A

℞ 3ª. dominica in adventu [illegible] sacerdotes ioanne ut interrogarent messias
1º. [illegible] missionibus 2º. imperiis 3º. minis. 4º. reprehensi sacerdotes
q debet sine ora, nō [illegible] potest carere nec . . constitutio [illegible]
nec [illegible] [illegible] ex exponere. angelus locutus in corpore
[illegible] balaā. corpus [illegible] cō [illegible] instante [illegible] ora [illegible]
[illegible] quo ordinata fuit An fuerit unicus messias an plures
quo ad [illegible] debebat et infiniti sit unus fuit quo ad [illegible]
[illegible] plures
[illegible] pene debemus [illegible] illo [illegible]
[illegible] sup caput [illegible] brachium [illegible] qua [illegible]

~~26. E.~~

26. E.

ORDO ET SERIES DICTIONVM

QVÆ IN HOC SECVNDO DICTIONARII

volumine continentur.

Ordo & series Dictionum.

Macula

FINIS.

INDEX EORVM QVAE SECVNDO HOC DICTIONARII volumine continentur.

Aegyptus

Euphrates

Euphrates fluuius Mesopotamiam a Syria diuidens, interpretatur frugifer, vel crescens, vel humus &c.a.

Euigilare. euigilatio nihil aliud est quàm a somno vel dormitione excitatio.a.

Euigilatio multiplex, nam quædam notat dei iustitiam.a. quædam simulat iusti pigritiam, quædam agitat mali nequitiam, & quædam deuincit mortis potentiam. s. resurrectio vltima.ibid.b.

Eum ei eo. vide excutere. vide etiam infra eum ei eo.

Eum pronomen multa denotat &c. propé.c.

Eunuchus est ille qui truncatis genitalibus est castratus, & signat in bono & in malo.a.

Eunuchus omnium virtutum sterilitatem.ibid.b, & omnium virtutum pluralitatem signat.ibid.e,

Euomere. vide vomere.

Ex, præpositio semper aliquam signat causam, siue efficientem, siue formalem &c a.

Ex signat processum qui ad summam spectat diuinitatem, ibid.a. & signat processum spectantem ad virtutum vtilitatem. ibid.b, signat processum spectantem ad iustorum societatē, signat processum spectantem ad gratiæ sinceritatem, &c alia.ibid.c.

Exaltare. i. extra saltare, &c. signatq; in bono & in malo.a.

Exaltatio dei qui exaltatur humanorum laudibus, nam dei exaltatio quædam fuit in cruce, quædam in cœlo ad cunctis præsidendum, & in iudicio extremo ad malos puniendum, ibid.c.

Exaltatio impij qui mundanis opibus exaltatur.ibid.d.

Exaltantur quidam a parentibus, sicut nobiles, exaltantur quidam lucris vigentibus, exaltantur quidam suis agentibus, idest auxilio suorum, & exaltantur quidam causis latentibus seu fortunæ flatibus.ibidem.e.

Exaltatio iusti qui exaltatur gratiæ viribus.ibid f.

Exaltatio beatæ Mariæ, & cuiuslibet animæ sanctæ &c.ibid.g.

Exaudire. i. cum consensu audire, vel ex toto audire.a.

Exaudiri merentur qui feruentius amant, qui attentius clamant. ibid.a, qui dulcius donant, & qui amplius indigent.ibid.g.

Exaudiuit deus vt amicissimus viator vel benignissimus distributor multipliciter.ibid.b, exaudit deus vt strenuissimus defensator.ibid.c, & exaudit vt benignissimus erogator.ibid.d.

Excelsus, idest altus, sublimis, erectus, eleuatus &c. suntque multiplices, &c.a.

Celsitudo multiplex. s. temporalis prælationis. ibid.b, supernalis seu æternalis promotionis.ibid. d, virtualis perfectionis.ibid.e. & cordialis affectionis.ibid. f.

Excelsi siue perfecti constitui debent præ cæteris discretiores cæteris maturiores, cæteris audaciores, & cæteris benigniores.ibid.é.

Celsitudo potentium fulminatiua. s. dei potētia inattingibilis multipliciter. ibid.g, celsitudo cordium maculatiua, seu eleuatiua. ibid.h, & celsitudo malorum dissipatiua.ibid.i, celsitudo mundanorum statuū contemnenda & timenda, quia inuenitur squalor seu horror inutilis in possidendo ibid.K, & error intollabilis in amittēdo seu descendendo, ibid.l, & celsitudo cumulatiua multiplex. ibidem m,

Exclamare, idest ex toto conatu clamare, vel excessiué clamare. vide clamare.

Excitare. i. de somno euigilare. &c. a.

Excitantur homines per damnationis timorem. ibid.a, per rigorē correctionis, per clamorem monitionis seu præconis.ibidē.b.

Excutere dicitur quasi extra cutere, vel extra expellere.a.

Excussio multiplex, s. vitiorum, fitque per flagellum confessionis, excussio terrenorum puluerum, excussio iniquorum, & excussio iustorum seu perfectorum.ibid.a.

Eum, ei, eo, &c. id est pronomē adiectiuum & relatiuum, & potest referri ad multa.a.

Eum signat ipsum deum quantum ad suam dignitatem seu deitatem.ibid.a, sicq; deus adorari debet affectu mentali, honorari affectu reali, exaltari & commendari &c.ibid.b, ipse etiam deus timendus & amādus propter suam essentiam incommutabilem, propter suam potentiam insuperabilem, propter suam clementiam incomparabilem.ibid.c, timendus & amandus propter eius scientiam indeceptibilem, propter iustitiam irrefragabilem seu inuariabilem, & propter præstantiam amabilem.ibid.d.

Eum, etiam signat Christum quātum ad suam humanitatem multipliciter, ibidem e.

Eum, signat hominem iustum quantum ad suam bonitatem & virtuositatem. ibid.f, sicq; deus iustum benigniter recipit a malis eripit mentaliter diligit.ibid.f, & dignè erigit.ibid.g, sicque iustus habeat intentionem rectissimam, affectionem altissimam, discretionem clarissimam, verecundiam simplicissimam, &c. alia.ibidem h.

Eum, signat virum malum quantum ad suam prauitatem seu iniquitatem: quia mali obstinati sunt, nec corriguntur diuinis verberibus, deprauati inquinantur multis sceleribus, excæcati non illustrantur veris splendoribus, & tribulati fatigantur multis laboribus.ibidem i.

Exemplum. exemplar est illud ad cuius similitudinem fit aliud, & sumitur in bono & in malo.a.

Exemplum hominum bonorum tenendum, malorum cauendum, damnatorum timendum, & virtuosorum quærendum.ibid.a.

Exempla bona dant prælati & viri perfecti.ibid.a.

Exercere. exercitium, idest diligens & frequens circa aliquid occupatio &c.a.

Exercitium virtuosum est bona occupatio & operatio quam facere debemus & exercere frequenter.ibid a.

Exercitio bono virtus excitatur. ibid.b, fructus reportatur.ibid.c, & culpa resecatur.ibid.d.

Exercitus nil aliud est quam congregatio hominum ad prælium faciendum &c. a.

Exercitus multiplex, scilicet hominum perfectorum, hominum peruersorū, demoniorū, & beatorum ciuium supernorum.ibi. a.

Exercitus sumitur pro statu ecclesiæ vel religionis.ibid.b.

Exire exitus diuinus multiplex est. s. exitus dei a patre, a matre, & a mundo &c.ibid.a, exitus humanus est etiam multiplex.ibi.b. exitus vitiosus, exitus dolorosus, & exitus gaudiosus.ibid.c.

Exitus adhuc quidam naturalis, quidam moralis.ibi d, quidam virtualis ad laborem.ibid.e, & exitus personalis ad dolorem.ibid.f,

Existimare. vide æstimare.

Expandere. i. extendere, aperire, dilatare &c.a.

Expāditur vestis ad calefaciendum, expanduntur manus ad deum deprecandum, expanduntur alæ ad protegendum, expanditur rete ad capiendum, expanditur tegumen ad operiendum, expanduntur nubes ad refrigerandum, & expanditur liber ad informandum.ibidem d.

Expendere, expensæ. expendere. i. expandere, extra dispergere, distribuere, exponere &c.a.

Expendunt quidam bona naturalia, ibid.a quidam expendunt bona spiritualia.ibid.b, quidam expendunt bona temporalia.ibi.c.

Expensæ non fiant nimis lautè ne depauperemur, non nimis parcè ne vituperemur, sed moderatè vt commēdemur. vide &c. impensa.a, b, c, ibidem d.

Expectare, idest sperare seu sustinere, semperque refertur ad futurum &c. a.

Expectatio virtuosa multiplex. s. expectatio maturitatis & sapientiæ.ibid.b, stabilitatis & patientiæ.ibid.c, confidentiæ & credulitatis ibid.d, & expectatio vitiosa. ibid.e.

Expellere, idest eijcere, emittere & extra aliquid pellere.a.

Expulsio multiplex, scilicet virtuosa.ibidem a, vitiosa & dolorosa.ibidem b.

Extendere. i. extra tendere, dilatare, porrigere, siue expandere.a.

Extensio diuina, nam deus extendit manus ad percutiendum malos durissimè. ibidem a, ad retribuendum bonis largissimè. ibidem b, ad recipiendum suos dulcissime, & ad eripiendum suos tutissimè.ibidem c.

Extensio humana multiplex. ibid.d, nam quilibet debet extendi ad superius deum contemplando.ibi.e, extendi ad inferius nosipsos castigando.ibid.f, extendi ad exterius proximos adiuuando.ibidem g.

Extensio ad furandum & malè operandum.ibid.h.

Extinguere. i. splendorem, calorem, vel ardorem destruere, vel annihilare, & signat in bono & in malo.a.

Extinctio virtuosa. s. peccatorum, extinctio vitiosa. s. meritorum. ibidem a, extinctio dolorosa, scilicet gaudiorum vitæ mortalis vel prosperitatis temporalis, & extinctio gaudiosa, scilicet tormentorum.ibidem b.

Extinctionem non patitur. s. ignis perfectæ dilectionis, ignis auaræ affectionis, & ignis æternæ damnationis. ibid.b.

Extra, exterius, exterior, exterioritas conditionis quæ præparanda & ordinanda est.ibid.a, exterioritas possessionis, s. bonorum temporalium & mundanorum contemnenda.ibid.b. & exterioritas peccati mortalis formidanda.ibid.c.

Extra statum gratiæ eijciuntur homines per iniquitatem. ibidē.d, extra mundum eijciuntur per mortem, extra veniam eijciuntur per desperationem, & extra gloriam eijciuntur per damnationem. ibidem e.

Extra sumitur in bono. s. extra periculum, extra peccatum, & extra malum consortium seu locum.ibid.f.

Extraneus, idest peregrinus, aduena, alienus, & signat in bono & in malo.a.

Extranei spiritualiter qui per peccata sunt a deo alieni sunt.ibid.a.

Extranei in hoc mundo boni pauperes dici possunt.ibid.a.

Extrahere. i. extra locum trahere signatq; in bono & in malo.a.

Extrahere. s. de peccato seu periculo eripere, vel de mundo extrahere &c.ibidem a.

Extremus, extremitas, extremus. i. vltimus seu nouissimus.a.

Extremitas multiplex. s. cōmēdabilis & desiderāda.ibi.a, detestabilis & vituperanda.ibid.b, & formidabilis & præmeditanda.ibi.c.

Exurgere

Fœderis tabernaculum est ecclesia, arca fœderis virgo Maria, fœderis volumen sacra scriptura, fœderis verba dei mandata, fœderis sanguis Christi passio, fœderis testum cœlestis patria, & fœderis arcus diuina scriptura. ibid.g

Fel est res amarissima, & multiplex est s. fel interioris cōtritionis, fel exterioris vexationis, fel deterioris infectionis s. peccati, & fel posterioris damnationis.a.

Fœlix, fœlicitas est omnium bonorum aggregatione status perfectus. vide beatitudo, gloria æterna.

Fœmina est nomen mollioris, infirmioris, frigidioris sexus &c. signatque in bono & in malo. a.

Fœmina in bono significare potest quemlibet virum misericordē, vel quemlibet subditum & inferiorem, beatā Mariam & quamlibet sanctam, quia beata Maria quantum ad exteriora fuit gratissima, quantum ad interiora fuit pulcherrima, & quantum ad superiora fuit dignissima. ibid.a.

Fœmina vero in malo signat homines qui carent humilitate, fidelitate & puritate. ibid.b, significat etiam mollitiem, imperfectionem & inconstantiam. ibid.c.

Femur, femora sunt corporis partes cæteris carnosiores, in quibus natura inseruit genitalia.a.

Femur homines quidam protegūt, quidā contegunt, & quidā detegunt. ibid a, super femur antiqui iurare cōsueuerunt &c. ibid.b.

Fœnicis auis proprietas altissimus.a, apparere.g.

Fœnus in malo significato sumitur pro vsura, sumitur etiam pro elemosyna, & pro contributione mutua.a, vide de vsura.

Fenestra & illa particula domus per quam domus illuminationem recipit.a.

Fenestra multiplex. s. numinis, luminis & hominis. ibid a, quæ etiam multiformis est, s. fenestra ad ingrediendum in mundum per natiuitatem, fenestra ad recipiendum quinque sensus, fenestra ad prospiciendum per intellectum, & fenestra ad egrediendum per mortis exitum. ibid.b.

Fœnum herba quæ pro pabulo iumentorum vel pastura animalium colligitur & siccatur &c.a.

Fœnum signat mundi prosperitatem, quæ cito pallescit, carnis formositatem, quæ cito marcescit, vitæ labilitatem, quæ statim arescit, malorum prauitatem, quæ cito sordescit, virtutum puritatem, quæ cito virescit. ibid.b, doctrinæ sanitatem, quæ nunquam putrescit, pauperum vilitatem, quæ dolēs stupescit, & culparum raritatem, quæ cito euanescit. ibid.c.

Fera, feræ sunt illa animalia quæ per siluas & deserta loca vagantur &c.a.

Fera multiplex, scilicet terribilis & perniciosa, videlicet diabolus, fera damnabilis & periculosa, scilicet tyrannus & impius, & fera laudabilis & virtuosa, scilicet eremitæ, & homines solitarii & cætera. ibidem a.

Fermentum facit pastam eleuari, intumescere & feruere, sumiturque in bono & in malo a.

Fermentum multiplex. s. charitatis & amicitiæ ibid.a, malignitatis & inuidiæ, fermentum etiam iracundiæ, luxuriæ, hypocrisis, hæresis & falsæ doctrinæ. ibid b.

Ferre. istud verbum multifariē sumitur, nam accipitur pro portare seu pro deferre, pro dare seu conferre, pro sustinere seu sufferre, pro dicere seu referre, &c. plura.a.

Ferre vnum spectat ad deum. ibid b, ferre vnum spectat ad iustum. ibid.c, & ferre vnum spectat ad impium. ibid.d.

Ferire. vide percutere.

Ferrum. per ferrum generaliter duritia intelligitur &c.a.

Ferrum multiplex. s. constantiæ & stabilitatis. ibid.a, malignitatis & obstinationis. ibid.b, & ferrum pœnalitatis. ibid c

Fertilitas multiplex. s. meritorum seu præmiorum, terrenorum, vitiorū, tormentorū vide fructificare, de vbertate, plenitudine &c.

Feruor, feruere. feruor, id est excessiuus calor &c. signatq; in bono & in malo.a.

Feruet virtuosus & iustus per charitatem & deuotionem. ibid.a.

Feruet impius per cupiditatem & malam affectionem. ibidem b, feruet mundus & etiam infernus per dolorem & tribulationem. ibidem c.

Feruor multiplex, s. amoris, feruoris & doloris. ibid.d.

Feruor adhuc multiplex &c. calor b, c, d.

Festinare, i. accelerare, properare, vel aliquid celeriter exercere.a.

Festinatio virtuosa quæ debet haberi ibidem a, & festinatio vitiosa. ibidem e.

Festinatio dolorosa & festinatio gaudiosa. ibid.a.

Festinare debemus ad ascensum fœlicitatis, ad descensum humilitatis: ad egressum iniquitatis, & ad transgressum prosperitatis. ibidem b.

Festinare etiam debemus subueniendo inferioribus & pauperibus. ibidem c, & festinare debemus intimando seu coniungendo proximioribus ibidem d.

Festum. festiuitas nihil aliud est quàm gaudiosa & celebris solennitas, sumiturque in bono & in malo.a.

Festiuitas multiplex, s. interior & spiritualis seu virtualis. ibi.a, exterior & temporalis. s. festiuitas ab ecclesia instituta. & sunt tempora illa lætitiæ & exultationis, innocentiæ & iustificationis, misericordiæ & miserationis. ibid b, festiuitas inferior & supernalis, & superior & æternalis. ibid c.

Festiuitas in malo signat festum, gaudium, prosperitatem, gloriam & solennitatem impiorum. ibid.d.

Fœtor nil aliud est quàm malus vapor a corrupta cœli substantia euaporans, sensum olfactus afficiens atque lædens, signatque semper in malo.a.

Fœtor signat culpam internam, infamiam externam, & pœnam æternam. ibidem a.

Fœtus sunt animalium filii, seu fructus. vide filius generare.

Fex. feces sunt superfluitates rerum &c. a.

Feces multiplices. s. terrenorum, vitiorum, & tormentorum. ibi.a, vide de lacu & de luto.

Fialæ sunt vasa rotunda cum orificio longo, ad continendum liquores apta. a.

Fialæ multiplices. s. fialæ gratiam continentes, doctrinam effundētes, venena portantes, vnguenta habentes, vina haurientes, & furorem fundentes. ibid a.

Ficus. vide de adducere, de arbore.

Ficus ægyptiacæ proprietas. humilitas.e.

Fingere, fictio, fictum, figmentum, figulus. fictum dicitur illud quod apparet aliud quàm est &c.a.

Fictilitas multiplex, scilicet virtuosa. ibidem a, ruinosa. ibidem. b, & vitiosa. ibidem e.

Fictio in bono nihil aliud est quàm discreta simulatio &c. ibid.d.

Fides est fundamētum & subiectum omnium aliarum virtutū &c. a, per fidem enim sustentatur nostra fragilitas, per fidem dirigitur erroris cæcitas, & per fidem viuificatur nostra mortalitas. ibid b, per fidem verbera toleramus ibid.c, per fidem opera terminamus. ibid.d, & per fidem munera reportamus. ibid.e, per fidem deus placatur, per fidem culpa purgatur, per fidem homo saluatur, per fidem vita seruatur, & per fidē salus donatur. ibid.f.

Fidelis, fidelitas est quædam mentis inuariabilis rectitudo &c a.

Fideliter debemus diligere. ibid.b, fideliter diuidere. ibid.c, & fideliter persistere. ibid.d.

Fidelitas diuinis legibus præcipitur, humanis gregibus præficitur, immensis laudibus extollitur, æternis sedibus erigitur, & a cunctis gentibus diligitur. ibid. e.

Fidelitatem infringunt promissorum variatores, secretorum reuelatores, amicorum defraudatores, & dominorum impugnatores. ibidem e.

Fiducia i. confidentia, spes, seu securitas.a.

Fiducia multiplex. s. commendabilis & virtuosa, detestabilis & vitiosa, & affectabilis & gloriosa. ibid.a.

Fieri signat continuationem & transitum & mutationem de vno esse ad aliud &c.a.

Fieri fit in nobis tanquam hospes & cohabitator. ibid b, fieri referri potest ad deum, ad virum iustum. ibid.c, & ad peccatores. ibi.d.

Fiat dicitur imperatiue, supplicatiuē, execratiue, seu maledictiuē & cætera ibidem e,

Figere, fixus, fixio. fixio stabilitatem designat, & figere sumitur in bono & malo.

Fixus & stabilitus in bono proposito debet esse bonus & iustus. ibi. a, & in nobis sit fixa intentio, affectio & locutio ibid.b.

Figulus & figmentum vide fingere.

Figura accipitur pro exteriori imagine seu forma.a.

Figura multiplex. s. figura quam debemus intelligere, quam debemus emendare & corrigere, & quam debemus cōtemnere & negligere ibidem.a.

Philippus interpretatur os lampadis seu os manuum, signans virū iustum & doctorem scientificum vel prælatum.a.

Philippus est nomen abundantiæ & possessionis, intelligētiæ & discretionis, sapientiæ & instructionis, amicitiæ & dilectionis &c. ibidem a.

Filistiim, filistæi & filistæa. filistiim populi infideles, populo dei semper inimicantes &c. & per filistum possunt intelligi dæmones & tyranni a vera via deuii, & bonis inimici.a.

Filius est nomen subiectionis, nomen dilectionis, nomē vtilitatis, nomen nobilitatis, & nomen conformitatis a.

Filius dei dicitur quilibet iustus. ibidē b, filius etiam dicitur qui præcellit in humilitate. ibidem c, & filius qui fundatur in charitate. ibidem d.

Filii dei qui spirituales esse volunt, necesse est vt habeant voluntatis promptitudinem. ibid.e, dignitatis celsitudinem. ibid.f. & firmitatis fortitudinem ibid g.

Filii dei dicuntur propter intimiorem dilectionem. ibid h, propter similiorem conditionem. ibi i, propter sedulioren affectionem. ibid.k, & propter vtiliorem successionem. ibid. l.

fili

H

bonitatis

I

Iacob.i.viri pfecti si esse volumus, debemus esse deo totaliter dedicati, in deo corditus iocundati, a deo dulciter occupati & cætera⁹. ibidem f.
Iacob adhuc, scilicet viri perfecti & ecclesiastici mancipantur Dei seruitiis, liberantur culparum vitiis, consolaotur spei blanditiis & cætera.ibid. g.
Iacob etiam signat domum humanæ conscieotiæ, domum fidei & ecclesiæ, & domum cœli seo patriæ, & Iacob in malo sumitur & cætera ibidem h.
Iacubus fuit speculator dei secretorum, prædicator dei præceptorum, consecrator hominum iustorum &c.a.
Iacobum Christus iouitauit, iacob se Christus monstrauit, iacobus secreta Christi gustauit, &c.alia.ibid.b.
Iactantia, iactare. iactantia nihil aliud est, est quam aliquid concutere, vel mouere, & sumitur multipliciter in scriptura. a.
Iactantia raro proficit, multum officit, & cito deficit.ibid.b.
Iaculum multiplex, s.correctionis, cootritionis, detractionis, tentationis, afflictionis, & damnationis.a.
Iaculum signat correctionis puncturam, & valet ad informandum insipientes. stimulandum proficientes, castigandum deficientes, & vulnerandum superbientes.ibid.b, iaculom etiam signat detractionis læsuram & damoationis iacturam.ibid.c.
Iaculi serpentis proprietas.ibid.c.
Iam aduerbium temporis quandoque præsens, quandoque præteritum, & quandoq; futurum tempus significat.
Iam vnum spectat ad deum, s.iam præsentiæ, clementiæ, & potentiæ. ibidem b.
Iam voum spectat ad iostum, sicq; habet iā charitatis & amicitiæ, puritatis & innocentiæ, libertatis & eminentiæ &c. ibid c.
Iam vnum spectat ad impium, sic enim impii sunt sæuitia effrenati, loauria maculati, infamia deprauati, & alia plura.ibid.d.
Iam vnum spectat ad beatum, & illi sunt perspicui splecdoris, contiooi saporis, & proficui valotis, atq; perpetui hoooris.ibid.d.
Iam vnum signat vitæ breuitatem. ibid.e, iam vnum signat morū bonitatem, seu promptam voluntatem, sicq; est iani pœniteotiæ, diligentiæ, pudicitiæ, amicitiæ &c.ibid.f, iani vnum sigoat culpæ prauitatem, & sic est iam fœtoris, & immunditiæ, languoris & oeglıgeotiæ, furoris & violentiæ &c.ibid.g, iam vnum signat pœnæ grauitatem.ibid.h, & iam vnum signat vitæ sanctitatem, & sic est iam lucis & claritatis, pacis & charitatis, honoris & authotitatis, quietis & securitatis.ibid.i.
Iani dei descriptio incipere.b.
Ianua.i introitus domus, ostium, porta & ingressus, & sumitur in booo & in malo. a.
Ianua io malo, & sic est ianua vitæ, per quam ingredimur, ianua mortis, per quam egredimur, ianua sensuum, per quam aggredimor, & ianua inferni, per quam congredimur. ibid.a.
Ianua in bono, & sic inoenitur ianua prelaturæ & eminentiæ, fidei & pœnitentiæ, pacis & affluentiæ, cordis & conscieotiæ.ibid.b.
Ianua quædam claudenda, quædam aperienda, quædam obseruanda, & quædam intrāda. ibid c.
Ianuam ecclesiæ prælatus custodieos debet iudicare inter ingredientes, inuitare & recipere bonos, refutare & excludere malos, & spectare quæ deferantur, &c.alia ibid.d.
Ibi aduerbium loci semper significans aliquam certam dimensionem localem, habitationem seu mansionem &c.
Ibi vnom spectat ad Christom in quo latitauit in vtero virginis, dimicauit in ara crucis, reclinauit io sepulchro, triumphauit in resurrectione, &c.alia ibid.a.
Ibi vnum spectat ad iustum multipliciter &c.ibid b.
Ibi in religionis vel ecclesiæ statu est locus redemptionis pro delinquentibus, locus deuotionis pro deo seruientibus, locus eruditionis pro igoorantibus &c. ibid.e.
Ibi vnum in quo docti vernant sicut in studio sacræ scripturæ. ibidem d.
Ibi vnom in quo beati, regnant sicut in solio, nam ibi est clara fruitio, clara cognitio, & vera duratio.ibid.e.
Ibi vnum spectat ad iniustum, sicq; est ibi peccatorum.ibi.f, ibi est terrenorum, ibi est nobilium & honoratorum &c.ibid g.
Ibi vnum damnatorum qđ inhabitantes lædit & afficit, quia ibi est dora cordis aoxietas, nulla cibi lætitia, fœda loci proprietas &c. ibidem b.
Icarus filius Dedali nimis altè volanis &c. volare.d.
Id idem est quod illud, signat enim rem de qua agitur &c. & signat in bono & in malo.a.
Id in bono est prouidentis, pœnitentis, miserantis, iudicantis, contemplantis, patientis &c. ibidem a.
Id in malo signat quandoque vitium: quandoque pœnam.ibidem a.
Idcirco est coniunctio causalis. signat idem quod ergo &c. & sumitur in bono & in malo a.
Idcirco spectans ad bonos & iustos quod est charitatis fœdus, æquitatis modus, sedulitatis actus, authoritatis status &c.ibidē b.
Idcirco spectans ad iniustos & malos generaliter loquendo quantum ad statum præsentis miserere, latentis culpæ & sequentis penę probatur per 14. Idcirco per lungum ibidem c.
Idcirco spectans ad deum, sicque deus habet idcirco, scilicet quod redemit mundum, quod iustos eximit, & quod malos perimit & ibidem d.
Idcirco adhuc in bono signat homines ratiooabiles & discretos &c. in malo vero signat hominē rebellem & litigiosum &c.ib.e.
Ideo coniunctio caosalis, signat enim causam cuiuslibet effectus siue bonus siue malus fuerit &c. a.
Ideo signat allegationē siue cōsequentiā ad bonos spectans multipliciter ibi.b. similiter ideo signat consequentiam ad malos spectans etiam multipliciter.ibid c.
Idem signat quandam integritatem, quandam conformitatem, & quandam essentiæ quidditatem.a.
Identitas quædam realis, sicque est identitas diuinæ essentiæ quæ est immutabilis, iustitiæ quæ imitabilis, & præsentiæ quæ est habitabilis ibid.a.
Identitas quædam moralis, & sic quædam est firmitatis quæ est informatiua.ibid.b, quædam charitatis quæ est transformatiua, & quædam qualitatis quæ est conformatiua, sicque inuenitur ideo titas bonorum & malorum &c.ibid.c.
Identitas quædam localis &c.ibid.d.
Idipsum signat idem quod illud, & multipliciter potest significa re & cætera.a.
Is communiter sumitur demonstratiuè, designat enim certitudinem personæ, & accipitur in bono & in malo.a.
Is hominem virtuosum signat multipliciter. ibid. a, signat etiam hominem vitiosum &c.ibid.b.
Idest potest accipi pro vna dictione vel duabus, quocunq; modo sumitur est dictio interpretatiua, expositiua, & declaratiua. & multis sumitur modis &c.a.
Idest signat morum sanctitatem in prouidis & prudentibus multipliciter ibidem.a.
Idest signat vitæ prauitatem in fatuis.ibid b.
Idest sigoat mundi vanitatem in prosperatis.ibid.c, idest signat rerum paupertatem in tribulatis. ibidem d, & idest signat cœli voluptatem & fœlicitatem in beatis multipliciter.ibid.e.
Idolum est illa imago, figura, & statua quæ ab infidelibus aotiquitus pro deo colebatur & erant idola quædam lignea, quædam lapidea, quædam aurea, & quædam ærea &c.a.
Idolum signat superbos, elatos, & ambitiosos qui indignè in dignitatibus sublimantur.ibid.b, idolum etiam signat hypocritas, qui falsitatibus palliantur. ibid.c, signat etiam idolum qui a bonis moribus sunt elongati.ibid.d.
Idria est vas aquaticum de terra vel lapide vt communiter factum & cetera.a.
Idria nobilis quæ diuinam denotat scripturam, idria fragilis quæ corporis signat naturam multipliciter ibidem. a, idria vtilis quæ signat doctrinæ lituram, & idria flebilis quæ signat animæ pœnitentiam lachrimosam. ibid.b.
Idria multiplex.s.virginitatis, pœnalitatis, sagacitatis.ibid.c, idria fragilitatis, benignitatis, clementiæ &c.ibid.d.
Idumea, idumeus. idumea fuit regio arabiæ in confinibus terrę promissionis &c.a.
Idumea signat statum synceræ pœnitentiæ. ibidem a, signat statum mundanæ insolentiæ.ibidem b, statū infernalis pestilentiæ ibi.c, sigoat statum religionis & meriti. ibid.d, signat statū perditionis & iniustitiæ, & locū damnationis & pestileotiæ &c. ibi.e.
Ieiunium est abstinentia a rebus comestibilibus ob diuinam reuerentiam ad carnis macerationem completa, & est quoddam spirituale quoddam corporale &c.a.
ieiunium concomitari debet oratio feruens & humilis.ibid.b, afflictio marcens & flebilis.ibi.c, conuersio voluens & mobilis.ibi.d, & compassio iuuans & vtilis &c.ibid.e.
iebusæus interpretatur præsepe vel conculcatio, & signat motus carnales &c. a.
ieraste seu cameloperdalis animalis proprietas.ante d.
iericho ioterpretatur luna vel odor eius, fuitque ciuitas gentilium & cætera.a.
iericho signat statum horribilem, scilicet mundi deceptoris multipliciter. ibidem b, signat statum laudabilem populi sacrati vel iusti &c.ibidem c, signat locum mirabilem seu spectabilem seculi beati.ibidem d, signat locum terribilem siue damnabilem barathri cœcati.ibid.e.
iericho adhuc signat prostibulum mundanæ corruptionis, quia est locus perniciosus, locus periculosus, & locus ruinosus, signat latibulum ecclesiæ vel religionis multipliciter. ibid.f, & signat vmbraculum synagogæ & aotiquæ traditionis.ibid.g.
ieremias interpretatur excelsus domin⁹ vel certitudo domini, fuitque propheta magnus &c.a.
ieroboam fuit Rex qui maiorem partem Salomonis occupauit

& rapuit,& interpretatur causa populi,diuisio populi &c. & per istum Ieroboam intelliguntur tyranni alienorum bonorum occupatores &c. a.

Ierosolyma idem quod ierusalem caput regni & ciuitatum iudeę, & interpretatur pacifica vel visio pacis &c. estq; multiplex.a.

Ierosolyma exterior,s. mundi & hominum mundanorū,gaudet.n. ficta pace,falsa luce,& dira falce.ibid.b, ierosolyma interior.s.ecclesiæ militātis,religionis seu status cuiuslibet perfecti multipliciter.ibid.c, & ierosolyma superior,s. beatorum &c.ibid.d.

Ierusalem sumitur quadrupliciter in scriptura,nam quædam est superior,estq; patria cœlestis, inferior ecclesia, interior conscientia,& exterior ciuitas in Syria multipliciter.a.

Ierusalem speciosa latens interius.i.anima sancta, aut conscientia pura, vel virgo gloriosa,aut quælibet anima sancta, multipliciterque dicitur.ibidem b, nam illam commendat flosculus puritatis,angulus firmitatis,& nodulus charitatis.ibid.c, commendat eam titulus magnificæ dignitatis multipliciter. ibid.d, commendat eam riuulus magnæ pietatis, hortulus viuacis honestatis &c. ibidem e.

Ierusalem manens inferius virtuosa est ecclesia militās seu religio vel quicunque perfectionis status propter multa &c.ibid.f.

Ierusalem viuens deterius vitiosa,sicq; reges tres eam grauiter afflixerunt.s.Nabuchonosor rex Babylonis, Sesach rex ægypti,& Antiochus rex Syriæ.ibid.g.

Ierusalem gaudens superius gloriosa est cœlestis paradisus, & illa est appetenda propter multa &c. ibid.h.

Ierusalem gemens exterius lucrosa, terrestris, multipliciter inhabitata, salem quondam dicta, & Ierosolyma nuncupata, etiam Hælia vocata &c. ibidem i.

Ierusalem nos visitare & transfretare principaliter moueat videlicet iniquitas gētis impiæ paganorum & sarracenorum quā persequimur.ibid.a, hæreditas gentis propriæ quam prosequimur. ibidem l, & vtilitas tauræ veniæ quam consequimur. ibid. m.

Iesus. hoc nomen vt communiter signat dn̄m saluatorem &c. a.

Iesus est nomen benignitatis, quia benigne miserebatur, nomen vtilitatis,quia vtiliter operabatur, nomen humilitatis, quia humiliter conuersabatur, & nomen nobilitatis, quia nobiliter dominabatur. ibidem a.

Iesum quæramus & diligamus sicut solidum sustētatorem ibid. b, nā ipse est sustentator omnis debilitatis,illustrator omnis obscuritatis,expiator omnis iniquitatis &c.ibidem c, quæramus etiā eum sicut prouidum liberatorem: nam discordes ad cōcordiam reuocauit, tormenta pro hominibus tolerauit, & miranda inter homines demonstrauit. ibidem d, quæramus eum sicut floridum conuersatorem &c. ibidem e.

Iesus est nomen omnis perfectionis & virtutis. nam in Iesu nascente inuenimus exemplū dulcoris multipliciter. ibidem f, in Iesu pendente seu manente exemplū doloris, in Iesu surgente exemplum vigoris, in Iesu ascendente exemplum honoris. ibidem g, in Iesu solante apostolos exemplum fauoris,& in Iesu iudicante exemplum rigoris. ibidem h.

Iehu fuit Rex Israel malus, & interpretatur parcens vel commotio seu maleficus &c. a.

Iezrahel fuit quædam particularis prouincia in terra promissionis,& interpretatur semen dei,vel seminauit dominus &c. a.

Iezabel vxor Achab regis Israel,& interpretatur fluxus vanus vel fluxus sanguinis siue sterquilinium, fuitq; mulier luxuriæ plena,prophetas interfecit, tandem a canibus lacerata &c. a.

Igitur est aduerbium conclusiuum,diffinitiuum, & allegatiuum, & alicuius præsumptæ vel veræ certitudinis ostensiuum &c.a.

Igitur vnum spectat ad creatorem, scilicet igitur prædestinationis, duræ punitionis,tutæ saluationis,& tutæ confessionis ibid.a, igitur vnum spectat ad viatorem,ad hominē mortalem,igitur vnū ad deceptorem mundum, igitur vnum ad turbatorem diabolū tentatorem, igitur vnum ad iustitiæ sectatorem ibidem b, nam viri iusti homines virtuosi & docti habent igitur multiplex &c. ibid. c, & igitur vnum spectat ad nequitiæ professorem, peccatorem,multipliciter.ibidem d.

Ignis multipliciter accipitur in scriptura: nam signat quemcunq; ardorem vel feruorem,bonum vel malum, vel quodcunque feruens desiderium vel appetitum &c. a.

Ignis quidam, luminosus, scilicet spiritussancti. ibidem a, quidā virtuosus, scilicet amoris & dilectionis,vel cuiuscunque boni desiderij & feruoris &c.ibidem b, sicq; per charitatis ignem corda tepentia inflāmantur,corda debilia roborantur, & corda contraria concordantur. ibidem c.

Ignis quidam vitiosus ardoris & tentationis peccatorum, & sic est ignis superior nubeus ambitionis, ignis interior aqueus luxuriæ,ignis exterior flammeus seuitiæ,crudelitatis, iracūdiæ, inuidiæ,& discordiæ, & ignis inferior terreus auaritiæ.ibid.d.

Ignis quidam dolorosus,& est duplex,nam vnus est præsentis tribulationis,& alter futuræ damnationis &c.ibid.e.

Ignis adhuc quidam æthereus spiritualis bonitatis, quia est ignis compassionis communicatiuè, ignis dilectionis viuificatiue, & ignis abstersionis purificatiuè. ibid. f, ignis quidam pectoreus mentalis charitatis, ignis quidam fulgureus ambiētis vanitatis, ignis quidam sulphureus carnalis vilitatis, &c. alia.ibi.g.

Ignis spiritussancti solet se vtiliter diffundere, solet nos nobiliter perfundere.ibidem h, solet nos viriliter defendere, facit vocaliter vera dicere,solet similiter corda simul iūgere.ibidem i, solet culpas totaliter tegere, solet mentaliter lætum facere & cætera. ibidem K.

Ignis ad virum iustum, & ad charitatis & dilectionis affectum referendus, & sic vir iustus habet puritatem immaculabilem, bonitatem amicitiæ concreabilem, inuisibilitatem non demonstrabilem &c.ibidem l.

Ignis spiritualis & moralis.s. homo iustus & maximè bonus ecclesiasticus vel prælatus,qui gaudet superius, cœlum contemplando, ardet interius,zelum demonstrando, splendet exterius, velum illustrando.ibi m, & mordet asperius telū infigendo. ibi.n.

Ignis etiam angelos signat multipliciter.ibid.o.

Ignis diabolicus multiplex &c. accendere.d.

Ignobilis,ignobilitas.vide nobilis seu nobilitas.

Ignominia est illa confusio seu infamia quæ priuat hominem bono nomine &c.& sumitur in bono & in malo.a

Ignominia interior latentis culpæ.ibi.a, & sic est quædam carnalitatis & immunditiæ, quædam cupiditatis & auaritiæ, quædam proteruitatis & pertinaciæ &c.alia.ibid.b, ignominia exterior patentis famæ,& posterior fœtentis pœnæ ibid.c.

Ignominia multiplex.s. temporalis & trāsitoria temporalis tribulationis,criminalis & destructoria peccati, infernalis & damnatoria damnatorum.ibid.d.

Ignorantia nihil aliud est quàm carentia scientiæ &c.a.

Ignorantia quædam naturalis multiplex.ibid.a,quædam criminalis s.sperandorum, credendorum, agendorum, & cauendorum, & quædam virtualis.ibid.b.

Ignoscere.i. indulgere vel remittere &c.a.

Ignoscere quoddam spectat ad deum,quoddam ad iustum & quoddam ad iniustum &c.ibid.a.

Ille illius est pronomen relatiuum, nam semper refertur ad aliud antecedens &c.& sumitur in bono & in malo &c.a.

Ille Christum signat multipliciter.nam refertur ad patrē qui hunc generauit,ad matrem quam purificauit,ad mundum,cui prædicauit,ad cœlos,quos illuminauit &c. ibid.a.

Ille.iustum signat hominem.ibi.b, pluraque dici possunt de iusto nam est clarus in cōuersatione, charus in dilectione, gnarus in discretione &c.plura per longum.ibid.c.

Illi in plurali etiam iustos signat multipliciter, nam in deo dignè sperauerunt,cum deo se coniunxerunt, pro deo cuncta reliquerunt &c.ibid.d,

Illa in fœminino genere sicut de aliqua sancta, vel diuina gratia, vel scientia potest dici multipliciter, nam illa rutilat veritatis splendore,flammescit charitatis ardore,præcellit dignitatis honore,& alia.ibid.e.

Ille signat impium vel iniustum multipliciter, nam tales orbātur rationis lumine,iactantur elationis flamine, vocantur proditionis nomine &c. ibidem f.

Illuc,illic,sunt aduerbia significantia & denotantia locum, & sic secundum locorum diuersitatem variantur & ipsa &c.a.

Illic vnum,proximum immundorum ibid b, illic,vnum infimum terrenorum. ibid. c, nam illic est locus auarorum,inuidorum, superborum &c. ibi.d, illic vnum pessimum damnatorum,illic vnum vltimū singulorum,illic vnum intimum deuotorum,nam illic est feruens dilectio,clamans oratio, gaudens affectio &c.ibi. e, illic vnum aximum perfectorum.s. status gratiæ, ecclesiæ,religionis vel pœnitentiæ, nam illic est locus malorum purificatiuus,sanctorum accumulatiuus, aridorum refrigeratiuus &c. ibi. f.& illic vnum optimum beatorum, quia illic societas multum honorata, satietas nunquam minorata, proprietas lucis declarata,& alia.ibid.b,

Illico.i.statim,continuo,sicque signat celeritatem tam bonam quā malam a,

Illico in bono est scindere per contrarietatem, radere per confessionem,currere per operationem,& canere per glorificationem. ibi.a, illico in malo terrentur pectoraliter,teruntur corporaliter,& perduntur æternaliter.ibid.b,

Illudere, illusio in scriptura sumitur pro carnali infectione,pro visuali deceptione, pro figurali fictione, & pro verbali derisione & cætera a.

Illusores spirituales multi sunt.s.adulator, hypocrita,diabolus,derisor,prælatus & deus.ibid.b,

Illuminare, illuminatio. illuminare est lumen alicubi influere vel infundere,& signat spiritualiter gratię vel sciētiæ infusionē,vel illustrationē,sicq; a deo illuminamur ꝑ bonā eruditionē, ab angelis

criticus transformaror dum seducit visum intuentis,& incãtat, maleficus diuinaror dom seducit in se credentes.ibid.a.

Incedere,incessus.incedere.i.passim ire vel deambulare,reperiturque incessus bonus & malus &c.a.

Incessus a malo recessiuus,& iste est pœnitentium & de nouo conuersorum,qui esse debet cum fletu,metu,fœtu,& spretu.ibid a, incessus io bono processiuus, estq; proficientium seu prouectorum.ibid b,&incessus ad summum accessiuus,& est cõsummantium seu perfectorum, nam illi rectè incedunt deum deprecando,sanctè deo famulando,lætè deum collaudando &c.ibid.c.

Incessus vitiosus,nam mali incedũt procaciter elatis cornibus, fallaciter transuersis cordibus,& nugaciter velatis renibus.ibid.d.

Incendium,incẽdere.incendiũ multiplex in scriptura reperi &c.a.

Incendium supernum feruoris charitatiui.ibidẽ a, incendium internum horroris inquinatiui ibid.b, incendium externum terroris commiiatiui, & incendium externum ardoris dilapatiui. ibidem c.

Incensum est liquor thuris vel cuiuslibet alterius gummi fragrantis & suauis odoris,quod deo incenditur &c.a.

Incensum quod sincera requirit deitas. ibidem a, incẽsum quo fraterna flammescit charitas,incensum quod ad deum eleuat puritas ibid.b, & incensum quod in mundo diffundit vanitas adulationis.ibidem c.

Incertus.vide certitudo.

Incerti sumus multipliciter &c.vide, vbi.a.

Incipere signat rei initium, & cuiusq; temporis vel operis principium & inceptionem &c.a.

Incipere vnum spectat ad deum, quo ad ignorantes, negligentes, pestilentes,& sapientes. ibid.a, incipere vnum spectat ad iustũ, quod est vigoris,mœroris,& honoris.ibidẽ.b, & incipere vnum spectat ad iniustum,s.imperfecta vitæ nouitas,incompleta morum leuitas,indiscreta culpæ prauitas,& parum læta pęnæ æternæ grauitas ibidem c.

Incidere, idest in aliquod malum cadere, & reperitur multiplex incidere &c. a.

Inridere vnum spectat ad temeroa peccatores. ibid.a, incidere vnum spectat ad miseros furtunæ subiectos.ibid.b, & incidere vnum spectat ad infernis damnatos.ibid.c.

Incircuncisus, cum circuncisio nihil aliud sit quàm circũquaq; facta incisio,sicut in lege mosayca &c.a.

Incircuncisi moraliter peccatores vocantur,& sic quidã inueniuntur in mentibus vano cogitatu,in actibus superfluo tactu,in gẽribus inhonesto tractu, in vestibus superfluo tactu, &c. alia per longum. ibidem a.

Incitare i.commouere,prouocare,irritare,exhortari & admonere, et sumitur vt communiter in malo.a.

Inclinare in scriptura multis sumitur modis.a.

Inclinatio humilitatis, & sit inclinemur ad amplexandum deum per deuotionem.ibid.b, inclinemur ad supportandum omnem tribulationem,inclinemur ad audiendum per verã attentionem ibidẽ.c, inclinemur per intimam compassionem,inclinemur ad perquirendam amissam perfectionem, & inclinemur ad faciendam deuotam supplicationem.ibid d.

Inclytus.i.nobilis,gratiosus,honorabilis,& solennis &c.a.

Inclyti sunt quidam internè & virtualiter ibid a, quidam inclyti externè & tpaliter, & quidã inclyti supna et æternaliter. ibid.b.

Includere.vide claudere.

Incredulus est ille qui veritati vel fidei non assentit, & incredulitas prouenit communiter ex obstinatione &c.a.

Incredulitatis multiplex periculum, quia per hanc deus irritatur, cœlum denegatur,pœna procuratur,& fides eneruatur.ibid.a.

Increpare.i.arguere,reprehendere & corrigere,estq; increpatio dei & hominis realis & verbalis &c.a.

Increpatio quædam diuina, sicque deus increpat per corporalem afflictionem, temporalem vexationem, & infernalem damnationem.increpatio humana, & sit increpans habeat in actu seueritatem .ibidem a, in corde benignitatem, & in verbo veritatem .ibidem b.

Incuruare.vide supra de inclinare, nam incuruatio designat deflexionem ad peccatum &c.a

Incumbere.i.accumbere,pertinere vel imminere.

Inde,deinde, inde signat terminum a quo, & sic secundùm diuersa loca.s.bona & mala,fit inde recessus bonus & malus &c.a.

Inde vnum a quo est fugiendum & recedendum.s. mundus qui est locus infectus,suspectus,desectus &c.ibi.b, inde vnum a quo est inchoandum,s.status gratiæ & pœnitentiæ.ibid.c.

Deinde ad Christum refertur multimode. ibid.d, deinde refertur ad iustum multipliciter.ibid.e, deinde etiam refertur ad iniustũ, s.diabolum vel quemlibet impium ibid.f.

Indicare.i.ostendere,demonstrare,declarare vel reuelare a.

Indicatio quædam vtilitatis,& sic deus indicat per se reuelãdo,vel per creaturas manuducendo & immittendo,indicat doctor vera dicendo atque legendo,indicat prælatus vel pastor bona ostendendo & consulendo.ibid.a,& indicatio quædam necessitatis,& quædam pomposiratis. ibid.b.

Indigere,indigens.vide de paupertate.

Indignatio.i displicentia, iracundia, superbia, impatientia, vindicta,&c. similia. a.

Indignatio diuina nihil aliud est quàm displicentia & odium quod habet contra peccatores &c.ibid.a, & indignatio humana,quæ est multiplex.ibid.b.

Indignus.vide dignus

Indisciplinatus, idest malè morigeratus & indoctus, nam reprehensibiles sunt conuersando, quod facit eorum morum prauitas &c.a.

Indoctus.i.fatuus,indisciplinatus,quod introducit cupiditas & auaritia, imbecillitas & ignorantia, proteruitas & petulantia &c.a.

Inducere.i.intus ducere vel introducere &c a.

Inductio multiplex,s.bona & meritoria,mala & deceptoria,tristis & afflictoria,læta & saluatoria.ibid.a.

Induere,indumentum sumitur multipliciter in scriptura.a.

Indumenta quædam spiritualia,& sic virtutes & gratiæ sunt hominis tegumenta & indumenta multipliciter . ibid b, indumenta spiritualia habeat anima,s.puritatis loturam.ibid.c, compassionis lituram, conuersationis picturam, continentiæ cincturam. ibid.d, permanentiæ & patientiæ staturam,& moderatæ vncturam ibid.e, indumenta quædam temporalia ibid.f, quædam criminalia,& quædam supernalia.ibid g.

Induratio est de mollitie ad duritiam mutatio & conuersio & sumitur pro obstinatione mentis, vel pro confirmatione voluntatis in malo &c a.

Induratur mens humana per affectionis ardorem, pro indeuotionis algorem & frigus . ibid.b, induratur per desperationis pondus,induratur per tribulationis ictus,& per rem siccam temporalis possessionis ibid.e.

Inebriare.vide ebrietas,

Inexpugnabilis.vide expugnare vel pugnare.

Inextinguibilis vide extinguere.

Infamia seu diffamatio.i.bonę famę & opinionis perditio,attenuatio,& denigratio &c.a.

Infamia quæ ortum habet ax demeritis . ibidem a, infamia quæ ortum habet ex suppositis,& infamia quæ ortum habet ex compositis.ibidem b.

Infamia qua mali prælati bonos subditos diffamant. ibid.c, infamia qua mali subditos bonos diffamant prælatos.ibid.d, & infamia qua socii mali bonos diffamant socios.ibid.e.

Infans est homo a tempore natiuitatis vsque ad pueritiæ statũ, et dicitur infans quasi non fans,quod est non loquens &c.a.

Infans signat virum naturæ viribus destitutum.ibidem a,infans signat virum virtutum viribus restitutum ibid.b, sicq; infans spiritualis sine dolo viuit simpliciter, sine falso fatur veraciter,sanctitatem seruat tenaciter, & per bonitatem crescit viuaciter. ibidem c.

Inferior, inferioritas signat partem loci profundiorem, infirmiorem,& centro terræ proximiorem &c.a.

Inferius vnum virtuosum,quo quis per humilitatẽ se reputat inferiorem.ibid.a, nam locus inferior est secretior ad meditandum, stabilior ad sustentãdum & sustentandũ,& habilior ad receptandum ibid.b, inferius etiam vnum vitiosum,& vnum inferius luxuriosum.ibid.c.

Infœlix,infortunatus pro eodem videntur supponere, sitq; mentio in scriptura de infœlicitate culpæ,miseriæ,& pœnæ.a.

Infernus est locus & habitaculum damnatorum, & diuersis nominatur nominibus &c. a.

Infernus est locus ardoris inextinguibilis,locus stridoris immitigabilis, locus horroris irreparabilis, locus terroris incogitabilis, & cætera alia.ibid.a.

Infernus superioris ægypti desertis assimilatur multipliciter. ibidem b.

Infernum possident qui temporalibus sunt implicati, qui peruersis cordibus sunt indignati, qui mundi diuitiis sunt ampliati.ibi.c, qui in amicitiis nõ sunt formati, qui carnis spurcitiis sunt maculati.ibid.d, qui in excellentiis sunt honorati,& qui violentiis sunt effrenati.ibidem e.

Infernus moraliter & allegoricè signat aduersitatem pauperis anxii & tribulati,s.statum hominis pœnitentis multipliciter. ibid.f, signat iniquitatem hominis impii & reprobi,s.statum mali pestilentis, nam talis habet ignem semper comburentem, scilicet cupiditatem, habet fumum sursum ascendentem,scilicet pompositatem,lacum cuncta submergentem,scilicet gulositatem,fętorem nunquam exhalantem,s.luxuriam, tumultum nunquam quiescentem,s.iracundiam, cathenam semper stringentem,s.accidiam. ibidem g, habet & vermem semper corrodentem, scilicet inuidiam,mentis mordacitatem,signat peruersitatem seculi

signat mentis quietem & vtilitatem, passiua vero firmitatem & stabilitatem &c. a.

inuentio quædam qua inuenitur deus, gratia, seu virtus &c. sicut enim res perdita inuenitur per inquisitionem, ac clamationem, & per attrectationem, ita deus spiritualiter inuenitur per feruentem cordis meditationem & contritionẽ. sed quia Christus per diuersas perfectionis vias cucurrit. s. per viam puritatis in conceptu, humilitatis in partu, pœnalitatis in mortis egressu, renouationis in resurrectione, & contemplationis in ascensione. ibid. b, sic etiam quæratur in loco nobili, in vtero virginali, humili præsepio, flebili crucis patibulo &c. ibidem h, & c, inuenitur etiam deus per vocis eloquentem proclamationem vel exortationem ibidem d, & inuenitur per manuum exequentem operationem. ibidem e.

inuentio quædam qua inuenitur iustus per virtutem perseuerantiæ, sicque inueniri debemus affabiles & gratiosi. ibid. f, spectabiles & luminosi ibid. g, durabiles & virtuosi. ibid. h, obedientes atque obsequiosi. ibidem i.

inuentio quædam qua inuenitur iniustus, nam mali inueniri valũt in loco carnalitatis, in deserto cupiditatis, in monte pompositatis, tandem in loco pœnalitatis, ibid. K, inuenitur adhuc malus a deo, qui ipsum iudicat, a diabolo, qui ipsum vendicat, a peccato, cui se applicat, & ab inferno qui ipsum damnificat &c. ibid. l.

Inuentio quædam qua inueniuntur virtutes & gratiæ &c. ibid. l. m.

inuentio quædam qua inueniuntur culpæ & vitia. ibid. m, estque etiam inuentio qua inuenitur salus & gloria, sicq; anima in gloria & paradiso multa inuenit. s. quietem a laboribus, salutem a languoribus, tegumen a frigoribus, solamen a mœroribus, cæteraque alia. ibidem o, & est quædam inuentio qua inuenitur dolor & tædium. s. inferni. ibid. p.

inueniuntur aliqua nunquam. sic enim in viris iustis nõ inuenitur iniquitas ad inficiendũ, fallacitas ad decipiendum, & mẽdacitas ad alliciendum, & in vitijs impijs seu immundis non inuenitur quicquam boni &c. ibid. q.

inuestigare, idest perscrutari, rimari, venari, inquirere &c. a.

inuestigatio iudicis præsidentis inuenitur. ibid. a, inuestigatio hominis sapientis. nam talis inuestigare debet dei legem vt hanc meditetur, prudentiam vt hac gubernetur, & vitij culpam quando confitetur, & est inuestigatio inuidi detrahentis. ibid. b.

inueterare, vide vetus & senectus.

inuidia est de bono alterius tabescentis animi cruciatus siue dolor de aliena prosperitate a.

Inuidia est pessimum vitium, quia est cordis corrosiua, corporis læsiua. ibi. b. proximi grauatiua. ibid. c, & dei impugnatiua. ibid. d.

inuitare, vide conuiuium, vocare.

inuius. vide via.

inuocare. i. instanter vocare, vnde inuocatio nihil aliud est quam quædam instans & diligens vocatio, oratio & supplicatio, vel inuocatio est interior vocatio &c a.

inuocatio spiritualis vt dignè exaudiatur, necesse est quòd in nobis sit inferiorũ detestatio, supernorum affectatio ibid. b, & interiorum dispositio, quia in corde fieri debet dei inuocatio nam deus succurrit, occurrit, exaudit, defendit &c. ibid. c.

inuoluere sumitur protegere, abscondere, celare, & similibus & inuolutio multiplex est &c. a.

inuoluitur iustus sicut puer nitoris & innocentiæ vestibus. s. virtutum floribus. ibid. a, inuoluitur vitiosus peruersis moribus. ibid. b, inuoluuntur mortales multis erroribus & languoribus, s. in corde nubibus ignorantiæ, ore vocibus insolentiæ, opere rectibus fraudulentiæ, & corpore fluctibus violentiæ ibid. c.

inuoluitur damnatus diris doloribus, inuoluiturq; scriptura velatis vitibus seu foribus &c. ibid d.

inuultis, vide vultus.

io virgo mutata in vaccam &c. pœnitentia b.

ioathan, ioachim, ioachicas, vide interpretationes & historias de illis.

Ioab interpretatur inimicus seu inimicitiæ &cæt. signatque malos principes tyrannos, vel malos principum vel prælatorum officiales & familiares &c. potest etiã designare bonos principes & prælatos. ibidem a.

Iob fuit sanctus homo, & generaliter signat virum iustum propter nominis interpretationem, nam Iob interpretatur dolens, vlulans, magnus, atque ociositas. sic per Iob intelligitur vir perfectus & maximè vir pœnitens, nam ad talem pertinet vt doleat, lugeat, vigeat, & sedeat &c. ibid. a, Iob etiam signat virum iustum propter virtutum cumulationem & propter virtutum prolocutionem. ibidem c.

iocunditas, vide gaudere, exultare & lætari. a.

Iocunditas multiplex. s. temporalis & transitoria ibid. a, spiritualis & meritoria, quia iocundi de carentia vitiorũ, de abundantia meritorum, & de spe bonorum futurorum, & spiritualem iocunditatem inducunt dei iustitiæ consideratio, cœlestis gloriæ desideratio, misericordiæ exuberatio, innocentiæ continuatio, & laudis gratiæq; remuneratio ibid. b, & quædam saluatoria & gloriosa, nam iocunditatem illam gignit aduersitas, format æternitas, ligat charitas, & honorat dignitas &c ibid. c.

Ioannes est nomen nobilitatis, humilitatis, pœnalitatis, & anchoritatis & moraliter loquendo, per nomen ioannis quo ad sua significata potest intelligi quilibet vir perfectus, & maximè ecclesiasticus vel prælatus &c. a.

Ioannes fuit morali sapientia illustratus ibid. b, & fuit diuina prouidentia sublimatus. ibid c, fuit famosa redolentia diuulgatus. ibid d, & moralissimè fuit appellatus Ioannes. nam in eo apparuit virtus amoris charitatiui, vigoris sustentatiui, doloris macerãtiui, & amoris prorogatiui ibid e.

Ioiada fuit rex israel, & interpretatur dominum cognoscens, vel domini cognitio. fuit summus pontifex, & applicari potest ad sacerdotes &c a.

Ionas interpretatur columba vel dolens, & per ionam bonum intellige prædicatorem, qui a deo mittatur vt malos conuertat, sicut & ionas missus fuit. vel per ionam qui a domini facie fugit, intellige malum prælatum vel prædicatorem, qui peccando a deo fugit &c vel ionas est Christus, qui a deo patre ad prædicandum est missus, & a nautis. i. iudæis in mare tribulationum per mortem proiectus &c. a.

Ionathas fuit dulcis amorosus diligens Dauid sicut animam suã, & per ionatham intelligi potest vir bonus & perfectus &c. a.

Iosaphat fuit rex iuda satis bonus, & interpretatur ipse indicans vel ipse iudicat, applicatur ad bonum iudicem, prælatum vel regem &c a.

iordanis fluuius in terra iuda, signatq; plura in scriptura. a.

iordanis signat statum præsentis prosperitatis. ibid. a, signat etiã statum vrgentis aduersitatis, signat statum labentis fragilitatis. ibid. b, & statum virtualis pœnitentiæ. ibid. c.

Ioseph interpretatur augmentum vel appositio, & potest significare Christum vel quemlibet virum iustum perfectum & virtuosum, & maximè ecclesiasticum &c. a.

Ioseph si spiritualiter esse volumus, in nobis esse debet affectus charitatis, profectus bonitatis, & aspectus honestatis. ibid. a.

Ioseph in scriptura quatuor fuere s. ioseph qui Christum vẽditum designauit, ioseph sponsus Mariæ, ioseph ab arimathia primus iudex, & ioseph barnabas domini discipulus, super quem sors cum Mathia missa est &c. sicq; quilibet iustus potest moraliter dici ioseph multiformiter &c ibid b.

ioseph denotat Christum, quia fuit Christi figura &c. ibid. c.

iosue fuit rex & dux a deo electus ad introducendum filios israel in terram promissionis, & signat quemlibet bonum principem aut prælatum &c. a.

iosue dignè vocatus fuit, sicq; prælatus dignè vocationis titulum aliasq; eius conditiones habeat &c. ibid. b.

ioni lyceo deo omni anno puer sacrificabatur &c. puer b.

ipocrisis dicitur ab ipos quod est falsum, & crisis iudicium quasi falsum iudiciũ, nam ipocrisis falso facit de homine iudicare &c. a.

ipocritæ in corde latentem habent infectionem. ibid. a, habent foris apparentem perfectionem, habent turgentem superbiæ præsumptionem. ibid. b, habent mordentem asperè detractionem, habent dulciter lambentem locutionem. ibi. c, & habent breuiter labentem durationem. ibid. d.

ipse pronomen aliquando est relatiuum, & aliquando demonstratiuum, potestq; dici de multis &c. a.

ipse potest dici deus, quia ipse pro homine, idest homine se posuit, mortem pro eo sustinendo &c. ibid. a.

ipse. s. christus est imperator dignissimus, propugnator fortissimus expiator mundissimus, dispensator largissimus &c. ibid. b.

ipse Christus est, cuius potentia debet honorari, cuius scientia debet auscultari, & cuius clementia debet amplexari ibid. c.

ipse denotat iustum multiformiter. ibid. d, & sic iustus dicitur ipse, quia est charitas fraterna, firmitas æterna, claritas externa, paritas interna &c. ibid. e.

ipse denotat impiũ seu iniustum multipliciter, sicq; ipse signat peccatorem seu criminum possessorem, quia ipse per superbiam sursum erigitur, per inuidiam intus configitur, per malitiam hinc inde vertitur &c. ibid. f.

ipsa vero in fœminino genere potest significare virginem sanctã, viduam, vel fœminam &c. quia ipsa fuit pœnitẽs & gemens, prudens & clemens, docens & non demens. ibid. g.

ira, irasci, iratus. ira enim quædam diuina, & quædã humana &c. a.

ira diuina metuenda cum reuerentia. ibid. b, nam dei irã prouocant fatui sapientes, superbi præsumentes, & dyscoli discordantes. ibi. c, ira etiam quædam cum patientia sustinenda. ibidem d, & ira quædam cũ diligentia præcauenda, quia deo contrariatur, proximo inimicatur, et sibiipsi iniuriatur ibid. e.

ire nihil aliud est quàm de termino ad terminum se præsenti aliter transferre, et ire signat motum profectum et transitum de loco ad locum. etc. a.

sitas

sitas, &c. alia ibidem g.

Iudicio extremo erunt assistentes magnæ authoritatis, testes maximæ veritatis.ibidem h, & publicatio magnæ claritatis, scilicet conscientiarum mutua reuelatio.ibidem i, duræque seueritatis diffinitio.ibidem k, atque executio magnæ pœnalitatis l, æternæ damnationis.ibid.l.

Iugiter.i.continuè, semper, sæpe, & permanenter. &c.a.

Iugiter iustitiam & stabilitatem exercere debemus, iugiter clementiam & benignitatem adimplere debemus, & iugiter lætitiam & iocunditatem continere debemus.ibid.a.

Iugum dicitur illud mediante quo boues vel asini ad trahendum onus inuicem colligantur &c.a.

Iugum naturæ onerosum huius vitæ, iugum scripturæ virtuosum perfectorum, iugum amoris dulcorosum deuotorum, iugum erroris vitiosum peccatorum, & iugum doloris tædiosum damnatorum. ibidem a.

Iugum amoris diuini vel iugum mandatorum & regularis disciplinæ portare debemus.f.iugum timoris.ibid.b, iugum amoris.ibi. c, & iugum doloris.ibid.d.

Iugum peccati & maximè iugum carnalitatis, cupiditatis & tepiditatis &c.ibid.e.

Iumentum dicitur animal ad hominum adiutorium ordinatum, & dicitur iumentum omne animal domesticum & laboriosum &c. & sumitur in bono & in malo.a.

Iumentum signat religiosum, nam seipsum humiliare debet: & per patientiam subiugari.ibi. b, per pœnitentiam edomari.ibid.c, & per pœnitentiam stabiliri. ibid.d.

Iumentum in malo signat illos qui per auaritiam inflammantur, qui per immunditiam inquinantur, & qui per ignorantiam hebetantur &c.ibidem d.

Iungere, iunctura. iungere.i aliqua simul nectere vel vnire, vel inuicem alterum colligare, semper societatem significat, siue bona siue mala fuerit. u.

Iunctura desiderabilis, qua homo perfectus deo per charitatem cōiungitur. ibidem a, iunctura remunerabilis, qua deuoti simul colligantur.ibi.b. & iunctura vituperabilis qua maligni inuicem stringuntur.ibidem e.

Iuno Semeli inimicabatur &c.proditor b.

Iupiter in pluuia aurea Danaen impræguauit &c. puluere.a.

Iurare, iuramentum. iurare nihil aliud est quàm aliquid sub attestatione alicuius sancti nominis affirmare, & est iuramentū quoddam virtuosum, quoddam vitiosum &c. a.

Iuramento mendacitas abesse debet. ibidem b, iuramento congruitas inesse debet, & iuramento causæ necessitas adesse debet & cætera. ibidem c.

Iurgium. vide discordia.

Iustus, iustitia, iustificatio. iustitia quandoque accipitur pro virtute speciali, aliquādo pro perfectione vniuersali & generali &c.a.

Iustitia, virtus & perfectio quædam ius suum vnicuiq; tribuens, & iusti & sancti esse debemus, nam a domino diliguntur, a domino proteguntur. in domino delectantur, & cum domino gloriantur, ac etiam præmiantur &c. ibid.a.

Iusti si esse volumus, debemus a prauis moribus alterari.ibid.b, in bonis fructibus radicari, & bonis affectibus vegetari. ibid.c, debemus cœli sublimitatibus eleuari & contemplari, & bonis operibus fœcundari.ibidem d.

Iustitia pro virtute speciali & cardinali sumitur, quanquam possit ad omnes pertinere, quia quilibet reddere debet vnicuiq; quod suum est, videlicet deo reuerentiam, sibi pœnitentiam, & proximo beneficium. pertinet tamē principaliter ad iudices & prælatos multipliciter. ibid.e.

Iustus iudex vel prælatus debet per mititudinem moderari. ibidem f, per certitudinem informari ibidem g, per rectitudinem regulari & rectificari. ibidem h, & per quietudinem ordinari. ibidem i.

Iustitia diuinā habet misericordiam in præsenti, & iustitiam in futuro, nam dei iustitia est malorum tristificatiua, bonorum lætificatiua, & iustorum remuneratiua.ibid.K.

Iustus & bonus homo futura scrutatur subtiliter, cum malis conuiuit humiliter, &c.alia Daniel.a.

Iustus homo intelligitur per eum multipliciter &c. eum.e, f, g.

Iustus debet esse fundatus, dicatus & crematus &c. lucerna c.

Iustus vir dicitur lux multipliciter &c lux g, h, i.

Iusti timeat multa &c.nequando.a.

Iusti dicuntur omnes multipliciter &c.Omnes.f, g.

Iustus commendatur multipliciter &c.oriens.c.

Iustus est viuit multipliciter &c. qui.i.e.

Iustitiæ standum est multipliciter &c.stare b.

Iustus debet esse supra deum, proximum, cœlum &c. super.e.

Iustus vir habeat conditiones plurimes &c.luu.f, g, h.

Iustus stat pro proximo, recitat pro seipso, &c.alia.vide pro e, d.

Iustificare.i.iustum efficere, vide de gratia & iustitia.

Iuuare, vide adiutorium.

Iuuenis, iuuentus quandoque literaliter, quandoque moraliter & etiam in bono & in malo sumitur &c.a.

Iuuenis spiritualis. idest vir perfectus habere debet gratiosam pulchritudinem.ibid a, vigorosam fortitudinem, studiosam promptitudinem &c ibid.b.

Iuuētus naturalis & corporalis, quæ debet sagaciter subiugari.ibi. c, veraciter informari.ibid.d, & vtiliter occupari.ibid.c

Iuuta signat aliquando secundum, & sic denotat similitudinem, aliquando accipitur pro propè &c.a.

Iuxta vnum est virtuosum. ibidem a, iuxta vnum vitiosum, iuxta vnum fructuosum, iuxta vnum dolorosum, & iuxta vnum gaudiosum. ibidem b.

K

Kalendæ dicuntur primi dies mensis, siue solennitates quæ in principio mensium fiebant &c.a.

Karissimus dicitur a charitate, & tunc idem est quod dilectissimus, aut a caristia, tunc idem est quod carissimus vel Preciosissimus, & semper notatur in bono.a.

Karissimi si esse volumus, simus fortes, stabiles, & in bono permanentes, erga deum concordes & habiles, in conuersando dulces & humiles. ibidem b.

L

Labium locutionem signat, eo quòd omnis vox & locutio per labia exprimatur, sicut enim de locutionibus, ita de labiis est distinguendum &c.a.

Labium extenditur ad dulciter adulandum, ad acriter detrahendum, ad turpiter deridendum, ad iactanter eloquendum, & ad scienter mentiendum. ibidem b.

Labium nostræ locutionis vt sit commendabile vel laudabile, debet esse manifestum.ibid.c, iustificatum.ibidem d, & deliberatum. ibidem e.

Labi.i.cadere vel ruere per motum & instabilitatem pedum, & potest distingui sicut de cadere &c.a.

Labimur in mortem & infirmitatem de statu naturæ, in luctum & aduersitatem de statu fortunæ, labimur per culpam & iniquitatem de statu gratiæ, & labimur per diabolicæ tentationis impulsum in peccata.ibid.a.

Labitur homo in via lubricosa, scopulosa, puluerosa, & tenebrosa. ibidem b.

Labor, laborare labor in scriptura multipliciter sumitur &c. a.

Laborem virtuosum exerceamus spiritualis contemplationis.ibi. b, laborem prædicationis. ibid.c, laborem operationis seu obeditionis.ibid.d, & laborem macerationis.ibid.e.

Labor vitiosus & temporalis peccatorum, & talis labor est auarorum ardentissimus, inuidorum pœnalissimus superborum inanissimus, & luxuriosorum immundissimus.ibi.f, & labor quidam laboriosus & æternalis damnatorum, qui perpetuo requiem non habebunt. ibidem g.

Lac nihil aliud est quam quidam liquor dulcis & cādidus, & in scriptura multipliciter sumitur in bono & in malo &c.a.

Lac spirituale indigentium nutritiuum, estque lac dulcedinis, pietatis & compassionis. ibid b, lac ignorantium instructiuum & nutritiuum, & est lac doctrinæ, scientiæ, & scripturæ.ibi.c, & lac pœnitentium allectiuum, istud est lac dulcedinis diuinæ misericordiæ.ibid.d, & lac triumphantium refectiuum, & est lac dulcedinis æternæ. ibidem e.

Lac in malo est quoddam dulciter allectiuum, & istud est lac prosperitatis humanæ.ibidem f, quoddam grauiter infectiuum, scilicet lac carnalis voluptatis & delictorum corporalium. ibidem g, & quoddam leuiter deceptiuum, & est lac fallacium verborum. ibidem b.

Laceratio, lacerare accipitur pro vastare, distumpere, frangere. & cætera. a.

Laceratio quædam contritionis, quædam detractionis. ibidem a, quædam tyrannicæ vexationis, & quædam damnationis æternæ. ibidem b.

Lachryma multipliciter in scriptura sumitur.b.

Lachyma in bono mœroris est compunctio, lachryma dulcoris est compassio, lachryma amoris est dilectio, & lachryma doloris est afflictio. ibidem a.

Lachrymandum ex causis superioribus. ibid.b, & ex causis interioribus.ibid.c, & ex causis exterioribus.ibid.d.

Lachrymæ virtuosæ, quia tollunt maculam internam, scilicet animæ peccatum, placant offensam æternam, & præstant quietem supernam. ibidem c.

Lachtima in malo est lachryma fallentis deceptionis, præsentis afflictionis

dictionis, et sequentis damnationis. ibid.f.

Lacus est fouea seu stagnum, aqua, luto, herbis, et piscibus plenum et cætera. et sumitur in bono et in malo.a.

Lacus voraginis mundialis est vmbrosus, lutosus, et periculosus. ibid.a. lacus voraginis cordialis. ibid.b, at lacus voraginis infernalis ibidem c.

Lamentum, luctus, planctus, pro eodem supponunt.a.

Lamentum quoddam iustorum, quia tales emittunt lamentum contritionis, compassionis, deuotionis, et desolationis. ibidem a.

Lamentum quoddam fictorum vel stultorum, lamentum miserorum seu egenorum, et lamentum damnatorum. ibid.b.

Lamiæ monstri proprietas adulatio.f, reueteri.a.

Lamina nihil aliud est quàm metalli particula, fusione vel malleatione in latitudinem attenuata etc.a.

Lamina sacram signat scripturam, quæ aliquando dicitur aurea per preciositatem promissorum, argentea per pulchritudinem consiliorum, ferrea p asperitatem iudiciorũ, et plũbea per mollitiem indultorum &c. ibid.a.

Lampas nihil aliud est quàm quoddam instrumentum vitreum igne vel oleo ad illuminandum ordinatum, & sumitur in bono et in malo. a.

Lampas in bono signat hominem perfectum, in quo sit oleum dulcoris, clementiæ, et pietatis nutricium. ibid.a, lumen splendoris, decoris et honestatis illuminatiuum, ac ignis et feruor amoris et charitatis accensiuus. ibid b.

Lampas vero in malo signat vitrum fragilis prosperitatis, oleum carnalitatis, et ignem cupiditatis etc. ibid c.

Lampredæ piscis proprietas. post.b.

Lana quæ passiones non sentit, nascitur ex carne, iterumque carnem vestit, et omnia interiora operit et tegit etc.a.

Lana quædam castitatis inuiolatæ. ibid.a, quædam honestatis immaculatæ. ibid.b, quædam charitatis accumulatæ, quædam facultatis multiplicatæ. ibid.c, et quædam veritatis sanctificatæ. ibidem d.

Lancea est instrumentum longum et acutũ ex ligno et ferro compositum, ad perforandum et lædendum, siue pro defensionis remedio fabricatum, et signat in bono et in malo etc.a.

Lancea in bono quædam saluationis quam portauit Christus. s. crucis lancea. ibid.a, quædam correctionis, quam habeat prælatus et rector iudicans. ibid. b, quædam locutionis, quam habeat doctor prædicans. ibi.c, et quædam compassionis, quam habeat diuites et peccatores. s. elemosynæ. ibid.d.

Lancea in malo signat lanceam detractionis, proditionis, direptionis, tentationis, & damnationis. ibid.e.

Languor, languere, languidus. languor videtur esse quid medium inter actualem infirmitatem, & realem sanitatem &c.a.

Languor quidam naturalis quo singuli languent, cum natura humana subiecta est languori doloris & infirmitatis, languoris laboris & pœnalitatis, timoris & stupiditatis, torporis & debilitatis &c. ibidem a, languor quidam virtualis perfectorum & deuotorum, qui languent præ dilectione cœlestis patriæ, præ dilectione visionis diuinæ, & præ incursione mundi miseriæ. ibid.b. languor quidam criminalis iniquorum, nam nullus languor deterior quam peccatum &c. ibid.c.

Lapareæ seu liparis lapidis proprietas. misericordia f.

Lapis multipliciter sumitur in scriptura, etiam in bono & in malo &c. a.

Lapides in bono signant virtutes interiores, vel viros perfectiores multiformiter &c. ibid.a.

Lapides signant humilitatem per quam aggrauamur, nam lapis humilitatis semper petit inferiora &c. ibid.b, signant stabilitatem per quam roboramur, & signant seueritatem per quam castigamur. ibidem c.

Lapidibus seueritatis & iustitiæ lapidari debent tam a deo quàm prælato superbi & elati, proterui & obstinati, crudeles & effrenati, carnales & inquinati &c. ibid.d.

Lapis signat virum perfectum multipliciter. ibid.e.

Lapis in malo significat virum infectum, s. peccatorem multiformiter. ibidem f.

Lapides duodecim preciosi quid signant &c. porta c.

Laqueus, i. funiculum vel ligatura ad capiendum vel detinendũ ordinatum, & communiter sumitur in malo &c.a.

Laqueus peccatorum, scilicet tentationis, quo homines a diabolo capiuntur, miserorum, scilicet tribulationis huius mundi, quibus infortunati & miseri detinentur, & damnatorum, s. sententiæ diuinæ &c. ibid.b.

Laqueantur homines pecuniam diligentes, luxuriam exercentes, & superbiam facientes. ibid.b.

Largus, largitas, idest liberalitas, estque virtus quæ dat danda, & retinet retinenda, & bene per largitatem intelligitur liberalitas & cætera. a.

Lasciuia signat insolentiam mentis & corporis, & leuitatem animi, honestis moribus indecentem &c.a.

Lasciuia fugiat a corde & conscientia, ab ore & eloquentia, a corpore gestus impudicus, & ab opere lasciuiens actus. ibid.b.

Lassitudo, lassus, fatigatio. cum lassitudo nihil aliud sit quàm virium hebetudo prouenìens ex labore seu tædio displicentia vel languore &c.a.

Lassitudo quædam laudabilis perfectorum. ibid.a, quædam culpabilis iniustorum siue peccatorum. ibid. b, & quædam miserabilis miserorum & egenorum. ibid.c.

Lateres, later. lateres conficiuntur ex luto & igne fortissimo, & cocta durantur in lapides, ita quod apti sunt pro ædificiis cõstruendis, signantq; viros sanctos ibid.a, signant etiam diuitias, quæ in pecunus & metallis consistunt &c. ibid.b.

Latro, latrones. latro dicitur qui latenter furatur & surripit alienum, & sumitur dupliciter, s. literaliter & spiritualiter &c.a.

Latronum spiritualium genera sunt hæretici, vsurarii, symoniaci, demones & peccatores. ibid.b.

Latitudo, latus. latitudo est rei dimensio qua ad capiendum & continendum aliquid ampliatur, & sumitur in bono & in malo & cætera. a.

Latitudo cordis in nobis sit ad affectãdum, latitudo manus ad erogandum, & latitudo oris ad supplicandum. ibid a.

Latitudo quædam superior summæ ciuitatis cœlestis, nam ibi est amplitudo capacissima, quietudo securissima, & plenitudo fœcũdissima. ibid.b, quæda latitudo inferior summæ pietatis, & quædam interior summæ charitatis. ibid.c, & quædam latitudo mala & vitiosa, & quædam mundanæ prosperitatis, humanæ voluntatis, & terrenæ cupiditatis. ibid.d.

Latus, latera. latus communi significatione dicitur de omni re, sicut dicimus latera domus, turris, fluminis &c. a.

Latera quædam custodienda, s. animæ vel viri iusti latera, nam tales pro ornamento habeant sapientiæ certitudinem, permanentiæ firmitudinem, continentiæ pulchritudinem, & diligentiæ promptitudinem. ibid.b, sicque iusti latus circumdent pauperes & indigentes vt refrigerentur, diuites vt honorentur, seruitores vt remunerentur, pœnitentes vt recuperentur, & cætera alia. ibidem c.

Latera inhabitanda, s. status ecclesiæ & fidei. ibid.d, latera quædam abominanda, s. status hominum peccatorum, quædam consideranda, s. Christi, quædam vituperanda, s. impiorum & iniquorũ. ibid.e, latera quædam desideranda. s. paradisi, quædam refugienda, s. damnatorum, & quædam operienda seu vestienda siue contegenda, s. pauperum egenorum. ibid.f.

Lauare est aqua siue liquore aliquo aliquid mũdare, & p loturam intelligitur quæcunque purificatio vel mundificatio.a.

Lauatur anima per baptismalem regenerationem, per verbalem confessionem, per lachrymabilem compunctionem, & per fraternalem compassionem. ibid a.

Lauari spiritualiter si volumus, necesse est quòd immutetur & commutatur status nostræ iniquæ conditionis. ibidem b, & quòd tempia corruptio expurgetur & expietur. ibidem c, & quod purgatio varia frequentetur. ibid.d, & quòd anxia correctio tollatur. ibidem e.

Lotura in malo signat immunditiam siue munditiam simulatam & cætera. ibid.f.

Laus, laudare. laus. i. commendatio, magnificatio & meritorum alicuius verbalis relatio & exaltatio, & est duplex, s. diuina & humana &c.a.

Laudare deum & magnificare ipsum debemus exemplo naturæ, enigmatæ figuræ, & doctrina scripturæ. ibid.a.

Laudare debent dominum viri præsidentes in dignitatibus. ibid.b, & subiacentes aduersitatibus, quia per tribulationem caro mortificatur, vita rectificatur, sermo dulcificatur, & deus glorificatur ibidem c, laudare debent pœnitentes conuersi a sceleribus. ibi.d.

Laus humana quædam vera qua laudãtur viri virtuosi, & quædam falsa, qua laudantur viri vitiosi &c. ibid.e.

Lazarus est ille quem mors prostrauit, quem soror deplorauit, quẽ Christus amauit, quem Christus vocauit &c. signat etiam virum pœnitentem. ibid a.

Lectulus, lectus est illud in quo homines dormiunt & requiescunt, & sic per requiem potest intelligi quæcunque requies siue bona siue mala fuerit &c.a.

Lectus interior conscientiæ. ibid b, lectus exterior pœnitẽtiæ. ibid. c, & lectus superior cœli patria. ibid.d.

Lectus in malo est lectus quidam deliciarum, s. luxuriosorum, quidam prosperitatis & opulentiæ, s. huius mundi diuitũ &c. & quidam pœnalitatis, s. inferni &c. ibid.e.

Lædere, grauare, nocere, offendere pro eodem supponunt.a.

Læditur pœnitens quando contenitur, læditur delinquens quãdo corrigitur, læditur indigens quando percutitur, læditur pestilẽs, idest peccator quando corrumpitur &c. ibid.a.

Lexna

Leæna cum sit leonis femella, animal superbum, crudele, adulterū, & in pariendo defectiuum, signat principum consiliarios & fautores &c. a.

Leænæ proprietas. &c. præuenire. b.

Legatus, legatio, legare quandoque sumitur pro dare seu assignare &c. a.

Legatio quædam summi mediatoris. s. Christi, quædam boni prædicatoris, & quædam docti intercessoris. ibid. a.

Legatus habeat authoritatem & potestatem a superiore. ibid. b, habeat veritatem & fidelitatem. ibid. c, habeat claritatem & sagacitatem. ibid. d, habeat audaciam & strenuitatem. ibid. e, habeat modestiam benignitatem. ibid. f, & habeat fiduciam atque securitatem ibidem g.

Legatus sedis apostolicæ quid repræsentat &c. aduentus. i.

Legio. i. lecta vel electa societas vel cōgregatio, nam sex milia sexcentos & sexaginta sex continere dicebatur, inuenitur que legio angelorum, hominum & dæmonum &c. a.

Legere. nota secundum diuersos libros, diuersæ & variæ sunt lecturæ &c. a.

Legendus est liber diuinæ naturæ vt in ipso semper admiremur. ibid. a, legendus liber mundi creaturæ, vt in ipso valde delectemur. ibid. b, legendus liber sacræ scripturæ, vt per ipsum rectè dirigamur. ibidem c, & legendus liber mentalis clausuræ, scilicet conscientiæ nostræ per puram confessionem & satisfactionem &c. ibidem d.

Legitimus, legitima, legitimum dicitur quasi lex optima seu intima, nam scriptura legitima appellatur quæ a deo sicut lex optima statuebatur, & quæ a populo per modum legis certæ, fixæ, perpetuæ & optimæ recipiebatur &c. a.

Lenitas, idest suauitas, & lenire, idest suaui dulcedine mulcere & cætera. a.

Lenes quidā maligni & mali, sicut proditores & hypocritæ, lenes quidam benigni atque virtuosi, & quidam condigni seu gloriosi. ibidem a.

Leo in scriptura multipliciter sumitur. a.

Leo authoritatis Christus, qui est rex regum & dominus dominantium, sicut enim leo est animal liberalissimum, sic Christus liberalis carnem assumendo. ibidem a, leo animal virtuosissimum, sic Christus mortem sustinēdo. ibi. b, leo animal mirabilissimū, sic Christus in resurrectione, & leo animal præcellentissimum, sic Christus in eius ascensione. ibid. c.

Leo stabilitatis, scilicet iustus & perfectus homo, nam leo est animal hominibus gratiosum, bestiis rigorosum, in inuadendo animosum, in sustinendo virtuosum, &c. alia. sicque iustus tales habeat conditiones &c. ibid. d.

Leoni vir iustus assimilatur, quia vt leo multis tribulationibus edomatur. ibid. e, multis infirmitatibus aggrauatur. ibid. f, & virtutum viribus roboratur. ibid g.

Leo iniquitatis, s. vir peccator, nam sicut leo est animal infirmum & quartanarium, feruentissimum & calidissimum, elatum & sæuissimum, insidians & fraudulentum, & alia sequentia, sic etiam per leones intelliguntur diuersa genera peccatorum &c. ibid. h.

Leo crudelitatis, s. diabolus, & hoc multipliciter. ibid. i.

Leonis animalis proprietas. amare. c, aduersari. c, arguere. f, gratiarum actio. a, fugere. c, præuenire. b.

Leo ab homine auxilium petit &c. preces. b.

Leo timet multa &c. timor. a.

Lepra est quædam vilis & enormis infirmitas, quæ nunquam aut raro curatur, per quam cohabitantes corrumpuntur &c. a.

Leprosus spiritualiter signat peccatorem per symoniæ prauitatē deprauatum. ibid. b, per superbiæ vanitatem elatum, per auaritiæ grauitatem inflammatum. ibid. c, & per immunditiæ fœditatem deturpatum. ibid. d.

Lætitia, lætus. lætitia, idest gaudium, iocunditas, exultatio, & iubilatio. a.

Lætitia quædam interior & virtuosa, qua boni in hoc mundo lætātur propter propriæ conscientiæ rectitudinem. ibi. a, & propter diuinæ sustinentiæ fortitudinem. ibid. b, & propter æternæ opulentiæ plenitudinem. ibid. c.

Lætitia quædam exterior & vitiosa, qua peccatores in hoc mundo lætātur, & quædam superior gaudiosa, qua angeli & sancti in paradiso gloriantur. ibid. d.

Leuare, i. sursum erigere vel portare &c. a.

Leuatio quædam virtuosa quando quis se leuat ab inferioribus ad superiora, & a temporalibus ad æterna. sic quicquid in homine est, debet esse eleuatum &c. ibid. a.

Leuemus cordis oculos ad implorandum diuinam pietatem, ad deprecandum sanctorum charitatem, ad contemplandum cœlorum dignitatem &c. leuemus etiam manus sursum ad aliquid supplicandum, iudicādum &c. & leuemus vocem ad proclamandum, deplorandum &c. ibid. b.

Leuatio quædam vitiosa, quæ nihil aliud est quàm superbia, & leuatio quædam gloriosa &c. ibidem b.

Leuatio quædam spectans ad Christum multiformiter. ibidē. c, & leuatio quædam pertinens ad iustum, nam iustus leuare debet animum lāguentem ad veri contemplationem, leuare proximū egentem ad boni susceptionem, & leuare optimum iacentem ad dignam prælationem. ibid d, & leuatio quædam spectans ad iniustum, nam sic leuantur contra seipsos per præsumptionem & superbiam, contra prælatos per inobedientiam & rebellionem, contra subditos per iniustitiam & oppressionem &c. ibid. e.

Leuita. leui fuit vnus de. 12. filiis Iacob, cuius filii & successores dicti fuerunt leuitæ &c. a.

Leuitæ ad seruiendum domino & ad ministrandum & in templo erant specialiter dedicati, a plebis legibus segregati, possessionibus vacuati, & variis ritibus consecrati. sic per istos leuitas intelligi possunt viri ecclesiastici & religiosi multiformiter & cætera. ibidem a.

Leuis. leuitas est qualitas rei qua ipsa res efficitur facilis ad mouēdum, de loco ad locum agiliter transferendum &c. a.

Leuitas quædam virtuosa, qua sancti viri sint expediti & agiles ad obediendum & bonum expediendum. ibid. a, leuitas quædam vitiosa per mentis instabilitatem, morum insolentiam, voluntatis inconstantiam & mobilitatem. ibid. b, & leuitas quædam gratiosa patienter sustinenda, s. dei mandata & constitutiones, mundi tribulamina &c ibid. c.

Lex nil aliud est quàm superioris ordinatio, vel statutum ad subditorum regimen ordinatum &c a.

Lex quædam naturæ, quædam scripturæ, & quædam humanæ curæ &c ibidem a.

Lex diuina habet virtutem compulsiuam, quia in multis legis passibus præcipitur sub præcepto &c. ibid. b, lex diuina tenenda & seruanda, quia habet virtutem instructiuam. ibid. c, habet virtutem directiuam &c. ibid. d.

Lex mala quædam carnalitatis & cōcupiscentiæ &c. lex quædam iniquitatis, & quædam fatuitatis. ibid e.

Lya vxor Iacob, lippata oculis sed fœcunda, interpretaturq; laborans vel laboriosa, ad actiuam comparata vitam &c a.

Liba, libamen, libamentum, libare. libamen dicebatur sacrificium quod fiebat in liquidis rebus, sicuti in oleo vel vino &c. sumiturque in bono & in malo. a.

Libameo in malo signat mala opera peruersorum &c. ibid. b.

libanus est mons Syriæ, & multipliciter signat in scriptura. a.

libanus signat statum virtualis sublimitatis & perfectionis multipliciter. ibid a, etiam libanus signat decoris pulchritudinem, & sic carnis vilitas debet depurari per castitatē, cordis siccitas humectari debet per pietatem, & mentis grauitas exaltari debet per contemplationem super cœlestium ibid. b.

libanus signat mundi prosperitatem, & etiam supernalem fœlicitatem &c. ibidem c.

libenter, libens, seu libenter aliquid facere dicitur qui illud volūtatē & spontè atque cum placentia facere comprobatur a.

libenter vnum bonum & commendabile multipliciter. ibid. a, & libenter vnum detestabile. ibid. d.

liber est illud in quo literæ & scientiæ describuntur &c. a.

liber quidam naturæ qui est inductiuus, creaturarum. s. vniuersitas. ibid a, liber quidam scripturæ quem deus & angeli dictauerunt, prophetæ & apostoli scripserunt &c. ibi. b, liber quidam diuinus, s. deus gloriosus, & hoc multiformiter. ibid. c, & quidam humanus. s. conscientiæ cordialis & apparentiæ corporalis &c. ibid. d.

liberalitas, liberalis. liberalitas est dare danda, & retinere retinenda, estque medium inter vitia duo, scilicet auaritiam & prodigalitatem &c. a

liberalitas debet tempori vel loco coaptari. ibid. b, debet properè vel cito festinari. ibid. c, cunctis hominibus debet elargiri, & lance prudentiæ moderari. ibid. d, de proprio nostro ordinari, atq; affectu intimo pertractari. ibid. e.

liber, libertas, liberare. libertas seruituti opponitur &c. a.

libertas naturæ liberat a carnis infirmitate, libertas gratiæ liberat a cordis iniquitate, & libertas gloriæ liberat a pœnarum aduersitate. ibidem a.

libertas multiplex. s. vitiosa fatuorum virtuosa perfectorū, & gloriosa beatorum. ibidem a.

liberi si esse volumus, expiare debemus nocumentum iniquitatis, sicq; a peccato liberamur per eleemosynæ largitatem, per pœnitentiæ grauitatem, & per continentiæ puritatem. ibid. c, debemus vendicare omnis humilitatis fundamentum. ibid. d, & procurare debemus iuuamentum grandis authoritatis. ibid. e.

licere, licet, licentia, licitum. cum omnia quæ non sunt a deo ratione, scriptura, lege, natura vel homine prohibita, videantur esse licita & concessa &c a.

licitum quoddam faciendum & exercendum. ibid. a, licitum quoddam fugiendum & cohibendum. ibid. b, licitum quoddam præcauendum, & licitum quoddam sustinendum &c. ibid. c.

Ligare,

virtutem purificatiuam, virtutem defenſatiuam, & virtutē concordatiuam. ibid.d, & habent virtutem fœcundatiuam. ibid.e, etiam dei mandata multiplici de cauſa ſunt ſeruanda, credenda, implenda, diſcenda &c.ibid.f

Mandragoræ radicis proprietas amare.e.

Manducare poteſt accipi in bono & in malo.a.

Manducatio in bono multiplex.ſ.naturalis, ſpiritualis, cordialis, & æternalis.ibid.a.

Manducatio in malo ſignat rapinæ voracitatem, verborum mordacitatem, ciborum edacitatem, & temporalium rapacitatem. ibidem b.

Mane eſt prima diei pars, & ſumitur in ſcriptura multipliciter, ſignatque in bono & in malo.a.

Mane vnum iuuentutis labiliſſimum, mane vnum mundanæ proſperitatis debiliſſimum, mane vnum vitæ præſentis fragiliſſimum &c.ibid.a.

Mane prout accipitur pro noſtra fluida iuuētute, bona opera ſunt agenda vt fructum reportemus fœcundiorem, ſ.ad contemplandum dei maieſtatem, ad exorandum dei bonitatem, & inquirendum dei veritatem &c. ibid.b, mane debemus benefacere vt inueniamus actum faciliorem.ibid.c, & mane operandum vt perficiamus finem vtiliorem.ibid.d.

Mane ſignat vitam præſentem, ſicque habet in ingreſſu obſcuritatem, in progreſſu labilitatem, & in egreſſu breuitatem.ibid.e.

Matutinus. matutinū ſeu mane eſt diei principium in quo incipit dies creſcere & illuminari &c. & ſignat in bono & in malo.a.

Matutinum ſignat laudabilem virtutis profectum, ſicque in iſto iuuentutis ſtatu debemus nos Chriſto dedicare, corpus caſtigare, deum collaudare. ibid.a.

Matutinum ſignat terribilem iudicis aſpectū in die iudicii qui fiet de mane, ſignat etiam ſtatum notabilem bonis paradiſi gloriæ refertum.ibi.b, mane in malo ſignat diligentiam ad male faciendum, ignorantiā ad parum ſentiendum, & inconſtantiam ad cito tranſeundum.ibid.c.

Manna quandoque ſumitur pro quodā liquore melleo & dulci de rore cœleſti generato &c. ſed communiter ſumitur pro cibo illo qui datus cœlitus fuerat filiis iſrael &c.a.

Manna ſignat Euchariſtiam, ſacramentum Chriſti mirificum, ſignat humanitatem indumentum Chriſti magnificum, ſignat dei gratiam condimentum Chriſti viuificum &c.alia ibid.b.

Manaſſes interpretatur neceſſitas vel obſtupeſcens, obliuioſus, & ſignat in bono & in malo. in bono ſignificat quemlibet virum iuſtum, prælatum vel patriarcham, quia manaſſes fuit vnus de duodecim patriarchis &c.a.

Manaſſes in malo ſignat hominem peccatorem &c.ibid.b.

Manere.ſ.ſtare & perſeuerare, accipiturque in bono & in malo. & ſic manere vnum eſt valde virtuoſum, vnum valde vitioſum, & vnum valde glorioſum &c.a.

Manendum eſt in deo ſicut in fundatore noſtri ſuſtentatiuo.ibi.b, manendum ſicut in ligamento copulatiuo.ibid.c, & manendum ſicut in rotamento fœcundatiuo.ibid.d.

Manifeſtus. manifeſtatio nihil aliud eſt quàm alicuius rei declaratio, oſtenſio, apparitio, reuelatio & demonſtratio, & eſt multiplex in ſcriptura.a.

Manifeſtatio dei multiplex, nam nobis manifeſtatur per aſſiſtentiam incarnationis. ibid.a, manifeſtatur etiam deus per efficaciam operationis, per affluentiam largæ dationis, & per influentiam reuelationis. ibid.b, manifeſtatur per euidentiam iuriſdictionis, per abundantiam retributionis, & per violentiam condemnationis.ibid.c.

Manifeſtatio iuſti, nam manifeſtat ſeipſum deo per puram intentionem, ſacerdoti per integram confeſſionem, mundo per bonā conuerſationem, & egeno per miſerationem.ibid.d.

Manifeſtatio quædam impii & iniuſti &c.ibid.e.

Manipulus nihil aliud eſt quam ſegetum vel herbarum cumulus ſeu faſciculus quantum poteſt manus capere inuicem conglobatus, ſignatq; quamcunq; congregationem, ſ.meritorum, præmiorum, perfectorum, iniquorum &c.a.

Manſuetudo eſt animi virtus vtrumq; mundi ſtatum, ſ. proſperitatis & aduerſitatis æqua lance penſans, & manſuetus.ſ.mitis, ſimplex, humilis, quietus &c.a.

Manſuetudo quædam cordis quæ concipit timorem & patientiam, quædam oris ſeu vocis quæ temperat furorem & violentiam, & quædam operis quæ procurat amorem & complacentiam. Ibidem b.

Manſuetudo iungit & copulat, præfert & titulat, cōformat & ſimilat, orat atque poſtulat. ibid.c.

Manſuetudinem habeamus, quia per hanc dirigimur & docemur, per hanc impingimur & mouemur &c.ibid.d.

Manticore ſiue mamoneti animalis feræ proprietas, crudelitas.a, facies c, homo.b.

Manus eſt membrum in homine per quod & cum quo homo naturaliter operatur, & ſic virtus operatiua ſiue bona ſiue mala fuerit, intelligitur.a.

Manus diuinæ virtutis & potentiæ, & ſic eſt manus prudentiæ cuncta continentis, manus clementiæ bona largientis, & manus iuſtitiæ malos ferientis.ibid.b.

Manum potentiæ creatiuæ habet deus, nam manus dei potentiæ eſt deuotorum protectiua, iniquorum deſtructiua, perfectorum adiutiua, & vniuerſorum dominatiua.ibid.c.

Manum clementiæ largitiuè habet deus, nam illa eſt labentium ſubleuatiua, debilium ſuſtentatiua, periclitantium liberatiua. & cætera.ibidem d.

Manum prudentiæ regitiuè habet deus multiformiter &c.ibid e.

Manum iuſtitiæ punitiuè habet deus, nam tangit hominem vt corrigatur, ne erigatur, vt probetur, & vt damnetur ibid.f.

Manus humanæ operationis & efficaciæ.ibid.g, ſicq; quædam manus ſunt ad ſurſum erigendum.ibid.h, quædam ad porrigendum ibid.i, & quædam ad corrigendum.ibid.K.

Manus peccatorum & malorum in ſcriptura multiplex & cætera. ibidem l.

Manus deceptoris demonis ad illudendum, flagellandum & occidendum.ibidem m.

Macreſcere, macredo, macies, nam animal macrum dicitur quod in carnibus & in pinguedine plus debito eſt diminutum, & macies opponitur pinguedini &c.a.

Macies paupertatis tolleranda, pœnitentiæ & abſtinentiæ procuranda.ibid.a, macies ſanctitatis reſtaurāda, fallacitatis declinanda, & infœlicitatis inferni formidanda.ibid.b.

Mardochæus fuit princeps in curia Aſſueri, auunculus, nutritor & inſtructor Heſter &c. & ſignat bonum prælatum qui debet eſſe nutritor pupillorum, detector malignorum, contemptor ſuperborum &c.a.

Margarita generaliter accipitur pro omni lapide precioſo, ſpecialiter tamen ſumitur pro lapide albo qui viſitato vocabulo perla vocatur, ſignatq; virum iuſtum, & maximè virginem &c.a.

Mare eſt res copioſa, fluctuoſa, inſaporoſa, periculoſa, & multa ſignat.a.

Mare ſignat cœli poſſeſſionem copioſam.ibid.a, mare ſignat conditionem fluctuoſam, ſic in mari huius mundi abundat ſuperbię fumoſitas. ibid.b, luxuriæ ſpumoſitas, diſcordiæ & rixoſitatis clamoſitas.ibidē.c, aduerſitatis fluctuoſitas, proſperitatis fluxibilitas.ibid.d, & cupiditatis ſabuloſitas. ibid.e.

Mare ſignat virtuoſam morum perfectionem, & denotat ſtatum perfectorum multipliciter.ibid.f, nam amaricatur ſtatus pœnitentiæ, religionis vel eccleſiæ per contritionem. ibid.g, illuminatur per diſcretionē, dulcificatur per deuotionē & conſolationem, & purificatur per confeſſionem ſeu correctionem.ibid.h.

Mare ſignat luctuoſam mortis afflictionem, ſ.mortis naturalis, criminalis & infernalis.ibid.i.

Maris proprietas &c. amicitia.e.

Maria virgo quinq; figuratur literis, quarum figuratio quinq; deſignat virtutes perpulchre.a.

Maria interpretatur ſtella maris illuminans & illuminata multipliciter.ibidem b.

Maria fuit culparum maculis expiata, quia peccatum nunquam cōtraxit, nec originale, nec actuale, quod oſtenditur in angeli ſalutatione in verbo Aue.i.ſine ve &c.ibid.c.

Maria fuit virtutum titulis illuſtrata, quod oſtenditur cum dicitur maria, id eſt ſtella maris. ibidem d, maria fuit bonorum riuulus fœcundata, quia gratia plena in animæ infuſione, plenior in natiuitatis diffuſione, pleniſſima in filii conceptione.ibid.e.

Maria fuit bonorum titulis decorata, quod oſtenditur cum angelus dixit Dominus tecum, ſcilicet in ventre, corde, vtero & auxilio &c.ibidem f.

Maria virgo ſummè collaudanda, quia habet virginitatem immaculabilem.declaratur hoc proprietatibus creaturarum, enigmatibus figurarum, fictionibus poetarum, & vaticiniis prophetarum.ibidem g, habet benignitatem inæſtimabilem, quia regina miſericordiæ nuncupatur. ibid.h, habetque authoritatem inſuperabilem, quia habet poteſtatē in cœlo & in terra, in mari atq; in omnibus abyſſis &c.ibid.i.

Mariæ gratiarum impetramus per Aue maria multipliciter perpulchre.ibidem K.

Maria virgo honoretur vt mater omnium multiformiter.mater.e.

Maria virgo conditiones ſeruauit bonas &c. ſignum.c.

Maritus eſt nomen reuerentiæ, diligentiæ, amicitiæ, quia maritus ab vxore debet revereri, ſtatum domus debet intueri, & ſponſę ſuæ fidelis haberi.a.

Maritus animæ ſpiritualis eſt Chriſtus, nam ipſam per fidem in baptiſmo deſponſat.ibid.a.

Maritus eccleſiæ ſpiritualis eſt prælatus, & maritus, ſpōſus ſiue vir ſponſæ ſuæ corporalis.ibid.b.

Marmor eſt lapis duriſſimus, quandoque albus, quandoque niger, quandoque

Miphibosęth interpretatur os confusum vel verecundum, filius regis Saul &c.a.

Migrare, idest transire, vel de vno loco ad alium se transferre. vide transire.

Militia, miles, militare est pugnam seu militiam exercere vel contra aduersarios bellare vel dimicare. & reperitur miles multiplex, siue militia &c a.

Militia multiplex, s. naturalis. ibid. b, virtualis. ibid. c, & temporalis, nam a deo instituta, pro iustis constituta. ibid. d, militia etiam per malos destituta multipliciter. ibid. e.

Mille. millenarius est numerus magnus & perfectus, constans ex denario centies ducto &c. a.

Mille in bono signat virtutum plenitudinem. ibidem a, signat sanctorum multitudinem, scripturæ fortitudinem, gloriæ amplitudinem &c. ibid. b.

Mille in malo signat omnem multitudinem aggregatam in malo, & sic est multitudo demoniorum, peccatorum, & tormentorum & cætera ibidem c.

Ministrare. minister sumitur in bono & in malo.

Ministri sunt angeli comprehensores, viri sancti & iusti viatores, viri impii & peccatores, & demones infernales & tortores. ibid. a.

Ministrorum genera multa, nam quidam superiores, quidam mediocres, & quidam infimi &c. ibid. b.

Minister habeat vtilitatem & patientiam, stabilitatem & permanentiam. ibid. c, sedulitatem & diligentiam, ac fidelitatem atque amicitiam ibid. d.

Minor, minorare, minimus, minoritas sumitur i bono & in malo. a.

Minoritas signat statum moralis humilitatis, statum letalis iniquitatis, & statum labentis prosperitatis ibid. b.

Mirari, mirabile. miraculum est illud in quo tota ratio facti, est potentia facientis, sicque miramur quòd aliqua sunt valde magna, aliqua valde bona, aliqua valde mala &c. ibid. a.

Mirabilis est dei potentia & sanctorum bonitas, nam miranda est magnitudo suæ immensitatis, claritas suæ sapientiæ & veritatis, celeritas suæ prouidentiæ &c. ibid. b.

Mirabilia ad dei scientiam pertinentia mundum gubernantē. ibid. c, mirabilia ad dei clementiam mundum reparantem multiformiter, & ad dei iustitiam mundum iudicantem. ibid. d.

Mirabilia humanæ bonitatis virorum iustorum, nam habuerunt mirabilem constantiæ fortitudinem, & mirabilem decentiæ pulchritudinem. ibid. e, & etiam clementiæ magnitudinem. ibid. f.

Myrrhæ proprietas. pœnitentia. d.

Myrti arboris proprietas. spes. d.

Misereri, miseratio, misertus. cum misereri nihil aliud sit quàm alienam miseriam intueri, & sic sumitur pro clementia & compassione, & quandoque pro venia & indultione &c. a.

Miseratio quædam diuina, & sic miseretur multis generibus personarum, s. humilibus & timorosis, flebilibus & lachrymosis, fidelibus & luminosis &c. ibid. b.

Miseratio quædam humana quam quilibet impendere debet, quia nobis debet naturaliter inesse, fraternaliter adesse, & virtualiter prodesse. ibid. c.

Miseratio quædam insana quam quilibet debet suspendere. ibid. d.

Miscere, mixtio, commixtio. mixtio signat quandam aggregationem & adiunctionem, & quandam diuersarum rerum cōbinationem, & sumitur in bono & in malo &c. a.

Mixtio in bono quædam superna & ineffabilis. ibidem a, quædam interna pollens & vtilis, quædam fraterna iungens & nubilis. ibidem b.

Mixtio in malo est quædam carnalitatis impuræ quædam societatis prauæ. ibidem c, & quædam multæ iniquitatis multipliciter. ibidem d.

Miseria triplex, videlicet quædam naturalis, quædam temporalis, & quædam infernalis &c. a.

Misericordia est dolentis animus affectus ad compatiendum proximo & largiendum ei de propriis &c. a.

Misericordia quædam superior & diuina iugiter recommendanda. ibid. a, quædam humana inferior & fraternalis frequenter impendenda, nam misericordiæ virtus nobis præcipitur scripturaliter &c. ibidem b.

Misericordia est fugienda multiplici ratione, quia per misericordiā possumus a culpa purificari, gratia viuificari, cum domino parificari, cum domino dignificari &c. ibid. c.

Misericordiæ virtus ostenditur exemplariter, scilicet in rebus naturalibus, in figurarum enigmatibus, & in scripturarum voluminibus. ibidem d.

Misericordiæ virtus nobis indicitur naturaliter, quia hominum natura ad clementiam prona est &c. ibid. e.

Misericordia diuina a nobis humiliter imploranda, quia est peccatorum reuocatiua. ibid. f, miserorum consolatiua, & beatorum præmiatiua &c ibid. g.

Mysterium sumitur pro re secreta & occulta, & pro re sub enigmate producta & protelata, & ideo sumitur pro secretorum confessione, fidei & sacramentorū absconsione, & figurarum atque enigmatum inuolutione a.

Mittere, missus, missio. cum mittere pertineat ad superiorē mitti vero ad inferiorem, hinc est quod mittere authoritatis mitti vero humilitatis est signum. a.

Mittit deus ad operationes diuersas diuersa ministrorum genera, nam missus est filius ad nostram redemptionem, missus spiritussanctus ad nostram in fide confirmationē, mittit angelos ad ministrandum, prælatos ad gubernandum &c. ibid a.

Mittere accipitur pro proponere, pro dare seu destribuere, pro affligere, & communiter pro destinare vel legare, & sic multipliciter sumitur, nam mittere vnum signat mutabilitatem, quia quidam mittuntur in mare pœnitentiæ, quidam in ignem charitatis & amicitiæ, quidam exterius per depressionem & cætera. ibidem b.

Mittere signat legalem liberalitatem, & sic diuina liberalitas, scilicet dei filius nobis missus est sicut sapientia ad instruendum, sicut medicina ad sanandum, sicut precium ad redimendum &c. ibidem c.

Mittere signat immissam pœnalitatem. s. quando deus mittit pestilentias & tribulationes propter delicta, facitque hoc ad nostram correctionem, probationem, & condemnationem. ibid. d.

Mittere designat supernam authoritatem, & sic deus per occultā suam prouidentiam mittit prælatos, prædicatores, principes & iudices ad mundum regendum &c. ibid. e.

Missi seu legati sint sinceriter ingredientes. ibidem f, celeriter progredientes, vtiliter congredientes, faciliterque regredientes. ibidem g.

Mitis, mitigare. cum mititas, benignitas, mansuetudo & modestia, quasi pro eodem supponāt, & sic mititas est quædam animi modestia exterioribus verbis & actibus declarata, taliterque mititatis virtus naturaliter indicitur, magistraliter iniungitur, exemplariter ostenditur &c. a.

Moab fuit populus gentium semper contrarius populo dei, & signat peccatorem qui est transgressor diuinæ volūtatis, sectator superbæ vanitatis, & possessor mundanæ facultatis &c. a.

Modestia, modestiæ, modestus. modestia dicitur a modo, vnde modestus, idest modus honestus, nam modestia habenda, quia excitat compassionem, inflammat dilectionem, ornat conuersationem &c. a.

Modicum illud aduerbium signat in bono & in malo.

Modicum in bono inuenitur. s. modicum pœnitentiæ, affluentiæ, amicitiæ, & sapientiæ. ibid. a.

Modicum in malo habent impii, scilicet modicum stabilitatis, credulitatis, sagacitatis, & virtuositatis, & signat etiam peccatum. ibidem b.

Modo sumitur quandoque pro tempore præterito, præsenti, & futuro, & communiter sumitur pro nunc, statim & similibus significantibus tempus præsens. a.

Modo vnum naturæ labentis. s. indigentiæ & nuditatis, ignorantiæ & cæcitatis, impotentiæ & debilitatis ibid. a.

Modo vnum gratiæ præsentis. s. iustitiæ & æquitatis, credētiæ & veritatis, innocentiæ & sinceritatis &c. ibid. b.

Modo vnum gloriæ sequentis quod nunquam deficit, clarè respicit & mentem reficit. ibid. b.

Modus quandoque denotat ordinem, quandoque similitudinem, quandoque modestiam, regulam & temperātiam, & sic modus est quædam decens & congrua adiacentia actionum, sine qua ipsę actiones non habent efficaciam aut valorem &c. a.

Modum habeamus in scientia, ne nimis inquiramus, modum in iustitia, ne nimis exuramus. ibidem b, modum in lætitia, ne nimis gaudeamus, & modum in potentia, ne nimis exurgamus ibidem c.

Moyses secundum diuersas conditiones & actus ipsius, potest diuersa & varia designare. a.

Moyses signat statum prælatorum & præsidentium multipliciter. ibid. a, signat statum perfectorum & contemplātium, & statum iudæorum & pereuntium. ibid. b.

Molestia accipitur pro grauamine seu nocumento, vel pro zelo, difficultate vel iniuria &c. vide nocere.

Mollis. mollities moraliter signat in bono benignam locutionem, terrenam affectionem, & defluentem compunctionem &c. a.

Mollities in malo signat verborum fallacitatem, animorum fragilitatem, immundorum carnalitatem, & prosperorum labilitatem. ibidem b.

Momentum quādoque sumitur pro fama, nomine & valore, sed communiter momentum accipitur pro modicissima parte temporis seu horæ. & sic sumitur pro nunc, statim, subito, & pro instanti, & inuenitur momentum labentis naturæ, præsentis figuræ, nocentis iacturæ, sequentis puncturæ, & latentis scripturæ &c a.

Monedulæ auis proprietas. pecunia. a.

Monere.i.hortari,sollicitare,inducere,instigare,seu verbis, exemplis aut factis ad aliquid inclinare, & sic homo monetur ad bonum faciendum.s.per stimulum tribulationis, sacculum exhortationis,speculum informationis &c.a.

Monumentum.i. sepulchrum vbi mortui reconduntur,alio etiam modo mausoleum seu sarcophagum nūcupatur.& multa in scriptura significat.a.

Monumentum signat conscientiæ sanctitudinem, conscientiæ turpitudinem,temporalium plenitudinem &c.ibid.a.

Mons montes . inuenitur in scriptura mons virtuosus signans statum hominum perfectorum,mons fructuosus signans statum ecclesiasticum prælatorum,& mons gloriosus signans statum hominum beatorum &c.a.

Mons magnę securitatis iustorum perfectorum, & mons ista nihil aliud est quàm eminentia vitæ & cumulus meritorum, & tales versus cœlum eleuantur,& a terra elongantur &c.ibid.c.

Mons magnæ nobilitatis & prælationis,s.status ecclesiæ.ibi.c,sicq; ecclesia vel prælationis status dici potest mons compassionis, mons dilectionis,mons deuotionis &c.ibid.d.

Mons magnæ fertilitatis gloriæ paradisi, sic pro certo paradisi locus est locus tutus qui non expugnatur, locus clarus qui non obscuratur, locus mundus qui non maculatur, & sequentia. ibidem a.

Mons accipi potest in malo, sicque per montem intelligitur fastus & arrogantia superborum, vel fastus & eminentia peccatorum, & sic montes,idest peccatores vento superbiæ ventilantur, ardore auaritiæ concremantur,fulmine iracundiæ verberantur,& cętera alia.ibidem f.

Mons etiam signat fastus & aminentias peccatorum,s.prosperitates & dignitates temporalium quæ communiter magis eminent in malis quàm in bonis,sicq; est mons carnalitatis, cupiditatis, pompositatis,& alia plura ibid.g.

Montium proprietas.altitudo.e.

Monstrare deus demonstrat nobis viam boni vt hanc teneamus, bona opera vt faciamus,viros iustos vt hos eligamus &c.a.

Monstra dicuntur animalia præter vltra vel contra naturam genita temperiq; apud romanos aliquod prodigium monstrum denotabat. & sic signat malos homines, in motibus dissimiles & disformes bonis &c.a.

Morari, mora.morari i.habitare seu in aliquo loco perseuerare.a.

Mora hominum perfectorum virtuosa, nam hi morantur in cœlo per desiderium,in inferno per timorem,in corde proprio per cōtritionem &c.ibid.a.

Mora hominum peccatorum vitiosa,nam talis mora est auarorum, luxuriosorum,superborum &c.ibid.b.

Mora hominum damnatorum dolorosa,& mora hominum beatorum gaudiosa &c.ibid.c.

Mordere, morsus. mordere est aliquid dentibus pungere vel vorare,& in scriptura multiplex reperitur morsus.a.

Morsus malus quidam vipereæ detractionis, quidam venereæ tentationis ibidem a,quidam fulgureæ vel funereæ vaccationis.ibidem b, quidam tartareæ damnationis, scilicet morsus sententiæ superius, morsus conscientiæ interius, & morsus diabolicæ militiæ exterius ibid.c.

Morsus bonus conscientiæ pectoralis,iustitiæ pastoralis, & potantiæ imperialis.ibid.c.

Mors, mori, mortuus, in scriptura de quadruplici morte fit mentio. a.

Mors naturalis prænidenda quæ nihil aliud est quàm finis & vitæ defectus.ibidem a,sicque mors habet insuperabilem potentiam, quia nulla ætas,nullus sexus,nulla conditio mortem euadit &c. ibidem b, habet etiam præsentiam ineuitabilem,duritiem intollerabilem,& sententiam irreuocabilem.ibidem c, & sic mors in patientia debet sustineri per exempla multa probatur. ibidem d, mors debet cum diligentia prouideri, nam mortis consideratio bonorum vtilis est ad nostram præmunitionem, vtilis ad nostram animationem,& mortis consideratio malorum vtilissima ad nostram consolationem.ibid.e, mors enim per fortitudinem timeri non debet, quia certa & necessaria, breuis & transitoria, & vtilis & meritoria ibid.f.

Mors spiritualis & virtualis appetenda, quæ nihil aliud est quàm suiipsius deiectio,maceratio, & ad patientiam reductio, sicq; vir perfectus mortuo comparatur, nam tumultibus non inquietatur, insultibus non plus infestatur, terrestribus bonis non plus meditatur,cæteraq; plura.ibid.g.

Mors peccati præcauenda,quæ animam occidit,& hominem peccatorem facit mortuum & infectū.sicut enim mortuus se non mouet,non loquitur,non videt,non odorat, fœtet &c.sic moraliter peccator intelligatur &c. ibi.h,mortui conditiones adhuc homini peccatori applicari possunt, quia peccator alligatur sudario malæ delectationis,obscuratur sub nubilo cæcæ dubitationis,carceratus tugurio strictæ obstinationis &c.ibid.i.

Mors tormentorum metuēda,scilicet mors pœnæ æternę quæ peccatoribus perpetuo infligetur,moriunturque æterna morte qui diuitiis sunt onerati & impinguati,sæuitiis occupati,inuidiis macerati &c.ibidem K.

More suo boni & iusti indigentibus compatiuntur elemosinas erogando, innocentibus compatiuntur, supplicantibus afficiuntur & cætera ibidem a.

Mos,moris,mores,est dare morem bonorum & malorum.a.

Mores malos habent communiter homines mali & impii, quia in eis viget mos crudelitatis & violentię,mos mobilitatis & inconstantiæ,mos inhonestatis & insolentiæ &c.ibid.b.

Mouere,motus.mouere seu moueri est de loco ad locum vel de forma ad formam mutari & transferri & inde duo sunt motus,s.locales & formales &c.a.

Motus tractus quo quis ad bonum trahitur,motus raptus quo quis ducitur per voluntariam obediētiam,motus rectus quo quis directè mouetur in deum per amorē, & motus reflexus quo quis mouetur ad suiipsius examinationem &c.a.

Motus contritionis qui fit interius perfectorum.ibid.b, motus discretionis qui fit superius prælatorum,motus prædicationis qui fit exterius prædicatorum.ibid.c, & motus compassionis qui fit inferius piorum.ibid.d.

Motus in malo designat mentis mobilitatem,inconstantiam & vanitatem,sicque motus signat vitium imperfectionis, indignationis,subsannationis & variationis &c.ibid.e.

Mugilis piscis proprietas.pisces.b.

Mulier dicitur quasi mollis aer, a mollitie &c. & sumitur in bono & in malo.a.

Mulier habeat magnam compassionem,quia prouideri debet Christi pauperibus, condolere Christi vulneribus, & supplicare pro peccatoribus.ibid.a, mulier habeat raram locutionem.ibid.b, & claram habeat discretionem.ibid.c.

Mulier in malo signat hostium malorum deceptionem . ibidē d, signat imperfectorum hominum conditionem,& mulierum malarum infectionem. ibid.e.

Mulier mala detestabilis est,quia fallax & proditiosa,nam decipit prælatos & pastores,prædicatores religiosos & seculares ibid f, loquax & garrulosa,tenax & glutinosa,ardens & libidinosa.ibi. g, cauta & malitiosa,leuis & curriculosa,rebellis & seditiosa,cōpta & curiosa.ibid.h, & nocens & periculosa, quia solet attrahere,decipere,consumere & peruertere.ibid.i.

Mulier comparatur sui,propter luxuriæ fœditatem, stercori, propter infamiæ vilitatem, vrso,propter auaritiæ insatiabilitatem, &c.alia.ibidem K.

Muli animalis proprietas adulterium.b.

Mulli piscis proprietas.luxuria.e.

Mulum.multitudo sumitur in bono & in malo.a.

Multitudo in bono quædam hominum perfectorum commendabilis & virtuosa.ibid.a, quædam gratiarum & virtutum delectabilis & fructuosa, quædam angelorum & sanctorum nobilis & gratiosa &c.ibidem b.

Multitudo in malo quædam peccatorum hominum.ibid.c, quædā vitiorum grauium quædam grauium tormentorum,& quædam hominum damnatorum.ibidem d.

Multiplicare accipitur pro crescere,augmentari.a.

Multiplicatio multiplex.s.meritorum,gaudiorum,perfectorum,vitiorum tormentorum &c.ibid.a.

Mundare,mundus.munditia enim multiplex est a.

Munditia conscientiæ seu innocentiæ virtuosa, continentiæ preciosa pœnitentiæ fructuosa, & honestæ apparentiæ gratiosa. ibidem a.

Mundandæ & purgandæ sunt cordiales affectiones.ibi.b, sensuum conditiones.ibid.c, & carnium infectiones.ibid.d.

Mundat peccatorem diuinæ gratiæ inspiratio,baptismi vel lachrymosæ confessionis irrigatio, pœnitentiæ & afflictionis castigatio &c.ibid.e.

Mundi apud deum secretorum obseruatores, egenorum benefactores, delinquentium miseratores, & ignorantium instructores.ibidem f.

Mundus,de mundo & immunditia in aliis titulis quæratur.

Mundus substātiue accipitur pro vniuersitate creaturarum, & pro statu præsentium miseriarum, atq; pro communitate omnium malarum personarum.a.

Mundus contemni debet, quia nociuus & periculosus.ibid.a, quia obscurus & nebulosus,quia infectus & perniciosus.ibid.b, quia turbidus & laboriosus,quia fallens & deceptuosus &c.ibid.c.

Mundus non comparatur insulis fortunatis &c.acquirere.f.

Mundus dicitur campus multipliciter.campus.c.

Munire, munitus. munitio est rerum ad defensionem alicuius loci vtilium aggregatio & prouisio,& sumitur multis modis etc.a.

Muniuntur viri perfecti interius virtutum titulis.ibid.b, muniuntur ecclesiæ et religiosi exterius iustorū cumulis.ibid.c,muniun

N

Nauis signat ecclesiam vel religionem seu pœnitẽtiam, & talis est nauis laboris & diligentiæ, mœroris & sustinentiæ, splendoris & sapientiæ, & alia sequentia. ibid. e.

Nauis ecclesiæ seu religionis vel pœnitentiæ habeat gubernaculũ sapientiæ & discretionis, remos bonæ affectionis & dilectionis, malum sublimis & altæ contemplationis, velum mundæ & castæ conditionis &c. ibid. f.

Nazareth, nazareous, nazareus, nazareth interpretatur flos, virgultum, sanctitas aut consecratio, vnctio, munditia &c.

Nazarenus vero & nazareus virgultum, floridus, custodiens, separatus, mundus &c. Et per nazareth potest intelligi religio, ecclesia, beata virgo, vel anima sancta, vel quilibet vir perfectus multiformiter. a.

Nautili monstri piscis proprietas. contemplatio.

Nebula est impressio aeris ex exhalationibus aquæ & terræ in terræ superficie generata, signatq; multa in scriptura. a.

Nebula signat vitæ præsentis turbulentiam, signat mundi labentis affluentiam. ibid. a, signat mentis errantis ignorantiam & signat cordis dolentis pœnitentiam &c. ibid. b.

Nebula spiritualis conscientiæ. [illegible] habenda, quia est hospitatria diuinæ maiestatis, receptatrix supernæ claritatis, medicatrix internæ prauitatis &c. ibid. b.

Necessitas, necessaria, necessarium. a.

Necessitas procuranda quam habemus de rebus pertinentibus ad salutem, summẽ necessaria & vtilis, necessitas subleuanda vel adiuuanda est aduersitas, infirmitas, infortunium vel paupertas, & necessitas toleranda, ad quam sustinendam necessario compellimur. ibidem a.

Necessaria & vtilia sunt cum diligentia procuranda, vt virtutes & gratia in præsenti, & gloria in futuro, nam ad vitam spiritualem siue ad nostram salutem requiritur humor compunctionis, feruor dilectionis, rigor correctionis, splendor discretionis & cætera ibidem b.

Necessitas quædam culpæ & iniquitatis, cui est compatiendũ, quędam miseriæ & calamitatis, cui subueniendum, quædam fati & fortunæ, cui assentiendum, quædam damni & inaduertentiæ, cui dissentiendum, & alia. ibid. c.

Necis. necare. i. occidere vel interficere. necis autem. i. mors. quære de interficere, de morte, & de occidere.

Neemias reduxit de Babylonis captiuitate filios Israel in terram Iuda. & interpretatur consolatus a domino, seu consolatio domini, signatq; bonum pastorem &c. a.

Negare est infidelitatis, mendacitatis, pomposItatis, & parcitatis & cætera a.

Negare & abnegare in bono debemus proprias voluntates, anxias facultates, & noxias voluntates. ibid. b.

Negligentia. vide accidia, dormire, & tercere.

Negligentia quædam quam custodit fraterna charitas quædam quam ostendit superna veritas, & quædam quam impendit externa prauitas &c. ibid. a.

Negligunt & contemnunt mali medicinam veræ scientiæ, disciplinam veræ iustitiæ, officinã summæ clementiæ &c. ibid. a.

Negocium, negociari, negocium accipitur pro quocũq; operæ vel tractatu, sumiturq; in bono & in malo. a.

Negocium quoddam moralis bonitatis, virtuosum, quoddam moralis prauitatis, vitiosum, quoddam infernalis pœnalitatis, dolorosum, & quoddam æternalis fœlicitatis, gloriosum. ibid. a.

Negocium bonorum operum & virtutum nihil aliud est quàm exercitium bonum seu labor, sicque negociemur propter fructus plenitudinem. ibid. b, propter situs amplitudinem, & propter actus sanctitudinem. ibid. c.

Negociatores & mercatores huius mundi quidã vsuris & diuitiis ampliati, quidam superbiis & seuitiis inflammati, & quidam luxuriis atq; deliciis inquinati &c. ibid. d.

Nemo est nomen negatiuum sicut nullus, nam quicquid homo signat & ponit, nemo tollit & deponit. vnde nemo. i. non homo, signatq; peccatorem &c. a.

Nemo. i. homo peccator habet duritiam impietatis. ibid. a. habet obstinationem proteruitatis, abdicationem nobilitatis, indiscretionem verbositatis, & sequentia. ibid. b.

Nemo in bono signat negationẽ alicuius mali, & sic homo potest habere fraternam charitatem, verbalem veritatem, firmam credulitatem &c. ibid. c.

Nemo truffatorie fuit imperator nobilissimus, consolator benignissimus, castigator seuissimus, &c. plura. ibid. b.

Nemus cum sit vmbrosum, ramosum, solitarium & secretum, ab hominibus raro habitatum, feris & auibus assuetum, in scriptura significare potest multipliciter. a.

Nemus in malo signat cultum & ritum vitiorum, signat statum mundanorum, & signat locum infernorum. ibid. a.

Nemus in bono quoddam interius conscientia, quoddam exterius. religio vel ecclesia, & quoddam superius cœli curia. ibid. b.

Neomœnia apud iudæos erat festum quod fiebat in nouitate lunæ & principio mensis lunaris. & potest significare festum internæ solennitatis, æternæ fœlicitatis, supernæ natiuitatis, & externæ prosperitatis &c. a.

Nepos, nepotes. nepos est filius filii vel fratris in linea descendenti, semperq; signat dilectionem, subiectionem, successionem, denotatq; bonum subditum qui deo & sanctis est dilectus &c. a.

Nepotes mali sunt nequitiarum imitatores, diuitiarum deuoratores, mortis æternæ toleratores &c. ibid. a.

Neptalim interpretatur habitatio vel comparatio, siue conuertẽs eos, seu implicatio &c. a.

Neptunus fingitur fuisse Saturni filius &c percutere. d.

Nequando, neforte. istę negationes compositæ nequando. neforte, semper videntur innuere aliquã incertitudinẽ vel timorẽ &c. a.

Neforte ad deum pertinet mala cõminantem, ad iustum iuste formidantem. ibid. b, pertinet ad prælatum & scripturã digne consulentem & docentem multipliciter. ibidem c, pertinet ad impium vana metuentem. nam mali timent præsentes illusiones, futuras derisiones, asperas correctiones &c. ibid. d.

Neque, nequaquam neque sicut non & nec est negatiua diuersimode pertinens ad diuersos &c. a.

Neque vnum est miserorum, contritorum, perfectorum, beatorũ, iniquorum & damnatorum. ibid. a.

Nequaquam est dictio fortiter & abundanter negans sicque per nequaquam iustu denegatur mundana habitatio vel occupatio, denegatur iusto etiam humanæ circumuentionis vitium, & auaræ cumulationis precium &c. ibid. b.

Nequaquam in mãlo, sicque est nequaquam vani timoris, leuis tenoris, mundani amoris, & parui valoris. ibid. c.

Nequitia, nequam, nequissimus. nequam. i. non æquus seu inimicus, peccator, iniquus, malus, nepharius & peruersus. nequitia vero. i. non æquitas seu iniquitas &c. a.

Nequitia quædam carnalis inquinationis. ibi. a, quædam auaræ inclinationis. ibid. b, quædam verbalis prædicationis. ibi. c. & quædam mẽtalis obstinationis & sic filii religionis vel ecclesiæ sunt nequam propter mendaciũ vanitatem, propter hypocrisis falsitatem, propter seuitiæ prauitatem &c. ibid. d.

Nequire. i. non posse. vide posse, & de potentia.

Nescire. i. ignorare &c. a.

Nescire quoddam excusabile pertinens ad naturæ ignorantiam, quoddam detestabile pertinens ad proteruiam cordialem, quoddam execrabile pertinens ad ignorantiam criminalem, & quoddam commendabile pertinens ad ignorantiam virtualem. ibidem a.

Nescire criminale quo nescit homo illa quæ scire tenetur, & maximæ quæ ad salutem pertinent, sicq; sunt nescientes sectatores carnalis immunditiæ. ibid b, dilectores temporalis eminentiæ, possessores mundialis affluentiæ, & professores mundanæ sapientiæ. ibidem c.

Nicanor interpretatur stans, lucerna vel statura lucida, princeps iniquissimus, signatq; malos consiliarios principum & magnatum, quia tales sunt fallaces & proditores, tyranni & exactores malorum fautores & sustentatores &c. a.

Nihil nihileitas nil aliud signat quàm non entitas. vnde nihil esse. i. non esse. & signat multipliciter &c. a.

Nihil vnum naturale, personale, temporale, criminale, infernale & cætera ibidem a.

Nihil signat carentiam omnis boni, sicq; mali habẽt nihil de discretione, de compassione, de duratione, de possessione &c. ibid. b.

Nihil applicari potest ad viros bonos & spirituales, sicq; boni nihil habent cupiditatis, inhonestatis, calamitatis, carnalitatis & cætera. ibidem c.

Nihil apud deũ reputantur qui vigens magna potentia, pollẽt mundi scientia, fulgent falsa iustitia &c. ibid. d.

Nidus est locus qui ab auibus ædificatur & inhabitatur &c. a.

Nidus iustorum & perfectorum inferior religio & ecclesia, interior intentio & conscientia, superior paradisus & cœli curia. ibid. a.

Nidus malorum est mundus, peccatum & infernus &c ibid. b.

Nigredo in scriptura signat tam in bono quàm in malo. a.

Nigredo in bono signat virtutem humilitatis, in malo vero mortis horrorem, culpæ errorem, & inferni timorem &c. ibid. a.

Nimietas, nimis, nimius, aliquando in scriptura denotans superabundantiam in bono: aliquando abundantiam & excessum signant in malo.

Nimis in bono habent iusti, quia habent nimium dolorem contritionis, nimium laborem afflictionis, nimium clamorem confessionis, nimium splendorem discretionis etc. ibidem a.

Nimis in malo signat excessum vitiorum et malorum: sicque mali habent nimietatem iocunditatis et lætitiæ, prosperitatis et affluentiæ, ebrietatis et gastrimargiæ, et cetera alia. ibid. b.

Niniue fuit ciuitas magna trium dierum itinere, magna et speciosa, signatque in bono et in malo. a.

videt & retinet cuncta gubernando, portat & sustinet mala tollerando &c.ibid.a.

Nonne vnum refertur ad seipsum mundanum viatorem, quia conqueritur de debilitate propriæ naturæ. de aduersitate mundanæ iacturæ, & de ebrietate gulosæ pasturæ.ibid.b.

Nonne vnum refertur ad iustum, quia per nonne quæritur de iusti sensibus & discretione, fletibus & compassione, fructibus & successione, & sequentia.ibid.b.

Nõne vnum refertur ad vanum peccatorem, sicq; quæritur de malorum cibis & potibus, pactis & cœtibus, verbis & actibus & cætera ibidem c.

Nonne vnum refertur ad mundum, nam quæritur de mũdi potentia, nequitia & stultitia ibid c.

Noscere.i.scire cognoscere vel sapere, notitia vero.i.scientia, cognitio vel sapientia &c.a.

Notitia multiplex, s. rerum anteriorum, rerum posteriorum, interiorum, exteriorum &c.ibid a.

Notificat deus prædilectis virtutem suam qua proteguntur, salutem qua sanantur, viam qua progrediuntur, & dexteram qua continentur &c.ibid b.

Notitia summi creatoris, nam quædam certitudinis, qua cognoscit cunctos, quædam gratitudinis, qua cognoscit sanctos, & quędã rectitudinis qua cognoscit fictos &c.ibid.c.

Notitia iusti viatoris, & notitia vani peccatoris &c.ibid.d.

Noset lapidis proprietas imaginem bufonis gerens &c.prius.c.

Nouem, nonus, & nonaginta, nouenarius numerus qui ex ternario ter ducto componitur, atque in scriptura plurimum cõmendatur &c.a.

Nouenarius in bono signat statum humanæ conditionis.ibid.a, signat etiam ritum angelicæ religionis. ibid.b, & signat cultum virtuosæ perfectionis.ibid.c.

Nouenarius numerus spiritualis perfectionis dicitur numerus verbi dei & prædicationis, orationis & supplicationis, diuini amoris & contristationis &c ibid.d.

Nouenarius in malo homines imperfectos signat qui obscuritatis ignorantia cœcantur, diuinitatis complacentia priuantur, tepiditatis somnolentia grauantur, & infidelitatis inconstãtia mutantur.ibidem c.

Nouus, nouitas. plura nouitatum genera in scriptura inueniuntur. a.

Nouitas quædam admirabilis dominicę incarnationis.ibid.b, nam innouata fuit dei sublimitas per nouæ carnis assumptionem, innouata etiam fuit nostra mortalitas verbum concipiendo, & innouata fuit nostra sagacitas fidem suscipiendo. nam noua apparuerunt multa, s. nouus rex, noua lex, nouus dux, noua lux, & cætera alia. ibidem e.

Nouitas quædam commendabilis moralis conuersationis, sicque extirpari debet culpa inficiens. ibidem d, debetque procurari causa efficiens, & immutari status deficiens. ibidem e, debet etiam aggregari gestus proficiens, & frequentari verbum perficiens.ibidem f.

Noui si esse volumus, omnia spiritualiter habeamus noua, s. nouiter cogitare, ambulare, nos ornare, debellare, fructificare, viuere, sapere, & alia sequentia. ibid.g.

Nouitas quædam honorabilis æternalis refectionis, quando renouabitur tota humana conditio in extrema resurrectione &c. & nouitas quædam detestabilis inanis conditionis.s. ignorantiæ, atq; nouitas garrulosæ locutionis &c.ibid.h.

Nouissimus, nouissima, nouissimum.i. vltimum, posterius aut finale, & signat in bono & in malo.a.

Nouissimum quoddam humilitatis continendum, nam tale confert constantiæ durationem. ibidem a, aufert turpitudinem vanæ præsumptionis, & aufert plenitudinem altæ prælationis. ibidem b.

Nouissimum quoddam fœlicitatis appetendum, nam ibi erit iocunditas sine dolore, suauitas sine labore, & immortalitas sine timore. ibidem c.

Nouissimum quoddam aduersitatis sustinendum status, s. pauperum &c. ibidem d.

Nouissimum signat negligẽtiam seu morum prolixitatem seu tarditatem, signat mundi vel temporalium vanitatem vel prosperitatem, signat hominis obstinati prauitatẽ & peruersitatem. ibidem e, signatq; inferni grauitatem & pœnalitatem, nam infernus dicitur locus nouissimus, quia ibi abũdat terror & gemitus, perturbat ardor & strepitus, confudit rubor adhibitus, afficit stridor & fremitus &c.ibid.f.

Nox. vide nocturnus.

Nubes multipliciter in scriptura sumitur, tam in bono quàm in malo. a.

Nubes signat vanitatem humanæ naturæ, & puritatẽ diuinæ scripturæ.ibid.a, signat etiam dignitatem humanæ præturæ, bonitatemque sanctæ creaturæ.i. perfectionẽ cuiuslibet iusti, sanctitatem virgineæ clausuræ, & prauitatem superbæ iactoræ ibid.b, signat virum perfectum, & maximè ecclesiasticum, religiosum vel prædicatorem, nam tales habeant mirabilem perfectionem. ibid.c, conformabilem conditionem, atque eleuabilem affectionem, sicq; vir perfectus sit honestus & luminosus, humilis & gratiosus, nobilis & gloriosus &c. ibid. d, habeantque incessabilem profectionem, seu commotionem.ibid.e.

Nubes signat virginem gloriosam, quia est luminosa per filiũ conceptionem, virtuosa per virtutum decorationem, & fructuosa per gratiarum infusionem.ibid.f.

Nubes signat peccatum & mundi prosperitatem.ibid.f.

Nuces quædam non fructificant nisi in vigilia Ioannis Baptistæ &c. vide, prius. b.

Nudus. nuditas est vestimentorum carentia.a.

Nuditas quædam naturalis inductiua humilitatis, quædam temporalis expulsiua cupiditatis. ibidem a, quædam virtualis perfectiua confessionis, & quædam criminalis exclusiua perfectionis.ibidem b.

Nuditas adhuc quædam criminalis signans virtutum carentiam. ibidem c.

Nudiustertius aduerbium temporis signat tempus præteritum & cætera. a.

Nudiustertius quoddam corrigendum, quoddam resumendum, quoddam reperendum, quoddam dimittendum, quoddam attendendum, & quoddam metuendum.ibid.a.

Nullus priuat & tollit omnem entitatem, & sumitur in bono & in malo. a.

Nullitas quædam perfectorum hominum, quædam hominum beatorum refectorum ibid.a, quædam miserorum, & quædam iniquorum seu infectorum.ibid.b.

Numerus, numerare numerus signat in bono & in malo.a.

Numerus quidam perfectorum, quidam peccatorum.ibid.b, quidam beatorum, quidam damnatorum, & quidam terrenorum. ibidem c.

Numerus perfectorum & beatorum recipit virtuosam fortitudinem, luminosam lymphitudinem, gratiosam pulchritudinem, & pudorosam sanctitudinem.ibid.d.

Numerus mensium determinatorum, sortium prædestinatorum, sortium rerum & fatorum, mercium virtutum & donorum, pestium culparum & malorum ibid.e.

Nunciare, nuncius est ille qui ex parte alicuius aliquid alicui dicit & narrat &c. a.

Nuncii habeant humilitatem, authoritatem, ibid.a, habeant vtilitatem, sedulitatem, veracitatem, & sagacitatem.ibid.b.

Nuncianda est a nunciis summa veritas, dei maiestas, cœlestis patriæ fœlicitas, inferni pœnalitas, propria iniquitas &c.ibid.c.

Nunciorum missionem & legationem consiliũ deliberatiuum præcedat, officium acceleratiuum procedat, & obsequium obtemperatiuum succedat.ibid.d.

Nuncii tribus de causis mittuntur, s. ad visitandum, mitigandum & consolandum &c.ibid.e.

Nunc aduerbium temporis significat cuiuslibet durationis præsentem momentaneam & indiuisibilem portionem &c.a.

Nunc vnum pertinet ad summam diuinitatem, sicque deus habet nunc magnitudinis quæ non minoratur, longitudinis quæ non terminatur, fortitudinis quæ non superatur, mititudinis quæ non irritatur &c.ibid.a.

Nunc nostrum pertinet ad nostram humanitatem seu mortalitatem, & istud nunc cito labitur dum parum manemus, nube tegitur dum pauca videmus, morte frangitur qua cito cademus, & pœnis angitur dum pace caremus.ibid.b.

Nunc vnum pertinet ad mutum sinceritatem, quia magna videt clara discretio, deũ laudat sana locutio, sursum clamat frequẽs oratio, cito parat velox auditio, &c.plura ibid.c.

Nunc vnum pertinet ad mentis iniquitatem, s. statum & conditionem malorum, nam tales habent nunc ignorantiæ & obliuionis, resistentiæ & rebellionis, violẽtiæ & inuasionis, & alia.ibid.d.

Nunc signat breuissimam temporis partem, s. breuissimam vitam nostram quæ de tempore non habet nisi nunc &c.ibid.e, sicque vitæ breuitas inducat nos ad pœnitentiam faciendam quæ fiat celeriter cum festinatione.ibid.f, sagaciter cum ordinatione & discretione, mentaliter cum contritione.ibid.g, realiter cum afflictione, & cum vocis emissione &c ibid.h.

Nunquam aduerbium negatiuum, pertinetque ad deum iustum & impium. a.

Nunquam vnum est dei iustitia quæ punit noxios, dei clementia iuuat anxios, dei sapientia docet inscios, & dei amicitia laudat socios vel filios.ibidem a.

Nunquam vnum habet iustus, quia nunquam corrumpitur luxuriæ fœce, extinguitur superbiæ nece, accenditur pecuniæ face, & alia.ibidem b.

Nunquam vnum habet impius, quia nũquam s. satiatur, sed semper fames.s.ie,

O

Obtentus quidam virtuosus.s. iustorum, nam tales obtinent ab hostibus claram victoriam, a seipsis virtutum copiam, & a domino cœlestem gloriam. ibidē a. obtentus quidam vitiosus quo mali obtinent diuitias & facultates, potentias & dignitates, fallacitas atque prauitates, & obtentus quidam dolorosus, istosq; obtinent dolor & gestus, stupor & strepitus, languor exhibitus, atq; pallor adhibitus &c. ibid.b.

Obturare. vide claudere, obstruere, & implere.

Obuiare.i. sibiinuicem occurrere, & obuiatio multiplex est.a.

Obuiatio quædam charitatis, nam exire obuiam est signum amoris, honoris, & timoris &c. ibid.a.

Obuiatio quædam pietatis, quædam humilitatis, quædam asperitatis, & quandoq; ista est controuersiæ, quandoque sæuitiæ, & quandoque militiæ. ibidem b.

Occasus, occidens. occasus seu occidens nil aliud denotat quàm solis recessum a nostro hemispherio &c. a.

Occasus seu occidens signat statum paupertatis & humilitatis. &c. ibid. a, signat statum prauitatis & aduersitatis, signat statum ruditatis & obscuritatis. s. ignorantiæ. ibid. b, signatq; statum grauitatis & mortalitatis, sicq; mors est occasus quem iustus semper considerat, ad quem in virtutibus properat, & ad quem laudando accelerat, in quo etiam deus suos remunerat &c. ibid. c.

Occasio accipitur pro leui & facili atque casuali seu etiam ficta & incerta causa, & sumitur in bono quando quis ex leui causa accipit occasionem faciendi bonum &c. in malo vero impii ita dispositi quòd modica occasio sufficit eis pro faciendo malo &c. a.

Occidere, occisio est enim naturæ destructiua, & multiplex in scriptura reperitur. a.

Occisio quædā corporalis, quæ deo & naturæ mirabiliter est odiosa &c. quædam virtualis. i. propriæ carnis mortificatio quæ fit per pœnitentiam &c. quædam criminalis qua spiritualiter occiduntur homines per vitia & peccata &c. ibid. a, & sic hominem occidunt spiritualiter diuitiæ per auaritiam & cupiditatem. ibid. b, occidunt deliciæ per immunditiam & carnalitatem, occidūt scientiæ mundiales per superbiam & præsumptionem, occidunt inuidiæ per odium & turbationem. ibid. d, occidunt eminentiæ seculares per stultitiam & elationem, occidunt amicitiæ populares per fraudulentiam & deceptionem &c. & occisio quædam æternalis qua damnati & miseri in inferno occiduntur &c. ibid. e.

Ocium, ociositas. ocium. i. pigritia, accidia, desidia, aut iners & imbecillis a bono exercitio, occupatione, & operatione cessatio &c. a.

Ociū auferunt punctio diuini amoris, pulsio fraterni clamoris motio interni vigoris, & tractio superni dulcoris &c. ibid. a.

Octo, octonarius multipliciter in scriptura sumitur. a.

Octonarius quidam circuncisionis, quo crimina purgamus, defectus ploramus, veniam oramus, numina placamus, animas saluamus, & innocentes reparamus &c ibid. a.

Octonarius quidam reparationis quo virtutes aggregamus, nam numerus iste est iustorum regnum & prætura, cordium limes & mensura, pauperum cibus & pastura. ibid. b.

Octonarius quidam resurrectionis, nam est numerus dedicationis, receptationis, requietionis, festinationis, retributionis &c. ibi. c.

Octonarius in malo signat statum peccati vel peccatorem & cætera ibidem d.

Octoginta dicitur ab octo & gintos quod decem quasi decies octo, & signat in bono & in malo &c. a.

Octoginta signat statum virtutis & perfectionis, statum peccati & infectionis, statum mortalis durationis, statum salutis & saluationis, & statum tormenti & damnationis. ibid. a.

Octingenti. i. octies centum, signat enim statum perfectorum, statum iniquorum, & statum beatorum &c. a.

Occumbere siue accipiatur pro homine moriente, siue pro sole occidente, semper signat luminis & virtutis defectum, & inuenitur occubitus vitæ quo ad morientes, occubitus gratiæ quo ad delinquentes, occubitus fortunæ quo ad indigentes, & occubitus gloriæ quo ad pereuntes &c. a.

Occultum vel occultare accipitur in bono & in malo. a.

Occultum in bono signat diuinæ sapientiæ sublimitatem, inquirendum, humanæ conscientiæ profunditatem, reuelandum, moralis excellentiæ humilitatem, abscondendum &c. ibid a.

Occultum in malo signat hypocritarum palliationem, proditorū simulationem, luxuriosorum inquinationem, detractorum locutionem, & inuidorum contentionem &c. ibid. b.

Oculus est membrum datum corpori ad ipsius regimentum, & sumitur in bono & in malo, signatque iudices & superiores a quibus corpus ecclesiæ gubernatur &c. a.

Oculi quidam diuinæ sapientiæ, & dicuntur quandoque oculi misericordiæ & pietatis, quandoque oculi iustitiæ & seueritatis, & quandoq; oculi clementiæ & largitatis. ibid. a.

Oculi quidam supernæ præsidentiæ, prælatorum & superiorum, sicque tales prælati habeāt luciditatem discretionis, vtilitatem dilectionis. ibid. b, habeant humiditatem compassionis, sublimitatem iurisdictionis, & mobilitatem circunspectionis. ibid c.

Oculi quidam interioræ conscientiæ. s. affectus & intellectus, sicque mentis oculi habeant stabilem durationem. ibid. d, habeant gracilem seu simplicem intentionem, humilem ascensionem, & nobilem perfectionem seu conditionem &c. ibid e.

Oculus moralis habet splēdorem discretionis, humorem compassionis. ibid. f, habeatq; fluorem lachrymationis vel compunctionis, & tremorem dubitationis. ibid. g.

Oculus in malo potest significare multa genera malignorum & peruersorum, sicq; inueniuntur oculi per inuidiam turbati, oculi per superbiam inflati ibid. h, oculi per accidiam grauati, oculi per auaritiam excæcati. ibid. i, oculi etiam per immunditiam inquinati ibid. K, & oculi per amicitiam defraudati seu hebebati &c. ibidem l.

Occupare sumitur pro rei vendicatione, pro laboris & exercicitii executione, & pro alterius dominii subiugatione. a.

Occupatio quædam commendabilis & virtuosa, sicque iusti occupantur virtutum fructibus, aquarum fluctibus, & pauperum pastibus. ibidem a.

Occupatio quædā vitiosa, & ita inuenitur occupatio nequitiæ cui mali subiugantur, sæuitiæ qua mali effrenātur, stultitiæ qua mali possidētur, & miseriæ qua multi detinētur &c. occupatio quędam fructuosa, & quædam luctuosa &c. ibid. b.

Occurrere, occursus. occurrere. i. obuiam currere &c. a.

Occursus in bono ad honorandum veraciter, occursus ad succurrēdum benigniter, occursus ad corrigendum seueriter, occursus ad diligendum sinceriter &c. alia. ibid. a.

Occursus in malo ad obuiandum ferociter & pertinaciter sicq; occurrūt prælatis superioribus obstinati discipuli & rebelles multiformiter &c. ibid. b.

Occurrendum est deo ipsum honorando, salutando, diligendo, requirendo, & supplicando &c. ibid. c.

Odire, odium multiplex in scriptura reperitur. a.

Odium quoddam virtuosum. s. fugere & odire mala. ibid. a, sicque per tale odium efficitur charitatis sanctitudo, perficitur æquitatis rectitudo, deponitur prauitatis turpitudo &c. ibid. b.

Odium quoddam perniciosum. s. odium fraternū, & ita oderunt mali bonorum operum executores, & odiunt suorum scelerum reprehensores. ibid. c, odiunt suorum peccatorum informatores, & odiunt dulcium concordiarum reformatores. ibid. d.

Odium quoddam periculosum quo odit deus peccatores. i. prohibet mala fieri, & subtrahit gratiam, sicq; odit deus multa hominum peccatorum genera &c. ibid. e.

Odor aliquando sumitur pro cœlestis gloriæ suauitate & fragrantia, aliquando pro bona fama & nominis redolentia, aliquando pro virtutum sanctitate & gratia. a.

Odor bonus quidam appetendus, quidam diffundendus & quidam retinendus. ibid. a.

Odorosi delectabilesq; simus in nobismetipsis per sanctitatem & perfectionem, & sic redolet iustus in se propter humilem subiectionem, propter benignam deuotionem, propter iocūdam consolationem &c. ibi. b, redolet etiam iustus quo ad deum per charitatem & dilectionem, redoletq; iustus quo ad proximum per pietatem & compassionem. ibid. c.

Odor vero malus signat famæ vilitatem, carnis voluptatem, & rerum facultatem &c. ibid. d.

Offendere. i. ad iracundiam prouocare, nocere seu ledere, obiicere, vel ad scandalum impingere, cadere vel ruere seu scandalum pati vel facere etc. a.

Offendiculum quoddam supernæ maiestatis, quoddam fraternæ charitatis, et quoddam internæ voluntatis. ibid. a.

Offendicula dicuntur eminentiæ supernales, immunditiæ corporales, affluentiæ temporales etc plura ibid. b.

Offendere, ruere seu cadere faciunt hominem, s. nocus celeritatis nubes obscuritatis, viscus lutositatis, ventus flatuositatis et cætera. ibidem c.

Offerre, oblatio. offerre est aliquid alicui per modum muneris voluntarie præsentare, et oblatio. i. sacrificium, hostia, vel holocaustum etc. a.

Oblatio in bono quædam gratiosa, qua quis seipsum offert domino, quædam preciosa, quædam virtuosa, et quædam fructuosa. ibidem a.

Oblationibus antiquitus requirebatur rei mundicia, salis præsentia, mellis absentia, fermenti carentia, et voluntatis prōpta obedientia. ibid. b.

Offerre debemus deo oblationes spirituales. s. dilectionis ardorē, deuotionis liquorem, orationis feruorem. ibid. c, correctionis rigorem, bonæ operationis laborem, et cōuersationis squalorem et cætera ibidem d.

Oblatio in malo, et sic impii offerūt munera crudelitatis, iniquitatis, cupiditatis, tepiditatis, carnalitatis, et protervitatis. ibid. e.

Oblatio adhuc quædam bonorum operum, sicque offeramus deo

agnos

agnos bonæ simplicitatis, arietes iustæ seueritatis, boues fortis stabilitatis, vitulos lætæ iocunditatis, & hircos duræ austeritatis. ibid.f, offeramus etiam columbas lautæ fœcunditatis, turtures duplicis charitatis &c. plura ibid.g.

Offerendum deo requiruntur locus secretus, tempus contritum siue continuum, & modus discretus. & sic in omni boni operis oblatione interesse mens spontanea, res idonea, manus congrua, vis continua, & vox melliflua &c. ibid.h.

Oblatio malorũ & impiorum, nam offerunt tales paruulos & ignorantes, tremulos & vacillantes, fremulos & malignantes, loculos & aggregantes. ibid.i.

Offerunt mali diabolo vitium tumentis eminentiæ, vitium ardentis auaritiæ, & vitium latentis idololatriæ, etiam mali offerunt mundo grata colloquia, praua donaria, & lauta conuiuia. ibid.k.

Officium est opus seu exercitium ad quod vnumquodque specialiter deputatur &c.a.

Officia plura sunt in mundo maiori, sicut sol ad illuminandum, ignis ad calefaciendum, aqua ad humectandum, & terra ad omnia nutriendum. sic & in minori mundo, sicut oculus ad videndum, lingua ad loquendum, aures ad audiendum. & alia. ibid a.

Officio multiplici vtimur in dei ecclesia, s. officio sacerdotis per sanctitatem, ministri, per humilitatem, pincernæ, per iocunditatem, paniferi, per pietatem, & portitoris, per patientiæ firmitatem. ibidem b.

Officiis publicis & priuatis constituti sint cæteris sapientiores in subtilitate, diligentiores in sedulitate, eminentiores in authoritate, & abstinentiores ab iniquitate. ibid.c,

Oleum in scriptura signat bonum & malum &c. a.

Oleum in bono signat virtutem, quæ habet animam reficere spiritualiter & linire, sicq; habeamus oleum lætitiæ spiritualis. ibid. a, oleum clementiæ & misericordiæ fraternalis, & hoc multiformiter. ibid.b, nam oleum misericordiæ tollit criminum horrorem, confert gratiæ decorem, procurat gloriæ dulcorem, elongat infirmi dolorem &c. plura. ibid. c, habeamusq; oleum scientiæ supernalis. ibid.d.

Oleum etiam accipitur in malo, sicq; signat superbiæ leuitatem, luxuriæ fœditatem, blanditiæ falsitatem, & opulentiæ voluptatem. ibidem b.

Olei proprietas, similaturq; adulatori. vide adulatio a.

Oliua signat virum perfectum, seu quamcunque bonam personam &c.a.

Oliuæ moraliter vir iustus comparari potest propter eius proprietates, s. propter amaritudinem pœnitentiæ, propter fortitudinē permanentiæ, propter pulchritudinem apparentiæ. ibid. a, propter latitudinem amicitiæ, propter celsitudinem eminentiæ, & propter plenitudinem influentiæ, seu clementiæ. ibid.b.

Oliuetum est locus vbi oliuæ plurimæ sunt implantatæ, signatq; locum fidei, ecclesiæ, vel religionis, qui dicitur locus securæ habitationis, honestæ conuersationis, benignæ consolationis &c. plura. ibidem c.

Olla est vas æneum seu terreum ad coquendum cibos vel alia deputatum, est etiam vas concauum & profundum ignibus & incendiis assuetum, & sumitur in bono & in malo.a.

Olla in bono signat cor feruēs & charitatiuum, vbi cibi bonorum cogitatuum decoquuntur &c. ibid.a.

Olla in malo signat pectoralem capacitatem insatiabilem, s. peccatoris conscientiam, quæ in scriptura dicitur olla rubiginosa caliginosa, pruriginosa. ibid.b, signat aduersitatem seu iniquitatē intollerabilem, & signat crudelitatem infernalem immitigabilem seu inextinguibilem &c. ibid.c.

Olim aduerbium temporis signans illa quæ facta sunt in tempore retroacto siue bona siue mala fuerint, reperiturque in scriptura olim multiplex, scilicet olim videndum, timendum, lugendum, & legendum &c.a.

Olofernes dux & princeps exercitus Nabuchodonosor regis Babylonis, & interpretatur infirmitas vel infirmans vitulum saginatum, signatq; tyrannos & potentes huius seculi multiformiter. ibidem a.

Omne, omnes, omne nomen semper denotat vniuersitatem, communitatem & generalitatem &c.a.

Omne vnum in bono quoddam miserabile, & est vniuersitas omnium viatorum, itaque est vniuersitas valde miserabilis & vilis nam subiicitur carnis fragilitati, mundi aduersitati, hostis malignitati, vitæ labilitati, & mortis necessitati. omne vnum quoddam commendabile, estq; vniuersitas bonorum omnium quæ in hoc mundo sunt, sicq; debemus nos inuicem conformare, pœnalitatis subiugare, in vnum cohabitare, & in bono perseuerare. ibid. a, omne vnum quoddam detestabile, & est vniuersitas peccatorum & malignorum, qui faciunt vnum corpus diaboli &c. omne vnum quoddam delectabile, & est vniuersitas omnium beatorum, quia sunt in vna societate, magna iocunditate, summa felicitate, æquali sublimitate, &c. alia, & est vniuersitas damnatorum, nam omnes conscientiæ verme roduntur, violentiæ ense scinduntur, pestilentiæ metu sternuntur, & impatientiæ luctu teruntur. ibidem b.

Omne in malo signat vniuersitatem malorum temporalium, vitiorum cordialium, virorum criminalium, & dolorum infernalium. ibidem c.

Omnis in bono dicitur iustus quilibet, quia supponitur omni superiori, opponitur omni deteriori, exponitur omni pœnaliori, ac componitur omni vtiliori. & iustus etiam se exponit omni dolori contritionis, clamori orationis, labori bonæ operationis, & fluori piæ consolationis &c. ibid d.

Omnis in malo in singulari dici potest peccator, quia talis omni vitio subiicitur, virtuti opponitur, & supplicio deputatur ibid.e.

Omnes in plurali in bono signat omnem bonam bonorum societatem, atq; omnem laudabilem vniuersitatem, vnitatē, & communitatem. & sic omnes iusti dicuntur, quia habent summam perfectionem vniformiter, habent veram assertionem &c. ibid. f, habent coniunctionem firmam. i. societatem & communionem firmam, habent fortem durationem, clausam infectionem, & piam deuotionem. ibid.g.

Omnes in plurali in malo dicuntur mali & impii, quia sunt amatores fallacissimi, bellatores debilissimi, prædicatores iniquissimi, peccatores immundissimi &c. plura. ibid.h.

Omnia in neutro genere refertur ad multa, nam quædam omnia sunt intuenda. s. dei mirabilia, quædam metuenda, s. diuina iudicia & tormenta infernalia, quædam construenda. s. bona opera. ibid.i, quædam omnia destruenda. s. omnia vitia & peccata, quædam induenda, s. virtutes & bona exempla, quædam capienda, s. bona paradisi. & alia sequentia. ibid.K.

Omnino. i. totaliter vel ex toto, integrè vel perfectè &c.a.

Omnino signat fixam & cōpletam prohibitionem, certam & perfectam comminationem, totam & infectam imperfectionem, ac tutam atq; completam consolationem. ibid.a.

Omnipotens, omnipotentia enim ad solum deum pertinet, sicque potest præsumptuosos humiliare, deliciosos amaricare, & defectuosos fortificare ibid.a.

Omnipotens adhuc est deus bonos ampliando, malis obuiando, iras leniendo, cuncta gubernando &c. plura. ibid.b.

Onager est animal asino simile, quod nullo artificio ad onera portanda edomari potest, signatq; in bono & in malo.

Onager in bono signat virum perfectum, qui asino per humilitatem & patientiam comparatur, nam vir perfectus patientiæ firmatur viribus, pœnitentiæ arctatur ruribus, innocentiæ fundatur iuribus. &c. ibid.a.

Onager in malo signat virum imperfectum & peccatorem quia est sitibundus per cupiditatem, vagabundus per fatuitatem, furibundus per pompositatem, & quærebundus per rixositatem. ibidem b.

Onus multiplex in scriptura reperitur tam in bono quàm in malo. a.

Onus quoddam sustinendum, s. mundi tribulationes. ibid.a, onus quoddam appetendum, s. legis diuinæ & mandatorum subiugationes &c. ibidem b.

Onus quoddā deponēdum. s. peccati aggrauationes, & onus quoddam metuendum. s. inferni mors & damnatio. ibid.c.

Onias fuit summus sacerdos populi iudæorum, & interpretatur mœrens domino, vel dolor domini, seu iniquus domino &c.a.

Operari, opus, opera, opus est actus rationabilis creaturæ a deliberata voluntate procedens &c.a.

Opera quædam diuinæ potestatis, quæ debent admirari, quædam diuinæ bonitatis, quæ debent imitari, quædam humanæ sanctitatis, quæ debent frequentari, & quædam humanæ prauitatis, quæ debent euitari. ibid. a.

Opus quoddam virtuosum in quo vltimata perfectio solet consistere vel inesse, & sic in bene operante requiritur quòd habeat generalem conditionem, omnia opera sua dilatando, s. opere iustitiæ & æquitatis, clementiæ & pietatis, sciētiæ & veritatis, amicitiæ & charitatis &c. ibi.b, debet etiam operans in persona corporaliter occupari, debet ad implendum celeriter excitari seu agitari, nam bonum opus est celeriter faciendum propter temporis breuitatem, operis bonitatem, & muneris quantitatem. ibidem e.

Opus quoddam vitiosum. s. crudelitatis & seuitiæ, carnalitatis & luxuriæ tepiditatis & accidiæ, pompositatis & superbiæ, cupiditatis & auaritiæ &c. alia. ibid.d.

Opera quædam deitatis supernæ, sicq; reperiuntur opera diuinæ potentiæ quæ sunt speculanda seu honorāda. s. opera creationis ibid. e, inueniuntur opera diuinæ prudentiæ seu sapientiæ quæ sunt admiranda. s. opera diuinæ gubernationis & reperiunt opera diuinæ clementiæ quæ sunt imitanda. s. opera bonitatis diuinæ, & sunt opera humanæ reparationis, fraternæ cōsolationis, internæ reuelationis, externæ castigationis & æternæ retributionis,

tionis, & inueniuntur opera diuinæ iustitiæ quæ sunt formidanda. s. quæ exercet contra impios & damnatos. ibid. f.

Opera quædam humanæ bonitatis internæ, & sunt opera merito ria quæ debent fieri cum instanti celeritate, & cum instanti maturitate & sapientia, cum præstanti copiositate & opulentia, & cum distanti diuturnitate & permanentia. ibid. g.

Opera quædam prauitatis externæ. s. opera mala & peruersa quæ faciunt mali nimis velociter, loquaciter, procaciter atrociter, steriliter, & nubiliter, ibid. n.

Operire, opertus, operare i. absorbere, abscondere, tegere vel celare. & sumitur in bonu & in malo. a.

Operimentum decoris facit bona operatio & honesta conuersatio, operimentum laboris facit pœnitentia & confessio, & operimentum honoris facit virtutum aggregatio. ibid. a, neq; operimentum gratiæ esse debet virtutum multitudinis contentiuum ibid. b, mirandæ sanctitatis ostensiuum, & horrendæ turpitudinis contectiuum seu celatiuum &c. ibid. c.

Operimentum in malo quoddam prosperitatis exterioris, iniquitatis interioris, fallacitatis callidioris, pœnalitatis asperioris & cætera. ibidem d.

Operimentum quoddam hominum perfectorum, & est multiplex. s. operimentum nubeæ compassionis, saccææ afflictionis, laneæ dilectionis, pelleæ conuersationis &c. alia. ibid c.

Operimentum hominum beatorum qui in patria operiuntur gloria infinita, & operimentum hominum peccatorum qui operiuntur substantia temporali, fallacia corporali, nequitia criminali, & lætitia mundiali &c. eliq; operimentum damnatorum qui operiuntur timore, pudore, dolore, & mœrore &c. ibid. f

Opes in plurali signat diuitias, in singulari vero auxilium. a.

Opes quædam virtualis excellentiæ appetendæ, quædam literalis sapientiæ acquirendæ, quædam temporalis opulentiæ contemnendæ, & quædam æternalis affluentiæ eligendæ. ibid. a.

Oppidum est locus ordinatus ad manendum & habitandum &c. a.

Oppidum quoddam exeundum est mundus, quoddam subeundum religio, quoddam affectandum paradisus, & quoddam formidandum, s. infernus. ibid a.

Oportet, oportere dicitur quod necesse est sustinere vel facere vel habere. a.

Oportet, operari, tribulari, consolari, speculari, augmentari, & minorari. ibid. a.

Oportet habent boni. s. credere fideliter, sistere stabiliter, agere viriliter, surgere sublimiter &c. alia. ibid. b.

Oportet impiorum. s. luxuriæ, iniustitiæ, ignorantiæ, idololatriæ, & auaritiæ. ibid. c.

Opportunitas. i. modus, conuenientia & congruitas atq; summe necessarium in omni re, sumiturq; pro congruitate, & sic est quędam opportunitas verbalis, quædam localis, quædam realis, & quædam temporalis. a.

Oppressio opprimere. i. extinguere, destruere, vel sub pedibus conculcare. a.

Opprimitur homo spiritualiter per interiorem tentationem, & sic anima opprimitur tentatione carnali, mundiali, atque hostili. ibidem a.

Opprimitur homo temporaliter per exteriorem vexationem vel tribulationem, & opprimitur homo æternaliter per inferiorem damnationem. ibid. b.

Opprobrium. i. est vituperium, confusio, iniuria, vel præiudicium. a, opprobrium quoddam iniquitatis euitandum, quoddam aduersitatis tollerandum, & quoddam infernalis pœnalitatis formidandum. ibid. a.

Optalis lapidis proprietas. facit enim hominem inuisibilem &c. sapientia. f.

Optare. vide desiderare.

Optimates dicuntur qui in fama & potentia sunt maiores, & in dignitate & eminentia excelsiores &c. a.

Optimates præ cæteris delinquebant. s. in superbia & pompositate, in proteruia & fatuitate, in accidia & tepiditate & in gastrimargia & gulositate &c. ibid. a.

Optimus dicitur qui in suo genere est summe bonus a.

Optimitas quædam temporalis & exterior. ibid. a, quædam virtualis & interior, & sic spiritualiter optimus dicitur qui habet optimam intentionem, subiectionem, compassionem, affectionē &c. ibid. b, & quædam æternalis & superior. ibid. c.

Oppugnare. vide pugnare, expugnare.

Ora est limbus seu terminus vestimenti seu panni, etiam dicitur terminus seu ripa fluminis seu maris &c. a.

Oratio, orare. oratio est quædam conuersio mentis in deum per pium & humilem affectum &c. a.

Oratione requiritur. i. in oratione virtus & perfectio quæ proficiat. ibid. b, in orando causa vel occasio quæ sufficiat sic enim nos impellit amaritudo interioris intentionis, exterioris tribulationis, & posterioris damnationis. ibid. c, & in orato valor & prælatio quæ perficiat, & sic ad dominum orandum necessaria est humilitas & subiacentia, stabilitas & permanētia, sedulitas & diligentia. ibid d, & in orando modus & conditio conueniat. ibid. e.

Oratio frequentanda & sursum ad deum eleuanda, quia est dei & angelorum lætificatiua, pœnæ & tormentorum refrigeratiua seu impeditiua, & hostis & vitiorum exterminatiua ibid. f.

Oratio perfecta requirit temporis aptitudinem, pastoris mestitudinem, localem sanctitudinem, & hominum solitudinem. ibid. g.

Oratio non exauditur propter orantis iniquitatem, propter illius pro quo oratur indignitatem, propter illius qui orat dubietatē, propter quod oratur inutilitatem, & propter illius qui orat extorquendam continuitatem. ibid g.

Orbis. i. rotunditas, & mundus dicitur rotundus, quia ad orbicularem figuram formam sortitus. a.

Orbis quidam moralis, internus & virtuosus. s. animus viri iusti qui a deo solenniter fundatur, stabiliter firmatur, fertiliter cibatur, potenter subiugatur, &c ibid a, quidam letalis extimus & pessimus atq; vitiosus. s. mundus corruptus & infectus, quia varius & mobilis, auarus, sterilis, & plenus cupiditate &c. ibi. b, & quidam realis & serinsus, optimus & gloriosus. ibid. c.

Ordeum est granū interius medullosum, exterius vero palea seu stipula coopertum. a.

Ordeum signat scripturarum sensum historicum, signat simpliciū modum canonicum, & signat terræ fructum grossum & rusticum. ibidem a.

Ordo, ordinare. ordo nihil aliud est quam debita rerum dispositio, & ordinare est aliquid debite statuere, disponere, & locare. a.

Ordo quidam personalis & interior, morum & actuum. ibid. a, quidam virtualis & exterior rerum & statuum ecclesiasticæ disciplinæ, sicq; in ecclesiasticis ordinatē seruanda sunt, videlicet suesum ascendere, vitia vincere, gratias agere, stare & manere &c. ibid. b, & quidam supernalis. i. cœlestium spirituum. ibid. b.

Ordinandi examinari debent &c. vide Aaron h.

Ordinandi sint conchatenati per dilectionem. ibid. i, & sint humiliati per subiectionem &c. ibid. K.

Organum est musicum instrumentum, sicq; per organum intelligitur lætitia spiritualis & virtuosa, supernalis & gloriosa, mundialis atque vitiosa a.

Oricis animalis proprietas, amicitia. g, lumen. b, stella. e.)

Oriens, orientalis. oriens est pars mundi magis clara, & a parte illa lux oritur, ac cœlum & stellæ ascendere super nostrum hemispherium comprobantur, & sumitur in bono & in malo. a.

Oriens in bono signat gratiæ diuinæ claritatem, dei scientiæ veritatem, & cœlestis gloriæ voluptatem. ibid. a.

Oriens in malo signat voluptatem deliciarum, facultatem diuitiarum, & vanitatem eminentiarum. ibid. b.

Oriens signat virū iustū, qui de virtute in virtutem oritur, & solis Christi pñtia decoratur &c. & iustus commendatur, quia habet seriosum & amorosum ingressum, luminosum progressum. ibid. e, habet copiosum seu fructuosum suggressum, virtuosum congressum, & gloriosum egressum. ibid. d.

Oriri, ortus multiplex in scriptura reperitur a.

Ortus quidam humanæ natiuitatis valde ignobilis & vilis, quidam humanæ iniquitatis damnabilis, quidam mundanæ aduersitatis tribulabilis. ibi. a, quidam terrenæ prosperitatis mutabilis, & quidam æternæ diuinitatis mirabilis. ibid. b.

Ortus Christi fuit cœlestium notificatiuus, debiliū fortificatiuus, flebilium lætificatiuus, & demonum seu hostiū effugatiuus. ibid. e, fuit etiam mentium vel cordium illustratiuus, quia fuit orta iustitiæ rectitudo, fiduciæ fortitudo, scientiæ lympitudo, docentiæ pulchritudo, &c. alia ibid. d.

Ortus iusti vel cuiuslibet boni prælati, nam in ortu tali inuenitur lumen clarificans, numen iustificans, semen fructificans, carmen lætificans, & agmen pacificans. ibid. e.

Ornatus, ornamentum multiplex in scriptura inuenitur. a.

Ornamētum quoddam virtutis & perfectionis necessitatis, quoddam superbæ compositionis pompositatis, & honestæ conuersationis congruitatis. ibid. a.

Ornari debemus ornatu luminosæ sapiētiæ, seriosæ eloquētiæ, preciosæ continentiæ, & gratiosæ apparentiæ. ibid. b.

Ornatus in malo quidam superbiæ designatiuus, quidam luxuriæ excitatiuus, & quidam malitiæ occultatiuus. ibid. c.

Orpheus filius solis citharædus præclarus &c. prædicare. d.

Ortus, orti, est locus in quo herbę. & arbores ortenses & domesticę plantantur. a.

Ortus quidam conscientię interius latitantis, quidam religionis & ecclesię exterius militantis, & quidam cœlestis patrię superius triumphantis. ibid. a.

Ortus signat gloriosam virginem mariam, signat etiā statum mundanę prosperitatis. ibid. b.

Osculari, osculum. osculari est os ori cumulari.

Osculum quoddam charitatis. ibid. a, quoddam falsitatis. & quoddam

F I N I S.

DICTIONARII

PARS SECVNDA.

A EA. Eam. Earum. Nota ꝙ istud pronomen ea cum sit pronomen adiectiuum & relatiuum, videtur posse significare quicquid suũ significat substantiuum. Verum plerunq; fit ꝙ per talia pronomina generalia perfectiones contentę in re seu persona significantur. Ergo dicam ꝙ per eam in bono significato potest intelligi beata Virgo, vel quęlibet sancta persona, seu anima, vel etiam Ecclesia militans vel triumphans, quia scilicet ista omnia continentur sub genere foeminino. Notabis ergo ꝙ talis ea commendatur in scriptura, quia

Tranquillitatis sede quietatur.
Diuinitatis corde adamatur.
Æternitatis fronte adiuuatur.
Sublimitatis monte subleuatur.
Sterilitatis forte maceratur.
Felicitatis fonte adęquatur.

Istam enim solet quietare pacis tranquillitas. Matthæ. 10. Veniet pax vestra super eam. & Esaiæ 56. Ecce declinabo super eam quasi fluuium pacis. Item istam solet adamare fraterna charitas. Vnde de Hester legitur Hester. 2. ꝙ Rex adamauit eam super omnes mulieres. Ista enim est illa Sunamitis de qua dicitur 3. Reg. 1. ꝙ adduxerunt eam ad David Regem, Rex verò nõ cognouit eam. Ad Regem enim, idest ad Christum fuit beata Virgo, anima vel Ecclesia per fidem adducta, & eidem spiritualiter desponsata. Psal. Adducentur Regi Virgines post eam. Item istam solet adiuuare Dei benignitas. Psal. Adiuuabit eam Deus vultu suo, Deus in medio eius nõ commouebitur. Item istam solet sublimare virtutum dignitas. Psal. Elegit eam Deus & præelegit eam. Item istam solet macerare poenæ sterilitas seu asperitas, scilicet poenitentia. Ezec. 25. Faciam eam desertam ab austro. & Oseæ 2. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Itẽ istam solet recreare coeli fęlicitas. Psal. Deus in tabernaculo suo habitare facit eam. Ista enim erit ibi, scilicet in Paradiso.

Sponso sociata.
Fama diuulgata.
Gratia ditata.
Fędere ligata.
Gaudio vallata.

Dico inquam sponso sociata. Vnde de filio Regis Amon, idest de Christo dicitur 2. Reg. 13. ꝙ ipse apprehẽdit eam, & dixit. Cuba me cum soror mea. Fama etiam diuulgata. Gene. 12. Sublata est mulier in domum Pharaonis, & laudauerunt eam apud illum. Canti. 6. Et Reginę laudauerunt eam. Gratia etiam ditata 1. Paralip. 20. Inuenit in ea auri pondo talentum. Aurum enim gratiam designat. Fędere verò ligata, idest pacificata 2. Paral. 5. Portauerunt leuitę arcam, & intulerunt eam & omnem paraturam tabernaculi. Gaudio etiam lętata & cõsolata. Vnde ista est illa ea de qua scribitur Esa. 51. Gaudium & lętitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Sic ergo patet quomodo ea potest accipi in bono significato in quãtum scilicet significat beatam Virginem, sanctam animam, vel Ecclesiam. ¶ Sed si vis dic ꝙ ea potest etiam accipi in malo.
B Et sic per eam notabis animam peccatricem, seu Ecclesiam vel Religionem vitijs deprauatam & præuaricatam. Et sic nota ꝙ talis ea

Vitiorum fęcibus fędatur.
Deitatis gratia priuatur.
Amicorum ope non iuuatur.
Inimicorum dente laceratur.

Dico ꝙ ista vitiorum fędatur sterquilinio. Vnde de ista dicitur Esa. 14. Ponam eam in possessionem Herieij, & in paludes aquarũ. Item ista deitatis priuatur spõsalitio. Deus enim sponsus eius repudiat & dimittit eam cum peccat. Ezec. 23. Recessit ab ea anima mea. Item ista amicorum orbatur patrocinio, quia scilicet omnes Angeli & Sancti qui eam solebant diligere, ipsam nunc abominantur & horrent. Thren. 1. Non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Immo ibidem dicitur ꝙ omnes amici eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Item ista inimicorum grauatur maleficio. vnde Thren. 1. dicitur. Inimici eius apprehenderũt eam inter angustias. Istud potissimè fiet in Inferno, quando ista ea perpetuis doloribus affligetur. Hiere. 6. Tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientem. Sic ergo patet quomodo ea in bono sumitur & in malo.

E. Nota ꝙ e, præpositio seruiens ablatiuo idẽ signat quod a, vel de, vel ex. Et ideò vide in alijs titulis, quia auctoritates non habeo nisi paucas.

EBrietas. Ebrietas in scriptura generaliter idem est quod repletio, & siue in bono siue in malo accipiatur, semper videtur repletionem & superabundantiam designare. Et possumus notare quòd est quędam A

Ebrietas virtuosa.
Ebrietas vitiosa.
Ebrietas dolorosa.
Ebrietas gaudiosa.

Ebrietas virtuosa est abundantia gratiæ & deuotionis, de qua potest dici illud Cãt. 5. Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi. Ebrietas vitiosa est abundantia culpę & spiritualis infectionis, & de ista põt dici illud Psal. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Ebrietas enim cõmuni vocabulo, est abundantia vini & corporalis refectionis, de qua Prouerb. 20. Luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas. Ebrietas dolorosa est abundantia æternæ miseriæ, & tam æternalis quàm temporalis afflictionis. de quo Esa. 16. Inebriabo te lachryma mea. & Threu. 3. Inebriauit me absynthio &c. Ebrietas gaudiosa est abundantia glorię & futurę consolationis, & de ista põt dici illud Psal. Inebriabũtur ab vbertate domus tuæ, & torrẽte voluptatis tuę potabis eos, q̃m apud te est fons vitę. Est ergo quędã ebrietas spiritualis, quędã corporalis, quędam temporalis, quędam ęternalis. ¶ Vt verò breuiter transeamus, primo dicamus quòd est ebrietas virtuosa, quę signat spiritalem mentis alienationem, per quam homo ab humano sensu & conuersatione immutatur, de qua quidem potest exponi illud Cantic. 5. Comedite amici mei & bibite, & inebriamini charissimi. vbi ostenditur quod quattuor sunt quæ faciunt hominem spiritualiter ebrium. Et ista sunt Contritio timorosa, quæ potest notari in verbo Comedite. Dilectio viscerosa. Amici inquit & charissimi. Deuotio dulcorosa, quę notatur in verbo Bibite. Instructio fructuosa, quę notari potest in verbo Inebriamini. ¶ Dico ergo quòd hominem spiritualiter inebriat timorosa contritio. Delphini enim audito tonitruo ita timent quòd quasi Epileptici facti & ebrij, ad fundum maris cadunt, & se capi & illaqueari à Piscatoribus permittunt. Sic verè charissimi, illi qui bene audiunt & percipiunt diuinarum comminationum tonitruum, quod peccatoribus incutitur, statim fiunt ebrij, idest timorosi & stupidi, & sic cadunt ad profundum maris, idest Inferni per considerationem, & se permittũt capi & inuolui per confessionem. Ista verò contritio ostenditur cum dicit. Comedite. Comedere enim nihil aliud est quàm cibos terere vel masticare. & signat contritionem, quę crimina facta & pręterita terit, diuidit, considerat & masticat. Talem cibum comedebat Dauid cum dicebat. Cinerẽ tan-

quam panem manducabam, & potum meum cum fletu mi-
scebam. & Iohel. 1. dicitur. E apergiscimini ebrij, & flete, vlo-
late qui bibitis vinũ in dulcedine. Sicut enim videmus quòd
paois vigelle comestus facit hominem ebrium, sic vere talis
comestio & masticatio, seu cõsideratio spiritalis, facit homi-
nem stupidũ, & spiritualiter ebriosum. Sicut enim videmus
ꝙ ebrius titubat, cadit, spumat, faciliter plorat, & sine vere-
cundia se denudat, parietibus innititur ne corruat, sic verè il
le quem contritio facit ebrium per Dei timorem titubat, per
confessionem spumat, per orationem parietibus. i. Sanctis in-
nititur, per humilitatem cadit & deprimitur, & per compun
ctionem plorat & desolatur, iuxta illud prædictum Esaię. 16.
Inebriabo & lachryma mea. & etiam per peccatorum suo-
rum reuelationem siue verecundia denudatur. Talibus ergo
dicitur Esa. 29. Obstupescite. & admiramini, fluctuate & va-
cillate, inebriamini, & nõ à vino, mouemini & non ab ebrie-
tate. & illud Psal. Visitasti & inebriasti terram, sana cõtritio-
oes eius, quia commota est. Ista est ergo ebrietas contritionis
C timorosę. ¶ Adhuc dico ꝙ est ebrietas dilectionis viscerosę.
Amici mei. Amor enim similis est ebrietati. Sicut enim
videmus ꝙ ebrius solet sua liberaliter dare, vestimenta sua
abijcere, de illatis iniurijs non curare, prælium audacius ini-
re, & in prælio ictus & vulnera non sentire, sic verè charissi-
mi, amor dei quando cor inebriat, facit hominem pium & li-
beralem, datorem vestimentorum. i. bonorum temporalium
contemptorem, illatas iniurias obliuiscentem, prælium con-
tra vitia aggredientem, & pro Christo illicita verba nõ sen-
tiẽtem. vnde Prouer. 7. de mutuo amore loquens illa amasio
suo, dicebat. sic. Veni, inebriemur vberibus, & fruamur cupi
tis amplexibus. Talem ebrietatem habuerunt martyres, qui
se sicut homines ebrij & sine sensu morti opponebant, & de
illatis vulneribus non curabant. Isti enim fuerunt sicut Ele-
phas, qui ex industria solet inebriari, vt ad prælium animo-
tur & audacior efficiatur, qa verè quãdo amore diuino ine-
briati fuerunt, tunc pręlia mundi tribulationũ audaciter in-
trauerunt, & viriliter sustinuerũt. Amor enim ebrietati pro-
priè comparatur, quia qui perfectè amat, sensum, modum &
rationem non seruat. Vt enim dicit Ouid. Est in amore mo-
dus, nõ tenuisse modum. Amici ergo & charissimi. Ideò tali-
bus fecit Deus iuxta consilium Eccle. 6. Si possides amicum,
in tẽtatione possideeum. Ideò dicit Petrus Rau. Amor enim
impenetrabilis est lorica, vulnera respuit, iaculũ excutit, pe-
riculo insultat, mortem irridet. si amor est, omnia vincit. vn-
de in Psal. Calix meus inebrians, quàm præclarus est. Exem-
plum de Apostolis Actuum. 2. qui pro feruore spiritus, ebrij
D putabantur. Ista est ergo ebrietas dilectionis viscerosę. ¶ De-
niq; est ebrietas deuotionis dulcorosę. & hoc ostẽditur cum
dicitur Bibite. Potus enim deuotionis & perfectę cõtempla-
tionis hominem inebriat, ipsumq; facit stupidũ & mirantem.
Ebrietas enim habet lætitiam excitare, somnũ etiam procu-
curare, & de rebus inuisis. s. de bonis paradisi somniat & ex-
excogitat. Gene. 9. Noe plãtauit vineam, bibẽsq; vinum, ine-
briatus est. E aemplo illius Auna, quæ præ deuotione, ebria
ab Hely fuit credita quãdo pro Samuelis origine dominum
præcabatur. 1. Reg. 1. Aduerte autem ꝙ talem ebrietatẽ non
habẽt hypocritę, licet habere videatur. Isti enim similes sunt
cuidam lapidi qui dicitur dionysias, qui sicut dicit Dioscori
des, distemperatus cum aqua, vinum dicitur fragrare, sed ꝙ
mirum est, ebrietati resistit. Iste lapis proculdubio signat hy-
pocritas. isti enim dictis & verbis & simulationibus suis viuũ
æternæ voluptatis, & dulcediuẽ æternæ gliæ fragrare, sapere
& desiderare videntur. Sed pro certo istud verũ non est, quia
ebrietati isti. i. æternæ fęlicitati & fertilitati, cõtemplationi &
deuotioni videntur factis & operibus resistere, & ei totis vi-
ribus cõtraire. vñ Aggei. 1. Bibistis multum, & non estis ine-
briati. Non sic, sed simus spũaliter ebrij, s. ebrietate deuotio-
nis dulcorosę, dormiendo per deuotionem. ¶ Rursum dico ꝙ
inuenitur ebrietas instructionis fructuosę. Doctrina. n. com-
paratur vino, quia. s. mẽtes solet imbuere & inebriare, & bo-
nis operibus fęcundare, de quo Esa. 55. Descendit imber &
nix de cęlo, & inebriat terram & infundit eam, & germinare
facit eam, & dat semen serenti &c. Simus ergo ebrij charissi-
mi Dormiendo per deuotionem. Diligendo per affectionem.
Largiendo per compassionem. Titubando per contritionem.
Hauriendo per instructionem. Et sic patet quomodo est quę-
dam ebrietas virtuosa. ¶ Secundò dico ꝙ est quædam ebrie-
tas vitiosa, & ista proculdubio triplex est, quia scilicet E
Vna est corporalis gulositatis.
Alia est mundialis prosperitatis.
Tertia est criminalis iniquitatis.
Dicuntur ergo ebrij
Qui replentur vinositate.
Qui replentur prosperitate.
Qui replentur iniquitate.
Et ista est proculdubio
vitiosa, quia prout dicit
August. Ebrietas aufert
memoriã, dissipat sen-
sum, confundit intelle-
ctũ, concitat libidinem,
inuoluit linguam, cor-
rũpit sanguinem, oĩa bona debilitat, vitam diminuit, & om-
nem substantiam exterminat. Et sic possumus dicere ꝙ ista
ebrietas vitiosa est propter tria, quia scilicet per istam
Secreta reuelantur.
Animi concitantur.
Corpora maculantur.
Quia sicut Quirinus lapis inuẽtus in
nidis Vpuparum, quæ sunt Aues val-
de immundę, suppositus capiti dor-
mientis, facit eum dicere secreta sua dormiendo, ſm Isido. sic
verè ebrietas, quæ in nidis immundorũ ebriosorũ inuenitur,
facit hoiem secreta abscondita reuelare. Quod bene figuratũ
est in Noe Gen. 9. qui inebriatus discooperuit se, ita ꝙ appa-
ruerunt pudibunda sua. quia verè qñ homo ebrius efficitur,
tunc faciliter se discooperit per secretorũ suorum reuelatio-
nẽ, ita ꝙ pudibunda. i. turpitudines & peccata ipsius faciliter
alijs ostẽduntur. Ideò bene dr̃ Prouer. 31. Noli regibus dare
vinum o Samuel, quia nullum secretũ est vbi regnat ebrietas.
Ideò dr̃ Abacuh. 2. Vę qui potũ dat amico suo, miscens fel &
inebrians, vt aspiciat nuditatẽ eius. Per hanc ergo secreta re-
uelantur. ¶ Item dico ꝙ per istã iurgia seminãtur. Elephas. n.
licet sit aĩal valde mansuetum, qñ tñ inebriatur, faciliter ira-
scitur, & ideò magister suus solet ipsum inebriare, vt possit
ad pręliũ excitare, ſm Pli. Sic verè sæpe fit ꝙ hoies etiã beni-
gni & mites, litigiosi & iracundi efficiũtur, & in iurgijs & li-
tibus inuoluuntur, qñ vino inebriãtur, & propterea magister
eorũ Diabolus eos inebriari procurat, vt sic ad pręlia & sedi-
tiones ipsos attrahat & inducat. ideò Prouer. 20. dr̃. Luxurio-
sa res vinũ, & tumultuosa ebrietas. Per hãc ergo iurgia semi-
nãtur. ¶ Item dico ꝙ per istã corpora maculantur, s. per luxu-
riã. Exẽplum habemus de Loth Gen. 19. qui inebriatus, duas
proprias filias fędauit. Oseæ 4. Vinum, fornicatio & ebrietas
auferunt cor. Ista est ergo prima ebrietas vitiosa, s. ebrietas
vinositatis. Et pro certo talis ebrietas abominabilis est, quia
Potum solet prouocare.
Mentem solet turbare.
Sensum solet hebetare.
Vomitum solet excitare.
Superbiam solet eleuare.
Iracundiam solet inflammare.
Penuriam solet generare.
Dico ergo ꝙ ebrie-
tas potũ prouocat.
Ideo Esa. 15. dicit.
Væ qui surgitis ma-
ne ad ebrietatem se-
ctandam, & potan-
dum vsq; ad vespe-
rum. Itẽ mẽtem turbat. Esa. 24. Agitabitur terra sicut ebrius.
Item sensum hebetat. Iob. 12. Palpabunt quasi in tenebris, &
non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios. Item vomitum
parit. Esaiæ 19. Errare fecerunt Ægyptum, sicut errat ebrius.
Item superbiam eleuat. Esaiæ 28. Væ coronæ superbiæ, ebrijs
Effraim. Item iracundiam inflammat. Ecclesiast. 26. Mulier
ebriosa ira magna. Item penuriam & paupertatem generat
& procurat. Ecclesia. 19. Operarius ebriosus non locupleta-
bitur. Patet ergo ꝙ est ebrietas vitiosa, scilicet ebrietas vino-
sitatis. Et de ista si vis vide pulcherrimas auctoritates sancto-
rum in manipulo florum in titulo suo. ¶ Iterum dico ꝙ est F
ebrietas mundialis prosperitatis. Sicut enim qui repleti sunt
vino & ebrietate, sunt vt communiter ratione carentes, vn-
diq; vacillantes, fortiter dormientes, iugiter sitientes, sic ve-
rè illi qui diuitijs & prosperitate sunt pleni & ebrij, carent
ratione debitę discretionis, nesciunt enim cogitare de futu-
ris, nec de pertinẽtibus ad salutem. Psal. Sicut ebrius sapien-
tia eorum deuorata est. Item isti sunt vacillantes per imbe-
cillitatem inconstantiæ & imperfectionis. Psal. Turbati sunt
& moti sunt sicut ebrius. Item isti sunt dormientes in lecto
pigritiæ & obstinationis 1. Thessaloni. 5. Qui ebrij sunt, no-
cte & die dormiunt. Item isti semper sunt sitientes per ardo-
rem auaritiæ & ambitionis 1. ad Corint. 11. Alius quidem
esurit, alius ebrius est. Esuries enim auaritiam signat. Psal.
Esuriẽtes & sitientes, anima eorum ipsis tabescebat. Prospe-
ritas. n. est calix Babylonis, quæ inebriat vniuersam terram,
sicut dicitur Hiere. 51. Calix aureus Babylon in manu domi-
ni, de vino eius biberunt gentes, & ideò commotę sunt. Tales
figurantur Apoca. 17. vbi dicitur ꝙ Ioannes vidit mulierem
sedentem super bestiam coccineam, quæ erat ebria sanguine
martyrum

Martyrũ Iesu,eratq; circundata auro & argento & lapidibus
H preciosis, & erat scriptum in titulo eius, Babylon mater fornicationũ terrę. Ista mulier charissimi, pro certo signat mundi diuites, & prosperitate repletos, qui reuera dicuntur sedere super bestiam, quia sedent & quiescunt in mèribus sensualibus & bestialibus. Dicunt isti ebrij sanguine martyrũ Iesu, quia pleni sunt pauperũ Christi substãtijs & bonis tpalibus. Dicuntur circundati argento & auro, quia ornati sunt cũctis diuitijs & mũdanis facultatibus. Et ideò isti dicuntur Babylon mater fornicationum, quia pleni sunt fornicatione & vitiorũ cõfusionibus. Babylon.n.interpretatur cõfusio. Et ideò breuiter tales videntur dicere illud Esa.56. Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate. Aduertãt tñ isti ꝙ ista ebrietas, quæ ipsos facit modo somniare, & multa falsa & vana præsumere, deficiet eis qñ per mortẽ à somno huius vitę euigilabunt. Ideò dr̃ Iohel.1. Expergiscimini ebrij, & flete oẽs qui bibitis vinum in dulcedine, qm̃ perijt ab ore vestro. ¶ Deniq; dico ꝙ est ebrietas iniquitatis, & ista est quando homo totaliter inuoluitur & sopitur in vitijs & peccatis, de quo dr̃ Esaię. 28. Væ coronæ superbię, ebrijs Effraim. & Hiere.48. Inebriate eum, qm̃ cõtra dñm erectus est. Ista est ergo triplex ebrietas vitiosa, s. iniquitatis, prosperitatis, & voluptatis. Sed pro certo tales ebrietates debet fugere perfectus, iuxta illud qđ de sacerdotibus & consecrandis. dicitur Leui.10. & Nume.6. ꝙ vinũ & omne quod inebriare potest, bibere non debebant.
G ¶ Tertiò dico ꝙ est quædam ebrietas dolorosa, & ista est pœna Inferni, quæ ebrietati comparatur, pro eo ꝙ in damnatis absorbet vsum rationis, quia nesciunt quid faciunt. Et nota si vis ꝙ ebrietas Inferni habet secum

Fletum æternæ desolationis
Opprobrium abiectionis & despectionis.
Amaritudinem desperationis.
Omnis carentiam miserationis.

Ibi.n.est fletus & desolatio. Iohel.1. Ebrij flete & vlulate. Itẽ ibi est opprobrium atque despectio. Naum.3. Inebriaberis, & eris despecta. Item ibi est tristitia & desperatio. Vnde anima damnata dicit Thre.3. Repleuit me dñs amaritudinibus, inebriauit me absynthio. Itẽ ibi est nulla pietas & miseratio. vnde Hiere.46. Deuorabit eos gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. ¶ Nota ꝙ sm̃ medicos, plura sunt quæ ebrietati resistunt, & ab ebrietate præseruant, s. amygdalus, crocus, porrus, olus, amethystus portatus. Sic verè dico charissimi ꝙ quinque sunt virtutes spirituales, quæ ab istis malis ebrietatibus, ne nobis noceant, nos pręseruant, scilicet Amygdalus, quæ calorem febrilem reprimit, hæc est carnis puritas & castitas. Crocus, quæ cordi dicitur subuenire, hæc est benignitas. Porrus qui est amarus, est pœnitentiæ asperitas. Olus quod est cibus pauperũ, est abstinentiæ parcitas. Amethystus verò qui est lapis preciosus, est sapientia & sagacitas. Ista.n. quinq; s. sapiẽtia, abstinẽtia, pęnitentia, benignitas & castitas ebrietati tam corporali q̃ mundiali dicũtur resistere, & nos ab eis præseruare. Castitas.n. & abstinentia præseruant à corporali voluptate. Sagacitas verò & prudentia pręseruant à nocumento prosperitatis mundialis. Benignitas verò & pęnitentia pręseruant à vitiorum iniquitate. Ostensum est ergo
H ꝙ est ebrietas dolorosa. ¶ Quartò verò dico ꝙ est ebrietas gaudiosa, & ista est opulentia gloriæ Paradisi, de qua potest notari ꝙ sicut ebrij lętantur & iucundantur, delectantur & impinguantur, quietantur & consolantur, sic illi qui vbertate diuinæ gloriæ inebriantur, habent iucunditatem imperturbabilem. Psal. Riuos eius inebriãs multiplica genimina eius, in stillicidijs eius lętabitur germinans. Item habent consolationem inęstimabilem. Hiere.31. Conuertam luctum eorum in gaudium, consolabor & lętificabo à dolore suo, & inebriabo animas sacerdotum pinguedine. Item habent quietem & satietatem interminabilem. vnde Hierem.31. Inebriaui animam lassam, & omnem animam esurientem saturaui. Sic ergo patet ꝙ est ebrietas gaudiosa, dolorosa, vitiosa, & virtuosa &c. Sufficit.

A **Ebron.** Nota ꝙ Ebron quæ fuit ciuitas Regia in tribu Iuda, vbi primo regnauit Dauid super Iudã, põt significare conscíam, Eccl̃iam, cœli patriam. Conscia.n. est locus vbi Deus solet habitare. vnde Gene.13. Abrahã habitauit iuxta cõuallem mambrę, quę est in Ebron. Eccl̃ia est locus vbi quisq; debet militare 2.Reg.5. Venerunt vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Ebrõ. Paradisus est locus vbi cuncti debent congregari 1.Paralip.12. Venerunt in Ebron, vt constituerent Regẽ Dauid. Ebron.n.interpretatur transcendens, significans conscíam, vbi est transcensus altissimę contemplationis. Vnde de Samsone dicitur Iudic.16. ꝙ ipse portauit ianuas ciuitatis ad verticem montis qui respicit Ebron. Ebron interpretatur transiens, significans Ecclesiam, vbi fit trãsitus nostrę pręsentis mortalitatis peregrinationis 2.Reg. 15. Surrexit & abijt in Ebron. Ebrõ interpretatur cõiugium seu visio sempiterna, quæ signant culmen & claritatem æternæ glorię, & beatificę visionis, & coniugium ęternę charitatis & dilectionis 2.Reg.2. Interrogauit Dauid dominum, dicens. Quo ascendam? & respondit ei. In Ebron. Si autem per Ebron vis intelligere mundũ, dic ꝙ Ebron interpretatur incantator, quia. s. mundus oẽs se diligentes decipit & incantat, ipsosq; morte culpę afficit atque grauat. Gen.23. Mortua est Sara in ciuitate Arbeę, quę est sita in terra Chanaam &c.

Ebur. Ebur est res solida, res candida, res frigida, res munda, res rubicunda. Solida.n.est, quia fit de dentibus & ossibus Elephantis. Et sicut aliqui volunt, tantę soliditatis est, ꝙ ignibus non faciliter concrematur. Per ebur ergo intelligitur multiplex virtus, videlicet A

Patientia, quę est candida & non inficitur.
Continentia, quę est solida & non comburitur.
Temperantia, quę est frigida & non dissoluitur.
Innocentia, quę est munda & non corrumpitur.
Amicitia, quę est ignea & rubicunda & non extinguitur.

De tali ergo ebore. i. de tã multiplici virtute debet in nostris conscientijs fieri thronus Christi 2.Paralip.9. Fecit Salomon soliũ eburneũ, & vestiuit illud auro. De tali Ebore debet ędificari Eccl̃ia sancta Dei. Psal. A domibus eburneis delectauerũt te filię Regũ. i. sanctę aĩę. De tali ẽt Ebore fuit sedes Christi. i. ipsa beata Virgo cõposita. Canti.7. Collũ tuũ sicut turris eburnea. & Can.5. Vẽter tuus eburneus distinctus sapphiris. Vñ etiã cuilibet eburneo. i. homini sancto, virtuoso & mundo põt dici illud Ezech.27. Transtra tua fecerunt tibi ex Ebore Indico. Pctõri aũt dr̃ Apoc.18. Oĩa vasa Eboris recesserunt à te. Vel si vis dic ꝙ iustus potest dici ebur vel eburneus, & hoc propter soliditatem constãtię, candorẽ continentię, frigiditatem tẽperantiæ, læuitatem mansuetudinis & modestiæ, ponderositatem prudentiæ, munditiam innocentiæ rubicunditatem charitatis & amicitiæ. Thren.4. Candidiores niue, rubicundiores Ebore antiquo, sapphiro pulchriores &c.

Ecce. Nota ꝙ ecce est dictio demonstratiua, seu aduerbiũ demonstrandi. Demonstrat.n. Res miras. Res nouas. Res magnas Res insolitas. Res prõptas. Res certas vel demõstratas. Res pñtes. Res viles. Res miserabiles. Res derisas atq; despectas. Sumitur ergo ecce admiratiuè qñ loquitur de re mira, sicut de Virginis partu Esa.7. Ecce Virgo concipiet. De re noua. Apoc.21. Ecce noua facio oĩa. De re magna, sicut Luc.2. Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis Saluator mundi. De re insolita & ignota, sicut Malach.4. Ecce mittam vobis Heliam Prophetam. De re prompta. Esa.6. Ecce ego, mitte me. Item sumitur demõstratiuè, & sic sumitur qñ loquitur de re certa, sicut cũ dr̃ Marci. 16. Ecce locus vbi posuerunt dñm. De re pręsenti seu ostẽsa. Ioan.1. Ecce Agnus Dei. De re vili. Iudith.4. Ecce Holofernes iacet in terra. De re miserabili seu pia, sicut cum dicitur Ioan.19. Ecce homo. & Dan.13. Ecce morior, cum nihil horum fecerim, quæ isti malitiosè composuerunt aduersum me. ¶ Item sumitur derisiuè seu despectiuè, & sic sumitur qñ quis loquitur de re improba & contempta, sicut in Psal. Ecce homo qui non posuit Deũ adiutorem suũ. ¶ His ergo præmissis quocunq; modo sumat ecce, possumus dicere moraliter loquẽdo ꝙ ecce põt oĩbus rebus & materijs moralibus conuenire. Cum ergo materiæ morales aut tractẽt de personis, aut de rebus, aut de locis. De personis dico, sicut de Deo, de impio, de Diabolo, de iusto. De rebus etiam, sicut de virtutibus, de temporalibus, de vitijs, de pœna & de gloria. De locis insuper, sicut sunt Eccl̃ia, mundus, religio, Infernus & Paradisus, dicam ergo ꝙ hæc dictio ecce, põt ad hęc omnia pertinere. Primo quidem dicamus aliquid de ecce, in quantum pertinet ad personas. Significat ergo ecce præsentiam

Supernæ deitatis.
Mortalis prauitatis.
Hostilis falsitatis.
Humanæ bonitatis.

Inuenitur ergo vnum ecce, qđ designat Dei præsentiam demonstratam. Res.n. quanto plus habet de essentia, tãto plus potest habere do

præsentia. Et inde est ꝙ Deus qui habet esse infinitum, potest habere actum promptissimum & paratum. Si.n. sol subito & pręsentialiter radios suos ad loca quantũcunq; remota transmittit, & lux quæcunq; propter suam maximam subtilitatem & agilitaté, ad loca varia se diffũdit, multo fortius ipse Deus, lucis & solis creator, potest se vbi voluerit præsentare, & ad oẽs actus suos subito & sine tarditate procedere iuxta suum arbitrũ voluntatis, & dicere semper ecce. Esa. 25. Ecce Deus noster iste. In quibus verbis oñdũtur quattuor ecce & quattuor demõstratiões ad ipsũ Deũ spectãtes, videlicet vnũ ecce

Quod concernit rerum creationem.
Quod concernit carnis assumptionem.
Quod concernit mali punitionem.
Quod concernit boni redditionem.
Primum facit pietas immensa. Ecce Deus.
Secundum facit charitas impensa. Ecce noster.
Tertium facit ęquitas ostensa. Ecce dominus.
Quartum facit bonitas incensa. Ecce iste.
Primũ ecce signat Dei potẽtem impatiuã. Ecce Deus inquit.
Scd̃m ecce denotat Dei charitaté distributiuam. Ecce noster.
Tertiũ ecce designat Dei seueritatem iudicatiuam. Ecce dñs.
Quartũ ecce demõstrat Dei benignitatem præmiatiuã. Ecce iste.

¶ Dico ꝙ per ecce põt demõstrari Dei subtilitas ordinatiua seu impatiua, videlicet ipse Deus in quantum Deus & in quãtũ creator, prouisor & gubernator est rerũ, qđ oñditur cũ dr̃ Ecce Deus. Deus.n. à principio creationis rerũ se diuersimodè demonstrauit, dicens Ecce &c. Et continuè se demonstrat. Et nota si vis ꝙ ipse se demonstrat & repręsentat, vt.s.

Creatorem cuncta fabricantem.
Defensorem suos adiuuantem.
Correctorem suos castigantem.
Prouisorem suos ordinantem.
Visitatorem suos consolantem.
Benefactorem suis miserantem.
Iustum prætorem mala vindicantem
Strenuuum bellatorem Diabolum vincentem.
Verum Doctorem falsa detruncantem.
Doctum Rectorem cuncta moderantem.

¶ Dicã ergo ꝙ de Deo possumus dicere. Ecce Deus creans & gñans. Vñ ipse dicit Esa. 65. Ecce ego creo cęlos nouos, & terrã nouã. & Hiere. 32. Ecce tu fecisti coelũ & terrã, ecce Deus iuuãs & liberans. Psal. Ecce.n. Deus adiuuat me, & dñs susceptor est aię meę. ecce Deus pungẽs & verberãs, q.a.s. Deus seueriter castigat suos vt retrahant à malis. Vñ ipse dicit Hiere. 25. Ecce in ciuitate in qua inuocatũ est nomẽ meũ, incipio affligere. & 45. Ecce quos ædificaui, ego destruo, & quos plãtaui, ego euello, ecce Deus Regẽs & Imperãs, q.a.s. ad Deum spectat Regimẽ totius vniuersi. Esa. 32. Ecce in iustitia regnabit Rex, ecce Deus visitãs & cõsolãs. & Esa. 62. Ecce saluator tuus venit, ecce Deus parcens & miserãs. Psal. Ecce oculi dñi super metuẽtes eum, & in his qui sperãt super mia eius. Ecce Deus lędẽs & vulnerãs, s. pctõres. Hiere. 23. Ecce cibabo eos absynthio, & potabo eos felle. Ecce Deus vincẽs & superans. Apoca. 5. Ecce vicit Leo de tribu Iuda. Ecce Deus docens & reserãs. Hiere. 1. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce Deus oĩa moderãs, q.a.s. ordinatio & moderatio Eccl'iæ militantis, à Deo principaliter procedit, sicut ipse dicit Esa. 54. Ecce ego sternã p ordinẽ lapides tuos, & fundabo te in sapphiris, ponã Iaspidẽ propugnacula tua, & oẽs portas tuas in lapides sculptos, & oẽs filios tuos doctos à dño. Potissimè autẽ promotio & institutio Pręlatorũ ad ipsum pertinet. Esa. 28. Ecce mittã in fundamẽtis Syon lapidem probatum angularẽ. Vnde etiam bono Pręlato à Deo promoto, dirigitur illud verbum Hiere. 1. Ecce constitui te super gentes & regna &c. Et tñ proh dolor, sæpe contingit ꝙ Deus non dat nobis tales Prælatos sicut essent necessarij, sicut & ipse cõmminatiuè dicit Zacha. 11. Ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta nõ visitabit, dispersum non quæret, & contritũ nõ sanabit, & id quod stat nõ enutriet, & carnes pinguium comedet, & vngulas eorum dissoluet. Deus.n. nobis placatus, dat nobis bonos Pręlatos, indignatus autẽ & iratus, dat nobis malos. Patet ergo ꝙ per ecce põt designari Dei sublimitas imperatiua. Ecce Deus inquit.

C ¶ Deinde dico ꝙ hic ostẽditur Dei benignitas reparatiua. s. ipse Deus ad nr̃arũ aĩarũ redẽptionẽ, carnisq; assumptionẽ intentus, qđ oñditur cum dr̃ Noster. Mysteriũ.n. incarnationis ipsum spãliter fecit nr̃m, nr̃isque vsibus & vtilitatibus ordinatũ. Noster inqt. Psal. Ecce manifestè veniet Deus noster, & non silebit. & illud Esa. 40. Ecce Deus noster. Noster .n. factus est, dũ carnem nr̃am assumpsit, & dum viueret, nr̃is vtilitatibus militauit. Auis.n. siluestris nostra efficitur, quãdo à nobis capitur, & in cauea posita nostris iuribus subiugat, & ibi nos delectãdo, coram nobis dulciter modulatur. Sic Deus Dei filius, qui primo nobis siluestris & extraneus apparebat, caueam nr̃æ carnis intrauit, nobisq; cecinit & prædicauit, & se humanitatis vsibus subiugauit, & sic nostrũ se fecit & demonstrauit. Dicit ergo noster. Et nota ꝙ iste noster factus est,

Quia virginaliter hominem intrauit
Quia personaliter nobis ministrauit.
Quia spiritaliter nos associauit.
Quia mirabiliter culpas nostras lauit.
Quia salutariter nobis prædicauit.
Quia nostra dulciter vulnera sanauit.
Quia nostras aeriter pœnas tolerauit.
Quia carnem nostram fortiter suscitauit.
Quia iter nostrum ad coelos patenter indicauit.
Quia efficaciter nostros liberauit.
Quia finaliter suos præmiabit.

Dico ergo ꝙ iste nr̃um se fecit, seu se nobis demonstrauit & pñtauit, vt virginaliter corpus subintrans. vñ Esa. 7. Ecce virgo concipiet & pariet filiũ. Itẽ pñtauit se vt personaliter nobis ministrantem. Luc. 15. Ecce tot annis seruio tibi. Item demõstrauit se vt tpalr seu spũaliter nos associãtem seu visitantem. Vñ ipse dicit Apoca. 3. Ecce ego sto ad ostium & pulso, si quis audierit vocẽ meã, & aperuerit ianuam, introibo ad illum, & cęnabo cum illo, & ille mecũ. Item pñtauit se vt mirabiliter culpas expiantẽ. Ioã. 1. Ecce Agnus Dei, ecce q tollit pctã mundi. Itẽ pñtauit se, vt salutariter mundo prædicantem. Esa. 52. Ego qui loquebar ecce assum. Item pñtauit se, vt nr̃a dulciter vulnera sanantẽ. vnde ipse dicit Hiere. 33. Ecce ego obducam eis cicatricem & sanitatẽ, & curabo eos. Item pñtauit & demonstrauit se, vt corporaliter pęnas tolerantẽ. s. in passione. Apoc. 5. Vidi inquit, & ecce in medio throni &c. Agnũ stãtẽ tanq̃ occisum, habentem cornua septẽ, & oculos septem, qui sunt septẽ spũs Dei. Mar. 14. Ecce filius hoĩs tradẽt in manus pctõrũ. Itẽ pñtauit se, vt corpus fortiter nr̃m suscitantem in resurrectione. Hiere. 23. Ecce dies veniunt, dicit dñs, & suscitabo Dauid. Itẽ pñtauit se, vt triumphaliter coelos ascendentem. Hiere. 49. Ecce quasi Aquila ascendet, & euolabit, & expãdet alas suas super bosram. Itẽ præsentauit se, vt efficaciter suos liberantem, s. de Inferno. Esa. 62. Dicite filiæ Syon, ecce saluator tuus venit. Itẽ ipse præsentauit se vt æternaliter suos pręmiantẽ, dicẽs. s. illud Zacha. 9. Ecce Rex tuus venit tibi. & Esa. 62. Ecce saluator tuus venit, ecce merces eius cum eo. Patet ergo ꝙ hic in hoc verbo ecce, oñditur Dei benignitas reparatiua, cum dr̃. Ecce noster. ¶ Deniq; dico ꝙ D
per ecce ostenditur Dei seueritas iudicatiua, quod ostenditur cum dr̃. Ecce dñs. De re.n. somme terribili nobis præsentata & demõstrata, libenter dicimus ecce. & quia Deus in iudicio terribilis apparebit, ideò admirando poterimus dicere verbũ istud Ecce dominus. Esa. 66. Ecce dominus in igne veniet, & quasi turbo quadriga eius reddere in indignatione sua furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis. Et nota ꝙ ista Dei præsentia erit terribilis, quia

Se reuelabit cunctis manifestum.
Se demonstrabit tristem & molestum.
Cito volabit per motum infestum.
Tunc quemque relegabit inhonestum.
Ignis cremabit impios per æstum.
His sociabit consortium męstum.
Ipsos seruabit ne faciant festum.
His locum dabit tristem & funestum.

Dico ergo ꝙ in iudicio ecce dominus erit cunctis manifestus. Apocal. 1. Ecce venit cũ nubibus, & videbit eũ omnis oculus Ecce superbis durus erit & molestus, quia. s. Deus superbis & impijs apparebit crudeliter, dicens illud Hierem. 51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui conturbas vniuersam terrã. & illud Ezec. 29. Ecce ego ad te Pharao Rex Ægypti, Draco magne, qui cubas in medio fluminum. Deus enim tunc præcipuè pręsentialiter opponet se montibus pestiferis, idest superbis, Draconibus inflammatis, idest auaris, habitantibus in medio fluminum, idest delitiosis & luxuriosis. Item ecce furtim veniet citus & infestus. Iaco. 5. Ecce iudex ante ianuam assistit. & illud. Ecce dies domini sicut fur in nocte ita veniet. & 1. ad Thessa. 5. & Esaiæ 5. Ecce festinus velociter veniet.

Item

Item ecce relegabitur quisque inhonestus.i. quilibet malus, qui.s. a mundo & à Dei cõsortio relegabitur in Infernũ. Hiere. 10. Ecce longè proijciam habitatores terræ in hac vice, & tribulabo eos. Itẽ ecce cõcremabiť per igneos ęstus. vñ Ezec. 1. Ecce inq̃ ventus turbinis veniebat ab Aquilone, nubes magna, et ignis inuoluẽs. Item ecce sociabiť illis cętus mæstus, s. cętus Demonum, cui perpetuò coniungentur. Hiere 8. Ecce ego mittã vobis Serpentes & regulos quibus non erit incantatio. Itẽ ecce elõgabitur ab his dies fellus.i. omne gaudium. Hiere. 16. Ecce ego auferã de loco isto vocẽ gaudij & lætitiæ, vocẽ sponsi & vocẽ spõsę. Item ecce bis locus dabiť tristis & funestus. s. locus Inferni. vñ Apoc. 6. de equo pallido dř. Ecce inquit equus pallidus, & Infernus sequebatur eũ. Patet ergo ꝙ per ecce designať Dei seueritas iudicatiua. Ecce dñs inq̃t. Esa. 13. Ecce dies domini veniet crudelis & indignationis

E plenus. & Esa. 40. Ecce dñs in fortitudine veniet. ¶ Demum dico ꝙ per ecce designať Dei liberalitas præmiatiua, & hoc cum dř ecce iste. Iste est.n. pronomen demonstratiuum, & signat Deũ in patria, qui bona vera existentia & permãsura finaliter demonstrabit. Nunc nihil est propriè demonstrabile, quia omnia quę videmus, carent durabili quidditate. sed non sic in patria, quia ibi ipse poterit dici iste & hoc, qui essentialiter demõstrabitur & cum eo cuncta bona. Ecce inquit iste. vnde Can. 2. Ecce iste venit saliens in montibus. Et si vis notare, dic ꝙ ibi est vnum ecce scilicet

Nobilis generis.
Stabilis fęderis.
Fertilis muneris.
Quietę tranquillitatis.
Completę formositatis.

Ibi.n. demonstrantur summi gñis nobilitates, quia.s. quotquot sunt ibi, filij Dei sunt. Sap. 5. Ecce qũo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos sors illorum est. Item ibi demõstrantur initi fęderis fraternitates, seu stabilitates, seu fęlicitates. Psal. Ecce q̃ bonum & q̃ iucundum habitare fratres in vnũ, & maximè quia Deus est caput & particeps istius fęderis & amoris. Apoc. 21. Ecce tabernaculũ Dei cum hoibus, & habitabit cum eis & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Item ibi demonstrantur immensi muneris fęrtilitates, quia videlicet ibi est pax & societas, iucunditas; formositas & voluptas. Vnde dñs dirigens verba sua peccatoribus & damnatis dicit sic. Esa. 65. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. ecce serui mei bibent, & vos sitietis. ecce serui mei lętabuntur, & vos cõfundemini. ecce serui mei laudabũt præ exultatiõe, & vos clamabitis prę dolore. Quòd et ibi demonstretur pax & tranquillitas sempiterna, patet Esa. 66. vbi dicit dñs. Ecce declinabo super eam quasi flumẽ pacis. De formositate verò & pulchritudine sempiterna quę ibi specialiter demonstratur, patet Cantic. 1. vbi sponsus à sponsa, & sponsa à spõso de pulchritudine demonstrabiliter cõmẽdatur. Ecce inquit tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui Columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus, lectulus noster floridus. Verba sunt Christi & animæ beatę. De isto ergo ecce dicit Aug. Ecce qd erit in fine sine fine. Quis ergo alius est finis nisi iste, vbi nullus est finis? Patet ergo qũo ecce refertur ad Deum in patria se demonstrantem. Ecce iste. In iudicio nos castigantem. ecce dñs in carne nos redimentem. Ecce noster. In seipso manentem. Ecce Deus. Primum notauit eius essentiam. Ecce Deus. Sed ſm eius clementiam. Ecce noster. Sed tertium eius iustitiam. Ecce dñs. Quartũ verò suam beatificatiuã præsentiam. Ecce iste. Bene ergo dictũ fuit de Deo. Ecce dñs Deus noster iste. Patet ergo ꝙ per ecce denotatur Dei perfectio multipha-

F riè demonstrata. ¶ Nota ꝙ per ecce denotatur rerum conditio mirabiliter variata. De rebus enim subito apparentibus & celeriter disparentibus dicitur ecce. Et quia igitur

Mundus transit cum fortunæ cursu,
Vita perit temporum discursu,
Mors accedit cum trementi pulsu,

Ideò videtur ꝙ hęc oia fortunę, s. impetus, & vitæ transitus, & mortis exitus, possunt denotari per ecce. De mundo ergo & mundi fortuna sine transitu potest dici ecce, quia

Habitatur arctissimè.
Vacuatur citissimè.
Terminatur tristissimè.

De arcta mundi habitatione, quę. s. nulli est satis lata, potest dici illud 4. Reg. 6. Ecce locus in quo habitamus coram te, angustus est. De cita mundi vacuatione, cuius domus finaliter erit nuda, potest dici illud Luc. 13. Ecce relinqueť vobis domus vestra deserta. De eius finali desolatione quæ vtiq; finaliter erit magna, põt dici illud Hierc. 4. Aspexi terram, & ecce vacua erat & nihil, & cęlos, & non erat lux in eis. Vidi montes, & ecce mouebantur, & colles oẽs conturbati sunt. Intuitus sum, & nõ erat homo, aspexi, & ecce carmelus desertus erat &c. Expone de diuersis mundi statibus qũo non sunt nisi vnum ecce.i. aliquid momentaneum atque pñs. De vita etiam humana ꝙ non sit nisi vnum ecce, patet Deute. 31. Ecce prope sunt dies mortis tuæ q.d. Ecce vita tua nihil est. Vnde etiam de malis & impijs dicitur in Psal. Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros libani, transiui, & ecce non erat. Aduertendum tñ ꝙ breuitas huius vitæ vtilis est ad vitam perpetuam acquirendam, quia. s. nunc est tp̃s merendi. Vnde 2. Cor. 6. Ecce nunc tp̃s acceptabile, ecce nunc dies salutis. De morte ꝙ sit vnum ecce.i. statim & pñtialiter affutura, patet Deut. 4. vbi pñtialiter dicit Moyses. Ecce morior in hac humo. & Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio, & si mane me quæsieris, non subsistam. Patet ergo qũo per ecce designatur rerum conditio mirabiliter variata. ¶ Secũdò principaliter dico ꝙ per ecce de- G
signatur malorum actio damnabiliter deprauata. de quolibet enim malo & impio potest dici ecce, quia s. tantę sunt iniquitates malorum, ꝙ generant miraculum & stuporem. Sicut.n. solus visus fulminis & fulgoris & auditus tonitrui stuporem generat in vidente, & aures fatigat audientis, sic verè & visus & auditus noster in admirãdo turbatur quãdo vita malorum nostris aspectibus præsentatur, & tunc dicimus ecce. ecce. s. demonstrando suas vilitates. Admirãdo suas prauitates. Deridendo seu detestando suas vanitates. Notabis ergo ꝙ de malis & vitijs ipsorum dici potest sic, Ecce

Fantasia perturbat oculos.
Luxuria maculat paruulos.
Discordia dissoluit nodulos.
Nequitia figit proditiosos.
Superbia mouet præsumptuosos.
Sęuitia inflammat furiosos.
Pigritia pauperat ociosos.
Iactantia extollit gloriosos.
Lasciuia adornat curiosos.
Auaritia succendit anxiosos.
Vinolentia occidit ebriosos.
Ignorantia excęcat obliuiosos.
Gastrimargia tenet delitiosos.
Malitia indurat obstinatos.

Dico ergo ꝙ scriptura nobis ostẽdit stultorum fantasias & vanitates, & de hoc potest dici illud Gen. 37. Ecce somniator venit, venite, occidamus eum. Item nobis ostẽdit malorum luxurias & fęditates. Nume. 25. Ecce vnus de filijs Israel intrauit corã fratribus suis ad scortum madianitem vidente Moise. Item nobis ostẽdit malorum discordias & diuersitates. Iudic. 12. Ecce in Effraim orta est seditio. Item nobis ostendit proditorum nequitias & aduersitates. vnde de Absalon dixit Dauid 2. Regum 16. Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo, quærit animam meam. Item nobis ostẽdit inflatorum superbias & crudelitates. Hester. 11. Ecce duo Dracones magni parati contra se ad prælium. Item nobis ostendit tyrannorum sęuitias & austeritates. Isti.n. figurantur in illo Pisce qui Thobiam voluit deuorare. Thob. 6. Ecce Piscis immanis exiuit ad deuorandũ eum. Item nobis ostendit desidiosorum pigritias & ociositates. Prouerb. 24. Per agrum hominis pigri trãsiui, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant vrticæ & spinæ, & maceria lapidum destructa erat. Item nobis ostendit vanas gloriosorum iactantias & pompositates. Psal. Ecce qño inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te, extulerũt caput. Item nobis ostendit carnalium lasciuias & curiositates. Prouerb. 7. Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio. Item nobis ostendit iniquorum auaritias & cupiditates. de quibus Esa. 50. Ecce vos omnes accendẽtes ignem accincti flammis. Flamma enim & ignis ardorẽ auaritiæ signãt. De auaris etiam dicitur in Psal. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. & alibi. Famẽ patientur vt canes, ecce dispergentur ad manducandum, si non fuerint saturati, murmurabunt. Item nobis ostẽdit malorum vinolẽtias & ebrietates. s. exẽplo Holofernis, qui ebrius & dormiens fuit occisus. Iudith. 14. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Item nobis ostendit malorum ignorantias atque cęcitates. Esa. 60. Ecce tenebræ operient terram, & caligo populos. Item nobis ostendit gastrimargias eorum & gulositates. Lucæ 7. Ecce homo vorator & bibens vinum, publicanorum & peccatorum amicus. Item ostẽdit nobis eorum duritias & proteruitates seu eorum malitias & obstinatas voluntates. Vnde isti sunt qui dicunt illud Esa. 59. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ, splendorẽ, & in tenebris ambulauimus, palpauimus quasi cęci parietem, & quasi absq; oculis attrectauimus &c.

Patet ergo qūo diuersę malorū iniquitates significant̄ p ecce.
H Significatur ergo per ecce malorū actio damnabiliter deprauata. ¶ Tertio dico q̄ per ecce designatur hostis deceptio palliata. Diabolus.n.pot significari per ecce, pro eo.s.quia semper est pręsens & promptus ad nocendum & fallendum. Luc. 22. Symon, ecce Sathan expetiuit te vt cribraret velut triticum. Et illud prędictum 1.Reg.16. Ecce spiritus malus exagitabat Saul. ¶ Quartò verò principaliter dico q̄ per ecce designatur perfectio consummata. De iusto enim potest dici ecce, & hoc proculdubio propter virtutes

Excellentes & admirabiles. Ecce.o.vt dictum est,poni-
Demonstratas & imitabiles. tur admiratiuè,demonstra-
Præsentatas & commendabiles. tiuè,charitatiuè seu præsen

tatiuè, quia.s.iustus est admirabilis propter sanctitatē, & demonstrabilis propter honestatē, & pñtabilis propter obsecutiuā charitatē & sedulitatē. semper.n.dicit iustus ecce, & semper vult esse promptus & pñs, vt possit obsequi & prodesse, dicens cuicunq; pñti vel auxilium postulanti illud Psal. Ecce concupiui mandata tua. Et bene ecce q.d. Paratus sum pñs & prōptus, ecce. Sicut.n.myrrha quę facilius, prius & prōptius stillat ab arbore, melior reputatur, & dr̄ stacte, seu myrrha electa, illa autē quæ tardius.s.in autūno & difficilius.s.cū clauorū perfectione de arbore exilit, illaudabilior iudicat̄, sic verè charissimi, si volumus esse myrrha electa, & dare suauitatē odoris, prōptè, cito & faciliter debemus ad bona opa exire, dicentes, ecce. Esa.6. Ecce ego, mitte me. Illi.n.qui tarde exeūt ad labores pniæ tolerādos.s.in autūno senectutis, vel q difficiliter.i.p violentiam aduersitatis, sunt illaudabiles apud Deū. Non tardes ergo cōuerti ad dñm, & ne differas de die in diem. Eccl.5. sed accelera, dicēdo ecce. quasi diceres, paratus sum emēdare, pniam facere, pręterita plāgere, futura non cōmittere, imposita sustinere. Psal. Ecce ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Vbi aduerte q̄ per pniam debet esse humiliatus ad subiectionē, q̄a.s.ipse debet esse paratus & prōptus ad flagella. Cōtribulatus p contritionē. Dolor inquit meus in conspectu meo. Continuatus per
I durationem, cum dr̄. Semper. ¶ Ergo circa istud vocabulum ecce, per quod prōptitudo ad bonum intelligitur, possumus notare q̄ quattuor personarum gña debent habere promptitudinem virtuosam. Debent enim esse prompti & parati

Prælati ad iustitiam. Prælati dico debent esse prom-
Clerici ad decentiam. pti ad iustitiam faciēdam. Cor-
Regulares ad munditiam. pora enim cęlestia & etiam ter-
Seculares ad clementiam. restria semper sunt prompta &

parata ad suum officiū exercendū, sicut sol ad illuminandum, ignis ad calefaciendum, aqua ad refrigerādum. Sic verè charissimi dico q̄ quia Pręlatorū & supiorū officiū est facere iustitiam & ęquitatem, cum ipsi ministri iustitiæ nuncupentur, bene dico q̄ ad istud officium exequendum debent continuè esse prōpti. Ecce inquit. vnde Hiere.23. Ecce dies veniunt dicit dñs, & suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit Rex, & sapiēs erit, & faciet iudicium & iustitiam in terra. Vbi aduerte q̄ Prælatus debet esse Dauid.i. vultu desiderabilis per honestatem. Germen iustum per ęquitatē. Regnare Rex per auctoritatē. Debet sapiēs esse per prudentiā & maturitatem. Ecce ergo. Et videtur q̄ ista prōptitudo iustitię quę debet esse in Prælatis, debet esse duplex, q̄a ipsi debēt esse parati ad iustitiam erga bonos, ipsos iustè promouendo. Prælati.n.debēt esse sicut Apes, quę portant mel & aculeū, q̄a verè quantū ad bonos ipsos, semper debent esse parati eis prębere mel dulcis consolationis & debitę promotionis. Mat.21. Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Et quantū ad malos, semper prōpti inferre aculeū correctionis & iustę punitionis, vt de eis dicatur illud Gen.32. Ecce vir luctabatur cum illo. Quia.s.vir.i.virtuosus Pręlatus semper debet luctari per acrimoniam correctionis cum dyscolis & peruersis, exēplo dñi, de quo dicitur Esa.30. Ecce nomen dñi venit de longinquo, ardens furor & grauis ad portandum. Elephas.n. est aīal pudicissimum & mansuetissimum, & tñ s̄m Plin. qñ prouocatur, durissimè fertur. Sic verè Prælatus debet esse mansuetus & pius, veruntñ si per delicta peruersorum prouocetur, debet inueniri durissimus & seuerissimus. Vnde Bern. super Can. Sit in vobis inq̄ materna pietas, & paterna seueritas, exhibete vos matres fouendo, patres corripiendo, suspendite vbera, producite verbera. De isto ergo ecce.i. de ista promptitudine quam debent habere Prælati ad iustitiam faciēdam, pōt dici figuraliter illud Apoc.6. Ecce inquit equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincens, vt vinceret. Iste sessor charissimi signat Prælatū; qui pro certo debet habere album equum.i.corpus mundum per castitatem. Debet habere arcum ad sagittandum malos.i.iustitiæ seueritatē. Debet habere coronam.i.dignitatē & maiestatem. Debet vincere per perseuerantiam & longanimitatem. Istud adhuc ecce pōt figurari Apoc.4. vbi dr̄. Ecce in cęlo sedes posita erat, & supra sedē sedēs, & iris erat in circuitu sedis, & in circuitu sedis sedilia vigintiquattuor, & supra thronos 24. seniores sedentes circūamicti vestimentis albis, & de throno procedebāt fulgura & voces & tonitrua & lampades ardentes. Sedes ista charissimi est status prælationis, qui in cęlo sanctæ Ecclesiæ collocat̄, in quo sedes.i. quilibet Iudex vel Prælatus præsidet atq; sedet. Sed pro certo iste debet habere circa se plurima. Et primo iridem arcum cœlestem, per quē pōt I
iustitia designari. Esa.32. Ecce in iustitia regnabit Rex. Item debet habere seniores, & isti significant bonam societatem, quia.s.senes vestimenta alba.i.castam & honestam vitam ducentes debent Prælatis associari, & circa eos in sedibus.i. in officijs & dignitatibus habitare. Ezec.8. Senes Iuda sedebāt iuxta me, & vidi & ecce similitudo quasi aspectus ignis. Item de ista sede debent exire fulgura terroris & correctionis, tonitrua clamoris & prædicationis, voces dulcoris & consolationis, lāpades amoris & dilectionis. Bene ergo dr̄ Ecce, quātū ad statū prælationis. vnde Luc.19. Ecce vir noīe Zacheus, & ipse erat Princeps. Zacheus ergo interpretatur iustitia, iustificatio, iustus consilio, aut iustificatus, aut festinatio. Ecce ergo. Et si vis nota q̄ Prælati in iustitiæ executione prompti debent esse & parati, vel apparere

Audaces & animosi. Appareant dico animosi simul
Sagaces & studiosi. & audaces. Ad Prælatos enim
Veraces & non dolosi. pertinet q̄ nihil timeant pro
Mordaces & rigorosi. iustitia facienda. Hiere.50. Ec-
Viuaces & vigorosi. ce quasi Leo descendit de su-
Simplices & virtuosi. perbia Iordanis. & Apoca.5.

Ecce vicit Leo de tribu Iuda. Item appareant studiosi simul & sagaces. Ad Prælatum.n.pertinet q̄ sit sapiens. Ezech.28. Ecce sapientior es tu Daniele. omne secretum nō est absconditum a te. Item appareant non dolosi, sed magis veraces. Ioā.1. Ecce vere Israelita, in quo dolus non est. Item appareant rigorosi simul & mordaces scilicet impios corrigēdo, dicentes scilicet cuilibet malo illud prædictum Hierem.51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui turbas vniuersam terram. Item appareant vigorosi simul & viuaces, idest fortes ad perseuerandum, & mala tolerandum, vt quilibet dicere possit illud Psal. Ecce ego in flagella paratus sum. Et Ezech.9. Ecce vir vnus &c. Item virtuosi appareāt simul & simplices, quia scilicet ad Prælatum pertinet q̄ sit mitis & dulcis. Matthæ.21. Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Et de Iona qui interpretatur Columba, dicitur Luc.11. Ecce plus quàm Iona hic. & Ioan.1. Ecce Agnus Dei. Et sic patet q̄ Prælatorum prompta conditio designatur per ecce, quia sicut dictum est, ipsi debent habere promptitudinem iustitiæ. Sint ergo prompti & parati ad iustitiam faciendam. ¶ Clerici sint parati ad de- K
centiam obseruandam. Sicut enim videmus q̄ corpora cœlestia sunt ceteris pulchriora, clariora & formosiora, sic verè Ecclesiastici debent esse ceteris per decentiam pulchriores, per scientiam clariores, per vitæ eminentiam altiores. Vnde de isto ecce potest dici illud quod dicitur Zacha.6. Ecce inquit vir oriens nomē eius, & sub ipso orietur lux, & ipse fundabit Templum, & portabit gloriā, & sedebit & dominabitur in solio suo. Clerici enim debent dici Oriens, quæ est Regio calida, quia pro certo ipsi debent habere charitatis feruorem, & ex ipsis debet oriri lux, quia ipsi debēt habere honestatis splēdorem, & sic ipsi fundabunt Tēplum per exempla & documēta, & habebunt gloriam & honorem. Clerici enim charissimi debent esse similes illi bestiæ quæ dicitur Cameleon, quæ in pelle sua habet omnes colores circūstantes, ad colorem enim rerum oppositarum & propinquarum promptissimè & facillimè se conuertit. Sic verè charissimi, Ecclesiastici colores honestarum conditionum quæ in circunstantibus personis apparent, debent in se promptissimè recipere, & ipsas in pelle suæ conuersationis facillimè præsentare. Ecce inquit. vnde Ezech.10. Ecce in firmamēto quod erat supra caput Cherubin, quasi lapis Saphirus.

Firmamentum

Firmamentum eſt Eccſia, Cherubin qui pro certo debet ha-
bere lapidem Saphirum,qui colorē habet cęleſtē, ſignat vir-
tutē honeſtatis, quæ pro certo debet in Eccleſiaſticis reluce-
re,& non ſolum honeſtas,immo ēt famoſitas. Gene.27. Ecce
odor filij mei,ſicut odor agri pleni,cui bñdixit dñs.Sint ergo
L parati clerici ad decentiā obſeruandā.¶ Seculares debent eſſe
parati ad clementiā exequendam. Sicut.n.corpora ſuperiora
præbent mūdo lumen,ſic inferiora prębent mūdo nutrimen-
tum. Terra.n.arbores,aquæ, fructus ad nutrimentū oīum vi-
uentiū producunt. Ideò quāuis ſuperioribus nō pōt in lumi-
ne coęquari,ipſos tñ,in fructibus præexcellunt.Sic verè infe-
riores.i.ſeculares, quāuis ſuperioribus.ſ.Eccſaſticis in lumi-
ne ſciæ & honeſtatis nō adęquanť, ipſos tñ in nutrimēto pie-
tatis debent ſupare,qui iſti fructus bonorū tpalium, maximè
elemoſynarū debent producere pro indigentibus nutriēdis,
vt ſic dicāt illud Mat.22. Ecce prandiū meū paraui,tauri mei
& altilia mea occiſa ſunt,venite ad nuptias. Exēplo illius Za-
chei,qui dixiſſe legiť Luc.19. Ecce dimidiū bonorū meorum
M do pauperibus.¶ Regulares debent eſſe parati ad munditiam
frequentandam. Sicut.n.res quæ cęlo ſunt propinquiores, &
quę ſitu ſunt altiores,ſunt cōiter puriores & mundiores,ſicut
de ſuperiori parte aeris patet, vbi pluuia vel quæcunq; mala
impſsio nō aſcēdit,ſicut ēt patet de mōtibus vbi feces ad mo-
dū vallīū non abundant,ſic verè qa religioſi & ſtatu & gradu
habēt eſſe cęlo.i.Deo propinqui & vicini,& p contēplationē
circa cęleſtia occupati,ideò p caſtitatē debent eſſe lucidi atq;
mūdi. Vñ de tali ecce dř Dan.10.Ecce vir vnus veſtitus lineis,
& renes accinctus auro obryſo,& corpus eius quaſi chriſoli-
tus,& facies eius quaſi ſpēs fulguris, & oculi eius velut lāpas
ardens. In quibus verbis aduerte conditiones boni religioſi,
qa primo iſte debet eſſe Vir p ſtabilitatis vigorē. Veſtitus li-
neis p caſtitatis nitorē.Accinctus auro obryſo per honeſtatis
decorē. Et maximè circa renes.i.quātū ad opa carnis,quia in
iſtis & operādo & loquendo ſe debet religioſus honeſtiſsimè
portare. Itē debet habere faciē cordis velut ſpēm fulguris p
charitatis ardorē, & oculū intellectus velut lāpat ardentē, p
ſapientiæ claritatis ſplendorē.Illi debent eſſe ſicut Apes,quæ
valde diligunt munditiā, & ideò in volando antequā intrant
alueare,ſolent eijcere ſtercus & feces, ne fortè in alueari ali-
qua immūditia inueniať,vt dicit Ambro.& Plin.Sic verè re-
ligioſi ſummè debent amare & ſeruare munditiā & caſtitatē,
& fętorē & carnalitatē abhorrere.Et ideò extra alueare reli-
gionis debent eijcere fęces ſuas.i.opa carnalia ſi quæ in ſecu-
lo habuerint,dicentes Chriſto illud Mat. 19. Ecce nos reliq-
mus oīa. Et ſic patet charíſsimi qūo diuerſi ad diuerſa bona
opa debent eſſe parati.ſ.Regulares ad munditiā.Seculares ad
clementiā.Clerici ad decentiā.Pręlati ad iuſtitiā.qď nota to-
tū in iſto verbo Ecce Et maximè hoc debet eſſe iſto tpe ſan-
cto, in quo & iuſtitia & decentia & mūditia & clemētia ſem-
per debēt in ope cuſtodiri,qa ſm Apłum, Ecce nunc tps ac-
ceptabile,ecce nunc dies ſalutis 2.ad Cor.6.Verūtñ chariſsi-
mi,multi ſunt hodie qui faciunt cōtrariū, qa verè multi ſunt
qui non ſunt prōpti ad iuſtitiā, ſed ad nequitiā, nō ad decen-
tiam,ſed ad inſolentiā,non ad pietatē,ſed ad auaritiam & cu-
piditatem,non ad caſtitatē,ſed ad carnalitatē.De iniuſtis.n.&
crudelibus dř Eſa.58.Ecce inqnit ad lites & contentiones ie-
iunatis,& percutitis pugno impiè. De inhoneſtis & inſolen-
tibus dř Apoca. 6. Ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper
eum,nomē illi mors,& Infernus ſequebať eum.Inſolentes.n.
habēt equū pallidum per inhoneſtā cōuerſationē,& ideò ipſi
ſunt mors & venenū aliorū per malorū exēplorū dationem,
& ideò Infernus ſequitur eos per æternā dānationē. De cu-
pidis & auaris dř Luc.14. Ecce homo quidā hydropicus erat
ante illū. Hydropicus.n.qui quanto plus bibit, tanto plus ſi-
tit,auaros ſignat,qui quanto plus habent,tanto plus cupiunt.
Ideò de talibus pōt modo dici illud Eſa.58. Ecce in die ieiu-
nij veſtri inueniť volūtas veſtra, & oēs debitores veſtros re-
quiritis. De immundis aūt carnalibus dř Dan.8.Ecce Hircus
caprarū veniebat ab Occidente ſuper faciem vniuerſæ terræ.
Tales ergo chariſsimi,ſunt prompti ad malū,non ad bonum,
ad vitia,non ad virtutes, ad opa vilia, non ad vtilia. Sed non
ſic,quia mundi & puri debēt eſſe vt magis reputenť Angeli q̄
carnales. Malach.3.Ecce ego mittam Angelum meū ad vos,
qui præparabit viā &c. Act.12. Ecce Angelus dñi aſtitit &c.
Res.n.purę facilius aſcendūt. Sic verè religioſi qui per con-
tinentiā & innocētiā puri ſunt, ad contēplationem cęleſtium
facilius ſe extollunt 3.Reg.18.Ecce nubecula parua aſcende-
bat de mari. Patet ergo ꝙ parati debēt eſſe regulares ad mū-
ditiā.Seculares ad clementiā. Clerici ad decentiā Prælati ad
iuſtitiā.& hæc oīa ſunt probata per ecce. Et ſic patet ꝙ ecce
pertinet ad iuſtū,ad Diabolū,ad malū,ad Deū.¶ De ecce aūt N
in quantū pōt dici de rebus,puta vitijs & virtutibus,pœna &
gloria,ſatis luculenter inſerui.ſ.eo.ti. De vitijs quidem & de
pœna quā vitia merenť,in 2.mēbro principali.De virtutibus
aūt & de gloria quibus virtutes remuneranť,in 1.membro §.
pen.& in quarto diuiſionis mēbro. Deniq; ſi vis aliqd dicere
de ecce in quantū pertinet ad loca,puta ad mundū,ad Eccle-
ſiam,Religionē,Infernū,Paradiſum &c.paſsim in hoc titulo
pòteris auctoritates notare. Ne tñ diu vagabundus oberres,
partim loca in hoc titulo deſignare, partim auctoritates an-
notare deliberaui.Si ergo ecce ad Eccleſiam velis aptare,dic
auctoritatē Apoca.21. Ecce tabernaculum Dei cū hoibus.&
Ezech.6. Ecce ergo demoliar excelſa veſtra.i. Eccleſias ſeu
loca in quibus adoraſtis Idola.& Zach.6.Ecce vir,oriens no-
men eius,& ipſe ædificabit Templum dño.Si ad mundum &
tpalia.ſ.ad vitam & morbū quę cum tpe veniunt,require ibi.
Primo quidē dico.in §. nota ꝙ per &c. Si ad religionē, prout
eſt locus vbi regularis vel canonicę obſeruātiæ fratres ad di-
uini cultus laudem & decus collecti morātur, dic illud Pſal.
Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in
vnum.Si ad Infernum,vide ibi.Primo quidem dico.in §.De-
niq; dico &c.poſt medium.Si ad cœlum vel Paradiſum,vide
ibidem in §.Demum dico &c.Et ſic ſufficit.

Etiam. Iſta dictio etiam qńq; affirmat, quādoq; addit. A
Affirmat dico,& ſic eſt idem etiam quod certe,
ſeu ita,ſeu amen, ſicut Mat.11. Chriſtus de beato Ioanne di-
xit.Quid exiſtis in deſertum videre? Prophetam? Etiam di-
co vobis plus q̄ Prophetā.Et Ioan.21.Petre amas me? etiam
dñe,tu ſcis quia amo te. Addit etiam, & hoc vt cōiter, quia
vbicunq; ponitur etiam,ſemper addit ad concluſionem præ-
cedētem.videtur.n.ſupponere idem quod adhuc, idem quod
&,idē qď atq;,idē qď inſuper,& ſic de ſimilibus. Igiť dicať ꝙ
etiam ſignat aſſenſum & aſſertionē,vel etiam augmentum &
additionē,ſiue bona fuerit ſiue mala. Eſt ergo etiam quod eſt

Habendum.	Primum eſt veritatis affirmatio B
Agendum.	Secundum eſt bonitatis aggregatio.
Cauendum.	Tertium eſt prauitatis augmentatio.
Timendum.	Quartum eſt aduerſitatis cumulatio.
Sperandum.	Quintum eſt supernę fęlicitatis ad-

uentatio,ſeu additio. ¶ Dico ergo ꝙ eſt vnum etiam quod ſi-
gnat aſſenſum veritatis,quia.ſ.nunquam debemus veritatem
negare,ſed ei potius aſſentire,& eam affirmare. Iſtud.n.voca-
bulum etiam, ideſt veritatis aſſertio ſemper debet nobiſcum
eſſe & in ore noſtro iugiter apparere. Vnde de Dauid dicitur
2.Reg.6. Dauid erat accinctus ephot lineo. Ephot enim eſt
veſtimentum lineum & album atque clarum, & veritatem
deſignat,qua Dauid, ideſt quilibet iuſtus præcipuè ſe induit
& adornat.Talis autem veritas & tale etiam ephot debet po-
tiſsimè apparere in

Propriç fragilitatis cogitatione.	Appareat ergo
Veritatis fidei confeſsione.	noſtrum etiam,
Voluntatis Dei inueſtigatione.	ideſt noſtra aſ-
Dei beneficiorum recognitione.	ſertio veritatis
Dei iudiciorum commendatione.	propriā fragili-
Fraterna dilectione.	tatem pręmedi
Deuota oratione.	tando,vt ſic di-
Peccatorum confeſsione.	camus. Iob 9.
Firma ſpe & deuotione.	Etiā ſi ſimplex
Diuinæ paſsionis compaſsione.	fuero, hoc ip-

ſum ignorabit aīa mea. Item appareat noſtrum etiam pro fi-
dei veritate nos exponendo, vt ſic dicamus dño illud Matth.
26.Etiam ſi oportuerit me mori tecū,nō te negabo. Item ap-
pareat noſtrum etiam Dei voluntatem inueſtigando 1. Cor.
2.Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei. Item appa-
reat noſtrum etiam diuina beneficia recognoſcēdo, vt etiam
dicamus illud Luc.10. Domine etiam Demonia ſubijciuntur
nobis in nomine tuo.Item appareat noſtrum etiam Dei iudi-
cia recommendando dicendo ſcilicet illud Apoca.16. Etiam
domine Deus omnipotens, magna & vera iudicia tua. Item
appareat noſtrum etiam proximos amando & diligendo,
vt dicamus cum Apoſtolo illud 1.Theſſal.2.Volebamus tra-
dere vobis nōn ſolum Euangelium ſed etiam animas noſtras.

Item appareat nostrum etiã in feruenter pro fratribus orando & supplicãdo 2. Thes. 1. In quo etiam oramus semper pro vobis. Item appareat nostrum etiam nostra peccata confitendo, & diuinas laudes prædicãdo 1. Reg. 19. Expoliauit se Saul vestimẽtis suis, & prophetauit. Item appareat nostrum etiam in Deo sperãdo & cõfidendo, vt dicamus illud Iob. 13. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Item appareat nostrum etiam idest nostra veritas diuinæ passioni compatiẽdo & dolendo. Apoc. 1. Plangent se super eum oẽs tribus terræ &c, amen. Sic ergo patet ꝙ etiam signat assensum & affectionem veritatis.
C ¶ Secundò dico ꝙ etiam signat augmentum & additionẽ bonitatis. Boni. n. viri semper bona bonis adijcere, & virtutes virtutibus debent aggregare, & non solum vnam virtutem seu vnum bonũ actum, sed etiam alias & alias exercere. Vnde de tali etiam bonorum operum multiplicatione & additione potest dici illud 3. Reg. 18. Implete (inquit Helias) quattuor Hydrias aqua, & effundite super holocaustum. Etiam inquit secũdo hoc facite. Sequitur. Tertiò idipsum facite. Quattuor enim Hydrię sunt quatuor affectiones cordis, quæ. s. aqua deuotionis & gratiæ seu etiam lachrimosę compunctionis sunt implendę. Hac ergo aqua holocaustum bonorum operũ nostrorum debet rigari. & non solum semel, immo etiam secundo & tertio debet talis spiritalis irrigatio iterari. Notabis ergo ꝙ in nobis debet iterari, superaddi & augeri

Stabilitatis forte fundamentum.
Humilitatis bassum fulcimentum.
Liberalitatis dulce rotamentum.
Castitatis purum vestimentum.
Paupertatis nodum pauimentum.
Charitatis grande alimentum.

Igitur superaddatur in nobis fundamentũ fortis stabilitatis 2. Parali. 4. Bases etiam fecit & conchas quas superposuit basibus. Bases enim fundamentum stabilitatis & conscientiæ signant. Item superaddatur in nobis fulcimentum humilitatis. vnde de illo bono Rege dicitur 2. Parali. 17. ꝙ ipse excelsa & lucos de Iuda abstulit. Excelsa. n. superbiam signant, quæ à nobis aufertur, qñ humilitas superadditur & augetur. Iudit. 8. Etiam de nostra humilitate gloriemur. Item superaddatur rotamentum liberalitatis & pietatis, & sic accedat illud etiã quod dr̃ Thob. 4. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue, etsi exiguum, etiam exiguum libenter impartiri stude. Hester. 5. Etiã si dimidiam partem Regni mei petieris dabitur tibi. Itẽ superaddatur vestimentum purę castitatis vnde de Iudith dicitur Iudith. 16. Erat etiam virtuti castitas adiuncta. Item superaddatur pauimentum nudę paupertatis. Luc. 10. Etiã puluerem qui adhęsit vobis, abstergite. Puluis. n. diuitias signat. Item superaddatur alimentum dulcis charitatis seu benefactorię pietatis 2. Mach. 12. Etiam deinceps bonorum vobis causa esse tẽtabo. Sic ergo patet qũo etiam signat augmentum & additionẽ bonitatis.
D ¶ Tertiò dico ꝙ quãdoq; etiã designat adiunctionem iniquitatis & prauitatis. In operibus enim iniquorũ semper appatet vnum etiam. i. quidam perfectus in malo, & quædam additio malorũ in malo, quasi non sufficiat ei peccare semel, sed etiam pluries, nec vno crimine corrumpi, sed etiam pluribus, nec vnum malum committere, sed etiam aliud & aliud iterare, nec vni homini malum facere, sed etiã pluribus peccatoribus alijs in criminibus se alligare. Ista enim iteratio peccati implicat hodie multos & multas. Vnde Osee 4. Corrues hodie, & corruet etiam propheta tecũ. Nota ergo si vis ꝙ per etiam intelligitur Additio

Discordiæ, quæ mentes stimulat.
Inuidiæ, quæ sese iaculat.
Sęuitiæ, quæ bonos strangulat.
Fallaciæ, quæ mores simulat.
Luxuriæ, quæ carnem maculat.
Inconstantiæ, quæ cadens exulat.
Ignorantiæ, quę sensus tribulat.
Pestilentiæ, quæ fine vapulat.

Dico ergo ꝙ etiam signat motũ discordiæ bonis rebellantẽ. Iob. 1. Affuit inter eos etiã Sathan. i. aduersarius. Hiere. 12. Etiam ipsi pugnauerũt aduersus te. Item significat ensem inuidiæ suos iaculantem 1. Paral. 10. Irruit etiam ipse (. s. armiger Regis Saul) in gladium suum. Item signat actum sęuitiæ bonos strangulantem. Vnde de crudelibus latronibus dr̃ Luc. 10. Qui etiam spoliauerũt eum, (. s. sauciatum) & plagis impositis abierũt. Item signat tectum fallacię bona simulantem. i. fictionem & hypocrisim. Vnde Baruch. 6. de Idolis dr̃. Ipsa etiam deaurata & inargentata falsa sunt. Item signat viscum luxuriæ carnẽ maculantẽ. Ezec. 15. Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc. Et 4. Reg. 21. Peccare fecit etiam Iudam in immundítijs suis. Item signat fluxum inconstantiæ facilè ruentem. Oseæ 5. Ruet etiam Iudas cũ eis. Item signat fluuium ignorantiæ sensus hebetantem. Luc. 11. Etiam corpus tuum tenebrosum erit. Item signat ictum pestilentiæ impios in fine perdentem, & in Inferno punientẽ, quia. s. constat ꝙ illis quibus nũc superadduntur quotidię culpę mortales, finaliter superaddẽtur pœnæ & miseriæ Infernales. Vnde de pẽtũre dr̃ 4. Reg. 9. Etiã hunc percutite in curru suo. Quia. s. Deus illos qui sunt mala malis cõtinuẽ superaddẽtes, æterna morte percutiendos decreuit, ipsosq; à facie sua segregauit & expulit. 4. Reg. 21. Peccare fecit. s. Manasses Rex, et Iudam in abominationibus suis. Propterea dicit dñs. Inducam mala super Hierusalẽ & Iudã, vt quicunq; audierint, tinniãt ambę aures eius. Sic ergo patet qũo Etiã signat additionẽ iniquitatis & prauitatis. ¶ Quartò verò dico ꝙ signat additionẽ aduersitatis & paupertatis. Bonis. n. quotidie superadduntur miseriæ tpales 2. Reg. 11. Etiam seruus tuus Vrias æthęus occubuit. Et Prouerb. 14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit, amici verò diuitũ multi q. d. Pauperes odiosi sunt nõ solũ extraneis & remotis, sed ẽt vicinis & propinquis. Malis verò finaliter superaddentur męstitiæ Infernales. Ezec. 15. Etiã cum esset integrũ. s. lignũ vitis, non erat aptũ ad opus quanto magis cum illud consumpserit ignis. ¶ Quintò etiam dico ꝙ signat additionẽ æternæ vitæ, fęlicitatis & dignitatis, de qua Ioã. 11. Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet. s. vita æterna. Patet ergo qũo ẽt significare põt diuersa crementa & additamenta tam virtutũ q̃ vitiorũ, vel etiã possit significare personas siue in bono siue in malo proficientes, & siue vitia vitijs vel virtutes virtutibus cumulantes. Si verò ad Deum ipsum vocabulũ referre contingit, dic ꝙ iste est etiam qui affectum miæ suæ continuẽ hominibus superaddit. Rom. 8. Etiam proprio filio suo non pepercit &c. Mala verò malis, impia impijs finaliter superaddet. Apoca. 16. Sanguinem dedisti eis bibere. digni enim sunt etiam domine Deus omnipotens &c. Sufficit de etiam.

Ecclesia.

Nota ꝙ Eccl̃a idẽ est quod congregatio. Et quia triplex est cõgregatio. s. malorũ, bonorũ & beatorum, iõ põt triplex Eccl̃a designari. Est. n. Ecclesia A

Malignantium.
Militantium.
Triumphantium.

Est dico Ecclesia in qua cõueniunt cuncti malignantes, & ista signat quascunq; congregationes & cõspirationes hominum malignorũ, de qua dicit Dauid in Psal. Odiui Ecclesiam malignãtium, & cum impijs non sedebo. Item est Ecclesia in qua conueniunt iusti militantes, & ista est propriè Ecclesia militans, quę est congregatio fidelium iustorum, qui. s. sunt in militia & laboribus huius vitæ. de qua Eccle. 3. Filij sapientię Ecclesia iustorum. Item est Ecclesia in qua conueniunt beati triũphãtes, & iste est status gloriæ sempiternę. de qua in Psal. Cantate dño canticum nouum, laus eius in Ecclesia sanctorum. De Ecclesia verò materiali. i. de oratorio nihil ad præsens. His ergo pręmissis, dicamus aliquid de Ecclesia militante, & hoc in quantũ gñaliter cõprehendit oẽs fideles, vel specialiter in quantũ cõprehendit statũ oium Ecclesiasticorum. Igitur dicamus ꝙ sicut Reges terræ in ciuitatibus suis ædificãt palatia seu castra quę specialiter ipsorum habitationibus deputãtur, quod ẽt naturali exẽplo firmatur de Rege Apum, quę in medio aluearí ędificant sibi domũ, sic Deus licet totus mundus sit suus, & teneat vel tenere debeat fidem suam, in speciali tñ palatium & hospitium sibi fecit statum seu Ecclesiam Ecclesiasticorum virorum. s. Pręlatorũ, Religiosorum, & etiam Clericorum, vt ibi specialibus hospitetur, vt ibi diligentius excolatur, vt ibi deuotius honoretur. Mũdus. n. iste materialis duas habet partes. s. inferiorẽ quę corruptionibus elementaribusq; impressionibus est subiecta, diuersisq; flatibus & turbinibus, nubibus, & reuolutionibus obnoxia. Et superiorẽ, quę clara est & quieta, & à cunctis tribulationibus absoluta. Sic dicamus ꝙ mũdus spiritalis. s. Christi fides & Eccl̃a, duplicẽ habet partẽ, videlicet inferiorẽ, quę est status secularium, turbulẽtijs tribulationibus & angustijs valde plenus. Et ptẽ supiorẽ, q̃ est status & habitatio clericorum, q. s. debet esse lympid⁹ & serenus, & à cũctis malis impssionibus. i. à cũctis vitijs alien⁹, in qua. s. pte sol & stellę. i. Papa & Pręlati luculẽti morant̃, & in qua securius viuit̃ & habitat̃. Ecclesia. n. cõparat̃ ętheri stellas cõtinẽti, corpori ex mẽbris cõstãti, manui iustos continenti, naui bonos deferenti, mari semper fluctuanti, cęlo stellis rutilãti, arcturo nunquã occidenti. Est. n. Ecclesia sicut ęther, quem septem planetę solent inhabitare.

Septenarius

Septenarius.n.numerus vniuersitatem signat sm Greg. quia vniuersitas prælatorum & ecclesiasticorum peragrat & inhabitat locũ istũ. Apo.1.Septẽ stellæ septẽ Angeli sunt septẽ ecclesiarũ. Est ẽt ecclesia sicut corpus, q.s.ex multis mẽbris inuicẽ differẽtibus cõstat. Vnde apostolus dicit.1.Corin.12. Quia corpus vnum est,& membra habet plura. In corpore.n.sunt oculi cetera regẽtes, sunt lingua & labia verba ꝓferẽtes, sunt aures sonos audientes,sunt nares de odoribus iudicantes,sunt manus pro membris pugnantes,sunt pedes corpus sustinentes.Sic verè etiam in ecclesia sunt oculi & labia,quæ vices gerunt prædicatorum. Nares, quæ vices gerunt deuotorum & religiosorum,qui.s.suauitatem æternam odorant.Manus,quæ vicem gerunt militum.Pedes qui vices gerunt agricolarum. Omnia.n.ista mẽbra sunt necessaria,& in ecclesia diuersimodè seruientia & obsequẽtia.Sicut.n.dicit Apostolus Rom.12. Omnia membra non eundem actum habent, sic multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius mẽbra. Est etiam sicut manus,in qua.s.Deus continet & manu tenet omnes saluandos.Sap.3.Iustorum.n.animæ in manu Dei sunt quæ.s.ex diuersis & differentibus constituitur digitis.i.personis. Est insuper sicut nauis,in qua solum qui continentur, ad portum salutis portantur,illi verò qui extra sunt,in profundũ merguntur.Prouerb.31.Facta est sicut nauis institoris. Est ẽt sicut cœlum,quod stellis.i.sanctis rutilat atque fulget.Geñ.1. Stellas posuit in firmamento cœli.est etiam sicut arcturus, cõstellatio septem planetarum,quæ circa polum mundi.i. Christum per fidem circuit & apparet,nunquam verò occidit,nec vnquam deficit seu perit.Ista.n.per tribulationes continuè est in motu,sed nunquam cadit aut occidit,immo semper in perpetuo statu sistit.vnde Greg.lib.9.moralium dicit q arcturus ecclesiam signat,semper.n.vertitur,& nũquam mergitur, q̃a ecclesia semper tribulationes tolerat, & sine termino semper durat,quinimmo sm sanctos,hoc habet propriũ fides & ecclesia Christiana,quia quanto plus tribulationibus angitur,tanto meritis & virtutibus plus augetur. Videtur.n.esse similis viridario seu prato,quod tunc magis ridet & floret, quando tẽpestas & pluuia magis vrget, tunc verò magis desiccatur & deficit,qñ æstus & serenitas magis viget.Prosperitas.n.ecclesiæ solet nocere, aduersitas verò sibi solet prodesse & valere. vnde Valerius,alias Hilarius de trib.lib.vltimo dicit sic,Hoc proprium habet ecclesia, quia dum persequitur, floret, dum opprimitur,crescit,dum contemnitur,proficit, dum læditur, vincit,& tũc superat,cum superari videtur. Et idem ibidem. Hoc inquit habet proprium vt tunc vincas cum læditur,tunc intelligat cum arguitur,tunc obtineat dum deleritur.¶ De ecclesia tamen nostra speciali vocabulo sumpta, notabis q ista debet esse, exemplo materialis ecclesiæ,locus

Stabilis durationis.
Flebilis compunctionis.
Humilis orationis.
Veracis locutionis.
Fidelis intentionis.
Prudentis discretionis.
Diligentis prælationis.
Consilij & ordinationis.
Auxilij & consolationis.
Psalterij & iubilationis.
Iudicij & iurisdictionis.
Eloquij & prædicationis.
Fastidij & exaltationis.
Coniugij & concordis alligationis.
Repudij & exclusionis.

Sit ergo ecclesia stabilis & duratiua. Ecclesia .n.materialis fit vt communiter de cemento bono & lapidibus firmis, vt.s.diu possit stare & durare.Sic verè ecclesia spũalis de personis bonis & stabilibus, constãtibus & virtuosis debet constitui, qui cemento fortis charitatis iungantur, ne faciliter ad vitia dilabantur. Et ideò isti comparant stellis cœli, quę à stando & stabilitate dicuntur.Vnde Christus de ecclesia dicit Matth.16.Supra Petram ædificabo ecclesiam meam.Et.3.Reg.8.dicitur, Omnis ecclesia Israel stabat. Quod tamen est hodie contra multos ecclesiasticos,qui.s.non habent cõstantiam virilem sed potius mollitiem fœmineam,quia.s.cum dicatur.1.ad Corin.14. Turpe est.n.mulierem in ecclesia loqui,cui si loqui turpe est, multo magis præesse.Item sit ecclesia flebilis & compunctiua In ecclesia.n.materiali semper vt cõmuniter inuenitur aqua benedicta.Sic verè apud ecclesiasticos debet aqua lachrymarum & compunctionis vigere. Iudicum.7. Factus est fletus & vlulatus magnus in ecclesia magna,& clamauerunt dicentes Peccauimus.Item sit ecclesia humilis & exoratiua. In ecclesia.n.materiali oratur passiuè,in ecclesia verò spirituali fit oratio actiuè. Actu.12. Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo.Item sit ecclesia veritatis prolocutiua.psal.Etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.Item sit ecclesia veritatis expressiua.Debent.n.ecclesiastici viri iuxta pręceptum apostoli,prophana & vaniloquia deuitare.2.Tim. 2.Sed sic verba sua moderari,vt in veritate possint sibi vendicare illud Prouerb.8. Veritatem meditabitur guttur meum. Item sit ecclesia fidelitatis executiua. Debet.n. habere homines fideles.1.Machab.3.Congregauit Iudas congregationem & ecclesiam fidelium secum. Item sit ecclesia prudens atque discretiua.Viros.n.prudentes debet habere,qui prudenter de negocijs valeant ordinare.Ecclesi.21. Os prudentis quæritur in ecclesia.Item sit ecclesia diligens & sollicitatiua.Viri.n.ecclesiastici,& maximè prælati,debent esse in regimine & officio diligentes & vigiles,patenti exemplo,cum apostolo dicentes.2.Corin.11.Instãtia mea,quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum.& Actu.20.Attendite vobis & vniuerso gregi,in quo vos posuit Spiritus sanctus, episcopos regere ecclesia. Itẽ sit ecclesia consulens & deliberatiua. Negocia.n.ecclesiæ debent consulte & deliberatè fieri, non prompte.1.Mach.5. Cõuenit ecclesia magna cogitare quid facerent. Item sit ecclesia cõpatiens & adiuuatiua.Ibi.n. debẽt esse viri misericordes & pij,à Deo auxilium postulantes.Iudith.6.Omnis populus per totam noctem intra ecclesiam orauerunt,petentes auxilium à Deo Israel. Debent etiam esse alijs beneficia & elemosynas misericorditer impendẽtes Ecclesi.31. Elemosynas eius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.Veruntamen multi ecclesiastici nõ sic,quia.s. multi sunt ecclesiastici q nõ libẽter sua communicãt,immo potius aliena vẽdicant & affectãt.Phi.4.Nulla ecclesia mihi communicauit in ratione dati & accepti. Itẽ sit ecclesia lætitiæ & iubili ostensiua.Etenim non debent personę diuinis mancipatę misterijs,instar pharisæorum facies exterminare dum vel orant vel ieiunãt vel aliud quid boni operis perpetrant,quin potius hilarem vultum præferant. Matt.6.Vnge caput tuum,& faciem tuam laua &c. vt sic cum iubilo & lætitia te leue iugum domini ferre comprobent.Dum iubilarent omnes filij Dei.Iob.38.Item sit ecclesia iustè iudicãs & determinatiua.In ecclesia.n.debet vigere iustitia.psal. Annũciabo iustitiam tuam in ecclesia magna.Item sit ecclesia docta & prædicans & enunciatiua.Viri.n.ecclesiastici debẽt esse eloquentes & docti,& ad Deum laudandum & proximum instruendum instructi & informati.vnde de bono doctore dicitur Ecclesi. 15. In medio ecclesiæ aperuit os eius,& impleuit eum dominus spiritu sapientiæ.Et in psal. In medio ecclesiæ laudabo te. Et alibi,In ecclesijs benedicam te domine.Itẽ sit ecclesia altè præsidens & prædominatiua.Ista.n.debet omnibus præeminere.Et viri ecclesiastici & maximè prælati debẽt honorabiliter omnibus præsidere.psal.Exaltent eum in ecclesia plebis,& in cathedra seniorum laudent eum.Item sit ecclesia bonos aggregans,& eorum concordatiua.Iudi.20. In ecclesiam Dei populi conuenerunt.Item sit ecclesia malos superans,& eorum repudiatiua, quia.s. sicut ab ecclesia materiali arcentur & expelluntur excommunicati,sic à statu ecclesiastico repudiari debent viri impij & infecti.Tria.n. genera personarum prohibentur in lege antiqua ab ingressu ecclesię, sicut dicitur Deut.24.videlicet Eunuchi,Manseres,Ammonites & moabites.Eunuchi.n. genitalibus priuati significant imbecilles ignorantes & desidiosos,qui.s.per prædicationem nesciũt alios in fide & moribus generare.Mãseres aũt ex scorto nati significãt scorti.i.carnis filios,hoc est dictu,carnales & luxuriosos. Ammonites verò & moabites qui interpretantur iniqui vel coangustantes, significant crudeles & perniciosos, qui.s. alios persecutionibus coangustant.Tales.n.ab ecclesia debẽt arceri,& eis omnis promotio interdici.Et tamen proh dolor, hoc est contrarium hodie, quia.s.iam multi iniqui ecclesiam Dei ingrediuntur,& ad gradus ecclesiasticos promouentur. de quo Thren.1. Vidit gentes ingressas sanctuarium tuum,de quibus præceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Et ideò pro certo ecclesia hodie confunditur ordine turbato,concutitur, turbine priuato,percutitur fulmine elato.Iam.n.ecclesia subiacet ordinis confusioni.patet, quia in multis ipsa potest dici Babylon,quæ interpretatur confusio,& etiam potest dici terra miseriæ & tenebrarum,vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror est inhabitans.vnde Actu.19. Erat.n. ecclesia confusa.Iam.n.ecclesia in seipsa subiacet discordiæ & turbationi,& vt verum fatear, miseriæ & desolationi. Vnde

malis

malis rectoribus ecclesiæ potest dici illud Num.20. Cur eduxistis ecclesiam Dei in solitudinem? Iam insuper ecclesia ab exteriori subiacet multiplici tribulationi. vnde e Herode quis tyrannorum gerit figuram, dicitur Act. 12. Misit Herodes rex manus, vt affligeret quosdam de ecclesia. & Act. 8. Persecutio magna facta est in ecclesia. Persecutio inquit & vere persecutio, quia sicut videmus, tyranni non cessant ecclesiam impugnare, sed tamē semper videmus eam finaliter præualere. Tyranni. n. similes sunt cuidam mōstro marino, quod dicitur serra maris, q̄ p̄ tāto serra dr̄ quia supra dorsum habet pinnulas scindētes ad instar serrulæ, q̄bus sub naui occulte trāsiens, ipsam lacerat atq; rūpit. De quo dicit Ii. de natura rerū, q̄ cū habeat alas altas & magnas, qn̄ videt nauē velificare per maria, inuidet ei, & simili modo econtrario velificare contendit, ipsamq; concursu suo quantum potest impedit, sibiq; obuiat & resistit. Postquam verò aliquandiu in aquæ superficie natādo & volando sic fecerit, in se fatigata deficit & subsistit, & nauis libere tunc pertransit. Sic reuera maris bruus mundi monstra id est monstruosi tyranni, qui. s. propter enormitatem morum dici possunt merito monstruosi, qui. s. destruendo rodendo & rapiēdo dici possunt merito serræ maris & potissimè, quia nauem ecclesiæ occultè per machinationes & fallaces adinuentiones, si aperte hoc facere non audeant, serrant, dissipant & consumunt, isti dico vidētes nauem istam ecclesiæ sanctę Dei cum suis priuilegijs & immunitatibus per mundū libere trāsfretare, inuident ei, & dolent q̄ sm̄ statum suum liberius & facilius velificant per hunc mundum. Constat. n. q̄ ecclesiastici sm̄ status suos magis honorabiliter opulenter & fœliciter ipsius mundi principibus ducunt & transigunt cursum vitæ, propter quod ipsi seculares ecclesiasticis inuident quantum possunt. Exēplifica quomodo mundi nobilibus vr̄ q̄ nec clericus nec monachus debet statū ducere, nec bonis vestibus indui, nec bonum equum etiam equitare, & sic de alijs. vnde Greg. in homil. dicit q̄ dum electi præficiuntur, inuidi ad furoris rabiem animantur, bonaq; nascentia quæ imitari nesciunt persequuntur. Et ideò tales maligni & monstruosi ecclesijs libere velificantibus obuiare nituntur, sibique & suis priuilegijs obsistunt, & ei sinuoso velo contraire conantur, finaliter tamen lassati deficere comprobātur, & ecclesia libere, statu Spiritus sancti regente, oppressis tyrannis, ad patriam nauigans transportatur. Nauis. n. Petri fluctuasse leguur, nō periisse, quia ecclesia Christi fluctuare quidem poterit tyrannorum tribulationibus, nec tamen peribit, quinimmo vt dictum est, plus valebit. vnde Cassio. super psal. Nouit ecclesia ingrauata in suis cladibus diuino beneficio triūphare. Persecutionibus. n. proficit, tribulationibus augetur, sanguine martyrum rigatur, tristitia magis erigitur, angustia dilatatur, fletibus quoq; pascit, ieiunijs satiatur, indeq; potius, crescit, vnde mundus deficere consueuit. Sed heu proh dolor, timeo q̄ hæc solum dicta sine de primitiua ecclesia, & q̄ modernę ecclesiæ non debeant cōuenire. Teste. n. scriptura, filij Israel Deum obliuiscētes, & gētilium se idololatrijs & vitijs polluentes, in ipsorum gētilium manibus à Deo tradebātur, vt ab eis depressi, à suis vitijs purgarentur. Iudi. 3. Fecerunt filij Israel malum in conspectu domini, & obliti sunt Dei sui, seruientes baalim & astaroth, iratusque dominus contra Israel tradidit illos in manu chusanra sathaim egis mesopotamię. Sic verè timeo hodie q̄ nos Israelitici seu ecclesiastici tanta mala facimus & committimus, & ita Deum & eius mandata obliuiscimur & horremus, q̄ dominus per inimicos suos. i. per regem Mesopotamię & suos. i. per ipsum diabolum & peccatores seculares & tyrannos nos puniet, & nos in eorum manibus tradet, & per eos vt in spiritualibus emendemur, in temporalibus nos confundet. Vnde de vitijs ecclesiasticorū loquēs Bern. in apologetico, O inquit vani tas vanitatū, sed nō vanior q̄ insanior. fulget ecclesia in parietibus, sed eget in pauperibus, suos lapides auro induit, & suos filios nudos deserit. De sumptibus enim egenorum seruitur oculis diuitum. Non sic chari simi, sed potius simus ecclesia sancta & immaculata & munda, vt. s. de terrena Hierusalem transformemur in triūphantem & cœlestem Hierusalem, claram, perpetuam atque nouam, quod nobis concedat Christus Dei filius sponsus noster. Sufficit, quia in titulis valde multis fit mentio de ecclesia & ecclesiasticis siue spiritualibus, siue bonis siue malis.

E contra. Econtrario. Vide vbi contra.

Edere. Nota quod in scriptura inuenitur edere. A

Gulosorum.	Gulosi. n. dicuntur edere cibos
Tyrannorum.	voraciter. vnde de malo seruo
Peccatorum.	dicitur Lu. 12. q̄ si ipse cœperit
Miserorum.	percutere seruos & ancillas, &
Doctorum.	edere & bibere, & inebriari,
Perfectorum.	veniet dominus eius hora qua
Beatorum.	nescit, partemq; eius ponet cū

infidelibus. Tyranni edunt pauperes crudeliter. psal. Appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas. Peccatores edunt culpas suauiter. Mali. n. peccata dicuntur edere, quia per ea sibi solent incorporare, & per complacentiam intimare. vi de Tho. r. dicitur q̄ cum omnes ederent de cibis gentilium, iste solus custodiuit animam suam. Cibi. n. gentilium sunt peccata. Pauperes edūt panem alacriter. psal. Edent pauperes, & saturabūtur, viuēt corda eorū in seculū seculi. Docti humiles comedunt scripturas dulciter Matth. 15. Catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Perfecti edūt Christum humiliter, quia. s. iusti edunt Christum in altari. Hebr. 13. Habemus altare de quo edere non habent ptātem qui tabernaculo corporis deseruiunt. Edunt etiam Christum per gratiam, ipsumque vna cum meritis & virtutibus sibi incorporant incessanter. 1. ad Corint. 9. Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt. Beati verò edunt Deum fœliciter. vnde dominus dicit Eccles. 24. Qui edit me adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. & illud Apo. 2. Vincenti dabo edere de ligno vitæ &c. vide supra de comedere

Aedes. Distingue de æde sicut supra de domo. Et si vis nota quod in scriptura inuenitur A

Ædes interioris conscientiæ.	Ædes interior est
Ædes exterioris opulentiæ.	præparanda. s. con-
Ædes securioris residentiæ.	scietia, de qua vido-
Ædes superioris eminentiæ.	licet omnia immun

da debent eijci, & omnia munda & sancta immitti & induci. 1. Mac. 13. Mundauit ædes in quibus fuerant simulachra. & 2. Mach. 3. dicitur q̄ ædem & stria sanctificaruerunt. Ædes exterior est derelīquanda. s. status & opulentia habitationis mundanæ, quia reuera istę sunt ædes voluptuosę, ædes litigiosę ædes ruinosę & periculosæ. Voluptuosę dico. Esa. 13. Respondebūt vlulę in ædibus voluptatis. Litigiosę etiam, quia. s. in ædibus mundanæ opulentiæ non sunt nisi turbationes & lites. vnde de malis dicitur Micheæ. 7. Lingent puluerem sicut serpens, velut reptilia terræ, perturbabuntur in ædibus suis. Periculosę etiam sunt & ruinosę, quia. s. tales domus, ædes, & status finaliter & faciliter destrui solent & perire. Vnde Amos. 3. Dissipientur ædes tuæ. & iterum ibidem. Dissipabūtur ædes multæ. Ædes securior est habitanda. s. ædes fidei & ecclesiæ, extra quam non est salus. & in qua morantur & babitant omnes iusti. De quo Prouerb. 30. Stellio manibus nititur & moratur in ædibus regum. Ædes. n. & status ecclesiastici fuerunt ædes regum. i. virorum excellentium & sanctorum. Istas ergo soli stelliones qui animalia sunt stellata, & variè picturata. i. viri iusti vita & conuersatione ornati, debēt habitare, & ibi sistere & manere quamuis hodie proh dolor verificetur illud. 2. Mach. 6. q̄ in sacratis ædibus mulieres vltro se ingerebant. quod vtiq; de locis sanctis potest intelligi, qui impudice quandoque à mulieribus frequentantur, vel etiam de statibus & officijs ecclesiæ, vbi mulieres. i. personæ muliebres & ineptę multoties promouentur. Ædes superior est affectāda. s. ædes Paradisi, & istę sunt secundę ædes Assueri, de quibus dicitur Hester. 2. q̄ virgines reginę de cubiculo regio in secundas ædes ducebantur. Cubiculum regium est ecclesia militās, secundę ædes sunt ecclesia triūphans. Paradisus. n. est illa ædes sancta ad cuius ędificationem Dauid se dicit impensas varias præparasse. 1. Para. 29. Et sic ergo patet quomodo ædes dicitur multis modis &c. transeo, quia supra multa dixi de domo.

Edictum. Edictum est ordinatio vel statutum à superiore publicè diuulgatum, quod. s. pertinet ad Deum, iudicem vel prælatum. Vide ergo de rege &c. A

Edom. Nota q̄ edom idem est quod esau, sicut dicitur Gen. 36. Esau ipse est edom. Fuit. n. primogenitus Isaac, cui debebatur primogenitura, qua priuatus fuit, & terram Idumeæ & terram edom inhabitauit, sicut patet in historia Gen. & per discursum bibliæ in multis locis. Interpretatur. n. edom rufus vel sanguineus, siue terrenus aut sanguineus. A

Quia

Quia ergo edom fuit regnum filijs Israel inimicum, etiam ipse edom vel Esau filius Isaac fuit malus, & ideò iure primogeniturę priuatus, videtur q per edom potest intelligi mundus, vel etiam quilibet vir iniquus, qui.s. filijs Israel.i. iustis hominibus continue se opponit, & eorum vitæ & moribus contradicit. De rege.n. edom legitur q transitum filiorum Israel impediuit, & eos pertransire pœnitus recusauit. Nume.20. Rndit edom. Nō transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. quia.s. mali societates bonorū recusant, & eis benefacere semper negant, ipsisq; obedire refutant & rebellāt. 2. Paral. 25. Rebellauit edō ne esset subditus Iudę. Tales.n. sunt rufi per falsitatem, fului per inuidiæ pallíditatē, terreni per cupiditatem, Sanguinei autem, quia sanguinem alienum libenter fundunt, vel quia finaliter sanguinis fusioni, & morti & occisioni sempiternæ succumbūt. Vnde Esa. 34. Facta est interfectio magna in terra edom.

A **Aedificare.** Nota q ædificare, construere, cōponere & facere, idē significare videntur. Edificare.n. dicitur propriè aliquem locum vel domū pro habitatione construere, & sic dicitur ædificatio ab ædes, & facio facis. quasi ędes facio. est ergo moraliter loquēdo, multiplex ędificatio.s. tēporalis, virtualis, criminalis, spiritalis, corporalis, æternalis. ¶ Primo dico q est temporalis ædificatio quando.s. aliquis componit & constituit factum & domū mundanæ prosperitatis & opulentiæ, in qua quidē tot lapides ponunt, quot bona temporalia acquiruntur. Et aduerte qd ædificium prosperitatis mundanæ concomitantur vt communiter quattuor mala, videlicet

Iniquitas in acquirendo.
Crudelitas in possidendo.
Pomposítas in præsidendo.
Fragilitas in residendo & corruendo.

De iniquitate & in iustitia dr Hier. 22. Vę qui ædificat domū suā in iniustitia & cęnacula sua non in iudicio. De crudelitate & violentia dicitur Abachuc. 2. Vę qui ædificat ciuitatē in sanguinibus. De pompositate & iactantia seu superbia dicitur Dan. 4. q Nabuchodonosor superbia elatus deambulās per aulam babylonis dicebat. Nonne ista est Babylon quam ædificaui in domū regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? De fragilitate verò & ruinosa existentia dr Mal. 1. Edificabūt, & ego destruam. Istos.n. videt dñs modo ędificare, quia facit eis omnia ad votum succedere, & statum eorum semper in melius conualere. Ipsos tamen destruet, & temporaliter & æternaliter hos confundet. psalm. Destrues eos, & non ędificabis illos. & Hie. 45. Ecce quos ædificaui, ego destruo &c. Et Iob. 27. Ædificauit sicut tinea domum suā. Ista est.n. domus quæ non est ædificata supra firmā Petram, sed super arenam bonorum tēporaliū, ideò faciliter deperit & cassatur. psal. Nisi dñs ædificauerit domū, in vanū laborāt qui ædificāt eā. Itē spiritalis ędificatio est qñ aliquis ædificat domū interioris volūtatis & conscientiæ.s. mentē in qua tot lapides ponuntur, quot virtutes & gratiæ procurant, Eph. 2. Cōstructa crescit in tēplū sanctū in dño, in quo & vos coędificamini in habitaculū Dei ī Spū sancto. Itē æternalis ædificatio est qñ aliquis ædificat sibi superiorē & perpetuā mansionē, in qua tot lapides ponit, quot bona opera facit, & quot merita apud Deum acquirit. de quo potest dici illud psal. Hierusalē quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Istę sunt ergo tres ædificationes quarū prima est vitiosa, secunda virtuosa, tertia gloriosa. B ¶ Secundò dicamus aliquid de ædificatione virtuali seu morū, quæ est virtuosa, quia reuera charissimi quilibet nostrum debet se ędificare, componere & construere, vt effici mereatur domus & ædificium summi regis. Apes.n. primo ædificant domū regis sui, & postmodū ædificant domos suas sm Plini. & Amb. Sic verè charissimi, primo & principaliter nos debemus ædificare domū ꝓ rege.i. ꝓ Christo.s. mentē interiorē, & postmodū ædificabimus domū ꝓ nobis.s. cōuersationē exteriorē, sicut fecit Salomon, qui primo ædificauit tēplū dñi, & postmodū ędificauit domū suā, iuxta illud. 1. Paral. 22. Cōsurgite & ædificate sanctuariū dño Deo. Sic nō faciūt hypocritę, qui domū exterioris conuersationis suæ bene ædificant, domū verò Dei.i. domū interioris conscientiæ prætermittūt, dicentes illud Aggei. 1. Nōdū venit tēpus domus dñi ædificādę. immo q peius est, ipsam peccatis & vitijs destruūt & subuertūt psa. Destrues & nō ædificabis eos. Nō sic ergo, sed tam domū interiorē quā exteriorē, tam domum Dei quam nostram ædificemus cōponamus, construamus, iuxta illud Aggei. 1. Ascendite inquit in mōtē, portate ligna, & ædificate domum. Et videte q sicut in quolibet ædificio necesse est labores subire, onera sustinere, materiā habere, sic verè si nosipsos ædificare volumus virtualiter necesse est q nos laboribus affligamus. Ascendite inquit in montē, q vtiq; magnus est labor. Itē q nos oneribus supponamus, q ostēditur cū dicitur. Portate. Quòd nos virtutibus fulciamus, quæ nomine lignorū intelligunt. Lignū inquit. Ligna.n.i. virtutes sunt materia de quibus homo virtuosus ædificatur. Habeamus ergo laboris pœnalitatē, virilem stabilitatē, virtutū fertilitatē. ¶ Dico q si volumus ædificare nosipsos habitaculū virtutū, nos debemus habere pęnalitatem laborū, C q ostenditur cum dr. Ascēdite in montē. Sicut.n. ascendere in mōtē graue est & laboriosum, & maximè senibus, pueris & infirmis, sic verè ad montē.i. ad morū perfectionē ascendere, & graue est & difficile, & ideò necesse est in bonis actib⁹ & operibus laborare, & maximè nobis qui sumus infirmi per inconstantiam, qui sumus pueri per imprudētiam, qui sumus senes per impotētiam. Ascendamus ergo in montē. Esaiæ. 2. Venite ascendamus in montē dñi, & ad domū Dei Iacob. Et. 1. Esdrę. 1. Ascenderunt ad ædificandū templū dñi. Necessaria est ergo laboris pęnalitas, quæ per ascensum in montem denotat. Mons.n. perfectionē designat, & ascensus in montem laborem & pęnalitatē signat. Apes.n. cū magnis industrijs & laboribus ædificant domos suas. Non cessant.n. laborare & discurrere, quia sicut dicit Plini. inter ipsas nulla est ociosa, immo ociosas a se ejciunt, & eas secū habitare nō permittūt. Sic verè charissimi continuè debemus esse in labore & exercitio operis virtuosi, vt.s. domus cōsciētiarū nostrarū possimus virtualiter ædificare. Ocium.n. debemus fugere, quia omnia mala docuit ociositas. Ecclesi. 33. Et ociosorū & fidiosorū consortia declinare, iuxta illud. Senec. 37. epistola. Labor nutrit animos generosos. cur laborem recusas? non est viri timere sudorē. Quod vtique est cōtra multos, qui ita sunt delitiosi, q in bonis operibus nolunt aliqualiter laborare, de quibus dicitur in psal. In labore hominum nō sunt, & cū hominibus non flagellabunt. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Sed aduertant isti q dicit Bern. super cātica, Qui in laboribus hominū non sunt, in laboribus demonū erunt. Non sic ergo, sed habeamus laboris pęnalitatē. Ascēdite inquit in mōtē. Amos. 9. Qui ædificat in cœlo ascensionem suam. Et. 2. Paral. 27. Vrbes ędificant in mōtibus. D ¶ Insuper dico q si volumus virtualiter ædificare, necesse est q habeamus virilē stabilitatē, quia onera diuersarum tribulationum, mādatorū & regulariū statutorū portare, & in patientia sustinere debemus, iuxta illud Micheæ. 7. Ira dñi portabo, qm peccaui ei. & Hie. 10. Hæc infirmitas mea est, & portabo eam. Formicę.n. magnas festucas & pōderosas trahunt & portant, vt ex illis ædificent loca sua. Sic verè charissimi nos onus magnarum & grauium tribulationū sustinere & portare debemus, vt nobis ædificium virtutum & morum in isto mundo, & ædificiū Paradisi in alio præparare possimus. Debemus ergo habere virilem stabilitatem, seu patientiæ firmitatem. Portat inquit. ¶ Deniq; debemus habere virtutum fertilitatē, q notat qñ dicitur. Lignū. Ligna.n. quibus domus moralis construit, sunt virtutes. Sicut.n. dicit Pl. Castores miro modo iuxta flumina ædificant domos suas, & dicit q gregatim vadunt ad siluam, & cum dentibus ligna scindunt, & vnū de societate supinū ad terrā prosternūt, & inter eius tibias ligna ponunt, & sic de ipso alij quadrigā faciūt, & ipsum cū lignis ad locum ædificij sui trahūt. Sic verè charissimi ad siluā perfectionis debemus gregatim.i. cōcorditer ambulare. Ligna etiam virtutū & gratiarum cū dentibus.i. cū orationibus debemus abscindere & procurare. Ad terram ēt debemus nos per humilitatem prosternere & inclinare. Esai. 51. Posuisti vt terram corpus tuum, & sicut viam transeuntibus. Ligna.i. virtutes debemus amplexari & retinere. Et sic ędificium perfectionis debemus construere, & iuxta fluuium deuotionis continuè permanere. Et de hoc potest intelligi illud. 4. Regum. 6. Eamus singuli vsque ad iordanem, & tollamus singuli de silua materias singulas, vt ædificemus ibi locū ad habitandum. Et est aduertendum, q in ædificio requiritur

Fundamentum.
Parietes.
Tectum.
Cementum.
Lapides.
Ligna.

¶ Sic verè in ædificio morali requiritur fundamentum, hoc est fides. Ephe. 2. Super ædificat super fundamentum apostolorū. Item requiruntur quattuor cardinales virtutes. Eze. 41. Parietes ædificij

Claui. tes ædificij quinq; cubitorum. Quinq; inquã, quia tectũ ꝙ ceteris supereminet, est spes, quæ semper est de superioribus, quæ facit quintam dimensionem in ædificio isto. Item sequitur cementum, ꝙ omnia ligat, hæc est charitas, quæ est vinculum perfectionis ad Col. 3. Quia sicut dicitur. 1. ad Corint. 8. Scientia inflat, charitas verò ædificat. Item requiruntur lapides. i. duritiei constantiæ, perseuerãtiæ, & durationis. ligna etiã. i. memoria crucis & diuinæ passionis. Claui etiam. in punctura compassionis & contritionis, de quibus potest dici illud 3. Reg. 5. Parauerunt biblij ligna & lapides ad ædificandum domum. Istis ergo congregatis ædificatur homo interior & domicilium mentis pro domino hospitando. & sic ista erit illa domus de qua dicitur Prouer. 9 Sapiẽtia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Sapientia. n. i. quilibet homo sapiens de seipso ædificat domum virtutũ, in qua pro certo septem columnę ponuntur. i. septem prædicta quæ ad domum virtutum requiruntur. s. fundamentum fidei, Parietes virtutum, Tectum spei, Cementum charitatis, Lapides firmitatis, Ligna crucis & passionis, Claui etiam compunctionis. Talis erat domus de qua dicebat Salomõ. 2. Paral. 2. Domus quam ædificare cupio, magna est nimis & inclyta. Sic ergo patet charissimi ꝙ si bene volumus nosipsos ædificare, nos debemus habere, sicut dictum est, virtutum fertilitatẽ. Virium stabilitatem, Laboris sedulitatem, & sic de nobis dicetur illud. 1. Corin. 3. Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Ista est ergo ædificatio virtuosa. Et si vis, pone ꝙ sicut in ædificio ecclesiæ materialis ædificatur altare, sedes, campanæ, cãpanile, & multa alia, sic in ædificio conscientiæ &c. Dic si vis sicut in eodem vbi agitur de ecclesia. Ista est ergo ædificatio virtualis quæ est ædificatio interioris voluntatis & conscien-

E tiæ. ¶ Tertiò dico qđ inuenitur ædificatio criminalis, quæ est ædificatio prauitatis & iniustitiæ. Sicut. n. boni ædificant spiritnale ædificium. i. virtutum compaginem in seipsis, vt ibi secũ possit ꝑ gratiã dominus habitare. Neẽ. 2. Venite ædificemus Hierusalem. ꝙ etiam ipse dominus consolit & requirit Agges 1. Ædificate domum domini. sic pro certo mali nõ cessant ędificare domum diabolo in seipsis. s. congeriem vitiorum. Videmus. n. ꝙ araneæ quæ sunt animalia venenosa, mirabili artificio faciunt telas suas, & ad hoc solent diligentissime laborare. Sic verè venenosi peccatores ad ædificandum telam diabolicam. i. vitiorum congeriem diligenter intendunt, ea hoc solo gaudentes, ꝙ muscas terrenorum bonorum mediante vitiorũ reti & ædificio capiunt & acquirunt. Vnde de peccatore põt dici illud Iob. 27. Ædificauit sicut tinea domum suam. Ergo notabis qđ mali ædificant in seipsis Altare crudelitatis, vbi cremant pauperes egentes. Cauernam cupiditatis, in qua congregant chamos latentes. Lupanar carnalitatis, in quo natant ad actus fętentes. Ascensum pompositatis, quo aspirant ad status ingentes. Dico ergo ꝙ isti ædificant in seipsis altare crudelitatis & sæuitiæ. Antiquitus. n. in altaribus cremabantur animalia, vt domino offerentur. Sic mali videntur adhuc vitium crudelitatis, loco altaris in seipsis construere, in quo solent pauperes affligere & cremare, quos reprehendens scriptura dicit Iosuæ. 22. Quæ est ista transgressio? cur reliquistis dominum Deum Israel, ædificantes altare sacrilegũ? Item dico ꝙ isti ædificant in seipsis templum cupiditatis & auaritiæ. Auaritia. n. templo comparatur, quia ex aggregatis lapidibus construitur, & ab hominibus ibi donaria & pecuniæ congregantur. Et istud est fanum chamos idoli Moab, ꝙ infatuatus Salomon legitur ædificasse, quia. s. chamos interpretatur congregans, significans auaritiam, quæ solet omnia congregare. 3. Reg. 11. Ædificauit Salomon fanum chamos idolo Moab. Itẽ dico ꝙ mali ædificant in seipsis lupanar carnalitatis, & immũditiæ. Ezec. 16. Ædificasti tibi lupanar, fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis, ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ. Item dico ꝙ mali ædificans in seipsis turrem seu ascensum pompositatis & superbiæ. Hier. 32. Posuerunt idola sua in domo in qua inuocatum est nomen meum, & ædificauerũt excelsa Baal. Excelsa. n. Baal signant altitudinem superbiæ. Ista est ergo ædificatio criminalis.

F ¶ Quartò dico ꝙ inuenitur ædificatio spiritalis, & ista est ædificatio qua nos in bono ædificamus proximos, quando eis documenta salutis damus, vel quando bene viuendo exempla virtutum eisdem ministramus. Quodlibet. n. bonum documentum vel exemplum est vnus lapis in ædificio cõuersionis fraternę. 1. Thessa. 1. Cõsolamini inuicem, & ædificate alterutrum. Ista est igitur ædificatio qua ecclesia per fidem & gratiam spiritaliter ædificatur, & qua à Deo dirigente, à prælato regente, à prędicatore monente, ab Angelo inspirante, & iusto quolibet coadiuuante spiritualiter cõstruitur & formatur. Deus. n. principaliter ędificauit & fundauit ecclesiam. Non. n. facta est humano opere, sed diuino. Nisi. n. dominus ædificauerit domum, in uanum laborauerunt qui ædificant eam. Vnde iste facit sicut ille rex de quo legitur Iudith. 1. quia ipse ædificauit ciuitatem potentissimam &c. Expone si vis de ecclesia, & vide ibi. Vnde ista est illa sponsa Christi, de qua ipse sponsus loquens Angelis, prædicatoribus, apostolis, martyribus & prælatis (qui. s. omnes in eius constructione sunt & fuerunt Dei adiutores, iuxta illud ꝙ dicitur ciuitati nobilissimę Tyro, Ezec. 27. Finitimi tui qui ædificauerunt te, ipsi impleuerunt decorem tuum, dicebat sic Canti. 8. Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea, si ostium, compingamus illud tabulis cedrinis. Et reuera ecclesia & murus est & ostium. Murus est dico, quo boni A defenduntur & continentur in via, ostium verò quo boni introducuntur ad gloriam in patria. Murus est cuius articuli fidei lapides fuerunt. Martyres pro cemẽto istius muri propriũ sanguinem præbuerunt. Ista. n. est illa turris de qua fit mentio in historia Mellini, quæ à terra absorbebatur quotiens ædificabatur, quousque sanguis iuuenis sine patre fundamentis ædificij fuit mixtus. Ista est ecclesia, quia lapides eius, s. patres veteris testamenti omnes in inferno absorbebantur, quousque ædificium fuit Christi & martyrum sanguine cementatum. Vnde Christo dicebant antiquitus sancti patres illud psal. Benigne fac domine in bona voluntate tua Syon, vt ædificentur muri Hierusalem. q. d. tu esto sicut agnus benignus, & da nobis sanguinem pro cemento. Ostium etiam est ecclesia, per ꝙ. s. boni ad gloriam admittuntur, & mali etiam excluduntur. Quid ergo? pro certo ista debet ædificari & compingi tabulis cedrinis. i. bonis & altis personis, & ornari debet propugnaculis argenteis. i. pręciosis virtutibus atq; donis. Ecclesia. n. est illa turris de qua dicitur Canti. 4. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. In ista. n. turri Dauid & sunt propugnacula, & sunt clypei. i. diuersa genera virtutum, quarum quædam dicuntur propugnacula, quia valent ad hostes inuadendum, & dicuntur clypei, quia valẽt ad nos ab hostibus defendendum. De istis ergo mille clypeis & propugnaculis, quæ mille dicuntur propter perfectionem & complementum ꝙ habent, quia millenarius numerus est perfectissimus, quæ quidem virtutes sunt armatura fortium & sanctorum, possumus dicere & notare quod isti clypei & propugnacula quæ ad ædificationem ecclesię concurrere dignoscuntur, sunt

Amor, charitas & amicitia.
Pax, tranquillitas atque concordia.
Splendor, veritas & sapientia.
Rigor, ęquitas atque iustitia.
Timor, humilitas & reuerentia.
Vigor, firmitas & permanentia.
Honor, honestas atque decentia.
Squalor, paupertas & abstinentia.

Isti sunt ergo cancelli in quorũ quolibet suspẽduntur tres clypei, hoc est virtutũ variarũ triplicati cohortes & cunei. Dico ergo ꝙ in hoc ædificio debet inueniri amor & charitas vel amicitia. vnde Ezech. 40. Ostendit mihi Angelus ædificium ciuitatis vergentis ad austrum. Auster. n. pars mũdi calida, feruorem dilectionis designat, quia sicut dicitur. 1. ad Corint. 8. Charitas ędificat. Itẽ ibi debet esse pax & tranquillitas atq; concordia. Roma. 13. Quę pacis sunt sectemur, & quæ ędificationis sunt inuicem, custodiamus. Item ibi debet esse splendor & veritas & sapientia, quia sicut dicitur Prouerb. 24. Sapientia ędificabitur domus. Item ibi debet esse rigor & æquitas atq; iustitia Ecclesi. 3. In iustitia ędificabitur tibi. Item sit ibi timor humilitas & reuerentia. Vnde Actu. 9. dicitur quia ecclesia habebat pacem, & ędificabatur, ambulans in timore domini, & in consolatione Spiritus sancti. Item ibi debet esse vigor & firmitas & permanentia, quia. s. Deus est ille pater homo sapiens, de quo dicitur Matth. 7. quia ipse ędificauit domum suam supra petrã. Item ibi debet esse honor honestas atq; decentia. 1. Corin. 14. Omnia ad ædificationem fiant. Vnde etiam de pulchritudine conuersationis & honestatis potest dici illud quod canit ecclesia & accipitur à Thob. 13. c. Omnes muri tui & turres Hierusalem gemmis ędificabuntur. Item debet ibi esse squalor & paupertas & abstinentia. De quo Esai. 58. Ædificabuntur in te.

deserta

deserta à seculo. Ista ergo sunt propugnacula turris nostræ, quæ a Deo fuerunt antiquitus ædificata, & in ecclesia constituta, ita ꝙ tunc dicebat dominus illud Esai.44. Dico Hierusalem, ædificaberis, & ciuitatibus Iuda, ædificabimini, & deserta eius suscitabo. Sed reuera illud ædificium pro magna parte collapsum & destructum, & per vitia ibidem malè præsidẽtium & habitantium dissipatum est. Nam Prouer. 14. dicitur quia sapiens mulier. i. sapiens anima vel persona ædificat domum suam, insipiens verò extructam destruit manibus. Quia reuera iam tot sunt in ecclesia insipientes & ineptæ personæ, ꝙ ædificia virtutum quæ dudum ibi sancti viri ædificauerunt, iam per vitia pœnitus destruxerunt. Vnde cuilibet malo potest dominus dicere illud. 1. Para.22. Multum sanguinem fudisti. i. multa peccata fecisti, non poteris ædificare domum nomini meo. Oportet ergo ꝙ Deus ipsam reędificaret & repararet, & virtutibus & moribus renouaret, alijs forte oĩno corrueret. 1. Macha.10. Cępit ædificare & renouare ciuitatem, dicens. s. illud Zach.1. Reuertar ad Hierusalem in misericordijs & domus mea ædificabitur in ea. Et Hie.31. In charitate perpetua dilexi te, ideò attraxi te miserans, rursusq; ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel. Patet ergo ꝙ est ædificatio spiri-

G tualis. ¶ Quintò dico ꝙ inuenitur ædificatio materialis. s. domorum corporalium pro nostra habitatione mortali. Et ista pro certo est duplex, s. ædificium Dei & publicum, quod debet fabricari cum diligentia, & ædificium nostrum seu priuatum, quod debet moderari cum temperantia. De ædificio ergo materialis ecclesiæ seu templi constat ꝙ ad eius cõstructionem debemus omnes currere, & ad hoc diligenter succurrere, & pro viribus laborare. Natura. n. primo format & ędificat in corpore mẽbra publica q̃ priuata. Primo. n. format cor hepar & cerebrũ, quæ sunt cõia & vniuersalia mẽbra, q̃ aures & pedes q̃ sunt particularia. Sic verè nos primo & principaliter debemus intẽdere ad ædificationẽ domus Dei, quæ oĩbus est cõis, q̃ ad domorũ nostrarũ particulariũ & priuatarũ instaurationem. Ad quod facit figura de Salomone, qui primitus legitur domum domini, quam domum suam ædificasse. Filij Israel templum primitus in Hierusalem reędificauerunt, quã cõstruerent domos priuatas. Ad hoc. n. astringimur præcepto cogente, Ad hoc etiam instruimur natura docente, Ad hoc inducimur spũ fauẽte. Præceptu dico cogẽte, q. s. per mãdata Dei quilibet ad hoc cogitur. 1. Esdræ.1. Cyrus rex proposuit edictum vt domus Dei ædificaretur. Natura etiam ad hoc inducit. Nam de apibus legitur ꝙ primo & ante omnia ædificant domum regis. ergo nos debemus multo fortius domum Dei. Spiritus etiam sanctus ad hoc fauet, & hoc sibi placere prætẽdit. Vnde illud ad Eph.2. Omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, in quo & vos coædificamini in habitaculũ Dei in Spiritu sancto. vnde de templorum ędificatoribus dicitur Deo illud verbũ Luc.7. Dignus est vt hoc ei præstes, diligit. n. gentem nostram, & synagogam ædificauit nobis. Tales. n. templorum ædificatores à Deo commendãtur, & donis & diuitijs amplificantur. vnde est illud prædictum Zacha.6. Ecce vir oriens nomen eius, & ipse ædificabit templum domino, & ipse portabit gloriam, & sedebit & dominabitur super solio suo. ¶ De ædificio nostro priuato notare possumus ꝙ istud est moderandum, & superfluitatibus quæ status nostros excedunt, sagaciter pręscindẽdum. Aquilæ. n. vno nido, & Leones vna fouea sunt contenti, apes etiam vna cella. Quidam etiam philosophi fuerunt qui medio dolio pro omni ædificio contenti fuisse leguntur. Etiam quædam sunt nobiles prouincię in quibus homines cauernis pro domibus vtuntur, sicut exemplificatur de brachmannis in historia Alexandri, & alię vbi homines testudinum marinarum (quæ in illis partibus sunt maximæ) singuli vna pro habitaculo contentantur, sicut exemplificat Solinus. Et ad hoc videtur alludere Senec. in li. de morali. qui dicit ꝙ breue tugurium, virtutes recipit. Ædificia ergo non sunt in superbiam & magnitudinem amplianda, nec in aliorum pręiudicium fabricãda, quia sicut dicitur Ecclesi.21. Qui ędificat domum suam impendijs alienis, quasi qui colligit lapides in hyeme. Lapides. n. qui in hyeme de lapidicinis colliguntur, gelantur atq; franguntur. Sic verè talia ædificia cum aliorum iniurijs facta non debent diu durare, sed faciliter solent & debẽt corruere & perire. Ista est

H ergo ędificatio materialis. ¶ Sextò dico ꝙ inuenitur ędificatio eternalis & imperialis, & ista est ędificatio gloriæ & palatij Paradisi. Istud. n. palatium nobis ędificamus, quando fide & opere Deo fideliter militamus, & quando per bona opera laboramus. Ista est. n. ędificatio lata, grata, rata, clara, cara. Lata est multos recipiens. Vnde Deus videt dicere illud. 2. Paral.2. Domus quã ædificare cupio, magna est nimis, & inclyta. Grata est cunctos alliciens. 2. Corint.5. Ædificationem ex Deo habeamus, & domum non manu factam, sed ęternam in cœlis. Rata est. s. & firma, nunquam deficiens. psal. Ædificauit sicut vnicornis sanctificium suũ in terra quam fundauit in secula. Clara est & luculenta, Deum prospiciens. psal. Ædificabit dominus Syon, & ibi videbitur in gloria sua. Cara est atq; tranquilla, quietem sentiens. psal. Ædificabo in generatione & generationem sedem tuam. Sedes. n. quietem signat. Lata est & sublimis & alta, honores subiẽs. Amos.9. Ædificat in cęlo ascẽsionem suam. Sic ergo patet quomodo inuenitur in scriptura ędificatio supernalis, corporea, spiritalis, criminalis, virtualis, & temporalis &c. vide de domo & similibus.

Educere.

Nota ꝙ educere idem est ꝙ extraducere. i. quod de vno loco ad alium extrahere A

Notabo ergo quod Educitur
Christus de sinu paterno
Anima à deo superno
Iustus à mortis inferno
Impius de ventre materno
Diabolus de corde interno.

Et sic ergo dicã ꝙ educit Christus de patris gremio, vt mundũ visitet. Educitur spiritus à Dei filio, vt carnem inhabitet. Educitur iustus à culpæ vitio, vt liber volitet. Educitur impius de statu ꝓprio, vt pauens hęsitet. Educitur diabolus de corde impio, dum ipse pęnitet. ¶ Dicam ergo ꝙ Christus educitur de patris gremio, & hoc quidem fit per ęternam generationem & productionem, vel per beatam ad nos missionem, & incarnationem. vnde Baruch.3. Quis ascendit in cœlos, & accepit eam. s. sapientiam increatam, & eduxit eam de nubibus? ¶ Item educitur spiritus à Dei filio. Spiritus. n. rationalis & humanus, cum cetera educantur de potentia materię, de nihilo creatur & educitur ab ipso Deo per suam potentiam infinitam. Vnde de hoc potest dicere quilibet illud Exodi.13. In manu forti eduxit te dominus. ¶ Item educitur iustus à culpę vitio. Deuter.20. Dominus Deus tuus tecum est, qui eduxit te de terra Ægypti. i. de statu peccati. ¶ Item educitur impius à loco proprio, quia. s. diabolus ęducit malos de statu gratię, & hoc sicut educitur piscis de fluuio, vt comedatur, vel sicut educitur murena serpentis sibilo, vt impragnetur. Deus verò per mortem & damnationem de mundi prosperitate & etiam de corpore educit eos, & hoc. s. sicut educitur latro de carcere, vt suspendatur. De Sansone. n. legitur ꝙ ęductus de carcere, ludebat corã philistijm excęcatus. Iudic.16. De Athalia etiam nequissima pręcipitur sic 2. Paral.23. Educite eam extra septa templi, & interficiatur foris gladio. Tales. n. à mundo, qui quamuis sit carcer, tamen videtur eis palatium seu templum, finaliter per mortem educuntur, & coram philisteis. i. coram demonibus in inferno ludentes, ab ipsis acriter occiduntur. Talis autem eductio fiet in iudicio potissimè, vbi Angeli omnes homines de terra per resurrectionem educentes & secus littus sedentes, eligent bonos in vasa sua, malos autem foras mittent. vbi. s. mali præ desperatione dicent illud Iob.10. Quare de vulua eduxisti me? qui vtinam consumptus essem, ne oculus me videret. ¶ Item educitur diabolus de corde impio, quod. s. fit quando peccator conuertitur, & sic per gratiam diuinam diabolus educitur de eo sicut Iob.26. dicitur quia obstetricante manu Dei eductus est coluber tortuosus. quia. s. dum manus diuinę gratiæ & potentiæ intercedere dignatur, necesse est vt de corde peccatoris diabolus æducatur. ¶ His ergo præmissis, solũ de B eductione liberatiua, qua. s. Deus æducit suos de periculo vel de malo, aliquid est dicendum. Deus. n. est sicut ceruus, qui. s. vt ait Plin. lib 8. flatu suo potest serpentes de cauernis suis extrahere & educere, vt sic possit eos incorporare sibi & comedere. De serpente etiam legitur ꝙ de corpore quod intrauit, educitur quando lactis calidi odoribus euocat. Sic verè Deus serpentes id est peccatores flatu attractiuo suæ inspirationis, De cauernis suis. i. de terrenorum amore, & de corpore diaboli solet educere, & sibi per fidem & charitatem incorporare, adiungere & vnire. quod vtiq; melius fit, quando lac & suauitas suę dulcedinis & misericordiæ ipsis peccatoribus ostenditur, per quod ad spem venię currentes, de corpore diaboli id est de iniquorum congerie facilius educuntur. Vnde in persona talium eductorum dicebat David in psalm. Educes me de laqueo

laqueo quē statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem. Et istud etiam ipse dicebat alibi, cum dicebat domino. Educ de custodia animam meam, ad cōfitendum nomini tuo, me expectant iusti, donec retribuas mihi. Vbi nota ꝙ quia homo potest subijci tribus malis, videlicet Malo

Culpæ seu nequitiæ spiritualis
Noxæ seu miseriæ temporalis
Pœnæ seu mæstitiæ infernalis,

Ideò ab istis tribus petit Dauid in his verbis educi & liberari. A malo culpę seu nequitiæ, quæ mentes incarcerat. Educ inquit animam meam ad cōfitendum. A malo noxæ seu miseriæ, quæ mentes macerat. De custodia inquit. A malo pœnæ seu tritistiæ, quæ mentes lacerat. Me expectant inquit. s. in Paradiso, donec retribuas mihi. Homo. n. educitur à culpa per pœnitentiam & confessionem. Educ inquit ad confitendū. Homo etiam educitur à miseria per gratiam & consolationé. De custodia inquit, supple miseriæ præsentis. Homo iustus educitur à pœna. s. infernali, per gloriam & retributionem. Me inquit expectant, donec retribuas mihi. Dico ergo quod Deus nos educit à culpis quæ nos incarcerant. Constat. n. ꝙ peccatum carcer est, ex quo nullus liberatur, nisi per confessionem & pœnitentiam inde à Deo misericorditer extrahatur Et hoc est quod petit cum dicit. Educ de carcere animā meā ad confitendum. psal. Eduxisti ab inferno animam meam, saluasti me à descendentibus in lacum. Peccatum n. infernus & lacus dicitur, pro eo qđ ibi peccator, per conscientiæ remorsum sicut in inferno affligitur, & ibi per diuersas immundicias sicut in lacu fætido maculatur. Et nota si vis quod Deus educit animam

C A tenebris ignorantiæ
A latebris auaritiæ
A terebris inuidentię
A terebris immundicię
A palpebris extollentiæ
A sepulchris gastrimargiæ
A feretris accidiæ seu pigriciæ.

Educit Deus ab ignorantiæ tenebris. psal. Æduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula corū dirupit. Itē educit à latebris auaritię. Contractus. n. auaritiæ semper volunt latere. Ipsi. n. auari tenent in latebris bona sua. Iudicum. 6. Eduxi vos de domo seruitutis. Teste. n. Apostolo ad Gal. 5. Auaritia est idolorum seruitus. Auaritia etiam ignis est, à quo suos educit dominus, ne crementur. Neæ. 9. Eduxisti Abraham de igne chaldeorum. Item educit dominus de inuidentiæ terebris. Inuidia. n. est sicut terebra, quæ terebrat & perforat corda nostra. Ista est. n. fornax ferrea babylonis, in qua Nabuchodonozor diabolus cremat & affligit pueros. i. simplices imperfectos, nisi inde à domino misericorditer educantur. Deuter. 4. Vos autem tulit dominus & eduxit de fornace ferrea. Item educit de immundicię terebris. Terebra. n. humana membra sunt, mollia, flegmatica & immunda, quæ. s. multas immundas superfluitates emittunt, sicut luxuria. Et ideo ista comparatur lacui seu fęci, quæ faciliter maculat cōtingentes. Ideò dicebat Dauid in psal: Eduxit me dominus. s. de lacu miseriæ, & de luto fęcis. Item educit ab extollentiæ palpebris. i. à peccato superbię, quæ plerumq; in palpebris designatur. vnde in psalm. Educit vinctos in fortitudine, similiter eos q exasperant. Exasperare. n. ad supbiā spectat. Itē educit de gastrimargiæ sepulchris. Eze. 37. Aperiā tumulos vestros, & educā vos de sepulchris vestris. Itē educit de accidię seu pigricię carcerib' seu feretris. Pigri. n. & accidiosi quasi in feretro sunt ligate, & quasi in carcere conuoluti. psal. Educ de carcere animam meam. & Hiere. 52. Eduxit eum de domo carceris. Patet ergo ꝙ Deus nos educit de peccatis quę nos incarcerant. Educ inquit. ¶ Se-

D cundò dico ꝙ ipse nos educit de tribulationibus quæ nos reuerberant, quod ostenditur cum dicitur. De custodia. Homo. n. in mundo isto est in custodia & miseria detentus, & corporis & mundi vinculis alligatus, diuersis angustijs circūseptus Act. 4. Posuerunt eos. s. apostolos in custodia publica. Vnde ista est terra Ægypti, i qua filij Israel in seruitute fuerūt. Ægyptus. n. interpretatur angustia. Suos ergo dominus de ista custodia. i. de mundi tribulationibus & angustijs eripit, quando ad statum religionis & ecclesiæ ipsos conuertit, & quando à mundo & mundanis vitijs & miserijs ipsos liberat & educit. psalm. Ego. n. sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti. & Neę. 9. Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Ægypto Tertiò dico ꝙ ipse educit à tormentis quæ nos dilacerant, s. à purgatorio vel inferno, quod ostenditur cum dicitur. Me expectant iusti, donec retribuas mihi. Retributio. n. ęterna est liberatio & saluatio, eductio & ereptio à pœna & angustia sempiterna. Prouerb. 13. Iustis retribuentur bona. Talis autem finalis retributio & eductio continet multa bona. Ibi enim educitur homo bonus

A paupertate penuriosa
A seruitute periculosa
Ab angustia metidulosa
A tristitia defectuosa.

Dico ergo ꝙ beati educti sunt à paupertate & indigentia. psal. Eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus. Item educti sunt à seruitute & subiacentia. Dañ. 6. Danielem præcepit educi de lacu. Figura de Ioseph, de quo legit Geñ. 41. ꝙ eductum de carcere totonderunt, & mutatis vestibus ipsum regi præsentauerunt. Item educti sunt ab arctitudine & angustia. psalm. Eduxit me in latitudinem, saluum me fecit quoniam voluit me. Item educuntur à turbatione & tristitia. psalm. Eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lętitia. Patet igitur quomodo iusti à Deo educuntur ab angustijs infernalibus. Sapien. 10. Ab altitudine inferorum eduxit illos. ¶ De miserijs temporalibus dicitur Exodi. 20. Ego dominus qui eduxi te de terra Aegypti. A nequitijs cordialibus. Sapien. 10. Eduxit eum. s. Adam à delicto suo, & eduxit eum de limo terræ. Et hoc de educere sufficit. Vide de extrahere & liberare &c. D

EFferre. Vide de portare, & infra de Ferre.

Efficere. Effici. Effectus.

Vide vbi facere, factus, factum, & fieri. &c.

Effœminatus. Effœminare.

Vide infra de Fœmina.

Effodere. Vide infra de Fodere.

Ephot. Nota ꝙ ephot erat quędam vestis sacerdotalis, linea, & antiqua lege, ad cuius præsentiam dominus dabat responsum, sicut bene supponitur. 1. Regum. 30. vbi Dauid applicato ephot, legitur responsum à domino habuisse. In quo. s. notatur ꝙ illis qui ephot lineum. i. puritatem innocentiæ continentiæ seruant, solet dominus spiritualiter apparere, & eis secreta cœlestia reuelare. Castitas. n. est propriè vestis sacerdotalis, quam qui habet, dignus est domino ministrare & iubilare, & ab ipso reuelationes reportare, & p ipso tribulamina tolerare. Ministrare dico, exemplo Samuelis de quo dicitur. 1. Reg. 2. Samuel ministrabat ante conspectum domini, puer accinctus ephot lineo. Iubilare etiam, exemplo Dauid, de quo dicitur. 2. Reg. 6. ꝙ Dauid accinctus ephot lineo, ludebat ante arcam. Reuelationes recipere insuper, sicut. 1. Regū. 30. dicitur ꝙ Abiathar applicuit ephot ad Dauid, & consuluit dominum. Mala etiam ab impijs tolerare, quia sicut dicitur. 1. Regum. 22. Saul malus rea occidit. 85. viros vestitos ephot lineo, & ritum sacerdotalem trāstulit ad dominium priuatum, contra domini voluntatem. de quo grauiter est punitus, quia. s. in vindictam omnes filij eius legitimi per vnū spurium sunt occisi, sicut dicitur Iud. 8. De Micha etiam legimus Iudic. 17. ꝙ idolum sibi fecit, & ꝙ factus læuita sibi in ephot ministrauit, & sic vestem diuinis vsibus deputatā, in vsus idolorum conuertit. Ita recte videntur facere hypocritæ, quia. s. vestes sacerdotales & lineas. i. sanctam & honestam conuersationem, & castam & mundam conditionem quas exterius prętendunt, solent in vsus idolorum ad voluntatem demonū cōuertere, & ad priuatas vtilitates lucraq; temporalia ordinare. Et ideò sicut Iud. 14. legitur, ipse Michas fuit ab hostibus spoliatus, & in hoc ꝙ male egerat, est punitus. quia. s. tales à Deo finaliter puniuntur, pro eo ꝙ illud ꝙ solum ad Dei laudē debet fieri, in contrarijs vsibus exequuntur &c. A

Effundere: Nota ꝙ effundere idem est ꝙ extra fundere, vel ex toto fundere. Effundere. n. pertinet ad res liquidas, vel ad res etiam separatas, sicut est aqua, vel sanguis, vel pecunia, sicut expandere pertinet ad res continuas atque siccas, sicut est pannus, vel liber, vel huiusmodi. Dicam ergo ꝙ effusio pertinet ad Deum ad iustum, & ad impium. Ad Deum dico pertinet, quia. s. quanto res melior est & perfectior, tanto solet se diffundere latius & abundantius vniuersis. ¶ Et sic notabis quod Deus Effundit A

Dulciter riuulos fluminis

Ista enim sunt Dei negocia,

Dulciter radios flaminis
Fortiter liquorem sanguinis
Arctius splendorem luminis
Effundet acriter feruorem fulminis
Effundet grâditer honorē culminis.

negocia, quæ à Deo non solum diffunduntur immo etiā effundūtur. Dicam ergo ꝙ Deus effundit humorem fluminis ad nos vegetandum, & ista est effusio suæ misericordiæ & gratiæ, quæ aquæ seu flumini comparat, quia.s. Deus gratiam suam spiritualem & temporalē non cessat effundere, & nos suis bñficijs irrigare. Effundit misericordiam suam, culpas indulgendo. Ecclesi. 18. Patiens est Deus in illis, & propter hoc effundit misericordiam suam super illos. Effundit gratiam, virtutes augendo. Ecclesi. 24. Ego sapiētia effudi flumina. Effundit baptismum, mentes abluendo. ad Titū. 3. Per lauacrū regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde &c. vt iustificati &c. Effundit lachrymas pœnitentiæ, culpas abstergendo. Ezec. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini &c. Effundit etiam terrenam substantiam, cunctis succurrendo. qa .s. sicut pluuia effunditur in locis fructuosis & infructuosis, sic Dei beneficia effunduntur tam bonis quam malis Iob. 36. Effundit imbres ad instar gurgitum qui de nubibus fluunt. Effundit ergo Deus humorem fluminis ad nos vegetandū. ¶ De-
B nique dico ꝙ ipse effundit vigorem flaminis ad nos consolandum seu visitandum. Sicut.n. Leo inspirando, & Spiritum seu anhelitum effundendo & emittendo super catulos suos, ipsos viuificat & confortat, sic Deus Spiritum sanctum effundendo super fideles, ipsos viuificat & confortat. Vnde ipse est qui dicit Ezec. 39. Effundam Spiritum meum super omnem domū Israel. & Iobel. 2. Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. ¶ Adhuc dico ꝙ Deus effundit liquorē sanguinis ad nos redimendum, more.s. pellicani qui proprium sanguinem pro pullis viuificādis effundit Heb. 9. Sine sanguinis effusione nō fit remissio. & Heb. 11. Fide celebrauit pascha in sanguinis effusione. Et illud Matth. 21. Hic est sanguis meus noui & æterni testamēti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. ¶ Insuper dico ꝙ Deus effundit splendorem luminis ad nos instruendum seu dirigendum, & iste est splendor & sapientiæ & doctrinæ, quem inspirando & prædicando, & per scripturam declarando diffundit. Ecclesi. 24. Doctrinam quasi prophetiam effundam. ¶ Rursum dico ꝙ Deus effundet ardorem fulminis ad nos puniendum, hoc est dictu, rigorem suæ iustitiæ. Vnde pro certo iste est qui effundit iram suam in gentes quæ eum non cognouerunt, & in regna quæ nomen eius non inuocauerunt. Iste est qui effundit frameam & concludit aduersus malos, vt non gloriētur omnes qui operantur iniquitatem, sicut ipse protestatur in psal. Ipse est qui dicit Ezec. 20. In brachio extento & furore effuso regnabo super vos. & cetera similia. quia.s. Deus in iudicio cōtra impios se eriget, & iram suam in ipsos diriget & effundet. Hiere. 14. Effundam super eos malum suum. ¶ Demum dico ꝙ Deus effundit honorem culminis ad humiles sublimandum. Patet in Saul, cuius humilitas facile deprehenditur, dum patris asinas quæ perierant, quæsiuit, & se de minima Tribu Israel, & de nouissima cognatione inter omnes familias de Tribu beniamin fatetur. 1. Reg. 9. & tamen Dei iussu & inspiratione ad regni Israelitici fastigium per Samuelem leuatur. 1. Regum. 10. Tulit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius .s. Saul, & deosculatus est eum, & ait. Ecce vnxit te deus super hæreditatem suam in principem. Dei autem hæreditas Israel. Esa. 19. Hæreditas autem mea Israel. Patet ergo quomodo ef-
C fusio pertinet ad Deum. ¶ Secūdò dico ꝙ effundere potest referri ad virum iustum. Iusti.n. effundunt se & sua. Se dico, ꝙ fit quando ad voluntatem Dei & vtilitatem proximi totaliter se exponunt. psal. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Proximi etiam, quod fit quando sua iustè distribuunt & expendunt. Ioan. 2. Nummulariorum effudit æs. Sicut ergo videtur ꝙ liquor effusus ad nihilum deducitur, terra exinde humectatur & imbibitur, aer etiam inde refrigeratur & temperatus efficitur, sic dicam ꝙ cor nostrum effusum, resolutū liquefactū, ad nihilum deducitur in conspectu.s. sui ipsius per humilitatem & contritionem. Terram etiam alienam .s. pauperes humectat & impinguat per elemosynam & compassionem. Aerem verò conscientiæ temperat & refrigerat per grām & deuotionē. Rei etiam quam tangit. i. ipso Deo se applicat seu intimat per orationem & dilectionem. Et sic dico ꝙ est effusio tangens cor proprium, hæc est contritio. Et est effusio quæ fit ad proximum, hæc est compassio. Et est effusio pertinens ad Deum, hæc est deuotio seu oratio aut dilectio. Sic ergo dico quod iustus Effunditur per

Contritionem delictorum memoratiuam
Proximorū cōpassionem consolatiuam
Deuotionem diuinorum amplexatiuam.

Effundit dico iustus per contritionem scelerū. Nubes.n. effusa pluuias solet emittere, & in seipsa solet deficere, & cōsumptis vaporibus aerem serenare. Sic verè effusio contritionis, nubem. i. cor nubilosum solet resoluere, & aquā lachrymarum stillare, & aerem conscientiæ à vaporibus criminum emundare. Amos. 5. Vocat aquas maris, & effundit super faciem terræ. & illud prædictum Eze. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini. Aqua.n. maris est lachryma amara, quæ reuera aqua munda dicitur, quia quādo per contritionem effunditur, anima lauatur, & à peccatis abstergitur. Vnde Thre. 2. dicit. Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra iecur meum.s. per contritionem. ¶ Item dico ꝙ effunditur iustus per D
cōpassionē viscerum. Qñ.n. ignis terram tāgit, statim resoluitur, & præ ebullitione effunditur, & circumquaq; exiēs segregatur. Sic affectio nostra aliena miseria tacta, solet per cōpassionē resolui, & per exteriora beneficia ad proximos condiuidi & effundi. & maximè ista debēt ad pauperes distillari, & misericorditer ordinari. Et istud propriè videtur oleum Magdalenę, ꝙ effudit super caput Iesu, sicut dicit Mat. 26. quia.s. vnguentum seu oleum misericordiæ & elemosynæ in Iesum. i. in pauperes Christū repręsentantes, debet effundi, & in vsus eorū expēdi. vt ēt sicut de magdalena dicit ibidē, quia.s. domus repleta est odore vnguenti. Ioā. 12. sic & de tali elemosynaria & cōpassiua effusione odor bonæ famæ possit ab oībus præsentari. Cant. 1. In odore vnguētorū tuorū curremus, oleū effusum nomē tuū. Dicit ergo quilibet pius hō illud Esa. 44. Effundā aquas super sitiētē, & fluenta super aridā. qa.s. super pauperes sitiētes & aridos dñt aquæ & flumina beneficiorum effundi. & merito, quia pro certo sicut dicitur Esa. 58. Cū effuderis esurienti aīam tuā, supple per cōpassionē interiorē, & aīam afflictā repleueris.s. per elemosynā exteriorē, tūc inquit orietur in tenebris lux tua, & tenebrę tuæ erūt sicut meridies. Ista est ergo effusio qua effunditur iustus per cōpassionē viscerū. ¶ Itē dico ꝙ iustus effunditur per deuotionē superū. Cor.n. ad Deū eleuatum, per deuotionem effunditur, & in seipso per dilectionē liquescit, dissoluitur & mouet, & sic hō per orationem ad Deum se effundere comprobat. Effunditur ergo per deuotionē psal. Effundite coram eo corda vestra, Deus adiutor vester in æternum. Item per dilectionē. Roma. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus vestris. Per prædicationē. psal. Diffusa est gratia in labijs tuis. Per orationē. psal. Effundo in conspectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio. Sic ergo patet quō inuenitur effusio pertinens ad iustum. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur effusio pertinens ad impiū. De malo enim homine nota quod ipse effundit

Gratiam, ipsam amittendo
Sanguinem, proximū lędendo
Seipsum, malis exponendo.

Dico ergo ꝙ mali effundunt gratiā, virtutes deponendo. Fatui.n. si quā habent aliquid gratiæ & virtutis, non solent illud seruare, sed potius facili occasione perdere & euacuare. Prouerbium.n. commune est, qđ miser vel infęlix nunquam habebit bonam scutellam, quin eam effundat. De belidibus & filiabus regis Danai legitur ꝙ viros suos ad instinctum patris, prima nocte nuptiarum proditiosè occiderunt, propter quod dicit fabula ꝙ ipsas dij ad pœnam æternā in inferno damnauerunt, quæ.s. fuit vt dolium sine fundo implere volentes, semper aquam infunderent, vt.s. quantum à parte superiori possit infundi, semper à parte inferiori effunderetur, & sic imperpetuū laborarent. Sic verè dico ꝙ in mundo sunt multi peccatores infęlices, qui.s. non possunt habere aliquam bonam scutellam (vt rudi & inusitato vocabulo vtar). i. aliquam virtutum copiam cōgregatam, quin ipsam effundant faciliter & emittant, & peccando occasione facili ipsam perdant. Videntur.n. habere dolium cordis perforatum, & fundo seu fundamento constantiæ & perseuerantiæ priuatum, quia.s. quantum infundunt, tantum effundunt, & quantum boni laborando acquirunt, tantū peccando amittunt. Bene ergo dicitur Ecclesi. 20. Gratiæ fatuorum effundentur. Et merito, quia sicut subiungitur Ecclesi. 21. fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. Patet ergo ꝙ mali effundunt gratiam, virtutes deponendo.

F pendo. ¶ Item dico q mali effundũt sanguinem, simplices affligendo. Crudeles.n.homines videntur similes Leonibus, q .s.in sanguinis effusione se delectant. Sicut.n.dicitur Proue.1. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem. Et isti pro certo sunt fatui, quia scriptura nunquam fallitur, quæ dicit Geñ.9. Quicunq; effuderit humanum sanguiné, effundetur sanguis illius. Sed de hoc vide infra de sanguine. Effundũt ergo mali sanguinem humanum, impie agendo, vel proximũ affligédo. Ité dico q isti effundũt seipsos, peccatis exponendo. Ille.n.aliquid dicitur effundere, qui nihil sibi vult retinere. Sic homo tũc téporis se effundit, quãdo ea toto vitijs se exponit. Et sic dico quod aliqui effunduntur

Deliciosè edendo	Effunduntur dico dum
Luxuriosè agendo	edunt gulosè vel delicio
Seditiosè viuendo	sè cõtra illud Eccles.37.
Impetuosè loquendo	Nõ te effundas sup oém
Rerum copiam aggregando	escam. Ité agẽdo impu
Opulentiam deserendo	dice & luxuriosę, sicut
Culpę veniam desperando.	Rubé, qui fędauit cõcu

binam patris sui Iacob, vt dicitur Geñ.49 Ascendisti cubile patris tui effusus es sicut aqua, non crescas. Item viuendo iracunde & litigiosè, de quo in psalm. Effusa est contentio super principes. Item loquendo indiscrete & impetuose, cõtra illud Eccleñ.32. Vbi non est auditus, nõ effundas sermonem. Quia sicut ibidem dicitur, adolescens, loquere in tua causa, vix &c. Item aggregando rerum copiam affectuosè, sicut in persona auari terrena affectantis, dicit Hie. Thre.2. Effusum est in terra iecur meum. In terra inquit.i.in terrenis. Item effunduntur dimittendo opulentiam dolorosè atq; luctuosè .s.in morte, qñ .s.ipsi morientur, & bona eorum vndiq; effundent.3. Reg.13. Altare scindet, & effundet cinis. Ité desperãdo culpę veniam obstinate & præsumptuosæ, sicut.s.de Iuda desperare dr Act.1. q effusa sunt omnia viscera eius. Mali ergo ad multa mala vitia effunduntur & etiam diffunduntur. Diffundunt.n.se in mundi prosperis dilatãtes, & mũdi opulétias ambiétes.2. Re.5. Philistijm diffusi sunt in valle raphan. Diffundentur autem postea omnino deficientes & pereuntes. Sap.5. Spes impij tanquam lanugo.sequitur. Et tanquam fumus qui à vento diffusus est. & Sap.2. dicitur de morte eius. Extinctus cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tanquam mollis aer &c. Sufficit de effundere seu diffundere.

A **Effraim.** Nota q Effraim fuit vnus de fratrib' Ioseph, q inter filios Iacob duodecimũ tenuit locũ, & duodecimam fecit tribum. Ioseph.n.in effraim & manasse fratribus suis, duplicé sortem habuit, & sic in loco duorũ successit, pro eo q Leui cui dabantur decimæ, nullam hæreditatem assumpsit. Igitur cum effraim interpretetur crescens seu augmentatus, seu etiam fertilitas vel augmentum, cum etiam tribus effraim fuerit illa q magis idololatriæ vacauit, & quæ prima filios Israel ad idololatrandum induxit, quia.s. Ieroboã qui regnum Israel diuisit, & contra dominum suum Salomonem se erexit, & qui vitulos aureos in Dan & Bersabeæ conflauit de effraim tribu fuit, sicut dr.3.Reg.11.& Eccleñ.47. ex effren imperare imperium durum &c. videtur q in bono & in malo possit assumi. Dicam ergo q per effraim põt intelligi vir iustus, ecclesia, Paradisus, vel etiam vir impius seu iniustus.

B ¶ Primo ergo dicam q effraim significat virum iustum, qui.s. crescens seu augmentatus dicitur, pro eo q semper in melius proficiens, gratijs & virtutibus augmentatur, & eo q vsq; ad magnæ perfectionis cumulum proficiscitur. Et ideò in scriptura in pluribus locis fit métio de mõte effraim. ad denotãdũ q iustus semp debet esse in mõte nõ in valle.i.in pfectionis acumine, nõ in pede. Iudi.19. Fuit qdã vir leuites, habitãs in latere montis effraim. In qbus verbis ostendit q quicũq; vult esse bonus effraim.i.vir iustus atque perfectus, debet esse

A malis cętibus resipiscens	Primũ fit, qa debet
Virtutum viribus reuiuiscens	viuere singulariter.
Perfectis actibus proficiscens	Quidam inquit. Se-
A vanis motibus obliuiscens	cũdũ fit, quia debet
In cœli turribus concupiscens.	pfici virtualiter. Vir

inquit. Tertiũ fit, qa debet augeri efficaciter. leuites .i. additio & appositio. Quartũ fit, quia debet locari immobiliter. Habitans. Quintũ fit, quia debet leuari supnaliter. In latere montis effraim Sit ergo in ipso qdã singularitas separatiua, qa .s. ipse debet esse quidã, nõ oĩs. Teste.n.Sen.in epistola, Nusq est, q vbiq; est. Res.n.solitariæ & singulares sunt in natura præ ceteris excellentes, patet de phœnice aue vnica & singulari, quam in natura præ ceteris admiramur. Patet de Margarita, quę & vnio dr, quia vna & singularis semp in suo conchili reperitur, quæ tñ in medicina præ ceteris lapidibus cõmendat. Patet de polo arctico, q in nro hemisphęrio est vnica & singularis stella & immobilis, quæ ad dirigédũ nautas, p astronomos, prę ceteris vtilior reperit. Sic reuera dica q illi qui singulares & solitarij volũt viuere, & à cõi cõsortio hoim plus abesse, solent & possunt præ ceteris boni esse, & sibi & alijs pficere & pdesse. Sed de hoc videbitur infra de solitudine, vel etiã singularis. q quidé ostédit cũ dr quidã, q idé est q vnus & singularis. Qui ergo vult secũ solus morari, magis põt esse effraim.i.magis potest virtutibus augmentari. Oseæ.8. Onager solitarius ubi effraim. Quidã inquit. De quo põt exponi illud q scribitur Iudi.17. Fuit eo tpe vir quidã de mõte effraim, nomine Michas. Michas.n.interpretat quis est hic, aut quis est iste, quia.s.tales singulares ita solent alios virtutibus excellere, q admirando possumus dicere qui sunt hi, & qui sunt isti dicere & clamare. Sic ergo in effraim.i.in viro iusto, augmentato virtutibus vel adaucto, quædam est singularitas separatiua. ¶ Deniq; sit in ip C so qdã virtualitas roboratiua. Vir inquit, qui.s.dr à virtute vel à virescétia vel virore. Arbor.n.nunq augmétat, nisi qdiu virescit, sicca.n.arbor nunquam crescit. Sic verè nec aliquis augmétatus efficii vel pfectus, nisi virore gr̃æ sit humectus. Vir inquit.1.Reg.1. Fuit vir vnus de Ramatha in Sophin, de mõte effraim, & nomé eius Helcana. qui interpretat zelus, vel Dei possessio &c. Vide infra de viror in tabula in multis locis. Sit ergo in illo qui vult esse effraim, quędã virtualitas roboratiua psal. Effraim fortitudo capitis. ¶ Adhuc sit in ipso quædam cõtinuitas vegetatiua. q ostendit cũ dr leuites, q interpretatur appositio seu additio. quia.s.sicut puer nunq ad augmétũ debitũ pducit, nisi nutrimétũ cõtinuũ mébris ipsis apponat sic nec hõ cõplementũ morũ & virtutũ attingit, nisi qui cõtinuè in virtutibus & bonis operibus vegetat & crescit. Leuites inquit. Iud.18. Cũ venissent in mõté effraim, intrauerunt domũ Michæ, agnoscétes vocé adolescétis leuitæ. Adolescés qui adhuc est in crescédo, & leuita, q interpretat appositus, incremétũ & pfectũ virtutũ designat, de quo Hie.22. Audiui effraim trãsmigranté.i. de bono in melius pcedété. Sic ergo in illo qui vult esse effraim.i.iustus & augmétatus & cõpletus, debet esse quędã continuitas augmentatiua seu vegetatiua. Leuites inqt. D ¶ Insup sit in ipso quædã immobilitas collocatiua, q ostendit cũ dr habitãs. Habitare.n.morã & statum in aliquo loco designat, quia.s. peregrinus qui nõ facit nisi trãsire, nõ dr pprié habitare. Plãta n. nunq augmétat aut crescit, nec ad debitũ complemétũ attingit, nisi illa q in aliquo certo loco sine mutatione residet atq; sistit. teste.n. Señ.1 epistola. Nõ cõualescit plãta quæ sæpe transfertur, & nihil adeo sanitaté impedit, vt remediorum crebra mutatio. Sic verè dicã q status, quies perseuerãtia & immobilitas in vno pposito seu loco, valde pficit ad obtinédũ virtutũ debitũ cõplemétũ, & ad hoc q quis effraim spiritualiter possit dici, qa.s.nemo in virtutibus magnus efficitur, nisi q à motu mẽtis & corporis quiescit atq; sistit, & nisi q magis habitator q peregrinus cẽletur. Habitãs inquit. Vide infra de habitare. vnde Iudi.19. Apparuit hõ senex, reuertés de agro, q & ipse erat de mõte effraim, & habitabat in Gabaa. Sit ergo in illo qui vult esse virtuosus & iustus, quędã immobilitas quietatiua, habitans inquit. ¶ Demũ sit in ipso quædam supernalitas contemplatiua seu subleuatiua.s. contemplatio vel affectio superiorum & æternorum honorum, q ostenditur cũ dicitur. In latere montis effraim. mons.n. altitudinem contemplationis designat. Vnde de Moyse legitur Deu.34. q ipse ascédit super monté nebo, & ostédit ei Deus totã terrã effraim. & de Gedeone Iudic.7. dicitur q ipse misit nuncios in omnem montem effraim. Et nota si vis quod illi qui tali modo dicuntur effraim scilicet viri iusti, Deum

Aspiciunt fide cognoscendo	Talibus.n. Deus
Suscipiunt mente diligendo	manifestat. psal.
Recipiunt sibi succedendo.	Qui sedes super

cherubim, manifestare coram effraim. Apud tales & dominus hospitatur. psal. effraim susceptio capitis mei. Talibus insuper Deus cõicat, qa.s.isti sunt filij & successores Dei in gloria Paradisi. Hie 31. Effraim primogenitus meus. & ibidem. Filius honorabilis mihi effraim. Patet ergo quõ p effraim itelligitur iusti conditio. ¶ Secundò dico q per effraim intelligitur eccle B siæ seu religionis possessio. Ista est.n. quæ virtutibus augetur, & quæ

& quæ bonis operibus cottidiè augmentantur. Dici ergo poteſt effraim, quia ibi

Viget deuotio
Clamat confeſsio
Audiť prædicatio
Sentiť caſtigatio.

De deuotione patet quia in pſal. dicitur illud prædictum. Effraim ſuſceptio capitis mei. De confeſsione etiam patet, quia ſicut dicitur Iudic. 3. Inſonuit buccina in monte effraim. De prędicatione verò pōt dici illud Iud. 7. Miſit Gedeon nūcios in oēm montē effraim dicēs. Deſcēdite in occurſum Madian. ſequiť. Clamauitq; omnis effraim. Et illud ꝙ diciť in pſa. Ecce audiuimus eū in euphrata. De correctione vero pōt dici illud pſa. Filij effrem intendentes & mittentes arcum. & Iudic. 5. Effraim deleuit eos. ¶ Si vero velis per effraim potes intelligere augmentum et opulentiam paradiſi quia videlicet Ibi

Conſpicitur Dei eſſentia
Percipitur Dei clemētia
Cōmēdatur Dei potētia
Vēdicať alta prædētia.

Eſt enim locus clar⁹ in quo Deus nude conſpicitur. pſal. Manifeſtatę coram effraim &c. vt ſupra. Itē eſt locus opulentus vbi bonū omne percipitur, quia. ſ. ibi eſt fęlicitas ſempiterna. Gene. 48. Effraim poſuit ad dexteram. Dextera. n. fęlicitatē ęternā ſignat. Itē ibi eſt locus lętus vbi Deus alte cōmēdať. Vnde illud prædictum Iudi. 3. Inſonuit buccina in monte effraim. Itē ibi eſt locus altus vbi iuſtus digne principať. Vnde illud prædictum
F Iudi. 19. Habitans in latere montis effraim. ¶ Tertio dico ꝙ per effraim pōt intelligi vir iniquus. Cōſtat enim ꝙ mali cultum Dei derelinquunt, idola. i. peccata ſeu bona terrena amplexantur, colunt, vitulos aureos. i. mundi diuitias deauratas
E adulādo adorant & diligūt. Oſeæ. 40. Particeps idolorum effraim. Et nota ꝙ peccator poteſt dici effraim, quia

Inuidus & malicioſus
Superbus & præſumptuoſus
Rixoſus & ſeditioſus
Immundus & luxurioſus
Languidus & deſidioſus
Ignarus & obliuioſus
Auarus & calumnioſus
Inanis & vani glorioſus
Inſtabilis & infructuoſus
Infidelis & periculoſus
Finaliter ipſe erit flebilis atq; luctuoſus.

Eſt dico inuidus & malicioſus. Eſa. 9. Vnuſquiſq; carnem brachij ſui vorabit, manaſſes effraim, & effraim manaſſen, & ſimul ipſi cōtra Iudam. Eſt etiam ſuperbus & ambitioſus Eſa. 28. Vę coronæ ſuperbiæ ebrijs effraim. Item eſt rixoſus & ſeditioſus. Iudi. 12. In effraim orta eſt ſeditio. Itē eſt immūdus & luxurioſus. Oſe. 5. Fornicatus eſt effraim. Itē eſt languidus & deſidioſus. Oſeæ. 6. Vidit effraim lāguorē ſuū Itē eſt ignarus & obliuioſus. Oſe. 7. Factus eſt effraim quaſi colūba ſeducta nō habens cor. Itē eſt auarus & calumnioſus. Oſeæ. 12. Calumniā dilexit, & dixit effraim. verūtñ diues effectus ſum. Itē eſt inanis & vanigloriosus. Oſeæ. 12. Effraim paſcit ventum ſequitur ęſtum. Item eſt inſtabilis & infructuoſus Oſeæ. 9 Effraim quaſi auis auolauit. Item eſt infidelis & periculoſus, quia ſicut diciť Oſeæ. 9. Effraim ducit ad interfectiōdem filios ſuos. Item ipſe erit finaliter fractus & flebilis atq; luctuoſus. ſ. qñ damnabitur in æternum Oſeæ. 10. Cōfuſio effraim capiet. & Zacha. 9. Diſperdam quadrigam ex effraim. Idem autem per omnia dic de mundo.

A **Effugere.** Vide infra de fugere vbi fieť, vel infra de euadere, & alijs ſimilibus.

A **EGenus. Egeſtas.** Nota ꝙ quadruplex eſt egeſtas videlicet Egeſtas

Commendabilis & veneranda
Deteſtabilis & euitanda
Miſerabilis & ſubleuanda
Formidabilis & cauenda.
¶ Prima egent viri virtuoſi
Secunda egent viri vitioſi.
Tertia egent viri luctuoſi
Quarta vero egent viri doloroſi. ſ. damnati.

¶ Primo ergo dico ꝙ inuenił egeſtas hominum iuſtorum & iſta eſt quædā egeſtas temperātię & abſtinētiæ, quia. ſ. iſti volūtarie ſūt pauperes & egēni. vt in paradiſo valeat abundare. Exēplo Chriſti de quo dicitur. 2. Corin 8. ꝙ cum diues eſſet, pro nobis egenus factus eſt. Tali autem egeſtate eguerunt Sācti dum viuerent in hoc mūdo, quia ſicut dicit Apoſtolus Heb. 11. Iſti fuerunt egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes in ſpeluncis & in cauernis terræ. & 2. Co-
D rin. 6. dicitur de ſanctis ꝙ ipſi fuerūt ſicut egētes, multos aūt locupletantēs, tanquām nihil habentes, & omnia poſsidētes.
B Iſta eſt ergo egeſtas hominum iuſtorum. ¶ Secūdo dico ꝙ in uenił egeſtas hoim malorū, & iſta eſt Spiritualiter loquendo egeſtas raptorū, egeſtas auarorū, egeſtas ēt oīm peccatorum. Omnes eñi iſti ſunt ſicut ignis, qui cōſumit & deuorat quicquid apponiť, & rurſus indiget vt rurſū nutriať. De raptorib⁹ patet, q omnia bona aliorū deuorāt, & tñ ſemp pauperes ſūt & egent. Figurati in illis vaccis macilentis Gene. 41. quæ deuorata pinguedine aliarū, nullum ſaturitatis dedere veſtigiū. Ideo Prouer. 11. diciť ꝙ alij diuidūt propria, & ditiores ſūt. Alij rapiūt nō ſua, & ſemp in egeſtate ſunt. Et ꝓ certo multi nobiles noſtri hmōi ſunt & magni viri, qui rectè videnť eſſe maledicti maledictione Ioab. principis militiæ Dauid, de quo diciť. 2. Reg. 3. Non deficiat de domo Ioab fluxum ſeminis ſuſtinēs, & leproſus & tenēs fuſum cadens gladio, indigens pane. quia. ſ. tales nobiles ſeminiflui ſunt per luxuriā, leproſi ſūt. i. fœtētes per infamiam, tenēt fuſum per molliciem effœminatam, cadunt gladio per iracundiam, & finaliter per diuinam iuſtitiam, & ſemper pane indigent per penuriā. Animalia eñ. rapacia ſunt vt communiter pauperiora. Et ideo Eccleſi. 10. dicitur melior eſt qui operatur & abundat quam qui glorietur & indiget pane. Et vere tales gloriantes & glorioſi bene dicuntur, eo, ſcilicet quia per ſuperbiam iactantiam & vanā gloriam præ cæteris extolluntur, non tamen propter hoc minus indigere & eſſe pauperes dignoſcuntur. Et hoc eſt ꝙ dicitur in ſcriptura Prouerb. 14. ꝙ vbi verba ſunt plurima ibi frequēter egeſtas. Quod etiam de inferiorib⁹ & baliuis, clientuliſq; dominorum ſępe videmus quia. ſ. iſti aliena rapiunt vt ditentur, ſed tandem ſua à ſuperioribus aliquotiens rapiunť, & ſic ad egēſtatem ampliorem deducūtur. vnde Prouer. 22. Qui calumniatur pauperem vt augeat diuitias ſuas, dabit ipſe ditiori ſe, & egebit. Multi enim nobiles ſunt qui quanto plus rapiunt alienum, tanto amplius pauperes fiunt. De iſtis ergo determino ꝙ iſti quibuſdam ſuis pauperibus viliores & quibuſdam ſuis ruſticis ſunt peiores: ꝙ bene teſtatur ſcriptura dicens. Prouerb. 12. Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi quàm glorioſus & indigens pane. Et merito, quia pro certo indigentia & inſufficientia magnorū, oppreſsio eſt & deſtructio ſubditorum, quia ſicut dicitur Prouerb. 28. Dux indigens cenſu multos opprimet ꝑ calumniam. ¶ De auaria vero ꝙ continuè egeant patet, quia ſ. ſicut vorago ſeu charybdis aquas abſorbens quanto plus de aquis recipit, tanto minus apparet ꝙ recipit, immo ſemper indigere videť vt recipiat iterato, ſic auari nunquam ſatiātur receptis ſed ſemper indigent recipiēdis. pſal. Diuites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Iſti videntur intraſſe maledictionem Tātali, qui ſecundum fabulas in inferno poſitus eſt in aqua vſque ad labium inferius, ſed quia caput inclinare non poteſt, quanto plus abundat, tanto magis eget, & quanto plus habet aquam, tanto plus habet ſitim. Indigētia enim ſua eſt inutilis quia affluentiæ potentia amplius irritatur. Sic eſt de diuitibus & auaris, quanto enim plus habent, tanto magis egent. Vnde Sene. dicit quòd diues eſt non qui magis habet, ſed qui minus eget. Et ideo de maledictione iſtorum dicitur Mal. 2. Mittam in vos egeſtatē, & maledicā benedictionibus veſtris. i. opulentijs veſtris. Vnde diuitib⁹ dicitur Apoca. 3. Dicis inquit, quia diues ſū & nullius egeo, cū ſis miſer, miſerabilis & pauper, cęcus & nudus. ¶ De peccatorib. aūt patet, qu a ſ. omnib. bonis Spūalib. indigēt. Sūt. n. ſicut terra ſterilis & deſerta in qua eſt carentia & indigentia omnis boni. Prouer. 3. Egeſtas à dño in domo impij, ꝙ vtiq; nō eſt de iuſt⁹. Iſti. n. nō ſunt egētes, ſed potius abūdātes. ſicut eñ dicitur Lu. 5. Nō egēt qui ſani ſunt medico, ſed qui male hñt. 1. Corin. 12. Honeſta noſtra, ſupple mēbra nullius egent. Teſte enim Sene. Iuſtus nō eget niſi ſeipſo, in hoc. ſ. Deum imitās. De quo dicitur Eccle. 42. ꝙ neq; adiectū eſt neq; minuetur, neq; eget alicuius conſilio. & in pſal. Deus meus es quoniam bonorum meorū nō
E eges. Sic verè iuſti qui Deū & ſeipſos ſecū hñt, nullius prorſ⁹ egēt. Ad ꝙ monet ſcriptura Eccle. 40. Fili in tpe vitę tuæ nō indiges, melius eſt eñ mori q̄ indigere. Nō indigeas inquit ſupple virtutibus, vel non indigeas, ſupple terrenis opibus, ſed modico contentus ipſas abhorreas & contēnas, quia pro certo melius eſt mori quàm taliter indigere. Iuſti. n. non indigent terrena opulentia, non indigēt pœnitentia, nō indigent ſapientia, nō indigent niſi frequenti confeſsionis mundicia & æternæ hoſpitalitatis cōplacētia, & mutuæ firmitatis beneuolētia. Qđ nō indigeat opulentia, patet Prouer. 31. vbi de muliere forti. i. de diuina gratia diciť ꝙ cōfidit in ea cor viri ſui

& spolijs non indigebit. Itē ꝙ nō indigeat pœnitētia, quia. s. nō cōmutit pœnitēda patet Luc. 15. de nonagintanouē iustis ꝙ ipsi nō indigent pœnitētia. Quod isti nō indigeāt sapiētia, patet quia. s. ipsam administrat liberaliter eis Deus patet Iac. 1. vbi dicitur. Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluēter. s. solū ꝙ isti indigeāt purificatiua confessione & mūdicia, s. pro quotidianis venialibus, patet Ioā. 13. Qui lotus est, nō indiget nisi vt pedes lauet. Itē ꝙ isti indigeāt æterni hospitij cōplacētia patet Iud. 19. vbi dicit. Nulla re indigemus nisi hospitio. Itē ꝙ isti indigeāt mutuę charitatis firmitate & amicitia, patet, quia sicut omnia mēbra indigēt vnū altero, sic homines. 1. Corin. 12. Nō pōt dicere oculus manui opera tua non indigeo &c. Sed teuera econtra, mali omnibus indigēt, dicētes illud Hier. 44. Ex eo tēpore quo cessauimus sacrificare reginę cœli, & libare ei libamina, omnib' indiguimus, & gladio & peste cōsumpti sumus. Mali eñ qui reginę cœli. i. beatę virgini per bona opera nō sacrificāt, cōstat ꝙ bonis omnibus indigēt atq; carent. Isti enim indigent

Gratia viuificante
Gloria beatificante
Doctrina rectificante
Iocunditate lętificante
Fidelitate iustificante
Stabilitate fortificante.

Dico ergo ꝙ mali indigent gratia quæ viuificat Iob. 30. Vita ipsam putabantur indigni, ægestate & fame steriles. Item indigēt gloria quæ beatificat. Ro. 3. Omnes enim peccauerūt & egēt gloria Dei. Itē indigēt doctrina quę rectificat Heb. 5. Rursum indigetis vt doceamini. Itē indigent iocunditate quę lętificat. Vnde Prouer. 31. Da merentibus vinum &c. sequitur. Bibant & obliuiscantur egestatis suæ. Item egent fidelitate quæ iustificat. De quo Prouerb. 11. Qui despicit amicum, indigens est corde. Itē egēt stabilitate quæ fortificat, quia. s. tales nō habēt cōstantiā & stabilitatē cordis. Prouer. 10. Virga in dorso eius qui indiget corde. Tales enim sunt mali egeni seu indigentes qui. s. non sunt digni stare inter bonos homines & valētes, iuxta illud ꝙ præcipitur Deu. 15. Omnino indigēs & mēdicus nō erit inter vos. Et Act. 4. dicitur ꝙ inter Apostolos & discipulos nullus penit' egēs erat. Patet ergo ꝙ est & inuenitur egestas & indigētia hoim peruersorū. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur idigētia hoim miserorū & pauperū & egenorū & illa pro certo

D A tyrannis solet despici crudeliter
A clementibus solet aspici benigniter
A domino solet liberari salubriter
Ab eodem solet exaltari fęliciter.

Dico ergo ꝙ tyranni egenos crudeliter affligūt & despiciūt. Despiciunt enim eos, necessaria denegando Esa. 41. Egeni & pauperes quærunt aquas, & nō sunt. Ipsos decipiendo atq; fraudando. Amos. 4. Audite verbū hoc vaccę pingues qui estis in monte Samariæ, qui Calumniam facitis egenis, & cōfringitis pauperes. Ipsos lędendo seu iniuriando. Iob. 24. Mane primo cōsurgit homicida vt interficiat egenū & pauperē. ¶ Itē, dico, ꝙ clemētes egenos benigniter adiuuāt & respiciunt. iuxta illud Eccle. 4. Rogationem contribulati ne abijcias & ne auertas faciem tuā ab egeno, & ab inope ne auertas oculos tuos. Et aduerte ꝙ isti debēt respici & videri, videlicet vt foueantur. Esa. 58. Egenos & vagos indue in domum tuam, cum videris nudum, operi eum. Vt eruantur. s. ab impijs oppressoribus. psal. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate eum. Et vt præmia æterna exinde recipiantur & promereantur quia. s. sicut dicitur in psal. Beatus qui intelligit super egenū & pauperē, in die mala liberabit eū dominus. ¶ Itē dico ꝙ Deus & Sācti egenos salubriter liberāt & eripiūt. psal. Ego vero egenus & paup sū, deus adiuua me, & alibi dicitur de eo ꝙ ipse eripit inopē de manu fortiorū eius egenū & pauperē à diripiētibus eū. Itē dico ꝙ Deus, & Sācti egenos quāq; tēporaliter, semper aūt æternaliter exaltant & præficiūt, quia s. sicut dicitur. 1. Reg. 2. Deus est de puluere suscitans egenū, & de stercore erigēs pauperē. Ista est ergo ingētia hominum

E miserorum. ¶ Quarto principaliter dico ꝙ inuenitur indigētia seu egestas hominum damnatorum, isti enim indigēt omni bono. Vnde dānatis maledicit dominus Deu. 28. Percussit te dominus egestate & febri, frigore & estu, & aere corrupto ac rubigine. Et si vis, nota ꝙ egestas & paupertas æterna & etiam temporalis acquiritur Propter

Indisciplinatam proteruitatem
Immoderatam gulositatem
Ineruditam fatuitatem
Inexercitatam seu nimis sopitam ociositatem.

De proteruitate indisciplinata dicitur Prou. 13. Egestas & ignominia ei, qui deserit disciplinā. De gulositate inordinata & immoderata dicitur Prouer. 21. quod qui diligit epulas, in egestate erit. De fatuitate inerudita dicit Prouerb. 10. Qui indocti sunt, in cordis egestate morientur. De pigricia & ociositate somnolenta & consopita dicitur Prouer. 28. Qui sectatur ocium replebitur egestate. Et ibidem. 21. Omnis piger semp in egestate est. Et ideo bene cōsulitur Prouer. 20. Noli diligere somnū, ne te egestas opprimat. Ista est ergo egestas damnatorum. ¶ De beatis vero constat ꝙ egestas eis non conueniat, quia. s. sicut dicitur Apoc. 21. Ciuitas hęc non eget sole neq; luna. Et ibidem. 22. dicitur de Sāctis, quia ipsi nō egent lumine lunæ, neq; lumine solis, quoniā dominus illuminabit illos. Hoc ergo de egestate seu indigentia sufficit.

Aegyptus.

Ægyptus vt cōmuniter quadrupliciter, signat. Signat enim mundū, pœnitētię statū, peccatū, & infernū. Ægyptus enim interpretatur tenebrę. Et ideo signat mūdum in quo est tenebrositas errorū. Signat pœnitentiæ statum, qui est tenebrositas humiliatorum. Signat peccatorem vel peccatū, ꝙ ē tenebrositas vitiorū. Signat infernū, vbi est tenebrositas tormētorū. Quod ergo per ægyptum mūdus intelligatur, patet Esa. 19. vbi de incarnatione Christi dicitur. Ascēdet dominus super nubem leuem, & ingredietur ægyptū. Quod etiā per ægyptū intelligatur pœnitentiæ status, patet Exo. 3. Vidi afflictionē populi mei qui ē in ægypto. Quod etiā per ægyptū intelligatur peccatum vel peccator, patet Esa. 31. Aegyptus homo, & non Deus & equi eius caro, non Spiritus. Quod etiam per ægyptum intelligatur infernus, patet Eze. 29. Ecce ego ad te Pharao rex ægypti Draco magne, qui cubas in medio fluminum. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de ægypto inquantū signat mundū & notemus ꝙ per ægyptū pōt mūdus intelligi triplici ratiōe. Primo in ægypto ē caloris inflāmatio. Secūdo ferarū habitatio. Tertio deserti pagratio. Aegyptus eñ ęstibus inflāmatur. A feris habitat. Desertis cōuallatur. Sic verè charissimi in mūdo isto est

Cupiditas feruentissima
Societas iniquissima
Anxietas pęnalissima.

Calores enim ardoris cupiditatem, ferę & Bestiæ designant malorum societatē, desertū vero denotat laboris anxietatē. Dico ergo ꝙ in ægypto ista est nimietas ardorū. In ægypto enim superiori tantus viget æstus secūdū Isid. ꝙ nullus homo pōt ibi tute morari. Soli enim Serpētes & basilisci & alia reptilia viuūt ibi. Illi eñ homines q ibi cōuersantur, toti nigri efficiuntur propter calorē. Sic verè in ægypto huius mundi maximè in parte superiori, id est in statu diuitū & superiorū regnant hodie multi & varij calores & ardores. s. Auaritia, Luxuria, Iracundia propter ꝙ ibi pauci homines. i. paucæ personæ ratione vtentes conuersantur, & multi Serpentes & mali peccatores inibi commorantur. vnde Eze. 30. Dabo terrorem in terra ægypti, & disperdam terram phatures, & dabo ignem in taphnis. Sequitur. Interficiā multitudinem Alexandriæ, & dabo ignem in ægypto. Vnde aduerte ꝙ qui in ista ęgypto ardore auaritiæ sunt inflammati, habent generaliter ista vitia. s.

Ignorantiam
Fraudulentiam
Detractionem
Adulationem.

Ignorantia ostēditur cum dicitur. Aegypti ꝙ interpretatur tenebra. Ideo dicitur Dabo terrorem in terra ægypti. Ad denotandum ꝙ illi qui sunt per ignorantiam tenebrosi, faciliter sunt stupidi & tremulosi, ꝙ maximè pertinet ad auaros, qui semper timēt amittere bona sua. Quia secūdū Senec. Quantū accessimus ad successum, tm̄ successimus ad metū. Et in psal. Trepidauerūt timore, vbi nō erat timor. Itē fraudulētia ostendit cū dicitur, Phatures. i. status illorū qui sūt decepto pauperū, calcator & oppressor. Itē detractio denotat in vocabulo taphnis, ꝙ interpretat os insanū serpētū. Detractores eñ serpentibus similes sunt, quia os eorū insanū est, & venenosū & perniciosū. psal. Os eorū abūdauit malitia. Itē adulatio intelligit per multitudinē Alexādriæ, q interpretat allenās tenebras q. s. adulatores adulādo & facta aliorū iustificādo, tenebras suæ desperationis & timoris alleuiant & supportāt, quia isti sūt qui in malicijs suis lætificāt regē, & in mēdacijs suis principes, sicut dicitur Oseę. 7. In ista ergo ægypto. i. in mundo prout dictū est, inuenitur deceptio, detractio, adulatio, & ignorantiæ offuscatio. Viget enim hodie in mundo ignis & ardor auaritiæ & cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, iracundiæ & crudelitatis. Dabo inquit ignem in Aegypto. Et sic bene dico ꝙ in ista Ægypto. i. in mundo est nimietas ardorum. ¶ Dico etiam ꝙ ibi est societas malorum. In Ægypto C enim habitāt multa crudelium animalium genera. Sūt enim

ibi

ibi hippopotami, qui sunt equi fluuiales, qui de die in aquis natant, de nocte verò exeuntes, segetes hominum depascunt. Item ibi sunt crocodili, qui in Nili fluuio commorātes, mandibulam superiorem soli inter omnia animalia dicuntur mouere. Item ibi nascuntur basilisci, qui solo visu & flatu dicuntur omnia viuētia interimere & necare. Et pro certo in Ægypto huius mundi sunt talia genera animalium peruersorum. Primi enim sunt luxuriosi, qui more hippopotamorum in fluuijs delitiarum versantes, de nocte.i.in abscondito & occulto exeunt facere facta sua turpia & immunda. Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginē. Et ideo isti dicuntur equi fluuiales, quia equ⁹ est animal valdè luxuriosum. Hier. 5. Aequi amatores in fęminas, & emissarij facti sūt; vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Itē sunt ibi auari & ambitiosi, qui more crocodilorum mandibulam superiorem tantummodo mouent, inferiorem vero immobilem semper tenent. quia.s. isti semper ad superiora anhelāt, inferiora vero.s. proximi vtilitatem, mortis necessitatem, & inferni profunditatē nō considerant neq; cauent, sed solum mouere superiorem mandibulam.i. tractare & masticare de superbis & sublimibus vanitatibus se delectant, dicentes.s. illud Esa. 14. Ascendā in cœlum &c. Sūt etiam ibi inuidiosi, quorum visus more basilisci alijs venenum est, quia.s. omnibus quos in prosperitate vidēt inuidēt & ipsos detrahendo inuenenant & corrūpunt. Et sic bene dico ꝙ quia in ista ægypto.i. mundo commorantur inuidiosi, ambitiosi, luxuriosi, bene dico ꝙ ibi est societas malorum. Vnde Ezec. 30. Fortissimi gentium adducētur ad dispecdendam terram, & euaginabunt gladios suos super ægyptū. & sequitur. Tradam terram in manus pessimorum. Ibi est ergo societas malorum. ¶ Est præterea ibi anxietas laborū, ægyptus enim ex vna parte circundatur mari, ex omni alia parte desertis inaccessibilibus est vallata. Sic verè charissimi, mundus & mari & deserto. i. omni genere tribulationū laborum & amaritudinum est vallatus. Eze. 29. Erit terra ægypti in desertum & in solitudinem. Istud maximè patet in filijs Israel, qui quandiu fuerunt in ægypto, semper fuerunt in seruitute, opprǽssione & tribulatione sicut dicitur Exo. 3. Et possumus aduertere ꝙ sicut ægyptus antiquitus decem plagis principalibus fuit afflicta s. sanguine, ranis, cinifib⁹, & muscis, sicut dicitur Exo. 7. & 8. item morte animalium, grandine & vesicis, sicut ibidem dicitur. 9. item locustis & tenebris, sicut dicitur Exod. 10. item morte primogenitorum sicut dicitur Exo. 12. sic verè charissimi, ægyptus mundi multis plagis vulneratur multis tormentis subijcitur, multis vitijs inbuitur, multis tribulationibus infestatur. Et maximè ibi sunt decem plagę per quas possumus intelligere quattuor genera hominum malorum, & sex genera principalium vitiorum. Quattuor enim malorum hominum genera significantur per quattuor reptilia animata de quibus fit mētio per Ranas, cinifes, muscas & locustas. Ranæ enim clamosę significāt malos aduocatos, qui non cessant clamare coaxare, & coarctare. Per Cinifes qui Gallicè dicuntur thentes, quę dormientes inquietant, intelligas malos Balliuos, qui non cessant alios molestare. Per Muscas quæ vlceribus insidiantur, intelligo malos iudices, qui non cessant aliorum defectus & vlcera seu scelera inuestigare, vt sanguinem suæ substantiæ temporalis possint per emendas sugere & habere. Locustę signant detractores, qui famam aliorum nō cessant rodere & vastare. Locusta enim os habet triangulum, & in cauda portat aculeum. Ideo de istis quattuor dicitur in psal. quia Rana, cynomia.i. Musca Cinifex & locusta fuerunt in ægypto. Sed dico adhuc quòd in istis plagis possunt intelligi sex genera vitiorum. Ibi enim est sanguis ecce peccatum luxuriæ, quia sicut dicitur Osee. 4. Furtum & adulterium inundauerunt super terram, & sanguis sanguinē tetigit. Item ibi fuit mors animalium, ecce peccatum pigritiæ, quod homines bestiales occidit. quia secundū Sen. Ociū sine literis mors est, & viui hominis sepultura. Item ibi est vesica inflata, ecce peccatum superbiæ. Item ibi est grando quę dure percutit, ecce peccatum rapinæ & seuitiæ. Ibi fuerunt tenebræ, ecce peccatum ignorantiæ. Ibi est mors primogenitorum.i. animarum, ecce peccatum inuidiæ. Qui enim odit fratrē suum, manet in morte. 1. Ioan. 3. Istis ergo vitijs & tribulationibus subijcitur Aegyptus huius mundi, quia sicut dicitur Esa. 19. Dabo Aegyptum in manu crudelium dominorum. Ista ergo est Aegyptus prout dictum est, vbi inuenitur Anxietas laborū. Societas malorū. Nimietas ardorum. Ideo de ista Aegypto debent filij Israel quantū ad affectū recedere, & ad terrā promissionis quę est in cœlo anhelare. iuxta illud Ose. 11. Puer Israel & dilexi eum, & ex Aegypto vocaui filium meum. ¶ Sed si vis adhuc notare, dic ꝙ Aegyptus significat mundum bonos afficientem. Aegyptus enim semper legitur fuisse filijs Israel inimica, vel falsa amica. Inimica dico quia ipsos tenuit in seruitute, sicut patet Deu. 6. vbi dicitur. Serui eramus Pharaonis in Aegypto Falsa vero amica. vnde de fallacia mundani auxilij dicitur Esa. 36. Confidis super baculum arundineum confractum istum super Aegyptum, cui si innixus fuerit hō, intrabit in manum eius. Sic verè dicā de mūdo, quia.s. semper est & fuit inimicus nociu⁹ & cōtrarius filijs Israel.i. viris iustis & bonis, & maximè viris ecclesiasticis & religiosis. Cōstat enim ꝙ mūdani semper cōsueuerunt odire & persequi viros iustos & se eis ostēdūt inimicos. Exo. 1. Oderāt aūt filios Israel Aegyptij. vel saltē semper est & fuit ipsis falsus & infidelis amicus & sustētator arūdineus atq; vanus, & ideo sperātes in mūdo & mūdanis arguuntur Esa. 30. Ve filij desertores, qui ambulatis vt descendatis in Aegyptū, sperātes auxiliū in fortitudine Pharaōis. Talis ergo regio debet dimitti, & à viris prudētibus despici & exiri. Hier. 42. Nolite intrare in Aegyptum. Ille enim Aegyptū intrat, qui mundū & mūdi pōpā diligit & affectat. In Aegyptū ergo & in mūdū per affectū, cōplacentiā nō est intrādū, sed abinde potius exeūdū. Et merito, quia pro certo ibidē residētes diuersis vitijs & varijs animarū periculis supponūtur. Hier. 42. Si ingrediamini in Aegyptū vt ibi habitetis, gladius quē vos formidatis, vi apprehēdet vos in terra Aegypti, & fames pro qua solliciti estis, adhęrebit vobis in Aegypto. Abinde vero exeūtes, & ipsum quantum ad affectū dimittentes, sanctificātur & emēdātur. psal. In exitu Israel de Aegypto &c. facta est iudea sanctificatio eius. ¶ Et si vis notabis ꝙ ista Aegyptus.i. mūdus fugiendus est & cōtēnēdus ꝓpter multa, videlicet qa est Ibi

Gulę voracitas
Mentis captiuitas
Luxus carnalitas
Grauis cupiditas
Grandis crudelitas
Sensus obscuritas
Cordis debilitas
Falsa fidelitas
Vana prosperitas
Boni sterilitas
Leuis fallacitas
Tristis aduersitas
Mortis necessitas.

Est dico in ista Aegypto voracitas gulositatis. Vnde illi gulosi dicebant Nu. 11. Recordamur pisciū quos comedebamus in Aegypto. Vulgus enim promiscuum vt dicitur ibidē cœpit flagrare desiderio carnium &c. Et percussit dominus populum plaga magna & vocatus est loc⁹ ille, sepulchra concupiscentiæ. Item est ibi captiuitas seu seruitus ociositatis. in mundo enim seu in statu peccati sunt homines in seruitute pigritię & ociositatis detenti. Deut. 24. Memento ꝙ seruieris in Aegypto. Itē est ibi immūdicia seu luxus carnalitatis. Vnde ibi abūdāt equi amatores in fęminas.i. viri luxuriosi. sicut dicitur, 3. Reg. 10. Adducebantur equi de Aegypto Salomoni. vnde ēe de Asmodeo demonio quod occidebat fornicatios.i. de Spiritu fornicationis dicitur Thob. 8. ꝙ ligatus fuit in deserto superioris Aegypti, ægyptus enim superior signat statū mūdanorū qui.s. dicūtur desertū quia carēt omni bonitate. & dicuntur spiritū fornicationis secū habere quia pleni sūt carnis voluptate. Itē est ibi fames & esuries cupiditatis. Hie. 42. Fames adhærebit vobis in Aegypto. Item est ibi effrenitas crudelitatis potissimè apud superiores & magnates. Esaiæ. 19. Dabo Aegyptum in manu dominorum crudeliū. Item est ibi obscuritas erroneitatis. Esa. 19. Emarcuerunt principes mempheos deceperunt Aegyptum, angulum populorum eius. Domin⁹ miscuit in medio ei⁹ spiritū vertiginis, & errare fecerūt Ægyptū in omni opere suo. Itē ibi est debilitas fragilitatis. Esa. 19. Aegyptus quasi mulieres. Itē est ibi fallacitas infidelitatis. Infidelis enim dicitur mūdus, quia promittit auxilium quòd nō reddit. Esa. 30. Aegyptus frustra & vanè auxiliabitur. Falsus etiā & infidelis dicit, quia aliud apparet quā inueniatur. Et ideo tā infideles quā hypocritę mōstruosi animalibus quę apparēt esse homines, etiā imaginibus & idolis comparatur. Vnde Ezech. 20. In idolis Aegypti nolite pollui. Item est ibi prosperitas totius vanitatis. Hiere. 46. Vitula formosa & elegans Aegyptus, stimulator ab aquilone veniet ei. Item ibi est sterilitas totius bonitatis. Vnde prædictum. Ezechiæ. 29. Dabo terram Aegypti desertam. Item ibi est verbositas adulatoriæ prauitatis. Vnde de adulatore pōt dici illud Osee. 12. Fędus cum Assyrijs inijt, & oleum in Aegypto ferebat. Item

ibi est aduersitas grauis prosperitatis, quia in mundo vigēt multa aspera & aduersa. Vnde Esaiæ. 19. Onus ægypti, cōcurrere faciam ægyptios aduersus ægyptios, & dirumpetur Spiritus ægypti &c. Item ibi est necessitas mortis, & mortalitatis quia scilicet post omnia necesse est omnes mori. Amos 4. Misi in vos mortem in via ægypti. Ista ergo omnia vitia & pericula sunt in ægypto. i. in mundo, quapropter filij Israel. i. viri iusti ipsum vt dictum est debent exire, ipsumq; contemnere & horrere. Eze. 23. Ægypti non recordaberis amplius. Quapropter etiam dominus solet inde suos educere & saluare. Iosuæ. 24. Dominus Deus noster eduxit nos & patres no-

G stros de Ægypto. i. de mundo vel peccato. ¶ Secundo dico ꝙ per ægyptū potest status pœnitentiæ intelligi. Exo. 3. Vidi afflictionem populi mei qui est in ægypto. Ægyptus enim magnis caloribus inflammatur. Solitudinibus circundatur. Aquis & fluminibus irrigatur. Sic verè charissimi pœnitentiæ status habet ardorem cōtritionis. Eze. 30. Dabo ignem in ægypto. Flumina lachrymosæ compunctionis. Gene. 50. Fleuit ægyptum. 70. diebus. Habet etiam deserta laboriosę afflictionis. Eze. 29. Dabo terram ægypti desertam, & seruient domino ægyptij. Matth. 2. dicitur quòd Angelus pręcepit Ioseph matrem & puerum accipere, & in Ægyptū à facie Herodis fugere. In quibus verbis notare possum quòd à facie Herodis. i. Diaboli, in ægyptū. i. ad caliginem humilitatis & ad pœnitentiæ statum debemus fugere, vt puerum. i. puritatem cum matre eius innocentia possumus seruare. Quia reuera in tali Ægypto debet esse altare nostræ deuotionis & seruitium diuinæ obedientiæ & famulationis. Seruient inquit domino Ægyptij. i. humiles & pœnitentes. ¶ Et si vis notabis quòd in Ægypto. i. in statu humilitatis religionis & pœnitentiæ manendum est cum puero. Quia locus est

Saluationis tutissimæ
Cognitionis certissimæ
Dilectionis charissimæ
Reuersionis vltimæ.

Ibi enim animæ saluantur & liberantur. Exo. 2. Vir Ægyptius liberauit nos. Ibi etiā diuina creduntur & cognoscuntur. Esaiæ. 19. Cognoscetur dominus ab Ægypto. Ibi etiā omnes amantur, & diliguntur. Deute. 23. Non abominaberis Idumeum, quia frater tuus, nec ęgyptium &c. Ibi insuper ad deum reuertuntur & reducuntur. Esaię. 19. Reuertētur Ægy-

H ptij ad dominum &c. ¶ Tertio dico ꝙ per Ægyptum intelligitur peccatum vel peccata, & hoc Quia

Luxuriosè solet aspicere
Se capitosè solet erigere
Litigiosè se solet regere
Solatiosè solet conuiuere
Superiores solet conuiuere
Inferiores solet opprimere
Se meliores solet dimittere.
Graues dolores solet incurrere.

Dico ergo ꝙ Ægyptij. i. peccatores seu mundani solent inspicere luxuriosè. Vnde Gene. 12. dicitur ꝙ viderūt Ægyptij mulierem pulchram & fecerunt ꝙ sublata est in domum Pharaonis. Item dico ꝙ isti solent erigere se capitosè, habēt enim cor & caput contra deum & proximum induratum & obstinatum. Exo. 14. Indurabo cor Ægyptiorum & persequantur vos. Indurabo inquit. i. indurari permittam. Item isti solent se regere litigiosè. vnde illud Esaiæ. 19. Concurrere faciā Ægyptios cōtra Ægyptios. Item solent conuiuere solatiosè. Mali enim non curant nisi solatiari & ludere in prosperis huius mundi. Item isti solēt cōtemnere superiores. Vnde de Agar ægyptia dicitur Gene. 16. ꝙ concepisse se vidēs, despexit dominam suam. De proteruis etiam subditis qui prælatos & superiores contemnunt dici potest illud Gene. 46. Detestantur Ægyptij omnes pastores ouium. Item isti solēt opprimere inferiores. vnde Exo. 1. Oderant filios Israel Ægyptij & affligebāt eos, atq; ad amaritudinem perducebant vitam illorum operibus duris. Itē isti solent dimittere se meliores, quia. s. mali non curant de societate bonorum. Abominantur enim & comedere, & cohabitare cum eis contemnūt. Gen. 43. dicitur ꝙ Ægyptijs prophanum putant homini conuiuium. Isti etiam solent incurrere graues dolores. s. finaliter in inferno. Figurati in illis ęgyptijs qui submersi sunt in mari rubro per quod denotatur amaritudo inferni, cum Pharaone rege suo, per quem Diabolus denotatur. De quo Exodi 14. Fugientibus ægyptijs occurrerūt

I aquæ, & inuoluit eos dominus in medijs fluctibus. ¶ Quarto dico quòd adhuc Ægyptus signat infernum, & hoc Propter

Ardorem exitiosum
Squalorem penuriosum
Errorem caliginosum
Furorem impetuosum.

Est enim ibi ignis, inextinguibilis. Vnde illud prædictum Ezec. 30. Dabo ignē in Ægypto. Itē ibi est squalor seu sterilitas insatiabilis. Vnde illud prædictum Ezechię. 29. Dabo terrā Ægypti desertam. Item ibi est error inillustrabilis, vnde & ægyptus interpretatur tenebrę, seu angustia aut tribulatio. vnde Exo 2. Tenebrę super terram Ægypti tā densę vt palpari queant. Item ibi est furor nunquam placabilis, quia. s. sicut in superiori ægypto sunt ferę crudeles; sic in inferno demones. vnde illud Esaiæ. 19. Dabo Ægyptum in manu dominorum crudelium. Patet ergo ꝙ Ægyptus signat mundum pœnitentiæ statum, peccatum, infernum.

Ego.

Nota ꝙ ista dictio ego est pronomē nominatiui casus, numeri singularis, primæ personæ, omnis generis, quod. s. semper personam illius qui loquitur signat, & semper primæ personę se copulat atq; ligat. Igitur dico ꝙ ego ad omnia potest referri. s. Ad A

Summum creatorem
Iustum viatorem
Ducem vel pastorem
Vanum peccatorem
Hostem proditorem
Mundum deceptorem.

Dicam ergo ꝙ ego potest prædicari de Deo, & ꝙ deus potest dici ego, & etiā ipse de seipso potest dicere ego. Est enim iste ego nominatiuus propter diuulgatam famositatem, habet enim nomē admirabile in vniuersa terra. vnde ipse dicit Esa. 42. Ego dominus, hoc est nomen meum. Item ipse est singularis numeri propter summam & vnicam dignitatem. Esaiæ. 45. Ego dominus & nō est alter. & Deu. 32. Videte ꝙ ego sum solus, & non sit alius Deus præter me, ego occidam, & ego viuere faciā, percutiam & ego sanabo. Item ipse est primæ personę propter superiorem excellentiam, propter antiquiorem existentiam, propter efficaciorem influentiam. Primus enim est, quia prior in dignitate, dum ab ipso cuncta gubernantur. Esaiæ. 41. & Apoc. 1. Ego primus & nouissimus. quia prior in æternitate & antiquitate, dum post ipsum cuncta generātur Ioan. 8. Antequam Abraham fieret ego sum. quia prior in bonitate, dum ab ipso sicut à primo principio omnia procedere comprobātur. Vnde ipse de seipso loquens dicit Ioan. 8. Ego principium qui & loquor vobis. Item est omnis generis propter omnem & vniuersalem superioritatem. Esa. 45. Ego dominus faciēs omnia. Item ipse testimonium perhibet de seipso propter summū & ineffabilem veritatem. Ista enim dictio ego semper loquitur de seipsa, sicut Deꝰ cū allegare nequeat aliud verius se, testimoniū perhibet sibiipsi. vnde ipse est qui dicit Ioā. 8. Si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimoniū meum, quia scio vnde venio & quo vado. Vnde ipse est qui dicit de seipso illud Exodi. 3. Ego sum qui sum. In quibus verbis ostenditur ꝙ ipse de seipso prędicat Suæ

Veritatis summam essentiam, quæ nunquam deficit.
Maiestatis summam potentiam, quæ totum efficit.
Bonitatis summam clementiam, quæ cunctis proficit.

¶ Primum spectat ad eius diuinitatem.
Secundum ad eius auctoritatem.
Sed tertium ad eius humanitatem.

¶ Eius essentia nunquam variatur. Ego sum.
Eius potentia semper operatur. Qui inquit.
Eius clementia cunctis præsentatur. Sum inquit.

Ista enim dictio sum, est dictio substantiua. Ista dictio qui, est dictio effectiua. semper enim ad istam dictionem qui, sequitur aliquis actus. vt cum dicitur. Qui viuit. qui dormit. qui bibit &c. Ista dictio sum, est dictio repræsentatiua, vt cum dictum est Ioan. 18. Quem quæritis? Iesum Nazarenum. dixi vobis quia ego sum. s. hic ad præsens. & sic bene dixi ꝙ hic ostenditur de Deo per istud Ego B

Diuinitas durans perpetuè, ego sum.
Sublimitas agens assiduè, ego qui.
Humanitas præsens continuè, ego sum.

¶ Dico ergo ꝙ illud ego potest prædicari de deo quātum ad essentiam suæ diuinitatis. Ego sum inquit. Sum enim signat quādam existentiam inuariabilem & ęternam. quę vtiq; competit deo soli, cum præter ipsum nihil sit reperire, quod propriè sit quia. s. omnis creatura eo ꝙ creatū est, à vero esse deficit & desistit. quod patet de Angelis, de quibus dicitur Iob. 4. Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles. de cœlis dicitur 15. Ecce cœli non sunt mundi in conspectu eius. Quod patet etiam de hominibus, de quibus dicitur Esaiæ 40. Omnes gentes quasi

tes quasi non sint, sic sunt coram Deo. De terra etiam & de mari dicitur Apoc.21. Primum cœlum & prima terra abijt, & mare iam non est. Ad deum ergo solum pertinet dicere Ego sum, quia s. ipse habet verum & summum perpetuitatis & essentiæ fundamentum. Vnde ipse est qui dicit Leuiti. 18. & 19. Ego dominus. & iterum. Ego sum dominus Deus vester. & iterum. Ego sum dominus Deus vester. Et sic notare potes quod Deus potest dicere de seipso, suam. s. æternam essentiam prædicando, Ego sum

Imperator fortissimus.
Liberator tutissimus.
Vindicator durissimus.
Expiator sanctissimus.
Reuelator verissimus.
Speculator certissimus.
Fabricator doctissimus.
Dominator altissimus.

Dicit ergo se esse fortissimum imperatorē. Vnde ipse dixit Iacob. Gene.46. Ego sum fortissimus Deus patris tui, noli timere. Item dicit se esse tutissimum liberatorem de quo ipse dicit Gen.26. Ego sum Deus Abrahā patris tui noli timere, quia ego tecum sum (supple) paratus liberare & iuuare te. Itē ipse dicit se durissimum vindicatorem. vnde ipse est qui dicit Exo.20. Ego enim sum fortissimus Zelotes Deus tuum, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. Item ipse se dicit esse sanctissimum expiatorem. s. nostrorum criminum & culparum. Vnde ipse est qui dicit Leuit.20. Sanctificamini, & estote Sancti, quia ego sum Sanctus Dominus Deus vester. & sequitur. Ego Dominus qui Sanctifico vos. Item ipse se esse dicit verissimum reuelatorem. Vnde ipse dicit se esse lucem, quæ omnia abscondita reuelat. Iob.8. Ego sum lux mundi. Item ipse se dicit certissimum speculatorem. Hiere. 7. Ego ego sum, ego vidi dicit dominus. Item ipse se dicit doctissimum procreatorem & fabricatorem. Vnde ipse ait Apocal.1. Ego sum primus & nouissimus. & ibidem. Ego sum principium & finis. Item ipse dicit se esse altissimum dominatorem. Leui.24. Ego sum dominus Deus vester. Et aduerte, quia communiter vbicunque Deus dicit. ego sum. ipse videtur loqui comminatiuè & etiam prohibitiuè. quasi dicat. Caueatis à malo quia ego dominus qui punirem vos. sicut Leui. 19. vbi in principio dicitur. Ego Dominus Deus vester, nolite conuerti ad idola, sequitur. Ego Dominus Deus vester, non facietis furtum, non mentiemini, nec decipiat vnusquisq; proximum suum &c. quia reuera valdè debet à vitijs quis cauere qui scit talem dominum se habere, qui scilicet paratus est bonos & obedientes remunerare, proteruos vero & dyscolos castigare. vnde Leuiti.25. Nolite affligere contribules vestros, sed timeat vnusquisq; deum suum, quia ego dominus Deus vester. Facite præcepta mea, & iudicia mea custodite, & implete ea vt habitare positis in terra absq; vllo pauore. Patet ergo quod ego potest dici de deo, quantum ad essentiam suæ diuinitatis Ego sum inquit. ¶ Adhuc dico quòd ego potest dici de deo,

C quantum ad potentiam suæ sublimitatis, & hoc ostenditur cum dicitur qui. Qui enim est vnum pronomen, quod solet factū aliqd sequēs notare, & significare vt dictū est vepote cum dicitur. Qui viuit in æternum, creauit omnia simul. Eccle.18. & in Psal. Qui habitas in cœlis miserere nobis. Et Prouerb. 12. Qui operatur terram suam saturabitur panibus &c. Et ideo dico quod quandoq; Deus qui esse dicitur, in quo operatiua ipsius potentia designat. Vnde ipse est Qui

Sanctificat.
Saluificat.
Iustificat.
Lætificat.

Est enim sanctificatio deuotorum ipsos constituens in fœlicitate. Leuiti.20. Ego dominus qui Sanctifico vos. Est etiam saluificatio seu liberatio depressorum ipsos eripiens ab aduersitate. Esa.63. Ego qui loquor iustitiam, & qui propugnator sum ad saluandum. Est etiam iustificatio peccatorum ipsos mundificans ab iniquitate. Esa.43. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me. Est insuper lætificatio miserorum ipsos tutificans à captiuitate, & ideo iste est qui dicit in Psalm. Ego enim sum dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti, dilata os tuum, & implebo illud. Sic ergo dico quod ego refertur ad deum quantum ad potentiam suæ sublimitatis.

D Qui inquit. Vide infra de qui, in titu. suo in litera. Q. ¶ Demumq; dico quòd ego potest referri ad deum quantum ad clementiam suæ humanitatis, quod ostenditur cū dicitur Sum. Sum enim vt dictum est, verbum substantiuum est, signat enim substantiam. substantia autem accidentia sustentat. Sic in Christo diuinitas humanitatem sustinet atq; portat ipsamque in personam filij suppositat, personat & limitat, & eius dependentiam determinat atq; sedat. Vnde ipse est qui dicit illud Actuum.9. Ego sum Iesus Nazarenus. Ego inquit sum. Ecce quomodo diuinitas substat humanæ naturæ. Iesus inquit. i. Saluator. Ecce quomodo obuiat humanæ naturæ. Nazarenus inquit. i. floridus. Ecce quomodo portat flores sāctitatis puræ. Et aduerte quod iste ego. s. Christus de seipso humanato & incarnato potest & poterat dicere quæ sequuntur. videlicet. Ego sum

Procurator supernæ deitatis.
Prædicator & nūcius veritatis.
Medicator & regula paupertatis.
Consultor magnæ sagacitatis.
Consectator charæ fraternitatis.
Imperator grandis sublimitatis.
Famulator grandis humilitatis.
Illustrator omnis obscuritatis.
Consolator tristis aduersitatis.
Conseruator iugis sedulitatis.
Expiator omnis iniquitatis.
Castigator duræ seueritatis.
Suscitator omnis mortalitatis.
Gubernator grandis auctoritatis.
Erogator dulcis benignitatis.
Attestator veræ fidelitatis.
Triumphator inuictæ potestatis.
Contemplator excelsæ dignitatis.
Præmiator immensæ largitatis.
Damnator præclaræ maiestatis.

Ecce ergo quot modis in scriptura Christus dicitur ego. Iste ei supernæ veritatis fuit procurator. A patre enim processit & ab ipso fuit legatus & procurator in mundum missus, dicens Eccle.24. Ego ex ore altissimi prodij. & Ioan.7. dicit. Ego scio enim quia ab ipso sum, & ipse me misit. Item iste æternæ veritatis fuit prædicator. vnde ipse dicit Ioann.14. Ego sum via veritas & vita. & Ioan.18. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni, vt testimonium perhibeam veritati. vel etiam ipse humanæ ruditatis fuit informator. vnde ipse dicit Esa. 48. Ego dominus docens te vtilia. Iste egenæ paupertatis fuit frequentator, quia scilicet quandiu Christus vixit, fuit pauper. Psalm. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Item iste magnæ sagacitatis fuit consolator. Prouer. 8. Ego sapientia habito in consilio. Item iste charæ fraternitatis fuit consectator. Prouer.8. Ego diligentes me diligo. & Can.6. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Item iste grandis sublimitatis fuit imperator. 1. Ego ecclesiastes fui rex Israel. Item iste gradis humilitatis fuit famulator. Iste enim dicebat Lucæ. 22. Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Item iste omnis obscuritatis fuit illustrator. Vnde ipse dicit Eccle.24. Ego feci in cœlis vt oriretur lumen indeficiens, quia scilicet ab ipso reuelata est lux fidei & scripturæ, patefacta rerum obscuritas, quæ latebat. Vnde ipse dicebat. Ioan.8. Ego sum lux mundi. & Ioan.12. Ego lux in mundum veni. Item iste aduersitatis fuit consolator. Vnde ipse dicit se esse vitem & vineam, quia vinum lætificat cor hominis. Ioan. 15. Ego sum vitis vera. & Eccle. 23. Ego quasi terebinthus quasi vitis. Vnde etiam ipse dicit Luc.24. Ego sum, nolite timere. Item iste magnæ sedulitatis fuit conseruator. Valde enim diligens est & fuit ad animam & ecclesiam conseruandam. Vnde de vinea dicit ipse Esaiæ.27. Ego dominus qui seruo eam. sequitur Nocte & die seruo eam. Item iste omnis iniquitatis fuit expiator. Vnde iste est qui dicit Ezechiæ.37. Ego dominus sanctificator Israel. Item iste duræ seueritatis fuit castigator. Acriter enim reprehēdebat peccantes sicut legit Matth.21. & Ioan.2. vbi fecit flagellum, ad vendentes eijciendum de templo. Vnde ipse est qui dicit Eze.29. Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti &c. & Eze. 26. Ecce ego super te Tyre &c. Bonos etiam quandoq; castigat & tribulat ne delinquant, quia ipse est qui dicit Apoca.3. Ego quos amo, arguo, & castigo. Item iste nostræ mortalitatis est & erit suscitator, quia scilicet iste suscitabat in iudicio mortuos corporaliter, nunc vero quotidie ipse per gratiam suscitat mortuos spiritualiter scilicet peccatores. vnde ipse dicit Ioan.11. Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me etiam si mortuus fuerit, viuet. Item iste grandis auctoritatis fuit gubernator. Pastor enim erat, & greges fidelium pascebat & gubernabat. Ioan. 10. Ego sum pastor bonus. Item iste dulcis benignitatis fuit erogator. Libenter. n. pauperibus benefaciebat, & alios pauperibus benefacere mandabat. Vnde ipse dicit Io.6. Ego sum panis viuus. & ego sum panis vitæ (supple) ad alios nutriendū. & Oseæ.11. dr. Ego quasi nutritius effraim. Itē iste magnæ fidelitatis fuit attestator. Vnde ipse dicit Hie.29. Ego sum iu-

dex & testis.& Ioan.8.Si ego testimonium perhibeo veritatis testimonium meum verum est. Itē iste inuictæ potestatis fuit triumphator. Vnde ipse est qui dicit. Confidite, ego sum qui vici mundum. Ioā.17. Item iste excelsæ ciuitatis fuit speculator seu contemplator. Ecclesi.24. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Item immensę largitatis fuit præmiator, quia scilicet præmia vitę æternę dat iustis, sicut ipse dicit Ioan.10. Ego cognosco oues meas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis. Item præclaræ maiestatis est dominator. Vnde ipso est qui dicit Apoca.22. Ego sum genus & radix Dauid stella splendida & matutina. Et si vis, dic quod iste dicitur ego, quia præcedit alios antiquitate & ęternitate, quia scilicet ipse est qui dicit Io.8. ante quam Abraham fieret, ego sum. Dicitur genus & radix, quia ipse influit alijs bonitate & pietate. Genus enim communicat se speciebus, & radix influit in ramos. Dicitur Dauid.i. vultu desiderabilis, quia iste præcessit alios conuersationis pulchritudine & honestate. Dicitur stella splendida & matutina, quia omnes alios præcedebat scientia, claritate, & sublimitate. Patet ergo quod ego prædicatur de deo, & quātum ad suam humanitatem, qua se præsentauit nobis proficuè. Sum inquit. Et quantum ad suam auctoritatem, qua se repræsentat agens assiduè. Qui inquit. Et quantum ad suam diuinitatem, qua semper extitit durans perpetuè. Ego sum. Bene ergo dicit. Ego sum qui sum. Patet ergo ꝙ ego pōt dici de summo creatore.s.de deo. Et hoc est primum principale

E ¶ Secundo dico ꝙ ego potest dici & prędicari de iusto viatore. Iustus enim dicitur Ego, quia sicut dictum est, ego, est primæ personæ, & verbo primæ personæ coniungitur, nominatiui casus & numeri singularis. Pronomen est, quod.s. pro nomine ponitur, omnis generis est, & semper signat personam illius qui loquitur. sicut suprà de Deo declaraui. Iste enim.s. iustus viator debet esse primæ personæ, quia alios debet præcedere.s. bona opera inchoādo & anticipādo vnde illud Apocal.1. Ego primus.& Esa.45. Ego ante te ibo. Primæ personæ debet coniungi, quia.s. primoribus.i. Deo & Sanctis, & melioribus se debet iungere, ipsorum bonos mores imitando, & societatem sectando. Vnde iste bonis personis debet dicere illud Matth.vlti. Ego autem vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Nominatiui casus debet esse.s. bonum nomen & famam habēdo & vendicando. Eccle.41. Curam habe de bono nomine. Numeri singularis debet esse.s. alios in virtutibus singulariter excellendos vel societatem aliorum fugiendo, & solitarie & singulariter habitando Psal. Singulariter sum ego, donec transeam. Pronomen debet esse, quia.s. pro alijs se debet ponere opponere, & exponere, ipsos adiuuando & defendendo, & pro eis orando & supplicando. Lucę.22. Ego rogaui pro te vt nō deficiat fides tua. & 3.Reg.2. optime loquitur. Ego loquar pro te regi. Omnis generis debet esse scilicet omnibus subueniendo, & se omnibus conformando.1.Corin.9. Omnibus omnia factus sum. Sequitur. Ego autem sic curro. De seipso autem libenter loquitur.s. se repræhendendo, & propriam fragilitatem recolendo. & etiam bona sua vt sit exemplum alijs recitando, dicens illud Ioan.8. Ego testimonium perhibeo de meipso. Et aduerte si vis, quod per ego potest prædicare & dicere. Suæ

Naturæ fragilitatem.
Fortunæ sterilitatem.
Miseriæ calamitatem.
Præcedētis culpę iniquitatē.
Pęnitentiæ pęnalitatem.
Abstinentiæ austeritatem.
Clementię benignitatem.
Patientiæ stabilitatem.
Efficaciæ fęcunditatem.
¶ Item dico ꝙ ipse potest prædicare per ego
Doctrinæ amplitudinem.
Mundiciæ pulchritudinem.
Iustitiæ rectitudinem.
Fiduciæ certitudinem.
Charitatis vicissitudinem.
Humiliatis bassitudinem.
Sublimitatis celsitudinem.
Orationis fortitudinem.
Deuotionis quietudinem.
Prælationis statum seu subditorum multitudinem.
Finalis mortalitatis męstitudinē.
Præsentis aduersitatis magnitudinem.
Futuræ fęlicitatis plenitudinem.

Item si sibi dicatur & ab eo quæratur. Qui es tu, quātum ad naturæ fragilitatem? Respondet. Sap.7. Sum quidem homo mortalis, similis hominibus, & ex genere terreno illius qui primo factus est. Item quis es tu, quantum ad fortunæ tenuitatem seu sterilitatem? Respondet illud psa. Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea. Item quis es tu, quantum ad miseriæ calamitatem? Respondet illud psa. Ego sum vermis & non homo, opprobrium hominis & abiectio plebis. Itē quid fuisti, quantum ad præcedentis culpę peruersitatē? Respondet cum Dauid.2. Reg.24. Ego sum qui peccaui, ego qui iniquè egi. & cum Apostolo Ro.7. Ego carnalis venundatus sum sub peccato. Item quid fecisti, quantum ad pęnitentiæ pęnalitatem? Respondet illud psal. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Item quid facit quantum ad abstinentiæ austeritatem? Respondet illud Thob.12. Ego inuisibili cibo & potu vtor. Item qualis es tu, quantum ad clementiæ dulcedinem & pietatem? Respōdet in psal. Ego quasi Oliua fructificaui in domo Dei. Item qualis es tu quantū ad patientię stabilitatem? Respondet illud psal. Ego autem in flagella paratus sum. Item quid fecisti quantum ad operum efficacię fęcunditatem? Respondet Eccle.24. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis & gratiæ. Si vero vltra procedendo quæratur quid fecerit, quantum ad doctrinæ amplitudinem? Respondet Eccle.24. Ego sapientiā effudi luminosā, & ibidem. Ego quasi trames aquæ immensę defluo. Ego quasi fluuius dorix dixi. Rigabo hortum plantationum mearum. Item si quæratur qualis sit, quantum ad mūdicię seu castimoniæ pulchritudinem? Respondet illud. Can.2. Ego flos campi, & lilium conuallium. Item si quæratur qualis est quantum ad iustitiæ rectitudinē? Respōdet illud Esa.63. Ego qui loquor iustitiā. Item si quæritur qualis sit quātum ad fiduciæ certitudinem? Respondet illud psal. Ego autem in domino speraui, exultabo & lętabor in misericordia. Item si quæritur qualis est quātum ad charitatis vicissitudinem? Respondet illud prædictū Prouerb.8. Ego diligentes me diligo. Item si quæritur qualis est quantum ad humilitatis bassitudinem? Respondet illud psal. Ego vero egenus & pauper sum. & illud. Ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ &c. Ego autem humiliatus sum nimis. Iustus enim libentius allegat illud quod pertinet ad humilitatem. Exemplo Amos prophetæ qui dicebat Amos 7. Non sum Propheta, nec sum filius Prophetæ, sed armentaritus ego sum, vellicans sycomoros. Item si quæritur qualis est quantum ad contemplationis celsitudinem. Respondet illud prędictum Eccl.24. Ego in altissimis habito. Item si quęritur qualis fuit quantum ad orationis fortitudinem. Respondet illud Psal. Ego autem orabam. & illud. Ego clamaui, & exaudisti me. Item si quæritur qualis est quantum ad deuotionis quietitudinem. Respōdet illud Can.5. Ego dormio & cor meum vigilat. Item si quęritur qualis est quātum ad prælationis statum, seu quantū ad subditorum multitudinē, Respondet illud prædictum Ioan. 10. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meę. Item si quæritur qualis est quantum ad mortis męstitudinem. Respondet illud.2.Timo.4. Ego enim iam delibor, & tempus meę resolutionis instat. Et illud.3.Reg.2. Ecce ego ingredior viā vniuersę carnis. Itē si quęritur qualis est quantum ad omnis per- F
fectionis sanctitudinem. Respondet illud prædictum Apoca.22. Ego sum genus & radix Dauid, stella splendida & matutina. Vide eam expositam & diuisam infra de stella. Item si quæritur qualis sperat esse quantum ad æternæ gloriæ & saluationis plenitudinē. Respondet dirigēdo verba sua ipsi deo & dicit illud psal. Ego autem in iustitia apparebo in conspectu tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua. Ecce ergo quomodo istud vocabulum ego cōprehendere pōt omnes virtutes & opera virtuosa. Patet ergo quomodo ego pōt intelligi de quolibet viro iusto. ¶ Et etiā si vis applicare ad beatā Virginem Mariā, dic ꝙ per ego potest intelligi & prędicari Suę

Puritatis candescens flosculus.
Pietatis frondescens hortulus.
Charitatis ardescens lectulus.
Vbertatis concrescens riuulus.
Dignitatis splendescens titulus.

De sua puritate potest dicere illud prædictum. Ego flos cāpi &c. De sua pietate potest ipsa dicere illud prędictū. Ego autem sicut Oliua &c. De charitate vero sua potest dicere ipsa, illud prædictum. Canticorum.2. Ego dilecto meo &c. De vbertate vero sua potuit dicere illud prædictum. Ego quasi vitis fructificaui &c. De digniate vero & finali fęlicitate potest dicere illud prædictum. Ego sum genus & radix &c. Dici potest igitur ego de iusto viatore, & etiam de cœli possessore, quod est secundum. ¶ Tertio G
dico

dico q ego pôt dici de quolibet peccatore. Peccatores enim volunt esse primæ personæ, alios præcedendo per prælationem & dominationem, primis personis volunt cõiungi, per magnorum seruitia & associationem, & per suam præsumptuosam reputationem. Omnis generis sunt, per variationem & adulationem, nominatiui casus volunt esse, per suę famę & nominis inanem diuulgationem. Singularis etiam numeri volunt esse, per singularem conditionem, & per alienę vitæ contemptum, abominationem, & præsumptionem. Semper etiam de seipsis loqui gestiunt, per iactantiam & elationem. Et breuiter notare potes, q peccator dicitur ergo, propter multa, videlicet. Quia

Auaritiæ fame cruciatur.
Violentiæ dente effrenatur.
Immundiciæ fęce maculatur.
Præsumptionis verbis efferatur.
Obstinationis clausura duratur.
Desperationis timore turbatur.
Tribulationis carcere ligatur.

Dico igitur q peccator denotat per ego quia cruciatur auatitiæ fame & ideo ipsi comparatur Caui qui semper famescit, & filio prodigo, qui dure languescit. Vnde iste potest dicere cum Goliath. Nunqoid Canis sum ego, quia tu venis ad me cum Baculo. 1. Regum. 17. & cũ filio prodigo. Luc. 15. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego autem fame hic pereo. Quia reuera bonis sufficit, quod habent & sic abundant. Malis autem nihil sufficit, & sic esuriunt & mendicant. Item peccator dicitur ego quia effrenatur violentiæ dẽte. Similis. s. illi Roboam qui superbe loquens populo dicebat. 2. Paral. 10. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Item quia maculatur immundiciæ fęce. s. carnalitate & luxuria, dicere potest illud prædictum Psalm. Ego autem sum vermis, & non homo. & illud prædictum. Roma. 7. Ego autem carnalis sum. Item dico q iste potest significari per ego quia efferatur per pręsumptionem, videtur enim sibi quòd perpetuo non deficiet prosperitas status sui. Vnde iste est qui dicit illud psalm. Ego dixi in abũdantia mea, non mouebor inęternum. Item quia induratur per obstinationem. Peccator enim induratus in malitia, non vult audire vel dicere quicquam boni psal. Ego autem tanquam surdus non audiebam &c. Item quia conturbatur per desperationem. Videtur enim peccatori q perpetuo non potest veniam adipisci. Vnde iste dicit domino illud psal. Ego dixi in excessu mentis meę, proiectus sum à facie oculorum tuorũ. Item quia carceratur. s. in inferno per ęternam tribulationem. Vnde talis ego potest dicere illud Esa. 38. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Et illud Iob. 7. Nunquid mare sum ego aut cętus, quia circundedisti me carcere? Patet igitur quomodo ego potest referri ad impium, ad iustum, & ad deum. De alijs autem nihil amplius volo notare, quia possunt sub præcedentibus cõtineri. Sufficit igitur de ego.

A
Egredi. Egressus.

Nota quod egredi idẽ est quod de aliquo loco discedere vel exire, vel ad alium locum procedere & abire. Vnde propriè egredi signat de termino à quo, ire ad terminum ad quem. Et ideo sicut est dare bonum locum & malum, vitiosum & virtuosũ, sic proculdubio possum' distinguere egressum & exitum, vtilem & inutilem, commendabilem & detestabilem, meritorium & damnatorium. Egressus ergo commendabilis potest de creatore & de creaturis intelligi & breuiter dico quod duplex est egressus, diuinus. s. & humanus.

¶ Est ergo egressus domini seu diuini seu diuin'. Sicut enim video q egredit à sole radius, egreditur à fonte fluuius, egreditur à domo nuncius, egreditur de bello saucius, sic verè diuersimodè egreditur diuinus filius, à patre per ęternam generationem. A matre, per humanam propagationem. A cœlo, per temporalem incarnationem. A mundo, per corporalem mortem & passionem. Egressus est ergo dei filius à patre per generationem ęternam. Ioan. 16. Exiui à patre & veni in mundum. Et michęę. 5. Egressus eius à diebus ęternitatis. & iste est egressus radij ab ipsius solis substantia. Ab ipso enim continuè egreditur & manat, & tamen cum ipso perpetuo indiuisibiliter manet & durat. Sic filius à patre exit, & in patre semper est, & fuit. Ioan. 14. Ego in patre & pater in me. Iste est ergo egressus à patre, per generationem ęternam. Item dico quod est egressus à matre, per propagationem humanam, & ista fuit in die natiuitatis, quando ipse exiuit de vtero matris in mundum. De quo Iohel. 2. Egrediatur sponsus de cubili suo. & Esaie. 11. Egredietur virga de radice Iessę. Et iste sicut egressus floris à stipite, qui sine eius corruptione foras exit. Esa. 26. Egredietur dominus de cœlo Sancto suo. Item dico quod egressus est de cœlo, per incarnationem temporalem. Vnde in psal. A summo cœlo egressio eius. Itẽ egressus est à mundo per passionem corporalem. vnde Ioan. 16. Exiui à patre & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrẽ. Et iste egressus fuit sicut hospitis qui exit de hospitio, vt. s. ad proprium domicilium reuertatur. dicens cum Iacob Gene. 32. In baculo meo transiui Iordanem nunc cum duabus turmis regredior. Christus enim in crucis baculo, Iordanem nostræ mortalitatis transiuit & cũ duabus turmis. i. corpore & anima ad patris gremium est regressus. Et si vis, nota quòd Christus est egressus in mundum Ad

Refrigerandum benigniter.
Illuminandum mentaliter.
Saluificandum vtiliter.
Affligendum seueriter.
Erudiendum subtiliter.
Miserandum dulciter.
Regendum sagaciter.

Egress' ẽ dico ad nos benigniter refrigerandum. quod scilicet fecit in baptismi institutione, vel gratiæ infusione. Iohel. 3. Fons de domo domini egredietur ad irrigandum torrentem spinarum. Item ad nos spiritualiter illuminandum. Gene. 19. Sol egressus est super terram, & Lotb ingressus est segor. Item ad nos vtiliter saluificandũ. Abacuc. 3. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum Christo tuo. Item ad se pro nobis corporaliter affligendum per passionem. s. & mortẽ Iesus egressus est trãs Torrentem Cedron. s. ad locũ vbi à Iuda tradi à Iudæis capi ad Pilatum ad probra, & ad flagella, & ad mortem se trahi pręsciuit. Io. 18. vt suprà. Item ad nos subtiliter erudiẽdũ. Marci. 1. Egressus Iesus, cępit prædicare. Item ad nos dulciter & misericorditer miserandum. Lucę 22. Egressus Iesus, ibat in montem Oliuarum. Oliua enim pietatem signat, veniam & dulcorem. Item ad nos sagaciter regendum & gubernandum. Gen. 49. Inde pastor egressus est, lapis Israel. Iste ẽ ergo egressus dominicus. ¶ Est etiam egressus humanus, & iste proculdubio multiplex est, videlicet virtuosus, vitiosus, laborosus, dolorosus, formidolosus, luctuosus, & gloriosus. B ¶ Primus ergo est egressus seu exitus virtuosus, & iste est quando homo exit a vitijs, & procedit ad virtutes. Sicut enim vapor ab inferioribus egreditur, & sursum in cœlestibus inalteratur, sic verè ab inferioribus bonis & oblectamentis, nec nõ à peccatis & vitijs egredi & discedere, & sursum ad bona spiritualia & virtualia nos transferre. Ita videtur fecisse Abraham. Gene. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terrã quam monstrauero tibi. ¶ In quibus verbis ostendũtur duo à quibus est nobis egressus & exitus inchoandus, & duo ad quæ est terminandus & ordinandus. Egredi enim debemus ab infectione cupiditatis, ideo dicitur egredere de terra. Ab infectione carnalitatis, ideo dicitur, egredere de cognatione tua, & de domo patris tui. Quorsum ergo? ad propinquitatẽ charitatiuam, ideo dicitur, veni. i. appropinqua tu. Quorsum? ad serenitatem contemplatiuam, ideo dicitur in terram quam ego monstrauero tibi. Egrediamur ergo à terrenorum cupiditate. Egredere inquit de terra tua. Terra enim nostra est mundus, à qua pro certo tunc temporis egredimur, cum terrenas cupiditates & bona temporalia detestamur. Serpentes enim dum de terra egrediuntur visum quem præ obscuritate amiserant, respiciendo solem recuperare dicũtur, vt dicit Isido. Hirundines autem & ciconiæ terram propriam in hyeme exeunt & dimittunt, & in remotis partibus pascua sibi quærunt. In quibus proculdubio nostra docetur infirmitas quod terram propriam. s. mundum & mundanas cupiditates debemus quãtum ad affectum exire & relinquere, & ad solem iustitiæ Christum per deuotionem nos conuertere, & ad terram remotissimam. s. ad paradisum per affectum & desiderium nos transferre. vnde. Gen. 2. Fons descendebat de terra. Sequitur. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. Terra enim & locus voluptatis dicitur mundus iste, a quo pro certo quãtum ad affectum egrediuntur qui fontes, per puritatem, fluuij, per pietatem nuncupari merẽtur. Quod vtiq; est cõtra multos, qui ita sunt immixti & inuoluti in affectibus terrenis, q exinde egredi perpetuo nunquã queunt. Isti sunt similes cuidã auiculæ, quæ

dicitur lablon, quæ secundum Plinium quando potest intra-
re alueare tanto ardore in mel infigitur vt sic comedat ꝙ am-
plius egredi non potest, sed ab apibus ibi inuenitur, à quibus
necatur & occiditur. Et similes etiam sunt muscis, quæ in te-
lis arancarum dum incaute volitant, circa ipsas taliter se in-
uoluunt, ꝙ exinde amplius egredi nequeunt, immo quãdoq;
ibi ab araneis captę inueniuntur, capiuntur, & occiduntur.
Reuera charissimi sic accidit multis peccatoribus huius mũ-
di, quia verè tanto impetu & appetitu, tanta afflictione & de
lectatione, tam incautè & tam indiscretè in melle voluptatũ
carnalium, & in reti cupiditatum temporalium se infigunt,
immergunt, & inuoluunt per luxuriam & auaritiã, ꝙ exinde
non possunt amplius resilire. Sicut patet de luxuriosis & aua
ris, induratis & obstinatis, qui nunquam exinde quærunt exi
re, immo vsq; ad mortem perseuerantes, ibidem capti & irre
titi istis criminibus, ab araneis .i. à demonibus inueniuntur,
pœna perpetua in inferno feriuntur. De quo Matthei. 5. Amẽ
dico tibi non exibis inde. Vnde isti possunt dicere illud. 3. Re
gum 2. Non egrediar, sed hic moriar. Non sic ergo charissi-
mi, sed egrediamur à terrenorum cupiditate. De terra inquit
tua. Hiere. 50. Recedite de medio Babylonis, & de terra chal
deorum egredimini. & Hiere. 51. Murus Babylonis corruet,
egredimini de medio eius popule meus, & saluet vnusquisq;
C animam suam. ¶ Et notabis si vis, ꝙ nos debemus egredi de
mundo, & etiam de omni mundana conuersatione & delicto.
Egredere ergo de mundo, sicut De

Solatio delicioso.
Officio laborioso.
Consortio pernicioso.
Incendio periculoso.

Igitur egrediendum
est à mundo, quia in
ficit voluptatibus.
Vnde illud Gene. 2.
Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. Et ideo Angelus
monet Loth ꝙ egrediatur de sodomis, quia .s. per carnis im-
munditiam erat locus infectus. Gene. 10. Surgite & egredimi
ni de loco isto quia delebit dominus ciuitatem istam. Itẽ quia
affligit aduersitatibus. Mũdus enim est Ægyptus, in quo filij
Israel diuersis aduersitatibus sunt afflicti, & ideo inde egressi
fuerunt. Exod. 12. Egressus est exercitus domini de terra ęgy
pti. Item quia coniungit malis hominibus. Ibi enim sunt ma-
lę societates, quæ merito sunt fugiendę. Esa. 48. Egredimini à
Babylonę .i. à mundo, quia vt dicitur. Esaiæ. 13. ibi habitant
Dracones, strutiones, pilosi, vlulę, syrenæ &c. per quæ anima
lia peccatores varijs polluti criminibus dissignatur, quorum
societas est abhorrenda, quia cum peruerso peruerteris. psal.
Item quia succedit cupiditatibus. Vnde mundus est sicut for
nax Babylonica, à qua pueri Sancti illęsi egressi fuerunt. Da-
nie. 4. Sydrach, Misach, & Abdenago egredimini, & venite.
Sequitur ꝙ statim egressi sunt de medio ignis. A mũdo ergo
debemus mentaliter egredi, & eum cordialiter detestari. Ge
ne. 31. Surge & egredere de terra hac. Egrediendum est ergo
D à terrenorum cupiditate. ¶ Item egrediamur ab amicorũ car
nalitate. A carnali enim affectione, & à nimia parentum no-
strorum dilectione debemus discedere & egredi quod osten
ditur cum dicitur. De cognatione tua, & de domo patris tui.
quia .s. cognatorum & parentum debet à nobis affectio & car
nalitas vilipendi. & de hoc cõmendatur Aaron Deute. 23. de
quo dicitur ibidem. Qui dixerit patri suo & matri suæ nescio
vos, & fratribus suis ignoro vos, nescierũt filios suos, hi custo
dierunt eloquium tuum. Sicut enim aquila non curat de pro
prijs filijs, & maximè de illis qui apertis oculis sine lachry-
matione solem respicere nequeunt, (immo secundum Arist.
tales consueuit de nido proprio eijcere, & sicut alienos dimit
tere, & de eis penitus non curare,) sic verè maximè nos Præ
lati & clerici de nostris carnalibus filijs .i. nepotibus & cogna
tis, non nimis debemus per affectionem curare. Sed de nido
cordialis affectionis ipsos expellere & fugare nisi ita forti per
fecti fuerint & prouecti, ꝙ solem Christum per contempla-
tionẽ possint respicere & videre. Tales enim solos de cogna-
tis & consanguineis nobis in nido cordialis affectus retinere
debemus, & ipsos promouere & fouere, & de alijs verò im-
perfectis & insufficientibus non curare. Egredere ergo de
cognatione tua, & de domo patris tui. Psal. Obliuiscere po-
pulum tuum & domum patris tui, & concupiscet rex deco-
rem tuum. Quod proh dolor est contra multos tam clericos
quam prælatos, qui ad cõsanguineos carnales taliter afficiun
tur, ꝙ contra deum & iustitiam illos tam ignorãtes quam im
perfectos promouere nituntur. Isti sunt sicut pellicanus qui
pro salute filiorũ mortis periculo se exponit. Sic reuera mul-
ti sunt qui pro carnalibus filijs & cognatis ditãdis, non timẽt
multas iniustitias committere, & se mortis æternæ periculis
obligare. Isti possunt figurari Apoca. 14. vbi dicitur ꝙ ipse vi
dit supra montẽ Syon agnum stantem, & in conspectu eius
quadragintaquattuor milia habentiũ nomen eius, & nomen
patris eius scriptum in frontibus suis. Mons enim syon signat
statum ecclesiæ & prælationis. De isto enim dicitur Esaiæ. 2.
Venite ascendamus ad montem domini. Sed pro certo cha-
rissimi multotiens accidit ꝙ agni .i. simplices & ignorantes in
isto monte præficiuntur, & ad pręlationis apicem promouen
tur. Iuxta illud Esaiæ. 3. Dabo pueros principes eorum, & ef-
fęminati dominabuntur eis. Quid vltra, pro certo statim ꝙ
tales indigni & insufficientes sunt promoti ipsi proculdubio
nunquam cessabunt quousq; in conspectu suo in patria .i. in
ecclesia, in præbendis & dignitatibus, officijs & beneficijs ec
clesię suæ fecerint venire, & stare quadragintaquattuor mi-
lia .i. quam plurimos poterunt de illis qui portant nomen suũ
& patris sui .i. de proprijs parentibus & cognatis, compatrio
tis, familiaribus atq; notis. Isti ergo non egrediuntur de do-
mo patris & carnalium parentum affectione. Exod. 12. Nul-
lus vestrum egrediatur ostium domus suę. Non sic charissi-
mi non, sed egrediamur ab amicorum carnalitate. Vnde Io-
hel. 2. Egrediatur sponsus de cubili suo .i. de affectione carna-
li. Isti sunt ergo duo termini à quibus est egrediendum .s. car-
nalis affectio, & tẽporalis possessio. ¶ Sed adhuc dico ꝙ sunt E
alij duo termini ad quos est gradiendum. Et isti sunt sicut di-
ctum est, propinquitas charitatiua, & leuitas contemplatiua.
Dico ergo ꝙ egredi debemus ad amorem charitatis, ꝙ osten
ditur cum dicitur veni. Venire ergo idem est quod appropin
quare, & de loco remoto egredi & exire, & ad locum propin
quum se trahere. Cant. 2. Surge amica mea, & veni. Surge di-
co de loco in quo stas egrediendo. veni etiam ad deum per
amorem appropinquando. Egrediamur ergo ad amplexum
charitatiuum. Murena enim serpentis sibilo euocata de flu-
uio egreditur, & ad amplexum serpentis venit & attrahitur,
& sic à Serpente concipit, & impregnatur. Sic verè charissi-
mi ad sibilum & euocationem dei (qui Nume. 16. per ęneum
Serpentem figuratur) de fluuio mundanę prosperitatis &
voluptatis debemus egredi & exire, ad Christũ per charita-
tem nos trahere, & venire, & sic ab ipso poterimus per gra-
tiam imprægnari, & per bona opera fęcũdari. Isto etiam mo
do egressa mulier Chananea à finib⁹ Tyri & Sydonis acces-
sit ad dominum, & curationem filiæ suæ præcibus impetra-
uit. Tyrus enim angustia interpretatur. Sydon verò venatio
dicitur, quæ vtrunq; peccatum & mundum designat, vbi & an-
gustia tribulationum, & venatio tentationum inuenitur. vn-
de cum quis egreditur, & ad Christum per charitatem acce-
dit, curationem filię suæ, idest animæ impetrat & acquirit.
Notabis autem si vis, ꝙ iustus debet ad deum venire, & egre
di ad plura bona opera facienda, videlicet Ad

Plorandum luctuoso fletu.
Orandum clamoroso pulsu.
Pugnandum virtuoso nixu.
Consolandum amoroso risu.
Meditandum timoroso passu.
Increpandum rigoroso iussu.

De luctu cõtri-
tionis dicitur.
Matthei. 16. ꝙ
Petrus postquã
negauit domi-
num, egressus
foras fleuit amarè. De clamore orationis dicit̃ Exod. 10. quia
egressus Moyses de conspectu Pharaonis, orauit dominum.
De pugna vero bonę resistentiæ, & virtuosę operationis dici
tur Exodi. 17. Egressus pugna contra Amalech. De dulcore
consolationis dicitur Esaiæ. 7. Egredere in occursum Acham
& dices ei, noli timere. De timore meditationis dicitur. Ge-
ne. 24. quia Isaac fuerat egressus ad meditandum in agro. De
rigore autem punitionis & castigationis dicitur Exo. 2. quia
Moyses egressus ad fratres suos, cum vidisset ęgyptum percu
tientem Hebræum, sepeliuit eum sub sabulo, & occidit. Egre
diendum est ergo ad amplexum charitatiuum, Veni Dan. 3.
Egredimini & venite. ¶ Item dico ꝙ nos debemus egredi ad
aspectum contemplatiuum. Venite inquit in terram quã mon
strauero tibi. Igitur terra quam monstrat nobis Deus, est pa-
radisus, ad quam pro certo videndam & cõtemplandam de-
bemus de peccatis & vitijs, & de mundi negocijs & delicijs
egredi & exire. Iuxta illud Can. 7. Egrediamur in agrum, cõ-
moremur in villis mane surgam⁹ ad vineas &c. expone. Apes
quando de alueari suo egrediuntur, statim sursum versus cœ
lum ce-

tum celeriter eleuátur. In quo docemur ꝙ ad hoc de inferioribus egredi debemus, vt sursum ad contemplationem cœlestium ascendamus. Can. 3. Egredimini filiæ syon, & videte regem Salomonem in diademate &c. Zacha. 6. Isti sunt quattuor venti cœli qui egrediuntur vt stent coram dominatore omnis terræ. Sic ergo patet charissimi ꝙ egressus esse debet Contemplatiuus, Charitatiuus, Detestatiuus carnalitatis, & fugitiuus cupiditatis. ¶ Secundo dico ꝙ est quidam egressus hominis vitiosus, & iste est quando quis egreditur de bono ad malum, de virtute ad vitium, de religione ad seculum, de gratia ad peccatum. Tales ergo sunt similes talpę, quæ incaute de cauernis suis egreditur exterius super terram, ita quod sæpe à miluo rapitur, vel ab aliquo capitur atq; necatur. Sic verè faciunt multi qui cauernas .s. humilitatem & religionem deserunt & exeunt, & exterius ad mundi negocia se conuertunt, sicut patet de multis religiosis qui claustrum abominantur, & ad exteriora negocia & beneficia exeunt, qui cum nesciant se regere, à miluo .i. Diabolo diuersis criminibus capiuntur. quod figuratum est in Dina Gene. 34. quæ egressa vt videret mulieres regionis, ab Emor est corrupta. Quia verè dum anima à suę côscientiæ secreto, vel à religionis claustro ad exteriora egreditur, sępe fit quod ab Emor .i. Diabolo corrumpitur. De isto ergo vitioso egressu potest dici illud Gen. 4. Egressus Caim à facie domini, habitauit vagus & profugus in terra. Iste est ergo egressus vitiosus. Et si vis, potes de malis dicere quod egrediútur ad malum & ab ipsis etiā procedunt & egrediuntur omnia mala. Egrediuntur dico ad mala, scilicet Ad

Inaniter gaudendum.
Subtiliter fallendum.
Crudeliter nocendum.
Carnaliter viuendum.
Verbaliter iniuriandum.
Perenniter deperiendum.

Dico quòd in malis inuenit egressus ad prosperitates, gaudia prosequéda. Vnde de filijs malorum diuitum dicitur Iob. 21. ꝙ egrediuntur quasi greges paruuli eorum & infantes eorum exultant lusibus, tenēt tympanum & psalterium, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferoa descendunt. Ista enim est veritas, & illi qui à deo & à statu gratiæ ad mundi prosperitatem egrediuntur, finaliter ad mundi aduersitatem regrediuntur. exemplum de Amon, de quo legitur Hester. 5. quod egressus est Amon illo die lętus & alacer, & tamen sequitur ꝙ in crastino fuit suspensus. Item egrediuntur mali ad fallacitatis studia peragenda. Vnde. 3. Reg. 22. Egressus est Spiritus, & stetit corā domino & ait. Ego decipiam Achab. Sequitur. Egrediar & ero Spiritus mendax in ore omnium prophetarum. sequitur. Egredere, & fac ita. Item egrediutur ad crudelitatis scelera committenda. s. ad nocendum & ad grauandum bonos. Vnde Diabolus videtur præcipere cuilibet malo illud quod Nabuchodonosor præcepit Holoferni, dicens Iudith. 2. Egredere aduersus omne regnum occidentis, & côtra illos pręcipuè qui contempserunt imperium meum, non parcet oculus tuus vlli regno. Diabolus enim pręcipuè vult per malos molestare, illos .s. qui contemnunt imperium suum. Item egrediuntur ad carnalitatis opera facienda, figurati in malis senibus & impudicis Dan. 13. de quibus dicitur & egressi recesserunt à se. Et de garrula muliere legitur Prouer. 7. & fatuo iuuene loquebatur dicens. Egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi te &c. Item egrediútur mali ad rixositatis verba proferéda. exéplo Golię, de quo dicitur. 1. Reg. 17. Egressus est vir spurius de castris philistinorum nomine Goliad. & dicitur ibi quod ipse exprobrabat agminibus Israel. Item finaliter isti egredientur ad aduersitatis verbera sustinenda, s. ad pęnas inferni subeundas. De quo. 3. Regum. 2. Quocúq; die egressus fueris de Hierusalem, scito te interficiendum. Qui .n. de Hierusalé .i. de statu gratię egreditur, necesse est ꝙ in inferno perpetuo occidatur. Vnde quilibet damnatus potest dicere illud Hiere. 14. Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio, & si introiero ciuitatem, ecce attenuati fame. Et Hier. 5. Eieci illos à facie mea, & egredientur. Et si dixerint, quo egrediemur. dic eis. Hæc dicit dominus. Qui ad morté, ad morté, qui ad gladiú, ad gladiú, & qui ad famé, ad famé, & qui ad captiuitaté, ad captiuitaté. Iste est ergo egressus malorum ad mala. ¶ Sed adhuc notabis ꝙ inuenitur egressus malorum à malis. A mala enim arbore nunquam egreditur nisi malus fructus Sic à malis hominibus nō potest egredi nec emanare nisi malus actus. Vnde nota quod ab ipsis malis egreditur Actus.

Nequitiæ, malè iudicando.
Sæuitiæ, bonos molestando.
Fallaciæ, cunctos venando.

Ab ipsis dico egreditur actus nequitię & iniustitię, Abacuc. 1. Idcirco egreditur iudiciū peruersum, quia impius præualet aduersus iustum. Item ab eis egreditur actus sæuitiæ & violētiæ. vnde Iob. 41. de Leuiathan dicitur ꝙ flamma ex ore eius egreditur. Halitus enim prunas ardere facit. Item ab ipsis egreditur actus fallaciæ & fraudulentiæ. Esa. 14. De radice colubri egrediet̃ regulus patet ergo ꝙ est multiplex egressus vitiosus. ¶ Tertio dico & inuenitur egressus laboriosus & iste est egressus ad vitā mortalé. De quo Iob. 3. Nudus egressus sum de vtero matris meę, nudus reuertar illuc. De quo quidem egressu plangendo dicebat Hieremias. Hiere. 20. Quare de vulua egressus sum, vt viderē laborem & doloré, & consumerentur in confusione dies mei? ¶ Quarto dico ꝙ est egressus dolorosus, & iste est egressus de mūdo, qui fit per mortem. 3. Reg. 19. Egressus Helias stetit in ostio speluncę, id est sepulchri ¶ Quinto dico quod inuenitur egressus formidolosus, & iste est egressus Christi ad iudiciú. Vnde de Christo tunc à patre egrediente & veniente poterit dici illud Danie. 7. Fluuius igne° rapidusq; egrediebatur à facie eius. Túc enim verificabitur illud Hier. 4. Egrediatur vt ignis indignatio. ¶ Sexto dico quod est egressus luctuosus, & iste est egressus ad dānationem & infernū. De quo supra immediate vbi agitur de egressu vitioso in fine. ¶ Septimo inuenitur egressus gaudiosus & gloriosus, de quo Esa. 55. In lętitia egrediemini. & Eccle. 4. Quod interdum egrediatur de carcere quis ad regnum &c. Sufficit.

Egregius.

Nota quod illud egregium esse dicitur, quod nobile & notabile, bonum & vtile in suo genere reperitur. Dicitur ergo aliquid esse egregiū tēporaliter aliquid virtualiter aliquid ęternaliter. Primū signat rerum mortalium amęnitatem, & tale nihil aliud est quā prosperitas temporalis, vel formositas corporalis, vel nobilitas popularis. Prospera enim mundi dicútur egregia, quæ .s. sunt contemnenda. Nume. 18. Non peccabitis super hoc pinguia vobis & ęgregia reseruantes .i. non reseruetis vobis talia egregia, ne peccetis. Pulchri etiam iuuenes dicuntur egregij. Vnde de Ooliba meretrice dicitur figuraliter Ezech. 23. ꝙ ipsa insaniuit libidine in adolescentibus qui erant forma egregia: Nobiles etiam viri dicuntur egregij, & quicunq; diuites & præclari. Ezechie. 31. Omnia ligna voluptatis egregia atq; præclara in libano vniuersaq; irrigabantur aquis. Ista est ergo egregietas, quę signat rerum mortalium amęnitatem. ¶ Secundo signat gratiarum virtualium vtilitatem. Et sic quilibet iustus egregius potest dici. vnde de Sadoch dicitur. 1. Para. 12. ꝙ ipse erat puer egregię indolis. De Dauid vero dicitur. 2. Reg. 23. Egregius psaltes &c. ¶ Tertio signat bonorum ęternalium fęlicitatem. Vnde de terra, idest de habitatione paradisi dici potest quod dixit Moyses filijs Israel Deutero. 4. vos trāsibitis Iordanem, & possidebitis terram egregiā. & Ezec. 20. dicitur ꝙ ista est egregia inter omnes terras.

Aegrotare.

Nota ꝙ inuenitur multiplex ægritudo, videlicet Aegritudo A

Corporalis languoris.
Temporalis doloris.
Virtualis valoris.
Criminalis horroris.
Inferoalis laboris.

Ægrotāt enim mortales omnis corporaliter. Vnde Gen. 48. dicit̃ ꝙ nunciatú est Ioseph ꝙ ægrotaret pater eius. Ægrotant pauperes temporaliter. Pauperes enim egroti dicuntur, inquantum in mundi, statu debiles, & nullius valoris reputantur, immo ab omnibus horrentur & fastidiútur. De quo. 1. Regum. 30. Dereliquit me dominus, quia ęgrotare cępi. ¶ Ægrotant iusti virtualiter. Iustus enim ægrotat, inquantū spiritu forti, & corpore & rebus debilis inuenitur. Æger enim dolet & tristatur, calescit & inflammatur, & gustus eius aliter quam ante fuerat reperitur, quiescere compellitur & iubétur, à medicinis congruis refouetur, ab amicis visitatur, & medicis frequentatur, à nociuis cibarijs pręseruatur, & diligenti custodię committitur, & in lecto ne exeat quandoq; per violentiam detinetur. Sic vere iustus dolet per contritionem, tristatur per timoré, calescit per diuinum amorem. 2. Reg. 3. Adamauit Amon, alias Amon, Thamar sororem suam, ita vt ægrotaret propter amorem

amorem eius. Gustat suauitatem diuinam per contemplationem. Talis etiam solet quiescere per deuotionem. Medicinis fouetur per sacramentorum & bonorum documẽtorum adhibitionem. Ab amicis visitatur per sanctorum reuelationem & per dei & angelorum consolationem. A medicis freqnentatur per prædicatorum & prelatorum visitationem. A nocinis cohibetur per mundi delectabilium abdicationem. Diligenter custoditur per dei & superiorum gubernationem. Violenter etiam quandoq; in lecto miseriæ detinetur per tribulationem & flagellationem. Æger erat Dauid de quo dicitur. 2. Regum. 19. ꝙ cum quæreretur vt veniret ad Saulem, Respõsum est ꝙ ęgrotabat. Et de Ezechia etiam rege iusto dicitur 4. Regum. 20. ꝙ ægrotauit Ezechias vsq; ad mortem. Et reuera tales ęgri gratijs vnguntur, à Sanctis iuuantur, à Christo curãtur. Gratijs dico vngũtur. Vnde Mar. 6. dicitur. ꝙ apostoli vngebant oleo multos ęgros. A Sanctis etiam iuuantur & consolaotur. Vnde de Sanctis dicitur Mar. 16. ꝙ super ęgros manus imponent, & bene habebunt. A Christo etiam curantur. vnde Actuum. 6. dicunt ꝙ affetebant ęgros, & curabantur. Ægrotant ergo iusti virtualiter. Ægrotant etiam impij criminaliter. Peccator enim ęger dicitur, quia ad omne bonum impotẽs reperitur. 4. Re. 8. Ægrotauit Benadab rex Syrię. Ægrotant etiam damnati æternaliter. Vnde Acham regi pessimo dictum est. 2. Paralip. 21. Tu autẽ ęgrotabis pessimo languore vteri &c. Vide infra de infirmitate.

A **EIus.** Vide vbi eam & ea.

Eijcere. Nota quód eijcere idem est ꝙ expellere, fugare, contemnere, non curare. Res enim quæ eijciuntur, signum est quod non diliguntur, immo quód potius contemnuntur, & quod de eis non curatur. Possumus ergo breuiter notare quod peccatores eiectionem triplicem faciunt

Eijciuntur enim à statu
Virtutis & bonitatis.
Mundanę prosperitatis.
Supernę fœlicitatis.

Primo eijcitur peccator à gratiæ syncetitate & hoc fit quando peccat mortaliter, tunc enim perdit status gratiæ securitatem, & Dei & Angelorum societatem. Apes enim mortuas ab aloeari eijciunt, & ipsas secum esse nõ permittunt. Sic verè Deus mortuum. i. peccatorem, de aluearí, idest de statu gratiæ eijcit, & ipsum à Sanctorum & Sanctarum angelorum societate bannit & expellit. Tales enim mortui à deo contemnuntur, & ab alueari status gratię vel etiam ecclesiæ expelluntur. In signum huius Adam statim quando peccauit, de paradiso fuit eiectus, & ad laborem & culturam exterius in mundo miserabiliter condemnatus. Et possumus notare ꝙ ab isto statu differentiæ vel ecclesiæ eijciuntur vel eijci merentur Ambitiosi, Luxuriosi, Inuidiosi, Desidiosi, &

B furiosi. ¶ Primo ambitiosi. Istud patet in lucifero, qui æqualitatem dei ambiens, de empireo cœlo est eiectus Sic verè qui vltra quam debent ambiunt & superbiunt, de statu gratię eijciuntur, & finaliter statu gloriæ priuantur. Psal. Deiecisti eos dum alleuarentur. & Ezech. 28. Peccasti & eieci te de monte Sancto Dei, & perdidi te Cherubin. Item eijciuotur luxuriosi. Et isti figurantur in leprosis de quibus dicitur Nume. 5. Præcipe filijs Israel vt eijciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit. Item eijciuntur inuidiosi, qui figurantur in Caim, qui inuidia motus fratrem occidit. Et ideo Gene. 4. dixit. Ecce eijcis me hodie à facie terræ, & à facie tua &c. Itẽ eijciuotur desidiosi. vnde Matth. 35. dicitur de seruo qui talento operari noluit. Seruum inutilem eijcite in tenebras exteriores. De furiosis autem & obstinatis, qui. s. non faciunt nisi turbare alios, similes demonibus, dicitur Matth. 10. Infirmos curate, demones eijcite. Isti ergo peccatores à deo eijciũtur, ab eius amore, acceptione & gratia expellnntur. Eijciun

C tur ergo à gratiæ synceritate. ¶ Secundo dico qnòd peccatores eijciũtur à mundana prosperitate. Aranea enim muscam captam in laqueis suis, ipsam primo in cauernam suam portat, diligenter reponit, humiditatẽ ipsius paulatim hauriens, cum vacuata fuerit, ipsam expellit citius eijcit & emittit. Sic verè charissimi, cum aranea. i. Diabolus aliquem in laqueo malarum suggestionum & tentationum cœperit, ligaoerit & inuoluerit, ipsum primo in cauernam suam. i. in amorẽ mundanę & terrenę prosperitatis portat, vbi totum humorẽ gratiæ & deuotionis quam habebat, sibi aufert extrahit & exhaurit. Cum vero ipsum in profundo mundani amoris viderĩ, in cunctis. s. vitijs inuolutum, omni humore gratiæ & deuotionis & compassionis vacuatum, tunc à cauerna huius mundi ipsum per mortem eijcit, & ad inferos transmittit. Et iste bene figuratur in Sansone, qui cum supra genua Dalidę dormiuisset, incępit ipsum tondere, & cum septem crines sibi abstulisset, eiecit eum, dicens. Philystijm super te Sanson. Charissimi, Dalida ista signat Diabolum qui proculdubio duo genua habet. i. duplicem mundi prosperitatem. s. delicias, diuitias, supra quæ cum homo per malas complacentias obdormit, primo ab ipso Diabolo vellere diuitiarũ & gratiarũ tondetnr, & septem crinibus. i. septem donis Spiritusancti vacuatur & priuatur, & tandem per mortem temporalem de mundo eijcitur, & inferni funibus colligatur. Isti figurantur in Nabuchodonosor, Rege gloriosissimo & potentissimo, qui dum gloriaretur in gloria Babylonis, & diceret. Nonne ista est Babylon, quam ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meę, & in gloria decoris mei? audiuit vocem de cœlo dicentem sibi. Regnum trãsibit à te, & ab hominibus, te eijcient, & cũ Bestijs ferisq; erit habitatio tua. Quia pro certo tales gloriosi & præsumptuosi subito de societate hominum per mortem eijciuntur, & feris infernalibus exponuntur. vnde Hier. 16. dicitur. Eijciam vos de terra hac in terrã quam ignoratis vos & patres vestri, & seruietis dijs alienis die ac nocte, qui non dabũt vobis requiem die ac nocte. Terra enim quã ignoramus, est infernus, vbi sunt dij alieni. i. demones, quibus dãnati à mundana prosperitate eiecti seruiunt & obediunt omni hora, vbi tamen non inueniunt requiem aut quietem. Isti ergo eijciuntur à mundana prosperitate. ¶ Tertio dico quod D peccatores eijciuntur à superna fęlicitate. Mali enim in die iudicij de cœlesti hæreditate & gratia fugabnntur, non ꝙ ibi sint vel fuerint, sed ꝙ ibi essent si non peccassent. Sicut enim dicit Ambro. & Pli. Apes ocjosas valdè odiunt, & ipsas à se eijciunt, & secum viuere non permittuot. Sic verè Deus Sancti & Angeli in die iudicij peccatores, qui in opere bono fuerunt desides & ociosi, ab hæreditate paradisi possidenda eijcient & priuabunt, & à tam iocunda societate bannient & fugabunt. vnde Iudic. 11. Eiecerunt Iepte fratres sui, dicentes. Hęres in domo nostra esse non potes, quia de adultera natus es & Hiere. 15. Eieci eos & egredientur, & qui ad mortem, ad mortem, & qui ad gladium, ad gladium, & qui ad famẽ, ad famem, qui ad captiuitatem, ad captiuitatem. Sic ergo patet ꝙ mali eijciuntur à gratiæ synceritate, à mundana prosperitate, à superna fęlicitate. ¶ Possumus adhuc notare ꝙ eiectio E põt accipi in bono & in malo. In bono enim, qñ nociua eijcimus & fugamus. Vnde Gala. 4 Eijce ancillã & filium eius. i. concupiscentiã & peccatũ. In malo vero, qnãdo vtilia & proficua expellimus, & de eis nõ curamus. Vnde in psal. Proiecisti sermones meos retrorsũ. Notabis ergo ꝙ inuenit Eiectio

Perfectorum.
Fatuorum,
Tyrannorum.
Prælatorum.

Est ergo eiectio perfectorũ, qui eijciunt res vitiosas. Sicut enim videmus, omnia naturaliter solent eijcere suas superfluitates, & illa propter quę sibi vident periculum imminere. Et ideo est ꝙ arbores omni anno solẽt folia sua eijcere, & etiam superfluũ exterius emittere. Elephantes etiam scientes & quodam sensu naturali aduertentes se venari propter dentes suos eburneos, solent ipsos frangere & excutere, & ne sibi sint causa periculi, ipsos sponte dimittere venatoribus & cassare. Quid dicã de castoribus, qui propter testiculos medicinales quos gestant, vidẽtes se persequi à venatore, & ob hoc timentes capi, & periculum incurrere, ipsos sponte cum dentibus truncant & rumpunt, & venatoribus eijciunt & dimittunt, & sic solent euadere periculum quod timebant? His ergo exemplis instruimur ꝙ bona mundi superflua per contemptum eijcere debemus, & peccata & crimina si qua insunt, à nobis penitus abdicare, cum re uera ista sint nobis causa periculi mortis ęternę, propter ista enim à venatoribus, idest à tyrannis & demonibus, tentationibus & exactionibus infestamur. Sic ergo si tuti esse volumus à periculo, oportet vt quantum ad desiderium & affectum hæc omnia dimittamus. Eijciamus ergo testiculos carneos. i. totius carnalitatis & luxuriæ fęditatem. Eijciamus insuper folia & fructus arboris. i. temporalis substantiæ facultatem. More etiam cerui eijciamus Cornua. i. elationis & superbiæ vanitatem. Scriptum est enim Marc. 9. Si ocu-

Si oculus tuus scandalizet te, eijce eum abs te quasi dicat. Quicquid habemus quod nobis est periculo & scandalo à nobis est eijciendum, & cum diligentia dimittēdum. Si enim ista à nobis saltem quātum ad amorem & desiderium eijciamus & truncemus, mortis æternæ periculum euademus. Vnde de tali eiectione potest dici illud Matth. 7. & Lucæ. 6. Eijce trabem de oculo tuo. Sicut enim trabs si esset in oculo, periculum cęcitatis induceret, & ideo statim eijcienda esset, sic verè talia quia periculum cęcitatis mortis æternę possunt inducere, ideo statim debemus de oculo cordis emittere & eijcere. Ista est ergo eiectio perfectorū qui eijciunt res vitiosas.

F ¶ Est etiam eiectio fatuorum, qui eijciunt res virtuosas. Mali enim sunt sicut stomachus infirmus, qui euomit & eijcit medicinam quæ ipsum poterat curare & etiam nutrimētum quod ipsum poterat sustentare, quia. s. isti proijciunt illa bona quæ sibi possūt esse vtilia ad salutē. Osee 8. Proiecit Israel bonum, & inimicus persequetur eum. Mali enim proijciunt legē, nolentes dirigi. Dei timorem, nolentes terreri. Disciplinam, nolentes corrigi. Doctrinam, nolentes doceri. Proijciūt dico legem dei, & eius mandata. Hiere. 6. Verba mea non audierunt, & legem meam proiecerunt. Item dei timorem atq; iudicia. Ezech. 3. Iudicia mea proiecerunt, & præcepta mea non custodierunt. Item disciplinam & bona monita. psal. Tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum. Item dei scientiam atq; documenta. 1. Reg. 15. Proiecisti sermonē domini & proiecit te dominus. Et proculdubio tales sunt vt mali & imbecilles milites, qui arma sua proijciunt vt fugiant qui cum comprehensi fuerint, non habent cum quo defendere se possunt. sic isti proijciūt virtutes, quæ sunt arma spiritualia. 1. Mach. 7. Proiecerunt arma sua, & fugerunt. & ideo cōtra demones nō defenduntur, sed ab eis capiuntur, quæ propterea tanquam inutiles à deo proijciūtur. Ezec. 5. Proijcies eos in medio ignis. & in psal. In ignem deijcies eos in miserijs, & non subsistent. Deus enim eijcit reprobos ab acceptione sua, & à beneplacito gratiæ suæ, quod vtique videtur nunc facere, de eorum salute non curās, sed proprię voluntati ipsos dimittens. Hiere. 14. Nunquid proijciēs abiecisti Iudam? Sicut de Saul abiecto & reprobato dicit dominus Samueli. 1. Reg. 16. Vsquequo tu luges Saul cum ego proiecerim eum? Finaliter vero proijciet eos à cōsortio beatorum. s. in iudicio, quando verificabitur illud psa. Proiectus sum à conspectu oculorum tuorum. Et ideo de Diabolo & membris eius dicitur Apoca. 12. Proiectus est Draco ille magnus. sequitur. Proiectus est in terram, & Angeli eius. &c. & Hiere. 22. Sepultura Asini sepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalem. Patet ergo quod est eiectio fatuorum. ¶ Est deniq; eiectio tyrannorum. A superbis enim

G & tyrannis contemnuntur & eijciuntur pauperes atq; iusti. Eijciunt enim eos, abominantes ipsis cohabitare. Vnde de cęco nato dicitur quod Pharisei dicebant sibi. In peccatis natus & totus, tu doces nos, & eiecerunt eum extra ciuitatem, & duxerunt eum ad supercilium mōtis, vt pręcipitarent eū. Istud autem fecerunt, vt patet ibi quia reprehendebat eos, atq; docebat. Non solum enim cęcus natus, immo etiā Christus, hoc est dictu, non solum ignorantes, immo etiam sapiētes à superbis eijciuntur & contēnuntur, dum ipsos reprehēdere nituntur. 2. Para. 13. Eiecistis sacerdotes domini, & fecistis sacerdotes vobis sicut omnes populi terrarum. Item superbi eijciunt pauperes, cupientes exhęredare, locis & habitationibus spoliare. 2. Paralip. 20. Filij Amon Moab & Seyr nituntur eijcere nos de possessione quam tradidisti nobis. & Micheæ. 2. dicitur talibus. Mulieres populi mei eiecistis de domo diliciarum suarum. Hæc est eiectio superborum &

H tyrannorum. ¶ Demum inuenitur eiectio pręlatorū. Et ista est illa qua boni & prudentes prælati de domo ecclesiæ malos eijciunt, bonos vero retinent & extollunt. Vnde nota quod ab ecclesia debent eijci

Symoniaci.
Demoniaci.
Excommunicati.
Verbis effrenati.
Carne maculati.
Mente eleuati.

De symoniacis dicitur Ioan. 2. quod Deus eiecit ementes & vendentes de templo, dicēs. Nolite facere domum patris mei, domum negociationis. De demoniacis. s. de obstinatis dicitur Lucæ. 14. Ecce demonia eijcio, & sanitates perficio &c. De excommunicatis vero dicitur. 3. Regum. 2. Eiecit Salomon Abiathar ne esset sacerdos. Abiathar interpretatur peccator vigilans. De verbosis dicitur Prouerb. 22. Eijce derisorem, & exibūt cum eo iurgia. De luxuriosis dicitur Matth. 8. quod Iesus eijciebat Spiritus immundos. De superbis autem dicitur Nabuchodonosor fuit eiectus ab hominibus cum Bestijs Danie. 4. Et hoc de eijcere sufficit.

Eleazar. Fuit filius Aaron, qui immediate successit sibi in sacerdotio, & post eum vna cum Iosue populū rexit, & terram promissionis cum filijs Israel intrauit. Interpretatur autem Eleazar, Deus adiutor, vel adiutorium dei. Talis ergo potest significare bonum prēlatum Aaron. i. Christi vicarium & successorē, plebis rectorem & introductorem, & finaliter terræ promissionis paradisi possessorem, & aliorum adiutorē & benefactorem. Adiutorium enim dei dicitur, eo quod eo mediante alij à deo adiuuantur. Si vis, dilata quomodo iste fuit vestitus, & in iussu domini institutus. Nume. 19. & 20. Cetera omitto gratia breuitatis. A

Eligere. Electio. Quia materia de electione valde est prolixa, ideo breuiori modo quo possumus, de ipsa aliquid distinguamus. Dicamus ergo quod electio idem est quod meliorum acceptatio. Res enim quanto melior, tanto eligibilior, immo vt cōmuniter, nihil eligitur, nisi ratione boni alicuius eligatur, dum tamen in eligente rectitudo iudicij nullatenus vitietur. Est igitur electio diuina & humana. ¶ Primo dico quod diuina electio nihil aliud est quam sua prædestinatio, per quam deus eligit saluandos, & contemnit damnandos. Vnde Matth. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Et possumus notare breuiter quod eliguntur generaliter tria personarum genera, scilicet illi qui habent A

Benignitatem.
Humilitatem.
Sagacitatem.

In illis ergo qui à deo eliguntur, siue ad dignitatem temporalem, siue ad æternam, requiritur virtus benignitatis. Sicut enim aliquæ sunt species quæ quanto plus habent de humore, tanto plus habent de valore, vnde gariofillum à medicis diligitur & eligitur, quod pressum virgula, humorem sudare videtur campsor etiam illum denarium libentius eligit quem sub pollice plicare sentit, pomū etiam citrinum quod dicitur Arenchia, tunc eligibilius est, quādo interius humore interius plenius, sic verè ille à deo eligitur & assumitur qui humore passionis & clementiæ plus repletur. Et ideo si instātijs & supplicationibus pauperū premimur, statim nos eis applicare, intimare & fauere debemus, & sudorem & humorem cōpassionis & clementiæ eis emittere tenemur, alias à deo eligi non meremur. Vnde Matth. 12. & Esaiæ. 42. Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo complacuit sibi anima mea. Puer enim faciliter lachrymas emittit, & ideo nomine pueri vir pius & compatiēs designatur. Sit igitur in illis virtus benignitatis. Iterum debet in eis esse virtus humilitatis. Balsamus enim tanto melius eligitur quanto magis ad fundum descendere comprobatur. Sic verè illi qui per humilitatem descendunt & fiunt inferiores, sunt deo acceptiores & eligibiliores. Illi vero qui per superbiam supernatare videntur, indigni ab omni electione tam diuina quam humana censentur. Istud patet in Dauid, qui cunctis suis fratribus minor erat, & minori & humiliori officio, scilicet custodię animalium seruiebat: & ideo rex Israel est electus. Vnde dicitur in psal. Elegit Dauid seruum suum, de postfætantes accepit eum. De superbis vero quod à deo non eligantur, dicitur illud Baruc. 3. Isti fuerunt gigantes nominati, statura magna, scientes bellum, non hos elegit dominus. Sit igitur in illis virtus humilitatis. ¶ Deniq; dico quod in eis debet esse virtus synceritatis siue puritatis. Columba enim pura grana & mūda dicitur eligere de putridis vero & immundis non dicitur curare. Sic vere charissimi. Deus castos & mundos eligit, & ipsos in statu fęlicitatis post mortem, in statu vero prælationis dū viuerent collocat & reponit. Ephe. 1. Elegit nos deus vt essemus Sancti & immaculati in cōspectu eius. Et ideo Nume. 16. dicitur. Quēcunq; dominus elegerit ipse erit Sanctus. Ista est ergo electio diuina, qua eligit & acceptat sanctitate nitētes, humilitate pollētes, benignitate madentes. ¶ Secundo possumus dicere quod est electio humana, & B

ista est quādoq; bona, quādoq; mala. Bona enim est quando omissis deterioribus, eligentes meliora sectātur, quod fit quādo ad regimen prælationis meliores & digniores assumuntur, quando æterna tēporalibus, virtutes criminibus præferūtur,

De quo

De quo dicitur Deute. 30. Elige ergo tu vitã, vt viuas Mala enim electio est quando homo de priuato iudicio rationis, mala eligit, & bona dimittit, sicut patet, quia mali quandoq; malos eligunt in magistros melioribus contemptis. Vnde. 1. Macha. 9. Elegit Bachides viros impios, & constituit eos dominos regionis ¶ Dicamus ergo aliquid de bonorum electione. Et primo dicamus de electione qua eliguntur bona. Eligendi sunt enim ad prælationem magis sufficientes. Sicut enim natura bene disposita de cibis eligit quod est melius & purius ad corporis nutrimentum, sic subditus in collegio debet eligere meliorem ad ecclesiæ regimentum exemplo Alexãdri magni de quo narrat Iustinus quod cum esset in lecto mortis, & peteretur ab eo quem eligerent tanti imperij successorem? Respondit, dignissimum, & quamuis haberet fratrem, & filium, neutrũ nominauit, sed potius designauit debere eligi meliorem, & ad regimen digniorem. Tũc enim secundum Vegetium & Senecam, bene respublica regebatur, quãdo non poterat esse maior, nisi qui melior. Iuxta illud. 4. Regum. 10. Eligite meliorem de filijs domini vestri, & eum qui vobis placuerit, & ponite eum super solium patris sui. Dicamus ergo de quolibet bono electo, & exponamus illud Eze. 18. vbi dicit ꝙ Moyses electis viris strenuis de cũctis Israel, constituit eos principes populi, tribunos & cẽturiones quinquagenarios & decanos. vt iudicarent populum omni tempore. Vbi ostenditur ꝙ prælati debent esse assumpti cũ deliberatione, ideo dicitur. Electis Repleti omni perfectione, ideo dicitur. Viris strenuis. Promoti sine acceptione, ideo dicitur. Ex omni Israel. Occupati etiam iustitiæ executione, quia cõstituit eos &c. vt iudicarent populũ omni tempore. Sed quia istorum prosecutio nimis esset prolixa, ideo aliam auctoritatem breuiorem accipiamus. Esa. 40. Forte lignum & imputribile elegit artifex sapiens. ¶ In quibus verbis ostenditur conditio boni electi. Debent enim habere

C

Constantiæ vigorem. Forte inquit.
Clementiæ dulcorem, quia debet esse lignum.
Mundiciæ nitorem, quia debet esse imputribile.

Sit igitur firmus & solidus, pius & fluidus mundus & nitidus. Firmitatem probat virtutis probitas. Forte. Pietatem notat ligni fœcũditas. Lignum inquit. Puritatem monstrat fœcis immunitas. Imputribile. Sit ergo electus cõstans & solidus, plenus firmitate, quia. s. ipse debet esse fortis. Colomnę enim fortes & stabiles solent eligi, vt domus edificia possint firmiter sustentari. Sicut etiam dicit Plinius, cerui fluuium transituri solent fortiorem eligere, & ipsum alijs pręponere, & eius cornibus innitendo fluuium pertrãsire. Sic vere charissimi ille qui in prælatum eligitur, alijs fortior & solidior debet esse, quia nisi fuerit fortis, solidus atq; constans, onus officij sui & pondus regiminis pastoralis sustinere nequibit, nec ad transeũdum Fluuium. i. cursum fluxibilis vitæ huius subditor adiuuare. Forte igitur. Fortis enim debet esse, constanter aduersa sustinendo. Potens, subditos protegendo. Strenuus alios animando. Sit ergo fortis aduersa sustinendo. 1. Reg. 18. Esto vir fortis, & præliare prælia domini. Item sit fortis, subditos protegendo valenter. Luc. 11. Si fortis armatus custodit atrium suum. Item sit fortis alios animando valenter. Vnde. 2. Macha. 6. Adolescentibus forte exemplum relinquam. Tales ergo fortes & solidi sunt præ alijs eligẽdi, iuxta illud. 1. Para. 19. Elegit viros fortissimos ex Israel. Debet ergo electus esse fortis & solidus, plenus firmitate. For-

D te inquit. ¶ Item dico ꝙ ipse debet esse dulcis & fluidus, plenus pietate, quod ostenditur cum dicitur ꝙ ipse debet esse lignum, Lignum enim liquorem fluidum solet emittere, sicut patet de Pino & Cedro. Fructus etiam solet ad nutriẽdũ homines parturire sicut patet de pomo & moro. Sic vere bonus electus vel prælatus debet esse internus gummosus per benignitatem & compassionem. exterius fœcũdus & fructuosus per elemosynarum emissionem, & per bonorum operũ vbertatem. Gene. 3. Vidit mulier lignum ꝙ esset pulchrum visu, & ad vescendum suaue. Et sicut lignum quamuis exterius sit durum, intus tamen semper est medullosum, quia. s. vix aut nunquam est dare lignum quin intus habeat aliquid de medulla, sic vere prælatus quamuis exterius ostendat duritiam iustitiæ, intus tamen in corde semper debet habere medullã clementiæ & misericordiæ. Vnde prælatus debet esse similis cedro, quæ est arbor alta pulchra, gummosa, & ad malos nauiũ apta. Sic vere videtur dicere scriptura Ezech. 27. Cedrũ de libano tulerunt, vt facerent tibi malum. Ad denotandũ ꝙ illi qui in malum nauium. i. prælati esse eliguntur, cedri. i. viri perfecti. s. gummosi per pietatẽ pulchri, per honestatem, alti per contemplationis sublimitatem esse tenentur. Iuxta illud Can. 5. Species eius vt libani, elect' vt cedri. psal. Beatus quẽ elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Sit igitur dulcis & fluidus, plenus pietate. ¶ Insuper dico ꝙ electus debet esse E castus & nitidus, plenus puritate Et hoc ostenditur quando dicitur, imputribile. Ligna enim imputribilia debent esse illi qui ad prælationem eliguntur, quia quamuis in aquis deliciarum ipsos esse contingat quamuis foris ad mundana negocia ipsos exire oporteat quamuis ventos & turbines tẽtationum ipsos sentire & sustinere sæpe accidat, ipsi tamen nunquã debent per luxuriam vel impudicitiam putrefieri, nec per peccatum aliquod corrumpi, De qua quidem putredine dicitur Iohel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Ad ędificãdum enim arcam testamẽti & altare thymiamatis, electa fuerunt ligna imputribilia, & incremabilia. s. ligna Setbim, sicut dicitur Exodi. 38. Ad denotandum ꝙ illi qui in tabernaculo Sanctæ ecclesiæ habẽt esse arca testamenti. i. prælati, qui. s. virga correctionis, manna compassionis, & tabulas scriptas sciẽtiæ & discretionis continere debẽt & qui etiam more altaris thymiama deuotionis & orationis semper debent habere, de lignis imputribilibus & incremabilibus. i. de personis quæ nec per auaritiam cremantur, nec per luxuriam corrumpantur, debent ędificari, eligi & assumi. vt de tali possit dici illud psal. Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem. 2. Petri. 1. Fugientes eam quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionẽ. Vt sic de tali electo possit dici illud Nume. 16. Quẽcumq; dominus elegerit, ipse erit Sanctus. i. purus & mundus. Vnde illud Esaiæ. 44 Noli timere serue meus Iacob & rectissime, quem elegi. Item eiusdem. 42. & Mat. 12. Ecce puer meus quem elegi &c. Ideo de bono electo potest dici illud Can. 5. Dilectus meus cãdidus & rubicundus, electus ex milibus. Vide etiam supra vbi de dilectus prosequnur. Et nota ꝙ dicitur dilectus, ecce benignitas. Debet enim facere ꝙ diligatur, dicitur ꝙd maximè facit mãsuetudo. Dicitur candidus, ecce puritas. Dicitur ex milibus electus esse, ecce prçciositas, raritas & singularitas. Inter mille enim debet eligi. qui debet alijs principari. Vnde de Moyse dicit Eccle. 45. ꝙ deus in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum & elegit eum ex omni carne. Patet ergo ꝙ electus debet habere puritatem & mundiciam, pietatem & clementiam, firmitatem & constantiam. Et ista est electio qua eliguntur boni. ¶ Sed adhuc dico F ꝙ est quædam electio qua eliguntur bona, & hæc est virtuosa. Vnde nota ꝙ nos debemus eligere specialiter bona spiritualia, non temporalia, cœlestia, non terrena, virtutes, nõ crimina. Esa. 7. Sciat reprobare malum, & eligere bonum. Bufo enim dicitur habere duo iecora, vnum medicinale, & aliud venenosum, quæ secundum Plinium taliter congnoscuntur, quia bufone mortuo in formicario proiecto formicæ iecur medicinale eligunt & comedunt. Aliud vero quod venenosum est, intactum relinquunt. Sic vere charissimi tantum duo sunt in mundo bona. s. spiritualia, & temporalia quorum quidem prima sunt animæ medicinalia, alia venenosa. Nos proculdubio illa debemus eligere & bona & vtilia reputare, quæ dudũ à formicis. i. à Christo & à Sanctis fuerunt electa & frequentata, & illa etiam refutare, quæ ab eis fuerunt refutata. Ita dico ꝙ nos similiter ista bona diligere & eligere debemus, quæ Sancti & Sanctæ elegerunt. s. humilitatem, paupertatem, tribulationem, & compassionem. iuxta illud Iob. 24. Iudicium eligamus nobis, & interea nos videamus ꝙ sit melius. Et si vis nota ꝙ nos debemus eligere

Humilitatis forte fundamentum
Tenuitatis arctum nutrimentum
Aduersitatis graue nocumentum
Sublimitatis altum leuamentum
Maturitatis tardum lotamentum
Stabilitatis tutum firmamentum
Veracitatis nudum pauimentum
Sagacitatis verum documentum
Fęlicitatis summum munimentum,

Eligamus ergo humilitatẽ. psa. Elegi abiectus esse in domo domini. Itẽ eligamus paupertatem & deiectionem, quia sicut dicit Iac. 2. elegit Pauperes Deus. Itẽ eligamus aduersitatẽ & tribulationẽ sicut Moyses, de quo dicitur Heb. 11. Magis eligẽs affligi cũ populo Dei, quam temporalis peccati habere iocunditatem. Exemplum de Susanna, quæ magis elegit occidi quàm forni cari. Dan. 13. Exemplum. 2. Macha. 13. de Razia. qui eligens nobiliter

nobiliter mori, potius quàm subditus fieri peccatoribus, gla-
dio se petijt interimi. Item eligamus sublimitatem & contem
plationem. Vnde Iob.6. Elegit suspendium anima mea. Item
eligamus maturitatem & discretionem. 3. Regum. 18. Eligite
vobis bouem vnum. Bos enim maturitatem signat. Item eli-
gamus stabilitatem & durationem. Esaiæ. 62. Planum facite
iter, & eligite lapides. Item eligamus veritatem & rationem.
psal. Viam veritatis elegi, iudicia tua nó sum oblitus. Item eli
gamus docilitatem & electionem. Prouer. 8. Accipite discipli
nam & non pecuniam, doctrinam magis quàm aurum eligi-
te. Item finaliter eligamus summam fęlicitatem & saluationé.
s. gloriam paradisi & vitam æternam. vnde illud Deu. 21. Eli-
ge ergo vitam vt & tu viuas. Vita enim est summum & opti-
mum eligibile, potissimè autem vita ęterna. Ideo de maria di
citur Lucæ. 10. Maria optimam partem elegit, quæ non aufe-
G retur ab ea. Ista est ergo electio qua eligūtur bona. ¶ Sed ad-
huc est vltima electio, qua eliguntur mala, quæ est vitiosa. Si
cut enim mulier imprægnata bonos cibos fastidit, viles vero
cibos. s. carbones, fructus acidos, & alia talia solet eligere &
comedere, sic verè multi sunt qui conceptu diabolico impræ
gnati, bonos cibos. i. Spiritualia bona vilipendunt, vilia vero.
s. bona temporalia & vitia & crimina eligunt & diligunt. Si-
cut enim camelus secundum Plinium aquam turbidam eli-
git, aquam vero claram contēnit sic verè multi sunt qui aquā
turbidam bonorum temporalium diligunt & eligunt, aquam
vero claram Spiritualium virtutum contemnunt. quibus di-
citur Hierem. 2. Et nūc quid tibi vis super viam Ægypti, vt bi
bas aquam turbidam? Isti figurātur in filijs Israel. Nume. 11.
qui contempto manna dulcissimo cibo, Ægyptias mēsas affe
ctabant. Figurantur etiam in illis Phariseis qui in conuiuio
primos recubitus eligebāt. Lu. 14. Figurantur etiam in Loth,
qui interpretatur declinans, qui dimissa societate, Abrahæ,
elegit regionem circa Iordanem, & habitauit cum Sodomis,
vbi postmodum fuit vi & vehementia Sodomorum afflictus.
Gen. 19. & 2. Pet. 2. Sic verè tales declinantes peccatores qui
oculos suos statuerūt declinare in terram, societatē & amorē
Abrahæ. i. dei relinquētes, & māna. i. bonorum Spiritualium
dulcedinem abhorrentes, regionem Iordanis. i. statum pro-
speritatis mundanę sectātes, cibos Ægypti. i. bona temporalia
eligunt & affectant. Iuxta illud Esaiæ. 65. Faciebatis malum
in conspectu meo, & quæ nolui elegistis. Et sic ergo patet ꝙ
est quædam electio diuina, quædam humana, quædam vir-
H tuosa, quædam vitiosa. ¶ Sed si vis notare, adhuc potes dicere
ꝙ in scriptura reperiuntur tria genera electorum, quib. s. qui
dam sunt qui eliguntur ad

Saluationem
Prælationem
Damnationem.

Primos electos eligit do-
minus, secūdos electos
eligit populus, tertios
electos eligit mundus. ¶ Primo ergo dico ꝙ est electio qua
eligit Deus ad saluationē, & ista est electio suæ occultę præ-
destinationis. Deus enim est sicut campsor, qui omnes quidē
pecunias in saccum suum recolligit tandem in statera omnia
ponderans, quod melius est eligit, & in melius reseruando re
ponit, quod vero minus iuste ponderat, tanquàm reprobum
ad partem ponit, & ad conflandum vendit, vel ad eapenden-
dum exponit. Sic verè Deus omnes quidem ad bursam eccle
siæ vocat, sed in statera iudicij sui oculisq; præscientiæ illos
qui habent vel habituri sunt debitum pondus virtutis & gra
tiæ, eligit, ceteros vero repudiat & repellit. Dan. 5. Appensus
est in statera, & inuentus est minus habens. Sic ergo constat
ꝙ omnes quidem ad fidē vocantur pauci vero & optimi sunt
electi. Matth. 20. Multi sunt vocati, pauci vero electi. Et ideo
dominus Matth. 13. comparat talem fidem & ecclesiam sage
nę missę in mari, vbi. s. piscatores. i. prædicatores informando
& loquendo, Deus vero & Angeli inspirando & reuelando,
ex omni genere piscium. i. hominum congregauerunt, in fi-
ne tamen. s. in iudicio ad limites & ad terminum fluctuosę vi-
tę detracti, examinabuntur. Boni vero in vasis & receptacu-
lis paradisi eligentur & reponentur, mali vero reprobabun-
tur, & foras in infernū mittentur. Elegerunt inquit bonos in
vasa sua, malos autem foras miserunt &c. Tales igitur

A Dei prouidentia præordinantur
A Dei sapientia illuminantur
Virtutum opulentia accumulantur
Constanti residentia fortificantur
Coelorum præeminentia beatificantur.

Dico ergo ꝙ
electi Dei cō
mēdari pos-
sūt, quia deo
sunt accepti,
& præordinati. Accepti dico. Matth. 12. Ecce puer meus quē
elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ. &
Act. 9. Vas electionis est mihi iste. Præordinati sunt etiam. Io.
13. Ego scio quos elegerim. Item quia fide sunt illustres & il-
luminati. Iac. 2. Nonne pauperes elegit Deus, diuites in fide?
Sap. 3. Dabitur inquit illis fidei donum, & sors in templo Dei
acceptissima. Item quia virtutibus sunt diuites & accumula-
ti. vnde ipsis dicitur illud. 1. Petri. 2. Vos estis genu
gens Sancta, populus acquisitionis. Vnde de accumulatione
virtutum potest dici illud Col. 3. Induite vos sient electi dei,
viscera misericordię, benignitatem, humilitatē, modestiam,
patientiā, supportantes inuicem, & donantes. Item quia sunt
stabiles & fortificati. Ad hoc enim eliguntur, vt contra Dia-
bolum & vitia prælientur. Vnde de Christo potest dici illud
Iudic. 3. De vniuersis autem vrbibus accepit sibi auxiliarios
viros fortes & electos ad bellum. Item quia in cęlis erunt fœ
lices atq; beati. Ad hoc enim electio operatur, vt ęterna bea-
tificatio subsequatur. Sap. 3. Fulgebunt iusti, & tanquam scin
tillę in arundineto discurrent, iudicabunt nationes, & domi-
nabantur populis. sequitur. Quoniam donum & pax est ele-
ctis Dei. Ibi. n. electi deum laudant perenni carmine, semper
gaudent sine turbamine, clarè vident sine caligine, altè sedēt
in summo culmine. De laude dicitur in psa. Ad videndum in
bonitate electorum tuorum, vt lauderis cum hæreditate tua.
De lętitia dicitur in psal. Eduxit populum cū exultatione, &
electos suos in lętitia. De visione æterna dicitur. 2. Regum. 6.
Congregauit Dauid omnes electos. Israel autem interpreta-
tus videns deum. De honorabili vero sublimatione dicitur
in psal. Exaltaui electum de plebe mea. Ista enim bona æter-
na electis dei finaliter distribuuntur, & ista dei hæreditas ip-
sis disponitur atq; datur. psal. Disposui testamentum electis
meis. Et ideo bene concluditur illud psalm. Beata gens cuius
est dominus Deus eius populus quem elegit in hæreditatem
sibi. Patet ergo ꝙ est electio qua quis eligitur ad salutē. ¶ Se- I
cundo dico ꝙ est electio qua quis assumitur ad prælationem
nullus enim debet officium pręlaturæ propria auctoritate ac
cipere, sed potius ab illis qui potestatem ad hoc habent, de-
bet eligi, vt dignè possit alijs imperare. Grues enim (vt sæpe
dictum est) eligunt, sibi ducem, & apes. s. eligunt sibi regem.
De vinea etiam videmus ꝙ quando est plena fructibus cu-
stos sibi eligitur & præponitur, à quo & fructus & vinea cu-
stoditur. Sic ergo & nos, nobis & vineæ nostræ. i. præsenti ec-
clesiæ debemus regem, ducem & custodem eligere, qui. s. nos
possit cum diligentia custodire. Sed reuera admirando & stu
pendo, & inquirendo dicitur Hiere. 49. Et quis erit electus
quem ego præficiam ei? q. d. Pauci sunt digni eligi. Et ideo cū
magna diligentia sunt eligēdi. Isti enim debent esse Sancti ꝙ
eorum participatione alij boni & electi possint esse, iuxta il-
lud psal. Cum Sācto Sanctus eris, & cum electo electus eris.
Aduerte ergo ꝙ sicut rebus naturalibus duæ causæ concur-
rūt, videlicet Causa propinqua & remota, mediata & imme
diata, superior & inferior, constat. n. ꝙ in generatione, homi-
nes facit homo & sol, hō. n. visibiliter agit sol vero & cęlū in-
uisibiliter influit quinimmo ipse pater nihil faceret, nisi vir-
tus superior hunc moueret. sic verè dicam quòd in ele-
ctione hominis nō solū operatur causa extrinseca, visibilis &
apparens, videlicet ministerium electorum, verum etiam pri
mo & principaliter ipse Deus tanquam causa superior & cœ
lestis, ipse enim est qui principaliter eligit, & qui voluerit eli
gētium corda vertit, vel verti à Diabolo permittit. vnde etiā
sæpe fit ꝙ in vindictam & odium nostri, malos eligi susti-
net, quos etiam ipse se elegisse dicit, sicut clarè patet de Saul,
qui contra Dei voluntatem fuit electus, & qui regimine fuit
malus & tamen electus domini fuit dictus. Quod contra Dei
volūtatē fuerit electus, patet ex eo ꝙ cū maiores natu Israel
peterent à Samuele vt super se regem cōstitueret, orāti pro-
pterea ad dominum Samueli responsum est. Non te abiece-
runt. s. me, ne regnem super eos. 1. Reg. 8. quę verba vtiq; di-
splicentia & indignatione plena sunt. Quod vero fuerit ma-
lus in regimine, patet, quia reprobatur à Samuele. 1. Reg. 13.
Nequaquam regnum tuum vltra consurget. Causa poni-
tur. 1. Re. 16. Spiritus domini recessit à Saul, & exagitabat eū
Spiritus nequam. Quod aūt fuerit dilectus domini dictus pa
tet. 2. Reg. 21. Crucifigamus eos in Gabaa Saul quōdam ele-
cti domini. & tamē de eo ironice dicitur. 1. Re. 12. Nūc igitur
pręsto est rex vester quē elegistis & petijstis, ecce dedit vo-
bis domi-

bis dominus regem. Et ipse dominus dicit. Dabo tibi regem in furore meo Osee.13. Deus enim quãdoq; eligit malos malis, vt per malos inferat mala malis. Ad Deũ ergo spectat principaliter electio. Et ideo ad ipsum debet baberi recursus & deuotio. Et inde est ꝙ Veni creator Spiritus, in electionibus cantur, vt Spiritu sancti gratia in electionibus effundat, & vt ille quem Deus eligibilem iudicat, ab electoribus eligatur. [illegible] cuilibet electori dicitur Deute.17. Eum constitues quẽ dominus Deus tuus elegerit. Vbi nota aliquid quantum ad

K Electum accedentem
Subduum eligentem
Dominũ dirigẽtẽ seu influẽtẽ.

Ista enim tria sunt necessaria in electiõe videlicet, Electus accedẽs, qui sit virtuosus. Eum inquit, Subditus procedẽs, qui sit studiosus. Constitues inquit. s. tu elector. Domin⁹ dirigẽs, qui sit gloriosus, quẽ dominus Deus tuus elegerit. Requiritur ergo à parte electi conditio virtuosa ꝙ ostẽditur cũ dicitur. Eũ. Istud enim pronomẽ relatiuũ eũ refertur ad ipsũ electũ, qui. s. debet esse virtuosus, bonus. Bonitas ẽt ipsius electi in hoc pronomine denotatur. Est. n. eũ pronomẽ adiectiuũ, accusatiui casus, nũeri singularis. Ad denotãdũ ꝙ electus debet esse pronomẽ ꝙ pro nomine ponit, quia. s. pro alijs se debet ponere, ipsos adiuuando, & pro eis apud Deũ intercedẽdo, & gregẽ suũ cõtra Diabolũ & tyrãnos defendẽdo. psal. Elegit Dauid seruũ suũ, depost fętãtes accepit eũ. Depost fętãtes inquit, quas. s. regebat, & defendebat. Accusatiui casus debet esse, quia. s. seipsũ debet accusare, & se indignũ ad officiũ reputare. Scriptũ est. n. Prouer.18. ꝙ iustus prior est accusator sui. Vnde de bonis arboribus quas aliæ arbores voluerunt in regem eligere. s. de ficu Oliua & vite legitur Iudic.9. ꝙ se excusauerũt, & regnum accipere noluerunt, quia. s. boni suam imperfectionẽ accusantes, & se cũ quadã displicẽtiã excusantes debent magis inuite trahi ad officia, quàm voluntarie accedere. Vnde. Paulo dici Act.9. ꝙ circũfulsit eũ lux de cœlo. Sequitur. Ad manus aũt illũ trahẽtes, introduxerũt Damascũ. Et subditur. Vade, quia vas electionis est mihi iste. Trahi enim debet electus, & nõ se ingerere. Trahi dico per diuinam inspirationem, per sociorũ supplicationem, per maiorum impositionem, & per vtilitatis publicæ quam sperat se facturum, desiderium & affectionẽ. Numeri etiam singularis debet esse, quia. s. iste debet esse singularis vitę & perfectionis, & à multis singulariter electus & inter multos singulariter perfectus. Vnde de isto eum dicitur Eccle.45. Elegit eum ex omni carne. Debet etiã adiectiuum dici, qui. s. semper debet virtutes virtutibus adijcere, & merita meritis aggregare. Et breuiter iste est illud eum qui à Deo est electus, à Deo erit vnctus, & in alio regimine constitutus, & finaliter in cœli gloria coronatus, sicut in psalmis dicitur. Elegit eum dominus sacerdotẽ sibi ad sacrificãdum ei hostiã laudis. Inuenit dominus Dauid seruum suum, Oleo Sancto suo vnxit eum. Amauit eum dominus, & ornauit eũ, stolã gloriæ induit eum, & ad portas paradisi coronauit eum. Ecce ergo qualiter in isto pronomine eũ intelligitur iusti electio virtuosa. quia reuera istud est summè necessarium, ꝙ electus sit virtuosus, & iustus. Vnde nota ꝙ iste debet

L Durabilis constantię fundamento fundari
Notabilis iustitiæ libramento librari
Amabilis mundiciæ velamento velari
Spectabilis decentiæ paramento parari
Humilis subiacentiæ pondere subiugari
Fertilis opulentiæ opere fœcundari

¶ Electus enim debet esse constãs & fortificatus videlicet ad perseuerãdũ in bono. 2. Parali.29. Vos elegit Deus vt steris coram eo. Ad resistendum malo. Dan.11. Consurgent electi ad resistendum. Item debet esse iustus & rectificatus. Esa.44. Noli timere serue meus Iacob, & rectissime, quem elegi &c. Item debet esse mundus & purificatus. Mat.12. & Esaiæ.42. Ecce puer meus quẽ elegi. Puer enim mundiciam puritatis signat. Item debet esse decens seu venustatus. Dan.12. Eligentur & dealbabũtur, & quasi ignis probabuntur. Item debet esse subditus & humiliatus. Esaiæ.44. Audi Iacob seruus meus, Israel, quem elegi. Item debet esse fertilis atq; fœcundans, supple in bonis operibus. Ioan.15. Elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructũ afferatis, fructus vester maneat. Sic ergo ostenditur ꝙ in electione debet esse

M ex parte electi conditio virtuosa. Cum inquit. ¶ Item ibi debet esse ex parte populi intentio studiosa. Constitues inquit. Constituere enim eligere & nominare pertinet ad subditos electores. 4. Regum.10. Eligite meliorem de filijs domini vestri. Et 1. Regum.17. Eligite ex vobis virum. Ecce instantia acceleratiua, eligite, Ecce notitia consideratiua, ex vobis. Ecce iustitia præponderatiua, virũ inquit. Accelerare enim debent electores, personam etiam debẽt cognoscere, & ideo ex seipsis, si idoneum reperiunt virum. i. personam virilem & iustam, debent eligere, nõ effœminatum aut imbecillem. Quæ tamen sunt contra multos qui inter se inuidi & discordes, solent magis extra se quàm ex se eligere, & magis fœminas quã viros. i. magis imbecilles quã prouidos promouere. Talibus ergo sæpe contingit sicut figuraliter contigit arboribus quæ elegerunt Ramnum, arborem quandam degenerem & indignam, de qua tamen electa & promota dicitur Iudic.9. ꝙ exiuit ignis ex ea, & succendit etiam Cedros libani. Quia reuera quãdo aliquis Ramnus spinosus, degener, insufficiens, extraneus & indignus eligitur, sæpe fit ꝙ ignis rapinæ & inuidię ab eo finaliter succedunt, à quo ipsi sui electores etiã quãuis sint Cedri libani. s. quamuis sint magni & boni & nobiles molestantur. Ea vobis ergo constituite si potestis, & si idoneum inueneritis. Vnde Deuteronomij.17. dicitur. Non poteris alterius gentis regem facere, qui nõ sit frater tuus, cũq; fuerit constitutus, non multiplicabit sibi æquos. Aduerte tamen ꝙ multi possunt dicere illud. 1. Ioannis.2. Ex nobis prodierunt, sed ex nobis non erant. Quia pro certo sæpe accidit ꝙ illi qui eliguntur ex gremio, sunt peiores quàm extranei, & crudelius agunt in subditos quam quicunq; remoti. Inuehe, & bene contra tales, quia etiam ſm veritatem, vtilius est quandoq; constituere extraneos quàm propinquos, & maximè quando quis inuenerit eos idoneos atque bonos. Dicit enim Plinius ꝙ coturnices mare transituræ, eligunt sibi duces, extraneos. s. comites qui eas defendant ab aduersarijs auibus, cum de se sint debiles & imbecilles. Sic verè si nos qui mare huius fluctuosę vitę trãsimus, videmus ꝙ nullus est inter nos idoneus & defensor qui gregem nostrum ab aduersarijs demonibus & tyrannis digne possit defendere vel tueri, debemus ducẽ externi gregis eligere, & extra gremium nostrum extraneum aliquem procreare, potissimè cum nullus propriè sit extraneus, immo omnes sumus ciues. Sanctorum & domestici Dei eiusdem. s. fidei & ecclesiæ Christi deuoti. Nõ est enim dicere apud nos. Ego sum Paulus, ego sum apollo, ego sum Cephe, cum proculdubio in corpore Christi mystico, sicut dicit Apostolus Collo.3. Non est masculus & fœmina, gentilis & Iudęus, circucisio & præputium, Barbarus & Scytha, seruus & liber. sed Christus in omnib⁹. Induite ergo vos sicut electi Dei q. d. Ad hoc ꝙ possitis electi Dei esse, nullum oportet extraneum reputare, nec patriæ conditionis aut generis allegare varietatem cum omnes simus Christi in fide, & debemus alterutrum tanquam vno gremio reputare. Eligite ergo ex vobis virũ. Dic si vis sicut infra de viro. & ista omnia ostenduntur, cũ dicitur Constitues. 2. Para.10 Omnis Israel conuenerat vt constitueret regem &c. Vide supra de constituere. Istud est ergo secundum requisitum in electione s. ex parte populi intentio studiosa, seu collectio amorosa. Cõstitues inquit. à con. quod est simul, & statuo quasi simul statuens. ¶ Etiam in prælati electione requiritur ex parte Dei ac- N
ceptio gratiosa. Quẽ inquit dominus elegerit. q. d. ille per homines debet institui, qui à Deo meretur eligi & assumi. Deus enim propriè dicitur eligere, inquantum. s. vt suprà dictũ est, electionem solet inspirare, & tandem tanquam gratam & vtilem acceptare. Deus elegerit inquit. Vnde Dauid de seipso dicit. 1. Par.28. Elegit me dñs deus Israel vt essem rex super Israel. Sequitur. Placuit ei vt me eligeret regẽ. & subditur. Dominus elegit Salomonem filium meũ vt sederet in throno domini super Israel. Et proculdubio tales qui à Deo eliguntur & acceptantur, & qui à carne & sanguine, prece, timore, & fauore non introducuntur, propriè electi Dei dici merentur. 1. Pe.2. Vos estis genus electum &c. sicut suprà. Iõ bene concluditur in psa. Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Et bene dicit habitabit, quia. s. tales diligunt in suis ecclesijs & in suis beneficijs remanere, non in alienis locis inutiliter diuagari. Cuius qui contrarium faciunt, electi proculdubio non sunt, immo de talibus nõ Dei, sed Diaboli electis, sic in mundi negocijs inuolutis dicitur Exo.15. Electi principes eius submersi sunt in mari Rubro Abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis &c. Expone & inuehe contra tales, & vide infra de malo electo, qui. s. eligitur ad damnationem. Patet ergo quomõ in qualibet electione requiritur videlicet Dei acceptatio, occultè prouidẽs,

Quem

Quem loquit. dominus elegerit. Plebis assensio, operis praesides. Cōstitues inquit. Iusti. s. eligendi perfectio grādis & euidēs. Eū inquit. Et sic bene dictū fuit. Eū constitues quē elegerit domin⁹. Sic ergo patet q est quædā electio ad prælationē.

O ¶ Sed si forte vis loqui de vna Sācta vel de vna electa in genere fœminino, dic q præciosę margaritæ eliguntur vt in corona regū & principū apponātur, vt super caput honorabiliter deferatur. Sic verè dico q Sanctæ fœminæ eliguntur à Deo, vt in corona Dei, q est cōgeries seu collegiū plarorū possint corā alijs rutilare, & in dignitatis capite cōparere. psal. Elegit eam Deus, & prælegit eā, & habitare eā fecit in tabernaculo suo. Et si vis, notabis q in scriptura reperio electam ad

Dei filium concipiendum
Carnis lilium custodiēdum
Mundi solium recipiēdum
Cœli gaudium accipiendū.

Prima fuit beata virgo, de qua dicitur Can. 6. q ipsa est pulchra vt luna, electa vt sol, terribilia vt castrorum acies ordinata. Vnde de ea & Christo pōt dici illud Iudic. 5. Pulcherrima fœminarū eligitur ei. Secūda est quælibet sanctimonialis vel aliqua virgo munda & casta. De qua Hester. 2. Deambulabat ante vestibulū dom⁹ in qua electę virgines seruabātur. s. Mardocheus. Tertia pōt dici quęlibet prelata vel abbatissa de qua spōt dici illud prædictū. Elegit eā Deus & prælegit eā &c. quę ēt debet esse talis q possit dicere de seipsa illud Ecclesia. 24. In plateis sicut cinamomū & balsamū aromatizās, odorē dedi, quasi myrrha electa dedi suauitatē odoris. Quarta est quælibet Sācta anima vel persona, quę. s. à Deo eligitur, vt sibi in gloria perpetuo vniatur. 2. Parali. 6. Elegi Hierusalem vt sit nomen meū in ea. Vnde ēt de Deo in patria pōt dici illud Eccle. 2. Cum electis fœminis graditur, & cū iustis & fidelibus agnoscitur. ¶ Si verò de Sācta ecclesia dicitur q ista sit electa, dic q de hoc dicitur Can. 6. Vna est colūba mea, perfecta mea, vna est matri suæ electa genitrici suæ. Patet ergo q

P est electio qua quis assumitur ad prælationē. ¶ Tertio dico q est electio qua quis assumitur ad dānationē & ista est electio Diaboli siue mūdi. Ipsorū em̄ fœlices. s. mundi diuites peccatores videntur esse cæteris prę electi, quia. s. in suo mūdi prosperitate fulgentes, q respectū ipsorum omnes alij videntur esse reprobati & spreti. Vnde de Bacchide i. de Diabolo dicitur. 1. Macha. 9. q ipse elegit viros impios, & cōstituit eos dominos regionis. Aduerte tamen q tales electi

Succidentur à statu mundanę prosperitatis
Comedentur ea haustu demonum gulositatis
Occidentur in lacu æternę crudelitatis.

Dico q succidētur à mūdi prosperitate. Vnde in persona Nabuchodonosor. i. Diaboli dicitur. 4. Reg. 19. & Esaiæ. 37. Succidā excelsa cedrorū eius & electas abietes illius. Item comeduntur demonū gulositate. s. per tētationem, q sit quādo per peccata de corpore vel societate eius efficiuntur, & in congeriē malorū trahūtur. Abac. 1. Incrassata est pars eius, & cibus eius electus. Item occidūtur æterna crudelitate. s. in inferno. Hiere. 48. Electi iuuenes eius descenderunt in occisionem. Sic ergo patet q mali eligūtur ad dānationem, digni ad prælationem, iusti ad saluationem, & hoc de eligere sufficiat &c.

A Eleuare. Nota q eleuare idē est q se de inferioribus ad superiora transferre & leuare. Et sic ista vocabula sunt eiusdem significati. s. eleuatio, exaltatio, sublimatio, surgere, sursum, supi auolare, ascendere. & pōt accipi cōmuniter in bono, & in malo. In malo. n. eleuatur hō p superbiā & eleuationē, & hæc est eleuatio vitiosa peccatorum. In bono vero eleuat per cęlestiū contēplationē, & p bonorū ęternorū desideriū & affectionē, & per tēporalē seu ppetuam promotionem, & ista est eleuatio virtuosa. Prima est eleuatio peccatorū, & ista est duplex, quia vna est vanitatis, & superbiæ, secunda prosperitatis & mūdanę gloriæ. ¶ Primo de eleuatione vitiosa superbiæ & vanitatis pōt dici illud Oseæ. 13. Elauauerunt cor suum, & obliti sunt mei. Istis enim accidit sicut in terręmotu aliquādo solet contingere. Vētus enim in interioribus cauernis terræ, terrā cōcutit, interius quasi tonitruū facit, quærensq; sibi exitum, terram in altum eleuat quasi montem, quæ tandem crepat & rumpitur, & sic nihil de illo monte nisi vorago seu concauitas inuenitur. Sic verè fit q interior vētus. i. interior cogitatio seu pręsumptio ī seipsa cōcutitur & effertur, ita q homo in seipso quasi vnus mons per superbiam erigitur & leuatur, & istud fit quando hō præsumit de se, vtpote de diuitijs, nobilitate, pulchritudine vel fortitudine. Eze. 28. Eleuatum est cor tuum in decore tuo, Per mortem tamē subito rūpitur, ita q tota eleuata sua mōtuositas ad nihilum computatur, & in voraginem infernalem inclinatur. 2. Para. 32. Eleuatum est cor eius, & facta est contra eum ira. Si autem vis, potes adhuc notare & dicere q

Eleuantur mali super alios, ipsos opprimendo
Super seipsos, de se præsumendo
Contra dominum, ipsum & omnes contemnendo. B

Eleuantur dico super alios. Nu. 17. Cur eleuamini super populum domini? Super seipsos. Thre. 3. Sedebit solitarius, & tacebit, quoniā leuauit se supra se. Cōtra dominū. Esa. 3. Eleuatę sunt filiæ Syon, & ambulauerunt extēto collo &c. Et tamē dominus prohibet tales superbas eleuationes. Hier. 13. Nolite eleuari, quia dominus locutus est. & merito, q2 p certo de tali eleuatione sequit mors æterna sicut de illo rege dicit. 2. Para. 26. Cū roboratus esset, eleuatū est cor eius in interitum suum cōtra dominū. Isti figurātur in illa Cedro, eleuatissima fœcundissima & pulcherrima, quæ tamen subito legitur corruisse, de qua dicitur Eze. 31. Vnde dicitur in psa. Vidi impiū superexaltatū sicut cedros libani, trāsiui, & ecce nō erat. Ista est ergo eleuatio vanitatis, quæ est vitiosa. ¶ Adhuc dico q C est eleuatio vitiosa prosperitatis. s. mūdanę gloriæ, quæ est periculosa. Cornix enim nucē quā frangere nequit, sursum eleuat, vt dū ab alto ceciderit, ipsam frāgat. Sic verè Diabol⁹ hominē p præsumptionē & superbiā facit eleuari & erigi ei quādoq; etiam per mūdi prosperitatē ipsū facit exaltari vt primo cadat p peccatū, tandē frangatur per mortem finaliter comedatur p pœnā æternā. Iob. 30. Eleuasti inquit me, & quasi super ventum ponens collisisti me valide, & illud psalm. Quia eleuās allisisti me. Illa enim auis maxima quę dicitur Roc, elephātem rapiēs sursum leuat, & eū dimittit cadere, vt dum sic occiditur, eū deuoret, vt dicit Marcus Paulus in libello suo de regionibus oriētis. Sic Diabolus tales. Eze. 31. Eleuatum est cor eius in altitudine sua. Ista est ergo eleuatio duplex peccatorū quæ est vitiosa. ¶ Secūdo dico q inuenit eleuatio vir- D tuosa & perfectorū, & ista ē eleuatio qua boni apud Deū & homines tam spiritualiter quam æternaliter eleuātur. Vapores enim quanto puriores, tāto facilius eleuantur sursum. Et inde est q res cęlestes quæ sunt sursum eleuatę & superiores sunt cæteris puriores. Sic verè charissimi illi qui sunt puri & Sancti semper sunt sursum Spiritualiter per affectū & desiderium eleuati. Quia verè hō quāto sāctior fuerit, tāto ab inferioribus & inferiorū amore, magis remotus & eleuatus erit. vnde huic pōt dici illud Esa. 52. Ecce intelliget seruus me⁹ exaltabit & eleuabit, & sublimis erit valde. in quib⁹ verbis ostēdit q triplex est eleuatio qua boni diuersimode subleuantur.

Vna est interior
Alia exterior
Alia superior.
Vna ē cordialis affectiōis
Alia tpalis promotionis
Tertia supnalis prælatiōis.

Vna est dico interior & cordialis. Et ista est quādo intellect⁹ & affectus ad affectū & aspectū superiorum per contemplationē & desiderium eleuātur, quando quis à vitiorum casu ad statū gratiæ erigit, qū a terrenorū affectu ad amorē cœlestiū extollitur, qū à terrenorū affectu ad amorē cœlestium extollitor, qū quis à cura & notitia inferiorū ad contēplationē leuatur. De eleuatione em̄ à statu peccati ad gratię perfectionē dicitur Esa. 52. Eleuare eleuare, consurge Hierusalē. & illud Exo. 29. Sācti ficabis illos eleuās corā domino, q potest dici de sacerdotib⁹ de pęnitētibus, de cōuersis. De eleuatione terrenorū ad ęternorū affectionē dicitur Eze. 1. q Cherubin. i. iusti cum euntibus ibant, & cū stātibus stabāt, & cū eleuatis à terra pariter eleuabantur. De eleuatione vero ab inuestigatione inferiorū ad superiorū contēplationē pōt dici illud Nume. 24. Eleuans Balaam oculos, Israel vidit in tentorijs suis. i. Sanctos in patria. De ista ergo triplici virtuosa eleuatione pōt dici illud. Ecce puer meus exaltabit & eleuabit. Alia ē exterior & mūdialis. Et ista est qū boni & digni ad pmotiones & dignitates erigūtur & sublimantur. De quo dr̄ illud. Seruus me⁹ exaltabit &c. Tertia iosup ē superior & æternalis, & ista ē qū boni & digni, post huius mūdi labores, ad cœli celsitudinē pueh ūtur. Ideo dicit Sublimis erit valde. Istā ergo triplicē eleuationē & exaltationē aliquātolū latius prosequamur. ¶ Dicamus E ergo q est quædā eleuatio interior & cordialis seu virtualis. Lignū em̄ sub aqua positū sursus se eleuat, & nisi p violentiā teneat, naturaliter sursum natat. Ignis ēt inferius esse naturaliter dedignat, & ideo naturaliter sursum fert & eleuat. Arbores ēt statim qō de terra nascūtur, & exeūt sursū, versus cœlū se ele-

se eleuāt & ascendūt. Aues ēt quādiu sunt inferius, sunt in periculo, quādo verò superius se eleuāt sunt in tuto. Sic ꝓculdubio charissimi nos nunquā debemus inferiora mūdi bona diligere, nec ibidē manere nisi per quādā violentiā vtpote quia nostrū officiū seu negociū hic requirit remanere, sed sursum ad bona per affectionē & contēplationē debemus ferri & eleuari vt sic possim⁹ à peccatis & periculis liberari. Et hoc maximè erit si nos fuerimus lignū. i. teneri ꝑ pietatē, ignis. i. calidi per charitatē, arbores. i. sursum eleuati per contēplationē, aues. i. Spirituales per sanctitatē. Iob. 39. Ad præceptū tuū eleuabit aquila, & in arduis ponet nidū suū. Quod tñ est contra multos qui sunt similes quibusdā lignis quę ita sunt solida & ponderosa q̄ more lapidis ad fundū descēdētia nunq̄ sursum natant aut eleuanť, sicut dicit Plini⁹, videlicet de Buxo, Hebeno, Fico ægyptiaca. Similes ēt sunt quibusdā auib⁹ quæ ita sūt carnosę, & pōderosę, q̄ nūquā superius volāt nec de terra surgūt aut se eleuāt, sicut patet de strutione. Similes ēt sūt quibusdā arborib⁹ quæ ita sūt debiles, q̄ nūquā possūt sursū crescere vel eleuari sed semꝑ circa terrā solēt repere & inclinari sicut patet de veprib⁹ & de rubis. Et reuera charissimi tali mō impediunť multi ne ꝑ cōtēplationē sursū ad cœlestia eleuenť

Primi sunt deliciosi
Secundi desidiosi
Tertij auari & ambitiosi

Deliciosi enim aquis deliciarū se immergunt, nūquam sursum ad contemplandum vel desiderādū æterna, se eleuāt vel extollūt. Struniones ēt. i. desidiosi, tāto pōdere pigritię vel accidię cōprimunť q̄ nūquā sursum ad contēplationē vel affectionē cœlestiū eriguntť. Vepres insup. i. auari & ambitiosi ita circa terrā & terrena & auaritiā se dilatāt & diffundūt, q̄ ad cœlestia nūquā eleuātur vel crescunt. Vnde his pōt dici illud Iudicū. 8. Nō poterāt vltra ceruices eleuare. Nō sic ergo charissimi, sed eleuemur ad Deū. i. ad bona æterna, bona terrestria vilipendēdo, cōmissa crimina præmeditādo, secreta cęlestia inuestigādo. Eleuemur ergo ex terrenorū affectione. Hiere. 10. Eleuat nebulas ab extremitatib⁹ terrę. Itē eleuemur à peccatorū delectatione. Eze. 3. Eleuauit me Spiritus, & assumpsit, & abij amarus in indignatione Spiritus mei. glo. Quāto dulcescit, supple Spiritui, q̄ intus videt, tanto in amaritudinē vertiť q̄ foris habet. Itē eleuemur in supernorum perscrutatione. vnde Ezec. 43. Eleuauit me Spiritus, & introduxit me in atriū interius, & ecce gloria erat repleta domus domini. Ista est ergo eleuatio interior & cordialis. Intelligit inquit & eleuabit. Inde dicitur Deu. 32. Vtinam saperēt & intelligerēt, & prudēter nouissima prouiderēt. De Christo vero dicit Act. 1. q̄ eleuatis manib⁹ ferebať in cœlū. Et si vis, potes notare q̄ boni debēt eleuare Cor ꝑ affectionē Oculos per contēplationē, Vocē per laudem & cōfessionem, Faciē ꝑ spei cōsolationē, Man⁹ per orationē. Eleuari dico dēt

Affectus
Aspectus
Affatus
Cōspectus
Effectus

Eleueť igitur primo superius ad dominū affectus cordialis. Quod bene figuratur in hostia, cuius pectusculum debebat eleuari coram domino. Pectus enim cordialem affectionem designat. Leui. 8. Tulit pectusculum eleuās corā domino. Et Leui. 10. Eleuauerūt armū & pect⁹ corā domino. Itē eleueť aspect⁹ visualis. i. cōsideratio. 1. Para. 21. Eleuās Dauid oculos vidit Angelū. & Gen. 22. dicitur de Abrahā q̄ eleuatis oculis vidit locū procul. Itē eleuetur affatus verbalis ꝑ honestā locutionē, quia pro certo iusti eleuāt, vocē amare plangendo, dominū laudando, culpas cōfitendo. Amarè dico plorando. s. pro culpæ cōmissione, sicut. 1. Reg. 11. dicitur. Eleuauit omnis populus vocē suā, & fleuit. pręterea cōpassione sicut de Ioseph. dicitur Gene. 45. q̄ vidēs fratrū suū, eleuauit vocē cū fletu Dominū laudādo. psal. Eleuauerūt flumina vocē suā. Culpas ēt cōfitēdo. Iob. 38. Eleuabis in nebula vocem tuā. & illud. 1. Esdrę. 3. Eleuabant vocē in lętitia. Itē eleuetur cōspectus facialis per spem, fiduciā, & deuotionē. Iob. 21. Eleuabis ad deum faciem tuam, rogabis eum, & exaudiet te. Itē eleuetur effectus manualis per deuotam supplicationē. Neę. 8. Eleuātes manus incuruati sunt. & Exo. 7. dicitur. Cumq; leuaret Moyses manus, vincebat Israel &c. Ista est ergo eleua-
F tio interior, & virtualis. ¶ Est etiā quædam eleuatio exterior & temporalis, & ista est eleuatio dignitatū & promotionum ad quas boni & iusti sunt assumendi & eleuandi. quod ostenditur cum dicitur. Seruus meus exaltabitur. Illi enim qui sūt serui Dei ꝑ humilitatē & sedulitatē, debēt eligi & exaltari ad temporalem & ecclesiasticā dignitatē, quia sicut dicitur Luc. 14. & 18. qui se humiliat, exaltabitur, & secūdū Gre. Non est ęquū vt alijs pręsint, qui subesse non didicerint. Natura enim illam arborē solet exaltare & eleuare, quæ aquis seu fontibus irrigatur, quę in terræ profundo radicať, q̄ ramis & frondib⁹ inferius nō grauať. Sic verè ille debet ad statū prælatōis exaltari, qui aquis deuotionis fuerit irrigatus. Iuxta illud Eze. 31. Aquę nutriuerunt ipsum, abyssus exaltauit eū. Itē qui per humilitatē fuerit ꝓfundatus, quia sicut dicitur Eccle. 11. Sapiē. humiliati exaltabit caput. Itē qui ramorū. i. nepotulorū & cognatorū multitudine circa radicē. i. circa cordialē affectū nō fuerit prægrauatus vel ēt ramorū. i. bonorū temporalium. Quia verè illi merētur ꝓmoueri, exaltari, pręlati & superiores fieri, q̄ quantū ad desideriū & amorē ramis bonorū tēpalium sunt nudati. vnde Luc. 1. Exaltauit humiles & esurientes impleuit bonis. Ista est ergo eleuatio exterior & tēpalis. 2. Reg. 3. Eleueť thronus Dauid super Israel. ¶ Adhuc dico q̄ est eleuatio G superior & æternalis. Et ista ē eleuatio & exaltatio gloriæ paradisi, q̄ ostēdiť cū dicitur. Sublimis erit valde. Cōtrariæ enim substantiæ, cōtrarios habēt actus, cōtraria loca, cōtrarias habēt cōsuetudines. & ideo ista de se vera cōiter inueniūtur, q̄ qui in vno loco deprimitur in loco eius cōtrario & sublimatur & eleuatur. Istud patet in planetis, qui in diuersis & contrarijs signis habēt suas exaltationes & suas depressiones. Vnde planeta qui in vno signo deprimiť, in signo cōtrario exaltatur. Reuera charissimi sic est q̄ mūdus & paradisus, vita pñs & futura sūt quasi duo signa, duæ regiones duæ habitatiōes q̄ contrariant & aduersant & in moribus & cōditionib⁹. Dic si vis quō sic est q̄ in vno istorū. s. in mundo boni deprimunť & tribulanť, mali vero exaltanť & prosperanť. Ergo dignū & iustū ē, q̄ in cōtrario signo. s. in statu post mortē & in futura vita mali dāneť & deprimanť, boni verò ꝓmoueanť & exaltētur. Et ꝓ certo ita sit, quia illi qui mō sunt in tribulatione & depressione. s. paupere & depressi, in alia vita erūt in paradiso, in exaltatione & promotione. Sublimis inquit erit valde. vnde Gen. 7. Multiplicatæ sūt aquæ, & eleuauerūt arcā in sublimi à terra. Aquę inquit. s. tribulationū tēporaliū, quia. s. illę sunt causa finalis eleuationis & saluationis. vnde de Sāctis dicit in psal. Q̄m dij fortes terræ eleuati sunt. Illi vero q̄ mō sūt indebitè & iniustè in mundi exaltatione & gloria, erūt in alia vita in inferni depssione & miseria. vnde Es. 2. Hūiliabiť sublimitas virorū. Et sic verificabiť illud euāgelicū Lu. 1. Deposuit potētes de sede, & exaltauit hūiles. & Eze. 11. Eleuauerūt Cherubin alas suas, & rotę cū eis, & glīa dñi erat supra eas. Patet ergo triplicē esse bonorū exaltationē, eleuationē & sublimationē. s. interiorē & cordialē, exteriorē & tēporalē, superiorē & æternalē, & hæc sufficiāt. Vide supra vbi ascēdere, & infra in alijs titulis supra in principio notatis, & vide supra vbi adducere, vbi inuenies illam auctoritatē diuisam Eze 8. Eleuauit me Spiritus, & adduxit me Hierusalē in visione Dei &c.

Elemosyna.

Nota q̄ elemosyna propriè dicit largitas quę diuino amore & pietatis A cōpassione erga pauperes exerceť. Bona enim mūdi iō diuitib⁹ sunt cōcessa à Deo, vt necessitatis tpe Dei procuratoribus. s. pauperib⁹, eius personā repsentātib⁹ restituanť, & ꝑ elemosynas cōcedanť. Sicut enim natura humorē radicalē arborū posuit in radicē & medullam, vt inde ad ramos diffundatur, sanguinē etiā fontalē posuit in corde & hepate, vnde ad nutrienda mēbra sumatur & deriuetur. sic verè Deus in diuitib⁹ sanguinē & humorē & honorē bonorum tēporalium, voluit reponi, vt tandē mēbris & ramis. i. pauperibus valeant per elemosynas circūfundi, condiuidi pariter & largiri. ¶ Largiendæ sunt ergo elemosynę.

Vt calamitas pauperū tēperetur
Vt criminum malignitas expietur
Vt bonorum fęcunditas propinetur
Vt cœlorum fertilitas procuretur
Vt inferni pęnalitas declinetur

Elemosyna ergo temperat pauperum calamitatem. Fimus qui à boue egeriť & emittitur, aqua quæ à fonte distillatur, ros qui à cœlo diffunditur terram aridā imbuūt & fęcūdāt. Sic elemosynę quæ à viris pijs & misericordibus distribuūtur, aridos pauperes recreāt, nutriūt & confortant. Aridi enim & pauperes nō diuites sunt donis & elemosynis fæcundandi, iuxta illud Dan. 4. Peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Tēperat ergo elemosyna pauperum calamitatem. ¶ Item elemosyna eripit criminū iniquitatē. Sicut enim aial q̄ diciť muscus, apostemate timēs mori, ad arborē se fricat, & apostema rūpens, humorē B amittit, & sic infirmitatem & mortem euadit, sic diues sentiēs se infir-

se infirmum per plura peccata, fricet se ad arborē crucis per deuotionē, rūpat & apetiat apostema suum, vbi sunt amores diuitiarū recōditi.s. arcā vel bursam per elemosynarū largitionē, faciatq; illud fluere pauperibus erogando, & sic ab infirmitate peccati liberabit, Dei miam consequendo, quia beati misericordes, qm ipsi miam cōsequētur. Matt.5. Sicut.n. dicit Eccle.3. sicut aqua extinguit ignē, ita elemosyna resistit peccatis. ¶ Item elemosyna propinat bonorum fertilitatem. Sicut.n. fons quāto plus de aqua ꝑ riuulos mittit, tanto sibi natura ab interioribus occultis meatibus de aqua amplius trāsmittit, sic verè illi qui sunt misericordes, quanto plus ꝑ elemosynas exterius pauperibus largisitur, tanto per occultam Dei prouisionem sibi à Deo ampliora donantur, sicut de Ioanne elemosynario dr̃ ꝙ quanto plus dabat, tanto plus abundabat. Ioxta illud Prouer.11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt. Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. vnde Eccles.17.& 29. Elemosyna viri quasi sacculus cum ipso. ¶ Itē elemosyna ꝓcurat cœlorū fertilitatē. vnde Aug. li. de verbis dñi. Si vis inquit esse mercator optimus, fœnerator egregius, da quod non potes amittere, da modicū, vt accipias cētuplum, da temporalia, & accipe æterna. ¶ Item elemosyna declinat inferni pœnalitatē, quia sicut dicit Hiero. vel Grego. Nō recolo me vidisse hominem malè mortuum, qui libēter exercēt opa pietatis. vñ Tho.4.& 12. dicit. Elemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitā æternā. Sed si vis adhuc aliquantulum curiosius & plenius distinguere, dic ꝙ cū elemosyna nihil aliud sit quam mīa vel pietas indigētibus ꝑ effectus demonstrata, possum dicere ꝙ elemosyna facienda & exequenda est propter multa, videlicet quia hæc

C Docetur à rerum natura
Iubetur in sacra scriptura
Arcetur pauperū iactura
Deletur peccati punctura
Augetur bonorū structura
Cauetur pœnarū vstura
Habetur cœlorū prætura.

Dicam ergo ꝙ facienda est elemosyna, quia hoc docet à rerū natura. Ius.n. naturale dictat hoc, vt ꝙ nobis ab alijs volumus fieri hoc alijs faciamus, & econuerso, vt quicquid nobis oderimus fieri hoc ne faciamus alteri. Prima istarum regularum naturaliū ponitur à Christo Mat.7. Secūda verò ponitur Tb.4. Cū ergo nos omnes si essemus indigētes vellemus nobis ab alijs elemosynas Dari, & beneficia impendi, oderimus ēt ipsa nobis negari, & impiè contradici, inde possumus concludere ꝙ indigētibus ex naturali instinctu debemus elemosynas dare, & nō negare, & s̄m ꝙ nostra requirit facultas, & ipsorū necessitas, ipsis misericorditer subuenire. Natura.n. nō creauit bona sua ꝓ singulis, sed pro omnibus. Et ideò quia eiusdē naturæ sumus & fratres, debemus & naturæ bonorum simul esse participes & consortes. Pauper.n. caro & frater noster est, & ideò ipsum sicut carnē propriā debemus diligere, & ipsi tāquam fratri bona nostra condiuidere atq; dare. Et hoc allegādo clamat Esaidi. Esa.58. Frange inquit esurienti panē tuū, & egenos vagosq; induc in domum tuam, cum videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Et bene dicit carnē tuam.i. pauperē, quia sicut dr̃ Ephe.5. Nemo vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eā. Et reuera natura rerū & natura animaliū ad elemosynas nos inducit. Sicut.n. sæpe dixi, oīa opera naturæ diffundunt & cōicant semetipsa. Aues ēt nobiles quāuis rostra habeāt pungētia & acuta, habent tñ digitos nō cōtiguos sed diuisos. Manus ēt humana nō est cōtigua neq; clausa, sed in plures partes & digitos est distincta. ꝙ q̃dē sagax ordinauit natura, vt se facile posset extendere & ad erogandum seu operandū faciliter dilatare. De re.n. diuisa, discontinua & fixa facile cadit qd̃ habet. Et ideò in forma manus hoīs, & pedis auis nobilis, satis videtur natura innuere & manus nostras debemus alijs extendere, bona nostra cunctis diuidere & dimittere, & sola necessaria retinere. Et merito, quia pro certo bona nostra melius seruantur erogando quam retinendo. Frumentum.n. in arca nō multiplicat, immo lapsu tp̄is corrumpit, seminatum verò in agro fertili multiplicat, & successiue si non in se, tñ in suo simili melius conseruat, & ꝓ grano seminato, ꝓ vno quidem multiplex, ꝓ corrupto integrū, ꝓ veteri nouū finaliter reportatur. Sic verè dico ꝙ bona nostra in agro pauperū per elemosynas seminata & sparsa, melius seruant, & multiplicātur, quam si à nobis retinerentur. Ager.n. pauperū fertilis est, restituit.n. magna pro paruis, multa pro paucis, æterna pro caducis, celestia pro terrenis. Vnde Augu. in sermone de dedicatione. Elemosyna peccata mundat, & ꝓ nobis ad Deū interpellat. Quicquid.n. pauperibus dederimus, integre possidemus. Et ideò Chrys. super Matt. dicit sic Melius seruatur pecunia in dextera pauperis, quam in arca. Hanc calūniator nō extorquebit, inuidus non criminat, latro nō aufert, fur nocturnus nō diripit, seruus fugā meditās non tollit, sed semp est tuta, semp integra, sp salua. & Aug. li. de verbis dñi dicit ꝙ fecūdus ager pauperū cito reddit donātibus fructū. Via ad cęlū sunt pauperes, si nō vis ergo errare, stude pauperibus erogare. Patet ergo ꝙ elemosyna faciēda est, quia hoc docet à rerū natura. ¶ Secūdò faciēda est, quia hoc iubet in scriptura. Inter cetera.n. opera virtuosa scriptura solet elemosynā mirabiliter commendare, & singulariter imparare. Præcipit.n. & commendat elemosynam, D

Vt numinum exoratricem
Vt omniū emundatricem
Vt hostium debellatricem.

Præcipit ergo vt numinū exoratrix. Eccle.29. Conclude elemosynam in sinu pauperis, & ipsa pro te exorabit. Item vt hostium debellatrix. Narratur de quodā qui oī sero cōsueuerat vnū pauperē hospitari & pascere, & cōtigit quodam sero ꝙ vnum inuenit & inuitauit, vxor hoc nesciens, alium inuenit & inuitauit, famulus suus hoc ignorans, alium inuenit & inuitauit, dñs verò vnū solū se habere credēs, & in sero tres inueniēs, oēs tres gaudens recepit & pauit, in sero ipse raptus ad iudicium cum in quadā domo inclusus à demonibus obsideret, affuerūt tres pauperes supradicti, qui ianuas custodientes, hostes repulerunt, & eum defenderunt. Ideó de elemosyna dicitur Eccles.29. ꝙ elemosyna viri quasi sacculus cum ipso. Sequitur. Super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum suum pugnabit. ¶ Item præcipitur vt omnium emundatrix. Lu.11. Date elemosynā, & oīa munda sunt vobis. Et ideò breuiter Tho.14. concluditur sic. Filijs inquit vestris mandate vt faciant elemosynas & iustitias, vt sint memores Dei. Patet ergo ꝙ elemosyna facienda est, quia hoc iubetur in sacra scriptura. ¶ Tertiò dico E ꝙ faciēda est quia hac fouet pauperū iactura. Pauperes.n. morerentur, nisi elemosynis diuitum fouerentur, & ideò diuina prouidentia quosdam pauperes esse decreuit, vt ipsi ea sua patientia lucrarent, & vt propter inopiam à malis cohiberent, & vt pietas diuitum in eis ꝓbaret & exercitaret. & ideò dicit Basilius in quadā homil. ꝙ nō iniustus est Deus, res inęqualiter distribuens, vt alter pauper sit, alter abundet, quia hoc facit vt & tu dispensationis merita cōsequaris, ille aūt patiētiæ brauijs coronet. Panis famelici ergo est panis quem tu tenes, nudi tunica quam tu recludis, discalceati calceus quē tu reseruas, argentum quod possides indigētis, & tot iniurias facis, quot subuenire dum vales omittis. Fiat ergo elemosyna, quia hac fouetur pauperum iactura. Pauperum dico viuorum, qui per elemosynas corporaliter recreantur. Pauperū etiam mortuorum qui per amicorum elemosynas à purgatorio liberantur. Elemosyna.n. opus est satisfactorium nō solū ꝓ proprijs, immo ēt pro alienis peccatis. Cū.n. pro mortuo elemosyna pauperi datur, pauper ille qui languet in purgatorio, consolatur, & à sua miseria liberat, inquantum per hoc diuinę iustitiæ satisfactio impenditur, quæ placatur. Igitur faciamus sicut facere solebat Ctates, alijs puto Thraces populi tunc pagani, in mortibus amicorum. Sicut.n. ponit Pomponius, in funeribus mortuorū amici conueniebant, & circa corpus amici quicquid preciosarum opum & quicquid armorum habebant, exponebant & plicabant. Parati cum fato iacentis si daretur, aut pacisci cum diuitijs, aut decernere seu bellare cum armis. Sic verè dico ꝙ pro amicis nostris mortuis debemus exponere & opes & arma. Opes dico diuitiarū, elemosynas ꝓ eis faciēdo. Arma etiā orationū, pro eis apud Deum intercendendo. Sic ergo cū fato istius mortui.i. cū morte vel purgatorio, seu cū diuina iustitia poterimus decertare vel pacisci. Decernere & bellare per orationem. Pacisci & cōcordare ꝑ elemosynarū largitionē. Vt & sic possimus dicere illud Esa.28. Pepigimus fœdus cum morte & cum inferno fecimus pactū. Et ideò ad talē elemosynā mortuis impendendā scriptura inducit Eccles.4. vbi dicit sic. Elemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transferas à paupere, animam esurientem ne despexeris. Fiat ergo elemosyna, quia hac fouetur pauperum iactura. ¶ Quartò dico F quod facienda est elemosyna, quia hac deletur peccati punctura. Peccata enim per elemosynas redimuntur. Vnde Nabuchodonosor fuit dictum Daniel.4. Peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Istud potissimæ pertinet ad seculares, qui non possunt vacare ad

alia opera satisfactoria.s.orationem,electioocm, contemplationem,quia videlicet isti per elemosynas debent se saluare, & præ ceteris pijs operibus insudare. Legitur.n.in vita beati Antonij ꝙ dum ipse Antonius init per deserta videre Paulũ primum hæremitam,innenit hominem equo innixum, cnius dato ꝙ verba non intelligeret,sibi tamen viam ostendit,& statim fuga volucri aufugit per desertum,tandem innenit in alto loco homuncionem aduncis naribus, fronte cornibus asperata,qui ei dactylos porrigebat,à quo cum peteret qnis esset, respõdit. Mortalis ego sum, vnus ex accolis hæremi,legatione fungor pro grege populi mei,vt communem Deum ores pro nobis præcamur &c. Tunc etiam legitur dixisse Antonius. Ve tibi Alexandria,bestiæ Christum loquũtur,& homines ignorant. In his ergo notabo ꝙ equo innixi.i. viri lubrici & luxuriosi,homnnciones verò.i.simplices & ignari,in naribus deuotionis diminuti,& cornibus bestialitatis muniti, solẽt sanctos & pauperes præ ceteris recognoscere, & dactylos bonorum terrenorum per elemosynas largiri,& viam veritatis ipsis qui bestiæ sunt,demonstrare. Et ſm rei veritatem ista quotidie fiunt, quia.s.bestiæ melius loquuntur Christum quam homines,simplices & laici plus insistunt elemosynis quam clerici, immo etiam ipsi laici viam vitæ de facto clericis ostẽdunt, & bene agendo,malè agentes clericos reprehendunt. Asina.n. Balaã melius vidit Angelũ & eius gladiũ q̃ propheta, & iõ à gladij itinere declinabat,à quo tñ ꝓpheta Balaã nõ cauebat, quẽ asina postea reprehẽdit,& ipsius insaniã increpauit,sicut dr̃ Nu.22. Prophetæ.n.i.ecclesiastici viri, Angelũ.i.Deum & gladiũ suæ durę sentẽtiæ non vident aduertere, ideò nõ curãt à via vitiorũ diuertere. Asinę verò.i.simplices & Deũ & eius gladium aduertunt & attendunt, & ideò à mala via fugiunt & diuertunt,& sic de facto prophetas.i.clericos reprehendũt Breuiter ergo ista est veritas,ꝙ sicut inter animalia fœminæ magis vacant nutritioni fętuum & pullorum quam masculi, verè inter homines seculares,imbecilles & fęminei plus solẽt vacare nutritioni pauperum quam clerici vel prælati. Et in hoc quidem ipsi bene faciunt,& nos malè,qnia.s. peccata sua elemosynis redimunt,& iniquitates suas misericordijs pauperum. Quia sicut dicitur Ecclesi.3. Sicut aqua extinguit ignem

G sic elemosyna resistit peccatis. Faciamus ergo elemosynam, qnia hac deletur peccati punctura. ¶ Qnintò dico faciẽda est quia hac augetur bonorum structura. Bona enim non solum spiritualia & æterna,immo etiam temporalia vel terrena per elemosynam augentur multiplicantur & continuantur. Pone exemplum si vis de mõtibus salis in Cathalonia, qui exhausti ab incolis,ibidem sal accipientibus,& foueas magnas facientibus,statim adueniente pluuia foueam replente, & in naturam salis se vertente,ipsi montes redintegrantur, & in naturã pristinam reuertuntur. Sic dicam de multis qni non possunt, tãtum per elemosynas & per bonorum suorũ communicationem minui,quin virtute diuina ipsos videmus in diuitijs non minui,sed augeri. Narra si vis de simplici qui vnicam vaccam suam dedit pro Deo vt centum haberet,audito.s. verbo euangelico. Date,& centuplum accipietis. Tandem mendicus factus,cũ in domo regis cũ alijs pauperibus elemosynã peteret, io sero & in obscuro rogauit Deũ ꝙ pro vna de cẽtum vaccis suis lumen tũc tpis sibi daret. Statim ergo cereus splendẽs de cœlo descẽdit,qui totũ palatiũ illuminauit. Quo audito rex propter verificationem euangelij nonagintanouem vaccas sibi dari præcepit. Per elemosynam ergo etiam bona temporalia augentur. Vide hoc supra de dare in fine secundi membri. De bonis verò æternis constat ꝙ illa per elemosynas augẽtur & in infinitum multiplicãtur Elemosyna.n.est semen de quo fructus æternæ felicitatis succrescit. Vnde Leo super illud Lucæ.6.ca. Date,& dabitũr vobis. Da inquit quod accipias, sere quod metas,sparge,quod colligas,quamuis.n.non habeas nisi quod acceperis,non potes tamen non habere qnod dederis. Fatuus.n.est qui sibi non vult esse perpetuum, quod extimat diligendum. Ideò consulitur Luc. 12. Vendite quod possidetis,& date elemosynã,facite vobis sacculos qui nõ veterascũt, thesaurũ indeficiẽtẽ. Faciamus ergo elemosynam, quia hac

H augetur bonorum structura. ¶ Sextò dico ꝙ facienda est,quia hac cauetur pœnarum vsura. Per elemosynam .n. liberatur homo à pęna tẽporali & æterna. Constat.n.ꝙ multi rei liberãtur à pœnis,dando munera iudicibus vel eorum amicis. Sic ergo si Christo in persona pauperum elemosynas damus, maximè cum isti sint ipsius amici specialissimi, cõstat quod apud eum gratiãs impetramus,& sic mortem temporalem & perpetuam euitamus. vnde Thob.4. Elemosyna à peccato & à morte liberat,& non patietur animas ire in tenebras. Ista est.n. veritas ꝙ quicquid fit pro Christo pauperi,Christus sibi reputat esse factum,iuxta illud Mat.25. Quod vni ex minimis meis fecistis,mihi fecistis,& ideò bene cõsulebatur cuidam qui nõ poterat ieiunare,ꝙ.s.quotiens ieiunium frangeret, vnum pauperem secum vocaret ad comedendum,vt.s.si ipsum dominus in iudicio argueret ꝙ in die ieiunabili comedisset, posset respondere & dicere. domine & tu mecum. De quodam etiam Burgense duro & tenaci legitur ꝙ cum quadam die cuidam pauperi importuno dedisset panem vnum,& eum despectiuè præ tędio percussisset proijciens sibi panem, nocte tractus ad iudicium,præponderauit panis proiectus,contra omnia mala sua,qui euigilans,elemosynas multas fecit,& tandem tunicã propriam cuidam pauperi dedit,qui statim eam vendidit,sed postea apud emptorem cognita,doluit, & se indignum dicebat ꝙ pauper eius tunica vteretur. Nocte eadem vidit Christum eius tunica indutum,& euigilans aiebat. Heu mihi quilibet paup Christus est,ego ergo volo esse Christus volo esse pauper. Omnibus ergo suis venditis & datis,seipsum finaliter vendi fecit,& precium erogari,& in virum perfectum creuit & multa pro eo miracula Deus fecit. Bene ergo dico ꝙ elemosyna faciẽda est,quia hac cauetur pœnarum vsura. ¶ Septimò

verò dico ꝙ facienda est,quia hac habetur cœlorũ prætura.s. gloria Paradisi. Constat.n.ꝙ per elemosynas cœlũ emitur, & pro temporali bono ꝙ datur,cęlestis gloria promeretur. Et ideò dicit Petrus raué.in sermone quodã. Da pauperi terrã pro cęlo,nũmũ pro regno,quia qnod pauperi dederis, hoc habebis, ꝙ nõ dederis,habebit alter. Et ideò bene dicitur Tho.12. Elemosyna a morte liberat,& ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. Et profcerto ista est veritas,ꝙ ille qui hic dare nnn vult aliquid in persona pauperum ipsi Christo,nnnqnã se debet sperare aliquid ab eo recepturũ in cœlo. Et ideò sicut videmus ꝙ mercatores in alienis partibus laborantes,qnicquid acquirũt,ad domũ suã portantes ibidem recolligũt & reponũt,aues etiam ad nidos suos rapinã solent deferre,& formicæ & hericij & apes solent illa quæ foris acquirunt,ad sua domicilia vbi habitaturi sunt reportare, sic verò & nos si sapientes mercatores fuerimus, bona quæ hic in ista aliena patria possidemus, vbi tanquam peregrini transimus ad domum nostrã, quæ Paradisus est, per manus pauperum trãsmittemus. vnde Aug.in quadã epistola dicit sic. Si vis esse mercator optimus,fęnerator egregius,da quod non potes retinere,vt accipias ꝙ non potes amittere,da modicum vt accipias centuplum,commuta temporalia cum æternis. Præmittamus,ergo illuc per pauperes bona nostra,qnia ſm Chris.super illud Mat.6. Nolite thesaurizare thesauros in terra &c. Stultitia est illic relinquere vnde exiturus es, & illic nõ præmittere qno iturus es. Illic ergo substãtiam tuam colloca, vbi te habere patriam cognoscis. & sequitur. Qui in terra thesauros collocat,nõ habet ꝙ speret in cœlo. vt qnid inqnit cœlum respicis,vbi nihil repositum habes? Quicquid pro anima tua dederis,tuum est,qnicquid reliqueris,perdidisti. Sic ergo dico ꝙ septem rationibus elemosynæ sunt faciendæ. Vide infra de misericordia,pietate,dare,erogare & similia &c.

Eloqui. Eloquium. Eloquentia. A

Qnia infra in ti.de loqui satis diffuse de hoc tractabo, ideò parũ habeo dicere de locutionis materia loco isto. Nota ergo breuiter ꝙ in scriptura fit mentio de eloquio diuino & humano. ¶ Primo ergo aliquid de diuino eloquio dicamus. Per eloquia.n. Dei intelliguntur propriè verba sacræ scripturæ, quibus.s.ipse Deus nobis loquitur,& quibus nos debemus credere, sicut illis eloquijs quæ ore diuino promũtur. vnde Apostolus. Ro.3. loquens de populo Iudęorũ, dicit ꝙ quidẽ credita sunt illis eloquia Dei. Sicut.n.in psal.dr̃. Deus emittit eloquiũ suum terræ,velociter currit sermo eius. Breuiter ergo notabo ꝙ eloquiũ Dei(.i.sacra Dei verba & diuina scriptura)est credendum tenendum,legendum & freqnentandum multiplici ratione,videlicet quia

Viuificat morientes
Iustificat pœnitentes
Lætificat confidentes
Tristificat metuentes
Certificat contemplantes

Dico ergo ꝙ eloquium Dei morientes viuificat per grãtiæ restitutionẽ. psal. Eloquium tuum viuificauit me. Item pœnitentes saluificat seu iustificat

Restificat operantes
Flammificat affectantes
Dulcificat Christum degustantes.
Saluificat hosti rebellantes.

ſtificat per virtutum reparationem. pſal. In eloquium iuſtitiæ tuæ fac cum ſeruo tuo ſm miſericordiam tuam, & iuſtificationes tuas doce me. Item confidẽtes lętificat per ſpem & cõſolationem, ſeu per futurorũ bonorũ repromiſsionem. pſal. Lętabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Item metuentes triſtificat per timorem & contritionem. pſal. Statuæ ſeruo tuo eloquium tuum in timore tuo. Item cõtemplantes certificat per doctrinam & inſtitutionem. pſal. Iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Item operantes rectificat per prudentem gubernationem ſeu directionem. pſal. Greſſus meos dirige ſm eloquium tuũ. Item affectantes flammificat per deſiderium & dilectionem. pſalm. Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſeruus tuus dilexit illud. Et de Ioſeph dicitur in pſal. Eloquium domini inflãmauit eum. Item Chriſtum deguſtantes dulcificat per deuotionẽ pſal. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Item quia hoſti repugnantes tutificat per adiutorium & ſubuentionem. pſal. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo, ſm eloquium tuũ eripe me. Et illud. Iudica iudicium meum, & eripe me propter eloquium tuum. Et breuiter omnia bona poſſunt inueniri in qui js diu inis. Iſta.n. ſunt eloquia caſta, argentũ igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum. Et ideò procul dubio iſta ſunt meditanda, prædicanda, audienda, & in corde perpetuo reponenda & conſeruãda. Meditanda dico. pſa. Prę uenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Prædicanda etiam. pſal. Pronunciabit lingua mea eloquium tuum, quia omnia mandata tua equitas. Audiẽda inſuper Prouer. 4. Fili mi auſculta ſermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam. Conſeruanda inſuper & in cordibus abſcondenda. pſalm. In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Iſtud eſt ergo eloquium Dei, quod eſt venerandum.

B ¶Secundò dico ꝙ inuenitur eloquium humanũ, quod eſt duplex. Vnum iuſti, ꝙ eſt moderandum. Sicut.n. video ꝙ flatus artificis in inſtrumento muſico facit diuerſos dulcificos ſonos promi, ſic flatus & inſpiratio tactus & admonitio Spiritus ſancti diuerſa bonorum eloquiorum genera fideles homines facit loqui, ſicut bene dicitur Actu. 2. ꝙ Apoſtoli loquebantur varijs linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis. Eloquentia enim eſt quoddam ſpeciale Spiritus ſancti donum, ꝙ proculdubio valde neceſſarium eſt cuilibet oratori, qui.ſ. prædicando, docendo, allegãdo alijs habet loqui. Teſte enim Caſſi. Eloquens eſt ille qui ſcit magna granditer, parua ſubmiſſe, & media dicere tẽperare, qui ſcit inuenire præclare, nũciare magnificæ, aptè diſponere, variæ figurare. Ad mores ergo applicando, dico qđ in iuſtis inuenitur multiplex bonũ eloquiũ, videlicet Eloquium

Confeſsionis, quo ſe debet fortiter accuſare.
Orationis, quo Deum debet dulciter reclamare
Reſponſionis, quo cuilibet debet ſuauiter verba dare
Prædicationis, quo quandoque debet vtiliter informare.

Eloquium gratiarum actionis, quo debet Deũ verbaliter laudare & commendare. De eloquio confeſsionis ſuipſius accuſatiuo dicitur Iob. 10. Dimittam aduerſum me eloquiũ meũ, loquar in amaritudine animæ meæ. De eloquio orationis Dei & ſanctorum deprecatiuo dicitur Iob. 5. Quamobrem dominum deprecabor, & ad Deum ponam eloquium meum. De eloquio reſponſionis cuilibet dulciter ſatisfactiuo dicitur Gene. 49. Neptalim ſeruus emiſſus, dans eloquia pulchritudinis. Et Can. 4. dicitur. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Et in pſalm. Erunt vt complaceant eloquia tua. De eloquio prædicationis aliorum vtiliter informatiuo, dicitur illud Eccleſi. 39. Tanquam imber mittet eloquia ſapientiæ ſuæ. & Deuter. 32. Concreſcat in pluuiam doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum. De eloquio autem gratiarum actionis diuinæ laudis emiſsiuo & depromptiuo, dicitur in pſalm. Iucundum ſit ei eloquium meum, ego verò delectabor in domino. Iſtud eſt ergo eloquium iuſti, quod eſt moderandum.

C ¶Sed adhuc dico ꝙ inuenitur eloquiũ impium, quod eſt refutandum. Et ſic dico quod eſt eloquium

Deriſionis.
Iactationis.
Detractionis.
Simulationis.

De eloquio deriſorio dicitur Iob. 6. Ad increpandum tantum eloquia cõcinnatis, & in vento verba profertis. De eloquio iactatorio dicitur Iob. 29. Verbis meis addere nihil audebant, & ſuper ipſos ſtillabat eloquium meum. De eloquio verò detractorio dicitur Eſaiæ. 29. Et erit quaſi Phitonis de terra vox tua, & de humo eloquiũ tuum muſsitabit. De eloquio autem ſimulationis ſeu hypocriticæ fictionis dr̃ ibidẽ Eſ. 29. Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum. Sic ergo patet ꝙ eſt eloquium impij, iuſti, & Dei. Vide de loqui, vox, verbum &c.

Elongare.

Vide vbi longè, de longè, à longè.

Emere.

Cum emere nihil aliud ſit quã aliquid acquirere precio mediante, poſſumus notare & dicere quod in ſcriptura inuenitur Emptio A

Dei, quæ eſt ſpecioſa
Iuſti, quæ eſt virtuoſa
Impij, quæ eſt vitioſa.

Emit Deus humanas animas, ſeipſum tribuens. Emit iuſtus virtutes optimas, ſe culpis cauẽs. Emit impius merces viliſsimas, ſe culpis imbuens. Eſt ergo emptio qua Deus emit humanas animas. Et iſta pro certo nihil aliud eſt quam humani generis redẽptio, qua ſemetipſum dedit & morti expoſuit pro eo habendo, emendo & redimendo. Iſtud.n. fuit precium nimis carum, cuius valor in infinitum mercium valorem excedit, ſed hoc fecit vt amorem ſuum erga nos declararet, & nos ad ſe amandum obligaret. Et ideo quia tam charitatiuè fuimus empti, debemus emptorem noſtrum ſummè diligere, & ne in ſeruitutem priſtinã labamur, ſummopere præcauere. Elephas.n. ſuum liberatorẽ de fouea diligit, & Pathera ſuum benefactorem agnoſcit. Cũ ergo Deus de fouea peccati & ſeruitute diaboli nos emerit, & libertati reſtituerit, valde debemus ipſum diligere. 1. Cori. 6. Empti enim eſtis precio magno, glorificate & portate Deum in corpore veſtro, & etiam ab omni ſeruitute peccati de cetero præcauere & etiam abſtinere. 1. Corinthi. 7. Precio empti eſtis, nolite fieri ſerui. Iſta eſt ergo emptio qua Deus emit noſtras aĩas, quæ eſt emptio precioſa. Sed de hoc vide infra de redimere & de ꝓcio. ¶ Secũdò dico ꝙ ẽ emptio qua iuſtus emit B merces optimas, & iſta proculdubio nihil aliud eſt q̃ bonorũ operum exercitatio. Homo.n. quando bene operatur, cũ Deo contrahit, & precium ſoluit, quo Dei beniuolentiam & gratiam in præſenti, & gloriam in futuro emit. vnde Aug. in perſona Chriſti dicit ſic. Venale habeo quod paupertate emitur. Emamus ergo terra cęlum, paupertate regnũ, labore requiẽ, morte vitã. Et ideò ſcriptura vocat nos ad talẽ virtuoſam emptionẽ faciendam, dicens Eſa. 55. Oẽs ſitiẽtes venite ad aquas, properate, emite & comedite. Et ſi petis quæ ſunt illa emenda & per bona opera à Deo vendicanda & acquirenda, reſpõdeo quod tu debes emere

Charitatis igniculum, qui ſemper ardeat
Veritatis ſpectaculum, ꝙ ſemper luceat
Pietatis cęnaculum, quod fratres foueat
Firmitatis tenaculũ, quod ſemper maneat
Benignitatis riuulum, qui Chriſtum mulceat
Iucunditatis poculũ, quo ſemper gaudeat
Æternitatis hortulũ, qui ſemper floreat.

Emamus ergo charitatẽ ſemper ardẽtẽ Apocal. 3. Suadeo tibi emere aurũ ignitum probatum, vt locuples fias, & indumẽtis albis induaris. Itẽ emamus veritatem clare lucentem. Veritas.n. & ſapientia emitur, qñ ſtudendo, legẽdo & audiẽdo, interrogando & inueſtigando, ad acquiſitionẽ ipſius laborat. De quo prouer. 23. Veritatẽ eme, & noli vẽdere ſapiam, & doctrinam & intelligẽtiã. Item emamus pietatẽ pauperes fouẽtẽ. Mar. 6. Euntes emamus ducẽtis denarijs panes, & dabimus his manducare. Itẽ emamus firmitatẽ ſemꝑ permanẽtẽ. 4. Reg. 22. Emãtur ligna & lapides ad inſtaurãdũ templum. Itẽ emamus benignitatem Chriſtum demulcentem. Marci. 16. Emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Itẽ emamus iocunditatem in Deo gaudentem. Eſa. 55. Emite abſq; argẽto & vlla commutatione vinũ & lac. Vinum.n. lætificat cor hoĩs. Itẽ emamus fœlicitatẽ ſemꝑ abũdantem.ſ. gloriã Paradiſi, quæ.ſ. eſt Theſaurus & Margarita in agro cęli, quẽ qui inuenit hõ, abſcõdit, & emit agrũ illũ &c. Mat. 13. Vnde de ſagaci muliere dicitur prouer. 55. Conſiderauit agrum, & emit illum. Iſta eſt ergo emptio qua iuſtus emit merces optimas. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt emptio vitioſa, qua impius emit opes peſsimas. Et iſta nihil aliud eſt quam peccatũ. Homo.n. peccando cum diabolo contrahit, & ab ipſo primo mũdi delectabilia, tandẽ inferni terribilia emit. Siue.n. agatur de emptionibus auarorũ, de qua prouer. 20. Malum eſt, malũ eſt, dicit oĩs emptor. ſiue de emptione ſymoniacorum, qui.ſ. emũt ſpũalia bñficia, de qua Mar. 11. dr̃ ꝙ Chriſtus cępit eijcere vẽdentes & emẽtes de tẽplo. ſiue de emptione quorum-

liber peccatorum, qui.s. seipsos dant diabolo, & ab eo emunt delectabilia mundi, dicentes illud Gen.47. Eme nos in seruitutem. ista tamen est veritas, ꝙ ex tali emptione mors æterna sequitur, & damnationis lucrum & præmium reportatur. vnde Luc.17. Emebant & vendebant, & venit diluuiũ, & inuoluit omnes. Sic ergo patet quomodo inuenitur emptio impij, quæ est vitiosa, iusti, quę est virtuosa, Dei, quæ est præciosa. Vide de vendere, & vbi mercator &c.

A **Eminere. Eminens.** Eminere dicitur quasi extra manare, vel extramanere. Est autem eminentia idem quod notabiliter apparentia Vnde inuenitur eminentia interior, exterior, superior, inferior. Iusti.n. eminent in virtutibus interioribus, figurati in domo Salomonis, quæ Cedro intrinsecus vestiebatur, habena enruaturas & iũcturas & celaturas eminẽtes. Principes & ꝓlati emioent in potentijs exterioribus. vñ de Saule dicit.1. Re. 9. Ipse ab humero sursum super oẽs alios eminebat. & Neæ.8. Aperuit Esdras librũ coram omni populo, super vniuersum quippe populum eminebat. Beati eminent in excellentijs superioribus. Vnde de beatis dici potest in persona Dei Ezech. 17. Super montem excelsum & eminentem, in sublimi monte Israel plãtabo illud. Mali eminẽt in fallacijs deteriorib⁹. vñ de pctõre põt dici illud. 1. Mach.6. Vidit Eleazar bestiam quæ erat eminens sup ceteras bestias &c. Vide de excellentia &c.

A **Emittere.** Nota ꝙ emittere idem est quod extramittere, & põt referri ad hoiem, & ad Deum. est.n. emissio humana, & emissio diuina. ¶ Primo dico ꝙ est emissio humana, qñ hõ ab interiori corde & affectione aliqđ bonũ opus extramittit & effundit. Sicut.n. aliquę arbores sunt quæ interius multũ hñt de humore gũmoso, in tñ ꝙ ipsum solẽt exterius emittere & stillare, sicut patet de Pino & de Thure, sic verè illi qui sunt interius pleni liquore pietatis, gratiæ deuotionis, debent illud exterius emittere & ostẽdere per elemosynarũ largitionẽ, & per bonorũ operũ executionẽ. Cañ. 4. Emissiones tuę Paradisus malorũ punicorũ. De medulla.n. arboris flores fructus & folia emittunt, ex qbus hoies pascũtur. Quia verè charissimi flores bonæ affectionis, fructus bonæ operationis, folia sanæ locutionis, de interioris cordis medulla emittunt, ea qbus exteriores hoies spũaliter recreãtur, & ẽt temporaliter nutriunt. Fons.n. cõtinuè emittit aquã, sol continuè emittit lucẽ. Lapis qui enhydros dicit, cõtinuè emittit lachrymas, & voluntariè emittit liquorem. Rosa mutoriè emittit odorẽ. Gariofilum ẽt si premitur, emittit sudorem. Sic verè boni & perfecti continuè debent emittere & effundere lucem eruditionis, aquam pietatis compassionis, lacbrymam compunctiones. Sap.7. Primam vocem similem omnibus emisi plorans. Etiam debet liquorem elemosynarum & pietatis voluntariè & promptè emittere, odorem bonæ famæ diffundere, & sudorem doloris & compassionis super aliorum miserijs desudare. De ista ergo emissione multa possunt exempla
B adduci, sed paucæ sunt auctoritates, ideò omitto. ¶ Secũdò dico ꝙ est emissio diuina. vbi possumus breuiter notare ꝙ deus emittit, idest ea se mittit & fundit. Deus.n. emisit nobis filium ad redimendum, spiritum ad renouandum, gratiam ad viuificandum, scientiam ad informandum, pœnam temporalẽ ad castigandum, pœnam æternam ad condemnandum malos de mundo, ad occidendum bonos de corpore ad præmiandum. ¶ Emisit dico filium ad redimendum. Sicut.n. pecunia & thesaurus de arca seu de bursa emittitur vt vendita hæreditas redimatur, sic verè Deus pater de Throno Paradisi filium per incarnationem emisit, & sic hominem vẽditum restituit & redemit. Figuratus in Nohæ Gen.8. qui emisit colũbam de arca quæ tandem cum ramo oliuę ad eum redijt, & cessationem diluuij designauit. quia vere columba Christus Nohæ.i. à Deo patre de arca Paradisi emissus iterum ad patrem per ascensionem redijt, & ramũ oliue.i. humanitatẽ assumptã secum portauit, & diluuium damnationis & mortis cessasse prænosticauit. Ideò petebat humanum genus Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis, vt dicitur in psalm. Emisit ergo filium ad redimendum. ¶ Emittit spiritum ad renouandum. spiritus.n.i. ventus & maximè Fauonius vel australis terram facit germinare, florere.s. & virere. Et sic verè spiritus à Deo infusus & emissus, facit terram.i. peccatorem per gratiã reuirere, & ab antiqua consuetudine per conuersionem pœnitus renouari. vnde psal. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. ¶ Emittit gratiam ad viuificandũ. Sicut.n. pellicanus per emissionẽ sanguinis sui pullos suos viuificat, sic verè Deus per emissionem sanguinis in passione, & gratiæ suæ & misericordiæ largitione, viuificauit spiritualiter mortis peccatores. vnde Zach.9. Tu autem in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo nõ erat aqua. Ipse.n. emittit fontes in cõuallibus, sicut dicitur in psa. ¶ Emittit doctrinam ad erudiendum, quia sicut à cœlis lux nobis cõtinue emittitur, à qua tenebrarũ obscuritas effugatur, sic verè à Deo lux fidei & sciẽtiæ fuit emissa, inspirata & infusa, per quam à mundo fuit errorum obscuritas effugata. psal. Emitte lucem tuam & veritatem tuam &c. ¶ Emittit pœnam temporalem ad castigandum. Sicut.n manus patris de sinu emittitur vt delinquens paruulus feriatur, sic Deus duritiem pœnæ tẽporalis emittit, ex qua paruulos suos castigat sæpius atq; ferit. vnde Ecclesi.34. Ab altissimo fuit emissa visitatio. ¶ Emittit pœnam æternam ad condemnandum, quia.s. ipse emittit sagittam & gladium mortis vt in inferno feriat peccatores. psa. Emitte sagittas tuas, & cõturbabis eos. ¶ Emittit malos de mũdo ad occidendum, qui.s. sicut bos pinguis de stabulo educitur & mittitur vt in macello occidatur, sic Deus emittit peccatores de hoc mundo, vt in macello inferni ipsos occidat. Gen. 3. Emisit eum de paradiso voluptatis. Isti sunt.n. sicut fęces, quæ de ventre huius mundi emissę in cloacam inferni proijciuntur, sicut Matth.15. dicitur. In ventrem vadit, & per secessum emittitur. ¶ Emittit bonos è corpore ad præmiãdũ. C
iuxta illud Ioan. 10. Cum emiserit oues suas, ante eas vadit. ¶ Sed si vis alio modo distiguere, dic ꝙ est emissio diuina, humana, & mundana. Diuina est Emissio nostræ

Redemptionis.	Igitur dico ꝙ Deus
Conuersionis.	emisit filium ad mun
Purgationis.	dum redimendum.
Directionis.	Constat enim ꝙ dñs
Correctionis.	pater filiũ suũ perpe-
Saluationis.	tuo generat & emittit
¶ Emisit insuper	quãtum ad diuinã ge
Filium vt nos redimeret.	nerationẽ. Ipsum aũt
Spiritum vt nos conuerteret.	tpaliter in mundum
Aquam vt nos ablueret.	emisit.i. misit per bea
Lucem vt nos dirigeret.	tam incarnationẽ ad
Virgam vt nos corrigeret.	humani gñris redem
Dexteram vt nos eriperet.	ptionẽ. & de hoc Esa.

36. dicitur Emitte agnum domine dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Syon. Item Deus emisit spiritum ad mundum renouandum. sicut.n. per spiritum siue ventum australem quando super terram emittitur, flores & folia generantur, & terræ facies renouatur, sic per emissionem Spiritus sancti in homines fit virtutum generatio, & moralis existentiæ renouatio. psal. emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. ¶ Item emittit Deus aquam.s. gratiæ ad culpas abluendum. psal. Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium pertransibunt aquæ. ¶ Item emittit Deus lucem. s. scripturę ad mundum dirigendum & illuminandum. constat.n. ꝙ fides & scriptura à Deo fuit immediate emissa, & mũdo spiritualiter reuelata. psal. Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt &c. Item emittit Deus virgam .s. iustitiæ ad mundum corrigendum & puniendum. Iustitia .n. diuina nunc dicitur virga, quia emittitur ad benignam correctionem. psal. Virgam virtutis tuæ emittet &c. In iudicio verò finali dicetur sagitta, quia tunc emittetur ad malorum occisionem & damnationem psal. Emitte sagittas tuas, & conturbabis eos. Talis emissio fuit facta quando Deus emisit Adam de Paradiso post peccatum. Gen.3. Item dominus emittit manum suam.i. dexteram misericordiæ ad nos saluandum & liberandum. Ezech.8. Emissa similitudo manus apprehendit me in Cincinno capitis mei, & eleuauit &c. Talem autem manũ diuinæ misericordię petebat Dauid in psal. dicens. Emitte manum tuã de alto, eripe & libera me de aquis multis. Talis autem emissio misericordię facta est quando Christus captiuos de inferno emisit & liberauit, de quo Zach.9. Tu autem in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu. Ista est ergo emissio diuina. ¶ Item adhuc inuenitur emissio humana. Iu- D
stus.n. emittit bona, ipsa faciendo & producendo, sicut.s. bona arbor q̃ emittit exterius bonos fructus. De quo Cañ.4. Emissiones tuę paradisus malorũ punicorũ cũ pomorũ fructibus. Emittit ẽt à se mala, ipsa relinquẽdo & deserendo, & ẽt malorũ societatẽ eorum fugiendo & declinando. sicut præcipitur ꝙ

hircus

hircus qui portabat peccata & malas imprecationes populi, in desertum emitteretur, & deuorandus à feris dimitteretur, sicut dicitur Leui. 16. quia reuera hircos idest luxuria fętentes illos etiam quibus alij imprecantur mala, omnibus displicentes, peccata etiam aliorum per imitationem habentes & possidentes, debemus à nobis emittere, & eorum societatem dimittere & vitare. Hieremi. 5. Æqui amatores in fœminas, & emissarij facti sunt. ¶ Vltimo dico q inuenitur quædam emissio mundana, & ista illa qua mundus peccatores finaliter emittit & eijcit in infernum, sicut emittuntur stercora in latrinam. Matth. 15. Omne q in os intrat, in ventré vadit, & in secessum emittitur. Ista est etiam illa qua mali emittuntur à Deo tãquã reprobi & inutiles, & vitijs & demonibus exponũtur. De quo potest dici illud Apoca. 6. q stellæ ceciderunt de cœlo, sicut ficus emittunt grossos suos. Sic ergo dico quod est emissio mũdi iusti & Dei:

A **Aemulari. Aemulatio.** Nota q ęmulari qñq; sumitur pro inuidiæ malignitate, & qñque pro amoris immensitate, quãdoq; pro Zelotypiæ acerbitate. Sumitur dico pro inuidiæ malignitate, & sic sumitur Ecclesi. 37. vbi dicitur. Ab ęmulantibus te absconde consilium. & Gal. 5. vbi dicitur q opera carnis sunt immunditia &c. Sequitur. Æmulationes, cõtentionis iræ, rixæ, inuidiæ. Sumitur etiam pro bona amoris integritate & sic dicitur. 1. Corin. 12. Æmulamini charismata meliora. & 1. Corint. 14. Æmulamini spiritualia. & apostolus dicebat. 2. Cor. 11. Æmulor .n. vos Dei ęmulatione &c. Sumit insuper p zeli dolore seu acerbitate, & sic quandoque sumitur pro bono zelo, qui prouenit ex iustitia, sicut Paulus dicebat de seipso. Gal. 1. Abundantius æmulator existens paternarum traditionum. quod etiam docet scriptura. 1. Machab. 2. vbi dicitur. Æmulatores estote legis. Cuiusmodi ęmulator & zelator fuit multotiens ipse Deus, quis. s. more Zelotypi furibundę anima aduertit (sicut vir in vxorem quando videt q alijs se coniungit) in filios Israel, quos sibi matrimonialiter coniunxerat, cũ eos cum idolis fornicari videbat. vnde Iosuæ. 24. dicitur. Dominus. n. sanctus & fortis ęmulator est. Deutero. 4. Dominus Deus tuus ignis consumens, Deus æmulator. Quandoque verò sumitur ęmulatio pro malo Zelo, quod prouenit ex nequitia, & sic sumitur Zelus & ęmulatio pro malo Zelo prosperitatis & gloriæ peccatorum, & istud fit quando quis dolet quia non est similis peccatoribus in prosperitate mundana, & quã do desiderat & appetit talis esse sicut ipsi. De quo dicitur Prouerb. 23. Non ęmuletur cor tuum peccatores, sed in timore domini esto tota die. & in psal. dicitur. Noli ęmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fęnum velociter arescent: & sapiens dicit alibi. Non zeles gloriam & opes peccatoris, nescis enim quando ventura sit ipsius subuersio. Quandoque etiam sumitur ęmulatio p indiscreto zelo, qui prouenit ex imperitia, & hoc est quando quis nimis seuerè zelat pro diuina lege custodienda, vel pro honore religionis & huiusmodi, & quando nimis exasperat alios per iustitiam. De talibus dicitur Roma. 10. Æmulationẽ Dei habent, sed non secundum scientiam. & ideò bene docet Apostolus Gala. 4. dicens. Bonum ęmulamini in bono semper &c. Vide de zelo.

Emortuus. Vide infra de morte.

Emundare. Emundatio. Vide infra de munditia.

A **En.** Nota q istud aduerbium en, quandoque signat idem quod pro certo, seu idem quod verè vel certe, quandoque etiam signat idem quod ecce. Est. n. aduerbium demõstrãdi, signat. n. rem certam demonstrabilem atq; veram. Propositio. n. demonstratiua ita est certa & vera, q impossibile est aliter se habere. Dicimus ergo q en potest dici

De Dei veritate infallibili.
De iusti bonitate perdurabili.
De impij voluntate obstinabili.

Primo ergo dico q per en possumus demonstrare, commendare, & prædicare Dei veritatem infallibilẽ. Deus. n. summè est demõstrabilis, quia quicquid in eo est, totũ est verum, immutabile atque certum Et sic nota q per en demonstratur.

Sua clementia cunctos reficiens.
Iustitia scelera puniens.
Sua potentia nunquam deficiens.
Sua præsentia bonos eripiens.
Sua scientia suos erudiens.
Sua amicitia bonos alliciens.

Demonstratur dico p en Dei clementia, qua cuncti reficiuntur. Deu. 1. En inquit tradidi vobis terram, ingredimini & possidete eam. Item demonstratur per en Dei iustitia, qua scelera puniuntur. vnde de venditione Ioseph in Ægypto dixerunt ipsi venditores fratres sui illud Gene. 42. Peccauimus in fratrem nostrum &c. sequitur. En sanguis eius exquiritur. Item demonstratur per en Dei potentia, qua cuncti perficiuntur, & sic dicitur Deutero. 10. En domini tui cœlum est, & cœlum cœli, & terra, & omnia quæ in eis sunt. Item demonstratur per en Dei præsentia, qua boni eripiuntur. vnde Iudi. 4. Delbora legitur dixisse Barach. Hęc est inquit dies qua tradidit Deus Sisaram in manus tuas, en ipse est ductor tuus. sequitur q perterruit dominus Sisaram & currus eius. Item demonstratur per en Dei scientia, qua cuncti erudiuntur. vnde sapientia increata. i. ipse Deus dicit Prouer. 1. Conuertimini ad correctionem meam, en proferam vobis Spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. Itẽ demõstratur per en Dei charitas & amicitia, qua sancti alliciuntur. Et sic in persona deuotę animæ dicit Cañ. 2. En dilectus meus loquitur mihi. surge, propera amica mea. Sic ergo patet q̃uo p en demonstrat Dei veritas infallibilis. ¶ Secũdò dico q p en demonstrat iusti bonitas commmendabilis. Et sic dico q iusti per hanc dictionem en solent iuste demonstrare B

Suæ naturæ fragilitatem.
Suæ miseriæ calamitatem.
Suæ insufficientiæ ignauitatem.
Suæ intelligentiæ sagacitatem.
Suæ molestiæ aduersitatem,
Suæ diligentiæ sedulitatem.

Ostendit ergo per en nostra fragilitas naturalis vnde Iacob dicit Gen. 49. En morior, in sepulcro meo sepelite me. & Gen. 48. dicitur En ego morior, & erit dominus vobiscum. Item per en ostenditur nostra calamitas temporalis. Gene 44. En omnes serui sumus. Item per en ostenditur nostra ignauitas personalis. Et de hoc dicebat ipse Moyses suam insufficientiam recognoscens Exo. 6. in fine. En incircuncisus labijs sum, quomodo audiet me Pharao? Item per en ostenditur nostra sagacitas virtualis. vnde Deut. 4. En populus sapiẽs & intelligens magna. Item per en ostenditur nostra aduersitas mundialis. Et sic dicebant filij Israel ab Ægyptijs se flagellari. Exo. 5. En famuli tui flagellis cœdimur, & iniuste agitur erga populum tuũ. Itẽ per en intelligitur nostra sedulitas spiritalis, illa. s. sedulitas qua iusti Dei seruitio se mancipant, & qua erga Deum per deuotionem vacant. De qua Cañ. 3. En lectulum Salomonis. 70. fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladiũ pp timores nocturnos. Fortes. n. Israel. i. viri iusti lectulũ Paradisi vbi Salomõ Christus iacet, per deuotionẽ ambiũt, & gladios orationis cõtinuè secũ ferũt. Patet ergo q̃uo in scriptura per en demõstratur iusti bonitas cõmendabilis. ¶ Tertio dico q per en demonstratur impij prauitas detestabilis. Et sic nota quod inuenitur En C

Gulositatis.
Calliditatis.
Mendacitatis.
Loquacitatis.
Crudelitatis.
Futurę aduersitatis.

Breuiter. n. peccatores omnes videntur dicere en. i. ecce. hoc est dictu q cito & indeliberatè volunt perficere mala sua. Patet in voracibus atque gulosis, qui figurantur in Esau propter cibum sua primogenita dante, qui dicebat. Geñ. 25. En morior (supple) nisi statim comedã. & quid proderunt mihi primogenita mea? Patet in callidis & maliciosis, figuratis in illis Gabaonitis qui ad astruendam suam maliciã dicebant. Iosuæ. 9. En panes quãdo egressi sumus, calidos sumpsimus &c. Patet in mendacibus atque adulatoribus, figuratis in illis falsis prophetis qui alter alterius dolum confirmans, fallacia regi dicebant. De quo. 2. Para. 18. En verba omnium prophetarum vno ore bona annunciant regi. Patet de loquacibus atque verbosis, qui. s. sine deliberatione loqui volunt. De quo Iob. 32. dicebat helu iuuenis verbosus. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit. Patet de crudelibus & furiosis, qui. s. in promptu & sine deliberatione ad iniurias prorumpunt. In quorum persona dicitur Thre. 2. Fremuerũt dentibus, dixerunt, deuorabimus. Et hæc est dies quam expectabamus. inuenimus & vidimus De tribulatis verò & calamitosis, quibus. s. æterna aduersitas subito accidit, potest dici illud q de Aman superbo dicitur Heste. 7. En lignum q parauerat Mardocheo stat in domo eius. sequitur. Appẽdite eum in eo. Suspensus est itaque &c. Vide de Ecce supra.

Entrare. Vide infra vbi narrare.

Aeneus. Vide infra vbi æs eris.

A **Enim.** Cum.n.fit aduerbium affertiuum, videtur q (ficut supra de aute dictū est superius) potest omnem affirmationem seu certitudinem designare. Dicam ergo q per istud aduerbium afferitur & firmatur & certificatur aliquid quod spectat ad Deum, aliquid quod spectat ad iustum, aliquid quod spectat ad impiū, aliquid quod spectat ad diabolum, aliquid quod ad mūdum, aliquid quod ad infernum, aliquid quod ad Paradisum. Et sic notabis quod inuenit Vnū.n.

Summi creatoris. — Primo ergo dico q est vnū
Iusti viatoris. — .n.q pertinet ad Deū sum-
Vani peccatoris. — mum creatorē. Nihil.n.est
Hostis fraudatoris. — certius aut verius ipso deo
Mundi deceptoris. — & ideò quicquid de eo po-
Cęci voratoris. — test, dici verè & certe pōt
Cœli receptoris. — afferi & firmari. Ipse.n.est

via & veritas & vita, & ideò ipsum possumus tanquam viam perambulare, tanquam veritatem anounciare, tanquam vitam participare. Igitur dico quod istud aduerbium enim affirmatur de Dei

Essentia. — Igit dico q per.n. affirmatur
Potentia. — Dei essentia, quæ psistit im-
Clementia. — mutabiliter. vnde de Deo dr
Scientia. — Dań.6. Ipse. n. Deus viuens
Mestitia. — & æternus in secula. & Mal.
Iustitia. — 3.dicitur. Ego.n.dominus, &
Misericordia. — non mutor & Ioan.8. Ego.n.
Munificentia. — ex Deo pcessi & veni. ¶ Itē

per.n.prædicatur Dei potentia, quæ præsidet imperialiter. 1. Paral.29. Tua est.n.domine magnificentia, potestas, gloria, & victoria. &. 1. Reg.2. dicitur. Non est sanctus vt est dominus neque.n.est alius Deus extra te, non est fortis sicut Deus noster. sequitur. Domini.n.sunt cardines terrę. & Eph.2. dicitur. Ipsius.n.factura sumus. ¶ Item per.n. declaratur Dei clementia quæ succurrit incessabiliter, quia reuera iste.n.fuit clemēs carnem assumendo. Lucæ.2. Ecce.n.annuncio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis saluator mundi. Est etiam clemens, culpas remittendo. Matth.1. Ipse.n.saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Est insuper clemens, pœnas minuendo, seu in pœnis & tribulationibus subueniendo & adiuuando. psal. Ecce.n. Deus adiuuat me, & dominus susceptor est animæ meæ. & alibi. Ab ipso.n. salutare meum, nam & ipse & Deus meus, & salutaris meus, susceptor meus, non mouebor amplius. ¶ Item per.n. commendatur Dei scientia, qua agnoscit infallibiliter. Nam iste.n.s. Deus verus & certus nouit præterita & futura, intrinseca & extrinseca, superiora & inferiora, temporalia & æterna. Vnde de ipso dicitur Sapiē.8. Sobrietatem.n.& prudentiam docet & iustitiam & virtutem. sequitur. Scit præterita, & de futuris ęstimat, scit versutias sermonum, & dissolutiones argumentorum, signa & mōstra scit antequam fiant. Et breuiter iste.n.nouit omnia, & ipsa cordis intima & secreta. psalm. Ipse enim nouit abscondita cordis. ¶ Item per.n.deploratur Dei mæstitia, qui moritur miserabiliter.s.in passione. vnde Lucæ.18. Tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & occident eum &c. ¶ Item per enim designatur Dei iustitia, quæ affligit valde seueriter. vnde propter seueritatem suæ iustitiæ ipse enim Deus comparatur igni. Mal.3. Ipse enim quasi ignis conflans & quasi herba fullonum. Istud potissime apparebit in die iudicij, quando verificabitur quod sequitur ibidem. Ecce enim Deus veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem, stipula, & inflammabit eos. Nam in iudicio ab isto enim impij percutientur, & inferni supplicijs exponentur. Esai.30. A voce enim domini pauebit assur virga percussus. ¶ Item per enim designatur Dei misericordia, quæ dimittit largiter. Conclusit enim Deus omnia in incredulitate, vt omnium misereatur. Rom.11. Nec desperet impius peccatorum pressus multitudine, sed confidat de misericordiarum vbertate. Multæ enim misericordiæ eius. 2. Reg.24. Item per enim denotatur Dei gratia seu munificentia, quæ præmiat delectabiliter. vnde de isto enim dicitur ipsis bonit illud Ioan.16. Ipse enim pater amat vos. & Roma.1. dicitur de eo. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti. & Lucæ.11. Omnis enim qui petit, accipit. Patet ergo quomodo est vnū enim quod pertinet ad Deum summum creatorem. ¶ Secundò dico q est vnum enim quod spectat ad quemlibet iustum viatorem. Nam enim vt dictum est, assertionem & certitudinē signat, & sic viros certos & veritatis assertores designat. Deuter.4. Quæ est enim alia gens tam inclyta, vt habeat cerimonias, iustaque iudicia, & vniuersam legem? &. 2. Reg.7. dicitur. Quæ est enim gēs & vt populus tuus Israel? Et nota si vis, quod quilibet talis .n. multis virtutibus solet pollere. istud.n. B

Prudentiæ liberat maturitas. — Igitur dico
Iustitiæ regit auctoritas. — qd istud.n.
Obedientiæ premit humilitas. — idest virū li-
Misericordiæ rigat humanitas. — berat matu-
Diuinæ gratiæ audit sublimitas. — ritas magnæ
Summæ clementiæ acceptat charitas. — prudētiæ. 1.
Magnificentiæ extollit dignitas. — Regū.4. Se-
Claræ scientiæ erudit veritas. — nca. n. erat
Æternæ gloriæ ditat fœlicitas. — vir & gran-

dæuus. ¶ Item ipsum regit auctoritas magnæ iustitiæ. 1. Regū. 8. Rex.n.erit super nos, & iudicabit nos rex noster. Rex.n.proprie dicitur qui iustè se & alios regit & moderatur. & aduerte si vis q nomine iustitiæ, omnis virtutum congeries morūq; perfectio designatur, & ideo quando tales .n. iusti dicuntur, virtute & gratia abundare prædicantur. In iustitia enim istorum comprehenditur

Fidei veritas & notitia. — Dico ergo
Corporis castitas & munditia. — q isti enim
Amoris vnitas & concordia. — dicūtur iu-
Animi libertas & constantia. — sti propter
Mentalis claritas & prudentia. — fidei verita
Cordis humilitas & subiacentia. — tem. Gala.

3. Omnes enim filij Dei estis per fidem, quę est in Christo Iesu. Item propter corporis castitatem. vnde ipsi dicunt illud. 2. Corint.10. In carne enim ambulantes, non sm carnem militamus, arma enim militiæ nostræ non sunt carnalia. Item propter amoris vnitatem. Gal.3. Omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu. Item propter animi libertatem. Gal.5. Vos enim in libertatem vocati estis. Item propter sensuum claritatem. 1. Thessa.5. Omnes enim vos filij lucis estis. Item propter cordis humilitatem. 1. Petri.5. Omnes enim inuicem humilitatem insinuate. Ista est ergo vera iustitia. virtutum congeries & abundantia. Sap.1. Iustitia enim perpetua est & immortalis Patet igitur quomodo enim iustum regit auctoritas magnę iustitiæ. ¶ Item ipsum premit humilitas obedientiæ. Talis enim propriè dicitur seruus Dei, seruus verò humilitatis est nomē 2. Regum. 7. Tu enim scis seruum tuum domine Deus. & 2. Regum. 14. dicitur. Seruus enim tuus Ioab præcepit istud. & alibi. Etenim seruus tuus dilexit illud. ¶ Item ipsum rigat humiditas misericordiæ. 1. Regum.24. Multæ enim sunt misericordiæ eius. Item ipsum audit sublimitas diuinæ gratiæ. Deus enim libenter exaudit eum.i. virum iustum. Vnde sibi potest dici illud. 3. Reg.2. Neque enim negare tibi potest quicquam & ibidem legitur rex dixisse. Pete, neque enim fas est vt auertam faciem meam. Et vt talis .n. securus sit de impetrando à domino quicquid petit, sibi dicitur illud Tho.4. Ita enim fiet vt nec ā te auertat facies domini. ¶ Item ipsum accepiat charitas diuinæ clementiæ. Constat enim q Deus societatem iustorum diligit & acceptat, & ideò ipsos fratres suos & amicos vocat. 3. Regum.2. Ipse enim est frater meus maior me. & eos secum semper habere & retinere tentat. Vnde si quandoque iustus à Deo per peccatum velit recedere, dominus dicit sibi illud. 3. Reg.11. Qua enim re apud me indiges, vt quæras ire? Ipsosque quærit & diligit & procurat. 2. Reg.17. Vnum.n.virum tu quæris. ¶ Item istum extollit dignitas magnificentiæ, quia.s. tales tanquam digni à Deo spiritualiter eliguntur &c. & etiam quandoq; ab ipso ad dignitates seculi extolluntur. 3. Reg.14. Constituet.n.dominus regē Israel. 2. Paral.26. Ipsum .n.elegi mihi in filium, & 2. Para.7. Elegi.n.& sanctificaui locum istum. & merito, talis.n.à Deo eligitur, omni sanctitate & veritate fulcitur. Sanctitas enim & innocētia ipsum ornant. 2. Para.9. Sanctus est enim hic. Veritas verò, timor Dei & reuerentia ipsum iuuant. Neæ.7. Ipse enim quasi vir verax & timens. ¶ Item istum erudit veritas magnæ scientiæ. psalm. Ipse enim nouit abscondita cordis. & 3. Regum. 14. Ipse enim iudicabit tibi quid euenturum sit. & merito, quia tales Angelos Dei secretarios habent, qui eos in omni scientia

instruunt

instruunt & informant. Thob. 5. Credo enim quod Angelus Dei bonus comitetur ei. Et ideò sapientia & scientia illorum quam.s.isti per deuotas orationes & reuelationes acquirunt iuxta illud Prouerb.2.Si.n.sapientiam inuocaueris, intelliges timorem domini.rebus omnibus antefertur. Prouerbi.8. Melior est.n.sapientia cunctis opibus. vnde Sapien.1.dicitur.Benignus est.n.spiritus sapientiæ. Et ideò alij ab istis sagaciter & veraciter instruuntur. Matth.7.Erat.n.docens eos quasi potestatem habens.& hoc quia tales.n.Dei secreta scrutantur & meditantur.1.Corin.2.Spiritus.n.omnia scrutatur, etiam profunda Dei.Item istum ditat fœlicitas æternæ gloriæ. Constat .n.q; illi qui sunt.n.i.viri iusti certi & veri,in isto seculo pœnis affliguntur. Threñ.2.Magna.n.velut mare contritio tua. Diuinis gratijs semper imbuuntur.Ezechię.31.Erat.n.radix illius iuxta aquas. Dei auxilia sperare noscûtur.Dañ.13.Erat.n. cor eius fiduciam habens in domino.Iusta iudicia libenter sequûtur.Dañ.3.Iudicia.n.vera fecisti.atque seueriter malos persequuntur.Es.10.In virga.n.sua percutiet te,& baculû suum leuabit super te in via Ægypti. Et propter hoc post hanc vitam æternæ gloriæ fructus consequuntur. Sapient.3.Laborum.n. bonorum gloriosus est fructus. & nomen æternum cum hoc consequuntur.Sapien.4.Immortalis.n.est memoria illius. & Baruc.5.Nominabitur.n.tibi nomen à Deo in sempiternum. sicut.n.dicitur Lucæ.10.Dignus est.n.operarius mercede sua. & Luc.18.Talium est.n.regnum Dei.& Lucæ.20. Neq;.n. vltra mori poterût.Ecce igitur quomodo per.n. intelligitur vir perfectus.patet igitur q; est vnum.n.q; concernit iustû viatorem.

C ¶ Tertiò dico q; est vnum.n.quod concernit vanum. peccatorem.Ista dictio.n.siue accipiatur pro quia, siue pro certe, semper potest significare virum rebellem & malum, qui.s.nûquam confitetur se malè fecisse,immo semper nititur reddere rationem & causam q; bene egerit dum deliquis, semper.n.dicit quia seu.n.Quia inquit ista fuit ratio vel illa,seu,ego.n.feci vel sic. Per.n.igitur intelligitur vel malorum rebellis obstinatio, & suorum vitiorum defensio, vel sua in vitijs affirmatio,& omnium malorum assertio & multiplicatio. Vnde ipsi mali possumus dicere illud.1. Reg. 12. Addidimus.n.vniuersis peccatis nostris malum.Notabis igitur q; per.n.designat peccator multiplici ratione,videlicet quia est

Pauidus & timorosus.
Fluidus & ruinosus.
Infamis & maculosus.
Auarus & ambitiosus.
Immundus & luxuriosus.
Ignorans & obliuiosus.
Superbus & præsumptuosus.
Rebellis & litigiosus.
Inuidus & malitiosus.
Iracundus & seditiosus.
Crudelis & facinorosus.
Tristis atque luctuosus.
Damnatus atque dolorosus.

Est dico pauidus & timorosus,q.a.s.mali sm psa. Trepidauerût timore vbi nô erat timor. vnde de isto malo .n. dicitur Iudi. 8. Timebat,n. q.a adhuc pues erat &.1.Regû.31. Fuerat.n. nimio timore perterritus. Itê iste est debilis & ruinosus. Mali.n.sunt spiritualiter debiles,& faciliter corruût in peccatum.Iudic.16.Statim.n.ab eo fortitudo recessit. vnde Iob.6. Quæ est.n.fortitudo mea vt sustineam?aut quis finis meus vt patienter agâ? Itê iste est infamis & opprobriosus. Vnde de infamia taliû.s.hoîm malorum dicitur.1.Reg.2.Non est.n.bona fama quam audio. &.2.Regum.8.Erant.n. viri confusi turpiter.¶ Itê iste est auarus & ambitiosus. vnde de talibus.n.dicitur Amos. 9. Auaritia.n.in capite omnium,& nouissimum eorum gladio interficiam.Item iste est immundus & luxuriosus.Prouer.23.Fouea .n.profunda est meretrix &c. 1.Corinthi.3.Adhuc.n.carnales estis.& Prouerb.7.dicitur. De fenestra.n.domus meæ conside ro vecordem iuuenem.sequitur.& ecce mulier ornatu meretricio occurrit ei.&c.& Marci.6.Erat.n.cor illorum excæcatum Item iste est ignorans & obliuiosus Ignorans dico. Esai. 29.Peribit enim sapientia.& tamen dicitur.1.Thessal.4. Non enim vocauit nos Deus in immunditiam & obliuiosus Baru. 4.Obliti enim estis eum qui nutriuit vos. ¶ Item iste est superbus & præsumptuosus.Soph.2. Hoc enim eueniet eis pro superbia sua.Item iste est rebellis & litigiosus. Eccles.28.Homo enim iracundus incendit litem.¶ Item iste est inuidus & malitiosus. Prouerbio.18.Eris enim inuidus animæ tuæ. ¶ Item iste est iracundus & seditiosus. Ecclesi.1.Iracundia enim animositatis illius,subuersio ipsius est.Item iste est crudelis & facinorosus.Esaię.1.Manus enim vestrę sanguine plenę sunt. & Ezechiæ.24.Sanguis enim eius in medio eius est.& Prouerb. 1.Pedes enim eorum ad malum currunt,& festinant vt effundant sanguinem.Item iste est tristis & luctuosus.s. in extremo iudicio,cum audiet Deum euangelico insultantem oraculo sibi & alijs peccatoribus. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare.Matthæi.25.Audiet etiam Deum pœnas comminantem. Matthæi.24. Audituri enim estis prælia, quæ.s.sunt tam luctuosa & tristia,vt animæ mortem inferant. Ecclesi.30. Multos enim occidit tristitia.¶ Item iste finaliter afflictus erit atque dolorosus.quod scilicet fiet in inferno,vbi inueniet pęnas nec tempore nec modo temperatas. vnde Matthæ.24. Erit enim tunc tribulatio magna. tunc.s. quando diuina sententia impios in profundam inferni voraginem mittet,inde nunquâ exituros. Matth.5.Amen dico tibi,non exies inde. Ecce ergo quomodo per enim potest intelligi vir iniquus,vel quomódo per istud aduerbium enim asseritur mala conditio viri mali. Patet ergo q; est vnum enim quod concernit vanum peccatorem. Quod autem.n.possit referri ad diabolum,ad mundum, ad infernum,ad cœlum,& ad alia multa,patet per multas auctoritates,sed omitto gratia breuitatis.

Enumerare.
Vide infra vbi numerus, vel numerare.

Enunciare.
Infra vbi nûciare,& nuncius, & supra vbi annunciare.

Enutrire.
Vide vbi nutrire.

Episcopus.
De episcopo possunt dici multa,sed paucissimę sunt auctoritates, & in pluribus locis dicuntur plurima quæ ad prælatum & ad episcopum pertinent. Episcopus enim debet esse perfectus & integer in vita,fama,& doctrina. Vita dico. Vnde ad Titum.1. dicitur. Oportet episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorê, non superbum,non iracundum,non vinolentum,nec percussorem,non turpis lucri cupidum,sed hospitalem, benignum, prudentem,sobrium, iustum sanctum. De fama verò & conuersatione dicitur.1.Timo.3.Oportet inquit episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum id est vnius ecclesiæ sponsum,sobrium,ornatum,prudentem,pudicum. De doctrina verò seu prudentia, quæ necessaria est ad regimen aliorum, Actu.20. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos Spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam Dei &c Vide de prælato. A

Epistola.
Nota q; epistola dicitur illa littera vel scriptura in qua consensus & voluntates absentum sibi inuicem scribuntur & manifestantur. Et sic dicam quod per epistolam potest intelligi Christus,qui à Deo patre missus,nobis voluntatem ipsius declarauit, seu quilibet prædicator,qui Christi mandata nobis prædicando declarat, vel sacra scriptura,quæ voluntatem Dei si eam legimus manifestat. Igitur possumus dicere tria esse genera epistolarum, videlicet A

Epistolam quam scriptura loquitur.
Epistolam quæ in choro legitur.
Epistolam quæ à nobis mittitur.

Epistolę scriptę sunt nostræ fidei firmamêtum. Epistolę lectæ sunt legis veteris signamentum. Epistolę missę seu directę, sunt peccatoris velamentum seu parlamentum. ¶ Primo epistolę scriptę sunt illę quæ in biblia continentur, scilicet quas scripsit Paulus,& septem canonicę dictę,quarû Petrus duas, Iacobus vnam,Ioannes tres,Iudas vnam scripserunt. Istę.n. ab apostolis absentibus seu in carceribus degentibus scriptæ fuerunt,in quibus.s.fideles nouiter conuersi,in fide informabantur,& ad resistendum tribulationibus animabantur. Et sic in istis epistolis nostra fundamenta iaciebantur.Plus enim profuerunt ecclesiæ apostoli in carceribus detenti vel absentes,quam liberi vel præsentes. Tunc enim epistolas istas scripserunt,quæ ad sustentationem fidei & morum quam plusimû valuerunt, quia totum mundum vbi nunc sunt suæ dispersę epistolę,quantum in se fuit conuerterunt,præsentes vero paucis regionibus & populis locuti sunt,qui nûc pro magna parte à fide diuerterunt. De omnibus enim populis quibus apostoli præsentialiter prædicauerunt,paucos inuenio, exceptis, duntaxat Romanis, cyprijs, & corinthijs, quin omnes sint falsi & scismatici Christiani,vel Sarraceni perfidi, vel pagani. Epistolę verò ad remotas partes delatę proficiunt, & de in diem fideles ad Christum conuertunt. Et sic dico q; plus value-

fratri suo illud Lucæ.15. Epulari & gaudere oportebat, quia frater tuus,s.Christus,mortuus fuit, & reuixit. Hæc est ergo
D epulatio quæ fit ad gratiæ reparationem. Quartò dico ꝙ inuenitur epulatio quæ fit ad gloriæ delectationem,& ista nihil aliud est quàm fruitio ipsius Dei, vel perceptio ipsius voluptatis æternæ,quæ scilicet erit gaudiosa & copiosa, perpetua, durabilis & gloriosa. Psal. In voce exultationis sonus epulantis.& Deut.16. Epulaberis in festiuitate tua &c. Vide in alijs titulis Synonymis.s.vbi cibus, conuiuium prandium,cœna, societas,esca,alimentum,comedere,& cetera similia.

A **Aequalis. Aequalitas.** Cũ ęqualitas significet quandam proportionem rerum inuicem adęquatarum, videtur ꝙ idem sit quod similitudo, & sic potest significare ęquitatem & iustitiam, societatem & amicitiam, imitationẽ seu similitudinem & ęquiparantiam. De tali ergo ęqualitate & iustitia vide supra de amore,charitate,& amicitia & infra de imitatione, similitudine,& consonantia &c.

A **Eques. Equites.** Propriè dicũtur illi qui equorum auxilio & adminiculo deuehuntur,proprijssimè autẽ illi equites vocantur,qui in bello equis vtuntur, & in factis militiæ super equos aguntur. Cum igitur equites respectu peditum sint vt communiter

Conditione nobiliores

Factis bellicis vtiliores

Ad inuadendum audaciores

Ad fugiendum agiliores,

Videtur ꝙ per equites intelligũtur oẽs illi qui alios virtute & potentia præcellũt,& q alijs præminent & præsunt. Dicam ergo ꝙ equites significant

Animos corpora fouentes.

Prælatos subditos regentes.

Tyrannos pauperibus nocentes.

Primo ergo dico ꝙ equites possunt dici animi qui in humanis latent corporibus: Animus.n.seu spũs est quasi eques, corpus verò est sicut equus, iuxta illud Esa.31. Equi eorum caro,& non spiritus.quia.s.sicut equus equiti solet obedire & mediante freno & calcaribus ad voluntatem eius incedere, & suos proprios impetus ad votum ipsius equitis cohibere, sic verè corpus ad voluntatem spiritus debet regi mediante freno temperãtiæ, & calcari diuini timoris à suis vanitatibus cohiberi Istorum.n.cõditio nobilior est & vtilior, quia.s.isti semper debent peccata fugere, & hostes animæ impugnare. Quod ergo spiritus tam humani quàm angelici significẽtur per equites,patet Cant.1.vbi Christus loquens animæ sponsæ suæ dixit sic. Equitatui meo assimilaui te. Equitatus enim Christi sunt Angeli,quibus.s.anima assimilatur, quando donis & virtutibus decorat. Equites ergo sunt animi qui in humanis latent corporibus.¶ Secundò dico ꝙ equites sunt Prælati qui subditis præsunt hominibus, quia.s.isti sunt qui subditos freno mandatorum & statutorum regulant, & calcaribus rigoris & iustitiæ stimulant & pungunt. Isti.n.alijs nobiliores debent esse, in bello contra mores malos fortius debẽt pugnare,sagacius debent peccata fugere,& bona audacius & fortius attentare. Vnde de exercitu Iudę dicitur 2.Mach.15. ꝙ exercitus erat ordinatus,bestiæ & equites opportuno loco compositi. Etiam bono prælato potest dici illud 2.Macha.11. ꝙ cum filij Iuda pariter & prompto animo procederẽt Hierosolymis,apparuit præcedens eos eques in veste cãdida, armis aureis vibrans. ¶ Tertiò dico ꝙ equites sunt iniqui, qui egenis nocẽt & pauperibus,videlicet mali diuites huius mũdi,qui.s.equites esse dicũtur, pro eo ꝙ alijs altiores & potentiores, & ad nocendum agiliores sunt, ad bene autem agendum fugaciores esse noscuntur. Ecclesia.10. Vidi seruos in equis, & Principes ambulantes super terram. Et si vis nota de talibus equitibus Diaboli ꝙ isti

Terrenorum opibus induuntur.

Vitiorum fluctibus imbuuntur.

Tormentorum cladibus puniuntur.

Induuntur dico vestibus seu operibus terrenorum.vnde Ezech.23. Insaniuit.s.Hierusalem Ooliba in amatores suos Assyrios vestitos hiacyntho, Principes & Magistratus, cupidinis iuuenes, vniuersos equites, & ascensores equorum. Expone si vis,sicut in Psal.dicitur. Hi in curribus, & hi in equis. Item isti imbuũtur fluctibus vitiorum,figurati scilicet in equitibus Pharaonis, qui oẽs in Mari Rubro submersi sunt,sicut dicitur Exod.14.quia.s.equites Diaboli mali diuites & tyranni in mari & amaritudine vitiorum continuè demerguntur.vnde Exod.15.Ingressus est.n.Pharao cũ curribus & equitibus in mare. Itẽ isti Inferni cladibus puniuntur, vnde Babyloni.i.Inferno pōt dñs dicere illud Hiere.51. Collidam in te equum & equitem &c. quod bene figuratur Ezech.39.vbi dicitur sic. Dic omni volucri & vniuersis Auibus cunctisq; bestijs agri, conuenite, properate, concurrite vndiq; ad victimam meam. Sequitur. Et saturabimini super mensam meam de equo & equite forti, & de vniuersis viris bellatoribus ait dominus. Bestiæ enim volucres & Aues sunt Demones, qui scilicet finaliter conuocantur ad tales equites deuorandum,& in Inferno crudeliter puniendum. Sic ergo patet quòd equites possunt dici diuites mali, Prælati, boni spiritus &c.

Aequitas. Aequalitas. Nota ꝙ æquitas seu æqualitas nomina sunt relatiua. Vnde illa æqua dicuntur, quorum vnum alterum non excedit,& si vna & eadem res æqua dicatur, illa æquitas videtur ad partes ipsius referri,quia.s.quando partes rei inuicem sunt æquatę & æqualiter collocatę, ipsa res æqua propriè potest dici. Moraliter tñ & breuiter æquitas pertinet ad iustitiæ rectitudinem. Æquitas.n.ratio & iustitia æquiparantur. Iudex quippe Princeps vel Prælatus,æquus,iustus & rationabilis debet esse,quia.s.æquè & iustè debet inter virum & eius proximũ iudicare, & ad vtrunq; sine acceptione personæ æqualiter se habere,sm ꝙ iustitia persuadet iste.n.debet esse similis librę seu staterę,quæ est instrumentum æqualis & æqui ponderis, quod.s.in tali æqualitate & proportione construitur,ꝙ nũquam si vera sit, ad vnam partem plusquam ad aliam ponderare videtur, iuxta illud Exod.30. Æqualis ponderis erunt oĩa. Sic verè iudex vel Prælatus debet esse æquissimus vel iustissimus, & in proportione æquitatis & iustitiæ rectissimè mensuratus. Ponderare.n.vel se inclinare ad vnam partem plusquam ad aliam nunquam debet,nec vni iustitiam facere, & alteri denegare, nec vnũ promouere,alium dimittere,sed consideratis meritis personarum, & proportione de merito ad meritum facta, debet ad omnes æquè & æqualiter se habere, iuxta illud Sapiẽ 6. Æqualiter est ei cura de omnibus. Curam.n.debet habere iudex Princeps vel Prælatus de omnibus,quia.s.ita bene debet curare de remotis, vt de propinquis,de pauperibus,vt de diuitibus,de extraneis,vt de notis,iuxta illud Deut.1. Siue ciuis sit ille siue peregrinus, nulla erit distantia personarum,ita paruum vt magnum audietis & sic quilibet talis iudex vel Prælatus poterit dicere illud Prouer.8. Meum est consilium & ęquitas,mea est prudentia, mea est fortitudo. ¶ In quibus verbis tria notantur quæ pertinere ad bonos Prælatos seu Iudices dignoscuntur. Debent B
enim habere Prudentiam in deliberando. Meum est inquit consilium. Iustitiam in determinando. Mea est æquitas inquit. Constantiam in persequendo. Mea est inquit fortitudo. Habeant igitur

Prudentiam deliberatiuam.

Iustitiam determinatiuam.

Constantiam corroboratiuam.

¶ Habeant adhuc

Prudentiæ maturitatem.

Iustitiæ ciuilitatem.

Constantiæ strenuitatem.

Primo ergo dico ꝙ tales debẽt habere prudẽtiam in deliberando. quod ostẽditur cum dicitur. Meum est inquit consilium. quia tenera tales debent semper sequi consilia peritorum,non proprijs inniti sententijs, iuxta illud Thob.4. Consilium à sapiente perquire. quia sicut dicitur Prouer.11. Salus vbi multa cõsilia. Firmamento.n.& suo raptui celerrimo adiuncti sunt 7. planetæ contrarij motus & diuersi, quia vtique rectè prouisum est à natura, vt cõtrarietas planetarum motum firmamenti raperet, & violentiam temperaret,quod si non faceret,tantus est impetus firmamenti,ꝙ totam mundi machinã inflammaret. Sic verè charissimi,cum firmamentum.i. Principes & superiores sint vt communiter ad vindictam & iracundiam præcipites & veloces, ipsi tñ secum debẽt habere planetas.i.viros perfectos, quorum scientijs & consilijs & adiutorijs vtantur ad rempublicam gubernandam,& quorum prudentia reprimantur,ne ad motũ suorum appetituum sensitiuorum, impetuosè & sine ratione ferantur,ne fortè nisi sic fieret, tota subdita patria rapinis & exactionibus,vindictis & executionibus inflammaretur. Consilium. Ergo bene dicit ille Philosophus Sedechias in libro de dictis Philosophorum, ꝙ bene est populo cuius Rex est bonę discretionis,& boni cõsilij,& sapiens in scientijs,& ꝙ malè est ipsi si aliquid prædictorum defecerit ei. De consilio verò pulchrè

rò pulchrè loquitur Petrus Rauennas. Consiliũ inquit periculorũ & ex apertis obscura, ea paruulis magna, ea propinquis remota, & ex partibus tota ęstimat & perpendit, nouit.n. qualiter & qua via aggredi debeant vniuersa. Consilium ergo & deliberatio debent æquitatem comitare, æquitatem habere & frequentare, æquitatem attendere & cogitare, iuxta illud Psal. Oculi tui videant æquitatem. Iste est enim æquus animus, idest placidus, tranquillus & quietus, prudens & deliberatiuus, qui sæpe suggeritur in scriptura, qui scilicet valde est necessarius tribus generibus personarum, scilicet

Præsidentibus.
Metuentibus.
Contemplantibus.

Æquum ergo animum debent habere viri præsidentes, & ideò illi Regi Israel Achab dicitur 3. Regum 21. Grandis auctoritatis es, & bene Regis Regnum Israel, surge & comede panem, & æquo esto animo. Item æquum animum debent habere viri metuentes seu viri tribulati & patiẽtes, vt.s. melius deliberẽt quid agendum circa pericula vitãda sit. Vnde filij Israel in tribulatione constitutis dictum est Iudith.7. Æquo aio estote fratres, & expectemus à dño misericordiam Item æquum animum debent habere viri contemplantes.i. Deum & cœlestia meditantes. Vnde Iacob.5. dicitur. Oret æquo animo & psallat q.d. Oratio cũ æquo animo debet fieri. Habeant ergo illi qui æqui & perfecti esse voluerint, prudentiam in deliberando.

C ¶ Secundò dico ꝙ habere debent iustitiam in determinãdo, quòd ostenditur cum dicitur. Mea est æquitas. Prælatus.n. & iudex debent dicere æquitatem suam propriã esse, quia.s. ipse debet esse ęquus principaliter quo ad duo.s. in prolatione iudiciorum, secondo, in distributione beneficiorum. Sit igitur æquus in iudicijs,.s. iustè alienum & proximum iudicando, item in beneficijs æquè remotum & propinquum admittendo. Iudex.n. debet esse sicut centrum in medio sphere, quod ab omnibus partibus sphere æqualiter distat. Et etiam debet esse sicut terra, quæ in medio firmamenti diametraliter & æqualiter est suspensa. Similis etiã debet esse soli, qui est medius inter planetas, qui qñ ad signa Arietis & Libræ peruenerit, noctes & dies æquales facit. Sic verè charissimi bonus Prælatus & Iudex in medio iustitiæ debet esse, & ad omnes subditos patriæ sibi commissos æquali affectione quantum ad iustitiam se habere noctesque & dies.i. pauperes & diuites, amicos & inimicos ſm ꝙ merita ipsorum exigunt, ęquanimiter ordinare. De æqualitate ergo quantũ ad beneficia & alias promotiones potest dici illud Leuit. 7. Cunctis filijs Aaron æqua mensura per singulos diuidetur. Æqua mensura dico.s. facta proportione & deductione de meritis vtrorumq;. Item de æqualitate quantum ad iudicia reddenda & facienda potest dici illud Leui.19. Statera iusta & æqua sint pondera, iustus modus, æquusq; sextarius. Et Col.4. Quod iustum est & æquum, seruis pręstate. Sed heu proh dolor, quàm multi sunt qui carent ista iustitiæ æquitate. vbi sunt hodie, pro Deo, illi qui in promotionibus & iudicijs æqualiter se habeant? &c. Si vis dic sicut supra de acceptione personarũ, & pone si vis exemplum de aqua quæ dicitur quasi æqua, quę tamen varijs causis redditur inæqualis &c. Debent ergo habere iustitiam determinatiuam. Æquitas inquit. vt & sic subditi dicant eis illud Psal. Cognoui domine quia æquitas iudicia tua. & ideò dicebat Salomon parabolas suas proficere, Prouerb.1. ad intelligendum verba prudentiæ, & ad suscipiendum iudicium, iustitiam, æquitatem. Habeant igitur iustitiam determinatiuam, quod vtique figuratum est Ezech. 43. vbi de Ariel.i. de altari dicebatur ꝙ quadrangulũ æquis lateribus debebat esse. & Apoc.21. dicitur ꝙ ciuitatis nouæ Hierusalem longitudo & latitudo æqualia sunt. Ad denotandum ꝙ Principes & Prælati, qui.s. Hierusalem.i. Ecclesiæ altare & lõgitudo & latitudo.i. partes principaliores possunt dici, debent æqualitatẽ diligere, æquitatem & iustitiam custodire, vt vnus sit interitus hominum & iumentorum, & æqua vtriusque conditio. Eccle.3. Æquitas igitur siue interior quæ signat mentis tranquillitatem & modestiam, de qua Mal.2. In pace & æquitate ambulauit mecum. siue exterior; quæ signat vt dictum est iustitiam, valde est commendanda, a bonis hominibus frequentanda. Ideò dicebat sapiens Prouerb.4. Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducã te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris, nõ arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Habeant igitur iustitiam determinatiuã.

D ¶ Tertiò dico ꝙ tales debent habere constantiam corroboratiuam. quod ostẽditur cum dicitur. Mea est fortitudo. De fortitudine ergo constantiæ quã debent habere Prælati ad hoc vt possint æquitatẽ iustitiæ conseruare, vide supra tit. de electione, primo mẽb. illius auctoritatis. Forte lignũ & imputribile &c. in tit. de fortitudine, & vbi alibi agitur de constantia & fortitudine, in pluribus locis. Et sic viro seu Prælato forti poterit dici illud Psal. Virga æquitatis, virga regni tui. Virga.n. fortitudinem prælationis significat, iuxta illud Psal. Custodi innocentiam. & vide æquitatem, qm̃ sunt reliquiæ homini pacifico. Plangendo tamen possumus dicere de curijs & domibus multorum iudicum & Prælatorum illud Esa. 59. Cõuersum est retrorsum iudicium, & iustitia longè stetit, & corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi. Cuilibet etiam iniquo dicitur in Psal. Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Non sic charissimi. Patet ergo ꝙ ille qui bene vult habere æquitatem, debet habere prudentiam in deliberando seu prouidẽdo, iustitiam in determinando seu ordinando, constantiam in perseuerando seu resistendo. ¶ De æquitate verò diuina nota quòd Deus ęquissimus & iustissimus & rectissimus est, itaque iudicia & opera æqua sunt atque iusta, licet quandoq; prima facie contrarium videatur. Lancea.n. in aqua partim intus & partim extra posita, licet sit rectissima, fracta tamen & tortuosa videtur, quod vtique facit diuersitas.s. raritas & densitas mediorum. Visus.n. noster faciliter fallitur, quia sicut dicit Sen. Nihil acie nostra fallacius. Sic verè oculus rationis nostræ ita est imperfectus, ꝙ de Dei æquitate & de lancea suæ iustitiæ rectissima quantum ad actus iudiciorum suorũ, iudicamus sæpissimè ꝙ sit torta, & ꝙ iniqua sit & nõ recta. Ezec.33. Dixerunt filij populi mei. non est æqui ponderis via domini. Ista tamen tortuositas non est in Dei operibus, sed in defectuoso iudicio mentis nostræ. Constat enim ꝙ ipsa est vera æquitas, & ꝙ omnia opera sua iusta sunt, non iniqua. Psal. Iustus dominus, & iustitiam dilexit, ęquitatem vidit vultus eius. Et aduerte si vis ꝙ æquitas diuina B

Viuificat pœnitentes, gratiam infundendo.
Tutificat confidentes, impios arguendo.
Iustificat obedientes, mandata iniungendo.
Tristificat delinquentes, tormenta immittendo.
Beatificat triumphantes, præmia largiendo.

De viuificatione pęnitentium dicitur in Psal. Viuificabis me in æquitate tua. De tutificatione in se sperantium dicitur Esa. 11. Iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ. De iustificatione obedientium, quæ.s. fit per mandata æqua & iusta eis tradita, dicitur in Psal. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in veritate & æquitate. De damnatione verò seu tristificatione delinquentium dicitur Sap.5. Sumet scutum inexpugnabile æquitate, acuet iram duram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. De salutificatione autem seu beatificatione triumphantium dicitur in Psal. Replebimur in bonis domus tuæ, sanctum est Templum tuum, mirabile in æquitate. Hæc igitur de æquitate tam diuina quàm humana sufficiant.

Equus.

Æquus in scriptura multipliciter significat. denotat.n. quandoq; bonum, quandoq; malum. A Vnde generaliter quandoq; equus significat subditum obedientẽ, carnalem luxuriantem, proteruum superbientem. ¶ Primò dico ꝙ equus signat hominem obedientem. Equus enim super omnia animalia frenis & capistris ligatur, & sine rebellione non ad suam sed ad voluntatem ducitur pręsidentis. Sic verò subditi debent freno obedientiæ ligari. Psal. In chamo & freno maxillas eorum constringe. non ad suam sed ad voluntatem sessoris sui & Prælati regere se & ordinare. Figura Apoca 6. Ecce inquit equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum. & Abacuch.3. Viam fecisti in mari equis tuis. Signat ergo subditum obedientem. ¶ Secundò dico ꝙ equus designat mundũ luxuriantem. Equus.n. est animal valde luxuriosum. Omni.n. tempore si adest opportunitas, vult luxuriari. sic verè multi sunt &c. ideò dicitur Esa.31. Equi eorum caro & non spiritus. & Hiere. 5. Equi amatores in fęminas, vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Illi figurantur Apoca.6. Ecce inquit æquus rufus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors. ¶ Tertiò dico ꝙ equus designat proteruum superbientem. equus.n. animal est superbum, in nullo.n. animali tñ apparet superbia sicut in equo, est.n. animal

mal ita superbum, ꝙ sonitu tubarum audito, magis incitatur ad bellum, quàm terreatur. Sic multi sunt ita proterui & superbi, ꝙ sonitu tubarum .i. terrore diuinorum iudiciorum non terrentur, nec à bellis & contentionibus retardãtur, sed quod peius est, amplius animantur. Nau.3. dicitur. Vox impetus rotarum & equi frementis. Isti figurantur Zacha. 6. in equis varijs & fortibus qui quærebãt discurrere per vniuersam terram. Breuiter ergo tam in bono quàm in malo per equum intelligitur superbiens, pelliciens, & obediens &c. Vide in tabula exemplorũ & vocabulorũ quæ in fine fiet. Sed si vis aliter distinguere, dico ꝙ in scriptura reperio Equus

B Splendentes & ęthereos.
Fętentes & corporeos.
Mordentes & tartareos.

¶Dico ergo ꝙ inueniuntur equi ętherei virtutibus splédentes, & isti pro certo significãt Angelos, vel quoslibet viros iustos, qui. s. more equi vt dictum est, freno diuinæ legis stringuntur, diuini timoris calcari punguntur à Prælato per correctionem, victu satis sterili. s. fęno, grano, & aqua .i. cibo macilento pascũtur. Ad voluntatem sui ductoris. s. Dei vel Prælati per obedientiã reguntur atque ducuntur. vnde Iaco.3. in persona Prælatorum superiorum & antiquorum de subditis dicitur. Equis frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus eorum circunferimus. Et si vis scire conditionem boni equi, dic ꝙ iste debet esse

Pedibus agilis.
In freno docilis.
Frontis non humilis.
Visus terribilis.
Soleæ stabilis.
Vocis hinnibilis.

Sic verè dico ꝙ iustus est pedibus agilis per diligentiam Hierem.4. Velociores Aquilis equi eius. Et bene dicit Aquilis, quæ est Auis, quia. s. iusti debent esse similes illi equo fictitio qui Pegasus dicebatur, qui sm fabulas, alas in pedibus habebat, & volando per aera magistrũ suum Perseum vna die ab Oriente in Occidentem portabat. quia. s. boni debent esse alati per virtutem agilitatis, & ad votum magistri sui Dei vel prælati citissimè debent volare per impetum bonæ sedulitatis. Aba. 1. Leuiores Pardis equi eius. ¶ Item debet esse talis equus in freno docilis per obedientiam & subiectioné. vnde illud prędictũ Iaco.3. Equis frenos in ora mittimus. Equus.n. qui freno non obedit, periculosus est. Vnde de iustis & obediétibus potest dici illud 2.Macha.10. Apparuerunt aduersarijs. s. Iudæorum (. s. Timothęo cum exercitu peregrinę multitudinis & equitatu Asiano) quinque viri de cœlo in equis, frenis aureis decori Itẽ debet esse frontis non humilis, sed altę & erectę ceruicis per audaciam & spei erectioné, mẽtisq; in Deum eleuationé. Equus.n. audax & nobilis caput gerit directum. Sic verè ad iustos pertinet ꝙ sint audaces & superbi cõtra fidei inimicos, sicut exemplificat Solinus de equo Regis Scytharum, qui occisorem magistri sui cum eum spoliare vellet, dentibus laniauit. Altum etiam debent caput mentis habere, in quantum. s. semper debent de altis & cœlestibus cogitare Apoca. 9. Capita equorum erant tanquam capita Leonum. ¶ Itẽ talis equus debet esse visu seu aspectu terribilis per ferocem contra malos indignationem. Iohel.2. Quasi aspectus equorum, aspectus eorum. ¶ Item debet esse soleę stabilis per perseuerantiam & durationem. Esa.5. Vngulę equorum eius vt silex. ¶ Item debet esse vocis hinnibilis per laudé & confessionem seu prædicationem & gratiarum actionem & per asperam malorum reprehensionem & redargutionem. Nau. 3. Vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigę feruentis. ¶ Et breuiter & iusti & Angeli possunt dici equi. Angeli.n. apparuerunt quandoq; in specie equorũ ignitorum, ad figurandum feruorem charitatis eorum. vnde 4. Reg. 2. dicitur ꝙ equi ignei & currus Heliam leuauerunt in cœlum. & 4.Reg.6. dicitur ꝙ puer Helisei vidit plenũ monté equis & curribus igneis. Aperuit inquit dominus oculos pueri, & vidit, & ecce mons equorum & curruum igneorum in circuitu Helisei. Constat.n. ꝙ illi erant Angeli, qui pro eo equi dicunt, quia per eos iusti in cęlum portantur. Abacuc.3.
C Qui ascẽdis super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio. ¶ Secũdò dico ꝙ inueniutur equi corporei, criminibus fętentes. Et isti sunt propriè peccatores, quos Diabolus ducit & equitat quocunq; vult, & isti propriè dicuntur equi, quia sunt

Bestiales per ignorantiam.
Carnales per immunditiam.
Discurrentes per inconstantiam.
Hinnientes per malam eloquentiam
Deficientes per fraudulentiam.

Sunt.n. isti per ignorãtiam bestiales. Psal. Nolite fieri sicut Equus & Mulus, quibus non est intellectus. Item per immunditiã sunt carnales. Thob.6. Suæ libidini ita vacant sicut Equus & Mulus. Item per inconstantiam sunt currẽtes, quod. s. facit obstinatio & præsumptio. De qua Eccl.30. Equus indomitus euadet durus. Item per eloquentiam sunt hinnientes. Hiere.12. Quomodo cõtendere poteris cum Equis? Item per desistentiam sunt deficientes. Psal. Fallax Equus ad salutem. Isti sunt ergo Equi qui à Deo vilipendũtur, quia sicut dr̃ in Psal. Non in fortitudine Equi volũtaté habebit. Et finaliter ęternis pęnis & vinculis supponuntur. Prouerb.26. Flagellum Equo, & chamus Asino. Et merito, quia isti dum viuũt, semper cõtra pauperes fremere, & eos lędere dignoscũtur. Hierem.8. A Dan auditus est fremitus Equorum. Isti sunt ergo Equi corporei, criminibus fętentes. ¶ Tertiò inueniuntur Equi tartarei, hominibus nocentes. Isti sunt Demones, figurati in locustis de Abysso ascendentibus, similibus Equis paratis ad prę- D
lium, quorum potestas nocere hominibus &c. Apoca.9. Vide ibi &c. sufficit.

ERadicare.Euellere.

Idé sunt qđ vsq; A
ad radicem aliquid extirpare. & possunt significare in bono & in malo. In bono.n. significant bonam mutationem & transitionem. In malo verò designãt pauperum destructioné & euulsionem. Olus.n. & porrum de vno loco solet euelli & eradicari, vt in alio loco plãtatũ melius proficiat. Sic & nos de amore mundi debemus eradicari & euelli, & in agrum Paradisi per affectum & desiderium transplantari, vel etiam in agrum pœnitẽtiæ commutari. vnde Luc.17 Eradicare, & transplantare in mare. Ibi.n. melius fructificabimus & proficiemus per opera virtuosa. ¶ Vel distingue melius, ꝙ est eradicatio vitiorum, iniquorum, egenorum, perfectorum. Vitia.n. eradicantur à corde per contritionem. Iniqui à mundo per damnationem. Egeni à propria domo per exheredationem. Boni verò ab hoc seculo per cõtemptum & abominationem. Eradicantur ergo vitia per contritionem, quia. s. à radice .i. à corde debent euelli, quæ.n. à corde non eradicantur, iterum more zizanię repullulare noscũtur. Matt.15. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus, eradicabitur. & Prouer.15. Cogitationes impiorum eradicabuntur. Item eradicãtur iniqui. s. de mundo per damnationem. Elephas.n. sm Pli. etiam maximas arbores solet eradicare, significans Christum, quia scilicet Christus illos qui sunt potẽtes & maximi, per mortem & damnationem eradicat & subuertit. vnde Eccle.21. Substantia superbi eradicabitur. & Sap.4. A nimietate venti eradicabitur. Item eradicantur pauperes per exheredationem. vnde de ciuitate Hierusalem dicitur 1.Mac.5. ꝙ Antiochus eradicauit eam, & accepit spolia eius. Item eradicantur boni de mundo per conuersionem & mutationem, sicut porrum vel olus eradicantur, & alibi transplantantur, vt proficiant &c. Vide supra in princi. titu. Luc.17. Eradicare, & transplantare in mare &c.

Eregione.

Nota ꝙ eregione, sicut mihi videtur est vna dictio composita de e, quod est contra, & regio, quasi contra regionem. Est.n. vt opinor, aduerbium loci, & signat idem quod econtrario. signat igitur contrarietatem & appositionem, & ideò sicut contrarietas ponitur in bono & malo significato, sicut supra patuit in littera C. sic istud vocabulum eregione. Nota ergo breuiter ꝙ eregione signat omnem oppositioné seu diuisionem, siue bona fuerit siue mala. Signat.n. contrarietatem qua mali opponuntur bonis, & sic de Ismahel dicitur Gene. 16. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, & eregione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula. ¶ Item signat diuisionem qua boni distinguuntur à malis. & sic dicitur Deute.27. ꝙ tribus ignobiles quæ ordinatę fuerant ad maledicendum, eregione tribuum nobilium ad benedicendum ordinatarum stare debebant. ¶ Item signat distinctionem qua boni distinguuntur à bonis, & sic dicitur Nume.8. ꝙ mensa (quæ signat pietatem) ponebatur ad partem borealem, quæ signat aduersitatem. Lucerna verò contra boream eregione ponebatur, s. versus austrum, qui signat prosperitatem. quia. s. lucerna prudentiæ necessaria est in prosperitate, virtus verò clementiæ in aduersitate. ¶ Item signat oppositionem qua contrariantur mali malis, sicut de illis qui se inuicem occiderunt dicitur 2.Reg.2.

2. Reg. 2. q eregione steterunt hi ex vna parte piscinę, illi ex altera. ¶ Item signat distinctionem qua mutuo subueniūt boni bonis, sicut dicitur 3. Reg. 7. q Cherubin erant supra propitiatorium eregione se respicientes. & de Agar filio compatiente dicitur Gene. 21. q ipsa sedit eregione procul, ne scilicet videret filium morientem &c. Vide supra vbi contrarietas, & infra ex aduerso.

A **Erga.** Idem est q iuxta, circa, prope. Et ideò erga potest significare amicitiam & propinquitatem societatem & sedulitatem. Quādoq; verò per antiphrasim designat contrarietatem. Quod erga significet charitatem, patet Gen. 31. vbi dicitur q Iacob animaduertit q facies Laban nō erat erga se. Item q significet sedulitatem, patet Luc. 10. vbi dicitur. Martha Martha sollicitas es, & turbaris erga plurima. Ille enim qui erga aliquid moratur, de eo sollicitus esse videtur. Item q significet cōtrarietatem, patet Iob. 7. Vt quid inquit apponis erga eum cor tuum? &c. Vide supra de circa, & infra de iuata & de prope. Et potes adducere exempla de societate, propinquitate, & sedulitate.

A **Ergo.** Ergo signat finalem metam, & cōditionem propositionis. Istud.n. ergo semper sequit̄ post præmissas. siue accipiatur ergo per modum quæstionis, siue per modum rationis siue per modum finalis cōclusionis, semper se habet consecutiuè ex aliquibus præcedentibus & præmissis. Igitur de hoc ergo interrogatiuo patet Ioan. 1. Quid ergo baptizas, si tu nō es Christus? Istud.n. ergo interrogatiuum secutum est ex eo q Ioannes prędixerat se nō esse Christum, aut Prophetam. ¶ Item de ergo ratiocinatiuo patet Heb. 4. vbi dicitur. Habentes ergo Pōtificem &c. ergo inquit. i. sicut ex præmissis. ¶ Item de ergo conclusiuo patet generaliter in omnibus exemplis. semper.n. ergo sequitur post pręmissas, & naturam etiam sequitur præmissarum, & ideò secundum q præmissæ sunt bonæ vel malę, veræ vel falsæ, congruæ vel incōgruæ, secundum hoc ergo, idest conclusio notatur generaliter. Charissimi per præmissas intelligitur vita præsens, per conclusiones verò mors notatur. Possumus ergo dicere q sunt generaliter tres præmissæ, quæ possunt dici

Vita temera
Vita misera
Vita prospera.

Ea vita temera concluditur ergo dānationis. Ea vita prospera cōcluditur ergo afflictionis. Ea vita misera concluditur ergo saluationis. Damnatio.n. est finalis cōclusio peccatorum. Saluatio est finalis conclusio perfectorum. Afflictio est finalis conclusio prosperorum. ¶ Dicamus ergo notando breuiter, q est quoddam ergo & quæda necessaria conclusio, quod sequitur ea vitæ fragilitate, quoddam quod sequitur ea morum iniquitate, quoddam quod sequitur ex miseriæ calamitate Primum igitur ergo est mors temporalis. Sed secundum est mors æternalis. Et tertium est lua supernalis.

B ¶ Primò igitur ergo signat mortem temporalem. Ista.n. conclusio est meta omnium rerum sensibilium seu terribilium. Sicut.n. videmus q flumina dulcia semper mouentur & fluunt quousq; veniant ad suam conclusionē & terminum. s. mare, vbi omnis eorū fluxus sistitur, omnis eorum dulcedo amaricatur, omnis eorum pulchritudo turbatur, sic reuera quandiu sumus in hac vita, semper fluimus & laboramus ad mare. i. ad amaritudinem mortis. Sicut.n. dicitur 2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ delabimur in terrā. Sicut.n. Seneca dicit, quotidie diminuitur aliqua pars vitæ nostræ, & tunc quoque cum crescimus, vita decrescit. Istud igitur ergo, istud mare, s. mors, est nostri fluxus terminatiuū. In isto.n. ergo includitur & inuoluitur omnis humana conditio. Nullus est.n. tam bonus Logicus, qui istud ergo valeat euitare. Iste.n. est locus ad quem quotidie declinamus, terminus ad quem quotidie properamus, portus ad quem quotidie nauigamus. vnde Sen. 88. Epistola. An putas te ad aliud peruenturum, quàm quo semper ibas? nullum iter est sed exitus alibi &c. Alibi etiam dicit Sen. q portus aliquando petendus est, nunquam autem recusandus. Istud est ergo conclusiuum. Et ideò Iob timens conclusionem istius argumenti, & vidēs per istud argumentum se necessario cōcludi, dicebat Iob. 10. Dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine &c. Istud ergo damnationis bene declinauit ille scholaris Parisien. cui cum magister suus post mortem appareret cum vna cappa de schedulis aut de lacera papyro contexta, quam dicebat ponderare magis quam aliqua turris mundi, & scholaris eidē diceret q sibi videbatur q non magnam pœnam sustinebat dimisit ergo magister vnam guttam sudoris sui cadere super brachium discipuli, quę statim brachium cum carne & ossibus penetrauit. tunc scholaris clamans intrauit religionem & cōposuit istos versus. Linquo coax Ranis, cras Coruis vanaq; vanis. Ad logicam pergo, quæ mortis non timet ergo. Vaniglorijs ergo huius mundi quādo veniunt ad mortem, potest dici illud Roma. 3. Vbi est ergo gloriatio tua? exclusa est. Istud est ergo primum ergo, quod. s. signat mortem temporalem 1. Reg 31. Motus est ergo Saul.

¶ Secundò dico q ergo potest significare mortem ęternalem. Sicut.n. Sophista postquam per fallacias diu euasit, quādoq; tamen venit ad vnum argumentum demōstratiuum, vbi necesse est ipsum cōcludi, sicut etiam Lupus postquam diu per nemora hianti fauce circuierit, multas bestias inuadendo, finaliter tamen quandoq; ad pedicam vel ad foueam venit, vbi arrestatur capitur & concluditur, sic mali & impij postquam per nemora huius mūdi vtendo fallacijs & rapinis, diu transiuerint dies suos, ipsi tamē finaliter veniunt ad metam conclusionis & redargutionis, s. ad foueam Inferni, ad laqueum damnationis, & ad pedicā mortis æternæ, vbi sistuntur & capiuntur, & perpetuò concluduntur. Peccata.n. interiora & gaudia mundi exteriora sunt præmissæ quæ ducunt ad istam conclusionem. Vnde Ro. 7. Quod ergo bonū est mihi factum est mors. Bonum.n. de se est mundi prosperitas, quando tamen mors efficitur malè vtenti. Isti ergo dicunt illud Sap. 5. Ergo errauimus à via veritatis, & lux iustitiæ nō luxit nobis. Vnde de isto ergo dicitur Ro. 6. Quem ergo fructum habuistis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Patet igitur q ergo signat pœnam æternalem.

D ¶ Tertiò dico q ergo signat lucem æternalem. s. gloriam Paradisi Sicut.n. motus & labor peregrinorum sistitur quando ad hospitium reueniunt, quando à peregrinatione redeunt, quando in domo propria quietantur, quando ab exilio reuertuntur, sic verè gloria æterna est terminus, cōclusio & finis omnium laborum & pœnarum. Pœnæ.n. & miseriæ huius mūdi sunt præmissæ quæ ducunt ad istam cōclusionem. Vnde possumus dicere q istud ergo, ista conclusio ducit ad libertatem, confert securitatem, præstat immunitatem, vehit ad dignitatem. Ducit inquam ad libertatem. vnde Ioan. 8. Si ergo filius vos liberauerit, verè liberi eritis. & Matt. 17. dicitur. Ergo liberi sunt filij. Item confert securitatem. Heb. 4. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius. Item præstat immunitatē scilicet à damnatione & pœna. Roma. 8. Nihil ergo damnationis est his qui in Christo sunt. Item vehit ad dignitatem. vnde Ioan. 18. Ergo Rex es tu? tu dicis quia Rex sum ego. Sic igitur patet triplex ergo, scilicet Ergo

Gloriæ & saluationis
Miseriæ & damnationis
Mortis & afflictionis.
Sed si vis, potes adhuc notare
q inuenitur vnum ergo
Reprehensionis
Redargutionis
Eruditionis
Diffinitionis
Desolationis
Dissolutionis
Consolationis.

E ¶ Primo dico q est vnum ergo reprehensionis, quod sequitur ex sceleribus quæ committuntur, & sic loquit̄ scriptura Iob. 12. vbi de pręsumptione amicos suos redarguit, dicens. Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia? Et ideò de malis ipsos arguendo concluditur ad Heb. 12. Ergo adulteri, & non estis filij. Istud.n. ergo propriè pertinet ad Prælatum, malum corrigentem. Ad Prædicatorem, culpas reprobantem. Finaliter autem pertinet ad dominum; malos iudicantem & punientem. s. in Iudicio. Prælatus.n. dicit ergo, dū malus corrigit. Iob. 8. Audite ergo correctiones meas. & execrando culpas subditorum, ipse debet dicere illud Heb. 7. Nunquid ergo spelunca latronum facta est ista domus? Prædicator etiam dum cōtra malos inuehit, dicit ergo. Et hoc pro certo recitando ipsorum iniquitatem, execrando ipsorum prosperitatem, approbando ipsorum futuram pœnalitatem. Prædicator ergo concludit contra malorum iniquitates. & sic dicit Hiere. 13. Et hi ergo abierunt post Deos alienos. & 1. Cor. 6. di. Tollens ergo mēbra Christi, faciam mēbra meretricis. Item concludit cōtra malorum prosperitates. & sic dicit. Iob. 21. Quare ergo impij viuunt? & Hier. 12. Quare bū est oībus qui præuaricant & iniquè agūt?

Item

Item concludit iniquorum pœnalitates dum cuilibet malo dicit illud Ezech.32. Tu ergo in medio incircuncisorum conteretis,& dormies cum interfectis gladio. Christus insuper eum iudicabit impios, dicet ergo. Christus.n.tunc erit optimus argumẽtator. sicut.n.dicitur Esa.11. Ipse tunc iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ. Et ideò de isto ergo dicitur Oseæ 12. Iudicium ergo domini cum Iuda. Et ipse dñs dicit Ezech.20. Dixi ergo vt effunderem furorem meum super eos in deserto. Tũc.n.Christus contra malos concludit, quando eos à suo consortio perpetuò excludet,& eos in Infernum concludet, dicens.s.illud Ezec.20. Eieci ergo eos de terra Ægypti, & eduxi in desertũ. De dãnato ergo quolibet sic concluso & confutato dicit scriptura Iob.18. Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus eius qui ignorat Deum. Patet ergo q̃ est vnum ergo reprehensiuum.

F ¶ Secũdò dico q̃ est vnum ergo redargutiuum seu inuolutiuum, & istud est ergo peccati. Diabolus.n.est subtilissimus Logicus, præmittit n.quasdam apparentes propositiones.s.delectabilia mundi,spem longæ vitæ & finalis pœnitentiæ, & cetera similia, & tunc subito infert conclusionem suam.s.malum consensum seu peccatum,& sic dicit ergo q.d. Captus es & conclusus, inuolutus, victus, proditus & confusus. Vnde Diabolus videtur concludere & dicere illud Iob. 9. Terra data est in manus impij, qui si non ille est, quis ergo est? Etiam ipsi peccatores per remorsum conscientiæ contra seipsos concludunt.& ideò apud seipsos loquentur,& dicent illud Sap.5. Ergo errauimus à via veritatis,& sol intelligẽtiæ non est ortus nobis. Istud est ergo vnũ ergo redargutiuũ seu cõclusiuum. ¶ Tertiò dico q̃ est vnũ ergo eruditiuũ.scriptura.n.ratiocinando nos instruit,& viam mandatorum esse sanctam & vtilem nobis ostendit & ideò in multis passibus dicit ergo. Vnde Prouerbio.8. Nunc ergo filij audite me. Consulit ergo disciplinam & correctionem, mũdiciam & orationem, prudentiam & discretionem, audaciã & spei fortificationem, zelum legis & æmulationem, mandatorum adimpletionem, pœnitentiam & cõfessionem. Disciplinam consulit Iob.5. dicens. Increpationem ergo domini ne reprobes. Item orationem consulit Hiere.3. di. Ergo saltem a modo voca me. Item discretionem consulit Prouerb.6. Fac ergo quod dico fili mi. sup. apprehendens sapientiam & discretionem quã te doceo. Item consulit audaciam 1. Mac.2 Vos ergo filij confortamini,& viriliter agite. Item zelum legis 1.Mac.2.di. Nunc ergo o filij æmulatores estote legis. Item adimpletionem mãdatorum cõsulit Mat.23. di. Omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite. Pœnitentiam autem consulit Ezech.43. Nunc ergo repellant procul fornicationes suas &c. Istud est igitur ergo eruditiuum & consultiuum. ¶ Quartò dico q̃ est vnum ergo diffinitiuum. Et sic dico q̃ per ergo determinantur Dei iudicia. Roma.9. Ergo cuius vult miseretur Deus,& quem vult indurat.

G ¶ Quintò est vnum ergo quod est desolatiuum. Et sic dico q̃ homo desolatus & tristis multipliciter dicit ergo. Dicit enim ergo conquerendo

De malorum vita prospera	De malorum dico prosperitate & opulentia, & sic loquitur in Psal.
De suipsius vita misera	
De gaudiorum dilatione	
De tormentorum illatione.	

Super iniquos pacem peccatorum videns. Et dixi. Ergo sine causa iustificaui cor meũ. De propria verò calamitate & miseria dicitur Iob. 10. Dimitte ergo me vt plangam paululum dolorem meum. De dilatione verò & cœlorum affluentia dicitur Iob. 18. Vbi est ergo nunc præstolatio mea? De pœnarum verò pestilentia dicitur 1 Mac.2. Quid ergo adhuc nobis est viuere? Et Ezec.9. Ergo ne disperdes omnes reliquias Israel? Istud est igitur ergo desolatiuum. ¶ De ergo autem dissolutiuo.i.de cõclusione mortis satis dictum est supra. De ergo verò consolatiuo.i.de gloria Paradisi, de quo 1.Mach.2. Vos ergo filij confortamini, satis dictum est supra. Sufficit de ergo, vide de igitur,& de itaque & de propter &c.

A **Erigere.** Nota q̃ erigere idem est q̃ sursum vel superius eleuari sublimari & exaltari, & potest accipi in bono & in malo. Est enim erectio quædam

Virtuosa	Virtuosa est quãdo quis à depressione peccati ad statum virtutum erigitur per contritionem & conuersionem. Fructuosa est quando quis à terrenis se erigit per contemplationem.
Fructuosa	
Gloriosa	
Vitiosa	
Periculosa.	

Gloriosa est quando quis de statu paupertatis & mundanæ miseriæ erigitur ad cœli prælationem. Vitiosa est quãdo quis erigitur per superbiam & elationem. Periculosa est quando quis erigitur per temporalem honorẽ & promotionem. De primis ergo tribus erectionibus bonis potest exponi illud Iob.40. Circunda tibi decorẽ, & in sublimi erigere,& esto gloriosus. In quibus verbis ostẽditur triplex erectio qua boni in hoc seculo eriguntur.

Eriguntur enim à peccatis, ipsa dimittendo
Eriguntur à terrenis, ipsa detestando
Eriguntur enim à mundanis, cœlum occupando.
Eriguntur dico à peccatis per gratiæ inspirationem
Eriguntur à terrenis per cœlorum contemplationem
Eriguntur etiam à miserijs mundanis per supernam præmiationem.

Gratiæ infusionem probat decor moralis. Ideò dicitur. Circunda tibi decorem. Cœlorum affectionẽ probat vigor mentalis, qui.s.notatur cum dicitur. In sublimi erigere. Cœlestem promotionẽ probat dulcor finalis. Ideò dicitur. Esto inquit gloriosus.

¶ Primò ergo dico q̃ est erectio virtuosa, qua boni eriguntur à peccatorum depressione. quod notat gratiæ inspiratio, quæ notatur cum dicitur. Circunda tibi decorẽ. Decor.n.animæ est gratia, quam tunc anima recuperat & recipit, quãdo à depressione peccati se erigit & auertit. Herba.n. calcata & lutata perdit decorem, rore tamen superfusa solet iterum erigi & ad pristinam pulchritudinem restitui. Sic verè anima lutata & fœdata diuersis peccatis, & per diuersas malas consuetudines calcata & pressa, decore spirituali priuatur, iuxta illud Thren.1. Recessit à filia Syon omnis decor eius. Quando verò rore gratiæ perfunditur, tunc iterum ad statum spiritualis rectitudinis erigitur,& ad spiritualem pulchritudinem reparatur, ita q̃ tunc temporis de ea potest dici illud Psal. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento. Et Prouerb.31. Fortitudo & decor indumentum eius. Talis est.n.similis Elephanti, qui quãdo cadit, non potest surgere per se, per aliorum tamen auxilium aliquando erigitur & leuatur. Sic verè charissimi peccator qui per peccatum cecidit, per se surgere nunquam potest, quãdo tamẽ Deus sibi gratiam tribuit interius, & boni proximi ipsum per orationes adiuuant exterius, tunc ad pœnitentiæ rectitudinem reducitur, & à mali status depressione erigitur, & à malarum consuetudinum oneribus subleuatur. De tali ergo erectione potest intelligi illud Psal. Dominus erigit elisos, dominus soluit compeditos, dominus diligit iustos. Ideò talibus sic erectis & conuersis loquitur Deus Leui.26. Confregi cathenas Ceruicum vestrarũ, vt incederetis erecti. Talis autem erectio bonis Prælatis & socijs iniungitur Heb.12. vbi dicitur. Manus remissas & soluta genua erigite. Tales figurantẽ Luc.13. in illa muliere infirma & inclinata, quæ p 18. annos nõ poterat respicere sursum, quã cũ vidisset Iesus, imposuit illi manus,& confestim erecta est. Ista.n mulier signat animam peccatricem, quæ tunc temporis curua & inclinata efficitur, quando inferius ad bona mundi solummodo de eis cogitando per auaritiã curuatur. Tunc verò respicere nequit sursum, quando in malis consuetudinibus induratur, & ab amore cœlestium dissuescit. Sed tunc à Christo sibi manus porrigitur, quando adiutrix gratia Dei interius inspiratur. Et tunc vltimo ab ipso erigitur, quando ad statum innocentiæ & perfectionis reducit. Et sic tali propriè potest dici illud quod Act.9. dicitur de Thabita, quia Petrus dans illi manum, erexit eam.

C ¶ Erigamus ergo à peccato caput nostræ intentionis. Aures nostræ attentionis & subiectionis. Oculos nostræ discretionis. Pedes nostræ affectionis.& flectamus genua nostræ deuotionis. Erigat ergo anima caput intentionis, sicut Aries, qui semper dormit capite erecto. Vnde illud Leui.26. Cõfregi cathenas Ceruicum vestrarũ, vt incederetis erecti. & Luc. 21. Respicite & leuate capita vestra. Item erigat aures attentionis,& sit sicut Elephas, qui quando pugnat cum Dracone, aures solet erigere, & cum eis Draconem ferire. iuxta illud Neæ.8. Aures omnis populi erectæ erant ad librum. Item erigat ad Deũ oculos discretionis,& sit similis Aquilæ, quæ stãs solitaria super rupẽ, semper vt cõmuniter oculos habet erectos ad solem. Thob.3. Oculos meos erigo ad te. Item erigat à peccato pedes affectionis & sic sicut Canis & Leo, qui quando mingunt, crus seu pedem erigunt, ad denotandum q̃ illi qui volunt mingere.i.vrinam peccatorum dimittere, debent pedem

pedem affectionis ad Deum erigere. vnde 2. Paral. 3. de Cherubin Templi dicitur. Ipsi stabant erectis pedibus, facies autem eorum erant auersę ad exteriorem domum. Item genua suę deuotionis & orationis flectat. vnde Dan. 10. Erexit me super genua mea. In tali ergo erectione à peccato cōsistit spiritualis decor animæ, qui ostēsus est quando dictum est. Circunda tibi decorem. Et sic quando omnia membra spiritalia aīæ erunt bene erecta & directa, sibi poterit dici illud Cant. 6. Pulchra es & decora filia Hierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata. Et ipsa etiam poterit dicere illud Ezech. 27. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris ista. Istud est ergo primum genus erectionis, s. à peccatorum depressione, quod notat gratiæ inspiratio 1. Reg. 13. Erexit se Israel aduersus Philistijm. Vt & de Deo dicatur illud qđ de Moyse dicitur Nume. 7. Erexit tabernaculum, & vnxit, & sanctificauit illud. Et hæc erectio ostenditur cū dicitur. Circunda tibi decorem. ¶ Secundò dico ꝙ est erectio fructuosa, qua nos debemus erigere à terrenorū affectione, quod notat sublimis contemplatio. In sublimi inquit erigerē. Simia quamuis naturaliter pedibus & manibus terram tangat, cum sit animal quadrupes, tamen quandoq; docetur sursum se erigere, & super posteriores pedes incedere sicut homo. Sic verè charissimi quāuis homo naturaliter sit animal quadrupes, quia. s. per quattuor affectiones ducitur curuatus & inclinatus ad terrena, ipse tamen à terrenorum affectu se debet sursum ad cęlestia contemplanda erigere, & sicut homo. i. tanquam persona rationalis erectus ad cœlestia ambulare. Ita ꝙ ipse de se & alijs peccatoribus possit dicere illud Psal. Ipsi obligati sunt & ceciderunt, nos autem surreximus, & erecti sumus. Et sic de tali erectione & sublimatione potest dici illud Esa. 52. Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur & eleuabitur, & sublimis erit valde. Vnde de ista erectione dicitur Iob. 39. Cum
D tempus venerit, in altum alas eriget. ¶ Tertiò dico ꝙ est erectio gloriosa, qua nos possumus erigi à mundana afflictione, quod facit finalis præmiatio, quæ ostenditur cum dicitur. Et esto gloriosus. In quibus verbis nota ꝙ erectio gloriæ Paradisi consistit in tribus, s. in Charitate & dilectione, quod notat dictio copulatiua. Et. Firmitate & directione, quod probat dictio substantiua. Esto. Dignitate & promotione, quod monstrat dictio honoratiua. Gloriosus. Per istam ergo promotionem eriguntur miseri & depressi. quia sicut pars rotæ quæ est inferior, quādo rota vertitur & erigitur, fit superior, sic econuerso, illa pars quæ superius eminet, si rota vertitur, inferius descendit & deprimitur. Sic charissimi illi qui modo sunt pauperes & depressi, in die iudicij quando rota huius mundi voluetur, tunc ad statum æternæ superioritatis & gloriæ erigentur, econuerso autem illi qui modo sunt in exaltatione & gloria, tūc erūt in depressione & miseria. Vnde Prouer. 29. Superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria. De tali ergo erectione potest dici illud Iob. 5. Ponit humiles in sublimi, & mœrentes erigit sospitate. Figura Nume. 8. vbi dicitur ꝙ candelabrum in australi parte erigatur. Australis. n. pars vbi est ardor & splendor, Paradisum signat, vbi est charitas & vnitas, vbi. s. candelabra, i. viri sancti & iusti finaliter eriguntur. Eccl. 11. Erexit eum ab humilitate. Patet ergo ꝙ est quædam erectio gloriosa, finalis & præmiatiua. Quædam fructuosa, mentalis & contēplatiua. Quædam virtuosa, vitalis & eleuatiua. Vna erigimur, vt dictū est, à mundi depressione. Alia à terrena affectione. Alia à peccati
E infectione. Et sic patet de erectione virtuosa. ¶ Quartò dico ꝙ est quædam erectio vitiosa. Et ista est erectio superborum & obstinatorum, elatorum & proteruorū, qui eriguntur contra Deum per obstinationem, cōtra proximum per dedignationem, contra seipsum per elationem, Prælatis inobediēdo, & subditos ipsos depredando. De talibus ergo potest dici illud Iob. 11. Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri se liberum natum putat. ¶ Et possumus notare ꝙ mali tripliciter eriguntur.

Eriguntur enim per ambitionem
Eriguntur enim per elationem
Eriguntur enim per rebellionem.
Ambitio quærit principari.
Elatio cupit honorari
Rebellio non vult subiugari.

Eriguntur ergo quidam per ambitionē vt principentur Draco enim ad velum nauis vbi scit flare ventum, valde desiderat volare & erigi, vt ardorem suum possit vēti refrigerio temperare. Sic verè charissimi, ambitiosi ventum & flatum desiderant vanę laudis, & ideò nihil aliud quærūt q̄ sursum in naui Ecclesiæ ad velum. i. ad Prælationis statum erigi & leuari, vt sic vēto vanę laudis possit ardor suæ ambitiosę & vanę voluntatis temperari & recreari. Isti figurantur in Dathan & Abyron & Chore, qui contra voluntatem Dei ad Sacerdotium Dei ambiētes, quidā igne sunt consumpti, alij verò à terra viuentes sunt absorpti. ideò illis dictum est Num. 16. Multum erigimini filij Leui. Isti. n. sunt sicut ille Adonias de quo dicitur 3. Regū 1. qui eleuabatur dicens. Ego regnabo. Isti sunt ergo qui eriguntur per ambitionem vt principentur. Item quidam eriguntur per elationem vt glorientur. Isti sunt quidam superbi, qui in se eriguntur & efferuntur. s. se iactando, de se præsumendo, & se præ alijs reputando, similes illi Serpenti qui dr̃ Cenchris, qui semper dr̃ erectus incedere, si. n. se inclinaret vel incuruaret, statim creparet. Sic verè quidam sunt ita superbi & eleuati, ꝙ nullo modo volūt se inclinare per humilitatem, sed magis & magis se erigere, erecto collo incedere, de se vltra debitum præsumere, de alijs verò nihil curare. Et breuiter ita grossi & inflati sunt, ꝙ citius creparent q̄ se ad aliquam humilitatem seu misericordiam incuruarent. De talibus potest dici illud Iob. 15. Cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est. Figurati in Saul, qui erexit sibi fornicem triūphalem, & in Absalon, qui erexerat titulum nomini suo, sicut dicitur 1. Reg. 15. & 2. Reg. 18. ¶ Quidam etiam eriguntur per rebellionem. Isti sunt superbi & inobediētes subditi, qui contra prælatos erigunutur. Isti sunt Balini, qui contra pauperes animantur Isti sunt etiam Principes tyranni, qui ad depredandos subditos roborātur. Vnde tales similes sunt Basilisco, qui est Serpens venenosissimus, qui semper dicitur incedere erectus. Ideò possunt alij dicere de eisdem illud Thre. 1. Vide domine afflictionem meam, quoniā erectus est inimicus. Ista est ergo triplex erectio vitiosa. ¶ Quintò dico ꝙ est quædam F
erectio periculosa, mundanę. s. dignitatis & prosperitatis, qua quandoq; mali plus eriguntur q̄ boni, qui tamen similes sunt Locustis, quę quandoq; saliant sursum & erigūtur, statim tamen cum se sursum tenere nesciant, ruunt inferius & deprimuntur. quia verè tales quos mundana prosperitas ita eleuās erigit & extollit, statim eriguntur, & statim deprimūtur, subito promouētur, subito annihilantur. Et verè sicut alte. i. ad alta officia se subito erigūt & saliunt, ita iusto Dei iudicio cito pereunt & descendunt, deficiunt & corruunt, iuxta illud Nume. 2. Quomodo erigentur, ita & deprimētur. De talibus loquitur Sen. lib. de trāquillitate animi circa medium. Lętiores inquit videbis quos fortuna nunquā respexit, q̄ quos deseruit. Noli huic tranquillitati confidere, in momento mare euertitur, & eodem die quo nauigia luxuriant, absorbentur. Et breuiter charissimi ex ista erectione non sequitur nisi depressio, etsi non in hoc mūdo, tamen in alio. Ista est ergo erectio periculosa. Periculosa. n. est sibiipsis qui eriguntur, quia per ipsam in Infernum præcipitantur. Periculosa etiam est alijs, quia. s. dū tales sunt in sua prosperitate & erectione, omnes alios volunt deprimere, omnes volunt subiugare, omnibus volunt præfici, ab omnibus volūt honorari, omnibus volūt nocere, & paucis seu nemini complacere. Exemplum habemus de Aman, qui ad dignitatem erectus, Mardocheum qui ipsum non venerabatur suspendere procurauit, & etiam in despectum ipsius & vindictam, totū voluit destruere suum genus, nisi Deus alias prouidisset, sicut habetur Hester. 5. Exēplum etiam habemus de Abimalech, qui erectus in Regem, omnes frattes suos occidit, sicut dicitur Iudic. 9. Isti ergo bene propriè figurantur in statua aurea quam fecit erigi Nabuchodonosor Rex, quæ 60. cubitos in altum, sex verò in latum habebat, coram qua omnia genera instrumentorū citharizabantur, & qui non flectebant genua ante eam, & qui non adorabant, in caminum ignis mittebantur, sicut dicitur Dan. 3. Sic verè charissimi sæpe fit ꝙ Rex Nabuchodonosor, idest aliquis Princeps aut Pręlatus erigit in aliquo officio alto & statu, aliquam statuam. i. aliquem hominem ignorātem, quam. s. facit auream. i. diuitem & potentem. corā talibus igitur sic promotis & erectis oportet citharizare per adulationem, oportet genua flectere per obedientiā & subiectionem, alioquin caminus ignis. i. tribulatio & aduersitas sequit̃, alioquin mors & destructio procuratur, sicut dicitur 2. Mach. 15. ꝙ Nicanor quadā summa sup̃bia erectus, cogitauerat cōe trophæum de Iuda. Patet ergo gñaliter ꝙ quintuplex est erectio.

Prima

Prima virtuosa. Secunda fructuosa. Tertia gloriosa. Quarta vitiosa. Quinta periculosa. Sufficit ergo. Vide supra vbi eleuare, ascendere &c. & in pluribus alijs locis & titulis.

A **Eripere. Eruere.** Idem significant quod liberare. Pertinet.n. eripere & eruere ad hominem potentem, clementem, atque prudentem, eripi verò pertinet ad hominem miserum, & se defendere non valente. Inuenio ergo ꝙ eripit iustus & Angelus & Deus. Eripit

- Iustus, pressis succurrendo
- Angelus, hostem repellendo
- Deus, vires adaugendo.

Primo dico ꝙ iustus eripit succurrẽdo pressis & miseris. Ad virum.n. iustũ pertinet ꝙ pro posse miseros & iniuriatos eripiat de manibus tyrannorũ. Prouerb. 24. Erue eos qui ducũtur ad mortem, & qui trahuntur ad interitũ, liberare ne cesses. Vnde filij Israel vt à Gentilibus eriperentur, inuocabant auxilium Machabei, dicentes 1. Mac. 5. Congregatę sunt gentes vt auferãt nos, nunc ergo veni, & eripe nos de manibus eorum. Iuxta illud Psal. Eripite pauperem & egenum de manu &c. ¶ Secundò dico ꝙ Angelus eripit obuiando casibus asperis, seu se opponendo hostibus temeris. s. Demonibus. vnde Thob. de Angelo loquens Thob. 12. dicit sic. Meipsum à deuoratione Piscis eripuit. Petrus etiã ab Angelo liberatus dicebat Act. 12. Misit dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum. Et ideò dicit Psal. Immittet Angelus dñi in circuitu timentium eum, & & eripiet eos. ¶ Tertiò dico ꝙ Deus eripit submouendo sarcinam sceleris. s. vitia & peccata, & etiam præcauendo ne incurramus pericula & tormenta. Eccle. 51. Et tuis sustinẽtes te dñe, & liberas eos de manu angustiæ dñe Deus noster. Deus enim semper est præsens suis vt ipsos eruat, vt & eis in omni necessitate subueniat & succurrat. Vnde ipse loquens Hieremiæ, dicit sic. Hierem. 1. Ne timeas à facie eorum, quia tecum sum vt eruam te. Et ista est pro certo magna cõsolatio homini, quando scilicet cogitat ꝙ semper Deum & bonum Angelum secum habet, qui ipsum possunt eripere & saluare. Deut. 23. Dominus Deus tuus ambulat in medio castrorum tuorum, vt eruat te.

B Si vis nota ꝙ Deus eripit atque saluat

- Humiles & timorosos
- Flebiles & lachrymosos
- Deuotos in se sperantes
- Contritos ad se clamantes.

Quod dñs ergo eripiat humiles & timorosos, patet in Psal. vbi dicitur. Vide humilitatẽ meam, & eripe me. Itẽ ꝙ eripiat flebiles & luctuosos, patet in Psal. vbi dicitur. Animam meam eripuit de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Item ꝙ eripiat in se spẽrãtes atque deuotos, patet in Psal. vbi dicitur. Sperauit in domino, eripiat eum, saluum faciat eum, quoniam vult eum. Itẽ ꝙ eripiat ad se clamantes atque contritos, patet Baruc. 4. vbi dicitur Clamate ad dominũ, & eripiet vos. Et Iudic. 10. & Nume. 20. Clamastis ad me, & erui vos de manu eorum. Et aduerte ꝙ Deus eripit suos ab omnibus tribulationibus, periculis, & delictis. Eruit enim eos

- A cupiditate inflammatiua
- A carnalitate maculatiua
- Ab obscuritate excęcatiua
- A crudelitate molestatiua.
- A Demonum malignitate
- A societate defraudatiua
- A timiditate perturbatiua
- Ab iniquitate deprauatiua
- Ab aduersitate tribulatiua
- A calamitate æternatiua.

Dico ergo ꝙ Deus eripit eos à mundi cupiditate. Gal. 1. Dedit semetipsum, vt eriperet nos à præsenti seculo nequã. ¶ Item à fętẽti carnalitate seu voluptate. Prouerbio. 2. Eruaris de via mala, & à muliere aliena & extranea, quæ mollit sermones. Et in Psal. petit Dauid à dño dicẽs. Eripe me de luto vt non infigar, & de profundis aquarum. Item ab ignorãtiæ obscuritate. Cor. 1. Eripuit nos de potestate tenebrarũ. ¶ Item à tyrannorum crudelitate. Psal. Eripe me de ini. meis Deus meus. Et alibi. Erue me de manu filiorum alienorum, & à persequẽtibus me. ¶ Item à Demonum malignitate. Psal. Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis &c. Et alibi. Eripe animam meam ab impio. ¶ Item à fallaci societate. Psal. A viro iniquo & doloso erue me. ¶ Item à mentali timiditate. Psal. A timore inimici eripe animam meam. ¶ Item à criminum iniquitate. Psal. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me. Et alibi. Eruat à morte animas eorum. Morte dico, scilicet culpę. ¶ Item à temporali aduersitate. Psal. Ex omni tribulatione eripuisti me. ¶ Itẽ ab Infernali calamitate. Psal. Eruet animam meam de manu Inferi, cum acceperit me. Et alibi. Eripuisti animam meam de Inferno. Breuiter ergo loquẽdo, dicere possum ꝙ Deus semper paratus est suos eruere & eripere, & à culpa interiori, miseria exteriori, pęna seu tristitia posteriori misericorditer liberare, & eos in loco tuto Paradisi constituere & locare. Psal. Clamauit ad me, & ego exaudiam eũ, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum &c. Vide infra de liberare.

Error. Errare. Errare idem est quod deficere cum credulitate benefaciendi. A

Accipitur.n. propriè errare pro illo defectu quem facit homo credens se benè facere, quamuis improprie pro quocunq; defectu sępissimè sumatur. Moraliter autem dicere possumus ꝙ errare nihil aliud est q̃ aliquem à rectitudine deuiare. Et ideò possumus aduertere ꝙ plura sunt genera errorũ, & plura sunt quæ faciunt nos errare in via morum. Et quia de errore fit mentio in isto opere in multis exemplis, ideò breuiter transeundo possumus notare ꝙ multiplex est error in moribus. Est enim error

- Affectionis
- Electionis
- Cogitationis
- Progressionis.

¶ Quidam enim errant

- In diligendo
- In eligendo
- In cognoscendo
- In ambulando.

Primo igitur est error in affectione, & iste est quando illud quod minus est, affectatur, illud verò quod plus est & melius, contemnitur. & sic videntur errasse filij Israel, qui Pepones, Porros, & Allia, & Ollas affectantes carniũ, Manna dulcissimum abhorrebãt, sicut dicitur Num. 11. significantes auaros & carnales qui mundi bona & carnis oblectamenta per auaritiã & luxuriam affectant & diligunt, manna verò i. bona spiritualia & æterna contemnunt & negligunt. De tali ergo errore potest exponi illud 1. Timo. 6. Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetẽtes errauerunt. Iste est ergo error affectionis. ¶ Secondò dico ꝙ est error electionis, & iste est quando nescitur quid est melius, ita ꝙ quandoq; peius pro meliori eligitur. & ecõuerso. Istum vero errorem inducit cecitas ignorantiæ, quæ non sinit hominem rectè eligere vel iudicare. Si enim denarius aureus vel plumbeus cęco anteferretur, faciliter errares in eligendo. Tali modo errauit Iacob, cui de nocte supposita est Lya pro Rachel, ipse verò Lyã pro Rachele suscepit, & cum ea delicias duxit, qui tñ eam nõ suscepisset, si eam clara luce vidisset. Tali modo decipiuntur multi in electionibus Prelatorũ, quia s. cęcitas ignorantię, cęcitas etiam affectionis ipsos excęcat, ideo sæpe fit ꝙ vnũ pro alio, plumbum pro auro, malum pro bono, hypocritam pro viro sancto eligunt & assumunt &c. Vide supra de electione. Vnde Thre. 4. Errauerunt cęci in plateis. ¶ Tertiò dico ꝙ est error cognitionis, & isto modo potissimè errant Prælati in promotionibus subditorum, figurati in Isaac, qui cęcutiẽs, & Iacob Esau esse credens, pellibus caprinis quibus mediantibus ipsum tetigerat deceptus, benedictionem primogeniti secũdo genito concessit, sicut dicitur Gene. 27. Quia verè Prælatus quando est cęcutiens & ignorans, maximè quãdo tangit personã mediãte pelle carnalis affectionis, sæpe taliter errat & decipitur, ꝙ primo genitos & filios Ecclesiæ suæ subditos meliores & antiquiores impromotos dimittit, iuniores verò & imperfectiores ad quos afficitur, promouet & extollit, & benedictionem. i. beneficium quod ad alios pertinebat, eis indebitè cõcedit. De isto ergo errore dicitur Eccles. 10. Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem à facie Principis positũ stultũ in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum. Isto etiam modo errant iudices in iudicijs. Ignorantes.n. quid agere debeant, & ignorantes merita personarum, sæpe fit ꝙ malos dimittunt, bonos puniunt. Exemplo Lamech, qui cæcus credẽs sagittare bestiam, hominem interfecit, sicut dicitur. Gen. 4. in Historia Scholastica. Isto etiam genere errorum erratur in fide & veritate, quãdo. s. hęresis fides creditur, & quãdo mendacium veritas reputatur. Esa. 53. Omnes nos quasi oues errauimus. ¶ Quarto dico ꝙ est error profectionis. In via enim malorum faciliter erratur, quia quandoque via quæ ducit ad mortem, eligitur, via verò quæ ducit ad vitam, contemnitur, quia est via quæ videtur homini recta, nouissima verò ipsius ducunt ad mortem, sicut dicitur Prouerbio. 14. Sicut enim cursor qui tenet aliam viam quàm debet tenere, & maximè si tenet viam contrariam, nunquam venit ad terminum quo tendebat, sic verè si vitam ducimus aliter quàm debemus, & à vię rectitudine deuiemus, nunquam ad terminum Paradisi veniemus. Psal. Errauerunt in solitudine in inaquoso, viam

ciuitatis

ciuitatis habitaculi non Inuenerunt. Si Igitur in ista via errauerimus, faciamus sicut Apes, quæ quãdo ab acie errauerunt & deuiauerũt, soleot odore sentire quam viam aliç tenuerũt, & eas odore prosequi, & ad aciem reuenire. Sic verè charissimi, si ab acie sanctæ Ecclesiæ, & à congregatione fidelium errare p peccatũ si nos cõtingat, proculdubio debemus odorare & sentire per deuotionem & per considerationem quam viam alij tenuerunt, & quã viã illi qui præcedunt nos scilicet sancti & sanctæ inoenerunt & incesserunt, & inueniemus ꝙ per humilitatis viam, paupertatis, & martyrij &c. ambulauerũt. Per tales ergo vias debemus post eos ire, si ab errore volumus reduci, & ad rectitudinem peruenire. Et sic poterimus domino dicere illud Psal. Posuerũt peccatores laqueum mihi, & de mandatis tuis non erraui. Sic ergo patet ꝙ est multiplex error. s. perambulando, cognoscendo, eligeodo, affectan-

C do &c. ¶ Sed si vis potes adhuc notare & dicere ꝙ errare generaliter sumitur pro peccare. Prouerbio. 14. Errant qui operantur malum. Sicut enim videmus ꝙ natura dicitur errare, quãdo Monstrum vel partum defectuosum contingit facere, & generare, generalis enim intentio naturæ est, vt formet fœtum perfectum, errat tamen quandoq;, quia vel ex abundantia vel diminutione materiæ, procreat aliquotiens imperfectum, & monstruositate varia deformatum, sic dicam ꝙ tunc anima propriè errat, quando partum mõstruosum, idest opus defectuosum procreat. Constat enim ꝙ generalis intẽtio animæ est benefacere, & benefacieodo ad beatitudinem peruenire, qnod beoe apparet in Synderesi, quæ est pars potentiæ ratiooalis, quæ semper reclamat & remordet quotiens animam ad malum actũ declinare sentit & videt. Sic reuera sæpe fit ꝙ per superfluitatem vel dimiootionem materiæ. i. per superabundantiam vel pœnuriam bonorum terrenorum mundiq; delectabilium decipitur, & sic monstruosa defectuosa & deformia opara per errorem procreari videntur 4. Reg. 17. Erraoit Iuda, & ambulauit in erroribus. Homo enim qui nescit viam, si ductorem suum dimittit, faciliter oberrabit. cum ergo via vitæ homioi sit ignota, nisi unquam ductoré habeamos dominom nostrum Iesum Christum, sicut dicit in sermone Aug. de resorrectione, restat ꝙ si peccando mortaliter istum ductoré dimittimus, faciliter errabimus, & per dioersas malas vias deuiabimus & vademus. Figuratur in Agar, de qua dicitur. Gen. 21. ꝙ cum abijsset, & ab Abraham recessisset, errabat in solitudine. Et notabis ꝙ multa sunt quæ sunt & fuerunt occasio hominibus peccati vel erroris, videlicet

D Delectus veri luminis
Aspectus falsi nominis
Despectus saocti agminis
Obiectus rerum turbinis.

¶ Primo errant quidam propter veri lominis defectum de oocte, quia qoãdo lumen deficit, erratur facilius quàm de die. Sic verè dico ꝙ quãdo lux dioinæ gratiæ sacræq; doctrinæ & scientiæ deficit, restant ꝙ error & ignorantia suboriatur & succrescat. Et ideò sicut cæci qui lumen directum non vident, faciliter errant, sic illi qui per ignorantiam vel per maliciam cæci sunt faciliter deoiant atque peccant. Erraot. n. quia ignorant Dei iudicia. Errant quia obdurãtur forti malitia. Errant quia defraodantur fratris astutia. De simplicitate & ignorãtia dicitur Matth. 22. Erratis nescieotes scriptoras. Et illud Psal. Errani sicut onis quæ periit. Et illud Sapieo. 5. Ergo errauimus à via veritatis, & lumen intelligentiæ non est ortum nobis. De obstinatione & malicia dicitur Sap. 2. Hæc cogitauerunt, & errauerunt, excæcauit enim illos malicia eorum. Vnde etiam de malitiosis & obstinatis dici potest illud Prouer. 13. Animæ dolosæ errant in peccatis. Dolus enim malitiã voluotariam importat. De aliena fraude & astutia patet, quia. s. multi sunt qui ex aliorum malis suggestionibus peccaot, & multi sunt ita mali, ꝙ non solom ipsi erraot, sed alios ad errores sollicitant & inclinant 2. Timo. 3. Errantes, & in errorem mittentes. Isti sunt proprij illi qui coram cæco poount offendiculũ. De quibus dř Deut. 27. Maledictus qui cæcũ facit errare in itinere. Noo sic. n. debet esse, qoia. s. nõ debemus simplices in errorem ducere, sed ab errore potius reuocare. Figura Exo. 13. vbi dř. Si occurreris Boui inimici tui vel Asino errãti, reduc eum. Inimicus noster est Diabolus, Bos autem est quilibet eius subditus, & suæ seruitutis iugo pressus, quem si in fide & moribus videmus errare, pro viribus debemus reducere, & ad viã veritatis monendo, docendo, corrigendo & dirigendo trahere, & à suis erroribus releuare. Deutero. 22. Non videbis Ouem fratris vel Bouem errantem, & præteribis. Patet ergo ꝙ aliqui errãt propter veri luminis defectum. ¶ Secũdò dico ꝙ aliqui errant propter falsi numinis aspectũ. Et iste est error Idololatrarum, qui Idola picta & beoe pulchra creduot deitatem babere, quod bene inonitur Sap. 14. vbi dř. Prouexit aũt ad horũ culturam & hos qui ignorabãt, artificis eximia diligentia. Vnde Ezec. 44. Longè recesserũt à me in errore filiorum Israel, & errauerũt à me post Idola sua. Iste enim fuit summus error. s. adorare Idolum pro Deo, & credere Deum quod ipse homo fecerat qui credebat, credere etiam deitatem esse oõ soloni in syderibus & planetis, verum etiam in multis animalibus, Serpentibus, atq; Ranis Sap. 11. Quidam errantes colebant mutos Serpẽtes, & bestias superuacuas. Ista ad litteram vera fuerũt de Babylonis, qui errantes, pro Deo adorabant Draconem, sicut dicitur Dan. 14. Ista fuerũt vera de Romanis, qui ab Epidauro accersierũt Esculapium. i. quendam horrendum Serpentem, quem loco Esculapij pro Deo adorauerunt, & pestem epidimiæ iuxta libros Sibyllinos cessare pro eo crediderunt, sicut ponit Ouid. de Transformatis lib. vltimo fabula pen. Ista etiam fuerunt vera de Libero, qui. s. Iouem Ammonem in specie Dracoois cum Arietino capite adorabat. De errore ergo Idololatriç dicitur Sap. 17. Indisciplinatæ animæ errauerunt. In quem quidem erroré se non incidisse gloriabatur sapiens cum dicebat Sap. 15. Non in errorem induxit oos hominum malç artis excogitatio, nec vmbra picturæ, labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores. Errant ergo aliqui propter falsi numinis

aspectum. ¶ Tertiò dico ꝙ aliqui errant propter boni agmi- F
nis despectum. qui coim illorum qui sciunt viam, sequi vestigia dedigoantur, errare facilè comprobãtur. Bonorum enim & prudentium societas errare homiocm non permittit, solitudo verò & singularitas io erroré faciliter immittit. Psal. Errauerunt io solitudine & in inaquoso. & Esa. 16. Errauerunt in deserto. & Heb. 11. In solitudinibus errantes &c. Quartò dico ꝙ aliqui errãt propter rerũ turbinis obiectũ. Obiectũ. n. & præsentatio aeris turbidi & obscuri sunt causa sæpissimè deuij vel erroris. Sic verè dico de rebus mundi, quæ reuera turbidæ sont & obscuræ, nihil habentea limpidi vel tranquilli, quia quando alicui plus abuodanter debito præsentaoter, & quando in mundi bonis aliqui superflue prosperantor, pro certo in multis errare & deficere, & multos errorca incurrere comprobantur. Hominem enim errare faciunt

Seculi dignitates per superbiam
Carnales voluptates per luxuriam
Terrenç facultates per auaritiam
Blandæ verbositates per complacentiam
Hostiles facultates per nequitiam.

¶ Dico igitur ꝙ mali errant per superbiã, ꝙ faciunt seculi dignitates. De quo potest dici illud Ezech. 34. Errauerunt greges mei io cunctis montibua. Mõtes enim altitudinem dignitatum designãt. Isti enim superbi, sunt oubes sine aqua, & sydera errantia, sicut dicitur in canonica Iudç. Item errãt mali per superbiam, quod procurãt carnis voluptates. de quo Esa. 28. Errauerunt præ ebrietate, absorpti suot à vino. ¶ Item errant per auaritiam, quod faciuot terrenæ facultates. De quo Iudas. Væ illis qui io viam Caim abierũt & errore Balaam mercede effusi sunt. ¶ Item errant io malo per cõplacentiam, quod faciũt subtiles verbositates scilicet verba adulatorum. Vnde in persona diuitum dicitur adulatoribus Esaiæ 30. Loquimini nobis placentia, videte oobis errores, diuinate nobis somnia, cesset à facie oostra sanctus Israel. Ad literam enim verba adulatorum & malorum consiliariorum sunt causæ quare mundi Priocipes in multia deuiant & oberrant. Vnde Esa. 19. dicitur. Sapientes consiliarij Pharaonis dederũt consilium insipiens. Sequitur. Errauerunt Principes Mempheos deceperunt Ægyptum, Aogulum populorum. ¶ Itẽ errãt per infidelitatem & nequitiam, quod faciunt hostium falsitates, seu Demonum prauitates. Constat enim ꝙ Diaboli fallacia multos in errorem immittit, quod potissimè fiet in tempore Aotichristi. Mat. 24. Surgent. n. Pseudochristi & Pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in erroré inducantur, si fieri põt, etiam electi. Ista potissimè verificabuntur de Antichristo, qui causa erroris & deuij multis erit. Et ideò Aps 2. Thes. 2. vocat eũ operationem erroris, diceos. Eo ꝙ charitatem veritatis noo receperunt, vt salui fierent, mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio. Sic ergo patet quomodo mali multis erroribus seducuntur. Eccle. 11.

Error

Error & tenebrę peccatoribus concreatę ſunt. Errantes autem à Deo odiuntur & cõtemnũtur. Eccleſi. 15. Omne execramentum erroris odit Deus. Et ideò finaliter tales errantes & erronei cum demonibus quibus credunt & obediũt, diſponuntur & partem ſortiuntur. Prouerbi. 21. Vir qui errauerit à via doctrinæ, in cętu gigantium commorabitur. Et ſic patet quomodo quattuor modis generaliter errant mali.ſ. Per rerũ obiectum ſeu affectum. Per bonæ ſocietatis deſpectum. Per idololatriæ aſpectum Et per ignorantiæ defectum &c.

A **Erubeſcere. Erubeſcentia.** Idem eſt quod verecundia ſeu confuſio. Et accipitur quandoque in bono, quandoque in malo Et ideò nota breuiter ꝙ quædam eſt verecundia ſeu erubeſcentia virtuoſa.

Quædam vitioſa
Quædam doloroſa.

Virtuoſa eſt quãdo homo erubeſcit crimina. Vitioſa eſt quando confunditur crimina dicere. Doloroſa eſt quando compellitur crimina pandere. ¶ Prima ergo verecundia virtuoſa eſt de peccati commiſsione, de qua poteſt dici illud Ezechię. 36. Erubeſcite ſuper vijs veſtris. ¶ Secunda verecũdia vitioſa eſt de peccati confeſsione. Dan. 13. Erubeſcebant indicare ſibi. vnde in pſalm. Erubeſcant impij, & deducantur in infernum, muta fiant labia doloſa. Ad litteram.n. iſta erubeſcentia, labia facit muta, quia peccata confiteri non ſinit. Verecundia doloroſa erit in inferno de peccatorum oſtenſione. Ibi enim perpetuum opprobrium, æterna verecundia, ſempiterna confuſio, & immortalis erubeſcentia ſemper erit. pſalm. Erubeſcãt & conturbentur omnes inimici mei, conuertantur & erubeſcant valde velociter. Dicamus ergo aliquid de qualibet iſtarum trium confuſionum. ¶ Primo ergo eſt quædam erubeſcẽtia virtuoſa, & iſta eſt quando homo erubeſcit de malis factis & perpetratis, quando homo verecundatur de re confuſibili & inhoneſta, ſi eam commiſerit, vel ſi ſibi impoſita fuerit. Elephas enim ab alio victus, intantũ verecundatur, quod in pręſentia ipſius non audet amplius apparere, ſicut dicit Plinius. Si vocem victoris audiuerit, ſtatim fugit. Sic verè chariſsimi ſi aduerſarius noſter diabolus nos vicerit per tentationem & nos induxerit in peccatum, nos proculdubio debemus verecundari & pudere, & nos victos ab ipſo fuiſſe, vel inhoneſtum aliquid commiſiſſe, verecundum & indecens reputare. Debemus enim dicere illud. 1. Eſdræ. 9. Deus confundor, & erubeſco leuare faciem meam Deus meus ad te. Iſtius ergo victoris diaboli debemus conſortium fugere, & vocem ſuæ ſuggeſtionis non libenter attendere vel audire, ipſamque horrere pariter & timere. Et ſic loquitur Amb. lib. de morte Abel. Erubeſcere loquit debemus & contemnere peccatum, non defendere, quia pudore culpa minuitur, defenſione cumulatur. Erubeſcere enim debet homo, & potiſsimè iuuenes, & maximè quando reprehenditur à maiore. Ideò dicitur Hieremi. 31. Poſtquam oſtendiſti mihi, percuſsi femur meum confuſus ſum, & erubui. Iſta enim virtus valde eſt commẽdabilis & in natura, & in ſcriptura. In natura enim commendatur pluribus exemplis, ſicut dicit. Solinus de mirabilibus mundi. In ſignum enim verecundiæ, ſi corpora viri & mulieris flumine ſubmerguntur, corpus viri ſupinum, corpus verò mulieris ad terram pronum inuenitur. Natura enim vult cœlare ſexum & abſcondere verenda mulieris. Patet in alijs exemplis. Canes enim venatici, aures habentes pendentes, præ alijs nobiles reputantur. Elephas etiam aures pendentes habet, ipſasque nunquam erigit, niſi quando contra Draconem contendit. In India etiam dicuntur eſſe homines ore & loquela carentes. In quibus proculdubio exemplis poſſumus inſtrui, quod verecundiam debemus ſectari. Iſta eſt enim quæ aures ſubmittit, os id eſt audaciam loquẽdi deponit, quicquid verecundum & inhoneſtum eſt, cœlat, contegit & abſcondit. De iſta ergo virtute loquitur Bern. ſuper Cant. Quid inquit amabilius verecundia? hęc enim ſpei bonæ nuncia, bonæ indolis radix, virga diſciplinæ, expugnatrix malorum, propugnatria puritatis, gloria conſcientiæ, famæ cuſtos, vitæ decus, virtutum hæres, gratiarũ primitiæ, naturæ Laus, inſigne totius honeſtatis. Sed heu proh dolor, O quã maximè iſta virtus hodie in multis defecit & ceſſauit, quia verè multi ſunt inuerecundi & frontoſi, qui non erubeſcunt crimina facere, correctiones audire, ſuas inuerecundias detegere. Non enim erubeſcunt ſi ſua facta mala ſciũtur, immo quod peius eſt, in hoc gloriantur & lætantur. In India enim eſt quædam inſula, vbi homines communiter vadunt nudi & manifeſti, ita quod omnia eorum crimina & pudibunda ſciuntur & videntur, ipſi verò non confunduntur. Iuxta illud Gen. 2. Erant autem nudi Adam & vxor eius, & non erubeſcebant. Tales ėt ſunt ſimiles aſinis indicis, qui in fronte more vnicornis inter oculos vnicum habent cornu, vt dicit Plinius. Verè chariſsimi tales inuerecundi & frontoſi in fronte, id eſt in apparentia & in promptu, cornu obſtinationis & inuerecundiæ ſunt armati, quia verè ſi arguuntur ab aliquo, ſtatim inuenit eos inuerecundos, cornutos, proteruos & obſtinatos, ita quod de eis poteſt dici illud Hieremi. 3. Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Et de publicis vſurarijs videtur loqui Hiere. 8. Confuſi ſunt, quia abominationem fecerunt. quin potius confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt. Patet ergo chariſsimi quod eſt quædam verecundia virtuoſa, Vnde Hiere. 31. Poſtquam conuertiſti me, egi pœnitentiam, confuſus ſum, & erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ. B

¶ Secondò dico ꝙ eſt quædam verecundia vitioſa, & iſta eſt quando homo verecundatur dicere peccata in confeſsione. Sicut.n. infirmus quantũcunq; vlcera ipſius ſint horribilia & pudenda, diſcreto tamen & ſano medico ipſa oſtendere non erubeſcit, ſic verè crimina noſtra quãquam vilia & enormia non debemus verecundare medicis id eſt ſacerdotibus confiteri. pſalm. Deus meus in te confido, non erubeſcam. Talis.n. verecundia valde eſt periculoſa. Ipſa enim ęquiparatur infirmitati ſquinantiæ, quæ guttur ita ſtringit, ꝙ anhelitum ab interioribus exire non permittit, quæ ſtatim hominem interficit niſi celeriter ſuccurratur. Sic verè verecundia confitendi gutturur hominis facit ita ſtrictum, ꝙ de interioribus conſcientiæ ſuæ non poteſt anhelitus & flatus confeſsionis exire, & ideò ſine remedio mors æterna talibus eſt propinqua. Narratur.n. de quodam ſancto ꝙ cum prædicaret confeſsionem, vidit diabolum qui in ſingulorum auribus conſedebat, à quo cum peteret quid ageret, reſpondit. Facio inquit emendas meas, & ꝙ abſtuli hominibus reddo. Abſtuli.n. eis verecundiam quãdo peccabant, nunc ipſam eis reſtituo quando confiteri debent. Iſti ſunt ſicut reus qui ducitur ad patibulum, qui præ verecũdia non audet appellare. Iſti ſunt ſicut ouis quam Lupus ſtrãgulat, quæ quia tenetur ad guttur, non poteſt clamare. Iſti ſunt ſicut ille qui ſubmergitur, qui præ aquæ multitudine nõ poteſt ſpirare. quia breuiter verecundia talibus ita claudit os ꝙ appellationis clamorem & ſpirationem confeſsionis celant & ſic mortem æternam inducit. Vnde. 2. Timo. 1. dicitur. Noli erubeſcere teſtimonium.i. confeſsionem. Pone hic ſi vis quomodo Leo capit cum duplici fouea ſm Hiero. ſuper Ezechię. 19. Sed omitto cauſa breuitatis. Vide ſupra de abſcondere vbi poſui. ¶ Nota verò ꝙ eſt aliud genus malę verecundiæ, proueniens ex ſuperbia. Et iſta eſt, non detegere ſuam conditionem ſeu profeſsionem. Conditionem dico, ſicut ſunt multi qui erubeſcunt confiteri paupertatem ſuæ parentelæ, pauperesq́; ſocios & cognatos pudent recognoſcere & amare, immo ipſos ſolent refugere & negare. Deuter. 33. Dixit patri & matri ſuæ neſcio vos, & fratribus ſuis. ignoro illos. Profeſsionem dico, ſicut illi qui erubeſcunt ſe dicere Chriſtianos, de quibus dicitur Luc. 9. Qui me erubuerit coram hominibus, erubeſcet eũ filius hominis coram Angelis eius. De talibus ergo verecundis malis dicit pſalm. Verecundia mea cõtra me eſt ſemper.i. peccatum meum contra me eſt ſemper. Iſta eſt ergo verecundia vitioſa. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt alia verecũdia doloroſa, & iſta C ſignat confuſionem & opprobrium mortis æternæ. O quã magna & ponderoſa erit illa verecundia, quando oĩa crimina dãnatorũ Deo & Angelis ſanctis & dãnatis ſine aliquo operculo apparebũt & mõſtrabunt, qñ tanq̃ excõicati de bonorũ cõſortio expellent, qñ tanq̃ ſcelerati infernalibus carceribus mãcipabunt, & qñ tanquã publici inimici & malefactores ꝓpter defectũ ſuũ tormẽtis & incẽdijs exponent. Ideò talibus poterit dici illud. Ro. 6. Quem fructum habuiſtis in illis in quibus nunc erubeſcitis? Nam fructus vel finis illorum mors eſt. Et Hiere. 22. Cõfunderis & erubeſces ab omni malicia. Sic ergo patet ꝙ eſt triplex verecundia, ſ. Vna virtuoſa, quę eſt habẽda. Vna vitioſa, quæ eſt cauenda. Vna doloroſa, quæ eſt timenda. Sufficit Vide de verecundia.

Erudire. Nota ꝙ erudire idẽ eſt quod docere, inſtruere, informare. Et ſic ille dicitur eruditus, qui eſt ſapiens, prudens, bene doctus, diſciplinatus, inſtructus & informatus. Et videtur eſſe differentia inter docere, & A

erudire, quia erudire semper accipitur in bono, docere verò quandoque in bono, quandoque in malo accipitur. Nota ergo quod homo eruditur & instruitur scilicet

Per interiorem meditationem
Per exteriorem tribulationem.
Per superiorem inspirationem
Per creaturarum manductionem
Et per scripturarum reuolutionem.

Eruditur dico p meditationé interiorem. Vnde prouerb. 8. Ego sapientia habito in côsilio, & eruditis intersum cogitationibus. Item eruditur per tribulationem exteriorem. Vnde Hieremi. 31. Castigasti me domine, & eruditus sum quasi iuuenculus indomitus. Itē eruditur per inspirationem superiorem. Vnde Threno. 1. De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me. Itē eruditur per manuductionem creaturarum. Vnde Iob cap. 35. dicitur ꝙ Deus docet nos super iumenta terræ, & super volucres cœli erudit nos. ¶ Item eruditur per reuolutionem scripturarum. vnde Actu. 22. Eruditus iuxta veritatem paternæ legis. possumus ergo dicere ꝙ duo genera personarum debent esse principaliter erudita, videlicet Doctores, & rectores. Eruditi enim debent esse doctores, vt sciant quid dicēdum est, quid tacendum. Rectores verò vt sciant quid agendum, & quid nō agendum. Ideò breuiter de talibus potest intelligi illud Dauiticum verbum psalm. 2. Et nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis terram. In quibus verbis ostendūtur tria ad quæ eruditio & sapientia est necessaria. Ista enim necessaria est, vt prudenter

B Nosipsos regulemus. Reges inqoit
Occulta cogitemus. Intelligite inquit
Subditos gubernemus. Qui iudicatis inquit terram. Erudiamur ergo
Ad regulandum nostras conditiones
Ad meditandum rerum perfectiones
Ad gubernandum subditas nationes.

¶ Primò ergo erudiamur vt debite regulemus affectus interiores, scilicet motus desideria cordis & carnis, quod ostēditur cum dicitur Reges. Ille. n. veraciter est rex, qui nouit seipsum regere, & suis passionibus imperare, & mentem & carnem rationis legibus & viribus subiugare. Iob. 19. Rex ergo es tu? tu dicis quia rex sum ego. Vide infra de rege. Ideò de homine sic moraliter erudito pōt intelligi illud Prouerb. 15. Semita vitæ super eruditum vt inclinetur de inferno nouissimo. Et notabis ꝙ homo qui se discretè vult regere, debet esse eruditus circa modum

Comestionis.
Locutionis
Conuersationis
Obseruationis.

De modo viuendi dicitur Eclesi. 31. Quam sufficiens viro erudito vinum exiguū. De modo loquēdi dicitur Prou. 26. Eruditus in verbo recipiet bona. De modo cōuersandi dicitur Ecclesi. 21. Stultus à fenestra respiciet in domum, vir autem eruditus foris stabit. De modo verò suę ꝓprię à malo obseruationis dicitur Ecclesi. 40. Vir disciplinatus & eruditus custodiet se. Sic ergo debent in se eruditi, qui alios voluerint erudire, regibus & maioribus assistere, & se dignè in moribus gubernare. Exemplo sanctorum puerorū, de quibus dicitū Dañ. 1. ꝙ ipsi erant sine vlla macula, decori forma, eruditi omni sa-

C pientia, cauti scientia, docti disciplina. Ista est ergo eruditio qua regulamus affectus interiores. Reges inquit. ¶ Secūdò dico ꝙ erudiri debemus, vt cognoscamus naturas exteriores. Intelligite inquit. Ille enim eruditus & sapiēs debet dici, qui scit cognoscere & intelligere illa quæ sunt

Agenda
Credenda
Horrenda
Amanda
Timenda.

Bona. n. opera debemus agere. Fidei articulos debemus credere. Peccata & mundi bona debemus horrere. Veritates & bona æterna debemus amare. Infernū & Dei iudicium debemus timere. psalm. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Et sic de quolibet sic intelligēte cogitante & desiderante poterit dici illud Esa. 52. Ecce intelliget seruus meus &c. Vide eam prosecutam supra vbi Eleuare. Actu. 7. Eruditus est Moyses in omni sapientia. Ista autē sapientia & intelligentia

Christi legem facit meditari
Sanctum gregem facit informari
Summum regem facit honorari.

Ista. n. Christi legē iugiter meditatū. psal. Beatus quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Ista etiam sanctū gregem. i. subditos corrigit & sectatur. Prouer. 10. Labia insti erudiūt plurimos. & Ecclesi. 7. Filij tibi sunt, erudi illos Summum regem. i. Christum. limpide contemplatur. Dañ. 12. Qui ad iustitiam erudiunt plurimos, quasi stellę in perpetuas æternitates fulgebunt. Erudiamur ergo vt cogitemus naturas secretiores vel vtiliores. ¶ Tertiò debemus erudiri vt guberne- D
mus subditos & inferiores. Qui iudicatis terrā inquit. Illi. n. qui alios habēt erudire & corrigere, debēt esse eruditi & correcti, disciplinati & ordinati Cęlum. n. & stellę quæ terram & inferiora habent regere, sunt in suis motibus & cursibus ordinatissimi, nunquam. n. deficiunt à solito cursu suo vt communiter. Sic verè charissimi illi qui alios regunt iudicant & gubernant, debent præ alijs esse eruditi, docti, disciplinati & regulati, ita ꝙ à debito cursu suo. s. à prudētia & iustitia nunquā debent aliqualiter variari, iuxta illud Sapien. 1. Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Ista tamen sunt contra multos, qui sunt similes stellis erraticis, quæ quandoque fiunt retrogradę, ita ꝙ tunc temporis ipsę perdunt sui directi vel stationarij cursus & regulę disciplinam. Sic verè multi sunt hodie iudices & prælati, qui multimodè à cursu & motu suæ ordinatę gressionis, eruditionis, prudentiæ, iustitiæ & disciplinæ retrogradi efficiuntur, quod vtiq; quandoq; facit affectio, quandoq; munerū acceptio, quādoq; odium & iracūdia, q̄nq; timor & ignauia, q̄nq; error & ignorantia. Multis. n. modis retrogradiuntur illi qui iudicant terram, à rectitudine veritatis. Nō sic ergo, sed simus eruditi vt gubernemus subditos inferiores, quia sicut dicitur Ecclesi. 37. Vir sapiens plebē suam erudit. Simus ergo eruditi, s. Subditos gubernādo. Discrete cogitādo. Nosipsos regulando. ¶ Vide supra de docere. & Ecclesiastici. 37. Vir peritus multos erudiet. & infra de instruere & informare &c.

Erumpere.

A Nota ꝙ erumpere idem est quod emanare, cito egredi, exire & apparere. Vnde erumpere idem est quod de interiori loco extra rumpere, & impetuosè procedere. Signat ergo erumpere aliquem actū violentū, celerem & promptum. Significat ergo quandoq; na

Promptam & cogentem compassionem
Promptam & ingentem promotionem
Promptam & vigentem damnationem
Promptam & rigentem malorum multiplicationem.

De passione patet de Ioseph Gene. 43. qui visis fratribus, non poterat se continere, quia erumpebant lacrymę. De promotione potest dici illud Esa. 58. Si videris nudū, operi eum &c. Sequitur. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum. De damnatione verò malorum quæ erumpit, i. quæ cito venit, dicitur Ezech. 13. Erumpere faciam spiritū tempestatum &c. De eruptione autem iniquorum in communi quæ continuè erumpunt ad nocendum, dicitur Esaiæ. 59. Oua aspidum ruperunt, telas araneæ texuerunt. Sequitur. Quod confotum est, erūpet in regulum. Et. 1. Reg. 30. dicitur. Dedit latrunculos qui erūpebant aduersus nos. Et si vis, dic ꝙ à nobis debent emanare & erumpere cuncta bona. Nam sicut

De terra erumpunt radices
De nubibus erumpunt voces
De stellis erumpunt luces
De montibus erumpunt fontes
De arboribus erumpunt flores
De floribus erumpunt fructus.
De vineis erumpunt luctus idest lachrymæ seu stillę
De abyssis erumpunt fluctus,

Sic dico ꝙ ab homine sancto & iusto erūpit radix bonæ intentionis. Oseæ. 13. Erūpet radix eius vt libani. Erumpit vox laudis & confessionis. Gal. 4. Erūpe, & clama quæ non parturis Erumpit lux honestæ conuersationis. Esaiæ. 58. Erumpet quasi mane lumen tuum. Erumpit fons sapientiæ & discretionis. Deute. 8. In cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyssi. Et Prouerb. 3. Sapientia illius eruperunt abyssi. Erumpit flos bonæ affectionis. Nume. 17. Turgentibus gemmis erūpebant flores Erumpit fructus bonæ operationis. Ezechi. 17. Erumpet in germen, & faciet fructum. Erumpit luctus, id est lacbryma compassionis. Genes. 43. Commota sunt viscera sua super fratre suo, & erumpebant lachrymę. Erumpit fluctus asperę correctionis, & malorum punitionis. Iob. 38. Conclusit ostijs mare, quando erumpebant quasi de vulua procedens &c. Sufficit de eruptione. Vide vbi Egredi & exire, & similibus.

ES. Aereus. Aeneus.

A Nota ꝙ æs est metallum rubeum, terreū, & feculētum, & pōt significare in bono, & in malo. Pōt. n. significare virum perfectū, & virum imperfectum. Potest ergo significare virum perfectum. Sicut. n. æs seu cuprum est metallum

Rubei

Rubei coloria.
Sonori clamoris.
Aurei splendoris',

Sic verè vir pfectna debet esse rubeus & igneus p amicitiã. Sonorus & canorus p eloquentiam. Aureus & fulgidus per sapientiam. Iste enim debet rubere feruenter diligendo. vnde Ezechiæ.24. Pone eam super prunas vacuam, vt incalescat, & liquefiat ęs eius. Iste ẽt debet sonara patenter prædicando, vt sic dicat illud Hieremi. 48. Cor meum ad Moab quasi Tibia ęris sonabit. Item iste debet fulgere honestè conuersando. vnde de Esdra dr̃. 1. Esdræ. 8. q ipse reportauit de babylone vasa æris fulgẽtis optimi. De tali ergo viro rubente per dilectionem, sonante per prædicationem, sulgente per honestam conuersationẽ, põt dici illud Ezec.40. Et ecce vir cuius erat species quasi species æris. In quibus verbis ostenditur q sicut æs naturaliter est

Solidũm & durabile
Fulgidum & spectabile
Fluidum & liquabile,

Sic pculdubio vir iustus debet esse solidus per constantiam & firmitatẽ. Vir inquit. Fulgidus per decentiam & honestatem. Cuius erat inquit. Fluidus per clemẽtiam & pietatem. Quasi inquit species

B ęris, quod. s. liquefit ad ignem. ¶ Primò ergo habeamus firmitatem constantissimam, quod ostenditur cum dicitur Vir. Æs .n. est metallum valde durabile, ita etiam forte & solidum, q cum instrumentis ęreis solebant antiqui colere terras, eaarcere bella & omnia sua opera facere, antequã inuentus fuit vsus ferri, sm Isido. Sic verè charissimi nos debemus esse fortes & solidi, durabiles & perseuerantes & firmi. Terram enim corporis nostri debemus colere per pœnitentiam, bella etiam contra diabolũ propter nos & propter subditos debemus mouere per audaciam & constantiam, semper etiam debemus durare per perseuerantiam, vt de nobis dicatur quod de cœlis dicitur Iob.37. Tu forsitan cum eo fabricatus es cœlos, qui solidissimi, quasi ęre fundati sunt? Et circa hæc nota q ęrea fortitudo necessaria est ad multa, videlicet

Ad resistendum tentationibus
Ad subsistendum oppressionibus
Ad assistendum operationibus
Ad insistendum orationibus.
¶ Iterum necessaria est
Ad morbos auferendum
Ad sordes abluandum
Ad carnem macerandum
Ad fidem prædicandum.

Dico.n. q per tẽpora lẽ fortitudinẽ tẽtationibus resistimus. Hie. 1. Dedi te i virũ ęreũ, & in colũnã ferreã, & præliabunt̃ aduersum te & præualere nõ poterunt. ¶ Item tribulationibus subsistimus. Ista est.n. basis & fundamentum ad omnia difficilia sustinẽdũ 2. Paral.6. Fecit Salomon basim ęneam. & Exodi.30. dicitur q in tabernaculo factæ sunt columnę ęneæ.20. cum basibus suis. ¶ Item bonis operibus assistimus. psa. Posuisti vt arcũ æreum brachia mea. ¶ Item orationibus insistimus. Vnde Nume. 27. dicitur q ibi arant thuribula ęrea. ¶ Item per istam ab infirmitatibus nos curamus. Vnde Nume.21. dicitur q per aspectum serpentis ęnei curabantur percussi à serpentibus. ¶ Item à nostris sordibus nos lauamus. vnde.3. Regum.8. dicitur q Salomon fecerat mare ęneum, in quo sacerdotes immolaturi lauabantur. Istud.n. mare significabat amaram pœnitentiam, in qua sordes vitiorum lauantur. ¶ Item carnem nostram arcemus & deuincimus vnde.2. Paralyp.4. dicitur q altare ęneum factum est in templo, in quo. s. carnales hostiæ cremabantur. & Exod.35. dicitur q ipse fecit altare æneum, & craticulam eius æneam. Tale enim altare est fortis iustus, seu cor solidum viri iusti, quod carnem concremat & comburit. ¶ Item per hanc æneam fortitudinem fidem prędicamus, & Deum benedicimus. vnde Exodi. 30. dicitur q factum est labium æneum cum base sua. Et breuiter omnes virtutes nostræ debent esse ęreæ id est perseuerantia & fortitudine communitę.4. Regũ. 25. Omnia ærea. Vnde Exodi. 27. Omnia vasa ex ære fabricabis. Ista constantia seu perseuerantia ostenditur cum dicitur Vir. quod est nomen fortitudinis & virtutis. Et ecce inquit vir. In quibus tribus verbis aduerte quod vir perfectus debet esse

Fortis ad laborandum. Vir.
Crescens ad consummandum. Et.
Promptus ad admirandum. Ecce.
Vir enim significat fortitudinem
Ecce significat promptitudinem.

Et verò designat aliquam super additam plenitudinẽ. Et.n. semper vbicunque sit, significat aliquid sequens post se, ita q propriè per et, potest significari crementum, supradditio, adiunctio & profectus ad alia bona, & superabundantia meritorum, vt sic de tali &, idest de tali cremento, & de tali profectu ad complementum perfectionis, possit dici illud Prouerb.4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum Diem. Sit ergo vir, vt de eo dicatur illud Iob. 1. Vir erat in terra Hus, nomine Iob & erat ille simplex & rectus & timẽs deũ recedens à malo, & permanens in innocẽtia sua. Habemus ergo firmitatem constantissimam. Cuius tamen contrarium est in multis, qui non sunt fortes sed debiles, dicentes illud Iob.6. Non enim fortitudo mea vt fortitudo lapidum, nec caro mea ænea est. ¶ Secundò dico q nos debemus habere honestatem intentissimam, quod ostenditur cum dicitur. Cuius species, Aes enim quando est bene politum & splendidum, valde est speciosum. speciem enim auri videtur prætendere & habere. Sic verè viri iusti & honesti quando ab omni rubigine peccati vel malę consuetudinis sunt purgati, & per maturam conuersationem limati & politi, tunc verè Deo & hominibus speciosi sunt & grati. Vndè Cañ.5. Species eius vt libani, electus vt Cedri. Aduerte tamen qđ æs valde faciliter rubiginatur, nisi sæpe oleo liniatur, vel arena fricetur, vel auro seu stagno liniatur vel deauretur. ¶ Ista enim tria conseruant æra à rubigine, scilicet

Olei linitura
Arenę fricatura
Auri deaureatura.

Sic verè charissimi, species honestatis humanę faciliter contrahit rubiginem alicuius peccati, alicuius insolentiæ, alicuius infamiæ, nisi liniatur oleo clementiæ & pietatis, nisi confricetur arena pœnitentiæ, & asperitatis, nisi etiam deauretur auro sapientiæ & fulgentissimę sanctitatis. Et ideò hypocritę qui istis tribus videntur carere, faciliter rubiginantur, & à fulgore honestæ conuersationis denigrantur. Ezech.24. Vę ciuitati sanguinum, ollę cuius rubigo in ea est. Habeamus ergo honestatem fulgentissimam. de quo.1. Macb.6. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. ¶ Tertiò debemus habere pieta- D
tem feruentissimam quod etiam potest denotari in vocabulo ęs, quasi inquit species æris. Sicut enim æs per appositionem ignis potest liquefieri, sic verè per clementiam & compassionem statim q ignis id est asperitas alienæ miseriæ nobis adiũgitur, debemus misericorditer liquefieri & resolui, & ad modum rei liquefactæ formis & figuris alienis. i. necessitatibus & miserijs aliorum benigniter applicari, dicendo cum psalm. Factum est cor meum tanquam cera liquæ. in me. ven. mei. Et Iob.38. Lapis solutus calore in æs vertitur. Multi enim sunt sicut quædam species ęris quæ difficile funditur, & multas malleationes recipit, sicut patet de ære de quo fiunt pelues, quod nec ignibus soluitur, nec malleis facile dissipatur. Sic verè charissimi multi sunt ita duri parci & auari, q nec igne diuini amoris soluuntur per clementiam & compassionem, nec malleis tribulationis superantur per contritionem. Isti potissime sunt illi qui sunt pelues ad pauperes decoquendos, scilicet impij & tyranni, quia verè tales nec pauperibus compatiuntur, nec correctionibus vel tribulationibus emendantur. Vnde Hieremi.5. Domine percussisti eos, & non doluerunt, attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam. Non sic charissimi, sed simus sicut illud æs de quo fiũt cãpanę, quæ in altis cãpanilibus ponuntur, & cum quibus gentes ad ecclesiam vocantur quod faciliter dissoluit̃ & liquescit. quia verè charissimi illi qui digni sunt & habiles, in alto gradu & statu ecclesiæ collocentur per prælationem, vt alios conuocent ad fidem per prædicationem. Tales ergo debent faciliter per cõpassionem dissolui, & per pietatem & clementiam liquefieri, dicentes illud Cañ.5. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Patet ergo charissimi q boni & perfecti viri comparantur ęri,

Quia durant per infirmitatem.
Quia fulgent per honestatem.
Quia liquescunt per pietatem.

Si vis, potes applicare figurã illam de quatuor animalibus de quibus dicitur Ezec. 1. q in ipsis erãt scintillę quasi aspectus æris candentis. Patet ergo q æs significat hominem perfectum & virtuosum. ¶ Sed adhuc dico q ęs E
potest significare hominem infectum & vitiosum. Mali enim sunt simulachra aurea & argentea & ærea, de quibus fit mentio Apocalyp. 9. Aes enim statim clamat si percutitur. Aes insuper faciliter rubigescit si non fricatur seu strigilatur. Aes liquescit si ad ignem ponitur. Aes durum est si palpatur seu si tangitur. Sic verè charissimi peccatores. Per impatientiam sunt clamosi. Per inhonestam conuersationem sunt rubiginosi. Per mala desideria sunt liquefacti-

biles,

biles, fluidi & deliciosi. Per crudelitatem & seuitiam sunt duri & rigorosi. ¶ Quod verò tales sunt clamosi & litigiosi, patet 1. Corint. 13. Factus sum velut ęs sonans, aut cymbalum tinniens. Quod verò sint rubiginosi, patet per illud Dan. 14. vbi de idolo belis dicebatur ꝙ intrinsecus erat luteus, extrinsecus ęreus. Illi.n. qui sunt idolum pictum & fictum, s. hypocritę, sunt proculdubio viles & lutei intus in conscientia, foris verò sunt ęrei in apparentia. Iob. 41. Reputabit quasi lignum putridum es. Quod etiam sint carnales & delitiosi, patet Daniel. 2. vbi de statua dicit ꝙ venter eius & fęmora ex ære erãt. Quod insuper sint crudeles & furiosi, patet Esa. 48. vbi dicitur. Scio .n. quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. De superbis igit dicitur Zac. 6. Et mõtes, mõtes ęrei. Isti .n. sunt dij aurei & ærei, qui à fatuis cultoribus .i. ab adulatoribus laudantur, sicut dicitur Dan. 5. qui tamen à Deo finaliter confringuntur. psal. Contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit. De talibus ergo personis facit diabolus vasa sua, q. scilicet de aliquibus facit ollas ad pauperes decoquendum. De aliquibus facit tubas ad iactandum & comminandum. De aliquibus facit cymbala sua ad aliorum laudes prædicandum & resonandum. De alijs autem facit arma sua ad alios puniendum & inuadendum. Goliath enim veniens contra Dauid armatus erat ęreis ocreis, & galea ærea, sicut dicitur. 1. Regum. 17. Rex etiam Roboam pro scutis aureis quæ abstulerat rex Ægypti, fecit fieri in Hierusalem scuta ęrea. ad denotandum ꝙ quia rex Ægypti diabolus, de Hierusalẽ id est de statu ecclesiæ & religionis abstulit hodie clypeos aureos id est viros perfectos, idcirco in loco ipsorũ cõstituuntur scuta ærea id est peccatores & imperfecti. Breuiter de peccatoribus potest dici illud Deuter. 28. Sit cœlum quod supra te est, æneum & terra quam calcas, ferrea. Cœlum.n. & terra ferrei sunt & ænei, quando subditi id est terra sunt ferrei id est obstinati, & quando prælati qui sunt cœlum, sunt ęrei id est rigidi & mali. Et si vis, nota ꝙ mali dicuntur ęrei, quia vitijs corrumpuntur quia malis desiderijs dissoluũtur, quia infernalibus supplicijs finaliter consumuntur. Isti dico corrumpuntur diuersis vitijs. Hieremi 6. Omnes isti principes declinantium, ambulantes fraudulenter, ęs & ferrum, vniuersi corrupti sunt. Item isti dissoluuntur peruersis desiderijs. vnde de anima peccatrice dicitur Ezech 23. Pone eam super prunas vacuam, vt liquefiat ęs eius, & confletur. Item isti consumunt in supplicijs. s. finaliter in inferno. vnde de Chaldeis .i. de demonibus dicitur 4. Regũ. 25. ꝙ ipsi transtulerunt omne ęs in babylonem id est omnem peccatorem in infernum. Vnde de peccatoribus in inferno damnandis potest dici illud Ezech. 22. Omnes isti ęs & ferrum & stanũ in medio fornacis. Patet ergo quomodo per ęs intelliguntur non solum viri virtuosi, sed etiam vitiosi.

F ¶ De ęre verò inquantum sumitur pro pecunia, notabis quod istud est ęs per elemosynam effundendum. Æs per paupertatẽ voluntariam abijciendum. Æs per deuotionem in vsus domini conuertendum, & Deo offerendum. De ęris effusione dicitur Ioan. 2. Nummulariorum effudit æs. De ęris abiectione dicitur Marci. 6. ꝙ apostoli non debebant portare ęs in Zona. De ęris oblatione dicitur Exod. 38. ꝙ ęris oblata sunt talenta. 72. milia. Quod autem per ęs quandoque intelligatur duritia peccati, & obstinatio malitiæ, patet Dan. 4. vbi de Nabuchodonosor dicit. Alligetur vinculo ferreo & ęreo. & Ecclesi. 28. dicitur de peccatore. Vinculum eius vinculum ęreũ. i. fugiet pœnitentiam, & incurret in pœnam æternam. Portę etiam inferi portę ęre nominant. Esai. 45. c. Portas ereas cõteram &c. Hæc ergo de ęs, ęneus & æreus sufficiunt.

A **Esca.** Nota ꝙ esca dicitur ab edo edis. i. comedo. Cum ergo alibi sit actum de comedere, de cibo, de pane, de manducare, epulari & similibus, hinc est qđ de esca breuiter transeũdum erit. Nota ergo breuiter ꝙ sicut supra dictum est de epulatione, in scriptura reperitur esca cunctorum, malorũ iustorum, & sanctorum.

Esca cunctorum est necessaria.
Esca malorum est deceptoria.
Esca iustorum refectoria.
Esca sanctorum saluatoria.
¶ Prima solet naturam sustentare.
Secunda solet carnales impinguare.
Tertia solet virtutes reparare.
Quarta verò solet animas delectare.

Esca cũctorũ est sobria & tẽperata. Cõstat.n. ꝙ natura non parauit mortalibus escas nimis delicatas, nec confectas nec farcitas, sed potius simplices, & nõ nimis lautas. Gen. 1. Dedi vobis omnem herbam, vt sit vobis in escam. ¶ Esca malorum est sapida, & venenata. siue.n. sint carnis gulositates, siue peccata vel iniquitates, siue diuitię vel facultates (quæ. s. omnia possunt dici escę malorum) semper tamen venenum diabolicæ deceptionis occultatur ibidem, ex quo tandem sequitur mors æterna. Ecclesi. 37. In multis escis erit infirmitas. ¶ Esca iustorũ est aspera & medicatiua, & istæ sunt escę spirituales, quæ. s. animam refocillant, & quæ medicina sunt & remedium contra peccata. 1. Corint. 10 Omnes eãdem spiritualem escam manducauerunt ¶ Esca sanctorum est vtilis & delicata, s. esca gloriæ Paradisi. de qua in psalm. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timentibus se. ¶ His igitur præmissis, dicẽdum est generaliter ꝙ inueniunt escę malę & periculosę escę esse bonæ & fructuosę. Primo enim malæ & periculosę escę possunt dici omnia illa in quibus delectãtur mali. Sicut enim B
dicit Plinius, aliqui sunt populi indorum qui escas comedunt venenosas, immo ipsum venenum est eis delectamentum & esca. sicut etiam in epistola Aristo. ad Alexandrum dicitur ꝙ puella nutrita veneno fuit ei oblata. Odoricus etiam dicit ꝙ serpẽtes sunt esca communis multis indorum populis. In partibus enim illis sunt plurimi serpentes & maximini alia verò animalia rara propter loca arentia, sterilia, & deserta. Et ideò homines necesse habent assuescere serpentes comedere, cum alia animalia non habeant, quia est regula generalis ꝙ omnis natio consueuit sibi facere escas de illis rebus & animalibus quæ in suis partibus abundant. Et inde est quod Cumani & Aquilonares comedunt equos, occidẽtes verò oues & boues, Arabes & Persę comedunt camelos, Indi Leones serpẽtes & Elephantes, Æthiopes verò Dracones ad quod scilicet alludit scriptura dicens in psalm. Tu confregisti capita Draconis, dedisti eum escam populis Æthiopum. Breuiter ergo concludo quod aliquæ sunt gentes quibus esca sunt atque cibus illa quæ de sui natura venenosa sunt & nociua. Reuera tales gentes sunt homines mali, quia scilicet isti de rebus venenosis idest inutilibus & nociuis faciunt sibi escas. Patet de luxuriosis, quorum escę sunt malę mulieres. Sapiẽ. 19. Tanquam equi deprauauerunt escam. Equi enim, luxuriosi sunt & carnales, qui loco escarum carnes, appetunt mulierũ, similes illis ęquis dionysij tyranni, quorum escę erant carnes humanæ, secundum Homerum Nume. 11. Quis dabit nobis escas carnium? Patet de gulosis etiam, quibus escę sunt venena, inquantum sunt vitiorum & criminum incentiua. Contra quos loquitur Ecclesi. 36. Oẽm escã manducabit venter, & est cibus cibo melior. Cibus dico scilicet spiritualis, cibo scilicet corporali, quia scilicet cibus spiritualis, animam nutrit, corporalis verò si superflue sumatur illam occidit. Ideò consulit sapiẽs Ecclesi. 37. dicens Noli esse auidus in omni epulatione, & nõ te effundas super omnem escam. Patet etiam in tyrannis, qui de pauperibus & egenis faciunt sibi escas, inquantum scilicet ipsorum carnes, id est ipsorum temporales substantias deuorant, rapiuntatque edunt. psalm. Deuorant plebem meam sicut escam panis. Isti enim sunt sicut Aquilæ, que de auibus innocentibus id est de pauperibus sibi & pullis suis faciunt escas. Iob. 9. Quasi Aquila volans ad escam. Item in persona pauperum dicebat Dauid in psalm. Dedisti nos sicut oues escarum, & in gentibus dispersisti nos. Patet etiam in demonibus, qui scilicet de peccatricibus animabus faciunt escas suas, inquantum scilicet in eorum corpus id est in corpus peccati & in congeriem iniquorum primo traijciuntur, & peccando comeduntur, & in fine inquantum in eorum pœnis & miserijs delectantur. Vnde Hieremi. 6. Dabo cadauer eorum in escam volatilibus cœli. Cadauer enim & morticinium animas peccatrices designant, quæ scilicet mortuæ sunt, & fœtentes & putridę coram Deo. Tales enim sunt diuitiæ, malę escę malorum, quæ scilicet bonarum escarum id est bonorum spiritualium & virtutum fastidium generant. psalm. Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Et Dei & sanctorum indignationem procurant. psal. Adhuc escę eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Et merito, quia pro certo istę sunt

In quibus scandalizamur.
Pro quibus exhæredamur.
A quibus nos confortamur.

Ab istis dico scandalizamur. 1. Corinthiorum. 8. Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem inæternum. Pro istis etiam exhæredamur. s. à gloria Paradisi. Hebre. 12.

Propter

Propter vnam eſcam perdidit Eſau primogenita. Ab iſtis nõ roboramur, nec in bono confortamur. Hebr æ.13. Optimum enim eſt gratia ſtabilire cor, nõ eſcis, quæ non profuerũt &c.
C Iſtę ergo ſunt malę eſcę & periculoſæ. ¶ Secundò dico ꝙ inueniũtur eſcę bonæ & fructuoſę, & iſtę pro certo ſignant omnia quibus boni ſpiritualiter paſcuntur, & in quibus ſpiritualiter delectantur. Et ſic dico ꝙ boni paſcuntur

Eſcis pœnitentiæ & tribulationis.
Eſcis gratiæ atque deuotionis.
Eſcis doctrinæ legis & lectionis.
Eſcis Euchariſtiæ & ſacræ refectionis.
Eſcis cœleſtis gloriæ & conſolationis.

Contritio enim & pęnitẽtia ſunt eſca laborantium Vnde illud Pſal. Cinerem tanquã panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam. Chriſtus etiam dicit per Pſal. Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerũt me aceto. Deuotio etiã & gratia ſunt eſcę incipiẽtium ſeu religioſorum & ſimpliciũ. Pſal. Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & Pullis Coruorum inuocantibus eum. Iumenta n. ſunt ſimplices & laici, Pulli verò coruorum ſunt religioſi atque clerici, magis hiſpidi & pœnitentia ſqualidi, & ad inuocandum dominum ordinati. Doctrina ſcriptura & Euchariſtia ſunt cibus proficientium. Scriptura. n. ſacra eſt illa arbor pulcherrima de qua fit mentio Dan 4. cuius rami pulcherrimi, & fructus eius nimius, & eſca vniuerſorum in eo. quia ſcilicet in iſta arbore vniuerſi ſcilicet docti & indocti, ſimplices & prouecti, diuites & egeni, maiores & paruuli inueniunt ſibi eſcam, ideſt doctrinam & ſcientiam, vnicuiq; ſm ſtatum ſuum proportionatam. Et ideò ſequitur ibidem ꝙ beſtiæ gentium habitabant ſub arbore, aues verò cęli in ramis ipſius volitabant. ad denotandum ꝙ beſtię ideſt ſimplices ſub arbore ſcripturæ quieſcunt, ſimplicem eſcam doctrinæ rudioris ſumendo, firmiter credendo, & ſimpliciter confitendo. Aues verò. i. ſubtiles & prouecti per ramos. i. per libros eius volitant ſtudendo, & diſputãdo, altiora intelligẽdo. Quia breuiter ſcriptura ſacra eſt ſicut arca Noę, vbi ſicut dicitur Gene. 6. pro nutriendis omnibus generibus animaliũ repoſita ſunt omnia genera eſcarum. vnde ibidẽ dicitur. Tolles tecum ex omnibus eſcis quæ manducari poſſunt, & comportabis apud te, & erunt tam tibi quã illis in cibum &c. Expone. Ergo bene regratiando dicit Dauid in pſal. Confitemini Deo cœli, qui dat eſcam omni carni. Vnde etiam de nubibus. i. de prædicatoribus, prælatis & doctoribus, qui ſacræ doctrinæ & ſcientiæ ſunt miniſtri, dicitur Iob. 36. Per hæc. n. iudicat populos, & dat eſcas multis mortalibus. Euchariſtia ẽt proficientium eſca eſt, panis. n. cor hois cõfortat, ne deficiat in labore. Vnde de Chriſto eſcã iſtam hominibus miniſtrante, dici põt illud 1. Mac. 9. Poſuit in ciuitate auxilia, & apparatus eſcarum. Aeterna. n. gloria eſca eſt perfectõrum & cõtemplantium. Iſta enim eſt eſca quæ datur.

Orantibus & ſupplicantibus Dei largitatem.
Sperantibus & expectantibus Dei bonitatem.
Videntibus & ſpeculantibus ſummam veritatem.
Cupientibus & deſiderantibus ſupernam vbertatem.

Datur dico Dei largitatem poſtulantibus. Pſalm. Catuli Leonum rugientes vt rapiant, & quærãt à Deo eſcam ſibi. Datur etiã Dei bonitatem ſeu pietatem ſperãtibus. Pſal. Omnia à te expectãt vt des illis eſcam in tempore. Datur inſuper ſummã veritatem ſpeculantibus. Vnde de Aquila, quæ eſt auis limpidiſsimi viſus, dicitur Iob. 39. In inacceſsis rupibus cõmoratur, inde contemplatur eſcam, & de longè oculi eius proſpiciunt. Datur nihilominus ſupernam vbertatem cupientibus & affectantibus. Pſal Facit iudicium iniuriam patiẽtibus, dat eſcã eſuriẽtibus. Eſurire. n. idẽ eſt ꝙ eſcam auidè deſiderare. Sic ergo patet quomodo inueniunt eſcę fructuoſę & eſcę pe-
D riculoſæ. vide ſupra de cibo, & alijs ſimilibus. ¶ Sed ſi vis alio modo breuiter diſtinguere, dic & nota ꝙ eſca ſeu cibus multipliciter ſignat in ſcriptura. Eſt enim

Eſca temporalis.
Eſca ſpiritalis.
Eſca ſacramentalis.
Eſca ſempiternalis.

Eſca temporalia ſignat bonorũ temporaliũ vbertatẽ. Eſca ſpiritalis ſignat virtutum & gratiarum puritatem. Eſca ſacramentalis ſignat ſanctę euchariſtiæ dignitatem. Eſca ſempiternalis ſignat bonorum ſupernalium voluptatẽ. Eſca temporalis eſt gratioſiſsima ad digerendum. Eſca ſpiritalis eſt puriſsima ad nutriendum. Eſca ſacramẽtalis eſt aptiſsima ad roborandum. Eſca ſupernalis ſeu æternalis eſt dulciſsima ad recreandum. ¶ Eſca temporalis eſt temperate ſumẽda, quia ſm ꝙ dicitur Eccleſi. 37. multis eſcis erit infirmitas. Eſca ſpiritalis. ſ. gratia & ſcientia ſeu doctrina eſt auide procuranda. Vnde. 1. Corint. 10. Omnes eandem eſcam ſpiritalem manducauerunt &c. Item eſca ſacramentalis eſt deuote ſuſcipienda. vnde Pſal. Omnia à te expectant, vt des illis eſcam in tpe. Eſca verò æternalis eſt ardẽter deſiderãda & cõſiderãda. Vñ Iob. 39. Inde inquit cõtemplat eſcã, & oculi eius de longè proſpiciũt. Eſca tẽporalis eſt vituperãda. vnde pſa. Omnẽ eſcã abominata eſt anima eorũ. Eſca ſpiritalis eſt deſiderãda pſa. Oculi oĩum in te ſperãt dñe, & tu das illis eſcã &c. Eſca ſacramẽtalis eſt reuerẽda. vnde pſal. Eſcã dedit timẽtibus ſe. Eſca ęternalis eſt affectanda, vt ſic ſimus quaſi Aquila volans ad eſcam ſicut dicitur Iob. 9. De iſtis ergo eſcis poſſet fieri magnus tractatus, ſed quia ſupra dictum eſt de cibo, & de comedere ſatis prolixe, ideò omitto cauſa breuitatis.

Eſſe. Nota de erat ſupra in titulo de Abraham, vbi ſatis A
inuenies. Nota antẽ de eſſe in generali, ꝙ iſtud verbum. ſ. eſſe quanto in locis pluribus inuenitur, tanto plura ſignificare dignoſcitur. Iſtud eſt. n. verbum anomalum, quod non ſequitur regulam aliorum. Iſtud eſt etiam verbum ſubſtantiuũ, qđ ſignat ſubſtantiam & rõnalem exiſtẽtiam ſubiectorũ. Et ideò ſm iſtã ipſius duplicem naturam poſſumus denotare duo ipſius ſignificata, vnũ. ſ. bonum, & vnũ malũ. Notemus ergo ꝙ eſſe, põt pertinere ad vitioſos, ad virtuoſos, & ad glorioſos. ¶ Primò quidem dico ꝙ eſt pertinet ad malos & vitioſos. Sicut. n. ſum, es, verbum eſt anomalum, quod regulas aliorum non ſequitur, quod nulli coniugationi ſubijcitur, quod ſingularem modũ ſeruare dinoſcitur, & qđ ẽt quandam immutabilem exiſtentiã ſignificare vr̃, quod alijs verbis ſm coniugationem aſsimilari vr̃ dedignari, ſic verè chariſsimi multi ſunt ita proteruí, inobedientes & obſtinati ꝙ alijs verbis id eſt alijs [illegible] dedignantur aſsimilari per conformitatem, regulis Dei & prælatorum nõ volũt ſubijci per obediẽtiã & humilitatẽ, nullam ẽt ſequuntur cõiugationem. i. nullam frequentant coniunctionẽ, vnitatẽ, charitatẽ, & ſocietatẽ, ſed ſunt in malo exiſtẽtes, perſeuerantes & immutabiles per obſtinationẽ & maliciæ prauitatẽ. Ideò propriẽ iſti poſſunt dici verba anomala, quia. ſ. iſti alieni ſunt à norma & iuſtitia totius diſciplinę. De talibus ergo ſolis ſingularibus obſtinatis & immutabilibus & anomalis poteſt dici illud Eccleſia. 4. Vnus eſt, & ſecundum non habet. Vbi aduerte ꝙ tales mali alijs non coniunguntur per charitatem, quia vnus eſt, i. ſingularis. Alijs non cõformantur per ſocietatẽ, quia ſecũdũ nõ habent. Alijs etiam non ſubiugantur per humilitatem, quod oſtenditur in vocabulo non. omnibus. n. contradicunt, oĩbus ſunt rebelles. Iuxta illud Hierem. 2. A ſeculo confregiſti iugum, dixiſti; non ſeruiam. Iſti ſunt ergo ſingulares ſine conformitate, vnus inquit. Solitarij ſine ſocietate, quia non habent ſecundũ. Inobedientes ſine humilitate, quia ſcilicet cuilibet dicunt, non. ¶ Dico ergo qđ iſti ſunt ſine conformitate. Vnus inquit eſt. Multi enim ſunt qui gloriantur eſſe vnus, ideſt ſingulares & partiales, ſicut ſunt ſuperbi, quia alijs non dignantur copulari vel confirmari, ſimiles illi Cępę caninę ſeu Squillæ quæ quãdo vna ſeu ſola inuenitur, ſemper eſt venenoſa, qñ verò duæ ſimul inueniuntur, tunc vtriuſque malicia tẽperat. Similes etiã ſunt illi Aui quæ dr̃ Phęnix, quæ vna & ſola eſt in natura, quæ etiam alijs Auibus in conditionibus eſt diſformis. Similes etiã ſunt vni generi margaritarũ quod dr̃ vnio, eo ꝙ vna ſemper, & nunquam duæ ſimul inueniuntur. Sic verè chariſsimi multi ſunt hodie qui ſingularitatem & vanitatem in moribus volũt ſeruare, & nulli alij ſe dignantur conformare, oĩbus. n. alijs nobiliores & meliores ſe reputant, & ideò per charitatẽ & concordiã nequaquã alter alterĩ ſe conformant. Iſti figurantur in illo Thoma Aplo, de quo dicitur Ioan. 20. ꝙ Thomas vnus de duodecim non erat cum Diſcipulis quãdo venit Ieſus. Et ideò quandiu vnus & ſolus fuit, ſibi nõ legitur Chriſtus apparuiſſe, ſed tunc qñ cum alijs eſt inuẽtus. In quibus verbis inſtruimur ꝙ illi qui ſunt Thomas, qui interpretatur Abyſſus. i. tales ſingulares qui more Abyſsi via poſſunt cognoſci vel inueſtigari, talib' dico Chriſtus non dr̃ apparere, ſed niſi ad ſocietatẽ & congregationem aliorum redierint, ipſos inuiſitatos relinquere. Nota ergo quòd tales qui conſiſtunt in tali ſingularitate & vnitate, ſunt

Frigidi ſine charitate.
Fragiles ſine firmitate.
Impij ſine pietate.

Sunt dico frigidi ſine charitate. Eccle. 4. Duo fouebuntur mutuo, vnus quomodo

Proditoris sine fidelitate. calefiet? Sunt etiam fragiles sine firmitate, faciliter enim cadunt in peccatum. Vnde Psal. Sicut vnus ex principibus cadetis. Item ipsi sunt crudeles sine pietate. Eccle. c. t. A scintilla vna augetur ignis, & ab vno doloso augetur sanguis. Tales ergo insuper sunt proditores sine fidelitate. Vnde Ioan. c. 3. Vnus ex vobis me tradet. Patet ergo q̀ isti sunt singulares sine conformitate. ¶ Item isti sunt solitarij sine societate, quia scilicet isti non habent secundum. Habere enim secundum, nihil aliud est nisi quàm habere socium. Vnde 2. Esdræ. 3. Secundo loco sedebit à Dario, & cognatus Darij vocabitur. De quo Matth. 22. Secundum verò simile est huic. quo vtique tales carere noscuntur, quia scilicet societatem & amicitiam detestantur. Apoc. c. t. Secũdum abijt. ¶ Itẽ dico q̀ isti sunt superbi sine humilitate, qd̃ ostenditur cum dicitur, non. Istud. n. vocabulum soliti sunt dicere superbi. Non. n. volunt maioribus obedire, sed eis negatiuè contradicere & contraire, dicentes, non ibo, non faciam, non dicam &c. Isti respondent sicut Ioannes Ioan. 1. cum peteretur. Tu quis es? Respondit se non esse Christum, & dixerunt. Hælias es tu? Respondit non. Propheta es tu? Respõdit non. Tales. n. negant se esse Christum & Hæliam & Prophetam. Christus. n. Græcè interpretatur vnctus, Hælias verò interpretatur robustus, Propheta autẽ interpretatur vidẽs. Quia verè isti non sunt Christus. i. vncti per pietatẽ. Non sunt Hęlias. i. robustus per firmitatem. Non sunt Prophetæ, idest occulta considerantes per prouidentiam & sagacitatẽ. Vnde tales possunt dicere illud Amos 7. Nõ sum Propheta, nec filius Prophetæ, armentarius ego sum, vellicans Sycomoros. Isti sunt ergo illi qui sunt malo modo essendi, qui scilicet in malo stabiles & firmi sunt, non in bono.

Fallaces pleni nequitia.
Tenaces pleni miseria.
Procaces sine modestia.
Sagaces sine constantia.
Loquaces pleni iactantia.
Voraces sine sufficientia.

¶ Vnde nota q̀ isti sunt, sunt dico fallacitate velati. Eccle. c. 9. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Item sunt tenacitate ligati. Eccle. 1 t. Est qui locupletatur parce agendo. Item sunt procacitate effrenati. Eccle. 20. Est odibilis qui procax est ad loquẽdum. Item sunt sagacitate seu infidelitate deprauati Eccle. 6. Est amicus socius mensę, & non permanebit in die necessitatis. Item sunt iactantia & verbositate immoderati. Prouerbio. c. 3. Est quasi diues, cum nihil habeat. Item sunt voracitate non satiati, seu cupiditate ab omni sufficientia vacuati. Prouer. c. 3. Est quasi pauper, cũ in multis diuitijs sit. Tales igitur sunt, qui in malo scilicet perseuerant & sistunt, ita q̀ cuilibet tali sic indurato & exillenti potest dici illud Esa. 48. Scio enim quia durus es tu, & neruus ferreus Ceruia tua, & frons tua ęrea. Et Exodi 7. Induratum est cor Pharaonis. Et breuiter, tales qui sic sunt, possunt dicere illud Psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. &c. & similia. vide supra de ego in malo significato, & infra de tu & vos, & in locis alijs plurimis vbi ponitur est, siue sunt, in malo significato, siue in bono. Sic ergo patet q̀ istud verbum sum es, signat quandoq́;
B malos & vitiosos. ¶ Secũdò dico q̀ quandoq́; pertinet ad bonos & virtuosos. Esse. n. signat substantiæ realitatem, & essentiæ veritatẽ, & illos signat qui sunt reales, perfecti, fortes, stabiles & firmi, existentes & perseuerantes, non hypocritæ, neque superficialiter apparentes. Quilibet ergo talis potest dicere illud Luc. 24. Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum. In quibus verbis aduerte q̀ ille qui veraciter existit, est humilis ad operandum, quia habet manus. Est agilis ad ambulandum, quia habet pedes. Est etiam stabilis ad permanendum, ideò dicit. quia ego ipse sum. Tales enim suos ostendunt effectus, ideò dicunt. Videte manus. Suos detegũt affectus, ideò dicunt. Videte pedes. Nullos incurrunt defectus, quia scilicet semper perseuerant, ideò dicunt, quia ego ipse sum. Tales enim homines veri & non ficti nihil sciunt celare, immo illa quæ in eis sunt, volunt omnibus apparere. Vnde ipsi ostendunt alijs

Quid sunt.
Quid volunt.
Quid agunt.

Dicamus ergo q̀ si volumus esse virtuosi, reales & existẽtes, nos debemus habere virtuosos effectus, quod ostenditur cum dicitur. Videte inquit manus meas. Per manus. n. intelligitur virtus operatiua, quã pro certo quilibet debet habere, si tamen veram & realem existentiam cupiat obtinere. Idola enim non habent verum esse sed fictum, & ideò non habẽt virtutem operatiuam, quia scilicet nihil possunt facere, iuxta illud quod dicitur in Psal. Manus habent, & non palpabunt. Talibus etiam dicitur Esa. 41. Bene autem aut malè si potestis facite. Sic verè charissimi multi sunt hodie Idolum, idest similitudo hominis, & nõ homo, sicut sunt multi qui habent apparentiã, non existentiam, videlicet ficti & hypocritæ, quia verè tales carẽt virtute operandi & bonum faciendi, & ideò isti non propriè sunt, immo quasi sunt. Similes enim sunt Ficarijs qui sunt monstra humanam speciem habentia, non tamen existentia, quia quamuis homines esse videantur exterius in figura, constat tamen q̀ non sunt homines in natura. Opera. n. humana nõ faciunt, nec ratione vtuntur, immo propriè bestię sunt, & bestialiter operãtur. Sic verè charissimi tales nõ sunt homines, sed quasi homines, quia. s. quamuis isti habeant apparentiam, nõ tamen habent existẽtiam. Quia breuiter isti opera rationabilia non faciunt, sed more bestiarum opera bestialia irrationabilia & carnalia operãtur & agunt. Vnde de talibus potest dici illud quod dictum est de cęco natu Ioan. 9. quia alij dicebant, quia hic est. alij verò dicebant, non, sed similis eius est. Non sic ergo, sed habeamus manus idest virtutem bene operandi & faciendi, vt sic dicamus illud Cant. 5. Manus meæ stillauerunt myrrham. Dico ergo q̀ nos debemus habere virtuosos effectus. Manus inquit Vide infra de manu. ¶ Insuper dico q̀ nos debemus habere laudabiles affectus, quod ostẽditur cum dicitur. Videte pedes meos. Per pedes enim affectiones intelliguntur, quia secundum Augu. Pes meus, affectus meus, & eo feror quocunq́; feror. Et nota sicut ad naturalẽ hominis existentiam requiritur q̀ habeat pedes, quibus ambulet, sic ad moralem perfectionem requiritur q̀ habeat affectus, quibus desideret. Habeat ergo pedes, non scilicet vnum, sed duos, q̀a scilicet duæ naturæ corporales ceteris nobiliores, videlicet natura hominis, & natura auis, non vni pedi, nec tribus, nec quattuor, sed tantum duobus innituntur. Sic verè charissimi illi qui sunt homines idest personæ ratione vtentes, illi etiam qui sunt aues, idest per contemplationem sursum in cœlestibus habitantes, proculdubio duobus pedibus debẽt muniri, quia scilicet duas principales affectiones debẽt habere, vnam scilicet quæ ad Deum erigatur, aliam quæ ad proximum dirigatur. Vnam per quam sursum cęlestia contẽplentur, aliam per quam infertus in temporalibus gubernentur. Est enim genus Aquilæ secundum Plini. quæ vnum pedẽ habet clausum more auis natatilis, quo natat & vadit per aquam, alium verò habet diuisum & apertũ more auis rapacis, cũ quo rapit & accipit prædã suam. Sic verè charissimi viri perfecti duobus pedibus. i. duabus affectionibus vtuntur, vna spũali, alia tpali. Vna contẽplatiua, alia actiua. Vna est tpalis quæ clauditur, alia spiritualis quæ aperitur. Vna est qua se dirigunt in aquis deuotionis, alia est qua gradiuntur ad laborẽ operationis. Et istud potissimè pertinet ad Prælatos, qui debent habere vtrunq́; pedem. i. vtranq́; vitam. s. actiuam & contemplatiuam. Figurati in illo Angelo Apoc. 10. qui posuit pedũ suum dextrum super mare, sinistrũ verò super terram. Prælatus. n. dicitur Angelus, quia scilicet iste debet esse totus Angelicus & cœlestis. Malac. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, quia Angelus dñi exercituum est. Iste ergo vnum pedem ponit in aqua, alium in terra, quia. s. dextrum pedẽ. i. affectũ spiritualem debet ad mare. i. ad Paradisi opulentiam extendere per deuotionem, sinistrum verò. i. affectum tpalem debet ad terrã. i. ad regimen terrenorũ dilatare per bonum exercitium & operationem. Habeamus ergo pedes. i. laudabiles affectus, si nos volumus esse stabiles. i. perseuerantes. Iuxta illud Eccle. 26. Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Neæ. 9. Non sunt attriti pedes eorum. Et in Psal. Stãtes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Quamuis proculdubio multi possunt dicere illud Psal. Mei autem pœnè moti sunt pedes, pęnè effusi sunt gressus mei. Sed pro certo remedium ponitur alibi in Psal. vbi dicitur. Si dicebã motus est pes meus, misericordia tua domine adiuuabat me. Et possumus notare q̀ isti pedes nostri

Sunt lauandi.
Sunt vngendi.
Sunt stringendi.
Sunt tegendi.

Sunt dico lauandi per lacbrymationem. Gene. c. 9. Lauate pedes vestros, & requiescite sub arbore. Et Leuitic. 1. Intestina & pedes lauabunt. Item sunt vngendi per compassionem.

fidnem. Vnde Ioã. 12. dicitur ꝙ Maria vnxit pedes Iesu. Item sunt stringendi per inanis gloriæ escussionem. Luc. 9. Excutite puluerem de pedibus vestris. Item sunt tegendi & celandi per discretę custodię absconsionem & tuitionem Exod. 12. Calceaméta habebitis in pedibus vestris. Debemus ergo ha-
C bere laudabiles affectus. Videte inquit pedes meos. ¶ Adhuc dico ꝙ si moraliter esse & existere volumus, oportet nos cauere à vitiosis defectibus, quia scilicet nos semper debemus in bonis perseuerare, non deficere nec cessare, quod ostenditur cum dicitur. Ego ipse sum. Istud.n. verbum sum, quod est præsentis temporis, signat veram existentiam & perseuerantiam. Alia.n. tempora, s. præterita vel futura semper denotant mihi aliquem fluxum, aliquem defectum, aliquam distátiam, aliquem transitum seu motum, sicut cum dicitur. Fui, erã, erõ Solum verò præsens tépus veram & realem existentiam designat. Ideò dicit. Quia ego ipse sum. Et ideò cuius essentiã non nouit præteritum vel futurum, suam continuã essentiam per verbum præsentis temporis declarauit Exod. 3. vbi dicit. Ego sum qui sum. Sic dices eis. Qui est, misit me ad vos Dicat ergo quilibet illud prædictum. Ego ipse sum. Et notemus ꝙ nos debemus esse stabiles & principaliter perseuerantes, & hoc principaliter in sex conditionibus scilicet in

Perfectione.
Locutione.
Dilectione.
Fidelitate.
Humilitate.
Tranquillitate.

Simus ergo stabiles in perfectione, & perseueremus in bono, dicentes illud 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius semper in me manet. Quod est contra leues & instabiles, qui modo sunt, modo nõ sunt, quia. s. si bene facere incipiunt, statũ desistunt & desinũt. Iuxta illud Sap. 5. Sic & nos nati continuò desiuimus esse, & nullum quidem virtutis signum valuimus ostédere Similes Pisci qui dicitur Ephimera, qui moritur eodé die quo nascitur. ita ꝙ isti possunt dicere illud Iob. 10. Fuissem quasi nõ essem, de vtero translatus ad tumulum. Isti.n. in vita morali non perseuerant, quia statim quando viuere per gratiam incipiunt, per peccatum moriuntur & deficiunt, quia si de vtero mundi vel carnis per gratiam quandoq; egrediuntur, statim ad tumulum bonorum téporalium per auaritiam transferuntur, vel statim per peccata moriuntur, & in tumulo malarum cõsuetudinum inuoluuntur. Ideò de talibus bene potest dici illud Eccl. 44. Perierunt quasi qui non fuerunt, & nati sunt quasi non nati. ¶ Iterum simus stabiles & perseuerãtes in locutione. habeamus scilicet verba vera stabilia & firma, iuxta illud Mat. 5. Sit sermo vester. est est, non non. & ista habebat Apostolus 2. Corin. 1. dicens. Sermo noster qui fuit apud vos, non fuit in illo, est & non, sed est in illo fuit. Iterum simus perseuerãtes in dilectione, iuxta illud Sen. Sic diligamus quasi desinere non liceat. Quod est contra multos qui non diligunt verè, sed fictè, non in aduersitate, sed tantum in prosperitate. De quibus dicitur Ecclesi. 6. Est amicus socius mensę, & non permanebit in die necessitatis. Item simus perseuerãtes in fidelitate, vt de nobis dicatur quod de Moyse dicitur Nume. 12. At non talis seruus meus Moyses, qui in tota domo mea fidelissimus est. ¶ Item simus perseuerantes in humilitate Item non simus sicut multi qui quandiu sunt pauperes, valde sunt humiles, statim verò quando diuites fiunt, vel quando ad aliquam dignitatem ascendunt, præ alijs sunt superbi, sicut apparuit de Saule. Simus igitur sicut Apostolus, qui dicebat 1. Cor. 15. Ego sum minimus Apostolorum, qui nõ sum dignus vocari Apostolus. ¶ Ité simus perseuerantes in tranquillitate & stabilitate, quia siue succedant prospera siue aduersa, semper debemus esse solidi & tráquilli. Non enim debemus propter casus fortuitos esse alij & alij, sed semper ijdem & ipsi, vt sic nobis possit dici illud Psal. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Similes Cœlo, quod quamuis continuè voluatur & moueatur, nunquam tamen propter hoc sua essentia variatur, immo semper eadem reperiť. Sic & nos debemus esse, dicentes illud Iob. 19. Quem visurus sum ego ipse, & non alius. Et sic ergo patet ꝙ si nos veraciter esse volumus, necesse est ꝙ caueamus defectus vitiosos, ꝙ habeamus affectus virtuosos, ꝙ producamus effe-
D ctus seriosos & fructuosos. ¶ Sed adhuc nota ꝙ cum duplex sit esse, scilicet substantiale, & accidentale, quorũ primum est permanens & fixum, aliud verò trãsitorium, & debile, & ineptum, sic verè duo sunt esse moralia scilicet substantiale & permanens, quod pertinet ad bonos, accidentale & trãsiens, quod pertinet ad malos. Et ideò possumus notare ꝙ tria sunt genera hominum qui propriè possunt dici non existere vel non esse, qui scilicet non habent perseuerantiam in bono, nec permanentiam virtuosam, qui scilicet non habét esse verũ & substãtiale, sed esse fictũ & accidentale. Et isti pro certo sunt

Nugacis amicitiæ sectatores.
Fallacis apparentiæ professores.
Fugacis opulentiæ possessores.
¶ Primi sunt amici mundani
Secundi sunt hypocritæ vani
Tertij sunt diuites insani.
¶ Primi carent durabili dilectione.
Secundi carent durabili perfectione.
Tertij carent durabili possessione.

Primi ergo qui dicunť non esse, sunt nugacis amicitiæ sectatores, s. amici mundani. Isti enim non habent permanentem existentiam, quia. s. nũ quã in amicitia perseuerant. Si.n. hodie sunt amici, in crastino sunt inimici. Amici.n. sunt dum durant prospera, inimici verò sunt dum veniunt aduersa. Isti.n. similes sunt Muscis & Locustis, quę sunt in æstate quãdo terra solet esse munita fructibus, in hyeme verò deficiunt omnes. In verè enim quando virent flores, folia generantur, in autumno verò adueniente frigore, moriuntur. Sic verè falsi & mundani amici in verè & in æstate, idest in prosperitatis tempore, quãdo fructus & lucra possunt inuenire, ipsi pro certo

Tunc sunt.
Tunc durant.
Tunc perseuerant.

Sed proculdubio si æstas illa transiuerit, si tempus prosperitatis defecerit, si frigus aduersitatis aduenerit, tãc certè desinunt esse, tunc non inueniuntur, sed absconduntur, tunc non accedunt, sed recedũt. Istud bene apparuit in Petro, qui semper fuit amicus domini quousque venit ad aduersitatem scilicet cum diceretur ei. tu ex discipulis eius es? ipse.n. tunc ꝗ cito & statim desijt esse, dicens. O homo non sum. De quibus dicitur Ezech. 13. Non est paries, & non sunt qui liniunt eum. Statim.n. vt paries. i. mortalis homo desinit esse, & perdit esse prosperitatis & status sui, statim pro certo illi qui liniebant eum, qui applaudebant ei. s. adulatores & falsi amici incipiunt non esse. Hiere. 31. & Matt. 2. Rachel plorans filios suos noluit consolari, quia non sunt. Isti ergo dicũtur non esse, quia scilicet sunt nugacis amicitiæ sectatores. ¶ Sunt alij E
qui possunt dici non esse, qui. s. sunt fallacis apparentiæ professores. s. hypocritæ. Isti.n. videntur esse, & non sunt. tales.n. non habét esse permanens, sed transitorium & transcurrens, quia quãuis aliquandiu perseuerent in sua ficta essentia, istud tñ durare nõ põt, quia vt cõuer, prauitas istorum manifestatur, & sic tota sua ficta existentia euanescit. Sicut.n. dicit Sen. Nihil quod simulatum & fictum est, potest esse diuturnum. Ideò talibus dicitur illud Esa. 41. Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod non est. Ité isti sunt sicut Poma quę nascũtur circa lacum Asphalti, vbi dudum fuit ciuitas Sodomorum, quæ habent apparentiam, sed non exist étiam, sunt.n. exterius pulcberrima, interius autem sunt fauillosa & cinerea. quia verè tales habent apparentiam, non exist étiam, formositatem, non bonitatem, honestatem, nõ sanctitatem. Contra quos loquitur Chrys. O hypocrita inquit, aut appare qđ es, aut esto quod appares. Isti ergo sunt fallacis apparentiæ professores. ¶ Sunt tertij qui dicuntur non esse, qui sunt fu- F
gacis opulentiæ possessores. Et isti sunt mali diuites, qui exaltantur subito, subito pereunt & deprimũtur, modo sunt, modo non sunt. Isti enim sunt similes illis Torrentibus qui per aggregationem aquarum plurimarum subito crescunt, sed æstate & siccitate adueniente amplius non sunt, immo esse desinunt & desistũt. Sic verè tales per aggregationem aquarum, idest diuitiarum efficiuntur potentes & magni, sed tandem æstate & feruore mortis vrgente, ita subito pereunt, ꝙ non possunt amplius inueniri. Psal. Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut Cedros libani, transiui, & ecce non erat, quæsiui, & non est inuentus locus eius. Isti figurãtur in Hędera Ionæ, quæ subito super caput eius exorta fuit, & subito siccata perijt. Figurantur etiam in illa bestia quæ portabat mulierem ebriam sanguine martyrũ Iesu, quæ erat ornata auro & argento, & lapide precioso. De qua tamen dicitur Apoc. 17. Ego tibi dicam sacramétum mulieris, est bestia quæ portat eam. Bestia quam vidisti, fuit & non est, & ascensura est de Abysso, & in interitum vadit. Bestia enim ista signat tales malos homines peruersos & bestiales, more bestiæ de futuris non cogitantes, & de sanguine martyrum

Iesu.i. de rapinis pauperum suas mulieres inebriantes & replentes, ipsasque auro & argento & lapide precioso parantes & ornantes. quia verè tales subito in interitum mortis & Inferni ruunt & vadunt. Ita q̃ de eis potest dici. Fuerũt & non sunt. Bestia inquam quam vidisti, fuit, & non est. Ezec. 17. Ad nihilum deducta es, & nõ eris vsque in perpetuum. Patet ergo q̃ tria sunt genera hoium quæ non habent esse durabile. s.

Diuites inhumani.	Sic ergo patet quomodo
Hypocritę vani.	esse refert ad viros inutiles & vitiosos, & ad vi-
Amici mundani.	

G ros laudabiles & virtuosos. Et hoc est secũdum. ¶ Tertiò verò dico q̃ esse pertinet ad sanctos mirabiles & gloriosos. s. ad Deum & ad Angelos, & ad bonos. Isti.n. propriè sunt, quia ab existẽtia suæ beatitudinis nunquam perpetuò cadere possunt. Vnde de sanctis & beatis dicitur Apoca. 7. Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, & vnde venerũt? Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, ideò sunt ante thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte. De Angelis etiam potest dici illud Apoc. 14. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, sine macula sunt ante thronum Dei. & Apoca. 1. dicitur Angeli sunt. De Deo verò dicitur q̃ ipse propriè est, & nullus alius pręter ipsum. Esa. 43. Ego sum, ego sum dominus &c. Vide supra de Ego, & vbi de essentia exponitur illa auctoritas. Ego sum qui sum. De Deo enim propriè non dicitur fuit vel erit, sed semper est, quia verè æternitas & essentia summa non nouit præteritum neque futurum, immo est tota simul, tota præsens, præterita & omnia futura considerat in præsenti, & ideò dicit est, quia istud verbum significat rei existẽtiam, rei præsentiam, rei quantitatem. Sicut.n. videmus q̃ corpora cęlestia semper sunt, & nunquam deficiunt nec corrumpuntur, immo in suis proprietatibus perpetuò persenerãt, (nam licet cœlum qñq; operitur, ita q̃ quo ad apparẽtiam videatur aliqualiter se immutare, semper tñ in se corruptibile & immutabile perseuerat,) sic verè charissimi Deus qnãuis in assumpta carne videatur nubibus, i. purissimis Virginis visceribus vel Sacratissimis humanis carnibus inuolutus, propter quod quantum ad apparentiam aliquam mutabilitatem habere visus fuerit, nullam tñ commutationem corruptionẽ vel alienationem habuit, quantum est in rei veritate, immo sub nube humanitatis semper vł diuinitas existens & immobilis latitare. Est inquit. Ideò de isto põt dici illud Ioan. 6. Hic est verè Propheta qui venturus est in mundum. Si ergo quæritur

Quis est	Ad oĩa possumus respondere per est. Si er-
Quantus est	go quęritur Quis est, potest respondere &
Qualis est	dicere illud Exo. 3. Ego sum qui sum. Qui
Vbi est	est, misit me ad vos. Eccle. 20. Est qui mul-
Vnde est,	ta redimat precio modico. Prouerb. 13. Est

quasi diues, cum nihil habeat, & est quasi pauper, cum in diuitijs sit. Item si quæratur Quantus, potest dici illud Iob. 11. Excelsior cœlo est, & quid facies? profundior Inferno est, & vnde cognosces? longior terra mensura eius, & latior mari. Item si quæratur Qualis est, potest respondere & dicere. Bonus est. Thren. 3. Misericors est. Deut. 4. Iustus est 2. Paral. 12. Item si quæratur Vbi est, pro certo ipse poterit respondere illud Esa 65. Cœlum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorũ. Item possumus & nos tibi dicere illud Psal. Si ascendero in Cœlum, tu illic es, si descendero in Infernum, ades Si quæratur Vnde est, ad hoc potest dici illud Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquitur, qui de Cœlo venit, super omnes est. Illud est, pro certo est cõtra multos mutabiles, instabiles, diuisibiles, corruptibiles, fragiles & destructibiles, qui propriè loquendo non sunt, quia. s. non habent aliquam existentiam firmitatis, nec perseuerantiæ nec virtutis, quia. s. ad modicum impulsum tentationis de esse in non esse, de gratia in peccatum, de virtute in vitium conuertũtur, & tales ideò non sunt, & ideò ipsi possunt dicere illud Sap. 5. Nos autem vt nati sumus, continuò desinimus esse. Sicut enim videmus q̃ nix habet debilissimam existentiam, quia. s. ad modicum calorem dissoluitur & de ãnit esse, sic verè multi sunt qui habent debilissimam existentiam in moribus suis, sicut hypocritæ & falsi amici & leues, instabiles & variabiles personæ, quæ. s. ad modicum calorem. i. ad modicam displicẽtiam & tentationẽ & occasionem resoluuntur & desinunt esse, quod potissimè verum est de falsis aduocatis, qui non habent aliquam firmitatem, similes linguę staterę, quę nihil habet de stabilitate, quia scilicet modo pendet ad vnam partem quandiu nihil ponitur ad aliam, statim verò cum pondus ponitur ad alteram, se declinabit ad partẽ oppositam. Sic verè multi sunt tales, qui non perseuerant cum vna persona quamuis ei promiserint, quia si alia pars magis offert de põdere pecuniæ, dimissa prima parte ad aliã se conuertũt. Tales ergo non sunt, & ideò talibus hypocritis & talibus falsis amicis oibus duplicibus & fictis adulatoribus & aduocatis põt dici illud Esa. 41. Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrũ ex eo qđ non est. Sic ergo quilibet talis põt cum Petro dicere illud Luc. 22. O homo non sum. Hypocrita enim & falsus amicus apparet, & non est. & ideò dicitur Ioan. 9. Alij dicebant q̃ hic est, alij dicebant q̃ hic non est, similis enim eius est. Charissimi sic non Christus, quia reuera ipse habuit existentiam veritatis, stabilitatis & firmitatis, & potissimè quantum ad diuinitatem, quia verè ipse est æternitas, diuinitas, & incõmutabilitas. Est inquit. Ideò de isto potest dici illud Matth. 27. Hic est Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Et aduertamus q̃ istud est, significat essentiam vt dictum est. Præsentiam, quia est præsentis temporis. Singularitatem, quia est verbum anomalum. Generalitatẽ quia omnibus rebus indifferenter conuenit esse. Omnia enim conueniunt in essendo. & ideò pro certo charissimi tales proprietates habet propriè Deus, & etiam quilibet Ecclesiasticus debet habere, sicut patet in auctoritate prædicta. Competenter enim significat sicut dictum est, præsentiam, & ideò dicitur est. Anomalitatem, ideò dicitur Rex. Et dicamus q̃ exemplo Dei ista debent nobis moraliter inesse. Sit ergo in nobis

Amicitiæ præsentatio.	Habeat igitur quili-
Patientiæ sustentatio.	bet Prælatus vel Ec-
Singularitas perfectionis.	clesiasticus amicitiæ
Generalitas affectionis.	fidelitatẽ quo ad pe-

ritiam, quia debet esse hic, quod est pronomen demonstratiuum. Habeat patientiæ sustentationem, quod notatur in hoc verbo est, quod significat existentiam, quæ ad accidentia recipienda patiens est & parata. Habeat perfectionis singularitatem quo ad vitam, quia debet esse Nazarenus. Habeat affectionis generalitatem, quia debet esse Rex. Nã sine acceptione personarum debet generaliter iudicare. ¶ Primò dico q̃ H debemus habere exemplo Dei amicitiæ iuuamẽtum. Hic inquit. quia sicut hoc pronomen, hic, est demonstratiuũ, & rem promptam & præsentem signat, sic verè quilibet vir perfectus, & maximè Pręlatus, semper se debet promptum & pręsentem exhibere alijs ad iuuandum & consolandum, ad instruendum & corrigendum, ad subueniendum & succurrendum. De tali ad, potest dici illud Iob. 39. Vbicunque cadauer fuerit, statim adest. & sic pro certo facit Deus. Ideò de ipso dicit Ambro. in lib. de Virginibus. Omnia inquit Christus est. Si caro impugnat, victor est, si febribus ęstuas, fons est, si grauaris iniquitate, iustitia est, si auxilio indiges, virtus est, si mortem times, vita est. Hæc Ambro. Ista est adiutoria Christi præsentia, & ostenditur cum dicitur Hic, quia hoc pronomen hic demonstratiuum est. Adhuc notandum quòd nos debemus modis prædictis nos præsentare & demonstrare, vt de quolibet dicatur illud Luc. 23. Verè hic homo iustus erat. Vbi nota q̃ huius præsentiam admittere debet communis fidelitas in affectu. Verè. Benignitas in aspectu. Homo. Soliditas in affectu. Iustus. Homo est animal naturaliter mansuetum. Sed pro certo charissimi tales hic non sunt hodie multi, quia verè charissimi pauci sunt hodie qui habent veritatem amicitiæ, & qui se velint alijs in necessitatibus præsentare. Hodie homines non se præsentant in necessitate, sed in prosperitate, non ad subueniẽdum, sed ad accipiendum, non ad adiutorium, sed ad beneficium, sicut omnia patent de falsis amicis, qui ad accipiendum habẽt manus apertas, ad dandum clausas, contra doctrinam sapientis Ecclesia. 4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Patet & in alijs Ecclesiasticis, qui nunquam sunt præsentes in Ecclesijs seruiẽdo, sed optime ad accipiendum fructus. Tales ergo non sunt hic, quia non sunt pronomen demonstratiuum. Quilibet enim talis quando creditur esse hic, idest bonus & iustus in necessitate, pro certo ipse est alius scilicet duplex, falsus, diuisibilis & variabilis & inconstans. Similis cuidam animali quod dicitur Hyena, quod immutat sexum secundum Plini. & Isido. quia scilicet inuenitur vno tẽpore sexus masculini, alio tpe inuenit sexus fœminei. Sic verè charissimi tales mutant sexum. i. conditionem, quia verè qñ in tẽpore necessitatis & aduersitatis quis credit eos inuenire

inuenire masculos.i. bonos & legales, amicos & constantes, ipse pro certo inuenit eos fœmellas.i.variabiles & vanos. Talis ergo non est hic, & ideò de tali cuilibet potest dici illud Ioan.18. Non húc, sed Barrabam. Erat.n.Barrabas latro. Nó sic charissimi, quia ipse in assumpta carne cum hominibus conuersatus, exhibuit nobis amicitiæ iuuamentum. Quia benè omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. Marc.7. Fuit hic, quod est pronomen demonstratiuum, quia sic nobis in nostris necessitatibus adiutorem pijssimum demonstrauit, maximè dico in isto in carnem aduentu. 1.Paral.11. Hic stetit in medio agri, & defendit eum. Ad denotádum q prælatus debet ditioni suæ commissos, ab omni infestatione tam temporali quam spiritnali vtcunque poterit defendere. Ioan.9. Bonus

I pastor animam suam dat pro ouibus suis. ¶ Secundò dico qđ nos debemus habere patientiæ sustentationé. Est inquit. Istud enim verbum. Sum es est, sicut dictum est, significat existentiam & firmitatem, eo q ipsa est fundamentum omnium accidentium cæterorum. Nam quamuis accidétia mutentur & varientur, semper tamen manet essentia & perseuerat. Reuera charissimi talis essentia est virtus patientiæ & constátiæ quádo est perfecta, quia verè ista debet in perfectis & ecclesiasticis esse tanta, q omnia accidentia cæterorum tribulationum & tentationum sine sui corruptione & mutatione æquanimiter tolleret, quod ostenditur cum dicitur, Est, quia nunquam debet in eis desinere patientiæ & constantiæ firmitas. psal. Tu autem idé ipse es &c. vt supra. Et talem essentiam non habent hodie multi. Vnde possumus notare q peccatores desinút esse per auaritiam, per inconstantiam, per imprudentiam. Per auaritiam ergo. vnde dicitur Iob.9. Terra data est in manibus impij. q si ille non est, quis ergo est? quasi diceret. Illi qui habent terram per auaritiam, non sunt propriè per existentiam. Item alij desinunt esse per incóstantiam, sicut falsi amici, de quibus in psal. Transiui, & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Ecclesi.6. Est amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis. Item mali desinunt esse per imprudentiam. Ideò dicitur Esa.27. Nó est populus sapiens, ideò non miserebitur eius qui fecit eum. Tales ergo qui perseuerátiæ constantiam & essentiam non habent, sunt similes vitro, vitrum.n. cum sit splendidum & clarum, habet tamen debilissimam existentiam, quia non potest aliquantulum percuti quin frangatur & quin resonet & tinniat atq; clamet. Sic verè multi sunt q quáuis videantur boni & clari, lucidi atque sancti, quando tamen tanguntur per correctionem vel reprehensionem à Deo vel prælato, ipsi pro certo nequeunt sustinere, immo statim franguntur, statim per impatientiam & desperationem incipiunt recalcitrare, & per murmurationem & detractionem sonare. Talis propriè non est, de eo.n. potest dici illud Ioan.9. Non est hic homo à Deo. Non sic charissimi non,

K sed habeamus patientiæ forte fundamétú. Est inquit. ¶ Tertiò dico q tu debes habere excellentissimi moris paramentum, quia tu debes esse exéplo Christi Nazarenus i. floridus. Istud .n. verbum est, est verbum anomalum, quia non sequitur regulam aliorum verborum. est etiam singularis numeri, & ex hoc datur intelligi q ecclesiasticus & maximè prçlatus debet habere excellentiam morú & perfectionum. debet itaq; habere eminentiam & singularitatem vitæ pariter & sanctitatem. Debet esse anomalus.i. à regulis aliorum super excellere. & ideò de hominis singularitate dicitur illud Ecclesi. 4. Vnus est, & secundum non habet. & hoc ostéditur cum dicitur Nazarenus, quia Nazarenus interpretatur virgultú, floridus, custodiens, separatus, mundus, sanctus, vinctus, cósecratus. quia re vera charissimi nos debemus esse virgultum. q dicitur à viriditate per honestatis apparentiam, floridi, per sanctitatis redolentiam, custodes. s. & regere per pastoralem diligentiam, separati. s. à conditionibus aliorum, mundi per purgatam conscientiam, sancti per mandatorum Dei obseruantiam, vncti p dulcissimam locutionem, consecrati per dignissimam vocationem, & sic erimus Nazarei, singulares, anomali, perfecti, & sic de nobis dicetur illud Threñ. 4. Candidi facti sunt Nazarei eius. Sequitur. Candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores. & talis pro certo fuit Christus in carne, & ideò Nazarens dicitur Matthæi. 21. Hic est Iesus propheta à Nazareth galilææ. Et pro certo charissimi, ista hodie sunt contra multos, quia verè multi sunt hodie in seculo & in claustro, qui non debent dici Nazarei, sed Iebusi, idest non florentes, sed fœtidi, non alios custodiétes, sed suffodientes, non ab alijs separati, sed communibus vitijs inquinati, non vncti, non consecrati sicut Christus. De istis potest dici illud Actu.24. Inuenimus hunc hominem pestiferum & concitantem seditiones, & auctorem seditionis sectæ Nazarenorum. Non sic charissimi, sed habeamus excellentissimi moris paramentum Nazarenus inquit. exemplo q; Christi, qui fuit excellens & singularis perfectionis. In perfectionis sanctitate, in discretionis claritate, in conditionis puritate, nec etiá ipse habet aliquem similé nec parem. Vnde ipse est sicut phœnix, quæ est auis vnica & singularis, nullum habens comparé aut consimilem in natura. psal. Quis similis est tui in dijs domine? non est ƒm opera tua. Et ideò de eo potest dicere illud Deut.6. Deus vnus est. Habuit ergo excellentiæ singularita-

tem. Nazarenus. ¶ Quartò dico q iste habuit præsidentiæ iustam æquitatem, quia rex Iudæorum. Charissimi istud verbú est, est generalissimç significationis, omnibus.n. rebus potest competere, & de rebus omnibus prædicari & applicari, oía enim participant essentiam & esse, cuiuscunq; conditionis existát. Reuera charissimi tale verbum debet esse prælatus, quia iste debet se generaliter & çqualiter ad omnia habere, & sine acceptione personarum omnibus suis subditis se communicare, & omnibus çqualiter ƒm merita personarú, & ƒm proportioné, & correctionem iustè & debite dilatare. & de tali prælato dici potest quod de Deo dicitur Sap.6. Aequaliter est cura illi de omnibus. Talis.n. Deus est. quia sicut dicitur Actu. 10. In veritate comperi, quia non est acceptio personarum apud Deum. Tales.n. debent esse ecclesiastici, maximè prælati, iudices, principes & rectores, sicut præcipitur Deute.1. Siue ciuis sit ille siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. quod ostéditur cum dicitur Rex. Rex.n. dicitur à regédo, eo q omnes suos subditos debet çquè regere, & generaliter debet ad omnes suú prouidú regimé dilatare. Et de hoc Eze. 37. Vnus erit oíbus imperans. Et nota q prælatus potissime debet imperare, & comparari regi apum, qui summam habet mansuetudinem, & sine acceptione omnes æqualiter regit. Applica de rege apum quicquid volueris. Sed verè ista sunt cótra multos, qui verè non sunt sicut reges apum per benignitatem, máfuetudiné & clemétiam ac çquitaté, immo sicut rex auium per crudelitaté & iniquitaté, per superbiam & vanitaté. Dic de Aquila cótra infideles prælatos, principes, iudices & rectores sicut volueris. Et ita possunt dicere subditi illud Dañ.3. Tradidisti nos in manus inimicorum pessimorum, præuaricatorúque & regi iniusto & pessimo. Rex.n. iniustus est crudelis, raptor, & personarum acceptor, qui non expedit & promouet nisi notos, familiares & compatriotas. Præuaricatores.n. iniqui & mali sunt talium coadiutores & officiales & aduocati. Applica quicquid volueris de acceptione psonarum. Non sic charissimi, non sed habeat quilibet ecclesiasticus, & maximè prælatus, exemplo Christi videlicet,

Præsidentiæ iustam æqualitatem.
Excellétiæ singularitatem.
Patientiæ fortem firmitatem.
Amicitiæ promptam charitatem.

Et sic cuilibet diceƒ est. Ista n. sunt quatuor mébra auctoritatis. Et sic erimus conformes Deo Christo, quia sicut dictú est habuit veram & realem existentiam quantum ad diuinitatem, quia verè ipse fuit æternitas diuinitas & incommutabilis quod ostenditur cum dicitur est. Ista ergo de est, esse, essentia, gratia breuitatis sufficiant.

Aestas.

Est tempus anni calidú, & in quo sol est nobis A ppinquior & vicinior. Cú ergo çstas plures habeat proprietates, possumus aduertere q ƒm diuersas conditiones potest diuersa significare. Vnde breuiter possumus notare quod çstas significat Tempus videlicet

Veniæ.
Gratiæ.
Gloriæ.
Vitæ præsentis.
Prosperitatis.
Aduersitatis.
Diem nobis exhibitæ charitatis.
Et sic dico quod inuenitur Æstas
Culparum abolitiua.
Virtutum reparatiua.
Bonorum præmiatiua.
Laborum cumulatiua.
Malorum consolatiua.

Primo ergo dico qđ per çstatem intelligitur tempus veniæ vel pœnitentiæ, ista est enim quç culpas abolet & abstergit. Sicut.n. videmus q in tépore çstatis solent à sole arbores interius penetrati, & gummosi ac viscosi liquores exterius expelli, & tadé flores, fructus, folia generari & produci, sic verè charissimi in çstate

Dolorum aggregatiua.	ęstate pęnitentiæ homi-
Cunctorum ampliatiua.	nes penetrantur à sole.i.

à diuina gratia per deuotionem, & contritionem, viscosi humores emittuntur per confessionem, & tandem boni fructus, idest bona opera producuntur per satisfactionem. Vnde de tali æstate potest dici illud Gen. 8. Æstas & hyems, nox & dies non requiescent. Æstas.n.est feruor & acerbitas contritionis. Hyems pluuiosa, est humor & teneritas lachrymationis. Nox obscura est horror & profunditas meditationis. Dies clara est splendor & iocunditas contemplationis. Ista.n. se habẽt per ordinem. Quia primo homo fit feruidus per contritionẽ. Æstas Secundò homo fit roridus per lachrymationẽ. Hyems Tertiò homo fit obscurus per timorem & profundam meditationem. Nox. Quartò verò homo efficitur hilaris & clarus per conscientiæ deputationem. Dies. idest per spei consolationẽ.

B Ista est ergo æstas veniæ seu pęnitentiæ. ¶ Secundò dico q est æstas gratiæ. Sicut.n.in æstate fructus abundant, volucres cantant, luta siccantur, homines ditantur, sic verè in statu gratiæ, quando.s.sol iustitiæ Christus nobis est per charitatem propinquus, tunc pro certo solent fructus bonorum operum abũdare, volucres diuinæ laudis gratiarum actiones resonare, luta peccatorum solent desiccari, & merita bonorum operum ampliari. Vnde de statu gratiæ potest dici illud psal. Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es auroram & solem, tui sunt omnes fines terræ, æstatem & ver tu plasmasti ea. In quibus verbis aduerte q istud pronomẽ tuus, quod est pronomen possessiuum, aggregat in possessionem Dei & in æstate & statu gratiæ quattuor genera personarum.

Diem.		Fulgore nitentes. Dies.
Noctem.	Per quæ	Timore pallentes. Nox.
Auroram.	denotatur	Humore madẽtes vel dulcore fluentes. Aurora.
Et solem.		Amore vel calore feruentes. Sol.

Sit ergo in nobis

Splendor honestatis. Dies.	Istam auctoritatem
Vmbra humilitatis. Nox.	potes prosequi & ap-
Dulcor pietatis. Aurora.	plicare vbicunq; in
Feruor charitatis. Sol.	themate in persona

Dei dicitur tuus vel tui, vel etiã posset dici de æstate, sed omitto gratia breuitatis.

C ¶ Tertiò dico q per æstatem intelligitur status gloriæ. Sicut.n.in æstate fructus ad quos homo laborauerat per totum annum, recolliguntur, feruores sunt ampliores, Dies longiores, noctes breuiores, sic verè charissimi in æstate gloriæ Paradisi omne illud pręmium ad quod & propter quod ordinantur omnes labores totius anni, idest totius vitæ humanæ, recipitur & habetur. Ibi etiam est Dies perfectissimę scientiæ, quæ quidem est longissima, quia.s. nũquam corrumpitur seu deficit. Nox etiam ignorantiæ ibi est breuissima, quia.s.beati parum aut nihil ignorant, quia sicut dicitur Apocal.21. Nox non erit in ea. & Esai. 60. Non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. Ibi etiam sunt ardores feruentissimæ charitatis &c. Vnde de tali æstate potest dici illud Ecclesi.50. Quasi Lilia quæ sunt in trãsitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis. Sancti.n.q sunt in patria, sunt quasi Lilia per puritatem, sunt in trãsitu aquæ per voluptatẽ, sunt quasi thus per orationem & deuotionem, sunt redolentes per famæ diffusionem, sunt etiam in diebus æstatis per feruorem & dilectionem. Animalia.n.quę in hyeme propter defectum cibi macerantur, solent in æstate propter ciborum copiam impinguari, sicut patet in ouibus & similibus. Animalia vero q propter defectũ & paucitatem motus, ciborum copia in hyeme impinguantur, sicut sunt porci, in æstate postmodum propter motus multitudinem à carnibus pauperantur. Sic verè charissimi illi qui in hyeme huius vitæ sunt pauperes & depressi, & qui propter carentiam bonorum temporalium sunt carnibus.i.diuitijs denudati, sicut sunt oues, i.simplices & pauperes, isti dico in æstate.i.in statu fœlicitatis impinguabuntur, & voluptate bonorum omniũ replebuntur. psal. Replebimur in bonis domus tuæ. Sed proculdubio porci. i.mundi peccatores qui in hyeme vitæ præsentis delitijs & diuitijs impinguantur, quando finaliter venient ad æstatem.i.ad statum post mortem, tunc macres & famelici per æternam miseriam inuenientur. Esa.17. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marcescent. Nunc.n.sunt tales pingues, quia parũ mouentur per infortunia & tribulationes, quia.s.parum laborant & tristantur. Vnde Hierem.48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, requieuit in fęcibus suis, non est transfusus de vase in vas, in captiuitatẽ nõ abijt. Tũc verò in æstate alterius vitæ qñ feruor & ardor & rigor mortis & iudicij inclinauerit, tũc q amoru æterni laboris mouebuntur, necesse erit q carne omnis prosperitatis & voluptatis denudentur. Ista est ergo æstas & gloria, quæ perpetuo durat, & vbi aues.i.Angeli perpetuo modulantur. De quo Esa.18. Æstate perpetua eruũt super eum volucres. Patet ergo q p æstatẽ intelligitur status gloriæ, gratię, veniæ, seu pęnitentiæ.

D ¶ Quartò dico q per æstatem intelligitur status vitæ præsentis. Sicut.n.æstas est tempus in quo debemus laborare, & pro viuendo in hyeme fructus & necessaria procurare, sic verè vita præsens est tempus in quo debemus laborare, & virtutes & præmia cõgregare, vt finaliter in hyeme mortis, & in tempore post hanc vitam possimus inde vitam ęternam acquirere & habere. Vnde Prouerb.6. ponitur exemplum de formica. Vade inquit ad formicam o piger, & considera vias eius, & disce sapientiam, quæ cum non habeat ducem aut præceptorem aut principem, parat in æstate cibum sibi, & præparat in messe quod comedat. ¶ Quintò dico q æstas signat statum prosperitatis. Sicut.n.videmus q in tẽpore æstatis arbores & terræ fructus floribus & folijs adornantur, aues modulantur, æstus augmentatur, sic in statu prosperitatis solent homines fructibus & folijs.i.bonis exterioribus adornari, & more auium ineptis & insolentibus solatijs iocundari, ęstubus etiam auaritiæ & luxuriæ magis quam alias inflammari. Et possumus notare q ista æstas.i.status prosperitatis est Amicorum congregatiuus, Vitiorum generatiuus, Malignorum venenatiuus. In æstate.n.prosperitatis amici circa hominem aggregantur. Cornices.n.mures & hirundines quæ in hyeme dormiunt & absconduntur, in æstate inueniũtur, vigilant & apparẽt. Grues etiam quæ in hyeme solent recedere, in æstate solent iterum reuenire. Sic pro certo charissimi amici mundani in hyeme.i.in aduersitate discedunt, fugiunt & dormiũt & non inueniuntur, in æstate verò prosperitatis quandiu.s.homo habet fructus bonorum temporalium ipsi veniunt, applaudunt & se sociant, & præsentes efficiũtur, quia breuiter sicut dicitur Prouerb.19. Diuitiæ addunt amicos plurimos. ¶ Item in ista æstate vitia generantur. sicut.n.videmus q vermes, muscę, culices, pediculi & pulices solẽt generari in æstate, sic omnia vitia in prosperitate. Et ideò homini accidit sicut rutæ, cui plus proficit hyems quam ęstas. In æstate ab erucis comeditur, in hyeme verò non. Sic verè multi sunt quibus plus proficit aduersitas quam prosperitas. quia .s. in hyeme aduersitatis perseuerant in bono, in æstate verò prosperitatis, erucis.i.peccatis & vitijs corroduntur. Vnde psal. Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. ¶ Itẽ in ista æstate maligni inuenenãtur, quia.s. sicut serpentes sunt magis venenosi & plus nocent in æstate quã in hyeme, sic mali in prosperitate quã in aduersitate. Æstas ergo signat statum prosperitatis, quod bene figuratur Iudic.3. in Eglon rege Moab, qui solus sedens in ęstiuo cęnaculo occisus est ab inimico, quia.s.illi qui æstiuum cęnaculum prosperitatis sectantur, à demonibus occiduntur. Vnde Prouer.10. Qui stertit æstate, filius confusionis est

E ¶ Sextò dico q æstas potest significare statum aduersitatis, feruorẽ & ardorẽ mortis, iudicij, & inferni, de quo potest dici illud quod scribitur Prouer.20. Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & nõ dabitur ei. Constat.n.q illi qui nunc arare.i.operari negligunt, in ęstate futurę mortis famescunt. ¶ Septimò autẽ dico q æstas significare potest statum Christi aduentus, & suæ nobis ostẽsę charitatis &c. Sufficit.

Aestimare. Aestimatio.

A Cum æstimare nihil aliud sit q de aliqua re opinatiuè & ex cõiecturis aliquibus iudicare, potero dicere q æstimare quandoque sumitur cõparatiuè, sicut Baruch.3. vbi dicitur. Hic est Deus noster, & nõ æstimabitur alius aduersus eum.i.nullus comparabitur illi. Quandoque sumitur adæquatiuè seu mensuratiuè, sicut cum dicitur Leuiti.6. Offeret arietem pro peccato, & dabit eum sacerdoti iuxta æstimationem mẽsuramq; delicti. Et illud Leuit 27. Iuxta mẽsuram sementis ęstimabitur precium. Quandoq; sumitur detestatiuè seu abominatiuè, sicut cum dicitur in psal. Æstimati sumus sicut oues occisionis. Quandoq; sumitur opinatiuè seu reputatiuè, & sic vt communiter sumitur, quia.s.æstimare vt communiter, idem est quod de occultis aliquid opinari seu reputare, videre, credere, iudicare. ¶ Notemus ergo q in scriptura reperitur Æstimatio

Summa

Summæ scientiæ.
Sanæ prudentiæ.
Vanæ stultitiæ.
¶ Æstimantur enim res
A Deo realiter & intuitiuè.
A iusto sagaciter & ponderatiuè.
Ab impio fallaciter & opinatiuè.

¶ Primo Deus res appreciatur & æstimat, ipsasq; videt & cōsiderat prout sunt sine quacunque deceptione. Vnde de sapientia increata, q̄ dominus est, dicitur Sa
B pien.8. ꝙ ipsa scit præterita, & de futuris æstimat. ¶ Secundò
iustus æstimat res quantum valent cum prudenti ponderatio
ne & discretione, non.n. attendit rerum apparentiam, sed valo
rem. Vnde pro certo ipse iuxta doctrinam Senecæ in epistola,
non æstimat bonam nauem quia bene picta, sed inuncta, bonū
ensem quia bene splendens, sed bene scindens, bonam regulā
quia bene scripta, sed bene recta, & sic de alijs. Æstimat.n. iu-
stus in seipso quanta sis fragilitas, in mundanis, & quanta mo-
bilitas in diuinis, quāta nobilitas, in infernis, quāta pœnalitas
in æternis, quanta fœlicitas, in spiritualibus quāta vtilitas. De
tali ergo sancta & prudenti æstimatio ne dicit Leuiti.27. Om-
nis æstimatio siclo sanctuarij ponderabitur. De propria ergo
fragilitate ꝙ ipsam debeat cogitare & æstimare, patet per Se-
necam in prouerb. vbi dicit ꝙ nisi æstimaris viribus aggredia
ris sarcinam, subiacebis. Et illud Gal.6. Nam si quis existimat
se aliquid esse cū nihil sit, ipse se seducit. De mundanorum va-
rietate & mobilitate ꝙ debeat æstimari, patet Phil.3. vbi dici-
tur. Existimo omnia detrimentum esse. De Dei verò & sancto
rum & æternæ gloriæ fœlicitate ꝙ æstimāda sit, patet Luc.13.
vbi dicitur. Cui simile æstimabo regnum Dei? De inferni pœ
nalitate ꝙ sit æstimanda, patet Sap.3. Aestimata est afflictio &
exitus illorum, & ab itinere iusto abierunt in exterminium.i.
desolationem infernalē, vbi morsibus peruersorum colubro-
rum exterminantur.i. demoliuntur. Sapiē.16. Item de æterna
fœlicitate æstimanda pōt dici ad Deum illud Actu.26. Æsti-
mo me beatum apud te. De bonorum verò spiritualium vtili-
tate ꝙ æstimari debeat & pensari, patet quia.s. nos debemus
considerare & æstimare. Mundi tribulationes, quæ cito tran-
seunt. Malorum elationes, quæ cito pereunt. Nostras imperfe
ctiones, quæ stare nequeunt. Virtutum promotiones, quæ bo-
nos prouehunt. Existima ergo ꝙ sunt breues mundi tribulatio
nes. ad Roma.8. Existimo ꝙ non sunt condigna passiones hu-
ius temporis ad æternam gloriam quæ reuelabitur in nobis.
Item existima quam vanæ sunt malorum consolationes. psal.
zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. existimabam
vt cognoscerem, hic labor est ante me. Item existima ꝙ sunt la
biles nostræ imperfectiones. 1. Corint.10. Si quis itaque exist
mat se stare, videas ne cadat. Item existima ꝙ sunt bonæ virtu-
tum promotiones. 1. Corint.4. Sic nos existimet homo vt mini
stros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei &c. Sic er-
C go dico ꝙ iustus æstimat res prout valent cum prudenti pon-
deratione. ¶ Tertiò peccator & stultus æstimat res prout appa
rent cum indiscreta meditatione & opinione. Iudicant.n. de
rebus s͠m exteriorem figuram, non s͠m interiorem naturam,
s͠m qualitatem patentem, non s͠m bonitatem latentem, s͠m ꝙ
sensus exterior apprehendit, non s͠m ꝙ ratio comprehendit.
Quandoq;.n. accidit ꝙ oculus propter aliquam sanguineam
infectionem, spiritum visibilem in neruo optico interius im-
mutantem, æstimat sanguineum & rubeū quicquid videt. Fit
etiam quandoq; ꝙ propter phantasiam conturbatam à vino,
æstimat ebrius aliud quam videat se videre. Ad quod facit fa-
bula Ouidij de baccho Deo vini, lib.3. fabula vltima, de quo
dicit ꝙ cum esset iuuenis pulcherrimus & à nautis tyrrhenis
deferretur naui, virtute eius factum est ꝙ armenta nauis mu-
tata sunt in lynces, tigrides &, ꝙ Pantheras timentes nautæ
de naui prosiluerunt, & in mari submersi fuerunt. hoc autem
ad ostendendum virtutem vini à poetis fictū est, videlicet qua
liter bacchus.i. vinum facit res aliter quam sint imaginari, &
vnum pro alio æstimari, & remum nauis esse tigridem opina
ri. Quare re uera læsa & turbata imaginatio, de rebus non ve-
raciter æstimat, sed vnum esse putat aliud sicut ad litteram
patet de Melācholico, qui propter infectionem cerebri ab hu
more melancholico, seipsum quādoq; æstimat esse regem, vel
etiam bestiam seu ouem, quandoq; cœlum humeris portare,
quandoq; caput aureum vel arietinum habere, sicut in pluri-
bus locis exemplificant naturales. Virtus.n. æstimatiua infici-
tur, & infecta de rebus nō veraciter opinatur. Sic reuera dico
loquendo spiritualiter, ꝙ multi sunt quorū phantasia & ima-
ginatio interiorq; sensus & ratio quasi pęnitus sunt corrupti.
Vinū.n. sanguis & humor.i. voluptas, vanitas, prosperitas ter-
renorum ipsos inficit multipliciter & corrumpit. psalm. Cor-
rupti sunt, & abominabiles facti sunt, non est qui faciat bonū.
Et ideò pro certo isti nesciūt de rebus veraciter iudicare, im-
mo solent multa falsè & malè æstimare. Vnde de inuido dici-
tur Prouerb.23. ꝙ ipse ad similitudinem arioli & coniecto- D
ris æstimat quod ignorat. ¶ Notabo ergo ꝙ mali malè æsti-
mant & iudicant

De summa veritate, quæ cunctis præminet.
De iusti bonitate, quę à malis abstinet.
De vitæ vanitate, quæ corpus sustinet.

Aestimant ergo mali malè de Dei maiestate, & hoc potissime
faciunt idololatræ, quæ deitatem attribuunt lapidibus atq; li-
gnis, & etiam hominibus mortalibus & terrenis, sicut appa-
ruit in illis qui crediderunt Iouem, Herculem, Esculapiū, &
Saturnum deificatos, quos tamen constat fuisse mortales om-
nes impios & iniustos. Contra quos dicitur Sapien.14. ꝙ eum
qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat, Deum ęsti
mauerunt, & incommunicabile deitatis nomen lignis & lapi-
dibus imposuerunt. Et ideò in psal. dicitur. Æstimasti iniquè
ꝙ ero tui similis. Istud etiam pertinet ad illos qui præ obstina
tione & superbia Dei iustitiam contemnentes, videntur eam
nimis leuem æstimare, & de eius duritia non curare, figurati
in illo Behemoth, de quo dicitur Iob.41. ꝙ quasi stipulā ęsti-
mabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Pertinet etiā
ad illos qui beneficia Dei nesciunt cogitare, immo illud quod
a Deo recipiunt, credunt à se & à suis meritis obtinere. Figu-
rati in Nabuchodonosor Esa.10. qui quanquam à Deo missus
& ordinatus esset tanquam virga furoris sui ad regna pluri-
ma conterenda, ipse tamen potentiam illam & fortunā à Deo
sibi datam, sibi attribuebat, & suis virtutibus ascribebat. Vn-
de ibidem dicitur sic. Ad gentem fallacem mittam eum, & cō
tra populum furoris mei, mandabo illi vt auferat spolia, & di
ripiat prædam. Sequitur. Ipse autem non sic arbitrabitur, &
cor eius non ita ęstimabit &c. Et reuera multi sunt tales qui.s.
non considerant se esse baculos furoris Dei in filios pestilen-
tes, nec considerant ꝙ postquam quis virga puerum castiga-
uit, ipsam virgam in ignem ponit. Sic etiam dominus postquā
crudeles & impios ad castigationem suorum accinxerit, ipsos
finaliter igni tribulationum committit. Pertinet etiam talis
æstimatio ad viros furibundos & superbos, qui se æstimant vl
tra posse facturos, sicut de superbo Antiocho dicitur.2. Mach.
5. ꝙ ipse præ superbia æstimauit se terram ad nauigandum, pe
lagus verò ad iter agendum deducturum. Patet ergo quomo-
do mali malè æstimant de Dei maiestate. ¶ Iterum dico ꝙ ma B
li malè æstimant de iusti bonitate. Sicut.n. teste Arist. puer sua
innocentia alios mensurant, & inde est ꝙ pueri cum sint inno
centes, omnes alios innocentes forma simili credunt esse, &
ideò faciliter solēt credere, & alijs assentire, sic isti ex propria
nequitia alios æstimant & iudicant de eisdem, quia.n. ipsi ma-
li sunt, hinc est ꝙ omnes alios malos credunt, & quia se sciunt
non esse bonos, ideò omnes alios æstimant esse malos. Ecclesi.
10. Stultus iuxta viam suam ambulans, cum ipse insipiens sit,
omnes stultos æstimat. Isti figurati sunt.1. Reg.1. in Heli sacer
dote, qui Annam eo ꝙ feruēter orabat, temulentam & ebriā
æstimabat. Figurati sunt etiam in Thobia, de quo dicitur Tho
biæ.9. ꝙ ipse vocauit ad se Angelum, quem hominem ęstima-
bat. quia.s. tales illos qui feruēter sciunt orare per deuotionē,
illos etiam qui sunt Angeli per vitæ munditiam & carnis ma-
cerationem & coertionem, credunt & æstimant esse malos,
& homines carnales, & virtutibus nudos, & abundantia crimi
num temulentos. Et breuiter boni possunt dicere de quolibet
tali malo ęstimatore illud Sap.2. Tanquam nugaces æstimati
sumus ab illo. Sicut etiam Dauid sanctus de seipso dicebat in
in psalm. Aestimatus sum cum descendentibus in lacum. In
persona etiam ipsorum malorum dicitur Sapient.5. Nos autē
vitam illorum, s. bonorum ęstimabamus insaniam, & finem il
lorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios
Dei. Isti ergo mali malè æstimant de iusti bonitate. Demum
dico ꝙ mali malè æstimant de vitæ vanitate. Et sic dico quod
ipsi malè æstimant

De terrenis, quæ diligunt nimis diligenter
De æternis, quę negligunt nimis imprudenter
De virtualibus, quæ eligunt nimis negligenter.

De terrenis dico malè æstimant. Sapiē.9. Difficile æstimamus
quæ in terra sunt. Constat.n. ꝙ in ęstimatione istorum terrena
spirituali-

ſpiritualibus præferuntur,& tamen ſcriptum eſt ad Hebr.11. ꝙ moyſes maiores diuitias & æſtimauit improperium Chriſti theſauris Ægyptiorum. Vnde de iſtis dicitur.1.Tim.6.ꝙ ipſi ęſtimant quæſtum eſſe pietatem. Pueri.n.magis æſtimant pomum quam caſtrum,anem quam luceni,nutricem quam ma-
F trem.¶ De æternis etiam malè æſtimant, quia.ſ. ipſa non tantum diligunt vt deberent.vnde de hoc poteſt dici illud Sapię. 27.Aeſtimauerunt deteriora eſſe quæ non videbantur.q.d.Inuiſibilia bona deteriora eſſe viſibilibus ab eis æſtimatur.¶ De ſpiritualibus vero bonis aut virtualibus qualiter parū æſtimã tur ab iſtis,patet Sapien.7.vbi dicitur. Tãquam lutum æſtimabitur argentum.i.Argentū.n.ſpirituali a bona deſignat,quæ ab iſtis lutea reputantur. Breuiter ergo patet quomodo inuenitur æſtimatio impij,iuſti,& Dei. Sufficit.

A **Eſto. Eſtote.** Nota quod iſtud vocabulū eſto cū ſit dependens de ſum es, poteſt ſignificare realem exiſtentiam,veritatem,perfectionem,robur, conſtantiam & perſeuerantiam,ſicut ſum es, quæ tunc temporis nobis iubentur, quando per imperatiuum eſto vel eſtote nobis dicitur ſicut illud Exod.24.Aſcende in montē ad me,& eſto ibi.i.perſeuera ibi.Et illud.1.Re.18.Eſto vir fortis,& pręliare prælia domini.& illud.2. Reg.2. Eſtote filij fortitudinis. Exponamus ergo illud Apoc.2.Eſto fidelis vſq; ad mortē, & dabo tibi coronam vitæ. Et aduertamus ꝙ quattuor ſunt quare athleta in ſtadio fortius pugnat & perſeuerat,ſ.

Exterior exhortatio
Interior obligatio
Breuior tribulatio.
Largior præmiatio.

Sic verè dico ꝙ nos debemus ſtabiles & fortes eſſe,quia ad hoc diſtrictius exhortamur. Eſto. Quia ad hoc veracius obligamur. Fidelis inquit. Quia in hoc breuiſsimè tribulamur,quia.ſ.tantum vſq; ad mortem quæ nihil durat. Quia ex hoc ditiſsime præmiamur. Dabo inquit tibi coronam vitæ. Iſtę.n. ſunt quattuor cauſę quæ faciūt hominem ſtabilem & conſtantem, laborantem & perſeuerantem.ſ.exhortatio, obligatio, vitæ breuitas, lucri quantitas ſeu bonitas Primo ergo eſtote conſtantes, quia Deus ad hoc exhortatur,quod oſtenditur cum dicitur.Eſto,quod eſt imperatiui modi.Equi.n.tunc temporis melius & audacius currunt & pugnant,quando tubis & acclamationibus exhortãtur.Accipiter etiam melius volat & rapit,quando ab aucupe exhortatur & acclamatur. Canes etiam tunc feruentius laborant & currunt,quando à magiſtris ſuis exhortantur & excitãtur.Sic verè chariſsimi,quia videmus ꝙ magiſter noſter Deus prælati & prædicatores & boni ſocij non ceſſant nos continuè exhortari,monere & excitare, ideò pro certo debemus ad bene operandum animari & roborari.Eſto inquit. Et ideò notare poſſumus ꝙ Deus ad multa nos principaliter exhortatur per Eſto,ſcilicet Ad

Charitatis viciſsitudinem.
B Pietatis plenitudinem.
Sobrietatis ſanctitudinem.
Sagacitatis lympitudinem.
Honeſtatis pulchritudinem.
Firmitatis fortitudinem.
¶ Item eſto
Pacificus in conuerſando.
Benignus in agendo.
Cautus in reſpondendo.
Diligens legem ſcrutando.
Prouidens mortem meditando.
Stabilis fidem obſeruando.
Agilis in obediendo.
Vigil fidem prędicando.
Humilis de te non prçſumendo.
Sanctus culpas non committendo.
Doctos virtutes omnes admittendo.

Ad charitatis dico viciſsitudinē. Vnde ad Gala.4.Eſtote ſicut ego, quia & ego ſicut vos.¶ Item ad pietatis plenitudinem Lucæ.6.Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt ¶ Item ad ſobrietatis ſanctitudinem. 2. Timot. 4. Miniſterium tuum imple, ſobrius eſto. ¶ Item ad ſagacitatis lympitudinem. 1. Petri. 4. Eſtote itaque prudentes &c.
¶ Item ad honeſtatis pulchritudinem. Iob.40.Eſto glorioſus, & ſpecioſis induere veſtibus.¶ Item ad firmitatis fortitudinē. Eccleſi.5.Eſto firmus in via domini Et.1.Reg.18.Eſto vir fortis,& præliare pręlia domini. ¶ Item dico ꝙ per eſto nos exhortamur ad pacificè viuendum.Mat.5. Eſto conſentiens aduerſario tuo dum es in via cum eo.¶ Item ad benigniter agendum. Eph.4.Eſtote inuicem benigni. ¶ Item ad ſapienter loquendum.Eccleſi.32.In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens, & loqui in medio magnatorum non prçſumas,& vbi ſunt ſenes,non multum loquaris. ¶ Item ad legem Dei diligenter cogitandum atq; ſeruandum. Eccleſi. 27.In medio cogitantium legem Dei aſsiduus eſto.¶ Item ad futura prudenter meditandum.ſ.mortem,iudicium, & infernum. Eccleſi.14.Memor eſto quoniam mors non tardabit. & Eccleſi.38.Memor eſto iudicij mei. ¶ Item ad fidelitatem firmiter obſeruandum. Apoca.2.Eſto fidelis vſq; ad mortem.Itē ad agiliter obediendum, & bene operandum. Eccleſi.31.In omnibus operibus tuis eſto velox. ¶ Item ad vigilanter alios informandum. Apoc.3.Eſto vigilans & confirma cetera quæ moritura erant.¶ Item ad humiliter ſe regendum & ordinandum. Eccleſi.33.Rectorem te poſuerunt,noli extolli,eſto in illis quaſi vnus ex ipſis.¶ Item ad ſanctè & ſynceriter perſeuerandum atq; manendum. Leui.20.Sanctificamini,& eſtote ſancti. Et Leui.11. Et vos ſancti eſtote,quoniam ego ſanctus ſum. ¶ Item ad doctè virtuoſè & ſagaciter omnia faciendum. Matt. 10.Eſtote prudentes ſicut ſerpentes &c.In quibus etiam verbis ipſe exhortatur ad ſapientiam & ſubtilitatē. Eſtote inquit prudentes Exhortatur etiam ad virtutes.ſ.ad patientiam & fidelitatem,ſicut inquit ſerpentes,qui.ſ.totū corpus pro defendendo capite exponunt. Ad temperantiam & benignitatem. Simplices inquit ſicut columbę.Simus ergo conſtãtes permanentes & perſeuerantes,quia ad hoc Deus exhortatur. Eſto inquit. ¶ Secundò,quia ad hoc hō obligatur, ꝙ oſtenditur cū C
dicitur fidelis.Fidelis.n.dictus à feudo, eo ꝙ illi qui feudum à domino ſuſcipiunt,ad fidelitatem ſeruandam ſe obligant & exponunt,& ideò tales vaſalli & fideles dominum ſuū tenentur defendere,& pro ipſo pugnare & laborare. Sic verè quia Chriſtus plura feuda.i.plura beneficia nobis dedit,& per conſequens ad fidelitatem ſibi ſeruandam & impendendam nos omnes plurimum obligauit, bene dico ꝙ pro ipſo debemus conſtanter & fideliter laborare.Pone exemplū quomodo elephas liberatus à fouea ſequitur venatorem. Item de Leone de quo in hiſtoria hieroſolymitana, qui per militem liberatus à quodam ſerpente qui ipſum intoxicauerat, ipſum militem ſecutus,cōtra hoſtes pro eo pugnabat, & prædas quas capiebat eidem apportabat.Bene ergo pręcipitur Eccleſi.22.Fidē poſſide cum amico tuo,& in tempore tribulationis permane illi fidelis. Simus ergo conſtantes & perſeuerantes, quia ad hoc obligamur.Fidelis inquit.Act.23.Eſto conſtans Paule.¶ Ter- D
tiò,quia ad tempus breue limitatur,ſ. vſq; ad mortem. Miles .n.fortius pugnat & conſtantius perſeuerat,quando ſcit ꝙ labor ſuus habet modicum durare.Sic verè quia labor bonorū non habet durare niſi modicū,ſ.dum durat miſera vita noſtra (vſq; inquit ad mortem)bene ſequitur ꝙ cōſtanter debemus pugnare,operari & laborare,iuxta illud Eccleſi. 4. Vſque ad mortem certa pro iuſtitia.Et Matt.2.Eſto ibi vſq; dum dicam tibi.¶ Quartò verò debemus eſſe conſtantes & laborantes,quia .ſ.lucrum magnum reportatur,quod oſtenditur cum dicitur. Dabo tibi coronam vitæ. Corona.n.vitę eſt gloria Paradiſi, quę corona dicitur,quia ipſe Deus qui ad modum coronę caret fine & principio,eſt merces laborantium,& corona. Iſta.n.eſt corona ſtellarum. 12.i. 12. particularium gaudiorū quę ſunt in patria,quibus mulier.i.anima beata extitit coronata. Vide ſupra dc. 12.numerato à beato Ber.circa finem &c.Verum tamen valde conſideranda ſunt verba Apoſtoli.2.Timo.2.Nemo coronabitur niſi qui legitimè certauerit. Et ideò bene ſequitur ibidem. Labora ſicut bonus miles Chriſti. quia prout dicitur Iacob.1.Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit,accipiet coronam vitę, quam repromiſit Deus diligentibus ſe.ſequitur ibidem. Eſtote factores verbi,& non auditores tantum.Bene ergo dictum eſt ꝙ ſtandum eſt & ſtrenue laborandum propter lucrum quod reportatur, propter terminum qui breuiatur,propter animam ſeu hominem qui obligatur,propter dominum qui exhortatur &c.

Aeſtus. Nota ꝙ in ſcriptura triplex inuenitur ęſtus.Eſt.n.ęſtus vitioſus,virtuoſus doloroſus.

Aeſtus vitioſus eſt auaritia ſeu cupiditas
Aeſtus virtuoſus eſt amicitia amor & charitas
Aeſtus doloroſus eſt violentia ſeu aduerſitas.

De ęſtu ardoris & concupiſcentię poteſt dici illud Hieremi. 36.Cadauer eius proijcietur ad ęſtum per diem. Cadauer.n. ſignat fœtentem carnem luxurioſorum,vel vilem concupiſcētiam auarorum,qui ęſtu luxurię & auaritię inflammãtur. Vnde Iudit.8.dicitur de Manaſſe ꝙ in diebus meſsis bordeacę, inſtabat enim ſuper alligantes manipulos in campo,(ecce ſignum auaritię) venit ęſtus ſuper caput eius, & mortuus eſt.

Concu-

Concupiscentia enim solet

Vrere	Vrere dico, videlicet per sollicitudinem,
Soluere	Geñ.31. Die noctéq; æstu vrebar & gelu,
Prēmere	fugiebatq; somnus ab oculis meis. Solue-

re etiam, s. per luxuriæ turpitudinem. Esa.5. Vę qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, vt vino æstuetis. cui cōsentanea est luxuria. Prouerb.20. Luxuriosa res est vinum. Premere per terrenorum pondus & grauedinem. Matth.20. Portauimus pondus diei & æstus. ¶ Item de æstu amoris & amicitiæ potest exponi illud Iob. 38. Indica mihi per quam viam spargitur lux super terram, & diuiditur æstus. ¶ Item de æstu aduersitatis & violentiæ potest dici q; duplex est æstus aduersitatis. s. temporalis, & æternæ. Temporalis fuit ille de quo dicitur Ionæ.4. Ortus est sol sup caput Ionæ, & ęstuabat. Aeternus est ille de quo dicitur Apocali. 16. Æstuauerūt homines æstu magno, & blasphemauerunt Deum. A talibus ergo æstubus saluantur iusti, quia sicut dicitur Hieremi.17. Beatus vir qui confidit in domino, & erit tanquam lignum quod trāsplātatur super aquas, & ad humorem mittit radices, & non timebit cum venerit æstus. Ista omitto prosequi, quia paucissimè sunt auctoritates, & quia superius dictum est de calore & de ardore. Prædictas etiam figuras de æstuatione Ionæ & Manasses, &c. omitto.

A **Esuries. Esurire.** Nota q; esuries, & fames idē sunt. Esuries enim nihil aliud est quam vehemens appetitus sumendi cibum, sicut de Christo dicitur Matt.4. Cū ieiunasset 40. diebus, postea esuriit. Potest tamen transumptiuè significare indigentiam qualemcunque, sicut dicitur in psalm. Diuites eguerunt & esurierūt. Vel etiam significare potest quodcunq; desiderium vel affectum, sicut Matthæi.5. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Notabis ergo q; in scriptura reperitur esuries

Iustorum	Primo esuriūt iusti Cœlum
Miserorum	æquitatis. Velum honestatis
Iniquorum	Zelum charitatis. Cœlum fę
Beatorum.	licitatis. Esuriunt. n. iustitiā,

vt mali puniantur. Isti n. affectant & Zelant pro iustitia. Matt. 5. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. ¶ Item esuriunt sanctitatem & gratiam seu eucharistiam, vt inde nutriantur. Omnis. n. natura suum & sibi conueniens appetit & esurit nutrimentum. Gratia autem & eucharistia, sapientia & doctrina sunt animæ nutrimenta, quinimmo etiam pœnitentiam & abstinentiam quanquā sint de se tristia & amara, esurit & affectat anima Deo grata. Vnde Prouerb.27. Anima esuriens amarum pro dulci sumet. Item esuriunt charitatem vt inde reficiantur. Vnde de primis patribus ecclesiæ dicitur in psal. q; Deus collocauit illic esurientes & constituerunt ciuitatem habitationis. Ciuitatem inquit, id est ciuium vnitatem, quæ. s. charitas est. ¶ Item esuriunt cœlū fœlicitatis, in qua satientur. boni. n. in miseria huius vitæ valde esuriunt satietatem gloriæ Paradisi. Lucæ.4. Consummatis
B diebus esuriit. Sic ergo patet quomodo esuriunt iusti. ¶ Secūdò dico q; esuriunt pauperes miseri. Generaliter. n. per esuriē intelligitur inopia, paupertas & miseria, indigentia, vacuitas, & tenuitas bonorum temporalium, quæ vtiq; valde est commendabilis quia per istam venitur ad satietatem bonorū ęternorum, iuxta illud Lucæ.1. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Et nota q; talis esuries potest esse valde vtilis. ¶ Per hanc enim

Mundum contemnimus	Dico ergo q; per esuriē
Cœlum appetimus	paupertatis, mundus cō
Deum requirimus	temnitur. Sicut. n. puer
Culpas euadimus.	cū aliquo amaro solet à

matris vberibus ablactari & separi, sic verè homo quādo videt q; mater sua mundus infert ei tot amaritudines, tot miserias & paupertates, solet ipsum contemnere, & vbera suarum fallacium voluptatum effugere & horrere. vnde Actu.10. Cū esuriret, voluit gustare. ¶ Item dico q; per esuriem cœlum appetitur. Aquila. n. filios & pullos suos in nido facit esurire, vt necessitate compulsi nidū dimittant, & volare superius assuescant. Sic verè Deus in mundo isto facit homines bonos sitire & esurire, indigere, & miserias sustinere, vt sic compellantur alibi solatium quærere, nidum huius mundi contēnere, & sursum ad cœlum per desiderium euolare. De tali esurie dicitur Luc.6. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Nunc. v. i. in hoc seculo bonū est esurire, vt nō alio possimus cum Angelis manducare. Nam sicut mercenarius qui per totum Diem laborauit in agro esuriens, solet sero à patrefamilias benigniter recolligi, & affluenter refici & satiari, sic verè illi qui in hoc mundo sunt in esurie & labore, in sero mortis à Deo recolligentur, & voluptate æternę gloriæ replebuntur. Quia sicut dicitur Apocal.7. non esurient neq; sitient amplius, neque cadet super illos sol, neq; vllus æstus. per hanc ergo cœlum appetitur. ¶ Adhuc dico q; per esuriē Deus requiritur. Sicut. n. pulli quando esuriunt, solent ad matrem recurrere & clamare, quā- C
do etiam Gallinę & anseres sunt famelicę, tunc solent ad homines recurrere, & ipsos vt aliquid accipiant infestare, in ęstate verò quando satis quidem comedere inueniunt, tunc petere ab hominibus dedignantur, sic verè quandiu homo est in esuriæ paupertatis, tandiu ad Deum recurrit, & ipsum supplicat & requirit. vt Geñ.41. vbi dicitur q; plebs esuriens clamauit ad Pharaonem, alimenta petens. Quando verò homines mundi cibis replentur & satiantur, tunc ad Deum recurrere non dignantur. Vnde Baruch.2. Oculi deficientes & anima esuriens dant tibi gloriam. Per hāc ergo esuriem Deus requiritur. Denique dico q; per istam esuriē culpa euaditur seu D
diluitur. Sicut. n. esuries & abstinentia impediunt infirmitates, & reddunt hominem quietum & sanum corporaliter, sic verè quando homo præ paupertate compellitur esurire, & à mundi diuitijs & delicijs abstinere, tunc pro certo infirmitates multorum peccatorum euadit, & à talibus præseruatur, quæ communiter per talem diętam sanatur homo à febre auaritię & ab apostemate superbiæ. Vnde Apostolus talem esuriē elegit, sicut dicitur 1. Corin.4. Adhuc inquit esurimus & sitimus alapis cędimur, & nudi sumus. Talis ergo esuries quamquam sit tristabilis & amara, est tamen animabus vtilis atq; sana. Et ideò talibus sic esurientibus est miserandum & compatiendū & etiam subueniendum, iuxta illud Esai.58. Frange esurienti panem tuum &c. Et de Thobia dicitur Thob.1. q; esurientes alebat, nudis vestimenta prębebat. Cum tamen contrarium faciant impij, quia. s. esurientes & pauperes molestant & lædunt ipsosq; per rapinas & iniurias & exasperant & confundūt vnde Iob.22. Esurienti subtraxisti panē. Ista est ergo esuries vir- E
tuosa & sustinenda, quā. s. esuriunt pauperes & miseri. ¶ Tertiò dico q; est alia esuries detestanda & fugienda, qua esuriūt nequam & temeri. Et ista esuries significat Famem

Temporalis auaritię	Famem dico auaritię. Si-
Crudelitatis sęuitię	cut. n. canis semper esurit
Infernalis indigentię.	& famescit, sic multi sunt

qui per famem auaritiæ semper diuitias esuriunt & affectant. Prouerb.19. Anima dissoluta esuriet. Et in psalm. Esurientes & sitientes anima eorum in ipsis defecit. Isti. n. semper esuriūt & nunquam satiari possunt Esa.9. Declinabit ad dexteram, & esuriet, & comedet ad sinistram, & non saturabitur. Item est esuries crudelitatis & sęuitię, quia sicut animalia crudelia semper esuriunt & cupiunt alijs nocere, sic crudeles principes & tyranni semper esuriunt & desiderant alios infestare. Prouer. 28. Leo rugiens & vrsus esuriens, princeps impius super populum pauperem. Vnde de famelicis nobilibus dicitur Es.8. Cū esurierit, irascetur, & maledicet regi suo. ¶ Item est esuries infernalis indigentiæ, de qua Esa.65. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. Et sic patet q; est esuries qua languēt temeri. F
¶ Quartò dico q; est esuries quam habent superi. s. beati, qui semper Deo fruuntur, & tamen ipsum semper desiderant, & cum quadam continuandi esurie in eo delectātur. de quo Ecclesi.24. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Sufficit.

ET Nota q; ista dictio et, est dictio copulatiua A
& aggregatiua, solet. n. dictiones dictionibus copulare, & sententias sententijs aggregare. Siue ista. n. dictione nulla oratio orationi, nec verbū verbo, seu sentētia sniç iungerentur. Cum ergo ista semper significet copulam vel augmentum (Copulam dico, sicut cum dicitur Actu.3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum. Augmentum dico seu additamentum, sicut cum dicitur Geñ. 1. In principio creauit Deus cœlum & terram. Et in psalm. Domini est terra & plenitudo eius &c. Et. n. semper addit aliquid ad precedentia, & semper addit cumulum dictionis. psalm. Et auxit populum suum vehementer.) possumus dicere q; per &, potest intelligi omnis additio seu societas, siue bona fuerit siue mala. ¶ Nota ergo q; in scriptura reperitur vnum Et

Quod

Quod pertinet ad supernam diuinitatem
Quod pertinet ad fraternam societatem
Quod pertinet ad internam mentis charitatem
Quod pertinet ad externam gentis prauitatem.

Dico ergo ꝙ inuenitur in scriptura vnum. Et quod ad Deum spectat & pertinet. Vnum & fraternum, per quod vir iustus splendet & eminet. Vnum & internum, quod diuersa ligat & continet. Vnum & externum, quod terrena ambit & retinet.

B ¶ Primo ergo est vnũ &, ꝙ pertinet ad supernã diuinitatẽ. Ista .n. dictio &, in quãtũ est copulatiua & adiunctiua, potest significare ipsum Deum, qui. s. manutenendo copulat vniuersa, & per suam æternam prouidentiam moderatur & colligat totius harmoniam vniuersi. In rerum .n. machina nunquam tot diuersę naturæ inuicem moderarentur, nisi per istum &. i. per ipsum Deum pariter iungerentur, & ad proportionem debitam reducerentur. psalm. Et tu domine in principio terrã fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. sequitur. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Homines etiam copulatiuè & charitatiuè ligat & vnit, ipsosq; inuicẽ in vnitate fidei & charitatis coniungit. Nume. 16. Separauit vos ab omni populo, & iunxit sibi, vt seruiretis ei. Potissime autem ista dictio & spectat ad Dei filium, qui coniunxit Deum & hominem in vnitate personæ, & qui mediator est Dei & hominum, homo Christus Iesus. Spectat etiam specialiter ad spiritum sanctum qui. s. patris & filij amor est atq; nexus, quia. s. sicut dicitur. 1. Io. 5. Pater & verbum & Spiritus sanctus hi tres vnum sunt. Et filius Io. 10. Ego & pater vnum sumus. Vnum dico. s. per & .i. Spiritum qui nos vnit. Et etiam. i. ipse Deus non solam habet virtutẽ copulatiuam, vt visum est, immo etiam habet virtutem additatiuam, & adiunctiuam, per istum .n. omnia bona in homine multiplicantur, & virtutes virtutibus adaugentur, & post merita pręmia cumulantur. psalm. Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis. Et possumus notare de isto &, id est de Deo copulatiuo & charitatiuo, & bonorum omnium augmentatiuo & multiplicatiuo, ꝙ ipse est & fuit

C Fabricator mundi palatij
Habitator carnis hospitij
Expiator nostri flagitij
Tolerator grandis supplicij
Frequentator huius exilij
Prædicator dulcis eloquij
Imperator alti fastigij
Defensator tuti refugij
Præmiator magni stipendij
Castigator duri iudicij,

Dico ergo ꝙ iste &, est & fuit huius mundi palatij fabricator. Vnde in principio Geñ. legitꝰ oĩa fecisse, & creaturarum omnium ordinẽ diuisisse. vnde ibidẽ dicitur. Et vidit lucem ꝙ esset bona, & diuisit lucem à tenebris. sequitꝰ. Et fecit firmamẽtum, & diuisit aquas ab aquis. Sicut .n. in ps. dicitꝰ. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mãdauit, & creata sunt. Et similiter. Domini est terra, & plenitudo eius, orbis &c. Itẽ iste est nostrę carnis hospitij habitator, qui. s. ipse Deus in virgine nostram humanitatem assumpsit. Apoca. 10. Et vidi Angelum alium fortem descendentem de cœlo, amictum nube, & iris erat in capite eius, & facies eius vt sol, & pedes eius tanquam columna ignis, & habebat in manu sua libellum apertum, & posuit pedem dextrum super mare, sinistrum autem super terram. Et sequitur ꝙ leuauit manum suam ad cœlum. Iste .n. & .i. Dei filius dicitur Angelus propter puritatem, alius propter singularitatem, fortis propter æternitatem, descẽdens propter humilitatem, amictus nube propter humanitatem, iris in eius capite propter dignitatem vel diuinitatem. Facies eius vt sol. propter maiestatem, pedes habens igneos propter charitatẽ, libellum habens in manu propter scripturæ auctoritatem, super terram & mare tenens pedes, & ad cœlum etiam leuans manus, propter generalem rerum omnium potestatẽ. De isto ergo & inquantum fuit nostræ carnis inhabitator, & nostræ humanitatis assumptor dicitur Baruc. 3. In terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. ¶ Item iste nostri fuit flagitij expiator. psalm. Et sustulit eos de via iniquitatis eorum. Vnde Dauid in psalm. petebat per istum &. i. per ipsum Christum à suis iniquitatibus liberari, dicens. Et in peccatis concepit me mater mea. Et sm multitudinem miserationum tuarum dele &c. Et Spiritum rectum innoua in visceribus meis, & spiritũ sanctum tuum ne auferas à me. ¶ Item ipse fuit duri supplicij tolerator. s. in cruce. psalm. Et sustinui qui simul contristaretur & alibi. Et flagellatus fui tota die. Itẽ ipse fuit huius exilij frequentator, fuit .n. sicut peregrinus in mundo. psalm. Et intrauit Israel in Aegyptum, & Iacob accola fuit in terra cham.

¶ Iste & fuit dulcis eloquij prædicator. s. dũ viueret in hoc mũdo psalm. Et suscitauit testimonium in Iacob, & legem posuit in Israel. Et Luc. 1. Et loquebatur benedicens Deum. ¶ Item iste fuit celsi fastigij imperator, quod. s. summè apparuit quando triumphauit de morte resurgendo & ascendendo. Et ideò de isto etiam dicitur in symbolo Athanasij. Et incarnatus est de Spirito sancto, & resurrexit tertia die, & ascendit in cęlum sedet ad dexteram patris. De dominio autẽ imperiali dicitur in psa. & dominabitꝰ à mari vsq; ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terrarum. Et canit ecclesia. Ecce aduenit dominator dominus, & regnum in manu eius, & potestas & imperium. De perpetuitate autem ipsius dicitur in psalm. Et permanebit cum sole & ante lunam, in generatione & generationem. Sicut .n. dicitur. Dañ. 7. Potestas eius potestas æterna, & regnum eius ꝙ nõ auferetur. ¶ Item iste & fuit tuti refugij defensator. Ad imperatorem .n. pertinet defendere gentẽ suã. Et ideò Christus verus imperator defendit & protegit omnes suos, vt de sanctis in cęlo &. i. in deo sperantibus, & de Deo ipsos adiuuante & protegente dicitur Sapien. 10. Et fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. Et transtulit illos per mare rubrum, & transuexit eos per aquam nimiam, & ab altitudine inferorum eduxit illos. ¶ Item est & fuit magni stipendij præmiator, quia. s. iste & tẽporaliter & spiritualiter & ęternaliter ditat & pręmiat deuotos. Iste .n. dat suis temporalia, vt A nutriantur. Scientialia, vt erudiãtur. Sacramentalia, vt reficiãtur. Spiritualia, vt prouehantur. Aeternalia, vt perpetua lætitia potiantur. De temporalibus dicitur in psalm. Et dedit eis regiones gentium. Et alibi. Et eduxit eos cum argento & auro & non est in tribubus eorum infirmus. De scientialibus dicitur in psalm. Et eduxit aquam de petra, & eduxit tanquam flumina aquas. Petra .n. est sacra scriptura, de quã aquæ flumina .i. diuersi scientiarum genera educuntur. De sacramentalibus dicitur in psalm. Et pluit illis manna ad manducandum, & pane cœli saturauit eos. De spũalibus aũt & virtualibus dr̃ in ps. Et mandauit nubibus de super, & ianuas cœli aperuit. Et eduxit eos in nube diei & tota nocte in illuminatione. Illuminatio .n. nihil aliud est quam gratiarum infusio. De æternalibus verò. i. de bonis æternis quæ ab isto &. i. à Deo distribuuntur, dicitur Matth. 25. Et tradidit illis bona sua, & vni quidem dedit v. talenta, alij autem duo, alij verò vnum, Et Lucæ. 12. dicitur ꝙ præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Iste ergo fuit & est largi stipendij munerator. Iste .n. & amat & remunerat omnes iustos suos. vnde de iusto beatificando canitur illud Ecclesi. 15. Amauit eum dominus. & ornauit eum, stola gloriæ induit eũ, & ad portas paradisi coronauit eum. ¶ Item dico ꝙ iste &, est & erit duri iudicij fulminator. s. contra malos. Et ideò de seueritate sua dicitꝰ in psal. Et occidit pingues eorum, & electos Israel impediuit, & conuertit in sanguinem flumina eorum, & dedit erugini fructus eorum & tradidit grandini iumenta eorum, & possessionem eorum igni. Ecce ergo quomodo Christus omnia faciens, in carnem veniens, scelera diluens, tormenta subiens, exilium patiens, saluberrime erudiens, infernum adiens, ad cœlos rediẽs suos defendendo prospiciens, iustis retribuens, & malos puniens, potest intelligi per &. Patet ergo primum principale. s. vnum &, quod pertinet ad supernam diuinitatem. D ¶ Secundò dico ꝙ in scriptura inuenitur vnum &, quod pertinet ad fraternam charitatem & bonitatem. & n. vt dictum est copulat & addit, & sic potest significare quemlibet virum iustum, quia. s. viri iusti sunt copulatiui, seipsos alijs charitatiue associando, & inter alios charitatiuè conuiuendo & conuersando, & etiã inter discordes mediando, & eos ad concordiam reducendo. Vnde Apoc. 1. beatus Ioannes de seipso dicebat sic. Ego. Ioannes frater vester particeps & socius in tribulatione & regno. Esa. 11. Vitulus & Leo & ouis simul morabũtur, & puer paruulus minabit eos. q. d. Isti quidem morabuntur simul charitatiuè conuersando, & puer minabit eos, inter eos mediando Isti .n. iusti non solum copulatiui sunt, vt dictum est, immo ẽt additiui, semper in melius proficiendo, & virtutes virtutibus aggregando, & vsq; ad æternam gloriam & fęlicitatem crescẽdo Lucæ. 2. Crescebat & confortabatur plenus sapiẽtia, & gratia Dei erat in illo. Ad quod suadet scriptura Gene. 1. dicens, Crescite & multiplicamini, & replete terrã. De tali ergo, &. i. de viro iusto sociatiuo, charitatiuo & bonorum aggregatiuo & multiplicatiuo possumus notare & dicere quod iste multiplicatur

Florendo

Florendo per bonam affectionem
Virendo per bonam conuersationem
Madendo per deuotam lachrymationem
Ardendo per feruentem dilectionem.
Viuendo per gratiam & deuotionem
Manendo per perseuerantem durationem
Videndo per lympidam contemplationem
Gaudendo per æternam consolationem.

Iustus.n.per affectione cõsueuit florere.psal. Et florebit in æternũ ante dñm & Eccles.24. Et flores mei fructus honoris & honestatis. Item per conuersationem consueuit virere. Hieremi.17. Et erit folium eius viride, nec aliquando desinet facere fructum. Item per lachrymationem solet madere.psalm. Et erit tanquam lignum quod plãtatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.¶ Item per dilectionem solet ardere. Luc.12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Item per gratiam solet viuere seu vigere. vnde in psal. Et viuet, & dabitur ei de auro arabiæ. aurum signat gratiam. ¶ Item per perseuerantiam solet manere. psalm. Et mansi in solitudine. & Ioã. 15. Et maneo in eius dilectione.¶ Item per lympidam contemplationem solet videre Ezec.1. Aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei. Et Ioan.9. Abij & laui & vidi. ¶ Item per æternam gloriam solet gaudere. psalm. Exultabit Iacob, & lætabitur Israel & Esai 61. Gaudens gaudebo & exultabit anima mea in Deo meo. Vnde de iustis simul associatis & iunctis dicitur Matt.2. Et videntes stellam, gauisi sunt gaudio magno valde, & intrãtes domum &c. Et in psalm, Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum. Patet ergo quomodo &, pertinet ad fra-

E ternam bonitatem.¶ Tertiò dico φ &, qñque pertinet ad maternam charitatem. Non solum.n.per & intelligitur vir charitatiuus & augmentatiuus, vt dictum est, immo etiam ipsa charitas, quæ.s. habet ligare & coniũgere, habet etiam augere, & virtutes alias cumulare. Charitas.n.dicitur &, quia coniungit Deum cum homine. Apoca.21. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & ipsi populi eius erũt, & ipse Deus cum eis, erit eorum Deus. Coniungit etiam hominem cum Deo. Vnde in Psalm. Dauid loquens domino dicit. Et ego semper tecum. Ista etiam coniungit hominem cum homine. Psalm. Simul in vnum diues & pauper. Et si vis, nota quod ista dictio &, id est

Mentem lætificat
Carnem mæstificat
Vires fortificat
Statum magnificat
Gentes pacificat.

Charitas dico mentem lætificat. psal. Et immisit in os meum canticum nouum, carmẽ, deo nostro. ¶ Item solet carnẽ tristificare. psal. Et posui vestimentum meum cilicium, & operui in ieiunio animam meam &c.¶ Item solet vires fortificare. Apocal.2. Et tenes nomen meum, & non negasti fidem meam. Et Apoc.2. Sustinuisti propter nomen meum, & non defecisti &c.¶ Item solet seipsam magnificare. psalm. Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum.¶ Item solet omnes pacificare. psal. Factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon. Ecce er-

F go quomodo &, signat internam charitatem.¶ Quarto dico φ &, signat externam prauitatem, quia.s. per coniũctiuum & ad-

G ditiuum potest intelligi mala societas, quæ semper est malorũ adunatiua. & etiam auaritia seu cupiditas, quę semper est terrenorum aggregatiua & cumulatiua. Vel etiam possunt intelligi ipsi mali, qui sunt cum alijs malis & cum diabolo confœderatiui & coniunctiui, & vitiorum accumulatiui, & semper in deterius profectiui, & terrenorum per auaritiam congregatiui. De mala malorum confœderatione dicitur in psal. Et commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilibus eorũ, & factũ est eis in scãdalũ. De malo malorum profectu & vitiorũ cumulatione dr̃ in psal. Et apposuerũt peccare ei. De eorũ aũt ditatione & terrenorũ acquisitione dicitur in psal. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Isti ergo sunt &. Et si vis, notabis φ dicuntur mali &, quia sunt

Carnales & deliciosi
Verbales & iniuriosi
Fallaces & maliciosi
Fugaces & defectuosi.

Sũt dico carnales & deliciosi seu luxuriosi psa. Et mãducauerũt, & saturati sunt nimis. Itẽ sunt verbales & iniuriosi. psalm. Et malè locuti sunt de Deo. Item sunt fallaces & maliciosi. psalm. Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorũ non erat rectum cum eo &c. Itẽ sunt fugaces & defectuosi. ps. Et defecerũt in vanitate dies eorũ, & anni eorum cum festinatione. Sic ergo patet quomodo & in scriptura sumitur multis modis.

Etenim.

Cum etenim sit aduerbium affirmandi, quod idem signat grammaticaliter quod pro certo possum dicere quod per etenim potest intelligi A

Certitudo
Dei carnem assumentis
Eius altè præsidentis
Eius pœnas sustinentis
Dei malos punientis
Eius bonos extollentis
Iusti Deo obsequentis
Impij Deum non timentis.

Etenĩ ergo signat certitudinem Dei clemẽtiæ. ps. Etenĩ dñs dabit benignitatẽ, & terra dabit fructũ suũ Itẽ signat certitudinẽ suæ altæ potentiæ. Ioan.13. Vos vocatis magister & domine, & benedicitis, sum etenim Item signat certitudinem suæ mæstitiæ seu passionis & tristitiæ. 1. Corint.5. Etenim pascha nostrũ immolatus est Christus. Item signat certitudinem suæ iustitiæ psalm. Etenim sagittæ tuæ trãseunt, vox tonitrui tui in rota. ps. Etenim correxit orbem terræ, qui non commouebitur. Et Heb. 12. Etenim dominus noster ignis consumens est. Item signat certitudinem suæ munificentiæ. Psal. Etenim benedictionem dabit legislator, Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Syon. Item signat certitudinem nostræ obediẽtiæ psalm. Etenim passer inuenit sibi domum & turtur nidum vbi reponat pullos suos, altaria tua domine virtutum. Passer.n. est anima deuota, quæ.s. apud altaria Dei.i. in religione & statu obedientiæ domum inuenit atq; nidum. psalm. Iudicia domini vera &c. Sequitur. Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Item signat certitudinem incredulitatis & obstinatæ maliciæ &c. psal. Etenim non credentes inhabitare domum Deum &c. vide de Enim.

Aetas.

Nota φ ætas signat litteraliter temporis distinctiones. Et ideò omnes illę res quæ tempore mẽsurantur, quibusdam ętatibus distinguuntur & variãtur. Ætas ergo alicuius rei signat suam totalem durationem, vel suæ durationis aliquam certam distinctionem. Sed quia de ætate naturali non intendimus agere, nisi quãtum ad mores possumus applicare, ideò breuiter dicamus quod ætas rei potest mihi denotare Suum A

Crementum
Augmentum
Complementum.

Ideò breuiter nota φ sicut vita naturalis per septem ætates vsq; ad finẽ decurrit, sic vita spiritualis & moralis per septẽ speciales virtutes ad suum peruenit complementum. In vita.n. naturali septem ætates s̃m aliquos cõputantur.s. Infantia, Pueritia, Adolescentia, Iuuentus, Senectus, Senium, Decrepitas. Secundum verò alios.v. ætates tantummodo computãtur.s. Infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, senectus. Et possumus dicere φ similiter in vita morali debent esse quinq; speciales virtutes. Sit igitur in nobis scilicet

Infantia verecundiæ & humilitatis
Pueritia innocentiæ & puritatis
Adolescentia perseuerantiæ & continuitatis
Iuuentus constantiæ & probitatis
Senectus prudentiæ & maturitatis

Infantia.n. signat verecundiam & humilitatẽ. Infans.n. dicitur quasi non fans.i. quasi non loquens, quia.s. verecundia & humilitas non præsumunt nec audent loqui & maximè de bonis propinquis Amos.5. Propter hæc prudẽs in illo tempore tacebit, quoniam Dies mali sunt. Pueritia signat vitæ & ignorantiæ puritatem. Pueritia.n.a puritate dicitur. Vnde Oseæ.11. Puer Israel & dilexi eum. Adolescentia designat perseuerantiæ cõtinuitatem, quia adolescens dicitur quasi adhuc crescens, vel quasi adultus & crescens. Vnde Lucæ.7. Adolescens, tibi dico surge. Surge inquit.i. quod incepisti, continua & perfice. Iuuenis signat constãtiæ probitatem. 1. Io.2. Scribo vobis iuuenes, quia fortes æstis, & verbum Dei in vobis manet. Senectus verò signat prudentiæ maturitatem. Vnde Iob. 12. In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudẽtia. Tales ergo ętates spirituales debemus habere, & sic vitam nostram poterimus laudabiliter consummare. Vnde.3. Reg.1. Et rex Dauid senuerat, & habebat ætatis dies plurimos. Et videte hic tria quę pfectam ætatem possunt in homine denotare tam temporaliter quam spiritualiter.s. Honoris celsitudo. Rex. Vigoris fortitudo. Dauid, manu fortis. Sensuum plenitudo, quia senuerat, & habebat ætatis plurimos dies. Ista.n. tria non solent inueniri nisi in illis qui perfectæ sunt ætatis, scilicet

Honor & eminentia
Vigor & permanentia
Sensus & sapientia.

Sic reuera spiritualiter necesse est φ ætatem spiritualem plenam & perfectã,s. omnium

omnium virtutum congeriem habeamus, si illa tria iustè &
debite habere cupiamus, scilicet

B Celsitudinem promotionis. Rex
Fortitudinem durationis. Dauid
Plenitudinem discretionis. Senuerat.

¶ Primo ergo requiritur perfecta ætas ad promotionis celsitudinem, quia .s. homo quãdiu est puerilis ætatis & imperfectæ, non admittitur ad honorem, nec etiam ad mensam patris recipit, quia sm philosophũ, iuuenes nemo eligit duces. Sic verè illi qui spiritualiter sunt prouectę & pfectæ ętatis, ad prælationem & promotionem debent recipi & admitti quod ostenditur cum dicitur Rex, quia .s. qui habent ætatem perfectam, debẽt fieri reges & præsides aliorum .s. maiores in dignitate & honore. Quod vtiq; natura sagaa bene videtur in suis operibus designare. Animalia .n. bruta quãdo habent plures filios, sicut sunt sues & caniculę, solent primo nascentem plus diligere, & primam & pinguiorem mamillã eisdem porrigere & catendere. ad quod quidẽ facit illa figura de Ioseph, qui vocans fratres suos ad conuiuium, vnumquemq; iuxta ętatem suam primum vel vltimũ fecit sedere, sicut dicitur Gen. 43. quia quanto plus babuerunt de ætate, tanto plus habuerũt in illa mensa de proprietate. Et pro certo charissimi talis Ioseph debet esse quilibet superior prælatus, qui ad mensam ecclesiasticorum beneficiorum habet alios promouere, situare, & iuuare, quia .s. ipse debet eos situare vnumquẽque sm ætatem suam .i. sm suam perfectionem & virtutem. Quanto .n. est antiquior in tali ætate, tanto pro certo debet esse prior in dignitate, & potior in beneficij quantitate. Prioribus .n. & antiquioribus & melioribus & perfectioribus sunt potiores
A mamillę & vberiores porrigendę, id est præbendę vberiores, sedes & prælationes priores distriboendę & concedendę. Nam etiam inter Elephantes ille dicitur ducere gregem, qui perfectiorem habet ætatem. Quia verè ad gregem subditorum regendum, ducendum, gubernãdum, ille est sufficientior, qui in ætate est antiquior .i. in virtutibus perfectior. Rex inquit. Et ideò fratres Ioseph videntes ipsum ætatis adhuc imperfectæ dicebant Gen. 38. Nunquid rex noster eris, aut subijciemur ditioni tuę? q.d. nõ decet, quia .s. non pueri, sed prouecti sunt aliorum præsides & maiores constituendi. Quia sicut de Dauid legitur. 1 Paral. 23. Dauid senex & plenus dierum, regem constituit Salomonem. Ideò de tali promotione potest exponi illud Dan. 5. vbi dicitur q in conuiuio balthasar vnusquisq; sm suã bibebat ætatem. Requiritur ergo talis ætas spiritualis ad obtinẽ
C dam celsitudinem promotionis. ¶ Secundò dico q talis ætas requiritur ad continendam firmitudinem durationis, q ostenditur cũ dicitur Dauid, quod interpretatur manu fortis. Quia verè nullus efficitur manu fortis, nullus efficitur Dauid, nullus efficitur constans & robustus, nisi sit in ætate perfecta .i. in virtutum congerie constitutus. Vnde Iudi. 8. Iuxta ætatem robur est hominis. Ideò de tali Dauid & eius fortitudine dicit. 1. Reg. 18. Percussit Saul mille, & Dauid decem milia. Et. 1.
D Reg. 17. dicitur q festinauit Dauid & cucurrit ad pugnam.
¶ Tertiò dico q talis ætas virtutis & perfectionis requiritur ad acquirendam plenitudinem discretionis, quod ostenditur cum dicitur. Senuerat. Senectus .n. sapientiam designat, quia sicut dicitur Sapi. 4. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Teste .n. Plinio, Archelaus dicit q cuniculi seu parui Lepores quot habent annos in ætate, tot introitus faciunt in cauernis suis. vnde in hoc videntur esse sagaciores, inquãtum .s. introitus ad cauernam suam sibi parant, & faciũt ampliores. Sic verè charissimi in hoc debet esse sagacitas spiritualis ætatis nostræ, quia quanto plus habemus de ætate & naturali & morali, tanto ad cauernam nostram .s. ad Paradisum debemus nobis plures introitus per bona opera facere, & plures vias intrandi Paradisum inuenire, & plures modos intrandi cœlestem Hierusalem procurare. Quod ostenditur cũ dicitur q Dauid senuerat, & habebat ætatis plurimos dies. Dies .n. isti sunt virtutes & perfectiones, quos quanto plures habemus, tanto plures vias nobis ad cœlum facimus & paramus, tanto etiam ampliori sagacitate & spirituali prudentia prępollemus. Vnde Ecclesi. 6. Plures dies ætatis habuerit. De Dauid dicitur. 1. Paralip. vl. q mortuus est in senectute bona, plenus Dierũ & diuitijs. Ista verò discretio summè debet apparere, in perfectẽ loquẽdo, & discrete alios instruẽdo. Iuxta illud Ioan. 9. Ætatem habet, ipse de se loquatur. & Iob. 32. Sperabam q ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam. Patet ergo q spiritualis ætas hominem habilem reddit ad promotionem. Facit stabilem ad durationem Facit subtilem per discretionem. Habilem dico ad promotionem, quia præstat eminentiam honoris 2. Mah. 6. Cogitare cœpit ætatis & senectutis suæ eminentiam. Item stabilem ad durationem, quia præstat permanẽtiam vigoris. Ecclesi. 26. Species faciei super ætatem stabilem. Item subtilem ad discretionem, quia præstat sapientiam splendoris. Lucæ. 2. Iesus autem proficiebat sapientia, ætate, & gratia. Quæ tamen sunt contra malos, qui .s. sunt ætate & antiquitate pleni, quia in malis annis .i. in vitijs indurantur. 2. Mach. 6. Ætate pariter & demẽtia prouectus. Et sic de ætate spirituali sufficit. Vide infra de senectute, & supra de anno, & die, & antiquitate &c.

Aeternus. Aeternitas.

A Nota q æternitas signat mẽsuram durationis interminabilis, influxibilis, inuariabilis. Tẽpus .n. est mensura motus. Et ideò sicut mobile semper vertitur, fluit, & de loco ad locum mouetur, sic tempus quod ipsius est mensura, semper de momento ad momentum fluit, & nunquam in eodem statu subsistit. Æternitas autem est mensura rei permanentis, .s. ipsius cuius essentia est tota simul, ita q nõ nouit præteritum vel futurum. Et ideò ipsa æternitas est idem quod duratio vel mensuratio quæ nec esse incipit, nec esse desinit, nec de puncto ad punctum labitur, nec de statu ad statum variat. Possumus ergo notare q duplex est æternitas .s. bona & mala. per bonam .n. æternitatem designatur

Dei immensitas seu essentia
Cœli fœlicitas & opulentia
Morum stabilitas & permanentia.
Dei .n. immensitas nunquam variatur
Cœli fœlicitas nunquam terminatur
Bonorum bonitas semper augmentatur.

Primò ergo de bona æternitate dico. Perseuerans .n. & æterna põt dici Dei immensitas. Vnde Daniel. 7. dicitur. Potestas eius, potestas æterna. Et Prouer. 8. Ab æterno ordinata sum. Item perseuerans & æterna potest dici cœli fœlicitas. Vnde Ecclesi. 31. Perfectus inuentus est, & erit illi gloria æterna. Item perseuerans & æterna potest dici morum stabilitas, quia .s. boni semper debent in sua bonitate perseuerare, & nunquam amplius deficere vel cessare, vnde Sapien. 5. Iusti autem in perpetuum viuent. Et Ecclesi. 15. Nomine æterno hæreditabit illũ. De ista verò vltima æternitate. i. de bonorum perseuerantia, & durabilitate multa possumus dicere, sed in alijs titulis iam dictis de perseuerantia & stabilitate multa meminimus nos dixisse, hic solum aduertendum est, q oia quæ sunt, desiderant & affectant attingere ad æternitatem, idest ad sui continuationem & perpetuationem. Nihil est .n. quod naturaliter desideret non esse vel nõ fuisse. Et ideò ad talem continuationem vel perpetuationem habendam solent omnia procurare proficua, & declinare nociua. Sic verè perpetuationem perseuerantiæ, & æternitatem supernę gloriæ summè debemus diligere, & ad eam totis visceribus laborare. Nullus .n. sapiens debet velle morale perdere, sed ipsum debet perpetuo sine peccati resistentia cõseruare. Dan. 5. Rex in æternum viue &c. Vide de gloria æterna, & de beatitudine de perseuerantia, de durabilitate, constantia, & cetera similia. B
Sic ergo ęternitas accipitur in bono. ¶ Secundò dico q æternitas potest dici in malo, & sic accipitur

Pro voluntate obstinata
Pro consuetudine indurata
Pro pœna inferni interminata.

De obstinata ergo voluntate dici potest illud Iudę, qui dicit q Deus malos Angelos vinculis æternis sub caligine reseruauit. Item de indurata cõsuetudine potest dici illud Ecclesi. 12. Ibit homo in domum æternitatis suæ. Item de interminata pœnalitate potest dici illud psal. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem. ¶ Si autem vis adhuc notare alio modo dic q in scriptura reperitur. Æternitas.

Immutabilis	Prima est æternitas Dei
Imitabilis.	Secunda iusti.
Appetibilis.	Tertia cœli.
Formidabilis	Quarta inferni.

¶ Primò ergo est æternitas Dei, quæ semper est manens & C
immutabilis. Veritas enim suæ essentiæ nũquam mutatur aut variatur, immo ipse idem permanet, nec aliqualiter immutatur psalm. Veritas domini manet in æternum. Et alibi. Tu autem domine in ęternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generationem. Ipse enim est æternus à parte ante, quia sicut dicitur Michee. 5. Egressus est à diebus æternitatis. A parte nunc, quia sicut dicitur Esai. 57. Ipse est habitans æterni-

æternitatem, & sanctũ nomen eius. A parte post. 2. Pet. 3. Ipsi gloria nunc & in diebus æternitatis. Et in psal. Sedebit dominus rex inæternum. Quia ergo iste æternus est immutabilis atq; firmus, iustum est ꝙ tanquam rei firmę & stabili, & tanquam fundamento indefectibili, eidem per fidem spem'. & deuotionem principaliter innitamur, & ab omni fama defectibili & crudelitate penitus abstrahamur. Sicut enim dicitur. Ioan. 5. Hic est verus Deus, & vita æterna. Et Dañ. 6. dicit quod ipse est viuus & æternus. Omnia enim quæ in Deo sunt indefectibilia & æterna sunt. Ipse enim habet ęternum nomen, æternum verbum, æternam misericordiam, æternam iustitiam, æternam vitam, æternam veritatem, æternam potestatem. De nomine enim Dei dicitur Eccle. 37. ꝙ nomen est illi, viuens inæternum De verbo Dei dicitur in psal. Inæternum domine permanet verbũ tuum. De misericordia autem Dei dicitur in psal. Misericordia domini ab æterno & vsq; in æternum super timentes eum. De iustitia Dei dicitur in psal. Iustitia tua iustitia inæternum. De vita dei dicitur Eccle. 18. Qui viuit inæternum, creauit omnia simul. De veritate eius dicitur in psal. Veritas domini manet inæternum. De potestate vero eius dicitur Dañ. 7. Potestas eius potestas æterna &c.
D Hæc est ergo æternitas Dei, qua semper est manens, & immutabilis vita. ¶ Secundo dico ꝙ est æternitas iusti, qua est imitabilis, quia dat nominis perpetuitatem. Eccle. 15. Nomine æterno hæreditabit eũ. Quia confert gloriæ copiositatem. 2. Corin. 4. Æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Quia repromittit æternæ vitæ hæreditatem. Hebr. 9. Repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis. ¶ Tertio dico ꝙ est æternitas cœli, qua est appetenda, quia ibi est infinita gloria. 1. Pet. 5. Vocaui nos in æternã suam gloriã. Quia ibi est habitatio tuta ab omni ruina. 2. Corin. 5. Habemus domum non manufactam sed æternam, in cœlis. Quia ibi est cõsolatio continua. 2. Thess. 2. Qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam. ¶ Quarto dico ꝙ est ęternitas inferni qua est formidanda, quia ibi nulla est flammæ crepitantis extinctio. Baruch. 4. Ignis superueniet ei ab æterno, quia ibi nulla est pęnarum intermissio. 2. Thes. 1. Pęnas dabunt in interitu æterno. Quia ibi nulla est liberatio. Iudas in Canonica sua. Vinculis æternis sub caligine reseruantur. sup. damnati.

A **Ethiopia.** Nota ꝙ æthiopia est regio feruentissima, solis ardoribus esposita, & ab omni aeris temperamento semota. Et ideo homines istius religionis nigri sunt & deformes & caliginosi, & in multis partibus monstruosi, qui etiam quasi penitus vadunt nudi. Ista regio feris & serpentibus est referta, & pro magna parte arenosa, vacua & deserta. Et ideo res nomine congruere dignoscitur, quia ęthiopia, caligo vel tenebræ interpretatur. Igitur moraliter loquendo, dico ꝙ ęthiopia significare potest

1. Pœnitentiam & statum iustorum
Peccatum & statum malorum
Mundum & statum vanorum
Tribulationem & statum miserorum
Mortem & statum defunctorum
Infernum & statum damnatorum.

¶ Et sic dico ꝙ inuenitur ęthiopia
Pœnitentiæ
Opulentiæ
Pestilentiæ
Violentiæ
Defluentiæ
Turbulentiæ.

¶ Primo ergo dico ꝙ ethiopia significat statũ religionis vel hominum pœnitentium. Ibi enim abundat
Calor macerationis
Ardor contritionis
Nigredo palloris & humilis conuersationis
Nuditas paupertatis & tenuis possessionis.

¶ Ista est ergo ęthiopia quæ
Deum præuenit per deuotionem
Deum requirit per orationem
Pressos liberat per compassionem
Coelum occupat per saluationem.

Deum dico præuenit sibi deuote credendo. Psalm. Æthiopia præuenit manus eius Deo. Deum etiam honorat deuote orando. psal. Coram illo procident ęthiopes. vnde de eunucho candacis reginę ęthiopum dicitur Act. 8. quod ipse venerat in Hierusalem. Alijs etiam subuenit ipsis misericorditer compatiendo. Vnde de Abdemelech ęthiope dicitur Hiere. 38. ꝙ ipse compassus Hieremiæ qui erat in luto carceris, fecit eum liberari. Cœlum vero & paradisum occupat, sibi finaliter habitando. Vnde de Hierusalem loquitur Dauid in psal. Ecce alienigenę & tyrus & populus ęthiopum hi fuerunt illic. Ista est ergo ęthiopia pœnitentiæ. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur ęthiopia opulentiæ, & sic ęthiopia signat statum peccati, vel etiam statum mundi, vbi. s. viget ardor concupiscentiæ & auaritiæ, calor & siccitas indeuotionis & spiritalis indigentiæ, vbi feræ & Serpentes. i. peccatores versantur, & vbi nigredo malę cõuersationis & obscuritas ignorantiæ reperitur. Nota ergo ꝙ in ista ęthiopia est B

Flumen deliciarum.
Draco maliciarum.
Pauor tristitiarum
Labor molestiarum
Horror nequitiarum.

De flumine deliciarũ dicitur Gen. 2. ꝙ fluuius physon circuit omnem terram ęthiopię De Dracone maliciarum dicitur in psal. Contribulasti capita Draconum in aquis, dedisti eam escam populis ęthiopum. De pauore tristitiarum dicitur Eze. 30. Erit pauor in ęthiopia cum ceciderint vulnerati in Ægypto. De labore molestiarum dicitur Esaiæ 45. Labor Ægypti & negociatio ęthiopię ad te transibunt. De horrore vero nequitiarum dicitur Abac. 3. Pro iniquitate vidi tentoria ęthiopię, turbabuntur pelles terræ madian. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur ęthiopia pestilentiæ. Peccatores enim & mũdani possunt dici ęthiopes, quia sicut ęthiopes semper leguntur fuisse inimici filiorum Israel, & contra eos pro crudelibus regibus dimicasse sicut legitur. 2. Paral. 14. sic mali semper sunt inimici bonorum, & laici clericorum, & mundani religiosorum. Et sicut ęthiopes habent nigredinem sempiternam quæ nec natura potest mutari, sic mali perpetua nigredine vitiorum, & malæ conuersationis rubigine taliter sunt infecti, & ita in suis iniquitatibus indurati, ꝙ vix aut nũquam possunt mutari, vel ad bonum conuerti. Hiere. 13. Si potest ęthiops mutare pellẽ suam, & pardus varietates suas, sic & vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malũ. Ista est ergo ęthiopia pestilentiæ. s. stat⁹ peccati vel mũdi. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur ęthiopia violentiæ, & ista est status tribulationis. Status enim tribulationis præsentis habet feras & Dracones, id est mũdi tyrãnos. Habet deserta. i. sterilitatem bonorum. Habet ardorem. i. infirmitatem & laborem. ¶ Quinto dico quod est ęthiopia defluentię. s. status mortis, qui habet Dracones & Serpentes, qui comedunt corpus, & habet sterilitatem & vacuitatem bonorum omnium mũdi, & habet ardorem multiplicium dolorum. ¶ Sexto dico ꝙ est ęthiopia turbulẽtiæ. s. D status infernalis qui habet Dracones & feras. Habet atrocitatem demoniorum, habet etiam ardorem, & squalorem. i. acerbitatem igniũ & tormentorũ. Et sic ergo bene cõcluditur ꝙ quilibet istorũ statuũ aduersitatis per ęthiopiã designatur. Sopho. 2. Et vos ęthiopes interfecti gladio meo eritis. &c. Vide in tabula, q̃a in diuersis locis ponunt exẽpla de ęthiopia.

Etheus. Ethei fuerũt quidã populi qui terrã promissionis inhabitauerũt, sed per aduentũ filiorũ Israel partim subiecti fuerũt. Et credo ꝙ sydonij & tyrij fuerunt reliquiæ etheorum. Interpretatur autem etheus, stupens aut formidans, seu stupidus aut formido. Vrias autem fidelis miles quem Dauid occidi fecit, de isto populo. i. de reliquijs huius populi fuit, sicut dicitur. 2. Reg. 11. Vnde ibidem dicitur. Seruus tuus vrias etheus mortuus est &c. A

EVadere. Nota ꝙ euadere sumit pro eripi, liberari & fugere, vel exire, pertinet ergo ad illũ qui fuit in angustia vel dolore, qui. s. cupit euadere & saluari. Cum ergo sint generaliter tria mala, videlicet; A
Pœnitentium, qui euadunt malum spiritale
Sapientium, qui euadunt malum temporale
Triumphantium, qui euadunt malum æternale,
Est ergo euasio à loco pernicioso. s. à statu peccati, à quo solent homines euadere quando per pœnitentiam fugiunt, & in statu gratię, q̃ est loc⁹ securitatis se ponũt, sicut dicit Deu. 4. ꝙ ciuitates refugij institutę sunt, ad quas euadere poterat, qui homicidiũ cõmiserat. Talis ciuitas est gr̃a & pœnitẽtia, q̃a. s. in ista euadit & eripit, qui aĩam suã p peccatũ occidit, & ex hoc arguit Hier. 50. Vox fugiẽtiũ & eorũ qui de terra Babylonis euaserũt. Vox inquit fugientium. q. d. ad talem euasionem requiritur vox confessionis, & fuga totius malę occasionis. ¶ Item est euasio ab onere laborioso & sic euadut illi qui

per prudentiam sciunt euadere mundi tribulationes, vel etiã eas per patientiam superare. Vel qui onus temporalium bonorum sciunt & volunt per paupertatem voluntariam declinare, Iudith.15. Relictis omnibus euadere conabantur. Isti.n. videntur gloriari quia alijs in mundi periculis manentibus, ipsi se sentiunt liberatos. exemplo illius nuncij Iob, qui alijs mortuis dicebat Iob.1. Euasi ego solus, vt annunciarem tibi. ¶ Itē est euasio è tormento periculoso. s. à morte & periculo infernali, quod. s. propriè euaserunt beati. Vnde de periculo maris dicitur Actu.27. ꝙ fracta naui factum est periculum vt omnes animæ euaderent ad terram. vt & sic quilibet beatus possit de diabolo dicere illud.2. Corint.11. Euasi manus eius in nomine domini &c.

Euacuare.

Vide vbi vanitas, in littera.V.

A

Euaginare.

Cum euaginare nihil aliud sit quã gladium de vagina sua extrahere notare possum ꝙ secundum diuersitatem gladiorum inuenitur diuersitas euaginationum. Signat.n. Gladius iracundiam & punitionem, verbum Dei & orationem, euaginatio verò signat huius gladij executionem, & actuum applicationem, sicut vagina signat huius gladij coerctionem. Dicam ergo quod inuenitur Euaginatio

Malorum, quæ fit contra bonorum innocentiam
Bonorum, quæ fit contra malorum iniustitiam
Dei & sanctorum, quæ fit contra reproborum insolentiam.

Dico ergo primo ꝙ mali euaginant gladios suos, vt lædãt homines innocentes, quia. s. gladium crudelitatis euaginant ad lædendum corporaliter, gladium linguę ad infamandum personaliter, gladium maliciæ ad malignandum pertinaciter. De ista euaginatione dicitur in psal. Gladiũ euaginauerũt peccatores, intēderunt arcum suum. ¶ Item secundò iusti euaginant gladios vt corrigãt fatuos delinquentes, quia. s. prælatus euaginat glad. ũ iustę correctionis, doctor gladium prædicationis, religiosus gladiũ orationis. Primo gladio percutiē malus subditus. Secũdò gladio percutiē peccator obstinatus. Tertiò gladio peutiē diabolus effrenatus. Iosuæ.5. Vidit Angelũ euaginatũ tenētem gladium. Item est gladius Petri, qui reponi præcipiē in vaginam. Ioan.18. Mitte gladium tuũ in vaginã. q a gladius iustitiæ & punitionis vel ēt excõicationis, ꝓ certò magis est reponendus, quam extrahendus, magis hebetandus, quam acuendus, & magis retinendus, ꝙ vibrandus. Eze.21. Reuertere in vaginã tuã o mucro dñi. Quod tñ est contra multos crudeles iudices & magistros, qui gladiũ istum faciliter euaginant. Vñ isti videntur dicere illud Eze.21. Mucro mucro euaginare ad occidēdum. Immo etiam isti de baiulis & filijs suis gloriantur qñ gladios euaginatos habēt, & ad occidēdum paratos. Iudic.9. Euagina gladium tuum, & percute me. ¶ Item tertiò dico ꝙ Deus & Angelus euaginaot gladios suos vt puniant impios decedentes, quod. s. fiet in iudicio quando dominus dicet illud Deut.32. Euaginabo gladium meum, & interficiet eos manus mea &c. Vide de gladio.

A

Euangelium. Euangelizare.

Nota quod euãgelium dicitur ab eu, quod est bonũ, & Angelus, ꝙ est nũcius, seu gelos, ꝙ est nũcium, quasi bonũ nũciũ. Est ergo euãgeliũ ipsa fides & regula legis nouę, & ipsa doctrina dñi saluatoris. Euãgelista vero Dei qui istã legē credit, prædicat aut sectaē. Notãdum ergo est ꝙ euangelizare est officium. s. Officiũ

Dignitatis, quia dominicum.
Puritatis, quia angelicum
Veritatis, quia catholicum
Vtilitatis, quia fructiferum
Tranquillitatis, quia pacificum.
Subtilitatis, quia scientificum.

Dico ergo ꝙ euangelizare est officiũ dñicum, quo probatur ipsius dignitas. Ipse.n. legitur euangelizasse & prædicasse, & euangelicam veritatem verbo suo confirmasse. Vnde Luc.8. dicitur ꝙ Christus iter faciebat per ciuitatem euãgelizans, & prædicans regnum Dei. ¶ Item istud est officiũ euãgelicũ, quo probatur ipsius puritas. Angeli.n. qui sunt purissimi, euangelizasse legũtur. In quo notatur ꝙ prædicatores seu euangelistę puri & euangelici esse tenentur. Luc.2. dixit Angelus. Euangelizo vobis gaudium magnum. vnde Apoc.14. dicitur ꝙ ipse vidit angelum habētē euangelium vt euãgelizaret sedentibus super terram. Item est officiũ catholicum, quo probatur ipsius veritas. Scriptura.n. euãgelica verissima est, quia ab ore veritatis deprompta, & ipsius euangelizatores verifideles & catholici debent esse. Gal.2. Veritas euangelij permaneat. ¶ Item est officium fructiferum, quo probatur eius vtilitas, quia. s. fructus glorię Paradisi per hoc euangelizatur & annunciatur, qui est vtilissimus. vnde Ephe.3. Mihi autem omnium sanctorum minima data est gratia in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias gratiæ Dei. ¶ Item est officium pacificum, quo probatur eius tranquillitas. Prędicatores.n. debent esse homines pacifici & benigni, quia. s. euangelium pacis, quod tempore pacis, à Deo pacis factum est, euangelizant. Euangelizant.n. euangelium pacis, vt dicitur Ephe.6. Calceati pedes in præparatione euangelij pacis. Et ideò euangelizantes pacifici esse iubentur. Rom.10. Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euãgelizantium bona. ¶ Item est officium scientificum, quo probatur eius subtilitas seu sagacitas. Prędicatores.n. debent esse viri scientifici & contemplatiui, & diuinæ reuelationis receptiui. scriptum est.o. in psalm. ꝙ dominus dabit verbum euangelizantibus virtute multa. & Esai.40. dicitur. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Syon. quia. s. talis debet à Deo illuminari, & diuinis verbis per reuelationem informari & in monte contemplationis iugiter conuersari Et breuiter dico quod euangelium est

Firmiter credendum
Aperte fatendum
Diligenter colendum
Viriliter defendendum.

B Firmiter dico credēdũ. Mat.1. Pęnitemini, & credite euagelio. Aperte etiam seu publicè fatendum & confitendum. Rom.1. Non.n. erubesco euangeliũ. Diligenter colendum.2. Timo.1. Collabora in euangelio. Viriliter insuper defendendum. Philip.1. Habeo vos in defensione & confirmatione socios euangelij. Pręmissa enim omnia. s. credere, dicere, colere, & defendere, alta contemplari, pacificè conuersari, & puritatem sectari, sunt opera quæ decent prędicatores & euangelistas. De quo.2. Timo.4. Tu vero vigila in omnibus, labora, opus fac euangelistę, sobrius esto &c. Vide etiam infra de prædicare &c.

A

Euge

Nota ꝙ Euge est interiectio, quę quandoq; est derisiua, quandoq; congratulatiua. Est dico quandoque congratulatiua, & pertinet ad Dei charitatem. Et sic loquitur Deus beatis & benemeritis & ad cęlestem gloriam acceptatis. Lu.19. dicens. Euge serue bone & fidelis, intra in gaudiũ domini tui. Et idem Mat.25. ¶ Quãdoq; ēt est derisiua, & pertinet ad malorum superbiam & prauitatem. psal. Ferãt confestim confusionem suã qui dicũt mihi, euge, euge. Signat ergo derisionem & contemptũ, quas nũc à malis sustinent boni. psalm. Dixerunt, euge euge, viderunt oculi nostri. Signat etiã derisionem, quam in inferno à demonibus sustinebunt damnati, quam derisionem petebat euitare Dauid dicens in psal. Dicant in cordibus suis, euge euge animæ nostrę, nec dicant deuorabimus eum &c. Vide supra vbi deridere

A

Euellere.

Nota ꝙ euellere idem est quod eradicare extirpare, & aliquid de loco suo tollere & auferre. Et potest accipi in bono, verumtamen communiter accipitur in malo. ¶ Primo in bono accipitur & significat mutationem, scilicet

De mundo ad claustrum
De seculo ad Paradisum
De infidelitate ad fidem
De peccato ad gratiam.

Sicut.n. bonę herbę solent euelli & eradicari de exterioribus siluis & nemoribus vt in hortis & viridarijs trãsplantentur, sic Deus de silua peccati seu mundi prędestinatos suos per gratiam & vocationem, seu etiam finaliter per mortis afflictionem eradicat & euellit, vt in spirituali horto suo, s. in ecclesia per fidem, in regulatione per conuersationem, vel etiam in Paradiso per beatitudinem transplantentur. Et sic fuerit dictum Hieremi.1. Ecce te constitui super gētes & regna, vt euellas & destruas, & ędifices & plantes Boni.n. per mortē destruunē & euellunē, vt in Paradiso ędificentur & plantētur. Hie.31. Sicut vigilaui super eos vt euellerem & demolirer, dissiparem, disperderē & affligerē, sic vigilabo super eos vt ędificem & plantem. Ista est ergo euulsio bona & virtuosa, inquãtum. s. euellere põt accipi in bono. ¶ Secundò dico adhuc ꝙ euulsio communiter accipitur in malo. Et sic possum notare ꝙ euellere est aliquid ex toto vellere & colligere. Et sic possumus dicere ꝙ est Euulsio

Crudelitatis
Aduersitatis
Pœnalitatis.

Prima est euulsio qua pauperes à raptoribus de domicilijs euellũtur. De qua Ezech.17. Aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam Cedri, summitatem frõdum eius euulsit.

euulsit. Aquila grandis est crudelis & raptor, qui Cedros, idest subditos frequenter solet visitare, vt frondes bonorum suorum exteriorum possit per rapinã ab eis euellere & auferre. Secunda est euulsio qua diuites per infortunia subuertũtur. Multos. n. videmus euulsos & euersos à fortuna, qui per ipsam plantati fuerant & erecti. Ideo fortuna põt dicere illud Hier. 45. Quos plãtaui, ego euello. ¶ Tertia euulsio est qua impij per mortis impetum destruuntur, de quibus dicitur in psal. Euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuẽtium. Sicut enim herba euellitur, vt in sterquilinio ponatur, & ab equis & bestijs comedatur, vel vt siccata incendijs exponatur, sic verè mali de mundo & de vita ista per mortem euelluntur, vt in inferni sterquilinio positi, à Bestijs. i. demonibus deuorentur, & vt perpetuis incendijs comburantur. psal. Fiant sicut fenum tectorum quod priusquam euellatur, exaruit. Et propriè tales dicuntur euulsi, quia sicut arbor quando euellitur nihil de ea remanet, quia scilicet vsq; ad radicem eradicatur, sic verè talium mors propriè est euulsio, quia. s. post ipsos nihil remanet de ipsis, quia nec fama, nec substantia, nec memoria. Nomen. n. & fama talium perditur, & substantia eorum post mortem dispergitur, memoria vero sua obliuiscitur. Ideo in persona talium loquitur Iob. 19. Expoliauit me gloria mea, abstulit coronã de capite meo, & destruxit me vndiq; & pereo, & quasi euulsę arbori abstulit spem meam. Sic ergo patet ꝙ duplex est euulsio scilicet bona & mala vide supra de eradicare &c.

A

Euenire. Euentus.

Nota ꝙ euenire idem est ꝙ accidere, seu aduenire. De fortuitis ergo & subitis accidẽtibus & euentibus rerum, quę. s. ab occulta Dei prouidentia insperato procedunt, multa possunt dici, sed breuiter transeo, hoc solum nota quod inuenitur Euentus

Necessitatis
Prosperitatis
Asperitatis.

Euentus necessitatis contingit cunctis viuentibus. & iste est euentus mortis. Eccle. 9. Eadem cunctis eueniunt. Euẽtus prosperitatis contingit iustis credẽtibus, quia. s. iustis eueniunt finaliter prospera, vel in hoc seculo, vel in futuro. 2. Paral. 20. Credite prophetis eius, & cuncta euenient prospera. Euẽtus aduersitatis cõtingit mestis lugentibus. Iob. 3. Timor quẽ timebam, euenit mihi. ¶ Aduerte ergo ꝙ euentus rerũ & futura contingentia debent præcogitari, & per prudentiam præueniri. Sap. 8. Signa & monstra scit antequam fiant, euentus temporum & seculorum. Cogitare enim debet Homo ꝙ euentus prosperi possunt aspero fine claudi, vt non infletur. Et euentus asperi plerumq; bono fine claudũtur, vt propter hoc nõ turbetur. Mens enim humana debet esse solida atq; firma cõtra biformes euẽtus fortunæ, & scire quia sicut dicitur 2. Reg. 11. Varius est euentus belli, & nunc hunc, nunc illum consumit gladius. ideo si infortunatus euentus eueniat sibi, constanter debet sustinere, & virili animo tolerare. Exẽplo Thobiæ, de quo dicitur Thobiæ. 2. ꝙ non est contristatus contra Deum ꝙ plaga cęcitatis euenerit ei &c. Vide supra de aduenire & accidere & de contingere.

A

Euertere.

Nota ꝙ euertere idẽ est ꝙ ex toto vertere, vel extra vertere, destruere vel euellere, Est ergo euersio

Pœnitentiæ, qua euertitur machina vitiorũ
Iniustitiæ, qua euertitur series animorum
Pestilentiæ, qua euertitur gloria malignorũ

Est dico euersio pœnitẽtiæ quæ vitia subuertit. Vnde de muliere. i. de ratione quæ dragmã gratiæ per peccatum perdiderat, dicitur Luc. 15. ꝙ ipsa euertit domum. i. congeriem vitiorum, & quærit diligenter donec inueniat. De Hieremia etiam dicitur Ecclesiastici. 49. ꝙ consecratus est Propheta euertere & perdere. Est etiam euersio iniustitiæ, quæ animos peruertit. mens enim quorundam per obstinationem & peccata quasi totaliter euertitur, & omnis virtutum machina in eis dissipatur. Quam euersionem timens Dauid dicebat. Impulsus euersus sum vt caderẽ, sed dominus suscepit me. Et Da. 13. de malis senib⁹ dicit ꝙ euerterũt sensum suũ, & declinauerunt oculos suos vt non viderẽt cœlũ, & nõ recordarentur iudiciorũ iustorũ. ¶ Est insuper euersio pestilentiæ, quæ malignos euertit, quia. s. mali tyrãni à Deo per infortunia quandoq; temporaliter, semper aũt æternaliter destruũtur, & eorũ status & gloria dissipant. De malis. n. & symoniacis prælatis dicitur Marci. 11. ꝙ Christus cathedras vendentium euertit. De tyrannis ẽt dicitur Sap. 5. ꝙ malignitas euertet sedes potentium &c. Vide supra de Destruere & similibus &c.

Eufrates.

Fluuius est mesopotamiam à syria diuidẽs in mõtibus maioris Armeniæ visibiliter in paradiso vero terrestri subterranee & inuisibiliter ortum sumens, tandem in mare persicum iuncto sibi fluuio Tigride se diffundens. Interpretatur autem eufrates frugifer, vel crescens, vel humus, aut puluerulentus. Igitur per istum potes notare omnia quæ de fluuio inferius annotantur. Significat enim Gratiam, qua cuncta vegetantur. Scientiam, qua mores augmentantur. Vitam præsentem, qua fluctus agitantur. Mortem sequentem, qua cuncta terminantur. Omnia prosequære, & concorda si vis, quia omitto gratia breuitatis. A

Euigilare.

Cum euigilatio nihil aliud sit quã à somno vel à dormitione excitatio, videtur ꝙ secundũ diuersa genera somniorum, diuersa sunt genera vigilationum. Dicam ergo breuiter ꝙ Euigilat A

Deus ad malos puniendum.
Iustus ad bona faciendum.
Impius ad malum prosequendũ.
Mortuus ad vitam resumendum.

Primo dico ꝙ est quędam euigilatio quæ denotat Dei iustitiam. Patiẽtia enim Dei videtur esse quidam somnus. Deus enim nunc videtur dormire, malorum crimina patienter ferendo. Stimulus tamen suæ iustitiæ ipsum quandoq; excitat & euigilat, & ad puniendum impios se armat. Scelera enim humana quandoq; excitãt Dei iustitiã vt feriat. Hier. 51. Euigilabit cõtra Babylonẽ cogitatio domini. Et in psal. In ira excitauerunt excelsum in inaquoso. Miseriæ vero & clamores pauperum & tribulatorum excitant suam clementiam vt eis succurrat & subueniat. Ista duo lethargicum excitant. s. quando pungitur, & quando circa eũ clamatur. Sic Deus suscitatur à somno suæ dissimulationis, vel per puncturam malę & horrendę malorum actionis, vel per clamorem feruentis bonorum orationis. Iob. 8. Si diluculo surrexeris, & ad omnipotentem fueris deprecatus, euigilabit ad te, & placatum reddet tabernaculum suum. in psa. dicitur. Et excitatus est tanquam dormiẽs dominus. & sequitur. Et percussit inimicos suos in posteriora. Ista est ergo excitatio seu euigilatio, quæ denotat Dei iustitiam. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur euigilatio quæ stimulat iusti pigritiam. Iusti eñ per pigritiam quandoq; dormire quo ad benefaciendum videntur. Et ideo necesse est ad euigilandum ꝙ vel per Dei trĩbulationes, vel per superiorum minas & orationes, vel per diuinorum iudiciorum tonitrua & comminationes, vel per fumi infernalis considerationes stimulentur & excitẽtur. 1. Corin. 15. Euigilate iusti, & nolite peccare. Ista enim est euigilatio à peccato, cum incipimus culpas horrere, ab ignorantia, cum incipimus clare videre, à pigritia, cum incipimus bonis vigere, seu bona opera exercere. Euigilant ergo boni peccata diluendo per contritionem. Vnde de Petro incarcerato & cathenato legitur Act. 12. ꝙ Angelus percusso latere eius excitauit eum, dicens. Surge velociter. Angelus enim, idest tatio, latus conscientiæ peccatoris carcere peccati detenti, & cathena mala complacentiæ ligati, per contritionem percutit, à peccato ipsum euigilat, excitat & reducit. Gene. 45. Iacob autem quasi de graui somno euigilans &c. Item euigilãt secreta meditando per contemplationem. 3. Regum. 3. Euigilauit Salomon, & intellexit quod dominus esset. Et 2. Esdrę. 8. dicitur quod multi quorum sensus excitatus est, ascenderunt in Hierusalem. Item euigilant & excitantur ad bene laborandum per bonam operationem. Eccle. 6. Si videris sensatum, euigila ad illum. Sequitur. Cogitatum habe in præceptis Dei. Dormientes enim valde mane excitantur ad opera, & qui nocte dormierant, mane euigilant ad agenda. Pone si vis quomodo oryx Bestiola in ortu caniculę euigilat, & tripudiat ꝙ imber & frigus abijt, instentq; vapores ignei solis, vt vestiatur terra floribus, herbasq; proferat & fructus, sicut alibi dixi. Pone ergo contra carnales & contra obstinatos quomodo sicut glires & vrsi difficulter euigilant, sic mali. Iob. 14. Donec atteratur cœlum, non euigilabunt. Multi eñ sunt qui ita fortiter dormiunt in peccatis. quod non nisi forti clamore prædicationis, vel forti concussione tribulationis excitari possunt. De Lazaro enim mortuo legimus quod ad eius excitationem necessaria fuit Dei præsentia, & etiam ipsius clamor & eloquẽtia. Legitur enim Christum flenisse, & alta voce clamasse. Lazare veni foras. Sic verè ad hoc quod Lazarus. i. peccator, quatriduanus & fętidus, & malis consuetu-

ſuetudinibus inuolutus,& ſub lapide durę obſtinationis ſepulius excitetur & euigilet à peccato,neceſſe eſt ꝙ Chriſtus præſentialiter per ſuæ gratiæ immiſsionem,& ꝙ vox ſcripturæ vel prædicationis intercedat per bonam bonorum exhortationem. Ioan.11. Lazarus amicus noſter dormit. vado vt à ſomno excitem illum. Eſt ergo euigilatio quę ſtimulat noſtrā pigritiam. ¶ Tertio dico ꝙ eſt quædam euigilatio quæ agitat mali nequitiam. Mali enim ad malum euigilant, & ad malos actus excitantur & natant. vnde & ebrioſus dicit Prouer.23. Quando euigilabo,& rurſus vina reperiam. ¶ Quarto dico ꝙ erit quædam euigilatio quæ deuincet mortis potentiam.ſ. reſurrectio vltima. De qua dicitur Dan.12. Qui dormiunt in puluere terræ. euigilabunt &c. Vide infra de vigilare, & ſupra de dormire,& infra de exurgere &c.

Euni.Ei.Eo.

&c. Vide infra poſt excutere.

A Eunuchus.

Eunuchus eſt ille qui truncatis genitalibus eſt caſtratus. In quibuſdam enim partibus iuuenes caſtrantur, vt ipſis prouectis mulierum cuſtodia ſecurius cōmittatur. Signat enim eunuchus in bono,& in malo. In bono enim denotat caſtitatem atq; munditiam, in malo vero deſignat ſterilitatem & impotentiam. Dicam ergo ꝙ teſte ſcriptura ſunt eunuchi, q ſic ex vtero matris nati ſut, & iſti ſunt illi quos frigidos & ad generationem inhabiles reputamus. Sunt eunuchi quos facit hominum violentia. ſcilicet illi qui ex certa ſcientia caſtrantur & detruncantur. Vnde ad idem. Sunt eunuchi qui facti ſunt ab hominibus. Sunt eunuchi quos fecit virtutis continentia, illi.ſ. qui ſeipſos quantum ad actus libidinis caſtrant & in caſtitate & munditia perſeuerant. Vnde ad idem. Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum. ¶ Dicam ergo moraliter ꝙ per eunuchus ſignificantur quandoq; viri ſteriles & vitioſi, B quandoq; viri nobiles & virtuoſi. ¶ Primo dico ꝙ eunuchitas ſignat omnium ſterilitatem. Peccatores enim eunuchi dicuntur, quia virtutem generatiuam bonorum operum perdiderunt, quia vires conſtantis fortitudinis & virilem audaciā amiſerunt, quia Barbam atq; prudentiā dimiſerunt, quia cantum Spiritualem.i. Dei laudem & gratiarum actionē promere ceſſauerunt. Animalia enim caſtrata perdunt audaciam & fortitudinem. patet, quia Bos & Capo non ita pugnant, ſicut Taurus & Gallus. Perdūt decētiam & pulchritudinē: quia.ſ. Homo perdit barbam, & Gallus criſtam. Perdunt lætitiā & mentis latitudinem, perdunt etiam generandi efficaciam & perductiuam aptitudinem. Sic verè dico ꝙ peccatores perdunt audaciam,& contra tentationes neſciunt pugnare & decentiam perdunt, quia criſtam & Barbam.i. honeſtam & virilem conuerſationem neſciunt geſtare, perdunt lętitiam, quia Deum laudando neſciūt cantare, perdunt generandi potentiam, quia bona opera neſciunt generare. De talibus ergo eunuchis & peccatoribus dicitur Gene.40. Accidit vt peccarēt duo eunuchi Pharaonis, iratuſq; contra eos miſit eos in carcerem. Breuiter ergo tales eunuchi.i. peccatores æterna gloria priuabuntur. Vnde. Deu.23. dicitur. Non introibit eunuchus attritus aut amputatis teſticulis in templū domini. Iſta eſt ergo eunuchitas quæ ſignant virtutū omniū ſterilitatem.

C ¶ Secundo dico ꝙ eunuchi ſignāt omniū virtutū pluralitatē. Eunuchi enim qui à carnis immundicia ſunt liberi, viros puros & mundos deſignant, qui per votum continentiæ vel per conſtantiam boni propoſiti ſeſe caſtrant, & ſocietatem caſtarum perſonarum frequentant. Heſter.2. Ægeus eunuchus cuſtos virginum. Sicut ergo eunuchi trūcati & caſtrati ſunt puritatis maioris, pietatis amplioris, dignitatis etiam eminentioris (ſolent enim palatia frequentarē, regnum ſeruitijs inſudare. & reginas & regum filias cuſtodire, & cum eis habitare, ſicut dicitur.4.Reg.20. Erant eunuchi in palatio regis,& in multis alijs locis) ſic dico ꝙ illi qui Spiritualiter ſunt caſti & caſtrati, ſunt mundi per innocentiam, ſunt pij per clementiā, ſunt & erunt digni per finalē dignitatē & eminētiam. De pietate enim taliū habemus exēplum Hier.38. in Abdemelech Ethiope eunucho, qui Hieremiā a lacu extrahi procurauit, & eū de mortis periculo liberauit. De puritate habemus exēplum Act.8. de illo eunucho candacis reginę Ethiopum, qui venerat ad adorandum in Hieruſalem, & fuit baptizatus, lotus & purificatus. De finali vero dignitate & cœli fœlicitate quæ talibus dabitur, dicitur Eſa.56. Non dicat eunuchus, ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit dominus eunuchis Dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius à filijs & filiabus &c. Vide ſupra de caſtitate,& caſtrare, & ſimilibus.

Euomere.

Vide infra de Vomere.

Ex.

A Nota ꝙ iſta præpoſitio ex, ſemꝑ ſignat aliquā cauſam, ſiue efficientem, ſiue formalē, aut certe materialē, aut finalē, ſiue quocūq; modo principiatiuā. Semper.n. videtur ſupponere pro termino inchoatiuo & alicuius rei vel negocij productiuo. Sic ergo dico moraliter ꝙ ex ſignificat

- Æternam diuinitatem.
- Virtutum vtilitatem.
- Bonorum ſocietatem.
- Gratiæ ſynceritatem.
- Æternę gloriæ ſatietatem.
- Dei filij humanitatem.
- Cœlorum immenſitatem.
- Demonum peruerſitatem.
- Terrenam vanitatem.
- Mundanam varietatem.
- Proceſſum filij à patre.
- Filij à matre.
- Spiritus ſancti à filio & patre.
- Bonorum omnium ab ipſa beatiſſima Trinitate.

Primo ergo dico ꝙ ex ſignat proceſſum qui ſpectat ad ſummam diuinitatem,& ſic ſignat proceſsū filij dico à patre. Ioan.8. Ego autem ex Deo proceſsi Filij etiam à virginę matre. Nume.24. Orietur ſtella ex Iacob. Et in ſymbolo Apoſtolorū. Natus ex Maria Virgine. Spiritus Sancti à filio & à patre. Vnde in ſymbolo Athanaſij. Qui ex patre filioq; procedit. Bonorum etiam omnium ab ipſa trinitate. Ioan.8. Qui ex Deo eſt, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis. Sicut enim omnes radij luminis ſunt ex ſole ſicut ex quodam principio cauſatiuo ſic omnes iuſti & omnes iuſtorum virtutes ex Deo procedūt & per quandam Spiritualē emanationem ab eodem oriūtur & fluunt. Vnde Apoſtolus dicebat.2.Corin.3. Nō ꝙ ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Non ſolum autem bona, immo ēt omnis boni cauſæ ex Deo ſunt. Vnde Ioan.4. Nos ex Deo ſumus, qui autem nō eſt ex Deo, non audit nos. Signat ergo ex, proceſſum qui ſpectat ad ſupremam diuinitatem. ¶ Secun- B do dico ꝙ ſignat proceſſum ſpectantem ad virtutum vtilitatem. Iuſtus enim & ſua iuſtitia ex virtutibus procedunt. De veſte enim ſacerdotali dicitur Exodi.28. ꝙ ipſa quoq; textura & cuncta operis varietas erit ex auro & hyacintho & purpura coccoq; bis tincto. De ciuitate etiam noua Hieruſalem dicitur Apoca.21. ꝙ ſtructura muri eius erat ex lapide iaſpide, ipſa vero ciuitas aurum mundum Vnde in hymno canimus. Plateæ & muri eius ex auro puriſsimo. Sic reuera dico ꝙ ciuitas noua Hieruſalem.i. interior cōſcientia, veſtis ſacerdotalis.i. exterior apparentia, ex auro & iaſpide.i. ex virtutū præcioſitate contexitur, & varijs bonis habitibus, operibus, & actibus fabricatur. Oritur enim ex bono cogitatu interiori. Matth.12. Ex abundantia cordis os loquitur. Item ex affatu exteriori. Ibidem. Ex verbis tuis iuſtificaberis. Item ex fructu ſeu actu vberiori & vtiliori. Ibidem. Ex fructu arbor cognoſcitur. Signat ergo ex proceſſum ſpectātem ad virtutum vtilitatem. ¶ Tertio dico ꝙ ex ſignificat proceſſum ſpectantē C ad iuſtorum ſocietatem. Ex enim denotat congregationē bonorum. Act.2. Erāt autem in Hieruſalem viri religioſi ex omni natione quę ſub cœlo eſt. ¶ Quarto ſignificat proceſſum ſpectantem ad gratiæ ſynceritatem. Vnde de gratia baptiſmi dicitur Ioan.3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sācto, non intrabit in regnum cœlorum ¶ Quinto ſignat cœleſtis gloriæ ſocietatem. pſal. Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos. ¶ Sexto dico ꝙ ex ſignat Dei filij humanitatem, & ſui ſacramenti bonitatem. vnde Luc.1. de Chriſti incarnatione dicit beata virgo. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. De ſacramento vero altaris dicitur Ioan.6. Si quis māducauerit ex hoc pane, viuet in æternum ¶ Septimo dico ꝙ ex ſignificat immenſitatem, teſtimonio Gene.1. Vocauit Deus firmamentum cœlum. Cęlū vero moraliter diuinā ſcripturam repræſentat, de qua in glo. interlineari ſuper verbo. Fiat firmamentum in medio aquarum Gene.1. dicitur. Cœlum ſicut liber plicabitur. & Apoc.6. Cœlū receſsit ſicut liber inuolutus. Verè cœlū.i. ſacra ſcriptura liber inuolutus & plicatus eſt, ita vt nulla arte, nullo ingenio, nulla ratione poſsit omnimode explicari, vel alicuius

calami

calami longitudine mensurari, quin potius iuxta psal. Ex hoc in hoc inclinat & inducit, puta de sensu historico in allegoricum, & de litera ad intelligentiam moralem, de terrenis ad cœlestia, de humanis ad diuina, ita vt iure poteris de illa dicere illud Iob. 11. Excelsior cœlo est, profundior inferno, lõgior terra mensura eius, & latior mari. Signat ergo ex, cœlorum immensitatem. psal. Ex hoc in hoc &c. Octauo dico ꝙ in malo signat malorum omnium communitatem & processum qui spectat ad Diaboli peruersitatẽ. omnes enim mali ex Diabolo procedunt. Ioan. 8. Vos ex patre Diabolo estis. & Ioan. 10. Non creditis, quia nõ estis ex ouibus meis. ¶ Nono signat bonorum terrenorum vanitatem & inualiditatem. Io. 4. Omnis qui bibit ex hac aqua, sitiet iterum. q. d. ista non replet. ¶ Decimo signat mundi status varietatem & mutabilitatem. psal. Et inclinauit ex hoc in hoc, veruntamen fex eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ &c.

A **Exaltare.** Nota ꝙ exaltare idem est ꝙ extra saltare. Vnde exaltatio idem est quod quædam excellens & superior saltatio & eleuatio, & potest significare in bono & malo. Diuide sicut in alijs titulis similibus. Et ideo vide supra de altitudo, vbi ponitur illa autoritas scilicet Ascẽdam super altitudinem nubium. Et adiunge illud. Super astra cœli exaltabo solium meum. Item vide supra de eleuare, vbi exponitur illa auctoritas. Ecce intelliget seruus meus Iacob, eleuabitur & exaltabitur, & sublimis erit valde. Item vide supra de Ascendere, de Ambitione, de Erigere, & infra de Sublimitate, & vide supra de Adducere, vbi exponitur illa autoritas. Eleuauit me Spiritus, & adduxit in Hierusalem. & infra de excelso. vide si vis in Mauricio de exaltatione Christi, vbi satis bene prosequitur. Sed si vis, dic ꝙ in scriptura reperitur multiplex exaltatio, prumotio seu honoratio, videlicet Dei, Impij, & Iusti.

Deus enim exaltatur humanis vocibus.
Impius exaltatur humanis opibus.
Iustus exaltatur diuinis nutibus.

B ¶ Primo ergo dico ꝙ inuenitur exaltatio Dei, quã exaltatur laudibus humanorum. Exaltatio enim Dei nihil aliud ẽ quã eius Laus & honoratio, & suæ potentiæ æstimatio & cogitatio. Deus enim de se nec minuitur nec exaltatur, sed ex æstimatione humana eius virtus & magnificẽtia exaltabilis prædicatur. Propriè autem Deus altus & exaltatus dicitur, quia eius altitudinis & immensitatis cognitio nunquam ab humano corde attingitur, immo quanto plus cogitauerimus & locuti fuerimus de eodem, ipsumq; cognoscere tentauerimus, tanto supra cognitionem nostram amplius exaltatur. psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. & Eccle. 43. Glorificate dominum quantumcunq; potestis, superualebit adhuc, & admirabilis magnificentia eius. Benedicẽtes dominum exaltate eum quãtum potestis, maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute, non enim comprehendetis. Aduerte autem ꝙ Dei quantum ad humanitatẽ triplex est exaltatio, videlicet in cruce sicut in equo bellum aggressurus. In cœlo, sicut in solio regnum obtenturus. In iudicio finali, sicut in palatio iura redditurus ¶ Dico ꝙ fuit exaltatio Dei

C in cruce, in qua fuit exaltatus ad mundum redimendum. Io. 3. Sicut Moyses exaltauit serpẽtes in deserto, sic exaltari oportet filium hominis. Ipse enim exaltatus fuit in cruce sicut in palatio, & etiam ipse per hoc exaltauit crucem, & magnificauit gloriam, ligni crucis. quod antea in vituperium habebatur. psal. Exaltabuntur cornua iusti. & Ezec. 17. Exaltaui lignum humile, florere feci lignum aridum & in psal. Exaltabuntur ligna campi & cedri Libani quas plantauit, illic passeres nidificabũt. Pone si vis quomodo crux fuit exaltata & honorata, & quomodo factum est ornamentum Imperatorum, quæ fuerat supplicium malefactorum Pone quomodo Helena clauũ in freno trudi fecit, & cum alio ferro misceri, vt causa esset victoriæ Constantino, quod quidem ostẽditur hodie in carpentorate propè Auinionẽ in ecclesia Sãcti Chifredi. Et breuiter de cornu. i. de cruce cornuta dicit. 1. Reg. 2. Exaltatum est cornu meũ in Deo meo. & Eccle. 47. Exaltauit cornu gentis suæ. Ista est ergo exaltatio Dei quæ facta est in cruce ad mundum redimẽdum. ¶ Iterũ dico ꝙ est exaltatio Dei quæ facta fuit in cœlo ad cunctis præsidendum. Sicut enim dicitur Phil. 2. Christus humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, propter quod Deus illum exaltauit, & dedit illi nomen quod est super omne nomen &c. ꝙ petens David dicebat in psal. Exaltare sup cœlos Deus & super omnẽ terrã gloria tua. Quãto. n. sagitta plus in arcu deprimitur, tanto emissa altius exaltatur. Sic quia Christus in arco. i. in ligno crucis magis per mortẽ fuit depressus, tãto ad altitudinẽ paradisi ad ipsius patris dexterã fuit amplius exaltatus. Esaiæ. 55. Sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à vijs vestris, dicit dominus. Ista est ergo exaltatio Dei in cœlo ad cunctis præsidendum. ¶ Insuper dico ꝙ erit exaltatio Dei in iudicio ad malos puniendum. Sua enim iustitia, quæ nunc videtur perdita & depressa, tunc erit famosa, sublimis & exaltata. Et nota ꝙ Deus in iudicio exaltabitur.

Ad vindicandum pauperes potenter.
Ad iudicandum humiles clementer.
Ad eradicandum superbos patenter.

Tunc enim pauperes de perpessis iniurijs vindicabit. psal. Exurge domine, & exaltetur manus tua ne obliuiscaris pauperum. Item tũc humiles misericorditer liberabit & iudicabit. Esa. 30. Exaltabitur dominus parcẽs vobis, quia Deus iudicij est. Item tunc impios seueriter eradicabit. Esa. 2. Exaltabitur dominus solus in die illa, quia dies domini super omnem superbum & excelsum, & arrogantem &c. Et in psal. dicitur. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionẽ superbis. Patet ergo ꝙ est exaltatio Dei, qua exaltatur immẽsis laudibus. Et hoc est primum principale. ¶ Secundo princi- D

paliter dico ꝙ in scriptura inuenitur exaltatio impij, qui exaltatur mũdanis opibus, vel qui eleuatur peruersis motibus. Cõstat enim ꝙ illa quæ sunt amplius leuia & inania, facilius exaltantur, & inde est ꝙ nubes quę nullam habent in se firmitatem aut stabilitatem, exaltantur in aere ad altam sublimitatem. Sic verè in moribus illi qui sunt inanes & virtutibus vacui, qui sunt instabiles & nubei, facilius inaltantur, & mentaliter & temporaliter exaltantur. Exaltantur enim mentaliter per præsumptionem & superbiam, verbaliter per elationem & iactãtiam, realiter per vanam operationem & inanem gloriam, temporaliter per terrenam prumotionem & potentiã. Quia breuiter mali exaltantur in corde, in ore, in visu, in opere & in effectu, in rebus seu in statu. In corde dico superbiendo & irascendo. Prouer. 18. Antequam conteratur, exaltatur cor hominis, & antequam glorificetur, humiliatur. & Eccle. 28. Homo iracundus exaltabit iram suam. In ore, iactando & deridendo. Eccle. 21. Fatuus in risu exaltat vocem suam. In visu, alios despiciendo, & elatè oculos circunferendo. cuius tamen contrarium facit iustus, dicens cum David in psal. Domine non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei. In actu, superbè agendo, & cuncta sua opera pompaticè faciendo. Vnde de Goliath. superbè agente, & de suis viribus præsumente, & verba superba dicẽte, dicitur Eccle. 47. quod David deiecit exaltationem Holiæ. & 1. Esdræ. 8. Iniquitates nostræ exaltatę sunt vsq; ad cœlum. Opera enim iniqua ad cœlum exaltari dicuntur, quando sursum ad diuinæ iustitiæ notitiam perueniunt, vt exinde vindicta sumatur. In statu ẽt exaltantur, bonis mundi præ cæteris abundando & altas seculi dignitates sibi vendicando. Iudith. 1. Exaltatum est regnum Nabuchodonosor. Et aduerte ꝙ alicuius rei exaltatio habet fieri quandoq;

Per radicis vegetationem, sicut arboris.
Per continuam appositionem, sicut turris.
Per desuper attractionem, sicut vaporis.
Per violentam impulsionem, sicut sagittę vel lapidis.

¶ Primi sunt qui exaltantur à parẽtibus, sicut nobiles nostri, E radice enim. i. parentũ successione sunt exaltati. De quo Eze. 31. Ecce assur quasi cedrus &c. Aquæ nutriuerunt illũ, abyssus exaltauit eũ. Sequitur. Erat. n. radix illius sup aquas. Vnde cuilibet tali põt dici illud psal. Exaltabit te vt hæreditate capias terrã. ¶ Secũdi sunt qui exaltantur lucris vigentibus, sicut sunt vsurarij & mercatores, qui postea fiũt milites, quia tales appositione grossorũ lapidũ. i. acquisitione nouorũ & grossorũ lucrorũ alti fiũt sicut turres. Iudith. 1. Posuit turres eius in altitudine cubitorum centũ. Tertij sunt illi qui exaltãtur suis agentibus. i. auxilio suorum, sicut compatrinæ, familiares & nepotuli prælatorum, vel officiales tyrannorum. Isti enim per desuper attractionem sicut vapores exaltantur. Virtute enim aliena sursum attrahuntur, & à sole suo. i. auunculis vel dominis ad altas dignitates & officia ecclesiæ vel seculi exaltantur. vnde Hester. 3. Rex Assuerus exaltaui Aman filium Amadathi de quo etiam potest dici illud Eccle. 15. Exaltabit illum (fortuna supple) apud proximos

suos. Quarti sunt illi qui exaltantur causis lateotibus seu fortunę flatib9, & isti sunt illi qui sine causa apparēti subito promouentur. videntur enim sicut vna sagitta subita sursum iacti, & quasi fortunæ impetu sublimati quod quidem potest facere & procurare Diabolus, vt per ipsos bonis noceat, vel vt eos tandem in profundum infortuniorum mūdi alium, & tormentorum infernalium demergat. Et hoc dicitur in psal. Inimici vero domini moa vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Mali enim sunt sicut locustæ, quæ subito saliunt & exaltantur, sed quia in alto stare aut perseuerare, nequeunt, subito cadere cōprobantur. Negocia enim subita non sunt bene stabilia, sed potius defectibilia & transitiua. Vnde psal. Vidi impiū superexaltatū & eleuatum sicut Cedros Libani, transiui, & ecce nō erat, quęsiui eum, & non est inuētus locus eius. Et breuiter omnes qui iniustè exaltantur, necesse est ꝙ finaliter deprimantur, ꝙ quandoq; tēporaliter, semper autem æternaliter confundatur. Vnde pars totę quæ se exaltando erigit, quando ad altum & ad altitudinis vltimum punctum venerit, protinus ima petit, & vsq; ad vltimum depressionis punctum descendit. impij rota sunt, quia. s. continuè de malo ad malū, de statu ad statum, de officio ad officium variabiliter fluunt & currunt. 1. Reg. 25. Anima inimicorum tuorum rotabitur quasi impetu & circulo fundę. Ista ergo rota etsi nunc exaltatur & erigitur per mundi promotiones & per mētis elationes. finaliter tamē rotādo cadit & deprimitur per tribulationes. Planetę enim qui in vno signo exaltantur & regnant, in eius opposito caduut, deprimuntur & caulant, secūdū Astrologos. Sic tales qui hic in hac vita indebitę exaltantur & imperat, in altera vita, quæ huic est contraria, per tribulationes & depressiones corruūt atq; outant. Econtra etiā est de bonis, quia. s. si in isto signo. i. in ista vita præmuntur & tribulātur, in eius contrario. s. in vita futura exaltabuntur. Et hæc est sententia saluatoris Lucæ. 14. & 18. Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Inuenitur ergo in scriptura exaltatio impij, qui eleua-
F tur peruersis motibus. & hoc est secūdū principale. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur exaltatio iusti, qui exaltatur gratiæ viribus. Iustus enim est sicut arbor quæ vsq; ad debitum complementum semper exaltatur & crescit. Humor enim qui latet interius in radice, & calor solis qui ipsam penetrat inuisibiliter sub cortice, ipsam in altum faciunt crescere & trāsire. Sic verè dicam ꝙ calor solis. i. radius diuinæ gratiæ de sursum veniens, humor deuotę ac lachrymosę mentis intus obediens, ita vegetant & imbuunt spiritualiter corda iustorum, ꝙ sursum ad dominum eleuantur, & varijs bonis & profectus eleuationibus exaltantur. Vnde in psa. Dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem. non moriar. s. viuam, & narrabo opera domini. Est ergo quintuplex bona bonorum exaltatio, videlicet Exaltatio

Mentalis, quæ ima abdicat.
Moralis, qua virtus duplicat.
Vulgaris, quā fama prædicat.
Tēporalis, quā honor iudicat.
Supnalis, quā Deus vendicat.

¶ Et sic inuenitur exaltatio
Affectionis.
Perfectionis.
Famæ seu reputationis.
Dominij seu prælationis.
Cœli seu cœlestis saluationis

Quia videlicet iusti exaltantur mentaliter, cœlestia desiderando. psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. & Eccle. 51. Domine Deus exaltasti super terram habitationem meam & Ezech. 10. Eleuantia Cherubin alas suas exaltata sunt à terra. Moraliter, virtutes accumulando. Eccle. 40. Facultates & virtutes exaltant cor, super omnia timor domini. Vulgariter seu opinaliter, famam & nomen acquirendo. Eccle. 15. Exaltabit illum apud proximos suos. Sequitur. Et nomine æterno hæreditabit illum. Temporaliter ad prælationē ascendendo. psal. Exaltaui electū de plebe mea. & alibi. Exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Æternaliter, cœlestem gloriam adipiscendo. psa. Exaltabit te vt hæreditate capias terram. Istę sunt ergo exaltationes bonę, quibus. s. exaltātur Viri

Humiles, quos firmat patientia
Simplices, quos domat temperantia.
Prudentes, quos ornat sapientia.

De humilibus dicitur Luc. 1. Et exaltauit humiles. & Iac. 4. Humiliamini, & exaltabit vos. De simplicibus dicitur in psal. Exaltabit mansuetos in salutem. De prudentibus vero dicitur Eccle. 11. Sapientia humiliati exaltabit caput. Valde plura dici possent; quia tamen de talibus exaltationib9 supra in locis plurimis vt dictū est, fit mētio, supersedeo quo ad præsens. ¶ De G
exaltatione tñ qua beata virgo vel quęlibet Sācta anima quinque modis prædictis vel aliquo eorundem exaltantur a Deo potest dici illud Eccle. 24. Quasi cedrus exaltata sum in libano, & quasi platanus exaltata sum iuxta aquas &c. Vide eam infra de Quasi. Et dic ꝙ ista sunt exaltata Propter

Cedrum contemplationis.
Cupressum fortitudinis & durationis.
Oliuam compassionis.
Montem Syon contemplationis &c.

Prosequęre sicut ibi si vis. Vide de Sursum infra, & supra vbi Ascendere, Eleuare, & similia.

Exaudire.

Idem est ꝙ cum consensu audire, vel idē ꝙ ex toto audire. Vnde ille exaudit vocē A
alterius, qui eius precibus annuit & applaudit. Et ideo exaudire signat Misericordiam, Pietatem, Benignitatem, Indulgentiam, Liberalitatem, Concessionem, Consensum, & complementi executionem. Est ergo exaudire idem ꝙ Aduertetere, Attendere, Auscultare, Concedere, Consentire. Et generaliter in scriptura exaudire pertinet ad Deum, & vix aut nūquam inuenitur exaudire nisi ad persona Dei referatur. Possumus ergo notare ꝙ quattuor genera personarum solent à Deo exaudiri, videlicet

Feruentius amantes.
Attentius clamantes.
Dulcius miserantes.
Amplius indigentes.

Primo ergo dico ꝙ exaudiri merentur illi qui feruentius amant. Ista est ratio naturalis ꝙ ille qui amat plus, facilius impetrat. Fumus enim quanto à fortiori igne procedit, tanto ascendit altius, & penetrat intimius. Sic oratio quanto ab igne charitatis fortiore noscit procedere, tanto solet ad intima diuini beneplaciti profundius & altius penetrare. vnde psal. Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ. ¶ Secundo dico ꝙ exaudiri merentur illi qui attentius clamant. Diligentia enim supplicantis facit supplicationem exaudiri, quando enim pulli in nido clamant ad matrem, solet eis alimenta procurare. Pauperes vero quando clamant ad pium elemosynarium, solet eos misericorditer exaudire. Ideo dicebat psal. Ad dñm cū tribularer clamaui & exaudiuit me. Ideo dicit psa. in persona Dei. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cū ipso sum in tribulatione, eripiā eum, & glorificabo eum. In quibus verbis aduerte ꝙ Deus tripliciter exaudit clamantes ad se. s.

Ipsos in terris associando. Cum ipso sum.
Ipsos in pœnis auxiliando. In tribulatione eripiam.
Ipsos in cœlis beatificando. Glorificabo eum.

¶ Exaudit ergo ille vt amicissimus visitator. Cū ipso sū. Esse B
enim cū aliquo, signat præsentialem visitationem, quia verè Deus semper ē prępe inuocātibus eū. Iuxta illud psa. Prope est dñs omnib9 inuocātibus eū. Cū ipsis. n. est sicut doctor ad docendū, sicut tutor ad protegēdū, sicut ductor ad dirigēdū. Est ergo Deus nobiscū sicut doctor vt nos doceat, quia ipse dñs qui docet manus nostras ad præliū, & digitos nostros ad bellum. Item nobiscum est sicut tutor, vt nos protegat. Esaię. 43. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te. a. Gene. 26. Noli timere, quia ego tecū sum. Itē iste ē nobiscū sicut ductor, vt nos dirigat. 1. Para. 17. Fui tecū quocūq; perrexisti. Iste est ergo visitator amicissimus. Iste enim sicut verus amicus desiderat nobiscum esse, & nos per gratiam & charitatē secum habere. Grues enim societates & vicinitatem hominum amant, & ideo iuxta hominū habitacula faciunt nidos suos. Canis etiam societatem hominis amat, & ideo quanquā verberatus fuerit & repulsus, semp se solet in societatem hominum ingerere, & cum ipsis malis gratib9 habitare. Sic vere Deus amicissimus visitator noster semper diligit nobiscū per gratiam esse, & societatem nostra per charitatem & amicitiam frequentare, & maximè si fuerimus homines i. viri rationabiles & pfecti. Cū ipso sum inquit. vnde Prouer. 8. Deliciæ me esse cū filijs hominū. Fuit ergo amicissimus visitator. Iste enim frequentauit societatem. s.

Societatem paternam.
Societatem maternam.
Societatem fraternam.

Fuit enim dico in societate paterna. Ideo in persona patris sibi potest dici illud Lucę. 15. Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Item fuit in societate materna. Vnde Angelus dixit virgini matri suæ. Dñs tecum benedicta tu. Lucæ. 1. Vbi dicit August. Dominus inquit tecū, tecum in ventre, tecum in mente, tecū in vtero, tecū in auxilio. Itē ipse fuit in societate fraterna. s. cū animalibus in præsepio, cū discipulis in seculo, cū latronibus in patibulo, cum ca-

ptiuis

peiuis in inferno, cũ Angelis in paradiso. Fuit ergo cum animalibus, per quæ intelliguntur simplices & innocentes, quos Deus libenter visitat & frequẽtat. vnde Mar. 1. Erat Iesus cũ bestijs, & Angeli ministrabãt ei. Item fuit cum discipulis, per quos intelliguntur viri humiles & obedientes Io. 15. Ibi morabatur cum discipulis suis. Itẽ fuit cum latronibus qui erant in cruce, per quos designantur viri afflicti & pœnitẽtes. Esa. 53. Cum scoeleratis reputatus est. Item ipse fuit cum patribus in inferno, per quos intelliguntur viri sperantes & expectantes. Vnde illi possunt dicere illud Iudith. 13. Aperite portas quia nobiscum Deus. & Num. 14. Dominus nobiscum, & nolite timere. Item ipse est & fuit cum Angelis in paradiso. per quos intelliguntur viri discreti & contemplantes. Mat. 16. Filius hominis venturus est in gloria patris sui cũ Angelis suis. Iustorum enim solet Deus frequentare societatem. s. simplicium & innocentium, humilium & obedientium, contritorum & pœnitentium, sperantium & expectantium, prudentium & contemplantium. Cum ipso inquit sum. ideo cuilibet tali potest dicere ipso Deus illud Mat. vlti. Ego autem vobiscũ sum vsq; ad consummationem seculi. Dico igitur ꝙ Deus exaudit nos vt amicissimus visitator. Esa. 49. In tempore placito exaudiui te. ¶ Itẽ dico ꝙ Deus exaudit clamantes vt strenuissimus defensator, quod ostenditur cum dicitur. In tribulatione eripiam eum. Istud est enim certum & verum, ꝙ homo qui est in tribulatione, si deuote ad Deũ clamauerit exaudietur & liberabitur & eripietur. & ideo cessante causarum inferiorum adiutorio ad superiores est recurrendum. Sicut enim à grauamine iudicis inferioris ad superiorem est appellandum, sic verè charissimi quando causæ & iudices inferiores. i. mundi tribulationes & miseriæ ineuasibiliter affligunt nos, tunc debemus ad superiorem Deum per orationem recurrere, & nos totos sibi cõmittere, & tunc ꝓ certo ipse exaudiet nos, & misericorditer liberabit. Tunc enim, vt dicit quidam Sanctus, promptius sentitur Dei auxilium, quando deficit humanum præsidium. Deus enim est sicut cętus, qui pisces marinos solet à crocodilo defendere & protegere & ideo pisces videntes crocodilum ipsos deuorare volentem, & contra ipsos fumum venenosum & fœtidũ emittentem, solẽt se post caudam cęti ponere. cętus vero solet pro ipsis cõtra crocodilum pugnare, & sic pisces ab eius malicia ernere & saluare, sicut dicit Iorath & Plini. Sic verè charissimi si Crocodilus, idest mũdus vel Diabolus vult nos inuenenare per delectationes, vel deuorare per tribulationes nos pro certo debemus de ceto, idest de Deo scutum nostrum facere, eum sequi, & nos sibi per spem & orationem committere, & sic ipse pugnabit pro nobis & clementer eripiet & saluabit. In tribulatione inquit eripiam eum. Ideo dicebat Dauid. Quoniam tribulor, velociter exaudi me. Et sic poterimus dicere illud psal. Eripuit me de inimicis meis fortissimis & ab his qui oderunt me, quoniam consortati sunt super me. Istud figuratum fuit in Thobia iuniore, quẽ piscis volebat comedere, nisi ipsum Angelus eripuisset. vnde ipse dicit Thobi. 12. Me inquit sanum duxit & reduxit, pecuniam à gabelo suscepit, vxorem me habere fecit, demonium ab ipsa compescuit, gaudiũ parentibus eius fecit, & meipsum à deuoratione piscis eripuit. Iste ergo exaudit clamantes, vt strenuissimus defensator.

D ¶ Deniq; dico ꝙ ipse exaudit egentes vt benignissimus erogator, quia. s. iste dat & erogat præmium æternæ gloriæ, quod ostenditur cũ dicitur. Glorificabo eum, i. in gloria beatificabo. Sicut enim res solet militẽ post labores & victorias glorificare & præmiare, sic Deus post labores huius mundi, & post victorias vitiorum & tormentorum, solet homini honorem & gloriam distribuere & dispensare. 1. Reg. 2. Quicunq; honorificauerit me, glorificabo eum. psal. Gloria & honore coronasti eum domine. Ideo dicebat Dauid. Eduxit me in latitudinem dominus, saluum me fecit, quoniã voluit me. Sic ergo patet Deum esse.

Benignissimum distributorem.
Strenuissimum defensatorem.
Amicissimum visitatorem.

Et iden ipse exaudit clamantes ad se. Visum est ergo quomodo Deus exaudit firmiter amantes, fortiter clamãtes.

E ¶ Tertio dico ꝙ libẽter exaudit largitẽr donãtes. s. viros pios & misericordes, qui. s. libenter exaudiunt deprecationes pauperum, tales enim à Deo merentur exaudiri. Vnde Esaiæ 58. Frange esurienti panem tuũ, & egenos vagosq; induc in domum tuam. Sequitur. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet, clamabis, & dices. ecce assum. Et econtra qui preces pauperum exaudire nolunt, a Deo non exaudiẽtur, quia sicut dicitur Iaco. 2. Iudicium sine misericordia fiet illi qui non fecit misericordiam. Seneca dicit. Ab altero expecta, alteri ꝙ feceris. Et ideo secundũ sententiã Salomonis Prouer. 21. Qui obturat aures suas ne audiat pauperem, clamabit ipse, & nõ exaudietur. ¶ Quarto dico ꝙ libẽter exaudiet Deus magis vel amplius indigentes, cuiusmodi sunt innocentes peccatores, pauperes. Indigent enim innocẽtes custodia, ne ruant. Gen. 21. Exaudiuit dominus vocem pueri. i. innocentis. & Custodit innocẽtis viã. Prouer. 13. Indigẽt peccatores venia, ne pereant. Exo. 22. Exaudiã, qm̃ misericors sum. & Auferetur iniquitas tua, & peccatum tuũ mũdabitur. Esa. 6. Indigẽt pauperes alimonia. vt viuant. psal. Desiderium pauperum exaudiuit dominus. dans. s. victui necessaria. psal. Pauperes eius saturabo panibus. Exaudiuntur ergo à Deo

Multipliciter egentes.
Dulciter donantes.
Fortiter clamantes.
Firmiter amantes.

Vide supra de audire in diuersis titulis De Oratione, & supra de clamare &c. Sufficit.

Excelsus.

Nota ꝙ excelsus idem est ꝙ Altus, Sublimis, Erectus, Eleuatus. Exaltatus. Et potest accipi multipliciter in scriptura. Est enim Excelsus A

Deus.
Status.
Locus.
Actus.

Est enim excelsus Deus per dominationem vnde. psa. Excelsus super omnes gentes dominus. Est excelsus status. s. status prælationis per iurisdictioné. vnde Eccle. 45. Excelsum fecit Aaron fratrẽ suũ. Est excelsus locus. s. paradisus per eleuationem. vnde Math. 17. dicitur ꝙ Iesus assumpsit Petrum & Iacobum & Ioannẽ, & duxit eos in montem excelsum seorsum. Est etiam excelsus actus per contemplationem. vnde Esa. 38. Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum. Potest enim accipi excelsitudo in bono & malo, in bono enim significat

Vitæ perfectionem.
Status promotionem.
Mentis erectionem.
Cœli possessionem.

Istis enim quattuor modis põt homo esse Spũaliter erectus vel excelsus, vt de tali excelsitudine exponatur illud Deu. 32. Constituit eum super excelsam terram, vt comederet fructus agrorum, vt sugeret mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. In quibus verbis ostendit ꝙ homo quãdoq; à Deo quadrupliciter fit excelsus. s. quandoq; Per prælatione tẽporalẽ. Cõstituit inquit eũ. Per promotionem ęternalem. Super excelsam terrã. Per perfectioné virtualé. quæ notatur per fructus agrorũ. Per contẽplationé vel affectioné cordialé, quæ notatur per suctionem olei & mellis, vt inquit sugeret mel de petra. ¶ Primo ergo dico ꝙ est celsitudo tp̃alis ꝓlationis, ꝙ ondit cũ dicit. Cõstituit B eũ. Cõstituere. n. idẽ est ꝙ in aliquo officio statuere & ponere sicut dicit in psa. Ego aũt cõstitutus sum rex ab eo sup Syon montẽ Sãctũ eius. & de Ioseph ẽt legit i psa. Cõstituit eũ dñm dom⁹ suę, & principẽ omnis possessionis suę. Cõstitutio ergo nihil aliud ẽ q̃ ad aliquẽ gradũ facta ꝑ supiorẽ eleuatio. superior. n. debet in officijs & dignitatib⁹ viros bonos cõstituere, & sine affectione vel acceptione personarũ ipsos secũdũ seruitutes & merita ꝓmouere. Vnde Pharao rex ægypti præcepit Ioseph qui erat dispẽsator domus suę, de fratrib⁹ suis. Si quos inquit nouisti in eis viros industrios, constitue eos magistros pecorũ meorũ. Et reuera magistri pecorũ. i. prę̃lati subditorũ nõ debẽt cõstitui nisi viri industrij & discreti. Tales. n. qui sic cõstituunt, debẽt eẽ discussi & examinati. Si quos inquit nouisti Discreti & illuminati. Industrios. Perfecti & fortificati. Viros inquit. Tales cõsulebat Ietro sacerdos madian socero suo Moysi ꝙ ipse cõstitueret sup populũ, dicẽs Exo. 18. Prouide inquit de omni plebe viros potẽtes & timẽtes Deũ in quib⁹ sit veritas, & qui odiũt auaritiã, & cõstitue eos tribunos, cẽturiones & decanos. Tales. n cõstituẽdi sunt Cũ deliberatione. Prouide. Sine omni acceptione, quia ex omni plebe. Pleni magna perfectione, quia debẽt esse viri potentes. Taliter. n. cõstituti debent esse præ cæteris Discretiores, Perfectiores seu maturiores, Audaciores & Benigniores. Discretiores dico, quia sicut aquila quæ super omnes aues clarius videt, regina est auium constituta, sic verè illi reges & prælati aliorum debent constitui, qui clariori discretionis visu præ cæteris sunt muniti. vnde. 3. Reg. 5. dicitur iam illud prædictum Constituit eum dñm. Et sequitur. Vt erudiret principes eius & senes eius prudentiam doceret. ¶ Item debent consti- C tui cæteris maturiores. Bos enim qui est animal maturissimum,

simum, patientissimum, laboriosissimum, est constitutus rex omnium iumentorũ, sicut dicit Grego. super Ezech. Ad denotandũ q illi qui alijs debent præesse, maturi & humiles fortes & patientes & stabiles debẽt esse. vnde Dan. 4. Damnatur excelsus in regno hominũ, & hominẽ humilem constituet super illud. Item debent esse audaciores. Leo enim est rex ferarũ, qui super omnia animalia audacior fertur esse. vnde Prouerb. 30. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pauebit occursum. Ad denotandum q illi qui dominãtur, & qui super alios imperant atq; regnant, debent esse audacissimi ad malos corrigendum, & ad iura ecclesiæ defendendum, vt dictum fuit Hiere. 1. Ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas & destruas, ędifices & plantes. ¶ Item dico q illi debent esse cęteris benigniores. Homo enim qui est animal mansuetum, naturaliter est rex omnium aliorum animalium. Vnde in psal. Constituisti eum super opera manuũ tuarum. Rex etiã apum aculeo carere dicitur, quãuis alijs apibus maior in duplo esse noscatur. Ad denotandum q illi qui sunt aliorum reges, domini & prælati, debent esse humiles, pij & benigni. vnde Lucæ. 7. Nam & ego homo sum sub potestate cõstitutus. Et breuiter charissimi ista sunt vera, q illi qui prælati constituũtur prudentiores, sapientiores, audaciores & etiam benigniores esse tenentur. Quod est pro certo contra multos in dignitatibus constitutos, qui vere nõ habent prudentiam aquilinam, patientiam bouinam, audaciam leoninam, benignitatem humanam, immo multi pro certo sunt qui alio modo possunt dici Aquila, Bos, Leo, homo, quia. s. multi sunt

Aquilę per crudelitatem.	Et ideo multi viden-
Leones per voracitatem.	tur figurati in præla-
Bones per ignorantiam & tarditatem.	to Abimelech, qui cõ
Homines vero per debilitatem	stitutus rex, occidit
& fragilitatem	omnes fratres suos, si

cut dicit Iud. 9. Quia verè multi sunt qui statim quando sunt constituti reges. i. prælati, iudices & maiores, ipsi conuertuntur ad crudelitatem & iniquitatem, ita q fratres. i. subditos suos depellunt, exhęredant & deuastant. Et ideo de constitutione taliũ potest dici illud. 1. Macha. 9. vbi dicitur q Bachides elegit viros impios, & constituit eos dominos regionis. Adhuc si vis pone excẽplo quomodo Iuppiter dedit ranis regem truncum, qui nihil faciebat eis, postea hydrum, qui omnes deuorabat &c. Sic ergo patet q est quędam celsitudo prę lationis temporalis, quæ ostenditur cum dicitur. Constituit eum. Ideo de tali celsitudine potest dici illud Iudic. 10. Erat turris excelsa in medio ciuitatis. vbi aduerte quòd prælatus debet esse

Fortissimè roboratus. Turris.
Altissimè sublimatus. Excelsa.
Equissimè regulatus. In medio ciuitatis.

D Dico ergo q est celsitudo prælationis temporalis. ¶ Secundo dico q est quędam celsitudo supernalis seu æternalis promotionis, quæ ostenditur cum dicitur. Super excelsam terram. Excelsa enim terra paradisus est vbi pro certo est status sublimitas, super. Loci securitas, excelsam. Vitę stabilitas vel vict' fertilitas, terram. Terra enim est stabilis & fertilis. Status sublimis est superior. Locus excelsus est securior. Terra infima est fertilior. Dico ergo q iste locus habet dignitatem, quia super vnde Esa. 7. Pete tibi signum à domino Deo tuo in profundum maris, siue in excelsum supra. Item iste locus habet securitatem, excelsam. Loca enim & castra quæ sunt excelsa & alta, sũt magis tuta & secura. Et ideo de isto loco secuto & excelso potest dici illud psal. Super excelsa statuẽs me, qui docet manus meas ad prælium, Posuisti vt arcũ æreum brachia mea. Item iste locus habet fertilitatem, terram. vnde Ezech. 34. In montibus excelsis pascam eos. Sequitur. Ibi requiescẽt in herbis virentibus. Ista est ergo celsitudo æternalis promotionis. ¶ Tertio dico q est celsitudo virtualis perfectionis. Si-

E cut enim aggregatio & cumulus paruarum arenarũ facit quãdoq; mõtem magnũ & excelsum, sic quando particulares virtutes in homine aggregantur, vir magnus, perfectus, excelsus etiam efficitur, quod ostẽditur cum dicitur. Fructus enim agri sũt virtutes, gratiæ & merita boni viri, quæ ipsum faciũt perfectum & excelsum. vnde Lu. 12. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit. Ideo de tali celsitudine potest dici illud Eccle. 43. Sol in aspectu annuncians in exitu, vas admirabile opus excelsi. Vir enim perfectus dicitur sol propter claritatem honestatis. Dicitur vas propter capacitatem charitatis. Dicitur admirabile propter plenitudinem sanctitatis. Et sic ista celsitudo est virtualis perfectionis. ¶ Quarto dico F
q est celsitudo cordialis affectionis. Et ista est quando cor efficitur altum & excelsum per supernorum affectionẽ & contemplationem. vnde Iob. 16. Ecce in cœlis est testis meus, & conscius meus in excelsis. Et hoc ostenditur cum dicitur. Vt sugeret mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Contemplatio enim & affectio sugunt attrahunt & sibi incorporant mel & oleum. i. dulcedinẽ gloriæ paradisi. Mel enim quod est dulce, signat dulcedinem fruitionis. Oleum autem quod ignem nutrit & lampadum lumina, signat plenitudinem dilectionis & claritatem beatissimę visionis. quia verè gloria æterna cõsistit in perfecta fruitione, & cõpleta dilectione, & clarissima visione. & ideo contemplatiuo qui iam bonis ęternis nutritur potest dici illud Ezec. 16. Similam & mel & oleum comedisti, & decora facta es vehementer. Sicut enim agnus poplites flectit, caput erigit, & vbera matris sugit, & exinde suum nutrimẽtum extrahit, sic debemus poplites cordis flectere per humilitatem, caput erigere per intentionis ad Deum eleuationem, & vbera matris nostræ. i. dulcedinem illius quæ sursum est Hierusalem, quę est mater nostra, sugere, & nobis incorporare per contemplationem. Esa. 66. Gloriam gentium sugetis, & ad vbera potabimini. Sed pro certo multi sunt qui alio modo sugunt, quia. s. non sugunt superiora, sed inferiora, non æterna, sed terrena, non superna sed temporalia. Isti sunt diuites & auari, qui sunt similes araneis, quæ non cessant sugere & haurire humiditatem muscarum. Similes etiam sunt sanguisugis, quæ non cessant sanguinem membrorum quibus insident sugere & haurire. Sic verè tales non cessant sugere, attrahere haurire & auare rapere & sumere humiditatẽ & sanguinẽ. i. temporalem substantiam aliorum, & maximè muscarum. i. pauperum & illorum quibus insident. i. vicinorum. De tali ergo suctione dicitur Iob. 20. Caput aspidum suget, & occidet eũ lingua viperę. Caput enim aspidis est intentio auari, qui non cessat sugere bona aliorum, & ideo lingua viperæ eum finaliter occidet. Non sic ergo, sed sugamus æterna & superiora & sic per contemplationẽ erimus alti & excelsi vt sic de nobis & nostrũ quolibet possit dominus dicere illud Esa. 40. Super mõtẽ excelsum ascẽde tu qui euãgelizas Syon &c. Patet ergo q est quadruplex celsitudo s.

Prælationis temporalis.	Et sic patet q quidam sunt ex
Promotionis supernalis.	celsi in bono. ¶ Sed si forte alio
Perfectionis virtualis.	modo velis distinguere de ex-
Contẽplationis cordialis.	celso, dic q in scriptura repe-

ritur multiplex celsitudo, videlicet celsitudo

Potentes fulminans.	Est dico quædã celsitudo po- G
Mentes contaminans.	tentis fulminatiua, & ista est
Malos exterminans.	celsitudo Dei, & suæ potentiæ
Mentes illuminans.	inattingibilis magnitudo. Iob.
Cœlum examinans.	11. Excelsior cœlo est, & quid
Honorem germinans.	facies? Ista est enim celsitudo
Perpetuè dominans.	potentiæ diuinæ, quæ. s. est
Ad imperandum satis egregia.	Ista est ergo celsitudo
Ad miserandum satis propitia.	summa & imperatiua
Ad operandum satis proficua.	Vnde de filio dicit pa
Ad considerandũ satis prospicua.	ter in psal. Et ego pri-

mogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ, & ponam in mari manum eius &c. Res enim celsiores sunt cęteris potentiores. Patet de fulmine, quod de excelsis venit. sic dico secundum psal. quoniam excelsus est dominus, terribilis rex est super omnes deos. Item ista est celsitudo dulcis & miseratiua. Res enim excelsiores, & flebiliores sunt & molliores, patet in arborum summitatibus respectu stipitum & ramorum. Patet etiam in nubibus excelsis, quæ ita sunt humidę & tenerę, q ros & pluuia ab eisdem descendit. Sic à Deo ros gratiæ, pluuia misericordiæ, & flexibilitas indulgentiæ proueniunt. Iste enim habet gratiam immutatiuam à culpa. psal. Hæc mutatio dexterę excelsi. Et gratiã liberatiuã à pœna. psal. Deus excelsus redemptor eorum est. Item ista est celsitudo virilis & operatiua. Vnde de ipsa dicitur in psal. Ipse deduxit filios Israel de Ægypto, in manu potenti & brachio excelso. Item ista est celsitudo sublimis & consideratiua. Excelsa enim corpora perspicua sunt & luminosa, sicut dicitur in psal. Excelsus dominus, & humilia respicit, & alta à lõgẽ cognoscit. Oculos enim habet aquilinos & luminosos, qui de excelso vident. psal. Prospexit de excelso Sancto suo, dominus de cœlo in terram aspe-

ram aspexit. Iste est ergo excelsus & summos, cui. s. mali male contradicunt & officiunt. psal. In ira excitauerunt excelsum in inaquoso. Boni vero ei obediunt atq; seruiunt, & ideo gratiam & gloriam ab ipso finaliter perpendunt & percipiunt. Vnde bonis dicit in psal. Ego dixi. dij estis, & filij excelsi om-
H nes. Ista est ergo quædã celsitudo potẽter fulminatiua. ¶ Adhuc est quædam celsitudo cordium maculatiua, seu etiã eleuatiua. Et ista signat altitudinem superfluę mentalis præsumptionis, vt quando. s. quis in suis oculis est excelsus, & se putat in virtutibus, genere, & pulcbritudine, & opibus præeminentem. Talis enim excelsitas superbiæ valde est abominabilis Deo. Constat enim ꝙ antiquitus demones in excelsis colebantur, & propter hoc excelsa destruį à Deo præcipiebantur & mandabantur, sicut patet Nume. 33. Sic verè dico ꝙ excelsus locus. i. cor quod est excelsum per superbiam, est propriè locus demonibus dedicatus, & cultibus demonum & vitiorum spratus. ideo Deus talia excelsa. i. superbiæ elationem mandat destrui, nec vult talia altaria seu tales superbiæ cultus in terra Israel fabricari, sed potius fideles suos vult in imo humilitatis sacrificia bonorum operum consecrare. 2. Paral. 32. Nunquid non iste est Ezechias qui destruxit excelsa? De multis enim regibus Israel legitur ꝙ boni fuerunt. s. Deũ adorauerunt, & idola contempserunt, verumtamen in hoc reprę hensibiles iudicantur, quia excelsa non abstulerunt, & quia populum in excelsis sacrificare etiam domino permiserunt, contra probibitione diuinam. Populus enim in excelsis immolare delectabatur, qui tamen solom sacrificare in templo domini iubebatur. 3. Reg. 3. Attamen populus immolabat in excelsis. Et de Salomone dicitur ibidem ꝙ ipse ambulauit in vijs patris sui, excepto ꝙ in excelsis immolabat. Sic verè dico ꝙ multi sunt qui quamuis sint boni & bonorum operum ministri, excelsa tamen. i. superbiam & fastum, & quandam elationem & præsumptionem, laudemq; & iactantiam quam ex bonis suis concipiunt, solent diligere, & in gloria se plurimũ delectare. Vix enim est dare aliquem ita sanctum quin glorietur & eleuetur, si commendari audiat factum suum. Talis ergo Deum colit, sed excelsa non aufert, quando. s. bene quidem operatur, sed exinde eleuatur in gloriam propter laudẽ quam aliena adulatio sibi affert. 3. Regum. 15. Fecit asa rectũ in conspectu domini, sicut Dauid pater eius abstulit effęminatos. purgauit sordes idolorum, subuertit specum priapi. destruxit idolum turpissimum, excelsa autem non abstulit. Soli enim tres de omnibus regibus Ioda abstulisse excelsa leguntur videlicet Iosias, Iosaphat, & Ezechias. De Iosia. 3. Reg. 23. Excelsa quoq; quæ erant in Hierusalem, polluit rex &c. De Iosaphat. 2. Paral. 17. Etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. De Ezechia. 4. Reg. 18. Dissipauit excelsa. s. Ezechias. Ad denotandum ꝙ pauci sunt qui talia excelsa. s. inanis gloriæ laudem & eleuationẽ non libenter admittãt. Ista est ergo
I excelsitas cordium eleuatiua. 2. Paral. 33. Instaurauit excelsa, & fecit lucos. ¶ Tertio dico ꝙ est excelsitas malorũ dissipatiua & ista ẽ altitudo status & ꝓsperitatis & eminẽtię malignorum, quæ causa est suæ damnationis & mortis. Istud potissimè dico de illis qui per vsuras & rapinas, & per vana fortunę lenocinia subito efficiuntur excelsi, & de humili plebe ab sublimẽ statum erecti, sicut patet de multis burgensibus & aduocatis, & alijs de nihilo procreatis, tandem ad statum militię assumptis, & inter maximos computatis, ita ꝙ de multis potest intelligi illud Deu. 2. Fuerunt habitatores eius populus magnus & validus, & tam excelsus vt de enachim stirpe quasi gigantes crederentur. quasi diceret. Multi talium ita sunt magna prosperitate leuati, & ita in diuitijs & pompa ornati, ꝙ per gigantes. i. nobiles antiquos videntur esse progeniti & creati, vt talibus dicatur illud Esa. 22. Excidisti in excelso memoriale. Aduerte autem ꝙ mundanorum statuũ celsitudo contemnenda est, & timenda, quia est Status
K Incertus & periculosus. | Desertus & penuriosus. | Molestus & laboriosus.

¶ Loca enim excelsa ad ascendendũ sunt difficilia & laboriosa, ad remanendum sunt inutilia & penuriosa, ad descendendum sunt terribilia & periculosa. Inuenitur ergo labor difficilis in ascẽdẽdo, per multas. n. ambages, per multos laboriosos nexus, per multos graues accessus perueniunt hoẽs ad excelsa. Sic per multas ambages fraudum, labores corporum, & sollicitudines mentium ascendunt homines ad suprema. Esa. 16. Laborauit Moab super excelsis suis. ¶ Item inuenitur squalor seu horror inutilis in possidendo, excelsa enim loca sunt alijs magis sterilia. Sic mundi dignitates & officia alta & magna sterilia dicuntur, vel quia bonorom Spiritualiũ vbertate priuantur, vel quia mens humana nũquam ab eis nec in eis satiatur. Esa. 42. Desertos faciam montes excelsos. concomitatur vt in pluribus, frigus & fames, sicut de monte ventoso prope Auinionem dicitur ꝙ quisquis ad summitatem eius ascenderit, se famelicũ experitur. Sic dico de celsitudine mũdi officiorum & statuum. Quia pro certo ibi viget frigus indeuotionis, & fames auaritiæ & ambitionis, flexibilitatiq; omnis sufficientiæ & repletionis. Vnde propriè ista sunt excelsa Baalim, qui interpretatur deuoratores, quia. s. illi qui ibidem ascendunt, solent mundi bona continuè occupare & deuorare, & tamen nunquam se possunt reficere vel replere. Hiere. L
19. Ædificauit excelsa Baalim. ¶ Item inuenitur terror tristabilis in descendendo seu amittendo. Loca enim excelsa periculosa sunt, & hoc ideo, quia per terręmotũ faciliter destruũtur & cadunt, & quia illi qui ibi sunt, facile corruunt, & inde vix sine malo descendunt. Sic verè est de excelsis mundi statibus. faciliter enim à Deo concutiuntur, & per terræmotum infortuniorum ad nihilum deducuntur, & ipsi qui ibi habitant, mortis æternæ periculum consequentur. De quo Esa. 2. Ecce dies domini super omnem superbum & excelsum, & super arrogantem omnem, & humiliabitur, & super omnes Cedros libani sublimes & erectas, & super omnes quærcus Basan, & super omnes montes excelsos, & eleuatos, & super omnem turrim eleuatam, & murum munitum, & super omnes naues tharsia, & super omne lignũ quod visu pulchrum est. Patet ergo ꝙ inuenitur excelsitas malorũ subuersiua seu tribulatiua & destructiua. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur celsitudo cumulatiua &c. Vide supra de quadruplici celsitudine viri iusti quæ sequitur in distinctione, videlicet

Virtuali. | Cordiali. | Temporali. | Æternali.

Virtuali dico, quam facit cumulata morum perfectio. Cordiali, quã facit eleuata mentis affectio. Tẽporali, quã facit vendicata digna prælatio. Æternali, qua facit occupata cœli possessio. Vide supra de eodem in principio in auctoritate diuisa & prosecuta, & supra de A
exaltare, & locis alijs. sufficit.

Exclamare. Idem est quod ex toto conatu clamare, vel excessiuè clamare, vel excellenter clamare. Et iterum potest significare feruorem orationis, A
prædicationis, & similia. Vide supra de clamare.

Excitare. Nota ꝙ excitare idem est quod de somno euigilare. Et quia per somnum intelligitur status peccati, ideo per excitationem seu euigilationẽ potest intelligi exurrectio à peccato. Possumus ergo breuiter notare ꝙ tribus modis excitatur homo à somno peccati. s.

Per timorem. | Per rigorem. | Per clamorem.

Per timorem. Hominem enim excitat timor damnationis rigor correctionis, clamor monitionis seu præconis. ¶ Primo ergo quidam excitantur per damnationis timorem. Grues enim quæ aliarum seruãt excubias, solent lapillum in pedem ponere, vt ex eius casu si dormierint possint à somno euigilare & excitari. Casus etiam horologij quando fluxit vsq; ad certum punctum suum, dormientes ad surgendum excitat & inuitat. Sic verè charissimi dico ꝙ lapidem. i. pœnæ æternæ vel iudicij diuini duritiam debemus per considerationem portare, & casum horologij. i. mortem aliorum attendere, vt sic per timorem inde conceptum possimus excitari & euigilare. Tonitruum quod est sonus terribilis, hominem excitat, & ipsum ne dormiat impedit & retardat. Quia verè si quis tonitruum diuini timoris, terrorẽq; suæ sententiæ & iudicialis clamoris attenderit, nunquam per peccatum dormitabit. Bene ergo monet Apostolus. 1. Corin. 15. Euigilate iusti, & nolite peccare. Dicit enim Plinius ꝙ si homo propter morsum aspidis efficitur lethargicus. i. violenter dormiens & sopitus, tunc cinis mustellę combustus bibitus excitat patientem Quia verè cinis. i. consideratio mortis & maximè mustellę combustę. i. malorum hominum combustorum in inferno & damnatorum, etiam excitat hominem à B
somno desidiæ & peccati. Tales ergo excitantur à peccato timore damnationis. ¶ Secundo dico ꝙ quidam excitantur rigore correctionis. Sicut enim lethargici fortibus verberibus & medicinis asperis, vtpote sinapi vel pipere excitantur, si in naribus mittatur, sic isti sunt ita dormientes & sopiti in vitijs.

peccatis

& peccatis suis, ꝙ non possunt euigilare, nisi duris & asperis correctionibus excitentur, sicut dicitur Esa. 28. Sola vexatio dat intellectum. Quod bene figuratum fuit in Petro Cathenato dormiente & incarcerato, de quo dicitur Act. 12. quòd Angelus percusso latore Petri excitauit eum, dicés. Surge velociter. Quia verè charissimi quando homo est per peccatũ dormiens & sopitus, quando etiam est per malas complacentias alligatus & incathenatus & per malas consuetudines incarceratus, tunc necesse est ꝙ Angelus .i. prælatus per correctionem ipsum percutiat & affligat, ad hoc vt à tali somno euigilet & exurgat. Isti ergo excitantur rigore correctionis. ¶ Tertio dico ꝙ aliqui excitãtur clamore monitionis seu præconis. Clamor enim tubarum solet equos ad prælium excitare. Clamor etiam Leonis solet catulos suos à morte suscitare. Sic verè charissimi clamor præconis & exhortationis, solet mortuos peccatores à somno peccati excitare, & ad prælium virtutum mouere & animare. Oseæ. 11. Leo rugiet, & formidabunt filij maris. Sic ergo patet ꝙ fit excitatio per clamuré, per rigorem, & per timorem &c. sufficit.

A **Excutere.** Nota ꝙ excutere dicitur quasi extracutere, idest extra proijcere vel expellere. Dicam ergo ꝙ excotiuntur scilicet

Peccata per confessionem.
Terrena per reiectionem.
Impij per damnationem.
Iusti per tribulationem.

Est ergo excussio vitiorũ, quæ fit per flagellum confessionis. Sicut enim sputum cum lingua de ore excutitur & extra spuitur & eijcitur, sic peccatum cũ linqua idest per confessioné debet excuti, vt palatum conscientię inde valeat mũdificari. Sicut enim equus nobilis de stabulo surgens, solet torporem excutere, & per membrorum excussionem ad iter se concutiens pręparare, sic homo qui quãdoq; iacuit in peccato, quãdoq; se per coortitionem concutit, & quicquid in ipso torporis & peccati fuerat, per confessionem excutit, & sic liber ad bona opera deambulat & discurrit. Gene. 27. Tempus veniet vt soluas & excutias iugum eius de ceruicibus tuis. Item est excussio terrenorum. Sicut enim puluis de pãnis excutitur, vt vestis mũdior habeatur, sic pulueres terrenorum debemus côtemnere & excutere, vt mundi possimus domino seruire. vnde Apostolis præcipitur Matth. 10. Excutite puluerẽ de pedibus vestris. Vnde animæ consulitur Esaiæ. 52. sic. Excutere de puluere, consurge Hierusalem. ¶ Item inuenitur excussio iniquorum, quia .s. Deus de mundo malos excutit, & eos in infernũ proijcit & immittit. Iob 38. Excussisti impios ex ea .s. ex ecclesia vel ex terra. Item est excussio iustorum seu perfectorum, quos .s. Deus cũ flagello mortis more tritici excutit, & in horreo paradisi reponit. Vnde Iudic. 6. dicitur ꝙ Gedeon intrauerat in torcular vt excuteret & purgaret frumentum &c.

A **Eum. Ei. Eo. &c.** Nota ꝙ istud pronomẽ Is eius cum suis casibus cum sit adiectiuum & relatiuum, potest referri ad personas, ad res, & ad loca. Ad personas dico, & sic potest referri Ad Deum, Ad iustum, Ad Diabolum, Ad impium. ¶ Item ad res, & sic refertur Ad gratiam, Ad gloriam, Ad miseriam, & Ad pœnam. Seu ad virtutes. Ad præmia, Ad peccata, Ad torméta. ¶ Item ad loca, & sic refertur Ad mundum, Ad religionem seu ecclesiam, Ad infernũ seu ad iudicium, & Ad paradisum. Ad ista enim omnia possunt dicta pronomina applicari & de ipsis ad omnia concordari. Ad euitandum tamen tantam congeriem prolixitatum, dicamus solum inquantum refertur ad personas. Et sic dico ꝙ per Eum potest intelligi.

Deus & eius dignitas insuperabilis.
Christus & eius charitas inextimabilis.
Iustus & eius bonitas incomparabilis.
Angelus & eius puritas immaculabilis.
Impius & eius vanitas incorrigibilis.
Diabolus & eius prauitas intolerabilis.

Primo ergo dico ꝙ per eũ intelligit ipse deus quantum ad suã propriam dignitatem, seu etiam deitatem. Deus enim propriè innominabilis est. Nõ enim potest sua perfectio aliquo certo nomine designari. vnde & ipse dixit Gene. 32. Cur quæris inquit nomen meum, quod est mirabile? quia pro certo sicut dicitur Esaię. 9. Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Et ideo conueniens reputatur ꝙ ipsa Dei proprietas, ipsiusq; magnificentia & perfectio infinita per aliquod generale pronomẽ debeat designari. Designatur ergo per istud pronomen eum, eo vel ei. vnde Apoc. 1. dicitur Gratia vobis & pax ab eo qui est, qui erat, qui venturus est. Deus enim pater significatur per eum, sicut patet Ioan. 14. vbi dicitur. Domine ostende nobis patrem. Philippe, qui videt me, videt & patrem meum, & ammò cognoscetis eum, & vidistis eum .s. patrem. Deus etiam filius intelligitur per eum. Vnde in persona patris loquentis de filio dicitur. 3. Reg. 7. Ego ero ei in patrem. Deus etiam Spiritus Sanctus disignatur per eum, sicut de Spiritu sancto Christus loquens dicit Ioan. 16. Cum assumptus fuero, mittam vobis eum. Breuiter ergo dicam ꝙ iste eum .s. ipse Deus sic generaliter nominatus, debet B

Adorari.
Honorari.
Exaltari.
Commendari.
Amplexari.
Frequentari.
Contemplari.
Formidari.
Visitari.

Debet dico adorari affectu mentali. psal. Adorate eũ omnes Angeli eiꝰ audiuit & lętata est syon. Item debet honorari effectu reali. Eccle. 38. Dedit hominibꝰ sciétiam altissimus, honorari in mirabilibus suis. Dicitur etiam exaltari affatu verbali. Eccle. 43. Exaltate eum quantum potestis, maior est enim omni laude. Item debet commendari sono musicali. Psal Laudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iobilationis, omnis Spiritus laudet dominum. Item debet amplexari manu cordiali. De quo potest dici illud Matth. 26. Ipse est, tenete eum. & Can. 3. Tenui eũ, nec dimittam. Item debet frequentari nexu sociali. vnde de sapiente potest dici illud Eccle. 1. Omnis sapientia à domino Deo est, & cum eo fuit semper, & est ante æuum. vt sic quilibet dicat illud Prouerb. 8. Cum eo eram cuncta componens. Item debet contemplari sensu visualis. Nume. 34. Videbo eum, sed non modo, intuebor eum, sed non propè. Item debet formidari metu filiali. De quo Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum qui potest corpus & animam occidere, & mittere in gehennam. Item debet visitari gressu supernali .s. finaliter in paradiso, quando verificabitur illud Io. 14. Ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Et sic breuiter patet quomodo per illud pronomen potest ipse Deus, & ipsius perfectio designari. Dicã ergo ꝙ iste est perfectissimus & excellentissimus propter multa, quæ .s. omnia per illud pronomen signantur, videlicet quia habet C

Essentiam incommutabilem
Potentiam insuperabilem
Clementiam incomporabilem
Scientiam inextimabilem
Iustitiam irrefragabilem
Præsentiam multo amabilem.
Quia eius
Essentia nunquam moritur
Potentia nunquam vincitur
Clementia nunquam auertitur
Scientia nuoquam decipitur
Iustitia nunquam variatur
Pręsentia nunquam effugitur

Dico ergo ꝙ Deus timẽdus est & amãdus propter suam essentiam incômutabilem. Res enim durabiliores sunt in suo genere meliores, & ideo amabiliores. Patet i auro respectu metallorum, cuius essentia etiã in igne durat. cum ergo essentia Dei sit immutabilis & æterna, bene dico ꝙ efficaciter est amanda. psal. Benedictum nomẽ maiestatis eius in æternum & alibi. Sit nomen eius benedictum in secula, ante solem permanet nomen eius. vnde illud prædictum. Ipse est, tenete eũ. D ¶ Itẽ timẽdus est vel amandus propter suam potentiam insuperabilem. Qui enim habet fortes hostes bene diligit habere adiutorem potentem, & adiuuare volentem. De isto autem adiutore legitur Dan. 7. ꝙ potestas eius potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius quod non corrumpetur. Vnde etiam dicitur ꝙ milia milium ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Ista enim potentia non solum est inferius, sed etiam superius. quia sicut dicitur in psal. Magnificentia eius & virtus eius in nubibus. nec solum superius, sed inferius, quia sicut dicitur Iob. 41. Non est potestas super terram quæ comparetur ei. & merito quia sicut dicitur Iob. 25. Potestas & terror apud eum est. ¶ Item timendus est vel amãdus propter suam clementiam incomparabilem. Reus enim valde diligit iudicem clemẽtem Pauper vero libenter sequitur diuitem pium & compatientem. Deus autem iudex clemens

meņs & diues misericors & compatiens est. vnde Lucę. 1. Misericordia eius à generatione in generationem timentib' eũ. & in psal. In æternum misericordia eius, & à generatione in generationem veritas eius. Clementia enim & misericordia illius apparet, quia Dat

Vitam morientibus.
Panem indigentibus.
Quietem laborantibus.
Salutem pereuntibus.

Dat dico morientibus vitam gratiæ, quod.s. facit quando peccatores conuertit. Deu. 30. Adhęreas ei, quoniam ipse est vita tua. Dat etiam indigentibus panem eucharistiæ. Oseæ. 9. Sacrificia eius quasi panis lugentium. Gene. 49. Aser. pinguis panis eius, & præbebit delicias regibus. Dat insuper laborãtibus quietem pacis & cõcordiæ. Iob 22. Acquiesce ergo & habeto pacem, quia sicut dicitur Prouer. 3. Viæ eius viæ pulchrę, & omnes semitæ illius pacificę, longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitię & gloria. Dat insuper pereũtibus salutem securitatis & æternæ gloriæ. Vnde de naufragare timentibus Apostolis dicitur Matth. 8. ꝙ accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum dicentes. Domine salua nos, perimus, qui surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Sequitur. Venti & mare obediunt ei. ¶ Item timendus & amandus est frequentandus & adorandus propter scientiam indeceptibilem. Magister enim qui omnia scit docere, diligitur. Iudex vero qui omnia scit, timetur. Sic Deus. Ipse enim habet sapientiam & scientiam infinitam, nihil enim latet eũ. Et ideo dicitur Eccle. 39. ꝙ collaudabunt multi sapientiã ei'. Vnde in psal. dicitur ꝙ oculi eius super gentes respiciunt, palpebrę eius interrogant filios hominum. Vnde etiam de oculis suæ clarissimę notitiæ dicitur Apocal. 1. ꝙ oculi eius velut flamma ignis, caput & capilli eius candidi velut lana alba. ¶ Item timendus est & amandus propter iustitiam irrefragabilem seu inuariabilem. Iustus enim iudex diligitur & timetur, Diligitur dico à bonis, timetur à malis. Vel diligitur quia remunerat bonos, timetur, quia punit malos. Talis est Deus. vnde in psa. Iustitia eius manet in seculum seculi. Et alibi. Annunciabunt cęli iustitiam eius. Ista autem iustitia eius potissimè apparebit in iudicio, quando ignis à facie eius exardescet, & inflammabit in circuitu inimicos eius, secundum psa. Et quando verificabitur illud Apoc. 1. Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes tribus terræ. Istud ergo iudiciũ & ista iustitia eius figuratur Dani. 7. vbi dicitur. Aspiciebam inquit donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum eius quasi lux candidum, & capilli eius quasi lana alba, thronus eius quasi flammę ignis, rotę eius ignis accẽsus fluuius igneus rapidusq; egrediebatur à facie eius &c. Expone si vis. ¶ Item amandus & venerandus est, quia habet præsentiam valde amabilẽ, quod potissimè erit in patria, vbi principaliter videbitur, quando.s. ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus quando scilicet accedemus ad eum vt illuminemur, & facies nostrę non confundentur, quãdo etiam præueniemus faciẽ eius in confessione, & quando procidemus & adorabimus ante eum, quando insuper ibi eum videbimus sicut dixit nobis, sicut dicitur Marc. 16. & quando nos perpetuo diligemus eum, quoniam ipse prior dilexit nos. 1. Ioan. 4. & quãdo erimus similes ei. 1. Ioan. 3. Nos scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Patet ergo quomò per eum denotatur Dei pręsentia, Iustitia, Scientia, Clementia, Potentia, Essentia. Et sic dico ꝙ per eum intelligitur ipse Deus.s. quantum ad suã dei-
E tatem. ¶ Secundo dico ꝙ per eum intelligitur ipse Christus scilicet quãtum ad suam humanitatem. Et sic notabo ꝙ illud pronomen signat Christum,

A patre exeuntem æternaliter
A matre prodeuntem temporaliter
Per mundum trãseuntẽ corporaliter
In cruce pereuntem visualiter
A morte redeuntem virtualiter
Ad cœlum adeuntem mirabiliter
A cœlis venientem terribiliter
In cœlis se monstrantem facialiter.

Igitur dico ꝙ per eũ & eius ĩtelligit̃ Christus à patre exiens. psal. A sũmo cœlo egressio eius, & occursus eius vsq; ad summum eius. & Micheæ. 5. dicit̃. Egressus eius à diebus æternitatis. ¶ Item intelligitur Christus à matre prodiens.s. per natiuitatem corporalem. Luc. 2. Inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis obtulerũt ei munera. ¶ Itẽ intelligitur Christus per mundum transiens. Ioan. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt. ¶ Item per eum intelligitur Christus in cruce moriens. Esa. 53. Vidimus eum, & nõ erat aspectus, vnde nec reputauimus eum. Verè dolores nostros ipse portauit & lãguores nostros ipse tulit, & nos putauimus eum quasi leprosum, percussum à Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. Sequitur. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. ¶ Item per eum denotatur Christus ad vitam rediens Gal. 1. Deus suscitauit eum à mortuis. De Deo enim potest intelligi illud Iob. 37. Abscondit lucem & præcepit ei vt rursus adueniat. Lux enim est Christus, qui absconditus est per sepulturam & mortem, sed rursus aduenit per resurrectionem. ¶ Item per eum designatur Christus ad cœlos adiens. Act. 1. Quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum, ita veniet. Item per eum designatur Christus à cœlis veniens.s. ad iudicium. de quo Malach. 3. Et quis poterit cogitare diem aduentus eius & quis stabit ad vidẽdum eum? ipse enim quasi ignis cõflans. Vnde de eo ad iudiciũ veniente potest dici illud Iohel. 2. Post eũ solitudo deserti, neq; est qui effugiat eũ. Et ibidem. Ante faciem eius ignis vorans, & post eum comburens flãma. ¶ Item per eum designatur Christus in cœlis glorians. Vnde deo patri potuit dici de Christo illud psa. Gloria & honore coronasti eum domine &c. Et illud. Gloriam & magnũ decorem impones super eum, quoniam præuenisti eũ in benedictionibus dulcedinis. &c. Et illud Esaiæ 60. Gloria libani data est ei, decor carmeli & Saron. Sic ergo patet quomodo per eum vel eius, vel ei, vel eo, intelligitur Christus quan-
tum ad suam humanitatem. ¶ Tertio dico ꝙ per eum potest F
intelligi homo iustus quantum ad suam bonitatem & virtuositatem vel etiam quilibet vir perfectus, & potissimè vir talis cuius virtutes non facile particulatim exprimãtur, immo necesse est ꝙ aliquo generali vocabulo denotentur. De tali eo seu eum potest dici ꝙ Deus talem eum solet

Benigniter recipere
Vtiliter eripere
Mentaliter diligere
Nobiliter erigere.

Dico ergo ꝙ talem eum solet Christus secum recipere. vnde dominus dicit Ioan. 6. Eum qui venit ad me, non eijciam foras. Deus enim qui vult venire ad eum per fidem, religionem & pœnitentiã, nunquam repudiat aut eijcit, sed eum potius lętanter recipit atq; nutrit. Luc. 19. At ille excepit eum in domum suam gaudens. Similis enim videtur Ossifrago, qui recipere & nutrire consueuit pullum ab aquila derelictum. Secundum historias etiam Romanorum, antiqui duces exercituum transfugas libenter recipiebant, & eos cum suis militibus admittebat. Tales autem transfugę quandoq; multa bona ijs ad quos trãsfugerant faciebant, ita ꝙ eis mediantibus sæpe alios superabãt, sciebãt enim secreta partis aduersæ, & ideo qñ volebãt esse fideles, quamplurimum vtiles erant. Sic verè Deus neminem repudiat aut refutat, sed omnes qui de exercitu diaboli ad ipsum per pœnitentiam refugiunt vel ipsos quos aquila Diabolus repulit & eiecit.s. pauperes & egenos, libenter recipit & acceptat. Trãsfuga enim fuit Paulus & Dionysius, & qui primo fuerãt milites diaboli, facti sunt milites Christi. Isti enim multa de secretis aduersę partis.s. Diaboli sciuerunt, & ideo nostris plurimum profecerunt. Eos ergo nõ debuit Christus reijcere, sed potius recipere & amare. psa. Suscepit eos de via iniquitatis eorum. Vnde videtur ꝙ quilibet talis eum figuratur in illo pisce Thobi. 6. qui primo voluit deuorare Thobiã qui apprehẽdens eũ attraxit eũ ad terram, & inuenit in eo fel de quo illuminauit postea patrẽ suũ, & per eius fumũ demonium effugauit. Talis piscis fuit Paulus cum Philosophis primitiuis, quia.s. isti primo Thobiam.i. Christũ & eius fidẽ deuorare & destruere conati sunt, iste tamen Thobias, istos eos ad se per fidem attraxit, & eos ad se conuertit. Ezech. 32. Expandam super eum rete meum, & capietur in sagena mea. & sic eorum fellę & fumo vsus fuit. Felle dico.i. sua spiritali cõtra vitia indignatione. Fumo.i. sua deuota oratione & affectione. Istis enim mediantibus patrem suum cæcum. i. populum Iudaicum quo ad multas personas Christus illuminauit, & demonum potentiam effugauit. 2. Reg. 23. Fecit eum Dauid auricularium & secretarium. Vnde de quolibet tali eum, potest dici illud psal. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis. Circũduxit eum & docuit, custodiuit eum quasi pupillam oculi. Posuit in eo verba signorũ suorum, &

rum, & custodiuit quasi pupillam oculi sui Patet ergo ꝙ illũ qui dicitur eum, solet Christus benigniter secum recipere. ¶ Itẽ dico ꝙ talẽ eũ, solet Christus malis, eripere. psal. Immittet Angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos Sicut enim quodam naturali instinctu animalia solẽt catulos suos defendere & iuuare, sic Christ⁹ eos quos suos nouit esse. Istos.n. à tentationibus eripit. Istos à mundi tribulationibus protegit. Istos ab inferni damnationibus liberat & defendit. psalm. Eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos, quoniam sperauerunt in eo. Et alibi. Eripiet eos à contradictionibus populi. &c. Et alibi. Eripiam eum, & glorificabo eum. ¶ Iterum dico ꝙ talem eum solet Christus summè diligere. Vnde Genes. 32. dicitur. Israel autem diligebat eum. s. Ioseph super omnes filios suos, eo ꝙ in senectute sua genuisset eum. & Genes. 44. Pater.n. tenerrime diligit eum. Signum autem ꝙ Deus diligit eos, id est sanctos & iustos, satis potest esse euidens, quia. s. sicut pater filium quem diligit solet induere magis honestè, solet arguere magis molestè, solet honorare & promouere magis manifestè, sic quia Christus bonos & iustos stola gratiæ honestæ induit. 1. Machabeo. 10. Induit eum purpura. zelo iustitiæ molestè arguit. Matthæi. 18. Corripe eum inter te & ipsum solum & Esai. 27. Qui formauit eum, non parcet ei. Corona gloriæ honorabiliter eum astruit. psalm. Gloriam & magnum decorem impones super eum domine. bene est verisimile ꝙ eos amat, & ꝙ bonum & salutem eorum affectat Vnde de tali eum canit ecclesia. Amauit eum dominus & ornauit eum stola gloriç induit eum, & ad portas Paradisi coronauit eum. Vnde. 1. Mach. 10. dicitur ꝙ rex scripsit eum inter primos amicos. Et. 1. Machab. 11. dicitur ꝙ rex exaltauit eum ante conspe-
G ctum amicorum. Patet ergo ꝙ talem eum solet Christus summè diligere. ¶ Adhuc dico ꝙ talem eum solet Christus dignè erigere. Constat.n. ꝙ Christus illos qui sunt eum id est viros iustos & bonos erigit & eleuat interius per contemplationem & affectionem. Actuũ. 1. Eleuatus est, & nubes suscepit eum. Exterius per promotionem & prælationem. Deus.n. de modico statu quandoq; hominem erigit & ad statum altę promotionis deducit. Vnde de Dauid dicitur in psalm. ꝙ sustulit eũ de gregibus ouium, & depost fętantes accepit eũ. Et alibi. Cõstituit eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Posterius per finalem saluationem, & per æternæ gloriç adeptionem. Deuter. 33. Cõstituit eum super excelsam terram, vt comederet fructus agrorũ &c. Christus.n. sanctos finaliter erigit, & eos ad societatem & satietatẽ æternam secũ aduocat & extollit. 2. Reg. 11. Vocauit eum Dauid vt comederet coram eo. Vnde in cantico canit ecclesia dicens. Et rege eos & extolle illos vsq; in æternũ. Et breuiter isti beati à Deo in cœlo honorabiliter recipiuntur. 1. Machab. 11. Delectatus est rex in aduentu eorum. Ab Angelis admirabiliter associãtur. Geñ. 32. Ierunt ei obuiam Angeli Dei. quia sicut dicitur 1. Machab. 10. Scripsit Alexander rex Ionathę vt veniret obuiam sibi. Ab omnibus sanctis delectabiliter & festinanter alliciuntur. Matth. 25. Ecce spõsus venit, exite obuiam ei. In pace perpetua constituuntur. Hieremi. 33. Reuelabo eis deprecationem pacis. & in psalm. Factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon. Et ideò omnia quæ desiderant, eis finaliter conceduntur. psalm. Desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati à desiderio suo. Et alibi in psalm. dicitur. Pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis, panem angelorum manducauit homo, cibaria misit eis in abundantia. Patet ergo ꝙ ille qui dicitur eum, s. quilibet vir perfectus, est à Deo receptus & non eiectus, ereptus & non derelictus, dilectus & non spretus, erectus & non despectus. Et sic patet quomodo per eum & eos potest intelligi perfectio virtualis. Et iõ breuiter de quolibet viro pfecto potest dominus dicere illud Canticorum. 5. Dilectus meus cãdidus & rubicundus, electus ex milibus, caput eius aurum optimum, comæ eius sicut elatæ palmarum. Oculi eius sicut columbæ, genæ illius sicut areolæ aromatum, labia eius distillantia myrrham primam, manus eius tornatiles, aureç, plenç hyacinthis, vẽter eius eburneus distinctus sapphiris, crura illius columnç marmoreæ, species eius vt libani, electus vt Cedri. In ista auctoritate sunt nouem genitiui pronominales, qui possessionem & perfectionem virtutum signant Et sic nota ꝙ ille qui denotatur per eum, vel ꝑ eius, debet habere

Intentionis rectitudinem. Caput eius aurum
Affectionis celsitudinem. Comę eius sicut elatę palmarum
Discretionis limpitudinem. Oculi eius sicut columbę
Verecundiæ gratitudinem. Genę eius sicut areolę
Eloquentię sanctitudinem. Labia eius distillantia
Efficacię fortitudinem. Manus eius tornatiles
Abstinentiæ mæstitudinem. Venter eburneus
Permantiæ firmitudinem. Crura eius sicut columnę
Apparentiæ pulchritudinem. Species eius vt libani &c. H

Dico ergo ꝙ iste eius, debet habere intentionem rectissimam quod ostẽditur cum dicitur. Caput eius aurum optimum. Caput.n. quod est primum & principale membrum corporis, quo infirmo cetera membra dolent, intentionem signat, quæ prima & principalis pars est cuiuslibet actionis, q̃ si sana fuerit & recta, totum corpus actionis sanum est & syncerum, & etiam econuerso. Caput ergo eius debet esse aurum optimum quia. s. intentio nostra debet esse aurea & syncera, & si comnia sequentia erunt salubria atque sana. Bonitas enim vel malicia omnis actus à capite intentionis dependet. Sit ergo eius, idest intentio cuiuslibet virtuosi, aurum optimum. Vnde de sancta muliere id est de sancta anima dicitur Apocal. 12. ꝙ in capite eius corona stellarum duodecim. Duodecim.n. stellę, fidem duodecim articulorum designant, quæ. s. in capite nostræ intẽtionis continuè est tenenda, quia. s. omnia quæ agimus, cum intentione verę fidei sunt agenda. psalm. Posuisti in capite eius coronam de lapide pręcioso. Vnde etiam canit ecclesia, & accipitur ab ecclesiastico. 45. ca. Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis, gloria honoris, & opus fortitudinis. Habere ergo debet iste eius intentionem rectissimam. Caput eius inquit aurum Dañ. 2. Caput statuę ex auro erat. ¶ Item debet habere affectionem altissimam, quod ostẽditur cum dicitur. Comæ eius sicut elatę palmarum. Comę procedentes à capite, sunt affectiones procedentes à corde, quæ. s. sicut folia palmarum, quæ omnia tendunt sursum, debent esse, inquantũ sursum, ad cœlestia debent esse erectę & sublimes. Cant. 7. Comę capitis eius sicut purpura. ¶ Item debet habere discretionem clarissimam, quod ostenditur cum dicitur ꝙ iste habet oculos. Oculi inquit eius sicut columbę super riuos aquarũ Columbę.n. ita habent oculos claros, ꝙ visa vmbra accipitris in aqua, statim, refugiunt. Sic oculi ad foramẽ discretionis nostræ debent esse clarissimi, quia. s. in aqua sacræ scripturæ, vel in aqua lachrymosę pœnitentiæ statim debemus vmbram intentionis perpendere, & sic ab accipitre diabolo præcauere, & ad foramẽ conscientię refugere & transire. Dañ. 10. Oculi eius vt lampas ardens. ¶ Item debet habere verecundiam simplicissimam, quod ostẽditur cum dicitur. Genę eius sicut areolę aromatum. In genis.n. summè apparet verecũdia, quæ areolę aromatum comparatur, quia. s. nihil fragrantius vel odorosius verecunda facie iudicatur. Vnde Can. 4. Sicut fragmẽ mali punici genæ tuę. Et Ecclesi. 7. dicitur Gratia verecundię illius super aurum. ¶ Item dico ꝙ debet habere eloquẽtiam verissimam, quod ostenditur cum dicitur ꝙ labia eius sunt distillantia myrrham primam. Myrrha.n. prima, quę sine infectione & violentia stillat ab arbore, est veritas, quæ. s. prima est inter virtutes, & sine difficultate debet à nostris labijs spõte & voluntariè distillare. Ista est ad modum myrrhę odorosa sed amara, quia. s. fama veritatis est magna. licet quandoq; multis sit displicibilis & amara. psalm. Scuto circundabit te veritas eius. 1. Petri. 3. Prohibeat linguã suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum. & Prouerb. 16. Labijs eius addet gratiã. Econtra tamen multa sunt labia quę non distillãt myrrham veritatis, sed fętentem immundiciam falsitatis, & venenosę & detractorię loquacitatis. psalm. Venenum aspidum sub labijs eorum. Venenum aspidis dormire primo facit, & post dormiẽdo occidit & inuenenat. vnde Esai. 33. Labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi deuorans ignis. Item debet habere efficaciam fortissimam, quod ostenditur cum dicitur ꝙ manus eius tornatiles aureę, distinctę hyacinthis. Manus enim virtutem operatiuam, & bonorum operũ effectium, designant. quam. s. quilibet eius. i. quilibet iustus debet habere, vt. s. hyacinthis virtutũ in ipsis suis manibus id est in suis operibus debeant coruscare. Tornatiles etiam debẽt dici, pro eo quia operationes nostrę bonę nunc ad Deum, nũc ad nos, nũc ad proximũ tornari debent & verti. psalm. Manus eius in cophino seruierunt. Et alibi. Ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Et breuiter de bonis operibus potest dici illud psal. Opera manuum eius annunciat firmamentum. Et Iob. 1. dicitur. Operibus manuum eius benedixisti, &

possessio

possessio eius creuit in terra. Multi.n.sunt qui habēt manum aridam ad bene operandum, & cęcum oculum ad videndum De quo dicitur Zacha.11. Brachium eius dexterum ariditate siccabitur, & oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. ¶ Item dico q̃ talis eius debet habere abstinentiam arctissimã seu continentiam mundissimam, quod ostenditur cum dicitur. Venter eius eburneus. Ebur,n. quod est candidum & frigidum, castitatem designat, quę per puritatem est candida, & per temperantiam frigida & modesta. Vnde Iob.7: De ventre eius fluent aquæ viuæ. Et Threno.4. dicitur. Cãdidi facti sunt Nazarei eius. Sequitur. Candidiores niue, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores. Talē tñ ventrē eburneũ cũ aquis viuis, castitatis & puritatis non habēt aliqui, sed potius ventrem vbi habitat ignis cupiditatis & carnalitatis. vnde Ecclesi.40. In ventre eius ignis ardebit. ¶ Itē dico q̃ iste debet habere permanentiam firmissimam, quod ostenditur cum dicitur q̃ crura eius sicut colũnę marmoreę, quę fundatę sunt super bases aureas. Marmoreæ enim columnę stabiles sunt bases aureæ oneri non succumbunt. Sic perseuerantia nostra nũquam debet deficere, sed in firmitate roboris continui & perpetui perdurare. Vnde talis eius potest figurari in illo Angelo Apoca.10. de quo dicitur q̃ amictus erat nube, & iris in capite eius, & facies eius erat vt sol, & pedes eius sicut columna ignis. Nubes.n. signat puritatem, iris quæ fit ex resplendentia lucis, signat diuinæ gratiæ luminositatem. Sol verò signat charitatem. Columna perseuerantiam & stabilitatem. Ignis verò signat imputribilitatem. ¶ Item dico q̃ talis eius debet habere apparentiam pulcherrimam, quod ostenditur cũ dicitur. Species eius vt libani, electus vt Cedri.q.d. Species eius debet esse per honestatem pulcherrima, more.s. libani, qui est mons Syriæ semper virens. vnde de tali specie dicitur. Danielis.10. Ecce vir inq̃t vestitus lineis, & renes eius accincti auro obryzo, corpus eius quasi Chrysolitus, & facies eius velut species fulguris. &c. Si vis expone, & dic q̃ vestitus lineus est innocētia. Aurum circa renes est continentia. Corpus lapideũ est p̃manentia. Facies & species fulguris est clara & honesta apparentia. Sic ergo patent nouē bonæ conditiones istius eius. Et ideò breuiter fuit in vita ista Deo placēs & gratiosus, in se bonus & virtuosus. Et ideò finaliter in Paradiso ipse est & fuit alte regnans & gloriosus. Iste.n. Deo placuit. Sapien.4. Placita erat Deo anima eius. Iste etiam mores coluit. psal. Anima eius in bonis demorabitur. Iste insuper cœlum meruit. psalm. Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculum seculi. Et Prouerbio.3. dicitur q̃ lõgitudo dierum in dextera eius & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Sic ergo patet quomodo per eum, & per eius, potest intelligi conditio viri iusti &c. ¶ Si verò de pluribus simul loqui volueris, dic q̃ p̃ eos & eis & eorum potes intelligere virtutes & cõditiones sanctorum. Isti sunt enim Quorum

Affectus à Deo respiciuntur	Deus .n. complet
Affectus à Deo exaudiuntur	iustorum affectũ
Effectus à Deo remunerantur	Psal. Desideriũ eo
Aspectus à Deo illuminantur	rum attulit eis, nõ
Processus per Deum rectificantur	sunt fraudati à de
Successus in Deo saluificantur.	siderio suo. Et ali-

bi in psalm. Præparationem cordis eorum audiuit auris tua.
¶ Deus etiam exaudiuit iustorum affatus.i. eorum orationes & preces. psã. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum, vt eruat a morte animas eorum, & alat eos in fame ¶ Deus insuper remunerat iustorum effectus, id est bona opera & virtutes eorum. psalm. Da illis secundum opera eorum, & secundum opera manuum eorum tribue illis. ¶ Deus nihilominus illuminat iustorum aspectus, id est intellectus & notitias eorundem. psalm. Eduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula eorum dirupit. Et alibi. Expandit nubem in p̃tectionem eorum & ignem vt luceret eis per noctem. ¶ Deus etiam rectificat iustorum processus. psalm. Eduxit eos in viam rectam, vt irent in ciuitatem habitationis. ¶ Deus insuper saluificat seu beatificat iustorum successus. psalm. Et saluauit eos propter nomen suum, vt notam faceret potētiam suam. Sequitur Et saluauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Infinita alia possent hic applicari de eos referēdo ad omnem virtutem, sed omitto gratia breuitatis. Patet ergo quomodo per istud pronomē eos, eorum, eis, eum, ei, eius &c.
I intelligitur homo iustus quantũ ad suam bonitatem. ¶ Quartò dico q̃ per istud pronomen potest intelligi vir malus quantum ad suam prauitatem seu iniquitatem. Aliqui.n. sunt ita mali, q̃ aliquo speciali vocabulo, nõ possunt commodè diffiniri, & ideò solent à scriptura aliquo generali vocabulo appellari. Quandoq; ergo tales per istud pronomen eum & eos designãtur, & eorũ nequitiæ tali generali vocabulo appellantur. Notabo ergo q̃ mali qui denotantur per eos,

Indurantur diuino verbere	Isti.n. sunt obstina-
Impinguantur carnali vbere	ti nec corrigunt̃ di-
Colligantur demonum fœdere	uinis verberibus, &
Maculantur criminum scelere.	ideò Hie.5. dicitur.
Excęcantur ignorantiæ errore	Domine percussisti
Molestantur laborum onere	eos, & nõ doluerũt.
Deuorantur crudeli vulnere	Attriuisti eos & re-
Relegantur à cœli munere.	nuerũt accipere di-

sciplinam, indurauerunt facies suas supra Petram, noluerunt reuerti. ¶ Item isti sunt impinguati & delectãtur carnis vberibus. Vnde isti sunt illi equi de quibus dicitur Esai.31. Equi eorum caro, & non spiritus. Carnales .n. equi dicuntur, eo.s. quia sicut equus & mulus sensu & ratione priuantur. Iohel.2. Quasi aspectus equorum aspectus eorum. ¶ Item isti sunt desperati, & sociantur hostis fœderibus. vnde Iob.1. Affuit inter eos sathan. Videntur.n. mali magis fęderari diabolo quã Deo. psalm. Auerterunt se, & non seruauerunt pactum quemadmodum patres eorum. ¶ Item isti sunt deprauati, & inquinantur multis sceleribus. Vnde Ezech.32. Fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. ¶ Item isti sunt excęcati, nec illustantur veris splendoribus, quia.s. plerumq́ue mali cæcitate ignorantiæ sunt percussi. psalm. Obscurentur oculi eorum, ne videant & dorsum eorum semper incurua. Et Luc.24. dicitur q̃ oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Item isti sunt tribulati, & fatigantur multis laboribus. Constat.n. q̃ mali in vita ista multis miserijs & tribulationibus affliguntur. Vnde in psalm. dicitur q̃ dominus misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissionem per Angelos malos. Et sequitur ibidem q̃ ipse cõuertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiam, & comedit eos ranã, & disperdidit eos. Dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ. Et tradidit grandini iumēta eorum, & possessiones eorum igni. Ecce ergo quomodo isti Eos & eorum .i. mali multi in præsenti vita miserijs affliguntur. Item dico q̃ isti sunt condemnati vt deuorentur seu crucientur diris vulneribus, quod vtique fiet finaliter in inferno, quãdo.s. verificabitur illud q̃ dicitur Deut.32. Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis. Consumentur famæ, & deuorabũt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore &c. Foris vastabit eos gladius, & intus pauor. Sequit̃. Vua eorũ vua fellis, & botrus amarissimus. Fel draconũ viuũ eorũ, & venenum insanabile. Et iterum. Mea est vltio, & ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum. Isti ergo erunt condemnati & truncabuntur multis vulneribus.s. in inferno. Item dico q̃ isti erunt exulati & spoliabuntur summis honoribus, s. gloria & fęlicitate cœlesti. quia.s. isti non solum habebunt pœnã sensus, quam sustinebunt in inferno, immo pœnam damni, quam patientur priuati Dei & sanctorum consortio. vnde Oseæ.9. Propter nequitiam adinuentionum eorum de domo mea eijciam eos. Breuiter ergo concludo q̃ per eos eorum & eis, possunt pluraliter intelligi viri mali. Sed si vis, potes dicere quod etiam in singulari numero per eum, ei & eius &c. potest intelligi singulariter quilibet vir iniquus. Et hoc quia sicut probari potest per scripturam, iste

Ignorantiæ cæcatur errore	Dico ergo q̃ talis
Immundiciæ fędatur horrore	excęcatur p̃ igno
Auaritiæ crematur ardore	rantiam Esa.6. Ex
Iracundiæ vexatur stridore	cęca cor populi
Sapientiæ priuatur splendore.	huius, & aures

eius aggraua. Et.3. Regom.14. dicitur Caligauerunt oculi eius præ senectute. De Thobia etiam legitur Thobia.2. quod stercora calida cęcauerunt oculos eius. Sic facinor plerumq́; stercora & immundiciæ vitiorum. ¶ Itē iste maculatur per immundiciam. Vnde de immundo & luxurioso potest dici illud Thre.1.ca. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. vnde Prouerb.7. dicitur de luxurioso. Et ecce ornatu meretricio occurrit ei mulier. ¶ Item iste inflammatur per auariciam. psalm. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Auaritia enim, & ignis dicitur, & tempestas.

pustas. ¶ Item iste infatuatur per imprudentiam. De iusto.n. dicitur ꝙ collaudabunt multi sapiẽtiam eius &c. de peccatore verò dicitur Prouerb.27. Nõ auferetur ab eo stultitia eius. ¶ Item iste incitatur per iracundiam. Vnde de iracundo potest dici illud. psal. Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Patet ergo quomodo singulariter & pluraliter per illud pronomen eum potest intelligi scilicet

Vir iniquus
Vir iustus
Homo impius
Deus summus.

¶ Sed si adhuc vis aliquid dicere de Ea in genere feminino, nota &c. Pone illud quod supra positum est de Ea. Notæ, quia supra in litteræ D, conditionem naturæ Angelicæ, & eius moralizationem, similiter etiam diaboli rationem moraliter discussimus, ea hic iterare superfluum arbitramur. Ideò ne vel incuria vel negligentia putet quis factum esse, vt in capite huius tituli diuidendo, Angelum & diabolum per eum, ei, eo, posse intelligi meminerimus, nec id autorũ testimonio deduxerimus, volumus lectori supra in loco designato esse satisfactum, vt ibi aptas intentioni suæ auctoritates comportet colligat &c. Sufficit.

A **Exemplum. Exemplar.** Nota ꝙ exẽplũ & exẽplar est illud ad cuius similitudinẽ fit aliud. Et siue accipiatur in bono vel in malo, semper denotat aliquam similitudinem. Est ergo quadruplex exemplum, scilicet

Tenendum
Cauendum
Timendum
Quærendum.

Exemplum tenendum est exẽplum bonorum, quorum, s. viæ & semitæ sunt sequẽdæ. 1. Petri. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Exemplum cauendum, est exemplum malorum, quorũ, vitæ, viæ, & semitæ sunt fugiendæ. vnde Nume. 5. dicitur ꝙ mulier adultera post ventris diruptionem, & post amaram aquarum potationem, erat in maledictionem & in exemplum omni populo. In exemplum dico non imitandum nec assimilandum, sed magis cauendum & euitandum. Exemplum timendum, est exemplum damnatorum. Pœna.n. istorum est alijs in exemplum idest in signum, ꝙ. s. qui similiter fecerit, similiter damnatus erit. Vnde in canonica Iudæ dicitur ꝙ Sodoma & Gomorra factæ sunt in exemplum ignis æterni. Exemplum quærendum, est exemplum bonorum, qui. s. dantur alijs in exẽplum, ꝙ qui similia fecerit, similiter recipiet & habebit. Exo. 25. Attende, & fac iuxta exemplar quod tibi in monte mõstratum est. ¶ De exemplo tenendo, sequendo & imitando possumus aliquantulum dilatare ꝙ vita, conditio & cõuersatio bonorum & perfectorum sunt quædam exempla, quæ debemus sequi & imitari, & quibus debemus conformari. Cameleon.n. est animal Æthiopicum, quod talis est conditionis vt dicit Isi. ꝙ ad formam, figuram & colorem rerum exteriorum dicitur proprium colorem vertere & mutare, siue fuerit paries albus siue fuerit color rubeus, siue fuerit arbor viridis. Sic pro certo charissimi dico ꝙ colores, id est exteriora opera & exẽpla quæ in alijs existunt, debent à nobis per imitationem recipi, quia. s. Albedo castitatis, Rubedo charitatis, Viror etiam honestatis, quæ in alijs personis inueniuntur, à nobis debent recipi & exemplariter imitari, & ad ipsas debemus coditionem nostram vertere, & nos eis moraliter conformare, vt sic dicamus illud Prouer. 24. Quod cũ vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. Accipiamus ergo bona exempla à superioribus, & simus tales ꝙ bona exẽpla demus inferioribus. Medicus.n. bonas herbas solet colligere, & de malis & inutilibus non curare. Columba etiam bona grana solet colligere, mala autem & inutilia refutare. Apes etiam flores bonos & puros solent frequentare, vt inde possint mel conficere & generare. Sic verè charissimi bonos flores, bona grana, bonas herbas idest bona aliorum exẽpla debemus per imitationẽ recipere & colligere, mala verò respuere & horrere. Vt.n. dicit Plini. Apes quæ flores amaros frequentant sicut est flos absynthij, solent mel amarius facere. Quia verè illi qui amara & mala aliorum exempla recipiunt, exinde mel amarum id est opera mala & inutilia conficiunt. Bona ergo bonorum exempla frequentemus, mala autem malorum opera. i. exempla respuamus. Ideò nobis dicitur in persona bonorum Iudi. 9. Quod me videritis facere, hoc instanter facite. Boni ergo exempli acceptio pertinet ad subditos, boni etiam exempli datio pertinet ad prælatos. Sicut.n. videmus ꝙ formica quando non potest portare onus suum, solet ipsum præcedere, & præcedendo ipsum cum ore post trahere, Apri etiam videntes venatorem filios suos inuadere, vt dicit Plinius, præcedunt eos, & pro eis pugnant & eos defendunt, sic pro certo charissimi prælatus qui habet aliquod onus idest aliquem onerosum subditum, volens eum portare ad Paradisum, & à venatore diabolo tueri & defendere, tutissimum est & optimum ꝙ eum per boni exempli dationem præcedat, & ꝙ eum ore, id est cũ verbo consolatorio & exhortatorio secum ducat. Faciat ergo talis iuxta consilium Apostoli. 1. ad Timot. 4. Exemplum inquit esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. In quibus verbis quinque ostenduntur in quibus prælati & viri perfecti alios præcedere, & alijs dare bona exẽpla tenentur, scilicet

In eloquentiæ veritate. In verbo.
In apparentiæ venustate. In conuersatione.
In amicitiæ firmitate. In charitate.
In sapientiæ claritate. In fide.
In continentiæ puritate. In castitate.

Ista.n. quinq; debent in viris perfectis principaliter esse, vt alij minus perfecti possint ibi bonum exẽplum accipere. Ad bonos enim pertinet quod habeant

In verbo veritatem
In conuersatione honestatem
In charitate firmitatem
In fide stabilitatem
In castitate puritatem.

Ista omitto prosequi gratia breuitatis, quia hoc vocabulum exemplum satis rarum est in scriptura. Multa enim poteris ad propositum inuenire in alijs titulis. Et ideò vide infra de imitari. Et si vis prosequi prædictam auctoritatem, vide prosecutionem in alijs particularibus titulis.

Exercere. Nota ꝙ exercitium idem est quod diligẽs & frequens circa aliquid occupatio. Vnde exercere idem est quod aliquid diligenter & frequenter facere, vel circa aliquid laborare. Est ergo duplex exercitium seu opus. s. Vnum virtuosum, aliud vitiosum. Vnum perfectorum, aliud peccatorũ. Est ergo exercitium virtuosum, & ista est bona occupatio & operatio quam debemus semper facere & continuè exercere. Creaturæ ergo quanto plus habent de perfectione, tanto plus habent de exercitio & occupatione. Istud patet in Angelis, q continuè se exercitant Deũ contemplando, Patet in stellis, quæ continuè se exercitant nobis influendo. Patet in terra, quæ continuè se exercitat fructum producendo. Patet etiam in mari, quod continuè se exercitat sese purgando & agitando. Et breuiter non est dare aliquam nobilem creaturam quin exercitium diligat & frequentet. Sic verè charissimi loquendo spiritualiter, omnes illi qui volunt esse nobiles & perfecti, debent seipsos exercere, & in bonis operib⁹ occupare, quia verè aut debemus sicut Angeli superiorũ cõtemplationi vacare, aut sicut stellæ per pietatem in aliquos influere, & eis bene facere. Iuxta illud. 1. Timo. 4. Exerce teipsum ad pietatem: Aut sicut terra fructus bonorum operum continuè producere. Aut sicut mare per contritionem & nostri status discussionem continuè nos agitare, & per confessionem nos purgare. Sicut.n. per philosophos, motus maris est cã quare ipsum nõ putrescit nec corrumpitur, sic verè motus & exercitium bonorum operum est causa ꝙ homo per peccatũ non corrumpitur, quia. s. dum homo in honestis operibus occupatur, à peccatorum corruptionibus præseruatur. Ideò bene consulebat Hiero. dicens. Semper aliquid boni facito, ne te diabolus inueniat ociosum. Quia verò paucæ sunt auctoritates de isto vocabulo exercere, ideò nolo aliquam auctoritatẽ diuidere, sed breuiter aliqd volo distinguere & notare. ¶ Notemus ergo ꝙ bonum exercitium, bonus labor, bona occupatio, bonum opus debet ex causa triplici frequentari, quia. s. per bonum exercitium

Virtus excitatur.
Fructus reportatur
Culpa resecatur.

Primo dico ꝙ per bonum exercitiũ virtus excitatur. Siue.n. in corporalibus, siue in scientialibus, siue etiam in moralibus, nulla virtus sine exercitio conualescit. Quia sicut dicit Vegetius de re militari, omnes artes & opera iugibus exercitijs conualescunt. Apes enim vt dicit Plinius & Ambrosius, si diu quiescant, infirmantur. Si verò opera sua & labores suos continuauerint, in sanitate perseuerant & vegetantur. Animalia etiam siluestria sunt domesticis vt cõmuniter fortiora & velociora, & ad esum sapidiora & meliora

& meliora, sicut patet de apris respectu domesticorum porcorum. quod vtiq; facit continuitas motus & laboris, cibi etiam siccitas, & aeris puritas. Nam per motus continuitatem mali humores consumuntur, pori aperiuntur, virtus roboratur & vigoratur. Cuius tamen in animalibus domesticis totum contrarium inuenitur. Sic verè charissimi illi qui maioribus studijs & exercitijs occupantur, saniores & fortiores & meliores efficiuntur, & tam in temporalibus quam in spiritualibus roborantur. Puritas.n. aeris idest puritas conscientiæ, cibi siccitas idest parcitas abstinentiæ, motus cõtinuitas idest labor exercitij & obedientiæ præseruant hominem ab infirmitate & morali & corporali, quam tamen quies idest ocium introducit. Ideò dicit Hugo. in lib. 9. Exemplorum. Constat omnem operam ęgrè resumi, si diu ab exercitio quiescatur. Cum enim non frequentantur studia cõsueta, & ingenia in artibus, & brachia in corporibus irrigescunt. Per exercitium ergo virtus roboratur. Et ideo videmus de multis qui nullo bono exercitio sese occupant, quod in eis reperitur

Nulla virtus.
Nullus vigor
Nulla fortitudo
Nulla bonitas.

Similes quibusdam hominibus qui sunt in Æthiopia, qui secundũ Pli. dicuntur ganphasantes, qui nullo pœnitus exercitio se occupant, sed sicut bestiæ continuè vadunt nudi. Ad denotandum q̀ illi qui bonis exercitijs studijs & laboribus non occupantur, nudi scientijs & moribus, nudi etiam bonis temporalibus, nudi etiam gratijs & virtutibus inueniuntur. Vnde tales possunt dicere illud Iob. 1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. Exerceamur ergo & occupemur in bono, nec aliqualiter vacemus ocio vel quieti, quia
C verè per exercitium virtus roboratur. ¶ Secundò dico q̀ per exercitium fructus reportatur. Terra.n. si bene colitur, vinea si bene foditur, arbor si bene purgatur, solet melius fructificare, & fructus magis vberes producere & portare. Et econuerso, si debita cultura deficiat, tunc terram vepres & vrticæ occupant, vineę & arbores à fructibus se retardant. Sic verè charissimi per culturam & exercitium bonorum operum fructus meritorum & præmiorum reportatur, acquiritur & habetur. Alias.n. nisi bonum exercitium frequẽtetur, vepres peccatorum in nobis oriuntur, & fructus æternæ gloriæ retardantur. vnde Prouerb. 24. Per agrum hominis pigri transiui, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant vrticę, operuerant faciem eius spinę, & maceria lapidum destructa erat. Spinę significant peccata, quæ conscientiam per remorsum continuè pungunt. Vrticę quæ carnem pungunt, designant mala desideria, quæ non cessant mentem inflammare. Talibus ergo spinis & vrticis ager idest cor peccatoris repletur quando per bonũ exercitium non colitur. vnde Prouerb. 23. Diligenter exerce agrum tuum. Dico ergo q̀ per exercitium fructus reportatur vnde ad Heb. 12. Omnis disciplina in præsenti nõ videtur esse gaudij, sed mœroris, postea autem exercitatis per ipsam fructum in pacatissimum reddet. ¶ Tertiò dico q̀ per exercitiũ cul
D pa resecatur. Sicut.n. vestes quæ sæpe concutiuntur & verberantur, sæpiùs à tineis præseruantur, aqua etiam putei in quo sæpe hauritur, propter motũ & exercitium à putredine præseruatur, sic homo qui sæpe mouetur, & bonis exercitijs occupatur nec tinea malarum cogitationem roditur, nec à corruptione peccatorum mortalium vitiatur. Sicut enim dicit Ioannicius, exercitium est vnum de illis septem accidentibus quæ ad conseruationem humanæ vitæ requiruntur, quæ scilicet sunt, Aer, Cibus, Potus, Sonnus, Vigilia, Exercitium, Requies. Quia reuera charissimi ad vitæ spiritualis cõuersationem ista requiruntur, scilicet

Aer idest gratiæ deuotionis syncerítas
Cibus idest verbi Dei suauitas
Potus idest passionis Christi acerbitas
Somnus idest contemplationis profunditas
Vigilia idest discretionis subtilitas
Exercitium idest occupationis sedulitas
Requies idest stabilitatis tranquillitas.

Exercitium ergo valet ad vitæ spiritualis conseruationem, & per consequens ad mortis idest peccati destructionem & expiationem. Sicut.n. dicit Constantinus, exercitium ad tria valet. s. Ad caloris naturalis excitationem, Ad membrorum solidationem, Ad superfluorum consumptionem. Quia verè charissimi bonum exercitium, bona occupatio, bonus labor, calorem excitat charitatis, vigorem solidat firmitatis, superflua verò idest peccata destruit & deuastat. Et ppter hoc pulcherrimè loquitur de exercitio Fulgentius tractans illud Prouerb. vlt. s. Panem ociosa non comedit. in quodam sermone allegãs dicta sapientis cuiusdam, sic dicens. Honestus labor vitæ humanæ est custodia fida, dormientis naturæ vigil, stimulus sopiti caloris, lima superfluitatis, consumptio vitiorum, languorũ medicina, lucrum temporis, iuuentutis debitum, adolescentię disciplina, senectutis gaudium, salutis adiutoriũ, nutricis omnium malorum. s. accidiæ & ocij inimica. Ille nempe solus ab exercitio se subtrahat & labore, qui fęlicitatis gaudijs vult carere. Et sic patet charissimi q̀ exercitium ad multa est vtile, quia. s. sicut dictum est, bonum exercitium est

Culparum impeditiuum
Bonorum acquisitiuum
Virtutum roboratiuum
Per exercitium enim vt dictum est,
Annullatur culparum prauitas
Procuratur cœli fertilitas
Excitatur virtutum probitas.

Paucissimæ sunt auctoritates de exercitio in scriptura, & iõ nihil diuisi. Sed vide in alijs titulis, qui eundem habẽt sensum, s. de labore, de occupatione, de operatione, de facere, de profectu, de motu, de currere, & ceteris similibus. ¶ Item dico q̀ exercitium potest accipi in malo, & sic signat malum malorum laborem. Isti.n. sunt similes araneæ, quæ capiendo muscas continuè se exercitat atq; vacat. Sic mali sunt in continuò exercitio & labore ad alios capiendum. vnde Iudith. 9. Exercebant latrocinia &c. Vide in prædictis titulis &c.

Exercitus.

Nota q̀ exercitus nihil aliud est quam congregatio hominum ad pręlium faciẽdum, siue pro hostium inuasione, siue pro hostium defensione. Exercitus ergo loquendo spiritualiter, potest denotare societatem, communitatem, concordem & indiuiduam vnitatẽ. Et propter hoc nos possumus distinguere q̀ quadruplex est Exercitus scilicet Exercitus A

Hominum perfectorum
Hominum peruersorum
Demonum malignorum
Ciuium supernorum.

De exercitu perfectorum .i. de bonorum congregatione potest dici illud. 2. Para. 12. Ergo in exercitu nostro Deus dux est. ¶ De exercitu peruersorum. i. de societate malorum, qui quasi vnanimes nõ cessant contra pauperes præliari, dicitur. 4. Regum. 25. Persecutus est exercitus chaldeorum, regem, comprehendit q; eum. Et Hierem. 32. Exercitus regis babylonis obsidebat Hierusalem. ¶ De exercitu verò demoniorum dicitur Iudit. 5. Ita multiplicati, sunt. s. madianitæ. vt eorum exercitus numerari non posset. De exercitu beatorum dicitur. 4. Reg. 22. Vidi dominũ sedentem super solium suum, & omnem exercitum cœli assistentem ei. Quamuis ergo exercitus multis modis potest accipi, generaliter tamen per exercitum quis posset accipere statum ecclesiæ vel religionis. Illi enim qui sunt eiusdem exercitus, communiter

Viuunt.
Iacent.
Laborant.
Ad communem finẽ tẽdunt.

Sicut.n. exercitus sequitur superiores, impugnat exteriores, diligit interiores, inter se bene ordinatur, exterius hospitatur, continuè laborat & agitatur, sic proculdubio exercitus fideliũ debet superioribus. s. Deo & prælatis obedire. Ideò de verbo Dei dicitur Apocal. 19. Exercitus qui in cœlo sunt, sequebantur eum in equis albis. Debet exteriores. s. hostes spirituales impugnare. Iosuæ. 10. Exercitu disposito oppugnabat eã. Debet etiam interiores. s. socios & vicinos diligere & amare. Iudic. 20. Comportent exercitui cibaria. Debet etiam per prudentiam bene ordinari. 2. Macha. 15. Exercitus erat ordinatus Debet sicut hospes in mundo peregrinari. 2. Corint. 5. Quandiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à, domino. Debet etiam semper in bonis exercitijs occupari. Semper enim debamus esse parati contra hostes præliari, & nos per bona opera defendere & tueri. vnde Ezechi. 37. Ingressus est in ea spiritus, & reuixerunt, steterũtque super pedes suos exercitus magni nimis. Vbi nota quod illi qui in hoc exercitu congregantur, debent habere B

Ductorem præcipientem. Spiritus
Gratiam perficientem. Vixerunt
Vigorem stabilientem. Steterunt &c.

Vide vbi ponitur quomodo exercitus apum est bene ordinatus & occupatus &c. Omitto gratia breuitatis, quia pauca themata inueniuntur. Vide supra de bello &c.

Exire.

A **Exire.** Quia supra satis tractatum est de egressu quod idem est quod exitus, ideò parum dicere intendo de exitu. Notare ergo possumus q est exitus diuinus & humanus. Primo dico q est exitus diuinus, qui est multiplex.

Deus enim Exiuit
A patre per generationem
A matre per incarnationem
A mundo per mortem & passionem.
Exiet verò de paradiso ad iudicij promulgationem.
Primus fuit exitus valoris
Secundus exitus amoris
Tertius exitus doloris
Quartus exitus terroris.

Est ergo exitus Dei à patre per generationem æternalem, & iste ꝓprie est exitus sicut exitus radij à sole, sicut exitus riuuli à fonte, sicut exitus caloris ab igne. quia quamuis filius à patre exeat, cum ipso tamen continuè perseuerat. Ioan. 16. Exiui à patre, & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. ¶ Item est exitus Dei à matre p incarnationem temporalem. De ista.n. exiuit sine matris corruptione, sicut flos exit de arbore, sicut odor exit de flore, sicut viror exit de calamo, sicut sponsus exit de thalamo. Vnde iste fuit sicut murena, quæ ad sibilum exit de fluuio, & cum eo carnaliter coniungitur. Sic vere Christus ad sibilum orationis & deuotionis serpentis, idest virginis prudentis, fluuium Paradisi exiuit, & cum ea mirabiliter se coniunxit. vnde de tali exitu dicitur Esai. 2. De Syon exibit lex, & verbum domini de Hierusalem. Sancta.n. virgo dicitur Syon, quod interpretatur specula, dicitur Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis quia verè ista semper fuit diuinę maiestatis speculatrix, & dei & hominum concordatrix & pacificatrix. Ab ista ergo exiuit lex & verbum idest Dei filius benedictus, qui dicitur lex totius ęquitatis, & verbũ totius veritatis. De isto ergo exitu quo Christus exiuit ab vterò matris in exilium mundi, dicitur in psalm. Exibit homo ad opus suum & ad operationem suã vsq; ad vesperam. Vbi nota q iste exitus est ad

Mœrorem
Laborem
Dolorem.

Mœrorem contulit flebilis natura. Homo. Laborem intulit pœnarum iactura. Ad opus suum. Dolorem attulit termini clausura. s. mors, quæ notatur per aduerbium vsque, & per nomen vesperam. ¶ Item Christus exiuit de mundo p passionẽ corporalẽ, & pro certo fuit sicut exitus peregrini de hospitio sicut exitus militis de stadio, sicut exitus victoris de prelio. Vnde de isto exitu mortis potest dici illud psalm. Exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam. De Christo.n. exiuit spiritus eius per passionem, & sic reuersus fuit in terram suam, s. in paradisum per resurrectionem & ascensionem. ¶ Item iste exibit. s. de Paradiso ad discussionem generalem, s. ad iudicandum viuos & mortuos, & sic iste exibit sicut, Rex de palatio ad exterius præliandum. Sicut gladius exit de vagina ad alios occidendum. Sicut fulgur exit de nube ad aliquid exterius comburendum. vnde Matthæ. 24. Sicut exit fulgur ab oriente, & apparet in occidente, sic erit aduentus filij hominis. Et Zacha. 9. Exibit vt fulgur iaculũ eius. ¶ Item est exitus regis apum, qui quando exit de alueari, tota turba tumultuat, ita q per tres Dies ante demonstratur exitus eius. Quando etiam exit, solet à turba apum circundari & vallari Quia pro certo exitum regis Christi ad iudicium circundabit turba Angelorum, prænosticabit clamor tubarũ, ipsum etiam venturum denunciauit per tres Dies. s. Tempore Legis, Naturæ, & Gratiæ turba prophetarum. vnde. 1. Macha. 3. Exiuit rex ab Antiochia. Sic ergo patet quod est quadruplex exitus Christi, scilicet

Primus de patre, qui est mirabilis
Secundus de matre, qui est amabilis
Tertius de mundo, qui fuit tristabilis
Quartus de Paradiso, qui erit terribilis.

Bene ergo dicitur illud in persona Dei Ecclesi. 24. Ego quasi fluuius dorix, & quasi aquæductus exiui de Paradiso. Iste est

B ergo exitus diuinus. ¶ Secũdò dico quod est exitus humanus, & iste est multiplex. Quia est exitus

Virtuosus
Vitiosus
Dolorosus
Gaudiosus.

Exitus ergo virtuosus est quãdo homo exit de mũdo per voluntariam paupertatẽ, de carne per meritoriam castitatem. De delicijs per purgatoriam asperitatem. De eminentijs per depressoriam humilitatem. De carcere peccati per gratię libertatem. Ideò ad talem exitum inducimur ad Hebr. 13. Exeamus ad eum extra castra improperium eius portantes &c.

¶ Item exitus vitiosus est quando homo exit de C

Bona societate
Gratiæ puritate
Fidei vel religionis vnitate.

Vnde Luc. 22. Tanquã ad latronem exijstis cõprehendere me.

¶ Item exitus dolorosus est quando homo compellitur exire

De diuitijs ad paupertatem
De vita ad mortem
De mundo ad infernum
De fortuna ad infortunium

Vnde Marc. 1. Exclamans voce magna exijt.

¶ Item exitus gaudiosus est quando exitur de mundo ad Paradisum. De miseria ad fastigium. de tristitia ad solatium. vnde Deutero. 33. Lętare Zabulon in exitu tuo. Possumus ergo de bono & morali exitu diuidere illam auctoritatem prædictam. Exibit homo ad opus suum & ad operationem suam vsque ad vesperam. In quibus verbis ostenditur triplex exitus moralis. Est.n. exitus Naturalis. Exit homo in mundũ naturaliter viuendo. Virtualis. Exit homo in mundo virtualiter operando. Personalis. Exit homo in mundo personaliter recedẽdo. ¶ Primus est exitus mæroris, qui ostenditur cum dicitur. Exibit homo. Secundus est exitus laboris, cum dicitur. Ad opus suum. Tertius est exitus doloris, id est mortis, quod ostenditur cum dicitur. Vsque ad vesperam. ¶ Dico ergo q exitus naturalis est exitus mę- D
roris, qui ostenditur cum dicitur. Exibit homo. Quãdo enim homo exit in mundum per generationem naturalem, pro certo exit ad lacbrymas & ad luctum. In cuius signum puer statim quãdo est natus incipit clamare, plorare & dicere. A. si sit masculus. Vel dicere. E. si sit fęmella. Per litteram. A. denotãs Adam. Per litteram verò E. denotans Euam. In signum q per Adam & Euam venerũt nobis causæ luctus & fletus. s. miseria huius mundi. Ille verò męror ostenditur cum dicitur. Homo, quod est animal flebile & lachrymabile. vnde Sapien. 7. Sum quidem mortalis homo, similis hominibus de genere terreno illius qui prior factus est. Sequitur. Et ego natus accepi communem aerem, & primam vocem similem omnibus emisi plorans. Ad quod quidem facit verbum Berñ. in quodam sermone. Considerati tibi quid sis occurrit tibi homo nudus sic plorans & murmurãs. Quod sic homo inquit nascitur de muliere, ideò cum reato. Breui viuens tempore, ideò cum metu. Repletur multis miserijs, ideò cũ fletu. Additur multis, quia animæ & corporis. hæc Berñ. Iste est ergo exitus naturalis, qui est ad męrorem. Homo. Sicut.n. dicunt naturales, & maximè Constantinus. & Auicenna, nullum animal respectu corporis habet ita magnum nec ita humidum cerebrum sicut homo, & ideò potest super omnia etiam plorare & flere, & inde est q pueri qui cerebrum habent humidius, ceteris gentibus plorant facilius. Charissimi per cerebrum, vbi est sedes rationis possumus intelligere prudentiam & disciplinã siue discretionem, quæ reuera in hominibus solet esse maior quam in alijs corporalibus creaturis, & ideò ad istum potius pertinet flere, quam alia animalia. magis enim abundat in humore, idest in miseria & fragilitate, & ideò plures habet causas fletus & męroris. Melius etiam debet causas ipsas cogitare, q̃tum præ ceteris participat rationem. Ploret ergo & mereat homo de

Sua vili conditione
Præsentis vitæ miseria & afflictione
Futuræ mortis tristabili defunctione
Futuræ vitæ tam longa & incerta dilatione.

Homo enim quantum ad originem est vilissimus. vndè Ecclesi. 17. Deus de terra creauit hominem &c. Item inquantum ad præsentem vitam est miserrimus. vnde Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Item quantum ad statum futurum est timidissimus. Timere.n. debet de mortis certitudine. vnde ad Hebr. 3. Statutũ est hominibus semel mori. Item timere debet de futuræ salutis incertitudine. vnde Ecclesi. 9. Nescit homo vtrum amore vel odio Dei dignus sit. Patet ergo q est exitus naturalis, qui est ad męrorem. vnde de causis istius męroris dicitur Ecclesi. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris ipsorum.

¶ Insuper dico q est exitus virtualis, qui est ad laborem. Ibit E
ad opus suum. Sicut.n. homo exit de lecto ad operandum, cursor exit de hospitio ad ambulandum, auis exit de nido ad volandum, sic verè charissimi nos debemus exire exterius ad labores, & hoc vt operemur per virtuosam actionem, vt volitemus per

mus per altam contemplationem. Ad opus suum inquit. Omnia.n. quæ sunt, certis laboribus seu operibus occupantur, sicut patet in apibus & formicis, quia apes operantur flores colligendo. Formicæ verò laborant grana congregãdo. vt enim dicit Ambro. & Plinius. Mira est inter apes solertia operis & laboris. Nulla enim est inter eas, quin aliquibus laboribus occupetur. Aliæ enim vt dicitur, contra alias sicut in bello campestri certant. Aliæ circa victum vigilant. Aliæ verò futuros imbres præmeditãtur & explorant, seu nubium concursus attendunt. Aliæ verò ceras & mella conficiunt. Aliæ domos cellulasque componunt & tamen vt dicit, inter tam diuersa opera, nulla alterius laboribus insidiatur, nulla raptu victũ querit, sed proprio volatu inter herbas & flores cibaria recolligit & requirit. Et reuera charissimi mirum exemplum operandi bene & laborandi in tam paruis animalibus nobis datur. quia proculdubio charissimi nullus vacare debet inter nos ocio vel torpori, quia pro certo charissimi nos semper debemus ad aliqua bona opera vacare, nunquam verò ociosi esse. Vnde dicitur Ecclesi. 33. Omnia mala docuit ociositas. Aut enim debemus regi nostro Christo assistere per contemplationem, dicẽtes cum Heliseo. 4. Regum. 3. Viuit dominus, in cuius conspectu sto. Aut futuros imbres prosperitatis æternalis, vel futuros concursus aduersitatis infernalis præmeditari per prudentiæ circunspectionem. Iuxta illud Senecæ. Futura præcaue, præsentia ordina, meditare præterita. Aut circa victum, id est circa acquisitionem bonorum temporalium ad humanæ vitæ necessitatem opportunitum inuigilare per diligentem attentionem. vnde Iob 24. Vigilantes ad prædam præparant panẽ liberis. Aut domos & cellulas nobis in Paradiso ædificare per operum pietatis executionem. Vnde Zacha. 1. Reuertar ad Hierusalem in misericordia, domus mea ædificabitur in ea Aut ceras seu mella conficere, id est dulcedinem & deuotionem. vnde Cantico. 5. Comedi fauum cum melle meo. Aut saltem nulli alteri inuidere, nec alios quodam modo lædere per aliquam machinationem. Nec etiam raptu victum quærere per aliquam exactionem, sed magis laboribus & operibus insistere & vacare. Et sic dico quod multis generibus bonorum operum debemus laborare, & nos dum viuimus occupare.

Ad opus inquit suum. vnde Eccles. 2. dicitur. Quodcunq; potest manus tua facere, instãter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos. ¶ Iste est ergo exitus virtualis, qui est ad laborẽ, id est bona opera exequẽda. Vnde Matth. 13. dicitur. Exijt qui seminat seminare semen suum. Ista tamen sunt contra multos qui verè non exeunt ad bona opera, sed ad mala. s. ad mundi ludibria & negocia, quibus accidit sicut apibus, quæ dum exterius exeunt ad pastum, quandoque apprehendit eos pluuia vel tempestas, per quam pereunt & necantur. Sic verè multi sunt qui dum incautè exeunt ad exteriora opera & negocia mundana, quandoque accidit ꝙ pluuia voluptatis, vel tempestas tentationis ipsos obruit vel submergit, & sic mortem æternam de suo exitu & de suis operibus & laboribus reportant, quia sicut dicitur Esaiæ. 59. Opera eorum opera inutilia, & labores eorum sine fructu Ista potissime patent in religiosis qui claustra exeunt & dimittunt, & curias principum frequentant vt mundi negocia administrent, qui propriè figurantur in Esau: qui exiens foris ad venationem perdidit benedictionem. Quia verè religiosi & ecclesiastici qui exterius ad mundi negocia exeunt sine causa, benedictionem cœlestem perdunt. Vnde. 1. Macha. 5. dicitur. Ceciderunt sacerdotes in bello, dum sine consilio exiuerunt in prælium. Non sic ergo, sed habeamus exitum virtualem, qui sit ad laborem. Ad opus suũ inquit. ¶ Adbuc dico ꝙ est quidam exitus personalis, qui est ad dolorem. Et iste est exitus mortis. Et iste notatur cum dicitur. Vsq; ad vesperam. Istud.n. aduerbium vsq;, est aduerbium limitatiuum & terminatiuum. semper enim signat terminum loci vel temporis vsque ad quem potest homo procedere, & vlterius non transire Et sic propriæ per istud vocabulũ vsq; potest intelligi terminus mortis, vsq; ad quem possumus procedere & viuere, sed vltra non possumus pertransire, tunc.n. de seculo & de mũdo exire necessario oportet. vt sic homini dicatur illud Iob. 38. Circundedi mare terminis meis, & dixi. vsque huc venies & non procedes amplius, & hic confringes tumẽtes fluctus tuos Mare charissimi signat hominẽ mortalem & fluctuosum, quẽ pro certo Deus infra duos terminos circundedit & conclusit, scilicet inter natiuitatem & mortem. Sibi ergo potest dici. vsque huc venies, scilicet vsque ad mortem, & amplius non procedes. q.d. Tunc de mũdo exies, & fluctus vitæ tuæ ibi terminabis & confringes. De isto ergo vsque, id est de termino vitæ humanæ potest dici illud. 4. Regũ. 20. Egrotauit Ezechias vsque ad mortem id est vsque ad vesperam. Vespera enim quę est finis diei, significat mortem, q̃ reuera finis est & terminus diei vitæ nostræ. Sicut enim sol per totum Diem super nostrũ hemispherium lucet, quando verò vsque ad occidentem discurrerit, tũc sol de nostro hemispherio exit, & aduesperascẽte die nox succedit, sic verè charissimi quamuis sol id est homo per Diem vitæ præsentis appareat, circũeat & discurrat, quando tamen veniet ad vesperam senectutis, necesse est ꝙ de mũdo exeat & discedat, & quod nox id est mors veniat & succedat. psalm. De mane vsque ad vesperam finies me. & Ecclesi. 18. A mane vsque ad vesperam immutabitur tempus. De tali ergo exitu mortis potest dici illud. 2. Regũ. 15. Heri venisti, & hodie compelleris egredi. Scriptura enim non facit differẽtiam inter vitam & mortem, nisi quantum inter heri & hodie. Compelleris inquit egredi. Sicut enim hyena mortuos de sepulchris eijcit & euellit, sic pro certo mors animas de sepulchris, id est de suis corporibus exire compellit. Vnde psalm. Exibit spiritus eius & reuertetur in terram suam. Patet ergo quod est triplex exitus, scilicet naturalis, virtualis, personalis. Primus ad mærorem. Secundus ad laborem. Tertius ad dolorem &c. Vide supra de egressu.

Existimare. Vide supra æstimare.

Expandere. Nota quod expandere idem est quod extendere, aperire, dilatare, cooperire, defendere, capere, inuoluere. Notare ergo possumus quod expanditur A

Vestis ad calefaciendum.
Manus ad orationem
Alæ ad protectionem
Rete ad inuolutionem
Tegmen ad absconsionem
Nubes ad refrigerationem
Liber ad instructionem.

Dico ergo ꝙ expãditur vestis ad calefaciendum. Vestis .n. signat bona nostra tẽporalia, quæ pro certo debemus expandere, & per misericordiam ad proximos dilatare. vnde Ruth. 3. dicitur. Expande pallium tuum super ancillam tuam, quia propinquus es. ¶ Item dico ꝙ expãditur manus ad Deum deprecandum. vnde psal. Expandi manus meas ad te. Et alibi. Si expãdimus manus nostras ad Deũ alienũ. ¶ Item expãduntur alæ ad protegendum. Per alas.n. intelligitur potentia defensiua. vnde in psal. In tegmine alarũ tuarũ sperabo. Ideò. Deu. 32. dicitur. Expandit alas suas & assumpsit eos. ¶ Item expandit rete ad capiendum. Per rete.n. intelligitur tentatio, vbi peccatores capiuntur. vel per rete intelligitur mors, in qua omnes homines inuoluuntur. vnde Ezech. 17. Expandã super eum rete meũ, & capietur in sagena mea. ¶ Itẽ expãdit tegumen ad operiendũ, & istud tegumẽ potest significare virtutẽ honestatis, quæ omnia verecunda operit atque tegit. vnde Ezec. 16. Expandi amictum meũ super te, & operui ignominiam tuam. ¶ Item expandit nubes ad refrigerationem. Et ista significat virtutem clementiæ superiorum, quam ipsi tenentur expãdere, vt possint pauperes recreare. Vnde in psa. dicitur. Expãdi nubem in protectionem eorũ. ¶ Item expanditur liber ad informandum. Et iste signat virtutem scientiæ & discretionis, quæ alijs est prædicanda & expãdenda. Vnde Ezech. 2. Ecce manus missa ad me in qua erat liber inuolutus, & expandit illum coram me. Manus enim ista doctorem vel prædicatorem signat, qui librum sacræ scripturæ in pectore clausum habet, quem pro certo debet alijs expãdere, & per doctrinam & eruditionem aperire. Sic ergo patet quod expansio sumitur multis modis &c. Vide supra de dilatare, & infra de extendere.

Expendere. Expensæ. Nota quod expendere idem est quod expandere, id est extra dispergere, distribuere, expendere, dispensare, disponere. Expendere enim est quando aliquis rem suam extra se pandit, & in alios alienat. Et possumus dicere quod expensa dicitur illud precium quod pro alia re traditur seu datur. quia verò vocabulum expendere rarum, immo quasi nullum est in scriptura, quamquam multa inueniẽtur extra, ideò omitto gratia breuitatis. Veruntamen possum notare quod A

Quidam expendunt bona naturalia.
Quidam bona spiritualia
Quidam bona temporalia,

Primo ergo dico quod quidam expendunt bona naturalia, quæ sunt gratiæ naturales, sicut sunt fortitudo, pulchritudo, subtilitas seu lympitudo, quæ proculdubio in Dei laudibus & in bonis vsibus sunt expendenda & dispensanda. Cuius tamen contrarium multi faciunt, qui. s. expendunt

Fortitudinem in stultitia
Pulchritudinem in luxuria
Subtilitatem in malicia.

Et sic tales figurantur in filio prodigo, qui portione bonorum à patre recepta abijt in regionem longinquam, vbi dissipauit omnia bona sua viuendo luxuriosè. Lucæ. 15. Quia charissimi multi sunt qui portionem bonorum naturaliū quæ eis pater ipsorum Deus distribuit & dispensat, in regione peccati quæ longinqua est, quia longè est dominus ab impijs. Pro

B uerb. 55. dissipant omnia ista bona. s. viuendo luxuriose, ipsis superflue vtendo, & ea indebitè expendendo ¶ Secundò, dico quod quidam expēdunt bona spiritualia, quæ sunt gratiæ spirituales, s. virtutes tam theologicę quam morales, quæ scilicet in bono debent expendi: quia scilicet ipsis est debitè vtendum, non vltra debitum præsumēdum, sicut faciebat ille phariseus Lucæ. 18. dicens. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo &c. Tales enim qui bona sua spiritualia vltra modum reputant, & dilatant, & qui de se plus merito præsumunt, ipsa incautè expendunt & perdunt, Nota etiam circa hoc quod ille dicitur malè sua expendere, qui pro modicis dat magna, pro nociuis vtilia, pro vilibus nobilia. Sic verè multi sunt qui bona spiritualia, scilicet gratiam & virtutes, quæ reuera sunt magna vtilia & nobilia, dant pro delectabilibus huius mūdi, quæ proculdubio sunt modica, inutilia, vilia, & nociua. Isti sunt similes fatuis nobilibus, qui ab vsurarijs accipiunt mutuo pecuniam ad tempus aliquod persoluendam, hæreditatem suam obligantes, & bona propria distrahentes, quibus pro certo accidit quod cum illa bona recepta fuerint expensa, cum ad hæreditatem suam non habeāt regressum, oportet eos miserabiliter mendicare. Sic verè charissimi illi qui hæreditatem gratiæ & gloriæ obligant vsurarijs infernalibus, id est dęmonibus, & ab eis vsque ad tempus, id est vsque ad mortem accipiunt bona temporalia & mundi delectabilia, isti pro certo cum tempus hoc transiuerit, & tempus mortis aduenerit, tunc pro certo incipient mendicare, cum scilicet hæreditatem suam expenderint indiscretè. Et sic tales possunt plangere cum Hieremia Threno. 5. Hæreditas mea versa est ad alienos. Talibus enim facit diabolus sicut tabernarius istis ribaldis quando videt eos habere pecuniam, cupiens enim bursam eorum euacuare, ponit eis mensam, offert eis liberaliter vinū & carnes, incipit cum eis ludere cum tribus talis. Et sic primo perdunt & expendunt pecuniam quæ erat in bursa, deinde vestimenta, cum nihil amplius habuerint, nudi de taberna eijciuntur, & quod peius est, egregiè sæpissime verberantur. Reuera sic facit diabolus talibus. Aperit enim eis huius mūdi delectabilia, ponit eis mēsam prosperitatis, administrat eis panem, & vinum, idest omnia genera voluptatis, ludit cum ipsis tribus talis, id est cum triplici concupiscentia, & sic bursam eorum euacuat à gratia. Ipsos etiam finaliter spoliat & denudat ab honesta cōuersatione & bona, & sic nudos & pauperes de taberna ista, id est de mundo per mortem eijcit, & in

C inferno verberat & confundit. vnde Iob. 24. Nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes. ¶ Tertiò dico quod quidam expendunt bona temporalia, quæ sunt diuitiæ temporales, quæ pro certo debent liberè expendi, & bene & meritoriè dispensari. Ille enim inter tauros nobilior dicitur secundum Pliniū, qui arenam cum pedibus altius spargit, & qui in arena eijciēdo & spargendo amplius se delectat. Dicit. n. Plinius quod ille taurus dicitur generosus qui

Frontem habet cornutam
Aspectum ferocem
Aures acutas
Dimicationem alijs præoffert
In altum spargit arenam

Sic verè charissimi ille moraliter dicitur generosus nobilis pariter & perfectus, qui frōtem habet cornutam, id est duriorem per incōstantiam. Aspectum ferocem per audaciam. Aurem acutiorem, id est ad audiendum veritatem negociorum promptiorem. Qui etiam alijs bella præoffert per rigorem & iustitiam. Et qui arenam diuitiarum altius & liberalius eijcit & spargit per elemosynam & clementiam. Vnde in psalm. de personis liberalibus dicitur. Dispersit, dedit pauperibus. Vnum tamen circa huiusmodi sparsionem est aduertendum, quia pro certo expensę temporales faciendę sunt

Non nimis lautæ, ne depauperemur,
Non nimis parcæ, ne vituperemur.
Sed moderatę, vt commendemur.
Primum enim facit fatuitas & prodigalitas.
Secundum facit parcitas seu cupiditas.
Tertium verò largitas seu liberalitas.

In casu enim expendēdi quidam sunt superflui, quidam sunt diminuti. Sicut enim in spinis quædam sunt rectę & extentę, D quæ quamuis acriter pungant, nihil tamen sibi retinent, quædam verò sunt curuę, quæ pungunt, & illud quod pungunt retinent nec dimittunt, sic verè charissimi, plura sunt genera spinarum idest raptorum pungentium & excoriātium, & aliena bona occupantium. Quidam enim sunt extenti & liberales. Et isti sunt prodigi nobiles, qui per rapinam bene pungūt, veruntamen nihil sibi retinent, sed in superfluitatibus totum expendunt. Et ideò isti pauperes & vacui semper manent. De quibus dicitur Prouerb. 15. Alij rapiunt nō sua, & semper in egestate sunt. Alij verò curui sunt & retracti id est parci, & per auaritiam restricti & reflexi, sicut sunt vsurarij & auari, qui bene rapiunt & pungunt, veruntamen capta vel acquisita nec dimittunt nec expendunt, sed totum sibi retinens atque seruant. Vnde isti possunt dicere illud Exodi. 5. Nescio dominum, & Israel non dimittam. Non sic charissimi, non simus prodigi vel auari, non simus vltra debitum expendentes, nec vltra debitum retinentes. Nam sicut corpus ex nimio sudore & egestione debilitatur & vacuatur, ex nimia verò retentione & cōstipatione inflatur, torquetur & perimitur, sic verè illi qui vltra debitum egerunt & expendunt, efficiuntur vacui, pauperes & debiles. Illi verò qui vltra debitum bona retinent, inflātur per superbiam, torquentur per inuidiam constipantur per parcitatē, per iniquitatē moriuntur. Non ergo oportet nimis retinere, nec nimis expendere, sed proculdubio aliqua sunt retinenda, & aliqua expendenda. Sicut enim pinus & aliæ arbores gummosę humorem pro sui & ramorum suorum nutrimēto intus retinent: illud verò quod eis superest de gummi seu humore, exterius emittūt, sic verè charissimi illa quæ sunt nobis & ramis nostris, idest propinquis & parentibus necessaria de humore nostrorum bonorum temporalium, debemus retinere, illa verò quæ sunt superflua, debemus emittere & expēdere, & ad alios deriuare. Homo enim plus tenetur sibi quam alijs, quia charitas incipit à seipsa. Ideò dicebat Helias. 3. Re. 17. Fac mihi prius subcinericios panes, tibi autem & filio tuo facies postea Sic ergo patet qualiter tria genera bonorū sunt expendenda, scilicet

Naturalia.
Spiritualia
Temporalia.

Possemus tamen adhuc aduertere quomodo bona aliquorum indebitè expendūtur, sicut quorundam in superbia, quorundam in luxuria. &c. Omitto gratia breuitatis.

Expectare.

Nota quod istud vocabulum. Expectare idem est quod sperare seu sustinere. A
Expectare enim semper refertur ad aliquod futurum. Et ideò breuiter loquendo, expectare videtur significare quandoque in bono, quandoque in malo. In bono enim designat patientię longitudinem, confidentiæ certitudinem. In malo autē signat pigritiæ seu accidiæ magnitudinem Dico ergo quod quidam expectant cum patientiæ longanimitate. Vnde in psalm. dicitur. Improperium expectauit cor meum & miseriam. Item alij expectant cum spei seu confidentiæ firmitate. vnde in psa. dicitur. Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate. Item quidam expectant cum pigricia & tarditate, sicut sunt illi qui expectant conuerti & confiteri vsque ad mortem, & qui expectant & sperant habere Paradisum sine operibus. De quibus dicitur Iob. 3. Expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ. ¶ Dico ergo breuiter charissimi, quod est quædam expectatio virtuosa, & est expectatio vitiosa. ¶ Primo dico quod est expe- B ctatio virtuosa, quando. s. aliqua prosperitas seu consolatio futura cum spe & fiducia expectatur, sicut resurrectio mortuorum quam in Die iudicij expectamus. ad Phili. 3. Saluatorem expectamus dominum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ. Vel etiam quā aliqua futura aduersitas cum patiētia præstolatur. Vnde de certa correctione mortis futuræ dicebat Iob. 14.

Iob. 14. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Sen. etiam dicit q sapiens eadem patientia mortem aliorum sustinet, qua suam expectat. Nam reuera charissimi, sicut videmus q agricola expectat tẽpus quo fructus sunt recolligendi, nec cessat per totum annum laborare vt fructum expectatum valeat reportare, sic verè charissimi fructum æternæ gloriæ expectare & sperare debemus, & vt ipsum tempore suo id est in morte colligamus, continuè per bona opera laborare debemus. vnde Iacob. 5. dicitur. Ecce agricola expectat & preciosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat. Possum ergo notare, quod triplex est bona expectatio,

Vna quæ est sapientiæ & maturitatis.
Alia quæ est patientiæ & stabilitatis.
Tertia quæ est confidentiæ & credulitatis.

Dicamus ergo q est quædam expectatio maturitatis & sapientiæ. Et sic expectatio opponitur scurrilitati, leuitati & mobilitati. Sapiens. n. quando est ad mensam diuitis, non se solet replere grossis cibarijs quæ sibi in principio offeruntur, immo sapienter expectat & dissimulat quousque veniant cibaria delicata. Pulli etiam in nido quanquam famẽ sustineant, de nido propter hoc non exeunt neque volant, sed matrem suam eis cibum afferentem patienter expectant. Expectans etiam beneficium in bona collatione, multa parua beneficia quandoque refutat, vt post longam expectationẽ melius recipiat & habeat. Sic pro certo charissimi illi qui sunt prudẽtes & sapientes, non sunt nimis celeres, præcipites & festinantes, quia sicut dicit Seneca. Velox consilium sequitur penitudo. immo proculdubio vsque ad tempus opportunũ expectãt, vt finem meliorem consequantur & habeant. quia sicut dicit Ecclesi. 1. Vsq; ad tempus sustinebit patiens, & postea redditio iocunditatis. Tales ergo parua beneficia huius mundi, & grossa cibaria bonorum temporalium respuunt & refutant, & vsq; dum veniant bona beneficia & cibi delicati bonorũ æternalium sapienter expectant. Vnde Threno. 3. Bonum est præstolari cum silẽtio salutare Dei. Inter pullos etiam qui sunt in nido religionis & ecclesiæ, ista debent esse maturitas & prudẽtia, quia. s. non debent nimis festinare vt

Nidum exeant.
Claustra dimittant.
Exteriora beneficia habeant.

Immo pro certo ipsi debent expectare, q mater ipsorum. s. prælatus ipsos, secundum merita sua promoueat, & q ipsos nutriat atq; pascat. Iuxta illud Iudith. 8. Expectemus humiles consolationẽ eius. Sed pro certo charissimi ista sunt hodie contra multos, quia reuera nõ expectant tempus suæ temporalis promotionis, vel etiam tempus futuræ saluationis & recreationis. Isti sunt mundani diuites, qui ad modum rusticorum se grossis replent cibarijs, s. bonis temporalibus, vt finaliter non repleantur nec satientur delicatis: quia secundum Hieronymum. Impossibile est, q hic ventrem, illic mentem impleas, & q in vtroque seculo appareas gloriosus. Isti etiam sunt subditi ambitiosi, qui tempus suæ promotionis nolunt expectare, similes filijs viperarũ qui in partu solutionem naturæ non expectantes, ante tempus volunt ventrem exire. & ideò quia mater non potest eos parere & emittere, quia. s. tempus eorum nondum venit, ideò solent matrem corrodere, & dentibus laniare, & violenter exterius exire. Sic verè charissimi multi sunt ita ambitiosi, & intantum desiderant promoueri, q pro certo ipsi nolunt expectare tempus suæ promotionis & parturitionis, idest tempus. s. quo possint formari & perfici quo ad mores, vt tandem mereanẽ promoueri & exterius parturiri ad honores, immo matrem suam prælatum, dentibus, idest iniurijs, & appellationibus mordẽt & corrodunt, ipsumque depauperant, attenuant, & affligunt, & sic ante tempus promouentur & exeunt. Omnes autem filij animalium quæ sunt gulosa & voracis naturæ, sicut sunt filij canum & luporum, imperfecti generantur. Catuli enim Leonis nascuntur mortui, catuli canum nascuntur cęci, catuli vrsorum nascuntur informati, & hoc quia propter eorum gulositatem natura non expectat qđ in vtero formentur, ne forte dentibus & vnguibus corroderent matrem suam. & ideò ad vitãdum matris periculum, solet eos natura ante tempus emittere, & ideò necesse est istos imperfectos parturiri. Sic verè charissimi, tales gulosi & ambitiosi imperfecti parturiuntur, & promouentur, quia. n. propter gulositatem ambitionis, tempus suæ formationis & perfectionis expectare nequeunt, ideò ne forte in matres, idest in prælatos insurgãt, necesse est quod cęci, ignorantes & imperfecti, peccatores, mortui & incorrecti ante tempus debitum promoueantur & pariantur. Expectare ergo oportet, non festinare. Vnde Prouerb. 10. Expectatio iustorum lætitia &c. Vnum tamen circa hoc aduertẽdum est quod multi sunt qui nimis haberent expectare si expectarent promotionem prælatorum suorum: quia verè via hodie per prælatos suos aliquis bene meritus promouetur, quia nisi promotores aut fautores habuerit, nunquam ab aliquo respicitur vel iuuatur. Figura ad hæc habetur Ioan. 5. de probatica piscina, in quam primus descendens post aquæ motum sanabatur, ita q erat ibi magna multitudo languentium expectantium aquæ motum, veruntamen erat ibi vnus languidus circa aquas, qui. 30. annis expectauerat, & nunquam sanatus fuerat, ideò quia hominem qui ipsum portaret, non habebat, & propter hoc alius ante eũ se ponebat, qui sanitatis beneficium recipiebat. Reuera charissimi ista piscina signat ecclesiam vel religionem, in qua pro certo tunc aqua mouetur, quando aliquis prior vel canonicus moritur & decedit. Et ideò circa istã piscinam, est hodie magna multitudo expectantium aquæ motum, idest desiderantium & expectantium mortem alicuius, tunc quando aliquis sanatur à languore desiderij sui, s. ille q tunc tẽporis promouetur Sed proculdubio charissimi aliqui sunt qui bene possunt expectare per triginta annos, idest illi qui non habent auunculum aut parentem, qui non habent fautorem, adiutorem vel promotorem. Et pro certo tales quasi perpetuo remanent sine promotione, quanquam sint boni & sufficientes, ita q ipsi lamentando & conquerendo possunt dicere illud Esa. 59. Expectauimus iudicium, & non est, salutem & elongata est à nobis. Non sic ergo, non faciant eos prælati vltra debitum expectare, sed solũ vsq; ad ipsorum perfectionem & moralem formationem, quia sicut quando materia est disposita, natura amplius non expectat, immo statim solet infundere sibi formam, sicut etiam artifex metallo liquefacto, & præparato, solet ipsum fabricare, & formam quam intẽdit, imprimere, quia si nimis diu expectat, infrigidabitur, & sic nõ poterit operari, sic verè charissimi statim quãdo subditus est liquefactus, paratus & dispositus ad promotionẽ, artifex prælatus non debet expectare nec differre, sed statim ipsum secũdum merita promouere & formare. Sæpe enim fit quod illi qui vltra debitum postponuntur, refrigerantur per indeuotionem, indurantur per obstinationem, & sic in omnibus peiorantur. Et sic isti dicunt illud Iob. 30. Expectabam bona. & venerũt mihi mala. Patet ergo quod est quædam expectatio maturitatis & sapientiæ. C ¶ Insuper dico q est quædam expectatio stabilitatis & patientiæ. In patientia enim sunt expectanda infortunia futura. Non est enim bonus miles qui in campo non audet aduersarium expectare, & qui ante fugit quam percutiatur. Expectari ergo & sustineri debent tentationes & tribulationes à militantibus in hoc seculo. Et potissimè expectatio patientiæ spectat principaliter ad prælatus qui nunquam in promouendo & iudicando debent esse celeres vel festini, quinimmo multa debent expectare & tolerare, & vsque ad tempus dissimulare. sicut etiam facit ipse Deus, qui modo diu expectat peccatores, vt ad pœnitentiam conuertantur, sicut dicitur Esaiæ. 30. Expectat dominus vt misereatur vestri. Vnde enim dicitur. 2. Petri. 3. Patienter agit Deus circa nos, nolens aliquem perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Ipse enim vt dicitur Sapien. 11. Dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam. ¶ Aduertant tamen illi qui istam expectationem & patientiam vilipendunt, quia pro certo quãto ipsos pro tempore huius vitæ expectat diutius, tantu pro certo ipsos nisi conuersi fuerint, percutiet acrius & impetuosius. Sicut. n. lapis quantu altius & remotius elongatur à terra tanto rediens fortius ipsam percutere consueuit, sicut etiam aries quanto amplius retrocedit, tanto rediens fortius percutit atque ferit, sic verè Deus quanto peccatores diutius sustinet & expectat, & quanto plus ab eorum percussione & punitione in presenti dissimulando se elongat, tanto ipsos durius percutit in hoc mundo, & tãto etiam ipsos finaliter crudelius condemnabit. Vnde in psal. dicitur. Nisi cõuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcũ suum tetẽdit & parauit illum, & parauit in eo vasa mortis &c. Ista videmus quãque ad oculum in hoc mundo in tyrannis & peccatoribus, quos Deus diu permittit viuere, vt ad eũ cõuertantur. q quia finaliter facere nolunt solet ipsos morte subita percutere, & tam temporaliter quam æternaliter cruciare, dicens illud Esai. 42. Tacui, semper silui, patiens fui quasi parturiens loquar, dissipabo, & absor-

bebo fimol Isti enim sunt sicot illa vinea Esaię. 5. de qua dicit
D domious. Expectaui vt faceret vuas, fecit aute spinas. Ista est ergo expectatio patientiæ & stabilitatis &c. ¶ Adhuc dico ꝙ est expectatio confidentiæ, s. expectatio spei, quia futuram glo tiam expectamus. De qua Oseæ. 3. Diebus multis expectabis me. De ista ergo expectatione potest dici illud psal. Expecta dominum, viriliter age. Vide eam supra espositam titulo de Agere. Et Thobiæ. 2. Illam vitam expectamus quam Deus daturus est fidelibus suis. Et sic patet ꝙ est triplex expectatio virtuosa. s. spei & confidentiæ, patientiæ, sapientiæ. ¶ Secundo dico ꝙ est quædam expectatio vitiosa. Et ista est expectatio falsitatis, & expectatio tarditatis. Prima ptinet ad vsurarios deceptores, qui ita espectant pauperes ipsis iosidiādo, sicut cattus expectat murem, & venator talpam. Ideò dicuot ipsi pauperes illud psalm. Me expectaueruot peccatores, vt perderent me. & Hierem. 3. In vijs sedebas expectans eos sicut latro. Secunda pertinet ad tardilocos conuersotes. s. ad illes qui vsq; ad mortem expectant, & continuè procrastinant conuerti ad dominum. Illis dicitur illud Hieremi. 13. Espectabitis lucem, & ponet eam in vmbram mortis & caliginem. Et ista est expectatio vitiosa. Vide de tarditate &c. Sufficiunt ista de expectatio.

A **Expellere.** Nota ꝙ expellere idem est quod eijcere & emittere, & extra aliquid pellere. Possumus ergo dicere quod est

Qoędam expulsio virtuosa.
Quædam vitiosa.
Quædam dolorosa.

Prima est facienda. Secunda fugienda. Tertia præuidenda ¶ Dico ergo primo ꝙ est quædam expulsio virtuosa, & ista est qua espelluntur peccata per confessionem, vel qua expelluotur bona temporalia per elemosynam & compassionem. Sicut enim videmus ꝙ fortis medicina stomacho recepta ventrem mouet & malos humores expellit, sic verè timor Dei quando in stomacho cordis recipitur & concipitur, solet ventrem conscientiæ mouere per contritiooem, & humores peccatorum expellere per confessionem, sicut dicitur Eccles. 1. Timor domini peccatum. sicut enim herba, quæ dicitur dictamus, sagittā de corpore cerui dicitur expellere, sic verè cōtritio vel timor Dei, spes etiam veniæ seu gratia. sagittam peccati seu desperationis de corde expellit. vnde Ecclesi. 30. dicitur. Contioue & cōgrega cor tuum in sanctitate, & tristitiam lōgè expelle à te. ¶ Per istam etiam expulsionem debemus expellere malos homines de societate oostra, sicut etiam de apibus dicitur, quia si aliqua ipsarū in aluear suo mortua fuerit, statim aliæ apes ipsam extra proijciunt & expellunt. Hoc idem dicuntur facere nautę, quia cadauer mortuum nunquam secū portant, sed ipsum statim eijciunt & emittūt. In quo docemur socios mortuos, idest corruptos & obstinatos fugere, & ipsos à nobis expellere & vitare, ne forte si nobiscū remaneaot, per ipsos corrumpamur. Et sic patet ꝙ ista est expulsio virtuosa.

B ¶ Secuodò dico ꝙ est quædam expulsio vitiosa. Et ista est quādo Deum per peccatum expellimus, vel qoando amicos pauperes refutamus & eijcimus. Quidam enim expelluot Deum de conscientia. sicut enim formicæ de domibus suis per fumū expelluntur, sic Deus quando in domo conscientiæ fumū malarum cogitationum inuenerit, exiode expellitur & recedit. Ideò dicit quidam ꝙ fumus, & mulier, & stillicidia expellunt hominem de domo propria. ¶ Item alij expellunt proximum. isti sunt crudeles, impij & iograti, qui recipiunt homines dū suot eis vtiles & necessarij, idest dum durat eorum prosperitas, ipsos verò fugiunt & expellunt cum eis superuenerit aduersitas. Isti sunt similes apibus, quæ quasdam alias apes steriles & non mellificantes quæ dicuntur fuci, bene recipiunt secum ad laboraodum, & ad domos suas ædificandum, sed quādo eis plus non indigent, ipsas expellunt, & de melle suo comedere non permittunt, vt dicit Pli. Sic verè charissimi multi sunt qui proximos suos steriles & pauperes bene recipiunt ad laborandum, non tamen ad consolandum, quia. s. dum eorum aoxiliō indigent, ab eis recipiuntur, si verò eis amplius oon indigent, ab eis eijciuntor & expellontur. Vnde Ecclesi. 13. Diues commotus confirmator ab amicis, humilis autem cum ceciderit, expelletur etiam à notis. Ista est ergo expulsio vitiosa. ¶ Tertiò dico ꝙ est quædam expulsio dolorosa. Et ista est quando homo expellitur de mundo per mortem. Mors. n. est durissimus ianitor, qui de conuiuio huius mūdi omnes expellit. Vnde Iob. 18. dicitur. Expellet eum de luce in tenebras Et posses hic allegare de illo rege qui post annum expellebatur, de quo narratur in floribus sanctorum, in historia Barlaā &c. Patet ergo quod est expulsio virtuosa, vitiosa, dolorosa &c, Vide supra de eijcere, & abijcere. &c.

Extendere. Nota ꝙ extendere idem est qood extratendere. Et est idem extendere quod A
dilatare, porrigere, seu espandere. Quia ergo extensio potest referri ad Deum & hominem, ideò de vtroque potest aliquid aonotari. Est ergo extensio diuina & humana. ¶ Primo ergo dico ꝙ est estensio diuina. quæ potest significare suam

Iustitiam & correctionem.
Clemeotiam & largitionem.
Veniam & receptionem.
Potentiam & ereptionem.
¶ Et ista quatuor possunt significari per extensionem manus, quia manus exteoditur
Ad percutiendum.
Largiendum.
Recipiendum.
Protegeodum & eripiendum.

Per manus. n. virtus operatiua designatur Et ideò p manum Dei, oia eius opera denotanē. Estendit. n. manus diuinę operationis ad percutiendū malos durissime. Postꝗ. n. deus malos diu sustinuerit, ipse solet manum soam extendere, & ipsos atrociter verberare. Elephas. n. quamuis sit benignę & mitis naturę, quando tamen prouocatur, grauiter solet irasci, ita ꝙ aures & promuscidem suam. i. rostrum suum quo vtitur loco manus, extendit, & dure percutit atq; ferit. Sic verè Deus quanquam sit benignissimus, quando tamen dio per mala opera peccatorū ad iracundiā prouocaē, solet contra impios maoum suæ iustitiæ extendere, & ipsos per mortem subitam percutere, & p mortē perpetuā vulnerare. Vnde Esa. 5. dicitē. Iratus est furor domini super populum suum, & extendit manum suam super eum. Talibus ergo dicitur Ezech. 20. Io manu forti & brachio extento, & in furore effuso, regnabo super vos. ¶ Insuper dico B
ꝙ manus diuinæ operatioois extēditur ad retriboendū boois largissime. Ipse. n. extendit manum misericordiæ suæ. s. filium suū vsq; ad nos p incarnationē, ipsamq; continuè nobis extēdit per beneficiorum suorum collationē & coocessionem. Et ideo Deus pater figuratur in Assuero rege, qui extēdit virgā auream quam manu tenebat, vsq; ad Hester reginā, io signū clementię, per quam exteosionem ipsa petitionem suā impetrauit, & populum suum de Aman malitia liberauit, sicut dicitur Hester. 5. Quia verè charissimi Assoerus, qui interpretaē beatitudo. i. Deus pater, extendit ad Hester reginam, i. ad beatam virginem, virgam virtutis suæ, quam emisit ex Syoo per beatam incarnationem, & sic ergo nobis ostendit suam clemētiam & dilectionem, & nobis concessit humani generis liberationem & ereptionem. Vnde Iud. 6. dr̄ Extendit Angelus summitatē virgę &c. Nunc ēt charissimi, qootidie extendit manū suam ad nos sua bona largiendo. Finaliter aūt & præcipoè exteodet oobis cœlestem gloriam dispensando. psalm. Extēdit manū suā in retribueodo. Et tunc dicet hō illud psal. Extēdisti manū suā, & saluū me fecit dextera toa. Extēdit ergo ista manus ad distribuēdū bonis largissime. ¶ Deniq; dico ꝙ ista manus extēdiē ad recipiēdū suos dulcissime. Sicut. n. manus extēdūtur ad amplexandum & ad recipiendū, sic verè charissimi porriget nobis manū misericordiæ suæ, nos ad veniā recipiēdo, & nos charitatiuè amplexando & diligendo. Et in signum huius Christus fuit crucifixus extētis manibus, & pectore pforato, ad mnnendum, ꝙ paratus est omoes ad misericordiam recipere, & cordialem affectū omnibus aperire. Vode Leproso à Iesu mundato dr̄ Lucæ. 5. Estēdens manum Iesus, tetigit eum, dicēs. Volo mundare. Extendiē ergo manos ad recipiendum suos dulcissime. ¶ Rursum dico ꝙ manus diuinæ miseri- C
cordiæ extēdiē ad eripiendū suos tutissime. Sicut. n. homini q in foueam cecidit, manus porrigiē vt extrahatur, sicut ēt manus extendendo alios defendimus, & contra entū aduersarios dimicamus, sic verè manū misericordiæ suæ Deus nobis porrigit, & nos de fouea peccati extrahit, & edocit per ipsam, & ab hoste nostro diabolo nos ptegit & defendit. vnde Hie. 21. dr̄ Debellabo ego in manu exteota & in brachio forti. Sic ergo patet quod manus diuinæ virtutis oobis extenditor

Vt ereptrix tutissima.
Vt ereptrix dulcissima.
Vt retributrix clemenetissima.
Vt castigatris seuerissima.

Ista est ergo extēsio diuina. ¶ Secundò dico ꝙ est extēsio humana. Sicut enim vi- D
demus ꝙ auis qn̄ volat, totum. s. quicquid habet extendit. s. collū & caput ad partē anteriorem, pedes & caudam ad posteriorem partem, duas verò alas ad

alas ad partem exteriorem, sic verè charissimi si volumus sursum ad Paradisum volare, & nos transferre de mundo ad cęlum, necesse est quod quicquid in nobis est, moraliter extendamus, quia.s. & caput quod est membrum principale idest bona intentio, & collum per quod vox exit, idest bona locutio, pedes cũ quibus gradimur, idest bona affectio, cauda quæ est finis corporis idest finalis perseuerantia & duratio, alæ verò quæ sursum aues portant idest spiritualis contemplatio & meditatio, omnia ad bonos actus debemus extendere, & ad diuina beneplacita ordinare, vt sic extenti & dispositi possimus ad celsitia finaliter transuolare. Ideò de viro perfecto sic extento & sic ad cuncta bona opera disposito potest exponi illud psalm. Extendens cœlum sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius. Vir enim perfectus dicitur cœlum, qui sicut pellis debet extendi, & aquis spiritualibus debet contegi. Ecce ergo hic tria ad quæ debemus extendere nosmetipsos. Debet enim homo extendi

Ad Deum.
Ad seipsum.
Ad proximum.

Debet enim extendi ad Deum, ipsum contemplando, quod ostenditur cum dicitur. Cœlum. Debet etiam extendi ad seipsum, sese castigando, quod ostenditur cum dicitur. Pellis. Debet etiam extendi ad proximum, ipsum adiuuando, quod ostẽditur cum dicitur q ipse tegitur aquis, per quas intelligitur rorificatio pietatis. Extendamur ergo ad Deum, contemplando supernalia. Ad nosipsos, macerãdo corporalia.
E Ad proximum, erogando temporalia. ¶ Dico ergo q quilibet extendi debet superius Deum contemplando, quia.s. ipse debet esse cęlum, quod superius est locatum. quia.s. homo debet esse sursum per Dei & bonorum æternorum contemplationẽ & per istorum inferiorum superationem, cõtẽptum, & abhominationem. Vnde Prouer.25. dicitur. Cœlum sursum, & terra Deorsum. De talibus ergo cœlis sic extẽtis potest dici illud Hierem.51. Extendit cœlos prudentia sua. Cœli.n. extendunt suprema tangendo, infima tegendo, cuncta cõtinendo. Sic viri perfecti debent esse extenti tangendo superiora.s. Deum & bona æterna per contemplationem & orationem. vnde Ecclesi.51. dicitur. Manus meas extendi in altum. Tangendo inferiora.s. subditos per protectionem & defensionem. Vnde Iob.36. dicitur. Extendet quasi nubes tentorium suum. Continendo etiam omnia.s. bonos & malos generaliter per charitatem & dilectionem. Vnde Esa.54. dicitur. Dilata locũ tentorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende. Extendi ergo debemus superius, Deum contemplando, quia dicitur Cœlum.
F Vnde Iob.9. Qui extendit cœlos suos &c. ¶ Deniq; nos debemus extendi inferius, nosipsos castigando, quod ostenditur cũ dicitur Pellis. extendens inquæ sicut pellem. Pellis.n. de qua fit pergamenum, primo in ligno extenditur, deinde instrumẽtis ferreis raditur, & à carnositate & pinguedine depuratur, creta alba delinitur, in librum postea formatur, qui primo litteris nigris scribitur, & postea litteris aureis & rubeis decoratur, & tandem alij in ipso docentur & informantur. Sic verè charissimi, nos si fuerimus pellis, quæ adhæret carni idest viri carnales & deliciosi, si libri, idest viri perfecti volumus fieri ista sunt nobis necessaria per ordinem.s. q extendamur in ligno crucis per dominicæ passionis meditationẽ & compassionem. Secũdò q à carnalitate radamur & abstergamur per pœnitentiam & macerationem. Tertiò q in nobis scribantur litteræ, idest scientiæ per doctrinam & eruditionem. Quartò q illuminemur & purgemur & decoremur per bonorum exemplorum receptionem. Et sic poterimus esse libri.i. viri perfecti aliorum informatiui & instructiui. Vnde Baruc.4. dicitur. Hic est liber mandatorum Dei, & lex quæ est in æternum. De tali ergo pelle dicitur Esa.54. Pelles tabernaculorum tuorum extende. Et aduerte q pellis quando est bene extenta & bene sicca, optimè sonat, sicut patet in Tympano. Sic verè Charissimi illi qui bene sunt extenti per pœnitentiæ asperitatem, qui bene sunt sicci per paupertatem, optimè sonãt apud Deũ per orationem & laudem & spiritualem iocunditatem. Debet ergo vir perfectus esse extentus, iuxta illud Ezec.28. Tu cherub extentus & protegens in Paradiso Dei fuisti &c. Et potissime charissimi manus debemus habere extentas ad Deum, quia scilicet manus extenduntur

Ab orantibus.
Ab natantibus.
Ab amplexantibus.

Prima est extensio deuotionis, quando.s. homo extendit manus suas ad Deum orando. De quo dicitur.3.Regum.6. Extendebant alas suas. Secunda est extensio euasionis, quia.s. ille qui est in aqua, manus extendendo, & aquam post se proijciendo natat, & à submersione seruatur. Sic verè charissimi illi qui sunt in aquis delitiarum siue diuitiarum, extendentes manus ad pauperes per elemosynam, & aquam diuitiarum pulsando & se vilipendendo, saluantur & eripiuntur. Vnde Esaiæ.25. dicitur Extendit natans ad natandum manus suas. Tertiò est extensio dilectionis, quando.s. aliquis ab alio amplexatur &c. Explica si vis sicut de alijs duobus. ¶ Insuper dico q nos debemus extendi ex- G
terius proximos adiuuando. Sicut enim lux est naturæ communicabilis, ita q non est contenta in seipsa consistere, immo in instanti sui ortus solet se vsque ad nos diffundere, communicare & extendere, sic verè charissimi nos debemus esse communicati per pietatem, quia.s. debemus nos vsq; ad alios diffundere, dilatare & extendere per misericordiam & largitatẽ, quod ostẽditur cum dicitur. Tegis aquis superiora eius. Aquę.n. signant pietatem, quia.s. sicut aquæ continuè se extendunt quousque inueniant aliquem locum vacuum quem impleát, sic verè pietas & misericordia incessanter se solent diffundere & extẽdere, vt locos vacuos idest pauperes & inanes possint replere beneficijs & iuuare. Aqua enim de se est malè terminabilis, & sistitur termino alieno. quia verè vir pius nõ debet quiescere quousque terminum inueniat alienum, s. in quo sistat idest pauperem vel debilem. vnde de hoc Prouerb.31. dicitur Palmas suas extendit ad pauperem. Tegis inquit aquis. Quia verè charissimi, arbores, idest homines, qui aquis pietatis teguntur & nutriuntur, magis ad alios dilatantur. sicut de illa Cedro metaphoricę dicitur Ezechiæ.31. quæ erat pulcherrima in dilatatione arbustorum suorum. Erat enim radix illius super aquas multas. Extendamur ergo exterius proximos adiuuando. Ecclesi.24. Quasi terebinthus extendi ramos meos. Vide de dilatare & expandere, & vide de cherubin, vbi est auctoritas diuisa. Tu cherub extentus &c. Patet ergo quod est triplex bona extensio, scilicet Extensio proximi iuuatiua. Extensio nostri maceratiua. Extensio Dei contemplatiua. ¶ Sed adhuc dico quod est alia mala extensio, quando H
scilicet aliquis extenditur ad furandum & ad malè operandum, quando scilicet homo trãsgreditur limites sibi datos & vltra debitum se extendit. psalm. Non extendant iusti ad iniquitatem manus suas &c.

Extinguere.

Nota quod extinguere nihil aliud est quam lumen vel splendorem vel calo A
rem vel ardorem destruere vel annihilare. Potest ergo significare, moraliter loquendo, in bono & in malo. Vnde quadruplex est extinctio, scilicet

Quædam virtuosa.
Quædam vitiosa.
Quædam dolorosa.
Quædam gaudiosa.

Primo dico quod est extinctio virtuosa, quæ est extinctio peccatorum. vnde Ecclesi.3. Ignem ardentem extinguit aqua, sic & elemosyna extinguit peccatũ. ¶ Secundò dico q est extinctio vitiosa, quæ est extinctio meritorum. Et ista est quando gratiæ & virtutes extinguuntur & perduntur, quod vtique magis facit prosperitas quam aduersitas. Quia sicut dicitur q apes oleo extinguuntur, quæ aceto viuificantur, calx etiam oleo extinguitur, quæ aqua calescit & inflammantur, (quod etiam dicitur de lapide qui dicitur gagates) carbũculus etiam in igne extinguitur, qui aqua superfusus recuperat claritatem, sic verè oleum & ignis mundanæ prosperitatis quæ dicitur oleum, quia fędat & inficit per carnalitatem, quæ dicitur ignis, quia inflammat & vrit per cupiditatem, extinguit in homine lucem meritorum, & gratiarum claritatem. Aqua verò & acetum miseriæ & tribulationis, de qua dicitur in psal. Saluum me fac Deus, quoniam intrauerũt aquæ vsque ad animam meam, sunt rectè causa & occasio q tales virtutes & gratiæ conualescunt. Et ideò fatuæ virgines videntes quod suum oleum, idest mundi prosperitas vel carnalitas nihil valebat, alienum oleum petebant, dicentes. Mat.25. Date nobis de oleo vestro, quia lãpades nostræ extinguũtur. Aqua enim tribulationũ in viris perfectis, virtutes & gratias non extinguit, quia sicut dicitur Cantico.8. Aquæ multę non poterunt extinguere charitatem. ¶ Tertiò dico q est ex- B
tinctio dolorosa, scilicet extinctio gaudiorum vitæ mortalis, vel prosperitatis temporalis. De qua dicitur Iob.18. Nonne lux impij extinguetur? ¶ Quartò est extinctio gaudiosa tormẽtorum, sicut accidit illis qui de tribulationibus mundi vel purgatorij eripiuntur. De quo ad Heb.11. dicitur. Extinxe-

runt impetum ignis.&c.¶ Aduerte tamen quod multiplex est ignis qui non patitur extinctionem, scilicet Ignis

Perfectæ dilectionis.
Auaræ affectionis.
Æternæ damnationis.

Primus ergo ignis .s. perfectæ dilectionis est inextinguibilis. Iste enim nunquam potest extingui, quia verus amor nō potest ab alio dissipari. Vnde ad Rom.8.dicitur. Quis nos seperabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia? & sequitur. Certus sum.n.quia neque mors neque vita &c. q.d. Nec aduersitas nec prosperitas possunt veram charitatē extinguere Vera.n.charitas est sicut carbunculus, cuius splēdor de nocte non extinguitur, sed amplius augmentatur. Sic verè nox tribulationum veram charitatem non extinguit, sed eam potius manifestat & relucere facit. Vnde Prouerb.31.dicitur. Non extinguetur in nocte lucerna eius. ¶ Secundus ignis inextinguibilis est ignis .s. auaræ affectionis. Ex quo.n.aliquis igne auaritiæ semel fuerit inflammatus, vix aut nūquam potest amplius extingui. vnde Ecclesi.23.dicitur. Anima calida quasi ignis ardens, nō extinguetur donec aliquid glutiat. ¶ Tertius est ignis æternæ damnationis, quia .s. sine aliqua extinctione vel refrigeratione corpus & anima damnatorum æternis ignibus succendentur. Vnde Esai.1. Succendetur vtrumque simul, & nō erit qui extinguat. Damnati enim sunt sicut lapis qui dicitur asbestos, qui semel accensus perpetuo non potest extingui. quia breuiter sicut dicitur Esaiæ. 66. & Marci. 9. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur &c. Vide in

A tabula.

Extra Exterius. Exterior.

Nota quod ista vocabula signāt diuersimodè in scriptura. Possunt enim denotare circunstantiam loci, & circunstantiam rei. Quando.n.ista concernunt rem, signant illa quæ nobis sunt apparentia atque nota, sicut sunt bona temporalia, & facta corporalia. Ista enim sunt quædam extrinsecæ quæ hominibus possunt apparere, & quæ extra & præter rei substantiam velut accidentia possunt esse. Vnde ista propriè signant exteriorem conuersationem & conditionem, vel exteriorem subuentionem seu possessionem. Quando verò concernunt locum, signāt à loco exclusionem, elongationem & remotionem, sicut dicitur Ioannes est exterius vel extra, vel exterior. Moraliter ergo accipiēdo, ista verba exterius & extra mihi possunt notare.l.

Exteriorem conditionem		Præparanda.
Exteriorem possessionem	Quæ est	Detestanda.
Exteriorem eiectionem		Formidanda.

Primo ergo dico q̄ est quædam exterioritas conditionis, quæ præparanda & ordinanda est .s. exterior conuersatio. Sicut.n. color & pictura ponitur in superficie, non in centro, pulchritudo consistit in pelle exteriori, non in carne interiori, sic verè color, pulchritudo & pictura conuersationis in interioribus principaliter consistit. Ista.n.exterior .s. operatio & conuersatio principaliter ab hominibus aspiciuntur, & aspectibus hominum principaliter obijciuntur. Et ideò à prudentibus ista mundius & pulchrius & honestius ornantur & gubernātur. Sicut.n.radij solares inclusi in ventre nubis causant exterius arcū cœlestem, in quo pulcherrimi colores apparent, sic verè radius diuinæ gratiæ si in ventre nubis, idest in corde nostro habitauerit, ipse pro certo exterius in apparentia coloris pulcherrimæ & honestæ conuersationis efficiet & causabit. Et cetera omitto, quia nullas habeo auctoritates. Maledicatur qui in concordantijs dimisit. Sed vide infra vbi foris & foras, vbi satis poteris inuenire. Vide etiam supra de apparere, & de conuersatione. Et vide de hypocrisi, quia .s. hypocritę magis student exteriora parare, quam interiora, magis laborant circa honestatem exteriorem, quam circa honestatem interiorē. Cuius tamen contrarium facit natura, quia primo format mēbra interiora .s. Cor, Epar, Cerebrum, & talia, & postea membra exteriora .s. manus, pedes, & similia. Ad denotādum q̄ primo & principaliter debemus curare de interiori conscientia paranda, ordinanda, & virtutibus perficienda, & postea de exteriori conuersatione & apparentia est tractandū. vnde Math. 23. dicitur. Munda prius quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat & illud quod de foris est mundum. Ex mundicia enim interiori solet exterior mundicia redundare. Sic ergo patet q̄ exterioritas signat exteriorem conditionem, quæ est præparanda. ¶ Secundò dico q̄ signat exteriorem possessionem, quæ est

B contemnenda .s. bona temporalia & mundana, quæ exterius apparent. Ista enim sunt causa multorum malorum. Calor.n. accidentalis & exterior solet esse causa mortificationis & euaporationis caloris naturalis. Aperit.n. poros & vias per quas calor interior euaporat, & inde est q̄ quanto homo est frigidior exterius, tanto solet esse interius calidior & dispositior. Sic verè charissimi, bona temporalia quæ causant calorē auaritiæ exterius, sunt causa quod conscientia & cor interius calore diuinæ gratiæ priuantur & euacuantur. Quando.n.homo est exterius frigidus & pauper quātum ad temporalia tūc est interius calidior quantum ad spiritualia. Exterius enim picturæ phreneticis & melancholicis sunt nociuę, augent enim melancholiam & furorem, & ideò tales infirmi non sunt in locis pictis & coloratis ponendi. Sic verè exteriora bona quæ non sunt nisi picturæ quædam, quia .s. non habent existentiam veram, infirmis peccatoribus non sunt necessaria. Augent.n. imagines malorum desideriorum, & sunt causa furoris & melancholiæ id est diuersorum peccatorum. Et breuiter talia exteriora non sunt quærenda vel diligenda, sed magis timenda, & fugienda. Vnde Grego.5.lib.moral.ca.1. Sancti inquit viri cum sibi suppetere & prospera conspiciunt, pauida suspitione turbantur. Timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant, timentque quod diuina iustitia eos exterioribus muneribus cumulans, ab internis repellat. Ista est ergo exterioritas quæ est contemnenda. ¶ Tertiò dico q̄ est alia exterioritas formidanda, & hæc est exterioritas peccati mortalis, quæ ponit C
hominem exterius a statu gratiæ. vel ista est damnatio infernalis, quæ extra Paradisum eijcit peccatores. Ideò de peccatore fiet q̄ in die iudicij quando rex veniet de Paradiso vt videat discumbentes, & videbit ibi non habentem vestem nuptialē, idest gratiam, ipse pro certo ligatis manibus & pedibus faciet eum mitti in tenebras exteriores, sicut dicitur Matt.22.& Hiere.22. Sepultura asini sepeliet, putrefactus, & proiectus extra portas Hierusalē. Et sic patet triplex exterioritas. Sed adhuc nota q̄ quidam proijciuntur Extra gratiam per Iniquitatem, Extra mundum per mortem. Extra veniam per desperationem.
Extra gloriam per damnationem. ¶ Primi ergo per iniquita- D
tem extra statum gratiæ eijciuntur Vnde talis quilibet est rectè sicut piscis exiens extra aquam, qui necessario moritur. Sicut ouis exiens extra tectum, quæ à Lupis deuoratur. Sicut ēt malefactor exiens extra locum priuilegiatum, qui à balliuis capitur & suspenditur. Ista bene figuraliter dicuntur Numer. 35. vbi dicitur quod interfector quandiu erat in aliqua ciuitate refugij, tutus erat, sed statim quando erat extra, erat in periculo, quia occidi poterat ab amicis & parentibus interfecti. Sic verè illi qui animam suam occiderunt & interfecerunt p̄ peccatū mortale, debent pro certo recurrere ad ciuitatē refugij .s. ad statum gratiæ vel pœnitentiæ, alias si extra istam ciuitatem inueniuntur, mortis æternæ periculo subiacere noscuntur. quia verè in die iudicij quando venient amici & parentes istius animæ sic interfectæ .s. Deus & Angeli, nisi istum malefactorem idest peccatorem in loco tuto & priuilegiato inueniant.i. statu gratiæ, ipsum occident. Status enim gratiæ est sicut vmbra cuiusdam arboris quæ dicitur persidion, in qua vmbra quandiu columbæ manserint, Draco non potest eis nocere, statim verò quando extra vmbram exierint, solet eas deuorare. quia pro certo quandiu in vmbra idest in refrigerio gratiæ manserimus, à Dracone diabolo non lædemur. Si verò extra istam vmbram idest extra statum gratiæ fuerimus à Dracone diabolo rapiemur. Ista potissimè videmus de apostatis, cum quibus rectè ludit diabolus sicut Lupus cum boue ludit vt ipsum extra societatem vsque ad nemus paulatim deducat: quem cum in nemore tenuerit, ipsum strangulat & occidit. Sic verè diabolus per malas suggestiones ludit cum religiosis, ipsosque extra religionem vsque ad nemus mundi pertrahit, vbi per diuersa peccata ipsos perimit. Ista figurantur in vitula illa Numer.19. quam extra castra tantummodo erat licitum cremari. Deus enim & diabolus fecerunt partitum ludum: quia illa quæ sunt intra, sunt Dei, & quæ extra sunt, diaboli. Ideò de pessima Athalia dicitur.4. Regum.11.& 2. Paralipom.23. Educite eam extra septa templi, & interficite ibi. Tales ergo per culpam extra gratiam eijciuntur. ¶ Secundi per mortem extra mundum proijciuntur. Sicut.n. facto & finito conuiuio, ianitor solet inuitatos extra emittere, & bñ cauet q̄ secū de bonis hospitij nihil portēt, sic verè mors, quæ est ianitor in conuiuio huius mundi, omnes finaliter extra cōuiuium huius mundi mittit, & de bonis huius mundi portari aliquid

ri aliquid non pmittit. vnde de morte potest dici q de Iudeis dicitur Actu. 7. q eijciétes Stephanum extra ciuitatem lapidabant &c. ¶ Tertij per desperationem extra veniam constituútur. Istis accidit sicut accipitri, qui extra manum magistri sui dimissus, ita fortiter indignatur, q redire renuens extra taliter diuagatur, q siluestris efficitur. Sic verè charissimi sæpe accidit q dum homines extra manú Dei per peccatum mortale ponuntur, ita quandoque desperant & obstinantur, q vlterius redire ad ipsum per pœnitentiam dedignantur. Figura ti in coruo Geñ. 8. qui extra arcá dimissus, redire ad Noæ amplius noluit, sed cadaueribus contentus, circa ea pœnitus se occupauit. Isti sunt similes corallo, qui dum est in aqua, radix dicitur, cum verò extra ponitur, in lapidis duritiam commutatur. Quia verè multi sunt q libéter exeút de arca & de aqua id est de statu gratiæ per peccatum, sed verè cum extra fuerint, vix aut nunquam tractant amplius de reditu, immo circa bona temporalia & circa cadauera carnalia taliter occupantur q eis totaliter contenti, de alijs curare non videntur, sed quod peius est, in lapideam duritiam vertuntur & commutantur per obstinationé. de quibus dicitur illud Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi lapis &c. Isti ergo extra veniam per desperationem constituuntur. ¶ Quarti extra gloriam per damnationem stabiliuntur. Sicut. n. apes expellunt sorores suas mortuas extra alueare suum, nec secum habitare permittunt, sic Deus & Angeli expellent in Die iudicij à societate sua peccatores. quod figuratur de Leproso Leuitic. 13. qui solus extra castra debebat habitare. quia verè Leprosi & infecti peccatores in die iudicij de castris, idest de Angelici exercitus congregatione expellentur, & extra Paradisum. f. in inferno damnabunt & relegabuntur. Vnde Nume. 12. dicitur Separentur F septem diebus extra castra. Sic ergo patet q est quadruplex malum extra. ¶ Sed adhuc possumus dicere q istud vocabulú extra potest sumi in bono significato, sicut cum aliquid ponitur. Extra periculum, Extra peccatum, Extra malum consortium seu locum. Et sic loquitur Apostolus ad Hebr. 14. Exeamus ad eum extra castra, improperium eius portantes &c. Vide supra de Egredi & Exire, quia ista denotant recessum extra locum &c.

A **Extraneus.** Nota q extraneus idem est quod peregrinus, aduena, alienus. Et potest significare in bono, & in malo. Extraneus. n. significat virum perfectum, à mundo & à mundi negocijs alienum, sicut fuerút sancti, quos múdus extraneos reputabat, & velut extraneos à suis promotionibus repellebat. Vnde Sapien. 19. dicitur Inuiti recipiebant extraneos. In malo verò illos qui nullam habent mobiscum familiaritatem, sicut sunt pauperes & ignoti. Spiritualiter etiam loquendo, extranei sunt illi qui per peccata sua à Deo sunt alieni, & qui in hæreditate Paradisi nihil habent, sed sicut extranei, idest extra nati, ipsa perpetuo priuabuntur. Vnde Prouerb. 14. dicitur In gaudio eius nó miscebitur extraneus. Boni ergo pauperes possunt dici extranei in hoc mundo. Nam sicut extranei non cognoscuntur, non honorantur, vilipenduntur, & nulla certa domo vel hæreditate ditantur, sic verè pauperes & viri perfecti in hoc mundo sunt sicut extranei, quia. s. ipsi sunt sine honore, ab omnibus contempti & conculcati. nullus. n. vult ipsos cognoscere, immo etiam fratres & amici dinoscuntur de talibus non curare. Aspides. n. Aphros & mauros non nocent, extraneos verò lætaliter occidunt, vt dicit Isidorus. Ideò aphri & mauri volentes probare de pueris an sint filij sui, solent eos aspidibus apponere, & si aspides eos non læserint, solent eos vt proprios retinere. Si verò ipsos aspides momorderint, solent eos tanquam extraneos & degeneres refutare. Sic verè aspides, idest venenosi tyranni balliuiq; mauros & aphros idest mundi nigros peccatores, & maximè vsurarios non lædunt, immo sicut notos & amicos ipsos protegút & defendút. Sed proculdubio extraneos & ignotos idest pauperes & debiles, rapinis & excoriationibus vulnerant & occidunt. Ideò dicunt tales cum psal. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. ¶ Itém nota q sicut ciues & non extranei ad ciuitatis officia & consilia solent admitti, iuxta illud Ecclesi. 8. Coram extraneo ne facito consilium. sic in ciuitate ecclesiæ boni & non mali debent promoueri & ordinari. Cuius tamen contrarium fit hodie. Ideò modo plangunt veri filij ecclesiæ dicentes illud Thren. 5. Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos &c. Cetera omitto: quia paucæ sunt auctoritates. Et inuenies de extraneo supra de acceptione, & de equo, & infra de peregrino, & supra de alieno & aduena. Et breuiter multa inueniremus exempla, sed copia auctoritatum deficit &c. A

Extrahere. Nota q extrahere idem est quod extra locum trahere. Et potest significare in bono & in malo. In bono. n. signat de peccato seu aliquo periculo ereptionem & saluationem. Vnde. 2. Reg. 22. Misit de excelso & assumpsit me, & traxit me de aquis multis. & Dañ. 14. Extraxerunt Danielé de lacu Leonum. In malo autem signat de propria hæreditate eiectionem, vel de mundo expulsioné. Sicut. n. hyena extrahit mortuos de sepulcro, vt eos deuoret, piscator etiam extrahit pisces de fluuio, vt eos manducet, sic raptor extrahit hominé de propria domo, diabolus extrahit peccatores de fluuio idest de deliciarum irriguo, Mors verò extrahit omnes de corporis hospitio. Vnde de peccatoribus dicitur Ezech. 29. Ecce ego ad te Draco magne, qui cubas in medio fluminum, extraham te de medio fluminum. Pauperibus etiam possunt dicere vsurarij & raptores illud Ezechiæ. 32. Extraham te in sagena mea &c. Multa exempla habemus de extrahere, sed auctoritates deficiunt. Vide supra de Eijcere & de Expellere, & infra de trahere &c.

Extremus. Extremitas. Nota quod extremus idem est qd vltimus seu nouissimus, & signat finem siue posteriorem partem rei. Et ideò loquendo moraliter, possumus dicere q extremitas potest significare Humilitatem, Tepiditatem, Moralitatem. Et ideò possumus dicere quod est quædam A

Extremitas commendabilis.
Quædam detestabilis.
Quædam formidabilis.
¶ Prima est desideranda.
Secunda vituperanda.
Tertia consideranda.

¶ Primo ergo est quædam extremitas commendabilis & desideranda & ista est extremitas humilitatis. A Vir enim humilis semper alijs se postponit, seque alijs non ingerit aut præponit, immo respectu omnium aliorum se omnium extremum & vltimum reputat & supponit. Catuli. n. secundum Pliniu. qui nascuntur vlteriores, sunt vt communiter ceteris meliores. Sic verè illi qui vltimi & extremi sunt p humilitatem, & qui etiam ab alijs vltimi reputantur propter corporalem miseriam & paupertatem, sunt quo ad Deum meliores. quod figuratú est in Beniamin, qui inter fratres Ioseph fuit vltimo natus, qui tamen à Ioseph amplius fuit dilectus, & in mensa sua ferculis amplioribus satiatus, sicut dicitur Geñ. 43. Quia verè charissimi verus Ioseph Christus illos plenius in mensa Paradisi reficit, quos in hoc mundo vera humilitas, & paupertas vltimos & extremos facit. Ideò de Iuda Machabeo in figura Christi dicitur. 1. Machabeo. 5. Erat Iudas congregans extremos. & Esai. 49. Salus mea vsque ad extremum terræ. quia breuiter secundum regulam saluatoris, erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Matthæi. 20. quia sicut dicitur Matthæi. 20. Paterfamilias incepit à nouissimis denarium diurnum seu salarium dispensare. Ad denotandum quod illi qui sunt nouissimi per humilitatem & temporalem paupertatem, erunt primi in gloria Paradisi. Sic ergo patet quod est quædam extremitas commendabilis & desideranda. B ¶ Secundò dico quod est alia extremitas detestabilis & vituperanda. Et ista est extremitas illorum qui ad omne bonum faciendum volunt esse vltimi atque tardi, & ista est extremitas atque vltimitas pigritiæ, negligentiæ seu accidiæ, quæ valde est vituperabilis. Tales enim extremi si fugiunt, primi à persecutoribus comprehenduntur. Extremi etiam pauperes per elemosynam minus laute reficiuntur. Illi etiam qui extremi ad operandum veniunt, minus de labore reportare merentur. Sic verè illi qui volunt esse vltimi & extremi ad bene operandum, minus in Paradiso de præmio reportabunt, & persecutoribus, inuasoribus & tentatoribus subiacebunt, Exemplum habemus Numeri. 11. vbi dicitur quod ignis deuorauit extremam partem castrorum. Extremum enim fructus ficuum, quæ scilicet circa autumnum nascuntur, nihil valent, quia scilicet nunquam possunt maturescere. Quia verè charissimi illi qui bene operando volunt esse extremi, sicut sunt illi qui tempus autumni, idest senectutem expectant, verè tales vix possunt in moribus maturescere, vel ad bonum aliquod peruenire. Vnde Nume. 24. dicitur. Principium gentiú Amalech, cuius extrema perdentur. Ista est ergo extremitas detestabilis & vituperanda. ¶ Tertiò dico quod est extremi- C

tas formidabilis & præmeditanda. Et ista est extremitas vitæ, & finis corporis, terminus & meta prosperitatis, quæ pro certo timenda sunt & consideranda. Cœlum.n.habet duas extremitates immobiles, s. Polum arcticum, & polum antarcticũ, quæ sunt stellæ immobiles, inter quas tota cœli substãtia continuè rapitur & mouetur. Sic verè homo habet duas extremitates, .s. natiuitatem & mortem. Isti.n. sunt duo poli, idest duo termini sibi inuicem contrarij, in quorum vtroq; homo immobilis reperitur. Ante enim natiuitatem & post mortem homo non mouetur, sed verè infra istos terminos vita humana voluitur, & continuè diuersis variationibus agitatur. Totum.n.cœlum idest tota mens nostra debet continuè volui per considerationem infra illas duas extremitates .s. nunc cogitãdo de natiuitatis vilitate, nunc de mortis aciditate meditando. Vnde sicut Ecclesi.48. dicitur Spiritu magno vidit vltima. Ista.n. vltima & extrema quæ finaliter contingent, s. mors, iudicium, infernus, Paradisus, sunt spiritu magno præuidenda & consideranda. Animal.n. quod extremitatem, idest caudam perdidit, à sacrificio repellebatur, sicut dicitur Leuiti.22. Sic verè illi q talem extremitatem, idest extremorum considerationem non habent nec Deo sacrificari, nec ab eo acceptari merẽtur. Iõ dicitur in psalm. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me. Extrema .n. maris sunt ista, eo q multis amaritudinibus sunt respersa. ¶ Aduerte tamẽ q quidã sunt sicut simię & sicut bõ, qui sunt animalia ingeniosa, quæ tamen talibus extremitatibus .s. cauda carere noscuntur. Ad denotandum q illi qui ingenio & ratione amplius vigent, de mortis consideratione minus habẽt. Istis facit diabolus sicut formica grano, cui scilicet extremitates aufert ne possit fructificare. Sic diabolus aufert peccatoribus futurorum considerationes, ne aliquod bonum opus possint facere. Non sic charissimi &c. Sufficit. replica
A distinctionem.

Exurgere. Nota q exurgere idem est quod ex toto surgere vel ex affectu vel ex appetitu surgere, & se superius eleuare. Sicut de beata virgine dicitur Lucæ.1. Exurgens Maria abijt in montana cũ festinatione. Potest ergo referri ad Deum & ad hominem. Deus.n. exurgit

Ad adiuuandum per potentiam.	Deus.n. aliquos adiuuat per potentiam. Vnde
Ad puniendum per iustitiam	
Ad miserandum per clementiam.	

in psal. dicitur. Exurge domine, adiuua nos. Item aliquos cruciat per iustitiam. Vnde psalm. Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius. Item aliquibus parcit per clemẽtiam. Vnde psal. Tu exurgens misereberis Syon &c. Item exurgit homo à cadendo, à sedendo, à dormiendo. ¶ Sic verè exurgere debet homo spiritualiter, quando cadit per iniquitatem, quando sedet per tepiditatem, quando dormit per carnalitatẽ. ¶ Surgamus ergo à casu iniquitatis. Vnde Michee.7. Ne lęteris inimica mea quia cecidit, consurgam. Item à somno carnalitatis. Vnde Ephe.5. Surge qui dormis, ex exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Itẽ surgamus à sede seu quiete tepiditatis. Vnde Luc.1 Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione. Vide supra de eleuare & erigere & exaltare, & infra de surgere & de surrum. Et si vis, pone illam auctoritatem. Exurgens Saul de spelunca pergebat cępto itinere. Istam diuide sicut in illo sermone. Exurge in occursum meum, & vide &c.

A **Exuere.Expoliare.** Nota q expoliare siue exuere idẽ est q vestes deponere, seu exterioribus apparatibus se nudare. Et ideò sicut sunt tria genera vestimentorum moralium.s.

Bona spiritualia	Virtuosa est illa qua nos exuimus temporalibus per largitatem. Vitiosa est illa qua nos denudamus spiritualibus per prauitatem. Dolorosa est illa qua priuamus nos æternalibus per iniquitatem. Prima est seruitorum, qui se
Bona temporalia	
Bona æternalia,	
Ideò secundum hæc possumus dicere & distinguere triplicem expoliationem.s.	
Quandam virtuosam.	
Quandam vitiosam.	
Quandam dolorosam.	

expoliant vt possint melius seruire. Et ista est expoliatio qua se expoliauit Dauid vt luderet coram arca.2. Regũ.6. De qua etiam dicitur Cantico.5. Expoliaui me tunica mea, quomodo induam illam? ¶ Secunda est ebriorum, qui impudenter quandoq; se expoliãt ita quod appareant pudibunda sua, sicut apparuit Noe Gene.9. quia.s. illi qui vino peccati sunt ebrij, vestimentis virtutum se expoliant, & sic pudibunda suorum malorum operum omnibus manifestant. Vnde.1. Regum.31. dicitur Expoliauerunt Saul armis suis. ¶ Tertia est expoliatio miserorum, quæ fit his qui non possunt soluere quod expenderunt, qui proprijs vestibus expoliantur. Sic verè damnati in Die iudicij quando rationem de commissis & omissis reddere non poterunt, vestibus æternæ gloriæ priuabuntur. Vnde. 1. Regum.31. Venerunt Philistei vt expoliarent interfectos. Sunt ergo, vt dictum est, aliqua vestimenta quæ debemus exuere. s. vestes exterioris possessionis, vel etiam vestes exterioris malę conuersationis. Item sunt aliæ vestes quibus se expoliauit Iudith, vt postea Holofernem decipere & occidere. Iste etiam sunt illę veteres pelles quibus se solent serpentes expoliare & exuere, vt iuuentutem possint recuperare. Quia verè charissimi qui cõtra Holofernem idest diabolum vult præualere & iuuentutem moralis cõuersationis recuperare, necesse est quod pellem veteris & malę conuersationis expoliet, & quod vestibus bonorum temporalium saltem quãtum ad affectum se denudet. Sicut de Ionatha dicitur. 1. Regum.18. Expoliauit se ionathas tunica sua, & dedit eam Dauid. Ideò de iudith dicitur Iudith.10. Exuit vestimentum viduitatis suæ, lauit corpus suum, & vnxit se myrto optimo. In quibus verbis notatur

Quid tu debes deponere.
Quid tu debes abstergere.
Quid tu debes corrigere.

Rerum facultates sunt deponendę. Culpæ prauitates sunt abstergendę. Carnis voluptates sunt corrigendę. ¶ Primum probat vestis nudatio. Exuit se vestimentis viduitatis suæ. Secundum probat fęcis ablutio. Lauit corpus suum. Tertium probat carnis afflictio. Vnxit se myrto optimo. Igitur deponamus rerum possessionem. Abluamus mentis infectionẽ. Habeamus carnis afflictionem. Quæ scilicet denotatur per myrrham, quod est vnguentum valde amarum. Illa possemus valde notare, & de expoliare exempla plurima reperire, sed quia paucę sunt auctoritates, ideò omitto. Et propter hoc vide de vestimento, de nuditate, de spoliare &c.

Exultatio. Nota q exultare idem est quod extra saltare. Et est exultatio quædam lætitia quæ in tantum abũdat interius: q per certa signa apparet exterius Est ergo exultatio excellẽs gaudium seu lætitia aliquibus certis indicijs declarata. Possumus ergo notare q multiplex est exultatio, scilicet A

Quædam temporalis & transitoria.	¶ Primo ergo dico q est quædã exultatio temporalis. Et hæc
Quædam spiritualis & meritoria.	
Quædam criminalis & damnatoria.	
Quædam æternalis & permansoria.	

est illa quam aliquod bonum tẽporale seu aliqua tpalis prosperitas introducit, & ista est exultatio puerorũ, qui in rebus modicis & inutilibus magis exultant quam in magnis & vtilibus Est etiam sicut exultatio nautarum, qui qñq; eadẽ die qua exultauerunt à mari absorbentur, quia extrema gaudij.s. temporalis, luctus occupat, sicut dr Prouer.14. vnde Iacob.4. Omnis exultatio talis maligna est. & dicitur Iacobi.3. terrena animalis & diabolica. Vide istam auctoritatem prosecutã supra in titulo. ¶ Secundò est quædam exultatio spiritualis, & illa est iustorum, qui in rebus spiritualibus exultãt. s. in consciẽtiæ puritate, in amicitia bonorum & charitate, in spei securitate, in pacis tranquillitate. Vnde in psal. dicitur. Exultate iusti in dño, rectos decet collaudatio. Et iterũ. Sancti eius exultatione exultabunt. ¶ Tertiò est quædam exultatio criminalis, & ista est qñ aliquis exultat de peccato proprio, vel de alterius incommodo, sicut illi de quibus Prouer.2. qui lætantur cũ malefecerint & exultant in rebus pessimis. Et in psal. dicitur. Qui tribulãt me, exultabunt si motus fuero. ¶ Quartò est exultatio æternalis. Et hæc est illa quã sancti post huius vitæ labores superius in Paradiso habebunt, quia tunc exultabũt sancti in gloria, lętabuntur in cubilibus suis. tunc exultabunt filiæ Syon, i. animæ, in rege suo, dicentes. Hæc est dies quam fecit dñs, exultemus & lętemur in ea. De talibus ergo exultationibus, quibus .s. sancti in hoc mundo p spem, in alio per speciẽ exultant, põt exponi illud Esa.9. Exultant victores capta præda, qñ diuidũt spolia. In quibus verbis ostenditur q de tribus est principaliter exultandum, scilicet

De vitiorum superatione. Exultant victores.
De meritorum acquisitione. Capta præda.

De præ-

De præmiorum distributione. Diuidunt spolia.

B ¶ Exultemus ergo quādo vitia superamus. Victores. Simusq; sicut elephantes, qui. s. secundum Plinium, exultant & gaudet quando vincunt, tristantur & dolent quando vincūtur. Quia reuera boni & iusti qui contra hostem diabolum in hoc mundo sicut in stadio sunt locati, quando hostem diabolū & eius iacula. s. mundi tribulationes & tentationes superant atq; vincunt, valde exultant & lętantur, quia tunc exultationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Si vero contingat ꝙ aliquo casu vincantur, & ꝙ à diabolo vel eius tentationibus superentur, valde solent per contritionem dolere, & signum doloris per confessionem & pœnitentiam ostendere. Vnde Iudith. 16. Per tres menses huius victoriæ gaudiū celebratum est. Tres isti menses sunt exultatio cordis, vocis, & operis. Sicut enim videmus ꝙ Gallus post victoriam cantat & exultat, exultationemq; suam voce & alis denotat, & demonstrat. Sic verè iusti superato & victo diabolo lętantur & gaudent, & exultando Deo regratiantur & cantant. Abacuc. 3. Super excelsa deducet me victor, in psalmis canentem. Vnde in psal. dicitur. Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Lętemur ergo & exultemus quando vitia superamus.

C ¶ Iterum dico ꝙ nos debemus exultare quando merita cumulamus quod ostenditur cum dicitur. Capta præda. Præda enim quam debemus sequi & insequi, venari pariter & inquirere, sunt merita, gratiæ, virtutes, boni habitus, bonę dispositiones & conditiones. Sicut enim videmus ꝙ canis nobilis prædam suam diligenter quærit, qua inuenta solet saltare & exultare, & nouo latrandi genere gaudium sui animi declarare, sic verè charissimi, prædam virtutum & meritorum tenemur diligenter quærere, quam si acquirere possumus, valde gaudere & exultare debemus. Vnde psal. Pinguescent speciosa deserti & exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento. quasi dicat. Sicut desertum gaudet de pluuiæ irrigatione, sicut colles lætantur de roris madefactione, sicut arietes exultant de pabuli ministratione, sicut insuper valles videntur iocundari de frumenti productione, abundantia & multiplicatione. Sic verè boni lętantur & gaudent de virtutum & meritorum acquisitione. Ista ast ergo præda nostra. Capta inquit præda. Vnde de quolibet viro iusto potest dici illud Ezech. 19. Leo factus est, & didicit capere prædam. Talis enim dicitur Leo, quia prædā quā cępit, non solet libenter dimittere immo si aliquam viderit solet eam cum pedibus amplexari, & pro ipsa defendenda præliari. Sic vere prædam virtutum quam cępimus & acquisiuimus debemus custodire, ipsamq; viriliter defendere, & pro ipsa contra hostes infernales strennuissimè militare. Et sic dicitur de eo. Leo factus &c. Vbi aduerte ꝙ talis qui taliter accipit talem prædam, debet habere

Fortitudinis firmamentum. Leo.
Sanctitudinis complementum. Factus est.
Certitudinis documentum. Didicit.

Et sic habebit spiritualis plenitudinis nutrimentum, quia capiet prædam. Debemus ergo exultare. s. quando merita cumulamus. ¶ Deniq; dico ꝙ nos tunc possumus exultare, quando gloriam occupamus, quod ostenditur cum dicitur. Quando diuidunt spolia. Istud enim aduerbium quando, signat terminum finalem temporis in quo aliquid est faciendum. Et verè istud est quando mortis, in quo sancti diuidunt inter se secundum diuisionē meritorum, spolia & diuitias præmiorū æternorum, quia secundum Apostolum. 1. ad Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt, vnus autem Spiritus diuidens singulis prout vult. Idem de isto quando dicitur in psal. Quando diuidebat altissimus gentes, quādo separabat filios Adam. q. d. In isto quando. s. in gloria paradisi, altissimus diuidit gentes, vnūquemq; secundum meritum diuersimode præmiando, & separabat filios Adā, idest bonos à malis perenniter distinguēdo. Sicut ergo videmus quod nautę post maris pericula valde exultant, quando perueniunt ad securum portum, Operarius post laborem exultat, quando in sero recipit præmium. Cursor post cursum lætatur, quando pro mercede recipit brauiū, Miles etiam gaudet, quādo post triumphum acquirit solium. Sic vere illi paradiso, qui in isto mundo fuerunt sicut in mari vt nauigarēt, sicut in opere vt laborarent, sicut in stadio vt properarent, sicut in prælio vt dimicarent, tunc proculdubio lętantur & exultant, quando perueniunt. s.

Ad portum securitatis.
Ad præmium fœlicitatis.
Ad brauium æternitatis.
Ad solium sublimitatis.

Tunc enim percipiūt ꝙ verum est verbum Thobiæ, Thob. 3. vbi dicitur ꝙ Deus post tempestatem tranquillum facit, & post lachrymationem & fletum exultationem infundit. Isti enim modo exultant

Quia dulcissimè recreantur.
Quia tutissimè collocantur.
Quia largissimè præmiantur.
Quia lętissimè modulantur.

Isti dico delectantur sive recreantur dulcissimè. Ideo dicunt illud psal. Exultauimus & lętati sumus. ¶ Item collocātur seu situantur tutissimè. s. in protectione & saluatione domini. psa. In velamento alarum tuarum exultabo. ¶ Item isti præmiantur & remunerantur largissimè. Vnde in psa. Venient cū exultatione portantes manipulos suos. Et alibi. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. ¶ Isti insuper modulantur & regratiantur lętissimè. Vnde in psal. dicitur. Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Et alibi. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi. Tunc ergo exultamus vt dictum est, quando cœlestem gloriam occupamus. quod ostenditur cum dicitur. Quando diuidunt spolia. Vnde in psal. dicitur. Exultabo & diuidam sichimam. Sichima enim interpretatur laboriosa, & signat gloriam paradisi quæ acquiritur laboribus infinitis, quæ tamen quando diuiditur seu attribuitur, tunc æternum gaudium & exultatio in homine cumulatur. Patet ergo ꝙ est triplex bona exultatio. s. Vna de superatione vitiorum. Alia de acquisitione meritorum. Tertia de distributione præmiorum.

Explicit litera E.

Incipit litera F.

FAber. Fabricare.

A Nota ꝙ fabricare idē est ꝙ aliquid artificiosè operari vel facere. Pertinet autem fabricare ad illos artifices mechanicos qui cum manualib⁹ laboribus percussionibusq; & ictibus solent aliquid construere, vel formare. & sic solemus fabrum dicere illum qui de ferro, ære, ligno, vel lapide solet aliquid fabricare. Moraliter igitur loquendo, dicā ꝙ in scriptura reperitur multiplex faber videlicet Faber

Gloriosus, qui fabricat opus mirabile.
Virtuosus, qui fabricat opus laudabile.
Vitiosus, qui fabricat opus inutile.
Odiosus, qui fabricat opus damnabile.

¶ Gloriosus est mundi creator.
Virtuosus est iustus viator.
Vitiosus est vanus peccator.
Odiosus est hostis tentator.

¶ Primo igitur dico ꝙ in scriptura reperitur faber mirabilis & gloriosus. Et iste est Deus, qui sine malleo vel securi fabricauit & fabricat vniuersa. Vnde etiam quantum ad diuinitatem iste dictus est faber, quia fuit omnium creator. psal. Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es auroram & solem. Tu fecisti omnes terminos terræ, ęstatem & ver tu plasmasti ea. Quantum etiam ad humanitatē iste dictus est faber, quia fuit mundi creator. Vnde de Christo dicitur Matth. 13. Nōne iste est fabri filius? Nōne mater eius dicitur Maria? Si enim fabri filius, ergo faber. quia. s. non potest filius facere nisi quæ viderit patrem facientem, & quæcunq; ille fecerit hęc & similiter filius facit. Ioan. 5. Quantum vero ad vtrunq; faber dici potest, quia ipse est in viris iustis virtutum omnium generator. Vnde sibi potest dici illud Iob. 37. Fabricatus es cœlos, qui solidissime quasi ęre fundati sunt. Iste enim quotidie fabricat cœlos. i. viros iustos, quos. s. per interiorem gratiæ infusionem & exteriorem tribulationem & tunsionem facit solidos atq; firmos. Et sic dico ꝙ Deus est faber mirabilis & gloriosus.

¶ Secundo dico ꝙ iustus est faber laudabilis & virtuosus. B Iustus enim templum Dei in seipso fabricat, quando congeriem virtutum aggregat, & ibidem habitaculum Deo parat. Alios etiam fabricat & ædificat, quando per bonam eruditionē vel correctionem ipsos ad bonum instruit & informat, & sic eos in Christi habitaculum construit & format. Sibi etiam in paradiso domum construit, quando per bona opera Deo seruit. Bonorum enim operum executio æternæ possessionis & habitationis est cōstructio. Sicut enim dicitur Heb. 3. Omnis nāq; domus fabricatur ab aliquo. Vnde de bono fabro, idest de viro iusto

ro iusto virtualiter fabricante & operante potest dici illud Esa.44. Faber ferrarius lima operatus est, in prunis & in malleis formauit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suę. Iustus enim faber ferrarius dicitur, eo q contra labores ad modum ferri duratur. In lima etiam operari dicitur, eo q limæ pœnitentiæ se carpinat, & alios etiam lima disciplinæ & iustitiæ cupit à suis vitijs expiari. In prunis etiam opera sua facit, eo q in feruore charitatis facit & fabricat quicquid agit. Malleos etiã quandoq; adhibet, q.a sæpe necesse est q seueritatis ictibus & timoris diuini tunsionibus se & alios fabricet atq; domet. Sic igitur in brachio fortitudinis operatur, quando faciendo bonum, & declinando à malo cõtra dæmones fortiter prędiatur. De tali ergo fabro videtur dominus loqui Esa. 54. Ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas, & producẽtem vas in opus suum. Sed heu pro certo pauci tales fabri qui sciant se & alios in bonis moribus fabricare, inueniuntur in mundo. Dicitur enim figuraliter. 1. Reg. 13. q in omni terra Israel non inueniebatur faber ferrarius. quod pro tanto erat, quia philistijm qui filios Israel sibi subiecerant, ordinauerant q nullus faber ferrarius in terra Israel habitaret, ne forte lanceas aut gladios fabricarent. Sic verè videtur hodie factum. Nam quia philistijm, idest demones Israelitas, idest christianos sibi per vitia subiecerunt ideo eorum ordinatione factum est q de terra Israel, idest de statu ecclesiæ vel fidei Christianę fabri ferrarij, hoc est dictu, boni virtutum fabricatores vel boni prælati & prædicatores, qui. s. alios in moribus fabricant atq; formant, quasi in pluribus defecerunt. Noluut enim demones q peccatores à suæ seruitutis iugo possint resurgere, & ideo nolunt q arma spiritualia valeant fabricare, quapropter bonos fabros studuerunt de medio submouere. De quo Hiere. 29. Egressus est faber & inclusor de Hierusalem. Non sic charissimi, sed sint in nobis boni fabri. i. boni prædicatores & prælati, & homines alij virtuosi. Vnde Eccle. 38. dicitur q omnis faber & architectus noctem tanquam diem trãsigit, qui sculpit signacula &c. Sequitur. Faber ferrarius sedẽs iuxta incudem, cõsiderans opus ferri, vapor ignis vrit carnes eius, & in calore fornacis concertatur. Vox mallei innouat aurẽ eius, & contra similitudinem vasis oculus eius. cor suum dabit in consummationem operum. Expone si vis de bono fabro, idest de homine virtuoso, qui noctem & diem transigit in bono perseuerando, in nocte & Die benefaciendo, signaculi sculpit virtutũm imagines in se pingendo, iuxta incudem patiẽtiæ sedet ictibus tribulationum se assuefaciendo. Opus ferri, considerat omnem difficultatem & duritiem virtute vincendo & superãdo. Carnes suas igne cõtritionis vrit, abstinentia & pœnitentia carnem attenuando & macerando. In fornace infernali cõcertatur, ibi iugiter meditando. Vocem mallei, idest comminationis diuinæ libenter audit, scripturis & sermonibus vacãdo & attendendo & sic ad consummationem operum attingit virtutum multitudinem aggregando, & tandem operum præ-
C mia reportando. Patet igitur q iustus est faber laudabilis & virtuosus. ¶ Tertio dico q impius est faber inutilis & vitiosus. Impius enim faber dicitur, qui in se per peccatum domũ diabolo fabricat, & etiam pro se in inferno habitaculum operatur. Quodlibet enim peccatum quod facit, vnus est ictus ędificij diabolici, hic. s. in congerie vitiorum, & postea in congerie tormentorum. Et nota q impij dicuntur fabri seu fabricatores, quia

Percutiunt iustos crudeliter.	Et sic dicam q est
Conficiunt fraudes subtiliter.	vna fabricatio cru-
Decipiunt bonos fallaciter.	delitatis & sæuitiæ.
Recipiunt opes rapaciter.	Sicut enim fabri p-
Superbiunt nimis inaniter.	cutiunt super ferrũ
Inficiunt sese carnaliter.	sic tyranni nõ ces-

sant tribulationum malleis percutere pauperem populũ atq; iustum. psal. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. ¶ Item est fabricatio malitiæ & iniquitatis. s. machinatio fraudum peruersarum: quam viri malitiosi non cessant quotidie cõtra alios fabricare. Ideo dicitur Eccle. 11. Attende tibi à pestifero, fabricatur enim mala, ne forte inducat super te subsannationem inperpetuum.

¶ Item est fabricatio fallaciæ & mendacitatis. s. à parte ipsorũ agentium, seu ignorantiæ & fatuitatis. s. à parte fatuè credentium & obedientium. Sic introductores sectarum malarũ fuerunt, mali prædicatores, & aliorum deceptores, sicut fuit Machometus & similes. Contra quos dicitur Esaiæ. 45. Abierunt in confusione fabricatores errorum. ¶ Item est fabricatio auaritiæ & cupiditatis. Constat enim q auari per malos quæstus fabricant & ędificat ędificium status sui, & opum congeriem & structuram. Baruch. 3. Argentum fabricant & solliciti sunt nec est inuentio operum illorum. Baruch. 6. Accepto auro fabricata sunt. idola. s. Coronas certè habent aureas super capita sua. ¶ Item est fabricatio superbiæ & pompositatis, sicut patet de superbis, qui fabricant alta palatia qui sibi procurant & fabricat altos status. 2. Para. 21. Dereliquerat dominũ Deum patrum suorum, insuper excelsa fabricatus est &c. ¶ Item est fabricatio luxuriæ & carnalitatis. Ezec. 16. Fabricasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum. Sic ergo patet quomodo peccator dicitur faber inutilis & vitiosus. ¶ Quarto vero dico q diabolus est faber damnabilis & odiosus. Iste est enim qui fabricat omne malum in cordibus impiorum. Vnde dicitur q diabolus ita fabricat quemadmodum Sap. 13. dicitur de fabricatore idolorum. Si quis artifex faber de silua lignum rectum secuerit, & huius doctè eradat omnem corticẽ, & arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in conuersationem vitæ. Constat enim q iste faber de silua ecclesiæ, ligna recta, idest viros iustos per tentationes secat, & cortice bonæ cõuersationis denudat, & eos in vasa inutilia fabricat atq; format &c. Et sicut videmus q fabri vtuntur malleis & securibus, limis, ferris, terebris & dolabris, & varijs vtẽsilibus, & sicut faber ferrarius materiam suam in igne mollificat, & super incudẽ ipsam fortiter percutit atq; domat, sic diabolus impios igne infernali inflãmabit, & eos malleis æternæ tribulationis percutiet & grauabit. Vnde Zachariæ. 1. dicitur q ipse primo vidit quattuor quæ erant cornua quæ ventilauerũt Iudam. Postea vidit quattuor fabros qui venerant deterere cornua supradicta. Quattuor enim cornua significant vniuersitatem malorum, & maximè superborum & tyrannorum, qui in quattuor mundi plãgis grauant & ventilant innocentes. Fabri autem isti demones sunt, qui. s. in quattuor mundi plagis omne malum fabricãt & componũt. Quattuor autem fabri quattuor cornua deterũt, quia. s. demones ipsos tyrannos & superbos finaliter in inferno confundunt. Esaiæ. 40. Nunquid sculptile conflabit faber? Sic ergo patet quomodo diabolus & impius iustus etiam & Deus diuersimode fabricare dicuntur &c. Vide infra de facere, & supra de ædificare & construere.

Facere. Nota q istud verbum facere est commune omni potentiæ & virtuti actiuæ, & operatiuę. Vnde facere propriè est ille actus qui à potentia immediate elicitur & causatur. Et est facere idem quod componere, construere, agere, peragere, ædificare, operari & fabricare. ¶ Et ideo breuiter possumus distinguere q est multiplex factio. s. Diuina & superior. Humana & inferior. Diabolica & confusior. A

Facit enim Deus	In rebus enim nihil est
Facit iustus & impius	ociosum, nec ẽ aliquid
Facit diabolus.	dare quin continuè fa-

cit opus suum. De Deo enim dicitur in Psa. quia ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius. Et alibi. Tu es deus qui facis mirabilia. de iusto vero dicitur Prouer. 21. q gaudium est iusto facere iudicium. De impijs vero dicitur Prouerbiorum. 2. q ipsi lætantur cum malefecerint & exultant in rebus pessimis. De diabolo vero dicitur Matthei. 13. Inimicus homo hoc fecit. s. seminauit Zizaniam. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de factione diuina, quæ est superior. Facere enim Dei nihil aliud est quàm suum velle, siue suum imperare. Et ideo quantum ad Deum facere semper denotat potestatem & auctoritatem. Vnde psal. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Sicut enim bonus artifex solet bona opera facere, bona causa solet bonum effectum producere, bona arbor solet bonum fructũ procreare, sic verè Deus cum sit artifex qui errore non decipitur, cum sit causa quæ occasione non deluditur, cum sit arbor quæ accidentibus nõ impeditur, bonos effectus in mundo producit, & sicut rex aut imperator omnia ad votum suum facit atq; ordinat. Vnde Gene. 1. Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona &c. Mirabiles enim causæ non faciunt nisi mirabiles effectus. & vere iste est mirabilis causa quæ non necessario aut violenter sed liberè & voluntariè & omnipotenter atq; supernaliter operatur. psal. Tu es Deus qui facis mirabilia. ¶ Item sibi potest dici, illud Hester. 13. Tu fecisti cœlum & terram, & quicquid cœli ambitu continetur. quia breuiter omnia quæ sunt siue prospera siue aduersa siue media, à Dei factione, prouidentia

dentia vel ordinatione vno mndo vel alio procedunt. Et ideo
hic possumus videre q Deus facit summa, facit infima, facit
media. Ipse enim facit superiorum prosperitatem, quæ nota-
tur per cœlum. Inferiorum aduersitatem, quæ notatur per ter
ram. Exteriorum varietatem, quæ notatur per ea quæ cęli am
bitu continentur. Ab eius factione procedit

Promotio superiorum	Ipse enim facit quan-
Depressio inferiorum	doq; opera notabilia in
Conditio exteriorum.	aliquorum promotio-

ne. Opera terribilia in aliquorum depressione. Opera mirabi-
lia in aliquorum ostensione. Facit dico delectabilia, quæ bo-
nis placeant. Contristabilia, quæ malos terreant. Admirabilia
quæ cunctos stupeant. ¶ Dico q Deus multa facit laudabilia.
Et ista pro certo sunt promotiones bonorum tam temporales
quàm æternæ, quę per cœlum designantur. Quia verè nullus
bonus efficitur cœlum, idest vir cœlestis quantum ad bonita
tem, vir altus quantum ad dignitatem, vir clarus quantum ad
honestatē, nisi à Deo principaliter fiat, & nisi Deus ipsum fa-
ciat & cōponat. Vnde psal. Qui facit cœlos in intellectu. Ideo
de talium factione dicitur Gene. 1. q factum est firmamētum
in medio aquarum superiorum & inferiorum. Fecit inquit fir
mamentum in medio aquarum, & diuisit aquas ab aquis. Se-
quitur. Vocauitq; Deus firmamentum cœlum. quia verè illi
qui sunt firmamentum siue cœlum per eminentiam dignita-
tis, debent esse in medio aquarum, id est subditorum per tem
B perantiam ęquitatis, & debent diuidere & discernere aquas
ab aquis, id est bonos à malis per sapientiam veritatis. ¶ Ad-
uerte ergo quòd illi qui volunt fieri cœlum, id est superiores,
debent habere principaliter tria. s.

Constantiam sine defectione	Constantiam
Iustitiam sine acceptione	probat status
Prudentiā plenam absq; diminutione.	stabilitas, qa

debet esse firmamētum. Iustitiam probat localis ęquitas, quia
debet esse in medio aquarum. Prudentiam probat sensus subti
litas, quia debet diuidere aquas ab aquis. Habeant ergo tales
constantiæ firmitatem. Fiat inquit firmamentum. Sicut enim
corallus quādiu est in aqua, semper fit mollis sicut radix quā-
do tamen super aquas ponitur, & de infra aquas extrahitur,
efficitur corallus vt lapis solidus atq; firmus, sic verè quam-
diu homo est inter aquas, id est inter socios & inferiores. s. in
statu subiectionis, fit quandoq; mollis, fragilis, & sine firmita-
te, ipse tamen quando exinde trahitur, & super aquas. i. super
socios inter quos nutritus fuerat, ponitur, & pręficit ipse du-
rus, constans, firmus, solidus, & lapideus ex tunc esse tenetur.
Vnde Ezec. 10. Ecce in firmamento lapis sapphirus. Vnde ip-
se debet esse firmus, in se stabiliter perseuerando, firmamentū
aliorum, ipsos fouendo & protegendo. Vnde de quolibet tali
potest dici illud psalm. Erit firmamentum in terra in summis
montium, superextolletur super libanum. Sicut enim firma-
mentum habet

Claritatem.	Sic verè vir perfectus maximè præ
Sublimitatem	latus debet habere claritatem di-
Capacitatem	scretionis. Vnde Gene. 1. Fiant lu-
Stabilitatem.	minaria in firmamento cœli. Subli-

mitatem contemplationis. Vnde Eccle. 43. Vas castrorum in
excelsis, in firmamento cœli resplendens gloriose. Capacita-
tem dilectionis. Eccle. 27. In tēpore agnitionis inuenietur fir-
mamentum. Stabilitatem durationis. Vnde de Ioseph dicitur
Eccle. 49. q ipse erat firmamentum gentium, rector fratrum,
stabilimentum populi. Isti ergo debent habere constantiæ fir-
C mitatem. ¶ Insuper dico q isti debent habere iustitiæ ęquita-
tem quod ostenditur cum dicitur. In medio. Res enim quę est
in medio, ęqualiter se habet ad omnes partes, sicut patet de cē
tro, quod ęqualiter distat ab omnibus partibus spherę. Sicut
etiam patet de medulla, quæ ęqualiter se habet ad omnes par-
tes ligni. Sic verè charissimi, prælatus sine aliqua affectione
vel acceptione personarum se debet ad omnes partes sphæræ
suæ. i. ad omnes subditos collegij sui vel ecclesiæ sibi commis-
sę ęqualiter se habere. Vnde ipse debet dicere omnibus subdi
tis illud Luc. 22. Ego autem in medio vestium sum sicut qui
ministrat &c. Vide de isto medio supra in titulo. Habeat ergo
D iustitiæ ęquitatem. ¶ Deinde dico q ipse qui vult taliter firma
mentum fieri à Deo vel formari, debet habere prudentiæ cla
ritatem, quia scilicet ipse debet esse talis vt ipse sciat diuidere
aquas ab aquis. Aquæ enim signant subditos, quia sicut dici-
tur Apoc. 17. Aquę multę populi sunt. Inter quos pro certo di

uidendum est, & prudenter distinguēdum & discernendum.
Diuidendę enim sunt aquę ab aquis, id est boni à malis, sapiē
tes ab ignaris. s. vt sciatur qui sint promouendi & qui repellen
di, qui puniendi, & qui dimittendi. Ideo de ista diuisione dici
tur Gene. 1. Fiat lux, & facta est lux, & diuisit lucē à tenebris.
Et ibidem dicitur q Deus diuisit aquas quę erant in firmamē
to, ab his quæ erant super firmamentum. quia verè charissimi
valde debet prælatus diuidere & discernere quæ aquæ & qui
subditi sunt super & subtus. Qui. s. sunt sursum per cōtempla-
tionem, & per cœlestium affectionem, & qui sunt deorsum
per terrenorum ambitionem, & per auaritiæ excęcationem.
Secundum enim Isidorum, in mari sunt aquæ dulces & fluuia
les mixtę cum marinis & amaris. Sed dulces dicuntur in plu-
uiā resolui, & sursum ascendere, marinę vero quæ grossę sunt
ponderosę & amarę, dicuntur inferius remanere. Ad denotā-
dum q illi qui sunt dulces & boni, sursum ascendūt, cœlestia
desiderando, illi vero qui sunt peccatores & amari, deorsum
manent terrestria frequentando. Dulces enim sunt à prælatis
superius eleuandi per promotionem, amari vero, rudes, pon-
derosi atq; graues sunt inferius relinquendi per depressionē,
iuxta illud Deu 28. Ipse ascendet, & erit superior, tu autē de-
scendes, & eris inferior &c. Diuidendum est igitur & discer-
nendum inter aquas superiores & inferiores, sicut dicitur in
psal. Diuisit mare rubrum in diuisiones. Sic igitur patet quo-
modo aliquis potest fieri cœlum, id est vir cœlestis & altus p
diuinam promotionem. Tu inquit fecisti cœlum. Vnde dici-
tur q dominus fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in
eis sunt. Et sic patet q Deus multa facit notabilia. ¶ Adhuc di E
co quantum ad secundam Dei factionem, q Deus multa facit
tristabilia. Terram inquit. & istæ sunt depressiones inferiorū
quia verè sicut Dei misericordia aliquos facit esse cœlum, ip-
sos alte promouendo, sic eius iustitia aliquos facit esse terram
ipsos in statu paupertatis dimittendo, & conculcari per tribu
lationes ab alijs faciendo. Terra enim quę inferius collocatur
& quæ ab omnibus conculcatur, & quæ nullo splendore vel
colore decoratur, signat statum paupertatis, aduersitatis & ca
lamitatis, quæ cæteris est inferior. cōculcatio & vilior, & splē
dore prosperitatis est priuatior. De qua dicitur Hier. 17. Ha-
bitabit in deserto, in siccitate, in terra salsuginis & inhabitabi
lis. Et de hoc etiam dicitur in psal. Suscitans à terra inopem,
& de stercore erigens pauperem. quia sicut dicitur. 1. Re-
gum. 2. Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat, & subli-
mat. Talem igitur terram. i. talem paupertatem & aduersitatem
facit & causat, quia sicut dicitur Amos. 3. Non est malum in
ciuitate quod non faciat Deus. Malum supple pœnæ, non cul
pę. Vnde ipse dicit Hiere. 27. Ego feci terram, & homines, &
iumenta quæ sunt super faciem vniuersę terræ. Sicut. n. secun-
dum naturales, sol est causa amaritudinis maris, & hoc quia
dulces partes aquę maris euaporare facit, & pro magna parte
consumit, & remanent grossę & terreæ partes, quæ magis ac
magis decoquuntur & in salsedinem commutantur, sic verè
charissimi Deus est causa quare amaritudo paupertatis & ad
uersitatis in mari huius seculi generatur. Iste enim per radios
suæ occultę prouidentiæ aquas dulces. i. dulcedinem consola
tionis quandoq; ab hominibus aufert & tollit, ipsosq; in salse
dine & amaritudine tribulationum constituit & dimittit. Vn-
de breuiter de Deo dicitur in psal. Omnia quęcunq; voluit fe
cit in cęlo & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Patet igi
tur q Deus facit multa tristabilia. ¶ Deniq; dico quantum ad F
tertiam Dei factionē q ipse facit multa mirabilia, & ista sunt
conditiones exteriorum seu vniuersorum. quod ostēditur cū
dicitur. Quicquid cœli ambitu cōtinetur. Quia breuiter cha
rissimi nihil fit in terra sine causa. sicut dicitur Iob. 5. Et ideo
quicquid in mundo agitur, totum à Dei dispositionibus ordi-
natur. Quilibet enim sentit & percipit in seipso quanta quoti-
die circa eum virtus diuinæ prudentiæ operetur quando. s. in
eum speratur, vel deuote per orationem ad eū clamatur. psal.
Spera in eo, & ipse faciet. Et 4. Regum. 2. Postula quod vis, &
faciam tibi. Vnde dicunt quidam solennes theologi quod non
est ita modicus vermis in mundo quin oporteat q Deus ani-
mam ipsius faciat, creet atq; formet. Omnia etiam alia quę no
bis casualia videntur, à Deo dispositiuè fiunt, quia sicut dici-
tur Mat. 10. Nec capillus perit de capite, nec auicula laqueo
capitur, nec passer pręcio venditur, quin totum à Deo fiat &
disponatur. quod satis videtur mirabile, vt. s. illa Dei tam im-
mensa prouisio se de tam modicis intromittat. Ideo bene di-
citur

citur de Deo illud psal. Omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. Patet igitur ꝙ Deus facit mirabilia, terribilia, amabilia. Et sic notabis ꝙ Deus solet facere

Facta potentiæ.	Ipse enim per potentiam
Facta prudentiæ	creat & peragit. Per pru-
Facta iustitiæ.	dentiam regit & dirigit.
Facta clementiæ.	Per iustitiam perimit &

corrigit. Per clementiam iuuat & porrigit. Sunt igitur quædã facta Dei quæ concernunt suam potentiam, & ista sunt facta creationis. de quo Luc. 1. Fecit potentiam in brachio suo. Et in psal. Tu fecisti omnes terminos terræ. Et alibi. fecit magnalia in ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et Iob. 10. Memento quæso ꝙ sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. ¶ Item quędam sunt facta quæ concernunt suam prudentiam, & ista sunt facta prudentiæ Dei & ordinationis & gubernationis rerum, qua. s. facit omnia certis ordinibus conuenire. Iob. 25. Facit concordiam in sublimibus suis. Omnia enim per Dei sapientiam & prouidentiã fiũt. Vnde Esa. 66. Omnia hæc manus mea fecit. ¶ Item quædam sunt facta quæ concernunt suam iustitiam, ista autem sunt, immissionea tribulationum siue in bonos siue in malos. Dan. 3. Iustus es in omnibus quæ fecisti nobis. Et ibidẽ. Omnia quæ fecisti nobis domine in vero iudicio fecisti. Et sunt verba puerorum qui erãt in igne. Potissimè autem talia facta fient in vltimo iudicio. De quo in psal. De cœlo auditum fecisti iudiciũ terra tremuit & quieuit. ¶ Item aliqua sunt Dei facta quæ cõcernunt suam clementiam. Lucæ. 1. Fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Ista autẽ eius clementia seu misericordia apparet in infinitis gratijs quæ nobis facit. iste. n.

A culpis liberat	Liberat dico à culpa. psal.
In pœnis temperat	Saluum me fecit à pusilla-
Occulta reserat	nimitate spũs & tẽpestate.
In cœlis munerat.	Temperat etiam à pœnis.

psal. Saluum me fecit dextera tua. Informat etiam in occultis. Deu. 4. De cœlo audire te fecit vocem suam. Remunerat etiã in excelsis. psal. Notas fecisti mihi vias vitæ adimplebis me lętitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsq; in finẽ. Et sic patet ꝙ est quędã factio superior & diuina. ¶ Secundo dico ꝙ est quędã factio seu operatio inferior & humana quę quidem nihil aliud est quàm actio, operatio, occupatio, exercitium &c. Ista igitur quandoq; est bona, quandoq; est mala. de bona dicitur Gal. 6. Bonum autem facientes non deficiamus. De mala vero dicitur in psal. Omnes declinauerũt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum. Est itaq; factio iusti & impij.

G ¶ Dicamus aliquid de factione bona, quã facit & operatur iustus. Omnis enim homo tenetur bonum facere, à malo etiam præcauere. Iuxta illud psal. Declina à malo, & fac bonum. Sicut enim causæ naturales semper & continuè faciũt suos effectus, sicut patet de igne semper calefaciente, de terra continuè fructificante, de sole continuè illuminante, de cœlo continuo se mouente & currente, sic pro certo charissimi homo nunquam debet esse ociosus, semper enim debet aliquid boni facere, & se in aliquo bono continuè occupare, iuxta illud Hierony. Semper aliquid boni facito, vt te diabolus inueniat occupatum. Debet enim alios calefacere per charitatem & dilectionem, aut fructus elemosynarum emittere per pietatem & compassionem, aut alios illuminare per prudẽtiam & discretionem. Vnde ad Col. 3. Omnia in nomine domini Iesu Christi facite. Nobis igitur præcipitur ꝙ bona faciamus, & ꝙ à malis actibus caueamus Vnde cuilibet dicitur illud Exodi. 25. Respice, & omnia fac secundum exẽplar quod tibi in mõte monstratum est. In quibus verbis ostenduntur tria necessaria cuilibet qui vult aliquid boni facere. Est enim sibi necessaria Attenta meditatio, ideo dicitur. Respice. Magna informatio, ideo dicitur. Fac. Regulæ conformatio, ideo dicitur. Secũdũ exẽplar. ¶ Debet igitur habere qui bene vult facere opus suum, attentam meditationem. quia verè nullus potest bene fecere, nisi sit diligens & attentus, quia sicut dicitur Hierem. 48. Maledictus qui facit opus domini negligenter. Alia littera habet fraudulenter. Ideo precipitur. 2. Paral. 19. Cum diligentia cuncta facite. quod ostenditur cum dicitur. Respice. id est considera, delibera, & attende. Vnde Iudicum. 18. dicitur ꝙ missi sunt viri fortissimi vt explorarent terram, & diligenter inspicerent. Sicut enim artifex qui opus difficile vult facere, circa opus suum diligenter inspicit & attendit, sicut patet de scriptoribus, qui nihil possunt bene facere, nisi continuè inspiciant & considerent opus suum, alias enim nisi bene inspicerent, nunquam rectè aut congruè scriberẽt. immo de facili deniarent, & vnam litteram pro alia faciliter facerent aut locarent, sic verè charissimi ad hoc ꝙ bene possimus operari & facere, necesse est ꝙ diligenter inspiciamus & attendamus, & ꝙ prudenter consideremus & videamus qualiter opera nostra secũdum debitum ordinem faciamus, ipsa. s. ad bonum finem ordinando, bona intentione incipiendo, & ipsa bonis circunstantijs circundando & circunuallando. Alias faciliter poterimus deficere, & vnam litteram pro alia, id est vnum malum, opus pro vno bono facere & locare. Vnde de tali circũspecta attentione dicitur Deut. 29. Intelligatis vniuersa quæ facitis. Nota. illi q de nocte aliquid facit, necessaria est lucerna. Nos autem omnes in nocte sumus, & ideo lucerna attentæ discretionis indigemus. Exo. 25. Facies & lucernas septem & pones eas super candelabrum, vt luceant ex aduerso. Respiciendum est igitur. Ideo de Anna dicitur Tho. 11. Anna sedebat in supercilio montis, vnde respicere poterat. Supercilium enim est locus altus. ad denotandum ꝙ illi qui facta sua bene volunt inspicere & videre, ab infimis & humanis debent mentẽ & animum eleuare. Sic igitur nos debemus habere attentam meditationem. ¶ Item dico ꝙ si bene volumus facere nos debemus habere magistri exercitationem seu informationem. ꝙ ostenditur cum dicitur. Fac. Fac enim est imperatiui modi, & potestatis temporis, ad denotandum ꝙ illa quæ nobis à nostris superioribus imperantur, à nobis prompte pœnitentialiter exequi & impleri debent. Fac igitur. ¶ Et si quærimus iuxta Euangelium dicendo illud Lucæ. 10. & 18. Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Et illud Lucæ. 3. Magister, quid faciemus? Possumus notare ꝙ à Deo & à scriptura mul- G ta nobis iniunguntur facienda & implenda. Nobis enim præcipitur & mandatur vt

Faciamus opera pietatis	Faciamus igitur ele
Impleamus opera sanctitatis	mosynam & pieta-
Doceamus opera veritatis	tem. Iuxta illud Lu-
Rependamus opera charitatis.	cæ. 16. Facite vobis

amicos de mammona iniquitatis. Et Lucæ. 12. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum indeficientem in cęlis. ¶ Item impleamus sanctimoniã & bonitatem. Deu. 6. Fac quod beneplacitum est & bonum in conspectu domini. ¶ Itẽ doceamus sapiẽtiam & veritatem. Nume. 10. Fac tibi duas tubas argenteas, id est prædicationem vtriusq; testamenti. Vnde. 2. Tim. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistę, ministerium tuum imple. Item rependamus amicitiã & charitatem, ad quam. s. pertinet illud affirmatiuum Mat. 7. Omnia quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, ita & vos facite illis. Et illud negatiuum Tho. 4. Quod tibi oderis fieri, vide ne alij facias. Et ratio redditur à Seneca, qui dicit. Ab altero expecta, alteri quod feceris. Nullus enim vnquam debet facere alij, nisi quod sibi fieri vellet, quia verè istud ex Dei iustitia sępissimè fit, vt quod quis alicui fecerit, siue bonum fuerit siue malum, hoc eidem ab altero fiat. Ideo de illo rege qui dicebatur Adonibezech, qui abstulerat extremitates manuũ. 70. regibus qui colligebant reliquias mensæ suæ, dicitur Iudicum. 1. ꝙ summitates manuum suarum sibi filij Israel abstulerunt, & ideo ipse compulsus est dicere, vt habetur ibidem. Sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Ad quod facit illud Hier. 50. Iusta omnia quæ fecit, reddite ei. Et ibidem. Sicut fecit facite ei. Patet igitur quomodo ad benefaciendum necesse est habere magistri informationem. Vnde & bonos magistros debemus diligere, & eos vt nos doceant implorare, dicentes sicut dicebat Saul Samueli. 1. Regum, 28. Vocaui ergo te, vt ostenderes mihi quid faciam. Habeamus igitur magistri informationem. Fac inquit. Imperatiuè loquitur enim & informatiuè & ideo pro certo isto verbo imperiali debemus obedire, & quicquid nobis pręcipitur, facere & implere. Deut. 12. Quod præcipio tibi, hoc tantum fac. Nos vero respondendo dicamus, illud Iosuæ. 1. Omnia quæ præcepisti nobis, faciemus. Iosuæ. 14. Sicut pceperat dominus Moysi, ita fecerũt filij Israel. Bonus enim obediens magis intelligitur facere voluntatem Dei vel prælati, quàm propriam, exemplo Christi dicentis Ioan. 6. Descendi de cœlo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et merito, quia pro certo omnis qui facit voluntatem domini, manet in æternum. 1. Io. 2. Facite vobis cor nouum, & spiritum nouum. Ezec. 18. Facite fru-

te fructus dignos pœnitentiæ. Mat.3. Facite iudicium & iustitiam. Hier.22. Bonas facite vias vestras, & studia vestra. Hiere.7. Quæcunq; dixerit vobis Christus facite. Ioan.2. Sic facite vt salui sitis. Eccle.3. Valet igitur ad benefaciendum ꝙ habeamus magistralem informationem. quod ostenditur cū di-
I citur. Fac. ¶ Insuper dico ꝙ si bene volumus facere, nos debemus habere regulę conformationem. quod ostenditur cum dicitur. Secundum exemplar. Ista enim præpositio secundum, semper denotat similitudinem, conformitatem, imitationem & consecutionem. Sicut enim videmus ꝙ scriptor & pictor, artifes lignarius & cementarius operantur, & cedūt, pingunt & scribunt secundum regulam & exemplar cui conformatur & quam sequi & imitari tenētur, sic verè charissimi cū Deus dederit nobis aliqua exemplaria certa, & aliquas certas regulas. s. vitam Christi & Sanctorum (quia omnis Christi actio nostra est instructio secundum Aug.) proculdubio necesse est ꝙ ista exemplaria sequamur, & ꝙ secundum eorum regulam operemur, quodq; eis in omnibus cōformemur. Vnde de isto secundum. i. de ista exemplari conformitate dicitur. 2. Esdrę. 8. Omnia secundum legem Dei fiant. Et. 1. Corin. 14. Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis. Apes enim reges suos sequuntur, & eis quantum plus possunt conformantur. Et ideo secundum Plini. Apum rex quantumcunq; præcesserit, statim sequitur eum exercitus apum. tantam enim regi suo reuerentiam exhibent, ꝙ de cellis suis non exeunt donec primo rex earum exiuerit, & sibi volatus vendicauerit principatum. Sic verè charissimi debet esse de nobis. Reges enim nostros. i. Christum & Sanctos tenemur sequi, & nos ipsis attentius conformare, & ad omnia bona opera ad quæ ipsi nos præcesserunt per instructionem, exire post eos, & proficisci per imitationem. Sicut enim dicitur Ioan.5. Quæcunq; viderit filius patrem facere, hæc & similiter filius facit. Ideo dicitur Iudicum.9. Quod me videritis facere, hoc instanter facite. Sic igitur patet ꝙ ad hoc ꝙ iustus bene faciat aliquod bonum opus, tria requiruntur, scilicet

K Attente considerare
Magistro obtemperare
Regulæ se conformare.

Nūc restat dicere de factione impiorū quia quam pauci sunt, qui hodie faciunt ista quæ iam dicta sunt. hodie enim multi sunt qui non operantur cum deliberatione, sed subito & absq; præmeditatione. Non sequuntur magistri mandatum, sed suæ voluntatis imperium & appetitum. Non se cōformāt bonis exemplaribus, sed malis personis & infamibus. Et ideo tales non possunt bene facere, immo solent quàm plurimum deuiare. De quo conqueritur dominus dicens Hiere.9. Quid est ꝙ dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Vnde nota ꝙ tales faciunt opera

Carnalitatis.
Cupiditatis.
Fallacitatis.
Pompositatis.
Crudelitatis.

Faciunt igitur opera carnalitatis & luxuriæ. vnde Ezech. 8. Ecce vides abominationes quas ipsi sibi faciunt. ¶ Ita ipsi faciunt opera cupiditatis & auaritiæ. vnde Hier 6. & 8. A maiore vsq; ad minorem omnes auaritiæ student. A propheta vsq; ad sacerdotē omnes faciunt dolum. ¶ Item faciunt opera fallacitatis. Apoc.22. Foris ciuitatem stet omnis qui amat & facit mendacium. ¶ Item ipsi faciunt opera pompositatis & superbiæ. De quo in psal Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam. ¶ Item ipsi faciūt opera crudelitatis & inimicitiæ. Vnde in psa. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniustitias. De talibus ergo dicitur generaliter Hiere.32. Erant filij Israel & filij Iuda iugiter facientes malum. Et bene dicit facientes, quia. s. isti continuant incessanter. Iudic.2. Addiderūt filij Israel facere malum. Et tamen in psal. dicitur. Ipse retribuet abundanter facientibus superbiam. & Eccle.27. ꝙ facienti nequissimum consilium reuertetur super eum. Non sic charissimè, sed declina à malo, & fac bonum. Inquire pacem, &
L persequere eam. ¶ Tertio dico ꝙ est quædam factio inferna & sceleratior. s. diabolica, quę nihil aliud est quam malicia & nequitia diaboli, cui semper & in omni loco fuit, est & erit intentus. Sicut enim à Deo optimo, qui est omnis bonitatis & ęquitatis auctor & origo, nil nisi bona & ęqua emanant iuxta illud Gen 40. Dabo vobis omnia bona. & Psa. Omnia mandata tua ęquitas, sic a diabolo iniquissimo, q est omniū vitiorum & sordiū artifex & magister, iuxta illud Eccle.25. Nō est caput nequius super caput colubri. nil nisi fraudes iniquitates operantur & procurantur, iuxta illud Hieremiæ loquētis diabolo Hiere, 22. Tui vero oculi & cor ad calūniā & ad cursū mali operis. Et verè Spiritus ille nequam paratus est facere cursum mali operis, & in omni tempore, & in omni loco. Fecit enim malum & in cęlo, facit malum & hoc in mundo, faciet malum & hoc in mundi termino & in inferno. ¶ Fecit dico malum. s. superbiæ in cœlo, dum dicebat in corde suo. Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo. Esa. 14. Propter ꝙ dicitur ei in Dei persona per psal. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam. & Hiere.3. Fecisti mala, & potuisti. Ergo detraheris in profundum laci. Esa.14. ¶ Item facit quotidie mala hominibus scelera suggerendo. Suggerit enim & inspirat, dat & suadet ad omnia scelera licentiam & cupidinem, immo & perpetrationem, dicens. 1. Para.17. Omnia quę in corde tuo sunt, fac. Et. 1. Reg.18. Fac omnia quę placent animo tuo. Nec aduertit miser peccator ꝙ facit sibi vincula & cathenas, ponitq; in collum vt trahatur in infernum. Hiere.27. Fac tibi vincula &c. ¶ Item faciet malum in mundi termino & in inferno, dum quos hic suis fraudulentijs & inspirationibus venenosis infecit, decepit & illaqueauit, secum post extremi iudicij sententiam ad inferni tormenta trahet & deducet. Quæ etsi peccatorum malignitas iusto Dei iudicio meruit, diabolus tamen non amore iustitiæ, sed furore inuidiæ fallaciæ seuitiæ & exquisitæ nequitiæ, improbæ malorum cohorti debita præmia dispensabit, iuxta Dei edictum dicentis. Sicut fecit, sic facite ei. Hiere.50. Fecit scelera, sustineat tormenta. Baruch.4. Sustinete iram quæ superueniet vobis. Hinc diabolus auctoritate sumpta à Deo dicet sibi & tristibus damnatis. Cum inferno fecimus pactum. Esa.28. Dicet etiam Deo. Ego cibabo populum istum absynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Hiere.9. Et Esa.9. Erit populus iste quasi esca ignis &c. Possent hic plura adiungi, sed quia de pœnis, flamma, igne, inferno, tormento &c. satis inuenies, statui hic iam esse cessandum. Patuit ergo triplex facere diaboli. s. in cœlo superbiendo, in mundo suggerendo, in inferno nequiter puniendo. Sic igitur patet charissimi, quomodo est alia factio diuina & superior. Alia humana & inferior. Tertia diabolica vel inferna & sceleratior.

Factus.Facta.Factum.

Nota ꝙ factus participium semper denotat alicuius operis complementum, siue bonum fuerit siue malum. Quod possumus ad tria hominum genera referre, scilicet ad hominem iustum, ad hominem iniustum, ad Dei & hominum mediatorem Deum & hominem Iesum Christum. A
¶ Primo ergo dicamus in bono significato ꝙ illud dicitur esse factum, quod est in virtutibus bene dispositum & completum, seu in bonis moribus consummatum. Sic igitur sancti viri & iusti facti dicūtur, quia virtutum perfectione & complemento lętantur. Hominem enim non in fieri sed in facto esse dicimus, quando virtutum plenitudine consummatur. vt sic quilibet iustus bene cōpositus atq; formatus dicat illud psal. Vigilaui, & factus sum. In quibus verbis aduerte ꝙ ad hoc ꝙ vir iustus factus propriè dici possit, necessaria sunt tria, videlicet vnum

Inchoatiuum.
Meditatiuum.
Terminatiuum.

Primum est ornamentū animi studiosi. Vigilaui. Secundum est incrementum operis copiosi. Et factus, quod. s. additionem significat. Tertiū est fundamentum roboris virtuosi. Sum. ¶ Adesse igitur debet in homine Diligens oculus clare prospiciens Bonorum riuulus semper proficiens, Roboris titulus nunquam deficiens. ¶ Ista enim tria necessaria sunt homini qui vult fieri vel factus esse. s. Studiosa discretio, quæ scit incipere. Vigilaui. Operosa profectio, quæ scit insistere. Et induit. Virtuosa perfectio, quę scit persistere. Sum. ¶ Dico igitur ꝙ habenda est solers discretio B
clare prospiciens & hoc ostenditur cum dicitur. Vigilaui. Vigilia enim quæ cōtraria est dormitioni, & vbi oculi & alij sensus non sunt per somnum impediti vel ligati, solertiam & diligentiam, discretionemq; & prudentiam signat, quæ pro certo necessaria est ad ꝙ aliquis possit in moribus fieri vel componi. Ædificia enim non solent fieri ab artifice dormiente, sed potius vigilante. Illa enim quæ à dormiente fiunt, non propriè dicuntur facta, sed potius dicuntur ficta, sicut sunt somnus & somnia quæ contingunt. Naturales etiam virtutes in corpore semper vigilare & nunquam dormire videntur & sic corpus perficitur & completur. Vigilia igitur, id est diligentia &

tia & discretio requiritur ad hoc q̈ quis virtutum complemẽ
to dotetur. quia proculdubio siue agamus de scientijs, siue de
diuitijs, siue de virtutib⁹, siue de quibusdam fortunæ, gratiæ,
vel etiam gloriæ operibus, nihil in suo complemento perfici-
tur, nisi quod diligentia & vigilia præuenitur. Vnde Eccle.
38. dicitur de artifice diligenre. Vigilia sua perficiet opus. se-
quitur. Cor suum dabit in consummationem operum, & vigi-
lia sua ornabit imperfectionem. & sic de homine per diligen-
tiam & discretionem facto & perfecto posset dici illud Gene.
2. Inspirauit Deus spiraculum vitæ in faciem eius & factus est
homo in animam viuentem. Homo enim rationem & discre-
tionem signat, vita vero viuens motum diligentiæ designat.
Vigila igitur. 2. Tim. 4. Tu vero vigila, in omnib⁹ labora, op⁹
fac euangelistæ. Et Hiere. 1. Vigilabo super verbo meo vt fa-
ciam illud. Patet igitur q̈ ad virtutum actionẽ seu perfectio-
nem habendam necessaria est solers discretio somnum discu-
tiens, vel clare prospiciens sicut Salomon dicebat Eccle. 1. Ec
ce magnus effectus sum, & præcessi sapientia omnes qui fue-
runt ante me in Hierusalem, & mens mea contemplata ẽ mul
C tum sapienter. Vigilaui inquit. ¶ Iterum dico q̈ ad talem fa-
ctionem requiritur viuax adiectio semper perficiens. Profe-
ctus enim in bono & cõsummatio virtutum & bonorum ope-
rum requiritur ad hoc, vt quis possit dici fact⁹. i. ad hoc vt p-
fectus efficiatur. quod ostenditur cum dicitur &, quod est di-
ctio aggregatiua, & dictionum dictionibus, negociorumq; ne
gocijs adiunctiua, signans. s. profectum in virtutibus, quo. s. vi
res viribus, & mores moribus aggregantur, vt quis ad perfe-
ctum attingere mereatur. Nunquam enim perfectus seu com
pletus quis fieret, nisi in eo vires viribus adderentur, & nisi
corpus ipsius augmentaretur. Sic verè nullus factus aut perfe
ctus efficitur, nisi ille qui crescit in virtutibus & augetur. Vn
de Gene. 21. Creuit puer, & moratus est in solitudine, & fact⁹
est iuuenis sagittarius & habitauit in deserto pharam. Vbi no
ta q̈ ipsum augmentauit & perfecit & in bono proficere fecit
Gratia, quæ ipsum vegetauit. Creuit inquit, Prouidentia, quæ
ipsum ordinauit. Moratus est id est morosus siue morigerosus
fuit. Pœnitentia, quam ipse frequentauit, quia ipse fuit in soli
tudine & deserto. Constantia, quæ ipsum roborauit. Iuuenis
inquit. Iustitia, qua multos castigauit. Sagittarius. Abstinentia
qua corpus macerauit, quia habitauit in deserto. Eloquentia,
qua multos informauit, quia in Pharan, quod interpretatur
frugifer siue onager. Prædicator enim frugifer est, quia fru-
ges doctrinæ profert. Onager etiam dicitur, quia horas diei,
& noctis, id est conditiones gratiæ & peccati clamet & refert.
Factus est igitur iuuenis sagittarius. Et inquit. Vnde de quoli-
bet tali potest dici illud q̈ de Isaac dicitur Gene. 26. Et Ibat
proficiens atq; succrescens donec vehementer magnus effe-
ctus est. Requiritur igitur ad talem factionem seu completam
perfectionem, morum adiectio semper proficiens. vide supra
de Et. ¶ Adhuc dico q̈ requiritur constans duratio nunquam
D deficiẽs. Sum inquit. Sum enim verbum substantiuum signat
durabilem existentiam & vigorem, sicut supra de esse satis ap
paret, & etiam in multis alijs locis. Esistentia enim stabili-
tas & duratio rei bene factę sunt conditio. Nullus enim domũ
bene factam fuisse diceret, quæ statim cum esset facta corrue-
ret. Sum inquit, seu factus sum. 1. Corin. 13. Factus sum vir, &
euacuaui quæ erant paruuli. Vnde de quolibet viro durabili
atq; forti potest dici illud psal. & Math. 21. Hic factus est in
caput anguli à domino factum est istud. Et nota q̈ iustus Fa-
ctus & perfectus dicitur propter

Animi dulcem affectionem.
Virtutum latam possessionem.
Morum claram conuersationem.
Oris sanam locutionem.
Auris mutam auditionem.
Humilem mentis subiectionem.
Communem plebis dilectionem.
Deuotam laudis confessionem.
Flebilem miserorum compassionem.
Delectabilem æternorum consolationem.

Quia igitur isti bene sunt facti & formati quantum ad animi
affectionem, patet in psal. vbi dicitur. Factum est cor meũ tan
quam cera liquescens in medio ventris mei. Item quantum ad
virtutum possessionem, patet. 1. Corin. 1. In omnibus diuites
facti estis in Christo. ¶ Item quantum ad moralem & honestã
conuersationem. 1. Corin. 4. vbi dicitur. Spectaculum facti su
mus mundo & angelis & hominibus. Sancti enim spectaculũ
alijs fiunt, propter admirabilem conuersationem ipsorum.
Item quantum ad oris locutionem. 1. Corin. 13. Factus sum ve
lut ęs sonans, & cymbalum tinniens. ¶ Item quantum ad au-
ris auditionem, seu quantum ad patientem iniuriarum tolera
tionem. psal. Et factus sum sicut homo nõ audiens, & non ha-
bens in ore suo redargutiones. ¶ Item quantum ad humilita-
tem seu subiectionem. psal. Opprobrium factus sum multis &
tu adiutor fortis. ¶ Item quantum ad mutuam charitatem &
subuentionem. 1. Corin. 9. Omnibus omnia factus sum, vt om
nes facerem saluos. ¶ Item quantum ad laudem & confessio-
nem. 1. Corin. 9. Factus sum iudęis iudęus. Iudęus interpreta-
tur confitens. Item quãtum ad pietatem & compassionem. 1.
Corin. 9. Factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucriface-
rem. ¶ Item finaliter bene erunt facti formati & perfecti quan
tum ad æternam consolationem. psal. In conuertendo domi-
nus captiuitatem Syon, facti sumus sicut consolati. Tunc re-
pletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.
Tunc dicent inter gentes &c. Isti igitur qui taliter sunt facti,
& sic tam virtualiter quam æternaliter sunt completi, bene di
cuntur durabiles & perfecti. Sunt inquit. 2. Esdrę. 8. Et ego cõ
stans animo factus sum. vnde istis dicitur Ephe. 2. Vos qui
aliquando fuistis longe, facti estis prope. & merito, quia parti
cipes facti sunt Spiritus Sancti. Hebre. 6. Et fortes facti sunt in
bello. Hebre. 11. Patet igitur quomodo ad sancti vel iusti viri
factionem completionem seu perfectionem moralem requiri
tur seu necessaria est Existentia nunquam deficiens. Sum. Ex-
crescentia semper perficiens. Et. Diligentia caute respiciens.
Vigilaui. Bene ergo dicitur. Vigilaui & factus sum. ¶ Secũdo E
dicamus de homine iniusto & peccatore, qui magis dicitur
infectus quã factus. Agẽs enim perfectum semper in materia
bene disposita facit opus perfectum & bonum, sicut supra di-
xi in titu. præcedenti. Imperfectum autem non solet perfectũ
opus facere, sed imperfectum potius & ineptum, sicut patet
in monstris & faunis, vbi virtus naturæ debilis, fętus male fa
ctos & deformes producit. Sic verè dicam q̈ cum mali nõ sine
facti à Deo, qui est agens perfectissimum, sed potius à diabo-
lo male suggerente, vel à fortuna seu à mundo male promouẽ
te, quæ quidem sunt agentia imperfectissima necesse est quod
sint mali, & male formati & facti, maleq; morigerati. vnde isti
possunt dicere illud psal. Facti sumus opprobrium vicinis no
stris, subsannatio & illusio his q in circuitu nostro sunt. Isti au
tem sunt similes monstris æthiopæ, quia verè isti non sunt ita
facti, sed potius modo contrario. Sunt enim homines in ęthio
pia, vt dicit Solinus, qui nõ sunt facti sicut alij homines, quia
s. aliqui sunt ibi qui habent oculos in humeris, alij qui carent
capite, alij qui os habent in vẽtre. Sic verè in mundo isto mul
ti sunt qui in morib⁹ facti seu perfecti nullatenus dici possunt
quia. s. aut carent capite rectę intentionis, aut in humeris. i. in
suis humeralibus & collateralibus amicis, habent oculos ac-
ceptionis, affectionis & attentionis. aut in ventre habent os p
gulositatem voracis comestionis, habẽtq; nigredinem malę
conuersationis, & turpitudinem malæ operationis. Et breui-
ter isti sunt contrario modo facti, iuxta illud Hiere. 7. Factiq;
sunt retrorsum, & non ante. ita q̈ propriè isti non debent dici
facti, sed potius imperfecti. Eze. 22. Omnes isti ęs & stannum
& ferrum & plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti
sunt. Isti enim dicuntur ęs, quod facile rubiginatur. stannum,
quod facile dissoluitur & eliquatur, ferrum, quod prę alijs in-
duratur, plumbum, quo manus facile maculatur. Quia. s. isti
cito rubiginantur per inuidiam corrosiuam. Dissoluuntur &
eliquantur per inconstantiam defectiuam. Duri sunt per cru
delitatem & iniustitiam inuasiuam. Alios maculant per carna
litatem & luxuriam infectiuam. Et sic scoria loco veri argenti
fiunt per generalem nequitiam bonorum omnium destructi-
uam. ¶ Et possumus notare q̈ mali facti sunt inepti, propter
pigritiam quæ ipsos vinculat. Disiuncti, propter inuidiã quæ
ipsos stimulat. Elati, propter superbiam quæ ipsos exultat.
Immundi, propter luxuriam quæ ipsos maculat. Indocti, pro
pter stultitiam quæ ipsos iaculat. Infirmi, propter inconstan-
tiam qua virtus tremulat. Seducti, per fraudulentiam quam
hostis cumulat. Perditi, per pœstilentiam quæ ipsos iugulat.
¶ Dico igitur q̈ isti facti sunt inepti propter pigritiam psal.
Simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum. ¶ Item fa-
cti sunt disiuncti propter inuidiam. Threno. 1. Omnes amici
eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Inuidia enim de
amicis

amicis facit inimicos. Item facti sunt elati propter superbiam psa. Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prętereunt. Ad litteram enim elatio superborum parum durat. ¶ Item facti sunt immundi propter luxuriam. psal. Abominabiles facti sunt in studijs suis. & Hiere. 5. dicitur ꝙ equi amatores in fœminas & emissarij facti sunt, & vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. ¶ Item facti sunt indocti propter stultitiam. Hiere. 10. Stultus factus est omnis homo à scientia. Hier. 23. Factus sum quasi vir ebrius & quasi homo madidus vino. qui. s. vsu debitę rationis caret. Et Hiere. 49. dicitur ꝙ inutilis facta est superbia eorum. ¶ Item facti sunt infirmi per inconstantiã. Hiere. 51. Deuoratum est robur eorum, facti sunt quasi mulieres. Et Heb. 5. Imbecilles facti estis ¶ Itẽ facti sunt seducti per fraudulentiam. Osee. 7. Factus est effraim quasi columba seducta, non habens cor. ¶ Item facti sunt perditi per pestilentiam quod potissimè fiet in inferno, quando damnatus quilibet poterit dicere illud psal. Factus sum quasi vas perditum, quoniã audiui vituperationem multorum &c. Et ideo factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos. Sic igitur
F patet qui fiunt vel qui facti sunt ipsi mali. ¶ Tertio dicamus de humanitatis Christi factione. Etenim quantum ad diuinitatem nunquam dicitur factus, sed patri & Sancto flamini coæternus. Et ideo in symbolo Athanasij dicitur. Genitum, non factum. Et ideo Arrius reprehenditur qui ipsum inter res factas computat, filiumq; Dei adoptiuum & creaturã fuisse opinatur, sicut patet in historia tripartita, vbi etiam dicitur ꝙ idẽ Arrius crepuit, & intestina sicut Iudas in Constantinopolim effudit. Sed reuera quantum ad humanitatem factus dicitur, & vera creatura fuisse in quãtum homo perhibetur, & de parua quantitate ad magnam creuisse creditur & docetur. Scribitur enim Rom. 9. ꝙ verbum abbreuiatum fecit dominus super terram. Et Ioan. 1. dicitur Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Et Gal. 4. dicitur ꝙ Deus misit filium, suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant redimeret. Quantum autem ad virtutes constat, ꝙ ipse ab instanti suæ conceptionis deitati fuit vnitus, & per consequens beatus, & sic de necessitate perfectus, & cũctis virtutibus cõpletus, & quantum ad diuersos effectus erga nos id quod ante fuerat, fuit factus. ¶ Vnde nota ꝙ Christus in mũdum veniẽs factus est

Humilis, carnem assumendo
Similis nobis, conuiuendo
Flebilis, pœnas sustinendo
Nobilis, cœlos ascendendo
Vtilis, cunctis succurrendo.

De humilitate suæ incarnationis dicitur. 2. Corint. 8. Egenus factus est cum diues esset. De similitudine suæ conuersationis dicitur in psal. Similis factus sum pellicano solitudinis. Et iterum. Factus sum sicut nycticorax in domicilio. ¶ De flebilitate suæ passionis dicitur Galat. 3. Factus est pro nobis maledictus ita vt sibi possit dici illud Esaie. 14. Et tu vulneratus es sicut & nos, & nostri similis factus es. ¶ De nobilitate suæ ascensionis dicitur Heb. 7. Segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. ¶ De vtilitate vero suæ subuentionis, qua scilicet nunc subuenit gratiam infundendo, & à tẽtationibus & tribulationibus liberando, finaliter vero subueniet a tormentis infernalibus eruendo, & salutem concedendo, potest dici illud psal. Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Et Hebre. 3. Factus est omnibus obtempe
G rantibus causa salutis. ¶ Si autem adhuc de facta in fœminino genere, vtpote de aliqua sancta vel persona honesta facias mẽtionem, dic ꝙ talis facta, id est completa & perfecta dicitur, quando cunctis virtutibus adornatur. Prouerbio. 31. Facta est quasi nauis institoris de longe portãs panem suum. & de Bersabea dicitur. 2. Regum. 11. ꝙ introduxit eam Dauid in domũ suam, & facta est ei vxor. Et in psal. dicitur. Facta est Iudea sãctificatio eius. Et alibi. Hæc facta est mihi. Et Ezec. 16. Facta es mihi, & laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te, vnxi te oleo, vestiui te discoloribus &c. Econuerso autem de mala muliere potest dici illud prouinciarum facta est quasi sub tributo. & Esa. 1. Quomodo facta est meretrix, ciuitas fidelis &c. & Hiere. 18. Facta est terra in desolationem &c.

A **Facies.** Nota ꝙ facies est illud membrum quod primo & principaliter alijs ostẽditur & apparet, & inde est ꝙ per faciem habetur notitia personæ, secundum Grego. super Ezec. quia vt communiter nullus ad plenum cognoscitur, nisi per faciem videatur. vt enim dicit Isido. Facies ab effigie dicitur, quia in facie est certa figura hominis, & plenior personæ cognitio. Et ideo facies dicitur vultus, quasi volũtatis testis, quia voluntas interior siue tristis fuerit siue læta, per vultum & per faciem denotatur. Igitur spiritualiter per faciem potest intelligi illud per quod aliquis cognoscitur. Et ideo possumus distinguere. s. faciem Dei, & faciem hominis. Facies Dei per quam cognoscitur, est duplex. s. iustitia, & misericordia. Facies hominis est quadruplex. s.

Interior conscientia
Exterior apparentia
Fauor etiam & amicitia
Rigor insuper seu iustitia.

Primo ergo dicamus de facie hominis. Homo enim cognoscitur à Deo per faciem conscientiæ, cognoscitur ab homine per faciem apparentiæ, cognoscitur à pauperibus per faciem amicitiæ, cognoscitur à peccantibus per faciem iustitiæ. ¶ Facies cõscientiæ debet esse mundissima, iuxta illud Matth. 6. Inunge caput tuum & faciem tuam laua. ¶ Facies apparentiæ debet esse honestissima. 2. Mac. 4. Ornauerunt faciem templi coronis aureis. ¶ Facies amicitiæ debet esse fidelissima, quia. s. ista debemus alijs in tẽpore necessitatis ostendere, & eis fauorem nostrum & amicitiam declarare. Tho. 4. Non auertas faciem tuam ab vllo paupere. Cuius tamen contrarium faciunt multi, qui necessitatis tempore alijs dorsum non faciem semper monstrant, iuxta illud Hiere. 32. Verterunt ad me terga, & non facies. Isti sunt similes situlæ, in qua hauritur aqua, quæ tandiu vertit faciem fonti quamdiu potest aquam recipere, statim vero cum plena fuerit, reijcit ei dorsum. Sic verè falsi amici quandiu possunt ab alijs lucrum & emolumentum recipere vertunt ei faciem, applaudunt ei, videntur eum diligere & fauorem ei promittunt impendere, si vero quis ad talem statum veniat, ꝙ inde aliquid amplius recipere vel habere non possunt, tunc proculdubio dorsum ei vertunt, de ipso amplius non curantes. Hiere. 18. Dorsum & non faciem ostendam eis. ¶ Facies B
iustitiæ debet esse seuerissima, quia. s. per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis. Ecclesiastes. 7. Vnde dicitur iudicibus Ezec. 4. Obfirma faciem tuam aduersus ciuitatem. Ista est igitur facies quadruplex moralis quam viri perfecti, maximè prælati debent habere, vt de quolibet exponatur illud Ezech. 1. Quattuor facies vni, & quattuor pennę vni. In quibus verbis ostenditur ꝙ quilibet vir perfectus debet esse Multimodè notificatus, Omnimodè simplificatus, Altimodè leuificatus. Debet dico esse multimodè notificatus, quod ostẽditur cum dicitur, ꝙ ipse debet habere quattuor facies, id est quattuor modos se notificãdi. Item debet esse omnimodè simplificatus, quia debet esse vnus. Vni inquit. Debet esse omnimodè læuificatus, quia. s. ipse debet habere quattuor pennas. i. quattuor modos se eleuandi per contemplationem. Iustus enim solet ostendere, ꝙ in eo fulgeat virtutum qualitas. Quattuor facies. Solet existere ne à se transeat simplex identitas. Vni inquit. Solet ascendere vt sursum sedeat eius sedulitas. Quattuor pennæ. ¶ Dico ergo ꝙ vir iustus debet esse multimodè notificatus, quia. s. ipse debet habere quattuor facies. i. quattuor modos notificandi, sicut superius dictum est. s. mundam conscientiam, per quam à Deo cognoscatur. Honestam apparentiam, per quam ab hominibus videatur. Veram amicitiam, per quam ab omnibus diligatur. Seueram iustitiam, per quam à male agẽtibus timeatur. Istæ sunt illę quattuor facies quas habebant animalia Ezec. sicut patet Ezec. 1. & 10. Ipse enim videbat vnum animal quod habebat quattuor facies. s. faciem hominis anterius, faciem aquilæ superius, faciem Leonis ad dexteram, faciem bouis ad sinistram. ¶ Facies enim hominis, quæ est munda, signat cõscientiæ puritatẽ. Facies Aquilæ, quæ est clara & pennis induta, signat apparentiæ claritatem. Facies Leonis, quæ est curua signat iustitiæ seueritatẽ Facies Bouis, quę est benigna signat amicitiæ bonitatem. Nos
igitur in facie conscientiæ debemus esse homines, quia sicut facies hominis est sensibus ornata, capillis nudata, mundè cõseruata, sic verè facies conscientiæ debet esse ornata sensibus discretionis Eccles. 19. Ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Et prouer. 16. In facie prudentis lucet sapientia. Nudata crinibus malæ affectionis. Baruch. 6. Extergunt facies eorum propter puluerem. Nudata fęcibus totius inquinationis & infectionibus. Vnde Gene. 43. Lota facie egressus, continuit se. ¶ Et si vis nota ꝙ facies voluntatis & interioris conscientię C
& mentis nostræ

Est manife-

Est manifestanda
Est purificanda
Est exhilaranda
Est altè leuanda
Est fortificanda
Est basse premenda.

Dico igitur quod ista facies est manifestanda per compassionem, iuxta illud Cã.2. Ostẽde mihi faciem tuam sonet vox tua in auribus meis. Aures enim Dei, sunt confessores, quibus pro certo est facies conscientiæ reuelanda, & voce confessionis declarãda. Quod vtiq; est contra multos qui faciem conscientiæ non denudant per confessionem, sed ipsam operiunt atq; velant per peccatorum excusationem & absconsionem. Exo. 3. Abscondit Moyses faciem suam. Item dico quod ista facies est purificanda per lacbrymationem. Vnde Iob. 16. Facies mea intumuit à fletu. ¶ Itẽ dico quod facies conscientiæ est exhilaranda per spem & consolationem. De quo dicitur in psa. Vt exhilaret faciem in oleo. ¶ Item ista facies est alte leuanda per externorum contemplationem, seu per deuotionem & orationẽ. Iob. 22. Super omnipotentem delitijs afflues, & leuabis ad Deum faciem tuam, rogabis eum, & exaudiet te. ¶ Item ista facies est fortificanda per constantiam & durationem. Facies enim est membrum corporis quod magis exponitur frigoribus atque ventis. Sic voluntas iustorum debet esse solida & fortis contra tribulationes. Eze. 3. Dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, & quasi silicem & adamantem dedi faciem tuam. Facies enim cordis debet esse fortis & firma in bono opere, & in bono proposito solida & fundata. Luc. 9. Firmauit faciem suam vt iret in Hierusalem. ¶ Item ista facies est inclinanda per humilitatem, timoremq; & deuotionem, & prudentem dissimulationem. Eccle. 19. Est iustus qui nimium se submittit à multa humilitate, & est iustus qui inclinat faciem & dissimulat se non videre. Ista est ergo facies hominis. Vnde Apo. 9. facies earum quasi facies hominum. ¶ Aduerte tamen quod multi sunt similes cuidam bestię quæ dicitur manticora vel mammonetus, quæ fertur habere faciem hominis, & tamen bestia est crudelissima. Habet enim tres ordines dentium in ore, cum quibus carnes humanas diligit deuorare. Sic verè charissimi multi sunt hodie qui videntur habere facies, id est conscientias mundas nudas & sanctas, qui tamẽ in operibus sunt crudeles, quia scilicet cum tribus ordinibus dentium alios deuorant & corrodunt. Habent enim dentes detractionis, cum quibus corrodunt aliorum personam. Habent insuper dentes rapacitatis, cum quibus deuorant aliorum substantiam. Et ideo de ista bestia dicitur quòd in cauda portat aculeum, quia verè tales quamuis per fictam conscientiam & apparentiam se esse homines dissimulent, cauda tamen. i. finis suorum operũ & executio ipsos scorpiones esse probant. Et ideo isti figurantur in illis locustis quæ ascenderunt de puteo abyssi. Apoca. 9. quæ habebant facies hominum, sed aculei erant in caudis earum, & de ore earum exibat ignis & sulphur & fumus &c. Non sic igitur, sed simus in facie conscientiæ homines. Sicut enim facies est illa pars corporis quæ ab alijs libentius inspicitur, & quæ in signum amoris ad hominem conuertitur, sic voluntas & conscientia nostra Deo est magis placens & amabilis, quapropter ipsam ad eum in signum amoris semper debemus cõuertere, & eum contemplando, vel opem ipsius implorando, faciem cordis ad eum applicare. De suspensis enim experimẽtaliter vt communiter videtur quod facies eorum versus solem conuertuntur. Faciet etiam solsequij solem dicitur sequi, & ad eum conuerti & aperiri. Sic homo, maximè per contemplationem suspensus, & à terrenis per contemptum eleuatus faciem cordis ad eum conuertit, & eum libenter respicit atq; cernit. Thobiæ. 4. Ad te domine faciem meam conuerto, & ad te oculos meos erigo. Ista est igitur facies hominis quæ signat interiorem conscientiam. ¶ Item dico quod in facie apparentiæ debemus esse Aquilæ. Facies enim Aquilæ habet oculos par-

D nos & profundos, rostrum demissum & inclinatum, cute plumatam atq; pennatam. Sic verè charissimi facies nostræ apparentiæ debet esse plumis diuersarum virtutum vestita, oculis profundis & non eleuatis & vagis munita, rostro locutionis verecundo & inclinato ornata. Ista enim tria faciem nostræ apparentiæ faciunt aptam & gratam. s. humilis conuersatio, quæ notatur per operturam plumarum. Sensuum reseratio, custodia & cohibitio, quæ notatur per profundam inclusionem oculorum. Verecunda locutio, quæ notatur per inclinationem rostrorum. De ista igitur facie Aquilę dicitur Ezech. 1. Faciet Aquilæ desuper ipsorum quattuor. Ista enim facies apparet desuper. s. exterius in risu hominum. Et nota si vis quod ista facies. s. nostra præsentia & apparentia

A mulieribus est auertenda
Pauperibus est ostendenda
Per lætitiam est exhilaranda
Per sapientiam est moderanda.

De auersione à vanis appetitibus mulierũ dicitur Eccle. 9. Auerte faciẽ tuã à muliere compta. De affabilitate pauperum & egenorum dicitur Thobiæ. 4. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. De spiritnali lætitia dicitur in psal. Vt exhilaret faciẽ in oleo. De prudentia vero & sapientia quæ in facie nostræ conuersationis debet apparere, dicitur Prouerb. 17. In facie prudentis lucet sapientia. ¶ Et aduerte si vis quod ista facies est testis interiorum habituum. Vt enim dicit Isido. Facies est quædam mẽtis imago. Eccle. 34. Ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ad quod facit scriptura Eccle. 13. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono, siue in malo. Quia breuiter secundum Grego. Per hoc quæ foris apparent, quid intus lateat, aperitur. Cuius contrarium in hypocritis inuenitur, quorum. s. conuersatio conscientiæ non est testis. Vnde isti non habent faciem Aquilæ, immo verè videntur habere faciem cameleontis, qui secundum Plini. habet similitudinem Porci & Simiæ, quia verè facies conuersationis talium in parte similis est Simiæ quantum ad simialem simulationem, in parte similis est Porco, quantum ad immundiciam & infectionem. Esa. 13. Facies combustę vultus eorum. Talibus accidit sicut mulieribus fucatis, quę quamuis ad tempus faciem suam decorare & colorare videant, illa tñ proculdubio ad modicũ flatũ vẽti deficit, & turpitudo pristina reuiuiscit. quia verè charissimi ficta & colorata facies hypocritarum non potest diu durare, immo per mala opera solet turpitudo talium apparere. Vnde isti sunt sicut illi de quibus dicitur Thren. 4. Candidiores niue, pulchriores sapphiro. Et statim sequitur. Denigratæ sunt facies eorum super carbones. Non sic igitur, sed in facie apparentiæ simus Aquilæ, id est toti spirituales & aquilini. ¶ Item B
dico quod in facie iustitiæ debemus esse Leones. Viri enim perfecti & maximè prælati debent quandoq; induere faciem Leoninam, iustitiam exequendo, & more Leones ad impios acriter irrumpendo, vt de talibus dicatur illud. 1. Paral. 12. quod de quibusdam viris fortissimis dicitur. s. quod facies eorum quasi Leonis, & veloces quasi capreę in mõtibus. Sicut enim facies Leonis habet constantiam inflexibilem, habet audaciam inuincibilem habet potentiam insuperabilem respectu aliorum animalium, sic verè tales semper debent habere & ostendere faciem constantem, audacem, & potentem. Constantem dico ad perseuerandum. Vnde Luc. 9. Firmauit faciem suam vt iret in Hierusalem, Audacem ad aggrediendũ. s. malos. Vnde Hiere. 1. Ollam succensam ego video, & faciem eius à facie aquilonis. Potentem ad resistendum. Vnde Ezech. 3. Dedi frontem tuam duriorem &c. & Esaiæ. 50. Faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Et alibi. Posui faciem meam vt petram durissimam, sciens quoniam non confundar. In facie enim posuit Deus signa seueritatis, & asperitatis. s. oculos vt contra inimicos coruscent, dentes vt fremescant, cornua vt percutiant. Sic dico spiritualiter quod in facie & pręsentia viri iusti contra malos debent apparere iustitiæ & seueritatis signa, & zelus diuinæ legis & iustitiæ figurari, vt. s. loco & tempore sciat indignationem aspiciendo ostendere, frendorem dentium reprehendendo, & arguendo prętendere, percussiuam cornuum, id est lęsionem, corporalem & castigationem inferre. Vnde nota quod talis facies. i. talis iustitiæ seueritas debet acui & ostendi

Superbis clericis & doctoribus
Iniustis auaris & raptoribus
Falsis & iniquis scrutatoribus
Fictis & velatis deceptoribus.

De malis clericis & subtilibus qui dici possunt Israel id est vidẽs Deum, dicitur Ezech. 6. Fili hominis pone faciem tuam super montes Israel. De auaris & raptoribus, qui possunt dici Sydon, qui interpretatur Pharao, qui interpretatur nudans & discooperiens virum, quia scilicet isti alios nudant & discooperiunt bonis suis, potest dici illud Ezech. 29. Pone faciem tuam contra Pharaonem. De falsis vero scrutatoribus & explorando venantur, dicitur Ezech. 28. Pone faciem tuam contra Sydon. Sydon interpretatur venatio tristitiæ. De fictis deceptoribus, id est iniquis doctoribus & prophetis qui prophetant de

tant de corde suo,& docent hominum mandata &c.dicitur ad
Gala.2.In faciem ei restiti.Et Thobiæ.4.Noli auertere faciem
tuam ab vllo peccatore.Ista est igitur facies Leonis,quæ est iu
F sti.¶ Item dico quod in facie amicitiæ debemus esse boues.Si-
cut enim bos est animal hominis maximè iuuatiuum,in tantum
q tempore Pythagorę qui bouem occidebat , criminis reus
erat,quia scilicet fratrem & incolam enecabat,vt dicit Plinius
sic verus amicus semper dat alijs solatium & iuuamen.Ezech.
1.Facies bouis à sinistro.quia pro certo charissimi facies & fa
uor bonorum amicorum semper præcipue inueniūr in parte
sinistra,id est in tempore aduersitatis & paupertatis , iuxta il-
lud Eccle.4.Ne auertas faciem tuam ab egeno. Quod tamen
est contra multos,qui faciem fauoris & amicitiæ suæ tempore
necessitatis alijs non ostendunt,sed ipsam auertunt & abscon-
dunt.Vnde isti videntur dicere illud Hiere.18. Dorsum & nō
faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Non sic igitur
sed habeamus quattuor facies, idest quattuor modos prædi-
ctos notificandi nos.Vnde Mat. 17. Resplenduit facies eius vt
sol. Facies enim conscientiæ debet resplendere sicut sol per
innocentiæ puritatem. Facies exterior apparentiæ debet re-
lucere per bonam conuersationem & honestam. Facies iu-
stitiæ debet refulgere per veritatem & ęquitatem. Facies ve-
ro amicitiæ debet rutilare per clementiæ pietatem & bonita-
tem. Sic igitur dico charissimi quod vir perfectus, maximè
prælatus, debet esse multimode notificatus.Deniq; dico quod
vir iustus debet esse omnimode simplificatus,quod ostēdunt
eum dicitur. Vni. Vnus enim & simplex debet esse homo in-
tentione, quia quamuis multipliciter operatur , meditetur
& contempletur,omnia tamen ad vnum finem qui Deus est,
ordinare tenetur. Sis igitur vnus,non binus,simplex non du-
plex,id est non varius.Eccle.4.Vnus est,& secundum non ba-
bet &c. Vide infra de vno.Naturaliter enim vnū animal con
tentum est vna facie alias esset mōstrum.Sic verè homo in suo
genere vnitatem & simplicitatem in suis faciebus.i.in intentio
ne interiori & in apparentia exteriori debet habere, quia.s.in
intentione & in conuersatione & in locutione & operatione
duplicitas reprobatur,& tamen proh dolor, hodie sunt multi
qui per varietates & fraudes diuersimodos habent vultus , si-
miles illis hominibus qui in montibus scythiæ habitare dicun
tur,qui duplicem faciem.s.humanam & caninam habere no-
scuntur.Sic isti.s.proditores & hypocritæ falsi amici &c. Dañ.
5.Facies regis commutata est.Et Ezec.10.Quattuor facies ha
bebat vnum. Quattuor enim facies malæ sunt quattuor va-
G rietates.scilicet in intentione,conuersatione,locutione.& ope
ratione.Et si vis nota quod facies malorum sunt & esse consue
uerunt Facies
Obstinatę per contrariam rebellionem
Palliatę per hypocrisis deceptionem
Inclinatę per terrenorum affectionem
Dilatatę ad terrenorum promotionem
Maculatę per carnalium infectionem
Exornatę ad luxuriæ attractionem
Concitatę per iracundię turbationem
De facie obstinata dicitur Iud.20. q illi qui prius simulauerāt
fugam versa facie fortius resistebant. De facie palliata dicitur
in psal. Vsquequo iudicatis iniquitatem , & faciem peccatorū
sumitis? De facie inclinata dicitur.2.Reg. 1. Cecidit super fa-
ciem suam.Et.2.Reg.2.Leuare non potero faciem meam. De
facie dilatata seu ad exteriores honores elargita & expensa di
ci potest illud.2.Paral.3.Facies eorum versę ad exteriorem do
mum.i.ad mundum . De facie maculata dicitur illud prædi-
ctum.Naum.2.Facies omniū sicut nigredo ollę.De facie exor
nata dicitur Iudith.15.q Iudith in facie speciei suæ dissoluit
eum.s.Holofernem.De facie vero iracunda & concitata dici-
tur Eze.10.Impetus singulorum ante faciem suam . Istæ sunt
enim malę malorum facies,quas pro certo Deus nō habet gra
tum videre,sed potius ipsas solet confundere & horrere.psal.
Imple facies eorum ignominia.Vnde ipse finaliter dicet.1.Ma
cha.7.Nolite mihi ostēdere faciem eorum,& occidit eos exer
H citus.¶ Isti igitur non sunt facies vna,sed multę.Nō sic.s.sic vir
iustus omnimode simplificatus,vni inquit. Adhuc dico quod
vir iustus debet esse omnimode leuificatus , quia.s.quattuor
pennas debet habere , per quas.s.voliter ad remota.i.quattuor
genera considerationis & meditationis.Cum vna debet volare
ad considerandum carnis fragilitatem.Cum alia opem volare
ad considerandum mundi labilitatem.Cum alia debet volare
ad considerandum mortis inferni & iudicij asperitatem.Cum
quarta debet volare ad considerandum paradisi fœlicitatē &
securitatem.Et sic ipse erit illa bestia de qua dicitur Dañ.7.q
ipsa habebat alas quasi auis quattuor super se.Eze. 10. Quat-
tuor vultus vni,& quattuor pennę vni.vide supra de ala. Sic
igitur patet quod vir perfectus debet
Notificari
Simplificari
Altificari.
Et sic patet quod est quædam fa
cies inferior & humana &c.¶ Se
cundo dico q est facies superior
& diuina.¶ Et ista facies ē illud per q Deus nobis notificatur.
Et quia Deus notificatur mūdo per filij sui incarnationē , per
iustitiæ suæ executionē,& per suę misericordiæ distributionē,
ideo in scriptura triplex Dei facies reperitur,habet enim faciē
Honorabilem
Amicabilem
Formidabilem.
¶ Facies Dei honorabilis est filij humi I
litas seu humanitas.Per istam enim fa-
ciem fuit nobis Deus ostensus & mani
festatus,& ideo est facies honorabilis,& desiderabilis,iuxta il
lud Prouer.commune.s.Honora faciem senis.& in psal.dice-
bant Sancti.Ostende faciem tuam, & salui erimus. Ista tamen
facies est duplex,quia.s.in Christo est facies diuinitatis, & hu
manitatis,vt sic bene figuretur Ezec.41.vbi dicitur. Duas fa-
cies habebat Cherub.Cherub enim erat facies auis seu aquilę
alias ignotę quæ in templo erat depicta,quæ duas facies habe
bat.Ad denotandum q Cherub,qui interpretatur plenitudo
scientiæ.scilicet Christus,qui plenus est scientia per discretio
nem,figuram habet Aquilæ per contemplationem. Duas etiā
habet facies per vtriusq; naturæ vnionem & coniunctionem.
Istam igitur faciem desiderabant Sancti patres,dicētes in psa.
Non auertas faciem Christi tui.Et de istius faciei dilatione,
conquerebantur,dicentes.Quare faciem tuam auertis,oblius
sceris inopię nostræ,& tribulationis nostræ? quia verè, Auer-
tente te faciem tuam,turbabuntur.Ista est igitur facies hono- K
rabilis.¶ Insuper dico quod est quædam facies Dei.s.facies for
midabilis. Et ista est facies suæ iustitiæ , quam in fine pecca-
toribus ostendet.Panthera est animal quod à cunctis alijs dili
gitur & insequitur,quia tñ vultum habet quodammodo terri-
bilem,ideo faciei eius toruitate terrētur, vt dicit Pli. Sic verè
charissimi quāuis Deus sit summè laudabilis,& amabilis quia
tamen facies suæ iustitiæ & suæ occultæ prouidentiæ est terri-
bilis,ideo quando ipsam bene consideramus,terreri & formi-
dare debemus.Istud bene figuratur Exodi. 34. vbi dicitur q
filij Israel viderunt faciem Moysi cornutam,& timuerunt pro
pe accedere.Quia verè qui bene intuetur faciem diuinæ iusti
tiæ & ęquitatis , ipsam pro certo inuenit armatam cornibus
magnæ seueritatis.Vnde Exodi.34.dicitur.Facies Moysi cor-
nuta erat ex consortio sermonis domini. Ista autem est facies
quam Dauid formidabat dicens.Auerte faciem tuam à pecca
tis meis,& omnes iniquitates meas dele. Ista est igitur facies
quæ peccatores in inferno deuastat. Leui. 26. Ponam faciem
meam contra vos . Ista est facies quam omnes debemus ti-
mere, & per timorem eius à vitijs abstinere . Latro enim es-
set bene fatuus qui non timeret committere furtum ante fa-
ciem iudicis . Ideo Iob dicit . A facie ipsius turbatus sum ,
& considerans eum timore sollicitor. Iob 23. Et merito,
quia pro certo in iudicio facies eius erit sicut species fulgu-
ris,sicut dicitur Daniel. 10. Quia scilicet ignis à facie eius
exardescet , succendentur carbones ab eo , sicut dicitur in
psalm. Et alibi. A facie domini mota est terra , à facie Dei
Iacob.Sicut enim dicitur Iohelis.2. A facie eius cruciabun-
tur populi , omnes vultus redigentur in ollam . ¶ Adhuc
dico quod est facies Dei amicabilis. Et ista est eius clemen- L
tia & benignitas . Et istam faciem ostendit Deus tripliciter.s.
In peccatorum correctione.
In spiritualium largitione.
In æternorum concessione.
Facies igitur diuinæ misericordiæ ostenditur in correctio-
ne delinquentium. quia pro certo quando Deus dimittit ho-
minem secundum voluntatem suam vagari per vitia & pec-
cata,nec ipsum corrigit vel castigat , signum est diuinæ ira-
cundiæ , non clementiæ , indignationis , non compassionis,
contemptus , & non affectus . Sicut enim dicitur. 2. Mach.
4. Etenim non sinere peccatoribus ex sententia agere,
magni beneficij est indicium . Et ideo Deus similis est illi
aui quę dicitur Kaladrius &c. Vide de hoc & dic sicut
supra titulo de auertere . Tunc enim videtur Deus à pecca-
toribus faciem auertere , quando ipsos non dignatur per-

cutere vel puuire.pſal. Auertit faciem ſuam ne videat in finē. De quo timens Dauid dicebat. Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Vnde alibi. Ne proijcias faciem
M tuam à me,& Spiritum Sāctum tuum ne auferas à me. ¶ Item dico quod facies diuinę miſericordiæ oſtenditur in largitione ſpiritualium.pſal. Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam. Ideo dicitur Apoca. 10. Facies eius ſicut ſol. qui ſcilicet gratiarum radios mittit. ¶ Item iſta facies oſtenditur in æternorum conceſsione, Et iſta eſt facies in qua & Angeli & beati reſpicere delectantur. De qua.2.Paral.9. Omnis populus deſiderabat videre faciem Salomonis,& audire ſapientiam eius. Deus enim ſimilis eſt ſpeculo,cui ſi faciem oſtenderis,faciem oſtendit tibi, & ſi dorſum ſibi verteris, dorſum ſimiliter tibi vertet. Sic verè chariſsimi ſi faciem cordis, & cōſcientiæ ad Deum conuerterimus per deuotionem,ipſe pro certo faciem ſuæ miſericordiæ ad nos conuertet per gratiæ & gloriæ largitionem. Iuxta illud Nu.12. Loquebatur dominus facie ad faciem. Si vero dorſum eidem verterimus de eo non curando,& nos ad eius oppoſitum ſcilicet ad bona temporalia conuertendo, ſiue etiam ad peccatum, ipſe verè dorſum ſuæ indignationis ad nos vertet,& nos tanquam extraneos reſpuet & contemnet. Iuxta illud prædictum. Dorſum & non faciem oſtendam eis. Hiere.18. Et rationem reddit Hiere.2. Verterunt ad me dorſum,& non faciem. Ideo Dauid in pſal. dicebat. Exquiſiuit te facies mea,faciem tuam domine requiram. Iſta eſt igitur facies quæ Sanctis in paradiſo erit lætiſsima, quando.ſ. verificabitur illud Iob. 33. Videbis faciem eius cum iubilo &c. Ipſaq́; erit tutiſsima & certiſsima. Iudic.6. Vidi Angelum domini facie ad faciem. Iſta erit facies deſideratiſsima & amantiſsima. 2. Para.9. Omnis populus deſiderabat videre faciem Salomonis,& audire ſapientiam eius. Et merito quia pro certo iſta eſt mirabiliſsima,& gratiſsima. Heſter.15. Valde enim admirabilis es domine,& facies tua plena eſt gratiarum. Sic igitur patet quod triplex eſt facies diuina. Et quadruplex facies humana. De facie vero diaboli fallaci & proditioſa, minaci & tumultuoſa, mordaci & periculoſa, poteſt dici illud Eccle. 21. A facie colubri fuge &c. ſufficit de facie.

A **Facilitas.** Nota q̃ illud dicitur facile, quod ea rei natura,vel ea agentis virtute ſine difficultate & labore eſt factibile. Eſt ergo facilitas quę pertinet

Ad Dei voluntatem.
Ad rerum qualitatem.
Ad cordis leuitatem.
Ad morum ſanctitatem.

Primo ergo dico q̃ eſt facilitas diuinæ voluntatis, quia.ſ. apud voluntatem diuinā omnia ſunt facilia,& nihil eſt difficile ſeu impoſsibile apud eum. Gen.18. Numquid Deo eſt quicquam? Difficultas enim rebus prouenit ea agentis impotentia & defectu virtutis, quia. ſ. virtus & potentia agentium naturalium creata eſt, & ad certum quid determinata & contracta. Potentia autem & virtus diuina cū ſit increata, infinita eſt, nec limitata ad aliquid, ſed omnia indifferenter extenta. Et ideo nihil eſt difficile apud illum. Hiere.32. Non erit tibi difficile omne verbum. Iſta autem facilitas videtur q̃ appareat in tribus, videlicet

In egenorum promotione.
In præliorum commiſsione.
In præmiorum redditione.

Apparet dico in miſerorum ſubita promotione. Videmus enim q̃ Dei prouidentia mediante pauper quandoq; ad magnum ſtatum erigitur, & mira facilitate contra ſpem omnium à domino promouetur. vnde Eccle. 11. Facile eſt in oculis domini ſubito honeſtare pauperem. De præliorum commiſsione & victoriæ inſperata conceſsione patet. Sæpe enim fit q̃ quadam facilitate fortunæ vel quadam diuinæ prouidentiæ inopinata virtute fortiores a debilioribus ſuperantur,& plures à paucioribus faciliter debellantur. vnde. 1. Macha.4. Facile eſt concludi multos in manu paucorum. & 2. Reg. 14. Nō eſt difficile domino vel in multis vel in paucis ſaluare. ¶ De prēmiorū redditione ſeu de meritorum retributione patet, quia.ſ. cum ipſe ſit omnipotens, facile eſt ſibi retribuere iuxta merita vel demerita ſingulorum Eccle. 11. Facile eſt enim in conſpectu Dei in die obitus retribuere vnicuiq; ſecundum vias ſuas. Iſta eſt igitur facilitas diuinæ voluntatis, quæ.ſ. faciliter operatur omnia
B iuxta votum. ¶ Secundo dico q̃ facilitas inuenitur realis qualitatis. Aliquæ enim res de ſui natura & qualitate ſunt faciles vel difficiles. Facile eſt enim homini bono facere & intelligere bonum. Prouer.20. Doctrina prudentium facilis. Difficile vero facere malum,& adhęrere malo. Plus eſt enim difficultatis in malo faciendo, quam in bono. Nihil enim difficilius aui quam volare contra flatum venti, nautę, quam nauigare cōtra æſtum freti, planetę, quam currere contra impetum firmamenti. Sic verè dico q̃ maior difficultas eſt homini contra flatum Spiritus Sancti volare,& contra æſtum ſeu contra fluctum proprię conſcientiæ redarguentis & remordentis agere, & contra firmamentum Dei mandatorum currere. Sicut enim dicitur Eccle.46. Pugnare contra Deum non eſt facile. Vnde etiam ſcriptura introducit ipſos malos in iudicio deſolatos deſperantes & dicētes illud Sap.5. Laſſati ſumus in via iniquitatis,& perditionis,& ambulauimus vias difficiles. Nota ſi q̃ inuenitur difficultas

Virtutis ſocia.
Homini noxia.
Plurimis anxia.

¶ Eſt dico difficultas virtuoſa. Et iſta eſt illa quàm adhibet homo virtuoſus ad terribilia & ad ardua opera faciēda. Secundum enim philoſophos, virtus eſt circa bonū,& circa difficile. nec enim homo virtuoſus quis dicitur, niſi qui circa res arduas & difficiles occupatur. Vnde etiam Hercules, Perſeus, Iaſon, & alij mirabiles homines magnis laudibus extolluntur q̃ aggreſsi fuiſſe & vicifſe res difficiles dignoſcuntur. Teſte.n. Seneca, res difficilis eſt virtus. Ideo Heliſeo Spiritum Heliæ petenti dictum eſt.4. Reg. 2. Rem difficilem poſtulaſti. Iſta eſt igitur difficultas virtuoſa. Et iſta eſt difficultas quæ eſt C

In ſcientijs pectoralibus.
In diuitijs temporalibus.
In nequitijs criminalibus.

De difficultate ſcientiarum dicitur Prouerb. 30. Tria ſunt mihi difficilia,& quartum penitus ignoro. & Eccle. 1. dicitur. Cunctę res difficiles, nec poteſt eas homo explicare ſermonibus. Vtilis igitur eſt facilioribus ſcientijs vacare quam difficilibus. quia etiam potus ſecundum medicos qui facilius traijcitur vtilior & nutribilior eſt quam cibus. ¶ De difficultate diuitiarum patet. Iſtæ enim ſunt difficiles in acquiſitione, in cuſtodia, in perditione,& potiſsimè in regni cœleſtis excluſione, quæ fit per ipſas. Conſtant enim quūd malus diues difficiliter ſaluatur,& q̃ per malè quæſitas diuitias cęleſtis ianua clauditur & ſeratur. Teſte enim ſcriptura Matth. 19. Facilius eſt intrare camelum per foramen acus, quam diuitem in regnum cœlorum. Funiculus enim quo ligantur diuites, triplex eſt.ſ. Funiculus male acquirendi, male detinendi, male expendendi ſeu etiam de eis male ordinandi. Et ideo dicitur Eccle.4. quod funiculus triplex difficile rūpitur. Vnde etiam Mar.10. dicitur quod difficile qui pecunias habent, intrabunt in regnum cęlorum. ¶ De difficultate nequitiarum patet. Conſtat enim quod ipſa peccata ſemper habent annexam difficultatem reſurgendi. Eccle. 1. Peruerſi difficile corriguntur, & ſtultorum infinitus eſt numerus. Iſta eſt igitur difficultas vitioſa. ¶ Item dico q̃ eſt difficultas periculoſa & tædioſa.ſ. ipſa pœna æterna, quæ eſt difficilis atq; grauis. De quo. 2. Macha. 12. dicitur. Erat enim præſidium carnion inexpugnabile, acceſſuſq; difficile propter locorum anguſtias. Carnion enim infernum ſignat, quia interpretatur diſcindens merentes, aut diuiſio murmurātium. quia.ſ. in inferno damnati qui ſunt merētes, murmurantes deſperati & dolentes, per tormēta ſcinduntur,& ab omni ſocietate charitatiua diuidūtur. Patet igitur q̃ inuenitur facilitas ſeu difficultas realis qualitatis. ¶ Tertio inuenitur facilitas cordialis leuitatis,& hæc eſt qua quis faciliter inclinatus eſt ad malū & qua facile conuertitur ad iniquitatem, ſimilis ſigno ſeu Gallo quod eſt ſupra Campanile, q̃ ad flatum venti ſe conuertit. Sic mali ad modicam tentationem diaboli. Vnde prouerb.29. Qui ad indignādum facilis eſt erit ad peccandum procliuior. ¶ Quarto inuenitur facilitas moralis bonitatis, & iſta eſt illa qua quis Deo & prælatis faciliter obedit. Vnde de manna cœlitus dato dicitur Sap. 19. q̃ facile diſſoluebatur ſicut glacies. Sic iſti per compaſsionem confeſſionem & affectionem facile diſſoluuntur,& ideo Deo & prę latis obediendo à glaciali duritia immutantur. Et hoc ſufficit de facili & de difficili, quo ad præſens, quia paucę ſunt auctoritates,& ideo tranſeo &c. D

Falſitas. Nota q̃ falſitas idem eſt q̃ fraus, deceptio, fallacia, ſeu calliditas, Et eſt propriè falſitas quādo aliquid apparēs ſimulatum & fictum pro vero & certo traditur & habetur. Et ſic falſitas & veritas contrariantur. Poſſumus igitur notare breuiter quod triplex eſt falſitas. Eſt enim A

Falſitas

In affectione. Prima ſignificat amicitiam nugacem.
In locutione. Secunda ſignificat eloquentia mendacē.

Tertia

In ostensione. Tertia denotat apparentiam fallacem.
In intentione. Quarta designat malitiam pernicacẽ.
In operatione. Quinta vero signat efficaciam non ve
racem.¶ Dico igitur ꝙ est quædam falsitas amicitiæ. Et ista est
illa quã falsi amici fingunt se habere per quam alios decipiũt
& defraudant. Sub specie.n.amicitiæ fictæ & paliatæ fiunt ho-
die omnes fraudes, deceptiones, & proditiones. Sicut.n.illa be
stia quæ dicitur hyena, dicitur fingere vocem humanam, ita
ꝙ vox eius secũdum Plinium cũ fistula potest misceri & ideo
tabernacula pastorum solet circuire, & canes cum dulcedine
vocis suæ ad se sequendum inuitare, & sic solet eos comedere.
(Et ista est illa bestia quæ dicitur de sepulchris mortuos eijce
re, & carnes eorum deuorare) sic verè charissimi tales falsi cõ
siliarij & amici & etiam vsurarij fraudulenti habent vocem
humanam, & verba dulcia attractiua & allectiua, promissiua
& adulatiua, & sic dum alij saphistrias illorum sequuntur, &
dum eorum consilijs obtemperant, sæpe ad damnum & peri-
culum ab eis protrahuntur. Vnde Prouer.12. Consilia impio-
rum fraudulenta. Istud potissimè patet de vsurarijs, qui pri-
mo multa pauperibus fallaciter promittunt, & tandem ipsos
de suis sepulchris.i.de suis habitationibus eijciunt & expel-
lunt. De talibus igitur fraudulentis amicis dicitur Hiere.9.
Vnusquisq; inquit à proximo suo se custodiat, & in omni fra-
tre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantãs sup
plantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet. Isti enim si-
miles sunt malę mulieri, quæ sub mala intentione falsam ami-
citiam prætendit. De qua dicitur Prouer.5. Ne intenderis fal-
laciæ mulieris. Fauus enim distillans labia eius. Sequitur. No-
uissima eius amara sicut absynthiũ. Ista est igitur falsitas ami-
citiæ, quia verè tales non habent amicitiam veram, sed fictam,
non existentem, sed apparentem, non realem, sed verbalem,
B non stabilem, sed mutabilem. ¶ Secundo dico ꝙ est quædam
falsitas eloquentiæ. Et ista est falsitas mendacij. Mendaces.n.
habent falsitatem in verbis. Vnum enim dicunt, & aliud sen-
tiunt, vnum loquuntur, & aliud meditantur. Vnum habent in
ore, & aliud in pectore. Proue.24. Fraudes labia eorum loquũ
tur. Et hoc etiam dicitur Prouer.26. Lingua fallax non amat
veritatem. Et ista falsitas tunc temporis est summè nociua, quã
do ad alienam perniciem est intenta. Venenum enim serpen-
tis quod habet in dentibus & in ore, quàuis semper de sui na-
tura sit malum, tamen efficitur pessimum quando in alios dif-
funditur, & quando quis inde læditur aut mordetur. Sic verè
quamuis venenum mendacij semper sit malum, tunc tamẽ ef-
ficitur pessimum, quando per detractionem deceptionem vel
falsum testimonium extenditur in proximum seu in proximi
nocumentum. psal. Alienati sunt peccatores à vulua, errauerunt ab vtero, locuti sunt falsa. Et tamen scriptum est Exodi.
20. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimoniũ.
Et merito, quia sicut dicitur Prouer.19. Falsus testis non erit
C impunitus. Ista est igitur falsitas eloquentiæ. ¶ Tertio dico ꝙ
est quædam falsitas apparentiæ. Et ista est falsitas hypocrita-
rum, qui fingunt se esse vnũ, & sunt aliud, qui videtur esse opti
mi, & sunt pessimi. Figurati in illo supplantatore Iacob, qui
se esse Esau finxit, vt benedictionem illius reportaret. vnde de
eo dictum est Gen.27. Venit germanus tuus fraudulenter & sur
ripuit benedictionem tuam. Fingunt enim se alios quam sunt vt
beneficia quæ primogenitis.i.bonis & iustis debentur, repor-
tent. Prouer.12. Consilia impiorum fraudulenta, & Daniel.11.
Obtinebit regnum in fraudulentia. Sicut enim cerastes pul-
chritudine cornuum suorum coloratorum aues fallit & deci-
pit quia. f. toto reliquo corpore sub arena occultato, dum aues
dicta cornua credunt esse vermes, ad ipsa descendunt, creden-
tes ipsa comedere, quæ tamen econuerso à ceraste comedun-
tur & deuorantur, sicut dicit Isid. & Pli. sic verè sæpe fit vt hy
pocritæ & hæretici toto corpore.i.tota malorum suorum con-
gerie sub harena pœnitentiæ exterioris abscondita, ab auibus
s.à simplicibus, vermes, idest viri benigni & humiles esse cre-
dantur (iuxta illud psal. Ego sum vermis, & non homo) qui ta
men serpentes nequissimi esse realiter comprobantur, quia dũ
simplices hoc errore decepti vsq, ad ipsos accesserint, ab eis
malis suggestionibus inuaduntur, & malis eorum exemplis &
operibus spiritualiter perimuntur. Tales figurantur in Simo-
ne mago, cui dicitur Ac.13. O plene omni dolo & omni falla
cia, fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, nõ desinis subuerte-
re vias domini rectas. Tales igitur habent falsitatem seu falla-
ciam apparentiæ. Pulchri.n.sunt cæteris in conuersatione, ve
nenosi tamen sunt interius in intentione. Prouer.31. Fallax gratia,
& vana est pulchritudo. ¶ Quarto dico quòd est quædam fal- D
sitas malitiæ. Quidam enim ita sunt falsi, ita cauti, ita malitio-
si, tot sciunt vias alios decipiendi, quod non potest bene quis
euadere manus suas, sicut patet de proditoribus, qui per occul-
tas vias cautelas simulationes & fraudes sciunt alios decipe-
re inuoluere & irretire. De quibus Threno.2, dicitur. Prophe
tæ tui viderunt tibi falsa. Et.2. Corin. 11. Periculum in falsis
fratribus &c. Istud etiam patet de fallacibus aduocatis. vnde
videtur quòd tales sunt similes Pardo, qui est animal multis
coloribus & maculis picturatum. quia reuera charissimi tales
sunt hodiè toti pleni maculis & oculis cautelarũ fallaciarũ &
fraudũ. Isti.n.sunt sicut illud animal Eze. 1. ꝙ erat ante & re-
tro plenum oculis, quod etiam vna facie contentum non erat,
immo quatuor facies habebat, quia scilicet in vna parte habe
bat faciem hominis, in alia faciem Leonis, in alia faciem Aqui
læ, in alia faciem bouis. Sic verè charissimi tales sunt hodie
multis oculis, idest multis cautellis & malitijs oculati. Apoc.
4. Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Et ideo pro
certo de talibus vix potest sciri quid sunt, vel quid intendunt.
Habent enim plures facies, idest plures modos cum alijs se ha
bendi. Nunc enim videntur habere faciem hominis per beni-
gnitatem, quandoq; faciem bouis per laborem & pęnalitatem,
nunc faciem Leonis per seuitiam & crudelitatem, nunc faciem
Aquilæ per fallaciam & subtilitatem. De istis dicitur Dan.11.
Impij in testamentum simulabunt fraudulenter. vt eis possit
dici illud Eccle.11. Cor tuum plenum est dolo & fallacia. De
istis loquitur Hiere. 5. Principes declinantium ambulantes
fraudolenter. Ista est igitur falsitas malitiæ. ¶ Quinto dico ꝙ E
inuenitur quædam falsitas mali operis seu efficaciæ. Et ista est
illa qua à falsarijs falsę monetę vel falsę literę fabricantur. Vn
de nota quod sic est de falsarijs sicut de humoribus venenatis
qui commixti cum corporis humoribus, tanquam veri humo
res in venis recipiuntur, vbi naturę destructionem & mortẽ &
periculum operantur. Sic verè isti homines venenosi cum ta-
les esse nesciantur, ab alijs non cauentur. Quapropter totum
corpus idest totam patriam inuenenant, & sub specie verita-
tis, suæ falsitatis nocumenta propinant. Isti igitur inter & su-
per omnes malos sunt periculosi, & toti reipublicæ plus dam
nosi.2. Corint.11. Periculum in falsis fratribus. Igitur sicut
acri medicina venenosi humores eijciendi sunt de corpore,
sic acri & seuera disciplina falsarij eijciendi sunt de populo
vel de plebe. Dicunt enim autores Ambrosius & Plini. quod
inter veras apes quandoq; inueniuntur quędam falsę apes,
quę dicuntur furari, quę scilicet nunquam mellificant, sed al-
uearia subintrantes, mel aliarum deuorant, quas tamen verè
apes aculeo pungunt, & ab alueari fugant. Sic verè falsę apes
idest falsarij, qui propriè furari dicuntur, pro eo quòd furtiuè
officium alienum vsurpant & furantur, societates & collegia,
præbendas & beneficia falso modo subintrant, & mel alienum
idest beneficia vbi non habent ius, surripiunt & deuorant.
quapropter verę apes, idest quilibet bonus, & maximè iu-
dices & prælati, quando suam percipiunt falsitatem, aculeo
iustitiæ ipsos pungunt eijciunt & trucidant. De talibus dicit
Aposto. ad Gal.2. quod falsi fratres subintrauerunt explorare
libertatem nostram quæ est in Christo, vt nos in seruitutem
redigerent. Isti figurantur in illa falsa Bestia & in illo pseudo-
propheta de quo legitur Apoca.13. qui. s. habebat cornua si-
cut agnus & loquebatur sicut Draco, qui seducit habitantes
in terra, propter signa quæ data sunt illi facere, & fecit omnes
pusillos & magnos habere characterem bestię. Et sequitur
Apoc.19. ꝙ apprehensus est pseudopropheta & omnes qui ac
ceperunt characterem, & adorauerunt imaginem bestię. & vi
ui missi sunt in stagnum ignis & sulphuris. Re uera sic erit de
talibus pseudoprophetis seu falsarijs, qui. s. faciunt signa & si
gilla, characteres & imagines falsas, & qui seducunt vrbem &
orbem, & qui fingunt se habere cornua agni.i. potestatem pa
pę vel prælati, & tamen loquuntur sicut Draco, pro eo scilicet
quod verba eorum plena sunt malitia & veneno, quia verè illi
qui suos adorant characteres & imagines.i. qui suis falsis vtũ-
tur literis, in stagnum ignis finaliter mittuntur, inquantum ar
dori tribulationum supponuntur. Contra tales loquitur scri-
ptura Hieremię.10. Stultus inquit factus est omnis homo à
scientia sua. Confusus est omnis artifex à sculptili, quoniã fal-
sum est ꝙ conflauit, & nõ est spiritus in eis. Vana sunt, & opus
risu dignũ, in tempore visitationis suæ peribũt. Stultus inqt fa

ctus est omnis homo à scientia sua, quia reuera scientia & subtilitas talium infatuat eos qui falsa sculptilia & literas componunt. Et ideo merito debent esse confusi, quia isti præ cæteris confusione digni sunt. Et ad literam ista sunt vana opera & risu digna, in quibus non est Spiritus. i. in quibus non est aliqua efficacia seu virtus. Et ideo tempore visitationis necesse est ꝙ pereant & ꝙ deprehendantur, & ꝙ autores scelerum puniantur. Inter alia enim omnia crimē falsi est illud quod minus potest celari, & quod finaliter est necesse inueniri. i. seueriter corrigi & puniri. Prouer. 19. Falsus testis non erit impunitus. Sicut enim dicit Seneca, nihil quod simulatum & fictum est, potest esse diuturnum. Stultum est igitur tale facere vel sperare quod non potest proficere vel durare. psal. Beatus cuius est dominus Deus spes eius qui non respexit in vanitates & insanias falsas. Patet igitur quomodo quintuplex fraus seu falsitas munitur. s. falsitas efficaciæ, malitiæ, apparentiæ, eloquentię, amicitiæ &c. Sufficit.

Fama.

Fama idem est quod bonū nomen, bonus rumor vel bona opinio de aliquo. Etiam est recto fama quasi quoddam accidens ꝙ de virtutis substantia solet emanare. Sicut. n. videmus ꝙ arbores aromaticæ à sua interiori substātia solent aliqua bona accidentia emittere. s. bonos odores & liquores, sicut patet in Cedro & cypresso quę sunt arbores bonæ & perfectæ interius, & suauem odorem fragrant & diffundunt exterius, sic verè charissimi bona fama est quoddam Spirituale accidens quòd de virtutibus viri perfecti diffunditur & emanat, quia. n. isti sunt boni & perfecti interius, ideo odorem bonæ famę fundunt & emittunt exterius. Nam sicut odor sentitur longè à re ex qua exit, sic verè bona fama longè lateq; potest diffundi, & ad loca remotissima dilatari. Sicut de Christo dicitur Lucæ. 4. ꝙ fama exijt per vniuersam regionem de illo. Et aduerte ꝙ secundum sentētiam sapientia summè curandum est de habenda bona fama, sicut dicitur Eccle. 41. Curam habe de bono nomine. Sicut enim dicitur Prouer. 22. Melius est nomen bonū quā diuitiæ multę. Seneca in prouer. dicit ꝙ honestus rumor alterū est patrimoniū. Triplici vero ratione
B possumus dicere ꝙ fama bona est habenda, quia. s. ista est
Bonorum lætificatiua.
Malorum, tristificatiua.
Virtutum manifestatiua.

¶ Dico igitur ꝙ bona fama est bonorum lætificatiua, omnia enim quę sunt (vt cōmuniter) solent in bonis odoribus delectari. Vnde de istis paruis animalibus, apibus. s. & formicis legitur ꝙ in bonis odoribus delectātur, & à malis fętoribus occiduntur, & ideo flores & arbores odoriferas solent frequentare, à locis vero fętidis solent fugere recedere & abire. Sic verè charissimi boni & iusti in bono odore & in bona fama aliorum bonorum solēt delectari & iocundari & ēt recreari (quia sicut dicitur Prouer. 27. Vnguentis & odoribus varijs delectatur cor) & societatem talium frequentare, à societate vero fętentium seu infamium personarū debent summopere resilire. Tali modo fecit Regina Saba, quę à finibus terræ sensit & audiuit famam Salomonis, sicut dicitur. 2. Para. 9. & ideo venit eum personaliter visitare & videre & eius sapientiam audire, dicens sibi. Non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni & vidi, & probassem ꝙ media pars mihi narrata non fuisset. vicisti famam virtutibus tuis. Fama enim est illud quod summe appetit cor generosum & ideo pro fama acquirenda antiqui omnia ardua opera faciebant, gloriamq; & famam pro finali præmio suorum operum expectabant. Et hoc quia veram cœli gloriam verumq; sempiternum præmium ignorabant. Fama etiam est talis conditionis ꝙ velociter & etiam inuito homine ad remotissima loca transit. Et ideo secundum Fulgentium, per Pegasum equum Persei, qui alas in pedibus habebat, & per aera celeriter volitabat, fama intelligebatur per quam illius virtuosi militis virtus & notitia vndiq; vehebatur. Ad literā enim fama æquus alatus dicitur, pro eo ꝙ citissimè circunfertur. Ruth. 2. Velox apud cun-
C ctos fama percrebuit. Est igitur fama bonorum lętificatiua.

¶ Secundo dico ꝙ bona fama est malorum tristificatiua. Mali enim & maximè inuidi in infamia aliorum lætātur, & in bona fama tristantur. Cum enim omnia animalia diligant pantheram, & de suaui odore quem de ore emittit quam plurimum delectātur, solus Draco istum odorem refugit & abhorret, & eum non valens sufferre, fugit & absconditur in cauerna, vt dicit Plin. Sic verè charissimi cum oēs hoies naturaliter debeāt diligere odorē bonæ famę bonarū personarū, & in eo delectari, & ex eo ad eos sequendum frequentandum & diligendum animari, iuxta illud Cañ. 1. In odorem vnguentorum tuorum currimus, oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te. Draco tamen. i. detractor & inuidius tales odores refugit, & ipsos nequiens sustinere à talium præsentia se abscōdit. Buso etiam odorem vineę florentis sustinere non valens, exinde fugit & exit. Sic verè inuidus & detractor odorem bonę famę aliorum sentiens & audiens, solet exinde recedere, & exinde dolorem & tristitiam concipere & habere. Ideo dicebat Apostolus. 2. Corin. 2. Christi bonus odor sumus Deo in his qui salui fiunt, & in his qui pereūt, alijs quidem odor mortis in mortem, alijs odor vitæ ad vitam. Et breuiter bene dicit Sen. ꝙ quotquot sunt bona fœlicium, tot sunt tormenta inuidorum. Aiunt enim illud. 1. Reg. 2. Non est bona fama quam audio. Isti enim sunt sicut Porci, qui magis delectantur in fętoribus quàm in odoribus, quia magis volunt audire mala de D
alijs quam bona. Dañ. 11. Fama turbabit eū ab oriente. & Hiere. 6. Audiuimus famā eius, dissolutę sunt manus nostræ. ¶ Tertio dico ꝙ bona fama est virtutum manifestatiua. Sicut enim purus & bonus odor demonstrat substantiam rei de qua emanat, esse puram & bonam, sicut patet in rosa sic verè bona & fragrantia declarat (vt communiter) illum cuius est, esse virtuosum & bonum. Mala enim herba nunquam (vt communiter) bonum fundit odorem. Sic malus nunquam bonam famā diffundit, quamuis sæpe accidit ꝙ aliqui falsis vulgi opinionibus famam magnam acquirant & famosi efficiantur antequam virtuosi. Vnde dicit Boethius. 3. de consolatione. Plures inquit falsis vulgi opinionibus magnum nomen acceperunt. quo tamē nihil turpius esse credo. Tales potissimè sunt hypocritæ qui habent nomen sine re, gloriam sine dignitate & sine bonitate, famā sine virtute. Sed proculdubio talis fama non pōt durare vel perseuerare, quia sicut accidens naturaliter non perseuerat nisi in substantia radicetur, sicut patet de fictis pomis ambreis; quæ quia in loco vbi Ambra fuit aliquamdiu tenentur, ideo vera poma propter odorem credūtur, quia tamē ambræ substantia deficit, ideo odor cito dilabitur & recedit, & sic falsum pomum à falso factum apothecario se ostendit. Sic nec talis fama potest durare, quæ in virtutis substantia non fundatur. Ideo dicit Cassio. lib. 8. Melius est cogitare de vita quā de fama, post mortem enim si aliquid egimus, nostrum est, si aliquid habuerimus, alienum est. Aduerte igitur ꝙ fama est rectè sicut vmbra, quam si secutus fueris, fugiet, & si ipsam fugeris, te sequetur. Sic verè secundum Alanum de planctu naturę verę famę hæc est gloriosa proprietas, vt appetitores sui contemnat, & appetat contemptores, famamq; fugiendo consequimur, quem perdimus insequendo. Et ideo de famę appetitoribus pulchrè loquitur Pet. Rauen. in quadam epistola. Qui inquit laudes hominum vilipendunt, in hoc sunt laudabiles; qui in omni tempore famam seculi venantur, omni tempore sunt infames. Bene igitur dico ꝙ bona fama est virtutum manifestatiua, Et malorum tristificatiua, Et bonorum lætificatiua. Et hæc de fama sufficiant. A

Fames.

Nota ꝙ fames est indigentia ciborum, vel accipitur pro desiderio & appetitu comedendi. Et ideo fames in scriptura potest designare
Ieiunium & afflictionem.
Desiderium & affectionē.
Supplicium & vexationē.

Signat dico ieiunium & afflictionem. 2. Corin. 11. In fame & siti, in frigore & nuditate. & Ruth. 1. Facta est fames magna in Samaria. Item signat desiderium & affectionem. Et sic signat quandoq; desiderium bonum, vt Amos 8. Mittam famem in terra, non fame panis, neq; sitim aquæ, sed audiendi verbum domini. Quandoq; etiā desiderium malum. s. appetitum auaritiæ, de quo dicitur in psalm. Famem patientur vt Canes, & circuibunt ciuitatem. ¶ Item signat indigentiam & vexationem, & sic accipitur communiter in scriptura. Esa. 5. Nobiles eius interierunt fame, multitudo eius siti exaruit. Generaliter igitur possumus dicere ꝙ in scriptura reperitur fames B
Habenda
Linquenda.
Horrenda
Ferenda.
Petenda.
¶ Et sic dico ꝙ est famea
Virtuosa.
Vitiosa.

¶ Primo dico ꝙ fames virtuosa est appetitus æternorū. Tales. n. famelicos requirit dominus ad mēsam suā. Vnde Luc. 1. Esurientes impleuit bonis. Iob. 5. In fame eruet de morte. Item est fames vitiosa. Et ista est fames auaritiæ seu desiderium terrenorum. Hiere. 14. Si introiero ciuitatem

Tediosa.
Gloriosa.
Dolorosa.

nitatem,ecce attenuati fame. Istã
famem quotidie patiuntur auari,
qui recte videntur habere bosili-
num spiritualem. Bosilinus enim est infirmitas quæ continuè
facit hominem esurire,& appetitum caninum habere. Quia
verè tales bonis mundi satiari nequeunt,immo per auaritiam
continuè more canis esuriunt & famescunt. Sicut enim dici-
tur Prouer.13.Venter impiorum insaturabilis. Vnde possu-
mus notare ꝙ quidam nituntur temperare istam famem per se
uitiam & crudelitatem sicut sunt mali nobiles & raptores. De
quibus dicitur illud prædictum Esa.5.Nobiles eius interierũt
fame. Alij nituntur eam supplere per vsuram & cupiditatem,
sicut sunt vsurarij & auari mercatores,qui sicut canes fameli-
ci non cessant vndiq; circuire. Iuxta illud psal.prædictum. Fa
mem patientur vt canes,& circuibunt ciuitatẽ. Alij vero sunt
qui istam famem nituntur temperare per fallaciam & callidi-
tatem,sicut sunt mali aduocati & deceptores. De quibus Iob.
5.In vastitate & fame ridebis. Et ibidem. Cuius messem fame-
licus comedit. Tales enim ridendo & dissimulando, messem.
i.bona temporalia aliorum acquirunt, & sic famem auaritiæ
suæ satiare intendunt. Ista est igitur fames vitiosa,de qua dici-
tur Prouer.10.Nõ affliget dominus fame animam iusti. ¶ Ter
tio dico ꝙ est Fames tędiosa.s.fames paupertatis, & pauperũ,
calamitatis,quæ.s.est in patientia sustinenda, & hoc quia talis
fames meretur æternam satietatem,& talis calamitas in æter-
nam mutabitur fœlicitatem Matth.5.Beati qui nunc esuritis,
quia saturabimini.& 1.Reg.2.Infirmi accincti sunt robore,&
famelici saturati sunt ¶ Quarto dico ꝙ est fames gloriosa. Et
ista est fames quam habent in patria comprehensores de essen
tia diuina videnda & contemplanda,quia.s.ipsi dum esuriunt
satiantur,& dum satiantur,desiderant,& amplius animantur.
Iuxta illud psal.In diebus famis saturabũtur.& Eccle.24.Qui
edunt me,adhuc esurient. ¶ Quinto dico ꝙ est fames doloro-
sa. Et ista est illa quam sustinent iniqui & peccatores. Sicut.n.
videmus ꝙ talpa dum est viua,non scit nisi nocere,& prata &
possessiones hominum dissipare,quando vero capitur, tunc
per pedes suspẽditur,& fame interficitur & necatur. Miluus
etiam qui dum viuit,non cessat pullos,mures minutas bestias
infestare,quando ad senectutem peruenerit,rapere nõ potest,
imo præ pigritia & ignauia fame moritur,sic verè peccatores
& maximè auari & raptores,qui modo dum sunt in vita ista,
non cessant terras & possessiones hominum inuadere & vsur
pare,& pullos,idest simplices & pauperes lædere & molesta-
re,finaliter capiuntur per mortem,& in inferno fame perpe-
tuæ afflictionis & indigentiæ perimuntur. Vnde de talibus di
citur Apoca.18.Vna Die venient plagę eius.s.mors & luctus
fames & ignis. Tales enim habent

Mortem interminabilem.
Luctum inconsolabilem.
Famem insatiabilem.
Ignem inextinguibilem.

Quia breuiter sicut dicitur Ec
cle.39.Ignis, fames,grando &
mors hæc omnia ad vindictam,
creata sunt. ¶ Sic igitur patet
ꝙ est quintuplex fames.s.Fames infernalis afflictionis. Fames
supernalis dilectionis. Fames corporalis vexationis. Fames
mundialis seu pectoralis ambitionis. Fames virtualis affectio-
nis. Sic igitur patet ꝙ multi affliguntur triplici fame, videli-
D cet Fame

Carnalitatis & penuriæ.
Cupiditatis & nequitiæ.
Aduersitatis & tristitiæ.

De fame miseriæ seu pe-
nuriæ & paupertatis satis
patet. Iusto enim iudicio
fit ꝙ peruersi nobiles & tyranni semper indigent & famescũt,
& semper,cum nihil eis sufficiat,esuriunt & languescunt. Pro
uer.11.Rapiunt non sua,& semper in egestate sunt. Quod be
ne figuratur Gen.41.Consumptura est inquit fames omnem
terram. Et dicitur ibidem ꝙ ipse vidit septem vaccas squali-
das,famelicas atq; macras, quæ septem vaccas pinguissimas
deuorauerunt,quę tamen propter hoc nullum saturitatis de-
dere vestigium. Sic verè dico ꝙ terra Ægypti.i. generatio no-
bilium & raptorum,fame & indigentia Dei iudicio consumi-
tur,quia semper macri & pauperes esse noscuntur, quia dato
ꝙ vaccas pingues.i.subditos & vicinos per rapinas & extor-
tiones consumant,famem tamen suę miserię ex hoc non satiãt
neq; replent,similes illi hericio de quo narrant fabulæ vt re-
fert. Ouidius,ꝙ quia arborem cæteris violauit & scidit, tanta
famis violentia est percussus,ꝙ primo omnia sua consumpsit
& deuorauit,tandem carnem propriam consumpsit & deuo-
rauit,& in fine vitæ perijt & decessit. Sic isti quia arbores cæ-
teris,idest bonos & simplices deuorant & violant per rapinã,
fame paupertatis & miseriæ affliguntur intantũ ꝙ sua & alie-
na consumere,& in fame & miseria viuere,& tandem mori &
deficere dignoscuntur. Vnde Esa.5.illud prædictum. Nobiles
eius interierunt fame.& Eccle.40.Fames & cõtritio & flagel-
la super impios. De fame vero nequitiæ patet. Constat enim
ꝙ omne peccatum semper solet habere famem annexam.i.de
sideriũ cõtinuandi.patet de luxuria,de qua dicitur Eccle.23.
Homini fornicario omnis panis dulcis,nõ fatigabit transgre-
diens vsq; in finẽ. Patet de auaritia,quæ est ignis qui nũquam
dicit sufficit. Prouer.30. Patet de inani gloria & superbia, de
qua dicitur Eccle.1.ꝙ non satiatur oculus visu,nec auris au-
ditu impletur.i.vana laude,& sic de alijs. Gen.43. Fames omnẽ
terram vehemẽtius premebat. ¶ De fame vero tristitiæ & in-
digentiæ satis dictum est in.§.præcedenti.sufficit. Vide supra. A
De esurire & infra de ieiunio.

Familia.

Nota ꝙ familia dicitur illa gens quæ in vna
domo vni domino familiariter famulatur, seu
ille popul⁹ qui in vna cõgregatione seu cõsanguinitate ab alijs
distinctus moratur. Sicut patet ex decursu scripturę, vbi dilu-
cide patet ꝙ populus Israel per tribus & familias & domos di
stinguebatur. Notare igitur possumus (sicut de qualibet con
gregatione) quod est Familia

Superior,quæ est beatorum.
Secretior,quæ est Angelorum.
Syncerior,quæ est deuotorum.
Exterior,quæ est mundanorum
Deterior,quæ est damnatorum.

Ista ẽ igitur quintuplex
familia. Sed vt breuius
dicamus, ponamus so-
lummodo duas familias
scilicet familiam dei,de
qua sunt omnes boni,& familiam diaboli,de qua sunt omnes
mali. ¶ Primo ergo dico ꝙ boni de familia Dei sunt,quia ei fa
mulantur & subsunt,& ab eo sicut proprij familiares priuile-
gia gratiæ,vestes conuersationis honestæ, cibos eucharistiæ,
stipendia cœlestis gloriæ recipiunt & acquirunt. Vnde de Io-
seph dicitur Lucæ.2.ꝙ ipse erat de domo & de familia Dauid
propter quod venit in Bethleem, vt describeretur ibidem. Io
seph enim interpretatur augmentum vel appositio. Bethleem
vero domus panis interpretatum. Ad denotandum ꝙ illi qui
virtutibus se augmentant(Iuxta Gen.49.Filius accrescens Io
seph &c.)de familia Dauid.i. Christi esse noscuntur,quapro-
pter Christiani dicuntur,& ideo in domo panis.s. in cœlesti
habitatione finaliter describuntur. Ista est enim familia Quã
iustus prælatus debet gubernare. Quã ipse Christus solet vẽ-
dicare. Quæ Christum dominum solet adorare. Hęc.n.debet
habere fidelẽ hoiem dispẽsatorẽ Matth.24.Quis putas est fide
lis seruus quẽ cõstituit dominus super familia suã, vt det illis
cibũ in tẽpore? Hęc etiam habet ipsum Deũ pro possessore &
vẽdicatore. Gen.12. Fuerunt ei oues & boues & familię. Hęc
insuper istum adorat,& ei seruit pro Deo & creatore.psalm.
Adorabunt in conspectu eius omnes familię gentium. Aduer
te autem ꝙ illi qui sunt de familia,dicuntur familiares & fa-
muli. Et ideo nota ꝙ sicut famuli & serui

Per dominos solent castigari
Pro dominis solent præliari
Cum dominis debent fęderari
A dominis solent munerari,

Sic dico ꝙ famuli & fa-
miliares Christi p Chri
stum castigantur per tri
bulationes. Exo.5. En fa
muli tui flagellis cęduntur. Pro Christo pręliantur contra ten
tationes. Num.32. Nos autem famuli tui omnes expediti per-
gemus ad bellũ. Cũ ipso fęderantur per charitatis & fidei col-
ligationes. 1.Reg.20. Fędus me famulum tecũ inire fecisti. Ab
eo pręmiantur per ęterni pręmij retributiones 3.Reg.3. Fecit
Salomon grãde conuiuiũ vniuersis seruis suis. Ista est igitur fa-
milia bona de qua sunt famuli Christi. ¶ Secundo dico ꝙ in- B
uenitur familia mala,de qua sunt omnes iniqui generaliter,
qui.s.sunt famuli diaboli. Sicut.n.famuli dominorũ portãt ve-
stes, arma, & signa magistrorũ suorũ,per quę statim possunt
cognosci de cuius familia sint,sic verè mali in sua cõuersatio-
ne mala, portant signa magistri sui diaboli, quę sunt diuersa
mala opera & peccata. vnde mali vidẽtur dicere diabolo illud
ꝙ dictũ est Holoferni Iudith.3. Omnes facultates nostrę & fa
milię in potestate tua sunt,sint omnia sub lege tua. Nos etiam
& filij nostri serui tui sumus, veni nobis pacificus dominus
& vtere seruitio nostro sicut placuerit tibi. Sic igitur patet
de famulis & familijs malis. ¶ De familiaritate vero pro-
ut accipitur communiter, potest dici quòd valde caute est
& prudenter in ea procedẽdum. Fatuum est enim in familia-
ritatem recipere quẽ quandoq; necesse est dimittere. Teste.n.

Sen.Turpissimum est cum illo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris.Sicut enim videmus ꝙ cum omne dulce familiare & amicabile sit naturæ cauendum est tamen ꝙ cum dulci nullum sit venenum admixtum, sic valde cauendum est ꝙ homo in familiarem nõ recidat, qui venenum malitiæ sub specie amicitiæ habeat.Teste enim sententia sapientum. Nulla pestis grauior,quam familiaris inimicus. Cauendum est etiã ne contra naturam status nostri in nos familiares alijs ostendamus,ꝙ contẽptibiles nos reddamus. Aliqui enim sunt qui illos quos sibi vident familiares,viciniores & amicitiores,solẽt aliqualiter contemnere,extraneos vero magis recipere & amare.Exemplo quorundam animalium,quæ teste Odorico,sunt in quadã prouincia regni tælari in India quæ vicinos inuenenare solent & lædere, extraneos vero non lædere nec grauare.Sic verè multi sunt qui propinquos & familiares contemnunt,& contemnendo lædunt,extraneos vero diligunt.Figura ad hoc de muliere quæ plus gauisa est de dragma vna nouiter inuenta,quam super nouem quas antea habebat & possidebat,dato ꝙ illę nouem multo plus valerent quam illa, De Angelis dicitur ibidem.s.Luc.15.ꝙ maius est eis gaudium super vno peccatore pœnitentiam agente(qui.s. extraneus eis fuerat & remotus)quam super.99.iustis,qui non indigent pœnitentia,quos.s.semper familiares habuerunt & amicos. Ad idẽ etiam facit alia figura de filio prodigo ibidem Lucæ.15.qui.s. extraneus patri fuerat,cum dicitur ibidem ꝙ pater fecit sibi maius festum,ipsumq; amplius honorauit quam primogenito filio,qui semper familiariter cum eo permanebat.Sic reuera dico de multis qui quotidianos & familiares quamquã sint meliores,contẽnunt,extraneos vero & nouiter venientes præ diligunt.Noua enim magis solent placere.Et teste Terentio, nimia familiaritas solet contemptum & odium generare. Cũ tamẽ dicat scriptura Eccle.9.Ne derelinquas amicũ antiquum nouus enim non erit similis illi.Aduertendum etiam ꝙ quidam econuerso familiares suos nimis diligunt , ipsosq; quantum possunt,ditant,commendant,promouent & extollũt. omnes etiam alios vilipendũt. & impromotos relinquũt. Sed de hoc vide satis vbicunq; agitur de acceptione personarũ. Sufficit igitur de familia,famulo,& familiari,&c.

A **Fanum.** Nota ꝙ fanum idem est ꝙ templum,sed propriè fanum est vbi adorantur idola vel demonia,templum vero vbi Deus colitur & adoratur.vnde Iudi.9. dicitur ꝙ ingressi sunt fanum Dei sui Berith.& 2.Para.24.dicitur ꝙ Athalia impijssima ornauerat faciem Baalim. Dico igitur ꝙ fanum vbi coluntur demonia, signat malam constantiam,mundum,& magnatum tyrannidem. Et cætera omitto. Vide infra de templo.

A **Farao.** Nota ꝙ Pharao fuit rex ægypti qui.s.Dei populum flagellauit,& tandem dominus ipsum in mari rubro submersit. Quamuis enim Pharao esset temporibus illis nomen commune regnum Ægypti, scriptura tamẽ specialiter & magis communiter de illo Pharaone rege ægypti mentionem facit,qui filios Israel sub Moyse & Aaron molestauit,sicut patet Exodi.1.& deinceps vsq; ad.15. Interpretatur autem Pharao,nudauit virum, vel dissipauit eum , seu denegans virum,vel discooperiens eum.Iste igitur signat diabolum vel tyrannum,seu quemlibet impium vel iniquũ.Diabolus enim in ægypto,idest in mundo,dominatur filijs Israel, idest fideles Christi persequitur,& eis aduersatur, bonis gratijs & virtutibus eos denudare molitur,& tandem eos infideliter seducere,& in inferno dissipare & destruere comprobatur & tandem cum exercitu suo,idest cum omni membro in mari rubro.i.in infernali amaritudine submergetur. psal. Excussit Pharaonem & virtutem eius in mari rubro. Quod etiã significet tyrannos seu crudeles & impios,patet,isti.n. Deum negant,impia committendo.Viros,idest iustos nudant , diuitias tollendo.Hebreos , idest pauperes grauant & dissipant, iniustè deprimendo.In mari inferni pereunt, tormenta sustinendo.¶ Negant igitur Deum saltem facto,si non verbo,dum crimina cõmittunt,sicut dicit Apostolus ad Titum.1. Confitentur quidem se nosse Deum,factis autem negant. Vnde de Pharaone legitur Exod.5.ꝙ ipse dixit Moysi.Nescio dominũ & Israel non dimittam.¶ Item nudant viros iustos.& maximè ecclesiasticos,dum rapinas committunt , quia. s. sicut dicitur Iob.24.Nudos dimittunt homines,vestimenta tollentes. Vnde de tali Pharaone dicitur Gen.47.En vt cernitis.& vos , & terram vestram Pharao possidet.¶ Item dissipant.s. pauperes & egenos,dum furorem immittunt. vnde ipsi possunt dicere illud psal. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum. Vnde de Pharaone dicitur Exod.5.Dixit Pharao,sequitur. Opprimantur operibus &c. ¶ Item submerguntur. s.in inferno cum se mori conspiciunt.Exod.15.Ingressus est enim eques Pharao cum curribus & equitibus in mari,& reduxit dominus super eos aquas maris.Breuiter ergo dicam ꝙ Pharao idest quilibet tyrannus vel peccator

Proteruia solet indurari procaciter.
Luxuria solet inquinari carnaliter.
Superbia solet agitari pompaliter.
Fallacia solet variari mobiliter
Malitia solet effrenari crudeliter.

Talis igitur est proteruus & psumptuosus. Exo.7.Induratũ est cor Pharaonis,& non audiuit. Item immundus & luxuriosus.Gene.12.Sublata est mulier in domum Pharaonis.Item est pompaticus & ambitiosus.Can.1.Equitatui meo assimilaui te in curribus Pharaonis.Item est variabilis & defectuosus, quia decipit omnes in eo confidentes. Vnde 4.Reg.18.dicitur ꝙ Pharao rex Ægypti est sicut baculus arundineus his qui cõfidũt in eo. Itẽ est crudelis & malitiosus.vnde iste cõparatur Draconi Ezec.29.vbi dicitur.Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti, Draco magne &c.

Faretra. Cum faretra sit locus vbi sagittæ custodiuntur,vnde sagittæ emittuntur,& vbi sagittæ reponuntur,videtur ꝙ secundum diuersitatem sagittarum inueniatur diuersitas faretrarum.Dicam igitur ꝙ est faretra diuina,diabolica,& humana.¶ Primo igitur quantum ad Deum dico ꝙ ipse habet faretram. A

Latentis prouidentiæ.
Potentis præsidentiæ.
Patentis euidentiæ.
Ingentis sapientiæ.
Virentis eloquentiæ

Est dico faretra diuinæ prouidentiæ seu patientiæ,in qua.s.Deus ligat & abscondit illas sagittas quas tandem habet emittere, seu illa iudicia vel opera quæ tandem Deus proponit loco & tempore.Vnde etiam Esa. de seipso dicebat Esa.49.In faretra sua abscondit me,& posuit me sicut sagittã electam.¶ Est igitur faretra diuinæ potentiæ seu præsidentiæ quę.s.semper est potentes emittere sagittas suas.De qua Thre. Misit in renibus meis filias faretrę suę.Est insuper diuinæ iustitiæ seu euidentiæ.Ista est.n.faretra quæ emittit sagittas quas prouidentia & patientia retinuerat,& potentia acuerat & parauerat.De qua dicitur Iob 30.Faretram suã aperuit & afflixit me,& frenum posuit in os meum. Ista est autem faretra iustitiæ,quæ potissimè aperietur in Dei iudicij,quando.s.Christus sagittas venenatas contra peccatores emittet.Hie.5.Faretra eius quasi sepulchrum patens.q.d.aperta erit ad impios sagittandum.¶ Item est faretra diuinæ sapientiæ.Et ista est propriè faretra sacræ scripturæ,vbi latent sagittę diuinorum eloquiorum.Vnde diuersi libri prophetarũ & Apostolorũ possunt dici diuersę faretrę.vnde.1.Para.18.dicitur ꝙ tulit dauid faretras aureas quas habuerant serui adadeser.¶ Item est faretra diuinæ eloquentiæ , & sic faretra potest dici quilibet bonus doctor vel prædicator diuinę eloquentię,quia.s. ipso mediante Deus sagittas diuinorum eloquiorum suorum emittit. Vnde Iob 39.Super ipsum.s.super equum,sonabit faretra,vibrabit hasta & clypeus,quia.s.super prædicatorem & doctorem debet faretra eloquentię resonare,& inde sagittę eloquiorum volare,quibus possit peccatores cordialiter vulnerare. Vnde sibi dicit dominus illud Gene.27. Sume arma tua,faretram & arcum,& affer mihi de venatione.Istę sunt igitur faretrę diuinę.¶ Secundo dico ꝙ inueniuntur faretrę diabolicę & humanę.Et sic nota ꝙ est faretra B

Crudelitatis & seuitię.
Iniquitatis & malitiæ.
Carnalitatis & luxurię.

De faretra interioris crudelitatis emittuntur sagittę tribulationum psal.Ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt sagittas suas in faretra , vt sagittent in obscuro rectos corde.De faretra malignioris iniquitatis. i. interioris malitię & prauitatis emanant sagittę detractionum & proditionum. Hier.51.Acuite sagittas, implete faretras. ¶ In faretra immundioris carnalitatis reponuntur luxuriosorũ sagittę.Istę enim sunt faretrę carneę malarum mulierum , de quibus dicitur Eccle.26.In filia non auertente se, firma custodiam.sequitur.Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet,& cõtra omnem sagittam aperiet faretram &c. Vide de sagitta & arcu &c.Sufficit.

Farina. Nota quod farina de qua fit panis , significare potest sacram scripturam , quę scilicet

mola

mola ſani intellectus teritur, cortex rudis hiſtoriæ per expoſitionem frangitur, & tandem cibus ſeu panis ſanctæ doctrinæ vitæ conficitur, & adiuncta aqua vel oleo diuinæ gratię in cibos varios transformatur. Vel etiam farina quæ eſt materia ciborum ad vitæ humanæ ſuſtentationem, ſignat diuinam gratiam, quia optimum eſt gratia ſtabilire cor. Iſta eſt enim farina qua Helyſeus cibũ amarum tẽperat & indulcorat. 4. Reg. 4. Iſta eſt farina quam in tribus ſatis mulier euangelica fermẽtat. Matth. 13. Iſta eſt farina quæ apud viduam indeficiens Heliæ precibus perſeuerat. 3. Reg. 17. Iſta eſt farina quam conſperſam populus Iſrael ægyptum exiens ſecum portat. Exod. 12. Iſta eſt farina de qua Gedeon Angelo panes parat. Iudic. 6. Iſta eſt farina de qua libamina Deo Moyſes fieri mãdat. Le. 6. Quia procul dubio chariſſimi farina diuinæ gratiæ ſeu etiã diuinæ ſcripturæ omne amarum temperat per conſolationem in tribus ſatis. i. in fide Sanctæ Trinitatis continetur, & ibi fermentatur & conficitur per expoſitionem, & per feruorem, & dilectionem. Fermentum enim dicitur à feruendo, quia paſtã facit feruere. Tranſituri mare rubrum. i. huius amare vitæ periculum, iſtam ſecum portant per fidem & deuotionem, hanc Gedeon. i. quicunq; fidelis, Angelo teſtamenti Chriſto offert & præſentat per gratiarum actionẽ, eamq; Deo ſacrificat atq; libat per puram & ſanctam intentionem. Sicq; iſta apud viduam ſanctam. i. apud eccleſiam indefectibilis perſeuerat per Helyæ. i. per dei prouidentiam & ordinationem. Vnde. 3. Reg. 18. Fac mihi de farinula ſubcinericium panem, hæc enim dicit dominus. Hydria farinæ non deficiet, & lechitus olei non minuetur. Bene igitur dicitur Eſa. 47. Tolle molam, mola farinam, denuda turpitudinem tuam.
B ¶ Sed ſi in malo ſignificato vis farinam accipere, dic q̃ per farinam quæ eſt res ſubtilis, poteſt quælibet ſubtilitas malitiæ deſignari. Malitia enim eſt illa farina diabolica de qua thamar. i. anima peccatrix facit ſorbitiunculas. i. complacentias Amon. i. diabolo fratri ſuo, à quo tamen per diuerſa vitia opprimitur, ſicut dicitur. 2. Reg. 13. Caueant tamẽ illi qui farinam malitiæ ſecũ portant, quia ſicut dicitur Gen. 40. pincerna Pharaonis qui ſecundum ſomni ſui viſionem tria caniſtra farinę ſuper caput ſuũ portabat, à Pharaone fuit crucifixus, & à cœli auibus laceratus. quia. ſ. qui farinam malitiæ & nequitiæ in tribus caniſtris, ideſt in corde, ore, & opere portant, ipſos finaliter Pharao cũ ſuis auibus, id eſt lucifer cum ſuis demonibus crucifigunt, lacerant & eruentant. &c. vide de ſimila.

A **Fariſeus.** Nota q̃ Fariſei fuerunt quidam populi inter Iudeos, qui. ſ. ſe præ cæteris iuſtos arbitrabantur, & quandam ſpecialem ſectam. quoſdam mores ſeueros ſectabantur & ſequebantur. Et ideo Fariſei dicti ſunt, qui interpretantur diuiſi, vel diuidentes, ſeu violenti, vel diſsipantes, q̃ in ritu & moribus ab alijs diuidebantur & ſegregabantur. Iſti tamen cæteris peiores erãt, & cæteris deterius operabãtur, ſicut patet per excurſum euangeliorum. Per iſtos igitur poſſunt intelligi ſuperſtitioſi & hypocritę, qui. ſ. quantum ad fictitios mores ſuos ſe ſolent ab alijs diuidere & diſtinguere, ſe alijs meliores ſolent dicere, atq; alios reſpectu ſui ſolent vilipendere & contemnere, malis tamen operibus ſolent præ cæteris abundare. Bene igitur cõſulitur Matth. 16. Cauete fermentũ Fariſeorum, quod eſt hypocriſis. Nota igitur q̃ tales Fariſei ideſt hypocritę ſeu ficti

Veritatis lumine priuantur.
Falſitatis tegmine velantur.
Charitatis ligamine non ligantur.
Inuidię molimine moleſtantur.
Iactantię flamine gloriantur.
Auaritiæ fulmine concremantur.

Iſti igitũ nõ ſplẽdeſcũt luce veritatis. i. Vnde de Fariſeis dicitur Matth. 15. Scis quoniam Fariſei audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. Sequitur. Sinite illos, cęci ſunt, & duces cęcorum. & Matth. 23. dicitur. Fariſee cęce munda prius quod de intus eſt. ¶ Item iſti deliteſcunt ſub velo falſitatis. i. ſub ficta & falſa conuerſatione. De quo Matth. 23. Væ vobis ſcribę & Fariſei hypocritę, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ apparent quidem hominibus ſpecioſa, intus vero plena ſunt oſsibus mortuorum & omni ſpurcitia. ¶ Item non ardeſcunt facibus charitatis. Vnde & Fariſei (vt ſupra dictum eſt) diuiſi interpretãtur, eo q̃ nunquam per charitatem inuicem colligantur, & per conſequens calore Spiritus nullatenus inflammantur, cum res ab inuicem diuiſę raro caleſcere comprobentur. Vnde de diuiſione odio & diſcordia talium dicitur Act. 23. Cum Paulus dixiſſet. Nam & ego Fariſeus ſum, & filius fariſeorum, dicitur ibidem q̃ facta eſt diſſenſio inter Fariſeos & Saduceos, & ſoluta eſt multitudo. Item iſti expalleſcunt liuore prauitatis. ſ. per malitiam & inuidiã. De Fariſeis enim legitur q̃ iſti Chriſti operibus inuidebant, & contra eum maligna conſilia pertractabant. Io. 11. Collegerunt pontifices & Fariſei conſilium aduerſus Ieſum. vnde etiam Marc. 15. dicitur quòd Pilatus ſciebat q̃ per inuidiam tradidiſſent eum. B ¶ Item iſti intumeſcunt turbine vanitatis. ſ. de ſe præſumendo, & bona ſua iactando, & alios contemnendo. Vnde Luc. 18. de Fariſeo dicitur q̃ apud ſe orans dicebat. Domine non ſum ſicut cæteri hominũ, raptores, adulteri, velut etiam hic publicanus, ieiuno bis in ſabbato &c. ¶ Itẽ iſti inflammeſcunt face cupiditatis. Vnde Lucæ. 16. dicitur q̃ Fariſei qui erant auari, audiebant verba Ieſu, & deridebant eũ. Sic igitur patet quomodo Fariſeus accipitur in malo. ¶ In bono vero poſſet dici q̃ per Fariſeos quandoq; intelliguntur viri iuſti. Iſti enim cæteris Iudeis erant credulitatis veracioris. Credebant enim alteram vitam, & reſurrectionem mortuorum, ſicut dicitur Act. 23. quod ſaducei non faciebant. Sũt vel fuerunt orationis deuotioris, & etiam elemoſynæ & compaſsionis abundantioris Vnde etiam de Chriſto legitur Luc. 7. q̃ ipſe intrauit in domum cuiuſdam Fariſei ſabbato manducare panem &c. Vnde Paulus ſe fariſeum & Fariſeorum filium dixit. Et in hoc ſectam eorũ præ cæteris approbauit. &c. vide ſupra de diuidere.

Fas. Vide infra vbi Licere.

Faſe. Faſe eſt ſolennitas iudeorum in quo agnus paſchalis comedebatur, & in quo omne fermentum abeſſe à Iudeorum tabernaculis iubebatur, ſicut dicitur Exodi. 12. A Interpretatur etiam faſe tranſitus domini pro eo q̃ tunc quando iſta ſolennitas fuit inſtituta, Angelus occiſis Ægyptijs filios Iſrael pertranſiuit nullumq; primogenitum in eorum domibus ſignatis agni ſanguine trucidauit, tunc etiam mare rubrum filij Iſrael tranſierunt, & ſic ſolennitatem iſtam faſe. i. tranſitum vocauerunt. Dico igitur q̃ iſtud faſe ſignat

Spiritualem refectionem.
Sacramentalem comeſtionem.
Pœnitentialem conuerſionem.
Supernaturalem fruitionem.

Eſt igitur vnum faſe Spirituale & iſtud eſt quando iuſtus in corde ſuo agnum paſchalem. i. Chriſtum per compaſsionem immolat, & eius ſanguine purpurat, & de amore mundi ad amorem cœleſtium ſe trãſportat. Iſte enim eſt bonus & ſpiritualis tranſitus, qui de bono tendit in melius. Deu. 16. Obſerua menſem nouarum frugum & verni primi temporis, vt facias faſe domino tuo. Tale enim faſe menſe. 9. verno tempore, & Luna. 14. qui numerus ſurgit ex decem & quatuor. efficitur, pro eo q̃ talis Spiritualis ſolennitas in nouitate Spiritus cum denario complemẽti decalogi & quaternario virtutum cardinalium in animo conſummatur. ¶ Item eſt faſe ſacramentale, & iſtud eſt ſumptio & comeſtio ſacramenti altaris, quod loco agni paſchalis ſucceſsit, quod. ſ. omnes fideles debẽt ſumere, & eum religioſè & deuotè comedere & recipere. Exo. 12. Hæc eſt religio faſe. & Nume. 9. Faciant filij Iſrael faſe in tempore ſuo. ¶ Item eſt faſe pœnitentiale, & iſtud eſt quando homo per mare rubrum. i. per amaritudinem pœnitentiæ tranſit, & Ægyptios cum Faraone. i. peccatum cum Diabolo in iſto mari ſubmergit. Exo. 12. Eſt enim faſe. i. tranſitus domini. Pœnitentia. n. tranſitus dicitur, eo q̃ ipſa mediante, mundi periculum ſecurè tranſitur, & eo q̃ per eam de morte ad vitam, & de culpa ad gratiam de gratia vero ad gloriam peruenitur. ¶ Item faſe ſupernaturale. ſ. feſtum ciuium paradiſi. ſ. vbi agnus Dei qui tollit peccata mundi. ſ. Chriſtus, per claram viſionem cognoſcitur, per dulcem fruitionem guſtatur, & per firmam ſecuritatem & perpetuitatẽ tenetur. Num. 33. Fecerunt faſe filij Iſrael. Filij enim Iſrael (qui interpretatur videns Deum) Sanctos & beatos ſignant, qui faſe æterni conuiuij Deũ clare ſpeculãdo celebrãt.

Faſciculus. Cum faſciculus ſit aliquarum rerum cumulus ſeu globus inuicem colligatus & ſtrictus, poſſum dicere q̃ multiplex eſt faſciculus ideſt congregatio in ſcriptura, videlicet Faſciculus A

Bonorum.
Malorum.
Meritorum.
Tormentorũ

Faſciculum iuſtorum ligat charitas. Vnde de Dauid dicitur. 1. Regum. 25. quod ipſe cuſtodiebatur quaſi in faſciculo viuentium Faſciculum iniquorum ſtringit prauitas ſcilicet cupiditas & mala ſocietas. Eſa. 24. Congregabuntur congre-

gatione vnius fascis in lacum.¶ Fasciculum virtutum seu meritorum iungit bonitas seu sanctitas. Leui.23. Eleuabit fasciculum coram domino.¶ Fasciculum dolorum seu tormentorum aduuat aduersitas, ipsumq; lenit ac temperat pietas & benignitas. Vnde Esa. 58. Solue fasciculos deprimentes, & omne onus dirumpe.

Fatigatio. Nota ꝙ fatigatio, lassitudo, labor, & fessio idem sonant & significant. Et ideo vide de Labore seu Lassitudine.

A **Fatuus.** Nota ꝙ fatuus est ille qui sensu & discretione caret. Vnde fatuus, insipiens, stulus & stolidus idem sunt. Et potest dici fatuus, & fateor, fateris, quod idem est quod reuelo reuelas, quia tales nesciũt secreta tenere, quia sicut dicitur Eccle.21. Cor fatui quasi vas cõfractum. Sic breuiter fatuus dicitur ille qui motibus rationis non regitur, sed sensualitatis & proprię volũtatis ductibus gubernatur. Et potest intelligi literaliter, & spiritualiter. Et breuiter per fatuũ potest intelligi vir peccator, quia sicut fatuus sine causa lætatur, sine causa irascitur, faciliter currit & mouetur, altè & indeliberatè loquitur, amicitiam non seruat, secreta reuelat, sapientes non amat nec frequentat, dominum non honorat, de vtilitate propria non curat, de periculo vitando non certat, nec de futuris cogitat seu tractat. Vel si vis dic. Sicut fatuus sine causa gaudet inaniter, iracundè frendet faciliter, vagabunde currit mobiliter, indiscrete loquitur iugiter, vim secreti prodit fallaciter, sapientes odit lętaliter, in amore non durat firmiter, de vtili non curat libenter; non vult corrigi patienter, de futuris non certat prudenter, inhonesta agit impudenter, pericula non cauet studenter. Sic proculdubio charissimi peccator potest dici spiritualiter fatuus, quia sine causa lętatur per ineptam consolationem. Eccle. 21. Fatuus in risu exaltat vocem suam. Item sine causa irascitur per iracundię concitationem, quia sicut dicitur Prouer.12. Fatuus statim indicat iram suam. Item faciliter currit & mouetur per inconstantiam & mutationem. Vnde Eccle.21. Pes fatui facilis. Item alte & indeliberatè loquitur per iactantiam, stultiloquium & multiloquij prolationem. Esaiæ. 32. Stultus autem fatua loquetur. & ideo dicitur Eccle. 20 q̄d ex ore fatui reprobatur parabola, quia non dicit eam tempore suo. Et merito, quia sicut dicitur Eccle.21. Narratio fatui quasi sarcina in via. Item secreta sua & aliena reuelat per iactãtiam & proditionem. Vnde isti sunt sicut serpẽs, qui habet cor iuxta guttur, quia.s. tales quicquid habent in corde, statim transit ad guttur & ad linguam. Vnde Eccle.21. In corde sapientium os eorum, & in ore stultorum cor eorum. Tales enim nihil sciunt celare. Vnde Eccle. 19. A facie verbi parturit fatuus. Item talis societatem bonorum & prudentium refugit & non amat, propter dissimilem conuersationem. Eccle.8. Cum fatuis consiliũ non habeas, non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent. Item talis amicitiam non seruat propter duplicitatem & varietatem. Vnde Eccle. 20. Fatuo non est amicus. Et maximè hoc est verum de amicitia Dei & sanctorum, quam tales per peccatum perdunt. Itẽ talis de vtilitate propria non curat, per stultitiam & indiscretionem, quia.s. de diuitijs gratiarum & virtutum non curant, bona paradisi non procurant, pericula inferni non deuitant, immo omnia bona sua perdunt per peccatorum obligationẽ. Vnde Eccle.20. Gratiæ fatuorum effundentur. Item talis nunquam potest corrigi, propter mentis duritiam & obstinationem, quia sicut dicitur Eccle. 1. Peruersi difficilè corriguntur & stultorum infinitus est numerus. & Eccle.22. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. Item talis nunquam cogitat de futuris, per mortis, inferni, iudicij, & paradisi consideratione m. vnde Eccle.4. Melior est puer pauper & sapiẽs Rege sene & stulto, qui nescit prouidere imposterum. Item inhonesta agit impudenter. Prouerb. 17. Expedit magis Vrsę occurrere raptis fętibus, quam fatuo confidenti sibi, in stultitia sua. Is enim sibi omnia putat licere. Item pericula nõ cauet. iuxta illud prædictum Prou. 12. Stultus statim indicat iram suam. Et ideo breuiter de talibus fatuis, qui.s. plus amant pomũ quã castrum, mundum quã cœlũ, seculũ quam paradisum, potest dici illud Hier.50. Habitabunt Dracones cũ fatuis ficarijs, & habitabunt in ea strutiones. Vbi ostenditur ꝙ fatui possunt dici tria genera peccatorum.s. illi qui sunt inflammati crudelitate. Dracones. Illi qui sunt palliati calliditate.s. hypocritæ. Ficarij inquit, qui sunt bestiæ, & tamen videntur homines. Item illi qui sunt aggrauati cupiditate. Struthiones, qui sunt aues nũquam à terra se eleuantes &c. Si vis potes dilatare materiã istam, sed non est necesse quia multa inuenies in mentionibus contra sapientiam. & ideo sufficit. vide infra de Stultitia.

Fauces. Nota ꝙ fauces sunt illæ cõcauitates oris in quibus lingua voluitur & mouetur, quæ & locutioni conferunt, & gustui famulãtur. Dico igitur ꝙ inueniuntur fauces A

Gulosę comestionis.	Fauces comestionis debent obseruari per abstinentiã. Eccle. 31. Super
Bonę locutionis.	
Intimę deuotionis.	

mensam magnam sedisti, ne aperies faucem tuam super illam prior. Fauces locutionis debet moderari per temperantiam. psal. Adhesit lingua mea faucibus meis. Fauces deuotionis, quæ.s. gustant spiritualia, debent reserari per sapientiam. psal. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Dico igitur breuiter ꝙ fauces signant virtutem discretionis, virtutẽ bonę locutionis, virtutem deuotionis. Istę sunt enim quæ saporem.i. virtutem rerum dijudicant & distinguunt, & verborum varietatem emittunt. Iob. 12. Nonne auris verba diiudicat, & fauces comedẽtis saporẽ? &c. Vide de Ore infra.

Fauilla. Nota ꝙ fauilla & scintilla nihil aliud sunt quã illa subtilissima & tenuissima particula quæ de materia post ignis consumptionem resoluitur. In hoc tamen differre videntur, quia scintilla dicitur dum est viua, fauilla vero dum est mortua vel extincta, Cũ igitur fauilla idẽ sit quod cinis vel cineris particula, quæ valde vilis est, dico ꝙ per fauillam potest intelligi vilitas humanæ cõditionis, seu nostræ mortalis resolutionis. Iob.30. Comparatus sum luto & assimilatus sum fauillæ & cineri. Seu vilitas diuitiarum vel terrenæ possessionis, quia.s. moræ fauillarum facile dispergitur, & faciliter cõgregatur. Bona enim mundi vel etiam ipsa vita humana sunt sicut paleæ ante faciem venti, aut sicut fauilla quam turbo dispergit. Iob.21. Seu asperitas pęnitentiæ & maceratio nis, seu acrimonia mortis memoriæ & compunctionis Iob.42. Ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Seu quæcũq; vanitas & leuitas, vel etiam defectus fortitudinis & durationis. Vnde cuilibet potest dici qui est imbecillis, illud Esa.1. Erit fortitudo vestra vt fauilla stupę, & opus vestrũ quasi scintilla. & Esa.5. Radix eorum velut fauilla erit, & germen eorum vt puluis ascendet &c. Vide supra de Cinere, & infra de Scintilla. A

Fauus. Nota ꝙ fauus est illa materia in qua mel recolligitur.s. cera, vna cum melle ibidẽ contento. Est enim fauus illa materia cerea quæ diuersis cellulis distinguitur, in qua apes velut in domicilijs hospitantur & in qua mel conficitur, & ex qua postmodum distillatur & eliquatur. Fauus etiam ẽ res dulcissima & sapidissima. Et ideo per fauum potest omnis spiritualis dulcedo intelligi. vt sic de fauo spiritualiter possit dici illud Can.4. Fauus distillans labia tua spõsa. In quibus verbis ostenditur quadruplex spiritualis dulcedo. Est enim quædam dulcedo A

Interior.	Dulcedo interior est deuotio quæ ostẽditur
Inferior.	cum dicitur. Fauus. qui dicitur à fauore, quia
Exterior.	s. deuotio familiaritatem & fauorem Dei im-
Superior.	petrat & inducit. Dulcedo inferior est com-

passio, quæ ostenditur cũ dicitur. Distillãs. Dulcedo exterior est locutio, quæ ostenditur cum dicitur. Labia tua. Dulcedo superior est dilectio.s. ille perfectus amor qui habetur in patria, quæ ostenditur cũ dicitur. Spõsa. Ista igitur verba. Fauus distillans labia tua spõsa, possunt referri ad quamlibet sanctã animam vel etiam ad quamlibet virginem, vel ẽt ad quãlibet honestam personam, quæ pro certo debet habere Fauum dulcis deuotionis, Distillationẽ dulcis compassionis, Labia dulcis locutionis, Sponsalitatem dulcis & perfectæ dilectionis. ¶ Habeamus igitur fauũ & fauorem deuotionis. Fauus enim nihil aliud signat quam illum fauorem, illum dulcorem, illã suauitatem quam homo inuenit gustando, contemplando, & considerando bona spiritualia & diuina. Vnde Cañ. 5. Comedi fauũ cum melle meo. ¶ Item habeamus fauũ & feruorem compassionis. Distillans inquit. Talem enim fauum debent apes. i. viri misericordes componere, & ipsum pauperibus distillare. Cant.5. Manus meę distillauerunt myrrham. & Prouerb.24. Fauum dulcissimum gutturi. ¶ Item habeamus fauum & dulcorem deuotę locutionis; quia scilicet dulcedinem diuinorũ eloquiorũ debemus gustare. Quod ostẽditur cũ dicit. Labia tua. Vnde Prouerb.16. Fauus mellis labia cõposita.

Vnde dicitur in psalm. Dulciora super mel & fauum. ¶ Item habeamus fauum & fauorem dilectionis, quod ostēditur cum dicitur Sponsa. quia. s. cū domino debemus desponsari & per charitatem vniri, quod potissime fiet in patria, vbi est perfecta dulcedo dilectionis. quia sicut dicitur Ecclesi. 24. Spiritus meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauum &c. Sufficit. Potes dilatare hic quomodo anima vel quælibet virgo potest dici sponsa Christi, & maximè beata virgo, quæ ad modum faui infra cellulas vētris sui, mel, idest dei filium portauit &c.

A **Fœdus.** Nota quod fœdus idem est qđ pactum promissio, obligatio, conuentio. Et si aduertamus verba scripturæ, inueniemus ꝙ semper loquitur de percussione fęderis. sicut. 2. Reg. 5. Percussit Dauid rex cum eis fœdus. Et. 1. Reg. 11. In hoc feriam vobiscū fœdus quod &c. Et vnde talis vsitatus modus loquendi in scriptura inoleuit, nescio, nisi forte pro tanto quod quando fiunt aliquæ pactiones, solet quilibet contrahentium manum alterius tangere & percutere, in signum quod dicta pactio debet firmiter teneri & obseruari. Possumus igitur dicere ꝙ est Fœdus

Tenendum.
Rumpendum.
Timendum.
Petendum.

Fœdus tenendum est illa pactio vel conuentio vel obligatio quæ est inter nos & Deum, quam in baptismo secum pepigimus. Et de hoc. 2. Para. 16. dicitur. Inter me & te fœdus est. ¶ Fœdus rumpendum est illa confęderatio quam facit homo cum diabolo, vel cum carne, quando eius suggestionibus consentit & obedit. De quo Iudic. 2. Non ferietis fœdus cum habitatoribus terræ huius. ¶ Fœdus timendum est illud pactum & illa cōneaio quam videntur habere damnati cum inferno, à quo perpetuo non recedunt. de quo Esai. 28. Pepigimus fędus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. ¶ Fœdus amandum est illa conneaio quam habent sancti in patria cum Deo, de quo Hieremi. 50. Apponentur ad dominum fœdere

B sempiterno. ¶ Dicamus aliquid de spirituali confęderatione seu dilectione. Sicut. n. homines contrarij & diuersi aliquando inuicem confęderantur, ita ꝙ vnum & idem efficiūtur, qđ vtique per communia matrimonia solet esse, sic Deus & homo qui inter se fuerunt diuersissimi & contrarijssimi, quia altissimus odio habet peccatores. Ecclesi. 12. confęderati sunt inuicem & vniti. Deus. n. filiam humani generis. s. naturam humanam in vxorē assumpsit, & sic de nostro genere factus fuit, & nos de suo, & ita inter nos & ipsum fœdus perpetuum est ligatum, amor perpetuus est combinatus, obligatio mutua innexa, quod perpetuo dissoluere nullus debet. Vnde Deus pater poterat dicere illud Gen̄. 6. Ponam arcum meum in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram. In nubibus enim id est in puris Mariæ visceribus fuit positus arcus fœderis idest Dei filius benedictus, qui inter Deum & terrā fœdus pactum & amicitiam reparauit. Antiquitus enim pacta fiebant & treugę seu fœdera ligabantur, quando manus ad manum applicabatur & extendebatur. Et talis fœderatio vocabatur dextera. Vnde. 2. Machab. 11. Damus dexteras securitatis. Et ibidem. Bene igitur feceris si dexterā dederis. ¶ Itē quandoque vitulus occidebatur, & in duo diuidebatur, & illi qui erant fœderati, per vituli medium transibant, sicut ad plenum innuitur. Hieremi. 34. Vitulum conciderunt in duas partes, & transierunt inter diuisiones eius principes Iuda & principes Hierusalem &c. supple volentes inire fœdus. Erēt Neæ. 6. Veni, & percutiamus fœdus in vitulis. ¶ Item quandoque aqua super terram effundebatur, in signum ꝙ sicut de terra & aqua superefusa efficitur vnum, sic Deo & populo sibi fęderato debebat ex tunc perfecta vnitas, amor, & charitas reperiri. & sic loquitur. 1. Reg. 7. Conuenerunt in masphat, hauserunt aquam, & effuderunt in conspectu domini. Et reuera charissimi istis modis fuit, vt videtur, nobis dominus fœderatus in cruce. Ibi enim interuenit Sanguinis effusio, Manuum in cruce extēsio, Aquæ de suo latere effusio. Et sic ꝑ certo nobiscum fuit confœderatus, & perpetuis amicitiæ vinculis alligatus vt ipse cuilibet viro iusto possit dicere illud Genes. 9. Hoc est signum fœderis quod do inter me & te. In quibus verbis potest ostendi quod istud fœdus quo nos sumus cum domino fœderati, & etiam quodcunque fœdus seu cōuentio nostra debet habere

Stabilitatem indefectibilem.
Fidelitatem inuiolabilem.
Communitatem indissolubilem.

Fœdus igitur & cōfœderatio charitatis & amicitiæ nostræ debet esse stabiliter firmata, quod ostenditur cū dicitur. Hoc est. Fideliter seruata. Fœdus inquit, quod secundū Isido. dicitur à fidus da. dum. seu à fide. Communiter ligato, quia debet esse inter me & te. ¶ Primò igitur dico ꝙ omnis fęderatio debet habere durabilem stabilitatem. non enim debet homo qui cum Deò fœderatus est, per peccatum aliquod illud irrumpere, nec eius aduersario diabolo cōsentire. hoc est inquit. Sicut enim vasallus qui ratione feudi domino suo fœdus & fidelitatem fecit, si rupto fœdere eius aduersario se copulat, feudum amittit, & etiam proditor reputatur, sic verè charissimi homo qui in baptismo Deo fœderatur & copulatur, & fœdus gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro, ab ipso se tenere & sperare probatur. si suo aduersario diabolo per peccatum coniungitur (contra illud Iudic. 2. Non ferietis fœdus cum habitatoribus terræ huius) tunc fœdus quod initum fuerat, violatur, & ius quod habebat in feudo Paradisi, pœnitus annullatur. Stabilis igitur debet esse ista fœderatio quod ostēditur cum dicitur. Hoc est. q. d. durabilis est, & nō deficiet nec cessabit. Vnde. 2. Para. 16. Inter me & te fœdus est. Sicut enim membra inter se & cum capite sunt perpetuo fœdere copulata, sic verè nos & inter nos inuicem & cū capite nostro Christo ita debemus firmiter fœderari, ꝙ nullo modo debemus ab huiusmodi fœdere separari. Quod tamen est contra multos, qui reuera non seruant nec Deo nec proximo fidelitatem nec fœdus, ita ꝙ de eis potest dici illud Esai. 24. Terra infecta est ab habitatoribus suis, quia (inquit) transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternū. Et reuera charissimi inter Deum & hominem & proximum debet esse fœdus sempiternum & firmum, quod tamē hodie multipliciter rumpitur, & diuersimodè violatur, iuxta illud Oseæ. 8. Transgressi sunt fœdus meum. Vnde nota qđ quidam fœdus Dei rumpunt, confęderando se cum carne per luxuriam. Quidā confœderando se cum mundo per auaritiam. Quidam confęderando se cum demonibus per errorem & idololatriā. Quidam confœderando se cum principibus per adulationem & fallaciam. Omnes isti figurati sunt in filijs Israel. qui quamuis fœdere perpetuo se domino coniunxissent, ipsi tam contra formam pacti, vxores alienigenas acceperunt, & eis confęderati fuerunt, sicut dicitur Neæ. 9. & 10. Vxores. n. alienigenæ sunt prædictę diaboli filiæ. s. Luxuria, Auaritia, Infidelitas, Adulatio. ¶ Quidam igitur confœderantur cum luxuria, & istud C est fœdus nimis fœdum, quod cum initum est vix potest dissolui. Istud. n. est sicut bitumen asphalti, quod indissolubiliter ligat & iungit, ita ꝙ nec aqua nec igne potest dissolui, quia verè luxuria ita fortiter ligat, ꝙ si quis ipsa ligatus fuerit vel linitus, vix aut nunquam se poterit expedire. De isto malo fœdere loquitur scriptura Esa. 57. Suscepisti inquit adulterum, dilatasti cubilo tuum, & pepigisti cum eis fœdus. ¶ Quidam fęderantur cum auaritia. Auaritia. n. est filia diaboli ditissima, cum qua pro certo vidētur fœderati omnes diuites huius mū di, ita ꝙ recedere ab ea nunquam possunt. Vnde ipsi possunt dicere illud prædictum Esa. 28. Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Auaritia. n. & mors & infernus dicitur propter insatiabilitatem suam, quia sicut dicitur Prouerb. 27. Infernus & perditio non implebuntur, similiter & oculi hominum insatiabiles. ¶ Quidam insuper confęderantur cum demonibus per infidelitatem. Et isti sunt sortilegi hæretici, & alij similes qui cum demonibus habent secreta pacta & fœdera. Figurati in populo Iabes Galaad, cui rex. Amon se confœderare voluit, sub tali tamen pacto & fœdere vt oculos eorum dextros erueret, sicut dicitur. 1. Re. 11. Iabes enim interpretatur siccitas, Galaad interpretatur testes transmigrantes. quia verè tales hæretici qui siccitate indeuotionis arent, & qui testes falsitatis existentes pacta Dei transmigrant & transgrediuntur, cum rege amon diabolo tale fœdus inijsse videntur, quia pro certo dextrum oculum id est lumen veræ & certę fidei eis aufert, & sinistrum oculum idest malam & falsam fidem eis dimittit & infert. Iudic. 8. Filij Israel fornicati sunt cum Baalim, percusseruntque cum Baal fœdus. ¶ Quidā insuper fœderantur cum principibus & magnatibus per adulationem & fallacitatem. adulatores. n. nihil aliud quærunt nisi per adulationem decipere, vt sic possint se cum talibus fęderare. Vnde Oseæ. 12. Fœdus cum assyrijs inijt, & oleum in Ægypto ferebat. Vide illam auctoritatem expositam supra de adulatione.

ſcilicet fel auium rapacium valet ad claritatem oculorum. Vnde vir cōtritus & pœnitens poteſt dicere de domino illud Threnorum. 3. Circundedit me felle & labore, collocauit me in obſcuris. ¶ Eſt etiam fel exterioris vexationis ſeu tribulationis. Amara.n.eſt tribulatio mundana, ſed ſana & vtilis peccantibus & patienter ſufferentibus. Figuráta.ſ.in ſelle piſcis quo Thobiæ oculi ſunt ſanati. Thobiæ.6.& 15..Ideò Chriſtus poculum fellis voluit pro nobis ſumere, vt nos poſſet à cæcitate culpæ & miſeriæ liberare. Pſal. Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. ¶ Item eſt fel deterioris infectionis.ſ.fel peccati. Peccatum.n.fel dicitur, eo ꝙ ſicut fel eſt amarum, & corporis cutem fœdat quando in corpore nimis abūdat, ſicut patet in Ictericа paſsione, ſic peccatū amaritudinem remorſus conſcientiæ ſecum portat, & cutem conuerſationis ſi abundet maculat & inquinat. Vnde diabolus poteſt de peccatoribus dicere illud Hier.9. Ecce ego cibabo populum meum abſynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Potiſsime autem peccata quæ de ſui natura ſunt amara, intelligūtur per fel, ſicut eſt inuidia, iracundia, & triſtitia. Vnde Actu. 8. In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te eſſe. ¶ Item eſt fel poſterioris damnationis.ſ.turbationis infernalis, de qua Deutero.32. Vua eorum vua fellis, & botrus amariſsimus.

A **Fœlix. Fœlicitas.** Sicut & beatitudo, ſtatus eſt omnium bonorum aggregatione perſectus. Quamuis autē fœlicitas quandoque ſumatur pro fortuna, ſeu pro gloria temporali, ſicut illud Senecæ. Infęliciſsimum genus infortunij eſt aliquando fuiſſe fœlicem. & illud Senecæ in epiſtola. Res eſt inquieta fœlicitas, alios in ſuperbiam, alios in luxuriam agitans. propriè tamen loquēdo fęlicitas ſumitur pro primo ſignificato. Paucæ vel nullæ ſunt auctoritates. Tranſeo gratia breuitatis. Vide vbi beatitudo, vbi gloria æterna, & vbicunque agitur de proſperitate &c.

A **Fœmina.** Nota ꝙ cum fœmina ſit nomen ſexus Mollioris, Infirmioris, Frigidioris, Callidioris, ideò ſpiritualiter loquēdo poteſt in ſcriptura diuerſimodè deſignare. Poteſt.n.ſignificare in bono, & in malo. In bono.n.poteſt ſignificare hominem clementem, miſericordem, mollem, pium, viſcerоſum & benignum. Vnde de creatione hominis dicitur Geneſ.1.ꝙ Deus ad imaginem ſuam creauit eum, maſculum & fœminam creauit eos. Item poteſt ſignificare in malo, & ſic per fœminam intelliguntur viri imperfecti, & peccatores virtute & fortitudine carentes. Vnde Deut.22. Vir non vtetur veſte ſœminea. quaſi diceret. Fœmineitas non decet virum. ¶ Primo igitur poteſt fœmina accipi in bono, & ſic poteſt ſignificare quemlibet virum miſericordē, vel quemlibet virum ſubditum & inferiorem. Et potiſsimè per fœminam in ſcriptura poteſt intelligi beata virgo, & etiam quælibet ſancta. Sicut.n.fœmina de natura ſua eſt pulchrior & formoſior, mollior & humidior, & etiam circa fœtum diligentior & attētior, & naturaliter clementior & benignior, ſic verè beata virgo fuit & ſpiritualiter & corporaliter pulcherrima. Vnde Canti. 6. dicitur. Pulchra es & decora filia Hieruſalem. Fuit etiam & eſt per benignitatem molliſsima. Vnde dicitur mulier quaſi mollis aer. Vnde prouerb.11. Mulier gratioſa inueniet gloriā. Fuit etiā & eſt circa fœtus ſuos, id eſt ergo peccatores ſibi deuotos defendendos, ſ.& miſerandos diligētiſsima, & ad eis benefaciendum clementiſsima. Figurata in illa fœmina quæ defendendo ſe & alios Abimelech interfecit Iudicum.9. De quo dicitur ibidem. Manus fœminæ deiecerunt eum. Iſtam igitur fęminam Dei filius concupiuit. Huic fœminæ ſe matrimonialiter copulauit. Infra ſinum iſtius fœminæ per incarnationis gratiam reclinauit. Iuxta illud Hier.31. Creauit Deus nouum ſuper terram. Fœmina circundabit virum. De ipſa igitur poteſt intelligi illud Iudic.5. Pulcherrima fœminarum eligitur ei. Aduerte igiť quod iſta fęmina habet Venuſtatē glorioſiſſimam, quia dicitur pulcherrima. Pietatem fluentiſsimam, quia dicitur fœmina fœminarum. Dignitatem affluentiſsimā quia eligitur ei. Iſta enim

Quantum ad exteriora fuit gratiſsima

Quantum ad interiora fuit pijſsima

Quantum ad ſuperiora fuit digniſsima.

Dico igitur quod iſta habuit gratioſiſsimam venuſtatem, quia dicitur pulcherrima. Iſta.n.fuit pulchra facie, ſed pulchrior fide. Pulchra honeſtate, ſed pulchior ſanctitate. Pulchra in apparentia exteriori, ſed pulchrior in conſcientia interiori. Iſta .n.eſt ſicut panthera inter animalia, cuius pellis eſt pulchrior cuius anhelitus eſt ſuauior, cuius animus eſt liberalior, cuius etiā modus eſt familiarior. Et ideò iſta beſtia ab omnibus præter Draconem diligitur & frequentatur, à Dracone verò fugitur & timetur. Talis proculdubio fuit beata virgo, ipſa.n.omnium aliarum mulierum fuit pulcherrima non ſolum ſpiritualiter, immo & corporaliter, intantum ꝙ beatus Dionyſius (cui Paulus apoſtolus ipſam oſtendit) fertur dixiſſe iſta verba. niſi inquit ſide illuminatus eſſem, alium Deum non crederem pręter iſtam. Vnde de ipſa potuit dici illud Cantico. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Anhelitum etiam, id eſt vocem habuit ſuauem & dulcem, omnibus dulciter reſpondendo, & nulli dure loquendo. Cantic.4. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Iſta etiam habet animum liberaliſsimum, nulli.n.denegat bene facere, omnibus paratu eſt ſubuenire. Iſta.n.eſt fons patens domui Iacob. Zacha.13. Et ideò breuiter iſtam debent omnes per deuotionem & orationem frequētare, diligere & honorare, cum parata ſit oēs benigniter adiuuare. A facie.n.iſtius Draco diabolus timet & turbatur, & in eius præſentia apparere non audens, tota virtus eius virtute virginis eneruatur. Ideò de eius virtute pulchritudine dr̄. Can.1. Pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorū acies ordinata. ¶ Iſta eſt Pulchra vt luna, ꝓp cādidiſsimā caſtitatē. Electa vt ſol, ꝓp fruētiſsimā. charitatē. Terribilis.ſ. Draconi diabolo propter excellentiſsimam poteſtatem. Ordinata, propter rationabiliſsimam voluntatem. ¶ Iſta .n.fuit pulchra reſpectu ſui. Electa reſpectu Dei. Terribilis reſpectu diaboli. Ordinata reſpectu proximi. Pulcherrima igitur. Ideò breuiter recurrere poteſt ad eam quilibet deuotus, & dicere illud Canti.7. Quam pulchri ſunt greſſus tui in calciamentis filia principis. Oſtende mihi faciem tuā, ſonet vox tua in auribus meis vox.n.tua dulcis, & facies tua decora. Dico igitur ꝙ iſta quātum ad exteriora fuit gratiſsima, & in hoc poteſt etiam dici fœmina, quia.ſ.fęminę habent vt communiter facies magis gratas & pulchras quam viri. ideò etiam poteſt ſibi dici illud Canti.5. Qualis eſt dilectus tuus o pulcherrima inter mulieres? ¶ Inſuper dico ꝙ iſta poteſt dici fœmina quia quantum ad interiora fuit pijſsima, quod oſtenditur cū dicitur Fęminarum. Fęmina.n.de ſui natura eſt valde mollis & humida. Et ideò propter abundantiam humorum facilius ſolet lachrymari quam vir. Sic verè chariſsimi iſta ſuper omnes eſt plena humore pietatis, & ideò ſtillas & lachrymas dulcoris & compaſsionis faciliter emittit, quibus peccatores rigātur, & quibus ſuæ indeuotionis ariditas temperatur. Vnde ipſa poteſt dicere illud Geñ.31. Iuxta cōſuetudinem fęminarum accidit mihi. De conſuetudine.n.eſt ꝙ ipſę debēt eſſe clementes & benignæ. Et ideò ad iſtam debent aliæ fęminæ.i.alię perſonæ pię & deuotę recurrere, & ab ipſa pietatem recipere & haurire. Iſta eſt.n.de qua poteſt dici illud Heſter. 1. Vaſthi regina fecit conuiuium fęminarum. Iſta igitur quantum ad interiora fuit pijſsima. ¶ Deniqȝ dico ꝙ iſta quantum ad ſuperiora fuit digniſsima, quia.ſ.eligitur ei. Digniſsima.n. reputatur puella quæ regi franciæ eligitur in vxorem. multo igitur fortius iſta eſt digniſsima quæ ei.i.filio Dei eſt electa. Elegit eam Deus, & prælegit eam, & habitare eam fecit in tabernaculo ſuo, vt dicitur in pſalm. De iſta.n.dicit Dei filius in pſal. Hæc requies mea in ſeculū ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi eā. Vnde de iſta & alijs ſanctis virginibus dicitur Eccleſ.1. Cum electis fœminis graditur, & cum iuſtis & fidelibus agnoſcitur .ſ.Deus. Sic igitur patet ꝙ iſta eſt fęmina Gratiſsima, Pijſsima Digniſsima. Sed heu proh dolor, quam paucæ ſunt hodie fęminæ quæ iſtis tribus conditionibus ſunt dotatę. Quia reuera paucæ ſunt hodie curantes de pulchritudine ſpirituali, multę verò de corporali. Quia verè hodie multæ curāt de corporis ornamento, parum verò de conſcientiæ paramento. Item paucæ ſunt quæ habent pietatem, multæ verò quæ habent auaritiam & cupiditatem. Iſtud potiſsimè patet de vxoribus vſurariorum & aduocatorum, quæ magis ſunt crudeles & cupidę quam viri. De iſtis igitur eſt ſicut de Leopardis & Vrſis, inter quos vt dicit Ariſtoteles, fęminæ ſunt fortiores & crudeliores. quia verè inter raptores & vſurarios ſolent quandoqȝ mulieres crudeliores & auariores eſſe, & etiam ad crudelitatem & cupiditatem ſolent aliquando viros & maſculos incitare, ita ꝙ pauperes poſſunt dicere illud Iudi.9. A fęmina interfectus ſum. quia breuiter ſicut dicitur Eccleſi.25. Breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Item paucæ ſunt quæ habeāt

indecen-

dignitatem, multæ verò quæ habent indecentiam & vilitatē. ¶ Secundò dico quod fœmina potest accipi in malo, & sic de malis fœminis possumus dicere quod ipsæ carent dignitate spirituali, quando

Carent humilitate.
Carent fidelitate.
Carent puritate.

Humilitate dico: sicut sunt quædam fęminæ brigosę, rebelles & litigiosę, quæ non cessant voluntatibus virorum esse contrarię similes phocis vel boacis idest vaccis marinis, inter quas secundum Aristo. Fœminæ contra masculos dicuntur pugnare, intantum quod à suis fęminis quandoque masculi perimuntur. Sic verè multæ sunt malę fęminæ, quæ sine humilitate & reuerentia non cessant cōtra viros proprios debellare, & quicquid possunt, contra eos machinari, quia sicut dicitur Eccles. 25. Mulier si primatum habeat, contraria est viro. ¶ Item indignę possunt dici, quando carent fidelitate, sicut sunt illæ quæ proprios viros non diligunt neque seruant, sed quandoque inuenenant atque necant. Dicit.n. Aristo. ꝙ fęmina masculo est naturaliter infidelior. Vnde dicit quod inter eos sępius masculus pugnat pro fęmina, non tamen econuerso, quia fęmina nō pugnat pro masculo, sed potius contra ipsum. Sic verè multi sunt hodie viri fęminas suas amantes, & pro eis vestiendis & honestè tenendis laborantes, qui tamen ab ipsis non amantur sed quandoque ab eis morti traduntur & decipiuntur. Exemplum de Sansone per Dalilam decepto. De qua dicitur Iudit. 16. Tradidit eum dominus in manu fœminæ. ¶ Item indignæ sunt illæ quæ carent castitate. Quia secūdum quod dicitur Eccles. 26. Non est comparatio animæ continentis. Sic verè ecōuerso nulla est tanta vilitas & indignitas sicut fęminæ luxuriantis. Vnde Dañ. 11. Et erit in concupiscentijs fęminarum. Ad quod facit illud Hester. 2. De triclinio fęminarum ad regis triclinium transibant. s. puellæ. Non sic charissimi, sed ad modum bonæ fęminæ sitis, vt dictum est supra paragrapho. Primo igitur. Dignitate pollentes, Pietate fulgentes, Venustate excellentes.

C ¶ Sed adhuc dico ꝙ fęmina potest intelligi in malo. Et sic proculdubio per fęminam significatur mollicies, imperfectio vel inconstantia, vel etiam quilibet vir imperfectus, vel etiam quilibet malus actus. Fœmina.n. parum habet de calore, parum de vigore, de barba nihil, & multum de humore. Sic peccator nihil habet de calore charitatis, parum de vigore, constantiæ & firmitatis, nihil de barba prudentię & sagacitatis, multum verò de humore carnalitatis & voluptatis vnde talis propriè fęmina dicitur, quia mores fęmineos imitatur. Sicut enim in regno amazonum non sunt nisi mulieres, viri.n. exinde expelluntur, & ibi viuere nō permittuntur, sic verè inter illos qui sunt amazones, ab. a. quod est sine, & mazo, quod est mamilla, quasi sine mamilla misericordiæ, i. inter mūdi peccatores auaros & crudeles, non diligunt viri hodie idest personæ virtuosę, sed potius mulieres idest personæ imperfectæ & infructuosæ. Tales.n. idest viros bonos peccatores secum viuere non permittunt, sed eos ejciunt & expellunt, malos verò & fęmineos magis diligunt, & ipsos secum retinent promouent & extollunt. Iob. 36. Vita eorum inter effęminatos Istud potissimæ videmus hodie in multis collegijs & ecclesijs in quibus plus promouentur fœminæ quam masculi, simplices quam eruditi, imperfecti quam perfecti, Iuxta illud. Hieremiæ. Populus meus mulieres in medio tui. Diabolus enim est sicut pharao, qui sicut dicitur Exodi. 1. Pueros hæbreorū præcepit destrui & submergi, fœminas vero reseruari Sic verè diabolus summè nititur de ecclesia viros & virtuosos homines eradicare, & ibidem fęminas id est imperfectos & inscios plantare. Iuxta illud. 3. Reg. 14. Effęminati fuerunt in terra. Vnde etiā de mollibus & imbecillibus principibus & prælatis dicitur Esa. 3. Dabo pueros principes eorum, & effęminati dominabuntur eis. Ideo hodie conqueritur Moyses. i. Christus. Num. 31. Cur inquit fœminas reseruastis, nonne istę sunt quæ deceperunt filios Israel? Et reuera isti non essent reseruādi, sed potius de mundo eradicandi. 3. Reg. 15. Abstulit effęminatos de terra s. Aza rex Iuda, purgauitque vniuersas sordes idolorū. Patet igitur ꝙ fęmina potest accipi in bono, & in malo &c. Vide infra de de muliere, & supra in pluribus titulis, sicut in tabulis poteris inuenire.

A **Fœmur.** Cum fęmora sint partes corporis ceteris carnosiores, in quibus natura inseruit genitalia, & in quibus vis luxuriæ & virtus generatiua quiescit, possumus dicere quod per fęmur intelligatur ipsa caro, vel ipsa carnis lasciuia, seu ipsa carnalis fomitis corruptela. Notabis ergo quod fęmur propriæ carnis

Quidam amant & protegunt.
Quidam velant & contegunt.
Quidam nudāt & detegunt.

Dico igitur ꝙ quidam fęmur suum solent protegere. Fœmur.n. carnis. i. ipsa conditio & inclinatio carnalis valde est debilis, & ad luxuriæ peccata procliuis, & ideò necesse est quod gladio diuini timoris armetur, ense orationis tueatur, & cingulo temperantiæ stringatur. Vnde psalm. Accingere gladium tuum super fęmur tuum potentissimè. ¶ Item quidā istud fœmur solent contegere, & isti sunt honesti viri, qui pallio honestæ conuersationis contegunt actus venereos, & pudendos, quod potissimè spectat ad viros ecclesiasticos & prelatos. Vnde de Aaron & filijs eius dicitur Exodi. 33. Facies fęmoralia linea vt operiant carnem turpitudinis suæ à renibus vsque ad fœmora. Hæbracarum species ab Ezechiele fœminalia dicuntur, quibus sacerdotum verenda operiebantur, in signum quod casti & pudici esse tenebantur. Ezech. 44. Fœminalia linea erūt in lumbis eorum. ¶ Item quidam istud fęmur solent detegere, & isti sunt illi qui actibus libidinosis vacant. De quo Eccles. 47. dicitur ipsi Salomoni, qui valde fuit libidinosus. Inclinasti fęmora tua mulieribus, habuisti potestatem in corpore tuo, dedisti maculam in gloria tua. & Hierem. 13. Nudaui fæmora tua ante faciem tuam, & apparuit ignominia tua. Et bene dixit apparuit ignominia tua, quia. s. immunditiæ fęmorales. i. opera luxuriæ cito per infamiam diuulgātur, vixque diu possunt latere, immo faciliter reuelātur. quod satis ad præsens figurari potest in statua Nabuchodonosor, de qua dicitur Dañ. 2. ꝙ fęmora eius erant ex ære, quod. s. est metallum valde clamorosum. In quo notatur ꝙ clamor & sonus infamię fęmora carnalitatis & luxurię comitatur. Et breuiter luxuriosis dicitur Nume. 5. Putrescere faciat fęmur tuum, & tumens venter tuus dirumpatur. ¶ Nota vero si vis ꝙ antiqui patriarchæ quando aliquem iuramento obligare volebant, ipsum super fęmur suum iurare faciebant, sicut patet Gen. 47. vbi Iacob dixit Ioseph. Pone manum tuam super fęmur tuum, & iura mihi ꝙ non sepelias me in Ægypto. Hæc autem pro tanto faciebant, quia Christum de suo semine & de suis fęmoribus corporaliter propagari sciebant, & sic in Christo venturo ipsos iurare intendebant. Nota etiam ꝙ per fęmur quod est carneum, Christi caro seu humanitas intelligitur. Et ideò Apoc. 19. dicitur ꝙ in fęmore & vestimento Dei erat scriptum. Rex regum & dominus dominantium. ad denotandū ꝙ ipse Christus etiam inquantum homo rex & dominus regum erat.

Fœnus. Nota ꝙ fœnus in malo significato sumitur pro vsura. Deut. 23. Non fęnerabis fratri tuo. Quādoque sumitur pro elemosyna, quia. s. sicut in fęnore amplius reportatur quam detur, sic in elemosyna modicum datur, & cœli gloria retribuitur. Ideò bene dicitur. Prouerbio. 19. Fęneratur domino qui miseretur pauperis. Quandoque pro cōtributione mutua. Vnde Lucæ. 6. Peccatores peccatoribus fęnerantur, vt recipiant æqualiter &c. omitto. Vide de vsura, vel vide si vis Mauritium. A

Fenestra. Nota ꝙ fenestra est illa domus particula per quam domus illuminationem recipit, & per quam ille qui interius est, exterius respicit, & per quā quis intrat & exit. Igitur dico quod est A

Fenestra numinis
Fenestra luminis
Fenestra hominis.

Prima. s. numinis fuit humana natura, per quam Deus mundum intrauit. Secunda. s. luminis est diuina scriptura, per quam fides mundum illustrauit. Tertia est multiplex structura, quę fa ctam hominis temperauit. ¶ Fenestra numinis est purissima, & ista est beata virgo vel etiam humanitas ipsius Christi, qua non per ostium, sed per fenestram, quæ est via extra ordinaria & inconsueta, ingressus est Dei filius in mūdum idest per virginem gloriosam, qui ingressus valde exorbitauit à communi aliorum regula. Vnde de Salomone dicitur. 3. Reg. 6. ꝙ ipse fecit in templo fenestras obliquas. Et Ezec. 40. dicitur ꝙ super ostia erant fenestræ clausæ. Quia pro certo ipsa virgo & ipsa Christi humanitas, fenestræ sunt obliquæ & clausæ Clausæ dico per virginitatem, obliquæ per extraordinariam & naturæ contrariam qualitatem. ¶ Fenestra luminis est clarissima. Ista est.n. fenestra sacræ scripturæ, per quam lux Dei in ecclesiam subintrauit. Ista est etiam fenestra per quam homo videt & cōsiderat quod est extra. Exinde.n. videt Paradisum, iudicium & infer-

& infernum, bonos, & malos, & quicquid ad fidẽ pertinet & ad mores. Vnde de doctoribus & de contemplatiuis dicitur Esa.40. Qui sunt isti qui nubes volãt, & & quasi columbæ ad fenestras suas? Et Prouerbio.7. dicebat Salomon. De fenestra domus meæ per cancellos prospexi. ¶ Fenestra hominũ est latissima. Homo enim multas habet fenestras, quæ oẽs ita sunt latę & magnæ quod per istas homo omnia comprehendit. Et sic nota quod homo habet

B Fenestram ad ingrediendum
Fenestram ad recipiendum.
Fenestram ad prospiciendum.
Fenestram ad egrediendum.

Fenestra ad ingrediendum est natiuitas corporalis. Per natiuitatem.n. intrat homo in mũdum. 4. Reg. 13. Aperi fenestrã oriẽtalem. Fenestra etiam ad ingrediendum spiritualiter est pęnitentia siue fides. Per has.n. fenestras intrat homo in ecclesiam militantem, & finaliter in ecclesiam triumphantem, & p istas exit peccatum seu mundi periculum & iactantiam. Vnde apostolus dicebat. 2. Cori. 11. Per fenestram dimissus sum in sporta, & sic euasi manus eius in nomine dni. Aduerte.n. ꝙ ista fenestra penitentiæ semper debet habere verecundiam & ruborẽ. Et inde est ꝙ sicut dicitur Iosu. 2. Domus in cuius fenestra funiculus pẽdebat coccineus, à destructione est saluata. ¶ Fenestra ad recipiendum est sensualitas. Quinque.n. sensus quinque fenestræ sunt, per quas intra mentẽ recipimus omnia bona & mala. Ezech.40. Erant.n. in vestibulis fenestræ. Istę enim sunt fenestræ quæ debent esse clausę, & quæ semper debent esse per diligentiã custoditæ. Per istas.n. ꝓijcit diabolus sagittas ad animam per tentationem occidendam. Hierem.9. Mors ascendit per fenestras nostras, ingressa est domos nostras. Per istas etiam fenestras multa vana inaniter respicimus, propter quæ Deum offendimus & turbamus. Ecclesi.21. Stultus à fenestra respicit in domum. De Michol etiam legitur. 2. Reg.6. ꝙ ipsa per fenestram vidit Dauid saltantem, & contempsit eũ De vana etiam lætitia quæ in fenestris oris & oculorum apparet, dicitur Sopho.2. ꝙ vox cantantis in fenestra coruus in superliminari. ¶ Fenestra ad prospiciendum est rationalitas id est intellectus vel voluntas. Cant.2. En ipse dilectus stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cãcellos. ¶ Fenestra ad egrediendum est mortis necessitas. Mors .n. est quædam fenestra strictissima, intantum ꝙ qui per eam de mundo egreditur, nihil secũ portare permittitur, immo nudum necesse est vt emittatur. Ioh.2. Per fenestras cadent, & nõ demolientur. s. quantum ad animam. Et hæc sufficiant de fenestris. Vide de ostio & de foramine, & de similibus.

A **Fœnum.** Cum fęnum sit herba quæ pro pabulo iumẽtorum vel pastura animaliũ colligitur & siccatur quæ.s. eodem anno quo nascitur ea terra euellitur, & cum ardorem solis sustinere nõ possit, virore & humore faciliter spoliatur; videtur quod per fęnum possunt illa omnia denotari quæ facile solent deficere vel euelli. Omne.n. quod habet essentiam defectibilem atque raram, per fęnum intelligitur, q.s. in suo esse non durat, sed continuo dissipatur. Sic igitur dicam quod per fęnum intelligitur

B Mundi prosperitas, quæ cito pallescit.
Carnis formositas, quæ cito marcescit.
Vitæ labilitas, quæ statim arescit.
Malorum prauitas, quæ cito sordescit.
Virtutum puritas, quæ cito virescit.
Doctrinæ sanitas, quæ nunquam putrescit.
Pauperum vilitas, quæ dolens stupescit
Culparum raritas, quæ cito euanescit.

¶ Igitur dico ꝙ ꝑ fęnũ intelligit facile pallescens mũdi ꝓsperitas. Ista est cibus iumentorum. i. hominum rudium mundanorum. ps. Producens fęnum iumentis, & herbam seruituti hominum. Ista est etiam quæ parum solet durare, quia etsi cito solet crescere, cito tamen solet deficere. Esa.40. Omnis gloria eius quasi flos fęni Et Iacob. 1. Exortus est sol cum ardore suo, & arefecit fęnum, & flos eius decidit. Ardor.n. aduersitatis faciliter desiccat fœnum & florẽ prosperitatis. ¶ Item per fœnum intelligit facile marcescens carnis formositas. Esa.40. Omnis caro fœnum. Et ibidem. Verè fœnum est populus. Caro.n. defectibilis est, & vana pulchritudo ipsius, subito per antiquitatẽ vel mortem est pertransibilis & caduca. Ecclesi.14. Omnis caro sicut fœnum veterascet. Esa.40. Exiccatum est fœnum, & cecidit flos, & decor vultus eius deperijt. ¶ Item per fœnum intelligitur facile decrescens vitæ labilitas. Vita.n. humana ad modum fœni cito deficit. & si hodie est, cras perijt. Matthę.6. Fœnum agri quod hodie est, cras in clibanum mittitur. ¶ Itẽ per fœnum intelligitur facile sordescens culpę malignitas, seu malorum prauitas. Ipsi.n. peccatores fœnum dicuntur, & hoc quia parum in virore suæ prosperitatis durabunt, immo per mortem siccabuntur, & à iumentis idest à demonibus deuorabunt & inferni incẽdijs cremabunt exiccabunt. Exiccabunt dico. Vñ.4. Re. 19. Facti sunt sicut fœnũ agri, & virens herba tectorũ, q̃ arefacta est anteq̃ veniat ad maturitatẽ. psal. Fiãt sicut fœnũ tectorũ ꝙ priusq̃ euellatur, exaruit. Deuorabunt ẽt. Vnde de diabolo dicitur Iob.40. ꝙ fęnum quasi bos comedet. Cremabuntur insuper & comburentur. Apocal.8. Omne fœnum viride combustum est. ¶ Item per fœnum intelligitur iugiter virescẽs virtutum puritas. Ipsi.n. viri iusti sunt sicut prata virentia, vbi fœnum, id est virtutum cõgeries nascitur, qua iumenta idest simplices per bona opera nutriuntur. Prouerb. 27. Aperta sunt prata, apparuerũt herbæ virentes, & collecta sunt fœna de montibus. Ipsi.n. viri virtuosi per fœnum intelliguntur, qui semper virentes & floridi esse noscuntur. psalm. Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meum. ¶ Item per fœnum intelligitur nequaquam putrescens seu torpescens doctrinę sanitas. Ipsa.n. simplex doctrina sacræ scripturæ per fęnum intelligitur, in qua iumenta idest simplices impinguant. Vnde Matth. 14. & Marci.6. dicitur ꝙ Iesus pręcepit turbis discumbere super fęnum. Istud est fęnum quod montes. i. contẽplatiui doctores, prophetę & Apostoli produxerunt & nutriunt. psalm. Producit in montibus fęnum, & herbam seruituti hominum. Aduerte tamen ꝙ mali montes producunt malũ fœnum idest mali doctores & hæretici malã scientiam & corruptam. Dicit.n. Plini. lib. 2. c. 106. ꝙ in ponto fluuius est astaces, in cuius pratis oues quæ ibi nutriuntur, vel quæ fęno ipso pascuntur, lac nigrum proferre noscuntur. Tales.n. corrupti doctores seu talia mala prata, quos.s. fluuius corruptę scientię rigauit, fœnum malę doctrinæ proferunt, & ideò qui talium fœno pascuntur, lac nigrum. i. opera mala producunt. psalm. C
In similitudinem vituli comedentis fœnum. ¶ Item per fœnũ intelligitur facile gemiscens pauperum vtilitas. Fœnum.n. est herba tenuis & minuta, modici precij vel momenti, quæ ab animalibus depascitur, & etiam conculcatur. Sic pauperes à tyrannis per crudelitates & rapinas conculcantur & depascũtur. Zacha.12. Ponam duces Iuda quasi faciem ignis in fœno. Et tamen Apocalyp.9 dicitur ꝙ malis locustis pręceptum est ne læderent fœnum terræ, quia.s. pauperes nunquam debent lædi à principibus & tyrannis, qui tamen contrarium faciunt quia etiam de locusta & bruco dicitur in psal. ꝙ comedit omne fœnum in terra ipsorum, & comedit omnem fructum terræ eorum. ¶ Item per fœnum intelligitur cito euanescens culparum raritas. s. ipsa peccata venialia, quæ leuia sunt, & facile igne purgatorij seu pœnitentiæ consumptibilia sicut fœnum. De quo. 1. Corinthio.3. Si quis super ædificauerit aurum, argentum, & lapides preciosos, lignum, fœnum, stipulam, vniuscuiusque opus manifestum erit. Per lignum enim fœnum & stipulam intelliguntur venialia, quæ facile consumuntur. Sufficit de fœno &c.

Fera. Cum ferę sint illa animalia quæ per siluas & deserta loca vagantur, nulliq́ue iugo disciplinæ subduntur, humanis viribus nullatenus submittũtur, ab hominũ consortio segregantur, & inter se solitariè commorantur, notare possum moraliter ꝙ in scriptura reperitur Fera A

Terribilis, animas iugulans
Damnabilis, pauperes tribulans
Laudabilis, mundo exulans

Est dico fera terribilis & perniciosa. Et ista est diabolus. Ferę.n. naturaliter sunt crudeles, & bestiarum innocẽtium inimicæ, sicut patet de Leonibus & Pardis, & similibus. Sic demones crudeles sunt hominum inimici. Vnde Gen. 37. Fera pessima deuorauit filium meum Ioseph. ¶ Est etiam fera damnabilis & periculosa. Et sic per feram intelligitur tyrãnus & quilibet impius, quia impius & tyrannus à societate hominum, id est Dei & sanctorum, bonorumq́ue & rationabiliũ personarum alienus, animalium simplicium, id est pauperum est inimicus, & sanguinis eorum, id est eorum temporalis substantiæ sitibundus. Vnde in figura talium de Nabuchodonosor dicitur Dan.4. Cum feris sit pars eius in herba terræ, cor eius ab humano commutetur, & cor ferę detur ei. Sequitur: Et cum feris sit pabulum eius. Istę.n. ferę à ferocitate dicũtur; quia contra pauperes & innocentes velociter debacchantur. Vnde de Ismael dictum est Gen. 16. Hic erit ferus homo, ma

nus eius

nus eius contra omnes. ¶ Est insuper fera laudabilis atq; virtuosa. Et sic per feras intelliguntur homines eremitę,& homines solitariæ vitæ, qui societatem hominum fugientes, siluas & eremos frequentant,& sic à mundi pompis & vitijs se abdicant, vt liberius Deo vacent. De talibus dicit dominus illud psal. Meæ sunt oēs feræ siluarū, iumenta in montibus & boues, mea sunt omnia volatilia cœli &c. Vnde etiam de illis sanctis hominibus à crudelitate tyrannorum & idololatriæ periculo fugientibus dicitur. 2. Machabeo. 5. quod inter feras vitam agebant &c.

A **Fermentum.** Nota ꝙ fermētum dicitur à ferueo ferues. Facit enim pastam eleuari, in miscere, & feruere. Modicum.n. fermentum in magna farinæ massa positū. ipsam solet ab ipsa natura li azimali puritate quā primitus habebat, corrumpere,& in aliam conditionem conuertere & mutare. Potest igitur in bono & in malo significare Sic dicam quod fermentum significat

Charitatis feruorem.
Malitiæ liuorem.
Iracundiæ furorem.
Luxuriæ fętorem.
Hypocrisis palsorem.
Fallaciæ errorem.

Isti.n. omnia fermento comparantur, vel quia feruere faciunt suo modo, vel corrumpere cōprobantur. ¶ Est igitur fermentum charitatis & amicitiæ. Istud est.n. ꝙ mentē facit feruere,& homines desiderijs æstuare. Panis.n. fermētatus sanior est vt communiter quam Azimus. Et inde est ꝙ mulier euangelica commendatꝰ, quia fermentum in tribus satis farinæ posuisse prædicatur, sicut dicitur Luc. 13. In hostia etiam pacificorum panes fermētati offerri iubebātur, sicut patet Leuit. 7. Panes etiam duo fermentati pro primitijs domino iubebantur offerri, & cum eis septem agni anniculi & vnus vitulus & vnus aries immolari, sicut dicitur Leuit 23. In quo notatur ꝙ mulier euangelica .i. ecclesia vel anima, cum tribus satis farinæ, i. cum fide trinitatis, miscere debet fermentum intimæ charitatis, nec.n. hostia pacificorum.i. pax & concordia celebratur, nec Deo debitæ primitiæ offeruntur, nisi fermentum charitatis adhibeatur,& sibi septem agni.i. septem dona spiritus Sancti, cum vitulo spiritualis lætitiæ & ariete fortitudinis & audaciæ adiungantur, Amos. 4. Offerte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras,& sacrificate de fermentato. Istud est igitur fer-
B mētum charitatis & amicitiæ. ¶ Insuper dico ꝙ inuenitur fermentum malignitatis & inuidiæ. Quando.n. fermentum malitiæ & inuidiæ cor exagitat, ipsum pro certo feruere facit & inflammat, & omnem in eo puritatem corrumpens, ipsum in alienam naturam mutat. ¶ Idem etiam dicitur de fermēto iracundiæ, luxuriæ, hypocrisis & hæresis, seu falsę doctrinæ. Scriptum est.n. 1. Corin. 5. ꝙ modicum fermentum totam massam corrumpit. Et ideò ibidem dicitur. Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio, sicut estis azimi. Itaq; epulemur non in fermento malitiæ & nequitiæ. sed in azimis syncaeritatis & veritatis. Quod bene figuratur Leuit. 2. vbi præcipitur sic. Omnis inquit oblatio quæ offertur domino, absq; fermento fiet, nec quicquam fermenti aut mellis adolebitur in sacrificio. Et ideò in omni bono opere quod Deo offerimus, seu ꝙ pro Deo facimus, à fermento malæ intentionis, seu malitiæ, nequitiæ, inuidiæ, hęresisq; hypocrisis & fallaciæ, nec non à melle adulatricis blanditiæ abstinere debemus. Luc. 12. Attendite à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis. Vnde Leuit. 6. Comedet Aaron cum filijs suis absq; fermēto. Et Oseæ. 7. dicitur. Quieuit paululum ciuitas à commixtione fermenti. Et Matth. 16. dicitur. Cauete à fermento Phariseorū & Saduceorum. Exponit dominus ibidem. A fermento id est à mala doctrina. Sic igitur patet quomodo fermentum in bono sumitur & in malo &c.

A **Ferre.** Cum istud verbum ferre multifarie exponatur, videtur ꝙ ipsum simpliciter omnia illa significet quæ sua composita significant. Et sic patet ꝙ sumitur pro portare seu pro deferre. Geñ. 7. Arca ferebatur super aquas. Et Ioan. 2. Haurite nunc & ferte architriclino. Item sumitur pro dare seu conferre. psalm. Dominus opem ferat illi super lectū doloris eius. Item sumitur pro sustinere seu sufferre. Iacob. 5. Ecce agricola expectat fructum preciosum terræ, patienter ferens donec accipiat. Item accipitur pro dicere seu referre, & fertur pro dicitur, Hester. 13. Apud nullum feruntur interpretum. Et Iudic. 19. Ferte sententiam,& in commune decernite. Item accipitur pro producere seu pro proferre, vel etiam pro adducere seu pro afferre. Io. 15. Omnē palmitē in me nō ferentē fructum, tollet eū,& oēm qui fert fructū purgabit eū, vt fructum plus afferat. Item sumitur pro tollere seu pro auferre. Thob. 1. Iussit eum occidi, & tulit omnem substantiam eius. Item sumitur pro prolongare seu pro differre. Prouerb. 27. Impetum concitati spiritus quis poterit ferre.i. differre? Et Sap. 12. dicitur. Moleste ferebant in quibus patientes indignabantur. Item sumitur pro immittere seu pro inferre. 4. Re. 23. Tulit populus terræ Ioacham,& constituerunt eum in regē. Item sumitur pro circunagere seu pro proferre. Et sic dicitur Geñ. 1. ꝙ spiritus domini ferebatur super aquas. Item sumitur pro auferre seu pro extrahere. Et sic de naufragantibus dicitꝰ Actuum. 27. ꝙ alios iussit natando euadere, alios autem in tabulis ferebant. Igitur cum longum esset dicere de ferre ſm omnia ista signata, hoc solum notabo, ꝙ in scriptura inuenitur loquendo spiritualiter, ferre Dei, ferre iusti, & ferre impij. Primò igitur dico quod ferre spectat ad Deum, & sic dico quod Deus habet

Vnum ferre quod est potentiæ.
Vnum ferre quod est patientiæ.
Vnum ferre quod est amicitiæ.

Nam per potenB tiā ipse fecit omnia. Esai. 46. Ego feci,& ego feram,& ego portabo & saluabo. Per patientiā hic fert immania, quia.s. ipse tulit pro nobis tormenta. Esa. 53. Verè languores nostros ipse tulit,& dolores nostros ipse portauit. Et etiam continuè ipse suffert & tolerat humana delicta. Per amicitiam hic fert vtilia, quia.s. ipse fert profert & affert nobis multa proficua atq; bona.s. gratiam in præsenti, & gloriam in futuro. psalm. Dominus opem ferat illi &c. Istud est igitur vnum ferre diuinum. Dilata si vis de patientia seu de potentia Dei. ¶ Secundò dico ꝙ est vnum ferre quod spectat ad iustum. Et sic notare potes quod homo fert quantum C

Ad Deum, onus humilis subiugationis.
Ad mundum, ictus flebilis tribulationis.
Ad seipsum, fructum vtilis operationis.
Ad proximum, opem fertilis consolationis.

Ferre dico debet humiliter Dei onera. Esaiæ. 52. Mundamini qui vasa domini fertis &c. Quicquid.n. nobis iniungit Deus, humiliter ferre debemus, dicentes illud. 4. Regum. 18. Peccaui recede à me, omne quod imposueris mihi, feram. Item ferre debet homo patienter seu stabiliter mundi verbera. Debet.n. esse homo sicut illę aquę de quibus narrat Seneca in naturalibus quæstionibus, quæ cuncta grauia ferre possunt, sicut est ille lacus perfidis arethusa. sic homo ferre debet omnia grauia patienter. Vnde Seneca in prouerb. Libenter feras quod necesse est. ¶ Item ferre debet homo fertiliter bona opera.s. quātum ad se. Ioan. 15. Qui manet in me,& ego in eo, hic fert fructum multum ¶ Item ferre debet homo vtiliter grata munera .s. quantum ad proximum. Dań. 14. Abacuch serue Dei fer prādium in babylonē Danieli, qui est in lacu Leonum Et. 1. Machab. 8. dicitur. Si institerit bellum Romanis, auxilium feret gens Iudeorum prout tempus commiserit. Sic igitur patet ꝙ est vnum ferre quod spectat ad iustū. Potes si vis dilatare quomodo diuersæ arbores diuersos & varios fructus ferunt.i. diuersa bona opera & virtutes. ¶ Tertiò dico ꝙ est vnum ferre quod spectat ad impium. Et istud sunt mala opera. Sunt.n. aliquæ arbores quæ fructum venenosum ferunt. Psal. Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi. euge euge. Mali.n. ferunt fructus ad diabolum pabulandum & recreādum. Iob. 40. Huic montes herbas ferunt &c. Vide de portare & sustinere, vbi magis plene inuenies,& infra de tollere. D

Ferire, Vide de Percutere.

Ferrum. Nota ꝙ p ferrū generaliter intelligitur duritia. Et ideò quia duritia moralis multiplex est, hinc est quod per ferrum designatur quædam A

Duritia virtuosa.
Duritia vitiosa.
Duritia dolorosa.

Duritia virtuosa est firmitas durationis. de qua Deutero. 33. Ferrū & æs calciamentum eius. Duritia vitiosa est immutabilitas obstinationis. De qua. 3. Reg. 22. Fecit sibi Sedechias cornua ferrea. Duritia dolorosa est acerbitas tribulationis. De qua dicitur in Psal. Vinctos in mendicitate & ferro. Dico igitur quod est Ferrum

Stabilitatis.
Malignitatis,
Pœnalitatis,

Primum ferrum debemus habere, sed secundum debemus cauere, tertiū debemus horrere,

hortere. ¶ Primo igitur eſt quoddam ferrum firmitatis, cõſtãtiæ & ſtabilitatis, quia ſicut ferrum trahitur ab adamante propter quandam ſimilitudinem quam habent adinuicem, ſic verè viri fortes & conſtantes qui non facile corrumpuntur, nec ad peccatum inclinantur, ab Adamante, id eſt à Chriſto tanquam ſibi in hoc caſu conſimiles, attrahuntur & inuitantur, & ad cœlum & cęleſtia finaliter deducũtur. Vnde Iob. 28. Ferrum de terra tollitur. Tali. n. ferro. i. fortitudine & virtute debemus eſſe armati cõtra mundi tribulationes, ne facile ab eis ſuperemur. 2. Reg. 23. Armabitur ferro, & ligno & lancea. vt ſic de quolibet tali dicatur illud Hierem. 1. Dedi te in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æneum & bellabunt aduerſum te, & non præualebũt. Iſtud eſt igitur
B ferrũ ſtabilitatis, quod debemus habere. ¶ Secũdò dico ꝙ eſt aliud ferrum quod debemus cauere. Et iſtud eſt ferrum. i. obſtinationis duritia interius, & crudelitas ſeu ſæuitia exterius. Elephas. n. habens ferrum in corpore bibit oleum, & ſanatur. Ceruus etiam ſi ferrum in corpore habuerit, herbam quæ dicitur dictamus, quærit, & ipſum comedens ferrum expellit, & periculum euadit. Sic verè chariſſimi, ſi ferrum duræ deſperationis vel durę obſtinationis vel crudelitatis in corde habemus, pro Deo recurrere debemus ad dictamum, id eſt ad verba ſacræ ſcripturæ, & videre quid ibi contineatur. Eccleſi. 3. Cor durũ male habebit in nouiſſimo. Bibe etiã & tibi incorpora oleum diuinæ miſericordiæ, vel etiam pietatis humanæ, & hoc proculdubio iſtud ferrum. i. iſtam duritiam ſuperabit, & te à mortis æternæ periculo liberabit. Dictamus. n. ſacræ ſcripturæ remollit ferrum obſtinationis. Oleum diuinæ miſericordiæ liberat à ferro deſperationis. Oleum pietatis & eleemoſynæ liberat à duritia crudelitatis & inflammationis. Eſai. 45. Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam. Poſſum igitur notare ꝙ iſtud ferrum, iſta durities temperatur & mollitur aliquando per ſcripturæ meditationem. Aliquando per diuinæ miſericordiæ conſiderationem. Sicut de iſtis duobus poſita ſunt exempla etiam de ceruo & elephãte. Item per contritionis liquefactionem, per pœnitentiæ confricationem, & per mortis meditationem. Sicut. n. lima ſeu ſabulum ferrũ fricando corrodit, & ipſum limat & polit, ſic verè chariſſimi quamuis homo ſit durus, ferreus & etiam obſtinatus, ſi cum igne contritionis caleſcat & reſoluatur, ſi arena id eſt mortis meditatione fricetur, ſi etiam lima, id eſt infernalis pœnæ corroſione per conſiderationem vrgeatur, vel lima etiam temporalis tribulationis acriter corrodatur, ſæpe fit vt qui erat rubiginoſus, efficiatur clarus. Qui erat durus & obſtinatus, efficiatur mollis tractabilis, & benignus. Qui erat malus, efficit. bonus Sicut. n. dicitur Iob. 28. Ferrũ de terra tolliĩ, & auro locus eſt in quo conflatur, & lapis ſolutus calore in ęs vertitur. Sed videmus hodie ꝙ multi ſunt ita duri & obſtinati, qđ nullo modo poſſunt ad bonum conuerti. Quidam enim ſunt duri & ferrei per inuerecundiam & obſtinationem. Quidam per crudelitatem, rapinam, & exactionem. Quidam verò per malã conſuetudinem, & induratam contradictionem. De obſtinatis dicitur Eſ. 48. Scio. n. quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Peccator. n. poteſt dici ferreus propter tria. ſ. propter Duritiam obſtinationis, Frigiditatem indeuotionis, Ponderoſitatem ſuæ oneroſæ conditionis. Sicut. n. dicitur Eccleſi. 22. Arenã & ſalem & maſſam ferri facilius eſt portare quam vnum ſtultum. De crudelibus etiam dicitur ꝙ ipſi ſunt ſimiles illi crudeli beſtiæ de qua dicitur Daũ. 7. ꝙ habebat dentes & vngues ferreos, & deuorabat & comminuebat & reliqua pedibus conculcabat. De induratis etiam propter malam conſuetudinem poſſumus dicere ꝙ ipſi ſunt ſicut ſtatua Nabuchodonoſor, cuius tibiæ erant ferreæ, & pedũ quędam pars, lapis tamen dicitur de monte cecidiſſe, qui totã ſtatuam dicitur cõfregiſſe, ſicut diciĩ Daũ. 2. Quia verè chariſſimi qui habent pedes. i. finem vitæ ferreos. i. per malam conſuetudinem induratos, ſubito dum non aduertunt, venit de monte, id eſt à Deo, lapis occultæ ſententiæ Dei, qui ipſos per mortem deſtruit & confundit. quia ſicut dicitur in pſal. Dominus contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit. Iſtud eſt
C igitur ferrum quod debemus cauere. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt aliud ferrum quod debemus timere. Et iſta eſt duritia pœnæ tam temporalis quam æternæ. Sicut. n. bubalus qui nullo modo domari poteſt, quando capitur, circulo ferreo in naſo immiſſo circunducitur per violentiam & tenetur, ſicut etiam latro ferreis vinculis ne euadat ligatur, homicida etiam ferro percutitur & necatur, ſic verè mundi peccatores qui reuera indomabiles, fures, homicidæ poſſunt dici, eo ꝙ Dei legibus nõ ſubijciũtur, & ꝙ animã ſuam propriã per peccatum interficientes Deo furantur, quando per mortem capiuntur, circulo & cathena ferrea, id eſt duritia mortis æternæ inuoluuntur, & violenter aggrauantur. Eccleſi. 24. Iugum eius, iugum ferreum. Et in Pſalm. dicitur. Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Aduerte tamen ꝙ per ferrum quandoque intelligitur pœna temporalis ſeu rigor iuſtitiæ. qui proculdubio quandoque neceſſarius eſt. quia ſicut de Pſitaco dicitur ꝙ caput habet ita durũ, ꝙ ad hoc ꝙ loqui doceatur, eſt neceſſe vt caput eius virga ferrea percutiaĩ, ſic verè multi ſunt ita duri & ita obſtinati ꝙ ad nullũ bonum poſſunt inſtrui vel doceri, niſi virga ferrea, id eſt duri rigoris & iuſtitiæ vinculo mediante. pſalm. Reges eos in virga ferrea &c. Patet igitur ꝙ triplex eſt ferrea duritia, videlicet virtuoſa, Vitioſa, & Doloroſa. Vide ſupra de Afferre vbi inuenies auctoritatẽ diuiſam, & ſupra de Ære &c.

Fertilitas.

Cum multiplex ſit fertilitas, ſ. meritorum ſeu præmiorum, terrenorum, vitiorũ, tormentorum, plurima poſſemus dicere, ſed deficiunt auctoritates vocales. Vide igitur de Fructificare, de vbertate, plenitudine, & replere. A

Feruor. Feruere.

Feruor idẽ eſt ꝙ exceſſiuus calor. Vnde & olla feruere dicitur, quæ mediante calore compellitur ebullire. Ergo tam in bono quam in malo dico quod in ſcriptura reperitur A

Feruor virtuoſus, qui eſt charitas & deuotio
Feruor vitioſus, qui eſt cupiditas & affectio
Feruor doloroſus, qui eſt aduerſitas & afflictio.

Primo dico ꝙ feruet iuſtus per charitatem & deuotionem quia. ſ. ſicut fontes quidam virtute ſui caloris innati feruere & bullire non ceſſant, ſic iuſti qui perfecta deſiderant, ſemp ad Deũ & ad bona æterna feruent, ebulliũt & anhelant, ſicut de Apollo dicitur Actu. 18. ꝙ feruẽs ſpiritu loquebatur quæ Ieſu ſunt. Et aduerte quod ſicut olla feruens, ſpuma purgatur, aqua pauperatur, & à muſcis inſidentibus liberatur, ſic dico ꝙ homo bono ſpiritu feruens ſpumam vitiorum emittit, aquam voluptatis dimittit, muſcas malarum cogitationum non admittit. Bene ergo conſulit apoſtolus Roma. 12. dicens. Spiritu feruẽtes, domino ſeruientes. Feruet ergo iuſtus per charitatem & deuotionem. ¶ Secundò dico ꝙ feruet impius per cupiditatẽ B & malam affectionem. Muſtum. n. quandiu impurum eſt, ſemper feruet, cum verò depuratum fuerit, tunc quieſcit. Sic homo peccator & impurus ſemper per mala deſideria fremit & feruet. Si verò purus fuerit, tunc per animi tranquillitatem in Deo quieſcit. Eſai. 57. Cor impij quaſi mare feruens, qđ quieſcere non valet. Feruet. n. impius per auaritiam, per ſuperbiã, per iracundiam, per luxuriam, & per ſuperbiam, ſpumamque malorum verborum, fluuium malorum deſideriorum contra Dei voluntatem emittit. De auaritia enim dicitur Iob. 41. ꝙ Leuiathan, quod interpretatur additamentum, ideſt auaritia, quæ ſemper ſtudet diuitias addere, feruefcere faciet quaſi ollam profundum maris, i. cor auari. De ſuperbia dicitur Prouerb. 19. Stultitia hominis ſupplantat greſſus eius, & contra Deum feruet animo ſuo. De iracundia verò ſeu de iracundo dicitur Iob. 41. ꝙ de naribus eius procedit fumus ſicut ollę ſuccenſę atque feruentis. Crudeles. n. & iracundi figurãtur in illo mari de quo dicitur Ionæ. 2. ꝙ ſtetit mare cum feruore cum Ionam abſorbuiſſet. quia. ſ. feruor furoris talium nõ quieſcit donec abſorbeant & deſtruant innocẽtem. De luxuria verò ſiue de luxurioſo poteſt exponi illud quod de equo, quod animal luxurioſum eſt, dicitur Iob. 39. Feruens & fremens ſorbet terram, nec reputat tubę perſonare clãgorem ad litteram enim, equi & luxurioſi ad actus venereos ſunt feruentes, ſonoſq; tubę. i. diuinæ ſcripturæ ſeu prædicationis verba modicum reputantes. Patet igitur ꝙ feruet impius per malam affe- C ctionem. ¶ Tertiò dico ꝙ feruet mundus & etiam infernus ꝑ dolorem & tribulationem. Omnis. n. feruor afflictiuus eſt & conſumptiuus. Feruor igitur mundanæ tribulationis eſt vtilis. Feruor æternæ damnationis eſt flebilis. Arbores enim medicinales ſicut eſt palma, piper & cinamomum, in locis feruẽtibus ſolent creſcere, quia. ſ. boni & medicinales viri feruore mundi tribulaminum ſolent proficere & valere. Geñ. 18. Apparuit dominus Abrahę ſedenti ad oſtium tabernaculi ſui in ipſo feruore diei. Dracones etiam & feræ crudeles in locis fer

tidis. ſ.

uidis.s.in Æthiopia habitare dicuntur, q.a.s.impij & damnati in ipso feruore inferni perpetuo commorantur. Vnde de dānatis dicitur illud Amos. 4. Leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. De quolibet verò beato dicitur Ecclesi. 14. Protegetur sub tegmine illius. s. Dei à feruore, & in gloria requiescet. ¶ Sed si vis alio modo dicere, dic q feruere idem est quod bullire. Feruor. n. nihil aliud est quam excellens calor vel ardor. Est autem differentia inter ardere & feruere, quia ardere est in materia sicca, feruere verò in materia liquida. Feruor igitur spiritualiter loquēdo, nihil aliud est q̄ motus cordis & eleuatio, & quædā desideriorum ebullitio, quæ quandoque mala dicitur, & quandoque bona. ¶ Nota igitur quod est Feruor

Deuotionis & amicitiæ — Feruor amoris
Turbationis & iracundiæ — Est igitur — Feruor furoris
D Vexationis & angustiæ. — Feruor doloris.

¶ Est dico feruor amoris, & iste est quando quis per deuotionem & dilectionem est totus feruidus & accensus. Calor. n. facit aquam feruere, & superius eleuari. Sic calor charitatis & amoris facit quem per bona desideria feruidum, & sursum ad Deū p deuotionem & contemplationem erectum. Vnde Ro. 12. Spiritu feruentes, domino seruientes. Heliotropium est lapis preciosus qui ad radios solis positus in aqua facit aquam feruere & ebullire. Sic verè charitas vna cū radio diuinæ gratiæ faciunt feruida corda nostra. Actu. 18 Feruens sp̄iritu loquebatur cum fiducia. ¶ Deinde dico q est feruor furoris. Et iste est feruor auaritiæ, luxuriæ, s̄eui̇tiæ, & iracundiæ, quibus cor peruersorum quotidie feruet & inflammatur. Sicut. n. mare in parte mundi circa deserta inhabitabilia Libyę & Æthiopiæ dicit̄ innauigabile propter hoc quod propter nimium solis calorem illud marę sicut olla dicitur feruere & continuè ebullire, sic verè charissimi cor peccatoris propter ardorem concupiscentiæ quæ ipsum continuè exurit, continuis feruoribus malorum desideriorum æstuat & ebullit. Feruet. n. per luxuriosam affectionem. Feruet per auaritiam & ambitionē. Feruet per crudelitatem, iracundiam, vindictam, punitionē. Vnde Esai. 57. Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet. Iob. 41. Dum feruescere faciet quasi ollam profundum maris. Iste est igitur feruor furoris. ¶ Deniq; dico q est feruor doloris. Et iste est feruor tēporalis tribulationis, & feruor infernalis afflictionis. Sicut. n. in regionibus feruidis inueniuntur species Aromaticæ, sicut patet de pipere, quod inuenit in feruoribus mōtis Caucasi, sic verè sub feruori & ardore tribulationū cōtioentur & habitant viri virtuosi & Aromatici & famosi. Sicut Gen̄. 18. dicitur q in ipso feruore diei apparuerunt abrahę tres viri. Sicut etiam in feruoribus desertorum habitant basilisci & Dracones & animalia venenosa, sic verè in feruoribus inferni tenentur & affliguntur venenosi & impij peccatores. Vnde Amos. 4. Leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Sic igitur patet quod est feruor dolorosus, furiosus & amorosus &c. vide supra de ardere, & de calore &c.

A **Festinare,** Nota q festinare idem est quod accelerare, properare, vel aliquid celeriter exercere. ¶ Et est quadruplex festinatio, scilicet

Virtuosa
Vitiosa
Dolorosa
Gaudiosa.

Virtuosam debemus habere. De qua Prouerb. 9. Doce iustum, & festinabit accipere. Vitiosam debemus cauere. De qua Prouerb. 1. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem. Dolorosam debemus timere. De qua dicitur Deut. 32. Iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora. ¶ Primo igitur dico q est festinatio virtuosa, quę debet haberi, & ista est celeritas obedientiæ & bonæ operationis, quia verè nos debemus esse solliciti & festini ad faciendū bona opera & virtuosa, iuxta illud Ecclesi. 31. In oībus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. Sicut enim viator qui magis festinat currere, citius peruenit ad terminum, operarius quanto magis festinat opus complere, citius peruenit ad brauium, nauis quanto plus festinat transfretare, citius peruenit ad portum, sic verè charissimi quanto quis, magis festinans est bona opera exequi, tanto citius peruenit ad Paradisum. Ideò cuilibet dicitur Prouerb. 6. Discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnū oculis. In quibus verbis aduerte quod nos debemus festinare

Obediendo maioribus. Discurre
Subueniendo minoribus. Suscita
Compatiendo charioribus. Amicū inquit tuū.

Festinemus igitur obedire superioribus & maioribus idest Deo & prælato. discurre inquit. Sicut enim ad nutū aucupis solet accipiter discurrere & volare, & totis viribus festinare vt prædam sibi ostensam capiat & attingat, canis etiam nobilis ad instinctum magistri sui ostensa sibi præda discurrit & festinat, planetę etiam qui sunt sub firmamento, secundum cursum firmamenti non cessant discurrere, & sub ipso continuè properare, sic reuera charissimi ad vocē mandatum & instinctum, voluntatem & regulam superiorū & magistrorum nostrorum, Dei. s. & prælatorū debemus per obedientiam ad exercitium bonorum operum celeriter festinare & discurrere. Festina. Vnde Ezechi. 1. Hęc erat visio discurrens in medio animalium, splēdor ignis, & de igne fulgur B egrediens. ¶ Vbi notatur q ille qui bene vult currere & festinare, necesse est q habeat Directricem subtilitatem. Visio inquit. Adiutricem societatem, quia ipse debet esse in medio animalium. Charitatis fortitudinem. Ignis. Voluntatis promptitudinem. Fulgur. Et sic pro certo debent discurrere & festinare viri sancti ad voluntatem superiorum. Iuxta illud Zachari. 6. vbi dicitur q equi fortissimi & robustissimi quærebant discurrere per vniuersam terram. Discurre ergo & festina. ¶ Et possumus notare quod ad mandatum magistrorum & superiorum nostrorum debemus festinare. principaliter ad quattuor, scilicet

Ad ascensum fœlicitatis.
Ad descensum humilitatis.
Ad egressum iniquitatis.
Ad transgressum prosperitatis.

Festinemus igitur fœlicitatem acquirere. Iuxta illud Hebræ. 4. Festinemus ergo ingredi ad illam requiem. Item festinemus per humilitatem descendere. Vnde Luc. 19. Zachee festinans descende, quia hodie in domo tuo oportet me manere. Item festinemus egredi iniquitatem. 2. Reg. 17. Transierunt festināter gustata paululum aqua. Item festinemus transgredi vel exire pro-speritatem. Vnde Iosuę. 4. Festinauit populus, & transiuit iordanem. Sic igitur dico q nos debemus discurrere & festinare. Discurre inquit & festina. Ista enim sunt duo verba imperatiui modi, quæ pertinent ad superiores & principales, ¶ Deniq; C dico quod nos debemus festinare subueniendo inferioribus. i. pauperibus. quia sicut aliquo membro lęso natura statim festinat illuc sanguinem mittere, vt membrum possit sanare & adiuuare, sic verè in corpore ecclesiæ si aliquod membrum. i. aliquis christianus per paupertatem fuerit læsus, vel per aliud infortunium vulneratus, nos proculdubio debemus sanguinē nostrum, id est subsidium bonorum nostrorum ad ipsum mittere festinanter, & ipsum quam citius poterimus erigere & iuuare, quod ostenditur cum dicitur. Suscita. Suscitare enim est aliquem de statu infimo ad statum superiorem leuare. Iuxta illud Psalm. Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem. Vnde de ista festinatione quam debemus habere ad bene faciendum pauperibus, potest figuraliter dici illud. 1. Regum. 25. vbi dicitur q abigail festinauit & tulit ducentos D panes, & portauit ad Dauid in desertum. Festinemus igitur subueniendo pauperibus. ¶ Insuper festinemus nos intimando seu coniungendo proximioribus. Amicum inquit tuum. Omnia. n. quæ inter se habent amicitiam, seu similitudinem, cum quadam festinatione cupiunt inuicem copulari. Sicut patet de lapide vel de quocunque graui sursum iacto, quod cum magna festinatione iterum descendit ad centrum, cū quo habet naturalem similitudinem atque nexum. Sic proculdubio quilibet amicus debet amicum diligere, & si aliqua occasione ab ipso fuerit separatus vel distinctus, ad ipsum festinanter & sine violentia se transferre. Exemplo virginis gloriosę de qua Lucæ. 1. dicitur. Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione, & salutauit Elisabeth. Festinanter ergo debemus nostris proximioribus copulari. Amicum tuum. Iuxta illud Eccles. 22. Est. n. egressus ad amicum. Vide supra de amicitia, vbi satis habes. Patet igitur quæ sunt festinanter facienda. q.a Charitas erigenda. Paupertas subleuanda. Maiestas obsequenda. Debemus ergo festināter vt dictum est, obedire superioribus E subuenire pauperioribus, nos vnire proximioribus. Et ista est festinatio virtuosa. ¶ Secundò dico quod est quædam festinatio vitiosa. Et ista est illa qua mali libenter, celeriter & festināter mala opera faciunt, sicut patet de raptoribus, qui festinanter ad rapiendum debacchantur, de iracundis & crudelibus, qui motiuè & festinanter contra alios sine deliberatione deflectuntur

flectuntur. De quo potest dici. Sicut Aquila festinans ad comedendum omnes ad prędam venient. Abacu. 1. Et illud Prouer. 1. & Esa. 59. Pedes eorum ad malum currunt, & festināt, vt effundant sanguinem innocentem. ¶ Item etiam est quędam alia festinatio vitiosa. s. illa cum aliquis festinè, subito & celeriter efficitur diues vel fęlix, quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui festinat ditari, non erit innocens. Et etiam tales subitas promotiones sequitur infortuniū, vel in præsenti, vel in futuro, quia sicut dicitur Prouerb. 20. Hæreditas ad quam festinatur, in fine benedictione carebit. De hoc supra vbi Cito, & vbi Curre
F te. ¶ Tertiò dico ꝙ est quædam festinatio dolorosa. Et ista proculdubio est pœna æterna, vel etiam mors, quæ contra malos satagit & festinat. De quo Ecclesi. 20. Casus malorum festinanter venient. ¶ Quartò aūt pōt dici ꝙ est quædā festinatio gaudiosa. Et ista est illa qua Deus festinat pressis & miseris subuenire. De quo in psal. Domine ad adiuuādum me festina. De quo etiam. 1. Reg. 23. Festina & veni, quia infuderunt se philistei super terram, Et hoc de festinatione sufficit. Vide supra de cito, & infra de velociter & Subito.

A **Festum. Festiuitas.** Nota ꝙ festiuitas nihil aliud est ꝗ gaudiosa & celebris solemnitas. Dicam igitur ꝙ festiuitas in bono sumitur, & in malo. ¶ Dico igitur primo ꝙ festiuitas sumitur in bono. Aues. n. & animalia suo modo faciunt festa sua. Vno. n. tempore magis ꝗ alio simul conueniūt, & exultādo & cantādo Deū laudat, & signū amoris lætitiæ simul ostēdūt, & tandē ꝓ victu quotidiano ad cōsuetos labores redeunt & accendunt. sic verè dico debēt facere iusti. Quādoq;. n. necesse est vt festa Deo & sanctis & et sibiipsis faciat, vbi læte & charitatiuè cōueniāt, & vbi recreationē à laboribus capiāt, & Deo seruiāt atq; viuant. Naū. 1. Celebra Iuda festiuitates tuas. Notabis igit̄ ꝙ tria vel quatuor sunt genera bonarum festiuitatum, videlicet

Festum spiritale, ꝙ est interius
Festum temporale ꝙ est exterius
Festum supernale, ꝙ est inferius
Festum æternale, ꝙ est superius.

Dico igit̄ ꝙ inuenitur festiuitas interior & spiritalis seu virtualis. Apud iustos. n. interius in cōscientijs & in corde bonæ cogitationes & affectiones, virtutesq; habitus virtuales faciunt, spiritualiter festa sua in pręsentia Dei sui, qui. s. ipsis per gratiam præsentatur. Ibi. n. oratio cōfessio & gratiarū actio cantāt. Ibi Laus & prædicatio tubicināt. Ibi fides & deuotio citharizāt. Ibi charitas spes & lętitia tripudiant. Ibi temperantia & prudentia festum ordinat. Iustitia verò & fortitudo istud festum defendunt custodiunt atq; seruāt. De tali igitur spiritali festo loquitur Dauid in psal. Qm̄ cogitatio hois confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. Et reuera talia festa spiritualia hodie in cordibus nostris in ecclesiasticis deficiunt, & omnes luctus & tristitiæ subincrescunt. Vnde demones vident̄ dicere illud psal. Cognatio eorū simul, quiescere faciamus dies festos Dei
B à terra. Ista est igitur festiuitas interior & spiritalis. ¶ Deinde dico ꝙ apud iustos inuenitur festiuitas exterior & tēporalis. Et istę sunt festiuitates quæ ab ecclesia sunt institutę, & ad dei laudē & gloriam ordinatę, vt. s. homo relictis exterioribus negocijs, ad dominum se cōuertat, & per deuotionē orationē & cōtēplationē seipsum ad Deū cōtrahat & reducat. In festiuitatibus. n. debemus esse deuotiores, & bonis operibus pleniores Sunt. n. quædā arbores quæ acsi virtutē festorū sentirēt, solent circa aliqua folijs, floribus & fructibus plus solito abūdare, sicut de quibusdā nucibus est expertū, quæ siccæ vsq; ad festum beati Ioānis solēt pseuerare, nullū vultū viroris ostēdere vel monstrare, sed alijs virorē & fructū facientibus, ariditate, faciē hyemalem prætēdere & seruare. At vbi ad vigiliam festiuitatis sancti Ioannis attingūt, quadā occulta & mirabili virtute flores fructus & folia producūt, ita ꝙ in mane ab alijs nucibus nō differūt, sed in ipsa festiuitate fructiferas & floridas se ostēdunt. multæ tales inueniuntur in varijs locis. Et de vna tali exēplificat Geruasius in lib. de ocijs imperialibus quæ in prouincia apud villā de variolis in Aquēsi dioecesi illis tpibus habebat̄. Istud igit̄ adducā ad ꝓpositū, & dicā ꝙ isti nuci hoies similes debēt esse, qa. s. dato ꝙ antea aridi fuerint atq; sicci in virore gratiæ, folijsq; & floribus honestæ apparētiæ, & fructibus boni operis. i. efficaciæ per diuersa vitia denudati, qū tn̄ venit festiuitas Dei vel alicuius sancti, statim debēt virtutibus se induere, & de nouo bonis operibus se vestire. nunqnā. n. debēt (& maximè in festiuitatibus) virtutibus esse nudi, immo si ante peccatores fuerint, tūc debēt fieri iusti & iustis alijs similes inueniri. Vnde de Iudith dr̄ ꝙ ipsa erat diebus festis procedens in gloria magna. Iudith. 16. Et aduerte ꝙ sicut in festis communiter diuitum & magnatum inueniuntur

Cibi lautiores
Vestes pulchriores
Vultus lætiores
Cantus altiores,

Sic in festis spiritualibus, epulandū est lautius, dulcius etiam atque sapidius per deuotionē & eucharistiæ sumptionem & etiam pauperibus largitionem. Deut. 16. Epulaberis in festiuitate tua. vnde Tob. 2. dicitur ꝙ cum esset dies festus domini, factum est prandium bonum in domo Thobiæ. Vestiendum est pulchrius atque mundius per mundam & honestam conuersationem. Ecclesi. 44. A luna signum diei festi. Luna inquit. i. pulchritudo conuersationis. Exultandum est lætius & iocundius per spirituale gaudium. 3. Reg. 8. Fecit Salomon in tempore illo festiuitatem celebrē, & omnis Israel cum eo. Sequitur. Lætantes & alacri corde. Vociferandum est altius per Dei laudem & gratiarum actionem, seu per confessionem & orationē. Ioan. 7. In die magno festiuitatis stabat Iesus & clamabat. & Io. 12. Ascenderūt vt adorarent in die festo. Et sic igitur dicam ꝙ festa debent esse tempora

Lætitiæ & exultationis.
Innocentiæ & iustificationis.
Misericordiæ & miserationis.

Quod festa sint tēpora lętitię, visum est statim supra. Item ꝙ debeant esse tempora iustitiæ & innocentiæ, & ꝙ nihil iniustū aut crudele debeat in festiuitatibus committi, patet per verba etiam ipsorum crudelium Iudæorum, qui. s. in die festo Christum quem occidere animo & mente decreuerunt, corpore tamen occidere metuebant. Vnde ipsi dicebant Matt. 26. & Mar. 14. Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Tumultus dico. i. scandalum, quia. s. magnum scandalum est quādo in festiuitatibus fiunt mala. Itē ꝙ festa debeant esse tpa miæ, clementiæ & indulgentiæ, patet, quia tunc debemus indigētibus potius subuenire, & in nos delinquentibus indulgere. Et inde dicitur Luc. 23. ꝙ iudex necesse habebat dimittere vnum vinctū in die festo. De illis igit̄ q non seruant festa, multa possent dici. Constat. n. ꝙ ille qui sabbatum non coluit, sed in eo ligna colligerat, domino iubente lapidatus est, sicut dicitur Nume. 15. Secundum etiam fabulas, Pentheus rex thebarum qui festum Bacchi colere contēnebat, & colentes insuper impediebat, à matre & sororibus ꝓprijs fuit trucidatus, & ab eis Bacchi iusto iudicio interfectus. Sic igit̄ qui festa Dei & sanctorū non coluerit, vindictæ, & periculo subiacebit, quia. s. propria mater cum sororibus. i. Deus cū sanctis in eū vindicabit. Sed vide infra de sabbato, qa trāseo grā brevitatis. Dico igit̄ ꝙ in scriptura inuenit̄ festiuitas exterior & tēporalis. ¶ Insup dico C
ꝙ apud iustos inuenit̄ festiuitas inferior & supnalis. Et ista est festiuitas, conuiuium & solennitas quam iusti inter se quādoque faciunt gratia communitatis & intuitu charitatis. De quo Nume 10. dicit̄ sic. Si quādo habebitis epulum & dies festos. i. kalendas, canetis tubis &c. Tales. n. gaudiosę festiuitates & & societates videntur hodie pęnitus defecisse, & luctus & tristitia tribulatioq; & angustia vndiq; successisse, ita ꝙ iā videt̄ verificatū illud Thren. 2. Obliuioni tradidit dominus in Syon festiuitatē & sabbatum, & in opprobrium indignationem furoris sui regem & sacerdotem. ¶ Deniq; dico ꝙ in scriptura reperitur festiuitas superior & æternalis. Et ista est solennitas beatorum, qui. s. superius cum Deo & angelis quiescunt iubilant festiuāt. De quo potest intelligi illud Ioan. 5. Erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymā Hierosolyma quæ interpretat̄ visio pacis, signat Paradisum, vbi est pax, trāquillitas atque festum commune, quia. s. sicut dicit Augusti. in Omelia super Ioannem, Ibi est festiuitas sine labe, serenitas sine nube: æternitas sine fine. Sic igitur patet quomodo festū accipi potest in bono. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ festiuitas sumi potest in malo, & per festum intelligi potest gaudiū D
& prosperitas, gloria & solemnitas impiorum. Siue igitur agamus de festis & conuiuijs temporalibus malorum, siue de eorum prosperitatibus, glorijs & statibus fortunatis, possumus notare quod talia festa

Bonos afficiunt.
Cito deficiunt.
Luctus adijciunt.

Bonos dico grauant & afficiunt. Constat enim ꝙ mali diuites de substantijs pauperum faciunt festa sua. In festo paschali apud Iudæos necesse erat occidi agnum, quia. s. in festis & in conuiuijs talium cum ipsi de suo non possint ea facere, necesse est ꝙ agni idest subditi innocentes grauent, & pelle. i. exteriori substantia spolien-

tur.Lucæ.22.Appropinqoabat Dies festus azimorum,qui dicitur Pascha.Vnde taliter festiuantibus videtur dominus dicere illud Es.1.Neomeniam & sabbatum & festiuitates alias nõ ferã,iniqui sunt cętus vestri.Vnde cito etiã cessant & deficiũt. Vnde de superba synagõga dicit,Osee.2.Cessare faciã omne gaudium eius,& solennitatem eius, Neomeniã eius, sabbatũ eius,& omnia festa temporum eius. Luctus insuper generant, & adducunt,quia vt communiter omnia festa & solatia mundi finaliter vel conuertunt in temporalẽ tribulationẽ & luctũ vel in æternale suppliciũ & tormentum. Amos.8.Tenebrescere faciam terram in die luminis,& cõuertã festiuitates vestras in luctum,& oĩa cantica vestra in planctum.Tales igitur festiuitates mundanæq; lætitiæ & prosperitates à Deo odiũtur, & in perniciem taliter festiuaotium conuertuntur.Vnde Amos.5.dicit dominus.Odi & proieci festiuitates vestras,& non capiam odorem cętuum vestrorum &c. Vide de gloria mundi, gaudio, prosperitate, & fortuna,& ceteris similibus.

A **Fætor.** Cum fętor nihil aliud sit quam malus vapor à corrupta cœli substantia euaporans, sensum olfactus afficiens atq; lędens, videtur quod fętor semper signat in malum.Signat enim

Culpam internam.
Infamiam externam.
Pœnam æternam.

Est dico fętor culpæ. Nihil.n. tantum fętet Deo & Angelis sicut peccator De peccatore autem Antiocho dicitur.2.Macha.9. q vermibus de carne eius scaturientibus,exercitus fętore ipsius grauabatur. Vermes sunt peccata, quæ per remorsum conscientiæ mentem lacerant atque mordent.Est etiam fętor infamiæ. Vapor.n.malę opinionis quandoque de substantia operum alicuius personæ falsè vel verè eructat,qui alios per malam imitationem inficit,vel per displicentiam grauat. Vnde Esai.34.De cadaueribus eorum ascendet fętor.Est insuper fętor pęnę seu miseriæ.Constat.n.q fętor est grauissima pœna ipsum continuè sustinenti. Vnde pœna æterna fętor dicitur.quia grauat inficit eos à quibus suffertur.Et ideò comminatiuè dicitur ipsis malis Esai.3.q ipsis erit pro suaui odore fętor, & pro zona funiculus,& pro crispanti crine caluitiũ &c.omitto,quia paucæ sunt auctoritates vocales. Vide de odore, & de fama & de infamia, & similia.

A **Fætus.** Nota q fętus sunt animalium filij, seu fructus. Et inde dicitur fętus seu fętosus adiectiuum, idẽ quod in generando fructuosus & copiosus. Vide igitur infra vbi filius,& de Generare &c.

A **Fœx.** Cum fęces sint partes seu superfluitates rerum quę à natura tanquam inutiles eijciuntur, seu ad fundũ vasorum à pluribus liquoribus segregatę mundantur, consequẽs est quod fęces sunt res ceteris impuriores, viliores, & suutiliores.Igitur possumus dicere quod in scriptura reperiuntur scilicet fęces

Terrenorum.
Vitiorum.
Tormentorum.

Fęces dico terrenorũ,qui in imo locantur. In liquoribus.n.partes puriores & meliores sunt superius, fęces verò inferius subsunt.Istę sunt fęces vbi anguillę & Ranę versantur,& vbi scabrones & porci delectantur & volutantur qa .s.porci.i.luxuriosi,scabrones.i.auari & circa diuitias diligẽtes & studiosi,anguillę.i.cautelosi,qui.s.ad similitudinem anguillę difficiliter tenentur,& de manibus cito labuntur,Ranę idest detractores & clamosi,ad fęces bonorum terrenorum versantur,& ibidem mente & corpore detinentur .psal.Fœx eius nõ est exinanita,bibent oẽs peccatores terræ. ¶ Itẽ sunt fęces vitiorum,quæ in corde velãtur.Peccata.n.fęces sunt,in qbus .s.mũdi peccatores delectant & sistũt.Multi.n.sunt sicut onocrotali,aues immundę,q magis fęces diligũt q res mũdas, qbus tñ dñs cõminat.Soph.1.Visitabo inquit sup viros defixos in fęcibus suis. ¶ Item sunt fęces tormẽtorũ vbi mali iactant. Pœna.n.cõparat fęcibus.quia.s ista est inferius in profundo, & quia.s.in isto horribili loco proijciuntur dãnati.Quod igit per fęces tribulatio & miseria designet,patet Ezec.23.vbi animæ dãnatę in figura idololatrę ciuitatis Hierusalẽ cõminatur dñs dicẽs.Calicẽ sororis tuæ bibes,profundũ & latũ,& eris in derisum & subsannationem,q est capacissima,ebrietate & dolore repleberis,calice męroris & tristitiæ, calice sororis tuæ samariæ,& bibes illũ,& potabis vsq; ad fęces. Et ideò Dauid gloriabatur se à talibus fęcibus liberatum,dicens in psal. Eduxit me de lacu miseriæ,& de luto fęcis,& statuit supra petram gressus meos &c.Vidẽ lacu & de Luto &c.

Fiale. Cum fiale sint vasa rotunda cum orificio lõgo ad cõtinendum liquores apta sm diuersam conditionem liquorum, necesse est diuersitatem ponere fialarum. Et sic nota q sunt fialę D

Ad continendum gratiæ dulcorem.
Ad effundendum doctrinæ liquorem.
Ad retinendum culparum horrorem
Ad augendum auditus errorem.
Ad hauriendum vitiorum saporem.
Ad emittendum vindictę furorem.

Dico igitur q sunt fialę gratiam continẽtes, & istę propriè mentes iustorũ significãt,quia.s. gratiã continẽt,& odorẽ orationis & deuotionis propinant

¶ Primæ fialę sunt mentes iustorum.
Secundę fialę sunt corda doctorum.
Tertiæ fialę sunt corda peccatorum.
Quartæ fialę sunt ora adulatorum.
Quintæ fialę sunt ventres gulosorum.
Sextæ verò fialæ sunt conscientiæ iracundorũ.

De quibus dicit beatus Ioan. Apoc.5.q seniores circa thronum habebãt fialas plenas odoramentorum.quę sunt orationes sanctorum. ¶ Item sunt fialę doctrinam effundentes. Et isti sunt doctores & prædicatores,qui liquorẽ sanctæ doctrinæ diffundunt. Istę sunt autem fialę quas Moyses fecit in vsus tabernaculi, sicut dicitur Exodi.37.& quas Salomon fabricauit in vsus altaris & templi,sicut patet.3.Reg.7.quia.s.doctores & prædicatores fuerunt in tabernaculo, & in templo.i. lege antiqua & noua. propter q.1.Esdræ.1.dicitur q reportatę sunt in Hierusalem fialę aureæ triginta,& fialę argenteæ mille. Aduerte tñ q hodie in multis verificatur illud.4. Reg.25. vbi dicitur q Chaldei tulerunt de tẽplo omnia vasa ęrea, nec nõ thuribula & fialas. Quia verè demones de templo ecclesiæ subtraxerunt thuribula orationis,& fialas deuotionis & lectionis. ¶ Item sunt fialæ venena portantes.Et isti sunt viri mali, qui venena diuersorũ vitiorum habent.Isti mali figurantur Apocal.16.vbi visi sunt septem Angeli habentes septem plagas nouissimas, & septem fialas,quas effundentes fecerũt in hominibus strages magnas. Septem.n.isti Angeli,vniuersitatem malorũ significant.Quia sm Grego.septenarius numerus semper vniuersitatem signat & quia pro certo isti habent septem fialas.i.vniuersitatem vitiorum ideò isti habebunt septem plagas nouissimas.i.vniuersitatem pœnarum & tormentorum.¶ Item sunt fialę vnguenta habentes.Et istę pro certo significant adulatores, & malos & falsos diuitum consiliarios,qui.s.libamina seu liquorẽ adulationis & proditionis de fialis cordium suorum emittunt,quibus diuites inebriant & persuadunt, & eos ad omne vitium pronos reddunt.Figurati Apoca.16.vbi dicitur q quidam angelus effudit fialam suam in solem,& datum est ei affligere homines æstu magno. Quia reuera quando isti mali Angeli fialam oris sui aperiunt, & venena adulationum detractionum & malorum consiliorum in solem idest in aliquem superiorum emittunt,tunc eum ita ad malum inflammant, quod alij ab eo affliguntur & pereunt. Vnde ibidem dicitur q vna fiala effusa est in terram,& factum est vulnus sęuum.¶ Item sunt fialę vina haurientes.Et isti sunt viri ebriosi,contra quos dicitur Amos.6.q bibentes vinũ in fialis,& vnguentis optimis delibuti,nihil patiebantur super contritione Ioseph.¶ Item sunt fialę furorem fundentes,& isti sunt tyranni, qui scilicet furorem & iracundiam extra propinant. Vnde isti sunt illi mali angeli de quibus dicitur Apoca.15. q ipsi habebãt fialas plenas iracundia Dei &c.

Ficus. Vide supra de adducere, vbi est illa auctoritas Numero.20.Adduxisti nos in locum istum pessimum,qui nec ficum gerit &c. Vide etiam supra de arbore, vbi est illa auctoritas. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua &c. A

Fingere.fictio.fictum. figmentũ. A

figulus.Nota quod fictum dicitur illud qd apparet aliud quã fit. Et inde est q omne illud opus fictile dicitur,quod de terra in alienam figurã efficitur & formatur. Signat ergo fictio vel fictilitas animi humilem subiectionem,corporis fragilem conditionem,culparum mobilem receptionem.¶ Primo ergo est fictilitas virtuosa.Et ista est quando homo se reputat fictilem, terreum & mortalem & per consequens deiectum humilem atque vilem. vnde Nume.5.dicitur.Accipiat sacerdos aquam sanctam in vase fictili idest in corde humili,in quo.s.aqua sancta.i.gratia continet,si tamen terra pauimẽti.i.mortis & mortalitatis

talitatis consideratio eidem adiungatur. Gratia.n. Dei est quidam liquor preciosissimus, qui fm rei veritatem in tali vase fictili vult seruari. vnde Apostolus dicebat. 2. Corint 4. Habemus Thesaurum istum in vasis fictilibus. Aduerte tamē q nos viles & fictiles debemus Deum recognoscere sicut proprium figulum & fictorem. Ipse.n. dicit Hiere. 18. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel. Nam sicut dicit Roma. 9. Ille figulus ex eadem massa facit vas in honorem, & vas in contumeliam. Et bene proh dolor, quia sunt multi qui eum non cognoscunt ve fictorem suum, quamuis ipse sit verus promethens, de quo fingūt fabulæ q imagines & statuas fictiles fecit ambulare & viuere, nihilominus nos ipsum ac si non esset fictor noster, contemnimus. Sapientia. 15. Cinis est enim cor eius, & terra superuacua spes illius, & luto vilior vita eius quoniam ignorat qui se finxit, & qui inspirauit illi animam. & eidem contradicimus, & contra eum superbimus. De quo admiratiuè dicitur Roma. 9. Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit, & quare fecisti me sic? & Esa. 29. Hæc est cogitatio vestra quasi si cōtra figulum lutum cogitet, & dicat opus factori suo, non me fecisti. & figmentum dicat fictori suo, non intelligis. Non sic charissimi, sed honoremus figulum & fictorem nostrum, quia fm psal. Ipse est qui cognouit figmentum nostrum, & qui finxit sigillatim corda nostra. Ista est igitur fictilitas seu fictio virtuosa.

B ¶ Secūdò dico q inuenitur fictilitas ruinosa. Et sic per res fictiles intelligitur terrea & fragilis vita nostra, quæ.s. per tentationes frangitur, & maximè quādo alicui morticinio vel immundo per malam complacentiam sociatur Leui. 15. Vas fictile quod immundum tetigerit, confringetur quando etiam mortalitate finaliter dissipatur, sicut de statua Nabuchodonosor dicitur Dań. 2. q partē pedū eius quæ erat fictilis, lapis qui de super cecidit, dissipauit. Pes.n. finem vitæ signat, quam quia fictilem & terream, lapis.i. mortis duritia inuenit, ipsam cassat. Istud etiam patet de diuitibus, qui fictitijs bonis modo pinguntur sed præsentibus, & futuris tribulationibus à Deo confringuntur. Esa. 30. Comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione perualida.

C ¶ Tertiò dico q inuenitur fictio vitiosa. Et ista est fictio quæ fit in moribus, quando.s. malitiosi & hypocritæ mala fingunt esse bona, & etiam bona mala, & quando exterius in verbis & conuersatione vnū simulant atque fingunt, in corde verò & intentione aliud cogitant atque gerunt, similes statuis & figmentis. Sapi. 10. Stās figmentum salis. Talem autem fictionem spiritus Sanctus abominatur, & omnes fallaces & fictitios detestatur. Sapi. 1. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. Vtrisq; muri fictilis cōminatur, dicens. Eiulabo & clamabo ad viros muri fictilis lamentantes. Hierem. 48. Sapiens etiam ista fictione se carere dicebat. Sapien. 7. Hanc sine fictione didici, & sine inuidia communico. Apostolus verò non in ficta charitate aliquid faciendum esse dicebat. 2. Cori. 6. In charitate non ficta. Figulus autem istorum est diabolus, qui eos fingit & efficit fictos. Vnde de multis ecclesiasticis lamentatur. Hieremias Threnor. 4. dicens. Quomodo inquit reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli? Et bene testea, quia verè tales testę à sua ficta cōuersatione franguntur. vnde psal. Tanquam vas figuli cōfringes eos. Non sic charissimi, quia sicut dicitur. 2. Mach. 6. Non .n. ætati nostræ dignum est fingere.

D ¶ Aduerte tamen q fictio quandoque capitur in bono, quæ nihil aliud est quā discreta simulatio, sicut de Christo dicitur q ne cognosceretur, finxit se longius ire. Lu. 24. Talis aūt fictio potissime spectat ad prælatos & iudices &c. Vide de mala fictione vbicunq; infra agitur de hypocrisi, malitia siue fraude, & similibus.

A **Fides.** Nota q fides est fundamentum & subiectum omnium aliarum virtutum, & ideò sicut subiectum subijcitur bonis & malis accidentibus, ipso inuariabili permanente, sic fides potest perseuerare & inuiolabilis permanere sub peccatis & virtutibus. Est etiā fides informis, & fides formata. Fides informis est quæ forma gratiæ & charitatis caret propter concomitantiam peccati mortalis. Formata verò dicitur quando charitati & gratiæ est coniuncta. Describitur autē fides ab Apostolo Hebr. 11. Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. Describitur ab Isido. Fides est qua veraciter credimus id quod nunquam videre valemus. Describitur insuper à Chryso. Fides est sanctissimæ religionis fundamentum. Fides.n. fundamentum, dicitur, quia sicut sine fundamento nihil potest ædificari, sic impossibilem est aliquam sine fide virtutum congeriem fabricari. qa sicut dicitur Heb. 11. Sine fide est impossibile quenquam placere Deo. Est.n. fides inter virtutes sicut mater iter filias, sicut stipes inter frondes, sicut caput inter membra exteriora, sicut cor inter membra interiora. Et ideò sicut in natura fm Arist. primo formatur cor inter omnia alia membra, sic verè nobis debet esse principalis & præcipua cura de fide nostra, primo & ante oīa bene formāda & ordinanda. Quia reuera fides est

Sicut pes ad sustentandum
Sicut oculus ad dirigendum.
Sicut cor ad viuificandum.

Per fidem.n. sustētatur nostra fragilitas. vnde Colo. 1. Permanetis in fide fundati. Item per fidem dirigitur erroris cęcitas. vnde Heb. 12. Aspicientes in autorem fidei & cōsummatorem Iesum. ita q de istis duobus potest dicere ipsa fides illud Iob. 29. Oculus fui cęco, & pes claudo. B ¶ Item per fidem viuificatur nostra mortalitas, quia sicut dicitur Roma. 1. Gal. 3. Hebræ. 10. Iustus ex fide viuit. Et ideò charissimi diabolus videt esse similis astuto luctatori, Draconi deceptori, accipitri raptori. Luctator.n. pedes socij sui supplantat, Draco pugnās cum elephāte oculos sibi si potest extrahit vt cęcus efficiatur, accipiter autem capta præda, cor ipsius eradicat, vt eainde satietur. Nihil.n. sapidius accipitri quam cor cumedere prædę suæ. Et proculdubio charissimi sic facit diabolus, quia verè summè dicitur nobis auferre pedem fidei sustentantis, oculū fidei dirigentis, cor etiam fidei viuificantis. Scit.n. diabolus q sine tali pede non stamus, vel in bono non perseueramus, sine tali oculo illa quæ sunt credenda non intelligimus nec consideramus, sine tali corde vitam gratiæ non habemus nec continuamus. De diabolo igitur bene præmonemur. 1. Pet. 5. Aduersarius vester diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quē deuoret, cui resistite fortes in fide. Diabolo est enim fortiter resistendum. quod tamen non faciunt qui per errores hæreses & sortilegia videntur cor & pedem & oculum amisisse. De quibus. 2. Timo. 2. A veritate exciderunt, & subuerterunt quorundam fidem. Non sic charissimi, sed contra diabolum viriliter dimicemus, & cor pedem & oculum fidei seruemus. Iuxta illud. 2. Timo. 4. Bonum certamen certaui cursum consummaui, fidem seruaui, ideò reposita est mihi corona iustitiæ &c. In quibus verbis ostēditur q per fidem Mundi prælium superamus. Bonum inquit certamen. Vitæ terminum cōsummamus. Cursum inquit. Cœli brauium reportamus. Ideò inquit reposita est mihi corona iustitiæ. Fides n. iuuat in prælijs viriliter dimicare, facit in stadijs fęliciter consummare, facit de brauijs vtiliter reportare. C Dat igitur fides

Constantiam roboratiuam
Perseuerantiam consummatiuam
Cœli gloriam præmiatiuam.

¶ Dico igitur q per talem fidem

Verbera toleramus
Opera consummamus.
Munera reportamus.

Primo igitur dico q per fidē verbera toleramus q ostēdit cum dicit. Bonū certamen certaui. Istud est.n. bonū certamē certare, tribulationes, & angustias sustinere pro fide & iustitia, iuxta illud Ecclesi. 4. Vsq; ad mortem certa pro iustitia. Sicut.n. dicit Auicenna & Ambr. in hexameron, Apes pro defensione regis sui certant & pugnant, & pro eo perire pulchrum putant. Serpens etiam pro capite suo ne lędatur corpus obijcit, & plagis & verberibus pro seruando capite totum corpus exponit. Sic verè charissimi si fideles & boni fuerimus, pro rege & capite nostro scilicet pro Christo & eius fide defendēdo & sustinendo, certare & præliari debemus scilicet contra demonum tentationes, contra mundanas tribulationes, & etiam contra infideliū impugnationes, corpusq; nostrum & membra pœnis & laboribus exponere propter ipsum, iuxta illud. 1. Timot. 6. Certa bonum certamen fidei. Istud verbum potissime potest dici militibus cruce signatis, vel alijs contra infideles vel etiam quibuscunque iustum prælium ingressuris, quia pro certo fides pro qua pugnant, quam sciunt esse certam & veram, debet eis maximum esse in certamine fundamentum, & audaciæ fulcimentum. Bonum ergo certamen certaui. Et hoc, quia pro certo sicut dicitur. 2. Timo. 2. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Et si vis, potes hoc dilatare quomodo certandum est contra mūdum, carnem & hostem, & quot modis succumbitur, & quot modis in hoc certamine præliatur. Et vide supra de Bello. Patet igit q per fidem verbera viriliter toleramus. D ¶ Secundò dico q per fidem opera terminamus Cursum consummaui. Fides enim quam de Deo & de rebus inuisibilibus & futuris habemus, valde iuuat hominem vt

ad virtutum complemētum perueniat & attingat. Fides enim mentem dirigit. Spes mentem erigit. Charitas mentes inflammat & accendit. Igitur aliæ virtutes possunt bona opera incipere, sed ad fidem pertinet consummare, & ad fidem debitum debitè ordinare. Cursum inquit consummaui. Sicut enim carens oculis non potest bene cōsummare seu perficere cursum suum, sic verè charissimi cursum bonorum operum non possunt perficere seu complere illi qui fidei lumine sunt priuati. Ideò bene dicitur Hebre. 12. Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei nostræ & consummatorem Iesum. Per fidem igitur opera terminamus seu cōsummamus. Et nota ꝙ in isto verbo potest applicari de perseuerā-
E tia, & vide supra de Currere. ¶ Tertiò dico ꝙ per fidem munera reportamus, quod ostenditur cum dicitur. Reposita est mihi corona. Et verè charissimi corona gloriæ reponitur & reseruatur illis qui fidem Dei cum operibus sectantur. Vnde dicitur Thob. 2. Vitam illam expectamus quam Deus daturus est illis qui fidem nunquam mutant ab eo. Quid enim charissimi est apud Deum magis meritorium quam sit fides, vt homo magis credat alteri quam sibi, vt captiuet proprium intellectum, & compellat ipsum credere id quod penitus excedit limites rationis? Secundum enim Grego. Fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Excedit enim omnem sensum, ideò valde meritoria debet esse. Et ideò pro certo charissimi sancti meruerunt per fidem miracula facere, mundi tribulationes vincere, & in fine cœlestem gloriam acquirere. Per fidem enim sancti miracula fecerunt. Matthę. 27. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis. Item per fidem pericula euaserunt. vnde Heb. 11. Fide transierunt mare rubrum. Ideò Petro super mare timenti periculum, dicitur Matthæi. 14 Modicæ fidei, quare dubitasti? Iterum per fidem tormenta superauerunt, & Paradisum acquisierūt Vnde ibidem Heb. 11. Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugauerunt aciem gladij, cōualuerūt de infirmitate, fortes facti sunt in bello Ecce quot præmia, quot munera, quot priuilegia habet fides nostra. Et breuiter charissimi si fides non moriatur per peccatum mortale, ab ipsa reportabimus bona spiritualia & æterna. Corona inquit reposita est mihi. Et ideò cuilibet præcipitur. Apocal. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ad quod facere potest quod scribitur. Hester vlti. Cognoscantur omnes qui fideliter persis obediunt, dignam pro fide mercedem recipere. ¶ Si vis, potes hic inuehere cōtra illos qui habent fidem sine operibus. Potes etiam applicare hic de corona gloriæ, vbi sunt duodecim gaudia particularia &c. in loco 12. lapidum preciosorum omitto tamen omnia gratia breuitatis. Patet igitur ꝙ per fidem cœli munera reportantur. Bona opera terminantur. Pœnæ verbera tolerantur Et breuiter charissimi, fides in scriptura comparatur illi lapidi qui dicitur Iaspis, quia sicut dicitur Apoc. 21. In cœlesti Hierusalem fundamētum primum Iaspis. Sicut. n. Iaspis sm Dioscoridem facit hominem tutum inter pericula, maleficijs & incantationibus obuiat & resistit, oculos acuit, ardorem temperat, & castitatem diligit, sic verè charissimi fides facit hominē tutum per constantiam. Col. 2. Firmamentū eius quæ in Christo est fidei vestræ. Incantationibus & suggestionibus demonum & hæreticorum obuiat per veram scientiam Eph. 6. Sumentes scutū fidei, in quo possitis omnia tela inimici ignea extinguere. Oculos intellectus acuit per prudentiam, ardorem etiam concupiscentiæ temperat per sanctitatem & castimoniam. Iō de Iaspide fidei dicitur Apoca. 21. Hierusalem, lumen eius simile lapidi precioso, tanquam lapidi Iaspidis. Et breuiter dicere possum ꝙ fides seruanda est & habenda: quia

Deum iratum solet placare.
Mentis peccatum solet purgare
Quenque grauatum solet iuuare.
Mortis hiatum solet vitare.
Cœli optatum solet præstare.

Per fidem dico Deus placat. Fides. n. signū regis est, quo viso in prælio huius mundi, Deus cognoscens eum esse ex parte sua, parcit ei. Fides. n. est sicut ille lapis qui portatus reconciliat inimicos, qa . s. faciliter Deus reconciliatur homini quem inuenit catholicum & fidelem. Nam teste scriptura ad Hebr. 11. sine fide impossibile est placere Deo & sicut dicitur Ecclesi. 1. Beneplacitum est Deo fides & misericordia. ¶ Item per fidem culpa purgatur. Sicut enim aer purificatur aduentu luminis, sic mēs per illuminationem fidei. Prouerbio. 15. Per fidem & misericordiam purgantur peccata, & per timorem domini declinat omnis à malo. ¶ Item per fidem homo saluatur id est à peccati & inferni periculo liberatur. Vnde illi mulieri infirmę dicitur Lucæ. 7. Confide filia, fides tua te saluam fecit. ¶ Item per fidē vita seruatur. Fides enim tenet locum cordis in virtutibus moralibus, quia . s. virtutes non viuunt sine ista Abacuch. 2. Iustus autem ex fide viuit. Ista est enim quæ à morte culpæ & pœnæ nos liberat. ¶ Item per fidem salus donatur. 1. Pet. 1. Reportātes finem fidei vestræ, salutem animarum vestrarum. Et ideò breuiter de eius perfectionibus pulcherrime loquitur Augu. libr. de verbis domini. Nulla inquit maior substantia vel thesaurus, nullæ maiores diuitiæ vel honores, quam sit fides nostra. Hæc enim homines saluat, cęcos illuminat, infirmos sanat, cathecuminos baptizat, fideles iustificat, pœnitentes reparat, tutos augmentat, martyres coronat, virgines & viduas casto pudore conseruat, clericos ordinat, sacerdotes constituit, homines cum Angelis sursum locat.

Fidelis Fidelitas.

Nota ꝙ fidelitas est quędam mentis inuariabilis rectitu- A
do, quæ inter amicos & inimicos, inter pauperes & diuites, seruos & dominos generaliter locum habet. Hanc enim virtutē omnes possunt habere. Ad hanc etiam & natura voluit omnes homines generaliter & naturaliter obligare. Est igitur fidelitas mentis rectitudo seu illa obligatio naturalis qua quis ad amicitiam rependendam, ad secretum commissum cœlandum, ad firmitatem propositi & etiam cuiuslibet promissi reddendam & habendam se sentit efficaciter obligatum. Vnde possumus notare quod nos debemus esse fideles. Erga Deum, ipsum credendo. Erga proximum, ipsum diligendo. Erga seipsum quilibet, se fideliter conseruando. Erga susceptum officiū ipsum fideliter exercendo & dispensando. Iuxta illud. 1. ad Corinthiorū. 4. Hic iam quæritur inter dispensatores vt quis fidelis inueniatur. Notemus igitur quod nos debemus inuicem Fideliter

Diligere.
Diuidere.
Persistere.

Dico igitur primo B
quod ad vitam fidelem pertinet fideliter diligere Fidelitas enim requirit vt vnusquisq; nostrū alterum diligat, alter alteri subueniat, alter alterum supportet & foueat. Inter elephantes enim videtur esse maxima fidelitas, vnus enim dicitur alterum diligere, & ipsum si ceciderit subleuare. Inter passeres etiam tam fidelis dicitur esse amor, quod si vnus laqueo capitur, statim (si possunt) ab alijs concurrentibus liberatur. Quod de porcis etiam videmus. isti enim quodam fideli nexu alter ad clamorem alterius concurrunt, & si possunt ei subueniunt & succurrūt. Sic proculdubio charissimi debet esse de nobis. Quia verè charissimi erga amicos nostros debemus esse fideles, & ipsos perfecte diligere, & eis in tempore tribulationis quanto magis poterimus subuenire. Iuxta illud Eccles. 22. Fidem posside cum amico tuo in paupertate illius id est in tempore tribulationis ipsius mane illi fidelis. Illam tamē regulam non tenent falsi amici, quia scilicet non amant nec fideliter nec veraciter, quia scilicet non diligunt personam, sed fortunam non hominis bonitatem, sed propriam vtilitatem. Istud patet quia si in prosperitate aliquem diligunt, si superuenit aliqua tribulatio vel tentatio, ab ipso recedunt. Iuxta illud Eccleci. 6. Est amicus socius mensę, & nō permanebit in tempore tribulationis. Ideò admirando loquitur sapiens. Prouerbio. 20. Multi sunt misericordes, virum autem fidelem quis inueniet? Non sic igitur, sed siue simus subditi siue prælati, siue domini siue vasalli, siue superiores siue inferiores, siue maiores, minores, alter alterum diligamus, & alter alteri fidelitatem seruemus, quia sicut dicitur Prouerbi. 28. Vir fidelis multum laudabitur. Et quia sicut dicitur Eccle si. 6. Amicus fidelis protectio fortis. & Amico fideli nulla est comparatio, debemus igitur fideliter diligere. ¶ Secundò dico C
ꝙ nos debemus fideliter diuidere. Dispensator enim & procurator qui habet reddere salarium, debet fideliter operarijs reddere quod merentur. Si enim odio vel fauore inæqualiter diuideret, vel si vltra voluntatem domini sui retineret, non fidelis, sed infidelis diceretur. Furtum enim committeret, ex quo bona domini contra voluntatem ipsius dispensaret. Pro certo charissimi talis fidelitas requiritur in quolibet ecclesiastico vel prælato, cui commissum est regimen seu administratio

ministratio domus Dei. Iste.n. subditis suis debet bona sibi cōmissa sine acceptione personarum distribuere & diuidere, & non sibi aut suis indebite retinere, quia sicut dicitur. 1. Corin. 4. Iam quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Quod vtiq; est contra multos, qui reuera non diuidunt fideliter, & æqualiter, sed maligniter & dispariter, quia.s. bona ecclesiæ suis compatriotis, familiaribus & consanguineis (quāquam indignis) distribuunt, bonis verò sufficientibus nihil donant. Isti sunt similes Lupo, qui talis est conditionis, q̄ totam prædam suam solus cum catulis suis vellet comedere, & nihil alijs distribuere. Vnde iste non fidelis nec bonus dispensator est. Nec etiam est similis Leoni qui prędam suam etiam extraneis & alijs animalibus diuidit & largitur. Sic verè multi sunt hodie in ecclesia auari & Lupini, rapaces atque tenaces, qui bona sua alijs non diuidunt, sed pro se, catulis & parentibus ipsis reseruant & custodiunt. Vnde isti non sunt dispensatores fideles, sed fures, & impij & crudeles. De istis dicitur Esaiæ. 1. Principes infideles, & socij furum. Non sic charissimi, sed
D pro certo nos debemus fideliter diuidere. ¶ Tertiò dico quod nos debemus fideliter persistere. Vir enim fidelis, stabilis & firmus dicitur,

Veraciter loquendo.
Tenaciter cœlando.
Simpliciter viuendo.
Stabiliter hærendo.

Veraciter dico loquendo quia.s. vir fidelis non debet vnum dicere, & aliud cogitare, quia sicut dicitur Prouerb. 14. Testis fidelis non mentietur. Item tenaciter celando, quia.s. illud quod suæ fidelitati committitur, non debet quacunque occasione alicui reuelare, quia sicut dicitur Prouerb. 11. Qui fidelis est, celat amici commissum. Item simpliciter viuendo, quia.s. vir fidelis non debet esse duplex sed simplex, non debet vnum promittere, & aliud facere, non vnum fingere, & aliud sentire. Vnde de tali firmitate pōt dici illud Esai. 22. Figam illum paxillum in loco fideli. Item in amicitia stabiliter adhærēdo, quia vere sicut canis est animal fidele domino suo, sicut pluribus de canis fidelitate posset ostendi exēplis, sicut de cane Lysimachi regis exemplificat Solinus, q̄ dominum suum comitatus, cum corpus eius mortuum combureretur, in flammas cum eo se iniecit, sic verè charissimi dominis nostris superioribus & magistris debemus esse fideles, eis.s. fideliter famulando, nulli alij adhærendo, sed cum ipsis stabiliter perseuerando. Iuxta illud Apoc. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Et breuiter notare potes quod fidelitas

E Præcipitur diuinis legibus.
Præficitur humanis gregibus.
Extollitur immensis laudibus.
Erigitur æternis sedibus.
Diligitur à cunctis gentibus.

Dico.n. q̄ fidelitas diuinis legibus præcipitur, vnde Ioā 20. dicitur imperādo. Noli esse incredulus, sed fidelis, Et illud prædictum Apoca. 2. Esto fidelis vsque ad mortem. ¶ Itē dico q̄ humanis gregibus præficitur. Deus.n. vult habere præfectos vel prælatos in populo suo, nisi fideles & bonos. Matt. 24. Fidelis seruus & prudens quem constituit dominus super familiam suam. Et. 1. Reg. 2. Suscitabo mihi sacerdotem fidelē. ¶ Item immensis laudibus extollitur. Fidelitas.n. inter omnes virtutes summè laudatur. Iuxta illud prædictum Prouerb. 28. Vir fidelis multum laudabitur, & merito si laudatur, quia pro certo ista est virtus ceteris rarior, ceteris charior, ceteris sanior. Rarior dico. Prouerb. 20. Virum autem fidelem quis inueniet? Charior etiam Sapien. 3. Fideles in dilectione acquiescent illi. Sanior insuper. Prouerbio. 13. Legatus fidelis sanitas Ista igitur immensis laudibus extollitur. ¶ Item ista æternis sedibus erigitur. Deus.n. in conuiuio suo æterno, cum & ipse fidelis sit, iuxta illud psalm. Deus fidelis, & absq; vlla iniquitate iustus & rectus, vult habere conuiuas fideles. psalm. Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum. ¶ Item ista à cunctis gentibus diligitur. Tāta est.n. fidelitatis virtus, quod ipsam in alijs diligunt etiam infideles Eccles. 33. Seruus fidelis sit tibi quasi anima tua. Et breuiter charissimi fidelitatem nullus debet infringere. sed ipsam potius conseruare, quia sicut dicit Seneca in prouerb. Viri boni est pollicitam seruare fidem. Et iō ibidem, malo mihi deesse successum, quam fidem frangere. Sed pro certo charissimi, istud non faciunt hodie multi, quia proculdubio valde pauci sunt hodie viri fideles, infringūt.n. aliquid fidelitatem

Per promissorum non impletionem.
Per secretorum reuelationem.
Per amicorum defraudationem & proditionem.
Per dominorum impugnationem.

¶ Infideles.n. sunt promissorum variatores. Iuxta illud Ro. 4. Exinanita est fides, abolita est promissio. Item isti sunt secretorum reuelatores, nesciunt.n. aliquid celare, quinimmo sæpe fit q̄ fideles & bonos se fingunt esse, vt sub tali specie secreta hominum inquirant, vt tandem ipsa reuelent & prodant. similes vasis crystallinis, quæ ita sunt peruia & etiam lucida, quod quicquid intus est declaratur, quia verè quicquid talium fidelitati committitur, statim exterius reuelant. Et ideò bene cauendum est cui vel quali secreta committuntur. Iuxta illud Ecclesi. 8. & Prouer. 25. Secretum extraneo nō reueles. quia pro certo falsi & proditores veniunt in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt Lupi rapaces. Quod figuratum est in illo Ismael Hie. 41. de quo dicitur q̄ ipse in occursum aliorum incedens & plorans ibat. s. fingendo se eis compati & condolere, dissimulans se velle ipsos ad locum securitatis ducere, ipsos tamen apportunitate habita interfecit. Et sic in talibus impletur illud Eccle. 12. Oculis suis lacbrymabitur inimicus, & cum inuenerit tempus, nō satiabitur sanguine. Isti igitur sunt secretorum reuelatores. ¶ Item isti sunt amicorum defraudatores. Amicos.n. suos. i. illos qui se confidunt velut amicos, solent tales infideles decipere, & sub specie boni mala consilia suggerere, fidem insuper & veram amicitiam alijs tanquam propinquis & proximioribus non seruare. vnde. 1. Timot. 5. Qui suorum, maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit & est infideli deterior. ¶ Item isti sunt dominorum impugnatores. Sæpe enim fit q̄ infideles serui dominos, discipuli magistros, subditi prælatos, quanquam eis multa bona fecerint, solent decipere, contra eos insurgere, & eos accusare. Et istud patet in Absalon & Achitophel. 2. Reg. 17. quorum vnus filius, alter fuit consiliarius & secretarius regis Dauid, & tamen contra eum insurrexerunt, & ipsum de regno proprio expulerūt. Taliter.n. faciunt hodie mali serui, suis dominis, mali subditi suis prælatis, mali filij suis patribus, mali ingrati suis benefactoribus. Isti.n. sunt sicut Iupiter, qui Saturnum patrem suum de regno fingitur eiecisse. Tales igitur infideles sunt, qui in fidelitate stabilitatis & amicitiæ non persistunt, ita q̄ propriè de talibus potest dici illud Deuter. 32. Generatio.n. peruersa est, & infideles filij. Non sic igitur charissimi non, sed simus fideles & boni, & persistamus stabiliter. Diuidamus æqualiter. Diligamus veraciter &c. Vide supra de Estote, & in illa auctoritate. Esto fidelis vsque ad mortem &c.

Fiducia.

Nota q̄ fiducia idem est quod confidentia, spes, seu securitas. ¶ Primo igitur possumus A breuiter notare quod est quædam fiducia commendabilis & virtuosa. Et illa est fiducia qua in Deo & in sanctis cōfidimus & speramus. Deus enim est sicut lapis Adamas, q gestatus timores dicitur pellere, & hominem securum reddere, Epistites etiam facit, vt dicit Dioscorides, hominem inter pericula tutum esse. Sic verè Deus illos qui in ipso habent fiduciam, & qui ipsum per ingem deuotionem & fiduciam secum portāt: tutos, in periculis facit esse. Vnde Hiere. 39. Erit anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam. Ista est igitur fiducia commendabilis & virtuosa. ¶ Secundò est fiducia detestabilis & vitiosa. Et ista est fiducia quam quidam habent

In mundi diuitijs.
In proprijs malitijs
In amicorum multitudine
In propriarum virium fortitudine.

Habent dico fiduciam in diuitiarū plenitudine. vnde Iob. 8. Sicut tela araneæ fiducia eius. & Iob. 31. Si dixi obryzo. fiducia mea es. Item in malitiarum promptitudine. Esa. 47. Fiduciam habuisti in malitia tua. In amicorum multitudine. Iob. 39. Nunquid habebis fiduciam in magna fortitudine eius? contra illud Hierem. 9. In omni fratre suo non habeat fiduciam. In propria fortitudine. nec attendunt quod subito attenuatur. Ideò dicitur Esa. 36. Quæ est fiducia ista qua confidis? q. d. nulla. ¶ Tertiò dico q̄ est fiducia affectabilis & gloriosa, & ista est illa perfecta securitas & fiducia quam habent sancti in patria, de qua Es. 32. Sedebit populus meus in requie opulenta, in tabernaculis fiduciæ. Et hoc sufficit, quia supra satis dictum est de Confidentia.

Fieri.

Nota q̄d fieri signat mihi quandam, continuationem, & quendam transitū & mutationē, & de vno A esse ad aliud alterationē. Signat etiā imperfectionē, omnisque complementi carentiam, & necdum adeptam perfectionem.

niter profundius figuntur in terra, & maiores & excellentiores existunt quam arbores fructuosæ. patet de querculius & de vlmis, respectu mali punici seu mori. Sic verè mali & infructuosi, profundius figuntur in suo malo proposito, quam boni figantur in bono, figurati Actu. 27. in illa naui cuius prora in bitalasso ita stabat immobilis, ꝙ ante fracta est quā laxata. Sic mali vsque ad fractionem mortis fixi & stabiles permanent in delictis. Vnde de Ismael dicitur Gen. 16. ꝙ e regione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula.

Figulus. Figmentum. Vide vbi fingere.

A **Figura.** Nota ꝙ figura accipitur pro exteriori imagine seu forma. Et inde est qd in scientialibus illud figura dicitur, vbi sub exteriori apparentia historiæ vel literæ interiora mysteria continentur. Nota igitur ꝙ figura secundum vtrumque suum significatum, quo vel secundum litteram, vel secundum litteræ mysticam intelligentiam signat, significare moraliter potest

Caliginem velatę veritatis.
Imaginem ornatę venustatis.
Eruginem mundanæ qualitatis.
¶ Prima figura debet intelligi.
Secunda figura debet corrigi.
Tertia figura debet negligi.

Inuenitur igitur figura quā debemus intelligere. Et ista est figuralis & enigmaticus scripturarum processus, sub quo verus intellectus latet, de qua dicitur. 1. Corin. 10. ꝙ sanctis patribus omnia in figura contingebant. Nam facta antiquorum ex veris historijs processerunt, & futurorum legis nouæ sacramentorum signa & figuræ fuerunt. Parabolę etiam Christi figuratiuè dictæ sunt, quia vnum quidē interius, aliud verò exterius significant & prætendunt. Cognitio etiā nostra pro tempore huius vitæ nunquam est nuda & facialis, sed potius obscura, enigmatica & figuralis. Cuius tamen contrariū erit in patria, quia ibi non erit parabola vel figura, sed nuda veritas atque clara, ita ꝙ de quolibet beato poterit dici illud Nu. 12. Non per figuras & enigmata, sed facie ad faciem, Deū videt. ¶ Item inuenitur figura quam debemus emēdare & corrigere. Et ista est figura exterioris cōuersationis, quæ. s. per virtutes ornatur atq; pingitur. 4. Reg. 1. Cuius figuræ & habitus est vir qui occurrit vobis? Responderunt. Vir pilosus, & Zona pellicea præcinctus renibus. Per vitia autē hæc figura deformatur & inficitur. vnde Leui. 19. Neq; figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. Figuras dico idest malę cōuersationis imagines. Per pœnitentiam verò antiquæ & malę figurę destruūtur. 4. Regum. 23. Figuras idolorum & immundicias abstulit Iosias. Noua verò & sancta figura reparatur & reficitur, sicut Nabuchodonosor Daniel. 4. De seipso prius in bestiam mutato & tandem reformato dicit. Figura mea reuersa est ad me. ¶ Item inuenitur figura quam debemus contemnere & negligere. Et ista est figura cursus & imago prosperitatis mundanę de qua. 1. Corin. 7. Præterit. n. figura huius mundi &c. Vide infra de imagine, & de forma, & alijs similibus.

A **Filippus.** Nota ꝙ philippus interpretatur os lampadis, seu os manuum, significans virum iustū & maximè doctorem scientificum vel prælatum, qui dicit os, quia loquitur alios instruēdo, lampadis, quia fulget alios exēplariter illuminando. Dicitur os manuum, quia ori manus applicat, quia id ꝙ docet prædicando, confirmat operando. Et si vis, nota quod philippus est nomen

Abundantiæ & possessionis.
Intelligentiæ & discretionis.
Sapientiæ & instructionis.
Amicitiæ & dilectionis.
Eloquentiæ & prædicationis.
Excellentiæ & exaltationis.

Philippus. n. abundauit in virtutibus. vnde Ioan. 1. Erat autē philippus de Bethsaida ciuitate Petri & Andreæ. Bethsaida enim interpretatur domus frugū. Fruges verò, virtutes designant. ¶ Item philippus ignorātes, informauit, patet Actu. 8. vbi dicitur ꝙ eunucho in curru suo legenti Esaiā, adiunctus est philippus, qui scripturam sibi aperuit, & eum conuertit & baptizauit. ¶ Item philippus claram intelligentiam postulauit. Ioan. 14. Dixit Christo philippus Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Sequitur. Qui videt me, videt & patrem meum. ¶ Item veram amicitiam frequentauit, promotionem & honorem acquisiuit. vnde. 1. Machab. 6. dicitur ꝙ rex vocauit philippum vnum de amicis suis, & præposuit eum super vniuersum regnum suum. ¶ Item philippus fidem Dei prædicauit, Vnde & bene interpretat os lampadis, vt prædictum est. Vnde iste & euangelista & bonus annunciator dicitur fuisse. Actu. 21. Intrantes domum philippi euangelistę qui erat vnus ex septem, mansimus ibi &c. ¶ Item philippus cœlestia vendicauit. Actu. 8. Spiritus domini rapuit philippū & inuentus est in azato id est in Paradiso. &c.

Filistijm. Philisteus. Philistea.

A Cū philistijm fuerint populi infideles, dudum in illa parte syrię quæ nunc palestina dicitur habitantes, populo Dei semper inimicantes, & eos vel bellis impetentes, vel seruitute prementes, videtur ꝙ per philistijm possunt intelligi vel Demones vel tyranni, à vera fide deuij, & bonis omnibus inimici. Isti. n. cōtra bonos continuè militant, ipsosq; diuersimodè fatigant & molestant. 1. Reg. 31. Philistijm pugnabant aduersum Israel. Interpretatur. n. philistijm vel philistei pocolo ruentes, quia. s. ipsi demones poculo superbiæ imbuti, ceciderunt de cęlo. Mali verò poculo vitiorum ebrij, quotidie cadunt inferius in inferno. 1. Reg. 7. Humiliati sunt philistijm, nec apposuerūt vltra vt venirent in terminos Israel. Tales. n. finaliter per damnationem humiliabuntur, & terminis Israel. i. patria Deum videntium, hoc est cęlesti gloria priuabūtur. Et merito, quia pro certo tales philistijm idest mali & maximè tyranni

Mundi substantiæ eligunt cumulos.
Altæ potentiæ vendicant titulos.
Malæ concordiæ constringunt nodulos.
Tristis inuidiæ sustinent famulos.

Sic igiť patet ꝙ tales philistei per auaritiā diligunt terrena. 2. Re. 23. Philistijm infuderunt se super terram. Per superbiam ascēdūt amena. 1. Reg. 17. Philistijm stabant super montem. Per malā concordiam iuncti sunt habenæ. Vnde ibidem dicitur. Cōgregauerunt philistijm agmina sua. Et per inuidiam sparguntur vt arena id est diuiduntur abinnicem. 2. Regū. 5. Philistijm diffusi sunt in valle.

Filius. Nota ꝙ filius est nomen subiectionis, nomen dilectionis, nomen vtilitatis, nomen nobilitatis, nomen, conformitatis. Nomē dico subiectionis, quia patri debet subiugari. Nomen delectionis, quia à patre debet amari. Nomen vtilitatis, quia patri debet subrogari. s. in successione. Nomen nobilitatis, quia liber debet iudicari. Nomen conformitatis, quia debet patrē in virtutibus imitari. Istis quinq; modis charissimi, debemus pro certo esse filij Dei & sanctorum, qa procerto charissimi boni & perfecti viri istis quinq; rōnibus possunt spirituales filij nuncupari. s. qui a isti habent

Humilitatis subiectionem.
Charitatis dilectionem.
Nobilitatis dilectionem.
Hæreditatis successionem.
Conformitatis applicationem.

Boni. n. humiliter maioribus subiugantur. vñ Sapi. 9. & etiā in ps. Ego seruus tuus, & filius ancillę tuæ. ¶ Item alternati diligūt & diliguntur. s. tam à Deo quam ab hominibus. Vnde Gen. 22. Tolle filium tuū quē diligis Isaac. & Luc. 3. Tu es filius meus dilectus. ¶ Item isti sunt nobiles moraliter & liberi, quia. s. isti sunt filij, & non serui. qui n. facit peccatum, seruus est peccati Ioan. 8. Et ideò quia sancti sine tali seruitute fuerunt, liberi & nobiles spiritualiter dici potuerūt. Vnde Sap. 2. Si est verè filius Dei, liberabit eum. ¶ Isti vtiliter hæreditantur, quia. s. filij spirituales Dei & ecclesiæ, habēt ius in hæreditate & successione patris & matris id est in bonis ecclesiæ, in bonis gratiæ, in bonis gloriæ. Vnde Gal. 4. Quod si filius, & hæres. ¶ Item isti conformiter imitantur, quia patres spirituales, videlicet Deum, prælatos & sanctos viros debent imitari, & eis in virtutibus conformari. vnde Gen. 5. Genuit Adam filium ad imaginem suam. Et sic pro certo charissimi, si istas quinq; cōditiones quis habuerit, bene spiritualis. i. Dei filius dictus erit. Et sic poterit dici de ipso illud prællegatum Luc. 3. Tu es filius meus dilectus. In quibus verbis ostenditur ꝙ ad hoc ꝙ quis filius Dei possit dici, tria principaliter requiruntur. Debet. n. esse Habilis ad æternam susceptionem, quia dicitur Filius. Humilis per internam subiectionē, quia dicitur Meus. Amabilis per supernam dilectionem, quia dicitur Dilectus. Isti enim sunt

Dei successores.
Dei seruitores.
Dei amatores.

Dei successores, quod probat conditio, quia filius vel filij. Dei seruitores, quod probat possessio. Meus, id est mihi subditus, vel à me possessus. Dei amatores, quod probat affectio. Dilectus inquit. Si enim à Deo est dilectus, per consequēs ipsum supponitur diligere, iuxta illud Sene. Ama si vis amari. ¶ Primo ergo dico quod iu- B

ſtus dicitur filius Dei, qnia ſoccedit in hæreditatē. & hoc oſtē
ditur cum dicitur. Filius. Filios.n. dicitur patri naturaliter ſuc
eedere. Sic ſancti & iuſti qui per gratiam filij Dei conſtituun-
tur, in hæreditate ſua id eſt ſequēti gloria, vel ī præſenti eccle
ſia, hæredes & ſucceſſores fieri merentur. Et ideò videmus ꝙ
Deus facit talibus ſicut vitulus marinus, qui eſt animal natās
in aquis, & graditur in terris, qui filios ſuos in terra generat
atque parit, ipſoſque finaliter ad mare docit, & ibidem ipſos
natare docet, inſtruit & inducit, ſicot dicit Plini. Sic verè cha-
riſsimi, Deus pater filios ſuos fideles, in terra, id eſt in hoc mū
do geoerat per gratiam, & tandem in morte ipſos ad mare, id-
eſt ad affluentiam Paradiſi perducit, & regoi Paradiſi ſucceſ-
ſores tāquam legitimos filios eos facit. Ideò de talibos poteſt
dici illud Ioan. 18. Seruus non manet in domo in æternum.
Ideò de tali filio loquitur Chriſtus Lucę. 15. Fili, tu ſemper
mecum es, & omnia mea tua ſont. Sic igitur dico ꝙ quicunq;
C iuſtus dicitur Dei filios, quia ſuccedit in hæreditate. ¶ Secun
dò dico ꝙ filius poteſt dici qui præcellit in humilitate, illud.n.
nomen eſt humilitatis. iſtud.n. vocabulum filius, importat de
ſe quod ſit in paterna poteſtate, cū ſit vocabulum relatiuum.
Et hoc etiam oſtēditur cum dicitur Meus, quod eſt pronomē
poſſeſsiuum. iſta enim pronomina, meus, tuus, & ſuus ſignifi-
cant quaſi poſſeſsionem & ſubiectionem ad denotandum ꝙ il
li qoi filij ſpirituales Dei & eccleſiæ volūt eſſe, debent per hu
militatem Deo & ſuis maiotibus ſubijci, & per abdicatiooem
proprię voluntatis alterius iuris fieri & non ſui. Meus inquit.
vnde Matth. 17. Hic eſt filius meus. vt ſic quilibet dicat illud
Geñ. 27. Ego ſum filius tuus Eſau. Vbi nota quod talis humili
tas debet habere obediētiæ promptitudinem, quod notatur
cum dicitur Ego, quod eſt primæ perſonæ. Ad denotādum ꝙ
ad promptè obediendum debet inter ceteros primus eſſe. Itē
debet habere perſeuerantiæ firmitudinem, quod oſtenditur
cum dicitur Sum. Item debet habere humilitatis promptitu-
dinem, quod notatur com dicitur Tuus. Item debet habere fe
cunditatis plenitudinem, quia dicitur Eſau, quod interpreta-
tur terra. De iſto igitur meus id eſt de iſta ſubiectiua poſſeſsio
ne poteſt quilibet talium dicere illud pſal. Dominus dixit ad
me, filius meus es tu. Iuſtus igitur filius Dei dicitur, quia prę-
D cellit in humilitate. ¶ Tertiò dico quod talis filius Dei dicitur
quia fundatur in charitate, quod oſteoditur cum dicitur Di-
lectus. Quia.n. tales à Deo ſunt dilecti, ideò ſupponitur ꝙ ipſi
Deum diligant, quia Deus non diligentes ſe, nō diligit, iuxta
illud Prouerb. 8. Ego diligentes me diligo. Et in perſona ta-
lium dicitur. 1. Ioan. 4. Nos igitur diligamus Deum, quooiam
ipſe prior dilexit nos. Amor.n. habet naturam reciprocā, diſ-
funditur.n. de vno io alium. quia ſicut humor à radice tranſ-
funditur in ramos, ſicut patet tempore verno, & econuerſo à
ramis diffunditur in radicem, ſicut patet in tempore hiberno,
ſic verè à radice id eſt à Deo, patribus & prælatis & maiori-
bus amor transfunditur vel transfundi debet primo & princi
paliter in ramos id eſt in filios & ſubditos & quoſlibet viros
iuſtos, ſicut dicebat. Dauid in perſona talium ſuperiorum. 2.
Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam. Sed
pro certo ab iſtis ramis id eſt inferioribus debet iſte humor id
eſt iſte amor iterum in Deum & ſuperiores vice reciproca re-
fundi, qnia valde eſt conſonum rationi, vt illos à qoibus diligi
mur, totis affectibus diligamus, iuxta illud Ioan. 15. Hoc eſt
præceptum meum, vt diligatis inuicem &c. Sic ergo patet bre
uiter quod ſi filius Dei quis eſſe voloerit, ſicut à Deo & ſupe-
rioribus ſuis diligitur, ſic ipſos diligere tenetur. Dilectus inqt
vnde Matth. 17. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene
complacoi Sed heu proh dolor chariſsimi, quam pauci ſunt
hodie filij qui iſtum amorem rependant aut repenſant. Amor
enim quem habet Deus ad homines, nō rependitur, qnia quā-
uis à Deo diligamur, ipſum tamē non diligimus nec timemus
Pellicanus enim ſicut dicit magiſter Iacobus in lib. de mira-
bilibus oriētalium regionum, quamuis pro viuificandis filijs
ſuis ſeipſum vulnerat & debilitat, vt virtute ſui effuſi ſangui-
nis filios ipſos ſuſcitet & viuificet, ſit tamen vt dicit idē, quod
quidam ipſorum filiorum de patre ſic pro eis debilitato nō cu
rant, nec ei neceſſaria miniſtrant. quod aduertens ipſe pater,
quando ad ſanitatem peruenit, ipſos filios punit, & à nido ſuo
eijcit & expellit. Iſtud chariſsimi quotidie videmus in nobis,
qui ſumus filij Dei per creationem. Quamuis.n. pater noſter
Deus ſanguinem ſuum in cruce fuderit, vt nos mortuos viui-
ficaret & ſuſcitaret, nos tamen tanti beneficij immemores, ſi-
bi in perſona pauperum ſuorum debilitato depreſſo & fatiga
to nō ſubuenimus, nec de ipſo curamus, quamuis ipſe clamet
in ſcriptura Eſai. 28. Reficite laſſum, & hoc eſt meum refrige-
rium. Nec etiā vulneribos quæ pro oobis ſuſtinuit, in aliquo
condolemus, quamuis ipſe clamet Threñ. 1. O vos omnes qui
traoſitis per viam, attendite & videte ſi eſt dolor ſicut dolor
meus. Et ideò verè propriè ipſe poteſt de nobis dicere illud
Eſai. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerūt me. Et
ideò finaliter de nido Paradiſi tales eijciet, & in die iudicij cō
ſortio ſuo & hæreditate Paradiſi tanquam ingratos priuabit,
& in infernū deijciet & fugabit, dicens illud Eſa. 1. Veh genti
peccatrici, ſemini neqoam, populo graui iniquitate, filijs ſcele
ratis. Iſta etiam ingrata filialitas apparet io multis eccleſia-
ſticis, qui quamuis ſint eccleſiæ vel religionis filij & miniſtri,
& quamuis ab ipſius ſcientia fuerint educati, nutriti, edocti &
augmentati, viuificati, & ad ſtatum promoti, ipſi tamen hoc
non videntur aduertere, oec de matris ſuæ neceſsitatibus cu-
rare. De vtilitate.n. communi non curant, ſed de propria tan-
tum, quin verò vt propriam vtilitatem faciant, derogare com
moni quodammodo non formidant, ita qnod de talibus dici-
tur Baruch. 3. Non eſt qui conſoletur eam ea omnibus filijs
quos genuit. Sed quid dicemus chariſsimi de naturali filialita
te? Inuenitur ne ibi prædicta ingratitudo? ſic proculdubio, qa
verè multi ſunt filij ita ingrati & peruerſi, quod quamuis à pa
rentibus ſuis omnia bona recipiant, quamuis patres vel parē-
tes eorum omnia bona expendant pro eis, vel ſanguinem ſuæ
temporalis ſubſtātiæ in eorum vtilitate, & viuificatione & ꝓ-
motione expenderint, ita quod ſæpe ſit ꝙ exinde ad debilitatē
paopertatis veniunt, ipſi tamē ingrati filij, pauperes parentes
& depauperatos contemnunt, nec eiſdem ſubueniunt aut ſuc
currunt, ita quod bene de talibus poteſt dici illud Deuter. 32.
Generatio enim peruerſa eſt, & infideles filij. Non ſic chariſ-
ſimi, non habeamus ingratitudinem, ſed amicitiæ firmitudi-
nem. Non obliuiſcamur benefactores, ſed diligamus noſtros
amatores. Sic ergo patet chariſsimi quod qui ſpiritualis filius
eſſe voluerit, neceſſe eſt ſicut dictum eſt, quod habeat nobilē
conditionem, humilem ſobiectionem, vtilem dilectionē. Sic
ergo dictum eſt. Tu es filius meus dilectus. ¶ Sed adhuc dico B
quod iſtud vocabulū filij in plorali poteſt io ſcriptura multi-
pliciter inueniri. Ideò generaliter quotiens iſtud vocabulū
filij pluraliter inuenitur vel ponitur io ſcriptura, poteſt allega
ri illa auctoritas. 1. Ioan. 3. Nūc filij Dei ſumus. In quibus ver-
bis oſtenditur qood illi qui volunt eſſe filij Dei ſpirituales, vt
filij naturales habeant

Voluntatis promptitudinem, cum dicitur. Nunc.
Dignitatis celſitudinem, cum dicitur. Filij Dei.
Firmitatis fortitudinem, com dicitur. Sumus.

Dico ergo primo quod illi qui boni filij Dei eſſe volunt, ne-
ceſſe eſt qood habeant voluntatis promptitudinem, quod oſtē
ditur cum dicitur. Nunc. promptitudo enim & præſentia de-
ootantur per iſtud aduerbium nūc, quia illi qui veri filij Dei
volunt eſſe, debent eſſe

Promptiſsimi ad obediendum.
Promptiſsimi ad compatiendum.
Promptiſsimi ad conſentiendum.

Boni.n. filij A
teneotur ma
ioribus obe-
dire. Vnde Col. 3. Filij obedite parentibus veſtris &c. Itē de-
bent ſuis minoribus ſubuenire. vnde in pſalm. dicitur. Filij tui
ſicut nouellę oliuarum. Item debent ſuis conſortibus conſen-
tire, qa. ſ. ſicut filij eiuſdē patris ſunt vt cōiter inuicē cōſentiē
tes, & inuicē pacifici & concordes, ſic boni & iuſti debēt alter
alteri conſentire, & inter ſe pacificè conoerſari. qa iuxta illud
Mat. 5. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Habe-
mus enim vnum patrem, & vnam matrem. ſ. Deum & eccle-
ſiam. vnde Gene. 42. Omnes filij vnius viri ſumus. Et Malach.
2. Vnus pater eſt omnium noſtrum. Habeamus igitur menta-
lem promptitudinem ad obediendum iſti patri & matri. Nūc
inquit Prouerb. 8. Nunc ergo filij audite me. quia ſicut Aqui-
la filios ſuos excitat ad volandum, & ad ipſam extra nidum ſe
quēdum, quod niſi promptè fecerint, ſolet eos percutere, vel
vnguibus perforare, ſic verè filij Dei. ſ. ſancti & ſanctæ, exem-
plo patris ſui Chriſti debent ad bonum animari, & ipſum ex-
tra nidum mundani amoris promptè obediendo inſequi, nec
per pigritiam retardari. Quod quia quandoque non faciunt,
ſed aliquibus oblectamentis detenti, in mundo diutius ſiſtunt
ideò ſæpe ſit vt à Deo corrigantur, & varijs tribulationibus
feriantur, & ſic quaſi per violentiam cōtemnere & dimittere
mundi

mundi ludibria compellantur. Hebr. 12. Flagellat enim domi
nus omnem filiũ quem recipit. Et ideo charissimi, qui in hoc
mundo incorrecti dimittuntur, & in nido mundi delectabiliũ
sine tribulatione relinquuntur, nec Deum promptè sequun-
tur vel ei obsequuntur filij Dei dici non merentur, & ideo si-
cut alieni, hæreditate cœlestis gloriæ priuabuntur. Isti. n. sunt
sicut filij illegitimi, de quibus pater parum curat, & eis de hæ
reditate propria nihil donat. Osee. 2. Filij fornicationum sunt
quia fornicata est mater eorum. Non sic ergo, sed simus sicut
veri & legitimi filij, voluntati Dei nostri prompte parentes &
obedientes, quia verè si filij Dei esse volumus, nos debemus
habere voluntatis pompitudinem. Nunc inquit. ¶ Secundo
F dico ꝙ nos debemus habere dignitatis celsitudinem, quia de-
bemus esse filij Dei, quod est summa dignitas. Gratia. n. nos
facit filios Dei, peccatum vero filios diaboli. Et maximè & spe
cialiter filij Dei possunt dici viri ecclesiastici & religiosi, qui
à Deo sunt specialiter adoptati, & Deo specialiter dedicati. vn
de illud. 1. Ioan. 3. Videte qualem charitatem fecit nobis Deus
vt filij Dei nominemur & simus. Sed pro certo charissimi tem
pus modernum videtur retrotractum ad tempora Noę in qui
bus, sicut dicitur Gene. 6. videntes filij Dei filias hominum ꝙ
essent pulchrę, acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elege
rant. Et ideo illis temporibus factum fuit diluuium, quo totus
fuit populus dissipatus. Sic vere charissimi hodie filij Dei. i.
viri ecclesiastici & religiosi fęce luxuriæ maculati, vxores &
concubinas de filiabus hominum sibi accipiunt, & sic Dei ec
clesiam maculantes, diluuium ecclesiasticę ruinę introducũt.
Ideo Iob. 1. dicitur ꝙ cum filij Dei comparerent in conspectu
domini, affuit etiam inter illos & Sathan. Sathan enim qui in-
terpretatur aduersarius, signat peccatum luxuriæ, ꝙ pro certo
inter Dei filios habitat & versatur, & eis totis viribus aduersa
tur. Non sic, sed simus filij Dei, Deum collandantes, Deũ ado
rãtes, Deo seruiẽtes &c. Deum dico collaudantes. Iob. 38. Vbi
eras cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent om
nes filij Dei? Item Deũ adorantes, iuxta illud psal. Afferte dño
filij Dei, afferte dño filios arietũ. Item Deo famulantes. Ro. 8.
Quicunq; Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Tales ergo
habent dignitatis celsitudinem, quia filij Dei. ¶ Tertio dico ꝙ
G tales habent vel habere debent firmitatis fortitudinem, quod
ostenditur cum dicitur. Sumus. quod est verbum substantiuũ
quia. s. tales debent sequi modum substantiæ, cum patre suo
Deo stabiliter perseuerando, non modum accidentis, ipsum fa
ciliter dimittendo, vel occasione mundanarum tribulationum
delectationum vel tentationum ab eo faciliter discedendo, vt
sic dicamus illud Thob. 2. Filij sanctorũ sumus &c. dic de isto
sumus complicando & inuehendo sicut habes bene supra vbi
Esse, & vbi Estote. Vel si vis, dic quod sicut ligna Sethim sunt
incremabilia & imputribilia, sic isti nec aliqua voluptate de-
bent esse putrefactibiles. nec igne concupiscentiæ cremabiles
immo semper sunt stabiles & durabiles, vt dum sic in vita ha-
buerint firmitatem constantiæ, post vitam habituri sint perpe
tuitatem æternæ gloriæ. Heb. 4. Initium substantiæ eius vsq;
in finem firmum retineamus. & Exo. 15. Introduces eos & plã
tabis in monte hæreditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo ꝙ
operatus es domine. Sic ergo patet ꝙ illi qui spirituales filij di
ci volunt, firmitatem, dignitatem & promptam volũtatem ha
bere debent & possunt. ¶ Sed si vis, adhuc dic ꝙ de bonis filijs
potest exponi illa auctoritas psalm. Filij tui sicut nouellę oli-
uarum in circuitu mensę tuæ. Vbi nota ꝙ boni dicuntur filij
Dei, Propter

H Intimiorem dilectionem. Tui
Similiorem conditionem. Sicut nouellæ oliuarum
Humiliorem subiectionem. In circuitu
Vtiliorem successionem. Mensæ tuæ.

Primo propter intimiorem dilectionem. Tui &c. Nota ꝙ filius
proprius perfectius diligit instigante natura vel instigatione
naturæ quam putatiuus. Exemplum de tribus sagittantibus
contra patrem iudicio Salomonis, quorum verus noluit sagit-
tare, alij autem sagittauere &c. Nota historiam. quia. s. veri fi-
lij, id est iusti, non libenter per peccata sagittant Christum, pu
tatiui vero, id est mali, audacter peccando irritant Christum.
Sed hoc est hodie proh dolor contra multos quos in ecclesia
comperimus, qui sunt non vero filio, sed illi malo & putatiuo
similes, quia. s. ad hunc finem ꝙ hæreditatem bonorum eccle-
siasticorum beneficiorum & præbendarum possint habere, nõ
veraciter parẽtes suos. s. prælatos aut ecclesiam qui eos genue
runt aut nutrierunt diligunt, immo detractionibus aut litibus
sagittare, appellationibus lacerare, & brigis & contentionibus
vulnerare non verentur quinimmo sic est hodie ꝙ qui profun
dius patrem, prælatum, vel matrem ecclesiam sagittat, & atro-
cius & grauius vulnerat, depauperat ac defamat, hęre ditatem
beneficiorum ecclesię citius se habiturum sperat, sicut ad lit-
teram de ambitiosis & brigosis religiosis possumus videre, qui
pro beneficijs extorquendis solent brigas & lites contra suos
ꝑlatos & ecclesias suscitare. Similes illis populis in india, quo-
rum mos est parentes proprios mortuos loco sepulturæ come
dere, & ad eos comedendum amicos alios inuitare, & sic cre-
dunt eos mirabiliter honorare. Sic verè tales litigiosi & ambi
tiosi, parentes. i. prælatos & ecclesias suas contentionibus co-
medunt, & ad hoc etiam amicos suos excitant & inducunt, ita
ꝙ iam impletum videtur illud Matth. 10. Insurgent filij in pa-
rentes, & eos morte afficiẽt &c. Morte inquit. i. infamia vel tri
bulatione, quia. s. mors quæ affligit & fętere facit tribulatio-
nẽ & infamiam protendit. Isti ergo non sunt filij parentum di
lectores, sed inuasores, non sunt pij, sed impij, non sunt fideles,
sed potius infideles. Ideo in psal. & originaliter Deu. 32. bene
dicitur ꝙ generatio peruersa est, & infideles filij. Sed non sic
isti pro certo vt iam dictum est. Isti dicti fuerunt filij propter
fideliorem dilectionem. Filij inquit tui. Vnde domino potest
optime de istis dici hodie illud Esaiæ. 60. Filij tui de longè ve-
nient. & Tho. 2. Ipsi sunt qui fidem suam nunquam mutant ab
ipso. ¶ Secundo dico ꝙ isti fuerunt dicti filij propter similio- I
rem conditionem, quia sicut filius naturaliter consueuit esse si
milis parentibus, sic isti conformari voluerunt Deo, & Sãctis,
patribus & superioribus, dicentes illud. 1. Ioan. 3. Nunc filij
Dei sumus. Et hæc moralis imitatio & conformatio ostendi-
tur cum dicitur. Sicut nouellæ oliuarum. Istud enim aduerbiũ
similitudinis sicut, conformitatem signat. nouella vero oliua.
quæ est tenera, & quæ faciliter vbi quis voluerit se inclinat, il
lum signat qui per imitationem bonis hominibus vel in om-
nibus se conformat. quales proculdubio fuerunt isti, & quales
deberent esse quilibet viri iusti, qui fuerunt sicut oliuæ speciosę
in campis. Et sicut dicitur Zach. 4. Ipsi fuerunt filij olei splen-
doris, qui assistunt dominatori vniuersæ terræ. Sed heu proh
dolor charissimi, vbi sunt hodie in ecclesia filij qui studeant
suis parentibus. i. Christo & suis bonis prædecessoribus assi-
milari, & ipsorum virtutes & gratias imitari? Videamus pro
Deo quis prælatus imitatur suos prædecessores, vel melior est
in regimine? quis clericus imitatur suos bonos superiores? qs
religiosus imitatur primos sui ordinis fundatores? Reuera nul
li quia pro certo mores filiorum ecclesiæ taliter à primis suis
parentibus & prædecessoribus diuersificantur, ꝙ ecclesiastici
moderni nunquam talium patrum vestigia sequi videntur. Vn
de, recte videtur ꝙ nos non simus viri filij Dei vel sanctorum
immo videmur esse spurij vel bastardi. Constat enim ꝙ multę
sunt matres quæ non à suis maritis, sed ab adulteris concipiũt.
Et ideo talium filij non viris ipsorũ, sed adulteris similes sunt.
vnde etiam inter bruta reperimus ꝙ quandoq; visa est mulier
serpentem peperisse. Equa etiam in exercitu Xerxis regis com
perta est vulpem parturijsse, secundum Orosium. Secundum
etiam naturales, leena adulterans cum pardo, leopardum ge-
nerat; qui à generositate Leonis multum deuiat & discordat.
Sic igitur fit, ꝙ tales matres filios dissimiles viris suis generãt,
eo ꝙ de adulteris non de viris proprijs ipsos habent. Sic Re-
uera charissimi mater nostra. s. ecclesia vniuersalis, quæ. s. vni-
co & vero sponso. s. Christo extitit desponsata, & etiam religio
nes & ecclesiæ particulares iam videntur proprios viros scili
cet Christum & Sanctos prædecessores & fundatores & sper
nere, & adulteros. s. mundum, sanguinem, carnẽ & diabolum
eligere, & sic filios degeneres, & prędictis maritis dissimiles, à
talibus adulteris generare. Et inde est ꝙ istę matres quandoq;
pariunt vulpes, i. homines maliciosos, quandoq; serpentes per
auaritiam, quandoq; Leopardos per superbiam. Isti enim filij
nunc per carnalem affectionem, nunc per fraudem & hypocri
ticam fictionem nunc per symoniacam munerum acceptionẽ
in ecclesia concipiuntur, quapropter dissimiles suis bonis prę
decessoribus esse comprobantur. Et si vis exemplifica quomo
do moderni religiosi sunt dissimiles pręcedentibus, & in habi
tu, & in gestu, & in scientia, & conscientia. Dañ. 7. Dissimilis
erat cæteris bestijs quas videram ante eam. Et si quęritur qua
re, pro certo potest responderi, quia de adulterio sunt produ-
cti. Et ideo sicut leo vxorem adulteram dicitur lacerare, sic
verè

verè Christus hodie videtur ecclesiam tribulationibus infesta
re. Vnde propriè inuehitur contra ecclesiam Oseæ.2.vbi dici-
tur in persona domini tales filios alloquentis. Indicate inquit
matrem vestram, indicate, quoniam ipsa non est vxor mea, &
ego non vir suus. auferat fornicationes suas à facie mea & adul
teria sua de medio vberum suorum, ne forte expoliem eam nu
dam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ, & interfi
ciam eam. sui & filiorum eius non miserebor, quoniam filij for
nicationum sunt, quia fornicata est mater eorum. Sic procul-
dubio videtur hodie posse loqui dominus ecclesiæ modernæ.
Ipsa.n.iam non videtur esse vxor sua, nec ipse etiã sponsus suus
& hoc quia plures fornicationes vitiorum commisit, ex qui-
bus malos & adulteros filios, id est insufficiẽtes & illicitè pro
motos in suis visceribus concepit, quapropter ipsam iam ad-
monet ꝙ tales fornicationes suas.i.iniustas & carnales promo
tiones & aliorum criminum commotiones à facie sua auferat,
alioquin ipsam minatur tanquam adulteram puniri, ipsamq;
iam nititur nudam virtutibus & etiam bonis temporalibus di
mittere, & eam gloria quam hactenus habuit spoliare. ipsam
etiam videtur ad statum natiuitatis suæ.i.ad paupertatem quã
antiquitus habuit velle reducere, & eam siti inopiæ vel auari-
tiæ infestare, & filiorum adulterorum.i.malorum subditorum
& clericorum non misereri, sed potius enecare. & ideo breui-
ter talibus malis filijs insultat dominus Esa. 57. Accedite huc
filij augurationis, adulteræ semen & fornicariæ. Sed non sic isti
charissimi nõ quia pro certo isti fuerũt filij veri non spurij, &
ideo habuerunt vt dictum est, similiorem conditionem. Sicut
inquit nouellæ oliuarum, quia.s.arbor nouella vt dictum est, fa
ciliter alteri conformatur. psal. Quorum filij sicut nouellæ plã
K tationes in iuuentute sua. ¶ Tertio dico ꝙ isti dicuntur filij pro
pter seduliorem affectionem. Et hoc ostenditur cum dicitur.
In circuitu, quia.s.filij debent esse in circuitu parentum.s.para
ti & seduli ad eis obsequendum, & ad eos etiam si necesse fue-
rit defendendum. Sic insti erga parentes.s.per deuotionem cir
ca Deum, & per obedientiam circa prælatum & per charitatẽ
& compassionem erga proximum solent stare, & ipsis sedulo
ministrare. Quia pro certo sicut stellæ circa polum immobi-
lem circuire nõ cessant, sic boni filij, boni subditi & deuoti cir
ca parentes spirituales.s.circa Deum, prælatum & ecclesiã cir
cuire, ministrare, & per honesta obsequia sedulo discurrere
semper debent. In circuitu inquit. Eccle. 1. Lustrans vniuersa
in circuitu pergit Spiritus.i.vir spiritalis. & Apo. 7. dicitur ꝙ
omnes Angeli stabant in circuitu throni. vt sic de talibus dica
tur illud Col.3. Filij obedite parentibus. Et Iob 1. dicitur ꝙ ve
nerunt filij Dei, & steterunt coram domino. Et pro certo tales
fuerunt isti, & ideo filij dicti sunt propter seduliorem affectio
L nem. ¶ Quarto vero dicti sunt filij propter vtiliorem successio
nẽ. Mensæ inquit tuæ. Filius enim ille dicitur, cui hæreditas re
seruatur. Sic verè quia Sancti habuerunt & admissi fuerunt ad
hæreditatem patris.s.ad gloriam sempiternã, merito filij pos-
sunt dici. ad Gal.4 ꝙ si filius; & hæres. Ista autem hæreditas
ostenditur cum dicitur. Mensæ tuæ. quia.s.gloria æterna est il
la mensa ad quam soli filij admittuntur, & de cuius micis ca-
nes comedere nõ sinuntur, quia.s.ibi est panis filiorum, qui ca
nibus merito denegatur. Matth.15. Non est bonum sumere pa
nem filiorum, & mittere canibus &c. Nota tamen ꝙ pater no
ster Deus quattuor generaliter habet mensas, figuratas in illis
de quibus dicitur Ezech.40. ꝙ quattuor mensæ erant in tem-
plo, videlicet

Mensa scripturæ.	Prima est mensa scientia-
Mensa pasturæ.	rum. Secũda est mẽsa diui
Mensa gratiæ.	tiarũ. Tertia est mensa mo
Mensa gloriæ.	ritorum. Quarta vero est

mensa cœlestium præmiorum. Sed reuera moderni filij eccle
siæ parum curant de tribus mensis patris sui.s.de mensis scien
tiæ gratiæ & gloriæ, sed pro certo de quarta mensa.s. de men-
sa bonorum & beneficiorum ecclesiæ vel terrenæ opulentiæ
optime noscuntur curare, ibiq; summe appetunt sedere, & sa-
tietatem ipsius vendicare. Aliam enim mensam non somniant
& aliam satietatem non curant. psal. Et dixerunt. Nunquid po
terit Deus parare mensam in deserto? Et tamen isti deberent
cauere maledictionem quæ sequitur. Fiat mensa eorum corã
ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum. Obscu-
rentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper in-
curua &c. Quia pro certo talis mensa.i.terrenorum bonorum
abundantia, est ipsis laqueus ad capiendum, retributio ad bo-
na si quę fuerint vel fecerint remunerandum, scandalum.i oc-
casio vel occisio ad cadendum. obscuritas ignorantię & incur-
uatio auaritiæ. Et breuiter de istis filijs qui in ista mẽsa à Deo
pascuntur, potest dominus dicere illud Esa. 1. Filios enutriui
& exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Et illud Lu.22. Ecce ma
nus tradentis me, mecum est in mensa. Expone si vis contra in-
gratos ecclesiasticos, qui in mensa Dei opulenter ditati, ipsum
offendere non verentur, similes quibusdam filijs pellicani, qui
viuificati ab eo, ipsum fugere dicuntur, sibiq; vulnerato com-
pati non dignantur. Quia pro certo illi quos Deus per mundi
& ecclesiæ diuitias suo sanguine acquisitas viuificat & ditat,
eum contemnunt, & per vitia afficiunt & offendunt. Etiam sę
pe fit, ꝙ ipsa mater ecclesia ab ipsis filijs suis amplius spernitur
qui in eius bonis crassius impinguantur. Sicut ad litteram pa
tet de diuitibus religiosis & clericis, qui nunquam intrant ad
horas cantandum, vel ad labores ecclesiæ sustinendum, sed po
tius, ad gaudia, luxurias, & conuiuia celebrandum &c. Vnde
talibus potest dici illud Baruch.4. Exacerbastis eum qui fecit
vos, obliti estis eum qui nutriuit vos & conturbastis nutricem
vestram Hierusalem. Non sic isti, quia pro certo isti elegerunt
vtiliorem successionem.s.gloriam paradisi. Mensæ inquit tuæ.
Dico ergo ꝙ propter hæreditatem oblatam, humilitatem de-
latam, conformitatem relatam, fidelitatem innatam isti dici po
tuerunt filij Dei. ¶ De filijs autem naturalibus possumus nota M
re ꝙ à patribus sunt corrigendi, instruendi & diligendi. Ista.n.
sunt quæ patres debent filijs impendere.s.correctionem, & di-
lectionem. ¶ Correctionem dico, quia per castigationem, &
verbera debent corrigere, ne delinquant, sicut supra ponitur
exemplum de aquila. Quia sicut dicitur Eccle.30. Qui diligit
filium, assiduat ei flagella. ¶ Item instructionem, quia.s.ipsum
debet instruere & informare, ad illa quæ pertinẽt ad salutem,
sicut elephantes, qui filios suos balneare docent, & nouæ lunæ
inclinare, & cœli luminibus quodam modo reuerentiam ex-
hibere. In quibus proculdubio instruitur paterna sedulitas, vt
filios suos doceat & moneat per confessionem balneari & pu-
rificari, cœlum & cœli lumina.i. Deum & Sanctos honorare
& venerari, ad cœlum & cœlestia mentaliter respicere, & ele-
uari Sic videtur fecisse Thobias, quia sicut dicitur Thobiæ. 1.
Genuit filium, nomen suum imponens ei, & à iuuentute time-
re Deum docuit, & etiam abstinere ab omni peccato. Sic doce
bat filium suum sapiens, Eccle.2. dicens. Fili accedens ad ser-
uitutẽ Dei, sta in iustitia & timore. Et.21. Fili peccasti, ne adij
cias peccare vltra. Et 32. Fili sine consilio nihil feceris. & simi
lia ¶ Item ꝙ patres debeant filijs dilectionem & subuentionẽ
pater, quia.s.sicut natura omnia animalia docuit filios diligere
& eis in necessarijs subuenire, ita pater tenetur filium dilige-
re, & eidem necessaria ministrare iuxta illud.2.Corin.12. Non
debent filij thesaurizare parentibus. sed parentes filijs. Et ista
sunt charissimi hodie contra multos fatuos parẽtes, qui filios
suos non corrigunt, nec diligunt, nec instruunt vt deberent,
qui.s.filios suos proprię voluntati dimittentes, faciunt eos inso
lentes, incompositos, malè doctos. Ideo bene dicitur Prouer,
23. Qui parcit virgę odit filium. Et Eccle. 30. Lacta filium tuũ
& pauentem te facies &c. ¶ Sed adhuc dico ꝙ amor filiorum N
est quãdoq; homini valde nociuus. Et ideo sicut aquila sentiẽs
se grauatam in educatione filiorum omnes solet de nido, eijce
re præter vnum vel duos sic nos videntes quod amor filiorum
carnalium nobis efficit multa mala, ipsos de nido affectionis
nostræ debemus quantum ad excessiuum amorem eijcere, &
de ipsis vltra licitum non curare. Nam sicut videmus ꝙ Simia
propter pondus filiorum quos nimium diligit impeditur ne
fugiat, & sic à venatore capitur, tigris etiam respiciendo spe-
cula in quibus videt imaginem suam, intantum in eis delecta-
tur, ꝙ à cursu & à recuperatione captorum catulorum impe-
ditur, sic proculdubio fit ꝙ illi qui filios suos per nimium affe
ctum secum portãt, & qui in speculis.i.in suis vxoribus & ima
ginibus id est suis filijs ex ipsis genitis vltra debitum se dele-
ctant, à cursu bonorum operum impediuntur, & ab inferni ve
natoribus per multa vitia capiuntur. Constat enim ꝙ multi ra
tione filiorum fiunt auari, vsurarij & raptores & sic filij sunt
causa suæ captionis seu detentionis, & suæ finalis damnatio-
nis. Et sic de talibus dicitur sicut de Sennacherib dicitur. 2.
Para.32. Filij eius interfecerũt eum &c. Tales enim à filijs in-
terfici dicuntur, quando ipsorum occasione in perpetuum dã-
nari promerentur. Econtra vero sæpissime fit ꝙ ratione patrũ
filij damnantur, quando.s.mali filij malis parentibus succedẽ-
tes, oc-

tes, occasione bonorum malè acquisitorum in quibus malè succedunt, post patres suos damnantur. Sicut enim venenum salamandræ dicitur esse tam perniciosum q si radicem arboris infecerit, omnes rami per consequens inficiuntur, quinimmo etiam omnia poma arboris sunt infecta, sic verè charissimi venenum vsurarum, rapinarum, & iniquitatum talis est naturę q ea quo radix. i. primaria patris hæreditas tali labe fuerit infecta, & per prauitatem vsurariam acquisita, omnes pro certo rami & omnia poma. i. omnes particulares filiorum successores labe inficiuntur. Et ideo succedentes filij qui istis ramis & pomis adhærent eis succedendo, morte perpetua condemnãtur. Et sic breuiter sicut amor filiorum est causa damnationis patrum, ita possessio substantię & successio patrum est causa dãnationis filiorum. Ideo de talibus patribus sic malè acquirentibus, & de talibus filijs malè succedentib⁹ potest dici illud psa. Immolauerunt filios & filias demonijs. Ista etiam quibusdam exemplis familiaribus probantur. Narratur enim in vitis patrum q quidam Sanctus raptus in infernum vidit in quodam maximo igne hominem supinum, de cuius ventre arbor altissima ascendebat, in cuius ramis homines erant suspensi, qui omnes eodem igne vna cum suo stipite cremabantur, quo viso miratus est Sãctus, & responsum est sibi ab Angelo qui ipsum ducebat, q ille supinus fuerat quidam vsurarius, qui illam magnam arborem. i. magnam possessionem & hęreditatem acquisierat, qui quia plures successores in diuersis ramis. i. in diuersis possessionis suæ particulis habuerat ideo igne infernali vna cum dictis suis successoribus damnatus est. Istud etiam patet per aliud exemplum. quia in vitis patrum legitur q quidam religiosus habens patrem vsurarium, & fratrem qui dicto patri successerat, qui ambo mortui fuerant, rogauit Deum vt statum patris & fratris sui sibi ostenderet mortuorũ, qui sibi ostẽsi sunt in quodam puteo pleno igne in duabus situlis igne plenis, alternatim ad fundum putei descendentes & ascendentes, qui quando alter alteri obuiabat, alter alterum cum dentibus deuorabat. Pater enim dicebat filio. Væ tibi fili, quia per te dãnatus sum, quia. s. ve te ditarem, vsurarius & auarus fui, & malè bona plurima acquisiui. Filius vero replicabat, immo vę tibi pater, quia per te damnatus sum. Nam quia malè acquisiueras, ideo malè successi, nec restitui quod malè fuerat acquisitum. Et ideo proh dolor damnatus sum. Sic igitur pater damnatus damnatum filium salutabat, atq; vice reciproca filius patri respõdebat. In persona ergo talium filiorũ potest dici illud. Eccle. 41. De patre impio conqueruntur filij, quoniam per ipsum sunt in opprobrio. Breuiter ergo filij maxime quãdo sunt mali, magna incommoda faciunt suis patribus. Et ideo bene dicitur Eccle. 16. q melius est decedere sine filijs, quam relinquere hæredes impios. ¶ Si autẽ vis adhuc notare de filijs bo-
O
nis tam naturalibus quam moralibus, dic q bonus filius debet esse Filius

Humilis & obsequiosus.
Agilis & operosus.
Subtilis & ingeniosus.
Hilaris & solatiosus.
Mundus atq; formosus.
Fidus & amorosus.
Benignus & viscerosus.
Patris similis & imaginosus.
Patri amabilis & gratiosus.
Succedens & in diuitijs copiosus.
Ex patre nobilis & in domo ipsius gloriosus.
Honorabilis pius & gloriosus.
Stabilis perseuerans & obsequiosus.
Propter disciplinam & labores dolorosus.
Et sic fit fili⁹ & in statu & in gloria spaciosus.

Istæ sunt ergo. 14. conditiones bonorũ filiorum, qui reuera filius est nomen humilitatis. Vnde 1. Tim. 3. de episcopo dicitur q filios debet habere subditos in omni castitate. vñ Ephe. 6. Filij obedite parentibus vestris. Et illud psal. Ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. ¶ Item filius est nomen agilitatis. Filij enim respectu patrum debent esse agiles ad operandum, quia sicut dicitur Ro. 8. Quicunq; Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Et 2. Reg. 2. Estote filij fortitudinis. ¶ Item filius est nomen subtilitatis seu sagacitatis. Filij enim iuuenes communiter habent sensus acutiores, & intellectus promptiores. Sic verè illi boni qui filij Dei vel prælati dici merentur, discretione & sapientia illustrantur. Baruc. 4. Filij agar exquisierunt prudentiam. Vnde de illa stella luminosa quę dicitur lucifer vel vesperus, dicitur Iob. 38. q Deus producit luciferum in tempore suo, & vesperum super filios terræ consurgere facit. Lucifer enim iste signat sapientiæ & veritatis lucem, vt & talibus dicatur illud. 1. Thes. 5. Omnes vos filij lucis estis, & filij diei. ¶ Item filius est nomen hilaritatis seu iocunditatis. Constat enim q iuuenes sunt naturaliter cæteris lętiores. Sic boni sunt in spiritu & diuinis laudibus iocundiores. Iob. 38. Cum me laudarent simul astra cœli, & iubilarent filij Dei. ¶ Item filius est nomen formositatis. Filij enim. i. iuuenes sunt vt communiter cæteris formosiores. sic Sancti viri virtutum pulchritudine & honestatis decentia sunt pulchriores. psal. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis. ¶ Item filius est nomen fidelitatis. Nihil enim tam fidele debet esse patri sicut filius. 1. Corint. 4. Misi ad vos Timotheum, qui filius est meus charissimus, & fidelis in domino. ¶ Item filius est nomen benignitatis. Iuuenes enim sunt vt communiter benigniores quã senes, & ad parcendum & ad subueniendum etiam proniores. Ideo cęci & leprosi quando Christi misericordiam implorabant, ipsum esse Dauid filium allegabant. Miserere inquit mei fili Dauid. Marci. 10. ¶ Item filius est nomen conformitatis. Filius enim similis debet esse patri. homo enim generat hominẽ & non bouẽ. Sic vir iustus semper debet se patris sui. s. Dei vel prælati. vel boni parentis vel instructoris bonis moribus conformare, & eius in se virtualem imaginem præsentare. Vnde Io. 8. Si filij Abrahę estis, opera Abrahę facite. Et Ioan. 5. Nõ poterit filius facere nisi quod viderit patrem facientem, quæcunq; enim ille fecerit hęc & similiter filius facit. ¶ Item filius est nomen amabilitatis. Non enim meremur dici filius qui patrem non diligit, & econuerso. Sic verè ad bonum filium spiritualem & moralem pertinet q charitatiuè diligatur & diligat vniuersos. Ioan. 5. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei. Et Matth. 3. Hic est filius meus dilectus. ¶ Item filius est nomen vtilitatis. Filius enim de sui conditione debet succedere in hæreditate paterna, sic isti in paradiso. vnde Luc. 15. Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. ¶ Item filius est nomen nobilitatis. Filij enim sunt liberi, & non serui. Sic iusti à peccatis sunt liberi, non vitiorum seruitutibus subiugati. Matth. 16. Ergo liberi sunt filij. ¶ Item filius est nomen honorabilitatis, quia. s. filij solent in domo paterna præ cæteris honorari. Sic iusti qui per virtutes Dei & sanctorum sunt filij, merentur honorabiliter venerari. Hieremiæ. 31. Filius honorabilis mihi effraim. ¶ Item filius est nomen perseuerantiæ & stabilitatis, quia. s. mercenarij faciliter recedunt, filij autem cũ patre perseuerant & sistunt. Sic verè mali in suis conditionibus sunt inconstantes, boni vero sũt in bonis perseuerantes. Perseuerant enim cum Deo per gratiam, cum superiore per obedientiam, cum socijs per amicitiam, cum quolibet per fidelitatem & iustitiam. Ioan. 8. Seruus non manet in domo in æternum, filius manet in æternum. Et illud prædictum. Fili tu semper mecum es. Luc. 15. ¶ Item filius nomen est pęnalitatis. Filius enim à patre laboribus & disciplinis exponitur, & etiã si delinquat, à patre corrigitur. Sic vere iusti à Deo. Hebre. 12. Flagellat Deus omnem filium quem recipit. Et eccle. 30. Qui diligit filium assiduat ei flagella. ¶ Item fit filius in statu & gloria spaciosus, qui his conditionibus est ornatus. Istę enim sunt conditiones bonorum filiorum. i. virorum humilium & iustorum, quos. l. Deus per gratiam in filios adoptauit, & quibus hęreditatem cœlestem & gloriam reseruauit. Gal. 4. q si filius, & hæres per Deum. Sed pro certo multi sunt qui non sunt tales filij, videlicet peccatores & impij, quia verè isti dici possũt illegitimi. & spurij. Et sic notabis q in scriptura reperit Filius P

Proteruus & seditiosus.
Inuidus & proditiosus.
Auarus & ambitiosus.
Astutus & malitiosus.
Superbus & præsumptuosus.
Prodigus atq; sumptuosus.
Rebellis & tumultuosus.
Carnalis & luxuriosus.
Bilinguis & detractoriosus.
Negligens atq; ociosus.
Insolens atq; curiosus.
Mentiens & semper verbosus.
Moriens atq; luctuosus.

Dico ergo q mali filij. s. peccatores possunt dici filij proterui & seditiosi. vnde Deu. 21. Fili⁹ noster iste proteruus & cõtumax est, monita nostra audire contemnit comessationibus vacat, luxuriæ, & conuiuijs. ¶ Item inueniũtur inuidiosi & proditiosi. Infideles enim sunt Deo, cui non seruant pactum, ecclesiæ, cui procurant vituperium. prælato, cuius affectant damnum, proximo. cuius non volunt bonum. Deu. 32. Generatio enim peruersa est, & infideles filij. Et tamen isti deberent attendere

tendere ad illud ꝙ dicitur Eccle. 15. vbi dicitur ꝙ Deus non concupiscit multitudinē infideliū filiorum & inutiliū. ¶ Itē inueniuntur filij auari & ambitiosi. Peccatores enim per auaritiam famescunt & ardent. Famescunt dico, cum nihil eis sufficiat. psal. Nutantes transferantur filij eius, & mendicent. Et Hiere. 18. Da filios eorum in famem. Ardent vero, cum mens eorum ad habendum semper anhelet atq; ambiat. Vnde de demonibus dicitur. Hiere. 19. ꝙ ædificauerunt excelsa Baalim, ad comburendum filios suos igni. Baal enim interpretatur, deuorator, significans deuoratricem. s. auaritiam, cuius cultores igne cupiditatis vruntur. ¶ Item inueniuntur filij astuti, & malitiosi. vnde Luc. 16. Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. ¶ Item inueniuntur filij superbi, & præsumptuosi. Vnde de diabolo legitur Iob. 40. ꝙ ipse est rex super omnes filios superbiæ. ¶ Item inueniuntur filij prodigi atq; sumptuosi, expendunt enim indebitè bona gratiæ, & fortunę, & naturæ, vt Luc. 15. dicitur de iuniore filio & prodigo ꝙ ipse dissipauit bona sua viuendo luxuriosè. ¶ Item inueniũtur filij rebelles & tumultuosi, quod maxime de malis subditis patet respectu prælatorum, de quibus dicitur Mat. 10. Insurgent in parentes filij, & morte eos afficient. Morte dico saltem infamiæ, quæ genus est mortis. figurati in Chā filio Noe Gen. 9. ¶ Item inueniuntur filij carnales & luxuriosi. Oseæ. 1. Fac filios fornicationum. Et Oseæ. 2. Filij fornicationum sunt &c. Et Gen. 6. Videntes filij Dei filias hominum ꝙ essent pulchrę, elegerunt sibi vxores. ¶ Item inueniuntur bilingues & detractoriosi. psal. Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus &c. ¶ Item inueniuntur filij negligentes & desidiosi. Negligentes enim sunt mali & ad bene operandum, & ad Dei gratiam conseruandam. Ad bene operandū Prouer. 10. Qui congregat in messe, filius sapiens est, qui autē stertit in ęstate, filius confusionis est. Ad Dei vero gratiam retinendam. 1. Reg. 26. Viuit dominus, quia filij mortis estis, qui non custodistis Christum &c ¶ Item inueniuntur filij lasciuientes seu insolentes atq; curiosi. psal. Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. Et alibi. Quorum filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Filiæ eorum compositę, circūornatę vt similitudo templi. ¶ Item inueniuntur filij mendaces, & semper verbosi. psal. Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. ¶ Et finaliter dico ꝙ inueniuntur filij morientes atq; luctuosi, quando. s. pereunt in inferno. Thren. 1. Facti sunt filij mei perditi, quoniam inualuit inimicus.

A **Filia.** Nota ꝙ filia est nomen humilitatis, nomē benignitatis, nomen formositatis, nomen verecundiæ & honestatis, nomen insuper clementiæ & pietatis, nomen lætitiæ & iocunditatis. ¶ Est dico nomen humilitatis. vnde Esa. 47. Descende, sede in puluere virgo filia babylonis. Item nomen benignitatis & virginitatis. Iudicum. 19. Habeo filiam virginem Item nomen est formositatis. vnde psal. Audi filia & vide, & obliuiscere populum tuum &c. & concupiscet rex decorem tuum. Item nomen est verecundię & honestatis. psal, Filiæ eorum compositæ, circumornatę vt similitudo templi. &c. ¶ Item nomen est clementiæ & pietatis. psal. Filiæ tuæ in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. ¶ Item nomen est lætitiæ & iocunditatis. Vnde Zach. 9. Exulta satis filia Syon, iubila filia Hierusalem. De qualibet ergo tali filia Spirituali potest breuiter exponi illud Cant. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. In quibus verbis aduerte ꝙ ad hoc ꝙ aliqua persona seu anima possit dici filia, quattuor requiruntur. Debet enim habere Puritatem interiorem, quia debet esse Sicut lilium. Penalitatem exteriorem, quia debet esse Inter spinas. Charitatem feruentiorem, quia debet esse Inter filias. Filia enim naturalis se debet Mundè seruare. In pœnitentia debet versari. Amicos debet amare & venerari. Bona con-
B sortia debet sectari. ¶ Dico primo ꝙ talis filia debet habere puram castitatem, quia debet esse sicut lilium. Lilium enim quod integrum redolet, fractum vero fętet, cuius color est candidus cuius decor est pallidus, cuius venter continet grana aurea, cuius figura sex habet folia, signat castitatē. Quia reuera castitas dum integra perseuerat, redolet per bonam famam, si vero per luxuriam frangitur, tunc per infamiam valde fętet. Ista est etiam placida & candida per puritatem. Pallida per constantiæ decorem. Fert aurea grana per cordis pudici florem. Exterius habet sex folia, id est sex virtutum multiplicitatem, quæ sunt humilit, verecundia, abstinentia, rariloquium, occupatio, occasionis vitatio. Istæ enim sex virtutes sunt castitatis custodes, quia si quis istas virtutes habuerit, grana aurea. i. castitatis merita poterit illęsa & integra custodire, sic erit lilium, videlicet lilium

Purum.
Mundum.
Placidum.
Nitidum

Vt sic dici possit eidem illud Can. 7. Vēter tuus quasi crater tornatilis, distinctus lilijs. Istam tamen castitatem perdidit Dyna filia Iacob quando egressa est, vt videret mulieres regionis, & corrupta est ab emor filio regis sichē, sicut dicitur Gen. 34 Sic verè hodie sunt multę filiæ quæ quasi nimis & indiscrete volunt discurrere & vagari. s. ad festa advillas, hospitia & ludibria, sæpe corrumpuntur & luxuriantur. Vnde. 1. Tim. 5. Discunt circuire domos. & cum fornicatę fuerint, volunt nubere. Non sic bona & spiritualis filia, quia ista semper seruat puram castitatem. Vnde Exod. 2. Descendebat filia Pharaonis vt lauaretur in flumine. Lotura enim puritatem significat. ¶ Secundo dico ꝙ omnis talis filia debet habe- C
re vrgētem pęnalitatem, quia. s. ipsa debet esse inter spinas. Spinæ enim significant asperitatem pœnitentiæ, sedulitatem diligentiæ, puncturam diuini timoris, læsuram diuini amoris. Istæ enim sunt quædam spinæ quæ animam debent continuè pungere, & animam ad bonum sollicitare, & à malo etiam tardare Oseæ. 2. Sepi autem vias tuas spinis. & sic ista erit filia maris, filia amaritudinis, de qua Esaiæ. 33. Transit terram tuam filia D
maris, non est cingulum vltra tibi. ¶ Tertio dico ꝙ ipsa debet habere firmam charitatem. Amica inquit mea. Amicitiam. n. debet habere filia spiritualis, & maxime anima, & erga Deum & erga proximum, & erga seipsam. Deum enim debet diligere, proximo tenetur benefacere, seipsam debet caram & nobilem reputare, & non pro modico seipsam dare ne sic dicat sibi diabolus illud Can. 2. Surge amica mea, & veni. Nos etiam spiritualiter loquendo, filiam nostram. s. animam, debemus chare diligere, ipsamq; caute seruare & custodire. Iuxta illud Eccle. 26. In filia non aduertente se, firma custodiam. Vnde possumus notare quod filia nostra scilicet anima debet à nobis amari. Propter suam

Naturalem formositatem
Virtualem nobilitatem
Æternalem hęreditatem
Cordialem sagacitatem
Spiritualem iocunditatem.

Istis enim causis diligũtur filię iuuenes. s. Quādo sunt pulchræ. Quando sunt nobiles. Quando sunt diuites Quando sunt prudentes. Quando sunt hilares. Sic verè anima seu persona vel conscientia Sancta istis quinq; rationibus debet amari Est enim in ipsa quędam formositas naturalis, quia. s. in ea resultat imago totius trinitatis. Vnde Can. 6. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia principis & Can. 6. Pulchra es decora filia Hierusalem. ¶ Item in ipsa est nobilitas virtualis. Ista enim est filia summi regis. 4. Reg. 9. Filia regis es. & ideo non debet maritari cum fatuo. i. cum diabolo, qui pro vna sola superbia perdidit hæreditatem paradisi. Nec etiam cum rustico. i. cum mūdo, qui plus diligit grossa cibaria quam delicata, bona. s. temporalia quam æterna. Nec cum puero. i. cum carne, qui more pueri se solet sępissimè maculare. vnde Deu. 7. Filiam tuam non dabis filio eius vxorem. Cuius tamen multi faciunt contrariū Et ideo quia dant filiam suam alicui talium maritorum sępissime efficitur vilissima & paupertima, quia per abusum taliū maritorum hæreditate perdit. s. gratiam in præsenti, & gloriā in futuro. Vnde in psal. Filia Babylonis misera. Quidam vero sunt adhuc omnibus deteriores, quia. s. istam filiam suam prostituunt omnibus vitijs & peccatis, contra illud Leui. 19. Ne prostituat filiam suam. ¶ Item dico ꝙ ista filia adamari debet propter suam æternalem hęreditatem quia. s. ad istam pertinet maxima successio bonorum. s. paradisi. vnde dicitur Num. 37. Ad filiam transibit hęreditas. ¶ Item propter suam cordialem sagacitatem. vnde Eccle. 22. Filia prudens hęreditas est viro suo. ¶ Item propter suam spiritalem iocunditatem. psal. Filiæ Syon exultent in rege suo. Ergo dico ꝙ filia spiritualis siue sit anima siue bona persona, debet per charitatem amari, & per charitatem amare. Amica inquit mea. Debet ergo habere firmam charitatem. ¶ Quarto dico ꝙ omnis talis filia debet fre- E
quentare competentem societatem, quia. s. ipsa debet esse inter. filias & inter alias personas humiles & deuotas. vnde Gen. 19. Duæ filiæ eius cum eo &c. Dic de isto vocabulo inter, sicut in titulo suo patebit. Vnum tātummodo nota. s. ꝙ aliqui sunt qui filiam suam. i. animā prostituunt per luxuriam, quidam eā interficiunt

terficiunt per inuidiam,quidam eam demonio tradūt per ido lolatriam.Contra primum dicitur Leui.19.Ne prostituas filiā tuam.De secundo dicitur Matth.9. Filia mea modo defuncta est.De tertio dicitur in psal.Immolauerunt filios suos & filias suas demonijs & Matth. 20. Filia mea malè à demonio vexatur.¶ Et breuiter potest notare ꝙ in scriptura reperitur Filia

F Superba & præsumptuosa. Crudelis & perniciosa. Lasciua atq; curiosa. Impudica & luxuriosa. Auara & ambitiosa.

De filia superba & præsumptuosa dicitur Esa. 3. Eleuatæ sunt filiæ Syon, & ambulauerunt erecto collo &c.De filia crudeli & perniciosa dicitur Thren.4.Filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto.De filia lasciua atq; curiosa dicitur in psal.Filiæ eorum compositæ circūornatæ vt similitudo templi.De filia impudica & luxuriosa dicitur Eccle.42.Super filiam luxuriosam constitue custodiam.De filia amara & ambitiosa dicitur Prouer.30.Sanguisugę duæ sūt filiæ dicentes,affer,affer.Et breuiter quælibet talis potest dici filia Latronis,filia Pharaonis,filia Babylonis.Filia dico Latronis,quia per diabolum deo furatur & subtrahitur.Iden sibi dicitur Micheæ.5.Nunc vastaberis filia Latronis.Filia Pharaonis,quia delicijs rigatur & imbuitur Exod.2. Descendebat filia Pharaonis vt lauaretur in flumine. Filia etiam Babylonis, quia finaliter damnatur & confunditur. Babylon enim interpretatur confusio.psal.Filia Babylonis misera. Et hæc causa vel gratia collationis dicta de filia sufficiant. Vide si vis in Mauricio,vbi inuenies de filia mortua suscitata, & de filia chananea à demonio liberata.

A **Finis.** Nota ꝙ finis in singulari signat terminum alicuius rei.f.extramitatem alicuius corporis, vel terminū alicuius temporis.In plurali vero signat distinctiones vel contractus terrarum et locorum.Generaliter vero finis significat communiter loquendo,

Locorum distinctionem. Vltimam dimensionem. Postremam durationem. Mentalem intentionem. Complementum & perfectionē. Fundamentum & reductionem. Durationis defectionem.

Significat dico locorum distinctionē.vnde in psa. Viderūt omnes fines terræ salutare Dei. Item signat vltimam dimensionem.f.extremitatem corporū temporum & locorum.vnde Sap.8. Attingit à fine vsq; ad finem fortiter. Ezech. 43.Finis eius cubiti vnius.Item signat postremam durationē. psal.Omnis consummationis vidi finem. Item signat mentalē intentionem.vnde Thren.3.Perijt finis meus & spes mea à domino.Et iste est finis philosophicus.f.finalis causa & intentio quare aliquid fit,sed de isto fine nihil ad præsens. Item signat complementum & perfectionem. Matth.23.Qui autem perseuerauerit vsq; in finem,hic saluus erit.Item signat fundamentum & reductionem,quia.f.finis est illud ad quod omnia reducuntur,sicut dicitur Ro.10.Finis legis Christus.& 1.Timo.1. Finis præcepti est charitas.Item signat defectum & corruptionem.vnde Gen.6.Finis vniuersę carnis venit coram me.De fine ergo quantum signat vltimitatem vel posteritatem durationis,finem ętatis vel temporis mortis vel senectutis,aliquid breuiter distinguamus.¶ Dicamus ergo ꝙ finis hominis est in quadruplici differentia.Est enim Finis

Laudabilis.
B Damnabilis.
Horribilis.
Amabilis.

Primo ergo dico ꝙ est finis laudabilis & virtuosus & iste est finis senectutis & mortis. f. quando homo in bonis virtutibus terminatur,& quando quicquid in iuuentute fecerit,per bonitatem finis & ætatis emendatur &c. Fructus enim in principio sunt acidi, in fine tamen fiunt dulces, sapidi & maturi.Sic etiam verè charissimi virga etiam quanto altius in arbore ponitur, tanto gracilior inuenitur, & eius gracilitas semper in fine amplior quam in principio comprobatur.Sic verè charissimi quamuis homo in principio iuuentutis sępissime sit viridis,& immaturus,& insolens.f.malè cōpositus,& malè doctus,quandoq; tamen per actionem diuinę inspirationis taliter dirigitur,conuertitur & castigatur, ꝙ in fine fit dulcis per benignitatem,maturus per honestatem,bonus & sapidus per pietatem.Sicut enim dicit Apostolus, vbi abundauit delictum,ibi superabundauit & gratia.Rom. 5.Sicut enim dicit Isidorus de summo bono,Deus nō respicit quales antea fuimus vel viximus,sed quales in fine erimus. Ambrosius etiam super epistolam ad Gal.dicit sic. Non quæritur qualis quis fuerit,sed quid sit,præterita enim non iudicāt nec damnant.De bono ergo fine habendo,de bona finali perseuerantia finaliter tenenda,valde debemus certare, & ipsum totis viribus procreare.Finis enim non pugna coronat, quia sicut dicitur Ecclesiastes.7.Melior est finis orationis quam principium.Et iste est finis qui est commendabilis & virtuosus.

¶ Secundo dico ꝙ est quidam finis detestabilis & vitiosus. Et iste est finis etiam instabilium & imperfectorū.Ista enim quattuor genera hominum.f.falsorum amicorum,proditorum,hypocritarum,inconstantium, solent bene incipere, & male finire.Falsi enim amici quamuis in principio boni & veri esse videntur,in fine tamen contrarij esse comprobantur.De quibus dicitur Eccle.37. Sodalis amico coniocundabitur in oblectatione,& in tempore tribulationis aduersarius erit. Sic etiam faciunt proditores qui in principio fingunt se esse bonos & veros,sed in fine inuenta occasione nocendi ostendunt se crudeles & inimicos,similes illę bestię quæ dicitur manticora , quæ faciem hominis habet,in cauda vero habet aculeū instar scorpionis.quia.f.tales in facie & principio videntur esse homines idest iusti,benigni & fideles,in fine vero ostendunt se esse scorpiones.i.pungentes,impios & crudeles,fallaces pariter & infideles.De istis potest intelligi illud Prouer.5. Fauus distillans labia meretricis nouissima vero illius amara velut absynthiū, & acuta velut gladius biceps.Hypocritæ etiam finem vt communiter habent vituperabilem,quia quamuis aliquamdiu videantur perseuerare.tamen in fine cito eorum ficta perfectio dilabitur & cassatur.vnde Eccle. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet,& qui operatur illud,ibit cum illo. Inconstātes insuper & instabiles finem habent vituperabilem , quia.f. quamuis in principio quandoq; inueniantur feruentes & boni,in fine tamen inueniuntur tepentes & mali. Secundum. n. Philosophum. Acres in principio,franguntur in fine. Isti sunt sicut pilosi,qui ab effigie humana incipiunt & in bestialem similitudinē terminantur.quia.f.in principio homines, viri deuoti,rationabiles & perfecti videntur esse,qui tamen & pristino feruore paulatim deficientes,finaliter bestię.i.viri bestiales & carnales fiunt,iuxta illud Gala.3.Sic stulti estis,vt cum spiritū ceperitis,carne consummamini?Iste est ergo finis vituperabilis.vnde Thren.4.Appropinquauit finis noster , completi sūut dies nostri,quia venit finis noster. Et Ezech. 7. Finis venit,venit finis super quattuor plagas terræ &c. De tali ergo malo fine dicitur in psal. Irritat aduersarius nomen tuum in finem.¶ Tertio dico ꝙ est quidam finis abominabilis,& iste est D finis malorum & peruersorū, qui nihil aliud est q̄ mors æterna.Phil.3.Quorum finis interitus,& gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt.Vt communiter enim,ex malo semine gignuntur malæ plantę,ex malis præmissis sequitur mala coclusio,ex mala vita sequitur mala mors,ex malis principijs sequitur malus finis iuxta illud.2.Cori.11.Quorum finis erit ſm opera eorum.vnde Eccle.21.Via impiorum complantata lapidibus,& in fine illorum inferi,& tenebrę,& pœnæ. Finis enim altarum nubium est conseptio , herbarum viridium finis est desiccatio,finis est delinquentium damnatio & destructio. psalm. Propterea Deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo,& radicem tuam de terra viuentium. Iste est ergo finis abominabilis. ¶ Quarto dico E quod est quidam finis desiderabilis, & iste est finis bonorum.f.gloria paradisi, & vita beata. Sicut enim agricola post multos labores in fine recolligit fructum,nauta post multa pericula finaliter venit ad portum,operarius post multas pœnas in fine venit ad præmium.sic Sancti & iusti post multas mundi miserias veniunt finaliter ad paradisum.Iste enim finis vltimus est,ad quem debent omnia ordinari.Iste enim est finis & perfectio,qui nunquam potest amplius destrui vel dissipari, & merito,quia ipse Deus proprius & præcipuus finis noster est,sicut ipsemet dicit Apo.1.Ego sum Alpha & omega,principiū & finis.Vnde.1.Cor.15.Deinde finis cū tradiderit Deo regnum & patri.Et.1.Pet.1.dicitur.Reportantes finem fidei vestræ,salutem animarum vestrarum.De quo fine dicit Augusti.de ciuitate Dei.lib.22.Ipse finis erit desideriorum nostrorum,qui sine fine videbitur,sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur.Sequitur ibidem. Vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus & laudabimus.ecce quid erit in fine sine fine.& quis ergo noster est finis,nisi esse vbi nullus est finis?Quem finem nobis concedat ille qui sine fine viuit & regnat &c. Vide supra de Extremitate,& infra de vltimo & nouissimo,

F uiſsimo,& de poſt ſeu poſterius.¶ Si autem adhuc vis dicere aliquid de finibus in plurali,potes notare ꝙ in ſcriptura repe-tiuntur Fines
Iniquorum,quos debes fugere.
Perfectorum,quos debes petere.
Beatorum,in quibus debes manere.
Damnatorum,quos debes horrere.
Dico ergo primo ꝙ ſunt fines iniquorum, quos iuſti fugiunt, & iſti pro certo ſignāt ſtatū mūdi vel peccati.In iſtis enim finibus abūdāt omnia mala & pericula.Iſti enim ſunt fines periculoſi,in quibus pro certo Latrones & animalia venenoſa. i.impij & tyrāni,& ēt ipſi demones infernales dominantur & cōuerſantur ibidē,figurati in finibus ægypti, de quibus dicitur Exo.10.ꝙ innumerabiles locuſtę aſcenderūt in vniuerſam terram ægypti,& in omnibus finibus ægyptiorū, operueruntq; vniuerſam ſuperficiē terræ,omnia deuaſtātes. Locuſtę iſtæ ſūt demones, & etiam iniqui homines & crudeles, & etiam ipſa peccata & culpæ interiores, quia ſcilicet in finibus peccatorum. i. in ipſorum interiori conſcientia, locuſtę. i.interiora vitia omnia deuorant & deſtruunt virtuoſa. In finibus etiam peccatorum,id eſt in ſuo ſtatu & in mundi opulentia, locuſtę, .i.demones confundunt omnia ſetioſa.Vel in finibus eorū.i. in ipſorum comitiua & confratria,locuſtę.i.mali & raptores abūdant,qui deuaſtant omnia ſpecioſa.pſal.Dixit & venit cynomia & cinifes in omnibus finibus eorum.Et ſi vis nota ꝙ
Ab iſtis finibus,iuſti repelluntur
In iſtis finibus,ſtulti extolluntur
In iſtis finibus,ſancta non guſtantur
Ab iſtis finibus,Sancti ſeparantur.
Iuſti inquit inde repelluntur. Conſtat enim ꝙ boni non recipiuntur, nec diligūtur aut promouentur in finibus iniquorum, Nolunt enim habere Sanctos ſibi diſsimiles,vel ſocios ſibi diſsimiles,ſed conformes.vnde Num. 20.dicitur ꝙ cum filij Iſrael dicerent populo Edom.In extremis finibus tuis poſiti, obſecramus vt nobis tranſire liceat per terram tuam, Edom dicitur reſpondiſſe, Non tranſibis per me,alioquin armatus occurram tibi. quia ſcilicet mali nunquam volunt bonos ſecum habere,nec vt boni ſecum gaudeant ſuſtinere.Vnde de Chriſto dicitur Mat.8. ꝙ illi de regione Geraſenorum viſo miraculo de demoniacis curatis,& porcis mortuis & ſubmerſis,rogabant dominum vt tranſiret à finibus eorum,nolebant enim ſecū habere ita Sanctum hominem,qui.ſ.malos vellet corrigere vel ſanare.Vnde Nume.21.dicitur ꝙ rex amorreorum noluit concedere ꝙ trāſiret Iſrael per fines ſuos &c. Ab iſtis ergo finibus boni ſecluduntur.¶ Item ſtulti ſeu mali extolluntur.Prouerb. 17. Oculi ſtultorum in finibus terræ.Exod.10.Sederunt in omnibus finibus Ægyptiorū.¶ Itē in illis finibus Sancta nō guſtantur.Vnde Exo.16.dicitur ꝙ vbi filij Iſrael attigerunt fines Chanaan, defecit eis manna,quia in finibus malorum, manna deuotionis non inuenitur,nec bonorū ſpiritualiū dulcedo. ¶ Item ab iſtis finibus boni ſeparātur. De muliere.n. Chananea legitur Matth.15.ꝙ à finibus illis egreſſa erat,quando curationem filiæ à domino impetrauit,quæ antea à demonio vexabatur. In quo notatur ꝙ nulla mulier,id eſt nulla perſona curationem filiæ ſuæ,id eſt proprię conſcientiæ à demone per vitia occupatę impetrat,niſi quę à malorum finibus ſe elongat.Vnde Lucæ.11.dicitur ꝙ regina Saba de finibus terræ venerat, vt ſapientiam Salomonis audiret.quia.ſ.diuina ſapientia non co-
G gnoſcitur,niſi cum quis à mundi finibus ſegregatur.Patet ergo ꝙ ſunt fines iniquorum,quos iuſti fugiunt. ¶ Deniq; dico ꝙ ſunt fines iuſtorum & perfectorum,quos iuſti cupiunt. Et iſti fines proculdubio ſignant ſtatum gratiæ & iuſtitiæ,ſtatūq; religionis & eccleſiæ,vbi.ſ.iuſti delectantur verſari.Iſti.n.ſunt fines in quibus homo poteſt viuere,& non vltra. Teſte.n. Pōpeio,in ægypto eſt quidam lacus in cuius profundo facta fuit antiquitus quędam ara,ſic ꝙ vſq; ad finē illius aræ poterat quis ſine periculo nauigare,ſi autem fines illos tranſiret,peribat & corpus ipſius.Tales ſunt fines iuſtitiæ.Si quis.n.exinde exierit & exterius ad iniquitatem proruperit, ſtatim pro certo vita gratię priuabitur,& vitiorum putredine corrumpetur.Ara ergo & altare legis diuinæ nobis datur in ſignum ne eam tranſcendamus & ne de iuſtitiæ finibus exeamus.Prouer.8. Legem ponebat aquis ne tranſirent fines ſuos.Et nota ꝙ tales fines nō ſunt tranſeundi vel dimittendi,quia.ſ.ibidem
Diuinæ legis auditur prędicatio.
Superni regis ſentitur gubernatio.
Fidelis gregis vnitur fœderatio,
Æterni ducis timetur dominatio,
Item ibidem laudis fructus habetur.
Æternæ necis videtur liberatio.
Intimæ precis habetur exoratio.
In talibus igitur finibus diuina lex auditur. vnde de prædicatoribus dicitur in pſa. In omnem terram exiuit ſonus eorum,& in fines orbis terræ verba eorum. ¶ Item ibidem ſupernus rex ſentitur,quia.ſ.prudentia & gubernatio diuina percipitur maniſeſtè.pſal.In manu eius ſunt omnes fines terræ.¶ Item ibi fidelis grex vnitur,quia.ſ.inter iuſtos inuenitur vnitas pacis & concordiæ. pſal. Poſuit fines tuos pacem,& adipe frumenti ſatiat te.¶ Item ibidem Dei virtus timetur.pſal.Timeant eū omnes fines terræ.¶ Item ibidem laudis fructus habetur. pſalm. Laus eius vſq; ad fines terræ.¶ Item ibidem mortis luctus cauetur.1.Mac.2 .Hieruſalem ſit libera cum finibus ſuis.¶ Item ibidem precis actus videtur.pſal.A finibus terræ ad te clamaui. De alijs duobus finibus.ſ.beatorum & damnatorū concorda ſi vis ſicut in principio de finibus malorum.Et hæc de finibus iuſtorum ſufficiant.

Firmare. Firmitas.

Nota ꝙ firmitas idem eſt quod ſtabilitas,fortitudo & immobilitas.Et eſt firmitas quando aliquid fortiter & ſtabiliter,& ſine mutatione,corruptione & varietate perſeuerat. A
Eſt ergo Quædam
Firmitas habenda.
Firmitas horrenda.
Firmitas cauenda.
Firmitas petenda.
Firmitas habēda eſt ſtabilitas durationis.ſ.perſeuerantia in bono. De qua Eccle.5.Eſto firmus in domino.Firmitas horrēda eſt immobilitas obſtinationis,quam.ſ.habent illi qui in malo ſuo propoſito volunt firmiter & immobiliter permanere.De qua in pſa. Firmauerunt ſibi ſermonem nequā.Firmitas cauenda eſt proſperitas mundi,potentiæ & dominationis.De qua Iob. 5.Vidi ſtultū firma radice,& male dixi pulchritudini eius ſtatim.Firmitas petenda eſt immortalis æternę durationis, quam Sancti habebunt in patria. Vnde Deu.32.Firmiſsimo habitaculo tuo ꝙ operatus es domine.De prima ergo firmitate.ſ.de ſtabilitate conſtantiæ & perſeuerātiæ,fortitudinis & durationis poſſumus dicere & notare ꝙ ſicut illa quæ ſunt aliorū fundamentū,debēt eſſe cęteris magis ſolida atq; firma,ſicut patet de ſtipitibus & colūnis,ſic verè nos eccleſiaſtici debemus eſſe ſuſtētatio & fundamentū aliorū debemus eſſe ſolidi atq; firmi,perſeuerantes,ſtabiles & conſtātes,iuxta illud Ro. 15. Debemus autē nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere. vt ſic de quolibet exponatur illud Prouer.18.Frater qui adiuuatur à fratre,quaſi ciuitate firma.Vide ſupra vbi adiutorium, vbi ponitur prædicta auctoritas proſecuta & diuiſa.Idem vide ſupra vbi diligentia & ædificare,vbi ponitur illa auctoritas.Ædificauit roboam ciuitates,& firmauit eas ſumma diligentia &c. Si autem de firmitate cōſtātiæ & virtutis vis aliquātulū loqui magis,notabis ꝙ res firma eſt ſummopere diligenda. Iſta eſt enim cui quis ſecure poteſt inniti,& à qua pōt ſine periculo ſuſtētari.Et ideo bona ſpiritualia & æterna,quæ de ſui natura ſolida ſunt & firma,& à principijs firmis & ſolidis progreſsiua debemus ſumme diligere,cum iſta ſint quæ non poſſunt ſine periculo ſuſtētare.Vnde de Dauid legitur.1.Reg.23.Morabatur Dauid in deſerto,in locis firmiſsimis. Et aduerte ꝙ triplex bona firmitas reperitur.ſ.Firmitas
Interna.
Externa.
Æterna.
Prima eſt firmitas virtualis quam facit gratia intus exuberans.Secūda eſt firmitas tēporalis quam facit fortuna durè reuerberans. Tertia eſt firmitas ſupernalis,quā facit gloria alte remunerans. ¶ Primo ergo de firmitate interna dico ꝙ boni habent firmitatem gratiæ quam denotat virtutum vbertas,quę notatur in verbo Dauid.Morabatur inquit Dauid.Firmitatem fortunæ, quam declarat bonorū paupertas,quę notatur in verbo. Deſerto.In deſerto inquit.Firmitatem gloriæ,quam deſignat cęlorū libertas,ꝙ notatur per verbum.In locis firmiſsimis, id eſt in cęlis. Iſta.n.ſunt tria quæ faciunt hominem firmum,videlicet
Virtus interior.
Status inferior.
Locus ſuperior.
Dicā ergo ꝙ inuenitur firmitas ſtatus virtualis, & iſta eſt firmitas iuſtorum,qui.ſ.in omni bono ſunt ſolidi atq; firmi.Arbores enim quanto profundiores habēt radices,tanto ſunt communiter firmiores,& contra quoſlibet impetus fortiores.Magnitudo enim radicum eſt cauſa firmitatis.Vnde narrat Plinius ꝙ cum exercitus romanus ſemel per quendam lacum nauigaret, apparuerunt eis de longe multę altę arbores & protenſę,erectę ſuper aquas natantes, & ſe per radicum ſuarum amplitudinem contra flatus firmiter ſuſten- B

tantes,

tites, alluuione enim radicatę fuerāt, & sic erectę super aquas natabant. Exercitus ergo romanus obuium exercitum esse credens, direxit aciem contra ipsas. Et quia iusti qui propriè possunt dici arbores fructuosę, (Mar.8. Video homines quasi arbores, quia.s.bona arbor bonos fructus facit. Mat.7.) ideo habent radices cordis valde protēsas & longas, quia.s.cordis sui affectio attingit vsq; ad paradisum vt eum appetat, cordis sui timor attingit vsq; ad infernum vt eum fugiat, cordis sui dolor attingi vsq; ad proprium delictum, vt ipsum defleat, cordis sui amor attingi vsq; ad deum, vt sibi faneat, cordis sui dulcor attingit vsq; ad amicum, vt eum foueat. Vnde dico ꝙ firmi in bono proposito possunt esse, & contra lapsum quem introducunt deliciæ, contra impulsum quem irritant diuitiæ, contra insultum quem machinantur inuidiæ, contra ruinam & casum quem patiuntur eminentiæ, firmi & solidi apparere. Eccle.15. Qui timet Deum, faciet bona. Sequitur. Firmabitur in illo.s.in Deo, & non flectetur, & continebit eum & non confundetur. Iusti enim etiam in fluctibus tribulationum & tentationum mediante radicum cordis latitudine recte nauigāt, & contra quoslibet impetus firmi natant Gene.1. Fiat firmamentum in medio aquarum. Et illud Sap.14. Dedisti in mari viam & in fluctibus semitam firmissimam. Et nota ꝙ res efficitur firma quando

C Innititur solido fundamento.
Constringitur valido ligamento.
Eripitur ab hostium nocumento.
Protegitur plurium iuuamento.

Moraliter autem loquendo, dico ꝙ solidum fundamētum est veritas. Validum ligamentum est charitas. Hostium nocumentum est demonum iniquitas. Plurium iuuamentum est virtutum communitas. Firmi sunt ergo iusti, quia innituntur fundamento solidę veritatis, videlicet ipsi Christo, qui est via, veritas & vita, quia firmamentum est dominus timentibus eum, secundum psal. Et fidei Christianæ, quæ est firmissima & tutissima. Colo.2. Firmamentum eius, quæ in Christo est, fidei nostræ. Et bonis etiam spiritualibus & æternis, quæ sunt incorruptibilia. Eccle.43. Vas castrorum in excelsis in firmamento resplendens. vt & sic figuretur in illa domo euangelica Matth.7. quæ fluctibus & flatibus non fuit obruta vel cassata. Et causa subiungitur. fundata enim erat supra firmam petram. Istud est ergo fundamentum solidę veritatis. 2.Timo.2. Firmum fundamentum Dei stat habens signaculum. ¶ Item firmi sunt iusti, quia constringuntur ligamento validę charitatis. Vinculū enim charitatis quādo constringit hominem vel astringit deo & proximo, facit eum firmum in omni bono. Ecclesiastici.7. Non te pigeat visitare infirmum, ex his enim in dilectione firmaberis. ¶ Item firmi sunt iusti quando carent nocumento totius prauitatis. Res enim quæ carent nocumento interius seu exterius corrumpente, sunt vt communiter magis firmę. patet in corporibus cœlestibus quæ nec interius nec exterius habent aliquid per quod corrumpantur, & ideo in firmitate perpetua semper durant. Sic iusti & maximè isti qui per spem affectionum & contemplationum superius sunt erecti, à cunctis vitiorum corruptionibus, & in bono per consequens sunt magis firmi. Hiere.41. Firmauit in excelso robur suum. & Eccle.43. Altitudinis firmamentum, pulchritudo eius. ¶ Item firmi sunt iusti quando pollent fulcimento totius bonitatis. Sicut.n. multi stipites vndiq; sustentantes faciunt firmam arborem, sic multę virtutes hominem. Et sic dico ꝙ homo efficitur bene firmus quando ipsum sustentat & fulcit

D Iustitia librans æqualiter
Clementia cribrans suauiter
Constantia vibrans audaciter
Concordia ligans similiter
Męstitia rigans flebiliter
Facundia orans humiliter.

De iustitia dicitur Prouer.16. Iustitia firmatur solium. De clementia dicitur prouer.25. Aufer impietatem de vultu regis & firmabitur clemētia thronus eius. De cōstantia dicitur in psal. ꝙ Deus firmauit terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum seculi. De concordantia dicitur Leui.26. firmabo pactum meum vobiscum. De lacbrymosa vero męstitia dicitur in psal. ꝙ Deus firmauit terram super aquas. vnde de illa cedro dicitur Ezec.17. ꝙ transportata fuit in vrbe negociatorum, vt firmaret radices super aquas. De facundia vero seu eloquētia dicitur.2.Para.6. Firmetur sermo tuus quē locutus es. Sic ergo patet quomodo inuenitur firmitas status virtualis & hoc ostenditur cum dicitur. Morabatur Dauid. Mora enim & assuefactio in bono solidat atq; firmat, quia s͠m Ouidium in libro de remedio amoris. Mora facit vires, teneras quoq; præcoquit vuas. Et validas segetes ꝙ fuit herba, facit. Dauid etiā manu fortis & vultu desiderabilis signat virum iustum, multis virtutibus adornatum, & bonis moribus confirmatum. Vide supra de Dauid si vis. vnde de tali firmitate dicitur. 2. Reg.5. Cognouit Dauid ꝙ firmasset dominus eum in regem. Ista aūt omnia possunt dici de firmamento & firmitate ecclesiæ militātis, quæ.s.firma est & perpetua ratione fundamenti, ligamenti & iuuamenti. & ideo ecclesia proprie dicitur firmamentū ꝙ in medio aquarum.i.in mundi fluctibus est factum, & luminaribus.i.Sanctis hominibus adimpletū. Gen.1. Fiat firmamentū in medio aquarū & ibidē. Fiāt luminaria i firmamēto cęli. Ista ergo firmitas status virtualis. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur firmitas exterior status temporalis. Et ista est proprie illa firmitas quam habēt pauperes voluntarij, qui.s.in infimo status iacent, & modicis sunt contenti. Nihil enim tam firmum sicut illud ꝙ est infimum & profundum. Status.n.infimus teste Ouidio, non habet vnde cadat. vnde in libro de pōto dixit ꝙ fortuna miserrima tuta est. & in libro de tristibus dixit. Ardua per præceps gloria vadit iter. Et ideo qui arduas mundi glorias cōtempserunt, & status pauperes elegerunt, firmi & stabiles in fide & moribus permanserunt. psal. Posuisti firmamentum eius formidinem. q.d. Paupertas quæ mundi diuitibus est formido, est Sanctis hominibus firmamentum, ꝙ ostenditur cum dicitur. In deserto. Sap.11. Iter fecerunt per deserta quæ non inhabitantur, & in locis secretis fecerunt casas. Filio.n. firmitatem signat. Ista est ergo firmitas status tēporalis. In deserto inquit. E
¶ Tertio dico ꝙ inuenitur firmitas æterna status supernalis.s. firmitas glorię paradisi. Res enim cœlestes sunt cæteris firmiores. Vnde Iob.37. dicitur de cœlis ꝙ solidissimo quasi ære fundati sunt. Sic verè beati & bona ęterna solida sunt & firma, nulli defectui vel corruptioni subiacentia, sed perpetuo duratiua sicut in psal. dicit. Etenim Deus firmabit orbē terræ, qui nō cōmouebitur, parata est sedes tua extunc. Et hoc ostenditur cum dicitur. In locis firmissimis. Loca enim illa sunt firma & tuta. psal. Erit firmamentum in summis montium, superextolletur super libanum fluctus eius, & florebunt de ciuitate domini sicut fœnum terræ. Et quia locus iste firmus est purus & altius eleuatus floridus & amenus, ideo illuc introducentur solum personæ floridę, firmę pariter atq; purę, cum locus locato debeat respondere. vnde dicit Eze.10. Vidi & ecce in firmamēto ꝙ erat super caput cherubin quasi sapphirus, & quasi species similitudinis solij apparuit super eum. Ibi.n. est F

Claritas lucis. Vidi.	Et sic patet quomodo iusti gau-
Deitas patris. Ecce.	dent vt visum ē, triplici firmitate,
Veritas fulgēs. Cherubin.	vel sunt in triplici firmamēto.s. In-
Plenitudo sciētiæ. Quasi.	teriori, quæ est gratiæ. Exteriori,
Firmitas constans. Lapis.	quæ est fortunæ. Superiori, quæ
Puritas vernās. Sapphir⁹.	est gloriæ &c.

Dignita regnās. Species inquit similitudinis solij.

Flagellum.

Nota ꝙ flagellum est instrumentum de ligno & corrigijs factum, ad verberandum animalia ordinatum. A Signat ergo flagellum quamlibet correctionem, punitionem, vel castigationē, vel qualibet carnis vel animi inuoluntariam lęsionē. Dicam ergo ꝙ triplex est flagellum in scriptura, videlicet flagellum Correctionis & est flagellū filiorū, leuiter verberās. Punitionis, & est flagellū peccatorū, turpiter lacerās. Dānationis, & est flagellū dānatorum grauiter maceratus. ¶ Primo ergo dico ꝙ inuenitur flagellum correctionis, verberans leuiter. Homo.n. duplici flagello vtitur.s.flagello quo lędit filios, & flagello grosso quo lędit Asinos. Sic verè deus in vita ista vtitur duplici tribulatione.s.quadam parua & charitatiua, quæ est ad bonorum correctionem, de qua in psa. Fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Et quadā grossa, quæ pertinet ad superborū afflictionē & punitionē, de qua dicetur infra. Et aduerte ꝙ (sicut video)

Flagellatur vestis, vt puluis excutiatur.
Flagellatur puer, vt doctus efficiatur.
Flagellatur stultus, ne periculis subijciatur.
Flagellatur vrsus, vt pinguis inueniatur.
Flagellatur Catulus, vt leo terreatur.

Sic verè dico ꝙ boni à Deo flagellantur, corriguntur, & temporaliter puniuntur, vt mundentur à pulueribus vitiorum.

Constat

Constat.n.ꝙ flagella exteriura compellũt hominem redire ad cor:& sic faciunt eum excutere culpas suas, exemplo serpẽtis, qui flagellatus dr̃ venenum euomere. Et sic etiam tympanum percussum & flagellatum solet sonum & vocẽ emittere: quia.s. iusti per tribulationem flagellati, venenũ vitiorum per confessionem euomunt. Psal. Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor meus in conspectu meo semper: & per gratiarũ actionem ad diuinas laudes insurgũt 2.Macha.3. Tu aũt flagellatus annuncia mirabilia dei. Item vt instruantur in operibus mandatorum. Ecclesiastici.22. Flagella & doctrina in omni tp̃e sapientia. & Ecclesiastici.30. qui diligit filium: assiduat ei flagella. Sequitur. Qui docet filium, lętabitur in illo. Item vt liberetur à periculis tormentorum:s.futurorum. Constat.n.ꝙ per flagella stulti abstinent a committendis sceleribus: & liberantur a penis & à verberibus. Sic vere mundi flagella & tribulamina hoiem a peccando impediũt: & sic a pęnis æternis liberũ eum reddunt. Thobię.13. Quoniam tu flagellas, & saluas: deducis ad inferos, & reducis. Item vt impinguentur sanguine meritorum. Vrsus.n. verberatus efficitur pinguior: & polypus verberatus efficitur tenerior. quia.s. quando iusti tribulantur, solent teneriores & humiliores fieri: & per consequens virtutibus impinguari. Constat.n.ꝙ per talia tribulamina iustus in melius conualescit. Marci.10. Conspuent eum & flagellabunt. & tertia die resurget. Item vt terreantur animi peruersorũ. Sicut.n. leo timet qñ videt catulum verberari: sic mali timent & corriguntur qñ vident iustos a dño tribulari: cogitant.n. illud Euangelicum. Si in viridi hoc faciunt, in arido quid fiet? Et ista est causa quare sicut dicitur ad Hebræos. c.12. Flagellat Deus omnem filium quem recipit. Vnde de Iesu innocente dr̃ Ioannis 19. Et Pilatus flagellauit eum. Post dixit Ecce homo. q.d. Ecce exemplum & bene facientibus & male: comparatiuè loquendo. Patet ergo ꝙ inuenitur flagellum correctionis verberans leuiter. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur flagellum puni-

B tionis seu vexationis vulnerans grauiter. Et istud est illud flagellum quo Deus in hoc sæculo punit malos Mos.n. fuit apud Romanos ꝙ omnes qui securi percutiebantur, primo virgis flagellabant: sicut patet in Tito liuio & Val.maximo & in plurib. locis. vnde etiam de Christo morte a Pilato damnãdo dicitur Marci.c.15. ꝙ ipse tradidit Iudæis Iesum flagellis cęsum, vt crucifigeretur. Sic proculdubio vr̃ Deus facere, malos.n. & æternis supplicijs fustigandos solet etiam flagellis pœnarum tpalium verberare: & infernum ipsorum hic & in hoc sæculo inchoare. Exẽplum de Pharaone, qui licet esset perpetuo a Deo puniendus: fuit tñ in hoc sæculo multipliciter flagellatus. Ecclesiasti.40. Contritio & flagella super iniquos. Et illud Psal. Multa flagella peccatoris sperantem aũt in dño misericordia circundabit. Istud est ergo flagellum vexationis vulnerans gra

C uiter. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur flagellum damnationis lacerans acriter. Et sic per flagellum intelligitur pœna æterna: qua .s. corpus & aĩa flagellabuntur & cruciabuntur in ęuum. Vnde Sapien. 16. Impij per fortitudinem brachij tui flagellati sunt nouis aquis & grandinibus & pluuijs: persecutionẽ passi sunt: & per ignem consummati sunt. Vnde etiam de Christo in iudicio impios flagellante dr̃ Naum.3. Vę ciuitas sanguinum: vniuersa mendacij dilaceratione plena: non recedet a te rapina, vox flagelli, vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruentis: & equitis ascendentis: & micantis gladij, & fulgurantis hastę, & grauis ruinę: nec est finis cadauerum. Ista.n. ciuitas sanguinum est aĩa peccatrix, quæ.s. mendaciorum.i. vitiorum laceratione confusa, voce flagelli: i. verbo seuerissimi iudicis concutitur & turbatur. quia.s. statim istam vocem flagelli sequitur vox rotę.i. tumultuosa conscientia: vox equi frementis.i. demonũ austera violentia: vox equitis ascendentis & gladij micantis. &c.i. terror potẽtiæ diuinæ, & męstitia: & vox grauis ruinæ: i. totalis desperatio & tristitia. A tali ergo flagello se gaudet beata aĩa liberatam, dicens illud Iob.5. A flagello linguæ absconderis: & non timebis calamitatem cum superuenerit. In vastitate & fame ridebis, & bestiam terræ non formidabis: sed cum lapidibus regionis pactum tuum: & bestiæ regionis pacificę erunt tibi. Et sic patet quomodo triplex flagellum est scilicet. Fructuosum quo ad iustos. Luctuosum quo ad proteruos Perniciosum quo ad damnatos. Vide de verberare, percutere, lædere &c. Sufficit.

Flamma. Nota ꝙ flãma nihil aliud est quàm ignis accensus in materia aerea, sicut carbo est ignis in materia terrea. Est.n. ignis de sui natura subtilis & inuisibilis: veruntamen qñ corporali materiæ coniungitur, tunc visibilis efficitur. Et si in subtili materia & aerea incorporatus fuerit, tũc flamma efficitur: si grossa vero fuerit materia: s. lignea, ferrea, vel terrestris: tunc poterit dici carbo. Moraliter ergo loquendo, possumus dicere quòd flamma multipliciter sumitur in scriptura. Sumitur enim flamma

Pro Angelo spiritali.
Pro homine virtuali.
Pro ardore criminali.
Pro splendore scientiali.
Pro dolore noxali.

Sumitur dico pro Angelo spiritali. vnde ad Hebræ.1. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flamam ignis. Item sumitur pro viro iusto & virtuali. vnde Apoc.c.dicitur ꝙ ipse vidit similem filio hois: cuius oculi vt flamma ignis: & pedes similes aurichalco. Item sumitur pro ardore criminali.s. ardore auaritiæ, iracundiæ vel luxuriæ. vnde in Psal. Flamma cõbussit peccatores &c. Item sumitur pro splendore scientiali. Vnde Sapientiæ.17. Ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere: nec syderum lympidę flammę illuminare poterant illam noctem horrẽdam. Item sumitur pro dolore sensibili & noxali: s. pro ardore mundanorum & infernalium tormentorũ. Vnde Esa.c.47.c. loquens de damnatis & idololatris dicit sic. Animam suam non liberabunt de manu flammæ. Quamuis ergo flamma possit quandoq; accipi in bono: communiter tñ & generaliter in malo accipitur. vnde per flammam intelligitur.

Ardor culpæ interioris.
Ardor pœnę exterioris.
Ardor gehennę posterioris.

Sicut enim flamma calefacit, vrit & cõsumit: sic flãma culpæ & concupiscentiæ per mala desideria calefacit. Flamma tpalis pœnę per diuersas tribulationes nos vrit. Famma pœnęę ternæ suis perpetuis ignibus malos lædit. ¶ Notare ergo possumus ꝙ quadruplex flamma in scriptura generaliter inuenitur: videlicet — B

Appetenda.
Fugienda.
Sustinenda.
Metuenda.

Appetenda dico: & ista est flamma charitatis. Charitas.n. comparatur flammæ Canti.8. Fortis est vt mors dilectio. Sequitur. Lampades ignis atq; flammarũ. Sicut.n. salamandra viuit in flamma & in igne: sic iustus viuit in amore & charitate: & sicut flamma eleuat si potest materiã in quam agit: quia tendit pyramidaliter versus cęlum: sic verè flamma & feruor charitatis cor inflammatum eleuat ad Paradisum. Figura ad hoc Iudicum.c.13. vbi dr̃ ꝙ in flamma sacrificij Angelus ascendit in cœlum. quia pro certo illi qui sunt Angeli per puritatem, qui sunt inflammati per charitatem, ascendunt faciliter ad cœlum per desiderium & voluntatem. Ista est enim flamma

Illuminans nostram cęcitatem
Eliminans nostram prauitatem
Conglutinans Dei bonitatem.i. ad homines

Isti.n. sunt tres effectus flammæ.s. illuminare, purgare, calefacere. quia.s. flamma charitatis nostræ mentes nostras solet illuminare. Apo.c.19. Oculi eius flamma ignis. Culpas nostras solet purificare. Nume.31. Omne quod potest transire per flamas: igne purgabitur. Deũ erga nos solet calefacere & inflammare. Exo.3. Apparuit dñs in flamma ignis. Ista est ergo flamma appetenda.s. flamma charitatis. ¶ Flamma quæ est fugienda: est flamma — C
mundanę cupiditatis.s. luxuriæ: auaritiæ: inuidię: & iracundię. Ista est.n. sicut ignis quæ comburit siluam: & sicut flamma cõburens montes. Ista est illa flamma fornacis babylonicæ quæ arripuit & incẽdit quos reperit iuxta fornacem de Chaldęis: sicut dr̃ Dan.3. Fornax.n. Babylonis est mundi prosperitas vel flamma concupiscentiæ vel iracundiæ: quæ Chaldæos.i. peccatores diuersimode accendit & vrit. iuxta illud Psal. prædictũ. Flamma combussit peccatores. Tales.n. flammæ bonos nõ lædunt: nec eos calefaciunt aut comburunt. Sapien.c.19. Flammæ econtrario corruptibilium animalium non vexauerunt carnes coambulantium. ¶ Flamma quæ est sustinenda, est pœna temporalis aduersitatis. vnde ista est illa flamma in qua phęnix seipsam accẽdit & inflammat, & in qua seipsam renouat: & post incinerationem in auem pristinam transformat. Quia reuera charissimi multi igne temporalis tribulationis efficiuntur meliores: ita ꝙ ab antiqua conuersatione renouãtur: & in melius commutantur. Ista.n. flamma licet cruciet & affligat iustos, tñ sic non destruit neq; damnat. Sunt.n. sicut illę aues carystiæ: quæ secundum Solinum, in flammis impunè volant. vnde dñs videtur cuilibet tali dicere illud Esa.43. Cũ ambulaueris per ignẽ, non combureris: & flamma non redibit in te. ¶ Flamma metuenda est pœna ęternæ calamitatis. Vnde diues Lucæ.16.

petijt

petijt vt Lazarus gutta aquę temperaret ardorem linguę eius, quia inquit crucior valde in hac flamma. Ideo talibus damnatis qui flammis æternis accenduntur, potest dici illud Esa.50. Omnes vos accedentes ignem, accincti flammis. & Esaia.47. Non liberabunt animam suam de manu flammæ. Sic ergo patet quòd in scriptura multiplex flamma inuenitur. Vide infra de Igne.

A **Flare.Flatus.** Nota quòd flatus est illud spiraculum quod ab ore emittitur & persflatur. Accipitur autem pro quolibet spiraculo venti. Et moraliter loquendo, flatus qui ab ore emittitur, signat quamlibet verbalem ordinationem, seu sententiæ prolationem, suggestioné pariter & diffusionem. Dicam ergo, quòd inuenitur in scriptura quidam flatus superni numinis

Flatus Dei, qui est mirabilis.
Flatus hominis, qui est mutabilis.
Flatus hostis, qui est damnabilis.

Flatus Dei signat suæ volūtatis ostésionem, & suæ gratię inspirationem. Et sic dicam quòd à Deo procedit Quidam flatus ęstuantium temperatiuus. Quidam flatus nauigantium præparatiuus. Quidam flatus fluctuātium dissipatiuus. ¶ Primo igitur dico ꝙ est flatus Dei mirabilis, vel flatus diuini numinis, qui est flatus diuinæ gratiæ, & suæ inspirationis. Flando enim .i. inspirando, gratiam & spiritum sanctú emittit, & igné charitatis accendit, & ignem cupiditatis extinguit, & nauem .i. animam ad Paradisi portum finaliter ducit. Constat.n. quòd per eundem flatum vnus ignis extinguitur, & alius inflammatur. Temperat ergo iste flatus ignem improbę cupiditatis. Vnde de pueris qui erant in fornace Babylonis, dr̄ Dan.4. ꝙ fecit dominus in medio fornacis quasi ventum roris flanté, qui impediuit ne læderet ab igne. Vnde in Psal. Flauit spiritus eius, & fluent aquæ. Aquæ dico gratiarum vel lachrymarum, quæ .s. temperant malos ardores. Itē iste flatus accendit igné amoris & charitatis. Lucæ.12. Cum videritis austrum flantem, dicitis, ęstus erit. Item conducit ad portum salutis & securitatis. Act.28. Flante austro secunda die venimus puteolos. ¶ Item est flatus diuinæ iustitiæ, & per eú immissę tribulationis. Constat enim quòd per flatum

Lutum desiccatur.
Aqua congelatur.
Puluis effugatur.
Iter properatur.
Lacbryma generatur.

Talis pro certo est spiritualis Dei flatus, qui .s. ipsius prudentiam & iustitiam ordinat. Ista enim lutum carnalitatis desiccat. Esa.40. Repente flauit, & exaruerunt &c. Aquam fragilitatis constringit, fortificat, & congelat. Iob.37. Flante Deo concrescit gelu Puluerem cupiditatis effugat. Vnde Exodi. 14. Abstulit illud dominus flante vento vehementi. illud dico .s. mare, per quod insatiabilitas auaritię designatur. Item ad Paradisum accelerat. Ac.27. Secundum flatum auræ tendebant ad littus. Lacbrymas vero compunctionis inducit & generat. Psal. Flauit spiritus eius, & fluent aquæ. ¶ Item est flatus diuinæ potentiæ & suæ iurisdictionis. Et iste erit in iudicio, quādo flatus diuinæ sententiæ malos in æternam damnationem vrgebit. Flatus enim intemperatus & excessiuus lucernas extinguit, flammas accendit, naues subuertit, mare concutit, domos subuertit vel destruit, & frigus generat & inducit. Sic pro certo sententia iudicialis quæ ore diuino flabitur, & ipsa pœna æterna quæ per eum impijs infligetur, lucernam vitæ extinguet, flammas æternas succendet Esa.30. Flatus domini sicut torrens sulphuris. Naues idest mundi diuites oneratos subuertet. Exod.15. Flauit spiritus tuus, & operuit eos mare, submersi sunt quasi plúbú in aquis vehementibus. Domos .i. mundi status destruet & confundet Matt.7. Flauerunt venti, & irruerunt super domum illam, & cecidit. Frigus ęterni doloris inducet. Eccle.44. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Sic ergo patet quomodo inueniuntur quidam flatus superni numinis &cæt.

B ¶ Secundo dico quòd inueniuntur quidam flatus mortalis hominis. Et sic dico quòd inuenitur in homine

Flatus vitalis, qui cito deperit.
Flatus verbalis, qui bonos conterit.
Flatus moralis, qui mentem aperit.

Est ergo flatus in homine vitalis, q morte desistit, de quo Dan.5. Porro Deum, qui habet flatū tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti. Item in eo est flatus verbalis, qui bonis resistit, & iste est flatus detractionis, qui est sicut flatus vrens, qui inflammat aeré Et ideo detractor potest dici ille serpens flatu adurens, de quo fit mentio Deut.8. Item est in eo flatus moralis, qui Deo assistit, & iste est flatus deuotionis & orationis, de quo potest dici illud Iob.34. Si direxerit (.s. homo) ad Deum cor suum, spiritú eius & flatum ad se trahet. Iste est ergo quidam flatus moralis vel moralis hominis. ¶ Tertio dico quod inuenitur flatus hostilis turbiuus .i. diabolicæ suggestionis. Vnde de demonibus dicitur Deut. 8. quòd in deserto .i. in mundo erat serpens, flatu adurens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino aquæ. Sufficit de flatu, vide etiam infra de Spiritu & de Vento.

Flectere. Nota quòd moraliter loquendo, ego inuenio scilicet Vnum flectere quod est fragilitatis. A
Vnum flectere quod est Humilitatis. Vnū flectere quod est benignitatis. ¶ Primo ergo dico quòd est vnum flectere fragilitatis, quod signat inconstantiam. Aliqui enim sunt inconstantes & molles, & statim à constantia & iustitia se flectétes, similes columnis salicum & vlmorum, quæ non sunt solidę neque firmę, & quæ onere cito deficiunt & flectuntur. quia scilicet tales nesciunt infirmitate & soliditate iustitiæ permanere. Contra quos Deutero.25. de muliere manum ad verenda viri rumpenda mittente, dicitur sic. Abscindes manum illius, nec flecteris super illam aliqua misericordia quasi dicat. Si flecteris, talis flexio est inconstantiæ, non iustitię, quem etiam rigorem ipse Deus contra obstinatos obseruabit, & potissimè contra damnatos. Vnde Hiere.21. dicitur quòd dominus percutit eos in ore gladij, & non flectetur, neque parcet neq; miserebitur. Et breuiter, illi qui nimis faciliter flectuntur, vituperabiles iudicantur, quia etiam sicut dicitur Iudic.7. Illi qui flexerunt poplites vt biberent, fuerunt à prælio repudiati, illi vero qui bibendo steterunt, fuerunt ad prælium approbati. Istud est ergo flectere fragilitatis, quod signat inconstantiam.
¶ Secundo dico quòd est vnum flectere humilitatis, quod signat reuerentiam. Et sic dico quòd flexio genuum reuerentiā signat & humilitatem. Et inde genua flectimus, quando aliquid humiliter supplicamus vel reuerentiam exhibemus. Genua enim sunt membra quæ sunt flexibilia. ad significandum quòd omnis superbia humana loco & tempore debet flecti, & ad humilitatem & obedientiam inclinari. 2. Para. vlti. Et nunc flecto genua cordis mei, precās à te bonitatem domine. ¶ Aduerte tamé quòd genua hominum flectuntur in posterius, genua vero brutorum vt cōmuniter flectūtur in anterius. E conuerso autem est de cubitis hominum, & de genibus anterioribus animalium, quia scilicet cubitus humani flectuntur in anterius, & genua anteriora animalium flectuntur in posterius. Ista est ergo regula, quòd mēbra anteriora in homine flectuntur in anterius, posteriora in posterius, sicut congruum est rationi. in brutis vero anteriora in posterius, posteriora in anterius, contra regulam rationis. Sic vere dicam loquendo moraliter, quia tam homines quàm bruta id est tam boni quàm mali duo habent genera membrorum, scilicet anteriora, quæ signant opera intellectiuę, & posteriora, quę signant opera sensitiuę, sic est igitur quòd homines .i. iusti, flectunt membra sua eo modo quo debent, videlicet anteriora in anterius & posteriora in posterius, quia licet posteriora .i. sensualia tendant naturaliter in posterius .i. versus temporalia & terrena, quæ scilicet post nos remanebūt, propter necessitatem corporis & fragilitatem vitæ, tamen anteriora, quæ sunt ratio & consideratio, contemplatio & affectio talium, semper flectuntur in anterius .s. superius versus cœlum. Phili.3. Quæ retro sunt, obliuiscens, ad ea vero quæ priora sunt, extendens meipsum destinatum prosequor ad brauium. In brutis vero .i. in peccatoribus, anteriora .i. rationalia flectuntur in posterius ad mundi bona, posteriora vero eorum .i. sensualia, flectuntur in anteriora .i. ad cœlestia bona. Constat.n. ꝙ mali videntur quandoq; brutaliter æterna petere, & tñ constat ꝙ mentaliter solét ad posteriora .i. ad temporalia inhiare. Eccle.1. Girat per meridiem, & flectitur ad aquilonem. Est ergo vnū flectere quod signat humilitatem & reuerentiam. Dan.6. Tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat Allegs contra illos, si vis, qui similes Elephanti, nequeunt flectere genua cordis sui. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum flectere quod signat benignitatem & clementiam Aurum.n. purum optimè flectitur, cuprum & ferrú non sic. Sic vere boni ad misericordiam cito flectuntur, mali citius rumpuntur quàm flectantur 2. Macha.4. Flexus ad misericordiam, lachrymas fudit. Sufficit. Vide de Genu.

Fletus.Flere. Nota quòd fletus, planctus, ploratus, lachrymatio, luctus, lamentum, A
quasi pro eodem accipiuntur in scriptura. Significant.n. gene-

raliter dolorem, angustiam, tristitiam & miseriam. Et ideo possumus distinguere quòd est Quidam

Fletus interior.
Fletus exterior.
Fletus posterior.
¶ Est enim fletus
Interioris contritionis.
Exterioris vexationis.
Posterioris damnationis.

Fletus contritionis est exercendus. Sic faciebat Esaias, qui Esaia. 22. dicit sic. Recedite à me, & amare flebo. Et idē. 33. Angeli pacis amare flebunt. Fletus tribulationis est sustinēdus. Vnde Iudic. 2. Descendit Angelus domini de Galgala ad locum fluētium. Fletus vero damnationis est metuendus & præcauendus. Vnde de fletu perpetuo infernalis miseriæ loquitur Matthæ. 8. & 13. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Dico ergo quòd est quidam fletus virtuosus, & iste proculdubio est fletus contritionis pro peccatorum consideratione, Fletus compassionis pro proximorum depressione, Fletus desolationis pro gaudiorum dilatione, & pro huius mundi miseriæ prolongatione &c. Pro his enim tribus causis solent sancti flere in isto mundo, & spiritualiter contristari, quia pro certo ea huiusmodi fletibus sequitur consolatio Paradisi, iuxta verbum Saluatoris Ioan. 16. vbi dicitur. Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Sicut enim videmus quòd post resolutionem pluuiarum aer remanet serenus & clarus, sic proculdubio post resolutionem lachrymarum sequitur status Paradisi quietus. vnde Luc. 6. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Istud bene præuiderat Esaias, qui dicebat illud prælegatum Esa. 22. Recedite à me, & amare flebo, nolite incumbere vt consolemini me. Inter omnia animalia de mundo illud quod est magis flebile, & quod libētius lachrymas emittit, est homo, quod vtique, secundum aliquos, facit sui cerebri humiditas. Et in hoc possumus doceri quòd nos alij quanto magis sumus homines id est quanto magis sumus rationales, tanto ꝓ certo magis debemus flere & dolere, & à mūdi solatijs abstinere. Si enim sumus rationales, & rationabiliter considerantes qualis est nostræ natiuitatis vilitas, qualis est nostri incolatus pœnalitas, quanta est mundi miseriarum immensitas, quàm dubia est mortis futuræ necessitas, quàm longe distat æternorum bonorum fęlicitas, pro certo nos dolebimus & flebimus, & vitam nostrā in planctu & gemitu deducemus, iuxta consilium Apostoli dicentis. Oportet flere cum flentibus, & gaudere cum gaudentibus. ad Roma. 12. Flete scilicet cum flentibus in præsenti miseria, & sic gaudebimus cum gaudentibus in cœlesti gloria. Exponere ergo possumus illud Psalm. Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Syon. In quibus verbis ostenditur triplex causa quare iusti & boni in hoc seculo solent flere. Flent enim & contristantur propter.

Mundanam afflictionem.
Virtutum defectionem.
Gloriæ dilationem.

Mundi afflictio patet ex flumine super quo nos sedemus, quia nos sedemus super flumina. s. tribulationum. Morum defectio patet ex ordine quo nos caremus, quia. s. nos sumus in Babylone. i. in confusione &c. Cœli dilatio patet ex culmine quo nos dolemus, quia scilicet nos recordamur tui Syō. Fleamus ergo charissimi propter illatam multitudinem tormentorum, Propter innatā turpitudinem seu aptitudinem vitiorum, Propter dilatam plenitudinem gaudiorum. ¶ Dico ergo primo ꝙ debemus flere ex
B tormentorum afflictione, quod ostenditur cum dicitur ꝙ nos sedemus super flumina. In fluminibus enim tribulationum sedemus cum. s. præsenti miseria fluctuamus. Vnde quilibet potest comparari ciuitati Alexandriæ, de qua dicitur Nau. 3. Alexandria populorum habitat in fluminibus. Sicut ergo Ceruus à canibus arctatus & infestatus, considerans se non posse euadere, solet flere & mugire, & ad hominem vltro refugere & venire, sicut dicit Auicenna libr. 8. sic proculdubio iusti dum vident se in hac miseria à Canibus & à venatoribus. i. à diuersis generibus tribulationum & afflictionum infestari, & certi sunt ꝙ dum viuunt, nunquam euadere poterunt mundi pœnas, ipsi nō immerito flere, mugire & dolere tenētur, & ad hominem. i. ad Deum recurrere compelluntur. Vnde de talibus dicitur Hiere. 50. Venient filij Iuda, ipsi & filij Israel simul ambulantes & flentes properabunt, & dūm Deum suum quærent, in Syon interrogabunt viam. Filij inquit Iuda & filij Israel. i. boni viri & iusti Deū confitentes, & Deum videntes & contemplantes, dum hic in terris viuunt, per tot causas luctus & fletus Deum pro certo cōpelluntur quærere, & ad ipsum recurrere, & viam in Syon. i. viam ad cœli gloriā procurare. Sicut. n. dicit Greg. Mala quæ hic nos premunt, citius ad Deum venire cōpellunt. Ista sunt ergo flumina tribulationū & mundanarum afflictionū, quæ proculdubio debent nobis esse causa luctus & fletus. Matth. 7. Venerunt flumina, & flauerūt venti, & irruerunt super domū illam. Istam miseriam bene percipit homo cū nascitur, qui statim incipit flere, & primā vocem plorando emittere, & suo fletu miseriam in quā intrat, indicijs præfiguare & prognosticare. vnde dicit Ber. tractās illud Iob. 14. Homo natus de muliere, breui viuēs tpe. Homo inquit natus de muliere, ideo cum reatu, breui viuens tpe, ideo cum metu, repletur multis miserijs ideo cū fletu. Flere ergo debemus propter tormentorum afflictionem. vnde Hier. 31. In fletu venient, & per torrentes aquarum deducam eos in viam rectā. Istud tñ non aduertunt multi, qui quamuis sint in loco fletus & luctus. s. in misera vita ista, ipsi tñ gaudent & solatiantur, & quia hic flere nolunt, ad fletum æternæ miseriæ deducentur. vnde dicit Greg. in moral. Lachrymarū causas quidam ridentes peragunt, & mortis suæ negocium tripudiantes exequuntur. Istis ergo dr̄ illud Lucæ. 6. Veh vobis diuitibus, qui hic habetis consolationē, quia lugebitis & flebitis. Ista est prima causa quare debemus flere. s. propter tormentorum afflictionem. Super flumina inquit sedimus, & fleuimus. Nee. 1. Cumq; audissem verba huiuscemodi, sedi & fleui. ¶ Secundo dico quòd C
nos debemus flere pp vitiorum infectionem vel defectionem, quod ostenditur cum dr̄ Babylonis. Babylon. n. cōfusio interpretatur. Babylon fuit ciuitas idololatrarum. Babylon inimica fuit dei cultorum. Babylon à rege crudeli Nabuchodonosor fuit ædificata. Babylon modo à cunctis generibus bestiarū est inhabitata, sicut dr̄ Dan. 4. & Esa. 13. Ista ciuitas charissimi proculdubio significat statum peccati, qui ideo cōfusio interpretatur, quia in peccato oīa confusa & sine ordine inueniuntur. ibi. n. ancilla. i. caro dominatur, dn̄a. i. anima famulatur. Ibi etiam illud quod debet esse superius per contemplationē, videlicet mens & affectio, efficiuntur inferius per terrenorū auaritiā & ambitionē. vnde Apoc. 18. dr̄. Veh veh veh Babylon ciuitas illa magna. Vnde de ista confusione dicit Ber. Ancillam dominari, vel dn̄am ancillari, magna abusio est. In ista. n. ciuitate Nabuchodonosor. i. diabolus sicut dn̄s imperat, ibi etiam multitudo bestiarum. i. peccatorū inhabitat. Qn̄ ergo viri boni & iusti ad istam ciuitatem. i. ad confusionem peccati aliquo casu perueniunt, vel olim se peruenisse sentiunt, tunc merito graui fletu & mœrore se afficiunt, dum. s. in ciuitate peccati se detentos & captiuos aspiciunt Et ideo dr̄ in tit. Thren. 1. Postquam in ciuitatem redactus est Israel, sedit Hieremias flens, & planxit lamentatione. Sicut. n. mandragora dr̄ clamare qn̄ à terra eradicat̄, sic proculdubio viri iusti & boni qn̄ à suo fundamētali principio. s. à Deo per aliquod peccatum se viderint auelli, ipsi pro certo clamare & flere noscuntur, & perfectè ēt pœnitere, sicut apparuit in Petro Matt. 26. qui postquam dn̄m negasset, egressus foras, fleuit amarè. Et ideo sicut Petrus ꝑ fletum impetrauit peccati sui remissionē, Ezechias ēt rēx impetrauit per fletū vitæ suæ prolongationē, sicut dr̄ Esa. 38. Fleuit Ezechias fletu magno &c. per fletū quoq; Susanna impetrauit de manibus falsorū iudicū liberationē, sicut dr̄ Dan. 13. sic ꝓ certo per fletum compunctionis & doloris veniā à Deo reportamus, vitam gratię prolongamus, & nosipsos de manibus demonum liberamus. Sicut. n. narratur in fabulis poetarum, Cygnus Stheneli filius, ex materno genere frater Phaetontis, cū fleret de fulminatione sui fratris, quē Iuppiter fulminauerat, conuersus fuit in auem fluuialē albissimam, quæ nunc cygnus vt communiter appellatur, quæ solet in fluminibus habitare, & pro cantu gemere seu flere. Ouidius libr. 2. Meta. fab. 3. &c. Sic pro certo charissimi si fletū compunctionis, cōtritionis, & compassionis frequentabimus, pro certo nos de hoīe in volucrem, de peccatore in virū spiritualem mutabimur & conuertemur, & fluuiales & candidi, flebiles pariter & gemebundi. i. perfecti deuoti & casti de cætero efficiemur. sic loquitur Iohel. 2. Conuertimini ad me in ieiunio, & fletu, & planctu. Flendum est ergo propter propriā iniquitatem. Vnde dr̄ Iohel. 1. Expergiscimini ebrij, & flete. Propter proximorum necessitatem, sicut faciebat Iob, qui. 30. c. dicebat. Flebam quondam super eo qui afflictus erat. & Luc. 19. dicitur ꝙ videns Iesus ciuitatem, fleuit super illam. Item propter mutuum amorem & charitatem,

charitatem, sicut dicitur de Ioseph Genes.46. quòd inter amplexus Beniamin fleuit. & Thob. 11. dicitur quòd fleuerunt ambo præ gaudio. Sic ergo patet quòd nos debemus flere propter vitiorũ confusionẽ, quæ confusio notatur in nomine Babylonis, quia sicut dicitur in Psal. Filia Babylonis misera &c.

D ¶ Tertio dico ꝙ sancti & iusti in isto mundo flent propter gaudiorum dilationem, quæ ostenditur cum dr̃. Dum recordaremur tui Syon. Sicut.n. captiui solent flere quando vident perditam libertatẽ, fatui & miseri solent flere qñ considerant venditam hæreditatem, banniti & relegati solent flere qñ considerant veritã & interdictam patriæ dulcedinẽ & amœnitatẽ (quia .s. secũdm leges vnicuiq; patria sua est dulcissima) sic & nos captiui in hoc mundo, & à libertate hæreditate & patria Paradisi exclusi, banniti & relegati, debemus suspirare & flere dũ ipsam cœlestem patriam vel cœlestem gloriam recordamur, & dum ab ipsa sicut peregrini & hospites exulamus. Dum recordaremur inquit tui Syon. Et ad hoc monet nos Esa 46. Redite præuaricatores ad cor, recordamini prioris seculi. Paradisus.n. dicitur prius seculum, quia & homo & Angelus ibidem prius habitauerunt, sed suis demeritis exigentibus exinde banniti, relegati, & expulsi fuerũt. Ergo pro patriæ dilatione debemus flere, suspirare, & dolere, & ad ipsam totis desiderijs anhelare. exemplo Susannæ, de qua dicitur Dan.13. quòd flẽs suspexit in cœlum. Istud est ergo irriguum superius quod dedit Caleph filiæ suæ in hæreditatem, sicut dicitur Iosue.5. & Iudicum 1. Secundum.n. Gregor. filia ista significat animã, quæ à patre Deo pro præsenti hæreditate accipit duplex irriguum.i. duplices lachrymas seu fletus.s. inferius & superius, inquantum.s. ipsa plorat pro præsentis miseriæ tribulatione, & pro superioris gloriæ dilatione. Iste est ergo triplex fletus bonorum & perfectorum, quia.s. flere debemus

Pro dilatione cœlestium gaudiorum.
Pro commissione mentalium vitiorum.
Pro afflictione terrestrium tormentorum.

¶ Fleamus ergo pro istis causis, vt exinde ad lætitiã veniamus, vt tempus nostrum debite expẽdamus, vt ad talem fletũ alios prouocemus & inuitemus. Flendum est ergo ꝑꝑ futuram consolationem. Vnde Thob.3. Post lachrymationem & fletũ, exultationem infundis &c. Item flendũ est ꝑꝑ temporis conditionem, quia sicut dr̃ Eccle.3. Tempus flendi Item flendũ est propter aliorum prouocationem, sicut dr̃.1. Esdræ.10. ꝙ flẽte Esdra, fleuerunt alij. Et ideo pro ista vltima causa legitur Christum ter fleuisse.s. in Lazari suscitatione, super ciuitatis futura tribulatione, in cruce & in passione &c Vide si vis in distinctionibus Mauricij vnde illud vltimum accepi. Et nota ꝙ bonus fletus frequentandus est

Quia facit ad Deum currere.
Quia facit æterna cernere.
Quia facit mortem effugere.
Quia facit cœlum ascendere.

Per fletum.n. ad Deũ currimus celeriter. Citius.n. vadit homo per aquã nauigãdo, quàm per terram itinerando. Vnde Hiere.50. Ambulantes & flentes properabunt ad dñm Deum suum. Item per fletũ æterna cernimus celeriter.s. contemplando. Cœlũ.n. melius videtur post pluuiam aere purificato. Vnde de Susanna dicitur Dan.13. ꝙ flens suspexit in cœlum. Item per fletum mortem effugimus sagaciter. Vnde de Ezechia rege dicitur Esa.38. ꝙ audita morte sua, vertit se ad parietẽ, & fleuit fletu magno, & impetrauit ꝓlongationẽ vitæ. Item per fletũ cęlum ascendimus finaliter.2. Reg.15. Dauid ascẽdebat cliuũ oliuarũ flens, & cooperto capite. Et hæc de bono fletu sufficiãt. ¶ Sed si volumꝰ. possumus no

E tare de malo fletu ꝙ triplex est generaliter malus fletus. Est.n.

Fletus fictę compassionis
Fletus tristis damnationis.
Fletus falsæ deceptionis.

Fletus ergo fictę compassionis pertinet ad vsurarios deprædatores, qui recte videntur flere, & miserijs pauperum condolere, dũ eis aliquid accommodant seu præstant, qui tñ finaliter ipsos exhæredant & molestant. Vnde tales sunt similes Crocodilo, qui inueniens hoiem iuxta fluuium occidit eum, & postmodum plorat eum, & finaliter deuorat ipsum. Sic vere tales vsurarij, pauperes primo occidunt ipsos in suis contractibus irretiẽdo & obligando, tandem ipsos flent & plorant, eis ficte compatiendo, & eis ad mutuum præstando, finaliter vero ipsos deuorant, eos exhæredando & pœnitus consumendo. Vnde isti secundũ dictum Apostoli possunt dici illi qui flent tanquam non flentes, & qui gaudent tanquam non gaudentes.1. Cor.7. ¶ Fletus vero deceptionis pertinet ad falsos amicos & proditores. de qui-bus dicitur Eccle.12. Oculis suis lachrymabitur inimicus, & si venerit tempus, non satiabitur sanguine. De quibus Ouidius ait. Vt flerent oculos, erudiere suos. ¶ Fletus vero finalis damnationis pertinet ad miseros mortuos peccatores, qui scilicet perpetuo habẽt flere in inferno, similes illi lapidi qui dicitur enydros, qui.s. perpetuo & continuè emittit lachrymas. Vnde de ipso dicitur in lapidario. Perpetui fletus lachrymas distillat enydros. quia.s. isti damnati perpetuo habent lachrymas emittere, & perpetuis fletibus suspirare, iuxta illud Lucæ. 13. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Et hæc de triplici malo fletu sufficiant &c.

Flos.Florere.

Nota ꝙ flos nihil aliud est ꝗ quædã originalis materia respectu fructus. A Flos.n. præcedit fructum, sicut via præcedit terminũ, sicut præmissæ præcedunt conclusionem, sicut materia præcedit rei perfectionem. Est enim flos illud quod in arbore exterius videtur, & illud quod primo & principaliter oculis intuetur. Potest ergo flos diuersimodè significare in scriptura. Per florem enim intelligitur

Interior affectio.
Exterior conuersatio.
Virtutum accumulatio.
Iuuentutis inchoatio.
Prosperitatis consolatio.

Per florem dico intelligitur interior affectio. quia.s. sicut flos præcedit fructum, & est eius materia, sic bona affectio præcedit bonum opus, & est eius principium & origo. Ecclesi.24. Flores mei fructus honoris & honestatis. & Genes. 40. Videbunt post flores vuas maturescere. Item per florem intelligitur exterior conuersatio. Vnde Cant.2. Flores apparuerunt in terra nostra. Item per florem intelligitur gratiarum & virtutum decoratio. ideo nobis præcipitur Eccl.39. Florete flores, & quasi lilium date odorem. Item per florem intelligitur iuuẽtutis inchoatio. Iob 13. Quasi flos egreditur. Item per florem intelligitur mundi prosperitas, seu transitoria consolatio, quæ habet naturam valde debilẽ & faciliter decidit. Sic mundi prosperitas valde est fragilis, & faciliter trãsit & perit. Vnde.1. Pet.1. Gloria eius quasi flos fœni. exiccatum est fœnum, & cecidit flos. Sic ergo patet quomodo flos diuersimode sumitur in scriptura. Dicam ergo breuiter quid est quidam flos

Virtualis perfectionis.
Temporalis successionis.
Æternalis recreationis.

B ¶ Primus est flos quẽ debemus habere. Secundus est flos quem debemus horrere. Tertius est flos quo debemus gaudere. Dicamus ergo primo aliquid de flore virtualis perfectionis, & dicamus ꝙ sicut arbor nõ est perfecta quæ floribus non decoratur, & quæ fructibus non fœcundatur, sic homo non potest dici perfectus, qui floribus virtutum non est ornatus, & qui fructibus bonorum operũ non est repletus. Et ideo ad habendum tales flores monet scriptura, dicens Eccles.39. Florete flores, & quasi lilium date odorem. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut in flore est dare humorem, colorem, odorẽ, sic in virtuali perfectione est dare humorem seu fluorem pietatis. Florete inquit, idest fluorem habete, quia flos dicitur à fluendo. Item colorem seu decorem honestatis, quæ ostenditur cum dicitur flos. Item odorem seu nitorem castitatis, quasi inquit liliũ. Dico ergo ꝙ si volumus esse floridi per sanctitatẽ, nos debemus esse fluidi per pietatem, quod ostenditur in vocabulo florete, idest fluorem pietatis habete. Flos enim est naturaliter mollis & humidus, in tactu suauis & fluidus. quia vere illi qui per sanctitatem volunt esse flores & floridi, debent per pietatem & benignitatem esse molles & humidi. semper enim debent in alios fluere, & per pietatem se & sua ad alios dilatare, iuxta illud Iohel.3. Stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Montes enim sunt viri perfecti, qui dulcedinem pietatis & clementiæ, lac benignitatis & modestiæ, mel deuotionis & dulcis eloquentiæ debent sicut veri flores alijs distillare. Ideo de talibus floribus possumus dicere illud Can. 7. Videamus si vinea nostra floruit, & si flores fructum parturiunt. Vinea enim quæ parum habet de cortice, & multum de medulla, significat viros pios & misericordes, qui quia sunt pleni medulla pietatis, ideo parum eis remanet de cortice temporalis facultatis. Istorũ ergo flores fructus parturiunt, quando ipsorum piæ & fluidæ affectiones fructus bonorum operũ producunt. Patet ergo quòd nos debemus esse fluidi per pietatem. ¶ Item dico quòd nos debemus esse nitidi per honestatẽ, quod etiam ostenditur in vocabulo Flores. Sicut enim patet in naturalibus, dico quòd flores sunt

Arborum ornamentum.
Apum nutrimentum.
Morborum medicamentum.

Sic re vera flores bonorum exemplorum & honestæ conuersationis sunt rectè sicut quoddam gratissimum paramentum in homine virtuoso. Pulchrum enim est videre hominem in quo relucet viola humilitatis, rosa rubea charitatis, lilium castitatis, amygdalum pietatis. & tales possunt dicere illud prędictum. Flores apparuerunt in terra nostra. Apes enim idest viri simplices & imperfecti quando inueniunt tales flores id est talia bona exempla vel virtutes, ibi proculdubio suũ nutrimentum spirituale. i. suas bonas informationes accipiũt. quia pro certo tales flores contra omnia vitia medicina sunt, quando discrete recipiuntur, & quando ad bona opera applicantur. Vnde Eccl. 12. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta. Quãdo. n. amygdalus. i. vir iustus vel prælatus floret per bonam conuersationem, tunc verè locusta. i. simplex imperfectus aut subditus impinguatur per bonam ipsius imitationẽ. Aduertamus tamen quod dicit Isaac in dietis, ꝙ. s. apes quæ pascuntur & quæ comedunt flores amaros, faciunt vt cõiter mel amarum. ad denotandum ꝙ illi qui frequentant malos homines & amaros, & qui ab ipsis amaros flores. i. mala exempla recipiunt & accipiunt, tales dico mel amarum. i. mala & amara opera faciunt. Adonides. n. secundum fabulas poetarum, iuuenis pulcherrimus fuisse dicitur, qui colligendo flores rubeos mortuus est, & ideo à paganis antiquis plangebatur, sicut dicitur Ezech. 8. vbi dicitur quòd ipse vidit mulieres plangentes Adonidem. Tales ergo sunt malorum exemplorum collectores, qui q a colligũt ab alijs flores rubeos. i. carnales, & mala exempla, ideo spiritualiter moriuntur. Malos ergo flores. i. mala malorum exempla debemus cauere & fugere, & bonos flores, idest bona exempla frequentare vt dicamus illud Sap. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Sequitur. Non prætereat nos flos temporis. Iste est ergo flos bonæ conuersationis, quem debemus habere. Aduertamus tamen ꝙ hypocritæ habent istum florem sine fructu. Similes. n. sunt sambuco, cuius flores redolent, fructus vero fętent. Sic flos conuersationis hypocritarum est odoriferus, fructus vero suę operationis est malus & pestiferus. Quia sicut dicitur Matt. 7. Mala arbor malos fructus facit. Isti. n. sunt sicut Epithymum, quod est quędam herba cuius tota virtus secũdum medicos est in flore. Sic verè tota perfectio talium consistit in cõuersatione, cum nihil habeant de bona operatione. Non sic ergo, sed simus florentes & nitidi per honestatem, iuxta illud Psal. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur.
D ¶ Item dico ꝙ nos debemus esse florentes & candidi per castitatem, quod ostenditur cum dicitur. Quasi lilium dare odorem. Lilium. n. est flos purissimus & candidissimus, cuius color est gratiosissimus ad videndum, & cuius odor est suauissimus ad odorãdum, & signat virtutem castitatis, quæ cum sit virtus purissima, Deo & Angelis est gratissima, & apud omnes famosissima & fragrantissima. Et ideo de isto flore dicitur in Psal. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante dominũ &c. Vide supra vbi filia, in illa auctoritate. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Patet ergo ꝙ flos. i. vir perfectus vel spiritualis perfectio, debet habere annexam pietatem, honestatem, & castitatem, vt sic quilibet vir perfectus dicat illud Cant. 2. Ego flos campi, & lilium conuallium. Iste est ergo flos virtualis perfectionis.
E ¶ Secundo per florem intelligitur amenitas temporalis successionis. Sicut. n. flos est quoddam debilissimum & fragilissimum, quod modico vento diruitur, modica nebula corrumpitur modico calore siccatur, sic verè mũdi prosperitas, quæ. s. consistit in fortitudine, pulchritudine, sensus limpiditudine, iuuentute, & rerum quantitate, fragilis est & caduca Ista. n. omni flori comparantur, qui à fluendo dicitur, quia. s. hæc omnia faciliter fluunt & labuntur, & tribulatione vel morte siccantur & destruuntur. De quo dicitur Esa. 40. Omnis inquit caro fęnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni. exiccatum est fœnum, & cecidit flos. Ista etiam possunt applicari ad hypocritas & ad instabiles & inconstantes, quorum ficta perfectio quamuis sit florida & gratiosa, non est tñ durabilis neq; firma, quia. s. modica tentatione fluunt & labuntur, & deficiunt & franguntur. Vnde Iob. 8. Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Iste est ergo flos temporalis prosperitatis. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur in scriptura flos æternalis fęlicitatis. Vnde Psal. Florebunt de ciuitate domini sicut fœnum terræ. Itẽ in Psal. Plantati in domo domini, in atrijs domus Dei florebunt. Quod per florẽ accipitur beata virgo, patet per prędictum Cant. 2. Ego flos campi &c. vel Christus, sicut illud Esa. 11. Egredietur virga de radice Iessę, & flos de radice eius ascẽdet. Potest applicari quod dictum est supra. s. ꝙ flos habet humorem, odorem, colorẽ &c. per omne, sicut supra & plura alia. sed omitto gratia breuitatis, quia etiam in multis alijs locis fit mentio de flore.

Fluctus. Nota ꝙ fluctus qui nihil aliud sunt quàm maris vel aquæ circunuolutio, vel inundatio, seu motus, vt communiter in scriptura accipiuntur in malo. A
Fluctus enim communiter signant.

Superborum elationes.
Terrenorum possessiones.
Tormentorum turbationes.
Cordiales tentationes.
Infernales damnationes.

Significant dico superborum elationes, quia cõmuniter fluctus maris emittunt magnum clamorem, generant magnum terrorem, producunt spumæ fœtorem, frequentant motus horrorem. Sic proculdubio superbi & impij sunt clamorosi per iactantiam, discordiã, & comminationem. Psal. Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerunt flumina fluctus suos à vocibus aquarum multarum. Sunt terrentes per nihilipensam & contemptionem. Esa. 57. Redundant fluctus eius in conculcationem & in lutum. i. in simplices & humiles. sunt etiam spumantes & immundi per luxuriam, carnalitatem, & infectionem. vnde Iudas in sua canonica. Fluctus feri maris despumantes suas confusiones. Sũt etiam continuè se mouentes per inconstantiam & mutationẽ, nec non per tristitiam & cordis afflictionẽ. 1. Mach. 6. In quos fluctus tristitiæ ego deueni. Et ideo de talibus loquitur scriptura Esa. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere nõ valet, & redundant fluctus eius. Isti etiam dicuntur impij, ratione crudelitatis. Dicuntur mare feruẽs, ratione cupiditatis. Dicuntur quiescere non valentes, ratione mobilitatis. Dicuntur redundare fluctus eorum, ratione multitudinis iniquitatis.
¶ Secũdo dico per ꝙ fluctus intelligũtur terrenorũ possessio- B
nes. Rectè etenim sicut fluctus impetuosa collisione agitãtur, sic mentes eorum qui terrena cum affectione nimia possidẽt, contrarijs & repugnantibus cogitationibus concutiũtur. Suadet. n. in parte vna, superbia ad magnificentiæ ostentationem possessa debere conuerti, nec aurum semper in arca esse claudendum, sed in apparatus editum, supellectilis, conuiuiorum, & solatiorum ac aliarum mundi vanitatum expendendũ, exẽplo diuitis epulonis, induti purpura & bysso, & epulantis quotidie splendide. Lucæ. 16. Econtra suadet auaritia, possessam. s. minam inuolui, infodi, & quidem nec ad videndum exhiberi, exemplo inutilis & timidi serui. Lucæ. 19. Hinc igitur ambitio ad superba tractanda sollicitat & leuat, hinc auaritia ad humilia deprimit & arctat. Illa vult effossum aurum ad seculi pompã extolli, ista vult ipsum in penetralibus infimis sepeliri. quo fit vt continua dissensione turbari & confusi, instar ęstuantis freti fluctuent atq; fremant, iuxta illud Hiere. 51. Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum eius operta est. & Iaco. 1. Similis est fluctui maris. Fluctus ergo signat terrenorum possessiones.
C ¶ Tertio dico ꝙ per fluctus intelliguntur tormentorum turbationes. Per fluctus enim, mundi tribulationes intelliguntur, quibus in huius maris pelago homines velut naues mouentur & quatiuntur. Matth. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Talibus enim fluctibus subiacet homo dum nauigat per pelagus huius mundi. & ideo ne huiusmodi fluctibus absorbeatur, debet facere sicut quidam piscicnlus qui dicitur Etherius, qui videns mare fluctuosum & tempestosum, timens ne forte fluctibus extra eijciatur ad siccum, & ne piscatorum sportulis imponatur, solet ad fundum descendere, & alicui lapidi fortiter adhęrere, & ibi tandiu remanere, quousque transierint dicti fluctus. Sic verè charissimi, si fluctus magnę tribulationis taliter abundauerint, quòd ab ipsis timeamus spiritualiter subrui vel submergi, nos proculdubio debemus inferius ad fundum inferni per considerationem tormentorum descendere, & lapidem. i. pondus diuini timoris seu etiam futuræ sortis per meditationem accipere, & sic pro certo poterimus fluctus mundanarũ tribulationum faciliter superare. Sic faciebat Iob. 31. dicens sic. Semper inquit quasi tumentes fluctus, timui Deum, & pondus eius ferre non potui. Et pro certo charissimi si timor Dei, & iudiciorum suorũ seueritas, & si status mortis, & suæ incertitudinis dubietas, si pęna inferni & suæ pœnalitatis asperitas

debitè

del itẽ considerantur, fluctus mundanarum tribulationum mr dicum reputabuntur, & faciliter superabuntur. Sic superauerat illos ille qui dicebat Ecclesiast. 24. Profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui, & in omni terra steti. D Fluctus ergo signant tormentorũ tribulationes. ¶ Quarto dico q per fluctus intelliguntur interiores tentationes. Tentationes.n. & carnis & cordis sunt rectè sicut quidam fluctus, in quos dũ homo peruenerit: mortis peccati periculũ vix euadit. Diabolus.n. est sicut balena, quæ videns filium circa arenam maris arrestatum, magnos fluctus aquæ super ipsum euomit, & ipsum ad mare trahit & deducit. Sic verè diabolus qñ videt q aliquis filius suus.i. peccator circa arenam pœnitentiæ aliqualiter arrestatur, fluctus tentationũ super eum iijcit, & sic eũ ad mare.i. ad maris peccati amaritudinẽ reducit. Vnde in Psal. Fluctus tui super me transierunt. Vnde Matthæi. 14. Nauicula in medio maris iactabatur magnis fluctibus. Per fluctus ergo intelliguntur letales tentationes, seu superfluę cogitationes. Impij.n. desiderijs & tentationibus fluctuare nõ cessant, & ideo fumos & spumas multorum criminum euaporãt. Et ideo sicut fluctus arenis circunstantibus sistitur, sic fluctus tentationum arena & timore mortis, & pœnitentiæ ariditate finitur. Vnde cordi peruerso dicitur illud Iob. 38. Circundedi mare terminis meis, & dixi. hucusq; venies, & non procedes amplius & hic confringes tumentes fluctus tuos. ¶ Quinto dico q per fluctus intelliguntur inferni vexationes. Vnde Lucæ 21. Erit in terris pressura gentiũ, præ confusione sonitus maris & fluctuum arescentibus hominibus. Ista ergo de quintuplici fluctu sufficiant.

A Fluere. Fluxus.

Nota q fluere idem est quod distillare, liquescere, currere, accedere, & in se non subsistere, sed ad aliũ locum transire. Et põt accipi in bono, & in malo. In bono.n. signat clementiam & pietatem, diligentiam & sedulitatem, in malo vero signat inconstantiam & labilitatẽ, luxuriam & carnalitatem. Signat ergo fluxus iste clementiam & pietatem. Iohel. 3. Stillabunt mõtes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Item signat diligentiã & sedulitatem. Vnde Esa. 2. Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus dñi, & fluent ad eum omnes gentes. Item signat inconstantiam & labilitatem, & sic status & prosperitas malorũ dr̃ fluxibilis, quia de facili est defectibilis. Vnde Psal. Sicut cera quæ fluit auferentur, supercecidit ignis, & nõ viderunt solem. Mundi.n. prosperitates sunt sicut montes facti de niuibus, qui ad modicũ calorem fluunt atq; deficiunt. Sic verè mali & eorum status niuei esse videntur, quia per ardorẽ tribulationum, vel Dei vltimam sñiam & iudicium in nihilũ defluunt & soluuntur. psal. Montes sicut cera fluxerũt à facie dñi omnis terra. Et bene dicit montes, quia non est dare ita magnum montem.i. ita diuitem vel superbum, ita excellentem regem vel regnum, quin à statu suo finaliter habeat defluere vel perire. Teste.n. Seneca, Certis cuncta tpibus nasci debent, crescere, & extingui. Iob. 14. Mons cadens defluit, & alluuione paulatim terra consumitur. Iste est.n. fluxus rerum, quæ semper tendit de esse in nõ esse. Vnde Esa. 24. Fluxit & defluxit terra, & infirmata est, defluxit orbis terræ, & infirmata est altitudo populi terræ, & terra infecta est ab habitatoribus suis. Sic aũt non erit in patria, quia.s. de quolibet sancto dr̃ in Psal. q folium eius non defluet, & omnia quæcunq; faciet, semper prosperabuntur. Signat aũt fluere, inconstantiam & labilitatem. ¶ Item signat luxuriam & carnalitatem. Vnde. 2. Macha. 12. dr̃ q stagnum hierico sanguine interfectorũ videretur fluere. De luxuriosis etiam dr̃ Ezec. 23. Quorum carnes sunt vt asinorũ, B & sicut fluxus equorum, fluxus eorum. ¶ Primo ergo aliquid de morali fluxu & virtuoso dicamus, q.s. sicut metalla quãuis sint durissima, tamen per fortem ignem efficiuntur fluxibilia sicut aqua, sicut etiam flores & herbę in alembico ponuntur, & per actionem ignis in aquam fluunt & distillantur, sic verè charissimi quamuis homo qñq; sit durus & obstinatus, qñ cũ ignis spiritussancti ipsum inflammat interius, vel etiam ignis tribulationis exterius, tunc verè per contritionem resoluitur taliter q ab ipso aqua lachrimarum fluuit & dilabitur, & q totus per compunctionem & compassionem in virum mollẽ & fluxibilẽ dilatať. Vnde in Psal. Flauit spũs eius, & fluent aquæ. Breuiter ergo loquẽdo, dico q boni quadrupliciter fluunt.s.

- Per lachrymarum distillationem.
- Per elemosynarum largitionem.
- Per bonæ famæ diffusionem.
- Per bonæ doctrinæ eruditionem.

Fluunt ergo boni per lachrymarũ distillationẽ, quia .s. in vere qñ vinea scinditur, de ea fluit aqua. Sic verè qñ homo scinditur per contritionem, tunc ab eo fluit aqua lachrymarum per compunctionem. Vnde Psal. Percussit petram, & fluxerunt aquæ. Petra.n. est durum cor peccatoris, quod qñ per contritionem vel exteriorem tribulationem percutitur, tunc per lachrymarum distillationem fluit & eliquatur. ¶ Item boni fluunt per lachrymarum largitionem. Sicut.n. myrrha, balsamum, & aliæ medicinales arbores omni anno fluunt & stillant liquorem ad hoim iuuamentum, sic viri pij continuè fluunt & diffundunt elemosynas ad pauperum nutrimentum Iohel. 3. Stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. ¶ Item fluunt iusti per bonæ famę diffusionẽ, sicut arbores aromaticę fluunt & fundunt odorem. Vndu Cant. 4. Surge auster, perfla hortũ meum, & fluent aromata illius. ¶ Item fluunt iusti per bonam & vtilem doctrinam & locutionẽ. Vnde Deut. 32. Concrescat vt pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum. Et sic patet q est quidã fluxus moralis & virtuosus. ¶ Secundo dico q C est quidam fluxus letalis & vitiosus. Et iste est fluxus vitiorũ, & iste fluxus denotatur in fluxu sanguinis illius mulieris quæ (sicut dicitur Matth. 9. duodecim annis fluxum sanguinis patiebatur. Sicut.n. serpens qui dicitur hemorrhois, qñ percutit hominem, dissoluit omnes venas eius, ita q fluxu sanguinis facit eum vitam finire, sicut dicit Isid. li. 12. & ideo hemorrhois dicitur ab hema, quod est sanguis, & rhois, qđ est fluxus. Sic verè charissimi, diabolus qñ aliquẽ mordet & inficit quocunque modo per malas tentationes & complacentias, facit eum sanguinẽ peccatorũ fluere & emittere, & taliter fluẽdo vitam gratiæ amittere & perdere. Vnde talis fluxus vitiorum figuratur Leuit. 13. & 15. vbi dr̃ q vir de cuius capite capilli fluunt, & albos vel rufus color fuerit exortus, vel qui patitur fluxum seminis, immundus in lege reputabať, similiter & mulier quæ patitur fluxum sanguinis. quia pro certo illi à quibus fluit & emanat semen malæ doctrinæ, capillus malorum exemplorũ, & sanguis peccati & luxuriæ, tales dico apud deum sunt immundi. Ideo dr̃ in Psal. Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereãt peccatores à facie Dei. Talia.n. habent quendam fluxum eminantiæ, inquantum oriuntur ab ipsis malis. Sed pro certo ipsi habent vlterius vnum fluxum desistentiæ, quia.s. talia mala & maxime malitiosè facta non diu perseuerãt. Vnde Esa. 34. Ois malitia eorum defluet, sicut defluit folium de vinea. Sic ergo patet q est fluxus laudabilis, & vituperabilis.

Flumen. Fluuius. A

Nota q flumen seu fluuius diuersimode sumitur in scriptura. Est enim fluuius.

- Scripturæ.
- Gratiæ.
- Gloriæ.
- Prosperitatis.
- Aduersitatis.
- Mortalitatis.
- Perfectionis.
- Confessionis.
- Deuotionis.

¶ Primu ergo dico q est fluuius scripturæ, in quo.s. aqua scientiarum abundat, & in quo pisces.i. viri virtuosi & studiosi inueniũt spũalia nutrimenta. De quo dicitur in Psal. Flumen Dei repletũ est aquis, parasti cibum illorum. Et iste fluuius ita est ꝓfundus, q vix potest sciri vel inuestigari. Soli.n. sagaces nautæ.i. soli excellentes doctores profunditatẽ illius attingunt. Vnde Iob. 28. dr̃ de talibus doctoribus. Profunda fluuiorũ scrutatus est, & abscondita producit in lucem. Scriptura.n. est fluuius nitidus, in quo emũdamur. Fluuius frigidus in quo recreamur. Fluuius sapidus, in quo satiamur. Fluuius viuidus, in quo vegetamur. Fluuius splẽdidus, in quo speculamur. Est dico purus & nitidus, emundans delinquentes. Vnde de Naamã dicitur. 4. Reg. 5. quòd à lepra in flumine est mundatus. & Ezech. 32. Tunc purissimas reddam aquas eorum, & flumina eorum quasi oleum Item iste fluuius est recens & frigidus, irrigans æstuantes Vnde Exod. 2. Descendebat filia Pharaonis vt lauaretur in flumine. Item est dulcis & sapidus, alens famescentes Gene. 41. Putabam me stare super ripam fluminis. Et sequitur quòd ibi septem vaccæ pingues vireta carpebant. Item iste ẽst fortis & viuidus, irrorans arescentes. Genes. 2. Fluuius egrediebatur &c. irrigans & cæt. Ioann. 7. Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Item est lucens & splendidus, docens speculantes. Vnde Ezech. 1. Iuxta flumen chobar vidi visiones. & Apocalip. 22. Ostendit mihi fluuium aquę vitę, splendidum quasi crystallum &c. ¶ Secundò dico quòd est fluuius gratiæ. Iste est fluuius vegetatiuus, quia.s. terram, idest animam quã irrigat, facit bonis B

fructibus idest bonis operibus abundare. Ideo de sic irrigatis
dicitur Num.24. Tabernacula tua Iacob, & tētoria tua Israel,
vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, & vt taberna
cula quę fixit dn̄s, quasi cedri iuxta aquas. In q̄bus verbis ostē
ditur q̄ illi qui isto flumine sunt irrigati seu per istum fluuiū,
fortificantur per cōstantiam quia dicūtur Iacob, qui interpre-
tatur luctator. Clarificantur per prudentiā, quia dicuntur Is-
rael, qđ interpretatur videns deum. Rectificantur per iustitiā,
quia dr̄ quasi cedrus. In isto.n. fluuio debent viri sancti habita
re, & se ibidem continuè balneare &c. Castores.n. iuxta flumi-
na morantur, vbi domos suas miro ædificio fabricare dicunt,
vt caudam suam quæ de natura sua piscis est, ne putrescat pos-
sint continuè balneare. Sic pro certo charissimi, sancti quorū
caput est intellectus, & quorū cauda est volūtas, circa fluuium
gratiæ habitantes morantur, in quo cauda sua defectiua volun
tas, quæ pro certo naturaliter est piscea.i. corruptibilis, muta-
bilis & varia, ne per peccata corrumpatur, iugiter balneatur.
Illud bene patet Ezech.1. vbi Ezechiel erat iuxta fluuiū cho-
bar, & aperti sunt coeli & vidit visiones Dei. Iste.n. est fluuius
gratiæ, qui etiam potest dici fluuius, per quem pōt intelligi spi
ritussanctus vel spūssancti dona, de quibus dr̄ Io.7. Qui credit
in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Iste.n. spūs-
sanctus est ille fluuius de quo dr̄ Dan.7. Fluuius igneus rapi-
dusq; egrediebatur à facie eius, qui diuiditur in quatuor capi-
C ta. ¶ Vbi aduerte q̄ huius fluuij.s. spiritussancti ortus est nobi-
lis, quia egreditur de loco voluptatis Finis est vtilis, quia iste
progreditur ad irrigandum Paradisum.i. Ecclesiam vel aīam.
Actus est fertilis, quia iste diuiditur in quatuor capita. Frequē
temus ergo istum fluuiū, quia nobilis est quantū ad egressum,
quia.s. iste egreditur de loco voluptatis.i. de mente & intrinse-
ca substantia patris & filij. Iste est.n. spūs qui à patre procedit,
dicens illud Eccl.24. Ego quasi fluuius dorix exiui de Paradi-
so. Vnde rectè vr̄ q̄ Dei filius sit simili balenę, de qua dicit ille
philosophus Iorath, q̄ videns catulum suum pp aquæ paucita
tem in cumulis sabuli arrestatū, ita q̄ ipsum per maris profun-
da sequi non valet, sed ibidem necesse habet sistere, in sui peri-
culum, & commodum piscatorum, ad profundum maris per-
gens magnam quantitatem aquę haurit & bibit, quam tandem
super catulum arrestatū, sicut quendam fluuiū euomit, & sic
ipsum ad mare retrahit & reducit, & à periculo liberat & edu-
cit. Sic verè charissimi, quia balena nostra Christus videbat ca
tulos suos.i. apostolos & fideles pp arenas asperas.i. propter tri
bulationū timorem, à sui sequela poenitus arrestatos, pauidos,
debiles & infirmos, nuper in ascensione iuit ad profundū ma-
ris.s. Paradisi, & tandē hodie reuertens, super catulos suos apo
stolos euomuit maximum fluuium.i. spūsanctum, qui istos for
tificauit & confirmauit, & à prædicta arrestatione liberauit, &
ad sequendū per fidem & dilectionem aiauit & solidauit. Ideo
de tali fluuio dr̄ Ioan.7. Flumina de ventre eius fluent aquæ vi
uæ. Figura Apoc.12. vbi dr̄ q̄ serpens emisit de ore suo aquam
tanquam flumen, vt mulierem faceret trahi à flumine. Sic ve-
re Christus qui serpenti comparatur in scriptura Ioā.3. ibi, si-
cut Moyses exaltauit ser. &c. fluuiū spiritussancti euomuit ho-
die & emisit, vt mulierem.i. apostolos & fideles, qui ad modū
mulieris erant debiles & infirmi, attraheret, & moneret ad fi-
dei negotium exercendum. Egreditur ergo iste de loco volu-
ptatis.i. de mente patris & filij. Vnde de illo pōt dici illud Iob.
41. Flamma de ore eius egreditur. Et illud Iohel.3. Fons de do
mo domini egredietur ad irrigandum torrentem spinarum.
Et notandum q̄ spiritussanctus egressus est in mundum, vt tu-
tor, vt ductor, vt doctor, vt prætor.

Vt tutor ad defendendum.
Vt ductor ad dirigendum.
Vt doctor ad instruendum.
Vt prætor ad corrigendum.

Ideo de isto potest quilibet
dicare illud Esa.51. Egres-
sus est saluator meus. Est er
go spiritussanctus fluuius
nobilis quantum ad egressum. ¶ Insuper dico q̄ fluuius.s. spiri
D tussanctus est vtilis quantum ad egressum, quia.s. iste venit ad
irrigandum superficiem terræ. Sicut.n. fluuius est vtilis qui ter
ram irrigat & foecundat, & qui maculas abluit & lauat, sic ve-
rè & spiritussanctus, quia terram cordis humani irrigat inte-
rius inspirando, foecundat exterius procurando, lauat & pur-
gat peccatorum maculas abluendo. Vnde iste dicit illud Eccl.
24. Exiui de Paradiso, dixi. rigabo hortum plantationum mea-
rum, penetrabo vsq; ad inferiores partes terræ, & illuminabo
dormientes in domino. Vbi aduertè q̄ iste spiritus Habet or-
tus celsitudinem, quia exiuit de Paradiso. Habet fructus pleni
tudinem, quia rigat hortum plantationum. Habet actūs fortitu
dinem, quia penetrat inferiores partes terræ. Habet status pul-
chritudinē, quia illuminat dormientes. Et ideo charissimi istū
fluuium frequentemus, & simus similes elephanti, qui secun-
dum Plinium, est animal valde fluuiale, diligit.n. habitare iux-
ta flumina, natare in aquas, & se balneare, quod maxime face-
re in nouilunio consueuit. Sic verè charissimi fluuium spiritus
debemus.

Per deuotionem frequentare.
Per dilectionem subintrare, & in eo
Per confessionem balneare.

Et maxime quan-
diu durat nouilu-
nium vitæ huius,
quæ propter velocem transitum nouilunio comparat quia in
momēto perficitur & cōpletur. Et sic erimus sicut filia Pharao
nis, quæ dum veniret vt se lauaret in fluuio, inuenit ibi puerū
vagientem, quem in filium adoptauit, vt dicitur Exod.2. Sic ve
rè in flumine spiritussancti debemus nos per deuotionem bal-
neara, & puerum Iesum per fidem quærere & ipsum per spem
& desiderium inuenire, & per charitatem adoptare in nostris
curdibus, & nutrire.

Fides enim quærit.
Spes inuenit.
Charitas nutrit.

Ad irrigādū igitur. Nam de
virtute irrigatiua dicit Gre-
go. super Cant.c.4. Spiritus-
sanctus mentem quam replet, illuminans irrorat, & irrorans il
luminat, vt de luce eius videat quod appetit, & de rore eius se
refrigeret ne lassescat. Iste est ergo fluuius vtilis quantum ad
progressum. ¶ Deniq; dico q̄ iste est fluuius fertilis quantū ad B
successum, quia.s. fertiliter se distribuit illis quos inuenit di-
gnos se. quod ostenditur cum dicitur q̄ ipse diuiditur in qua-
tuor capita. Diuiditur enim iste fluuius

In fluuium lætificatiuum.
In fluuium fructificatiuum.
In fluuium purificatiuum.
In fluuium pacificatiuum.

Iste.n. fluuius lætificat, q̄a
fluminis impetus lætificat
ciuitatem Dei. Psal. Et iō
est fluuius gyon, qui cir-
cuit terrā Æthiopiæ. quia.s. spiritussanctus illos qui in Æthio-
pia.i. in feruore tribulationū morantur circuit lætificat, & con
solatur. Item iste amplificat seu fructificat, quia flumen Dei re
pletum est aquis. Vnde iste est Euphrates, qui interpretatur
crescens vel frugifer. quia.s. iste facit hominem crescere spūali
ter, & fruges bonorū operū procreare. Item iste purificat. Exo.
2. Descendebat vt lauaretur in flumine. Ideo iste est fluuius ti-
gris, qui interpretatur velox, quia.s. fluuius quanto velocior,
tanto mundior & medicabilior. Vnde iste est quasi fluuius vio
lentus, quem spūs domini cogit. Esa.59. Item iste pacificam pa
cem iustorū & bonorū conseruat, quia ad modū fluuij defen-
dit ciuitatem Ecclesiæ ab hostibus, & seruat pacem ciuium &
quietem. Ideo iste est fluuius physon, qui circuit terram Eui-
lath, vbi est aurū optimum. quia.s. spūsanctus viros sanctos &
aureos circuit vegetat atq; fouet, protegit, pacificat, & defen-
dit. Vnde Esa.66. Declinabo super eū quasi fluuium pacis. Iste
est ergo fluuius qui diuiditur in quatuor capita, quia sicut dici
tur.1. Cor.12. Diuisiones gratiarum sunt, vnus autem spiritus
diuidens singulis prout vult. Sed heu charissimi, quot sunt ho-
die miseri peccatores, qui de isto flumine non curantes, alia flu
mina sibi quærunt, videlicet

Quidam fluuium delitiarum.
Quida inquęrūt fluuium diuitiarum
Quidam fluuium scientiarum.

Et bene dicun-
tur ista esse flu-
mina, q̄a sicut
flumina semper sunt in fluxu, & semper defluūt vsq; ad mare
vbi terminantur, iuxta illud Eccles.1. Omnia flumina intrant
mare, sic verè mundi prosperitas, quæ consistit in delitijs, diui
tijs & scientijs, pulchritudine, fortitudine, nobilitate, celsitu-
dine, continuè fluit, & nunquam propriè potest stare, immo
ad mortis & inferni amaritudinem semper tendit. Psal. Abie-
rūt in sicco flumina. Eccles.40. Substantiæ impiorū quasi flu-
uius siccabūtur. In flumine delitiarū morantur luxuriosæ. In
flumine diuitiarū & eminentiarū morantur auari & ambitio-
si. In flumine scientiarū & corporaliū elegantiarū morātur &
delectantur superbi & pręsumptuosi. Talibus accidit sicut cer
uo, qui calefactus, & à venatoribus fatigatus, in flumine se sub-
mergit, vbi taliter refrigescit & irrigescit, q̄ tandem fugere ne
scit & nequit, & à venatore capitur, atque perit. Sic verè cha-
rissimi, illi qui tribulatione fatigati, tentationibus calefacti, in
fluuio mundanæ prosperitatis se immergunt, ibi quandoque
frigescunt per indeuotionem tm̄ q̄ non possunt fugere nec ca-
uere per bonā operationē: immo necesse est eos capi per æter-
nam damnationē. Vnde Iob.22. Sublati sunt ante tp̄s suum: &

fluuius subuertit fundamenta eorũ. Isti igitur possunt lamentari cum Dauid. Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus. Vbi notandum q̃ quatuor dicuntur esse flumina babylonis. Item dic de eis sicut in tabula: & allega figuram de dracone magno qui cubat in medio fluminum. Ezech.29. sicut habes ibidem vel in morali ti. de dracone. Non sic igitur charissimi: non frequentemus ista flumina, sed fluuium Spiritussancti: quia reuera iste est fluuius fertilis: vtilis: nobilis. Iste est igitur fluuius de quo dicitur Gene.2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigãdum vniuersam superficiem terræ. Hic est igitur fluuius gratiæ. ¶ Tertio dico q̃ inuenitur fluuius glo-
F riæ. Gloria enim Paradisi dicitur fluuius.

Quia generat iocunditatem.
Quia continet fertilitatem.
Quia etiam perfectam continet claritatẽ.

Generat dico iocunditatẽ: iuxta illud Psal. Fluminis impetus lætificat ciuitatẽ Dei. Continet etiam fertilitatem: quia sicut dr̃ Ecclesiast.39. Benedictio illius quasi fluuius inundabit. Habet insuper oimodam claritatem? quia sicut dr̃ Apoc.22 Ostendit mihi Angelus fluuium aquæ vitæ, splendidũ sicut crystallum. Hic est igitur fluuius gloriæ: in quo profecto beati perfectissimæ satiantur: & ad quẽ perfecti anhelant & afficiuntur. Ceruus.n. sitiens & fatigatus non sistit in riuulo vt bibat, sciens q̃ ibi non potest commodè recreari: sed continuè currit quousq; inueniat fluuium: vbi perfectè refrigeratur: & vbi plenissime satiatur. Sic verè charissimi, viri iusti quãuis æstibus desideriorum aliquotiens inflammentur: tñ in riuulo bonorum temporalium non sistunt per affectionẽ: immo continuè currunt per bonam operationẽ: quousq; ad bona Paradisi perueniant per finalem præmiationem: vbi.s. in flumine æternæ voluptatis perfectam possunt inuenire satietatem & recreationem. Vnde de isto plenissimo fluuio potest dici illud Apocal.22. Ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim.
G Iste est igitur fluuius gloriæ. ¶ Quarto dico q̃ est fluuius prosperitatis. Mundi.n. prosperitas potest vni fluuio cõparari: q̃a.s. ista semper fluit & non perseuerat: & finaliter qñ mare intrat: dulcedinem suam perdit.i. qñ mortis amaritudo succedit. omnia.n. flumina intrant mare: sicut dr̃ Ecclesiast.1. quia.s. oĩa mundi dulcia ad finalem amaritudinem conuertuntur. Iste.n. est fluuius qui dicitur in scriptura

Fluuius turbidus.
Fluuius rapidus.
Fluuius igneus.
Fluuius piceus.
Fluuius sanguineus.
Fluuius tumultuosus.
Fluuius periculosus.
Fluuius defectuosus.

Turbidus est per falsitatem quia.s. veritas ibi non videt̃ ad plenũ: quod maxime apparet in cognitione veræ amicitiæ, quæ pro certo prosperitatis tempore non cognoscitur. Vnde Sen. dicit q̃ ob hoc solum amanda est paupertas: quia a quo ameris ostendit. E conuerso igitur de prosperitate; quæ est cõtraria paupertati: q̃a pro certo ista est turbida & obscura. Vnde Hiere.2. Quid tibi vis in via assyriorum: vt bibas aquam fluminis? ¶ Item rapidus est per austeritatem. Illi.n. qui in isto flumine habitant: vt cõiter pauperibus sunt austeri. Vnde Esa.18. Diripuerunt flumina terram eius. Abach.3. Nunquid in fluminibus furor tuus? ¶ Item igneus est per cupiditatem. vnde Dan.7. Fluuius igneus rapidusq; egrediebatur a facie eius. ¶ Item piceus est per carnalitatem quia.s. luxuria ad modum picis maculat quicquid tangit. Esa.34. Conuertentur torrentes eius in picem: & humus eius in sulphur. ¶ Item sanguineus est p crudelitatẽ Ideo iste est fluuius Ægypti: qui versus fuit in sanguinem.i. in crudelitatem. Exo.7. Quicquid hauseris de fluuio, vertetur in sanguinẽ. Et in Psal. dicitur. Conuertit in sanguinem flumina eorum: & imbres eorum. ¶ Item tumultuosus est per rixositatem. In fluuio.n. prosperitatis multę sunt rixę & discordiæ. Istę.n. sunt aquæ rabni quę non vadũt cum silentio. Vnde in Psal. Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerunt flumina fluctus suos. ¶ Item periculosus est propter frequentantium societatem: quia sicut fluuius qui dicitur Nilus, frequentant animalia crudelia.s. hippopotami, equi fluuiales, crocodili & dracones: sic verè fluuium prosperitatis frequentant multa genera peccatorum & dæmoniorũ. Ezech.29. Draco magne qui cubas in medio fluuij. Et ideo periculosum est habitare ibidem: quia sicut dicitur.2. Cor.11. Periculum in mari, periculũ in flumine. ¶ Item defectuosus est: quia.s. parũ durat, cito deficit, & in amaritudinem cõmutatur. Vnde Esa.19. Desolabitur fluuius, & siccabitur. & Eccles.40. Substantiæ iniustorum sicut fluuius siccabuntur. Iste.n. est fluuius in quo masculi hebræorum fuerunt submersi. Exodi.1. Quicquid masculinũ fuerit, in flumen proiicite. quia verè charissimi, Pharao diabolus summè cupit q̃ masculi.i. perfecti in fluuio prosperitatis ponantur: vt ibidem per vitia submergantur. Et hoc pro certo pro tãto vĩ facere: quia iste fluuius est de natura illius fluminis cyconum: de quo dicit Plinius q̃ non solũ virgulta, immo volatilia in illo proiecta tractu tpis lapidescũt. quia vere vix est dare aliquẽ ita spũalem & scientificũ atq; bonũ: quin prosperitas faciat ipsum malũ. Exemplifica de Alexandro, Tiberio, Nerone, & similibus, antea virtuosis: qui tñ in prosperitate facti sunt vitiosi. Figura Apoc.9. vbi dr̃ q̃ quatuor Angeli erant alligati in flumine magno Euphrate. quia.s. etiam viri Angelici in isto flumine vitijs alligantur. Sapiẽ.19. Eructauit fluuius ranarum multitudinem. Vitandus est igitur fluuius iste: quia aqua ipsius perniciosa est. Ideo præcipit Esa.47. Transite flumina &c. Iste est igitur fluuius prosperitatis.
¶ Quinto dico q̃ est fluuius aduersitatis. Sicut.n. fluuius solet H
impetuose currere: & terras circumiacentes subuertere & dissipare: sic aduersitas impetu suo oẽs quos tangit diuersimodè destruit & etiam subuertit. Ideo dr̃ de impijs Iob.22. Nũquid semitam sæculorũ custodire cupis, quam calcauerunt viri iniqui: qui sublati sunt ante tempus suum: & fluuius subuertit fundamenta eorum? Fluuius aduersitatis siue sit tẽpalis, siue iudicialis, siue ęternalis, siue infernalis, est ille fluuius cyconum: de quo loquitur Seneca. Ouidius, & Solinus: qui.s. oĩa quæ tangit lapidea efficit. quia.s. fluuius tam pręsentis quàm vltimę aduersitatis hoĩes facit immobiles quasi lapides: & etiã frigidos, miseros & egenos. Similes illi capiti illius monstri terribilis quod dicebatur gorgon: ad cuius aspectũ hoĩes lapidificabãtur. Iob.38. In similitudinẽ lapidis vertuntur aquæ: & superficies abyssi constringitur. Et breuiter, per aduersitatẽm mortis: iudicij vel inferni fiunt oĩa lapidea.i. impotentia & caduca. De aduersitate igit̃ tẽporali dic q̃ iste est fluuius in quo pauperes submerguntur per potẽtiam tyrãnorum: sicut.s. dicitur Apoc.12. q̃ quidam draco volens quandam mulierem impedire ne fugeret: aquã ad modũ fluminis post eã vomuit & emisit. Quia verè dracones.i. tyranni & raptores nõ cessant fluuium tribulationum emittere, vt mulieres.i. debiles & pauperes possint cõtra iustitiam perturbare. Sed quid dicitur ibidem Apoc.12. pro certo dicitur q̃ terra aperuit os suum.i. sepulchrũ aperiet & nos per mortem recipiet in seipsam & tunc flumen mundanarum tribulationum siccabitur: ita q̃ ex tunc ab oĩbus mũdi periculis eruemur. Vnde mors potest dicere illud Esa.50. Ponam flumina in siccum. vt ad mortem referamus illud Psal. Dirupisti fontes & torrẽtes: tu siccasti fluuios ethan. Mors est.n. sicut quidam lapis qui dicitur achates virtute cuius secundum Isido. flumina sistuntur. quia.s. tempestas tribulationum, tentationum, delectationum, per istum lapidem.s. mortem sedãtur, limitantur, & arrestantur. quia sicut dicit Seneca: Si multi sunt qui tibi mortem intentant: vnus te eripiet de manibus aliorũ. Quia breuiter mors est illud quo finiuntur & prospera & aduersa. Vnde in Psal. Abierunt in sicco flumina. De isto vide supra de Fletu: vbi ponitur illa auctoritas. Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus. Iste est igitur fluuius aduer-
sitatis. ¶ Sexto dico q̃ est fluuius mortalitatis. Vita.n. ista mor- I
talis comparatur fluuio, & quantum ad naturalia, & quantum ad moralia. Quantũ dico ad naturalia: quia sicut fluuius quotidie labitur & fluit, & continue descendit ad mare, multa etiã sont flumina quæ ab arenis absorbentur: sicut de Euphrate & Nilo exemplificant tam Seneca, quàm Solinus, sic homo naturaliter est in continuo fluxu & motu, quia.s. ipse egreditur & cõterit̃ & fugit velut vmbra: & nũquã in eodẽ statu permanet. Iob.14. Et finaliter ad mare.i. ad mortis amaritudinẽ compellitur deuenire. Vnde Ecclesiast.1. Omnia flumina intrant mare. & ab arenis etiam absorbetur, inquantum sub terra vel arena finaliter sepelitur. Hierem.5. Posuit arenam terminum mari. Et illud prædictum Apocalip.12. Aperuit terra os suum, & absorbuit fluuium. Fluit enim iste fluuius de iuuentute ad senectutem, de sanitate ad infirmitatem, de diuitijs ad paupertatem, de prosperitate ad aduersitatem, de vita ad mortem.
¶ Item vita ista mortalis quantum ad mortalia etiam fluuio comparatur, quia sicut fluuius semper labitur & currit, nunquã in se permanet aut sistit, semper tortuosè incedit, semper ad ima descendit, & finaliter ad mare tendit, sic pro certo homo nunquam in eodem statu permanet, etiam quantũ ad modum, quia.s. continuè variatur de cogitatione ad cogitationẽ

de afflictione ad affectionem (Iuxta illud Iob.20. Cogitationes variæ succedunt sibi:& mens in diuersa rapitur) de tristitia ad lætitiam:de peccato ad gratiam:& econuerso. Iste etiam nunquam recte incedit:quia.s. homo naturaliter nunquã tenet rectitudinem iustitiæ:imo per malitiam naturaliter nititur incedere tortuose.i.fallaciter, peruerse:& ad ima.i.ad peccata naturaliter declinare:quia sicut dr̃ Bern.8. Sẽsus & cogitatio humani cordis prona sunt in malum ab adolescentia sua. Et ideo iste fluuius ad mare peruenit quia nisi Deus impediat:ad amaritudinem mortis inferni (quantum est de se) labitur atq; tendit. Vnde Ecclesiast.24. Fluuius meus appropinquat ad mare. Iste est igitur fluuius humanæ mortalitatis & conditionis.

X ¶ Septimo dico ꝙ fluuius signat cumulum perfectionis. Fluuius.n. signat virum perfectũ: qui.s. more fluuij est purus per castitatem. Est humidus per pietatem. Est clarus per honestatem. Est deorsum descendens per mentis humilitatem. Est ad mare perueniens, considerando mortis & inferni pœnalitatẽ & aduersitatem. Est etiam cito & velociter currens & circuiẽs per diligentiam & sedulitatem: vt sic quilibet talis dicat illud Ecclesi.24. Ego quasi fluuius dorix, Et sicut aquæductus exiui de Paradiso:dixi. rigabo hortum plantationum: & inebriabo partus mei fructum. Dorix.n. interpretatur medicamentum: quia verè viri iusti & perfecti medẽtur alijs per compassionẽ: inebrianturq; eos per gratiam & deuotionem. Et aduerte hic ꝙ quilibet vir perfectus potest dici fluuius, multiplici ratione. Fluuius.n. omnibus se communicat: imagines in se repræsentat: continue currit & properat: vtiliter iuuat & munerat. Sic vere dicam quòd vir iustus.

Habet charitatem communicatiuam.
Habet qualitatem repræsentatiuam.
Habet firmitatem continuatiuam.
Habet bonitatem auxiliatiuam.

Iustus enim côicatur generaliter: ideo dicitur. Ego, quod est ois generis. Bonos imitatur virtualiter: ideo dicitur. Quasi. Continuatur actualiter. Fluuius, qui dicitur a fluendo. Auxiliatur supernaturaliter: ideo dicitur Dorix.i. medicamentum. Item &c. Ego &c. vide supra de Ego:& applica sicut vis Vnde Ecclesiast.24. Ego sapientia effudi flumina. Vnde de virtute côicatiua dicitur illud Genes.2. Fluuius egrediebatur ad irrigandum. Item &c. Quasi Fluuius.n. recipit imagines speculantium sic iustus per imitationem virtutes recipit aliorum. Quasi inquit. vide infra de quasi. Vnde Amos.8. Ascẽdit quasi fluuius immensus,& defluet quasi riuus Ægypti. Item &c. fluuius affluendo. continuatur.n.& persenerat: donec crescat in immensum. Hester.10. Fons paruus creuit in fluuium magnũ. Item &c. Dorix, quod interpretatur medicamentum quia.s. iustus suis dictis & exemplis est alijs medicina. Apoc.22. Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ. sequitur. Et folia ligni ad me-

L dicinam. Iste est igitur fluuius perfectionis. ¶ Octauo dico ꝙ fluuius signat lauacrum confessionis, baptismi & pœnitentiæ, & lachrymationis, vel cuiuslibet spiritualis purificationis Cõpara si vis istum fluuium illi qui est in Sicilia: de quo dicitur in lib. de naturis rerum ꝙ oues nigras si inde biberint, facit albas. Sic iste verè de animabus peccatricibus facit sanctas. Et breuiter iste est fluuius ad quẽ descendunt elephantes vt balneentur. Iste est fluuius ad quem venit vxor Leonis post fornicationem cum pardo, vt lauetur. Ad quem filia Pharaonis lauanda descendit:& puerum vagientem inuenit: sicut dr̃ Exodi.2. Iste est fluuius in quo Naaman syrus lotus, a lepra sanitatem recuperauit: sicut dr̃.4. Reg.5. Quia verea charissimi in flumine baptismi, pœnitentiæ vel confessionis, debet quilibet fidelis balneari & lauari: quia in isto

Fœtor luxuriæ mundatur.
Lepra auaritiæ purgatur.
Puer Iesus per gratiam inuenitur & recuperatur.

In isto homo perfectè sanatur & balneatur. Exod.2. Ecce descendebat filia Pharaonis vt lauaretur in flumine. Iste est igit̃

M fluuius confessionis. ¶ Nono dico ꝙ fluuius signat piscinã deuotionis. Et iste est fluuius qui venit de Paradiso, qui transit ꝑ Babyloniam: in quo lignum preciosum aloes reperitur: sicut dicit Isidorus. Quia verè charissimi fluuius deuotionis: compũctionis & lacrymationis, de Paradiso.i.a superna inspiratione & influentia venit & generatur. In quo proculdubio lignũ aromaticum.s. odor & memoria ligni crucis potest a deuotis mentibus inueniri. In isto fluuio latitabat murena.i. beata virgo, qñ serpens magnæ prudentiæ Deus pater, per sibilum suũ .i. per Gabrielem, ipsam ad cônubium euocauit:& in ipsa Dei filium generauit. Iste est fluuius de quo dr̃ Iob.20. Non videat riuulos fluminis currentis lactis & mellis. Iste.n. fluuius a Deo principaliter procedit: iuxta illud Ecclesiast.24. Ego sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquæ immensæ. Sic igitur patet de fluuio Deuotionis, Confessionis, Perfectionis, Mortalitatis, Aduersitatis, Prosperitatis, Gloriæ, Gratię, Scripturę vel scientiæ. Vide supra de aqua: vbi inuenies illam auctoritatẽ diuisam & prosecutam. Ostendit mihi dñs fluuium aquæ vitæ. Item vide supra de fletu: vbi inuenies illam auctoritatem. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus. Hæc igitur de flumine sufficiant.

FOdere.

Nota ꝙ cũ fodere idem sit quod terrã aperite & euertere: dicam quòd eum A

Fodiendo fontes aperiamus,
Fodiendo fundamenta faciamus,
Fodiendo thesauros abscondamus,
Fodiendo vineas excolamus,
Fodiendo secreta inquiramus,
Fodiendo terras eijciamus:

Potero notare ꝙ fossura potest significare in scriptura moraliter loquendo,& etiam in bono significato accipiendo,

Studij sedulitatem.
Profundam humilitatem.
Discretam sagacitatem.
Pœnitentiæ fertilitatem.
Sapientiæ subtilitatem.
Elemosynæ liberalitatem.

Nam si studes, tu fodis scripturas, & fontes aperis. Nã si sis humilis, tu fodis cor tuũ:& bases cõgeris. Nam si sis discretus, tu fodis virtutes:& eas operis. Nã si sis pœnitens, tu fodis carnem tuam:& eam conteris. Nam si sis subtilis, tu fodis alios,& quæstiones loqueris. Nam si sis liberalis, tu fodis res tuas:& eis exueris. ¶ Est igitur quedã fossu- B

ra quæ signat studij diligentiam. Homo.n. qui studendo, exponendo & inuestigando scripturam laborat: pôt dici spiritualis agricola siue fossor: per cuius diligentiam puteus aquarum viuentium.i. sapientiæ & doctrinæ aperitur: vt sic dicat quilibet bonus doctor illud Gen.21. Ego fodi puteum istum. Aduerte tñ ꝙ Gen.26. dr̃ ꝙ puteos quos Isaac & serui sui fodiendo aperiebant, Philistæi operiebant. signantes Hęreticos, qui puteos scientiarum & doctrinarum quos sancti doctores aperuerunt, per malas & hæreticas compositiones claudũt. Vnde Gen.26. Inuidentes palestini, puteos quos foderãt serui Abraham obstruxerunt implentes humo. Hæc est igitur fossura quæ signat studij diligentiam. Gen.26. Foderunt in torrente,& repererũt aquam viuam. ¶ Item est fossura quę signat humilem subiacentiam. Tutum.n. fundamentum non iacitur in profundum: nisi fundum primitus fodiatur. Nos igitur in profundo fodimus, quãdo nos humiliamus:& sic virtutes nostras firmiter stabilimus. Matth.21. Fodit torcular:& ędificauit turrim. ¶ Item est quædam fossura quæ signat sagacem prouidentiam: & ista est illa qua cum fossorio prudentiæ cautelas & circunstantias adhibemus: vt tam virtutes ñostras quam vitia sepeliamus & abscondamus. Thobi.8. Abierunt & foderunt sepulchrũ. ¶ Item est quædam fossura quæ signat fertilem pœnitentiam. Pœnitẽs .n. hortum & vineã proprij cordis per contritionẽ scindit, per confessionem aperit:& per satisfactionem & laborem fodit:& sic seipsum ad virtutum fructum disponit:& maxime qñ aquis lachrymarũ se perfundit:& stercora.i. propriæ vilitatis & mortis memoriã apponit. Vnde de ficu sterili dr̃ Lucæ.13. Sine fodiam circa illam,& mittam stercora. ¶ Item est quædam fossura quæ signat inquisitiuam sapientiam. Fodiendo.n, radices bonarum herbarum inquirimus:& thesauros absconditos:& pręciosos lapides:& metalla in terræ visceribus inuestigamus. Sic facit sapiens per fossuram sapientię:& a Deo & proximo bona & vtilia perficit & acquirit. Esa.37. Ego fodi:& bibi aquam. ¶ Item est fossura quædam quæ signat elemosynam & affluentiam. Fodiendo.n. terrã eijcimus:& ipsam dispergimus & mouemus. Sic liberalis homo bona sua solet per elemosynam fodere,& ipsa alijs erogare. Taurus.n.& equus gloriatur terram cũ vngula fodere:& eam retro iacere vel iactare. Iob.39. Terram vngula fodit: & exultat:& in occursum vadit armatis. Sic igitur dico ꝙ fodere sumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico quòd C

fodere sumi pôt in malo. Vnde nota ꝙ est vnum fodere qd̃ est

Malitiæ.
Stultitiæ.
Sæuitiæ.

De fossura malitiæ, qua.s. sępe fit ꝙ mali fodiunt alijs foueas:& parãt pericula & offendicula

Nequitiæ.
Auatitiæ.
Pesthlentiæ.

fendicula in quibus incidunt, dr̃ Prouerb.26. Qui fodit foueam, incidet in ea. De fossuin stultitiæ, contra illos qni stultè scrutantur scías seculares: dr̃ Hier.2. q̃ foderunt sibi cisternas dissipatas: & dereliquerunt fonté aquæ viuæ. De fossura sęuitię: qua.s.tyranni fodiunt & lacerant pauperes, dr̃ in Psalm. Foderunt manus meas & pedes meos &c. De fossura nequitiæ, qua.s.dæmones fodiunt hoī foueaa tentationum: dr̃ Hiere.18. Foderunt foueam aīæ meæ. De fossura auaritiæ: qua.s.diuites fodiūt thesauros in terra &c. dr̃ Matth.25. Alius fodit in terram: & abscondit talentum. De fossura æternæ damnationis & męstitiæ dicitur in Psal. Donec fodiatur peccatori fouea &c sufficit.

A **Folium.** Nota q̃ folium diuersimodè sumitur in scriptura. Est.n.folium illa pars arboris exterior debilior & fragilior: & ad cassum seu desiccationem facilior: & insuper ad flatū vēti mobilior & vertibilior. Et signat foliū.

Verbalem locutionem.
Moralem conuersationem.
Mundanam prosperitatem.
Humanam mortalitatem.

Signat dico verbalem loquacitatem: quia sicut quędā arbores q̄nq; plus abundant in folijs quàm in fructibus, quia vt cōiter arborea quæ vltra debitum abundant in folijs: vt cōiter fructibus non abundant: sic quidā homines plus abundant in verbis quam in operibus: & isti figurantur in illa ficulnea Mar.11. in qua non inuenit Iesus nisi folia: & ideo ab ipso extitit maledicta: & pœnitus desiccata ad denotandum q̃ illi qui verbis vltra mensuram sunt abundantes: sunt vt cōiter sicci.i.virtute & perfectione carentes. Iuxta illud Prouerb.14. Vbi sunt verba plurima: ibi frequenter egestas. Sicut etiam arbores q̄nq; habent folia medicinalia & vtilia: sic boni habent verba salubria & honesta. Dan.4. Ezec.47. & Apoc.22. Folia eius ad medicinam. Item dico q̃ signat moralem conuersationem: quæ aliq̄n in aliquibus est bona. Sicut dicitur Hiere.17. de viro iusto. Erit folium eius viride: nec aliquando desinet facere fructum. Aliq̄n in aliquibus est mala: sicut in hypocriti. qui consuunt folia ficus.i.qui cōnectunt suā fictam conuersationem ad pudenda sua.ad sua mala opera contegenda. Ista tñ folia cito desiccantur: quia.s.ficta conuersatio talium faciliter dilabitur. Esa.1.c. Et erunt quasi quercus defluentibus folijs. Item folium signat mundanam prosperitatē: quia s.ad modum folij solet faciliter desiccari. Esa 24. Omnis malitia eorum defluet sicut defluit folium de vinea & de ficu. ¶ Item folium signat humanam mortalitatem seu fragilitatem. Vnde Iob.13. Contra folium quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam &c.

A **Fons.** Nota q̃ fons nihil aliud est q̄ aquarum indeficiens origo in cōcauitate aliqua recepta quę quot aquas ab interiori recipit, tot exteriua per riuulos emitit. Et signat fons multipliciter in scriptura, signat enim pro maiori parte illa, qu signat fluuius seu aqua. Accipitur enim pro

Morali perfectione.
Gratiæ diffusione.
Gloriæ recreatione.
Baptismi mundatione.
Confessionis purgationis &
Lachrymarum inundatione.
Sacræ scripturæ conditione.

Accipitur dico fons pro morali perfectione. Et sic per fontem intelligit Christus vel beata virgo, vel etiā quilibet vir perfectus. Vnde dicitur Can.4. Hortus conclusus, fons signatus. Itē dico q̃ sumitur pro gratię diffusione. Nu.20. Aperi dñe thesaurum tuum, fontem aquæ viuæ. Item accipitur pro gloriæ inexhaustibili consolatione. Esa.12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Item accipitur pro baptismi mundatione. Vnde Iudith.12. Exibat noctibus in vallē bethuliæ: & baptizabat se in fonte aquæ. Vnde Zacha.13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionē peccatoris & menstruatæ. Et Hier.9. Quis dabit capiti meo aquā: & oculis meis fontem lachrymarum? Item accipitur pro sacræ scripturæ humectatione. Prouer.18. Torrens redundans fons sapientiæ. Potest etiam accipi pro carnalitatis infectione: sicut Marci.5. accipit, vbi dicitur q̃ siccatus est fons sanguinis. Et Sap.11. dicit. Pro

B fonte sempiterni fluminis, sanguinem dedisti ei bibere. ¶ Vt ergo de cæteris taceamus dicamus aliquid de fonte moralis perfectionis: hoc est dictu, inquantum per fontem potest intelligi vir perfectus: vt de hoc exponamus illud Cant 4. Fons hortorum, puteus aquarum viuentium: quæ fluunt impetu de libano. In quibus verbis aduerte q̃ sicut fons naturaliter est herbarum multiplicatiuus: ideo dicitur fons hortorum: est sui cursus continuatiuus: quia dicitur puteus aquarum viuentium: est aquæ suæ communicatiuus: quæ fluunt inquit impetu: omnium sordium purificatiuus: quod ostenditur cum dicitur, de libano: quia libanus interpretatur candor qui.s.est purior inter colores: sic pro certo dico q̃ vir iustus & perfectus solet in alijs herbas.i.virtutes multiplicare per scientiam: & sic dicitur fons hortorum, quasi fouens hortos. Solet etiam fluxū bonorum operū continuare per constantiā: quia dr̃ puteus aquarum viuentium, quæ.s.continuè perseuerant. Solet etiam bona cōicare per clementiam: quod ostenditur in verbo Fluunt. Solet insuper se & alios purificare per continentiā: quod ostendit in verbo libano. Iustus.n.facit alios per sanctitatem fructificare. Solet seipsum perseuerando continuare. Solet bona sua per pietatem cōicare. Solet corpus suum per castitatē purificare.

¶ Dico igitur primo q̃ vir perfectus dr̃ fons: quia facit alios p̄ bona opera fructificare: quia dicitur fons hortorum. Fons.n. dicitur a fouendo, secūdum Isido. quia fouens & fœcundans hortos. Sicut.n.fons hortos quos irrigat, fęcundat: sic vir perfectus illos quos per doctrinam & prædicationem irrigat, facit bonis operibus abundare. Vnde Iohelis.3. Fons de domo dñi egredietur ad irrigandum torrentem spinarum. Fōs.n.est prælatus doctor, vel quilibet vir perfectus: qui de domo Dei, quę est Ecclesia: debet ad mundum egredi per prædicationem: & torrentem spinarum.i.populum conscium peccatorū debet irrigare per doctrinæ & boni exempli eruditionem: & sic faciet eū fructificare per bonam operationem: ita q̃ ipsi erunt quasi hortus irriguus: cuius non deficient aquæ. Multi tñ sunt homines forte alterius conditionis: qui.s.per doctrinā & bona exempla nō causant in alijs virtutum seu operum vbertatē: immo per suā malam vitam & doctrinam causant in eis oim bonorum operū sterilitatem. Similes illi fonti qui dicitur esse in Sicilia qui dicitur causare in potantibus sterilitatē, potantes.n.de aqua fontis illius, efficiuntur steriles: & ad generationē inhabiles & inanes quia pro certo multi sunt hodie fontes mali.i.prælati, prædicatores, vel etiam peruersi in omnibus: & per oia vitiosi: de quibus dicitur.2. Petri.2. Hi sunt fontes sine aqua: & nebulæ turbinibus exagitatæ: quibus caligo tenebrarū reseruatur. Isti igitur per suam malam vitam & doctrinam auditores & imitatores suos faciunt steriles: & a fructu bonorum operū vacuos & inanes. Figurati in fonte Hierico: qui terram quā irrigabat, quamquā esset optima, sterilē faciebat: sicut dr̃.4.Reg.2. Quia certā multi sunt prædicatores, prælati: & ecclesiastici mali, qui terrā quam irrigant.i.populū quem docent & gubernant, suis malis verbis & exemplis, bonis virtutibus sterilizant. Non sic igitur sit vir perfectus: sed sit fons hortorū.i.vegetans circunstantes: & faciēs eos (vt dictū est) per bona opera fructificare.

¶ Secūdo dico q̃ qui vult esse fons spūalis, ipse debet bona opera continuare: quia.s.ipse debet esse puteus aquarū viuentium. D Aquæ.n.viuentes sunt illæ quæ nunquā deficiunt nec cessant: sed continue scaturiunt atq; manant. Quia verè vir perfectus sine cessatione & defectu debet aquas viuas.i.virtutes & gratias semper habere & indefectibiliter continere. Et sic erit ille fons de quo dicitur in Psal. Apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen. Et Nume.20. dicitur. Aperi thesaurum tuum, fontem aquæ viuæ. Quattuor autem videntur esse genera aquarum viuentium.i.aquarum quæ in nobis viuere & perseuerare debent. Et istæ sunt.

Aquæ gratiæ & deuotionis.
Aquæ clementiæ & compassionis.
Aquæ lachrymarum & compunctionis.
Scientiæ doctrinæ & lectionis.

Isti.n. sunt aquæ viuę: & etiā aquæ vitæ: quia.s.nunquam debent in nobis siccari, vt per ipsas vitā ęternam possimus amplexari. Et sic quilibet fons dicetur fons aquæ salientis in vitā æternā: sicut dr̃ Ioan.4. Sed proh dolor vr̃ hodie in multis q̃ ipsi non habent aquas viuas: quia.s.multi inueniuntur homines in quibus aquæ istę pœnitus sunt siccatę: vt de eis possit dici illud Iohelis.1. Exiccati sunt fontes aquarum: & ignis consumpsit speciosa deserti. Ignis.n.auaritiæ, ignis luxuriæ, ignis iracundiæ & sęuitiæ consumit hodie in multis fontibus tales aquas: iuxta illud Psal. Tu dirupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluuios etham. Non sic igitur: sed simus puteus aquarum viuentiū. Puteus.n. est profundus inferius, est apertus superius, est aqua plenus interius. Sic proculdubio nos debemus esse putei.s. Putei profundi, per humilitatem & subiectionem. Putei sursum aperti, per superiorum contemplationem & affectionem. Putei interius aqua pleni, per gratiarum continentiam & repletionem.

Putena

Puteus igitur aquarum viuentium. Et sic de quolibet tali pu-
teo dicetur illud Gen. 16. Appellauit puteū viuentis & viden-
tis. Et Eccle. 50. Emanauerunt putei aquarum. Debet igitur ta-
E lis fons bona opera continuare. ¶ Tertio dico q̄ ille qui vult es-
se fons spiritualis, debet sese alijs cōicare, quod ostenditur in
verbo Fluunt impetu. Sicut.n. fons aquam quam ab interiori
recipit, sibi nō retinet, immo continuè per riuulos ipsam fluit
& emittit, ita q̄ liberaliter aquam suam omnibus indifferenter
cōicat & diffundit, sic verè vir perfectus bona sua tpalia & et
spiritualia, quæ.s. ab interiori.i. a Deo meruerit recipere & ha-
bere (iuxta illud. 1. Cor. 4. Quid habes homo, quod non acce-
pisti?) continuè non cesset per pietatem alijs omnibus sine per-
sonarum acceptione diffundere & cōicare, iuxta illud Prouer.
5. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide.
Fluunt inquit. Vnde Psal. Fluit spiritus, & fluxerunt aquæ, &
torrentes inundauerunt. Vnde talis est fons qui ascendebat de
terra, irrigans vniuersam faciem terræ. Viri.n. pij & misericor-
des dicuntur de terra ascendere, tpalia contēnendo, & dicun-
tur alios illustrare, tpalia ministrando & erogādo. Illa tñ sunt
contra multos, & maxime contra auaros, qui pro certo nō sunt
sicut fons, aquam bonorū tpalium cōicando, immo verè sunt
sicut stellio seu maris vorago, ipsa vndiq; absorbendo & attra-
hendo. De quibus Iob 40. Absorbebit fluuium, & non mirabi-
tur, habet.n. fiduciam q̄ influat Iordanis in os eius. Non sic
ergo, sed si volumus esse fontes spirituales, nos debemus nos
F alijs cōicare. ¶ Quarto dico q̄ vir perfectus more fontis debet
se a culpis purificare, quod ostenditur cum dicitur. De libano.
Sicut.n. fons naturaliter est purus & purificatiuus, & scoriæ re-
iectiuus, macularum & sordium ablutiuus, sic pro certo viri
perfecti debent esse fontes puri per castitatem: iuxta illud Vir-
gi. At liquidi fontes, (&c.) assint. & Ouidi. Fōs sonat a dextra,
tenui perlucidus vnda. Et debent esse fontes purificatiui per
boni exempli & per bonæ doctrinæ sanctitatē. Vnde illud præ-
dictum Zach. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem
peccatoris. Et illud est contra multos, qui non sunt fontes pu-
ri, sed fontes obscuri: quia.s. non habēt puritatem castitatis, sed
immunditiā carnalitatis. Vnde isti sunt fontes sanguinei, non
aquei, similes fonti Iacob, qui dr̄ esse in idumea, qui quamuis
aliquotiens inueniatur clarus, quater tñ in anno efficitur san-
guineus, vt dicit Isido. Sic verè sunt multi qui quamuis aliqñ,
.s. in iuuentute sint puri & mundi per castitatem, fiunt tñ qnq;
rubei & sanguinei per carnalitatē. Figurati in fluuio Ægypti,
qui cū esset clarus & purus, percussus tñ virga Moysi, factus
fuit sanguineus. ad denotandū q̄ illi qui virga tentationis per-
cutiuntur, in sanguinem luxuriæ, carnalitatis & immunditiæ
conuertuntur. Vnde de talibus fontibus dr̄ Sap. 11. Pro fonte
sempiterni fluminis sanguinem dedisti iniustis. Non sic cha-
rissimi, sed simus fontes puri & mūdi, casti & sancti, qđ osten-
ditur cum dr̄ De libano. Libanus.n. interpretatur candor vel
candidus, per quem quidem colorem puritas atq; castitas de-
notatur. Libanus.n. est mōs qui perpetuis niuibus candidatur,
qui etiam herbis aromaticis atq; arboribus adornatur. quia ve-
rè illi qui candidantur niuea castitate, sunt vt cōiter odoriferi
& aromatica famositate. Vnde Eccle. 24. Quasi libanus non in-
cisus odor meus &c. Patet igitur q̄ vir perfectus potest dici
fons, ratione castitatis purificatiuę, ratione pietatis cōicatiuę,
ratione firmitatis seu longanimitatis continuatiuę, rationę fœ-
cunditatis multiplicatiuę. Bene ergo dictum est. Fons horto-
rum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de liba-
G no. ¶ Aduerte tñ q̄ Christus potest dici fons multiplici ratio-
ne. Fons.n. est sui renouatiuus. Fons est aquarum suarum indif-
ferenter omnibus distributiuus. Fons est suiipsius ad æqualita-
tem operis sui & altitudinem eleuatiuus. ¶ Sic pro certo Chri-
stus fuit sui renouatiuus in incarnatione. Fuit aquarum suarū
distributiuus in gratiæ & doctrinæ diffusione & collatione.
Fuit etiam suiipsius ad illam de qua descenderat altitudinem
eleuatiuus in ascensione. vt de istis tribus dicatur illud Gene.
2. Fons ascendebat de terra, irrigans vniuersam superficiē ter-
ræ. Iste.n. fuit fons de terra per ortum & natiuitatē. Fuit fons
irrigans per gratiæ & doctrinæ fœcunditatem. Fuit fons ascen-
dens per reassumptam cœlestium fęlicitatem. Ostenditur igi-
tur in illa auctoritate Christi natiuitas & incarnatio, quia fons
de terra. Christi benignitas atq; cōpassio, quia irrigabat. Chri-
sti sanctitas & eleuatio, quia ascendebat. ¶ Nota quòd per fon-
tem potest intelligi Beata virgo, quia per certo ista fuit
Per castitatem purificata. Fuit dico purificata
Per pietatem communicata. per virginitatē, qa
Per humilitatem amplificata. sicut dicitur Cant.
4. Ista est hortus conclusus, fons signatus. Item ista fuit cōicata
per pietatem, quia ista est ille fons patēs domui Iacob, de quo
fit mentio Zacha. 13. Dicitur.n. fons patens, quia quilibet po-
test ibi haurire & bibere secundum Bernardum, quia
Peccator veniam. Ista.n. gratia plena fuit,
Iustus gratiam. de cuius plenitudine ac-
Angelus lętitiam. cipiunt vniuersi. Itē ista
Deus gloriam. fuit amplificata per hu-
militatem, quia ista est fons paruus, qui creuit in fluuium ma-
gnum, sicut dicitur Hester. 10. &c. Applica si vis primam au-
ctoritatem diuisam per omnia sicut de viro iusto. ¶ Sed adhuc
dico q̄ est inuenire quendam fontem purificatiuum, Quendā
fontem damnificatiuum, Quendam fontem refrigeratiuum. H
¶ Fons purificatiuus est baptismus vel pœnitentia, est deuotio
seu gratia, est lachrymatio seu spiritualis tristitia. Sicut.n. acci-
piter antiquatus ascendendo sursum fortiter volando, & tandē
in fonte viuo se balneando, plumas antiquas eijcit & deponit,
nouas vero plumas recipit & resumit, & sic iuuentus ipsius re-
nouatur, eius fortitudo recuperatur, & sui visus cęcitas purifi-
catur & clarificatur, sic pro certo peccator sursum ascendēdo
per cœlestium considerationem, fortiter volando per bonorū
operum exercitationem, antiquas plumas. i. peccata dimitten-
do per contritionem & confessionem, seipsum in fonte gratiæ
& pñię balneādo per lachrymationē & cōpunctione, plumas
nouas. i. virtutes & gratias recipiendo per moralē cōuersatio-
nem & imitationē, proculdubio poterit spiritualiter se renoua-
re, & oculos cordis sui poterit purificare & mundare. Vnde de
quibusdam sic balneatis, renouatis & lotis, cantat Ecclesia di-
cens. Isti sunt agni nouelli &c. sequitur. Modo venerūt ad fon-
tes aquarum, induti sunt claritate. Pœnitentia.n. est sicut qui-
dam fons qui dr̄ esse in epyro, in quo faces extinctę si immer-
guntur, iterum accenduntur, sicut dicit Aug. li. de ciui. dei. 21.
c. 5. Cuius similis inuenit circa Gratianopolim in Gallia Lug-
dunensi. quia verè illi qui sunt extincti per peccatum, si in fon-
te pœnitentiæ intinguntur, possunt iterum reaccendi, & lumi-
ne gratiæ iterum illustrari. vnde dicit Ber. q̄ pęnitentia cæcos
illuminat, mortuos viuificat, virtutes reparat, pctā purgat &c.
Iste est igitur fons purificationis. Vnde iste est fons Sardinię q
dr̄ oculis infirmis mederi. Veruntamen si fures dato iuramen-
to in isto fonte lauantur, cœcitate prope feriuntur, secundum
Isido. Quia verè fons confessionis & pęnitentiæ oculo cordis
medetur, pręterquam in illis qui malè confitendo peccata pro-
pria furantur. ¶ Insuper dico q̄ est fons damnificatiuus, & iste I
est fons prosperitatis delitiarum seu carnalitatis. Damnifica-
tiuus.n. est fons iste, quia inflammat affectionem, obfuscat co-
gnitionem, effrenat etiam rationem. Inflammat dico affectio-
nem. Vnde iste est sicut fons Tantali, de quo quanto plus bibe-
bat, tanto plus sitiebat. quia de bonis mundanę prosperitatis
quanto plus quis habuerit, tanto plus cupit & sitit. Vnde Ioā.
4. Omnis qui bibit ex hac aqua, sitiet iterū, sed aqua quam ego
dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam ęternam. Esaię. 29.
Somniat sitiens q̄ bibit, & cū expergefactus fuerit, lassus ad-
huc sitit. ¶ Item obfuscat cognitionem. Vnde iste est fons Beo-
tiæ qui dr̄ inducere obliuionem. quia verè illi qui aqua mūda-
næ prosperitatis sunt repleti, deum faciliter obliuiscuntur, nec
salutis etiam propriæ recordantur. Ideo conqueritur dominus
Hiere. 2. Me dereliquerunt, fontem aquæ viuę, & foderunt sibi
cisternas dissipatas. Et ibidē dr̄. Populus meus oblitus est mei
diebus innumeris. Iste.n. est sicut quidā fons qui est in noeri-
gia, in quo scđm Isido. omne corium immissum, in lapidis sub-
stantiam induratur. Quia verè qui in isto fonte ponuntur, lapi-
des per obstinationē & dei obliuionem efficiuntur. Vnde Iob.
40. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ Itē iste fons effrenat ra-
tionem seu discretionem. Vnde iste est sicut quidam fons qui
secundum Isid. est in Æthyopia rubei coloris, de quo qui, bibe-
rit, lymphaticus efficitur. Iste est fons prosperitatis, & maxi-
mę carnalitatis, quia pro certo illos quos rapuit, facit per ma-
lum humorem lymphaticos. i. vltra limites rationis effrenatos
& totaliter insensatos. Vnde dicit Seneca q̄ fortuna quem ni-
mium fouet, stultum facit. Iste est igitur fons damnificatiuus.
Et de isto vide latius supra de aqua in vltima distinctione, vbi
multa inuenies de fonte prosperitatis, & de fonte aduersita-
tis &c. ¶ Denique dico q̄ est quidam fons refrigeratiuus, & Iste K
est fons gloriæ Paradisi. Et de isto poteris videre supra de de-
siderio,

siderio, vbi exponitur illa auctoritas. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Sancti.n.sunt sicut cerui: qui post mundi aduersitates tribulationes & calefactiones nihil aliud sitiunt quàm gloriam Paradisi, dicentes illud Psal. Sitiuit aĩa mea ad deum fontem viuũ, quando veniam & apparebo ante faciem domini? ¶ Et nota ꝙ gloria æterna dicitur fons

In	Quo satiamur.
	Quo recreamur.
	Quo speculamur.
	Quo continuamur, seu in quo perpetuamur.
	Quo lætificamur.

Dico igitur ꝙ iste fons est satiatiuus. in fonte.n. melius satiatur sitiens quam in riuo. Sic anima melius satiatur in patria quàm in mundo. Nume.20. Aperi eis domine thesaurum tuum, fontem aquæ viuæ, vt satiati, cesset murmuratio eorũ. ¶ Item iste est fons recreatiuus seu delectatiuus. Psalm. Quia apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. ¶ Item est fons speculatiuus. in isto.n. potest omnis veritas videri, & omne dubium reuelari. Psal. Apparuerunt fontes aquarum, & reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In isto.n. fonte & in isto speculo æterno possunt beati videre & cognoscere quicquid volunt. ¶ Item iste est fons perpetuatiuus. quia.s. aqua fœlicitatis æternæ quę ab isto fonte prorumpit, nunquam deficiet in æternum. Iste est.n. fons iuuentutis quem posuerunt poetæ, in quo senes iuuenescunt. Esa.58. Erit quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum cuius non deficient aquæ. ¶ Item iste est fons lætificatiuus. Esa.12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et breuiter iste est fons ardoris, splendoris, & vigoris. ¶ Est.n. in isto fonte ardor pfectæ charitatis. Vnde iste est fons ignium de quo loquitur Plinius lib.2.ca. de miraculis ignium, qui exiens de petra, etiam in alienam transit materiam, quia.s. fons igneæ charitatis, de petra, id est de Christo exit, & alienã materiam, id est sanctos & Angelos incẽdit. Vnde iste est fons solis, de quo fit mẽtio Iosuæ.15. In Paradiso etiam sunt fontes calidi. Est etiam ibi fons ille qui omnem materiam combustibilem statim accendit. Est etiam ibi ille fons ignis qui in montibus caspijs iuxta ciuitatẽ Baruch inuenitur. quia.s. fons charitatis est in Paradiso, quo statim inflammatur omnis qui moratur in illo. Hester.10. Fons paruus creuit in fluuium maximum, & in lucem solemq; conuersus est. Est igitur in isto ardor perfectæ charitatis. Item in ipso est splendor syncerę veritatis, quia scilicet sicut dicitur Ecclesiast.1. Ibi est fons sapientiæ verbum Dei. Item ibi ẽst vigor perpetuitatis & continuitatis, quia.s. sicut dicitur Cantic.4. Iste est fons hortorum puteus aquarum viuentium &c.

A **Fores.** Nota ꝙ fores Ianuæ seu Portæ sunt illæ partes ciuitatis vel domus per quas fit introitus & ingressus. Et quia in foribus ciuitatum antiquitus fiebant iudicia, in foribus fiebant prædicationes, indictiones & præconia, in foribus dantur pauperibus elemosynæ & beneficia, in foribus examinantur intrãtes, ne forte velint machinari aliqua maleficia, ibiq; ponuntur custodiæ ad præcauendum ne subintrantes hostes operentur flagitia, in foribus fiebant orationes & sacrificia, videtur ꝙ cum Ecclesia, quæ est domus Dei, & ciuitas summi Regis, habeat duas portas, videlicet forinsecã, quæ est pars militans, & intrinsecam, quæ est triumphans, videtur inquam ꝙ per fores quæ de foris apparent, potest ipsa militans Ecclesia designari. In istis.n. foribus præsident prælati, ad bonos introducendum, & indignos excludendũ. exemplo Loth, de quo dicitur Genesis.19. quòd eo sedente in foribus ciuitatis, cũ vidisset Angelos, iuit eis obuiam, rogans ꝙ ad domum ipsius declinarent. Ibidem etiam dicitur ꝙ cum mali homines de nocte vellent intrare, ita vt prope esset ꝙ fores frangerent, non sunt permissi ꝙ interius introirent. Quia reuera Loth, id est bonus prelatus, qui in foribus Ecclesię, id est in loco publico & statu iudiciario pręsidet atq; sedet, debet Angelos, id est viros Angelicos intus in Ecclesiam ad officia & beneficia Ecclesiastica admittere, immo ipsos rogare & trahere, malos vero & malitiosos qui violenter intrare nituntur, debet excludere & fugare. Exodi.40. Applicabis Aaron & filios eius ad fores tabernaculi, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi. Cuius tamen contrarium fit hodie, quia scilicet moderni ianitores libentius recipiunt malos quam bonos. Vnde Hester.3. Cuncti serui regis qui in foribus palatij versabantur, flectebant genua, & adorabant Aman, Mardocheus autẽ istud nullatenus faciebat. quia scilicet mali prælati & non boni admittunt aman id est indignos quoslibet ad honores. ¶ Item in istis foribus sunt boni iudices, ad iura reddendum, & iustitiam faciendum. Vnde Hester.6. dicitur quòd Mardochæus Iudæus qui sedebat ante fores palatij, fuit pro rege mirabiliter honoratus. ¶ Item in istis foribus sunt boni præcones, id est prædicatores, ad ędicta regis prouulgandum & enunciandum. Prouerbiorum.8. Stans iuxta portam ciuitatis in ipsis foribus loquitur, dicẽs. O viri ad vos clamito, intelligite paruuli astutiã. ¶ Item in istis foribus, id est in statu ecclesiastico sunt boni dispensatores, ad elemosynas pauperibus largiendum & concedendum, id est boni actiui & pij viri. Gene.44. In ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt. ¶ Item in istis foribus examinantur per custodes hi qui volunt intrare, ne maleficium vel flagitium machinentur, immo personæ de his suspẽctæ ingredi prohibentur. Deutero.22. Eijcient eam extra fores domus. ¶ Item in istis foribus sunt deuoti viri, ad deũ orandum, & ei sacrificandum. Constat enim quòd antiquitus in foribus tabernaculi fiebant sacrificia. Ibi etiam ante fores per populum quem non erat licitum intus ingredi, fiebant orationes & suffragia. Sic verè in Ecclesia militante sunt multi deuoti adoratores, & sacrificiorum bonorum operũ oblatores. Exod.33. Adorabant per fores tabernaculorum suorum. Et de consecratione Aaron & filiorum suorum, & sacificijs ad hoc necessarijs, dicitur Leuitic.8. quòd facta est ante fores tabernaculi.

B ¶ De foribus vero potest adhuc dici ꝙ denotant quemcunque locum publicum & communem, pro eo scilicet vt dictum est, ꝙ omnia negocia publica fiebant antiquitus & fiunt adhuc in aliquibus partibus in foribus ciuitatum. Et sic loquitur scriptura Gen.4. vbi dicitur. Nonne si bene egeris, recipies, sin aũt statim peccatum in foribus aderit, id est publice scietur? quasi diceret. Nihil occultum quod non reueletur quia secundum August. Si tegis, Deus detegit, si detegis, Deus teget. Etiam ꝙ fores pro publico sumantur, patet Prouerbio.9. vbi de mala muliere stulta & clamosa dicitur ꝙ sedet in foribus domus suę super sellam in excelso vrbis loco, vt vocet transeũtes viã &c. Vide infra de ianua & de porta.

A **Foris. Foras.** Nota ꝙ foris seu foras idem est quod extra, signat enim partem exteriorem rei vel loci. Denotat enim foras exclusionem à loco, vel extra locum emissionem, vel extrinsecam rei dimẽsionem. ¶ Et ideo possumus breuiter notare quòd reperitur in scriptura videlicet Vnum foris quod est

Viatorum.	Mundus est quædam forinseca peregrinatio. Paupertas est quædam forinseca abominatio. Proditio est quædam forinseca inhabitatio. Infernus est quædam forinseca relegatio. Peccatum est quædam forinseca transpositio. Pœnitentia seu gratia est quædã
Egenorum.	
Proditorum.	
Damnatorum.	
Peccatorum.	
Conuersorum.	
Singulorum.	

forinseca liberatio. Habitus vero seu apparatus est quædam forinseca conuersatio. ¶ Dicam igitur ꝙ est vnum foris quod est viatorum. Et sic dico ꝙ istud aduerbium foris signat mundi peregrinationem. Quandiu enim viui sumus in mundo, nos stamus foris à Paradiso, & à Paradisi conuiuio seu hospitio. vnde viri sancti reputant se esse in mundo, sicut exterius in quadam forinseca peregrinatione & expeditione. Vnde Christo ostenditur Matth.12. Ecce mater tua & fratres tui foris stant. Et aduerte quòd religio potest intelligi per intus, mundus autem per foris. Sicut enim illa quæ parum valent, foris eijciuntur, bona vero & vtilia intus retinentur & custodiuntur, sic deo ꝙ bonos in domo religionis & Ecclesiæ collocat, malos aũt & inutiles foris ad mundum & mundana eijcit atq; fugat. Vnde illud Apoca.11. Atrium autem quod est foris templũ, eijce foras, & ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus. Et aduerte ꝙ in isto loco forinseco, scilicet in mundo

Mali releguntur.	Foris dico.s. in mundo mali relegãtur. Vnde de Esau dicitur Gen.27. ꝙ sibi dictum est. egredere foras.s. ad venandum.
Iusti tribulantur.	
Lites generantur.	
Impij conuersantur.	

Et dicitur ibidem ꝙ dum esset foras, frater suus qui remanserat domi, reportauit benedictionem, & ipse non quia.s. illi qui in religione & Ecclesia remanent, benedicuntur, illi vero qui foris vagando, ad mundi negocia discurrunt, benedictione priuantur. Et ideo de amicis suis dicit Christus Io.6. Eum qui venit ad me, non eijciam foras. Item in isto foris scilicet in mundo iusti tribulantur. Foris enim abundant Leones & bestiæ,

& bestiæ, quę deuorant bestias innocentes. Sic in mūdo abundant tyranni, qui lædunt & tribulant impotentes. Vnde Gen. 4. dicitur q Caim volens Abel occidere, dixit. Egrediamur foras. Et sequitur q eum in agro foras occidit. Vnde Prouer. 22. Leo est foris, occidendus sum. Deut. 32. Foris vastabit eos gladius. Item in isto foris. s. in mundo lites generātur. Foris enim lutes ventorum fiunt impetus quàm in domo. 2. Cor. 7. Foris pugnę. Item foris. s. in mundo impij conuersantur, quia. s. latrones magis habitant foris q in domibus seu villis. Vnde Oseæ. 7. Fur ingressus est spolians latrunculus foris. Istud est igitur

B vnum foris quod est viatorum. s. mūdus. ¶ Secundo dico q est vnum foris quod est miserorum. Pauperes. n. in bonis domibus non recolliguntur, sed foris in miseria permittūtur. quod vtiq; de bonis ecclesiasticis pōt dici, quia s. foris in statu paupertatis extra statum & promotionem ecclesiasticā dimittuntur iacere. Vnde de Maria dicitur Io. 20. Maria autē stabat ad monumentum foris plorans. Et de Petro dicitur Io. 18. q Petrus stabat ad ostiū foris. Foris. n. Paradisum sunt sancti in præsenti mundo. Foris etiam Ecclesiam dimittuntur boni sine aliqua promotione &c. Veruntamen isti finaliter in conuiuiū Paradisi introducentur, ita q cuilibet dicetur illud Gene. 24. Ingredere benedicte dn̄i, quid foris stas? Vt sic de bonis ecclesiasticis & etiam de alijs pauperibus dicatur illud Iob. 31. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Alij vero qui videntur modo esse intus, & non foris, sicut sunt multi qui in magnis statibus Ecclesię sunt introducti, finaliter foras mittentur, & in tenebras exteriores eijcientur, iuxta illud Matth. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Istud est igitur vnum foris egenorum. ¶ Tertio dico q inuenitur vnum foris quod est proditorum. Proditores. n. & detractores ab interiori amicitia recedunt, & vt liberius obloquantur & noceant, foris in absentia esse volunt. Psal. Et si ingrediebatur vt videret, vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras, & loquebatur in idipsum. ¶ Quarto dico q est vnum foras quod est damnatorum. Nam foris signat inferni relegationem, quia sicut canes foris conuiuium eijciuntur, latrones foris ciuitates suspendūtur, illa quæ nihil valent, foris domicilium dimittuntur, sic mali & peruersi foris mundum per mortem, foris Paradisum per iudicis sententiam banniuntur. Matthæ. 5. Ad nihilum valet vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et Esa. 43. dicitur. Educ foras populum cæcum, & oculos habentem, & surdum, & aures ei sunt. Apoc. 22. Foris canes & venefici, homicidę, & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendaciū. Istud autem potissimè verificabitur in iudicio. Luc. 13. Cum autem intrauerit paterfamilias, & clauserit ianuam incipietis foris stare. Istud est igitur vnum foris quod est damnatorum.

C ¶ Quinto dico q est vnum foris quod est vitiosorum, quia. s. foris potest significare peccati extrapositionem. Diabolus. n. sicut ceruus, qui volens serpentes comedere, ipsos cum anhelitu suo foras de cauernis extrahit & educit, quos cum foris venerint, ipsos libere deuorat & transglutit. Est etiam diabolus sicut draco, qui insidians columbis, si extra vmbram arboris quæ dicitur psidion, ipsas foris inuenerit, statim ipsas deuorat atq; rapit. Est etiam diabolus sicut piscator, qui cum linea sua pisces de aqua foris extrahit, & tunc ipsos accipit & occidit. Quia pro certo charissimi quandiu homo est in aqua gratiæ & deuotionis, & in vmbra memoriæ crucis & dominicę passionis, in cauerna humilitatis & suæ mortis considerationis, tandiu pro certo diabolus qui est recte sicut draco insidians per fallaciam, sicut ceruus cornutus per superbiam, sicut piscator acutus per diligentiā, non potest ei nocere, sed si ipsum exinde cum flatu suæ suggestionis, cum linea suæ tentationis extrahere foris ad statū peccati potuerit, ipsum proculdubio faciliter deuorabit. Quod bene figuratum est. 2. Parali. 23. vbi Athalia nequissima educta est extra septa templi, vt interficeretur foras. Ad denotandum q peccator primo extra templū, id est extra statum gratiæ ponitur, vt foris in statu peccati liberius occidatur. vnde de peccatore dicitur Ioā. 15. Mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. Istud est igitur foris peccatorū, quod signat peccati exclusionem. ¶ Sexto dico q est vnum foris quod est conuersorum seu perfectorum, quod signat gratię seu pœnitentię liberationem. Sicut. n. piscis qui potest exire foras sportulam piscatoris, & fera quando potest exire chordulam venatoris, efficitur extra periculum, & restituitur libertati, sic peccator quando de laqueo peccati potest exire, & foris ad statum gratiæ vel pœnitentiæ se transferre, tunc tutus & liber efficitur, & à mortis æternæ periculo liberatur. Sic fuit liberatus Petrus, de quo dicitur Matth. 26. q recordatus peccati, egressus foras fleuit amare. Sic etiam liberatus fuit Lazarus, de quo dictum est Ioan. 11. Lazare, veni foras. Bene igitur signat foris gratiæ libertatem. Vnde istud est foris de quo Prouerb. 1. Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam. De quo dicitur Prouer. 24. Præpara foris opus tuum. In isto. n. foris. i. statu gratiæ vel pœnitentiæ & libertate desiderat dominus deuotos suos inuenire, dicens cuilibet illud Cant. 8. Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te **E** solum foris, & deosculer te? &c. ¶ Septimo dico q est vnum foris quod est singulorum, quod potest significare exteriorē cōuersationem. Illud. n. de foris est in aliqua re, quod primo oculis obijcitur, & quod principaliter intuetur. Sic verè conuersatio est illud in homine quod principaliter attenditur, & quod ab hominibus præcipue consideratur. Homines. n. non vident cor, sed secundum quod vident foris in conursatione, iudicāt de interiori intentione & cogitatione. Quia secundum Greg. in homelia, per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperitur. Figurati in illa arca Exod. 25. quæ erat vestita auro purissimo intus & foris. Et in illo libro Apoca. 5. qui intus & foris erat scriptus, quia. s. viri sancti habent auream sanctitatem, & scripturæ etiam veritatem foris in conuersatione, & intus in intentione. Hypocritæ contrarium tamen faciunt, sua. n. forinseca & exteriora non signāt sua interiora, quia sicut dicitur Matt. 23. Isti mundant quod est de foris calicis & parópsidis, intus tamen pleni sunt rapina & immūditia. Sicut. n. malogranata videntur esse exterius & deforis dura & sicca, interius autem sunt valde mollia & aquosa, sic tales foris in conuersatione per pœnitentiam & abstinentiam sunt duri & sicci, intus tamen in corde per delitias & luxuriam sunt molles atq; fluidi. Non sic debet esse, quia vnum debet alteri correspondere; immò etiā intentio & affectio semper debet esse melior quàm conuersatio. Vnde. 2. Cor. 4. Si is qui foris est noster homo, corrumpitur, ille tamen qui intus est, renouatur de die in diē &c. Vide supra de extra vel exterius, & vide de Conuersatione & hypocritis &c.

Forma.

A Cum forma sit in duplici differentia. s. substantialis, quæ dat esse rei, & accidentalis, quæ dat apparentiam rei, de forma substantiali (quæ moraliter loquendo, diuiditur in naturalem, & sic est anima, in virtualem, & sic est gratia, in temporalem, & sic est fortuna & in supernalē seu æternalem, & sic est gloria) nihil ad præsens, pro eo q nullæ sunt auctoritates in biblia de tali forma mentionem vocaliter facientes. Sed si vis, vide in reductorio meo morali. lib. 6. c. 2. vbi de talibus formis inuenies satis dictum. De forma vero accidentali & superficiali, quę. s. nihil aliud est quàm exterior apparentia vel figura, potes notare q talis forma reperitur multiplex in scriptura, videlicet Forma

Corporalis, quæ est cinerea.
Temporalis, quæ est aerea.
Virtualis, quæ est etherea.
Supernalis, quæ est syderea.
Criminalis, quæ est sulphurea.

Primo igitur est quædam forma seu figura quę est cinerea seu corporalis. Et ista est forma figura & pulchritudo corporis, quæ. s. de sui natura tendit in cinerem & in terram. De qua dicitur Dani. 1. q rex præcepit introduci coram se pueros de semine regio, decoros forma, & eruditos omni sapientia, in quibus nulla esset macula. Istam tamen formam illo qui est speciosus forma præ filijs hominum. s. Christus. creditur assumpsisse, & in mundo sub ea latuisse, similis illi Ioui de quo dicunt fabulæ q formam tauri accipiens, rapuit & acquisiuit illam puellam regiam Europam. Quia scilicet sicut dicitur Philip. 2. Humiliauit semetipsum, formam serui accipiēs, & habitu inuentus vt homo. vt scilicet puellam regiam, id est animam acquireret & haberet. Aduerte tamen q isti sic transformato accidit sicut Acteoni, qui transformatus in ceruum, & non cognitus à proprijs canibus, ab eis fuit deuoratus. quia scilicet Deus transformatus in hominem, à suis primitiuis sequacibus & canibus, scilicet à Iudæis, fuit incognitus, & etiā crudeliter morti datus. Forma enim diuina est inuisibilis. Et ideo quia deum sub aliena forma viderunt, ipsum crudeliter occiderunt. Deutero. 4. Vocem quidem eius audistis, sed formam penitus non vidistis. Ista est igitur forma quæ est corporea seu cinerea. Iob. 33. Ecce & me sicut te fecit Deus, & de

eodem

eodém luto formatus sum. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur quædam forma quæ est aerea. Et ista est forma fortunæ. Homo.n. exterior in suo esse fortunali habet suam formã specificam, id est ipsum statum mundialem, & ipsam gloriam temporalem, quæ.s. forma aerea potest dici, quia debilissimum habet esse. Ista.n. est sicut forma quæ apparet in speculo, vel sicut forma quam accipit diabolus vel angelus, quæ magis est aerea quàm corporea, magis vana quàm firma. Subito.n. apparet, & subito desistit. sic status fortunæ. Vnde de quolibet sic formato atque formoso potest dici illud Hiere.46. Vitula elegans atq; formosa Ægyptus, stimulator ab aquilone veniet ei. 1. Reg 28. Deos vidi, supple ego Phitonissa, ascendẽtes de terra. & dixit (supple Saul) qualis est forma eius? De illis igitur qui bene per fortunam formati sunt, potest dici illud Ezech.23. Adolescẽtibus forma cunctis egregia. ¶ Tertio dico ꝙ est quædam forma quę est ætherea. Et ista est forma virtutum & morum, quia.s. boni exterius sunt compositi & formati. Puer.n. bene formatus & figuratus dicitur, quando membra ipsius in se & inter se debitè disponuntur. Sic vere boni bene dicuntur formati, quando bonis moribus in omnibus suis mẽbris.i. in omnibus suis actibus & conditionibus sunt dotati. Psal. Speciosus forma præ filijs hominũ, diffusa est gratia in labijs tuis Iusti.n. ita sunt formati, ꝙ ipsi sunt forma & regula aliorum. Vnde Apostolus dicebat talibus illud.1. Thessa.1. Imitatores nostri facti estis, ita vt & facti sitis forma omnibus credentibus. Bonus.n. artifex istos format.s. Deus, & ideo non mirum si congrue sunt formati. Esaiæ.43. Ego creaui eum, formaui eum, & feci eum. Et Esa. 49. Et nunc hæc dicit dominus, formans me ex vtero seruum sibi. Ratione igitur talis formæ.i. talis virtualis imaginis vel figuræ, illi possunt dici formosi, & morali pulchritudine decori. Esa.63. Iste formosus in stola sua gradiens, in multitudine fortitudinis suæ ¶ Sanctæ etiam animæ sic virtutibus formatæ & formosæ loquitur sponsus Cantic.2. dicens. Surge, propera amica mea, speciosa mea, formosa mea, & veni. Vt cõiter enim formosi viri volunt habere formosas sponsas. Et ideo cũ Christus sit speciosus forma præ filijs hominum, vult quòd anima sponsa sua etiam virtutibus sit formosa, dicens illud Canti.1. Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem. Pater igitur ꝙ est

C vna forma virtualis & ętherea. ¶ Quarto dico est quædam forma quæ est syderea. Et ista est forma beatifica, quæ scilicet sanctos in patria facit sydereos atq; claros. Forma.n. cœlestis ita replet omnes materiæ appetitus, ꝙ materia non appetit amplius alienã formam. Sic Deus qui est forma beatifica, & ipsa summa ratio beatitudinis, omnia animæ desideria satiat, ipsam taliter perficit atq; format, ꝙ nihil aliud appetit atq; affectat. Deus enim, sicut dicitur Esa.43. est creans Iacob, & formans Israel. Iacob luctator, signat iustum viatorem. Israel videns Deum, signat beatum comprehensorem. quia scilicet & iusti & beati formantur à Deo per gratiam in præsenti, & per gloriã in futuro. faciens est igitur eos conformes imagini filij Dei sicut dicitur Roma.8. Iste enim tunc reformabit corpus humilitatis nostræ, sicut dicitur ad Philippenses.3. Vnde ipse potest dicere illud Esa.43. Omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam formaui & creaui & feci eum. Iste est igitur forma sydérea. ¶ De forma vero sulphurea, id est de statu, moribus, & consuetudinibus hominis peccatoris, & de figura exteriorum conditionum suarum multa possunt dici. Similes.n. videntur hominibus monstruosis, quos quia natura nescit bene formare propter indispositionem materiæ, format eos pessimè. Sic diabolus tales &c. Excoquit.n. tales in fornace tentationis, percutit eos malleis suggestionis, fricat eos runcina cõminationis, & sic introducit in eos formam omnis iniquitatis & corruptionis. Vnde de artifice formãte idolum dr̃ Esa.44. Faber ferrarius operatus est in prunis, & in malleis formauit illud &c. Sic igitur patet de multiplici forma & figura. ¶ Sed si vis potes adhuc dicere de multiplici formatore. Vnde nota quòd formare est idem quod facere vel creare. Et proprie formare idem est quod formam.i. figuram dare. Et potest significare moraliter quamlibet moralem exemplarem compositionem & instructionem, quæ quidem pertinet ad spirituales artifices.s. ad deum, qui format formam scientiæ & fidei, influendo. Ad prælatum, qui format formam virtutum & morũ, per correctionem imprimendo Deus igitur format spiritualiter hominem quo ad mores per spiritualem inspirationem. Doctor format eum per bonam doctrinam & eruditionem. Prælatus vero format eum per bonam monitionem & correctionẽ. Quomodo igitur homo spiritualiter formatur conuertitur & perficitur, possent multa dici, sed quia omnia pertinent vel ad correctionem, vel ad conuersionem, vel ad perfectionem, de quibus in suis titulis satis est dictum vel postea dicetur, ideo omitto gratia breuitatis, & maxime quia paucę sunt auctoritates ad propositum facientes. ¶ Breuiter tamen possumus dicere ꝙ quidam formantur à Deo per specialem inspirationem, & sic fuit formatus Paulus, dicens.1. Cor.15. Gratia Dei sum id quod sum. Sicut.n. multa sunt animalia quę solũ per influentiam cœlestem creantur & formantur, sicut sunt illa quæ fiunt sine carnis copula, & sine carnali generatione, sic vere per influentiam gratiæ Dei multi formantur & perficiuntur, nullo humano exercitio suffragante, vt de talibus dicatur illud Gene.2. Formauit itaq; Deus hominem de limo terrę &c. ¶ Item quidam formantur à prædicatoribus per doctrinam & eruditionem. Vrsa.n. fœtus suos qui informes nascuntur (.s. ad modum vnius frusti carnis) lambendo dicitur formare, & ad cõpletam formam perducere, ita ꝙ bene formati & viui finaliter efficiuntur Sic vere doctores & prædicatores cum lingua.i. cũ verbis fœtus suos.i. subditos & auditores informes.i. sine forma virtutum, & carnalitate plenos solent lineare & formare, perficere pariter & complere, & formam seu figuram virtutũ in eis introducere & creare. Vnde Esaiæ.43. Formaui eum & feci eum. ¶ Item quidam formantur à prælatis & à maioribus per correctionem. sicut.n. in operibus mechanicis formę & figuræ introducuntur per multas scissuras & sculpturas, & maxime qñ materia est valde dura, sic prælatus qñ habet aliquem durum & obstinatũ subditum, quẽ ipse vult perficere, in moribus vel formare, pro certo necesse est ꝙ scissura vel sculptura fortis correctionis intercedat, vt sic talis formatus dicat illud Psal. Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam ¶ Aduerte tñ ꝙ omnia animalia rapacia & gulosa vt cõiter generãt filios informes & imperfectos. Patet de vulpe & cane, qui generant filios cęcos, de Leone, qui generat mortuos &c. Sic vere istud est continuum & generale, ꝙ illi qui sunt patres gulosi idest prælati cupidi & auari, generant vt cõiter filios informes, quia.s. filij.i. subditi talium male vt cõiter formantur & informantur. Accipiunt n. munera, & promouent seu generant informes personas.i. inscios & ignaros, antequã formẽt & probent in scientijs & virtutibus &c. Isti.n. pręposterant ordinem naturæ. Natura.n. primo format, postea parit & generat, vt cõmuniter, isti vero antequam forment filios subditos vel nepotes, ipsos pariunt promouendo. Non sic, sed primo dicant illud Hiere.1. Priusquam te formarẽ in vtero, noui te, & antequam exires de ventre, sanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te, & constitui te super gentes & regna &c. Homo.n. antequam exeat de ventre.i. de claustro, debet primo sanctificari, & tandem super gentes & regna promoueri & collocari, vt sit speciosus forma præ filijs hominum &c. Sic igitur acquirit homo formam virtutum, qñ.s. interuenit Dei inspiratio superna, doctoris informatio interna, & prælati castigatio externa. Sufficiat. Vide infra de imagine. Forma.n. vt communiter in scriptura accipitur pro exemplo, imagine, vel figura &c.

Formidare. Formido

Cũ formidare idẽ sit quòd timere seu dubitare, potest dici quòd inuenitur Formido A

Iustorum, quæ facit cautiorem.
Vanorum, quæ reddit laxiorem.
Malorum, quæ facit tristiorem.

Primo modo formidant filij mandatum paternum. Secundo modo formidant deuij dolorem externum. Tertio modo formidant impij stridorem æternum. Dicam igitur ꝙ est quædã formido qua timent humiles regis imperia. Item est alia formido qua timent debiles mundi cauteria. Item est etiam alia formido qua timent flebiles orci suspiria. ¶ Primo igitur dico ꝙ inuenit formido virtuosa, quæ est filialis, & ista est filia qua iusti semper trepidant & formidant. Omne.n. inferius quodã instinctu naturali reueretur & formidat suum superius, sicut patet de filio respectu patris, de famulo respectu regis, de seruo respectu dñi, de discipulo respectu magistri. ¶ Cum igitur Deus sit pater, & rex, & dñs, & etiam magister, dignum est ꝙ à iustis tanquam à filijs, seruis & discipulis formidetur sua clementia paternalis, sua iustitia regalis & principalis, sua doctrina & sapientia magistralis. Formida igitur Deũ patrem tuũ, qui te potest exhæredare. Oseæ.11. Formidabunt filij maris. Item formida Deum regem regum, qui te potest transuerberare.

berare. Psal. Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidebunt. Item formida deū doctorem tuum, qui te nouit docere & informare. Psal. A verbis tuis formidauit cor meū.
B Ista est igitur formido virtuosa, quæ est filialis. ¶ Secundo dico ꝙ est formido vitiosa, quæ est noxalis. Et ista formido seruilis, qua. s. imbecilles & formidolosi trepidauerunt timore vbi non erat timor. Formidant enim

Mortis angustias & turbationes.
Hostis versutias & tentationes.
Mundi sæuitias & vexationes.
Carnis blanditias & deceptiones.
Dei iustitias & punitiones.

Dico igitur ꝙ mali semper formidant mortis angustias. Psal. Formido mortis cecidit sup me. Quia. n. non sperant bonum post mortem, ideo terret eos pœna mortis. ¶ Item formidāt hostis versutias. Timidi. n. ad modicum insultum formidare solent, & se & castrum suum reddere inimicis. Sic vere imbecilles & imperfecti solent insultus tentationum valde metuere, & nulla soliditate suffulti solent se suis hostibus cito dare. De quo reprehenduntur Hiere. 42. Nolite timere è facie regis Babylonis, quem pauidi formidatis. nem debilis est hostis qui non potest vincere nisi volentem, & à viro forti minime formidandus, & maxime qui pro libito voluntatis potest habere fortissimum adiutorem, quotiens voluerit Deum inuocare. Ideo. 1. Macha. 4. dr̄ Impetum inimicorū ne timueritis, memores estote quō salui facti sunt patres nostri, & tūc clamemus in cœlū, & miserebitur nr̄i Deus noster. Mali igitur & imperfecti formidare solent hostis versutias. ¶ Item isti formidant mundi molesties, patet de diuitibus & mūdanis, q semper sunt in formidine & terrore. Formidāt. n.

Tyrannos, quia prædantur.
Peuperes, quia furantur.
Amicos, quia inuident.
Inimicos, quia nocent.
Hostem, ne eos feriat.
Mortem, ne eos hauriat.

Et breuiter de quolibet tali dr̄ Iob. 18. Vndique terrebunt eum formidines, & inuoluent pedes eius. Esa. 24. Formido & fouea & laqueus super te qui habitator es terræ. Psal. Posuisti firmamentum eius formidinem. ¶ Item formidant carnis delitias. Molles. n. & delicati sic carnis & corporis curam agunt, sic quoq; carni & corpori aduersa formidat, vt nec diuina præcepta, nec humane iussa custodiant, ita vt cuilibet tali possit iure dici illud Baruc. 6. Sicut in cucumerario formido nihil custodit. ¶ Itē isti solent formidare Dei iustitias Latro. n. qui deprehensus est in flagitio, valde formidat iudicem quem scit iustum. Sic tenere de iusto iudicio Dei dr̄. 1. Reg. 2. ꝙ dñm formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in cœlis tonabit. Et sic igitur patet ꝙ quædā est
C formido vitiosa seu etiam noxalis. ¶ Tertio dico ꝙ est quędam formido luctuosa, quia æternalis. Et ista est formido quem in inferno patiuntur damnati. Ipse. n. terror hostis est ipsis causa formidinis & horroris, quia sicut dr̄ Iob. 41. Per girum dentiū eius formido. Ita ꝙ cuilibet damnato potest dici illud Iob. 22. vbi enumeratis multis criminibus quæ faciunt, dr̄ sic. Propterea circuodatus es laqueis, & cōturbat te formido subita. Sed pro certo iusti talia non formidant. Et merito, quia

A Deo personaliter visitantur.
A iustis actualiter consolantur.
A prælatis regulariter gubernantur.
A Deo & sanctis virtualiter comitantur.

Visitantur dico à Deo personaliter, Ideo Ioan. 14. dr̄: Nō turbetur cor vestrū, neq; formidet. vado & venio ad vos. ¶ Item à iustis cōsolentur socialiter. Iudi. 7. Si solus ire formidas, descēdat tecū phare puer meus. ¶ Itē è prælatis gubernantur regl̄r. Hier. 23. Suscitabo super eos pastores, qui pascent eos, & non formidebunt vltra. ¶ Item à Deo & sanctis comitantur virtualr. Vnde Deu. 20. Nolite cedere neq; formidetis, q̄a dñs Deus vester in medio vr̄i est &c. Vide d̄ timore, pauore, terrore, & metu &c.

A **Fornax.** Nota ꝙ fornax est incendiū. Dilectionis Tentationis, Tribulationis, Dānationis. Fornax dilectionis figuratur in monte ardente, in quo dñs legē dedit, de quo dicitur Exo. 19. ꝙ inde fumus quasi de fornace exibat. ¶ Fornax tentationis figuratur in igne ferrū molliente, de quo Eccles. 38. dr̄ ꝙ faber ferrarius. i. diabolus sedet iuxta incudē, & in fornace concertatur, vox mallei innouat aurē eius. ¶ Fornax tribulationis figuratur in fornace Babylonis sanctos pueros continente, in qua. s. non fuerūt læsi, dato ꝙ essent igne maximo cōflagrati, sicut dr̄ Dan. 3. Fornax. n. tribulationis bonos purgat, & eos examinat atq; probat. Eccle. 27. Vasa figuli probat fornax. ¶ Fornax damnationis. i. ignis infernalis figuratur in fornace ferrea Ægypti, de qua filij Israel. i. sancti eripiūtur, sicut dr̄ Deut. 4. & in quo mali consumuntur & deuorantur. Eze. 22. Omnes isti. s. damnati, æs & stannum & ferrū & plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt &c. Vide infra de igne, & supra de ardore. Vel vide si vis in distinctionibus Mauricij vbi ista materia bene tractatur.

Fornicatio. Fornicatus. Cū fornicatio accipiatur pro omni actu lubrico vel luxurioso, qñq; tn̄ trāssumitur ad actus idololatriæ vel erroris. Sicut. n. mulier quæ spreto viro suo alteri se coniungit, dr̄ fornicaria, sic anima quæ vero Deo derelicto, diabolo per idololatriam se connectit, fornicaria potest dici. Dicam igitur ꝙ in scriptura inuenitur fornicatio quæ A

Carnem maculat per luxuriam.
Mentem iugulat per nequitiam.
Hosti copulat per idololatriam.

Dicam igitur ꝙ inuenitur fornicatio carnē maculās. Et sic per fornicationem intelligitur quicunq; actus lubricus vel carnalis, de quo Ephe. 5. Fornicatio autem & omnis immunditie nō nominetur in vobis. Et merito, quia pro certo fornicatio carnalia facit & causat in homine multa mala. Ista est enim

Quam Deus despicit
Quæ mores inficit
Quæ mentem allicit
Quæ pœnis efficit
Quæ regno deijcit.

Primo igitur dico ꝙ fornicationem Deus despicit. Constat. n. ꝙ oēs res abominantur suum contrariū. Cum igitur dñs sit mundissimus, & ex mundissima mr̄e natus necesse est ꝙ omnem carnis immunditiam vilipendat, hominesq; fornicarios & immundos contemnat. Et ideo Thobi. 4. dr̄. Attende tibi ab omni fornicatione, & præter vxorē tuam nunquā patiaris crimen scire. Intantum. n. videtur Deus abominari & despicere vitium fornicationis, ꝙ non dignatur corrigere delinquentes, sed dimittit eos secundum desideria cordis sui, vt vadant in adinuentionibus suis. Ad quod etiam facit lex ciuilis, quæ mulierem maritatem publice fornicantē non reputat dignam subijci legibus, nec pœna adulterij punit eam. Sic vero Deus reseruans talibus fornicarijs pœnas æternas, non dignatur eos in hoc mundo punire. Vnde Oseæ. 4. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatæ. Iste est libellus repudij qui dudum dabatur vxoribus propter corporis fœditatem, sicut dr̄ Deut. 24. Psal. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinuētionibus suis. Et ideo bene consulit Apostolus Ephe. 5. dicens. Fornicatio aūt & oīs immonditia nō nominetur in vobis. ¶ Secundo fornicatio mo- B
res inficit. nullum. n. peccatum est quo tm̄ inficientur mores, sicut per luxuriam. Alia. n. peccata quadam honestate possunt velari, fornicatio aūt ita habet insolentiam annexam, ꝙ in verbis & operibus se reuelat. Fornicatio. n. est sicut ille serpēs qui dicitur seps, qui mordens hominem, omnia membra & etiam ossa dissoluit, & in massam carneam totum corpus reducit. Sic fornicatio ita inficit hominem, ꝙ omnia membra. i. omnes virtutes & omnes mores confundit, & carnales, dissolutos, & inutiles eos facit. Hierem. 3. Polluisti terram in fornicationibus tuis. Ita. n. fornicatio inficit mores, ꝙ cum alia vitia velint celari, istud gloriatur videri, sicut de illis dicitur Esa. 3. ꝙ peccata sua sicut Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Vnde Ezechie. 23. dicitur. Denudauit fornicationes suas, & discooperuit ignominiam suam. Igitur mores inficit. Et vere mores, sed non solum proprios, immo etiam alienos. Constat. n. ꝙ vnus fornicator inficit multos alios, quando ipsos habet socios vel vicinos. Ideo consulitur. 1. Cor. 5. cum fornicarijs nec cibum sumere. Et merito, quia sicut dicitur Eccles. 19. Qui se iungit fornicarijs, erit nequam. Fornicatio igitur mores inficit. ¶ Tertio dico ꝙ iste mentem allicit. Constat enim ꝙ in valle lubricosa quanto quis labendo vlterius progreditur, tanto impetuosius labitur. Non enim facile est ꝙ ille qui in lubrico labi incipit, arrestetur nisi forte alicui solido adhæreat quo sistatur. Sic est de luxuria. Immunda enim & lubricose est ista via, qui igitur ibidem labi incipit, semper in deterius procedere consueuit. Ista. n. est vorago charybdis, quæ semper equas attrahit, & naues deuorat & transglutit. Scriptum est enim ꝙ homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsque ad finem, sicut dicitur Ecclesiast. 23. Stimulus enim carnis fornicatione non satiatur, sed magis ad deterius prouocatur. Ezech. 16. Fornicata es in nomine tuo, & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti vt eius fieres. sequitur. Et postquam fornicata es, nec sic es satiata, sed multiplicasti fornicationem tuam. Ista igitur mentē allicit, seu nunquam deficit. ¶ Quarto dico quòd ista pœnis afficit. Quæ. n. C
maior

maior pœna quàm vita fornicaria, in qua mens inquietatur, tempus perditur, fama læditur, ſubſtantia diminuitur, corpus laboribus fatigatur, humoribus exhauritur, fœtoribus maculatur? Vrſus enim eſt animal valde luxurioſum & immundū, & inter omnia animalia iſtud eſt animal magis inquietum. Sic pro certo charisſimi luxurioſi nunquam ſunt in quiete. Pœnis igitur afficit luxuria, quod potisſimè fiet in inferno, quando verificabitur illud Pſal. Perdidiſti omnes qui fornicantur. Vnde de demonibus poteſt dici illud Ezech. 16. referēdo verba ad perſonam fornicariam quando venit poſt mortem. Lapidabunt te lapidibus, trucidabunt te gladijs ſuis, & comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia, & deſines fornicari. ¶ Quinto dico quòd iſta à regno deijcit. Non enim decet fornicarios qui ſunt immundi, quòd in illo loco mundisſimo ſcilicet in regno Paradiſi locentur. De ciuitate enim Hieruſalem per quam intelligitur Paradiſus, dicitur Apoca. 21. ꝙ nihil inquinatum intrabit in illam. Per viam enim lubricoſam & immundam non faciliter aſcenditur ad excelſa. Cum igitur via fornicationis ſit immunda, per illam non erit aſcenſus ad cœlū. Eph. 5. Omnis fornicator aut immundus nō habet hæreditatē in regno Chriſti & Dei &c. Vide infra de luxuria &c.

A **Forte. Forſitan.** Nota quòd iſta vocabula forte ſeu forſitan ſunt aduerbia dubitandi, & vbicunq; ponuntur in ſcriptura, ſignificant dubietatem & incertitudinem, caſum etiam & fortunam. Ideo quicquid eſt incertum & dubium, poteſt per iſta aduerbia denotari. Poſſumus igitur diſtinguere ꝙ iſtud forte poteſt ſignificare tria quæ in mundo valde ſunt dubia & incerta

Vitæ fragilitatem
Mundi proſperitatem
Mortis neceſsitatem.

¶ Primo dico ꝙ dubia eſt vitæ fragilitas. Neſcitur enim vbi, quādo, qualiter finietur, vnde propriè vita noſtra nō eſt niſi vnum forte, quia ſicut res caſuales & fortuitæ poſſunt venire vel non venire, ſic vita noſtra poteſt durare vel deficere. Vnde dicitur Iacob. 4. Quid enim eſt vita noſtra, niſi vapor ad modicum parēs? &c. Ideo bene conſulitur homini Eccle. 6. Ne te extollas in cogita-
B tione tua ſicut taurus, ne forte elidatur virtus tua. ¶ Secundo dico quòd dubia eſt mundi proſperitas. Qualem enim proſperitatem, qualem gradum, qualem ſtatum homo ſit in mundo habiturus, totum eſt fortuitum & caſuale, totum enim dependet à caſu & à fortuna .i. à Dei occulta prouidentia actiua vel pasſiua, quam in iſto caſu fortunam voco. Vnde homo dū hic viuit, forte affligitur paupertate, forte premitur aduerſitate, forte ditatur rerum facultate, forte honoratur magna dignitate. Forte dico affligitᷣ paupertate. Vnde Hiere. 5. Forſitan pauperes ſunt & ſtulti, & ignorantes viam Dei ſui. Forte etiam deprimitur aduerſitate. Pſal. Cum exurgerent homines in nos, forſitan viuos deglutiſſent nos. Cum iraſceretur furor eorū in nos, forſitan aqua abſorbuiſſet nos. Forte inſuper ditabitur rerum omnium facultate. Vnde Iudic. 5. Forſitan nunc diuidit ſpolia, & pulcherrimma fœminarum eligitur ei. Forte etiam honorabitur alta dignitate. Vnde de Baal dicitur. 3. Reg. 18. Forſitan loquitur, aut in diuerſorio eſt, aut forte dormit. ¶ Tertio dico quòd fortuita eſt & dubia mortis neceſsitas. Forte .n. erit mors ad damnationem, forte ad ſaluationem. Ad damnationem dico, ſicut eſt mors malorum, de qua poteſt dici illud Pſal. Forſitan tenebræ conculcabunt me. Forte ad ſaluationē. Iob. 11. Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & vſq; ad perfe-
C ctum, omnipotentem reperies &c. ¶ Et aduerte adhuc ſi vis ꝙ iſtud aduerbium forte ſeu forſitan cum ſemper quandam dubitationem importet, poteſt ſignare

Prudentiam deliberatiuam.
Fiduciam conſideratiuam.
Stultitiam vituperatiuam.

Iuſti enim ſemper per forſitan cauēt & deliberant. Teſte enim ſciptura Eccleſiaſ. 18. Sapiens in omnibus metuit. ¶ Et ideo quicquid agit, ſemper forſitan adhibet atq; dicit. ſemper enim habet oculum ad caſus fortuitos, & ſemper timet ne forſitan male agat, vel forte male ſibi accidat vel ſuccedat. Ita fecit illa mulier Eua, quando primo reſpondit ſerpenti. Cur præcepit vobis Deus, ne comedatis de ligno vitæ? &c. Ne forte moriamur. Eſt igitur iſtud vocabulum forte quando adiungitur ſibi illa negatio ne, vnum ſignum prudentiæ & cautelæ ad omnia pericula præcauenda. Et ſic notabis quòd prudentia timoroſa, quæ .ſ. notatur per ne forte, cauet

Malorum detractiones.
Verbales deriſiones.
Crudeles inuaſiones.
Ineptas locutiones.
Ingratas obliuiones.
Fortunæ concuſsiones.
Culparum deceptiones.
Æternas damnationes.

Timeat ergo prudens & caueat linguas detractorum. Pſal. Ne forte dicant in cordibus ſuis, euge euge animæ noſtræ, nec dicant, deuorabimus eū. Item timeat verba deriſorū, ſicut Saul. 1. Reg. 31. Interfice me, ne forte veniant incircuncisi, & illudant mihi. Item timeat pœnas inuaſorum, ſicut Dauid inuaſiones proprij filij timebat, dicens. 2. Reg. 15. fugiamus à facie Abſalon, ne forte veniens occupet nos. Item timeat immanitatem verborum. Eccle. 28. Attende tibi, ne forte labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum tuorum inſidiantium tibi. Item timeat obliuiſci bonorum. Prouer. 31. Noli regibus dare vinum, ne forte obliuiſcantur iudiciorum iuſtorum. Item timeat caſum fortuitorum. Eccle. 6. Ne te extollas in cogitatione tua ſicut Taurus ne forte elidatur virtus tua. Item timeat fraudes inimicorum, Eccle. 11. Attende te à peſtifero, fabricat .n. mala) ne forte inducat ſuper te ſubſannationem. Item timeat & caueat pœnas ſuppliciorum .ſ. pœnas inferni & iudicij. Hiere. 4. Auferte præputia cordium veſtrorū viri iuda, ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat. Patet ergo quomodo iuſti per forte vel forſitan timendo cauent & deliberant. ¶ Adhuc dico ꝙ iuſti per forte optandu ſperant D
& conſiderant. Et iſtud potiſsime ſit quando dicitur, ſi forte. Eſt enim dubitatio mixta ſpei. Thren. 3. Ponet in puluerē os ſuum ſi forte ſit ſpes. Sperat enim forte

Peccatorum pœnitentiam
Diuinitatis indulgentiam
Orationis complacentiam
Prouiſionis opulentiam.

Ergo ſperanda eſt peccatorum pœnitentia. Ezec. 2. Loqueris verba mea ad eos, ſi forte audiant & quieſcant, quoniam irritatores ſunt. Item ſperāda eſt diuinitatis indulgentia & miſericordia, de qua Amos. 5. Odite malum & diligite bonum, conſtituite in porta iudicium, ſi forte miſereatur dn̄s reliquijs Ioſeph. Item acceptio & complacētia. Vnde de filio ſuo moriēte dicit Dauid. 2. Reg. 12. Propter infantem cum adhuc viueret, ieiunaui & fleui, dicebam .n. quis ſcit ſi forte donet mihi eum dominus. Item ſperanda eſt neceſſariorum ſufficientia. 3. Reg. 18. Si forte inuenire poſſumus herbam. Dico igitur ꝙ iuſti per forte optanda ſperant & deſiderant. ¶ Poſtremo dico ꝙ mali per forte deridendo nu- B
gant & vituperant. Vt communiter .n. deriſores vtuntur iſto aduerbio forſan, forſitan & forte .ſ. dicendo alijs deriſoriè. forſitan tu feciſti hoc, vel forſitan tale notabile factum, & huiuſmodi. Et ſic ſumitur Iob. 37. Tu forſitan cum eo fabricatus es cœlos, qui ſolidisſimo quaſi ære fundati ſunt? De ouis etiā ſtrutionis mirabiliter in harena confectis, deriſoriè loquebantur amici Iob dicentes. 39. c. Quādo derelinquit in terra oua ſua, tu forſitan in puluere calefacies ea? Sic ergo patet quomodo forte & forſitan ſignificant varia & diuerſa. Et ſi vis, potes dicere ꝙ forſitan in bono poteſt ſignificare .ſ. hominem timoroſum, prudētem, & deliberatiuum, qui nihil audet aſſerere vel firmare. Vel in malo ſignificato ſignificare poteſt hominē imbecillem dubium & ignarum &c. Sufficit. Vide infra in alijs titulis .ſ. de Vita, de Proſperitate, & Morte &c.

Fortitudo. Nota ꝙ fortitudo dicitur illud quod faciliter non labitur, id quod faciliter non A
frangitur, id quod faciliter non vincitur. Eſt .n. quædam fortitudo corporalis, quædam temporalis, quædā criminalis, quædam virtualis. Accipitur .n. fortitudo pro robore corporali, qđ conſiſtit in potentia, in conſtantia ſeu firmitate, & ſtabilitate. Fortitudo autē corporalis eſt vilipendenda iuxta illud Hiere. 9. Non glorietur fortis in fortitudine ſua Fortitudo .i. potentia temporalis non eſt diligenda. Iſtam .n. comitantur multa vitia & peccata. Vnde. 4. Reg. 5. Erat Naaman vir fortis & diues, ſed leproſus. Fortitudo conſtantiæ firmitatis ſeu ſtabilitatis nō eſt extollenda, quia recedit, nec eſt coarctanda præſertim in mollibus. Iudic. 16. Statim fortitudo ab eo diſceſsit. & 2. Para 20. In nobis non eſt tanta fortitudo. & Iob. 6. Quæ eſt fortitudo mea vt ſuſtineam? Fortitudo criminalis eſt eliminanda, de qua Eſa. 5. Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & fortes ad miſcendum ebrietatem. & Nee. 4. Debilitata eſt fortitu- B
do portantis. Fortitudo virtualis eſt continuanda. Vnde Iob. 14. Illius tēporis fortitudo in me vſq; hodie perſeuerat. ¶ De quarta igitur fortitudine .ſ. virtuali, cæteris omiſsis, intendo aliquid balbutire, quāuis ſupra de accūbere in illa auctoritate. Iſachar Aſinus fortis. & ſupra de eligere in illa auctoritate.

Forte lignum imputribile &c. de ista aliquid sit iam dictum.
Est ergo fortitudo virtus animi, qua homo potens & habilis
efficitur ad resisteodum malo,& ad perseuerandum in bono.
Et sunt huiusmodi secundum Macrobiũ septem species.s. Ma
gnanimitas,Fiducia,Securitas, Magnificentia, Constatia,To
lerantia,Perseuerantia. Ista est ergo vna de quatuor virtuti-
bus cardinalibus, quam qui non habuerit, ab aduersario suo
diabolo faciliter victus erit. Sicut enim athleta qui in stadio
habet pugnare, columna quæ magnum pondus habet porta-
re, viator qui magnum cursum habet consummare vel conti-
nuare, debet habere fortitudinem & vigorem, sic proculdu-
bio nos alij qui in stadio præsentis pugnæ ad militandum su-
mus positi,qui oneribus tribulationum sustinendis sumus sup
positi,qui cursui & laboribus bonarum operationum ad con-
tinuandum sumus expositi, debemus esse stabiles atq; fortes,
quia.s.sine spirituali fortitudine nec pugna tribulationum to-
leratur Ideo dicitur Hebre.11. Fortes facti sunt in bello,con-
ualuerunt de infirmitate. Nec pondus tribulationum susten-
tatur Ideo dicitur Thren.1.Abierunt absque fortitudine ante
faciem tribulantis.Et ideo dicitur Esa.25. Factus es fortitudo
pauperi, fortitudo egeno in tribulatione. Nec cursus bonorũ
laborum continuatur. Ideo dicitur Dan.8.Cucurrit ad eũ im-
petu fortitudinis suæ.Et de Helia dicitur.3. Regum 19.q ipse
ambulauit in fortitudine cibi illius vsq; ad montem Dei oreb.
Et ideo de huiusmodi fortitudine virtuosa potest breuiter ex-
poni illa auctoritas Esa.40.Sancti qui sperant in domino,mu-
tabunt fortitudinem, assument pennas vt Aquilæ.In quibus
verbis ostenditur q spiritualis fortitudo tripliciter potest ac-
quiri.Sicut enim aliquis dicitur fortis innitendo in rem fortio
rem,dimittendo rem debiliorem,ascendendo locum tutiorẽ,
sic procerto efficitur homo spiritualiter fortis, quãdo Deo in
nititur,in ipso pœnitus confidendo, quod ostenditur cum di-
citur Sancti qui sperãt in domino. Ista est enim virtus fortior.
Item cũ à malo conuertitur, ab ipso pęnitus recedendo,quod
ostenditur cum dicitur.Mutabunt fortitudinem. Iste.n.est sta
tus vilior & debilior.Item cum in cœlo erigitur,superna cor-
dis ictus ascendendo seu contemplando, quod ostenditur cum
dicitur Assument pennas vt Aquilæ. Cœlum.n.est locus tu-
tior &c. Fit ergo homo spiritualiter fortis, quando Deo inniti
tur per attentionem,cum à malo reuertitur per cõuersionem,
C cum in cœlo erigitur per affectionem. ¶ Dico ergo primo q
homo fit spiritualiter fortis, quando forti per confidendiã in-
nititur.s.ipsi Deo,quod ostenditur cum dicitur.Sancti qui spe
rant in domino.Dominus.n. est tutor & defensor fortissimus,
cui si quis per spem & confidentiam innixus fuerit, fortis &
stabilis factus erit.Turris.n.fortissima nomen domini,ad eam
fugit sanctus,& saluabitur. Prouerb.18.Stellę.n.efficiuntur in
suis effectibus fortiores, quando stellis & signis fortibus con-
iunguntur Sic vere ille efficitur stabilior & fortior,qui cũ illo
qui fortissimus est.s.Deo,per confidentiam & deuotionẽ iun-
gitur & qui per spem & charitatem cum ipso pœnitus copula
tur. Sancti inquit qui sperant in domino. Vnde Hiere.17.Bea-
tus vir qui cõfidit in domino,& erit dominus fiducia eius. Sic
ergo patet hominem esse fortem, quando forti per confiden-
tiam innititur. Fortis.n.est turris supra firmam petram funda-
ta,fortis est arbor in profunda terra plantata, fortis est domus
columnis fortibus sustentata. Sic pro certo fortis est anima quæ
per spem & deuotionem est in Deo fortiter radicata. A Deo
enim principaliter venit fortitudo,quia sicut.1.Macha.3.dici-
tur. De cœlo inquit fortitudo.quia nullus ad resistendum pec
catis fortis efficitur,nisi à Deo mentaliter solidetur.Ideo dice
bat Dauid in Psal. Diligam te dñe fortitudo mea, dominus fir
mamentum meum,& refugium meum,& liberator meus. Et
nota quòd fortitudo diuina

Bonos tangit,ipsos corrigendo.	Dico q diuina
Malos frangit,ipsos puniendo.	fortitudo corri
Hostem angit,ipsum reprimendo.	gendo solet tã-
Sanctos tegit,ipsos defendendo.	gere. Psal. A for
Cuncta regit,ipsa gubernando.	titudine manus

tuæ ego defeci in increpationibus,propter iniquitatem corri-
puisti hominẽ. ¶ Item puniendo solet frangere.s.bonos & ma-
los,quod potissimẽ fiet in iudicio. Esa.2. Introibunt in spelun-
cas petrarum,& in voraginem terræ à facie fortitudinis domi
ni,cum surrexerit percutere terrã. ¶ Item reprimendo solet an
gere.s.diabolus.Psalm. Deduxisti me,quia factus es spes mea,
turris fortitudinis à facie inimici. ¶ Item defendendo solet te-
gere.Psal.Dominus fortitudo plebis suæ,& protector saluatio
num Christi sui est. ¶ Item prouidendo solet regere.vnde il-
lud Iob.12.Apud illum est sapientia & fortitudo.Ideo in per-
sona Dei dicitur Prouer.8.Meum est cõsilium & ęquitas,mea
est prudentia,mea est fortitudo. Ipsi ergo tanquam fortissimo
est per spem & fiduciam innitendum, vt fortes efficiamur, &
vt eius fortitudine roboremur. vt sic dicat quilibet sic fortifi-
catus illud.2. Reg.22. Quis fortis præter dominũ Deum, qui
præcinxit me virtute & fortitudine? Patet ergo quòd homo fit
fortis, quando forti per fiduciam innititur. Sperant inquit in
domino. ¶ Secundo dico q homo fit spiritualiter fortis cum à D
malo per pœnitentiam conuertitur, quod ostenditur cum di-
citur. Mutabunt fortitudinem. Pęnitentia.n.mutat hominem,
quia ille qui fuerat fortis ad resistendum bono,efficitur fortis
ad resistendum malo. Ille qui erat fortis in criminibus,effici-
tur fortis in virtutibus. Ille qui fuerat fortis & durus per obsti
nationem,efficitur fortis per constantiam & perfectionẽ. Ista
apparuerũt in Paulo & Magdalena,in quibus vbi abundaue-
rat peccatũ, ibi superabundauit & gratia.quia secundũ Greg.
Magdalena quot in se habuit oblectamẽta, tot de se fecit Deo
holocausta. Sicut.n.teste scriptura,lapis fortis & durus per de
coctionem ignis mutatur & efficitur metallũ vel vertitur in
metallum,& sic efficitur magis fortis,ita q eius primaria for-
titudo in meliorem fortitudinem cõmutatur, iuxta illud Iob.
28. Lapis solutus calore in æs vertitur, sic pro certo sæpe fit q
illi qui prius erant lapides duri per obstinationem, & qui ad
faciendum malum erãt fortes per malam assuefactionẽ,quan-
do igne spiritussancti decoquuntur interius, & igne tribula-
tionis & pœnitentiæ affliguntur exterius,tunc ipsi mutant for
titudinem, quia.s.ipsi efficiuntur metallum.i.viri sancti & bo-
ni,firmi & fortes per constantiam,sonori & resonantes per elo
quentiam & sic isti mutantur in virum alterum, quia hæc est
mutatio dexterę excelsi. Vnde de ista mutatione fortitudinis lo
quitur dominus Esa.41. Accedãt inquit ad me insulæ,& gẽtes
mutent fortitudinẽ. Tali modo non faciunt multi peccatores,
qui reuera suam fortitudinẽ mutant in deterius,& non in me-
lius. quia sicut infantes primo sunt magis habiles & fortes in
parte superiori.s.quantum ad cor & manus,processu tñ tẽpo-
ris mutant fortitudinem ad partes inferiores,ita q finaliter eo
rum inferiora fiunt duriora & fortiora Sic multi qui fortitu di
nem quã habent in parte superiori.i.in bonis spiritualibus, cõ
mutant ad partem inferiorem.i.ad bona tẽporalia & terrena,
vel etiam vitia & peccata,fiunt finaliter fortes ad faciendũ ma
la, similes Asino, qui fortior est in parte posteriori, q̃ in parte
anteriori, vbi est crux. quia vere multi sunt Asini, qui fortio-
res sunt in parte posteriori, q̃ anteriori,in criminibus quàm in
virtutibus, ad laborandum pro mundo q̃ pro Deo,ad acqui-
rendum tpalia,quæ debent postponi,q̃ spiritualia, quæ debẽt
anteponi. Istud patet in auaris,qui plus sunt fortiores ad labo
randũ pro diuitijs q̃ pro virtutibus. Vnde illud Iob.22.In for
titudine brachij tui possidebas terrã. Tales potissime sunt ra-
ptores & tyranni, qui optime allegant illud philosophi. Om-
nia sunt virorum fortium. Et illud Prouer.12. Manus fortium
dominatur. Videntur.n.sentire q bona mundi occupanti cõ-
ceduntur, & quod scindit gladius inter duos, fortioris est. &
ideo ipsi dicunt illud Sap.2. Opprimamus pauperem,& non
parcamus viduæ &c.Sequitur sit fortitudo nostra,lex iustitiæ.
Patet ẽt illud in luxuriosis,qui optime sunt fortes ad suã impu
dicitiam exercendã. Vnde de fortitudine talium dr̃ in Psal. q
dñs neq; in fortitudine equi volũtatẽ habebit. Patet etiã in su-
perbis, qui valde sunt fortes ad laborandũ pro mundi gloria
acquirenda. Vnde isti dicunt illud Amos.6. Nunquid in forti-
tudine nostra assumpsimus nobis cornua? Patet etiã in iracun
dis, qui optimè sunt fortes ad suam iracondiã vindicandam,
quia isti sunt sicut Leo fortissimus bestiarũ,qui ad nullius pa-
uebit occursum. Prouerb.30. Patet etiã in gulosis & ebriosis,
qui optimè sunt fortes ad suã gastrimargiam faciendã. Esa.5.
Ve qui fortes estis ad bibendũ vinum &c. Non sic charissimi
non,sed mutemus fortitudinẽ malam in bonã, quia pro certo
ille spiritualiter est fortis, qui à malo cõuertitur. vt sic de quo
libet tali forti dicatur illud.1. Reg.16. Ecce vidi filiũ Isaibeth
leemitem scientem psallere,fortissimum robore,& virũ belli-
cosum,prudentem in verbis,& virum pulchrum,dñs est cum
eo. Expone si vis. Iste est ergo fortis,qui à malo conuertitur.
¶ Tertio dico q ille est spiritualiter fortis, qui in cœlo erigit. E
Sicut.n.turris quæ in alto loco situatꝰ,fortior vt cõiter reputatꝰ
quia

quia.s.hostes non possunt ita faciliter ipsam cum suis machinis impugnare, sic verè homo quando sursum in paradiso per contemplationem est erectus, tunc fortis est spiritualiter & robustus, & ab hostium spiritualium machinis. i. tentationibus satis tutus, quod ostenditur cū dicitur. Assument pennas vt aquilæ. 2. Reg. 1. Aquilis velociores, leonibus fortiores. Pènę enim Aquilæ per quas in altum fertur, significant virtutem contemplationis, quæ hominem eleuat mentaliter ad æterna. & dicuntur pennę aquilę, quia.s.tria sunt genera aquilarum vnū videlicet quod rapit in terra aliud quod rapit in aqua, aliud quod rapit sursum in aere, inter quas illę quę sursum in aere rapiūt, iudicant nobiliores, fortiores & animosiores, sicut dicit Aristoteles, apes etiam quæ in mōtibus pascunt, fortiores & velociores esse dicunt quam illę quæ in vallibus conuersantur, sic proculdubio tria sunt genera bonorum hominū, quia.s.quidam prædam æternæ vitæ quærunt in terra. Isti sunt boni actiui, qui terrena ministrando, lucrantur vitam æternam, iuxta illud. Prouer. 12. Qui operatur terram suam, saturabitur panibus. Alij sunt qui istam prædam quærunt in aqua, & isti sunt boni doctores & clerici, qui in aqua scripturę versantes, æternam vitam laborando mercantur. Alij sunt qui istam prędam quærunt in aere & isti sunt boni contēplatiui, qui.s.sursum in aere paradisi per iugem meditationem & contemplationem morantur. De quibus dicitur Deut. 33. Habitaculum eius sursum. Isti enim sunt apes quæ pascuntur de floribus montanorum, quia contemplatiui iam nutriuntur de floribus. i. de gaudijs cœlestiū regionū, iuxta illud Eze. 34. In excelsis montibus Israel pascam eas ibi erunt in herbis virentibus. Quid vltra? pro certo dico charissimi quod tales contēplatiui sunt cæteris fortiores, & in bono constantiores & perfectiores, & ad bona opera velociores, & ad resistendum tentationibus & ad subsistēdum tribulationibus aptiores. Ideo dicitur Esa. 51. Consurge consurge, induere fortitudinem brachium domini Syon. Vnde de quolibet tali potest dici illud Apoc. 14. Vidi Angelum Dei fortem volantem per mediū cœli. Assument ergo pēnas vt Aquilæ. Vnde Apoc. 8. Audiui vocē vnius Aquilæ volātis per mediū cęlum. Sic ergo patet quod spiritualē fortitudinem introducit ęternorum contēplatio, peccatorū detestatio. robustorū amplexatio, seu Dei & sanctorū fiducia & inuocatio. Isti ergo sūt fortes, qui digni sūt

Hosti resistere.
Regi assistere.
Iure persistere.
Cępta perficere.
Nunquam deficere,
Semper proficere.

Illa enim est fortitudo moralis & virtualis, quæ hosti fortiter resistit. 1. Petri. 5. Cui resistite fortes in fide.s.aduersario. & ad Hebr. 11. Cōualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterūt exterorum. ¶ Item regi.s.Christo feruenter assistit. Can. 3. En lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios. Item iure & secure persistit. Vir.n.fortis semper est securus & tutus. Prouer. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. ¶ Item bonum opus complet & perficit. Ad fortem.n.pertinet operari. 1. Para. 9. Fortissimi robore ad faciendum opus. ¶ Item perseuerat & nunquam deficit. Vnde de viro forti duro & perseuerante dicitur Esa. 40. Forte lignum & imputribile elegit sibi artifex sapiens. & Amos. 2. Altitudo cedrorum sublimitas eius, fortis ipse quasi quercus. ¶ Item in melius valet & proficit. Vnde illud Hier. 20. Fortior fuisti & inualuisti. & 2. Reg. 1. Aquilis velociores Leonibus fortiores. Sed proculdubio videtur quod hodie talis spiritualis fortitudo cessauit & fugit à nobis & recessit. De Sansone.n.legitur quod cum capillos per Dalidam perdidisset recessit ab eo fortitudo, sicut dicitur Iudicum. 16. Sic verè video quod Dalida sitibunda.i.caro, cęsariem virtutum multis subtrahit, & sic ab eis omnem fortitudinem tollit. vnde Prouer. 7. de mala muliere dicitur quod fortissimi quiq; ab ea interfecti sunt. Nos.n.non sumus fortes, sed potius infirmi & vacillātes. Amos. 2. Peribit fuga à veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam. Non sic, sed simus spiritualiter fortes, & in bene agendo & mala tolerando validi & potentes. 2. Reg. 2. Confortentur manus vestræ, & estote filij fortitudinis. Et hęc de bona fortitudine sufficiunt.

A **FRagilis. Fragilitas. debilis. debilitas.** Nota quod in scriptura reperitur triplex fragilitas seu debilitas, videlicet Naturalis quæ est meditanda. Temporalis, quæ est supportanda; Criminalis, quæ est curanda. ¶ Primo ergo est quædam fragilitas naturalis, quæ debet iugiter meditari. Et ista est illa qua sensus & cogitatio hominis prona sunt in malum ab adolescentia sua. Gen. 8. In castro enim obsesso partes magis debiles sępius reuisantur, & diligentius muniuntur. In corpore etiam humano cum oculus sit membrum delicatissimę & fragilissimę conditionis, ideo diligentius custoditur, quoniam etiam ipsa natura ipsum voluit diligentius custodire, inquantum ipsum in concauitatę voluit ossium claudere, & palpebris operire. Ista est ergo veritas quod res fragiliores diligentius debent seruari, & sępius visitari. Sic verè dico quod cum castrum personæ nostrę, & etiam oculus mentis nostræ duplicem habeat portionem, videlicet quandā magis fortem, quæ est rationabilitas, aliā debilē, quæ est sensualitas, semper debemus circa fragilitatē istius intendere, & eā pingē meditationē cōtinue visitare. Considerari.n.fragilitas debet, vt humilitas cōcipiatur ne superbiat, & vt præcaueatur ne cadat. Esa. 35. Confortate manus dissolutas genua debilia roborate. Et de tali cōsideratione quomodo proficit vide supra in titu. de consideratione & similibus. Ista est ergo quædam fragilitas naturalis, quæ debet iugiter meditari. ¶ Secundo dico quod inuenitur quædam fragilitas temporalis, quæ debet dulciter supportari. Et ista est debilitas qua quis est debilis corporaliter per infirmitatem, vel temporaliter per paupertatem. Talis. n. infirmitas est à fortibus perfectis & diuitibus supportanda, & misericorditer subleuanda, quia pro certo tales fragiles & debiles vult dominus per elemosynam sustentari, vult dominus à ditioribus honorari. Vult ergo per elemosynas sustententur. Luc. 14. Cum facis cōuiuium, voca pauperes & debiles, claudos & cęcos, & beatus eris. Item vult quod à diuitibus honorentur, exemplo Dauid, qui Miphiboseth debilem & claudum honorauit & in mensa sua sedere fecit & hoc quia erat filius Ionathę amici sui, sicut dr. 2. Reg. 4. In quo notatur quod nullus bonus, & maximè amicus, consanguineus vel vicinus est propter debilitatem status sui contemnendus, sed potius honorandus, sicut de Iuda & suis militibus dr 2. Mach. 8. quod prædā omnibus diuiserunt, ęquā portionē debilibus, pupillis & viduis, sed & senioribus facientes. Item vult quod secum in patria glorientur, ideo dr Mat. 18. Bonum est tibi ad vitā ingredi debilē vel claudū &c. Ista est ergo debilitas temporalis, quę debet dulciter supportari, ¶ Tertio ē debilitas criminalis, quæ debet acriter castigari. Et ista est illa debilitas seu fragilitas quā introducit infirmitas vitiorum. Infirmi.n.solent esse fragiles, & se sustinere non valentes, & multas immunditias emittentes. Et ideo infirmi ad mensas nobilium non admittuntur, nec debiles ac fragiles ad prędia deducuntur, Sic verè dico quod peccatores, vitiorum humoribus præssi, solent debilitatem incurrere, tentationibus & tribulationibus non subsistere, sed faciliter de peccato in peccatum cadere & corruere, & tandem immunditias malorum operum emittunt, quapropter contra demones pręliari non possunt, & ideo Deus & Sancti ipsos ad mensam paradisi non recipiunt, sed eos reijciunt & repellunt. Quod bene figuratum est Leuiti. 21. & 22. vbi personæ & animalia debilia informia & mutilata à diuino sacrificio repelluntur. Ideo dicitur Malach. 1. quod maledictus est qui immolat domino debilē. & Deute. 65. Debile non immolabitur domino. Multa & quasi infinita possent dici de fragilitate morali, sed omnino deficiunt autoritates vocales. Et ideo vide de infirmus, eger, mobilis &c.

Frangere. Vide supra de constringere. Cū fractio diuisionem & rei dissolutionem & cuiuslibet integritatis dissipationē designet, possum dicere quod fractio in bono sumitur & in malo. Nota ergo quod in scriptura reperiē Fractio virtuosa, qua frāgit iustus. Fractio vitiosa, qua frāgitur stultus. Fractio dolorosa, qua frāgitur cūctus. ¶ Primo ergo est fractio iustorū, & ista ē illa qua iusti mentē frangūt diuino timore, qua iusti frangunt panē pauperū amore, qua iusti frangunt carnē pęnarum labore. Dico ergo quod mens iustorū frāgit per diuinum timorem, quia.s. boni faciliter franguntur & inclinantur ad bonum, & retrahuntur à malitia & obstinatione proterua.s.per timorē concutientem, vel per dulcorem allicientem. Et sic loquitur Prouer. 15. vbi dr quod responsio mollis frangit irā. ¶ Itē dico quod panis iustorum frangitur pauperū amore. Et sic dicitur Esa. 58. Frange esurienti panem tuum &c. Et 1. Corin. 11. Accepit panē, & benedicens fregit, & dixit. Accipite, & manducate, hoc est corpus &c. Talis.n.fractio & bonorū terrenorum diuisio mentem illuminat ad Deū cognoscendū.

Luc.24. Cognouerunt dominum in fractione panis. Talis fractio Christum lætificat. Vnde de Magdalena dicitur ꝙ facto alabrastro effudit vnguentum super caput Iesu &c. Marci.14. Talis etiam fractio mentem fortificat. Vnde Act.27. dicitur ꝙ Paulus ieiunis naufragantibus dixit. Rogo vos accipere cibū. Sequitur. Et cum fregisset, cępit manducare. Panis ergo iustorum frangitur per pauperum amorem. ¶ Item caro iustorum frangitur per pœnarum laborem. s. per pœnitentiam vel martyrium. Iusti enim in vita ista voluerunt frangi & lacerari, vt in alia vita redintegrarentur. Carbones enim de sua natura sunt valde frangibiles, & tamen præ cæteris rebus sunt imputribiles & incorruptibiles, quia. s. illi qui martyrio & pœnitētia franguntur, in æternum durare & viuere dignoscuntur. Speculum. n. quando frangitur, plures repræsentat imagines quā integrū faciebat, quia. s. Sācti per martyrium fracti & mortui, multo plures virtutum & miraculorum imagines repræsentārunt quam dum viuerent faciebant. Fractio enim martyrum fuit salus & consolatio & consolidatio fidei, & confirmatio fidelium ita ꝙ quilibet potest dicere illud Roma 11. Fracti sunt rami vt ego inserar. Et reuera talis fractura tribulationum in vita æterna consolidatur, & firmitate perpetua roboratur. Vnde dominus dixit Ezec.34. Quod fractum fuerat, alligabo, & ꝙ infirmum fuerat, consolidabo. Sic ergo patet ꝙ inuenitur fractio iustorum.

B ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur fractio malorum. Mali. n. malleo tentationis franguntur, & a soliditate constantiæ dissipantur. Apoc.16. Fracta est ciuitas magna in tres partes. & loquitur de babylone, quia vere mali finaliter in tres partes frāguntur inquantum intus quo ad culpam, exterius quo ad temporalem pœnam, & posterius quo ad æternam miseriam dissipantur. Esa.28. Frangetur, & cadet, & peribit. Et nota ꝙ faciliter franguntur illi qui sunt vacui, qui sunt fatui, qui sunt ardui. De vacuis qui virtutibus carent, dicitur Ezec.29. Quando apprehenderunt te manu, confractus es, & loquitur de baculo arundineo interius concauo. De fatuis dicitur Eccle.21. Cor fatui quasi vas confractum. De arduis vero. i. de superbis dicitur Iudith. 2. ꝙ Holofernes fregit omnes ciuitates excelsas. Hæc est ergo fractio malorum. ¶ Tertio est fractio cunctorū. s. mors. Hier.30. Insanabilis fractura tua &c. Sufficit.

A Frater. Fraternitas.

Nota ꝙ frater est nomē communitatis, vnitatis, æqualitatis, charitatis, & societatis. Significat ergo frater & cōmuniter in bono, quamuis aliquotiens signat in malo. Per fratres enim generaliter intelliguntur illi qui sunt æquales in conditione, successione, & dilectione. Et ideo fratres spirituales possunt dici illi qui sunt eiusdem

Religionis.
Communicationis.
Fidei & professionis.

Sicut enim fratres solent æqualiter diuidere, veraciter diligere, cōcorditer habitare vel conuiuere, sic verè nos omnes christiani & maxime ecclesiastici & religiosi debemus inter nos bona nostra communicare per mutuam subuentionem, Prouerb.17. Inter fratres hæreditatem diuidet. Debemus alter alterum diligere per mutuam affectionem. Prouer.18. Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit quam frater. Debemus concorditer cōuersari & viuere per mutuam vnionem & coniunctionem. vnde psa. Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fratres in vnum. Exponamus ergo de spirituali fraternitate illud ꝙ dictum est Gene.13. Ne quæso sit iurgium inter me & te, fratres enim sumus. Videamus ergo ꝙ nos possimus dici fratres, quia fratres

Faciliter reconciliantur.
Communiter simul conuersantur.
Æqualiter nobiles censentur.

Sic vere dico ꝙ inter nos debet Concorditas faciliter reformari. Ne quæso sit iurgium. Societas communiter frequentari. Inter me inquit & te. Nobilitas æqualiter reputari. Fratres enim sumus.

B ¶ Dico ergo primo ꝙ fratres tam spirituales quam temporales decet faciliter reconciliari. Ne quæso inquit sit iurgium. Illa enim quæ sunt contra naturam, faciliter reuertuntur ad regulam naturalem. Vnde cum aqua sm Isid. de sui natura habeat in superficie esse æqua, ideo si in casu aliquo moueatur, faciliter postmodū tranquillatur & quietatur. Sic verè cū fratres & naturales & spirituales habeant & debeant naturaliter in tranquillitate & pace viuere, ideo si aliqua occasione turbati fuerint vel commoti, statim debēt inter se tranquillari & reconciliari, & ad pristinam concordiā reuocari. exemplo Ioseph, qui quamuis à fratribus suis fuisset venditus atq; læsus, ipsis tñ fuit faciliter reconciliatus. Gene.45. Osculatus est Ioseph omnes fratres suos. Ne quæso inquit sit iurgium. q. d. Non decet vt illi qui fraterno amore ligantur, aliquo iurgio moueātur. Et ideo qui inter fratres seminat discordias, à Deo in sacra pagina reprobatur. s. Prouer.6. Talibus ēt cōminatur scriptura Prouer.17. Semper. n. iurgia, quærit malus, Angelus autem crudelis mittetur contra eum. Ne quæso ergo sit iurgium. Et reuera charissimi inter fratres non debet esse iurgium vel litigium aliquale, sed pax seu concordia sempiterna. Concordia. n. fratrum est vnum de illis quæ bene placita sunt sapientiæ. Eccle.25. Et ideo illi qui istum amorem rūpere conantur, pessimi esse præ cæteris comprobantur. Dicit enim Plini. ꝙ buffo in dextro suo latere habet vnum os occultum, ꝙ si in aqua feruenti fuerit positum, statim aqua desinit ebullire, paulatim refrigerata cessat totaliter à feruore. Sic verè charissimi multotiens accidit ꝙ bufones. i. mali prælati & principes quandoq; habēt circa se in latere dextro aliquod os occultum. i. occultos laterales consiliarios detractores & accusatores, qui reuera quando miscentur cum aqua feruenti. i. cum personis quæ vero & feruenti amore se diligunt, ipsi pro certo suis detractionibus siue malis consilijs & machinationibus faciunt ipsos tepescere à feruore & dilectione atq; introducto iurgio & odio, feruorem & amorem faciunt in eis deficere & cessare. vnde de talibus bene consulitur Prouer.22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntq; rixę & contumelię. ¶ Et si vis, nota ꝙ iurgia inter fratres & socios C concitantur per

Superbiæ tumorem.
Iactantiæ clamorem.
Inuidiæ liuorem.
Iracundiæ furorem.
Auaritiæ feruorem.
Gastrimargiæ sudorem.
Luxuriæ & immunditiæ fętorē.

Dico ꝙ iurgia concitātur per superbiam præsumptuosam. Vnde illud Proue.13. Inter superbos semper iurgia sunt. & Ge.31. Tumens Iacob cum iurgio ait. Item per iactantiā tumultuosam. Prouer.28. Qui se iactat vel dilatat, iurgia concitat &c. ¶ Item per inuidiam malitiosam. Proue.6. Homo apostata, vir inutilis, terit pede, digito loquitur, ore peruerso graditur, & in omni tempore iurgia seminat. ¶ Item per iracundiam seditiosam. Proue.25. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito, ne forte pęniteas cum dehonestaueris amicum tuum. ¶ Item per auaritiam ambitiosam. Constat. n. ꝙ diuitię sunt materia iurgiorum. Vnde Gen.26. cum Abymelech dixisset Isaac. Recede à nobis. quia potentior nobis factus es. sequitur. statim ꝙ inter ipsorum pastores factū est iurgiū, quia s. quilibet dicebat. nostra est aqua. ¶ Item per gastrimargiam delitiosam. Prouer.17. Melior est buccella panis cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. & Exo.17. Iurgatus est populus cōtra Moysen, dicēs da nobis aquā vt bibamus &c. Sequitur. Vocauit nomen loci illius tētatio, propter iurgium. ¶ Item per luxuriam contagiosam. Leuit.24. Filius mulieris Israelitidis quem pepererat de viro ægyptio iurgatus est in castris cum viro Israelita. Non sic ergo charissimi, nō simus inuicem iurgantes, sed conuiuentes. Exodi.17. Quid iurgamini contra me? Patet ergo quod illi qui temporaliter volunt esse fratres debent faciliter reconciliari. Vnde Matth.18. Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei septies? Et dixit illi Iesus. Non dico tibi septies, sed vsq; septuagesiesseptíes. vnde Act.7. dicitur de Moyse quod ipse duobus litigantibus dixit. Viri, fratres estis, vt quid nocetis alterutrum? Debent ergo fratres faciliter reconciliari. ¶ Secundo dico quod D ipsi debent concorditer sibi sociari. Inquit inter me &c. Ista enim præpositio inter semper habet esse in medio duorum terminorum, solet enim in ordine orationis duas extremitates coniungere & litigare & sibi inuicem copulare, & signat copulam charitatis, coniunctionis & societatis. Quia reuera quamuis simus diuersi termini, diuersę extremitates, diuersę personæ, quia tamen sumus eiusdem fraternitatis, ideo debemus inuicem copulari, & per charitatem & amicitiam colligari. Inter me inquit & te. De isto inter dicitur Proue.17. Seruus sapiens, inter fratres hæreditatem diuidet &c. Et Ioan.21. Exijt sermo inter fratres. Sed quid? pro certo charissimi paucæ sunt hodie inter fratres amicitiæ, societates & fidelitates, immo quod nepharium est, sunt hodie inter eos odia, inuidiæ, contrarietates. Dicitur enim Hiere.9. Vnusquisq; à proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiducia, quia omnis frater supplantans supplantabitur

& omnis

& omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem nō loquentur. & Mich. 7. Vir fratrem suum venatur ad mortem. & Inimici hominis domestici eius. Ista enim videmus hodie ad sensum quia sicut inter canes nullus viget fraternitatis amor quinimmo quamuis sint vel fuerint ex eodem patre & matre nati solent tamen multotiens se mordere, & cibum alter alteri auferre, & alter alterum sicut extraneum impugnare, sic verè multi sunt hodie ita rabidi & canini, ꝙ inter se charitatem, & amicitiam non possunt habere, immo quamuis sint eiusdem fraternitatis, tamen non habent inter se concordiam vel amorē, sed odium inuidiam, & rancorem, alter enim bona alterius prædari conatur, alter alterum per detractionem mordere molitur, alter etiam in alterum per lites & iurgia debacchatur. Et breuiter, verum est hodie ꝙ dicitur Hier. 12. Fratres tui & domus patris tui pugnauerunt aduersus te. Istud potissimè videmus de pauperibus, quos nec fratres nec amici dignantur respicere, iuxta illud Prouer. 19. Fratres pauperis hominis oderunt eum, & insuper noti eius longè recesserunt ab eo. Vnde quilibet pauper potest dicere illud psal. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Non sic ergo charissimi, sed simus concordes, communes, & sociales. Inter me inquit & te. vnde Zacha. 6. Consilium pacis erit inter illos. & Iob. 42. Dedit eis pater earum hæreditatē inter fratres suos.

E Isti ergo debent concorditer sibi sociari. ¶ Tertio dico ꝙ illi qui naturaliter seu spiritualiter sunt fratres, debent æqualiter nobiles vocari, vel debēt æqualiter à patre ditari. Fratres enim inquit sumus. Fratres inquantum fratres & maximè si sint legitimi fratres, participant eandem nobilitatem, vt quia nati sūt de eisdem parentibus. Item ipsi admittuntur ad eandem hæreditatem, quia quamuis admittantur secundum diuersos gradus, omnes tamen ad ipsam admittuntur. Sic verè charissimi illi qui sunt fratres in eadem fide, religione vel ecclesia, videntur esse eiusdem nobilitatis, quia. s. vnus pater vnus Deus, vel vnus prælatus, vel vnius religionis vel ecclesiæ fundator, vna etiam mater. s. vna fides, ecclesia vel religio ipsos generat, concipit, atq; portat. Vnde Gen. 42. Duodecim fratres sumus, filij vnius hominis. Vna etiam hæreditas eis debetur. s. hæreditas gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro. Vnde de Christo potest dici illud Nu. 27. Habebit successores fratres suos. Et ideo pro certo dico ꝙ isti debent æqualiter nobiles vocari, vel æqualiter à patre ditari. Debemus enim ad hæreditatem gratiæ seu gloriæ æqualiter seu generaliter paratos admittere, quamuis non ad æquales portiones, sicut de Ioseph habemus Gene. 43. qui fratres suos ad mensam & ad conuiuium generaliter admisit non tñ æqualiter omnibus diuisit, quia. s. fratri suo vterino Beniamin dedit maiorē & meliorē cæteris portionē. Sic vere Christus licet oēs hoīes bonos ad mensam gratiæ vel gloriæ recipiat, æquales tñ portiones non omnibus donat, quia sicut dicitur. 1. Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt, vnus aūt spiritus diuidens singulis prout vult. Fratribus. n. vterinis. i. personis magis Sanctis & iustis solet abundantius ministrare, iuxta illud Nu. 33. Pluribus latiorem partem dabitis. Debemus ergo similiter à patre ditari, quia fratres inquit sumus. Gen. 42. Duodecim serui tui fratres sumus. Et si vis, inuehe hic contra fratres spurios, qui nihil participant de hæreditate, sicut supra de filijs. Infer etiā quomodo prælati, qui sunt spirituales fratres, debent alios visitare, castigare, informare, solidare, & sublimare. Visitare dico, de illis & eorū defectibus inquirendo. 1. Reg. 17. Fratres tuos visitabis si rectè agāt. & Gen. 37. Fratres meos quæro, indica mihi vbi pascant greges. Item castigare eorum crimina puniendo. Vnde Matt. 18. Si peccauerit in te frater, tuus corripe eum. Item informare, docendo & prædicando. psal. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Item solidare, ipsos salubriter consolando Lucæ. 22. Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Item sublimare ipsos benigniter promouendo. Zach. 7. Misericordiam & iudicium facite vnusquisq; cum

F proximo suo fratre &c. ¶ Et si vis, adhuc potes dicere ꝙ frater in bono significato est Nomen

Consolationis.	Bonus enim frater solet consolare
Supportationis.	miseros & flebiles, exēplo. s. Assueri, qui Hester. s. timorosam confor-
Eruditionis.	tans, dicebat, quid habes Hester?
Enutritionis.	Ego sum frater tuus. Hester 15. Itē
Iubilationis.	solet supportare fractos & debiles
Fœderationis.	Prouer. 18. Frater qui adiuuatur à
Dilectionis.	

fratre, tanquam ciuitas firma. Ideo Gala. 6. dicitur. Fratres, si occupatus fuerit homo in aliquo delicto vos alter alterius onera portate. Item solet informare rudes & inhabiles. Ad Collo. 4. Omnia nota faciet vobis tychicus charissimus frater vester. Item solet impugnare pauperes & steriles. 6. Para. 35. Fratres eorum læuitæ parauerunt eis cibos. Item solet enarrare laudes mirabiles, scilicet laudando Deum & sanctos. psal. Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiæ laudabo te. Item solet procurare nexus amabiles. psal. Ecce quam bonum & q̄ iocundum habitare fratres in vnum. Itē solet adamare iustos & humiles 2. Reg. 1. Doleo super te frater mi Ionatha decore, & amabilis. Sequitur. Sicut mater vnicum filium, ita te diligebam. Sed pro certo hodie inueniuntur in religione & alibi multi fratres contrariæ conditionis. Nam inueniuntur Fratres.

Falsi & proditiosi	¶ Item ꝙ sint falsi & pro-
Discordes & seditiosi	ditiosi, patet. 2. Corin. 11.
Dyscoli & litigiosi	vbi Apostolus dicit ꝙ pe-
Queruli & iniuriosi	riculum in falsis fratribus
Insolentes & impetuosi	vnde de hypocritis etiam
Voraces & gulosi	dicitur Gal. 2. ꝙ falsi fra-
Ingrati & obliuiosi	tres subintrauerunt explo
Ignari & tenebrosi.	rare libertatem nostram.

Item ꝙ sint discordes & seditiosi, patet Hiere. 13. vbi dicitur. Dispergam eos virum à fratre suo. Item ꝙ sint rebelles & litigiosi, patet Esa. 19. vbi dicitur. Pugnabit vir contra fratrē suū. Item ꝙ sint queruli & iniuriosi, patet in psal. vbi dicitur. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Itē ꝙ sint insolētes & impetuosi, patet. 2. The. 3. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate. Item ꝙ sint voraces & valde gulosi, patet Iob. 1. vbi dicitur ꝙ cum filij Iob biberēt vinum in domo fratris sui primogeniti, oppressi sunt. Item quod sint ingrati & obliuiosi, patet in psal. vbi pauper dicit. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. & Deute. 33. Dixit patri suo & matri suæ, nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos. Item ꝙ sint ignari & non studiosi, patet Hiere. 31. vbi dicitur. Non docebit vltra vir proximum suum & fratrē suū. Non sic, sed simus boni fratres, dulces, amabiles, & concordes psal. Propter fratres meos & proximos meos loquebar pacem. Patet ergo quod fratres tam naturales quam spirituales debēt faciliter reconciliari, Concorditer sibi sociari, Æqualiter à patre ditari. Et hoc de fratribus sufficit. Vide supra de fœdus, quia eadem videtur esse materia.

Fraus. Fraudare.

Nota quod fraus, deceptio, dolus, fallacia & malitia, pro eodem supponunt. A

Est autem fraus quando quis præter intentionem suam per aliquam apparentiam falsam decipitur ab altero. Fraudulenti enim semper solent fraudem & deceptionē suā sub aliquo veritatis vel amicitiæ velamine tegere, vt possint simplices non præcauentes in periculum præcipitare & inducere. Similes enim sunt venatoribus luporum & ferarum qui foueas operiunt herbis & folijs, ita quod fera se tute credēs incedere, labitur in profundum. Et mirum quod cum inter fraudem & veritatē sit maxima contrarietas, fraus tamen semper vult induere pallium veritatis, ne appareat dolus eius. Turpes enim & vetulæ mulieres solent pulchrius & curiosius se ornare, ne forsan sua appareat turpitudo, quia aliis quilibet eas abhorreret. Et verè qui videret faciem mentis fraudulentorum & eorum corruptam intentionem, nunquam ad eos accederet, sed ab eis potius declinaret. Isti enim duas habent facies. Ezec. 41. Duas facies habebat Cherub. s. quandam pulchram & allicientem, quam ostendunt, & quandam turpem, tristem, & terribilem, quam abscondunt. Similes enim sunt illis mōstris quæ sunt in desertis Scythiæ, quæ duos vultus habere dicuntur, caninum scilicet & humanum, & sunt quædam species cynocephalorum, quia scilicet isti in parte prima idest in principio & in præsentia videntur homines, sed pro certo à parte post id est in absentia inueniuntur canes, hoc est dictum insatiabiles & mordaces. Canis enim lambit & mordet. Sic isti lambunt applaudendo, sed tandem mordent acriter nocendo. Ideo bene dicitur Prouerb. 27. quòd meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta odientis oscula. Et nota quod inuenio quattuor genera fraudulentorum, videlicet fraudulentos

In consilijs.	¶ In consilijs fraudant prodi-
In auxilijs.	tores, qui. s. ex certa scientia
In colloquijs.	dant consilia mala, vt sub spe-

In beneficijs. cie fidelitatis noceant atq; frau-
In apparentijs. dent.vnde Hiere.9. Omnis ami
cus fraudulenter incedet,& veritatem non loquetur,& inimi
ci hominis domestici eius.In consilijs.n. committitur duplex
fraus.s.vna falsc vel falsa consulendo.Prouer.12. Consilta im-
piorum fraudulenta Est & alia fraus,consilia reuelãdo & de-
tegendo.Prouer.11.Qui ambulat fraudulenter, reuelat arca-
B na.¶ Item in auxilijs fraudant fęneratores,qui sub specie dan-
di auxilij fraudant pauperes hæreditatibus suis, & tamen si-
cut dicitur Leui.6. talis tenetur reddere omnia quæ per frau-
dem voluit obtinere.& pro certo talia bona per frandes quæ-
sita,non perseuerant,immo sicut perdix auis fraudulenta fura
tur omnium aliarum auium oua, quæ tandem fota & adulta
istam falsam & fraudulentam matrem euolando dimittunt,
sic bona fraudulenter acquisita non perseuerant, sed fugiunt.
Prouer.12.Non inueniat fraudulentus lucrum.Ideo bene di-
citur Prouer.23. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere
non potes.i.non debes,quia facient sibi pennas,& sicut aquilę
volabunt.¶ Item in colloquijs fraudant adulatores. Isti enim
sunt qui fraude & dolo verborum suorum decipiunt superio-
res vt surripiant ab eis beneficia & præmia,quæ magis meritis
debebantur.Figurati in supplantatore Iacob qui per falsitatẽ
verborum & pelles animalium & coopertuaas manuum fra-
tris primogeniti benedictionẽ obtinuit,quia.s. adulatores (de
quibus dicitur,vox quidem vox Iacob est)loquendo fraudu-
lenter patri. i. prælato vel principi, & adhibendo in manibus
suis coopertuaas munerum & donorum,tantum sæpe faciunt
ꝙ ab ipsis etiam in alienum præiudicium obtinent quicquid
volunt.Dañ.11.Veniet clam, & obtinebit regnum in fraudu-
lentia. Ideo bene potest dicere prælatus taliter defraudatus
quando à benemeritis præmia vel salaria requirũtur,illud Ge
ne.27.Venit germanus tuus fraudulenter, & surripuit benedi
ctionem tuam.Ideo de fraudulẽntis colloquijs dicitur Mich.
6.Loquebantur mendacium,repleti sunt iniquitate, & lingua
C eorum fraudulenta in ore ipsorum.¶ Item in beneficijs frau-
dant mali dispensatores, qui.s.non diuidunt æqualiter,sed sibi
& suis potiora reseruant,& alios decipiunt atq; fraudãt. quod
non solum potest dici de malis prælatis beneficia male dispen
santibus,immo etiam de malis domorum Dei ministris, pau-
perum deceptoribus & fraudatoribus contra illud Eccle.4.
Elemosynas pauperum non defraudes fili, & oculos tuos ne
transuertas à paupere &c.Item deberent aduertere ad illud ꝙ
dicitur Eccle.34.Panis egentium vita pauperis est,qui defrau
dat eum,hõ sanguinis est. & sequitur. Qui effundit sanguinẽ,
& qui fraudem facit mercenario fratres sunt.Et isti tam primi
quam secundi figurati videntur in illo Anania & vxore eius,
qui quia fraudauerunt de precio agri, sibi. s. retinentes quod
communitati pauperum erat diuidendum, morte subita sunt
percussi.Act.5.O quot mali prælati & mali dispensatores per
cuterentur hodie mala morte si omnes illi qui male diuidunt
& dispensant,& qui sufficientes personas & pauperes portio-
nibus debitis sibi fraudant,sibiq; & suis omnia retinent & re-
seruant,in præsenti seculo punirentur,quia pro certo quasi vi
detur impleta prophetia Hieremiæ,qui dicit Hiere.6.ꝙ om-
nes isti principes declinantes sunt,ambulantes fraudulenter.
Sequitur.Vniuersi corrupti sunt.& bene corrupti quia.s.tales
non conferunt aliquid nisi corruptionibus symoniæ suffragan
D tibus. ¶ Itẽ in apparentijs fraudãt dissimulatores seu hypocri
tę.deceptores enim isti fraudant se & mundum.Dico se, quia
fraudantur bonis præsentibus & futuris, alij autem peccato-
res solum bonis futuris fraudantur,quia saltem in hoc mundo
aliqua delectabilia consequuntur,hypocritæ non. Vnde qui-
libet potest dicere illud Eccle.4.Cui laboro & fraudo animã
meam bonis?quod etiam de parcis & miseris potest dici &c.
Mundum etiam fraudant isti,quia volunt credi iusti,cum sint
mali,& sub pallio sanctitatis quam exterius prætendunt, ini-
quitates suas intus fraudulenter abscondunt. De quo dicitur
Dan.11.ꝙ impij in testamentum simulabunt fraudulenter.vt
scilicet impleant visionem. Et tamen isti debent attendere ad
illud quod scribitur Hiere.48.vbi dicitur ꝙ maledictus qui
facit opus domini fraudulenter.Isti enim opus domini.s.bona
opera faciunt fraudulenter,inquantum.s. cum mala intentio-
ne peragunt incessanter.Et sic patet quomodo fraus commit-
titur multis modis;iusti tamen neminem fraudant iuxta illud.
1.Corin.7.Nolite fraudare inuicem. Et ideo isti bonis perpe-
tuis finaliter non fraudabuntur,sed ad ipsa secundum merita
admittentur.psal.Desiderium animæ eius tribuisti ei,& volũ-
tate labiorum eius non fraudasti eum.Ipsi etiam fraudes quas
sibi machinantur,præuident,& de ipsis se liberant. Prouerb.
1.Ipsi quoq; contra sanguinem suum insidiantur, & moliun-
tur fraudes contra animas suas.Moliuntur dico & insidiãtur
idest peccauent & imaginantur.

Frenum.

Nota ꝙ frenum est instrumentum ꝙ equos A
dirigit vel equos corrigit,& quod equos af-
fligit.Corrigit dico ipsos à deuijs diuertẽdo. Dirigit etiam,ip
sos in stadijs conuertendo. Affligit insuper,ipsos à noxijs coer
cendo.Frenum enim equum
Vertit à cursu vetito Isti enim tres effectus sunt freni.s.
Regit in gressu debito equi correctio,directio, & arresta
Cogit,impulsu subito tio.Dico moraliter loquendo ꝙ in
scriptura reperiuntur tria spiritualia frena,quibus.s.homines
& hominum impetuosę voluntates vel corriguntur, vel diri-
guntur,vel ex toto sistuntur.videlicet Frenum
Iustitiæ. Iustitia enim est frenum quo rector subditũ
Prudentiæ. à malo reducit.Prudentia est frenum quo iu
Potentiæ. stus animũ per recta deducit. Potẽtia est fre B
num quo Deus impium ad pœnam inducit.¶ Primo ergo est
quoddam frenum quod est iustitiæ.Frenum enim vt commu-
niter est ferreum,& ori & dentibus ne equus mordeat applica
tum,quo.s.equus ab itinere erroneo reducit,& ad iter idoneũ
reuocatur.talis est virtus iustitiæ,quæ. s. de sui natura ferrea
& dura est.Illa est enim mediante qua mali corriguntur, & à
malis suis itineribus & operibus reducuntur, aut ne mordeãt
cohibentur.Vnde prælatus debet dicere cuilibet delinquenti
illud Ezec.29.Ecce ego ad te Pharao draco magne,qui cubas
in medio fluminum tuorum, & ponã frenum in maxillis tuis,
& extraham te de medio fluminum tuorum & proijciam te in
desertum &c. Pharao enim interpretatur denegans virum,&
signat peccatorem,qui malis operibus negat Deum,qui. s. est
de illis qui secundum Apostolum confitentur verbis se nosse
Deum,factis autem negant.ad Titum.1. Qui enim est draco
per auaritiam inflammatus, & deliciarum fluminibus assue-
tus,freno iustitiæ debet per prælatum teneri & corrigi, & ad
desertum pœnitentiæ extrahi & reduci.psal.In chamo & fre-
no maxillas eorũ constringe qui non approximant ad te.Istud
est ergo frenum qđ est iustitiæ. ¶ Secũdo dico ꝙ est vnũ frenũ C
ꝙ est prudentiæ.Iusti.n.motus carnis & mentis suæ per prudẽ
tiæ & temperantiæ frenum frenãt, ita ꝙ corpus & mentem di
rigunt & deducũt sine vitiorum offendiculo per semitas ęqui-
tatis. Ideo Iac.3.dicitur.Equis frenos in ora mittimus ad con-
sentiendum nobis,& totum corpus circumferimus.Et bene di
cit in ora, quia pro certo inter cæteras partes hominis ora ma
xime sunt frenanda. In ore enim notatur edacitas,quæ est fre-
nanda per abstinentiam.In ore notatur loquacitas,quæ est fre
nãda per continentiam.In ore notatur mordacitas,quæ est fre
nanda per patientiã.De freno abstinẽtiæ põt dici illud Esa.57.
Frenum ponã in labijs tuis,& reducam te.De freno taciturni-
tatis & moderantiæ verborũ dicitur Eccle.28.Verbis tuis faci
to statera,& frenos ori tuo rectos.De freno vero patientiæ di-
citur.2.Mac.10.de quinq; viris è cœlo ducatum pręstantibus
Hebręis.Frenis aureis decori.Aurum.n.ꝙ percussum non re
sonat,patientiam signat, & ideo omnes iusti possunt figurari
in illis militibus qui habebant frenos aureos &c. Freni enim
aurei sunt virtutes, quibus vt dixi, mentis & carnis appetitus
frenantur.Patet ergo ꝙ est vnum frenum quod est prudentię.
¶ Tertio dico ꝙ est vnum frenum ꝙ est potentiæ,& istud est il D
lud quo deus refrenat & tenet proteruitates malorum.s.mors
iudicium,& pœna æterna.De quo põt quilibet damnatus di-
cere illud Iob.30.Pharetram suam aperuit & afflixit me,& fre
num posuit in os meum.Istud est frenum pessimũ,quo.s.equi.
i.superbi & luxuriosi violenter in inferno tenentur. Beati ve-
ro frenati sunt in patria freno econtrario.s.freno laudis diuinę
quo ornati domino præsentantur.Esa.48.Laude mea infrena-
bo te.Sic ergo patet ꝙ est frenum iustitiæ,prudentiæ,& poten
tiæ.Et possumus addere frenum nequitiæ,quo.s.diabolus fre-
nat omnes malos,& eos vbi vult ad iniqua deducit. Et istud
est frenum tributi, quod est in maxillis omnium populorum,
sicut dicitur Esa.30.Sufficit.

Frequentia Frequenter.

Nota ꝙ fre- A
quẽter & fre-
quentia sæpe idem significant. Est autem frequentia bona &
mala. Boni enim frequentant bona,& mali similiter mala.
De bo-

De bona ergo & virtuali frequentatione potest dici q non suffi cit semel bonum facere, nisi homo etiam multotiens ipsum stu deat frequentare. Sicut enim sumptio cibi est frequentanda propter deperditi nutrimenti restaurationem, alias non posset vita vel sanitas conseruari, sic dico q executio bonorum ope rum est continuanda si volumus in vita gratiæ vegetari. Et no ta q (sicut videmus) ad bonos pertinet Frequenter

Ministrare. — Debet dico iustos frequẽter ministrare, sua largiendo. Lucæ, 10. Martha aũt satagebat circa frequens ministerium. Item debet frequenter vi
Visitare. — sitare, tristes consolando. Vnde illa
Ieiunare. — matrona visitata quandoq; per Heli
Segregare.
Cogitare.
Tolerare.

seum dicebat illud. 3. Reg. 4. Vir iste Dei Sanctus est, qui transit per nos frequenter. Item debet frequenter ieiunare, carnem macerando. Mat. 9. Nos & discipuli Ioannis frequenter ieiunamus. Item debet se frequenter segregare, alta contemplando. Vnde. Ioan. 18. dicitur q trans torrentem cedron erat hortus, vbi Christus frequenter conueniebat cum discipulis suis. Itẽ debet frequenter cogitare, aspera meditando. s. mortem, iudicium, & infernum Eccle. 12. Frequens meditatio carnis est afflictio. Item debet frequenter tolerare, tristia supportando. Et sic dicebat Apostolus. 2. Corin. 11. q ipse fuerat in plagis supra
B modum, in mortibus frequenter. ¶ E contrario vero de malis dico, q ipsi videlicet frequentant

Gaudenter vanas lętitias. — Dico q frequentant vanas lętitias. vt patet Esa. 23. vbi
Fętenter carnis spurcitias. — dicitur sic. Sume citharam,
Ardenter mundi diuitias. — circui ciuitatem meretrix
Audenter oris iactantias.

obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticum. Item q frequentant carnis spurcitias, patet Dan. 13. vbi de impudicis senibus dicitur q frequentabant domum Ioachim, cuius. s. vxorem cupiebant fœdare. Item q frequentant mundi diuitias, ipsas. s. auare congregando patet Eccle. 6. vbi dicitur. Est & aliud malum q vidi sub sole & quidẽ frequẽs apud homines. vir cui dedit Deus diuitias & substantiam &c. sequitur. Nec tribuit ei Deus potestatem vt comedat. Item q frequentant verborum iactantias, patet Prouer. 14. vbi dicitur q vbi verba sunt plurima, ibi egestas frequenter &c. Vide infra de sæpe & similibus.

A FRigus. Nota q frigus habet repercutere, habet stipare & restringere, habet etiam nocere & affligere. Est enim frigus seu frigiditas quædam qualitas passiua, quæ habet motum à circunferentia versus centrũ. Et ideo ista habet partes materiæ in quam agit, congregare, & versus centrum constringere & arcere. Et ideo per frigus potest intelligi pœnitentiæ castitas vel abstinẽtia, quę carnis voluptates habet restringere, timor Dei, qui vanas cogitationes habet repercutere, mundi vel inferni tribulatio quæ homines habet affligere, gratiæ & deuotionis refrigeratio, quæ ardores habet reprimere. Frigus enim pœnitentiæ desiccat carnis infectiones. Vnde Eccle. 43. Frigidus ventus aquilo fla-
C uit, & gelauit crystallus ab aquis. Illud est frigus propter q piger arare noluit, mendicabit ergo & non dabitur ei. Prouer. 20. ¶ Frigus diuini timoris restringit mentis diuagationes. Idem Apo. 3. Vtinam calidus esses aut frigidus. quasi dicat, aut timorosus, aut charitatiuus. ¶ Item frigus tribulationis mundi desiccat omnes delectationes. psal. Mittit crystallum suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Frigus vero æternæ damnationis tollit omnes consolationes. Deute. 28. Percutiet te dominus egestate, febre & frigore, ardore, & ęstu, & aere corrupto, & rubigine. ¶ Item frigus gratiæ & deuotionis refrigerat ardores & tẽtationes. Iste est calix aquæ frigidę, quem qui dederit, non perdet mercedem suam. Matt. 10. Frigus indeuotionis extinguit amoris inflammationes. Zacha. 14. In die illa non erit lux, sed frigus & gelu &c. omitto, quamuis materia de se potest esse multum fertilis, quia paucę sunt in biblia auctoritates. vide in tabula quæ fiet super opus istud.

A FRons. Nota q frons est pars corporis apparentior, durior & solidior, & ideo frons diuersimode signat in scriptura. Signat enim

Exteriorem conuersationem. — ¶ Primo ergo di
Interiorem obstinationem. — co q frons signat
Solidiorem constantiã & perfectionem. — apparentiam con

uersationis. secundum Aristo. enim frons est quædam imago mentis quia. s. in fronte apparent interiores animæ passiones, sicut est tristitia vel lętitia. Sic pro certo in apparentia & conuersatione exteriori apparent interiores animæ passiones, siue bonę fuerint siue malę. Vt enim dicit Gregor. Per hæc quæ foris apparẽt, quid intus lateat aperitur. In ista enim fronte. s. in nostra exteriori apparentia debent relucere gratiæ & virtutes sicut quædam spiritualia signa Apoc. 7. Signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Reluceat ergo ibi Virtus

Contritionis & pœnitentiæ.
Honestatis & verecundiæ.
Firmitatis & permanentiæ.

Reluceat ibi virtus pœnitentiæ & contritionis. In fronte enim solet interior tristitia apparere. Vnde Ezec. 9. Signa thau super frontem virorum gementium & dolentium Item reluceat ibi signum verecundiæ & deiectionis, quæ etiam solet in frõte hominis verecundi relucere. Et ista est illa lamina aurea quam summus pontifex in fronte portare debebat sicut dicitur Exo. 28. Quia verè in fronte & apparentia cuiuslibet pontificis, seu ecclesiastici cuiusq; nulla lamina clarior, nullus lapis preciosior, nulla virtus decentior, quam verecũdia & honestas. Illud est signum Dei viui, quo turba sanctorum signata, stare meruerunt ante thronum, & quo serui Dei signati, nocumentum angelicum euaserunt, sicut dicitur. Apoc. 7. Item reluceat in ea fronte signum constantiæ & perfectionis. Virtus enim & audacia cuiuslibet animalis in fronte præcipue apparet, vt dicit Aristo. ad denotandum q quilibet Christiani, maximè ecclesiastici vel prælati, pro fide & ecclesia defendenda debent esse frõtosi & animosi. Et sic isti figurabũtur in illis de quibus dicitur Apoc. 14. q illi habebant nomen agni & nomen patris sui scriptum in frontibus eorum. sicut propriè fuerunt Apostoli & martyres, qui in fronte & in prompto & apparentia manife-
ste & notorie nomen Dei cum constantia prædicauerunt Ista B
ergo ẽ frons bonę cõuersationis. ¶ Secũdo dico q inuenitur frõs durę obstinationis. Sicut. n. vnicornis cornu habet in fronte cũ quo solet omnia alia animalia ventilare, sic multi sunt peccatores qui in frõte obstinationis suæ cornua crudelitatis & superbiæ semper portant, quibus omnes socios durissime feriunt & molestant, figurati in illo hirco Dañ. 7. qui inter oculos vnicũ cornu habebat, & contra meridiem & orientem & fortitudinem ventilabat, & omnem bestiam ouinam lędebat & subiugabat. In quo proculdubio viri obstinati figurantur à quibus omnes alij molestantur. Ideo de Philisteo dicitur. 1. Regum. 17. q percussus est in fronte, & infixus est lapis in fronte eius. Philistei enim. i. mali, in fronte percutiuntur, quando in publico & in apparentia vitijs inficiuntur. Lapis vero infigitur, quando ibi obstinatio & inuerecundia proteruitas & inobedientia crudelitas quoq; & duritia generatur. Nota ergo q in ista frõte apparent generaliter tria vitia. s. Vitium

Impęnitentiæ. — Dico ergo impęnitentiæ. Vnde Esa.
Inuerecundiæ. — 47. Scio enim quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua
Impudicitiæ.

ęrea. Item vitium inuerecundiæ. Vnde Hier. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Item vitium impudicitiæ. Vnde Apoca. 13. dicitur q pusilli & magni, diuites & pauperes, liberi & serui acceperunt characterem bestię in frontibus suis. De quibus tamen dicitur Apoc. 14. q omnes tales cruciabuntur igne & sulphure &c. Et reuera in frontibus ad litteram apparet signum luxurię, sicut de malis mulieribus constat, quæ inuerecundę sunt & frontosę, figuratę in illa meretrice magna de qua fit mentio Apoca. 17. quæ habebat in fronte scriptum. Babylon magna, mater fornicationum. Ista est ergo frons obstinationis. ¶ Tertio dico q est frons constantiæ & perfectionis, de qua supra satis dictum est. De qua etiam dicitur Ezech. 3 Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciem tuam valentiorem faciebus eorum, quasi silicem & adamantem dedi faciem tuam &c. Et sic patet de frons.

FRuctus. Fructificare. Nota q fructus est illud quod vltimo de arbore expectatur. Ad fructum. n. velut ad vltimum finem ordinantur omnes arboris partes. s. germen flos, folium &c. Est A
enim fructus illud q pro vtilitate hominum ab arboribus colligitur, & dicitur à fruendo, eo q ab hominibus fruitur vel ẽ manducatur. Et ideo breuiter fructus potest multipliciter accipi in scriptura. Accipitur enim vt communiter pro

Operatione humana. | Fructificat enim vir iustus per bo
Prosperitate seu possessione mundana |
Refectione superna. | nam operatio-

nem. Vnde Ezec.17, dicitur Vinea fructificauit in palmites, & emisit propagines. & Matth.7. Arbor bona fructus bonos facit. Fructificat impius per malorum operum executionem. Vnde ibidem. Arbor mala fructum malum facit. Fructificat mundus per bonorum suorum productionem & emissionem. Vnde Luc.12. Hominis vnius diuitis ager vberes fructus attulit. Fructificat etiam paradisus per gaudiorum propinationem & per beatorum recreationem. vnde Esa.4. Erit fructus terræ sublimis. & Cant.2. Fructus illius dulcis gutturi meo. Fructus ergo iusti est virtuosus. Fructus impij est pniciosus. Fructus mundi ē periculosus. Fructus cęli est deliciosus. Dicamus ergo primo aliqd de fructu humano, q est duplex. s. bonorū & malorū. De fructu bonorū, qui ē virtuosus, dico q sicut arbor quæ naturaliter radicē habet in terra inferius. staturā aūt erectā superius, primo germina, deinde flores & tādē fructus producit, sic verè vir iustus, qui radicem cordis habet inferius per humilitatem, erectus autem est ad cœlum superius per contemplationis sublimitatem, primo emittit germina bonarum cogitationum, deinde flores sanctarum affectionum diffundit, & tandē fructus bonarum operationum producit. Vnde dicitur Cant.7. Videamus si vinea nostra floruit, si flores fructus parturiūt. Nam sicut arbor quæ fructum non facit, inutilis reputatur, & ne vlterius terram occupet, succiditur, & ignibus applicatur, sic verè apud Deum ille qui fructus bonorum operum nō producit, reputatur penitus nihil valere, quinimmo ab ipso finaliter de horto huius mundi per mortē succiditur, & ignibus perpetuis deputatur. Vnde Matt.3. Iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis arbor quæ nō facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur. & Ioan.15. dicitur. Ego sum vitis, & vos palmites, omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructū plus afferat. Et ideo charissimi faciamus iuxta euangeliū Matth.3. Facite fructum dignum pœnitentiæ. vt sic ad nos videatur directū illud Eccl.29. Quasi rosa plātata super riuos aquarum fructificate. In quibus verbis aduerte q sicut arbor ad hoc q fructificet, debet habere tria. s.

Culturam | Culturam dico quantum ad superfluorum
Staturam | resecationem, q notatur in verbo rosa, quæ.
Loturam. | scilicet omni anno indiget sm Plini. vt eius

superflua resecentur, itē staturā quantū ad firmā radicationem q ostēditur in verbo Plātata, itē loturam quantum ad iugem humectationem, q ostēditur in verbo Riuos aquarū, quia breuiter ista tria requiruntur in arbore ad hoc vt fructificet. s. vt excolatur, vt radicetur, vt irrigetur sic verè charissimi dico spiritualiter loquendo, q ad hoc q homo possit per bona opera fructificare, ista tria sunt necessaria scilicet vt excolatur per pœnitentiā asperiorē quia. s. debet esse rosa: vt radicetur per permanētiā solidiorē quia debet esse plantata, vt irrigetur per influē-
B tiā superiorē. quia. s. ipse debet esse super riuos aquarū. ¶ Dico ergo q si volumus fructificare per bona opera, nos debemus per pęnitentiā mala resecare. Et hoc ostenditur cū dicitur Rosa. Quasi rosa inquit. Rosa. n. sicut vinea, teste Plin. indiget cultura, debet. n. fodi, putari, resecari, & transplantari. Quia sicut idem dicit, rosa proficit per incisionem & transplantationem, alijs si domestica fuerit, degenerat in siluestrem. Ad denotandum q si bene fructificare volumus, necesse est vt culturā pœnitentiæ subeamus, quia qui per pœnitentiam non colitur, de domestico siluestris. i. de bono malus efficitur, quia reuera nobis proficit incisio correctionis, & transportatio moralis conuersationis & munitionis. Quasi rosa inquit. Et sic erit homo iuxta illud Eccle.24. quasi palma exaltata i cades, & quasi plātatio rosæ in hierico, quasi oliua speciosa in cāpis. Et nota q ipse dicit q necesse est fructificare per pœnitentiam sicut palmam, sicut rosam, & sicut oliuam. Palma. n. fructificat in feruida regione. Rosa fructificat in humida mansione Oliua vero fructificat in temperata habitatione. Simus ergo sicut palma, & fructificemus per feruorē verè dilectionis. Sicut. n. sm Plinium, palma fructificat in locis feruidis & soli expositis, in locis vero frigidis nequaquam, sicut patet in Italia, quæ est regio frigida, vbi sunt palmę nihil fructificantes, quæ si quādoq; fructus faciunt, ipsi tn̄ minime maturescunt, sic pro certo charissimi si fructum bonorum operum producere volumus, necesse est vt in feruore diuini amoris vel etiam in feruore pœnitentiæ sedeamus. Nunquam. n. bonorum operum fructibus fœcundantur illi qui frigore indeuotionis stringuntur. Sicut enim dicitur ad Gala.5. Fructus spiritus est charitas quia verè charissimi sola charitas & dilectio facit fructificare per bona opera. Quia sicut dicit psalm. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. Sicut ergo palma exaltata sum in cades. Cades. n. interpretatur mutata. ad denotandum q illi qui sicut palma volunt fructificare, debent de loco frigido ad calidum de malo ad bonum, de virtute ad optimum se mutare. Isti ergo fructificant sicut palma, per feruorem dilectionis. Cant.7. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. ¶ Item quidam fructificant sicut rosa in hierico, per humorem compassionis. Rosa. n. in locis humidis melius solet C
fructificare, quia verè nullus potest fructum bonorum operū producere, nisi humor pietatis & gratiæ ipsum valeat irrigare. Vnde de vinea dr̄ Eze.17. q in terra bona super aquas multas plantata est, vt faciat frondes, & portet fructū. E. de rosa dr̄ Eccle.50. Quasi rosa in diebus veris, & quasi liliū q est in trāsitu aquæ. ¶ Itē dico q quidā fructificant sicut oliua per temperamentum sufficientis possessionis. Dicit. n. Plinius q oliua melius fructificat in temperata terra, quæ. s. sit mediocris inter humiditatem & siccitatem, & inter caliditatem & frigiditatē, quia si terra nimis pinguis aut nimis macra fuerit, tunc oliua fructus producere nō cōsueuit. Sic verè charissimi multi sunt qui nec in terra pingui prosperitatis, nec in terra macra paupertatis & aduersitatis fructificare possunt, immo status temperamentū & medium exigunt & requirunt. Talis videbatur esse Salomon, qui dicebat Prou.30. Nec diuitias nec paupertatem dederis mihi domine, sed tn̄ victui meo tribue necessaria. Quia verè multi sunt quibus non proficiunt nec prospera nec aduersa, quia in prosperis corrumpuntur superflue eis vtēdo, in aduersis vero deficiunt, impatienter ferendo & desperādo. Talibus. n. esse necessaria temperata sufficientia. vt (sicut Apostolus dicebat. 1. Tim.6.) Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Tales ergo tenentes medium statū possunt per bona opera fructificare, qui si tenerent aliquem extremorum, nullum possent fructum bonorum operū procreare Patet de extremo diuitiarum & prosperitatis, in ficulnea Luc.13. in qua erant folia, ad quam dum Christus se diuerteret nō inuenit ibi fructū, quia verè sępe fit q illi qui folijs diuitiarū vestiunt, fructibus bonorū operū nō ditant, quia sicut A
dr̄ Eccl.5. Qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis &c. Patet ēt de extremis miseriarū & calamitatis Scribit. n. Matt.13. q semen q super petrā cecidit caruit fructu, quia nō habuit humorem. Ad denotandum q carentia humoris. i. tēporalis substantiæ vel sustentationis, est causa quādoq; carētiæ fructuū bonorū operationis & hoc propter vitium impatientiæ, furti, inuidiæ, murmuris & desperationis. psa. Fructū eorū de terra perdes. Ideo de oliua. i. de homine mediocriter tēperato & sufficienter ditato q producat fructus bonorū operū & virtutum patet in psa. vbi dr̄. Ego autem sicut oliua fructificaui &c. Hier.11. dr̄. Oliuā pulchrā vberē, fructiferā: speciosam vocauit Des nomen tuū. Breuiter ergo bene dico q qui bene vult fructificare, debet per pęnitentiā resecare, q ostēsum est in verbo Ro- D
sa. ¶ Insuper dico q vir iustus debet per permanentiā se radicare, q ostenditur cū dr̄. Plantata. Plantatio. n. signat radicationē, stabilitatē, & durationē. Nā sicut arbor quæ nō habet radicē bene fundatā, & radicatā, nō pōt fructus facere, sic spiritualiter homo qui p pseuerantiā in fide & moribus nō est fundatus & firmiter radicatus, non pōt fructu bonorū fertiliter esse dotatus. Vt. n. dicit Sen. Nō coualescit planta quæ sæpe trāsfertur. necesse est ergo perseuerare qui bonū fructū voluerit procreare. Plantata inquit. Vnde de viro iusto dr̄ in psal. q erit tāquā lignū q plantatum est secus decursus aquarū, q fructum suum dabit in tēpore suo, & folium eius nō defluet. Palma. n. diu perseuerans plātata & profunde radidata, solet melius fructificare Solet. n. palma quāto antiquior, tanto esse fœcundior, secundum Plini. Sic verè homo quanto diutius in bono antiquatur & perseuerat, tanto melius & fertilius per bona opera fructificat. Esa.37. Mittet radices deorsum, & faciet fructum
E suum. Debet ergo per permanentiam se radicarę. ¶ Deniq; dico q si fructificare volumus, nos debemus per influentiam nos irrigare, quod ostenditur cum dicitur. Super riuos aquarum. Riui. n. aquarū qui à fonte paradisi procedūt sunt diuina gratia. & deuotio cordis, clementia & compassio, exterior modestia & alloquutio, sacra etiam scriptura & eruditio

talibus

talibus enim riuis debet homo rigari & humectari, & ad fructificandum per bona opera babilitari. Vnde de quolibet tali dicitur Hiere.27. Benedictus vir qui cõfidit in domino, & erit tanquam lignum ꝙ plantatum est super aquas, quod ad humorem mittit radices, & non timebit cum venerit ęstus, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, & erit foliũ eius viride, nec aliquando desinet facere fructum. Vbi aduerte ꝙ huiusmodi irrigatio Valet ad obtinendum fidei fundamentum quia ad humorem mittit radices. Valet ad sustinendum pęnarum nocumentum, quia non timebit cum venerit ęstus. Valet ad contemnendum bonorum detrimentum, quia in tẽpore siccitatis non erit sollicitum. Valet ad procurandum virtutum paramentum quia erit folium eius viride. Valet ad producendum operum complementum, quia aliquando non desinet facere fructum. ¶ Isti ergo riui spiritualis influẽtiæ optimè figurantur Apoc. 22. vbi dicit Ioannes. Ostendit mihi dominus fluuium aquæ vitæ, splendidum tanq̃ crystallũ. Et dicitur ibidẽ ꝙ ex vtraq; parte fluminis lignũ vitæ afferens fructus duodecim per menses singulos, & folia ligni ad sanitatem gentiũ. Iste fluuius charissimi signat fluuiũ gratiæ & scientiæ, deuotionis & compassionis, quæ ẽt dicuntur aquæ vitę, alientes in vitam æternam. Io.4. Lignum ergo ꝙ aquis istis rigatur est vir iustus, qui pro certo per menses singulos fructus duodecim habet portare, si aquis istis debite fuerit irrigatus. Isti vero duodecim fructus
A spirituales enumerantur ab Apostolo ad Gala. 5. Fructus inquit spiritus sunt charitas, gaudium, pax, patientia, bonitas, lõganimitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. De istis.n. fructibus quidam sunt qui reficiunt deũ sicut est fides, gaudium, charitas. Quidam reficiunt proximũ, sicut est pax, patientia, bonitas. Quidam nutriunt animam, sicut est longanimitas, benignitas, mansuetudo. Quidã sunt qui reficiunt corpus, sicut est modestia, continentia, castitas. Fructificemus ergo super riuos aquarum, & simus sicut amygdalus, sicut ficus, sicut palma, sicut vinea. Amygdalus enim sterilis & antiqua fructificat & fœcundatur per radicis fixionẽ, & mali humoris emißionem. Ficus antiqua & sterilis vel sterilizata fœcundatur per fimi ad radicem appositionem, & per dulcis aquæ irrigationem. Palma vero fœcundatur quando sal vel cinis ad eius radicem immittitur. Vinea vero sterilis fęcundatur quando foditur atq; scinditur. Sic verè charißimi istis quattuor modis possumus fęcundari, & fructu bonorum operum ampliari. Radix.n. cordis nostri ad modum amygdali debet scindi per cõtritionem. Rigari debemus sicut ficus per gratiam & deuotionem. Sal & cinerem debemus habere sicut palma per prudẽtiam & discretionẽ, & per nostrę cinereitatis considerationem. Superfluos ramos diuitiarum debemus præscindere more vineę, per elemosynarum largitionẽ. Per contritionem ergo radicem cordis scindamus, vt per confessionem exeat corruptus humor peccatorum. Vnde Iohelis 2. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Per deuotionem nosipsos rigemus & humectemus, vt habeamus incremẽtum meritorum. Vnde Eccle.24. Rigabo hortum plantationũ, inebriabo partus mei fructum. Per considerationem sal discretionis & cinerem nostræ mortalitatis nobis adiungamus, vt euitemus periculum mundi gaudiorum. iuxta illud Marci.9. Habete in vobis sal. Per elemosynarum largitionem scindamus & euellamus superfluitatem nostrorum ramorum siue bonorum temporalium. Eccle.24. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos &c. Et sic pro certo charißimi si ista quattuor fecerimus, fructus bonorum operum producemus. Fructificabimus.n. & habebimus fructus

F Rubeos.
Albos.
Longos.
Rotundos.
Duros.
Molles.
Amaros.
Dulces.

Habeamus ergo fructus rubeos charitatis, quia sicut dicitur Gal.5. Fructus spiritus est charitas. Habeamus fructus candidos castitatis. vnde Eccle.39. Quasi rosa super riuos aquarum fructificata, quasi libanus odorem suauitatis habete, florete flores quasi lilium. Habeamus fructus longos patientiæ & maturitatis. vnde Iac.5. Agricola expectat præciosum fructum terræ suæ. Habeamus fructum rotundum obedientiæ & velocitatis. Prouer.4. Primi & purißimi fruct⁹ eius. Item habeamus fructus duros iustitię & seueritatis. Iac.3. Fructus iustitię in pace seminatur. Item fructus molles pacis & benignitatis. Vnde Iob.22. Acquiesce & habeto pacem & per hoc habebis fructus optimos. Item habeamus fructus amaros pœnitẽtię & asperitatis. Vnde Luc.3. Facitę dignos fructus pœnitẽtiæ. Itẽ habeamus fructus dulces clemẽtiæ & pietatis. Vnde Cant.2. Fructus eius dulcis gutturi meo. Sic ergo dico ꝙ nos poterimus fructificare per bona opera si fuerimus

Per influentiam irrigati.
Per permanentiam radicati.
Per pœnitentiam resecati.

Visum est ergo supra de fructu bonorum qui est fructus bonus & virtuosus. ¶ Iam restat videre de fructu malorũ, qui est malus & perniciosus. Teste.n. scriptura mala arbor malos fructus facit. Matt.7. quia sicut quædã sunt arbores quæ habẽt fructus malos & venenosos sicut dicunt de iusquiamo, cuius fructus seu semen comedẽtibus est venenũ, sic verè multi sunt homines qui nõ fructificãt nisi malos fructus malorũ operũ, qui.s. comedẽtibus.s. imitantibus sunt mortiferi & venenosi. Sapientiæ.4. Fructus eorũ inutiles, & acerbi ad manducandum. Tales.n. sunt sicut sambuca quæ flores habet albos & odoriferos, fructus tñ habet fętidos atq; nigros, quia verè mundi peccatores quamuis in mũdo pulchre floreant per prosperitatem, habent tñ fructus operũ nigros per iniquitatem. De talibus fructibus loquitur Prouerb. 15. In fructibus impij cõturbatio. Et Prouer.16. dicitur ꝙ multi fructus cũ iniquitate. Breuiter ergo fructus operationis malorũ est fructus perniciosus. Et hæc de fructu humano bono & malo sufficiant. ¶ Secundo dico ꝙ est quidam fructus mun- G
danus periculosus. Et iste est fructus huius mundi, qui.s. diuiditur in fructus amaros diuitiarũ. Eccle.5. Qui amat diuitias, fructũ non capiet ex eis, qui.s. amarus dicitur, quia ipsum multę sollicitudines comitantur. vnde Luc.8. de diuitijs dicitur ꝙ exortę spinę suffocauerũt fructum. Item in fructus dulces delitiarum. Eccle.11. Initium dulcoris habet fructus illius. Item in fructus pulchros scientiarum. Ephe. 5. Fructus lucis est in omni bonitate. Scientiæ.n. lucratiuę videntur hominibus fructus pulchri, propter lucrum ꝙ apportant. De quo potest dici illud psal. A fructu frumenti vini & olei multiplicati sunt. Frumentum ꝙ est grosius, signat scientiam legum. Vinum ꝙ est dulcius, scientiam canonum. Oleum ꝙ est limpidius, scientiam medicorum. Istæ.n. tres scientiæ & isti tres fructus faciũt homines multiplicari, & diuitijs augmentari. Fructus diuitiarum est periculosus, quia nimis stringit per auaritiam. Vnde de diuite dicitur Iob.20. Cum satiatus fuerit arctabitur. Fructus delitiarum est periculosus, quia nimis laxat per luxuriã. Iste est.n. fructus illius arboris, quę dicitur taxus, qui ita laxat hominẽ ꝙ ipsum interficit, quia sicut dicitur. 1. Tim. 5. Vidua viuens in delitijs, mortua est. Fructus sciẽtiarũ periculosus est quia nimis inflat p superbiam. Vnde. 1. Cor.8. Scientia inflat, charitas aũt ędificat. Et nota ꝙ iste ẽ fructus periculosus, quia verũ aufert saporẽ, quia malũ affert soporẽ, quia malum infert dolorẽ. Iste dico aufert saporẽ, quia sicut fructus peruertũt gustũ ne inueniat saporẽ in bono vino, sic mũdi bona peruertũt animæ gustũ & appetitum ne in bonis spiritualibus inueniat saporẽ, ꝙ figuratur in filijs Israel Nu.11. qui fuerũt repleti fructibus ęgyptijs.s. porris, cœpis, allijs, & peponibus, ideo mannã dulcißimum abhorrebant, & ad prædictos fructus anhelabant. Fuit etiam figuratum Iosuæ.5. vbi dicitur ꝙ postquam filij Israel comederunt de fructibus terræ, defecit eis manna. ad denotandum ꝙ illi qui mundi fructibus satiantur, nunquam in manna.i. in fructibus bonorum spiritualium dulcedine delectantur. vnde Prouer.12. De fructu oris sui vnusquisq; replebitur. Iste ergo fructus tollit bonum saporem. ¶ Item iste fructus affert malũ soporem. Sicut enim fructus mãdragoræ odore suo facit homines dormire, sic bona temporalia huius mundi faciunt adoratores & amatores suos in peccato delectari & quiescere. Istod apparuit in illo diuite Luc.12. cuius ager vberes fructus attulit, & ideo ipse dicebat animæ suæ. Anima mea multa bona habes reposita i annos plurimos epulare &c. ¶ Itẽ iste fructus infert magnũ dolorẽ, q̃a sicut arbor quę est multis fructib⁹ onerata, à transeũtibus solet impeti, & pro extorquendis fructibus baculis & lapidibus infestari, quandoq; ẽt frãgi pęnitus & cassari. Sic pro certo in mũdo isto accidit ꝙ illi qui fructibus bonorũ tẽporaliũ præ cæteris sunt repleti, vt cõmuniter à trãseuntibus.i. à balliuis & principibus, à tyrannis & raptoribus, ab inuidis & latronibus præ cęteris sunt impugnati. vnde psal. Venitq; locusta, & bruchus cuius non erat numerus, & comedit omnem fęnum in terra eorũ, & fructũ terræ eorum &c. Et alibi in psal. Dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustę. Locusta.n. quæ non cessat rodere quãdiu inuenit herbas & fructus, significat mũdi raptores, qui tandiu non cessant simplices molestare, quamdiu fructus bonorum

temporalium sperant ab eis reportare. Etiam de fructu delitiarum patet cum quantis laboribus acquiritur & habetur. ¶ De fructu vero scientiarum cum quantis doloribus & sudoribus colligitur & postea possidetur, patet. Isti enim qui habent sciẽtias lucratiuas, non possunt habere requiem, quia. s. pro dandis consilijs ab hominibus fatigantur, sicut patet Lucæ. 13. vbi dicitur q Iesus iuit ad ficulneam, quærens in ea fructus, quæ tamen non habebat nisi folia, quia. s. tales non habent veros fructus rerum sed folia verborum. Et sic ergo bene dico q iste fructus est causans dolorem, soporem, & saporem. Et hæc de fru-
D ctu mundano sufficiant. ¶ Tertio dico q est quidam fructus supernus & delitiosus, & iste fructus est triplex. s. Gratię, Eucharistiæ, Gloriæ. Fructus gratiæ est sustẽtatiuus. Fructus Eucharistię est roboratiuus. Fructus glorię est satiatiuus &c. Vel alio modo dico sic q fructu gratiæ sustentãtur incipientes. Fructu eucharistiæ roborantur proficientes. Fructu cęlestis gloriæ satiantur peruenientes. Fructus gratiæ dat sanitatem peccatoribus. Fructus eucharistiæ dat firmitatem viatoribus. Fructus cœlestis gloriæ dat satietatem appræhensoribus. ¶ Fructus ergo gratiæ malis denegatur. Vnde Gene. 3. dicitur q post peccatum, fructus ligni vitæ fuit homini denegatus. vnde in psal. dicitur. Fructum eorum de terra perdes &c. Fructus eucharistiæ bonis tantum datur. Vnde iste est sicut fructus amygdalarum, qui secundum Plini. hominibus dat sanitatem, vulpibus autem dat mortem. Ad denotandum q fructus corporis Christi est hominibus. i. bonis personis sanitas, vulpibus vero & peccatoribus est mors & æterna calamitas. Iste est ergo fructus quem terra nostra, id est beata virgo nobis protulit atq; dedit iuxta illud psal. Terra nostra dabit fructum suum. Iste est ille fructus quem duo exploratores attulerunt de terra promissionis in desertum, vt filios Israel allicerent ad illuc eundum, sicut dicitur Nume. 13. Duo enim exploratores isti fuerunt Gabriel & beata virgo, qui de terra promissionis paradisi. istum fructum dulcissimum in veste humanitatis nobis ad desertum huius seculi detulerunt, vt exinde ad vbertatem cœlestis patrię moueremur. Iste est fructus de quo beatæ virgini dictum fuit Lucæ. 1. Benedicta in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Et Deute. 28 dicitur. Benedictus fructus ventris tui & terræ tuæ. Iste est ergo fructus roboratiuus, quia in fortitudine cibi istius potest ire Helias vsq; ad mõtem Dei. Panis enim sicut dicitur in psal. cor hominis confirmat. ¶ Sed adhuc dico q fructus gloriæ est satiatiuus. De isto dicitur in psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Sicut enim fructus in mensa diuitum dantur vltimi, sicut fructus qui sunt in summitate, sunt suauissimi, quamuisẽ ad habendum sunt difficillimi, sicut etiam fructus qui nascũtur in montibus sunt suauissimi sicut dicit Isaac. In dietis, sic pro certo fructus gloriæ paradisi qui in superiori monte & summitate cœli nascuntur, suauissimi esse creduntur. Et ideo in mensa cęlestis regis in fine. s. post mortem sanctis hominibus conferuntur, vt exinde perpetuo satientur, quamuis ad istos faciendum non modica difficultas habeatur, quia sicut dicitur ad Hebre. 12. Omnis disciplina in præsenti non videtur esse gaudij, sed mœroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet. Quia sicut dicitur Sap. 3. Bonorum laborũ gloriosus est fructus. Et ideo breuiter de isto fructu potest intelligi illud Deu. 33. De benedictione domini terra eius, de pomis fructuum solis & lunæ de pomis collium æternorum fructibus terræ, & plenitudine eius. Et sic patet quòd triplex est fructus, supernus & delitiosus. s. fructus inchoatiuus, qui est gratia, fruct⁹ prosecutiuus qui est eucharistia, fructus consummatiuus, qui est cœlestis gloria. Et sic patet in generali triplex fructus, scilicet supernus & deliciosus, mundanus & perniciosus, humanus qui est virtuosus & vitiosus. Et hæc de fructu sufficiant. Vide infra de Sterilitate.

A **Frumentum.** Nota q frumentum signat quodcunq; spirituale vel temporale nutrimentum. Signat enim nutrimentum

Spiritualis gratiæ.
Eucharistiæ.
Doctrinæ vel scientiæ.
Temporalis affluentiæ.
Cœlestis glorię.

Signat dico nutrimẽtum spiritualis gratiæ. Et istud est frumẽtum quo Ioseph incepit implere saccos fratrum suorum, sicut dicitur Gene. 44. Imple saccos eorum frumento &c, Quia verè frater noster Christus summe cupit vt plenos saccos frumento. i. conscientias gratia plenas habeamus. Vnde Iudith. 4. Congregauerunt frumenta in præparationem pugnæ. ¶ Item signat nutrimentum eucharistię. Et ideo de ipso dicitur in psa. Cibauit illos & adipe frumẽti. Istud est enim granum frumenti quod in horto virginalis vteri fuit seminatum per incarnationem, tandem in cruce fuit mortificatum per passionem, modo est summe multiplicatum per gratię & gloriæ pullulationem. Sicut. n. dicitur Io. 12. Nisi granum frumenti cadens in terra, mortuum fuerit, ipsum solũ manet, si vero mortuum fuerit, multum fructum affer. Et ideo de illis qui habent istum fructum, dicitur in psal. A fructu frumenti vini & olei multiplicati sunt. ¶ Item est nutrimentum doctrinę & scientiæ, & de hoc dicitur in psal. Induti sunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento, clamabunt etenim hymnum dicent. Valles. n. sunt humiles, qui præ ceteris frumẽto scientię & doctrinæ sunt repleti, & ideo ad clamandum & ad docendum vera sunt vt communiter magis apti. De isto frumento dicitur Iob. 37. Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum. ¶ Item est nutrimẽtum temporalis opulentiæ. Oseæ. 2. dicitur. Dedi eis frumentum, vinum & oleum, argentum & aurum multiplicaui &c. ¶ Vltimo vero est nutrimentum gloriæ vel affluentię. Et ideo de hoc dicitur Zacha. 9. Quid bonum eius, & quid pulchrum eius nisi frumẽtum electorum? Et de isto frumento dicitur Hiere. 31. Confluent ad bona domini super frumento vino & oleo &c. Sufficit

Frustra. Nota q illud dicitur esse frustra, cuius legitima cessat ratio siue causa. Frustra enim propriè dicitur quod factum inutiliter reperitur. Et ideo frustra spectat ad impios, qui. s. nihil sciunt rationabiliter facere, sed semper frustra & inutiliter laborare. Deus autem & natura & viri iusti nihil faciunt frustra, quia si multa facta frustra videãtur nobis, tamẽ si causas videremus eorũ, quę. s. apud nos sunt occultè, facta non frustra, sed rationabiliter viderentur. vnde Iob. 5. dicit q nihil in terra sine causa fit. Et Iob. 34. dicitur q verè Deus non condemnabit frustra, nec omnipotens subuertet iudicium. ¶ Notabis ergo breuiter q mali solent frustra A

Congregare
Laborare
Vigilare
Incedere
Confidere
Viuere.
¶ Item frustra.
Conturbantur.
Castigantur.
Consolantur.
Operantur.
Componuntur.
Colloquuntur.
Extolluntur.
Decipiuntur.

Dico ergo q mali frustra congregãt per auaritiam. Constat. n. q auari non gaudent de bonis suis, immo ipsi frustra accumulant alienis. Vnde in persona taliũ dicitur Eccle. 2. sic. Coaceruaui mihi argẽtũ & aurũ &c. Sequit. Cũq; me cõuertissem ad vniuersos labores quibus frustra sudaueram, vidi in omnibus vanitatem. Vnde auari post mortẽ suã possunt dicere illud. 1. Reg. 25. Verè frustra seruauimus omnia. Illud. n. frustra seruatũ dicitur, quod non ad vtilitatem propriã sed ad alienam ordinatur. Vnde talibus dicitur Leui. 26. Frustra seretis sementẽ quia ab alienis deuorabitur. ¶ Item mali frustra laborant per diligentiã. Mali. n. valde laborãt, sed labores frustra & inutiliter fiunt, inquantũ ipsos ad bonũ finẽ non ordinant. Iob. 9. Impius sum, quare frustra laboraui? E cõuerso autem de bonis dicitur Esa. 65. Non laborabunt frustra, q semen benedictorum est. ¶ Item mali frustra vigilant per sapiẽtiam. psal. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. ¶ Item frustra ambulant per ignorantiam. Ille enim qui vadit & nescit quo debeat tendere, frustra dicitur incedere. Vnde dicitur Iob. 12. q Deus decipit eos. i. permittit decipi, vt frustra incedant per inuium. Palpabunt quasi in tenebris & nõ in luce, & errare faciet eos quasi ebrios. ¶ Itẽ frustra sperãt per confidentiã. Mali. n. sperãt finaliter ad gloriã paradisi venire, sed hoc est frustra. Iob. 15. Non credat frustra errore deceptus q aliquo precio redimendus sit. ¶ Item frustra viuunt per insolẽtiam. Vita. n. malorum frustra est & pro nihilo, quia ad nullum bonum ordinatur, quinimmo melius fuisset talibus si nati nõ fuissent. Eccle. 5. Frustra venit & pergit ad tenebras, & obliuione delebitur nomen eius. ¶ Item frustra cõturbantur per vanum timorem. Mali. n. trepidant timore vbi non fuit timor. psal. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Item frustra castigantur per pœnę rigorem. Obstinati enim sunt, nec proficit correctio & tribulatio quę infertur. Hierem. 2. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt. ¶ Item frustra consolantur per verbi dulcorem. Consolationes enim factę per malos frustra fiunt, quia semper ad adulationem & malum tendunt. B

Iob. 21.

Iob.21. Quare frustra consolamini me, cum responsio vestra
ostensa sit contradicere veritati?¶ Item frustra operantur per
vanum sudorem. Constat.n.q opera eorum sunt opera inuti-
lia,& labores sine fructu, sicut dicitur Sapientiæ.3. Et hoc qa
da ipsorum operibus cum sint mortua,non sequitur vita æter
na. Vnde de talibus dicitur Hie.46. Frustra multiplicasti me-
dicinam,sanitas non erit tibi. Ideò malis sacerdotibus dicitur
Esa.1. Ne offeratis mihi sacrificium frustra.¶ Frustra compo-
nuntur per fictum decorem,sicut sunt hypocritæ, qui frustra
& sine fructu ornant & componunt conuersatioñé suam. Vn-
de Hie.4. in persona meretricis ornatę dicitur. Cum vestieris
te coccineo,cũ ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio
oculos tuos,frustra componeris. Vnde etiã de hypocritis po-
test intelligi illud Prouer.26. Pulchras frustra habet claudus
tibias.¶ Item frustra colloquuntur per vanum clamoré. Ver-
ba.n.malorum vana & frustratoria & mendacia sunt. Iob.35.
Igitur Iob frustra aperuit os suum. Iob interpretatur dolens,
significans peccatorem , qui dolendo & inuidendo loquitur
contra bonos,contra illud Proue.24. Ne sis testis frustra con-
tra proximum tuum. Item frustra extolluntur per vanum ho-
norem,contra quos dicitur.2. Macb.7. Tu autem scelestissimè
noli frustra extolli.¶ Item frustra decipiuntur per vanum er-
rorem.2. Mach.7. Noli frustra errare. Ideò reprehensiuè dici-
tur Ecclesi. 2. Risum reputaui errorem,& gaudio dixi,quid
frustra deciperis?&c. Patet ergo quo frustra signat multitudiné
vitiorum,quæ.s.frustra fiunt,vel per quę homines frustrantur
& decipiuntur &c. Sufficit. Vide de Vanum.

A

Fruges.

Nota breuiter q per fruges in scriptura intel
liguntur Bona temporalia , Opera virtuosa,
Præmia æternalia. Primæ fruges sunt pauperibus distribuen-
dę. Vnde Proue.3. De primitijs frugum tuarũ da pauperibus.
Secundæ fruges Deo sunt attribuédæ. Vnde Nu.18. Vniuersa
frugum initia quæ gignit humus,dño deportant. De istis verò
frugibus.i.de nostris operibus potest dici illud Geñ.47. Acci-
pite semina,& seminare agros,vt fruges habere possitis . Ter-
tiæ verò fruges sunt bonis contribuendę.s.electis Vnde Eccle
si.20. Qui operatur terram suam,inalsabit aceruũ frugũ &c.

A

FVgere.

Nota q fugere idem est quod ab
aliquo termino cum celeritate ab-
ire & recedere . Et ideò secundum q terminus
à quo quis fugit potest esse bonus vel malus,
sm hoc fuga ab ipso termino põt esse virtuosa
vel vitiosa. Possumus ergo distinguere duplicé
fugam. Vnam.s.laudabilem,aliam vituperabilem. Vnam boná
& aliam malam. Vnam meritoriam,& aliam deceptoriam. Fu
ga bona est qñ à malo fugimus,vt qñ recedimus à mũdo,à dia
bolo,vel à peccato. vnde.1. Regũ.19. Fugit Dauid,& saluatus
est. Fuga mala est qñ recedimus à Deo,à bono consortio , vel
ab opere perfecto.& sic videbatur Ionas fugere,q abijt vt fu-
geret à facié domini,& ideò(sicut dicitur Ionæ. 2.) à mari &
B à ceto fuit absorptus.¶ Notabo ergo q est quædã fuga mobili
tatis & inconstantiæ,de qua dicitur Iob. 13. Homo quasi flos
egreditur & conteritur,& fugit velut vmbra.¶ Est fuga debi-
litatis & impotentiæ. Et ista est fuga diaboli , qui recte similis
est hyenę,quæ fugientem hoiem sequitur,sequẽtem fugit &c.
quia diabolus fugientes & tepidos solet inuadere, audaces ve
rò & resistentes solet timere & fugere. vnde Iacob.4. Resistite
diabolo,& fugiet à vobis.¶ Item est fuga sagacitatis & proui-
dentiæ. Et ista est fuga bonorum sapientium,qui prudenter fu
giunt,cauent & relinquunt illa quæ sibi vident cõtraria & no
ciua. De qua fuga dicitur Ecclesi.21. Quasi à facie colubri fu
ge peccatũ &c. Et de ista si placet latius differemus. Dicamus
.n.q(sicut videmus)naturaliter omnia fugiunt suum contra-
rium. Et inde est q in æstate fontes & putei solẽt esse frigidio
res,q vtiq; accidit propter frigiditatem quæ exteriorem aeris
calorem refugit,& ab ipso sicut à suo contrario in terra in in-
terioribus se abscõdit. Et inde etiam est q natura quibusdam
impotentibus animalibus dedit summam corporis leuitatem,
sicut sunt Lepores & capreoli,& hoc fecit,quia qui non pote-
rant se saluare à suis contrarijs eis resistendo , se saluarent ab
eis fugiendo. quibus exemplis vtiq; docemur q à nostris con-
trarijs debemus fugere,& ne forsitan succũbamus,ab eis cau-
tius resilire. Constat.n.q sumus impotentes & inualidi , & ad
resistendum tentationibus & tribulationibus valde debiles &
infirmi,& ideò nõ habemus remediũ nisi q prudenter fugia-
mus,q à peccati occasionibus caueamus . exéplo Ioseph, qui
relicto in manu dominę suæ pallio,ab ipsa fugit & recessit. vt
sic de ipso & de quolibet fugere volẽte possit dici illud Amos
2. Robustus corde inter fortes nudus fugiet. Et de quolibet ex
ponatur illud Psal. Mare vidit & fugit, Iordanis conuersus est
retrorsum. Et videtur q in verbis istis ostẽduntur tria quę ad
bene agendum sunt necessaria. Oportet.n. exonerare sarcinã
quam deferimus. Oportet considerare terminum detestabilẽ
quem dimittimus. Oportet desiderare terminum delectabilẽ
ad quem tendimus Per ista n.tria excitamur ad bene agendũ
.s.per expoliationem sarcinę.s.peccatorum vel bonorum tem
poralium,qñ ipsam videmus importabilem , quod ostenditur
cũ dicitur mare,quia mare habet se purificare ab hominibus
superfluis. Per considerationem termini à quo,qñ illum vide-
mus detestabilem,q ostenditur cũ dicitur Vidit & fugit . Per
desiderationem termini ad quem,qñ ipsum videmus delecta-
bilem,q ostendit cum dr. Conuersus est retrorsum,ad Deum
vel ad Paradisum,quem retro nos antea tenebamus . Oportet
ergo eũ qui vult fugere,deponere deteriora. Mare inquit. Re
linquere anteriora. Vidit inquit & fugit. Diligere posteriora.s.
Deum & Paradisum,quæ post mortem acquiruntur. Cõuer-
sus inquit est retrorsum.¶ Primò igitur dico q debemus fuge C
re abijciendo sarcinã deteriorem,q ostendit cum dicitur Ma
re,quia sicut mare qñ feruet,solet omnes immunditias abijce
re,& superfluis oĩbus & rebus mortuis se purgare, sic qui be-
ne vult fugere,debet per contritionem ferueścere,iuxta illud
Iob.41. Ferueścere faciet quasi ollam profundũ maris. & om-
nibus malis oneribus.i.oĩbus peccatis & bonis temporalibus
quantũ ad affectum debet se exonerare & expedire. Vnde Psa.
Conuertit mare in aridam. Et Apoc.20. Mare dedit mortuos
suos. Sicut.n.videmus,ille qui bene vult currere & fugere,so-
let ab omnibus sarcinis se exonerare . Vñ de Leone dicit Pli-
nius q si qñ repletus est cibarijs,inuadatur à venatore, timés
ne propter repletionem fugere nequeat,solet comestos cibos
euomere,& ipsos cum proprijs vnguibus de gutture suo eij-
cere. Simia.n.propter onus sotularium quibus se imprudéter
dicitur ligare,eum ipsos ad volũtatem dimittere nequeat, p-
pter pondus etiam filiorum quos imprudenter dicitur porta-
re,veniéte venatore fugere non valens,capi necessario se per-
mittit. Aper etiam propter ardorem suæ interioris vrinæ in
fugiendo grauari dicitur,& ideò nisi ipsam eiecerit , faciliter
capitur & superatur . Quibus vtiq; exemplis docemur q oĩa
quæ ad fugam vitiorũ nobis sunt grauia & nociua , debemus
abijcere,vt sic sine periculo possimus fugere & recedere. Re-
pletio.n.ciborum,i.abundantia bonorum temporalium,onus
filiorum.i.nimia affectio parẽtũ carnaliũ,ardor etiam vrinę si
ue humorum.i.infectio interiorũ criminum cordialium , nos
grauãt & impediunt ad virtualiter fugiẽdũ,iuxta illud Amos
2. Peribit fuga à veloce,& fortis non obtinebit virtutem suã.
Necesse est ergo vt cibos temporalium per elemosynas eijcia
mus,vt filijs.i.parẽtũ carnalium amore nos sagaciter excutia
mus,vt vrina ardenti.i.interioribus criminibus nos per con-
fessionem expediamus. Et sic cum ab ominibus istis fuerimus
denudati,& ad modum maris purgati & purificati,tunc fuge
re poterimus,& à cunctis periculis nos saluare. Vnde Amos.
2. Robustus corde inter fortes nudus effugiet. Sicut.n.castor
truncat sibi testiculos , sicut elephas rumpit dentes eburneos
vt fugere dimittatur,sic quicqd potest in nobis esse causa pe-
riculi,debemus dimittere,vt à periculo possimus fugere. vn-
de.1. Mach.7. Proiecerunt arma sua,& fugerunt. Ideò de mo
tu,de fuga, & de recessu istius maris dicitur in psa. Moueatur
mare,& plenitudo eius. & iterum. Quid est tibi mare q fugi-
sti? Fugiamus ergo abijciendo sarcinam deteriorem. mare in- D
quit. Secũdò dico q si bene volumus fugere , nos debemus re
spicere terminum anteriorem. Vidit inquit & fugit. Homo.n.
tunc animatur ad bene agendum,& fugiendum de aliquo lo-
co,qñ videt locũ illũ esse periculosum. Pisces.n. vidétes peri-
culum retbis,non libenter intrant. Vnde mugil est piscis qui
perpendens rhete piscatoris, ita cito fertur resilire & fugere,
quod rectius videatur volare quam saltare . Pisces etiam sm
Plinium li.10. (vt assumit Vincentius in speculo naturali lib.
13.ca.7.) generaliter locum occisionis vel ablutionis alterius
piscis solent fugere,& odorem sanguinis suorũ sociorum hor-
rere. Nautę etiam pericula maris attentè fugiunt,& cum ipsa
perpenderint,ad ea non accedunt . Sic verè charissimi, quia
diabolus, mundus & caro sunt sicut quidam termini pericu-
losissimi,quia.s.erga diabolum inueniemus rhete deceptionis

quia pe-

quia periculum in falsis fratribus.2.Corin.11.Erga mundum inueniemus periculum turbationis,quia periculũ in mari.ibidem.Erga carnem inueniemus periculum falsæ delectationis quia periculum in fluminibus. Ibidem. Et sic erga peccatum inueniemus periculum, mortis damnationis, quia sicut dicitur Ecclesi.3.Qui amat peribit in illo. Ideò dico ꝙ debemus abinde fugere & recedere,& ibidem aliqualiter non manere. Fugiamus ergo diabolum,qui semper parat nobis rhete alicujus tentationis. vnde Amos.5.Fugiat vir à facie Leonis. Fugiamus mundum,quia verè iste est mare,vbi est periculum multiplicis tribulationis.Ibi.n.est fluctus superbiæ.Ibi vorago seu stilla auaritiæ.Ibi bitalassus luxuriæ. Ibi cantus syrenarum.i. deceptio falsorum amicorum. Ibi piratę.i.societates hominũ peruersorum. Mundus ergo est illa ciuitas de qua Hie.51. Fugite de medio babylonis,vt saluet vnusquisq; animam suam. Item fugiamus carnem,quia pro certo iste est locus falsę delectationis.Exemplo nautarum,qui cantus & saltus fugiũt syrenarum.Vnde de fuga malę mulieris potest dici illud Proue. 4.Fuge ab ea,nec transeas per illam,declina & desere eam. Et Ecclesi.7.dicitur. Vincula sunt manus eius,q placet Deo, effugiet illam.Item fugiamus peccatum, quia pro certo iste est locus occisionis & perditionis.In isto.n.loco fuerunt occisi & interfecti damnati pariter & perditi multi socij nostri qui pręcesserunt nos.Et ideò quando sentimus odorem & infamiam suæ occisionis & damnationis,dico ꝙ istum locum.i.istũ actũ debemus fugere,& ab ipso quanto poterimus abstinere,iuxta illud Ecclesi.21.Quasi à facie colubri fuge peccatum,qa dentes Leonis dentes eius,interficientes animas hominum.Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas.Vidit inquit ergo & fugit. quasi diceret.Si homo ista pericula viderit & prudenter considerauerit,ipse,si sapiens est,fugiet & cauebit,vt in psona mũdi,diaboli vel peccati,dicatur illud psal. Qui viderunt me, foras fugerunt à me.& Hester 14.dicitur ꝙ hester regina confugit ad dominum,pauens periculum quod imminebat. Iste est ergo terminus à quo,q est periculosus,& ideò ab eo est fugiẽdum.Nota ergo ꝙ fugiendũ est à detractione verbali, quæ interficit.Ab inquinatione carnali,quæ nos inficit. Ab affectione mentali,cui nihil sufficit.A congregatione mundiali, quæ non perficit.Ab inflammatione tẽporali,quæ nos afficit.¶ Fugiamus ergo linguã detractionis Iob.19. Fugite quoq; à facie gladij.Lingua.n.ad modum gladij est facta, & ideò per gladiũ intelligitur vitium linguę.Psal.Lingua eorum gladius acutus quod.s.fugiendum est,& merito,quia sicut dicitur Hiere. 44. Qui fugerint gladium,reuertentur,de terra Ægypti.¶ Itẽ fugiamus maculam infectionis.s.peccatum luxuriæ.1.Corin.6. Fugite fornicationem &c.¶ Item fugiamus faculam affectionis.i.vana desideria.2.Timo.2. Iuuenilia desideria fuge. ¶ Itẽ fugiamus chordulam mũdanæ foederationis.s.societates malorum.exemplo.s.Tho.de quo dicitur Tho.1.ꝙ ipse fugiebat cõsortia hominum qui adorabant vitulos aureos,& solus peregebat ad Hierusalem ad tẽplum domini,& ibi adorabat. Et pro certo fuga malè societatis & occasionis summè est necessaria. Psal. Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine. ¶ Item fugiamus situlam auaritiæ & ambitionis.2. Pet.1. Fugiẽtes eius quæ in mundo est cõcupiscentiæ corruptionẽ. Isti ergo sunt mali termini,à quibus est fugiendum & recedendum.1. Tim.
E 6.Tu autem o homo Dei hoc fuge.Fugiamus ergo respiciẽdo terminum anteriorem.¶ Tertiò fugiamus aspiciendo terminũ vtiliorem vel posteriorem. Conuersus est inquit retrorsum. Ille.n.qui ab aliquo loco fugit & resilit, necesse est vt se ad aliũ retrouertat.Et ideò tũc homo ad fugam fortius animatur, qñ ex bonitate & sperata vtilitate ad terminum ad quem tendit allicitur & delectantur.Et quia charissimi à diabolo,mũdo & carne vel peccato debemus fugere,terminus ad quem fugere debemus, est ipse Deus vel Paradisus,q.s.terminus est valde vtilis & delectabilis &c.ideò dico quod ex eius cõsideratione debemus ad ipsum fugere,& ad eius adiutorium nos transferre.Sicut.n.puer læsus fugit ad matris gremium, homo grauatus fugit & recurrit ad superioris præsidiũ,populus impugnatus fugit ad castri refugium,sic verè nos in quacũq; nostra tribulatione refugere,debemus ad Dei adiutorium & remediũ, quia vt dicitur Proue.18.Turris fortissima nomen domini,ad ipsum fugit iustus & saluabitur,Et bene saluabitur;transfugę .n.apud antiquos seruabantur ab illis ad quos transfugiebant sicut patet de Dauid, q fugit ad Ahis à facie Saulis mali regis sicut dicitur.1.Regũ.21.Ad quod facit scriptura Deut.33.vbi dominus præcepit sic. Non tradas seruum domino suo qui ad te confugerit. Quia reuera si ad dominum confugerimus, à diabolo(qui in statu peccati noster dominus fuerat) tuti erimus. Deus.n.& status gr̃æ est sicut ciuitas refugij,ad q̃ oportebat trãsfugere,si quis volebat ab homicidio tutus esse Deu. 19.Quia pro certo sic animam nostram occiderimus per peccatũ necesse est ꝙ ad Deũ & ad ecclesiæ & gratiæ statum fugiamus,si mortem æternam effugere cupiamus.1.Re.4.Fugit vnusquisq; in tabernaculum suum. Cõuertamur ergo retrorsum,& fugiamus ad protectionem diuini nominis,ad refectionem superni culminis,ad recreationem æterni luminis, iuxta illud Esa.44.Conuersi sunt sapientes retrorsum. Deus.n.& bona Paradisi dicuntur esse retrorsum,eo.s. quia cum ab eis recesserimus per peccatum & ipsa retro nos posuerimus, ad ea debemus retro nos conuertere,& per pœnitentiam ad ipsa cõfugere & ab illis quæ prius amaueramus,retrocedere & resilire. Vnde Threno.1.Ipsa autem gemens conuersa est retrorsum. Fugiamus ergo ad Deum & ad paradisum sicut ad montem protectionis,sicut ad fontem refectionis,sicut ad pontem saluationis. Fugiamus dico ad istum sicut ad montẽ protectionis. Vnde Can.8.Fuge dilecte mi,assimilare capreæ hinnuloque ceruorum super montes Bethel. Simus ergo sicut Loth, cui dictum est Geñ.19. Non stes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. Vnde.1.Mac.2. Fugit ipse & filij eius(ipse.s.Mathatias)in montes. Mat 24. Qui in Iudea sunt, fugiant ad montes. Item fugiamus ad ipsum sicut ad fontem refectionis,qa sicut ceruus & fugiẽs & sitiẽs currit ad fontes aquarũ A
vt plenariæ satietur,sic & nos debemus fugere ad Deũ vt eius gratijs recreemur. Exo.14. Fugientibus Ægyptijs occurrerunt aquæ. Item fugiamus ad ipsum sicut ad pontem saluationis. Nam sicut videmus quod ille qui vult transire fluuium, fugit & vadit ad pontem ne periclitetur, sic nos qui transire habemus fluuium huius mortalis vitæ,recurrere debemus ad Deũ sicut ad pontem per quem possumus tutè transire. Iuxta illud prædictum. Hester.14. Hester quoq; regina pauens periculũ, fugit ad dominum. Patet ergo quod si virtualiter volumus fugere, necesse habemus aspicere terminum posteriorem, atten F
dere terminum anteriorem,deponere sarcinam deteriorem. Et hæc de bona fuga sufficiãt. ¶ Sed pro certo dico qđ multi ecõuerso frequentant malam fugam & nõ bonã, sicut sunt illi qui libenter fugiunt à bono,& accedũt ad malum. Vnde possumus notare quod mali generaliter fugiunt quattuor.s.

Amicitiam & societatem.
Pœnitentiam & pœnalitatem.
Iustitiam & seueritatem.
Constantiam & stabilitatem.

Fugiunt dico societatem & amicitiam Aues.n. prædales societatem fugiunt, & solitudinem amant vt dicit Gre.in morali. Vnde vnum par vulturum nõ libenter nidificat in loco vbi scit aliud par vulturum habitare. Sic verè multi sunt qui societatem, charitatem, & amicitiam aliorum refugiunt & declinant. Volunt.n.viuere soli,soli ab hominibus videri & reputari,sociũ in bonis suis non habere,sed soli bona sua consumere & deuorare. Vnde isti dicunt illud Psal. Ecce elongaui fugiens,& mansi in solitudine. Istud potissime pertinet ad auaros,qui bona sua volunt soli comedere,& ideò nolunt aliquem socium inuenire. Pertinet etiam ad falsos amicos,qui pro certo societatem amicorum suorum fugiunt, & potissime tunc temporis quando ad paupertatem & aduersitatem ipsos deuenisse cernunt. Sicut .n.serpens naturaliter hominem nudum dicitur fugere,sic tales falsi amici pauperum denudatorum & in aduersitate positorum solent consortium abhorrere. Et ideò in persona pauperum loquitur Iob.19. Noti mei quasi alieni recesserũt à me, dereliquerunt me proximi mei,& qui me nouerant,obliti sunt mei Iob.30. dicitur. Abominantur me,& longè fugiunt à me. Et in psal. dicitur. Qui viderunt me, foras fugerunt à me. Isti G
ergo fugiunt societatem & amicitiam.¶ Insuper dico qđ quidam fugiunt pœnalitatem & pœnitentiam. Sicut.n.serpens naturaliter fugit rutam,quæ est herba valde amara, vnde etiam in locis vbi est ruta,nec serpentes nec animalia venenosa raro inueniuntur,sic peccatores venenosi & serpentini,rutam amaram.i.pœnitentiæ amaritudinem fugiunt,& in loco vbi est ruta est.i.vbi pœnitentia viget, libenter aut faciliter non subsistunt.& isti sunt fatui,quia dum fugiunt pœnam temporalem ipsi incurrunt finaliter æternalem. Vnde Iob.20. Fugiet arma ferrea,& incidet in arcum æreum. Isti ergo fugiunt pœnalitatem & pœnitentiam.¶ Deniq; dico quod quidam fugiunt seueritatem

sitatem & iustitiam, & isti sunt illi qui nec à Deo nec à prælato volunt corrigi nec puniri, immo vt possint fugere, solent quandoque contra correctores suos insurgere, & ipsos per appellationes vel alijs impugnare. similes illi bestiæ quæ dicitur bonnacon, quæ dicitur stercus fœtentissimum contra venatorem proijcere, & sic eam persequi dimittit, & bestia recedit & fugit. Sic verè multi sunt qui venatores & persecutores suos. i. iudices & correctores cum stercoribus suis ardentibus. i. cum verbis diffamatorijs & exasperantibus faciunt à correctione cessare, & recedere, & sic incorrecti dimittuntur abire & fugere. Vnde de hoc potest dici illud Gen. 16. Affligēte eam saray, fugam iniit. Sicut. n. dicit Solinus, templum Herculis non intrabant muscę, clauam verò Herculis quæ in templo pēdebat solo odoratu fugiebāt canes. Sic verè dico q templum religionis & clauam correctionis, quam Hercules. i. Christus fortissimus insigniuit, solent muscę. i. immundi homines fugere, & clauam correctionis solēt canes & impij declinare. Ista est. n. veritas, q mali & peruersi & impij semper solent templū deuotionis fugere, & à locis & à statibus & mundis & puris recedere, correctionis baculum euitare. psal. Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidabunt. Isti ergo fugiūt

H seueritatem & iustitiam. ¶ Adhuc dico q quidam fugiunt stabilitatem & constantiam. Et isti sunt illi qui in bono nolunt perseuerare, nec tentationibus resistere, quia statim quando aliqua tentatione vel tribulatione impugnantur, solent fugere & à bono proposito desistere. Vnde de talibus dicitur Prouer. 28. Fugiet impius nemine persequente. Et Leuiti. 26. Fugietis nemine persequente. Et tamen isti deberent considerare q diabolus ad modum crocodili est animal fugax, & fugientes inuadit, resistentes fugit. Et ideò isti deberent fortiter resistere vt ipsum cogerent retroire. Iac. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vo

I bis. ¶ Sed si vis, nota q fuga inconstātiæ est quadruplex. s. fuga

Naturæ.
Fortunæ.
Miseriæ.
Et culpæ.

Prima est fuga omnis viuētis. Natura. n. humana semper est in transitu & in fuga. Iob. 13. Quasi flos egreditur, & cōteritur & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. ¶ Secunda est fuga fortunæ vel mundi labentis. Omnia. n. bona mundi fugitiua sunt, & etiam suos fugiunt appetitores. Vnde de qualibet re temporali potest dici illud Esa. 13. Et erit quasi damula fugiens. ¶ Tertia est fuga miseriæ vel fluidæ mentis, quæ. s. nescit tentationi vel tribulationi resistere, nec in eodem proposito remanere. Similis illi Caim de quo dicitur Gen. 4. q ipse fugit vagus & profugus super terram &c. ¶ Quarta est dominū derelinquentis. s. cuiuslibet peccatoris à Deo recedentis, vel apostatę religionem dimittentis. Tales. n. fugitiui videntur similes illi lapidi qui sm Pl. solebat esse in porta Cyzici in Asia minori, qui lapis fugitiuus dicebatur, eo q quando illuc alligarent naues, & fugere & nescio qua virtute recedere ad aliū locum dicebatur. quousq. s. per incolas fuit plumbo ligatus & ne fugeret adiuncto pondere aggrauatus, sicut dicit Plini. lib. 36. c. 15. Sic proculdubio dico q sunt multi in statu perfectionis, qui. s. naues. i. seculares deberent suis doctrinis & exēplis a vanis fluctibus stabilire & in bonis propositis anchorare, qui tamē per peccatum à Deo vel per apostasiam à religionis claustro fugiunt, & per mundum & peccati statum vagabundi discurrunt. Gen. 16. A facie sarai dñe meę fugio. Quapropter isti quandoque per prælatos ligātur, & vinculis ad litteram arrestantur, figurati in Iona, qui dum fugeret à facie domini vt iret in Tharsis, in mare fuit proiectus, & à pisce deuoratus. Ideò de talibus dicitur illud. 1. Re. 25. Hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos, qui tamen deberent dicere illud psalm. Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiā? Quia sicut dicitur Thob. 13. Nō est qui effugiat manum Dei. Et sic sufficit de fugere.

A **Fulgor. Fulgere.** Nota q fulgor cū nihil aliud sit nisi quædam resplendētia corporis lucidi vel politi, possum notare qđ quadruplex fulgor in scriptura reperitur, scilicet Fulgor

Virtualis & fructificus.
Temporalis & damnificus.
Criminalis & phanaticus.
Æternalis & beatificus.

Primus est gratiæ quo fulgent pectora iustorum. Secundus est opulētiæ, quo fulgent corpora magnorum. Tertius est fallę apparentiæ, quo fulgent corpora fictorum. Quartus est æternæ gloriæ, quo fulgent ęthera sanctorum. ¶ Primo ergo dico q est fulgor hominum iustorum, & iste est fulgor gratię, quæ illuminat mentem sanctitate interius, & exteriorem gustum & habitum honestate. Isti. n. fulgent in hac vita triplici radio vel fulgore. s. Gratiæ, scietiæ, & honestatis. Gratiæ dico. Thob. 13. Luce splendida fulgebis. Sciētiæ etiam seu doctrinæ Dan. 12. Qui autem docti fuerint, fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates. Honestatis verò & bonæ apparentiæ. Hester. 8. Fulgebat Mardochęus vestibus regijs & hyacinthinis &c. Sicut ergo video q vasa fulgentia solent acceptari in

Diuinis templis
Thesauris amplis
Diuitum mensis,

Sic iusti taliter fulgentes digni sunt, vt ad templū. i. ad statum ecclesiasticū debeant assumi, & in thesauro diuinæ acceptionis & prædestinationis debeant reponi, & in conuiuio summi regis in Paradiso debeant apponi. Ista sunt ergo vasa æris fulgentis optimi quæ Esdras de Babylone in Hierusalem reportauit, sicut dicitur. 1. Esdræ. 8. Vnde de sancta Hester dicitur Hester. 15. quod die tertiò accepit vestimenta ornatus sui, & circundata gloria sua, & fulgens regio habitu inuocauit omnium rectorē. Dies. n. tertius est dies gratiæ. Tres enim dies sunt spirituales. s.

Dies naturæ.
Dies legis.
Dies status seu gratiæ.

Tali ergo die tertio. s. in statu gratiæ (de quo dicitur Oseæ. 6. Viuificabit nos Deus post duos Dies, die tertia suscitabit nos) debet quælibet Hester abscondita. i. quælibet humilis persona, vestibus honestæ apparentiæ, doctrina gloriæ & sapientiæ, regio habitu sanctitatis & gratię refulgere, & rectorem omnium inuocare. Sapient. 3. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillę in arundineto discurrent. Patet er- B
go q est fulgor hominum iustorum. ¶ Secundò dico q est fulgor diuitum magnorum. Et iste est fulgor hominum peccatorum vel vitiosorum. Fulgor. n. oculos intuētium lędit. Et ideò aues debilis visus in fulgore solis se solent abscondere, cū non sufficiant huius fulgorem videre. Sic fulgor gloriæ & prosperitatis mundanæ oculos mentis solet lædere, & eos lumine gratiæ spoliare. Ecclesi. 43. Refulgens radijs suis excęcat oculos. Quapropter viri perfecti qui oculos discretionis habent debiles, debent talem fulgorem fugere & prosperitatis gloriā euitare. Post magnum. n. fulgorem coruscationis sequitur tēpestas grādinis & turbationis, quia. s. vbi fulgor prosperitatis præcesserit, verisimile est q damnationis tonitruum vel grādo subibit. psal. Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis. Iste est ergo fulgor diuitum
magnorum. ¶ Tertiò dico q est fulgor hominum fictorum. s. C
hypocritarum, qui. s. fulgent ad modum ligni putridi, q quādoque fulget de nocte, de die nunquam, quia. s. isti in nocte ignorantiæ. s. apud eos qui non bene cognoscunt eos, fulgent, & per sanctitatem apparentem resplendent. Isti figurantur in imaginibus lapideis auro pictis, quæ non intus sed extra fulgent. Sic hypocritę fulgorem sanctitatis non habent intus, sed solum extra in apparentia. Vnde de idolis dicitur Baruch. 6. Nisi aliquis eruginem exterserit, non fulgebunt. Isti hypocritę & maximè falsi proditores sunt similes gladio limato & polito & exacuto, qui. s. fulget & scindit, quia. s. tales vt communiter fulgent per fictam sanctitatem & bonitatem, & per adulatoriam falsitatem, scindūt tamen per detractionis & proditionis iniquitatem. Vnde Eze. 21. de gladio dicitur q vt splēdeat limatus est, vt cedat victimas exacutus est. Et sequitur: Dedi in omnibus portis eorum cōturbationem gladij limati & acuti ad fulgendum & ad cedendum. ¶ Quartò inuenitur fulgor
hominum sanctorum. i. beatorum q sunt in patria, qui fulgēt D
mente per cognitionem inæstimabilem, & corpore per claritatem inobfuscabilem, & fama per miraculorum gloriam admirabilem. Matth. 13. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris illorum. Vnde de fulgore gloriæ Paradisi potest dici cuilibet sancto illud Iob. 11. Meridianus fulgor cōsurget tibi ad vesperam, & cum te consumptum putaueris, orieris vt Lucifer, & habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus securus dormies, requiesces, & non erit qui te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi. Ista. n. possunt optimè dici de sanctis & de fulgore miraculorum suorum &c. Vide infra de Lucere & Splendere.

Fulgur. Nota q fulgur nihil aliud est quam quædam A
impressio naturalis ex subtilioribus elementorum partibus generata. Et est fulgur quędam substantia ignea valde penetratiua & actiua. Et ideò in scriptura multipliciter accipitur. Accipitur. n. in bono & in malo. Accipitur pro

Obedientię

Obedientię celeritate.
Auaritiæ cupiditate.
Æternæ miseriæ crudelitate.
Exterioris apparentiæ claritate vel famositate.

Primo dico ꝙ est quoddam fulgur magnæ velocitatis, & istud est fulgur obedientiæ, quia sicut fulgur velocissime mouetur & discurrit, sic bonus obediens ad voluntatem Dei vel prelati debet velocissime discurrere & moueri. Vnde Iob.38. Nunquid mittes fulgura & ibunt, & reuertētia dicēt tibi: assumus? Secundò dico ꝙ est aliud fulgur magnæ caliditatis, & istud est fulgur auaritiæ, rapinę seu sæuitiæ. Sicut.n. fulgur in se est ardentissimum intantū (prout dicit Plinius) ꝙ suæ igneæ violentiæ nihil potest resistere, sic crudeles, & auari ita sunt ignei ardeores, & ꝑ cupiditatē inflammati, ꝙ volunt nocere in omnibus & suæ auaritiæ ardorem exercere. Et potissime vsurarij similes sunt fulguri. Est.n. quoddam genus fulguris ſm Pliniū, ꝙ ex dolio vinū quod in eo est, imperceptibiliter exhaurit, & pecuniam in sacculis sine sacculi combustione mirabiliter liquefacit. Sic pro certo vsurarij ardore suæ auaritiæ imperceptibiliter hauriunt, bibunt, liquefaciunt, annihilant & consumunt aliorum facultates. Ipsi.n. non videntur dolia nostra & saccos nostros tangere vel præsentialiter tetigisse, & tamē bene percipiuntur vina nostra exhausisse, & nostras nobis pecunias extraxisse. Vnde de talibus fulguribus potest dici illud.2. Re.22. Fulgura multiplicauit, & cōsumpsit eos. Istud est ergo fulgur magnæ caliditatis. ¶ Tertiò dico ꝙ est fulgur magnæ
B poenalitatis. Et istud est fulgur poenæ æternæ. Sicut.n. fulgur omnia quæcunque dura & fortia solet penetrare & scindere, super alta loca etiam, sicut sunt campanilia & turres, solet facilius cadere, sic fulgur ęternæ damnationis vel sententiæ diuinę iudicialis solet duros obstinatos, altos superbos elatos impetere & percutere, penetrare & dissipare. Vnde Deut.32. Si acuero vt fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea reddam vltionem hostibus meis, & his qui oderunt me, retribuam. ¶ Et aduerte ꝙ tria dicuntur valere contra fulgur. s. laurus ceraunius, & corallus. Sic verè tria valent contra fulgur æternæ damnationis. s. laurus arbor, illa est memoria crucis. Ceraunius, qui cum tonitruo descendit, iste est timor diuinæ comminationis. Corallus, qui est lapis qui in mari inuenitur, qui est amaritudo poenitētiæ & afflictionis. Ista.n. tria .s. poenitētiam, timorem Dei, memoriam crucis si in corde habuerimus, fulmine damnationis æternæ lædi vel fulminari nō poterimus. Vnde dicit Hie.10. Fulgura in pluuiam fecit. Fulgur.n. æternæ poenæ in pluuiam diuinæ misericordiæ vertitur si istud triplex remedium habeatur. Istud est ergo fulgur magnæ poenalitatis. ¶ Quartò dico ꝙ est quoddā fulgur magnæ formositatis. Et istud est fulgor claritatis, & splendor bonorū exemplorum, magnorum miraculorum, bonæ doctrinæ, & bonorum documentorum. Nubes.n. i. sancti miserunt nobis talia fulgura, quibus. s. apud nos coruscauerunt, & mundum illuminauerunt. vnde Ezech.1. Nubes magna & ignis inuoluens, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.. Isti enim sunt nubes per pietatem, sunt ignis per charitatem, sunt fulgur ꝑ omnimodam sanctitatem &c. Vide infra de splendore, & in alijs titulis similibus.

A **Fumus.** Nota ꝙ fumus est quædam materia aerea quæ de corporibus combustis vi caloris exhalat. Illud.n. aereum & aqueum quod non potest calor consumere, facit in fumum euaporare. Accipitur enim fumus in scriptura in bono & in malo. Vnde generaliter possumus dicere triplicem esse fumum, scilicet

Quendam virtuosum & laudabilem.
Quendam vitiosum & damnabilem.
Quendam dolorosum tristabilem.

¶ Primo ergo dico quod venit quidam fumus laudabilis & virtuosus,
Et iste est fumus
Feruidę orationis.
Bonæ affectionis.
Altæ contemplationis.

Sicut.n. videmus ꝙ fumus ab igne exit, ignē esse in loco vnde est ostēdit, & sursum supra ignem in cœlū altè ascēdit, sic verè charissimi talis fumus de corde & de fornace vbi est ignis amoris & dilectionis, solet ascendere, & sursum ad Deum se erigere & eleuare. ¶ Istud patet de fumo orationis, de quo dicit Apo.8. Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorū in cōspectu Dei de manu Angeli. Iste est.n. fumus pulmonis asini, de quo ſm Pli. si domum suffumigaueris, ab omni reptili mūdabis. Quia verè fumus orationis qui ā pulmone. i. à deuotione asinorum. i. bonorum & simplicium emanat, omnia reptilia vitiorum de domo conscientiæ fugat. Esa.6. Impleta est domus domini fumo. ¶ Istud etiam dicitur de fumo bonorū desideriorum & feruidę affectionis, de quo dicitur Exo.19. & 20. ꝙ cum dominus descendisset in igne in mōte Synai, totus mōs Synai fumigabat. Ad denotandum ꝙ illic Deus vult per gratiā suam descendere, vbi solent bona desideria fumigare. Et ideò sicut videmus ꝙ in fumo ollę bullientis non residēt muscę, sic in affectione cordis charitate feruentis nunquam resident cogitationes malę. Iste est fumus ille de quo dicitur Thob.6. Fumus eius exterminat omne genus demoniorum. ¶ Illud etiā patet de fumo contemplationis. Contemplatio.n. seu vir contemplatiuus ad modum fumi semper solet sursum ascendere, & de rebus superioribus cogitare. Vnde Can.3. Quæ est ista quæ ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhę & thuris? Iste est igitur quidam moralis fumus qui est laudabilis & virtuosus. ¶ Secundò dico ꝙ in scriptura inuenitur quidā fumus damnabilis & vitiosus. Et iste est fumus

Malę affectionis.
Vanę elationis.
Fętidæ infamationis.
Erroris & deceptionis.

Ista.n. sunt quattuor genera mali fumi. Fumus B
.n. à fornace ardenti solet
procedere. Fumus quāto plus ascendit, tanto magis solet deficere. Fumus fętorem solet continere. Fumus obscuritatem solet generare. Primus est fumus malę affectionis seu malorum desideriorum, qui ex fornace ardentis tentationis ascendit. Figuratus Apo.9. vbi dicitur ꝙ apertus est puteus abyssi, & exiuit fumus sicut fornacis magnæ, & obscuratus est sol de fumo putei. Puteus.n. abyssi est humana caro, quia puteus angustus aliena. Prouer.23. In isto puteo semper ardet fornax concupiscētiæ, à qua pro certo semper euaporant & exeunt fumi malorum desideriorum, qui rationis aciem obnubilant & obscurant. Vnde Esa.34. Ascendit fumus eius à generatione in generationem. Iste est igitur fumus malę affectionis. ¶ Item est fumus vanæ elationis. Et iste est fumus superbiæ, quæ semper ad modum fumi solet sursum ascendere alta petendo & ambiendo, solet quantò plus ascendit, amplius se dilatare & diffundere, iactando & præsumēdo, solet etiam quanto plus se dilatat, magis deficere & euanescere, ab omni firmitate & veritate cessando & desistendo. Vnde in psalm. dicitur. Sicut deficit fumus, deficient. Deficiunt.n. ꝑ modum fumi, quia quamuis per mundi prosperitatem aliquotiens sursum feruntur, per ventum tamen .i. per aduersitatem faciliter deficiunt & dilabuntur. Vnde dicitur in psalm. Inimici verò domini mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficiētes quemadmodum fumus deficient. Fumus igitur signat superbum, ac etiam signat superbiam. Quia. s. superbus semper solet verba fumosa & vētosa, iactatoria & præsumptuosa emittere & expirare, similis illi serpenti qui dicitur Chelidrus, qui rectus & rectus incedit, & nunꝗ ad aliquā partem se deflectit, & fumum venenosum continuè emittit & expirat, sicut dicūt Isido. & Lucanus. Sic pro certo superbi erecti vadunt per pōpositatem, nunquam se deflectunt per pietatem, sed continuè fumum spirant per superbiam & vanitatem. Et ideò isti figurantur in illis æquis. Apoca.9. de quorum ore procedebat fumus & sulphur, & ignis. Quia verè de ore equorum. i. superborum vt communiter non exit nisi fumus superbiæ & vanitatis, nisi ignis iracundiæ & crudelitatis, nisi sulphur luxuriæ & fęditatis. Ideò de talibus superbis dicit Iob.41. de naribus eius procedit fumus. Iste est igitur fumus vanę elationis. ¶ Itē est quidam fumus prauę & infamis conuersationis. Sicut.n. fumus vt communiter est fętidus, intantū ꝙ fumus candelæ extinctæ facit equam pregnantem parere abortiuum, sic pro certo conuersatio aliquorū est ita infamis, fętida & fumosa, ꝙ eorum exemplis equi .i. simplices pariunt & faciunt malorum operum abortiuum. De tali fumo loquitur Iudic.9. vbi dicitur ꝙ de fumo & igne mille homines sunt necati. Item dico ꝙ est A
quidam fumus erroris & deceptionis, & iste est fumus malę doctrinæ & hæreticę, quæ totam domum mentis humanæ reddit obscuram & nebulosam. Vnde Apoc.15. Impletum est tēplum domini fumo. Iste est igitur quadruplex malus fumus, fumus horrendus. s. & fugiendus. Et ideò nos debemus esse sicut apes, quæ naturaliter horrent fumum, fumus.n. ipsis mirabiliter est nociuus. quia pro certo nos debemus istum quadruplicem fumum abhorrere & tanquam nociuum totis viribus declinare. Quia pro certo sicut dictū est, iste est fumus damnabilis

C nabilis & vitiosus. ¶ Tertiò dicò ꝙ est quidam fumus tristabi-
lis & dolorosus. Et iste est fumus ignis infernalis & pœnæ æter
nalis, de quo dicitur Apoc. 14. Fumus tormentorũ ascendet in
seculũ. Iste est.n. fumus qui damnatos facit flere per æternam
desolationem, nos verò debet facere flere per timorem & con
tritionem. Sicut.n. videmus ꝙ cępæ suspendũtur ad fumũ vt
melius seruentẽ, & ne germinent, & sapidiora efficiantẽ, sic verè
nos debemus per iugem considerationem ad fumũ tormento-
rũ infernaliũ applicari, vt à fructificatione malorũ operũ im-
pediamur, sed vt in bono seruemur & custodiamur, & vt sapi-
diores & meliores apud Deũ efficiamur. vnde Apoc. 18. Vide
runt fumũ incendij eius, longè stantes, propter timorem tor-
mentorum eius. Ista dicta sunt de Babylone præcipitata & dã
nata. Patet ergo ꝙ triplex est fumus. s. fumus dolorosus, fumus
vitiosus, fumus virtuosus. Et hæc de fumo sufficiant.

A **Fundamentum.** Nota ꝙ fundamentũ idem est ꝙ fundi stabilimentũ. Funda-
mentũ.n. habet esse prius, fortius profundius. Prius dico, quia
ab isto debent omnia alia sicut quædam secũdaria dependere.
Fortius, q͂a istud habet pondus totius ædificij sustinere. Pro-
fundius, q͂a super istud habet totũ ædificiũ residere. ¶ Debet
ergo habere fundamentum scilicet naturam

Prioritatis.
Stabilitatis.
Profunditatis.

¶ Secundũ igitur istas tres conditiones fundamentum potest tripliciter accipi in scriptura. Accipitur enim

Pro fidei prioritate.
Pro patientiæ stabilitate.
Pro humilitatis infirmitate.

Primo igiẽ dicã de fundamento prout accipiẽ pro fidei puritate, est.n. fides
fundamentũ digressiuũ ratione prioritatis. Fides.n. est primũ
fundamentũ morũ & virtutũ, sine isto.n. nullus potest cõstrue
re ædificiũ virtutũ, q͂a teste apostolo: Sine fide impossibile est
placere Deo. ad Hebr. 11. Sicut.n. cor sẽm Auicenn. est funda-
mẽtũ vitæ, & est primũ mẽbrũ, & est primo à natura formatũ,
sic fides est primũ fundamẽtũ vitæ gratię, christianęq; religio
nis, & ecclesiæ, & iõ primo est ædificãdũ, & à nobis primario
statuẽdũ. Apo. 21. Fundamẽtũ primũ Iaspis. Istud fundamẽtũ
diuidiẽ in duodecim particularia fundamenta .s. in duodecim
articulos fidei, sicut de ciuitate Hierusalem dicitur Apoc. 21.
ꝙ murus ciuitatis habebat duodecim fundamẽta. Istud.n. fun
damentũ potest significare bonam intẽtionem, quæ primo est
ædificanda, & in quolibet opere statuenda, quam quia hypo-
critę non habent, ideò eorum opera & ædificia stabilia nõ per
seuerant. vnde in psalm. dicitur. Mouebũtur fundamenta terrę
Potissime autem constat ꝙ super fundamento fidei fundatur
ecclesia sancta Dei. Et pro certo bene fuit necesse ꝙ fundamẽ
tum esset solidum atque firmum super quod tantum ędificiũ
.s. ecclesia seu christiana religio fundabatur. Vnde nota quod
istud fundamentum. s. fides, fuit

B Altum, ne inuaderetur.
Solidum, ne foderetur.
Sanguineum, ne dissolueretur.
Siccum, ne corrumperetur.
Prudenter factum, ne contemneretur.
A summo rege iactum, vt honoraretur.

Dico igitur ꝙ fundamentum fidei fuit altũ, ne inuaderetur Castra.n. in locis altis funda
ta, sunt magis inexpugnabilia. Sic quia istud fundamentũ in
cœlis est, & in rebus altis & inexterminabilibus, hinc est ꝙ p
hostes malignos non potest facile expugnari. psal. Fundamẽta
eius in montibus sanctis, diligit dominus portas Syon. ¶ Item
fuit solidum, ne suffoderetur. Petra.n. quæ Christus est, & la-
pides viui. i. Apostoli & sancti viri sunt in hoc fundamẽto. Vn
de de Christo dicitur illud Matth. 7. Fundata erat supra firmã
Petram. Et Esa. 28. Mittam in fundamento Syon lapidem pro
bat[illegible], angularem preciosum in fundamẽto fundatũ. De alijs
verò lapidibus dicitur Ephe. 2. Sed estis ciues sanctorũ, & do-
mestici Dei, superędificati super fundamentum Apostolorũ
& prophetarũ. Diabolus igiẽ non potest istud fundamentum
suffodere, ꝙ constat super tam fortes lapides situm esse. Ideo
de fide & articulis eius, virisq; fidelibus atq; firmis, potest di-
ci illud Iob. 37. Fabricatus est cœlos, qui solidissimo quasi ęre
fundati sunt. Aduerte tamen ꝙ hostes quandoq; suffodiũt for
tissima fundamenta, extrahũt.n. per occultos & subterraneos
cuniculos lapides & terram de fundamento, & supponunt colũ
nas ligneas ad ædificium sustentandũ, in quibus tandem ignis
ponitur, & sic cadit ædificium & cassatur. Sic verè demones
per occultas vias fraudũ suarũ, de fundamento ecclesiæ q̃nq;
subtrahũt lapides viuos. i. viros sanctos & catholicos prælatos
& columnas ligneas, & hæreticos articulos vel psonas in hoc
fundamento supponũt, sicut apparuit in Scismaticis & in Grę
cis, qui pro fundamento crediderunt se habere lapides, & ha
buerunt ligna, fideles doctores, & habuerunt hæreticos, &
ideò totus status eorum igne tribulationis & tẽtationis perijt,
& tota sancta ecclesia ad nihilum quasi venit. psalm. Funda-
menta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam
iratus est eis. s. Deus. ¶ Item fuit istud fundamentũ sanguineũ,
ne dissolueretur. Cementum.n. de sanguine factum indissolu-
bile est. Sic fides quæ de Christi sanguine est confecta Leui. 8.
Fudit sanguinem ad fundamenta altaris. Et pone si vis histo-
riam. Mellius, de turri quæ nõ potuit stare quousq; de sangui-
ne pueri sine patre liniti sunt lapides fundamenti. Hæc est igi
tur fides sanguinis & passionis Christi. Vnde ecclesia potuit
figurari in ciuitate Hierico, de cuius ædificatione diciẽ. 3. Re.
16. ꝙ Ahiel qui interpretatur viuens. i. Deus pater, in primiti
uo suo fundauit eam. ¶ Item fuit istud fundamentum siccum,
ne corrumperetur. Locus.n. siccus melior est pro fundamen-
to ædificij quam locus humidus vel lutosus. Ecclesia igiẽ fun-
data est in siccitate, paupertate, & asperitate pœnitentiæ, non
in luto diuitiarum, & in deliciarum cęno, ꝙ figuratum est. 2.
Esdræ. 5. vbi dicitur ꝙ filij Israel fundauerunt templum in no
uilunio. In nouilunio.n. luna parum habet de lumine. sic pri-
ma ecclesia parum habuit de mũdi prosperitate, satis verò de
obscura aduersitate. psa. Super Maria fundauit eum, & super
flumina præparauit eum. Maria.n. & flumina amaritudinem
& fluctus aduersitatũ designant. ¶ Item istud fuit fundamen-
tum prudenter factum seu ordinatum, ne contemneretur. Et
verè qui considerat fundamentum christianę religionis & ec-
clesiæ, & etiam particularium ecclesiarum, bene apparet ꝙ sa
pientissimè fuit factũ. Proue. 3. dominus sapiẽtia fundauit, ter-
ram, stabiliuit cœlos prudentia. vnde. 1. Corint. 3. Ego vt sa-
piens Architectus fundamentum posui. ¶ Item istud funda-
mentũ fuit à summo rege iactũ, vt honoraretur. Ipse.n. Deus,
& non alius, est fundator istius templi. Es. 48. Manus mea fun
dauit terram. Bene igiẽ patet ꝙ fundamentũ istud est durabi-
le, & nunquam defectibile aut delebile. psa. Fundasti terram
super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculũ seculi. Pa- C
tet igitur ꝙ fundamentum accipiẽ pro fidei prioritate. psa. Ini
tio tu domine terram fundasti. ¶ Secundò dico ꝙ fundamen-
tum accipitur pro virtuali stabilitate. Sicut.n. fundamentũ ha
bet sustinere quicquid ei supponitur, sic virtus patientię ha-
bet sustinere, quicquid ei imponitur vel iniungiẽ. Fundamen-
tũ etiam debet esse firmissimũ, solidissimũ, stabilissimũ, alijs si
debile fuerit fundamentũ, totũ ædificiũ cadet. Sic verè funda-
mẽtũ patientiæ, constantiæ, perseuerantiæ nostræ debet esse
stabile atq; firmũ, q͂a. s. nulla tentatione debet concuti, nulla
tribulatione moueri, alijs nisi istud fundamentũ stabile fuerit
homo cadet in peccatũ, & faciliter corruet in infernũ, sic ap-
paruit Matth. 7. in domo iusti quæ fundata erat supra firmam
petram, ideò stetit, & in domo impij, quæ fundata erat supra
debile fundamẽtũ, ideoq; impulsu fluminũ & vẽtorũ corruit,
& cecidit. Firma.n. Petra est fortitudo patientiæ, vel rectitu-
do intentionis bonæ, vel etiã ipse Deus, in quibus si fuerimus
fundati, nunq̃ ventis tribulationũ erimus deturbati. Si verò
fundamentũ debile elegerimus. s. fundamentũ arenosum mũ
danæ prosperitatis, fundamentum lutosum humanæ carnalita
tis, fundamentũ fluctuosum profanę pompositatis, nos pro cer
to ad statũ peccati faciliter corruemus, & ad locum inferni fi-
naliter descendemus. Ideò dicitur Prouerb. 10. Quasi tempe
stas transiens impius non inueniẽ, iusti aũt quasi stabile fun-
damentũ. Tempestati.n. transeũti comparatur impius, quia. s.
tẽpestas non habet stabile fundamentũ. Fundaẽ.n. in nubibus
& vaporibus superius congregatis quæ non sunt stabiles, sed
fluxibiles, non sunt manentes, sed defluentes, non sunt firmæ,
sed transitoriæ & infirmæ, & ideò tempestas non potest dura-
re, quia q̃uis q̃nq; videaẽ fortis & terribilis, solet tamen cito
deficere & cessare, sic proculdubio impij huius mũdi, qui in
rebus mũdanis & vanis posuerũt fundamentũ spei suæ. s. in nu
bibus & vaporibus. i. in mũdi diuitijs, amicitijs, fauoribus &
honoribus, non possunt esse stabiles neq; fortes, licet videanẽ
esse terribiles & sublimes. Ipsi.n. ad modũ tempestatis tonant
per iactantiam, coruscant per pomparũ euidentiam, pluũt per
honorũ abũdantiam, fulgurant & grandinant per crudelita-
tem & sęuitiam, ipsi tamen propter defectum fundamenti du
rare &

rare & perseuerare nequeũt, sed Dei mediante iustitia faciliter per mortem vel aduersitatem deficiunt & pereunt. Ideò pulchre loquitur scriptura cuilibet viatori, dicens sic. Iob.22. Nunquid semitam seculorum custodire cupis, quam calcauerunt viri iniqui, qui sublati sunt ante tempus suum, & fluuius subuertit fundamenta eorum? quasi diceret, non. Ergo non sic sed habeamus & quæramus fundamentum firmum .s. ipsum Deum, bonam intentionem, virtutem patientiæ & perseuerãtiæ, & sic erimus stabiles & durabiles, & in bono permanẽtes & perseuerantes. Ecclesi.26. Fundamenta æterna supra Petrã solidam, pedes firmi super plantas stabilis mulieris.i. stabilis animæ. Sic igitur accipitur fundamentũ pro virtuali stabilitate. ¶ Et aduerte ꝙ ad hoc ꝙ cor humanum possit esse bene stabilitum, necesse est videlicet

Quod sit quadratum per iustitiam.
Quod sit ligatum per concordiam & amicitiam.
Quod sit celatum & calcatum per pœnitentiam.

De iustitia dicitur Esai.54. In iustitia fundaberis, recede procul à calumnia. De charitate verò & concordia dicit̃ ad Eph. 3. In charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, stabilitas, &
D profundum. De pœnitentia verò dicitur ad Hebr.6. Iacientes fundamentũ pœnitentiæ ab operibus mortuis. Patet igitur ꝙ fundamentũ accipit̃ pro virtutis stabilitate. ¶ Tertiò dico ꝙ fundamẽtũ accipit̃ pro cordiali profunditate, & sic accipitur pro virtute humilitatis, & pro consideratione mortis. Sicut.n. radix est arboris fundamentũ, quæ quanto plus in terra fundatur, tanto arbor solidior viuacior & fęcundior inuenitur, sic verè quanto radix cordis nostri in terra humilitatis & nostræ mortalitatis fuerit magis profundata, tanto arbor nostræ moralis conuersationis erit magis virtutibus fœcundata. Sicut .n. fundamenta stabilia & fortia solent fieri de calce, lapidibus & arena, sic pro certo fundamentũ omniũ virtutũ construit̃, quando arena humilitatis, lapides constãtiæ & firmitatis, calx seu cementũ amicitiæ & charitatis.s. nostris cordibus apponũtur. Humilitas igitur & consideratio mortis sunt quædam infima & profunda animæ fundamenta. Istę.n. duæ virtutes semper volũt loca profunda & infima tenere, & de rebus profundis & infimis cogitare, s. de morte, de iudicio, de inferno. Vnde Hie.31. Nunquid mensurari potest cęlum de sursum, & inuestigari fundamenta terræ deorsum? Istud est igitur triplex bonum fundamentum. s. primum, ꝙ est Deus, fides seu bona intentio, quia sicut dicitur. 1. Corint.3. Fundamentũ aliud nemo potest ponere præter id ꝙ positũ est, ꝙ est Christus Iesus. Item s̃m fundamentum, ꝙ est constãtia, Dei & sanctorũ spes seu fiducia. De quo fundamento dictum est. 2. Tim.2. Firmum fundamentum Dei stat. Item tertium fundamentũ profundũ, ꝙ est virtus humilitatis, & consideratio nostræ mortalitatis. 2. Para.31. Cęperunt aceruorum iacere fundamẽta. Et sic si ista tria fundamenta habuerimus, omnem virtutum congeriẽ superædificare poterimus, ita ꝙ de nobis poterit dici illud. Esai.
E 54. Sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in saphiris, & ponam iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos. ¶ Sed si vis, dic ꝙ tria sunt quæ habẽt valde debilia fundamenta, videlicet hypocrisis, auaritia, & superbia. Hypocrisis.n. habet pro fundamento malã integritatem. Auarus habet pro fundamẽto rerũ possessionem. Superbus habet pro fundamento cordis elationem. Fundamentum hypocritarum finaliter reuelatur. s. ficta intentio. Vnde Ezec. 13. loquẽs dominus de hypocritis dicit sic. Destruam parietem quem liuistis absq; temperamento, adęquabo eum terræ, & reuelabit̃ fundamentum eius, & cadet. Fundamentum auarorum faciliter dissipat̃, s. eorum temporalis possessio. Ecclesi.16. Commouebuntur fundamenta terræ. Fundamentum superborum debiliter situatur, quia. s. situatur in vana gloria & vana laude, & ideò parum valet, & valde leuiter cedit in nihilum. Sapient. 4. Dirumpet illos inflatos & sine voce, & commouebit illos à
A fundamentis. Et Iudith.16. Montes mouebuntur à fundamentis &c. Sufficit.

Funis. Funiculus.

Nota ꝙ per funem intelligitur quodcunque vinculum vel ligamen, & potest accipi moraliter in bono, & in malo, sicut videmus ꝙ cum funibus fiunt multa bona, & multa mala. Funibus.n. vtimur. Ad ligandum, Ad stringendum, Ad trahendum, Ad suspendendum, Ad cingendum, Ad mensurandum. ¶ Et ideò breuiter per funem possum intelligere quamlibet ligaturam, siue bonam siue malam. Vnde notare breuiter possum quod est funis

Obedientiæ & subiectionis.
Amicitiæ & affectionis.
Pœnitentiæ & contritionis.
Cœlestis gloriæ & finalis distributionis.

Et isti sunt boni funes, figurati in illis funibus Hester.1. q erant in tentorio regis assueri, quia. s. tentorium regis Christi, ꝙ est ecclesia, talibus funibus.i. talibus virtutibus est repleta. Vnde Esa.54. dicitur ciuitati Hierusalem. Longos fac funiculos, & clauos tuos consolida. Item in malo funes signant ligaturam malarum affectionum, malarum complacentiarum & delectationum, malarum consuetudinum & obstinationum, æternarum etiam & malarum pœnarum & damnationum. Ligantur.n. superbi funibus vanitatis. Ligãtur auari funibus cupiditatis. Ligantur luxuriosi funibus carnalitatis. Ligantur obstinati funibus indurate volũtatis. Ligantur damnati funibus æternæ clausuræ & calamitatis. Et breuiter peccatores in hoc mundo ligantur funibus peccatorum, post mortem verò ligãtur funibus tormentorum, sicut dicitur Prouer.5. Iniquitates suę capiunt impium, & funibus peccatorum quisque suorum constringitur. Notare ergo possum ꝙ sunt funes

Virtuosi. Funes virtutum debemus habere.
Vitiosi. Funes vitiorum debemus horrere.
Dolorosi. Funes tormentorum debemus cauere
Gaudiosi. Funes gaudiorum debemus optare.

Dico ergo primo ꝙ sunt funes boni, quibus sumus ligandi. Et B
isti pro certo sunt quattuor, scilicet funis

Amicitiæ & dilectionis.
Obedientiæ & subiectionis.
Pœnitentiæ & confessionis.
Æternæ gloriæ & saluationis.

Boni enim fune

Amicitiæ pariter coniunguntur.
Obedientiæ firmiter subiunguntur.
Pœnitentiæ à culpis extrahuntur.
Cœlestis gloriæ lęte distribuuntur seu retribuuntur.

Funis amicitiæ & dilectionis quo debemus ligari est funiculus triplex, qa .s. charitas debet ligare se cum Deo, cum amico, & cũ inimico. Et sic erit ille funiculus de quo dicitur Ecclesi.4. Funiculus triplex difficile rũpitur. Simus igitur ligati fune amicitiæ & dilectionis. Per istum enim funem

Inuicem iungimur.
Fortiter stringimur.
Pariter vnimur.
Firmiter trahimur.

De isto dicitur Osee. 11. In funiculis Adam trahã eos, in vinculis charitatis. Iste est ille funiculus coccineus cum quo exploratores de vrbe Hierico fuerũt emissi, & à mortis periculo liberati, & ꝑ quem Raab meretrix postmodum de vrbis excidio est saluata, sicut dicitur Iosuæ.2. & 6. Quia verè charissimi funis coccineus & igneus.i. feruor & amor, charitas & vnitas, ligatura & iunctura quando interuenit inter ꝑsonas, solet eas ab omnibus periculis liberare. Ideò de quolibet viro charitatiuo põt dici illud Eze.40. Ecce vir cuius erat species quasi species æris & funiculus lineus in manu eius. In quibus verbis aduerte ꝙ funis amicitiæ debet habere

Constantiam & firmitatem.
Decentiam & honestatem.
Munditiam & puritatem.

Debet dico habere firmitatẽ & cõstãtiam, quod ostenditur cum dicitur. Ecce vir. quia. s. illi qui diligũt se, debent esse viri.i. in amore constantes & perfecti. Iste.n. funis non debet modica occasione rumpi, iuxta illud Sen. Sic diligamus, quasi desinere non liceat. Quamuis multi possunt dicere illud Hie. 10. Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupti sunt. Iste est funis amicitię & dilectionis. Sicut.n. nauis funibus vincitur, & cum funibus velum erigitur, per funes tota nauis ad portum applicatur, sic verè nauis animæ vel ecclesiæ funibus veræ dilectionis ad portum Paradisi trahitur. Velum cordis nostri cum funibus amoris sursum erigitur. Et tota vita nostra talibus funibus regitur & dirigitur &c. ¶ Item debet habere honestatem & decentiam, quod ostenditur cum dicitur. Cuius erat species quasi species ęris. quia illi qui se diligunt, præsertim ecclesiastici, debent esse ærei.i. per bonæ & commendabilis vitæ apparentiam & existentiam, sicut ęs, quod est splẽdidum & rutilum, corusci, & alter alterius mutui amoris officio decenter & honestè vti, figurati in vasis æreis quæ vsui tabernaculi fuerunt deputata. Exodi.27. Omnia vasa ex ære fabricabis. Sed proh dolor, sunt multi quorum scelerata societas non est splendida per decentiam & honestatem, sed omnino tenebrosa per malitiam & iniquitatem, quibus iustę

potest

potest imprecari illud Esai. 5. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Item debet habere puritatem & mundiciā quod ostenditur cum dicitur. Funiculus lineus in manu eius. quia illi qui se diligunt, debent habere funiculum lineum, qui est albus & purus, in manibus. i. in omnibus operationibus id est debent omnia opera sua æquitatis & pietatis funiculo metiri & ligare; vt sic quilibet eorum possit dicere domino illud psalm. Semitam meam & funiculum meum inuestigasti. Sed reuera sunt consortia malorum, quæ habent in manu funiculum non lineum, sed neruiceum, non albū & purum, sed squalidum & cruentatum, non vt opera sua pietate & iustitia, sed crudelitate & malitia conglobent. Et tales sunt maximè tyranni & eorū officiales, raptores & auari, qui vel subditos & pauperes multis iniurijs & exactionibus illaqueant, ita vt miseri oppressi crudelioribus illis rectè dirigant illud psalm. Funes extenderunt in laqueum &c. vel per malam consuetudinem obstinati se nullis patiuntur religionis vel honestatis funibus vinciri, sed omnes funes rumpunt, sicut de Sansone dicitur Iudic. 16. Non sic charissimi, sed simus amicitiæ fune sic ligati, vt habeamus in animo constantiam & firmitatem. Vir. in conuersatione decentiam & honestatē. Speciei eris. in opere mun
C ditiam & puritatē. Funiculus lineus &c. dilata si placet. ¶ Adhuc est alius funis, obedientiæ. s. & subiectionis, quo debemus etiam ligari. Sicut. n. animalia siluestria funibus ligātur vt domentur, & vt ad voluntatem domini sui ducantur, & ne etiam fugiant & diuagentur, sic funibus obedientiæ & diuinorū mādatorum debemus ligari, vt. s. ad voluntatem magistri nostri Dei. s. & prælati possimus melius circunduci, & in disciplinis & moribus edomari. Ligemur igitur circa collū funibus humilitatis, dicentes illud. 3. Reg. 20. Ponamus saccos in lumbis, & funiculos in capitibus nostris. Item ligemur circa renes funibus castitatis. vnde Iob. 12. Dissoluit baltheos regum, & pręcingit fune renes eorū, Itē ligemur circa cor funib' charitatis. vnde illud Oseæ. 11. In funiculis Adā traham eos, in vinculis charitatis. est igit funis obedientiæ & subiectionis. ¶ Est & alius funis pœnitentiæ & remissionis. Sicut. n. per funes homines de profundis carceribus extrahuntur, per funes onera grauia lursum ad alta subleuantur, sic per virtutem pœnitentiæ peccatores extrahuntur de fouea & de carcere peccati, eleuantur & portantur ad altum ædificium Paradisi. Vnde iste est funis de quo dicitur Hie. 38. Extraxerunt Hieremiam funibus de lacu. ¶ Est deniq; funis æternæ prouidentiæ & distributionis. Sicut. n. per funes sortes distribuuntur, & hæreditates diuiduntur & metiuntur, sic per funiculum diuinæ distributionis & suæ occultæ prouidentiæ & ordinationis, hæreditas Paradisi nobis distribuitur, & vnicuiq; sm propria merita certa sibi portio dispensatur. Et de talibus funibus loquitur. psal. dicens Funes ceciderūt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea pręclara est mihi. Et illud psal. Sorte diuisi eis terram in funiculo distributionis. Sic ergo patet quadruplex funiculus bonus.
D ¶ Secundò dico q multiplex est funiculus malus. In malo. n. significato per funem intelligitur quælibet mala ligatura. Et sic per funem intelligitur ligamen

Cupiditatis.
Carnalitatis
Induratæ obstinationis.
Æternæ damnationis.

Ligantur. n. auari funibus cupiditatis. Auaritia. n. est quidam funis qui cum hominem ligauerit, ita fortiter eum stringit, q vti proprijs manibus ad aliquid largiendum ipsum aliqualiter nō permittit. Vnde de isto fune dicitur Iudic. 15. Ligauerūt Sanson duobus nouis funibus. Duo. n. funes significant duplicem auaritiam. s. malè acquirendi, & malè acquisita seruandi, qui quidem dicuntur noui, propter hoc q auaritia quotidie innouatur, quia sm Senecā, Ceteris vitijs in senectute senescentibus, sola auaritia innenescit. ¶ Item ligantur luxuriosi funibus carnalitatis. Actus. n. & nutus & cāsus & gestus mulierum sunt quidam funes quibus homines p malas complacentias alligantur. Vnde mala mulier fertur dixisse iuueni luxurioso Prouer. 7. Intexui funibus lectum meū. ¶ Item ligantur peccatores funibus obstinationis. Malę. n. cōsuetudines sunt quidam mali funes quibus homo per obstinationem taliter ligatur q vix potest à malo amplius resilire. Isti sunt funes quibus ligatus fuit Sanson à Dalida, de quibus dicitur Iudicum. 16. Si ligatus fuero septem neruiceis funibus ero infirmus sicut ceteri homines. Septem. n. funes sunt septē crimina mortalia, quibus si homo ligatus fuerit, & in illis per obstinationem & malam consuetudinem implicatus, ipse procero taliter fiet spiritualiter infirmus, q alicui tentationi non poterit contraire, ita q tunc poterit dicere cum psalm. Funes peccatorum circūplexi sunt me. Isti sunt funiculi quibus Hieremias fuit submissus in lacum. Hie. 38. Submiserunt Hieremiā funibus in lacum. i. in infernum. De istis igitur funibus dicitur Prouer. 5. illud præallegatum. Iniquitates suę capiunt impium, & funibus peccatorum suorum quisq; constringit. ¶ Item ligantur damnati funibus damnationis. Æterna enim damnatio est quidam funis, & quoddam indissolubile vinculū quo qui ligati fuerint, nequeūt amplius deligari. Iste est enim funis quo suspenduntur Larrones. i. peccatores. Vnde. 2. Reg. 22. Funes inferni circundederunt me. Iste est funiculus ad occidendum, de quo loquitur. 2. Regum. 8. Mensus est (. s. Dauid) duos funiculos vnum ad occidendum. Ideò de talibus dicitur. Soph. 2. Ve qui habitatis funiculum maris, gens perditorum. Sic igitur patet quomodo funiculus in bono & in malo signat &c.

Fur. Nota q fur est ille qui fraudulenter detinet rē alienam inuito domino. Et breuiter loquendo, quintuplex fur potest in scriptura notari. Est. n. fur. s. diabolus, symoniacus, vsurarius, hæreticus, & hypocrita. Diabolus. n. furatur animam. Symoniacus furatur pręebendam. Vsurarius furatur pecuniam. Hæreticus furatur scripturam. Hypocrita furatur famam. Omnes isti dicuntur fures, quia sicut fur subtiliter intrat, in obscuro vadit, solitarius incedit, à nemine vult associari vel videri, in fine tamen suspenditur dum deprehēditur, sic quilibet istorum in occulto vult facere facta sua. Omnis. n. qui malè agit, odit lucem, & nō venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Ioā. 3. Isti sunt sicut catti, qui melius in obscuro venantur. Sunt etiam sicut aues Lucifugę, quæ communiter de nocte prædantur. Quia breuiter tales nullo modo volunt qđ videantur nec ingressus nec progressus ipsorum. Notare ergo possumus breuiter quod est furtum A

Diabolicæ monitionis.
Symoniacæ promotionis.
Mammoniacæ surreptionis.
Hæreticę infectionis.
Sophisticę deceptionis.

Diabolus. n. dicitur fur nobis animam subtrahendo. Vnde de isto fure dicitur Ioan. 10. Fur non venit nisi vt furet, & mactet, & perdat. ¶ Symoniacus dicitur fur, occultē & fallaciter ingrediendo, quia sicut dicitur ibidem Ioā. 10. Qui nō intrat per ostium in ouile, ille fur est & latro. Isti. n. sunt sicut quædam falsæ apes quæ dicuntur fures, quæ, vt dicit Plini. habent mirabiliter magnum ventrem, & furtiuè intrant aluearia aliena aliarum apum, & ipsarum mella comedunt & furātur, quando tamen deprehenduntur, occiduntur, & de aluearri eijciuntur. Sic verè Symoniaci qui ventrem. i. appetitū habent valde magnum per ambitionem, quia sicut dicitur Prou. 13. Venter impiorū insatiabilis. furtiuè hodie subintrant aluearia. i. ecclesiastica beneficia & officia, & mella. i. bona temporalia occultè, comedunt & acquirunt. Tales igitur finaliter in tenebras eijcientur, & per damnationem perpetuam occidentur. De isto igitur Symoniacorum ingressu dicitur Ioh. 2. Per fenestras intrabūt quasi fures. ¶ Item vsurarius dicitur, bona aliorum occultè & furtiuè surripiendo. Iob. 24. Interfecit egenum & pauperem, de nocte verò erit, quasi fur. ¶ Item hæreticus dicitur fur, verum intellectum scripturæ tollendo & subtiliter peruertendo. Ideò prælati contra istum furem vigilare debent, quia sicut dicitur Luc. 12. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret persodi domum suam. ¶ Item hypocrita dicitur fur, bonam famam iniustè vendicando, & bonam intentionem Deo furando. Et iste furatur vt esurientem pascat animam, sicut dicitur Prouerbi. 6. Furat. n. i. sibi appropriat alienam famam, vt animam suam quæ vanam gloriam esurit, possit aliqualiter recreare. Vnde iste est de illis de quibus dicit Hie. 23. Qui furant Dei sermones &c. Et breuiter isti fures finaliter suspendentur in inferno per damnationem, & extra ciuitatem Paradisi eijcient & bannient, quia sicut dicitur. 1. Corint. 6. Neq; fures neque auari regnum Dei possidebunt &c. Omitto materiam istam, quia valde est sterilis.

Furor. Nota q furor generaliter signat motum & feruorem fortis iracundiæ. Vnde proprie furor est quædam animi passio ex conditione complexionis cholericæ generata. Et ideo furor proprie pertinet ad animalia cholerica & iracunda, transsumptiuè tamen potest accipi tripliciter in scriptura. Vnde possumus notare quod est A

Furor

Furor diuinæ seueritatis.
Furor humanæ crudelitatis.
Furor æternæ pœnalitatis.

Primo dico q est furor diuinæ iustitiæ & seueritatis. Et iste est furor.i. iustitiæ feruor, qui contra peccatores mouetur ad ipsos puniendum, & ad vindictam de eis accipiendũ. vnde.2. Para.28. Magnus furor domini imminet nobis. Est.n. duplex furor iustitiæ diuinæ.s. quidam qui est vtilis ad corrigendum, & quidam qui est implacabilis, ad condemnandum. ¶ Vnus infert mundi tribulationes, de quo in psal. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Et iste est pro certo non contemnendus sed maximè formidandus. psalm. Ab ira tua defecimus, & à furore tuo turbati sumus. Puer.n. valde timet quando patrem sentit iratum qui vult eum verberare. Quidam.n. sunt ita dyscoli, q Dei minas non metuunt, & ideò necesse est q pro eis corrigendis furore rigoris vtatur. Ezechi.20. In brachio extenso & in furore effuso regnabo super vos. Alius furor infert æternas afflictiones. Et iste furor propriè apparebit in die iudicij, quando verbum illud Proue.6. implebitur. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiuscunq; precibus, nec, recipiet pro redemptione dona plurima. Deus.n. erit tunc sicut Leo q est animal furibundum, & potissime quando perdit prædã suam. Tunc.n. frendet dentibus, tunc cauda terram verberat, tunc signis exterioribus animi furorem ostendit. Sic verè in Die iudicij, verus Leo de Tribu Iuda, radix Dauid.s. Christus, quando videbit q prædam suam.s. animas christianas necesse habebit pro maiori parte dimittere, contra peccatores apparebit furibundus, & in summa sæuitate iustitiæ constitutus, efficietur omnibus tremebundus. Et ideò contra ipsos frendebit dentibus per duræ sententiæ promulgationem & afflictionem. Vnde Esa.10. Consummabitur indignatio mea, & furor meus super scelus eorum. Istum furorem timebat Dauid, in psalm. dicens. Domine ne in furore tuo arguas me. & Hie.10. dicitur Corripe me domine, veruntamẽ in iudicio, & no in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. Aduerte tamen quod furor iste diuinæ indignationis

Habet ardorem inextinguibilem.
Infert timorem inconsolabilem.
Confert laborem intemperabilem.

Istum.n. furorem concomitatur ardor incensus. Deute.32, Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Item ipsum concomitatur timor intensus. psalm. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Item ipsum concomitatur labor immensus. vnde Hie.6. Idcirco furore domini repletus sum, laboraui sustinens. Iste est igitur furor iracundiæ Dei,

Qui percutit malos præsidentes.
Qui reprimit dure resistentes.
Qui arguit mundi sapientes.
Qui perdit mala machinantes.
Qui detrahit alte præsumentes.

De malis præsidentibus dicitur Zac.10. Super pastores iratus est furor meus & super Hircos visitabo. De durè resistentibus .i. de obstinatis dicitur Leuit.26. Si ambulaueritis contra me, & ego incedam aduersus vos in furore contrario. De mundi sapientibus & maximè de malis clericis dicitur.4. Reg.13. Iratus est furor domini contra Israel. De malitiosis dicitur Esai.33. Indignatio domini super omnes gentes, & furor super vniuersam malitiam eorum. De superbis verò & præsumentibus dicitur Iob.40. Disperge superbos in furore tuo, & omnem arrogãtẽ humilia. Patet igitur q est furor supernæ auctoritatis. iudiciariæ potestatis. Et iste est furor.i. austeritas rigoris quẽ prælatus contra proteruos exercet. Vnde illud prædictũ Prouerb.6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictę &c. Hic est igitur furor diuinæ seueritatis. ¶ Secundo dico q est furor
B humanæ crudelitatis. Et sic furor idem est q ira, vindicta, sæuitia &c. Iracundi .n. comparantur animalibus furibũdis, eo q.s. in suis iracundijs nõ seruant ordinem rationis, sed potius motu brutali mouentur Vnde in psal. dicitur. Furor illis sm similitudinem serpentis, sicut aspidis surdę, & obturantis aures suas. Et notãdum q istum furorem inducit quandoq; mũdi prosperitas. Sicut.n. abundantia humoris causat febrem, febris verè furorem solet inducere, sic verè humores bonorum temporalium febrem auaritiæ solent inducere, & exinde solet furor iracundiæ, superbiæ & sæuitiæ prouenire. Sicut.n. dicit Plinius, semen insquiami immoderate sumptum, furorem & amentiam inducit, q etiam facit semen coriandri si immoderate comedatur, vt dicit idem, quæ tñ si moderate sumpta fuerint, medicinalia sunt & bona. Sic proculdubio charissimi semina bonorum temporalium quamuis moderate & licitè eis vtentibus, medicinalia sint & vtilia ad salutem, eis tñ malè vtẽtibus.s. ipsa malè acquirẽtibus, seruãtibus & dispẽsantibus, periculosa sunt & non bona, inducunt.n. furorem & ardorẽ auaritiæ, iracundiæ, sęuitiæ, luxuriæ, & superbiæ, quibus malicõtra alios effrenantur, & quibus ad impugnandum alios incitãtur. Quod bene apparuit Hester.1. vbi dicitur q Assuerus in conuiuio iratus est, & nimio furore succensus deposuit reginam Vasthi à sua regia maiestate. Sicut.n. dicit Prouer.27. Ira non habet misericordiam, nec erũpens furor. Ideò breuiter de talibus furibũdis dr Eccle.39. In furore suo confirmauerũt tormenta sua. Iste est igit furor humanæ crudelitatis. ¶ Tertiò dico q est furor extremę pęnalitatis, & iste est furor demonũ deuorantiũ animas in inferno, qui.s. sine aliqua mĩa, sicut animalia furibunda, peccatores confundunt. Vnde Deut.32. dicitur de dãnatis. Dẽtes bestiarũ immittã in eos cũ furore trahẽtium super terrã atq; serpentiũ. foris vastabit eos gladius, & intus pauor. Et hæc de triplici malo furore sufficiant.

Futurum.

A Cum teste Sen. ad prudentẽ virum pertineat præterita recordari pręsentia ordinare, futura præuidere, videtur q sicut rector nauis semp respicit ad nauis posteriora, sic prudens homo semper debeat attẽdere ad illa quæ sunt posterius & futura, quæ debent

Præcaueri. — Præcauere debes culpas & scelera.
Sustineri. — Sustinere debes fatorum aspera.
Abhorreri. — Abhorrere debes inferni verbera.
Obtineri. — Obtinere debes cęlorum munera.

Dico ergo primo q sunt quædam futura quæ debemus prudenter præcauere, & ista sunt futuri casus tam culpæ quã miseriæ. Qui.n. stat, videat ne cadat.1. Corin.10. Nullus.n. est ita sanctus quin possit cadere in peccatũ, si dominus laxet manũ. Et ideò teste. Ambro. Nullus debet sibi quicquam vendicare de meritis, q & de præterito meminit se habere quod doleat, & de futuro videt sibi superesse q timeat. Per lubricam.n. viã habemus incedere, & ideò ne in futurũ cadamus necesse est præcauere. Constat.n. q hostis antiquus nobis insidiabitur, iuxta illud Matth.2. Futurum est vt Herodes quærat animam pueri. Et ideò oportet q ipsius futura malitia caueatur. Vnde Lu.21. Vigilate itaq; omni tempore, orãtes vt digni habeamini fugere omnia ista quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. Etiam quantum ad temporalẽ prosperitatem & ad præsentem futuram, oportet considerationem nostram in futura prospicere, & casus fortunæ qui nobis & alijs possunt contingere cogitare. De illo.n. maximo fortunatissimoq; rege Nabuchodonosor dr Dañ.2. q licet esset pessimus, cepit tñ in statu suo cogitare quid futurum esset post hæc, & sic ostendit sibi dñs visionem statuæ tam mirãdę. quia reuera nullus est ita superbus aut malus, quin cogitare debeat de futuris. Ecclesi.11. Si annis multis vixerit homo, & his omnibus lætus fuerit, meminisse debet temporis tenebrosi, dierumque multorum. De alijs verò quorum prosperitatẽ in præsenti videmus, constat qđ semper considerare debemus ad eorum futura infortunia quę sequuntur, & hoc tam ex consideratione aliorum præcedentium, quibus multa contigerunt aduersa, quam ex comminatione scripturarum, quę ad considerandum talia nos hortãtur, dicentes Eccle.9. Non Zeles gloriam & opes peccatoris, non.n. scis quę futura sit illius subuersio. Et breuiter concludo qđ quilibet vir perfectus debet habere oculum ad futura mala vt ea pręcaueat, & ad futura bona, vt ea perseueranter faciat atq; compleat, dicens.s. cum illa sancta anima illud Ecclesi.24. Creata sum, & vsq; ad futurum seculum non desinã, & in habitatione sancta coram ipso ministraui, & in Hierusalem potestas mea. Istam autem pręcauentiam, prouidentiã & cautelã nobis satis videt dñs indixisse, inquantũ nobis abstulit notitiã futurorũ. sicut.n. dicitur Ecclesi.9. Omnia in futurum seruantur incerta. In hoc.n. voluit nos instruere vt simus vigiles ad cõsiderandũ per industriã, q scire nõ possumus per naturam. Patet igitur q sunt quędã futura quę debemus prudenter pręcauere. ¶ Hic potes innehere si vis contra illos qui futura nituntur p scientias scire.s. per septem scientias diuinatorias, quæ sunt

Pyromantia.
Aeromantia.
Hydromantia.
Geomantia.

Magis.n. proficit ad salutem ignorare futura q̃ scire, cũ ex hoc reddat homo magis diligẽs atq; cautus, & maxime qa ad dñm spectat.

propriè

Spatulamantia. proprlè notitia futuro-
Augurimantia. rum. Solius est propriũ
Extamantia. scire futura Dei. Et Es.
41. dicitur. Annunciat quæ ventura sunt, & dicemus quia dij
estis vos. Ista sunt igitur futura quæ debemus prudenter præ
cauere. ¶ Secundò dico q͏ sunt quædam futura quæ debemus
B potenter sustinere, & ista sunt futuræ aduersitates & mors. Di
cit.n.scriptura q͏ non contristabit iustum quicquid ei accide-
rit. Prou. 12. Vir.n.perfectus semp debet esse indifferẽs ad sub
eundum futura prospera vel aduersa. Nullus.n.est in tanta glo
ria cõstitutus, quin ẽm occulta Dei iudicia tribulationibus &
miserijs obnoxius forsitã sit futurus. Vnde Abrahæ eximio pa
triarchę dictum fuit Geñ.15. Scito prenoscens q͏ peregrinum
futurum sit semen tuum in terra non sua, subijcient eos serui-
tuti, & affligent. Et ipsi Dei filio dicitur Hiere. 14. Quare in-
quit sicut colonus futurus es in terra, & quasi viator declinãs
admanẽdum. Talia igitur futura debemus sustinere. ¶ Tertiò
dico q͏ sunt quædam futura quæ debemus stupenter formida
re, & ista sunt, Dei iudicium, & infernus, quæ in futurum ser-
uantur iniquis. Carnifex.n.animalia sua pascit, vt in futurum
occidat. sic diabolus malos &c. Ista figurantur in illa arbore
fici Lucæ.13. de qua dicitur agricolę q͏ nisi fructum fecerint,
in futurum succidat eam. Ideò Antiocho in persona cũctorũ
dicitur. 2. Machab.7. Tu autem non existimes tibi impune fu-
turũ q͏ cõtra Deũ pugnare tẽtaueris. Ista sunt igit̃ futura quæ
C debemus stupenter formidare. ¶ Quartò dico q͏ sunt quædã
futura quæ debemus ardenter affectare, & ista sunt gaudia Pa
radisi. Ista est.n.differẽtia inter bonos & malos, quia mali sem
per proponunt sibi & semper sperant, & anhelant ad futuram
prosperitatem, & tamen ipsi incurrunt futuram aduersitatem
Boni econuerso timent & præuident futuras aduersitates, &
ideò ipsis à Deo reseruantur futurę prosperitates & fœlicita-
tes. quæ bene figurata vidẽtur in duobus seruitoribus Pharao
nis in carcere deputatis simul, sed diuersimodè somniantibus
de futuris, quia.s.pistor vidit tria canistra, & omnia ciborum
genera, & desuper volatilia comedentia, qui tandem patibulo
fuit suspensus. Pincerna vidit vitẽ & tres propagines, vuasque
maturas erumpentes quas in calice Pharaonis exprimebat, &
poculum regi dabat, & iste fuit ad pristinum officium restitu-
tus, sicut ponitur Gene.40. Isti enim duo significant malos &
bonos mundi & carnis carcere nũc detentos. Vterq;.n.licet
diuersimodè, somniat, & quilibet de futuris cogitat atq; tra-
ctat, & ideò dispar salarium vnusquisq; reportat. Mali.n.qui
per pistorem intelliguntur, non somniant nisi canistra farinę
cibos & volucres.i.diuitias & honores. Diuitiæ.n. significan-
tur per canistra farinæ, quæ faciliter disperguntur, delitiæ per
cibos, quibus corpora delectantur, honores per volatilia, quæ
superius eriguntur. Breuiter enim omnia somnia.i.omnis spes
& cura futurorum apud ipsos malos vertitur circa ista. Sed re
uera, futurum præmium contrarium datur istis, quia.s.quan-
do isti de carcere mundi extrahunt̃, statim inferni patibulo su
spenduntur. Prouerbi.24. Non habent futurorum spem mali,
& lucerna impiorum extinguetur. Boni verò qui intelligun-
tur per pincernam, ponunt cor suum atque curam ad vitem
cum tribus propaginibus.i.ad fidem trinitatis tenendum atq;
credendum, & ad vinum consolationis in calice tribulationis
pauperum propinandum, & exinde regem Christum lætificã
dum, vt vinum lætificet cor hominis. psalm.103. Quapropter
isti in futurum beatificantur, & ad Christi ministerium admit
tuntur. Et ita boni possunt modo dicere illud Rom.8. Nõ sunt
condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ
reuelabitur in nobis. Et merito, quia pro certo tunc iusti erũt
cum illo personaliter, qui est pater futuri seculi, princeps pa-
cis. Esa.9. Et sic patet quod est vnum fututum
In cęlis triumphantium. Adhuc est vnũ futu
In inferno lamentantium. rum.s.dissolutorum
In mundo vacillantium. in operibus virtuo-
Nociua meditantium & præcauentium. sis procrastinantiũ
& negligentium. quia scilicet multi sunt qui in præsenti nolũt
bonum incipere, sed semper procrastinare, & in futurum dif-
ferre, & quandoque ex toto solent dimittere, & obliuioni da-
re; Ecclesi.2. Futura tempora cuncta obliuione pariter ope-
riẽt &c. Vide de Cras & de post & postetius & similibus &c.
Sufficiant iam dicta de Futurum.

Explicit littera. F.

Incipit littera. G.

A
GAbaa. Nota q͏ gabaa interpretat̃ vallis
eius, vel procliuium eius. Et est ga
baa nomẽ ciuitatis de tribu beniamin, de qua
fuit Saul. Et põt significare in bono, & in ma-
lo. In bono signat ecclesiã vel statum religio-
nis, vbi est vallis.i.humilitatis descensus. In ma
lo signat mundum, vbi est procliuiũ i.iniquitatis decursus. Si-
gnat igitur gabaa humilitatis statũ. Nã in gabaa arca reponit̃.
In gabaa buccina canit̃. De gabaa princeps eligit̃. Sic verè in
valle humilitatis.i.in statu vel in mẽte humili reponit̃ arca di
uinæ legis. 1. Reg.7. Venerunt viri chariathyarim, & reduxe-
runt arcã dñi, & intulerũt eã in domũ animadab in gabaa. Ex-
audit̃ tuba supernę legis.s.prædicationis, orationis, & laudis.
Oseæ.5. Clãgite buccina in gabaa, tuba in rama. Eligitur prin
ceps humani gregis, q͏a.s. humiles debẽt eligi in principes, nõ
superbi. 2. Re.21. Gabaa Saul quondã electi dñi. & 1. Reg. 11.
dr̃ q͏ Saul qui erat rex, morabat̃ in gabaa. q͏a quilibet.s.rea vel
princeps debet in valle humilitatis manere signat igit̃ statum
humilitatis. ¶ Secundò dico q͏ potest significare statum cupira
ditis.s.mundũ, q͏ est vallis miseriæ & nequitiæ, semper tendẽs,
& declinans ad ima. Est enim gabaa, idest mundus, locus
Luxuriæ & crudelitatis. De carnalitate cõstat q͏ vxor
Superbiæ & pompositatis. leuitę in gabaa fuit fędata Iu
Tristitiæ & aduersitatis. dic.19. De pompositate con-
stat q͏ domus superbi regis Saul in gabaa fuit parata. 1. Regũ.
15. Saul descendit in domũ suã in gabaa. De aduersitate verò
constat, quia ciuitas gabaa fuit finaliter deuastata, sicut patet
Iudic.20.s.propter scelus luxuriæ &c. sufficit.

Gabaon. Nota q͏ gabaon fuit ciuitas gentilium, quæ
quamuis iudicata fuisset q͏ p filios Israel de-
leretur, gabaonitę tamen præsentientes hebręorũ aduentũ, lõ
gè iuerunt eis obuiam, fingentes se esse de alio populo quã de
illo cuius terra hebræis erat concessa, & in testimoniũ longin
quitatis acceperunt panes siccos & antiquos, vestes diruptas,
& consumptas, calciamenta dirupta atq; fracta, ac si de longè
venissent, & in via diutius remansissent. Sic igitur pacem cum
hebræis impetrauerunt, q͏ eis hebræi tandem cognita pia frau
de, frangere noluerunt, sed eos secum viuere permiserunt, ip-
sos tamen ad templi seruitutem ordinauerunt & subiecerunt
& in cultum diuini nominis receperunt, sicut ponitur Iosuæ.
9. Tabernaculum autem Moysi cum altari æneo fuit tandem
positum in excelso gabaon, vbi vsq; ad templi fabricationem
fuit locus orationis, sicut bene patet. 2. Paral. 1. Dicam igitur
breuiter quod gabaon, quæ interpretatur vallis tristitiæ, po-
test significare multa.s.pœnitentiam & conuersionem, vbi sci
licet est tristitia de peccatis. quia etiã gabaonitę de ritu gẽtili-
ad diuinum officium conuersi sunt, & cum signis pœnitentiæ
& humilitatis se liberauerunt, sicut patet vbi supra. Item sa-
pientiam & discretionem, quia.s.prudentissime cogitauerunt
de illa pia decetione. Item concordiam & fœderationem. Vn
de ipsi dixerunt. Serui vestri sumus, pactum inite nobiscum.
Item obedientiam subiectionem, quia subiugati seruituti ta-
bernaculi. Item reuerentiam & religionem, quia.s.in gabaon
fuit tabernaculum sicut dicitur. 2. Para. 1. Item cœli gloriam,
& Dei visionẽ, quia sicut dicitur. 3. Reg.9. Apparuit dominus
Salomoni, sicut apparuerat in gabaon. Item eminentiã & mẽ-
tis eleuationẽ. 3. Re.3. Abijt Salomon in gabaon vt immolaret
ibi. Istud.n.erat excelsum maximum &c sufficit.

Galaad. Interpretatur cumulus testis. Et est galaad lo A
cus montuosus in terra Israel, vbi Iaco. & La
ban sibi mutuo iurauerunt. Potest igitur galaad significare ec
clesiam militantem, vbi inter Iacob & laban, fidelem.s.& ido-
lolatram, Iudeũ & gẽtilẽ, facta est in vnitate fidei cõfęderatio
siue liga, & vbi cumulus.i.mors & passio christi testis est fidei
christianę & adimpletionis iuramẽti quo Deus iurauit patri-
bus nostris daturũ se nobis. Et aduerte q͏ iste galaad est locus
Diuinę. possessionis. Isti.n. galaad .i. ec-
Præclarę cognitionis. clesia vel religio est
Excelsę prælationis. specialis Dei posses-
Perfectæ curationis sio ps. Meus est gala
Fraternæ compassionis. ad, & meus ẽ Manas
Nozialis tentationis. ses & Effraim susce-
Triumphalis victotizationis. ptio capitis mei. Itẽ
ibi est visualis Dei cognitio.s.per contemplationem. 2. Re.17.
Castra metatus est Israel (qui interpretatur videns Deum)

in terra galaad. Item est ibi supernalis & alta promotio. Hier. 46. Ascende galaad, & tolle resinam. Item ibi est virtualis culpæ curatio, quia. s. ibi sunt remedia sacramentorũ, quibus animæ medicantur. Hierem. 8. Nunquid Resina non est in galaad, aut medicus non est ibi? Item ibi est fraternalis & pia compassio, quia. s. ibi exercentur opera pietatis, sicut de sepultura mortuorum. 2. Reg. 2. dicitur quod viri Iabes galaad sepelierũt Saul. Item ibi est noxialis hostis tentatio, quia. s. mundus, caro, demonia, ibi contra nos præliantur. Vnde de Naas dicitur. 1. Reg. 11. Naas amonites pugnare cepit contra Iabes galaad.. Et dicitur ibi quod oculos eorum dextros volebat eruere. Bellum etiam regis Syriæ contra regem Israel fuit factum in ramod galaad, sicut dicitur. 2. Paral. 22. Item ibi est triumphalis victoriatio. Iudi. 11. Fuit tempore illo Iepte galaadites vir fortissimus & pugnator. &c. sufficit.

Gad. Interpretatur succinctus latro, vel accinctus latrunculus. Fuit autem gad vnus de filijs Iacob, sicut dicitur Genes. 30. Fuit etiam alius tempore Dauid, sicut dicitur. 1. Regum. 22.

A **Galilea. Galileus.** Nota q galilea fuit quædam portio terræ chanaã, à Iosue & filijs Israel acquisita, & in vsum filiorum Israel conuersa. Interpretatur autem galilea, rota vel volubilis, transmigrãs vel transmigratio facta. Galileus verò interpretatur transmeans, volubilis, vel rotatus. Notare ergo possumus q per galileam potest intelligi Status ecclesiæ & perfectionis, Status mundanæ opulentiæ & corruptionis, Status cœlestis gloriæ & saluationis. ¶ Primo igitur dico quod per galileam potest intelligi status ecclesiæ vel religionis. Ista enim potest dici transmigrãs vel transmigratio, quia. s. religio vel ecclesia ad modum rotę volubilis nunquam in eodem persistit, semper enim est in motu tribulationum & in profectu virtutum, & in quadam trãsmigratione de hoc mũdo ad patrem. quia breuiter ista galilea. s. religio vel ecclesia, non est nisi quædam via, quidam transitus, & quædam transmigratio ad eundum in cœlum. Esaię. 9. Aggrauata est via maris trans Iordanem galileæ gentium. Vnde de Christo & de discipulis dicitur Marci. 9. quod profecti prętergrediebantur galileam. Vnde quod etiam per galileam intelligitur ecclesia, patet Actu. 9. vbi dicitur quod ecclesia per omnem Iudeam & Galileam & Samariam habebat pacem. Est aduerte quod in ista galilea. i. in religione & ecclesijs debẽt habitare sex genera personarum, s.

Contemplantes subtiliter rerum negocia.
Resistantes viriliter hostis imperia.
Prędicantes vtiliter Dei iudicia.
Defensantes salubriter fratrum consortia.
Conuersantes communiter & cum lætitia.
Habitantes simpliciter & cum iustitia.

Est igitur ista galilea regio subtiliter contemplantium, quia. s. ibi debent habitare prophetæ. i. viri spiritualia contemplantes Matth. 21. Hic est Iesus propheta à Nazath galileæ. In ista. n. galilea per fidem & contemplationem, & non alibi videtur. Deus Matth. 28. Præcedet vos in galileam, ibi eum videbitis. ¶ Item ista est regio viriliter resistentium. Vnde de Nabuchodonosor, qui signat diabolum, dicitur Iudith. 1. q ipse misit nũcios suos ad illos qui erãt in galilea, qui omnes vno animo cõtradixerunt ei. ¶ Item ista est regio vtiliter prædicantium. Vnde de Christo dicitur Matth. 4. q ipse circuibat totam galileã, docens in synagogis eorum. & Lu. 4 dicitur q ipse erat prædicans in synagogis galileæ. ¶ Item ista est regio salubriter adiuuantium, quia. s. viri ecclesiastici debent alterutrum adiuuare 1. Macha. 5. Dixit Iudas Symoni fratri suo. Libera fratres tuos, qui sunt in galilea ¶ Item est regio communiter viuentium & conuersantium. vnde Ioann. 2. dicitur q nuptiæ factæ sunt in chana galileæ & erat mater Iesu ibi, vocatusq; est Iesus & discipuli eius ad nuptias. ¶ Item ista est regio simpliciter habitãtium. Vnde de Nathanaele, qui interpretatur datus à Deo, & de quo scribitur Ioan. 1. Hic est verè Israelita, in quo dolus nõ est, dicitur Ioan. 21. q Nathanael erat à chana galileæ. Breuiter igitur dico q omnes isti galilei dicuntur, quia transire per mundum, & non manere, & volui & rotari in laboribus comprobantur. Act. 2. Omnes isti qui loquuntur, galilei sunt. Sed pro certo proh dolor, ista galilea habet hodie alios habitatores non tales. Nam Ioan. 7. dicitur q propheta à galilea nõ surgit. Et. 1. Machab. 5. dicitur q galilea repleta est alienigenis. Signat igitur galilea statum ecclesiæ & perfectionis. ¶ Secũdò dico q signat statum nequitiæ & damnationis. s. statum mundi seu peccati, quia. s. & mundus & peccatum nunquam in eodem stant, immo & mente & re semper voluuntur & rotãtur. In galilea imperauit Herodes, & ibi fuit tetrarcha sicut dicit Luc. 3. Istam galileam pertrãsiuit Christus, quia sicut dicitur Ioan. 6. Abijt Iesus trans mare galileæ quod est tyberiadis. qa. s. in isto mundo mali solent regnare, boni verò inde recedere & abire. Signat igitur statum mundanę nequitiæ & damnationis. ¶ Tertio dico q potest significare statum cœlestis gloriæ & saluationis. Vnde de Christo ascendente põst dies illud Ioã. 4. Abijt iterum in galileam. & Mat. 26. Cum autem resurrexero, præcedam vos in galileam &c. Viri galilei quid admiramini aspicientes in cœlum? &c.

Gaudium. Gaudere. Nota q gaudium idẽ est q lætitia, exultatio, iocunditas, & mentis dilatatio. Et est gaudium multiplex in sacra scriptura. Inuenitur enim gaudium A

Internum. Gaudium internum est iocũditas spiritualis.
Externum. Gaudium externum est iocunditas spalis.
Æternum. Gaudium æternum est alacritas supernalis.

Primum est gaudium iustorum, quod mentem perficit.
Secundum est gaudium malorum, quod mentem inficit
Tertium est gaudium sanctorum, quod mentem reficit.

Dico igitur primo q est gaudium internum & commendabile, & illud est lætitia spiritualis, qua. s. homo gaudet in domino ¶ Vnde possumus notare q sicut homo temporaliter gaudet de periculi euasione, de magni hospitis receptione, de lucri acquisitione, de gratę societatis adiunctione, sic boni & iusti spiritualiter lætantur & gaudent quando considerant q peccati, mundi, & inferni pericula euaserunt, dicẽtes domino illud ps. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, cõscidisti saccum meum, & circũdedisti me lætitia. ¶ Item gaudẽt iusti quãdo cogitant q summum hospitem Deum in corde suo per gratiã repererunt, tunc. n. dicunt illud Esa. 61. Gaudens gaudebo in domino. quia sicut dicitur Ioan. 20. Gauisi sunt discipuli viso domino. Et bene apparuit Lucæ. 19. de Zacheo recipiente Christum, vbi dicitur. At ille excepit eum gaudẽs in domum suam. ¶ Item gaudent iusti quando perpendunt q lucrũ ęternæ gloriæ meruerunt. Et istud est gaudium spei, quia sancti iã gaudent de spe futuræ gloriæ quam expectãt. Vnde Rom. 12. Spe gaudentes in tribulatione. ¶ Item iusti gaudent quando vident q per gratiam in qua sunt, societatem Dei, sanctorum & Angelorum acquisierunt. Ista est. n. magna lætitia viro iusto, quando. s. cogitat se esse per gratiam, Dei & sanctorum sociũ & amicum. Vnde de dicitur Gen. 45. Venerunt fratres Ioseph & gauisus est Pharao & omnis familia eius. Istis proculdubio quattuor rationibus gaudet vir iustus, & in domino spiritualiter iocundatur, iuxta illud quod dicitur Ecclesis. 9. Vadę igitur & comede in lætitia panem tuum, & bibe in gaudio, vinum tuum, quia Deo placent opera tua. Et ideò breuiter de isto spirituali gaudio possum exponere illud Matt. 2. Videntes stellã, gauisi sunt gaudio magno valde, & intrantes domum, inuenerũt puerum cum Maria matre eius. Et videte q in hac auctoritate quattuor ostenduntur quæ debent gaudium generare, sicut ad sensum apparet. Ille. n. qui est in tenebris, debet gaudere quando lumen ostenditur, & hoc notatur in verbo. vidẽtes stellam. Peregrinus soles gaudere quando in hospitio noctu recipitur, & hoc notatur quando dicitur. Intrantes domum. Ille qui aliquid quærit, solet gaudere quando res quæsita ei porrigitur, & hoc notat qñ dicitur. Inuenerũt puerũ. Ille qui est solus, solet gaudere quando bona societas ei adiungitur, quod notatur cum dicitur. Cũ maria matre eius. Istis quattuor modis gaudent spiritualiter viri iusti. Gaudent. n. quando sunt liberati à criminum obscuris fęcibus, quando. s. sunt videntes stellã &c. Quando sunt collocati in fidei securis sedibus, quando. s. intrauerunt domum ecclesiæ per fidẽ. Quando sunt quietati à laboris sedulis motibus, quando. s. inuenerunt quod quærebant. Quando sunt combinati cum supernis & cęli ciuibus quando. s. iam habent puerum cum Maria matre eius. ¶ Duo istorum pertinent ad statum viæ alia duo ad statum patriæ. In via. n. gaudẽt sancti qñ se vident per gratiam illustratos, & qñ se vident per fidem in domo ecclesiæ receptatos. In patria verò lætantur qñ iam inuenerunt q quæsierant, & qñ iam sunt in societate quam amauerant. ¶ Dico igitur q gaudendum est B cum quis per gratiã illuminatur. Videntes inquit stellam. Lux enim est maximè gaudij causatiua, & ideò cęci qui non vident

lucem

lucem, sunt vt communiter semper tristes, iuxta illud Thobi. 5. Quale gaudium mihi est, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? quasi dicat, nullum. Sic pro certo sine lumine gratiæ nullum potest esse gaudium spirituale. Et ideò illi qui per peccatum isto lumine sunt priuati, sunt vt, communiter tristes timidi, desolati. Peccatores enim nunquam perfectè gaudent, quia semper portant causam secum tristitiæ suæ, scilicet remorsum conscientiæ pro criminibus quæ fecerunt. psal. Non gaudebit inimicus meus super me. Sed pro certo iusti gaudent, quia se vident per gratiam illuminatos, & à cęcitate criminũ liberatos, quod bene apparuit Actu. 8. vbi dicitur ꝙ ille eunuchus postquam fuit baptizatus, & per fidem illuminatus, ibat per viam gaudens. Videntes igitur stellam, gauisi sunt. Et ideò de isto gaudio spirituali potest dici illud Hester. 8. Iudæis noua lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium. Tunc.n.s. quando est illuminatus, gaudet iustus multa ratione, videlicet Quantũ ad se, quẽ sentit sanatũ. Quantũ ad proximũ, quem videt saluatũ. Quatũ ad Deum, quẽ credit placatum. ¶ Gaudet dico quantum ad se quẽ sentit sanatũ. Infirmus.n. summè gaudet qñ videt periculum vbi fuit, & sentit ꝙ euasit, scit.n. ꝙ (sicut dicit Eccleũ. 30.) Nõ est census super sanitatẽ corporis, & non est oblectatio super cordis gaudium. Gaudet enim iustus

In amara contritione.
C In spei consolatione.
In bonorum associatione.
In laborum toleratione.
In pœnitentiæ maceratione.
In diuinæ laudis iubilatione.
In diuinæ scientiæ acquisitione.

Gaudet dico vir iustus in contritionis amaritudine. Mulier.n. quæ de nouo cõcepit, magis gaudet in saporibus acetosis quam dulcibus Sic etiam anima quæ per fidem & deuotionẽ concepit Christum. vnde Prouerb. 14. Cor quod nouit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus Contritio.n. semper habet timorem admixtum, qui etiam gaudium generat in timente, quia sicut dicitur Ecclesi. 1. Timor domini delectabit cor, & dabit lætitiam & gaudium. Itẽ gaudet in spei consolationis certitudine. Luc. 10. Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Item gaudet in bonorum associata multitudine. Roma. 12. Gaudete cum gaudentibus. Item gaudet in laborum perpessa mæstitudine. Act. 5. Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. & Iacob. 1. Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. Item gaudet in pœnitentiæ austera arctitudine. Hiere. 31. Conuertam luctum eorum in gaudium. Itẽ gaudet in sancta rectitudine Prouerb. 21. Gaudium iusto, facere iudicium. Item gaudet de diuinę laudis pulchritudine. vnde de Hierusalem. i. de anima bona dicitur Esai. 51. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Itẽ gaudet de scientiæ acquisita plenitudine. Esa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Taliter autem gaudet vir illuminatus per gratiam quantum ad se, quem sentit sanatum.

¶ Gaudet etiam vir iustus quantum ad proximum, quem sperat saluatum. Iusti.n. valde gaudent in bonis aliorum iustorũ, & maximè quando eos vident
D

A vitijs diuertere, Deum diligendo.
Pacificè conuersari, simul assistendo.
Vnitatem coniungere, idem sapiendo.
Veritatem diligere, nunquam mentiendo.

De aliorum cõuersione dicitur in psal. In conuertendo dominus captiuitatem Syon, facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum. ¶ De pacifica conuersatione dicitur Prouerb. 12. Qui suscipit pacis consilia, sequitur eum gaudium. ¶ De vnitatis fœderatione dicitur Phil. 2. Implete gaudium meum, vt idem sapiatis. ¶ De veritatis dilectione dicitur. 1. Corint. 13. Non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Taliter igitur gaudet vir illustratus per gratiã quantum ad proximum, quem sperat saluatum. ¶ Gaudet deniq; iustus quantum ad Deum, quem credit placatum. Et sic dico quod ipse gaudet in domino

De incarnatione superni numinis.
De reparatione interni hominis.
De acquisitione moralis regiminis.
De consolatione finalis luminis.

Dico ergo ꝙ iusti gaudent de verbi incarnatione. Lucæ. 2. Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus est hodie saluator mundi. ¶ Item gaudent de mentis reparatione. Lucæ. 15. Epulari autem & gaudere oportebat quia frater tuus. s. homo interior, mortuus fuerat, & reuixit.

¶ Item gaudent de virtutum acquisitione. Esa. 61. Gaudẽs gaudebo in domino, quia induit me indumento salutis. Item gaudẽt de finali saluatione. Mat. 5. Gaudete in illo die, qm merces vestra multa est in cœlis: & Phil. 4. Gaudete dico in dño semp iterũ dico gaudete. Sic igiť gaudet vir per gratiam illuminatus. Videntes inquit stellam, gauisi sunt. 1. Reg. 6. Viderunt arcam, & gauisi sunt. Istud est igitur primum gaudium iustorũ quando vident ꝙ per gratiam sunt liberati. ¶ Denique dico ꝙ iusti gaudent quia per fidem sunt hospitati. Intrãtes inquit domum. Sicut.n. peregrino deuiato & in periculo hostium constituto, magnum gaudium est quando potest domum intrare, & à periculis hostium se seruare, sic proculdubio iusti gaudẽt quia vident ꝙ domum ecclesiæ per fidem intrauerunt, extra quam non est salus, & extra quam quicũq; latronibus infernalibus est subiectus. Sicut.n. membrum gaudet se esse coniunctum corpori, summè verò dolet si ab eo diuidatur, sic pro certo iustus gaudet se corpori Christi mystico esse coniunctum per fidem, & summè debet tristari si ab eo separaretur per culpam. quia sicut ouis quæ extra domum in sero remanet, à Lupis deuoratur, peregrinus qui extra ciuitatem in nocte remanet, à latronibus spoliatur, obses si extra exiuerit, ab hostibus iugulatur, sic illi qui extra domum, castrum, & ciuitatem ecclesiæ sunt per infidelitatem, hostibus latronibus & Lupis infernalibus exponuntur, & ab eis per multa vitia deuorantur. Bonum est igitur esse intra domum. vnde Matthi. 25. Intra in gaudium domini tui. Quod tñ est cõtra miseros infideles, qui magis gaudẽt de sua infidelitate, quam nos facimus de nostra credulitate. Similes.n. sunt cygno, qui est auis fluuialis, qui tũc dicitur cantare & gaudere, quando debet mori. Similes etiam sunt delphinis & syrenis & multis generibus piscium qui tũc dicuntur in mari gaudere & saltare, quando tempestas debet insurgere & venire. Tales proculdubio sunt infideles, & vt cõmuniter omnes peccatores. quia verè isti gaudent saltant, tripudiant & lætantur in mari mundanæ prosperitatis, vel in mari. i. in amaritudine peccati, cum tamẽ ex tali suo gaudio sequatur tempestas & mors damnationis æternæ. vnde de istis dicitur Iob. 21. Gaudent inquit ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Non sic charissimi nos, sed gaudeamus intrare domum ecclesiæ, & ibi p fidem & gratiam manere, iuxta illud. 1. Machab. 14. Gauisi sumus introitu. Quia verè charissimi summum gaudium iustorum est quando vident ꝙ per fidem sunt hospitati. Intrantes inquit domum. ¶ Insuper dico ꝙ iusti tunc potissime gaudẽt quando per gloriam sunt saturati seu quietati, quod ostendiť cum dicitur. Inuenerunt. Sicut.n. ceruus summè gaudet quando post multam sitim inuenit fontem, canis tunc gaudet & saltat quando post multum cursum inuenit prædam, laborans, tunc gaudet summè & exultat quando post laborem inuenit quietem, sic verè sancti tunc temporis summè lætantur & gaudent, quando post mundi labores & dolores, post sitim, famẽ, penuriam & miseriam, fontem prædam & quietem inueniũt gloriæ Paradisi. Tunc enim recreantur & satiantur, tunc quietantur & consolantur, tunc lætantur & delectantur. Vnde de gaudio istius inuentionis dicitur Luc. 15. Congratulamini mihi, quia inueni dragmam meam. & Mat. 13. ꝙ simile est regnũ cœlorum Thesauro abscondito in agro, quẽ q inuenit homo, abscõdit, & præ gaudio illius vadit &c. Tale gaudium charissimi non est in hoc mundo, sed in gloria, quia verè mundi gaudia non sunt in inuentione, sed in continua quærendi inuestigatione, cum.n. vnum habetur, aliud semper quæritur & ambitur, nunquam.n. ibi est perfecta inuentio, immo quidam cõtinuus labor & inuestigatio. In Paradiso verò est contrarium quia ibi perfectissime inuenitur quod diu in hoc mundo quęrebať. Et ideò epulari & gaudere oportebat, quia frater tuus. s. paradisus perierat. s. quantum ad te, & inuentus est. Luc. 15. Vnde isti dicunt illud Threno. 2. Hæccine est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ? Sequitur. En hæc est dies quã expectabamus, inuenimus & vidimus. Et illud prędictum Es. 2. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarũ actio, & vox laudis. Gaudent igitur iusti quando sunt per gloriam quietati. Inuenerunt. ¶ Rursum dico quod sancti gaudent quia sunt optimè sociati, quod ostẽditur cum dicitur ꝙ ipsi habent puerum cũ Maria matre eius. gaudiosum.n. est habere gratam, & mundam societatem. Nulla verò societas potest esse gratiosior quam societas iuuenũ & puellarũ. Et ideò isti modo sunt in grata societate, qa. s. ibi est puer & puella. i. Christus & Ma-

 ria ma-

ria mater eius. O quam grata est & gratiosa talis societas, esse scilicet cum tali puero & cum tali puella, & verè est illud gaudiosum & delectabile. Simiæ enim magis gaudent cum pueris ludere, & cum pueris & paruulis esse. Nota mirabile. elephantes etiam in cantu puellarum delectantur, & ad eas lambendum & osculandum quodam naturali instinctu inclinantur. Quid dicam de vnicorni, qui puellę virgini se reddit & subiugat, & omni feritate deposita, virginis gremio se reclinat? De quodam etiam delphino legi quod quendam puerum solitum in mare natare, summè diligebat, & cum eo ludere & solitari gaudebat, quare cum quadam die puer ita in remotis maris ludendo cum belua enatasset, deficiés viribus, mortuus est, belua verò de puero dolens ipsum ad littus eduxit, & extra mare exiens, præ nimio dolore mortua est. Mater verò quę ex auditu habuerat quod in mari erat quidam delphinus qui cum eo ludebat, perpendit ex rei euentu quod iste erat piscis q̃ cũ puero ludebat & lætabat, vt recitat Plinius & Solinus. Et si igitur est gaudiosum brutis & animalibus cũ pueris & puellis habitare, quantò magis sancti in patria gaudent esse cum illo puero & puella, qui nunquam aliquam peccati maculam contraxerunt. Isti enim qui in mundo isto fleuerunt cum flentibus, gaudent modo cum gaudentibus. Roma. 12. Et breuiter de gaudio illius ciuitatis & illius societatis potest dici illud Actu. 8. Factum est gaudium magnum in illa ciuitate. Et de ista societate potest dici illud Actu. 1. Erant omnes perseuerátes cum mulieribus & Maria matre eius. Ista est igitur societas perfecti gaudij, vbi. s. quilibet est in perpetua quiete, in æterna societate, in perfecta fœlicitate, vbi scilicet nullus est qui insidietur, nullus est qui contrarietur, nullus est qui malum faciat nullus est qui malum sentiat, nullus est qui bonũ nesciat. Vbi est claritas sine obscuritate, lenitas sine tarditate, subtilitas sine tarditate impassibilitas sine mortalitate. Et breuiter de isto gaudio dicitur Es. 51. Veniét in Syó laudátes, & lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & exultationem tenebunt, & fugiet dolor & gemitus, quia ego ipse consolabor eos, dicit dominus. Gaudent igitur sancti in patria

H De periculorum euasione.
De beatorum adiunctione.
De diuinitatis contemplatione.
De victoriæ consecutione.
De perfectissima repletione.

Gaudent igitur de periculi euasione, quia. s. omnis disciplina in præsenti non videtur esse gaudij, sed mœroris. Hebræ. 12. Sed tunc omnis mœror præteritus in gaudium conuertetur. Ioan. 16. Tristitia vestra vertetur in gaudium. Gaudent etiam de læta & sancta sociatione, quia. s. ibi est societas gaudiosissima. s. Dei, sanctorũ Angelorum. 3. Reg. 1. Dixit omnis populus, viuat rex Salomó, & ascendit vniuersa multitudo post eum, populus canentium tibijs, & lætantium gaudio magno. Gaudent insuper de deitatis visione & contemplatione. psalm. Lætificabis eos in gaudio cum vultu tuo. & Ioan. 20. cap. Gauisi sunt discipuli viso domino Gaudent vlterius de victoriosa triumphatione. Esaiæ. 61. Darem eis coroná pro cinere, & oleum gaudij pro luctu Gaudent verò super omnia de omnis plenitudinis adeptione Ioá. 16. Petite, & accipietis, vt gaudium vestrum plenum sit. Summè autem gaudent de sui gaudij perpetuatione, quia sicut dicitur Ioannes. 16. Videbo vos, gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Sic igitur patet fratres charissimi quadruplex gaudium bonorum, scilicet gaudium in patria duplex, & duplex in via. s. quia scilicet in patria gaudent de amabili societate, quia sunt cum puero & Maria matre eius Item de notabili vtilitate, quia. s. quod in mundo quæsierant iam inuenerunt. In via vero gauisi fuerant de status fidei securitate, quia. s. intrauerunt domum. De lucis gratiæ syncerítate, quia. s. ipsi fuerunt videntes stellam. Bene igitur dictum est quod videntes stellam, gauisi sunt. & intrantes domũ

I inuenerunt puerum cum Maria matre eius. ¶ Secundò dico quod est gaudium externum & damnabile. Et istud est lætitia eorum qui in hoc mundo plus gaudent in cęcitate quam in claritate, in peccato quam in merito, in culpa quam in gratia, in bonis temporalibus quam in spiritualibus. Isti sunt similes Latronibus, qui plus gaudent de nocte quam de die, & hoc q̃a de nocte furantur & capiunt alienum. Sunt etiam similes bubonibus, qui in obscuritate luminis lunæ lætantur & in claritate luminis solis tristantur. Sunt etiam similes busonibus, qui de nocte solent discurrere & gaudere, de die verò solent torpescere, & in absconditis se celare. Sic charissimi pro certo mundi peccatores qui proculdubio possunt dici latrones, alienum appetentes per auaritiam, bubones aues immundę per luxuriam, busones animalia inflata per superbiam, non gaudent esse in lumine gratiæ, sed magis in nocte & obscuritate peccati. Vnde de malo gaudio talium loquitur scriptura in Esai. 22. Vocauit dominus ad fletum & ad planctum, ad caluicium & ad cingulum sacci, & ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum. Dominus enim in mundo isto vocauit nos ad pœnitentiam, isti verò se exercent ad magnam lætitiam. Vnde in ista autoritate ponitur quadruplex mala malorum lętitia. s. lætitia superborum & nobilium, lætitia auarorum & crudelium, lætitia detractorum, lætitia gulosorum. ¶ Lætitia superborum & nobilium est occidere vitulos idest impugnare alios superbos, & contra ipsos luctari & debellare, sicut patet de fatuis nobilibus q̃ nó gaudent nisi esse in tyrocinijs & in guerris, sicut dicitur Prouerbio. Stultitia gaudium stulto ¶ Est etiam lætitia auarorum & crudelium. Isti enim non gaudent nisi iugulare arietes idest dissipare & exhæredare simplices & imbecilles. Vnde Esa. 32. Gaudium onagrorum, pascua gregum. ¶ Adhuc est lætitia detractorum. Isti enim summè gaudent comedere carnes id est alienæ vitę detrahere, iuxta illud Hierem. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet. Vnde tales dicere possunt illud Ecclesi. 8. Deprehendi nihil esse melius quam comedere, bibere, & gaudere. ¶ Est denique lætitia gulosorum. Isti enim summè gaudent bibere vinum id est in comessationibus & ebrietatibus delectari. Vnde bene audierunt consilium illud Ecclesi. 9. Bibe cum gaudio vinum tuum Et sic patet quadruplex malum gaudium, scilicet gaudium superborum, gaudium auarorum, gaudium detractorum, & gaudium gulosorum. Isti igitur magis gaudent de obscuritate peccati quam de claritate gratiæ. & tamen illi deberent aduertere quod ex talibus malis gaudijs sequitur tristitia sempiterna. Sicut enim dicitur Prouerbio. 14. Risus dolore, miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. quia scilicet gaudia malorum sunt defectiua, & sui in dolorem & amaritudinem conuersiua. Esaiæ. 24. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharę, cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Et ideò finaliter de tali gaudio dicitur Esaiæ. 24. Translatum est gaudium terræ. & Threno. 5. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster, cecidit corona de capite nostro, vę nobis quia peccauimus. Et breuiter bene dicitur Iob, 20. quod gaudium hypocritę ad instar puncti &c. Non sic charissimi, non gaudeamus in criminibus, sed in virtutibus, non in iniquitate, sed in bonitate, non in malitia, sed in iustitia, non in peccati obscuritate, sed in gratiæ claritate. ¶ Tertiò esset dicendum de gaudio æterno, sed de illo dictum est in hoc titulo, in. §. Insuper dico. & in. K
§. Rursum dico. & hoc propter autoritatis prosecutionem, ió illuc est regrediendum. Et hæc de Gaudio sufficiant.

Gaza. Ciuitas philistinorũ, interpretatur robusta, seu fortitudo eius.

Gazophylacium. Nota quod gazophylacium erat vestibulum, atrium seu deambulatorium seu vestiarium in domo regia & in templo.

GEhenna. Accipitur pro pęna æterna & interpretat vallis tristitię, seu de vallo sunt. &c.

Gelu. Paucæ sunt auctoritates, ideò omitto. Vide de frigore, glacie, & similibus. Signat enim tribulationé temporalé vel terrenam.

Gelboe. Nomen est montium vbi Saul & filij sui ceciderunt. Et interpretatur aceruus, per antiphasim. Vnde Dauid dicebat. 2. Re. 1. Montes gelboe, nec ros nec pluuia veniat super vos. &c.

Gemma. Lapis preciosus, signat merita vel virtutes, sed omitto causa breuitatis.

Gemere. Gemitus. Nota quod gemitus est q̃dam motus mentis qui ex A
aliquo dolore seu tristitia generatur cum alicuius signi exterioris emissione & ostensione. Et ideò quia homo potest dolere de bono & de malo, idcirco possumus distinguere multiplicem gemitum. ¶ Est enim gemitus

Afflictorum & indigentium.

Gemunt. n. afflicti de præ-

Contritorum & pœnitentium. de præ-
Perfectorum & meditantium. sentis pę
Damnatorum & desperantium. næ im-

positione. Vnde isti sunt sicut asinus, qui gemit quando verberatur & quando pondere prægrauatur. Exodi. 2. Ingemiscentes filij Israel propter opera vociferati sunt. Vnde dicitur Esaię. 59. Rugiemus quasi vrsi, & quasi columbæ meditantes gememus. Vnde de tyrannis qui sunt causa istorum gemituũ, dicitur Iob. 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & animæ vulneratorum clamabant. & tamen Deus tales gemitus solet audire & attendere, & gementes miseros liberare. psalm. Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus. ¶ Item gemunt contriti de transactę culpæ commissione. Vnde isti sunt sicut turtur, quæ pro cantu gemitum reddit, & amisso compare dolet. Quia verè pœnitentes quando vident ꝙ propter peccata, suum, comparem id est Christum perdiderunt, nunquam debent lætari vel gaudere, sed per contritionem gemere & plorare, dicentes cum Dauid Lauabo per singulas noctes lectum meũ, lachrymis meis stratum meum rigabo. Talis autem gemitus contritionis

Carnis lasciuiam solet domare. Domat dico cõ
Cordis lætitiam solet frenare. tritionis gemi-
Dei clementiam solet orare. tus carnis lasci-
Diuinam gratiam solet captare. uiam. Ezec. 21.
Culpæ nequitiam solet vitare. Ingemisce in cõ

tritione lumborum, in amaritudinibus ingemisces coram eis. Frenat etiam iste gemitus cordis lætitiam. Esa. 24. Ingemuerunt qui lætabantur corde, cessauit gaudium tympanorum. Orat etiam talis gemitus Dei clementiam. Thobi. 3. Ingemuit Thobias, & orare cœpit dominum. & Dañ. 13. dicitur ꝙ ingemuit Susanna, & ait. Angustiæ sunt mihi vndique. Captat etiã Dei beniuolentiam. Exodi. 2. Audiui gemitum filiorum Israel Vitat etiam talis gemitus culpæ nequitiam, quia .f. conuertit animam à peccato. Threno. 1. Ipsa autem gemens conuersa est retrorsum. Et ideò etiam sperandum est quod iste gemitus auferat & tollat omnem angustiam, quia sicut dicitur Ezech. 9. Solę frontes virorum dolentium & gementium fuerunt signatę, & ipsi à percussione Angeli liberati. & Exodi. 2. dicitur ꝙ dominus audiuit gemitum filiorum Israel, & liberauit eos. Merito igitur gemunt contriti de transactę culpæ commissio-

B ne. ¶ Item gemunt perfecti de cœlestis patriæ dilatione. Vnde isti sunt sicut cygnus, quæ est auis albissima, quæ in fluminibus conuersatur, quæ semper solet gemere, & nunquam solet cantare nisi solũ quando debet mori vel vitam finire. Quia pro certo viri perfecti qui in fluminibus deuotionis versantur & qui candore castitatis vestiuntur, pro dilatione cęlestis patriæ semper gemunt, & solum quando mors eis instat, quando sperant se cito ad patrem transire, gaudent, tripudiant, & exultant. Vnde de gemitu talium dicitur Thren. 1. Sacerdotes eius gementes, virgines eius squalidę, & ipsa oppressa amaritudine. Iste est gemitus amorosus, quem habet anima desiderio videndi sponsum. Vnde Rom. 8. Ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum expectantes. & 2. Corin. 5. In hoc ingemiscimus habitationem nostram quæ e cœlo est, superindui cupiẽtes. ¶ Item gemunt damnati per æternæ pœnæ oppressionẽm. vnde Iob. 26. Gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cũ eis. & Sapien. 5. Videntes turbabuntur timore horribili, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Vnde isti sunt propriè sicut vrsus, qui de nouo captus in nemore, & in cathenis ferreis ligatus, incipit gemere & rugire, & præ desperatione cadere, rodere, & mordere. Quia pro certo damnati quando de nemore huius mundi educuntur, & in cathenis infernalibus astringuntur, tunc præ desperatione habent necessario gemere, & rugitum & lamentum facere & ducere. Vnde isti dicunt illud psalm. Afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Sic igitur patet quomodo à diuersis diuersimode gemitur, & quomodo diuersi gemitus ad diuersa tendunt. omitto causa breuitatis. Vide supra de Desiderio, & de Dolore, & de Fletu, & infra de Suspirio.

A **Generare. Gignere.** Nota quod illi spiritualiter generantur, qui de bonis mali, vel de malis boni efficiuntur. Generare enim spiritualiter loquendo, nihil aliud est quam quædam conuersio, mutatio & spiritualis formatio vel creatio, vel etiam quędam ad aliquem statum promotio vel introductio. Potest ergo accipi in bono & in malo. ¶ In bono ergo accipitur quando à Deo vel à prædicatore vel à prælato aliqui ad bonum conuertuntur Deus enim generat per bonam inspirationem, prędicator per bonam informationem, prælatus verò per bonam castigationem Generat dico Deus interius inspirando. Et de hoc dicitur Iob. 38. Quis est pluuiæ pater, aut quis genuit stillas roris? De cuius vtero egressa est glacies, & gelu de cœlo quis genuit? Peccatores enim dicuntur glacies, ratione fragilitatis, dicuntur gelu ratione indeuotionis & spiritualis frigiditatis, qui tamen ros & pluuia ad irrigandum alios efficiuntur, quando à Deo per inspirationem generantur & conuertuntur sicut apparuit in beato Paulo, qui per diuinam generationem de gelu & glacie factus est ros & pluuia. Item generat prædicator exterius informando, & sic generabat beatus Paulus illos quibus dicebat. 1. Corinthiorum. 4. Per euangelium ego vos genui. Ideò præcipitur Prouerbio. 23. Audi patrem tuum qui genuit te. Item generat prælatus per bonam correctionem, & per bonorum exemplorum dationẽ & ostensionem. Vnde de Adam dicitur Geñ. 5. quod ipse genuit filium ad imaginem & similitudinem suam. Ista est generatio bona & virtuosa. De ista ergo bona generatione & conuersatione possumus dicere illud. 1. Petri. 2. Quasi modò ge- B
niti infantes lac concupiscite. ¶ Sed adhoc dico quod est alia generatio mala & vitiosa, & ista est generatio qua homines mali efficiuntur. Et sic generantur quidam à diabolo per suggestionem superbiæ. Quidam à carne per infectionem luxuriæ. Quidam à mundo per inflammationem auaritiæ. Vnde de istis malis generationibus dicitur Oseæ. 5. Præuaricati sunt, quia filios alienos genuerunt. Et ideò breuiter de ista generatione bona & mala dicitur illud præallegatum Iob. 38. Quis est pluuiæ pater? Vide eam supra. In quibus verbis aduerte quod sicut in aere diuersæ & contrariæ fiunt impressiones, alię bonę, alię malę, sic ẽt in cordibus humanis generantur aliquæ passiones & conditiones, quædam bonæ & virtuosæ, quædam verò malæ & perniciosæ siue vitiosę. Dicamus ergo quod in aliquibus generatur fœcunditas compassionis, ista est generatio pluuiæ. Quis est inquit pluuiæ pater? Humiditas deuotionis, ista est generatio roris. Aut quis inquit genuit stillas roris? Consideratio suæ fragilitatis, ista est generatio glaciei. De cuius vtero inquit egressa est glacies? Consideratio suæ labilitatis, ista est gelu. Et gelu inquit quis genuit? Generatur ergo in nobis compassio proximi adiutiua seu fœcundatiua. Pluuiæ inquit. Deuotio tentationum refrigeratiua. Roris inquit. Discretio nostri cognitiua. Glacies inquit. Turbatio nostri constrictiua Gelu inquit. ¶ Primò er- C
go dico quod in nobis debet generari compassio fœcundatiua. Pluuiæ inquit. Sicut enim pluuia generatur quando virtute caloris vapores humidi cõgregati in corpus nubis dissoluuntur, & fluere compelluntur, sic verè quando calor diuinæ gratiæ dissoluit hominem per compassionem, tunc vapores sui congregati id est bona sua temporalia quæ ad modum vaporis fragilia sunt & faciliter euaporabilia, conuertuntur in pluuiam per elemosynarum largitionem, ex qua quidem alij irrigantur & inundantur per beneficium & subuentionem. vnde Ecclesi. 35. in fi. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluuiæ in tempore siccitatis. Sed proh dolor, multi sunt in quorum cordibus ista pluuia non generatur. Sicut enim quando calidi sicci & humidi vapores sursum à terra exhalant, & in nubium sinu incoluntur, non solẽt pluuiam generare, sed fulgura & tẽpestates, sic quia multi pleni sunt calore & ardore, cupiditate & siccitate, indeuotionis & spiritualis ariditatis, in talibus nõ solet pluuia pietatis generari, sed fulgur rapinæ & crudelitatis, tempestas exactionis & aduersitatis in eis generatur quibus vicini affliguntur, & diuersimodè cruciantur. Vnde in psalm. Posuit pluuias eorum grandinem, ignem comburentem in terra eorum. Non sic charissimi non, sed generetur in nobis compassio fructificatiua. ¶ Secundò dico quod in nobis debet generari deuotio refrigeratiua. Stillas inquit roris. Ros enim qui de cœlo venit, & qui de nocte occultè descendit & qui ardorem aeris refrigerat atque tollit, & siccitatem herbarum temperat, eas vegetat atque nutrit, significat virtutem deuotionis, quæ desursum à Deo principaliter immittitur, & qua ardor tentationum refrigeratur & temperatur, & per quam homo spiritualiter vegetatur & nutritur. Ecclesi. 18. Ardorem refrigerabit ros. De talis roris generatione dicitur

Numer. 11. Cum descenderet super castra ros, descendebat pariter & manna. Manna enim significat gratiam, quæ tunc temporis super hominem abundantius descendit, quã ros deuotionis ipsam præcedit. Sed verè multi sunt sicut montes Gelboæ, q fuerunt à Deo maledicti, idõ in eis nullus ros potuit generari, iuxta illud. 2. Regum. 1. Montes Gelboæ nec ros nec plunia cadat sup vos. Sic verè multi sunt ita à Deo maledicti, q nec ros deuotionis, nec pluuia compassionis descendere po-
D test super eos. ¶ Tertiò dico quod in nobis generari debet discretio nostri cognitiua, quia. s. ibi debet esse glacies. Glacies .n. dum est integra, lucet & est pulchra, modico tamen calore soluitur, modico ictu frangitur, & in lutum finaliter conuertitur & mutatur. Sic nostra misera conditio & mundana prosperitas & possessio quamuis aliquando splendeant & luceant, tamen vt communiter non diu durant, facile. n. deficiunt & annihilantur, & per mortem vel aduersitatem frangũtur & dissipantur. Ista ergo glacies, .i. nostræ glacialis fragilitatis conditio seu cohsideratio debet in nobis generari, & à nobis continuè meditari, vt sic de nobis dicatur illud psalm. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum &c. Per istas. n. impressiones spiritualiter intellectas, debet in nobis vel in nostris cordibus per considerationem generari ignis. i. ardor infernalis prauitatis. Item debet generari grando. i. inuasio temporalis aduersitatis. Nix. i. fluxibilitas temporalis prosperitatis. Glacies idest fragilitas nostræ naturalis infirmitatis. Ista ergo. i. istorũ consideratio, debent in nobis generare turbationem nostri cõstrictiuã. i. constrictionẽ diuini timoris, q̃ notat̃ p gelu. ¶ Quartò igitur dico quod à nobis debet generari gelu. Gelu enim omnia exteriora humida constringit, contrahit & desiccat, & signat rigus diuini timoris, qui quando bene in nobis generatur, omnis humor luxuriæ cõstringitur, & omnes affectiones fluxibiles coarctantur. Vnde tali gelu constrictus fuit Iacob, cum dicebat Genes. 31. Æstu vrgebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis meis. Qua verè charissimi, illi à somno mundanæ delectationis restringuntur, qui æstu diuini amoris inflammantur, & gelu diuini timoris turbantur. vnde Iob. 37. Flante Deo concrescit gelu, & rursum latissimè funduntur aquæ. Sic igitur patet quomodo quadrupleæ impressio spiritualis in nostris cordibus generatur. Sed quia de ista generatione morum vel virtutum parum aut nihil possum notabiliter concordare, idcirco supersedeo quo ad præsens. Materia enim ista quantũ ad auctoritates valde sterilis est, quantum ad exempla mirabiliter fertilis posset esse. Et ideò vide supra titu. de fructificare, & infra titu. de sterilitate. & sufficit.

A **Generatio.** Nota q generatio est omne illud quod generat̃, vel omne illud quod successione temporis variatur. Vnde generatio idem est quod proles, ꝓgenies, prosapia, seu parentela. Et sic accipitur. Thobiæ. 14. vbi dicitur quod ipse vidit quintam generationem, & filios filiorum. ¶ Item accipitur generatio pro ipso modo generandi & producendi, & sic accipitur Esa. 54. vbi dicitur de Christi generatione. Generationem eius quis enarrabit? ¶ Item accipitur pro qualibet particulari progenie & natione. Vnde Matt. 12. Generatio mala & adultera signum quærit. Et in psalm. dicitur. Vt cognoscat generatio altera. ¶ Item accipitur pro temporis successione, & sic accipitur in psalm. vbi dicitur. Donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ ventura est. Per generationem igitur vt communiter intelligitur communitas vnius nationis, Societas vnius conditionis, Consanguinitas eiusdem propagationis, Conformitas eiusdem religionis. Et sic notare possumus quod est duplex generatio, vna bona, & alia mala, vna virtuosa, alia vitiosa, vna laudabilis, alia damnabilis. De generatione igitur bona notare possumus quod ista debet habere tres conditiones. Debet enim

Debitè generari.
Modeste conuersari.
Deuotè famulari.

Debet dico debitè generari. Genera- enim bona dicitur quæ de legitimo matrimonio generatur. Et sic per bonam generationem possunt spiritualiter intelligi q sunt in sancta matre ecclesia iuste & licite introducti, illi videlicet quos non introduxit ambitio, quos non procreauit carnis affectio, quos nõ promouit vel exaltauit aliqua symoniaca munerum datio vel exceptio. Omnes enim qui taliter generantur, generatio adultera & spuria spiritualiter appellant̃, eo. s. q ex legitimo Christi & ecclesiæ matrimonio non nascuntur. Vnde isti sunt sicut generatio mulorum, quæ habet fieri de parentibus diuersarũ specierum. Quando. n. asinus conuenit cum vxore equi, tunc generatur ibi mulus, q est animal ita frigidum, q non potest fructificare vel generare. Sic pro certo charissimi symoniaci ex quodam adulterino concubitu generantur. Quando enim asinus idest malus prælatus coniungitur cum vxore equi idest cum aliqua ecclesia vel prælatura, quæ equi id est boni prælati debuerat esse vxor, tunc proculdubio generantur ibidem muli id est viri Symoniaci, contra Deum & rationem introducti & promoti, qui reuera sunt ita frigidi per intentionem, quod non possunt fructum producere per bonam operationẽ. Vide pro Deo de symoniacè promotis & generatis qualiter in ecclesia fructificant, certe pessime, quia vt communiter nec tẽporaliter nec spiritualiter prosperantur. Et ideò sicut dicitur Matth. 12. Isti sunt generatio mala & adultera, quæ signũ quærit sed signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ, qui .s. in mare proiectus est, & deuoratus à ceto. quia pro certo tales finaliter in mare id est in inferni amaritudinem proijcientur, & à ceto idest à diabolo deuorabuntur. Nõ sic charissimi, quia si volumus esse bona generatio, nos debemus debite generari idest iuste in ecclesia promoueri. quia sicut dicitur in psal. Dominus in generatione iusta est. exemplo Noæ, de quo dicitur Gene. 6. Noe vir iustus atq; perfectus in generationibus suis fuit. Et ideò in arcã fuit introductus. quia. s. soli iusti in arca ecclesiæ debent admitti. Geñ. 7. Ingredere in arcam C
quia te vidi iustum coram me. ¶ Secundò dico q si volumus esse bona generatio, nos debemus modeste conuersari. psalm. Hæc est generatio quærentium dominum. quia pro certo illi qui non conuersantur pacificè & modestè, generatio bona dici non debent. Isti. n. sunt sicut generatio canum. Qamuis. n. omnes canes sunt eiusdem speciei, eiusdem generis eiusdem generationis, isti tamen inter se modeste vel pacificè non cõuersantur, immo alter ab altero sæpissime mordetur & impugnatur. Sic verè multi qui quamuis sint eiusdem generis vel sanguinis, eiusdem regionis vel religionis ipsi tamen nolunt pacificè viuere, sed per detractionem & iniuriæ illationem alter alterũ mordere & impugnare. vnde ista est illa generatio de qua dicitur Prouerb. 20. Generatio quæ patri suo maledicit. Generatio quæ pro dentibus gladios habet. Non sic igitur quia nos debemus modeste conuersari. ¶ Tertiò dico q si volumus esse bona generatio, nos debemus deuote famulari. De qua dicitur in psal. Generatio rectorum benedicetur. Non est .n. bona generatio, quæ suis genitoribus humiliter nõ obedit. Et ideò multi sunt qui mala generatio dici possunt, illi videlicet qui genitoribus suis. s. Deo, vel prælato, vel parentibus carnalibus nolunt fideliter obedire, sed potius eis infideliter contraire. Isti sunt generatio viperina, quæ proprijs dentibus proprios parentes interficit & corrodit. quia verè multi sunt hodie mali filij & mala generatio, qui proprios parentes. s. prælatum vel ecclesiã in qua sunt, dentibus & morsibus id est diffamationibus litibus & tribulationibus afficiũt & molestãt. Isti sunt generatio peruersa, & infideles filij. Vnde eis dicit̃ Deut. 32. Generatio praua atque peruersa, hæccine reddis domino, popule stulte, & insipiens? Non sic charissimi, sed simus generatio bona vt possimus deuote famulari, quia reuera sicut dictum est, illi sunt bona generatio quæ deuote famulantur, qui modeste conuersantur. qui debite generant̃ quia sicut dicitur in psa. Hæc est generatio quærentium dominum, quærentium faciem Dei Iacob. ¶ De generatione mala supra in singulis paragraphis clausula subinserta est. Sufficit.

Gens. Nota q gens est nomẽ collectiuum sicut populus A
signat. n. personarum pluralitatem inuicem cõgregatam. Vnde gens idem est q natio, generatio, populus, & pluriũ personarũ collectio. Et Accipit̃ vt cõiter vel pro bona vel pro mala vnione & cõgregatione. Gẽs igit̃ in bono signat bonã cõcordiã & vnitatẽ. Et sic intelligit̃ illud Esa. 2. Non leuabit gens cõtra gẽtẽ gladiũ. Et illud Ioh. 3. Cõgregabo oẽs gentes &c. In malo signat malã amicitiã & societatẽ, & sic accipit̃ 1. Mach. 5. Congregatæ sunt gentes aduersus Israel. Gentes. n. fuerunt omnes illæ nationes dictæ quæ erant per vniuersum mundum præter filios Israel, & ideò dicebantur gentes, quasi sine rege viuẽtes. Et sic gentes poterũt significare omnes mũdi peccatores & iniquos, qui legi Dei non subijciuntur, qui à filijs Israel. i. à viris sanctis separantur & distinguuntur, qui ẽt idolis. i. diuersis vitijs supponuntur subiuganeur. quia sicut dicit̃ in psal. Simulachra gẽtiũ argẽtũ & aurum. ¶ Dicamus igit̃ aliqd de gẽtibus in bono significato. Dicamus ergo q nos de-

bemus

bemus esse gẽtes.i.nos simul per concordiã coniungentes vel gentes.i.nos per prudentiam bene regentes, vel gentes.i.peccata nostra per pœnitentiam lugentes atque plangentes. Et si
A tales fuerimus, nobis poterit dici illud.1.Pe.2. Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. In quibus verbis, ostenditur q illi sunt bonæ & virtuosę gentes, qui sunt inter se concorditer fœderati. Genus inquit. A malis singulariter segregati. Electum inquit. Domino specialiter dedicati. Regale inquit sacerdotium. A Deo virtualiter vẽ
B dicati. Populus inquit acquisitionis. ¶ Dico igit̃ primo q isti sunt bonæ gentes, qui inter se fœderantur concorditer. & hoc ostenditur cum dicitur Genus. Sicut.n.in genere intellectuali & logico vniuntur & aggregantur diuersę species & diuersa indiuidua, & in genere sanguinis seu corporali aggregantur, & continentur diuersi gradus consanguinitatis, sicut insuper in gente vel in populo aggregant̃ plures personæ diuersę & cõtrariæ qualitatis, sic pro certo quanquam simus diuersi & contrarij qualitate & conditione, consanguinitate & natione, patria, loco & regione, debemus tamẽ in vno genere.i. in vna cõmuni concordia conuenire. Genus inquit. Actu.17. Ex vno omne genus hominum propagatum est. Et ideò de Abraham qui interpretatur pater multarum gentium, dicitur Actu. 13. Filij generis Abraham &c. Sed proh dolor charissimi, quam multæ sunt hodie gentes, congregationes nationes quæ non habent concordiæ vnitatem, sed potius totius controuersię diuersitatem. Vnde isti non constituũt genus communitatis, sed magis constituunt species diuisionis & partialitatis. Vnde.1. Mach.5. dicitur q audierunt gentes q ædificatum est altare, & cogitabant tollere genus Iacob. Isti sunt propriè detractores, inuidi & iracundi, qui genus communitatis concordię & amicitiæ nequeunt sustinere, sed ipsum nitũtur tollere & dissipare. Isti sunt sicut quædam gens quæ est in quadam insula Indiæ, vbi pater filium, & filius patrem solet quandoq; occidere, quando vident se inuicem infirmari, & sic occisos eos solẽt manducare. Dicunt.n.q melius est occidere amicos suos, cum mori debeant s̃m responsum deorum suorum, quam ipsos diu dimittere infirmari. Melius est etiam, vt dicunt, eos comedere quam q vermes ipsos comederent vel vorarent. Ista narrantur in libro de mirabilibus oriẽtis. Pro certo charissimi, tales gentes videntur esse vsurarij & detractores. ipsi.n. amicis proprijs non parcunt, sed omnes deuorant & corrodunt. Vident̃ n. sentire q melius est amicos, socios & vicinos comedere vel corrodere, q̃ ipsos ab alijs deuorari permittere: Ideò de istis dicitur Hiere.19. Vnusquisque carnes amici sui comedet. Isti
C sunt igitur illa gens de qua dicitur Luc.21. Exurget gens contra gentem, & regnũ aduersus regnum. Nõ sic, sed simus fœderati concorditer. Vos estis inquit genus. ¶ Secundo dico q illi sunt à malis segregati, quia nos debemus esse genus electum. Illud.n.q per excellentiam bonitatis est ab alijs separabile, est illud etiam q inter multos eligitur, & ab alijs separatur & seiungitur. Sic verè charissimi cum nos christiani & maximè ecclesiastici simus à Deo inter oẽs nationes electi (iuxta illud Ioan.15. Elegi vos vt eatis, & fructum afferatis) dico q per excellentiam virtutum debemus esse ab omnibus distincti & separati. Et verè charissimi, istam nostram electionem & vocationem summè debemus attendere, & eius occasione nos ab alijs separare. Istud propriè pertinet ad nos & alios ecclesiasticos, qui ad Dei seruitium sumus electi. Nos.n. sumus populus sapiens & intelligens, gens magna. Deut.4. Ideò dicitur ibidẽ. Quæ est alia gẽs sic inclyta, quæ habeat cerimonias, iustaque iudicia? Ista tñ sunt contra multos, qui pro certo non sunt electa gens, sed gens infecta, non gens inclyta, sed gens perdita, non gens virtuosa, sed gens vitiosa. Talibus dicitur Esa. 1. Væ genti peccatrici populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Isti sunt sicut quædam gentes quæ sunt in aliquibus desertis Æthiopiæ, quæ à pecudibus nõ videntur esse separatę vel distinctæ. Quidam.n. sunt qui vadunt nudi sine aliquo vestimento, immo mirantur qñ vident aliquem vestitũ, dicentes hoc esse malè factum, cum Deus creauerit Adam nudum. Alij vadunt prona facie super manus. Alij matrimonij leges non seruãt, immo mulieres oẽs, cuiilibet, & singulę, omnium. Sic verè charissimi, inter mundi peccatores sunt quidam qui nudi sunt sine virtutũ vestimẽto, & maximè isti sunt insolẽtes & viri inuerecũdi, & viri inhonesti, qui quia non portant pallium honestatis, monstrãt oĩa sua pudibũda. Beatus.n. qui custodit vestimẽta sua ne nudus ambulet, dr̃ Apo.16. Mirantur etiã isti dũ alij sunt vestiti. quia verè mali mirantur quomodo alij possunt esse boni, & quod in se vidẽt impossibile, in alijs credunt mirabile. Istos spoliauit Deus, sicut dr̃ Abac.2. Tu spoliasti gentes onustas. Nuda igit̃ est ista gens per virtutũ carentiã. Alij sunt curui ad terrã per auaritiã. Psal. Oculos suos statuerũt declinare in terram. Et in ps. Gentes sub pedibus eius. Sũt sine matrimonio, per luxuriã. Vnde de ista est gens abominata de qua loquit̃. Esa.49.c. Non sic, sed simus gẽtes electę, inclytæ, & virtuosæ, quia sicut dr̃ Prouer.14. Iustitia eleuat gentem, miseros facit peccatũ populos. Simus igit a malis segregati vir D
tualiter. Electus inquit. ¶ Tertiò dico q si volumus esse bonæ gentes & virtuosæ, nos debemus esse Deo dedicati specialiter quia nos debemus esse regale sacerdotium, & gens sancta. Sacerdotiũ.n. est officiũ diuinis vsibus aptũ & deputatũ. Et ideò qñ vocat nos sacerdotiũ, debemus Deo specialiter dedicari, q potissime pertinet ad ecclesiasticos, qui quia sunt assumpti ad sacerdotium regale, iuxta illud Apo.5. Fecisti nos Deo nostro regnũ & sacerdotes, ideò debemus esse gẽs sancta & immaculata. quia verè illi qui ad ecclesiasticos gradus seu officia assumuntur, sanctitatem habere & seruare tenẽtur, iuxta illud Es. 26. Aperite portas, & ingredier̃ gens iusta, & custodiens veritatem. Tales.n. gentes debent portas ecclesiæ intrare, tales personæ debẽt intra ecclesiam habitare, aliæ verò gẽtes quæ sunt alterius conditionis non debent ecclesiam introire. Vnde nota q Deus prohibuit ingressum ecclesiæ suæ tribus generibus gentium, sicut dr̃ Deut.23. qui sunt.s. Manzeres.i. filij meretricum, Amonites.i. populus illius patriæ, & moabites &c. Istę tres gẽtes charissimi significant tria genera hoim quos Deus ab ecclesia sua abdicat & repellit. Manzeres.i. filij meretricũ significant Symoniacos. Symonia.n. meretrix dr̃, quia non diligit nisi donãtem. Et amonites qui interpretãtur filij generis, significãt parentes & nepotulos. Moabitæ qui interpretantur de patre geniti, significant proteruos & ambitiosos, qa de istis dicitur Ioan.8. Vos ex patre diabolo estis. Istas.n. tres gentes .s. illos qui per Symoniacam prauitatem ad beneficia promouent̃, illos qui per affectionẽ carnis vel generis exaltantur, illos qui per ambitionem superbiæ in ecclesiam introducuntur non vult Deus ecclesiam suam intrare, nec ibi locum aliquẽ obtinere, iuxta illud Iudicum.3. Hę sunt gentes quas dereliquit dominus. Sed proh dolor, isti qui à Deo repudiantur, nostris temporibus (sicut videmus) amplius eliguntur. Vix.n. aliqui sunt qui hodie promouentur, nisi per carnalem affectionẽ aut per ambitionem, aut per Symoniam assumantur. Vnde videtur verificatum illud Luc.21. Hierusalem calcabitur à gentibus. quia verè Hierusalem.i. ecclesia est hodie vt cõmuniter à talibus gẽtibus occupata, & per eos diuersis oppressionibus conculcata. Ideò plangit scriptura Thren. 1. Vidit gentes ingressas sanctuariũ tuũ, de quibus præceperas ne intrarent ecclesiam tuã. Non sic igit̃ charissimi, sed simus gens sancta, vt ad regale sacerdotiũ assumamur, & vt simus Deo dedicati specialiter. Regale inquit sacerdotiũ, gens sancta. Et sic potes hic applicare quomodo diuersę gentes non Deo, sed diuersis demonibus seu numinibus dedicantur, sicut in India, vbi quidã adorãt canem, & quidam bouem, & antiquitus quidam Baal, E
quidam Astaroth. Applica si vis. hoc est igitur tertiũ. ¶ Quartò dico q nos debemus esse bonæ gẽtes, qa sumus per Deum vendicati virtualiter, q ostẽdit̃ cum dr̃. Populus acquisitionis. Sicut.n. populus per aliquẽ acquisitus.i. de manibus hostium liberatus, liberatori suo tenet̃ fidẽ.i. amorẽ seruare & facere, & erga ipsũ melius se habere, sic verè qa Deus nos de demonũ potestate liberauit & acquisiuit, iõ tenemur necessario erga eũ fideles esse & boni. Nos.n. sumus ille mõs de quo dr̃ in psa. Montem quem acquisiuit dextera eius. Nunc ergo patet q ratione vendicationis, qa sumus populus acquisitionis, rõne dedicationis qa sumus regale sacerdotiũ.i. gens sancta, rõne acceptationis, qa sumus gens electa, rõne colligationis, quia sumus genus id est communitas &c. nos debemus esse gentes bonæ & virtuosæ. Et sic patet q nomen gentis accipitur in bono. F
¶ Sed si vis, adhuc potes notare q sub nomine gentis possunt intelligi vniuersi mali gẽtes & peccatores. ¶ Vnde nota quod per gentes intelliguntur illi qui habent Crudelitatem & nequitiam, Diuersitatem, & discordiam, Aduersitatem & miseriam. ¶ Peccatores.n. habent sæuitiam & crudelitatem. Vnde illi sunt illa gens de qua Amos.6. Suscitabo super vos gentem quæ conteret vos. Item habent malitiam & fallacitatem. Vnde Esa.10. Ad gentem fallacem mittam eum. Item habent

nequitiam & iniquitatem. Vnde Ezechiæ. 7. Adducam pessi-
mos de gentibus. Item habent discordiam & diuersitatem. Vn
de Luc. 21. Exurget gens contra gentem. ¶ Item finaliter haba
bunt miseriam & aduersitatem. Vnde in psal. dicitur Manus
tua gentes disperdidit. Et Lu. 21. In terris pressura gẽtiũ &c.
Et Soph. 3. Disperdidisti gentes, & dissipatę sunt. Et sic patet
quomodo nomen gentis accipitur in malo. Et posset multum
dilatare qui vellet, sed sufficit quod dictum est supra in inue-
ctionibus.

A **Genua.** Nota ꝙ Genua sunt membra flexibilia. Ista.n.
membra sunt illa in corpore quæ facilius desle
ctuntur, & quibus mediantibus corpus ad terram prosterni-
tur & inclinatur. ¶ Primo ergo dico, ꝙ moraliter accipiendo,
per Genua potest intelligi mẽtis humilitas seu benignitas. Ista
.n. sunt duo genera animæ deuotę, quæ. s. faciliter inclinantur,
& ad omne quod iustum fuerit, incuruantur, sicut de Petro di
citur Act. 9. Petrus ponens Genua orauit. Elephas.n. quando
dormit, super anteriora Genua se inclinat. Camelus quando
oneratur, se solet super anteriora Genua incuruare. Inter ge-
nua etiam & oculos dicitur esse conuenientia, quia puer quan
do est in vtero complicatus, solet duo genua super duos ocu-
los tenere, & inde est, vt dicunt aliqui, ꝙ homo flexis genibus
facilius flere solet. Sic pro certo charissimi, genua mentis no-
stræ i. affectionem & voluntatem debemus flectere per humi-
litatem, & ipsa coram Deo curuare per benignitatem, & sic la
chrymas debemus emittere per compunctionem, & Deum hu
militer requirere per orationem. exemplo Danielis, qui (sicut
dicitur Dan. 6) tribus vicibus in die flectebat genua sua. Et
hoc præcipitur. Phili. 2. In nomine Iesu omne genu flectatur,
B cœlestium, terrestrium, & infernorum. Per ista igitur genua
intelligitur mentis humilitas. ¶ Secundò dico ꝙ per genua in
telligitur carnis infirmitas. Et sic intelligitur in psalm. Genua
mea infirmata sunt à ieiunio. Ista.n. genua flectuntur ad mun
di delectabilia, & ad omnia vitia & peccata. Ideò figuraliter
dicitur Iudicum. 7. ꝙ illi qui flexis genibus biberunt aquã flu
minis, fuerunt à Gedeonis exercitu reprobati. Ad denotandũ
ꝙ illi qui genua. i. desideria cordis sui flectunt, & faciliter se in
clinant ad aquam fluminis. i. ad delectabilia huius mundi, di-
gni sunt à Dei exercitu relegari, & à Deo perpetuo reprobari.
Vnde & Ezech. 21. & 7. dicitur. Tabescet omne cor, & dissol-
uentur vniuersę manus, & infirmabitur omnis spiritus, & per
cuncta genua fluent aquæ. Et sic per genua intelligitur carnis
infirmitas. ¶ Tertiò dico ꝙ per genua intelligitur mundi pro-
speritas. Sicut.n. nutrix super genua tenet puerum vt ei blan-
diatur, iuxta illud Esa. 66. Super genua blandientur vobis, sic
pro certo mundus super duo genua suæ mundanæ prosperita
tis, quæ sunt diuitiæ & deliciæ, pueris suis, id est mundi pecca-
toribus blanditur, & eos diuersimode consolatur. Pleiades.n.
sunt quædã stellæ quæ sunt sitę inter genua Tauri, vt dicit Isi-
dorus, quæ sunt stellæ pluuiales. quia pro certo mundi pecca-
tores qui pluuiam mundanæ prosperitatis desiderant & affe-
ctant, situati sunt inter duo genua Tauri, id est inter delitias &
diuitias huius mundi. figurati in Sansone, q sup genua Dalilę
meretricis obdormiẽs, tonsus est capillis suis, & fortitudinem
suam amisit, & sic à Dalila expulsus fuit, & suis traditus ini-
micis, à quibus fuit postmodum excęcatus. Dalila enim me-
retrix signat mundum, qui more meretricis non diligit nisi il-
los à quibus lucrum reportat. quando igitur homo dormit
super genua eius, id est quando delectatur in mundi prosperi
tate, ipse pro certo capillis gratiarum & virtutum primo spo-
liatur, & sic fortitudo suæ constantiæ enervatur, inimicis verò
suis, id est demonibus per diuersa peccata traditur & obliga-
tur, à quibus etiam per obstinationem excæcatur, & per quos
finaliter inferni carceribus alligatur. Et ideò Iob se super ge-
nua talia fuisse plangebat, dicens. Iob. 3. Quare non in vulua
mortuus sum? egressus ex vtero non statim perij? Cur exce-
ptus genibus? cur lactatus vberibus? &c. quasi dicat. Damno-
sum & damnabile mihi est super genua mundanæ prosperita-
tis quiescere, & ab vberibus carnalis dulcedinis lac gustare.
Sic igitur patet quod per genua intelligitur mundi prosperi-
tas. ¶ Quartò dico quod per genua potest intelligi cœli fœli-
citas. Sicut enim homo dormit super genua amici sui, sic bea
ti in patria dormiunt in amore Dei sui. Et ideò cœlestis
gloria per genua intelligitur, supra quæ spes beatorum om-
nium quietatur. vnde potest dici illis illud Esaiæ. 66. Inun-
dantem gloriam sugetis, ad vbera portabimini, & super
genua blandientur vobis. Sic igitur patet quomodo per genua
intelligitur Cœli fœlicitas, Mundi prosperitas, Carnis infir
mitas, Mentis humilitas &c.

Genus. Nota ꝙ genus accipitur pro vniuersitate, pro cõ A
sanguinitate, & pro qualibet generali communi
tate. Accipitur dico pro vniuersitate, & sic genus est terminus
vniuersalis, sub quo sunt species, & in quo indiuidua continẽ
tur. De quo Dan. 3. Sonitum sambucę & vniuersi generis mu
sicorum. Et Ecclesi. 23. Duo genera hominum abundant in
peccatis. Item accipitur pro consanguinitate, & sic genus idẽ
est ꝙ parentela. Vnde Sapi. 7. Sum quidem homo mortalis, si-
milis hominibus alijs, ex genere terreni illius q prior factus
est. Item accipitur pro omni communitate vel generalitate, &
sic genus signat illa quæ sunt eiusdem societatis, cõformitatis,
æqualitatis, sicut Mat. 13. vbi dicitur ꝙ simile est regnum cœ-
lorum sagenę missę in mare, & ex omni genere piscium con-
greganti. Quia igitur genus quocũq; modo accipiatur, signat
quandam collectionem & congregationem, ideò specialiter p
illos qui dicunt eiusdẽ generis, possumus intelligere illos qui
sunt eiusdem consanguinitatis, communitatis, & societatis, &
vniuersitatis, qui. s. originaliter ab vno patre & ab vna matre,
ab vno fundatore vel ab vno creatore principium assumpse-
runt. Possumus etiam notare quod illi qui taliter sunt eiusdem
generis, debent habere

Parem nobilitatem.	Parem dico nobilitatẽ, & B
Morum conformitatem.	ideò fatui sunt qui de suis
Cordium vnitatem.	generibus gloriatur. Cõ

stat.n. ꝙ omnes sumus de eodem genere naturali. s. de genere
Adę, sicut dictum est supra. Sap. 7. Sum quidem homo &c. Itẽ
de eodem genere spirituali, s. eiusdem fidei vel eiusdem eccle-
siæ vel religionis. Sicut.n. dicitur Act. 17. Ex vno omne genus
hominum propagatum est. Eandem igitur nobilitatem habe-
mus quantum est de natura, & ideò nullus se debet alteri an-
teferre, nisi ipsum morum & scientiæ nobilitas anteponat Vn-
de Hiero. in quadam epistola dicit ꝙ nobilitas corporis solet
ignobilitatem parere mentis. Et ideò Chryso. exponens illud.
Nos habemus patrem Abraham. Ioan. 8. dicit sic. Melius est
de contemptibili clarum, quam de claro genere contemptibi
lem nasci. Ita melius est ꝙ parem nobilitatẽ habeamus. Quod
tamen est cõtra multos, qui quamuis sint eiusdem generis vel
conditionis, se tamen reputant alijs nobiliores, se vident alijs
fœliciores vel ditiores, immo quod peius est, sæpe fit ꝙ illi ru
stici qui fauẽte fortuna milites vel diuites efficiuntur, alios ge
nere suo aduocare & recognoscere dedignantur. Isti sunt si-
cut papiliones, qui quamuis à natura originaliter sint erucę,
quæ tandem assumptis alis tales auiculę sunt effectę, sicut di-
cit Isido. ipsi tamen videntur esse alterius speciei vel generis
quam erucę, nolunt.n. cum pedibus terram repere, immo vo-
lant per aera sicut aues. Sic verè tales licet de erucis papilio-
nes. i. de rusticis nobiles sunt effecti, ipsi pro certo ex tũc à suo
proprio genere se discernunt, & cum auibus. i. cum nobilibus
volare & discurrere contendunt, proprios etiam parentes cõ-
temnunt, & ac si essent alterius speciei vel generis, se nouos fa
ctos homines esse credunt. Istis igitur non natis nobilibus, sed
factis, nihil est crudelius, vt dicit Seneca libro de sentẽtijs ora
torum, iuxta versiculum. Crudelius nihil est humili cum sur-
git in altum. Non sic charissimi, quia verè illi qui sunt eiusdẽ
generis, habent vt communiter parem nobilitatem. ¶ Item ha C
bent vt communiter morum conformitatem. Illi.n. qui sunt
eiusdem generis, & maximè quando sunt propinqui, sicut fra-
tres &c. vt communiter habent inter se aliquas similitudines
corporales, vt communiter etiam quilibet nititur imitari assi
milari illis, à quorum genere ortum sumpsit. Et ideò nos om-
nes qui spiritualiter eiusdem generis sumus, vt dictum est, de
bemus in bono nostris prædecessoribus conformari, & alter al
terum bonis moribus imitari. Vnde Sapi. 19. Omnis creatura
à principio ad suum genus refigurabatur. ¶ Item dico ꝙ illi q
sunt eiusdem generis, debent habere cordium vnitatem. Ani-
malia.n. eiusdem speciei solent inter se pacificè viuere, vnum
aliud diligere & defendere, & quodam consanguinitatis nexu
in simul habitare. Omne.n. animal diligit simile sibi, sicut dici
tur Ecclesi. 13. Vnde etiam auctor dicit ꝙ animalia eiusdem
speciei nunquam se solent comedere præter pisces. Ad deno-
tandum ꝙ nos qui sumus de eodẽ genere vel naturali vel mo-
rali, debemus nos inuicem diligere, & per pacem & concordiã
alter alterum frequentare, nulli nocere, sed omnes iuuare, &
sic erimus

sic erimus sicut Thubias, de quo dicitur Tbo.1. ꝙ omnia quę habere poterat, quotidie cũ captiuis fratribus qui erant de genere suo, impartiebat. Sit igitur in nobis Amoris vnitas, Morũ conformitas, Compar nobilitas. Et hæc de genere sufficiunt. Vide supra de Cognatione, de consanguinitate, & in tabula vide in multis titulis vbi fit mentio de illis qui sunt eiusdem generis vel sanguinis &c.

A **Germen. Germinare.** Nota ꝙ germinare idem est quod fructificare, emittere, & aliquid exterius effundere. Et est propriè germen principium fructuum. i. illud ꝙ ad creationem fructus natura primo emittit. Et ideo moraliter loquẽdo, germen pro cogitatione, pro affectione, vel pro cuiuslibet operis incohatione sumitur. Sicut enim in herbis & arboribus germen primo ab arbore exit, & tandem in flores & folia prorumpit, & in fine in fructus multiplices se diffundit, sic verè in moralibus, homo primo emittit germen cogitationis, tandem flores desiderij & affectionis, & postea folia locutionis vel exterioris conuersationis, finaliter vero fructus bonæ operationis. Prouerb. 11. Iustus quasi virens folium germinabit. Et breuiter de germinatione spirituali possumus exponere illud Ezec. 17. Sumã ego de medulla cedri, & plantabo super montem excelsum, & erumpet ibi germen, & faciet fructum. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut ad hoc ꝙ arbor germinet, requiruntur tria. s. Humor sufficiens, quia debet habere medullam. Radix stabiliens, quia debet esse plantata, Locus expediens, quia debet esse super montem. Sic spiritualiter ad hoc ꝙ homo proferat germẽ gratiæ & virtutum, ipse debet per charitatem dulciter vegetari, ista est enim medulla glutinosa. Per fidem firmiter radicari: ista est enim quæ mentem stabilitat, quia plantat. Per spem cælitus collocari, ista enim super montem excelsum paradisi leuat mentem. Charitas enim mentem vegetat, fides mentem firmat & plantat, spes vero in debito loco ipsum situat atq; locat.

B ¶ Primo igitur dico ꝙ si volumus spiritualiter germinare, necesse est vt dulciter vegetemur. Sumam inquit de medulla. Medulla enim quæ naturaliter est tenax & glutinosa, & arborem nutrit & vegetat, quæ in medio arboris latitat, & sine qua arbor non germinat nec fructificat, signat charitatem, quæ tenax & glutinosa est, quia per ipsam diuersa corda tenaciter iũguntur & glutinantur, quia sicut dicit Apostolus ad Colo.3. Charitatem debem⁹ super omnia habere, quod est vinculum perfectionis. Ista enim in medio arboris quasi in corde hominis habet principaliter sedem suam, ibidem enim existens, totam animam spiritualiter per deuotionem & gratiam nutrit & per virtutes & bona opera germinare & fructificare multipliciter ipsam facit. Ista est enim sicut quidam ros spiritualis, quo si mens irrigata fuerit, affluenter vtiq; germinabit, vt ipsa dicat illud Oseæ. 14. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. Sicut enim arbores quæ multum habent de medulla, solent faciliter germinare, sicut patet in vineæ, quæ multum abũdat in medulla, sic proculdubio illi qui abundant in medulla charitatis, in medulla pietatis, in medulla benignitatis, in medulla deuotionis, in medulla compassionis, solẽt per bona opera germinare, & fructus virtutum faciliter procreare, vt de eis dicatur illud Oseæ. 14. Viuent tritico, & germinabunt quasi vinea. Et ideo de ista medulla irrigatione potest dici illud Iob. 21. Viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa illi⁹ irrigantur. Sed heu, de multis videtur verificatum illud quod dicitur Ezech. 17. Aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam cedri &c. Quia verè charissimi aquila altè volans. i. superbus diabolus, venit hodie ad libanum, quæ interpretatur cãdidus. idest ad corda illorum qui candore prosperitatis vestiũtur, & maximè ad cedros. i. ad illos qui per superbiam vt cedrus libani eleuantur. ad istos enim venit diabolus, & de ipsorum cordibus medullam charitati subtrahit, & sic virtutem germinandi spiritualiter eis tollit. Et idem de multis videtur hodie dici illud Abacuc. 3. Ficus non florebit, & non erit germen in vineis Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum. Nõ sic charissimi, sed si volumus germinare, necesse est vt per charitatẽ

C dulciter irrigemur. Sumam inquit medullam. ¶ Secundo dico ꝙ si volumus spiritualiter germinare, necesse est vt per fidem firmiter radicemur, quod ostenditur cum dicitur. Plantabo. Sicut enim arbor quę non est plantata, & in terra profunde radicata, non potest bene germinare, sic nec homo qui non est per fidem bene radicatus & plantatus, non potest germen virtutum nec fructum bonorum operum procreare. Ideo de iusto dicitur in psal. Iustus germinabit sicut liliũ, & florebit in æternum ante dominum, plantatus in domo domini. Et nota ꝙ ipse dicit, germinabit sicut lilium. lilium enim habet vnum modum satis mirabilem germinandi, si enim hasta lilij curuetur, & terra cooperiatur, dum tamen semper se teneat cum radice inuenies post paucos dies ꝙ ex quolibet nodu germinabitur vna bulla seu cassa, quod etiam ab Aristotele in libro de vegetabilib⁹ satis mirabile reputatur. Sic verè charissimi, vir iustus quando cum radice. i. cum Deo coadiungitur per fidem & deuotionem, quando inferius incuruatur per humilitatẽ & subiectionem, quando terra cooperitur per mortis considerationem, tunc verè fit ꝙ ex quolibet nodo eius. i. ex qualibet affectione ipsius prorumpit aliquod bonum germen. i. aliquod bonum opus. Vnde Exod. 1. Quasi germinãtes multiplicati sunt. Et Oseæ. 14. Germinabit quasi lilium, & erumpet radix eius. Necesse est igitur vt firmiter radicemus per fidem. ¶ Tertio dico ꝙ si volumus germinare, necesse est vt per fidẽ cælitus collocemur, quod ostenditur cum dicitur. Super montem excelsum. Sicut enim arbor non bene germinat nisi in terra bona situetur & plãtetur, sic nec homo nisi in terra bona paradisi per spem & desideriũ collocetur. Paradisus enim intelligitur per montem excelsum, quia sicut in montibus excelsis solent quãdoq; fontes emanare, aues cantare, herbæ & arbores germinare, sic verè illi qui in alto mõte paradisi per spem & desideriũ conuersantur, solent aquis fluere per deuotionem, solent velut aues canere per gratiarum actionem, solent velut arbores germinare per bonam operationem, iuxta illud Gen. 1. Germinet terra herbam virentem. & Ezec. 34. In mõtibus excelsis Israel erunt pascua eorum, ibi requiescent in herbis virentibus. Et possumus notare ꝙ D

Quidam germinant sicut lilium per castitatem.
Quidam sicut folium per honestatem.
Quidam sicut vinea per pietatem.
Quidam sicut terra per humilitatem.

Germinant dico quidam per castitatem sicut lilium. Lilium enim candidum, castitatem denotat, in scriptura. Vnde in psa. Iustus germinabit sicut lilium. Item quidam germinant per honestatem sicut folium. Vnde Prouer. 11. Iustus quasi virẽs folium germinabit. Item quidam germinant per pietatem sicut vinea. Vnde illud Oseæ. 14. Germinabit quasi vinea. Quidam germinant per humilitatem sicut terra. Terra enim quæ est infimum elementum, signat personam humilem. Quidam sicut vinea, quæ est medulla plena, & signat personas misericordes. vnde Zach. 8. Vinea dabit fructum suum. Sic igitur patet quomodo diuersimode diuersi germinant, quamquam videamus malos male multipliciter germinare. Germinant enim mali germen vanum per superbiam, germen amarum per inuidiam, germen profundum per auaritiam. Germen dico vanum per superbiam. Vnde Ezec. 7. Floruit virga, germinauit superbia. Item germen amarum per inuidiam. Vnde Deu. 29. Ne sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem. Item germinant germen siccum per auaritiam. Vnde Deut. 4. Germen radicum eius in terra sitiente. Est igitur terra illa maledicta de qua dicitur Gen. 3. Maledicta terra in opere tuo, cum operatus fueris eam, non dabit fructus suos, spinas & tribulos germinabit tibi. Non sic charissimi non, non germinetis mala germina, sed bona, nõ opera vitiosa, sed virtuosa, quia verè de talibus germinibus in præsenti, sequitur fructus gloriæ in futuro. Ideo cuilibet dicitur in psal. Riuos eius inebrians, multiplica genimina eius, in stillicidijs eius lætabitur germinans. Patet igitur ꝙ nos poterimus spiritualiter germinare, si per spem debite collocemur, si per fidem firmiter radicemur si per charitatem dulciter humectemur. Et hæc de germinatione sufficiant.

Girus. Nota ꝙ girus idem est quod circuitus. Vide supra de circundare vel circuitu. s. in litera. C.

Gladius. Nota ꝙ gladius in scriptura accipitur in bono & in malo. Cum igitur gladius vt communiter fiat ad occidendum, possumus notare ꝙ est quidam gladius Commendabilis, Detestabilis, Formidabilis. ¶ Gladius commendabilis est gladius verbi, quo demones impugnãtur, & quo peccata & vitia detruncantur. Vnde Eph. 6. Gladiũ salutis accipe, quod est verbum Dei. ¶ Sicut enim gladius habet Leuitatem, Splendorem, Acutiem, sic verbum Dei debet esse leue & suaue per dulces consolationes, quandoq; splendens & clarum per planam interpretationem, quandoq; pungens & A

gens & acutum duram & asperam correctionem. Vnde Ezec. 21. Gladius gladius exacutus est & limatus. Vt cędat victimas
B exacutus est, vt splendeat, limatus est. ¶ Secundo dico ꝙ est gladius detestabilis, & iste est gladius peccati. Iste est enim cum quo diabolus occidit animas peccatorum. Sicut enim dicitur Eccle. 21. Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Et iste gladius diuiditur in septem partes. Est enim (sicut bene deducit Mauricius) gladius

Superbiæ.
Inuidiæ.
Iracundiæ.
Accidiæ.
Auaritiæ.
Gulæ.
Luxuriæ.

Est igitur gladius superbię. Isto fuit prohibitus Adam ab introitu paradisi, qui superbè appetierat æqualitatem Dei. Iste est gladius igneus & versatilis. Superbia enim dicitur ignea, quia alios solet per rapinam & sęuitiam deuorare. Dicitur versatilis, quia ad superbe agendum contra Deum, superiores & pares, solet diuersimode se mutare, & se vertendo & ostendendo multipliciter dilatare. Iste gladius figuratur in tribus lanceis, quibus Absalō aspirās ad regnum, & in alta arbore suspensus, à Iacob extitit interfectus, sicut dicitur. 2. Reg. 18. quia. s. dum homo aspirat & ambit ad regnum, & eminentiam & dignitatem, & dum in alto per ambitionem extollitur & suspenditur, tribus lanceis, idest triplici superbiæ genere, quæ sunt superbiæ contra

Maiorem
Minorem
Parem,

A Moab. i. à diabolo foditur & necatur. Hiere. 50. Gladius ad equos & ad currus. Equus enim animal, superbum & pomposum denotat. 1. Regum. 21. Ecce gladius Goliæ. Iste est igitur gladius superbiæ. ¶ Item est gladius inuidiæ. isto percutitur homo in corde. Iste enim est gladius golię qui magistrum suum interfecit, quia. s. inuidus dū nocere aliū nititur, ipse primo interius gladio inuidiæ perforatur. Vnde psal. Gladius eorum intret in corda ipsorū. ¶ Item est gladius iracundię. Isto gladio percutiunt iracundi publice iniuriando & occulte detrahendo. Lingua enim detractorum, gladius acutus. Iste est gladius Aioth, qui facit sibi gladium ancipitem, vt secrete interficeret Eglon regem Moab. Iudic. 3. Detractio. n. est gladius anceps. i. ad duas partes scindens, quia. s. tales diuersimode scindunt & detrahunt. Nam secreto dum homo nō aduertit, à detractoribus inficitur, & ab ipsis per vitæ & famæ diminutionem impie laceratur. psal. Exacuerunt vt gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram, vt sagittēt in occultis immaculatum &c. Iste etiam gladius quandoq; manifeste vulnerat, quia. s. more apri homo iracundia motus, in venatoris gladium se infigit, exemplo Saul, qui irruit super gladium suum, & mortuus est, sicut dicitur. 1. Reg. 31. Iste est igitur gladius iracundiæ. ¶ Item est gladius accidiæ. Isto gladio auferūtur hominū pedes, vt ad aliquod bonum opus nequeāt se mouere. Iste ē gladius quo Isboseth dormiens extitit interfectus, sicut dicitur. 2. Reg. 4. ¶ Item est gladius auaritiæ, quo diabolus percutit hominem in manibus, vt ad aliquid largiendum ipsas extendere non possit. Vnde Amos. 9. Auaritia in capite omnium, & nouissimum eorum gladio interficiam. ¶ Item est gladius gulæ, & isto percutitur homo in gutture, vt. s. appetat ad superfluitatem, non ad necessitatem. Et iste est gladius quo Ioab tenens mētum Amasę, eximens gladium quem habebat absconditum, percussit eum, porro Amasa non obseruauit gladium Ioab, sicut dicitur. 2. Regum. 20. Ioab enim. i. diabolus, dum in manu sua tenet mentum hominis. i. gulam, dum homo non cauet gladium suum. i. vitium gastrimargię, subito percutit eū, & spiritualiter occidit, dum. s. sub specie necessitatis facit eum prorumpere ad opera superfluitatis. vnde psal. Gladius in labijs eorum. ¶ Item est gladius luxuriæ, & isto percutiuntur homines in renibus. vnde Iob. 16. Circundedit me lanceis suis, conuulnerauit lumbos meos, effudit in terra viscera mea, conscidit me vulnere super vulnus. Vbi notatur ꝙ in isto peccato est continua stimulatio. Lanceis &c. Cordialis enerua tio. Effudit in terra viscera mea. Perseuerans iteratio. Vulnere inquit super vulnus. Isto gladio percutiuntur omnia genera personarū. s. pueri, sacerdotes, religiosi, populi seu subditi &c. Pueri dico. vnde Iob. 1. Pueros percusserunt gladio. Item sacerdotes. psal. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt. Item religiosi. Hier. 2. Deuorauit gladius prophetas vestros. Item subditi. vnde psal. Conclusit in gladio populum &c. Aduerte tamen ꝙ isto gladio percutit diabolus indirecte quando facit peccare contra naturam, & sic figuratur in Abner. qui percussit Asael aduersa hasta in inguine, sicut dicitur. 2. Reg. 2. Hasta enim diaboli. i. luxuria, tūc vertiť, q̄si, cōtra naturā circa hanc aliquid operatur. Iste est gladius malignus de quo dicebat Dauid. De gladio maligno eripe me. & sic igitur patet charissimi quomodo cum multiplici gladio diabolus nos inuadit. Qualiter igitur tot gladios euademus, qui nudi sine armis virtutum in inimicorum medio residemus? Non restat enim nisi ꝙ faciamus sicut leo, leo enim quando videt gladios venatorum, nu ab eis terreatur, solet ad terram aspicere, & solet cōtra gladios & spicula insurgere & bellare. Sic verè charissimi, si gladij tētatorum prædictarum nos terrent iuxta illud Iob. 15. Nō credit ꝙ reuerti possit de tenebris ad lumen, circumspectans vndiq; gladium, non restat nisi ꝙ respiciamus ad terram. i. ad memoriam mortis nostræ, & ꝙ ibi profundius cogitemus, & sic pro certo gladium peccatorum superabimus, & cōtra venatores demones præualere poterimus. Iuxta illud Eccle. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternū non peccabis. Vnde de equo dicitur Iob. 39. ꝙ contemnit pauorē, nec cedit gladio. Iste est igitur multiplex gladius detestabilis. ¶ Tertio dico ꝙ est quidam gladius formidabilis, & iste gladius est triplex iuxta illud Ezec. 21. Duplicetur gladius & tri- C plicetur. Est enim gladius

Diuinæ iurisdictionis
Mundanæ tribulationis.
Æternæ flagellationis.

Iste est gladius iustitiæ & sententiæ Dei. Iste enim est gladius bis acutus, qui de ore sedentis in throno dicitur exire. Apoc. 1. Iste est gladius quem tenebat Angelus quando Asina Balaam videns eum non audebat vlterius pertransire, sicut dicitur Num. 22. Iste est gladius quo Angelus populum Israel interfecit, quando Dauid ipsum indiscrete fecerat numerari, sicut dicitur. 1. Para. 21. vbi dicitur ꝙ Dauid eleuans oculos, vidit angelum inter cœlum & terram stantem, euaginatum gladium habentem, versum contra Hierusalem. Angelus enim magni consilij Deus, gladium suæ iustitiæ aliquando habet in ore sententialiter diffiniendo, aliquando habet in manu, actualiter operando & exequendo. Cū isto enim gladio qui bis acutus dicitur, eo ꝙ ad destructionem animæ & corporis omniū delinquentium ordinatur, peccatores in iudicio à bonis diuidet & abscindet. Esa. 49. Posuit os meum quasi gladium acutum. Cum isto etiam gladio malos in inferno puniet & affliget, quia foris vastabit eos gladius, & intus pauor, iuuenem simul & virginem, lactentem cum homine sene. Deut. 32. Istum Angelum cum isto gladio debet videre Asina. i. quilibet simplex & humilis Christianus, quia dum gladium diuinæ sęueritatis considerat, ab incessu malorum operum se retardat. Sicut enim illa Asina plus timebat gladium quam calcaria, plus reuerebatur Angelum quam proprium sessorem seu dominū, sic, homo magis debet timere gladium diuinæ iustitiæ, quam calcaris cuiuscunq; temporalis angustiæ, iuxta illud Iob. 19. Fugite à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius est. Magis enim debemus reuereri Angelum. i. Deum, quam quēcunq; temporalem dominum aut magistrum, quinimmo magis nos debemus per pœnas temporales nos permittere lacerari, quam contra voluntatē ipsius Angeli aliquid temere operari, quia sicut dicitur Act. 5. Obedire oportet Deo magis quā hominibus. Iste est igitur gladius diuinæ iurisditionis. ¶ Insuper est alius gladius formidabilis. s. mundanæ tribulationis, & iste est gladius quo mundus bonos percutit & detruncat de quo dicitur Heb. 11. ꝙ Sancti in occisione gladij mortui sunt. ¶ Adhuc est gladius formidabilis. s. æternæ damnationis de quo potest dici illud Exo. 15. Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Et Hier. 50. Gladius ad caldeos. Gladius ad habitatores babylonis. Gladius ad principes. Gladius ad sapientes. Gladius ad diuinos. Gladius ad fortes. Gladius ad æquos & currus. In quibus verbis ostenditur quod multa sunt genera personarum quæ isto gladio feriuntur. Et isti sunt Effrenati crudelitate. Chaldeos inquit, qui interpretantur quasi feri. Alligati cupiditate, isti sunt habitatores Babylonis, qui non curant nisi de habitatione huius mundi. Eleuati pompositate. Principes inquit. Informati calliditate, & isti signantur per sapientes & diuinos. Animati temeritate, isti sunt fortes. Inflammati carnalitate, isti sunt equi. Roborati auctoritate, isti sunt currus, qui faciunt strepitum. Omnes igitur isti gladio æternæ damnationis ferientur, quia sicut dicitur Amos. 9. In gladio morientur omnes peccatores populi mei. Iste igitur gladi⁹ est formidabilis Sufficit.

Gloria.

Nota ꝙ gloria idem est quod honor, maiestas solennitas. A

solennitas. Et accipitur gloria pro quacunq; cordis lætitia, cõsolatione, gaudio, seu laude. Possumus igitur distinguere gloriam temporalem, & gloriam æternalem. Gloria. n. temporaralis est transitoria, gloria ęternalis est permansoria. ¶ Gloriatur enim aliquis in

Criminum peruersitate.
Mundana prosperitate.
Æterna fœlicitate.

In criminum peruersitate gloriantur peccatores, de qbus dicitur in psa. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? In mundana prosperitate gloriantur viatores. & hoc patet, quia quidam gloriantur in diuitijs. quidam in scientijs, quidam in fortitudine, quidam in pulcbritudine, contra illud Hier. 9. Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec diues in diuitijs suis, glorietur autẽ scire & noscere me. Succedit. o. male gloriãti i sapiẽtia vel in sciẽtia. Eseplũ de Plinio q cũ vellet inquirere causam incendij montis Ethnæ, nimis appropinquans combustus est. Item & in fortitudine, exemplum de Milone &c. narra. Item in diuitijs exemplum de illo cui dictum est. Hac nocte repetent animam tuam à te. Luc. 12. In cœli fœlicitate gloriantur comprehensores, & de ista dicitur Prouer. 29. Humilem spiritu suscipiet gloria. Sicut enim sapiens non gloriatur nisi de re vtili & honesta, stulti vero & pueri in rebus vanis & inutilibus gloriantur, sic vere boni & iusti gloriantur tantummodo in bonis spiritualibus, ex quibus possunt fructus multiplices reportari, stulti vero & fatui in rebus superuacuis huius mundi. s. diuitijs & delitijs &c. volunt summopere gloriari. Vnde de bonis dicitur in psal. Gloria mea in

B Deo. ¶ Igitur cæteris omissis, de gloria æterna aliquid dicamus. Et po[...] dicere q gloria idem est quod beatitudo. Et est gloria [...]m nomen generale perfectissime significans bonorum [...]nium complemẽtum. Sicut enim dicit Boetius, Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et ideo gloria nihil aliud est quam illa cœlestis fœlicitas quam post mundi labores Sancti in patria consequuntur. Breuiter igitur de ista gloria potest dicere quilibet beatus illud Iob 29. Gloria mea semper innouabit, & sicut palma multiplicabo dies. Et quia ipse comparat gloriam æternam palmę, videte q secundum tres palmę proprietates sunt in cœlesti gloria tria bona. Palma. n. habet, secundum naturales,

Decoris pulchritudinem
Fructus plenitudinem
Temporis longitudinem,

Quia secundum Plinium palma super omnes arbores diutius durat. Sic proculdubio æterna gloria Habet amœnitatẽ gratiosissimã, quod ostenditur in verbo Innouabitur. Habet fertilitatem opulentissimam, quod ostenditur in verbo Palma. Habet æternitatem diuturnissimam, quod ostenditur in verbo Semper, & in verbo Multiplicabo dies. Istius enim gloriæ pulchritudo nonquam deformatur. Plenitudo nunquam minoratur. Longitudo nunquam terminatur. Dico igitur primo q in ista gloria pulchritudo est valde gratiosa, quod ostenditur in verbo Innouabitur. Res enim quæ sunt nouę, solẽt esse magis gratiosę, & magis placentes. Et ideo gloria noua illa dicitur, quia quicquid est gratiosum & placidũ ibi inuenitur. Est enim ibi noua lex. Nouus rex, Noua lux, Nouus dux, Noua ciuitas, Noua iocunditas. Est dico ibi nouus rex. Vnde Exo. 1. Surrexit rex nouus super ægyptum. Est etiam noua lex. Vnde Hester. 3. Nouus est populus, & nouis vtens legibus. Est insuper ibi noua lux. Vnde Hester. 8. Noua lux oriri visa est gaudium, honor, & tripudium. Est insuper nouus dux, quia sicut dicitur Hebre. 9. Ille qui est ibi ductor, testamenti noui mediator est. Est ibi noua ciuitas. Apoc. 21. Vidi ciuitatem nouam Hierusalem. Et ibi noua iocunditas. Vnde Apoc. 14. dicitur q illi qui sunt ibi, cantabant canticum nouũ ante sedem dei & agni. Quia igitur omnia sunt ibi noua, vt visum est, bene sequitur q ibi est pulchritudo valde gratiosa. Innouabitur inquit. Vnde Eccle. 36. Innoua signa, & immuta mirabilia. vt de pulchritudine istius glorię dicatur illud Esa. 35. Gloria libani data est ei, decor carmeli &

C Sarõ. ¶ Secũdo dico q in ista gloria est plenitudo valde copiosa, quod ostenditur in verbo Palma. Per palmã enim quæ semper viret, & quæ multos fructus dulcissimos portat, & de qua victores antiquitus coronabantur, & quæ ab elephantibus frequentatur, intelligitur gloria paradisi, cuius viror & pulchritudo semper durat, quæ in fructibus omnium bonorum affluens abundat, de qua etiam Deus victores & beatos præmiat & coronat, & quam insuper elephas. i. quilibet vir deuotus per spem & desiderium circuit & frequentat. Ideo de beatis dicitur Apoc. 7. q ipsi erant stantes in conspectu agni, amicti stolis albis, & palmę in manibus eorũ. vnde de filijs Israel figuraliter dicitur Exo. 15. q ipsi venerunt in Helim, vbi erãt 12. fontes. & 70. palmę. Et Eze. 41. dicitur q in tẽplo inter cherub & cherub erat palma. ad denotandum q illi qui sunt filij Israel. i. Deum videntes & contemplantes, & illi qui sunt cherub. i. plenitudo scientiæ per spiritualem discretionem, fontibus aquarum æternæ voluptatis merentur satiari, & palma ęternæ fœcunditatis merentur recreari. Quod bene senserat ille qui dicebat Cant. 7. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. Est igitur in illa gloria plenitudo opulentissima. quia sicut dicit in psal. Gloria & diuitiæ in domo eius. Et Prouer. 3. dicitur. Longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Istę enim sunt diuitiæ de quibus loquitur Grego. Si verè inquit diuites esse cupitis, veras diuitias amate. Ista est plenitudo copiosa. Vnde. Ezec. 43. Repleta est gloria domus domini. Domus enim domini. i. paradisus repletur gloria, quia. s. nihil deficit ibidem. Est enim ibi

Iocunditas inęstimabilis
Sublimitas inattingibilis
Satietas infastidibilis
Societas communicabilis
Claritas inoffuscabilis
Suauitas incontristabilis.

Est dico ibidem plenitudo iocunditatis. Vnde in psal. dicitur. Exultabunt sancti in gloria. Est etiam ibi plenitudo sublimitatis seu auctoritatis. Vnde in psal. Gloria hæc est omnibus Sanctis eius. Est insuper ibi plenitudo satietatis. Vnde in psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Item est ibi gratitudo societatis, dũ omnis beatorum chorus mẽte & voce socia Deum laudat, dicẽs. Tibi gloria in secula seculorum. 2. Para. 36. Item ibi est plenitudo veritatis seu claritatis, certitudinis seu sagacitatis, quia. s. ibi videtur Deus facie ad faciem. psal. Videbitur in gloria sua. Et Act. 7. dicitur de beato Stephano q aspiciens in cœlum, vidit gloriam Dei. ¶ Item ista est dulcedo seu gratitudo omnis suauitatis. Esa. 66. Diuitijs affluens ab omnimoda gloria eius. Ecce igitur quomodo est ibi copia omnium bonorum. Ibi. n. nihil deficit, ibi quicquid est, proficit, ibi quicquid est, animæ sufficit, ibi quicquid est, animam reficit. Et ideo dicit Bernardus. Festinemus inquit ad locum tutiorem, & ad agrum vberiorem, vt habitemus sine metu, abundemus sine defectu, iocundemur sine tędio, epulemur, sine fastidio. Patet igitur quomodo in ista gloria est plenitudo imminuibilis. ¶ Tertio dico D
q ibi est longitudo interminabilis, quod ostenditur cum dicitur. Multiplicabo dies. & cum dicitur. Semper. Multiplicare enim dies, perpetuitatem, semper vero continuitatem signat, quia. s. ista gloria nunquam cessat, sed perpetuo continuatur & durat. Vnde Eccle. 31. dicitur. Perfectus inuentus est, & erit illi gloria æterna. In æternum enim durat ista gloria, quia habet causam & fundamentum æternorum. s. Deum. Sicut enim lux de se est perpetua & immortalis, quia à causa indefectibili & incorruptibili. s. à Sole habet continue emanare, sic illa gloria quæ in Deo inuisibili & immortali principaliter fundatur nũquam perpetuo terminatur. Multiplicabo inquit dies. Vnde Iob. 36. Complebunt in bono dies suos, & annos suos in gloria. Ista est igitur gloria ęterna, gloria superna, gloria fraterna. Gloria dico æterna per durationem. Vnde illud 2. Corinti. 4. Æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Est gloria superna per prælationem. Vnde in psal. Super cœlos Deus, & super omnem terram gloria eius. Est gloria fraterna per dilectionẽ, quia sicut dicit Aug. super Ioan. Non erit ibi inuidia disparis claritatis, vbi regnabit in omnibus vnitas charitatis. Sed quid charissimi? pro certo sicut videmus q glorię & dignitates huius mundi acquiruntur magnis laboribus, conceduntur solis maioribus, denegantur viris peioribus, sic pro certo gloria paradisi magnis laboribus acquiritur, quia sicut dicitur Roma. 8. Passiones huius temporis non sunt condignę ad futurã gloriam quæ reuelabitur. Item viris maioribus conceditur. i. qui virtutibus sunt maiores, & maximè personis

Paratis & agilibus.
Astutis & subtilibus.
Infirmis & debilibus.
Timidis & flebilibus.
Deuotis & humilibus.

Gloriã ergo paradisi possidebunt illi qui sunt agiles & obedientes. Iob. 36. Si audierint & obseruauerint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria. Illi etiam qui sunt astuti & prudentes. Prouer. 3. Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Sequitur. In sinistra illius diuitiæ & gloria. Illi etiam qui sunt infirmi & patientes. Luc. 24. Oportuit pati

Christum

Christum,& ita intrare in gloriam suam. Illi insuper qui sunt flebiles & Deum timentes. Eccle. 1. Timor domini gloria & gloriatio. Illi nihilominus qui sunt humiles,& sese spernentes. Prouer. 15. Gloriam præcedit humilitas. Et Prouer. 29. Humilem spiritu suscipiet gloria. Et Iob 22. Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Patet igitur ꝙ gloria ista maioribus conceditur. ¶ Item viris peioribus denegatur. Vnde Esaiæ. 26. secundum aliam literam. Collatur impius ne videat gloriam Dei. Vnde etiam in persona Dei dicitur Esa. 42. Gloriam meam alteri nõ dabo,& laudem meam sculptilibus. Et Baruch. 4. Ne tradas alteri gloriam tuam,& dignitatem tuam gẽti alienę. q.d. Ista gloria non est concedenda peccatoribus, qui à Deo alieni reputantur,& qui sculptilibus & reptilib⁹ cõparanẽ. Patet igiẽ quõ ista gloria habet ęternitatem indefectibilem, habet fertilitatem imminuibilem, habet amęnitatem inoffuscabilem. & hoc sufficit de gloria spirituali. ¶ Sed nota adhuc ꝙ est alia gloria mala

E & ista est gloria huius mundi. Et sic gloria accipitur pro

Mundi prosperitate,
Vana iocunditate.
Quacunq; mundani status solennitate.

Et possumus notare ꝙ

Est magnę deceptionis.
Est breuis durationis.
Est nullius repletionis.
Est totius distractionis.

Est dico magnę deceptionis, quia sicut papilio decipitur in candelę claritate, quia ibi taliter delectatur, ꝙ circumuolans comburitur & crematur, sicut etiã perdix cum claritate luminis capitur, quę dum de nocte lumen videt & credit esse diem, in reti aucupis inuoluitur, sic illi pro certo decipiuntur, qui in lumine mundanę gloriæ delectantur. Credunt enim esse diem quod est candela, credunt esse verum quod est falsum credunt, esse vtile quod est damnabile. Et ideo dum nõ aduertunt à diabolo ligantur & capiuntur,& igne cupiditatis cremantur & comburuntur. Et de hoc dicitur in psal. Vsquequo peccatores domine, vsquequo peccatores gloriabuntur.

¶ Item ista est gloria breuis durationis, quia ista est sicut gloria fatuorum, qui in festis ab alijs fatuis eriguntur in reges, ita ꝙ vna die fit eis magnum festum, in crastino vero deficit gloria sua,& sunt viles rustici sicut ante. Sic vere mundi diuites habent vnam gloriam valde breuem, quæ non durat nisi modicum. Festum enim suæ solennitatis & glorię in quo mundo gloriantur & honorantur, statim post istam vitam deficit, & qui gloriosus fuerat, remanet sine gloria & honore. Vnde in psal. dicitur. Ne timueris cum diues factus fuerit homo,& cũ multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniam cum interierit, nõ sumet omnia, nec descendet, cum eo gloria eius. Et Esa. 17. Attenuabitur gloria Iacob &c. Et Esa. 21. Auferetur gloria cedar. Cedar enim interpretatur tenebrosus. Iacob interpretatur supplantator, quia verè charissimi gloria peccatorum deceptorum & supplantatorum breuiter durat & perseuerat,& faciliter deficit atq; cessat, immo quod peius est, quantum in principio habent de gloria, in fine tantum habent de miseria. Vnde illud Oseæ. 4. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. ¶ Item ista est gloria nullius repletionis, nunquam enim satiat mentem gloriosi, immo quanto magis augetur gloria, tanto magis augetur gloriæ cupido. Patet in Alexandro magno, cui non sufficiebat esse gloriosum in regno gręcorum, quin potius gloriã suam vsq; ad terrę fines dilatare multo labore, multa cęde, multis periculis & angustijs conabatur, de quo vide. 1. Macha. 1. in principio. Patet in Nabuchodonosor, qui gloriam suam intra limites Assyriorum contineri duxit in gloriã,

F sed quo gloria potiretur ampliori, omnem cogitationem suam eo coniecit, vt orbem suæ ditioni & imperio subiugaret, vt habetur Iudith. 2. nec fuit gloria contentus humana, sed omnes Deos terræ iussit exterminari, vt sibi soli diuini nominis gloriam vendicaret, sicut patet Iudith. 3. Igitur non satiat, sed euacuat mundi gloria, non est fertilis, sed sterilis & inanis, Quare bene præcipitur Gal. 6. Non efficiamini inanis gloriæ cupidi. Et Eccle. 50. comparatur nebulæ. Inter nebulas inquit glorię. Sicut enim nebula replet infecto aere,& nec nutrit nec satiat, sic mundi gloria replet veneno superbiæ, quæ mentem exhaurit & macerat. Vnde. 1. Macha. 2. Gloria eius. s. mundi, stercus & vermis est. vermis quo ad repletionem, stercus quantum ad fętorem &c. dilatetur ad placitum. ¶ Itẽ dico ꝙ ista gloria est tristis conclusionis, quia sicut videmus ꝙ post magnam lucem sequuntur magnę tenebrę, post magnum calorem sequuntur magnę pluuiæ, post magnam serenitatem sequuntur magnę tempestates, sic pro certo post magnam prosperitatem sequuntur magnę aduersitates,& post mundi fœlicitatem inferni poenalitates, vt patet Apoc. 18. vbi dicitur de ciuitate Babylonica. Quantum inquit glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Et hæc de gloria tẽporali sufficiant quo ad pręsẽs. ¶ Sed adhuc dico ꝙ viso quid est gloria spi- G
ritualis,& quid est gloria temporalis, adhuc potest dici ꝙ est quędam gloria cordialis,& ista potest esse bona vel mala. Bona, quando quis de bono gloriatur, sicut. 2. Corin. 12. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. Mala, vt quando quis gloriatur inaniter de aliquo bono quod credit se habere, vel quando gloriatur maligniter de aliquo malo quod potuit implere. Iõ de inani gloria loquitur Hiero. ad nepotianum. Ne nimis religiola velit videri, nec plus humilis quam necesse est. Et Sen. dicit Gloriam fugiendo non quæras. Ille enim gloriam fugiendo sequitur, qui de humilitate vel aliqua alia virtute quam habet, tãquam de bono proprio gloriatur. Et de talibus loquitur Grego. in moralibus. Sub hoste quem prostrauit moritur, qui de culpa quam superat gloriatur. Et ideo dicit Chryso. in Homel. Si gloriari cupis, gloriam despice,& erit omnibus gloriosior. Quod tamen hypocritæ non faciunt, quia isti sunt de quibus dicit idem Greg. Qui potestatem gloriam, amantes, affequi petunt, quasi despiciẽdo sequuntur. Et breuiter, fatui sunt qui gloriantur in rebus temporalibus. quia verè illi qui gloriãtur in pulchritudine, sunt sicut qui gloriantur in ornamento sibi accommodato, qui in fortitudine, sunt sicut illi qui gloriãtur in fortitudine inimici sui, qui in diuitijs, sunt sicut illi qui gloriantur in vinculis suis vel in sarcina quę ipsos in profundum proijcit, qui in mulieris specie, sunt sicut illi qui gloriantur in simulacri facie, qui in scientia gloriantur, sunt sicut illi qui gloriantur in candela sibi accommodata, qui in genere, sunt sicut illi qui gloriantur in aliena virtute, qui in proprijs virtutibus, sunt sicut illi qui gloriantur in armis magistri sui quæ portant, qui in gratia diuina, sunt sicut qui gloriantur in equo magistri sui sibi accõmodato. Ista sunt enim multa genera inanium gloriarum Gloriantur ergo fatui In

Carnis pulchritudine.
Corporis fortitudine
Rerum plenitudine
Mulieris gratitudine
Scientię limpitudine
Generis magnitudine
Virtutum sanctitudine
Diuinæ gratiæ habitudine.

H Isti igitur omnes gloriantur inaniter, quia. s. gloria talium habet debile fundamentum. Dico ergo ꝙ fatui gloriantur in corporali pulchritudine similes pauoni & columbæ quæ gloriantur in pulchritudine plumarum,& equo qui gloriatur in pendentia iubarum. quia. s. tales gloriantur in pulchritudine pellis, vestis,& crinis,& tamen de gloria ista dicitur Esa. 40. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccatum est enim fœnum,& cecidit flos,& decor vultus eius deperijt. Et Eccle. 11. In vestitu ne glorieris vnquam. ¶ Item alijs gloriantur in corporis fortitudine, sicut milites nostri qui gloriantur in armis, similes illis populis venetorum qui sibi de ęre faciebant dicas secundum solinum. Ad quod facit quod dicit Iustinus lib. 43. ꝙ ante intentionem idolorum homines adorabant lanceas. Ideo de talibus fatuis nobilibus dicitur Iudith. 9. Confidunt in multitudine sua,& in contis & in sagittis suis & in lanceis gloriantur,& nesciunt ꝙ tu ipse es Deus noster qui conteris bella. ¶ Item alij gloriantur in diuitiarum plenitudine. psal. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. ¶ Item alij gloriantur in mulieris gratitudine. psalm. Gloriantur in simulacris suis. ¶ Item gloriantur in scientiæ limpitudine. vnde Hiere. 50. de Babylone quæ gloriabatur in scientijs diuinatorijs, dicitur. Terra sculptilium est,& in portentis gloriatur. Vnde Rom. 2. mali clerici reprehenduntur. Requiescis inquit in lege,& gloriaris in Deo,& nosti voluntatem eius. Sequitur. Alium doces, teipsum non doces. ¶ Item alij gloriantur in generis magnitudine. Istis dr̃ Ro. 11. Quid gloriaris? nõ tu radicem portas, sed radix te. ¶ Item aliqui gloriantur in suarum virtutum sanctitudine, sicut sunt hypocritæ, qui gloriantur sicut cattus in pulchritudine pellis. i. conuersationis. Iac. 3. Nolite gloriari,& mendaces esse. Isti enim sunt qui bona opera sua gloriantur se habere non à Deo, sed à seipso, cum dicatur Ephe. 2. Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis glorietur. ¶ Item quidam gloriantur in diuinæ gratiæ habitudine. Istis dicitur illud Hiere. 13. Date Deo gloriam. De talibus igitur male gloriantibus dicit psal. Vsquequo peccatores domine, vsquequo peccatores gloriabuntur? & 2. Corin. 5. Non est bona gloriatio ve-

tio vestra. Hæc igitur de gloria corporali temporali & supernali sufficit &c.

A **Glorificare.** Nota ꝙ glorificare idem est quod laudare, magnificare, honorare, & commendare. Vnde nota ꝙ Deus glorificatur ab homine per laudem & gratiarum actionem. Homo enim glorificatur à Deo per cœlestis gloriȩ distributionem. Homo glorificatur a mundo per prȩsentis honoris assecutionem. Homo glorificatur ab homine per vanorum verborum adulationem. Breuiter, de glorificatione qua Deus glorificatur ab homine, dicitur Luc. 13. ꝙ mulier curua erecta est, & glorificabat Deum. Et. 23. dicitur ꝙ Centurio videns quod factũ fuerat, glorificabat Deũ. De glorificatione qua homo glorificatur à Deo, dicitur in psa. Eripiam eum, & glorificabo eum, cum ipso sum in tribulatione. Timentes enim Deum glorificat Deus, quia sicut dicitur Prouer. 27. Custos domini sui glorificabitur. De glorificatione qua homo à mũdo glorificatur & honoratur, dicitur. 1. Machab. 10. ꝙ Alexander rex addidit adhuc glorificare Ionathã. De glorificatione qua homo ab homine glorificatur per adulationem, dicitur Thren. 1. ꝙ omnes qui glorificabant eã, spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Et loquitur de ciuitate hierusalem, quȩ dum fuerat in prosperitate, ab omnibus glorificabatur, quæ tandem quando venit ad aduersitatem, ab omnib[us] contemnebatur & spernebatur. quia.s. adulatores non glorificant hominem nisi quandiu est in statu prospero, similes cicadis, quæ in tempore claro solent cantare, turbulento autem tacere &c. De glorificatione vero quæ dicit gloriæ adeptionem vel corporum glorificationem, nihil ad præsens, vide supra de gloria, & de claritate.

A **Gomorra.** Nota ꝙ Gomorra fuit vna de ciuitatibus Sodomorum quȩ terrȩmotu & igne & peste fuit subuersa. Interpretatur autem Gomorra cȩcitas, vel seditio, timor popularis, vel timens populum. Et breuiter ista significat peccatores, qui sunt cȩci & ignorantes seditiosi & rebellantes, timorosi & pauescentes, qui.s. à Deo finaliter subuertũtur, & in inferno igne & sulphure comburuntur &c. Allega, concorda, dilata sicut vis.

A **Gratia.** Nota ꝙ gratia generaliter diuiditur in gratiam gratis datam, & gratiam gratum facientem. Est enim gratia gratis data, illa Dei beniuolentia quã ex liberalitate suæ bonitatis in animam infundit, per quam ipsam ad faciẽdum quod iustum est excitat & inducit. Et ista etiam dicitur gratia præueniens, quia.s. deus in quantum in se est, paratus est hominem spiritualiter præuenire, & ipsum ad bene agendum disponere & iuuare. Ista gratia dicitur gratis data, quia.s. à deo nobis etiam cuiq; & quamquam peccatori conceditur semper & offertur. Et ideo dicitur Aug. super Ioan. Si gratis tibi gratiam Deus dedit, ipsum gratis ama, si noueris ad præmium diligere, Deus ipse sit præmium tuum. Ista etiam dicitur gratia peruenìens, quia sicut homo quantumcunq; sit bonus artifex, tamen sinẽ instrumento non potest operari, sic verè nec spiritualiter quamquam homo polleat virtutibus naturalibus, nũquam tamen potest facere aliquod bonum opus meritorium, nisi gratia gratis data prȩ manibus sibi detur. Sicut enim lux solis generaliter diffunditur super omnes, ita ꝙ quantum est in se, parata est omnes illuminare, illi tamen qui sunt cȩci illo beneficio non vtuntur, sic gratia gratis data super omnes homines generaliter distillatur, & quãtum in se est, parata est omnis ad bonum disponere, quamquam illi qui cȩci sunt. s. peccatores, eius nõ velint influentiam recipere, sed ipsam potius refutare. Boni vero qui habent oculos intellectus, istios gratiæ beneficium recipiunt, & exinde in bonis operibus proficiunt. quia sicut dicitur Prouer. 12. Qui bonus est, gratiam hauriat sibi à domino. Ista gratia similis est rori, quia sicut ros de cœlo super omnes herbas generaliter descendit, in omnibus tamẽ herbis æqualiter virtutem suã non ostendit, quia.s. aliquæ sunt herbȩ siccȩ & mortuȩ, quæ per roris influentiam nequeunt vegetari, sic gratia gratis data generaliter omnibus conceditur, iuxta illud Ephe. 4. Vnicuiq; nostrum data est gratia, peccatores tamen sicci & mortui ab ista gratia non adiuuantur, bonis vero spiritualiter per ipsam vegetantur, quia sicut Prouer. 14.
B dicitur. Inter iustos morabitur gratia. ¶ Gratia gratum faciens est illa mentis dispositio per quam anima Deo placita efficitur & per quam eius beniuolentiam assequitur, & per quam imago Dei quæ in anima fuerat per peccatum turbata, iterum reformatur, & per quam boni à malis separantur & distinguuntur, quia secundum Aug. de verbis Apostoli. Sola Dei gratia redempti à perditis sunt distincti. & est ista gratia quædam forma spiritualis quæ in anima immediate à Deo generatur, per quam anima ipsi Deo conformatur, & per quam à Deo diligitur & acceptatur. Sicut enim speculum conuersum ad hominem recipit eius imaginem, auersum vero ab homine primam dispositionem perdit, & eius imaginem recipit ad quam vltimo se conuertit, sic pro certo anima quando ad Deum per bonam affectionem conuertitur, & à diabolo per peccati displicentiam auertitũr, tunc imago Dei in ipsa per gratiam generatur. Si vero à Deo per peccatum auersa fuerit, & ad diabolum conuersa, tunc dispositio gratiæ quam habebat perditur, & tota ipsius species deformatur. ¶ De ista igit gratia aliquid diffu- C
sius prosequamus, & dicamus generaliter ꝙ ista gratia ratione suorum effectuum multiplicium multis rebus & multipliciter comparatur. Ista enim comparatur

Rori.	Gratia dico comparatur rori, quia cõfert humorẽ deuotionis. Compa
Flori.	ratur flori, quia confert decorẽ cõ
Fonti.	uersationis. Comparatur fonti, q̃a
Ponti.	purgat horrorem infectionis. Cõ-
Claui.	paratur ponti, quia portat fluorem
Naui.	nostræ conditionis. Cõparatur cla
Flumini.	ui quia per hanc cœlestem gloriã,
Lumini.	ingredimur. Comparatur naui q̃a
Semini.	

per hanc sine periculo trãsuehimur. Cõparatur flumini, quia per hanc virtutum riuulis vegetamur. Comparatur lumini, quia per hanc per dona Spiritus Sancti illustramur. Comparatur semini, quia per hanc gloriæ fructibus fœcundamur. Est igitur

Ros humectatiuus	Dico primo ꝙ gratia com
Flos decoratiuus	paratur rori, quia est men
Fons depuratiuus	tis humectatiua. Ista est.n.
Pons sustentatiuus	sicut ros hermon qui de-
Nauis aperitiua	scendit in montem Syon.
Clauis transportatiua	psal. 132. Sicut.n. ostrea de
Flumen vegetatiuum	mari egreditur & aperta te
Lumen illustratiuum	sta à rore perfunditur &
Semen fœcundatiuum.	sic Margarita in ipsa con-

cipitur, sic quando homo de mari peccati exit per contritionẽ quando etiam se aperit per confessionem, tunc pro certo in ipsum descendit ros gratiæ & deuotionis, & generatur in ipso Margarita sanctitatis & perfectionis. & sic posset dici cuilibet tali homini illud Gen. 27. Ex rore cœli & ex pinguedine terræ erit benedictio tua. Ideo dicitur in psal. Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Comparatur igitur gratia rori, quia est mentis humectatiua. ¶ Secũdo dico ꝙ gratia comparatur flori, quia est mentis decoratiua. Sicut enim flos solet arborem in qua est decorare, & spem fructus future verisimiliter declarare, sic gratia animam decorat & venustat, & fructum futuræ gloriæ paradisi affuturum declarat. Ista enim duo.s. gratia & gloria habent se sicut flos & fructus, quia.s. vbi flos gratiæ non præcedit, ibi fructus gloriæ non succedit, & arbor.i. homo qui floribus gratiæ non ornatur, nunquam post mortem fructibus gloriæ fœcundatur sicut dicitur in psa. Gratiam & gloriam dabit dominus. q.d. gratiam primo, gloriam subsequenter. Et de isto flore dicitur Eccle. 39. Florete flores, quasi lilium date odorem, & frondete in gratiam. Et sic patet ꝙ gratia est flos mentis decoratiua. ¶ Ter- D
tio dico ꝙ gratia comparatur fonti, quia est mentis depuratiua. Sicut enim fons habet virtutem purificatiuam, & sordium & fecium abductiuam, sic gratia mentem purificat atq; mundat. Et sicut ab vno fonte exeunt plures riuuli, sic à Dei gratia emanant plures virtutes. Et sicut accipiter senescens, altissimè ascendit, & tandem in fontem viuum descendit vbi plumas veteres dimittit, & sic renouatur & iuuenescit, sicut dicit Plini[us], sic proculdubio peccator debet altè ascendere per contemplationem, debet in fonte gratiæ se balneare per deuotionem, debet plumas veteres.i. malos mores deponere per pȩnitentiam & contritionem, & sic renouabitur & iuuenescet per moralẽ mutationem, conuersionem, & iustificationem. Vnde ad Tit. 3. Iustificati gratia, ipsius hæredes simus, secundum spem vitȩ æternæ. Et sicut fons magis fluit ad locum inferiorem, sic gratia magis fluit ad mentem humiliorem. psal. Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibũt aquȩ. Ideo dicitur Iacobi 4. Deus superbis resistit, humilibus autem

dat

dat gratiam. Ista est igitur more fontis depuratiua. ¶ Quarto dico ꝙ gratia comparatur ponti, quia est mentis sustentatiua. Pons enim portat & sustinet hominem ne in fluuium cadat. Pons etiam est illud quo mediante de vna ripa ad alteram homo transit, & sine quo homo sine periculo rapidum fluuium non transcurrit, quia pro certo charissimi de ripa huius mundi ad ripam paradisi non transimus, & fluminis inferni periculum non euadimus, nisi super pontem gratiæ maneamus. Gratia enim est sicut pons stabilissimus super quo quamdiu sumus, mortis æternæ periculum non timemus. Ideo bene dicit

E Apostolus Heb. 13. Optimum est gratia stabilire cor. ¶ Quinto dico ꝙ gratia comparatur claui, quia est paradisi apertiua. Ideo de iusto dicitur Esa. 22. Dabo clauem domus Dauid super humerum eius, & aperiet, & non erit qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat. Sine claue autem Dauid homo nõ potest paradisum aperire. i. sine gratia Dei. vt de eo possit intelligi illud quod de bona anima dicitur Prouer. 11. Mulier gratiosa inueniet gloriam. Vnde de Stephano pleno gratia & fortitudine cantatur ꝙ ipse vidit cœlos apertos, vidit & introiuit. beatus homo cui cœli patebant. ¶ Sexto dico ꝙ gratia comparatur naui, quia est nostri trãsportatiua. Ista enim omnes quos continet de periculo maris inferni liberat & saluat. Ionas enim quamdiu in naui fuit, à ceto non fuit absorptus, statim vero quando à naui fuit eiectus, & in mare proiectus, à ceto extitit deuoratus sicut dicitur Ionę. 2. quia pro certo quamdiu homo est in naui. i. in statu gratiæ, ipse non habet cetum. i. diabolum pertimere. Si vero per peccatum mortale de ista naui eijcitur statim à ceto. i. diabolo subiugatur, & ab eo finaliter deuoratur. Sine vero ista naui homo ad portum paradisi nunquam peruenit. vnde Sap. 14. Transeuntes mare per ratem liberati sunt. & Act. 15. Per gratiam credimus saluari. Gratia igitur dicitur nauis, quia est ad portum transportatiua. ¶ Septimo dico gratia dicitur flumen quia est animæ vegetatiua. Sicut enim flumẽ terram circumiacentem penetrat & imbibit, & ipsam vegetat humectat & infundit, sic Dei animam spiritualiter vegetat & humectat, & per deuotionem & per compassionem ipsam irrigat & fœcundat. Ideo de ista dicitur Eccle. 40. Ad oram fluminis omne fœnum euelletur, & gratia sicut paradisus in benedictionibus & misericordia abundabit &c. ¶ Octauo dico ꝙ gra-

F tia comparatur lumini, quia est mentis illustratiua seu informatiua. Sicut enim lumen fluit à corpore luminoso, & aerem cui infunditur, illuminat, sic gratia à Deo emanat, & humanã mentem informat & illustrat. Vnde peccatori dicitur Ephe. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Gratia enim est lumen ad reuelationem gentium, quia sicut dicitur ad Titum 2. Apparuit gratia Dei & saluatoris nostri omnibus hominibus, erudiẽs nos. Ideo multi sunt qui quãuis habeant claros oculos & intellectus, quia tamen eis deficit lumen gratiæ nesciunt se dirigere ad salutem, immo sępissimè errant per peccata & vitia. ¶ Nono dico ꝙ gratia comparatur semini, quia est mentis fœcundatiua. Sicut enim semen in terram proijcitur, vt exinde fructus fęcunditer generetur, sic semen gratiæ à Deo homini conceditur, vt fructus bonorũ operũ procreetur, & vt per ipsũ aĩa bonis virtutibus fœcũdetur, quia sicut dicitur Luc. 8. Semen cecidit in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplum. vnde. 2. Cor. 9. Potens est autẽ Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, vt in omnibus omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum. Et sic igitur patet quomodo gratia diuersis rebus diuersimodè potest comparari, secundum ꝙ diuersos effectus potest introducere & operari. Ista est. n. sicut influentia cœlestis quæ per sui diffusionem solet terram siccam & squalidam immutare, & ipsam diuersis fructibus fœcundare. Sic diuina gratia quando hominem penetrat & infundit, diuersis bonis fructibus & operibus abundare facit, & eum spiritualiter renouat & conuertit. Sępe. n. fit vt vbi abundauit delictum, ibi superabundet & gratia. Vnde etiam Paulus Apostolus dicebat de seipso, q. d. de pessimo fuerat factus optimus diuina gratia mediante. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit quasi dicat. Gratia est forma spiritualis quæ dat esse spirituale & mortale, sine qua homo spiritualiter non est, quia secundum Augustin. Peccatum nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant. Gratia autem

Viuificat.	Gratia dico viuificat, quia tollit peccati
Pacificat.	mortalitatem. Vnde Gen. 12. Viuat anima
Fortificat.	mea ob gratiam tui. Item pacificat,

quia tollit cordium diuersitatem. vnde 1. Pet. 1. Gratia vobis & pax à Deo patre vestro multiplicetur. Itẽ gratia fortificat, quia confert stabilitatem. vnde Hebr. 13. Optimum est gratia stabilire cor. Act. 6. Stephanus plenus grã & fortitudine &c. Quia igitur gratia tot & tãtos habet virtuosos effectus, ipsam debemus summè quærere, & ipsam cum omni diligentia procurare. Dicit. n. Amb. super Lucam ꝙ vberior est gratia quàm precatio, semper enim plus tribuit dominus quàm rogatur. Et quia secundum Gregor. Petentis negligentia reprehenditur, vbi de dantis misericordia non dubitatur, necesse est igitur ꝙ pro gratia impetranda ad eum recurramus, vt ipsam inuenire cum efficacia valeamus, iuxta illud Eccles. 3. Quãto maior es, humilia te, & inuenies coram Deo gratiam. Ista igitur dicta moraliter de gratia sufficiant quo ad præsens.

Gratiarum actio. Gratitudo.

Nota ꝙ gratiarum actio est quædam virtus qua homo beneficia recepta confitetur & recognoscit, & est virtus ad quam omnis creatura quodam naturali iure mouetur & inclinatur. Generaliter enim omnia quæ sunt, benefactores suos recognoscunt, & quasi vices rependendo, gratias exhibent atq; reddũt. Et ideo gratiarum actio nihil aliud est quam quædam laus, quædam confessio, quædam recognitio perceptorum. Sicut enim aues in mane beneficium solis & luminis sentientes, solent exultare, & lætari, atq; dulcimode modulari, sic homo quando sentit se vel à Deo vel ab alio beneficium aliquod recepisse debet quadam naturali lætitia profundi, & ad laudandum per gratiarũ actionem efficaciter animari. Vnde sic faciebant filij Israel. 2. Macha. 1. dicentes. De magnis periculis à Deo liberati, magnifice gratias agimus ipsi. Animalia bruta recognoscunt suos benefactores & liberatores, sicut de elephante legitur ꝙ cum in foueam ceciderit, venatorẽ qui ipsum liberat, sequitur, & omni siluestritate deposita, per susceptum beneficium edomatur. De tigride vero legitur ꝙ cum in foueam cecidisset, & quidã miles transiens ipsam exinde traxisset fera extracta liberatorẽ suum conducebat & sequebatur, & cum cauda blandiendo gratias agere videbatur, sicut exemplificat Plinius. Quid dicam de quodam Leone de quo fit mentio in historia Hierosolymitana? Sicut enim ibidem dicitur, cũ vltra mare esset exercitus Christianus, quidam miles casu quendam Leonem inuenit, quẽ quidã serpẽs taliter ligauerat ꝙ nõ poterat se mouere. Miles vero pietate commotus, serpentem occidit, & Leonem liberauit. Leo autem tanquam gratum animal se seruituti militis mancipauit. Solebat enim accipere prædas per nemora, & ad militem deferebat, in tantum ꝙ non solum militi, sed etiam magnę parti exercitus commoda plurima conferebat. Quid vltra? non sufficit Leoni tanta gratitudine, quinimmo milite ad patriam redeunte, mare & nauem intrante, & Leonem dimittere volente, Leo mare ingreditur, & magistrum vsq; in nauem sequitur, & ibi aliquamdiu commoratur, sed tandem deficientibus victualibus, Leo in mare proijcitur, & sic pium animal pro pia gratitudine mortis periculo subiugatur. Quid igitur dicemus charissimi nos alij, qui sumus rationales creaturę cum videamus ꝙ animalia carentia ratione tali & tanta gratitudine sint dotata? Reuera nos debemus super omnia grati esse & benefactoribus gratam vicissitudinem exhibere. Sicut. n. dicit Sen. epistola. 83. Iustitiæ conueniens est, beneficio gratias & iniuriæ reddere talionem. Quia vero beneficia à Deo accepta dignè non possumus compensare, necesse est per gratiarũ actionem Dei liberalitati humiliter complacere. Ideo monet Apostolus. 1. Thes. 5. Semper inquit gaudete, sine intermissione orate in omnibus gratias agite. In quibus verbis ostenditur ꝙ gratiarum actio debet fieri quatuor modis, quia. s. ista debet habere Iugem continuitatem. Semper inquit &c. Vultus iocũditatem. Gaudete inquit. Vocis humilitatem. Orate inquit. Magnam integritatem. In omnibus inquit gratias agite. ¶ Gra- B
tiarum enim actio debet esse

Cum continuitate.	¶ Primo dico ꝙ ista
Cum iocunditate.	debet habere ingẽ
Cum humilitate.	continuitatem. Sem
Cum generalitate seu integritate.	per inquit sine intermissione. Benefi

cium enim receptum nunquam debet de mẽte recedere. quia sicut dicit Chrys. super Matth. Homelia. 25. Optima beneficiorum custos est ipsa memoria eorundem, & perpetua confessio gratiarum. Sen. etiam dicit ꝙ ista beneficiorum lex est, vt alter

vt alter statim obliuiscatur dati, alter vero nunquam accepti
obliuiscatur. Flumina enim continue à mari exeunt, & vt ite-
rum fluant, ad mare continue reuertuntur. Quia pro certo flu
mina beneficiorum quæ à Deo vel ab homine recipimus, ad
ipsum semper & continue per gratiarum actionem reducere
debemus, & sic ad recipiendum amphora ipsius animum inui
tabimus, quia secundum Cas. super psal. Meliora recipere mo
A retur, qui iam collata de corde perdere non probatur. Quod
tamen est contra multos qui ex quo beneficiū acceperunt, nun
quam volunt amplius suum benefactorem videre, nec de be-
neficio accepto mentionem facere vel audire. Non sic charis-
simi, sed semper & sine intermissione sunt gratiæ referendæ.
Vnde .1. Thes.5. Gratias agere debemus semper. Ista igitur de
bet habere operis continuitatem. ¶ Secundo dico q debet esse
cum iocunditate. Homo enim quando agit gratias, debet præ
tendere lætitiam facialem. Nam sicut dicit Sene. 2. lib. de bene
fi. Qui gratis. i. lætanter beneficium suscipit, primam eius pen
sionem soluit. & Bern. ad eremitam Quintellinum dicit q dā-
ti nequit rependere aliquid gratiosius qui accepit quam q sit
gratum quod gratis accepit. Beneficium igitur nobis datum
debemus gratum habere, & gratiarum actiones debemus gra
tanter & hilariter nostris benefactoribus exhibere. Quod ta-
men est contra multos qui videntur similes barillis seu cadis
qui aquam vel quęcunq; alium liquorem in se gratanter & si-
ne strepitu recipiunt ipsum tamen sine magno strepitu & tu-
multu exterius non emittunt. Quia pro certo multi sunt qui
aliena beneficia gratanter & sine murmure recipiunt, sed quo
B tiens habent aliquid reddere, aliquid tribuere vel cōferre, sem
per aliquem tumultum, aliquod murmur, aliquam displicen-
tiam faciunt & ostendunt, contra illud Eccle. 35. In omni dato
tuo hilarem fac vultum tuum. quia sicut dicitur .2. Corin. 9. Hi
larem datorem diligit Deus. Gaudendum est igitur in quacū-
que gratiarum actione, sicut de beata ciuitate dicitur Esa. 51.
q gaudium & lætitia inuenietur in ea, & gratiarū actio, & vox
laudis. Debet igitur esse gratiarum actio cum vultus iocundi-
C tate. ¶ Tertio principaliter dico q ista debet esse cum vocis
humilitate, quod ostenditur cum dicitur. Orate. Quicunq; .n.
gratias refert, debet humiliter se habere, & nō ex proprijs me-
ritis, sed è largitoris gratia debet se habiturum aliquid dubita
re. vnde Micheæ .6. Quid dignum offeram domino? curuabo
genu Deo excelso. Genuum enim curuatio nihil aliud est quā
q deuotæ humilis gratiarum actio. Vnde .2. Paral. 29. Incur
uato genu adorauerunt. Debet igitur habere gratiarum actio
vocis humilitatem. Orate inquit. Col. 4. Orationi instantes, vi
gilantes in ea cum gratiarum actione. ¶ Quarto dico q debet
habere perfectam integralitatem, quod ostenditur cum dici-
tur. In omnibus gratias agite. In omnibus enim & de omnibus
debent agi gratiæ, quia. s. in magnis & in modicis, in asperis &
in prosperis, in bonis & in malis. Sic faciebat Augu. super il-
lud psal. Repleatur os meum laude dicens sic. Laudare inquit
te debeo Deus meus in prosperis, quia consolasti, in aduersis,
quia castigasti, antequam essem, quia me fecisti, cum essem, q
salutem dedisti, cum peccassem, quia indulsisti, cum in aduer-
D sis essem, quia me adiuuisti, cum perseuerassem, quia coronasti.
In omnibus igitur debemus gratias agere & in prosperis & in
aduersis, similes philomenę, quæ de nocte & die solet cantare.
Quod tamen est contra illos qui bene gratias agunt in prospe
ris, quod tamen nunquam faciunt in aduersis, non aduerten-
tes ad illud quod dicit Chryso. in tracta. de symbo. Semper be
nedicendus est Deus, quia si benedicitur in aduersis, dissoluit,
si benedicitur in prosperis perseuerat. In omnibus igitur bene
dicendus est Deus. vnde Ephe. 5. Gratiā agentes semper pro
omnibus. Sic igitur patet quomodo gratiarum actio debet fie-
ri generaliter, humiliter, hilariter, & perseueranter. Et hæc de
gratiarum actione sufficiant. vide infra de ingratitudine.

A **Gradi. Gressus.** Nota q gradi idem est quod am-
bulare & incedere. Et ptinet gra
di propriè ad animalia. Et est gressus idem q incessus quē ho-
mo facit ambulando. Moraliter igitur per gressum intelligitur
spiritualis incessus. i. animæ actus & profectus. Signat igitur
gressus interiores affectiones seu exteriores operationes. Per
istas enim sicut per spirituales gressus & motus ad bonum vel
ad malum, ad virtutem vel ad vitium, ad paradisum vel infer-
num gradimur & etiam properamus. Breuiter igitur notare
possumus q sunt quidam gressus.

Dirigendi.	Primo ergo dico q bona
Corrigendi.	gressus. i. actus debem' di-
Erigendi.	rigere. i. directe regere &

continuare, dicentes, illud Nume. 21. Non declinabimus per
agros aut vineas, aut bibemus ex puteis aquas, sed via regia gra
diemur, donec transeamus terminos terræ tuæ. Ista enim di-
xerunt filij Israel Seon regi amorreorum. Seon qui interpreta-
tur calor vel calidus, est diabolus, qui semper est feruens & ca
lidus ad malefaciendū. Amorrei vero qui interpretantur ama
ri, significant homines mundanos. Nos igitur filij Israel, qui
volumus esse Sancti, qui habemus transire per terminos Seon
regis amorreorum. i. per limites huius mundi, vbi diabolus in
peccatoribus dominatur, debemus facere tria prædicta vt se-
cure & sine periculo transeamus. Nos enim rerum facultatem
debemus cauere. Non declinabimus inquit per agros aut vi-
neas. Carnis voluptatem debemus horrere. Non bibemus in-
quit aquas ex puteis. Vitæ veritatem debemus tenere. Via in-
quit regia gradiemur. Via enim regia est via virtutum, in qua
Christus gressus fuit. vnde .1. Regum. 12. Nūc rex graditur an-
te vos. & vbi etiam Sancti viri qui sciunt gressus suos regere,
gradiuntur, quia sicut dicitur in psal. Apud dominum gressus
hominis dirigetur, & viam eius volet. Aduerte tamen q Pro-
uer. 30. dicitur q tria sunt quæ bene gradiuntur. s.

Leo	In quo potest notari q tria genera p- B
Gallus	sonarum tenentur præ alijs bene gra
Et aries.	di. i. bene viuere & operari, videlicet

Leo, qui est rex animalium. i. mūdi præsides & superiores. Isti
enim aliorum sunt duces. Vnde illud .1. Reg. 12. Nunc rex gra
ditur ante vos. vt sic figurentur in illis cherubin de quibus di-
citur Ezec. 1. q vnumquodq; ante faciem suam gradiebatur.
Isti enim significabant superiores, quia in eis erat facies homi
nis, qui est rex animalium, Leonis, qui est rex ferarum, bouis,
qui est rex iumentorum, Aquilæ, quæ est rex volatilium. Si vis
dic latius de istis. Et nota q ibidem dicitur. s. Eze. 10. q in qua
tuor partes gradiebantur. quia. s. homo debet quādoq; ad quat
tuor dirigere gressus suos. s. ad

Se, vt Sanctè viuat.	Gallus qui cantat &
Deum, vt ipsum timeat.	horas noctis decla-
Malos, vt eos puniat.	rat signat clericos &
Iustos, vt eos promoueat.	prædicatores. isti. n.

sunt aliorū magistri, & ideo debent similiter bene gradi. Istis
enim videntur alij dicere illud psal. In via hac qua gradieris,
firmabo super te oculos meos. & Prouer. 15. Vir prudens diri-
git gressus suos. Aries qui rudi vellere induitur, signat religio
sos simplices humiles professores quia. s. debent bene gradi, &
hoc quia sicut dicitur Prouer. 2. Deus proteget gradientes sim
pliciter, Tales enim potissima videntur habere videlicet gres-
sus Latos, quod facit charitas. Rectos, quod facit æquitas. Al
tos, quod facit mentis subtilitas. Præuisos quod facit mentis sa
gacitas. Præostensos seu directos, quod facit dei benignitas. Et
sic Habemus gressus pulchros, quod facit bonitas atq; sancti-
tas De gressuum latitudine charitatiua dicitur in psal. Dilata-
sti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata vestigia mea.
De gressuum rectitudine mensuratiua dicitur Mich. 2. Non-
ne verba tua bona sunt cum eo qui recte graditur? De gressuū
altitudine contemplatiua dicitur Amos. 4. Gradiens super ex-
celsa terræ &c. De gressuum præuisione meditatiua dicitur
Prouer. 4. Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. De egressuū
præuisione præostensiua, qua. s. Deus habet præcedere & diriga
re egressus nostros, dicitur Hiere. 10. Scio domine quia nō est
hominis via ei', nec viri vt ambulet & dirigat gressus suos. q. d.
Ad Deum spectat gressuum directio humanorum. & Prouer.
16. Domini est dirigere gressus eius. Et sic cuilibet animæ sic
directę dici poterit illud Cant. 7. Quam pulchri sunt gressus
tui in calciamentis tuis filia principis. Isti igitur gressus diri-
gēdi sunt, iuxta illud psal. Dirige gressus meos in semitis tuis.
¶ Secundo dico q aliqui gressus sunt qui sunt corrigendi. Et C
isti sunt gressus malarum operationum. Peccatores enim per
peccatum male gradiūtur. Isti enim sunt cancer, qui est piscis
retrogradus, nunquam enim directè graditur, sed semper re-
trogradè & obliquè. Sic peccator nunquam tendit recta ver-
sus paradisum, sed obliquè currit & graditur ad peccatum, &
ideo figuratur in serpente cui dictum est Gen. 3. Super pectus
tuum gradieris, & terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ.
Quia pro certo charissimi, serpentes. i. serpentini peccatores,
super pectus suum gradiuntur, in quantum per pectoralē affe
ctionem inferius ad peccatum inclinati videtur. & terram di-

cun. ut

cuntur comedere, quoniam se solent in bonis terrenis plus debito delectare. Isti figurantur Leu. 11. vbi dicitur ꝙ omne animal quadrupes quod super pectus gradiebatur, immūdū erat. Ibi etiam dicitur ꝙ omnis volucris quæ super quattuor pedes gradiebatur erat immunda. Quia pro certo charissimi & inter quadrupedes. i. inter seculares, & inter volucres. i. inter clericos & inter regulares, illi coram Deo sunt immundi, qui cum quattuor pedibus. i. cum quattuor affectionibus, & cum pectore. i. cum cordis desiderio & amore gradiuntur inferius circa terram. i. circa bona delectabilia & terrena. De quibus dicitur Ezec. 20. Post idola graditur cor eorum. Et de talibus gressibus dicitur Prouer. 5. vbi loquitur de mala muliere, dicens ꝙ pedes eius descendūt in mortem, & ad inferos gressus eius penetrant. Mali enim gradiuntur

Elatè per superbiam.
Immaturè per stultitiam.
Obscurè per ignorantiam.
Malitiosè per iracundiam.

De superbia dicitur Dan. 4. Gradientes in superbia potest humiliare. De stultitia dicitur. 3. Reg. 9. Incessus quasi incessus iehu videtur, præceps enim graditur. Prouer. 19. Stultitia hominis supplantat gressus eius. De ignorantia dicitur Prouer. 7. In obscuris graditur ad vesperum. De iracundia dicitur. 2. Reg. 16. ꝙ semey gradiebatur maledicēs Dauid. Isti igitur sunt gressus corrigendi, iuxta illud Heb. 12. Rectos gressus facite pedibus vestris. ¶ Tertio dico ꝙ sunt quidā gressus erigendi, & ab his temporalibus eleuandi vnde Amos 4. Faciens matutinam nebulam, & gradiens super excelsa terræ. Et sic igitur patet triplex gressus. s. Dirigendus, Corrigendus, & Erigendus. Et hæc de Gressu sufficiant quo ad præsens.

A **Gradus.** Nota ꝙ gradus signat quandoq; locum eminentem, vel ascen um ad altum locum per distinctionem passuum ordinatum, & vt communiter gradus accipitur pro distinctione statuum vel dignitatum. Et sic notabo ꝙ inuenitur multiplex distinctio gradualis. s. Gradus ad

Imperandum.
Prædicandum.
Ministrandum.

Primo igitur dico ꝙ quidam adipiscuntur gradum imperatoris. Et isti sunt illi qui ad altos gradus dignitatum ascendunt vt communiter. Sicut enim per gradus inferiores ascenditur ad superiores, sic per status minorū ascenditur ad maiores. Figura. 3. Reg. 10. vbi ad ascendendum thronum eburneum Salomonis sex facti fuerunt gradus, & vestiuit eum auro fuluo nimis, & sedile tenebant duæ manus, & iuxta manus duo Leones hinc atq; illinc & vnus leunculus ex vtraq; parte cuiuslibet gradus. Talis igitur thronus, mundi signat dignitates, quæ auro vestiri dicuntur, pro eo ꝙ a ibi aurum diuinæ sapientiæ & ebur innocentiæ abundare tenētur Manus vero bonæ operationis, & Leones fortis iustitiæ & seueræ iurisdictionis hinc atq; inde cubare iubentur, quia vere thronus. i. officium iudiciarium ista quinq; debet habere, videlicet Ebur mundæ intentionis. Aurum splendidæ discretionis, Manus executiuæ operationis, Sedile maturè tranquillitatis & deliberationis. Et Leones seueritatis iustitiæ & correctionis. vel Leones. i. assistentes sanctæ & regiæ coaditionis. psal. Sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Ad tales tamen thronos dignitatum per gradus ascenditur, quia. s. gradatim ad honores venitur. Isti tamen gradus de ebore sunt, quia. s. per candorem innocentiæ iustè & canonicè ascendere tenentur. Leunculi etiam qui sunt animalia audacia & fortia, eis assistunt ad denotandum ꝙ illis qui per istos gradus ascēdunt, audacia aggressiua & cōstantia perseueratiua necessaria iudicantur. Eze. 40. In gradibus septem ascēdebatur ad portam australem. Per gradus enim ordinatæ distinctionis vel per gradus septemplicis virtutis & perfectionis ascendendum est, & non per gradus consanguinitatis & agnationis, quia. s. talis ascensus prohibetur Exo. 20. Non ascendes per gradus ad altare Dei tui. Cuius tamen contrarium fit quando quis consanguineos & nepotes quanto in gradu consanguinitatis sunt propinquiores, tanto magis ac magis extollit. Iste est igitur gradus Imperatoris vel prælatorum vel prælati, de quo dicit Grego. ꝙ quanto gradus altior, tanto casus grauior. Imperator noster Christus non sedit in hoc mundo in gradibus dignitatis, sed in gradibus humilitatis. s. in vtero virginis de quo dicitur Neę. 8. Stetit esdras scriba super gradum ligneum. De gradu igitur dignitatis dicitur. 1. Timo. 3. ꝙ qui bene ministrauerit, gradum bonum sibi acquiret. Patet igitur ꝙ aliqui adipiscuntur gradum Imperatoris.

B ¶ Secundo dico ꝙ aliqui adipiscuntur gradum prædicatoris. vnde. 2. Para. 9. dicitur De lignis thynis fecit Salomon gradus in domo domini, & in domo regia citharas quoq; & psalteria cantoribus. ¶ Tertio dico ꝙ quidam adipiscūtur gradum subditi seu ministratoris. Neę. 8. Populus autem in gradu suo stabat. Et breuiter ista est veritas ꝙ quilibet debet esse contentus statu & gradu, officio & beneficio sibi dato. vnde Dan. 10. Daniel vir desideriorum, intellige verba quæ ego loquor ad te, & sta in gradu tuo &c. Sufficit.

Grandis. Nota ꝙ grande dicitur id quod in magnitudine alia præcellit. vnde illud est propriè grāde quod quantum ad omnes dimensiones suas perfectum continet complementum. Et potest accipi in bono & in malo. In bono enim grande dicitur illud quod ex pluribus bonis partibus aggregatis ad crementum completum producitur. & ecōuerso. De vtroq; igitur notare possumus ꝙ in scriptura multa grandia inueniuntur. Inuenitur enim quædam granditas A

Dignitatis.
Bonitatis.
Fœlicitatis.
Iniquitatis.
Prosperitatis.
Aduersitatis.

Primo igitur dico ꝙ inuenitur granditas dignitatis, & sic dicuntur grandes, boni & sublimes prælati. De quo dicitur. 3. Regum. 21. Grandis auctoritatis es, & bene regis regnū Israęl. Sic etiam dicūtur grandes, magni impij & tyranni, de quibus Ezech. 17. Aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam cedri, & summitatem frondium eius euulsit. Potentes enim huius mundi & tyranni dicuntur grandes, per temporalem auctoritatem, dicuntur Aquilę, per sensissimam crudelitatem, dicuntur venire ad libanum, qui est mōs altus, per superbiam & vanitatem, dicuntur euellere ramos & medullas cedrorum. i. substantias pauperum, per auaritiam & rapacitatem. Ista est igitur granditas dignitatis. ¶ Secundo dico ꝙ est alia granditas bonitatis. Et sic ille qui est melior, est grandior. Grandes enim sunt illi qui sunt alti per contemplationem, qui sunt lati per dilectionem, qui sunt longi per perseuerantiam & durationem, & sic tales figurātur in throno eburneo Salomonis, de quo dicitur 2. Para. 9. ꝙ rex Salomon fecit solium eburneum grande in quo erant sex gradus, & ꝙ vestitum erat auro mundissimo. In quo notatur ꝙ illi qui sunt spiritualiter grandes, sunt sedes & solium Christi Iesu per pacem & tranquillitatem, quia in pace factus est locus eius. sunt eburnei per munditiam & puritatem. habent sex gradus. i. sex opera misericordię per vniuersalem clementiam & pietatem. Ista est igitur granditas bonitatis. ¶ Tertio dico ꝙ est granditas fœlicitatis. Et ista est granditas & excellentia bonorum æternorum, quæ ita grandia sunt ꝙ nequeunt per hominē digne promereri. Ibi est enim illud grande conuiuium quod fecit Abraham in ablactatione filij sui Isaac, de quo dicitur Gen. 21. & 2. Para. 30. Facta est grandis solennitas in Hierusalem. ¶ Quarto dico ꝙ est grāditas iniquitatis. Et ista est granditas peccatorum & vitiorum de qua Nee. 9. Fecerūt grādes blasphemias. Et granditas iniquorum & peruersorum, qui. s. figurantur in grandi statua quæ stabat coram Nabuchodonosor, sicut dicitur Dan. 2. & in grandi pisce qui Ionam in pelago deuorauit. Coram enim rege. i. coram mundi principibus & prælatis apparent hodie multę statuę & multi magni pisces à quibus mūdi pauperes deprimūtur. ¶ Quinto dico ꝙ est granditas prosperitatis. Et ista signat grandes status, grandes diuitias, delitias, & honores, & sic mundi prosperitas est illud grande conuiuium quod fecit Balthazar rex babylonis sicut dicitur Dan. 5. in quo dum sederent, Babylon fuit capta & Balthazar interfectus. Istud est grande conuiuium quod facit rex assuerus, in quo regina Vasthi perdidit potestatem suam, sicut dicitur Hester. 1. Quia verè charissimi quanto conuiuium mundanę prosperitatis est grandius, tanto ibi homo per peccatum facilius interficitur, & tanto à regia dignitate & potestate mundanorū turpius quandoq; deijcitur & deponitur. ¶ Sexto dico ꝙ est granditas aduersitatis. Et ista est granditas pœnę æternæ, quę respectu omnium aliarum pœnarum grandis dicitur, & cuius respectu omnes alię modicę reputantur. Et de ista potest dici illud Esaiæ. 27. Visitabit dominus in gladio suo duro forti & grandi super Leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cętum qui est in mari. Serpentes enim antiqui & tortuosi. i. viri peccatores serpentini, per tortuositatem malitiæ deprauati, & cętus qui est in mari. i. mundi diuites in magnis affluentijs educati, finaliter visitabuntur, & gladio grandi & duro diuinę sententiæ ferientur, & per æternam miseriam occidentur. vnde dominus de talibus dicit Ezec. 13. Dabo lapides per grandes de super irruentes, & ventum procellæ dissipantem. vt sic

adquem-

ad quemlibet damnatum referatur illud ꝙ dicitur. 2. Reg. 18. Proiecerunt Absalon in saltu in foueam grãdem. Et sic igitur patet quomodo istud vocabulum grande seu grandis diuersimodè sumitur in scriptura. vide infra de Magnitudine.

A **Grando.** Nota ꝙ grando idem est qđ impressio aeris de pluuia guttis in glaciem congelatis (vt dicunt aliqui) generata. Et quia grando habet cum impetu descendere, habet fortiter percutere, habet quem tangit acriter lædere, ideò generaliter per grandinem potest intelligi quæcunque tribulatio seu afflictio, siue temporalis siue æterna, siue ab homine siue à Deo sit illata. Possumus igĩ dicere quod est grando

Diuinæ seueritatis.
Mundanæ aduersitatis.
Æternæ pœnalitatis.

Prima grando est metuenda, quia sicut dicitur Esa. 28. Ecce validus & fortis dominus sicut impetus grandinis. Ista est.n. grando qua animalia Ægyptiaca fuerunt mortua & occisa, quia.s. illi qui sunt animales id est bestiales, grandine diuinæ seueritatis & iustitiæ finaliter occidentur, iuxta illud Iosuæ. 10. Mortui plures lapidibus grandinis. ¶ Secunda grando est sustinenda. Grandò enim mundanæ aduersitatis faciliter frangitur, & faciliter transit, & faciliter dissoluitur. vnde Ecclesi. 43. Confracti sunt lapides grandinis. ¶ Tertia grando est præcauenda.s. grando æternæ pœnalitatis & damnationis, de qua dicitur in psalm. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus, procellarum, pars calicis eorum. & Ecclesi. 39. dicitur. Ignis, grãdo, fames & mors omnia hæc in vindictam creata sunt. Ista est illa grando de qua dicitur Apo. 16. ꝙ grando magna sicut talentũ descendit de cœlo in homines, & blasphemauerũt Deum propter plagam grandinis. Et hæc dicta de grandine sufficiant gratia breuitatis.

A **Gratis.** Nota quod gratis accipitur pro voluntariè, & gratus sumitur pro homine qui gratitudinẽ seu gratiositatem habet. Sed de virtute gratitudinis vide supra de gratiarum actione. De ista enim dicitur Matthæi. 10. Gratis accepistis, gratis date. & Apocal. 22. dicitur ꝙ qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. De virtute verò complacentiæ & bonæ gratiositatis dicitur Act. 7. Moyses etiam fuit gratus Deo. & similia. De arbitrio verò liberę voluntatis, quæ.s. gratis.i. voluntarie & libere facit quod vult, dicitur in bono. 2. Corint. 15. Gratis euangelium Christi euangelizaui vobis. In malo verò de malis, qui gratis.i. sola voluntate sine iusta causa faciunt malũ dicitur in psa. Impugnauerunt me gratis. Et alibi Gratis abscõderunt mihi interitum laquei sui &c. Sufficit.

A **Grauis.** Nota ꝙ graue idem est ꝙ ponderosum, tædiosum, difficile seu tristabile. Est.n. graue omne illud ꝙ habet motũ à circunferentia versus centrum, vel ꝙ à superiori inferius descendit naturaliter & mouetur Et ideò breuiter graue dicitur illud quod est Difficile

Ad sustinendum.
Ad ascendendum.
Ad faciendum.

Breuiter igitur possumus notare quod est Quædam

Grauitas virtuosa.
Grauitas vitiosa.
Grauitas dolorosa.

Grauitas virtuosa signat pondus humilitatis. Grauitas vitiosa signat pondus iniquitatis. Grauitas dolorosa signat pondus aduersitatis. Dico igitur primò ꝙ est quædam grauitas humilitatis quæ est virtuosa. sicut.n. illud ꝙ est graue, naturaliter vult inferius descendere, & difficile potest moueri vel discurrere, sic spiritualiter loquendo, illi qui sunt graues id est maturi, ponderosi, honesti, humiles & virtuosi, semper volunt inferius descendere per subiectionem, habent subsistere per perfectionem, nec faciliter possunt moueri per tentationem. Multæ enim sunt species inter quas illa quæ est grauior, est melior, sicut de cassia fistula dicitur, & sicut de pomis qui barãchæ alijs haranchię dicuntur, cõprobatur. Inter istas.n. illa quæ est grauior, est melior, & hoc quia humore dignoscit esse plenior. Sic pro certo charissimi, illi qui sunt humoribus grauiores, sunt apud Deũ & homines meliores. Plenitudo n. humoris gratię & pietatis ipsos graues efficit, & meliores apud Deum eos facit. De ista igĩ grauitate.i. de ista morali honestate & mentali humilitate dicitur ad Tit. 2. Te ipsum præbe exemplum bonorũ operũ, in doctrina, in integritate & grauitate morũ. Quod est cõtra multos qui grauitate morũ non pollent, quia sicut dĩ Mat. 23. Ipsi relinquunt quæ grauiora sunt legis &c. ita ꝙ de ipsis dici põt illud Proue. 8. Nec dum montes graui mole cõstiterant. Ista est igĩ grauitas humilitatis, quæ est virtuosa. ¶ Secũdò dico ꝙ est grauitas iniquitatis, quæ est vitiosa. B Peccatores.n. & iniqui faciliter descendunt inferius ad terrena desideranda, difficiliter.n. possunt moueri ad bona opera facienda & exequenda. Isti.n. sunt sicut elephantes, qui ita sunt ponderosi & graues ꝙ si ceciderint, non possunt surgere. Isti etiã sunt sicut struthiones, quæ quamuis sint aues, ita tamen graues sunt ꝙ nũquam possunt volare vel ascendere. Quia pro certo mũdi peccatores ita sunt graues & inuoluti vitijs & peccatis, & ad omnem motum bonorum operum inhabiles effecti, ꝙ a vitijs in quibus ceciderunt nequeunt surgere, nec sursum ad cœlestia per aliquod bonum desiderium se eleuare. Et ideò tales à scriptura maledicuntur, reprehenduntur. vilipenduntur, & vituperantur. Dico ꝙ isti in scriptura maledicuntur. vnde Esai. 1. Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Item isti in scriptura reprehenduntur. vnde in psa. dicitur. Filij hominum, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Item ab oĩbus vilipẽduntur. Vnde cuilibet tali dĩ Sap. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum, qm dissimilis est alijs vita eius. Item tales ab alijs subterfugiunt, quia sicut dĩ Proue. 27. Graue est saxum, & onerosa arena, sed ira stulti vtroq; grauior. Ista est igitur grauitas iniquitatis, de qua dĩ in Psa. Iniquitates meæ supergressę sunt caput meum, & sicut onus graue grauatę sunt super me. Peccatores.n. sunt ita graues quod difficiles sunt

Ad dimicandum contra vitia.
Ad audiendum vituperia.
Ad defendendum mala propria.
Ad speculandum salutaria.
Ad sustinendum temporalia.

Grauat igitur malos contra vitia dimicare. 3. Regum. 22. Educ me de exercitu quia grauiter vulneratus sum. ¶ Item grauat eos correctionem tolerare Actu. 28. Auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos compresserunt. ¶ Item grauat eos propria crimina sustentare, quia mala nostra sunt tanta ꝙ non possumus sustinere. Esai. 24. Grauabit terram iniquitas sua. ¶ Item grauat eas salutaria cogitare Mar. 14. Oculi eorum erant grauati. ¶ Item grauat eos gubernare temporalia. 2. Reg 14. Grauabat eum cesaries capillorũ.s. Absalonẽ. Ista est igitur grauitas iniquitatis, quę est vitiosa. C ¶ Tertiò dico ꝙ est grauitas aduersitatis, quæ est dolorosa. Et ista grauitas qñq; est vtilis & castigatiua, qñq; est intolerabilis & desolatiua, qñq; est dissipabilis, damnabilis, & dissipatiua. Grauitas vtilis est tribulatio temporalis, quæ qñ non excedit vires nostras, multa bona conferre solet. quia sicut dĩ Ecclesi. 31. Infirmitas grauis sobriam facit animam. Grauitas flebilis est tribulatio naturalis, de qua Ecclesi. 40. Occupatio magna creata est omnibus hoĩbus, iugum graue super filios Adã. Grauitas dãnabilis est tribulatio æternalis, de qua Esa. 30. Ardens furor eius & grauis ad portãdum. & Esa. 46. Onera vestra graui pondere cõtabuerunt. Sic igitur patet ꝙ grauitas est triplex s. Grauitas miseriæ, quæ est dolorosa. Grauitas culpæ, quæ est vitiosa. Grauitas gratiæ quæ est virtuosa &c.

A **Grex.** Nota ꝙ grex & armentũ nihil aliud sunt ꝗ̃ cõgregatio animalium simul & cõiter viuentium. Et est grex nomen cõitatis, nomen societatis, nomen humilitatis, nomen pluralitatis. Et ideò grex potest significare illos qui habẽt gregatim & cõiter cõuersari, sicut sunt illi qui sunt eiusdẽ ecclesiæ, eiusdem patriæ, eiusdem regionis, eiusdem religionis. Nos autem sumus eiusdem regis, eiusdem legis, eiusdem gregis. Sicut enim animalia mansueta gregatim viuunt, gregatim vadunt, gregatim comedunt, sic verè nos alij ꝙ sumus in pace ecclesiæ constituti, debemus gregatim, & socialiter per charitatem viuere, & in vnum per concordiam habitare, & sic erimus grex dominicus per charitatẽ & per vniuersalem concordiam & vnitatem, vt de nobis dicatur illud Ezechiæ. 36. Multiplicabo eos vt gregem hominum, vt gregem sanctum, vt gregem Hierusalem. In quibus verbis ostenditur quod grex nostræ societatis ad similitudinẽ animalium debet habere

Sensus subtilitatem.
Morum conformitatem.
Pacis tranquillitatem.

Nos enim debemus viuere sagaciter, quod ostenditur cum dicitur. Gregẽ hoim Hoies.n. sunt animalia vtentia ratione. ¶ Item nos debemus viuere conformiter, quod ostenditur in verbo, Sicut & in verbo, vt, quę sunt aduerbia similitudinis ¶ Item nos debemus viuere concorditer, ꝙ ostẽditur in verbo Hierusalem

B quod interpretatur visio pacis. ¶Dico igitur primo q̃ si volumus esse de grege domini, nos debemus habere mentis sagacitatem, quia.s.nos debemus este grex hominum, non grex bestiarum, gregem hominum inquit. Animalia.n. quæ gregatim viuunt, solent ceteris esse sagaciora. istud patet in apibus mellificantibus, in formicis grana procurantibus, in elephantibus regem cognoscentibus, & lunam nouam adorantibus, in colũbis inter accipitres discernẽtibus. ista sunt.n. animalia quæ gregatim viuunt, ad quorum naturalem prudentiam sensus hominis via ascendunt. Mira enim videtur esse sagacitas in apibus, quæ bene considerant mellis compositionem, & cellularũ suarum ordinationem. Item in formicis magna videtur industria quæ bene considerant suæ prouidentiæ executionẽ. In elephãtibus etiam magna videtur esse prudentia, in hoc quod regis videntur habere cognitionem, & in hoc quod nouę lunę dicũtur facere reuerentiam & inclinationem. In columbis etiam magna dicitur esse discretio, quia.s.istę sciunt discernere inter accipitrum rapientium in terra & rapientium in aere variam & diuersam conditionem, & contra vtriusq; insidias adhibere remedium & cautelam, sicut omnia dicit Plinius & alij philosophi naturales. Quid etiam dicemos de gruibus, quæ gregatim volant, quæ tanta naturali industria sunt dotatę, quod excubias noctis sciunt ordinare & vnam sociarum suarum ad vigilandum super custodiam totius gregis constituere? Et breuiter circueamos, nos inueniemus q̃ animalia gregatim viuentia solent esse ceteris sagaciora, & rationis opera aptiora. In quibus proculdubio instruimur nos alij qui grege id est in cõmunitate fidei, ecclesiæ vel religionis viuimus & manemus, quod nos debemus esse prudẽtes & sagaces, & in omni spirituali prudentia efficaces. Et ideo breuiter habeamus sagacitatem apũ, conficiendo mel deuotionis. Prudentiam formicarum, præcauendo famem futuræ hyemalis seu infernalis damnationis. Discretionem elephantum, cognoscendo regem Christum per familiarem contemplationem. Industriam columbarum, præcauendo accipitrem id est diabolum & eius tentationem. Sapientiam etiam gruum, de nocte vigilando per diligentiã & discretionem. Et si istas proprietates habuerimus, nos erimus grex hominum. i.societas & congregatio personarum rationabiliũ & bonarum. Et ita poterit de nobis dici illud. 1.Re.10. Obuiũ habebis gregem prophetarum descendentium de excelso, & ante eos citharam & psalterium, tibiam & tympanum, ipsosq; prophetantes. Vbi nota q̃ nos debemus esse sicut grex ꝓphetarum, per futurorum & absconditorum discretam meditationem. Debemus de excelso descendere per omnis superbiæ & elationis abdicationem. Debemus etiam citharã & psalteriũ habere per diuinæ laudis confessionem, & per gratiarũ actionem. Sic igitur patet q̃ si volumus esse grex domini nos debemus habere sensus viuacitatem. Gregem hominum inquit. Vnde Ezec.34. Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ homi-

C nes estis. ¶Secundò dico q̃ si volumus esse grex dñi, nos debemus habere morum conformitatem, q̃ notatur cũ dicitur. Sicut, & vt, quę sunt aduerbia similitudinis. quia sicut animalia eiusdem gregis solent esse vt communiter similia in specie, & natura, sic illi qui sunt eiusdem gremij vel societatis, debent esse in bonis operibus similes & conformes. Non.n.decet vt illi qui sunt eiusdem societatis, sint contrariæ conformitatis. Debent.n. esse similes in conuersatione, similes in habitus conditione, similes in legum & statutorum obseruatione. Sint igitur similes peiores melioribus, eos imitando. Minores superioribus, eis obediendo. Superiores inferioribus, eos iuste regẽdo. Ditiores pauperibus, & eis cõpatiendo. Breuiter.n.nihil valet in communitate contrarietas, sed in omnibus & præ omnibus præexcellit morum vnitas & conformitas, qđ ostensum est in verbo, vt, & in verbo, sicut. Ideò de isto sicut potest dici illud Cantico.4. Capilli tui sicut greges caprarum, dentes tui sicut greges tonsarum. & Cãt.6. Dẽtes tui sicut greges ouiũ. Et breuiter, vbicunq; est vnum grex, ibi debet esse vnum sicut. i. vbicunq; est eadẽ cõitas, ibi debet esse vitæ & morum conformitas, vt sic alter dicat alteri illud Gal.4. Estote sicut ego, q̃a ego sicut vos. Vide rogo te, quomodo animalia eiusdẽ gregis sunt vt cõiter eiusdem legis, & quomodo illa quæ frequentant eandem cõditionẽ, & quomodo illa quæ viuont in eodẽ cõsortio, deputantur eidem officio & hospitio, sicut discurrendo per singula potest notari. Patet.n. de formicis, apibus, castoribus, elephantibus, & alijs gregatim viuentibus. Omnibus.n. est similis figura, similis natura, similis modos pascendi, similis modus viuendi. Sed istud proh dolor, non fit hodie apud multos quia pro certo hodie gloriantur homines in singularitate, non in conformitate. Gloriantur soli videri, non alijs similes haberi. Istud videmus in bono & in malo. Primò in bono. videmus .n. aliquos homines qui ita volunt esse singulares in abstinentia, in pœnitentia, in vestiũ vilitate & in familia, q̃ rectè nõ videntur esse eiusdem collegij vel gregis. Vnde isti videntur dicere sicut dicebat ille Phariseus Luc. 17. dicens. Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri homines, raptores, adulteri, iniusti, velut etiã hic publicanus. ieiuno bis in sabbato. decimas do omnium quæ possideo. Nouit verò Deus vtrum ista difformitas veniat ex sanctitate, vel ex inanis gloriæ vanitate. Contra tales loquitur Hier. ad Nepotianum. Ne nimis inquit vel religiosa velis videri, nec plus humilis quam necesse est. gloriam inquit fugiendo non quęras. ¶Item vide in malo qualiter aliqui ab alijs difformantur. In omni enim statu inuenies aliquos qui & in vestibus & in gestibus in actibus dedignantur alijs conformari. Hodie enim inuenies monachos venatores, Clericos bellatores, Prælatos mercatores. Et breuiter hodie gloriantur homines alijs suis partibus difformari, & personis gregis & collegij sui dedignantur in bonis moribus cõformari. Et ideò turpe est & graue bonis ꝑsonis tales videre sic à rectis consuetudinibus deuiare, vt de quolibet dicatur illud Sapien.2. Grauis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est alijs vita eius. Et ideo videtur quod multi clerici figurantur Matthæi. 8. vbi dicitur quod erat ibi grex porcorum multorũ, in quos legio demonum introiuit, ita q̃ omnis grex præceps abijt in mare. Quia pastores moderni gregis nostri magis videntur esse porcorum quam hominum, quia propter eorum insolentias agitati, & in mare id est amaritudinem omnium vitiorum præcipitati. Hierem. 10. Stulte egerunt pastores, dominum non quæsierunt propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est. Non sic charissimi, nõ sed simus vicinis nostris & socijs & bonis personis gregis & gremij nostri in bonitate similes & conformes, quod notatum est in verbo sicut, quod, sicut dictum est, signat similitudinem. vt de ista conformitate dicamus illud Esa.40. Sicut pastor gregẽ suum pascit. sicut enim id est similitudo & conformitas est rectè quasi pastor spiritualis, à quo grex dominicus nutritur, pascitur, & fouetur. Sic igitur patet qđ si volumus esse grex domini, nos debemus habere morum conformitatem. ¶Tertiò dico quod si volumus esse grex domini, nos debemus habere pacis tranquillitatem, quod ostenditur cum dicitur gregem D

Hierusalem. &c. quia Hierusalẽ interpretatur visio pacis, vel pacifica. Sicut.n. animalia eiusdem naturæ vel speciei solẽt pacificè viuere, se inuicem diligere, pro se inuicem pugnare, & inter se cõcorditer habitare, sic pro certo nos alij debemus pacifice. concorditer, cum amore & amicitia alter alterum frequentare. vt de tali grege sic vnito, concordato, & in vnum pacificato, dicatur illud Hie.31. Cõgrega eos quasi gregem. De ista verò pacifica Hierusalem dicitur in psalm. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem. Sed nota quod ad hoc quod iste grex possit viuere pacificè & quiete, necesse est quod à pastoribus regatur, quod à pastoribus ducatur, quod à pastoribus educatur. Pastores enim id est prælati debent sibi commissos regere per discretionem. vnde Acto.20. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos spiritus sanctus regere ecclesiam Dei. ¶Item isti debent gregem ducere per viæ veritatis ostensionem. Vnde in psa. dicitur q̃ perduxit eos tanquam gregem in deserto. & Posuit sicut oues familias. ¶Item isti debent gregẽ cõmissum pascere per doctrinam & prædicationẽ vel eleemosynarum largitionem. vnde.1.Pet.5. Pascite eum qui in vobis est gregẽ Dei. Sed pro certo charissimi non sic fit hodie, quia pro certo moderni greges à prælatis & à pastoribus non regũtur, sed negliguntur, non ducuntur, sed dimittuntur, non pascuntur, sed à bonis pascuis expelluntur. Ideò plangit ecclesia Hierem.50. Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus. Sicut enim videmus, greges disperguntur & distrahuntur aliquando Propter

Pastorum crudelitatem
Luporum rapacitatem
Raptorum iniquitatem.
Leonum malignitatem.

Pastores.n. sine causa aliqñ ꝑcutiũt. Lupi totum gregem inficiunt. Latrones totũ gregẽ decipiunt. Leones totum gregem subripiunt. Pastores.n. sunt mali prælati, subditos impie ferientes. Et de hoc dicitur Ezec.

34. Non-

34. Nonne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis, quod infirmum fuit, non consolidastis &c. Multa vide ibi, quia ibi ponitur tota regula crudelium prælatorum. Lupi rapaces sunt exteriores principes & tyranni, à quibus grex fidelium multimodè molestatur. Vnde Hieremi. 23. Ve pastoribus qui dispergunt & dilacerant gregē pascuæ meæ. Latrones sunt interiores hæretici. vnde Iob. 24. Diripuerunt greges, & pauerunt eos. Leones sunt demones malefici, à quibus per diuersas tentationes homines inquietantur. vnde Hieremi. 50. Grex dispersus factus est Israel, Leones deiecerunt eum. Quilibet enim tyrannus (sicut dicitur Micheæ. 5.) est quasi leo inter iumenta siluarum, & quasi catulus Leonis rugiens in gregibus pecorum. His igitur multimodis occasionibus inquietantur greges id est congregationes ouilis dominici, & eorum pax multimodè perturbatur, ita quod ipsi tam non sunt sicut greges dominici id est greges pacifici, quia sicut dicitur Hieremi. 32. Exercitus regis babylonis obsidebat Hierusalem. Et propter hoc pastores regis summè debent vigilare ad pacem istius gregis tuendam & defendendam. Figurati in illis pastoribus Lucæ. 2. qui custodiebāt vigilias noctis super gregem suum. iuxta illud Hiere. 12. Congrega eos. s. subditos, sicut gregem. Et hoc ne forte dominus dicat tibi in die iudicij illud Hierem. 13. Vbi est grex qui datus est tibi, pecus inclytum tuum? Et sic si grex iste bene à pastoribus regatur, viuet concorditer, viuet conformiter, viuet sagaciter. Et hæc de grege sufficiunt.

A **Gubernare.** Nota quod gubernare, idem est quod regere. Vnde gubernator potest dici ille qui est aliorum iudex, dominus, & prælatus. Et quamuis materia posset multum dilatare quantum ad figuras & exempla, quia tamen sunt paucæ auctoritates vocales, ideò breuiter transeo quantum possum. Notare tamen possumus quod gubernator debet Habere

Sapientiam.
Patientiam.
Diligentiam.

Debet dico habere sapientiam, sagacitatem & subtilitatem. vnde Ezechi. 27. Sapientes tui o tyre facti sunt gubernatores tui. Sicut enim gubernator nauis si est ignarus, potest faciliter esse causa periculi, sic rector communitatis nisi sit sapiens, totam nauem ecclesiæ sibi commissę facit periculum sustinere. Sicut enim dicitur Prouerbio. 11. Vbi non est gubernator, populus corruet, salus autem vbi multa consilia. & Prouerbi. 1. dicitur quod intelligens gubernacula possidebit. ¶ Item dico quod gubernator debet habere patientiam & benignitatem. Reges. n. apum carent aculeo, ad denotandum quod illi qui sunt aliorū gubernatores & rectores, debent magis vti clementia & benignitate, quam iustitia punitiua & seueritate. Sic faciebat ille rex qui dicebat Hester. 13. Dum totum orbem ditioni meę subiugassem, nequaquam volui potentiæ abuti magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos. ¶ Tertiò dico quod gubernator debet habere diligentiam & sedulitatem. Nisi. n. gubernator nauis sit diligens circa officia subditorum, nauis faciliter deperiret. Et ideo dicitur Ionæ. 1. quod cum Ionas in naui dormiret, gubernator nauis videns periculum imminere dixit ei. Vsquequo graui somno deprimeris? surge, inuoca deū tuum. Et dicitur ibidem quod propter ipsum Ionam nauis periclitabatur, ideò gubernator fecit eum de naui in mare eijci & expelli. In quo instruūtur prælati & gubernatores quod si in naui religionis vel ecclesiæ sibi commissa vidēt aliquem in vitijs obdormire, debent ipsum excitare per monitionem & ne nauis propter eum pereat, in mare id est amaritudinem pœnæ proijcere per fortem correctionem. vnde Prouerbi. 20. Gubernaculis tractanda sunt bella. Et sic igitur patet q̄d bonus gubernator debet habere. Iustitiam & seueritatem Clementiam & benignitatem, Prudentiam & sagacitatem. Et hęc de gubernatione sufficiant.

A **Gustus.** Nota quod per gustum qui est sensus corporis discernens inter sapores ciborum qui pro nutrimento recipiuntur, potest intelligi moraliter virtus animæ, quæ inter actus & fructus spirituales discernit, ex quibus anima est spiritualiter nutrienda. Et sic per eum potest intelligi virtus

Affectionis.
Discretionis.
Deuotionis.

Anima enim habet suos sensus naturales. Ibi enim est visus fidei, odoratus spei, auditus obedientiæ, tactus compassionis, gustus deuotionis seu affectionis. Possumus igitur breuiter distinguere aliquid de gustu. Est enim Gustus

Infectus.
Perfectus.
Refectus.

Gustus infectus est gustans temporalia. Gustus perfectus est gustans spiritualia. Gustus refectus est gustans æternalia. ¶ Primò modo gustant peccatores, qui scilicet habent gustum voluptatis ita infectum & repletum grossis cibarijs bonorum temporalium, quod in cibis delicatis spiritualiū nullatenus delectantur, similes mulieri prægnanti, cuius gustus infectus magis appetit viliora quam meliora, & quandoque plus delectatur in carbonibus quam in caponibus. Figurati etiam in filijs Israel, quorum quia gustus erat infectus cibis Ægypti, ideò abhorrebant māna deserti, sicut dicitur Numeri. 11. Quia pro certo charissimi, qn̄ gustus voluptatis cibis Ægypti idest bonis temporalibus per auaritiam inficitur, dulcedinem bonorum spiritualium detestatur. Et ideò mundus & mūdana sunt rectè sicut olla Helisei, in qua herbę amarissimę sunt decoctæ, quas cum gustassent filij prophetarum, exclamauerunt. Mors in olla vir Dei. 4. Regū. 4. Herbę enim amarę sunt bona temporalia, quæ multis amaritudinibus sunt respersa, quæ quamuis gustum mundanorum per auaritiam inficiant, filij tamen prophetarum id est viri sancti qn̄do ista per considerationem gustant, optimè percipiunt quod mors est in olla, & gustus qui in tēporalibus delectatur, morte plurium criminum prægrauatur. Et ideò simus sicut Salmo, qui cum gustauerit aquam dulcē, nunquam redit amplius ad amaram. quia ex quo dulcedinem gratiæ & scripturæ gustauimus, nunquam amplius ad amaritudinem bonorum temporalium redire debemus. Et ideò faciamus sicut Christus, qui oblata sibi potione amara, cum gustasset, noluit bibere. Matthæi. 27. Et hoc est quod præcipitur Ionæ. 3. Homines & iumenta non gustent quicquam nec pascantur, nec bibant aquam. Isto igitur modo gustant peccatores. ¶ Secundò modo gustant contemplatores. C Viri enim spirituales postquam bona spiritualia gustauerunt, nūquam amplius in bonis temporalibus seu carnalibus delectantur. Isti sunt autem sicut Ionathas, de quo dicitur. 1. Regum. 14. quod cum gustasset Paululum de melle, illuminati sunt oculi eius &c. ¶ Tertiò modo gustant comprehensores. Isti enim gustant in patria in mensa æternæ beatitudinis suauitatem dulcedinis sempiternæ. 1. Petri. 2. Si tamen gustatis quoniam dulcis est dominus. Et in psalm. dicitur. Gustate & videte quoniam suauis est dominus, Beati omnes &c. Veruntamen sicut in parabola euangelica dicitur Lucæ. 14. quod tria genera personarum ne venirent ad cęnam domini, se excusauerunt, scilicet ille qui villam emerat, ille qui quinque iuga boum comparauerat, & ille qui vxorem duxerat, & propter hoc à patrefamilias sunt cōdemnati, ne cęnam istam possent amplius gustare, (Amen, inquit, dico vobis quia nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cęnam meam) sic pro certo multi sunt qui à gustatione huius cęnę diuersimodè impediuntur. ¶ Illi scilicet qui emunt villā id est, illi qui emēdo & vendendo circa bona temporalia per auaritiam meditantur. ¶ Item illi qui emunt quinque iuga boum id est qui circa delectabilia quinque sensuum corporis occupantur. ¶ Item illi qui ducunt vxorem id est illi qui carnis delitijs per luxuriam delectantur. Omnes enim isti cœnam æternæ beatitudinis nō gustabunt, nec dulcedinem illius cœnę percipient vel habebunt. Boni enim tantum & non mali gustabunt istam cœnā quia sicut dicitur Sapien. 16. Hi autem in breui inopes facti, nouam gustauerūt escam. Sic igitur patet aliquid de gustu bonorum, aliquid de gustu malignorum &c. vide supra de Comedere, Bibere, Cœna, Conuiuium, Esca, Cibus, & infra de Sapore.

Guttur. Nota q̄ guttur est membrum in quo vox formatur, & per quod cibus ad nutrimētum corporis recipitur, & per quod sapores ciborum discernuntur & per q̄ in saporibus siue in opere delectatur. Potest igiť guttur accipi in bono & in malo. Primo in bono per guttur designať A

Bona locutio.
Dulcis deuotio.
Sagax discretio.

Bona. n. locutio sonos verborū vtilium modulatur Et sic guttč sanctorū aliquādo emittit sonū lœtum per gratiarum actionem. Aliqn̄ sonū altū per feruentē prædicationē. Aliqn̄ sonum bassum per deuotam orationem

Sancti enim per gratam actionem sonãt lętissimè, isti.n. sunt sicut cicadę, quæ ſm Isido. miram formant cantilenam, quia sicut dicitur in psalm. Exultationes Dei in gutture eorum. Isti etiam per prædicationem clamant fortissime. Vnde isti sunt sicut Aquila, in cuius gutture formatur vox fortis, quæ est terror auium aliarum, iuxta illud Oseæ.8. In gutture tuo sit tuba quasi Aquila super domum domini. ¶ Item isti per humilē & profundam orationem clamãt bassissime. Vnde isti sunt sicut cygnus, in cuius gutture formatur vox gemebunda, & cuius guttur est valde longum, eo ꝙ de profundo aquarum extrahit cibum suum. vt de talibus dicatur illud Prouerb.8. Veritatem meditabitur guttur meum. Istud est igitur guttur bonæ locutionis, per quod verbis vtilibus modulatur. ¶ Secundò dico ꝙ per guttur intelligitur feruens deuotio, per quam in cibis spiritualibus delectamur. vnde Cañ.2. Sub vmbra eius quem desiderabam sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. ¶ Tertiò ꝑ guttur intelligitur sagax discretio, per quam ad discernendū bonum à malo informamur. vnde Iob. 34. Auris enim verba probat, & guttur escas gustu diiudicat. Et sic guttur potest accipi in bono. ¶ Secundò dico quod per guttur intelligo

Detractoriam loquacitatem.
Infectoriam gulositatem.
Deceptoriam fallacitatem.

Intelligitur igitur ꝑ guttur loquacitas detractoria Vnde in psalm. dicitur. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant Venenum aspidum sub labijs eorum. Guttur.n. detractorum comparatur sepulchro patenti ꝙ solet eructare pestiferum fœtorem. Comparatur linguæ dolosę, quæ solet promulgare venenosum clamorē. quia proculdubio de gutture detractorum exit fętor malorum verborū, inficiens illos de quibus loquuntur & exinde procedit sapor malę complacentiæ, decipiens illos coram quibus fabulãtur. Comparantur etiam veneno aspidis, quod solet generare mortiferum soporem. ¶ Item per guttur intelligitur gulositas voratoria. vnde Hiere.2. Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à siti. ¶ Item per guttur intelligitur fallacitas deceptoria, & maximè deceptio pulchritudinis mulierum, quia.s. inter membra corporis mulieris, guttur solet esse amplius delicatum. vnde Prouer.5. Ne intenderis fallacijs mulieris. Fauus .n. distillans labijs meretricis, & nitidius oleo guttur eius. Sic igitur patet quomodo guttur signat in bono & in malo. Sed quia paucæ sunt auctoritates, quæ dicta sunt breuitatis gratia sufficiant &c.

Explicit littera. G.

Incipit littera. H.

A Habere. Nota ꝙ habere signat possessionem, & ideò ſm q̃ res quæ habet potest esse bona vel mala, secundum hoc possumus distinguere quod habere in bono sumitur & in malo. Sumitur enim in bono, quando habētur res vtiles & fructuosę, sumitur in malo quādo habentur res damnabiles & vitiosæ. Et ideò breuiter possumus dicere quod inuenitur vna habitio

Virtuosa.	Prima est habitio spiritualium meritorum.
Vitiosa.	Secunda est habitio criminalium vitiorum.
Dolorosa.	Tertia est habitio infernalium tormentorū.
Gaudiosa.	Quarta est habitio æternalium gaudiorum.

Primum habent viatores perfecti. Secundum. habent peccatores infecti. Tertium habent maledicti damnati. Quartum habent benedicti beati. ¶ Habent igitur viri perfecti meritorum plenitudinem. vnde.2. Corint.9. In omnibus omnem sufficientiam habentes, abundantes in omne opus bonum. ¶ Habent viri infecti peccatorū magnitudinem. Isti sunt illi de quibus dicitur Mar.6. Adduxerunt ad Iesum eos qui malè habebant, sanauit eos. ¶ Habent viri damnati tormentorum męstitudinē vnde Apocalyp.2. Habebitis tribulationem diebus decem idest semper. ¶ Habent viri beati gaudiorum celsitudinem. Vnde quilibet istorum potest dicere illud Philip.4. Habeo autem omnia, & abūdo. Breuiter igitur de bona habitione & possessione, qua.s. nos debemus habere gratiam in præsenti, & gloriam in futuro, possumus exponere illud euāgelicum Luc.19. Omni habenti dabitur, & abundabit, ei autem qui non habet, etiam id quod habet, auferetur ab eo. In quibus verbis ostenditur quod virtutum possessio est habenda triplici ratione, scilicet quia per hoc

Excitatur Dei largitio.
Procuratur cœli adeptio.
Declinatur rerum defectio.

Per istā enim possessionem. Excitamus Dei largitatem & amicitiam. Procuramus cœli bonitatem & opulentiam. Declinamus morum paupertatem & indigētiam. Per istam dico possessionem excitamus Dei largitatem, quod ostenditur in verbo dabitur. Omni habēti dabitur inquit. ¶ Item per illam procuramus rerum facultatem quod ostenditur in verbo abundabit. ¶ Item per istam declinamus summam paupertatē, quod ostenditur in verbo. etiam ꝙ habet auferetur ab eo. ¶ Primò igitur dico ꝙ habere debemus possessionem virtutum, quia ꝑ hoc Dei largitas excitatur, ꝙ ostenditur cum dicitur. Habēti dabitur. Omne.n. simile attrahit suum simile. Vnde videmus ꝙ in prata & herbas quæ multum habent de humore, facilius descendit ros, quod vtiq; ex quadam similitudine attrahente, suū simile potest esse. Sic verè in spiritualibus, ros diuinę abūdantiæ & gratiæ facilius descendit in illos in quibus aliquam similitudinem & humorem gratiæ poterit inuenire Et ideò necesse est vt aliquid habeamus antequam aliud recipiamus. habenti inquit dabitur. Habenti pœnitentiam dabitur venia. Habenti peccati displicentiam dabitur gratia. Habenti verò gratiam dabitur gloria. Gratiā.n. in cęlo & gloriam dabit dñs nec priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia. psalm. 83. Adamas.n. non dat influentiam suam ferro ipsum mirabiliter mouendo, sed ipsum ferrum habet aliquam occultam dispositionem seu similitudinem propter quam ad recipiēdum prædictam influētiam magis est aptum. Sic verè charissimi Deus non dat influentiam gratiarum & virtutum alicui, nisi habeat primo aliquam spiritualem dispositionem per quam prædicta influentia sibi detur. Habenti inquit dabitur, iuxta illud Eccle si.13. Si habueris aliquid, cōuiuet tecum, si nihil habueris, dereliquet te. & Lucæ.8. dicitur. Qui habet dabitur ei. Et ideò possum notare quod nos debemus habere

Erga Deum fiduciam & credulitatem.
Erga proximum concordiam & vnitatem.
Erga nosipsos munditiam & charitatem.
Erga subditos diligentiam & sedulitatem.

Sit igitur in nobis fiducia vel credulitas Matthæi.3. Nolite timere, habete fiduciam, ego sum. Sit in nobis amor, concordia, seu tranquillitas. Iob.15. Acquiesce igitur ei, & habeto pacem, & per hoc habebis fructus plurimos. & Marcih.9. Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos. Itē sit in nobis munditia & mētis puritas seu sanctitas. vnde Matthæi.1. Inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. ¶ Item sit in nobis erga subditos cura, diligentia, atque sedulitas. quia Lucæ.10. stabulario dictum est de sauciato. Curam illius habe, & quod superrogaueris, reddam tibi. Et sic charissimi si ista habuerimus, nos pro certo Dei liberalitatem erga nos prouocabimus. Habenti dabitur. Deus enim est sicut canis ioculatoris, qui applaudit illi quem videt meliores vestes habere. Quia sicut dicitur in parabola euangelica, quando ipse in nuptijs vidit hominem non habentem vestem nuptialem, ligatis, pedibus & manibus fecit eum proijci in tenebras exteriores. Matthæi.22. Ad denotandum ꝙ Deus non diligit illos qui in virtutibus sunt pauperes, sed illos qui vestes virtutum & gratiarum sunt habentes. Et ideò iuxta dictum Apostoli.1. Timot.6. Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Patet igitur quod per virtutum possessionem diuina largitas excitatur. ¶ Secundo dico quod per virtutum possessionem cœli fœlicitas procuratur, quod ostenditur in verbo abundabit. Ille enim abundat qui tantum habet quod nihil sibi deficit. Et ideò sicut homo qui in principio solet habere & congregare, finaliter potest sine indigentia abundare, sic illi qui hic incipiunt habere & possidere per gratiam, solent abundare finaliter per gloriam. Quando enim homo paulatim & particulariter habet virtutes & gratias in hac vita, finaliter ipse peruenit ad abundantiam plenissimā in alia. Abūdabit inquit. vnde Philip.4. Habeo autem omnia, & abundo. Arbores.n. quæ in iuuētute sunt steriles, sunt in fine & in senectute cōiter abūdantes, sicut de palma dr̄, quæ in sua iuuētute cōsueuit valde parū fructificare, & iō in senectute qñ habet cētū annos, solet fructibus abūdare. Ecōuerso aūt arbores quæ in sua iuuētute solēt fructibus abūdare, solēt in senectute fructibus sterilescere & carere. Humor.n. radicalis ꝑ nimis repētinā fructificationē cōsumit, & sic ante tēpus arbor desiccat, & ꝑ cōseqnēs fructuū abūdātia impedit. Sic verè charissimi, arbor.i. homo (quia sicut dicit Marc.8. Video homines quasi arbores) qui in principio & in iuuentute sua, hoc est Dictu in ista vita, vbi non facit nisi incipere viuere, fructibus mundanæ prosperitatis abundat, solet in sua senectute.s. in tempore

post

post mortem prospetitatis fructibus deficere & catere, & ecõuerso illi qui modo sunt consolationibus indigentes, erunt tūc temporis abundantes, quia sicut dicitur. 2. Corint. 8. Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Tunc enim dominus esurientes implebit bonis, & diuites dimittet inanes, qa sicut modo abdat passio Christi in nobis, ita & per Christum abundabit consolatio nostra. 2. Corint. 1. Diuites enim sunt sicut Leæna, quæ in iuuentute sua solet parere abundantius quam in senectute Primo enim anno parit sex catulos, secundò. 5. tertio quattuor quarto tres, quintò duos, sexto vnum, & tunc totaliter sterilescit ſm Plin. Sic verè mundi diuites in suo principio. s. in hac vita sunt multum diuitiarum fructibus abundantes, sed verè quando senectus mortis aduenerit, tunc verè omnis paupertas & indigentia Ipsos grauabit, quia quantum in hoc mundo de gloria & abundantia habuerunt, tantum post mortem de pœna & miseria sustinebunt, iuxta illud Apoca. 18. Quantū glorificauit se & in delicitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Quia enim abundantia temporalium est eis causa culpæ, iuxta illud Ezechię. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, abundantia panis, & superbia vitæ, ideò erit eis finaliter causa pœnæ. Et propter hoc istis consulitur Ecclesi. 18. Memor esto paupertatis in diebus abundantiæ. Sed econuerso pauperes sunt sicut oliua qui si vno anno deficiat, in alio plus abundant. quia. s. isti in anno præsentis vitæ esuriunt & deficiunt, & ideò in sequenti anno futurę vitę gloriæ fructibus abundabunt, Videlicet

Pacis tranquillitate.
Plena satietate.
Perfecta charitate.
Longa stabilitate.

Isti dico abundabunt pacis tranquillitate, quia tūc orietur in diebus illis iustitia, & abundantia pacis, vt dicitur in psalm. & illud. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. ¶ Item isti abundabunt plena satietate. sicut. n. dicitur Luc. 15. Multi mercenarij in domo patris mei abundāt panibus. sicut enim dicitur in psalm. Cibaria misit eis in abundantia. Item isti abūdant in perfectissima charitate iuxta illud Phi. 1. Oro vt charitas vestra magis ac magis abundet. Itē isti abundabunt in longinqua stabilitate. vnde in psalm. Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Et sic igitur pa

C tet quomodo ex virtutum habitionē plenitudo fœlicitatis procuratur. Abundabit inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ habenda est virtutum possessio, quia per hanc summa calamitas euitatur, quod ostenditur cum dicitur. Et qui non habet, etiam quod habet, auferetur ab eo. q. d. Si nihil de bonis operibus habuerimus, etiam quot habemus virtutes naturales & etiam temporalia bona, amittemus totaliter & perdemus. vnde etiam Matthæi. 25. præceptum est ꝙ ab illo qui non laborauerat ad habendū, & ad talenta multiplicandum, auferetur talētum quod habebat. Tollite inquit talentum ab eo, & date ei qui habet decem talenta. Habeamus igitur gratiam, ne perdamus gloriam, habeamus virtutem, ne perdamus salutem, quia. s. peccatoribus dictum est Matth. 22. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Illi. n. qui nihil habēt pauperes sunt. sic illi qui virtutibus carent, paupertatem infernalem incurrent. Ficulnea. n. quæ nullos habebat fructus, sed folia, qū dominus visitauit eam, perdidit illud quod habebat. s. virorem & humorem, statim. n. fuit maledicta, & propter fructuū carentiam aruit vt dicitur Matthæ. 21. Sic verè charissimi quā do Deus videt hominem qui non habet fructus bonarum operationum, quanquam habeat humorem interiorem virtutum naturalium, & folia exteriora bonorū temporalium, ipse pro certo aufert sibi quod habet, quia & naturalia & tēporalia sibi aufert, inquantum ariditati & paupertati æternæ ipsum subiugat & submittit. vnde Esai. 5. de vinea quæ noluit habere bonos fructus dicitur. Auferam sepem eius, & erit in direptionē & nubibus mandabo desuper ne pluant super eam. Tali enim infructuosæ personæ aufertur sepes Angelicæ custodiæ. Datur etiam in direptionem diabolicæ malitiæ. Nubes etiam idest sancti non pluunt super eam. s. per adiutorium suæ orationis & gratiæ. Non sic igitur charissimi, sed habeamus s. virtutum possessionem, & ipsam ne nobis suferatur sollicite conseruemus, iuxta illud Apo. 3. Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam Et hoc quia per hanc euitatur calamitas infernalis. Quia per hanc procuratur fœlicitas ęternalis. Quia per hanc excitatur benignitas liberalis. Et hoc de habere in bono

E sufficit. ¶ Sed quamuis sit satis dictum quod est quædam habitio bonorum spiritualium, possumus tamen dicere quod est quædam habitio & possessio bonorum temporalium. Et si vellemus, possumus breuiter notare quod ista habitio & possessio Est

Malis vitiosa.
Bonis virtuosa.
Sanctis tædiosa.

Bona enim mundi sunt rectè sicut seruitutes, quę secundum iura non possunt propriè possideri, quia. s. ista bona quæ suos amatores faciunt seruos, non sunt habenda propriè nec ea toto, quia non sunt habenda nisi pro parte, quia. s. si possidentur corporaliter non tamen possunt possideri cordialiter. vt sic habentes sunt quasi non habentes, sicut dicitur. 2. Corint. 6: Quasi nihil habentes, & omnia possidentes. vt de quolibet dicatur illud Prouerb. 13. Est quasi diues, cum nihil habeat, & quasi pauper, cū multis in diuitijs sit. Vir enim sanctus si nihil habet de temporalibus, diues tamen est in virtutibus. Sufficit etiam sibi quod habet, & sola sufficiētia diuitem facit. Item dato quod iste in multis diuitijs sit, ipse tamen est quasi pauper, quia. s. ibi non ponit cogitatum vel affectum, sed sic diuitias possidet, acsi pœnitus nihil haberet &c. Et quia nomen habendi est communissimū, ideò potest multipliciter dilatari, & maximè posset applicari ad auaritiam, quæ nihil aliud est quam amor habendi. ¶ Item ad diuersa peccata, quia ſm quod homo potest habere plures corporis infirmitates, sic potest habere ea diuersis causis multas in anima prauitates. Vnde nota quod mali Habent.

Luxuriæ fœditatem.
Superbiæ vanitatem.
Malitiæ prauitatem.
Inuidiæ malignitatem.
Proteruiæ fatuitatem.
Ignorantiæ cęcitatem.
Pigritię tarditatem.

De habitione luxurię dicitur Ecclesi. 47. Inclinasti fœmora tua mulieribus, potestatē habuisti in corpore tuo dedisti maculam in gloria tua. & Ezec. 16. dicitur Habens fiduciam in decore tuo, maculata es. De superbia dicitur Baruch. 6. Coronas quidem habent aureas in capitibus suis &c. De malitia dicitur Esaiæ. 47. Fiduciam habuisti in malitia tua &c. De odio verò & inuidia dicitur. 2. Regum. 19. Diligis odientes te. De fatuitate verò & proteruia dicitur Amos. 5. quod odio habuerunt in porta corripientem. De cęcitate & ignorantia dicitur Hieremi. 5. Oculos habentes non vident. & Esai. 43. Educ foras populum cęcum, & oculos habentem. De inutilitate verò & pigritia dicitur in psalm. ꝙ oculos habent, & non videbunt, manus habent & nō palpabunt. Aures habent, & non audient, pedes habent, & non ambulabunt. q. d. iniqui habent omnia inutilia. Nota quia de habitione criminalium, peccatorum, infernalium, tormentorū, æternalium gaudiorum supra & infra vbi dolor, vbi dānatio, vbi infernus, vbi cœlum, vbi Paradisus &c. abunde dictū est, ideò hic omitto gratia breuitatis.

Habitare. Nota ꝙ habitare nihil aliud est quam in aliquo loco diuturnam facere mansionē. A

Morari. n. habitare, & manere pro eodem supponunt. Et ideò spiritualiter loquendo, per habitationem possum intelligere locum, actum, opus, occupationem, in quo homo quantum ad affectionem diutius immoratur. Sicut. n. videmus ꝙ inter animalia quædā habitant in aere, sicut sunt volucres & aues, quędam in aqua, sicut sunt Ranę & pisces, quædam in terra, sicut sunt oues & boues, quædam sub terra, sicut sunt talpę & serpētes, sic pro certo charissimi boni diuersas & diuersimodè sibi Spirituales vendicant mansiones. Quidam enim habitant sursum in aere id est in cœlo per contemplationem. Quidam in aqua sacræ scripturæ per studium & lectionem. Quidā in terra. i. in mundo per bonam actionem & occupationem. Quidā sub terra. i. in inferno per timorem & cōsiderationem. Sicut. n. in domo Paradisi mā̄siones multæ sunt, in quibus sancti in patria habitant & versant sic in domo Dei, quę est ecclesia, multæ sunt spirituales mansiones, in quibus boni spiritualiter cōmorantur. Vnde. 4. Reg. 13. Habitauerunt filii Israel in tabernaculis suis. Notare igitur possumus generaliter ꝙ multiplex B est habitatio. Est enim Habitatio

Supernalis. Prima est habitatio beatorum.
Spiritualis. Secunda est habitatio perfectorum.
Temporalis. Tertia est habitatio mundanorum.
Corporalis. Quarta est habitatio viatorum.
Infernalis. Quinta est habitatio damnatorum.

In cœlo. n. habitant beati, quia sicut dicitur in psal. Beati qui habitant in domo tua dñe, in secula seculorum laudabunt te

In ecclesia babitant perfecti, quia sicut dicitur in psalm. Habitabunt recti cum vultu tuo, delectationes in dextera tua. In mundo habitant infecti Gene.4. Egressus Caim à facie domini, babitauit profugus in terra. In corpore babitant delicati. Vnde Iob.4. Habitant domos luteas, & terrenũ habent fundamentum. ¶ In inferno vero habitant damnati. Vnde in psalm. Nisi quia dominus adiuuit me, paulominus babitasset in inferno anima mea. De istis igitur.5. habitationibus possemus notare ꝙ habitatio

Supernalis est appetenda.
Spiritalis est frequentanda.
Téporalis seu mũdialis est declinanda
Corporalis est contemnenda.
Infernalis est euitanda.

Est igitur habitatio supernalis, quæ debet affectari. Sicut.n. homo naturaliter affectat habitare in locis altis propter securitatem, in locis claris propter iocunditatem, in locis gratis propter amęnitatem, in locis plenis propter fertilitatem, in locis pacificis propter trãquillitatem, in locis fructificis propter satietatem, sic pro certo dico ꝙ affectibile & desiderabile est in paradiso habitare, q̃a est loc⁹

Altissimus & securissimus.
Iocundissimus & lętissimus.
Gratissimus & amęnissimus.
Pacificus & tranquillissimus.
Fructificus & repletissimus.

Dico ergo ꝙ ista babitatio est securissima, ita enim est alta, ꝙ nullus potest ei hostiles insidias machinari. sicut em̃ caprea rupes altissimas babitat, vbi venatorum difficilis est accessus, sic Sancti modo sunt in altissimo loco paradisi, vbi nullus hostis potest attingere vel nocere. Deus enim altissimum posuit tabernaculum suum. Deutero.33. Habitaculum eius sursum. quia sicut dicitur. 1. Regum.24. habitauit Dauid in locis tutissimis. Istum igitur locum debemus affectare, vt ibi secure possimus habitare, qui nos in boc mundo sentimus omnibus impugnationibus & periculis subiacere, iuxta illud Leuitici.26. Comedetis panem vestrum in saturitate, & absq; pauore habitabitis in terra vestra. dabo pacem in terminis vestris, dormietis, & non erit qui exterreat. Auferam malas bestias, & gladius non transibit terminos vestros. Ibi est igitur babitatio securissima, quia sicut dicitur in psal. Non commouebitur in æternum qui habitat in hierusalem.

C ¶ Item dico ꝙ ista babitatio est iocundissima. Sicut enim delectabilius est habitare in locis nemorosis & montuosis, propter aues quæ modulantur ibidem, sic quia in monte & nemore paradisi est congregatio Angelorum & Sanctorum, qui per laudem & gratiarum actionem modulari non cessant, dico quod affectibile & delectabile est ibi esse. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Psalm.83. Valde enim placet habitare in grata & lęta societate. Vnde etiam apes in habitationibus & aluearibus suis retinentur, quando sonitus campanę aut tubarum ab eis audiuntur. Ad denotandum ꝙ mens nostra debet ad habitationem paradisi allici, quando consideramus sonitum & lætitiam quę est ibi, sicut dicitur in psalm. Sicut lætantium omnium babitatio est in te. psalm. 86. Et loquitur de cœlesti Hierusalem in qua Deus habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem. psalm.112. Quia ipse in sancto habitat laus Israel. psal.21. Ista est igitur babitatio iocundissima. Vnde in psa. Ecce quam bonum & q̃ iocundum habitare fratres in vnum. psa.132. dico in vnum.i. in Deum, de quo Deu.6. Dominus Deus tuus vnus est. ¶ Itẽ ista habitatio est amęnissima. Sicut enim diuites qui in hyeme morati fuerant in ciuitatibus & in villis, quando venit æstas, solent exire ad loca delectabilia & amęna, sic verè Sancti & iusti qui in hyeme præsentis vitæ habitauerant in ciuitate buius mundi, quando veniet æstas.i. ferunr mortis, de ista habitatione exeunt ad amęnitatem paradisi, & vt ibi habitent se conuertunt. Nos etiam quantum ad affectum debemus mundum derelinquere, & ad amęnitatem gloriæ paradisi per desiderium nos transferre. Leuiti.23. Sumetis vobis fructus arboris pulcherrimę, spatulasq; palmarum. Sequitur. Habitabitis in vmbraculis septem diebus.

D ¶ Item ista habitatio est tranquillissima, ibi enim est pax perpetua, charitas æterna, concordia sempiterna. Ideo de quolibet ibi habitante potest dici illud psam. Factus est in pace locus eius, & in syon babitatio eius. psalm.75. ¶ Item ista habitatio est fertilissima. Ista est sicut babitatio insulæ fortunatę, vbi est summa fructuum fertilitas, ita quod nunquam deest satietas comedere cupienti. q̃a sicut dicitur Prouerb.25. Thesaurus incomparabilis & oleum in habitaculo iusti. Ista est igitur charissimi habitatio cœlestis & superior in qua Sancti qui sunt in patria, babitant & morantur, iuxta illud Esaiæ.65. Hæreditabunt eam electi mei, & serui mei habitabunt ibi. Qui vero sunt illi electi & illi serui? audi psalm. dicentem. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte Sancto tuo? psalm.14. Et respondet. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Qui loquitur veritatem in ore suo &c. In quibus verbis ostenduntur tria genera hominum qui ad habitationem eius admittuntur, scilicet illi qui habent Mundam conuersationem. Sine macula inquit. Rectam operationem. Operatur iustitiam inquit. Certam prædicationem. Qui inquit loquitur veritatem in ore suo, & non egit dolum in lingua sua. Et Esaiæ.33. dicitur ꝙ ille qui ambulat in iustitijs, & loquitur veritatẽ, qui ꝓijcit auaritiam, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aurem suam ne audiat sanguinem, claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis babitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis est ei datus, regem in decore suo videbit. Ista est igitur habitatio æternalis, quæ est affectanda. E

¶ Secundo dico ꝙ est habitatio spiritualis, quæ est frequẽtanda, & ista est habitatio gratiæ, habitatio ecclesiæ, babitaculum religionis, habitaculum deuotionis. sicut enim videmus ꝙ rex habet generaliter aliquod magnum palatium vbi familiares sui in diuersis habitaculis & diuerticulis babitant & morantur, cœlum etiam generaliter est habitatio stellarum, ipsę vero stellę in diuersis habitationibus & orbibus locis & spatijs particularibus commorantur, sic verè in Sancta matre ecclesia est quoddam habitaculum seu palatium summi regis, in quo sunt diuersę mansiones & distinctiones, diuersi status & actus, diuersę bonę occupationes & operationes, in quibus.s. boni viri diuersimode etiã occupãtur. Vnde sicut video ꝙ inter animalia

Aliqua habitant in maris fluctibus
Aliqua in aquis dulcibus
Aliqua in desertis partibus
Aliqua in altis montibus
Aliqua in magnis societatibus,

Quia.s. in mari habitant vituli marini in aquis fluentibus habitant castores & fibri, in montibus habitant aquilæ volantes, in deserto vero habitant onagri currentes, in societatibus versantur pecudes pascentes, sic proculdubio dico loquendo Spiritualiter ꝙ virorum perfectorum Quidam habitant in mari.i. in amaritudine contritionis. Quidam in aqua dulci, id est in dulcedine deuotionis. Quidã in locis desertis.i. in solitudine pœnitentiæ & afflictionis. Quidam in altis locis.i. in celsitudine contemplationis. Quidam vero in magnis gregibus, id est in communitate amoris concordię & dilectionis. F

¶ Dico igitur breuiter ꝙ quidam habitant in mari.i. in amaritudine contritionis, quia sicut dicitur Micchea.1. Infirmata est in bonũ quæ habitat in Marath. idest in amaritudine. Sicut enim vitulus marinus est animal in terra gradiens, & in mari natans, sic peccator postquam per terram diuersimode circumierit per suæ voluntatis adimpletionem, ipse debet per mare pœnitentiæ natare per amaram contritionem. & per amaritudinis inferni consideratioñe, iuxta illud psa. Si sumpsero pennas meas diluculo, & babitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit &c. psal.138. Boni.n. accipiunt pẽnas discretę considerationis, quia scilicet ipsi considerant mala quæ fecerunt, pęnas quas meruerunt, bona quæ perdiderũt. Et sic pro certo isti habitant in extremis maris.i. in profunditate amarę contritionis. Et ita ibidem tenentur & deducuntur dextera diuinæ protectionis. Istud potissime debet esse in religiosis, quia isti semper debent esse in amaritudine & dolore. vnde Genesis. 49. Zabulon in littore maris habitabit. Isti igitur habitant in amaritudine contritionis. ¶ Item quidam habitant in fluminibus, id est in dulcedine gratiæ & deuotionis. quia sicut castor semper vult habitare iuxta flumina, ne cauda sua quæ est de natura piscis putrescat, sic Sancti viri semper volunt in fluminibus, id est in profluuio gratiæ, deuotionis & compunctionis habitare, vt esse suum spiritale possint debite conseruare. Naum.3. Nunquid melior es Alexandria populorum quæ habitat in fluminibus? Sicut enim piscis extra habitationem aquæ non potest viuere, sic nec homo extra fluuium gratiæ vel deuotionis potest in bono perseuerare. Vnde.3. Regum 2. dicitur. Habita inquit in Hierusalem, & non egredieris inde huc atque illuc, quacunque enim die egressus fueris, & transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum,

ciendum. Ista enim verba fuerunt dicta à Salomone semev, qui interpretatur audi me. Quia vetè charissimi Hierusalem id est Sanctæ matris ecclesiæ status, torrens Cedron.i.fluuius deuotionis & gratiæ sunt rectè quædam spirituales habitationes, à quibus non licet egredi huc atq; illuc per peccatum, si autem taliter inde egredimur, statim mors peccati infligitur, & mors inferni inde promeretur. Habitãdum est igitur in deuotionis dulcedine. Pone etiam exemplum de salmone, qui libentius habitat in aqua dulci quam in salsa. ¶ Item quidam habitant in desertis. i. in solitudine afflictionis, sicut fuerunt eremitę, similes onagris, qui semper volunt in desertis vagari, & solitarij habitare. Vnde Iob 30. In desertis habitabant torrentium. in cauernis terræ, vel super glaream. ¶ Item quidam habi

G tant in altitudine contemplationis, similes Aquilæ, quæ semper secundum Grego. in arduis solet ponere nidum suum, & in altis rupibus solet habitare, & raro nisi pro præda capienda ad terram solet descendere & venire, quia scilicet viri contemplatioi semper solent alta loca paradisi frequentare, & à terrenis & infimis se absentare, sed in monte cœli per considerationem & affectionem iugiter habitare, vt sic quilibet possit dicere illud Eccl.24. Ego in altissimis habito, & thronus me⁹ in columna nubis. ¶ Item quidam habitant in societate, id est in communitate concordię, amoris, & dilectionis. Sicut enim animalia pacifica & modesta solent in societate viuere, & insimul pacifice habitare, sicut patet de bobus, ouibus, ceruis, elephantibus &c. sic vetè pacifici & modesti simul per concordiam habitant, & societatem & vnitatem frequentant. Vnde psal. Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fratres in vnum. Ista igitur sunt quinq; genera bonarum personarum quæ in Sancta ecclesia habitare noscuntur. Et ideo breuiter quælibet Sancta persona potest dicere illud Eccle. 24. In habitatione Sancta coràm ipso ministraui, & sic in Syon firmata sum, & in ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalem potestas mea. In quibus verbis aduerte quod illi qui in Hierusalem.i.in ecclesia habitant, debent habere quattuor cõditiones, scilicet

Obedientiæ sedulitatem
Permanentiæ stabilitatem
Castimoniæ syncetitatem
Amicitiæ concorditatem.

In eis enim debet esse humilitas i obediendo, quia scilicet isti debent esse ministri. Coram ipso inquit ministraui. ¶ Item stabilitatis in perseuerando, quia debent esse firmi. In syon inquit firmata sum. ¶ Item syncetitas in mundè viuendo quia scilicet ipsi sunt in ciuitate sanctificata. ¶ Item concorditas in pacem seruando quia ipsi debent simul requiescere. simi

H liter inquit requieui. ¶ Dico igitur quia illi qui in ecclesia habitant, debent esse humiles ad obediendum, quia scilicet ipsi debent esse ministri. Ministraui inquit. Ministrare enim nomẽ est humilitatis, nomen etiam sedulitatis, quia.s. habitatores ecclesiæ debent esse seduli in ministrando, & humiles in obediẽdo. Vnde in psal. dicitur. Filij seruorum tuorum habitabunt & semen eorum in seculum dirigetur. Dicitur enim in euangelio Qui mihi ministrat, me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Omnes enim quotquot sumus in ecclesia, sumus ministri Dei, quia sicut dicitur Hebre.1. Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi. ¶ Insuper dico q nos debemus esse stabiles ad perseuerandum, quod ostenditur in verbo firmata. Firmari enim debemus esse in fide & in bonitate. Quia sicut stellæ in habitaculis suis firmiter perseuerãt, ita quod nunquam à lumine suo deficiunt, nec à locis suis cadunt, sic nec nos debemus cadere à loco nostræ professionis nec à lumine fidei, gratię & deuotionis, iuxta illud Eccle.5. Esto firmus in via domini. Quia sicut dicitur in psalm. Non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. ¶ Deniq; debemus esse synceri ad caste viuendum, quod ostenditur quia ipsi habitant in ciuitate sanctificata. Non enim decet immundam personam esse & habitare in loco Sancto, quia scilicet inter locatum & locum debet esse proportio, quod satis potest figurari Exo.3. & Iosue 5. vbi dicitur. Tolle calciamenta de pedibus tuis, locus enim in quo stas, terra Sancta est. Calciamenta enim quæ de pelle & carne mortua fiunt possunt significare carnalitatem seu carnis peccata, quæ pro certo illi debent à se tollere, qui in terra Sãcta ecclesiæ digne voluerint habitare, vt sic cuilibet tali dicatur illud psam. Tu autem in Sãcto habitas laus Israel. Debemus igitur esse synceri ad caste viuendum. ¶ Adhuc dico quod nos debemus esse concordes ad pacem tenendum, quod ostenditur cum dicitur. Similiter requieuit. Illi enim similiter habitant & morantur, qui in pace & concordia vt communiter quiescunt & versantur. Patet de stellis, qui similiter in cœlo sunt sitę, quarum altera locum alterius non inuadit nec ipsam in suis motibus retardat seu impedit. Neq; enim stellæ contentę sunt locis & orbibus suis & ideo inter se pace & ordine perpetuo quietantur, sicut dicunt astrologi, & etiam sicut dicit scriptura Eccle. 16. vbi loquitur de corporibus cœlestibus, dicens quod vnusquisq; proximum suum non coarctabit. Apes etiam quæ simul habitant pacifice inter se quiescunt & viuunt. Generaliter enim omnia quæ simul habitant, & in societate, viuunt vt communiter in pacis & concordię tranquillitate ad denotandum quod nos alij qui in religione, in ecclesia, in collegijs simul viuimus & manem⁹ in pace & concordia habitare & requiescere debemus. Alter enim non debet alterum lędere, nec pacem ipsius perturbare. Similiter inquit requieui, vt dicat quilibet de pace religionis illius illud psalm. Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Et ideo de tali communi, concordi & pacifica habitatione quæ debet esse inter nos in ecclesia, quamquam simus natione & conditione diuersi, potest dici illud Esaiæ. 11. Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hędo accubabit. Vitulus & Leo & ouis simul morabuntur. Vitulus & vrsus pascentur simul quasi dicat, nulli debẽt esse tam diuersę conditionis & nationis, quin debeant esse similis charitatis, pacis & dilectionis, quoniam sunt eiusdem societatis & habitationis. Sic igitur patent quattuor genera personarum quæ debent in ecclesia habitare. Sed heu proh dolor, quam multi sũt hodię in ista Hierusalem id est in in ecclesia habitatores alterius conditionis, quia pro certo hodie habitant in ecclesia habitatores

Pacifici, sed venefici.
Sanctificati, sed maculati.
Nõ Stabiles, sed debiles.
Seduli, sed ęmuli.
Humiles ministratores, sed superbi imperatores.

Et ideo proh dolor scriptura plangit Esa.1. Quomodo inquit facta est meretrix ciuitas fidelis, plena iudicij? iustitia habitauit in ea, nunc autem homicidę. Et 1. Macha.1. dicitur. Fugerunt habitatores Hierusalem, & facta est habitatio exterorum & facta est extera à semine suo, & nati eius reliquerunt eam. Quia pro certo charissimi ciuitas ecclesiæ quæ dudum dicebatur Hierusalem propter pacis vnitatem, Fidelis propter fidei firmitatem, Plena iudicii & iustitiæ propter ęquitatem modo inquit (proh dolor) facta est meretrix propter venalitatem symonię. Ibi habitant homicidę propter malignitatem inuidię. Habitatio est exterorum.i. peccatorum, propter subuersionem iustitiæ. Extera est à semine suo. Semen enim de quo fuit seminata ecclesia, fuit gens iusta, à qua.s. nunc facta est multipliciter aliena. Matth.13. Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo vnde igitur habet zizania? Inimicus homo hoc fecit.i. diabolus. Diabolus enim seminauit ibi zizaniam id est malos habitatores, figuratos in illo cadmo, qui seminauit in agro dentes serpentis, de quibus nati sunt milites armati, qui se mutuo occiderunt, sicut ponit Ouidius lib.3. meta. fabula.1. Sic vetè diabolus hodie seminauit in agro ecclesiæ dentes serpentinos id est homines peccatores & venenosos, qui etiam transformantur in milites, quia scilicet ad literam multi sunt ecclesiastici qui actus & habitus agunt & deferunt seculares, & etiam se inuicem occidunt, quia scilicet discorditer & irreligiose viuunt. De talibus igitur malis habitatoribus dicitur Apocal. 18. Cecidit cecidit Babylon ciuitas illa magna, & facta est habitatio dæmoniorum, & omnis spiritus immundi, & omnis volucris immundę & odibilis. Demones qui nunquam possunt conuerti, significant obstinatos. Spiritus immundi, significant hypocritas fictos & luxuria maculatos, & licet Spirituales appareant, carnis immunditia defędatos. Volucres etiam odibiles quæ scilicet de nocte clamant, detractores & verbis friuolis effrenatos signant. talibus dicitur Lucæ. 11. quod vnus immundus spiritus assumit alios septem nequiores se, & ingressi habitant ibi. Non sic igitur charissimi non, sed sint ibi habitatores.

Boni & non mali.
Sancti & non ficti.
Perfecti & non infecti.
Pacifici & non malefici.

Quia pro certo sicut dictũ est, ista est habitatio spiritalis, quæ est frequentanda. Et hoc est secũdũ principale. De malis autem habitatoribus

ribus ecclesiæ potes dicere sicut infra. §. sequenti vbi agitur de habitatoribus mundi.¶ Tertiò dico q est habitatio mũdialis, quæ est detestanda. & de ista possunt dici multa quæ non possunt portari modo. Si.n.oia exempla quæ faciunt ad propositum, vellemus ponere, dies forte non sufficeret ad scribendũ. Breuiter tamẽ possumus dicere q ista est illa habitatio de qua scribitur Esa.13. vbi loquitur de ciuitate Babylonis. Non habitabitur inquit. Et reddit rationem, quia (inquit) non ponet ibi tentoria arabs, nec pastores requiescent ibi, sed requiescẽt ibi bestiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi strutiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi vlulę in ędibus eius, & syrenę in delubris voluptatis. In quibus verbis ostenditur q iste mundus non debet mentaliter habitari, quia est locus ambitiosus. Ibi.n.nõ habitat arabs, qui interpretatur humilis, quia est locus penuriosus. Ibi nõ sunt pastores.i.aliqui q alios possint pascere, qa est locus laboriosus. Ibi.n.nõ requiescunt.s.habitatores, quia est locus periculosus. Ibi etiam sunt multa genera bestiarum, quæ.s.periculum inducunt. Vnde etiam nota q ibi habitant vniuersa genera peccatorum. Sunt.n.ibi carnaliter viuentes, bestiæ. Crudeliter vrẽtẽs, Dracones, qui.s.ignem spirant. Letaliter torpentes, strutiones.s.quæ sunt aues ponderosissimę, significantes ociosos. Inaniter gaudentes, pilosi inquit saltabũt ibi. Verbaliter mordentes, vlulæ inquit, quæ sunt aues de nocte vlulantes id est in absentia detrahentes. Fallaciter fraudantes syrenæ, quæ.s.suis cantibus faciunt nautas dormire. De istis igitur habitatoribus & peccatoribus, de istis ciuibus & gentibus, de istis animalibus & criminalibus à quibus mundus iste diuersimodè habitatur, possemus multa dicere, sed longum est omnia dilatare. Solum igitur sufficiat q mundus est habitatio malorum plusquam bonorum, vt de hoc dicatur illud Ezechi.25. Dabo rabath in habitaculum camelorum. Et ista habitatio non est sequenda, sed potius fugienda, iuxta illud Hier.49. Non habitabit ibi vir, nec incolet eam filius hominis. Vir.n. id est personæ virtuosæ & perfectæ, Filius.i. personæ humiles & deuotę, Homines id est personæ rationales & discretę non habitãt hodie in mundo, sed pro certo ibi habitant moab & agareni, gebal & Amon & Amalech alienigenæ cum habitantibus tyrũ. Expone si vis, & vide interpretationes, quia nimis esset longum prosequi.¶ Et potes notare quomodo inter animalia quędam habitant in igne, sicut Salamandra, isti sunt auari, qui in igne auaritiæ semper manent. Esaiæ.33. Quis ex vobis poterit habitare cum igne deuorãte? ¶ Itẽ quædam habitant in aquis sicut crocodili, isti sunt gulosi & luxuriosi, de quibus Iob.26. Ecce Gigantes gemunt sub aquis, & qui habitãt cum eis.¶ Itẽ quædam habitãt in mari, sicut Dracones, isti sunt inuidi & detractores, & etiam iracundi, qui semper viuunt in amaritudine & dolore. Isti.n.more Draconis spirant verba flammea & vrentia. Vnde eis dicitur illud Ezech.32. Leoni gentium assimilatus es, & Draconi qui est in mari. Ideò talibus dr Soph. 2. Ve qui habitatis funiculum maris, gens perditorum. Cum istis habitauerat Ezechiel, iuxta id quod ei dicitur Ezechi. 2. Impij & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas &c. Multa nimis possemus dicere, sed solum sufficiat quod talibus habitatoribus dicitur Hierem.49. Pauor, fouea, & laqueus super te o habitator moab. Quia breuiter mundi habitatores sunt hodie in pauore vrgenti timoris & tristitiæ, in fouea profunda luxuriæ, in laqueo stringenti auaritiæ.¶ Item potes si vis applicare de habitatoribus chananeorum philistinorum, & aliorum plurium nominum quós in concordantijs poteris inuenire, sed omisi propter tędium prolixitatis. Istud tamen non omitto, q huiusmodi habitatores finaliter dissipabũtur, & poenis infernalibus punientur, quia sicut dicit Amos.j. Disperdam habitatores de azoto. & ibidem Disperdam habitatores de campo idoli. Ista est igitur habitatio mundialis de-
K testanda.¶ Quartò dico q est habitatio corporalis. In ista.n. habitant mortales pro tẽpore huius vitæ. Ista.n.est similis habitaculis tartarorum, qui continuè sunt in motu. cum.n. viuãt de animalibus, & necesse habeant de pascua ad pascuã se trãsferre, nunquam volunt ædificare ciuitates vel domos, immo solum faciunt sibi habitationes portatiles, vbi manent. Sic nos cũ nõ habeamus hic manentẽ ciuitatẽ sed futurã inquirimus. (Heb.13). non decuit q habitatio corporis nostri esset multũ fortis, sed potius mobilis & portatilis, quæ iuxta votum cito quando mutari erit necesse, de vita ad mortem, vt ad æternã, & solidam habitationem coelestem veniamus, cito possit destrui & dissolui. De quo.2.Corint.5. Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluitur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, sed æternã in coelis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostra, quæ de coelo est, superindui cupientes. Ista est igitur habitatio corporalis toleranda. Quintò dico q est habitatio infernalis, quæ est formidanda. Ista est.n. habitatio tenebrosa, dolorosa, tędiosa, clamosa, & odiosa. De ista habitatione dicitur Apo. 18. Cecidit Babylon, & facta est habitatio Demoniorũ, & omnis volucris immunda & odibilis. Demonia.n. sunt inuidi & obstinati. Volucres, superbi & eleuati. Immundi sunt luxuriosi maculati. Odibiles sunt detractores, & in sermonibus effrenati. Infernus enim est habitatio talium iniquorum, quia sicut dicitur Iob.26. Ecce Gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. Sub aquis enim ęternæ miseriæ gemunt desperati Gigantes id est Demones, q qui habitant cũ eis.s.dãnati peccatores. Ista est igitur habitatio infernalis, quæ est formidãda. Et sic patet q quintuplex est habitatio humana, quædam

Formidanda.
Toleranda.
Detestanda.
Frequentanda.
Affectanda.

¶ Vltimo possumus aliquid dicere de habitatione diuina. Et de hac possumus dicere q Deus vult habitare spiritualiter in corde humano, L
iuxta illud Ephe.3. Habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Veruntamen sicut apes volunt habitare in loco mundo, in loco quieto, in loco odoroso, in loco non ventoso, in loco nõ fumoso, quia.s. apes odiunt fumum, ventum, fætorem, clamorem, sic verè spiritualiter Deus vult habitare in corde mundo per sanctitatem. psalm. Tu autẽ in sancto habitas, Laus Israel. Item in loco quieto per loci tranquillitatem, quia sicut dicitur in psal. Factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon. In loco odorifero per virtutum aròmaticitatem. vnde Cañ.8. Quæ habitas in hortis, amici auscultant te. Vnde facto fumo Aromatum in domo domini 3. Regum.8. dixit Salomon q dominus dixit q habitaret in nebula, in loco vbi nõ sit ventus superbi & vanitatis, vbi nõ est fumus infamię & iniquitatis, vbi non est fætor luxuriæ & fęditatis vbi non est clamor discordiæ & rixositatis. vnde ipse dixit. Eccles.24. Ego sapientia habito in cõsilio, & eruditis intersum cogitationibus. Item ibidem. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Vbi nota q Deus spiritualiter habitat. In locis eleuatis per mentis sublimitatem. Ego inquit in altissimis habito. In locis quietatis per pacis tranquillitatem. Thronus inquit meus, qui.s.debet esse locus quietus. In locis roboratis p mentis stabilitatem. In columna inquit, quę.s.debet esse firma in locis irrigatis per dulcem benignitatem. Nubis inquit, quę .s.stillat pluuiam. sed longum esset prosequi, & ideò sufficit q dictum est. Et vide supra de domo, & infra de manere, de loco de stare, de sedere, de morari.

Habundare. Habundantia.

Nota q abundan- A
tia, repletio, sufficientia, fertilitas, foecunditas, idem videntur significare. Et quia abundantia videtur, significare. diuitiarum plenitudinem, & superius satis de diuitijs tam spiritualibus quam temporalibus est tractatum, ideò parum intendo dicere quoad præsens. Hoc igitur solum notabimus quod quadruplex habundantia inuenitur scilicet.

Abundantia
Prosperitatis. Prima est abundatia periculosa.
Iniquitatis. Secunda est abundantia perniciosa.
Calamitatis. Tertia est abundantia fastidiosa.
Fęlicitatis Quarta est abundantia solatiosa.

Diuites abundant in diuitijs.
Peruersi abundantia in nequitijs.
Iusti abundant in iustitijs.
Pauperes abundant in tristitijs.
Damnati adundant in supplicijs.
Beati abundant in solatijs.

Dico igitur primo quod est abundantia diuitiarum, & in istis plus abũdant quandoquo mali quam boni. Vnde Iobre. 12. Abundant tabernacula prædonum qui audacter prouocant Deum. Sicut enim videmus quod arbores siluestres quæ nihil valent, plus abundant in fructibus quam domesticæ & bonæ, animalia etiam mala & ferę sicut sunt canes, Lupi & Leones, plus abundant in filijs quam animalia bona vtilia & domestica, sicut sunt boues & oues, quia scilicet bos non habebit nisi vnum fętum in anno, canis autem vel Lupus habebunt forte. 12. sic verè illi qui sunt mali, inutiles, &

peruersi

peruersi, plus abundant hodie in fructibus bonorum temporalium. Abundant enim in
Scientijs secularibus. Habent igitur isti abun-
Amicitijs popularibus. dantiam scientiarũ. Ro.
Delitijs corporalibus. 14. Vnusquisq; in suo sen
Diuitijs temporalibus. su abundat. Et tamen dicitur Ecclesi. 19. Melior est homo qui minuitur sapiẽtia, & deficiens sensu, in timore Dei, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem altissimi. ¶ Item abent abundantiam amicitiarum. psalm. Vxor tua sicut vitis habundans in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum &c. ¶ Item isti habẽt abundantiam deliciarum. psalm. Cibaria misit eis in abundantia, & pluit super eos sicut puluerem carnes &c. Sequitur Adhuc esca eorum erant in ore eorum, & iræ Dei ascendit su
B per eos &c. ¶ Item isti habent abundantiam diuitiarum. psal. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerũt diuitias. Et nota quod ista abundantia
Aufert mentis humilitatem Aufert mentis hu-
Confert culpæ iniquitatem militatem, quia sicut
Affert vanam iocunditatem gallinę in æstate abũ
Infert falsam securitatem. dantes non dignantur venire quando vocantur, sic nec peccator. Vnde Hiere. 22. Locutus sum ad te in abundantia tua dixisti non audiam. ¶ Item ista confert magnam iniquitatem. vnde Ezech. 16. Hęc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, abundantia panis, & superbia vitæ. Sicut. n. abundantia humorum solet causare infirmitates, sic abundantia diuitiarum solet inducere iniquitates. ¶ Item ista affert vanam iocunditatem. psalm. Induti sunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento, clamabunt, etenim hymnum dicẽt. ¶ Item ista infert falsam securitatem. vnde abundantes videntur dicere illud psalm. Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Videtur. n. diuitibus ꝙ status eorum non potest mutari, & ꝙ eorum fortuna non potest perire, nec vita eorum deficere. Et tamen isti deberent attendere ꝙ post vaccas pinguissimas successerunt vaccæ macerrimæ, quæ procedentes deuorauerunt. sicut dicitur Geñ. 41. ꝙ significauit (sicut ibidem exponitur) ꝙ post magnam abundãtiam temporalem sequitur quandoq; magnum infortuniũ & paupertas & in vita hac & in futura. Sequẽt inquit anni septẽ tantæ sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. & tamen isti semper deberent habere oculum ad futuros casus & ad infortunia quæ possunt contingere saltem in vita futura, de quibus dicitur Ecclesi. 18. Memento inquit paupertatis in die abundantiæ, & necessitatis in die diuitiarum. A mane vsq; ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei. Nam si tales bene talia considerarẽt, de sua abundantia pauperes adiuuarent, iuxta illud. 2. Corint. 8. Vestra abundantia eorum inopiam suppleat &c. Ista est igitur abundantia diuitiarum. ¶ Secundò dico ꝙ est habundantia nequitiarum, & ista est sicut abundantia malorum humorũ
C qui citius mortem inducit æternam. de ista loquitur. Matthię. 24. Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Sicut. n. terra inculta solet abundare tribulis atq; spinis, sic peccator qui per pœnitentiam non colitur, peccatis & vitijs abundare probatur, videlicet
In cogitationibus præsumptuosis. Isti. n. meditã-
In prolocutionibus defectuosis. tur præsum-
In operationibus luxuriosis. ptuosè. Pro-
In machinationibus malitiosis. uer. 21. Cogitationes robusti semper in abundantia. ¶ Item ipsi garrulanẽ tumultuosè, seu proloquuntur defectuosè. Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. psalm. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. ¶ Item isti maculantur luxuriosè. Vnde illud Ezech. 16. Hęc fuit iniquitas Sodomæ, abundantia panis, & superbia vitæ &c. ¶ Item isti machinantur malitiosè. vnde illud psal. Os tuum abundauit malitia &c. & Iac. 2. Deponentes omnem immunditiam, & abundantiam malitiæ &c. Aduerte tamen ꝙ sæpe fit ꝙ vbi multa vitia abundauerunt, multæ virtutes postea superabundant. Nam sicut videmus ꝙ valles in quibus aquæ & fęces abundant, solent post recessum fęcium & aquarum in fructibus amplius abundare, sic verè sæpe fit ꝙ quanto in homine abundauit amplius copia fęcium aquarum. i. vitiorum & peccatorum, tãto post recessum huiusmodi & post per actam pœnitentiam solet in ipso abundare amplior copia fructuum bonorum operum & virtutum, quia sicut dicitur Rom. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & gratia. Sicut. n. causa talis fertilitatis est lutum & humor qui remanet post recessum aquarum, ita ꝙ locus ille fertilior efficitur propter huiusmodi aquas quæ fuerũt, ibidẽ, quod nũquam fuisset si aquæ huiusmodi inibi non fuissent, sic verè sępe fit ꝙ illi qui in luto peccati abundauerunt, propter hoc fiant finaliter meliores. Remanet. n. quidã limus. i. quædã memoria præteritorum vitiorum, per quam mens spiritualiter disponitur, & ad producendum bonos fructus habilior efficitur, & sic solet esse in operibus abundantior quam fuisset si lutum peccatorum non præcessisset. Ista apparuerunt in Paulo & in Magdalena, qui ratione præcedentium peccatorũ facti fuerunt vltimo meliores. Deus. n. sẽm Isido. nõ respicit quales antea vixerimus, sed quales in fine erimus. Ista est igitur abundantia nequitiarum. ¶ Tertiò dico ꝙ est quædam abun- D
dantia iustitiarum, & illa est qua sancti viri abundant in virtutibus in hoc mundo, propter ꝙ ipsi abundabunt bonis cœlestibus in futuro. Abundantia. n. florum est causa abundantiæ fructuum futurorum, nec potest haberi fructuum copia nisi præcesserit florum abundantia. Sic pro certo nisi florum. i. virtutum & gratiarum copia abundemus, abundare finaliter fructibus cœlestibus non valemus. Et ideò dicitur Matthi. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. De ista abundãtia loquit Geñ. 27. Det tibi Deus de rore cœli & pinguedine terræ abundantiam. vbi nota ꝙ nos debemus abundare in
Dulci pietate. Rore inquit. Ros. n. habet naturam
Mentis puritate. Cœli inquit. humidiorem. Cœlum
Morum benignitate. Pinguedine. habet naturam simpli
Mentis humiditate. Terræ inquit. ciorem & puriorem.
Pinguedo habet naturam suauiorem. Terra verò habet naturam infimiorem. Si vis vide supra de benedictione, vbi ponitr illa auctoritas. In rore cœli & pinguedine terræ erit benedictio tua. In istis enim abundat
Iustitia omnia ponderans. De abundanti iustitia
Temperantia omnia moderans. dr̃ Prou. 15. In abundã
Scientia cuncta considerans. ti iustitia virtus maxi-
Amicitia cuncta confœderans. mè est. De abundanti
Clementia semper exuberans. tẽperantia dr̃ Philip. 4.
Patientia grauia tolerans. Scio abundare, & scio penuriam pati &c. De abundanti scientia dr̃ Ecclesi 21. Sciẽtia sapiẽtis tanq̃ inundatio abundabit. De abundanti charitate amicitia dr̃ Phil. 1. Charitas vestra magis ac magis abundet De abundãti clementia dr̃. 2. Cori. 9. Abũdetis in omne opus bonũ, sicut scriptũ est. Dispersit dedit pauperibus. De abundãti verò patientia dr̃. 2. Corin. 1. Sicut abundãt passiones Christi in nobis, ita & per Christũ abundabit cõsolatio. Et. 2. Cori. 8. Altissima paupertas eorum abũdabit in diuitias simplicitatis eorũ. Et breuiter oĩs gratia & virtutũ sufficiẽtia abũdat in ipsis. 2. Corint. 9. Potens est. n. Deus omnẽ gratiam abundare facere in vobis. Ista est igitur abundantia iustitiarũ. ¶ Quartò dico ꝙ est abũdantia miseriarũ, & ista est illa quæ modo abũdat in pauperibus, qui rectè sunt sicut mare, in cuius littoribus solet harena amplius abundare. Quia verè nunc circa mare. i. pauperes amaros & depressos solet harena ponderosa & aspera. i. mundi tribulatio & miseria abundantius inueniri. 2. Corin. 1. Abundant Christi passiones in vobis. Et Ecclesi. Est homo marcidus & abundans paupertate, & oculus domini respexit illum. Quintò dico ꝙ est abundantia suppliciorum siue pœnarum. & ista est in inferno, quia sicut hic abundauerunt in culpa, ita ibi abundant in pœna. Sicut hic abundauerunt in peccatis, ita illic abundant in tormentis. Quia sicut dr̃ in psal. Deus retribuet abundanter faciẽtibus superbiã. ¶ Sextò dico quod est abundantia solatiorum, & illa quam habent sancti in patria. Ibi. n. abundant cordis iocunditas. 2. Corin. 1. Per Christum abundabit consolatio. ¶ Item rerum fęcũditas. psal. Valles abundabunt frumento. Status securitas. Prouerb. 1. Abundantia perfrueris, timore malorum sublato. ¶ Item gustus suauitas. psal. Memoriam abundantię suauitatis tuæ eructabunt, & in iustitia tua exultabunt. ¶ Item pacis trãquillitas. psal. Orietur in diebus eius iustitia, & abundãtia pacis. Ibi. n. fit pax in virtute tua, & abũdantia in turribus tuis. Sed de ista vide supra in verbo habere, in secundò membro illius autoritatis. Habenti dabitur, & abũdabit. Et hoc sufficit quo ad præsens. Vide infra de Sterilitate, & supra de fructibus, & in tabula. quia in multis locis fit mentio qualiter arbores possunt diuersimodè fructibus abundare. &c.

Harena

A **Harena.** Nota cum harena habeat asperitatem, Ariditatem, Sterilitatem, Multiplicitatem Instabilitatem, fm varias eius cõditiones potest habere diuersas significationes. Dico igitur q inuenitur harena asperitatis, quæ pœnitentiæ designat stimulum. Harena enim sua asperitate sordes vasis abstergit & carpinat, sua ariditate fluxum maris sistit & terminat, sua ꝓprietate preciosa regit & germinat, q.a .s. aurum & lapides preciosi reguntur & gignuntur in harenis maris & fluminum. Sic verè dico q asperitas pœnitentiæ sordes vitiorum abstergit, quia .s. sicut harena sua asperitate licet tactum offendat, vasa tamẽ mundat & purgat, sic pœnitentiæ vel tribulationis asperitas, & si corpus offendat, animam tamen purificat atque polit. Quia .s. sicut vasa harena fricata solẽt splendere, sic sancti viri pœnitentia tacti, solent scientijs & moribus relucere. Oseæ. 1. Erit numerus filiorum Israel quasi harena maris. ¶ Item ista harena pœnitentiæ fluxum carnalitatis restringit. Sicut .n. dicunt philosophi q siccitas harenę est causa q mare non transit terminos suos? sic siccitas abstinentiæ quæ pœnitentiam comitatur, omnem fluxum superfluitatis stringit. Hier. 5. Posui harenam terminum mari, præceptũ sempiternum, quod non præteribit. ¶ Item ista harena pœnitẽtiæ lapides preciosos & metalla diuersarum virtutum generat atq; regit. vnde Deute. 33. Immolabunt victimas iustitiæ, inũdationem maris quasi lac sugent, thesauros absconditos harenarum. Hæc est igitur harena asperitatis, quæ pœnitentiæ designat stimulum. ¶ Secundo dico q inuenitur harena frigiditatis siue ariditatis, quæ mortalitatis designat tumulum. Harena .n. quæ est frigida, sicca, insipida, ponderosa, & fluxus maris restrictiua, signat mortẽ, quæ finis & terminus maris .i. fluctuosę vitæ existit, quæ humore voluptatis caret, & quæ grauis, aspera & insipida ad gustandum & sustinendum est. Vnde illud Hiere. 5. Posui harenam terminum mari &c. Harena etiam signat pondus æternæ tribulationis & mortis, .s. pœnam æternã quæ .s. aspera & grauis, & quæ fluxus & fluctus malorum terminet. Iob. 6. Quasi harena maris hæc grauior .s. pondus pęnę æternæ. Et sicut in harena libyæ inueniũtur dracones, sic mali finaliter habebunt habitaculum in inferno, vbi torqueantur per demones. Apo. 2. Stetit draco super harenam maris. Vel si vis, posses dicere q harena signat pondus timoris, vel ipsum timorem inferni, quem fluxus carnalitatis restringit. Sed de hoc dic sicut supra dictum est de pœnitentia. De tali verò harena, quam .s. melius est sustinere quam pœnam ęternam, põt dici illud Prouer. 27. Graue est saxum & onerosa harena, sed ira vtroq; grauior. Hæc est igitur harena ariditatis, quæ mortalitatis designat cumulum. ¶ Tertiò inuenitur harena sterilitatis, quæ iniquitatis designat titulum. Harena .n. cuius est tãta sterilitas q nihil potest ibi crescere, signat statũ peccati, in quo nullum bonũ crescit, q.a frigiditas indeuotionis, siccitas incõpassionis, põderositas pigritiæ incõiunctibilitas discordiæ & inuidiæ, impediũt omne bonum. Ideò de peccatore potest dici illud Ecclesi. 22. Harenam & salem massam ferri facilius est portare quam hominem imprudentem, fatuum, & impium.

¶ Quartò dico q est harena multiplicitatis, quæ boni vel mali designat cumulum, quia .s. quandoque harena designat multitudinem bonorum vel malorum. 2. Reg. 17. Congregeẽ vniuersus populus, qui est sicut harena maris. Vnde de multitudine beatorum dicitur illud prædictum Oseæ. 1. Filij Israel quasi harena maris. De multitudine verò damnatorum dicit̃ de Nabuchodonosor .i. de diabolo Abac. 1. Congregauit quasi harenam maris captiuitatẽ. Mali .n. sunt innumerabiles & immensurabiles vt harena. Ecclesi. 1. Harenam maris & pluuiæ guttas quis dinumerabit? Et Hie. 33. Nec metiri harenę maris possunt. Quintò dico q est harena fluxibilitatis, quæ diuitiarũ designat riuulũ. Sicut .n. harenę steriles & leues facile disperguntur, & diuitiæ, quæ etiam sunt steriles & sine fructu, modico tribulationum vento perduntur & disperguntur, & difficile congregantur, nihil .n. habent stabilitatis. Et ideò domus cõscientiæ ruinosa dicitur, quæ fundata super harenam diuitiarum perhibetur Matth. 7. Et ideò indignatiuẽ loquitur dominus contra ecclesiam harenis diuitiarum hærentem Hie. 9. Dabo inquit Hierusalem in aceruos hęrenarũ, & in cubilia draconum. Nauis .n. harenę hærens impeditur ne veniat ad portum, & Balena ne redeat ad pontum. Et breuiter, sicut harena modici est precij vel valoris, sic diuitiæ temporales respectu ęternorum. Sapien. 8. Omne aurum in comparatione illius harena est exigua &c. Sufficiat de harena.

Harundo. Nota q harundo in bono sumitur & in malo. In bono .n. signat virum humilem & obedientem, in malo verò signat virum instabilem, nec stare valẽtem. Signat dico in bono significato virum humilem, qui promptus obedit, qui sicut harundo solet esse A

Ad flatum mobilis.
Ad tactum fragilis.
Intus est vacuua.
Foris perspicuus.
Igniri facilis.
Mensuris habilis.

Constat .n. q harundo facile mouet̃. Sic iustus ad flatũ & voluntatem boni prælati, vel ad inspirationem spiritussancti faciliter agitatur vnde de beato. Ioanne dicitur Matth. 11. Quid existis in desertum videre, harundinem vento agitatam? ¶ Item harundines facile cassantur. Sic iusti in sua reputatione valde debiles sunt, veruntamen tanto sunt fortiores, quanto se reputant fragiliores, sicut etiam patet de harundine, quæ cedenti vento non eradicatur nec frangitur, vbi magna arbor venti impetu frangeretur. Et breuiter, tales harundines .s. iusti sunt intus vacui per voluntariam paupertatem, exterius splendidi & perspicui per exemplarem honestatem. Facile igniũtur per Sancti spiritus charitatem. Et per eos alij mensurantur per iustitiam & æquitatẽ. Et ideò de iusto dicitur Apo. 21. q Angelus ille de harundine aurea mensus est ciuitatem. Vnde de iustis in harundineto Paradisi habitantibus dicitur Sapient. 3. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in harundineto discurrent, iudicabunt nationes, & dominabũtur populis &c. In malo verò significato dic quod harundo signat impium, qui facile cedit. Harundo enim id est vir mundanus, est

Intus vacuua, carendo gratia.
Flecti assiduus, carens constantia.
Foris perspicuus, præ mundi gloria.
Moueri solitus, iugi tristitia.
Ignibus deditus in valle stygia

B Quia .s. mundanus nullam habet virtutũ plenitudinem. Nullam habet constantiæ aut fiduciæ certitudinem. Nullam habet diuinam pulchritudinem. Habet timoris & tristitię mobilitatem & inquietudinem. Habet ad ignitionem infernalem valde magnã aptitudinem. De tali igitur harundine & eius inutilitate & inconstantia dicitur Ezech. 29. Fuisti baculus harundineus domui Israel, quem cum apprehenderunt manu, confractus es, & lacerasti humerum eorũ. Fatuum enim est conuinci per fiduciam. In talibus .n. nihil est valens ad sustẽtandum, sed bene valent ad bonos percutiendum, & aceto potandum. Marc. 15. Percutiebant caput eius harundine &c.

Hasta. Nota q hasta & lancea pro eodẽ supponunt. Cũ .n. hasta possit significare in bono & in malo, possum dicere q cum hasta sit bellicum instrumentum ad impugnandum hostem ordinatum, quod .s. debet esse Longum, Rectum, Planum, Solidum, Flexibile, & acutum. Hasta in bono signat A

Verbi diuini eloquentiam.
Orationis efficaciam.
Crucis virtutem & memoriam.
Sæueritatem & iustitiam.

Istę .n. sunt quatuor hastę quibus iusti debent esse armati ad præliandũ cõtra hostes animæ. Figura 2. Paral. 9. vbi dicitur q Salomon fecit. cc. hastas aureas. Et 2. Para. 26. dicitur q Osias præparauit exercitui clypeos, hastas, & galeas. sic .s. Christus qui est verus Salomon & Osias, vult q exercitus iustorum hastis huiusmodi sit armatus. Verbum .n. Dei est hasta prædicatorum, qua debellant hæreticos, demones, & peccata. 1. Para. 11. Leuauit hastã suam contra. ccc. vulneratos vna vice. Isti tamen quandoq; similantur Sauli, qui hastam suam infixit in terra, & obdormiuit. Et ideò Dauid sibi eam subtraxit, & etiam aquæ scyphum. Sic multi sunt doctores qui hastam verbi Dei per corruptam intentionem in terrenis immiscent, & obdormiũt in peccatis, & ideò merẽtur q sibi à Dauid .i. à Christo surripiatur. 1. Paral. 11. Rapuit .s. banaia hastam quã tenebat .s. vir Ægyptius, & interfecit eum. ¶ Item oratio est hasta religiosorum. Ista .n. si longa perseuerans & recta simplexq; fuerit, diabolum de lõge percutiet. 2. Machab. 5. Contigit in cœlo videri equites discurrentes, auratas stolas habentes & hastas. ¶ Item memoria crucis est hasta omnium deuotorum. Ista est hasta quam petijt Dauid Saulem fugiens sibi dari. 1. Regum. 21. Da mihi hastam vel gladium. ¶ Item iustitia est hasta prælatorum, qua .s. vtuntur pungendo malos, & tuendo bonos. 1. Reg. 26. Ecce hasta regis, transeat vnus de pueris & tollat eum. Sed tamen tandem ibi conquerẽdo dicitur. Et nunc vbi est hasta regis, id est

iustitia

institia prælatorum,quasi diceret.Perijt.Tali etiam hasta.s.exe
cutione iustitiæ vtitur ipse Deus.Ipse.n.vti videtur quadrupli
ci hasta,videlicet Hasta
Clementiæ,hostem subijciendo   Hasta.n. clemen
Potentiæ,instis subnueniendo.   tiæ bostem ver-
Iustitiæ,beatos alliciendo.   berauit , & ista
Misericordiæ,institiam temperando.   fuit crna Christi
qna ipse contra demonem dimicauit,& eum ibi moriens supe
rauit.2.Reg.2.Saul incumbebat super bastam suam. Hasta po
tentiæ bonos liberauit.Deus.n.semper est paratus contra ini-
A micos nostros vibrare hastam istam ad nos inuandnm & libe-
randum.2.Macha.11.Cum pariter prompto animo procede-
rent Hierosolymis,apparuit præcedens eos eqnes in veste can
dida aureis armis,hastam vibrans. Hasta iustitiæ beatos præ-
miabit.Teste enim Iustino antiquitus antequam innenirentur
idola,hastę & lanceę adorabantur loco deorum. Cuius simile
tangit Solinus.c.de vét.In quo notatur ꝙ basta institiæ, & ma
ximè diuinæ,est præcipuc bonoranda,& etiam adoranda , ni-
hil enim vtilius reipublicę quá iustitia,quia ista mediante ma
li puninntur,& boni præmiantur.Vnde de beatis potest dici il
lud Abacuc.3.Sol & Luna steterunt in habitaculo suo, in luce
sagittarum tuarum ibunt in splendore fulgurantis hastę tuæ.
Aduerte antem ꝙ sicut basta est flexibilis,sic flexibilitas mise-
ricordiæ semper debet bastam iustitiæ comitari. Hasta enim
melius percutit quando vibrando flectitur & monetur.Sic iu-
stitia prælati melius operatur si flexione misericordię tempe-
retur.quod etiam in correctionibus apparet vbi sępe plus ope
ratur benignitas quam seueritas &c.Et ideo ipse deus semper
solet clementiam cum seueritate miscere.psal. Misericordiam
& iudicium cantabo tibi domine. Sic igitur patet ꝙ quadru-
C plex hasta bona reperitur in scriptura. ¶ Sed adhuc dico ꝙ in
malo significato inuenitur multiplex hasta mala,videlicet
Hasta detractionis,   De basta detractionis po-
Hasta tentationis   test dici illud.2.Re.2.ꝙ Ab
Hasta damnationis.   ner percussit Azael in in-
guine auersa hasta,& occidit eum.Quia.s. mali eum hasta de
tractoriæ linguę quasi ea aduerso & ab obliquo solét súmope-
re murmurare.De hasta tentatinnis,qua.s.vtitur diabolus con
tra nos,potest dici illud quod de goliad dicitur.1.Regú. 17.ꝙ
hasta eius erat quasi liciatorium textoris.De hasta vero dam-
nationis dicitur Naum.3.Vox flagelli,& vox impetus rotæ, &
eqni frementis,micantis gladij,& fulgnrantis hastæ,& multi-
tudinis interfectę. Fatui tamen peccatores videntur esse sicut
ille Behemoth de quo dicitur Iob.41.Quasi stipulam ęstima-
bit malleum,& deridebit vibrantem bastam.Quia.s.mali non
videntur hastam æternæ damnationis timere , sed eam potius
deridere.vnde de pręsumptuosis potest dici illud Iob.39.Con
temnit pauorem,nec cedit gladio,super ipsum sonabit phare-
tra,vibrabit hasta.Patet igitur quomodo hasta in bono sumi-
tur & in malo.Vide de lancea & de gladio.

A **Haurire.** Cum haurire nihil alind sit quam aquá vel
alium liqnorem de loco profundo extrahere
potest dici ꝙ sm ꝙ multa sunt quæ hauriri possunt,haustus di
uersimode signat in scriptura.Vnde nota ꝙ ego inuenio trip li
cem haustum bonum,videlicet Haustum
Sanguinis.   Sanguinem hauriunt crucem
Luminis.   meditantes,illi.s.qui deuote re
Fluminis.   cogitant mortem & sanguiné
passionis.eaemplo auium nobiliú,quarum vita est in sangnine
Mustella etiam occiso cuniculo vel Gallina delectatur haurié
do in sangnine , Sic Sancti & deuoti viri summè delectantur
hauriendo & cogitando sangninem Iesu Christi.Leuit.4.Hau
ries de sanguine vituli.i.Christi passi,& inferet illud in taber-
naculum testimonij.i.interiora cordis sui per memoriá & cō-
passionem.¶ Item lumen seu ignem hauriunt Christum diligé
tes,de quo Nu.16.vbi dicitur Aaron per Moysen.Tolle thuri
bulum, & hausto igne de altari,mitte incensum desuper,per-
gens cito ad populum,vt roges pro eis.Aquam seu flumé hau
riunt iustè conuersantes,videlicet Sancti viri , qui hauriunt à
domino aquam vitæ,de qua Ioan.4.domine da mihi hác aquá
vt nō sitiam iterum,neq; veniam huc haurire.Iusti enim hau
riunt triplicem aquam vitæ.s.
B Aquam scripturæ & eruditionis.   Primo igi-
Aquam gratiæ & inspirationis.   tur dico qđ
Aquam gloriæ seu lætitiæ & consolationis,   aquam scri-
Aqua scripturæ est vitæ puteus.   pturæ hau-
Aqua gratiæ est gratus alueus.   riunt docti.
Aqua gloriæ est tutus clypeus.   Sicut enim
dicitur Io.4.Mulier de Samaria venit ad hauriendum aquam
& inuenit dominum supra puteum,qui ipsam in pluribus in-
formauit.Sic deuota anima quæ de Samaria(quæ custos inter
pretatur)esse dicitur,pro eo ꝙ seipsam à peccato custodire co
natur,quando venit ad bauriendum aquam doctrinæ à puteo
profundissimo scripturarum,statim inuenit dominum inspi-
rantem,& doctrinam & scientiam reuelantem.Ista enim aqua
bauritur Ad
Simplices adaquandum.   Per talé enim hau-
Castrum animæ muniendum.   stum simplices ada
Internam lætitiam generandum.   quantur,& per do-
Sitim auaritiæ temperandum.   ctores in fine & mo
ribus informantur.Vnde doctor videtur dicere domino illud
Gen.24.quod dixit virgo pulcherrima.s. Rebecca seruo Abra
hę.Camelis tuis aquam bauriam,donec cuncti bibant , & ef-
fundens aquam in canalibus,recurrit ad puteum vt hauriret
aquam,& haustam omnibus camelis dedit.Ista enim virgo si-
gnat purum & diligentem doctorem, qnia.s.doctores theolo-
gię valde mundi esse tenentur . Iste igitur de puteo scripturæ
non cessat baurire & rehaurire aquam doctrinæ studendo &
méditando,& eam effundere docendo & prædicando , donec
camelos Abraham.i.simplices Christi adaquauerit, sagaciter
erudiendo.¶ Item per talem haustum castrum animæ muni-
tur.Constat enim ꝙ illi qui timent obsidionem castri sui,bau-
riunt aquam ad muniendum castrum. Sic nos qui semper su-
mus in periculo ꝙ castrum mentis per demones & hæreticos
impugnetur,debemus aqnam doctrinæ haurire,vt in tali peri
culo possimus inimicis fidei contraire, Naú.3.Deuorabit igni
vectes tuos,aqnam propter obsidionem bauri tibi, extrue mu
nitiones tuas intra in lutum,& calca.Scriptura enim lutum di
citur,de qua per figulum.i.per doctorem calcando & studen-
do vasa pulchra formantur.¶ Item per talem baustum reges,
& principes iocundantur & recreantur.vnde Ioan. 2. dicitur
ꝙ de aqua conuersa in vinum architriclinus bibit.Haurite in
quit nunc,& ferte architriclino.Et Proue.18.Qui inuenit mu
lierem beatam. i. scripturam sacram , innenit bonum,& hau-
riet iocunditatem à domino. ¶ Item per talem haustum sitis
auaritiæ & cuiuslibet mali desiderij temperatur. Vnde Exod.
2. Vir ægyptius liberauit nos de manu pastorum,insuper &
hausit aquam nobis & potum dedit ouibus. Aduerte tamen ꝙ
multi sunt qui bene hauriunt sententiam , sed propter malum
vsum conuertitur eis in sanguinem,Exo.4. Quicquid hause-
ris de fluuio,vertetur in sanguinem.Aliqui sunt qui bene va-
dunt ad puteú vel ad studiú scientię,sed nōn qa curant hauri-
re vel addiscere,solent vacui reuenire.Hiere.14.Venerunt ad
hauriendum aquá,& non inuenerunt, reportauerunt vasa sua
vacua.Alij autem sunt qui libenter haurirent & addiscerent,
sed illi qui seruant puteum.s.doctores,non dignantur aperire
veritaté, nec simplices instruere vel docere. Vnde Holoferni
dictum est Iudith.7. Iube custodiri fontes, vt non bauriant
aquam, & sic sine gladio interficies eos.Patet igitur ꝙ aquam
scripturæ hauriunt docti.Secundo dico ꝙ aquam gratiæ hau-
riunt iusti.Dilata si vis.Prouerb.12. Qui bonus est, hauriet à
domino gratiam.¶ Tertio dico ꝙ aquam gloriæ hauriunt bea
ti.Prouerb.8.Qui me inuenerit inueniet vitam,& hauriet sa-
lutem à domino . Et Esaiæ. 12. Haurietis aquas in gaudio de
fontibus saluatoris &c. Sic igitur patet quod à plerisq; hauri-
tur & acquiritur Potus aqueus,Haustus igneus, Liqnor san-
guineus.

Hebræus. Nota ꝙ Hebræus interpretatur vincés vel A
transiens,vel transitus iusti.Per Hebræos,
igitur possunt denotari Sancti viri,qui.s.in hoc mundo sunt si
cut in transitu & in motu,quia.s.non habent hic manentem ci
uitatem,sed futuram inquirunt.ad Heb.13. Et ideo iusti Dei
vel superioris carnem mundum & hostem vincút , & cōtinue
proficiendo in melius pertranseunt atq; vadunt.& ideo Apo-
stolus qui.s.in mundo nihil proprium possidebat , de se & sui
similibus dicebat.2.Corin.11.Hebræi sunt,& ego. Quia reue
ra ad religiosum & Apostolicum virum pertinet ꝙ sit verus
Hebræus.i.per mundum non adhęrendo transiens, sed à mun
danis potius fugitiuus.1.Reg.18.En Hebręi egrediútur de ca
uernis in qnibus absconditi fuerant.q.d.isti deberent de cauer
nis mundi amoris egredi & exire & ibidem non sistere nec ma
nere. Et aduerte ꝙ ad bonum Hebræum pertinet ꝙ caueat
prauam

prauam societatem, ꝙ arceat hostis crudelitatem, ꝙ videat cœli sublimitatem. Verus enim Hebræus praua consortia debet dimittere. hoc enim non decet ꝙ mali sint in societate bonorum, laici clericorum, seculares religiosorum. vnde Gene. 43. dicitur ꝙ illicitum est ægyptijs comedere cum Hebræis. ¶ Itẽ cuncta crudelia debet confundere. Vnde Iudith. 14. dicitur ꝙ vna mulier Hebræa fecit confusionem in domo Nabuchonosor regis, & hoc quia occidit holofernem. ¶ Item cœli solatia debet aspicere. s. per contemplationẽ. vnde da Ioseph qui fuit expositor somniorum, & cognitor occultorum, dicitur Gene. 41. ꝙ puer Hebræus erat in carcere, qui. s. somnia exposuit pharaoni. Ideo contemplatiui possunt dicere illud prædictum. 2. Corin. 11. Hebręi sunt, & ego Israelitę sunt, & ego. Israelitę. n. interpretantur videntes Deum. ¶ Sed si vis, in malo significa-
B to potest dicere ꝙ Hebręi significant peccatores qui. s. nihil habent stabilis neq; firmi, immo semper sunt in transitu & in motu, & in volubilitate desideriorum & fortuitorum, quia sicut dicitur Esa. 46. Cor impij quasi mare feruens quod quiescere non valet. Istį enim mali Hebræi Sunt.

- Discordes & litigiosi.
- Imbecilles & defectuosi.
- Rebelles & præsumptuosi.

Quis sint discordes & sine charitate, patet Exo. 2. vbi dicitur ꝙ Moyses inuenit duos Hebræos rixantes adinuicem. ¶ Item quod sint imbecilles & sine constantiæ strenuitate, patet. 1. Regum. 13. vbi dicitur ꝙ philistijm. i. demones cauebant ne Hebræi facerent gladios aut lanceas, vt non possent defendere se. Item ꝙ sint rebelles & sine humilitate & tranquillitate, patet Act. 6. vbi Hebræi contemnebant grecos tanquam indignos, & ideo factum est murmur grecorum aduersus Hebræos, eo ꝙ cõtemnerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum &c.

A **Hœdus.** Cum hędus sit animal lętũ, simplex & lasciuũ exterius macrum & hirsutũ, interius vero pingue, & esui sapidum atq; sanum, mundumq; & sacrificijs aptũ possum dicere quòd per hœdos intellitur secundum diuersa signata, diuersa personarum genera. s.

- Christus saluator.
- Iustus viator.
- Vanus peccator.

Primo dico ꝙ per hędum intelligitur Christus saluator. Christus enim est hędus mundissim᷒ Deo in ara crucis immolatus & occisus, vt eius sanguine mundaretur & expiaretur humanum genus. Figura Exo. 12. vbi iuxta ritum agni præcipitur hœdus occidi, & eius sanguine postes liniri, vt sic possit Dei populus à deuastante Angelo custodiri. quia. s. cum Christus fuit occisus, populus fuit virtute sui sanguinis de potestate mali Angeli liberatus. Quicunq; etiam sanguine huius hędi per deuotionem linitor, à Pharaonis. i. à diaboli domino liberatur. Iudic. 13. Tulit manue hœdum de capris & libamenta, & posuit supra petram, offerens domino, qui facit mirabilia. Manue pater Sansonis signat populum iudaicum, qui. s. super petram. i. super duritiam passionis hędum istum. i. Christum immolauit, & sanguinem eius libauit. Gen. 37. Tinxerunt tunicam Ioseph in sanguine hœdi quem occiderant. Patet igitur ꝙ per hędum intelligitur Christus saluator.
B ¶ Secundo dico ꝙ per hœdũ intelligitur iustus viator, quia. s. iusti sunt sicut hędi gregis dominici, qui. s. sunt lęti per spiritualem consolationem, simplices per rectam intentionem, exteri᷒ macri per carnis macerationem, hispidi per humilem conuersationem. Intus pingues per gratiam & deuotionem, & ideo diuinis sacrificijs & seruitijs sunt apti per sanctitatem & perfectionem, deoq; specialiter immolantur per martyrium vel religionis dedicationem. Isti sunt igitur duo hędi optimi, in quorum gustu Isaac ita delectatus fuit, ꝙ Iacob benedixit, sicut dicitur Gene. 27. Isti sunt illi. 12. hędi qui pro peccatis totius Israel fuerunt immolati, sicut dicitur. 2. Esd. 7. Isti sunt etiam illi hędi qui à deo meruerunt pasci & gubernari & bonis pręlatis & pastoribus committi Can 1. Pasce hœdos tuos post tabernacula pastorum. Quia pro certo in talibus hędis. i. in viris Sanctis & iustis, qui. s. quandoq; duo propter duplicem charitatẽ, quandoq; duodecim propter. 12. articulos dicuntur, ipse verus Isaac Deus mirabiliter delectatur, ita ꝙ eorum precibus benedictionem cœlestem impendit, & peccata expiat & remittit. Per hedum igitur intelligitur iustus viator. ¶ Tertio dico ꝙ
C per hœdum intelligitur vanus peccator, quia. s. exterius est vilis & inhonestę conuersationis, intus vero pinguis & carnalis conditionis, odoris vero grauis. i. infamis vitę & opinionis. Et ideo tales hędi finaliter demonibus immolari sunt digni, & in inferno decoqui & cremari. Figura Mat. 25. vbi dicitur ꝙ agni à dextris, hędi vero à sinistris per iudicem statuentur. Tunc illis qui à sinistri erunt, dicetur. Ite maledicti in ignẽ æternum. Quia pro certo tales hędi non sunt digni in lacte matris suæ. i. in affluentia pietatis diuinæ decoqui, iuxta illud. Non coques hędum in lacte matris suæ. Exo. 24. & Deut. 14. Immo pro certo digni sunt cum demonibus in inferno cremari, & ibi cum eis perpetuo commorari. Esa. 34. Pardus cum hędo accubabit. Patet igitur quomodo hędus signat Christum saluatorem, iustum viatorem, vanum peccatorem.

Helias. Cum Helias fuerit vir maximę virtutis, eximiusque propheta, qui interpretatur ascendens do- A
minus, possum dicere ꝙ per heliam pôt intelligi Christus, qui cœlos ascendit vt dominus. Propheta fuit eximius, & sup omnes alios virtuosus. Christus. n. cõparatur Heliæ propter carnis humanitatẽ, quia sicut dr̃ Ia. 5. Helias homo erat similis nobis. Propter miraculorũ multiplicitatem, quia sicut dr̃ Eccle. 48. Amplificatus est Helias in mirabilibus. Propter pœnarum acerbitatem, quia sicut dr̃ Marc. 9. Helias venit, & fecerunt in eum quæcunq; voluerunt. Propter resurrectionis mirabilitatem, quia sicut dr̃ Eccle. 48. Surrexit Helias quasi ignis cõstãs. Propter ascensionis potentiam & sublimitatem, quia sicut dr̃. 4. Reg. 2. Helias in curru igneo raptus est in cęlum. Et propter aduentus ad iudicium finale auctoritatem, quia sicut dr̃ Mala. 4. Helias circa tempus iudicij venturus est. ¶ Sed quia per Heliam magis communiter potest intelligi vir perfectus & Sanctus, possumus dicere ꝙ Helias

- Fuit vir squaloris & pœnitentiæ.
- Fuit vir feruoris & amicitiæ.
- Fuit vir rigoris & iustitiæ.
- Fuit vir splendoris & scientiæ.
- Fuit vir dulcoris & clementiæ.
- Fuit vir laboris & diligentiæ.
- Fuit vir valoris & potentiæ.
- Fuit vir honoris & excellentiæ.

Iste. n. Helias sicut patet ex scriptura, propriam carnem macerauit. Item pro
lege zelauit. Malos increpauit. Occulta vel futura cognouit. Viduas nutriuit. Promptus obediuit. Mira perpetrauit. Cœlum vendicauit. Sic vere dico ꝙ Sancti viri per pœnitentiã corpus debilitãt. helias. n. legitur sub iunipero dormiuisse, & comedisse subcinericium panem, & bibisse de torrente, & Zona pellicea fuẽ cinctus fuisse, & in deserto stetisse, sicut patet. 2. Reg. 19. Sic Sãcti solent per pœnitentiã & abstinentiã carnem macerare atq; asperare, sicut fecit beatus Ioannes, qui fuit eximius eremita. vnde de tali Helia dr̃. 4. Reg. 1. Vir pilosus occurrit nobis, Zona pellicea succinctus renibus. Sequitur. Helias thesbites est. Item Sancti per zelum fidei malos suppeditant. Helias. n. zelo legis falsos prophetas occidit, sicut dr̃. 3. Re. 18. Sic verè Sancti maximè zelo fidei hęreticos debent deprimere. 3. Reg. 9. Quid hic agis Helia? Qui respondit. zelo zelatus sum pro domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum domini filij Israel. Item summa constantia tyrãnos agitant, sicut de Helia legitur. 4. Reg. 2. ꝙ ochoziam moriturum prædixit, & duos quinquagenarios combussit. Sic Sancti pro iustitia hominem non timuerunt, sed etiam ipsos principes & maiores arguerũt & punierunt. vnde de Helia dr̃ Eccl. 48. Amplificatus est Helias in mirabilibus. sequitur. Qui deiecisti reges in perniciem & confregisti facile potentiam ipsorũ. Item isti summa sententia futura cogitant. iste. n. fuit summus propheta. Sic Sancti de rebus futuris meditando & sperando prophetare videntur. Mal. 4. Mittam vobis Heliam prophetam. ¶ Item isti summa clementia pauperes visitant. De Helia. n. legitur ꝙ farinam & oleum in domo pauperis viduę multiplicauit. Sic Sancti multiplicant cibaria pro egenis. 3. Regum. 17. Iuxta verbum helię comedit & illa & domus eius. Et ex illa die hydria farinę non defecit, & lechytus olei non est diminutus. ¶ Item Sancti obedientia seipsos agitant. De Helia enim legitur quòd ad vocem & suscitationem Angeli surrexit, & comedit & bibit, & ambulauit. 40. diebus & noctibus vsq; ad montem Dei. Quia Sancti ad mandatũ prælati non timuerunt labores subire, sed voluerunt in omnibus obedire. 3. Regum. 18. Dic domino tuo adest Helias. Et ideo iste dictus est Helias thesbites, qui interpretatur festinus, ad intelligendum quod signat obedientem. ¶ Itẽ mira perpetrant, quia magna potentia mortuos suscitant. De Helia enim legitur ꝙ filium viduę suscitauit. 3. Regum. 17. Sic Sancti realiter multos mortuos suscitauerunt, vel saltem de morte peccati ad vitam gratiæ prædicando plurimos reduxerunt. vnde de Helia fuit dictum Eccl. 48. Quis similis tui, qui eduxisti mortuum ab inferis? ¶ Item Sãcti cum summa gloria

ad cœ-

ad cœlos volitant sicut de Helia legitur.4.Regum.2.ꝙ in cur
ru igneo raptus est in cœlum. Vnde.1.Macha.2. Helias dum
zelat zelum legis,receptus est in cœlum.Tales igitur possunt
dici Helias,vel Heliæ propriè comparari,sicut de Ioanne di-
citur Luc.1. Ipse præibit ante Christum in spiritu & virtute
Heliæ.Matth.11.Ioannes ipse est Helias.Sed pro certo pauci
sunt hodie tales,quia verè multi sunt qui sibi non sunt similes,
sed difformes,ita ꝙ si petatur ab eis illud Ioan.1. Helias es tu,
possint respondere,non sum. Vnde proprie redargui possunt
moderni ecclesiastici per illud quod sequitur ibi. Cur igitur
baptizas.i.qua fronte audes spiritualia ministrare,si nō es chri
stus,neq; propheta,neq; Helias? Patet igitur quō per Heliam
potest intelligi Christus,vel etiam quilibet vir perfectus.

A **Herba.** Nota generaliter ꝙ in scriptura reperitur her-
ba in triplici significato,quia.s.ibi est

Herba bonorum.
Herba malorum.
Herba cunctorum.

Boni.n.inueniuntur in hor
to fidei Christianæ multi-
plex genus herbarum. Nā
sicut apothecarius in horto suo plantat bonas & multiplices
herbas vt sint infirmis remedia sanitatum,sic Deus in horto fi
dei suæ multiplices virtutes posuit pro medendis infirmitati-
bus vitiorum.Gen.1.Protulit terra herbam virentem, afferen
tem semen,& lignum pomiferum iuxta genus suum. Terra di
co,id est ecclesia seu fides,quæ scilicet herbam virtutum pro-
ducit,de qua semen meritorum oritur, à quo tandem fructus
gloriæ generatur.Et aduerte ꝙ in isto horto generantur quat-
tuor species herbarum medicinalium & bonarum, videlicet

Quædam herba fluidi liquoris.
Quædam herba splendidi valoris.
Quædam herba placidi decoris.
Quędam herba sapidi dulcoris.
Prima herba est sacræ scripturæ eruditio.
Secunda herba est gratiæ Dei vegetatio.
Tertia herba est honestæ vitæ conuersatio.
Quarta herba est cœli gloriæ consolatio.

Per primam herbam visus illuminatur quia scriptura mentem
clarificat.Per secundam herbam culpa eliminatur quia gratia
mentem purificat.Per tertiam herbam virtus fortificatur, qa
honesta vita mentem lætificat.Per quartam vero herbam vita
continuatur,quia gloria totum rectificat.

B Primum fit ratione liquoris.
Secundum fit ratione valoris.
Tertium fit ratione viroris.
Quartum fit ratione saporis.

Dico igitur ꝙ ibi col-
ligitur herba scriptu
ræ, visum clarificans.
Sunt enim quædam
herbę quarum liquor expressus,vel per ignem in alembico di
stillatus,solet turbatos oculos clarificare, & caliginem effuga
re,sicut patet de feniculo vel de ruta. Sic verè dico ꝙ succus
doctrinæ qui herba sacrę scripturę,igne spirissancti operante,
vel diligentia studij mediante producitur,oculum intellectus
illuminat,& caliginem errorum & ignorātiæ inde fugat. Ideo
de herba scripturę dicitur in psal.ꝙ Deus producit fœnum iu
mentis,& herbam seruituti hominum.q.d.fœnum.i.rudis do-
ctrina.s.ciuilis & canonica,ministratur iumētis.i.rudibus,her
ba vero.i sacra scriptura datur hominibus.i. rationabilibus &
subtilibus. Insuper dico ꝙ in horto ecclesiæ colligitur herba
gratiæ,mentem rorificans,seu sordes purificans Sunt enim ali
quæ herbæ quem solent malos humores purgare, & ardores
etiam refrigerare & temperare.Sic facit herba diuinæ gratiæ.
ista enim peccata per confessionem purgat,& ardorem tenta-
tionum temperat.psal.Sicut himber super herbam,& sicut stil
lę super gramina,quia nomen domini inuocabo. Et sicut ex
herba prouenit fructus,sic ex gratia prouenit gloriæ gaudium
& successus.Marci.4. Terra inquit primum germinat herbam
deinde spicam &c.Ista est herba fullonum quæ valde mundifi
cat,de qua fit mentio Mala.3.Verumtamen proh dolor, multi
sunt in quibus ista herba est nimis tenue radicata,quia.s. facili
ter desiccatur. Hie.12.Lugebit terra,& terra oīs regionis sicca
bitur à malitia inhabitantiū in ea. Hæc est igitur herba gratiæ
mentem rorificans seu purificans.¶ Deniq; dico ꝙ ibi inueni-
C tur herba honestę apparentiæ corda lętificans.Nihil enim gra
tius est oculis quam viror & color variarum herbarum. Ad ꝙ
facit illud Eccle.40.vbi dicitur ꝙ gratiam & speciem oculus
desiderabit,& super hoc virides sationes.Sic pro certo herbæ
virides & colores bonorum exemplorum,& virtuosorum ope
rum quæ apparent in prato conuersationis honestę,summe de
lectant alienum aspectum.Proue.27.Aperta sunt prata,& ap-
paruerunt herbæ virentes,& collecta sunt fœna de montibus.
Apes enim,id est simplices in talibus herbis colligunt flores
gratiæ,ex quo tandem conficiunt sibi mel gloriæ. Sed pro cer
to tales herbæ honestę conuersationis in multis hodie sunt sic
catę,iuxta illud Exo.16.Deuorata est herba terræ. Et ideo sim
plices bene possunt conqueri de tali siccitate, & de tali bono-
rum exemplorum vastitate.Iob 6.Nunquid rugiet onager cū
habuerit herbam?q.d.sic.Talis enim herba,pluuia doctrinę &
gratiæ vegetatur & crescit.2.Reg.23.Pluuijs germinat herba.
Et ideo si homini pluuia deficit, necesse est ꝙ herba honestæ
vitæ sicca fiat.Hæc est igitur herba honestæ apparentiæ, cor-
da lætificans.Adhuc dico ꝙ in isto viridario inuenitur & col-
ligitur herba cœlestis gloriæ,plenè fructificans.Constat enim
ꝙ herba est vita mortaliū, & ꝙ sine herbis vita humana non
continuatur.Gene.3.Et comedes herbas terræ.Est etiam secū
dum Plini.li.26.c.4.vbi allegat Democritum,quædam herba
dicta lactacę quam reges persarum suis legatis solebant dare
quando ab eis mittebantur pro eo ꝙ ista tantę fertur esse vir-
tutis,ꝙ eam portantibus vbicunq; veniet omnium rerum, &
bonorum procurat abundantiam. Talis herba est gloria para-
disi,quia pro certo ista est quæ nullam inopiam sustinet,& quæ
omnem abundantiam introducit.& ideo nos qui in hoc mun
do sumus sicut legati & nuncij summi regis,non habentes hic
manentem ciuitatem, sed potius futuram inquirentes (Heb.
13.)& potissime nos ecclesiastici,qui secundum apostolum pro
Christo legatione fungimur.2.Corin.5.debemus istā herbam
per spem & desideriū semper portare, vt tandem ibi possimus
realiter quiescere & manere quando de Sanctis verificabitur
illud Ezech.34.In pascuis vberrimis pascam eas,in montibus
Israel erunt pascuæ earum, ibi requiescent in herbis virenti-
bus.Sic igitur patet quomodo iusti colligunt de horto fidei &
ecclesiæ quadruplicem herbam.s.Herbam

Scripturæ,quæ clarificat.
Gratię,quæ purificat.
Honestæ vitę,quæ lętificat.
Cœlestis gloriæ,quæ fructificat.

Istę sunt igitur her
bæ bonorum,quod D
est primum princi
pale.Secundo dico
ꝙ inueniuntur herbæ malorum. inueniuntur enim quædam
speciales herbæ quæ in solo horto diabolico.i.in corde pecca-
toris vel in mundo crescunt.Et istę sunt

Herba criminalis iniquitatis.
Herba temporalis prosperitatis.
Herba corporalis fragilitatis.

Peccata enim dicū
tur herba, quia in
istis diabolus dele-
ctatur,& in ipsis pāscitur & recreatur.Vnde de Behemoth di
citur Iob 40. Hic montes herbas ferunt,omnes bestiæ agri
ludent ibi.Montes inquit.i.superbi. Sicut enim quędam sunt
herbæ venenosæ in quibusdam terris,sicut est Napellum & si
miles,sic peccatores producunt herbas.i.opera venenosa. Fi-
gurati in seruo Helisei,qui collegit herbas agrestes. Et sequi-
tur ibidem.Mors in olla vir Dei,sicut dicitur.4.Reg.4.¶ Item
mundi prosperitas dicitur herba,quia facile perit & desicca-
tur.Esa.15.Aruit herba,defecit semen.Prosperitas enim mun
di est sicut herba

Qua mali solent lætificāri.
Qua corda solent alienari.
Cuius flos cito solet siccari.

In hac igitur herba
mali lætantur. Vn-
de de malis dicit Hie-
re.50.Exultatis,& magna loquimini,diripientes hæreditatem
meam,quoniam effusi estis sicut vituli super herbam,& mugi
stis sicut tauri.In hac etiam corda mutātur.¶Prosperitas enim
similis est illi herbæ quę dicitur iusquiamus,quæ indiscretè co
mesta mentem alienat,& furorem inducit, semēq; ipsius mor
tiferum est, & somnū generat atq; facit secundum Isid.quia.s.
mundi prosperitas facit hominem dormire per dei & proprię
salutis obliuionem.Mentem quoq; solet alienare per debitę ra
tionis perditionem,& ipsius immutationem,furoremq; & in-
saniam procurat per superbiam & elationem. Figura Dan.4.
vbi de superbissimo rege Nabuchodonosor qui in bestiā mu-
tatus est dr sic. Alligetur inquit vinculo ferreo in herbis quæ
foris sunt. Sequitur.Et cum feris sit pars eius in herba terræ,
cor eius ab humano immutetur,& cor ferę detur ei.Et est pro
pria figura contra diuites & tyrannos, qui in herbis.i.mundi
prosperitatibus,vinculo ferreo.i.malæ durę & obstinatę con-
suetudinis ligantur,feris.i.alijs crudelibus associantur,& in fe
ras cum ferinis cordibus immutantur. Per hanc igitur herbā
corda mutantur. Huius insuper herba. i. prosperitatis flos &
pulchritudo cito siccatur. Vnde ista comparatur carecto,de
quo dicitur Iob 8. ꝙ dū adhuc sit in flore nec carpatur manu

aute

ante omnes herbas arescit. Tertio dico ꝙ inuenitur herba cũctorum. Etenim non solum iniquitas sed prosperitas, immo et corporalis fragilitas dicitur herba. Herba enim vt communiter habet esse valde debile, de mane enim vsq; ad vesperã siccatur, & si in ęstate viret, in hyeme tamẽ mortificatur. Sic vita humana de mane iuuentutis ad vesperam senectutis arescit. Et si in hoc mundo virescere videatur, hyeme tamen mortis deficit & pallescit. psal. Mane sicut herba transeat, vespere decidat, induret, & arescat. Et hæc de herba sufficiant.

A **Hæreditas.** Nota ꝙ hæreditas est illud ius, illa possessio, illa portio quæ à parentibus ad filios deriuatur. Ius igitur hæreditarium & acquisitum differũt quia bona hæreditaria sunt quasi substãtialia, acquisititia vero sunt quasi accidentalia. Hæreditas igitur signat possessionem, diuitias, & portionem, & maxime illam quę de iure homini debetur, & quæ fixe & permanenter ad hominem noscitur pertinere, & quæ post mortem ab eo expectatur. Et ideo loquendo moraliter, possumus distinguere multiplicem hæreditatem.

Est enim Hæreditas

- Gratię.
- Glorię.
- Ecclesiæ.
- Substantiæ temporalis.
- Miseriæ infernalis.

Hæreditas gratiæ est summè procuranda. Gratia enim est illa filia de qua dicitur Eccl. 22. Filia prudens est hæreditas viro suo. Hæreditas gloriæ est summè appetenda. Ista. n. est illa de qua dicitur in psal. Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Iacob quam dilexit. Hæreditas ecclesiæ est tute defendenda. psal. Iusti autem hæreditabũt terram, & inhabitabunt in seculum seculi super eam. Hæreditas temporalis est valde contemnenda. Vnde psal. Abominatus est hæreditatem suam, & possessionem suam spreuit. Hæreditas infernalis est summè metuenda quia sicut dicitur Eccle. 6. Improperium & contumeliam malus hęreditabit. ¶ Dicamus igitur aliquid de bona hęreditate generaliter, hoc est dictu de successione ecclesiæ militantis, vel etiam ecclesiæ triũphãtis. Et dicamus ꝙ sicut hæreditas acquiritur filijs per mortem patris, sic hæreditas ecclesiæ vel gloriæ per mortem Christi nobis extitit acquisita. Et ideo bona ecclesiæ dicuntur patrimonium crucifixi, eo ꝙ in virtute sanguinis & crucifixionis Christi hæreditas ista extitit nobis data, & ad nos iure hæreditario deuoluta. Ideo de ista hæreditate potest dici illud Esaiæ. 65. Hæreditabunt eam electi mei, & serui mei hæreditabunt ibi. Et aduerte ꝙ sicut ad hæreditatem paternam admittuntur illi qui sunt

B

- Legitimè procreati
- Criminibus non ligati
- Parentibus non ingrati,

Legitimè dico procreati, quia. s. spurij ad hæreditatem nõ admittuntur, criminibus nõ grauati, quia. s. criminosi & maximè lęsæ Iuliæ maiestatis hæreditate priuantur, item parentibus non ingrati, quia. s. propter vitium ingratitudinis homines hæreditate priuari merentur, sic loquendo spiritualiter, illi debent ad hæreditatem præsentis, ecclesiæ vel cęlestis patriæ recipi & admitti, qui legitimę procreantur per canonicam promotionem, isti sunt qui dicuntur mei. Qui criminibus non grauantur per sanctificam conditionem, isti sunt qui dicuntur electi. Qui parentibus subiugantur per saluificam saluationem, isti sunt qui dicuntur serui. Dico igitur primo ꝙ si volumus esse Christi hæredes, nos debemus esse canonicè procreati, quia. s. nos debemus esse filij legitimi, non spurij. Filij boni, non mali. Filij proprij, nõ alieni. Filij canonicè procreati, non symoniacè introducti, quod ostenditur quando dominus nos vocat, mei inquit. i. à me geniti & introducti. Adulteri & non proprij dicuntur qui ab alio quam à proprio viro recipiuntur. Et ideo symoniaci non sunt proprij filij qui à carnali affectione vel à munerum acceptione, & non à Christi vocatione fuerunt in ecclesia generati. Istis dicitur Iudic. 11. Hæres in domo nostra esse non poteris, quia de adultera natus es. Et tamen proh dolor nos possumus plangere cum psal. dicentes. Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Possumus etiam plangere cum Hieremia Thren. 5. Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostre ad extraneos. Hæreditas enim nostra, quæ est ecclesia, hodie ad alienos vertitur, & magis à peccatoribus quam à iustis, magis ab illegitimis Christi filijs quam à proprijs, magis à malis quam à bonis (quod dolendum est) occupatur. Istis igitur temporibus venerunt gentes in istam Christi hæreditatem. Gẽtes dico, i. sine lege viuentes, hoc est dictum viri peccatores, legem Dei & ecclesiam negligentes, à quibus proculdubio templum Dei per diuersa peccata polluitur, & tota ciuitas Hierusalem dissipatur. Pater enim spiritualis. s. pręlatus valde debet attendere quales filios introducit & generat in hæreditate ecclesiæ. De Abraham enim legitur ꝙ cum haberet filium legitimum de vxore. s. Isaac, & filium spurium de ancilla. s. Ismael, bene cauit ꝙ spurio hæreditatem suam non dedit sed legitimo sicut bene dicitur Gen. 21. Eijce ancillam & filium eius, non enim hæres erit filius ancillę cum filio liberę. Sic verè cum prælatus habeat duo genera filiorum. s. legitimos i. sufficientes, & veros ecclesiæ filios, & insufficientes in ancilla. i. in carnis affectione genitos, valde debet attendere ꝙ in hæreditate ecclesiæ promoueat liberos & non seruos, & illos quibus de iure debetur ista hæreditas, non alios. cuius tamen fit contrarium; A
tiam propter peccata ecclesiasticorum Deus permittit ꝙ ipsorum hæreditas ad manus veniat alienas. Hiere. 8. Verbum inquit domini proiecerunt, & sapientia nulla est in eis. propter hoc dabo mulieres. i. ecclesias eorum exteris. & agros eorum alienis hæredibus. Et breuiter, tales alieni subintroducti vidẽtur velle contra legitimos & bonos machinari, & Christi hæreditatem inter se diuidere & partiri, dicentes illud Matt. 21. Hic est hæres venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas. Et in psal. Hæreditate possideamus sanctuarium Dei in terra. Et ideo sicut videmus ꝙ animalia munda dicuntur habitationem immundam derelinquere, & exinde recedere & fugere sicut dicitur de apibus & formicis, quæ domos suas deserũt quãdo fumo vel aliquo malo odore ipsas plenas inueniunt, sicut etiam de taxo dicitur, qui domum suam dicitur derelinquere quando ipsam stercoribus vulpis inuenit maculatam. sic proculdubio Deus, qui hæreditatem suam, quę est ecclesia, videt hodie multis vitijs maculatam & infectam, & à vulpibus ibidem habitantibus. i. à suis malis possessoribus diuersimode deturpatam ipsam videtur hodie reliquisse, & in manibus principum secularium velut extraneam dimisisse. Ibi enim est tantus fumus superbię, ibi est tantus fętor luxurię, ibi est tantus ardor auaritiæ, ꝙ ipsam necessario Deus abominatur & deserit, & velut extraneam respuit & dimittit. Vnde in psalm. dicitur. Iratus est furore dominus in populum, & abominatus est hæreditatem suam, & tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum qui oderunt eos. Non sic charissimi, non simus illegitimi hęredes sed legitimi, nec simus indebitè in ecclesia generati, sed à Deo iustè & canonicè procreati. Mei inquit. vt sic de quolibet nostrum dicat illud Gen. 15 Ecce vernaculus meus hęres meus erit. ¶ Secundo dico ꝙ si volumus esse Dei C
spirituales hęredes, nos debemus esse à vitijs liberati, ꝙ ostenditur cum dicitur. Electi. Ad hæreditatem enim non quilibet filius admittitur, sed ille qui à patre in testamento specialiter eligitur. Hęreditate etiam paterna non omnes generaliter ditantur, sed illi solũ qui sunt personę habiles, ad eam admittuntur. Et inde ꝙ est criminosi hęredes non fiunt, immo propter sua crimina ius hęreditatis & possessionis perdunt. Sic verè ad habendum hęreditatem glorię paradisi vel etiam hęreditatẽ ecclesię militantis, necesse est ꝙ simus viri electi per diuinam prędestinationem, viri Sancti, non habentes criminum maculam seu infectionem, viri perfecti, possidentes virtutum perfectionem. Talibus. n. electis. i. viris iustis & perfectis distribuit hęreditas cœlestis glorię, & in talibus est distribuenda hęreditas militantis ecclesię. Elegit. n. nobis Deus hęreditatem suam speciem Iacob, quam dilexit, sicut dicitur in psal. & ideo prędcipitur Eccle. 24. In Iacob inhabita, & in Israel hęreditate, & in electis meis mitte radices. Et sic notabis ꝙ ad istam spiritualem vel supernalem hęreditatem Deus in testamento sacrę paginę scribit & eligit omnes bonos. Eligit. n. ibi

- Penuriæ squalore marcidos.
- Constantiæ vigore solidos.
- Iustitiæ tenore rigidos.
- Fiduciæ seruore auidos.
- Clementiæ dulcore fluidos.
- Tristitiæ stupore timidos.
- Sapientiæ fulgore splendidos.
- Eloquentiæ clamore feruidos.
- Præsidentiæ honore prouidos.
- Patientiæ sapore stupidos.
- Compatientiæ decore placidos.
- Continentiæ pudore nitidos.

Ista. n. sunt duodecim genera bonarum personarũ quę ad hęreditatem ecclesiæ militantis pro præsenti tempore debent admitti & qui ad hæreditatem paradisi finaliter admittentur. Istam igitur hęreditatem obtinebũt penuria marcentes. Iaco. 2. Dominus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, hæredes fieri regni promissi diligentibus se. ¶ Item constantia vigentes. s. viri solidi & fortes,

fortes. Eccle.46. Fortis in bello Iesus nauo expugnauit insurgentes hostes, vt consequeretur hæreditatem. Item iustitia vigentes. Esa.60. Omnes iusti in perpetuum hæreditabunt terram. ¶ Item fiducia feruentes. Esaiæ.57. Qui fiduciam habent mei, hæreditabunt terram. ¶ Item clementia fluentes. 1. Reg. 10. Vnxit te Deus super hæreditatem suam. vnctura enim modestiam & pietatem designat. Vnde in psalm. Mansueti autem hæreditabunt terram. ¶ Item tristitia timentes. psal. Dedisti hęreditatem timentibus nomen tuum. ¶ Item prudentia seu sapientia fulgentes. Eccle.4. Qui tenuerit sapientiam, vitam hæreditabit. vnde de sapiente seruo dicitur Prouerb. 17. ꝙ inter fratres hæreditatem diuidet. Item eloquentia docentes. s. boni doctores & prædicatores. 2. Macbab.2. Caleph dum testificatus est in ecclesia, accepit hæreditatem. Item digne præsidentes. Eccle.37. Sapiens in populo hæreditabit honorem. ¶ Item viri patientes. psal. Sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram. Item viri compatientes. Esa.44. Hi sunt viri misericordiæ, Sequitur. Et cum semine illorum perseuerabit hæreditas. Item viri continentes & innocẽtes. psal. Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum permanet. Isti igitur sunt qui ad Christi hæreditatem debent admitti, & non ab ea deijci & expelli. Mali vero econuerso de ea debent eijci & excludi. Sicut.n. sunt aliquæ insulę in quibus aues immundę intrare non possunt, sicut dicitur de Creta, quæ est insula maris, in quam non potest intrare noctua neq; bubo, sic proculdubio hæreditatem paradisi non intrabunt viri peccatores & immundi, nec etiam ad hæreditatem bonorum ecclesiæ quoquo modo admitti debent vel recipi, sed ipsis debent priuari penitus & excludi. Et hoc est quod dicitur Ephe.5. Scitote inquit intelligentes quoniam omnis fornicator & immundus aut auarus nõ habet hęreditatem in regno Christi & Dei. Non sic igitur charissimi non, sed simus electi, non infecti, simus iusti, non iniusti, simus Deo placidi & accepti, non criminibus marcidi vel despecti. Quia sicut dicitur in psal. Iusti autem hæreditabunt terram, & inhabitabunt in seculum seculi super eam. Et ibidem dicitur ꝙ mansueti hæreditabunt terrã, & delectabuntur in multitudine pacis. simus igitur criminibꝰ
D non grauati. ¶ Tertio dico ꝙ si volumus esse hæredes Dei, nos debemus esse parentibus non ingrati, sed maioribus subiugati, ꝙ ostenditur cum dr. Serui mei. Sicut.n. filius qui patri ingratus efficitur, & ei in necessitate seruire dedignatur paterna hæreditate priuari meretur, sic proculdubio nos si Deo & prælatis de tantis diuitijs & beneficijs ingrati sumus, & sibi debita seruitia impendere negligimus, pro certo ius hæreditatis paternę perdimus & amittimus, nec etiam ad hæreditatem ecclesiæ admitti debemus. Nos igitur debemus esse serui Dei. i. seruitijs eius mancipati, quia sicut dicitur Esa.55. Hæc est hæreditas seruorum domini. Et ideo proh dolor, video ꝙ in hæreditate domini, quę est ecclesia, sunt multi qui ipsam debent amittere, qui. s. in nullo se volunt diuinis officijs mancipare. Isti.n. sunt sicut bubones, qui intrant ecclesiam non vt Deo seruiant sed vt oleum bibant, & vt ecclesiam suis stercoribus maculent & inficiant. Isti sunt etiam sicut gallinæ in æstate, quæ quando repletæ fuerint & satiatę, ad vocem clamantis dedignantur venire. Quia verè multi sunt qui intrant ecclesiam, & bibũt oleũ .i. accipiunt fructus & distributiones & cætera talia, ipsam tamen non verentur suis stercoribus. i. suis criminibus maculare. De quibus dicitur Hiere.2. Ingressi contaminastis terram meam, & hæreditatẽ meam posuistis in abominationem, quinimmo statim ꝙ tales fructibus ecclesiarum fuerint satiati, nũquam volunt amplius venire ad Deo seruiendum, sed magis curant vndiq; recedere ad spatiandum & solatiandum. vnde Hiere.2. Locutus sum tibi in abundantia tua, dixisti, non seruiam. Non sic charissimi non, quia pro certo si volumus esse hæredes Dei, oportet ꝙ simus ipsius seruitores, quia sicut dictum est. Hæc est hæreditas seruorum domini. vnde in psal. dicitur Habitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam, & semẽ seruorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea. Et sic igitur patet quomodo hæreditas paradisi vel etiam hæreditas ecclesiæ militantis distribuitur illis qui sunt legitimè generati per canonicam promotionem. Mei inquit. Illis qui non sunt criminibus grauati per sanctificam conditionem. Electi inquit. Illis qui sunt maioribus subiugati per salutificam subiectionẽ. Serui inquit. Et hæc de hæreditate seu hærede sufficiant quo ad præsens. Vide supra de Domo, & de Habitatione &c.

Heremus.

Vide vbi desertũ. Et si vis dic ꝙ heremus locus aridus est & desertus ab ariditate sic dictus. Et signat multipliciter in scriptura. Signat.n. Mundum, Impium, & infernum. Heremus.n. est locus sterilis, incultus, & horribilis. Et sic dico ꝙ A

Mundus est aridus & sine fructu.
Peccator est stolidus & sine cultu.
Infernum est horridus & plenus luctu.

Quis mundus dicatur heremꝰ sine fructu, patet Sap.5. vbi dicitur ꝙ ad heremum perducet omnem terrã iniquitatis eorum. s. habitatorum ipsius. ad heremum dico. i. carentiam omnium bonorum. Quis peccator dicatur heremus sine cultu & sine cultura pœnitentię vel laboris, patet Eccl.6. vbi dicitur sic. Ne extollaris in cogitatione tua sicut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in heremo. Quis etiam infernus dicatur heremus plenus luctu, vbi. s. habitant ferę, & vbi animalia imbecillia à crudelibus deuorantur patet Ecclesi. 13. vbi dicitur ꝙ venatio Leonis onager in heremo, & Deu. 1. dicitur. Transibimus per heremum terribilem, & maximam solitudinem. In bono vero significato heremus signat statum pœnitentiæ, seu etiam hominem pœnitentem, squalentẽ, & abstinentẽ, & fructibꝰ diuitiarũ & delitiarũ carentẽ. Iste .n. cõmouetur per cõtritionẽ. Sap. 18. Cõmotio in heremo facta est. Iste plorat per compunctionẽ. psal. Interrupit petrã in heremo & adaquauit eos &c. Iste siccus est p carnis macerationẽ. Eccl.6. Relinqueris sicut lignũ aridum in heremo. Talis igitur heremi fuit habitator beatus Ioannes, sicut dicitur in hymno, Heremiq; cultor maximè vatum. Sufficiat quia paucę sunt auctoritates. Vide satis plenius supra de Deserto.

Herere.

Vide supra vbi Adhęrere. A

Heresis.

Nota ꝙ hęresis latinę loquendo, posset deriuari ab hęrendo, pro eo ꝙ hęreticus nimis hęret opinioni falsę. Dicitur autẽ hęreticus ille qui veritati fidei ex certa scientia contradicit. Si enim ex ignorantia hoc faceret, dum tamen non esset crassa vel supina, tunc diceretur errans, & non hęreticus. Quia secundum Aug. Errare potero, hęreticus non ero. De hęreticis igitur aliter sapientibus quam catholica fides supponat, multa possunt dici, sed auctoritates deficiunt in scriptura. Et ideo transeo quia in multis materijs fit mentio de eisdem hęreticis. Dic tamen si vis, ꝙ Hęreticus

Solet obstinari temere credendo.
Debet euitari propere cedendo.
Debet extirpari aspere tundendo.

Primo dico ꝙ hęretici solent obstinari credẽdo tamen, similes hirundinibus, quę sunt aues multorum in cantu flexuum, à locis occultis omni anno venientes. de quibus dicit Pli. ꝙ istę solę inter aues domesticari nõ possunt. Sic & hęretici qui occultę surgentes, multis & varijs sunt cantilenarum ambagibus flexuosi, ex quo semel ceciderunt in errorẽ vix aut nunquam possunt amplius reuocari, nec ad fidẽ domesticari, nec à suo errore corrigi vel domari. Vnde August. contra Donatistas. lib.2. dicit sic. Aliter aliquid sapere quam res se habet, humana tentatio est nimis autem amando sententiam suam, vel inuidendo melioribus, vsq; ad pręscindendę cõmunionis, condendi scismatis vel heresis sacrilegium peruenire, diabolica pręsumptio est. In nullo autem aliter sapere quã res se habet est angelica perfectio. Carne itaq; homines sumꝰ, sed spe Angeli Dei sumus, quibus similes in resurrectione futuri sumus. Quamdiu igitur non habemus perfectionem Angeli, non habeamus pręsumptionem diaboli. Isti igitur solent obstinari credendo temere. ¶ Secundo dico ꝙ hęretici debẽt euitari cedendo propere, quia. s. talium societas est contagiosa, sicut societas leprosorum. Dicit enim Plinius lib.31. c. 2. ꝙ est quidam fons dictus lunaris, qui sępius mutat locum, sed quod est mirum, vbicunq; se transtulerit, pisces suos secum transportat & ducit. Illi autem pisces (vt ait) sunt vatidici. Habent enim virtutem pręsagitiuam, & futurorum demonstratiuam. Et ideo si alicui petenti responsum, debebat bene contingere, cibum de manu eius accipiebant, & ei applaudebant, si vero male sibi successurum esset, cibum de manu ipsius refutabãt. Talis fons est ecclesia, vbi aqua baptismali abundat. Ista.n. quotidie mutat loca, primo enim fuit in oriente, in Iudea, in syria, tandem in meridie, in ægypto, & aphrica, & postea in septemtrione. i. in grecia & hibernia. Nunc vero in occidente. s. in Italia, germania, gallia, hispania. Sed pro certo iste fons veros pisces suos scilicet catholicos semper portat secum. Isti B

etiam

etiam pisces nunquam dimittunt fontem suum scilicet ecclesiam seu fidem. Sciunt enim ꝙ (sicut dicitur Esa. 50.) Computrescent pisces sine aqua, morientur in siti. Illi vero pisces qui non erant sui. s. scismatici & heretici in illis partibus remanserunt, nec fidei nec ecclesiæ adhęserunt. Io. 11. Oues meæ vocé meam audiunt, & cognosco eas, & sequũtur me. &c. Et pro certo isti pisces. i. catholici viri debent habere vim discretiuã, qa. s. ipsi debent discernere inter bonos & malos, hęreticos & cãtholicos, cibum doctrinę nunquam debent à malis, & hæreticis recipere, sed eos potius refutare, ꝙ infortunium æternum eisdem prædicare. Bonis vero doctoribus debent applaudere societatem eorum sequi, & cibum sanæ doctrinę de suis manibus recipere. Ideo dicitur ad Titum. 3. Hæreticum hominem post primam & secundam correptionem deuita, sciens quoniam subuersus est eiusmodi. & 1. Corin. 5. dicitur. Cum eiusmodi nec cibum sumere. Isti igitur debent euitari cedendo ꝓpter. ¶ Tertio dico ꝙ hęretici debent extirpari radẽdo aspere. C Sicut. n. ponit Geruasius, repertum est ꝙ quãdo vxor agni fornicatur cum alio quam cum compare suo, alij agni inuicem cõgregati solent eam verberare & deplumare, & de suo consortio segregatam morti & frigori exponere. Sic veré quando aliqua persona à suo vero coniuge Christo fornicatur per hæresim & errorem, & alteri. s. diabolo se coniungit, alij catholici, & maximè Episcopi & pręlati debent contra eam insurgere & à communione fidelium diuidere, plumas. i. beneficia & bona temporalia confiscare, & ab eo tollere. & eum tanquam brachium putridum ab ecclesia segregare. & pœnis & doloribus condemnare. Quod etiam proprie fiet in iudicio quando Angeli congregati hæreticos igne perpetuo condemnabunt. Vnde de adulteris mulieribus Oolla & Ooliba dicitur Ezec. 23. ꝙ viri iusti sunt, & iudicio adulterarũ iudicabunt eas &c. Vide in titulis multis, vbi fit mẽtio de hęreticis, qa omitto ꝓpter auctoritatũ defectũ, vide in tabula quæ te diriget vbi quęres &c.

Heri.

Vide infra in litera. N. vbi fiet mẽtio de nudiustertius, vbi inuenies satis de Heri &c.

A Herodes. Herodias.

Nota ꝙ cũ fuerint tres Herodes prout ex dictis scripturæ bene deducit magister i historia scholastica. omnes tamen fuerunt principes impij & crudeles, quapropter generaliter loquendo, per Herodem possumus quemcunq; tyrãnum & impium designare. Interpretatur autem herodes pellibus glorians, vel pelliceus gloriosus, quia. s. tales solent in pellibus & in spolijs innocentium & simplicium gloriari, quando ipsas possunt rapere vel furari. Improprie etiam in pellis suæ pulchritudine gloriantur, quando per inanem gloriam in suæ carnis specie delectantur. De talibus igitur notari potest quod scilicet ipsi

Dei laudes moleste tolerant.
Innocentes grauant & lacerant.
Sanctos contemnunt & vituperant.
Cum iniquis sesé confœderant.
Ecclesiam grauant & onerant.
Adulantes amant & munerant.
Hos in fine demones verberant.

Dico igitur ꝙ isti solent Dei laudes moleste tolerare. Vnde de Herode dicitur Matt. 2. ꝙ magis regẽ iudeorum adorare volentibus, & stellę miraculum referentibus, audiens Herodes turbatus est & omnis Hierosolyma cum illo. ¶ Item isti solent innocentes iniustè lacerare. vnde Matth. 2. dicitur ꝙ futurũ erat vt Herodes quæreret puerum ad perdendum eum. Ibi etiã dicitur ꝙ Herodes misit in Bethleem, & occidit omnes pueros, & Matth. 14. & Marci. 6 dicitur ꝙ Herodes Ioannem in carcere decollauit. ¶ Item isti solent Sanctos contemnere atq; vituperare. Vnde de Christo legitur Luc. 23. ꝙ spreuit illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba. ¶ Item isti solent cum iniquis sese confęderare. vnde Luc. 23. dicitur ꝙ facti sunt amici Herodes & Pilatus. ¶ Item solẽt ecclesia iniuste molestare. Act. 12. Misit Herodes manus, vt affligeret quosdã de ecclesia. ¶ Item solent adulatores laute remunerare. vnde Mar. 14. dicitur ꝙ cum filia Herodiadis saltasset, & placuisset Herodi & simul discumbentibus, promisit & dimidium regni sui. ¶ Item finaliter isti solent male mori & turpiter expirare. vnde Act. 12. de Herode dicitur ꝙ percussit eum Angelus domini, & consumptus à vermibus expirauit. Istis igitur septẽ rationibus possunt tyranni & iniqui reges & principes Herodi crudelissimo comparari. Vide si vis quomodo loquitur pulchre contra crudelitatem Herodis Ioãnes Chrysostomus de Ioanne Baptista.

Hester.

Cum Hester virgo pulcherrima primo captiua postea regina fuerit, Assuero regi nupserit, iram suam placauerit, populum suum liberauerit. & Aman populi sui hostem superauerit, & suspendi procurauerit, videtur ꝙ ꝑ Hester potest intelligi beata virgo, vel etiã quælibet Christiana Sancta, vel quęlibet anima humilis & deuota, quæ de captiuitate huius vitę ad regnum celestis glorię traducitur vbi Assuero, qui interpretatur beatificans idest Christo beaticẽ iũgitur & annectitur, ita ꝙ eius precibus deuotis sibi populus liberat, & Amã superbus diabolus superat. Vnde nota ꝙ ista A

Fuit decens & speciosa
Placens & gratiosa.
Pauens & timorosa.
Latens & pudorosa.
Fidelis & amorosa.
Stabilis & vigorosa.
Nobilis & gloriosa.

Istas. n. septem conditiones habuit Hester regina quæ reuera debent in Sancta muliere vel virgine reperiri. Sit igitur decens & speciosa per puritaté. Vnde de Hester dicitur Hester. 2. ꝙ Hester erat pulchra nimis & decora facie. ¶ Itẽ si placens & gratiosa per honestatem. vnde Hester prę cæteris placuit regi & eunucho, quia & de Hester legitur Hester. 2. ꝙ inter cæteras puellas placuit, & inuenit gratiam coram eo. Et ibidem dicitur ꝙ adamauit eam rex super omnes mulieres, & inuenit gratiam misericordiã & coram eo. ¶ Item sit pauens & timorosa per humilitatem. Hester. 14. Hester autem confugit ad dominum, pauens periculum quod imminebat. ¶ Item sit latens & pudorosa per secreti profunditatem, quia. s. ad virginem spectat ꝙ sit abscõdita & secreta, & à publico reposita & remota. vnde Hester interpretatur abscondita. vnde Hester. 14. dicitur ꝙ deposuit vestes regias, & fletibus & luctui apta vestimenta suscepit. ¶ Item sit fidelis & amorosa per charitaté sicut fuit ista Hester, quæ vt & fidé & amorem suum erga populũ Iudaicum, quẽ Assuerus à puero vsq; ad senẽ iussit deleri, indicaret, contra regis edictum, se morti & periculo tradituram iniussamq; regiam aulam accessuram Mardocheo ꝓmisit & pro populo suo deprecaturam, vt habetur Hester. 4. Et sicut dicitur Hester. 6. dixit regi. Da mihi populum meum pro quo obsecro. Magni vtiq; amoris & fidei iudicium in fœmina quę cum diuitiarum & imperandi flagrent cupidine, sicut de Semiramide dicit Orosius, lib. 1. & de multis alijs legitur, hæc tamen contra mores fœmineos, neutro illorum vinci potuit, nam rex ei medietatem regni & imperij obtulit, sed populi sui amore victa vtrumq; contempsit, & Iudęis vitam & saluté impetrauit. ¶ Item sit stabilis & vigorosa per constantię firmitatem, sicut fuit ista Hester, quę vanis precibus Aman flecti nequiuit, quousq; de eo factum est iustitię complementum, sicut dicitur Hester. 7. quod etiam moraliter loquendo, de virgine potest dici, quę precibus & deprecationibus hostis sui. i. proprij corporis non debet consentire, sed eum potius subiugare. ¶ Item sic erit finaliter nobilis & gloriosa per ęternam fœlicitatem, sicut de Hester dicitur Hester. 2. ꝙ placuit regi super omnes mulieres, & posuit diadema regni sui super caput eius. Vnde de finali gloria istius potest dici illud Hester. 5. Induta est hester regalibus vestimentis, & stetit in atrio domus regię. Vide figuras de Hester in multis locis dispsis i hoc opere &c.

Heu.

Nota ꝙ heu si sit simplex, videtur interiectio dolentis, si vero sit triplex, vt cum simul dicitur, heu, heu, heu, tunc videtur interiectio admirantis. Iusti enim dolent & stupent, & verba seu signa doloris & stuporis secundum ꝙ res exigit manifestãt. Dico igitur breuiter ꝙ heu siue sit simplex, siue triplex dicatur; ꝙ cum dicitur, ad maiorem assertionem dicitur heu. Est enim signum A

Desolationis.
Miserationis.
Æmulationis.
Detestationis.
Admirationis.
Dubitationis vel
Formidationis.

Dico igitur primo ꝙ heu signat Desolatiue seu lamẽtatiue, quia. s. homo qñ sentit se miserum atq; tristem, & videt pręsentem vel timet futurã causam miserię & doloris prę desolatione solet dicere heu & dolorem tali signo vocis demonstrare. Dolet enim homo & desolatur

Quando videt statum damnabilem.
Quando sentit locum horribilem.
Quando perdit fructum amabilem.

Dolet dico seu desolatur dicens heu propter miseriam noxij status, quia scilicet quando homo videt, & considerat ꝙ status suus tam corporaliter quam spiritualiter est malus, valde debet dolere, & dicere heu sicut faciebat illa vidua. 2. Regum. 13. quę dicebat. Heu quia mulier vidua ego sum, mortuus est enim vir meus. Dolet etiam & desolatur homo di-

ceus

rens heu propter angustiam anxij loci, sicut videlicet qñ se videt detentum & incarceratum in loco sterili, & horribili & vili, & à patria relegatum, & cũ feris & latronibus sociatum. Sic dolent iusti in via.i. in mundo isto, vbi sunt banniti & elongati à patria, & vbi impijs hoĩbus sunt coniũcti, & bonis omnibus spiritualibus priuati. Sic dicebat in persona talium Dauid in Psal. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cum habitantibus cedar, multum incola fuit anima mea. Dolet insuper & desolatur homo dicens heu propter carẽtiam proprij fructus, quia.s. homo multũ tristatur qñ perdit socios, filios & amicos. Sic etiam spiritualiter iustus tristatur, & desolatur, qñ Deum & sanctos, qui filij & socij sui erant per gratiam (iuxta illud verbum Matt. 12. Quicunq; fecerit voluntatẽ patris mei qui in cœlis est, ille frater meus & soror & mater mea est) à se per peccatũ sentit fieri alienos. Et sic desolabatur Thobias Thobiæ. 10. pro filio à se absente dicens. Heu me fili mi, vt quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum? Sic desolari etiam & tristari debent patres spirituales.i. prælati, qñ filios.i. subditos vident per peccatũ mortuos & consumptos, sicut de propheta à leone occiso dr̃. 3. Reg. 13. Planxerũt eam, heu heu mi frater. Patet igitur quõ heu signat desolatiue.

B ¶ Secundo dico ꝙ heu signat miseratiuè seu compassiuè. Homo.n. de miserijs alienis debet contristari, & eisdem cõpati & flebiliter misereri, dicens illud Iudic. 11. Heu me filia mea, decepisti me, & ipsa decepta es. Et sic loquebatur miserando Ezechiel videns seuera dei iudicia erga populũ, dicens sic Ezech. 9. Heu heu heu Domine deus, ergo ne disperdes oẽs reliquias Israel, effundens furorem tuum super Hierusalem? & Ezech. 11. Heu heu heu dñe deus, consummationẽ tu facies reliquiarum Israel? Quamuis.n. iusti conforment voluntatem suã voluntati diuinæ, compatiuntur tamen qñ vident cõtra alios Dei iudicia seueriter infligenda, sicut de Samuele legitur ꝙ plorabat saulem præ compassione, pro eo ꝙ dñs abiecerat eum. 1. Reg. 16. Sumitur igitur heu vt dictum est, miseratiuè seu compassiuè. ¶ Tertio dico ꝙ heu sumitur emulatiuè seu vindicatiuè. Ille.n. qui zelat & appetit vindictam inimicorum, dicit heu, sicut dũs dicit Esa. 1. Heu cõsolabor super hostibus meis, & vẽdicabor super inimicis meis. ¶ Quarto dico ꝙ heu sumitur detestatiuè. Ille.n. qui de re abominabili & displicenti loquitur, consueuit cum indignatione dicere heu. Et ideo Ezec. 6. dicitur. Percute manum tuam, & allide pedem tuum, & dic

C heu ad omnes abominationes malorum domus Israel. ¶ Quinto dico ꝙ heu sumitur quãdoq; admiratiue, quia.s. quotiẽs homo videt rem insolitam atque nouam, magnam, mirabilem & stupendam, solet dicere heu. Et sic miratur homo

De suprema Dei potentia.
De seuera Dei iustitia.
De occulta Dei prudentia seu prouidentia.

Homo igitur dicit heu, considerans Dei potentiã. Et sic loquitur Hieremias, dicẽs Hiere. 32. Heu heu heu dñe Deus, ecce tu fecisti cœlum & terram & fortitudine tua magna &c. & Nume. 24. Heu quis victurus est qñ hæc faciet Deus? Item homo dicit heu, considerans Dei iustitiam. Ex consideratione.n. iudiciorum & occultè iustitię diuinæ solet oriri admiratio seu stupor. Sic videbat admirari Hieremias propheta de hoc ꝙ Deus videbatur ordinasse punitionem malorum dato ꝙ eis pax publicæ promitteretur, dicẽs sic Hiere. 4. Heu heu heu, ergo ne dñe decepisti populum istũ dicens, pax erit vobis, & ecce peruenit gladius vsq; ad animam? Item homo dicit heu, considerans Dei prouidentiam, seu eius occultam prudentiam. Et sic. 4. Reg. 3. vbi dr̃ ꝙ exercitus triũ regum videbantur propter aquæ carentiam consumpti, sed diuina prouidentia ad preces Helisæi remediauit, qui aquas contra spem omnium procurauit, dr̃ per regẽ Israel sic Heu heu heu, congregauit nos Deus tres reges vt traderet in manu Moab. Sic igitur dico ꝙ heu sumitur quandoq; admiratiuè. Sexto dico ꝙ heu quandoq; sumitur dubitatiuè seu formidatiuè. Sic dicebat ille puer Helisæi videns exercitum regis Syriæ missum ad capiendum magistrum suum, dicens 4. Reg. 6. Heu heu heu, domine mi, quid faciemus? &c. Sic ergo patet ꝙ heu est interiectio Dubitatiua, Detestatiua, Admiratiua, Indignatiua seu æmulatiua, Miseratiua, & Desolatiua &c. Vide supra in prologo. De A.a.a

A Hic aduerbium loci.

Nota ꝙ istud aduerbium hic, quod est aduerbium loci, semper significat certum locum, sed moraliter loquendo, inueniuntur bona & mala loca, ergo in bono sumitur & in malo. Et primo dico ꝙ hic signat in bono, quia.s. per hic potest intelligi omnis locus vtilis, virtuosus, & bonus. Est.n. vnum hic interius in conscientia, & est aliud hic exterius in Ecclesia & hic superius in patria.

Hic in corde est locus secretus.
Hic in Ecclesia est locus completus.
Hic in cœlo est locus quietus.

Primo igitur dico ꝙ hic est locus secretus, habilis ad contemplandum, quia.s. viri contemplatiui solẽt venire & intrare ad istud hic.i. ad secretum conscientiæ, exemplo Heliæ, qui in monte Dei Oreb mansit in spelunca, & post egressus stetit in monte coram dño, sibiq; dictum est. Quid hic agis? Respondit. zelo zelatus sum &c. 3. Reg. 19. Quia.s. illi qui sunt in isto hic.i. in spelunca profundæ conscientiæ meditantes, & stãt coram dño in culmine eminentiæ contemplantes, possunt dicere ꝙ ipsi sunt hic pro domo dñi zelantes, & Deum videntes & considerantes. Gen. 16. Hic vidi posteriora videntis me. Posteriora.n. Dei sunt ipsius humanitas, suiq; futuri iudicij seueritas, & Paradisi fœlicitas. quia.s. posterius euenient in futurum, quæ.s. in isto hic.i. conscientia debent videri & contemplari. 1. Reg. 9. ca. Num hic est videns? responderunt, hic est. Hic est igitur locus secretus, habilis ad contemplandum. ¶ Secundo dico quòd hic est locus completus, vtilis ad habitandum. Et iste est locus Ecclesiæ & religionis, statusque gratiæ & perfectionis. Nam hic est Locus B

Expectationis alta sperantibus
Requietionis pacem amantibus.
Liberationis mala timentibus.
Dispensationis bonis egentibus.
Eruditionis parum scientibus.
Adorationis Deum quærentibus.
Castigationis culpas horrentibus.
Peregrinationis ad cœlum volantibus.
Longæ mansionis perseuerantibus.
Meditationis considerantibus.
Introductionis pro hospitantibus.

Igitur de isto hic, idest de statu Ecclesiæ, religionis vel gratiæ dico ꝙ hic est locus expectationis, q̃a.s. hic oportet viuere in spe & patientia, & expectare beatam spem, & aduẽtum gloriæ magni Dei. Ad Titum. 2. Vnde Abraham ascendens in montem legitur dixisse duobus pueris suis Gen. 22. Expectate hic cũ Asino. Asinus.n. patientiam designat, quia.s. Abraham.i. Christus, quando montem Paradisi ascendit, in spe & expectatione & patientia pueros & seruos suos viuere persuasit. Marci. 24. Sustinete hic. ¶ Item hic est locus liberationis. Hic.n. liberatur homo de periculo damnationis æternæ, per fidem & charitatem, quod bene figuratum est Gen. 19. vbi Loth audiens Sodomam perituram, dixit domino. Non possum inquit saluari in monte, est ciuitas hic iuxta parua, ad quam possum fugere, & saluabor in ea. quia pro certo in monte eminentiæ huius mundi non est salus, sed in parua ciuitate qui est hic iuxta.i. in religione vel Ecclesia militante. ¶ Item hic est locus requietionis. In statu.n. mundi vel peccati non est nisi labor, in statu vero Ecclesiæ vel religionis vel gratiæ est pax, ideo cuilibet quietẽ mentis amanti, dicitur illud Ruth. 4. Declina parumper, & sede hic. & 4. Regum 2. Sede hic, quia dominus misit me. Sedere enim quietem signat. ¶ Item hic est locus dispensationis, quia scilicet hic sunt prælati, qui bene meritis dispensant beneficia, & curati, qui pœnitentibus dispensant sacramentorum remedia, & Deus & sancti, qui cunctis dispensant gratiarum & virtutum suffragia. 1. Corintio. 4. Hic iam quæritur inter dispensatores & fidelis quis inueniatur. ¶ Item hic est locus eruditionis. Et ideo figuraliter dicitur Ioann. 6. Est puer vnus hic qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos pisces. Puer enim est Christus, qui hic in Ecclesia administrat egentibus & communicat quinque panes idest scientiam quinque librorum Moysi, & duos pisces idest scientiam Euangeliorum & Epistolarum noui testamenti. ¶ Item hic est locus adorationis. 1. Regum 1. Steti coram te hic orans. ¶ Item hic est locus castigationis, quia hic debet homo coercere & corrigere suos vagos & deuios appetitus. Iob. 38. Hic confringes tumentes fluctus tuos. ¶ Item hic est locus peregrinationis, quia scilicet ciuitas ista non est manens, sed transiens de hoc mundo ad patrem. Hebræ. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. ¶ Item hic est locus longæ mansionis, quia hic scilicet in loco determinato & certo, scilicet in claustro & in religione & fide oportet perseuerare vsque ad mortem, non per mundum & mundi negocia diuagare. 3. Reg. 2. Non egrediar, sed hic moriar. & Exodi. 24. Expectate hic donec reuertar. Vnde de bene perseuerantibus dicitur Matthæ. 16.

Sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis in regno suo. ¶ Item hic est locus meditationis seu considerationis. Ideo dr̃ Lucæ.23. Sustinete hic,& vigilate. ¶ Item hic est locus introductionis,quia.s.ista est via & porta ad eundum in cœlum. Gen.28. Vere nõ est hic aliud nisi domus Dei,& porta cœli. Patet igit̃ ꝙ est quidã locus cõ-
C pletus,vtilis ad habitandum.¶ Tertio dico quòd est hic locus quietus & nobilis ad cooperandum seu ad soporandũ vel dormiendum. Et iste est locus Paradisi, qui est vnum hic vbi est perfecta requies. In mundo.n.non est requies,sed labor. Ideo bene dicitur Micheæ.2. Surgite & ite,quia non habetis hic requiem. Sed certè in Paradiso est hic quietis,iuxta illud Ioan. 16. In mundo pressuram habebitis, in me aũt pacem. Ideo de tali hic.i.de quiete Paradisi dr̃ in Psal. Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, qm̃ elegi eam. Sic igitur patet ꝙ hic signat Locum quietum, Locum completum, Locum secre-
D tum. Et sic signat in bono.¶ Sed adhuc dico quòd hic significare potest in malo,& sic dico quòd hic signat

Cor impium.
Mundum deuium.
Infernum anxium.

Primus est locus tumultuosus,quẽ dñs solet fugere. Cor.n.impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet. Esa.57. De Christo vero constat ꝙ factus est in pace locus eius,& habitatio eius in Syon. Psal.75. Et ideo in tali hic.i.in corde impio non potest Christus pacifice requiescere vel manare. Matth.24. Si dixerint,ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere, quia oportet primum hæc fieri &c. Mar.16. Surrexit,nõ est hic. Et certe male quia homo potest sibi dicere illud Ioan.11. Dñe si fuisses hic,frater meus non fuisset mortuus. Secundus est locus defectuosus.s.mũdus, cui vir iustus debet cedere. Et merito,quia pro certo per opera virtuosa mundus non colitur. Matt.20. Quid hic statis tota die ociosi? Immo quilibet iustus ibi grauatur & contemnitur. Gen.40. Hic innocens in lacum missus sum. Et ideo non mirũ si finaliter veniat ad confusionem,& ad exiliũ deducatur,quia sicut dr̃ Matt.24. Non relinquetur hic lapis super lapidem. Et propter hoc dñs in scripturis consulit ꝙ iste deseratur, & ꝙ à bonis hoĩbus cõtemnatur. 3.Reg.19. Quid hic agis Helia?&c. sicut supra.& Thob.14. Nolite manere hic filij,dirigite egressus vestros vt exeatis hinc, video.n.ꝙ sua iniquitas finem dabit ei. Deridendo etiam loquitur contra mundi habitatores,dicens Esa.22. Tu quis hic,aut quasi quis hic, quia excidisti tibi hic sepulchrum?&c. Subiungit. Ecce asportari te faciet dñs,sicut asportatur gallus gallinaceus &c. Expone &c.¶ Tertius est locus tempestuosus.s.infernus,à quo debet quisq; metuere. Et merito,quia ibi est labor & miseria. Micheæ.2. Non habebitis hic requiem. Ibi est fames & penuria. Vnde damnatus quilibet potest dicere illud Lucæ.15. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus,ego autem hic fame pereo. Sic igitur patet quomodo hic aduerbium in bono signat & in malo

A **Hic pronomen.** Nota ꝙ illud pronomen hic est pronomen demonstratiuum,& est nomen singularitatis significatiuum. Et ideo per istud pronomen hic, potest significari quilibet vir perfectus, qui est in scientia & moribus præ alijs singularis, & qui ratione perfectionis & sanctitatis est alijs speculabilis & exẽplaris. Demonstrantur.n.per hic, alijs res mirabiliores, res excellentiores, res insolitiores seu rariores & nouiores. Et ideo vir perfectus põt dici hic,quia pro certo nihil ipso mirabilius. Vnde de ipso dicitur Eccl.31. Quis est hic,& laudabimus eum?fecit.n.mirabilia in vita sua, qui probatus est in illo, & perfectus inuentus est. Itẽ viro perfecto nihil excellentius,excellit.n.alios in scientiarum & morum virtute & quantitate, vt de isto hic dicatur illud Lucæ.1. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. ¶ Itẽ viro perfecto nihil insolitius,rarius,seu nouius. Et ideo de tali hic potest dici illud quod dictum fuit visa nouitate signorum & miraculorum passionis Christi Lucæ.23. Vere hic homo iustus erat. Et propter hoc de tali hic.i.de tali viro perfecto sic demonstrabili,sic speculabili,sic singulari, sic exemplari, possumus breuiter exponere illud quod dicitur Ioan.6. Hic est vere propheta. In quibus verbis ostenditur ꝙ homo potest dici hic,hoc est dictu, virtutis demonstrabilis & singularis,triplici ratione scilicet quando habet

Constantiæ vel permanentiæ fortitudinem.
Facundiæ vel eloquentiæ rectitudinem.
Prudentiæ vel sapientiæ limpitudinem.

Ista.n.tria faciunt hominem spectabilem, demonstrabilẽ atq; clarum.s. Permanentiæ fortitudo,quod ostenditur cũ dicitur, hic est. Eloquentiæ certitudo,quod notatur in aduerbio vere. Sapientiæ limpitudo,quæ notatur cum dicitur.propheta. Vir enim perfectus debet habere

Constantiam sine vanitate vel varietate.
Facundiam sine falsitate.
Prudentiam sine ruditate.
¶ Debet enim habere.
Constantiam perseueratiuam. Hic est inquit.
Facundiam certificatiuam. Vere inquit.
Prudentiam consideratiuã. Propheta inquit.

Primo igitur dico ꝙ si volum' esse hic,.i.viri demonstrabiles singulares & exẽplares, B
nos debemus habere constantiæ fortitudinem, quod ostenditur cum dr̃,hic est. Ille.n.veraciter dicitur esse,qui ꝓpter exteriora accidẽtia nescit deesse. Istud.n.verbum sum es,ſm grammaticos est substantiuum verbum,ad denotandum ꝙ ipse est ad modũ substantiæ, qui propter mutationẽ accidentium non variatur. Quia.s.ille qui spiritualiter vult esse, nunquam propter accidentiũ tribulationẽ vel tẽtationẽ debet ab esse morali deficere vel cessare,sed semper in bono constare & perseuerare,qd̃ ostẽditur cum dr̃,hic est, quod est præsentis tp̃is,ad deootãdum ꝙ nos debemus esse semper & continue & præsentialiter existentes,& in bono perseuerantes. exemplo primæ materiæ, quæ est inuariabilis incorruptibilis, & immutabilis. Quanquam.n.formæ & accidentia quibus ipsa substat varientur, alterentur & corrumpantur,ipsa tamen semper eadẽ manet,nec quoquo modo corrumpitur vel mutatur. Quia pro certo vir perfectus semper debet esse in bono constans,perseuerans,incommutabilis & æternus. Et quamuis forma sua exterior,hoc est dictu,sua prosperitas temporalis, sua sublimitas sæcularis,sua etiam sanitas corporalis varietur, multiplicetur, mutetur, vel per tribulationem pœnitus destruatur, ipse tñ propter hoc nõ debet mutari vel deficere, nec per peccatum à bono statu desistere sed semper in bono perseuerare & persistere. Sicut.n.dr̃ Prouer.12. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. ita ꝙ de essentia.i.de perseuerantia talium potest dici illud Psal. Tu autem idem ipse es,& anni tui non deficiẽt. Hic est igitur. Et nota quòd talis debet existere & perseuerare In

Fraternitate & amicitia.
Humilitate & innocentia.
Æqualitate & iustitia.

Debet dico perseuerare in amicitia & fraternitate, vt de ipso dicatur illud.2.Matth.15. Hic est fratrum amator,qui multum orat pro populo. C
Debet etiam permanere in humilitate & innocentia, vt de ipso dicatur illud quod de Christo Matthæi.3. Hic est filius meus dilectus. Debet etiam persistere in iustitia seu ęqualitate, vt de ipso dicatur illud Luc.23. Vere hic homo iustus erat. Sed heu proh dolor, videtur hodie ꝙ multi sunt qui tali essentia,existentia,seu perseuerantia sunt carentes. Non.n.habent esse durariuum,sed defectiuum. Non habent statum existentem,sed desistẽtem. Non statum stabilem,sed mutabilem. Istud patet inter mundanos amicos,qui perseuerãt in prosperitate,deficiunt tñ in aduersitate. Istud patet inter alios mundanos qui sunt innocẽtes & humiles in tempore paupertatis, sunt vero superbi & iniqui tempore prosperitatis. Istud etiam patet generaliter inter omnes inconstãtes & leues, qui si quandoque sunt iusti, occasione modica fiunt iniusti. Omnes enim isti habent esse debile,& non durabile. Modo enim sunt, modo non sunt. Modo apparent,modo disparent. Modo existunt, & modo desistunt. Isti sunt sicut stellæ quæ dicuntur cometæ, quæ sunt stellæ temporales, non æternales, stellæ fluidæ, non solidæ, stellæ apparentes, non existentes. Istæ enim videntur stellæ, & non sunt, sed sunt quædam impressiones aeris quæ ad tempus veniunt, & ad tempus recedunt, quia sicut dicitur Apocalip.2. Isti sunt illi qui se dicunt Iudæos, & non sunt, sed sunt synagoga sathanæ. Quia proculdubio tales homines inconstantes faciliter mutantur & variantur, & de bono ad malum, de veritate ad mendacium commutantur, vt de talibus dicatur illud Esa.41. Ecce vos estis ex nihilo,& opus vestrum ex eo quod non est. Et ideo de falsa apparentia talium, & de falsa apparentia hypocritarum qui recte videntur esse, & non sunt, potest despectiue dici illud Esaiæ.22. Tu quis hic, aut quasi quis hic,quia excidisti tibi hic sepulchrum? Tales enim falsi amici, hypocritæ & falsi humiles non possunt dici hic, sed quasi hic, non possunt dici quis, sed quasi quis, quia scilicet isti vt dictum est, non habent existentiam, sed solum apparentiam,& hoc est quod sequitur. Quia exciderunt sibi hic sepulchrũ. Sepulchrum.n.quod est pulchrũ exterius,interius

vero

vero vile & fœtidum, signat vitium hypocrisis & cuiuscunq; simulationis, quæ.s.exterius est pulchra per ficcā apparentia, interius vero est vilis & turpis per malam & falsam existentiā. Quia.s.tales mali sunt in intentione, sed bonis assimilantur in apparentia. similes miluis, qui in rostro & pluma sunt similes auibus prædalibus, non tñ in efficacia vel virtute. quia.s.tales in pluma.i.in habitu & conuersatione, in rostro.i.in verbis & locutione, bonis viris & fidelibus amicis sunt similes, nunquā tñ in virtute & perfectione. De talibus igitur dr̄ Ioan.9.qđ dicebatur de cœco nato Alij dicebant quia hic est, alij aūt dicebant, non, sed similis est ei. Non sic charissimi nō. Non habeamus est & non, nō habeamus accidens, sed subiectū, non apparentiam, sed existentiā. vt de quolibet.s.dicatur hic est, vt sic dicatur illud Ioan.1. Hic est vere Israelita, in quo dolus non est. Patet igitur q̄ si volumus esse demonstrabiles, singulares & exemplares, nos debemus habere existentiæ seu permanentiæ
D firmitatē. Hic est inquit. ¶ Secundo dico q̄ si volumus esse hic .i.viri demonstrabiles, singulares & exemplares, nos debemus habere eloquentiæ certitudinē. verè inquit. Istud vero aduerbium verè, est affirmatiuum & testificatiuū. quia.s.ad hoiem perfectum pertinet verè, certè firmiter & infallibiliter loqui. Sicut.n.sanctitas debet esse talibus in intentione, sic veritas in locutione, vt eis dicatur illud Iudic.8. Omnia quæ locutus es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla repræhensio. Rostra.n.auium rapacium sunt curua & acuta, rostra vero auium mansuetarum & simpliciū sunt plana & recta. Ad denotādum q̄ sicut rostra & ora rapacium & malorū sunt curua per falsitatem, sic rostra & ora bonorū & simpliciū debēt esse recta & plana per veritatē. vnde Prouer.8. Aperientur labia mea vt recta prædicent, veritatē meditabitur guttur meū. De tali igitur hic.i.de tali eloquentiæ veritate pōt dici qđ de Apollo dr̄ Act. 18. Hic erat edoctus viam dñi, & feruēs spiritu loquebatur ea quæ sunt Iesu. Sequitur. Hic igitur fiducialiter agebat in syna
E goga. Habeamus igitur eloquentiæ certitudinē. ¶ Tertio dico q̄ si volumus esse hic, habeamus sapiētiæ limpitudinem. Propheta inquit. Propheta.n.est ille qui tractat & cogitat de reb⁹ secretioribus, superioribus, futuris & occultioribus, & signat virum sapientem & prudentē, qui.s.de rebus futuris & occultis.s.de pœnis inferni, de gaudijs Paradisi, de terrore iudicij, de offensa Dei, de vilitate peccati, de vanitate mundi de fragilitate corporis humani solet cogitare & considerare, meditari pariter & tractare. Ista est igitur vera prophetia quæ cogitat de rebus absentibus, non de præsentibus. De occultis, non de manifestis. De æternis, non de mundanis. Et sic de tali poterit dici illud Ioā.6. Hic est vere propheta qui vēturus est in mundum. & Matt.21.dr̄. Hic est Iesus propheta à Nazareth Galilææ. Talis.n.hic dicitur per singularitatem perfectionis. Dicitur Iesus.i.saluatus per benignitatem compassionis. Dicitur propheta per sagacitatem discretionis. Dicitur à Nazareth, quod interpretatur floridus, per formositatem cōuersationis. Dicitur esse de Galilea, quod interpretatur volubilis, per celeritatē bonæ operationis. Sic igitur patet charissimi q̄ ille qui vult esse hic.i.vir spiritualis, demōstrabilis & exemplaris, perfectus & singularis, debet habere sapientiā consideratiuā, Eloquētiā certificatiuā, Existentiā perseueratiuā. Et breuiter tali huic, qui.s.sic est demōstrabilis atq; clarus, solet dńs pacē concedere, tutè defendere, & bona tribuere, cęlo recipere, honorem pandere, saluū efficere, Mariæ iungere. Deus.n.talibus pacem concedit. Matt.10. Pax huic. ¶ Item tales dominus iuuat & defendit, & bona eis tribuit. Matt.20. Volo & huic nouissimo dare sicut & tibi. Item istum dominus in cœlum introducit. Ioan.10. Huic ostiarius aperit. Item istum dominus honorari facit. Luc.14. Da huic locum. Et finaliter ipsum saluat, & in Paradisum deducit. Luc.19. Hodie huic domui salus facta est. Et ipsum beatæ virgini associat & coniungit, quia sicut dicitur Lucæ 10. Huic erat soror nomine Maria &c. sufficit.

A **Hæc.** Nota q̄ illud pronomen hæc sicut & hic signat singularitatem & excellentiam virtuosam; est.n.pronomen demonstratiuum, & per consequens exemplaris excellentiæ & euidentiæ designatiuum. Siue igitur referatur ad beatam virginem, vel ad quamcunq; sanctam, siue ad supernam lætitiam & ciuitatem, potest breuiter notari quòd istud pronomen hæc in scriptura signat quandam excellentiam singularē in materia de qua agitur. Et ideo possum dicere quod istud pronomen hæc significat

Personæ bonitatem.
Cordis iocunditatem.
Vitæ singularitatem.
Cœli fœlicitatem.

Primo ergo dico quòd signat personæ bonitatem & singularitatē, quia.s.hęc est fœminini generis, nominatiui casus numeri singularis. Sic ista sancta de qua agimus, fuit Fœmina per pietatem. Nominatiua per famositatem. Singularis numeri per vitæ & famæ excellentiæ moralitatem. Et ideo de tali hæc canit Ecclesia illud quod virginibus dicitur. Hæc est virgo sapiens, & vna de numero prudentum, quæ secum acceperunt oleum, & ornauerunt lampades suas &c. In quibus verbis Ecclesia commendat tales, scilicet

Sagacitate.
A Pietate.
Castitate.

A sagacitate dico, quia hæc est virgo sapiens, & vna de numero prudentum. A pietate etiam, quia hæc est virgo sapiens, quæ acceptis lampadibus sumpsit secū oleum in vasis. A castitate. Vnde hæc est quæ nesciuit thorū in delictis, habebit fructum in respectione aiarum. Et ideo breuiter de perfectione istius hęc.i.istius sanctę potest exponi illud Ezec.1. Hęc erat visio discurrens in medio quatuor aialium, splēdor ignis, & de igne fulgur egrediens. In quibus verbis aduerte quatuor rationes quare ista potuit dici singularis, demonstrabilis, & exemplaris.s.quia ista Bona sedulitate occupatur, quia hæc erat visio discurrens Firma stabilitate roborabatur, quia hæc erat in me.4.animalium. Feruenti charitate inflammabatur, quia ignis.s.Lucenti venustate decorabatur, quia dicebatur ignis, splendor & fulgur, quia.s.semper lucet. Hæc operando fuit omnimoda, quia discurrens. Hæc perseuerando fuit solida, quia in medio. Hæc diligendo fuit feruida, quia ignis. Hęc conuersando fuit lucida, quia fulgur & splendor. Fuit igitur ista obediens & operosa, discurrens, similis Marthæ, quæ satagebat circa frequens ministerium. Lucæ.10. & Gen.2. Hæc vocabitur virago, quæ dicitur à virtute. Act.9. Hæc erat plena operibus bonis. ¶ Item hæc fuit firmiter residens & virtuosa, quia fuit in medio. illud.n.quod est in medio, magis est firmū. Psal. Hæc mutatio dexteræ excelsi. Ioan.19. Hęc est mater tua. Item hæc fuit feruens & amorosa. 4.Reg.8. Hæc est mulier, & hic est filius eius. Amor.n.denotatur in filio. ¶ Item hæc fuit lucens & luminosa. Sap.7. Est.n.hæc speciosior sole. Et bene speciosior, quia.s.in ipsa resplēduit iustitiæ firma sanctio. Leuit.7. Hæc est lex clementiæ, dulcis vnctio. Exodi.7. Hæc est vnctio Aaron. & Matth.27. Mittens.n.hæc mulier hoc vnguentum in corpus meum, ad sepeliendū me fecit. & Marci.12. Vidua hæc pauper plus oibus misit. Mūditiæ pura lotio. Vnde de Susanna dr̄ Dan.13. q̄ egressa est hæc cū duabus puellis, vt.s.lauaret in pometio. Decentiæ pulchra ratio, quia.s.sicut dr̄ Ruth.1. Hæc est illa noemi, quæ.s.interpretatur pulchra. Vide prosecutionē istius auctoritatis in diuersis.s.discurrens, supra de currere, de discurrere. In medio, supra vbi cherub, in illo verbo vbi dicit. In medio lapidum ignitorum. vide vbi fulgur & fulgor vel in tabula. Patet igitur q̄ istud pronomen hæc signat personæ bonitatem. ¶ Secundo dico q̄ signat cordis iocunditatē, seu gra- B
tiæ vel lætitiæ claritatem. Vnde de sapiētia dicitur Sap.7. Hæc speciosior est sole. Et 10. Hæc venditum iustū non dereliquit. De gratia vero dicitur.1.Pet.2. Hęc est gratia propter Deum. De lætitia vero dicitur in Psal. Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Et breuiter si per hæc intelligatur Ecclesia vel religio, iuxta illud Exod.12. Hęc est religio phase, vel etiam status gratiæ, sapientiæ vel gloriæ, dic q̄ hæc est locus peregrinationis. Gen.47. Ad peregrinandum in terram hanc venimus. Est locus salutis & promissionis. Gen.15. Semini tuo dabo terram hanc. Est visionis & contemplationis. Exod.3. Vadam, & videbo visionem hanc magnam. Est locus amoris & dilectionis. Iudic.14. Hāc mihi accipe, quia placuit oculis meis. Est locus iustitiæ & perfectionis. Gen.7. Te vidi iustum coram me in generatione hac. Est locus constantiæ & liberationis. Iudi.6. Vade, in hac fortitudine tua liberabis Israel. Signat igitur hæc gratiæ vel Ecclesiæ libertatem. Tertio dico quòd signat vitæ singularitatem scilicet statū perfectionis, sicut ibi Esa.30. Hæc est via, ambulate in ea, neq; declinetis ad dexteram, neq; ad sinistram. Quartu dico quòd potest significare cœli fœlicitatem. Vnde pro certo istud pronomen hæc prædicatur sepissime de ciuitate Ecclesiæ militantis & etiam triumphantis. De militante enim canimus. Hæc est domus domini firmiter ædificata &c. De Ecclesia vero triūphante dicitur Ioan.17. Hæc est vita æterna. ¶ Et nota q̄ ista dicitur hæc, idest clare & demonstrabilis propter multitudinem rationem, scilicet Propter

Perfectam ioconditatem.
Completam amœnitatem.
Quietem tranquillitatem.
Immotam securitatem.
Honestam societatem.
Inuentam fœlicitatem.

Est enim ibi locus perfectę iocondıtatis, ita q illi qui sunt ibi, dicunt illud Psal. Hæc est dies quā fecit dominus, exultemus & lętemur in ea. ¶ Item ibi est locus completę formositatis. vnde Thrē.2. Hęccine est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terrę? ¶ Item ibi est locus quietæ trāquillitatis. vnde Psal. Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, qm̄ elegi eam. ¶ Item ibi est locus æternæ securitatis. vnde Sopho.2. Hæc est ciuitas gloriosa habitans in confidentia. ¶ Item ibi est locus honestæ societatis, ibi.n. non sunt nisi sancti & iusti. Gloria.n. hæc est omnibus sanctis eius. Vnde Psal. Hæc porta domini, iusti intrabunt per eam. ¶ Item ibi est locus inuentæ fertilitatis vel fœlicitatis. Vnde sancti possunt modo dicere illud Thren.2. En hæc est dies quam expectabamus, inuenimus & vidimus. Sicut.n. laborans quando inuenit requiem, famelicus quando inuenit panē, operarius quando inuenit mercedem, oblessus qn̄ inuenit pacem, solent gaudere, & diem illam plurimum commendare, sic sancti in patria, vbi pro certo inueniunt requiem & tranquillitatem, panem & sacietatem, mercedem & vtilitatem pacē & securitatem, perfectè exultant, & quia talem locum inuenerunt, summè iocondantur & gaudent. Et breuiter de isto hæc.i. de ciuitate ista & de eius opulentia & fœlicitate dicitur Esa. 54. Hæc est hæreditas seruorum domini. & in Psal. Hæc est generatio quęrentium dominū. De mundi vero prosperitate vel de mundana iniquitate q demōstrari posset per pronomen hæc, allega illud Dan.4. Nōne hæc est Babylon illa magna? De impietate etiam dicitur Zach.5. Hęc est oculus eorum. Et de fine talium dicitur.2. Macha.13. Hæc prospectum habebat in præceps. Ista est igitur terra de qua est egrediendum. Gen.31. Surge, egredere de terra hac & Gen.19. Omnes qui tui sunt, educ de hac vrbe. Et merito, quia.s. dominus contra hmōi est indignatus, propter quod alibi est fugiendum. Hiere.33. Abscondam faciem meam à ciuitate hac, quia.s. ista cōdemnata est ad venundandū & destruendum Luc.19. Et quidē in hac die quę ad pacē tibi sed venient dies in quibus non relinquent in te lapidem &c. Et sic igitur patet qūo istud pronomen hæc potest in fœminino genere magna & mirabilia designare &c.

A **Hi.Horum.His.Hos.** Nota q sicut de hic dictū est, ita & illud pronomen hi quandoq; sumitur relatiuē, quandoq; demonstratiuē. Et sic dico q moraliter loquendo, dici & prædicari potest de impijs & de iustis. Impij.n. sunt relatiui per malam malorū imitationem, & malam sui ad malos relationem, applicationē, & cōformationem. Boni vero & iusti sunt relatiui, quia Deum solent imitari. Demonstratiui etiam quia per suam vitam claram & honestam possunt alijs tanquam regula & exemplum demonstrari. Igitur de malis qualiter dicuntur hi, & qualiter malos imitantur, & qualiter propter suam vitam horribilem & infamem alijs digito demonstrantur, possum notare quòd hoc est quia.

Discordiam per mundum seminant.
Iactantiam pompose fulminant.
Constantiam rumpunt & terminant.
Munditiam fœdant & inquinant.
Seuitiam inferni ruminant.

Mali.n. discordiam solent seminare. Nāq hi pacē oderunt & contemnūt (Psal. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus) ideo aliorum pacem diripiunt & distingūt. Thren.7. Ab his diuisæ sunt insulæ gentium. Gen.10. ¶ Item isti hi iactantiam solēt fulminare. Tales.n. vt cōiter pomposi sunt & superbi. Psal. Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine dn̄i inuocabimus. ¶ Item tales hi constantiam solent terminare, seu etiā non seruare, quia.s. mali parum perseuerant in bono. Lucæ.8. Hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. ¶ Item tales hi munditiam solent inquinare.s. per luxuriam. Vnde isti sunt illi qui descendunt in lacum.i. immunditiam & fœtorē. Figurati in illis de quibus dicitur Luc.8. q hi sunt qui à solicitudinibus.i. peccatis & diuitijs & voluptatibus suffocantur. Ezec.31. Detrahe multitudinem Ægypti ad terram vltimam cum his qui descendunt in lacum. Et ideo breuiter dico q tales hi.i. tales qui taliter sunt per enormem, infamem & malam vitam demonstrabiles inferni sæuitiā, miseriam seu tristitiam solent perpetuo ruminare, ipsamq; experiri realiter & tentare. Vnde de damnatione talium dr̄ Ezech.32. Omnes hi incircuncisi dicuntur quia ipsorum superfluitas & vitia nunquam per pœnitentiæ vel disciplinæ sarculum resecantur. Et ideo non mirum si damnationis gladio feriuntur. vnde Sap.6. Iudicium durissimum fiet his. Patet igitur quomodo mali dicuntur hi. ¶ Si vero vis notare, Boni etiam dicuntur hi, pro eo.s. quia sunt bonorum imitatores, & in se demonstrabiles & spectabiles &c. dic q de talibus dicitur Roma.8. quòd quicunq; spiritu Dei agūtur, hi filij Dei sunt. Vnde de talibus his.i. de talibus filijs potest dici illud Ioan.1. q Deus dedit potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius, qui nō ex sanguinibus &c. sed ex deo nati sunt. Et si vis dicere de talibus his, dic quòd isti B

Habent veritatis splendorem limpidum.
Tenent charitatis amorem feruidum.
Seruant æquitatis tenorem rigidum.
Orant deitatis dulcorem placidum.
Habent honestatis fulgorem splendidum.
Habent securitatis auctorem solidum.

Tales igitur hi in cognoscendo sunt valde limpidi.1. Tim.4. His qui cognoscunt veritatem, oīs Dei creatura bona. ¶ Item diligendo sunt valde feruidi. Rom.8. Diligentibus deum oīa cooperātur in bonum, his qui s̄m propositum vocati sunt sancti. ¶ Itē isti iuste agendo sunt valde rigidi. Psal.35. Et iustitiā tuam his qui recto sunt corde. ¶ Item isti Deum rogando sunt valde prouidi.2. Timo.2. Sectare iustitiam, fidem, charitatem & pacē cum his qui inuocant dn̄m corde puro. ¶ Item isti honeste viuendo sunt valde fulgidi. Lucæ.1. Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis sedent. Item isti securè manendo sunt valde solidi, quia.s. semper habent Deum iuxta se ad auxiliandum paratum. Psal. Iuxta est dn̄s his qui tribulato sunt corde &c. Sed pro certo de malis his dicitur contrarium, quia.s. isti pacē dissipando sunt valde auidi. Psalm. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus. Et ideo isti æternè lugendo erunt valde stupidi, quia sicut dicitur Sap.6. Iudicium durissimum fiet his qui præsunt. Et ista de His & Hi sufficiant.

Hyems. Cum hyems sit tempus frigidum & humidū, varijs impressionibus obnoxium & subiectū, notare possum q in bono signat & in malo. ¶ Et sic nota quòd in scriptura reperio primo in bono Hyemem A

Latentem & solitariam.
Stringentem & necessariam.
Sedentem & secretariam.

In bono.n. significato dico q prima hyems latet in conscientia timorosa. Sed secunda scatet in pœnitētia rigorosa. Vltima patet in opulētia gaudiosa. Dico igitur primo quòd in scriptura reperitur hyems timorosæ conscientiæ, quia reuera conscientia viri iusti, hyemi cōparatur. Sicut.n. in hyeme abundat algor ingēs, dolor pungens, humor vngens, candor iungens, vapor vrgēs, feruor vigens, & nitor exurgens, sic constat q in bona cōscientia nos sentimus algorem ingentem, hoc est, frigus diuini timoris. Nos sentimus dolorem pungentem, hoc est, ictua contriti stuporis. Nos sentimus humorem vngētem, hoc est, fletus deuoti mœroris. Nos sentimus candorem iungentem, hoc est, decus precati pudoris. Nos sentimus vaporem vrgentem, hoc est, flatus spūs valoris. Nos sentimus feruorem vigentem, hoc est, æstus ambitus amoris. Nos sentimus pingentem nitorem, hoc est, virtus ornatus decoris. Istæ sunt.n. bonæ conditiones hyemis.i. conscientiæ viri iusti. Quia igitur deficientibus auctoritatibus vocalibus non possem omnia concordare, hoc solum allego q de tali hyeme.i. de conscientia iusti viri potest dici illud Hiere.36. Rex sedebat in domo hyemali mense nono, & posita erat coram eo arula plena prunis. Rex enim Christus in tali conscientia stat & sedet, quem mensis nonus.i. nouem Angelorum numerus circunsidet & astat, & quam arula & prunæ.i. feruor charitatis visitat & frequentat. Hæc est igitur hyems virtuosę conscientiæ. ¶ Secundo dico quòd inuenitur hyems rigurosæ pœnitentiæ, quæ.s. est B

Turbida per mortis meditationem.
Frigida per dieī trepidationem.
Nuda per culpæ reuelationem.
Hirta per pœnæ satisfactionem.
Arida per carnis macerationem.

Et breuiter pœnitentia est hyems post cuius trāsitū sponsa id est anima vocatur ad glorīā, & qua præcedente, per sponsum trahitur ad coronam, dicentem illud Canti.2. Iam hyems transijt, imber abijt & recessit, surge amica mea, & veni. Ista est etiam nichopolis, quæ interpretatur germinans, de qua Apostolus ad Titum.3. dicit. Festina ad me venire nichopolim, quia ibi statui hyemare. Ista est etiam illa hyems de qua

de qua dicitur Matth. 24. Videte ne fiat fuga vestra in hyeme. Hæc est igitur hyems rigorosæ pœnitentiæ. Tertio dico quòd inuenitur hyems gloriosæ permanentiæ. Vita enim æterna hyemi coparatur, quia scilicet post labores æstatis homo solet in hyeme quiescere, & fructibus in æstate recollectis in hyeme perfrui, & vtilitatem recipere de campis, ad domũ se recolligere, circa ignem versari, & in viribus naturalibus plus valere. Sic vero dico quòd in hyeme futuræ vitæ nos

A laborum leuamur actibus.
Præmiorum gaudemus fructibus.
Supernorum sedemus domibus
Charitatis ardemus ignibus.
Æternitatis vigemus viribus

Et breuiter de cœlo vel de Paradiso põt dici illud Esaiæ. 18. Volucres & omnes bestiæ terræ super eum hyemabunt. Sic igitur patet quo inuenitur hyeme Timorosa, Rigorosa, & Gaudiosa. Et sic sumitur

C in bono. ¶ In malo vero dic quòd in scriptura reperitur

Hyems Culpæ latentis.
Hyems Vitæ præsentis.
Hyems Pœnæ sequentis.

Hyems culpæ est sterilis, carens virtutibus fructuosis. Hyems vitæ est mobilis, vigens laboribus tædiosis. Hyems pœnæ est flebilis, stridẽs oneribus luctuosis. De hyeme culpæ, quæ est sterilis, carens virtutibus, dicitur Ioan. 10. q Christus non inuenit ficus in arbore, quia hyems erat, propter quod ei maledixit, & aruit. De ista dicit Apostolus. 2. Timoth. 4. Festina ante hyemem venire. De hyeme vitæ seu præsentis miseriæ, quæ est labilis & plena laboribus, dicitur Gen. 8. Æstas & hyems non requiescẽt. De hyeme vero pœnæ quæ est flebilis, subiacens oneribus, dicitur Amos 3. Percutiet dominus domum hyemalem. Sufficit, quia paucæ sunt auctoritates &c.

A **Hilaris.** Nota q in scriptura reperitur hilaritas tẽporalis, quæ est vana & transitoria. Hilaritas spiritalis, quæ est sana & meritoria. Hilaritas supernalis quæ est plena & salutatoria. Primo est hilaritas mundanorum, qui lætantur in superfluis. Exemplo assueri, de quo dr̃ Hester 1. q cum factus esset hilarior, & vino incaluisset post nimiam potationẽ, præcepit introduci reginam vasthi. ad denotandum q talis hilaritas luxuriam excitat, & vinolentiam diligit & procurat. Talis igitur superflua hilaritas viris prudentibus prohibetur Eccl. 7. Filiæ tibi sunt, serua corpus illarum, & non ostẽdas vultum tuum hilarem ad illas. Filiæ sunt subditi imperfecti, quibus. s. pater, id est prælatus nunquam debet vultum nimis familiarẽ aut hilarem ostendere, ne forte contingat ipsos præ confidentia veniæ, ad peccandum procliuiores esse. Ista est igitur hilaritas mundanorum, qui lætantur in superfluis. Secũdo dico q est hilaritas perfectorum, qui lætantur profectibus. Viri. n. perfecti in omnibus operibus suis se ostendunt hilares atque lætos, siue contingant prospera, siue aduersa. Vnde Eccl. 26. Diuitis aũt & pauperis cor bonũ, omni tpe vultus illorũ hilaris. quasi diceret, siue contingant diuitiæ, siue accidant paupertates, super tñ in ipsis vultus hilaris debet esse. Istud aũt potissimè debet esse qñ qs alteri benefacit, quia. s. ille qui alteri dat grãm & beneficiũ, semper debet vultum hilarẽ ostẽdere, vt sic gratiam quam impendit, possit per adiunctã lætitiã plus augere. vnde Eccl. 35. In omni dato tuo hilarẽ fac vultum tuũ. Et Roma. 12. Qui miseretur in hilaritate. Quia pro certo sicut dicit Apostolus. 2. Cor. 9. Hilarem datorẽ diligit Deus. Ista est igitur hilaritas perfectorũ, qui lætãtur in proficuis. ¶ Tertio dico q inuenitur hilaritas beatorũ, quæ lætatur in perpetuis. Beati. n. semper sunt hilares, nunquã tristes. Et hoc quia hilarem regẽ continuè conspiciunt, à quo vitam perpetuam apprehendunt. Prouerb. 16. In hilaritate vultus regis, vita, & clementia eius quasi imber serotinus. Transeo, quia paucæ sunt auctoritates. Vide de Gaudio, Lætitia, Iocunditate

A **Hymnus** Nota q hymnus signat lætitiã, canticũ, gaudiũ, seu laudẽ. Et vr̃ q hymnus deriuationẽ habuit ab hinnitu, qui est sonus & vox equorum, signans lætitiam eorũdem. Hymnus igitur vt communiter semper signat in bono. Et sic notabo quòd in scriptura reperio Hymnum

Precum & orationis.
Laudum & confessionis.
Voti & promissionis.
Gaudij & exultationis.
Beneficij & gratiarum actionis.

De hymno orationis dicitur. 3. Reg. 8. Audi hymnum & orationem quã seruus tuus orat corã te. De hymno confessionis dr̃ in Psal. In hymnis confitemini illi. De hymno voti & promissionis dr̃ in Psal. Te decet hymnus Deus in Syon, & tibi reddetur votum in Hierusalem. De hymno gaudij & exultationis dicitur in Psalm. Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi. De hymno vero gratulationis seu gratiarum actionis dicitur in Psal. Hymnum cantate nobis de canticis Syon. Et Marci. 14. dicitur q Christus cum Apostolis post cœnã hymno dicto exierunt in montem oliueti. Et breuiter, illud est verum q viri iusti debent spirituales hymnos psallere, & se in canticis spiritualibus occupare. vnde Col. 3. dicitur sic. Sitis inquit commonentes in psalmis vosmetipsos, & hymnis & canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris domino &c.

Hircus. Nota q hircus est animal pilis hispidum, carne macerdum, vultu toruidum, carne fœtidum, capite cornutum. Sic vere dico spiritualiter q hircus signat viros hispidos per squalorem pœnæ. Viros aridos per tenorẽ abstinentiæ. Viros toruidos per rigorem excellentiæ. Viros fœtidos per horrorem immunditiæ. Viros cornutos seu rigidos per terrorem violentiæ. Sic igitur dicam q hircus in bono signat viros pœnitentes & abstinentes, iustos, rigidos & excellentes. & sic bene supponitur in pluribus locis scripturæ quòd hircus domino offerebatur, & q sacrificium pro peccato optimum & congruum habebatur, sicut patet Leuit. 4. & 9. & 16. vbi. s. de hirco pro peccato oblato, & alio in desertũ misso fit mẽtio. Ad denotandum quòd virorum iustorum quidam pro alijs se morti obtulerunt, sicut martyres in fide nostra fecerũt, & sicut apud Romanos Curtius & duo Decij, qui se pro legibus & exercitu & pro salute populi dijs Manibus deuouerũt, & mortem voluntariè incurrerunt, vt dicit Val. Maxi. lib. 5. c. 6. Vnde etiam dicit Dauid in Psalm. Offeram tibi boues cum hircis. Offerret pro peccato hircum caprarum. Quidam etiã se à mundi cœtibus abdicauerunt, & in deserta solitarij recesserunt, & ibidem domino seruierunt, sicut. s. fuerunt eremitæ, in solitudinibus & in speluncis errantes, quorum dignus non erat mundus. Heb. 11. Et isti pro certo sunt illi hirci de quibus dicitur Deut. 32. quòd Deus dedit filijs Israel vt sugerent mel de petra &c. & hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuæ biberent meracissimum. Patet igitur quod hircus signat in bono. ¶ Sed adhuc dico quòd quandoq; signat in malo. Et sic B nota quòd hircus Oculis ardet, Carne fœtet, Carnibus pollet per superbiam. Et ideo breuiter sicut patet in scriptura. hircos, id est peccatores dominus abominatur, & eorum conditionem & vitam mirabiliter detestatur. Vnde ipse est qui dicit Esa. 1. Holocaustum arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorũ nolui. Expone &c. Vnde in Psal. dicitur. Nunquid manducabo carnes taurorum, & sanguinem hircorum potabo? quasi diceret, non, immo sicut ibidem dicit. Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos. Tales igitur hircos dominus non accepit, sed eos potius punit atrociter & condemnat. Pone figuram de hirco cum vnico cornu in quo erant oculi, & quomodo ventilabat vndique. Danielis. 8. Et expone contra malos principes & prælatos sicut alibi. Vnde contra tales dicit dominus comminando illud Zacha. 10. Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo. Sic igitur patet quomodo hircus in bono sumitur & in malo &c.

Hodie. Nota q hodie signat tempus præsens. Et ideo generaliter per illud aduerbium possunt intelligi illa quæ in præsenti habent fieri, & sic potest significare

Promptam hominis voluntatem.
Æternam cœlorum fœlicitatem.
Breuem huius vitæ veritatem.

Signat dico promptam hominis voluntatem, quia scilicet homo non debet expectare vsque cras si potest benefacere hodie, iuxta illud Psalm. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Signat æternam cœli fœlicitatem. Tota enim æternitas nõ est nisi vnum hodie, tota. n. simul, non nouit præteritum nec futurum. Vnde in Psal. dicitur. Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Latroni etiã dictũ est Lucæ. 23. Amen dico tibi, hodie mecũ eris in Paradiso. ¶ Item signat humanæ ętatis breuitatem seu veritatem, quia. s. nihil habemus de vita nisi illud quod habemus hodie. Secundum. n. Senecam, Futurum tempus nec dum est præteritum, mors iam tenet, præsens quoq; tempus cum morte diuidimus. Et ideo dicitur Ecclesiastici. 10. Hodie est rex, & cras morietur. Et de peccatore dicitur. 1. Machab. 2. Gloria peccatoris quasi stercus & vermis, hodie extollitur, & cras non inuenietur. In persona etiam cuiuslibet mortui dicitur cuilibet nunc viuenti illud Ecclesiastici. 38. Memor esto

iudicij mei, sic.n.erit & tuum, mihi heri, & tibi hodie. De isto tamen triplici hodie possumus aliquantulum loqui. Dico igitur ꝙ est Vnum hodie quod est bonum voluntariũ & meritorium. Vnum hodie quod est vanũ transitoriũ & damnatoriũ. Vnum hodie quod est summũ & permansoriũ & saluatorium.

B ¶ Dico igitur primo ꝙ est vnum hodie quod est meritoriũ, & istud est promptitudo voluntatis ad bonũ, & perseuerantia in statu gratiæ. Status.n. gratiæ designatur per hodie, quia hodie signat tempus pñs, nihil autem præsentat hoiem Deo nisi gratia, peccatum vero nõ sic, quia absentat hoiem à Deo, & ideo non posset per hodie propriè designari. vnde figura Iudicum. 19. vbi socer legitur dixisse leuitæ. Mane apud me hodie &c. & dicitur ibi ꝙ manẽdo cum eo, saluus fuit cum vxore, statim autem qñ recessit, vxor eius fuit stuprata & extincta. Sic verè Deus dicit nobis ꝙ maneamus cum eo hodie.i. ꝙ sibi nosipsos per gratiam præsentemus, & ꝙ in gratia perseueremus, & ꝙ prompti sibi ad obediẽdũ sine procrastinatione fiamus. Deut. 29. Vos statis hodie cuncti coram domino. Et Iudi. 19. Quæso vt hodie hic maneas. Si igitur sibi obediuerimus, sine periculo erimus. Si vero istud hodie contempserimus, à gabaonitis, id est à demonibus corrumpemur, & vxorem nostram, id est animam amittemus. Ideo bene consulit scriptura Deutero. 6. dicens. Timeamus dominum, vt bene sit nobis cunctis diebus sicut est hodie. Igitur taliter accipiendo hodie, dico quòd nos debemus Hodie

Nos Deo confœderare.
Nociuis exonerare.
Diuina considerare.
Constanter perseuerare.
Feruenter Deum orare.
Lætanter obtemperare.
In bonis exuberare.
Exemplis illuminare.
Honores recuperare.

Igitur dico ꝙ in tali hodie, id est in statu gratiæ homo Deo confœderatur. Deute. 27. Hodie factus est populus domini. & Deut. 26. Dominum elegisti hodie vt sit tibi Deus, & dominus elegit te hodie vt sis ei populus peculiaris. Ipse.n. dicit illud Lucæ. 19. Hodie in domo tua oportet me manere. ¶ Item, in tali hodie homo nociuis exoneratur. s. peccatis & terrenorum affectu. Deut. 2. Tu transibis hodie terminos Moab.i. mundum vel peccatum. Exod. 13. Hodie egredimini mense nouarum frugum. ¶ Item in tali hodie quicquid est veri, consideratur. Deut. 11. Cognoscite hodie quæ ignorant filij vestri. ¶ Itẽ in tali hodie forti aĩo perseueratur. Hiere. 1. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream & in murum æneũ, & prælïabuntur aduersum te, & præualere non poterunt. ¶ Item in tali hodie feruenter Deus oratur. vnde Deute. 30. Inuoco hodie cœlum & terram. & 3. Reg. 8. Seruus tuus erat coram te hodie vt sint oculi tui aperti. ¶ Item in tali hodie mandatis obtemperatur. vnde illud Psal. Hodie si vocẽ eius audieritis. & illud Deut. 7. Custodi ergo præcepta & ceremonias atq; iudicia quæ ego mando tibi hodie. ¶ Item in isto hodie bonis operibus exuberatur. Prouer. 7. Victimas pro salute deuoui, hodie reddidi vota mea. ¶ Item in isto hodie populus illuminatur. s. per bona documenta & exempla maiorũ. Vnde ipsis perfectoribus dr̃ Deut. 1. Vos estis hodie sicut stellæ cœli. & Exod. 19. Sanctifica eos hodie & cras. ¶ Item in isto hodie homo remuneratur, & s̃m merita honoratur. Hiere. 1. Ecce constitui te hodie super gentes & regna &c. Patet igitur ꝙ est vnum hodie quod est bonum voluntarium & meritoriũ.

C ¶ Secundo dico ꝙ est vnũ hodie quod est vanũ & transitoriũ. Et sic signat præsentiam humanæ vitæ, de qua supra satis tetigi, & pñtiam mundanæ calamitatis & prosperitatis. Et de ista figuratur Matt. 16. vbi dicitur ꝙ cum cœlum mane rubicundum vr̃, hodierna tempestas figuratur. Hodie inquit erit tempestas, rutilat.n. triste cœlum. Quia pro certo decor & rubor prosperitatis hodiernæ non est nisi vnum signũ tempestatis futuræ. Deute. 30. Prædico tibi hodie ꝙ pereas. Et nota ꝙ hodie præsentis prosperitatis & iniquitatis, est vnum hodie

Breuis durationis.
Vilis conditionis.
Grandis subuersionis.
Duræ vexationis.
Tristis conclusionis.

Dico igitur ꝙ istud hodie habet breuem durationem. Quia si de vita mortali loqueris, scriptum est Ecclesiastici. 10. ꝙ hodie est rex, & cras morietur. Si de mundi gloria loqueris, scriptum est. 2. Reg. 16. Heri venisti, hodie compelleris nobiscum egredi. Si de instabilitate peccatoris loqueris, scriptũ est Eccl. 20. ꝙ hodie fęneratur quis, & cras repetit. ¶ Item istud hodie habet vilem conditionem, omnes.n. subijcit seruituti. 1. Reg. 25. Hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Et Nee. 9. Ecce nosipsi hodie serui sumus. ¶ Item istud hodie habet grandem subuersionem. Cor.n. malorum auersum est à domino, contra illud Deut. 29. Ne forte sit hodie inter eos vir, aut mulier, aut tribus, cuius cor auersum est à domino. ¶ Item istud hodie habet duram vexationem, quia. s. ibi abundant opera crudelia & horribilia, sicut patet de illis matribus quæ duxerant proprios filios deuorare, dicentes. 4. Reg. 6. Da mihi filium tuum vt comedamus eum hodie, & filium meum comedamus cras. Tale vero peccatum fit adhuc hodie inter impias matres.i. inter tyrannos ecclesiasticos & mundanos, de filijs, id est de subditis deuorandis. Et ideo sequitur quòd istud hodie habet tristem conclusionem, quia scilicet ignis inferni erit finis taliũ. Matth. 6. Fœnum quod hodie est, cras in clibanum mittitur. Pater igitur quod est vnum hodie quod est vanum, transitoriũ, & damnatorium.

¶ Tertio principaliter dico quòd est vnum hodie D quod est summum & permãsorium, seu saluatorium. Et istud est ciuitas & gaudium Paradisi, & pœnitentia fœlicitatis æternæ. Et nota quòd istud est vnum hodie

Quo destruitur omnis calamitas.
Quo restituitur fœlix hæreditas.
Quo constituitur regni sublimitas.
Quo distribuitur superna claritas.
Quo retribuitur merita bonitas.
Quo instituitur perfecta charitas.
Quo rite colitur vera iocunditas.
Quo tuta redditur vitæ securitas.

Dicam igitur ꝙ istud hodie est vnum tẽpus liberationis, quia. s. ibi cessat omne opprobrium atq; malum. Iosue. 6. Hodie fustuli à te opprobrium Ægypti. ¶ Item est tempus restitutionis 2. Reg. 16. Hodie restituet mihi dñs Israel regnum patris mei. ¶ Item est tempus exaltationis. Iosuæ. 3. Hodie incipiã te exaltare coram populo meo. Et Hiere. 1. Hodie constitui te super gentes & regna. ¶ Item est tempus reuelationis, quia. s. ibi videtur Deus facie ad faciẽ. Leui. 9. Hodie dominus apparebit vobis. Et illud. Hodie scietis quia veniet dominus, & mane videbitis gloriam eius. ¶ Item est tempus retributionis. Zacha. 9. Hodie quoq; annuncians duplicia reddam tibi. ¶ Item est tẽpus fœderationis seu dilectionis. Vnde illud Luc. 23. Hodie mecum eris in Paradiso. Item est tempus exultationis. 2. Reg. 6. Quam gloriosus fuit rex Israel hodie &c. ¶ Item est tempus saluificationis seu saluationis. Luc. 19. Hodie huic domui salus à Deo facta est, eo quòd & ipse filius sit Abrahæ &c. Sufficiat de hodie. &c.

Holocaustum. Nota ꝙ holocaustum erat quoddam genus sacrificij, quando. s. tota hostia dño offerebatur & incendebatur, ita ꝙ nihil sacerdoti aut parti reseruabatur, sed totum dño immolabatur. Et ideo holocaustum dicitur ab holon quod est totũ, & cauma quod est incendium, quasi totum incensum. Igitur dico ꝙ holocaustũ in bono sumitur & in malo. In bono.n. signat Pectora, quæ charitatis ignibus totaliter inflammantur. Corpora, quæ deitatis vsibus totaliter dedicantur. Opera, quæ bonitatis legibus totaliter moderantur. Ista sunt.n. spiritualia holocausta, quę. s. Deus acceptat, & quæ iustus soli Deo dedicat, & nulli alteri diuidit aut dispensat. Vnde 3. Reg. 8. Sãctificauit rex medium atrij interioris, & fecit holocaustum. Medium enim atrij est medium cordis, quod scilicet debet esse sanctificatum, vt holocaustum bonarum cogitationum occupationum & operationum ibidem digne valeat esse factum, iuxta illud Eze. 46. Faciet holocaustũ domino quotidie. Sed pro certo iam videtur verificari illud Dan. 3. Non est in tẽpore hoc princeps & propheta & dux neq; holocaustum, neq; sacrificium, neque oblatio, neq; incensum, neq; locus primitiarum coram te. Expone. Et ratio est, quia tenera sicut dicitur. 1. Macha. 1. Misit (.s. Antiochus) nuncios suos in Hierusalẽ, qui prohiberent holocausta & sacrificia & placationes fieri in templo Dei, & celebrari sabbatum & dies solennes. Quia reuera Antiochus, id est diabolus mittit hodie in Hierusalem, id est in christianitatem nuncios suos, id est vitia, quibus mediantibus in templo Ecclesiæ vel cordis humani fieri holocausta bonorum operum prohibet & impedit, sabbataque, id est mentis quietem & spiritualem requięm inde tollit. Non sic, sed offeramus domino spiritualia holocausta, id est totam mentem, totum corpus, & tota opera nostra domino offeramus, & nos totos diuinis voluntatibus immolemus, iuxta illud Psal. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis. Patet igitur quomodo holocaustum sumitur in bono.

¶ Sed

¶Sed adhuc dico ꝙ quandoque accipitur in malo. Et sic dico ꝙ holocausta significant mentes, personas vel opera, quæ diabolo, mundo vel carni pœnitus dedicātur, & quæ in malis vsibus totaliter occupantur. Talibus.n. holocaustis Deus nō delectatur, sed ipsa potius detestatur. Psal. Vtiq; holocaustis non delectaberis. Et Esa. 5. Holocausta arietū, & adipem pinguiū, & sanguinem vitulorū & agnorū & hircorum nolui, incēsum abominatio est mihi. Et Hier. 6. dř. Holocaustomata vestra nō sunt accepta, victimæ vestræ non placuerūt mihi. Patet igitur quomodo holocaustū in bono sumitur & in malo. Trāseo breuiter. Vide de Hostia, Victima, Sacrificio, Oblatione.

Homo.

Nota ꝙ homo multipliciter accipitur in scriptura. Accipitur quandoq; naturaliter, quandoq; spiritualiter. Homo.n. habet naturaliter naturam cæteris fragiliorem, quia sicut dicitur Psal. Veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Homo etiam spiritualiter habet naturam nobiliorē, quia.s. habet naturam participē rationis. Vnde in Psal. Dñe quid est homo ꝙ memor es eius, aut filius hominis quia reputas eum? Sequitur. Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. Generaliter igitur per hominem potest intelligi.

Vir nobilis & virtuosus.
Vir fragilis & vitiosus.
Vir flebilis & luctuosus.

Et ideo secundum istū triplicem modū aliquid de quolibet differamus. Dicamus igitur primo ꝙ per hominē intelligitur vir nobilis & virtuosus, quia sicut homo est animal naturaliter perfectißimū, sic debet esse spūaliter sanctißimum & virtuosißimum. Sicut .n. videmus, naturaliter loquendo, humana natura in multis est priuilegiata. Quia sicut dicunt Plini. & Soli. Caput hoīs crinibus tegitur, status hominis sursum erigitur, occisor hominis sanguine proditur, gladius occidens à recto flectitur, figura hoīs in rebus pingitur, potestas hoīs à feris percipitur, virtuti hoīs fulmine parcitur, & sexus hoīs aquis distinguitur, naturæ hoīs verbum coniungitur, & oīs dignitas cunctis præficitur. ¶ Constat.n. ꝙ solus homo habet caput capillis velatū, & aliud corpus nudū. ¶ Item cōstat ꝙ solus homo inter aīalia erectus incedit. ¶ Itē si quis occidat hoīem, sanguis solet erumpere in pñtia homicidę. Gladius etiā quo homo occisus fuerit, nunquā (vt dř) amplius rectus erit. Natura etiam pro speciali priuilegio figuram humanā in pluribus rebus depingit, quia .s. scd̃m Plinium, qñq; visa est in cœlestibus stella cometa figuram habens humanā. In brutis sunt monstra speciem humanam habentia.s. fauni, satyri, & pilosi. In serpentibus autē sunt similes virginibus, sicut dracopedes, qui habent faciem virgineam. In volatilibus, sicut sunt sphynges & harpyię. In natantibus sunt sicut nereides & syrenæ. In mineralibus sicut sunt camahu. Et in herbis sicut sunt mandragorę. Etiam fera aīalia potentiam & nobilitatem humanā cognoscunt & timent, sicut de panthera exemplificat Plinius, quæ inueniens passum hoīs in arena deserti, statim mutat Catulos. Ælephantes etiā si hoīs passum inuenerunt, sistunt gradum. Fulgur alia aīalia percussa semper occidit, hoīem vero non semper. Aqua vř distinguere in sexu humano, quia si homo & mulier submergūtur, masculus supinus, mulier prona fluctuabit. Istam etiam naturam tanquam nobiliorem assumpsit verbum, & isti oīa sunt aīalia subiecta, & sic humana dignitas multis rebus vel inscribitur vel præscitur. Igitur moraliter loquendo, bene pōt noīe hominis quæcunq; moralis & virtualis nobilitas designari. Et quicunq; iustus pōt homo propriè nunciari. Luc. 23. Verè hic homo iustus erat. Et Lucæ. 19. Homo quidā nobilis &c. Vt sic de morali eius virtute exponatur illud Eccl. 27. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. In quibus verbis aduerte ꝙ secūdum quatuor proprietates hoīs, nos debemus habere quatuor speciales virtutes, si spirituales hoīes volumus inueniri. Homo.n. naturaliter est animal humidū, & ideo dř homo ab humo, siue ab humore. Homo.n. naturaliter est animal nudum, & ideo dř sanctus.i. sine terra. Homo etiam est naturaliter aīal rationale & discretum, & ideo dř ꝙ in sapientia manet. Homo insuper est animal sursum eleuatum & erectum, & ideo dř esse sicut sol. ¶ Sic proculdubio loquendo spiritualiter, si nos volu-
B mus esse spirituales homines & perfecti, nos debemus habere istas quatuor virtutes moraliter intellectas, quia.s. nos debemus esse humidi per dulcem benignitatem, quia.s. nos debemus esse homo. Nudi per rerum tenuitatem, quia.s. nos debemus esse sanctus.i. sine terra. Discreti per cordis sagacitatem, quia.s. nos debemus manere in sapiētia. Erecti per mētis sublimitatem, quia.s. nos debemus esse sicut sol. Habeamus igitur dulcem benignitatem, & simus homo, qui dicitur ab humore. secundum.n. Auicenam, Homo est animal valde humidū. Vnde etiam dicit ꝙ homo inter omnia animalia respectu corporis sui magis abundat, in medulla. ad denotandū ꝙ illi qui spiritualiter volunt esse hoīes, debēt esse humorosi & medullosi, māsueti pariter & benigni, pij, misericordes, dulcorosi, & viscerosi. Homo.n. secūdum Aristotelem, est animal mansuetū. Nam in huius signum homo non habet vngues sicut Leones, nec dentes sicut Apri, nec cornua sicut Cerui, immo pœnitus est animal imbecille. ad denotandum ꝙ nihil debet habere feritatis vel crudelitatis, multum vero pietatis & benignitatis. Nullum.n. debet lædere vel percutere, sed erga omnes dulciter & benigniter se habere, iuxta illud Prouer. 19. Homo indigens misericors est. Et 26. dicitur ꝙ homo iracundus suscitat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitatas. Ista tamen sunt hodie contra multos, qui pro certo nihil habent de benignitate, multū vero de crudelitate. Vnde isti dicuntur esse non homines, immo ferę. Sunt.n. similes illi bestiæ quæ dicitur manticora, quę licet videatur habere faciem hominis, in nullo tamē imitatur naturam hominis, habet.n. os maximum & horrendum, tribus ordinibus dentium circumseptum, carnes autem humanas summè deuorare diligit, & ad modū tubæ clamat, tumultuat, atq; barrit, sicut dicit Plinius, qui istam bestiā vocat manticoram, sicut etiam dicit Auicenna, qui istam bestiā vocat barritum. Sicut etiam dicit Aristo. qui istam bestiam vocat lupum indicum. Tales proculdubio charißimi sunt multi, qui solummodo habent faciem humanam.i. apparentiam, non existentiam. Non.n. sunt benigni, sed maligni. Non sunt misericordes, sed discordes. Non sunt propitij, sed impij. Non sunt fideles, sed crudeles. Tales potißimè sunt iracundi & tyranni, tales etiam sunt detractores & magniloqui. Isti.n. semper ore patulo nituntur carnes & vitam bonorum cōsumere & deuorare, & sua voce horrenda & tubali omnes alios perturbare. Vnde Eccl. 9. dř Terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Vnde tales figurantur in illo Leone Ezec. 19. de quo dř ꝙ Leo factus est, & didicit capere prædam. Homines deuorare, quia.s. tales deuorant hoīes, ipsos in corpore & in rebus iniuriosè lædendo, ipsorum tpalem substantiam auferendo, ipsorum vitā & famam impiè mordendo & corrodēdo. De tali homine sic crudeli, inhumano & imbenigno, dř Gen. 16. ꝙ dictum est de Ismahele. Hic erit ferus homo, manus eius contra oēs, & manus oīum contra eum, & è regione oīum fratrū suorū figet tabernacula. Tales figurātur in illo Nabuchodonosor crudelißimo qui de hoīe in bestiam est mutatus. Vel etiā in illo Lycaone Archadiæ tyranno raptore, qui de hoīe factus est Lupus, secundū Ouidi. li. 1. fabula. 6. Vnde de talibus impijs & inhumanis dř Dan. 4. Cor eius ab humano immutetur, & cor ferę detur ei, alligetur vinculo ferreo, & cū ferris fit pars eius. Isti.n. perdiderunt pęnitus cor humanū, & cor habent impiū & ferinū, & ferarum.i. aliorum crudeliū & iniquorū sectantur & amant consortium. Talibus igitur dř illud Iob. 10. Nūquid sicut dies hoīs dies tui, & anni tui sicut humana sunt tpa? quasi diceret, non. Nos vero non sic, sed simus hoīes & humani, quod potißimè debent esse iudices & prælati, qui præ cęteris debent esse humani, compatientes erroribus, & esse fluidi, parcētes interdum delinquentibus. Vnde de spiritu.i. de viro spirituali dicitur Sapientiæ. 12. ꝙ ipse est humanus, benignus, stabilis, certus, securus. Qui.n. propriam fragilitatem attendit, erga alios benignus existit. Roma. 6. Humanum dico pp infirmitatem carnis vestræ. Et merito prælatus debet humanus esse & dulcis, quia certè corda bonorum & nobilium subditorum melius vincuntur per humanitatem quàm per seueritatem. Teste enim Seneca, Generosus animus facilius duci quàm trahatur. Exemplum de Elephante, qui voluntarie obedit illi qui eum de fouea liberauit humanitatem sibi factam humiliter recompensans. Ideo bene dicitur. 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Ergo charißimi habeamus dulcem benignitatem. ¶ Item si volumus esse spirituales homines, nos C
debemus habere rerum tenuitatem, quod ostenditur cum dicitur. Sanctus. quia sanctus etymologizatur, quasi sine terra. Sicut enim homo est animal naturaliter nudū, nascitur enim sine pilis, sic nos si volumus esse spirituales homines, nos debemus esse nudi quantum ad amorem omnis temporalis possessionis, & pilis diuitiarum carere, & sine terra temporalium bonorum manere, quantum ad amorem cordialis affectionis. Sanctus inquit. Vnde Exodi. 22. Viri sancti

eritis mihi. Et. a. Petri. 1. Locuti sunt sancti Dei homines. Serpens. n. timet hominem nudum, & audacter insilit in vestitũ, secundum Isido. Quia vere serpens diabolus illos quos videt nudos ab omni terrena affectione, timet inuadere, vbi homines vestitos vestibus bonorum temporalium solet intrepidus impugnare. Et ideo docet Greg. in homelia. Nudi inquit cum nudo luctemur, quia vestitus si cum nudo luctatur, facilius ad terram deijcitur. Simus ergo sancti, iuxta illud Leuit. 19. Sancti estote, qm sanctus sum, dicit dominus. Sed pro certo istud est hodie contra multos qui pro certo non videntur hoĩes nudi, sed ad modum bestiarum pilosi, quia recte videntur similes Simijs, quæ in effigie formam humanam prætendunt, quæ tñ quia pilosæ sunt, non esse homines se ostendunt. Quia vere multi sunt quẽ tanto vellere diuitiarum se solent induere, q recte videntur à natura hoium, quæ naturaliter nuda est, deuiare. Lucæ. 16. Homo quidam erat diues &c. Isti non sunt sancti .i. sine terra seu sine terrenorum affectu. Et ideo plangit Psal. dicens. Saluũ me fac domine, qm defecit sanctus, qm diminutę sunt veritates à filijs hominum. Et Eccl. 13. Quæ comparatio hominis sancti ad Canem? q. d. nulla, quia. s. Canes. i. auari non possunt diuitijs satiari. Homo vero sanctus solet paucis opibus contẽtari. Non sic igitur charissimi, sed habeamus rerum tenuitatem. Esa. 2. In die illa proijciet homo idola auri sui, &
D argenti sui sculptilia &c. ¶ Item si volumus esse spirituales homines, nos debemus habere sensus subtilitatem, quod ostenditur cum dicitur. In sapientia manet. homo. n. est animal rationale, de quo etiam scriptura miratur. Iob. 38. Quis posuit in visceribus hoĩs sapientiam? q. d. Mirabile est qualiter in carne sanguine & ossibus põt intellectus & ratio reperiri. Rationabiles igitur debemus esse, quia. s. illa quę pertinent ad salutem, debemus rationabiliter præuidere, subtiliter meditari, & sagaciter cogitare. Et nota q sapientiam hominis iusti comitatur

Decor in aspectu.
Timor in affectu.
Splendor in intellectu.

Quia. s. aspectus hominis per honestatẽ debet relucere, quia sicut dr̃ Ecclesi. 8. Sapientia hominis lucet in vultu eius. Affectus hominis pericula debet timere. Eccle. 18. Homo sapiens in oĩbus metuit. In scientia debet resplendere. Iob. 38. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam, aut quis dedit Gallo intelligentiam? De multis autem vr̃ impletum illud Hierem. 10. vbi dicitur q stultus factus est oĩs homo à scientia. quia vere multi sunt qui quanto sunt in ratione & sapientia mundana subtiliores, tanto sunt in spirituali sapientia stultiores, sicut sunt multi mundi sapientes, quos ita excęcauit mundi prosperitas, q nihil cogitãt de futuris nec de pertinentibus ad salutem, similes sicarijs & pilosis qui videntur esse hoĩes in apparentia, & tamen sunt animalia bruta in existentia. & certe melius esset illis pœnitus nihil scire, quàm saluti necessaria non sentire. Ecclesi. 19. Melior est homo qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore, quàm qui abundat sensu, & transgreditur legem altissimi. Isti igitur propriè loquendo, non sunt hoĩes, sed iumẽta, ita quòd propriè põt dici de talibus illud quod dr̃ in Psal. Homo cũ in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Nõ sic igitur, sed habeamus sen
E sus subtilitatem. ¶ Item si volumus esse spirituales hoĩes, nos debemus habere mentis sublimitatem, quod ostenditur cum dr̃. Sol. Sicut. n. homo habet naturaliter vultũ ad cœlestia erectum, & staturam corporis sursum eleuatam ad cœlum, sic si volumus esse spirituales hoĩes, nos debemus esse ad cœlestia desideranda & affectanda erecti, & ab effectu bonorum tẽporalium eleuati, iuxta illud Eccles. 7. Hoc inueni q fecit dominus hoĩem rectum. & hoc ostẽditur cum dr̃ Sol. Quia sicut sol habet esse sursum, superius & non inferius, in cœlo sursum, & non in terra deorsum, habet etiam sol radios rectos, qui nunquam reflectuntur à rectitudine sua, nisi qñ cadunt super corpus opacum & grossum, sic nos debemus esse mentaliter in cœlo, non in mundo, sursum, non deorsum, in Paradiso, nõ in sęculo, vt ibi fixa sint nostra corda, vbi vera sunt gaudia, iuxta illud Col. 3. Quæ sursum sunt, quęrite, non quę super terram. vt sic de quolibet dicatur illud Iosu. 10. Stetit sol in medio cœli. ita q radij voluntatis. i. ipsius cogitatus & actus semper debent esse recti & bene ordinati & dispositi, nisi forte per contactum corporis grossi. i. per affectionem terrenorum fuerint obliquati. Ista tamen sunt contra multos, qui ad cœlestia per desideria non eleuãtur, sed magis ad terrestia per auaritiã incuruantur, & propter obicem terrenorũ à sua rectitudine reflectuntur, iuxta illud Esa. 2. Incuruabit se homo, & humiliabitur vir. Isti sunt similes quibusdã hoĩbus Æthiopiæ, de quibus dicit Isido. q in desertis Æthiopiæ sunt homines nõ erecti seu recti incedentes, sed super pedes & manus vultu inclinato ad terram more pecudum ambulantes. Et isti prout dicit, arapticę vocantur. Quia vere in Æthiopia huius mundi sunt qui faciem cordis sui nunquam erigunt ad cœlum & ad cœlestia affectando & contemplando, immo ipsum semper habent depressum ad mundum, bona tp̃alia desiderando & ambiendo. Istud videtur plangere scriptura Mich. 7. vbi dicit Perijt sanctus de terra, & rectus in hominibus non est. Non sic charissimi non, sed simus spirituales homines, non carnales, & habeamus, sicut dictum est, Mentis sublimitatem, Sensus subtilitatem, Rerum tenuitatem, Cordis benignitatem. Et sic erimus homines, & non bruta. Dico homines.

Nostra porrigentes affectu materno.
Nostros corrigentes obiectu paterno.
Cunctos diligentes conuictu fraterno.
Stultos dirigentes aspectu superno.
Nosmet subigentes deiectu inferno.
Bona colligentes in victu æterno.

¶ Nos. n. debemus nr̃a porrigere liberaliter. Matth. 12. Bonus homo de thesauro suo F profert bona. ¶ Itẽ nostros corrigere paternaliter. Vnde Dan. 7. dicitur q filius hominis veniebat, & fluuius ingẽs rapidusq; egrediebatur à facie eius. ¶ Item cunctos diligere fraternaliter. Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile, & oĩs homo proximum sibi. Item debemus alios dirigere exemplariter. Luc. 22. Occurret vobis homo amphoram aquæ portans, sequimini eum quocunq; introierit. ¶ Item debemus nosmet subigere cordialiter. Luc. 7. Nam & ego homo sub potestate constitutus &c. Et sic poterimus gloriosa bona colligere æternaliter, quia. s. sancti viri in æternum viuere comprobantur. Eccle. 12. Ibit homo in domum æternitatis suæ, & benedictione cęlestis gloriæ perfruetur. Psal. Ecce sic benedicetur homo qui timet dñm. Et sic pro certo nos poterimus esse homines, non pecudes, quia à vero homine Christo cognoscemur, & ab eo tenerrime diligemur. Leo. n. secundũ Plini. est valde liberalis circa hoĩem, intantum q hominem nunquam lædit, nisi maxima fame arctatus. Sic pro certo Leo de tribu Iuda Christus talibus hominibus spiritualibus miseretur, ipsosq; per damnationem æternam nunquam lædit nec vulnerat atque grauat, quinimo talibus dicit illud Lucæ. 5. O homo remittuntur tibi peccata tua. Christus. n. propriè est sicut Canis, qui semper vult cum hoĩbus habitare. Et etiam sicut Columbæ vel Ciconiæ, quæ nidos suos semper volunt circa habitationem hoium fabricare. Et etiam sicut Elephas, qui naturaliter diligit hominem, ipsumq; semper cõtra Draconem nititur adiuuare. Quia pro certo charissimi Christus Deus noster, qui est recte sicut Canis magnæ fidelitatis, sicut columba magnæ fęcunditatis sicut Ciconia magnæ continentiæ & castitatis, sicut Elephas magnæ benignitatis, hoĩes spirituales naturaliter diligit, & eorũ affectat societatem, spiritualiter habitat cum eis, & frequentat, dicens illud Prouer. 8. Delitiæ meæ esse cum filijs hoium. Et Apoc. 21. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & ipsi populus eius erunt, & habitabit cum eis, & ipse deus cum eis erit eorum deus. Ista tñ sunt contra multos, qui. s. tales homines. i. bonas spirituales personas nõ diligunt, immo ipsos persequuntur, odiunt, & contemnunt. Psal. Quousque irruitis in hominem, interficitis vos vniuersi, tanquam parieti inclinato & maceriæ depulsæ? Patet igitur qũo per homines intelliguntur viri perfecti & vitiosi. ¶ Secundo dico q per hominẽ pos- G sunt intelligi viri infecti & virtuosi. Sicut. n. homo est naturaliter animal valde fragile, intantũ q quando nascitur, nec potest incedere nec se mouere, est etiam animal valde debile, intantum q omni armatura noscitur carere, est insuper animal valde confusibile, intantum q nullum operimentum cõfusionis suæ, nec caudam, nec pilos, nec alia talia noscitur habere, sic pro certo peccator est valde fragilis per inconstantiam. vnde Esa. 31. Ægyptus homo, & non Deus, & equi eorum caro, & non spiritus. Est debilis per impotentiam Vnde. Ro. 7. Infelix ego homo, quis liberabit me de corpore mortis huius? Est etiam confusibilis & nudus per omnium virtutum carentiam & indigentiam. Caret. n. tegumento bonæ conuersationis, & cauda. i. memoria mortis suæ, & suæ finalis resolutionis. vnde in Psal. dicitur q homo cũ in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et si vis, potes hic applicare de hominibus mõstruosis, de quibus supra

supra dictum est in eodẽ titulo, & de quibus fit mentio in morali per librum de proprietatibus rerum, in c. de Æthiopia, & c. de India, & c. de faunis & pilosis, quæ significant diuersa genera peccatorũ, quæ omitto ad præsens causa breuitatis. Hoc solum noto quod homo potest significare peccatorem.

Propter vanitatem inconstantiæ.
Propter falsitatem eloquentiæ.
Propter ruditatem ignorantiæ.
Propter superbiam & elationem
Propter duritiam & obstinationem.

¶ Dico propter vanitatẽ inconstãtiæ. Vnde in Psal. Verumtamẽ vniuersa vanitas omnis homo viuens. ¶ Item propter falsitatem eloquentiæ. Vnde in Psal. Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax. Vnde etiam de proditore dr̃ in psal. Et .n. homo pacis meæ in quo speraui, magnificauit super me supplantationem. Et alibi. Tu vero homo vnanimis &c. Item propter ruditatem ignorantiæ. Vnde. 1. Corin. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritu Dei. ¶ Item propter superbiam & elationẽ. Eccle. 8. Dominatur homo homini in malum. ¶ Item propter duritiam & obstinationem. 1. Reg. 15. Neq; .n. homo est vt agat pœnitentiam. A talibus igitur hoibus est cauendum, iuxta illud Matt. 10. Cauete ab hoibus. Phœnix .n. & Pelicanus & Aquilæ dicuntur societates hoium fugere, & in desertis solitarij habitare. in quo docemur ꝙ societatem hoium peccatorum debemus relinquere, & nos ab eorum consortijs absentare. exẽplo deorum, de quibus dicitur Dan. 2. Exceptis dijs, quorum non est cum hoibus conuersatio. Sicut etiam faciebat Apostolus, dicens Gala. 1. Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem. Sic igitur dico ꝙ per hominẽ intelliguntur viri infecti & vitiosi. vt de quolibet dicatur illud Psalm. Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, nec sperauit in Deo salutari suo, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua. ¶ Et si vis generaliter potes notare quòd homo in malo significato est nomen.

H Deceptionis & fallaciæ.
Detractionis & inuidiæ
Inuasionis & calumniæ.
Præsumptionis & superbiæ.
Defectionis & inconstantiæ.
Corruptionis & immunditiæ.
Obliuionis & ignorantiæ.

Mali igitur homines sunt mendaces, quia veritatis carent eloquio Psal. Diminutæ sunt veritates à filijs hominũ. ¶ Item sunt mordaces, quia charitatis carent incendio. Psal. Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. ¶ Item sunt rapaces, quia pietatis carent officio, quod potissime pertinet ad crudeles, contra quos dr̃ in Psal. Erue me à calumnijs hoium, vt custodiam mandata tua. ¶ Item sunt procaces seu nugaces, quia vanitatis vacant fastigio, qđ .s. pertinet ad superbos. Psal. Filij hominũ vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ & quæritis mendacium? ¶ Item sunt fugaces, quia stabilitatis carent refugio. Psal. Vos autem sicut hoies moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis. ¶ Item sunt procaces, quia carnalitatis fœtent coniugio. Gen. 11. Cumq; cepissent hoies multiplicari, acceperũt sibi vxores &c. ¶ Item sunt inefficaces, quia stoliditatis stupẽt diluuio, & hoc pertinet ad obliuiosos & desides, de quibus dr̃ in Psal. Dominus de cœlo prospexit super filios hoium, vt videat si est intelligens aut requirẽs Deũ &c. Et illud prædictum, homo cum in honore esset, non intellexit. Et breuiter. 2. Esdræ. 4. concluditur de hominibus talibus, & dicitur quòd iniqui omnes filij hominum. Bene ergo dico ꝙ
I nomine hominis intelligũtur viri infecti & vitiosi. ¶ Tertio dico ꝙ per hominem possunt intelligi viri flebiles & dolorosi. Istud enim nomen homo, est Nomen

Magnæ fragilitatis.
Magnæ flebilitatis.
Magnæ pœnalitatis.
Magni etiam laboris.
Magni doloris.
Magni timoris.
Magnæ miseriæ.
Magnæ penuriæ.
Magnæ tristitiæ.

Homine .n. inter mortalia quid fragilius? Ipse .n. propter suã maximam fragilitatem comparatur vermi. Vnde in psal. Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hoium, & abiectio plebis. Item inter mortalia quid flebilius? Ipse .n. statim qñ nascitur, incipit flere, & fletu suo illam quam intrat miseriam declarare, dicens illud Sap. 7. Sum quidem mortalis homo, similis hoibus, de genere illius qui prior factus est. Et sequitur. Et ego natus accepi cõem aerem, & primam vocem oĩbus similem emisi plorans. ¶ Item inter aĩalia quid pœnalius? Statim .n. qñ homo nascitur, pœnis & miseriæ subijcitur, dicens. Zacha. 13. Homo agricula ego sum, quĩ Adam exemplum meum à iuuentute mea. ¶ Item inter mortalia quid laboriosius? Homo .n. nascitur ad laborem, & auis ad volatum, sicut dr̃ Iob. 5. Omnis .n. labor hois in ore eius, sed anima eius non impletur. Eccl. 6. ¶ Item inter animalia quid dolorosius? Iste .n. sine dolore diem non transigit? & sine cordis vel carnis molestia horam modicam vix pertransit. Cuncti .n. dies eius laboribus & erumnis pleni sunt, nec per noctem mẽte requiescit. Eccl. 2. ¶ Item rogo quid inter mortalia timorosius? certe nihil. Iste .n. timet mala præterita, ne forte redeant, mala præsentia, ne forte non transeant, mala futura, ne forte remaneant. Dicit .n. cum Psal. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. ¶ Item etiam obsecro quid in rebus inuenies homine miseriosius pœnuriosius seu tristabilius? Alia .n. animalia qñ nascuntur, secum portant suæ indigentiæ supplementa, quia .s. apportant secum pellem duram, qua operiatur, fortitudinem, qua ambulent & moueantur, naturalem industriam, qua mamillas matris requirere doceantur. Homo vero est animal quod cæteris miserabilius nascitur. Nascitur .n. nudus sine operimento, nascitur debilis sine cuiuscunq; virtutis fulcimento, nascitur ignarus & inscius sine cuiuscunq; industriæ documento. Et breuiter, iste fame & frigore moritur nisi aliunde regatur & nutriatur. Et ideo breuiter concluditur Iob. 13. vbi dr̃. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet Vbi notare posiis Vilem creationem, quia natus de muliere. Curtam durationem, quia viuens breui tẽpe. Paucam consolationem, quia repletur multis miserijs. Labilem cõplexionem, quia quasi flos egreditur. Finibilem conclusionem, quia conteritur & fugit velut vmbra. Mutabilem conditionẽ, quia nunquam in eodem statu permanet. ¶ De istis igitur miserijs humanis admiratur Psal. dicens. Dñe quid est homo, qa innotuisti ei? Et ad istam quæstionẽ diuersimode rñdet in scriptura. Et primo qñ quæritur. Quid est homo? Rñdet idẽ Psal. Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt. Ad hoc etiam videtur rñdere Iob. 7. dicens ꝙ militia est vita hois super terram. Et 14. dicit Breues dies hois sunt, numerus mensium eius apud te est, cõstituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt. Ad hoc etiam rñdet sapiens Eccl. 3. vbi dicit ꝙ vnus est interitus hoium & iumẽtorum, & equa vtriusq; conditio. Et Eccl. 9. dicit ꝙ nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit. Vltimo ad istam quæstionem rñdet Hieremias & dicit illud quod dr̃ Hiere. 10. Scio inquit dñe ꝙ nõ est hois via eius, nec viri vt ambulet & dirigat gressus suos. Sed ad hoc quid rñdet beatus Bernardus qñ quæritur Quid est homo? Homo, inquit, nihil aliud est quàm sperma fœtidũ, saccus stercorum, cibus vermium. Innocẽtius autem libro de miseria conditionis humanæ flebiliter valde rñdet. O inquit. Quis det oculis meis fontem lachrymarum, vt fleam miserabilem humanæ conditionis ingressum, damnabilem humanæ dissolutionis egressum. & multa pulchra & rethorica, quæ idẽ Innocentius ibidem recitat. ¶ Et nota quòd hominis miseria K
apparet in multis, videlicet

Quia componitur carne cinerea.
Quia corrumpitur sorde venerea.
Quia concutitur lite foranea.
Quia excutitur luce syderea.
Quia dissoluitur morte funerea.
Quia concluditur styge tartarea.

¶ Igitur dico ꝙ miseriã hominis denotatur suæ carnis vilis cõditio, quia .s. non est nisi terra & cinis. Ideo dicitur. Memento homo quia cinis es, & in cinerem reuerteris. Vnde Eccl. 18. Omnes homines terra & cinis. ¶ Item suæ sordis grandis infectio, videlicet concupiscentia carnis, quæ sibi est innata. Vnde Rom. 7. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sequitur. Igitur mente seruio legi Dei, carne seruio legi peccati. ¶ Item mundi litis dura turbatio .s. fluctus & tumultus negociorum, quibus est subditus homo. Eccles. 1. Occupationem pessimã dedit Deus filijs hominũ. Et Eccl. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, iugum graue super filios Adam. ¶ Item veræ lucis pauca cognitio, hoc est dictu, vitium ignorantiæ, quo fuscatur mirabiliter mens humana, quia propriè nulla veritas cognoscitur. Psal. Diminutæ sunt veritates à filijs hoium. ¶ Item mundi cladis dura percussio, hoc est dictu, vexatio & tribulatio hominum peruersorum. de qua Prouer. 28. Regnantibus impijs, ruinæ hominum. Homo .n. in vita ista sustinet

sustinet à malis hominibus multa mala. Petitum.n. fuit à quodam philosopho quid erat inimicissimum homini, & rñdit, alter homo. A malis.n. sustinemus famæ detractionem. Sap. 12. Comestores viscerum hominũ, & deuoratores sanguinis. Bonorum distractionem. Prouer. 29. Homines pestilentes dissipant ciuitatem. Et Iob. 24. Nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes. Item corporum destructionem seu læsionem. Eccl. 41. Luctus hoium in corpore ipsorum. Et in Psal. Posuisti tribulationes in dorso, imposuisti homines super capita nostra. Ista est igitur mũdi cladis dira percussio. Item sustinetur hic à nobis vitæ finis & mortis solutio, quia sicut dicit Apostolus Hebre. 9. Statutum est omnibus hominibus semel mori. ¶ Item vltimo denotat hois miseriam infernalis tristis conclusio. Inter miserias.n. humanas ista est summa, quia.s. homo est in periculo descendendi finaliter ad infernum. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Sequitur. Mortuus est aũt diues, & sepultus est in infernũ. Sic igitur patet qũo hominis miseria patet ex multis, ita breuiter ꝙ quando quæritur. Quid est homo, nos possumus respondere & dicere quòd homo est sicut

Mare magnæ mobilitatis
Flumen magnæ velocitatis
Flos magnæ debilitatis.
Vmbra magnæ fugacitatis
Ventus magnæ labilitatis
Vitrum magnæ fragilitatis.

In Psal. Sciant gentes qm homines sunt. Et breuiter de senectute, de iuuentute, de vita & morte humana, multa possent dici, sed ista sufficiant quo ad præsens, quia satis in suis titulis de singulis disseremus. Sic igitur patet generaliter quòd per hominem intelliguntur viri fragiles & dolorosi, viri impij & vitiosi, viri perfecti & virtuosi.

L ¶ Si verò de Christo qui fuit Deus & homo, vis aliqua dicere, notabis quòd iste dicitur homo, quia

Destinatus de summis sedibus.
Incarnatus submotis sordibus.
Perforatus acutis sudibus.
Reuocatus à mortis cladibus.
Sublimatus supremis sedibus.
Expectatus ab altis ædibus.

Dico igitur quòd iste est homo grãdis auctoritatis, quia de summis sedibus fuit destinatus. Deus.n. pater misit ipsum tanquam salutis humanæ legatum. Ioan. 1. Fuit homo missus à Deo. Et Gal. 4. Misit Deus filium suum &c. ¶ Itẽ est homo dulcis humanitatis, quia fuit submotis sordibus incarnatus. Phil. 2. In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. figuratur Apoc. 14. in filio hominis ascendente super nubem candidam. i. virginem gloriosam. Et ideo canitur. Natus de Maria virgine, & homo factus est. Et Sap. 7. Sum quidẽ mortalis homo &c. ¶ Item iste est homo fortis stabilitatis, quia acutis sudibus fuit perforatus.s. in passione. Vnde de eo flagellato dixit Pilatus Ioan. 19. Ecce homo. & Rom. 6. dr̃. Homo noster crucifixus est. Figuratus Apoc. 19. in illo rege regum qui habebat vestes aspersas sanguine. ¶ Item iste est homo mirandæ nouitatis, quia à mortis cladibus fuit reuocatus.s. in resurrectione. Figuratus Apoc. 1. in illo filio hoĩs cum septem stellis & candelabris &c. qui dixit. Fui mortuus, & ecce sum viuens. Figuratus etiam. 2. Reg. 1. vbi dicitur ꝙ die tertio apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa. ¶ Itẽ est homo præcelsæ dignitatis, quia supremis sedibus fuit sublimatus.s. in ascensione. Psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. ¶ Item est homo duræ seueritatis, quia ab altis sedibus nunc est expectatus.s. vt veniat ad iudicium. Figuratus Dan. 7. vbi dr̃. Ecce in nubibus cœli filius hois veniebat &c. vide ibi. ¶ Si vero diabolum velis vocare hoiem, dic figuram de zizania, vbi de diabolo dicitur. Inimicus homo hoc fecit. Et applica omnia quæ supra dicta sunt de homine vitioso &c. Sufficit de homine quo ad præsens.

A **Honestas.** Nota ꝙ honestas est virtus qua mores hominum intrinsecus & extrinsecus componuntur, & qua sub quadam regula disciplinæ omni turpitudine resecata ferunt. Dicã igitur breuiter ꝙ quicquid est in homine christiano, siue interius siue exterius, debet esse fulgidũ & honestum, vt oia quæ facimus cum corpore, mẽtaliter peracta sint & luminosa quo ad intus, & extra sint bona conuersatione semper plena, & in omni sui parte fulgida atque clara. Quia videlicet & illud quod est intra nos.s. cogitatio vel affectus, & illud quod est extra nos.s. actus, gestus, habitus & affatus, debent fulgere limpida claritate, & relucere florida venustate, & carere qualibet inhonesta & stolida vilitate. iuxta illud Apost. 1. Corin. 14. Omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. Quod potissimè spectare debet ad ecclesiasticos, quia vere in ipsis debent esse præ cæteris omnia limpida & honesta. Legitur.n. ꝙ Nero Imperator fecit templum fortunæ de quibusdam lapidibus lucentibus, vt crystallis, & translucidis atq; claris, quæ in Arabia & Capadocia inueniuntur, sicut dicit Plinius lib. 36. ca. 22. ita ꝙ intrantibus illud templũ cuncta clara & peruia videbantur. In quo notãdum est quòd templum quod summus Imperator Christus fecit.s. Ecclesia vel status Ecclesiæ synagoga debet esse de lapidibus translucidis & honestis, vitiorum caligine non fœdatis. Vnde Thobiæ. 13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Beatus ero si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum claritatem Hierusalem, ex saphiro & smaragdo ędificabitur. Ista tamen sunt contra multos, qui si honesti sunt in verbis, tamen non in factis, in conuersatione, sed non intentione, in gestu corporis, non fructu operis. Istis loquitur Seneca epistola. 21. Melius inquit probas honesta quàm sequaris, vbi posita sit fœlicitas, sed ad illam accedere non audes. Non sic, sed oia honeste & secũdũ ordinẽ fiant in nobis. Et iuxta doctrinam Apostoli ad Ro. 13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Vnde notabo ꝙ nos debemus Honeste

Cogitare, interius mentem ruminantes.
Vigilare, asperius carnem macerantes.
Laborare, exterius bene operantes.
Nos ornare, syncerius mores ornantes.
Continuare, vlterius bonum perpetrantes.
Nos armare, posterius mala tolerantes.

¶ Igitur dico ꝙ necesse est honeste cogitare, quia sicut dicit B
Tullius in officijs libr. 3. Etiam si deos & homines lateat, nihil est bono viro turpiter faciendum. Satis inquit nobis, si modo in philosophia aliquid profecimus, persuasum esse debet, si omnes deos hominesq; celare possemus, nihil tñ auare, nihil iniuste, nihil libidinose, nihil incontinenter esse faciendũ. Vnde de vino. i. de gratia Dei dicitur. 2. Esdræ. 3. Præcordia facit honesta. ¶ Item necesse est honeste vigilare.s. studendo & contemplando ad maiorem carnis edomationem. Quia pro certo sicut dr̃ Eccl. 31. Vigilia honestatis tabefaciet. ¶ Item necesse est honeste laborare. Vnde de iusto dr̃ Sap. 10. ꝙ honestum fecit illum in laboribus, & compleuit labores illius. Et Sapiẽ. 8. In operibus manuum illius honestas. ¶ Item necesse est nos ornare.s. per bonam & exemplarem conuersationem. Vnde Eccl. 24. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Et bene dicit fructus, quia flores ameni honoris & honestatis producũt odores amęnitatis, & gignunt fructus vtilitatis. Ideo bene dicitur. 1. Thes. 4. Honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. ¶ Item necesse est honeste cõtinuare. Non.n. sufficit honestatis amplexus in principio vel semel factus, sed requirit & sæpius & sine intermissione, & in omni opere honestatem obseruare. Sap. 8. Honestas sine defectione. ¶ Item necesse est honeste mala portare.s. paupertatem & abstinẽtiam, & finaliter mortem. Vnde Eccle. 11. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas, à Deo sunt, & ideo toleranda. Ista de honestate morali sufficiãt, quia de honesta conuersatione in locis infinitis est actum, de honestate vero inquantum signat pompam & claritatẽ status mundani, nihil ad præsens.

Honor. Nota ꝙ honor accipitur in bono & in malo. Est.n. honor idem quod gloria, maiestas, excellentia, dignitas. Et ideo honor potest distingui in temporalem A
& æternalem, in diuinum etiam & humanum. Honor enim I

Temporalis est contemnendus
Honor æternalis est appetendus
Honor diuinus est frequentandus
Honor humanus est fugiendus.

¶ Breuius vero dicam ꝙ inuenitur honor

Temporalis, qui est contemnendus
Æternalis, qui est appetendus
Finalis, qui est impendendus.

¶ Primo igitur dico ꝙ est honor tẽporalis, quem debemus contẽnere. Iste.n. honor est valde periculosus. Post magnũ.n. honorem incurrit sæpe homo magnum vituperium & pudorem. Exemplum habemus in Amã, coram quo cuncti serui regis flectebant genu, & adorabant eum, sicut dicitur Hester. 3. qui postmodũ vituperabiliter est suspensus, sicut dicitur Hester. 7. Et sic verificatur illud Gregorij qui dicit. Non est tanti honoris excelsa tenuisse, quanti mœroris de excelsis corruisse. Constat enim quòd honor mundanus

Sensum peruertit.
Mores subuertit.

Dico igitur ꝙ honor mundanus sensum peruertit.

Homo

A Deo auertit.
Ad inferna diuertit.

Homo.n. quando in locum nimis altum ascendit, cerebrum ipsius solet turbari, ita q̃ de rebus infimis bene iudicare non potest. Noctua etiam quanto altius de die volat, tanto minus videt. Sic multi in altis honoribus & in die & in claritate mundanæ dignitatis & prosperitatis cõstituti, visum veræ discretionis perduot, quod patet, quia tunc etiam proprios benefactores aut socios non cognoscunt. Vnde de quodam nobili scholari narratur q̃ solitus erat dicere omnes mundi prælatos esse cæcos, eo.s. q̃ magistro suo qui erat solennis clericus, beneficium non dabant. Tandem factus prælatus de magistro non cogitabat, propter quod cum quodam die ciuitatem intraret, magister in hora meridiei cũ magnis luminaribus & accẽsis iuit ei obuiam in introitu ciuitatis, & quærẽti discipulo quid hoc esset; respondit magister, illumino vobis inquit dñe, quia cæcus es sicut & alij. De quodam etiam Papa legitur qui cum socium non cognosceret, illi quærenti & dicenti. Pater sancte non cognoscitis me? Respondit. Vade miser, & quõ te cognoscerem? quia meipsum nõ agnosco. Bene igitur dr̃ in Psal. Homo cũ in honore esset, non intellexit, cõparatus est iumẽtis &c. Honor igitur mũdanus sensum peruertit. ¶ Itẽ mores subuertit. Nota q̃ multi primo sunt boni, tandẽ honorati facti, sunt mali. Exẽplũ de Nerone & Saul. Honores.n. mutant mores. Et tñ proh dolor, isti honores hodie summè petũtur. Vnde Saul dicebat Samueli. 1. Reg. 15. Honora me corã senioribus. ¶ Itẽ iste honor à Deo auertit. Exẽplũ de Iuliano, q̃ factus Imperator apostatauit à fide. Ideo in Psal. dr̃. Impij mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Ideo bene consulitur Eccle. 7. Noli quærere ab homine ducatum, nec à rege cathedram honoris &c. ¶ Item talis honor ad inferna diuertit. Sicut.n. videmus q̃ aues prædales quãdiu viuunt, in honore tenentur & habentur, super perticam ponuntur, & diligentius coluntur & custodiuntur, q̃ñ vero mortui sunt, in sterquilinium proijciuntur, & econuerso Gallinæ & anseres quandiu viuunt, modicum reputantur, q̃ñ vero mortuæ sunt & paratæ, coram rege honorabiliter deportantur, sic pro certo tales diuites & auari, officiales & aduocati, hodiernis t̃pibus à magistro suo diabolo honorifice promouentur. Eccl. 10. Est homo qui honorificatur propter substantiam suã, qui tamen post mortem sine honore in inferni sterquilinio infodietur. iuxta illud Iudith. 1. Remiserunt eos vacuos, & sine honore abiecerunt. Vnde Sap. 3. In nihilum computabuntur, & sine honore erit nouissima senectus eorum. Gallinæ vero.i. pauperes & miseri qui dum viuunt nihil reputantur, immo ab omnibus fugantur & vilipenduntur, q̃ñ post mortem igne tribulationum decocti fuerint & parati, coram Deo honorabiliter deportabuntur, & in mensa cœlesti & regia locabuntur. Vnde Roma. 2. Honor & pax omni operãti bonum. Vnde mali de istis finaliter dicent illud Sapiẽ. 5. Vitam illorũ æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore, ecce quõ computati sunt inter filios Dei &c. Iste est igitur honor temporalis,
B quem debemus contemnere. ¶ Secundo dico q̃ est honor æternalis, quem debemus appetere. Et iste est honor cœlestis gloriæ, qui sanctis in patria conferetur, de quo dicit Aug. q̃ nulli denegabitur digno, & nulli concedetur indigno. Et in psal. dr̃. Gloria & honore coronasti eũ dñe. Iste honor figuratur Hester. 6. vbi dicitur. Homo quem rex honorare cupit, debet indui vestibus regijs, & imponi super equum qui est de sella regis, & accipere regium diadema super caput suum, & primus de regijs principibus teneat equum eius, & per plateam ciuitatis incedens clamet & dicat. Sic honorabitur quemcunq; rex voluerit honorare. Charissimi, vestes regiæ sunt virtutes, Istæ sunt.n. vestes nuptiales, quibus si homo indutus non fuerit, in tenebras exteriores missus erit. Equus super quẽ Christus equitauit, est crux vel pœnitentia. Ista.n. est aliquis equus de sella regis. Abac. 3. Qui ascendis super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio. Homo igitur qui à rege Christo in Paradiso voluerit honorari, debet indui vestibus regijs.i. virtutibus, debet ascendere super equum regis.i. super crucem per compassionem, vel etiam in pœnitentiæ operibus, & sic diademate æterni honoris insignietur. Et à primo principum.s. à Michaele per plateã ciuitatis Paradisi honorabiliter deducetur. Quia pro certo sic honorabitur, quẽcunq; rex decreuerit honorare. Vnde 2. Pet. 1. Accipiens à Deo patre gloriam & honorem. Et in Psalm. Gloria & honore coronasti eum dñe &c. Signum.n. Leonis, secundum Michael, est domus honorum vestimentorum & honorum, ad denotandum q̃ nullus est verus honor, nisi ille qui in domo Leonis.i. in Paradiso. vbi regnat Leo de tribu Iuda, conceditur, vbi quilibet sanctus potest dicere illud Dan. 4. Sensus meus reuersus est ad me, & ad honorem regni mei decoremq; perueni. Iste est igitur honor æternalis, quem debemus appetere. ¶ Tertio dico q̃ est honor finalis, quem debemus impendere. Et iste est honor quem Deo & superioribus nostris debemus exhibere. Apes.n. honorant C regem suum, in tantum q̃ nulla audet volare quousq; rex sibi vendicauerit principatum.s. q̃ñ omnes habent exterius exire. Elephantes etiam docentur honorare & adorare regẽ, nouæ etiam Lunæ dicuntur inclinare, & ipsam suis modulis honorare. Quãto magis igitur nos viri rationabiles debemus Deum honorare, & nostris superioribus reuerẽtiam exhibere? Prouer. 3. Honora dñm de tua substantia. ¶ Et nota q̃ istæ personæ sunt quas tãquam superiores & maiores honorare debemus, .s. Deus, prælatus, pater, doctor, religiosus &c. Honora ergo

Deum creatorem.
Patrem genitorem.
Prælatum rectorem.
Virum seniorem.
Prudentem doctorem.
Pium nutritorem.
Viduam continentem.
Religiosum Deo seruientem.

Honorandi sunt dij cuncta tenentes.s. Deus & Angeli, iuxta illud Prouer. 7. Honora dominũ, & valebis. Et 1. Timo. 1. Soli Deo honor & gloria. ¶ Item genitores atque parentes. Eccl. 7. Honora patrem tuũ, & gemitus matris tuæ ne obliuiscaris. Item dños atq; præsidentes. 1. Tim. 6. Serui dños suos omni honore dignos arbitrentur. ¶ Item seniores & reuerentes. Leui. 19. Honora personam senis. ¶ Item prudentes & sapientes. Eccl. 37. Sapiens in populo honorẽ hæreditabit. ¶ Item beneficos atq; clementes. Prouer. 22. Victoriam & honorem acquiret qui dat munera. ¶ Item viduas & continentes 1. Timo. 5. Viduas honora quæ verè viduæ sunt. ¶ Item religiosos & Deo seruientes. 1. Tim. 5. Qui bene præsunt presbyteri duplici honore digni sunt. Bene igitur consulitur. 1. Pet. 2. Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Aduerte tamen q̃ multi vel non honorant, sicut dicitur Malac. 1. Si ego pater sum, vbi est honor meus? Aut si honorãt, falsè honorant. Mar. 7. Populus hic labijs me honorat cor autem eorũ longe est à me. Contra multos etiam qui nimis ambitiosè honores diligunt, dicitur illud Eccl. 7. Noli quærere cathedram honoris. Contra illos etiam qui honore quæsito impudenter vtuntur, dr̃ Eccles. 11. In die honoris tui ne extollaris. Sic igitur patet q̃ in scriptura reperitur Honor contemnendus, Honor appetendus, Honor impendendus &c. Vide vbi prælatus, vbi subditus. & vbi humilitas.

A **Hora.** Nota q̃ hora est quædã mensura motus cœli, continens diei naturalis vicesimamquartam partem, illud.s. spacium temporis quo medietas vnius signi, hoc est dictum, quindecim gradus zodiaci supra nostrum hemisphæriũ eleuantur. Ita q̃ sic vt annus per menses, menses per septimanas, septimanæ per dies, dies per horas, horæ per puncta & per minuta distinguuntur diuersimodè, sic possum dicere q̃ per horas possunt intelligi quæcunq; distinctiones, & conditiones quorumuis temporum & ætatum. Reducendo.n. ad mores, horæ signant diuersa puncta fidei, meriti, peccati, mundi, Paradisi, inferni. Et sic notabo moraliter q̃ in scriptura reperiuntur horæ bonæ & horæ malæ. Bonæ dico, videlicet

Horæ luminosæ, clausa reserantes.
Horæ pluuiosæ, mala temperantes.
Horæ fructuosæ, bona perpetrantes.
¶ Primæ significant fidei splendorem.
Secundæ designant gratiæ dulcorem.
Tertiæ vero designant gloriæ decorem.

¶ Primo igitur dico q̃ inueniũtur horæ fidei & articulorũ. Istæ autẽ horæ sunt diei & nõ noctis .s. duodecim articuli fidei, q̃ a.s. dies artificialis qui nihil aliud est quàm solis latio super terram.i. notitia veræ fidei, quæ solis iustitiæ continet veros motus, suiq́ status articulos atq; pũcta. Vnde de istis horis.i. de duodecim articulis dicitur Ioan. 11. Nonne duodecim sunt horæ diei? Onager.n. in æquinoctio horas suo rugitu denotat duodecies de die, & duodecies de nocte clamat. quia.s. onager, id est Prophetæ & Apostoli, horas & puncta nostræ fidei cecinerunt, & tam de die quàm de nocte.i. tam prosperitatis quàm aduersitatis tempore duodecim articulos docuerunt. Istæ sunt igitur horæ fidei & articulorũ, quæ.s. habent & docent limpidam veritatem Ioann. 12. Venit hora vt clarificetur filius hominis. Ista autem hora istius claritatis & notitiæ non semper fuit, quia.s. post mortem & resurrectionem

urrectionem Christi præcipue rutilauit. Ideo ante istud tempus fuit dictum illud Ioan. 2. Quid mihi & tibi mulier? nondum.n.venit hora. ¶ Et aduerte quòd Christus habet vel habuit quatuor principales horas, videlicet

B Horam venientis ad hoc exilium.
Horam patientis crucis supplicium.
Horam redeuntis ad carnis hospitium.
Horam scientis sui iudicium.

¶ Christus igitur habuit vnã horam qua carnem assumpsit. Et ista est hora diuinæ incarnationis, qua.s. Christus venit vocare peccatores ad pœnitentiam. Vnde de Deo patre dicitur Lucæ.13. ꝙ homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent. Cœna.n. magna seu conuiuium generale quod deus fecit à principio, fuit fides, sed hora cœnæ fuit ille punctus fidei, in quo comedendus erat vitulus saginatus.i. sacramentũ altaris & status gratiæ. In ista igitur hora misit Deus pater seruum Christum per beatam incarnationem, vt.s. hoies inuitaret ad tam lætam & lautam refectionẽ. Ista est igitur hora qua carnem assumit. ¶ Item habuit Christus vnam horã qua mors hunc consumpsit. Ista fuit hora passionis, qua.s. quo ad vitam corpoream ipse fuit absumptus. Iob.33. Consumpta est caro eius à supplicijs. Vnde de ista hora dr̃ Matt.26. Ecce appropinquabit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Vnde Ioan.19. dicitur ꝙ Christus hora sexta emisit spiritum. ¶ Item habuit Christus vnam horam qua corpus resumpsit. Ista.n. fuit hora resurrectionis & propriæ glorificationis; de qua Ioã. 17. Pater, venit hora clarifica filium tuum. ¶ Item est alia hora Christi qua magna præsumpsit, sumendo.s. præteritum pro futuro.i. hora futuri iudicij & vltimæ resurrectionis aut reparationis, de qua Ioan.5. Venit hora, & nunc est quãdo mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. Et Apocal.14. Venit hora iudicij eius. Patet igitur quomodo in

C scriptura reperitur hora seu horæ fidei & articulorũ. ¶ Secundo dico quòd ibi reperiuntur horæ gratiæ & sacramentorum. Dies.n. gratiæ habet suas horas & sua puncta. Circa quod nota quòd in scriptura reperitur hora

Prima, quæ est hora meditantium.
Tertia, quæ est hora pœnitentium.
Sexta, quæ est hora miserentium.
Nona, quæ est hora contemplantium.

¶ Prima igitur hora diei gratię est hora meditantium seu cogitantium seu vigilantium, quando.s. homo euigilat à peccato, & vigilat, considerans quid agere debeat. Matt.27. Non potuisti vna hora vigilare mecum?

¶ Tertia est hora pœnitentium.
Pœnitentia enim habet tres partes, scilicet
Cordis contritionem.
Oris confessionem.
Operis satisfactionem.

Et ista est illa hora tertia de qua dicitur Matt.20. ꝙ paterfamilias circa horam tertiam inuenit in foro ociosos, & misit eos in vineam suam. Vinea.n. laborem pœnitentiæ signat paterfamilias ociosos peccatores inuitat, & laboris & abstinentiæ eos arctat. Act.2. Non.n. sicut existimatis hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia ¶ Sexta hora est hora miserẽtium, illorum.s. qui sex opera misericordię libenter exercent. Et ista est illa hora qua febris.i. ardor auaritiæ curatur, sicut de filio illius dr̃ Ioan. 4. quòd hora sexta reliquit eum febris. pro eo quia ad opera misericordiæ liberalis extitit, nunquam per auaritiam inflammatur. Vnde etiam in eodẽ ca. dr̃ ꝙ qñ mulier Samaritana venit ad hauriendum aquam, vbi inuenit Iesum iuxta puteum ex itinere fatigatum, hora erat quasi sexta. ad denotandum ꝙ hora sexta.i. virtus misericordiæ Iesum in suis pauperibus fatigatũ recreat. Iuxta illud Esa.28. Reficite lassum, & ecce hoc meum refrigerium est. Virtus misericordiæ etiam puteum & aquam beneficiorum communicat, & mulierem.i. pauperes refrigerat & confortat. ¶ Nona hora est hora cõtemplantium. Et ista bene vadunt per ordinem, vt.s. hora prima homo vigilet, statũ suum considerãdo. Tertia hora pœniteat, à peccatorũ ocio surgendo & laborando. Sexta hora homo ad puteũ nunc vadat, Iesum in persona pauperum adaquando & recreando. Nona vero contemplationi intendat, Deum orando & cœlestia cogitando. Act.3. Petrus & Ioannes ascendebat in templum ad horam orationis nonam. Ista est.n. Angelorũ hora, qui nouem ordinibus continentur, & ideo horã nonam.i. virtutẽ cõtẽplationis sectantur. Vnde & Act.10. dr̃ ꝙ hora nona Angelus apparuit Petro. Sicut.n. ponit Rafiel in lib. suo, Certi Angeli deputati sunt super horas, & singuli supra singulas. Ad qđ satis alludit illud verbum scripturæ Apoca.9. vbi dr̃ Angeli parati erant in horam & diem, mensem & annum. In quo moraliter notabo ꝙ Angeli beati solent istas spũales horas & pũcta gratiæ & virtutũ seruare, & ad bene operandum hoies adiuuare.

¶ Generaliter igit̃ de hora & statu grĩæ notabo ꝙ ista est hora D

Veniæ & remissionis.
Salutis & curationis.
Feruoris & orationis.
Audaciæ & expugnationis.
Laboris & occupationis.
Studij & meditationis.
Doctrinæ & prædicationis.
Conubij & coniugationis.
Laudis & benedictionis.
Gaudij & exultationis.

Ista igitur hora culpa remittitur. Iob.11. Peccaui, & ad horam pepercisti mihi. Item ista hora salus immittit. Mat. 7. Sanatus est puer in illa hora. ¶ Itẽ ista hora feruor emittitur.s. orationis. Luc.1. Omnis multitudo populi erat orans foris hora incẽsi. ¶ Item ista hora hostis excutitur. Vnde Iudith Holofernem percussura & occisura dicebat. Iudith 13. Confirma me Deus in hac hora. ¶ Item ista hora opus peragitur. Eccles.39. Omne opus in sua hora subministrabitur. ¶ Item ista hora studio sistitur. Dan.5. In eadem hora apparuerunt digiti scribentis in pariete. ¶ Item ista hora quis cogere loquitur.s. prædicando & docendo. Matt.10. Dabitur vobis in illa hora quid loquamini. ¶ Item ista hora Mariæ iungitur .s. per charitatis & deuotionis cõnubium. Vnde de illa dicitur Ioan.19. ꝙ ex illa hora accepit eam discipulus in suam. ¶ Item ista hora laus Dei promitur. vnde Luc.2. dr̃ de Anna prophetissa ꝙ hæc ipsa hora superueniens, confitebatur dño, & loquebatur de Iesu. ¶ Item ista hora gaudiũ gignitur.s. exultatio in sancto spiritu. vnde Lucæ.10. dr̃ ꝙ in ipsa hora exultauit Iesus in spiritu sancto. Sic igitur patet qũo hora diuinę gratiæ varia habet puncta, & varia virtutum & spũalium bonorũ remedia. Dico igitur ꝙ in scriptura reperiuntur horæ gratiæ & sacramentorum. ¶ Tertio dico ꝙ in scriptura reperiuntur horæ glo- B
riæ, & cœli bonorum. Et ista est hora beata, in qua prædestinati recipiuntur ad vitam, & miseri post labores recipiuntur ad gloriam. Pauperes.n. post marculi.i. mallei sonitum seu signũ à dispensatore regia vel domus datum conueniunt, & post hora ordinata mediante signo vel marculo præcedente, domum seu conuiuium introeunt vel ascendunt. Sic vere prædestinati & iusti mediante signo gratiæ, hora certa à Deo instituta intrant ad conuiuium Paradisi, & pertingunt ad prandium Dei viui. Vnde Christus videtur dicere cuilibet aiæ vel personæ sanctæ illud qđ scribitur Ruth.2. Qñ hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panẽ. Et breuiter, de ista hora cœlestis gloriæ potest exponi illud quod scribitur Apoca.8. vbi dr̃ ꝙ factũ est silentium in cęlo quasi dimidia hora. Quia.s. nullum est verum silentiũ, nulla quies, nisi in cœlo.i. in gloria Paradisi, quæ tñ quasi media hora duntaxat modo tribuitur, pro eo ꝙ isto tpe.s. ante iudicium sola anima sine corpore beatificatur, & sic media pars hois & non totus homo in pace & silentio collocatur. Patet igitur ꝙ in scriptura reperiũtur horę gloriæ & cœli honorum. Et sic patet ꝙ hora sumitur in bono. ¶ Si vero vis F
accipere in malo, nota ꝙ sicut secundum astrologos in anno sunt multæ horæ infortunatæ & malæ, & hoc ratione malorũ planetarum quæ dñantur in illis, sicut patet de illis horis vbi ascendũt gradus puteales, in quibus puer qui nascitur, cœcus aut aliàs monstruosus vel mancus efficitur, sicut etiã patet de certis horis quæ sunt in diebus Ægyptiacis, in quibus non est bonũ aliquid facere, alias non solet eius de finis laudabilis prouenire, tales horæ pro certo videntur esse status & conditiones malorum, & vitæ ipsorum, tempora vel momenta, vel etiã istius mundi prosperitas seu status. Omnia.n. ista sunt mala, & à malis planetis.i. à malis spiritibus vel hominibus gubernata, & ideo non possunt esse aliqua bene facta. Et ideo nota ꝙ in scriptura reperitur hora

Caliginosa.
Periculosa.
Insidiosa seu tempestuosa.

¶ Est dico hora caliginosa, & ista est vita peccatorum quã cõcomitant tenebrę ignorantiæ vel peccati, de qua Luc.23. Tenebræ factæ sunt ferę ab hora sexta vsq; ad horam nonã &c. Et illud Eccl.11. Malitia horę obliuionem facit. ¶ Item est hora periculosa, & ista est hora prosperitatis mundanæ, quæ.s. qñq; videtur clara & serena, & tamen subito fit terribilis & obscura. Exodi.9. En pluã hac ipsa hora cras grandinem multam nimis. ¶ Item est hora insidiosa & tempestuosa. Et ista est hora mortis, est hora futuri iudicij & inferni, quæ.s. occulta est & ignota, & subito proueniens & incerta.

incerta. Vnde hora mortis & iudicij & inferni, cõparatur aduentui furis, qui bene cauet ꝙ aduẽtus ipsius non sciatur. Luc. 12. Si. n. sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suã. vigilate itaq;, quia nescitis diem neque horam. Et breuiter dicam ꝙ hora mortis est hora præuidenda. Hora iudicij est hora metuenda. Hora inferni est hora præcauenda. Nam hora mortis subito nos tenebit. Matt. 24. De die illa & hora nemo scit. Hora iudicij grauiter nos terrebit. Apoc. 11. In illa hora factus est terręmotus. & Apoc. 18. Vna hora venit iudicium tuum. Hora inferni pœnitus non delebitur. Apoca. 14. Venit hora vt metatur, quoniã maturauit messis terræ & Apoca. 18. Vna hora destitutæ sunt tantæ diuitiæ. Eapone si vis istas duas auctoritates per modũ figuræ. Et vide ibi. Sic igitur patet quomodo hora in bono sumitur & in malo &c.

A **Horreum.** Nota cum horreum sit, illud seu illa concauitas vbi grana pro custodia reponuntur, ideo in scriptura potest multiplex horreum reperiri, tam in bono quàm in malo, videlicet

Horreum mundi.
Horreum impij.
Horreum inferni.
Horreum iusti.
Horreum Christi.
Horreum cœli.

¶ Primum est horreum quo auari terrena reponunt. Secundũ est horreũ quo maligni peccata cõponunt. Tertiũ est horreũ quo damnati seipsos supponunt. Quartum est horreum quo deuoti virtutes disponunt. Quintum est horreũ quo præfati fideles apponũt. Sextum est horreum quo Angeli beatos deponunt. ¶ Primo igitur est vnũ horreum hoĩum auarorum, quia. s. isti summè cupiũt bona terrena accumulare, & in horreis recõdere & seruare. Exẽplo illius qui dicebat Luc. 12. Hoc faciam, destruam horrea, & maiora faciã, & illic congregabo oĩa quæ nata sunt mihi, & dicã aĩæ meæ. Anima, multa bona habes reposita in annos plurimos, comede & bibe &c. Ista igitur est cogitatio tota auarorum, oĩa in horreis congregare, ipsaq; claudere & serare, & nihil pauperibus erogare, cũ tñ ipsa deberent potius aperire, & necessitatis tpe pauperes enutrire Exemplo Ioseph, qui aperuit horrea, & vendidit Ægyptijs. Et merito quia pro certo per talem apertionẽ & erogationem horrea huius mundi solent amplius exuberare, & bonis oĩbus abundare. Prouer. 3. Honora dñm de tua substantia, & de primitijs frugum tuarũ da pauperibus & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia redundabunt. Et merito, quia pro certo sicut Prouer. 28. dicit sapiens. Qui dat pauperi, non indigebit. Istud est igitur horreum hoĩum auarorum.

B ¶ Secundo dico ꝙ est vnum horreum hoĩum impiorũ, & istud est area proprij cordis sui, vbi. s. ipsi reponunt vitia & peccata. Ista aũt horrea. s. impiorum corda, sunt hodie per vitia demolita, & multipliciter dissipata. Iohel. 1. Computruerũt iumenta in stercore suo, demolita sunt horrea, dissipatæ sunt apothecæ. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum horreũ hostium malignorum. Et istud est infernus, vbi diaboli reponunt suum preciosum thesaurum, quem cũ tantis diligentijs nunc acquirunt. s. hoĩes impios & damnatos. Vnde diabolo põt dici illud Deut. 28. Maledictũ horreũ tuũ, & maledictæ reliquiæ tuæ. ¶ Quarto est vnũ horreũ cordium deuotorũ, & istud nihil aliud est ꝗ mens & conscientia viri iusti, vbi. s. reponit merita & virtutes. Vnde Christus vr̃ cuilibet dicere illud Malachiæ. 3. Inferte oẽm decimationem in horreum meum. i. oẽm virtutem in cor vestrũ, vt sit cibus in domo mea. & 2. Para. 31. Præparent horrea in domo dñi.

C ¶ Quinto est vnũ horreum hoĩum perfectorum, & istud est Ecclesia vel religio, quæ propriè est horreũ vbi Christus sub fidei disciplina fideles reponere consueuit. Luc. 3. Triticum congregabit in horreũ suum. Ecclesia. n. põt dici horreum publicũ, vbi. s. beneficia pro sufficientibus, & diuitiæ pro indigentibus reponuntur, sicut Gen. 47. dr̃ ꝙ ex horreis publicis dabantur cibaria sacerdotibus, & ideo non sunt compulsi vendere hæreditatẽ suam. Ista tñ horrea non videntur hodie esse publica, quia. s. inde plus recipiunt filij & nepotes, quàm viri scientifici aut dñi sacerdotes. ¶ Sexto dico ꝙ est vnum horreum hoĩum beatorum. s. Paradisus, vbi thesaurus æternæ gloriæ, & sanctorum societas reponuntur. Vnde Christus in iudicio dicet Angelis illud Matt. 13. Collegite primum zizania ad comburendum, triticum aũt congregate in horreũ meum. Et ideo de talibus horreis põt dici illud Christo Deut. 28. Benedictæ caulæ ouium tuarum, & benedictæ reliquiæ tuæ &c. Patet igitur quõ horreũ in bono sumit & in malo &c.

Horror. Horribilis. Cum horror sit animi passio causata ex improportionalitate potentiæ ad obiectum, vtpote quia qñ obiectum in tantum præcellit vires potentiæ, ꝙ non sufficit ad comprehensionem ipsius, quidam stupor & quædam detestatio generatur in ipsa quæ horror vulgariter nuncupatur, notabo igitur quòd aliquid dicitur horribile vel horrendum Ratione A

Auctoritatis immensæ.
Iniquitatis intensæ.
Calamitatis extensæ.
Fallacitatis offensæ.
Pœnalitatis incensæ.

Et sic dico ꝙ horribilis potest dici & admirabilis & stupẽda maiestas creatoris, quæ oẽm virtutem creatam excedit. Prauitas pctõris, quæ Deo nõ obedit. Vanitas deceptoris mundi, qui non procedit. Falsitas tentatoris, qui nihil boni concedit, vel cui nullus tutò credit. Grauitas exustoris. s. inferni, qui perpetuo lædit. ¶ Dicã igiť primo ꝙ inueniť quidã horror qui cõcipiť de deo summo creatore. Sicut. n. videmus omne qđ est imbecillis virtutis, solet horrere illud qđ est respectu suæ infirmitatis inæstimabilis quãtitatis, intolerabilis claritatis, insuperabilis potestatis, immitigabilis seueritatis. Et sic dico quòd

Horret sensus cœlorum tenorem.
Horret visus solarem splendorem.
Horret auditus nubium fragorem.
Horret tactus ignium ardorem.
Horret gustus amarum saporem.
Horret olfactus fœtidum odorem.

Hæc duo membra si quis vult prosequi, accipiat quod sibi congruit ea auctoritate. Sapiẽ. 11. ꝙ Deus immittere potuit &c. quę ponitur infra. §. Secundo dico. Nunc ad deductionem priorũ quatuor. Nota ꝙ inter sensum & sensatũ debet esse proportio. & ideo qñ sensatum nimis excedit, in sensu generatur quædã horroris & stuporis cõcussio & incursio. Vnde de illa insolita & mirabili visione de qua fit mentio. Ezech. 1. vbi. s. vẽtus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens & splendor in circuitu, quẽ. s. quatuor stupenda aĩalia & quatuor rotæ mirabiles concomitabantur, dr̃ ibi ꝙ statura erat in rotis. & horribilis aspectus, & totum corpus in circuitu plenũ oculis. ¶ Tali igitur modo dicã Deũ esse nostrę infirmitati horribilem & stupendum, rõne essentię, quę manet infinita. Et ideo comparatur cœlo, cuncta continenti Ezech. 1. Similitudo firmamenti quasi aspectus crystalli horribilis & extenti. ¶ Item ratione scientiæ, quæ nihil est oblita, & ideo comparatur soli semper radianti. Vnde de profunditate diuinæ scientiæ dr̃ Iob. 4. Porro ad me dictum est verbum absconditum in horrore visionis nocturnæ qñ solet sopor occupare hoĩes, pauor tenuit me, & tremor & Iob. 7. dicitur. Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties. ¶ Item ratione potentię, quę nunquã est contrita, & ideo comparatur nubi fulmen emittenti. vnde illud prędictum Ezech. 1. Nubes magna & ignis inuoluens. Sequitur. Et horribilis aspectus. vnde de sua potentia potest dici illud Malach. 1 Horribile nomẽ meũ in gentibus. & 2. Para. 16. Horribilis dominus super oẽs deos. ¶ Item ratione iustitiæ, quæ nunquam est lenita, & ideo comparatur igni cuncta deuoranti. vnde Genes. 15. dicitur ꝙ pauor irruit super Abraham. & horror magnus. Sequitur ꝙ facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans & lampas ignis transiens. ¶ Iste horror potissimè erit in die iudicij, vbi pro certo Christus apparebit horribilis vniuersis, & maxime pęccatoribus & damnatis. Nam quia modo nolunt horrere nec timere suam potentiam, horrebunt tunc suam iustitiam. Malac. 4. Dies domini magnus & horribilis. Vnde de ista die dicitur ipsis peccatoribus Sap. 6. Horrẽde & cito apparebit, quia iudicium durissimum fiet his qui præsunt. Nam quia tunc Christus habebit iudicare peccatores terribiles & horrendos, congruum erit ꝙ horribilis appareat & horrendus, vt. s. horrendè & terribiliter timeatur, iuxta illud Sap. 8. Disponam populos, & nationes mihi erunt subiectæ, timebunt me audientes reges horrendi. Et sic patet ꝙ in scriptura reperitur quidam horror qui concipitur de summo creatore.

¶ Secundo dico ꝙ inuenitur quidã horror qui concipitur de vili peccatore, quia reuera sicut sunt aliqua animalia quæ tantæ sunt deformitatis, crudelitatis, venenositatis, ꝙ horrorem faciunt intuenti, sic dico ꝙ multi sunt peccatores qui ita in moribus sunt deformes, in actibus sic crudeles, in exemplis & gestis & sermonibus sic venenosi & infames, ꝙ sine dubio ipsi sunt horribiles ad videndum, detestabiles ad conuersandum, & intolerabiles ad sustinendum. Vnde de peccatoribus notabis quòd ipsi sunt horrendi, scilicet ratione B

Superbiæ. Iactantiæ. Sæuitiæ. Auaritiæ.

De ſuperbia horrenda dr̄ Sap.10.ꝙ Moyſes ſtetit contra reges horrendos in portentis & ſignis. Reges horrendi ſunt ſuperbi. De iactantia horrẽda dicitur Oſeę.13. Loquente Effraim horror inuaſit Iſrael. De ſęuitia ſeu crudelitate horrẽda dr̄ Sap.11.ꝙ Deus immittere potuit Ægyptijs multitudinem vrſorum, aut audaces Leones aut noui generis ira plenas & ignotas beſtias, aut vaporem igneum ſpirantes, aut odorem fumi perferentes, aut horrendas ſcintillas ab oculis emittentes. De horrore vero auaritiæ poteſt dici illud Abac.1. vbi dñs dicit ſic cõminatiue loquendo. Suſcitabo inquit chaldeos, gentem amaram & velocem, ambulantes ſuper multitudinem terrę, vt poſsideat tabernacula nõ ſua, horribilis & terribilis eſt ex ſemetipſa. Iſte eſt igitur horror qui concipitur ex vili peccatore. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur quidam horror qui concipitur ex mundo deſertore ſeu deceptore, quia.ſ. mundus bene conſideratus, nihil aliud eſt quàm quoddam deſertũ horribile & vitandũ. Pſal. Inuenit eum in terra deſerta, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis. ¶ Quarto dico ꝙ concipitur horror ex hoſte tentatore.ſ. ex diabolo, quia pro certo demones dici poſſunt horribiles & ſtupẽdi. Vnde de peccatoribus & demonibus ipſos opprimentibus dicitur Iob.20. Vadent & venient ſuper eos horribiles. ¶ Quinto vero dico ꝙ eſt horror qui concipitur ex graui combuſtione.i. ea pœnis infernalibus, quia.ſ. in inferno eſt terror horror & error. De terrore dr̄ Sap.5.ꝙ videntes turbabuntur terrore horribili & Sap.17. Pauentes horrendæ, & perturbatione nimia perturbati. De hoc horrore dicitur Iob.10. ꝙ infernus eſt terra miſeriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. De errore vero dicitur Exod.10.ꝙ tenebræ horribiles factæ ſunt in vniuerſa terra Ægypti, ita quòd tribus diebus nemo vidit fratrem ſuum &c. Sufficit.

Horrere. Vide ſupra vbi contemnere, vbi fugere, ſimiliter in alijs titulis.

A

Hoſpes.Hoſpitalitas.Hoſpitium.

Nota ꝙ hoſpitalitas eſt illa liberalitas qua quis peregrinos & extraneos ſolet hoſpitio recipere, & eis neceſſaria miniſtrare. Hoſpes vero nõ ſolum eſt ille qui recipit, immo etiam ille qui recipitur, quia iuxta ſententiam grammaticorum ibi. Hoſpes, qui recipit, & quiſque receptus habetur. Sic eſt qui nutrit, & qui nutritur, alumnus. Accipiatur igitur hoſpes ſiue actiue ſiue paſsiue, notabo quòd in ſcriptura inuenitur hoſpes

Magnus & admirabilis.
Malus & deteſtabilis.
Vagus & ſemper mobilis.
Iuſtus & miſerabilis.

Primus hoſpes eſt Chriſtus, qui debet percipi. Secundus hoſpes eſt diabolus, qui debet excipi. Tertius hoſpes eſt homo vanus, qui debet corripi. Quartus hoſpes eſt egenus, qui debet recipi. ¶ Primo igit̃ dico ꝙ Chriſtus eſt hoſpes mentaliter recipiendus. Ipſe.n. eſt hoſpes honeſtatis & auctoritatis immenſæ & ideo hoſpitium latum, mundum, tutum & quietum requirit, quia videlicet cũ iſte de corde humano faciat hoſpitium ſuum, neceſſe eſt quòd iſtud

Per innocentiam ſit purum.
Per charitatem ſit latum.
Per tranquillitatem ſit quietum.
Per fidem & conſtantiam ſit valde firmum.

¶ In tali autem hoſpitio vult Chriſtus hoſpitari, & ibidem humiliter honorari, & cum ſuis fidelibus recreari. Vnde ipſe eſt qui regratiando dicit Matt.25. Hoſpes eram, & recepiſtis me, nudus eram, in carcere erã &c. Et merito recepiſtis, quia iſte illos qui eum honorabiliter hoſpitantur, ſolet ditare, & gratijs & virtutibus impinguare. Sicut ad literam faciunt nobiles liberales, qui illis apud quos hoſpitantur, ſolent qñq; plura apportare quàm ibi expendere, & plus tribuere, quàm auferre. Ad quod facit narratio quam facit Ouid. de pauperculis coniugibus philomene & baucide lib.8. fabula ſeptima, qui Iouẽ & Mercurium ab alijs refutatos hoſpitio recepere, qui eos liberauerunt, & alios ſubmerſerunt, & de eorum domo templũ fecerunt, vbi ipſos in ſacerdotium promouerunt. Et finaliter Philomenem in fruticem, & baucidem in tiliam mutauerunt. In quo notatur ꝙ illi qui in domo cordis ſui volunt Iouem & Mercurium.i. Chriſtum & ſanctos hoſpitio recipere, ipſi ſolẽt bona ſpiritualia eorum ſic illos hoſpitio recipientium multiplicare, & à cunctis eorum periculis liberare, & ipſorum corda in templum domicilij cõſecrare, & eos per deuotionem ſacerdotes facere, & finaliter in arbores.i. in immortales & durabiles commutare. Tales igitur hoſpites in corde debent deuotẽ recipi, per quos tot bona poſſunt percipi. Figura Gene.19. vbi dr̄ ꝙ Angelus quem Loth recepit hoſpitio, ipſum liberauit à ſubmerſione & incendio. Vnde de nuncijs Cornelij ab Angelo miſsis dr̄ Act.10.ꝙ Petrus introducẽs eos recepit hoſpitio. Patet igitur ꝙ Chriſtus eſt mentaliter percipiendus. ¶ Secundo dico ꝙ diabolus eſt hoſpes viriliter reijciendus. B Hoſtes.n. ſub figura hoſpitum quandoq; ciuitates & hoſpitia ſubintrãt, ſed cum introducti fuerint & recepti, omnia iugulant & deuaſtant. Sic iſte falſus hoſpes diabolus hoſpitium cordis ſub figura boni qñq; ſolet intrare, & in corde ſub aliquo bono colore aliquam malam complacentiam generare. Sed ſtatim cum ibi fuerit, cuncta bona ſolet rapere & auferre, ignẽ concupiſcentiarum accendere, & omnia deſolare. Similis illi auiculæ quæ ſcalpendo intrat ventrem crocodili, quem cum intrauerit, oĩa viſcera eius lacerat. & ſic pariter facit diabolus. quod poteſt applicari contra falſos hypocritas, contra etiam proditores, etiã contra falſos conſanguineos ac amicos, qui ſub ſpecie boni intrant, & poſtquam introducti fuerint, omnia diripiunt & moleſtãt. Patet de hypocritis, qui ſub ſpecie ſanctitatis intrant Eccleſias, occupant pręlaturas, cum aũt ibi fuerint, hoſtes nõ hoſpites ſe declarant. Item de proditoribus, qui ſub ſpecie ſocietatis intrant aliorũ conſortia vt ſecreta ſcrutentur, & poſtea nocumenta machinentur. Item etiã de malis amicis & conſanguineis, qui ſub ſpecie cõſanguinitatis hoſpitia dñarum ſolent intrare, vbi cum recepti fuerint, cuncta nituntur cũ luxuria maculare. Quod etiã de falſis religioſis multotiẽs eſt compertũ. Et ideo tales mali hoſpites figurari poſſunt in illo principe tributorum Antiochi qui loquens verba pacifica in dolo, receptus eſt in Hieruſalem, ſed ſtatim vbi ſe receptũ vidit, ciuitatẽ occupauit & ſpoliauit, ipſam ſuccendit, & muros eius diſsipauit, ſicut ponitur.1. Mach.1. Sic vere diabolus in cor humanum, & hypocrita in Eccleſiæ vel prælaturæ domũ, & proditor iniquus conſcientiæ arcanum, & luxurioſus ſub ſpecie pacis & amici introeunt, ſed cum intrauerint, oĩa bona inde rapiunt, & quidem diabolus per ſuggeſtionẽ, hypocrita per exactionem, proditor per rapinam, luxurioſus per concupiſcentiam vniuerſa ſuccendunt, murosq; oĩs diſciplinæ ſubuertunt. De tali igitur fraudulento hoſpite dr̄ Eccl.29.c. Vbi hoſpitabitur nõ fiducialiter ager, hoſpitabitur & paſcet, & portabit &c. Sed nota ꝙ diabolus non ſolum eſt fraudulentus, hoſpes, accipiendo hoſpitem paſsiue, immo etiam accipiẽdo actiue. Quia reuera iſte eſt ſicut hoſpes ſeu ſtabularius qui hoſpites gratanter recipit, ſed tandẽ receptos ſpoliat & occidit, ſimilis illi hoſpitiſſæ ſeu ſtabulariæ de qua loquitur Aug. lib.18. de ciuitate Dei. ca.18. quæ hoſpites ſuos mutabat in Aſinos. Vel illi circæ filiæ Iouis, quæ omnes ad ſuum hoſpitium declinantes, continuẽ mutabat in porcos & diuerſas beſtias, ſicut de ſocijs Vlyſſis ponit Ouid. in reditu de excidio Troiano. lib.14. fabu.5. Similes etiã illi giganti qui vocabatur Cercion, qui hoſpites grate recipiebat, & pro pedibus lauandis ſuper arbores quas violenter complicuerat, ſedere faciebat, inter quas compreſsi & vincti exanimabantur, & poſtea in mare proijciebantur. Ouidius libro 7. fabula.24. Quia pro certo diabolus & heretici & etiã mali prælati ſolent illos qui ad ſua hoſpitia veniunt, blande attrahendo decipere, ſed tandẽ ſolent eos deſtruere & grauare. Diabolus.n. peccatores ad ſuum hoſpitium.i. ad mundanum ſtatum benignẽ recipit, ita ꝙ pleroſq; ſuper arborem.i. ambitionem dignitatum præficit & diſponit, plures tñ porcos per delitias efficit, & alios in Aſinos laborioſos per auaritiam commutat & vertit, ſed pro certo finaliter omnes deſtruit & occidit, & in mare.i. in inferni amaritudinem proijcit & ſubuertit. Quod etiam hæretici faciunt, quia.ſ. ſimplices & illiteratos blande attrahunt, quos tandem deſtruunt & corrũpunt. Et hoc etiam mali prælati ſolent facere, quia omnes ſubditos ſuos ſolent ſuis malis exemplis corrumpere, & in porcos & in Aſinos.i. in luxurioſos & auaros mutare. De tali igitur hoſpitalitate, immo certẽ inhoſpitalitate poteſt dici illud Sapiẽ.19. Etenim inquit deteſtabilem hoſpitalitatem inſtituerunt. Alij quidem ignotos non recipiebant aduenas. Alij bonos hoſpites in ſeruitutem redigebant. Iſta eſt igitur peſsima hoſpitalitas tam paſsiua quàm actiua. Et ſic bene oſtenſum eſt ꝙ diabolus eſt hoſpes viriliter reijciendus. ¶ Tertio dico ꝙ peccator C eſt hoſpes verbaliter exaſperandus. Hoſpes.n. eſt ille qui per alia vagatur hoſpitia non per ſua. Et ideo mundani hoſpites dicuntur,

dicuntur, quia.ſ.ſicut quidā ſunt qui rariſsime penes ſe, ſepiſſime autem penes alius hoſpitantur, ſicut hodie faciunt multi milites & barones, qui ſicut archipresbyteri vadunt penes alios continuè deuaſtando, ſic loquendo ſpiritualiter Mundani in nullo ſunt ſtabiles neq; firmi, nec in hoſpitio proprio.ſ.in fide vel in gratia, vel etiam per ſpem in cœleſti patria ſunt fixi, ſed in mundi hoſpitio circa diuitias & eminentias circūcurrunt vagabundi. vnde Eccl.29. Tranſi hoſpes, orna mēſam &c. Exemplo Theſei, de quo narrat Ouidius ꝙ rediens à vellere aureo conquerendo, à patre ſuo rege Athenienſium non fuit cognitus, ſed prima frōte repulſus. Vnde iſti etiam ſunt qui in alienis hoſpitijs tandiu per affectionem morantur, ꝙ reuera timendum eſt ꝙ quando ad ſuum proprium reuenient hoſpitiū .ſ.ad Paradiſum, à patre & fratribus.i.à Chriſto & Angelis minime cognoſcentur. Iudic.19. Sedebant in platea ciuitatis, & nullus eos recipere volebat hoſpitio. Iſti igitur caueant ne eos oporteat ad malum hoſpitium & ad hoſpites malos.ſ.ad infernum diuertere, vbi qui hoſpitantur, nunquam poſſunt de cætero reuenire. Talium igitur vagorum hoſpitium in terra vagatio reprehenditur Sap.5. vbi dicitur ꝙ ſpes impij tanquam lanugo, quæ à vento tollitur, tanquam ſpuma gracilis, quæ à vento diſpergitur, & tanquā fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tanquam memoria hoſpitis vnius diei prętereuntis. Hic eſt igitur verbaliter exaſperandus ſeu corrigendus. Act.17. Athenienſes & aduenæ hoſpites ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere aut audire aliquid noui. Sed reuera tales hoſpites non ſunt iuſti, quia ipſi non ſunt ciues & domeſtici Paradiſi. vnde Epheſ.2. Fratres, nun eſtis hoſpites & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorū, & domeſtici Dei &c. Hic eſt igitur hoſpes corrigendus & ex-

D aſperādus. ¶ Quarto vero dico ꝙ iuſtus ſeu egenus eſt hoſpes realiter recipiendus ſeu refocillandus. Omnes.n.iuſti ſpiritualiter dicuntur hoſpites, quia cum in hoc mundo manentem nō habeant ciuitatem, nequeunt propriè dici ciues Hebre.11. Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. Iſti.n. peregrini ſunt in hoc mundo, quia iſtorum hoſpitium eſt in cœlo. ¶ Vnde nota ꝙ mundus eſt hoſpitium in quo cuncti naſcuntur, omnes boni & mali conueniunt ibi ſicut in hoſpitali communi. In iſto.n. hoſpitio per natiuitatem intramus, & inde per mortē eximus. Iudic.19. Ingreſſus eſt homo hoſpitium meum. ¶ Item Eccleſia vel religio eſt hoſpitiū in quo iuſti verſant, vel in quo cuncti ſaluantur, quia.ſ.in hoſpitio Eccleſiæ per fidem, gratiam & pœnitentiam eſt propriè vera ſolus. In tali igitur hoſpitio morabatur Petrus, de quo dicitur Actuum.10. ꝙ hic hoſpitabatur apud Simonem coriarium ſuper mare. Mare.n. amaritudinem pœnitentiæ ſignat. ¶ Item infernus eſt hoſpitium in quo mali ligantur ſeu incarcerantur. Iſtud eſt hoſpitium ceraſtum, qui omnes hoſpites ſuos dijs ſuis immolabant, propter quam crudelitatem, ſecundum fabulas, ipſos mutauerunt in tauros. Ouid.libr.19. fabula.6. Sic vere maligni ſpūs illos quos in hoc ſuo hoſpitio recipiunt, vulnificant & occidunt, & ideo tauri.i. ſuperbi & petuli dici poſſunt. Vnde de damnatis dici poteſt illud Iudith.13. vbi dicitur ꝙ ſerui Holofernis feſtinauerunt ad hoſpitia ſua, & clauſit vaga oſtia cubiculi. ¶ Item Paradiſus eſt hoſpitium in quo beati lætantur, quia.ſ.ſicut operarij qui tota die laborauerūt, & pondus diei & æſtus ſuſtinuerūt, Viatores etiā qui tota die decurrerunt, ſolent quādo de ſero ad hoſpitium venire, exultare, & ibi epulari & gaudere, ſic iuſti qui in hoc mundo ſunt curſores & laboratores, in ſero mortis ad hoſpitium Paradiſi veniunt, & ibi paſcuntur & lætantur, exultant, dormiunt, & quieſcunt. Iſtud.n. eſt hoſpitium ſummè neceſſarium, quia pro certo illi qui extra iſtud hoſpitium remanent, lupis & latronibus.i. demonibus ſubiacent. Nos igitur bene poſſumus dicere illud Iudic. 19. Nulla re indigemus, niſi hoſpitio. Igitur qui in hoc mundo adhuc laborare & peregrinari noſcuntur, & qui ad iſtud hoſpitium uroperant & mouentur, hoſpites propriè nominantur, iuxta illud prędictum Heb. 11. Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. In cęlo autem erimus in proprio hoſpitio, non in alieno, ita ꝙ tunc propriè non erimus hoſpites, immo ciues. Ad quod facit illud prædictum. Fratres iam non eſtis hoſpites & aduenę &c. Ad qđ facit Aug. de verbis domini.ca.32. dicens, eſt chriſtianus, qui & in domo ſua peregrinum ſe eſſe noſcit. patria noſtra ſurſum eſt, ibi hoſpites nō erimus. Iſtis igitur hoſpitibus & omnibus alijs extra propriam domum ex iuſta cauſa peregrinantibus, & maxime pauperibus & egenis, domum aut hoſpitium non habentibus, ſed ad cœli hoſpitium anhelantibus, debet hoſpitalitas fieri, & ois humana liberalitas impartiri. Virtus.n. hoſpitalitatis ſummè deo ſolet placere. Et ideo ipſam debent, qui poſſunt, libenter & liberaliter exercere. In arca.n. Noe ad animalia introducenda fuit oſtium, ſicut dicitur Gen.6 & tabernaculum fœderis à parte orientis fuit apertum ſicut dr̄ Exod. 27. In quo notatur ꝙ oſtia noſtra debent ſemper eſſe aperta bonis & honeſtis hoſpitibus, & maxime peregrinis & pauperibus, vt dicamus illud Iob 31. Foris non manſit peregrinus, oſtium meum viatori patuit. Et ad hoc hortamur ad Heb.13. vbi dicitur Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Et merito hoſpitalitas obliuiſci non debet, quia pro certo iſta facit

Deo placere.
Opes augere.
Malum cauere.
Cœlum habere.

¶ Deo dico facit hoſpitalitas placere, quia reuera quicquid per hoſpitalitatem fit pauperi, Deus reputat factum ſibi, ſicut ipſe dicit Matt.25. Hoſpes eram, & collegiſtis me. Sequitur Quando te vidimus hoſpitem, & collegimus te? &c. Et reſpondet. Amen dico vobis, quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Et ꝙ talis munificentia Deo placeat, ſatis patet Gen.19. vbi Angeli recepti hoſpitio, ſuos hoſpites ſaluauerūt. non ſolum.n. Angeli, immo etiam Chriſtus quandoq; ſub figura hoſpitis latuit. vnde Aug.lib contra quinq; hęreſes dicit ſic. Diſcite chriſtiani nō indiſcrete exhibere hoſpitia, ne forte cui domum clauſeritis, ipſe ſit Chriſtus Quæ tñ omnia ſunt cōtra multos, qui.ſ. aut recipiunt nullos, aut malos. Quia pro certo multi ſunt qui bene faciunt hoſpitalitatem malis, & nō bonis, diuitibus, & non pauperibus, ſuperbis, & non humilibus, ſimiles mari mortuo, quod nihil viuum poteſt in ſe recipere nec immergere, omne vero mortuum ſolet in ſe continue profundare, ſicut ponit Solinus & magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. Sic vere iſti libentius recipiunt in hoſpitio mortuos quàm viuos, ſeculares quàm religioſos, malos quàm bonos. quia.ſ. malos ſolēt in ſuis hoſpitijs honorare, bonos autem aut refutare, aut de eis non curare. Talis igitur hoſpitalitas non placet, immo diſplicet ipſi Deo, quia pro certo boni potiſsimè ſunt recipiendi, & ad hoſpitium præ cæteris admittendi. De Athlante .n. rege Aphricæ legimus ꝙ in corde ſuo diſpoſuerat nūquam ſe aliquem Iouis filium hoſpitio recepturum & hoc quia poma aurea quæ hortus ipſius producebat, ſe metuebat per Iouis filios amiſſum, in cuius vindictam, Perſeus Iouis filius ab eo refutatus, ipſum mutauit in lapidem, & corpus eius giganteum transformauit in montem, ſicut ponit Ouidius de transformatis lib.4. fab.17. Sic vere multi ſunt magni & gigantei diuites, qui omnino abominantur filios Iouis.i. religioſos bonos & clericos hoſpitio recipere, ſemper timentes quia poma ſua aurea.i. vxores eorum vel filias debent rapere vel fędare. Perſeus igitur.i. Chriſtus ab his in perſona talium refutatus, finaliter tales punit, & eos lapidificat.i. in malu facit obſtinari, & montes per ſuperbiam fieri patitur & permittit. Nō ſic igitur ſed exerceamus hoſpitalitatē, quæ Deo debeat placere, & nos Deo faciat complacere, iuxta illud prædictum Heb.13. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc.n. placuerunt quidam Angelis hoſpitio receptis. ¶ Et ſi vis, potes notare quòd ad hoc ꝙ F hoſpitalitas Deo placeat, neceſſe eſt quòd ipſa ſit

Liberalis in inuitatione.
Hilaris in proſecutione.
Fidelis in defenſatione.

Quia pro certo boni hoſpites debent feruenter hortari vt introeant. Decenter affari vt remaneant. Fidenter tutari vt non timeant. ¶ Dicò igitur quòd hoſpites debent vt introeant feruenter hortari, ſeu diligenter & efficaciter inuitari. Quod eſt contra illos qui ſuperficialiter & leuiter & ſine oſtenſione interioris affectus inuitant hoſpites ad manendū, ſed boni non ſic, ſimiles illi Laban filio Bathuelis. Gen.24. qui inueniens ſeruū Abrahæ qui de lōge venerat, dicebat ſic. Ingredere benedicte domini, cur foris ſtas? præparaui locum & domum. Sequitur. Et introduxit eum in hoſpitium. ¶ Item dico ꝙ hoſpites debēt vt maneant decenter & dulciter affari, quia.ſ. iocūda verba & vtilia, non vana nec detractoria debemus hoſpitibus noſtris dare. 1.Pet.4. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Et merito, quia ſicut dicitur.2. Cor.9. Hilarem datorē diligit Deus. ¶ Item debent hoſpites ne timeant fidēter tutari, quia.ſ. ex quo quis ad noſtrum venit hoſpitiū, ipſum debemus tutari, defendere, & ſicut noſipſos defendere, protegere, & fouere. Sic faciebat ille Iudic. 19. qui dicebat illud de leuita hoſpitio recepto, volens ipſum ab impudicis defendere. Nolite inquit facere malum hoc, ingreſſus eſt homo hoſpitium meum. Si igitur hoſpitalitas

hospitalitas talis fuerit, non est dubium q̄ Deo & Angelis cōplacebit. Sic igitur dici q̄ bona hospitalitas facit Deo placere. **G** ¶ Item hospitalitas facit opes augere. Quia reuera homines hospitales solent præ cæteris abundare, & temporalium sufficientia plus gaudere. Exemplo Heliæ, qui hospitatus à vidua, & ipsius farinula recreatus, fecit q̄ suus filius fuit à mortuis suscitatus, & q̄ farina in hydria, & oleum in lechyto multiplicata fuerunt. Et de Heliseo etiam legitur q̄ suæ hospitę oleū multiplicauit, eiusq; filium suscitauit. Et de Christo q̄ Marthæ cuius comederat panem, resuscitauit Lazarum fratrem, sicut hęc omnia patent. 3. Reg. 18. 4. Reg. 3. & Ioan. 11. In Ouidio etiam legitur q̄ cum Latona mater appollinis & Dianæ fugitiua & vagabunda propter iram Iunonis, nō inueniret in orbe qui eā auderet aut vellet recipere hospitio, nec vt apud se pareret sustinere, tandem insula delos quæ tunc temporis erat mobilis & errans, erranti cōpatiens ipsam recipit, & in ea apud se parturire permisit, propter quam humanitatem ipsa insula virtute deæ latonæ de erranti & mobili stabilis & immobilis facta fuit. Quia pro certo ista est veritas quòd illi qui Heliam, Helisæum, & latonam & Christum. i. bonos hospites & indigentes recipiunt hospitio, promerentur ditari temporali & spirituali beneficio. Nam Deus talium bona terrena solet mutiplicare, & si errantes seu mobiles fuerint & vagantes, ipsos solet stabiles facere, & contra motum tentationum firmare, fratrem & filios mortuos. i. interiores affectus per peccatum mortuos & sopitos solet in eis viuificare, & eos in bonis temporalibus & spiritualibus ampliare, iuxta illud Luc. 6. Date, & dabitur vobis. Quia sicut dicitur Prouerb. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt, alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Bene igitur monet Apostolus Roma. 12. dicens. Necessitatibus sanctorum communicantes. Hospitalitatem sectantes. Hospitalitas igitur facit opes augere. **H** ¶ Item hospitalitas facit malis carere. Constat enim quòd boni hospites gratanter. & honeste recepti, sunt sępissime suis receptoribus causa damni vitandi, & etiam lucri captandi. Exemplum de meretrice, quæ quia recepit nūcios Iosuæ, & eos fideliter saluauit & seruauit, ab eis tandem capta Hierico liberata fuit, sicut patet Iosue. 6. Christus etiam receptus à Zacheo dixit. Lucæ 19. Hodie huic domui salus facta est. Exemplum etiam de Loth, qui per Angelos hospites à subuersionis periculo fuit saluatus. Genes. 19. Vnde Augu. contra quinque hęreses dicit sic. Obsecutus Loth Angelis tanquam peregrinis, pro consuetudine hospitalitatis liberatus est, ciuitas temporale euasit incendium, æternū consecutus est præmium. ¶ Item hospitalitas facit cœlo gaudere, quia scilicet ista est quæ procurat vitam æternam. Communi enim iure seruatur quòd qui aliquem extraneum hospitio recepit, si ab eo in suis partibus reperiatur, vicem receptam sibi reddit, ipsumque gaudens recipere consueuit. Sic vere illi qui nunc in hac peregrinatione Christum in persona peregrinorum recipiunt, ab eo tādem post mortem in sua patria idest in alio sæculo cognoscuntur & in cœli hospitio recepitur. Mat. 25. Hospes eram, & collegistis me. Sequitur. Venite benedicti patris mei, percipite paratum vobis regnum. Patet igitur q̄ in scriptura quadruples hospitalitas reperitur &c. Vide vbi recipere & introducere.

A **Hostia.** Vide vbi sacrificiū. Vel si vis dic breniter quòd hostia generaliter signat quicquid Deo porrigitur vel offertur. Dico igitur quòd Deo offertur

Hostia vitalis.
Hostia mentalis.
Hostia vocalis.
Hostia realis.
Hostia letalis.

Hostia dico vitalis, & ista est Christus, qui patri fuit oblatus, qui fuit hostia pacificorū, quia mors eius pacem inter Deum & homines reformauit. Martyres etiam sancti hostiæ dici potuerunt, quia Deo immolati fuerunt. Deute. 12. Sanguinem hostiarum fundes in altari. ¶ Item est hostia mentalis seu spiritualis, & ista nihil aliud est quàm bona cogitatio vel affectio, & etiā bona actio & operatio. Ista enim omnia sunt spirituales hostiæ, quæ Deo sunt acceptabiles. 3. Regum. 3. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon. 1. Pet. 2. ca. Offerte spirituales hostias acceptabiles. ¶ Item est hostia vocalis. vnde in Psalm. Tibi sacrificabo hostiam laudis. ¶ Item est hostia realis. vnde Esa. 19. Cognoscent dominum Ægyptij, & colent eum in hostijs & muneribus. vnde Hebræ. 8. Omnis Pontifex ad offerendum munera constituitur. ¶ Item est hostia letalis, & ista signat malos, qui de se faciunt hostiam diabolo. Iudic. 16. Philistijm obtulerunt hostias dagon Deo suo. Vel mala opera quæ à malis quotidie offeruntur. Prouerb. 21. Hostiæ impiorum abominabiles. Si vis, potes applicare quomodo peccator conuertendo se ad Deum, facit de se spiritualem hostiam. Et ideo sicut hostia primo ad ostium tabernaculi ad sacerdotes adducebatur, manus sacerdotum eius capiti imponebatur, sanguis effundi iubebatur, pellis à toto corpore detrahebatur, artus in frustra cōcidebantur, omnia tandem lauabantur, cuncta finaliter concremabantur, (sicut per omnia dicitur Leuit. 1.) sic proculdubio talis hostia debet esse homo. Debet enim ad sacerdotes applicari, per bonorum hominum consilium & frequentationem. vnde Ecclesiast. 6. In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ eorum ex corde coniungere. Debet manus eius capiti imponi, per boni consilij collationem, & per diuinæ gratiæ implorationem. Quia sicut dicitur Act. 19. de Paulo. Cum imposuisset eis manus, venit spiritussanctus super eos. Debet sanguis peccati defluere, per omnis carnalitatis espiationem. Pellis omnis excusationis debet estrahi, per puram & mundam confessionem. vnde Ioann. 1. Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua. Debent artus eius in frustra comminui, per omnium actuum circumstantibus declarationem. Debet postmodum totaliter lauari, per omnis vanæ gloriæ absterfionem. Esa. 1. Lauamini, mundi estote, auferte mala cogitationum vestrarum &c. Debet tandem ignis omnia cremare, per pęnam dolorem & satisfactionem. sicut enim dicitur Hebræ. 9. Sanguis Hircorum & vitulorum vt cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem. Sic igitur peccator poterit Deo offerri, & eius sacrificium & hostia spiritualiter ordinari. Vnde Roman. 12. Exhibeatis membra vestra Deo hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum, & nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri &c. Vide infra vbi sacrificium. Et vide in tabula de Eucharistia, & vbi de pane.

Hostis. Nota quòd hostis potest sumi in bono & in malo. **A** Bonus enim hostis est ille qui se opponit & hostem & rebellem ostendit malis hominibus per iustitiam, mundo & vitijs per pęnitentiam, hereticis per fidem & sapientiam, demonijs per innocentiam. Omnibus enim talibus inimicis debemus nos hostes ostendere, & eos totis viribus impugnare, & ditioni nostræ hostiliter subiugare, vt de tali bona hostilitate dicatur illud quod dictum est filijs Israel Numer. 25. Hostes vos sentiant madianitæ. Sed de tali hostilitate nihil am plius ad præsens, cum vocales auctoritates desint. ¶ Malus enim hostis est ille qui alium sine causa vel ob malam causam persequitur, ipsumq; hostiliter odit, & contra eum machinatur. & sic dico quòd in scriptura reperiuntur

Hostes nostri, qui sunt temporales.
Hostes iusti, qui sunt spirituales.
Hostes Dei, qui sunt criminales.
Hostes temporales debemus placare facto vel loquela.
Hostes spirituales debemus plicare vigoris tutela.
Hostes criminales debemus vitare debita cautela.

¶ Primo igitur dico quòd sunt hostes placandi dulciter, & isti **B** sunt hostes nostri temporales, quos scilicet nos pro viribus debemus nobis placare & reconciliare, & ad pacem & concordiam reuocare. Et si à nobis victi vel superati fuerint, ipsos debemus benigniter tractare, & petentibus veniam dulciter indulgere. vnde Chrysosto. 8. lib. de compunctione cordis super Matthę. 6. dicit sic. Qualem vis erga te Deum esse talem te debes erga hostes tuos exhibere. Ad quod facit Isido. 3. de sum. bo. dicens quòd frustra propitiari sibi Deum quærit, qui delinquenti pro animo non placatur. Et nihil est tam contrarium in natura quin possit ad concordiam reduci, sicut patet de igne & aqua, quæ sunt contrarissima elementa, quæ tamen mediante forma cœlesti in mixto corpore fiunt vnum, vtrunq;. n. aciē sui rigoris habebat, vt alteri conueniat & se iungat. Sic vere nullus debet esse alteri ita rebellis vel hostis, quin mediate forma cœlesti. i. charitatis virtute, sibi esse debeat beniuolus atq; mitis, & quin omnē rigorem odij taliter debeat temperare, q̄ possint inuicem conuenire. Igitur rancorem animi dimittamus, & omnes hostiles actus deponamus, & nostris hostibus indulgentes, ipsis nos cordialiter vniamus. sicut enim dicit Petrus Rauen. in sermone. Dimittendo alteri tibi parcis. & Seneca in moral. dicit quòd magnarum virium est contemnere lædentem. Quod est contra illos qui nunquam volunt hostibus reconciliari, immo sine pietate quacunque volunt de eis vindicare,

dicare, similes populis scythiæ, qui postquam hostes suos occiderint, non contenti tamen hac crudelitate, etiam solent sanguinem eorũ bibere, & cum cratere capitis in memoriã perpetuæ vindictæ quamdiu viuunt potum sumere, vt dicit Plin. Quia verè multi sunt ita crudeles ꝙ non solũ hostes suos ad interemptionẽ prosternunt, immo etiam eorum sanguinem.i.eorum consanguineos annihilare & exhaurire volũt, & post mortẽ i eorũ capitib'.i. capitalib' prędis potũ sumũt. vnde Hester. Iudæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini. Non sic charissimi hostibus nostris insidiemur, sed faciliter indulgentes ipsos nobis reconciliare curemus. Ad quod facit documentum Senecæ in prouer. vbi dicit. Optimum est semper ignoscere, tanquam si tuipse quotidie pecces. Sequitur. Alteri sæpe ignoscito, tibi nunquam. Dico igitur ꝙ sunt quidam hostes dulciter placandi. ¶ Secundo dico ꝙ sunt quidam

C hostes fortiter plicãdi.i.impugnandi, & isti sunt hostes animę, qui.s.in triplici differentia solent esse, quia.s.anima habet
Hostem superbum, qui allicit ad eminentiam.
Hostem auarum, qui allicit ad opulentiam.
Hostem infectum, qui allicit ad immunditiam.
Et de istis tribus hostibus Primus est diabolus, qui in alta animos eleuat. Secundus est mũdus, qui in ima animos degrauat. Tertius est proprium corpus ꝙ ad fœda animos deprauat. Sic igitur dico ꝙ inuenitur vnus hostis

Potens & callidus.
Ardens & auidus.
Fętens & sordidus.

Et isti tres hostes videntur esse similes tribus generibus aquilarum, quæ sunt auibus innocentibus inimicę. Nã vt dicit magister de proprietatibus allegans Plinium, Aliquæ sunt Aquilæ quæ venantur in aere. Aliquæ in terra. Aliquæ in aqua. Sic verè de nostris spiritualibus hostibus Aliqui sunt aerei.s. demones & mundanæ eminentiæ. Aliqui sunt terrei, isti sunt mundus & mundi opes & diuitię. Aliqui aquei, isti sunt caro & carnis luxus & delitię. Isti enim sunt tres hostes qui nos impugnant, & qui per multa vitia nos debellant. Isti autem tres hostes potuerunt figurari in illis tribus hostilibus nocumentis de quibus fit mentio. 1. Para. 21. vbi dicitur sic. Vnum de tribus tibi elige, aut per tres menses fugere te hostes tuos, & gladium eorum non posse euadere, aut tribus annis pestilentiam, aut tribus diebus gladium domini, & mortem versari in terra tua, & angelum domini percutientem in vniuersis filijs Israel. Angelus enim percutiens est diabolus, qui superbiæ morte nos percutit. Hostis psequẽs est iste mundus, qui auaritiæ face nos succendit. Pestilentia bona corrumpens, est propria caro, quæ luxuriæ nos fœce confundit. ¶ Primus hostis.s.diabolus ferit in tempore.i.in capite, quia.s.superbia est illud vitium quod summe facit hominem phantasiari & vana & inutilia imaginari. vnde Thren. 1. Facti sunt hostes eius in capite. ¶ Secundus hostis.s.mundus ferit in pectore, quia.s.auaritia est illud quod pectus & cor facit inflammari, & ad bona temporalia dilatari. 2. Para. 36. Incenderunt hostes domum domini. ¶ Tertius hostis.s.caro, ferit in iecore seu in fęmore, quia.s.luxuria facit illas partes principaliter inquinari. vnde Hester. 9. Hostes eorum inhiabant sanguini. Et breuiter ego possum concludere ꝙ tales hostes non faciliter suppeditantur, nisi dei auxilia nos defendant. Dicamus igitur Deo & Sanctis illud Iob. 6. De substantia vestra donate mihi, de manu hostis liberate me, & de manu robustiorum eruite me. Patet igitur ꝙ sunt quidam hostes fortiter plicandi, seu viriliter impugnandi. Iosuæ. 23. Vnus ex vobis hostiũ persequetur decem milia. Quod tamen, est cõtra multos, qui.s.ita sunt imbecilles, ꝙ hostibus nunquam fortiter resistunt, immo ad primos insultus deficiunt & succumbunt, cum tamẽ isti hostes ita debiles sint, ꝙ voluntarios solos vincunt, debilis est.n. hostis qui non potest vincere nisi volentem. vnde Iosuæ. 7. dicitur. Domine Deus, quid dicam videns Hierusalem hostibus suis terga vertentem? & Deute. 28. Tradet te dominus corruẽtem ante hostes tuos. Et reuera superbia de victoria habita, & inanis gloria exinde concepta, vanaq; securitas, & defectus diuini timoris, proprięq; considerationis, sunt quandoq; causa ꝙ Deus dimittit hominẽ quandoq; corruere ante hostes suos, & tandem multipliciter in peccata, vt s. discat cognoscere seipsum, & in virtute diuina non propria triumphasse. vnde Iudic. 8. Percussit castra hostium, qui securi erant, & nihil aduersi suspicabantur. Isti igitur sunt hostes fortiter plicandi. ¶ Tertio

D dico ꝙ inueniuntur hostes prudenter vitandi. Et isti generaliter sunt omnes peccatores, qui.s.dei, Sanctorum, innocentium aduersarij sunt & hostes, quia reuera sicut necessariũ est ꝙ homo vitet societates hostiũ temporaliũ, & boone forte per eos capiatur, sic homo debet vitare societates malorum, ne ipsorũ malis erroribus corrumpatur. Homo n. libenter solet vitarę illos quos amici sui oderunt, & illos, qui suis principalibus inimicis confęderati sunt. Cum igitur mali sint inimici Dei & sanctorum, qui sunt amici nostri specialissimi, & demonibus confęderati videntur, qui sunt hostes nostri crudelissimi restat ꝙ eorum societas est vitanda, & ipsorum cõditio contemnenda. ¶ Et nota si vis ꝙ tales hostes.s.peccatores

Indignando solent respicere.
Subsannando solent despicere.
Dissipando solent diripere.
Inaniter solent se tollere.
Faciliter solent deficere.

Tales igitur hostes sunt indignantis aspect'. Iob. 16. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. ¶ Item sunt subsannantis despectus, quia.s.tales non cessant ridere & subsannare facta bonorum. Thren. 1. Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata eius. ¶ Item sunt dissipantis effectus, quia.s.omnia bona aliorum nituntur rapere & furari. Thren. 1. Manũ suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius. ¶ Item sunt superbientis affectus, quia isti sunt qui volunt super alios honorari, & in honoribus eleuari Exemplum in aman, de quo dicitur Hester. 3. ꝙ rex exaltauit Aman filium Amadathi. Sequitur. c. 7. Hostis & inimicus noster pessimus est iste Aman. ¶ Item isti sunt corruentis defectus, quia videlicet tales à statu prosperitatis solẽt cadere, & temporaliter & æternaliter deperire. vnde de casu temporali talium dicitur Esa. 13. Hostes Iuda peribunt. De casu vero talium, & de punitione qua Deus eos puniet in inferno, dicitur Esa. 1. Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabo super inimicis meis. & Hier. 48. In descensu Oronaim hostes vlulatũ audierunt.i.in descensu inferni. quia.s.Oronaim interpretatur foramen tristitiæ. Sic igitur patet ꝙ inueniũtur hostes quos debes vincere. Hostes quos debes flectere. Hostes quos debes fugere &c. Sufficit, vide de Amico.

Hostium. Nota ꝙ hostiũ idem est ꝙ introitus seu ingressus, ianua seu porta. Et ideo vide infra in dictis titu. Et vide infra in littera. O. vbi ponuntur concordantiæ de Ostia. Non.n. debet scribi cũ aspiratione &c.

HVc. Nota ꝙ huc, sicut hic, est aduerbium loci, signat.n. illum locum vbi inuitãs personaliter commoratur, & ad quem aliquis per alium inuitatur. Secundum igitur diuersos inuitatores inuenire possumus diuersa huc & sic notabo ꝙ in scriptura inuenitur

Vnum huc quod est laboris.
Vnum huc quod est valoris.
Vnum huc quod est honoris.
Vnum huc quod est doloris.

Primo igitur dico ꝙ est vnũ huc ꝙ signat statum laboris, hoc est mũdanã pestilentiã. Istud est vnũ huc ad ꝙ semper diabolus nos inuitat, & hoc vt nos polluam' per immũditiã vt res acquiram' per auaritiã, vt alios lędamus per insolentiã. Hic est.n. locus infectionis & luxuriæ. Vnde de isto huc dr̃ Gen. 19. Educ viros huc, vt cognoscamus eos. & Esa. 57. Accedite huc filij auguratricis, semen adulterę & fornicariæ. Itẽ huc est locus ambitionis & auaritiæ. Et ideo istud huc.i.sitim auaritiæ iustus refutat, & ab eo pro viribus se elongat, dicens cũ samaritana Christo, illud Io. 4. Domine, da mihi hãc aquã vt non sitiã iterũ, & nõ veniã huc haurire. q. d. Omnis aqua.i.ois tpalis substãtia quæ est huc, nõ sufficiẽs ad sitim auaritiæ tẽperandũ, nec est facilis ad acquirendũ seu hauriendum. Item iste est locus seditionis & violentiæ, quia.s. illi qui huc.i.in mundi officijs & statibus se ingerunt, bonos libenter fatigant & offendunt. Vnde de Saulo Act. 9. dicitur sic. Et huc ad hoc venit vt vinctos duceret in Hierusalem.s. illos qui nomen domini inuocabant. Iste autẽ erat Saulus qui erat spirãs minarũ & cœdis in discipulos domini. Istud est igitur vnum huc ꝙ signat statũ laboris, hoc est mũdanã pestilentiam. ¶ Secundo dico ꝙ est vnũ huc ꝙ signat statum valoris, hoc est gratiam & pœnitentiam. Pœnitentia.n. & gratia religio seu ecclesia sunt quędam huc ad quæ dominus nos aduocat, & ad veniendum & accedendum istud huc iugiter excitat & inuitat Et merito, quia pro certo istud huc est locus seu status vbi
Probantur & examinantur cœlum possessuri.
Docentur & illuminantur fidem professuri.
Sanantur & emundantur culpas dimissuri.
Morantur & spatiantur iuste conuicturi.
Est enim istud huc locus examinis & probationis. Ideo

Isaac dixit Iacob Gen.28. Accede huc vt tangam te & probē si es filius meus. Item est locus scientiæ & instructionis, quia .s.auditur & dicitur verbum Dei. Iosue.3. Accedite huc, & audite verbum domini. Item est locus salutis & curationis, quia .s.ibi possunt omnes qui per vitia sunt infirmi, per pœnitentiā mondari & curari, quia.s.ibi curantur illi qui sunt lunatici per inconstantiam. vnde de lunatico Matth.17. dixit Christus. Afferte huc illum ad me. & exiuit ab illo demonium, & curatus est puer. Illi etiam qui sunt debiles per simplicitatē & ignorātiam. Luc.14. Exi cito in plateas & vicos ciuitatis, & quoscūq; inueneris, debiles & pauperes, cęcos & claudos, introduc huc Illi insuper qui sunt sine auribus.i. qui audire & obedire dedignantur per obstinationem, malitiam, & insolentiam. vnde de illo qui aurem perdiderat, dixit Christus Lucæ.22. Sinite vsq; huc, & cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Istud est igitur huc.i. locus salutis & curationis. Item istud est locus morę & habitationis, quia.s. in isto huc conuersantur & morantur omnes viri iusti & boni, & quicunq; Deo volunt esse confęderati & commocti, dicentes illud.1.Reg.14. Accedamus huc ad Deum. vnde 4.Regum.8. dicitur. Vir Dei venit huc. Sic igitur patet q est vnum huc quod signat statum valoris.s. gratiam &

C pœnitentiam. ¶ Tertio dico q est vnum huc quod signat statū honoris, hoc est dignitatis eminentiam. Ad istud enim huc.i ad statum honoris & dignitatis inuitantur boni, & inde sepudiantur mali. Boni dico ad istud huc diuina gratia deducuntur & ad dignitatis excellentiam subilmantur, vnde Dauid suā regiam dignitatem admirās, dicebat domino.2.Regum.7. quæ est domus mea, quia adduxisti me hucusq;? q.d. Non eram dignus tanto honore. Mali etiam ab isto huc repudiantur. Et sic aduerte q tria genera personarum repudiantur inde, videlicet Carētes priuilegio libertatis, illi.s. qui sunt in seruitute peccati.2.Para.28. Non introducetis huc captiuos. Item torpentes sub contagio facultatis, illi.s. qui amore bonorum terrenorum sunt inuoluti & oppressi. Figurati in Moyses calciato, cui dicitur Exod.3. Non appropies inquit huc, tolle calciamenta de pedibus tuis locus enim in quo stas, terra sancta est. q.d. Locus ecclesiasticę dignitatis sanctus est, & ideo nō vult habere homines calciatos.i. terrenorum affectibus inuolutos. Item gētes quę panniegio honestatis.i. illi qui vestibus honestę conuersationis carent. vnde illi qui non habebet vestem nuptialē, & tamen ad nuptias regis intrauerat, dicitus Matt.22. Amice, quomodo huc intrasti non habēs vestem nuptialem? Et sequitur q ligatis manibus & pedibus proiectus est in tenebras exteriores. Quia reuera illi qui sunt egentes honestatis amœnę panniegio, illi qui sunt torpeotes facultatis terrenæ subcontagio, illi qui sunt carētes libertatis serenæ priuilegio, si ad istud huc.i.s. ad dignitates ecclesiasticas præsumunt accedere digni sunt tenebras exteriores sentire, & duplici morte perire. Vnde breuiter talibus indignis huc intrantibus, & se indigne ingerentibus, dici potest reprensiue illud Iudic.18. Quis te adduxit? quid hic agis? quam ob causam huc venire voluisti? Patet igitur q est vnum huc quod signat statum honoris.i. dignita-

D tis eminentiam. ¶ Quarto dico q est vnum huc quod signat statum doloris, hoc est mortalem defluentiam. Mors enim est vnum huc ad quod oportet omnes accedere, & in quo oportet omnes manere & persistere, & vltra quod non est licitum transire vel procedere. vnde dominus loquens de fluctuoso mari.i. de vita, dicit Iob 38. Circundedi mare terminis meis, & posui vectem & ostia: & dixi, hucusq; veniens, & hic confrigens tumentes fluctus tuos. Mors enim est vnum huc. quod est, malis ad damnationem: bonis verò ad gaudium & saluationē, seu vitæ æternæ acquisitionem. vnde. Hier.50. dicitur de iustis. In tempore illo venient filij Israel & filij Iuda simul, ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quærēt, in Syon interrogabunt viam, huc facies eorum venient, & apponentur Domino fœdere sempiterno quod nulla obliuione delebitur. Ista est.n. veritas q flendo oportet dominum quærere si viam in Syō.i. in cœli speculam volumus inuenire, & si huc volumus nos deo coniungere & vnire, & fœdere perpetuo copulare. Sic igitur patet q in scriptura inuenitur vnum huc q est doloris, vnum huc q est honoris, vnum huc q est valoris, vnū huc q est laboris. Hoc est dictu, status mortis qui est vltimus, status dignitatis qui est maximus, status gratię seu meriti qui est optimus, status mundi seu peccati qui est pessimus &c.

A **Humerus.** Cum humerus sit pars corporis sustinendis oneribus magis apta; ita q quicquid pōderis corpori supponitur, per humeros faciliter sustentatur, dicam q moraliter & spiritualiter, loquendo vel etiam in corpore morali virtuoso & mystico, vel etiam in corpore ciuili & politico, per humeros significantur illi qui in corpore ecclesię militantis sunt & possunt sustenrare alios, sicut sunt prælati & viri perfecti. Vel in corpore morali per humeros designant illę virtutes qui omnia mala tolerāt, & qui sine murmure cūcta portant, sicut est virtus patientiæ, cōstantiæ, misericordiæ, & prudentiæ. Constat.n.q istę virtutes sunt humeri spirituales, quia.s. temperātia & prudentia sunt humerus dexter qui ęquanimiter sustinet prospera. Patientia verò & misericordia sunt humerus sinister, qui fortiter sustinet aduersa. Dicam igitur q in scriptura inuenitur Humerus

Dei, qui portat omnia.
Iusti qui portat grauia.
Impij, qui portat lęuia.

B ¶ Primo igitur dico q inuenitur humerus Dei, qui portat omnia. ad Hebre.1. portans omnia verbo virtutis suę. deus enim est sicut elephas, qui ita fortes habet humeros q castrum ligneum super se portat. sic iste non castrum ligneum sed stelleum.s. ipsum cœlum & quicquid cœli ambitu continet portat. Deus.n. habet duos humeros.i. humerum dextrum, qui signat eius protectionem & potentiā, & humerum sinistrum, qui signat dissimulationē eius & patientiam. Et sic dicam q diuini humeri

Mala supportant.
Bonos transportant.
Bona reportant.

Mala dico supportant, quia.s. isti humeri sustinuerunt crucem, & patienter dissimulando sustinēt quotidie cūcta mala. Esa.22. Erit.s. Eliachim quasi pater habitantibus Hierusalem & domui Iuda. Et dabo clauem domus Dauid super humerum eius, & aperiet & non erit qui claudat, claudet & non erit qui aperiat. Clauis Dauid est crux. Bonos dico transportant.s. ad gloriā celi & ad requiem paradisi. similes aquilę qui humeris suis pullos suos in summū eleuat, & claritate luminis illis monstrat. vnde Deu.32. Expandit alas suas, & assumpsit eum, atq; portauit in humeris suis. Sequitur. constituit eum super excelsam terram, vt cum comederet fructus agrorū &c. Bono insuper reportāt, quia.s. dignitas & excellentia, trāquilitas & complacentia inuenitur in istis humeris. De dignitate.n. dicitur Esa.9. q factus est principatus eius super humerum eius, & vocabitur Deus fortis &c. De tranquillitate vero dicitur in persona cuiuslibet beati. Deutero 33. Beniamin amantissimus domini habitabit confidēter, in eo quasi in thalamo demorabit, & inter humeros illius requiescet. Sic igit patet q inuenitur humerus Dei. ¶ Secundo dico q inuenitur C

humerus iusti, qui portat grauia. Humerus.n. patientiā signat, qua mediante, grauia & difficilia cuncta portat. Vnde de homine patiente dicitur Gene.49. Isach Asinus fortis, accubans inter terminos, vidit requiem q esset bona, & terrā q esset optima, & supposuit humerus ad portandum, factusque est tributis seruiens. Et bene dixit asinus, qui.s. portat crucem super humeros. quia.s. omnis crux.i. omnis cruciatus debet à iustis in patientia tolerari. Et sic nota q humeri patientię & temperantię, charitatis & clementiæ, debent portare & supportare

In firmitatem fraternam.
Aduersitatem externam.
Seueritatem supernam.
Authoritatem paternam.
Sagacitatem internam.

Portetur igitur ab humeris nostris infirmitas fraterna, pie compatiendo, sicut de illo qui ouem perdiderat, dicitur Luc.15. q eum inuenerit eam imposuit in humeros suos gaudens &c. Ouis enim perdita infirmos fratres signat, & maximè illos q sunt pditi p peccatum, & qui a domo ecclesię vel fidei sunt errātes, qui.s. pie sūt supportādi, & ad ecclesiæ domiciliū reducēdi, qa sicut ibi dr, est Angelis Dei gaudiū super vno peccatore sic super pios humeros reportato. ¶ Itē portet istis humeris aduersitas externa.i. cuiuscūq; tēporalis tribulatio. Sic.n. dr Par.2. In ędificatione tēpli erāt septuaginta milia virorū qui onera pprijs humeris deferebāt. Ad denotādū q illi qui in tēplo Dei famulant debent pprijs humeris cūcta grauia & difficilia sustinere. Quanto.n. quis est tēplo dei coniūctior, & gradu ecclesiæ intimior specialior, tāto debet eē ad sustinendū difficilia fortior & promptior. Figura Nume.7. vbi dicitur q filij Cahat qui in tabernaculo secretius lęuitis cæteris seruiebāt, onera non in plaustro, sicut cęteri, sed in proprijs humeris deferebant. Quia enim isti arcam & altare & vasa tenebantur portare, non audebant ea bobus & plaustris committere immo tenebantur ea proprijs humeris sustentare. Ad denotādum quod quanto quis maiorem & deo familiariorem in ecclesia tenet gradum,

tanto ad portandum vasa domini.i.ad sustinẽdum onus & dif-
ficultatem dei mandatorom,& ecclesiæ negociorum laborũq;
& tribulationnm,debet præbere humerum magis promptũ.j.
Para.15.Sanctificati sunt igitur sacerdotes & læuitę vt porta-
rent arcam domini dei Israel,& tulerunt filij læui arcam dei,si
cut præceperat Moyses,iuxta verbum domini homeris suis io
vectibus.Quod tamen est hodie contra multos ecclesiasticos
& prælatos,de quibos.s.dicitur Matth.23.ꝙ ipsi imponunt in
humeros hominum onera grauia & importabilia , digito autẽ
suo nolunt ea mouere.Non sic,sed portetur à nobis aduersitas
externa.¶ Item portetur ab humeris nostris seueritas superna
hoc est dictu,correctio dei & prælatorum, sicut faciebat Iob.
31.Librum scribat ille qui iudicat vt in humeris meis portem
D illum.¶ Item portetur in istis humeris auctoritas paterna.i.re-
uerentia & timor Dei & parentum, sicut de filijs Noe legitur
Gen.9.ꝙ imposuerunt pallium humeris suis,& retrocedendo
coopetuerunt patrem nudatum,ne viderent pudibunda sua:
quia.s.pallium excusationis paternæ & quicquid facere potest
ad maiorum & amicorum nostrorum verecundiam submouẽ
dam,debemus libenter tollere,& istud onus patiẽter portare.
¶ Item portetur humeris istis sagacitas interna,hoc est dictu,
onua sapientiæ & doctrinæ,& cuiuslibet disciplinæ: Vnde de
sapientia dicitur Eccl.6.Ioijce pedem tuum in compedes illi⁹
& in torques illius collum tuum,subijce humerum tuum , &
porta illam.Talibus igitur fructuosis oneribus debemus hu-
meros patientiæ & obedientiæ supponere , & omnia difficilia
pro domino sustinere.Soph.3.Tunc reddam populis labiũ ele
ctum vt inuocent omnes nomen domini,& seruiant ei in hu-
mero vno.Et merito,quia pro certo ista onera parum durabũt
quia in morte à nostris humeris deficient & cessabunt. Vnde
de iugo & oneribus huius mundi,quo.s.nunc premuntur iusti
dicitur Esa.13.ꝙ auferetur ab eis iugum eius, & onus eius de
homero eorom tolletur.Et hoc,quia pro certo Christus vir-
gam humeri eius & sceptrum exactoris eius superabit sicut in
die madian,sicut dicitur Esa.9.Talis igitur humerus.i.talis pa
tientiæ virtus nos facit præ cæteris apparere , & regnũ Israel
.i.cœlestem gloriam possidere,sicut de Saul legitur 1.Reg.9.
ꝙ ab humero eminebat super omnes,& ꝙ prę cæteris fuit in
regem Israel sublimatus.quia pro certo ille in quo humerus
patientiæ præ cæteris eminet,super alios regnare debet.& re-
gnum paradisi finaliter obtinet.Sed aduerte ꝙ summus ponti
fex legis diuinæ habebat vnum nobilissimum ornamentũ quo
sui humeri tegebantur, quod superhumerale communiter vo
cabatur,qđ.s.Auro,hyacintho,Purpura,Cocco & Bysso erat
textũ,& duobus onychinis præciosis lapidibus,in quibus scul
pta erant nomina.12.patriarcharum,erat ornatum,& anulis
aureis & cathenis,vt stringeretur cum rationali iudicij, quod
erat ornamentum pectoris,erat in angulis coniunctum. Illud
igitur ornamentum pontifex super humeros portabat quando
sacrificium domino faciebat.Et hoc vt filiorum Israel memo-
riam coram domino haberet,& sanctorum patrum meritis se
muniret.Sic reuera dico ꝙ humeri interioris virtutis sacerdo
tum & pontificum nostræ legis debent super humerali.i.virtu
te patientiæ fortitudinis & constantiæ principaliter adornari,
ita ꝙ ibi aurum honestatis,hyacinthus.i.affectus cœlestis fœ-
licitatis,purpura roseæ verecundiæ & fragrantis famositatis,
coccus igneæ charitatis,& byssus innocẽtię & puritatis resplẽ
deãt & lucescãt.Duoq; lapides præciosi onychini,qui.s.faciũt
oculos tremere.i.timor Dei.qui.s.duplex dicitur,pro eo ꝙ ho
mo debet timere gloriam perdere,& miseriã incurrere, ibi ap
pareant & lucescant. Sãctorũ patrũ nomina.i.ipsorum merita
& exempla ibi resulgeant & splendescant. Cathenę quoq; &
annuli.i.vnitas & concordia,rationale iudicij.i.veritas & iusti
tia ibi reluceãt & virescant.Si.n.tale superhumerale.i.talis vir
tutum congeries humeros prælati ornauerit proculdubio pro
filijs Israel.i.pro subditis suis intercedere dignus erit.Exo.28.
Portabat Aaron nomina filiorum Israel super vtrunq; hume
rum ob recordationem.Patet igitur ꝙ in scriptura inuenitur
E humerus iusti,qui portat grauia. ¶ Tertio dico ꝙ in scriptura
inuenitur humerus impij, qui quærit læuia . Virtus enim &
fortitudo malorum ita est debilis ꝙ onera læuia semper quæ-
rit.Isti enim sunt sicut argentum,quod modicum pondus auri
sustinere non potest,magnum vero pondus lapidum seu ferri
sustinet valde bene.Sic mali pondus auri.i. pondus spirituale
& meritorium non sustinent, ferrum vero & lapides.i. onera
temporalia grauia & inutilia bene portãt.quia reuera isti nun
quam volunt subijcere humeros suos Dei seruitio , immo isti
ab omni opere & onere meritorio vertunt humeros , & rece-
dunt.Neæ.9.Dederont humerum recedentem, & ceruicẽ suã
indurauerunt,nec audieruot.Sed reuera ipsos bene subijciunt
mundi iugo, carnis officio , & diaboli laborioso dominio Ba-
ruch.2.Inclinate humerũ,& seruite regi Babylonis.quia.s.nul
lus labor mundanus est eis durus,nec aliqualiter difficilis aut
austerus.figurati in illis babylonijs de quibus dicitur Baruch.
6.Videbitis in babylonia deos aureos & argenteos & lapideos
& ligneos in humeris portari. Babylonia enim est mundus,
vbi.s.à malis diligenter portantur & sustinentur onera grauia
atq; dura,dum tamen spectent ad aurum & argentum &c.i.ad
terrenum emolumentum vel lucrum.Vel ista possunt dici cõ-
tra malos prælatos ecclesiasticos,qui deos suos. i. prædilectos
nepotulos & consanguineos per nimiam diligentiam semper
portant,& in humeris sustinent atq; fouent , cum sint lapidei
& lignei.i.hebetes & ignari , ipsos tamen argenteos & aureos
per diuitias fieri procurant.Vnde de idolo dicitur Esaiæ.46.ꝙ
magistri illius producunt aurum de sacculo, & argentum sta-
tera ponderant,vt conducant artificem vt faciat deum,& pro
cidunt & adorant ante eum, & portant illũ in humeris gestan
tes.O quot sunt hodie tales,qui.s. auro & argento artifices id
est superiores conducunt & præmiant,vt filios suos in deos.i.
in magnos diuites promoueant, ita ꝙ præ nimia cura videtur
ꝙ semper in humeris eos portant.Et breuiter nota ꝙ mali ha-
bent Humeros.

Denudatos,quos nesciunt velare.	Et sic dico ꝙ apud
Amputatos,qui nolunt laborare.	malos inueniuntur
Obstinatos,qui solent non cessare.	humeri nudi p in-
Laceratos,quos decet dissipare.	uerecundiam & lo

xuriam.vnde Esa.47.de babylone in figura mulieris malę dici
tur sic.Discoperi humerum,reuela crura,transi flumina, re-
uelabitur ignominia tua,videbitur opprobrium tuum Ista po
tissime possunt dici de dominab⁹ modernis,quę humeros por
tant ad litterã discoopertos vt appareat alba caro , & incitent
homines ad venerem.¶ Item inueniuntur humeri abscisi per
imbecillem ignauiam ,quia.s.multi sunt ita inepti & ignaui ad
bene operandum,ꝙ recte videntur habere humeros amputa-
tos.2.Mach.15.Manum nicanoris cum humero abscissam ius-
sit Iudas perferri Hierosalem.& Iob.31.Humerus meus à iũ
ctura sua cadit,& brachium meum cum suis ossibus confrin-
gitur. ¶ Item inueniũtur humeri duri per obstinatam malitiã.
Vnde obstinatis & crudelibus dicitur Eze.34.Lateribus & hu
meris impingebatis , & cornibus ventilabatis omnia infirma
pecora,donec dispergerentur foras . ¶ Item inueniuntur hu-
meri lacerati per futurę damnationis pestilentiam quia.s.sicut
teste Plinio , dracones volant super humeros elephantum vt
eorũ sanguine satientur,sic demones finaliter super humeros
malorũ volabũt & eos per damnationem perpetuã lacerabũt.
Esa.11.Volabunt in humeros philistijm , prædabuntur filios
orientis.Vnde diabolo potest dici illud Eze.29.quod Pharao-
ni regi ægypti dictum fuit Fuisti baculus arundineus domui
Israel,& quando comprehenderunt te,confractus es, & lace-
rasti humerum eorum,& dissoluisti omnes renes eorũ , & in-
nitentibus eis super te comminutus es.Diabolus enim his qui
in eo confidũt,baculus est arundineus,qui.s.innitenti frangi-
tur,ita ꝙ per damnationem æternam is qui sibi innititur,lace-
ratur.Sic igitur patet ꝙ inuenitur humerus impij qui quærit
læuia,humerus iusti qui suffert grauia,humerus Dei qui por-
tat omnia &c.Sufficit.

Humilitas.

Nota ꝙ humilitas accipitur in bono & A
in malo.In bono enim accipitur pro vir
tuali subiectione.vnde.1.Pet.5.Humiliamini sub potẽti manu
dei,vt vos exaltet &c.In malo accipitur pro pęnali depressio-
ne & tribulatione,& sic accipitur Esa.13 Arrogantiam fortiũ
humiliabo.Et illud sæpe dictũ in euãgelio Mat.18.&.23. Qui
se exaltat,humiliabitur.Accipitur ẽt in malo p ficta & humi-
liata professione & cõpassione, sicut de hypocritis dr̃ Eccle.
19.Est qui nequiter se humiliat & interiora eius plena sunt do
lo.Et in psal.Humiliati sunt in iniquitatibus suis.Sed quia nõ
intendo aliquid dicere nisi de humilitate morali, dico ꝙ tri-
plex est humilitas.Est.n.humilitas

Bona & virtuosa.	¶ Primo igitur de humilitate B
Mala & vitiosa.	bona & virtuosa dico ꝙ nos
Dura & dolorosa.	debem⁹ esse humiles multi-

plici ratione . Ad hoc enim excitat scriptura . Ad hoc indu-

cia natura. Ad hæc insuper admonet figura. ¶ Scriptura enim semper prædicat humilitatem. Christus enim dicit Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Eccle. etiam. 7. dicitur & præcipitur. Humilia valde spiritum tuum, quia vindicta carnis impij, ignis & vermes. ¶ Item natura inducit humilitatē. Nulla enim natura fragilior, nulla natura vilior, nulla natura ad humilitatem habilior, quam humana. Homo. n. est plenus fetoribus & sudoribus, humoribus & stercoribus, doloribus & laboribus. Ideo sibi dicitur Micheę. 6. Humiliatio tua in medio tui. i. causa humilitatis tuæ. ¶ Item figura admonet humilitatem, quia sicut dicitur Esa. 40. Omnis mons & collis humiliabitur, & erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Quia. s. ad hoc q̄ prauitas vitiorū vertatur in directū virtutum, & ad hoc q̄ asperitas tribulationum vertatur in planiciem cōsolationum necesse est q̄ omnis mons & collis. i. omnis tumor & elatio superbiæ humilietur, & q̄ humilitas cum diligentia frequentetur. Quia sicut dicitur Lucæ. 18. Qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat, humiliabitur. Humiliemur igitur & simus sicut spica, quæ quando est granis plena, solet inclinari, & versus terram inferius incuruari. Si vero vacua fuerit & inanis tūc solet sursū erigi & extendi, & versus cęlum sine incuruatione aliqua eleuari. Sic verè charissimi, qui granis virtutum sunt pleni, semper solent inclinari inferius p humilitatem. Illi vero qui virtutibus sunt vacui, se solent sursum erigere, & recti etiam incedere per superbiam & vanitatem. Breuiter enim quanto quis est melior, tanto efficitur humilior. Et quanto quis est deterior, tanto efficitur elatior & superbior. Et hoc est quod dicitur Eccle. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Boni igitur debent humiliari, quia sicut dicit Gre. 27. Mora. Virtutis origo humilitas est. Illa igitur virtus tantummodo pullulat, quæ in ista radice proprie perseuerat. De bonorum igitur humilitate possumus exponere illud Esa. 2. Incuruabitur sublimitas hom, & humiliabitur altitudo virorū. In quibus verbis aduerte q̄ humilitas habēda est propter tria bona quæ per eā nobis insunt. s. quia per haoc efficimur

Sagaciores.
Constantiores.
Excelsiores.

Humilitas enim facit nos sagaciter occulta considerare, quia s. facit nos homines. i. rationabiles. Hominum inquit. Item facit nos in bono stabiliter perseuerare, q̄ ostenditur cum dicitur. Virorum. Facit. n. nos viros, i. stabiles & virtuosos. Item facit nos fœliciter ad summa accelerare, vel fœliciter excelsa participare, quod ostenditur cum dicitur. Altitudo. Humilitas enim acuit humanam sagacitatē, quia facit homines. Hominum inquit. Roborat æternam fœlicitatem, quia facit nos viros. Virorum inquit. Eleuat ad summam

C mam fœlicitatem quia nos facit altos. Altitudo inquit. ¶ Igitur dico q̄ bona virtuosa humilitas, est habenda. quia nos facit sagaciores quod ostēditur in verbo hominum. Humilitas enim nos facit homines. i. discretos & rationabiles ad considerandū propriam vtilitatem. Sicut enim dicitur Ecclesi. 11. Sapientia humiliati exaltabit caput eius. Sicut enim videamus, animalia minora & inferiora sunt vt communiter sagaciora & ingeniosiora, sicut patet de formicis, apibus, & araneis, ad quorū operum subtilitatem humana ratio non attingit, sicut dicit Plini. Dicit enim idem q̄ animalia parui corporis habent sensus valde acutos. vident enim, audiunt & olfaciunt miro modo, sicut videmus de pulicibus, quæ statim quando quis vult eas capere, solent fugere & saltare. Sicut etiam videmus de araneis, q̄ statim vident muscam quando est in laqueis suis capta. Sic verè charissimi spiritualiter loquendo, illi qui sunt minores per humilitatem, sunt vt communiter sagaciores per spiritualem sapientiam & subtilitatem. habent enim sensus spirituales acutos, subtiles & discretos, per humilitatem abscōditos & velatos. Quia sicut dicitur Prouer. 11. Vbi fuerit humilitas, ibi & sapientia. Et hoc ostenditur in verbo hominum, quia. s. humilitas facit nos esse homines. i. rationales & discretos. s. ad rationabiliter consideranda illa quę pertinēt ad salutem. Vnde Prouer. 18. Cor hominis antequam exaltatur humiliatur. Istud est contra superbos, qui recte non videntur esse sapientes vt homines, sed stulti & ignorantes vt bestiæ. Nihil enim videntur sapere vel sentire de humana vilitate vel fragilitate. figurati in Nabuchonosor Dan. 4. qui cum esset homo superbissimus, mutatus fuit in bestiā, nec potuit sibi humana figura reuenire, nisi quousq; humiliatus fuit. oculos ad cœlum leuauit, & altissimo benedixit & q̄ dominatur excelsus in regno hominum recognouit. tunc. n. figurā humanam recuperauit, & sensum suū humilitate reparauit. Quia breuiter sicut superbia de hominibus facit bestias, & de sapientibus stultos, iuxta illud Prouer. 11. Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia. & Eccle. 15. dicitur q̄ sapientia longe abest à superbia & dolo, sic humilitas de bestijs facit homines, & de ignorantibus sapientes. 1. Mac. 1. Per loca humilia ibant caute & ordinate. Patet igitur q̄ humilitas nos facit sagaciores. ¶ Deinde dico q̄ humilitas virtuo- D

sa nos facit constantiores, facit. n. nos esse viros. i. constantes & virtuosos. Virorum inquit. Vnde Esaiæ. 2. Incuruauit se homo, & humiliatus est vir. Sicut enim arbor quæ radicem habet profundam in terra, fortior est contra ventorum impetus & insultus, sic illi quorum radix. i. cor est profunde radicatum per humilitatem, est contra ventos tribulationum & tentationum magis forte per constantiæ firmitatem. Eccle. 50. Plantauit humiles ex ipsis gentibus. Radix enim quæ est pars arboris inferior, humidior & flexibilior, & quæ est totius arboris fundamentū & etiam nutrimentum, signat virtutem cordialis humilitatis. Ista enim inferior est per subiectionē, humidior per deuotionem flexibilior per compassionem fundamentum per constantiam, nutrimentum animę per diuinam gratiam. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam 1. Petr. 5. Et nota q̄ dicitur q̄ Deus humilibus debet dare gratiam, quia sicut aqua semper currit ad loca infima, sic diuina gratia ad loca & corda humilia. Et sicut valles & loca humilia sunt vt cōmuniter fertiliora & fęcundiora, iuxta illud psal. Valles abundabunt frumento, sic pro certo corda humiliora sunt communiter fructibus, id est virtutib[9] pleniora. in aluearij. n. apum fauiq; qui sunt inferiores, sunt melle pleniores & repletiores. Illi vero qui sunt superiores, sunt magis vacui & inaniores. Sic verè charissimi, inter personas illę quæ sunt inferiores & infimę per humilitatem, sunt melle deuotionis & gratię magis plenę per donorum spiritualium vbertatem. Illi vero qui per arrogātiam & superbiam volunt esse superiores & eleuati, vt communiter melle deuotionis & gratiæ priuati sunt & euacuati. De[9] enim deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Humilitas igitur nos facit viros, id est constantes, perfectos & virtuosos, & virtutibus & gratijs plenos fertiles & fœcundos. Ista est enim sicut radix de qua venit fructuum, id est virtutum origo. Quia secundum Greg. Virtutum origo est humilitas & est sicut fundamentum de quo prouenit omnium spiritualium fortitudo. Vnde Aug. Cogitans magnam fabricam construere celsitudinis, de fundamento cogitet humilitatis. Dico igitur q̄ humilitas nos facit constantiores. ¶ Insuper dico q̄ habenda est humi- B

litas virtuosa, quia nos facit sublimiores seu fœliciores. Altitudo inquit. Altitudo enim cœlestis gloriæ per humilitatem acquiritur & habetur. Sicut enim palma quæ profundas & infinitas habet radices ad magnam altitudinem eleuatur, parui etiam & puri vapores à sursum faciliter exaltantur, sagitta et quanto inferius in chorda trahitur, tanto superius & altius sublimatur, sic pro certo dico q̄ illi qui per humilitatem sunt profundiores, minores & depressiores, fiunt finaliter in cœlesti gloria altiores. Humiles enim puros & sāctos sol iustitię Christus sursum ad cœli gloriam eleuat, & quanto hic deprimuntur inferius, tanto illic superius eos ordinat atq; locat. Quia sicut dicitur Prouer. 15. Timor domini disciplina sapientiæ, & gloriam præcedit humilitas. Proue. etiam 29. dicitur q̄ superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria. Viri. n. humiles & perfecti sunt sicut ficus ægyptiaca, cuius lignū in aqua positū, cōtinue petit fundū, & cū inferi[9] descēderit & aquis repletū fuerit & imbutū, tunc cōtra naturā aliarū arborū solet supernatare sursum & sicut testat Plini. ad aquę superficiem reuenire. Sic pro certo viri humiles locum & gradum inferiorē solent petere, & se maioribus ęqualibus & minoribus secundum diuersos humilitatis gradus submittere & supponere. Quia sicut dr̄ Eccl. 19. Est iustus qui nimiū se submittit à multa humilitate. Cū vero in tali loco & gradu infimo & profundo isti imbuti fuerint, & repleti aquis gratiæ & deuotionis, aquis lachrymarū & cōpūctionis, aquis insup clementiæ & cōpassionis, finaliter ipsi post mortē ad superficiem paradisi ascendūt & eleuātur, & ad gloriā supernatāt & sublimantur. Et hoc est q̄ dr̄ Iob. 5. q̄ Deus ponit humiles in sublimi & merentes erigit sospitate. Et Iob. 22. dicitur q̄ qui humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclinauerit oculos, saluabitur. Bene igitur cōsulit. 1. Pet. 5. Humiliamini sub poten-

tu manu

ti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis. Exemplo Christi, qui humiliauit se formam serui accipiens, &c. Sequitur. Propter quod deus exaltauit illum. Philip. 2. Sic igitur patet ꝙ nos debemus esse humiles, quia per humilitatem

Sublimius & altius eleuamur.
Constantius & fortius roboramur.
Sagacius & doctius informamur.

¶ Et hæc sunt tria mēbra auctoritatis nostræ. Nos igitur debemus esse humiles veraciter, & non fallaciter. Perfecte, & nō ficte. Existenter, & non apparēter. Quia sicut dicit valerius Episcopus in sermone, Humilitas in amicitijs grata, In violentijs ociosa, Inter amicos blanda, Inter inimicos officiosa, non extorquet seruitium, nec requirit voces
F adulatiū. Hæc igit̃ dicta sint de humilitate vera. ¶ Secūdo de humilitate mala & vitiosa possumus dicere ꝙ est Humilitas

Deceptiua.
Defectiua.
Deiectiua.

Humilitas deceptiua est humilitas hypocritarum. Isti enim fingunt se humiles, vt boni & sancti ab hominibus reputentur, & vt ad dignitates & officia libentius assumātur, similes vulpi, quæ finxit se mortuam in via, vt venientes bubulci qui ducebant quadrigā pullorum, ipsam propter pellem habendam sursum projcerent in quadriga, vbi cum fuit posita, incepit viua, non mortua apparere, quia. s. omnes pullos incepit occidere & deuorare. De quibus dicitur Eccle. 19.
F Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Tales enim quando sunt in ecclesia vel collegio, solent se fingere mortuos & deiectos humiles pariter & deuotos & hoc vt super cathedram prælationis ponantur, vt ad aliquem gradū ecclesiasticum assumantur, vbi si assumpti fuerint & promoti, statim incipiunt pullos. i. subditos rodere, & suam fictam humilitatem in crudelitatem & superbiam commutare. De talibus potest dici illud. 2. Mac. 55. Humiliatus, ad terram in gestatorio portabatur. Hypocritæ enim sunt sicut cerastes, qui cum sit serpens venenosissimus, solet tamen mitiorem seu mortuū se fingere, & auibus, vt ipsas alliciat & suscipiat, solet cornua sua, quæ habet ad modum arietis, demonstrare. quia pro certo tales solent se alijs ostendere mitissimos & humiles, quamuis in veritate sint serpentiui, venenosi & crudeles. Ad nihil enim intendunt nisi alios decipere, & sub humilitatis fictione venenosam malitiam suam palliare. De humilitate vero talium loquitur Bern. sic. Hypocritæ volunt esse humiles sine despectu pauperes sine defectu, bene vestiti sine sollicitudine, delicate pasci sine labore, alijs adulantes, & alijs detrahentes, mordaces vt canes, dulosi vt vulpes, superbi vt leones, rapaces vt lupi, lasciui vt vrsi. Hi volunt esse sine auctoritate iudices, sine vi lu testes, postremo falsē accusāntes, & omni veritate carentes.
G Ista est igitur humilitas deceptiua. ¶ Secundo dico ꝙ est quædam humilitas defectiua. Et ista est humilitas quam habent imbecilles & molles prælati, qui quandoq; erga subditos se habent ita humiliter, ꝙ parum aut modicum reputantur, & ꝙ ab eis negliguntur & cōtemnuntur. Teste enim Inno. in libro de miseria humana, Crudelitas generat odium, & familiaritas parit contemptum. Non decet enim semper esse humilem & benignum, sed quandoque autenticum & austerum, iuxta illud Eccle. 13. Noli esse humilis in sapientia tua. vt qui per humilitatem non emendātur, per seueritatem & iustitiam corrigantur. Mare enim talis est conditionis, ꝙ erga debilia debile efficitur, & forte erga fortia reperitur. Vnde in terra mea circa mare tale est prouerbium ꝙ mare è debili vincitur, illud vero quod forte est, à mari superatur. Istud nihil aliud est dicere, nisi quia loca lutosa sabulosa & paludosa quæ sunt circa mare, per aggregationem luti & sabuli continuè dilatantur, & sic mare circa talia retrahitur, & quodāmodo vincitur. Loca vero fortia dura & petrosa à mari fortius impelluntur, & paulatim ab eo corroduntur. Et sic verum est quod dictum est ꝙ mare dura & fortia superat, à debilibus vero & mollibus superatur. Sic pro certo debet esse de prælato, quia vere quando inuenit personas molles, benignas & humiles, non debet contra ipsas fremere, nec rigorose procedere, sed benigniter & humiliter se habere. Si vero inueniat rupem duram id est subditum obstinatum & proteruum, tunc debet humilitatem deponere, superbam apparentiam induere, contra ipsum per rigorem & iustitiam procedere, & contra ipsum per violentiam præualere. Decet. n. ꝙ prelatus ab humilium precibus vinci se permittat, quodq; viros pestiferos & suphos superbe feriat atq; vincat. Et de hoc Leo Papa in sermone, & ponitur in decreto. 87. d. Odio habeantur peccata, & non homines, corripiantur tumidi, tolerentur infirmi. Et quod seuerius necesse est castigare, nō puniatur seuientis animo, sed medentis. Non decet igitur prælatum nimis esse humilem, quia talis humilitas defectiua. Et de hac dicitur Esaiæ. 29. Vox phitonis vox tua & humiliaberis, de terra loqueris, & de humo eloquium tuum mussitabit. q. d. Tales vix audent aperte loqui. ¶ Item inuenitur humilitas deiectiua. Et ista humilitas nihil aliud est quam peccati deiectio & vilitas, de qua Thre. 5. Mulieres in syon humiliauerunt, & virgines in ciuitatibus Iuda. Et. 2. c. Repleuit dominus in filia Iuda humiliatum & humiliatam. Sic igitur patet ꝙ inuenitur humilitas Deiectiua, Defectiua, & Deceptiua. Et sic patet ꝙ in scriptura inuenitur humilitas non solum virtuosa, immo etiam vitiosa. ¶ Tertio dico ꝙ est humilitas dura & dolorosa. Et sic humilitas signat depressionem tribulationem, vel damnationem. Possumus ergo breuiter dicere ꝙ illi qui in hoc mundo plus cęteris per superbiam eriguntur, in futuro amplius deprimentur & humiliabuntur, iuxta illud psa. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum, in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos. Sicut enim lapis quanto ab altiori descendit, tanto in terram profundius se figit, & quāto pars rotę est superior, tanto versa rota efficitur inferior, sic illi qui in hoc mundo sunt superiores, quando per mortem ceciderint, & rota vitæ versa fuerit & mutata, ipsi efficientur humiliores & depressiores, & in inferno inferiores & viliores, q̃a sicut dicitur Baruc. 5. Constituit dominus humiliare omnem montem excelsum. Et Esaiæ. 45. dicitur. Gloriosos terræ humiliabo. Et Iob 40. dicitur domino. Disperge superbos in virtute tua, & omnem arrogantem humilia. Oseę. 7. Humiliabitur superbia Israel. Patet igitur ꝙ triplex est humilitas. Prima quę est moralis & virtuosa. Secunda quæ est letalis & vitiosa. Tertia quæ est pœnalis & dolorosa. Et hæc de humilitate sufficiāt quo ad præsens, quia in multis titulis huius libri tractatum est siue tractabitur de eadem, & tabula te diriget vbi fiet. Vide etiam si vis in Mauritio, vbi satis pulchram theoricam de humilitate poteris inuenire &c. H

Humus.

Nota ꝙ humus multipliciter accipitur in scriptura. Signatur enim per humum

Humanę vilitatis labilis natura
Terrenæ facultatis sterilis iactura.
Diuinæ ciuitatis nobilis structura.
Infernę fœditatis flebilis vstura.

Dico igitur ꝙ humus signat labilem naturam vilitatis humanæ. Humus. n. dicit̃ ab humore, quia. s. humana cōditio ex humorib⁹ cōstat. Vnde nota ꝙ humana cōditio denotat̃ p humū.

Ratione vitalis ingressus.
Ratione fatalis progressus.
Ratione finalis egressus.

¶ Primo igitur dico ꝙ humus signat naturam labilis vilitatis humanę. Homo enim de humo creatur originaliter. Vnde de eo dicitur Esaię. 41. ꝙ adducet magistratus quasi lutum, & quasi plastes conculcans humum. Et Soph. 1. dicitur. Effundetur sanguis eorum sicut humus q. d. nostra corporalis complexio constat ex humoribus, scilicet sanguine, adipe, atq; Humo. Homo enim super humum viuit temporaliter. Deutero. 12. Cunctis diebus quibus super humum gradieris, facies pręcepta & iudicia. Homo insuper ad humū tendit corporaliter, scilicet in fine per mortem. Esaiæ. 2. Ingredere in mortem, & abscondere in fossa humo. Sic igitur patet quod humus signat naturam flebilem vilitatis humanæ. ¶ Secundo dico ꝙ B humus signat iacturam sterilem facultatis terrenæ. Terrena. n. possessio humus dicitur, quia de humo principaliter generatur. Zacha. 9. Ædificauit tyrus munitionem suam, coacerauit argentum quasi humum, & aurum quasi lutum platearum. Et pro certo terrena substantia humus dicitur, quia immunda animalia. i. peccatores ibidem nascuntur & conuersantur. Cōstat enim quod animalia quæ ex humo nascuntur, & quæ sine generatione maris & fœminæ producuntur, sicut sunt mures, limaces, & huiusmodi, viliora cæteris iudicantur. Sic reuera mali quorum ortus & conuersatio est in humo facultatis terrenæ, debent viliores cæteris iudicari. Vnde de peccatoribus in humo terrenorum iacentibus dicitur figuraliter Leui. 11. ꝙ omne quadrupes quod super pectus suum per humum trahitur, immundum reputabatur, & tangi vel comedi à filijs Israel vetabatur. Et sicut etiam lacerta & alia animalia quatuor pedes habentia, pectore tamen humum tangentia, & per humū corpus trahētia, immūda erāt, nec filij Israel talibus vesci debebāt, sic reuera dico ꝙ illi homines q̃ quattuor pedibus

.i.quattuor affectionibus, humo idest terrenę facultati, pectore hoc est dictu, cordialiter inhęrent circũeundo mundi negocia, & ibi trahuntur, volutant & delectantur, immundi apud Deum reputantur, & tangi per associationem, & manducari seu incorporari per imitationem ab Israeliticis. i. à quibusuis Christi fidelibus prohibentur. Et ideo breuiter possum cõcludere ꝙ talis humus.i.talis terrena possessio

Affectus macerat curis ingentibus.
Animos obserat culpis stringentibus.
Animas onerat pœnis vrgentibus.
Homines lacerat verbis pungentibus.

¶ Igitur humus ista solet curis affectus lacerare. Vnde Esa.32. Super humum populi mei spinæ ascendent. Item ista humus solet culpis animos obturare. Vnde Genesi. 26. dicitur. Obstruxerunt serui Abimelech puteos Isaac, implentes humo. Item ista humus solet pœnis animas onerare quia s.terrena possessio trahit homines in infernum. Vnde de Dathan & Abyron dicitur Nume. 16. ꝙ descenderunt in infernum operti humo. ¶ Item ista solet verbis homines lacerare, quia.s.ista facit homines & contumeliosos & detractores, & aliorum, verbis laceratiuis & pungentibus afflictores. Vnde detractoribus dicitur illud Esa.29. Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo eloquium tuum mussitabit. Signat igitur
C humus iacturam sterilem facultatis terrenę. ¶ Tertio dico ꝙ humus in scriptura signat structuram nobilem seu fertilem ciuitatis amęnę, animę, vel ecclesię. Ista est.n.humus fertilis, quę si bene & rite colitur fructus vberes & gloriosos producit. Est .n.humus secretior, quæ producit fructus meritorum. Et ista est anima quęlibet vel conscientia sancta, de qua Nume.25. Terra quam circuimus, valde bona est, si propitius fuerit nobis dominus, inducet nos in eam, & tradet nobis lacte & melle manantem. ¶ Item est humus vberior, quę producit plãtas electorum. Et ista est humus religionis vel ecclesiæ, de qua dicitur Gen.2. Produxit dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suaue &c. ¶ Item est humus fœlicior, quæ producit fructus gaudiorum. Et ista est humus paradisi. & habitatio mansionis cœlestis, vbi est quies, & gaudium sempiternum. Vnde dominus videtur dicere post iudicium ipsis beatis illud Ezech.37. Scietis inquit quia ego dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, & dedero spiritum meum in vobis, & vixeritis. & requiescere vos faciam super humum vestram. Et bene dicit requiescere, q̃a.s.illa requies erit perpetua & quieta. Vnde Amos 9. Plantabo eos super humum suam, & non euellam eos vltra de terra sua quam dedi eis. ¶ Et si vis, nota ꝙ humus animæ debet esse sicca, carens voluptatis humore. Iosuæ.3. Sacerdotes, qui portabant arcam fœderis domini, stabant super humum siccam in medio iordanis. Humus ecclesię debet esse opulenta plena splendore. Nee.9. Humum pinguem possederunt, & domos plenas cunctis bonis. Humus cœlestis patrię semper erit lęta, plena charitatis tenore. Vnde Ezec. 11. Congregabo vos de populis, & adunabo vos de terris, & dabo vobis humum Israel. Sequitur. Dabo ois cor vnum, & spiritum vnum tribuam in visceribus eorum. Sic igitur patet ꝙ humus signat structurã
D nobilem ciuitatis amęnæ. ¶ Quarto dico ꝙ humus significare potest vstutam flebilem fœditatis æternę seu infernæ, hoc est dictu, habitationem infernalem. Et de hac potest dici illud Amos.7. Filij tui & filię tuæ gladio cadent, humus tua funiculo metietur, tu in terra polluta morieris. Et Esa.34. de tali humo dicitur sic. Victima domini in bozra, & interfectio magna in terra Edom. Et descendet vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus, inebriabitur terra eorum sanguine, & Humus eorum adipe pinguium, quia dies vltionis domini, annus retributionis iudicij syon &c. Vide ibi. Sic igitur patet ꝙ est quadruplex humus.s. Infernalis, Virtualis, Tẽporalis, & Corporalis. Sufficit. Vide infra de terra &c. Explicit littera H.

Incipit littera. I.

A IAcere. Nota ꝙ iacere idem est quod ad terram longo corporis pronũ prostratumq; esse. Et accipitur iacere pro quiescere, & pro dormire. Et põt accipi in bono & in malo. In bono enim signat depressionem humilitatis. In malo designat incuruationem cupiditatis. In mediocri autem potest significare inclinationem aduersitatis. Est igitur iacere virtuosum, Iacere vitiosum, & Iacere dolorosum. ¶ Primo igitur dico ꝙ est quoddam iacere quod est virtuosum. Et sic nota ꝙ Iacet

Homo stupens miracula.
Homo petens oracula.
Homo cauens pericula.

¶ De stupente miracula patet Dan.10. vbi viso illo admirabili Angelo stupens Daniel de seipso dicebat. Non remansit in me fortitudo sed species mea immutata est in me, & emarcui. Sequitur Et audiui vocem sermonum eius, & audiens iacebam consternatus, vultusq; meus hærebat terræ. ¶ De petente vero oracula dicitur. 1. Esdrę. 10. ꝙ orante Esdra & implorante Deum, & flente & iacente ante templum dei, collectus est ad eum de Israel cętus grandis. Istud est enim iacere humilitatis. Sic enim solebant iacere & ad terram se prosternere antiqui, in signum humilitatis; quando Deum volebant orare. Sic fecit Moyses, sicut ipse dicit Deut.9. Iacui coram domino quadraginta dieb'. ¶ De timente vero pericula ꝙ iacere debeat, patet. Cautela.n. est ꝙ homo Leoni vel apro obuius iacet in terra. Sicut enim aper non potest nocere hominem iacentem vel ad terra prostratum, sic nec diabolus hominem contritum & humiliatum. Apes enim erectos nõ iacentes solet inuãdere. Et diabolus superbos & non humiles solet in peccatum deijcere, & tentationibus infestare. Ideo de Dauid legitur. 2. Regum. 12. ꝙ dũ de peccato quod in vriã commiserat, timeret & pęniteret, & mori puerum formidaret, ingressus seorsum. iacuit in terra. Istud est iacere virtuosum, quod est humilitatis. ¶ Secundo dico ꝙ
est iacere vitiosum, quod est iniquitatis. Et sic iacere secũdum diuersas considerationes signat diuersa genera peccatorum. B
Ille enim qui iacet, non operatur, non se exercet ad aliquod bonum opus, nisi forte ad impudicitias & ad malum, & sic iacere signat vitium ociositatis, quia ociosi videntur iacentes, nõ operantes, non enim ambulant nec operantur per diligentiam & vigorem, immo iacent, dormiunt & quietantur per ignauiam & torporem. Vnde. 4. Reg.4. Puer mortuus iacebat in lectulo. Tales enim dicuntur pueri, propter hebetationem sensus & rationis, dicuntur mortui, propter carentiam bonæ operationis, dicuntur esse in lectulo, propter quietem malę dilectionis. ¶ Item ille qui iacet, quasi ex toto corpore est expansus & extensus super terram. Et sic per iacẽtem significãtur auari, qui .s. ex toto corpore, id est ex toto affectu & appetitu, terram. i. terrena & temporalia per auaritiam amplexantur. Ergo tales auari figurantur in illo idolo dagon, quod cum esset iuxta arcam domini situatum, ipsum tamen inuentum est iacens capite detruncato, sicut dicitur. 1. Regum. 5. Quia verè charissimi non sunt hodie positi in Ara ecclesię iuxta arcam testamenti, id est iuxta corpus Christi in diuersis ecclesiæ gradibus constituti, qui.s. dicuntur idolum, quia.s. habent apparentiam, & non existentiam, imaginem, & non veritatem, fictionem, & non perfectionem. 1. Cor.8. Idolum nihil est. Dicuntur etiam dagon, qui interpretatur, piscis inutilis, quia.s. isti sunt pisces, quia in aquis deliciarum versantur, dicuntur inutiles, quia nihil vtile in ecclesia operantur. Esaiæ.59. Opera eorum opera inutilia. Tales igitur inueniuntur hodie iacentes in terra, id est in terrenis bonis per auaritiam quiescentes, & capite rectę intentionis per malliciam carentes. Figurati etiam in Holoferne, cui mulier abstulit caput, sicut dicitur Iudith. 14. De quo dicitur. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Mulier enim ista est auaritia, quæ talibus aufert caput id est rectam intentionem. Et ideo ipsi iacent in terra per cupiditatẽ, & per terrenorũ affectionẽ. Figurati in socru Symonis Mat.8. quæ erat iacẽs & febricitans. Vnde nota ꝙ quidã iacẽt

In cauernis terrę sicut cuniculi, per auaritiam.
In luto sicut porci, per luxuriam.
In stercoribus sicut vpupa, per pigritiam.
Alte in arboribus sicut aues, per superbiam.

¶ Et breuiter hodie esse multum necessaria probatica piscina vbi (sicut dicitur Ioan.5.) iacebat multitudo magna languentium. quia reuera multi inueniuntur diuersimode languentes. Vnde notabo ꝙ quidam iacent

In terra, perquirentes bona terrestria
In platea, procurantes mundi negocia
In sanguine, diligentes lites & prælia
In igne, suscitantes rixas & odia
In deserto, languentes falsa mœstitia
In lecto exercentes carnis officia
In domo, incurrentes mortem & ocia
In vmbraculo, haurientes vinum & brodia
In ostio, ambientes ad beneficia
In monticulo, tumentes vana superbia

C ¶ Isti sunt igitur multitudo languentiũ & iacentiũ in spiritualibus languoribus atq; culpis. Ergo dicã ꝙ ĩ terra

terra iacent bona terrestria perquirentes. Thren.2. Iacuerunt in terra foris puer & senex. ¶ Item in platea iacent mundi negocia procurantes. Thobię.2. Nunciauerunt vnum ex filijs Israel iugulatum in platea iacere. ¶ Item in sanguine iacent lites & prælia diligentes. 2. Regum.20. Amasa consperstus sanguine iacebat in via. ¶ Item in igne iacent rixas & odia suscitantes. Nume.16. Præcipe Eleazaro sacerdoti vt tollat thoribula quæ iacent in incendio. ¶ Item in deserto iacent languentes falsa mœstitia, scilicet hypocritæ. Vnde Nume.14. Cadauera vestra iacebunt in solitudine, filij vestri vagi erunt in deserto. ¶ Item in lecto iacent carnis officia frequêtantes. Vnde de Holoferne temulento & Iudith amplexus expectante dicitur Iudith.13. quod holofernes iacebat in lecto. Et Iudic.19. Concubina iacebat ante hostium. ¶ Item in domo iacent somnos & ocia exercentes. Exo.12. Nulla erat domus in qua non iaceret mortuus. Et Marci. 2. dicitur quòd per tectum submiserunt grabatum in quo iacebat paralyticus. ¶ Item in vmbraculo iacent vinum & pinguia gluttientes. Vnde de Noe ebrio dicitur Gen.10. quod nudatus iacebat in tabernaculo. ¶ Item in ostio iacent ad beneficia ambientes, illi scilicet qui needum intrauerunt sed sperant & expectant ingressum. Vnde illud Lucæ. 16. Lazarus iacebat ad ianuam diuitis, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis quas canes manducabant, & nemo illi dabat, sed veniebant canes, & lingebant vlcera eius. Iste est enim ambitiosus peccator, qui expectat ad ianuam, vt de miciaquas canes id est insatiabiles ecclesiastici comedunt, satietur. Et tamen sæpe fit quòd paucos inuenit dantes, sed solum lambentes vlcera id est fallaces promissores, verbales, & deceptores. ¶ Item in monte iacent alta dominia considerantes, seu vana superbia tumescantes. Vnde de Philisteis, id est demonibus dicitur. 1. Regum.31. quòd ipsi inuenerunt Saul & filios eius iacentes in monte Gelboe, & præciderunt caput Saul. Et bene dicit præciderunt, quia reuera superbi & potentes qui in môtibus dignitatum iacent, capite, id est sensu & discretione hodie carent, quia scilicet isti non vtuntur in suis actibus ratione sed potius voluntate & affectione. Vnde illud prædictum Iudith.14. Caput Holofernis non est in eo, qui scilicet mortuus iacebat in tentorio. Igitur de quolibet tali iacente & languente, idest de quolibet peccatore dici potest & exponi illud Mat. 7. Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Peccator enim dicitur puer, quia libenter maculatur per carnalitatem, sicut de Amon luxurioso dicitur. 2. Regum. 13. quod ipse iacebat in lecto expectans Thamar. Dicitur iacere, quia ad terram applicatur per cupiditatem. Dicitur etiam paralyticus, quia ad nullum bonum opus mouetur per sedulitatem. Dicitur malè torqueri, quia mentaliter anxiatur. Vnde Matth.9. Erant vexati & iacentes sicut oues, per inuidiam scilicet & malignitatem. Et aduerte quòd sicut porcus, secûdum Plinium quando iacet in luto, semper prò maiori parte iacet in dextero latere, sic tales peccatores sic iacentes semper solêt in dextera parte diuinæ misericordiæ quiescere, semper enim sperât quod in fine misericordiam consequentur, & sic ad dexteram diuinæ misericordiæ, non ad sinistram suæ iustitiæ respicere dignoscûtur. Vnde. 1. Regum.26. Inuenerunt Saul iacentem & dormientem. Dormientem dico.i. in spe veniç quiescentem. Istud est igitur iacere vitiosum, quod est iniquitatis. Iosuæ.7. Surge, cur iaces pronus in terra? ¶ Tertio dico quod est iacere dolorosum, quod est aduersitatis. Iacere enim signat statum depressionis, sicut erigi signat statum promotionis. Ille enim qui iacet, ad terram deprimitur. Sic pauper & tribulatus inferius sub aliorum pedibus conculcatur. Vnde Iud.3. Inuenerunt dominum suum mortuum iacentem in terra. Et ideo miseri & tribulati qui iacent sub cladibus fortunę, possunt figurari in Sisara, qui à Iahel fuit occisus, postquam sitiens satis de lacte bibisset ita quod iacês & mortuus est inuentus. Vnde Iudicum.4. dicitur. Vidit Sisaram mortuum iacentê, & clauû, in tempore eius. Quia reuera sæpe fit quod post potus lactis id est post haustus dulcedinis mundanę prosperitatis, aliquis à statu deijcitur, & iacens & mortuus, id est depressus & miserabilis inuenitur. 2. Mach. 3. Ille quidem per diuinam virtutem iacebat mutus, & omni spe & virtute priuatus. Tales igitur sic iacentes sunt misericorditer eleuandi sicut de Asino ponitur exemplum Exo.23. quod si iacens sub onere cecidisset, subleuari debebat. Veruntamen mali in fine in inferno iacebunt, & ibi sine remedio remanebunt. Prouerb. 14. Iacebunt mali ante bonos, & impij ante portas iustorum. Et sic igitur

D

patet quod est iacere dolorosum, vitiosum, & virtuosum. Vide supra de cadere & de dormire & de habitare &c.

Iacere. Iactus.

A Nota quòd iacere vel proijcere signat multipliciter in scriptura, nam

Iacitur semen vt fructus faciat.
Iacitur telum vt hostem feriat.
Iacitur rete vt feram capiat.
Iacitur fundamentum vt domum fulciat.
Iacitur lapis vt ictu noceat.
Iacitur pondus ne damnum pariat.

¶ Primus est iactus gratię saluatoris, qui scilicet in corde humano solet semen gratiæ præuenientis iacere, vt fructus gratiæ gratum facientis valeat pullulare. Vnde Mar.4. Sic est regnum Dei quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat & exurgat die ac nocte, & semen germinet & increscat &c. Et tamen multis potest dici illud Deu.28. Sementem multam iacies in terram, & modicum congregabis, quia locustę omnia deuorabunt. ¶ Secûdus est iactus iaculi tentatoris. scilicet sagittę diabolicę. 2. Para.18. Accidit vt vnus è populo in incertum sagittam iaceret, & percussit regem Israel. ¶ Tertius est iactus boni prædicatoris, qui. scilicet rete prædicationis peccatoribus tendit. Et tamen de obstinatis superbis dicitur Prouerbio. 1. quod frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. ¶ Quartus est iactus prudentis prouisoris, qui. scilicet in omnibus quæ facit, iacit debitum fundamêtum, sicut in credibilibus fidem, in agibilibus intentionem rectam &c. Vnde Iosue.6. In primogenito suo iaciat fundamentum. Primogenitus est fides vel recta intentio. ¶ Quintus est iactus inuidi vexatoris, qui videlicet contra iustum iacit mala opera vel mala verba. Ioã.8. Tulerunt lapides vt iacerent in eum. ¶ Sextus est iactus terrem contemptoris, illius. scilicet qui iacit & proijcit terrena ne pariant periculum, sicut ad literam fit in naui, quando ẽ nimis onerata. Vnde Actuum.27. Secunda die iactum fecerût. ¶ Vel si vis, dic adhuc alio modo. Et sic nota quod aliquid iacitur vel iactatur multiplici ratione. scilicet quia iactatio seu iactatio solet fieri vt quid B

Multiplicetur.
Fortificetur.
Saluificetur.
Damnificetur.
Decipiatur.
Percutiatur.
Exaudiatur.

¶ Primus est iactus prędicatorum. Isti sunt.n. qui semen verbi diuini solêt iacere vt fructus bonorû operû inde possit multiplicitet puenire. Mar.4. Sic est regnû Dei quemadmodû iaciat homo semêtê in terrã & Dormiat, & exurgat die ac nocte, & semen germinet & increscat. Multi sunt tamen qui parû pficiunt semina iaciendo, quia cor indeuotum nô proficit fructificãdo. Vnde Deut. 28. Sementem

¶ Et si dico quod iacitur
Sementum vt magis exeat.
Fundamentum vt pondus subeat.
Frumentum ne panis pereat.
Telum vt nocens lugeat.
Rethe vt piscis capiat.
Lapis vt quicquid feriat.
Verbum vt alte iaciat.

multã iacies in terrã, & modicû côgregabis. ¶ Secûdus ẽ iactus hominû deuotorû, qui. scilicet fundamentû fidei charitatis, & spei, rectæq; intentionis & deuotionis in omnibus operibus suis solent præ iacere, vt virtutum ædificium possint stabiliter fabricare. Aggei.2. A die qua fundamenta iacta sunt templi domini ponite super cor vestrum. Et iden de iactu fundamenti spei dicitur in psal. Iacta super dominum curam tuam, & ipse te enutriet. ¶ Tertius est iactus hominû piorum seu largitorum qui C scilicet ad modum illorum qui sunt in mari, & vident nauem suam nimis oneratam, & ex hoc timent submergi, iactant in mare & in fluctus merces suas, sic pij & timorati diuitias suas solent in mare, id est in pauperes iacere & dispergere, & se à mortis æternæ periculis liberare. Aduerte tamen quòd secundum legem rhodiam de iactu, talia tempore periculi iactata, si ad portum & littus applicabant & impellebantur à mari, suis dominis reddebantur, quia scilicet talia quæ iactantur & proijciuntur, pauperibus, in portum & littora paradisi suis restituentur iactoribus. Act.27. Alleuiabant nauem, iactantes triticum in mare. Et sequitur quod Paolus & socij sui saluati fuerunt à periculo. ¶ Quartus est iactus bonorum prælatorû, qui scilicet sagittas & tela correctionis iaciunt in filios pestilêtes Figura.2. Mac.10. vbi dicitur quod quinq; viri cœlitus missi in equis frena aureis decori, ducatum Iudæis præstabant, & machabeum medium protegebant, & in aduersarios tela iaciebãt, quia. scilicet boni & celestes duces, qui equos, id est corpora sua per temperantiam frenant, bonos protegût, & malos sagittãt.

Vnde de Iesu naue dicitur Eccle. 46. quod gloriam adeptus
est tollendu manus suas, & iactando contra ciuitares rom-
pheas. ¶ Quintus est iactus demonum rentatorũ, qui.s.retia
tentationum iaciunt, vt pisces, feras & aues.i. vt inferiores de-
fraudent. Veruntamen de prudentibus, qui sciunt tentationũ
retia præcauere, dicitur Prouerb. t. Frustra iacitur rete ante
oculus pennatorum, ipsi enim contra sanguinem suũ insidian-
tur. ¶ Sextus est iactus hominum peruersorum, qui.s.pœnas &
turmenta detractionis & murmura iaciunt contra bonos, si-
cut dicitur. 2. Machab. 10. quòd illi qui erant intus, sermones
nephandos contra filius Israel iactabant. Et Ioan. 8. dicitur ꝙ
Iudęi tulerunt lapides vt iacerent in Iesum. De tali autem ia-
ctu vel iactura, quæ idem est quod tribulatio seu damnum, di-
citur Mat. 14. Nauicula in medio mari iactabatur fluctibus.
D ¶ Septimus est iactus hominum verbosorum, qui.s. verba sua
iactant, efferunt & extollunt, & seipsos propalant per iactan-
tiam & præponunt. Istud est enim vitium iactantiæ, quo mul-
ti mirabiliter sunt infecti, qui.s. tantum solent in suis operibus
& prosperis successibus gloriari, ꝙ non possunt à iactantia mo
derari. Isti tamen debent attendere ꝙ in homine infirmo acu-
to morbo, signum est mortis, quãdo sæpe & inquiete solet bra-
chia iactare & denudare, sicut dicitur in prænosticis. Sic verè
quando infirmus vir simplex vel peccator, brachia sua.i. opera
facta & alia bona si quæ habet, inquiete & inordinate denudat
& ipsa ostentat & publicat atq; iactat, signum est perditionis
& mortis. Quia.s. tales magis videntur in moribus esse mortui
quam viui, & magis esse inutiles quam prouecti. Nam vt dicit
Valerius maximus, Nihil est quod magis diminuat laudes prę
conum, quam suos iactare successus. Et isti videntur similes hi
spanis, quorum mos est brachia non regere nec vestire, sed nu
da & discooperta habere & tenere. Sic etiam tales &c. Esa. 20.
Minabit rex Assyriorum captiuitatem ægypti nudã, discalcia-
tam, & discoopertis natibus. Et nota ꝙ dicit natibus, contra il-
los qui etiam sua pudibunda denudant. Istud enim vitiũ tunc
est pessimum, quando homo non solum se iactat de bonis suis,
sed etiam de malis & vitijs, similes istis medicantibus, qui tur
piora & magis horribiliora & morbida membra libẽtius ostẽ-
dunt. Vnde istis accidit sicut antiquitus accidebat insulæ Cy-
pri, de qua dicit Geruasius ꝙ antiquitus nullum mortuum re
tinebat immo terra illius insulę quicquid mortuum sepelieba
tur, idipsum protinus euomebat. Helena tamen cõstantini ma-
ter de Hierosolyma rediens, crucem boni Latronis quam cũ
cruce Christi inuenerat ibidẽ reliquit, virtute cuius terra mor
tuos retinuit, & sepultos euomere tunc cessauit, sicut dicit Ger
uasius in libro de ocijs imperialibus. Sic verè videtur esse mul
ti, qui nihil sepultum aut secretum sciunt tenere, quinimmo
mortuos suos.i. peccata sua solent per iactantiam euomere. &
coram omnibus ostentare. Esa. 4. Peccata sua sicut sodoma prę
dicauerunt nec abscenderunt. Necesse est igitur talibus ꝙ cru
cis memoriam habeant, vt verecundia ducti, mortuos suos.i.
peccata sua teneant & abscondant, nec ea per iactantiam pu-
blicent & ostendãt. Talibus igitur dicitur Iob. 18. Vsq; ad quẽ
finem iactabi:?quare reputati sumus vt iumenta & sorduimus
coram te? Vnde de tali vomitu dicitur Prouer. 29 Verbum cu
stodiens filius extra perditionem erit. Et sequitur Prouerb. 30.
in principio. Verba congregantis filij vomentis. Et nota ꝙ vi-
tium iactantiæ fugiendum est, quia

Signum est imperfectionis.	¶ Istud. n. imperfe-
Causa est indignationis.	ctum denotat se ia-
Finis est desperationis.	ctantem. Perfecti.n.

viri nunquam sunt vt communiter iactatores, immo probita-
tum, virtutum, & virium occultatores, iuxta illud Sen. Esto oc
cultator virtutum, sicut alij vitiorum. Ecõtra autem est de im
perfectis, quia isti solent præ alijs se iactare, quia sicut dicit Se
ne. Debilior canis magis indulget latratibus. Vnde Hieremiæ.
48. dicitur Audiuimus superbiam Moab, superbus est valde.
Sequitur. Ego scio, dicit dominus, iactantiam eius, ꝙ non sit
iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat, conata sit face-
re. quasi diceret, maior est iactantia quam potentia. ¶ Item ista
grauat & irritat audientem. Quia pro certo sæpe fit ꝙ per ia-
ctantias fatuorum, multi audientes prouocantur & indignan-
tur. Vnde scriptum est Prouer. 28. ꝙ qui se iactat & dilatat, iur
gia concitat. Vnde de Esculapio qui mirabiles curas faciebat
in medicina, ita ꝙ mortuos videbatur ad vitam reducere, scri
ptum est quod fulmine perijt. Et dicit fabula Ouidij ꝙ, quia
nimium se iactabat, & artem suam nimium propalabat, dij in-
dignati fulminauerunt eum. ¶ Item iactantia vrit & agitat de
sperantem. Quanto enim quis fuit prius gloriosior se iactan-
do, tanto quando venit ad infortunium, fit miserabilior despe
rando. Vnde de damnatis dicitur Sap. 5. quod ipsi præ despe-
ratione dicent. Quid nobis, inquient, profuit superbia? quid
diuitiarum iactantia? transierunt omnia sicut vmbra, & tan-
quam nuncius percurrens, & tanquam nauis pertransiens flu-
ctuosam aquam. Patet igitur quod iactantia designat imperfe-
ctionem. Prouocat indignationem. Augmentat desperatio-
nem. Transeo, quia paucissimę sunt auctoritates vocales. Vide
de Lingua, Labio, Sermo, Loqui &c.

Iacinthus. Nota ꝙ iacinthus est nomen hominis, no
men lapidis, nomen fructus, nomen colo-
ris. Fuit enim iacinthus iuuenis gratiosus, est iacinthus lapis
præciosus, est iacinthus frutex virtuosus, est iacinthus color
speciosus. Et sic dico quod est Nomen iuuenis, Nomen lapi-
dis, Nomen floris. Fuit dico iuuenis gratiosus, à Phębo pluri-
mum adamatus. Ponit enim Oui. lib. 10. fabula. 5. ꝙ iacinthus
fuit quidam iuuenis quem Phębus Deus luminis plurimum
adamauit, qui ludens cum Phębo casu perijt, & ideo Phębus
ipsum in florem sui nominis transformauit. ¶ Item iacinthus
est lapis plurimum præciosus, fundamentis cœlestis Hierusa-
lem applicatus. Quia sicut supponitur Apocalyp. 21. In noua
Hierusalem fundamentum vndecimum erat iacinthus. ¶ Itẽ
iacinthus est color plurimum speciosus. sacris altaribus dedica
tus. Est enim color cœlestis, vnus ex quattuor principalibus
de quibus facta sunt sacerdotum legis & tabernaculi fundamẽ
ta & paramenta. ¶ Item iacinthus est flos plurimum virtuosus,
medicinis varijs deputatus, quia scilicet iacinthus est nomen
herbę & floris, cœlestem colorem habentis. Et credo ꝙ est il-
le flos qui à medicis yreos appellatur. Et sic dico ꝙ iacinthus
fuit puer placãs Apollinem. Iacinthus est lapis mutans imagi
nem quia.s. secũdum tempus variat colorem. Iacinthus est co-
lor decorans velamen. Iacinthus est herba quæ sanat hominẽ.
Breuiter tamen applicãdo ad mores, dico ꝙ per iacinthũ pos-
sunt intelligi variæ gratiæ & virtutes colorem cœlestem & spi
ritalem imaginem prætendentes, Phębo, id est soli iustitiæ pla
centes, templum & sacerdotes. i. statum ecclesiæ decorantes,
genus humanum spiritaliter medicantes, & morbos vitiorum
pellentes. Tales enim iacinthos voluit Christus portare, & ta-
libus se voluit adornare. Vnde Cant. 5. dicitur de sponso ꝙ ma
nus erant tornatiles, & aureæ, plenę iacinthis. Et aduerte ꝙ ia
cinthus. i. cœlestis gratia, sapientia, conuersatio siue virtus ad
diuersos vsus animæ spiritualiter cõuertitur. ¶ Vnde nota ꝙ se
cundum scripturam, de iacintho B

Fit velamentum.	Sic vere dico ꝙ virtus
Fit ornamentum.	seu gr̃a animæ conuer-
Fit fundamentum.	titur in velum seu vela
Fit ligamentum.	mẽtum puritatis & in-
Fit calciamentum.	nocentiæ. Exod. 26. Fa-
Fit operimentum.	cies velum de iacintho

& purpura & cocco bis tincto & bysso retorta. ¶ Item in deco
rem seu ornamentum castitatis & continentiæ. Vnde de Aarõ
scribitur Eccle. 45. ꝙ dominus induit eum stolam Sanctã au-
ro iacintho & purpura, opus textile viri sapientis. Et dicitur
ibidem ꝙ circum pedes & fœmoralia imposuit ei. Fœmoralia
enim quæ applicantur membris pudibundis, virtutem castita
tis designant. ¶ Item in fundamentum firmitatis & patientiæ.
Apoc. 21. Fundamentum vndecimum iacinthus. ¶ Item in li-
gamentum charitatis & amicitiæ. Vnde Exod. 28. Stringatur
rationale anulis suis, cum anulis superhumeralis vitta iacin-
thina, vt maneat iunctura fabrefacta. ¶ Item in calciamentum
humilitatis & subiacentiæ. Calciamentum enim tenet inferio
rem locum, sic & humilitas. Vnde animæ dicitur Ezech. 16.
Calciaui te iacintho, cinxi te bysso, indui te subtilibus, ornaui
te ornamento &c. ¶ Item in mantellum seu operimentum ho-
nestatis atque decentiæ. Vnde generaliter quicquid erat in ta A
bernaculo fœderis, pallijs iacinthinis vel pellib⁹ debebat ope
riri. Ad denotandũ ꝙ in tabernaculo ecclesiæ nũ debet esse ali
quod vas.i. aliqua persona, quin iacintho honestæ vitæ & con
uersationis specialiter sit vestita. Nu. 4. Vasa altaris operiant
velamine iacinthinarũ pellium. Pelles. n. quæ remanent post
animalia mortua, significant exempla sanctorum, quæ post
eos hominibus remanserunt, quæ quia iacinthina, id est cœ-
lestia & spiritualia fuerunt, ideo vasa altaris, id est ministri
ecclesiæ se talibus induere debuerunt. Figura Nume. 4. vbi
dicitur

dicitur ꝙ candelabrum luminis, mensa, & altare aureum, & vasa alia, operienda erant pallijs iacinthinis, & postea etiam desuper omnia debebant inuolui operimento pellium iacinthinarum. Quia reuera non est dare in ecclesia altare aureum id est virum sanctitate nitentem, nec candelabrum luminis .i. virum veritate fulgentem, nec mensam propositionis .i. virum pietate pollentem, quin iacinthino pallio vel operimento .i. cęlesti & honesta conuersatione debeat operiri, & virtutum coloribus insigniri. Hester. 8. Mardocheus autem de palatio & de cōspectu regis egrediēs, fulgebat vestibus iacinthinis. Aduerte tamen ꝙ istud pallium iacinthinum, .i. honestæ conuersationis decorem accipiunt hodie multi mali, & maximè viri hypocritę atq; ficti, figurati in idolis gentilium, de quibus dicitur Hie. 10. vbi dicitur ꝙ lignum sunt, argento inuolutum, iacinthus & purpura indumentum eorum, artificum vniuersa hæc. Quia pro certo vniuersa idola .i. hypocritæ aliud prætendentes quam ipsi sint, lignum sunt pro certo argento inuolutū, quia .s. interius valēt modicū, extra multū. interius sunt lignei .i. impij, exterius apparēt aurei .i. iusti, q.a.s. artificiosè sūt facti, & iacintho honestę cōuersationis, & purpura fictè charitatis & dilectionis induti. Vñ Apo. 9. dr̃ de illis locustis mirabilibus ꝙ habebāt loricas igneas & iacinthinas. Applica si vis totā figurā cōtra tales. ¶ Sed adhuc dico ꝙ iacinthus cū sit color cœlestis q̃dq; transumit̃ ad illas res q̃ colore cęlesti sunt colorare. Et sic dico quod in scriptura iacinthus sumitur

D

Pro flore.
Pro lapide.
Pro veste.
Pro pelle.

Inuenitur .n. flos qui dicitur iacinthus, de quo fingunt fabulæ (sicut ponit Ouidius lib. 10. fabula. 5.) ꝙ fuit puer pulcherrimus, à sole ꝑdilectus, sed dum luderet, per iocum alterius discum sursum iaciendo, eo capiti suo iniecto, dum præceps decideret, mortuus est, & per phębū in florem sui nominis mutatus est. ¶ Lapis etiam inuenitur cœlestis coloris qui iacinthus dicitur, qui in fundamento ciuitatis Hierusalem applicatur, sicut dicitur Apoc. 21 ¶ Vestes etiam coloris cœlestis dicuntur iacinthus, de quibus Aaron fuit ornatus, sicut dicitur Exod. 28. ¶ Pelles tali colore tinctę iacinthinę vocabantur, de quibus tabernaculum tegebatur, sicut dicitur Exo. 26. Breuiter ista est veritas, ꝙ color iacinthinus diuinis vsibus specialiter fuit dedicatus, & sacerdotalibus vestibus applicatus, templi velis & opertorijs deputatus, & ad ornamentum regum & principum ordinatus. De iacintho .i. de panno iacinthino fiebant vela ad interiora templi celandum, separata ligandum, ad pallia & sancta vasa inuoluendum, vestes ad sacerdotes ornandum, opertoria ad tabernacula operiendum. Dicam igitur ꝙ talis color pōt significare viros cęlestes, cęlestem vitam & conuersationem habentes, cœlestia contemplantes, & spiritualia diligētes. Isti .n. Dicuntur flores, ratione sanctæ affectionis. Dicuntur lapides, ratione solidę intentionis & durationis. Dicuntur vestes, ratione honestæ conuersationis. Dicuntur pelles, ratione pœnitentiæ & carnis mortificationis. Pelles .n. de mortuis aīalibus fiūt Et ideò isti quādoq; sunt vela puritatis & innocētiæ. Exo. 26. Facies velum de iacintho. Q̃nq; sunt tunicæ charitatis & amicitiæ. Tunica .n. defendit à frigore. Leuit. 8. Vestiuit pōtificem subucula linea, accingens eum baltheo, & induēs tunica iacinthina. Quandoq; sunt vittæ seu ligamina pacis seu tranquillitatis. Exodi. 39. dicitur ꝙ cingulum Aaron erat de iacintho & purpura &c. Quandoq; sunt pallia honestatis & apparentiæ. Nume. 4. Mensam inuoluent iacinthino pallio. Quādoq; sunt operimenta pellicea humilitatis & patiētiæ. Illud .n. operimētum erat expositum pluuijs & tempestatibus, sic etiam patientia est exposita exterioribus nocumētis. Nu. 4. Arcam domini & vasa altaris operient velamine iacinthinarum pellium. Talibus igitur cœlestibus velamentis debemus esse vestiti, & talibus virtutibus adornati, exemplo Mardochei, de quo dicitur Hester. 8. ꝙ egrediens fulgebat vestibus iacinthinis, coronam auream habens in capite. Aduerte tamē ꝙ hypocritę vsurpāt sibi falsè tales vestes quia .s. quamuis mali sint, cœlestem tamē conuersationem moliuntur habere, figurati in idolis de q̃bus dicitur Hierem. 10. ꝙ iacinthus & purpura indumentum eorum. Figurati etiam in Chaldeis, de quibus Ezech. 23. dicitur Insaniuit libidine Oolla in amatores suos assyrios, vestitos iacintho &c. Figurati etiam in illis locustis Apo. 9. quæ habebāt loricas iacinthinas &c.

A **Iacob.** Quamuis istud nomen Iacob sit nomen propriū quia tamē commune est in scriptura, aliquid est dicendum. Nota igitur ꝙ iacob aliquādo sumitur pro populo, aliquando pro persona. Pro populo sumitur Nu. 23. vbi dicit̃ Non est idolum in iacob. Pro persona .n. sumitur Geñ. 29. Profectus iacob venit in terram orientalem. Vt igitur aliquid morale de isto nomine extrahamus, possumus dicere ꝙ per istud vocabulum potest intelligi perfectus populus, vel perfectus homo. Per iacob .n. in quātum repræsentat personam patriarchæ, intelligitur vir perfectus. Iacob .n. interpretatur supplantator. Iacob cum Angelo fuit luctator. Iacob mutato nomine dictus est Israel speculator. Sic pro certo vir perfectus debet esse supplantator diaboli, ipsum decipiendo. Vnde. Genes. 27. Rectè vocatum est nomen eius Iacob, en alia vice supplantauit me. Debet etiam esse luctator, mundi tribulationes & tentationes sustinendo, & contra eas propugnādo. Vnde de iacob dicitur Oseæ. 12. In vtero supplantauit fratrem suum, & in fortitudine sua directus est cum Angelo. Debet insuper esse Israel .i. Deum videns, ipsum subtilissime contemplando. Vnde Geñ. 32. Nequaquam inquit iacob vocabitur nomē tuum, sed Israel. ¶ Item per iacob in quātum representat populū Israeliticum, qui ab ipso iacob descendit, possum intelligere populum christianum vel ecclesiam militantem, quæ adhuc in hoc mundo luctatur, tribulationes sustinendo, sed finaliter quādo diabolum supplantauerit, vocabitur Israel, quando fiet ecclesia triumphans, Deum in patria speculando. Vnde in psal. Exultabit iacob, & lętabitur Israel. Et Esai. 14. Miserebit̃ .n. dominus iacob, & sanabitur Israel. Quocunq; igitur modo accipist̃ iacob, siue ꝓ populo siue ꝓ persona, semper potest significare virum perfectum. Ideò de tali iacob possumus exponere illud quod dicit̃ Geñ. 28. Egressus iacob de Bersabea ꝑgebat aran. In quibus verbis ostenditur ꝙ iacob .s. quilibet vir perfectus ad modum iacob debet facere tria. Iacob .n. in simplicitate visit, quia .s. fuit pastor ouium. Item propriam patriā dereliquit, timebat .n. fratrē suum Esau, cuius benedictionem surripuerat. Item aliam terram adiuit, vbi plurima acquisiuit, sicut hæc omnia narrantur Geñ. 28. & 29. & deinceps. Sic verè vir ꝑfectus ad hoc ꝙ sit spiritualis iacob, ipse debet esse suæ simplicitatis declaratiuus, ideò dicitur. Egressus. Mundi prosperitatis detestatiuus, ꝙ notat̃ in verbo Bersabea, ꝙ interpretatur puteus saturitatis. Cœli sublimitatis affectiuus, ꝙ notat̃ cum dicitur ꝙ pergebat aran, quia aran interpretatur excelsum. Omnis .n. vir bonus & perfectus debet detegere suā simplicitatem, quia iste debet egredi de velamine omnis simulationis & falsitatis, & manifestare qualitatem suæ bonitatis & simplicitatis. Egressus inquit. Item debet deserere mundi prosperitatem, quod ostenditur cum dicitur ꝙ debet exire de bersabeæ .i. de puteo saturitatis. Item debet appetere cœli sublimitatem, quia .s. per desiderium & affectum debet pergere aran, quod interpretatur excelsus. ¶ Primò igitur dico de iacob prout signat personā, ꝙ si vis esse iacob, serua simplicitatē. Egressus inquit. Debes .n. exire, .i. qualis es intrinsecus talem debes te foris per simplicitatem & veritatem, manifestare. Vir .n. simplex, innocens & fidelis, nescit aliquid dissimulare vel tegere, immo quicquid habet in corde, solet omnibus declarare. Et ideò talis dicitur egredi, quia .s. ad modum egredientis & exterius de latibulo exeuntis solet alijs manifestari, vt ab omnibus cognosci valeat vel videri, iuxta illud ꝙ dictū est iacob Geñ. 31. Surge & egredere. Sicut .n. aqua de occultis terræ meatibus egreditur, & exterius qualis est visibiliter manifestatur, ignis etiam à nube solet egredi, & exterius coruscare & apparere, puer insuꝑ de ventre egredit̃, & qualis in vētre latuerat manifestat̃, sic verè vir simplex & rectus timēs Deū, nūq̃ vult latere vel velari ꝑ simulatā fallacitatē, immo semꝑ vult egredi & manifestari per veritatē. Ita faciebat Iob cū dicebat Iob. 1. Nudus egressus sū de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. Nudus inquit sine operimento, .i. sine cuiuscunq; simulationis velamento. Ista sunt contra hypocritas, qui magis dicuntur ingredi quam egredi, intrare quam exire, & magis volunt celari quam videri, & magis in occidēte & in obscuro, quam in oriente limpido seu claro. Similes limacibus, quæ sunt animalia vilia limosa, quæ si quandoq; de testa sua egrediuntur, in ipsa tamen occasione modica recluduntur. Ranæ etiam si quandoq; exterius apparent, ad modicum tamen strepitū iterum ingrediuntur. Et statim cum se videri perceperint, ingrediuntur, & disparent; Sic verè multi sunt qui nullo modo volunt ꝙ opera sua videantur, quia sicut dicitur Ioā. 3. Omnis qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt nō

B

C

manifestentur opera eius. Isti sunt hypocritæ, qui ad modum limacis sunt

Viscosi per immunditiam.
Sunt corrupti per superbiam.
Sunt tardi per acediam.

Quia s. in testa suæ fictę & simulatæ conuersationis includuntur, ita q suorum actuum prauitas ab hominibus nō videtur. Isti n. boni videntur in conuersatione & locutione, mali verò sunt in operatione, ita q propriè de talibus potest dici illud Gen. 27. Vox quidem vox iacob est, sed manus sunt esau. Isti habent vocem iacob. i. eloquentiam hominis simplicis & perfecti, sed manus habent esau. i. opera viri impij & peruersi. Non sic, sed simus iacob, non esau, quia sicut dicit Gen. 27. Esau homo pilosus extitit, iacob lenis. vnde Mal. 1. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Habeamus igitur vitæ simplicitatem Egressus inquit.

D ¶ Secundò dico q si volumus esse iacob necesse est q abhorreamus mundi prosperitatem, quia sicut iacob propriam patriam dereliquit, & domum fratris sui, ne à fratre peruerso occideret, sic & nos debemus domus & patriam huius mundi derelinquere, hoc est mundi prosperitatem quantum ad affectum deserere, ne forte Esau. i. lucifer primogenitus frater noster nos posset per vitia trucidare, q ostenditur cum dicitur Bersabee, quæ interpretatur (vt dictum est) puteus, propter eundi difficultatem, & vbi est saturitas, propter temporalium vbertatem. Et hoc est q videtur præceptū. Amos. 5. In galgala nolite intrare, & Bersabee non intrabitis. Galgala. n. interpretatur collis circuncisionis, & signat collē. i. eminentiam dignitatum & honorum, vbi homo à virtutibus faciliter circunciditur & priuatur. In galgala igitur. i. in status eminentiam quantum ad affectum non est intrandum, nec in Bersabee. i. in diuitiarum opulentiam est transeundum. Vnde de tali iacob dicitur Gen. 32. Hæc dicit iacob frater tuus, apud laban peregrinatus sum vsq; modo. quasi dicat, in mūdo isto debemus sicut peregrini viuere, & sicut hospites & non ciues, in mundi prosperis habitare. 1. Petr. 2. Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos. Et Esa. 17. Attenuabitur gloria iacob, & pingues carnes eius marcescent. Horreamus igitur mundi prosperitatem.

E ¶ Tertio dico q si volumus esse spirituales Iacob, necesse est q adeamus cœli sublimitatem, quia s. sicut iacob patria derelicta adiji ciuitatem Aran, quæ interpretatur excelsus, vbi vxorem & liberos & possessionem plurimam acquisiuit, sic verè charissimi, relicta quantum ad affectum patria huius mundi, nos debemus ire aran. i. nos mentaliter trasferre ad celsitudinē Paradisi, vt. s. vxorem & liberos ibi ducamus. i. vt cœli gloriam & gaudia sempiterna ibi perēniter habeamus. Vnde Gen. 29. Profectus iacob venit in terram orientalem. Et vt possessione virtutum perpetuo polleamus. Vnde Psal. Intrauit Israel in Ægyptum, & iacob accola fuit in terra Cham. Vir. n. perfectus qui dicitur iacob per tolerantiam tribulationum, qui dicitur Israel per claritatem cōtemplationū, debet primo intrare Ægyptum, i. angustiam pœnitentiæ, vt finaliter fiat accola in terra Cham. i. in possessione cœlestis opulentiæ. Sicut n. iacob primogenito fratre repulso obtinuit paternam benedictionem & hæreditatem, sic bonus & perfectus homo obtinebit Dei patris benedictionem. i. gratiam in præsenti, & hæreditatem. i. gloriam in futuro, vnde frater suus primogenitus diabolus exhæredatur & priuatur. Et ideò talis potest dici iacob. i. supplantator, eo. s. q fratrem suum diabolum supplantauit, inquantum benedictionem & hæreditatem ipsius reportauit. vt de talibus dicatur illud Gen. 11. Venerunt vsq; caran, & habitauerunt ibi. Et Gen. 32. Iacob quoq; abijt itinere quo cęperat, fueruntque ei obuiam Angeli Dei. Aran n. interpretatur aceruus tritici, & signat opulētiam Paradisi, vbi pro certo nos debemus mentaliter accedere & venire, & ibi cordialiter habitare, vt nobis possint Angeli finaliter obuiare. Sic igitur erimus iacob, idest viri spirituales & perfecti.

F ¶ Circa quod notādum quod si volumus esse tales iacob, nos debemus esse

Deo præcipue dedicati.
In Deo cordibus ordinati.
A Deo dulciter habitati.
Per Deum fortiter adiuuati.
Cum Deo firmiter colligati.
Pro Deo grauiter flagellati.

¶ Deo dico totaliter dedicati, quia sicut dicitur Nu. 23. Non est idolū in iacob, nec augurium in Israel. ¶ Item in Deo cordibus ordinati quia sicut dicitur in psalm. Lætabitur iacob, & exultabit Israel. ¶ Item à Deo dulciter habitati. Ecclesi. 23. In iacob inhabita, & in Israel hæreditare. ¶ Item per Deum fortiter adiuuati. vnde psalm. Beatus cuius Deus iacob adiutor eius. ¶ Itē cum Deo firmiter colligati. Vnde in psal. Iacob elegit sibi dominus, Israel in possessionem sibi. ¶ Item pro Deo grauiter perturbati. Vnde Hier. 30. Tēpus tribulationis iacob. Illi igitur qui sic sunt & dicuntur iacob. s. viri vel populi ecclesiastici vel perfecti, G

Mancipantur Dei seruitijs.
Liberantur culparum vitijs.
Consolantur spei blanditijs.
Frequentantur plebis officijs.
Informantur veris scientijs.
Releuantur mundi mœstitijs.
Sublimātur cœli fastigijs.
Quietantur summis solatijs.

¶ Tales dico Dei seruitijs mancipātur. Vnde in psal. Semē Abrahā serui, eius filij iacob electi eius. Et alibi. Iacob funiculus hæreditatis eius. ¶ Item tales culparum vitijs liberantur, quia. s. Deus tales liberat à captiuitate peccati psalm. Benedixisti domine terram tuam, auertisti, captiuitatem iacob. Et alibi dicitur quod Deus redemit in brachio suo filios iacob & Ioseph. ¶ Itē tales spei blanditijs confortantur. Vnde quemlibet talem videtur dominus consolari Hierem. 30. Tu igitur ne timeas serue meus Iacob, & ne paueas Israel. ¶ Item tales plebis officijs honorantur. seu frequentātur. Vnde de alijs videtur dicere illud Esa. 2. Venite, ascendamus ad montem domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas. ¶ Item tales veris scientijs informantur. Vnde Baruc. 3. de sapiētia vera dicitur q Deus dedit illam iacob populo suo, & Israel electo suo. ¶ Item tales à mūdi mœstitijs releuantur. Vnde Amos. 7. dicitur. Quis suscitabit iacob, quia paruulus est? ¶ Item tales cœli fastigijs sublimantur Luc. 1. Regnabit in domo iacob in æternū. ¶ Item tales summis solatijs quietant. Hie. 30. Reuertetur iacob, & requiescet, & cunctis affluet bonis & nō erit quem formidet. Vnde etiam de loco futurę habitationis istius iacob dicitur Nu. 24. Quam pulchra tabernacula tua iacob, & tentoria tua Israel, sicut valles nemorosę, sicut horti iuxta fluuios irrigui. Et bene dicit. Irrigui, quia. s. ibi in delicijs æternis pascūtur, & bonis omnibus recreantur. psal. Pascere iacob seruum suum, & Israel hæreditatem suam. Sed heu proh dolor, quam pauci sunt hodie tales iacob, quia reuera moderni ecclesiastici & etiam christiani, q scilicet deberent esse veri iacob,

Nihil habent auctoritatis.
Nihil habent stabilitatis.
Nihil habent securitatis.
Nihil habent iocunditatis.
Multum habent iniquitatis.
Multum habent pœnalitatis.

¶ Isti igitur carēt auctoritate & excellētia. Vnde Es. 17. attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo carnis eius marcescet. ¶ Item ipsi carent stabilitate & permanentia. 1. Mach. 1. Commota est terra super habitantes in ea, & vniuersa domus iacob induit confusionem. ¶ Item isti carent securitate & confidentia, quia. s. Deus mundus & diabolus pugnant indies contra eos Thren. 1. Mādauit dominus aduersus iacob in circuitu eius hostes eius. ¶ Item isti carent iocūditate & cōplacentia. 1. Mach. 3. Ablata est voluptas à iacob, & defecit ibi tibia & cithara. ¶ Item isti abūdant iniquitate atq; malitia. Es. 58. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo scelera eorum, & domui iacob peccata eorum. ¶ Itē isti finaliter abundabunt aduersitate atq; miseria, s. in inferno. Vnde Hie. 30. Ve q2 magna est dies illa, nec similis eius tempusq; est tribulationis iacob. Non sic charissimi non, nō simus mali, sed boni iacob, scilicet

Affectando cœli sublimitatem.
Detestando mundi prosperitatem.
Demonstrando nostram simplicitatem.

H ¶ Sed adhuc dico quod per Iacob potes intelligere populum seu regionem populi Israelitici. Vnde possumus notare quod est Vnum iacob

Interius latens.
Exterius patens.
Superius petens.

¶ Primum signat domum humanæ conscientiæ, in qua Deus debet habitare. Ecclesi. 24. In iacob inhabita. Ista est pulchra & syncera habitatio, nisi forte per vitia sit fędata. Nu. 24. Quā pulchra tabernacula tua iacob, & tētoria tua Israel. ¶ Secundū signat domū fidei vel ecclesiæ. Ecclesia. n. militās bene dicitur iacob, quia in ea est locus luctatus & tribulationis. Iacob. n. fuit luctator, & etiam ista est in laboribus & in luctu. Hie. 30. Tempus tribulationis Iacob. Item militans ecclesia est locus redemptionis & miserationis. psal. Auertisti captiuitatem iacob, remisisti impietatem plebis tuę. Est locus lectionis vel eruditionis. Esa. 2. Venite ascendamus ad do-

ad domum Dei iacob,& docebit nos vias suas &c. Est etiã locua afflictionis & macerationis. 1. Mac.3. Ablata est voluptas à iacob. ¶ Tertium signat domum cęli seu patriæ,quia.s.iacob finaliter fuit vocatus Israel,quod interpretatur videns Deum pro eo.s.q; in isto iacob,.i.in cœlo Deus beatifice videt Deut. 33.Oculus iacob in terra frumenti.Et illud psal. Iacob elegit sibi dominus,& Israel in possessionem suam.Ista igitur de iacob sufficiant,nisi velis dicere in malo significato q; iacob fuit luctator & seditiosus,quia luctatus est cõtra Angelũ, sicut mali faciunt contra bonos.Item fraudator & maliciosus,quia surripuit benedictionem fratris & consensit in furto adolorum labã.Item adulator & deceptiosus,sicut apparuit Geñ.33.vbi adulando dixit Esau quod ipse viderat faciem eius sicut faciẽ Dei &c.Expone,applica,& concorda.

A **Iacobus.** Dic de iacobo quicquid dictum est de iacob quia quasi eadem est interpretatio vtriusq;.

Et si vis nota quod iacobus fuit

Speculator Dei secretorum.
Prædicator Dei præceptorum.
Consecrator hominum iustorum.
Castigator durus peccatorum.
Detestator verus terrenorum.

Quod fuerit secretorum Dei cõtemplator patet Matth.17.vbi dicitur. Assumpsit Iesus Petrum Iacobũ & Ioannẽ , & trãsfiguratus est ante eos. Et.1.Corint.15.Deinde visus est iacobo.¶ Item q; fuerit cœlestium mandatorũ prædicator,patet Actu.15.vbi dicitur. Postquam tacuerunt,respondit iacobus dicens.Viri fratres,audite me.¶ Item q; fuerit iustorum hominum cõsectator seu frequẽtator,patet Actu.1.vbi dicitur q; discipuli ascenderunt ad superiora,vbi manebant Petrus & Ioannes,iacobus & Andreas Philippus Thomas &c.¶ Item q; fuerit peccatorum durus castigator,patet Lu.9.vbi dicitur q; iacobus & ioannes petierũt à Christo q; faceret ignem de cęlo descendere qui cõsumeret illos qui dominum refutarent.¶ Item q; fuerit terrenorum verus detestator, patet Matth.4.vbi dicitur q; Iacobus & Ioanes

B relictis retibus & patre secuti sunt dominum . ¶ Vel si vis, dic adhuc q; Iacobus interpretatur supplantans festinantem, vel supplantator consilij,quia videlicet beatus Iacobus diaboli consilia supplantauit,& illum qui bonos festinat decipere, ab intentione sua defraudauit.Et ideò potest figurari in iacob qui interpretatur supplantator.Et sic quicquid de iacob dicitur,de eo potest dici.Et nota quod

Iacobum Christus inuitauit.
Iacobo se hr Cristus monstrauit.
Iacobus secreta gustauit.
Iacobum Christus adamauit.
Iacobus bonos frequentauit.

Beatus.n.iacobus teste scriptura , à Christo fuit vocatus & inuitatus specialiter. Vnde Matth.3. Procedẽs Iesus vidit alios duos fratres,Iacobum,& Ioannem,& vocauit eos.Et Mar.5.dicitur q; Iesus non admisit quẽquam se sequi,nisi Petrum,Iacobum & Ioannem.¶ Itẽ beatus iacobus per Christũ fuit visitatus personaliter. De isto.n.legitur q; Christus post passionem sibi personaliter apparuit.1.Corint.15.Deinde visus est Iacobo.¶ Item iste à Christo fuit reuelatus seu secretorum reuelatione donatus facialiter.Matth.17.Accepit Iesus Petrum Iacobum & Ioannem,& duxit eos in montem seorsum,& transfiguratus est ante eos. ¶ Item iste fuit adamatus fraternaliter.Vnde iacobus in euangelio frater domini dicebatur Gal.1. Apostolorum neminem, vidi nisi Iacobum fratrem domini. ¶ Item iste per bonos fuit comitatus socialiter,quia.s.sanctorum societatem sectabatur. Vnde Actu.1.dicitur q; simul manebant Petrus & Ioannes, Iacobus & Andreas & Vide de Iacob q; idem signat quod iacobus.Et si vis dicere de miraculis beati iacobi,vide flores sanctorum vel vide speculum historiale , vbi ponuntur miracula eius excerpta de libro Beati Calixti de miraculis eius confecto &c.

A **Iactantia. Iactare** Cum iactantia nihil aliud sit quam aliquid concutere vel mouere,possum dicere quod quãdoq; iactare sumitur pro motu fluctuãtis conscientiæ,sicut dicitur Matth.14. q; nauicula in medio mari iactabatur fluctibus.Quandoq; pro contemptu temporalis opulentiæ,sicut fit quando nautę timentes periculum,iactant in mare diuitias suas vt alleuient nauem, super quo facta est ille titulus iuris ciuilis Ad legem rhodiam de iactu.De quo Actuum.27.Alleuiabant nauem,iactantes triticum in mare.Quandoq; sumitur pro appetitu diuinæ prouidentiæ seu gratiæ, sicut cũ dicit in Psal. Iacta super dominum curam tuam,& ipse te nutriet . Quandoq; pro actu filialis reuerentiæ,sicut cũ dicitur Luc.19.quod discipuli iactãtes vestimenta sua super pullum imposuerunt Iesum. Quandoq; pro iactu iracundiæ,sicut.2.Macb.10.dicitur de illis maledictis q; nephandos sermones iactabant.Quandoq; verò pro gestu intẽperatę eloquentiæ,& hoc est quãdo quis iactat & dilatat apud alios bona sua,ipsa.s.extollendo,& per inanem gloriam ostendendo.Et istud est vitium iactantiæ, de quo fit mentio in scriptura,de qua multa possent dici , sed paucæ sunt auctoritates.

¶ Notabo tamen quod iactantia

Raro proficit.
Multum officit.
Cito deficit.

Raro dico solet pficere,quãdoq; tamen.quia.s.cautela est q; illi qui volunt ab alijs honorari & timeri,iactant se de bonis habitis & non habitis , vt sic possint à subditis reuereri,sicut de Numa rege Romanorum dicitur quod se iactabat vxorem nomine Egeriam habere , & cum ea secrete in quodam nemore conuenire,& ab ea cultum deorum & populi regimen accipere,& hoc faciebat vt populus timore & reuerẽtia deæ ductus,sibi vellet & posset melius obedire.Simile fecit Lycurgus rex lacedemoniorũ , qui leges suas ab Apolline accepisse fingebat, vt ad earum obseruãtiam populum inclinaret.Simile videtur fecisse Assuerus Hester.1. vbi dicitur q; ipse fecit illud solennissimum conuiuium , vt ostenderet diuitias gloriæ regni sui , & magnitudinem atque iactantiam potentiæ.Iactantia igit aliquando , sed raro proficit.Sed pro certo sæpius officit,quia.s.illi qui se,genus , facta, & diuitias suas iactant , se magis apud prudentes vituperant, quam exaltãt . Vnde Valerius maximus dixit quod nihil est q; magis diminuat laudis præconium,quã suos iactare successus. Quandoq; etiam fit q; præ indignatione audiẽtium iurgia suscitant, iuxta illud Prou.28.Qui se iactat & dilatat,iurgia suscitat.Quandoq; insuper ad sibi nocendum aliorum auaritiã irritant & inuitant . Coruus.n. piscis est qui quando habet filios,semper grunit,ita quod proprio sono se prodit, sicut ponit liber de natura rerum.Et ideò à corui volucris similitudine dictus fuit.Sic verè est de multis,qui quando habent filios id est sufficientes vel diuitias aliquales non possunt abstinere ũ grunitu.i.à iactantia vel à dictu . Et ideò sæpe fit quod seipsos produnt,ita quod occasione iactantiæ proprię alijs præda fiunt.Vnde Grego.Hostes conuocat ad rapinam,qui suas eorum notitiæ diuitias denudat.Hiere.48.Iactantiam eius scio, ideò super moab eiulabo.Sed pro certo ista cito deficit , quia vt cõmuniter tales vanigloriosi sunt illi qui minuam prosperis perseuerant.vnde Sap.5.Quid nobis profuit superbia ? qd diuitiarum iactantia, trãsierunt omnia velut vmbra &c. Vide in titulis infinitis

Iaculum. Nota quod in scriptura inuenitur A

Iaculum correctionis.
Iaculum contritionis.
Iaculum detractionis.
Iaculum tentationis.
Iaculum afflictionis.
Iaculum damnationis.

Correctio.n. pungit delinquentes.Vnde pręlatis & prędicatoribus dicitur Hie.50.Non parcatis iaculis,quia domino peccauit.s. babylon. ¶ Contritio pungit pœnitentes.4.Reg.13. Percute terram iaculo,& percussit tribus vicibus.Terra.n.cordis nostri percutienda est iaculo contritionis.Et hoc non semel, immo tribus vicibus,vt.s.homo conteratur de peccato cordis,oris,& operis.¶ Detractio pungit innocentes.psalm.Molliti sunt sermones eius super oleum,& ipsi sunt iacula.¶ Tẽtatio pũgit negligentes,qui non sunt bene armati virtutibus.vnde.1.Paral.Inuenerunt Saul sagittarij,& vulnerauerunt eum iaculis. ¶ Afflictio seu tribulatio pungit hic viuentes,quia.s.& boni & mali subiacent iaculis tribulationum . Et certe magis boni quam mali.Vnde de Ioseph dicitur Geñ.49.quod fratres sui exasperauerunt eum,inuideruntq; illi,habentes iacula. Damnatio pungit impios morientes.vnde de Deo malos iudicante & puniente dicitur Zach.9.Dominus Deus super eos videbitur,& exibit vt fulgur iaculum eius, & dominus Deus in tuba canet & vadet in turbine austri &c.Vide sagitta.¶ Cum iaculum sit

B instrumentum bellicum , quod.s.est longum & strictum , pro maiori parte ligneum,in sui tamen extremitate ferreũ & acutum,in ligno tamen & in ferro rectum ad iaciendum, & de lõgè feriendum aptum , & ideò à iaciendo iaculum nuncupatum , possumus notare quod per iaculum in scriptura potest intelligi

Punctura

Punctura correctionis.
Lesura detractionis.
Iactura damnationis.
¶ Nam charissimi
Correctio pungit & discutit.
Detractio turbat & concutit.
Damnatio lædit & percutit.

Primò igitur dico q iaculū signat correctionis puncturam. Iaculum .n. debet habere, lignum & ferrum, lignum molle, & ferrum durum, lignum, & ferrum curtum, verumq; tamē planum & rectum. Et sic propriè signat correctionē, seu iustitiæ executionem, quæ .s. debet habere lignū, quod est molle .i. mollitiem benignę pietatis, & ferrum, quod est durum & acutum id est acutiem & duritiam austeritatis & seueritatis, vt .s. pungendo vngat, & vngendo pungat. Et vt etiam à iustitia pietas non recedat, nec alterum ab altero se disiungat. Debet etiam ibi plus esse de ligno quam de ferro .i. de molli dulcedine misericordiæ, quam de duritia seueritatis & iustitiæ, quia .s. sicut dicitur Superexaltat misericordia iudicis. Vtrumque debet esse planum & rectum, vt .s. ibi sit planicies in esecutione, rectitudo verò in intentione. Intentio .n. illius qui profert iaculū correctionis & iustitiæ .s. boni iudicis vel prælati, debet esse recta Esecutio verò debet esse plana & aperta veritate, & cunctis manifestissima nuditate Iosuæ .4. Filij quoque ruben incedebant per plana atque campestria. In factis .n. iudiciarijs omnia debēt plane, nude, deliberate, & sine exasperatione fieri, & debita rectitudine moderari. Quia .s. tā lignū q̄ ferrū .i. tā benignitas quam seueritas, semper debent habere rectitudinem ęquitatis, & planam certitudinem veritatis. vnde Esa. 40. Erūt praua in directa, & aspera in vias planas. Et aduerte q iaculū correctionis valet ad quattuor, videlicet

Ad informandum incipientes.
Stimulandum proficientes
Castigandum deficientes.
Vulnerandum superbientes.

Dico ad incipientes informādum vnde. 1. Reg. 20. dicitur sic. Venit puer ad locū iaculi quod miserat ionathas. Puer .n. de nouo incipientem designat. Item valet ad proficiētes stimulandum, vt .s. magis ac magis proficiant in aratro virtutum vnde Ecclesi. 38. Qui tenet aratrum & qui gloriatur in iaculo stimulo boues agitat, & conuersatur in operationibus eorum. Item valet ad deficientes castigandū. vnde. 4. Reg. 13. Percute terram iaculo. & 2. Reg. 11. Direxerunt iacula sagittarij ad seruos tuos ex muro desuper. Item valet ad soperbientes vulnerandum & occidendum. vnde. 1. Para. 10. Aggrauatum est prę lium contra Saul, & inuenerunt eum sagittarij, & vulnerauerunt eum iaculis. Patet igitur q iaculum signat correctionis
C puncturam. ¶ Secundò dico q signat detractionis læsurā. Lingua .n. & verbum detractoris iaculo comparatur. Percutit .n. à longinquo, & vbi homo nō sperat, & licet à principio videatur planum, molle & rectum, & quadam intentionis rectitudine, & cōpassionis vel amicitiæ planicie vallatum, & rectū, in fine tamen lædendo & diffamando inuenitur acutum. psal. Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Similes .s. illi serpenti qui dicitur iaculus, qui est in india, maximus & pennatus, de quo dicit Plinius quod subito volat super humeros elephantium & boum, & sanguinem eorum sugēdo, ipsos occidit. Sic verè detractores vbi homo non cauet, subito insiliunt in hominem, & sanguinem vbi est vita .i. bonam eius famam sugendo & auferēdo, ipsum in aliorum opinione mortificant & occidunt. vnde Proue. 25. Iaculum & gladius & sagitta acuta, & sic homo qui loquitur contra proximum suum. Signat igitur iaculum detractionis læsuram. ¶ Tertiò dico q signat damnationis iacturam. Siue .n. per iaculum accipiamus sententiam Christi iudicantis (iuxta illud Zacha. 9. Exibit vt fulgur iaculum eius, & dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine australi) siue per iaculum accipiamus tormentum demonis punientis (iuxta illud q demonibus videtur dici de peccatore Hie. 50. Nō parcatis iaculis, quia domino peccauit) istud tamen est verum, q istud iaculum plus habet de ligno, quam de ferro, quia .s. sm doctores, Deus semper punit citra condignum. De peccatore igitur inferni iaculis interfecto potest dici illud Exo. 19. Lapidibus opprimetur, aut confodietur iaculis. Et sic patet triplex iaculum in scriptura, .s. iaculum correctionis, detractionis, damnationis. vide de lancea, gladio, & sagitta, & similibus &c.

A **Iam.** Cum Iam sit aduerbium temporis, significat quandoq; tempus præteritum, quandoq; præsens, quandoque futurum Præteritum dico, sicut cum dicitur Gene. 31. Iamq; Iacob tetenderat tabernaculum, cum .s. laban consecutus fuit eum. Præsens, sicut Gen. 32. vbi Angelus dixit Iacob: Dimitte me, iam .n. ascendit aurora. Futurum, sicut Gene. 46. vbi Iacob dixit Ioseph. Iam lætus moriar, quia vidi faciē tuā. Iterum nota qd istud aduerbium iam sumitur pro pluribus alijs aduerbijs signat .n. idem quod de cetero, sicut Ioan. 14. Iā non multa loquar vobiscum. Item idem quod tunc, sicut Exo. 14. Iam aduenerat vigilia matutina. Item idem quod nunc sicut Ioan. 15. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Igitur quocunque modo sumatur iam, dico quod communiter accipitur pro tempore præsenti perfectè completo. Et sic notabo moraliter quod in scriptura reperitur Vnum iam

Quod spectat ad Deum.
Quod spectat ad iustum.
Quod spectat ad impium.
Quod spectat ad beatum.

¶ Primò dico q est vnum iā quod spectat ad Deum, quia pro certo Deus pręsentialiter, cito, statim, iam & celeriter facit opera sua, nesciē enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Et sic dico quod Deus habet. Vnum iam. B

Quod est præsentiæ.
Quod est clementiæ.
Quod est potentiæ.

Deus .n. se præsentat omnibus patenter, videlicet p beatam incarnationem. vnde Exod. 19. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, vt audiat populus me loquentem ad te. Et ideò nos debemus dicere de isto iam illud q canitur, Iam lucis orto sidere Deum precemur sup. &c. Deniq; Deus nos vocat clementer, nos ab æterno prædestinando, gratiam infundendo, & in fine gloriam nobis concedendo. Vnde de prædestinatione dici potest illud Ecclesi. 6. Qui futurus est iam vocatū est nomen eius. De gratia verò & gloria dicitur animæ sanctæ in persona ipsius Dei illud Can. 2. Iam hyems transijt, himber abijt & recessit, surge amica mea & veni. Deus insuper nos gubernat potenter .s. q a pro certo iste est in se perpetuus & æternus, sicut dicitur Roma. 6. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur &c. Erga malos verò est rigidus & seuerus. Vnde de isto iam dicit Exo. 14. Iam aduenerat vigilia matutina, & dominus respexit super castra Ægyptiorum, & interfecit exercitum eorum, & subuertit rotas curruum eorum, ferebanturq; in profundum istud potissime faciet in iudicio quando verificari poterit illud iā de quo dicitur Exo. 19. Iam aduenerat dies tertius, & mane inclarue rat, & ecce ceperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorq; buccinę vehementius perstrepebat. Istud est igitur vnū iam q spectat ad Deū. ¶ Secundò dico q est vnum iam quod pertinet ad iustum. Iusti enim bona opera non procrastinant, sed iam id est statim & C celeriter ad bene operandum festinant. Et sic nota q isti habent. Vnum iam quod est

Charitatis. & amicitiæ.
Puritatis & innocentię.
Libertatis & eminentiæ.
Fidelitatis & prouidentiæ.
Stabilitatis & permanentiæ.
Sedulitatis & diligentiæ.
Humilitatis & pœnitentiæ.
Sagacitatis & sapientiæ.

Iusti igitur habent vnum iam magnæ charitatis, quia .s. aliter alterum principaliter diligit, & ad amoris amplexus vocat celeriter & intēdit. Mar. 10. Itaq; iā non sunt duo, sed vna caro. ¶ Item habent vnum iam magnæ puritatis, semper .n. volunt esse innocentes & continentes. Vnde illud Ioan. 15. Iam vos mundi estis propter sermonem quē locutus sum vobis. ¶ Item habent vnum iam magnæ libertatis quia .s. iā sunt soluti ab omni seruitute mortalis peccati, & cōstituti in libertate filiorum Dei. Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos, sed amicos &c. ¶ Item habent vnum iam q est magnæ fidelitatis, quia .s. iusti semper volūt inueniri fideles & veri, & maximè in administrationibus sibi creditis & commissis. 1. Corin. 4. Hic iam quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. ¶ Item habent vnum iam q est stabilitatis. Nolūt .n. de cetero vacillare. Eph. 4. Iam non sumus paruuli fluctuātes. ¶ Item habent vnum iam q est sedulitatis. Nolunt .n. de cetero dormire in peccato, sed iam surgere de peccato. Rom. 13. Hora est iam nos de somno surgere. ¶ Item habent vnum iam q est humilitatis, quia .s. humiliter pęnitent & humiliter reuertuntur ad Christum. figurati in illo prodigo reuertente ad patrem Luc. 15. Pater peccaui in cœlum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnū dę mercenarijs tuis.

rijs suis. Et merito, quia isti audiūt præceptum apostoli Eph. 4 Qui furabatur, iam non furetur. ¶ Item habent vnum iam q est auctoritatis seu sagacitatis.s. officium alios docēdi, & eia prædicandi & conuertendi. Vnde Christus dixit Petro Lucę. 5. Ex hoc iam eris homines capiens. Istud est igitur iam q spe
D ctat ad iustum. ¶ Tertiò dico q est vnum iam spectans ad impium. Et sic notabo quod impij Iam

Sęuitia sunt effrenati.
Luxuria sunt maculati.
Infamia sunt deprauati.
Altaria sunt detestati.
Ab ecclesia sunt elongati.

De sęuitia patet Geñ. 59. vbi dicitur q iam ppe erat vt portas effringerent, vt.s. violenter intrarent in domū Loth. ¶ De luxuria potest dici illud Num. 12. Ecce iam dimidium carnis deuoratum est à Lepra. ¶ De infamia dicitur Ioā. 11. Domine, iam fœtet, quatriduanus.n. est. ¶ De indeuotione verò seu fuga ab altari vel ecclesia dicitur. 2. Mach. 4. q sacerdotes non iam circa altaria dediti erāt, sed contempto templo cupiebant participes fieri palestię. & 1. Corint. 11. dicitur ipsis malis. Conuenientibus vobis in vnum iam non est dominicam cœnam manducare &c. ¶ Istud est igitur vnum iam spectans ad impium. ¶ Quartò dico q est vnum iam spectans ad beatum. Beati.n. iam sunt extra miseriam & laborem. Et sic nota quod istud est vnum iam

C Perspicui splendoris.
Continui saporis.
Proficui valoris.
Perpetui honoris.

Beati igitur iam vidēt dominū splendore lucido. Vnde canitur illud. Ecce iam noctis tenuatur vmbra, lucis aurora rutilans coruscat. Et illud. Aurora iam spargit polū. ¶ Item beati iā tenent terminū sopore placido. vnde Apo. 14. Amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis. ¶ Item beati iam fructus colligunt valore splēdido. Ioan. 4. Videte regiones, quia albę sunt iam ad messem. & Lucæ. 21. Videte ficulneam & omnes arbores, cum iam producunt ex se fructum, scitis quia prope est ęstas. sic & vos cū videbitis hæc fieri, scitote, quia prope est regnum Dei. ¶ Item beati iam caput erigūt honore solido. vnde ipsis dicitur Eph. 2. Fratres, iam non estis hospites & aduenę, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei. & Gala. 4. dicitur de quolibet beato Itaq; iam non est seruus, sed filius. q si filius, & hæres per deū.
E Quod nobis cōcedat &c. ¶ Sed si vis adhuc dicere, nota quod iam est aduerbium temporis, quod idē signat quod statim vel nunc, vel de cetero. Signat.n. tempus illud præteritum q immediate præcessit, vel illud præsens q iam accessit, vel futurū q immediate successit. Signat dico præteritum tempus q immediate præcessit, sicut cum dicitur Can. 2. Iam hyems trāsijt imber abijt & recessit &c. ¶ Item signat tempus præsens qđ iam accessit, sicut cum dicitur Geñ. 42. Iam nunc experimentum vestri capiam. Et illud. Hora est iā nos de somno surgere. Ro. 13. Item signat tempus futurum seu succedens, sicut cum dicitur Luc. 5. Ex hoc iam eris capiens homines & Exo. 19. Iā nunc venio iā ad te in caligine nubis. Cū igitur iā signat quandā temporis subitam breuitatem, possum notare moraliter q in scriptura inuenitur Vnum iam

Spectans ad mortales.
Spectans ad morales.
Spectans ad letales.
Spectans ad pœnales.
Spectans ad vitales.

Primo ergo dico quod est vnum iā significāa vitæ breuitatem, quia .s. vita ista mortalis nō est nisi vnum iam idest vnum quid momentaneum atq; præsens. vnde Gene 46. Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam. Et illud Roma. 4. Non considerauit Abraam corpus suum iam emortuum. & Matth. 3. Iam securis ad radicem arboris posita est. ¶ Secundò dico
F quod est vnum iam significans morum bonitatem seu promptam voluntatem, & istud est quando quis in statu gratiæ semper est promptus ad bonum aliquod faciendum. Et sic dico q boni habent vnum iam.i. vnum statum gratiæ pœnitentiæ & virtutis. Istud est enim Iam

Pœnitentię, quod est lachrymosum,
Diligentiæ, quod est operosum.
Pudicitiæ, quod est gratiosum.
Amicitiæ, quod est dulcorosum.
Fidelitatis, rite diuidendo.
Legalitatis, nihil subtrahendo.
Nobilitatis, nihil seruiendo.
Stabilitatis, bonis inhærendo.
Fęcunditatis, bona producendo.
Societatis, simul conuiuendo.

Dico igitur q boni habent vnum iā.i. vnā horam pœnitentiæ. Talis fuit illa hora & illud iā de quo dicit Luc. 15. vbi filius prodigus pœnitens dicebat patri. Pater peccaui in cœlum, & coram te, iā non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum ea mercenarijs tuis. ¶ Item boni habent vnum iam diligentiæ. Status.n. gratiæ est vnum iam, & vna spiritualis hora, in qua est euigilandum, & ad bonos labores surgēdum & insistendum. Ro. 13. Hora est iam nos de somno surgere, nunc.n. proprior est nostra salus &c. ¶ Item boni habent vnum iam pudicitiæ Ioā. 15. Iam vos mundi estis propter sermonē quē locutus sum vobis. ¶ Item boni habent vnum iam amicitiæ. Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos, sed amicos. ¶ Item boni habent vnum iam fidelitatis. 1. Corint. 4. Iam quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. ¶ Item isti habent vnū iam legalitatis. Hora.n. status gratiæ non admittit perditionē nec furtum. Ephe. 4. Qui furabatur, iam non furetur &c. ¶ Item boni habēt vnū iam nobilitatis, seu libertatis. Ista.n. hora non admittit aliquā seruitutem peccati. Ioan. 15. Iam non dicā vos seruos, sed amicos &c. & Gala. 4. Itaq; iam non est seruus, sed filius. Item dico q isti habent vnum iam stabilitatis. Vnde de bonis dicitur illud Eph. 4. Iam non sumus paruuli fluctuantes. ¶ Item habēt vnum iam fertilitatis seu fęcunditatis, quia.s. hora gratiæ semper solet bonorum operum fructibus abundare. vnde Luc. 21. Videte ficulneam & omnes arbores cum producunt iam ex se fructum &c. ¶ Item isti habent vnum iam societatis, quia.s. hora & status gratiæ concordiam & vnitatem requirit. Marci. 10. Itaq; iam non sunt duo, sed vna caro. Istud est igitur iam idest tempus & hora gratiæ, in qua spiritus mittitur, Deus quæritur homo instruitur. Spiritus dico mittitur. vnde canit ecclesia illud hymnicum. Iam Christus astra ascēderat, regressus. vnde venerat, promissum patris munere sanctum daturus spiritum Deus etiam requiritur. vnde illud. Iam lucis orto sidere, Deū præcemur supplices &c. & illud. Iam bone pastor Petre &c. Deniq; homo instruitur. vnde illud. Doctor egregie Paule mores instrue &c. Et beato Petro etiam fuit dictum Lu. 5. Ex hoc iam eris homines capiens per prędicationem. Istud est.n. iam significans morum bonitatem seu sanctitatem. ¶ Tertiò dico q G
est vnum iam q signat culpæ prauitatem. Iam.n. quandoq; refertur ad tempus culpæ, quia.s. peccatores habent suum iam, i. suum tempus transitorium & breue. Et notabis quod istud est vnum iam

Fœtoris & immunditię.
Languoris & negligentiæ.
Furoris & violentiæ.
Erroris & ignorantiæ.
Ardoris & auaritiæ.

Et sic dico q iam est in fœtore vir luxuriosus, similis Lazaro mortuo & sepulto, de quo dicitur Ioan 6. Domine, iam fętet, quatriduanus est. ¶ Item est in languore vir deliciosus, & maximè apparet in malis ecclesiasticis, q valde sunt negligentes in officio diuino & seruitio. 2. Macha. 4. Erat autē inauditum scelus, ita vt sacerdotes iam nō circa altaris officia dediti essent. ¶ Item iam est in furore vir maliciosus, sicut de illis pessimis dicitur Geñ. 59. Iam prope erat vt fores effringerent. ¶ Item iam est in errore vir obliuiosus, seu etiā vir ignorans & caliginosus. Vnde ignorantibus potest dominus dicerę illud Ioan. 16. Modicum iam, & non videbitis me. ¶ Item iam est in ardore vir ambitiosus, & potissime vir auarus & symoniacus, de quo Nu. 13. Iam dimidium carnis eius deuoratū est à Lepra. Et sic dico q est vnum iam q signat culpæ prauitatē. H
¶ Quartò dico q est vnum iā q signat pęnę grauitatem, hoc est dictu, statum & tēpus hoim damnatorū. Et sic dico q istud est vnum iam.i. vnū tēpus statim & subito affuturū, quia.s. pręsens vita pro momento & pro nihilo reputatur Iam.n.i subito & ex insperato veniet Christus.

Qui pompas absterget.
Qui malos submerget.
A quo ignis emerget.

Christus.n. ad iudiciū veniēs pompas absterget & eradicabit. Vnde de isto iam dicitur vel dicere potest ipse dominus cuilibet peccatori illud Exo. 33. Iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam quid facturus sim tibi. Ornatus.n. luxum & pompam rerum terrenarum designat. ¶ Item malos submerget atq; suffocabit. vnde Exo. 13. Iamq; aduenerat vigilia matutina, & ecce dominus respiciens super castra Ægyptiorum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum, & subuertit rotas curruum eorum, ferebanturq; in profundum. ¶ Itē ab eo ignis emerget, qui cuncta cremabit. Exo. 19. Iam aduenerat dies tertius, & ceperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem. Sequitur. Et descendit dominus super

super montē in igne, & ascendit fumus ex eo sicut de fornace. Ista.n.possunt intelligi de igne qui præcedet iudicium, vel de igne inferni qui sequetur. Signat igit̃ istud aduerbiũ Iam, infernalis pœnæ grauitatē. ¶ Quintò dico ꝙ inuenitur vnũ iã significans vitæ sanctitatem.s. vitam æternam, & gloriam beatorũ. Et sic nota quod istud est Vnum iam

Lucis atque claritatis. Ibi.n. vigebit claritas
Pacis atque charitatis. cognitionis verę Gen.
Honoris & auctoritatis. 32. Dimitte me, iã.n.
Quietis & securitatis. ascendit aurora. Auro

ra dico.i.claritas æterna, de qua canitur. Aurora iã spargit polum, terris dies illabitur &c. ¶ Item ibi vigebit tranquillitas seu syncerìtas dilectionis charę. vnde Can.2.dicitur. Iam hyems trãsijt, himber abijt & recessit. surge amica mea, & veni. ¶ Itē ibi vigebit auctoritas conditionis clarę, quia.s.omnes erunt ciues & domestici Dei ad Eph.2. Fratres, iam, nõn estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei &c. ¶ Item ibi vigebit dulcor quietionis purę, Vnde Apo.13. Amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis. Sic igit̃ patet quomodo iam signat diuersorum temporum seu statuũ qualitates.s.gloriæ, pœnæ, culpæ, gratiæ, & naturę &c.

A **Ianua.** Nota ꝙ ianua idem est ꝙ introitus domus, ostiũ, porta & ingressus. Et possumus notare ꝙ in scriptura reperitur multiplex ianua tam in bono quã in malo. Primò igitur dico ꝙ ianua potest significare in malo. Et sic dico quod in scriptura inuenitur ianua

Per quam ingredimur. Est igitur ianua vitæ,
Per quam ēgredimur. per quã est ingressus.
Per quam aggredimur. s.ad mundũ. ista.n. est
In qua congredimur. ianua de qua dicitur

Mat.26. ꝙ exeunte Petro ianuam, vidit eum alia ancilla, quia .s.ancilla.i.seruitus miseriarum apprehendit quemlibet istam ianuam exeuntem. ¶ Est etiam ianua mortis, per quã est ēgressus.s.de carcere corporis ad iudicium. Iacob.5. Iudex ante ianuam assistit. ¶ Denique est ianua sensuum, per quã fit aggressus. quia.s.ibi hostes animæ faciunt prælium & ibi semper nitũtur apponere vitiorum incendium. psa. Exciderunt ianuas eius in idipsum, incenderunt igni sanctuarium tuum in terra. ¶ Insuper est ianua inferni, in qua erit mortalis cõgressus, vbi.s.peccatur claudetur in perpetuę seruitutis domiciliũ. Vnde de seruo dicitur Deuter.15. Perforabis aurem eius in ianua, eritque tibi seruus sempiternus. Et sic ianua potest significare in malo.

B ¶ Secundò dico quod potest significare in bono. Et sic dico ꝙ in scriptura inuenitur ianua

Culminis & eminentiæ. Est dicta ianua præla-
Fidei & pœnitentiæ. turę vel ēminentiæ, p
Pacis & affluentiæ. quã.s.intratur ad bene
Cordis & conscientiæ. ficia ecclesiastica. Et

ideò in ea debet sedere prudens ianitor vel prælatus, qui.s.debet esse vigil & diligens, iuxta illud Mat.13. Ianitori præcepit vt vigilet. Et etiam debet esse prouidus .s. ad præcauendũ ne mali intrent, & ad introducendum bonos &c.2.Para.35. Ianitores per portas singulas obseruabant. Quia tales ianuę sunt bonis aperiendę, malis claudendę & obseradæ. Act.21. Statim clausę sunt ianuę. Nota tamen ꝙ Lazarus plenus vlceribus stabat ad ianuam. Sic ambitiosi &c. ¶ Item est ianua fidei vel pœnitentię, istę.n. sunt duæ ianuę per quas itur ad cœlum. Hester.6. Reuersus est mardocheus ad ianuam palatij. ¶ Itē est ianua pacis & affluentiæ, s.ianua Paradisi. ps. Ianuas cœli aperuit, &

C pluit illis manna ad manducandum. ¶ Item est ianua cordis & conscientiæ. vnde Act.12. Præ gaudio non aperuit ianuã. ¶ Sed si vis, nota breuiter ꝙ in scriptura sunt quædam ianuę

Claudendę. Ianua claudēda est ianua sensuũ
Aperiendę. corporis humani, istam.n. debe-
Seruandæ. mus claudere, ne mala desideria
Intrandę. valeant subintrare. Taxus.n.cau-

da pillosa ianuam cauernę per quam ventus intrat, dicit̃ claudere, aliam verò ianuam per quam ventus non venit, dicitur aperire. quia.s. ianuã sensuum corporis per quam ventus vanitatis intrat, cum cauda s. cum mortis memoria debemus obstruere. Ianuam verò bonarum affectionum debemus Deo & bonis spiritualibus reserare. De hoc dicitur Ioan.20. Venit Iesus clausis ianuis, & dixit. Pax vobis. Iesus autem venit ad nos per gratiam, quando sensus corporis sunt clausi per diligentē custodiam. Et tunc habet homo pacem interius, quando non possunt intrare hostes exterius. Sed quando ianuæ sensuũ sunt apertę, latrones & hostes.delectationes & tētationes sunt ad intrandum vsq; ad animam statim prōptę vnde Iob.30. Aperta ianua irruerunt in me. Ianuę.n.sensuum non solent incendi solum per malas delectationes vel fraudulenter aperiri per falsas suggestiones, immo etiam frangi, & violenter intrari p fortes tentationes. psal. Quasi in silua lignorum securibus exciderũt ianuas eius in idipsum. ¶ Ianua aperienda est ianua cordis nostri, quam.s.debemus Deo aperire per bonum desiderium & affectum, vt per gratiam ad nos intret. vnde Apo.3. Ecce sto ad ostium, & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad eum, & manducabo cum illo. ¶ Ianua obseruãda est ianua ecclesiæ seu ingressus status ecclesiastici, ista est.n. ianua palatij christi, vbi prælati sicut boni ianitores sedent, vt indignos arceant, dignos verò recipiant & admittant. Hester.2. Mardocheus ad ianuam regis morabatur. ¶ Ianua intranda est ianua Paradisi, de qua Esa.45. Aperiam ante eum ianuas. Ista tamen est sicut ianuã ordinati conuiuij, quæ solis honestis & nobilibus aperitur, inhonestis verò clauditur. exemplo virginum Matthæi.25. quia .s.ianua nuptiarum prudentibus fuit aperta, & fatuis fuit clausa. vnde Actu.21. Statim clausæ sunt ianuæ. ¶ Et si vis, circa hoc nota quod sicut ianitor portę palatij Papæ vel regis habet officium

Iudicantis, quia discernit, Sic prælatus cu- D
Inuitantis, quia recipit, stodiēs ianuam
Refutantis, quia excludit, ecclesiæ, debet
Expectantis, quia continuè ibi persistit, iudicare & di-
Defendentis, quia custodit, scernere iter In-
Vigilantis, quia non dormit, gredientes. Ia-

cob.5. Iudex ante ianuam assistit. ¶ Habet inuitare & recipere .s.bonos, sicut de ancilla Apostolorum dicitur Actu.12. ꝙ audiēs Petrũ stãte ante ianuã, præ gaudio non statim aperuit, sed introcurrēs ad Apostolos, tãdē Petrũ interius introduxit. Quia reuera ad bonam ancillam ostiariam.i.ad bonum prælatũ pertinet ꝙ quãdo videt Petrum.i.aliquem sanctum virum, ianuã ecclesiæ statumq; ecclesiasticum introire volentem multũ debet gaudere, non tamen ipsum statim debet introducere, quia scriptum est.1.Tim.5. Nemini cito manus imponas. immo debet cum Apostolis.s.cum alijs bonis personis consilium habe-

E re, & eum tandem gaudenti animo acceptare. ¶ Item habet refutare & excludere.s.malos.2 Para.35. Ianitores per portas singulas obseruabant (supple) ne intrarēt hostes. ¶ Item habet expectare, vt audiat quæ ad eam deferantur, iuxta illud prædictũ Hester.2. Mardocheus ad regis ianuam morabatur. ¶ Item habet defensare & protegere, s.contra hostes ecclesiæ, hoc est cõtra demones, hæreticos & tyrannos, quod.s. per prædicationē solet potissime fieri. vnde Nee.10. Ibi erãt sacerdotes & cantores & ianitores & ministri. Cantores.n. prædicationem designant. ¶ Item habet vigilare & attendere.s.ad horam ne fur veniat, & ne sinat perfodi domum suam & etiam qua hora dominus ipsius sit venturus. vnde Mar.13. Ianitori præcepit vt vigilet &c. Vide de Ostio & de Porta, & intrare ingredi, claudere, & aperire, & similibus &c.

A **IBi.** Nota ꝙ ibi est aduerbium loci, semper significans aliquam certam dimensionem localem, habitationem seu mansionem. Nihil .n.est dare in hoc mundo quin habeat suum ibi. Ergo loquēdo moraliter dico ꝙ istud aduerbium ibi potest referri ad illa loca quę cõcernunt Christum, & ad illa loca quæ concernunt iustũ & ad illa loca quæ concernunt beatam, & ad illa quæ concernunt iniustum. ¶ Et primò quidem dicamus de ibi qđ concernit Christum. Cõstat.n. ꝙ Christus habuit diuersa ibi.i.diuersa loca in quibus mansit corporaliter, & etiam adhuc in quibus manet spiritualiter. Sic igitur notabo quod Christus habuit vnum ibi in quo

Latitauit. Latitauit sub vmbra corporis in
Dimicauit. matris lilio. Dimicauit sub ramis
Reclinauit. arboris in crucis prælio. Reclina
Triumphauit. uit sub Petra marmoris in sepul
Disputabit. chri dolio. Triumphauit de mor
Festinauit. te splendoris resumpto pallio. Di
Habitabit. sputabit cũ Zelo pectoris de cul-

pæ lolio seu polio. Festinabit post fluctus equoris in cœli solio. Habitabit in cordis anchoris gratiæ folio. ¶ Primũ ibi est corpus virginis, in quo latitauit alma diuinitas. Ezech.8. Ecce ibi gloria domini. In isto.n.ibi.i.in corpore virginis gloriosæ fuerunt factæ

tunt factæ nuptiæ diuinitatis & humanitatis Ioan.2. Nuptiæ
factæ sunt in Chana Galileę, & erat mater Iesu ibi. ¶ Secundū
ibi est lignum sanguinis, in quo dimicauit strata humanitas.
Abacuch.3. Cornua.s.crucis, in manibus eius, s.Christi, ibi ab
scōdita est fortitudo eius. Sequitur. Ante faciē eius ibit mors.
¶ Tertium ibi est sepulchrū tegminis, quo.s.reclinauit carnis
necessitas. Gen.49. Ibi sepultus est Isaac. ¶ Quartum ibi est sta
tus luminis, q recuperauit victrix sublimitas.s.in resurrectio-
ne & ascensione. Exo.24. Ascēde ad me in montem, & esto ibi.
Verbum est patris ad filium. ¶ Quintum ibi est vallis turbinis
in qua iudicabit seu disputabit alta seueritas.s. in valle Iosa-
phat. Iob.3. Ibi sedebo vt iudicem omnes gentes. ¶ Sextum ibi
est domus numinis, in quo nos festiuabit seu præmiabit regnās
æternitas, quia.s.sicut dicitur Mar.16. Ipse præcedet vos in Ga
lileam.i.in Paradisum, ibi eū videbitis, sicut dixit vobis Visio
.n.tota merces est. ¶ Septimum ibi est pectus hominis, q inha-
bitabit summa benignitas, quia.s. Deus per gratiam habitat in
corde humano, quando ipsum purum inuenit atq; mundū, de
quo potest dicere anima cordi suo illud.4.Reg.4. Animaduer-
to q vir iste sanctus est qui transit p nos frequenter. Faciamus
igitur ei cęnaculum paruum, & ponamus in eo lectulū & mē-
sam, & sellam, & candelabrum, vt cum venerit, maneat ibi. In
isto.n.ibi, hoc est in corde humano tūc spiritualiter requiescit
& manet, quando munditiam ibi reperit, & quando mēsam mi
sericordiæ, cellam iustitiæ, & candelabrū sapientiæ noster ani
mus ibi tenet, vt propriè dicat homo illud Eze.2. Ecce ibi sup
me manus domini. Sed qd pro certo iste vir sanctus Christus,
dimisit hodie in multis hominibus istud ibi propter peccata &
immunditias vitiorum. Esa.13. Non habitabit ibi vir, nec inco
B let eam filius hominis &c. ¶ Sic igitur patet quomodo istud ad
uerbium ibi quandoq; refertur ad iustū. Et sic dico q istud ibi
signat quædam certa & determinata loca, iustis hominibus de
putata. Et sic notabo q in scriptura reperitur. Vnū ibi vel vnū
stadium in quo pugnant iusti militantes. Vnum ibi vel vnum
stadium in quo vernant iusti cōtemplantes. Vnum ibi vel vnū
stadium in quo regnant iusti triumphantes. Primum ibi signat
ecclesiam, vbi viget gratiæ puritas. Secundum ibi signat scri-
pturæ sophiam, in qua viget doctrinæ veritas. Tertium ibi si-
gnat cęlestē gloriā, in qua viget æterna claritas. Dicā igit q est
vnum ibi.i. vnus certus locus in quo pugnant iusti, sicut in sta
dio, & istud est ecclesia militās, in qua.s. semper abundat labor
& pugna, tribulatio & angustia seu dolor. Ibi.n. dolores vt par
turiētis, in spiritu vehementi conteres naues tharsis. ps.47. Na-
uicula.n. Petri semper iactatur magnis fluctibus, & vnda tribu
lationū & tētationum incessanter impellitur, ita q necesse est
q ad Deum deuotis precibus continue recurratur, & q domi
ne salua nos, perimus, cum magnis vocibus exclametur. Matt.
8. Et aduerte q sicut homo existens in mari dum imminēt ma
ris pericula, omnino necesse habet ibidem residere, cum inde
exire nequeat, nisi ad mortem, ad periculum & ad mare, sic cū
extra statum ecclesiæ non sit salus, necesse est q continuè per fi
dem & gratiam remaneamus ibidem, & q inde nullatenus re-
cedamus. Ita etiam dico de religione, quia quicunq; per pro-
fessionem ibi existit, inde amplius sine periculo non exibit Lu
cæ.19. In quācunq; domum intraueritis, ibi manete. Istud.n.
ibi videtur simile illi nemori vbi habitabāt puellæ fatatæ, sicut
ponitur in historia Alexandri, quæ quandiu morabātur ibidē,
viuebant, si verò aliquo casu vmbram nemoris dimitterent,
morti continuo subiacebāt. Nemus est religio vel ecclesia, Vm
bra verò est fides seu gratia. Ista.n. sunt intra quorū ambitum
puellę.i. animæ possunt viuere, & si inde recesserint, necesse est
primò per culpam, & post per pœnam miserabiliter interire.
Et ista bene videntur figurata.3.Reg.2. vbi rex Salomon dixit
semey Ædifica tibi domum in Hierusalem, & habita ibi, & nō
egredieris inde huc atq; illuc, quacunq;.n. die egressus fueris,
& transieris desertū cedron, scito te interficiendū. Quod.s. post
ea factum est, quia.s.tandem semey oblitus mādata, iuit in geth
ad repetendum seruos suos, qui illuc fugerant, & sic à Salomo
ne fuit occisus. Sic verè charissimi, cum ciuitas Hierusalem id
est ecclesia militans vel religio sit nobis assignata ad habitan-
dum, & sub pœna mortis æternæ abinde non exeūdum, restat
vt quicunq; inde per peccatum vel apostasiam exiuerit, mor-
tis æternæ periculis subiacebit. Seruos igitur nostros.i. mundi
diuitias non debemus velle repetere, nec in geth, qui interpre
tatur torcular vel opprimens.i. in mundum vel in peccati op-
pressionem redire, alioquin necesse habebimus æternaliter in
terire. In ista igitur Hierusalē maneamus, & inde nullatenus
recedamus Nu.11. Egressi.s.filij Israel de sepulchro concupi-
scētiæ, venerunt in Asseroth, & māserunt ibi. Asseroth interpre
tatur, beatitudines mortales, significans ecclesiæ vel religionis
statum, vbi & non alibi possunt beatitudines mortales.i. quæ
haberi possunt à mortalibus, inueniri. Et nota si vis, q istud ibi
est inhabitandum, quia est locus
Redemptionis pro delinquentibus.
Deuotionis pro Deo seruientibus.
Eruditionis pro ignorantibus.
Contemplationis pro speculantibus.
Peregrinationis pro mundi contemplantibus.
Sanctificationis pro Deum laudantibus & ei ministrantibus.
¶ Item q ibi sit locus redemptionis, patet, quia ibi sunt septem
sacramēta, & alia salutis remedia, per quæ redimitur & mūdus
redditur omnis homo. vnde Micheæ.4. Ibi liberaberis, ibi redi C
met dominus te de manibus inimicorum tuorum. ¶ Item q ibi
sit locus deuotionis, patet Gen.35. vbi de Iacob dicitur q ibi
ædificauit altare domino. Altare dico.i. cultum deuotionis &
orationis. ¶ Item q sit locus eruditionis, patet Luc.4. vbi de Ie
su dicitur q ipse descendit capharnaum, ibiq; docebat sabba-
tis. ¶ Item q ibi sit locus contemplationis, patet in psal. vbi dr
q ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. ¶ Item q ibi
sit locus peregrinationis, patet Gen.26. Quiesce in terra quam
dixero tibi, & peregrinare ibi. ¶ Item q ibi sit locus sanctifica-
tionis seu sanctæ habitationis, patet Neę.10. vbi sic dicitur Ibi
erant sacerdotes, leuitę, cantores, & ianitores. vbi ostenduntur
quattuor genera personarum quæ habitant in hoc ibi, vide-
licet Hi qui
Præbent diuinitati thura. Sacerdotes.
Colunt scripturarum rura. Cantores.
Regunt iustitiæ iura. Ianitores.
Christo præbent thura sacerdotes innocentes.
Assistunt mente pura leuitæ ministrantes.
Iustitiæ iura reddunt præsidentes.
Scripturarum rura colunt prædicantes. ocent
De istis igitur quattuor generibus personarum.s.inn tibus ibus
& simplicibus sacerdotibus, puris leuitis & ministrā cis, prę
sidentibus & ianuas ecclesiæ custodientibus, scientifi & prę
dicantibus, potes dilatare quomodo ipsi sunt in isto ibi.i. in ec-
clesia militante, & potes videre in alijs.s. vbi sacerdos, leuita, ia
nitor vel ianua, & vbi cantor &c. Breuiter igitur de isto ibi.i.
de ecclesia militante & de bonis personis ibidem Deo seruien
tibus in gradibus & statibus diuersis potest dici illud Esai.65.
Educam de Iacob semen, & de Iuda possidentem montes san
ctos, & hæreditabunt eam electi mei, & serui mei habitabunt
ibi. Patet igitur q est vnū ibi in quo iusti pugnant sicut in sta- D
dio.s. ecclesia. ¶ Secundò q est vnum ibi in quo docti vernant
sicut in studio, & istud nihil aliud est quā locus sacræ scriptu-
ræ, quæ.s. est proprius locus & certū ibi vbi viri scientifici stu-
dendo cogitant & laborant. Figurati in Helia, de quo dicitur,
3.Reg.17. q dominus sibi dixerit. Vade & abscondere in torrē
te carith, qui est contra iordanem, & de torrente ibi bibes, cor
uisq; præcepi vt pascant te ibi. Carith interpretatur signum
occurrēs, iordanis, riuus iudicij, significat scripturam, vbi mul
ta signa mirabilia inueniuntur & occurrunt, & vbi sicut in
riuulo vel in fonte scaturiunt iudicia veritatis. Helias igitur.i.
quilibet doctus homo de tali semper torrente.i. de fluentis sa-
cræ scripturæ debet bibere, & ibi se abscondere, vt melius stu-
deat, & latere. Et tunc fiet q corui.i. sancti doctores per pœni-
tentiam denigrati, ipsum nutrient per doctrinam, sibiq; mini-
strabunt & dabunt verę scientiæ disciplinam. Istud est igitur
illud ibi vbi viri speculatiui meditantur. ps. Ibi beniamin ado
lescentulus in mentis excessu. Et vbi simplices docentur & in-
formantur. Can.8. Apprehendam te, & ducam te in cubiculū
genitricis meæ, ibi me docebis. Verba sunt discipuli ad magi-
strum. Mater.n. nostra est ecclesia, cubiculum est scriptura. Ibi
igitur doctor introducitur à discipulo, quando aliquid ab eo
postulatur. Scriptura.n. est vnum ibi & vnus locus
Vbi boni reficiuntur.
Vbi mali concutiuntur.
Vbi cuncti recipiuntur.
Vbi dico reficiuntur boni, quia.s. isti per cō
solationem scriptura-
rum spem concipiunt futurorum. Iob.3. Ibi requieuerunt fes-
si robore, & quondam vincti pariter sine molestia non exaudie
runt vocem exactoris. Vbi etiam concutiuntur mali, quia.s. cō
minationes scripturarum per timorem concutiunt malos, ip-
sosque

fosque retrahunt à peccatis. Iob 3. Ibi impij cessauerunt à tumultu. Vbi insuper cuncti fouentur & recipiuntur, quia. s. secreptura omnibus sunt communes. Iob. 3. Paruus & magnus ibi sunt, & seruus liber à domino suo. Patet igitur q est vnum ibi
E in quo docti vernat sicut in studio. ¶ Tertio dico q est vnú ibi in quo beati regnant sicut in prædio, vel sicut in solio. Et istud ibi signat Paradisum seu etiam ipsum cœlum, vbi. s. est locus gloriæ & triumphi. Principes. n. & duces olim postquam in diuersis partibus bella contra inimicos gesserant, & victores extiterāt, Romam reuertebantur, & ibi triumphabant, & secundū merita honorabantur, & cum triumpho. i. cū certo honore victoriæ suæ debito, sedendo in curru, quattuor equis albis vecto, vrbem ingrediebātur, sicut ponit Titus Liuius in multis. Sic verè dico q iusti qui in hoc mondo contra hostes animæ pugnauerunt, & victoriam ab eis reportauerunt, digni sunt ad
D vrbem vrbium Paradisum finaliter accedere, & ibidem in curru proprij corporis quattuor equis albis. i. quattuor dotibus insignito, laudem & gloriam reportare. vnde quilibet beatus potest dicere illud Ezec. 4. Veni inquit ad transmigrationem, ad aceruum nouarum frugum, & ad eos qui habitabant iuxta flumen chobar, & sedi vbi illi sedebant, & mansi ibi tribus diebus. Chobar. n. interpretatur iuxta electum. quia reuera sancti & iusti finaliter ad illos qui iuxta electum Christum in flumine deliciarum Paradisi habitant. s. ad Angelos veniunt & acceduot, & cum eis sedent perpetuo vel quiescunt, vel tribus diebus qui sunt tres animæ dotes, manēt peremniter & persistūt. Tres. n. dies isti sunt Clara, fruitio, Clara cognitio, Vera duratio, seu æterna securitas atq; tentio. ¶ Est. n. ibi clara fruitio gustans suauiter, quia. s. Paradisus potest dici illud cœnaculum grande stratum, vbi Christus præcepit parari cœnam. Ibi inqt parate nobis. Lucæ. 22. ps. Ibi lætabimur in ipso. vnde & Au. de verbis Apostol. c. 11. dixit. Quid est inquit sursum habere cor ibi spera, ibi ama, inde spera virtutem, ib. expecta mercedem. vnde Aug. de ciuitate Dei. 21. dicit sic. Ibi beata vita in suo fonte bibitur, vbi veritatis visio clarissime aperitur. ¶ Item ibi est clara cognitio videns veraciter. Mar. 16. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. De quo idem Aug. ibidem dicit. Ibi inquit tota virtus erit videre quod amas, & summa fœlicitas, amare q videas. ¶ Itē est ibi vera duratio viuēs perēniter. Vnde Christus potest dicere de quolibet beatificando illud q dicitur. 1. Re. 1. Ducam eum vt appareat in cōspectu domini, & maneat ibi iugiter. Vnde de ista securitate æternitatis dicit Augu. vbi supra. Ibi inquit vocabimus & videbimus, amabimus & laudabimus: Ecce inquit quod erit in fine sine fine. Nam quis noster est finis, nisi peruenire ad regnum cuius nullus est finis? vt de isto ibi & de animarum fœlicitate & beatorum ibidem existē
C tium dicatur illud Ezec. 34. In montibus excelsis Israel erunt Pascuæ earum, ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus Pascua. n. ista sunt vera & æterna, & semper virentia, gaudia Paradisi, quæ. s. habent ortum ex grata sanctorū & Angelorum societate. Esa. 65. Serui mei habitabūt ibi. ¶ Itē habent ortum gaudia Paradisi ex sublata malorum peruersitate, quia. s. sicut dicit Esa. 35. Tunc inquit saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorū. Sequitur. Et erit ibi semita, & via sancta vocabitur. Non erit ibi Leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec inuenietur ibi. ¶ Itē ex ostensa Dei præsentia & suæ gloriæ claritate, quia sicut dicitur Ezechi. 8. Ecce ibi gloria domini. & Eze. 48. Nomen ciuitatis ex illa die, Deus ibidem. ¶ Item ex perfectæ vitæ decentia, & status nobilitate & libertate. quia. s. ibi cessabit omnis seruitus & omnis principatus, nec aliquis erit alteri subditus, sed quilibet alteri socius & amicus. Iob. 3. Paruus & magnus ibi sunt, & seruus & liber à domino suo. Et ideo breuiter de isto ibi loquit. Prosper libro de vita contemplatiua. vbi dicit. Futura inquit vita ibi credit esse beatæ sempiterna, sempiternę beata, vbi est certa securitas & secura tranquillitas &c. sicut supra vbi gloria. Sic igitur patet q iusti habent vnum ibi, vbi regnant cum summo gaudio. Vnum ibi, vbi vacant sicut in studio. Vnum ibi, vbi certant si-
F cut in stadio. Et sic patet quomodo istud aduerbium ibi qnq; refertur ad iustum. ¶ Quartò dico q quandoq; ibi spectat ad iniustū. Et sic per ibi possunt intelligi tria loca videlicet Vnū, ibi in quod rigent culpæ sectatores. Aliud, in q vigent rerum delectores. Tertium, in quod lugent mortis possessores.

¶ Primum ibi est interius. Dicam igitur q
Secundum ibi est exterius. est vnum ibi q
Tertium ibi est infernus. est peccatorum

¶ Primum ibi nocet & inficit. quod inhabitan
Secundum ibi trahit & allicit. tes fœdat & inficit. Et istud p
Tertium ibi necat & officit.
¶ Primum ibi est peccati status. certo signat statum peccati, quia
Secundum ibi est caro vel mundus. illi qui ibi habi
Tertium ibi est sequens infernus.

tant, diuersis malis moribus inficiuntur, & de vitio ad vitium dilabuntur. Patet in figura Mat. 12. vbi dicitur q spiritus immondus rediens ad hominem, assumit secum septem alios nequiores se, qui intrantes habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Spiritus immundus peccatū signat quia. s. vnum septem secum adducit, inquantum. s. teste. Grego. suo pondere ad aliud trahit, ita quod vnum septem. i. aliorum vniuersitatem introducere consueuit. Istud igitur ibi non est inhabitandum, sed omni diligentia fugiendum. Esa. 23. Cōsurgens trans freta ibi, quoniam non erit requies, tibi. quia reuera qui in tali ibi. s. in peccato habitauerit, morti ppetuæ subiacebit, iuxta illud Hie. 42. Omnes viri qui posuerūt faciem suā vt ingrediantur Ægyptū vt habitent ibi, morientur fame, gladio, & peste. Ægyptus. n. quæ interpretatur tenebrę, signat peccatum quod mentem facit hispidam & obscuram. In tali igitur Ægypto. i. peccato, sunt ista tria mala, videlicet Pestis seu epidimia, hoc est, tam proprij subiecti, quam aliorum infectio & corruptio Gladius. i. vermis cordis, punctura & remorsio. Fames. i. desideriorum inquietus & indeterminatus appetitus & affectio. Quod autem istud ibi. s. peccatorum sit sui & aliorum corruptiuum & infectiuum, patet Can. 8. vbi dicitur. Ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitria tua. Mater. n. & genitria est volūtas. ¶ Item q istud ibi sit more gladij pungitiuū & remorsiuum, patet Hie. 42. vbi dicitur. Si intraueritis Ægyptum vt ibi habitetis, gladius quem vos formidatis, ibi cōprehendet vos. ¶ Itē q istud ibi sit infamis appetitus inquietatiuū & inflammatiuum, patet ibidem vbi dicitur. Fames pro qua, solliciti estis, adhærebit vobis in Ægypto, & ibi moriemini. Quia breuiter in peccato non est dare requiem sufficientem aut quietem Esa. 23. Ibi nō erit requies tibi. Patet igitur quod G
est vnum ibi quod est iniquorum, quod inhabitantes fœdat & inficit. ¶ Deinde dico quod est vnum ibi quod est terrenorum quod inhabitantes trahit & allicit. Et istud pro certo est mundus, qui rectè est vnum ibi seu vnus locus more charybdis attrahens & absorbēs. Charybdis. n. est locus seu vorago aut periculum in mari quod naues attrahit & absorbet. Sic mundus attrahit mentē hominis alliciendo, & absorbet, & sibi incorporat glutiendo. Alij. n. attrahuntur ad delitias, alij ad diuitias, alij ad eminentias. Postquam autem attracti fuerint aut allecti, inde amplius vix exeunt aut euadunt. Dicunt. n. illud Hie. 42. Pergemus inquiunt vbi non videbimus bellum, clagorem tubę non audiemus famē non sustinebimus, & ibi habitabimus. Et adnerte q tale ibi est euitandum Propter Honoratos, qui, inde recedunt, Propter Sceleratos, qui ibi procedunt, Propter Effrenatos, qui nocent & lædunt. ¶ Ibi. n. est nobilium & honoratorum indigentia, quia. s. ibi vt communiter non habitant viri sancti. Esa. 34. Nobiles eius non erunt ibi, regem potius inuocabunt, & omnes principes eius erūt in nihilum & Esai. 14. dicitur. Non figet ibi tentoria arabs, nec pastores requiescent ibi. Arabs interpretatur vigilans pater, significans contemplatiuos. Pastores verò significant bonos prælatos & actiuos, qui. s. non habitant hodie in hoc mundo. Vnde illud Hie. 50. Non habitabit ibi vir. i. virtuosus. ¶ Item quia ibi est debiliū & sceleratorum opulentia, quia. s. mali & scelerati florent præ ceteris in hoc ibi. vnde Esa. 13. Requiescent ibi bestiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebūt ibi vlulæ in ędibus eius, & syrenę in delubris voluptatis. Vide eam expositam in titulo de delubra. Item quia ibi est crudelium & efferatorum violētia, quia. s. ibi habitant crudeles, & tyranni, qui grauant & lędunt homines innocentes, de quibus Baruch. 3. dicitur. Ibi fuerūt Gigantes nominati à principio, statura magna scientes bellum, non hos elegit dominus. & Esa. 34. Occurrent inquit demonia, onocentaurus & pilosus clamabunt alter ad alterum, ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem, ibi habuit foueam hericius, & nutriuit catulos &c. Vide eam expositam in titulo de Et applica quō demonia significant impios & crudeles. Onocentauri mixti ex asino & tauro, significant rusticos nobilitatos & nobiles factos, pilosi hypocritas, lamia luxuriosos, quæ monstrum est fœmineum cum pedibus equinis. hericius cum

cum spinis signat auaros. Omnes enim tales in mundo habitãt & ibi bonos impetunt atque grauant. Et breuiter ego dico ꝙ est ibi locus

Immunditiæ corpus maculantis.
Insolentiæ bona dissipantis.
Inconstantiæ praua machinantis.
Iniustitiæ Deum prouocantis.
Desinentiæ cito corruentis.

Dico igitur ꝙ io hoc ibi ꝑ immũditiã corpus maculatur. Et hoc pro certo tã in seculo quam in claustro. Oseæ. 6. In domo mea vidi horrendum ibi fornicationes Effraim, cõtaminatus est Israel & iuda. ¶ Itẽ ibi per insolentiam virtus dissipatur. Sic verè de filio prodigo dicitur Lucæ. 15. quod accepta portione sua à patre, iuit in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. i. superfluè. In mundo. n. qui rectè à Deo longinquus & remotus dicitur, homo substantiam virtutis & gratiæ dissipat, dũ ibi luxuriosè. i. superbe & insolenter habitat. ¶ Itẽ ibi per inconstantiam homo variator. Iac. 3. Ibi inconstantia & omne opus prauum. ¶ Itẽ ibi per iniustitiam Deus prouocatur Oseæ. 9. Ibi exosos habui propter multitudinem adinuentionum eorum. ¶ Item per desuetudinem vigor eneruatur, quia. s. ibi faciliter corruitur in peccatum. psa. Ibi ceciderunt qui operãtur iniquitatem, cõfusi sunt, quoniã Deus spreuit eos. Et merito, quia pro certo ibi impellimur ab hoste, à quo etiam armis spiritualibus spoliamur, quia. s. sicut dicitur in psal. Diabolus ibi cõfregit potentias, arcum, scutum, gladium, & bellum. &c. expone. Sic igitur patet quomodo per ibi intelligitur mundus. Et sic dico quod est vnũ ibi ꝙ est terrenorũ, ꝙ inhabitãtes trahit & allicit. ¶ Insuper dico est ꝙ vnũ ibi ꝙ est damnatorũ, ꝙ inhabitantes lædit & afficit. Et istud est infernus, vbi damnati cruciantur & dolent, & vbi desolantur & lugent. Infernus est quoddam seu quidam locus metuendus & fugiendus multiplici ratione, videlicet quia ibi est

H

Dura cordis anxietas.
Nulla cibi satietas.
Fœda loci proprietas.
Multa pœnę varietas.
Dira generis societas.

Ibi. s. in inferno malũ est habitare, propter durã cordis anxietatem, quia. s. sicut dicit̃ Matthiæ. 8. Ibi erit fletus & stridor dentium. ¶ Item propter nullam cibi satietatẽ. Hie. 42. Ibi morientur gladio & fame Item propter malã loci proprietatem, quia. s. iste locus est lacus fœtidus, & etiam carcer obscurus. Esa. 24. Congregabuntur cõgregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. ¶ Item propter multam pœnæ varietatẽ, quia. s. ibi dolores vt parturientis. psa. 47. Vnde de damnando Ezec. 12. dicit dñs sic. Extendam rete meum super illum, & capietur in sagena mea, & ducam eum in babylonem, & ipsam nõ videbit, ibiq; morietur. Ibi. o. rapitur & inuaditur, quia capitur in sagena. Ibi ligat̃ & inuoluitur, quia extenditur super eum rete. Ibi vituperatur & confunditur, quia adducitur in babylonem, quæ interpretatur confusio. Ibi etiam obtenebratur & obtundit, ipsam inquit non videbit. Ibi exterminatur & occidit̃, ibiq;. morietur. Igitur horrẽdus est locus iste, propter multam pœnæ varietatẽ. ¶ Itẽ propter diram loci societatem, quia. s. ibi sunt demones & damnati. Vnde si vis scire qualia genera personarũ habitãt ibi, dic illud Eze. 32. Ibi Assur, ibi Elam, ibi Mosuch & Tubal, ibi idumea & reges eius, ibi principes Aquilonis omnes, & vniuersi venatores. Vide eam diuisam & prosecutam infra in titulo de inferno in §. Itẽ est locus malæ societatis. Et sic igitur patet ꝙ ibi inquantum spectat ad iniustum

Denotat peccatum, statum iniquorum.
Denotat hunc mundum, nidum malignorum.
Denotat infernum, locum damnatorum.

Et sic bene patet ꝙ ibi quandoque refertur ad iniustum, quandoque ad beatum, quandoque ad iustum, quandoque ad Christum. Sufficit. Vide de illic.

A ID. Nota quod id idem est quod illud, signat. n. rẽ de qua agitur, & maximè rem solidam atq; certam. Et si vis, dic & nota quod in scriptura reperitur Vnum id, quod

Est prouidentis.
C Est pœnitentis.
Est miserantis.
Est iudicantis.
Est contemplantis.
Est patientis.
Est permanentis.
Est submittentis.
Est obedientis.

Dico igitur ꝙ nos debemus haber vnum id ꝙ spectat ad prouidentem. s. id ꝙ est necessarium ad vitam. vnde Exo. 15. dicit̃ de mãna ꝙ singuli iuxta id ꝙ edere poterãt, cõgregauerũt. ¶ Itẽ vnum id ꝙ spectat ad pęnitẽtẽ & istud est lauare crimina pœnitendo & confitendo. Vnde præcipitur Leui. 13. ꝙ si sacerdos viderit leprã nõ creuisse, pręcipiet, & lauabũt id in quo est Lepra. Et sic verificabit̃ illud. 2. Mach. 12. ꝙ id ꝙ factum fuerat delictũ obliuioni tradet̃. ¶ Itẽ vnum id ꝙ spectat ad miserantem, & istud est virtus clemẽtię. vnde Deut. 23. Fratri aũt tuo id quo indiget, sine vsura cõmodabis. ¶ Item vnum id ꝙ spectat ad iudicantem seu ad pręsidẽtẽ, & istud est factũ iustitiæ. vnde Iob. 6. Rñdete obsecro absq; contentione, & loquẽtes id ꝙ iustum est Iudicate. ¶ Itẽ vnum id ꝙ spectat ad cõtẽplationem, & istud est illuminatio mentis luce scientiæ. vnde Dañ. 8. Id ꝙ videram in principio, vidi in visione mea. ¶ Item vnum id ꝙ spectat ad patientẽ seu sustinẽtem, istud est virtus fiduciæ, s. spes illius quod sequit̃ de patientia ad uersorum. s. gloria paradisi, de qua. 2. Cori. Id. n. ꝙ in pręsenti ad momentaneum & leue tribulationis, & æternũ gloriæ pondus operabitur in nobis. illud etiam ꝙ cõcomitat̃ illũ actũ tribulationis & tentationis. s. auxiliũ diuinæ gratiæ & virtutis, de quo. 1. Corin. 10. Fidelis Deus est, & nõ permittet vos tentari vltra id ꝙ potestis. ¶ Item est vnum id quod spectat ad stabiliter permanentem, & istud est virtus constãtiæ, de qua Esai. 6. Semen sanctum erit id quod steterit in ea. Ad quod hortatur scriptura Apo. 2. Tamen id quod habetis, tenete donec veniã. ¶ Itẽ vnũ id ꝙ spectat ad humiliter submittentẽ, & ista est virtus humilitatis, qualem. s. videbatur habere Christus qñ illis quibus benefecerat, præcipiebat vehementer vt nemo id sciret, vt dicitur. Mar. 5. ¶ Item est vnum id quod spectat ad obedientẽ, & ista est virtus promptę volũtatis, de qua dicitur. 2. Corint. 8. quod si volũtas prompta est, ẽm id quod habet accepta est, nõ ẽm id quod non habet. Sic igitur patet quod istud pronomen id quandoque signat in bono. ¶ Sed videtur quod id etiam quãdoque habet significare in malo. vnde quandoque signat vitiũ quandoque pœnam. Vitium dico, sicut de vitio hypocrisis scribit Mat. 23. Ve vobis scribę & pharisei hypocritæ, qui mundatis quod de foris est &c. Pœnam etiam signat, sicut de peccatoribus quod Ioan. 2. quod cum inebriati fuerint, supple vitijs in hac vita, dat̃ eis tũc id quod deterius est. hoc est dictũ de pœna æterna. Et hoc sufficit de id. Vide de huius & his similibus in litera. H. & vide de idipsum infra, & vbi idem in fine. B

Idcirco. Nota quod idcirco sicut & ideò est coniũctio causalis, significans idem quod erga & similia. Signat. n. quandam conclusionem, & quandam præmissarũ probationem & consequentiam. Dicã igitur moraliter quod sicut ex præmissis sequit̃ cõclusio ex veris vera, & ex falsis falsa, sic ẽt in moribus ẽm quod boni vel mali præcesserint, conclusiones & cõsequẽtiæ bonæ vel malæ sequent̃. Ideo possumus dicere quod idcirco põt accipi in bono & in malo. In bono dico, quia. s. ex bonis præmissis. i. ex bona intẽtione & voluntate, ex bona fide & veritate, ex bona dilectione & charitate, sequit̃ in quolibet iusto bonũ idcirco. i. bona cõclusio, videlicet vitiorũ detestatio, bonorũ habituũ & virtutũ gñatio, bonorũ operũ ꝓductio, & vitæ ęternę acquisitio. ex bona. n. radice ꝓuenit bonus fructus, ex bono semine bona plãta, ex bonis principijs bonus finis. ¶ Primò igit̃ notabo ꝙ boni & iusti habent vnum idcirco A

Charitatis fœderatiuæ.
Æquitatis distributiuę.
Sedulitatis executiuæ.
Auctoritatis imparatiuæ.
Humilitatis deprecatiuæ.
Sagacitatis dispositiuæ.
Turbationis meditatiuæ.
Locutionis moderatiuę.
Compassionis desolatiuæ.
Afflictionis maceratiuę.
Consolationis retributiuæ.

¶ Istę. n. sunt fines & conclusiones iustorum quæ inferuntur cathegorice per idcirco. Dico igitur quod in istis viget & est

Charitatis fœdus.
Æquitatis modus.
Sedulitatis actus.
Auctoritatis status.
Humilitatis virtus.
Sagacitatis fructus.
Meditatio timorosa.
Collocutio seriosa.

Dico igitur ꝙ in sanctis est charitatis modus oĩa fœderans. Vnde de phinees dicitur Numer. 25. Phinees auertit iram meam ne delerẽ filios Israel, idcirco loquere ad eum. Ecce pacẽ fęderis mei. ¶ Item in ipsis est equitatis modus oĩa temperans. Deut. 19. Idcirco pręcipio tibi vt tres ciuitates æqualis intra se spatij diuidas. ¶ Item in ipsis est sedulitatis actus iustis obtemperãs. 2. Regum. 19. Agnosco ego seruus tuus peccatum meum, idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendiq; in occursum domini mei regis. ¶ Item in ipsis est B

Compassio viscerosa.
Afflictio dolorosa.
Consolatio seu retributio gloriosa.

ipsis est auctoritatis status alijs imperans. Constat.n.q Deus ꝓmouet quandoq; iustos ad arduas dignitates, vt instè iudicent, & vt proficiant alienis. Vñ de isto idcirco dicitur .2. Para 9. Dilexit Deus Israel, & vult seruare
B eum, idcirco posuit te super eum regem, vt facias iudicium atq; iustitiam. ¶ Item in ipsis est humilitas prece exuberans. vnde .1. Para.17. Idcirco inuenit seruus tuus fiduciam vt oret corã te. ¶ Item in ipsis est sagacitas deliberãs. Neæ.4. Idcirco nũc veni vt ineamus consilium pariter. ¶ Item est in ipsis meditatio mentem reuerberans. Iusti.n. turbantur & timent quando considerant maiestatem diuinam. Iob.23. Idcirco à facie ipsius turbatus sum, & considerans eum, timore sollicitor. Et etiam quãdo animaduerterunt iniquitatem humanam. vnde Ecclesi.2. Idcirco tœduit me in vita mea videntẽ mala vniuersa esse sub cœlo. ¶ Item in ipsis est discretio sermones moderans. Ecclesiast.5. Deus inquit in cœlo, & tu super terram, idcirco sint pauci sermones tui. ¶ Item est in ipsis compassio fletu exuberans. Thre.1. Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas ¶ Iterum dico q in ipsis est afflictio corpora macerans vnde quilibet potest dicere illud Iob.42. Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitẽtiam in fauilla & cinere. Cinis enim & fauilla mortificationem & macerationem carnis designat. ¶ Item ego dico q in ipsis est consolatio salutem operãs, & ista est finalis cõsolatio Paradisi, in qua omnis dolor aufertur, & omnis lætitia quies atq; fœlicitas subinfertur. Vnde animę desolatæ, & in pręsenti tribulationibus afflictæ dicitur Esa.51. Quis contristabitur super te? vastitas & contritio, & fames & gladius. Quis cõsolabitur te? Sequitur. Idcirco audi paupercula, & ebria non à vino. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, & fundũ calicis
C indignationis meæ. Sic igitur patet q inuenitur vnum idcirco quod spectat ad iustum. ¶ Secundo dico quod est vnum idcirco, spectans ad iniustum. Mali.n. in triplici statu suo, qui est, culpæ, miseriæ, & pœnæ, habent in quolibet suum idcirco .i. suam diffinitiuam decisionem, suumq; finem & conclusionem. Dico igitur quod isti habent vnum idcirco

Possessionis & opulentiæ.
Infectionis & immunditiæ.
Confusionis & verecundiæ.
Turbationis & inconstantiæ.
Dormitionis & negligentiæ.
Obliuionis & ignorantiæ.
Elationis & superbiæ.
Obstinationis & malitiæ.
Desolationis atque tristitiæ.
Vacuationis atque penuriæ.
Visitationis atque iustitiæ.
Diffinitionis atque sententiæ.
Relegationis & impotentiæ.
Executionis & violentiæ.

In istis igitur quatuordecim particulis possum (vt vr) includere quicquid conclusiue pertinet ad malos generaliter loquẽdo quantum ad statum præsentis miseriæ, latentis, culpæ, sequentis pœnæ, & postum probare omnia p idcirco. ¶ Dicam igitur quod isti habent vnum idcirco opulentiæ & possessionis, quia .s. mali in hoc mundo prosperitate & diuitijs florent. vnde Hie.48. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua, nõ est trãsfusus de vase ad vas, idcirco remansit gustus in eo, & odor ipsius non est immutatus. ¶ Item isti habent vnum idcirco immũditiæ & infectionis. quia .s. mali vt communiter luxuriæ veneno sunt infecti. Vnde in persona luxuriosæ mulieris fatuum iuuenem alloquentis dicitur Prouerbio.7. Victimas pro salute deuoui, hodie reddidi vota mea, idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi. ¶ Itẽ isti habent vnũ idcirco verecundiæ & confusionis, quia omnia sunt apud eos inordinata & confusa. Vnde de turri vbi confusum est labium vniuersæ terræ, dicitur Gen.11. quod idcirco vocatum est nomen eius Babel, quod interpretatur confusio. ¶ Item habent vnũ idcirco inconstantiæ & turbationis. semper.n. sunt in volutione & motu & cum animo inquieto. Iob.20. Idcirco cogitationes variæ succedunt sibi, & mens in diuersa rapitur. ¶ Item habent vnum idcirco negligẽtiæ & dormitionis. Sunt.n. sicut homines mortui, sine motu bonorum operum & virtutũ. Vnde illi infirmo & pessimo regi achab dictum est .4. Re.1. Idcirco de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. ¶ Item habent vnum idcirco ignorantiæ & obliuionis. Illi.n. obliti sunt Dei creatoris sui, & ideo ab ipso finaliter obliuioni tradentur. vnde Iob.34. Nouit.n. opera eorum, & idcirco inducet noctem, & conterentur. Nox.n. designat ignorãtiam & errorem. ¶ Item isti habent vnũ idcirco superbiæ atq; elationis. Hie.5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula, idcirco percussit eos Leo de silua. Leo.n. superbiam signat, q.s. illos percutit & inuadit, qui vincula disciplinæ legis & iustitiæ rumpunt. ¶ Item isti habent vnum idcirco malitiæ & obstinationis Isti.n. ita obstinati sunt in malo, quod per quancunque tribulationem nunq̃ possunt flecti ad bonum, quinimmo multi sunt qui videntur positi esse à Deo sicut signũ ad sagittam, vt Deus miracula potentiæ suæ ostendat in afflictione ipsorum, sicut de Pharaone legitur. Vnde de tali idcirco dicitur Exo.9. Idcirco autem posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam. Et loquitur dominus Pharaoni. ¶ Item isti habent vnum idcirco tristitiæ & desperationis seu desolationis. Constat.n. quod mali desperant de vita futura, & ideò nunquam habent veram lætitiã, immo semper sunt in mentali tristitia atq; dolore. Vnde de tali idcirco dicitur Esa.16. Audiuimus superbiam Moab &c. Sequitur. Idcirco vlulabit Moab, ad Moab vniuersus vlulabit. Vlulabit dico .i. desolabitur & desperabit. ¶ Item isti habent vnum idcirco penuriæ & vacuationis. Mali.n. habent penuriã & vacuationem bonorum spiritualium, & etiam quandoq; tẽporalium. Quia etiam sæpe fit quod & etsi abundant diuitijs, instigante tñ auaritia semper sunt in indigẽtijs & penuria. Teste .n. Seneca, Diues est nõ qui magis habet, seu qui minus cupit. Sępe etiam fit quod cum Deus dederit in manibus eorum oĩa, ipsi tamen vtuntur eis in superbia, nec benefactorem modo debito recognoscũt, ideoq; ipse Deus indignatus solet bona sua retrahere & auferre, & eos ad paupertatẽ ducere & deferre. Vnde tali idcirco dicitur Oseæ.2. Ego dedi eis frumẽtum & vinũ & oleum, & argentum multiplicaui eis & aurum, quæ fecerũt Baal. Idcirco conuertar, & sumam frumentum meum in tempore suo, & vinum meum in tempore suo. ¶ Item dico quod tales habent vnũ idcirco iustitiæ & visitationis, quia .s. Deus videns iniquitates istorũ, solet eos iustitialiter visitare, & eos sm demerita iudicare. quod potissime fiet in die iudicij vel particularis vel generalis. de quo idcirco dicitur Hie.6. Cõfusione inquit non sunt confusi, erubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis suæ corruẽt. Deus.n. illos quos donis amplioribus dotauit, & fauoribus maioribus ampliauit, solet si ingrati sunt, acrius visitare, & eos seuerius castigare. vnde Amos.3. dicitur. Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terræ, idcirco visitabo super vos oẽs iniquitates vestras. ¶ Item isti habent vnum idcirco sententiæ & diffinitionis. Vnde de Balthasar eo quod superbe egerat, dicitur Dan.5. Idcirco missus est à Deo articulus manus quę scripsit in pariete. Mane Tethel phares. Expone. Scriptura.n. significat sententiam diffinitiuam, quæ sm iura, dari debet in scriptis. ¶ Item isti habent postea vnum idcirco miseriæ & relegationis. Excluduntur.n. à visione diuina & à gloria Paradisi. vnde .2. Reg 5. Idcirco dicitur in prouerbio, cęcus & claudus nõ intrabunt templum. ¶ Item vltimo dico quod isti habẽt vnum idcirco idest vnum finem & conclusionem violentiæ & executionis. Iudex.n. sententiam suam debet exequi, & eam per violentiam & potẽtiam consectari. vnde Eze.21. Idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro vsq; ad Aquilonem, vt sciat omnis caro quod ego dominus eduxi gladium meum de vagina sua irreuocabilem. & 2. Para.34. Idcirco stillabit furor meus super locum istũ, & non extinguet. Et certe si conquerãtur damnati quare talia patiuntur, põt eis responderi per idcirco, & dici illud quod scribitur .1. Reg.28. Quia nõ obedisti voci dñi, idcirco quod pateris, fecit tibi dñs hodie. Item quod ẽt ipsimet cõfitendo proprios reatus, recognoscent finaliter culpam suam, & se cognoscent necessario iuste pati, dicentes quolibet illud idcirco quod scribitur Hiere.6. Idcirco furore domini plenus sum, laboraui sustinens. Vnde breuiter concludendo, de eis potest dici illud quod scribitur, 3. Reg.9. quod quia dominus eduxit patres eorum de Ægypto & ipsi adorauerunt deos alienos, & adorauerunt eos & coluerunt, idcirco induxit dñs super eos omne malum hoc. Patet igitur quomodo inuenitur vnum idcirco spectans ad iniustum.

¶ Tertiò verò possum dicere q inuenitur vnum idcirco quod D
spectat ad Deum. Et sic dico q Deus habet vnum idcirco

Quod mundum redimit.
Quod iustos eximit.
Quod malos perimit.

Deus.n. diffinitiuè & conclusiuè mundum voluit redimere. Et ideo ipse dicit Esaie.28. Idcirco hęc dicit dominus Deus. Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem, lapidem probatum,

batum, angularem, preciosum, in fundamento fundamentum
Iste.n.lapis angularis fuit Christus, qui per incarnationem in
mundum redimendum fuit missus, & Syon.i. ecclesiæ funda-
mentum effectus.¶ Item Deus bonos & iustos à malis intendit
liberare & eximere. vnde ipse est qui dicit de homine iusto il-
lud Hie.31. Filius honorabilis mihi Effraim, adhuc recorda-
bor eius. Idcirco cõturbata sunt viscera mea super eum, mise
rans miserebor eius, ait dominus.¶ Item Deus malos decreuit
condemnare & deprimere. vnde Ezec.5. ipse dicit. Iudicia in-
quit mea proiecerunt, & in præceptis meis non ambulauerũt.
Idcirco hæc dicit dominus Deus. Sequitur. Faciam in te iudi-
cia, & ventilabo vniuersas reliquias tuas in omnem ventũ. Id-
circo viuo ego, dicit dominus. Sequitur. Confringam, & non
parcet oculus meus, & non miserebor. Sic igitur patet quomo
do idcirco potest spectare ad iustum, ad impium, & ad Deũ.
E ¶ Sed si velles alio modo sumere, posses dicere ꝙ idcirco in bo
A no significato potest designare homines rationabiles & discre
tos, qui.s. sciunt ad omne propositum respondere, & omnẽ bo
nam conclusionem finem & terminum imponere vel inferre.
Vnde propriè tales possunt dici idcirco. Et sic dico ꝙ isti sunt
idcirco Charitatis, æquitatis &c. sicut patet supra paragrapho
.i. igitur notabo. Et allega per omnia sicut ibi. In malo verò si-
gnificato dic ꝙ idcirco potest significare hominem rebellem
& litigiosum, qui.s. nulli rationi vel assertioni vult acquiescere
sed de omnibus factis suis vult rationem reddere, & vnum id-
circo de oĩbus assignare. Talis igitur potest dici ergo, vnde, iõ
vel idcirco dic omnia de tali idcirco quæ supra dicta sunt in pa
ragrapho. Secundò dico &c. ꝙ iste est idcirco possessionis, in-
fectionis, confusionis &c. concorda si vis.

A **Ideo.** Nota ꝙ ideo est coniunctio causalis, signat.n.cau-
sam cuiuslibet effectus, siue bonus fuerit siue malus
Dico igitur ꝙ ideò se habet per modum causatiuæ responsio-
nis, quia nõ est dare aliquam quæstionem quæ per ideo nõ pos-
sit solui. Ista.n. duo aduerbia, quare & ideò, videntur fuisse duo
disputantes, vnus quærens, alius respondens, vnus discipulus,
alius doctor. Quia.s. quare se habet p modũ discipuli vel quæ-
rentis, ideo verò se habet per modum magistri vel responden-
tis. Oportet tamen ꝙ semper secum habeat baccalaureos suos,
qui vt communiter vocantur, vt & quia. Si.n. fiat quæstio qua-
re Christus fuit incarnatus, respondebit. Ideò seu propter hoc
vt homo esset saluatus. vel qa ad hoc fuerat à patre destinatus
& missus. Igitur dicam ꝙ ideo semper signat allegationem, vel
B consequentis effectus designationem. Et sic dico ꝙ est ideò per
tinens ad bonos, & ideò pertinens ad malos.¶ Primò igiť dico
ꝙ ideò signat allegationem vel consequentiam quæ spectat ad
bonos. Et ideò dico ꝙ quia iusti & sancti Deo, seruierunt, deũ
timuerunt, Deum dilexerunt, neminem læserunt, omnes adiu-
uerunt, illis respondetur per scripturam quod Ideo

Vocantur per pœnitentiam, ne pereant.	Istud est.n.
Ditantur per opulentiam, ne egeant.	ideo bono-
Firmantur per patientiam, vt maneant.	rũ & iustorũ
Mundantur per continentiam, ne fœteant.	qa boni &
Famantur per redolentiam, vt placeant.	iusti per me
Sectantur Christi præsentiam, vt pareant.	rita sua in
C Leuantur ad eminentiam, vt sedeant.	præsenti gra
Portantur ad regni gloriam, vt gaudeant.	tias & virtu

tes, in futuro verò gloriam & beatitudinem sortiuntur, quod.s.
totum potest probari per ideo. Dico igitur ꝙ ideo vocãtur ad
pœnitentiam. Vocatio.n. ad pœnitentiam vel fidem, ex occul-
ta Dei prædestinatione prouenit. Hie.31. In charitate ꝑpetuã
dilexi te, ideo attraxi te miserans tui.¶ Item dico ꝙ ideo ditan
tur per opulentiam. Iustis.n. vt communiter datur sufficientia
terrenorum, quia sicut scriptum est. Non affliget dominus fa-
me animam iusti. quinimmo sæpe fit Dei prouidentia occulta
ꝙ diuitiæ malorum reseruanť bonis, sicut apparuit de terra ꝓ-
missionis, quæ dudum fuit hoim malignorum, quos Deus ex-
pulit & deleuit, & ibi filios Israel introduxit. Vnde dr̃ Prouer.
13. ꝙ custoditur iusto substantia peccatoris. Vnde Sap.10. dici
tur ꝙ iusti tulerunt spolia impiorũ, & decãtauerunt, domine,
nomen sanctũ tuũ, & victricem manũ tuã laudauerũt pariter.
¶ Item dico ꝙ ideo firmanť ꝑ patientiã. Etenim quia iusti pro-
banť per patientiã, & perfecti inueniunť per constantiam, sicut
de Abraham legitur Geñ 22. ideo stabilita sunt bona illorũ in
domino Eccles.31.¶ Itẽ dico ꝙ ideo mundanť per continẽtiã.
Luc.1. Ideoq; & ꝙ nasceť ex te, sanctum vocabitur. Sanctitudo
.n. mũditiam mentis & carnis designat.¶ Item dico ꝙ ideo fa-
mantur per redolentiam. Cant.1. Oleum effusum nomen tuũ
ideo adolescentulæ dilexerunt te nimis. Quia enim nomen &
fama vbiq; diffunditur, ideò merito ab adolescentulis.i. ab in-
nocentibus mentibus adamatur.¶ Item dico ꝙ quia iusti sunt,
ideo sectantur Christi præsentiam. Astant.n. Christo, eidem iu
giter seruiendo. vnde Apoca.7. dicitur ꝙ quia ipsi lauarunt sto
las suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni, ideo sunt ante
thronum Dei & seruiũt ei die ac nocte Iustus.n. plus amat obe
dire diuinis mandatis, quam abundare diuitijs infinitis. vnde
psal. Ideò dilexi mandata tua super aurum & topazion.¶ Item
dico ꝙ quia iusti sunt, ideò leuantur ad eminentiam. quia reue
ra iusti per prouidentiam diuinam quandoq; leuantur & ex
altantur ad prælationem & eminentiam temporalem, sicut de
Abraham dicitur Ecclesi.44. ꝙ quia inuentus est fidelis, ideò
iureiurando dedit illi gloriam in gente sua.¶ Item dico ꝙ quia
iusti sunt, ideo portantur ad æternalem excellẽtiam, sicut Sap.
5. dicitur ꝙ ideo iusti recipient regnum, & diadema speciei de
manu Dei. Istud autem fiet in patria, quando verificabitur il-
lud psal. Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni in-
uenientur in eis. Patet igitur quomodo istud aduerbium ideo
potest significare quandam allegationem vel consequentiã quæ
spectat ad bonos.¶ Secundò dico ꝙ potest significare quandã C
allegationem vel consequentiam quæ spectat ad malos. Et sic
dico quod quia mali sunt & peruersi, Ideo

Leuat ipsos vana superbia cordialis.	Mali enim
Turbat ipsos grauis inuidia pectoralis.	quia mali
Grauat eos tristis molestia corporalis.	sunt iõ per
Damnat illos graudis sententia supernalis.	superbiã le

uantur cordialiter. psalm. Ideò tenuit eos superbia, operti sunt
impietate & iniquitate sua. Et causa redditur, quia.s. prodijt
quasi ex adipe iniquitas eorum.¶ Item dico quod qa mali sunt
ideo per inuidiam læduntur pectoraliter. Vnde Ecclesi.31. de
oculo nequam, per quem intelligitur oculus inuidus, dicitur.
Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo
quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lachrymabitur. q.d.
Inuidus solet per malum oculum insidiari, etiam quandoque
quando lædere non põt, lachrymari. Vnde de detractoribus &
inuidis dicitur Eze 5. Ideo patres comedent filios in medio
tui, & filii comedent patres suos.¶ Item dico ꝙ mali quia mali
sunt, ideo per molestiam læduntur corporaliter. Constat.n. ꝙ
propter malum culpæ sequitur etiam corporaliter malum pœ
næ, vtpote infirmitas vel tribulatio tẽporalis, sicut de rege Is-
rael achab scribitur. 4. Re.1. ꝙ quia miserat ad consulendũ deũ
accaron, dictum est sibi. Ideo delecto super quẽ ascendisti, non
descendes, sed morte morieris. Mortuus est igitur. &c. ¶ Item
dico ꝙ mali quia mali sunt, ideo per iustitiam dãnantur seu
premuntur æternaliter, quia.s. in iudicio non resurgent ad glo
riam, sicut sancti, immo comprimentur ad miseriam, vt iniusti.
Vnde in psal. dicitur. Ideo non resurgũt impij in iudicio, neq;
peccatores in cõsilio iustorum. Sic igitur patet quomodo ideo
est quædam allegatio quæ spectat ad malos & ad bonos. &c. Vi
de de propter infra in littera. P. & etiam de idcirco & de igiť.
& de quare & de quapropter.¶ Si vis autem dic de ideo sicut
de idcirco, quia.s. per ideo intelliguntur homines scientiosi &
respondentes, & homines querulosi & contra dicentes &c. Vi
de de idcirco in paragrapho vltimo.

Idem. Nota ꝙ idem signat quandam integritatem, quan
dam conformitatem, & quandam essentiæ quiddi A
tatem. Et sic notabis ꝙ est Identitas realis, Identitas moralis,
Identitas localis.¶ Dico igitur primo ꝙ est identitas realis. Et
ista est identitas diuinæ

Essentiæ, quæ est immutabilis.	Clarum .n. est iustitiã
Iustitiæ, quæ est imitabilis.	& præsentiã diuinã ni
Præsentiæ, quæ est habitabilis.	hil aliud est quã diui-

nam essentiam, quæ.s. nec remutatur nec tẽpore immo semper
eadem & in eodem statu perseuerat. De rebus aũt creatis non
sic, quia istæ cõtinuè variantur, quinimmo sunt & fuerũt philoso
phi qui dixerũt ꝙ oĩa temporalia mutanť cũ tẽpore, æterna ve
ro stant & eadẽ essentialiter perseuerãt. Vnde et isti dixerũt ꝙ
homo nunq̃ est idẽ. Non.n. idem, vt aiunt, iuuenis ꝙ senex. Nõ
idẽ in vno loco ꝙ in alio. Non idem dexter ꝙ sinister. Nõ idẽ
mortuus quod viuus. &c. similia. Ad ꝙ satis facit illud ꝙ scri-
bitur Iob.13. Homo natus de muliere, breui viuens tẽpore re-
pletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur,
& fugit velut vmbra, & nunq̃ ipse est qui in eodẽ statu ꝑma-
net. Sed pro certo de Deo est aliud, quia.s. dicit. Ego dñs, qui

non mutor. Mal. 3. Ipſe eſt de quo dicitur. Non eſt Deus vt mẽtiatur, nec tanquam filius hominis vt mutetur. Numer. 23. Iſte ſemper vnus & idem eſt, & in eodẽ ſtatu immutabilis permanet & conſiſtit. Et hoc eſt ꝙ bene dicitur in pſal. & Heb. 1. Ipſi peribunt, tu autem permanes, & omnes vt veſtimentum veteraſcent, & velut amictum mutabis eos, & mutabuntur. Tu aũt idem ipſe es, & anni tui non deficient. Et ideò. 1. Corin. 12. dicitur. Diuiſiones gratiarum ſunt, idẽ autem ſpiritus, & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem dominus, & diuiſiones operationum ſunt, idem autem Deus. Et ſequitur. Idem autem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult. Iſta eſt igitur identitas
B quæ eſt realis. ¶ Secundò dico quod eſt identitas quæ eſt moralis. Et ſic dicam quod eſt identitas

Conſtans & ſolida.	Primam facit vigoris fortitudo.
Inſtans & feruida.	Secundam facit amoris certitudo
Aſtans & prouida.	Tertiam facit moris ſimilitudo.

¶ Dico igitur ꝙ inuenitur identitas firmitatis quæ eſt informatiua, & hæc eſt illa ſumma & inęſtimabilis fortitudo quæ mentem ita format firmat, & informat in bono propoſito, ꝙ ſiue veniant proſpera, ſiue inſurgant aduerſa, ſiue interueniant varia & diuerſa, ſemper tam in virtute & conſtantia manet idem, vt nec ſit motus varietatis in pectore, nec geſtus cõtrarietatis in corpore, nec actus difformitatis in opere. Semper igitur debet eſſe idem, iuxta illud. 1. Corin. 1. Sitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia. Phil. 3. Idem ſapiamus, & in eadem permaneamus regula. Allega hic Senecam, qui in multis paſſibus loquitur de tali identitate. Et ſi vis, inuehe contra illos qui carent huiuſmodi virtuoſa & ſtabili identitate, & qui nonquã in eodem ſtatu perſiſtunt, immo ad modicum flatum fortunæ vel aſperę vel ſecundæ tam interius quam exterius ſtatum mutant. Similes illi lapidi ſelemiti, qui ſm lunam mutat imaginẽ, quia. ſ. ſicut luna mutatur in cœlo, ſic imago lunæ quæ eſt in lapide, mutatur & variatur in ipſius corpuſculo, ſic tales ad mutationem lunę, idest fortunę, mutant imaginem ſtatus ſui. Similes tireſię vati, qui ſm fabulam, de viro in fœminam, & de fœmina in virum fuit mutatus, qui tamen oculorum lumine fuit priuatus, vt dicit Ouidi. lib. 3. fabula. 4. ſic tales quandoq; ſunt viri, quandoque fœmina, quandoque fortes, quandoque infirmi, quandoque læti, quandoq; triſtes, quandoque magnanimi, quandoq; parui. Et ſic nunquam ſunt idem. Iob. 13. Nunquam in eodem ſtatu permanet. Quod potiſsime patet in nobis eccleſiaſticis, qui fortunę ſubijcimus noſmetipſos, & facili occaſione voluimur & rotamur. Iob. 4. Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles &c. Iſta eſt igitur identitas firmitatis, quæ eſt in-
C formatiua. ¶ Item dico ꝙ in moribus inuenitur identitas charitatis, quæ eſt transformatiua. Amor. n. transformat amantem in amatum. Et ideò amor propriè cõparatur igni q. ſ. duo metalla ſolet taliter liquefacere & ignire, ꝙ efficiuntur vnum & idem. ſic etiam amor. Vnde Seneca in epiſtola dicit de amico. Eſt. n. amicus quaſi alter idem. ¶ Item dico ꝙ inuenitur in moribus identitas qualitatis, quæ eſt conformatiua. Idem. n. quandoque accipitur pro ſimili. Vnde quando vnum eſt alteri ſimilium, tunc dicitur eſſe idem cum ipſo, ſicut cum dicitur ad Roma. 2. Eadem. n. agis quæ indicas. Eadem. n. dico id eſt ſimilia. Et ſic dico quod nos inuenimus identitatem bonorum, & idẽtitatem malorum. Bonorum dico, qui. ſ. volunt ſe bonis alijs conformare, & cum eis eſſe idem in moribus & in vita, quia. ſ. iſti ſolent idem credere, idem ſapere idem facere, ibidem ſiſtere. Habent. n. iuſti eundem locum, quia. ſ. omnes ſunt in eccleſia militante. Et omnes qui ſunt eiuſdem religionis, debẽt eſſe eiuſdem habitationis. Actu. 3. Erant autem omnes diſcipuli pariter in eodem loco. Credunt etiam iuſti eundem Deum. 2. Corinth. 4. Habentes autem eundem fidei ſpiritum &c. Habent etiam iuſti eundem ſcientiæ fructum, quia. ſ. omnes eadem doctrina & ſcientia ſunt inſtructi. 1. Corintio. 10. Omnes. n. vnum potum ſpiritualem biberunt. Et phil. 3. Idem ſapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes idipſum ſentientes. Faciunt etiam iuſti eundem bonæ operationis actum, quia. ſ. in actibus & ritibus vnus alteri ſe conformat. Numer. 15. Tam indigenæ quam peregrini eodem ritu offerent ſacrificia. Eccleſi. 44. Et Iſaac eodem fecit modo. Inuenimus etiam identitatem malorum, quia. ſ. mali habent identitatem obſtinationis, & identitatem conuerſationis. Obſtinationis, dico quia. ſ. ita ſunt obſtinati in malo, ꝙ ſemper volunt eſſe idem, nec à ſuo malo propoſito poſſunt aliqualiter immutari. Conuerſationis etiam, q̃a ſemper ſe ſolet vnus alteri in moribus conformare, eoſdem actus facere, & idem dicere & ſentire. Prouer. 10. Idem ſequitur aues volantes. i. quilibet talis idem ſe conformat auibus volãtibus. i.
D alijs vanis hominibus & ineptis. Et ſic patet ꝙ eſt quædã idẽtitas quæ eſt moralis. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt quædã identitas quæ eſt localis. Quia pro certo iuſti habent eundem locum, ſ. eccleſiam militantem in via. Ioſuæ. 5. Manſerunt in eodem caſtrorũ loco donec ſanarentur. Et Paradiſum ſeu eccleſiam triumphãtem in futuro. Nu. 9. Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſup tabernaculum, manebant in eodem loco. Et mali etiam in eodem loco manent, quia, ſ. in vita ſua iſti habent eandem habitationem, & finaliter in inferno eandem habebunt damnationẽ. Vnde de illo iniquo andronico qui Oniam occiderat, dicitur. 2 Mach. 4. ꝙ in eodem loco in quo Oniam interfecerat, iuſsit rex antiochus ſacrilegum vita priuari. Et hæc de idem & de eodem ſufficiant. Vide de huiuſmodi in littera. H.

A **Idipſum.** Quia idipſum videtur ſignificare illud qđ idem, notare poſſum quod nos debemus Idipſum

Sapere.	Idipſum dico ſapere. Roma. 15. Deus autẽ
Dicere.	pacis & ſolatij det vobis idipſum ſapere in
Facere.	alterutrum. Item idipſum dicere. 1. Corin.
Sperare.	1. Obſecro aũt vos fratres vt idipſum dica-
Laudare.	tis oẽs, & non ſint in vobis ſciſmata. ¶ Item

idipſum facere. Phil. 2. Gaudeo & congratulor vobis, idipſum aũt & vos gaudete, & congratulamini mihi. ¶ Itẽ idipſum ſperare. pſ. In pace in idipſum dormiã & requieſcã. ¶ Itẽ idipſum laudare pſa. Exultemus nomẽ eius in idipſum &c. Sufficit.

A **Is.** Nota ꝙ is vt communius accipitur demonſtratiuè, deſignat. n. certitudinem perſonæ. Et ideò quia omnis pſona aut eſt bona aut eſt mala, dicã ꝙ is põt in bono & in malo ſignificare & deſignare hoiem virtuoſum, & hoiem vitioſum. ¶ Primò ergo dico ꝙ is ſignat hoiem virtuoſum, Virtuoſus. n. põt dici is, quia. ſ. iſte eſt demõſtrabilis & ſpectabilis apud omnes ratione vitæ, apparentiæ, & doctrinæ. Et ſic notabis ꝙ homo põt dici is id eſt demonſtrabilis & virtuoſus, Ratione

Sapientiæ ſpeculatiuæ.	Talis enim is ſolet ſubtili-
Fiduciæ poſtulatiuæ.	ter ſpeculari. Vnde Actuũ
Conſtantiæ toleratiuæ.	10. dicit ꝙ is vidit in viſu
Charitatis retributiuæ	manifeſtè quaſi hora no-
Voluntatis renouatiuæ.	na Angelum Dei. ¶ Itẽ is
Humilitatis ſubiugatiuæ.	ſolet ſuppliciter rogare.

Vnde de illo claudo qui ſedebat ad portam ſpecioſam, dicitur Act. 3. ꝙ is videns Petrum & Ioannem incipientes introire in templum, rogabat vt elemoſynam acciperet. ¶ Item is ſolet ſtabiliter portare, ſupple tribulationes. vnde. 2. Mac. 7. dicitur do ſexto martyre Machabeorũ ꝙ is mori incipiẽs, antiochũ arguebat. ¶ Item is ſolet ſynceriter amare, ſupple Deũ & quẽlibet benefactorem. vnde Lu. 7. Quis inquit eũ plus diliget? Reſpondetur. Exiſtimo ꝙ is cui plus donauit. Item ſolet animum renouare. ſ. per pœnitentiam opportunam. Vnde. 2. Corint. 4. Licet is qui deforis eſt noſter homo corrũpatur, is tamẽ quintus eſt, renouat de die in diẽ. ¶ Item is ſolet ſe Deo ſubiugare. vnde de demoniaco dicitur Luc. 8. Is vt vidit Ieſum, procidit ante illum. Sic igitur dico ꝙ is deſignat hominem virtuoſum.
¶ Secundò dico ꝙ poteſt deſignare hominem vitioſum, qui. ſ. B
demonſtratiuus poteſt dici, pro eo ꝙ quandoq; ſic abundat in vitijs, ꝙ tanquam monſtrum vel ſpectaculum per alios digito demonſtratur. Et hoc merito, quia pro certo is

Abundat mendacijs ſine veritate.	Talis dico
Prædicat eloquijs plenis falſitate.	ſolet mẽda
Peſſundat nequitijs ſua prauitate.	cia ſemina-
Redundat ſpurcitijs & cupiditate.	re. 1. Ioã. 2.

Quis eſt mendax, niſi is qui negat quoniã Ieſus non eſt Chriſtus? ¶ Item ſolet fallacia prædicare. 2. Corintio. 11. Si is qui venit, alium Chriſtum prædicat (quem nos non prædicamus ſupple) falſum prædicat &c. ¶ Itẽ ſolet in vitijs abũdare. ſ. in luxuria & auaritia. 1. Corio. 5 Si is qui frater nominatur inter vos, eſt fornicator aut auarus aut idolis ſeruiẽs &c. cũ huiuſmodi nec cibũ ſumere. ¶ Itẽ ſolet ad vitia cõcitare ſeu prouocare. ſ. alios ſuis malis dictis & factis. 1. Thel. 3. Miſi ad cognoſcendũ fidem veſtram, ne forte tentauerit vos is qui tentat, & inanis fiat labor veſter. Tranſeo, quia ſterilis eſt materia &c.

Ideſt. Nota quod ideſt poteſt accipi pro vna dictione vel pro duabus. Quocunque tamen modo accipiatur, dictio eſt interpretatiua, expoſitiua, & declaratiua. Et ſic nota quod iſtud vocabulum ideſt, ſignat Prudentem ſagacitatem,

gacitatem, Rebellem fatuitatem, Præſentem proſperitatem, Mundanam aduerſitatem,& Cęleſtem fęlicitatem. Iſta.n. omnia habent vim interpretatiuam, vel alterius quam oſtendant ſignificatiuam. Nam per primũ ideſt notatur morum ſanctitas in prouidis. Nã per ſecundũ ideſt notatur vitæ prauitas in fatuis. Nã per tertiũ ideſt notatur mundi vanitas in proſperatis. Nam per quartũ ideſt notatur rerũ paupertas in tribulatis. Nã per quintũ ideſt notatur cęli fęlicitas in beatis. ¶ Primò igitur dico ꝙ iſta dictio ideſt ſignat in prouidis & prudẽtibus morũ ſanctitatem. Prudẽs.n. homo nihil aliud eſt quam vnum ideſt, quia.ſ. iſti ſui ſciunt interpretari res aliter quam eas proferant ipſi ſunt etiam aliud aliquotiens quam oſtendant, quia procul dubio quamuis non ſemper appareant, iſti tamen ſunt quandoque viri

Pœnitentes & magni doloris.
Permanentes & magni vigoris.
Continentes & magni decoris.
Præcellentes & grandis valoris.

Dico igitur ꝙ quidã ſunt viri pœnitentes dolore contriti, vt de ipſorũ quolibet dicatur illud Geñ.35. quod.ſ. rachel appellauit nomẽ filij ſui Bennoni.i. filius doloris. ¶ Item quidã ſunt viri permanentes vigore muniti, vt.ſ. de quolibet dicatur illud Gene. 35. Pater verò vocauit eum Beniamin,i. filius dextræ. Dextera.n. fortitudinem bonæ operationis deſignat. ¶ Item dico ꝙ quidã ſunt viri continẽtes decore floridi ſeu politi, vt de tali dicatur illud Iudic.16. Nazareus.i. conſecratus ſum domino. Nazareus autem floridus interpretatur. ¶ Item dico ꝙ quidam ſunt viri præcellentes valore fulciti. Et iſti ſunt illi qui licet modici videantur, ſciunt tamen & poſſunt magna facere, magnis reſiſtere, & pro fide magna & grauia ſuſtinere. vt de talibus dicatur illud Dañ.4. Viri aut ẽ hi tres.i. Sydrac Miſac & Abdenago, cecinerunt in medio ignis colligati, & ambulabant in medio flammę laudantes Deum. Habes autem de iſtis ibidẽ quomodo prouinciam babylonis rexerunt, & quomodo iniquis regis iuſsionibus contradixerunt. vt de quolibet tali dicatur illud.3.Reg.7. Vocauit columnam iachin.i. firmitas. Et ſic igiẽ
B dicam ꝙ iſtud ideſt ſignat morũ ſanctitatem. ¶ Secũdò dico ꝙ iſta dictio ideſt ſignat in fatuis vitæ prauitatem. per ideſt.n. intelligi poſſunt quidam, qui & in verbis & in factis non ſunt niſi vnum ideſt, vnum aliud quam oſtendant. In verbis dico, ſicut ſunt rebelles & litigioſi, hæretici & ſuperſtitioſi, mendaces & proditioſi. Iſti enim habẽt ſua verba ſemper duplicia & obſcura, quia nunquam ſunt talia ſicut eſſe videntur, immo ſemꝑ vnũ ideſt.i. vna fallaci expoſitione gloſata & interpretata noſcuntur, & tamen verba noſtra debent eſſe ita ſolida quod nulla calua occaſione vel ficta interpretatione debent mutari, ſed in ea intentione qua prolata ſunt immutabiliter debent effari. Leuit.27. Si quis vouerit, ſanctum erit, nec mutari poterit id
C eſt nec melius malo nec peius bono. In factis etiam, ſicut ſunt hypocritæ & malicioſi, quorum vita non eſt niſi vnum id eſt, quia.ſ. alia eſt exiſtentia quam apparentia, alia conuerſatio ꝗ operatio, alia veſtis quam peſtis. Vnde de malis dicitur Iudic. 19. Venerunt viri ciuitatis illius filij Belial. ideſt abſque iugo. Vnde de peccatis taliũ poteſt dici illud Deu.29. Vidiſtis abominationes & ſordes, ideſt idola eorum. Patet igitur quod id
C eſt, quandoque ſumitur & deſignat vitæ prauitatem. ¶ Tertiò dico quod ideſt, ſignat in proſperatis mundi vanitatem. Mundi enim gloria non eſt niſi vnum ideſt. vnum enim oſtendit, & aliud prætendit, vnum eſt & aliud erit, vnum patet, & aliud latet. Quia reuera mundus videtur ſplendere, & tamen ſolet fętere, videtur ridere, & inuenitur lugere, vide ut gaudere, & ſolet tędere, quia reuera & in mundo & in mundanis plus eſt de amaritudine quam de dulcedine, plus de tędio quam de gaudio, plus de labore quam de ſopore. Et ideò de tali id eſt poteſt talis mundana perſona dicere illud Ruth. 1. Non vocetis me noemi id eſt pulchram, ſed vocetis me mara, id eſt amaram, quia amaritudine repleuit me omnipotens. Talis autem amaritudo & tale id eſt tunc præcipuè complebitur, quando per damnationem æternam omne quod dulce fuerat, in amaritudinem conuertetur, & quando mundana gloria futuris infortunijs deſtruetur. Vnde de futuris infortunijs dicitur Hierem. 51. Sonabunt fluctus quaſi aquæ multæ, quia venit ſuper eam ideſt ſuper Babylonem, prædo, & apprehenſi ſunt fortes eius, & emarcuit arcus eorum, quia fortis vltor dominus retribuet. Patet igitur ꝙ ideſt qñqȝ deſignat mundi vanitatem. ¶ Quar-
D tò dico ꝙ ideſt deſignat in tribulatis rerum paupertatẽ. Cõſtãt.n. ꝙ ſtatus præſentis tribulationis & paupertatis non eſt niſi vnum ideſt. Signat.n. pro tempore futuro aliud quãdo pro modo, quia pro certo miſeria præſentium tribulationum ſignum & futurorum conſolationum. Quod bene figuratum eſt Geñ. 48. vbi dicitur, ꝙ Ioſeph poſuit Effraim ad ſiniſtram ſuam.i. ad dexteram Iſrael. Quia reuera quãdo Ioſeph qui interpretatur augmentum vel appoſitio.i. mundi proſperitas in qua eſt bonorum terrenorum augmentum, ponit aliquem ad ſiniſtram ſuã .i. in ſtatu tribulationũ, iſtud nõ eſt niſi vnũ ideſt hoc eſt dictu vnum ſignum & vna demonſtratio ꝙ ipſe erit finaliter ad dexteram Iſrael,i. in fœlicitate ęternarum conſolationum, & in ſocietate, Iſrael,i. Deum videntium, hoc eſt ſpiritualium contemplationũ. Signat igiẽ ideſt rerum paupertatẽ & aduerſitatem.
¶ Quintò dico ꝙ ideſt ſignat in beatis cęli voluptatẽ & fœlicitatem. Ideſt.n. ſignat declarationem & expoſitionem illorum B
quæ dicta ſunt. Et quia in cœlo omnia ſunt clara, nuda, expoſita & aperta, bene dico ꝙ cęli vita poteſt dicĩ ideſt. ¶ Vnde notã quod ibi eſt declaratio & manifeſtatio

Veritatis & ſcientiæ.
Claritatis & lætitiæ.
Securitatis & fiduciæ.
Tranquillitatis & conſcientiæ.
Libertatis & indulgentiæ.
Saturitatis & opulentiæ.

Ibi.n. refulget veritas & cognitio, qa.ſ. ibi ſunt cherubin, qui interpretanẽ plenitudo ſciẽtiæ.3.Re.6. Mẽſura pati opus vnum erat in duobus cherubin.i. altitudinem habebant.10. cubitorum. Hoc eſt dictu, altitudinem mentis ad cognoſcendum verum denarium retributionis æternę. ¶ Item ibi refulget charitas & dilectio. vnus.n. alterũ affectat, deſiderat alterum intueri, & per charitatem & inuicẽ cõſolari. Rom.1. Deſidero.n. videre vos,i. ſimul conſolari in vobis per eam quæ inuicem eſt fidem veſtram atqȝ meam. ¶ Item ibi refulget ſecuritas & tuitio, quia.ſ. eſt ſecura habitatio, quæ à nemine perturbatur. Vnde iſtud eſt tabernaculum nõ manufactum.i. non huius creationis. Heb.9. Vnde Geñ.32. dicitur ꝙ Iacob cum obuiam habuiſſet Angelos, appellauit nomen loci illius manaim.i. caſtra. Et. 33. dicitur ꝙ appellauit nomen loci illius ſochoth.i. tabernacula. Vnde cœleſti habitatione dicitur Heb.11. Nũc autem inquit meliorẽ appetũt ſupple habitationẽ ſeu patriã.i. cœleſtẽ. parauit.n. illis ciuitatem. ¶ Item ibi refulget tranquillitas & quietio. Leuit.23. Die primo & die octauo erit ſabbatum.i. requies. ¶ Itẽ ibi refulget libertas & remiſſio, quia.ſ. omne opus ſeruitutis remittetur & ceſſabit ibi, ſicut Nu.26. Et Leuit.37. dicitur ꝙ cum iubileus.i. annus remiſſionis aduenerit, reſtituetur hæreditas priſtino poſſeſſori. Hęc eſt aũt hæreditas ſeruorũ dñi.ſ. glorię ſempiterna. ¶ Itẽ ibi declaraẽ ſaturitas & refectio, qa.ſ. diuinitas & humanitas Chriſti ſunt duo fercula qbus animę beatorũ recreanẽ & corpora. Vnde Exod.16. dicitur ꝙ filij Iſrael de manna cœleſti colligebãt cibos duplices.ſ. duo gomor per ſingulos homines. Et Exo.12. Eſt.n. phaſe ideſt trãſitus domini. Phaſe enim ideſt paſcha erat fęſtum vbi comedebatur agnus paſchale &c.

Idolum.

Nota ꝙ idolũ eſt illa imago figura ſtatua ſeu ſimilitudo quæ antiquitus ab infidelibus pro A
Deo colebatur. Veruntamen quamuis generaliter idola in ſcriptura ſignificent deos gentilium, poſſunt tamen deſignare diuerſa genera peccatorum, vel etiam diuerſa genera vitiorum. Et breuiter dico quod in ſcriptura inueniuntur idola

Bonorum exteriorum.
Deorum deteriorum.
Vitiorum interiorum.
Peruerſorum & peccatorũ.

Bona.n. terrena dicunẽ idola, qa iſta nõ ſunt verè, res imo imagines rerũ. Quædã ẽt fictiones dicunẽ eſſe idola quas hebetes & ſtulti faciũt deos ſuos. Et iõ conſuliẽ Eſa.2. In illa die proijciet hõ idola argẽti ſui & ſimulacra auri, quæ fecerat vt adoraret. Ad litterã.n. antiquitus per totũ orbẽ fuerũt idola, in quæ fatui idololatræ crediderũt, & ea coluerũt & adorauerũt. De qbus Eze.20. In idolis Ægypti nolite pollui. Peccata ẽt poſſunt dicĩ idola, quia.ſ. multi ſuũqȝ de diuerſis peccatis Deos ſuos faciũt & in cordibus ſuis ea adorãt & colũt, ſicut patet de carnalibus q rectè videnẽ luxuriã deificare. Et de auaris, q videnẽ auaritiã adorare. Eph.5. Auaritia, quæ eſt idolorũ ſeruitus. Peccatores ẽt dicunẽ idola, qa ꝓ certo ſicut idolũ nullꝰ erat virtutis quãuis magnę eſſet auctoritatis, ſic pctõres nullꝰ sũt virtutis apud Deũ, ꝗuis magnę ſint auctoritatis apud mũdum. Et ſicut idola de diuerſis metallis & materijs ſolebãt fieri, qa.ſ. quædã erant

Lignea
Lapidea
Aurea
Ærea,

Sic verè mũdi peccatores dicunẽ eſſe lignei per fragilitatem, Lapidei per inſenſibilitatẽ, Aurei per pompoſitatem, Ærei.i. faciliter reſonantes per iactãtiã & detractoriã prauitatem,

tem, iuxta illud psalm. Simulacra gentium argentum & aurũ. De talibus igitur & eorum malis operibus potest dici illud Sapien. 13. Infandorum .n. idolorum cultura omnis mali causa est. Et breuiter possumus notare qđ per idola possunt accipi tria vel quattuor genera peccatorũ. s. illi Qui magnis statibus sublimantur, Qui falsis ritibus palliantur, Qui à bonis motibus
B elongantur. Primi sunt superbi & ambitiosi. Secundi sunt hypocritæ & proditiosi. Tertij sunt pigri & accidiosi. ¶ Primo igitur dico ꝙ idolum signat superbos elatos & ambitiosos. Sicut .n. idolum quamuis esset sine virtute & sine sensu, tamen antiquitus in alto loco ponebatur, tanquam Deus adorabatur, coram ipso thurificabatur, & diuersis cultibus & muneribus ab infidelibus colebatur, sic verè hodie multi sunt ambitiosi qui quamuis careant omni sensu & ratione, omni virtute & discretione, omni motu & bona operatione, ipsi tamen hodie in altis dignitatibus & officijs sublimantur, vbi dij id est viri excellentes & perfecti esse creduntur, vbi etiam ab infidelibus idest ab adolatoribus coluntur & honorantur, & vbi per adulationem & vanę laudis exhibitionem thurificantur & incensantur. Iste figurantur in illo idolo id est in illa statua quam fecit erigi Nabuchodonosor rex, coram qua instrumentis varijs cantabatur & quam qui adorare nolebant, in fornacem igneam ponebantur, sicut dicitur Dañ. 3. Sic verè charissimi videmus ꝙ hodie multa idola. i. multæ statuæ. i. multæ personæ inutiles & ignorãtes à rege Nabuchodonosor. i. à Papa rege vel Imperatore in altis dignitatibus, officijs, prælaturis & beneficijs erigũtur, & statim pro certo assunt coram talibus cantores musicatores. i. fallaces adulatores, mali consiliarij & suggestores, & suorum malorum actuum iustificatores. Tales .n. coram talibus idolis continuè resonant & adulantur, & per sonos vanæ laudis corã eis modulantur, iuxta illud Esai. 30. quod propriè videtur esse dictum talium idolorum laudes adulatorum diligentium. Loquimini inquiunt nobis placentia, videte nobis errores, auferte à me viam, declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel. Et breuiter, pauperes subditi talia idola adorare, & munera dare coguntur. quod si facere noluerint, igne diuersarum tribulationum cremantur. quia verè si tales talibus malis principibus vel prælatis, officialibus vel balliuis non offerunt munera stati incurrũt lites & verbera. De talibus igiť idolis loquitur Ezechię. 8. ꝙ ipse vidit in templo vniuersa idola domus Israel depicta in parietibus, qbus seniores Israel thurificabãt. Hoc enim in templo ecclesiæ idola id est personæ malę sunt in dignitatibus sæpius constitutæ. Quia reuera sunt viri picti & ficti, coram quibus seniores. i. illi qui debent esse consilio saniores, non cessant thus & incensum adulationis incendere, & verba placentia incensare. Quia vere istud fit hodie in domibus prælatorum & magnatum, quod seniores. i. illi qui in eorũ curijs sunt maiores, & in consilijs secretiores, & ad quos pertinet magis verum magistris suis dicere, & ipsos de malefactis corrigere, sunt hodie ad thurificandum & ad adulãdum promptiores, & ad dicendum veritatem remotiores. Sicut enim dicit Seneca, Cum diuites omnia habeant, hoc eis solum deficit. s. q eis verum dicat. Tales enim non curant verum dicere, sed magis magistros suos per adulationem decipere vt. s. possint magistri sui diuitias exhaurire, & suas proprias ampliare. Et inde est quod talia idola id est tales principes vel prælati sunt hodie pauperes, seniores verò isti, scilicet sui balliui & cõsiliarij sunt diuites & potentes. Istud figuratur Dane. 14. vbi dicitur quod in Babylone erat vnum idolum corã quo magna infinitas ciborum omni die ponebatur, & quod totum comedere, à populo credebatur. In sero enim apponebãtur cibaria, sed de nocte sacerdotes qui seruabant istud idolum, cum vxoribus & paruulis omnia occultè comedebant, ita quod in crastino nulla coram idolo cibaria apparebant. populus verò stupebat quomodo illud idolum tam subito tot & tanta comedebat. Sic verè charissimi coram idolis nostris id est eorãm ignaris principibus & prælatis apponuntur hodie infiniti cibi id est in finitę diuitiæ, quæ de eorum redditibus quotidie apportantur. Quia sicut dicitur Prouer. 13. Multi cibi in noualibus patrum Mensa verò ipsorum non videtur esse in crastino propter istos cibos fertilior vel repletior, qa scilicet sacerdotes qui sunt circa idolum id est seruitores, consiliarij & officiales talium totũ occultè deuote, furantur & subtrahunt, & sic nihil apparet coram idolo, quare scilicet pauperes & miseri semper sunt. Ideò bene consulitur Ecclesi. 5. A consiliario malo abscõde animã tuam. Quia breuiter, mensę dominorum sunt inanes & vacuę, mensæ vero talium sacerdotum bonis dominorum sunt repletę. vnde Ecclesi. 30. Quid proderit idolo libatio? nec enim manducabit nec odorabitur. Tales igitur dicuntur idola, scilicet viri ambitiosi, de quibus dicitur quod rex Antiochus posuit abominandum idolum desolationis in templo, sicut dicitur. 1. Machab. 1. Quia scilicet hodie in templo ecclesiæ sunt multa talia idola constitura, propter quod ipsa est hodie quasi pœnitus desolata. Multa sunt igitur talia idola. Et certe malum est eis thurificare, & eos colere, & eis seruire. Vnde. 1. Corinthio. 10. Fugite à cultura idolorum. Et merito, quia sicut dicitur Sapient. 14. infandorum idolorum cultura omnis mali causa est. Et sequuntur ibidem vitia talium idololatrarum id est talium curialium & adulatorum. Aut enim, inquit, dum lætantur insaniunt, aut certe vaticinantur falsa, aut viuunt iniustę, aut periurant cito. dum enim confidunt in idolis, quę sunt sine anima, malè iurantes noceri sé non sperant. O Deus quot vitijs hodię tales idolantur. Vt enim dicit ille poeta, Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur. Verumtamen quandoque fit quod in talium curijs & seruitijs sunt aliqui qui in medio cursu vaduot, quia scilicet & bonam conscientiam seruare volunt, & magistris suis seruiunt & obediunt, quod satis est impossibile, cum nemo potest duobus dominis seruire. Isti figurati sunt in samaritis, qui simul Deum & idola colere voluerunt. Vnde. 4. Regum. 17. in fine dicitur quod fuerunt gentes timentes Deũ, & nihilominus idolis suis seruientes. Breuiter igitur istud est verum quod hodie sunt multi qui gaudent se esse in seruitio vnius talis idoli, dicentes illud Osee. 12. Verumtamen diues effectus sum, inueni idolum mihi. Significant igitur ista idola illos qui indigni in dignitatibus sublimantur. ¶ Secundò dico C
quod per idola possunt hypocritæ significari, qui falsitatibus palliantur. Sicut .n. idolum nihil habet nisi exteriorem apparẽtiam, quia. s. non habet nisi membra exteriora, s. os, oculos, manus, faciem &c. de membris verò interioribus nihil habet, qa cor, viscera, medullam & sanguinem non habet, sic hypocritæ optimè sunt formati & figurati in exterioribus, sed nunquam in interioribus, quia. s. illud quod in eis exterius apparet, s. os locutionis, oculi discretionis, manus operationis, est in ipsis optimè compositum, sed verè illa quæ latent interius, s. cor intentionis, viscera cõpassionis, medulla deuotionis, sangnis &c. id est memoria dominicæ passionis, non sunt in eis facta vel formata nec composita vel figurata. Oĩbus enim talibus membris, id est virtutibus interioribus carent, & illa solum habent quæ exterius apparent, figurati in idolo Bel, quod erat in Babylone, de quo dicitur Dañ. 14 Ne erres loquit rex, iste intrinsecus luteus est, foris verò æreus. Vnde de deceptione & fictione talium idolorum qui vnum videntur exterius, & aliud sunt interius dicitur Amos. 2. Deceperunt eos idola sua. Isti sunt igitur hypocritæ fallacitatibus palliati. ¶ Tertiò dicuntur D
idola illi qui sunt à bonis motibus elongati. Idolum enim caret

Sensu. Motu. Actu.	Idolum .n. non cogitat, non videt, non audit, non operatur, non

sentit, non odorat, non ambulat, non loquitur. De idolis .n. dicitur in psalm. ꝙ os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt &c. Sic verè viri pigri, ociosi peccatores & desidiosi nullo motu boni exercitij mouentur, nec in aliquo bono opere occupantur. Non .n. cogitant per contemplationem, nõ vident per discretionem, non audiunt per informationem, nõ operantur per aliquam bonam operationem, non sentiunt per compassionem, non adorant per deuotionem, non ambulant per aliquam bonam affectionem, non loquuntur per confessionem, orationem, & gratiarum actionem. De talibus loquitur Sapien. 14. Confidunt inquit in idolis quæ sunt sine anima Talia igiť idola. i. tales mundi peccatores à Deo finaliter destruẽtur & confundentur. Quia sicut dicitur Osee. 10. Dispergẽtur excelsa idoli. Patet igitur q̃ło per idola possunt intelligi accidiæ torpidi sectatores, hypocrisis fallaces professores, dignitatum indigni possessores &c.

Idria.

Nota quod idria est vas aquaticum de terra vel de lapide vt communiter factum. Sumitur autem in scriptura moraliter

Pro diuina scriptura. Pro fragili natura. Pro doctrinæ litora. Pro lachrymæ lotura.	Primo igiť est idria nobilis, quæ denotat scripturã, qa. s. idria quæ est repositorium liquoris, signat scripturam, quæ est repositorium scientiæ. Vnde A

tię. Vnde de Salomnone dicitur 3. Regnm.7. qood ipse fecit idrias & fuscinulas in templo. ¶ Secundo dico q est idria fragilis, quæ denotat naturam. Natura.n.corporis quæ fragilis, est potest per idriam desigoari, quæ .f.faciliter frangitur & cassatur. Vnde Ecclesiastes.12. Ibit homo in domú æternitatis suæ, & circumibunt in platea plangentes anteq̃ rúpatur funiculus argenteus, & recurrat vita anrea, & conteratur idria super fontem, & cõfringatur rota super cisternam, & reuertatur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. ¶ Aduerte tamen ouod in fragili idria latent aliquotiens, multa quia.f.sub humani corporis fragili velaméto latét q̃nq; virtutes dignæ mirabili monimento. Quandoq;.n.ibi reconditur aqua.quandoq; farina, quandoque lucerna recondit. Dico q ibi reconditur aqua lachrymosę deuotionis. Ioann.2. Implete idrias aqua. Reconditur etiam ibi farina pię & viscerosę compassionis, quia.f.nutrit & sustentat miseros indigétes Vnde ista est idria farinæ quæ pauperculæ Heliam nntrienti fuit multiplicata, ita quod licet quotidie exinde comederunt nunqnam tamen consumebatur, sicut dicitur. 3. Regum. 17. In quo nota quod idria id est virtus compassionis, subuentionis, clementiæ & beneficentiæ tantæ est efficaciæ quod suam farinam id est bona sua temporalia qbus Helias id est iusti & pauperes sustentantur, non minuit sed auget. Quia sicut dicitur Prouerb.51. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt. Et Lucæ. 6. Date, & dabitur vobis. Et Prouerb.28. Qui dat pauperi, nõ indigebit. Ad quod etiam applicari ptest illud de nuptijs Galileæ Ioan.2. vbi dicitur quod aqua quæ fuit in sex idrijs posita secundum purificarionem Iudæorum, conuersa fuit in vinú Ad denotandnm quod sex opera misericordiæ, quæ idriæ lapideæ.i.firmæ & solidę continuantes & permanentes debent esse & quæ etiam ad purificationem crimionm institutę fuerũt, tãtæ sunt efficaciæ quod semper aqua mutatur in vioum, minus mutatur in maius, bonum mutatur in melins, modicum mutatur in magnum, terrenum conuertitur in æternum. 3. Regum. 17. Idria farinæ non deficiet, & lecbyrus olei non minuetur, vsqne ad diem qua dominus Deus daturus est pluuiam super faciem terræ. Reconditur insuper in idria etiam lucerna clarę & miracnlosæ connersationis. Lucerna.n. mirę sanctitatis quãdoque latet sub fragilium corporum velamento, quæ quando exterius manifestatur, virtus latentis luminis declaratur. quod potissimè patet in martyribus, qui in idrijs fragilium corporum lumen veritatis & fidei continuerunt, quibus tãdem morte confractis, lux suæ virtutis emicnit, quæ mundum exemplis & miraculis illustranit, quod potissime appatuit in Christo, in cuius corpore idria id est in cuius corpore lux diuinitatis latuit, quę fracto corpore & mortuo per fidem miracula resplénduit & refulsit. Figura ad hoc in idrijs Gedennis Iudic. 7. vbi dicitur quod fractis idrijs lucernæ intus positæ apparnerunt, quæ madianitas taliter terruerũt, quod filij Israel fugatis & victis hostibus victoriam habuerunt. Quia.f.fractura idriarum.i. mors Christi & martyrum, & maceratio corporum hominum iustorum, & apparentia lucis id est bonorum exemplorum documentorom & miraculorum, est & fuit terror & horror demonum, & omnium impiorum. Patet igit quod inuenitur id-
B ria fragilis, quæ denotat corporis naturam. ¶ Tertiò dico quod est idria vilis, quæ designat doctrinæ lituram. Idria enim quæ vt supra dictum est, fundit aquam, ministrat farinam, occultat lucernam, signat doctores, qui.f.fundunt aquam id est simplicem doctrinam pro imbecillibus & incipientibus. Farinam, id est doctrinam fortiorem pro proficientibus. Lucernam id est doctrinam subtiliorem pro perfectis & excellentibus. 3. Regũ. 18. Implete quattuor idrias aqua, & fundite super holocaustũ. Quattuor enim idriæ, doctores euãgelicos & doctrinam quattuor euangelistarum designaut. Qui aqua sapiẽtiæ repleti, holocausta id est illos qui Deo offeruntur, docendo & prædicando irrigant & humectanr. Si enim aliqnis petierit à doctore dicendo illud Gene. 24. Inclina idriam tuam vt bibam, statim debet aquam doctrinæ infundere, & eum in salutaribus informare, iuxta illud quod sequitur ibidem. Effundens idriam in canalibus, recurrit ad puteum vt hauriret aquam, & haustam omnibus camelis dedit. Doctor enim debet illud quod hausit & studuit, effundere, & pro iterum hauriendo ad puteum recurrere, vt iterum hausta doctrina possit alios adaqnare. vnde ibidem dicitur. Celeriter deposuit rebecca idriam in vlnam suã, & dedit potum. scilicet seruo abraę Hęc est igitur idria vtilis &c. ¶ Quartò dico quod in scriptura reperitur idria flebilis, quæ de signat animæ loturam .i. pœnitentiam lachrymosam. Et de hoc dicitur Geñ.24. q rebecca descenderat ad fontem aquæ, & repleuerat idriam, & reuertebatur. Quia reuera dum anima peccatrix ad fontem diuinæ misericordiæ descendit, idriam cordis solet aqua lachrymarum implere, & sic ad domum ecclesiæ & statum gratiæ solet reuerti per pœnitentiam & redire. ¶ Si vis adhuc dic de idria alio modo. cnm idria C
sit vas concauum, continendis liquoribus apeum, possom dicere quod idriæ significant tam personas quam virtutes liquoré gratiæ continentes. Sic iuxta Mauricium nota quod in scriptura reperitur idria

Continentium.
Pœnitentium.
Sapientium.
Meditantium.
Miserantium.
Contemplantium.

Prima est idria virginitatis. Et ista est illa q̃ de rebecca dicitur portasse, q vt dicitur Geñ.24. erat puella decora nimis, virgoq; pulcherrima, habens.f.idriam in scapnla. Ponit auté Mauricius q sicot idrię quæ erãt in nuptijs vbi vocatus est Iesus, cõtinebãt quælibet metretas binas vel ternas, sic istę spirituales idriæ binos vel ternos habent gradus. Virginitas.n. habet metretas binas, quia.f.ipsa debet esse in corde & in carne. Vel ternas, quia triplex est castitas, f. Castitas virginalis, Vidualis & Coniugalis. ¶ Secunda est idria pœnalitatis, quam.f. defernnt pœnitentes, & figurati in illis qui erant in exercitu Gedeonis, qui frangentes idrias & lampades ostendentes, hostes suos superanerunt. Quia.f.hostis animæ superatnr, quãdo idria corporis & carnalitatis per pœnitentiã frangitur & mortificatur, & lampas.i.splendor bonorum operũ declaratur. Pœoitentia etiam ſm Mauricium binas habet metretas, quia mortificat malos affectus, & malos actus. Vel ternas, quia constat ex tribus, scilicet Ex

Cordis contritione.
Oris confessione.
Operis satisfactione.

Tertia est idria sagacitatis, figurata in idrijs aureis, quas Salomon sapientissimus fabricanit in templo, sicut dicit. 3. Regum.7. Quia sapientia per splédorem aurenm denotatnr. Et ista similiter binas babet metretas, inquantum.f. ista apparet in circunspectione spiritualium & temporalium. Vel ternas quia f.ista prudenter agit in recordatione præteritorum, ordinatione præsentium, cautela futurorum. ¶ Quarta est idria fra- D
gilitatis, quam .f.viri meditatiui debent considerando portare, & quia fragilis, ipsam modicum reputare. Ecclesi.12. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ antequam veniat tépus afflictionis tuæ, & reuertatur &c. Et sequitur. Antequam conteratur idria super fontem Duæ autem metretę istius sunt labor præsentium, & incertitudo futurorum. Ternę sunt, Carnis, infirmitas, Rerũ tenuitas, Mortis necessitas. ¶ Quinta est idria benignitatis seu clementię & pietatis, figurata in idria farinæ & lechyto olei quibus Helias fuit in sarepta nutritus, quę .f.hauriendo nõ fuit diminuta. Et ista similiter habet metretas binas, quæ sunt, iniurias indulgere, & miserias proximorum releuare. Vel ternas, quæ sunt, corde diligere, ore instruere, opere prouidere. Sexta est idria temporalitatis, quam scilicet contemplantes debent dimittere, vt soli Deo possint vacare. figurati in illa muliere Ioan.4. quæ idriam deposuit, Christique sermonibus vacauit. Et istius binę metretę sunt, cõtéptus terrenorum, & affectus cœlestium. Ternę verò sunt, curarum abdicatio, mentis deuotio, scripturarum lectio & inuestigatio. Si igit istas idrias habuerimus, vinũ cęlestis dulcedinis pro aqua miseriæ præsentis reportabimus.

Idumea. Idumeus.

Nota qnod Idomea fuit regio arabię in cõfinibus ter- A
rę promissionis, vbi habitauit posteritas Edom, id est Esau. fuit aotem populus idumeæ semper filijs Israel inuidiosus, & ipsis plurimum in omnibus quæ potuit odiosus. Interpretatur autem idumea, rufa vel sanguinea, rubea vel terrena. Igitur p idumeam possunt intelligere Statum

Hominis pœnitentis.
Seculi pestilentis.
Inferni punientis.

Et primo dico quod idumea potest significare statum syncerę pœnitentiæ. Pœnitentia enim dicitur rubea, propter ignem dolorem seu feruorem qui fit in contritione. Sanguinea, propter colorem roseum qui fit in verecũda confessione. Terrea verò seu terrena, propter pódus graue & difficile quod fit in satisfactione. Et sic dico quod in idumea

ideſt in ſtatu pœnitentiæ, religionis vel eccleſiæ, eſt obſequiū humilitatis, eſt præſidium ſecuritatis, eſt ſolatium ſocietatis. ibi.n.eſt humilitas obſequioſa, quia ibi propriè ſeruit Deo.2. Regum.8. Facta eſt idumea ſeruiens Dauid. & Eſa.11. Idumea & moab præceptum manus eorum, & filij Amon obedientes erunt. ¶ Item ibi eſt ſecuritas præſidioſa, quia.ſ.in ſtatu pœnitentiæ viget potiſsimè cuſtodia & defenſio euangelica. Vnde de Dauid, ideſt de Chriſto dicitur.2. Regum. 8. quod ipſe poſuit cuſtodes in idumea ¶ Item ibi adeſt ſocietas ſolatioſa quia .ſ.Deus adeſt pœnitentibus & deuotis, dicens illud pſalm. In idumeam extendam calciamentum meū, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis deducet me vſque in idumeam? Deus enim diligit cum talibus habitare, & eos tanquam ſuos protegere & ſeruare. Numero.24. Erit idumea poſſeſsio eius. Et ideò vult & præcipit quod quilibet talis foueri debeat & amari. Deuter.23. Non abominaberis idumeum, quia frater tuus eſt. Peccator enim quando pęni B tet, efficitur proximus, qui antea fuerat alienus. Patet igitur ꝙ idumea ſignat ſtatum ſyncerę pœnitentiæ. ¶ Secundò dico ꝙ ſignat ſtatum mundanæ inſolentiæ. Status.n. peccati & mundi ſignificatur per idumeam, quia.ſ.ibi eſt filiorum Iſrael ideſt iuſtorum odiū & inuidia. Ibi eſt rubor & rufedo, ideſt calliditas, & malitia. Ibi eſt ſanguineitas.i.crudelitas & ſęuitia. Ibi eſt terreſtreitas ideſt cupiditas & auaritia. Sunt.n. tales idumei.i.mūdani vel peccatores

Ignorantes & ſtultiſsimi.
Indigentes & pauperrimi.
Malignantes & ſæuiſsimi.
Machinantes & falſiſsimi.

In iſtis.n. viget ignorātia ſeu fatuitas. vnde Abdiæ.1. Perdam ſapientes in idumea. ¶ Item in iſtis viget indigētia ſeu cupiditas Hierem.49. Erit idumea deſerta. Cupiditas enim deſerta dicitur, pro eo quod propter defectum ſufficientiæ ſeminis ſterilis & vacua reperitur. ¶ Item ibi eſt ſæuitia ſeu crudelitas. vnde.1. Regum.22. dicitur quod doech idumeus irruit in ſacerdotes domini, & occidit eos. & 2. Eſdræ. 4. dicitur quod idumei incenderunt templum domini. ¶ Item ibi eſt fallacia ſeu calliditas. pſalm. Simul aduerſum me teſtamētum diſpoſuerunt tabernacula idumeorum & Iſmahelitæ. Signat igitur ſtatum mundialis inſolentiæ. ¶ Tertiò dico quod ſignat ſta C tum infernalis peſtilentiæ. idumea enim ſignat infernū & idumei ſignificant Demones infernales. Iſti enim ſunt qui contra filios Iſrael id eſt contra fideles per tentationes & tribulationes opponuntur, & ipſos pro viribus perſequuntur.2. Paraly. 28. Venerunt idumei, & percuſſerunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam Idumea enim, ideſt infernus, poteſt dici rufus & rubeus propter furorem, ſanguineus propter fœtorem, terreus ſeu terrenus propter longum tenorem. Ibi enim eſt

Furor percutiens.
Fœtor inficiens.
Tenor irretiens.

Furor dico percutiens quia ſ. idumea interpretatur rufa vel rubea, qui ſunt colores hominis furioſi. Vnde de Chriſto malos in inferno percutiēte & puniente poteſt dici illud quod de rege Iſrael dicitur.4. Regum.8. Venit Iorā ſeyra & omnis exercitus cum eo, & ſurrexit nocte, percuſsitque idumeos. ¶ Fętor etiam inficiens qa.ſ. idumea interpretatur ſanguinea. Vnde Eſa.34. dicitur ſic Ecce ſuper idumeam deſcendet, & ſuper populum interfectionis meæ ad iudicium. Sequitur. Deſcendēt vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus, inebriabitur terra eorū ſanguine, & conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur &c. Vide ibi. ¶ Tenor inſuper irretiens, quia.ſ. pœna illa in æternum durabit. Et inde eſt quod idumea interpretatur, terrena, quia terra eſt ſolidiſsimum elementum, iuxta illud Eccleſiaſtes.1. Terra autem in æternum ſtat. Vnde de æterna concluſione & captiuitatè ſeu ſeruitute damnatorum poteſt dici illud Amos. 1. Tranſtulit captiuitatem perfectam, vt concluderet eam in idumeam. Vt de tali idumea concludatur illud Iohelis.3. Ægyptus in deſolationem erit, & idumea in deſertum perditionis. Sic igitur per idumeam poteſt deſignari Status

D Damnatorum.
Mundanorum.
Conuerſorum.

Nota adhuc alio modo ꝙ idumea fuit patria filiorū Edom, qui ab Eſau deſcenderunt, quæ in principio abrahę in arenis & mōtibus fuit ſita, quæ ſemꝑ fuit filijs Iſrael inimica, quæ rufa vel rubea interpretatur, ſeu ſanguinea vel terrena, de ſemine primitus genita, ſed à cultu diuino paulatim facta eſt aliena. Igiẗ per iſtam poteſt moraliter intelligi ſtatus Clauſtri, Mundi, & Inferni. Signat enim idumea Statum

Religionis & meriti.
Perditionis & peccati.
Damnationis & tormenti.

Signat dico ſtatū conuerſionis ſeu religionis & meriti, quia.ſ. ſtatus pœnitentiæ per memoriam dominicæ paſsionis eſt rubeus ſeu ſanguineus, per aſperitatem arenoſus, per contemplationis eminentiam montuoſus. Iſta enim idumea ſcilicet pœnitentia, religio vel eccleſia, montuoſa dicitur, eo quod perinde ad cœlorum altitudinem peruenitur. 4. Regum.3. Per quam viam aſcendemus? Reſpondit, per deſertum idumeæ. q. d. iſta eſt via aſcendendi ad cœlum. Et merito, quia pro certo in iſta idumea domino ſeruitur, ex hac idumea ad Chriſtum venitur in hac idumea iuſtus cuſtoditur, ab hac idumea dominus auditur. ¶ Ibi dico domino ſeruitur 2. Regum. 8. Facta eſt idumea ſeruiens Dauid. & Numer.24. Erit idumea poſſeſsio eius. ¶ Itē ex hac idumea ad Deum venitur. Marci.3. Multa turba ſecuta eſt Ieſum ab idumea. ¶ Item in hac idumea iuſtus cuſtoditur, 2. Regum.8. Poſuit Dauid cuſtodes in idumea, ſtatuitque præſidium. ¶ Item per hanc dominus auditur, quia ſcilicet præcepta diuina percipiuntur ibidem. Vnde Eſa.11. Idumea & moab præceptum manus eorum, & filij Amon obedientes erunt. Idumea igitur ſignat ſtatum religionis & pœnitentiæ. ¶ Secū B dò dico quod quandoque ſignat ſtatum perditionis & iniuſtitiæ, ſcilicet ſtatum mundi vel peccati. Conſtat enim quod idumea, id eſt peccatores & mundani ab Abraham, ideſt à Chriſto geniti & creati fuerunt, & tamen à cultu verę fidei receſſerūt, & idolis.i. bonis terrenis & vitijs adhæſerunt. Et iō ſanguinei ꝑ luxuriā, terreni ꝑ auaritiā, rufi per malitiā interpretari merito debuerūt. Et merito, quia filiorum Iſrael ideſt ſanctorum & iuſtorum inimici ſunt & fuerūt. pſalm. Aduerſum me teſtamētū diſpoſuerunt tabernacula idumeorum & Iſmahelitæ, moab & agareni Gebal &c. Et nota quod talis idumea debet vitari,

Quia ibi deeſt virtutum vbertas.
Quia ibi ceſſat animi libertas.
Quia ibi adeſt prudentium paupertas.

Iſta igitur idumea caret bonorum omnium vbertate. Vnde Hierem.49. Erit idumea deſerta, omnis qui trāſibit per eam, ſtupebit. ¶ Item caret virtutis animi libertate, qa .ſ. illa ſubiacet ſeruituti peccati vnde diabolus poteſt dicere illud pſalm. In idumeam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. ¶ Item non caret prudentium hominū paupertate. Abdiæ.1. Perdam ſapientes de idumea. Iſta eſt igitẽ idumea, cuius habitatores .ſ. demones vel peccatores templū Dei ſuccendunt, & ſacerdotes occidunt, ſicut dicitur.2. Eſdrę. 4. & 1. Regum.22. Quia.ſ. mali ſemper nituntur templum eccleſiæ deſtruere, & ſacerdotes.i. eccleſiaſticos diſsipare.2. Paralyp.28. Venerunt idumei, & percuſſerunt multos ex Iuda, & acceperunt prædam magnam. Signat igitur idumea ſtatū perditionis & iniuſtitiæ. ¶ Tertiò dico quod idumea ſignat locum damnationis & peſtilentiæ.ſ. infernum. Vnde Iob.3. Ægyptus in deſolationem erit, & idumea in deſertum perditionis. Ideò dicitur Eſa.34. Inebriatus eſt in cœlo gladius meus, ſuper idumeam deſcendet, & ſuper populum interfectionis meæ ad iudicium, inebriabitur & terra eorum ſanguine, & cōuertentur torrentes eius in picem &c. Vide vbi de inferno &c.

Ieiunium.

A Nota ꝙ ieiunium eſt abſtinentia à rebus comeſtibilibus ob diuinam reuerentiam ad carnis macerationem completa. Eſt autem duplex ieiuniū, Vnum.ſ. ſpirituale, quo abſtinemus à vitijs, Aliud corporale, quo abſtinemus à corporalibus cibarijs. De ieiunio ſpirituali loquitur Eſa.58. Hoc eſt.n. ieiunium quod elegi, diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti ſunt liberos, & omne opus dirumpe. De ieiunio verò corporali dicitur Heſter.14. Humiliauit corpus ſuum ieiunijs, & cinere & ſtercore impleuit caput. Sed quia plene tractaui.ſupra de abſtinentia, de ieiunio verò ſupra in aliquo loco vel in aliquo ſermone, de quo ad præſens non recordor, ſatis plene ſcripſi, ideo omitto gratia breuitatis. hanc ſolum expono auctoritatem, Genua mea infirmata ſunt à ieiunio, & caro mea immutata eſt propter oleum. pſal.108. In iſta igitur auctoritate oſtenditur quot ſunt vero ieiunio neceſſaria ad hoc ꝙ domino ſit acceptum. Habeat igitur Humilem orationem. Genua inquit mea infirmata ſunt. Corporis afflictionem. Ieiunio inquit, & caro. Moralem conuerſionem. Mutata eſt inquit Clementem compaſsionem.

compassionem. Oleum inquit. ¶ Ista enim sunt necessaria in vero ieiunio, scilicet

Feruens oratio.
Carnis afflictio.
Morum conuersio.
Pia compassio.

De istis igitur dicitur Thob. 12. Bona est oratio cum ieiunio, & elemosyna magis quã thesauros auri condere &c.

Ista enim quattuor requiruntur ad hoc q ieiunium acceptum habeatur, videlicet. Quantum ad Deum feruens oratio cum humiliate. Genua infirmata sunt. Quãtum ad corpus propriũ mordẽs afflictio spreta voluptate. Ieiunio inquit & caro. Quãtum ad animam seu ad spiritum morum conuersio ab iniquitate. Mutata inquit. Quantum ad pauperem seu ad proximũ pia compassio cum humanitate. Propter oleum, quod scilicet compassionem signat.

B ¶ Dico igitur primo q ieiunium debet comitari oratio feruens & humilis. Sputum.n. hominis ieiuni valde est virtuosum, occidit.n. serpentem si ex ipso gustauerit, sicut dicit Isido. In quo notatur q sputum quod exit ex ore, id est oratio quando est humilis & deuota, valde est vtilis atq; digna. Serpentem enim. i. diabolum vel peccatum superat, & eũ in corde mortificat atq; necat. quod bene figuratur Matth. 17. & Mar. 9. vbi dicitur de demonio q discipoli eijcere nequiverunt, quia hoc genus demoniorum non eijcitur nisi in oratione & ieiunio. Ista.n. duo semper simul debent esse. s. ieiunium & oratio, sicut Luc. 2. dicitur de Aona prophetissa q non recedebant de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens die ac nocte. Vas enim vacuum melius sonat quam plenum. Cithara concaua, sicca & vacua dulciter modulatur, quæ si plena esset, vel humecta vel solida, nullum sonum emittere posset, nec me India ipsius audiretur. Sic verè homo siccus, macer, ieiunus & vacuus, & macerationi corporis assuetus, solet per orationem dulcius canere, & in diuinis auribus acceptius & melodiosius resonare. Ille vero qui per voluptatem est humidus, & per carnis delitias, cibis & potibus semper plenus, raro sit sono orationis deditus, nec sonus ipsius est Deo acceptabilis siue gratus. Bene igitur dicebat Dauid in psal. Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. Ista autem oratio ostẽditur cum dicitur. Genua mea infirmata sunt. Quãdo.n. oratio fit, genua solent incuruari, & ea incuruatione hebetari & infirmari. Neemię. 8. Incuruati sunt, & adorauerunt Deum. Requiritur igitur ad ieiunium oratio feruiẽs humilis. Genua inquit mea in. &c.

C ¶ Secundo dico q ad ieiunium requiritur afflictio marcens & flebilis, quia. s. ieiunium debet fieri cum maceratione carnis, non cum cibarijs delitiosis, quod ostenditur in verbo ã ieiunio, & in verbo. Caro mea. Constat enim quod per ieiunium maceratur caro. 3. Regum. 21. Scidit Achab vestem suam & operuit cilicio carnẽ suam, ieiunauitq; & dormiuit in sacco, & ambulauit dimisso capite. Et de regina Hester dicitur Hester. 14. q ipsa pauens periculum, confugit ad dominum, & dimissis vestibus regijs luctui apta indumenta suscepit, & pro vnguentis varijs cinere & stercore impleuit caput, & corpus suum humiliauit ieiunijs. 1. Machabe. 3. Fatigati sumus ieiunio hodie. Requiritur igitur ad ieiunium afflictio marcens & flebilis.

D ¶ Tertio dico q ad ieiunium requiritur conuersio voluens & mobilis quod ostenditur cum dicitur Immutata. Quia tunc bonum ieiunium reputatur, si à peruersis moribus animus immutatur. Vnde illis qui ieiunantes immutantur nec conuertuntur, dicitur Esa. 58. Ecce inquit in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Sequitur. Nunquid tale est ieiunium q elegi, per diem affligere hominem, contorquere quasi circulũ caput suum, & saccum & cinerem sternere, nunquid non vocabis istud ieiunium, & diem acceptabilem domino? q.d. Non, sequitur. Nonne hoc est magis ieiuniũ quod elegi, Dissolue colligationes impietatis? &c. sicut supra in principio illius tituli. Isti igitur non bene ieiunant, qui se à vitijs non immutãt. Immutata inquit. Vide igitur de mutare Dan. 5. Vultus regis immutatus est. Et Dan. 10. Species mea in me immutata est. Vnde de tali conuersione potest dici illud Iohelis. 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & planctu, & scindite corda vestra &c. Requiritur igit ad ieiunij perfectionem conuersio voluens & mobilis. Immutata est inquit &c.

¶ Quarto dico q ad bonum ieiunium requiritur compassio iuuans & vtilis, & hoc ostenditur cum dicitur oleum. Oleum.n. habet lætificare & lenire. Ad denotandum q ille qui ieiunat, debet esse lætus & hilaris quantum ad se. s. lætanter sustinens propter Christum, & debet esse vngens & leniẽs per compassionem & elemosynam quo ad proximum. Matth. 6. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Caput tuum Christus est, qui. s. à ieiunante inungitur, quãdo in pauperum persona per elemosynam visitatur. psal. Exhilares faciẽ in oleo & panis cor hominis confirmet. Hominis dico. s. pauperis. Vide de oleo. Patet igitur quadruplex conditio boni ieiunij &c. vide supra de abstinentia

Iebuseus.

A Nota q iebuseus, qui interpretatur præsepe vel conculcatio fuit vnus de populis chananeorum, quos dominus deleri præcepit, & quorum terram filijs Israel assignauit. Filij tamen Israel populum istum iebuseorum delere non potuerunt, sed ipsum subiugauerunt, & sic secum sub tributo viuere permiserunt. Iosuæ. 15. Iebuseum non potuerunt delere filij Iuda. Iste igitur populus moraliter mortuos carnales significat, q. s. sunt quoddã præsepe vbi diabolus se impinguat, & quo mediante motus rationis subiugat & conculcat. Istos igitur non possunt filij Israel. i. quicunq; & quantumcunq; iusti, de terra sua. i. de corpore suo penitus delere, immo necesse est vt eos permittãt secum viuere & manere. Ipsos tamen iugo seruitutis debent prẽmere & sub rationis ferula subiugare, nec ad votum permittere lasciuire. Iudicum. 1. Iebuseum non deleuerunt filij Beniamin.

Iericho.

A Nota q iericho quæ interpretatur luna vel odor eius, fuit ciuitas gentilium, quæ à Deo circundante Iosuæ cum exercitu Israel. & tubis & buccinis resonantibus, & populis processionaliter euntibus, vndequaq; fuit destructa, & muris miraculose corruẽntibus dissipata, & à filijs Israel occiso populo cum suis bonis omnibus igni data, sicut dicitur Iosue. 6. Lapsu verò temporis iuxta imprecationem Iosuę serui dei ab Ahiel de Bethel reędificata est, & in morte primogeniti filij sui fuit fundata, & in morte sui vltimogeniti consummata. Iosuæ.n. maledixerat Iericho, vt quicunq; eam amplius reædificaret, in primogenito suo iaceret fundamentum eius, & in vltimogenito poneret valuas eius, quod. s. postea factum est, quia. s. Abiel qui eam reædificauit, quando fundamẽta eius posuit, primogenitum suum perdidit, quando vero cõpleto ædificio valuas apposuit, vltimogenitum amisit, sicut dicitur. 3. Reg. 19. in fine. Applicando igitur ad mores, dico q iericho potest significare statum

Horribilem mundi vel peccati.
Laudabilem populi sacrati.
Spectabilem seculi beati.
Damnabilem Barathri cęcati.

Isti.n. quattuor status hominum & eorum habitationes & loca, videlicet Mundus & sceleratus, Ecclesia & iustificatus, Paradisus & beatus, Infernus & damnatus possunt per Iericho signari.

B ¶ Primo igitur dico q per Iericho possumus intelligere statum horribilem mundi deceptoris. Mundus.n. proprie dicitur Iericho. i. luna. quia. s. iste continuè ad modum lunæ variatur. vnde. s. ille versificator bene dicit. q. s. Status fortunę variatur imagine lunæ, Crescit, decrescit in eodem sistere nescit. Vnde etiam de homine mutabili & mundano dicitur Eccle. 27. Stultus vt luna mutatur. Mundus igitur est Iericho, quem Iosuæ. i. Christus cũ exercitu iustorum impugnare, & tubando. i. prædicando circuire nõ cessat, ita q muros suæ obstinationis quãdoq; subuertit & truncat, & vitia occidendo, populum eius spiritualiter interficit, dum ipsum conuertendo in melius mutat. Hebre. 11. Fide muri Iericho corruerunt. Iste est etiam Iericho cuius dilectores & ædificatores primogenitum suum. s. animam primo perdũt, deinde vltimogenitum. s. corpus amittunt. Nota igitur q in isto Iericho sunt

Insidiantes parcentes nemini.
Cęcutientes rebelles lumini.
Afficientes nocentes homini.

Ibi.n. demones insidiantur. Luc. 10. Homo quidam descendebat de Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam spoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Quia reuera quando homo dimissa Hierusalem. i. dimisso statu gratiæ ecclesiæ vel pœnitentiæ, descendit. s. ad complacentias mundiales statim adsunt Latrones demones qui ei insidiãtur, qui. s. ipsum bonis spiritualibus spoliãtes &c. Per diuersa mala desideria plagantes & vulnerantes, ipsum semiuiuum, inquantum. s. anima mortuo corpore solum viuit, dimittere comprobantur. ¶ Item ibi simplices obtenebrantur, seu per ignorantiam excæcantur, sicut Mat. 20. dicitur q duo

execi

cœci egredientes de Iericho clamauerunt ad Christum vt illuminarentur. Homo vero existens in Iericho.i.in mundo, cœcus manet, qui si ad Christum per pœnitentiam & per mundi contemptum egreditur, statim videt. Christus.n. egredientes de mundo per fidem gratiam & sapientiã illuminat, quos mũdus secum retinens cœcos seruat. Luc.18. Cum appropinquaret Iericho, cœcus quidam sedebat secus viã mendicans. ¶ Itẽ ibi homines excerebrantur.i.capiuntur per demones, & damnantur. Hiere.52. Exercitus chaldeorum apprehenderunt Sedechiam in deserto quod est iuxta Iericho & omnis comitatus eius defugit ab eo, & adduxerunt sedechiam ad regem babylonis. Quia.s.in deserto huius mundi exercitus demonum solent sedechiam.i.hominem peccatorem per mortem comprehendere, & eum ad regem Babylonis luciferum in infernum deducere vel portare. Signat igitur Iericho statum horribilẽ

C mundi deceptoris. ¶ Secundo dico ꝙ Iericho signat statũ laudabilem legis pfessoris.i.hominis seu populi iusti. Hoc est dictu.statum ecclesiæ, fidei, vel pœnitentiæ, quæ.s. luna dicitur, propter fidei splendorem, & odor eius, propter deuotionis feruorem. Talis.n. Iericho seu talis status aut ciuitas est locus

Tutus ad habitandum.
Gratus ad visitandum.
Aptus ad pullulandum.

Dico igitur ꝙ Iericho .i. status religionis vel ecclesiæ est locus tutę habitationis. Iosuæ.6. Iericho clausa erat atq; munita. Muri.n. diuinæ legis claudunt & ambiunt istum locum, & ideo tutum est habitare ibidem, exemplo Helisei, de quo dicitur.4. Regũ.2. At ille habitabat Iericho. ¶ Item iste est locus gratæ visitationis seu etiam spatiationis, quia.s. in loco isto sunt flores & fructus bonorum operum & virtutum, & copia etiam arborũ & herbarum.i.bonarum & sanctarum personarum. Ecclesiastici.24. Quasi plantatio rosæ in Iericho, quasi oliua speciosa in campis. Et inde est ꝙ Sancti solent hic spatiari, & per gratiam habitare. Luc.19. Egressus Iesus perambulabat Iericho. ¶ Itẽ iste est locus aptę pullulationis, ibi.n.crescunt virtutes & merita incessanter. Vnde seruis Dauid qui carebant barba dictum est.2.Reg.10. Manete in Iericho, donec crescat barba vestra. Barba.n quæ ornat faciem, signat virtutes, quæ ornat animam seu mentem. Sic igitur patet ꝙ Iericho signat statum laudabi-

D lem legis professoris. ¶ Tertio dico ꝙ signat locum mirabilem summi creatoris.s.paradisum, qui bene dicitur luna vel odor, pro eo quia ibi claritas lucis æternæ, iuxta illud Esa.60. Nõ occidet vltra sol tuus, & luna tua nõ minuetur. Et etiam quia ibi est fragrantia suauitatis immensę. Can.4. Odor eius super omnia aromata. Et nota de ista Iericho ꝙ hæc est locus vbi sunt Pulchra, quæ considerantur. Lęta, quæ desiderantur. Iusta quę remunerantur. Tuta, quæ non vulnerantur seu verberantur. ¶ Dico ꝙ hic sunt pulchra digna considerari. Iosuæ.2. Considerate terram vrbemq; Iericho. ¶ Item hic sunt bona digna

E desiderari, quia.s.ibi est conuiuium sempiternum. Iosuæ.5. Fecerunt phase in campestribus Iericho. ¶ Item hic sunt iusta digna remunerari, quia.s.ibi est locus retributionis triumphalis & ideo Iericho in scriptura ciuitas palmarum dicitur, quæ.s. significat victoriam. vnde de filijs Israel dicitur ꝙ ipsi adduxerunt filios Iuda in Iericho ciuitatem palmarum ad fratres suos.2.Paral.28. Filij.n. Israel Deum videntes sunt Angeli, qui .s.filios Iuda.i.homines Deum confitentes, in Iericho.i. in paradisum deducunt, vbi palmam.i.triumphum & victoriam iuxta merita cum fratribus suis.i.cum sanctis recipiunt. ¶ Item ibi sunt tuta digna non vulnerari seu non impugnari. Ista.n.ciuitas valde tuta est, quia.s. ista est extra omnem tumultum inimicorum.s.extra limites huius vitæ. Nume.21. Trans Iordanẽ Iericho sita est. Patet igitur ꝙ Iericho signat locum mirabilẽ

E summi creatoris. ¶ Quarto dico ꝙ signat locum terribilem hostis teratoris.s.infernum, qui propriè dicitur luna, quia.s.ibi est perpetua eclypsis. Et ad hoc applica de Sedechia, qui in deserto iuxta Iericho fuit captiuatus, & ad regem Babyloniæ ductus, per eum excęcatus & ligatus, & in babylonem.i.in confusionem & perpetuam seruitutem tractus, sicut dicitur Hiere.52. Vel si vis, dic de Iericho alio modo quæ interpretatur luna seu odor eius. Fuit.n. primo ciuitas idololatriæ dedita. à Deo maledicta, & filijs Israel dissipata, clangentibus buccinis à diuino plus quã humano opere diruta subuersa, trans Iordanem situata, & a quibusdam vrbs palmarum vulgariter nuncupata & tandem ab Abiel qui interpretatur pater meus, vel patris deitas, mediante morte sui primogeniti filij fundata & renouata, & mediante morte sui vltimogeniti consummata, & tandem solennis ciuitas magis quam antea reputata, sicut hęc omnia patent Iosuæ.6.&.3.Reg.16.& deinceps. Possum ergo dicere ꝙ per Iericho potest significari in scriptura Mundi prostibulum, in quo iacent qui sæpe delinquunt. Christi latibulũ, in quo gaudent qui mundum relinquunt. Legis vmbraculum, in quo sedent qui fidem addiscunt. ¶ Dico igitur ꝙ per iericho F intelligitur prostibulum mundanę corruptionis, quia pro certo mundus est ciuitas idololatrarum.i.peccatorum, quę à filijs Israel.i.à Sanctis hominibus fuit superata, vltra iordanem qui interpretatur riuus iudicij.i.vltra omnem rationem & iudiciũ fuit fundata, lunę quæ semper est in mutatione & motu, ppter instabilitatem suorum fluctuum comparata. Et si vis, nota ꝙ iericho signat mundum propter tria videlicet quia est

Locus penuriosus
Locus periculosus.
Locus ruinosus.

Est dico locus penuriosus, quia carret virtutum fructibus. vnde Hier.52. dicitur ꝙ iuxta Iericho erat desertum in quo apprehensus sedechias & omnis exercitus eius fugit ab eo, quia.s.desertum.i.carentia omnis boni inuenitur hic, vbi cum quis deducitur, à suis mundanis amicis & comitibus deseritur & odetur. ¶ Item est locus periculosus quia abundat prauis hominibus. vnde Lucæ.10. dicitur ꝙ homo quidam descendebat à Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones &c. ¶ Item est locus defectuosus seu etiã ruinosus. Hebre.11. Fide muri Iericho corruerunt. Istud est igitur Iericho quod signat prostibulum mundanę corruptionis. ¶ Insuper dico ꝙ Iericho signat latibulum fidei ecclesię vel religionis. Iericho enim.i. ecclesia de antiqua facta fuit noua, inquantũ de synagoga, nostra noua & fidelis ecclesia fuit orta, q̃ sub Ahiel .i.à Deo patre in morte sui primogeniti Christi fuit fundata, & gratijs & virtutibus reparata, & trans Iordanem.i.vltra fluxum mundanę habitationis mirabiliter collocata. Nu.21. Trãs Iordanem Iericho sita est. Et aduerte ꝙ status fidei religionis vel ecclesiæ intelligitur per Iericho.s. Quia

Vallatur clausulis mandatorum.
Scrutatur oculis prælatorum.
Ditatur plantulis meritorum
Sectatur cumulis perfectorum.

Ista.n. Iericho est dei mandatis clausa vel vallata. Iosuę 6. Iericho autem clausa erat atq; vallata, & nullus egredi audebat. ¶ Itẽ ista G est à bonis prælatis visa vel scrutata, hoc est dictu, correcta vel visitata. Vnde exploratoribus dictum fuit Iosuæ.2. Considerate terram vrbemq; Iericho. ¶ Item ista est virtutum plantulis aucta vel ditata. Vnde ipsa etiam potest dicere illud Eccle.24. Quasi palma exaltata sum in cades, & quasi plantatio rosæ in iericho. Et bene dicitur quasi palma, quæ.s. signat victoriã quæ .s.ibi solet de vitijs victoria reportari.2.Parali.28. Imposuerũt eos in iumentis, & adduxerunt in Iericho ciuitatem palmarũ. ¶ Item ista est à viris honestis semper habitata. Nam.2.Regũ.10. dicitur ꝙ seruis Dauid præceptum est ꝙ maneret in Iericho donec cresceret barba sua. Barba dico.i.sapientia seu virtus & 4.Reg.2. dicitur ꝙ Heliseus habitauit in Iericho. Sequitur. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est. Patet igitur ꝙ Iericho signat latibulum ecclesiæ vel religionis. ¶ Denique dico ꝙ Iericho signat vmbraculum synagogę & antiquę traditionis. Ista.n. fuit ciuitas per filios Israel destructa & in nouam ecclesiam transformata. Ad istam.n. Christus personaliter venit, & ipsam lumine fidei & gratiæ illustrauit, & moribus & virtutibus informauit. vnde Luc.18. dicitur ꝙ cum Christus appropinquaret Iericho, cœcus quidam clamauit. Iesu fili dauid, miserere mei, qui statim illuminauit eum. Cœcus.n. iste fuit populus Iudaicus, qui in aduentu Christi ad Iericho.i. ad synagogam, fuit illuminatus, & fide & miraculis illustratus. Sic igitur patet ꝙ Iericho potest mundum ecclesiam & synagogam signare &c. Sufficit.

Ieremias.

Nota ꝙ Ieremias interpretatur excelsus domino, vel celsitudo domini. Fuit autem Ieremias propheta, Speculator Dei secretorum, Tolerator mũdi tormentorum, Procurator cœli gaudiorum. Iste.n. Dei secreta contemplabatur vnde Iere.1. Quid tu vides Ieremia? ollam succensam ego video &c. ¶ Item iste mundi tormenta amplexabatur, quia.s.multas pœnas sustinuit pro veritate. Iere.32. Exercitus Babylonis obsidebat Hierosalem, & Ieremias erat clausus in atrio carceris. ¶ Item pro peccatoribus deprecabatur.2.Macha.15. Hic est qui multum orat pro populo Ieremias propheta. Exemplifica si vis quomodo in vtero sanctificatus fuit, quò ad pia oracula destinatus fuit, quò mur' ferte' ratione sui cõstãtiã putat' fuit &c. sicut patet Ier.1.& deinceps.

Ieroboam.

A **Ieroboam.** Nota q Ieroboam fuit, ille rex qui maiorem partem regni salomonis occupauit & rapuit, & qui scisma inter filios Israel primo fecit qui vitulos fecit conflatiles, & in populo domini idololatriá introduxit. Interpretatur autem Ieroboam causa populi, diuisio populi, discernens populum, aut supernus diiudicans. Per istum igi
B tur possunt intelligi tyranni alienorum bonorum occupatores diuisionum & discordiarum & scismatum introductores, idololatrię.i. vitiorum & iniquitatum in suo populo gloriatores & inferiorum per potentiam iudices & Imperatores. Ista autem omnia possunt haberi per historiam. 4. Reg. 12. & deinceps. & 2. Para. 10. &c. Sed vlterius non curo prosequi, nisi solum q tales Sopiuntur in vitijs mortalibus. Farciuntur malitijs fallacibus. Feriuntur supplicijs letalibus vel finalibus. De obdormire in vitijs, quod facit obstinatio, dicitur. 3. Reg. 14. Dormiuit Ieroboam cum patribus suis. De occupatione in malitijs, quá facit machinatio, dicitur. 2. Para. 13. Ieroboam retro moliebatur insidias. De afflictione seu inflictione in supplicijs, quod fa cit condemnatio seu æternæ mortis vulneratio, dicitur Amos 6. In gladio morietur Ieroboam. Quia breuiter, tyranni in vitijs totaliter obstinantur, malitijs totaliter occupantur, supplicijs finaliter lacerantur seu terminantur. & sic isti sunt Ieroboam &c.

A **Ierosolyma.** Nota q Ierosyma idem fuit q Hierusalem, caput.s. regni & ciuitatum Iudææ, antiquitus etiam apud infideles mirabiliter commendata. Solinus.n. de Iudęa loquẽs dicit sic. Huius inquit.s. Iudeæ vrbs est Ierosolyma vrbium orientis lóge clarissima. Interpretatur autem Ierosolyma, pacifica vel visio pacis. Et sic ponit magister in historia scholastica. Ista primo fuit dicta salem, vbi fuit rex Melchisedech, sicut dicitur Gene. 14. in fine. Tandem pro eo q populus iebuseorum habitauit ibi, sicut dicitur Iosuæ. 15. dicta est hiebusalem, & sic b. mutata in r. Hierusalem finaliter nuncupata. Tandem vero tempore Salomonis à Hierusalem Hierosolyma fuit dicta, & visio pacis nominata. Dicam igitur q quia Ierosolyma interpretatur pacifica, vt dictum est secundum q in rebus inuenio triplicem pacem sic dicam triplicem esse ierosolymam. Inuenitur enim. Pax temporea, quæ est mundialis. Pax dectorea, quę est spiritualis. Pax ætherea, quæ est æternalis. ¶ Prima est malorum. Secunda iustorũ. Tertia sanctorum. ¶ Sic verè dicam q in scriptura fit mentio de ierosolyma exteriori, quæ signat statum mundanorum, interiori quæ signat statum perfectorum, & superiori, quæ signat statũ electorum. ¶ Prima spectat ad iniquos cum seculo prosperantes, secunda spectat ad electos in saculo militantes, tertia spectat ad beatos de seculo triumphátes. Et sic dico q est triplex
C Ierosolyma.s. Mundus, Ecclesia, Paradisus. ¶ Primo igitur dico q inuenitur Ierosyma exterior, & ista proprie signat mundum & statum hominum mundanorum, qui.s. in prosperis & terrenis rebus viuunt pacifici & quieti. In ista.n. Hierosolyma .s. in mundo, ficta pace mali vtuntur. Falsa luce vani fruuntur. Dira falce boni cruciátur. ¶ Primum facit rerum prosperitas. Secundum facit mundi calliditas. Tertium facit dira crudeli-
B tas. ¶ Dicam igitur q Hierosolyma.s. mundus, gaudet ficta pace, quia.s. ibi mali videntur esse in quiete & pace, & tamen ista non est pax vera, immo instabilis atq; vana. Diabolus. n. videt peccatoribus pacem ad tempus concedere, vbi tamen non sperant, solet confringere, & eos temporaliter & æternaliter molestare. Figura. 2. Macha. 5. vbi dicitur q Apollonius intendens omnes Iudæos perfectę ætatis interficere, mulieres & paruulos vendere, cum venisset Hierosolymá, pacem simulans, quieuit vsq; ad diem sabbati. In sabbato vero armari fecit suũ exercitum contra ipsos, & vbi non pręcauebant, omnes qui ad spectaculum venerunt interfecit. Quia reuera apollonius qui interpretatur exterminans.i. diabolus qui ad nihil aliud intẽdit nisi genus humanum vẽdere & occidere, in Hierosolyma huius mundi solet ficta & fallacitee pacem & prosperitatem ostẽtare & prætendere, sed reuera in sabbato requiai mundanę & vbi homo se sperat esse in maiori quiete, solet tribulationes & infortunia suscitare. Ioannis. 10. Facta sunt encenia in Hierosolymis, & hyems erat, quia.s. semper cum encenijs, & cum festis hyems tribulationis insurgit. Gaudet igitur ista Hierosolyma ficta pace. ¶ Insuper dico q ista lucet seu splendet vana facie.i. vana sapientia. Vnde. 1. Mach. 1. dicitur q iniqui filij Israel ædificauerunt gymnasium Hierosolymis. Gymnasium.n. .i. studium, quia studium fallacis sapientiæ viget ibi. ¶ Deniq; dico q ista Hierosolyma stridet dira seu dura falce.i. dura crudelitatis strage. Ibi boni iniuste grauantur & molestantur à malis. Vnde Marci. 10. Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur &c. & condemnabunt eum morte &c. Ista est igitur Hierosolyma exterior. ¶ Secundo dico q inueni C tur Hierosolyma interior, & ista est ecclesia militans seu religio vel status quilibet saluandorum, quis.s. ista habet pacem interiorem in via, & videt & sperat pacem superiorem in patria. Et sic bene interpretatur visio pacis & pacifica. Dic autem q ista Hierosolyma est locus

Obsecrationis.
Expectationis.
Inquisitionis.
Visitationis.
Prædicationis.
Expiationis.
Emundationis.
Fęderationis.
Castigationis.

Nam pro certo hic adoratur diuinitas. Ioannis. 4. Hierosolymis est locus vbi adorare oportet. ¶ Item hic expectatur dignitas.s. gloriæ paradisi. Act. 1 Præcepit illis ab Hierosolymis ne discederẽt, sed expectarent promissionem patris ¶ Item hic expectatur veritas. Matt. 2. Ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, vbi est qui natus est rex Iudeorum? ¶ Item hic visitatur charitas. Vnde Apostolus ad Galathas. 1. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. ¶ Item hic prædicatur sanitas.i. pœnitentia & remissio peccatorum. Lucę. 24. Oportebat prædicari pœnitentiam in remissionem incipientibus à Hierosolymis. ¶ Item hic expiatur prauitas, quia.s. oblatio pura & immaculata offertur ibidem pro peccatis & culpis. Vnde de Machabeo dicitur. 2. Macha. 12. q ipse misit duodecim milia dragmas argenti Hierosolymam offerri ea ibi pro peccatis mortuorum. ¶ Item hic procuratur puritas, quia.s. sicut dicitur Ioannis. 5. Erat autem Hierosolymis probatica piscina, circa quam iacebat multitudo languentium, cęcorum, claudorum, & aridorũ & qui mota aqua per Angelum, primus descẽderat sanus erat. ¶ Item hic fęderatur seu colligatur vnitas seu etiam amor, charitas, & fraternitas. Vnde. 2. Macha. 1. Fratribus qui sunt per ægyptum Iudæis salutem dicunt fratres qui sunt Hierosolymis. ¶ Item hic castigatur vnitas, quia.s. illi qui in ecclesia peccant, debent acriter castigari, & potissime symoniaci exemplo illius quod dicitur Ioannis. 2. vbi dicitur q Iesus ascendit Hierosolymam, & inuenit ementes & vendentes in templo, & facto flagello eiecit eos, & dixit. Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum negociationis. Ista est igitur hierosolyma exterior. Si vis facere tertium de Hierosolyma morali & interiori.s. de mente vel de anima, potes dicere omnia quæ hic sunt dicta, quia.s. omnia possunt ad morale propositũ applicari. ¶ Tertio dico q inuenitur Hierosolyma superior, & D ista signat paradisum, quę.s. est habitatio pacifica & pacis visio. Ibi enim non solum pacifice & tute viuitur, sed insuper ille qui est pax nostra, & fecit vtraq; vnum, ibi visibiliter contemplatur, iuxta illud ad Gala. 1. Veni Hierosolymis videre Petrum &c. Ibi enim est beata visio & beata tuitio & fruitio, & bonorũ omnium fœlix & lauta acquisitio, iuxta illud. 2. Esdrę. 1. Fecit Iosias pascha in Hierosolymis. Pascha enim signat cõuiuium paradisi, vbi ipse agnus Dei qui tollit peccata mundi, præsentialiter recipitur & gustatur. Et sic patet quomodo Hierosolyma potest accipi multis modis.s. p futuro statu sanctorum, pro præsenti statu iustorum, pro nephando statu malorum &c. Vide infra de Hierusalem.

Ierusalem. Nota q istud vocabulum Ierusalem quadrupliciter sumitur in scriptura Sicut.n. dicit Innocentius in sermone quadragesimę, quæ dicitur Letare Hierusalem, est quædam Hierusalem A

Superior.	Superior inquit est in patria.
Quædam inferior.	Inferior est ecclesia, quæ est in misia.
Quædam interior.	Interior est in conscientia.
Quædam exterior.	Exterior est in Syria.

¶ Accipiendo igitur Hierusalem pro ciuitate sancta in qua dominus dicitur spiritualiter habitare (iuxta illud Eccl. 24. In ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalé potestas mea) possumus dicere q est Hierusalem superior, quæ est gloriosa. Et ista est ecclesia triumphans, iuxta illud Esa. 46. Dabo in Syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. ¶ Item inferior, quæ est virtuosa. Et ista est ecclesia militans, de qua dicitur Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum. ¶ Item interior, quæ est speciosa. Et ista est bona cõsciẽtia vel

tia vel bona anima, de qua Cant. 6. Pulchra es amica mea sua-
uis & decora sicut Hierusalem. ¶ Item exterior, quæ est dolo-
rosa. Et ista est Hierusalem terrestris, quæ nunc ab infidelibus
occupatur, de quo in psal. Deus, venerūt gētes in hæreditatem
tuā, polluerunt tēplū sanctū tuum, posuerunt Hierusalē in po
morū custodiā. & Gala. 4. Quæ nunc est Hierusalē, seruit cū fi
lijs suis. De isto igit̄ vocabulo Hierusalē possumus dicere q̄ si
gnat paradisi habitationē. Quia nō cōmouebitur in æternū q̄
habitat in Hierusalē. psal. Ecclesiæ cōgregationē Lu. 2. Homo
quidam erat in Hierusalē noīe Symeon. Bonę personæ seu bo-
tiæ cōscientię perfectionē. Vnde. 1. Mach. 10. Ierusalē sit sancta
& libera. Ierosolymæ mātionē seu regionē, de qua Hier. 38. Fa
ctum est vt caperetur Hierusalē. De ista igit̄ quadruplici Hie-
rusalē possent multa & mirabilia dici, sed quia in plurib' locis
particulatim dictū est de eisdē, idcirco supersedeo quo ad prę
sens. Vide igitur de Hierusalē superiori supra vbi Adducere.
in illa auctoritate. Eleuauit me spūs, & induxit in Hierusalem.
Ezec. 8. De Hierusalē vero inferiori. i. ecclesia, vide supra vbi
custodire, vel vbi Constituere, in illa auctoritate diuisa, Super
muros tuos Hierusalē constitui custodes. Esa. 62. & infra. Lęta
re Hierusalē. De Hierusalē interiori. i. de bona conscientia vel
bona persona vide in sermone. Mater tua leena. de assumptio-
ne beatæ virginis. in illa auctoritate diuisa. Illa quæ sursum est
Hierusalē libera est, quę est mater nostra. Gala. 4. In sermone.
Quæ sursum est Hierusalem. Itē in sermone. Videbunt filium
hois in illa auctoritate, Venit lumē tuū Hierusalē. De Hierusa
lem vero exteriori & terrestri vide bene in sermone de passa-
gio. qui incipit. Recordamini prioris seculi, & Hierusalē ascen
dat super cor vestrum. In istis. n. & pluribus alijs locis de Hie-
rusalem fit mentio, & ideo ęstimaui superfluum amplius dice-
re, ex quo in tot locis de Hierusalem memini me dixisse. Sed si
vis ista materiā dilatare, dic q̄ in scriptura reperitur Hierusalē

B Speciosa latens interius. / Virtuosa manens inferius. / Vitiosa viuens deterius. / Gloriosa gaudens superius. / Luctuosa gemens exterius.

Dicamus igitur primo q̄ in-
uenitur vna Hierusalem la-
tens interius quæ est specio-
sa. Et ista ē anima sancta aut
conscientia pura, vel beata
virgo, vel quælibet virgo sancta. Ista. n. dr̄ Hierusalem, pro eo
q̄ sicut in hierusalem fuit antiquitus Sedes regis. Templum le
gis, Fidelitas gregis, Quia. s. ibi fuit sedes æquitatis, quam Da-
uid tenuit. Templum pietatis, quo cultus viguit. Populus san-
ctitatis, qui Deum coluit seu timuit, sic verę dico q̄ in ista spi-
rituali Hierusalem est sedes & habitatio summi regis, qui. s.
ibi per gratiam habitat, & qui iustitiam ibidē suscitat atq; plā-
tat. Hier. 3. Vocabunt Hierusalē soliū dñi. Ibi ēt est tēplum de-
uotionis, in quo. s. Deus Spiritualiter colitur, & in quo per spiri
C tum tribulatū quotidie sacrificatur & hostia laudis & orationis
offert. psal. In tēplo tuo q̄ est in Hierusalē, tibi offerent reges
munera. 2. Par. 30. Facta est grandis celebritas in Hierusalem.
Ibi ēt est populus videns. i. congregatio virtutū, quæ. s. istā ciui
tatem inhabitant, & illam ornant, visitant & frequentāt. Sicut
. n. in psal. dr̄. Ista est Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cu-
ius participatio eius in idipsum. Ciuitas idē est quod ciuiū vni
tas. Quia. s. Hierusalē anima Sancta habet in se spiritualē ciui-
tatē. i. virtutū & affectionū vnitatē & bonorū spūaliū participa
tionē & fertilitatē. psal. Rogate quæ ad pacē sunt Hierusalem,
& abundantia diligentibus te. Ista est igit̄ speciosa, quę est inte
rius. De qua pōt dici illud Cant. 6. Pulchra es amica mea, sua-
uis & decora sicut Hierusalē. In quibus verbis aduerte q̄ ista
spiritualis Hierusalem describitur vt

A Purificata nitoris flosculo. / Fortificata vigoris angulo. / Letificata amoris osculo. / Magnificata honoris titulo. / Lenificata dulcoris riuulo. / Gratificata viroris hortulo. / Assimilata decoris speculo. / Turbificata timoris scrupulo.

Fuit enim in ista Hie-
rusalem Flosculus ni-
toris & innocētiæ. Pul
chra. Angulus vigoris
& permanentię. Es. No
dulus amoris & amici
tiæ. Amica. Titulus ho
noris & excellentiæ.
Mea. Riuulus dulcoris & patientiæ. Suauis. Hortulus viroris
& apparentiæ. Decora. Modulus decoris & adiacentiæ. Sicut.
C Scrupulus timoris & reuerentiæ. Hierusalem. ¶ Dico igitur q̄
istam spiritualem Hierusalem commendat flosculus puritatis.
Pulchra inquit. Nihil enim tam pulchram facit animam sicut
puritas & innocentia. Pulchritudo enim corporis consistit in
debita membrorum proportione, & in omnis maculę carentia
& defectione. Sic verę anima spiritualiter pulchra dicit̄ quan-
do omnia membra sua spiritualia. s. omnes interiores affectio-
nes & potentię in Deum ordinantur, & in se debite regulantur.
Cant. 6. Quā pulchra es & quā decora charissima in delitijs.
Vnde ista fuit ciuitas noua Hierusalem, quā vidit Ioannes de-
scendentē de cœlo. Apo. 21. Ego inquit Ioānes vidi ciuitatem
sanctā Hierusalē, nouā descendentē de cęlo, à Deo paratam, si
cut sponsam ornatam viro suo. Ista. n. habuit pulchritudinem
vnitatis, quia ciuitas. i. ciuilis vnitas. Pulchritudinē bonitatis,
quia sancta. Pulchritudinē puritatis quia noua. Pulchritudinē
humilitatis, quia descendens. Pulchritudinē dignitatis, quia
de cęlo. Pulchritudinē honestatis, quia parata. Pulchritudinē
charitatis, quia sponsa. Pulchritudinē decoris, quia ornata. Pul
chritudinē fidelitatis quia viro suo vide de pulchritudine Hie
rusalem Cant. 1. Sequitur. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce
tu pulchra, oculi tui columbarum. Istam igitur cōmendat flo-
sculus puritatis. Insuper dico q̄ istam commendat angulus fir
mitatis, quod ostenditur cum dr̄. Es. illud. n. verbum es, signat
boni propositi firmitatē, & constantis perseuerantiæ stabilita-
tem. Es. n. verbū est substantiuum, substantia. n. stat, accidentia
vero fluunt. Ideo de ista Hierusalē sic ente & manēte dr̄ Ezec.
5. Ista est Hierusalē, in medio gētiū posui eā. Vide eā infra vbi
iste. Vnde Esai. 33. Oculi tui videbūt Hierusalem, habitationē
opulentam, tabernaculum q̄ nequaquam vltra transferri po-
terit, nec auferentur claui eius in sempiternū. Nullus. n. hostis
potest sanctam animam vincere, nec eā à soliditate suæ constā
tiæ immutare. Vnde Zach. 14. Anathema nō erit amplius, sed
est Hierusalem secura. Deinde dico q̄ istam Hierusalem com
mendat nodulus charitatis. Et hoc ostenditur cū dicitur. Ami
ca. vide supra de amica. Ista. n. amica dr̄, q̄a magno zelo à Chri
sto diligitur & zelatur. Zach. 1. zelatus sum Hierusalem zelo
magno. Quia reuera sicut homo tantū diligit sponsam vel ami
cam q̄ nullo modo vult q̄ præter ipsum aliquis tangat illā, im-
mo si cum alio amatore coniungitur, acriter animaduertit in
ipsam, sic deus ita zelotypē diligit animam amicam suam, q̄ si
alicui, alteri amatori. s. mundo, carni, vel diabolo se peccando
coniungit, Deus ipsam per tribulationes verberat, & si emen-
dare noluerit, ipsam destruit & occidit. Thob. 13. Hierusalem
ciuitas Dei, castigauit te dominus. Verūtamen sicut homo per-
fecte diligēs amicam, licet irascatur ei dum intelligit q̄ alteri
se fecerit gratā & placidam, illi tamen recōciliatur dū de offen-
sa pęnitet & lachrymatur, sic Deus perfecte diligens animam
hominis, eā despicit & abominatur, cū se peccati & diaboli am
plexibus polluit, tū ipsam pœnitētem nō excludit, sed recipit,
dicens illud Can. 2. Iam hyems transijt, imber abijt & recessit.
Surge amica mea & veni. Vnde ipse est qui dicit Zach. 1. Reuer
tar ad Hierusalem in misericordia domus mea ædificabitur in
ea. Commendat igitur istā perfectę nodulus charitatis. ¶ Dein D
ceps dico q̄ istā cōmendat prouectæ titulus dignitatis, cum di-
citur. Mea. Magna. n. est dignitas esse amicā vel sponsam regis,
multo plus igitur dei. 3. Para. 6. Elegi Hierusalem, vt sit nomē
meum ibi. Vnde de tali dignitate dicitur Baruc. 5. Exuere hie-
rusalem stola luctus & vexationis tuę, & induere decore & ho
nore eius quæ à Deo tibi est sempiterna gloria. Sequitur. Exur
ge Hierusalem, & sta in excelso. ¶ Et nota si vis, q̄ dignitas ista E
consistit in

Carentia seruitutis. / Decentia iuuentutis. / Prudentia senectutis. / Munditia sanctitatis. / Facundia veritatis. / Lętitia iocunditatis.

Ista. n. habuit carentiam malæ
seruitutis, quia. s. peccatis & vi
tijs non fuit subiecta. 1. Mach.
10. Hierusalem sit sancta & li-
bera. & Gala. 4. Quæ sursum
est Hierusalem libera est. ¶ Itē
habuit decentiam sanctę iuuentutis. i. innocentiā & puritatē.
Vnde ista dr̄ noua. Apoc. 3. Scribā super illū nomen meū & no
mē ciuitatis dei mei nouæ Hierusalē. ¶ Itē habuit prudentiam
doctæ senectutis. Hier. 6. Erudire Hierusalē, ne forte recedat
anima mea a te. ¶ Item habuit mūditiam puræ sanctitatis. Esa.
52. Induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem ciuitas sancta.
¶ Item habuit facundiam magnæ veritatis. Zacha. 8. Vocabi-
tur Hierusalem ciuitas veritatis ¶ Item habuit lætitiam sum-
mæ iocunditatis, psalm. Lauda Hierusalem dominum, lauda
deum tuum Syon. Esa. 65. Ego creo Hierusalem exultationē
Sic igitur dicam quod istam commendat prouectæ titulus di-
gnitatis. ¶ Deniq; dico quod ipsam commendat benignę riuu B
lus pietatis, & hoc notatur quando dicitur Suauis. Suauitas.
enim lenitatem misericordiam, & benignitatem designat. psal
Suauis est misericordia tua. Res. n. suauis tangentē non lædit,
sed ip

sed ipsum potius delectat atq; lenit. Sic persona pacifica & benigna non solet alios contingentes & secum conuersantes lędere, sed mulcere, & ad omnes dulciter & pacificè se habere. psa. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem. Et sequitur. Fiat pax in virtute tua, & abũdãtia in turribus tuis. Suauis igitur. Cant. 5. Guttur illius suauissimum. ¶ Etiam dico ꝙ ipsam commendat viuacia hortulus bonestatis, quia dicit decora. vnde Thre. 2. Cui assimilabo te filia Hierusalem? Sequitur. Hæccine est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersę terræ? Vide vbi Decor. ¶ Adhuc dico ꝙ ipsam cõmendat voluentis modulus qualitatis, quod ostenditur cum dicitur. Sicut, quod est aduerbiũ similitudinis, quia. s. ista per virtutem humilitatis & obediẽtiæ voluebat se ad omnem actum virtutis, & se bonis personis omnibus conformabat. Sicut inquit. Vnde illud Apoc. 21. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem à Deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Vide infra vbi Sicut, vt & ipsa dicat illud Eccle. 24. Sicut cinamomum & balsamum aromatizans odorem dedi. Vltimo vero dico ꝙ istam commendat turbare scrupulus voluntatis, quod ostenditur in verbo Hierusalem, quia hierusalem interpretatur perfectus. quia. s. ad sanctam animã, virginem vel personam pertinet, ꝙ perfecte timeat Deum suum. Baruc. 4. Contristaris Hierusalem nutricem vestram. Timor n. filialis deducit ad securitatem perpetuæ consolationis. vnde Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem, quia gloria domini super te orta est. Quia ecce tenebrę operient terram, & caligo populos. Super te autem orietur dominus, & gloria eius in te videbitur. quasi dicat, de caligine præsentis timoris peruenitur ad lumen gloriæ & honoris. Pone hic de finali beatitudine seu gloria æterna quæ dabitur isti Hierusalem propter merita supradicta, iuxta illud Esa. 46. Dabo in Syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. Patet igitur quomodo inuenitur vna Hierusalem latens interius, quæ est speciosa. s. anima vel
F quęlibet virgo sancta. Et hoc est primum principale. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ inuenitur vna Hierusalem manens inferius, quæ est virtuosa. Et ista est ecclesia militans, seu religio vel quicunq; perfectionis status. Ista est. n. Hierusalem quam Christus inhabitauit, & vbi habitationem fidelium ordinauit & vbi specialiter credi & coli voluit & mãdauit, vbi Christus de deo patre loquẽs videt dicere illud. 2. Para. vlti. & 1. Esdrę. 1. Omnia regna terræ dedit mihi dñs deus cœli, & ipse præcepit mihi vt ædificarem ei domum in Hierusalẽ, quæ est Iudæa i. quæ est in fidei cõfessione. ¶ Et notabis ꝙ ecclesia vel religio dr̃ Hierusalẽ propter multa, videlicet quia est locus

Tutæ habitationis.
Lautę cumulationis.
Doctę prædicationis.
Cautę inquisitionis.
Certæ eruditionis.
Iustæ iurisdictionis.
Multæ dimicationis.
Altæ contemplationis.
Lętæ exultationis.
Sanctæ congregationis.
Dignæ visitationis.
Magnę consolationis.

Ibi igitur est habitatio tuta. Tutum. n. & securum est habitare in castro forti, & maxime quando rex & fortissimi defensores habitant ibi. Sic est ista Hierusalẽ, quia Deus & Angeli ipsam inhabitant & defendunt, & ideo hostes spirituales istam non capiunt nec offendũt. Threno. 4. Non crediderunt omnes habitatores vrbis quod ingrederetur hostis per portas Hierusalẽ. Securũ est igiẽ ibi viuere, & ibidẽ per gratiã habitare. 2. Reg. 19. Veni mecum, dixit rex Dauid beraelai, vt securus requiescas in Hierusalẽ. ¶ Itẽ ibi est cumulatio lauta. i. diuitiarũ spiritualiũ. s. gratiarũ & virtutũ abundantia. psal. Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Vnde 3. Reg. 10. dr̃ ꝙ salomon fecit vt abundantia tanta esset argẽti in Hierusalẽ, vt lapidum. ¶ Itẽ ibi est prædicatio docta. vnde Esa. 41. Hierusalem euangelistã dabo. & Esa. 2. De syon exibit lex, & verbũ domini de Hierusalem. & Hier. 2. Valde & clama in auribus Hierusalẽ. ¶ Itẽ ibi est inquisitio seu tentatio cauta, quia regina Saba audita fama Salomonis, venit in Hierusalem, vt tentaret eum in ænigmatibus. 3. Reg. 10 ¶ Itẽ ibi est eruditio certa, quia. s. veritas sapientiæ & fidei viget ibi. Vnde illud Zacha. 8. Vocabitur Hierusalem ciuitas veritatis. & Esa. 60. Surge illuminare Hierusalem. ¶ Item ibi est iurisdictio iusta. Hier. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meum. Sequitur. Et vocabitur Hierusalem solium domini. ¶ Itẽ ibi est dimicatio multa, quia. s. ibi viget bellum tẽtationum & tribulationum. 2. Para. 17. Bellatores & robusti erant in Hierusalem. ¶ Itẽ ibi est contẽplatio alta. Ezec. 8. Eleuauit me spũs inter cęlũ & terrã, & adduxit me in Hierusalem in visione dei. ¶ Item ibi est exultatio lęta, quia. s. ibi lętè & iocundè laudatur deus. Neemię. 12. Audita est lætitia in Hierusalem. ¶ Item ibi est congregatio sancta, quia. s. ibi est societas hominum sanctorum & innocentium. psal. Ædificans Hierusalẽ dñs, dispersiones Israel congregabit. ¶ Itẽ ibi est visitatio digna, quia. s. ibi sunt pręlati qui habent subditos custodire & visitare. Soph. 1. Scrutabor Hierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis. & Esai. 62. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes &c. ¶ Item ibi est consolatio magna, quia. s. ibi est spes diuini consilij & auxilij, & arra gloriæ sempiternę. Ideo illud prędictum Esa 46. Dabo in syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. vnde Esa. 40. dr̃. Cõsolamini cõsolamini popule meꝰ, dicit dñs deꝰ vester. Sequiẽ. Loquimini ad cor Hierusalẽ &c. Ista est igiẽ Hierusalẽ vbi debemus per gratiam habitare, & deo humiliter deseruire, quia sicut in psal. dicitur. Te decet hymnus deus in syon. & tibi reddetur votum in Hierusalem. Exemplo Christi, de quo dicitur Luc. 2. Remãsit puer Iesus in Hierusalem &c. Quia reuera qui in ista Hierusalem per gratiam non manserit, mortis æternæ periculis subiacebit. Quod bene figuratum est Luc. 10. vbi homo qui descẽdebat de Hierusalem in hierico, incidit in latrones, qui spoliauerunt eũ, & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Quia pro certo qui statim per peccatum & cupiditatẽ & affectũ vult Hierusalem istam. i. statum gratię religionis vel ecclesiæ dimittere, & in hierico, quæ interpretatur luna. i. in mundum varium & mutabilem per auaritiam & negociationem descendere, sciat latrones. i. tẽtationes & demones præsto esse q. s. solent eũ gratuitis virtutibus spoliare, & in naturalibꝰ vulnerare, & semiuiuum, hoc est solo corpore viuentem, anima iam occisa dimittere, & abire, ita ꝙ media pars compositi mortua ẽ ex quo mortali crimini subiugatur. Bene igitur pręcipitur. 3. Reg. 2. per salomonem illi Semey sic. Ædifica tibi in Hierusalem domum & non exeas inde huc atq; illuc, quacũq; n. die exieris, scito te interficiendum. Ista est igitur Hierusalẽ manens inferius, quæ est virtuosa. & istud est 2m principale.
¶ Tertio dico ꝙ inuenitur vna Hierusalem viuens deterius, q. G
est vitiosa. Et sic dico ꝙ sicut Hierusalem quandoq; fuit ciuitas diuino cultui specialiter dedicata, ciuitas nobilis, regia, & ornata, tamen relicto cultu diuino facta est idolis subiugata, & à Deo contempta, & à gentilibus conculcata, sic verè anima & ecclesia fuit in principio spõsa vel ciuitas summi regis, quã videlicet in baptismo per fidem sibi & cultui suo specialiter dedicauit, vbi per gratiam regnauit & habitauit, ita ꝙ ornatã virtutibus ipsam præ alijs exaltauit. Nunc vero proh dolor, videtur in multis ista sponsa proprium spõsum Christũ contemnere, cultũ diuinæ legis dimittere, & idolis. i. demonibus vel peccatis, mundoq; & secularibus negocijs damnabiliter adhęrere. Et ideo deus istam ciuitatem præuaricatricem. i. animam vel ecclesiam peccatricem iam videtur in gentilium. i. in tyrãnorũ manibus dimisisse, & se ab ea elongasse, qui reuera non cessant ipsam quotidie conculcare, & pœnis & iniurijs molestare. De hoc videtur plangere Dauid & dicere in psal. Deus, venerũt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templũ sanctũ tuũ posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Et si vis nota ꝙ tres reges leguntur Hierusalem specialiter afflixisse, videlicet Nabuchodonosor rex Babylonis, qui eã cepit, cõbussit, captiuauit, & dissipauit, & regẽ ipsius excęcauit. Hiere. 39. Sesach rex ęgypti, qui thesauros domus domini & scuta aurea quæ fecit Salomon, inde tulit, & vniuersa diripuit & vastauit, sicut dr̃. 3. Reg. 14. Et Antiochus rex Syrię, qui muros Hierusalẽ destruxit, templũ spoliauit, & idolum abominationis in templo posuit, sicut dr̃. 1. Mac. 1. ¶ Primus istorum regũ Nabuchodonosor, qui interpretatur sedens in angustia, qui fuit rex Babylonis, quæ interpretatur confusio, signat peccatum auaritiæ, quia. s. ista est quæ sedet in angustia, quia. s. auaritia angustiat cor auari vel desiderio acquirẽdi, vel studio conseruãdi, vel timore perdendi. Nullus. n. cor magis est in angustia positum q̃ auari. Dan. 13. Angustiæ mihi sunt vndiq; quid eligam ignoro. Istud ẽt peccatum rex Babylonis. i. confusionis dr̃, pro eo ꝙ diligentes pecunias finaliter cõfunduntur, & ad nihilum deducũtur. Phi. 3. Gloria in cõfusione eorũ qui terrena sapiũt. Iste igiẽ rex. s. auaritia, nostrã Hierusalẽ. s. aĩam vel ecclesiã captiuat vel dissipat, & sibi submittit & subiugat, & per desiderĩũ habẽdi incẽdit pariter & inflãmat. psa. Ignis accẽsus ẽ in Iacob flãma, cõbussit peccatores. ¶ Secũdus istorum regum fuit Sesach rex ægypti, & iste signat peccatum luxuriæ, Sesach. n. interpre-

interpretatur bumecta, ægyptus, tenebræ. Luxuriosi enim volunt esse in bumoribus carnalium deliciarum, & in latebris & absconditis tenebrarum. Iob 24. Oculus adulteri obseruat, caliginem. Et iste rex. s. luxuria de templo domini. i. de ecclesia vel anima aufert & surripit thesauros & scuta aurea. Thesauros dico gratiæ & deuotionis, scuta aurea bonę & splendentis conuersationis. Thren. 4. Quomodo obscuratum est aurũ? &c. ¶ Tertius istorum regum fuit antiochus rex Syriæ, qui interpretatur pauper silẽs. Et syria interpretatur sublimis, & signat peccatum superbiæ, quæ. s. vt plurimum facit hominem pauperem & mendicum, sublimẽ tamen & eleuatum, & per superbiam exaltatum & altum. Et iste rex. s. superbia, illam Hierusalem, animam. s. vel ecclesiam inuadit & super peditat, & murũ regularis obseruantię & diuinorum mandatorum subuertit & dissipat. Nee. 2. Considerabam murum Hierusalem dissipatũ. Templum. i. clericorũ & religiosorũ seu deuotionis statum, bonis spiritualibus deprædat & spoliat, & idolum abominandum . i. ignaras & inutiles personas vel vitia ibidẽ collocat, ipsosq; munere vel fauore ibidẽ promouet & exaltat, & bonorandos in altas prælationes eleuat & præsentat. 4. Reg. 21. Posuit idolũ luci in templo domini. Isti, sunt igitur tres reges. i. tria capitalia crimina quæ Hierusalem spũalem capiunt cõfundũt, quia . l. Auaritia ipsam succendit. Baruc. 1. Ceperunt Chaldei Hierusalem, & succederũt eã igni. Luxuria ipsam confundit. Thre. 1. Facta est Hierusalem quasi polluta menstruis. & 2. Para. 21. Fornicati sunt habitatores Hierusalem. Superbia ipsam offendit. Hier. 13. Putrescere faciam superbiam Iuda, & superbiam Hierusalem multam. Et breuiter ista Hierusalẽ repleta est bodie vitijs & malicijs, quia. s. ibi regnant

Crudelitas & seuitia.
Fallacitas & malitia.
Contrarietas & discordia.
Instabilitas & inconstantia.

De crudelitate dicitur. 4. Regum. 23. q Manasses replenit Hierusalẽ cruore innocentium. De fallacitate vero dr̃ 2. Para. 25. Tetenderunt insidias in Hierusalem. De rebelli contrarietate dr̃ 1. Esdræ 4. Venerunt in Hierusalẽ ciuitatem rebellem. De instabilitate vero dr̃ Threo. 1. Peccatũ peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est. Et ideo ꝓ certo in ista Hierusalem inuenitur aduersitas & pestilentia. vnde. 2. Para. 24. Dereliquerunt templũ dñi dei patrum suorum, & seruierũt lucis & sculptilibus. Et facta est ira dñi contra Iudam & Hierusalem. Sic igitur patet q inuenitur vna Hierusa

H lem viuens deterius, quæ est vitiosa. ¶ Quarto vero dico q inuenitur vna Hierusalem gaudens superius, quæ est gloriosa & ista est Hierusalem cœlestis. s. paradisus, vbi Salomon pacific⁹ Christus imperat atq; regnat. Sed quia de Hierusalem inquantum denotat paradisum, satis dixi alibi, sicut notaui superius in principio huius tituli, ideo parum dicam. Hoc solum dic q ista Hierusalem. s. cœlestis patria est appetenda & desiderãda propter multa, videlicet quia ibi est & inuenitur

Fertilitas quæ cunctis sufficit.
Tranquillitas cui nullus officit.
Iocunditas quæ corda reficit.
Æternitas quæ nunquam deficit.
Securitas quæ totum perficit.
Subtilitas quæ cuncta conspicit.

¶ Est dico ibi quæ cunctis sufficit mira fertilitas, quia. s. ibi est abundantia omnium bonorum psal. Videas bona Hierusalẽ omnibus diebus vitæ tuæ. Et alibi. Hierusalẽ abundantia in turribus tuis & Esa. 33. Oculi tui viderũt Hierusalẽ ciuitatẽ opulentã &c. ¶ Itẽ ibi est, cui nullus officit, pacis tranquillitas. Ibi n. est pax & requies æterna. psalm. Rogate quæ ad pacẽ sunt Hierusalem. ¶ Itẽ ibi est quæ corda reficit læta iocũditas. 2. Para. 20. Reuersus est oĩs Iuda & habitatores Hierusalẽ & Iosaphat ante eos in Hierusalẽ cũ lætitia magna. Et illud prædictũ Nee. 12. Audita est lætitia in Hierusalẽ. ¶ Item ibi est quæ cũcta perficit vera securitas. Zacha. 14. Sedebit Hierusalẽ secura &c. ¶ Itẽ ibi est quæ cuncta conspicit, clara subtilitas, quia. s. ibi est perfecta visio & intuitiua cognitio. vnde Esa. 60. Illuminare Hierusalẽ. & illud Ezec. 8. Eleuauit me spũs, & adduxit in Hierusalẽ in visione Dei &c. Sic igitur patet q est vna

I Hierusalẽ gaudẽs superius, quæ est gloriosa. ¶ Quinto dico q inuenitur quædã Hierusalẽ gemẽs exterius, quæ est luctuosa, & ista est Hierlm terrestris, quæ. s. teste Apostolo Gala. 4. Nunc seruit cũ filijs suis. Ista est. n. Hierusalẽ de qua lamẽtando dicit̃ Thre. 5. Hęreditas nostra versa est ad alienos domus nostra ad extra: eos. Constat. n. q Hierusalẽ & terra sancta est specialis & peculiaris hæreditas populi Christiani, quæ. s. ibi per Christũ extit acquisita, prophetarũ vaticinijs insignita, lege dei præ cæteris erudita, diuino cultui dedicata, Christi pręsentiã decorata, & eius sacro sanguine consecrata. Ista. n. est quam Melchisedech sacerdos Dei summi primitus habitauit. Ista est quam Dauid de manu iebuzeorum abstulit & regni Israel caput effecit. Ista est quã Salomon tẽplo & mirandis ædificijs insigniuit & immensis diuitijs cumulauit. Ista est quam destructã à chaldeis Neemias reędificauit. Ista est quam Christus personaliter visitauit, & in qua redemptionis humani generis mysterium celebrauit, ipsamq; proprio sanguine decorauit. Ista est in qua sub constantino & alijs romanis imperatoribus fides catbolica pullulauit, & quam tandem per thurcos possessam francorum populus acquisiuit, in qua per annos plurimos regnauit & imperauit. Ista est quæ sub Melchisedech salem fuit dicta, tãdem à iebuseorum populo ibidem habitante fuit Hierusalem, quasi iebusalem appallata. Postea vero tempore Salomonis Hierosolyma nuncupata. Postremo vero ab hadriano Imperatore Romano qui helisens fuit, reparata, & Helia nuncupata, & ab ipso Iudæis interdicta, & Christianis assignata. Sed proh dolor, ista est quam tandem agareni ceperunt & vastauerũt, ægyptij renuerunt & possederunt, tartari affliaerunt & confuderunt, & saraceni fœdauerunt & subiecerũt. Ista igitur est proh dolor quæ à saracenis calcatur. Quæ ab infidelibus regit̃. Quę à fidelibus plãgit. Quę à gẽtilib⁹ occupat̃. Iã igit̃ proh dolor videt impletũ illud Lu. 21. Hierusalẽ calcabit̃ à gentibus, donec impleantur tempora nationum. Ad istam igitur Hierusalẽ debemus anhelare, istam debemus desiderare, istam debemus appetere & repetere, & pro recuperatione ipsius totis conatibus laborare. Dicam igitur Christi fidelibus illud Gier. 51. Recordamini procul domini, & Hierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus quoniam audiuimus opprobrium, quia venerunt alieni super sanctificationem domus dei. Dicat igit̃ populus Christianus illud Zach. 1. Reuertar ad Hierusalẽ in misericordia, domus mea ædificabit̃ in ea. vt & de quolibet deuoto Christiano dicat̃ illud Lu. 9. Firmauit faciẽ suã vt iret in Hierusalẽ. Et nota q tria principaliter debent nos mouere ad Hierusalem visitandum & maria transuadendum, videlicet

Iniquitas gentis impię quam persequimur. K
Hæreditas gentis propriæ quam prosequimur.
Vtilitas tantæ veniæ quam consequimur.

Dico igitur q mouere nos debet iniquitas gentis, impię. s. paganorum & saracenorum, qui in signum nostri vituperij tenent & possident terram sanctam, & qui vilipendunt & vituperant nomen Christi & calcant & inficiũt illa loca quæ Christus suo sanguine dedicauit. Ad vindicandum igitur Christi mortẽ & iniurias illatas nomini Christiano, & ad extirpandũ sectam impij Machometi, nos zelo fidei & iustitiæ moniti, illud debemus accedere, & terram illam præsentialiter visitare. Excessus. n. criminum mouere debet animum viri iusti ad vindictam de impijs sumendam. Vnde aliam causam non allegat dominus in scriptura quare deleuit habitatores antiquos isti⁹ terræ sanctæ. s. Eneos, Amorreos, Iebuzeos &c. nisi quia horrendis criminibus abũdabãt, quæ dominus nõ potuit amplius sustinere, & ideo terrã istã filijs Israel voluit dare, & chananeorũ populos extirpare, sicut patet Deut. 4. & deinceps Horror vero criminũ mouit eũ. De filijs etiam Israel legitur Iudi. 19. & 20. qualiter congregati sunt ad delendam ciuitatem Gabaa propter scelus cõmissum in vxorẽ læuitę, quã. s. occiderãt abutendo. Etiam ipsa bruta animalia quodammodo nos incitant ad hoc ipsum, quia. s. si bos aliquis alicubi occisus fuerit, alij boues odorem sanguinis sentiẽtes quodã horrore cõmuti mugiunt atq; clamãt, & de morte socij sui tumultuãt atq; sonant. Cum igitur socius noster Christus occisus fuerit in Iudæa, & viri læuitę. i. filij dei vxor, hoc est humanitas ibidẽ mortua fuerit, & occisa indebite & iniustæ, cõstat q odor istius sanguinis & excessus istius criminis debet nos mouere ad illud eundum & ad istud facinus vindicandum, & sceleratos homines puniẽdum. Vnde de iniquitate istorum qui nunc calcant & habitant terram sanctam, potest dici illud psal. Deus, venerunt gẽtes in hęreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Effuderũt sanguinem filiorum & filiarum tuarum tanquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Igitur nos mouere debet iniquitas gentis impiæ. ¶ Item dico q mouere nos debet hæreditas gentis propriæ. Constat enim q terra illa hæreditas nostra est, & nobis à Deo distributa & data. Ista enim terra L ꝓmissionis dr̃, ꝓ eo q à Deo fuit ꝓmissa Abrahæ patri nostro & semi-

& semini eius destributa.s. Iosuę. Cũ igitur nos simus abrahæ verum semen, restat ꝙ ista est propria terra nostra. Deus.n.qui est verus terræ & rerũ dominus, dedit eam plebi Israeliticæ, & voluit vt ibi primo vigeret cultus & fides ipsius, & exinde diffunderetur in orbem. Terra mea est inquit dominus, & cui voluero dabo ipsam. Ergo cum omnia naturaliter diligant loca propria, quia.s. quidam naturalis amor & quædam proportio est insita inter locum & locatum, inter auem & nidum suũ, inter patriam & virum, inter hominem & aliud quod est suũ, (Aues.n. pro nidis suis pugnant, & ipsos perditos recuperant. Canes.n. ad domos dominorum suorum de longinquis partibus redeunt, & solo odore præcedentium viam quærunt.) reuera dico ꝙ terram sanctam tanquam hæreditatẽ nostram, & domum domini dei nostri, & tanquam propriũ nidũ nostrũ debemus amare & repetere, & ipsam pugnãdo recuperare, & acqrere, & odor veri domini nostri.s. Christi & patrũ nostrorũ.s. prophetarũ & Apostolorũ, qui ibi fuerunt, nos ad hoc debet trahere & mouere.2.Paral.20. Reuersus est omnis vir Iuda in Hierusalem cũ lætitia magna. Similes Naboth, qui pro hæreditate sua seruãda mortẽ recepit.3.Reg.21.& Esa.54. Hæc est hęreditas seruorum domini. vt sic dicat quilibet illud Eccle.24. In omnibus reqniẽ quæsiui, & in hęreditate domini morabor. Sequitur. In ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalẽ potestas mea. Moueat igit nos hæreditas gentis proprię.

M ¶ Dico ꝙ mouere nos debet vtilitas datę veoię, quia.s. illi qui istam viam aggrediuntur, peccatorum suorum plenã indulgẽtiã cõsequuntur. Nonne mercatores pro lucro temporali mare trãseunt, & diuersis periculis se exponunt? Turtures etiam hirundines, & ciconiæ mare solent tranĩre, in tempore hyemis ab vberiora loca, ad regiones calidas se transferre. Vultur etiã odorem corporum mortuorũ vltra mare sentit, illucq; transuolat & accedit sicut patet p Pliniũ & Solinũ. Multo igit fortius pro lucris spiritualibus & æternalibus.s. pro venia peccatorũ & gloria seu copia cœlestiũ præmiorũ trãsire debemus maria & in terrã sanctã trãsfretare, & Christũ ẽt mortuũ deuotis cordibus adorare & ẽt ad spiritulia pascua & æterna mẽtaliter & corporaliter nos transferre. Cũ.n. dñs nunc velit in terra sancta fidẽ suã seminare, & deuotũ etiam populum babitare, ipse pro certo vult & præcipit ꝙ nos eum præcedamus, & ꝙ inimicos suos exinde tollamus & subuertamus, & ꝙ locum & habitaculũ eidem pręparamus. Mar.14. Iussit Iesus discipulos suos descendere in nauiculam, & præcedere cum trans fretum. Et ad hoc monet scriptura.1.Esdræ.1.vbi dicitur ꝙ suscitauit dominus spiritũ Cyri regis persarum, ita vt diceret sic. Deus cęli præcepit mihi vt ædificem ei domum in Hierusalem quę est in Iudæa. Quis est in vobis de vniuerso populo eius? Sit dominus illius cum eo. Ascendat in Hierusalem quæ est in Iudæa vt ædificet domum Dei Israel. Dico igitur ꝙ propter

Vtilitatem quam consequimur
Hæreditatem quam prosequimur
Gentilitatem quam persequimur,

Nos debemus Hierusalẽ transfretare & ad terræ sanctæ acquisitionẽ totis conatibus anhelare. exẽplo Iudæ Machabei dicẽtis.1.Machab.4. Ecce cõtriti sunt inimici nostri, ascendamus nũc mũdare sancta & rennuare. Et dr̃ ibidem ꝙ congregatus est oĩs exercitus, & ascenderunt in mõtem Syon &c. Sic igit patet qũn inuenitur in scriptura Hierusalẽ. Exterior, Superior, Deterior, Inferior, Interior. Et hoc sufficit. Vide de Hierosolyma.

A **Iesus.** Nota ꝙ istud nomẽ Iesus signat vt communiter dominum saluatorem. Et quamuis possit diuersimode applicari sicut alia nomina, non decet tamẽ ꝙ ad significandũ aliquid aliud trãsmutetur, ꝙ ad significandũ personam saluatoris singulariter est assumptum. Distinguamus igitur breuiter de isto nomine, & dicamus ꝙ istud nomen Iesus est nomen

Benignitatis.
Vtilitatis.
Humilitatis.
Nobilitatis.

¶ Iesus enim
Benigniter miserebatur
Vtiliter operabatur.
Humiliter conuersabatur.
Nobiliter dominabatur.

Dico ꝙ Iesus benigniter miserebatur. vnde ipse dicebat illud Mar.8 Misereor super turbam, quia ecce iã triduo sustinent me, nec habent ꝙ manducent. Et ideo quia benignus & misericors, ad ipsum est pręcipue recurrẽdũ, & eius auxilium implorãdũ. exẽplo cerui, qui arctatus à canibus, desperãs de euasione, vltro refugit ad hoiem ſm Isid. sentiens ipsum instinctu naturæ esse animal misericors & benignũ. Sic faciebat ille cœcus Lu.17. dicens. Iesu præceptor miserere mei. Misericordia vero sua bene apparuit Luc.19. vbi præuidens miserias ciuitatis Hierusalem fleuit super eam. & Ioan.11. vbi condolens Lazaro mortuo lachrymatus est super sepulchrũ. ¶ Item iste vtiliter operabatur. Opera.n. quæ faciebat, testimonium perhibebãt de ipso. Iste.n. operatus est salutem in medio terræ, sicut dicitur Abac.3. Vnde de ipso dicitur Act.1.ꝙ cepit Iesus facere & docere. ¶ Item iste humiliter conuersabatur. Iste n. fuit humilis in nascendo, humilis in viuendo, humilis in moriendo, quia sicut dicitur Phil.2. Hoc sentite in vobis, ꝙ & in Christo Iesu, qui cũ in forma dei eẽt, semetipsum exinaniuit, formã serui accipiẽs, & habitu inuentus vel homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem. ¶ Item notabiliter dãnabatur, quia .s. iste est ille homo nobilis qui venit in regionem longinquam huius mundi accipere sibi regnum. Lu.19. Et ideo de isto scribitur ꝙ iste est Iesus nazarenus rex iudęorum. Ioan 19. & Lu.23. Vnde ipse poterat dicere omnib' sibi deuotis illud Act.22. Ego sum Iesus nazarenus, quem vos quęritis. In quibus ostenditur ꝙ Iesus est Amandus, Quærẽdus, Laudandus & magnificandus triplici ratione.s. quia iste est

Fortissimus sustentator.
Pijssimus liberator.
Mundissimus conuersator.

Primum probat dictio solida. Ego sum. Sed secundum dictio fluida. Iesus.i. saluator. Sed tertium dicto florida. Nazarenus, qui interpretatur florens. ille.n. fuit solidus sustẽrando. Ego sum inquit. Fluidus in adiuuando, Iesus. Floridus mundę conuersando. Nazarenus. ¶ Primo igitur dico & consulo ꝙ quæramus & B diligamus Iesum sicut solidum sustẽtatorem, quia dr̃. Ego sũ. Omne.n. debile & fragile quod per se nequit stare, indiget aliquo forti & solido cui sua fragilitas innitatur. Et ideo videmus ꝙ debiles & infirmi indigẽt aliquo magno & forti cui possint inniti, & per quem portentur & sustineantur. Aquæ etiam naturaliter indigent terrena firmitate inferius, vt per terræ firmitatem earum fluxibilitas portetur. Et indiguerunt firmitate cęli superius, vt per cęli soliditatem aquea labilitas sisteret. Ideo dicitur Gen.1. Fiat firmamentum in medio aquarum. Vineæ etiam quæ sunt debiles, indigent aliqua alia firmitate, & ideo palis fixis & solidis solent alligari, vt earum possit fragilitas sustentari. Et quia igitur charissimi nos qui sumus in hac vita, faciliter per tentationes vincimur, sumus infirmi. Quia faciliter per affectiones labimur, sumus aquæ. Quia faciliter per delectationes flectimur, sumus vineæ. Ideo valde indigemus ꝙ ad Christum Iesum sicut ad quid forte & solidum recurramus. Quia.s. ipse est ita solidus atq; firmus, ꝙ ipse potest nostra fragilitatem portare, nostram labilitatem sistere, & nostram flexibilitatem firmiter sustinere quod ostenditur cum dicitur. Ego sum. Istud.n. verbum sum, est verbum substantiuũ, significans essentiam, substantiam, fortitudinem, & firmitatem. Quod bene notauit cum dixit moyses illud Exod.3. Ego sum qui sum. Sequitur. Qui est, misit me ad vos. vnde Luc.23. Hic ẽ Iesus Nazarenus rex iudęorum. & Ioan.18. Quem quæritis? Responderunt. Iesum Nazarenum. dixit eis. Ego sum. & Act.9. Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris. Ad denotandum quod iste est per se, & nõ per participationẽ. Iste est.n. sicut adamas, cuius existentia nõ ferro vincitur, nec igne crematur. Est etiã sicut colũna cypressina, quæ onere nõ deprimitur, nec aliquo graui flectitur, quia.s. tãta est sua firmitas, bonitas & fidelitas, ꝙ quicunq; ei per deuotionem & confidentiam innititur, ab ipso iuuatur, fouetur & sustentatur, & in omnibus tribulationibus sustinetur. Ego sum inquit. Et si quęreretur ab eo ꝙ quæsitum est ab ipso Ioãne Ioã.8. Tu quis es? ipse pro certo respondere & dicere potest. Ego sum B

Sustentator omnis debilitatis.
Illustrator omnis obscuritatis
Expiator omnis iniquitatis.
Renouator omnis antiquitatis.
Imperator grandis auctoritatis.
Prædicator magnę sagacitatis.
Satiator magnę fertilitatis.
Consolator magnę securitatis.
Gubernator magnę benignitatis.
Amplexator magnę fidelitatis.
Tolerator omnis aduersitatis.
Ministrator omnis humilitatis.
Reparator omnis mortalitatis.

Dico igitur ꝙ respõdẽdo ad quęstionẽ. Tu quis es? ipse potest se vocare debilitatis sustentatorem. Et ideo ipse potest dicere illud Genesi.47. Ego sum fortissimus deus patris tui. ¶ Item vocat se obscuritatis illustratorẽ. Vnde ipse potest dicere illud Ioan.8. Ego sum lux mundi, & illud. Ioan.12. Ego lux veni in mũdũ. Item vocat se iniquitatis expiatorem. Vnde Esai.43. Ego sum

qui

qui deleo iniquitates propter me, dicit dñs. Itē vocat se antiquitatis renouatorē. Vñ Esaiæ.43. Ecce ego facio noua. & 44. Ego sum dñs faciēs oia. Itē ipse vocat se auctoritatis imperatorem. Vnde ipsemet dixit Pilato. Tu dicis quia rex sum ego & Esaiç. 43. Ego sum dñs, & absq; me non est saluator. Itē vocat se sagacitatis prædicatorē. vnde Esa.63. Ego qui loquor iustitiā & propugnator sum ad saluandū. Itē vocat se fertilitatis satiatorem. Vnde ipse dicit Io.6. Ego sum panis vitæ. Itē vocat se securitatis consolatorē. Vnde ipse dixit Mat.14. Ego sum, nolite timere. & Esa.51. Fugiet dolor & gemitus, ego ipse qui consolabor vos. & Esa.66. Ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini. Itē vocat se benignitatis gubernatorem. Vnde ipse dixit Io.10. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas. Item vocat se fidelitatis amplexatorē. vnde Io.12. Quæ ego loquor, sicut dixit mihi pater sic loquor. quasi dicat. Nolo loqui nisi q mandatum est mihi à patre qui misit me, quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Itē iste se vocat aduersitatis toleratorem. vnde Act.9. Quis es? Ego sum Iesus nazarenus, quem tu persequeris. Item ipse se vocat humilitatis executorem vel ministratorem. vnde Lu.22. Ego aūt in medio vestri sum sicut qui ministrat. Itē vocat se mortalitatis reparatorē vnde Ioan.11. Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiā si mortuus fuerit viuet. & Io. 14. Ego sum via, veritas & vita. Ad Iesum igitur est recurrendum, & ipsius auxilium deuotissime requirendum, quia. s. tot bona potest hominibus facere, & tantis beneficijs fragilitatē hominum sustinere, quod totum ostenditur. Ego sum. Act. 9. s. Iesus nazarenus, quem tu persequeris. Requiramus ergo & di
D ligamus ipsum sicut sustentatorem. ¶ Secundo q debemus ipsum quærere & diligere sicut prouidum liberatorem, q ostenditur qñ dr̃ Iesus, quia. s. Iesus interpretatur saluator. Saluare .n. nihil aliud est q̃ aliquem de periculo liberare. Et ideo canimus. Iesu saluator seculi. Et de eius nomine dr̃ Luc.1. Et vocabis nomen eius Iesum. ipse.n. saluum faciet populum suū à peccatis eorum. Et nota q iste dr̃ saluator seu liberator, quia sicut vincti & incarcerati per virtutē sapphiri sm Dios. de vinculis liberantur, vt dr̃ in lapidario. Hic lapis (vt perhibent) educit carcere vinctos, sic iste vinctos in mendicitate & ferro, de inferno primitus liberauit & saluauit. Nunc etiam illos qui sibi deuoti sunt, de vinculis peccatorum educit. Sed sicut ille lapis non saluat nec liberat hominem, nisi mūdus fuerit atq; castus, sic pro certo nec Iesus saluat aliquos, nisi illos qui vitam bonā duxerunt & mundam. Et nota q iste liberauit nos

Discordes ad concordiam reuocando.
Tormenta pro hominibus tolerando.
Miranda inter homines operando.

Iste.n. discordes ad concordiam reuocauit. Fecit .n. vtraq; vnū. s. ex populo Iudæo & gentili vnā ecclesiā cōstituit & ēt discordiā dei patris & hominū cōcordauit. Iste.n. fuit sicut adamas, qui est lapis recōciliationis. Vnde de ipso dr̃ Io. 20. Stetit Iesus in medio, & dixit. Pax vobis. Item iste tormenta pro hominibus tolerauit. Vnde iste fuit aries Abrahā per cuius mortē fuit Isaac liberatus. quia. s. per mortem Christi fuit genus humanum liberatū & saluatū. vnde Mat. 28. Iesum qui crucifixus est quæritis. Item iste miranda inter homines demōstrauit. vnde Ioā. vlti. Multa quidē & alia signa fecit Iesus. Et ideo sicut elephas sequitur suum de fouea liberatorem, sic nos debemus diligere istum nostrum redemptorem & saluatorem dicentes illud Ioan.12. Domine, volumus Iesum videre. Iste .n. non solum liberat de fouea peccati immo etiam iuuat existētes in fouea inferni. Legitur.n. q quidā sanctus vidit in inferno quendam qui erat totus in igne, & requisitus quare caput suū non patiebatur, respondit. Quia inquit nomen Iesus cum digito in fronte scribere deuotè solebam. Istum igitur diligamus si
E cut prouidum liberatorem. ¶ Tertio diligamus & quæramus, eum sicut floridum conuersatorem, quod notatur cum dr̃ Nazarenus, q interpretatur floridus, iste.n. habuit floridā conuersationem. i. mundā, purā, placidam & honestam. Matt.21. Hic est Iesus propheta à nazareth galileæ. Figuratus in nazareo, sicut dicitur supra de abstinētia, & applica de flore ad perfectionem vel ad conuersationē sicut supra. Ideo de isto dr̃ Ioan.19. Hic est Iesus nazarenus, rex iudæorum. Et vide istam auctoritatē diuisā & prosecutā in secūdo sermone. Prope est æstas &c. Patet igitur istius conuersatio quæ fuit nobilis, istius liberatio
F quæ fuit vtilis, istius sustentatio, quæ fuit stabilis. ¶ Si autē de Iesu vis magis aliquantulum dilatare, dic q illud nomen Iesus est nomen omnis perfectionis & virtutis. In isto.n. inuenit homo omnia necessaria ad salutem. Teste.n. Bernardo super Cāt. Nomen Iesus, quam charum, quam vtile. Si vtile inquit non esset, non me lucraretur Iesus mel in ore, melos in aure, iubilus in corde. Ista est n. veritas q si nomen ad nominatum referimus, & status & conditiones Iesu attendimus, certe in ipso sex exempla vtilia reperimus. Ergo vide Iesum

Nascentem. ecce signum dulcoris.
Pendentem. ecce signum doloris.
Surgentem. ecce signum vigoris.
Scandentem. ecce signum honoris.
Solantem. ecce signum fauoris.
Tonantem. ecce signum rigoris.

In Iesu nascente concipies humilitatem. in Iesu pendente seu moriēte concipies asperitatem. s. pœnitentiæ. In Iesu surgente & de inferis redeunte concipies strenuitatem. In Iesu ascendente & triumphante concipies fœlicitatē. In Iesu solante seu dona spiritus sancti tribuēte cōcipies liberalitatē. In Iesu tonāte vel iudicante cōcipies seueritatē. Ista.n. sunt sex exēpla quæ nos inuenimus in Iesu, videlicet Exemplū doloris & amicitiæ, & hoc cū nascitur humiliter. Exēplū doloris & pœnitentiæ, & hoc cū moritur flebiliter. Exēplū vigoris & permanentiæ, & hoc cum resurgit viriliter. Exēplū honoris & excellentiæ, & hoc cum triumphat nobiliter. Exēplū fauoris & beniuolētiæ, & hoc cū consolatur discipulos liberaliter. Exemplū rigoris atq; iustitiæ & hoc cū iudicabit terribiliter. ¶ Dico igitur q in Iesu nascente nos inuenimus exēplū dulcoris. Quid.n. dulcorosius, quid humilius, quid benignius, quam q Deus homo fieret, carnem sumeret, pauper viueret, nullum læderet, omnib⁹ subueniret? Sicut.n. dr̃ Io.1. Vidit Ioannes Iesum venientē ad se, & ait. Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Agno.n. nihil mansuetius, humilius, seu dulcius. Vnde ipse est qui dixit Hier.11. Ego quasi agnus māsuetus qui portatur ad victimam. & bene agnus, in quo quicquid est, totū est bonū & vtile. s. pellis, lana, & caro. Quia pro certo in Iesu nihil fuit nisi bonum & nisi humano generi vtile & proficuū, & hoc non solum in carne fluidæ compassionis, aut in lana doctrinæ & eruditionis, immo ēt in pelle honestæ conuersationis. Et sic notabis q Iesus nascēs fuit hominibus exemplum & signum

Puritatis & innocentiæ.
Veritatis & sapientiæ.
Humilitatis & patientiæ.
Debilitatis & impotentiæ.
Benignitatis & sustinentiæ.

Fuit.n. Iesus innocentissimus sine malitia, & ideo dr̃ Lu.2. Remansit puer Iesus in Hierusalem. ¶ Itēm fuit Iesus sapiētissimus sine stultitia. vnde Lu.2. Iesus autem proficiebat sapientia & ætate corā Deo & hominibus. ¶ Itē fuit Iesus patientissimus sine proteruia seu superbia. Vnde cū se posset defendere qñ voluerunt eū lapidare, tñ dr̃ Ioā.8. Iesus aūt abscōdit se, & exiuit de templo. ¶ Itē fuit Iesus pœnitentissimus seu maceratissimus sine blanditia, quia. s. semper vixit in pœnitentia & penuria. vnde Matt.4. Ductus est Iesus in desertum vt tētaretur &c. Desertū .n. pœnitentiæ & penuriæ asperitatē designat. ¶ Itē fuit Iesus miseratissimus sine duritia, quia sicut dr̃ Ioan.11. de morte Lazari. Lachrymatus est Iesus. s. præ cōpassione. Vnde ille cæcus Luc.17. dicebat. Iesu præceptor miserere mei. & ideo iste Iesus idest saluator, quia omnibus semper voluit benefacere, & omnes misericorditer adiuuare, Luc.2. vocatū est nomē eius Iesus. Patet igitur q nos inuenimus in Iesu nascente exemplum dulcoris. ¶ Item inuenimus in Iesu pēdente seu moriente exē-
G plū doloris. Cōstat.n. q Christi passio fuit nobis in exemplum vt pœnas & miseria pro ipso sustinere loco & tempore debeamus. Quia Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exēplum vt sequamur vestigia eius. 1. Pet. 2. Vnde de Christo dr̃. Io.19. Exijt Iesus portans spineā coronā & purpureum vestimentū. Et dixit pilatus. Ecce homo. quasi diceret Ecce exēplū pœnitentiæ & doloris. Vnde Bernardus super Can. dicit sic. habemus Christum Iesum ex patre nascentem, in patre cubantē, ēt cū patre sedentē, sub patre pendentem, à patre ambulātem, pro patre stātem, sine patre morientē. ¶ Item dico q nos inuenimus in Iesu surgente exemplū vigoris. Cōstat.n. q Iesus in triduo illo demones debellauit, inferos spoliauit, patres liberauit, & tandem resurgens mortis potentiam superauit, in quo vigorem suæ infinitæ potentiæ demonstrauit, & exemplum pugnandi contra vitia & vincendi hostiles impetus nobis dedit. Eccle.46. Fortis in bello Iesus naue. Matth.28. Iesum qui crucifixus est quæritis, surrexit, non est hic. ¶ Item inuenimus in Iesu scandente seu ascendēte exēplū honoris. in hoc.n. q Christus Iesus (teste Apostolo) semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, & humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mor-

ad mortem, ꝓpter qđ deus exaltauit illũ, & dedit illi nomẽ qđ est super omne nomẽ, vt ĩ noie Iesu oẽ genu flectat, cęlestiũ, terrestriũ, & infernorũ, & ois lingua cõfiteat quia dñs Iesus Christus in gloria est dei pr̃is, sicut dr̃ Phil. 2. datũ est exẽplũ fidelibus q̃ per viã pęnæ, martyrij, vel laboris, ꝑuenit ad fastigiũ excelsi ꝑnij vel honoris, & q̃ ꝑ exercitiũ laboriosum nomẽ acquirit gloriosum. In noie; C inquit Iesu oẽ genu flectat. Et reuera istud nomẽ est fortissimũ & honorabilissimũ angelis, ẽ sctis gratissimũ, demonib⁹ vero ẽ terribilissimũ. Teste n. ueru. sup Cat. Nomẽ Iesu Incer ꝑdicatũ, pascit cogitatũ, lenit inuocatũ. Hoc. n. reparat sensus, roborat virtutes, vegetat bonos mores, castas fouet affectiones. Si vis, narra de illo milite q̃ cũ iuisset peregrinari Hierusalẽ, & circuisset oia loca q̃ Cl̃us in scriptura legit ambulasse, & finalr̃ venisset ad montẽ Oliueti vñ Iesus in cęlũ ascẽdit, tũc Iesum amplius sequi nõ valẽs, nimia cordis affectione lętat⁹ expirauit, & ꝑ dẽtib⁹ medicis q̃ ꝑ gaudio mortuũ est corpus eius, in medio cordis inuentũ est scriptũ, Amor meus Iesus. Breuiter istud ẽ nomẽ summi honoris. vñ Lucæ 23. Hic est rex iudæorũ. Ergo vide in Iesu rescẽdente exemplũ honoris. H ¶ Item inuenimus in Iesu solante apostolos, & promissionẽ spũs mittẽte, exemplũ fauoris. Ad regem. n. io regni solio pacificẽ & potenter dñantem, & diuitijs abũdantẽ bene spectat q̃ se fauorabilem & liberalem ostendat, & q̃ de bonis suis oibus sibi deuotis largiter tribuat & concedat, sicut fecit Christus, qui iam regnans in coelis ſpm̃ sanctũ misit & discipulos suos donis varijs ditauit, ipsosq; cõsolatione multiplici cõfirmauit, oibus. s. dans exẽplũ q̃ illi qui sciunt & possunt, debẽt alijs & maxime indigẽtibus & desolatis bñfacere, & cũctis fauorabiles se ꝓbere. Iste. n. cõfert.

Gratiam pœnitentibus
Lætitiã contemplantibus.
Gloriam triumphantibus.

Est. n. Iesus pęnitẽtibus grõsus. Io. 1. Grã & veritas per Iesum Christum facta est. Est ẽt Iesus cõtẽplantibus gaudiosus. vñ Abac. 3. dr̃. Ego aũt in dño gaudebo, & exultabo in deo Iesu meo. Est insuper Iesus beatus seu triũphãtib⁹ gloriosus. vñ ipsi dicere pñt illud Heb. 2. Videmus Iesum grã & honore coronatũ. Et illud Act. 7. Ecce video coelos apertos, & Iesum stantẽ à dextris virtutis dei. Patet igitur q̃ nos inuenimus in Iesu solãte exẽplũ fauoris. ¶ Sexto dico q̃ nos inuenimus in Iesu tonãte exẽplũ rigoris, hoc ẽ dictu, in Iesu iudicãte. Decet. n. principẽ esse nõ solũ amorosum bonis, immo ẽt iustũ & rigorosum malis. Ideo Iesus nõ solũ est pius grãm bonis dãdo, immo ẽt est ĩ iudicio rigorosus & iustus, impios puniẽdo. vñ Act. 10. dr̃. Verbũ misit dñs filijs Israel, annũtians pacẽ ꝑ Iesum xp̃m. Sequit̃. Quẽ cõstituit iudicẽ viuorũ atq; mortuorũ. De rigore ẽt Iesu dũ viueret, habemus exẽplũ Ioã. 2. vbi eiecit emẽtes & vendẽtes de tẽplo, facto flagello de funiculis. & Marci. 3. dr̃ q̃ circumspiciens eos cũ ira contristatus A est. Et sic igit̃ bene dico q̃ ſm diuersos status suos datus est nobis in exemplum Rigoris, Fauoris, Honoris, Vigoris, Doloris, Amoris, seu Dulcoris. Hæc sufficiant de Iesu. Vide de Christo &c.

A **Iehu.** Fuit rex Israel qui q̃uis esset malus, tñ ad puniendũ Iorã qui erat deterior, & ad delendum domũ ipsius, nec non ad extirpandũ cultũ Baal & prophetas ipsius, fuit à dño rex electus. Sed q̃a in multis alijs peccauit, & excedẽdo dei volũtatẽ excessit, iõ domus ei⁹ finaliter perijt, & semẽ eius de regno Israel abijt & recessit, sicut dr̃ Oseæ. 1. interpretat̃ aũt parcens, vel commotio, siue maleficus seu maleficium. Vide historiam de Iehu. 4. Regũ. 9. & deinceps & 2. Para. 19. Et applica prout volueris &c.

A **Iezrael.** Nota q̃ Iezrael fuit quædã particularis prouincia in terra promissionis, agris fertilibus insignita, vbi finaliter illa regina Iezabel vxor Achab fuit à canibus deuorata, ꝓpter hoc q̃ idẽ Naboth occidi fecerat sine causa &c. interpretat̃ aũt semen dei, vel seminauit dñs, sicut hæc apparẽt. 3. Reg. 21. & 4. Reg. 9. Eapone si vis qñ mundi fertilitas & prosperitas possessores suos facit diuersis vitijs inquinari, propter quod necesse est ipsos finaliter ab infernalibus canibus deuorari &c.

A **Iezabel.** Vxor Achab regis Israel quæ interpretat̃ fluxus van⁹, vel fluxus sanguinis, siue cohabitatrix, aut sterquilimũ, fuit mulier luxuriæ plena fętorib⁹, seuitiæ ſpũs ardoribus, angustiæ pressa dolorib⁹. Ista. n. habitu meretricio legit̃ ornata, ꝓphetarũ seu innocẽtiũ supplicio fuit satiata, & tãdẽ canina laceratione fuit deuorata, sicut hæc oĩa patẽt. 3. Reg. 18. & 21. & 4. Reg. 9. Et sic bñ fuit interpretata fluxus vanus quo ad luxuriã qua fuit possessa, fluẽs sanguine quo ad seuitiã qua fuit professa, sterquiliniũ quo ad miseria seu angustia qua fuit depressa. Et si vis hæc applica cõtra malas & improbas dñas & reginas quæ fętent luxuriæ carnalitate. Vñ de ista legit̃ 4. Reg. 9. q̃ ita ornauit se & depinxit stibio oculos suos, vt Iehu ad libidinẽ ꝓuocaret. Et iõ de talib⁹ dr̃ Apo. 2. Permittis mulierẽ Iezabel quæ se dixit ꝓphetare, docere & seducere seruos meos, fornicari & comedere de idolotitis, & dedi illi tp̃s vt pęnitentiã ageret. ¶ Itẽ quæ stridẽt sęuitiæ crudelitate, sicut de ista legit̃ [illegible] ꝓphetas dñi occidit. Heliã ẽt summũ ꝓpheta occidere voluit, & Naboth iustũ q̃a vineã suã noluit vendere, interfici procurauit. 3. Reg. 18. Cũ interficeret Iezabel ꝓphetas dñi, tulit Abdias centũ ꝓphetas, & abscondit eos. ¶ Itẽ quæ finaliter dolent angustiæ seu miseriæ calamitate, videlicet i inferno, q. a. s. sicut canes ẽi iudicio comedẽrũt illa pessimã mulierẽ corporalr̃, sic tales à canib⁹ infernalib⁹ deuorabunt æternalr̃. 3. Reg. 21. Canes cõedẽt Iezabel i cãpo Iezrael & sufficit.

Igitur. A Cũ igitur sit aduerbiũ conclusiuũ diffinitiuũ & allegatiuũ, & alicuius præsumptiuẽ vel verẽ certitudinis ostensiuũ, notabo q̃ moraliter loquendo, Igitur significat conclusionẽ & terminũ ois rei, & correctionẽ & conclusionẽ ad aliquid faciendũ vel ad aliquid sustinẽdũ. Et sic notemus q̃ igit̃ siue actiue siue passiue sumat̃, põt referri. Ad deũ, Ad iustũ, Ad hominem, Ad mundũ, Ad impiũ. Per igitur. n. põt intelligi conclusio

Summi creatoris.
Viri viatoris.
Mundi deceptoris.
Diaboli turbatoris.
Iusti sectatoris.
Vani peccatoris.

Dico igit̃ primo q̃ est vnũ igit̃ spectãs ad creatorẽ. Iste. n. & oẽ sanctorũ & eorũ merita & opera sunt vnũ igit̃ quo deus arctat & cõcludit̃ ad quæ sita misericorditer cõcedendũ. 2. Para. 22. Præbete igit̃ corda vestra & aĩas vt quæratis dñm Deum vestrum. Sic volebat eum concludere ille Ezechias. 2. Para. 29. vbi dicebat sic. Nunc igitur placet mihi vt ineamus fœdus cum domino Deo nostro, vt auertat à nobis furorem iræ suæ. Et si vis dic q̃ ad Deum spectat multiplex igitur, conclusiuum & determinatiuum tam actiue quàm passiue, videlicet vnum igitur

Prædestinationis.
Duræ punitionis.
Totæ saluationis.
Tutæ confusionis.

Ad deũ. n. spectat vnũ igit̃ cũcta prædestinans. Cõclusiue. n. & determinatiue potentia prædestinatiua permanet apud ipsum. vñ Rom. 9. dr̃. Igit̃ nõ est volẽtis neq; currentis, sed dei miserantis. ¶ Itẽ ad eũ spectat vnũ igit̃ malos exterminãs. Iste. n. finalr̃ & cõclusiue ꝑdit & dissipat oẽs malos. Ezec. 9. Igit̃ & meus nõ parcet oculus, neq; miserebor. & Ezec. 20. Ego igit̃ leuaui manũ meã sup eos in deserto ne introducerẽ eos in terrã fluentẽ lac & mel. ¶ Itẽ ad ipsum spectat vnũ igit̃ bonos illuminans, quia. s. finaliter & cõclusiue oẽs boni ꝑ eũ saluabunt̃. Iob. 36. Eripiet pauperẽ de angustia sua, & reuelabit in tribulatione aurẽ eius. Igit̃ saluabit te de ore angusto latissimẽ, & nõ habẽte fundamentũ subter se. Istud aũt igitur. i. ista cõclusio erit in patria, qñ. s. deus cessare faciet à beatis oẽ malũ, dicẽs illud Gen. 8. Nõ igit̃ vltra percutiã oẽm aĩam viuentẽ. Et qñ ipsis cõferet oẽ bonũ. Matt. 12. Igit̃ peruenit in vos regnũ dei. ¶ Itẽ ad ipsum spectat vnũ igit̃ laudãs & carminans, q. a. s. scti & angeli laudant & magnificãt ipsum in patria, dicẽdo. s. illud. 1. Para. 29. Nunc igit̃ deus nr̃ cõfitemur & laudamus nomẽ tuũ inclytũ. Patet igit̃ q̃ est vnũ igit̃ spectans ad creatorẽ. ¶ Scđo dico q̃ est vnũ igit̃ spectans ad viatorẽ B . i. ad hoiem mortalẽ, iste. n. habet igit̃ actiuũ & non passiuũ, cõcluditur. n. & nõ cõcludit, q. a. s. mors & sepulchrũ ipsum solẽt finaliter cõcludere, & infra suos limites coarctare. 4. Reg. 13. Mortuus est igitur Heliseus, & sepelierunt eũ. ¶ Tertio dico q̃ est vnũ igitur qđ spectat ad deceptorẽ. i. ad mundum, qui. s. decipiendo mentes humanas, & eas ad voluptates alliciendo, vr̃ inferre illud igitur & illam conclusionem quæ scribitur Eccles. 8. vbi in persona mundi potest dici. Laudaui igitur lætitiam & q̃ non esset homini bonũ sub sole nisi q̃ comederet, biberet & gauderet. Et ẽm veritatem istud est euidens, q̃. s. mundus & mundani nullã aliã conclusionẽ commendant, nisi q̃ homo sit in præsenti gaudio vel quiete. ¶ Quarto dico q̃ est vnũ igitur qđ pertinet ad turbatorẽ. i. ad diabolum tentatorem, qui. s. ad nihil aliud vr̃ concludere aut intendere q̃ ad lædẽdũ vel ad occidendũ dãnando. Iob. 2. Egressus igitur sathan à facie dñi, percussit Iob vlcere pessimo. ¶ Quinto dico q̃ est vnũ igit̃ seu vna conclusio quæ spectat ad iustitiæ sectatorem, hoc est dictu, ad virũ iustũ. iste. n. põt dici igitur & dicere igitur, quia. s. vir iustus debet bonã cõclusionem facere, & ex oibus præmissis cogitationum & affectionũ suarum aliquem bonũ finẽ & bonã diffinitionẽ inferre. 1. Para. 22. Surge igitur & fac, & erit dñs tecũ. ¶ Supponendo igitur q̃ per igitur intelliguntur sancti C viri & hoies virtuosi & docti, qui optimẽ sciunt concludere facta sua, & omnia fine & conclusione debitis terminare, iuxta illud. 3. Regũ 6. Igitur ædificauit Salomon domũ, & consummauit eam, notare possum q̃ tales sunt & dici possunt vnum igitur scilicet

Conuersionis & pœnitentiæ.
Discretionis & sapientiæ.
Remissionis & indulgentiæ.
Subiectionis & obedientiæ.
Delectionis & subiacentiæ.
Affectionis & confidentiæ.
Orationis & reuerentiæ.
Subiectionis & prouidentiæ.
Turbationis atq; tristitię.

Dico igit̃ q̃ in iustis inuenit̃ vnũ igit̃. i. vna cõclusio pœnitentiæ atq; cõuersionis. Vnde Act. 3. Pœnitemini igitur & cõuertimini vt deleantur peccata vestra. ¶ Itẽ hñt etiã vnũ igitur sapiẽtiæ & discretionis. Rom. 16. Gaudeo igit̃ in vobis, sed volo vos sapiẽtes esse in bono.

[illegible] Io. 2. q ¶ Item

Compaſsionis atq; clementiæ.
Prædicationis & eloquentiæ.
Expectationis & temperátiæ, vel
Perdurationis & permanentiæ.
Emundationis & continentiæ.
Conuerſatioois & apparentiæ.
Inquiſitionis & diligentiæ.
Contemplationis & eminentiæ.
Circumſpectionis & vigilantiæ.
Fœderationis & amicitiæ.
Tolerationis & patientiæ.
Delectationis & affluentiæ.
Sublimationis & excellentiæ.
Conſolationis & complacentiæ.

¶ Itẽ habent vnũ igitur indulgentiæ vel remiſsionis, indulgent.n.miſericorditer delinquẽtib⁹ in ſe, vt cuilibet tali dicat illud Matt.5. Si igiẽ offers munus tuum ad altare, &c. vade prius recõciliare fratri tuo, & poſt veniẽs offeres mun⁹ tuũ. Talibus ẽt remittuntur peccata Act.13. Notũ igitur ſit vobis fratres, quia remiſsio peccatorũ vobis annunciaẽ. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igitur obedientiæ & ſubiectionis, quia.ſ.iſti ſeruiunt, obediũt, & ſubſunt aliꝗ diligenter. Quia reuera ad iuſtum pertinet ꝙ ſit diligens & ſeruitialis Deo, ſibi, & proximo. Deo dico. Rom.7. Igitur ego ipſe mẽte ſeruio legi dei. iuxta illud Deu.5. Cuſtodite & facite quæ præcepit vobis dñs. Sibi ẽt. 1. Cor.8. Ego igitur ſic curro &c. Sequitur. Et caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutem redigo. Proximo inſuper. Ro.15. Nũc igiẽ pꝛoficiſcẽt Hieruſalẽ miniſtrare ſanctis. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ ſubiacẽtię & deiectionis ſeu humiliationis. 1. Petri. 5. Humiliamini igiẽ ſub potenti manu Dei vt vos exaltet &c. ¶ Itẽ iſti habẽt vnũ igiẽ cõfidentiæ ſeu ſpei & deuotionis, q̃a.ſ.iſti in deo & cęleſtib⁹ ſpẽ & deuotionem reponũt. Vnde 2. Cor.3. Habẽtes igiẽ talẽ ſpem, multa fiducia vtimur. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ reuerẽtiæ & orõnis. 1. Timo.2. Obſecro igiẽ primum omni fieri obſecrationes, orõnes, poſtulationes, grãrum actiones pro oĩbus hoĩbus, ꝓ regibus & oĩbus qui in ſublimitate ſunt cõſtituti, vt trãquillã vitã agamus i omni pietate & caſtitate. ¶ Item iſti habent vnũ igiẽ ꝓuidẽtiæ ſeu beneficiẽtiæ & ſubuentionis, quia.ſ.iſti ſubueniunt & prouidẽt indigẽtib⁹ iuxta poſſe, & ad hoc tẽdit totũ ſuũ igiẽ.i. ſua cõcluſio & intẽtio vniuerſa. Vñ indigẽs amicus loquiẽ tali igiẽ. 1. Reg.21. Nũc igiẽ ſi quid habes ad manũ, vel quinq; panes, da mihi. Et 1. Reg.25. Feſtinauit igiẽ Abigail, & tulit ducẽtos panes. ſ. ad Dauid i deſertũ. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ triſtitiæ & turbationis, q̃a.ſ. iſti i via iſta ſemꝑ ſunt in triſtitia & tremore. Io.16. Et vos igiẽ nũc triſtitiã quidẽ habetis, iterũ aũt videbo vos, & gaudebit cor veſtrũ. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ clementię & cõpaſsionis, q̃a.ſ. clemẽter & flebiliter ſolent cõpati deſolatis. Vñ de amicis Suſannæ caſui ſuo cõpatiẽtib⁹ dr̃ Dan.13. Flebãt igitur ſui, & oẽs qui nouerãt eã. ¶ Itẽ iſti habent vnum igitur eloquentiæ & ꝓdicationis, quia.ſ. iſti ſolẽt inſtruere & docere. Act.8. Igitur qui diſperſi erant, pertranſibãt euangelizantes regnũ Dei. vt cuilibet tali dicatur illud 2. Reg.19. Nunc igiẽ ſurge & procede, & alloquens ſatisfac ſeruis tuis. ¶ Itẽ iſti habent vnũ igitur tẽperãtiæ & moderationis, ſeu expectationis & ꝑdurationis, quod maxime dẽt eſſe qñ prouectiores loquuntur. Vnde dr̃ Iob 32. Igiẽ Heliu expectauit Iob loquentẽ. ¶ Itẽ iſti habent vnũ igitur continentiæ & emũdationis. Vnde 2. Cor.7. Has igiẽ promiſsiones habentes chariſsimi, mũdemus nos ab omni iniquitate. ¶ Itẽ iſti habent vnũ igitur apparẽtiæ & cõuerſationis. Vnde Ruth.3. Lauare igitur & vngere, & induere cultioribus veſtimẽtis. ¶ Itẽ ipſi hñt vnũ igiẽ & diligẽtiæ & inquiſitionis. Act.1. Igiẽ qui conuenerant, interrogabãt Ieſum, dicẽtes Dñe, ſi in tpe hoc reſtitues regnũ Iſrael? ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ eminentiæ & cõtẽplationis, quia.ſ. mẽs taliũ ſemꝑ eſt eminẽs & eleuata.ſ. cęleſtia appetẽdo & cõtẽplando, iuxta illud 1. Cor.15. Igiẽ ſicut portauim⁹ imaginẽ terreni, portemus imaginẽ cęleſtis. Vñ ad Col.3. Igiẽ ſi cõſurrexiſtis cũ Chro, quæ ſurſũ ſunt quærite, vbi xps eſt in dextera Dei ſedẽs, quæ ſurſum ſunt ſapite, & nõ quæ ſuꝑ terrã. exẽplo illi⁹ q dicebat Dan 4. Igiẽ poſt finẽ dierũ ego Nabuchodonoſor oculos meos ad cęlũ leuaui. ¶ Itẽ iſti hñt vnũ igiẽ vigilãtiæ & meditationis, q̃a.ſ. in oĩbus operibus ſuis ſunt circũſpecti & aſtuti. Vnde 1. Theſ.5. Igitur nõ dormiamus ſicut & cęteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus. ¶ Itẽ iſti habent vnũ igitur amicitiæ & fœderationis. Non.n. diligũt guerram, ſed pacẽ habere cũ oĩbus. Iob 22. Acquieſce igitur ei, & habeto pacẽ, & per hoc habebis fructus optimos. Et Rom.5. Iuſtificati igiẽ ex fide pacẽ habeamus. ¶ Itẽ iſti habent vnũ igitur patiẽtiæ & tolerationis. Iacobi.5. Patiẽtes igiẽ eſtote fratres vſq; ad aduentũ dñi noſtri Ieſu Chriſti. Et Paulus dicebat. 2. ad Cori.12. Libẽter igitur gloriabo in infirmitatib⁹ meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti quaſi diceret. Non ſolũ patiens ero, immo etiã gloriabor. ¶ Itẽ iſti finaliter habebunt vnũ igitur affluentiæ & delectationis, videlicet in patria, vbi abundabunt & affluent cunctis bonis in gloria Paradiſi. ad Rom.15. Habeo igitur gloriã in Chriſto Ieſu ad deũ. ¶ Item iſti habebunt vnũ igitur excellẽtiæ & dñationis, q̃m.ſ. in honore perpetuo ſublimabuntur, ita ꝙ Deus cuilibet beato dicet illud Heſter 15. Accede igiẽ, & tãge ſceptrũ. Sceptrũ.n. honorem & dignitatẽ deſignat. 1. Petri.2. Vobis igitur honor credẽtibus. ¶ Itẽ iſti habẽt vnũ igitur cõplacentiæ & conſolationis, quod.ſ. fiet inter eos inuicem qñ cogitabunt de ſecuritate ſalutis, dicendo illud quod ſcribitur ad Rom.5. Igitur magis nunc iuſtificati in ſanguine ipſius ſalui erimus ab ira ꝑ ipſum. Sic igitur patet ꝙ eſt vnũ igitur quod ſpectat ad iuſtitiæ ſectatorem. ¶ Sexto D
vero dico ꝙ eſt vnũ igitur quod ſpectat ad nequitiæ profeſſorẽ.ſ. ad peccatorẽ. Peccator.n. poteſt dici igitur, quia.ſ. ſicut igitur de ſui natura ſignificat Immutabilem cõcluſionẽ, Deteſtabilẽ elationem, Perturbabilẽ rebellionem, ſic peccator. Eſt.n. immutabilis concluſionis, quia pro certo ſicut igitur eſt vnum aduerbiũ concluſionum & vna dictio quæ videtur ponere & imponere finẽ verbis, ſic peccator ita eſt fatuus & obſtinatus, & ita in malo propoſito confirmatus, ꝙ quicquid dicit & facit, vult immobiliter ſtare, & nihil de malis operib⁹ immutare. Eſt deteſtabilis elationis, q̃a ſicut igitur eſt vna dictio quæ ſcribitur aliqñ tali modo in orthographia ꝙ vnũ s, quæ eſt litera valde parua, ponitur ſuper vnũ g quæ eſt litera groſſa, & magna, hoc mõ g̊, ſic ſæpe ſit ꝙ peccator paruus & iuuenis inſufficiẽs & ineptus pręeſt & pręficitur groſſę literæ.i. alicui ſtatui magno & ſolẽni, vel ꝙ alicui magno viro ꝑ ſuperbiã & elationẽ ſe ꝑficit & ꝓponit. Eſt ẽt perturbabilis rebellionis, q̃a ſicut igitur ſꝑ hẽt vim redargutionis & argumẽtationis, ſic vere pctõr ſꝑ vult rebellando & contradicẽdo redarguere, & oĩbus quæ dicũtur q̃q̃ bene dicta fuerint obuiare. Et breuiter de igitur.i. de pctõre poſſumus notare ꝙ iſte cõcluſiuẽ & obſtinatẽ.

Carnaliter fœdatur.
Mendaciter effatur.
Crudeliter prædatur.
Finaliter damnatur.

Fœdatur dico carnaliter quia.ſ. tales vt cõiter ſunt luxurioſi. Vnde de immunda perſona cũ ſuo igitur.i. cum ſua obſtinata intentione dr̃ Ezech.23. Fornicata eſt igiẽ Oolla, & inſaniuit in amatores ſuos. Effatur etiam mendaciter, quia.ſ. tales ſunt vt cõiter mẽdaces atq; verboſi. Vnde 2. Pa. 18. Nũc igiẽ dedit dominus ſpũm mendacij in ore oĩum prophetarũ. Prædatur inſuper crudeliter, quia.ſ. tales vt cõiter ſunt rapaces & ſeditioſi, ſicut de rege Antiocho legitur 2. Mach.5. Igiẽ Antiochus mille octingentis ablatis de tẽplo talẽtis velociter Antiochiam regreſſus eſt, exiſtimãs ſe præ ſuperbia terrã ad nauigãdũ, pelagus vero ad iter agendũ deducturũ. Antiochus interpretaẽ pauper ſilẽs, quia.ſ. raptores vt cõiter ſꝑ ſunt pauperes, licet hoc taceãt & ſileãt. Prou.21. Alij rapiunt nõ ſua, & ſꝑ in egeſtate ſunt. Dãnantur.n. talis igiẽ finaliter & perenniter, q̃a.ſ. tales finaliter mortis & dãnationis erunt capaces & obnoxij. Vñ Pro.1. dr̃ ſic. Comedũt igitur fructus viæ ſuæ, & cõcilijs ſuis ſaturabunẽ. Et Hier. 5. Quid igiẽ fiet in nouiſsimo eius? Vide ſup. in 1.§. eod. titu. Patet igiẽ quõ igiẽ in malo ſumitur & in bono. Vide de ergo & ſimilib.

Ignis.

Nota ꝙ ignis multipliciter ſignificat in ſcriptura, ſignificat.n. quẽcunq; ardorem vel feruorẽ, bonum vel malum, vel quodcunq; feruens deſideriũ vel appetitum. Diſtinguamus igitur breuiter de igne quia eſt multiplex ignis.ſ. ignis A

Luminoſus. — Ignis luminoſus eſt ſpiritusſanctus.
Virtuoſus. — Ignis virtuoſus eſt amor inclytus.
Vitioſus. — Ignis virtuoſus eſt feruor vetitus.
Doloroſus. — Ignis doloroſus eſt dolor infirus.

¶ Primo igitur dico ꝙ eſt quidã ignis qui eſt luminoſus, & iſte eſt ignis ſpiritusſancti, qui illuminat oẽm hoĩem venientem in hunc mũdũ. ſicut n. tẽpore noctis obſcuro non habemus lumẽ niſi per ignẽ, ſic in tenebroſa vita pręſenti nõ poſſumus habere lumen ꝙ nos dirigat niſi ignẽ ſancti ſpũs habeamus. Iſte eſt.n. illa columna ignis q̃ filios Iſrael de nocte illuminabat qñ de Ægypto ipſos dña ducebat, ſicut dr̃ Exo.13. Vñ in Pſal. diciẽ Expandit nubẽ in protectionẽ eorũ, & ignẽ vt luceret eis per noctẽ. Spiritus. n. ſanctus

Eſt fortificatiuus, quia dr̃ columna.
Eſt refrigeratiuus, quia dr̃ nubes.
Eſt illuminatiuus, quia dr̃ ignis.

Vnde de eo dicitur Eſ.50. Ambulãte i lumine ignis. Quare? Certe quia dr̃ Eſa. 10. erit lumẽ Iſrael in igne. De iſto igiẽ igne.i. de ſpiritusſancto nõ oportet amplius dicere, q̃a in primo mẽbro diſtinctionis vltimæ inuentes ſatis plene. Iſte eſt igitur ignis luminoſus. ¶ Secũdo dico B
ꝙ eſt quidã ignis q eſt virtuoſus, & iſte ẽ ignis dilectionis & amoris vel cuiuſcunq; boni deſiderij & feruoris. De iſto igne loquiẽ dñs Luc.12. Ignẽ veni mittere in terrã, & qd volo niſi vt ardeat? Iſte eſt ignis inflamatiuus, quo.ſ. viri ſancti fuerũt accenſi, & quo ẽt totũ mundũ accenderũt & inflãmauerũt. ſicut.n. dicit Plin. eſt quidã mõs in India vbi creſcit piper, ibi tñ eſt tãta ſerpẽtũ copia ꝙ null⁹ audet accedere. Incolę igiẽ pipere maturo, in æſtate ignẽ in ſilua accẽdunt, & ſic ſerpentes ignẽ metuẽtes fugiunt, & incolę piper accipiunt, quod poſtmodũ ad nos mittũt. Sic verẽ chariſsimi, quia ſerpẽtes, i. demones totã ſiluã huius mũdi ſolebant occupare, iõ dñus ignẽ charitatis per incolas ſuos.i. per apoſtolos i iſta ſilua accẽdit, & ſic eos fugauit & expulit. Et piꝑ qd cuſtodiebãt,

idest

idest peccatores quos sibi retinebant, mediante isto incẽdio ad partem suam resumpsit. Vnde Threnorum.4. Succendit dominus in Syon ignẽ. De isto enim igne possumus exponere illud Luc.22. vbi dicitur quòd accenso igne in medio atrij & circun sedentibus illis erat Petrus in medio illorum. In quibus verbis nota quòd sicut ignis habet virtutem inflammatiuam, virtutem induratiuam, virtutem copulatiuam, quia scilicet per ignem ligna inflammantur, per ignem mollia indurantur, sicut patet in vasis luteis, per ignem metalla copulantur, sic dico quòd ignis charitatis habet inflammare cordium tepiditatem. Accenso inquit igne in medio atrij, idest in corde. Roborare cordium debilitatem, quod ostenditur in verbo Petrus, quia dicitur de petra. Copulari cordium diuersitatem, quod ostenditur cum dicitur. In medio illorum. C ¶ Dico ergo quòd per charitatem corda tepentia inflammantur, quia scilicet per charitatem in medio atrij, scilicet in corde, quod est in medio hominis, accẽditur ignis, idest feruor affectionis & sanctorum desideriorum. Sicut enim ignis facit aquam feruescere, & sicut sursum facit flammam ascendere, & sicut ceram & metalla solet liquefacere & dissoluere, sic vere charitas corda liquefacit per deuotionem & compunctionem, corda facit feruere per desiderium & affectionem, & ipsa sursum ascendere scilicet ad Deum per amorem & dilectionem. Iste est igitur ignis accensus in medio atrij, idest in corde, quia sicut præcepit dominus Leuitici.6.cap. Ignis in altari debebat semper ardere. Altare enim Dei est cor, quod per quatuor cardinales virtutes debet esse quadratũ, in quo scilicet ignis charitatis & spiritussancti nunquã debet deficere vel cessare. Aduerte tamen quòd duo filij Aaron qui super altare domini ignem alienum posuerunt, igne cœlesti perierunt, sicut dicitur Leuitic.10.capitulo. Ad denotandum quòd ille qui in altari cordis sui quod Deo debet esse totaliter consecratum & dedicatum, offerunt ignem alienum, idest ardorem & feruorem malorum desideriorum, scilicet ignem carnalitatis, ignem cupiditatis &c. à Deo finaliter feruentur, & igne perpetuo cremabuntur. Vnde de talibus propriè posset dici illud Ezechielis.15.capitulo. De igne egredientur, & ignis consumẽt eos. Quia enim tales egrediuntur de igne charitatis ipsum derelinquẽdo, ideo ipsos consumit ignis perpetuæ aduersitatis, pœnam æternam infligendo. In medio igitur atrij cordis debet accendi ignis. Vnde. Ezechielis.10.capitulo. Sume ignem de medio rotarum. Et ibidem dicitur. Ingredere in medio rotarum, & imple manum tuam prunis ignis quæ sunt inter cherubin. Quatuor rotæ sunt quatuor cordis affectiones, super quibus & super quas cor semper voluitur & mouetur. Media igitur istarum rotarum, id est profunda cordis nostri ingrediamur per meditationẽ, & de igne qui est inter cherubin, id est de perfectione charitatis quæ est inter bonas personas & sanctos viros, debemus implere manus nostras per ipsius actualem executionem. Accenso igitur igne in medio atrij. Accendamur igitur isto igne, sicut asbestos lapis, qui si semel accensus fuerit, nunquam quocunq; vento potest amplius extingui. Quia scilicet ignis charitatis nunquam per tribulationem debet extingui, sed potius augmentari. Vnde Prouerbio.31.cap. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Et illud Ezechielis.15.capitu. Vtranque partem eius consumpsit ignis. Charitate igitur corda tepida inflammantur. ¶ Denique dico quòd per ignem charitatis corda debilia roborantur. Sicut enim vasa testea valde sunt mollia & debilia, tãdem vero cum igne cocta fuerint, fiunt stabilia atque dura, sicut patet de lateribus, sic verè cor quantum est de se, valde est debile atque molle, & ad cadendum in peccatum facile, & ad resistendum fragile, si vero ignis charitatis ipsum perfectè decoquerit, tunc efficitur stabile atque firmum, & ad perseuerandum durabile seu durum. Ioh 40. Cor eius indurabitur quasi lapis. Vnde Gen.11. Venite faciamus lateres, & coquamus eos igni. habueruntq; lateres pro saxis & bitumen pro cemento, & dixerunt. Venite faciamus nobis ciuitatem & turrim cuius culmen pertingat ad cœlum. Quando enim lateres, id est homines igne charitatis coquuntur, tunc fiunt per firmitatem, bituminosi per concordiam & vnitatem efficiuntur, & sic ciuitatem Paradisi sibi ædificant, & turrim cœlestis celsitudinis sibi parant, quod ostenditur cum dicitur Petrus, qui dicitur à petra. Qua scilicet tales sic cocti, fortes & petrei efficiuntur. Vnde Marci.15. Petrus vero sedebat cum ministris, & calefaciebat se ad ignem. Insuper dico quòd per ignem charitatis corda contraria concordantur, quod ostenditur cum dicitur. In medio eorum. Sicut enim ignis habet diuersa corpora conglutinare & inuicem vnire, sic charitas habet diuersa corda cõglutinare & inuicem adunare. Interrogatus enim Diogenes qui essent veri amici, respondit quòd illi qui in duobus corporibus habent animam vnam, quasi diceret. Amor est tantæ potentiæ quòd in diuersis personis vnam efficit voluntatem. Vnde Bernardus dicit. O fœlix amor, quam dulciter capis &cæt. Vide eam supra de charitate. In medio inquit eorum. Charitas enim est sicut medium, quod habet coniungere extrema. Vnde de hoc potest propriè dici illud quod Dan.3. de tribus pueris dicitur quòd cecinerunt in medio camini ignis colligati. Per istum igitur ignem corda contraria concordantur. Patet igitur quòd ignis charitatis est inflammatiuus & elatiuus, est induratiuus & roboratiuus, est concordatiuus & conglutinatiuus. Tali igitur igne fuerunt sancti inflammati, figurati in filio hominis Apocalip.1. qui habebat oculos quasi flammam ignis, & pedes eius similes orichalco ardenti. Et Ezech.8. vbi dicitur. Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis ab aspectu lumborum eius, & deorsum ignis &c. Figurati etiam Eze.1. in illis sanctis animalibus quorum similitudo quasi aspectus carbonum ignis ardentium, & quasi lampadarum. quia scilicet charissimi, sancti viri quicquid habent, debent totum habere igneum, quia scilicet in omnibus actibus suis debet ignis charitatis relucere, iuxta illud Apostoli.1.Corint.16. Omnia opera vestra in charitate fiant. In oculis enim discretionis, in pedibus suæ affectionis, in lumbis suæ dilectionis, in aspectu suæ benignitatis & compassionis, in omnibus dico istis debet ignis charitatiui amoris apparere, & bonus amor & feruor & bona intentio & affectio relucere. Et sic erunt illi ministri de quibus dicitur Hebræ.1. Facit Angelos suos spiritos, & ministros suos flammam ignis. Et istam auctoritatem vide prosecutam supra de Angelis, & ibi inuenies quomodo vir perfectus & igni & Angelis comparatur. Iste est ignis virtuosus, qui scilicet est charitas. Si vero vis hanc materiam magis prolongare, adde quod dicitur infra.in.§. Adhuc dico q; est quidã ignis qui est ad virum iustum &c. ¶ Tertio dico q; est quidam ignis D qui est vitiosus, & significat ardorem & tentationem peccatorum. Et iste diuiditur in quatuor partes, secundum quatuor ignis proprietates, quia scilicet ignis habet

Sursum ascendere.
Compacta liquefacere.
Res coniunctas affligere.
Res vicinas consumere.
Et secundum ista quatuor inuenitur in scriptura
Ignis nubeus.
Ignis aqueus.
Ignis flammeus.
Ignis terreus.

Ignis nubeus est superior, q; significat mentalem ambitionem. Ignis aqueus est interior, qui significat carnalem infectionem. Ignis flammeus est exterior, qui significat iracundiæ inflammationem. Ignis terreus est inferior, qui significat auaritiæ consumptionem. Est igitur primus ignis, ardor ambitionis, & iste est ignis nubeus. Isto enim igne inflammantur hodie nubes nostræ idest viri alti, & in prælationibus & officijs constituti. Iste est enim ignis superior sursum ascendens & mouens quia scilicet semper facit hominem superiora appetere, & inferiorem statum contemnere, & de summis ad summiora velle si potest conscendere. Exemplum in lucifero, qui cęlum magis superius appetebat dicens. Esa.14. Ascendam in cœlum, super astra cœli exaltabo solium meum, & similis ero altissimo &c. Iste est ignis nubeus & superior. De hoc Ezech.1. Nubes magna & ignis inuoluens, & splendor in circuitu. Tales enim nubes magnæ habent hodie ignem ambitionis, qui dicitur ignis inuoluens, quia scilicet cuncta cupit inuoluere, & suis commodis aggregare. Iste est igitur ignis nubeus & superior. ¶ Item est ignis aqueus interior, & iste est ignis luxuriæ, quem aquæ scilicet delitiarum non possunt extinguere sed augere. Iste est enim ignis græcus, qui aqua non extinguitur, sed aceto. Quia scilicet acetum idest acredo pœnitentiæ, igne luxuriæ extinguitur, iuxta illud Eccl.3. Ignem ardentem extinguit aqua. Aqua vero voluptatis & delitiarum ipsum accendit. Ista enim aqua est sicut aqua ardens quæ fit de vino, quæ vr̃ habere naturã olei, quia.s. ignẽ non extinguit, sed accẽdit. Vnde Sap.16. In aqua quæ oĩa extinguit, plus ignis valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. In talem igitur aquã non extinguẽtem sed inflãmantem submergit hodie diabolus peccatores. Et ideo de filio qui erat obsessus à demone, dicitur Marc 9. quòd diabolus frequenter

ipsum in aquam & in ignē misit vt eum perderet. Vtinā igitur nos simus sicut ligna sethim, quæ nec igne cremari, nec aqua putrefieri valebant, vt sic nobis possit dicere dñs illud Esa.43. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te, quando ambulaueris per ignem, nō combureris, & flamma non ardebit te. Tecum inquit ero, quia s. bene est necessariū ꝙ illi deum per gratiā socium habeant, qui per aquas & flumina delitiarum habent transire, si volunt ꝙ ignis & flamma carnalis tentationis ipsos vrere nequeat vel cremare. Iste est igitur ignis aqueus & interior. ¶ Item est ignis flammeus & exterior, & iste est ignis seuitiæ, crudelitatis, & irācundiæ, inuidiæ pariter & discordiæ. Sicut.n. dracones tantæ sunt caliditatis ꝙ flammas ab ore emittunt quibus aerem circumiacētem inflāmant, sic crudeles & iracundi ignem iracundiæ & crudelitatis semper spirant, quibus omnes alios inflammant, cruciant & molestant. Exemplum de Antiocho, de quo dicitur.2. Machabeorū 9. ꝙ superbia repletus, ignem spirans animo, in Iudæos negocium accelerari iussit &c. Ista patent de raptoribus, balliuis, tyrannis, crudelibus & vindicatiuis, figuratis in Nabucodonosor Dan.3. qui omnes qui sibi obedire nolebant, in fornacem ignis mittebat. Figurati etiam in parabola de ramno Iudicum 9. qui electus in regem arborū, egressus est ignis ab eo, qui deuorauit cedros libani. quia.s. crudeles & tyranni, iniqui & vindicatiui quando ad regnum seu aliquod aliud officiū assumuntur, omnes subditos & vicinos, verbis, minis, exactionibus & iniurijs comburere & inflammare nituntur. Vnde Iohelis.2. Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma. De igne veræ iracundiæ & inuidiæ propriè potest dici illud Ezech.28. Ignem producā de medio tui qui comedat te. Quia scilicet iste ignis quādo viget in medio cordis humani, primo & principaliter suum vrit & violat possessorem. Iste est ignis flammeus & exterior. Iste est.n. gladius igneus & versatilis qui prohibet introitum Paradisi, sicut dicitur Genes.3. ¶ Item est ignis terreus & inferior, & iste est ignis auaritiæ, qui circa terram & terrena habet interius operari. In quibusdam.n. montibus aluerniæ & tucbinæ est ignis qui terrā cōtinuè cremat, & vrit, ipsamq; vsque ad magna interualla deuorat & consumit. Sunt.n. in illis mōtibus lapides & minæ cōbustibiles qui continuè comburuntur, ita quòd de locis iam combustis etiam carbones fabrorum in magna copia extrahuntur. Sic verè charissimi, in mundi superbis diuitibus latitat hodie ignis auaritiæ, qui terras circumiacentes.i. possessiones vicinorum suorū consumit, deuorat, & ipsas annihilat & deuastat. Iste est ignis vsq; ad consumptionem deuorans. Iob.31. Iste est ignis qui nunquam dicit sufficit. Prouer.30. Iste est ignis qui secundū quòd plus de lignis apponitur, amplius exardescit, sicut dicit̄ Eccle. 28. Quia.s. ignis auaritiæ per struem lignorum.i. diuitiarum quando apponitur, non minuitur, sed augetur. Iste est igitur ignis terreus & inferior. Quia.s. per istum ignem terræ & possessiones hominū ab auaris & impijs consumuntur. vnde Esa. 24. Erit terra eius in picem ardentem. Et Soph.1. In igne zeli mei deuorabitur omnis terra. Patet igit̄ ꝙ est ignis Terreus,

E Flammeus, Aqueus, & Nubeus. ¶ Quarto principaliter dico quòd est quidam ignis qui est dolorosus. Et iste est duplex, vnus est ignis præsentis tribulationis qui est in patientia tolerandus. Alius est ignis futuræ damnationis, qui est cum vigilantia formidandus. Ignis dolorosus præsentis tribulationis quamuis sit afflictiuus, est tamen purificatiuus. Quia sicut ignis à metallis rubiginem tollit, & ipsa ad fabricam & ad figurationem disponit ita quòd quandiu durat ignis, possunt formari & figurari, statim vero cum virtus ignis defecerit, figurari nequeunt vel malleari, sic verè tribulatio tantum proficit hominibus, quòd ab ipsis rubiginem peccatorum tollit, & ad obediendum dispositioni artificis Dei vel prælati ipsos disponit, & in figuras & in formas variarum virtutum ipsos occasionaliter mutari facit. Aurum enim in igne purgatur & melioratur. Sic homo in tribulatione emendatur. Sic enim dicitur Ecclesiast.2. In igne probatur aurum & argentum, homines vero receptabiles in camino humiliationis. Et istud patet in multis, qui dum sunt actualiter in igne tribulationis, fiunt malleabiles, conuertibiles & boni, si vero ignis iste recesserit, tunc sicut prius indurantur & obstinantur, & ad cōuersionem inhabiles efficiuntur. Sancti igitur talem ignem sustinuerunt, qui scilicet extinxerunt impetum ignis, & fugauerunt aciem gladij, sicut dicitur Hebræ.11. & inde probati & purgati fuerunt, iuxta illud Psalm. Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Sancti enim sunt sicut quoddam genus salis quod est in Sicilia, quod in igne positum ab igne non resilit, sed ibi sicut aqua liquescit. Quia scilicet boni non refugiunt ignem tribulationis, sed etiam resoluuntur per virtutem deuotionis & compassionis &c. Multa possent dici de isto igne, sed in alijs titulis inuenies. Iste est igitur ignis in patientia tolerandus. Quod tamen non faciunt multi atque stulti, similes sali nostro seu etiam castaneæ non incisæ. Sal enim nostrum igni applicatum statim crepitat atque stridet. Castaneæ vero in igne posita ab igne resilit, & clamorem magnum facit. Sic vere multi sunt qui ab igne correctionis vel tribulationis refugiunt, & si eos à Deo vel à maioribus tali igne castigari contigerit, statim strident murmurando, & statim clamorem faciūt impatientiam ostendendo, & statim fugiunt & resiliunt totum onus sibi impositum dimittendo. Ista patent in illis qui pœnitentias iniunctas facere nolunt, vel in illis qui apostatant occasione correctionis &c. Sicut enim dicitur Prouerb. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit. Sed pro certo quia tales fugiunt ignem temporalis correctionis, ipsi finaliter ponentur in igne infernalis damnationis. Tales enim fugiunt arma ferrea, & incidunt in arcum æreum. Iob.20.c. Decidit in scyllam qui vult vitare charybdim. Et de hoc Ezec.15. De igne egredientur, & ignis consumet eos. Iste est igitur ignis dolorosus præsentis tribulationis, qui est tolerandus scilicet in patiētia. Ignis vero dolorosus futuræ damnationis est ignis formidandus scilicet tribulatio infernalis. Sicut enim ligna inutilia & arbores quæ nec pro ædificijs nec pro fructibus aliquid valent, solent in ignem mitti, sic infructuosi peccatores qui Paradisi ædificijs nihil valent, ignibus infernalibus cremabuntur, iuxta sententiam saluatoris, qui dicit Matth.3. & Lucæ.3. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignē mittetur. Inferius enim est sicut quædam regio quæ dicitur Theozonia, quæ perpetuo igne flammat, vt dicit Geruasius in libro suo de mirabilibus mundi. Est autem dicta regio in finibus Æthiopię à partibus meridiei, vbi præ nimio solis ardore Oceanus dicitur feruere vt cacabus. Sic proculdubio in inferno est ignis & flamma perpetua, & feruor & ebullitio sempiterna. Ibi enim diabolus facit feruescere quasi ollam profundum maris, sicut dicitur Iob 41. Ibi etiam sicut dicitur ibidem, halitus diaboli prunas ardere facit. quia scilicet ignis eorum nō extinguetur, & vermis eorum non morietur. Esa. vlti. & Marci.9.ca. Ignis enim, sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorū. Psal. In isto igne reponentur finaliter peccatores. Vnde Apocalip. 14. Qui adorauerit bestiam, cruciabitur igne & sulphure. Et Apocali.19. dicitur quòd bestia & pseudo propheta missi sunt in stagnum ignis & sulphuris. Bestia enim significat demones, pseudopropheta malos q in iudicio pariter igni infernali cremabuntur. Ideo de diabolo & collegio reproborum dicit dominus Eze.38. Igne & sulphur pluā super eū & super exercitum eius. Hic est igitur ignis dolorosus futuræ damnationis, qui est formidandus, ignis scilicet infernalis. De igne autem purgatorij nihil ad præsens dico, neq; de igne conflagrationis in iudicio, timens prolixitatem. Vide de eis alibi. Et sic igitur patet quadruplex ignis, scilicet luminosus, virtuosus, vitiosus, & dolorosus. ¶ Sed si adhuc vis aliquid superaddere, dic ꝙ in F
scriptura reperitur sextuplex ignis, scilicet ignis

Æthereus.	Primus erit spiritualis bonitas.
Pectoreus.	Secundus erit mentalis charitas.
Fulgureus.	Tertius erit ambiens vanitas.
Sulphureus.	Quartus erit carnalis vilitas.
Cinereus.	Quintus erit opum cupiditas.
Tartareus.	Sextus erit pœnæ crudelitas.

¶ Primo igitur dico quòd in sacra pagina reperitur ignis ęthereus, & iste pro certo significat diuini spiritus bonitatē. Ignis enim cœlestis luminis triplicis est virtutis. Nam sicut dicit Dionysius de diuinis nominibus, Ignis habet virtutem communicatiuam, virtutem viuificatiuam, virtutem purificatiuā. Ignis.n. sese communicat, quod patet, quia vna candela potest accendere mille sine sui detrimento. Ignis etiam cuncta viuificat. Nam secundum naturales, nihil potest viuere sine virtute ignei caloris & solaris. Ignis insuper purificat, sicut patet ad sensum ꝙ sordes metallorum purificantur in igne. Et reuera charissimi, talis ignis est spiritussanctus, quia verè iste sese cōmunicat per liberalem compassionē. Mētes viuificat per cordialem dilectionē. Corda purificat per criminalem absterfionem. Habet dico spiritussanctus compassionem cōicatiuam.

Vnde

Vnde iste est qui per septem dona non cessat quotidie se cōicare & distribuere. Ideo dr̄ à Dionysio vbi supra, ꝙ ignis per oia dare se venit. Vnde de ista virtute cōicatiua dicit Gregorius ꝙ per septem gradus erit ascensus per ciuitatem cœlestē. s. Hierusalem. i. per spiritum septiformem, vt. s. simus Per timorē humiles. Per pietatem misericordes. Per scientiam discreti. Per fortitudinem liberi. Per consilium cauti. Per intellectum prouidi. Per sapientiam maturi. Iste est igitur ignis compassionis cōicatiuæ. ¶ Item spiritussanctus est ignis dilectionis viuificatiuæ. Sicut. n. Salamādra ea igne viuit, halec ex aqua, cameleon ex aere, talpa de terra, q. a. s. ista quatuor viuūt ex istis quatuor elementis, sic vere charissimi, nos debemus viuere igne spiritussancti. s. charitatis, aere innocentiæ & puritate, aqua clementiæ & pietatis, terra patientiæ & firmitatis. Ideo de ista virtute viuificatiua dicit Innocētius in sermone de spiritusancto. Spiritussanctus ad discipulos in igne mittitur, vt splendeat per sapientiam, & calefeant per charitatem. Charitas. n. informat vitam, & sapiētia informat doctrinam &c. ¶ Item spiritussanctus est ignis abstersionis purificatiuæ. Sicut. n. ignis aufert immunditiam à metallis, iuxta illud Eccl. 2. In igne probatur aurum, sic spiritussanctus ab animabus tollit maculas peccatorū. Vnde Innocentius ibidem. Ignis per splendorem illustrat, per calorem purificat. Spiritussanctus illuminat mētem hominis per sapientiam, purificat per charitatem. Igitur spiritussanctus est ignis purificatiuus, viuificatiuus, cōmunicatiuus. Cum enim ignis habeat duplicem qualitatem. s. calorem, & ardorem, iste tamen quandoq; abinuicem separantur. Ignis. n. est in empyreo cum splendore & sine ardore, & in inferno cū ardore & sine splendore, in hoc mūdo cum splendore simul & ardore. Iste ignis qui est in hoc mūdo, comparatur spiritusancto, qui ardet & splendet, quia spiritussanctus est splendens per veritatem, & est ardens per charitatem. Ideo de isto igne dr̄ Ecclesi. 39. Initium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrū.

G Aqua dico pietatis. Ignis charitatis. Ferrū firmitatis. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur ignis pectoreus, & iste pro certo designas perfectam animi charitatem. Sed de isto plene dictū est in isto eodem titulo supra. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur ignis fulgureus significans ardentis ambitus vanitatem. Quia. s. fulgur de materia terrea fortiter ignita est sursum ascendens, sed finaliter deorsum cadens. Sic ambitiosus igne & ardore dominandi accensus, sursum quamdiu viuit semper nititur ascendere, sed finaliter in morte compellitur vsque ad infernum descendere & transire. Vnde Ezec. 1. Hæc erat visio discurrēs, splēdor ignis, & de igne fulgur egrediens, vbi aduerte quòd ambitio habet

Mentis laborem. discurrens.
Mentis ardorem. ignis.
Mentis furorem. fulgur.

Iste est igitur ignis fulgureus. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur ignis sulphureus, significans carnalis impetus vilitatem. Quia. s. ignis sulphureus significat peccatum luxuriæ, quod valde fœtet, in quo balneantur luxuriosi. Vnde istud peccatum est illud stagnum ignis & sulphuris in quo posita est bestia & pseudo propheta. Apoc. 19. Vnde in Psal. Ignis sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Vbi aduerte ꝙ istud peccatum vris affectionem ignis. Habet infectionem. sulphur. Infert damnationem. spiritus procellarum, pars calicis eorū. Hic est igitur ignis sulphureus. ¶ Quinto dico ꝙ inuenitur ignis cinereus, significans auari animi prauitatem, & ardorem auaritiæ, qui sub cineribus. i. sub mundi diuitijs custoditur. Diuitiæ. n. sunt similes cineri iuniperi, qui seruat ignem græcum inextinguibilem. Sic diuitiæ ignem auaritiæ non dimittunt extingui, immo semper augent ipsum. Hic est ignis qui nunquam dicit sufficit. Prouer. 30. Vnde Iob 31. Ignis est vsq; ad perditionē deuorans. Hic est igitur ignis cinereus. ¶ Sexto dico ꝙ inuenitur ignis tartareus, significans tormenti pessimi grauitatem. Quia. s. ignis iste est damnatio æterna, qua inflammantur damnati, similes illi lapidi qui dicitur asbestos, qui semel accensus nunquam amplius extinguitur. Sic vere anima peccatrix igne infernali semel accensa nunquā amplius extinguitur. Vnde Esa. vlt. Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. Quod vtiq; præiudicium erit non solum in anima, immo etiam in corpore. Vnde Esa. 2. Succendetur vtrunq; simul, & nō erit qui extinguat. Sed de istis ignibus vide plenius in alijs præcedētibus. De æthereo in. §. primo dico ꝙ est quidam ignis qui est luminosus. De pectoreo in. §. Secundo dico ꝙ est quidā ignis qui est virtuosus. De fulgureo, sulphureo, cinereo per ordinem in. §. Tertio dico ꝙ est quidam ignis qui est vitiosus. De tartareo in. §. Quarto dico ꝙ est quidam ignis qui est dolorosus. ¶ Nota. si placet specialiter de igne spiritussancti disserere, H
expone istum versiculum Psalmistæ. Expandit nubem in protectionem eorum, & ignem vt luceret eis per noctē. In ista enim auctoritate patet quod sicut ignis habet virtutem

Sui diffusiuam,
Cito commotiuam,
Rerum seruatiuam,
Fortis ostensiuam,
Simul coniunctiuam,
Sordis consumptiuam,
Visus allectiuam,
Vmbræ sublatiuam,

Quia. s. ignis sine sui diminutione se diffundit cōmunicat & expandit. Ignis. n. in quam agit materiam cito mouet & viuificat. Nubem. Ignis. s. bene proportionatus res custodit & tutificat. In protectionem. Ignis res ostendit atque demonstrat. Eorum inquit, quod est pronomen relatiuū. Ignis res coniungit & consolidat. Et cōiunctio copulatiua. Ignis fæces consumit & res expurgat. Ignem. Ignis visum reficit atque delectat. Luceret. Ignis vmbram tollit & aerem illuminat. Per noctem. Sic reuera dicamus ꝙ spiritussanctus ad modum materialis ignis solet se vtiliter diffundere, quia Deus ipsum expandit. Solet mobiliter se diffundere, quia vocatur nubes, quæ semper est in motu. Solet viriliter nos defendere, quia datur in protectionem. Facit vocaliter verum dicere, quia facit nos esse eorum. i. pronomina relatiua. Solet similiter corda iungere, quia dicitur &, quæ est coniunctio copulatiua. Solet totaliter culpas tergere, quia dicitur ignis, qui. s. metalla purgat. Solet mentaliter lætū facere, quia dicitur luceret. Et luce nihil consolabilius est oculis. Solet finaliter pandere, quia dicitur illuminare per noctem. ¶ Primo igitur dico ꝙ iste ignis. s. spiritussanctus solet vtiliter se diffundere, quia. s. sicut ignis habet naturā suijpsius diffusiuam & multiplicatiuam, quod patet extensiue, quia de vna candela possunt accendi mille & sine sui diminutione. Patet etiam intensiue, quia ignis multiplicatur in infinitum si materia ministretur, sic spiritussanctus per diuersas gratias in homines diffunditur, & secundum ꝙ inuenerit cordis materiam ignibilem, & ad recipiendum influentiā ipsius præparatam, continue augmētat. Quod bene apparuit in Apostolis Act. 2. super quos spiritussanctus in specie ignis descendit, supra singulos eorum sedit, & domum vbi erant sedentes repleuit, & varijs donis spiritualibus ipsos impleuit, seque in eis diffudit & multiplicauit. Quia. s. sicut ibidem dicitur, Repleti sunt omnes spiritusancto & cœperunt loqui. Et hoc ostēditur cum dicitur. Expandit. quia. s. Deus pater istum ignem expandit, diffudit, dilatauit & multiplicauit per diuersa charismata gratiarum. Vnde de spiritusancto potest dici illud Esaiæ. 6. ca. Erit in ostēsionem sicut terebinthus, & sicut quercus quæ expandit ramos suos. De multiplicata autem magnitudine istius ignis dicitur Deut. 4. De cœlo audire te fecit dominus vocem suam vt doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum. Solet igitur ignis iste vtiliter se diffundere. Expandit inquit. ¶ Secūdo dico ꝙ ipse solet mobiliter nos perfundere, seu se infundere. Et hoc ostenditur cum dicitur. Nubes. Nubes. n. est inquid valde mobile, & suijpsius ad diuersas partes aeris translatiuum, & sui etiam in formas varias conuersiuum, terræ etiam siccitatis irrigatiuum, & ardoris solis refrigeratiuum. Ignis etiam valde mobile quid esse dinoscitur, quia semper se agitat & mouetur. Et illam in quam agit materiam mouere & agitare dinoscitur & probatur. Sic vere spiritussanctus mobilis est, vbi vult, se diffundit, vnū dimittit, alterum tangit, iuxta illud Ioannis. 3. Spiritus vbi vult spirat. Sicut patet, quia Dauid suscepit, & Saul dimisit, Paulum intrauit, Iudam contempsit, gentiles conuertit, Iudæos excæcauit. Vnde Sap. 7. dicitur ꝙ iste est spiritus intelligentiæ, vnicus, multiplex, subtilis, mobilis, incoinquinatus, suauis &c. Mobilis etiam dicitur, pro eo ꝙ illos quos inhabitat, ad bonum mobiles diligentes & agiles facere comprobatur. Nescit enim tarda molimina spiritussancti gratia, sicut dicit Ambrosius in quadam homilia. Et breuiter, iste est qui terram cordis humani solet donis & gratijs irrigare, ardorem tribulationum & tentationum temperare, & totum subiectum quod inhabitat, bonis operibus fœcundare. Nubem inquit. Vnde Ezec. 1. Nubes magna, & ignis inuoluens, splendor in circuitu. Quia sicut dicitur in Psal. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Compara si vis istum ignem illi de quo dicit Plinius quòd bitumen quod dicitur naphtha, quod alio nomine vocatur oleū de bacurh, talis est naturæ quòd ignem vbicunq; visum rapit. De longe. n. solet ignis prosilire & accendi in re quæ tali bitu-

mine fuerit inuncta. Vnde luminaria inũcta tali bitumine per
se videntur accendi, ac si vna candela etiam à longe ostẽdatur
eidem. Est.n.istud bitumen cognatum ignibus sicut ait. Tale
bitumen est gratia diuina. Ista.n.cognata est igni spiritussan-
cti. Quia reuera vbicunque fuerit, statim ignis iste spiritussan-
ctos rapitur, & cor illud.per sancta desideria inflamatur. Psal.
Accendatur velut ignis zelus tuus. Solet igitur iste ignis mobi-
I liter se infundere. Nubem inquit. ¶ Tertio dico q solet virili-
ter nos defendere. In protectionem inquit. Nonne gladius
igneus & versatilis datus est Angelo ad defendẽdum & custo-
diendũ Paradisum & viam etiã vitę & ligni vitæ? Iste est spũs,
qui.s.& ignis & gladius põt dici, quia.s.ab inimicis nostris nos
protegit & defendit. Vnde Zach.2. Ego ero murus ignis in cir
cuitu Hierusalem, & in gloria ero in medio eius. Vnde iste est
qui dicit Genes.15. Noli timere Abraham, ego protector tuus
sum. Sequitur. Apparuit clibanus fumans, & lampas ignis.
¶ Quarto dico q iste ignis facit vocaliter vera dicere, & hoc
ostenditur cum dicitur. Eorum, quia istud est pronomen rela-
tiuum, quia.s.sicut ignis non est sine vocali sono & strepitu, si-
cut dicitur Exod.19. q clangor buccinæ vehementius perstre
pebat, totusq; mons Synai fumigabat, eo q descẽdisset domi-
nus super Israelem in igne, sic dico q istum ignem semper cõ-
comitatur sonitus laudis Dei. Quia pro certo qñ super aliquos
venerit, facit eos in Dei laudem per prædicationem prorũpe-
re, facit eos relatiua, inquantum facit eos verba prædicare &
referre. Eorum inquit. Vnde Actu.2. dr̃ q apparuerunt.s.Apo
stolis, dispartitę linguę sicut ignis, seditq; super singulos eorũ,
& repleti sunt omnes spiritusancto, & cœperunt loqui varijs
linguis prout spiritussanctus dabat eloqui illis. Facit igitur vo-
caliter vera dicere. Eorum inquit. Esa.66. Ignis eorum nõ ex-
tinguetur. figura de illo filio hominis. Apoc.1. qui habebat ocu
los sicut scintillas ignis, & vox eius erat tãquam vox aquarum
multarum. Quicunq;.o.istum ignem habuerit, prædicando &
laudando vocem suam faciliter exaltabit. Hiere.5. Ecce dedi
verba mea in ore tuo in ignem. Facit igitur vocaliter vera dice
re. Eorum inquit. ¶ Quinto vero dico q iste ignis solet simul
corda iungere. Sicut.n.ignis habet virtutem consolidatiuam &
coniunctiuam, & duorum metallorum in vnum effectiuam, sic
spiritussanctus quando est in cordibus hoium, ipsos ad vnitatẽ
& cõcordiam reuocat, & per pacis & charitatis vinculum eos
ligat. Et hoc est quod ostenditur cum dr̃, &, quæ est cõiunctio
copulatiua. Quia.s.ignis spiritussancti solet diuersa inuicẽ con
cordare. Et inquit. Iohelis.2. Super seruos meos & ancillas
meas effundam spiritum meum, & dabo prodigia in cœlo & in
terra, sanguinem & ignem & vaporem fumi. Aduerte tamẽ q
per ignem non consolidantur aut vniuntur nisi aliqua pingue-
dine mediante, sicut patet qñ aliquod metallum deauratur, &
quando aurum alteri copulatur q non vniuntur sibijnuicem,
nisi aliqua terra pingui interueniente. Sicut etiam patet qñ fer
rum cum ferro iungitur, quia semper lutum vel terra pinguis
interuenire & apponi probatur, quo.s.mediante vnũ efficiun-
tur. Sic vere dicam q mediãte igne spiritussancti nunquã pos-
sunt diuersa corda ligari, vel vnum per charitatẽ fieri, nisi ter-
ra & lutum.i.consideratio nostræ terreæ mortalitatis interue-
niat, aut nisi pinguedo diuinæ gratiæ intercedat. Vnde de tali
terra & de tali igne potest dici illud Lucæ.12. Ignem veni mit-
tere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Reuera quando cũ
igne.i.cum spiritussancti gratia, terra.i.nostræ terreitatis con-
sideratio iungitur, necesse est q per charitatem & cõcordiam
accendatur. Esaiæ.50. Succendentur vtrunque simul & non erit
K qui extinguat. Solet igitur ignis iste simul corda iũgere. ¶ Sex-
to dico.s. q iste ignis solet totaliter culpas tergere. Ignem in-
quit. Ignis.n. habet virtutem abstersiuam, purgatiua, & mun-
dificatiuam. Patet in metallis sophisticatis, sicut est argentum
vel aurum cum plumbo vel cupro mixtum. Quia si in igne po
nuntur, virtute ignis totum illud inutile quod superadditum
fuerat consumitur, & vera auri substantia purgata remanere
probatur. Sic vere dicam de spiritusancto, quia pro certo qñ
in cor humanum diffunditur, omnem peccati maculam & om
nem mixtionem malorum desideriorum vel labem quãcunq;
superfluam vitiorum exinde tollere annihilare & consumere
noscitur, ita q homo mundus & purus sanctus & impollutus
efficitur dum purgatur. Deute.4. Deus tuus ignis consumens
est. Teste.n.Plinio, fulgur quãdo percutit animal venenosum,
omne venenum in ipso consumere consueuit. Sic spiritussan-
ctus quando insufflat in hominem peccatorem, omne peccatũ
seu omne peccati venenum consumit & destruit in eodem, si-
cut apparuit in Paulo & similibus. Vnde illud Sap.16. In aqua
quę omnia extinguit, plus ignis valebat. Bene igitur dicitur de
talibus sic purgatis illud Eccle.2. In igne probatur aurum &c,
Quia sicut dicitur Esaiæ.9. Succensa est quasi ignis impietas.
Solet igitur totaliter culpas tergere. Ignis inquit. ¶ Septimo di
co q iste ignis solet mentaliter lætum facere, quod ostenditur
quando comparatur luci, vt luceret inquit eis. Nihil.n.conso-
labiliu luce, quia sicut dicitur Eccl.11. Dulce lumen, & dele-
ctabile est oculis videre solem. De spiritu vero sancto dicitur
Ioan.14. q paracletus.i.consolator per ipsum dominum appel
latur. Bene igitur dicitur Esaiæ.10. Erit lumen Israel in igne.
vt luceret inquit. Prouer.15. Lux oculorum lætificat animam.
Solet igitur ignis iste mentaliter lætum facere. ¶ Octauo dico
quòd ignis iste solet totaliter vmbram tollere.i.vmbram igno
rantiæ vel erroris, Quod ostenditur cum dicitur. Per noctem.
Quia.s.iste est qui mentem per inspirationem & reuelationem
illuminat, & omnem noctem erroris inde fugat. Psalm. Eduxit
eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Patet igi-
tur quomodo iste ignis Errores tollit. Lætũ facit. Culpas euel-
lit. Simul coniungit. Vera proponit. Tute defendit. Cito opera
tur & agit. Et vtiliter se communicat & diffundit. Et sic bene
dico quòd Deus expandit nubem in protectionem eorum, &
ignem vt luceret eis per noctem. Iste est igitur quidam ignis
qui est de spiritusancto specialiter expositus. ¶ Adhoc dico
quòd est quidam ignis qui est ad virum iustum & etiã ad cha- L
ritatis & dilectionis affectum referendus. Dicamus ergo ali-
quid de viro iusto, prælato vel quolibet sancto viro, de Ange-
lo, ac Christo. ¶ Primo de viro iusto prælato vel sancto dico
quòd est ignis, quia ignis est

Sui purgatiuus.
Sui diffusiuus.
Sui occultatiuus.
Sui augmentatiuus.

Sui dico purgatiuus.
Ignis.n.est elementis-
simum, non recipit.n.
aliquam virentẽ, quia
.s.quicquid ei accidit, consumit, & sic in puritate sua necessa-
rio sistit. ¶ Item ignis est elementum communicatissimũ, quia
.s.in omnia se diffundit, & virtutẽm suam cunctis distribuit &
effundit. Et inde est q omne corpus penetrat, & intime cum
corpore se coniungit. ¶ Item ignis est elementum occultissi-
mum, quia.s.ignis de sui natura est inuisibilis, nec ab oculo cor
porali videtur, nisi quando alicui materiæ terrestri vel aereæ
incorporatur. ¶ Item ignis est elementum infinitum seu maxi-
mum, quia.s.ignis si applicetur materia in quam agat, in infini
tum solet crescere, & se continue augmentare, sicut hæc om-
nia patent per sanctum Dionysium.c.12.de Angelica hierar-
chia. Sic vere dico q vir iustus habet puritatem immaculabi-
lem. Nihil.n.immundum recipit, quia quicquid malæ sugge-
stionis vel cogitationis sibi adiungitur, illud statim consume-
re comprobatur. Nullam.n.prauam imaginationem per dile-
ctionem recipit, immo statim per firmitatem boni propositi il
lam annihilat & confundit, & sic purus & immaculatus persi-
stit. Et sic dico q iustus secundum Psalmistam, est sicut ignis
qui comburit siluam.s.cogitationum. Et sicut flamma combu-
rens montes, vanarum.s.elationum. ¶ Item dico q habet boni-
tatem concreabilem amicitiæ, quia.s.neminem solet contem-
nere, sed cunctis benigniter se incorporare & coniungere, &
beneficia sua communicare & diffundere. Act.2. Ignis sedit su
per singulos eorum, & repleti sunt omnes.s.beneficijs huius
ignis. ¶ Item dico q iste ignis habet inuisibilitatem non de-
monstrabilem. Quia.s.iustus semper vult esse incognitus &
ignotus, & per iactantiam & ostentationem nunquam homini
bus propalatus. Et nunquam nisi per adiunctionem terrestris
materiæ.i.nisi per incorporationem alicuius actualis operis
virtuosi fit libenter hominibus manifestus. Vnde Seneca. Esto
occultator virtutum, sicut alij vitiorum. Vnde iste est ignis il-
le absconditus de quo dicitur.2.Macha.1. quòd sacerdotes qui
tunc dei cultores erant, acceptum ignem de altari occultè ab-
sconderunt in valle vbi erat puteus altus & siccus. Expone de
iusto.s.qui semper vult abscondi in puteo profundo humilita-
tis, & in siccitate abstinentiæ & paupertatis. Prouerb.6. Nun-
quid potest quis abscondere ignẽ in sinu suo? Psal. Considera-
bam ad dexteram, & videbam, & nõ erat qui cognosceret me.
¶ Item habet quantitatem supercrescibilem, quia.s.iustus non
cessat quãdiu viuit virtutibus crescere, & si ligna.i.occasiones
& bene operandi materia eidem apponitur, se semper solet in
melius augmentare Ecclesia.11. A scintilla vna augetur ignis.
Et

Et Eccle.48. Secundum ligna siluæ ignis ardebit. Breuiter igitur dico ꝙ vir iustus ignis dicitur, & igni merito comparatur. Vnde de Helia propheta dicitur Eccl.48. Surrexit Helias propheta quasi ignis. Vbi aduerte quod sicut ignis

M Superius gaudet	Sic vere iustus gaudet supe-
Interius ardet.	rius deitatis cœlo. Surrexit.
Exterius splendet	Ardet interius charitatis ze-
Asperius mordet,	lo. Helias. Splendet exterius

decentiæ velo. propheta. Mordet asperius iustitiæ telo. Quasi ignis. ¶ Primo igitur dico ꝙ spiritualis & moralis ignis s. homo iustus, & maxime bonus ecclesiasticus vel prælatus superius gaudet contemplando cœlũ. Surrexit inquit. Quia reuera sicut ignis habet regionẽ suam superius, ita ꝙ inferius nunquam detinetur nisi qñ terrestri materiæ incorporatur, & tũc continue sursum tendit, & vt sursum euadat & erumpat continue agitatur, sic vere iusti superius per contemplationẽ habitant, & cœlũ visitant & frequẽtant, dicẽtes s. illud Phil.3. Conuersatio nostra in cęlis est. quinimmo si necessitate alicuius negocij in terra. i. in terrenis occupationibus detinẽtur, nunquã ibi mente quiescere cõprobantur, immo semper tentant & conantur inferiora dimittere, & superius agitantur, sursumq; per desiderium circumeunt & mouentur, dicent. s. illud. Non habemus hic manentẽ ciuitatem, sed futurã inquirimus. Heb.13. iuxta illud Col.3. Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus. &c. Surrexit inquit. Iosuæ 7. Surge, cur iaces pronus in terra? Vnde de talis ignis motu & ascensu dr̃ Iudic. 6. Ascendit ignis de petra, & carnes azimosq; panes consumpsit. Eapone. Igitur dico ꝙ talis spiritualis ignis superius gaudet contemplando cœlum. Surrexit inquit. ¶ Secũdo dico ꝙ iustus interius ardet de-

C monstrando zelum. Et hoc ostẽditur cum dr̃. Helias, qui. s. inter cæteros sanctos plus inuenitur zelasse pro fide & veritate, sicut ipse dicit.3. Regum.19. zelo zelatus sum pro dño exercituum &c. Et iste zelus satis apparuit qñ ignem super quinquagenarios descendere iussit.4. Regũ.1. Et qñ prophetas Baalim interfecit.3. Reg.18. Sicut. n. ignis ex natura propria feruet & ardet, sic iustus pro fide & veritate zelat. Psal. Ascendet velut ignis zelus tuus. 1. Macha.2. Helias cũ zelat zelum legis, receptus est in cęlum. quod. s. factum fuit in curru igneo, sicut dr̃.4. Reg.2. Igitur iustus ad modum ignis interius ardet demõstrando zelum. Helias inquit. Ignis. n. zeli & profundi amoris est ille ignis qui in stupis contineri non potest quin appareat. Vnde Hieremias de sermone dñi ad se facto dicit sic. Hiere.20. Dixi, non recordabor dñi, neq; loquar in nomine illius. Sequitur. Et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususq; in ossibus meis, & defeci, fere non sustinens. Ignis igitur iste interius ardet demonstrando zelum. Helias inquit. ¶ Tertio dico ꝙ iustus exterius splendet illustrando velum. i. exteriorem habitũ. Quia. s. sicut ignis habet innatum splendorem annexũ essentię suæ, per quem non solũ in se splẽdet & rutilat, immo etiam alia illustrat & illuminat, sic vere iustus habet annexum duplicem spiritualem splendorẽ. s. vnum interius, qui est splendor veritatis fidei & sapientiæ, de quo illud Esaiæ. 4. Creauit dñs super omnẽ locum montis Syon splendorem ignis flammantis in nocte. Et alium exterius, & iste est splendor honestatis & decentiæ seu bonæ apparentiæ, de quo Esaię.10. Erit lumen Israel in igne. Igitur talis ignis. s. homo iustus, & in se lucet, & alios illuminat. Quia. s. in se lucet interius per fidẽ, sapientiam & veritatem, exterius per decentiã & honestatẽ seu conuersationis sanctitatem. Et alios illuminat quãtum ad primum per scientiam & doctrinæ vtilitatem & subtilitatem, & quantũ ad s̃m per bonorum exemplorum regulã & puritatẽ. Vnde de tali directiuo splendore dr̃ Eze.1. ꝙ illa sancta animalia viros iustos significantia erant splendẽtia & ignea. Vnde ibidem dr̃ sic. Hæc erat visio discurrens in medio aialium, splẽdor ignis, & de igne fulgur egrediens. Fulgur dico. s. bonorum exemplorũ. Igitur iustus exterius splendet, auferendo velum. s. caliginis & erroris, seu illustrando velum. i. habitum honestatis. Et hoc ostenditur, cum dicitur propheta, quia scilicet propheta, & interius splendet per diuinas reuelationes, & exterius fulget per cõuersationes directiuas, & exemplares sanctitatis cõditiones, ita vt sibi ab alijs possit dici illud Ioan.4. Dñe, video quia propheta es tu. & Matth.11. Quid existis videre? prophetã inquit, quasi dicat. Tales propter suam exemplarem vitam digni sunt ab oĩbus inspici & videri. Ignis igitur. i. iustus exterius splendet, au-

N ferendo velum. Propheta inquit. ¶ Quarto vero dico ꝙ iustus asperius mordet, infigendo telum. Et hoc ostẽditur cum dicitur. Quasi ignis. De natura. n. ignis est non solum ꝙ splendeat, immo etiam ꝙ lædat, affligat atque mordeat. Vnde etiam apes habent telum quod igneæ fertur esse virtutis, quia. s. dolorem & adustionem inducit. Ignis. n. & quælibet res ignea vel ignita, habet lædere & affligere, purgare & abstergere, attenuare & consumere. Sic vere dico ꝙ iustus, & maxime iudex vel prælatus debet habere exemplo apum telum igneum. i. rigorem & seueritatem iustitiæ, quia. s. & verbo corrigendo, & opere puniendo, & vultu seueritatẽ prætendendo, debet esse igneus, vt s. possit malos corrigere, abstergere, & purgare, & si forte noluerit, possit eus consumere vel delere. Mala.3. Ipse. n. quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans & emundans argẽtum, & purgabit filios leui, & colabit eos quasi aurum, & quasi argentum, & erunt offerentes dño sacrificia in iustitia. Et breuiter de talibus dr̃ Zach.12. In die illa ponã duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, & sicut faciem ignis in fœno. Aduerte tñ ꝙ ignis in metallis nobilibus non consumit substantiam, sed accidens & fœculentiam intermixtã, sicut est argentum & aurum. Ad denotandum ꝙ intentio boni iudicis & iusti prælati debet esse ad exterminãdum vitia, & non naturam, & ad purgandum & purificandum hoiem, non damnandum, similes illi igni vbi fuerũt positi Sydrag, Mysach, & Abdenago, qui. s. viros ipsos non læsit aut conturbauit, vincula tñ dirupit, & eos liberauit. Ad denotandum ꝙ iudex quamuis igneus seu seuerus, non debet ad consumptionem personarum intendere, sed ad dissolutionem & consumptionem vinculorũ . i. culparum principaliter anhelare. Matt.3. Congregabit triticum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Cuius tñ contrarium est in multis, qui. s. non curãt nisi ꝙ possint emẽdas & munera reportare, de purgatione vero vel emẽdatione personę parum solent attẽdere vel curare, similes cuidam speciei fulguris. i. cœlestis ignis de quo facit Plinius mentionem, dicens ꝙ est species fulguris quæ dissoluit aurũ in sacculis, ipsis sacculis & sigillis sacculorum intactis, vinum etiã consumit in dolio, & gladium in vagina, intactis & illæsis dolio & vagina. Illud. n. quod melius est, accipit iste ignis, illud autem quod nihil valet, non accipit, sed dimittit. Sic vere sunt multi qui in punitionibus & correctionibus suis non curant nec quærunt nisi aurum à barbaris extorquere, vinum & arma & omnia preciosa subripere, de sacculis vero vagina & dolijs . i. de inutilibus & parum valentibus, immo etiam de culpis & vitijs delinquentiũ non curare, quinimmo multi sunt qui magis amant seditiosos quàm pacificos, eo ꝙ ab ipsis solent vtilitatem & commoditatem ratione suorum criminum reportare. Iohel.1. Ignis consumpsit speciosa deserti. Non sic igitur, sed debite & cum intentione syncera ignis spiritualis mordeat, iustitiæ velo splendeat, charitatis zelo ardeat, eminenti cęlo gaudeat. Et sic bene dicetur. Surrexit Helias propheta quasi ignis. Iste est igitur ignis ad virum iustum referendus. Si vero velis ad Angelos applicare, & ipsos igneos appellare, dic quòd sicut ignis inter elementa

Sedet superius,	Sic dico ꝙ Angeli sunt in statu supe- O
Volat celerius,	riores. Sunt in motu celeriores. Sunt
Splendet vberius,	in intellectu splendidiores. Sunt in
Ardet feruentius,	affectu feruentiores. Sunt in effectu
Agit potentius,	potentiores. Bene igitur dicitur in

psal. ꝙ Deus facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignẽ vrentem. Si vero ad Christum applicare velis, dic sicut supra de spiritusancto, vel etiam hic de iusto &c. Nota ꝙ omnia quę de igne viri iusti moralisata sunt à. §. qui incipit. Adhuc dico ꝙ est quidam ignis qui est ad virum iustum &c. possunt applicari supra ad. § vbi agitur de igne virtuoso.

Ignobilis.tas.

Vide vbi nobilis seu nobilitas. &c.

Ignominia.

Nota ꝙ ignominia habet contrarietatẽ cum nomine. Est. n. ignominia illa confusio seu infamia quæ priuat hoiem bono noie. Et ideo ignominia nihil aliud est propriè loquendo, q̃ boni nois priuatio vel carentia. Accipitur aũt vt cõiter pro confusione. Et ideò cum ignominia semper accipiatur in malo, scriptura vero nõ faciat mentionẽ gñaliter nisi de triplici malo, videlicet de malo culpæ, miserię & pęnę, hinc est ꝙ de triplici ignominia possumus facere mentionẽ. Et sic dico quòd est ignominia plena vitijs, ignominia cum conuitijs, ignominia cum supplicijs. Prima est ignominia culpæ latentis. Secunda est ignominia vocis seu famæ patentis. Tertia est ignominia pœnæ fœtentis.

¶ Primo igitur dico q est quædam ignominia latens, quæ est interior, & ista nihil aliud est quàm culpa. Peccatū.n.est illud quod facit hoīem ignominiosum.i.sine nomine. Nomine dico dignū corā Deo nominari, vel digno in libro vel in volumine vitæ scribi. vnde de peccatore dr̄ Prouer.17. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo lætabitur.q.d. Stultus.i.peccator in ignominiam natus est.i.innominabilis apud Deum factus est, & ideo pater eius.s. Christus ipse Deus nō lætabitur in ipso in æternum, quia.s.nomen eius in libro vitæ nō inueniet scriptum, sed inde potius ignominiosè deletū. Qui.n. ignominiosè sese habebant in bello, vtpote quia fugiebant, vel se capi sine magna cā ab hostibus permittebant, à militia olim ignominiosè remittebantur, stipendijs priuabātur, & nihilominus pœnis & improperijs subdebantur, sicut accidit Romanis militibus quæ in bello Cannensi à prælio ignominiosè fugerūt, quos senatus in Siciliam relegauit, & ibi sub ignominiosa militia militare coegit, & q quamdiu Hannibal esset in Italia, ibi non intrarent, ipsos sententialiter condemnauit, sicut ponit Titus Liuius de bello pu. Sic verè illi qui in bello contra vitia ignominiosè pugnant, & qui debiliter resistendo per culpā hostibus se subiugant, ignominiosi apud Deum fiūt, ita quod quousq; se à culpa purgauerint, & hostem ab Italia.i.diabolū à suis cordibus fugauerint, à senatu iustorum & societate spiritualium militum longe desistunt. De alijs etiam militibus legitur q quia male pugnauerunt, damnati fuerunt ab Imperatore suo q de cætero stando alijs recumbentibus manducarent, quousq; ignominiam virtuosè pugnando in alijs prælijs compensarent. Hiere.3. Operiet vos ignominia vestra. Et Prouerb.17. Impius cum in profundum peccatorū venerit, contemnet, & sequitur eum ignominia & opprobrium. Et aduerte q scriptura facit mentionem de multiplici ignominia, videlicet

B Carnalitatis & immunditiæ.
Cupiditatis & auaritiæ.
Proteruitatis & pertinaciæ.
Verbositatis & adulatriæ.
Infidelitatis & idololatriæ.

Est igitur quædā ignominia carnalitatis, & ista potissime est in actibus luxuriæ damnatæ, sicut est adulteriū & incestus & similia. De adulterio.n.dr̄ Prouer.6. Qui adulter est, propter cordis inopiam perdit aīam suam, turpitudinē & ignominiā congregabit sibi. De incestu vero cōiter loquitur in scriptura, sicut Leuit.20. vbi dī q qui acceperit sororem suā & viderit turpitudinē suam, sequitur. Illaq; conspexerit ignominiam fratris sui, nefariā rem operati sunt, occidentur in conspectu populi. Per ignominiā.n.in scriptura intelligitur actus luxuriæ, & etiam ipsa membra pudibunda. Hiere.13 c. Nudaui fœmora tua cōtra faciem tuam, & apparuit ignominia tua, adulteria tua, & hinnitus tuus, scelus fornicationis tuæ. Vnde etiam peccatum sodomiticū quod valde est ignominiosum & infame sub nomine ignominiæ continetur. Roma.1. Tradidit eos Deus in passiones ignominiæ, vt faciant quod eis non expedit. Ista est igitur ignominia carnalitatis. ¶ Item est ignominia cupiditatis. Patet.n.ad sensum q illi qui incidunt in auari-

C tiam & cupiditatem, sicut sunt vsurarij &c. vltra modum sunt tenaces & parci, qui.s.apud omnes sunt tenaces & ignominiosi. Vnde de illis, & alijs ipsos contemnentibus & abominantibus potest dici illud Thre.1. Viderunt eam hostes, & deriserūt sabbata eius.i.pompas & superba solatia, vtpote quia dū alijs se præferunt, vel milites fieri seu nobilitari quærunt, alij qui ignominiam vsurarū à quibus ista prouenerunt, cogitāt, ipsos merito vilipendunt, immo qñq; talia ipsis improperant & opponunt. Eze.23. Ipsi discooperiūt ignominiam eius. ¶ Item est ignominia proteruitatis. Proterui.n. homines, qui.s. parentes tam naturales quàm spirituales non reuerentur, sed eis proteruè & obstinato animo opponuntur, ignominiosi merito reputantur. Prouer.19. Qui affligit patrem, ignominiosus erit & infęlix. ¶ Item dico q est ignominia adulatricis verbositatis. Homines.n. adulatores & mendaces, & qui solent placentia dicere, & malos in suis malitijs confouere, infames & ignominiosi apud bonos & veridicos solent esse. Hiere.8. Sanabant contritiones filiæ populi mei, dicentes, pax pax, & non erat pax. ¶ Itē est ignominia idololatricis infidelitatis. Hæresis.n.& idololatria sunt vitia valde ignominiosa. Vnde de idololatris qui adorauerunt vitulum conflatilē, dr̄ Exod.32. Spoliauerat eos Aaron propter ignominiā sordis. Patet igitur q est ignominia latens, quæ est interior. ¶ Secundo principaliter dico q est ignominia patens, quæ est exterior. Et ista nihil aliud est quàm

Exterior confusio & infamia.
Exterior paupertas & miseria.
Exterior tribulatio & angustia.

De ignominia confusionis & infamiæ dicitur Hieremiæ 49. Audierunt gentes ignominiam tuā, & vlulatus tuus impleuit terram. De ignominia paupertatis & miseriæ dr̄ Prouer.14. In paucitate plebis, ignominia principis. De ignominia vero aduersitatis & angustiæ dr̄ in Psal. Imple facies eorū ignominia. Ista est igitur ignominia patēs, quæ est exterior. ¶ Tertio principaliter dico q est ignominia scatens seu fętens, quæ est posterior. Et ista est ignominia & confusio infernalis. Valde.n. ignominiosum est homini nobili qñ relegatur, & magis quando in insulam deportatur. Homini libero qñ incarceratur, & magis qñ seruituti & vinculis subiugatur. Homini diuiti & glorioso qñ depauperatur. Homini delitioso quando laboribus & angustijs deputatur. Sic vere quia infernus est exiliū & relegatio; est seruitus & subiugatio, est paupertas & attenuatio est etiam aduersitas & dolorosa tribulatio, ideo maxima est ignominia & confusio peccatoribus, & maxime diuitibus huius mundi; qñ deputantur ibidem, & qñ ad illas pœnas & miserias cōdemnantur. Tunc.n. pōt dici de quolibet dānato illud Oseæ.4. Gloriam eius in ignominiam mutabo. Quia reuera quanto maior præcessit gloria dum florebant, tanto maior sequitur ignominia qñ cadunt. 1. Mach.1. Secundū gloriā eius multiplicata est ignominia eius. Vnde breuiter aīæ peccatrici potest dici illud Ezech.23. Dictum est meretrici Ooliba. Ecce ego tradam te in manus eorū quos odisti, in manus de quibus satiata est anima tua, & agent tecū in odio, & tollent oēs labores tuos, & dimittent te nudam & ignominia plenā, reuelabitur ignominia fornicationum tuarum. Sic igitur patet quō inuenitur ignominia

Infernalis.
Mundialis.
Criminalis.

Vide de confusione & verecundia &c. Si vis adhoc dic q ignominia idem est quod confusio, verecundia, opprobriū seu infamia valde magna. Et ideo ignominiosus dicitur ab in quod est non, & nomen quod est fama, quasi sine nomine seu fama. Et ideo nota quòd in scriptura triplex confusio seu ignominia reperitur, videlicet D

Ignominia continens gratiam.
Ignominia quæ spectat ad culpam.
Ignominia quæ spectat ad pœnam.

Prima est ignominia quam in mundo vir iustus sustinet. Secunda est ignominia quam ob culpam impius continet. Tertia est ignominia quæ in pœna damnatos detinet. Et sic dicam q in scriptura reperitur ignominia trāsitoria, quæ est pœnitentium conuersorū, ignominia destructoria, quæ est delinquentium iniquorum, ignominia permansoria, quæ est gemiscentium damnatorum. Dico igitur primo q est quædam ignominia temporalis & transitoria. Et ista est ignominia temporalis tribulationis, quam.s. electi patiuntur in mundo vt necessitate compulsi veniant ad salutem. Parum.n. reputat pater ignominiā filij pestilentis si verberaretur in scholis, vt ex tali ignominia corrigatur, & tandem gloriam consequatur. Sicut.n.dr̄ Ecclesi.4. est confusio adducens gloriam. & de tali ignominia dicitur in Psal. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. ¶ Secundo dico q est ignominia criminalis & confusoria seu destructoria. Et ista est ignominia peccati, nihil.n. confusibilius quàm peccatum. & ideo sicut video q illi in mundo sunt ignominabiles & infames,

Qui proditiosè dominos respuunt,
Qui vituperosè sese prostituunt,
Qui pœnuriosè sese bonis exuunt,
Qui præsumptuosè sese stultos astruunt,

Sic verè dico spūaliter q illi abominabiles possunt dici, qui sunt proditiosi per peccatū & idololatriam, sicut.s. sunt illi qui Deum propriū dñm derelinquunt, & eius aduersario.s. diabolo se coniungunt. Vnde de populo idololatro dr̄ Exod.32. q Aaron ipsum spoliauerat propter ignominiam sordis, & inter hostes nudum constituerat. Et Prouer.19. dr̄ q qui affligit patrē suum, ignominiosus erit & infęlix. ¶ Item illi qui sunt vituperosi per abusum vel immunditiam, quia.s. omnes actus luxuriæ sunt ignominiosi. Vnde etiam illa membra pudibūda ignominiosa nominantur. Vnde Hiere.13. Nudaui femora tua contra faciem tuam & apparuit ignominia tua. Et mulieri meretrici loquitur scriptura Esaiæ.47. dicens. Reuelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum. ¶ Item illi qui sunt pœnuriosi per virtutum relictam copiam, quia.s. sicut ille qui fuit diues & oīa vendēs & inhonestè expendens efficitur pauper & ignominiosè viuit, sic illi qui virtutes vendūt & expendunt, & in bonis spiritualibus inopes fiunt, ignominiosè quo ad Deū viuunt. Et ideo à Deo & à sanctis cōtemni & vilipēdi digni

digni sunt. Vnde Threni. 1. Peccatum peccauit Hierusalē, propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam, spreuerunt eam, quia viderunt ignominiam eius. Sequitur. Deposita est vehementer, non habens consolatorem. ¶ Item illi qui sunt præsumptuosi seu tumultuosi per fatuam insipientiā. Vnde Prouerb. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet, & sequitur eum ignominia & opprobrium. Et Prouer. 3. Stultorum exultatio ignominia. Ista est igitur ignominia criminalis. ¶ Tertio dico ꝙ est ignominia infernalis & damnatoria, & de ista dicitur Oseæ. 4. Gloriam eius in ignominiam commutabo. & 1. Macha. 1. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius &c. Sufficit.

A **Ignorantia.** Nota ꝙ ignorātia nihil aliud est quàm carentia scientiæ. Et est quandoq; vitiū naturæ, quandoq; vitium personæ. Homo. n. naturaliter est inscius & ignarus, quamuis anima creetur à Deo capax oīs scientiæ. Quia secundum Aristotelem, nihil est difficile apud potentiam intellectus, ipsa tamen qñ creatur, est sine scientia actuali. Est enim sicut tabula rasa, in qua nihil est depictum. ¶ Distinguamus igitur quòd est triplex ignorantia. s. quædam

Naturalis.
Criminalis.
Virtualis.

Primo igitur dico ꝙ est ignorantia naturalis, & est illa quæ nobis insita est à natura. Multa. n. sunt q̄ nobis natura scire negat. Et hoc fit ex naturæ debilitate, vel ex dei ordinatiua voluntate. Sicut. n. quædam sunt animalia quæ naturaliter nascuntur cęca, sicut sunt Canes, Vulpes, Lupi, Leones & generaliter oīa animalia rapacia & gulosa, sic vere charissimi nos alij quando nascimur, sumus cęci naturaliter, & originaliter ignorantes, & quid debemus facere nescientes. Vnde nota quòd nos naturaliter ignoramus. 3. Regum. 3. Ego sum puer paruulus, ignorās egressum & introitum meum, scilicet

Meritorum qualitatem.
Futurorum veritatem.
Mortis nostræ propinquitatem.
Mortuorum conditionem.
Iudicij discussionem.

Ignoramus dico meritorum nostrorum qualitatem. Quia sicut dr̄ Eccl. 9. Nescit hō verū amore vel odio dignus sit. Iob. 9. c. Nempe & si iustus homo fuero, hoc ipsum ignorabat anima mea. ¶ Item ignoramus futurorum veritatem Eccl. 8. Multa inquit hoīs afflictio, quia ignorat præterita & futura. ¶ Item ignoramus mortis nostræ propinquitatem. Gens. 17. Vides inquit ꝙ senuerim, & ignorem diem mortis meæ. ¶ Item ignoramus mortuorum conditionem. Eccl. 11. Ignoras quæ sit via spiritus. ¶ Item ignoramus discussionem iudicij seu accelerationem, quia sicut dr̄ Matth. 24. Veniet dñs serui illius hora qua ignorat, & partem eius ponet cum peccatoribus. Ignorantia. n. istorum quinq; charissimi, est nobis insita naturaliter, quia. s. nos nō scimus quantum Deo placemus, nec quid de futuris dicemus, nec etiam qñ moriemur, nec quo post mortem ducemur, nec qñ in iudicio discutiemur. Ista est igitur ignorātia naturalis. ¶ Secundo dico ꝙ est ignorātia criminalis, & ista est qñ

B ignoramus quæ scire tenemur. Ignorantia. n. facti qñq; excusat, quia. s. omnia facta non possumus scire, & maxime si crassa non fuerit vel supina. Sed ignorantia iuris non excusat. Ius aūt voco quicquid scire tenemur, sicut sunt illa quæ pertinent ad salutem. Ignorare. n. talia, est peccatum & periculosum. Sicut. n. dicitur. 1. Cor. 14. Si quis ignorat, ignorabitur. Sicut. n. aues & animalia quę habent visum debilē, faciliter capiuntur, quia. s. non vident nec percipiunt retia venatorum, ita ꝙ in illis faciliter inuoluuntur, sicut patet de leporibus & anuetis, quæ aues sunt in sero volantes circa nemora, quæ in magnis retibus ab arboribus pendentibus capiuntur, sic vere illi qui visum scientiæ & intelligentiæ per ignorantiam habent dēbilem & obscurum, in retibus pctōrum & vitiorū faciliter irretiuntur. Dū. n. nō vident nec intelligūt quid sit malū, ipsum fugere nequeunt nec vitare. Non. n. euitatur malum, nisi prius cognitum. Et aduerte quòd quadruplex est mala ignorantia. s. ignorantia

Sperandorum.
Credendorum.
Agendorum.
Cauendorum.

Ignorantia sperandorum est ignorantia bonorum Paradisi, quæ pro certo multū est periculosa. Illa. n. si ignorantur, non appetuntur. Ideo de malis qui nihil sperant de bonis futuris, dr̄ Iob. 24. Perfodiunt in tenebris domos, & ignorauerunt. Ignorantia credendorum est ignorantia articulorū fidei & diuinę scientiæ & scripturæ, de qua Rom. 10. Ignorantes inquit Dei iustitiam, & suā volentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. & Esa. 28. Sacerdos & propheta ignorauerunt iudicium. Ignorantia agendorum & ignorantia operum bonorum quæ facere tenemur, de qua. 1. Reg. 20. dr̄. Quid ageretur penitus ignorabat. & Phil. 1. Coarctor. n. ex duobus, & quid eligam ignoro. & 1. Reg. 26. Apparet ꝙ stulte egerim, & ignorauerim multa omnis. Ignorantia cauendorum est ignorantia vitiorum & ignorantia infernalium tormentorum. De ignorantia peccatorū dr̄ Prouer. 7. de illo iuuene qui per mulierem introductus erat multis sermonibus Statim eam sequitur sicut bos ductus ad victimā, & quasi agnus lasciuiens, ignorans ꝙ ad vincula stultus trahatur. De ignorantia vero tormentorum dr̄ in Psal. in persona peccatorum. Cōgregata sunt super me flagella, & ignoraui. Et ideo breuiter sicut videmus ꝙ aues ignorantes laqueum capiūtur, & hoies ignorantes insidias hostium occiduntur, sic dico ꝙ illi qui ignorant pericula cauenda. s. laqueos vitiorum & insidias demoniorum, faciliter in vitijs inuoluuntur, & per damnationem perpetuam moriuntur. Psalm. Veniat super eum laqueus, quem ignorat Iob. 18. c. Hæc sunt igitur tabernacula iniqui, & iste locus eius qui ignorat. Ista est igitur ignorantia criminalis Sed ista est periculosa & vitiosa in quolibet viro iusto, multo fortius in prælato. Magis. n. damnificaretur mundus si sol efficeretur obscurus quàm si omnes aliæ stellæ obscurarentur. Sic maius est reipublicæ pręiudicium si sol. i. superior vel pręlatus efficiatur ignorans quàm de alijs quibuscunq;. & exemplifica, sicut supra in pluribus locis. Esa. 56. Pastores ignorauerūt intelligentiam. ideo dicitur admiratiue, Ioā. 3. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? ¶ Ista est igitur ignorantia criminalis.

¶ Tertio dico ꝙ est ignorantia virtualis. Et ista est ignorantia C bonorum simplicium, qui. s. debēt ignorare & se & suos & sua. Se dico. vnde Cant. 1. Si ignoras te ô pulcherrima mulierum, egredere & abi. supple a peccato. Suos, sicut sunt illi qui per carnalem affectionem neminē cognoscunt. Deut. 33. Dixit patri suo & matri suæ, nescio vos. & fratribus suis, ignoro illos. Sua insuper, sicut. s. sunt illi qui cor in diuitijs non apponunt, immo ipsas ignorant & vilipendunt. Thob. 5. Quomodo pecuniam hanc exquiram ignoro &c. Vide supra de cęcitate, & infra de visu, de vmbra, de obscuritate, de luminare, de luce, de lumine & similibus.

Ignoscere. Nota ꝙ ignoscere idē est quod indulgere vel remittere. Dicitur autem ignoscere A quasi non noscere, ab in & nosco. Ille. n. qui indulget & ignoscit iniurias sibi factas, videtur obliuisci vel ignorare & nō noscere, vel pro oblitis & ignoratis ignotis & non recolitis habere. Talis enim ignotio spectat ad

Deum.
Iustum.
Impium.

Ad Deum dico. Iste. n. est sicut puer, qui solo risu vel applausu, solo pomo vel solo trocho indulget & ignoscit homini se lædenti & sibi iniuriam facienti. Quia. s. nunquam possumus tm̄ isti puero iniuriasse peccando, quin ignoscat continuo si sibi arriserimus conuertendo, & applauserimus pœnitendo. Quod bene videtur dici Ionæ. 3. vbi rex audito malo quo delere volebat dñs ciuitas, præcepit ieiunare, & indui sacco, & clamare ad dñm diligenter, dicēs. s. ista verba. Quis scit inquit si conuertatur & ignoscat Deus? &c. Ignoscere igit̄ spectat ad Deū. ¶ Item ignoscere spectat ad iustum. Ad iustū. n. & generosum virū pertinet iniurias dimittere, & vbi plus vindicare potuit, indulgere, similis ligno viridi, quod vbi plus calescit, magis efficitur humidum & flexibile. Sic vere generosus & virtuosus hō de quāto plus calescit & lacessitur iniurijs, tāto plus debet molliri, flecti, & inclinari misericordia & indulgentijs. Magnę. n. virtutis est ꝙ homo tunc velit ignoscere qñ se sentit maioribus iniurijs tactū esse. vnde Seneca dicit ꝙ nobile genus vindictę est ignoscere, exemplo illius Imperatoris Romani Pompeij, qui cum Herodem regem Iudææ bello vicisset, & adductus ante eum genua flexisset, & coronam ante pedes eius dimisisset, accepit eam Imperator, & reposuit in capite regis victi, dicens eiusdem esse potestatis regem vincere & facere. Bene igitur dicit Sen. in lib. de moribus, vt videtur. Alteri semper ignoscito, tibi nunquam. Vide si vis Senecam in lib. de clementia ad Neronem, vbi multa allegat ad propositum. Ignoscere igitur spectat ad iustum. ¶ Item ignoscere spectat ad iniustum. Constat. n. ꝙ peccator & iniustus semper indiget ꝙ ignoscatur eidem. Et ideo pari passu & iste debet ignoscere his qui iniuriantur eidē, iuxta illud Luc. 6. Date, & dabitur vobis, dimittite, & dimittetur vobis. & 4. Reg. 5. Ignoscat mihi dominus seruo suo. Quod est contra multos, qui bene volunt sibi ignosci, sed nunquam volunt ignoscere cuicunq;. figurati in illo seruo

nequam

nequam qui à domino suo indulgentiam petijt & accepit,& tñ conseruo suo noluit indulgere, sicut dr̃ Matth.18.quapropter fuit à dño damnatus, & in tenebris exterioribus condẽnatus. Quia sicut pc̃tór sibi vult ignosci, sic debet & ipse alijs misereri, sicut dr̃ Dan.4. Peccata tua elemosynis redime,& iniquitates tuas misericordijs pauperũ. Forsitan ignoscet dominus delictis tuis q.d. Si tu ignoscis, ille ignoscet &c. Vide de Dimittere, Venia, Indulgentia, Parcere, Misereri

Ille. Illius.

Nota q̃ istud pronomen ille est pronomen relatiuũ, refertur.n.semper ad aliud antecedens. Et sic dico loquendo moraliter, q̃ ille pót accipi in bono & in malo. Habet.n.ille in seipso quandã naturam non sustentariuam, sed ad aliud vt dictum est, relatiuam. Et sic dicam q̃ per ille intelligitur Christus, Impius, Diabolus, Mundus.

Christus est ille qui cuncta iudicat.
Iustus est ille qui mores vindicat.
Impius est ille qui bona abdicat.
Diabolus est ille qui culpas duplicat.
Mundus est ille qui pompas explicat.

Primo igitur dicamus de ille in quantũ significat Christũ. Christus.o.proprie dici potuit relatiuus. Habuit.n.antecedens Deum patrem, quantum ad diuinitatem, virginem matrem, quantum ad humanitatem. Et sic fuit relatiuus, inquantum ipsos in mundum retulit per prædicationis & fidei veritatem. Et sic dico, q̃ Christus est similis illis plantis quæ vocantur agnatę, quarum natura est secundum Plinium lib.16.cap.44.q̃ cum sedem suam nascendi.i.propriã non habeant, in aliena viuunt, sicut de visco, polypodio, dolichn ac serpillo exemplificat ibidẽ. Sic vere iste est ille qui quodammodo agnatus.i.simul natus fuit cũ patre quo ad diuinitatem, & fuit etiam agnatus matri.i.matri insitus, & aliunde portatus quo ad humanitatem. Dicit.n.Plinius ibidem q̃ quicquid robori agnascitur, seu quicquid aliunde in robore crescit & gignitur, de cœlo missum creditur. Quia reuera iste fuit de cœlo in virginem missus,& ibi in aliena sede genitus & formatus. Et sic sicut relatiuus in antecedenti fuit positus & fundatus. Fuit igitur Christus ille. Vnde notate charissimi q̃ hic est

Ille qui monstrauit patris splendorem.
Ille qui seruauit matris pudorem.
Ille qui prædicauit verbi tenorem.
Ille qui reseruauit plebis terrorem.
Ille qui sanauit populi languorem.
Ille qui acceptauit morum fulgorem.
Ille qui habitauit carnis humorem.
Ille qui diuulgauit famæ valorem.
Ille qui tolerauit mortis laborem.
Ille qui vendicauit cœli decorem.

Et sic bene dico q̃ iste ille & retulit multa & fuit relatus ad multa. Refertur igitur ille ad patrem, qui hũc generauit, vt pater dicat illud Ioã.16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. ¶ Item refertur ad matrem quã purificauit.i.quã benedixit & puram seruauit. Ruth.3. At ille. Benedicta es inquit à dño filia. ¶ Item refertur ad mundũ cui prædicauit. Ioã.14. Paracletus autem spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia. ¶ Item refertur ad cęcos quos illuminauit, quia sicut dr̃ Ioan.5. Ille erat lucerna ardens & lucens. ¶ Itẽ refertur ad infirmos quos ille curauit. Luc.4.c. At ille singulis manus imponens curabat illos. ¶ Item iste refertur ad virtutes quibus abundauit. vnde 4.Reg.1. Cuius figuræ & habitus est vir ille? sequitur. Vir pilosus,& zona pellicea accinctus renibus. Vir.n.dicitur à virtute. ¶ Item iste refertur ad corpus quod inhabitauit. Gen.24. Quis est ille qui venit per agrum? & Ioan.9. Ille homo qui dr̃ Iesus, sputum fecit ex luto,& liniuit oculos meos,& video Lutum.n.ex sputo, est corpus ex terra & sanguine, virtutes.s.cuius humanum genus quod cęcum erat, fuit illuminatũ. ¶ Item iste refertur ad famam quæ hunc diuulgauit, quia.s.ille fuit honestissimæ & maximæ famæ. vnde Ioan.1. Erat autem vir ille magnus inter oẽs orientales, iustus & rectus, ac timens Deũ. ¶ Item iste refertur ad mortem quæ ipsum prostrauit. vnde.2. Macha.6. Ille gloriosam mortem amplectens voluntariè ibat ad supplicium. ¶ Item iste refertur ad cœlum quod recuperauit.s.ascendendo. vnde Iudic.19. At ille cõsurgens cœpit velle proficisci. Iste est.n.in quo est cõfidendum, cui est acquiescendum,& cui obediendum. Et merito, quia pro certo sicut dicitur Sap.3. Qui confidunt in illo, intelligent veritatem, & fideles in dilectione acquiescent illi. Quia sicut dicitur in Psal. Iustitia illius in filios filiorum his qui seruant testamentum eius, & memores sunt mandatorum illius ad faciendũ ea. Et sic igitur patet quomodo Christus potuit dici ille, & quõ fuit relatiuus ad multa. Ille igitur signat Christum. ¶ Secundo dico q̃ B ille signat iustum. iustus.n.potest dici ille,& hoc quia ille vt dictum est, est pronomen relatiuum. Conformatur.n.& refertur ad suum antecedens, & ipsum antecedens supponit signat & refert. Sic reuera vir iustus potest dici pronomen, quia pro nomine hoc est dictu, pro Christo nominatissimo ponit, in quantum.s.pro ipso & ipsius fide & iustitia cõtra malos prædicat & eis opponitur. Act.9. Ego ostendam illi quãtum oporteat eum pro nomine meo pati. Vel etiam in quantum pro ipso & loco ipsius prælatus prædicator vel superior ordinatur.2.Corint.5. Pro Christo legatione fungimur. Ponitur igitur pro nomine .s.pro Christo. Hic etiam dr̃ ille pronomẽ relatiuum, quia ipse habuit relationem ad suum antecedens.s.ad Deum & prælatũ. A Ad prælatum, ei in bonis moribus se conformando & obediendo. Ad Deum, ipsius Dei fidem tenendo credendo & adorando, iuxta illud Gen.1. Ad imaginem & similitudinem suam fecit illum. Ipsos etiam retulit & præsentauit prædicando & magnificando, & virtutes ipsorum in se exemplariter ostendẽdo. Bene igitur potest dici ille, & maxime quia iste non solum est relatiuum, immo etiam aliquotiens demõstratiuum, quia.s.iustus solet, vt dictum est, antecedens.s.Deum & sanctos patres exemplariter ostendere, & viam veritatis alijs verbo & opere demonstrare. Vnde illud prædictum Ioan.14. Ille vos docebit omnia. & 4.Reg.6. At ille monstrauit ei locum. Sic igitur possum dicere q̃ ille potest significare grãdem perfectionem. Est enim ille vocabulum generalissimum, sub quo possunt contineri omnes homines virtuosi. Vnde de isto sancto possumus dicere quòd tanta fuit in illo perfectio, quòd non potuit proprio nomine nominari,& ideo necesse fuit eum generali vocabulo nominari & nuncupari. Dictus igitur fuit ille. De isto igitur ille possum notare quòd ille fuit

Clarus in conuersatione.
Charus in dilectione.
Gnarus in discretione.
Purus in affectione.
Durus in correctione.
Mirus in duratione.
Mitis in responsione.
Fortis in oratione.
Tristis vel dulcis præ compassione.
Plenus operatione.
Altus contemplatione.
Doctus in prædicatione.
Certus in locutione.
Iustus in prælatione.
Sanctus in religione.
Promptus in subiectione.
Lætus in conuersione.
Tutus in saluatione.

C Ista enim & multa alia possunt dici de ille seu de illo.i.de quolibet viro iusto. ¶ Dico igĩ q̃ ille fuit claræ conditionis seu cõuersationis. vnde illud prædictum Ioan.5. Ille erat lucerna ardẽs & lucens. Quod tñ est cõtrariũ de multis, qui quamuis loquantur de lumine virtutũ & bonę cõuersationis docẽdo & prædicando, nõ habent tñ hmõi lumen operando & conuersando. Ioan.1. Non erat ille lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine. Sed reuera boni sunt lumen & luminosi, quia.s.in se lucent per gratiã & conuersationem,& alios illuminant per doctrinam & exemplorum repræsentationem. Vnde Sap.10.dr̃ de talibus illis q̃ Deus fuit illis in velamento diei,& in luce stellarum nocte,& transtulit illos per mare rubrum,& trãsuexit illos per aquam nimiam, inimicos aũt illorũ demersit in mare, & ab altitudine inferorũ eduxit illos, expone si vis. Talis igitur fuit iste ille, quia.s.iste fuit claræ conditionis. ¶ Item iste ille fuit charæ dilectionis, quia.s. ille dilexit Deum & proximum supra modum. vnde Eccle.47. dr̃ q̃ de omni corde suo laudauit dñm,& dilexit Deum qui fecit illum,& dedit illi contra inimicos potentiam. A Deo etiam fuit dilectus, & cum Deo confęderatus. vnde Eccl.44. Enoch placuit Deo,& translatus est in Paradisum. Noe inuentus est perfectus & iustus, & testamenta sclĩ posita sunt apud illũ. Vt & ipse dñs dicat illud Sap.8. Amator factus sum formæ illius. Quia etiam dilexit proximum, patet exemplo Saul, de quo dr̃ 1.Reg.16. Venit Dauid ad Saul,& stetit coram eo, at ille dilexit eum nimis.& Gen.9. Videbo illum,& recordabor fœderis mei. ¶ Item ille fuit gnaræ discretionis. Discretus.n.sciẽs & sapiẽs fuit ille. vnde Sap.10. Iustum deduxit dñs per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum. honestauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. in fraude circumuenientium illum affuit illi,& honestum fecit illum. Certamen forte dedit illi vt vinceret,& sciret qm omniũ potentior est sapiẽtia. ¶ Item ille fuit puræ affectionis. Affectio

enim

enim illius non fuit lubrica vel immunda immo semper casta nitida & honesta. vnde Eccle. 45. In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit illum de omni carne, audiuit. n. vocē ipsius, & induxit illum in nube. Et dedit illi cor ad pręcepta & legem vitæ & disciplinæ. de omni. n. carne. i. de omni carnalitate fuit segregatus, puritate fuit velatus, & corde & animo Dei mandata fuit amplexus. ¶ Item ille fuit durę correctionis, quia .s. prædicando, arguēdo, & puniendo impios dure corrigebat. vnde Eccl. 48. In diebus suis nō pertimuit principem, & in potentia nemo vicit illum, nec superauit illum verbum aliquod. ¶ Item ille fuit miræ durationis. Fuit. n. constans & perseuerās in bono, & in tētationibus & tribulationibus & probationibus semper fortis, quapropter illuminis reuelationibus meruit illustrari. Vt de tali illo dicatur illud quod scribitur Eccl. 4. Timorem & metum & probationem inducet super illum, & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius, & firmabit illū, & iter directum adducet ad illum, & lætificabit illum, & denudabit absconsa sua illi, & thesaurisabit super illum scientiam & intellectum iustitiæ. ¶ Item ille fuit mitis responsionis. Gen. 43. At ille respondit. Pax vobiscum. Nolite timere. Sequitur. At ille clemēter resalutatis illis &c. ¶ Item ille fuit fortis orationis. 2. Para. 18. Ille clamauit ad dn̄m & auxiliatus est ei. & Lucæ. 18. At ille multo magis clamabat. Iesu fili Dei, miserere mei. ¶ Itē ille fuit dulcis compassionis, quia. s. pie cōpatiebatur indigentibus, & elemosynas dabat illis. 4. Reg. 9. At ille fudit oleum super caput eius. vnde Eccl. 31. Erit illi gloria æterna qui potuit transgredi, & non transgressus, & facere malum, & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in dn̄o, & elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum. ¶ Item ille fuit bonæ operationis. Iacobi. 2. Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est? Et sequitur. Fides cooperabatur operibus suis. Vnde iste fuit de illis de quibus dicitur Apoc. 14. Opera illorum sequuntur illos. & Sap. 8. In operibus illius honestas. ¶ Item ille fuit altæ contemplationis 2. Para. 24. Ille cōuocatis maioribus ascendit in domum dn̄i. i. in Paradisum cœlestia contemplando. Act. 1. Cumq; intuerentur in cœlū euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos. Et ibidem dr̄. Videntibus illis eleuatus est. vt de quolibet per contemplationem eleuato dicatur illud Eccl. 45. Excelsum fecit Aaron fratrem eius. Sequitur. Induit illum coronam gloriæ, & coronauit illum in vasis virtutis. ¶ Item ille fuit homo doctæ prædicationis. Marc. 1. At ille egressus cœpit prædicare & diffamare sermonē. & 2. Para. 18. At ille. Idcirco aut audite verbum domini. ¶ Item ille fuit homo certæ locutionis. Verba. n. vera & certa & non mendacia consueuit conferre. vnde Sap. 1. Cordis illius scrutator est verus. & c. 2. Videamus si sermones illius veri sint. vt de veritate locutionis illius dicatur illud. 2. Cor. 1. Non est in illo est & nō, sed est in illo est. ¶ Item ille fuit homo iustæ prælationis. Psal. Iustitia illius in filios filiorum. Vnde de eo potest exponi illud Eccl. 15. Qui continens est iustitiæ, apprehendet illa. s. sapientiam, & obuiauit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier cum virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum, & firmabitur in illo & non flectetur, & continebit illum & nō confundetur, & exaltabit illum apud proximos suos. In medio Ecclesiæ aperuit os eius & impleuit illū spiritu sapientiæ & intellectus, & stola gloriæ induit eum. Iocunditatem & exultationem thesaurizauit super eum, & nomine æterno hæreditabit illum. Vide in ista auctoritate quāta bona facit iustitia cuilibet tali illi. Patet igitur q̄ iste ille fuit homo iustæ prælationis. ¶ Item ille fuit homo sanctæ religionis. Vnde ipse videtur fuisse de illis regularibus de quibus dr̄ Gala. 3. Quicunq; hanc regulam secuti fuerint, pax super eos. Item ille fuit homo promptæ subiectionis, quia. s. Deo & maioribus prompte obediebat, & se eis penitus submittebat. exemplo Abrahæ, de quo dr̄ Gene. 21. q̄ cū Deus vocasset illū, at ille respondit. assum. Et sequitur q̄ mandato domini filium immolare iubētis statim obedire voluit & parere. Gene. 30. At ille. Tu nosti quomodo seruierim tibi &c. ¶ Item ille fuit homo gratæ acceptionis seu gratę cōuersionis, quia. s. Deus valde habuit gratam & acceptam conuersionē illius, exemplo illius filij qui conuersus ad patrem dixit. Pater, peccaui in cœlum & coram te &c. Lucæ 15. ca. De quo subditur q̄ vidit illum pater illius, & misericordia motus super illū dixit. Cito proferte stolam primam, & induite illum. ¶ Vltimo vero dico q̄ ille fuit homo tutæ saluationis seu cœlestis mansionis, quia. s. iste finaliter obtinuit gloriam sempiternam. vnde Eccles. 45. c. Similem illum fecit in gloria sanctorū, glorificauit illum in conspectu regum, & misit illum coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam. & Sap. 10. Descendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illū, donec afferret illi sceptrum regni, & dedit illi claritatem æternam. Sic igitur patet multis deductionibus quomodo istud pronomē ille significat omnem perfectionem, & quo refertur ad iustum. Sed si de sanctis loqueris in plurali, potes simili modo dicere q̄ ipsorū perfectio in pronomine illi significatur. Et dic sicut supra de Ille in principio illius. §. Et sic notabis quod illi sunt qui

In Deo digne sperauerunt.
Cum Deo sese coniunxerunt.
Pro Deo cuncta reliquerunt.
De Deo multa prædixerunt.
Sub Deo dura pertulerunt.
A Deo magna receperunt.

Dico q̄ illi in Deo digne sperauerunt. Sap. 3. Spes illorū immortalitate plena est. in paucis vexati, in multis bene disponentur, q̄m Deus tentauit illos, & inuenit eos dignos se. ¶ Item illi cum Deo sese coniunxerunt. s. per charitatem. Act. 12. At illi vnanimes venerunt ad eum. ¶ Item illi pro Deo cuncta reliquerunt. Matthæ. 4. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eū. ¶ Item illi de Deo multa prædixerunt. s. eum laudando & prædicando. Act. 21. At illi cum audissent, magnificabant Deum. ¶ Item illi sub Deo multa pertulerunt. Sap. 2. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tēpore erit respectus illorum. ¶ Item illi à Deo magna retulerunt seu receperunt. s. liberationem ab inferno, & possessionem gloriæ Paradisi, sicut de liberatione ab inferno & à periculis dr̄ Sapien. 10. Fuit illis in velamento diei &c. Vide eam supra in. §. qui incipit. Dico igitur q̄ ille fuit claræ cōditionis. De acquisitione vero Paradisi dr̄ Sap. 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt, & nō tanget illos tormentum malitiæ. Visi sunt oculis insipientium mori, & æstimata est afflictio exitus illorum, illi autem sunt in pace. Vnde in Psal. Saluum fac populum tuum domine, & benedic hęreditati tuę, & rege eos, & extolle illos vsq; in æternū. Et alibi. Tu das escam illorum in tempore oportuno. ¶ Sed si adhuc vis loqui de illa in fęmineo genere, vtpote de aliqua sancta, vel diuina gratia vel scientia, dic q̄ ista fuit demonstratiua, conformatiua, relatiua &c. sicut supra. dic ergo q̄ in isto vocabulo illa, istius sancta perfectio designatur. Vnde nota q̄ illa

Veritatis rutilat splendore.
Charitatis flammescit ardore.
Dignitatis præcellit honore.
Bonitatis redundat valore.
Pietatis abundat dulcore.
Castitatis redolet odore.
Venustatis refulget decore.
Viuacitatis virescit vigore.
Securitatis stabilit tenore.
Tranquillitatis allicit sopore.
Nobilitatis resplendet fulgore.

Dico igitur de gratia sapiētia vel anima seu virgine gloriosa, vel alia sancta q̄ illa rutilat splendore veritatis. Sap. 7. Super salutē & speciem dilexi eam, & proposui pro luce habere illam. ¶ Item dico q̄ illa flammescit ardore charitatis. illa. n. diligit omnes, & ab omnibus debet diligi. quia qui illam diligit, diligitur à Deo. Eccl. 4. Eos qui diligunt illam, diligit deus Ideo dicebat ille. Sap. 8. Hanc amaui, & exquisiui eam à iuuentute mea, & quæsiui mihi sponsam assumere eam, & amator factus sum formę illius, sed & omnium dn̄s dilexit eam. ¶ Item dico q̄ illa præcellit honore dignitatis. Nihil. n. potest comparari dignitati & excellentiæ virtutum ipsius. Sap. 7. Proposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in comparatione illius, nec comparaui illi lapidem preciosum, q̄m omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. ¶ Item dico q̄ illa redundat valore bonitatis. Vnde ibidem Venerunt mihi omnia bona pariter cū illa, & innumerabilis honestas per manus illius. ¶ Item dico q̄ illa abundat dulcore pietatis, figurata in columba Noe, de qua dr̄ Gen. 8. q̄ illa venit ad Noe ad vesperam, ferens ramum oliuæ virentibus folijs. Oliua. n. pietatē designat. ¶ Item dico q̄ illa redolet odore castitatis, seu q̄ illa redolet virore puritatis. vnde Ezech. 36. Illa terra inculta, facta est quasi hortus voluptatis. Item dico q̄ illa refulsit decore venustatis. Sap. 8. In operibus manuū illius honestas sine defectione, circuibam quærens vt mihi illam assumerem. ¶ Item dico q̄ illa virescit vigore seu virore viuacitatis. illa. n. est per quam vita spiritualis & moralis datur hominibus. Eccles. 4. Qui illam diligit, diligit vitam, & qui vigilauerit ad illam, cōplectetur placatorē eius, qui tenuerit illam, vitam hæreditabit.

¶ Item

¶ Item dico ꝙ illa confirmat tenore securitatis. Eccl. 4. Qui audit illam, iudicat gentes, & qui intuetur illam, permanebit confidens. ¶ Item dico ꝙ illa quietat fauorem tranquillitatis. Cum illa .n. & non cum alia est vera quies. Sap. 4. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. ¶ Item dico ꝙ illa exultat sopore fœlicitatis seu æternitatis, vel ꝙ illa triumphat splendore nobilitatis .s. superius in Paradiso. Gal. 3. Illa quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra. Sic igitur patet ꝙ tam illi quam illæ quàm illa possunt moraliter perfectionem omnimodam designare.
F ¶ Tertio dico ꝙ ille quandoq; refertur ad impium vel ad iniustum. Peccator .n. & iniustus dicitur proprie relatiuus, quia .s. in seipso non sistit per constantiam, sed suũ antecedentem .i. diabolum vel alios malos sequitur, & ad illos se refert per imitationem & complacentiam, illos etiã in vita & moribus repræsentat & demonstrat per malæ vitæ & doctrinæ apparentiam. Et sic dico quod ille .s. peccator, generaliter dicitur ille, cum nullum proprium sit vocabulum quod sua mala possit designare, propter suarum iniquitatum abundantiam. Ideo breuiter Christus videtur dicere de quolibet tali illo illud Ioan. 7. Testimoniũ perhibeo de illo, quia opera illius mala sunt. Et sic dico de talibus illis quòd illi

Rationis orbantur lumine.	His .n. & similibus ma-
Elationis iactantur flamine.	lis accidẽtibus reple-
Proditionis vocantur nomine.	tur quilibet talis ille .i.
Infectionis fœdantur crimine.	quilibet impius & pec
Derisionis vtuntur famine.	cator. Dico igit̃ de tali
Compassionis priuantur flumine.	bus illis ꝙ hi rationis
Promotionis læduntur limine.	lumine orbãtur. vt de
Deceptionis ligantur vimine.	quolibet tali dicat̃ il-
Damnationis turbantur turbine.	lud. 3. Regũ. 14. At ille

non poterat videre, quia oculi eius caligauerant præ senectute. & Nume. 14. Illi contenebrati ascenderunt in verticẽ montis. ¶ Item dico ꝙ elationis flamine iactantur, sicut .s. patet in superbis, de quibus dr̃ Eccles. 16. Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, & nõ pepercit peregrinationi eorum, sed percussit eos, & execratus est illos præ superbia verbi illorũ. ¶ Item dico ꝙ proditionis nomine vocatur. Vnde de proditore dr̃ Marci. 14. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur, bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. ¶ Itẽ dico ꝙ infectionis crimine fœdantur hoc est dictu, peccato luxuriæ, figurati in illis demonibus de qbus dr̃ Matt. 8. ꝙ illi exeuntes abierunt in porcos. Vnde etiam de Dalila meretrice Sansonis dicitur Iudic. 16. ꝙ illa dormire eum fecit super genua sua. ¶ Item dico ꝙ derisionis famine vtuntur seu loquuntur. Mali enim semper subsannant & derident bonos. 2. Parali. 36. At illi subsannabant nuncios Dei. ¶ Item dico ꝙ compassionis flumine priuantur. Crudeles .n. sunt, & non misericordes, exemplo illorum, de quibus dr̃ Marci. 15. At illi magis clamauerũt. Crucifige eum. & 3. Reg. 21. At illi .s. viri diabolici, falsum testimonium dixerunt cõtra Naboth, propter quod .s. occisus est. ¶ Item dico ꝙ promotionis limine læduntur, quia .s. in limine .i. in ingressu promotionum tales solent symoniacè se habere. vnde Ioan. 10. Qui non intrat per ostium in ouile, sed ascendit aliũde, ille fur est & latro. ¶ Item dico ꝙ deceptionis vimine ligantur. Tales .n. facile decipiuntur, & maxime quando non credũt bono consilio. Vnde de Roboam dicitur. 2. Para. 10. At ille reliquit consilium senum, & cum iuuenibus tractare cœpit. Et ideo talibus illi accidit illud Psal. Veniat illi laqueus quẽ ignorat, & captio quam abscondit, apprehendat eum. ¶ Item dico ꝙ damnationis turbine turbantur .s. finaliter in inferno. Vnde dñs comminatur illis in Psal. dicẽs. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant. Et Sap. 3. dr̃ ꝙ vacua est spes illorum, & labores sine fructu, maledicta creatura illorum, & sine honore erit nouissima illorũ senectus. Psal. Quoniã non intellexerũt opera domini, destrues illos, & non ædificabis illos. Et alibi. Da illis secundum opera eorum, secundum opera manuum eorum tribue illis &c. Hęc igitur de Ille, illi, illa, cum suis casibus sufficiant tam in bono quàm in malo. Et si vis de diabolo vel de mundo dicere, applica sicut de peccatore vel impio.

A **Illuc. Illic.** Nota ꝙ ista aduerbia illic & illuc vidẽtur composita de hic & huc, sic ꝙ illic dicatur quasi illuc hic, & huc quasi illud huc, & videntur idem significare, nisi ꝙ hic & illic sunt aduerbia loci, significantia statũ, sicut sede hic & mane illic. Huc vero & illuc sunt aduerbia significantia motum, sicut veni huc, & vade illuc. Videntur etiã significare hic & huc locum homini magis propinquum. Illic vero & illuc locum ab homine magis remotum. Sed de istis grammaticalibus differentijs non curantes, ad mores stilũ seriò couertamus, & dicamus ꝙ cum illic & illuc sint aduerbia denotantia & designantia locum, hinc est quòd secundum diuersitatem locorum moralium ista aduerbia variantur. Et sic dicã quòd nos inuenimus locum

Proximum.	Ista .n. sunt septem loca seu septem habita
Infimum.	tiones, quarũ tres incoluntur à malis, vnæ
Pessimum.	à cunctis; tres à bonis. A malis .n. incolitur
Vltimum.	locus proximus, qui est venenosus, & iste
Intimum.	nihil aliud est quàm caro seu corpus, quę
Azimum.	nobis naturaliter est proxima & coniun-
Optimum.	cta. ¶ Item locus qui est ruinosus, & iste

est mundus. ¶ Item locus pessimus, qui est anxiosus, & iste est infernus. ¶ A cũctis vero incolitur locus vltimus, qui est mors seu tumulus. ¶ Item à bonis incoluntur alia tria loca, videlicet locus intimus qui est gratiosus, & iste est mens seu animus. Locus azimus .i. purus, qui est luminosus, & iste est Ecclesia, religio, vel vitæ & gratiæ status. Locus optimus, qui est gloriosus, & iste est cęlestis Paradisus. Et sic dicam quòd in scriptura inuenitur multiplex illic seu illuc videlicet Illic B

Proximum, quod est immundorum.	Dico igitur primo ꝙ
Infimum, quod est terrenorum.	est vnũ illic quod est
Pessimum, quod est damnatorum.	immũdorum, & istud
Vltimum, quod est singulorum.	signat corpus propriũ.
Intimum, quod est deuotorum.	Illic .n. habitant & in-
Azimum, quod est perfectorum.	dicãt tria genera per-
Optimum, quod est beatorum.	sonarũ qui .s. non quæ-

runt nisi delitias corporales .s. gulosi, luxuriosi, desidiosi. Gulosi quærunt comedere. Luxuriosi quærunt colludere. Desidiosi quærunt quiescere. Iste locus videtur similis domui Dei somni, vbi secundum poetriam Ouidij quicunq; illuc intrabat vel appropinquabat, dormire protinus appetebat. Dicit .n. idem ꝙ ibi erat herba iusquiamus & papauer, quæ somnum prouocat & quietem. Quia reuera quicunq; corpus proprium incolit, dormitioni & quieti & cuilibet carnali voluptati se faciliter dedicat & consentit. Illic .n. vnguntur delitiosi. 3. Reg. 19. Cũque perueneris illuc, vnges Azael regem. Reges .n. & diuites præ cæteris delicijs iunguntur. ¶ Item illic fœdantur luxuriosi. Psalm. Illic passeres nidificabunt. passer auis est luxuriosa. ¶ Item illic sopientur desidiosi. Marc. 2. Erant autem illic quidam de scribis sedentes. quia .s. illic, hoc est in cultura corporis seu carnis habitant hodie ista tria genera personarum, vel ista tria genera vitiorũ .s. gula, luxuria, & desidia, quæ sunt (vt communiter) inuicem coniuncta. vnde Esa. 34. Illic cõgregati sunt milui alter ad alterum. Miluus .n. est auis, & miluus dicta, quia molliter volat, ecce desidia. Auis est ciborũ quærula, ecce gula. Auis est immunda & ponderosa & etiam immundis vescẽs & vtens, ecce luxuria. Et reuera in isto illic multi sunt milui .i. peccatores, qui multis reptilibus .i. malis desiderijs & cogitationibus associantur, sicut patet etiã de multis, qui in proprijs nidis suis reptilia & vermes aggregare noscuntur. Psalm. Hoc mare magnum & spatiosum manibus, illic reptilia quorũ non est numerus. Dico igitur ꝙ est vnum illic quod est immundorum. C ¶ Secundo dico quòd est vnum illic quod est terrenorũ. Et istud est mundus, vbi terreni & auari habitant & quiescũt, non quærentes alibi conuersari, nec alias nec aliter prosperari, similes quibusdam piscibus qui secundum Pliniũ inueniuntur circa paphlagoniam ciuitatem, qui infra terram & non in aqua habent sedes suas, quamuis natura piscium sit habitare in aqua, iuxta illud Esa. 50. Computrescent pisces sine aqua, & morientur in siti. Isti tamen de aquis exeunt, & more talparũ terras effodiunt, & ibidem habitare & viuere comprobantur, sicut exemplificat Plini. allegãs Theophrastum dicentẽ quòd mirum est tales pisces tot labores sumere terras effodiendo vt vitent aquas contrarias. Aqua .n. videtur istis piscibus contraria, quæ tamen est alijs nutrimentum. Et ideo terras effodiunt & subintrant vt terrenum recipiant nutrimentum, sicut videtur tangere Plin. lib. 9. Ista reuera possunt applicari ad mũdanos, qui .s. terrenis negocijs delectari, illic & non alibi volunt viuere & manere. Flumen .n. religionis, aquam scientiæ, sapientiæ, gratię & deuotionis non amant, & eas tanquam contrarias refugiunt & euitant. in terra .i. in terrenis negocijs cauernas domos & habitationes quærentes, illic se ingerunt & subintrant. Ita quòd de diabolo & de mundanis & de isto illic videtur

tur dictũ illud Pſal. Collocauit illic eſurientes, & conſtituerũt ciuitatem in habitationis. Et ſeminauerunt agros & plantauerũt vineas, & fecerunt fructum natiuitatis. Iſta potiſsime poſſunt applicari ad religioſos & ad clericos noſtri temporis, qui cum deberent eſſe piſces aquei, non terrei .i. deuoti, & in aqua deuotionis & gratiæ & ſcientiæ nutriri & delectari, ipſi tamen videntur eſſe piſces terrei & non aquei. Aquas .ſ. & flumina deuotionis & orationis horrentes, & in terra .i. terrenis negotijs habitantes. Regum curias & iudicia procurantes, & relictis clauſtris & eccleſijs ſæcularia negocia pertractantes, quod maxime de mendicantibus poteſt dici &c. vnde .1. Para. 10. Dereliquerunt .ſ. filij Iſrael vrbes ſuas, & huc illucq́ue diſperſi ſunt. Quod tñ eſt contra illud quod ſcribitur .3. Reg. 2. Ædifica tibi domum in Hieruſalẽ, non egredieris inde huc atq; illuc, quacunq; .n. die egreſſus fueris huc & illuc, ſcito te morte moriturum. Religioſis .n. & clericis inhibetur ne huc & illuc .i. vndiq; per mũdi negocia tranſeant, & ne clauſtra aut Eccleſias dimittant, alioquin mortis æternæ ſupplicium ſibi parant. Hiere. 43. Ne ingrediamini Ægyptum, vt habitetis illic. Et hoc eſt quod præcipitur Geneſ. 24. Filium meum ne reducas illuc. Deus .n. non vult ꝙ illi qui facti ſunt filij ſui, religionem vel ſtatum eccleſiaſticum profitendo, reducantur ad iſtud illuc .ſ. ad ſæculũ, ſe ſecularibus negocijs implicando. Iſtud eſt igitur vnum illic

D ſeu illuc quod eſt terrenorum. ¶ Et ſi vis nota de iſto illic .i. de mundo ꝙ illic ſolent Abundare diuitiæ, Pullulare triſtes inuidiæ, Imperare viri ſuperbiæ, Moleſtare gentes ſeuitiæ. Conturbare viri diſcordiæ, Student defraudare viri nequitiæ, Formidare viri deſidiæ, Applicare gentes triſtitiæ, Nequit habitare homo iuſtitię. ¶ Dico igitur ꝙ illic ſolet eſſe locus auarorum .ſ. magnæ diuitiæ ſolent abundare in iſto illuc. vnde .1. Macha. 6. Audiuit Antiochus eſſe ciuitatem Elymaidem nobiliſsimam in Perſide, & copioſam in argento & auro, & templum in ea locuples, & illic velamina aurea & loricæ & ſcuta quæ reliquit Alexander &c. ¶ Item illic ſolet eſſe locus inuidiorum, quia .ſ. in mundo regnat auaritia rumpens & diuidẽs charitatem, de qua .2. Reg. 2. Percuſsit aquas, & diuiſæ ſũt huc atq; illuc. ¶ Itẽ illic ſolet eſſe locus ſuperborũ, qui .ſ. ſuper alios volunt regnare & imperare. 1. Macha. 10. Aſcendit Alexander & occupauit Ptholomaidam, & receperũt eum, & regnauit illic. ¶ Item illic ſolet eſſe locus crudeliũ, qui .ſ. alios affligunt iniuſte & grauant. vnde Ioan. 18. dicitur de Iuda ꝙ cum accepiſſet cohorrẽ, venit illuc cum laternis & facibus & armis .ſ. ad Ieſum capiendum. Ideo non eſt tutum habitare illic, vbi .ſ. tot iniqua & crudelia committuntur. Vnde & ipſi Chriſto fuit dictum per apoſtolos ſic Ioan. 11. Nunc quærebant te Iudæi lapidare, & tu iterum vadis illuc? ¶ Item illic ſolet eſſe locus diſcordium. Illic .n. abundãt diſſenſiones & lites. 2. Regum. 23. Eaprobauerunt Philiſtijm, & congregati ſunt illic in prælium. vnde Act. 17. Venerunt illuc commouentes & conturbãtes multitudinem. ¶ Item illic ſolet eſſe locus fallacium, qui .ſ. alijs inſidiãtur. vnde .1. Machab. 1. Et poſuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos &c. Sequitur. Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationis, & in dolum magnum in Iſrael. ¶ Item illic ſolet eſſe locus timẽtium .i. hominum imbecillium & imperfectorũ, qui .ſ. ſine cauſa, & vbi non eſt timendum, timent. Pſal. Illic trepidauerunt timore vbi non fuit timor. ¶ Itẽ illic ſolet eſſe locus dolentium, quia .ſ. in mundo non eſt aliquis ſine dolore. Vnde in Pſal. dr̃. Ecce alienigenæ & tyrus & populus Æthiopũ hi fuerunt illic. Tyrus .n. interpretaĩ anguſtia vel tribulatio. Æthiopia vero interpretaĩ caligo ſeu tenebræ. Quia .ſ. illic .i. in mũdo eſt dolor & anguſtia ratione caliginis & ignorantiæ, & ratione tribulaminis atq; moleſtiæ. ¶ Item illic ſolet eſſe locus non bonorum, quia nullus bonus libenter habitat illic. Vnde de Chriſto dr̃ Matthęi 24. Si qs vobis dixerit. Ecce hic eſt Chri-

E ſtus, aut illic, nolite credere. q.d. Iuſti non habitant in tali illic. Patet igitur ꝙ eſt vnum illic quod eſt terrenorum. ¶ Tertio dico ꝙ eſt vnum illuc quod eſt damnatorum, & illud eſt infernus. Iſte .n. eſt ſicut cloaca in qua recipiuntur omnes ciuitatis fœces, & ſicut carcer Dei vt illic includat omnes impios & latrones. Baruch. 6. Ingreſsi itaq; Babyloniam eritis illic annis plurimis. Et ideo de tali illic in quo moriuntur miſerabiliter damnati, poteſt dici illud. 1. Macha. 6. Decidit in lectum, & incidit in languorem præ triſtitia, & erat illic dies multos. Sequitur. Et mortuus eſt illic Antiochus rex. vnde .2. Macha. 3. Chriſto videtur dictum illud. Si quem habes hoſtem aut inſidiatorem regni tui, mitte eum illuc. q.d. Iſte eſt finalis locus hoſtiũ Ieſu Chriſti. Patent igitur tria illic .i. tres habitationes malorũ .ſ. corporis proprij, mũdi, & damnati. ¶ Quarto dico quòd eſt vnum illic quod eſt ſingulorum. Et iſte locus ſignat mortẽ ſeu ſepulchrum, vbi .ſ. recipiũtur omnes homines quo ad corpus. Illic .n. recipiuntur finaliter cuncta mortalia, ſicut in mari recipiuntur cuncta fluuibilia. Iob. 1. Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. ¶ Quinto dico in bono ſignificato ꝙ eſt vnum illic quod eſt deuotorum, & illud ſignat mentem iuſti. Illic .n. debent deuoti per conſiderationem iugiter habitare, & illic de ſe & de deo cogitare. Vnde de Helia dr̃ 3. Reg. 19. Cumq; veniſſet illuc .ſ. in montem Dei oreb, manſit in ſpelunca. Homo .n. qui in montem perfectionis aſcenderit, in ſpelũca .i. in ſecreto cordis habitare debebit. Et merito, quia pro certo illic Inuenitur feruens dilectio, Exauditur clamans oratio, Spaciatur ſeu delectatur gaudens affectio. Lachrymatur dolens compũctio. Commoratur ſeu receptatur Chriſtus hoſpitio. ¶ Illic dico feruens dilectio ſolet inueniri. 2. Mach. 2. Altare incenſi intulit illuc. Et numeri. 16. dicitur de ſacerdote ꝙ ignem huc illucq; diſpergat. ¶ Illic etiam clamans oratio ſolet exaudiri. Gen. 22. Ego & puer illuc properantes cum adorauerimus, reuertemur ad vos. ¶ Illic iterum gaudens affectio debet gratulari ſeu etiam conſolari. Eccleſ. 32. Hora ſurgendi non te triſter. Pręcurre prior in domum tuam, & illic aduocare, & illic lude & age conceptiones tuas non in delictis & verbo ſuperbo. ¶ Illic inſuper dolens compunctio ſolet lachrymari, quia .ſ. aquæ lachrymarũ illic abundant. vnde Ioan. 3. Aquæ multæ erant illic, & veniebant & baptizabantur. ¶ Illic nihilominus Chriſtus hoſpitio ſolet receptari, quia .ſ. Chriſtus ſolet habitare in cordibus deuotorum. vnde Ioan. 3. Ieſus venit in terram Iudeam, & illic demorabatur & baptizabat. Eſt igitur vnum illic quod eſt deuotorum. ¶ Sexto dico ꝙ eſt vnũ il- F
lic quod eſt perfectorũ & iſtud nihil aliud eſt quàm ſtatus gratiæ vel Eccleſiæ, ſeu locus religionis vel pœnitentiæ. Illic .n. & non alibi morantur iuſti, & ſi qui inde exiuerint, efficiuntur iniuſti. Animalia .n. munda naturaliter diligunt loca mũda, ſicut exemplificatur de apibus, quę aluearia noua & mũda diligunt, vt illic faciant mella ſua. Impugnati etiã ab hoſtibus mirabiliter appetunt loca tuta, vt illic .ſ. ab hoſtibus tueantur, & ab impugnantibus defendantur. Sic igitur & nos debemus loca prædicta diligere, vbi munde & tute poſsimus & ſine periculo habitare, quia reuera Illic eſt locus

Malorum purificatiuus.
Sanctorum confœderatiuus
Ardorum refrigeratiuus.
Egenorum refatiatiuus.
Mortuorum reſuſcitatiuus.
Bonorum fructificatiuus.
Iuſtorum aſsimilatiuus.
Mulentum conſociatiuus.
Iudiciorum determinatiuus.

¶ Dico igitur ꝙ illic .ſ. in religione vel eccleſia ſeu in ſtatu fidei & gratiæ eſt locus purificatiuus malorum, quia .ſ. culpę & vitia per baptiſmum & pœnitentiam purificantur ibidem. Vnde de Ieſu dr̃ Io. 10. ꝙ ipſe abijt trans Iordanem in loco vbi erat Ioannes baptizans primum, & manſit illic. ¶ Item dico ꝙ illic eſt locus accumulatiuus ſanctorũ. Illic .n. ſolent ſancti inuicem congregari. Ioan. 18. Frequenter Ieſus cõuenerat illuc cum diſcipulis ſuis. Iſte .n. eſt locus Dei & ſanctorum, in quo .ſ. ſemper eſt manendum, & nunquã per peccatum inde recedendum aut fugiendum, iuxta illud Marci. 6. Quocunq; introieritis in domum, illic manete. Et in quocunque loco & ſtatu vocem prædicationis ſanctorum audieritis, illic eſt vndiq; & fide & moribus concurrendum, conuerſandum. vnde Nee. 4. In loco quocũq; audieritis vocem tubæ, illic concurrite. ¶ Item illic eſt locus refrigeratiuus ardorum, quia .ſ. in iſto illic abundant aquæ gratiæ & lachrymarũ, ſcientiæ & deuotionis, quæ ardores tentationum mitigant & refrenant. Ioan. 3. Aquæ multæ erant illic. ¶ Item illic eſt locus refatiatiuus egenorum. Illic .n. inuenitur cibus Eucharistiæ, cibus ſciẽtiæ, cibus corporalis eleemoſynæ, pro pauperibus tam ſpiritualibus quàm corporalibus nutriendis. vnde Marc. 14. Demonſtrabit vobis cœnaculum grande ſtratum, & illic parate. Iſte .n. locus dicitur cœnaculũ, à cœnando, quia ibi expectatur ſerotina .i. futura retributio. Dicitur grande, quia ibi capitur & detinetur multorum tam perfectorum quàm ſimpliciũ congregatio. Dicitur ſtratum, quia ibi ſternitur in præſenti lapidũ viuorum .i. iuſtorum humilis & conſtans deiectio & ſubiectio. Et illic dr̃ eſſe paratum, ſupple conuiuium ſpiritoale, quia illic eſt omnium bonorum ſpiritualium conſolatio & recreatio. Et breuiter iſta eſt veritas quòd omnis qui in iſto illic per gratiam

tiam non habitat, per ambitinoẽ & auaritiã esurit & mendicat. ¶ Item illic est locns viuificatiuus mortnorum. Illi.n.qui per peccatum sunt mortui, illic per pœnitentiam fiunt vioi. Patet de multis qui in sęculo peccatores fuerunt, qni tandem in Ecclesia vel in claustro facti sunt iusti. De multis etiã qui fuernnt in sęculo simplices & ignorantes, qni tandem in statu ecclesiastico fiunt scientifici vel prudẽtes. Similes illis auibus quę vulgariter in terra mea Pictauiæ dicuntur cranant, vel aues arboreæ, quæ.s. io arboribos generantur, quæ.s. quandiu sunt pendentes ad lignum, sunt mortuæ, qñ vero in mare cęciderunt, illic post aliquantulum tpis fiunt viuæ. Quia vere multi sunt qoi io arbore & in loco natiuitatis suæ fuerunt fatui, qui qñ ad mate religionis vel Ecclesiæ peruenerint, spiritualiter fiũt docti, & in vita & in moribus suscitati. Psal. Suscitans de puluere egenum &c. vnde Eccl.6. Quid habet amplius sapiens à stulto, & quid pauperi nisi ꝙ pergat illic vbi est vita? ¶ Item illic est locus fructificatiuus bnnorum, quia.s. omnes fructus bonorum operum pullulant & fructificant illic. Eccl 43. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius, & in terra, illic præclara & mirahilia opera. ¶ Item illic est locus assimilatiuus iustornm quia.s. illic solent simplices perfectioribus, & minores maioribus, nec nõ minos boni melioribus in virtutibus conformari. Figura Ezec.1. vbi dr̃ de animalibus ꝙ vnumquodq; ante faciem suam ambulabat, & vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, oec reuertebantur cum ambularent. quia reuera in hoc loco iusti ambulant ante se semper in melius proficiendo, spiritum.i. spiritussancti instinctum vel etiam spirituales viros sequuntur, in bonis moribus se illis conformando, nec reuertuntur aut retrocedunt, à bonis operibus inceptis desistendo. Vnde sequitur ibidẽ. Quocunq; ibat spiritus, illuc & rotæ pariter eleuabantur sequentes eum. ¶ Item illic est locus consolatioos multorom, qoia.s. illic confœderantur simul in fidei vnitate & in mutua charitate parui & magni, simplices & docti, imperfecti & perfecti. Vnde in Psal. Illic reptilia quorũ nõ est numerus, aialia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt. Reptilia.n. quæ circa terram & terrena repunt, sont laici. Animalia pusilla sunt simplices religiosi & clerici. Magna vero sunt viri sapientes & docti. Naues vero quę in vno loco nõ permanent, immo cõtinoẽ sunt in motu, suot perfecti homines & prouecti, qui in sæculo non sistentes, nec hic manentẽ ciuitatẽ habentes, ad æterna sunt euecti. 1. Macha. 5. Venerunt illic qui missi erant à rege.i. qui sunt vocati à Christo. ¶ Item illic est locus determinatiuus iudiciorum, quia.s. iusticia & iudiciũ fiunt illic. Psal. Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domnm Dauid. Istud est igitur vnum illic quod est perfectorum.

G ¶ Septimo dico quòd est vnum illic.i. vnus locus qoi est beatorom, videlicet Paradisus. Et sic nota quod Illic est

Societas multum honorata.
Satietas nunquam minorata.
Proprietas lucis declarata.
Iocunditas omnis exaltata.

¶ Illic est igitur societas, quia .s. in isto illic.i. in Paradiso est societas Dei & sanctorum, & etiã beatorũ angelorũ. Quod .n. illic sit Deus cũ sanctis, patet Ioan.12. vbi dr̃. Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Quia pro certo in isto illic.s. in Paradiso inuenit̃ Deus præsentialiter, illucq; deducet iustos delectabiliter eosq; manu tenet, & custodit ibidẽ perẽniter & ęternaliter. Psalm. Si ascendero in cœlum, tu illic es. Sequitur. Etenim manos tua deducet me, & tenebit me dextera tua. ¶ Item ꝙ illic sit Deus cum Aogelis, patet Luc.16. Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuotur & aquilæ. Est igitur societas honorabilis. 3. Regum. 12. Illic enim congregatns erat omnis Israel. ¶ Item dico quòd illic est satietas delectabilis, quia scilicet illic est vera & nuda visio deitatis, quæ totaliter reficit omnes animæ appetitus. vnde 4. Regum.9. Cumq; perueneris illuc, videbis Iehu filium Iosaphat. Iehu enim interpretatur vita vel requies, Iosaphat dominus iudicabit, quia.s. illic est perpetua reqnies atq; vita in visione filij Dei patris, qui viuos & mortuos indicabit. Vnde de visione æterna quæ erit illic, dicitur in Psalm. Saturabuntur ligna campi & cœdri libani quas plantauit, illic passeres nidificabunt. ¶ Item illic est luciditas admirabilis, quia.s. lumen increatum, quod illominat omnem curiam beatorum. Psal. Illuc producam corou Dauid, paraui lucernam Christo meo. ¶ Item illic est iocunditas consolabilis, quia.s. ibi exultant in lætitia & in laude. Psal. Illuc.n. ascenderont tribus tribus domini testimonium Israel ad confitendum nomini domini. Et sic patet quomodo per illic & illuc in scriptura sacra possunt intelligi cuncta loca &c.

Ilico.

Cum ilico idẽ significet quod statim aut continuo, A
possumus notare ꝙ ilico signat celeritatem tam bonam quàm malam. Et sic oota in bono quòd oos debemus.

Ilico scindere per contritionem.
Ilico radere per confessionem.
Ilico currere per operationem.
Ilico canere per glorificationem.

¶ Ista.o. satis bene se habent per ordinẽ.s. cõtritio, coofessio, satisfactio seu operatio, & dei laus & glorificatio. Dico igitur ꝙ iusti qñ sentiunt se peccasse, ilico se scindunt per cootritionem. Figura Exodi.4. vbi dicitor ꝙ com dñs occurrẽs vellet occidere Moysen, pro eo ꝙ filium suom non circunciderat, tulit ilico sephora.s. vxor Moysi acutissimam petram, & circuncidit præputium filij sui. Qoia.s. qñ iusti Deum contra se indignatum attendunt, statim cum petra diuini timoris, filium suum.i. aium soum per contritionẽ scindunt, & præputium ois superfluitatis ilico inde proijciunt & auellunt. ¶ Item ilico se radunt per confessionẽ. Figurati Nume.6. vbi dr̃ ꝙ nazareus coius consecratio fuit per mortuũ inquinata & pollnta, debebat ilico caput suum radere, & consecrationis obseruantiã iterare. Radet inquit ilico caput suũ &c. Qoia.s. si mortuum.i. mortale peccatũ in oobis viderimus, ilico caput mentis per confessionẽ radere, & nos ab omni superfluitate purgare debemus. ¶ Item ilico discorrunt per bonam operatiunẽ. vnde Thob.11. Vidit à longe, & ilico cognouit venientem filium suum, corrensque ooncianit viro suo. ¶ Item ilico concinunt per glorificationem. Lucæ.1. Apertum est ilico os eius & lingua eius, & loqoebatur benedicẽs Deum. ¶ In ma- B
lo vero sigoificato nota ꝙ mali ilico. Terrẽtur pectoraliter, Teruotur corporaliter, Perdũtur æternaliter. ¶ Ilico dico terrentur. Vnde de illo iniquissimo Aman dr̃ Hester.7. ꝙ ilico obstupuit, vultum regis & reginæ ferre oon sustinens. ¶ Ilico etiam teruntor.s. per infortuoium corporale. Parum.n. durat gloria malorum. Iosue.6. Igitur vociferante populo & clangentibus tubis muri ilico corruerunt. q.d. Perijt, & ilico defecit memoria malorum cum sonitu.i. gaudio singulorum, quia secũdum Psal. Lætabitur iustus cum viderit Vindictam. ¶ Illic insuper sternuntur seu destruuntur.s. per damnationem æternã. Vnde peccator potest dicere illud Iob.30. Ad dexterã oriẽtis calamitatis meæ ilico surrexerũt (supple demones) contra me, pedes meus subuerterunt & oppresserunt, dissipauerũt itinera mea, insidiati sunt mihi, & præualuerunt, & non fuit qui ferret auxilium &c. Vide de Statim, de Cito, de Continoo.

Illudere.

Nota ꝙ illusio in scriptura qñque sumitur ꝓ carnali infectionn, qñq; ꝓ visuali deceptione, seu pro figurali fictione sen simulatione, qñq; etiã pro reali seu verbali opprobriosa delusione seu derisione. Qđ accipiatur pro fornicatione, patet Iudic.19. vbi dr̃ ꝙ vt saluaretor Leuita à contumelia sodomitica, eduxit concubinã soam hoĩbus ciuitatis, & eis tradidit illudendam & Gen.39. dixit vxor potifar ad ipsum. Iotroduxisti huc virũ hebræum vt illuderet mihi. ¶ Item ꝙ sigoificet sensuum deceptiooẽ, aut fictæ apparentiæ ostensiooem, patet, qoia.s. illi qui arte magica decipiũt sensus, & faciunt apparere qnod oõ est, illusores dicuntur. de qoo Prouerb.3. Abominatio est dñi omnis illusor. ¶ Item ꝙ sigoificet opprobriosam derisionem, patet qoasi vbique in scriptura. Matth.27. Illudebant dño genu flexo, dicentes. Aue rex iudæorum. Isto aũt vltimo modo vt cõiter accipitor in scriptura. Illudere.n. nihil aliud est quàm illegitimẽ ludere, & sub specie ficti ludi alium deridere. Est autem illusio quæ fit verbis, quæ fit factis, & quæ fit signis. Verbis dico, sicut Luc.14. dicitur ꝙ omnes qui viderint illum ędificantem, incipient ei illudere, dicentes. Hic homo incepit ædificare, & non potuit consummare. Factis etiam, sicut de Herode legitur Luc.23. ꝙ ipse illusit Christom, & induit veste alba. & Lucæ.22. dicitur ꝙ Iudæi illudebant ei, cedeotes eum. Sigois insuper, sicut Matth.27. dicitur ꝙ prætereuntes blasphemabant, mouentes capita sua. Sequitur. Similiter & principes sacerdotum illudentes &c. Moraliter autem accipiendo, notare possum quòd in scriptura reperiontur multi spirituales illosores, videlicet

Adulator, qui illudit verbis alliciendo.
Hypocrita, qui illudit factis decipiendo.
Diabolus, qui illudit signis officiendo.
Derisor, qui illudit bonos decipiendo.
Prælatus, qui illudit malos afficiendo.
Deus, qui illudit durẽ percutiendo.

¶ Illudit igitur adulator verbis alliciens. Vnde illi regi. Abd. 1. dicit. Viri fœderis tui illuserunt tibi, inualuerunt aduersus te viri pacis tuæ &c. Adulatores.n. nihil quærunt nisi verbis blandis diuites illudere, & ad B

opinandum

opinandum tam de se quàm de alijs aliud quàm sint eos inducere, vt inde possint commodú reportare. Vnde diabolo potest de adulatore decipiente & illudente diuitem dici illud Psalm. Draco iste quem formasti ad illudendum ei. oia à te expectant vt des illis escam in tpe, dante te illis colligent, aperiente te manum tuam oés implebuntur bonitate, auertente aút te faciem tuam, turbabuntur &c. Compara adulatoré draconi, qui. s. habet in ore fistulam sibilanté, quia. s. tales videntur facti ad illudendum diuites quibus seruiunt, vt escá & necessaria recipiát ab eisdem, quia. s. data libenter colligunt, & eis collectis bonitate. i. alacritate & lætitia pleni sunt. Si vero facies ab eis auertit, protinus imprecátur, & in puluerem. i. in pristinam miseriam conuertuntur. ¶ Item illudit hypocrita factis decipiens hypocrita. n. illudit & oculos & mentes aliorú, ostendens. s. in seipso aliud q̃ sit ibi, videlicet virtutes fictas suppositas & non veras. Vnde in canonica Iudæ dr̃ q̃ in nouissimis temporibus veniét illusores sm̃ desideria sua ambulátes in impietate. Hi sunt qui segregant semetipsos, aiales, & spiritú non habentes. ¶ Item illudit diabolus signis officiés, quia. s. diabolus da vitijs quę suggerit, facit q̃ alia appareant quàm existát. Facit. n. apparere bonum quod est malum, dulce quod est amarum, molle quod est durum. Vnde de tali illusione dr̃ illud præmissum Psal. Draco iste quem formasti ad illudendum ei &c. Eccl. 27. Facienti nequissimum cócilium, super ipsum deuoluetur, & nó agnoscet vnde eueniet illi illusio & improperiú superborum. Isti tñ specialiter deludent animas, & deridebút aias in inferno. Et ideo non immerito timebat Saul illudi per incircuncisos, sicut dr̃. 1. Paral. 10. Vt & damnati possint dicere illud Psal. Facti sumus opprobriú vicinis nostris, subsannatio & illusio his qui in circuitu nr̃o sunt. ¶ Item illudit derisor bonos despiciens, sicut de pueris malis dr̃. 4. Reg. 2. qui Heliseo illudebát, dicétes. Ascende calue. qui tñ statim fuerunt à Leone occisi. Scriptum est. n. Prouer. 3. q̃ illusores Deus deludet, mansuetis auté dabit gratiam. ¶ Item illudit prælatus malos afficiés, quia. s. prælato vel viro iusto bene licet proteruos vel malos quandoq; mediante iustitia deridere & illudere, & etiam quandoque decipere vel fraudare. Exemplo filiorum Israel, qui illuserunt & deceperút Ægyptios, thesauros mutuo accipiétes ab eis. Exemplo etiam Heliæ, de quo dr̃. 3. Regú. 18. q̃ prophetis Baal illudebat Helias dicens. Clamate voce maiori, Deus. n. est, & forsitan aut loquitur aut in diuersorio aut in itinere est, aut forte dormit. ¶ Item illud Deus duré percutiens. s. per damnationem æternam. 1. Machab. 9. Vindicabat in illos & illudebat. & illud Esa. 66. Illudam illusores eorum. Communiter. n. illi qui alios derident & illudunt, à Deo vel ab alijs finaliter illudútur. Prouer. 3. Illusores ipse deludit.

A **Illuminare. Illuminatio** Nota q̃ illuminare idé est qd̃ lumé alicubi influere vel infundere. Et significat spiritualiter gratiæ vel scientiæ infusionem vel illustrationé. Nam sicut corpora luminosa sunt in se lucentia, & lucis seu luminis in alios influxiua, sic Deus angeli & viri sancti sunt in se primo & principaliter luminis gratiæ cótentiui, & aliorú per bonas influentias illuminatiui & illustratiui. Ideo dr̃ Gen. 1. Fiát luminaria in firmamento cœli, vt illuminent terram. Illud. n. quod est superius, semper illuminat illud quod est inferius. Vnde secundum Dionysium Angeli superiores illuminát inferiores. Corpora etiá superiora sicut sunt Sol & Stellæ, infundút lumé suú ad inferiora. s. in aerem & in aquam. Sic pro certo illi qui sunt superiores & clariores per scientiam, gratiam & perfectioné, debent alios illuminare per gratiæ, scientiæ, & bonorum exemplorum illustrationem. Lucæ. 1. Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viá pacis. Illuminemur igitur A deo per gratiæ infusionem Ab angelis per intrinsecam inspirationem. A prælatis per extrinsecá interpretationé. A viris discretis per boná eruditionem. A viris perfectis per bonorú exemplorum ostensioné. Et sic quilibet sic illuminans potest figurari in illo angelo Apoc. 18. Vidi alium angelum descendentem de cœlo, habentem potestatem magnam, & terra illuminata est à gloria eius. Et ideo breuiter cuilibet indigenti tali spirituali illuminatione potest dici illud Ephe. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. In quibus verbis aduerte q̃ illi qui à Deo volunt illuminari, debent dimittere terminum impedientem. Exurge. i. extra surge. Debent disponere animum suscipientem, quia. s. ipsi debent surgere à dormitione & à morte. Debét perquirere actorem sufficientem. s. Christú. Illuminabit inquit te Christus. Sicut. n. videmus, ad illuminationem naturalem illa tria requiruntur. s. locus expediens. ideo dicitur. Exurge, quia. s. in profundis foueis non fit bene illuminatio. Item medium suscipiens, quia. s. oculus non potest illuminari nisi vigilet & nisi sit bene dispositus. ideo dicit. Surge qui dormis, & exurge à mortuis. Item causa efficiens. s. sol, corpus luminosum. ideo dicitur Christus, qui. s. est lux vera, quæ illuminat omnem hominé venientem in hunc mundum. Ioan. 1. ¶ Dico igitur q̃ ad illuminationem gratiæ vel scientiæ suscipiendam necesse est. B

Quod relinquamus locum impedientem. Exurge.
Quod disponamus mentem suscipienté. dormis, & à mortuis.
Quod eligamus causam efficienté. Christus. Ergo charissimi.

Eligatur locus superior.
Expellatur forma deterior.
Perquiratur causa vtilior.

¶ Primo igitur dico q̃ si volumus illuminari, nos debemus ascédere locum superiorem, quod ostenditur cum dr̃. Exurge. i. extra surge. Sicut. n. ille qui est infra & intra terram non potest illuminari, quia. s. illuminatio perfecta non potest loca intima profundare, sic illi qui sunt in fouea & in profundo peccatorum constituti, & in terra per auaritiam inuoluti, illuminari per gratiá non merentur, quapropter necesse est vt de profundo peccatorú & de amore terrenorum exeuntes sursum ad bona æterna per affectum & desiderium transferátur. Exurge inquit & surge. Et hoc est quod dr̃ Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem. vt sic peccator dicat illud Psal. Exurrexi, & adhuc tecum sum. Loca. n. superiora habent magis illuminari quàm inferiora. Aues etiam quę sursum habent volare, habent visum limpidiorem & magis illuminatum q̃ aialia quæ inferius versantur. Saura etiá & vipera & alij serpentes pp longam moram quá in hyeme contrahunt in interioribus terræ visceribus, quasi pœnitus excœcantur, qui tñ in veré exurgentes iterú illuminantur. Quia veré charissimi illi qui inferius in amore terrenorú & in profunditate peccati per obstinationé & auaritiam diu manent, lumine diuinæ grãæ & visu sanę intelligentiæ se denudát. Quod patet, quia tales sic obstinati & excœcati nesciunt, nec volunt ad viam veritatis redire, nec à proprijs iniquitatibus resilire, sicut dr̃ Prouerb. 18. Impius cum in profundum pctõrum venerit, contemnet. Illi vero qui sursum circa Deú & circa bona Paradisi per contemplationem & desiderium habitant & versantur, lumine diuinæ grãæ & visu sanæ intelligentiæ & sapiétiæ decorátur. Surge igit̃ & exurge. Luc. 1. Exurgens Maria abijt in mótana. Et sequitur in eodé. c. Illuminare his qui in tenebris &c. Ascendamus igitur ad locum superiorem. ¶ Secundo dico q̃ si volumus illuminari, expellamus formam deteriorem. Dormis, & à mortuis. C
Vna. n. forma non introducitur nisi sua cótraria expellatur. vnde aliquod subiectum non illuminatur, nisi forma luci contraria. s. vmbra & tenebræ exinde primitus auferat̃. Sic vere charissimi aia nunquam potest per gratiam & sapientiá illuminari, nisi peccata quæ sunt spirituales tenebrę, luci diuinæ gratiæ & scientiæ contrariæ, primitus expellátur. sicut. n. dicitur Sap. 1. In maliuolam aiam non introibit sapiétia. Ista autem forma contraria luci diuinæ quæ est auferenda, est peccatú & obscuritas, quæ intelliguntur in verbo, dormis, & in verbo, mortuis. Dormitio. n. signat mortalia. Ideo petebat illuminari Dauid in Psal. Illumina oculos meos ne vnquá obdormiá in morte &c. ¶ Tertio si volumus illuminari, oportet quòd eligamus causam vtiliorem, Christus. Melius. n. illuminatur domus per solem, quàm per candelam. Sic anima per Christum quàm per quamcunq; creaturam. Vnde de ciuitate Hierusalem, idest de anima dicitur Apoca. 21. q̃ ciuitas non eget Sole & Luna, sed claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Et sic nota si vis, quòd Christus nos illuminat D

Ab æterno prædestinando.
Per gratiam nos visitando.
In aduersis nos protegendo.
In erroribus nos dirigendo.
In cœlestibus nos erigendo.

¶ Illuminat igitur nos Christus per æterná prædestinationé. Psal. Illuminás tu mirabiliter à móntibus ęternis, turbati sunt oés insipientes corde ¶ Item per gratiæ visitationem. Psal. Accedite ad eú, & illuminamini, & facies vestræ non cófundent̃. Accessus. n. ad Christú signat gratiá gratis datam, illuminatio vero grãm gratum facientem. ¶ Item illuminat per aduersorú moderationé. Lucæ. 1. Illuminare his qui in tenebris & in vmbra &c. Et in Psal. Dñs illuminat cœcos, dñs erigit elisos. ¶ Ité illuminat per sacræ scripturæ eruditionem. Psal. Præceptú dñi lucidú, illuminans oculos. ¶ Item illuminat per gloriæ distributionem.

butionem. Apoc. 18. Vidi alterũ Angelum, & terra illuminata est à gloria eius. & Esa. 60. Illuminare Hierusalẽ, quia venit lumen tuũ, & gloria dñi super te orta est. Iste est igitur Christus verus illuminator. Eccl. 42. Sol illuminans per oĩa respexit. Fatui sunt igiť qui magis volũt illuminari per Lunã q̃ per Solẽ, à mundo q̃ à Christo, per tpalem prosperitatẽ q̃ per Christi spiritualẽ grãm & benignitatẽ. Isti sunt sicut vespertiliones, qui de lumine soli, non curant, sed in lunæ seu candelæ lumine se delectant. Quia. s. mũdi peccatores plus gaudent illuminari à creatura q̃ à creatore, à dato q̃ à datore, à prosperitate delectibili q̃ à perpetuo largitore. Illuminatio. n. ista quæ. s. procedit à mundi scientijs vel à mundi diuitijs, solet cõburere per auaritiã. Psal. Tota nocte in illuminatione ignis. Solet decipere per ignorantiam. Exodi. 14. Erat aũt nubes tenebrosa, & illuminãs noctẽ. Solet inficere per immũditiã. Psal. Nox illuminatio mea in delitijs meis. Et breuiter istę illuminationes sunt potius obtenebrationes, similes coruscationi, quæ ita transitoriè radiat, ꝙ plus obscurat q̃ illuminat, & magis nocet q̃ iuuat. Peccatores igitur non illuminantur, & hoc vel pp defectũ illuminantium. s. doctorum vel prælatorum, qui. s. ita obscuri sunt & ignari ꝙ alios illuminare non possunt, iuxta illud quod de idolis dr̃ Baruc. 6. Signa inquit in cęlo gentibus non ostendunt, neq; illuminabunt vt sol, neq; luminabunt vt luna. Vel propter maximam obscuritatem recipientium, quia. s. multi sunt ita per peccatum obscurati & indurati, ꝙ nullo modo possunt illuminari. Sap. 17. Neq; sydcrum limpidæ flammæ illuminare poterãt noctem illam horrendã. Non sic, sed à Christo recipiamus spirituales illuminationes, non à mundo tpales, vt dicamus illud Psal. Dñs illuminatio mea, & salus mea, quẽ timebo. Christus inquit. vnde. 2. Tim. 1. Gratia data est nobis in Christo Iesu ante tempora sæcularia, manifestata aũt nunc per illuminationẽ dñi nostri Iesu Christi, qui destruxit mortem, illuminauit aũt vitam. Eligatur igitur causa efficiens. Christus. Expellatur forma deficiens. Mors & dormitio. Perquiratur status proficiens.

E Surge & exurge. ¶ Et si vis nota ꝙ Christus multos diuersimodè solet illuminare, videlicet Delinquentes per grãm præuenientem. Pœnitentes per veniã subuenientem. Ignorantes per sapientiã vel per doctrinã conuenientẽ. Indigentes vel patientes per lætitiã proficientẽ. Triumphãtes seu consummates per gloriã perficientem. ¶ Illuminat igitur Christus delinquentes, ipsos præueniens per gratiæ infusionem. Peccator. n. non se cognosceret, nec à peccato resipiscere pponeret, nisi ipsum deus per grãm præueniret. Et ista est illuminatio mortuorũ. i. peccatorũ, de qua in Psal. Dñe illumina tenebras meas. Et illud. Illumina oculos meos ne vnquã obdormiã in morte. ¶ Item illuminat pœnitentes seu proficientes ipsis subueniens per veniæ collationẽ. Et ista est illuminatio illius cœci qui ex luto facto de sputo linitis oculis illuminatus est vt videret clare oĩa, sicut dr̃ Ioan. 9 Sputum. n. abominationẽ & vilitatem status peccati signat, lutũ vero mortis memoriam designat, quę duo si Christus apposuerit, constat ꝙ peccatorẽ illuminabit, & sibi visum spũalem per grãm & veniam reformabit. Ista est etiã illuminatio Thobiæ, qui cũ felle piscis illuminatus est. Fel. o. amaritudinem pœnitentiæ signat & contritionis. vnde de ista illuminatione & sanatione spũali dr̃ Eccl. 34. ꝙ deus est deprecatio offensionis, adiutorium casus, exaltans aiam, illuminans oculos, dans sanitatem & vitam & benedictionem. ¶ Item illuminat innocẽtes seu se regere nescientes per doctrinæ propinationẽ. Doctrina. n. fides & sapientia Dei instituunt & elucidant intellectum. Psal. Præceptum domini lucidum, illuminans oculos. Istud est mel q̃d comedit Ionathas, illuminati sunt oculi eius, sicut dicitur. 1. Regum. 14. ¶ Item illuminat tribulatos seu patientes per spem, fiduciam, & consolationem. Esa. 60. Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum idest consolatio tua &c. Vnde Christus est ille Angelus habens potestatẽ magnam, & terra illuminata est à gloria eius. Apocal. 18. Terra. n. obscuros desolatos & tenebrosos designat, quos Dei misericordia illuminat & confortat. Hebrę. 10. Illuminati magnum certamen passionis sustinuistis. ¶ Item illuminat sanctos & beatos seu triumphantes per gloriæ retributionem, quia. s. sol. i. Christus per omnia respexit. Eccl. 42. Quia sicut dicitur Apoca. 21. de ciuitate Paradisi seu de beata anima, Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Vide de Luce, de Lumine &c. Sufficit.

Imago. Nota ꝙ imago accipitur pro quacunq; figura repræsentatiua alicuius rei. Moraliter aũt accipitur in bono & in malo. In bono, n. signat bonam bonorũ imitationem. Bonorum exemplorũ emeritionẽ. Morum honestiorũ compositionẽ. Et sic imago põt dici ille qui ad similitudinem Dei & sanctorum est honesto cõpositus & formatus. Alijs minus perfectus in exemplar datus, & alijs melioribus cõformatus, & ipsorũ virtutes pro viribus imitatus & cõsecutus. Et sic igitur imago designat virum perfectũ, bonis & gratijs & virtutibus cõpositum & dotatum, de quibus intelligitur illud Rom. 8. Quos præsciuit, hos & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui. ¶ Itẽ imago accipiť in malo. Et sic signat malã malorũ imitationẽ, hypocritarũ similitudinẽ, bonorum tpalium fictionẽ. Sicut. n. imago non habet esse verũ sed fictũ & simulatũ, nõ habet ẽt mẽbra interiora, non põt ẽt se mouere cum non habeat vitã, sic hypocritæ habent similitudinẽ, non veritatem. Isti. n. videntur esse, & non sunt, quia. s. ipsi habent tm̃ exteriorem apparentiã, nullã aũt habent interiorẽ existentiam. Isti. n. sunt quædã ficta & picta idola, quæ quãuis multũ habent formositatis & honestatis, nihil tñ habẽt sanctitatis seu bonitatis. Vnde de factoribus idolorũ dr̃ Esa. 44. Fecit inquit imaginẽ viri quasi speciosum hoiem habitantẽ in domo. Q̃d ẽt tales imagines nihil habeant ptẽtis, patet Sap. 13. vbi dr̃. Nõ põt se adiuuare, imago. n. est, & opus est illi adiutoriũ. Bona etiam mundi possunt dici imago, nũ sunt. n. nisi quædã similitudo bonorum æternorũ. Vnde in Psal. dr̃. Veruntamen in imagine pertransit homo. Prosperitas. n. & vita pñs est sicut imago quę apparet in aqua, quæ ad motũ aquæ statim turbatur. Debilem. n. valde habet existentiã, ita ꝙ facillime dissipatur. quia. s. motus tribulationũ, mortis, infirmitatis, paupertatis & aduersitatis istã imaginem faciliter conturbat & destruit, ipsamq; finaliter penitus annihilat & subuertit. Psal. Imaginẽ ipsorũ ad nihilũ rediges. De bona igitur imagine. i. de viro perfecto possumus exponere illud Sap. 7. Candor. n. est lucis æternę, & speculũ sine macula, & imago bonitatis. Auctoritatẽ istã habes expositã diuisam & prosecutã in sermone de purificatione Lumen resultit in habitaculo. Ideo ad præsens exponamus illud Iob. 4. Stetit quidã cuius non agnoscebã vultum, imago corã oculis meis. In quibus verbis adocete ꝙ sicut imagines sanctorũ in Ecclesijs firmiter situantur, aliud imitantur, publicè demonstantur, sic vere si nos volumus Dei & sanctorũ imagines esse & figuræ, nos debemus videlicet Firmiter situari per animorum stabilitatẽ. Aliud imitari per meliorũ conformitatẽ. Publicè demonstrari per exemplorum claritatẽ. ¶ Simus ergo charissimi Cordia- B
liter roborati. Stetit inquit quidã. Virtualitèr conformati. Imago inquit. Exemplariter præsentati. Coram oculis meis. Dico igitur primo ꝙ si volumus esse spirituales imagines, nos debemus firmiter situari. Stetit inquit quidam. Sicut. o. videmos ꝙ imagines sanctórum de aliqua forti & solida materia fiũt, sicut de lapide vel de aliquo solido ligno vel etiam de metallo, & hoc vt diutius durent, & ne faciliter corrumpantur, vnde de illo ligno quod dicitur ilex, solent fieri in templo imagines secũdum Isid. eo ꝙ lignũ sit forte & imputribile, ita ꝙ sub aqua ad modum lapidis induretur (Vnde Esa. 40. Forte lignũ & imputribile elegit artifex sapiẽs &c. & loquitur de idolis. Et Esa. 44. dr̃. Artifex lignarius fecit imaginem, succidit cœdros tulit ilicem & quercum) solent etiã in locis firmis locari & situari, ne per impulsum ventorũ vel alias faciliter cadant & destruantur (. Vnde Hiere. 10. Clauis & malleis compegit illud vt non dissoluatur) sic pro certo charissimi nos debemus esse firmi & solidi per constantiam & stabilitatem boni propositi, & in stabili loco sanctæ Ecclesiæ per stabilitatem fidei collocati, vt. s. per perseuerantiam impulsi tentationibus non moueamur, & ne per peccatũ cadamus à statu gratiæ vel corrumpamur. Stetit inquit. Ideo præcipitur. 2. Thes. 2. State, & tenete traditiones quas didicistis. Vt simus de illis de quibus dicitur Apoca. 8. Vidi septem Angelos stantes in conspectu domini. vt iste sit sicut supra dictum est, candor lucis æternæ, & speculũ sine macula, & imago bonitatis Dei. Sap. 7. & 14. Imago enim est. Esse enim stabilitatem designat. Sed pro certo charissimi video hodie multas imagines idest multas personas quæ talis perseuerantiæ firmitate nullatenus sunt dotati. Et ideo videtur ꝙ multi sunt sicut imagines debiles & non stabiles, fluidæ & non solidæ, deficientes & non permanẽtes. Et ideo notare possumus quod sunt plures imagines quæ non sunt stabilis sed fluxibilis naturæ. Vnde nota quod sunt Imagines

Terreæ — Omnes enim imagines faciliter generan- C
Vitreæ — tur & faciliter destruuntur, Esse. n. ipsarum non

Cereæ — rum non est durabile,sed defectibile, &
Aqueæ — variabile, sicut ad sensum apparet quod
In speculo — imago terrea cito conteritur. Vitrea le-
In muro. — uiter frangitur. Cerea cito dissoluitur.

Aquea cito conturbatur. In speculo cito immutatur. In muro cito maculatur. ¶ Imago terrea signat auaros. Isti.n.sunt terra & terrei, in terrenis & temporalibus occupati. Esa.57. Posuisti vt terram corpus tuum. Vnde cuilibet auaro potest dicere diabolus illud Hierem.2. Traduxi vos per desertum, per terram inhabitabilem & imaginem mortis, per terram sitis & inuiam, in qua non ambulauit vir, nec habitauit homo. ¶ Imago vitrea signat superbos. Isti enim ad modum vitri volunt splendere, & per inanem gloriam relucere. Vnde de superbis & elatis potest dici Abacuch.3.capi. Splendor eius vt lux erit, cornua in manibus eius. Vnde superbo potest dici illud Esaiæ. 44. quod diabolus fecit imaginem quasi speciosi hominis habitantis in domo. Et Ezechiæ.7. dicitur quod ornamenta monilium suorum in superbiam posuerũt, & imagines abominationum suarum fecerunt ex eo. ¶ Imago cerea signat luxuriosos. Isti enim modico igne carnalis concupiscentiæ excitantur, & in libidinem resoluuntur, de quibus dicitur in psalm. Sicut cera quæ fluit auferentur, super cecidit ignis, & non viderunt solem. Vnde luxuriosæ mulieri dicitur Ezechiæ. 16. Fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es. Vnde ista est imago bestiæ de qua dicitur Apocalyp.13. quod diabolus dicit habitantibus super terram quod ipsi faciant imaginem bestiæ quæ habet plagam gladij. Expone contra luxuriam & mulieres. ¶ Imago aquea signat iracundos, quia scilicet sicut imago in aqua apparens ad modicum aquæ motum conturbatur, sic iracundi occasione modica concitantur. Vnde in psalm. dicitur. Sicut aqua diffusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Et alibi. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Iterum. psalm. Veruntamen in imagine pertrãsit homo, sed & frustra conturbatur. ¶ Imago in speculo homini ridenti solet arridere, & cum tristato tristitiam simulare. Quia scilicet modus est adulatorum se omnibus conformare, & maximè diuitibus, cum quibus sunt ita vt rectè videantur gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, iuxta illud Sapient.16. Ad quid quis volebat, conuertebatur. Vnde adulatores videntur posse dicere illud.2. Corinthio. 3. Gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur. ¶ Imago verò in muro signat hypocritas deceptores. Talis enim imago non habet nisi apparentiam. Isti enim more talis imaginis pulchri & honesti apparent exterius, qui tamen sunt lutei & lapidei, idest peccatores & infecti interius. vnde talibus dicitur Actuũ. 23. Percutiet te Deus paries dealbate. Vnde propriè hypocrita dicitur imago mortis quæ non potest se mouere, de qua Sapient.15. Aspectus eius dat insensato concupiscentiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima. Tales imagines idest tales hypocritæ figurantur Ezech.23. vbi dicitur quod Ooliba vidit viros depictos in parietibus, imagines Chaldæorum expressas coloribus, Baltheis accinctos renes, tyaras tinctas habentes in capitibus, formam ducum, omnium similitudinem filiorum Babylonis. Istę imagines charissimi, significant multos fictos & varios ecclesiasticos, qui in parietibus sanctæ ecclesiæ habent hodie formam ducum & prælatorum, & portãt tyaras atque mytras. Isti enim dicuntur viri picti propter sui indurabilem vanitatem. Dicuntur expressi coloribus, propter suæ conuersationis fictam formositatem & honestatem. Dicuntur habere Baltheos in renibus, propter violentiam continẽtiam & castitatem. Dicuntur habere mytras in capitibus, propter obtentam ab eis ecclesiasticam dignitatem. Dicuntur habere formam ducum idest speciem bonorum, non essentiã nec veritatem. Dicuntur tamen cum hoc habere similitudinem filiorum Babylonis idest virorum peccatorum, propter suæ malæ vitæ occultam peruersitatem & iniquitatem. Tales igitur imagines faciliter à statu gratiæ deficiunt & corrumpuntur, & faciliter in peccatum decidunt & labuntur, & sic spiritualiter conteruntur. Vnde.4. Reg.11. Destruxerunt aras baal, & imagines contriuerunt valide. Non sic igitur charissimi, sed spirituales imagines simus. Et sic etiam in virtutibus conformati. Stetit
D inquit.1.Corin.10. Qui stat videat ne cadat. ¶ Secundò si volumus esse spirituales imagines, nos debemus esse melioribus cõformati, quod ostenditur in verbo imago. Natura.n. imaginis est quod conformetur illi rei cuius est imago, & quod ipsum quantũ est possibile repræsentet. Ideò de Adam dicitur Gen.5. quod ipse genuit filium ad imaginem & similitudinem suam. Et ideò charissimi, quia nos alij sumus in ecclesia in loco statu & gradu priorum sanctorum & virorum perfectorum qui ante nos fuerunt, vnde bene dico quod ipsos nos debemus imitari, & eorũ virtutibus conformari. 1. Corint. 15. Sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis. Selenites.n. lapis est præciosus in se continens imaginem lunæ, quæ quidẽ imago ipsi lunæ in omnibus se conformat, ipsa.n. crescente crescit, & decrescit. Ad denotandum quod imago lunæ.i. cõformitas Dei & sanctorum debet in nobis relucere, ita quod quantum erit possibile, conditiones & mores nostros eorum moribus conformemus quantum ad crementum boni profectus quantum ad de- A
trimentum mundani successus, quantũ ad lumẽ suæ honestatis quantũ ad obscuritatẽ suæ humilitatis, vt dicamus illud.2. Corin. 3. Iã reuelata facie gloriã dñi speculantes, in eandẽ imaginem transformemur. Quod tñ est cõtra multos, qui nõ se cõformãt melioribus sed peioribus. Nõ perfectis sed infectis. Nõ virtuosis sed vitiosis. Isti figurantẽ in illis qui adorauerũt bestiã & adorauerũt imaginẽ, qui tandẽ vna cũ bestia missi sunt in stagnum ignis & sulphuris, sicut dicitur Apo.13.14.15.16.&.19. Bestia verò est diabolus, eius verò imago & repræsentatio est peccatum. Quia.s. illi qui imaginẽ diaboli & virorum iniquorum secum portant per imitationẽ, finaliter in ignẽ sulphuris & æternam damnationem mittuntur. Sicut verò dicitur Apoc.15. Illi qui vicerũt bestiã & imaginem eius.i. diabolum & peccatum, stabant super mare vitreum.i. in affluentia claritatis æternæ cũ canticis & citharis. Simus igitur nõ peioribus sed melioribus cõformati. ¶ Tertiò si volumus esse spirituales imagines, nos E
debemus esse cunctis gentibus præsentati. Coram me inquit. Sicut.n. imagines in locis publicis & non occultis ponũtur, vt per earum aspectum homines ad deuotionem inuitentur, sic boni viri ad aliorum exemplar proponũtur, vt videntes eos per eorum doctrinam & exempla ad melius excitentur. Corã me inquit. Iuxta illud Mat.5. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrũ qui in cœlis est. Quod tñ est contra multos, qui ita sunt turpes & infames in conuersatione quod nõ sunt digni alijs proponi pro exẽplari. Quãuis.n. bona exẽpla à suis prædecessoribus potuerint accepisse, ipsa tñ alijs repræsentare nõ potuerũt. Sunt.n. similes quibusdã speculis quæ etsi cuiuscunq; pulchri hominis imaginem recipiãt, ipsam tñ alijs turpissimã repræsentant. Similes etiam sunt lapidi qui dr̃ topazius, qui imaginem in se receptam reuersam repręsentat. Sunt verò multi qui imaginẽ bonorum exemplorũ quæ à suis maioribus accipiũt, in se nõ retinent nec recipiunt, immo alijs totũ contrarium & totũ reuersum repræsentant & ostendũt. Quia si dãtur eis bona exempla, ipsi tñ dant alijs turpia infamia atq; mala. Vnde de talibus dicitur Rom.1. quod ipsi mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hominis & volucrũ & quadrupedũ.q.d. Isti imaginem Dei,i. repræsentationem bonorũ exemplorũ deberẽt alijs per exẽplar ostendere, ipsi tñ ostẽdũt eis similitudinem corruptibilis hominis, per luxuriam, similitudinem volucrum per superbiam, similitudinẽ quadrupedũ per auaritiam. Et si vis pone quod quædam sunt imagines

Porci per luxuriam
Leonis per superbiam
Canis per auaritiam
Talpę, cœcæ per ignorantiam
Bouis per pigritiam

¶ Et tamen isti deberent aduertere ad illud quod scribitur Apocalyp.14. quod quicunque adorauerit bestiam vel imaginem eius, bibet de vino iræ Dei. Nõ sic charissimi, sed coram alijs repræsentemus imagines bonorum exemplorum, vt de nobis possit dici illud Lu. 24. Fuit vir propheta potens in opere & sermone coram Deo & hominibus. Vt sit etiam sicut ille liber de quo quilibet possit dicere illud Eze.2. Erat liber inuolutus, scriptus intus & foris, & scriptæ erant in eo lamentationes carmen & ve, & expãdit illum coram me. &c. Expone sicut supra. Simus igitur tales vt coram alijs pro exemplari proponi possimus & debeamus. Talis.n. imago viri iusti nõ est velanda vel occultanda, sed cunctis exemplariter demonstranda. Vnde 1. Corin.11. Vir.i. virtuosus homo non debet velare caput, quia imago & gloria dei A
est. Et sic igitur patet quõ poterimus esse bonæ & spirituales imagines,.i. si simus cũctis exẽplariter præsentati. Bonis virtualiter cõformati. Intus cordaliter confirmati. Et hæc de imagine sufficiant. Vide de idolo. Nihil dico de imagine Dei quæ resultat in anima, quia hoc est magis scientiale quam morale.

Nec de imagine patris qui est filius, quia .s. sicut aliqua sunt specula concaua quæ imaginem longe à se proijciunt, ita quod imago nõ intra speculum sed lõgè extra apparere videtur, ita q quasi posse palpari eredit ab ignaris, sic dominus pater speculum sine macula per pietatem concauum & depressum, imaginem suam, s. filium benedictum extra in mũdum proiecit & immisit. s. per incarnationem beatam, intãtum q palpabilis & visibilis apparuit vniuersis. Vnde Baruch. 4. Postea in terris visus est, & cũ hoĩbus conuersatus est. s. Christus, qui secundũ Col los. 1. Est imago inuisibilis Dei. Sed de ista nihil ad præsens.

A **Immaculatus.** Nota q immaculatus dicitur ille qui nullam habet maculam peccatorum. Et ideo immaculatus idem est quod sanctus qui de peccato liber est & immunis, iuxta illud Psa. Ero immaculatus cũ eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Vbi ostẽditur q ad hoc q aliquis possit esse innocens & immaculatus, tria sunt necessaria, quæ etiam sunt necessaria illi qui vult seruare munditiã corporalem. Oportet enim primo

Expiare quod solet inficere.
Frequentare quod solet proficere.
Declinare quod solet officere.

¶ Primum erit culparum macula. Immaculatus. Sed sm sanctorum copula, ideo dicitur. Cum eo. Sed tertium peccati crapula eũ dicitur. Obseruabo me &c. Igitur abstergamus culparum fœditatem, quia sicut dicitur Col. 1. Exhibete vos sanctos & immaculatos & irreprehensibiles coram Deo. Immaculatus inquit. Igitur habeamus bonam societatem. Cum eo inquit. i. cũ Deo vel, cum viro sancto & honesto. quia sicut dicitur in Psal. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et in canonica Iudę. Potens est. n. Deus vos obseruare sine peccato, etiam constituere immaculatos &c. Igitur caueamus culpæ malignitatem. Obseruabo me inquit ab iniquitate. Vnde Deu. 8. Obserua & caue nequando obliuiscaris domini Dei tui &c. Quia sicut dicitur Iacob. 1. Religio munda & immaculata hæc est, immaculatum se custodire ab hoc seculo. Obseruabo igitur me ab iniquitate mea. quasi dicat. Alias immaculatus nõ ero. Bene igitur dicitur. 2. Pet. 3. Satagite immaculati & inuiolati ei inueniri in pace. Et merito, quia pro certo viri sancti mundi & immaculati.

Famulantur imperio legis.
B Dedicantur seruitio regis.
Receptantur conuiuio gregis.

Tales .n. diuinæ legis imperio solent obedire. Constat .n. q viri mundi & innocentes magis sunt obedientes, quam pessimi vel proterui, patet in pueris & in pullis equorum, qui facile docẽtur ambulare &c. Sic isti. psal. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege domini. Et bene dicit in lege domini, quia pro certo sicut in Psal. dicitur. Lex domini immaculata, conuertẽs animas, testimonium domini fidele, sapiẽtiã præstans paruulis. Et nota q ista est quæ viros immaculatos exigit & requirit. ¶ Item tales summi regis seruitio solent conuenire. Constat. n. q mundi viri volunt habere viros immaculatos & mundos in seruitio suo. Et inde est q in lege vbicunq; præcipitur aliquid offerri, semper præcipitur q sit immaculatum & mundum, & hoc siue sit bos siue aries, siue ouis siue agnus vitulus vel hircus &c. Quia reuera quicunq; seipsum offert seruitio diuino, non sit bos, siue rudis & laboriosus, aries, dux gregis. i. prælatus & gloriosus, siue ouis. i. simples laicus diues & lanosus, siue agnus id est iuuenis & ignarus & obliuiosus, siue vitulus id est lasciuus insolens & solatiosus, siue hircus. i. pauper hispidus & penuriosus, sed pro certo ex quo ad Dei seruitium aduenerit, immaculatus & mundus esse debebit. s. exẽplo ipsius qui semet ipsum obtulit immaculatum Deo, sicut dicitur Heb. 9. Nã qa immaculatus est, immaculatos vult habere seruos. Vnde Leui. 22. dicitur sic. Homo qui obtulerit victimam domino &c. immaculatum offeret, vt acceptabile sit. Isti igitur summi regis seruitio solent cõuenire. ¶ Item isti celsi regis conuiuio solent lascinire. s. in conuiuio æterno & gloria Paradisi. psa. Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum erit &c. Plura possunt dici de immaculatione sed vide de macula, de immundicia, de innocentia. Pauca. n. inuenirentur hic themata. Et ideò prætermitto diffusius dilatare.

A **Imber.** Nota quod imber dicit ab imbuendo & inebriãdo, eo. s. q habeat humectare, imbuere, & madefacere. Vnde Esa 55. Descendit imber & nix de coelo, & illuc vltra nõ reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit. Et nota q imber potest significare gratiam, scientiam, prosperitatem, carnalitatem, & aduersitatem. Ista. n. habent animã imbuere siue in bono siue in malo, & ipsam bona vel mala opera faciunt germinare. De imbre igitur diuinæ gratiæ & clementiæ dicitur Prouerb. 16. Clementia eius quasi imber serotinus. De imbre scientiæ & doctrinæ dicitur Esai. 5. Nubibus mandabo desuper ne pluat super eam imbrem. Et ecclesi. 39. dicitur. Et ipse quasi imber emittet eloquia sapientiæ suæ. De imbre prosperitatis potest dici illud Ioelis. 2. Descẽdere faciet dominus ad vos imbrem matutinum. De imbre carnalitatis dicitur Ezech. 38. Iudicabo eum peste & sanguine & imbre vehementi. De imbre verò aduersitatis potest dici illud Ezec. 13. Erit. n. imber inũdans in furore meo, & dabo lapides pergrandes &c. Omitto gratia breuitatis. Vide infra de pluuia Et vide si vis in distinctionibus

Imitari. Imitatio. Nota qđ Imitatio nihil aliud est quam alteri in moribus cõformatio seu assimilatio. Cum igitur mores aliquorum sint boni & aliquorum mali, necesse est supponere quod est dare imitationem bonam & malam. Bonam dico, quam habent boni qui imitantur homines virtuosos. Malam verò quam habent mali qui imitantur homines vitiosos. De bona igitur imitatione notandum quod sicut nullus est ita sapiẽs siue doctus quin bene debeat alijs credere, & adhærẽdo melioribus intellectũ proprium aliquotiens captiuare, & non in sensũ proprio vltra debitũ abũdare, iuxta illud. Noli esse sapiẽs apud temetipsum, sic verè nullus est ita sanctus seu pfectus q de sanctitate sua debeat totaliter præsumere, quin bene velit melioribus se cõformare, & se per virtuosam imitationem bonis aliorum moribus coaptare, sicut apostolos philipensibus scribebat dicens. Phil. 3. Imitatores mei estote fratres. In quibus verbis aduerte quod imitatio debet esse Sagax, vt eligat congruum obiectum. Tenax, ne negligat assumptum subiectum. Verax, vt diligat com- B munem profectum. ¶ Debet enim esse prudens in eligendo. Manens non desistendo. Feruens in diligendo. ¶ Primum probat regula sanctitatis nobis obiecta. Mei inquit. Secundum probat verbula firmitatis nunquam deiecta. Estote inquit. Tertium probat facula charitatis nobis iniecta. Fratres inquit. Probat sanctitatem signum exemplatiuum. Mei inquit. Probat firmitatem verbum substantiuum. Estote. Probat charitatem nomen compositiuum seu aggregatiuum. Fratres inquit. ¶ Igitur dico primo quod imitatio debet esse sagax & discreta, quia scilicet homo debet discrete & sagaciter eligere quem debeat imitari, & qui virtutibus taliter polleat quod imitari sit dignus, Et hoc ostenditur cum Apostolus dicit Mei. Ille enim qui erat sanctissima regula & exemplar virtutum, semetipsum imitandum proponit. Mei inquit. 1. Corint. 4. Imitatores mei estote sicut ego Christi. Senec. enim dicit q maximum in eo vitium est qui non tam melioribus placere studet, quam pluribus. q. d. semper melioribus est placendum, & eorũ moribus per imitationis formulam insistẽdum. Vtile est enim speculo quod recipiat imaginem rei mundæ, quia si res immũda fuerit, sæpe fit quod maculam perpetuam in se contrahit, sicut apparet quando in speculo nouo speculatur mulier menstruosa. Sed reuera si res visa pulchra fuerit atq; munda, tunc eius imago siue læsione speculi apparet in eo gratiosa. Sic verè dico quod vtile est homini mundarum & sanctarum personarum formam & similitudinem in se per imitationem recipere, & se melioribus non deterioribus conformare. Quia. s. à bono exemplari bonum effigiatur transumptum. Et à bona & recta regula rectum efficitur regulatum. Econtra verò per receptionem malę & immũdę imaginis & per imitationẽ malę personæ, macula vitiorum contrahitur, & ipsius speculi id est ipsius qui specularis esse debuerat conuersatio & superficies deturpatur. Imitatores igitur mei estote, inquit Apostolus. Vnde ipse est qui dixit. 2. Thes. 3. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinate. ipsi. n. scitis quẽadmodũ oporteat vos imitari nos, qm̃ nõ inquieti fuimus apud vos, vt nosmetipsos formã daremus vobis ad imitãdũ nos. Quod tñ est contra multos, qa. s. multi sunt inter maiores, q nõ se exhibẽt tales formulas aut exẽpla quæ ab alijs debeãt imitari, sed potius refugi sicut abominabiles & horreri, iuxta illud Prou. 3. Ne æmuleris hominẽ iniustũ, nec imiteris vias eius, qa abominatio domini est eis illosor. Multi etiã sunt qui bona exẽpla bonorum nolũt per imitationem recipere, sed malis & nõ bonis se conantur in moribus conformare, contra illud q dicitur in 3. Canonica Io. Noli imitari malũ. Multi ẽt sunt qui nunq̃ possunt imitari vel in seipsis repræsentare imaginẽ q̃uis eis pulcherrima præsentetur,

tetur, ficut patet in aqua mota & turbata, in qua nunquam imã go poteſt formari debita nec decora. Sicut etiam patet in ſpeculo rubiginoſo vel immundo vel etiam concauo, vbi núqnam apparent tales imagines vt deberent. Sic reuera quidam ſunt ſicut aqua moti per inuidiam triſtitiam vel inconſtãtiam, quidã rubiginoſi per auaritiam, quidã verò immundi per luxuriã, quidam inſuper concaui & inanes per ſuperbiam, & iſti pro certo nunq̃ bona exẽpla vel imagines. i. bonos mores bonorũ ſolent in ſeipſis per imitationẽ oſtendere, ſed aliud & aliter quam receperũt, ſolent in ſuis moribus præſentare, & ſe nõ melioribus ſed peioribus conformare. Deu. 18. Caue ne imitari velis abominationes gentium. Mei inquit igitur apoſtolus. Et merito, quia ſicut dicit Aug. in ſermone. Non ſolum apoſtolum, immo Chriſtum ſi volumus poſſumus imitari &c. Imitari dico, nõ q̃tum ad opera potentiæ, ſed quãtum ad opera iuſtitiæ. Vnde. 1. Theſ. 1. Imitatores noſtri facti eſtis & domini. Igitur imitatio

C debet eſſe prudens & diſcreta. Mei inquit. ¶ Secũdò dico ꝙ debet eſſe manens & concreta. i. ſolida & completa. Et hoc oſtendiť in verbo ſubſtantiuo durabili & permãſiuo cum dř. Eſtote. Eph. 5. Eſtote imitatores Dei ſicut filij charisſimi. Et bene dixit filij, quia filius magis realiter quam quicquid aliud imitatur patrem. Cuius tñ contrarium aliquotiens inueniť in filijs monſtruoſis, qui. ſ. pulchros & bene formatos nullatenus imitãtur parentes, ſicut de muliere, quæ peperit ſerpentẽ & alia quę elephantem, dicit Plinius, ẽt ſicut patet in fabulis poetarum, vbi dicitur ꝙ ocyroe Obironis & Charictę filia quamuis à principio fuerit in humanam effigiem per parẽtes figurata, finaliter tñ fuit in equam conuerſa. Item fingitur de Erychtonio Vulcani & Mineruę filio ꝙ ſuperior pars corporis humanam ſpeciẽ prætendebat, ſed reliquam inſtar draconcopedis. i. ſerpẽtis habebat. Item de ſocijs Vlyſsis eſt fabula ꝙ per circẽ fuerũt in varias beſtias, puta Leones, Sues, Vrſos, Lupos &c. mutati, ſicut ponunt Virgi. & Ouidius. Sic verè dico ꝙ multæ ſunt filiæ & filij ſeu ſubditi qui dici poſſunt merito mõſtruoſi, quia. ſ. quamuis ipſi habeant perfectisſimos parentes, videlicet Deum, ſanctos, bonos doctores & prælatos, qui ipſos habeant in moribus pulchros & bene formatos producere, & bona exempla dãdo ſeipſis imitabiles præſentare, ipſi tñ ipſos in nullo volũt imitari, ſed per diuerſa vitia in peccatores & ſerpentinos homines transformari, quia quãuis in parte. i. in principio & iuuentute ſint hoĩes, ipſi tñ mutãtur finaliter in equos. i. in luxurioſos, in ſerpentes. i. in malicioſos. in elephãtes. i. in ſupbos & alios peccatores. Vnde iſti non ſunt imitatores Dei ſicut filij charisſimi immo certe ſunt filij diaboli, ſicut filij peſsimi. Sapiẽ. 2. Imitanť aũt illum. ſ. diabolum, qui ſunt ex parte ipſius. Et. 2. Para. 21. dicitur de illo malo rege Ioram ꝙ ipſe fuit imitatus fornicationẽ domus Achab. Nõ ſic imitatio manens & concreta. Eſtote inquit. Dic de iſto Eſtote & de perſeuerantia ſicut ſupra in litte-

D ra. E. in es &c. ſicut volueris. ¶ Tertiò dico ꝙ iſta imitatio debet eſſe feruens & ſecreta. Fratres. Fraternitas. n. ſignat charitatem feruentem & ſecretam, & amicitiam competentẽ, quia. ſ. ille qui bonos imitatur, debet hoc facere feruenter & amoroſe ſine fictione, ſecrete verò & occultè ſine ꝓpalatione. 1. The. 2. Vos. n. imitatores facti eſtis fratres eccleſiarũ Dei quæ ſunt in Iudea. Dic ſi vis contra illos qui non ex fraternitate vel amore imitantur bonos, ſed potius de timore & neceſsitate. Dic ẽt quomodo nomen fraternitatis importat & ſignat charitatẽ, ſicut ſupra de fratre in littera. F. Sic igiť patet qũo boni imitanť bonos feruenter manẽter & prudẽter. Et ſic ſatis viſum eſt de imitatione bona & mala. Vide vbi Exẽplũ Imago Similitudo Sicut Tanquam Velut, & in alijs titulis ſimilibus &c.

Imminere.

Nota ꝙ imminere idem eſt quod in propinquo manere. Et ſic imminere idẽ eſt quod aliquid de propinquo emergere, inſiſtere vel inſtare. Vide igitur in alijs titulis ſynonymis.

A Immittere.

Nota, ꝙ immittere idem eſt quod aliqd in alium mittere. Et ſi de deo agitur, dic & nota quod ipſe immittit ſeu immitti permittit

In iuſtos gratiæ dulcorem.
In beatos gloriæ decorem.
In iniuſtos culparum horrorẽ.
In damnatos pœnarũ terrorẽ.

Dico igitur ꝙ Deus in iuſtos immittit grãm. Geñ. 2. Immiſit dñs ſoporem in Adã. Et in pſa. Immittet Angelus dñi in circuitu timentium eum, & eripiet eos. ¶ Item dico ꝙ Deus in beatos immittit gloriam, vt quilibet beatus dicat illud pſa. Immiſit in os meum canticum nouum carmen Deo noſtro. ¶ Itẽ dico ꝙ Deus in iniuſtos immittit. i. immitti permittit culpam. Exo. 8. Immittã in te oẽ genus muſcarũ. ſ. oẽ genus vitiorũ. Muſcę. n. quæ inquietãt carnẽ, ſignificãt vitia & tentationes, malos motus & cogitationes, q̃ inquietãt mẽtẽ. Vñ de tali immisſione culpæ põt illud. 2. Reg. 24. Immiſit dñs peſtilentiã in Iſrael. Peſtilẽtia. n. quæ eſt corruptio aeris, mortẽ introducẽs, ſignat corruptionẽ culpæ, q̃ introducit finaliter mortẽ pœnæ. ¶ Quartò verò dico ꝙ Deus in dãnatos immittit pœnam. Et certe pœnũ

Timoris.
Terroris.
Stridoris.
Languoris.
Ardoris.

In dãnatos. n. & peccatores immittitur à dño timor concutiens. Eccleſi. 36. Immitte timorẽ tuũ dñe ſuper gẽtes quæ nõ exquiſierũt te. ¶ Item terror & crudelitas hoſtium malignorum recutiens. 4. Reg. 17. Immiſit dñs in eos Leones qui interficiebãt In eos dico, qui. ſ. non timebãt dñm, vt dicitur ibidem. ¶ Item ſtridor diſcutiens Deu. 32. Dẽtes beſtiarũ immittam in eos cũ furore trahentiũ ſuper terram atq; ſerpentiũ. Item languor incutiens. ſ. languor infirmitatis & famis. Ezech. 14. Conteram virgam panis eius, & immittã in eũ famem, & interficiã. ¶ Item ardor excuriens. ſ. omnem fortitudinem & virtutem. Eſech. 39. Immitte ignem in magog & in his qui habitant in inſulis &c. Vide infra de Mittere.

Immolare.

Nota ꝙ immolare idem eſt quod aliquid pro ſacrificio Deo offerre. Et ſignat præ- A cipuè oblationem & ſacrificiũ bonorũ operũ, quia ſicut dř in pſal. Sacrificiũ Deo, ſpiritus contribulatus, cor contritũ & humiliatum &c. poſſumus notare ꝙ ſicut antiquitus Deo immolabãtur Carnes, Panes, Boues, Oues, Hędi. Vituli, Hirci, ſic moraliter accipiendo nos debemus Deo offerre carnes noſtras, ipſas per pœnitentiam affligendo. Panes noſtræ tẽporalis facultatis, ipſam pro Deo pauperibus erogando. Boues. i. fortitudines noſtrorũ laborũ, ipſos in eius ſeruitio impendẽdo. Oues. i. mãſuetudinẽ noſtræ ſimplicitatis, ipſam ad eũ referendo. Hędos & vitulos. i. lætitiã noſtram, ad laudẽ ipſius ordinando. Hircos ẽt. i. fœtorem peccatorum noſtrorũ, ipſa ne coram ipſo fœteant cũ igne pœnitentiæ cõburendo. Iſtę. n. ſunt quædam ſpirituales victimę quæ in altari cordis noſtri debent Deo ſpecialiter immolentur igitur & offerantur Deo

Carnes noſtræ corporalitatis.
Panis noſtræ temporalitatis.
Boues noſtræ fortitudinis.
Oues noſtræ manſuetudinis.
Hędi & vituli noſtræ iocunditatis.
Hirci noſtræ iniquitatis.

De immolatione. n. carnis dicitur Ozeę. 9. Immolabũt carnes, & comedẽt De panibus fit mentio Nu. 6. ¶ De bobus verò & ouibus dicitur. 3. Reg. 8. Immolabant oues & boues &c. De hędo dicitur Exo. 12. Immolabit eum. ſ. hędum vniuerſa multitudo filiorum Iſrael. ¶ De vitulo autem dicitur Leui. 1. Immolabit vitulum coram domino De hirco autem emiſſario fit mẽtio Leuit. 16. Et breuiter de qualibet immolatione ſpirituali poteſt dici illud pſal. Immola Deo ſacrificium laudis, & redde altisſimo vota tua. Sed pro certo charisſimi, peccatores nõ ſic, quia ſicut dicitur Deu. 32. Ipſi Immolauerunt demonijs, & nõ Deo, dijs quos ignorabant. ¶ Peccatores. n. immolant diabolo, videlicet Carnes ſuæ carnalitatis, per gaſtrimargiam. Panes ſuæ facultatis, per auaritiam. Boues ſuæ fortitudinis per ſuperbiã. Oues ſuæ ſimplicitatis, per hypocriticam malitiam. Vitulos ſuæ iocũditatis, per inanem gloriã. Hircos ſuæ iniquitatis, per luxuriæ fœtorem & infamiam. Vnde dicitur Oſeæ. 11. Baalim immolabant, & demonijs ſacrificabant. Et aduerte ꝙ ſicut antiquitus gentiles immolabant diuerſis demonijs, ſic hodie multi ſunt qui ſeipſos immolant & dedicant diuerſis vitijs. Quidã. n. immolant ſe ventri per gulam & gaſtrimargiam, nõ ceſſant. n. immolare noua fercula ſicut noua ſacrificia. Iſte eſt enim Deus Baal, qui interpretatur deuorator. Quia. ſ. ventre talium ſatiari ſeu contẽtari non poteſt. Dañ. 14. Nunquid tibi videtur Bel Deus viuens? an verò non vides quantum bibat & comedat quotidie? Item quidam ſe immolant mundo per auaritiam, ſicut ſunt illi qui ex toto ſe dant negocijs & lucris & ambitionibus &c. Iſti enim ſunt de quibus dicit Sene. quod vbiq; ſunt præterquam ſecum, quia cum de aliorum negocijs ſæpisſime tractant, de ſuo nunquam. Et tñ alibi dicit ꝙ nuſquam eſt qui vbiq; eſt. Iſti ſunt illi de qbus dř in pſal. ꝙ immolauerũt filios ſuos & filias ſuas demonijs. Quia reuera filios ſuos & filias recogitatus affectus & actus iſti ſolent in ſeruitio demonum occultare, & de Dei ſeruitio non curare, & ſic eos demonijs ſpiritualiter immolare. Quod etiam ad litteram verificatur ſępisſime de filijs & filiabus naturalibus, quia ſcilicet mũdani ipſos mundi lucris & negocijs dedicant, & ſic occaſionaliter ipſos

demonijs immolaut. Ezech. 26. Tulisti filios tuos & filias tuas quos genuisti, & immolasti eos ad deuorandum. Item quidam immolant se diabolo per superbiam, & isti sunt illi qui pompis ludibrijs & vanitatibus sunt dediti, & in altum præ alijs eleuati, de quibus dicitur. 3. Reg. 12. Adhuc populus immolabat & adolebat in excelsis. ¶ Item sunt aliqui qui immolaut se diabolo per simulationem deceptoriã. Et isti sunt hypocritæ, q̃ sub ouina specie & simplicitate offerunt domino in populi conspectu, non veram firmam & existentem, sed falsam debilem & apparentem orationem, deuotionem, & sanctitatem, de quibus dicitur Malac. 1. Maledictus qui immolat debile domino. Quid verò potest domino debilius immolari quam sacrificium apparens & non existens? & illud est (vt dixi) hypocritarum simulatio. Alij immolant se diabolo per inanem gloriam. Isti sunt qui omnia opera sua cum insigni magnificentia & apparatu faciũt vt populi laudibus extollantur, qui dant elemosynas magis ad sui rumorem quam pauperum fauorem, qui ædificant aras & oratoria magis ad propriam quam ad Dei gloriam qui efferũt munera magis vt à videntibus laudentur quam vt Deo reconcilientur. De quibus dicitur Neæ. 12. Immolauerunt in die illa victimas magnas, & lætati sunt &c. ¶ Alij immolant se veneri, per luxuriæ fœtorem & infamiam. Isti sunt qui totum animum suum & corpus, impudicarum mulierum imperio mãciparãt, de quibus dicitur Abacuch. 1 Immolauit sagenæ suæ, & sacrificauit reti suo. Sagenæ .i. mulieri impudicæ. Ecclesi. 7. Mulier laqueus venatorum, & sagena cor eius. Venatorũ dico .i. amatorũ &c. Non sic charissimi, sed immolemus Deo victimas spirituales .s. turturem & columbã, qui semp gemũt .i. dolorẽ & plãctũ contritionis, immolemus passerẽ garrulũ, sicut .s. fiebat in curatione Leprosi .i. sonũ laudis & cõfessionis. Immolemus phase .i. transitũ dñi .i. imitationẽ virtuosę cõuersationis. Et immolemus sibi sanguinem .i. dulcorem deuotionis & compassionis, vt sic qlibet dicat illud psal. Immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis, cantabo & psalmum dicam dño &c. Vide vbi Hostia, victima, sacrificium &c.

A **Impedire.** Nota ꝙ cum impedimẽtum possit accipi in bono & in malo significato vtpote quia homo potest impediri facere bonum, & facere malum, & sic primum impedimentum est malum, ſm verò bonum, dicere possum quod triplex est malum impedimentum videlicet culpæ, fortunæ, & miseriæ æternæ. Impeditur enim quis

Peccatorum vinculis ligatus.
Tersenorum poculis lactatus.
Tormentorum iaculis prostratus.

Ista .n. sunt tria impedimenta quæ in præsenti impediũt gratiã & virtutẽ, & in futuro gloriam & salutem. Et primò dicamus aliquid de impedimento peccatorum seu vitiorum. Sicut .n. videmus ꝙ infirmitates interiores impediunt actus & opera mẽbrorum naturalium & virtutum, sicut patet de corde, cerebro pulmone & similibus, quæ sæpissime per malos humores & infirmitates intrinsecas taliter à suis operationibus impediuntur ꝙ cessante motu vitali naturali & animali, anima suffocat, sic verè dico ꝙ mẽbra principalia animæ, quæ sunt cor .i. fons caloris, hæc est charitas, cerebrum sensuũ, hæc est fides, pulmo .i. fons spiritualium, hæc est spes, aliquando impediũtur, & à suis bonis actibus retardantur. Infirmitates .n. vitiorum quando in interioribus animæ abundant talia solẽt impedire, & mortem spiritualem & æternam in homine generare, & spiritualiter animam suffocare. Fides .n. impeditur per errorem. Spes per timorem. Charitas per inuidiam & liuorem. De impedimento fidei quod fit per errorem, dicitur Gala. 5. Quis vos impediuit veritati non obedire? persuasio hæc non est ex eo qui vocat vos. De impedimento spei, quod fit per timorem seu terrorem, possunt dicere sic impediti illud. 1. ad Thessal. 2. Impediuit nos sathanas, quæ est enim nostra spes, aut gaudium aut corona gloriæ? De impedimento verò charitatis quod fit per liuorem, id est per iram inuidiam & stridorem, potest dici illud Ecclesi. 46. Impeditus est sol, & vna dies facta est quasi duorum. Quia pro certo quãdo sol fons caloris per inuidiam in animo præpeditur, tunc vna dies alienæ prosperitatis & claritatis in duos conuertitur, inquantum per displicentiam vnũ alienum bonum duo esse videntur. Sic igitur patet quod sunt impedimenta culpæ seu vitiorum. 2. Esdræ. 5. Gentes autem impedierunt ne consummaretur ædificium. Gentes .n. i. sine lege viuentes, sunt vitia, quę sine freno legis habitant in pecca-
B tore, & in ipso impediunt omne bonum. ¶ Secundo dico quod sunt impedimenta fortunæ seu terrenorum. Bona enim fortunę siue sint diuitiæ, siue delicię, siue scientię, siue pulchritudo siue fortitudo, siue fauores, siue honores, nihil aliud sunt quã quædam impedimenta ne homo perueniat ad salutem. Nautæ enim impediuntur in mari, ne .s. applicent ad portum optatum quandoque flatibus aurarum, quandoque fluctibus vndarum, quandoq; rupibus Petrarum, quandoq; viribus stellarum, quãquandoque motibus beluarum, quandoq; motibus arenarum, quandoq; vocibus syrenarum, quãdoq; voraginibus cauernarum. Explica de singulis, & potissime de stella Helena, quæ ſm Plinium & solinum, sydus est terrificũ, & nauigantibus cõtrarium, eius .n. fulgor & apparentia nauigia submergit. In historia .n. Romana quam scripsit Paulus Dyaconus Cassine. legitur de quodam rege Vãdalorum qui cum maximo exercitu nauigabat de aphrica contra Romam, qui obuiam habuit vitulum maximũ, quo territus retrocessit. Sed antequã posset ad patriam reuenire, perijt cum exercitu vniuerso. Sic verè dico ꝙ homo qui nauigat ad æterna, & per mare huius vitæ fluctuat & trãsfretat, bonis fortunæ diuersimodè impeditur. Gal. 5. Currebatis bene, quis vos impediuit? & certe responderi põt quod spirituales cursores impediuntur

Autis & flatibus mundani fauoris.
Vndis & fluctibus carnalis dulcoris.
Petris & rupibus inanis honoris.
Stellis & sensibus terreni splendoris id est scientiæ mundialis.

¶ Itẽ pro certo ipsos impediũt monstra vel beluę tyrãnici fluctus, arenæ vel loca temporalis fructus .i. diuitiarum, voces superfluę muliebris ductus seu cantus, voragines assiduæ mœroris & luctus .i. tristitia seu timor. Ista .n. omnia impediunt hominẽ ne perueniat ad portum salutis. 2. Regum. 18. Quid impedit si ego curram? Et allega si vis quomodo cursor impeditur propter pondus, exemplo Dauid, qui armatus armis Saulis impediebatur magis quam iuuabatur. 1. Regum. 17. Tortuca etiam maris impeditur se profundare in aqua maris propter leuitatem corticis vel cutis quæ .s. semper cogit eam supernatare, aut forte supernatat propter amplitudinem clypei quem habet in dorso ad latitudinem quinq; cubitorum, & sic videns eã Aquila ipsum solet rapere & vorare, sicut dicit liber serũ. Et sic igit aliqua sunt quæ impediuntur à ponderositate, aliqua à leuitate. Sic verè quosdã ne saluent impedit ponderositas terrenorũ quosdam verò superba leuitas animorũ, quæ .s. ipsos facit superficiem .i. altos honores appetere, nec eos patitur se in aquis lachrymosæ amaritudinis ꝓfundare, quapropter necesse est eos Aquilarum infernaliũ cibos esse. 1. Mach. 9. Impedita sunt opera alchimi. Patet igitur ꝙ sunt impedimẽta fortunæ seu terrenorum. ¶ Tertiò dico ꝙ sunt impedimenta miseriæ seu tormẽ- C
torũ .i. pœnæ & dãnationis æternæ. Nã sicut in matrimonio vel contracto vel contrahendo sunt quædam impedimenta tẽporalia, quædã ꝑpetua, sed tẽpalia non dirimũt matrimonium, quia possunt cessare, ꝑpetua verò quæ nũq̃ sunt cessatura, ipsum dirimũt & dissoluũt, sic verè dico ꝙ matrimoniũ Dei & animæ, ꝙ fit per gratiã in præsenti, & per gloriã in futuro, qñq; impedit tẽporaliter, vtpote qñ hõ mortaliter peccat in hac vita. sed certe istud impedimẽtũ nõ dirimit ex toto matrimoniũ, quia .s. adhuc remanet spes & fides, & adhuc põt huiusmodi impedimẽtũ per pœnitẽtiã amoueri. Quãdoq; verò impeditur æternaliter, hoc est qñ hõ morit in peccato mortali, & qũ ad pœnã perpetuã condẽnat, quia ex tunc nulla est spes ꝙ hoc matrimoniũ reparet, immo necesse est ꝙ Deus & anima perpetuo separentur, & ꝙ anima impedimẽto mortis æternæ perpetuo submergat. Vnde de diuitibus ad infernum descendentibus dicit dñs in psal. ꝙ ira Dei ascendit super eos & occidit pingues eorũ, & electos Israel impediuit. Sed de beatis & sanctis q. s. nullo impedimento culpæ fortunæ vel miseriæ detinentur, põt dici illud Sapien. 19. Terra arida apparuit, & in mari rubro via sine impedimento. Sic igitur patet quomodo impedimentum potest sumi in malo. ¶ Sed adhuc dico quod sumi potest in bo- D
no, hoc est quando homo impeditur facere malum. Nilus .n. impeditur omni anno fluere & intrare mare per tres menses, & sic redundans totam terram Ægypti irrigat & fœcundat, qui si non impediretur, sed semper fluere libere permitteretur tota terra Ægypti cum de cœlo non habeat pluuiam, in arenã & puluerem verteret. Exponunt philosophi tres causas huius refluxus & impedimenti istius cursus in mare. Dicunt enim quod istud est aut propter arenarum cumulos, quæ in hostijs nili congregatæ impediunt ingressum, aut propter ventos

contrarios

contra rios aquas retroducere, & vlterius non fluere compellentes, aut propter fortissimos solis & stellarum radios super fontem, nisi in Æthiopia descendentes, & aquas fortiter attrahentes & eas sursum ligantes, & ne fluant retinentes, sicut ponunt Hiero Sene. Plini. & Solinus. Sic verè dico quòd homo quandoq; impeditur & retardatur ne defluat in mare i. in amaritudinem vitiorum triplici impedimento. quia certe quādoq; impeditur per arenam quæ est puluerea & ponderosa, id est pondus diuini timoris, & per puluerem consideratæ mortis & futuræ asperitatis infernalis doloris. Quandoq; impeditur per flatus exteriorum tribulationum & temporalium vexationū. Quandoq; verò impeditur per radios solis & stellarum .i. per gratiam Christi & sanctorū. Arena enim .s. mortis & inferni cōsideratio istos ne defluant per vana desideria solet infra proprias ripas, hoc est infra Dei mandatorum limites continere. Flatus oppositarum tribulationum solet eos discutere, & à suis malis voluntatibus repellere, & ad redeūdum ad cor suum cū quadam violentia compellere vel arctare. Radij verò diuinæ gratiæ solēt tales sursum attrahere & amore Dei & terrenorū B calefacere, & sic ne in peccata defluant retinere. Quo fluxu taliter impedito, sæpe fit quod talis fluuius .i. talis homo in gratijs scientijs & virtutibus eleuatur & crescit, ita qđ per ipsum tota patria irrigatur & virescit, vegetatur, fœcundatur & proficit. psalm. Torrentes inundauerūt. Et alibi. Statuit aquas quasi in vtre, & eduxit eos in nube diei. & tota nocte in illuminatione ignis. q.d. Quando aquæ gratiæ & scientiæ in talibus fluuijs statuuntur, & ex causis prædictis congregantur & cumulātur ibidem, tunc alij per ipsos ad modum nubis irrigantur, & ad modum luminis illustrantur, & ad modum ignis etiam inflammantur. Vnde potest dici illud prædictum Ecclesi. 46. Impeditus est sol, & facta est vna dies quasi duorum. Ista igitur sunt vtilia impedimenta, quæ .s. redundant in vtilia munimenta, & in aliorum proficua documēta. Ad quod facit illud quod scribitur. 2. Machab. 6. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim vltiones adhibere, magni beneficij est indicium. q.d. Impedire malos in malis propositis & desiderijs suis magnum est beneficium suum cum inde fiant vt plurimum meliores psalm. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine &c.

A **Impensa. Impendere.** Exponere. Nota q; impendere idem est quod in alium aliquid pendere. Et expēdere idem est quod aliquid extra dare seu pendere. Nam pēdo pendis idem est quod Do das. De expensis igit̄ nota q; s̄m q; sunt bona temporalia & spiritualia, distinguendum est de expensis temporalibus & spiritualibus. Et primo quidem aliquid dicatur de expensis tēporalibus. & sic notabo quod inueniuntur videlicet Expensę

Diminutæ, quæ sunt auarorum
Institutę, quæ sunt discretorum
Prostitutę, quæ sunt fatuorum.
Nam charissimi sicut ad sensum patet,
Auarus expendit minus quam debeat.
Sapiens expendit sicut deceat.
Fatuus expendit vltra quam liceat.

Primò igitur dico q; sunt expēsæ hominū auarorū, & istæ pro certo semper sunt diminutę. Nunquam .n. volunt vel audent expendere ad sufficientiam, quia semper timent q; diminuant, aut deficiant bona sua. Illis autem contingit sicut stagnis, in q̄bus fit calciata de lapide vel de terra ad retinendum aquam, vt .s. ipsum stagnum impleatur ad summum. Quia reuera nisi ibidem relinquatur aliqua via vel apertura per quam aqua continuè exeat sicut intrat, necesse est q; pondus aquæ retentę & nō euacuatę calciatam destruat atq; rumpat, & qđ aqua quæ diu seruat fuerata & retēta, vna hora defluat & recedat. Quia procul dubio tales auari qui calciata & retiaculo auaritiæ modica hora infra concauitates suas .i. in arcis, solarijs & cellarijs suis volunt omnia retinere, & semper aliūde lucrari & recipere nō tū aliquid exterius diffundere vel expendere, multotiens p interiores familiares, vel per exteriores raptores. vel saltem per posteriores mortem & demones inuaduntur, ita q; nullo suffragante tenaculo vel clausura omnia dispergūtor, & quæ diu seruata nec debite expensa fuerant, hora modica rapiuntur, & ad alienum dñium transferūtur. Apo. 18. Vna hora destitutæ sunt tantæ diuitię. De quo illud Ecclesi. 4. Vnus est, & s̄m non habet, nec tū satiant̄ oculi eius diuitijs &c. Et Eccle. 14. Qui aceruat ex animo suo iniuste alijs congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur. Et Ecclesi. 6. dr̄ Vir inquit cui Deus dedit diuitias, substantiam & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus quæ desiderat, nec tribuit ei Deus potestatem vt comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud Sequitur. De hoc ego pronuncio q; melior sit abortiuus. Frustra .n. viuit & pergit ad tenebras, & obliuione delebitur nomen eius. Talibus igitur potest dici illud Esaiæ. 55. Quare appenditis argentum vestrum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Sequitur. Comedite bonum & delectabitur in crassitudine anima vestra &c. Illę sunt igitur expensæ seu impensę hominum auarorum. ¶ Secūdo dico quod inueniuntur expensę hominum discretorum. Viri .n. moderati & discreti nec diminutiuè nec superflue solēt expēdere, sed expendēdo moderamen & regulam obseruare. De natura .n. fontis est q; prius ab occultis venis aquam recipiat, quā .s. suam cōcauitatem impleat, q̄ aquam exterius deriuet aut emittat. Q̄n autem plenus fuerit, tunc solet p riuos aquas quotidie receptas emittere, & nihil de superfluo retinere, & quantum aliunde recipit, solet alijs exterius diriuare. Sic verè prudens homo antequam incipiat emittere vel expendere, debet ante oīa lucrando, vel alias licite acquirendo aliūde recipere & haurire. Cū verò ad sufficientiā plenus & ditatus fuerit, tunc quicquid de quotidianis prouentibus orit̄, debes liberaliter erogare. exemplo Dauid & Salomonis, de quibus scribit̄ q; antequā templū inciperēt, impensas præparauerunt, & tūc templū fecerunt & cōpleuerunt. Vnde. 1. Paraly. 22. dicit Dauid. Ligna & lapides pręparaui ad vniuersa impēdia. Et ibidē. Ecce ego in paupertaticula mea p̄paraui impensas domus domini. De Salomone verò legitur. 2. Para. 8. Impēsas paratas habuit Salomon. Et Luc. 14. dicitur de illo qui turrem volebat ædificare, q; ante oīa sedēs computat si habeat ad perficiendum, ne postquam ceperit ædificare, & nō potuerit cōsummare, oēs qui viderint incipiāt ei illudere. Sunt C igitur & inueniunt̄ expēsę hoīm discretorū. ¶ Tertiò dico q; inueniunt̄ expēsę hoīm fatuorū seu prodigorū. Et isti sunt isti q̄ sine discreto moderamine supra & vltra vires expendūt oīa bona sua, quæ cū sint cōsumpta, tūc etiam q̄nq; quod est deterius expendunt aliena. Istis accidit sicut nubi, quæ quandoq; simul & impetuose pluit & diffundit aquā suam, ita q; quasi subito illa nubes quæ erat grauis & onerosa, aquis omnibus vacuatur, leuisq; & vacua efficitur, & per ventos vndiq; agitatur. Terra etiam adiacens quæ tantum pōdus aquæ sustinuit, amplius inde læditur quam iuuatur. Sic verè multi sunt qui totū humorē suū & oēs diuitias suas simul & superflue expendere, & nihil sibi pęnitus solent retinere, quapropter necesse est eos per paupertatem vacuos fieri, & tandem vagos & pauperes vento vanitatis impelli, exemplo tēpli Belis, de quo dicitur Dan. 14. q; impendebantur per singulos dies simile artabæ duodecim &c. D Vide de hoc alibi, & applica potissime contra expensas superfluas quorundam prælatorum & clericorū. Isti tū deberent aduertere q; natura bene disposita nunq̄ solet expendere, hoc est emittere vel eijcere necessaria, sed solum superfluentia, nec supra vires, immo s̄m vires. Sic nec isti deberent. 1. Esdræ. 2. Secūdum vires suas dederunt impensas. Sic igitur patet quod sunt expensæ prodigorum, discretorum, & auarorum. Vide de dare, & de donare &c. A

Imperare. Imperium. Imperator. vide supra de domino, & infra de rege & de regno, de præcepto & de mandato. Imperium .n. accipit̄ pro mandato, pro iurisdictione, & pro dominio. Vnde ad Titum. 2. Loquere & exhortare & argue cum omni imperio, nemo te contemnat. Et Nume. 9. dicitur. Ad imperium domini proficiscebantur, & ad imperium domini figebant tentoria. ¶ Itē accipitur pro regni seu territorij dimēsione. Et sic sumitur Es. 9. Multiplicabitur eius imperium, & pacis eius nō erit finis. Accipitur igitur imperium, pro præcepto siue pro regno, & imperare pro mandare seu pro regnare. vnde Prouer. 8. Per me reges regnant, & principes imperant. Posset igitur distingui quadruplex imperium scilicet Temporale, Internale, Spirituale, Supernaturale. Primum est imperium terrenę iurisdictionis. Secundum est imperium mentalis dominationis. Tertium est imperium ecclesiasticæ sublimationis. Quartum est imperium supernæ gubernationis. ¶ Primo igitur dico qđ est imperium quod gubernatur aduersitatibus, & istud est imperium mundi, vbi non est pax seu consolatio aliqualis. Istud enim non durat, quia per mortem statim deponitur. Vnde. 2. Paralypom. 15. Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio. Et istud est imperium quod oliua legitur refutasse, quando .s. aliæ arbores dixerunt ei. Impera nobis, sicut

legitur Iudicum, 9. Quia scilicet oliua, id est viri sancti, non quærunt, non ambiunt imperium huius mundi, immo etiã ipsum
B repudiant & cõtẽnunt. ¶ Secũdò dico ꝙ est vnũ imperiũ quod dotatur morum prouentibus. Et istud est imperium mẽtis humanæ, in quo.s. ratio debet imperare & omnes aliæ potentiæ debent obedire, seruire & obtemperare. Et istud est regimen & imperium animæ, vbi.s. sapiens dominabitur astris, & vbi homo imperat sibijpsi, & vbi ratio imperat passionibus carnis & mentis. Vnde Sene. epistola. 34. Imperare sibi, maximum est imperium. Et idem in Prouerbiis dicit. Vis habere honorem & magnum imperium? impera tibi. Et reuera imperare passionibus proprijs magnum imperium est. Quia etiam teste sacra scriptura, Qui dominatur animo suo, melior est expugnatore vrbium. Vnde Aug. de ciui. Dei lib. 19. c. 30. Seruiẽs Deo animus rectè imperat corpori, in quo ipse animus rationi subditus, recta ratio imperet libidini & ceteris vitijs. Aduerte tamen ꝙ in mentibus multorum inuenitur hodie istud imperium multipliciter dissipatum, quia.s. in ipsis nec animus seruit Deo, nec passiones & affectus seruiunt rationi, quinimmo proh dolor, imperator ratio seruit & exulat, sensualitas verò cum passionibus & affectibus imperat atque regnat, vt sic cuilibet tali dicatur illud quod dictum est Salomoni Ecclesi. 47. Collegisti quasi orichalcum aurum, & vt plumbum complesti argẽtum, inclinasti fœmora tua mulieribus. Potestatem habuisti in corpore tuo, dedisti maculam in gloria tua. Prophanasti semen tuum, inducere iracundiam ad liberos tuos, & in ceteris stultitiam tuam, vt faceres imperium bipartitum, & ex effren (alias Effraim) imperare imperium durum. Hic.n. supponit scriptura ꝙ propter auaritiam & libidinem & alia vitia Salomonis, regnum & imperium Israel fuit diuisum, ita ꝙ Ieroboam qui erat de Tribu Effraim, ibidem reget cum Roboam sicut aperte patet. 3. Reg. 11. & 12. In quo certe figuraliter ostẽditur ꝙ cum quis vitijs subijcitur & repletur, necesse est ꝙ mẽtis eius imperium diuidatur, & quod ibidem extranei, id est passiones & mali impetus dominentur, & quod semen bonorum effectuum prophanetur. Et quod sub duce motuum irrationabilium, imperium mentis exulet & grauetur, vt sic dicatur cuilibet tali illud Tho. 2. Vix effugisti mortis imperium. Non sic, sed imperet Deus animo seu rationi, animus corpori, corpus mũdo, vt.s. animus sanctus petat & dicat domino illud psa. Da imperium puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ. De quo aug. vbi supra. c. 26. Hæc in vnoquoq; iustitia est, vt Deus homini, animus corpori, ratio autem vitijs repugnantibus imperet vel subigendo, vel resistendo, vt & ab ipso Deo petatur,
C & meritorum gratia, & peccatorum venia &c. Patet igitur ꝙ est imperiũ ꝙ firmatũ morũ prouentibus. ¶ Tertiò dico ꝙ est imperium ꝙ præfertur regnis & gẽtibus. Et istud est imperiũ & iurisdictio ecclesiastica, quæ de salute animarum principaliter habet tractare. Illud est enim imperium quod debet esse. Quantum

- Ad præsides sanctissimum.
- Ad mandata iustissimum.
- Ad humiles dulcissimum.
- Ad proteruos durissimum.

Ista est enim veritas ꝙ bonus prælatus vel spiritualis imperator debet esse sanctissimus in cõuersando, vt.s. sit in viuẽdo regula vitæ & morũ. Nã vt dicit Seneca in Prouerb. Omnes equo animo parent vbi boni imperant. Item iustissimus in iudicando. Nihil.n. valet imperium sine iustitia, quia alias non est imperium, sed latrocinium. Vnde Esai. 45. Igitur in domino dicet, meæ sunt iustitiæ & imperium. Item dulcissimus in remittendo seu indulgendo. Melius.n. boni obtemperant quando prælati benigniter regnãt & imperant. Exemplum de Roboam filio Salomonis, cui dixit populus. Minue paululum de imperio patris, & seruiemus tibi. Quod quia facere noluit, sed minas & dura verba respõdit, ideo maiorem partem regni perdidit, sicut dicitur. 3. Regũ. 12. Vnde contra tales crudeliter imperantes & benignitatem facere nescientes dicitur illud Ezec. 34. Cum austeritate & potẽtia imperabatis eis, & dispersæ sunt oues meæ. Item debet esse loco & tempore durissimus.s. cõtra proteruos & malos. Quia.s. multum decet principem vel prælatum imperiose loq & agere, & facere se timeri. Vnde Apostolus docet Titum. 2. Loquere & exhortare, & argue cum omni imperio, nemo te contemnat. Istud est igitur imperium quod præfertur regnis & gentibus. ¶ Quarto dico quod est vnum imperiũ quod regitur æternis legibus. Et istud est imperiũ ipsius Dei, qui.s. æternitatis imperat vniuersis. Quia sicut dicitur Apocalyp 1. Christus fecit nos regnum & sacerdotes Deo & patri suo. Ipsi gloria & imperium in secula seculorum. Amen &c. Vide vbi regnum, Dominari, Prælatus, & similia.

Impetus.

Nota ꝙ in scriptura dicitur de quodam impetu virtuoso, de quodã impetu vitioso, de A quodam impetu doloroso. Impetus.n. signat celeritatem, velocitatem, subitam & præcipuam motionem, citam & irretardabilem actionem. ¶ Primo igitur dico quod est quidam impetus commendabilis. Et iste signat agilitatem & promptitudinem, virtuosam, quam habet aliquis ad bona opera faciẽda. Et ideò quilibet talis dicitur Cant. 4. Fons hortorum, puteus aquarum viuentium quæ fluunt impetu de libano. Vide istam auctoritatem diuisam & prosecutam supra de fonte. Et ideò tales sic virtualiter & spiritualiter impetuosi figurantur in illis sanctis animalibus Ezechiæ. 1. de quibus dicitur quod vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur. Impetus enim spiritus signat motum gratiæ diuinæ, quæ subito & sine dilatione vbi vult influit atque spirat. Nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. vnde in psalm. dicitur. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Et ista est igitur impetuositas commendabilis. ¶ Se B cundò dico quod est vna impetuositas detestabilis. Et ista est illa qua stulti & mali impetuose & sine deliberatione faciunt facta sua. Mali enim & maximè iracundi & superbi, similes sunt Leopardo & Leoni, qui valde sunt impetuosi & præcipites ad sanguinem & ad prædam. Sic isti ad nequitiam & ad culpam, & maximè ad iracũdiam, sæuitiam & vindictam. Et ideò de superbo Nabuchodonosor & de exercitu eius, & de violentia eorum dicitur Es. 5. Rotæ eius quasi impetus tempestatis. Et ideo sicut tales impetuosè & sine deliberatione faciunt facta sua, sic pro certo cito & cum impetu deficit vita sua, & accelerat pœna sua. Sicut habemus de antiocho, qui impetuosè currebat de montibus ad occisionem Iudæorum, quẽ impetu eum tem contingit de curru cadere, & tam mirabiliter quam miserabiliter in montibus vitam finire. Ad quod facit figura de porcis in quos demones intrauerunt, sicut dicitur Marci. 5. quorum grex magno impetu præcipitatus est in mare. Quia verè illi quos demones inhabitant per peccatum, cum impetu & festinatione præcipitantur & pereunt per mortis amaritudinem & infernum. Et ideo talis talium violentia & impetus non debet à nobis timeri, sed magis vsque ad tempus in patientia sustineri, cum cito & cum impetu debeat terminari. Vnde. 1. Machabeor. 4. Impetum eorum ne timueritis, mementote quomodo salui facti sunt patres vestri. Ista est igitur impetuositas detestabilis. ¶ Tertiò dico quod est vna impetuositas formidabilis: Et ista est violentia mortis æternæ, de qua Apocalyp. 18. dicitur quod quidam Angelus fortis, id est Christus, misit lapidem molarem, id est insensibiles peccatores, in mare id est in amaritudinem infernalem dicens. Hoc impetu mittetur babylon, & vltra non inuenietur &c. Vide supra de festinatione & de cito, & de celeritate, & infra de subito & velocitate &c.

Impius.

Nota quod impius idem est quod iniquus, A crudelis, peccator, & tyrãnus. Quamuis enim impius possit significare quemlibet peccatorem, propriè tamen signat illos qui sunt sine pietate. Et sic dicitur impius ab in quod est sine, & pietas, quasi sine pietate. Impius igitur idem est quod crudelis. Nam sicut crudelis diceretur qui propriam vxorem, proprium filium, propriosque seruos gladio iugularet, vel in manibus hostium captiuos daret, sic charissimi peccator qui vxorem suam idest animam suam. filium idest animum, seruum id est sensus corporis & animæ potentias gladio peccati occidit, & ipsas in manibus hostium id est demonum obligat atque tradit, crudelis & impius potest dici, vt de talibus dicatur illud. 2. Regum. 4. Homines impij interfecerunt virum innoxium in domo sua. Impietas igitur accipitur pro sæuitia & crudelitate, & pro nequitia & iniquitate. Impietas enim crudelitatis regnat in malis superioribus. Isti enim crudeliter & impie solent erga subditos se habere. Generalis enim est regula quod omnes aues prædales suis pullis & filijs sunt impiæ & crudeles. Sicut patet in aquilis, quæ proprios filios solent percutere & vnguibus pungere, & eis nutrimentum subtrahere, & ad exeundum nidum compellere, exire, sicut dicit Aristo. Sic verè mali & iniqui principes & prælati, officiales, iudices & ballivi, & etiam, mali vsurarij & tyranni. Tales enim filijs suis, id est subditis pauperibus simplicibus, & minoribus sunt impij crudeles pariter & iniqui. Istos.n. vnguibus suæ rapacitatis excoriant per rapinam, vsuram & vexa-

& vexationem, ipsis nutrimenta suorũ bonorũ tpalium subtrahunt per multiplicem exactionem, ipsos etiam finaliter de nidis, domibus & possessionibus eijciunt per exhæredationem. De tali impietate conqueritur scriptura Abach. 1. dirigens ad Deum verba sua. Quare inquit taces deuorante impio iustiorem se? & facies homines sicut pisces maris, & quasi reptilia nõ habentia ducẽ. Et dicitur in eodem capitulo. Impius prænalet aduersus iustum, propter hoc egreditur iudicium peruersum. Et aduerte quod sicut tales aues impiæ & rapaces solent altius volare, clarius videre, & in plumis præ ceteris auibus abundare, sic verè tales impij solent altius volare, per status eminentiam, quia. s. ascendunt præ ceteris ad altas dignitates & officia psalm. Vidi impium super exaltatum & eleuatum supra cedros libani. Item solent altius videre, per mundanam subtilitatem, & sapientiam, quia vt communiter ita fit quod illi qui sunt ceteris sapientiores, sunt sæpissime nequiores. Esa. 9. Succensa est quasi ignis impietas. Succensa dico. i. per sapientiam illuminata. Item solent plumas plores habere, i. maiorem diuitiarũ opulentiam, quia sicut dicitur Hierem. 12. Via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui præuaricantur & inique agunt. Veruntamen omnis impietas est horrenda multiplici ratione, quia Iniquorum

Prosperitas non est durabilis.
Malignitas non est mutabilis.
Iniquitas Deo est odibilis.
Crudelitas est importabilis.
Tranquillitas est perturbabilis.

¶ Dico igitur qđ isti habent indurabilem prosperitatẽ. Vnde Iob. 20. Scio à principio quod ex quo positus est homo super terram, ꝙ laus impiorum breuis sit. Item isti habent immutabilem malignitatem, sunt. n. obstinati in malitia. Vnde Prouerb. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet. Item isti habent Deo odibilem iniquitatem, quia sicut dicitur Sapien. 14. Similiter sunt Deo odio impius & impietas eius. Item isti habent importabilẽ crudelitatẽ. Vñ Ecclesi. 22. Arenã & salẽ & massam ferri facilius est portare, q̃ hõem imprudentẽ, & fatuũ & impiũ. Itẽ isti habent perturbabilẽ tranquillitatẽ, quia. s. isti nunq̃ habẽt pacẽ perfectam. Vnde Esa. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet, & non est pax impijs, dicit dominus. Ergo charissimi, Derelinquat impius & vir iniquus cogitationes suas. &c. quia sicut dicitur Ecclesi. 15. Deus nemini mandauit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi. Quia pro certo Deus cum sit pius, impios exterminabit, & eos in inferno sine pietate damnabit. Iudas in canonica. Ecce veniet dominus arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorũ quibus impie egerunt. Nos igitur iuxta consilium Pauli ad Titum. 2. abnegantes omnem impietatem & secularia desideria sobriè & iustè & pie viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem &c. De impietate verò in Deum quæ nihil aliud est quam contemptus legis diuinæ aut diuini cultus, nihil ad præsens. Vide de iniquo & de peccatore, & supra de crudelitate &c.

A

Implere.

Nota ꝙ implere idem est ꝙ augere, cumulare, & cetera similia. Accipitur etiam implere pro facere, vel pro exequi. Vnde nota ꝙ implere significat

Alicuius operis executionem
Alicuius temporis consummationem
Alicuius loci cumulationem
Alicuius rei ampliationem.

Implere dico accipitur pro operis executione. Vnde Nu. 32. Isti impleuerunt voluntatem meam. Item accipitur pro certi temporis terminatione, vt. 1. Para. 17. Cumq; impleueris dies tuos, suscitabo semen tuum. Item accipitur pro omnis loci vacui seu vasis adimpletione. Et sic accipitur Ioã. 2. Implete hydrias aqua, & ferte architriclino. & impleuerunt vsq; ad summum. Item accipitur pro omnis negocij consummatione, & pro quolibet complemento & perfectione & terminatione. Ioannis. 15. Vt gaudium vestrum impleatur &c. Et sic potest dici ꝙ est implementum bonum & malum. Sed omitto gratia breuitatis, quia satis dicetur infra de Plenus, & vide supra de Adimplere. Nota igitur quod est implere seu impletio quædam

B

Virtuosa.
Vitiosa.
Dolorosa.
Gaudiosa.

Primo igitur dico ꝙ est impletio virtuosa, quando. s. homo impletur bonis virtutibus. Et quando domus ecclesiæ impletẽ bonis personis & honestis hominibus. De impletione virtutum & morum dicitur Luc. 1. Zacharias pater eius impletus est spiritu sancto, & prophetauit. Et aduerte quod loca vacua & non plena solent impleri. Et ideo notandum quod illi qui pleni sunt bonis terrenis & peccatis, non possunt impleri Spiritu sancto vel gratijs & virtutibus nisi prius peccatis & terrenorum affectionibus euacuentur. Illi verò qui sunt humiles & pauperes, & bonis temporalibus indigentes, solent à Deo facilius impleri, & gratijs & scientijs plus ditari. Sicut. n. dicitur Lucæ. 3. Omnis vallis implebitur. Et Luc. 1. dicitur ꝙ dominus esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Et sicut videmus ꝙ si in vase pleno bono & subtili liquore poneretur aliquid terreum seu grossum, statim liquor effunderetur, & vas illa re grossa & terrea impleretur, semper. n. liquidum cedit grosso & compacto, sic verè charissimi si aliquis habeat cor plenum bono liquore gratiarum, & virtutum, & corpora grossa, id est bona terrena super introducantur per affectionem, vel etiam vitia vel peccata, tunc dictus bonus liquor effunditur, & illud quod introductum est retinetur. Et ideo de multis videmus quod sunt impleti vitijs & non gratijs. Vnde nota quod quidam implentur carnalitate. psalm. Lumbi mei impleti sunt illusionibus. Quidam cupiditate. Ecclesi. 5. Auarus non implebitur pecunia. Quidam crudelitate. 4. Regum. 24. Impleuit Hierusalem cruore. Quidam superbiæ vanitate. Vnde Esa. 6. Domus impleta est fumo. Non sic, sed impleamur gratijs & non vitijs, virtutibus & non criminibus, deuotione & non infectione, vt sic dicatur illud psal. Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. De impletione bonarum personarum quibus. s. ecclesia debet impleri, potest dici illud Matthæi. 22. Impletę sunt nuptiæ discumbentibus. Et tamen hodie verificatur illud Zachariæ. 8. Plateę ciuitatis implebuntur infantibus & puellis &c. Expone de personis inutilibus quæ sunt hodie in ecclesia, quæ possunt comparari infantibus ratione ignorantiæ & simplicitatis, & puellis ratione sterilitatis. Dictum est igitur de impletione virtuosa. C ¶ Secundò dico quod est impletio vitiosa. Et ista est quando homines implentur vitijs & peccatis, & terrenis diuitijs seu bonis. Vnde de filio prodigo dicitur Lucæ. 15. quod cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant. ¶ Tertiò dico quod est impletio dolorosa. Et ista est quando damnati implebuntur miserijs & tormentis, de quo D potest dici illud Ezechiæ. 9. Implete atria interfectis. ¶ Quartò dico quod est impletio gaudiosa. Et ista est impletio perfectorum & beatorum, qui impleti sunt cunctis bonis. Phil. 4. Deus autem impleat omne desiderium vestrum. Ibi enim omne desideriũ, & omnis appetitus perficitur & impletur. Quia sicut Prouerb. 13. dicitur. Desiderium si compleatur, dilatat animam. &c. ¶ Sed si vis adhuc aliquid dicere de impletione virtuosa, Vitiosa, Dolorosa & Gaudiosa, dic quod cum teste August. cor humanum sit capax Deo, & Dei habitatione, constat quod nihil minus Deo ipsum potest implere, & inde est quod solus Deus cum omne aliud minus sit ipso, cor humanũ implet & satiat, alias si Deo careat, inane & vacuum perseuerat. Animam inquit Deo capacem nihil minus Deo implere potest. Et ideo iste est qui mutat animam vt per eum impleatur, & vt gratia sua & per consequens omni virtutum abundãtia cumuletur, dicens illud Psalmo. Ego enim sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, dilata os tuum, & implebo illud. Aduerte tamen quod Deus multiformiter dicitur creaturas implere, scilicet essentialiter, & hoc facit eius infinitas qua rebus insidet. Potentialiter, & hoc facit eius sagacitas qua cunctis prouidet. Spiritualiter, & hoc facit eius benignitas qua corde residet. Præsentialiter, & hoc facit eius fœlicitas qua cœlis præsidet. Dei enim essentia cuncta solet replere. Cum enim ista sit infinita, necesse est ponere quod ista sit vbique, & per consequens ista impleat omnia. Et hoc est quod ipse dicit Esa. 66. Cœlum inquit mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorum. Et Hieremi. 23. Cœlum & terram ego implebo dicit dominus. Istud potissime apparuit in beata incarnatione, vbi simul impleat cœlum & vterum virginalem. Vnde Augustinus in epistola ad Fœlicianum dicit. Non igitur locali motu ad Mariam diuinitas venit, sed ineffabili potentiæ suæ manifestatione & vterum matris gignendus impleuit, & totum quod est substantiæ suæ plenitudine non priuauit, & Non reliquit patrem cum venerat ad virginem, vbique totus, vbique perfectus, quia nec diuisionem simplicitas recepit, & partes plenitudo non nouit. Sequitur. Iacebat Christus quantum ad carnem mortuus & sepultus, mortuos resuscitans in inferno, vitam tribuens vniuersis in cœlo. Nec mundum dimittens ad cœlum ascendit, nec cœlum deserens

venit, sed vno & eodem tempore totus totum impleuit. Dei autem prouidentia cuncta solet supplere. Potentia.n. prouidētiæ diuinæ implet & satiat vniuersa. Vnde in ps. Oculi omnium in te sperant domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Diuina verò gratia cūcta facit vigere. Ista est.n. quæ implet animam omni bono, & quæ virtutes in ipsa generat & producit, de qua in psal. dicitur. Omnia à te expectant vt des illis escam in tempore. Dante te illis colligent. Aperiēte te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Diuina autem gloria cuncta facit ridere, quia.s. ista est quæ implet omnes animæ appe-

E titus, & quæ beatos implet & satiat omni bono. vnde Ioanne. 15. Gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur. Et nota si vis quod beati implentur in patria per præsentiam creatoris

Clara cognitione, quæ cuncta prospicit.
Dulci fruitione, quæ cuncta reficit.
Longa duratione, quæ nunquam deficit.

Isti.n. implentur à Deo splendore cognitionis. Esa. 58. Requiē tibi dabit dominus Deus semper, & implebit splendoribus animam tuam &c. Item implentur à Deo dulcore fruitionis Vnde Ecclesi. 24. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini, spiritus.n. meus sup mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauum. Qui edūt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Item implentur à deo tenore.i. perpetuitate durationis, quia.s. gloria eorum durabit perpetuo. Non.n. erit infęcunda & sterilis terra tua, numerum dierum meorum implebo. Exo. 23. Et breuiter de plenitudine cuiuslibet beati potest dici illud Exodi. 40. Postquam cuncta perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum testimonij, & gloria domini impleuit illud. ¶ Sed adhuc nota quod in scriptura

F inuenitur multiplex impletio tam actiuè quam passiuè. Est enim impletio

Perfecti operis, quam debes facere.
Diuini muneris, quam debes sumere.
Immissi sceleris, quam debes fugere.
Præsentis ecclesiæ, qua debes viuere.
Sequentis miseriæ, quam debes tremere.
Ingentis lætitiæ, qua debes psallere.

¶ Impletur igitur
Lex Christi pijs operibus.
Cor iusti sacris virtutibus.
Mens stulti multis sceleribus.
Ecclesia bonis hominibus.
Infernu cunctis doloribus.
Patria bonis fœlicibus seu summis dulcoribus.

Primò igitur dico quod inuenit impletio qua implebitur lex Christi & hoc operibus virtuosis, & ista est illa qua iusti pro viribus implent & perficiunt voluntatem diuinā & ipsius opera & mandata. De filijs.n. Israel qui Dei voluntatem in deserto violauerunt nec eam perfecerunt aut impleuerunt, dicitur Nu. 32. quod terram promissionis intraturi non essent. De Caleph autem & Iosue qui Dei voluntatem impleuerant, dicitur ibidē ꝙ terram promissionis intrarent. Isti inquit impleuerūt voluntatem meam. Quia verè terram promissionis Paradisi illi soli possunt intrare, qui Dei voluntatem studuerint adimplere. Ideo bene dicitur Deuter. 4. Præcepta atq; iustitias sicut mandauit dominus facietis & obseruabitis, & implebitis opere. Et aduerte quod nos debemus implere opera

Perfectionis.
Subiectionis.
Compassionis.
Dilectionis.
Discretionis.

Per primum implemus scripta deorum, i. legem Dei & ecclesiæ, & fidei cerimonias & mandata, de quo Matt. 3. Decet nos implere omnem iustitiam. Luc. 22. Quod scriptum est oportet impleri. Per sm implemus iussa maiorum, hoc est dictu prælatorum & superiorum nostrorum, sicut faciunt veri obedientes, qui libenter implent & faciunt quicquid mandatur iuste. Istud est.n. implere obedientiæ, quo.s. illa quæ vouimus vel promisimus, vel illa quæ à prælatis in mandatis accepimus adimplere debemus. Exemplo creaturarum, quæ optimè implent officia quæ sibi à Deo vel à natura iniunctu sunt. Exemplifica de aquis fluentibus, maribus fluctuantibus, ventis flantibus &c. Ideo bene dicitur Nu. 32. Implete quod polliciti estis. & 2. Timot. 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, opera, opus fac euangelistę, ministerium tuum imple, sobrius esto. Per tertium implemus seu supplemus vasa minorū, hoc est dictu, miserias pauperum & egenorum, & infortunia tribulatorum, qui.s. sunt vacui & inanes, & indigēt per pietatē impleri, iuxta doctrinā apost. 2. Corin. 8. In præsenti tpe illorū inopiā vestra abūdātia suppleat, & vt illorū abūdātia vestræ inopiæ sit supplemētū. Isti sunt igiř pauperes q indigent impleri, figurati in illo q vētrē suū cupiebat implere siliquis quas porci manducabant. Lucæ 15. Vnde Gene. 44. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere, & pone pecuniam in ore sacci. Per quartum implemus corda nostra.s. per dilectionem proximi. sicut enim diciř Rom. 13. Qui diligit proximum, legem impleuit. & Gal. 5. Omnis lex in vno sermone impletur. Diliges &c. Per quintum implemus seu supplemus damna stultorum.s. per opera eruditionis doctrinæ & discretionis, per quæ.s. ignorantes & fatuos fide & veritate replemus, de quo Ioan. 2. Implete hydrias aqua, & ferte architriclino. & impleuerunt vsq; ad summum. Et istæ hydriæ erāt positę sm consuetudinem Iudæorum, in quibus.s. dominus mutauit aquam in vinum. significantes.s. bonos doctores & prædicatores, qui alios purificant, qui.s. impleti scientia alios implent, & aquam doctrinæ suæ in vinum consolationis mutant. Iste igitur dicit alijs illud Colos. 1. Impleamini agnitione voluntatis Dei. Vnde de bono doctore alios implente dicitur Ecclesi. 24. quod ipse implet quasi phison sapientiam. Impletur igitur lex Christi, & hoc, operibus virtuosis. ¶ Secundo dico quod G

impletur mens iusti, & hoc muneribus preciosis. i. per gratias & virtutes Constat.n. quod Deus implet mentem quam inhabitat omni bono. Nam sicut prudēs miles castrum suum quod intendit ab hostibus ipsum impugnantibus tueri & defendere, & in quo intēdit morari & habitare, solet bonis necessarijs implere & munire, sicut etiam apes faciunt naturaliter vasa, quæ.s. inhabitāt, quæ cera & melle, floribus & pastu replent & muniūt, sic Deus cor humanum in quo cupit per gratiam habitare, & quod ab hostibus ipsum impugnantibus vult tueri & defendere, bonis spiritualibus primo implet, & primo ibi tote & delectabiliter residet atq; manet. Nume. 14. Implebitur gloria domini vniuersa terra. Vnde dominus volens implere gratia cor humanum, solet facere sicut homo qui volēs bene implere, saccum suū, solet ipsum mouere & percutere, vt plura possit in eo cumulare, & mensuram refertam & cogitatam in eo congregare. Sic verè Deus volens implere cor humanum, ipsum bonis affectionibus, inspirationibus & cogitationibus, & quandoque vexationibus primo mouet & agitat, & sic ipsum ad capiendum dilatat, & tandem bonis omnibus ornat. Vnde Aug. in libro de bono viduitatis dicit sic. Vestrum inquit est velle, sed voluntas ipsa mouetur vt surgat, subleuatur vt valeat dilatatur vt capiat, impletur vt habeat. Breuiter ista est veritas quod Deus est sic ut diues vsurarius qui plena diligit & non vacua, bona similiter & non mala. Exodi. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Igitur nota quod iusti implentur quandoque

Sapientia, vt erudiant.
Opulentia, vt subueniant.
Indigentia, ne superbiant.

Implentur iusti sapiētia vt alios possint erudire. Ecclesi. 17. Sensu impleuit cor eorum, bona & mala ostendit eis. Ecclesi. 15. Impleuit illum dominus spiritu sapientiæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum &c. Item implentur opulentia, vt alijs possunt subuenire. Prouer. 3. Da inquit pauperibus & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia redūdabunt. Item implentur indigentia seu tribulatione & penuria ne possint superbire. Psalm. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. & Iob. 9. In turbine inquit conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa, nō cōcedet quiescere spiritum meum, & implebit me amaritudinibus. Et breuiter ista est veritas quod iusti implentur omni gratia, iustitia, & virtute, vt.s. finaliter impleātur æterna gloria eū salute. psal. Quam magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. Possessione dico. i. virtutum & bonorum operum cumulatione. Igitur patet quod impletur mens iusti, & hoc muneribus preciosis.

¶ Tertiò dico quod impletur cor stulti, & boc stercoribus viscosis. Porci.n. magis delectantur impleri stercoribus quā odoribus, & magis sapiunt eis fœtida & immūda quam nitida seu munda. Sic verè peccatores magis volunt satiari & impleri, cumulari & fęcundari rebus fętidis & immundis, quam redolentibus & puris, & hoc est dictu, rebus temporalibus & vitiosis, immundicijsque peccatorum carnalium & delictorum, quam H

quibus

quibuſcunq; operibus odoriferis ſpiritualium virtutum. Figuratur in illo prodigo qui cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis quas porci manducabant, ſicut dicitur Luc. 15. Et ſic de malis notabis quod impleri volunt quidam

Luxuria & carnali ſputo.
Seuitia & crudeli ſcuto.
Superbia & ferali bruto.
Auaritia & lętali luto.
Vinolentia & nouali muſto.

Implentur igitur mali luxuria & carnalitate, dicentes. ſ. illud Sap. 2. Vino pręcioſo & vnguentis impleamus nos, & coronem' nos roſis antequam marceſcant, nullum ſit pratum quod non pertranſeat luxuria noſtra. Et illud pſal. Lumbi mei impleti ſunt illuſionibus. Item implentur mali ſęuitia & crudelitate. 4. Reg. 21. Sanguinem innocuum fudit Manaſſes multum, donec impleretur Hieruſalem vſq; ad os. Item implentur mali ſuperbia & pompoſitate. Vnde de præſumptione ſuperbi poteſt dici illud Exod. 15. Dixit inimicus, perſequar & comprehendam, diuidam ſpolia, implebitur anima mea, euaginabo gladium &c. Item implentur auaritia & cupiditate, quia. ſ. iſti ſunt qui terrenis ſubſtātijs impleri volunt, aut rapina, aut furto, aut fraude. Rapina dico, figurati in illo leone de quo Naum. 2. Leo cepit ſufficienter catulis ſuis, necauit leenis ſuis. & impleuit præda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum rapina. Furto etiam. Vnde Prouer. 6. Figuratur enim vt eſurientem impleat anima. Fraude vero. Prouer. 1. Veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini, abſcōdamus tendiculas contra inſontem. Sequitur. Omnem præcioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpolijs. Et tamen tales auari ſunt fatui, quia. ſ. impleri credunt bonis terrenis, cum terra cum omnibus bonis, teſte ſcriptura, ſit naturaliter inanis & vacua. Gen. 1. Inane autem nunquam implet locū immo quanto plus in loco eſt de vacuo & inani', tantu minus eſt ibi de pleno. Et ſic bene ſequitur quod auari quanto plus ditātur, tanto minus implentur. Eccleſi. 5. Auarus non implebitur pecunia. Et 6. Anima illius non implebitur. Ezec. 7. Argentum eorum & aurum eorum non valebat liberare eos. ſ. ab auaritia. Sequitur. Animam ſuam non ſaturabunt, & ventres eorum nō implebuntur. Item implentur violentia & ebrietate. Eſaiæ. 5. Ve qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam & potandū vſq; ad veſperam, vt vino æſtuetis. Patet igitur quomodo im-
I pletur cor ſtulti, & hoc ſtercoribus vitioſis. ¶ Quarto dico quod impletur eccleſia, & hoc hominibus ſtudioſis. Licet enim eccleſia generalis impleta ſit bonis & malis perſonis, figurata in ſagena miſſa in mari, quæ cum impleta eſſet educentes & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autē foras miſerunt, pro eo. ſ. quod iſta ſagena. i. eccleſia militans bonis & malis communiter plena ſit in præſenti, qui tamen per Chriſtum & Angelos diuidentur abinuicem in futuro, eccleſia tamen prout ſumitur pro ſtatu perſonarum eccleſiaſticarum, ſolis bonis pſonis debet impleri, & ſolis virtuoſis hominibus impartiri, & virtutibus & bonis moribus adornari. Et pro certo ſic fuit in principio, quia eccleſia Chriſti euangelio emergente impleta fuit hominibus virtuoſis, & per conſequens morib' & virtutibus generoſis, Vnde de quolibet iuſto poteſt dominus dicere illud Aggei. 2. Veniet deſideratus cunctis gentibus & implebit domum iſtam gloria. Et nota quod eccleſia antiquitus implebatur

Iuſtitiæ vigore.
Munditiæ decore.
Lętitiæ dulcore.
Gloria & honore.
Tam fama quam odore.

Dico igitur quod primitus impleuit eccleſiam iuſtitia ſeu lex vigoris. Eſa. 33. Impleuit domin' Syon iudicio & iuſtitia, & erit fides temporibus ſuis. Item mūditia ſeu nix decoris. & Ezech. 27. eccleſia videbatur ſic loqui. Perfecti decoris ego ſum & in corde maris ſita. Sequitur. Finitimi tui qui ædificauerūt te, ipſi impleuerunt decorem tuum. Item lætitia ſeu lux dulcoris. 2 Mac. 3. Templum inquit quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente domino gaudio & lætitia impletum eſt. Item ipſam implebat virtus & gloria ſeu laus honoris. vnde Ezech. 44. Vidi & ecce impleuit gloria domum domini. Item ipſam implebat famæ fragrantia ſeu vigor odoris. vnde Ioan. 12. Domus impleta eſt ex odore vnguenti. Sed quid? procul dubio non ſic hodie, quia reuera tā eccleſiaſtici quam religioſi magis implentur hodie perſonis inutilibus quam vtilibus. magis vitijs quam virtutibus, & magis inſolentijs quā bonis moribus. Vnde dominus conquerens dicit Hiere. 16. Contaminauerunt inquit terrā meam in morticinis idolorum ſuorum, & abominationibus ſuis impleuerūt hæreditatem meā. Morticina enim ſunt viles & corruptę perſonę quib' hodie impletur eccleſia. Abominationes vero ſunt mala opera & peccata quę hodie ibidem habitant & abundāt. Et nota ſi vis quod eccleſia impletur hodie

Symoniæ lepris.
Luxuriæ ſtupris.
Inuidiæ ſcalpris.
Infamiæ ſcabris.
Lętitiæ ſonis.
Deſidiæ ſomnis.

Impletur dico eccleſia lepris ſymonię. vnde. 3. Reg. 13. Quicunq; volebat implebat manum ſuam, & fiebat ſacerdos. Item impletur ſtupris luxuriæ. vnde illud prædictum Hier. 16. Abominationibus impleuerunt hæreditatem meam. Item impletur ſcalpris inuidię. i. morſuris detractionis. vnde inuidis videtur dictum illud Ezec. 9. Tranſite per ciuitatem & percutite, non parcat oculus veſter, neq; miſereamini, ſenem, adoleſcentem & virginem & mulieres interficite & à ſanctuario meo incipite. Sequitur. Contaminate domum, implete atria interfectis. Applica bene contra inuidos & detractores qui nemini parcunt. Item impletur ſcabris. i. fętoribus & infamia. Figurata in regina Heſter, de qua legitur Heſter. 14. quod pro vnguentis varijs, cinere & ſtercore impleuit caput. Item impletur ſonis. i. cantoribus inanis lætitiæ. vnde illud Zacha. 8. Plateæ ciuitatis implebuntur infantibus & puellis ludētibus in plateis. Item impletur ſomnis deſidię, negligentiæ & pigritiæ. vnde illud Matt. 22. Impletę ſunt nuptiæ diſcumbentibus. Diſcumbere enim ocium & pigritiam deſignat. Iſta autem omnia poſſunt figurari Apoc. 15. vbi dicitur quod impletum eſt templum Dei fumo, & nemo poterat introire in templum donec conſummarentur ſeptem plagę. Quia reuera proh dolor, templum Dei quod eſt eccleſia, impletum eſt hodie fumo, id eſt peccato.

Fumo dico occultè ſeu tortuosè intrante. ecce Symonia.
Tecta maculante. ecce Luxuria.
Oculos lędente. ecce Inuidia.
Naribus fętente. ecce Infamia.
Cilia claudente. ecce Inuidia.
Cerebrum mouente. ecce Vana gloria.
Surſum aſcendente. ecce Superbia. G
Ab igne naſcente. ecce Auaritia.
Acriter mordente. ecce Iracundia.
Cuncta deſiccante. ecce Triſtitia.

Et breuiter templum eccleſiæ, quod dolendum eſt, in multis ſui partibus tali multiplici fumo impletum eſt, iuxta illud 3. Reg. 8. Nebula impleuit domum domini. Ita quod iam nulli vel rari templum iſtud ingrediuntur aut introeunt, niſi duntaxat qui ſunt tales quod ſeptem plagas. i ſeptem mortalia crimina conſummant atq; faciant, quia pro certo hodie quandoq; fit quod mali citius intrant & promouentur quam boni, & facilius admittuntur ad beneficia quam perfecti. Vnde de terra. i. eccleſia poteſt hodie dici illud Ezec. 30. Fortiſsimi inquit gentium. i. demonum, adducentur ad diſperdendum terram. i. eccleſiam, & implebunt terram interfectis. i. peccatoribus, & faciam alueos fluminum aridos, & tradam terram in manū peſſimorum, & diſſipabo terram & plenitudinem eius in manu alienorū. Expone totum de moderna religione vel eccleſia. Non ſic ſed impleatur eccleſia moribus generoſis ſeu hominibus ſtudioſis. K
¶ Quinto vero dico quod impletur damnatus ſeu infernus & hoc ardoribus doloroſis. Conſtat enim quòd infernus quotidie impletur & cumulatur peccatoribus qui illic fluūt Ipſi vero peccatores implentur tormētis & doloribus. Et ideo damnato dicitur illud Ezec. 32. Satiabo de te beſtias vniuerſę terræ, & dabo carnes tuas ſuper montes, & implebo colles tuos ſanie tua, & irrigabo terram fętore ſanguinis tui, inſuper montes & valles implebuntur ex te. Impletur igitur damnatus, & hoc ardoribus doloroſis. ¶ Sexto vero dico quod impletur beatus, & hoc dulcoribus gaudioſis. Conſtat enim quod pro tempore vitæ huius cor humanum nunquam impletur, ſolus enim Deus per gloriam illapſus menti perfectæ ipſam implet, intantum quod nihil aliud quærit, ſed ſibi ſufficit quod iam tenet. Sed de hoc ſatis dictum eſt ſupra in fine illius. §. qui incipit. Sed ſi vis adhuc aliquid dicere. Patet igitur quomodo impletio ſumitur multis modis, vide vbi adimplere, complere, plenitudo, replere, ſatiare &c.

Imponere.

Nota quod in ſcriptura reperio multiplex genus impoſitionum, & hoc ſecundum diuerſitatem illorum qui imponūr, vel illorum quæ imponuntur, & illorum quibus imponitur. Et ſic breuiter notabo quod in ſcriptura reperitur tam actiua quam paſſiua Impoſitio A

Summi

Summi numinis, quæ est magnifica.
Celsi culminis. i prælati, quæ est sanctifica.
Iusti hominis, quæ est dignifica.
Certi nominis, quæ est fatidica.
Duri turbinis, quæ est tyrannica.
Falsi criminis, quæ est falsidica.
Deus. n. imponit onus, sed hoc imperatiuè.
Prælatus imponit manus, sed hoc ministratiuè.
Iustus imponit munus, sed hoc famulatiuè.
Mundus imponit nomen, sed hoc ordinatiuè.
Tyrannus imponit grauamen, sed hoc tempestatiuè.
Iniquus imponit crimen, sed hoc machinatiuè.

¶ Primo igitur dico ꝙ inuenitur impositio quæ est Magnifica. Et ista est impositio dei, quia. s. Deus sicut iudex & imperator Imponit.

Leges oberrantibus.
Manus indigentibus.
Pœnam delinquentibus
Gloriam promerentibus

Imponit. n. Deus leges ad gubernãdum. Vnde illud Iosuæ. 24. Imposuit populo præcepta & iudicia in Sichem. Item imponit manus ad adiuuandum. Vnde de muliere curua dicitur Luc. 13. ꝙ Iesus imposuit illi manus, & confestim erecta est. Item imponit pœnam ad puniendum. s. bonos quandoq; temporaliter. psa. Posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Et malos æternaliter. Ezec. 7. Iudicabo te iuxta vias tuas & imponam tibi omnia scelera tua, & non parcet oculus meus, neq; miserebor. Itẽ imponit gloriam ad præmiandum. Gloriam dico dignitatis terrenæ, sicut quandoq; fit cum ex inspiratione diuina promouetur quis temporaliter, sicut dicitur Exod. 29. Cinges Aaron & liberos eius Baltheo, & impones eis mitras, eruntq; sacerdotes mei in religione perpetua. Gloriam etiam fœlicitatis æternæ. Sicut etiam fit quando in cœlis coronatur quis æternaliter. Psal. Gloriam & magnum decorem impones super eum domine, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. & Baruc. 5. dicitur animæ beatæ ꝙ deus imponet mitram capiti suo honoris æterni. Ista est igitur impositio quæ est magnifica. ¶ Se-
B cundo dico ꝙ inuenitur impositio quæ est sanctifica. Et ista pro certo est impositio quam facit bonus prælatus. qui. s. imponit hominis manus. Circa quod nota ꝙ quia manus habet

Inungere
Abstergere
Iniungere
Erigere
Percutere,

Dico ꝙ per impositionem manus quã facit prælatus, potest intelligi impositio indulgentiæ vel absolutionis, quæ inungit. Impositio pœnitentiæ vel correctionis, quæ abstergit. Impositio pœnitentiæ & ordinationis, quæ iniungit. Impositio excellentię seu promotionis, quæ erigit. Impositio potentiæ vel defensionis, quæ percutit. Pręlatus. n. absoluendo lenit & inungit. Mar. 16. Super egros manus imponent, & bene habebunt. Et maximè prælatus inungere dicitur, inquantum Spiritus Sanctus qui dicitur innunctio, per talem impositionem datur. Act. 8. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctũ. Corrigendo seu pœnitentiam infligendo mũdat & abstergit, vt & sic figuraretur & Abraham Gen. 21. qui imposuit vtrem aquæ & panem scapulis agar, & qui imposuit ligna super Isaac qui Deo immolari debebat, sicut dicitur Genes. 22. Ad denotandum ꝙ Abraham i. bonus pręlatus debet quandoq; panem & aquam. i. pœnitentiam in pane & aqua alijs imponere, & si culpa maior exigit ligna ad eos cõburendum. i. publicã pœnã imponere. Item iniungendo mandat & restringit, sicut patet quando imponitur lex & pœna, vel quando imponitur silentium malis, sicut Matt. 22. dicitur ꝙ Iesus imposuit silentium saduceis. Et merito, quia sicut dicitur Proue. 26. Qui imposuit stulto silentium, iram mitigat. Item promouendo seu adiuuando leuat & erigit, quia. s. ad prælatum pertinet ꝙ malos erigat, ipsos per pœnitentiam reducendo. vt patet Luc. 15. vbi dicitur ꝙ ouem recuperatam imponit in humeros suos gaudens. Et ꝙ etiam bonos erigat ad eminentiam promouendo. 3. Reg. 1. Imposuerunt salomonem super mulam Dauid regis quãdo. s. fuit coronatus in regem. & 2 Para. 23. Imposuerunt ei. s. ioas diadema. Item defendendo tuetur & percutit, quia. s. ad prælatum pertinet bona iura & libertates ditionis suæ ab inuasoribus
A & tyrannis etiam repercutiendo seu resistendo custodire, iuxta illud Ezec. 7. Vias tuas imponam tibi. q. d. quia In via tyrannidis & violentiæ me & commissam mihi ditionem niteris vexare, ego vi & manu statui tibi, quia lex, fas, natura, vim vi propellere suadent. Patet igitur ꝙ inuenitur impositio quæ est fal-

nifica. Sed si vis, vide supra de absolutione, vbi agitur de abso-
lutione sacramentali & manuum impositione. ¶ Tertio dico ꝙ C
inuenitur impositio valde dignifica. Et ista est quando iustus homo se & sua imponit in seruitio diuino. psal. Imponent super altare tuum vitulos. Et quando sibiipsi imponit legem & coerctionem à malo, sicut de bono filio noe legitur Gen. 6. ꝙ palliũ imposuit humeris ne videret & vt cooperiret pudibunda patris. Et sicut de intelligente dicitur Prouer. 30. Si enim intellexisset, ori suo manum imposuisset. Manus enim est imponenda ori, vt à vanis sermonibus taceamus. Pallium humero, vt proximorum turpia contegamus. Vitulus altari, vt carnalem lasciuiam per pœnitentiam comburamus. Ista est igitur impositio fatidica. Et ista est impositio nominis. Impositio enim nominis quasi quid essentiale vitæ vel fortunæ humanę videtur, secundum imaginationem quorundam à quodam fato. i. à quadam occulta dei ordinatione & prouidentia vel vt dicunt alij, ab ipsa originali constellatione hominis dependere iuxta illud Esa. 62. Vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. Et inde est ꝙ illi qui volunt homini per artes occultas proficere vel nocere, solent nomen originale & baptismale inquirere vt sua maleficia valeãt exercere. Vnde sicut intellexi, quãdoq; ex certo proposito pueris magnatum baptismalia nomina mutantur, & alijs nominibus quàm proprijs appellantur, ne per maleficos fascinẽtur. Esa. 65. Seruos suos vocabit nomine alio. Breuiter igitur impositio nominum respondet rebus, & res ẽt suis vt communiter correspondent nominibus. Vnde de petro qui erat futurus petra. i. petreum & solidum ecclesię fundamẽtum, dicitur Mar 3. ꝙ Iesus imposuit symoni nomen petrus. Ista est ergo quædam impositio fatidica. ¶ Quinto dico ꝙ in-
uenitur quædam impositio tyrannica. De malis enim & hypo D
criticis sacerdotibus dicitur Matth. 23. ꝙ ipsi imponunt onera grauia & importabilia in humeros hominum, digito autẽ suo nolunt ea mouere, sicut patet de illis qui graues alijs imponũt pœnitentias, & non sibi, & qui de eisdem criminibus alios puniunt sibi parcunt. De tyrannia vero eorum qui imponũt alijs graues pœnas, dicitur. 3. Reg. 12. Pater tuus iugum durissimũ imposuit nobis. Et de illis satellitibus etiam qui Christum ducebant ad mortem, dicitur Luc. 23. ꝙ ipsi apprehenderunt cy-
reneum, & imposuerunt sibi crucem portare post Iesum. ¶ Se- I
xto dico ꝙ inuenitur quædam impositio quæ est falsidica. Et ista est quãdo aliquis imponit alteri falsum crimen, ꝙ. s. est valde commune, & maxime apud iniquos iudices & peruersos. Ista enim qa sub colore & pallio iustitiæ nocere possunt, hinc fit ꝙ quando maliciosè nocere volunt, ante omnia aliquod falsum crimen imponunt & sic per fas vel nefas iustitiam subuertunt, & innocentiam lędunt. Deu. 22. Filiam meam dedi huic vxorem, quam quia odit, imponit ei nomen pessimum, dicens. Non inueni filiam tuam virginem. Et dicitur ibidem ꝙ talis qui alium indebite diffamabat, per senes vrbis puniri & castigari debebat. Sed de ista materia vide vbicunq; fit mentio de infamia. Et hæc de imponere sufficiant. Vide de Ponere.

Impossibilis. Vide de posse & de possibili.

Improperium.
Nota ꝙ improperium idem est
quod verbum iniuriosum, & op- A
probrium, seu negocium infamię, & opprobriosum seu vituperosum. Et nota ꝙ in scriptura inuenitur improperium ferendũ cum iustus grauatur pro Christi nomine. Improperium tacẽdum, cum stultus bacchatur indocto famine. Improperium cimendum, cum malus arctatur inferni turbine. ¶ Est igitur improperium ferendum cum patientia, & istud est improperiũ seu vituperium quod infertur pro Christo, quod pro certo læte debet anima sustinere, sicut fecerunt martyres, qui vituperia & improperia sustinuerunt pro Christo, sicut de Moyse dicitur Heb. 11. ꝙ beatius reputauit improperium Christi thesauris ægyptiorum. Vnde Apostolus Heb. 13. dixit. Exeamus ad eum extra castra, improperium eius portantes. Et merito, quia pro certo talia improperia conuertuntur finaliter in honorem, sicut Sap. 5. dicitur de bonis in persona malorum. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinẽ improperij. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. ¶ Item est improperiũ quo vtuntur mali & iniuriosi. s. alios diffamando, verecunda eis exprobrando, & si quid pro eis fecerint opponendo & recitando. vnde Eccle. 18. Stultus acriter improperabit, & datus indisciplinati tabescere facit oculos. Exigua enim dabit, & multa impro-

prope-

properabit, sicut dicitur Eccle. 20. Prudens .n. homo super oīe debet cauere ne improperet beneficia collata. Eccle. 41. Caue ab amicis de verbis improperij & cum dederis ne improperes. Nec etiam improperet maleficia ab alijs perpetrata. Eccle. 31. Verba improperij non dicas. & merito, quia pro certo dicitur Eccle. 23. Homo assiduus in verbis improperij, cunctis diebus non erudietur. Ideo dicebat Dauid in psal. Vsquequo Deus improperabit inimicus, irritat aduersarius nomen tuum in finē? ¶ Item est improperium timendum, & istud est finale improperium & confusio infernalis quæ finaliter dabitur impijs & damnatis, de quo Eccle. 6. Improperium & contumeliam malus hæreditabit. vnde ipsi possunt dicere deo illud Baruc. 3. Ecce nos in captiuitate nostra sumus, quo nos dispersisti in improperium & in maledictum & in peccatum. Vide de inimicis in alijs tit. magis fecundis, sicut est verbum loqui, lingua, & simi-lia, & infra de opprobrium, & supra de exprobrare.

Imprudentia.
Vide de prudentia.

Impudicitia.
Vbi luxuria, fornicatio, immunditia.

Impugnare.
Vbi bellum, pugnare, & expugnare.

Imputare.
Idest culpabilem putare, vel culpā alicui attribuere. omitto, quia non sunt auctoritates.

A

Immunditia
Idem est quod fœx, macule, pollutio, turpitudo, & quandoq; res quę potest corpus rem vel locum polluere vel inquinare. Et generaliter immunditie pro peccato sumitur. contrariatur autem immunditia puritati, innocentiæ, sanctitati, & omni gratiæ & virtuti. Sicut enim videmus q tria sunt quæ omnem rem quam cōtingunt faciunt immundam .s. pinguedo, puluis, & fumus, sic verè charissimi tria sunt genera peccatorum, quæ immundos faciunt quos cōtingunt, videlicet Pinguedo carnalitatis. Puluis temporalitatis. Fumus superbiæ & vanitatis. Pinguedo deliciarum causat immunditiam carnalitatis. Puluis diuitiarum causat immunditiam cupiditatis. Fumus eminentiarum causat immunditiam superbiæ & vanitatis. ¶ Dico ergo primo q est immunditia luxuriæ quam introducit pinguedo deliciarum. Sicut enim videmus q oleum, pix & carnes causant faciliter immunditiam in tangente, quia .s. qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, sicut dicitur Eccle. 13. sic mundanæ deliciæ faciliter mentes solent per carnis immunditiam maculare. Gala. 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria. Et ideo sicut porcus qui inter cætera animalia magis deliciose & sine labore nutritur, & plus etiam cæteris animalibus impinguatur, solet esse animal fœtidum & immundum, luce immunda frequentans, & etiam rebus immundissimis se delectans, sic verè illi porci & peccatores, qui nullis pœnitentiæ laboribus exercitantur, & qui corporalibus delicijs impinguantur, cito & faciliter per carnis immunditiem maculantur, ita q ad litteram ibi immundis rebus & actibus delectantur. Isti figurantur Leuit. 15. vbi dicitur q vir qui patitur fluxum seminis, immundus erat, stratum etiam in quo dormiebat, immundum faciebat, & omnis quem ipse tangebat. immunditiam contrahebat. Sic verè charissimi, viri tales realiter immundi sunt, & stratum maculant vbi dormiunt. i. domum, locum, ecclesiam vel patriam in qua sunt, illos insuper qui ipsos per societatem & frequentationem contingunt per suā malam vitam, & exempla, immunditiæ & peccato subijciunt, & p sui imitationem inficiunt & corrumpunt. vnde Num. 19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. Limaces enim & cætera animalia immunda & vitiosa non solū sunt in se vilia & immunda, immo in loco per quem transeunt, immunditiæ vestigium derelinquunt. quia .s. tales immundi tanta sunt immunditia maculati, q semper in loco vbi sunt vel fuerunt vestigiū malorum exemplorum, aut malę famę contagiū ad alios trāsmittunt, & in eis immunditiam generant & inducunt. vnde Leuit. 22. dicitur. Qui tetigerit reptile, vel quodlibet sordidū cuius tactus est sordidus, immundus erit. Ista est igitur immundi-
B tia luxuriæ, quam introducit pinguedo deliciarum. ¶ Secundo dico q est immunditia auaritiæ, quā introducit puluis diuitiarum. Sicut enim puluis & terra & lutum maculant vestimenta, sic mundanę diuitiæ quæ terra sunt & de terra, maculant p auaritiam corda nostra. Auari enim immūdi dicuntur, & ideo sicut immundi à regno cęlorū finaliter expellentur, vnde Eph. 5. Immundus aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Isti figurantur Leuit. 11. vbi dicitur q omne animal quod ambulat super manus ex cunctis animantibus qui incedunt quadrupedia (cuiusmodi sunt simię) immundum erit. Ista enim animalia significant auaros, qui .s. cum pedibus affectionum, cum manibus operationū habent terram .i. terrena tangere & tractare, & se ex toto in terrenis negocijs occupare, quia .s. tales apud Deum q homines sunt immundi. Illa est ergo immunditia auaritię. Sed pro certo charissimi ista immunditia est hodie ad Symoniacos & ambitiosos, qui sub auaritia continentur, cum auaritia nihil aliud sit quam ardor habendi. Immundi enim antiquitus ab introitu templi arcebantur, iuxta illud. 2. Para. 29. Auferte omnem immunditiam è sanctuario. Sed pro certo modo tales immundi & corrupti in tēplo sanctæ ecclesię introducuntur. Vnde proh dolor plangendo posset dici ecclesiæ illud Ezec. 22. Tu es terra immunda & non complura. Legitur enim. 2. Para. 23. q Ioiada summus sacerdos constituit ianitores in portis domus domini, vt non ingrederetur eam immundus. Sed pro certo moderno tempore illi qui sunt ianitores in portis ecclesiæ .s. prælati, qui à summo pontifice ad hoc ordinati sunt vt tales immundos arceant ab ingressu, ipsos potius introducunt, quod figuratum est in ancilla ostiaria, quæ ad vocē illius discipuli qui erat notus pōtifici, introduxit Petrum in loco vbi Christus illudebatur, qui tamen Petrus Symon communiter dicebatur. Vide rogo te de dominis ostiarijs & ianitoribus nostris .s. prælatis, quales hodie introducunt in loco vbi Christus illuditur. i. interram sanctam ecclesiæ, vbi hodie sunt multi domini illusores. vere tu inuenies q ad preces & ad vocem illorum qui sunt noti pontifici .s. carnalium parentum & talium ipsi introducūt illos qui vocantur symon. i. qui sunt symoniaci & corrupti, quauis alio nomine vocentur Petrus, dicti à petra. i. quamuis sunt ad modum petræ insensibiles & ignari. Vnde de talibus immūdis sic in ecclesiam introductis potest hodie dici illud Marc. 1. Erat homo in synagoga in spiritu immundo. Iste est ergo immunditia auaritiæ, quam introducit puluis diuitiarum. ¶ Tertio dico q est immunditia superbiæ, quam introducit fumus eminentiarum. Sicut enim fumus qui semper habet sursum ascendere, solet illa quæ tangit nigra & immunda facere, accipitres & apes lędere, & totius domus pulchritudinem maculare, sic vere fumus cito euanascens mundanæ gloriæ, & peccatum superbię, animam fœdam & immundam, & totam domū conscientiæ facit turpem horribilem & obscuram, & ideo accipitres, qui alte volant. i. boni contemplatiui, apes quæ conficiunt mel. i. boni actiui, fumum istum fugiunt & abhorrent, ne forte maculam contrahant & peccatum. Tales igitur qui per superbiam sunt immundi, figurantur Leuit. 11. vbi dicitur q omne animal quadrupes, quod habet ales (sicut griphes) immundum est. Sic vere tales bestię. i. peccatores qui quadrupedes dicuntur, quia .s. quattuor affectionum pedibus deuehuntur, qui alis superbiæ sunt muniti, debent ab omnibus immundi reputari. Isti etiam sunt spiritus immundi, quia .s. sicut spiritus immundi sunt superbissimi, & honoris appetentissimi immundissimi & calidissimi, sic isti. de quibus dicitur Matth. 8. quod Iesus eijciebat Spiritus immundos. Et sic patet quomodo triplex immunditia contrahitur in hoc mundo .s. luxuriæ, auaritiæ, & superbiæ. C

Immunis.
Idē est quod liber. Et immunitas idem est quod libertas. Vide infra de nobilitate, libertate, & similibus. Et distingue si vis de immunitate, fortitudine gratiæ & gloriæ, quasi nullæ sunt auctoritates. Ideo omitto. A

Immutare.
Nota q immutatio nihil aliud est quam vnius in aliud mutatio. Et quia infra in loco suo de mutatione dicetur ad plenum, ideo de isto composito breuiter pertransibo. Nota q in scriptura reperit immutatio A

Naturalis, quæ est consideranda.
Virtualis, quæ est recuperanda.
Supernalis, quæ est desideranda.
Criminalis, quæ est vituperanda.
Infernalis, quæ est reiteranda seu continuanda & perpetuanda.

¶ Primo igitur dico q ē immutatio naturalis, quæ debet cōsiderari. Constat .n. q in reb' mūdi omnia sunt in continuo fluxu & mutatione, & hoc quia omnia subsunt tempori, quod continuè mutatur & defluit, iuxta illud Eccle. 18. A mane vsq; ad vesperam immutabitur tēpus. Apparet euidenter in homine, qui continuè se percipit immutari

mutati.s.de sanitate ad infirmitatem, de iuuentute ad senectutem, de vita ad mortem, de lætitia ad tristitiam, de beniuolentia ad iracundiam. Vnde in psal. dicebat Dauid. Caro mea immutata est propter oleum, & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui. Oleum potest hic significare humidum radicale, quod quia in homine continuè consumitur, ideo homo continuè immutatur, & finaliter per mortis exterminium ad nihilum deducitur & mouetur, quam quidem finalem mortis immutationem expectabat Iob. 14. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Res etiam fortunę continuè immutatur, sicut est rerum amplitudo, status celsitudo, vultus pulchritudo, operum Dei magnitudo. De mutabilitate rerum dicitur Esa. 9. Lateres ceciderunt sed quadris lapidibus ædificabimus, sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus. De mutabilitate vero statuum dicitur. 1. Mac. 1. In omni loco ingemuerũt principes & seniores, iuuenes & virgines infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est. De mutabilitate autem vultuum & facierum patet ꝙ quãdoq; immutãtur ratione furoris Dan. 3. Nabuchodonosor repletus est ira, & aspectus faciei suæ immutatus est super Sydrach, Misae, & Abdenago. Quandoq; ratione stuporis, sicut de Balthasar videte digitos scribentes in pariete & admirante dicitur Dan. 5. ꝙ cõturbatus est. & vultus eius immutatus est. Quãdoq; ratione timoris, sicut Daniel timens viso illo Angelo mirabili, dicit de seipso Dan. 10. Non remansit in me fortitudo, sed species mea immutata est in me. De mutabilitate vero diuinorum iudiciorum & operum quomodo secundum diuersitatem temporum variantur, dicitur Eccle. 36. Innoua signa, & immuta mirabilia. & etiam de ipsis sanctis Iob. 15. Ecce inter Sanctos eius nemo est immutabilis. Et breuiter, non est daro aliquid creatum quin mutabilitati subiaceat naturali. Solus enim deus est immutabilis, & ęternus, & ab omni motu & mutatione semotus. Malach. 4. Ego dominus, qui non mutor. & Nume. 22. Non potero immutare verbum Dei mei. Ista est igitur immutatio consideranda, quia.s. multum debet homo considerare ꝙ ipse qui mutabilis est, rebus mutabilibus non adhęreat, sed ꝙ ipsi Deo perpetuo & immutabili per dilectionem insistat, vt.s. sua immutabilis potestas ipsius mutabilitati resistat, ipsamq; teneat atq; sistat. Est igitur immutatio naturalis, quæ debet considerari.

B ¶ Secundo dico ꝙ est immutatio virtualis, quæ debet recuperari, & ista est quando quis immutatur de malo in bonum, vel de bono in melius transformatur. Radij enim solares ad terram in verè appropinquantes, & herbas & arbores inuisibiliter subintrantes immutant formam & conditionem ipsarum, in quantum.s. de siccis faciunt virides, de nudis foliosos & floridos & de sterilibus fructuosos. Sic reuera radij diuinę gratiæ quando cor humanum subintrant, ipsum de malo in bonũ immutant, & de siccitate indeuotionis ad viriorem & humorẽ lachrymosę contritionis ipsum alterant, & finaliter ad folia, flores & fruct⁹ bonæ locutionis affectionis & operationis trãsformant. Vnde de Saol dicitur. 1. Reg. 10. ꝙ immutauit ei deus cor alterum. vnde Iob de homine deo loquẽs dicit Iob. 14. Immutabis eum paululum, & emittens eum. quod est contra obstinatos, qui nunquam immutantur ad bonum, figuratos in populo Moab, de quo dicitur Hier. 48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, in captiuitatem non abijt, non est transfusus de vase in vas, idcirco remansit gustus eius in eo, & odor eius nõ est immutatus. Hæc est igitur immutatio virtualis, quæ debet recuperari. ¶ Tertio dico ꝙ est immutatio supernalis, quæ debet desiderari, & ista est illa immutatio quando mortale hoc induet incorruptionem & quãdo corpus & anima nostra glorificabuntur, & in statu immutabili & perpetuo locabuntur. De qua immutatione dicit Apos. 1. Corin. 15. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur (supple) ad gloriã. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur immutatio criminalis, quæ debet vituperari, & ista est illa qua quis mutatur de bono in malum vel de malo in pessimũ, de qua dicitur Exod. 14. Immutatũ est cor Pharaonis & seruorum eius super populo. Habitus enim interior & mentalis immutat, immo certe generat exteriores mores & actus, iuxta illud Eccle. 13. Cor hominis immutat faciem eius. Mali enim & immutauerunt naturalem vsum in eũ qui est contra naturam. Et illi deberent attendere illud quod scribitur Dan. 3. ꝙ.s. illi qui ad verbum immutauerunt, positi sunt in fornacem ignis, & hoc quia Dan. 6 præcipitur. Nõ im-

C mutetur quod statutum est. ¶ Quinto vero dico ꝙ inuenitur immutatio infernalis, quę solet reiterari seu continuari. Et ista est illa immutatio qua finaliter mali mutãtur de gloria ad ignominiam, de libertate ad seruitutem, de gaudio ad tristitiam, de pace ad discordiam. Vnde beati & angeli possunt dicere de homine damnato taliter immutato illud Sap. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum quoniam dissimilis est alijs vita illius, & immutatę sunt vię illius. Hæc igitur de immutatione sufficiat. Omitto ponere figuras & exẽpla quia satis pono infra de mutatione, & de conuersione & similibus. In isto.n. & alijs compositis parum intendo insistere, sed in simplicibus verbis vbi (vt communiter) plus auctoritates abundant, intendo me copiosius dilatare.

A IN. Nota ꝙ ista præpositio in, quæ quãdoq; seruit accusatiuo, quandoq; ablatiuo, semper signat quãdam intimitatem seu interioritatem, & quandam adiunctionẽ & vnitatem, quandãq; præfixiuam qualitatem in alienam substantiam. Et est vnum attendendum, ꝙ ista dictio in, quotiens ponitur simpliciter & per se, semper signat affirmatiuè & positiuè, sicut cum dicitur. In domino confido. in me sunt deus vota tua &c. Quotiens vero accipitur compositiuè & coniunctiuè, vtpote quando coniungitur cum altero, tunc semper signat negatiuè vel etiam priuatiuè, sicut cum dicitur insipiens & indoctus.i. non sapiens & non doctus, & sic de alijs. Igitur cũ ista dictio in cõsignificatiua sit & per se nihil significet, sed qñ alteri copulatur, ideo secũdum multitudinem dictionum quibus adiungitur, ipsius significatio variatur. Et sic dicam ꝙ cũ in moribus aliqua inueniamus quæ cõcernunt personas, aliqua quæ concernunt res, aliqua quæ concernunt loca. Personas dico, sicut deum & Angelos viros iustos, impios, laicos, religiosos & clericos, prælatos, damnatos, & spiritus malignos. Res etiam, vtpote virtutes, vitia, aduersitatem, prosperitatem, carnem, animam, gloriam, & pœnam. Loca insuper, sicut est mundus, ecclesia vel religio, corpus, cor & cõscientia, purgatoriũ, paradisus, infernus. sic dico ꝙ ista dictio in, multipliciter põt accipi, & ad multa potest referri. Et vt illud sub cõpendio possit tractari, dico ꝙ ista dictio in, refertur ad personas, ad res, ad loca.

B ¶ Primo igitur dicamus de in, inquantum refertur ad personas. Et sic dico ꝙ ista dictio in, potest referri ad deum. Ista.n. dictio in, quæ intimitatem & elapsum in alienam substantiam signat (vt dictum est) propriè spectat ad deum. qui.s. illabitur omni rei, & præsens est essentialiter cuicũq; & in quo & infra cuius infinitatem omnia continentur. Cum enim teste Apostolo, ipse sit omnia in omnibus, sicut dicitur Col. 3. Omnia & in omnibus Christus, sic etiam teste eodem omnia continentur ab ipso, & omnia concluduntur in ipso. Act. 17. In ipso enim viuimus mouemur & sumus, quia.s. per ipsum, & cum ipso, & in ipso sunt omnia. Et ideo nota ꝙ Christus seu dei filius est, erit vel fuit in patre, quo ad essentiam quidditatiuã, in matre, quo ad substantiam incarnatiuam, in fratre.i. in iusto, quo ad gratiam seu præsentiam charitatiuam, in paupere, quo ad clementiam miseratiuam, in cœlo quo ad potentiam imperatiuam, in mundo quo ad prudentiam gubernatiuam, in iudicio, quo ad iustitiam retributiuam, in inferno, quo ad diuitiã executiuã, in paradiso, quo ad lætitiam consolatiuã. ¶ Dicã ergo ꝙ Christus est in patre quo ad essentiam & quidditatem, in ipso enim est vera essentia deitatis, sicut dicitur 1. Cor. 1. Non est in illo est & non, sed est in illo est. Et in ipso est vera vnitas in essentia paternitatis, secundum essentiam enim & veritatem naturę ipse in patre, & pater in eo est, iuxta illud Ioan. 14. Ego sum in patre, & pater in me est. ¶ Item dico ꝙ Christus fuit in matre quo ad substantiam & corporeitatem. Radius enim ex iena à se visa quando reflectitur in centro speculi, repræsentat imaginem visæ rei. Sic reuera radius, idest filius dei patris, in centro speculi.i. in vtero virginis profundatus, & ibi per incarnationem reflexus, & quasi contra ordinem retrouersus, incarnatam imaginem representauit, ita ꝙ iste radius dei filius q prius erat inuisibilis, seipsum in corporis imagine demonstrauit. vnde Isa. 1. Hic assimilabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Tale enim in.i. natiuitatem incarnatiuam petebat beata virgo. Cant. 6. Descendit dilectus meus in hortum suum ad areolam aromatum, vt ibi pascatur in hortis, & lilia colligat. Sequitur. Descendi in hortum meum vt viderem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea, & germinassent mala punica. Expone totum de beata virgine. Fuit igitur Christus in matre quo ad substantiam & corporeitatem. ¶ Item deus est in fratre.i. in viro iusto quo ad gratiam & charitatem.

ſtitatem. Per gratiam enim habitat Chriſtus in corde, ſicut vir ſus ſolis habitat in arbore, ipſamq; facit ſamos, & folia profer re & producere. vnde Ioan. 14. Illo die vos cognoſcetis quia ego ſum in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Et reuera iſtud in. quo. ſ. Deus manet in nobis, & nos manemus in illo ꝑ gratiam & charitatem, facit hominem ſpiritualiter fructificare, & bonis omnibus abundare. vnde Ioan. 15. dixit ipſe Chriſtus. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert multum fructum, quia ſine me nihil poteſtis facere. vnde ipſe eſt qui dicit Hier. 31. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans. Habitatio enim Dei in nobis ſaluat & ſeruat nos à periculis. pſal. Niſi quia dominus erat in nobis, dicat nunc Iſrael, niſi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos, forte viuos &c. Cum iraſceretur furor &c. ¶ Item dico q̃ Chriſtus eſt in paupere per clementiam & benignitatem. pſal. Oculi eius in pauperem reſpiciunt. Et alibi. Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. ¶ Item Chriſtus eſt in cęlo, quo ad potentiam & dignitatem, quamuis enim vbiq; ſit potens, in cœlo tamen & in rebus cœleſtibus principaliter apparet potentia ſua, quemadmodum natura cuiuſlibet animalis viui magis apparet in corde & in capite, quam in membris alijs quibuſcunq; vnde Dan. 2. Eſt Deus in cœlis reuelans myſteria. pſal. Magnificentia eius & virtus eius in nubibus. ¶ Item Chriſtus eſt ſeu fuit in mundo quo ad prudentiam & ſagacitatem. Deus enim eſt in omnibus rebus creatis, & prudentia ſua vbiq; ſe diffundit. ſ. omnia gubernando, & de omnibus ordinando. Exemplo lucis, quę viſibiliter & inuiſibiliter diffunditur in omnibus creaturis. vnde Ioan. 12. Ego lux veni in mundum. & Ioan. 9. Quamdiu ſum in mundo lux ſum mundi. Et ꝑ certo ſi homo bene attenderet, vix inueniret ita modicum negociũ quin prouidẽtiã dei ibi occultatã perpẽderet & videret, & quin cognoſceret q̃ mundi facta magis ſiunt à quadam occulta virtute, hoc eſt à cœli potentia vel à Dei prouidentia, q̃ ab humana ſapientia aut induſtria. Radij enim iſtius lucis etiã in terrę interioribus ſe profundant, & tamen multi ſunt peccatores ita improfundi & indocti qui nihil de iſta occulta virtute cogitant ſeu tractant. vnde Ioan. 3. Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Quia reuera ipſe in propria venit, ſicut dicitur Ioan. 1. immo & continuè venire non ceſſat & ſui eum non receperunt. In mundo erat & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. Et nota q̃ deus etiam corporaliter venit in mundum,

Vt in carne videret ſocios.
Vt in ſede doceret inſcios.
Vt in cruce mederet ſaucios.
Vt in inferno turbaret noxios.
Vt in paradiſo ſaluaret anxios.

Fuit. n. in carne vt viſibiliter ſocios viſitaret. Baruc. 3. Poſtea in terris viſus eſt, & cum hominibus cõuerſatus ẽ.

Fuit etiam in ſede vt inſcios informaret, quia. ſ. ipſe in hoc venit in mundum vt teſtimonium perhiberet veritati. vnde Mat. 4. Circuibat Ieſus totam galilæam, docẽs in ſynagogis eorum. & Matth. 5. dicitur q̃ ipſe aſcendit in montem, & cum ſediſſet, aperuit os ſuum, & docebat eos &c. & Lucæ. 2. Inuenerunt ipſum in templo ſedentem in medio doctorum, audiẽtem eos & interrogantem. Fuit in cruce vt ſaucios reformaret. i. vt peccatores ſanaret & liberaret. Luc. 9. Aſcendit in arborem ſycomorum. & Phil. 2. In ſimilitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo. Sequitur. Factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis. Fuit in inferno vt noxios. ſ. demones ſubiugaret ſeu conturbaret, & vt ſanctos de eorum potentia liberaret. Vnde de Chriſto & humano genere dicitur Sap. 10. Deſcenditq; cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit eũ. Sequitur. Et reddidit iuſtis mercedem laborum ſuorũ, & deduxit illos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei & in luce ſtellarum nocte. Inimicos autem illorum ſubmerſit in mare & ab altitudine inferorum eduxit illos. Expone de ſanctis patribus extractis de inferno. Fuit etiam in paradiſo. vt conſcios ſeu anxios coronaret ſeu exaltaret, dicens humano generi tũc ſaluato illud Luc. 23. Hodie mecum eris in paradiſo. Patet igiẽ q̃ deus eſt in mundo quo ad prouidentiam & ſedulitatẽ. ¶ Itẽ dico q̃ Chriſtus veniet in iudicium quo ad iuſtitiam & ęqualitatem. Iohel. 3. Congregabo omnes gentes, & deducam eos in vallem Ioſaphat, & diſceptabo cum eis ibi. pſal. In conſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam. Et illud pſal. Diriget manſuetos in iudicio. Eſa. 9. Super ſolium Dauid ſedebit, vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iuſtitia vſq; in ſempiternum. ¶ Item dico q̃ Chriſtus venit in infernum quo ad duritiam & ſeueritatem. ſ. ad inferendam damnatis pœnam. pſalm. Si aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero ad infernum, ades. Vnde ipſe eſt qui dicit Amos. 9. de impijs & damnatis. Si abſconditi fuerint in vertice carmeli, inde ſcrutans auferam eos. Et ſi celauerint ſe in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti, & mordebit eos. Et ſi abierint in captiuitatem coram inimicis ſuis, ibi mãdabo gladio, & occidet eos. ¶ Item dico q̃ Chriſtus eſt in paradiſo quo ad clementiam & benignitatem. ſ. faciendam bonis, ſeu quo ad lætitiam & fœlicitatem, quia. ſ. ipſe eſt ibi ſicut in palatio, ſicut in ſolatio, ſicut in conuiuio. Vnde ipſe eſt qui dixit illud Ioan. 14. In domo patris mei manſiones multę ſunt, vado parare vobis locum. vt & nos dicamus beatis illud. Præcedet vos in galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis. Vt & quilibet dicat illud pſal. In pace in idipſum dormiam & requieſcam. quia ipſe eſt q̃ dicit illud Ioan. 16. In mũdo preſſuram habebitis, in me autem pacem. Sic igitur patet quomodo in diuerſimode refertur ad deum. ¶ Adbuc dico de C
iſta dictione in, inquantum refertur ad perſonas, q̃ quandoq; refertur ad iuſtum. Iuſtus enim habet ſuum in, quia. ſ. ipſe ſolet ſe deo intimare & intimum facere per deuotionem, proximo per dilectionem, ſibi ipſi per ſui conſiderationem, quia pro certo iuſtus debet in omnibus rebus eſſe, & in omnes rerum partes vno modo vel alio modo ſe in omnes formas & figuras morales & bonas ſe virtualiter traſformare & mutare, iuxta illud 2. Corin. 6. In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros in multa patientia &c. Et ſic notabimus q̃ iuſtus moraliter tendit

In deum, deuote credendo.
In ſeipſum, cor ſuum videndo.
In iuſtum, ipſum diligendo.
In prælatum, ipſi ſeruiendo.
In ſubditum, ipſum protegendo.
In virtutes, ipſas exercendo.
In pauperes, ipſis ſuccurrendo.
In clauſtrum, carnem macerando.
In templum, deum adorando.
In cœlum, alta contemplando.
In infernum, dura meditando.
In paradiſum, læta vendicando.

¶ Igitur ſimus in deo ſeu tendamus in deũ deuote credendo. Vnde dei filius dicit Ioann. 14. Creditis in deum? & in me credite quia ſicut dicitur Ioan. 6. Omnis qui videt filium & credit in eum, habet vitam æternam. Et aduerte q̃ in deum debemus credere & ſperare propter multa, videlicet quia pro certo ipſe ad ſe clamantes, ſe diligentes, & in ſe ſperantes

Solet tutificare
Solet fortificare.
Solet lætificare.
Solet ſaluificare.
Solet alimentare.
Solet certificare.
Solet magnificare.

Solet dico tutificare ſeu defendere, quia. ſ. deus ꝓ talibus ſe opponit, & vbi nõ cogitant, pro iuſtitia & innocẽtia ſe exponit. Exemplum de Suſanna Dan. 13. vnde in pſ. In te domine ſperaui, nõ cõfundar in æternum & alibi. In ipſo ſperauit cor meum, & adiutus ſum. Et alibi. Deus meus adiutor meus, ſperabo in eum. Solet etiam fortificare. vnde Collecta dicit. Deus in te ſperantiũ fortitudo. & Eſa. 40. Qui ſperant in domino, habebunt fortitudinem, aſſument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt ambulabunt, & non deficient. Solet inſuper lætificare. Gaudẽs gaudebo in domino & exultabo &c. Eſa. 61. & Phil. 4. Gaudete in domino ſemper. iterum dico gaudete. vnde in pſal. In eo lętabitur cor noſtrum, & in nomine ſancto eius ſperabimus. Solet nihilominus ſaluificare, ſeu ab omnibus periculis liberare. pſal. Domine Deus in te ſperaui, ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me. Solet etiam nutrificare ſeu alimentare. Oculi omnium in te ſperant domine, & tu das illis eſcam in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples &c. Et alibi. Spera in domino, & fac bonitatem, & paſceris in delitijs eius. Item ſolet certificare ſeu verificare. pſal. In lumine tuo videbimus lumen. & Sap. 3. Qui confidunt in domino, intelligent veritatem. Item ipſos ſolet magnificare ſeu beatificare. pſal. Beatus vir qui ſperat in domino. Et alibi. Beati omnes qui in ſperant in eo. Igitur ſicut concludit pſa. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda veſtra, deus adiutor noſter in æternum. Et certe

In iſto eſt credendum.
In iſto fidendum.
In iſto figendum.
In iſto manendum.

Credẽdum dico, quia fideles in dilectione acquieſcẽt illi. Sap. 3. &c. Fidendum dico, quia qui con-

qui confidunt in domino, sicut mons Syon, non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. psa. 124. Figendum insuper. s. cor per deuotionem psa. Iacta cogitatum tuum in domino, & ipse te enutriet &c. Manendum nihilominus. Ioã. 15. Manete in dilectione mea. Et bene, quia sicut ibidem dicitur. Sicut palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Sequitur. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. Si vero manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunq; volueritis petetis, & fiet vobis. Igitur dico ꝙ iustus est & intendit in deo vel in deum deuote credendo. ¶ Item dico ꝙ iustus tendit in seipsum cor suum videndo. Secundum enim perspectiuos ad hoc ꝙ oculus videat aliquid, necesse est ꝙ radius luminaris exiẽs ab oculo reflectatur iterũ in seipsum. Et ista est ratio quare visus fortificatur videndo in speculum, pro eo. s. quia proprius radius qui exit ab oculo. reflectitur in seipsum, & duplicatus restituitur fonti suo. Sic reuera quãdo humanus visus spiritualis. i. humana cognitio in semetipsam reflectitur vtpote quando homo cogitat quid est, quid fuit, & quid erit, quid egit, quid faciet, & quid facit, procul dubio talis spiritualis cognitio & consideratio efficitur magis grandis, & totus homo interior magis fortis. Vnde de isto in, dici potest illud psal. Trãsferentur montes in cor maris. Et iterum de iusto dicitur & ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum in loco quem posuit. Et aduertendum ꝙ prudẽs homo diligenter considerare solet interiora domus suæ & multo magis quam alienę, vtrum videlicet domus secundum statum suum sit bene munita, bene ornata, & bene ordinata, & vtrum sit ibi ad habitandum, camera ad iacendum, lectus ad quiescendum, ignis ad coquendum, oleũ ad vngendum, aqua ad lauandum, vinum ad bibendum, lucerna ad illuminandum, panis ad reficiendum, sedes ad quiescendum, gradus ad ascendendum, capella ad orandum, vestis ad contegendum. Sic verè prudens homo debet multum intus in conscientia respicere si fuerit debitis munimentis repleta, & diuersis virtutibus adornata, iuxta illud Hier. 2. Vide vias tuas in conualli, scito quid feceris. quia ꝑ certo in isto in, debet esse aula, in quam. s. omnes recipiuntur, sed extranei finaliter repelluntur, & domestici retinentur, hoc est interior cogitatio. Ista est enim quæ omnes recipit cogitatus, quia sicut dicitur Iob 20. Multę cogitationes versantur in corde viri. Vanas tamen & inutiles debemus repellere tanquam extraneos, bonas vero retinere tanquam domesticos & propinquos. Ibi etiam debet esse camera secretę meditationis. Lect⁹ quietę deuotionis. Aqua munditiæ & confessionis. Ignis charitatis & dilectionis. Oleũ pietatis & compassionis. Vinum iocunditatis & spiritualis consolationis. Lucerna legis & discretionis. Panis eucharistiæ & virtualis refectionis. Sedes iustitiæ æquitatis & rationis. Gradus & ascensus contemplationis. Capella orationis. Vestis verecundię & honestatis. Sit igitur ibi timor & meditatio. psalm. In me turbatum est cor meum, vnde Hiere. 8. Dolor meus super dolorem, in me cor meum merens. Item sit ibi quies atq; deuotio. Canti. 3. In lectulo meo per noctem quæsiui quem diligit anima mea. psal. Requiescet in monte sancto tuo. Iterum psal. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Item sit ibi munditia & cõfessio psa. Præoccupemus faciem eius in confessione. Item sit ibi charitas & dilectio. psal. Concaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Item sit ibi pietas & compassio. 2. Pet. 1. Ministrate in pietate amorem fraternitatis. Item sit ibi iocunditas & exultatio seu consolatio. Psal. Secundum multitudinem dolorum meorũ in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Item sit ibi diuinę legis lucerna vel illuminatio. psal. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Item sit ibi cibus Eucharistiæ, seu spiritualis refectio. Mala. 3. Sit cibus in domo tua. Itẽ sit ibi ęquitas & iustitia. Prouer. 12. In semita iustitię, vita. Itẽ sit ibi gradus ad contemplandum. Esa. 2. Ascendamus in montem domini. i. altitudinem contemplationis. Item sit ibi deuota iugis oratio. Thob. 3. In oratione persistens cum lachrymis. Et sit etiam ibi vestis quę omnia operit. i. verecunda & honesta conuersatio, quia. s. regina. i. anima debet assistere à dextris Christi in vestitu deaurato, circũdata varietate. quamuis multi hodie possunt dicere illud Esa. 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis neq; vestimentum. Et sic si omnes istę mansiones & virtutũ distinctiones fuerint in corde, bene possit his ornatus dicere illud Ioan. 14. In domo patris mei mansiones multę sunt. Tendit igitur iustus in semetipsum cor suũ videndo. Hiere. 2. Vide vias tuas in cõualli, scito quid feceris. ¶ Item dico ꝙ iustus tendit in proximum ipsum diligendo. Et potissime in virum iustum, bonum exemplum ab eo accipiendo. Luc. 10. Et quis est eius proximus, qui fecit misericordiam in ipso. vnde illi claudo dixerunt Apostoli Act. 3. Respice in nos. In iustos enim est respiciendum, & bonum exemplum ab eis accipiendum, sicut. s. patet ꝙ pictor respicit in imagine vel exemplum, discipulus in librum, scholaris in magistrum, frater vel socius in amicum, iuxta illud Exod. 25. Inspice, & fac iuxta exemplar quod tibi in monte monstratũ est. ¶ Item iustus tendit in prælatum sibi seruiendo seu obediendo. psa. Oculi seruorum in manibus dominorum suorum. ¶ Item in subditum ipsum protegendo seu dirigendo, vt & subditi sibi dicant illud psal. Respice in seruos tuos & in opera tua, & dirige filios eorum. ¶ Item respiciat vel attendat in virtutes, ipsas exercendo, quia. s. sicut prudens mercator semper cogitat in bonis mercibus pertractandis de quibus potest acquirere magnum lucrũ, sic quilibet sapiens in virtutes per quas acquiritur cœli regnũ. Istas. n. debet acquirere, istas debet in se ipso cõtinere, & in istis debet cor suum ponere & firmare, vt sic possit dicere illud Eccle. 24. In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Igitur simus

In
- Legis opere meditantes.
- Pacis fœdere conuersantes.
- Iusto pondere nos librantes.
- Lucis sydere speculantes.
- Cœli æthere iubilantes.

¶ Igitur iustus meditatur in legis operę. psal. Beatus vir qui nõ abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit, sed in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Item conuersatur in pacis fœdere, dicens. s. illud psal. In pace in idipsum, dormiã & requiescam. Et Malach. 2. In pace & ęquitate ambulauit mecum. Itẽ moderatur in iusto pondere, quia. s. sanctitatem & iustitiam coram ipso omnibus diebus nostris. Item speculatur sub claro sydere. s. sub lumine scientiæ & veritatis. psal. Domine in lumine tuo ambulabunt, & in iustitia tua exultabunt. Et alibi. In lumine tuo videbimus lumen. Item iubilant in alto ęthere. s. per virtutem contemplationis. Act. 7. Intuens in cœlum ait. Ecce video cœlos apertos &c. Igitur cogitet iustus seu tendat in virtutes, ipsas exercendo. Item iustus tendat in pauperes, ipsis succurrendo. psal. Oculi eius in pauperem respiciunt. &c. Item tẽdat seu mentem habeat in claustrum seu religionem, carnem macerando. psal. Conuersus sum in erumna mea dũ configitur spina. Item tendat in templum, deum adorando Act. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Item tendat in cęlum, alta contemplando. Eccle. 24. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Item tendat in infernum, dura meditando & metuendo. psal. Descẽdẽs ad infernum viuentes. & Iob. 17. In profundissimum inferni descendant omnia mea. Item tendat in paradisum, læte exultando psa. In domum domini lætantes ibimus. Sic igitur patet ꝙ iusti habent suum in. i. suos terminos in quos tendant. Et sic visum est ꝙ ista dictio in, inquantum refertur ad personas, etiã refertur ad iustum. ¶ Deniq; dico ꝙ ista dictio in, relata ad personas, etiam refertur ad impium. Scriptum est enim ꝙ impius cum in profundum peccatorum suorum venerit, contemnet. D
Prouer. 18. Scriptum est etiam ꝙ impius in iniquitatibus conceptus est, & in peccatis concepit eum mater sua. psal. 50. Scriptum est insuper ꝙ corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis &c. Ex quib⁹ satis patet ꝙ terminus ad quem & in quem tendit & terminatur peccator, & terminus in quo peccator continetur & sistit, est peccatum, quia. s. dum peccator peccatum facit, & in peccatum tanquam in quid delectabile tendit, finaliter in foueam obstinationis & desperationis, & postea finalis damnationis cadit. Eccle. 27. Qui fodit foueam, incidet in eam. Peccatum enim teste Grego. quod per pœnitentiam non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit Peccator enim est sicut corpus rotundum, quod si in loco decliui ceciderit, sicut in gradatio vel in scala, ibidem pro certo non sistit immo de gradu saltando vsq; ad imum ruit & currit. Sic verè peccator qui dicitur res rotunda, conuexa, tumorosa, seu gibbosa, quæ. s. male conuenit cum regula vel recto, quia. s. in solo puncto tangit rectum, & quæ etiam caret angulis & omnimoda quadratura, pro eo. s. ꝙ peccator est gibbosus per malitiã, tumorosus per superbiam, conuexus & decliuis per inconstantiam, non

tiam, non planus per veritatem & simplicitatem, non quadratus per firmitatem & stabilitatem & rectitudinem iustitiæ, non applicabilis propter peccati turpitudinem & toruitatem, quãdo. s. diabolus posuit eum in pendenti, vtpote quãdo fecit eum decliuem & declinabilem ad peccandum, & ad bona mundi affectandum & considerandum, si contingit eum in aliquod peccatum cadere, non solet ibi sistere, nec illo peccato contentus esse, sed potius de gradu in gradum, de peccato in peccatũ potest saltare quousq; ad imũ barathri & ad profundũ vitiorũ ipsum contigerit ruere vel venire. Hier. 50. Transierunt de mõte in collem, obliti sunt cubilis sui. Peccator enim est sicut simia diaboli, quam ipse facit saltare ex hoc in hoc, veruntamẽ fœta eius non est camanita. Igitur nota ꝙ peccator venit ad multiplex in. i. multiplicem malum terminum aut peccatum. Nam ipse refugit omnem terminum virtuosum, quia. s. ipse nõ curat de termino legis, de termino regis, de termino gregis. Legis dico, quia de peccatoribus dicitur in psal. ꝙ in lege eius noluerunt ambulare. Regis etiam. s. Christi, quia de peccatore dicitur in psal. Non est Deus in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Gregis insuper, hoc est dictu, societatis bonorum, quia sicut dicitur in psal. de peccatoribus. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. ideo tenuit eos superbia, operti sunt impietate & iniquitate sua, Ideo ipse venit & intrat in omnem terminum vitiosum. Nam peccator

Luxuriæ maculatur fece.
Desidię vinculatur nece.
Fallaciæ fabulatur pręce.
Superbiæ eleuatur arce.
Auaritiæ inflammatur face.
Opulentiæ quietatur pace.
Prudentiæ spoliatur luce.
Inuidiæ cruciatur cruce.
Iustitiæ non libratur lance.
Clementiæ non rigatur nuce.
Dementiæ vapulatur duce.

Peccatores. n. maculantur fęce luxuriæ. Esa. 66. Anima eorum abominationibus suis delectata est. & Ro. s. Tradidit illos de⁹ in passiones ignominię. Sequitur. Exarserunt in desiderijs suis. Itẽ isti vinculantur nece desidiæ, vt. s. bonum operati non possint. psal. Ad alligãdos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, vt faciant in eis iudicium conscriptum. Item isti fabulantur præce fallaciæ, quia. s. tales solent loqui adulando mentiendo & defraudando. Osee. 6. In maleficijs suis lætificauerunt ducem, & in mendacijs suis principes. psal. Labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. Item isti eleuantur arce superbię. Iob. 24. Dedit ei dominus locum pęnitẽtiæ, & ille abutitur eo in superbiam psal. Loquitur aduersus iustum in superbia & abusione. Item iste inflammatur face auaritiæ. Amos. 9. Auaritia in capite omnium, & nouissima eorum gladio interficiam. Item isti quietantur pace opulentiæ, quia. s. peccatores fruuntur in hoc mundo prosperitate & opulentia rerum. psal. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. & tamẽ alibi dicitur in psal. Noli emulari in malignãtibus. Sequitur. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua, & in homine faciẽte iniustitias. Item isti spoliantur luce prudentiæ. Non enim vidẽt quæ sunt necessaria ad salutem, ita ꝙ quilibet peccator potest dicere de diabolo illud psal. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi, in tenebrosis & in vmbra mortis. Item isti cruciantur cruce tristitiæ seu inuidiæ, vt sic cuilibet inuido dicatur illud Gen. 40. Auferet Pharao caput tuum & suspendet in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas. Item isti nõ librãtur lance iustitiæ. Esa. 59. Conuersum est retrorsum iudicium & iustitia longe stetit, quia corruit in plateis veritas, & æqui-
H tas non potuit ingredi. Item isti, non rigantur nuce clementiæ. i. oleo vel dulcore misericordiæ. quia. s. peccatores vt communiter pietatis oleo non sunt vncti, sed impietate & crudelitate muniti. De prudentibus enim virginibus legitur Mat. 25 ꝙ illę acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus sed de fatuis dicitur ꝙ ipsę in lampadibus suis oleo caruerunt & sic à nuptijs exclusę fuerunt. Quia verè qui oleum pietatis in corde non habuerit, nec lampas suæ conuersationis lucebit, nec ad regis cęlestis nuptias introibit. Ideo de peccatoribus crudelibus & impijs dicitur Zach. 5. qꝫ in medio amphorę sedebat impietas. Amphora enim est peccator, in quo. s. impietas semper sedet. Item vapulantur duce dementiæ. Diabolus istos ventilat in inferno & æternaliter verberat & molestat. Vnde peccatoribus videtur dominus de demonibus loqui Amos. 4. vbi dicit sic. Ecce dies venient & eleuabunt vos (scilicet demones) in contis, &

reliquias vestras in ollis feruentibus sequitur. Et projciemini in Armon. Sic igitur patet quomodo illa dictio in, refertur ad virum impium. ¶ De alijs vero personis ad quas potest referri. s. de prælato, subdito, diuite, paupere & similibus nihil amplius ad præsens. ¶ Secundo principaliter dico de alio modo tractan- E
di de in, in quantum. s. potest referri ad res iam bonas quam malas, videlicet ad virtutes, ad vitia, ad diuitias, ad aduersitates, pęnam & gloriam, nihil ad præsens, quia satis visum est supra, & videbitur infra in distinctione sequenti. Refertur igitur ad res. ¶ Tertio vero principaliter dico ꝙ in, quandoq;, immo vt communiter refertur ad loca. Nihil est enim corporeum quin contineatur in loco, & quando aliquid est nobilius tanto magis nobili loco debet contineri, cum inter locum & locatũ debeat esse proportio, sicut videmus de stellis quę sunt in ęthere, de auibus quæ sunt in aere, de piscibus qui sunt in ęquore, de animalibus quæ sunt in terra seu in littore. Sic verè dico loquẽdo moraliter, ꝙ omnes mundi homines diuersa vendicant sibi loca, & secundum ꝙ boni vel mali sunt, bona similiter seu mala loca exquirunt. Nobiles enim creaturæ. i. viri iusti in bonis mansionibus habitant. Mali vero & ignobiles loca ignobilia sibi parant. Et sic nota ꝙ in scriptura fit mentio de bonis locis & de malis, seu de habitationibus bonorum & de habitationibus malorum. Incipiamus ergo & dicamus de bonis, & sic distingue ꝙ nos inuenimus

Locum sidereum pro sapientibus.
Locum aereum pro speculantibus.
Locum ęquoreum pro militantibus.
Locum cinereum pro pęnitentibus.
Locum ęthereum pro triumphantibus.

In istis enim quinq; locis habitant boni, videlicet in loco scripturæ, naturæ, ecclesię, religionis & pœnitentiæ, paradisi seu gloriæ. In priori loco sunt sancti clerici. In secundo loco versantur physici. In tertio loco viuunt catholici. In quarto autẽ loco pugnant almifici. In quinto vero loco regnant beatifici.

¶ Dicamus ergo ꝙ locus scripturæ est in quo versantur clerici sapientes, quia reuera scriptura sacra est vnus locus, vnum viridarium, vnus status in quo sapientes oportet studere & in quo necesse est cum diligentia vigilare, iuxta illud Eccle. 39. Sapiẽtiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit, narrationem virorum nominatorum conseruabit, & in versutias parabolarum simul introibit, occulta prouerbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conuersabitur. In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit. In terram alienigenarum gentium transiet, bona. n. & mala in omnibus tentabit, cor suum tradet ad vigilandum diluculo. Ista. n. auctoritas videtur continere omnia ad sapientem studentem, & in isto in. i. in sacra pagina meditantem, pertinentia. Quia pro certo talis debet

Doctoras rimari.
Occulta scrutari.
Magnis famulari.

¶ Item iste debet longe peragrare, multum vigilare, omnia tentare. Bona inquit & mala in omnibus tentabit. Et bene bona & mala, quia pro certo nõ solum libros bonos, sed etiam malos, non solum catholicos, sed etiam hæreticos, non solum diuina, sed secularia, non solũ euãgelica, sed & poetica debet sapiens theologus videre, vt. s. bona possit facere, mala cauere, bona docere mala vero vitanda & declinanda monstrare. Non enim euitatur malum nisi cognitum, & non percipitur erroris periculum, nisi ante omnia sit apertum. Non est enim reprehensibile si boni clerici quandoq; in scientijs prohibitis & in libris (bona tamẽ intentione) studeant, vt. s. de spinis rosas colligentes, omnia in laudem Dei dirigant & conuertant, & vt bona dicere & retinere sciant, mala vero cum opus fuerit reprehendant, exemplo Senecę in epistola, qui quamuis reprehendat de libro ad librum de scientia ad scientiam transire, dicentes ꝙ non conualescit planta quæ sæpe transfertur, & non prosunt remedia nisi immorentur. trãseo inquit tamen quandoq; ad aliena castra, non sicut transfuga, sed sicut explorator. Transfuga enim est ille qui transit ad exercitum hostium, & dimittit totaliter sicut proditor partem suam. Explorator est ille qui bene vadit ad exercitum hostiũ, sed hoc non vt sit de parte eorum, nec vt ibi moretur, sed vt hostium intentiones & malitias nocituras ciuibus speculetur, & vt captata occasione & præuisis hostis malitijs ad ciues redeat denuncians malitias quæ aguntur. Et pro certo talis differentia est inter malos studentes & bonos, quia. s. boni quandoq; transeunt ad alienos, & ad aliena hostium castra. i. ad alienos libros, sciẽtias & dogmata, & hoc vt exploratores nõ vt transfugę. i.

fugę.i.non vt ibi sint mansuri, aut finalem terminum posituri,
nec tanq̃ talibus hostium castris & exercitibus, i.talium, & ta-
libus libris & dogmatibus abbęsuri. Mali vero & reprobi il-
luc tanquam transfugę transeunt, quia postquam castra hostiũ
B .i. scientias, libros, & dogmata malorum viderint, non quærũt
amplius resipiscere, sed ibidem dimissis proprijs & necessarijs
studijs immorari. Figura ad vtrumq; de columba & de coruo
emissis de arca noę Gen. 8 quia. s. coruus emissus non amplius
legitur rediisse ad arcam, columba vero rediit, & ramum virẽ
tis oliuæ in ore suo finaliter apportauit. Quia reuera corui id-
est mali quando exterius exeunt ad alienas scientias speculan-
das, arcam Noę. i. sacram theologiam ex toto dimittunt, ita ꝙ
transfugas & non exploratores se fore ostendunt. Hiere. 5. In-
durauerunt facies suas, noluerunt reuerti. Sed pro certo colũ-
bæ. i. viri simplices & boni si quandoq; dimissa huiusmodi ar-
ca. i. facultate theologica, ad diluuium, & confusionem aliarũ
scientiarum exeunt, ibi requiem aut finalem dulcedinem non
inueniunt nec quęrunt. Et ideo ramum oliuæ, i. quicquid boni
possunt excerpũt, & ad arcam. i. theologiæ studium redeunt &
vertunt, dicentes illud Eccle. 24. In omnibus requiem quæsiui
& in hæreditate domini morabor, tunc præcepit & dixit mi-
hi creator omnium. In Iacob inhabita, & in Israel hæreditare,
& in electis meis mitte radices. In omnibus inquit scientijs re
quiem quæsiui, & in hæreditate domini. i. in theologia, vbi. s. &
non alibi est vera requies, moram. i. inhabitationem trahere di
gnum duxi, & in Iacob luctatore. i. in practica, in Israel viden-
te deum. i. in speculatiua, & in electis domini. i. in sanctorũ do-
ctorum omnium comitiua radices figere comprobaui. Sic igi-
tur patet ꝙ in signat locũ scripturę in quo versant̃ sciẽtifici, vt
sic de scientificis exponatur illud Abacuc. 3. Sol & luna stete-
runt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarũ ibunt in splẽ-
dore fulgurãtis hastę tuæ. Sol & luna sunt speculatiu⁹ & actiu⁹
qui. s. stant & morantur in habitaculo sacrę scripturæ, & in lu-
ce scientiæ theologicæ, quæ. s. comparatur sagittæ, fulguri, seu
hastæ. Signat igitur in locũ scripturæ in quo conuersantur sciẽ
F tifici. ¶ Item dico ꝙ per in intelligitur locus naturæ in quo ver
santur viri physici. hoc est dictu, viri naturales & philosophi
ci. Physis enim idem est ꝙ natura, quia reuera decet & necessa
rium est ꝙ sint aliqui qui rerum naturam & opera dei velint
sciãt cum diligentia speculari, & eius mirabilia inquirere, in-
telligere, vel scrutari, dicentes domino cum psalm. Meditabor
in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exerce-
bor. Deus enim & natura sunt sicut rex & regina, vir & foemi
na, artifex & exemplaris norma, quæ omnia produxerunt in
esse, & creaturarum multitudinem, formarum pulchritudinẽ,
& rerum magnitudinem genuerũt, & istum ordinem vniuersi
cum suis varietatibus formauerunt, vt etiam possit de natura
dici illud psal. Astitit regina ã dextris tuis in vestitu deaurato,
circundata varietate, creaturarum supple. Sicut varietas crea-
turarum, & earum mirabilis proprietas delectat & reficit in-
tellectũ, igit̃ in ista studeamus, & ei⁹ mirabilia inquiramus, vt
exinde ad creatoris laudẽ, & gloriam assurgamus. Teste enim
Apostolo Roma. 1. Inuisibilia enim dei, a creatura mundi per
ea quæ facta sunt, intellecta conspiciũtur. & Sap. 13. A magni-
tudine enim creaturæ & speciei cognoscibiliter poterit horũ
creator videri. Creaturæ enim Dei sunt vestigium creatoris,
quia. s. sicut eius imago & vestigium mentem humanam in ali
quam ipsius cognitionẽ perducunt. Narrat enim Plinius lib.
8. c. 2. ꝙ elephantes inuenientes vestigium hominis in deserto
quasi stupidi solent stare, circumspectare, iras proflare, & non
calcare. Tigris etiam, vt ait, dato ꝙ nunquã hominem viderit,
eiusdem tamen vestigium inueniens in deserto statim sentit, &
quodã naturæ sensu hominis prærogantiam cognoscit, & ideo
timens catulos suos à loco mutare continuo consueuit. Mirum
(inquit Plinius) ꝙ animalia tam pręstantia viribus, tã velocia
cursu, vestigium hominis timeant. Sed hæc est inquit natura
rerum vt quæ nunquã vidisset quem timere debeãt, statim in-
telligant eum sit timendum. His igitur instruimur ꝙ si bruta
vestigio hominis statim ducuntur ad noticiam quid sit homo
& statim percipiunt hoc esse vestigiũ talis rei quæ eis est supe-
rior in natura, multo fortius nos rationabiles dũ videm⁹ crea-
turas, naturam rerum & ordinẽ vniuersi, quæ. s. sunt ipsius dei
vestigium & character, debemus ad ipsum cognoscendũ, timẽ
dũ & honorandum induci. Et iuxta Apostolũ Romanos. 1. Per
visibilia quæ facta sunt, dei inuisibilia meditari, contemplari
pariter & scrutari. Ideo dicamus cũ psal. Quam terribilia sunt
opera tua domine, omnia in sapientia fecisti, Impleta est terra
possessione tua. Et alibi dicitur ipsi deo in psal. In mari via tua
& semitę tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscẽtur.
Vnum tamen volo addere. s. quia non omnia quæ resultant in
isto vestigio, sunt ab hominibus perscrutanda, sed solũ necessa
ria & cognosci possibilia, quia. s. multa quæ humanã cognitio-
nem transcendunt, quæ. s. suos inuestigatores si simplices fue-
rint, non in veritatem, sed in cęcitatem & errorem deducunt.
Vnde Cato. Sine arcana dei, quid sit inquirere noli. Et Eccle.
3. dicitur. Altiora te, ne quæsieris, fortiora te, ne scrutatus fue-
ris, sed præcepit tibi deus, illa cogita semper, & in plurib⁹ ope
ribus eius ne fueris curiosus. Sequitur. Plurima. n. super sen-
sum hominis ostensa sunt tibi: multos enim supplantauit suspi
tio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum. Patet igitur
ꝙ in signat locum naturę in quo versantur viri physici. ¶ Item G
dico ꝙ per in, quãdoq; intelligitur locus gratię, in quo versan
tur viri catholici. Ecclesia. n. fides & status gratiæ est quædam
habitatio, quædam regio, quidam locus, in quo necesse est om
nem catholicum conuersari, cum extra istud in. i. extra locum
istum non sit remedium neq; salus. Narrat Solinus ꝙ circa fon
tem vbi oritur fluuius ganges, gens habitat quæ solo pomorũ
odore viuit, si vero alibi transiuerit vbi odorẽ sentire, nequeat
cito perit. Simile videtur Solinus dicere de Androginis, qui
in alieno cęlo quam in illo in quo nati sunt, viuere non possũt.
Ad quod facit illud quod narratur in historia Alexandri, vbi
ponitur ꝙ ipse dum esset in medis, venit ad quoddam nemus
puellarum. Habitant. n. ibi sicut dicit illa historia, puellę pul-
cherrimę, sicut nymphę, quæ sola vmbra & solo odore arborũ
alebantur. Ad quas veniens Alexander cum exercitu dum ali
quas vellet extrahere & secum ducere vel portare cognito ꝙ
si fieret, protinus morerentur, ipsas in suo nemore dimiserunt.
Reuera sic ẽ de statu & de nemore vbi. s. est. Vmbra fidei. Odor
spei. Fõs charitatis. Fluui⁹ gratię, & veritatis, quia reuera puel
lę. i. animę & illi quicũq; sint qui in isto loco diuinitus sunt lo-
cati, & ad fidem attracti cęlitus & vocati, alibi viuere nequeũt
vita. s. gratię, cum alibi non sit salus, quinimmo si exinde exiue
rint peccando, vel vmbram fidei, odorem spei, fontem gratiæ,
& fluuium dei misericordiæ dimittendo, & alibi. s. de bonis in-
commutabilibus ad bona commutabilia se vertendo, protinus
mortem peccati incurrunt, & vitam spiritualem perdunt, &
morti æternæ finaliter se submittunt. Et hoc est quod dicitur
figuratiue filijs Israel Hiere. 40. Si quiescentes mãseritis in ter
ra hac, ædificabo vos & non destruam, plantabo & non euel-
lam, Sequitur. Et dabo vobis misericordiam, & habitare vos fa
ciam in terra vestra. Si autem dixeritis. Non habitabimus in
terra ista, sed ad terram ægypti pergemus; & ibi habitabimus,
gladius quem vos formidatis, comprehendet vos in terra ægy
pti, & fames pro qua solliciti estis, adhęrebit vobis in ægypto,
& ibi moriemini dico. s. morte culpæ, & postea. s. morte poenę.
Mors in olla vir dei. 4. Reg. 4. Sed heu proh dolor, qui sunt ho
die illi qui infra ecclesiæ statum honestè & clericaliter, viuen
do perseuerant, & qui de transeundo in ægyptum, in mũdo de
viuendo secũlariter & criminaliter nihil curant? verè pauci,
quia pro certo in isto in. i. in isto statu ecclesiæ sunt hodie mul
ti qui secularibus sunt peiores, & diuersis criminibus plenio-
res. vnde de talibus conqueritur dominus Hier. 11. Quid est
ꝙ dilectus. i. populus ecclesiasticus, in domo mea fecit scelera
multa? & Oseæ. 6. In domo Israel vidi horrendum. Et pone si
vis illa quæ ciuitati Hierusalem dicta sunt Ezec. 22. quæ ponũ
tur infra eodem titu. vbi agitur de mundo, vbi dicitur. Scelus
operati sunt in medio tui &c. Patet ergo quod per in, intelligi-
tur locus ecclesiæ in quo versantur viri catholici. ¶ Item dico H
ꝙ per in, intelligitur locus poenitentiæ, in quo versantur pa-
tres almifici. Status enim communis fidei & christianæ reli-
gionis est sicut aula ecclesiæ militantis, in qua scilicet recipiun
tur omnes, scilicet parui & magni, docti & indocti, simplices
ignari, & etiam boni & mali, dum tamen sint fidei signaculo
insigniti, sed pro certo religio & status poenitentiæ est, sicut se-
cretaria regis camera, in qua scilicet non debet esse nec admit
ti nisi dignus, & regis familiaris & charus, & ipsius Christi ser
uitio deditus & sollicitus & intentus, dicens scilicet illud psal.
In terra deserta inuia & inaquosa sic in sancto apparui tibi vt
viderem virtutem tuam & gloriam tuam. Et illud. Elegi esse
abiectus in domo Dei magis quam habitare in tabernaculis
peccatorum. Et merito, quia pro certo ista camera.
Est in loco alto ad contemplandum.

Est in loco tuto ad babitandum.
Est in loco grato ad lete spatiandum seu conuersandum.
Est in loco sancto ad deo seruiendum.

¶ Est etenim religio locus altę cõtẽplationis. vnde Exo.24. Ascẽde ad me in montem, & esto ibi. Et Ezec.8. Eleuauit me spiritus, & adduxit in Hierusalem in visione dei. Item est locus tutę habitationis, quia. s. ibi non sunt tot allicientia & trahentia ad peccatum sicut in mũdo. Et ideo hostes spirituales nõ possunt ibi ita nocere, maxime quia deus est tutor & defensor huius loci. Esa.26. Vrbs fortitudinis nostræ syon, saluator ponetur in ea, murus & antemurale &c. Itẽ est locus gratæ conuersationis sanctę famulationis. Phil.2. Conuersatio nostra in cœlis est. Famulantibus etiã deo in hoc loco potest dici illud Nu.10. Separauit vos Deus Israel ab omni populo, & iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi. Vnde quilibet potest dicere de isto in illud Eccle.23. In syon firmata sum, & in ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalem potestas mea. Et radicaui in populo bonorificato, & in partes dei mei hæreditas illius, & in plenitudine sanctorum detentio mea. In isto. n. loco est Stabilitas & constantia. In Syon firmata sum. Communitas & concordia. In ciuitate inquit. idest ciuili vnitate. Syncenitas & mundicia. Sanctificata inquit similiter requieui. Tranquillitas & lætitia. Hierusalem inquit, quæ dicitur pacis visio. Auctoritas & eminentia. Potestas inquit mea. s. in meipsum. Nobilitas & excellentia. In populo inquit honorificato. s. radicaui. Fertilitas & opulentia. Hæreditas inquit mea in plenitudine. Æternitas & permanentia. detentio mea inquit. i. mansio perpetua. Ista expone si vis de sanctitate religionis, de qua ẽt cuilibet intranti in istud in dicitur Exod.3. Solue calciamenta de pedibus tuis, locus enim in quo stas, terra sancta est. Iste est ergo locus gratę conuersationis, iste est locus sanctę famulationis seu congregationis. Iste. n. locus mortaliter loquendo, est pulcharrimus & omnibus arboribus, idest sanctis personis refertus, vt sic anima sancta vel persona possit dicere illud Eccle.24. Quasi cœdrus exaltata sum in libano, & quasi cypressus in monte Syon, quasi palma exaltata sum in cades, & quasi plantatio rosę in Hierico, quasi oliua speciosa in cãpis, & quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis. Sicut cynamomum & balsamum aromatizans odorem dedi, quasi myrrha electa dedi suauitatis odoris. Compara locum religionis libano, Syon, cades, hierico, campis ęquis & plateis. Bonum vero religiosum compara cœdro exaltato, ratione contemplationis cypresso sursum erecto, ratione affectionis, palmæ diutissimę virenti, ratione durationis, rosę rubenti, ratione charitatis & dilectionis, oliuę oleum distillanti ratione compassionis, platano aquas diligenti, ratione deuotionis & compunctionis, cinnamomo sicco sed fragranti, ratione carnis macerationis, balsamo odoranti, ratione bonę famę & opinionis, myrrhę amaritudinem prætendenti, ratione pœnitentiæ & contritionis. In tali ergo in vbi sunt tot genera bonorum hominum & virtutũ est manendum, & ibi semper munde & synceriter conuersandum, & deo seruiendum, Ideo cantitur de quolibet sancto viro Domine iste sanctus habitabit in tabernaculo tuo, requiescet in monte sancto tuo. Patet igitur ꝙ per in intelligitur locus pœnitentiæ in quo conuersantur, & deo famulantur viri almifici.

I ¶ Item dico ꝙ per in significatur locus cœlestis gloriæ in quo cõuersantur sancti beatifici i. paradisus. Sicut. n. stellę quæ sunt incorruptibiles, collocantur in loco incorruptibili & æterno. s. in firmamento cœli illud Gen.2. Fiant luminaria vt luceant in firmamento cœli, & illuminent terram sic pro certo sanctis qui iam sunt incorruptibiles & immortales, dedit deus locum perpetuum & æternum, videlicet paradisum. vt cuilibet dicat illud Ezec.28. Tu cherub extentus & protegens & posui te in monte sancto dei in medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in vijs tuis Et præmittitur ibidem. Tu signaculum similitudinis plenus sapientiæ, perfectus decore, in delicijs paradisi dei fuisti. Fe aduerte ꝙ paradisus est locus in quo est

Claritas.
Paritas.
Raritas,
Charitas.
Puritas.
Veritas.

Est. n. ibi claritas quę nõ obfuscatur, q a certe ibi est claritas diuinæ cognitionis, & interioris & certè visibilium & inuisibiliũ speculationis De deo enim dicitur in psa. ꝙ videbitur deus deorum in syon. De creaturis etiam, quæ. s. videntur in speculo diuinitatis, dicitur in psal. In lumine tuo videbimus lumen. ita ꝙ quilibet beatus potest dicere de Deo illud psa. Emitte lucẽ tuã & veritatẽ tuam, ipsa me deduxerũt & adduxerũt in montẽ sanctũ tuũ, & in tabernacula tua. ¶ Itẽ ibi est paritas quæ non segregatur. i. vnitas & concordia sempiterna, quia. s. omnes sunt pares quoad quid, quia videlicet. Omnes sunt filij dei. Omnes vident deum. Et omnes sunt beati, licet diuersimode. Mat.20.c. Ite & vos in vineam meam. i. in paradisum. Sequitur. Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & ęstus. ¶ Item illic est raritas quæ non molestatur, ibi. n. viuitur sine pressura quia. s. in vinea domini Sabaoth multi sunt vocati, pauci vero electi. Vnde Matth.7. dicitur & arcta est via quæ ducit ad vitã, & pauci sunt qui inueniunt eam: Et in psa. dicitur. Cum essent numero breui, paucissimi & incolæ eius, & pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum, non reliquit hominem nocere eis. De gente inquit in gentem. i. de ecclesia militante ad ecclesiam triumphantem. ¶ Item ibi est charitas quæ non perturbatur. Scriptum enim Leuit.6.ca. ꝙ ignis in altari meo semper ardebit. Et constat ꝙ ibi est altare & oratorium dei viui, Et ideo necesse est ꝙ ignis charitatis semper insit & ardeat in hoc loco, quo. s. bene inflammantur in dei gloriam atq; laudem. vnde Esa.51. Consolabitur dominus Syon, gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarũ actio, & vox laudis. ¶ Item illic est puritas que non maculatur, quia. s. ibi non habitant nisi homines mundi & puri. Vnde psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula &c. ¶ Item illic ẽ veritas quæ non obscuratur, quia. s. ibi verè & certifice videtur essentia diuina. Esa.33. Quis poterit ex vobis habitare cum ardoribus sempiternis? Qui proijcit auaritiam & calumniã, & excutit manus suas ab omni munere. sequitur. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, regem in decore suo videbunt, oculi ei' cernent terram delonge. Ibi enim sunt ardores sempiterni per charitatem inextinguibilem, ibi videtur rex id est deus in decore per claritatem inobfuscabilem, ibi etiam videtur & cognoscitur terra. i. vniuersalis rerum machina ꝑ veritatem indeceptibilem. Sic igitur patet ꝙ in isto in. i. in paradiso sunt omnia bona, & nullum malum. Vnde de beatis dicitur Esa.32. Erit securitas vsq; in sempiternum, & sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Vbi nota ꝙ istud in. i. iste locus

Caret hostili terrore. Erit securitas.
Manet æterno tenore. In sempiternum.
Gaudet subrato labore. Sedebit.
Fulget regio honore. Populus meus.
Floret rutilo decore. In pulchritudine.
Silet quieto dulcore. Pacis inquit.
Audet securo vigore. In tabernaculo fiduciæ.
Studet pacato sopore. In requie.
Pollet immenso valore. Opulenta.

Prosequere si vis, & allega de in. De securitate. n. illius loci dicitur. 2. Reg.19. Veni vt requiescas, securius mecum in Hierusalem, dixit Dauid Beracilax &c. Concorda de alijs. Patet ergo ꝙ per in intelligitur locus gloriæ, in quo conuersantur viri beatifici. Sic ergo patet ꝙ in denotat loca bonorũ. ¶ Sed adhuc dico ꝙ per in intelliguntur loca malorum. Et sic notabo ꝙ sicut temporaliter loquendo, diuites sibi vẽdicãt tria loca. s. Vnum pro vere, in quo manent ad cõsolandũ. Vnũ pro ęstate, in quo manent ad. congregandum. Vnum pro hyeme, in quo manent ad expendendendum. Primus est deliciosus. Secundus tumultuosus. Tertius laboriosus seu penuriosus Sic verè dicam loquẽdo spiritualiter, ꝙ mali habent generaliter tria loca, videlicet. Vnum deliciosum, qui non caret fœdis humorib', hic est caro. Vnũ tumultuosũ, q plenus est magnis laborib', hic est mũdus. Vnũ penuriosum, q abũdat duris dolorib'. hic est infern'. In carne latitant in vere florentis amęnitatis. In mũdo militant ęstate feruent cupiditatis. In inferno habitẽt Hyeme sequentis aduersitatis. Homines. n. In vere volũt lætari. In æstate volũt ditari. In Hyeme volũt calidis dari. Sic pro certo ipsi peccatores In carne lætantur & consolantur. In mundo ditantur & cumulantur. In inferno cremantur & conflagrãtur. Dicã ergo ꝙ per in intelligitur quidam locus

Fœdus & fœtidus.
Vanus & fumidus.
Durus & horridus.

Dico ergo ꝙ per in intelligitur caro, quæ est locus fœdus & fœtidus. Sicut enim natura formauit quædam animalia naturaliter immunda & fœda, quibus etiam dedit fœdas & immundas habitationes & loca, sic diabolus quosdam fœdat & inficit luxuriæ & immun

diciæ fœtoribus,& ideo ipsis in habitationem procurat & cōcedit loca immunda.s.carnem enim suis humoribus & stercoribus. Vnde Apost.Ro 7.loquens in persona carnaliū dicit sic. Cum essemus in carne,passiones peccatorum operabantur in nobis Et Ro.8.dicit ꝙ qui in carne sunt,deo placere non possunt.& Ephe.2.dicit.Aliquando conuersati sumus in desiderijs carnis,facientes voluntatem carnis.Aduerte tamē ꝙ aliud est esse in carne,& viuere carnaliter. Aliud autem est viuere in carne,non tamen carnaliter,sed spiritualiter.Primo.n. modo sunt in carne mali.2.Pet.2.Post carnem in concupiscentijs ambulant.Secundo verò modo sunt in carne boni, quia.s.sancti viri habitant in carne sicut in hospitio quo degunt, sicut in nauigio quo regunt,sicut in tugurio quo se tegunt.Et sic dicā, ꝙ sancti & iusti

Contra carnem in carne militant.
Infra carnem cœlos inhabitant.
Præter carnem in carne volitant

In carne dico militant cōtra carnem.2.Corin.10.In carne ambulantes,nō secundum carnem militamus.Arma.n.militiæ nostræ non sunt carnalia.'In cœlis etiam habitant supra carnem. Ro.8.Vos autem in carne non estis sed in spiritu,si tñ Spiritus dei habitant in vobis.In carne insuper volitant extra carnem quia sicut dicit sanctus Hieron.In carne præter carnē vitæ,potius est angelicum quam humanum. Sic volitabat ille qui dicebat Iob.19.In carne mea videbo deum saluatorem meum, Patet igitur ꝙ per in intelligitur caro,quæ est locus fœdus & fœtid⁹.¶ Deniq; dico ꝙ p in intelligi pōt mūd⁹,qui est loc⁹ vanus & fumid⁹.Et p certo mūdus est locus vbi abūdat Fumus

Vanitatis & superbiæ
Prosperitatis & opulentiæ.
Obscuritatis & immundiciæ.

Fumus.n.alte ascendit ecce superbia.Fumus concomitatur ignem & parū durat,ecce auaritia & opulentia.Fumus ēt aerem obscurat & parietes fœdat.ecce luxuria.Ideo dr.1.Io.2.Om̄e ꝙ in mūdo est, aut est cōcupiscētia oculorū,aut cōcupiscētia carnis,aut superbia vitæ.Nota ergo de isto in.i.de mundo ꝙ iste est locus

Ardoris & cupiditatis.
Fœtoris & sorditatis.
Furoris & crudelitatis.
Doloris & pœnalitatis.
Laboris & sterilitatis.
Mœroris & flebilitatis.

Quod sit ibi vnū in.i.vnus loc⁹ ardoris & auaritiæ patet Amos.1.vbi dr.Mittā ignem in domo Azahel.Mittam ignem in murum Gazæ.Mittam in murū Tyri.Mittam ignem in Themā.Mittā ignem in Moab.Mittam ignem in Iuda.Expone de diuersis mundi statibus,quia.s.vix est hodie dare aliquē statū vbi nō ardeat ignis iste,& vbi auaritia nō teneat regnum suum. Amos.9.Auaritia in capite omnium & nouissima eorū gladio interficiam.Vnde & de diabolo dicatur illud psal.ꝙ ipse dedit in grādine pluuias eorū,ignē cōburentē in terrā ipsorū.Et psal.sequ. dr.Exarsit ignis in synagoga eorū flāma cōbussit peccatores. ¶ Itē dico ꝙ illic est vnus locus fœtoris & immundiciæ. Vnde mundo pōt dici illud Eze.22.Scelus operati sunt in medio tui verecūdiora patris discooperuerunt in te immūditiā mēstruatæ humiliauerunt in te.Et vnusquisq; in vxorē pximi sui operatus est abominationē,& socer nurū suā polluit nepharie,frater sororē suā,filiā patris sui oppressit in te.¶ Itē illic est locus furoris & violētiæ,quia.s.ibi pater filiū,hō proximū, filius patrē,diues pauperē vel factis vel verbis solet impetere, & alter alterū sine mia,vel in bonis vel in corpe vel in fama crudeliter impugnare. Vñ Eze.5.Patres comedēt filios in medio tui,& filij tui comedēt patres suos.Et Eze.22.dr.Viri detractores fuerunt in te ad effundēdū sanguinē, sup mōtes comederūt in te. Et Hie.51.dr sic.Collidis tu mihi vasa belli,& ego collidam in te gentes,& disperdā in te regna,& collidā in te virū & mulierē,collidam in te pastorē & gregē.Collidā in te iuuenē & virginē.Collidam in te agricolam & iugales eius.Et collidam in te duces & magistratus.Et breuiter istud est verū ꝙ nō est dare statū aut psonā quin in isto in,i.in mundo tribulationibus collidatur,& quin crudelib furoribus feriatur.Vñ Hier.51.In oī terra eius mugiet vulneratus.¶ Itē ille est locus doloris seu angustiæ.Dolores.n.obriguerunt oēs habitatores philistijm. Vnde de Iob qui interpretatur dolens,dr Iob.1.Vir erat in terra hus,noīe Iob.Nō est.n.hoīem dare sine dolore in hoc mundo.Esa.30.Onus iumentorum austri in terra tribulationis & angustiæ.¶ Itē iste est locus laboris & indigentiæ Hic.n. deficit omne bonum psal.Inuenerunt eum in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis.¶ Item iste est locus mœroris atq; tristitiæ.Matth.2.Vox in rama audita est,ploratus & vlulatus multus.Ibi enim est mœror & desolatio sempiterna, & maximè pauperum & iustorum.Eccle.12. Circuibunt in platea plangentes.Patet igitur ꝙ per in potest intelligi mundus, qui est locus vanus & fumidus. ¶ Tertio adhuc dico ꝙ per in potest intelligi infernus,qui est locus durus & horrendus.Ista L
.n.præpositio in,signat inclusionem,ablationem, accusationē. Seruit.n.accusatiuo & ablatiuo.Sic verè dicā ꝙ locus infernū ē

Conclusiuus.
Accusatiuus.
Ablatiuus.

In isto.n.in.i.in inferno includitur & infertur infelix populus,detegitur & defertur culparum cumulus excoritur & aufertur bonorum titulus.Est.n.in inferno claudens tenaciter dei sententia.Vnde Esa.24.dicitur de peccatoribus ꝙ congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum & claudentur ibi in carcere,& post multos dies visitabuntur.s. in die iudicij. Est ibi etiam detegens & videns procaciter cordis scientia,quæ.s.seruiet accusatiuo,quia ipsos accusabit continue.Eccle.41.Non est.n.in inferno accusatio vitæ. Ergo ibi est accusatio mortis.psal.Testimonium in Iacob posuit cū exiret de terra ægypti,linguam quam non nouerat,audiuit.Quādo.n.Iacob luctator.i.homo peccator & supplantator exit de terra ægypti.i.de mundo, deus pro certo ponit in eo testimonium perpetuum.i.cōsciētiæ remorsum,qui.s.omnia mala sua continue testificetur & dicat.Item ibi est mordens atrociter, hostis sæuitia,quæ.s.aufert ab eo omne bonum.Et hoc est in,ꝙ vt dictū est,seruit casui ablatiuo,quia videlicet in inferno omnia bona gratuita & fortuita auferuntur à malis.vnde Matth. 25.de seruo pigro dicitur.Tollite ab eo talentum sequitur. Et inutilem seruum proijcite in tenebras exteriores.Et sic dico ꝙ istud in.s.infernus,est quid inclusiuum,est quid delatiuum seu accusatiuum,est quid ablatiuum.Et si vis nota de isto in.i.de inferno,ꝙ iste est carcer

Immundus & inquinatiuus.
Obscurus & excæcatiuus.
Æternus & non terminatiuus.
Flebilis & desolatiuus.
Crudelis & inflammatiuus.

Mali igitur & dānati concludūtur in inferno sicut in carcere immundo & inquinatiuo. Esa.34.Conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur,& erit terra eius in picem ardentem nocte & die & non extinguetur in sempiternum. Pix autem ardens super omnia coinquinat atq; fœdat.Item sicut in carcere obscuro & excæcatiuo,vt quilibet damnatus dicat illud psal.Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi in tenebrosis & in vmbra mortis.Item sicut in carcere æterno non terminatiuo.Vnde de dānato dicitur in psal.Laborabit in æternum,& viuet adhuc in finem.Item sicut in carcere flebili & desolato.vnde de illo q intrauerat ad nuptias non indutus veste nuptiali,dicitur Matth. 22.ꝙ rex dixit.Mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus,& stridor dentium.Item sicut in carcere crudeli & inflammatiuo,quia sicut dicitur in psal. Dominus in ignem deijciet eos in miserijs,& non subsistēt.Ista ergo sufficiunt de in, quia cum sit dictio communissima & consignificatiua, infinita & multa possent dici de ea &c,

Inanis. Nota ꝙ com inanitas denotat mihi defectum firmitatis, stabilitatis & soliditatis, & per consequens facilitatem mobilitatis,statumq; vacuitatis debilitatis A
& infirmitatis,quia.s.illa res inanis dicitur quæ nec de se solida est,nec aliquo solido fundamento fulcitur,notabo ꝙ in scriptura reperitur inanitas

Virtuosa.
Fluctuosa.
Tortuosa.
Luctuosa.

Prima est inanitas diuini timoris, quia .s.timor diuinus reddit hominem in sui reputatione vacuum & inanem, nihil in se solidum reputantem, sed in medio spei & timoris in pendulo fluctuantem.Et sic figuratiue præcipitur Exod.27.quòd.s.altare Holocausti esset inane, non inquit solidum,sed inane & concauum intrinsecus faciēs illud.Exemplo Christi,de cuius humilitate dicitur Phil. 2. ꝙ exinaniuit semetipsum,formam serui accipiēs, & habitu inuentus vt homo.Et reuera talis inanitas finaliter in deo firmatur & solidatur,& ab ipso repletur & satiatur.Aer.n.licet videatur corpus inane nihil replens aut satiās,in rei tñ veritate corpori vitæ humanæ pro spiraculo necessarium est,& loci vacui repletiuū,sicut patet in ventosa vel alio vase,vbi versa facie cōtra aquā,& omni via subintrādi aliū aerem seclusa,non intrat interius ipsa aqua,p eo.s.ꝙ locus qui reputabatur vacuus & inanis,qa plenus est aere,non pōt aliud corpus recipere,cū duo corpa in loco eodē non habitēt.Sic vere dico de aere diuinæ grāæ, quia.s.

licet vas cordis humani in quo eſt, videatur qſiq; vacuũ omni bono.tñ nõ eſt .qa ꝑ certo illud taliter p inſufficiẽtiã ſpũaliũ & cõtẽptũ mũdaliũ ſatiatꝗ illud corpus.ſ.terrena bona p amo rẽ intra ſe nõ admittit.Cor.n.ꝙ diuina gr̃a ſatiat, ſe in terrenis operibus nõ delectat. Vnde de deo & de eius gratia dr̃ in pſal.
B Satiauit aĩam inanẽ,& animã eſurientẽ ſatiauit bonis.¶ Secunda eſt inanitas terreni rumoris,& iſta eſt vacuitas quæ eſt in rebus fortunæ,& in bonis tp̃alibus & terrenis,quia.ſ.ad modum cuiuſdã incerti rumoris inania ſunt & vana.Gene.1.Terra aũt erat inanis & vacua.& quæ ẽt ſuos poſſeſſores & dilectores faciunt vacuos & inanes,nulla.ſ.ſufficiẽtia ſolidos aut ſuffultos, ſed p auaritiã tenues miſeros,& egentes.Luc.1. Eſuriẽtes impleuit bonis,& diuites dimiſit inanes.Inane.n. nihil implet. ¶ Tertia eſt inanitas inſani tumoris,& iſta eſt proprie inanitas imperfectionis,quia.ſ.inane dicitur quicquid caret debito fine & debito valore priuatur.& ſic dico ꝙ iſta eſt inanitas

Quæ eſt in mentibus.
Quæ eſt in actibus.
Quæ eſt in ſtatibus.
Quæ eſt in entibus.
Quæ eſt in affectibus.
Quæ eſt in affatibus.

Inuenitur.n.inanis conſcientia ,& iſta eſt quãdo per inanem gloriam cor interius eleuatur cõtra illud Gal.6. Non efficiamini inanis glorię cupidi.Cuius tñ contrarium faciunt mali.pſalm.Populi meditati ſunt inania.Itẽ inuenitur inanis efficacia,ſicut patet de multis quorũ labores & opera ſunt inanes,fructu & virtute & vtilitate carentes, ſicut ẽt Apoſtolus de ſuo labore timebat, 1. Theſ. 3.Ne forte inquit tẽtauerit vos is qui tentat & inanis fiat labor veſter.¶ Itẽ inuenitur inanis perſiſtentia ſeu ꝑmanentia. pſal. Decidam ab inimicis meis inanis perſequatur inimicus animã meã,& gloriã meam in puluerem deducat.¶ Itẽ inuenitur inanis exiſtẽtia,ſicut patet de hypocritis , qui ſimiles ſunt veſicę inflatę,quæ quãuis aliquid videatur eſſe,intus tamẽ inanis eſt, & pleno vẽto.Eſa.40.Oẽs gẽtes quaſi nõ ſint,ſic ſunt corã eo, & quaſi nihilũ & inane reputatę ſunt.Itẽ inuenitur inanis indigẽtia.Et iſta eſt inanitas affectus auarorum,quia.ſ.voluntatem eorũ nihil replet,immo ſemper ſunt inanes.Vnde Hier.51.Nabuchodonoſor rex babylonis dedit me quaſi vas inanę. Item inuenitur inanis eloquentia.1.Tim.4.Inanes fabulas deuita.& Eph.5.Nemo vos ſeducat inanibus verbis. Et breuiter, cõſtat ꝙ demones exinaniunt in hoĩe oẽ bonũ,quia iſti ſunt per quos exinanita eſt fides,euacuata eſt promiſſio. Ro.4.Et ſic patet ꝙ eſt inanitas elati tumoris.¶ Quarta aũt eſt inanitas finalis tremoris,hoc eſt dictu,inanitas infernalis quia.ſ.damnati à demonibus bonis omnibus exinaniuntur.Lu.20.Qui cęſum dimiſerunt inanem. Vnde iſti ſunt qui de anima dãnata dicunt illud pſal.Exinanitę,exinanitę vſq; ad fundamentum in ea. Et hæc de inani ſufficiant.Vide de vacuo & de vane.

A **Inauris.** Nota ꝙ inauris erat inſtrumentum ſeu ornamẽtum quo antiqui in ſuis auribus ornabãtur. Antiqui.n.in oĩbus mẽbris exterioribus conſueuerant habere aliqua ornamẽta,ſicut torquem in collo,inautẽ in aure &c.ſimilia. Moraliter aũt per inaures intelliguntur illę virtutes quibus auris.i.auditus,ornatur,ſicut eſt patientia & verecũdia,diligẽtia & obedientia. Patientia.n.& verecundia aures inclinãt & deprimunt.Attentio vero ſeu diligentia & obedientia aures acuunt & erigunt.Prouer.25. Inauris aurea & margarita fulgens,qui arguit ſapientem & aurem obedientem.Et aduerte ꝙ tales inaures.i.tales virtutes proficiunt

Ad templum fidei conſtruendum.
Ad vultum animæ inſtruendum.
Ad hoſtem omnium deſtruendum.
Ad opes cœlicas reſtituendum.

¶ Talibus enim inauribus templum Dei conſtruitur. Vnde Exo.35.dicitur ꝙ quicquid ad cultum & veſtes ſanctas neceſſarium erat,viri cum mulieribus præbuerunt armillas & inaures,annulos & dextralia.Et Exo.32.dicitur.Tollite inaures aureas in donaria domini.Quod tamen non faciunt hypocritæ, quia.ſ.inaures ſpirituales quas videntur habere,iuxta illud Iudicum 8.Inaures.n.aureas Iſmaelitę habere conſueuerant. nõ dedicant in donaria domini,ſed diaboli, non ad Dei laudem, ſed ad inanem gloriam eas vertũt.Figurati Iud.8.vbi Gedeon tulit inaures de pręda,& fecit exinde ephod,in quo fornicatus
C eſt Iſrael. ¶ Item talibus inauribus decor ſpiritus inſtruitur, ꝙ figuratur Gen.24.vbi dicitur ꝙ abraham miſit inaures Rebeccę,ꝗ filio ſuo Iſaac erat nuptura. Talibus enim ornabãtur virgines ſpecioſę,quia.ſ.anima dei filio nuptura per gloriã,primo neceſſe eſt ꝙ talibus inauribus ornetur & decoretur p gratiam. Vnde deus loquens animæ virtuoſę dicit Ezec. 16. Dedi inaurẽ ſup os tuũ,& circulos inauribus tuis, & coronã decoris in capite tuo. Aduerte tñ ꝙ deus priuat aiam talibus inauribus quãdo peccat,virtuteſq; ſuas ſubtrahit animæ delinquẽti.Vnde Eſa.3.dr̃ ꝙ in die illa auferet dñs filiabus ſyon torques monilia & armillas.ſequitur.Inaures,anulos & gemmas.Item talibus inauribus virtus demonis deſtruitur. Virtutes.n. ſummẽ valẽt ad hoſtes animæ ſubiugandum.Figura Iudit. 10.vbi dr̃ ꝙ iudith qñ voluit ire ad occidendũ Holofernẽ , aſſumpſit dextralia & lilia & inaures & anulos,& omnibus ornamẽtis ſuis ornauit ſe.Anima.n.quando habet dextralia.i.virtutẽ bonę operationis, lilia.i.candorem caſtę conuerſationis, inaures obediẽtię & ſubiectionis,& anulus.i.arras fidei & dilectionis, Holofernem.i.diabolum faciliter ſuperat,& ipſius potentiam iure domat.¶ Item talibus inauribus amiſſa gratia reſtituitur. Figura Iob.42.vbi dicitur ꝙ amici Iob venerunt ad conſolandum eum,& dederunt vnuſquiſq; ouem vnam & inaurem auream vnam,dñs aũt benedixit nouiſſimis Iob.Et ſic patet quomodo inauris ſumitur in ſcriptura.vide de aure &c.

Incaleſcere. Vide vbi calor,& vbi concaleſcere, & cætera ſimilia.

Incantare.Incantator. Nota ꝙ incantator dicitur quaſi intus cantator.Intus.n.in anima & in mente videtur incantator cantare,inquantum mẽtem alienam ſolet per malas artes ad aliud ad quod alias inclinanda non fuerat,inclinare , vanas ſpecies oculis repręſentare,& aciem viſus deludere & fraudare. Moraliter poteſt dici incantator quilibet A

Veridicus prædicator.
Falſidicus adulator.
Hypocriticus transformator.
Maleficus diuinator.

Incantat.n.prædicator dum conuertit mentem pœnitentis, q.i.ſ.prædicator ſuis verbis & exhortationibus facit hominem aliud credere,velle, & facere quam antea faciebat.Et ſic videtur hominem incantare,& voluntatem humanam dei mandatorum vinculis alligare. Quod tamen eſt contra obſtinatos,ſimiles aſpidi,qui aures ſuas cauda claudit ne audiat incantantẽ.Sic obſtinati audire prędicatoris verba dedignãtur,auremq; claudere comprobantur,ne forſitan conuertantur.pſal. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis,ſicut aſpidis ſurdę & obturantis aures ſuas,quæ non exaudiet vocem incantantiũ,& venefici incãtãtis ſapienter.Et Hier.8.dicitur.Mittam vobis ſerpentes & regulos quibus non erit incarnatio.¶ Itẽ incantat adulator dum deludit aures audientes.Sicut enim incantator verbis ſuis rẽ eſſe aliam quam in veritate ſit,credi facit,& perſonam incantatam ad votum ſuum quicquid vult facere compellit , ita qđ mentem incantati in ſua voluntate virtute diabolica ponit, ſic adulator. Quod patet de illis qui aures potentum leniunt , & ipſos taliter ſcalpunt & decipiunt ꝙ ſuæ obedientiæ quaſi penitus eos ſubdunt, ſicut de incantatoribus Pharaonis legitur Exod.7.ꝙ per incantationes ægyptias virgas in dracones verterunt.quia certe adulatores qui principibus ſuggerunt,dũ ipſos dominos ſuos de iuſtis crudeles faciunt , virgas in dracones vertunt & cum noſtri magnates tales incãtatores & adulatores ſemper ſecum volunt habere,ipſis quaſi in omnibus obediunt,& per ipſos in omnibus reguntur & regunt . Vnde de Manaſſes rege Iuda dicitur.2.Para.33.quod obſeruabat ſomnia,ſectabat auguria,maleficis artibus inſeruiebat,habebatq; ſecum magos & incantatores. ¶ Item incantat palliator ſeu hypocrita,dum ſeducit viſum intuentis. Iſti enim ſunt qui ſe ſciunt in alios transfigurare, formam & figuram viri boni induere,& tamen ſemper eſſentiam viri nequam & impij retinere. Nonne de mercurio deo latronum legitur in Ouidio ꝙ virtute incantationis figuras rei mutabat , & de albis nigra, & de nigris alba faciebat,& ſe de viro in fœminam , & in virum de fœmina transformabat? Sic hypocrita maleficio fraudis ſuæ ſe transformat & variat in formas varias & diuerſas, contra illud Deute.18.Nec ſit in te maleficus aut incantator. ¶ Item incantat diuinator dum ſeducit in ſe credentes. Reales enim incantatores , qui ſcilicet per artes magicas operantur , valde vituperantur,& à Deo & ſacris legibus condemnantur, & non ſolum ipſi,ſed etiam illi qui in talibus confidere cõprobant.Vñ deriſoriẽ ciuitati Babylonicæ q̃ in ſciẽtijs ſupuacuis fuit antiquitus occupata,dr̃ ſic Eſa.48.Sta inquit cum incãtatoribus tuis,& cum multitudine maleficiorum tuorũ in quibus laboraſti ab adoleſcentia tua , ſi forte qđ proſit tibi,aut ſi

possis fieri fortior &c. vide ibi. Sic ergo patet quomodo incantator sumitur quattuor modis, videlicet malefic', fictificus, falsidicus, veridicus seu mirificus. hoc est dictu, diuinator, palliator, adulator, vel prædicator &c.

A **Incedere. Incessus.** Nota q incedere idem est quod passim ire vel deambulare. Et quia in titulis de ire, ambulare, gressus via, iter & similibus plurima de motu incessiuo dicũtur, pauca dicere nũc intendo. Notabis igitur q inuenitur incessus bonus, & incessus malus. Et primo dico q est incessus bonus & virtuosus. Boni enim viri & iusti, nolunt esse immobiles sicut lapis, quinimmo semper volunt per viam virtutum incedere, & hincinde p bona opera se mouere. Et aduerte q verbum incedere signat tres motus scilicet

Motum à quo.
Motum in quo.
Motum ad quem.

Primus præcedit. Secundus procedit. Tertius antecedit. Primus est motus inchoatiuus, quem exercent viri pœnitentes. Secundus est motus frequentatiuus seu continuatiuus, quem exercent proficientes. Tertius est motus consummatiuus, quem exercent finem attingentes, seu sancti cõtemplantes. Et sic dico q inuenitur incessus conuersorum, quem faciunt à malo recedendo. Incessus pfectorum, quem faciunt in bono procedendo. Incessus perfectorum quem faciunt ad summum accedendo seu cõtemplando. ¶ Dico igitur primo q est, quidã incessus à malo recessiu'. Et iste est incessus pœnitentium, & de nouo etiam conuersorum, quorum. s. motus est retrogradus ad modum planetę retrogradi, qui. s. virtute radiorum præcedentium planetarum taliter quãdoq; repercutitur, q motu retrogrado incedere cõprobatur. Aliqui etiam dicunt esse adamantes seu magnetes q ferrum nõ attrahunt sed repellũt, ipsumq; mouere & incidere motu contrario, & à se recedere compellunt. Sic verè sæpe fit q ferrum & planeta qui alio modo vocatur stella erratica. i. homo peccator erraticus per indiscretionem, ferreus per obstinationẽ, à suo malo motu & cursu, & à sua mala vita & doctrina retrograditur pęnitendo, & contrario motu incipit incedere, bene viuere incipiendo, quod certe quandoq; fit per influẽtiã radiorũ diuinæ gratiæ & sanctorũ, qui ipsum repellũt ne male procedat, & quandoq; ẽt per ipsius adamãtis. i. p ipsius peccati turpitudinẽ, quæ ipsũ à se reijcit, vt ab eo p pęnitẽtiã fugiat, & recedat. & talis incessus retrogradus fuit figuratus Ge. 9. vbi dr̃ q Sẽ & Iaphet imposuerũt palliũ in humeris suis, & retrorsum incedẽtes operuerũt verecunda patris sui, faciesq; eorum auersę erãt. Quia pro certo viri pœnitentiæ, pallium verecundię debẽt recipere. & per pęnitentiã retrorsum incedere, & verecunda patris sui. i. peccata propria quæ diabolus qui fuerat pater eorũ, & reuelauerat, contegere & delere, & facies conscientiarum suarum à peccato auertere, & in contrariũ se mouere. Et nota q talis incessus pœnitentium debet esse

Cum fletu.
Cum metu.
Cum fętu.
Cum spretu.

Pœnitens enim debet lugere, figuratus in Dauid, qui impugnatus à pprio filio & à regno suo expulsus est, sicut dicitur. 2. Reg. 15. Ascendebat cliuum oliuarum scandens & flens. operto capite, & nudis pedibus incedens. Itẽ pęnitẽs debet tremere. psal. Tristis incedo dũ conturbantur ossa mea, & affligit me inimicus. Item pęnitẽs debet parere supple peccata per confessionẽ. Iob. 30. Mærens incedebã sine furore. consurgens in turbã clamabã. frater fui draconũ, & soci' struthionũ. Itẽ pęnitẽs debet spernere, supple mũdi bona, figuratus in Dauid contra goliam pugnaturo. 1. Reg. 17. vbi dr̃ q cœpit tẽtare si armatus posset incedere, supple arma Saulis ferendo, q quia non potuit, deposuit arma. illa, & sic præualuit. Arma Saulis sunt bona mũdi, quia Saul interpretatur abutens aut abusiuum. Ista ergo debet pœnitens saltem quantũ ad affectum deponere, si vult tute per pœnitentiã incedere, & de golia diabolo triũphare, Iob. 24. Nudis & incedentibus absq; vestimento & esurientibus tulerunt spicas. Et bene dicit nudis, quia, reuera qui se bonis terrenis per contemptum non spoliauerit, à peccato recedere, nec sursum se ad deum erigere, & in via virtutum incedere non valebit. Ista sunt. n. quædam vincula quibus mens taliter stringitur q inferius inclinata se ad deũ erigere, & per pœnitentiam incedere præpeditur. Vnde dñs loquens filijs Israel exeuntibus de ægypto dicit Leuit. 26. Confregi cathenas ceruicum vestrarum, vt incederetis erecti. Patet igitur q est quidam Incessus à malo recessiuus. ¶ Deinde di

B co q est quidam incessus in bono processiuus, & iste est incessus proficientium seu prouectorum. Aliter. n. incedunt pueri, aliter adolescentes, aliter viri perfecti. Sic verè aliter & aliter incedunt pueri. i. pęnitentes & incipientes, adolescentes. i. prouecti & proficientes viri. i. perfecti & cõsummãtes. Pueri. n. incedunt nunc cadendo, nunc resurgendo, nunc plorando, nunc exultando, nunc prestando, nunc vacillando. & hic, vt supra visum est, est incessus de nouo incipientiũ. Istis. n. opus est instrumentum ligneum cum rotis vt ei innitantur & vt incedere doceantur, quia s. necesse est vt isti vtantur adiutorio ligni crucis, & vt ipsi per spem & fiduciam innitentes eidem, recto tramite deducantur. vt de qualibet anima pęnitẽte & de nouo incedere incipiente dicatur illud Baruc. 2. Anima quæ tristis est super mali magnitudinem, & incedit curua & infirma, & oculi deficientes, & anima esuriens dat domino gloriam. Adolescentes autem more leonis incedunt fortiter ambulando, nũc currendo, nunc saliendo, nunc contra hostes pugnando, nunc superando, non deficiendo, nec à bono opere desistẽdo. Et hic est incessus in bono proficientium, qui. s. debet fortiter & ardẽter in virtutibus procedere, & nunquam retrocedere aut deficere. Figuratus in illis sanctis animalibus Ezech. 1. de quibus dicitur q vnumquodq; ante faciem suam ambulabat, & nõ reuertebantur cum incederent. vt de fortitudine cuiuslibet taliter incedentis dicatur illud Ezec. 19. Incedebat inter leones, & factus est leo & didicit prædã capere. Pone hic si vis de leone quomodo saltando incedit &c. Viri vero incedunt plane, mature ambulando, & virtutis fortitudinem statusq; maiestatem in suis gressibus ostendendo. Et hic est incessus perfectorum & consummantium, de quibus dicitur Iosuæ. 24. Per turmas & cuneos incedebãt (supple filij Israel) per loca plana atq; campestria. Patet ergo q est quidam incessus in bono processiuus. ¶ Deniq; dico q est quidam incessus ad summum accessiuus, & iste est incessus consummantium seu perfectorum. Vi- C
ri. n. perfecti qui iam sunt ab alijs hominibus segregati, Deo & Angelis mentaliter sociati, quorum conuersatio in cęlis est, immo qui excelsiores sunt facti, habent suum specialem modum viuendi. Isti. n. incedunt

Rectè, Deum deprecando.
Sanctè, Deo famulando.
Lętè, Deum collaudando.
Altè, Deum contemplando.
Doctè, Deum prædicando.
Tutè, Deum vendicando.

¶ Dico ergo quod perfectorum vita & incessus est dei depræcatiuus. Tales enim in puris & sanctis orationibus continue se exercent. Iob. 8. Si diluculo consurrexeris ad deum, & omnipotentem fueris depræcatus, si mundus & rectus incesseris, statim euigilabit ad te, & placatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ. Item est dei comitatiuus seu famulatiuus. Tales enim seruitio diuino solent dedicari, ipsiq; studẽt assistere, & ipsum in templis & ecclesijs comitari. 2. Reg. 16. Vniuersi bellatores à dextro & à sinistro latere regis dauid incedebant. Item est dei collaudatiuus, quia. s. tales in dei laudibus & gratiarum actionibus se delectant. Vnde de Aaron dr̃ Eccle. 45. q Deus cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro, dare sonitũ in incessu suo, auditum facere sonitum in tẽplo. Item est dei cõtẽplatiuus. Vnde de Helia & Heliseo dr̃. 4. Reg. 2. Cumq; pergerent & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus & equi ignei diuiserunt eos, & ascendit Helias per turbinem in cœlum. Item est Dei deprecatiuus, quia. s. tales in prædicanda lege diuina solent sæpius occupari. Vnde Exod. 39. dicitur q in vestibus summi sacerdotis erant mala punica & tintinabula aurea, quibus inquit ornatus incedebat pontifex, quando ministerio fungebatur. Tintinabula enim sonitum prædicationis designant. Item est Dei vendicatiuus, qa. s. taliter sic incedentes finaliter deum vendicant per fœlicitatem æternam, Prouer. 30. Incedit fœliciter leo fortissimus bestiarum. vt tales dicant illud Hebr. 6. Domini fortissimũ solatiũ habeamus, qui confugimus ad tenendũ propositã spẽ, quã sicut anchoram habemus tutam & firmã, incedẽtẽ vsq; ad interiora velamini. Et breuiter de talib' iustis põt dici illud Lu. 1. Erant aũt ambo iusti ante deũ, incedentes in omnibus mandatis & iustificationib' domini. Et sic patet quomodo inuenitur incessus ad deum accessiuus, in bono processiuus, à malo recessiuus. Et sic dico q est quoddã incedere virtuosum. ¶ Se- D
cundo principaliter dico q est quoddam incedere vitiosum. Incedunt. n. mali quidam

Procaciter elatis cornibus.
Fallaciter transuersis cordibus.

Primi incedunt erecti, q superba facit

Nugaciter velatis renibus. ba facit elatio, similes.s.basilico, qui ab vmbilico sursum incedit semp erectus. Sic potissimum nostri iuuenes & iuuenculę, qui præ superbia & lasciuia ita videntur erecti incedere, ac si non possent collū ac humeros complicare. Esa.3. Ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & composito gradu incedebāt. Secundi incedunt illecti, quod deceptria facit proditio Hiere.9. In omni fratre tuo non habeas fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabitur, & omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur. Tertij vero incedunt deiecti seu despecti, quod hypocrisis facit confictio. Vnde de Ismael dicitur Hier.41. ꝙ Ismael incedens & plorans ibat, supple animo ficto, vt deciperet intuentes, sicut patet ibidem Et sic dico ꝙ incedere in malo sumitur & in bono &c.

A Incendium. Incendere.

Nota ꝙ in scriptura inuenitur Incēdium supernum, internum, externum & æternum. Primū generat dei benignitas. Secundum inflammat hostis malignitas. Tertium suscitat mundi peruersitas. Quartū aūt procreat orci crudelitas. ¶ Primo ergo dico ꝙ inuenitur incendium feruoris charitatiui. Et illud pro certo venit desuper, quia nemo potest per charitatem incendi nisi per diuinam gratiam fuerit inflammatus. Charitas enim incendit animam Per dolorē contritionis. Per feruorem deuotionis. Per ardorem dilectionis. Per primum culpas eliminat. Per secundum mentem illuminat. Per tertium deo conglutinat. Incendium charitatis culpas fugat & eliminat. Et hoc est quod bene supponitur Thob.6. vbi dicitur ꝙ incenso iecore fugabatur demonium. Pone si vis ꝑ modum figurę quomodo iecur piscis incensum fugauit demonium asmodeum, quod luxuriosos necabat, hoc est peccatum luxuriæ quod per incendium charitatiuæ contritionis [C?] fugatur. Item incendium charitatis mentem purgat & illuminat. Ignis enim incensus solet illuminare domum. Sic facit charitas cor deuotum. Exod.30. Adolebit Aaron incensum super altare suaue & fragrans, mane quando componet lucernas, incendet illud. Item incendium charitatis corda ligat & conglutinat. Metalla enim sic ꝙ ex pluribus fiat vnum, nec cōglobantur nec consolidantur nisi per ignem. Sic nec homo deo aut proximo sine charitatis incendio copulatur. Exod.29. Offeres totum arietem in incensum super altare. Oblatio est domino odor suauissimus victimę domini. Et sic patet ꝙ inuenitur incēdiū feruoris charitatiui. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur incen-
B diū horroris inquinatiui.i. incendiū peccati, ꝙ.s. per ignē triplicis cōcupiscētiæ generat̄. Sicut.n. hostes solet incēdere tecta & ciuitates quas capiunt, sic hostes animę quando ceperint ciuitatem vel habitaculum mētis humanę, ipsam solent diuersis vitijs incendere & cremare.2. Paral.26. Incenderūt hostes domū domini Et bene domū domini, quia pro certo domus dn̄i secretior, quæ est anima vel voluntas, immo etiam domus exterior.i. ecclesia, hodie malis ignibus est incensa. Caro.n. ibi accēdit ignē luxuriæ. Mundus aūt ibi accendit ignem auaritiæ & inuidiæ. Diabolus vero ibi incendit ignem & feruorem iracūdiæ, inuidiæ, ambitionis & superbiæ, vt iam plāgēdo dicamus cū Dauid illud psa. Incēderunt igni sanctuariū tuū in terra polluerūt tabernaculū nominis tui, posuerūt Hierusalē in pomorū custodiā. De incēdio.n. luxuriæ dr̄ Hier.51. Paludes incensę sunt igni. De incendio auaritiæ dr̄ Hier.37. Chaldei bellabunt contra Hierusalē & capient eā & incedent. Chaldei.n.q̄ interpretantur quasi vbera, vel quasi demones, significant vsurarios, qui.s. primo sunt vbera dum homines lactant, sed tandē demones, dum cuncta dissipant. Isti.n. sunt illi qui antiquitus incendebant filios suos, immolādo eos demonibus, quia.s. vsurarij filios suos summe student amore pecuniæ & peccato auaritiæ incendere, & lucri concupiscentia cremare. Hier.6. Ædificauerunt excelsa topher, vt incēderēt filios suos & filias suas igni. De incendio iracundiæ dicitur Eccl.28. Homo iracūdus incendit litem. De incendio inuidiæ dr̄ Iac.3. Quantus ignis q̄ magnā siluā incēdit? De incendio vero ambitionis & superbiæ dr̄ in psal. Dum superbit impius, incenditur. Patet ergo ꝙ in scriptura reperitur incendium horroris inquinatiui. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur incendium terroris comminatiui. Et istud ꝑ certo est incendium mundi tribulationum temporalium, quo boni sicut aurū probantur, mali vero vt redeant flagellantur. Vnde cuilibet tribulato à tribulationum incendio castigato dicatur illud Leuit.10. Fratres nostri & omnis domus Israel plāgant incendium quod dominus suscitauit. De malis vero qui non emendantur incendijs temporalium tribulationum, dicitur Amos.4. Subuerti vos sicut subuertit dominus sodomam & gomorram, & facti estis quasi torris raptus ab incendio, & non redistis ad me, dicit dominus. Hoc est ergo incendium terroris comminatiui vel molestatiui. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur incendium ardoris dissipatiui. Et hoc est incendium infernale. Vnde de anima damnata sub specie babylonis destructę dicitur Apoc.18 Clamauerunt inquit videntes locum incendij eius. Ve ve ciuitas magna. Et sic patet quomodo quadruplex est incēdiū, videlicet Incēdiū dolorosū & infernale. Incēdiū languorosum & tēporale. Incēdiū vitiosum & criminale. Incēdiū virtuosum & spiritale. Vide infra vbi Succendere, & in alijs titulis synonymis. Et si vis exēpla, vide de igne & similib⁹.

Incensum.

Cum incensum idem sit ꝙ liquor thuris vel cuiuslibet alterius gummi fragrantis A
& suauis odoris quod Deo & ad Dei honorem incenditur vt eius ira placetur & beniuolentia procuretur, igitur est incensum gummi in igne liquescens, & sursum in fumum odoriferū euaporans, domum obnubilans & depurans, & nares odorantium gratificans & confortans. Dicam ergo ꝙ cum incēsum vt dictum est, numinibus dicatur, in ignibus liquatur, per fumum eleuatur, ad nares applicatur possum intelligere Per primum dei cultum & deuotionem. Per secundum cordis motū & dilectionem. Per tertium mentis affectum & orationē. Per quartum vocis afflatum & adulationem. Primum incensum requirit deitas. Secundum incensum exhibet charitas. Tertium incensum extollit puritas. Quartum vero incensum diligit vanitas. ¶ Et pro certo ista apparēt ex quadruplici vsu ipsius incensi, quod scilicet datur deo & numinibus. Datur iustis & fidelibus. Datur sanctis & altaribus. Datur idolis & demonib⁹. ¶ Primo modo incēsat fides & deuotio. Sed secundo incensat amor & dilectio. Sed tertio incensat humilitas & oratio. Quarto vero incensat vanitas & adulatio. Primo igitur dico de incenso quod syncera requirit deitas. Et istud pro certo nihil aliud est quam verus & syncerus cultus latriæ, qui per incensum designatur. A principio enim incensum & thurificationem & thuris incensionem & adolitionem voluit quęlibet natio deo suo appropriare, & ipsum per talia suffumigia honorare. Cogitauit enim humana discretio cum superiora numina, id est Deus & Angeli sint spiritus, quod res, quæ inter corporalia magis appropinquant ad spiritalem naturam, cuiusmodi sunt fumi & incensa, ipsos haberent summopere delectare, & ideo ista voluerunt ipsis specialiter dedicare. Et sic per incensum & thurificationem bene possum Dei cultum & veram latriam designare. Sicut enim dicit Plini. lib.12. cap.15. Incensum & thus à sacris sacerdotibus colligebatur, qui tunc à mulieribus abstinere tenebantur, & postea pars Deo offerebatur, sacerdotibus concedebatur, & residuum mercatoribus vendebant, & sic ipsius efficacia melior credebatur. Sic reuera dicam ꝙ sacerdotes & deuoti & casti homines debent esse qui incensum id est cultum fidei habent præcipue ministrare, & ꝙ de isto incenso id est fidei cultu debent Deo, sibi & populo cuilibet portionem propriam & debitam dispensare. Figura ad hoc Leuit.21. vbi dicitur quod sacerdotes sancti erunt domino deo suo, & non polluent nomen eius, incensum enim & panes offerunt deo suo, & ideo sancti erunt. Et breuiter ista est veritas, ꝙ incēsum.i. cultus latriæ & honor diuinus soli deo debet offerri, & nulli creaturę quomodolibet dispensari, quod etiam in thymiamate figuratum est, de quo dr̄ Exo.30. ꝙ nulla creatura sed solus deus ipso vti debebat quinimmo si quis vsui suo vel alterius tale thymiama seu tale incensum aromaticū applicabat, mortis periculo subiacebat. Vnde Leu.16. dr̄ ꝙ sacerdos assumpto thuribulo ꝙ de prunis altaris impleuerat, & hauriens manu cōpositū thymiama in incēsum, vltra velum intrabit in sancta. Ista tamen sunt contra multos qui incēsum.i. honorē deo soli debitū solēt creaturis, & maxime pessimis.i. demonibus cōicare, & eis ad litterā incēsare, & tanq̄ deos honorare, sicut patet de idololatris atq; magis & hariolis. Ipsi.n. mali spiritus, aut quia honorē diuinū volūt in suum superbè conuertere, aut quia spiritus sunt, & corpora spiritalia.i. aerea assumunt, solēt in fumosis & aereis vaporibus & maxime odoriferis delectationē aliquā inuenire, & propterea incēsa & suffumigia desiderāt ab hominib⁹ accipe, ꝙ certe qui tāq̄ dijs & per modum sacrificij faciūt, nō se possunt ab idololatria excusare, sicut dr̄.4. Reg.17. ꝙ fecerunt sibi statuas & lucos in omni colle sublimi, & adolebāt ibi incēsum sup aras in morē

gentiũ. Nõ sic charissimi nõ sic, sed verũ incensum .i. vera fides
& latria vni deo & non demonibus impendat. 1. Para. 6. Aaron
& filij eius adolebunt incensum super altare. Et sic patet q est
quoddam incensum quod syncera requirit deitas. ¶ Secũdo di
B co q est incensum quo fraterna flãmescit charitas, quia. s. sicut
videmus q incensum in igne positum liquescit & inflamatur,
& circumiacentes delectabiliter consolatur, sic charitas seu fer
uor amoris solet in amorosis cordib⁹ liquescere, & de vno in
aliud se trãsferre, & more duorum metallorum quæ si liquesa
cta fuerint vnum fiunt, ipsa corda coniungere & vnire. 2. Para.
32. In Hierusalem corã altari vno adorabitis, & ibi combure-
tis incensum. ¶ Tertio dico q est quoddam incensum q ad deũ
eleuat. s. puritas. Et istud est incensum orationis, quæ. s. sursum
ad deũ per modũ incẽsi & de fumi incẽso exeũtis dirigitur, ita
q per ipsam suprema deitas pacificatur, & humana fragilitas
expiatur. Et q p incẽsum intelligitur oratio, satis patet Apoc.
8. vbi dr̃ q data sunt angelo incẽsa multa, quæ sunt orationes
sanctorũ. vt & sic quilibet deuotus homo dicat illud psal. Diri
gat dñe oratio mea sicut incẽsum in cõspectu tuo, eleuatio ma
nuum mearũ sacrificiũ vespertinũ. Sed proculdubio charissi-
mi videtur q sunt pauci qui talia incẽsa. s. fidei deuotionẽ, fra-
ternã dilectionem, & deuotã orationẽ offerat, & qui deo spiri-
tualiter sacrificẽt & incẽdãt iuxta illud q scribitur Dan. 3. Nõ
est in tẽpore hoc princeps aut propheta & dux, neq; holocau-
stum, neq; sacrificiũ, neq; oblatio, neq; incensum, neq; locus
primitiarũ corã te. cũ tñ contrariũ deberet esse, vt quilibet di-
cere posset illud psal. Holocausta medullata offerã tibi, boues
cũ hircis. Hoc est igit quoddã incensum q ad Deũ eleuat. s. pu
C ritas. ¶ Quarto dico q inuenitur quoddã incẽsum q in mũdo
diffundit vanitas, & istud est incensum adulationis, quo. s. mali
solent afflare & delectare nares diuitũ malignorũ, similes ido-
lolatris q idolis mutis & mutilib⁹ solẽt incẽsũ offerre. Similes
ẽt magis & hariolis, qui incẽsum solẽt demonibus dare, & eos
suffumigijs odoriferis delectare, quia. s. adulatores, idola .i. sim
plices & ignaros diuites, nec non demones .i. crudeles & tyran
nos principes & potentes solẽt per incensum adulationis deci
pere, & eos fumo vanitatis seu vanæ laudi & inanis gloriæ dele
ctare. 4. Reg. 15. Adhuc populus sacrificabat & adolebat incen
sum in excelsis. Aduerte tñ q tales incẽsatores seu incẽsi huius
amatores A deo solent abominari. Peccatis solent contamina-
ri. In fine solent exterminari. Solent dico a deo abominari. Vn
de dñs dicit Esa. 1. Nõ offeratis mihi sacrificium frustra, incen
sum abominatio est mihi. Solent ẽt vitijs contaminari, quia. s.
adulatores solent multis alijs vitijs abundare, figurati in rege
Iosaphat. 2. Para. 26. qui contra statum proprium adolere vo-
luit incensum, & statim factus est leprosus. Solent insuper in fi
ne exterminari .s. tormentis tã temporalibus quam æternis. Vn
de de rege Iuda Ezechia legitur. 4. Reg. 23. q ipse deleuit aru-
spices, & eos qui adolebant incensum Baal, soli & lunæ & 12. si
gnis, & omni militiæ cœli. Quia reuera illi qui per adulatio-
nem incensant & thurificant Baal, qui interpretatur deuorans
.i. mundi principibus & tyrannis, & soli & lunæ & signis .i. præ
latis maioribus mediocribus & infimis, & militiæ cœli .i. mili-
tibus, officialibus & balliuis, digni sunt q a rege Iuda Christo
exterminentur, & de libro viuentium deleantur. Nu. 16. Ignis
egressus à domino interfecit ducentos quadraginta viros qui
adolebant incensum. Sic ergo patet q in scriptura reperitur
incensum multiplex, videlicet Adulationis, Orationis, Dile-
ctionis, & Deuotionis.

Incertus.
Vide vbi certitudo.

Incipere.
Nota q tam incipere quam cœpit quod, est
A verbum defectiuum, significans rei initium
& cuiuscunq; temporis vel operis principium & inceptionẽ.
Dicam igitur q inuenitur incipere quod spectat Ad
Deum.
Iustum.
Impium.
¶ Primo ergo dicamus de inceptione quæ
spectat ad deum. Deus enim quantum ad
essentiam nunquam incipit, immo semper
est, cum non habeat principium neq; finem. Quãtum vero ad
operationes suas semper incipit, quia. s. quantum ad nos semp
incipit noua opera facere, nouos effectus & mirabiles produ-
cere, & nouo modo erga nos se habere. Sol enim nunquam in-
cepit, & semper incipit, quia. s. in essentia sua nunquam desinit
aut incipit. In motu vero suo semper aliquid noui incipit, in-
quantum omni die oritur & occidit, & continue de signo ad si
gnum, & de gradu ad gradũ trãsit. Et ideo sol à poetis pinge-
batur in formam iuuenis sine barba, quãuis Esculapius & mul
ti alij solis filij pingerentur barbati, in signum q ille quotidie
renascitur & iuuenescit, & quotidie reincipit apparere. Sic ve
re Deus inuenitur cõtinuẽ iuuenescens, & esse suum nunquã
desinẽs aut desistens. Iob. 30. Gloria mea semper innouabitur,
& arcus meus in manu mea semper instaurabitur. Vnde ipse
est qui dicit. 1. Reg. 3. Ego incipiam & cõplebo. quasi diceret.
Ego semper incipiens, & semper completus, & maximè quan
tum ad effectus suos aliquid semper innouans & reformans.
Vnde nota q deus aliquid incipit quantum ad
Ignorantes.
Negligentes.
Pestilentes.
Sapientes.
¶ Iste enim ignorantes solet in-
struere, & hoc fecit manens in
stadio, id est in carne. Act. 1. Ce-
pit Iesus facere & docere. & Lu
cæ. 24. dicitur q incipiens Iesus à Moyse & prophetis interpre A
tabatur scripturas discipulis. Item negligentes solet repellere,
& hoc facit regnãs in solio. Vnde Apoc. 3. Vtinam calidus es-
ses aut frigidus, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ore
meo. Quod etiam contra Symoniacos potest dici de quibus di
citur Ioan. 2. q Iesus cepit eijcere vendentes de templo &c.
Item pestilentes solet destruere, & hoc facto finali iudicio. Vn
de ipse est qui dicit Hiere. 15. Ecce In ciuitate in qua inuoca-
tum est nomen meum, ego incipio affligere. Sequitur. Gladiũ
enim voco super omnes habitatores terræ. Item sapientes seu
ẽt pœnitẽtes solet diligere, & dirigere & hoc faciet in cœli pala
tio, quando scilicet vocabit operarios, & reddet illis mercedẽ,
incipiens à nouissimis vsq; ad primos. Mat. 20. Ita q beati pos-
sunt sibi dicere illud. 2. Regum. 7. Incipe & benedic domui ser
ui tui. Nunc etiam pœnitentes & tribulati dicere possunt illud
Oseæ. 6. Venite & reuertamur ad dominum, quia ipse cepit &
saluabit nos, percutiet & curabit nos. Istud est ergo vnum inci
pere quod spectat ad deum. ¶ Secundo dico q inuenitur vnũ B
incipere quod spectat ad iustum. Iustus enim semper incipit
bona opera aggrediendo, de bono in melius proficiendo, &
bonum exemplum posteris dãdo. Et nota q ad iustum spectat
vnum incipere quod est
Vigoris.
Mœroris.
Honoris.
Vnum inquit incipere spe-
ctat ad iustos, quod spectat
ad animi vigorem, & istud
pro certo spectat ad virtutem fortitudinis, quæ scilicet semper
vult incipere & inchoare opera virtuosa. Potissima enim pars
cuiuscunq; rei est initium. Res enim ardua postquam incipi-
pitur, quasi completa media iudicatur. Et ideo primi fidei fun
datores qui inceperunt tyrannis resistere, primi scientiarum
inuentores, qui inceperunt semina iacere, primi bonorum la-
borum bellorum & operum aggressores qui incipiunt viã ostẽ
dere, valde sunt commendandi, & a Deo & hominibus collau
dandi. Facile. n. est incipientem sequi, & bene inchoantibus cõ
formari. Vbi vero nõ est qui incipiat, quilibet sequens titubat
& vacillat. Ideo dicebant illi & quærebãt. 3. Reg. 20. Quis in-
cipiet præliari? q. d. necesse est q aliquis incipiat. Dato. n. q ille
qui incipit negociũ arduum, non plene perficiat, multũ tñ pro
ficit, quia alteri subsequenti dat occasionẽ, audaciã vt aliquid
inceptis addat, vel vt cõpleat & perficiat. Vtile est tñ & hone-
stũ q homo cõpleat si pot quod incepit, & q opus perficiat q
assumpsit. 2. Corin. 8. Quemadmodũ cœpit, ita & perficiat. Et
põt dici q aliqui bene incipiũt & bene finiũt, sicut iusti & san
cti, qui. s. bonũ q incipiũt, vsq; ad finẽ & cõplementũ deducũt.
Exẽplo Christi, Act. 1. Cepit Iesus facere & docere vsq; in diẽ
qua assumptus est. ¶ Item quidam bene incipiunt, sed male fi-
niunt, sicut patet de multis qui optimi sunt in iuuentute, pessi-
mi in senectute. Optimi in inferiori gradu, pessimi quãdo pro-
mouentur in superiori statu. Similes illi monstro seu illi puero
monstruoso quod in Babylone fuit natum in præsagium mor-
tis Alexandri magni, sicut narrat Geruasius in lib. de ocijs Im
perialibus, qui ab homine incipiebat, & inferius in feras & bel
uas desinebat, quia scilicet in capite & in brachijs forma hu-
mana inchoabatur, circa coxas vero in capita multorum &
diuersorum animalium terminabatur, & quia à meliori inci-
piebat, & in deterius finiebat, mortem Alexandri vt dixerunt
aruspices, & mutationem reipublicæ in deterius designabat.
Reuera multi sunt hodie tales, qui scilicet ab homine incipiũt
& terminantur in feras, quia scilicet etsi in virtutibus initiãtur
in feras tamen .i. in ferina vitia terminantur, ita & non solum
vna fera .i. vnum vitiũ inuenitur in ipsis, immo multa & diuer-
sa vitia reperiuntur in illis. Ibi est leo crudelitatis, vrsus gulo-
sitatis,

fitatis, canis insatiabilis cupiditatis, simia calliditatis, & porcus carnalitatis. Ista ergo quando in principe vel prælato reperiuntur proculdubio mors & destructio reipublicæ designat. Talibus igitur incipientibus & malè terminantibus dicitur Gal. 3. Sic stulti estis insensati Galathę, vt cum spiritu cœpistis carne consummamini? Isti ergo bene incipiũt, sed male finiunt. Item aliqui sunt qui bene incipiunt sed nihil finiunt, sicut ad litteram sunt mali, qui semper noua magna & ardua solent incipere, sed nihil ad perfectionem & complementum deducere. Nihil enim ad perfectum adduxit lex. Heb. 7. Et de talibus potest dici illud Luc. 14. Iste homo cepit ædificare, & non potuit consummare. Isti sunt sicut Ianus, qui à poetis dicitur deus initiorum, & plures habebat facies, & ideo ab illo Iano dicitur ianuarius, qui est ianua & initium totius anni. Initia. n. negociorum & rerum & non fines dedicabantur eidem. Tales ergo videntur hodie esse inconstantes, insigniti multis faciebꝰ id est multis principijs & inceptionibus insignes quia. s. nõ fines, sed initia rerum videntur ad eos pertinere, inquantũ semper volunt incipere, sed nihil debite terminare. Quia secundũ philosophum, acres in principio, frãguntur in fine, ita ꝙ postquam ipsa primo inceperint, postea cantant defecit. Iob. 5. ca. Dissipat dominus cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod ceperant. Isti ergo bene incipiũt sed nõ finiunt. ¶ Item alij sunt qui male incipiũt, sed bene finiunt. Nõ enim semper respondẽt vltima primis. Debile enim principiũ melior fortuna sequetur. Sæpe enim fit dei misericordia mediãte ꝙ qui malus vixerat, bonus efficitur, & qui inceperat à vitijs, in virtutibus consummatur. Exemplo Thob. 11. Cepit offendens pedibus currere. Itẽ dico ꝙ alij sunt qui male finiũt sicut sunt peccatores & mali, sed de istis dicetur in sequẽti. Sic ergo patet quomodo diuersi diuersimode incipiunt bonum opus. Et possumus notare breuiter ꝙ iusti libenter Incipiunt dolere ꝑ contritionem. Incipiunt deflere per compunctionem. Incipiũt clamare per orationem. Incipiunt laudare per gratiarũ actionem. Incipiunt laborare per bonam operationem. ¶ De dolore cõtritionis dici potest illud Thob. 10. Cepit aũt (. s. Thobias) contristari nimis. De flere cõpunctionis dr̃ Thob. 3. ꝙ Thobias ingemuit & cepit orare cum lachrymis. De clamore orationis dr̃ Gen. 4. Iste cepit inuocare nomẽ domini. De canore laudis & gratiarum actionis dr̃. 2. Para. 29. ꝙ leuitæ tenentes organa, & sacerdotes tubas, cum offerretur sacrificium, ceperunt laudes canere domino. De labore autẽ bonę operationis dici pt̃ illud Ge. 9. Cepit Noe vir agricola esse. Est ergo incipere vnũ iustorum, quod spectat ad vigorem. ¶ Item est vnũ incipere iustorum ꝙ spectat ad mœrorem. Et istud est incipere mundi tribulationum, quę continue pullulant & incipiunt erga bonos. 1. Pet. 4. Tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei. ¶ Item est vnum incipere iustorum spectans ad honorem, quia. s. meliores primi incipiunt honorari. Gen. 44. Scrutatus est saccos eorum incipiens à maiore. Et certe sicut à maioribus incipitur quantum ad honores, sic si male se habuerint ab eis incipietur inferendo miserias & dolores. Vnde angelis percussoribus pręcipitur Ezec. 9. A sanctuario meo incipite. Sic ergo patet ꝙ est vnum incipere ꝙ spectat ad iustum. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum incipere spectãs ad ministrũ. Et sic dico ꝙ mali habẽt quadruplex malum incipere, videlicet vnum quod denotat

C Imperfectam vitæ nouitatem.
Impletam morum leuitatem.
Indiscretam culpę prauitatem.
Parum lætam pœnæ grauitatem.

¶ Mali ergo habent vnum incipere quod est imperfectum, & illud nihil aliud est quam imperfectio vitæ & morum, quia. s. multi sunt imperfecti & incipientes, nũquam autẽ complentes aut consummantes. Vnde Seneca dicit ꝙ fatuus incipit semper viuere. Eccle. 18. Cum consummauerit homo, tunc incipiet. q. d. Isti etiã tũc incipiunt, quando debuerant consummare. Item est vnum incipere quod est incompletum. Et istud est qñ quis incipit bene, sed nunquam deducit ad finem, sed de hoc dictum est supra. §. præcedenti. Item est vnum incipere quod est indiscretũ sicut est quando mali libenter incipiunt lites & alia mala, & quando gloriantur incipere mala opera, & mala exempla alijs dare, ipsaq́; continuare, & ad malum finem deducere. Figurati in ædificantibus turrem Babylonis, de quibus dicitur Gen. 11. Ceperũt hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas compleant. Babylon interpretatur cõfusio, & signat opus malum &c. Item est vnum incipere quod est parum lætum, & istud est incipere pœnæ æternæ, quę. s. quãdo post mortem inceperit, damnati incipient dicere montibus, cadite super nos, & collibus, operite nos sicut dicitur Luc. 23. Quod potissime tunc fiet quando à regno dei videbunt perpetuo se exclusos. Luc. 13. Tunc incipietis foris stare. Ec. 14. Incipietis cũ rubore nouissimum tenere locũ. Sic ergo patet quomodo incipere spectat ad deum, ad iustum, & ad impium.

Incidere.

Nota ꝙ incidere sumitur pro in aliquod malũ cadere. Et nota ꝙ in scriptura reperitur. A

Incidere nequitiæ latentis. Incidere miseriæ præsentis. Incidere angustiæ sequentis. ¶ Incidunt enim iniqui in foueam latentis reatus. Incidunt miseri in cocleam præsentis anfractus. Incidunt damnati in arcam sequentis defectus. ¶ Primo ergo dico ꝙ est vnum incidere spectans ad temeros. i. ad peccatores, quia scilicet isti de vno peccato incidunt in aliud, & etiam vbi ipsi non aduertunt, ipsi incidunt in diaboli laqueum & ruinam. ¶ Quis enim incidant in foueam malitię & nequitiæ, patet Eccle. 10. Qui fodit foueam, incidet in eam &c. Quidam incidũt in laqueum auaritiæ. 1. Timo 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes & in laqueum diaboli. Quidam incidunt in scopulos iracundiæ & discordiæ. Act. 27. Timentes ne in aspera loca incideremus &c. Quidam incidunt in viscum carnalitatis & luxuriæ. Vnde de mala muliere dicitur Prouerbio. 22. Fouea profunda os alienę, cui iratus est dominus, incidet in eam. Quidam incidunt in infirmitatem languoris & negligentiæ, sicut de antiocho dicitur. 1. Macha. 6. quod decidit in lectum, & incidit in languorem. Quidam incidunt in tenebras erroris & ignorantiæ. Prouerb. 17. Qui euitat discere, incidet in malum. Quidam incidunt in voraginem desperationis atq; dementię. Eccle. 29. Transgrediens mandatum domini incidet in promissionem nequam. Istud est ergo vnum incidere spectans ad temeros. ¶ Secundo dico quod est vnum incidere spectans ad miseros. Et istud est illud quod spectat ad illos qui in mundi tribulationes incidunt, & qui casibus fortunæ nunc in vnum, nunc in aliud malum ruunt. Fortuna enim id est effectus occultę Dei prouidentiæ, homines in hoc mundo varia sorte pellit, ita quod secundum occulta sua iudicia ipsos in diuersas tribulationes incidere facit. Et inde sæpe fit quod homo pessime per illam viam in periculum incidit, per quam periculum euadere credit, iuxta illud poeticum. Decidit in scyllam qui vult vitare charybdim Scylla enim & charybdis sunt duo maris pericula, & sæpe fit quod dum nautę vnum vitare se credunt, in aliud incidunt & impingunt Melius est igitur Deo ex toto se committere, & quicquid incidere fecerit, in patientia sustinere, iuxta illud quod dixit Dauid. 2. Regum. 24. Melius est vt incidam in manus domini (multę enim miseriæ domini sunt) quam in manus hominum. Istud est igitur vnum incidere spectans ad miseros. ¶ Tertio dico quod est vnum incidere spectans ad inferos id est ad damnatos qui sunt in inferis. Isti enim figurantur in illo qui descendens de Hierusalem in hierico, incidit in latrones, qui spoliantes eum, plagis impositis abierunt, semiuiuo relicto, sicut dicitur Lucæ. 10. Peccator. n. qui de Hierusalem in hierico id est de statu gratiæ in peccatũ descendit, finaliter moriens in latrones infernales incidit, & bonis omnibus temporalibꝰ & gratuitis spoliatus, plagis æternæ damnationis impositis semiuiuus pertransit, inquantum scilicet non plene nec quiete viuit, immo iuxta psalm. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem. De tali ergo futuro incidere dicitur Eccle. 29. Recupera proximum secundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidas. s. in manus diaboli &c. Proximum inquit tuum. i. ipsum qui per pœnitentiam recuperatur, ne in æternã angustiã incidat, & ne manus suæ duræ iustitiæ inueniatur. Et merito, quia pro certo sicut dicitur Heb. 10. Horrendum est incidere in manus dei viuentis. Et hæc de incidere sufficiant. vide supra de cadere & de decidere.

B

C

Incircuncisus.

Cum circũcisio nihil aliud sit quã circũquaq; facta incisio, sicut in lege Mosaica fiebat, vbi caro præputij circuncidebatur & abijciebatur, & sic homo circuncisus dicebatur, à peccato originali mundabatur, & ab incircuncisis, id est à gentilibus distinguebatur, restat quod per incircuncisos intelligebantur gentiles atq; pagani, diuinis legibus non subiecti, sed idolorũ seruitijs occupati. Moraliter ergo loquendo, circuncisio nihil aliud est quam vitiorum & morum superfluorum resecatio & abdicatio, incircũcisio morũ superfluorũ & vitiorum est occupatio, vendicatio, & possessio. Et sic peccatores incircũcisi vocantur, eo ꝙ in eis vitia non extirpantur, sed potius abũdãt & A

inferuntur. Nota ergo & incircuncisi inueniuntur quidam in
Mentibus vano cogitatu.
Actibus superfluo tactu.
Gentibus inhonesto tractu.
Vestibus improbo ornatu.
Moribus insolenti sactu.
Operibus eminenti fastu.
Dapibus excessiuo pastu.
Renibus immundo pruritu.
Auribus auido auditu.
Vocibus fatuo tinnitu.

¶ Est igitur incircuncisio mentis & cogitatos, de qua Ezech. 44. Vos inducitis filios alienos incircuncisos corde, & incircuncisos carne, vt sint in sanctuario meo. ¶ Item est incircuncisio exterioris actus. 1. Reg. 17. Quis est philisteus iste incircuncisus? ¶ Item est incircuncisio inhonesti gestus, seu etiam motus ornatus seu apparatus, 2. Reg. 1. Nolite annunciare in geth, ne forte exultent filiæ incircuncisorum. Filiæ enim diuitum sunt illæ quæ plus abundant in motibus, gestibus, & ornatibus superfluis. Et. 1. Reg. 31. Ne forte veniant incircuncisi, & illudant mihi. ¶ Item est incircuncisio carnalis pruritus. i. actus luxuriosi, de quo dicitur Hier. 9. Visitabo super omnes qui incircuncisum habent præputium. & Hester. 14. Tu scis quia detestator cubile incircuncisorum. ¶ Item est incircuncisio vestium & ornatus, sicut est in illis viris qui in turpi habitu & inhonesto incedentes, pudenda non possunt contegare, & in illis mulieribus quæ carnē ad lasciuiam prouocantem aperta veste nudant & ostendunt. Sint licet indumenta vtriusq; quantum ad formam nimis circuncisa, tamē vt in præsenti sumitur incircuncisio. s. pro vitiorum vendicatione, merito dicuntur incircūcisa quia libidinis & superbiæ irritatiua. His (cum versentur in Hierusalem, in religione christiana, vel ecclesia militante, aut cum sint Hierusalem. i. animæ christianæ & fideles) præcipitur Esa. 52. Induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem, quia non adijciet vltra vt pertranseat per te incircuncisus. ¶ Item est incircūcisio morum & status, sicut est in illis qui insolenter & impudice conuersantur, quibus dicitur a Deo Leui. 26. Ambulabo ego contra eos donec erubescat incircuncisa mens eorum. ¶ Item est incircuncisio operum & fastus. sicut est in illis quorum opera pompam propriam & aliorum nihilpensam præsumunt, sicut de Goliath expertum est, q verbo vultu & armis minax. Israel & Dauid despexit. Dauid vero in domino cōfidens dixit. Quis est hic philisteus incircuncisus, qui exprubrauit faciem dei viuentis. 1. Regum. 17. Sequitur. Ego venio ad te in nomine domini exercituum, & percutiam te, & auferam caput tuum à te. Quod & factū est. Et sæpe, immo quasi semper fit vt qui opera sua cum fastu aggrediuntur, humilitati deficiant & cōtemnantur, sicut iam patuit. ¶ Item est incircuncisio dapum & pastus, sicut est in illis quos nulla quam ventris cura occupat, & qui se ventri immolant per gulam, quibus etiam gula præcipit vt immolent sibi carnes porcinas & immundas. i. maiorem in esu delectationem quam deceat, vel temporibus prohibitis, ita vt non deceat. In quibus dum nimis oblectantur & præuaricantur, animæ eorum contaminantur. Inde prouenit q relinquāt filios suos. delectationes & appetitus quos gula parit, incircūcisos. i. superfluos & vitiosos, sicut dicitur 1. Mach. 1. Iussit. s. antiochus. i. diabolus, immolari carnes suillas & pecora communia, & relinquere filios suos incircuncisos. ¶ Item est incircūcisio auris seu auditus, sicut est in illis qui omnia volunt audire. s. vana & lusoria, dira & detractoria, turpia & infectoria. Mala enim libenter audiunt, bona vero audire negligūt & contemnunt. Hiere. 6. Incircuncisæ aures omnium, & audire non possunt. Et Act. 7. dicitur. Duris cordibus & incircuncisis auribus semper spirituisancto resistitis. ¶ Item est circuncisio vocis & tinnitus, sicut est in illis qui superflue loquuntur & garriūt. Exo. 6. Incircuncisus sum labijs ab heri & nudiustertius. Breuiter ergo concludere possum q tales indomiti & incircūcisi à paradiso finaliter excluduntur, iuxta illud Ezec. 44. Omni alienigena incircuncisus corde, & incircuncisus carne, non ingredietur sanctuarium meum. Et in inferno perēniter includuntur. vt sic cuilibet damnato dicatur illud Ezech. 31. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram vltimam in medio incircuncisorum, dormies cum his qui interfecti sunt gladio. Sic ergo patet quomodo incircuncisio semper sonat in malo, sicut circūcisio sonat in bono. Vide supra de circūcisione.

Incitare. Nota q incitare idem est quod commouere, prouocare, irritare, exhortari, & admonere. Accipitur autem vt communiter in malo. Omitto autem quia paucę sunt auctoritates.

Inclinare. Nota q inclinare in scriptura sumit multis modis. Sumitur enim pro incuruatione, A
humilitatis, benignitatis, aduersitatis, fragilitatis, fallacitatis, iniquitatis. Quidam ergo inclinantur per humilitatem. Esaię. 2. Inclinabit se homo, & humiliabitur vir. ¶ Item quidam inclinantur per benignitatem, sicut scilicet sunt illi qui faciliter inclinantur ad misericordiam & ad pacem. Iob. 22. Qui inclinauerit oculos, ipse saluabitur. Et talem inclinationem petebat Dauid in psal. dicens. Inclina aurē tuam, & exaudi verba mea. ¶ Item quidam inclinantur per aduersitatem. Vnde de malis & superbis qui modo in honoribus sunt erecti, dicitur in psal. Inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum. ¶ Itē quidam inclinantur per fragilitatem. & est inclinatio generis, qua homines inclinantur ad terram per infirmitatem, senectutem, & mortem, de qua potest dici illud Ioan. 20. Inclinauit se, & spexit in monumentum. Homo enim statim quando incipit senescere, incuruatur & inclinatur quasi prospiciēs ad terram & ad monumentum & ad sepulturam. Item quidam inclinantur per fallacitatem, & isti sunt falsi proditores & hypocritæ. Vnde de falsa muliere dicitur Prouer. 2. Inclinata est ad mortem domus eius, & vsq; ad inferos gressus illius penetrant. Itē est inclinatio iniquitatis, & ista est quando homo faciliter inclinatur ad iniquitatem faciendam, quod vtiq; facit hominis mala cōsuetudo, vel impulsus tētationis. vnde de muliere curua dicitur Luc. 13. q erat inclinata ad terram, & non poterat B
respicere sursum. ¶ De inclinatione ergo humilitatis possum' aliquid dicere. Sicut enim arbor quanto magis fructibus oneratur, tanto rami eius amplius inclinātur, sic viri perfecti quanto amplius fructibus bonorum operum & virtutum sunt onerati, tanto per humilitatem sunt amplius inclinati. Vnde de Sācto Dauid dicitur. 1 Regum. 24 Inclinans se Dauid pronus in terram adorauit. In quibus verbis ostenditur quod sicut homo inclinatur corporaliter ad amplexandum, ad onus suscipiendum, ad aliquid audiendum, aut ad aliquid exercendum, aut ad aliquid inquirendum, aut aliquid perquirendum sic specialiter debet homo inclinari & incuruari ad amplexandum quod diligitur, ad supportandum quod imponitur, ad audiendum quod præcipitur, ad exercendum quod immittitur seu iniuitur, ad perquirendum quod amittitur, ad requirendum q appetitur. ¶ Istas igitur inclinationes morales probat per ordinem Affectio cordialis. Inclinans se inquit. Perfectio virtualis. Dauid, manu fortis. Subiectio corporalis. Pronus. Cōpassio naturalis. In. Mentalis meditatio. Terra inquit. Verbalis postulatio. Adorauit inquit. ¶ Primo ergo inclinemur ad amplexandum deum per deuotionem, vt simus sicut solsequium, q ad solem continuè se inclinat, quia. s. ad solem iustitię Christū semper nos debemus per affectionem & deuotionem inclinare, & ad ipsum omnes actus & opera ordinare. Esa. 17. Inclinabitur homo ad factorem suum. quod ostenditur cum dicit. Inclinans. Homo enim se totum debet ad deum inclinare, scilicet Cor. meditando. Lingua, loquendo & gratias agendo. Manus, ipsius beneplacita operando. Iosuæ. 24. Inclinate corda vestra ad dominum. & Gene. 24. Inclinauit se homo, & adorauit. Vnde petebat Dauid in psal. Inclina cor meum in testimonia tua, & in auaritiam. Qui enim bene considerant bonitatem diuinam, faciliter inclinantur ad ipsam Esa. 14. Q in te viderint, ad te inclinabuntur. ¶ Secundo inclinemur ad supportandum C
omnem tribulationem, & simus sicut camelus, qui cum sit animal valde forte, solet se super genua anteriora inclinare, quando à magistro se percipit onerandum, quia. s. quando à Deo vel à prælato videmus aliquod onus vel aliquod difficile correctionis vel aduersitatis pondus nobis immitti, nos pro certo per reuerentiam & humilitatem debemus collum & cor humiliare & inclinare, & ad vocem Dei vel prælati omnia tristia & grauia patienter & fortiter tolerare, quia scilicet nos debemus esse Dauid, qui interpretatur manu fortis. Vnde de Dauid dicitur 2. Regum 3. quòd Dauid erat proficiens, & semp seipso robustior &c. Vnde de inclinatione talis fortitudinis potest dici illud Nume. 22. Scopuli torrentium inclinati sunt. Scopuli. n. sunt rupes fortes & durę. Iuxta illud Baruc. 2. Inclinare humerū vestrū & ceruicē vestrā, & facite opera regis babylonis. Sic faciebat ille q dicebat in ps. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas in æternū, ppter retributionē. Inclinemus ergo ad supportādū oēm tribulationē. ¶ Tertio inclinemor ad audiēdū per verā attētionē. Pronus inquit. Verus enim obediens debet esse pronus & inclinatus ad audiendum,
attenden-

attendendum,& faciendum mandatum superioris,similis elephanti & cani nobili,qui aures habent naturaliter inclinatas. quia sicut dicitur Eccles.6. Si inclinaueris aurem tuam, suscipies doctrinam,& si dilexeris audire,sapiens eris. Vnde de pronitate humilitatis potest dici illud.1.Reg.5.Dagon pronus iacebat in terra. Inclinemur ergo ad audiendum per veram attentionem. ¶ Quarto dico ꝙ inclinari debemus per intimam compassionem,& hoc ostenditur dum dicitur. In. Quia.s. compassio naturalis est nobis intima & innata. In inqt. Vnde de Christo compatienti mulieri in adulterio deprehensæ dicitur Ioan. 8.ꝙ inclinans se,digito scribebat in terra. Et de ipso etiam pro peccatoribus moriente dicitur Ioan.19.ꝙ inclinato capite misit spiritum. Dicamus ergo domino illud psal. Inclina cor meũ in testimonia tua.i.in opera pietatis,& non in auaritiam.&c. Tu domine inclina cœlos tuos,& descende.s.ad miserandũ nobis. Inclinemur ergo ad exercẽdum innatã compassionẽ.¶ Quintò inclinemur ad perquirendum amissam perfectionem. In terra inquit. Sicut.n.qui in terra aliquid amisit, solet se ad terram inclinare,& diligenter quærere quousq; illud valeat inuenire sic quia in terra.i.in terrenis bonis virtutes & gratias perdidimus,ideo pro ipsis quærendis & reinueniendis,ad terram nos debemus inclinare,considerando futuram in illam reuersionẽ & inferni sub terra afflictionem, vt sic de quolibet nostrum dicatur illud Ioan.8.Inclinans se,digito scribebat in terra. Digitus.n.est intellectus,qui tunc in terra dicitur scribere,quando ad considerandum prædictas terræ conditiones se voluerit inclinare.¶ Sexto inclinemur ad faciendum deuotam supplicationem Adorauit inquit. Vnde de Bersabea dicitur.3. Reg.3. Inclinauit se Bersabea, & adorauit. Cuilibet ergo animæ sic diuersimodè inclinatæ dicitur in psalm. Audi filia & vide & inclina aurem tuam,& obliuiscere populum tuum, & domũ patris tui,& concupiscet rex decorem tuum, vbi ostẽditur quod inclinatio humilitatis facit nos Attentius meditari. Audi inquit. Sagacius contemplari. Vide inquit. Remotius elongari Obliuiscere po.tu.& do.pa.tui. Feruentius edamari, quia scilicet facit quod rex Christus concupiscit decorem tuum &c. Vide supra de Humilitate.

Inclytus.

Nota ꝙ inclytus idem est quod nobilis,gratiosus , honorabilis & solennis. Et signat
A in scriptura diuersimodè loquendo homines spiritualiter, temporaliter , & æternaliter nobiles & beatos. Et sic dico quod inueniuntur

Inclyti virtuales.	Primi sunt inclyti moribus internis.
Inclyti temporales.	Secũdi sunt inclyti viribus externis.
Inclyti supernales.	Tertij sunt inclyti viribus æternis.

¶ Primò ergo dico ꝙ quidam sunt inclyti interne & virtualiter. Isti sunt viri sancti iusti & docti , quos.s. diuina gratia boni mores & sapientia faciunt inclytos & solennes. Vñ de filijs Israel dicitur Deut. 4. Quæ est.o.alia gens tam inclyta quæ habeat cerimonias iudicia & vniuersam legem?&c. Vnde etiã de illo Sancto rege Ezechia dicitur spiritualiter exponẽdo.2. Para.32. Fuit Ezechias diues & inclytus valde,& thesauros plurimos congregauit auri & argenti,& lapidis preciosi,& aromatum &c. Expone per aurum sapientiam , per argentum eloquentiã,per lapides preciosos virtutum sanctimoniã, per aromata bonam famam. Ista.n.sunt quæ hominem faciunt inclytũ apud Deũ ,nobilem & famosum.Geñ.34. Ipse erat inclytus in omni domo patris sui. Illud potissime pot referri ad clericos, qui pro certo ratione scientiæ,sanctitatis & iustitiæ , in domo patris nostri Dei.s.in ecclesia præ ceteris solẽt esse inclyti. Sed heu hodie conquerendo potest dominus dicere ecclesiæ spõsæ suæ de clericorũ populo sibi dato illud ꝙ scribitur Hier.13. Vbi est grex qui datus est tibi,pecus inclytum tuũ? Et procerto potest etiam cum ipso dicere cõquerẽdo ꝙ scribitur Thre. 4. Filij Syon inclyti & amicti auro primo,quomodo reputati sunt in vasa testea? Expone & compara modernos ecclesiasticos vasis testeis,quæ.s.sunt vilia & fragilia , perũ aut nihil ꝑpreciabilia. Et breuiter ecclesiæ potest dici illud.2. Reg.1. Inclyti tui Israel super montes tuos interfecti sunt. Et reuera videtur ꝙ de ecclesia verificatum sit hodie verbum illud Thren. 2. Obtexit caligine in furore suo dominus filiam Syõ, proiecit de cœlo in terra inclytam Israel. Sic ergo patet quomodo qui-
B dam sunt inclyti interne & virtualiter. Secundo dico ꝙ quidã sunt inclyti externe & temporaliter. Et isti sunt illi quos fortuna nobilitatibus & diuitijs facit beatos, de qbus põt dici illud ꝙ de rege Iosaphat diuite & inclyto,sed tamen domino nõ accepto dicitur.2.Para.18.Fuit Iosaphat diues & inclytus multum. Vnde etiam de multis qui nati sunt in paupertate, & per fortunam sunt inclyti,potest dici illud ꝙ dicebant filij Laban de Iacob Geñ.31. Tulit Iacob diuitias patris nostri,& de facultate eius ditatus,inclytus factus est. Sic verè possunt dicere multi filij nobilium de multis peregrinis & aduenis,qui de bonis patrum suorum sunt inclyti, & per prosperitatem diuites & elati. Sed aduertant tales fortunaliter inclyti ad illud ꝙ scribitur Ezec.26. Quomodo peristi quæ habitas in mari vrbs inclyta,quæ fuisti fortis in mari,q.d.s.tales qui in mari huius mũdi sunt inclyti & opulenti,finaliter pereũt,& non solũ æternaliter,immo etiam nunc temporaliter periculum & infortuniũ incurrũt. Vnde de mundo & mundi prosperitate cum suis inclytis & beatis dicitur Esa.13. Et erit Babylon illa ciuitas gloriosa in regnis,inclyta in superbia Chaldeorum subuersa,sicut subuertit dominus Sodomam & gomorram. ꝙ potissime fiet in iudicio,quando verificabitur illud Hester.11. Sol ortus est, & humiles exaltati sunt,& deuorauerunt inclytos Isti sunt ergo inclyti externe & temporaliter. ¶ Tertiò verò dico ꝙ quidam sunt inclyti superne & æternaliter. Et isti ꝓculdubio sunt beati,q.a.s. illa superna ciuitas Hierusalẽ cũ suis habitatoribus summè est inclyta & decora. Vnde dominus de ea potuit dicere illud.2.Para.2.Domus q̃ ædificare cupio, magna est nimis & inclyta. Et merito,q.a ibi est corone inclytæ gloriæ sempiternę qua.s. filij Dei inclyti coronantur. vt cuilibet dicatur illud Prouer.4. Dabit capiti tuo augmẽta gratiarũ, & corona inclyta ꝓteget te. Et sic patet de iclytis Internis, Externis, & ęternis &c.

Includere.

Vide claudere,quia paucæ sunt ectoritates.

Incredulus.

Nota ꝙ incredulus est ille qui veritati vel fidei non assentit.& prouenit incre- A
dulitas vt cõmuniter ex obstinatione. Est autem vitium incredulitatis quando aliquis acquiescere vel credere dedignatur. Et est vitium incredulitatis idem quod inobedientia. Sicut.n. materia dura & compacta non obedit artifici sic cor durũ,obstinatum,incredibile & inobediens, ad voluntatem artificis.s. Dei interius inspirantis,prædicatoris exterius instruẽtis, prælati seuerius corrigentis,nunquam vult obedire , nec in formã perfectionis & virtutis seipsum transformare vel mutare. Et iõ de obstinatis & incredulis dicitur Hie 5. Populo huic factum est cor incredulum & exasperans. Ideò Thomæ dictũ est Ioã. 20. Noli esse incredulus,sed fidelis. Et nota ꝙ vitiũ incredulitatis est periculosum multiplici ratione,quia per hanc

Deus irritatur.	Deus dico irritatr. ideò di-
Cœlum denegatur.	citur Marci.16.ꝙ Iesus ex-
Pœne procuretur.	probauit incredulitatem di
Fides eneruatur.	scipulorum,& duritiam cor

dis &c. Item dico ꝙ per istam cœlum denegetur. Aaron.n.qui incredulus fuerat ori domini , dãnatus fuit ne intraret terram promissionis,sicut dicitur Nu. 20. Ad denotandum ꝙ illi qui Dei voluntati non credunt nec obediunt,terram promissionis Paradisi non intrabunt. Vnde Heb.3. Quibus autẽ iurauit nõ intrare in requiẽ suam,nisi illis qui increduli fuerunt? q.d. nullis. Item per incredulitatem pœna procuratur. vnde Rom.11. dicitur quod rami propter incredulitatem fracti sunt. Item per incredulitatem fides eneruatur. vnde Esa. 21. Qui incredulus est,infideliter agit.&c. Vide supra de fide,de obedientia & inobedientia.&c.

Increpare.

Increpere idem est quod arguere,repre- A
hendere & corrigere. Et est increpatio, Dei & hominis. Item est increpatio realis & verbalis . & vide supra de arguere in illa auctoritate.2. Tim.4. Argue, obsecra, increpare &c. Et supra de correctione &c. ¶ Et si vis dicere de increpatione diuine, potes notare quod Deus increpat per

Corporalem afflictionem.	De corporali afflictio
Temporalem vexationem.	ne dicitur Iob. 38. qđ
Infernalem damnationem.	Deus increpat per do

lorem in lectulo &c. De temporali vexatione dicitur in Psal. Increpauit mare rubrum,& exsiccatum est. De æternali damnatione potest dici illud Psalm. Increpasti gentes,& perijt impius,nomen eorum delesti inæternũ, & in seculum seculi.& illud. Increpasti superbos, maledicti qui declinant è mandatis tuis. De increpatione verò humana,de qua.s. dicitur Lu. 17. Si peccauerit in te frater tuus,increpa illum &c. potest breuiter exponi illud psalm. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me,oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

meum, Vbi ostenditur quod ille qui increpat vel corripit alios daber habere

In actu seuaritatam.
In corde benignitatem.
In verbo veritatem.

Ipsa.n.dabet habera in actu sauaritatem, quia dabet essa iustus. In corde benignitatem, quia dabet essa in misericordia. In verbo veritarem, quia ibi nō dabet esse oleū peccatorū.i.aculatio. Habeat igitur correctór vel increpator seueritatem & æquitatam fine deuiationa.ipse.n.debet assa iustus. Corripiat me iustus inqnit, quia.s.iuste, sanctè, & purè, fine ira, vel odio, vel vindicta debet corripere dalinquētem, nec plus iusto, nec minus dabito Exemplo Laonis, qui percutienrem se non solet magis lædera quam læsus sit, immo ipsum rotando & trahando solet mensuram obseruara & ordinē, sicut dicit Plinius. vt da tali dicatur illud Ecclesi. 11. Antequam interroges ne vituperes quenquā, & cum interrogaueris, corripa iuste. Iustus argo sit correctór non peccator, quia non est dignus alios corrigere qui io se qđ corrigi debeat meminit se habere. Paccator.n.melius corripit, quando à tali qui nihil corrigibile gessarit, increpatur. Sicut.n. dicitur Mat.17. Iesus incrapauit demonem, & erililiuit ab homina, qui taman ad increpationem alicuius peccatoris non exiuisset. Sit ergo iustus, vt ai dicatur illud Psalm. Iustus es domioe, & rectum iudicium tuum. Et illud Psal. Increpa feras arūdinis, cōgregatio taurorum in vaccis populorum, vt excludāt eos qui probati sunt argento. q.d. probati & iusti dabent increpare alios, & non mali. Habeat ergo senaritatem & fine dauiatione.
B ¶ Item habeat increpatio humana pietarem cum dulci compassione In misericordia inquit. Omnis.n.correctio & incrapatio sempar debet misericordiam comitari. Super exaltat .n.misericordia iudicium, sicut dicitur Iac.2. Sicut.n. quamuis ossa sunt exterius dura, intus tamen sunt medulla plena, sic prę lati qui sunt ossa ad corpus ecclesiæ sustinendum, quamuis extarius in apparentia sint duri increpando, intus tamen consciātia dabēt asse madullosi & misericordes in compatiando, quia sicut dicitur Iaco.2. Iudicium sina misericordia fiet illi qui nō fecit misericordiam. Vnde da tali misericordi incrapationa potest dici illud Gen. 37. Increpauit Ioseph pater suus. Pater.n. nomen ast pietatis. Habeat ergo pietatem cum dulci cōpassione. ¶ Tartiò habeat varitatem fine edulationē. Oleum inquit peccatoris.i. vitiū adulationia, non impinguet caput meū. Dic de isto oleo sicut supra. Et sic ergo patet de increpatione correctionis qualiter debet fierī. Ista.n.si debito modo fiat, valde est vtilis. Sicut.n.dicitur Proue 6. Mandatū lucerna est, & lex lux, & via vitæ, increpatio disciplinæ. & Prouer.15. dicitur q auris quæ audit incrapationem vitæ, in medio sapientium commorabitur. Et hæc de increpare sufficiunt.

A **Incuruare.** Vida supra & vbicunq; agitur de humilitate, & supra, da inclinare. Et nota qđ curuitas & incuruatio vt communiter sumit in malo, sicut inclinatio in bono. Signat.n.incuruatio deflexionem quæ fit ad peccatū. Item deprassionem quæ fit par tormentum. Itē subiectionem quæ fit per seruitutis iugum. Da incuruatione peccati dicitur io Psal. Dorsum eorum semper incurua. & Esa.51. dicit animæ peccatrici in persona demonom. Incuroa te vt transeamus. De incuruetione verò tormētorum dicitur. 2. Para.36. Incuruatus sum multo vincolo ęris & ferri. Da incurnariona verò seruituris & subiectionis dicitur Gen.27. Incuruentur ante filijs matris tuæ &c.

Incumbere. Incumbere idem ast quod accumbere val, pertinere, val immmere. Pancæ sunt auctoritates.

A **Inde. Deinde.** Cum iode significet terminū à quo possumus notara q sm q sunt diuersa loca, bona.s. & mala, sic inde.i.recessus à talibus potest dici vel bonos vel malus. Et sic nota q in scriptura inuenitur Locus horroris & pastilentiæ. Locus doloris & pœnitētiæ. Locus honoris & excellantiæ. Locus laboris & violentiæ. Et sic dicam quod quadruplax recessus inuenitur, videlicet Vnus

Virtuolus.
Vitiosus.
Dolorosus.
Gaudiosus.

Primus ast paccatum vel mundus. Secundus est ecclesiæ vel prælationis status. Tertius est Paradisus. Quartus verò infernus. Est.n.vnus virtuosus, per quam dimittit tarminus horroris.s.mundus vel peccatum, de quo Esa.51. Recedite recedite, exiin inde, pollutum nolite tangere, exite ce medio eius. Vnus vitiosus quē dimittitur terminus valoris.s.status gratiæ & pœnitētiæ, de quo. 3.Regum.2. Ædifica tibi domum in Hierusalem, non egrediteris inde huc atque illuc. Vnus dolorosus per quem amittit terminus honoris.s.Paradisus da quo potest exponi illud Abdiæ. 1. vbi dominus loquens paccatori præsumptuoso, & sina causa da Dei misericordia confidenti, & cœlum obtinere fine meritis speranti dicit sic. Si inter sidera posuaris nidum tuum, inde detraham te. & Amos.9. dicitur. Si ascendarint in cœlum, inde detraham eos. Vnus gaudiosus, per quam euaditur terminus laboris.s.infernus, da quo dominus loquens de pœnitentibus & conuersis, Amos.9. dicit sic. Si descenderint vsq; ad infernū, inde manus mea educet aos. Si descenderint.i.in periculo descendenti fuerint, quia.s.inde post descensum non ast reuersio. Mat.5. Amē dico tibi, non exies inda donec reddas nouissimū quadrantem. Dicamus ergo aliquid da inde malo, à quo est recedendum.s.da mundo vel de peccato, & aliquid de inde bono, à quo est inchoandū.s.da statu pœnitantiæ vel gratiæ. B
¶ Primò igitur dico q ast vnum inda quod boni fugiunt si io eo morantur, vt si morantur io loco infecto & pernicioso, in loco suspecto & periculoso in loco deiecto & opprobrioso, inde solēt quam citius possunt racedere, & ad loca contraria se transferre. Cum igitur mundus sit locus infectus, suspectus, deiactus, perniciosus, periculosus, & opprobriosus, restar quod inde est totis viribus recedandum, & ad loca tua, sana, vtilia & sancta.s. ad statom pœnitantiæ & gratiæ accedendum. Figura Iudit.5. vbi dicitur q hebræi habitantes primo in tarra Chaldęorum renuerunt sequi deos patrum suorum, & vnum Daum cœli coluerunt, qui & præcepit eis vt axirent inde, & habitarant in Charram. Tarra.n. Chaldaorum est mundus, quia.s. Chaldęi interpretātur quasi ferę, seu quasi feroces, quasi damones, quasi mamillæ. quia pro certo mundani mundo dediti sunt rectè quasi mamillæ, facilitar lactando & decipiendo, tandem fiunt quasi ferę, voraciter rapiendo & acquirendo, finaliter autē fiūt quasi demones, obstinara viuendo & desperando. vt & de mūdo exponatur illud Esa.34. Erit inquit cubila Draconum & pascua struthionum, & occurrent demonia, onocentaurus & pilosus clamabunt alter ad alterum. Ista ast igitur tarra Chaldęorum, vbi.s. coluntur plures dij.i.multitudo vitiorum. Sed reuera veri hebręi qui interpretantur transeūtes.i. illi qui volūt trāsire de hoc mundo ad patrem, debent terram Chaldęorum id ast mundum, vbi.s. plures dij.i.vitiorum pluralitas dominatur (quia quod maximè quis colit, eius Deus efficitur) dimittere, & vnum & verum Deum colendo inda recedere & abire ad Charram, quæ interpretatur decaluans.i.ad statum pœnitentiæ, quæ.s. decaluat homines diuitijs, & à vitijs facit se trāsferre.a.Macha.4. Proprijs vtilitatibus coosulens antiochus vidēs se alienum à negocijs regni profectus inda venit ioppen, & inde Hiarosolymam. q.d. ille qui à primo inde.s. à mundo proficiscitur, debat ad ioppē quæ interpretatur pulchritudo.i. ad pulchritudinam gratiæ & pœnitentiæ accedere, vt inda possit ad supremam Hierosolymam perueoire. A tali ergo inde est voluntariè exeundum, quia pro certo qui inde prælato modo nō exiuerit, violentar & cum damno & vituperio mox exibit. Nā inda axaunt superbi non obstante sua pompositate. Inde exeūt auari non obstante sua cupiditate. Iode exeunt tyranni non obstanta sua crudelitate. Inde exeunt coosicti.s. hypocritæ nō obstanta sua fallacitate. Soperbis dicitur Hiere.49. Si exaltaueris quasi Aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit dominus. Compara superbos Aquilæ. &c. Da auaris dicitur vel dici potest illud prædictum Amos.9. Si descanderint ad infernum, inda manus mea educet eos. Infarnus.n. propter insatiabilitatē, & propter profunditatem, auaritiam signat, quæ.s. insatiabilis ast, iuxta illud Prouar.37. Infernus & perditio nunquam implentur, sic & oculi hominum iosatiabiles. Et quæ etiā in profundis tarræ solet acquisita abscondere & acquirenda.s. metalla & lapides pręciosos inuestigara effodere & quærera, iuxta illud Plinij loquentis contra thesaurorum innastigationam, qui dicit lib.2. de naturali mundi historia, q si vlli essent inferi, iā illos auaritia effodissat. De tyrānis dicitur in persona illius crudelis antiochi.1. Machab.6. q ista fugit inde.s.ab elimatda ciuitata persidis quam volabat diripere, & abijt cum magna tristitia & reuersus ast babyloniam. De fictis verò & hypocritis dicitur Amos.9. q si abscōditi fuerint vertice carmeli, inda scrutans auferam cos. Est igitur vnum inde à quo recedendum est quia pro certo boni inda recedunt voluntariè, iuxta illud Marci.6. Si non receperiot vos exeuntes inda excutite puluarē de pedibus vastris. Mali verè inde expellentur inuoluntariè, iuxta illud.

illud. 2. Mach. 13. Inde in cinerem deijci iussit rex sacrilegum. ¶ Secundò dico quod est vnum inde à quo inchoandum est. Et sic inde signat statum gratiæ & pœnitentiæ, quia inde omnes aliæ virtutes & bona omnia inchoantur. Primò. n. oportet à gratia vel pœnitentia incipere, & inde in virtutibus & moribus proficisci & procedere. Exemplo Christi, de quo dicitur Mar. 10. quod cum ipse esset capharnaū, quod interpretatur ager pinguedinis, vel villa consolationis, inde surgens venit in fines Iudeæ vltra Iordanem. Iudea autem interpretatur confessio seu glorificatio. Iordanis verò riuus iudicij. quia revera de agro pinguedinis, & villa consolationis. i. de statu gratiæ & pœnitentiæ peruenitur ad Iudeam. i. ad Dei laudem & confessionē, & hoc vltra Iordanem. i. euadendo & prætergrediendo riuum iudicij. i. futurum iudicium & damnationem. Marci. 9. Inde profecti prætergrediebantur Galileam. Istud est igitur vnū inde à quo. s. non est recedendum, sed potius ibi manendum & insistendum, iuxta illud Luc. 9. Ibi manete, & ne exeatis. Et à quo est omne bonum inchoandum, & de virtute in virtutem procedē dum, & finaliter ad cœli gloriam accedendum. 1. Mach. 5. Surrexerūt inde nocte, & ibant vsque ad munitionem. Et nota quod in isto inde, s. in statu pœnitentiæ & gratiæ

Homo liberatur à culpæ carcere.
Deus speculatur sursum in æthere.
Deitas placatur virtutum munere.
A Iustus vocatur seu aggregatur sanctorum agmine.

Homo inquit liberatur vnde Hie. 38. dicitur quod Abdemelech ingressus domum regis, tulit inde pannos veteres, & extraxit Hieremiā de lacu. Deus etiam speculatur. vnde de Aquila in arduis ponente nidum suum dicitur Iob. 39. quod inde contemplat. escā oculi eius de longè prospiciunt. Escam dico. s. fœlicitatem æternam. Deitas insuper placatur & propitiatur. vnde Soph. 3. Vltra flumina Æthiopiæ inde supplices mei offerant munus. Æthiopia. n. magna squalida & combusta, est pœnitentia. Flumina sunt lachrymæ pœnitentiū. Inde ergo munus Deo offertur, quando virtutes & bona opera pro placando indignationē suam eidem offeruntur. Iustus nihilominus ab isto inde vocatur & iustificatur, quia sicut dicitur Mat. 4. & Mar. 1. Iesus progressus inde vidit duos fratres, Iacobum & Ioannē, & vocauit eos.

D Sic ergo patet quomodo inde sumitur in bono & in malo. ¶ Sed si vis, pone hic aliquid de deinde quod est compositum de, de & inde, quamuis inde sit aduerbium loci, & deinde sit aduerbium temporis. ¶ Notandum igitur quod deinde signat Vlteriùs & accessiuum. Vberius & processiuum. Posterius & successiuum. ¶ Et sic dicā breuiter quod deinde potest referri ad Christum, qui semper solet vlterius benefacere. Ad iustum, qui semper solet bona promereri. Ad diabolū, qui semper solet posterius mala nectere. Dicamus ergo primo quod deinde pertinet ad Christum, quia revera Christus nunquā est contentus vnā gratiam facere cuicunque, immo vnam, deinde aliam & aliam solet impendere, & in bonis & beneficijs vberrime redundare & semper ad bona præcedētia aliquid addere vel augere, quāuis etiam ipse posterius per humilitatis gratiam voluerit semper esse. ¶ Ille. n. deinde. s. Christus, est signum

Vtilitatis, semper fundens donum vlterius.
Fertilitatis, semper edens bonum vberius.
Humilitatis, semper cedens ad quid posterius.

Est ergo in Deo vtilitas seu liberalitas fundens vlterius. Vnde iste est de quo dicitur. 1. Corinthio. 12. Quosdum quidem posuit Deus in ecclesia, primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationū opitulationis, gubernationes, genera linguarū, interpretationes sermonum. Item est in Deo fertilitas seu fœcunditas edēs vberius, quia. s. iste non solum est quātum ad alios diffusiuus, immo etiam quantum ad se abundans & exuberatiuus. Vnde de ipso qui est sapientia inclyta, dicitur Iacob. 3. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde autem pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Itē est in ipso humilitas seu sedulitas cēdens posterius. vnde de sua humilitate dicitur Ioan. 13. Deinde misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum suorū. Et si vis, potes dicere de vlteriori accrescentia & beneficentia istius quod deinde Matrem cogitat affectu filiali. Lazarum suscitat virtute supernali. Cæcum nobilitat lumine visuali. Thomam dum hæsitat firmat tactu carnali. Cæteros visitat conspectu corporali. Curam matris perficit charitas. Ioan. 19. Deinde dixit discipulo, quem. s. diligebat. Ecce mater tua. Suscitationem Lazari fecit auctoritas. Ioan. 11. Deinde dixit discipulis. Vadamus in Iudeam iterū. Sequitur Lazarus amicus noster dormit, vado vt à somno excitem illum. Cæcitatē dem illuminationem probauit claritas. Mar. 8. Deinde iterum posuit Iesus manus super oculos eius. s. cæci, & cœpit videre. Thomæ autem hæsitationem repulit veritas Ioan. 20. Deinde dixit Thomæ. Infer digitum tuum huc, & vide manus meas &c. Sui vero ipsius ostensionē monstrat pluralitas. 1. Corint. 15. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus. et ibidem. Deinde visus est Iacob, deinde Apostolis omnibus. Patet ergo quod deinde refertur ad Christum. ¶ Secundò vero dico quod deinde refertur ad iustum. Iustus. n. potest E dici deinde, quia scilicet semper studet in bono, & de virtute in virtutem proficere, bonis & virtutibus abundare, & per humilitatem semper posterior apparere. vnde nota quod iusti dici possunt deinde, quia

Sedant vlterius charitatis dono.
Sudant vberius sanctitatis bono.
Sedent posterius paruitatis cono.
Laudant caterius veritatis tono.
Vident superius claritatis throno.

De istorum. n. charitate vlteriori dicitur. 2. Corin. 8. quod semetipsos dederunt primo domino, deinde nobis. De istorum sanctitate seu bonitate vberiori dicitur Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum fructum in spica. De istorum etiam paruitate & humilitate posteriori, qua. s. boni semper se reputant posteriores, & alios se priores, & meliores, cum deinde semper aliquid ante se præsopponat, dicitur 1. Tim. 3. Adam. n. primo formatus est, deinde Eua. De istorum autem veritate & affabilitate exteriori, qua. s. laudant & prædicant nomen domini, dicit Apostolus loquēs de seipso Gala. 2. Deinde veni Hierosolymam, ascendi autem secundum reuelationem & contuli cum illis euangelium quod prædicaui in gentibus. De istorum verò claritate & fœlicitate finali & superiori dicitur. 1. Thessal. 4. Deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis obuiam Christo in aera, & sic semper cum domino erimus. Sic ergo patet quod deinde refertur ad iustum. ¶ Tertiò dico quod deinde refertur ad iniustum. i. ad dia- F bolum vel quemlibet impium, quia cum deinde (vt dictum est) significet quādam continuationem, excrescentiam, & profectum & etiam quandam posterioritatem & finalem terminū vel successum, cōstat quod in peccato & peccatore & etiam in diabolo inuenitur quidam profectus in malo, & quædam cōtinuatio in vitijs & augmentum, & finaliter quædam deceptio vel figmentum, & deinde etiam finalis damnatio vel tormētū. De peccato. n. quod. s. ab vno sequatur aliud & deinde aliud; patet Iaco. 1. vbi dicitur quod vnusquisque tentatur à concupiscentia sua attractus & illectus. Deinde cōcupiscentia cum cōceperit, parit peccatum. Peccatum verò cum consummatū fuerit, generat mortem. De peccatore verò quod. s. deinde. i. finaliter decidat in diuersa peccata & deficiat à virtute, patet Marci. 4. vbi dicitur. Non habent inquit radicem in se, sed temporales sunt, deinde orta tribulatione & persecutione propter verbū cōfestim scandalizantur. De diabolo verò quod deinde. i. finaliter semper decipere & fallere tentat, patet Lu. 8. vbi dicitur quod deinde venit diabolus, & tollit verbum Dei de cordibus audientium, ne credentes salui fiant. ¶ Patet ergo quomodo deinde in bono sumitur & in malo &c.

Indicare.

Nota quod indicare idem est quod ostendere. Demōstrare. Declarare & reuelare. Et possumos notare quod triplex est indicatio. Est enim

Indicatio vtilitatis.
Indicatio necessitatis.
Indicatio pompositatis.

Est dico indicatio vtilitatis. Et ista est quā Deus prælatus, prædicator vel scriptura indicant homini quod sibi est vtile seu bonū. s. quid debet facere, quid credere, quid fugere, quid diligere, quid timere. ¶ Quilibet enim istorum est 3

Sicut ductor. Ductor. n. indicat quo est eundum.
Sicut doctor. Doctor indicat quid est agendum.
Sicut rector. Rector indicat à quo est cauendum.

¶ Deus. n. indicat reuelando & innuēdo. Doctor indicat disputando & arguendo. Rector indicat consulendo & aduertendo ¶ Deus. n. indicat per se reuelando, vel creaturas manuducēdo & immittendo. Reuelando dico Dan. 2. Est mysterium quod rex interrogat sapientes. magi harioli & aruspices nequeūt indicare regi, sed est Deus in cœlis reuelans mysteria, qui indicat tibi rex quæ ventura sunt. Per creaturas etiam manuducendo, quia

do, quia.ſ.verum eſt quod Deus per creaturas & per ſtellas, ſigna, prodigia, aues & animalia poteſt ſuam hominibus maieſtatem indicare, nō ꝙ ipſę creaturæ mutę habeant de ſe vim ac virtutem indicatiuam, ſed occulta Dei prouidentia talibus tanquam inſtrumento ſuo aliquotiens ſolet vti, & ſic poſſunt vera per talia demonſtrari Iob.12. Interroga iumenta, & docebunt te, & volatilia, & indicabunt tibi. ¶ Item doctor indicat vera dicendo atq; legendo, & in ſcholis vel prædicatione arguendo, & diſputando. Sicut.n. in Pſalm. dicitur. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. Talibus ergo in perſona diſcipulorum dicitur Iob.40. Accinge lumbos tuos ſicut vir, interrogabo te, & indica mihi. ¶ Item prælatus vel paſtor indicat bona oſtendendo & conſulendo, & iuſtum & honeſta monendo & ſuggerendo, & malum & pericula præmonſtrãdo Sicut dicitur.1.Reg.19. Indicauit Ionathas Dauid dicens. Quærit Saul pater meus occidere te. Et illud Micheæ.6. Indicabo tibi o homo quid ſis bonum, & quid dominus requirat à te, vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicite ambulare cum Deo ſuo. Iſtam auctoritatem vide ſupra diuiſam & proſecutam vbi. Bonum ſiue bonitas. Iſta eſt ergo indicatio vtilitatis. Secundo dico quod eſt indicatio neceſſitatis. Et iſta eſt indicatio qua neceſſariū eſt homini indicare, & reuelare Deo & ſacerdoti peccata ſua. Sicut.n. infirmus libenter indicat medico infirmitatem pro ſanitate habenda quamuis ſit vituperabilis & deformis, ſic verè medico noſtro ſpirituali Deo vel ſacerdoti debemus infirmitates peccatorum noſtrorum indicare per cōfeſſionem, vt ſanitatem poſſimus recuperare per abſolutionem. Vnde cuilibet noſtrum poteſt dirigi illud Ioſuæ.7. Fili, da gloriam Deo, & indica nobis quid feceris. ita ꝙ cuilibet noſtrum ſacerdoti dicatur illud.1.Reg.9. Omnia quæ ſunt in corde meo, indicabo tibi. Iſta eſt ergo indicatio neceſſitatis. ¶ Tertiò dico quod eſt indicatio pompoſitatis. Et iſta eſt quando per iactantiam vel hypocriſim bona vel mala noſtra alijs declaramus, ſicut de Sanſone legitur, Iudic.16. quod ipſę fatuæ indicauit dalilę quibus ligari debebat, & in quo erat ſua maxima fortitudo. Vnde illi dictum fuit à dalila. Indica mihi quo ligari debeas &c. Vide iſta de Oſtendere & de Reuelare. &c.

Indigere. Indigens. Vide iſta de paupertate. &c.

A **Indignatio.** Nota ꝙ generaliter indignatio idem eſt ꝙ diſplicentia, iracundia, ſuperbia, impatientia, vindicta, & cetera ſimilia. Eſt.n. indignatio Dei & hominis. ¶ Primò ergo dicamus de indignatione diuina, quæ nihil aliud eſt quam illa diſplicentia & illud odium quod habet cōtra peccatores, & illa pœna ſeu vindicta quam Deus in peccatores effundit. Hie.23. Ecce turbo diuinæ indignationis egredietur, & tempeſtas erumpens ſuper caput impiorum. Deus.n. eſt ſicut Aquila, quæ aliquando diu ſe permittit à cornicibus inſequi, & earum clamoribus moleſtari, & finaliter indignata ſolet eas occidere. Sic verè quamuis Deus modo patiēter ſuſtineat peccatores, finaliter tamen contra eos indignabitur, & ipſos percutiet & damnabit. vnde Abacu.3. Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ madiā. Nunquid in fluminibus iratus es domine? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua? In quibus verbis quattuor genera peccatorum quibus dominus indignatur oſtenduntur ſ. Caliginoſos, cum dicitur Æthiopia, quæ interpretatur caligo, ſignificans obſcuritatem ignorantiæ. Seditioſos, cum dicitē madian, quæ interpretatur contradictio, ſignificans malignitatem iracundiæ & diſcordiæ. Luxurioſos, cum dicitur fluminibus, quæ ſignat fluxibilitatem luxuriæ & immunditiæ. Inuidioſos, cum dicitur mare, quod ſignat amaritudinem inuidiæ vel malitiæ. Contra tales ergo indignatur, & ſua iuſtitia in talibus effrenatur. Roma.9. Eis autem qui non acquieſcūt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & anguſtia.

B ¶ Secundò dico quod eſt indignatio humana, & iſta eſt multiplex. Eſt.n. indignatio Iuſtitiæ & ſeueritatis. Audaciæ & nobilitatis Superbiæ & crudelitatis. Eſt dico indignatio ſeueritatis & iuſtitiæ, & ſic indignatur quilibet iuſtus in maleſactores. vnde Heſter.1. dicitur. Iuſta eſt regis indignatio. Itē eſt indignatio nobilitatis & audaciæ. Et iſta eſt quando aliquis videt ſe in aliquo defeciſſe, & tunc contra ſeipſum dedignatur & reuertens maiori conatu excitatur & fortius accenditur, ita vt quod prius facere nequiuerat, perficit & operatur. Iſtud etiam videmus in moribus, quia ſæpe fit quod cum iuſtus in peccatum labatur quotidie, ex quadam indignatione quā habet de debilitate ſua, fortior exinde reſurgit. vnde Eſai.63. Indignatio mea & ipſa auxiliata eſt mihi. Iſtud etiam patet in pœnitentibus. Sicut.n. auis nobilis quando deficit in accipiendo prædam, contra ſeipſam indignatur, & ad manū aucupis reuerti dedignatur, &c. ſic verè ſæpe fit quod cum peccator nō poteſt apprehēdere prædam bonorum temporalium, vel executionem alicuius peccati quod facere attentabat, tūc ſæpe fit quod indignatur contra ſe & contra mundum, & ad Deum cōuertitur & ad manum aucupis diaboli redire dedignatur. Iſtud eſt.n. ſæpiſſime verum ꝙ dum peccator in ſuis malis proſperitatem nō inuenit, ad Deum neceſſario ſe conuertit. vnde Eze.3. Abij amarus in indignatione ſpiritus mei. Item eſt indignatio crudelitatis & ſuperbiæ. Sicut.n. buffo ſtatim quando tangitur, indignatur & inflatur, Vrſus etiam & Leo ſtatim quãdo tanguntur, indignantur & iraſcuntur, & ad vindictam & ſæuitiam incitantur ſic ſuperbi & iracūdi modico impulſu & modica occaſione efficiuntur indignati & inflati, & ad crudelitatem & ſæuitiā inclinati. vnde de Nabuchodonoſor dicitur Iudit.5. ꝙ indignatus ad omnem terram illam iurauit per thronum ſuum ꝙ defendere ſe ab omnibus. Et hæc de indignatione ſufficiant.

Indignus. Paucæ ſunt auctoritates. vide vbi dignus, & in multis locis vbi agitur de ꝓmotionibus indignorum &c.

Indiſciplinatus. Idem eſt quod malè morigeratus & indoctus. Iſti.n. ſunt reprehenſibiles conuerſando, quod facit morum prauitas. Eccleſ.7. Ne te reputes in multitudine indiſciplinatorum. Colloquendo, quod facit verbi vanitas. ideò conſulitur Eccleſi.23. Indiſciplinatę loquelę non aſſueſcat os tuum. multi.n. caſus in ea ſunt. In dando, ꝙ facit dantis leuitas Eccleſi.18. Stultus aūt acriter improperabit, & datus indiſciplinati tabeſcere facit oculos. Concludendo, quod facit finis grauitas, quia ſicut dicitur Sapien.17. Indiſciplinatę animæ perierunt. A

Indoctus. Idem eſt quod fatuus & indiſciplinatus, qđ ſcilicet introducit A

Cupiditas & auaritia.
Imbecillitas & ignorantia.
Proteruitas & arrogantia.
Mobilitas & inconſtantia.

De auaritia indoctorū dicitur Prouer.10. Qui indocti ſunt, in cordis egeſtate morientur. De ignorantia autem dicitur Eccleſi.6. Aſpera eſt nimis ſapientia indoctis hominibus. De arrogantia autem eorum dicitur Prouerb.21. Superbus & arrogans vocatur indoctus. De inconſtantia verò ipſorum dicitur.2.Petr.3. Indocti & inſtabiles deprauant ſcripturas ad ſuam perditionem. Propter iſta bene conſulitur Eccleſi.8. Non communices homini indocto. Vide de docere & doctrina.

Inducere. Nota ꝙ inducere idem eſt ꝙ intus ducere vel introducere. Et eſt inductio idē quod perſuaſio, vel idem quod ad aliquid incitatio vel imitatio. ¶ Et poteſt eſſe talis inductio A

Bona & meritoria.
Mala & deceptoria.
Triſtis & afflictoria.
Læta & ſaluatoria.

Dico primo ꝙ eſt inductio bona & meritoria. Et iſta eſt inductio miſericordiæ, quando ſcilicet homo ex pietate mouetur ad inducendum pauperes ad domum ſuam, vel peccatores & infideles ad domum eccleſiæ. de quo Eſaiæ.58. Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſque induc in domum tuam, cum videris nudū operi eum. In quibus verbis oſtenduntur tria opera miſericordiæ, ſ. Famelicorum ſatiatio. Frange inquit eſurienti panem tuum. Extraneorum hoſpitatio. Vagos inquit & ege. &c. Veſtimētorum miniſtratio. Cum videris inquit nudum, operi eum. ¶ Secundò eſt inductio mala & deceptoria. Et iſta eſt illa qua à diabolo vel à mundo trahimur & inducimur ad peccatum. Sicut.n. auis quæ per ſibilum aucupis & per oblectationem in laqueum inducit, ſic homo per ſuggeſtionem diabolicam & per mundi vel carnis oblectamenta ad peccata & vitia trahitur. vnde Eccleſi.11. Sicut perdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueum, ita cor ſuperborum. Et ideò in oratione dominica petimus. Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo. Amen. ¶ Tertiò eſt inductio triſtis & afflictoria. Et iſta eſt illa qua Deus inducit ſuper peccatores pęnas & tormēta, & maximè ęternam damnationem & mortem de qua Hie.11. Inducam ſuper eos mala de quibus exire non poterunt. ¶ Quartò eſt inductio læta & conſolatoria. Et iſta eſt qua milites Chriſti ſ. fideles, poſt labores huius mundi ad Paradiſi requiem & cōuiuium

uinium & solatium inducuntur De quo Baruch.4. Qui induxit super nos mala, ipse rursum inducet super nos iocunditatem &c. Breuiter träsen, quia materia sterilis est, & egens auctoritatibus & thematibus. Sed vide ista de Introducere.

A **Induere. Indumentum.** Nota quod indumentum seu vestimentũ multipliciter sumitur in scriptura. Notabo igitur ꝙ sunt induméta Spiritualia, Temporalia, Criminalia, & Supernalia. ¶ Sunt dico indumenta spiritualia. Et sic indumentum significat tegumentum, munimentum & ornamentum corporis. Indumenta.n. dantur homini in tegumentum turpitudinis In munimentum fortitudinis. In ornamentum pulchritudinis. Induimur.n. vt tegatur nostra turpitudo. Induimur vt muniatur nostra fortitudo. Induimur vt ornetur nostra pulchritudo Et sic spiritualiter loquendo, per indumenta accipiuntur virtutes, quæ sunt quædam spiritualia vestimenta. Quibus tegitur naturæ turpitudo ne appareat. Quibus armatur naturę fortitudo ne depereat. Quibus ornatur naturæ pulchritudo vt reluceat. Tegumentum datur ad necessitatem. Muniméntum datur ad vtilitatem. Ornamentum datur ad formositatem. ¶ Dico igitur quod gratiæ & virtutes sunt hominis teguméntum. Sicut.n. corporis turpitudo infirmitas & vlcerositas & indumentũ tegitur, sic vere quicquid in homine naturalis defectus fuerit, totum tegitur, totum absconditur, totum excolitur, totum dissimulatur si induméntum virtutum habeatur. vnde dicit Apostolus.1. Timo.6. Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Vnde de sacerdote dicitur Leu.16. Tunica linea vestietur, fœminalibus lineis verecunda celabit. Dico etiam ꝙ virtutes sunt hominis munimentum. Sunt.n. quædam arma spiritualia quibus contra spirituales hostes defendimur & munimur. vnde Eph.6. Induite vos armaturam Dei, vt possitis re-
B sistere aduersus insidias diaboli. ¶ Dico insuper quod virtutes sunt hominis indumentum. vnde Iob.40. Circunda tibi decorem, & sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus. Talia ergo indumenta sunt habenda, & ne anima frigore pereat, induenda. Videmus enim quod nihil est in natura quin aliquibus vestibus induatur.

Animalia induuntur pilis & pellibus.
Pisces induuntur squammis & ossibus.
Arbores induuntur folijs & corticibus.
Terra induitur herbis & floribus.
Mare induitur ventis & nubibus.
Aer induitur solis splendoribus.

Ecce ergo quõ habent oĩa sua exteriora indumenta & tegumẽta. Sic proculdubio charissimi, nos indumenta spiritualia, i. virtutes & gratias debemus habere, & ipsa continue induere & vestire. ¶ Habeamus ergo pro indumento Pelles. i. cõsiderationem nostræ fragilis conditionis. Testas & squämas. i. duritiam constantiæ & durationis. Folia & corticem. i. mollitiem clementię & compassionis. Herbas & flores. i. decentiam honestæ cõuersationis Ventos & nubes. i. tribulationem timoris & considerationis. Lucem & splendorem sapientiæ & discretionis. Nos ergo debemus spiritualiter indui pellibus nostræ fragilitatis per iugem ipsius meditationem. Et sic induebatur Iob, qui dicebat Pelle & carne vestisti me, ossibus & neruis compegisti me. Io. 10. Item debemus testa constantiæ & stabilitatis indui, sicut sunt tortucę & conchę marinæ, quæ habent fortissimam testã, sicut etiam milites, qui se fortibus & duris armis solẽt induere & armare. Prouerb.31. Fortitudo & decor indumentum eius. & Esa.52. Consurge, consurge, induere fortitudine tua Syon. Item debemus indui folijs. i. teneritudine benignitatis. Vnde de beato Ioanne dicitur Lucæ.7. Quid existis in desertum, videre hominem mollibus vestimentis indutum? & Ruth.3. dicitur. Lauare, vngere & induere. Item debemus indui cortice id est ruditate & asperitate pœnitentiæ & vtilitatis. Vnde in psal. dicitur. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Item debemus herbis. s. virore decentiæ & honestatis indui. Vnde in psal. dicitur. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato &c. & Esa.52. Induere vestimentis gloriæ tuæ. Vestiméntum.n. potest dici honesta conuersatio? Itẽ debemus indui floribus mũditiæ & puritatis. Vnde de sacerdotibus dicitur Eze. 43. Vestibus lineis induentur, & non ascendet super eos quicquam laneum. & Prouerb.31. Byssus & purpura indumẽtum eius. Item debemus indui nubibus. i. turbulentia mœroris & turbulositatis. vnde Iob.38. Quis cõclusit ostijs mare, cum ponerem nubem vestimentum eius? Mare.n. est homo amarus timorosus & lachrymosus. de quo dicitur Ecclesi.43. quod frigidus ventus Aquilo, qui frigidos & timorosos designat, sicut lorica induit se aquis. Item debemus indui luce sapientiæ & veritatis. vnde Rom.13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Et in Psal. dicitur. Confessionem & decorẽ induisti, amictus lumine sicut vestimẽto. Ista sunt ergo vestiméta spiritualia quibus sponsa debet indui & ornari, vt innitat super dilectum suum. vt sic ad eam referatur illud Eze.16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & ornata es eis. & in eodem c. dicitur. Laui inquit te aqua & mũdaui sanguinem tuum ex te vnxi te oleo, & vestiui te discoloribus. Cinxi te bysso, calceaui te hyacintho, indui te subtilibus. s. vestimẽtis. & aduerte quod anima debet habere quædam spiritualia indumenta ad hoc quod ad connubium Christi sit debite præparata. Habeat ergo

Puritatis loturam.
Pietatis lituram.
Honestatis picturam.
Castitatis cincturam.
Firmitatis staturam.
Mititatis vncturam.

Primum facit vera confessio. Laui inquit & mundaui &c. Sed ſm dulcis compassio. Vnxi inquit te oleo. Sed tertium morum ostensio Vestiui inquit te C
discoloribus. Item quartum probat puritas candida. Cinxi inquit te bysso. Quintum autem firmitas solida quæ notatur in hyacintho. Sextum verò leuitas placida, quæ notatur in subtilibus. ¶ Primo ergo dico quod istam auctoritatem prosequendo, possumus notare ꝙ anima debet habere loturam puritatis, sicut sponsa antiquitus ad hoc ꝙ ad regis vel alicuius principis connubium iungeretur, primò solebat lauari, deinde, vngi tandem vestiri, postea cingi, postmodũ calciari, finaliter ornari. Sic pro certo charissimi, ad hoc quod anima efficiatur summi regis vxor, ipsa (sicut dictum est) debet habere loturam cõfessionis. Laui inquit te aqua, & mundaui sanguinem tuum ex te. Per loturam.n. cõfessionis debemus sanguinem peccati expellere, & mentem ad puritatem innocentiæ reuocare. Sanguis.n. qui inficit & maculat, & super omnia in ferro rubiginem generat, signat peccatum, quod de sui natura malę conuersationis rubiginem generat. Talẽ ergo sanguinem debemus abstergere, vt indumentum puritatis & innocentiæ possimus à Deo impetrare. Et sic signabimur in illo Iesu summo sacerdote q indutus erat vestibus sordidibus, quas auferentes ab eo, imposuerunt cydarim mundam in capite eius, & induerũt eum mutatorijs. Zach.3. Vestes.n. sordidę sunt peccata, quæ debent lauari. Vestes autem mutatoriæ sunt virtutes, quæ debẽt indui. Laui ergo te & mundaui. vnde Esa.1. Lauamini, mundi estote, auferte mala cogitationum vestrarum, quiescite agere peruerse, discite bñ facere Habeat ergo loturã confessionis. ¶ Secũdo de- D
bet habere lituram compassionis, quæ notatur in verbo oleo. Vnxi te inquit oleo. Oleum.n. quod lenit dolorem, nutrit ardorem, satiat famelicum, sanat infirmum, signat compassionẽ & pietatem, quæ procul dubio lenit dolorem afflictionis, nutrit ardorem dilectionis, satiat famem indigentis afflictionis. Istud est ſm vestimentum. s. indumentum compassionis. Oleo inqt. vnde Ecclesi.9. Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. ¶ Tertiò debet habere picturam conuersationis, quę ostenditur in verbo discoloribus. Sicut.n. pulchritudo causatur ex diuersitate & varietate colorũ, sic spiritualis conuersatio efficitur ex pluritate varietate & diuersitate morum & virtutum, & etiam bonorum exemplorũ, vt sic simus sicut päthera, quæ est animal multis & diuersis coloribus picturatum. quia. s. in pelle nostrę exterioris conuersationis debet colorum. i. virtutum varietas lucere. vnde Ezech. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & ornata es eis. ¶ Quartò dico ꝙ ipsa debet habere cincturam continentię, s. ipsa debet esse cincta bysso. Byssus.n. est linum candidissimũ & mundissimum, significans carnis munditiam & castitatem. Cinctura verò est illud cingulũ quo corpus stringitur & arctatur. ad denotandum ꝙ corpus nostrum cum bysso castitatis debemus stringere, & cingere, & à carnis illecebris coercere. exemplo Heliæ, de quo dicit.4. Reg.1. Vir pilosus occurrit nobis, Zona pellicea accinctus renibus. Pellis.n. quæ est de animalibus mortuis, significat carnis mortificationem, qua. s. renes nostros. i. carnis voluptatem debem' restringere & arctare. Vnde de tali bysso dicitur Prouer.31. Byssus & purpura indumentum eius &c. ¶ Quintò dico ꝙ ipsa debet habere statu- E
ram permanentiæ & patientiæ, quia. s. ipsa debet esse calciata hyacintho. Hyacinthus.n. est quidam lapis durissimus, qui nullo potest instrumento ferri dissipari. Est etiam hyacinthus quædam herba valde virtuosa, & est etiam hyacinthus quædã pellis

pellis coloris hyacinthini seu cœlestis, du qua solebāt fieri antiquitus calciamenta nobilium dominarum. Per quē quidem hyacinthum potest virtus patientiæ & cōstātiæ deuotarum, quæ in nobis debet esse tam fortis est firma, q nullo debet tribulationis impetu dissipari. Calceamenta.n. pedes defendunt, quia.s. constantia & patientia solent pedes affectionum nostrarū cōtinere, & à læsione impatientiæ & iracundiæ defendere. In cuius figura Moyses hyacinthinis pellis tabernaculū fœderis induit & operuit. quia.s. illi qui volunt esse tabarnaculum Dei per gratiam, debent indui hyacintho per patientiā. vnde Hie. 10. Hyacinthus & purpura indumentum eorum. ¶ Sextò dico q ipsa debet habere vincturā moderantiæ. i. virtutē modestiæ & benignitatis, quæ notatur cum dicitur. Indui te subtilibus. Vestiméta.n. subtilia sunt magis mollia, suauia & lenia, & significant virtutem benignitatis, quæ omnibus se ostendit lenē, domesticam & suauem. vt sic possimus dicere illud Geū. 27. Nosti q Esau frater meus hō pilosus sit, & ego Lenis. vnde Ezec. 9. dicit q ipse vocauit virum qui indutus erat lineis. Istis ergo indumentis debemus indui, vt habentes vestē nuptialem, possimus ad Christi nuptias introduci, quia etiam Deus in illis nuptijs noua distribuit gloriæ vestimenta. Ipse.n. confessionem & decorem induit amictus lumine sicut vestimento. Facit omnes suos exuere stolam luctus, sicut dicitur Baruch. 5. Exue te Hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, & indue te deco
F re & honore, quia à Deo tibi est sempiterna gloria. Ista sunt ergo indumenta spiritualia. ¶ Sed adhuc dico q sunt quędam indumenta temporalia. Et ista sunt indumenta bonorum terrenorum. Indumētum.n. est illud in homine quod extra corpus est. Quia sm Greg. Ista temporalia non sunt nisi quædam corporis indumenta. Ista ergo vestimenta sunt exuenda, & alia spiritualia induenda. Coluber.n. indumētum suæ pellis solet deponere, vt nouam pellem possit acquirere. Qui etiam lectum vult intrare, se nudum exuit, alias suauiter non quiescit. Quia verè nullus potest lectum & requiem Paradisi intrare, nec noua vestimenta cœlestis gloriæ acquirere, nisi primo studeat indumentis bonorum temporalium se nudare. Exemplo Iudith. Iudith. 10. quæ exuit vestimenta viduitatis, lauit corpus suum, & vnxit se myrto optimo, & discriminauit crinem capitis sui, & induit se vestimentis iocunditatis suæ, & induit sandalia pedibus suis, assumpsitq; dexteralia & Lilia in aures & anulos, & omnibus ornamentis ornauit se. In quibus verbis notatur q nos debemus exuere, vestimenta viduitatis. i. bona temporalia, quæ à Christo nos viduant & disiungunt per elemosynarū lar
C gitionem. ¶ Item nos debemus lauare corpus nostrum per peccatorum abstersionem. Itē debemus nos vngere myrto, q est vnguentum amarum, per pœnitentiæ macerationem. Item debemus nos discriminare. i. crines defectuum & criminū explicare, & dilatare per integralem confessionem. Item debemus induere vestimenta iocunditatis per laudem & gratiarū actionem. Itē debemus induere Sandalia, quæ significāt arctā temporalē sustētationē. Et sic poterimus assumere dexteralia, quæ latus dextrū ornabāt. i. fortitudinē ad bene operandū, Lilia castitatis ad caste viuendū, in aures. quę erāt ornaméta aurium, & significant humilitatem subiectionis ad obediēdū. Itē annulos. i. arras spei & affectionis ad æterna desiderādū. Et sic finaliter ornabimur ornamentis æternæ fœlicitatis ad summam beatitudinē obtinendū. vnde Baruc. 5. Exue te stola luctus & vexationis tuæ, & indue te decore & honore. &c. vt supra. Patet ergo
G q sunt quædam induméta tēporalia. ¶ Sed adhuc possumus dicere q sunt quędam indumenta criminalia. Et ista sunt vitia & peccata, mali mores, mala conuersatio, quibus anima inuoluitur & operitur De quibus dicitur Psal. Induit maledictionē sicut vestimentum, & intrauit sicut aqua in interiora eius. De hypocritis verò exponitur illud. 3. Reg. 1. q rex Dauid senuerat, sed cum operiretur vestibus, non calefiebat. Quia licet hypocritę exterius induantur & operiant vestibus bonæ conuersationis, ipsi tamen propter hoc non calefiunt interius feruore dilectionis aut deuotionis. De luxuriosis verò posset exponi illud Iob. 7. Induta est caro mea putredine & sordibus pulueris &c. ¶ Sed adhuc dico q sunt indumenta supernalia. Et ista sunt dotes aiæ & corporis in patria De qbus Esai. 52. Induere
E vestimētis gloriæ tuæ Hierusalē ciuitas sancta &c. De indumētis corporis vide. j. vbi ornatus & vbi vestes, vbi & dante Deo intēdo exponere de indumētis sacerdotalib' legis antiquæ &c.

A Induratio.

Nota q induratio idē est qđ de mollitie ad duritiā mutatio & conuersio. Et generaliter in scriptura induratio accipitur pro obstinatione mentis, vel pro confirmatione voluntatis in malo. Sicut.n. res quæ est fortiter indurata, nō pōt faciliter demolliri, sicut patet in lateribus igne coctis, qui quāuis primo fuerunt molles, ita faciliter tñ indurant in igne q nō possunt nec in igne nec in aqua liquescere vel molliri, sic verè illi qui per obstinationē in igne concupiscentiarū fuerint obstinati, & in malis cōsuetudinibus cōfirmati, vix aut nunq̄ possunt in bonū remolliri vel conuerti, sicut apparuit in Pharaone, qui nec igne diuinæ tribulationis & correctionis, nec aqua pietatis & cōpassionis vel cuiuscunq; ducis supplicationis potuit immutari, sed in malitia pseuerans submergi cum exercitu se permisit. Induratū.n. erat cor Pharaonis, & noluit dimittere populū, sicut dicitur Exod. 7. Et possumus notare quod multi multipliciter indurantur. Sicut.n. mauricius in suis distinctionibus ponit, res indurantur diuersimodè, scilicet

Per caloris desiccationem.
Per algoris coogelationem.
Per liquoris fortem expressionē.

Indurantur.n. res qñ per calorem humor cōsumit, sicut patet in luto desiccato. Qñ per algorē corpus cōstringitur, sicut in luto cōgelato. Quando per pondera humor exprimit, sicut patet in torculari. Qñ per verbera totū cōcutit, sicut patet in incude & in semita trita. Qñ inter liquida siccū apponit, sicut in molli pasta, & farina. Istis quinq; modis charissimi videtur q induratur mēs humana. Ipsam enim indurat quandoque

Ardor affectionis.
Frigus indeuotionis.
Pondus desperationis.
Actus tribulationis.
Res sicca temporalis possessionis.

Dico ergo primo q hō B induratur qñ per calorē humor cōsumit. sicut.n. lutū efficit durū, qñ calor solis tantus est exterius q ipse cōsumit & desiccat humores qui sunt interius, sic p certo tantus calor malorum desideriorū, tantus feruor iracundiæ, luxuriæ, concupiscentiæ & auaritiæ solet in homine aliquotiens abūdare, q omnis humor deuotionis & gratiæ consumit, & q volūtas & opinio ad perseuerandū in malo diutius induratur. Ista patēt de auaris, qui per maximū ardorem & appetitū habēdi efficiunt durissimi & parcissimi. Patet etiā de iracūdis, q per ardorē iracūdiæ antiquissimis odijs indurant, ita q citius per mortē frāgit, q̄ ad indulgendū alijs inducant. Vnde de Symeon & leui dicitur Geū. pen. Symeon & leui vasa iniquitatis bellātia, maledictus furor eorū, q a pertinax, & indignatio eorū quia dura. Isti.n. sunt sicut tauri indici, q sm Plin. li. 8. c. 21. sunt agrestes & atrocissimi, oculis ceruleis, pilo in cōtrariū verso, linguā habēt ita magnā q eā vsq; ad aures prēdūt, dorsum etiā habēt ita durū, q nullo possunt iaculo vulnerari. Sic verè iracundi habēt animos atrocissimos, oculos rubeos, pilos horripilatos, linguā extētā ad minādū & iniuriandū. Dorsum volūtatis habēt durū ad cœlū correctionis respiciendū & nō sentiendo. vnde Hie. 5. Indurauerūt facies suas super Petrā, noluerūt reuerti. Indurat ergo hō qñ per calorē cōsumit. ¶ Secundò dico q indurat qñ per algorē corpus cōstringit. Sicut.n. videmus q frigus solet aqua cōstringere, & in lapidis similitudinē indurare, vnde etiā in frigidis regionibus per intētionē & diuturnitatē frigoris solēt niues in crystallū indurari, sicut dicitur Ecclesi. 43. Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit crystallus ab aquis, sic verè qñ frigus indeuotionis diu permanet in homine, ita q per magna tēpora nō reuertit ad cor suū per cōtritionē, nec ad Deū per deuotionem, tūc qnq; fit q per obstinationem voluntas ipsius induratur, & q ad nullum bonum amplius ordinatur. vnde Iob. 38. In similitudinem lapidis indurātur aquæ, & superficies abyssi constringitur. Et aduerte quod multi religiosi & clerici similes sunt tortucis marinis, quæ q̄uis continuè in aquis solent habitare, testam tamen habent ita durā & ita siccata q nullus potest eam penetrare vel remollire. Sic verè quamuis religiosi & clerici cōtinuè habent in aqs sacræ scripturæ versari, & doctorū & prædicatorū doctrinis & sermonibus continuè irrigari, ipsi tamē præ ceteris solent per indeuotionē amplius esse duri. Sunt.n. similes arenæ, quæ quāto magis cōpluitur tanto magis induratur. Quod bene dicitur figuratiuè Iosue. 4. vbi dicitur q Iosuè tulit de medio iordanis aluco duodecim lapides lympidissimos durissimos. Indurantur ergo res quando per algorem intus constringitur. ¶ Ter C tiò dico q indurantur quando per pondera liquor exprimitur Sicut.n. in torculari videmus q per immensitatē ponderis desuper positi effluit liquor, & racemorum massa siccatur & induratur, sic verè sæpe accidit q quando pondus timoris immensi

homini

hominis superponitur, totus humor spei & gratiæ per desperationem educitur ab eo, & sic obstinationis duritiam incurrit, & cor & voluntatem suam penitus à Deo retrouertit. Tales sunt hodie multi peccatores, qui tot peccatorum ponderibus sunt grauati, quod nõ sperãt se posse à peccatis resilire, & ideò penitus desperati in suis vitijs indurantur. De talibus.n. desperatis dicitur Iob.15. Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucẽ, circumspiciens vndiq; gladium. De tali verò finali impœnitentia & mentis duritia dicitur Ecclesi.3. Cor durum male habebit in nouissimo, & qui amat periculum, peribit in illo. Ista est ergo induratio quando per pondera liquor exprimitur &c. ¶ Quartò induratur res quã per verbera sæpe cõcutit, sicut est in via seu semita, quæ ex frequenti conculcatione fit durior. In cus etiam fabrorum ex frequenti malleatione fit durior. Sic sæpe fit quod quanto quis per tribulationem vel correctionem frequentius & amplius percutitur, tantò per obstinationem amplius induratur. Vnde Iob.41. dicitur. Cor eius indurabit quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. ¶ Quintò verò dico quod res induratur quã res sicca simul apponitur. Ex appositione .n. farinæ lutum molle induratur, similiter appositione arenæ vel cuiuslibet rei siccæ. Sic verè charissimi, cor hominis quã res siccæ bonorum temporalium sicut sunt pecunia vel diuitiæ apponuntur, durius per parcitatem & auaritiã efficitur. Patet quia quanto plus habent, tanto minus dant, & quãto plus sunt abundantiores, tãto sunt ad pauperes duriores, & etiam ad resistendum prædicationibus obstinatiores. Sunt n. sicut Lupus cuius (sm Pliniũ) exteriora sunt valde dura, & ideò sine læsione sustinet multos ictos. Vnde de talibus dicitur Esai.48. Scio .n. quod durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Sic ergo patet quomodo quinq; modis induratur mens humana. Vide supra de ferro & de duritia. &c.

Inebriare
Vide vbi ebrietas.

Inexpugnabilis.
Vidi expugnare seu pugnare.

Inextinguibilis.
Vbi extinguere.

A **Infamia.** Nota quòd infamia seu diffamatio idẽ est quod bonæ famæ & opinionis perditio, attenuatio & denigratio, de qua sine dubio multa possunt dici, cum sit materia valde prægnans, sed auctoritates vocales sunt in biblia quasi nullæ. Notabis tamen quod inuenitur

Infamia vera, quæ debet caueri.
Infamia falsa, quæ debet timeri.
Infamia ficta, quæ debet horreri.
Infamia vera habet ortum ex demeritis.
Infamia falsa habet ortum ex suppositis.
Infamia ficta habet ortum ex compositis.
Prima oritur ex ratione.
Secunda oritur ex occasione.
Tertia oritur ex falsa fictione.

Et sic possumus dicere quod est quædam infamia quæ habet ortũ ex demeritis. ¶ Primò ergo dico quod est Infamia quæ habet ortũ ex demeritis. Et ista est illa quam homo incurrit propter sua demerita, quando s. crimina sua ita sunt nota & manifesta quod ipse infamis.i. sine fama efficitur, & quod in aliorũ extimatione mala opinio de eo generatur. Carnes.n. viuæ non fœtent, mortuæ verò postquam corruptæ cœperunt esse, fœtent, & aliorum nares lædunt & grauant, & quandoq; etiam odorantes inficiunt & inuenenant. cuius etiam simile est in Leprosis. videmus.n. quod sani ipsos propter fœtorem & corruptionis periculũ fugiũt & euitant. Multum ergo debet homo cauere ne per leprã vel alias corrumpatur, & hoc non solum propter se ne ipse inficiat, immo propter alios ne ab ipsis abhorreatur, & tanquam detestabilis fugiatur. Sic verè dico quod quã aliquis Lepram vel corruptionem vitiorũ incurrit, fœtor infamiæ ex inde prosilit, qui ipsum apud audientes & videntes infamem & abominabilẽ reddit. Et ideò etiam si amore præmij vel virtutis homo non vult à vitijs præcauere, debet tamen ne reddatur abominabilis, & ne sequatur infamiam, à criminibus abstinere, sicut Leui.18. dicitur. Cum masculo non commisceberis coitu fœmineo, quia abominabile est. Et Eze.16. dicitur. Abominabilem fecisti decorem tuum. q.d. etiam si non esset timor vel amor Dei, quia tamen peccatũ est abominabile & infame, vitandum est. Et merito, quia pro certo hõ abominabilis & infectus nõ libenter frequentat à bonis, sicut de solitudine Aphrica versus meridiẽ dicit Solinus quod quia immanibus serpentibus est infamis, ideò à nullo hominum inhabitatur. De Lepore etiã marino dicit Plinius quod est monstrum ita venenosum, quod solo tactu inficit omne viuum. homo etiam tactu eius moritur, & vlterius ex peste olet alter etiam alteri fit venenum, vt dicit Plin.li.32.c.1. Sic verè multi sunt ita infames & venenosi quod tactus & frequentatio talium alios inficit atq; lædit, & ipsos fœtentes & olentes reddit. Et ideò sapiens est qui tales declinat & fugit. Test.n. scriptura. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui cõicauerit superbo induet superbiã. Ecclesi.13. Cuius etiam satis euidẽs ponit Soli. exẽplũ, dicẽs quod fons amarus & infamis ex ãpeus vbi adiũgitur suauissimo & nobilissimo flumini indorum hypani qui antea erat potabilis atq; sanus, ita ab illo loco efficit abominabilis & amarus quod ab homine nõ tangit nec potatur. Quia reuera quamuis homo sit sanus, potabilis, frequentabilis & honestus, si tñ fontiũ amarorum.i. personarũ infamiũ cõsortia recipit, ex tunc infamis & suspectus erit, sicut dicitur Nu.19. Quicquid tetigerit immũdus, immũdũ faciet. Ista est ergo infamia vera, quæ habet ortum ex demeritis. ¶ Secundò dico quod est infamia quæ habet ortum ex suppositis. Et ista est illa cui hõ dat B quandoq; occasionẽ & nõ cãm, vt pote qñ quis in se bonus est, & quod nullo modo vellet facere aliquod inhonestum, ita indiscretè se habet quod dat occasionẽ alijs iudicandi malè de seipso, ita quod sine malo facto suo ex sola præsumptione infamia dicat contra ipsum. Multa n. facit bona intentione, quæ tñ caret debito modo & discretione. Et ideò sæpe fit quod ex tali actu & infamia mala opinio apud alios generatur, quamuis huiusmodi mala fama nulla nequitia fulciat. Isti ergo sunt qui quamuis in se nõ sunt vitiosi vel ruinosi, sunt tñ alijs occasio scandali vel ruinæ. Et istud debet cauere summopere prudẽs hõ, quia et sæpe abstinẽdum est à licitis propter vitãdã occasionẽ scandali aliorũ. Exẽplo Apostoli, qui dicebat.1.Corint.8. Si esca scandalizat fratrem meũ, carnẽ nõ mãducabo in æternũ. q. d. Si alij reputãt in me peccatum vsum carniũ, quamuis istud de se non sit malum, abstinebo tñ ad euitãdũ scandalũ & infamiã quæ ex inde in alijs cõtra me generatur, sicut Rom.14. ipse Apostolus dicit. Bonũ est nõ mãducare carnẽ, & nõ bibere vinũ, neq; in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur. Ista est ergo infamia quæ habet ortum ex suppositis. ¶ Tertiò dico quod inuenitur infamia quæ habet ortum ex compositis. Et ista est quã maliuoli & inimici nocere volentes, falso machinantur inter seipsos, quia cõtra innocẽtẽ conficiunt mẽdaciũ, & componũt, sicut fecerũt duo iudices cõtra Susannã, sicut dicit Dañ.13. Vnde ipsa ibidem legit dixisse. Ecce morior, cũ nihil horũ fecerim quæ ipsi maliciose cõposuerũt aduersũ me. Diffamãt.o. mali plati bonos subditos, mali subditi bonos platos, mali socij bonos socios. ¶ Est C igit vna infamia qua diffamãt mali plati bonos subditos. qa reuera talis inigras est mõ multũ cõis in orbe apud nefandos iudices & peruersos, quia pro certo si quem habeãt odio, statim solẽt falsa & mẽdosa crimina cõfingere & sibi imponere, & vt occasionẽ habeãt nocẽdi, ipsum apud bonos & graues faciliter diffamare, similes illis qui volunt mel quod apes cõposuerũt, sine suarum puncturarum periculo obtinere. Vidẽtes.o. vas amplũ plenũ melle & cera fumũ apponũt, & sic apes quæ vas repleuerant, inde recedere faciũt, & in aliud vas vacuũ abire cõpellũt. Ipsi verò vas plenũ cũ melle suo expulsis apibus libere recipiũt prout volũt. Sic verè fit de multis prælatis. Vidẽtes.n. in sua iurisdictione aliqua vasa plena.i. aliqua beneficia pinguia, cera & melle.i. oĩbus bonis plena, quæ.s. apes boni & fructuosi subditi ibidẽ bñficiati laborib' impinguarũt, stati p suis nepotibus vel familiaribus ipsa habere desiderãt affectãt. Sed quia hæc sine puncturis.i. sine rebellionibus apum.i. possidentium nõ possunt, fumũ infamiarũ & falsarũ impositionũ solẽt adhibere, & tales possessores impositis falsis criminibus diffamare, vt sic cogantur vas plenũ.i. beneficiũ pingue quod obtinẽt, eis dimittere, & in aliud vas vacuum.i. in aliquod sterile beneficium se trãsferre. Iuxta illud quod vulgariter dicitur, quod fumus, mulier, & stillicidia expellunt hominem à domo ppria. Et ista figurata sunt.3.Reg.21. vbi dicitur quod naboth Israelita, qui interpretatur seminator Deo noluerat regi Achab dare vineam suã pro libito volũtatis suæ, propter quod ipse rex turbabat & infirmabat, habuitq; cõsiliũ cũ vxore sua Iezabel nefandissima, quæ protinus dixit sibi. Grandis auctoritatis es, & bene regis regnũ Israel, surge comede, & forti animo esto dabo tibi vineã Naboth. Illa ergo pestifera suppositis falsis testibus imposuit falso dicto Naboth, quod Deo & regi maledixerat, & sic ipsum

sum lapidari & occidi fecit, & vineam quam dare noluerunt regi viro suo tradidit possidendam. Charissimi, sic est q reges Achab & mali reges prælati seu principes huius mundi semp habent aliquam pessimam vxorem. i. aliquem pessimum familiarem & consiliarium sibi intime confœderatum & coniugatū, per quem se solent regere, & se & subditos gubernare, qui. s. solent eos ad omne nefas impellere, & ad omnia crimina incitare. 3. Reg. 21. Concitauit eū vxor sua, abominabilis effectus est. Quid ergo? Pro certo quando tales reges talesq; superiores vineam Naboth. i. beneficiū vel possessionem alicuius subditi sui pro se vel suis habere desiderant, si renuūt assentire, statim, adest vxor eorum. i. iniqui familiares & consiliarij, qui eos confortant, & econuerso inquiunt. forti animo esto ego dabo tibi vineam Naboth. i. non timeas, quia bene inueniam viā qua sine labore voto tuo fueris satiatus. Via ergo ista est falsorum criminum impositio. falsorum testium productio, iniqua machinatio, sequens mors vel diffamatio & sic hæreditatis vel beneficij occupatio. De talibus ergo sic suis in alienum præiudicium prouidentibus dicitur Iob. 24. Vigilātes inquit ad prędam præparant panem liberis, agrum non suum demetunt, & vineam eius quem vi oppresserant vindemiant, nudos dimittūt homines, vestimenta tollētes. Ista est ergo infamia qua dif-
D famant mali prælati bonos subditos. ¶ Sed est alia infamia qua diffamant mali subditi bonos prælatos. Constat. n. q mali subditi bonū prælatum, qui. s. eos rectè gubernat & corrigit, non diligunt, quinimmo sæpe fit q contra eum insurgunt. & eū falsis infamijs impetunt & impellunt, similes illi pisci quem Plinius sæpiam vocat, qui nigro humore sicut est encaustum vel atramentum, est interius plenus, quem quando à piscatore impetiť solet eijcerē, & aquā turbare & etiā inficere, & sic ne appareat & ne capi valeat procurare. Sic verè mali subditi timentes, per bonum piscatorem. i. per bonum prælatum capi, cōprehēdi, & reprehendi, solent contra eum atramentum & obscuritatē infamiarū proijcere, vt sic in pace dimissi possint in sua nequitia tuti esse. figurati Apo. vbi dicitur q de puteo abyssi vbi erat multitudo permaxima locustarum facies humanas & caudas scorpionum habentium, exiuit fumus fornacis magnæ, ita q obscuratus est sol & aer de fumo qui exiuit de ore putei. Charissimi sol illuminans qui per oia respicit, signat bonum, clarum, & discretum prælatum. Puteus verò abyssi signat profundū & maliciosum subditum. Locustę verò quæ puteo exeunt alios leues & vacuos subditos isti puteo. i. isti principaliori confœderatos significant, qui faciem humanā. i. fictum rationis & iustitiæ vultum portant, & tamen caudas scorpionum. i. in venenum maliciæ & intentionis peruersæ finem tractant. Igitur sic sæpe fit qđ quando puteus abyssi cum locustis suis. i. cum suis confœderatis leuibus fatuellis videt se habere pro prælato & pastore solē superius radiantem. i. aliquem bonum & discretum prælatum, ipsos quantum in se est illuminantem & bene regentem, sibi ꝓ certo solent inuidere, & eius bonum regimen abhorrere, & vt ideoq; fumum infamiarum contra eum solent emittere, & vt ipsius claritatem obnubilent, solēt eum obscuris & magnis criminibus accusare, ita q sæpe fit quòd sol in se clarus. i. prælatus in se bonus, & aer suæ opinionis fumis talium & putei & locustarum inficitur, & q fama ipsius obscuratur, ita q ipsę locustę . i. mali subditi libere diuagantur. Isti sunt ergo illi mali subditi de quibus dicitur Luc. 19. q contra regem suum mittunt legationem dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Isti sunt sicut Draco. Apoca. 12. qui flumen aquæ infamiarum de ore suo emittunt, vt sanctam impediant mulierem. Isti sunt illi Angeli sathanę qui phyalam suam effundunt super sedem bestiæ, vt ipsius obnubilent claritatem, & vt fiat regnum ipsius nubilosum Et breuiter, tales videntur de suo Sole. i. de suo prælato petere & appetere dicendo illud quod scribitur Iob. 3. Dies illa. i. ille bonus & clarus prælatus vertatur in tenebras, nec illustreť lumine, obscurent eum tenebrę & vmbra, & occupet eum caligo & inuoluatur amaritudine. Ista igitur est infamia quo diffamāt
E mali subditi bonos prælatos. ¶ Adhuc alia infamia inuenitur quæ diffamant mali socij bonos socios. Sunt. n. multi qui inuidia stimulante, loquacitate vrgente, & propria nequitia peragente, nunquam cessant socios diffamare, & de socijs malè loq & contra eos infamias diuulgare. Et certe istud est crimen inter cetera periculosum quia. s. fama sublata alicui vix aut nunquam potest sibi reddi decetero. Cum ergo iniuste diffamāa teneatur famam restituere, istud verò sit quasi impossibile, bene dico q periculosum est iniustè alium diffamarę. Sic est. n. de verbis diffamantis sicut de illis vocibus quæ dicuntur echo. i. de vocibus in montibus repercussiuis. Si. n. homo clamādo aliquid dixerit, statim mons concauus eādem vocem reciprocabit, quinimmo aliqua sunt mundi loca vt dicit Pli. vbi propter diuersos montes inuicem ordinatos, & vocem emissam adinuicem recipientes, & in alterutrū transmittētes, vox semel emissa septuplo replicatur, sicut Plinius & Solinus de quodā loco Asia exemplificāt in libris suis. vide ibi. Sic verè dico q vox infamiæ prolata per hominem est sui ipsius multiplicatiua, & de vno ad alium transsiua, quia. s. audientium aures ita repercutit q vnus ad alium ipsam libenter transmittit. Iniuste ergo diffamatus quasi irreuocabiliter læditur, q. n. per tot audientiū aures pertransit, vix amplius excusatur. Vnde ergo dicit Berñ. in quodam sermone q leuis est quidem sermo, quia leuiter volat sed grauiter vulnerat, leuiter trāsit, sed grauiter vrit, leuiter penetrat, seu leuiter profertur, sed non leuiter reuocatur, ideò p eum charitas leuiter violatur. Heu quid ergo innocens faciet indebite diffamatus, pro certo nullum habet remedium nisi ad Deum recurrere, & in sua innocentia confidere, & veritatis auxilium implorare, quia. s. sicut nebula in solis aduentu deletur & in aere prius sublata claritas reparatur, sic verè fit q sol. i. clara & certa veritas solet finaliter ꝓualere, nubes & nebulas falsarum infamiarum tollere, & aerem obscuratum. i. hominē indebite diffamatum ad famam & ad claritatem pristinā reuocare. Vnde de tali infamia pōt dici illud Sap. 2. q transiet sicut vestigium nubis & sicut nebula dissoluetur quæ fugata est radijs solis, & à calore ipsius aggrauata. Vera. n. īfamia est sicut aqua illius fontis venenosi de qua fuit intoxicatus Alexander magnus, de qua dicit Pli. q licet in colore & in odore nō differret ab alijs aquis, tantæ tñ penetrabilitatis erat q nullum vas etiā si esset ferreum vel vitreum, æqui solea dūtaxat excepta, ipsam cōtinere valebat, immo oia vasa continuè penetrabat, & cum aqua illa potata viscera penetraret, necessario hoiem occidebat. Sic verè est de vera infamia. Ista. n. nullo retinaculo sistitur nullo sigillo secreti clauditur, nullo cautelarum operculo retineť. Solet. n. occulta virtute prosilire statim in publicū, & suū cūctis pandere secretum, solet exterius ad notitiam hoīs procedere, & qualis est, oibus declarare. Nihil. n. opertum q non reueletur, & occultum q nō sciatur. Luc. 12. Sed reuera de falsa infamia vt dictum est, est contrarium, quia. s. ista sicut faciliter nascitur, ita faciliter euaporare & deficere cōprobať. Sicut. n. solis radius fugat vmbrā, sic veritas & innocētia fugat istā infamiā falsam. Super oia aūt vincit veritas. 2. Esdræ. 3. Sic igitur patet triplex mala infamia, videlicet quæ infamāt mali socij bonos socios. Mali subditi bonos prælatos. Mali ꝑlati bonos subditos. Et sic patet qūo triplex in genere oriť infamia, videlicet. Ex cōpositis & cōfictione. Ex suppositis & occasione. Ex demeritis & rōne. Et hæc de infamia sufficiant. Allega auctoritates vocales sanctis vel auctoribus, quia nullæ inueniunť in biblia. Et vide de detractione Lingua labio Loqui, & vbi Sermo Fętor Venenum, & omnia alia ad infamiam pertinentia.

Infans.

Nota q infans est homo à tempore natiuitatis vsque ad pueritiæ statum. Et est infans dictus, quasi non fans id est non loquens, à non, & for faris possum notare quod infans tripliciter sumitur in scriptura. Inuenitur. n. A

Infans quem porrigit flebilis natura.
Infans quem dirigit virtutum structura.
Infans quem subigit criminum iactura.
Infans naturalis debilitati subditur humanæ.
Infans virtualis fragilitati deditur vrbanæ.
Infans criminalis iniquitati traditur profanę.
Infans est debilis prout sumitur naturaliter.
Infans est humilis prout sumitur virtualiter.
Infans est fragilis seu inutilis prout sumitur criminaliter.

Est infans Homo destitutus naturæ viribus. Homo restitutus virtutum viribus. Homo prostitutus peruersis moribus. ¶ Primò igitur dico quod hoc nomen infans signat naturæ viribus virum destitutum. Cōstat. n. quod infans naturaliter loquēdo, habet ætatem præ ceteris miserabilem atq; vilem. Habet adiūctam impotentiam, ignorantiam, impatientiam, immoderātiā, immunditiam. Quia reuera infantes habent

Impotentiam in agibili.	Quia pro certo infantes
Ignorantiam in rationabili.	naturaliter Quātum ad
Impatientiam in passibili.	operationem imbecilles
Immoderātiā in concupiscibili.	sunt & impotētes. Quā-
Immunditiam in passibili.	tum ad electionem irra-
	tionabiles

rationabiles & ignorantes. Quantum ad turbationem iracundi & facile flentes. Quantum ad affectioné immoderati & concupiscentes. Quantum vero ad conuersationé immúdi sunt & se maculantes. Quid plura charissimi dicemus de infantia naturali? quia reuera infans in reatu concipitur, cú fletu nascitur, cum difficultate nutritur. Vnde ad similitudinem humanæ miseriæ & infantiæ Iob.38.c. dicit dominus sic de mari. Quis inquit conclusit ostijs mare, qñ erumpebat quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimétum eius, & caligine illud velut pannis infantiæ obnoluerem? Et breuiter, multa possent dici de infantili miseria, sed multa dixerunt de hoc Innocentius & Bernardus & alij infiniti. Signat ergo naturæ viribus vi-
B rum destitutum. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ infans signat virtutum viribus virum restitutum, hoc est dictu, hominé virtuosum, humilem & perfectum. Multæ.n. sunt conditiones naturales infantis quæ possunt spectare ad quemlibet virum iustum. Infante.n. nihil mobilius. Nihil humilius. Nihil ductilius. Nihil docilius. Nihil amabilius. Nihil nudius. Et ideo infans mobilius fascibus stringit. Infans plorans seu flebilis cantu demulcetur. Infans humilis cunctis adiungitur, quia. s. ita se permittit tractari à paupere sicut à diuite &c. Infans ductilis regitur seu disponitur, ne. s. membra pro libito effluentia malè formétur. Infans docilis bene instruitur. Infans amabilis bene amatur. Infans nudus & despiciabilis pannis inuoluitur. Et reuera talis infans videt esse vel fuisse Christus, vel quilibet homo sanctus. De Christo.n. dr Luc.a. Inuenietis infantem positum in præsepio. De Ioanne vero dr Luc.r. Exultanit infans gaudio in vtero meo. Quia pro certo quilibet talis infans

Mandatorum funibus ligatur.	Istę.n. sunt octo con
Promissorum cantibus solatur.	ditiones boni & spi-
Singulorum moribus aptatur.	ritualis infantis, fi-
Magistrorum ductibus domatur.	guratæ in octo die-
Peritorum vocibus formatur.	bus quibus antiqui-
A cunctorum cordibus amatur.	tus circuncideban-
Terrenorum opibus nudatur.	tur infantes. Genes.
Meritorum vestibus velatur.	27. Infans octo die-

rum circúcidetur. Quia reuera ille spiritualis infans à superfluitate vitiorum cunctorum circúcidetur, qui prædictos octo dies impleuisse. i. octo prefatas conditiones habuisse probatur. Ista omnia possent deduci & aptari, sed auctoritates vocales desunt, & ideo nõ prosequor, sed solum de viro iusto dic illud quod legitur de Samuele.1.Reg.t. Puer autem erat adhuc infanculus. Vbi nota quòd spiritualis infans

C Viuit simpliciter sine malitia. Puer.
Agit veraciter sine fallacia. Autem. i. certè.
Durat tenaciter longa constantia. Erat.
Crescit viuaciter iugi iustitiæ. Adhuc.

Dico igitur quòd simplex infans sine dolo viuit simpliciter. Constat.n. quòd infantes carent malitia & dolo, cum sint simpliciter innocentes. Sic verè iusti.1.Pet.2. Quasi modo geniti infantes, rationabiles & sine dolo lac côcupiscite. Et hoc ostenditur cum dicitur puer, qui dicitur à puritate mentis. &c. Vide puer infra in litera. P. Deinde dico quòd spiritualis infans sine falso, fatur veraciter. Nescit enim infans aliud dicere seu aliud fingere quàm quod vidit, sic nec iustus. Lucæ.2. Inuenietis infantem. q.d. Cum infante potest inueniri veritas. Et hoc ostenditur cum dicitur. Autem. quod idem est quod certè, & est aduerbium affirmandi, significans veritatem. Sed de hoc vide supra in litera. A. Deniq; dico quòd spiritualis infans sanctitatem seruat tenaciter. Infans enim diutius viuit quàm senex vt communiter, & ideo perseuerantia in bono per infantem potest bene notari, & hoc ostenditur cum dicitur. Erat, quod est verbum substantiuum, durationem designans. Vide supra in litera. E. in titulo de esse. Et si petitur de spiritualibus infantibus quid sunt & quid erant, pro certo dico quòd sicut infans naturaliter libenter fugit, faciliter cadit, faciliter flet, faciliter ridet, faciliter timet, sic iusti qui spirituales sunt infantes, faciliter fugunt per deuotionem. Esa.11. Delectabitur infans ab vbere. Faciliter cadunt per orationem. Iudith.4. Humiliauerunt animas suas orationibus & ieiunijs. Sequitur. Et infantes prostrauerunt contra faciem templi. Faciliter plorant per compassionem. Iob.31. Ab infantia creuit mecum miseratio, & ea vtero egressa est mecum. Faciliter rident propter spiritualé consolationé. Luc.1. Exultauit infans in gaudio &c. Et in Psalm. Ex ore infantium & lactãtium perfecisti laudem. Faciliter timent propter mortis & inferni meditationem. Vnde de Thobiæ.1. dicitur. Thobias filium suum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato. Spiritalis ergo infans sanctitatem seruat tenaciter. Erat inquit, Iudicum.13. Erit Nazareus Dei ab infantia. Insuper dico quòd spiritualis infans per bonitatem crescit viuaciter. De natura enim infantis est quòd crescat & quòd in viribus proficiat & in sensu. Sic viri spirituales continuè crescunt in bono, & de virtute in virtutem proficiunt incessanter. Vnde illud prædictum Iob.31. Ab infantia creuit mecum miseratio &c. Et hoc ostenditur cú dicitur. Adhuc, quod est vocabulum continuationem & additamentum designans, de quo vide supra in litera. A. Breuiter ergo talis infans potest figurari in Moyse aquis exposito, & per filiam Pharaonis propter ipsius elegantiam adoptato, sicut dicitur Exo.2. quia filia summi regis. s. gratia, illos infantes nutrit recipit & adoptat, quos mundus proijcit, respuit atque fugat. Vnde dicitur.1.Reg.1. Ablactetur infans. i. à múdi vberibus & delectabilib' subtrahatur, & appareat in cõspectu domini, & maneat ibi iugiter. Patet ergo quomodo infans signat virtutum viribus virum restitutum. & hoc est secundum prin-
cipale. ¶ Tertio dico ꝙ infans significat peruersis moribus vi- D
rum prostitutum. i. hominem peccatoré, qui propriè infans dicitur, pro eo ꝙ per confessioné Dei laudem & gratiarú actionem, prædicationem & orationé, Deo, sacerdoti vel proximo parum fatur, & sic infans. i. non fans & non loquens spiritualiter inuenitur. Et nota quòd sicut infans faciliter.

Cadit & vix releuatur,	Talis ergo in-
Plorat & via pacificatur,	fantia est re-
Se maculat & vix emundatur,	probãda, & à
Infirmatur nec cito sanatur,	prudéte quo-
Decipitur nec fraudem rimatur,	libet fugiéda.
Se denudat nec verecundatur,	Prouer.9. Re
Ridet atq; iocundatur,	linquite infan
Perit & morte grauatur,	tiã & viuite.
Sic verè dico quòd peccator	& Prouerb.1.
Faciliter cadit per inconstantiam.	Vsq; quo par-
Faciliter plorat seu tristatur per iracundiam.	nuli diligitis
Faciliter maculatur per immunditiam.	infantiam, &
Faciliter infirmatur per negligentiam.	stulti ea quę si
Faciliter decipitur per ignorantiam.	bi sunt noxia
Faciliter detegit per iactantiã & inuerecúdiã.	capient, & im
Faciliter ridet & gratulatur per insolentiam.	prudétes odi-
Faciliter perit per tentationis molestiam.	uuit scientiã?

Et breuiter, ista est veritas ꝙ moderni peccatores more infantium non curant, non cogitant nisi de præsentibus. Et ideo vbi non aduertunt, ipsi capiuntur futuris & perpetuis malis. figurati in illo demoniaco de quo dicitur Marci.9. ꝙ ab infantia demon eum inuadebat, ita ꝙ eum stridere, spumare & arescere faciebat. quia. s. spumam luxuriæ & ariditatem auaritiæ introducere comprobatur. Vnde de malis infantibus diaboli dici & notari potest ꝙ isti lætantur vanis lætitijs. Iob.21. Infantes eorum exultant lusibus, tenent tympanum &c. Sequitur. Ducunt in bonis dies suos &c. ¶ Item dotantur múdi diuitijs, quia. s. infantes, idest homines ignorantes & imperfecti, & ad literam pueri, sunt illi qui de bonis mundi & Ecclesiæ aliquotiens magis habent. figurati Dan.14. vbi in téplo Belis apparuerunt vestigia mulierú & infantium, qui. s. cibaria apposita comedebant &c. Ea pone illud Zacha. 8. Plateæ ciuitatis implebuntur infantibus. ¶ Ité isti seruantur orci supplicijs, i. infernalibus tormentis & pęnis. Esa.18. Infantes eorum allidentur in oculis eorum. Et Sap.13. Flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Patet ergo ꝙ infans potest significare. Criminalem culpæ prauitaté. Virtualem vitæ sanctitatem. Naturalem carnis vanitatem. Et hoc sufficiat. Vide infra vbi puer.

Inferior.

Nota ꝙ inferioritas significat parté loci profundiorem, infimiorem, & terræ centro seu medio proximiorem. A Notabn ergo loquendo moraliter ꝙ in scriptura reperitur multiplex inferioritas. s. inferioritas.

Virtuosa.	Et sic dico ꝙ est vnú inferius qđ spectat ad hu
Vitiosa.	militaté. Vnú inferius qđ spectat ad cupidita-
Et luxuriosa.	té. Vnú inferius qđ spectat ad aduersitatem.

Primum inferius collocat in tuto.	Dico ergo primo ꝙ est
Secúdum inferius succumbit in luto.	vnú inferius qđ est vir
Tertium inferius caret omni bono.	tuosum. Et istud é quo

quis per humilitatem alijs se reputat inferiorem, & in statu & in sufficiétia basioré. Talis enim inferioritas Deo soli placet, & eos q sic sunt inferiores, solet dominus ad superiora leuare.

Arbor enim quanto radix eius inferius & profundius radicatur, tanto magis crescit in altum, melius durat & vegetatur, & cōtra ventorū impetus stabilius firmatur & roboratur. Sic verè quanto quis habet radicem cordis inferius & profundius per humilitatē infixam, centro, i. Deo per charitatem magis proximam & affixā, tanto ad bene fructificandum & operandum est vegetior & viuatior, ad resistendum ventis tribulationum & tentationū est fortior atq; tutior, & ad finaliter superius & ad honores cœlestes ascendendum & se exaltandum est aptior & habilior. Scriptum est.n. Qui se humiliat, exaltabitur. Lucæ.14. Et qui se humiliauerit, erit in gloria. Iob.22. Quod bene figuratum est Eze.41. vbi dicitur q de inferioribus templi ascendebatur ad superiora. Simus ergo inferiores, nos alijs submittendo, inferius, infirmis & pauperibus condescendēdo, & inferius, inferiora, s. sepulchrum & infernum intuendo & meditando. ¶ Constat.n. quòd locus inferior.

B Est secretior ad meditandum.
Est stabilior ad sustentandum.
Est habilior ad receptandum.

Secretior dico ad meditādum. Pro quo facit qđ dr̄ in iure ciuili q cuius est inferius, eius est etiam superius. quia cuius est solū & fundamentum, eius etiam est quicquid est supra ædificatum. Sic pro certo quisquis habet fundamentalem. s. humilitatē, etiā habeat illud qđ est superius. i. cœlestem gloriā & hęreditatē. Recumbe ergo in nouissimo loco, vt tibi dicat qui te inuitauit, amice ascende superius. Lucæ.14. De Axa.n. filia Caleph legitur Iosuæ.15. q pater suus dedit sibi irriguum superius & irriguum inferius. Quia. s. anima filia dei non solū debet esse irrigua desuper quantum ad contemplationē, immo etiā quantū ad meditationē inferiorum. Pisces.n. debiles tpe tempestatis inferius ad fundū descendunt, ne. s. fluctibus ex aqua ad terrā proijciantur. Sic simplices tpe tentationis debent inferius per meditationem descendere, & ibi à malis fluctibus se saluare. Eze.31. Ligna voluptatis cōsolata sunt in terra infima. Et applica si vis figuram de mola superiori & inferiori, quæ non sunt impignorandæ. sicut dr̄ Deut.24. Superior.n. mola est spes bonorū superiorum. Inferior mola est timor malorum inferiorum, quæ. s. viduæ. i. animæ non licet impignorare, quia sine spe & timore non debet esse. Vnde. 3. Reg.6. dr̄ q Salomon fecit interiorē domum oraculi in sanctum sanctorum. &c. ¶ Stabilior etiā ad sustentandum & resistendū, sicut videmus de fundamento qđ est pars domus inferioris, qđ sustinet ædificiū, & de pedibus, qui sunt inferiores inter membra, & tñ sustinēt totum corpus. Quia reuera illi qui per humilitatem seu etiam per paupertatem sunt inferiores, sunt ad corpora Ecclesiæ in fide & moribus sustentanda vtiliores & fortiores, sicut patet de mendicantibus religiosis & etiam alijs. Sicut etiā patet de agricolis, qui suis laboribus totū corpus reipublicæ portant. Dicat ergo Ecclesia vel respublica illud Psal. Substantia mea in inferioribus terræ. ¶ Habilior insuper ad receptandum, quia. s. sicut ad loca inferiora solent aquæ & radij solares descendere, & illa calefacere & fœcūdare, & ipsa etiam loca inferiora aquam & radios ad se descendentes solent recipere, & propter recepta solent fructibus abundare (Patet in vallibus quæ quia radios solares & pluuias recipiunt, ideo cœteris terræ partibus fęcundiores sunt) sic reuera viri humiles solent radios & stillicidia diuinæ gratiæ abundantibus recipere, & exinde copiosius per bona opera pullulare. Vnde ipse dñs est qui dicit Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terræ, & inspiciam oēs dormientes, & illuminabo omnes sperantes in dño. Acuties.n. cordis aialium tendit inferius versus pedes, piscium aūt econuerso ab inferioribus versus caput, vt dicit Aristo. Quia reuera illi qui sunt animalia iusta, s. diuina gratia aiata, habent acutiem & aciem cordis semper versam versus partes inferiores, cogitando. s. de inferno & sepulchro & pauperibus &c. quamuis pisces. i. voluptuosi habeant ecōtrario cor versum superius versus caput. s. de honoribus & diuitum fauoribus meditando, quorum vt dr̄ Deut.29. Cor auersum est hodie à dño. Et ibidem.30. dr̄. Si hodie auersum fuerit cor tuum, prędico tibi q pereas. Patet ergo q est vnū inferius qđ est virtuosum. Vnde de inferioritate & infimitate virtuosa humili & timorosa dr̄ Baruc.2. Anima quę tristis est super mali magnitudine, & incedit curua & infirma,
C dat tibi gloriam & iustitiā. ¶ Secundo principaliter dico q est vnū inferius quod est vitiosum. Et istud est illud quo spiritus fit inferior carni & tentationi, quo quis adhæret mundi bonis & possessionibus, quo quis est de inferiori statu atque viliori. Malum.n. est q quis fiat inferior, & q vincatur, de tentatione, vt ei de tentatore dicatur illud Deuter.28. Ipse ascendet super te, & erit superior, tu aūt descendes, & eris inferior. ¶ Itē malū est q quis fiat inferior, se delectādo in rerum inferiorum & in terrenorū possessione, similes elementis ignobilibus, quę mouentur inferius versus centrum, & nobilia econuerso. Similes talpis & vermibus, quę versantur inferius infra terrā. sic tales circa terrena, de quibus dicitur Iosuæ.3. q aquæ inferiores descenderunt in mare. Et in Psal. Introibūt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. ¶ Item malum est q homo de inferiori gradu & statu sine magnis meritis subito promoueatur ad summum, aut collocetur in officio & prælatione, quia. s. tales solēt esse cæteris peiores & deteriores qū assumpti fuerint ad magisteriū. Exemplo grādinis, quæ quāto propius in inferioribus nubibus generat, tāto impetuosius cadit, & vineas & terras amplius lędit. Sic tales inferius ab humili plebe geniti, impetuosius subditos regūt & lædūt, iuxta illum poetam dicentē. Crudelis valde est humilis cū surgit in altum. Veruntamen talis infirmitas nō nocet qū vita & sufficientia æquipollent. Quinimmo talis tunc nō debet dici alijs inferior, sed ęqualis. Ideo quilibet sufficiens rusticalis pōt alijs dicere illud Iob.12. Et mihi est cor sicut & vobis, nec inferior vestri sum. ¶ Item malum est q illud quod est superius in natura, sicut aia respectu carnis, & ratio respectu sensualitatis fiat inferius in subiectione, & q detineatur sub tam vili dñatione. Cuius simile fit in auibus, quia in illis palpebra inferior dominatur & ascendit & claudit oculum, superiori quo ad hoc immobili permanente, in aialibus vero est contrarium, quia. s. superior clausionis facit officium. Sic vere in auibus. i. in vanis & volatilibus pars inferior. s. caro & sensualitas fit superior, & superiori parti. i. rationi dñatur. in animalibus vero. i. in iustis & in gratia animatis fit contrarium, quia. s. pars superior, i. aīa atq; ratio principatur inferiori & subiectę, & claudēdi & aperiendi officium operatur. Talibus ergo sensualitatē præferentibus potest dici illud Iob.15. Nūquid consilium Dei audisti, & inferior te erit sapientia eius? q. d. non est iustum. Patet ergo q est vnū inferius quod est vitiosum. ¶ Tertio dico q est vnū inferius quod est luxuriosum. Et illud est status aduersitatis & paupertatis quo ad mundum, & status mortis & infernalis pœnalitatis, quo ad statum futurum. De inferioritate ergo labilitatis &c. dr̄ Iudicum.20. Cum se inferiores vidissent, fugere cœperunt. De inferioritate vero infernalis ferocitatis & pęnalitatis dicit Psal. Eruisti animam meā ex inferno inferiori. Vnde de mala muliere dicitur Prouerb.7. Viæ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis. Sic igitur patet quomodo inferioritas sumitur multis modis. Vide de inferis.

Infœlix. & Infortunatus.

A Idē vidētur supponere. Et potest dici quòd in scriptura fit mētio de infelicitate culpæ, miseriæ, & pœnæ. Nam dici potest

Infœlix peccator vitijs infectus.
Infœlix viator fortunæ subiectus.
Infęlix viator in lutum proiectus.

De infęlicitate culpæ pōt dici illud Sap.3. Sapientiā qui abijcit, infęlix est. De infœlicitate miseriæ seu fortunæ potest dici illud Roma.7. Infęlix ego, qs me liberabit de corpore mortis huius? Et 1. Reg.1. Infęlix mulier nimis ego. De infœlicitate vero pœnæ seu finalis damnationis & angustiæ dicitur in Psal. Contritio & infœlicitas in vijs eorū, & viam pacis non cognouerunt. Et Sap.13. Infœlices enim sunt, & inter mortuos spes illorum &c. Vide de fœlicitate &c.

Infernus.

A Nota q infernus est locus & habitaculum damnatorū. Et nominatur diuersimodè in scriptura. Dicitur.n. infernus quasi inferius natus, vel quasi nocens, eo q infernus inferius in corde terræ esse credatur. Vnde in Psal. dicitur. Eruisti animam meam ex inferno inferiori. Item dicitur tartarus, à tare quod est defectus, quia ibi deficit omne bonū. Dicitur auernus, ab à quod est sine, & verè, quasi sine verè. Dicitur abyssus, ab à quod est sine, & byssus candor, quasi sine candore &c. Diuersimodè.n. secundū suas proprietates dicitur, & rebus diuersis diuersimodè comparatur. Breuiter ergo de horrore loci possumus notare quòd hic est

Locus ardoris.
Locus stridoris.
Locus horroris.
Locus terroris.
Locus fœtoris.
Locus doloris.

Est hic locus ardoris inextinguibilis. Iste enim est sicut mons Ethnæ, qui semper flammat & ardet, quia ignis eorū non extinguetur, & vermis non morietur. Esa. vlt. ¶ Item est locus stridoris immitiga-

Locus insatiabilis.
Locus incognoscibilis.
Locus ineuasibilis.
Locus sterilitatis.
Locus obscuritatis.
Locus capacitatis.
Locus crudelitatis.
Locus insuper horrendæ societatis.

ris immitigabilis, quia sicut dr̄
Matt.22. Ibi erit fletus & stridor
dentium. ¶ Item est locus horro
ris irreparabilis, quia sicut dicit̄
Iob. 10. Ista est terra miseriæ &
tenebrarum, in qua vmbra mor
tis & nullus ordo, sed sempiter-
nus horror inhabitat. ¶ Item est
locus terroris incogitabilis. Vn-
de Eze.30.dr̄. Dabo terrorem in terrā Ægypti. Et sicut dicitur
Ezec.32. In isto loco ponuntur illi qui dederunt terrorem suū
in terra viuentium. ¶ Item est locus fœtoris intolerabilis, quia
ibi sicut dicitur Esa.3. Erit pro suaui odore fœtor &c. ¶ Item
est locus doloris non mitigabilis. Vnde in Psal. Dolores infer-
ni circundederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis.
¶ Item est locus insatiabilis, quia sicut dicitur Prouer.27. In-
fernus & perditio non replebūtur. Et Prouer.30. dicitur. Tria
sunt insatiabilia, infernus, & os vuluæ, & terra, quę non satura-
tur aqua. ¶ Item est locus incognoscibilis, ita est.n. à nobis re-
motus, ꝙ nescimus quid ibi agitur. Et in scriptura vocatur iste
locus terra vltima & nouissima. Ezech.31. Ecce deductus es
cum lignis voluptatis ad terram vltimam, in medio incircun-
cisorum dormies cum illis qui interfecti sunt gladio. Ideo di-
citur Sap.2. Non est agnitus qui reuersus sit ab inferis. ¶ Item
iste est locus ineuasibilis, qui.n. illuc intrahunt, euadere perpe
tuo nō valebunt. Vnde in Psal. dr̄. Memoria eorum veterascet
in inferno. quia sicut dr̄ in inferno nulla est redemptio. ¶ Item
dico ꝙ iste est locus sterilitatis. Ibi.n. nulla sufficientia est, sed
est ibi vniuersalis indigentia. Vnde Eccl.14. Non est apud infe
ros inuenire cibum. ¶ Item est locus obscuritatis. Et ideo. Iob.
10. iste locus dicit̄ terra tenebrosa, & operta mortis caligine.
¶ Item est locus capacitatis. Nunquā.n. potest tot & tantos re-
cipere, quin semper paratus sit alios deglutire. vnde Abac.2.
dr̄. Dilatauit infernus animā suam, & non adimpletur. Et con-
gregauit ad se omnes gentes, & coacervauit ad se omnes popu
los. ¶ Item est locus crudelitatis. Vnde dr̄ Cant.8. Dura vt in-
fernus æmulatio. ¶ Itē est locus malæ societatis, quia ibi est lo-
cus demonum & omnium malignorū. Psal. Erubescant impij,
& deducantur in infernum, & muta fiant labia dolosa. Et ideo
de ista mala societate dr̄ in Psal. Conuertantur peccatores in
B infernum, omnes gentes qui obliuiscuntur Deū. ¶ Et si vis sci-
re quæ sunt genera malorum sociorum ibidem habitantiū. Pri
mo potes dicere quòd iste locus similis est desertis superioris
Ægypti. Dicit.n. Plinius quòd in superiori. i. in remotiori Ægy
pto, Æthiopia & Libya, hoc est dictu, in illis confinibus istarū
regionū quæ sunt à parte meridiei, perpetuus viget æstus, in-
tantum ꝙ ibidem nulli hoium conuersantur. Habitant tn̄ ibi
multitudines reptilium & serpentum. Ibi.n. inueniuntur basi-
lisci & dracones, ibi bestia chrisocephalus. i. basiliscus aurei ca
pitis, qui iuxta fontem nigrin habitans interficit quicquid vi-
det. In aliquibus partibus est mare continue bulliens. Ibi etiā
in aliquibus regionibus est patria cōtinuè flāmans, quæ à Ger
uasio teuzonia nominatur. Ista patria charissimi potest signi-
ficare infernum, ibi est ebullitio irrefrigerabilis. Ibi est ignis
inextinguibilis. Ibi est æstus intolerabilis. quia pro certo cha-
rissimi ibi non est habitatio hominum. i. virorum rationabiliū
vel sanctorum, quia sicut dr̄ Hiere.49. Non habitabit ibi vir,
nec incolet eam filius hominis. Et loquitur de Idumea deser-
ta, sed pro certo ibi est habitatio reptilium & serpentum. i. de-
monum & hominum peccatorum. Vnde societas habitatorū
istius horribilis loci optime figuratur Ezec.32. vbi valde mira
biliter loquitur de diuersis exercitibus gentilium, dicens sic.
Dederunt inquit fortitudinem suam in terra viuentium. Et se
quitur. Descenderunt in infernum cum armis suis, & posuerūt
gladios suos sub capitibus suis. Numerantur autem ibidē ista
genera personarum, & dr̄ ibi ꝙ ibi est Assur, ibi Elam, ibi Mo
soch & Tubal, ibi idumea & reges eius, ibi principes aquilo-
nis omnes, & vniuersi venatores. In quibus verbis ostenditur
ꝙ in societate ista sunt generaliter illi qui temporalibus impli
cantur. Assur. i. negociator. Illi qui melioribus indignantur.
Elam. i. despiciens. Illi qui violentijs effrenantur. Mosoch. i. ca
piens. Illi qui amicitijs non ligantur. Tubal. i. desertus. Illi qui
immundicijs maculantur. ibi principes Babylonis. Illi qui pe
C stilentijs excitātur, quia ibi sunt venatores. ¶ Primo ergo dico
ꝙ ibi sunt illi qui sunt in temporalibus implicati, qui. s. ita va-
cant mundi negocijs & terrenis, quia Deum & spiritualia præ
termittūt. vnde in Psal. dr̄. Conuertantur peccatores in infer
num, omnes gentes quæ obliuiscuntur Deum. Et hoc ostendi-
tur cum dicitur, ibi Assur. Assur.n. interpretatur negociator.
Vnde Zach.10. Humiliabitur superbia Assur, & sceptrū Ægy-
pti recedet. Esaiæ.30. Pauebit Assur virga percussus. ¶ Secūdo
sunt ibi illi qui sunt peruersis cordibus indignati, s. superbi &
arrogantes, qui non reputant nisi se bonos, & omnes alios vili-
pendunt, quibus dicitur Esa.14. Detracta est ad inferos super-
bia tua, concidit cadauer tuū, subter te sternetur tinea, & ope-
rimentum tuum erunt vermes. quō cecidisti lucifer? ¶ Et hoc
ostenditur cum dr̄ Elam. Elam.n. interpretatur despiciens, &
signat superbos, similes leoni, qui valde est indignantis & de-
spicientis naturæ. quia. s. tales omnes alios despiciūt, & se om-
nibus anteponunt. Et ideo finaliter ibi vbi est locus despectio-
nis, descendunt. Vnde Hier.49. Pauere faciam Elam corā ini-
micis suis, & in conspectu quærentium animam eorum, & ad-
ducam super eos malam iram furoris mei & mittam post eos
gladium &c. ¶ Tertio dico ꝙ ibi sunt illi qui sunt mundi diui-
tijs ampliati quod ostenditur cum dicitur. ibi Mosoch, quia
Mosoch interpretatur capiens, & signat illos qui in hoc mun-
do capiunt & acquirūt bona temporalia, iuxta illud Naum.2.
Leo cœpit sufficienter catulis suis, & necauit leenis suis, & im
pleuit speluncas suas præda, & cubile suum rapina. Iustum.n.
est ꝙ illi qui hic capiunt lucra, ibidem capiant damna, & ꝙ il-
li qui hic affluunt diuitijs, ibidem affluāt miserijs. Ibi Mosoch
inquit. Vnde Ezec.27.c. Græcia & Tubal & Mosoch ipsi insti
tores tui. Et ideo de diuite legitur Luc.16. Mortuus est diues,
& sepultus est in inferno. ¶ Quarto dico ꝙ ibi sunt illi qui nō D
sunt in amicitijs formati. Ibi inquit Tubal. Tubal deserens vel
deserti interpretatur, & signat illos qui amicos in necessitate
deserunt & dimittunt. Falsi.n. amici bene perseuerant in pro-
speritate, sed totum deserūt in aduersitate. Contra illud Senec.
Sic diligamus quasi desinere non liceat. Isti.n. sunt deserentes,
quia sicut dicitur Eccl.13. Si habueris, conuiuet tecum, si ni-
hil habueris, derelinquet te. Isti sunt ergo Tubal. quia sicut dr̄
Gen.10. Iaphet, qui interpretatur latitudo, genuit Tubal. quia
s. latitudo mundanæ prosperitatis generat amicos fallacitatis.
Ideo de talibus conuiuis dicitur Prouer.9. In profundum in-
ferni conuiuæ eius. ¶ Quinto dico ꝙ ibi sunt illi qui sunt car-
nis spurcitijs maculati, & hoc ostēditur cum dr̄ ꝙ ibi idumea.
idumea.n. interpretatur rubea & sanguinea. ad denotādum ꝙ
illi qui per carnalitatem & luxuriam sunt sanguinei & rubei,
digni sunt ibidem constitui atq; poni. Res.n. immūda in locis
immundis proijcitur. Et quia luxuriosi immundi sunt, ideo in
immundo loco inferni proijciendi sunt. Vnde de mala mulie-
re dr̄ Prouerb.2. ꝙ inclinata est ad mortem domus eius, & ad
inferos semitæ illius. Et Prouer.7. Viæ inferni domus eius, pe-
netrantes in interiora mortis. Vpupa est auis immūda, & ideo
in nido immundo & stercoribus pleno solet cubare. Sic luxu-
riosi, quia fœtidi sunt & immundi, & in nido fœtido. i. in infer
no, digni sunt finaliter hospitari. Vnde de tali idumea dicitur
Ioel.3. Ægyptus in desolationem erit, & idumea in desertum
perditionis. Et ideo de talibus immundis ad locum immundū
inferni descendentibus dr̄ Baruch.3. Quid est Israel, ꝙ in ter-
ra inimicorum es, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es
cum descendentibus in infern? ¶ Sexto dico ꝙ ibi sunt illi q E
sunt in excellentijs honorati. Ibi sunt inquit principes Babylo
nis. Babylon.n. interpretatur confusio, quia. s. illi qui sunt prin
cipes Babylonis. i. principes confusionis, ibi finaliter sunt rece
pti. In quo.n. peccat quis, in hoc punitur. Et quia principes &
tyranni solent in crudelitate delinquere, subditos crudeliter
gubernare, digni sunt crudelitatem à crudelibus demonibus
pati & sustinere. Vnde Baruc.3. dr̄ de magnatibus & superbis.
Vbi sunt inquit principes gētium, & qui in auibus cœli ludūt?
Sequitur. Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt. ¶ Se-
ptimo ibi sunt qui violentijs sunt effrenati, qui signantur in no
mine venatorū. Ibi.n. inquit venatores. Isti.n. sunt illi qui pau-
peres prædātur, & qui ab eis pellem suæ temporalis substātiæ
rapiunt & furantur. Similes Nemroth giganti, qui dr̄ fuisse
robustissimus venator corā dn̄o, quia. s. tales dicuntur esse gi-
gantes propter magnitudinem mūdanæ prosperitatis, dicūtur
esse Nemroth, qui interpretatur tyrannus, ꝓꝑ pestilentiā suæ
crudelitatis. Dicuntur esse robustissimi ꝓꝑ excellentiā tempo
ralis potestatis. Dicuntur esse venatores propter violentiam
suæ crudelis rapacitatis. Tales igit venatores & gigātes in in-
ferno hospitant, & ibidē perpetuo cōmorantur. Vnde Iob.26.

Ecce gigantes gemũt sub aquis, & qui habitant cum eis. Ideo Baroch. 3. vbi loquitur de inferno dr̃. Ibi inquit fuerũt gigãtes nominati, illi qui ab initio fuerũt statura magna, sciẽtes bellũ. Et sic ergo patet ꝙ in inferno locabuntur diuersa genera peccatorum. Sed de his vide in diuersis titulis huius operis vbi fit
F mentio de inferno. ¶ Sed si moraliter aut allegorice volumus aliquid dicere de inferno, possumus notare ꝙ infernus dicitur

Status hominis pœnitentis.
Status impij pestilentis.
Status sæculi non præsentis.
Vel infernus potest dici
Pauper anxius & tribulatus.
Diues impius & effrenatus.
Mundus noxius & venenatus.

Et primo dico ꝙ per infernũ põt intelligi aduersitas pauperis anxij & tribulati, quia reuera multi sunt quorum vita nihil aliud est q̃ infernus, propter cõtinuas miserias & dolores, & potissimè vita pauperum & pœnitentiũ, qui.s. in isto mundo habent infernum vt post hanc vitam habeant Paradisum, sicut econuerso diuites mali hic Paradiso fruuntur, & post inferno. Vnde de pręsenti tribulatione bonorum potest dici illud Psal. Vita in inferno appropinquauit. Sicut enim in inferno

Est profunditas.
Est capacitas.
Est obscuritas.
Est aduersitas.

Est profunditas humilis subiectionis. Phil. 2. In noĩe Iesu omne genu flectatur, cœlestiũ, terrestriũ, & infernorum. & Esa. 7. Pete tibi signum à dño Deo tuo in profundũ inferni. Est capacitas nobilis dilectionis. quia.s. amor oĩa comprehendit. Abach. 2. Dilatauit infernus aĩam suam, & non adimpletur. Et Canti. 8. Fortis est vt mors dilectio, dura vt infernus æmulatio. Est obscuritas flebilis contritionis. Psal. Circundederunt me dolores inferni, torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circundederunt me, præoccupauerũt me laquei mortis. Et illud Iob 17. Infernus domus mea est, & in tenebris straui lectulũ meũ. Est aduersitas fertilis afflictionis, quia.s. sicut in inferno defectus bonorũ, horror demonum, copia tormentorũ est, sic apud iustos est defectus.i. sterilitas paupertatis, horror demoniacæ, hoc est tyrannicæ crudelitatis, & tormentũ multiplicis aduersitatis. De paupertate.n. dr̃ Eccl. 14. Nõ est apud eum inuenire cibum. De demonibus aũt.i. de tyrannis qui bonos terrent & tribulant in hac vita, dr̃ Prouer. 1. in persona peccatorũ tyrannorum. Abscondamus tendiculas contra insontẽ, deglutiamus eum tanquã infernus viuentem, & integrũ quasi descendentem in lacũ. De tormentis vero possunt dicere cum Dauid illud Psal. Pericula inferni inuenerunt me, & circundederunt me tenebrę. Vita ergo præsens iustorũ infernus dr̃, eo ꝙ multis tribulationibus occupatur. Inter tñ iustum infernum & finalem magna est differentia, quia pro certo iste infernus est tẽpalis, alius æternalis. In isto Deus adest vt subueniat. In alio adest vt interficiat. In isto Deus protegit, in alio cuncta detegit. De isto Deus liberat, sed aliũ nunquam reserat. Quid.n. facerent miseri in inferno præsentium tribulationum positi, nisi Deus astaret & visitaret? Iuxta illud Psal. Si ascendero in cœlum, tu illic es, si descendero ad infernum, ades. Nisi Deus saluaret & protegeret? Iob. 14. Quis mihi det vt in inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Nisi Deus exaudiret & annueret? Ionæ. 2. Exaudiuit me de ventre inferni. Nisi Deus liberaret & erueret? Psal. Domine eduxisti ab inferno animam meam. Sic igitur patet quõ per infernum potest intelligi aduersitas pauperis anxij vel tribulati. ¶ Secundo dico ꝙ per in-
G fernum intelligitur iniquitas hominis impij & reprobi. Constat.n. ꝙ peccator infernus dicitur, inquantum vtriusq; conditio compar & similis reperitur. Infernus enim

Habet ignem semper comburentẽ
Habet fumũ sursum ascendentem.
Habet lacũ cũcta submergentem.
Habet fœtorẽ nũquam exhalantẽ.
Habet tumultũ nunquã quiescentẽ.
Habet cathenã semper stringentẽ.
Habet vermem semper corrodentẽ.

Sic verè dico ꝙ pctõr habet ignẽ qui nunquã extinguitur. hic est cupiditas. Deute. 32. Ignis succensus est in furore meo & ardebit vsq; ad inferni nouissima. Itẽ habet fumum, qui sursum tollitur. hic est pomposítas. Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua. ¶ Item habet lacũ quo quisquis mergitur. hic est gulositas. Vnde de diuite epulante quotidie splendidè, dr̃ Luc. 16. ꝙ sepultus est in inferno. Per illũ.n. gulosum gulositatẽ intelligo, quæ.s. in inferno.i. in peccatore sepelitur. Esa. 14. Veruntamen ad infernũ detraheris in profundũ laci. ¶ Item habet fœtorẽ quo quis inficitur. ecce carnalitas.i. luxuria. Vnde de mala muliere.s. de luxuria dr̃ Prouer. 5. ꝙ pedes eius descendunt in mortẽ & ad inferos gressus illius penetrant. Apoc. 20. Infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. ¶ Itẽ habet tumultũ quo quis concutitur. hic est rixositas, hoc est dictu iracũdia. Vnde de illis tumultuosis, Dathan.s. & Abyron, dr̃ Nume. 16. ꝙ descenderunt ad infernum viuentes. Ad denotandum ꝙ oĩs tumultuositas & iracundia apud inferos.i. apud pctõres abundat. Esa. 14. Infernus subtus te conturbatus est. Item habet cathenã quæ non dissoluitur. hæc est tepiditas, hoc est dictu, pigritia seu accidia. Vnde Eccl. 9. dr̃ ꝙ nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia apud inferos est. ¶ Itẽ ha- H
bet vermem qui nunquã moritur, hic est mordacitas. hoc est dictu, inuidia, quæ continuè mordet mentẽ. Vnde Esa. 14. Infernus subtus te conturbatus est. Sequitur. Subter te sternetur tinea, & operimentũ tuum vermes erunt. Peccator ergo infernus dr̃, eo ꝙ infernum in suis conditionibus imitatur. Et ideo compara ipsum illi inferno quem finxerunt poetæ, vbi.s. Ixion continuè in rota voluitur. Vbi Titius iecur propriũ comedendum vulturibus dat, quod tñ continuè & semper renascitur. Vbi Tantalus famelicus in aqua est vsq; ad labia, nec tamẽ bibere, nec ad bibendum collum flectere comprobatur. Et vbi Belides dolium sine fundo semper & frustra replere conãtur. Et vbi insuper Sisyphus saxũ de mõte ruere permittit, ipsumque continuè sursum reportat vt iterũ relabatur, sicut ponunt fabulæ poetarum. Ixion.n. qui semper rotatur, signat vitiũ ambitionis, quæ de beneficio ad beneficium, de officio ad officiũ semper voluitur. Porro anima inimicorum rotabitur quasi impetu & circulo fundæ. 1. Reg. 25. Titius qui iecur propriũ vulturibus dat ad comedendum, signat vitium carnalis infectionis, quia.s. iecur.i. desiderium ipsius cõtionuẽ expenditur, & tamen semper reuiuiscit & reuertitur. Eccl. 22. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsq; ad finem. Tantalus signat vitium parcitatis, quia.s. istud in opulentia viuit, & tamen de bonis comedere non permittit. Eccl. 6. Nihil deest animæ suæ de oĩbus quæ desiderat, nec tribuit ei Deus potestatem vt comedat. Belides significãt vitium auaritię: Istud.n. semper nititur acquirere & infundere, & tamẽ dolium sine fundo.i. cor auari nunquam potest replere aut satiare. Prouer. 27. Infernus & perditio non replebuntur, sic & oculi hominum insatiabiles. Sisyphus significat vitium instabilitatis aut inutilitatis, quod.s. saxum.i. onerosa negocia sine causa portat & reportat, & cum consummauerit, iterum incohat, & sic in æternum & sine fructu laborat. Eccl. 18. Cumq; consummauerit homo, tunc incipiet, & cum quieuerit homo, tũc operabitur. Talibus ergo pœnis.i. talibus vitijs & affectionibus, infernus.i. peccator impius aut proteruus repletur & occupatur, propter qd̃ finaliter a Deo morti datur. Morti dico.i. diabolo, qui propriè mors vocatur. Apocal. 6. Qui sedebat super equum pallidum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eũ. Infernus.n. mortem.i. peccator diabolum sequitur, inquantũ suis suggestionibus obtemperans sibi in vitijs famulatur. Finaliter autem & mors & infernus.i. peccator & diabolus Dei iudicio condemnantur. Figura Apoc. 20. vbi dicitur ꝙ infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Vnde dominus talibus dicit Oseæ. 13. Ero mors tua ò mors, morsus tuus ero inferne. Patet ergo quomodo per infernum intelligitur iniquitas hoĩs impij vel reprobi. ¶ Tertio dico ꝙ per infernum intelligitur peruersitas sæculi noxij & effrenati. Applica si vis quomodo mundus similis est inferno. Ibi.n. sunt demones.i. tyranni incutientes horrorem. Ibi ignis auaritiæ, dolor tristitiæ, labor insolentiæ, fœtor luxuriæ. &c. Expone & allega prout supra. §. præcedenti. Et hæc de inferno sufficiant. De vero autem inferno inuenies in isto opere in infinitis locis.

Inferre.

Nota ꝙ inferre idem est quod intus aliquid ferre, seu intus aliquid intromittere vel portare. A
Accipitur etiam qñq; pro concludere, pro dicere vel arguere, pro proponere vel opponere. Et possumus dicere quòd est

Vnum inferre Probationis.
Vnum inferre Compassionis.
Vnum inferre Deuotionis.
Vnum inferre Saluationis.
Vnum inferre Iouasionis.
Vnum inferre Damnationis.

Nã doctus infert argumentum vt probet veritatẽ. Vnde Ioan. 20. Infer digitũ tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus sed fidelis. Pius infert nutrimentum vt leuet ægestatem. Vnde de Iacob dicitur Gene. 27. quòd parata cibaria intulit patri, dicens. Surge, comęde de venatione mea. Vnde Malach. 3. dicitur.

Inferte

Inferte omnem decimationem io horreum meum, vt fit cibus in domo mea. Iustus infert sacramentum vt placet deitatem. 3. Regũ. 8. Ioculerunt sacerdotes arcam fœderis in templum. Et Hiere. 17. Venient ioqoit de ciuitatibus Iuda. Seqnitur. Et ab anitro portãtes sacrificium, holocaullum & victimam & thus & inferent oblationem in domum dñi. Infert Deus virum gratum in sanctam cioitatem, s. post mortem. Exemplo Noe, qui interpretatur pater requiei, de qno dr̃ Gen. 8. φ extendeos manum suam apprehensam columbam intulit in arcam. Columbam inquit. i. aiam. Iofert impius oocumentum, vt turbet charitaté, contra illud Prouer. 17. Non est bonũ, damnum inferre iusto. Et 1. Macb. 13. Inferebant plagã magnam castitati. Infert demon tormenta in amantes prauitaté. vt dicatur illud 1. Macha. 2. Intulerunt eis. s. peccatoribus, bellum sabbatis, & mortui sunt. Quia reuera demones finaliter sabbato quo requiescere debuerant. s. post hanc vitã peccatoribus bellum inferũt, in qoantum ipsos ad inferni mortem & damnationem trahnnt Vide de Ferre, Offerre, conferre, & cætera similia. Transeo, qoia videtur mihi vocabulum simile.

A **Infidelis.** Licet fides sumatur vt cõiter pro illa ootitia quam habemus de Deo & spũalibus pro tpe huios vitæ, ioxta illud 2. Cor. 5. Per fidem ambulamus, & non per spem. quia sicut dr̃. 1. Cor. 13. Videmus nũc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Philosophi tamé per fidem, fidelitatem iotellexerunt, iuxta illud Sene. Malo mihi deesse successum quàm fidem. Et cum infidelitas possit supponere pro contrario tam fidelitatis quàm fidei, nihil aliud dicã, cum de fide & fidelitate & de eorum oppositis superius & in multis alijs locis sit tractatum. Ideo transeo.

A **Infinitus.** Cum finis denotet qñq; rei perfectionem & complementũ, & qñq; rei defectioné & cessameotum, hinc est φ infinitas cum fini sit contraria, potest, notari φ iouenitur Infinitas summæ potétiæ, quæ excedit qnicqoid est creatum. Infioitas perseueraotiæ, qoæ transcendit omne terminatũ Infinitas deficientiæ, quæ cõpletum non attingit statum. Infinitas vanæ flueotiæ, quæ non habet quicquã limitatum. ¶ Dico ergo φ est infinitas summæ potétiæ, quæ designat extensionũ perfectionem, & hæc pro certo est infinitas quæ opponitur defectui & corruptioni, termino & conclusioni, tpali & finibili dorationi vel dũationi, & sic ꝑm hanc Deus infinitus dr̃, quià. s. sua essentia nullo termino claudit̃, & sua dũatio nollo tpe terminatur. Ipse. n. solus est infinitus actu, cætera vero si quæ infinita sunt, hoc est potentia vel habitu., sicut patet de oumero, qoi io infinitum põt crescere, de materia, quæ est in potentia ad infinitas formas, sicut dicit Plato, φ. s. materia fluit in infinitum nisi forma sistat fluxũ. Vnde de infinitate essentiæ & bonitatis diuinæ põt dici illud Sap. 7. Infinitus est. n. thesaurus hoibus, quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei Et Baruch. 3. de Deo dr̃ φ magnus est, & oõ habet finem. Sed tñ de infinitate actuali & potentialĩ cũ istud sit magis philosophicum q̃ morale, nihil ad me. ¶ Ité dico φ est infinitas perseuerantiæ, qoæ designat longam durationem. Et ista est illa qua insts dicnntur io infinitum viuere, in qoàtum io vita ista, solent in bono sine defectu perseuerare & persistere, & in quantum in altera vita inæternom & in infinitum poterunt durare, & nunquã amplius deficere. Sic igitur aĩa & maxime beata infinita dĩ, pro eo φ sua essentia & gloria nullo fine terminatur. Vnde de statu & gloria cuiuslibet beati põt dici illud 2. Paralip. 17. Factæ sont ei infinitæ dioitiæ, & multa gloria. Et Esaiæ. 9. dr̃ φ regni eius non erit finis. ¶ Item dico φ est infioitas deficientiæ, quæ designat imperfectioné. Et ista qñq; bene incipitur, sed nunquam finitur seu cõpletur, nec ad finem seu cõplementum dedocitur, contra illud quod dicebat Dauid in Psal. Omnis consummationis vidi finem. ita φ de talibus infinitis & incompletis põt dici illud Marci. 13. Nondũ finis. ¶ Item dico φ est infinitas vanæ fluentiæ, quæ denotat indeterminationem. Et ista est qñ homo imbecillis & vanus est recte sioe termino, & sinn fine debito & moderaméto. De materia. n. prædictum est φ ipsa fluit in infinitũ nisi forma resistat fluxui. De aqua etiam dr̃ φ in infinitum flueret, nisi alieno termino sisteretur. Sic vere multi sunt qui in infinitũ volunt fluere, & nunquam suis malis desiderijs, & suis malis operibus & nefarijs, aut suis fatuis opinionibus & versutijs volũt modũ aut finem ponere, sed in oibus in infinitum vagari & discurrere. De infinitis. n. desiderijs & affectionibus dicit Sene. in epistola φ ipse nescit vtrum desideria nostra naturalia sint, pro eo quia naturalia finita sunt, nostra aũt desideria infinita. De infinitis autem auaritijs & acquisitionibus i. de illis qui non ponunt finem in acquiredo, dr̃ Baruch. 3. Non est finis acquisitionis illorũ. De infinitis vero opinionibus & versutijs dr̃ Eccl. 7. Inueni φ fecerit dñs hominem rectum, & ipse infinitis se immiscuerit quæstionibus. De infinitis etiam nequitijs & malis operationibus dicitur Iob. 22. Propter malitiam tuam plurimam & infinitas iniquitates tuas veniet Deus tecum in iudicium. Et breuiter de quacunq; mala infinitate dici potest illud Eccle. 1. Stultorũ infinitus est numerus. Sic igitur patet quomodo infinitas sumitur diuersimodè. Vide supra de infine.

Infirmitas. Infirmus. Nota φ infirmitas morbus & ægritudo ꝓ eodem supponunt. Et possumus breuiter distinguere quòd est A

Infirmitas spiritualis.
Infirmitas naturalis.
Infirmitas corporalis.
Infirmitas æternalis.

Infirmitas spũalis nihil aliud est quàm peccatum seu pronitas vel inclinatio ad peccandũ. Infirmitas enim denotat mihi quãdam facilitaté seu pronitatem ad casum. Sic infirmitas idé est quod peccator, quia. s. peccator semper est debilis ad resistendum, & facilis ad cadendũ & ad delinquédum. Vnde Sanson fortissimus mortaliũ dixit Iudic. 16. φ si septé funibus ligaretur, infirmus vt cæteri hoïes efficeretur. In quo denotatur φ illi qui septem funibus. i. septé peccatis mortalibus sunt ligati, ad infirmitatem spũalem necessario sunt parati. Vnde de qualibet infirmitate dr̃. 1. Cor. 11. Multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Vnde nota φ sicut est multiplex corporis infirmitas, sic & animæ. Infirmantur enim. Quidam in

Capite.
Oculis.
Pectore.
Manibus.
Ventre.
Renibus.
Pedibus.

Sic pro certo loquendo spiritualiter quidã sunt qui diuersimodè per diuersa crimina sunt infirmi, quia. s. Quidã infirmãtur in capite per superbiam. Quidam in oculis per inuidiam. Quidam in pectore per iracũdiam. Quidã in manibus per auaritiã. Quidã in ventre per gastrimargiam. Quidam in renibus per luxuriam. Et quidã in pedibus per pigritiam. ¶ Primo ergo dico φ est infirmitas capitis, quæ est superbia. Et ista est illa infirmitas quæ dr̃ Apoplexia, quæ facit hoiem cadere. Materia. n. furibunda & melancholica rapit̃ ad capur, vias sensuum & neruorũ claudit, & sic sensum & motum homini tollit, & ipsum cadere mortuũ facit. Sic veré charissimi dico φ qñ aliqua mala cogitatio rapitur ad caput imaginationis humanæ, vtpote quia cogitat gratias & sufficiẽtias proprias, nobilitatem, fortitudinem, & diuitias &c. quia. s. tũc tpis caput suæ imaginationis per superbiã occupatur, spũs humilitatis impeditur, sensus discretionis clauditur & obscurat̃, per motus bonæ operationis adnihilatur, & sic finaliter casus æternæ damnationis procurat̃. Vnde Esa. 40. Iuuenes in infirmitate sua cadent. Et ista est propria infirmitas capitis. i. peccatum imagioatioois. vnde Iudith. 8. Venit æstus super caput Manassę, & mortuus est. Vel etiam põt dici φ superbia est infirmitas capitis. i. capitaneorum pirincipũ & prælatorum. quia sicut dr̃ Esa. 1. Omne caput languidum, & omne cor merẽs. &c. Ista est igitur infirmitas capitis, quæ est superbia. ¶ Secundo dico φ est infirmitas oculorum, quæ est inuidia. Sicut. n. oculi infirmi difficulter & grauiter ferunt lucem, sic inuidi difficulter & grauiter ferunt alienam prosperitaté. Isti. n. habent oculos basilisci, qui desiccat & interficit quicquid videt. quia. s. oẽs quos isti vident prosperari, nituntur deprimere, & etiam per odium eneruare. Vnde dicit Seneca. Vtinam inquit inuidi haberent oculos in omnibus ciuitatibus, vt de omni fœlicitate torquerentur. Nam quot sunt ibi bona fœlicium, tot sunt tormenta inuidorũ. Vnde de infirmitate inuidiæ potest dici illud Mich. 1. Infirmata est in bonum quæ habitat in Marath, idest amaritudinibus. qa scilicet inuidus qui habitat in Marath. i. in amaritudine inuidiæ, tunc infirmatur & dolet qñado bonũ & prosperitatem alterius percipit atq; videt. Tales inuidi figurantur in Heli. 1. Reg. 13. cuius oculi adeo caligauerant, quòd lucernam ardentem & lucentem videre non poterant, extinctam tamen lucernam sine dolore videbãt. quia. s. oculi inuidorũ illos qui sunt prosperitate lucentes & fulgentes, videre nequeunt nec respicere præ inuidia & dolore, illos vero qui per paupertatem sunt extincti, & qui in hoc mundo nihil prosperũ mundi habent, sine dolore inuidiæ respiciunt atq; vident. quia ꝑm Senecam. Sola miseria caret inuidia. Illi ergo infirmantur oculis per inuidiam. ¶ Tertio dico quòd quidam infirmantur C

in pectore per iracundiam. Tunc enim pectus infirmatur, quando aliquo apostemate furioso interius prægrauatum est. Sic procul dubio cor hominis infirmatur spiritualiter, quãdo furore iracundiæ prægrauatur cordialiter. Vnde iracundi possunt dicere illud. 2. Cor. 11. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? q. d. nullus. ¶ Quarto dico ꝙ quidam infirmantur in manibus per auaritiam. Et ista est chiragra spiritualis, quæ ita claudit, curuat & stringit manus auaro, ꝙ ipsas nequit extẽdere ad aliquam largitatem. Manus.n. talium sunt similes manibus & vnguibus auiũ prædalium, & rapacium bestiarum, quæ.s. sunt curuæ & clausæ & acutæ. Acutę dico, vt faciliter rapiant, curuę vero & clausę, vt firmiter & fortiter teneant. quia.s. auari faciliter aliena capiũt, & firmiter retinent quod cœperunt. De ista ergo manuum infirmitate dr̃ Deut. 32. Videbit ꝙ infirmata sit manus, & clausi quoq; defecerunt, residuiq; cõsumpti sunt. Isti ergo infirmantur in manibus per auaritiam. ¶ Quinto dico ꝙ quidam infirmãtur in ventre per gastrimargiam. Gastrimargia enim.s. peccatum gulæ similis est infirmitati stomachi quæ vocatur bolinus, quæ est quidam insatiabilis appetitus. quia.s. gulosi quasi insatiabiliter solẽt cibos varios affectare. Isti sunt.n. de quibus loquitur Phili. 3. quorum Deus venter est, & gloria eorum in confusione. Sicut etiam dr̃ Prouer. 13. Venter impiorum insatiabilis. Et ideo de tali infirmitate potest dici illud Eccl. 37. In multis escis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vsq; ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adijciet vitam. Isti ergo infirmantur in ventre per gastrimargiam. ¶ Sexto dico ꝙ quidã infirmantur in renibus per immunditiam seu luxuriam. secundum.n. Auicen. Oues infirmantur in renibus propter hoc quando nimium impinguantur. Ad denotandum ꝙ per pinguedinem deliciarũ & prosperitatum venit in nostris renibus infirmitas luxuriæ & carnalis voluptatis. Vnde de talibus renibus loquitur Ezech. 29. Dissoluisti omnes renes eorum. Et ideo de infirmitate carnis dr̃. 1. Mach. 1. Iuuenes & virgines infirmati sunt. Isti ergo infirmantur in renibus per luxuriam & immunditiam. ¶ Septimo dico ꝙ quidam infirmãtur in pedibus per pigritiam. Pigritia.n. est podagra pedum, qua si quis infirmatus fuerit, nunquam ad bona opera se mouebit. Ista est infirmitas aza, de qua dr̃. 2. Paral. 16. ꝙ ægrotauit aza dolore pedum vehementissime, & nec in infirmitate sua quæsiuit dominum. Igitur patet ꝙ peccator septem infirmitatibus infirmatur. ¶ Et possumus dicere ꝙ pec- D
cator dicitur infirmus quadruplici ratione, videlicet quia

Debilis est ad bonum faciendum.
Ad onus sustinendum.
Ad sursum ascendendum.
Ad hosti resistendum.

Sic pro certo peccator est debilis & infirmus ad bona opera facienda. vñ Deu. 32. dr̃ Videte ꝙ infirmata sit &c. ¶ Item est debilis ad onera mundi sustinenda, quia.s. onus pœnitentiæ correctionis vel tribulationis nequit sustinere. Vnde in Psal. dicitur. Infirmata est in paupertate virtus mea. Et Ezech. 21. dicitur. Dissoluentur vniuersæ manus, & infirmabitur omnis spiritus. ¶ Item peccatores debiles sunt ad sursum surgendum & ascendẽdum, quia .s. vix possunt à peccato surgere. ¶ Item debiles sunt ad tentationibus resistendum. Vnde in Psal. de peccatore dicitur. Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Patet ergo ꝙ est multiplex infirmitas spiritualis. ¶ Item dico quòd est quædam infirmitas temporalis, seu etiam corporalis. Vnde Hiere. 10. Hæc infirmitas mea est, & portabo eã. Ista vero infirmitas est vtilis, & in patientia sustinenda. Sicut.n. in infirmitate praui humores consumuntur & vacuantur, ita ꝙ post infirmitatẽ homo sanior efficitur, sic quantũ ad spiritualia infirmitas mundanæ tribulationis vel corporalis afflictionis animam spiritualiter sanat, & humores peccatorum & malarum affectionum vacuat atq; purgat. Vnde dicitur Eccl. 31. Infirmitas grauis sobriam facit animam. Nota ergo breuiter quòd talis infirmitas vtilis est, quia scilicet per ipsam

Deus requiritur.
Homo conuertitur.
Virtus perficitur.

Deus dico requirit̃, quia.s. homo per infirmitatem corporalẽ compellitur ad Deum concurrere, & ipsum deuotius exorare. Elephantes.n. qñ infirmãtur, solent herbas medicinales quærere, & ipsas ad cœlum sursum leuare, & quodam religionis cultu à dijs auxilium implorare. In quo quidem naturaliter instruimur ꝙ quando infirmitatibus grauamur, ad Deum affectuosius recurrere coarctamur. Quia pro certo sicut ferrũ in igne positum mollius & ductilius efficitur, sic homo ardore infirmitatis accẽsus, melius per contritionem, mollius & melius ad voluntatem artificis.i. dei vel prælati, per cõuersionem ducitur, regitur & formatur. vnde in Psal. dicitur. Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ, postea accelerauerunt. ¶ Item dico ꝙ per infirmitatem homo conuertitur. Sicut.n. metallum in fornace liquescit ita ꝙ in modulo positum potest in aliquam pulchram formam conuerti, sic homo dum graui infirmitate tangitur, facilius in bonum virum conuertitur & mutatur. quia sicut dictum est, infirmitas carnis sobriam facit animam. ¶ Item dico ꝙ per infirmitatem virtus perficitur. Quia sicut videmus ꝙ ignis quando exterius per ventum pulsatur, fortius cõualescit & roboratur, sic sancti quũ infirmitate aliqua exterius pulsantur, tũc virtute & perfectione amplius roborantur. vnde Iohel. 3. dicitur Infirmus dicat quia ego sum fortis. & 1. Regũ. 2. Infirmi accincti sunt robore quia sicut dicitur 2. Corin. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Et ideo dicebat ibidem Apostolus. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Ista est infirmitas corporalis. ¶ Sed adhuc possemus dicere ꝙ est quædam F
infirmitas naturalis. Et ista est infirmitas humanæ debilitatis, de qua dicit dominus Matt. 26. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Quando.n. Adam fuit per peccatum vulneratus, ipse totam humanam naturam diuersis infirmitatibus imbuit, & inde est processit

Infirmitas doloris.
Infirmitas laboris.
Infirmitas fletus.
Infirmitas metus.
Infirmitas famis.
Infirmitas sitis.
Infirmitas mentis.

De talibus ergo infirmitatibus dicebat Dauid in Psal. Miserere mei domine, quoniam infirmus sum. Sed de his longũ esset singula tractare, ideo omitto gratia breuitatis. Et sic ergo patet quòd est Infirmitas spiritualis. Infirmitas corporalis. Infirmitas temporalis. Et hæc de infirmitate sufficiant &c.

Inflare. Fertilis poterit esse materia de inflare, sed paucę sunt aut nullæ auctoritates vocales. Vide infra in tabula, & de vento.

Influere. Influentia. Nihil est in biblia, vide in tabula.

Infringere. Vbi frangere.

Infundere. Similiter paucissimæ sunt auctoritates.

Ingemiscere. Supra vbi gemere.

Infructuosus. Vbi fructus & vbi sterilitas &c.

Ingens. Ingens idem est quod magnus vel grandia, notabilis & solennis.

Ingratitudo. Multa possunt dici de ingratitudine, sed quia in valde multis titulis, & A
maxime vbi gratitudo & grãrum actio, fit mentio de eadẽ, & maxime in scriptura paucissimæ sunt auctoritates vocales, iõ breuiter pertranseo. Notabo ergo ꝙ ingrati dicuntur illi, qui aliena beneficia continue volunt recipere, nunquam tamẽ recompensare aut retribuere. Similes.n. videtur mari, quod continue recipit aquas dulces, nunquam tamen propter hoc dulce aut potabile inuenitur. Similes etiam sunt voraginibus, quę continue aquas attrahunt, attractas tamen nunquam reddũt. Similes etiam sanguisugis, quæ sanguinem alienum nõ cessant sugere, nunquã tamen nisi molestatæ & compressæ ipsum volunt euomere vel restituere. Sic vere dico de ingratis, quia reuera illi licet à se & à proximo dulces aquas.i. dulcia beneficia recipiant incessanter, & sanguinem alienę substantię attrahãt, sugant & absorbeant pro viribus incessanter, ipsi tamen nullã gratitudinis dulcedinem recipiunt, sed amari & ingrati perseuerantes non recompensant aliquid, neq; reddũt, nec aliquid nisi coacti retribuunt aut ostendunt. Arbitrantur.n. tales omnia sibi quasi ex debito fieri, & ad recompensandum alicui nõ teneri. vnde Bern. de diligendo Deum dicit ꝙ superbia est & delictum maximum vti datis tanquam innatis, & in acceptis beneficijs gloriam vsurpare. Et si vis nota quòd ingratitudo facit generaliter tria mala. Ipsa enim

Creatorem ad iram prouocat.
Largitorem à dando reuocat.
Possessorem ad peccata aduocat.

Dico ergo ꝙ per ingratitudinẽ prouocatur ira creatoris, quia pro certo Deus non diligit ingratos, sed potius eos odit

eos odit tanquam sibi contrarios, cum sit gratus. vnde Petrus Ra. in Epistola. Nihil sic indignationẽ Dei prouocat sicut ingratitudo, ipsa.n. est malorum prouocatio, beneficiorum exinanitio, meritorum exterminatio. Item per ingratitudinẽ reuocatur manus largitoris. quia reuera manus benefactoris à dando se retrahit, qñ vitium ingratum prius inuenisse se sentit. Et sic ingratus nõ solum sibi, sed alijs multis officit, quos.s. impedit atq; lædit. quod tñ secundum veritatem non debet, quia .s. propter ingratos nunquam debet liberalis omittere benefacere. exemplo Dei, qui solem suum facit oriri super malos. de quo Luc.6. Eritis filij altissimi, qui est benignus super ingratos & malos. Et ideo sapiens non debet cessare ingratis & alijs benefacere, quia sicut dicit Seneca lib.2. de beneficijs. Qui ingratus est in vno beneficio, non erit ingratus forsitan in sequenti, immo tertium beneficium præcedentium memoriam reuocabit. Melius est igitur ingratitudinem non timere, & debitum suum facere, vt sic possit aliorum malitiam superare. De quo Seneca ad Lucilium Epistola 81. Quereris incidisse te in hominem ingratum, si hoc nunc primum age aut fortunæ aut diligentiæ tuæ gratias, sed nihil facere hoc loco diligentia potest, nisi te malignum. Nam si hoc periculum vitare volueris, non dabis beneficia, ita ne apud alium pereant, apud te peribunt. ¶ Item per ingratitudinem aduocantur peccata possessoris, quia.s. ingratitudo possessorem suum solet Deo, angelis & hominibus odibilem facere, & pœnam æternam talibus procurare. Ingratitudo.n. infidelitati & perditioni est consanguinea iuri naturali contraria, virtutum mors, & omnis fœderis inimica. vnde Bern. dicit super Cantica. Ingratitudo inimica est animæ, examinatio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus vrens, siccans fontem pietatis, rorem, misericordiæ, fluenta gratiæ. Chryso. vero super Matthæum dicit. Quanto dantur beneficia potiora, tanto ingratis dabuntur supplicia grauiora. Sic ergo patet triplex malũ quod facit ingratitudo. Transeo breuiter, quia supra de ingratitudine & obliuione & similibus multa ponuntur &c.

Ingrauatus.

Vide de grauasse & aggrauasse.

A Ingressus. Ingredi.

Nota q ingredi idẽ est qđ intrograđi. Vnde ingredi nihil aliud est nisi alicubi introire. Cum igitur ingressus introitũ in locum designet, ideo secundum naturam statuum vel locorum possumus distinguere bonos vel malos ingressus. Dicamus ergo primo de ingressu humano. Et sic nota quòd ingressus generaliter triplex est.s. Humanus, Diuinus, & Diabolicus. Possumus autem distinguere breuiter quatuor ingressus humanos, videlicet

Ingressum virtuosum. Primus est in statum perfectum.
Ingressum vitiosum. Scđs est ingressus in statũ infectũ.
Ingressum dolorosum. Tertius est ingressus ĩ tristẽ infernũ
Ingressum gaudiosum. Quartus ẽ ingressus ĩ cęlũ supernũ.

Ingressus virtuosus est ingressus religionis, bonæ societatis, vel status pœnitentiæ &c. vnde Iohel.1. dr̃. Ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei. Ingressus vitiosus est ingressus ad delectabilia mundanæ habitationis Iosuæ.2. Ingressi sunt domum mulieris meretricis. Ingressus dolorosus est ingressus ad tormentum infernalis desolationis. vnde Exodi.15. Ingressus est.n. Pharao cum curribus & equitibus in mare rubrum, & reduxit super eos dominus aquas maris. Ingressus autem gaudiosus est ingressus ad conuiuiũ cœlestis consolationis de quo Heb.4. Festinemus ingredi in illam requiem. & in Psal. Surge dñe in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de ingressu virtuoso, & dicamus q sicut pauper libenter ingreditur.

B Domum Dei seu bonum hospitium vt hospitetur,
Famelicus in conuiuium vt satietur,
Bonus miles in prælium vt coronetur,
Homo obsessus in præsidium ne subiugetur,

Sic pro certo nos debemus libenter ingredi statum pœnitentiæ vel Ecclesiæ quia pro certo ibi est hospitium, in quo boni recolliguntur. Conuiuium.s. scripturæ, in quo docti reficiũtur. Stadium seu prœliũ, in quo pugnantes probantur & coronantur. Præsidium, in quo debiles à suis hostibus defenduntur. vnde Hier.8. Conuenite, & ingrediamur ciuitatem munitam, & sileamus ibi. Sicut.n. tpe guerrarum populus ingreditur ciuitates munitas, cuniculi etiam timentes capi, terrarum ingrediuntur cauernas, sic illi qui guerras tentationum sentiunt & qui capi à diabolo metuunt, ciuitatem regionis vel Ecclesiæ, vel cauernas pñiæ debent ingredi, vt à suis hostibus valeat esse tuti. Vnde cuilibet dixit dominus Hiere.3. Patrem vocabis me, & post me ingredi nõ cessabis. Quod figuratum est Gen.6. vbi contra impetum diluuij præceptum est Noe vt ingrederetur arcam ipse & filij sui & vxor eius & vxores filiorũ suorum. Et ideo de tali ingressu præcipitur figuratiue Ezech.10. vbi dicitur Ingredere in medio rotarum quæ sunt inter cherubin. In quibus verbis ostenditur quòd locus perfectionis ingrediendus est, quia ibi est

Securior habitatio. In loco.n. isto securius commo-
Facilior operatio. ramur, quia sumus in medio. Vi
Subtilior informatio. rilius operamur, quia ibi sunt ro

tæ, quæ.s. faciliter mouentur. Subtiliter informamur quia ibi sunt cherubin, qui interpretantur plenitudo scientiæ. Dico ergo q locũ virtuosum religionis & perfectionis ingredi debemus vt securius ibi cõmoremur, quod ostenditur cũ dr̃. In medio. Esse.n. in medio totaliter, tutius est q̃ esse in aliquo extremorum. Vnde in medio castrorũ solent turres fieri, vt ibi sicut in tutiori loco tutior habitatio possit esse, Hostes.n. nõ ita faciliter inuadunt partem mediã sicut primam. Et ideo quia locus iste dr̃ mediũ, bene dico q locus securior debet dici status religionis & perfectionis, quia est sicut quædã turris, quoddã præsidium, quoddam fortalitiũ in mundo Ecclesiæ militantis, vbi .s. est perfecta securitas seu salus. Sicut.n. dr̃ in Psal. Operatus est salutẽ in medio. Et sicut dr̃. 3. Reg. 8. Sanctificauit rex medium atrij quod erat ante domum dñi. Et ideo propriè iste est illa turris de qua loquitur saluator. Matt.21. vbi dicitur q paterfamilias ædificauit in medio turrim. Bene igitur dico q ingredi debemus istũ locũ, vt.s. securius cõmoremur. Hiere.35. Venite ingrediamur Hierusalẽ à facie exercitus Chaldeorũ, & à facie exercitus Syriæ. qa sicut dr̃ in Psal. Ille habitabit in tabernaculo dñi, qui ingredit̃ sine macula, & operat̃ iustitiã. ¶ Item dico q ingredi debemus statũ seu locũ istũ vt facilius C operemur, quod ostenditur qñ dr̃. In medio rotarum. Per rotas.n. quę modico impulsu faciliter mouentur, intelligũtur illi qui modico impulsu diuinæ inspirationis, motionis vel prædicationis in bonis actibus occupãtur, de quibus dr̃ Eze.10. Rotas ipsas audiente me vocauit volubiles. Vnde de tali ingressu ad bene operandum dr̃ Act.9. Surge, ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Et si petas quæ sunt illa quæ nos oportet facere, quæ sunt illa opera ad quæ faciendum debemus ingredi locum istũ, certe rñdeo quòd ista sunt.

Opera contritionis. De contritione dr̃ in Psal. To-
Opera confessionis. ta die cõtristatus ingrediebar.
Opera satisfactionis. De cõfessione dr̃ in Psal. Ape
Opera meditationis. rite mihi portas iustitię, & in-

gressus in eas confitebor dño. hæc porta dñi, & iusti intrabunt in eam. De satisfactione dr̃ illud Iohel.1. Ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei. De meditatione dr̃ Eze.3. Ingredere & includere in medio domus tuæ. Et reuera iusti debẽt quũque saccum meditationis induere, & ibi solitarie conuersari, & per meditationem ingredi oia loca necessaria ad salutem, vt .s. meditatio nostra ad modum exploratoris videat in quolibet quid agatur. Ergo ingredi debet seipsum, mundũ, mortem, infernum, & Paradisum. Seipsum dico, vt doleat defectum moralem. Mũdum, vt horreat populum brutalem. Mortem, vt videat terminum finalem. Infernum, vt timeat gladium letalem. Paradisum, vt ferueat ad locum vitalẽ. De ingressu ad cor proprium & ad considerandum scilicet interius semetipsum, dicitur Hiere.47. Vsquequo concides ò mucro domini? vsquequo non quiesces? ingredere in vaginam tuam, & refrigerare & sile. De ingressu in mundum scilicet ad considerandũ ipsius abominabilem ritum, dicitur Ezech.8. Fili hominis ingredere parietem, & fode. Sequitur. Et vide abominationes pessimas quas isti faciũt. De ingressu ad mortem siue ad sepulchrũ scilicet ad considerandum mortalem statum, & inde finem & terminum, dicitur.2. Reg.12. Dauid ingressus seorsum iacuit super terram, scilicet dum videbat filium morientẽ. Esa.2. Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo. De ingressu in infernum scilicet ad considerandum eius miseriam atq; luctum, & damnatorum suspirium & tormẽtum & diuersa supplicia, dr̃ Esa.2. Ingredietur scissuras petrarum & cauernas saxorum à facie formidinis dñi. De ingressu vero ad Paradisum ad considerandũ eius lętitiam atq; cantũ, & ipsius abundantiã atq; fructum, dr̃ Hebr.4. Festinemus ingredi in illam requiẽ.

Ista sunt erga opera meditationis & ingressus nostræ considerationis. Et sic patet ꝙ ingrediendus est perfectionis status vt facilius operemur, quod potissimè debet dici ingredientibus domum Dei, quæ est Ecclesia, quia.s.illi qui ad illā ingrediuntur & promouentur, debent ingredi bona intentione vt bonū operentur. Esa.26. Aperite portas, & ingredietur gēs iusta, custodiens veritatem. Cauta discretione ne mali procurentur. Eccles.4. Custodit pedem tuum ingrediens domum Dei. Sine dissensione, vt cunctis fœderentur. 3.Reg.2. Pacificus ne est ingressus tuus? Rñit. Pacificus. Ingrediamur ergo locū iustum, vt facilius & virilius operemur. In medio inquit rotarū. Eze.1.

D Spiritus vitæ erat in rotis. ¶ Itē dico ꝙ ingrediēdus est talis locus vt sagacius informemur, quia ibi sunt cherubin.i.viri pleni scientiæ. Inter cherubin inquit. Sicut.n. scholaris melius informatur per ingressum studij vel scholæ, & hoc quia ibi sunt multæ personæ repletæ scientia & doctrina, sicut etiam homo melius illuminatur qñ ingreditur domū vbi plura luminaria sunt accensa, sic vere homo melius informatur qñ ingreditur Ecclesiæ pœnitentiæ seu religionis statum, vbi sunt plures homines fide & sapientia illustrati. Iste est ingressus viæ orientalis, de quo dr̃ Ezech.43. ꝙ gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem, & terra splendebat à maiestate eius. Via.n. oriētalis quæ participat lumen, significat statum hoīum perfectorum, in quibus lumen scientiæ plus abundat. Quia reuera status Ecclesiæ vel religionis vbi sunt cherubin.i.viri discreti & iusti, est nobis ingrediendus, & iustè & licitè appetendus. Arca.n. testamēti in medio duorum cherubin ponebatur, quia .s.illi qui volunt esse arcæ custodes, debent esse inter cherubin .i.inter viros scientificos & discretos, quorum debent cōscientias frequentare. sicut.n.dr̃.3.Reg.7. In tēplo Salomonis erant cherubin & leones & palmæ quasi in similitudinem stantis hominis. Ad denotandum ꝙ in templo Ecclesiæ sunt homines luminosi per cōscientiam, quia ibi sunt cherubin. Sunt homines vigorosi per conscientiam, quia ibi sunt leones. Sunt homines victoriosi per perseuerantiam, quia ibi sunt palmæ. Deus.n. posuit in isto loco multas lucernas luminosas & claras, quas pro certo vult esse non sub modio, sed super candelabrum, quia scilicet eos non vult latere sed apparere, & hoc vt ingredientes lumen videant. Luc.11. vt sic de quolibet pabulum scientiæ requirente dicatur illud Ioh.10. Ingredietur & pascua inueniet. Et sic ergo patet quòd iste locus est ingrediendus triplici ratione, scilicet vt habeamus

E Status securitatem.
Motus sedulitatem.
Sensus subtilitatem.

Sed proh dolor charissimi multi sunt homines qui nō quærunt ingredi statum Ecclesiæ vt habeant ista tria, quia.s. ambitiosi & symoniaci libēter ingrediuntur statum Ecclesiæ, non vt habeant spiritualem sanctitatem, sed vt habeant temporalem prosperitatē. Non vt habeant bona opera, sed vt faciant multa scelera. Non vt acquirant discretionem, sed vt lucrentur possessionem. Vnde nota quòd Ecclesiam Dei ingrediuntur

Procaciter & tumultuosè.
Carnaliter & affectuosè
Fallaciter & insidiosè.
Venaliter & pecuniosè.

Dico ergo ꝙ quidam ingrediuntur procaciter & tumultuosè. Et isti sunt illi qui per potentiā armorum & nobilitatem generis in status ecclesiasticos se ingerunt violenter, & qui ibidem viuentes ritum nobilitatis obseruant, bona pauperum inanibus equis & canibus, pompis, conuiuijs vestibus, patrimonium Christi vastant. Contra quos dr̃ Amos 6. Ve qui opulenti estis in Syon, & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israel. Isti sunt similes quibusdam falsis apibus quæ vocantur furin, quæ cum habeant ventrem cæteris maiorem, libenter ingrediuñt aluearia bonarum apum, & hoc non vt mellificent, cum mellificare nesciant, sed vt mella aliarum deuorent & consumant, sicut dicit Plinius. Quia pro certo charissimi, simoniaci & ambitiosi quorū venter.i.appetitus est ita insatiabilis & magnus ꝙ non potest beneficijs satiari, & etiam nobiles gñe, qui solo nomine talium possunt nūcupari, qui etiam satiari non possunt, nec aliquo moderamine contentari, qui vt cōiter sine moderamine semper viuunt, libenter ingrediuntur aluearia verarum apum.i.status & collegia clericorum & religiosorum, & hoc pro certo non vt proficiant, sed vt mella diuitiarum acquirant. Quia reuera tales cum latissimum ventrem habeant.i.cum maximum statum & hospitium volunt tenere necesse est eos multa cibaria.i.multa beneficia & quæ multis bonis personis sufficerent, procurare, & sic multa mella alijs debita manducare, quapropter certe multo melius esset ꝙ tales Ecclesiam nō ingrederentur, quàm ꝙ tot bona eos vastentur, & ꝙ ipsis abundātibus multi boni mendicare compellantur. De ingressu talium dr̃ Thren.1. Vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus præceperas ne intrarent Ecclesiam tuam. Vnde propriè tales figurantur Dan.14. vbi dr̃ ꝙ per occultos meatus ingrediebantur sacerdotes & vxores & paruuli eorū templum Bellis, & quicquid de cibis super mensam positum fuerat, consumebant. sed istam figuram vide expositam in titulo de idolo. Isti ergo bene dicuntur furin, à furādo, quia .s. quicquid superfluè expēdunt, furtum est & rapina. Et sic dico ꝙ isti magis ingrediuntur ad furandum, quàm ad necessitates Ecclesiæ procurandum. De quibus dr̃ Oseæ.7. Fur ingressus est spolians latrunculus foris. Isti sunt ergo qui ingrediuntur procaciter & impetuosè. ¶ Item dico ꝙ quidā ingrediuntur carnaliter & affectuosè sicut.s. sunt parentes & consanguinei prælatorum, qui.s. affectione carnali introducuntur & ingredi permittūtur. In quodcunq;.n. foramen caput ingressum fuerit, ingrediuntur etiam faciliter cætera membra. Sic moraliter loquendo, postquam capita.i.capitanei & principaliores ingressi fuerint in Ecclesiam sanctam dei, statim volunt quòd omnia membra eorum.i.omnes consanguinei & omnes familiares ingrediantur, & ad dignitates & beneficia post eos admittantur. Dan.14. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam & vxores & filij eorum, & oīa comederunt & biberunt. Isti ergo ingrediūtur carnaliter & affectuosè. ¶ item dico ꝙ quidam ingrediuntur fallaciter & insidiosè. F

Et isti sunt hypocritæ similes auiculæ quæ dicitur rex auium, quæ s̃m Plinium leuiter & dulciter ventrem ingreditur crocodili, sed tñ ibidem corrodit ipsius intestina. Idem facit eidē crocodilo quidam serpens qui ichneumon dr̃, leuiter.n. dētes crocodili scalpens in ventrem ipsius illabitur, & cum ibidem fuerit, ipsum perforat & occidit, sicut dicit Plinius & Isid. Sic vere charissimi hypocritæ & fallaces suauiter cū magnis dissimulationibus & fictionibus qñq; ventrem Christi.i.claustrū vel collegium vel etiā prælatos ingrediuntur, & quia boni creduntur, ibi ingredi permittuntur. 3. Regū.14. Ingredere vxor Hieroboam. Sed vere cum ibidem fuerint, dicetur eis merito qđ ibidem vxori Hieroboam dictum est. Cur alienam te simulas.i.cur te aliam ostendis quàm apparuisti? cur introductus nisi teris eos rodere, & totum ventrem Ecclesiæ dissipare? Exemplo Saul, qui non erat rex, humillimus, factus rex fuit nequissimus. Et exemplo Zamri.3. Reg.16. qui ingressus palatiū succendit se cum domo regia, & mortuus est rex nequissimus. vnde Prouer.23. Ingreditur blande, nouissime vero mordebit vt coluber, & quasi regulus venena diffundet. Isti ergo ingrediuntur fallaciter & insidiosè. ¶ Item dico ꝙ quidā ingrediuntur venaliter & pecuniosè. Et isti sunt symoniaci, qui.s. non habent ingressum in Ecclesiā nisi pecunia mediante. Sunt.n. aliqui populi qui hoīem alterius sectæ ad se venire vel ingredi nō permittunt, nisi sub titulo mercaturæ, mercatores tñ solent recipere, ipsosq; fauore mercium, non ipsorum ad se permittūt ingredi & intrare, sicut fit apud bastoldos, qui in finibus Indiæ habitāt inter mōtes cū duplici facie, humana.s.& canina. Sic vere aliqui sunt hodie ecclesiastici prælati qui nullum ingredi ad se permittunt ad beneficia ecclesiastica obtinēda nisi mediante symoniæ mercatura. Dicunt.n. quid vultis mihi dare? & ego vobis eum tradam.s. beneficium. Et illi constituerūt ei triginta argenteos &c. Precio.n. appreciati sicut constituit illis diabolus, vendunt ista. Et hoc fit potissime apud eos qui duplicem habēt faciem.i.apud symoniacos, qui exterius sunt hoīes, iustitiam simulando, intus tñ sunt canes, auaritiam exercendo. Eccle.2. Ve peccatori terram ingredienti duabus vijs. Sed non sic charissimi, sed habeamus bonum ingressum. Patet igitur ꝙ est ingressus quidam virtuosus. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ est quidā ingressus qui est vitiosus. Et iste est ingressus ad mundana delectabilia obtinenda, vel ingressus quo per fenestras sensuum nostrorum incaute permittimus ingredi delectabilia huius mūdi. Isti.n. sunt hostes nostri capitales, quos dum incaute ingredi permittimus per quinq; sensus, possessionem castri cordis perdimus & amittimus. Sic.n. Isboseth rex dormiens super terram, dum ancilla ostiaria obdormiret, ingressi sunt latrones, & occiderunt regem, sicut dr̃.2. Reg.4. Quia vere charissimi cū ancilla ostiaria cordis nostri.s. diligentia, qñque sopitur & dormit, ita ꝙ ostia sensuum incaute G

dimittis

dimittit aperta, occultè ingrediuntur latrones, i. malæ complacentiæ delectationes & tentationes, & vsq; ad regẽ, id est vsq; ad cor perueniunt, & ipsum per malos consensus interficiunt & occidunt. Ad nos enim ingreditur

Caro, quæ inficit.	De carne inficiẽte dr̃ Gen.
Mundus, qui deficit.	19. ꝙ ingressa est maior fi-
Morbus, qui afficit.	lia ad patrem suum, dormi-
Demon, qui officit.	uitq; cũ eo. De mundo de-
Mors, quæ interficit.	ficiente & decipiente dr̃ il-

lud prædictum Oseæ.7. Fur ingressus est spolians latrunculus foris. De morbo affligente dr̃ Abac.3. Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat. De diabolo percutiente & tentante seu officiente dr̃ Prouer.13. Ingreditur blãde, nouissime vero mordebit & coluber, & quasi regulus venena diffundet. De morte verò oĩa destruente & corrumpente dicitur Here.9. Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras. Ista n. & similia, proh dolor, ingrediũtur ad nos, & ista libenter recipimus & admittimus, virtutes vero excludimus, & eas ingredi prohibemus Esa.59. Conuersum est retrorsum iudicium &c. Sequitur. Et æquitas non potuit ingredi. De ingressu vero quo nos ingredimur mundũ, peccatũ &c. possemus dicere ꝙ homo ingreditur peccatum vel mundum sicut lupus intrat domum, sicut auis ingreditur laqueũ, sicut leo ingreditur foueam, sicut talpa ingreditur in cauernam. Lupus. n. sm fabulas ad instinctum vulpis domum rustici intrauit vt comederet carnes, sed quia tunc famelicus erat & vacuus, per strictam fenestram ingressus est, quia vero ibi fuit satiatus & repletus, ideo per illam strictam viam exire nequiuit, & ideo egregiè verberatus fuit. Auis etiam viso pabulo laqueum ingreditur, cum vero recedere voluerit, laqueo stringitur, & sic non euadit amplius sed capitur. Leo etiam viso cadauere foueam ingreditur, non attendens foueæ profunditatem, ex qua tandem non potest egredi, sed ibidẽ inuentus permittit necessario se ligari sicut dr̃ super Ezech. 9. Istam tñ vltimam figuram vide supra expositam vbi Abscondere. Sic pro certo charissimi qñ homo qui in principio est famelicus atq; pauper, videt in mundo aliquod delectabile quod affectat. s. diuitias, delitias & honores, ibidem sic solet auide & incaute ingredi & intrare, & se in mundi negocijs plus debito implicando, & profunditatem foueæ peccati non cõsiderando nec aduertendo, pro certo se solet diuitijs & vitijs replere & satiare, intantum ꝙ laqueo male consuetudinis totaliter stringitur & ligatur ꝙ de mundo vel de peccato amplius non potest exire, sed ibi vsq; ad mortem cogitur remanere. vnde Eccle.9. Scito qñ in medio laqueorum ingredieris, & super dolentium arma ambulabis. vbi dum à diabolo reperitur, iugulatur ab eo æternaliter. De tali ergo ingressu. s. ad delectabilia carnis, seu ad lucra symoniæ. auaritiæ vel vsuræ, põt dici illud Prouer.2. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ. Tales. n. ingressus scriptura nobis prohibet, ipsosq; declinandos suadet. Prohibet enim

Ingressum prophanæ societatis.	Vult. n. ꝙ non in-
Ingressum immundæ carnalitatis.	grediamur ꝓpha
Ingressum terrenæ saecietatis.	nam societatem.
Ingressum mundanæ iocunditatis.	Vnde de sacerdo
seu prosperitatis.	tibus dr̃ Ezech.

44. Sabbata inquit mea sanctificent, & ad mortuum non ingredientur vt non polluantur. ¶ Item ꝙ non ingrediamur in immundam carnalitatem, seu ad cuiuslibet luxuriæ fęditatẽ. Vnde de malis mulieribus dr̃. Non ingrediemini ad eas, neq; de illis ingredientur ad vos. ¶ Item ne ingrediamur ad terrenam cupiditatem. Hiere.43. Ne ingrediamini Ægyptum vt habitetis illic. & Oseæ.4. Nolite ingredi in Galgalam. Ægyptus tenebræ, Galgala, inuolutio interpretatur, quia. s. cupiditas excæcat & inuoluit. Item ne ingrediamur mundanam iocunditatẽ seu prosperitatem. Hiere.16. Ne ingrediamini domum conuiuij. Sequitur. Abstuli pacem meam à populo isto. Et sic patet
H ꝙ est quidam ingressus vitiosus. ¶ Sed tertio dico ꝙ est quidã ingressus dolorosus. Et iste est duplex, s. ingressus mortis, quo. s. ingredimur sepulchrum. Et ingressus damnationis, quo peccatores ingrediuntur infernum. Sicut. n. apes domos suas in sero ingrediuntur, silent & tacent donec in mane iterum excitentur, sic homines in sero. i. in fine vitæ suę domum sepulchri per mortem compelluntur ingredi, vbi quantũ ad corpus dormiunt & quiescunt, quousq; in mane diei iudicij per generalẽ resurrectionem iterum valeant excitari. Vnde de isto ingressu loquitur scriptura Iosuæ.23. Viam vniuersæ carnis ingredientur hodie. Sicut etiã videmus ꝙ latro compellitur ingredi carcerem, vnde postmodum ducitur ad patibulum vel ad ignem; sic verè peccator carcerem sepulchri ingreditur vt exinde ad inferni patibulum deducatur, & vt inferni incendijs concremetur. De talibus dr̃ Prouer.2. Qui ingrediuntur ad eam. s. ad damnationem, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ. vnde Iob.38. Ingressus es thesauros niuis, & in nouissimis abyssi deambulasti, apertę sunt tibi portę mortis, & ostia tenebrosa vidisti. Iste est ergo ingressus dolorosus. Quarto vero dico ꝙ est ingressus gaudiosus, & iste est ingressus Paradisi. Sicut. n. peregrinus gaudet quãdo post multos labores ingreditur suum hospitium, pauper etiam gaudent qñ post magnã famem ingreditur bonum conuiuium, sic etiã sancti summè lætantur & gaudent qñ post laborem famem & miseriam huius mundi ingrediũtur Paradisum. De isto ingressu dr̃ Iob.5. Ingredieris in abundantia sepulchrum tuum. & Ioan.10. Ingredietur & pascua inueniet. Vnde de sancta aĩa potest dici illud 3. Regũ.1. Ingressa est Bersabea ad regem. Et sic patet ꝙ quadruples est ingressus. s. virtuosus, vitiosus, dolorosus, & gaudiosus. Iste est ergo ingressus humanus. ¶ Sed adhuc dico ꝙ I
est quidam ingressus diuinus. Et iste qñq; fit spiritualiter per gratiam, qñq; personaliter per præsentiam. Spiritualiter ingreditur Deus mentem humanam qñ ipsam puram inuenit atque sanctam. Deus. n. est sicut piscis qui libenter ingreditur speluncham nouam. Vnde figuratiuè dr̃ Ezechieli de principe sacerdotum Ezec.46. ꝙ cũ ingredientibus ingredietur, & cũ egredientibus egredietur. quia. s. princeps deus ingreditur ad illos qui ad ipsum volunt ingredi, & egreditur ab ipsis qui ab ipso volunt egredi. Item personaliter ingressus est, quia. s. exiuit à patre, & venit in mundum. De quo quidem ingressu dicitur Esa.19. Ascẽdet dominus super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & mouebuntur simulacra eius. In quibus verbis ostenduntur quatuor Christi ingressus, scilicet

In virgineum vterum.	Primus fuit ingressus magnę
In mundum.	puritatis, quia super nubẽ le-
In infernum.	uem. Secundus fuit ingressus
In cœlum.	magnæ paupertatis, quia in-

gressus est Ægyptum. Tertius fuit ingressus magnæ potestatis quia. s. omnia simulacra. i. omnia demonia fuerunt mota. Quartus fuit ingressus magnæ dignitatis, quod ostenditur cum dicitur. Ascendet dominus. Iste. n. habuit Ingressum purissimum, carnem assumendo, quia venit in nubem leuem. i. in beatã virginem. Ingressum pauperrimum, in mundum veniẽdo, quod notatur per ingressum Ægypti. Ingressum fœlicissimum, infernum spoliando, quia mota sunt simulachra. i. demonia. Ingressum dignissimum, in cœlum ascendendo, cũ dr̃. Ascendet dñs. Nubes. n. leuis fuit beatissima virgo Maria, in quam Christus ingressus est purissimè. vnde Dan.7. Ecce in nubibus cœli filius hoĩs veniebat. Sicut. n. aqua dulcis in mari ingreditur vas de cera virginea vndiq; clausum, sic Christus ingressus est nubem suam. i. purissimum virginis vterum, exemplo lucis, quæ sine vitri fractione ingreditur ipsum vitrum. Psal. Ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. & Ezec.43. Maiestas domini ingressa est templum. Figura de porta clausa inæternũ, per quam solus dñs ingressus est. Eze.44. ¶ Item Ægyptus qui interpretatur obscuritas, signat mũdum, in quem dum Christus intrauit, pauper obscurus & sine claritate prosperitatis apparuit. vnde Psal. Intrauit Israel in Ægyptũ, & Iacob accola fuit in terra Cham. Psalm. Tota die contristatus ingrediebar. & 1. Reg.12. Ingressus est Iacob Ægyptum. & Exodi.11. Media nocte ingrediar Ægyptum. ¶ Item simulachra signant demonia, quorum. s. potestas tunc fuit eneruata, qñ de eorum manibus per ingressum Christi in infernum, patrum captiuitas est erepta. vnde Esa.46. Confractus est Bel, cõtritus est Nabo, fracta sunt simulachra eorum. & Ezec.3. Fili hominis ingredere ad transmigrationem. i. ad liberandam captiuitatẽ. ¶ Item ascensus signat ingressum in cœlum, de quo dr̃ Ioã.20. Ascendo ad patrem meum &c. & Hebr.4. Ingressus in requiem Dei. Ideo de omnibus istis ingressus dr̃ in Psal. Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus dei mei, regis mei qui est in sancto. Et hæc igitur de ingressu tam diuino quàm humano sufficiunt. ¶ De ingressu vero diabolico ad animam deo dandam videtur esse sicut de ingressu hostium ad capienda castra & fortalitia aliena, quia. s. isti ingrediuntur sub forma mercatorum & amicorum, qui dum aliqua videntur inferre, permittuntur intrare,

sed cum

ſed cum intus fuerint, ſocijs ſuis aperiuot qui ingredictes oĩa deſtruuot, occupaot & occidunt. Sic vere diabolus ſub ſpecie alicuius boni vel alicuius virtutis ſolet ingredi ooſtras cogitationes, ſed cũ portam.i.cogitationem occupauerit, tunc pro certo ſocios ſuos.i.delectationem tentationẽ & conſenſum interius introducit, & ſic per vitia caſtrũ animæ decipit & ſubuertit. Prouer.23. Ingreditur blaode, nouiſsime autem mordebit vt coluber. Et illud Oſeæ.7. Fur ingreſſus eſt &c. ſicut ſupra ſufficit. Vide vbi de intrare & introducere.

A **Inhabitare.** Cum inhabitare idẽ ſit quod intus habitare, notabo ꝙ eſt inhabitatio bonorũ, & inhabitatio malorum. ¶ Primo igitur dico de inhabitatione bonorum, de quibus expone illam auctoritatem. Pſal. Inhabita terram, & paſceris in delitijs. In quibus verbis adnerte ꝙ iuſti habent triplicem bonam iohabitationem, videlicet

Moralem. | Realem. | Finalem. — Habitant.n. moraliter in manſionibus deuotionis, & hoc interius. Inhabita. Realiter in manſionibus religionis, & hoc exterius. Terram Finaliter in manſionibus ſaluatioois & hoc ſuperius. Paſceris inquit delitijs. Dicam ergo ꝙ iuſtus inhabitat totus in pectore, extra io opere, ſurſum in æthere. ¶ Dico ergo ꝙ eſt inhabitatio iuſtorum moralis & interior, quod oſtẽditur cum dicitur inhabita.i. intus habita. Eccl.16. Ab vno ſeoſato inhabitabitur ciuitas.i. conſcientia, & à tribus ſtultis derelinqoetur. Meditatio.n. eſt quædam ſpiritualis & moralis inhabitatio. ſpiritus.n. noſter illic inhabitare dicitur principaliter, vbi principaliter moratur. Non.n. greſsibus pedum, ſed greſsibos cogitationum & affectuum mouetur aoima, & de vno negocio ad aliud ſicut ad habitationes varias circnofertur. Et ſic dic quòd inhabitant.

Quidam in deſerto contritionis per pniæ guſtum amarum.
Quidam in caſtro protectionis per confidentiæ ſcutom carũ.
Quidam in ſtudio diſcretionis per ſapieotiæ viſum præclarũ.

Primi igitur inhabitant deſertum pœnitentiæ. Eſa.54. Semen tuum gentes hæreditabit, & ciuitates delertas inhabitabit. & ſuot verba Chriſti ad Eccleſiam, quia.ſ. ſemen Eccleſiæ.i. ſancti viri, potentias animæ ſuæ quæ qñq; fuerunt geotes.i. ſine lege viuentes, & deſertæ virtutibus & iocolæ, diligenter deſertum contritionis & pniæ inhabitant & frequentant. ¶ Secundi inhabitant caſtrum confidentię.ſ. in ſpe & auxilio protectionis & adiutotij diuini, de quo dr̄ io Pſal. Iohabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula, protegar in velamento alatum toarũ. ¶ Tertij vero inhabitant ſtudium ſapientiæ, quia.ſ. pro certo ſicut dicitur Sap.7. Neminem diligit Deus, niſi eum qui cum ſapientia inhabitat. Taliter ergo debet iuſtus ſpiritualiter inhabitare, vt ſimiliter à Deo poſsit ſpiritualiter inhabitari, & per gratiã viſitari, dicens cum apoſtolo.2.Cor.2. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti. Quia ipſe eſt qui dicit illud.2.Cor.6. Inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorũ Deus, & ipſi erunt mihi populus. Quã procul dubio inhabitationem procurat in nobis timor & amor, iuxta illud quod in Pſal. ſcribitur. Prope timẽtes eum ſalutare ipſius, vt inhabitet gloria io terra noſtra. Iſta eſt ergo inhabitatio iuſtorum moralis & ioterior.

B ¶ Deinde dico ꝙ eſt iohabitatio iuſtorum realis & exterior. Et illa eſt illa qua iuſtus in chriſtiana fide viuit, & qua in Eccleſia vel teligiooe verſatur, quod oſtenditur cum dr̄. Terra, quæ dr̄ à terendo, eo ꝙ realiter teritur & calcatur, per quã intelligitur chriſtiana fides & religio vel Eccleſia, extra quã nullus ſanctus inhabitat aut moratur, quia ſicut dr̄ in Pſal. Iuſti autem hæreditabunt terram, & inhabitabũt in ſæculum ſæculi ſuper eam. Religio.n. chriſtiana eſt ſicut templum quod habebat in principio quandam latam inhabitationem & manſionem, quæ ſignificabat Eccleſiã & ſtatum hoĩum ſæcularium & laicorum, & in iſta erat candelabrũ luminis, & menſa propoſitionis. ad denotandum ꝙ ſæculares ad minus debent habere iſta.ſ. lumen fidei ad ſe dirigendum, & menſam pietatis ad pauperes ſuſtinendum, dicendo illis illud. Edatis & bibatis ſuper menſam meã. Luc.20.a. Et iſta prima pars vocabatur ſancta, quia.ſ. ſæculares ſi volunt, poſſunt viuere ſanctè & iuſtè. Pars interior & ſecretior & alia in duplo minor & anguſtior vocabatur ſancta ſanctorum, quæ.ſ. ſignificabat ſtatum ſpiritualium & clericorum, apud quos.ſ. debet eſſe arca fœderis, hoc eſt charitas & dilectio. Cherubin, quæ interpretatur plenitudo ſcientiæ, hoc eſt veritas & diſcretio. Tabulæ legis, hoc eſt ſcriptura & ſacra lectio. Manna dulcoris, hoc eſt pietas & deuotio. Virga Moyſi, hoc eſt ſeueritas & correctio. Et ſic ergo dico ꝙ fideles ſm dioerſitatem ſtatuũ inhabitant diuerſas Eccleſiæ manſiones, quia.ſ. extra Eccleſiæ ſtatum nulla eſt inhabitatio tuta, nulla eſt manſio vtilis aut ſecura. Terra inquit. vt ſic dominus dicat Eccleſiæ illud Eſa.62. Complacuit domioo io te, & terra tua iohabitabitur. Et aduerte quod ibi eſt inhabitandum, quia eſt

Locus ſplendoris & cognitioois. | Locus amoris & dilectionis. | Locus timoris & deuotioois. | Locus rigoris & correctioois. | Locus honoris & prælationis. — De cognitione ſplendoris dr̄ in Pſal. Vnã petij à domino, hanc requiram, vt iohabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam voluotatem dñi, & viſitem templũ eius. De dilectiooe amoris dr̄ in Pſal. qoia.ſ. Deus inhabitare facit vnius moris in domo. De deuotioois timore dr̄ vel dici poteſt illud Iudith.2. Cecidit timor eius ſuper oẽs inhabitantes terram.i. timor Dei. De correctioois rigore dicitur Apoc.11. ꝙ duo ſancti prophetæ cruciauerunt eos qui inhabitabant ſuper terram. De prælationis vero honore dicitur Eccl.24. Creator oĩum dixit mihi. in Iacob iohabita, & in Iſrael hæreditare, & in electis meis mitte radices. Patet ergo ꝙ eſt inhabitatio iuſtorũ realis & exterior. Terram inqoit.

¶ Deniq; dico ꝙ eſt inhabitatio iuſtorũ finalis & ſuperior.ſ. Paradiſus, quę oñditur cũ dr̄. Et paſceris in delitijs eios. Ibi.n. aĩa paſcitur pabulo Chriſti humanitatis, & eſt in delicijs Chriſti diuinitatis. Eccl.2. Vadam & affluam delicijs, & fruar bonis. Et reuera iſta eſt habitatio delitioſa.ſ. habitatio Paradiſi, vbi ſcilicet finaliter inhabitant ſerui Chriſti. Pſalm. Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam, & ſemen ſeruorum eios poſſidebit eam, & qui diligunt oomen eius, habitabunt in ea. Sic igitur patet quomodo iouenitur triplex inhabitatio ioſtorum. C

¶ Secundo principaliter dic quòd inuenitur triplex inhabitatio malorum. Et iſta pro certo eſt D

Quædam interior, quæ eſt prophana. | Quædam exterior, quæ eſt mundana. | Quædam poſterior, quæ eſt inſana. — Prima eſt virtutib' orbata, hoc eſt cor malorum & conſcientia, quia ſm Pſal. Iſta eſt terra quæ deberet eſſe fructifera, quæ tñ verſa eſt in ſalſugioem à malitia criminum inhabitantium in ea. Secooda eſt laboribus torbata, & hæc eſt mũdana vita & opulenta, de qua in Pſal. Commoueantur oẽs inhabitantes orbẽ. Tertia eſt doloribus ingrata, & hæc eſt infernalis pœna & peſtilentia, quia.ſ. ſicut dr̄ Iob.10. Illa eſt terra miſeriæ & tenebrarom, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Et poſſum adhuc dicere ꝙ iſtæ tres inhabitationes poſſunt dici inhabitabiles, ſ. non ſimpliciter, ſed ſm quid, quia.ſ. ſunt regiones quæ ſunt ſub zona torrida, quæ ſuot inhabitabiles ratione exceſsiuæ caliditatis, & ratiooe ſerpeotum & monſtrorũ & feralis crudelitatis. Regiones etiam quæ ſuot ſub duobus vltimis polis, quæ.ſ. appropinquant ad duos polos.ſ. arcticum ſeptentrionalem & antarcticum meridionalem, ſunt inhabitabiles ratione frigiditatis. Aliæ etiam ſuot regiones iohabitabiles ratione obſcuritatis, ſicut eſt regio aptoforon, de qua dicit Solinus quòd æternæ noctis merſa caligine, nihil aliud de cœlo recipit, quàm hyemem ſempiternam. Sic dico ꝙ præfatę regiones cordis iniqui, mundi, & inferni, iohabitabiles dicuntur, non quia habitatoribus careant, cum in malo corde habiteot peccata & cogitatus mali, in mundo habitent peccatores & tyranni, in ioferno vero demones & damnati, ſed quia nõ iohabitantur à bonis, nec dignæ ſunt ſeu tutæ vt inhabitari debeant à perfectis, quia.ſ. in corde peruerſo abũdat frigus indeuotionis. In mũdo abundat ardor auaritiæ & ambitionis. Io inferno vero abundat hyems & tenebrę cęcitatis & tribulationis. Et iõ cor prauũ eſt iohabitabile quo ad Deũ & virtutes, quibus ſpoliať. Hier.46. Memphis in ſolitudine erit, & deſeretur, & iohabitabilis erit. Mundus eſt inhabitabilis quo ad iuſtos & deuotos, quibus non frequentatur. Hier.48. Florens egredietur, & ciuitates eius deſertæ erunt & inhabitabiles. quo ad beatos à quibus nõ viſitatur. 51. Euigilauit contra Babylonem cogitatio domini, vt ponat terram eius deſertam & inhabitabilẽ. Sequitur. Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, ſtupor & ſibilus. Sic igitur patet de inhabitationibus bonis & malis. Hic non allego exempla, quia ſupra tractaui magis plane de habitare. Et vide io titulis alijs contioentibus habitatiooem & locom, ſicut eſt manere, ſtare &c.

Initium. Nota ꝙ initium idẽ eſt quod alicuius rei inceptio ſeu principium. Vnde nota quòd eſt A

Initium temporis.
Initium corporis.
Initium operis.
Vel dic aliter quòd est
Initium rerum.
Initium morum.
Initium temporis.
Initium corporis.

Initium rerum est deus, de quo Apoca. 21. Ego sum alpha & ω, initium & finis. Initium morũ est fides, timor, iustitia seu recta intentio. vnde Sap. 1. Initiũ sapientiæ timor dñi. & Prouer. 16. Initium vitæ bonę, facere iustitiam &c. Initium temporis est instãtus, de quo in Psal. Initio cognoui de testimonijs tuis. Initium corporis sunt humores & elemẽta, de quo Sap. 7. Nemo ex regibus aliud habuit natiuitatis initium. Qualitercunque aũt accipiatur initium, istud est certum ꝙ ab initio dependent oĩa initiata, quia. s. à deo dependent oĩa creata. Ab intentione dependent oĩa operata. A iuuentute oĩa vitæ ordinamenta. Et ideo necesse est ꝙ habeam⁹ bona initia, vt. s. bona sequentia subnectantur. Igitur spiritualiter loquendo, habeamus in oĩbus actibus nostris bona initia virtutum. Ex bonis. n. pręmissis sequitur bona conclusio. Et qui in initio vitæ suæ deficit, faciliter à rectitudine se diuertit, modicus. n. error in principio, magnus erit in fine. Et ideo sicut bonum semen est initium boni fructus, quia. s. sine bono semine præcedente, boni fructus nullatenus subsequuntur, sic verè bona semina gratiarũ & virtutum sunt initia bonorum fructuum & actuũ, & vbi semina: sicut quædã initia nõ præmittũtur, ibi fructus nullatenus subsequentur. De bonis igitur initijs morũ & virtutum põt optimè exponi illud Eccle. 39. Initium necessariæ rei vitæ hoĩum, aqua, ignis & ferrum, sal, lac, panis, mel, botrus, vuæ, oleum & vestimentum. Vbi nota ꝙ ad vitam morum necessaria sunt ista initia. s. Aqua compunctionis. Ignis dilectionis. Ferrum correctionis. Sal prudentiæ. Lac clẽmentiæ. Panis Eucharistiæ. Mel deuotionis. Botrus seu vua patientiæ. Oleum compassionis. Vestimentum bonę conuersationis. De his initijs potes aliqua tangere, vel si vis dimitte, & vide infra de principio, quia omitto causa breuitatis.

A **Inimicus. Inimicitia.** Nota ꝙ inimicitia idẽ est quod contrarietas, odium, discordia, maliuolentia, rancor. Et notãdum ꝙ triplex generaliter inuenitur inimicitia. s. Dei, diaboli, & hoĩs. ¶ Primo igitur dico ꝙ Deus inimicatur peccatoribus, quia sicut dicit Isid. Ceruus naturaliter inimicatur serpentibus, ipsosq́; de cauernis extrahit, eosdem deuorat & consumit. Sic pro certo Deus inimicatur peccatoribus venenosis serpentibus, quia sicut dr̃ Eccl. 12. Altissimus odio habet peccatores, ipsosque de cauernis corporum suorum extrahit per mortem, & ipsos deuorat per damnationẽ. Vnde dñs dicit talibus Hiere. 30. Plaga inimici percussi te castigatione crudeli. Et sic serpens naturaliter incedit vel tortuosus vel erectus, sic peccatores sunt tortuosi per malitiam, erecti aũt per superbiã. vnde Thren. 1. Vide dñe afflictionem meam, qm̃ erectus est inimicus. Veruntamen sicut videmus ꝙ locusta sursum subito salit & erigitur, subito cadit & deprimit, sic inimici peccatores faciliter eriguntur contra deum per superbiam & obstinationẽ, & super alios per tpalem promotionem, sed finaliter cadũt in infernum per miseriam & damnationem. Vnde in Psal. dr̃. Inimici vero dñi mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodũ fumus deficient. Deus igitur inimicatur peccatoribus. Vnde Esa. 63. Afflixerunt spiritũ sancti eius, & cõuersus est eis in
B inimicum. ¶ Secundo dico ꝙ diabolus inimicatur melioribus. Camelus. n. naturaliter inimicatur equo, sicut dicit Isido. Lupus etiã inimicatur oui &c. Sic pro certo diabolus inimicatur & pro viribus cõtrariatur homini bono & simplici. Vnde Matt. 13. diabolus à Christo vocatur inimicus, quia. s. cum tritico zizaniam seminauit. Inimicus inquit hoc fecit. Iste. n. basiliscus, qui rex serpẽtum ab Isidoro vocatur, naturæ dr̃ inimicus. Iste. n. erectus mordens dr̃ interficere quicquid videt, & signat diabolum, humani generis inimicũ, qui dicitur rex serpentum, i. magister omnium malignorũ. quia dicitur Iob. 40. Ipse. n. est rex super omnes filios superbiæ. Iste. n. veneno malitiæ, inuidiæ & inimicitiæ imbutus, si potest omnes hoĩes per tentationes inuenenat, per delectationes intoxicat, per cõsensus & operationes occidit, & tandem ipsos per malas consuetudines putridos & fœtidos efficit & incendit. vnde illud prædictum Thren. 1. Vide dñe afflictionem meam, qm̃ erectus est
C inimicus. ¶ Tertio dico ꝙ peccatores inimicantur sanctioribus. Sicut. n. animalia siluestria & rapacia sunt vt communiter simplicibus bestijs & animalibus inimica, & eisdem contraria & nociua, quod bene patet in pluma aquilæ quæ plumam gallinæ corrodit, sic verè charissimi, omnes iniusti & siluestres peccatores, bonis & simplicibus inimici sunt, & in omnibus cõtrarij & nociui, sicut. n. similitudo in rebus causa est amicitiæ, sic dissimilitudo causa est inimicitiæ. Vnde de peccatoribus dicitur Sap. 2. Dixerunt impij apud se cogitantes non rectè. Et sequitur. Circunueniamus ergo iustum, qm̃ inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris. Et ideo quia boni in hoc mundo inimicitias patiuntur, potest quidẽ quilibet contra eorum malitias Dei auxilium implorare, & dicere illud Psal. Inimici mei viuunt, & multiplicati sunt qui oderunt me iniquè. De multiplicatione ergo talium inimicorum, dicitur in Psal. Ecce inimici tui sonuerunt. & tandem nominat cœlus inimicos. Psal. Simul aduersum me disposuerunt tabernacula Idumeorum & Ismahelitæ Moab & Agareni, Gebal & Amon & Amalech, alienigenæ cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filijs Loth, fac illis sicut Madian & Sisare, & sicut Iabin in torrente Cison. Iste est. n. exercitus diaboli contra ciuitatem Ecclesiæ, quia. s. diabolus vna cum collegio reproborũ non cessat inimicari & ei nocere & contrariari. ¶ Aduerte ergo & nota ꝙ Deo & sanctis contrariantur & inimicãtur quindecim genera hoĩum, & sunt isti. s. Carnis inquinatores, quia ibi sunt Idumei, qui interpretantur sanguinei. Vani ostentatores, quia ibi sunt Ismahelitæ, qui interpretantur auditi. Mali imitatores, Moab, qui interpretatur ex patre, signant malorum parentum imitatores. Gulæ ministratores, quia ibi sunt Agareni, qui interpretantur festa suscitantes. Auari prædicatores quia ibi ęst Gabal, qui interpretatur vorago exterminans. Tristes oblocutores, quia ibi est Amon, qui interpretatur dolens vel murmurans. Falsi adulatores, quia ibi est Amalech, qui interpretaĩ populus labens. Fidei desertores, quia ibi sunt alienigenæ, qui designant hęreticos. Inuidi detractores, quia ibi sunt habitantes Tyrum, quæ interpretatur angustia siue inuidia. Improbi mercatores, quia ibi est Assur, qui interpretatur negociator. ¶ Item dico ꝙ in isto exercitu sunt adhuc. Cito deficiẽtes, quia ibi est Loth, qui interpretatur declinans. Discordia frementes, quia ibi est madian, qui interpretatur contradictio seu rñdens. Tristitia torpentes, quia ibi est Sisare, qui interpretatur exclusio gaudij. Mundani sapientes, quia ibi est Iabin, qui interpretatur sapiẽs seu intelligens. Bona reijcientes, quia ibi est torrẽs Cison, qui interpretatur vomans. Omnes. n. isti diuersimodè sunt inimici simplicium bonorum. Quidam. n. inimicantur aperte, quidam occulte. Aperte. n. inimicantur crudeles, contradictores, raptores, de quibus dicitur in Psal. Tribulauerunt eos inimici eorum &c. Occultè inimicãtur inuidi, adulatores & detractores, & alij similes, de quibus dicitur Eccle. 12. In labijs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur vt subuertat te in foueam. in oculis suis lachrymatur inimicus, & si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Sed de hoc vide supra de Adulatione & de amicitia. Et ideo charissimi, quia tales sunt Dei & sanctorum inimici, ideo Deus est talibus inimicus. Sicut. n. dicit Plin. Stellio scorpionibus inimicatur, in tm̃ ꝙ eo viso terrorem eis incutiat & pauorem, qui scorpiones sunt propter suã venenositatem hoĩum inimici. Sic vere Christus qui propter virtutes stellio dr̃, vel stellatus, & qui septem stellas. i. septẽ virtutes in dextera sua dicitur habere, inimicus est generaliter omnium scorpionum. i. oĩum peccatorum, quia. s. inimici sunt hoĩum. i. virorum simplicium & bonorum. Vnde pro certo in die iudicij qñ ab eis videbitur, terrorem eis incutiet & horrorem. Sicut. n. dicitur Sap. 5. Videntes turbabuntur terrore horribili. Quia sicut dicitur in Psal. Inimicos eius induam confusione, super ipsum aũt efflorebit sanctificatio mea. ita ꝙ tũc videbitur dñs dicere cuilibet pauperi illud Exod. 24. Inimicus ero inimicis tuis, & odiẽtes te affligam. Et ideo sicut vidamus ꝙ reges & principes quando in guerris inimicos suos capere possunt, solent quandoq; eos suspendere, quandoq; occidere, quandoq; submergere, sic verè Deus inimicos suos peccatores in inferno finaliter occidet & suspendet. Vnde in Psal. dicitur. Inimicos eorum operuit mare. Et Esaiæ. 66. Vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Et sic igitur patet ꝙ est inimicitia diuina, diabolica, & humana &c.

Iniquitas. Nota ꝙ iniquitas dicitur quasi nõ æquitas. A
Peccatum. n. iniquitas dr̃, pro eo ꝙ per ipsum cor & cõscientia inęqualis & inquietas redditur, in quantum. s. contra oẽm ęquitatẽ Deo rebellare nititur, & in quantũ per in-

per iniustitiam & intrinsecã discordiã inęquatur,& à tranquilla & æqua & syncera qoiete & pace turbatur. 1. Ioan.3. Qui facit peccatum, iniquitatem facit. & peccatum est iniquitas. Per æquitatem.n. designatur tranquillitas & pax, sicut Thobiæ.5. dicitur. Æquo aio esto, in proximo est vt à deo cureris. Et ideo per oppositum iniquitas, peccatũ & animi turbationem designat, pro eo φ pacem coosciontiæ facit inæqualem & turbat. Eccl.21. Romphea bis acuta ois iniquitas. Est autem iniquitas propriè peccatum io proximom, sicot impietas peccatũ est in parentes & Deum, inter amicos.n. & proximos semper debes esse æquitas, paritas, similitudo, charitas, & æqualitas, & similitudo, causa vel glutinum fit amoris, sed qñ per peccatum ista solluntur, necesse est φ ibi generetur odium, discordia, iniquitas, dissimilitudo & inęqualitas. Aqua.n ſm Isid. dicitur quasi æqua, quia.s. oisi aliuodo turbetur, superficies ipsius semper æqua, est & æqualis, qñ vero ignis vel vẽtus ab extrioseco apponitur, tunc bullit atq; mouetur, & prima eius æquitas, æqualitas & trãquillitas disturbatur, & sic ibi inęqualitas generatur. Sic verè dicam, licet mens qñq; per charitatem quãtum ad se & qoantum ad proximum æqua sit & æqualis tranquilla pariter & quieta, qñ tamen ignis peccati vel flatuũ diabolicæ tentationis adhibetor, ibi statim incipit per mala desideria bullire, & contra se Deum & proximum feruere, & sic solet inęqoitatem seu inæqualitatem incurrere, & sic solet homo iniquus & impius apparere. Psal. Vidi iniquitatem & coorradictionẽ die ac nocte, & circũdabit eam super muros eios ioiquitas, & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis oius vsura & dolus. Sequitur. Veoiat mors super illos, & descendãs ad infernũ viuentes, qm̃ nequitiæ in tabernaculis eorũ. Et adoerte in auctoritate ista φ talis iniquitas.i. pctm̃ & maligoitas.

Cootra Deum facit rebellare.
Cum proximis facit discordare.
Facta sua facit publicare.
Meutis lumen solet excœcare.
Castrum cordis solet expugnare.
Motus cordis solet fatigare.
Iuris normam solet eneruare.
Torpe lucrom facit frequentare.
Fallacias solet suscitare.
Iofamia solet maculare.
In tormentis facit babitare.

Quia pro certo quando ioiquitas abundat io homine, statim vt cõiter talis iniquus seu peccator contra Deum rebellaus militat. Vidi inquit iniquitatẽ. Com proximis discordiãs cursitat. Coo tradictionẽ ioquit io ciuitate.i. in ciuium vnitate. Facta sua iactando recitat. Die ioquit Cęcitate vacillãs dubitat. Nocte inquit. Sobiogatus torpet & hæsitat. Circundabit ioquit eã super muros eius. Motus mentem turbat & agitat. Labor inquit in medio eios. Iuris ordo sub hoc periclitat. Iniustitia ioquit. Turpe lucrum cupit & flagitat. Non deficit vsura ioquit. Malicias tractat & recitat. Dolus inquit. Infamiæ fœtorem suscitat. Veniat mors super illos. Io peccata cadit & cespitat. Descendant inquit. In tormentis post mortẽ habitat. Io infernũ inquit. Dico ergo φ iniquitas qñ abundat io corde, coutra Deum facit superbire. Vidi inquit iniquitatem. Sicut.n. in corde iusto habet Deus suum procuratorẽ, s. syoderesim, quæ.s. semper cõtradicit omni iniquo, sic in corde ioiquo babet diabolus procuratorem, s. fomitem & seosualem affectũ, qui contradicit voluntati diuinæ & omni motui saocto & iusto. Psal. In memoriã redeat ioiqui as patrum eius io conspectu Dei. Sequitur. Fiant cõtra [illegible] semper. Et tamen io Psal. prohibetur talis rebellio & contradictio vbi dr̃. Nolite loqui aduersus Deũ iniquitatẽ. ¶ Item iniquitas à proximis facit disseotire. Quia vidi contradictionẽ in ciuitate.i. in ciuium vnitate. Sicut.n. charitas cioes, i. fideles per concordiam vnit & inngis, sic charitatis oppositum s. iniquitas separat per discordiam & se iungit. Psal. Dispergentus omnes qui operantur iniquitatem. Eze.7. Fac conclusionẽ, qm̃ terra plena est iudicio sanguioum, & ciuitas pleoa est iniquitate. ¶ Item iniquitas facta non vult operire. Die inquit, in quo s. omnia patent. Psal. In iquitatem meam annuociabo. Et alibi dicitur de peccatore, Peperit ioiquitatem, lacum aperuit &c. Quia reuera dies diei eructat verbũ, & noa nocti indicat, noo scientiam sed nequitiam. ¶ Item iniquitas solet mentem excœcare, quia.s. vbicunq; oubes peccatorum fuerit, ibi claritas verę cognitionis cessabit, & obscuritas erroris & igoorantiæ pullulabit. Nocte inquit. Posuisti teoebras, & facta est nox. Psalm. 103. Et alibi. Comprebenderunt me iniqoitates meæ, & oõ potui vt viderem. ¶ Item iniquitas libertatem solet irretire. Circundabit inquit eam.i. mentem, super muros eius. Iniquitates .n. si abundant, mentem inuoluunt penitus & captiuaot, quia sicut dicitur Prouer.5. Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. Circuodabit inquit Psal. Ioiquitas calcanei mei circundabit me. ¶ Item iniquitas cordis pacem solet impedire, quia.s. semper est labor io medio eius.i. in corde. Semper.n. est vir iniquus in labore cordis.s. aut dolendo, aut cupiendo, aut timendo &c. Psal. Vt iniquè agerent, laborauerũt. Esa.40. Præbuisti mihi laborem in iniquitatibus. & Sap.5. Lassati sumus io via iniquitatis &c. ¶ Item iniquitas iuris normam facit deperire. & iustitia inquit. Vbi.n. regnat iniqoitas, nũquam viget ibi iustitia, & æqoitas, sed potius subuersio iuris & malignitas. Psal. Iniusto egit vt ioueniatur iniquitas eius ad odium. Eccl.3. Vidi in loco iustitiæ iniqoitatem, & io loco iudicij impietatem. ¶ Item iniquitas turpi locro facit assentire. Non deficit inquit de plateis eius vsura. De vsurario.n. dici potest illud quod dicitor de Iuda Act.1. φ ipse possedit agrũ de mercede iniquitatis, & sospensos crepuit medius, cum tamen Deus si vellet ex vsuris & ioiquitate redimeret aoimam eius, & nomen eius esset bonorabile coram ipso. ¶ Item iniquitas malitias facit inuenire. Dolus inquit. Quia certè vir iniquos pro nihilo habet committere dolum & malitiam. Psal. Quid gloriaris in malitia qoi potens es in iniquitate? tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut oouacula acuta fecisti dolum &c. ¶ Item iniquitas se & suos facit abominabiles & horrendos, quod ostenditor cum dicitur. Veniat mors super illos. Sicut.n. nihil est abominabilius mortuo, sic etiam nec homioe ioiqoo vel impio. Psal. Corrupti sont & abominabiles facti sunt in ioiquitatibus suis. & Ezec.18. dicitur φ cum auerterit se iustus à iustitia, & fecerit iniquitatem morietur.i. abominabilis efficietor, iuxta illud Eccle.10. Execrabilis omnis iniquitas ¶ Item iniquitas ad vitia facit prosilire, qoia.s. ioiquitas ita est de sui natura ponderosa & grauis, φ hominem facit corruere, & de vno vitio ad aliud pertransire, quod ostẽditur cum dr̃. Descendant. Psal. Iniquitates supergressæ sunt caput meum, & sicut onos graoe grauatę suot super me. Prouer. 5. Pedes eius descenduot in mortem. Sequitur. Iniquitates suæ capiunt impium. ¶ Item iniquitas ad tormenta facit peruenire, qood osteoditur cum dr̃. Io infernum viuentes. Prooerb.9. Io profuodissimũ inferni couoiuæ eios. qoia.s. iniqui io inferoo laborabuot inęternom, & viuent adhoc in finem. vnde Sap. 5. Lassati sumus in via iniquitatis. Sequitor. In malignitate aũt oostra coosumpti sumus. Talia dixerunt in ioferno hi qoi peccaoerunt. Ipsis etiã potest dici illud Esa.59. Ioiquitates vestræ diuiserunt ioter vos & Deum vestrum. Et ipsi possunt dicere illud Hier.5. Iniquitates nostræ declinauerunt hæc, & peccata nostra probibuerunt bonom à nobis. qoia pro certo sicut dicitur in Psal. Deus odit omnes qui operãtur iniqoitatem, perdet omnes qui loquuntur mendaciũ. & Esa.26. dicitur de peccatore φ in terra saoctorum ioiqua gessit, & oon videbit gloriam dei. Sic ergo patet per ista. ta. membra auctoritatis istios quomodo iniquitas s2. facit mala. transeo sine exemplis gratia breuitatis. Vide in titulis de quibus fit mentio in quolibet mẽbro, scilicet vbi labor, dies, nox, mors, similia &c.

Inire. Nota φ inire idẽ est quod iotus ire, vel io aliud ire, sicut coire idem est qood conuenire, vel in aliquo loco sacto vel cõsortio simol esse. Et dicitur ab in quod est intus, & con quod est simul, & ire &c. Igitur dico φ inire signat quandam aggregationem, & quaudam vel in bono vel in malo coadunationem. Et sic generaliter possom ootare sicut in scriptura patet, quòd homines ioeunt A

Fœdus & coniugium.
Bellum atq; iugium.
Festum & conuiuium.
Tractatum & consilium.

Initur.o. fœdus vt pax habeatur. Iosuæ.9. Serui vr̃i sumus, fœdos inite nobiscũ. Item initur bellum vt iue decernatur. Prouer.24. Cum dispositione ioitur bellum. ¶ Item ioitur festum seu conuiuium vt cibus sumatur. Gen.24. Ioiro conuiuio vesceotes pariter & bibentes manserunt ibi. ¶ Item initur tractatus seu coosilium vt quicquam agatur. Nee.6. Veni vt ineamus consilium pariter &c. Multa possent dici, sed quia supra tractatum est de fœdere, bello, coouiuio, & consilio, omitto, vide in titulis prælibasis.

Iniuria. Nota φ iniuria contrariatur iuri. Quicquid.n. alicui contra ius iofertur, iniuria appellat̃. Sumitur autem commoniter pro iniusta offensa, in quantũ.s. peccator offendit Deom, proximum, & semetipsum. Iniuriatur.n. peccator Deo non obediendo, proximo malum infligendo, sibijpsi se prostituendo, seu seruituti peccati submittendo. Et A

adoerte ꝙ iniuria offensa seu contumelia non est alicui facienda, sed pax & iustitia frequentanda. membra.n.tanta amicitia in corpore colligantur, ꝙ vnum alteri non iniuriatur, sed potius ab altero pro viribus consouetur. Sic cum omnes vnū corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra, vt dicitur Roma.12. nullus debet alteri iniuriā inferre, nec vnus alterum molestare, sed potius diligere & fouere. vt sic dicant adinuicem illud quod scribitur Matthæ.20. Amice, non facio tibi iniuriam, tolle quod tuum est, & vade. Quod tñ est contra multos, qui.s.ira sunt paci & tranquillitati contrarij, ꝙ modica, immo forte nulla iniuriantes occasione innocentes verbis signis & factis lædunt. Similes arieti, qui vermem habet in capite, motu cuius facile solet inuadere, & sine causa percutere vel ferire. Sic verè multi sunt qui vermem fatuitatis & iracundiæ, vermem etiam præsumptionis & superbiæ ita habent radicatum in mēte, ꝙ sine causa rationabili, verbis & factis alios inuadunt, ipsosq; iniuriosè percutiunt atq; lędunt. Isti sunt sicut stryx, quæ alias dicitur hystria, porcus spinosus, qui.s.aliqualiter ꝓuocatus sua spicula seu tela solet vibrare, & vibrando facit ea quatere vel stridere, tandem aliquod de ipsis spiculis iactat, & hominē vulnerat atq; lædit, sicut sensu apparet, & Solinus recitat. Sic verè tales faciliter prouocātur, & tandem strident quatiunt & loquuntur, & spicula.i.iniurias verborum & factorum iacere & inferre noscuntur, quibus.s.alios in corde, bonis, fama & corpore indebite vulnerant. De talibus ergo iniurijs dici potest illud Eccl.9. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam vsq; ad inferos non placebit impius. Et si vis, potes notare quòd iniuriæ

B Ab iniustis solent inferri.
A perfectis solent tolerari.
Per prælatum solent euitari.
Per dominum solent vindicari.

Primo igitur dico ꝙ iniuria ab iniustis infertur. Boni.n.iusti & prudentes nō libēter alijs iniuriātur quinimmo magis vellent sustinere iniuriā quàm inferre, sicut bene dicit Seneca in Prouer. Viri boni est scire pati, nec inferre iniuriam. Istud potissimè patet in diuitibus, & maxime in nobilibus, qui.s.modica occasione se reputant iniuriatos & læsos. Membrum.n.quāto nobilius, tanto difficilius fert iniuriā, patet in oculo, quē plus lædit modicus puluis, quàm pedē vel manū læderet magnus lapis. Sic verè est de nostris nobilibus, quia pro certo modico puluere.i.modica occasione se iniuriatos asserunt, & si vindicare nequeāt, statim more oculi lachrymando vel alias, impatientiæ signum ostendunt, contra illud Eccle.10. Omnis iniuriæ proximi ne memineris, & nihil agas in operibus iniurię. Et reuera tales qui ita sunt prompti ad iniuriam sentiendum & faciendum, sunt vt communiter cæteris pauperiores sicut patet de raptoribus & publicis homicidis. Ideo bene dicitur Eccl.21. ꝙ obiurgatio & iniurię annullabūt substantiam, & substantia superbi eradicabitur. Iniuria ergo ab iniustis infertur. Secundo dico ꝙ iniuria à perfectis suffertur. Quamuis n.teste Seneca in Prouer. difficile sit iniuriā cū patientia conuenire, perfecti tamen viri sciunt iniuriam dissimulare, & quandoq; obliuisci penitus & donare, & si necesse sit, in patientia sustinere. quia sicut dicit Chrys.s.super Matthæ. In proprijs iniurijs patientem esse, laudabile est, iniuriam aūt Dei dissimulare, impium est. Ista tamen sunt contra multos, qui.s.non possunt obliuisci iniurias sibi factas, beneficia autē si quæ ab alijs receperint, à memoria protinus dilabuntur. vnde Seneca.81. epistola dicit. Quid inquit eo miserius cui beneficia excidunt, hærent iniuriæ? Et reuera contrarium deberet esse, quia.s.beneficia accepta nunquam debent à cordibus nostris recedere, nec ibidem iniuriæ remanere. Quamuis.n.teste Sene.in Prouerb. Memoria beneficiorum labilis est, iniuriarū tenax, prudens tamen debet iniurias obliuisci. quia pro certo sicut dicit ibidem, iniuriarū remedium est obliuio. Homo.n. debet iniuriam remittere multiplici ratione, quandoq; ex consideratione propriæ iniustitiæ, quando.s.homo considerat ꝙ multa alia commisit quæ apud Deum meruerunt maiora, & ꝙ quicquid patimur, peccata nostra meruerunt, licet causam nō habeat iniurians nos lædendi. vnde Greg.30. Moralium. Is patienter tolerat iniuriam, & erubescit peccatis non parcere, qui apud Deum & proximum multa pro quibus pati necesse est, se recolit cōmisisse. ¶ Item ex alia cōsideratione meræ patientiæ. Homo.n.iniuriam sibi factam libenter remittit, si futurum præmiū quod ex inde acquiritur, attendit, & quando ad exempla Christi & maiorum aduertit. Leuitic.19. Non eris memor iniuriæ ciuium tuorum. ¶ Item ex consideratione præcedētis amicitiæ. Non.n.debet iustus homo obliuisci vel perdere amicitiam præcedentem propter modicam iniuriam subsequentem, immo de iniuriatore suo debet dicere cum Seneca. Si inimicus est, fecit quod debuit, si amicus, fecit quod noluit. Tali ergo iniuriam debet homo dissimulare, & ac si facta non fuisset, ad pristinam amicitiam remeare. Exemplū columbarum, quæ licet intra se quandoq; pugnent, pristinam tamen amicitiam seu consortium non declināt, immo obliti pristinæ iniuriæ, protinus ad pascua simul vadūt & volant. Exemplo Ioseph, qui immemor pristinæ iniuriæ fratres suos non exacerbauit, sed fouit &c. Gene.44 & deinceps. ¶ Item quandoq; ex consideratione diuinæ prouidentiæ. Debet.n.cogitare homo ꝙ Deus quandoque permittit homini iniuriari, vt inde possit amplius exaltari, & virtus eius & patientia emendari, sicut patuit in martyribus, sicut etiam patuit in multis philosophis & doctoribus, qui.s.acceptis iniurijs clariores fuerunt, & magis reipublicæ profuerunt, sicut patet ꝙ Paulus incarceratus suas epistolas scripsit, quibus Ecclesiam illustrauit. Ioseph etiā venditus famem præuidit, & frumenta seruauit, & sic à morte populos liberauit, & sic ipse fratribus suis timentibus pro iniuria sibi facta dixit Gen.50. Nolite inquit timere, nunquid Dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malū, & deus vertit illud in bonum, vt exaltaret me, sicut cernitis, & saluos faceret multos populos. Et hoc est quod dicit Sene.in epistola de his. Rutilij virtus & innocentia latuisset, nisi iniuriam accepisset. Nonne inquit metrodorus postquam perijt inuētus est, & fama eius emicuit? Virtus inquit non potest latere, & latuisse non ipsius est damnum. ¶ Item quandoq; ex consideratione propriæ impotentiæ. Homo.n.quādo considerat se impotentē ad sibi factam iniuriam vindicandam, debet dissimulare, & ex toto dimittere, quia sicut supra dictum est, iniuriarum remedium est obliuio, vel tempus ad opportunitatem debitam expectare. Prouerb.12. Qui dissimulat iniuriam, callidus est. Item quandoq; ex consideratione alienæ ignorantiæ, sicut patuit in Stephano, qui remisit iniuriam lapidantibus, pro eo ꝙ quid agerent, nesciebant. Dimitte inquit illis, quia nesciunt quid faciunt. Act.7. Apum.n.iuuenum punctura non ita lædit, nec affligit sicut senum, sicut ait Plin. quia reuera punctura.i.inuidia facta nobis per iuuenes & ignaros nō ita debet lædere vel affligere sicut quando fit per senes homines vel per doctores. Vnde Tullius in Rhetorica dicit ꝙ multū interest in omni iniuria, an fiat subito vel consultè. Nam leuiores sunt quæ repentino motu accidunt, quàm quæ præmeditata inferūtur. 2.Reg.19. Ne memineris iniuriarum serui tui. Patet ergo ꝙ iniuria si perfectis fiat, suffertur. ¶ Tertio dico ꝙ iniuria per prælatum differtur seu aufertur. Spectat.n.ad quemlibet virum iustum, & maxime ad iudicem vel prælatum, iniurias propulsare, & iniuriatos ab iniuriantibus liberare. Eccles.4. Libera eum qui iniuriā patitur de manu superbi. ¶ Quarto dico ꝙ iniuria per dominum refertur.i.retribuitur, quia.s.ipse est qui secundum Psal. Facit iudicium iniuriam patientibus, dat escam esurientibus. vnde Col.3. dicitur. Qui.n.iniuriam facit, recipiet illud quodcunq; gessit. Et sic ergo patet quomodo iniuria per dñm retribuitur & refertur. Per iudicē destituitur & aufertur. Per iustum obliuiscitur & suffertur. Per iniustum constituitur & infertur. Vide in alijs titulis similibus, sicut est Loqui, Detractio, Percutere, Lædere, & sic de multis alijs &c.

Iniustitia.

Nota ꝙ licet iniustitia sumi possit pro omni pctō, propriè tñ sumitur pro cōtrario iustitiæ. Quocunq; ergo modo accipiatur, dicamus ꝙ iniustitia A

Linquitur & confitetur à viro pœnitente.
Spernitur & abhorretur à viro innocente.
Regitur & exercetur à viro pestilente.
Punitur & aboletur à summo præsidente.

Primo ergo dicamus ꝙ iniustitia à viro pœnitente debet confiteri, quia.s.penitus omnem iniustitiā & peccatum debet per confessionem emittere, & à se reijcere & fugare. Mulier.n.habens in vtero abortiuum seu fœtum mortuū & corruptum, necesse est ꝙ ipsum etiam partus tempore non expectato, extra eijciat, & ꝙ ipsum parturiat & emittat, ne forte periculum retinendo incurrat. Sic homo qui in ventre conscientiæ habet fœtum mortuum, idest peccati iniustitiam introclusam, statim & sine dilatione debet ipsum emittere, & ꝑ confessionem mortuum parturire, & tandem per satisfactionem debitam à cōspectu Dei & hominum operire. Et hoc est quod consulitur Eccles.17. Reuertere inquit ad dominum, & auertere ab iniustitia. Et illud Psal. Delictum meum cognitō tibi feci,

tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Ita etiã docemur per psalmistam dicere dño. Peccauimus cũ patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. Patet ergo q iniustitia à pœnitente debet confiteri. ¶ Secundo dico q iniustitia ab innocente solet abborreri. Viri.n.iusti & innocentes iniquitatẽ & iniustitiam detestantur, & contra eam verbo & opere præliantur. Res.n.recta non bene conuenit cũ gibbosa, nec cũ deuia & tortuosa. Sic verè rectus & innocens non bene põt cum iniustitia conuenire, nec iniquitati aut malitiæ consentire, dicens illud Psal. Nõ proponebã ante oculos meos rem iniustã, facientes præuaricationes odiui. ¶ Tertio vero dico q iniustitia à viro pestilente solet exerceri, quia.s.viri impij & pestilentes iniustitiã diligunt, & eam exercent, faciunt atq; colũt. Psal. Dixit iniustus vt non delinquat in semetipso, non est timor dei ante oculos eius. Isti.n.sectantur iniustitiam. Ipsam mentaliter machinando. Ipsam verbaliter prædicando. Ipsam realiter fabricando. Nã pro certo impij iniustitiã mentaliter machinantur. Psal. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. & illud. Iniusta cogitatio eorũ. ¶ Itẽ ipsam verbaliter protestantur. Psal. Effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur oẽs qui operantur iniustitiam. ¶ Item ipsam realiter operantur. vt sic dicat innocens illud Exodi.5. Iniustè agitur cõtra me. vnde Soph.3. dr̃ Principes eius in medio eius quasi Leones rugientes. Iudices eius Lupi vespertini. Prophetæ eius vesani. Sacerdotes eius polluerunt sanctũ, iniustè egerunt contra legem. Et si vis, cõpara iniustos principes & iudices Leonibus atq; Lupis &c. Iniustitia ergo à viro pestilente solet exerceri. ¶ Quarto vero dico q iniustitia à summo præsidente.s.à Deo solet submoueri. Deus.n. iniustitiam abhorret & odit Deut.25. Abominatur.n.dñs omnem qui facit hoc, & aduersatur omnem iniustitiam. Et eam finaliter persequitur atq; punit, quia.s.isti puniuntur tormento tpali. Excluduntur à visu faciali. Includuntur in pœna infernali. Puniuntur dico temporaliter. vnde Sap.16. Creatura.n.tibi factori deseruiens exardescit in tormentum aduersus iniustos. Quia reuera sicut Sap.1.dicitur Iniustitia mortis est acquisitio. Vnde in Psal.dicitur. Iniusti disperibunt simul & reliquiæ eorum interibunt. ¶ Item excluduntur facialiter à visione diuina. Vnde & Deo dicitur illud Psal. Neq; habitabit iuxta te malignus, neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos. ¶ Item includuntur infernaliter.s.in tormentis, quia.s.sicut dicitur in Psal. Virum iniustum mala capient in interitu. Transeo breuiter de iniustitia, quia satis faciam infra de Iniustitia. &c.

A **Inniti.** Nota q inniti idẽ est quod incumbere, apodiare, insistere vel firmare. Et dic moraliter q est innixio qua homo innititur Deo per fidem, in ipsum credẽdo, per charitatem, ipsum diligendo. Vnde de aĩa sancta dicitur Cant. 8. Quæ est ista quæ ascendit de deserto delitijs affluens, innixa super dilectum? Vinea.n.& cucurbita debilis sunt naturæ, & ideo necesse est q alicui rei solidè innitantur. sic &c. Et ideo fatui sunt illi qui non Deo sed mundo, nõ Dei sapiẽtiæ sed propriæ prudentiæ, non Dei sanctis sed mundi amicis innituntur, de quibus dicitur Prouerb.3. Ne innitaris prudentiæ tuæ. & Esa.36. dicitur q si innixus fuerit super baculum arũdineum Ægypti, confringetur &c. & Iob.8. dicitur. Innitetur super domum, suam & fulciet eam, & non stabit &c. Omitto, quia non sunt auctoritates.

A **Innocentia.** Secũdum Tulium libro de officijs, Innocẽtia est puritas animi, omnem illationem iniuriæ abhorrens. Augustinus etiã dicit q illa est vera innocentia, quæ nec inimico nocet. Dicitur ergo innocẽtia, quasi non nocentia, innocentis.n.est nemini nocere, sicut hoĩs benefici est omnes adiuuare. Ista est igitur virtus quæ homini naturaliter est insita, & sibi singulariter commendata. De iure .n.naturæ homo alteri facere non debet quod sibi fieri nõ vellet, sicut dr̃ Tho.4. Quod tibi odetis fieri, vide ne alteri facias. Et ideo quia nullus vellet sibi iniuriam inferri, bene sequitur q ipsam nulli debet inferre. Habeamus igitur innocẽtiã, quia sicut dicit Plinius, Leo pueris innocentibus solet parcere, & ipsos non lædere nec nocere. Sic verè Christus pueros & innocentes non lædit, sed liberabit, & ipsos in Paradisum introducet & saluabit. Fluuius.n.& riuus purus & lympidus & fæcibus impermixtus est gratiosior. Omnis etiam bestia quãdiu est iuuenis & innocẽs, est naturaliter amicabilior. Sic verè homo dum in innocentia perseuerat, est Deo & Angelis amicabilior & acceptior. Quod bene figuratum est in domino Matth. 18. vbi ipse vidit paruulũ, & aduocans eum statuit eum in medio, dicens q qui se non humiliauerit sicut paruulus iste, non intrabit in regnum cœlorum. Super quo dicit Hiero. q sicut paruulus non perseuerat in iracundia, læsus non meminit, videns mulierem non delectatur, non aliud cogitat, non aliud loquitur, sic inquit nisi talem habueritis innocentiam, nõ intrabitis in regnum Dei. Regnum.n. Dei non per violentiã acquiritur, sed per innocentiam possidetur. Vnde in Psalmis quærit Dauid. Quis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Et respondet. Innocens manibus & mundo corde, qui nõ iurauit in dolo proximo suo. In quibus ostẽditur q triplex innocẽtia requiritur ad hoc quòd in cœlum per innocentiam ascendatur. Requiritur enim

Innocentia realis.	Pueri.n.& simplices inno-
Innocentia mentalis.	center solent operari. Ideo
Innocentia verbalis.	dicitur. Innocens manibus.
Debet.n.esse innocentia.	Innocenter solẽt meditari.
In reali operatione.	Ideo dicitur. Mũdo corde.
In mentali cogitatione.	Innocenter solent protesta-
In verbali prolocutione.	ri, quia non iurant in dolo

proximo suo. ¶ Primo ergo dico q nos debemus habere innocentem operationem. Manibus inquit Per innocentiam.n.manuum intelligitur innocentia operum, quia.s.manibus operamur. Sicut.n.animalia innocentia & mitia habent pedes & vngues loco manuum quibus vtuntur planas & rectas, non acutas curuas & pungitiuas, sicut patet de ouibus & de bobus, sic verè homines simplices & innocẽtes habent opera plana, innocentia, iusta & recta, non fallacia seu curua, nec aliorum læsiua vel pungitiua: Innocens inquit manibus. Vnde de talibus dr̃ Iob.22. Saluabitur inquit innocẽs. Saluabitur autem in munditia manuum suarum. Sed heu proh dolor charissimi, videtur hodie q talis innocẽtia nõ sit in manibus plurimorum, quia verè multi sunt hodie qui nõ possunt dici animalia innocentia, sed nocẽtia, non mitia, sed crudelia, non benigna, sed insaua, nõ simplicia, sed infamia, & isti sunt inter cæteros vsurarij, & auari, raptores & exactores, crudeles & infideles. Tales.n.non sunt innocẽtes, sed potius innocentibus sunt nocentes, similes Leonibus & Lupis, qui animalibus innocentibus sunt crudeles, ipsorumq; sanguine viuũt, & in eorum occisionibus se delectant. Sic verè charissimi, multi sunt ita Lupini, Leonini, crudeles & iniqui, q omnibus simplicibus & innocẽtibus sunt crudeles, & per rapinam, vsuram, & exactionem eis omnibus sunt nocẽtes, & eorum sanguine.i.eorum temporali substantia sunt viuẽtes. Vnde de istis potest intelligi illud Psal. Effuderunt sanguinem innocẽtem in circuitu Hierusalem, & nõ erat qui sepeliret. & Esa.1. dicitur. Manus vestræ sanguine plenæ sunt. Istud maxime apparet in iniquis iudicibus & balliuis, qui dicitur Dan.13. Innocẽtem & iustum nõ interficies. Non sic charissimi nõ, nõ habeamus opera nocẽtia, sed innocẽtia, quia sicut dicitur Prouer.13. Iustitia custodit innocentis viam. vnde Iob.4. dicitur. Recordare obsecro quis vnquam innocẽs perijt. q.d. nullus. Quia pro certo semper innocentia præualet atq; vincit. Et quamuis aliquotiẽs grauiter tribuletur, in fine tamẽ saluatur & liberatur. Exẽplo Ioseph, qui innocẽs vẽditus & in lacum missus fuit, finaliter tamẽ liberatus, & princeps totius regni Ægypti factus. vnde Nume.35. Liberabitur innocens de vltoris manu. ¶ Secũdo dico q nos debemus habere innocẽtem meditationem. Mũdo corde inquit. A fonte.n. puro nõ emanat nisi mũdus & purus riuulus, quia etiam corpus solis valde est purum & mũdum, ideo ab ipso nõ solet nisi purus radius emanare. Sic verè illi qui habẽt cor innocens & mũdum, & per peccata & vitia nõ corruptum, nec per malitiam deprauatum, semper solẽt mundas & innocẽtes cogitationes effluere, & tam de se, quàm de alijs innocẽter & simpliciter cogitare. Mundo corde inquit. Sicut.n. dicitur.2. Rhetoricæ. Pueri sua innocẽtia alios mensurant, quia.s.pueri qui adhuc pauca viderũt, & malitias hominum adhuc nõ sunt experti, nesciunt iudicare de alijs, nisi secũdum q ipsi iudicãt de seipsis. Pueri ergo quia innocẽtes sunt, innocẽtes alios credũt, & vitia quæ in seipsis nõ sentiũt esse, in alijs nõ attendunt, quod totum facit munditia cordis. De quo dicitur in Psalm. Perambulabã in innocẽtia cordis mei, in medio domus meæ. Tales pro certo nõ sunt multi homines corrupti, qui.s.de alijs nequeũt bona cogitare, immo qui factis aliorum quãquam bona intẽtione fiant, nesciũt nisi pessima iudicare. Oculus.n. turbidus & infirmus videt circulum turbidum in candela, quod

tamen

tamen non accidit rōne candelæ, sed ratione oculi infirmātis, quia.s.ille circulus est vitium oculi, nō candelæ. Phrenetici & imagines in parietibus esse credunt, quamuis parietes nō sunt picti, fantasias.n. quæ in suis capitibus abundant interius, credunt esse in locis circumiacentibus exterius. Sic verè charissimi, iniqui imaginatores & exploratores solent de alijs æstimare non ſm rei veritatem sed ſm suæ prauæ conditionis cōformitatem. Esse.n. in alijs figuras & imaginationes.i. vitia & peccata æstimant, quæ esse in seipsis nō dubitant. Isti ergo sunt sicut fatui iudices, q sine omni cogitatione de alijs iudicare præsumunt, non attendentes illud Matt.7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Super quo dicit Augu. in lib. de verbis dñi ꝙ de factis medijs quæ bono & malo aīo possunt agi, temerariū existimo iudicare, & maxime cōdemnando. Non sic ergo, sed sis innocens, quia verè iste de oībus habet innocētem meditario-

D nem. Mūdo corde inquit. ¶ Tertio dico ꝙ nos debemus habere innocentem prolocutionem. Innocenter.n. purè & simpliciter debemus loqui, nō fallaciter vel dolosè. Non iurauit inquit in dolo proximo suo. Rostra.n. auium innocentiū, & maxime fluuialium, plana sunt atq; recta, sicut patet in anseribus & anetis, cuius tñ cōtrarium in auibus prædalibus inuenitur. Sic verè rostra & ora auium.i. personarum simpliciū & innocentium sunt plana per innocētiam & simplicitatem, & recta per certitudinis veritatem. Ista.n. sunt qui non iurant in dolo proximo suo, iuxta illud Psalm. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Vnde de tali verbali innocentia dicitur Iosuæ.2. Innoxij erimus à iuramento. De multis tamē dr̄ hodie illud Psal. Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere vt bene ageret. Sed de hoc vide infra de loqui. Innocens.n. nescit loqui dolosè, nūquam.n. dicit aliquid ore, nisi qđ sentit in corde, & exinde cognoscitur sua innocentia, sicut munditia porci noscitur in lingua. Lingua.n. nūcia est cordis, quia.s. ex abundantia cordis os loquitur. Habeamus igit̄ innocentem prolocutionē. De laudibus igitur innocentiæ pulchrè loquitur Chrisi. in quadā homelia dicens sic. Gaude ò innocentia & exulta, gaude inquam quia vbiq; illęsa es, vbiq; secura, si tentaris, proficis, si humiliaris, erigeris, si pugnas vincis, si occideris, coronaris. Tu inquam in seruitute libera es, in periculo tuta es, in custodia læta, tibi oīs reatus subijcitur, tibi omnis malitia subiugatur, te potentes honorant, suscipiūt principes, magnates exquirunt, etiā illi nonnunquam te desiderant, qui expugnant. Tibi boni parent, mali inuident, zelant æmuli, inimici succumbunt. Nec vnquam poteris victrix non esse, etiam si inter hoīes defuerit iustus iudex. Istam auctoritatem posses per diuersas partes diuidere, & singulas partes membris singulis applicare. Habenda est igitur innocentia manualis. Innocentia cordialis. Innocentia verbalis. Si autem vis aliquid plenius de innocentia pertractare, dic ꝙ secundū Tullium, innocentia est virtus animi omnem illationem iniuriæ abhorrens. Aug. etiā super Psal. dicit ꝙ vera innocentia est quæ nec inimico nocet. Notare ergo possumus ꝙ in scriptura inuenitur

E Innocentia victa.
Innocentia ficta.
Innocentia picta seu facta.

Innocentia victa est illa quam habēt illi qui sunt innocentes propterea ꝙ non possunt nocere, sicut sunt mali pauperes & depressi, qui libenter nocerēt si possent. Et ista innocentia est sine merito, quia.s. ista nō meretur gratiam saluatoris, sed potius miseriam atq; pœnam. Hier. 46. Castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

¶ Item innocentia ficta est innocentia hypocritarum, qui.s. fingunt se innocentes & simplices, cum tñ sint malitiosi & duplices. Et ista etiam non est vera innocentia, nec meretur Dei misericordiam, sed tormentum. vnde Hiere.49. Ecce quibus nō erat iudicium vt biberent calicem, bibentes bibent, & tu quasi innocens relinqueris, non eris innocens bibens, sed bibes.

¶ Item est innocentia picta.i. gratijs & virtutibus insignita. Et ista est innocentia simplicium & iustorum, quæ.s. habet puritatem & sanctitatem immutatam, quia.s. sicut stellę creatę sunt de materia purissima, contrarietatem qualitatum seu controuersiam non habentes, & ideo in se perseuerant & durant, quo ad alios vero influunt, rutilant & corruscant, sic verè innocentes, qui.s. in comparatione mentis suæ nihil habēt duplicitatis aut controuersiæ, falsitatis seu malitiæ cuiusquam, in bono perseuerant & durant, & virtutibus rutilant & coruscant, & alios illuminant & illustrant. Perseuerant dico.s. sine peccati corruptione, dicentes illud Iob. 27. Donec deficiam, non recedā ab innocentia mea, & iustificationem meam quam cœpi tenere, non deseram. Splendent etiam & corruscant sanctitate & perfectione. Psal. Non priuabit.i. Deus, bonis eos qui ambulāt in innocent.a. dñe Deus virtutum, beatus homo qui sperat in te. & Hebr.7. Talis decebat vt nobis esset pontifex, sanctus innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cęlis factus. Illuminant etiam & illustrant.i. alios, doctrinali prædicatione, & exemplari conuersatione. Vnde de Dauid innocente dicitur in Psal. ꝙ ipse pauit eos.s. verbo & exemplo, in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit illos. Et bene dicit in intellectibus, quia pro certo innocentes sunt illi quibus Deus magis communicat donū intellectus & sapientiæ, & eloquentiæ sacramentū. vnde Sene. in epistola ad Paulum ait ꝙ Augustus de ipso Paulo dixerat. Mirari eū posse qualiter homo qui non legitimè imbutus sit, taliter sentiat. Cui ego respondi dixit Seneca solere deos ore innocētium fari. Breuiter notabo quòd innocens

Summæ veritati hæret stabilius.
Secum colloquenti credit humilius.
Secum conuersantes mutat in melius.
Falsa machinantes vincit virilius.
Tribulationes sufferet facilius.
Consolationes habet fertilius.

Dico ergo ꝙ innocens summæ veritati hęret stabilius. F Costat.n. ꝙ similia stabilius iungūtur & hærent. Et ideo cum Christus sit innocens & purus, bene sequitur ꝙ innocentes stabilius sibi hærent.s. per glutinum charitatis. Exemplo pueri innocentis, qui videns in speculo faciē suam, & credēs esse alium puerum, ipsum osculatur, & diligit, & porrigit sibi panem. Sic verè Innocens qñ videt imaginem & similitudinem innocentiæ suæ in speculo æterno, quod est Deus, solet ipsum osculari, & sibi adhærere per charitatē, panem suæ temporalis substantiæ in vsus ipsius expendere, & se eius seruitio dedicare, & sibi dulciter adhærere, vt sic dicat dominus illud Psal. Innocentes & recti adhæserunt mihi. Et alibi. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Igitur innocens summę veritati hæret stabilius. ¶ Item innocens sibi colloquenti credit humilius. Ramus.n. quanto gracilior, tanto facilius extorquetur, & ad partem quam volueris facilius inclinatur. Sic verè ille qui est gracilis, innocens atq; dulcis, solet suggestioni aliorum faciliter credere, & se ad credendum quod dr̄, & ad concedendum quod petitur, faciliter inclinare. Vnde de facili credulitate innocentium dr̄ Prouerb.14. Innocens credit omni verbo. Quia sicut dicit Hiero. super Mat.18. ibi. Quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste &c. Sicut paruulus non perseuerat in iracūdia, læsus non meminit, nō aliud cogitat & aliud loquitur, sic nisi talem habueritis innocentiæ puritatem, regnum Dei intrare nequibitis. De innocentiū vero facili liberalitate dr̄ Iob.27. Innocens argentū diuidet. Scie.n. ꝙ sicut dr̄ Prouer.28. Qui festinat ditari, non erit innocens Et ideo innocens magis sua studet erogare quàm aliena lucrari. vnde Aug. super Psal.38. Vera inquit innocentia est, vbi est integritas sine peccato, redditio sine debito, flagellū sine merito &c. Patet ergo ꝙ innocens sibi colloquenti credit humilius, seu ꝙ à se petenti dabit liberalius. ¶ Item innocens secum conuersantes in melius mutat. Sicut.n. res pura non maculat contingentem, sed eum purificat & mūdat, sicut patet in aqua munda vel panno, sic persona innocens se contingentes & secum conuersantes non solum non inficere, sed purgare, & sanctos & innocentes facere non cessat. Psal. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Ideo quilibet ecclesiasticus cui maxime est necessaria innocentia, dicere debet illud Psal. Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum dñe, vt audiam vocem laudis &c. Vide infra de societate. ¶ Item innocens falsa machinantes vincit virilius. Innocentia.n. solet finaliter falsitatem & malitiā vincere, & machinationum nequitiam superare. G Similis.n. videtur innocentia lapidi sapphiro, qui ſm Lapidarium & Dioscoridem, venenis resistit, tremorem cordis tollit, se portantem victorem facit, & vinctum de carcere soluit, obductasq; fores & vincula tacta dirumpit. Sic verè innocentia veneno malitiæ solet obuiare, tremorem cordis.i. dubitationem & metum solet temperare, causas & controuersias facit superare, & de carceribus & angustijs solet eripere & saluare. Sicut.n. dr̄ Prouer.13. Iustitia custodit innocētis viam. Innocentia.n. audaciam generat, timorem temperat, à morte liberat. Audaciā dico generat. vnde cum à quodam sapiente semel peteret quidā res quid esset inimicissimū homini, rñdit, alter homo. Item petijt quid esset illud quod non permitteret hoīem fieri lassum. rñdit, lucrum

Item.

Item petijt quid esset illud qđ magis faceret hoiem audacē & lętū. Rñdit innocentia. Quia reuera, in quocunq; tormēto vel periculo & in cuiuscunq; falsæ accusationis articulo q̃s sit positus, innocētia ē illud qđ audacias facit pugnare, lætus viuere, & fortius & virilius triūphare. Audacius dico pugnare. vñ Iob. 27. Innocēs cōtra hypocritā suscitabit, & tenebit iustus viam suā, & mūdis manibus addit fortitudinē. Sene. ēt in Prouer. dicit ꝙ in malis sperare bonū nisi innocens nemo põt. Lætius ēt viuere, quia. s. nihil ita lætificat cor syncerū sicut innocētia. vñ Hiero. ad Demetriadē dicit ꝙ innocēs iter ipsa tormēta fruit securitate, & cū pęnā metuat, de innocētia gloriatur. Virilius etiā triūphare, quia pro certo innocētes adiuuat. s. innocētia, & victoriā eis donat, & de manibus inimicorum liberat atq; saluat. Iob. 22. Saluabitur innocēs, saluabitur aūt in mundicia manuum suarū. Nume. 35. Liberabitur innocēs de vltoris manu. Igitur innocēs falsa machinātes vincit virilius. ¶ Itē innocens tribulationes suffert facilius, q̃a procul dubio hodie innocentes & iusti sunt illi qui magis sunt obnoxij & expositi miserijs & erumnis. vnde Proue. 22. Innocēs pertrāsijt, & afflictus est. & Eccl. 4. Vidi inquit calūnias quæ sub sole gerunt, & lachrymas innocentiū, & consolatorē neminē. ¶ Item innocens consolationes habet fertilius, quia. s. innocēs finaliter nō perit tormentis infernalibus, iuxta illud prædictū Iob. 4. Recordare obsecro quis vnquam innocēs perijt, aut qñ recti deleti sunt. q. d. nunquā, immo saluātur & gaudent solatijs supernalibus. Psal. Quis ascēdet in montē dñi, aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus & mūdo corde &c. Sequitur. Hic accipiet benedictionem à dño, & miam à Deo salutari suo. Et sic patet quot bona facit innocētia. Aduerte tñ ꝙ paucissimi habēt innocentiā, quia etsi in illis quæ obijciuntur, sit homo innocens, in alijs tñ habet qua iram Dei meruit, & est nocens, ita ꝙ etsi sine cā patitur quantū ad hæc quæ apparent, non tñ iniustè patit quantū ad alia quæ forte cōmisit, & quantū ad Dei iudicia quæ nos latēt. Nemo. n. ꝓpriè se põt dicere innocentem, cū ois humana natura pluribus obnoxia sit pc̄tis. Iob. 9. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me, si innocentem ostendere, prauum me cōprobabit, etiā si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Ista ergo de innocentia sufficiant &c.

A **Inopia. Inops.** Nota ꝙ inopia, paupertas, inēdia, egestas, vident idē sonare & significare. Ops aūt & opulentia dicuntur ab ope. Ops aūt dr̃ fuisse vxor saturni, quæ à saturādo fingit dicta à poetis. ad denotādū ꝙ saturitas terrenorū opē ferat mortalibus vniuersis, inquantum opes & opulentiā eis præstat Dicitur ergo propriè inopia idem qđ opum defectus & carentia. Et inde est ꝙ sicut tria genera opū seu diuitiarū inueniunt. s. tpales, spūales, & æternales, sic econtrario tria genera inopiæ reperiuntur, videlicet

Temporalis, quæ terrenis caret subsidijs.
Spiritualis, quæ virtutum caret diuitijs.
Infernalis, quæ supernis caret solatijs.

¶ Et sic dico quòd sunt

Quidam qui priuantur opibus optimis.
Quidam qui fœdantur moribus virulentis.
Quidam qui locantur domibus fœculentis.
Primi prosternuntur per fortunæ graue cauterium.
Secundi grauantur per culparum vile collyrium.
Tertij damnantur ad inferni triste suspirium.
Prima est inopia pauperum miserorum.
Secunda est inopia hominum peccatorum.
Tertia est inopia vilium damnatorum.

Dicam ergo primo ꝙ est quædā inopia quæ gazarū caret subsidijs. Et ista est illa quā in mundo sustinēt pauperes & mēdici, qui. s. indigent necessarijs huius vitę, & sic inopes quasi sine opibus appellant. Sicut. n. in terra sunt aliquæ partes pingues & fructibus opulētæ, aliquæ vero steriles infructiosæ & siccæ, qđ fit propterea ꝙ non in æquali gradu positæ sunt, immo vt cōiter partes terræ pinguiores sunt inferiores & à cœlo remotiores (patet in vallibus) partes vero steriliores sunt cęlo propinquiores, mundiores & saniores, sicut patet in montibus, sic verè dico ꝙ non solum in statu fortunæ est dare hoies pingues, diuites, fructiferos, immo ēt hoies tenues & siccos, steriles, inopes & mendicos. Et procul dubio isti cœlo & Deo per grām & affectionē præ cæteris sunt propinqui, & magis à peccato mundi & puri, & sursum ad bona æterna amplius eleuati. Psal. Suscitans à terra inopē, & de stercore erigens pauperem. Fructuosi vero & diuites vt cōiter magis à Deo & cœlestibus sunt remoti per peccatum, & amplius lutosi & immundi. Aliquæ. n. sunt terrę in quib' nunqua pluit, sicut est Ægyptus, quę est arenosa & sterilis quantū est de se, Deus tñ defectum pluuiæ solet supplere, & fluuium Nili & Phison qui venit de Paradiso, facit annuatim super illam terrā aridam redundare, & sic solet eam quasi diuinitus irrigare, & multis fructibus fœcundare. Quia reuera dato ꝙ inopes careant pluuia. i. opulentia terrenorum, & ꝙ fortuna ipsius deneget bona sua, Deus tamen ipsorum non obliuiscitur, immo fluuio Paradisi. i. gratia cœlesti ipsos irrigat & consolatur, ita ꝙ bonis cœlestibus spiritualibus & æternis finaliter cumulatur. Sicut. n. in Psal. dicitur. Deus adiuuit pauperem de inopia, & posuit sicut oues familias. Et nota si vis de inopibus quòd

Istos mali lædunt & syncopant.
Isti Deum laudant & nuncupant.
Hi Deum & virtutes quærunt & anticipant.
Isti cœlum tenent & occupant.

Dico igitur ꝙ istos inopes solent mali turpiter grauare, quia reuera tyranni magis solent exercere vires cōtra inopes & impotentes, & sibi resistere non valentes q̃ alios. similes lupis. qui. s. magis infestāt oues & bestias miserabiles q̃ nociuas. Ezec. 22. Sicut leo rugiens rapiensq; prædam aīas deuorauerunt, opes & precium acceperunt. Et in Psal. dr̃ de tyranno ꝙ persecutus est hoiem innocentē & compunctum corde mortificare. Figura. 1. Regū. 15. vbi dr̃ ꝙ Saul & populus pepercit pinguioribus Amalech, quicquid aūt vile & reprobū fuit, demoliti sunt. quia pro certo mali & potissimè iudices & præfecti solent pinguioribus & ditioribus parcere, viles vero & reprobos i. inopes quos reprobauit fortuna, solent cōtra iustitiā conculcare. quia reuera isti persequuntur inopes, ipsos fraudando & decipiendo. Psal. Gladium euaginauerunt pc̄tōres. intenderunt arcum suū, vt decipiant pauperē & inopē. ¶ Item ipsos mordendo & decipiendo. Proue. 30. Generatio quæ pro dentibus gladios habet vt comedat inopes de terra & pauperes ex hoibus. ¶ Item ipsos spernendo & non succurrendo, vt & ipsis impijs diuitibus dirigant inopes verbum Psal. Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ & tribulationis nostræ? Et reuera diuites nūquam deberent pauperum obliuisci, sed eis potius misereri. Ad hoc. n. sibi diuitiæ dantur, vt per eas inopibus succurratur, & vice versa occasione pauperum ipsis cœlestis gloria & peccatorum venia concedatur. 2. Cor. 8. Vestra abundantia illorum inopiam suppleat in præsenti, vt & illorum abundantia vestræ inopię sit supplementum, & fiat æqualitas. Et hoc est quod admonet sapiens Ecclesiast. 3. vbi dicitur sic. Animam esurientem ne despexeris, & ne exasperes hominem in inopia sua, cor inopis ne afflixeris, & ne protrahas datum angustianti. sicut faciebat illa de qua dicitur Prouerb. 31. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes. Et merito, quia inopes non debent exasperari nec grauari, sed potius adiuuari, quia pro certo Deus ipsis finaliter miseretur, & eorum iniurias vindicat & prosequitur, ipsos defendit liberat & tuetur. Solet enim inopes fouere & recipere. Psalm. Propter miserias inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus ponam in salutari &c. ¶ Item solet Christus inopes saluare & eripere. Psalm. Eripiens inopem de manu fortiorum eius &c. ¶ Item solet Christus inuasores damnare & diripere. Psal. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum. Breuiter ergo dico quòd istos inopes solent mali nequiter grauare.

¶ Item viri inopes solēt Deum dulciter laudare. Inopia enim C
infortunium & tribulatio sunt quidam repercussiones & quædam impedimenta quòd homo in istis temporalibus non inueniat requiem aut quietem, & ꝙ compulsus ad Deum redeat, ipsumq; laudet, magnificet & requirat, iuxta illud. Psal. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomē tuum domine. quia sicut pila contra durum murum proiecta repercutitur, sic voluntas ad murum, idest ad grossa & rudia temporalia per desideria impulsa, quando per infortunium repercutitur & reijcitur. nec ibi pendere permittitur, constat ꝙ exinde resilit, & supra ad Deum laudandū & magnificādum euolare cōpellitur. Figura Gen. 8. de columba egrediente de arca, quæ non inueniens vbi requiesceret pes eius, quasi compulsa redijt ad Noe in arcam. Sic verè homo aliquando à Deo exiens, & arcam diuinæ gratiæ dimittens, & exterius ad mundi gaudia & negocia se emittens, solet intentione sua fraudari, & non inuenit requiem vbi sperauerat inuenire, & tunc quasi compellitur ad Noe. i. ad Deum reuenire, arcā. i. securitatem status gratiæ

contra

cōtra diluuium introire,& Deum amare,requirere,& laudare. Inopia enim,ideſt exterior infortunitas, facit homini tria bona,videlicet

Vnum priuatiuè.
Aliud poſitiuè.
Et aliud concluſiuè.

Priuatiuè dico. Et iſtud eſt quia homo qui in proſperitate penitus peccaret,ſuperbiret ſcilicet luxuriaret & contenderet, adueniente inopia à talibus impeditur,& ſic talis inopia etſi ad meritum non adiuuat,peccati tamen euaſionem procurat. Eccle.20. Eſt qui vetatur peccato præ inopia. Poſitiuè etiam, quia .ſ. homo ex talibus compellitur ad Deum recurrere,& ipſum laudare. timere & honorare. Pſa. Pauper & inops laudabūt nomē tuū. Concluſiuè inſuper, quia .ſ. eo ipſo quod aliquis eſt inops & pauper,concluditur ꝙ Deus tenetur ipſum exaudire, & ipſum dirigere & fouere. Pſal. Inclina domine aurem tuam. & exaudi me,quoniam inops & pauper ſum ego. Cuſtodi animā meā, quoniam ſanctus ſum,ſaluum fac domine ſeruum tuum ſperātem in te. Inopes igitur ſolent Deum dulciter laudare. ¶ Item dico ꝙ inopes ſolent Deum velle & optare, dicētes .ſ. illud pſa. Oculi mei languerunt præ inopia,clamaui ad te domine,expādi ad te manus meas. ſupple optando ſpiritualia non terrena. ¶ Item dico ꝙ inopes ſolēt cœlum in fine captare, hoc eſt, deū poſsidere vel occupare. Vapor.n. quanto purior & leuior, & quanto omni materiæ terreſtri impermixtior,tanto aſcendit altius & fit ſuperior ſublimior. Sic de inopibus, qui omni terreſtri & groſſa terrenorum materia carent,cōſtat ꝙ finaliter ſurſum ad cœlum aſcendunt,& inferiora execūt & dimittūt, & ad ſalutem æternam & gaudia Paradiſi tranſcendūt. Vnde de deo dicitur in Pſal. Parcet pauperi & inopi,& animas pauperū ſaluas faciet. Sequitur. Redimet inquit animas eorum,& honorabile nomen eorum coram ipſo. Patet ergo quomodo illi qui tēporaliter ſunt inopes,cœlum occupant, Deum & virtutes anticipant, Deum laudent,ſub malis clauicāt. Et ſic patet primū principale, videlicet ꝙ eſt quædam inopia quæ Gazarū caret
D ſubſidijs. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ eſt quædā inopia quę virtutum caret diuitijs. Et illa nihil aliud eſt quam peccatum, quod nihil aliud eſt quam carentia gratię & virtutis. Et ſic peccator dicitur inops, quia ſpiritualibus bonis caret. Et de hac dicitur Eccleſi.40. In ore imprudentis conculcabitur inopia. Et. 27. Propter inopiam multi deliquerunt. Et illud Proue.6. Qui autem adulter eſt, propter cordis inopiam perdet animam ſuā. Inopia.n.i. gratiæ carentia, eſt illud à quo oritur peccati nequitia & malitia, qa reuera Deū timētes & in eius gratia viuētes, tali inopia nō grauanť, nec pc̄ti iniuria moleſtanť. Pſa. Non eſt inopia timētib⁹ eū. Iſta eſt ergo inopia q̄ virtutū caret diuitijs. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ eſt inopia quę cœlorū caret ſolatijs. Et iſta eſt inopia inferni, qa .ſ. illa eſt tāta ꝙ oīs rerūabūdātia nihil reputať, quinimmo q̄to in mūdo ꝓceſsit maior rerū abundantia, tanto, niſi bene vtamur eadem, ſequitur maior inopia & penuria, figurata in inopia victualium quæ contigit tpe Ioſeph, de qua dicitur Gen 41. ꝙ vbertatis magnitudinem ꝑditura eſſet inopiæ magnitudo &c. Vide diabolus figurari potuit in illo Iepte, de quo dicitur Iudic.11. Et congregati ſunt ad eū viri inopes & latrocinātes, quia .ſ. viri inopes.i. omnibus bonis carentes, ad diabolum in inferno congregantur, & cum eo perpetuo commorantur. Iob.27. Apprehendet eum .ſ. damnatum, quaſi aqua, inopia. Vnde differentia ponitur inter opes temporales & ſpirituales, qa .ſ. opes ſpirituales quæ ſunt gratia & virtutes, ducunt hominem ad opes & gloriam ſupernalem. Opes autem temporales ducunt hominem nō ad opes, ſed ad inopias infernales. vnde Eccle.4. dicitur ꝙ interdum de cathenis & carcere egreditur quis ad regnum,& alius natus in regno inopia conſumitur. Et ſic patet ꝙ eſt inopia Æternalis, Spiritualis, & Temporalis. vide vbi Paupertas.

Innumerabilis.

Vide vbi multitudo, & vbi omnes,& ſimilia &c.

A Inquinare.

Cum inquinare nihil aliud ſit quam fœdare, bene videtur ꝙ inquinamentum nihil ſit aliud moraliter loquendo q̄ pc̄m. Peccatū.n. eſt illud ꝙ inquinat & quod animam maculat atq; fœdat, vt Deo abominabilē ipſam reddat. Dicat ergo anima munda & ſancta illud Cant.5. Expoliaui me tunica mea; qūo induar illa? Laui pedes meos, qūo inquinabo illos? quia reuera anima quę per conuerſionem tunicam malę cōuerſationis exuit, & pedes affectionis per confeſsionem mūdauit & lauit, nunq̄ per recidiuū debet amplius pc̄ti tunicā reinduere, nec affectus cordis amplius inquinare. Et nota ꝙ aliqua ſunt quæ maculant & inquināt quicquid tangunt, videlicet Fumus, Humus, Limus, Fimus. Sic verè in moribus inquinatur homo

Per fumum ſuperbiæ & pompoſitatis.
Per humum ſubſtantiæ & cupiditatis.
Per limum luxuriæ & carnalitatis.
Per fimum malæ amicitiæ & ſocietatis.

Inquinat ergo fumus ſuperbiæ & vanitatis. Eccleſi.13. Qui tetigerit picem, inquinabiť ab ea, ſic qui cōicat ſuperbo induet ſuperbiam. ¶ Itē inquinat humus ſubſtantiæ & cupiditatis. Tēporalium.n. immunda ſunt cibaria, quæ coinquinant per auaritiam cor humanum. 2. Eſdræ.8. Polluta eſt terra coinquinationibus. & 2. Pe.2. Refugientes coinquinationes mundi. vnde de illis ſanctis dicitur. 1. Mac.1. & elegerunt magis mori quam cibis coinquinari immundis. ¶ Item inquinat limus luxuriæ, & carnalitatis. ſanguis.n. pinguedo, limus & viſcus, & omnia talia viſcoſa faciliter coinquinant contingentem. Sic caro carnalitas & luxuria. vnde. 2. Corin.7. Mundemus nos ab inquinamentis carnis, ſ. ad modum innocentium, de quibus diciť Apo. 3. Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgīnes .n. ſunt, & ſequūtur agnum quocunq; ierit. ¶ Item inquinat fimus malæ amicitiæ ſeu corruptæ ſocietatis, ſicut antiquitus figurabatur in lege, vbi tactus mortui inquinabat hominem, & immundum conſtituebat. vnde Baruch.3. Quid eſt Iſrael ꝙ in terra inimicorum es? inueteraſti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum his qui in inferno ſunt. Et breuiter iuxta ſententiam ſaluatoris Matth.15. & Mar.7. Non illa quæ in os intrant, coinquinant hominem, ſcilicet cibaria, corporalia, ſed verè illa quæ de corde exeunt & emanant, ſcilicet furta, homicidia &c. hæc ſunt inquit quæ coinquinant hominem. Vnde de peccatoribus dicitur ad Titum. 1. Omnia inquit munda mundis, inquinatis autem infidelibus nihil eſt mundum, ſed inquinatæ ſunt eorum & mens & conſcientia. Talia ergo inquinamenta, ſcilicet vitia & peccata, ſunt mūdanda, ſicut dicitur Ezechiæ.36. Mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris. Et merito, quia pro certo qui à talibus inquinamentis mundatus non fuerit, in palatium Paradiſi nullatenus introibit, iuxta illud quod de ſapientia dicitur Sapientia 7. Nihil inquinatum in illam incurrit, candor enim eſt lucis æternæ. Hæc igitur de inquinare & contaminare ſufficiant. Vide de macula, immunditia, & contaminatione & ſimilibus.

Inquirere.

Vide vbi Quærere.

Inſania. Inſanus. A

Nota quod inſanus dicitur quaſi non ſanus, eo ſcilicet quod inſania mentis auferat ſanitatem. Inſanus ergo diciť homo quando non eſt ſanę mentis, vtpote quando verſus eſt in veſaniam vel furorem. Igitur loquendo moraliter, dico quod omne peccatum dicitur inſania, eo quod mentem humanam facit non ſanam, nec ſana ſapere vel ſentire. Quia reuera, ſicut inſania tollit diſcretionem, mutat affectionem, infert afflictionem, affert perditionem, tollit dico diſcretionem, quia ſcilicet inſanus non diſcernit inter verum & falſum, quinimmo vnum pro alio ſæpe recipit, ſe etiam ægrotare non credit, cum grauiter infirmus ſit, oculosque indiſcrete vertit & extendit, caput frequenter mouet, & dētibus ſæpe frendet, mutat etiam affectionem, quia ſcilicet vinum & carnes & alia nociua appetit, medicum ſuum mordet & odit, remedia & emplaſtra ſibi vtilia proijcit & expellit, & in ſonitu vinculorum ſuorum gloriatur & pſallit, infert etiam vexationem ſeu afflictionem quia vigiliā & inquietationem facit, & licet infirmus non ſentiat corpus lędit, affert etiam perditionem, ſcilicet mortem, quia ſcilicet inſanus cito moritur niſi celeriter occurratur, reuera talis infirmus & furibundus eſt peccator, quia pro certo poſtquam inſania peccati mentem infecerit, omnem debitam diſcretionem bonorum tollit, & verum pro falſo ad ſuggeſtionem diaboli vel hæretici quandoque ſumit. Oculos intellectus & mētis per opiniones fatuas circunducit, & alios contemnendo & etiam comminando caput agitat, & per iram in alios ſæpe frendet, & in ſuos cuſtodes medicos, hoc eſt dictu, in ſuos prædicatores & prælatos aliquotiens inſurgit, ipſosque per detractiones mordet & lędit, & multos ſine cauſa innocentes perſequitur & inuadit. Actu.26. Ipſos inquit compellebam blaſphemare, & amplius inſaniens perſequębar. Iſte etiam nociua mundi bona appetit, vtilia verò & ſalutifera reme-

dia.s.opera pœnitentiæ & bona documenta refugit & contemnit. Infirmitatem & turpitudinem peccati sui non credit aut sentit, vincula suarum malarum concupiscẽtiarum amat, & in eorum sonitu i.infamia malorum actuum suorum quandoque gaudere & psallere consueuit. Vigil & inquietus ad mundi negocia discurrit, & licet cantet & tripudiet.i.licet in temporalibus gaudeant, tamen ad mortem æternam properat atq; tendit. Vnde de insanis peccatoribus dici potest illud Sapient.14. Insaniæ inquit plenas vigilias habentes, neque vitam neq; mũdas nuptias custodiunt, sed & alius alium per inuidiam occidit, aut adulterans contristat, & omnia commixta sunt, sanguis homicidium, & furtũ, & fictio, corruptio, infidelitas, turbatio & periurium. Sequitur. Aut.n. dum lętantur insaniũt, aut certe vaticinantur falsa, aut viuunt iniuste, aut periuriant cito. Breuiter igitur notare possum q insanus solet vana videre & somniare, solet fęda palpare & pertractare. quia.s. insanus non abhorret tangere res immundas. Solet semper sitire & ęstuare. Solet alta sentire atq; iactare. Sic verè dico q peccator diuersimode solet insaniri vel conditiones insaniæ habere

B Insanit.o.superbus, vana somniando.
Insanit mundus, fœda faciendo.
Insanit auarus, opes sitiendo.
Insanit præsumptuosus, alta sentiendo.

De insania.n.superbiæ dicit illi Sennacherib.4 Reg.19. Insanit in me, & superbia tua ascendit in aures meas. De insania verò luxurię dicit Eze.23. sub figura malæ mulieris. Tradidi eam in manus amatorum suorum super quorum insaniuit libidinem, ipsi discooperiunt ignominiam eius. De insania aũt auaritiæ põt dici illud Esa.24. Maledictio vorabit terrã, ideò insanient cultores eius. De insania verò præsumptionis stultitiæ, qua.s. psumptuosi vana & inepta opinãtur & sentiũt, põt dici illud Act.26. Insanis Paule, multæ litterę ad insaniam te conuertunt. Et in Psal. Beatus vir cuius est dñs spes eius, & nõ respexit in vanitates & insanias falsas. Aduerte tamen q in scriptura fit mentio

De insania vera.
De insania ficta.
De insania falsa.

Insania vera animus læditũ. Amo.3. Videte insanias multas in medio Samariæ, & calũniam patiẽtes in pœnetrabilibus eius. Insania ficta sapiẽs vtitur, quia.s. sapiens quandoq; simulat se esse stultũ, sicut fecit Dauid coram Achis ne cognosceretur. 1.Reg.21. Vidistis hominem insanũ, quare adduxistis eum ad me? Insania falsa iustis opponitur qa pro certo mundi peccatores & seculi sapiẽtes sanctos viros reputant fatuos & insanos, sicut dicitur de Christo dicitur Ioan.10. Demonium inquit habet, & insanit. Et de illo filio prophetarum qui missus ab Heliseo vnxerat Iehu in regem Israel, dicitur.4.Re.9. Dixerunt alij, quid venit insanus iste ad te. Sed verè finaliter post mortem insania ista reputabitur sanitas, & iustorum vita apparuit fuisse sanctitas Sap.5. Videntes turbabũtur timore horribili, dicentes inter se. hi sunt quos aliquãdo habuimus in derisum & in similitudinem improperij, nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam &c. Ecce quomodo cõputati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorũ est, &c. Vide supra de Furore.

Insanabilis. Vide vbi Sanitas.

Insatiabilis. Vb Sat ietas.

Inscius. Vbi Scientia.

Inscrutabilis. Vbi Scrutari.

Insensatus. Vbi Sensus.

Inserere. Vbi apponere vel adiungere.

Insignis. Auctoritates deficiunt.

Insilire: Vbi de saltu & Salire.

A **Insidiari.** Insidiari nihil aliud est quam occulta contra aliquem exploratio, & fraodulenta machinatio, & malitiosa inuestigatio & persecutio. Et pertinet insidiatio ad falsos & malitiosos deceptores & exploratores, qui.s.insidiari dicuntur, quia insident ad aliorum facta inquirendum & inuestigandum, vt ipsis noceant & offendant. Et dicitur insidiari ab in, i.infra aliqua latibula machinari. Nota breuiter quod triplex est insidiatio.s. Quædam

Cupiditatis.
Fallacitatis.
Crudelitatis.

Primo ergo dico q est insidiatio auarorũ, qui sunt similes Draconi, qui elephanti insidiatur, vt eũ in cauda inuoluat, & liget pedes eius vt ipsum ad terram prosternat vt sanguinem eius bibat. Sic verè vsurarij & auari more Draconis, idest igne auaritiæ inflamati, solent insidiari elephantibus, idest pauperibus viris bonis & simplicibus, vt ipsis in suis contractibus inuoluant, & vt ad terram per paupertatẽ ipsos deuoluant, & vt sanguinem suę temporalia substantiæ rapiant atq; sugant. De illis dicitur in Psalm. Insidiatur vt rapiat pauperem, pauperem rapere dum attrahit eum. Istę sunt ergo insidiæ auarorum. ¶ Secundò dico q sunt insidiæ deceptorum B Falsi.n.& proditores sub specie amicitiæ & sub dissimulatione alicuius occasionis, factis & verbis hominibus insidiantur vt habeant quid de hominibus obloquantur, q maximè faciunt detractores in claustris, Balliui in causis, aduocati in litigijs, adulatores in conuiuijs. Ideò dicitur Ecclesi.11. Non omnẽ hoĩem inducas in domũ tuã, multæ.n. insidię sunt dolosi: Insidiator.n. solet tria principaliter intendere, scilicet

Vt lateat.
Vt placeat.
Vt noceat.

Iste .n. intendit latere, quia.s. sub varijs fictionibus cœlat & abscondit malam intentionem Intendit etiam placere, quia.s. vt melius decipiat, & vt fidelis amicus credatur, & ne eius malitia videatur solet plura placẽtia prætẽdere, & diuersa cũ diuersis diuersimodè simulare Intendit ẽt nocere, qa statim q false & insidiose potest scire secreta hominis, ipsum accusat & diffamat. Vnde isti sunt similes aucupibus, q insidiãtur paruis auiculis. Isti.n. sub folija sedẽt vt lateãt, ore sibilant vt placeant, tãdem eas capiũt vt eis noceãt. De hoc dicitur Eccl.12. In labijs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiaĩ vt subuertat te in foueam. Istę sunt igitur insidiæ deceptorum. ¶ Tertiò dico q sunt insidiæ demoniorum. Demones.n. insidiantur hominibus sicut insidiantur

Mustelę passeribus.
Catti muribus.
Lupi ouibus.
Latrones transeuntibus.

Vñ de istis dicitur.1. Macha.11. Castra alienigenarum occurrebãt in campo & tenebant insidias in mõtibus. Talibus ergo insidijs caute & prudenter est resistẽdum. vnde Eph.6. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli &c. ¶ Si verò vlterius velis aliquid prosequi, dic q insidiæ semper cum habeãt fieri in latibulis & occultis, sicut patet de illis qui insidiantur alijs in factis armorũ, q.s. abscondunt se in latibulis, & capta occasione vel opportunitate nocendi insiliunt in incautos, & sic quandoque ciuitates & castra vel milites qui talia non cauebant, destruunt vel occidũt, sicut Iosuæ.8. dicitur quod cũ rex Hay cum exercitu suo persequeretur hostes suos, insidiæ quæ latebant, surrexerunt confestim, & hostes qui fugam simulauerant redierunt, & sic regem cum exercitu deleuerunt, & ciuitatem etiam succenderunt, dicam quod simili modo loquendo moraliter, illi qui simplicibus volunt nocere, cum palam aut publicè apparere nolint, ne forte eorum machinamenta ab alijs videantur, & visa etiam caueantur, solent occultè sub varijs fictionibus & dissimulationibus malitias suas facere, & sub eis ne pateant & ne alij percipiant lantare. Inuenta verò occasione nocendi, solẽt subito insurgere, & venenum quod præparauerant propinare, & incautos inuadere & grauare.2. Paralypo.13. Ieroboam, retro moliebatur insidias. Et nota quod quattuor sunt genera hominum qui non cessant insidiari iustis, videlicet Fortuna, Caro, Demon, & homo

Fortuna insidiatur vt deijciat.
Mulier insidiatur vt diripiat.
Diabolus insidiatur vt inficiat.
Malus verò homo insidiatur vt decipiat.

Ergo dico q sunt insidiæ fortunæ, quæ suos extollũt vt deijciant. Fortuna enim est sicut rota, cui qui adhæret, quasi insidiosè & dulciter sursum leuatur, sed versa rota propter sui pondus impetuosè descendit & deijcitur. Quia pro certo fortuna fallax est, & sub specie boni & sub velamine prosperitatis mundanæ insidiatur homini, vt dũ nõ aduertit deijciat in foueam, & in statum aduersitatis & damnationis subuertat. vnde Sene. epistola.28. Comparat munera fortunæ illis cibis seu oblectamentis quæ ponuntur super laqueum ab aucupe ad capiendum aues, quia.s. vbi circa illa pauca cibaria auiculę delectantur de laqueo capiuntur. Quia revera sæpe fit q dum mũdus & fortuna maiora bona offerũt, tãto in fine maiora mala & tribulamina inferunt. Et sic patet q fortunæ bona nihil aliud

quam

quã insidiæ & deceptiones sunt. vnde Sene. li. de len. oratorum dicit ꝙ omne blandimentũ fortunæ specioso eum periculo interest. Et in Epistola. 28. dicit sic. Ad omne fortuitum bonum suspitiosum pauidumque sub fide, munera ista fortunę, sunt insidiæ. Nam & fera & auis aliqua spe oblectata decipitur. Sunt

D igitur insidiæ fortunę quæ suos leuant vt deijciant. ¶ Item sunt insidiæ carnis seu malæ mulieris, quæ nos scalpunt vt diripiant seu accipiant. De mala muliere patet, quia semper insidiat̃ homini vt. s. blandimentis suis ad malum alliciat, & vt finaliter ipsum ad paupertatem deducat. Vnde de mala muliere dicit̃ Prouerb. 23. ꝙ ipsa insidiatur in vijs suis quasi latro, & quos incautos viderit, inficiet. Mulieres. n. pulchrę & ornatæ, & in vijs & locis publicis expositę, quid aliud sunt quam quædam insidiæ ad subuertendum mores videntium ordinatę? Mar. 6. Herodias autem insidiabatur. Ioanni. &c. Vide de luxuria. ¶ Item sunt insidiæ demonis, quæ suos latent vt inficiant. De Demone autem ꝙ insidietur, patet, quia reuera sicut Lupi & Leones insidiantur pecudibus, sic Demones insidiantur hominibus. Leo. n. sub frondibus virentibus se solet abscondere, vt sic captata occasione posit pecudes inuadere. Sic verè diabolus sub virore alicuius boni, & sub specie alicuius virtuosi operis solet homini in-

A sidiari, & malam suam intentionem abscondere, & cùm opportunitatem inuenerit, solet per tentationem prorumpere & per peccatum hominem strangulare. Psalm. Insidiatur quasi Leo in spelunca sua. Et aduerte ꝙ Demones quandoq; insidiantur in montibus dignitatum vt nos occidat per superbiam. Iudic. 9. Posuerunt insidias in montium summitate. Quandoq; insidiantur in siluis seu nemoribus facultatum vt nos occidãt per auaritiam. Threnorũ. 4. In deserto insidiati sunt nobis. Quandoq; insidiantur in torrentibus seu paludibus carnalitatum ꝑ luxuriam. 2. Reg. 15. Tetenderunt insidias in torrente. ita ꝙ ipsi sunt qui dicunt illud Prouerb. 1. Venite, insidiemur sanguini Breuiter ergo & Demones & peccata insidiantur semper. s. vt ipsos incautos in interitum subuertant. Ecclesi. 27. Leo venatio

E ni insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitates. ¶ Itẽ sunt insidiæ mali hominis quæ fatuos lactant vt decipiãt. Vnde pro certo de homine peccatore vel peruerso cõstat, ꝙ nunquã cessat bonis & simplicibus insidiari, & malum contra eos machinari. Vnde de malis dicitur Hierem. 5. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros. Mali enim insidiantur bonis, sicut de illo. Menelao dicitur. 2. Machabeo. 4. quod ipse crescebat in malitia ad insidias ciuium. Et etiam vt plurimum insidiantur alijs malis. Sicut. n. bubo & monedula sibi inuicem insidiantur, & alter alterius oua furantur, quia. s. monedula furatur de die oua bubonis pro eo quia tunc Bubo obscure videt, Bubo verò furatur de nocte oua monedulæ, quia. s. de nocte Bubo videt clarius & monedula obscurius, sicut ponit liber de natura rerum, sic reuera mali sibi quandoque inuicem insidiantur, & vnus contra alium malitias machinatur, vt oua id est bona temporalia alter alterius deprędetur. Illi enim qui clarius vident id est cautiores & malitia magis pleni sunt, aliorum scilicet minus clare videntium oua & bona furantur & diripiunt. Econuerso verò sæpe fit quod fortuna inter eos sortem vertit, quodq́ue qui incautiores fuerant, clarius vidẽtes malitiosiores efficiũtur. Alij verò vel senectute vel fortuna in sensu & malitia hæbetantur, & tunc illi quibus primo insidiati fuerant, ipsis insidiantur, & bona ipsorum rapiunt & prædantur. Esa. 14. Erunt capientes eos qui se ceperant, & subijcient exactores suos. Ista sæpissime patent in aduocatis & vsurarijs, quia inter ipsos sæpe fit quod alter alterius prædę intendit. 2. Paralyp. 20. Vertit dominus insidias eorum in semetipsos. Et reuera iustum est quod qui aliorum vitæ quieti & bonis indebitè insidiantur, quãdoque alios sibi insidiantes reperiant, & quod in similem foueam quã alijs foderant cadant. Quod sæpissime fit de balliuis & officialibus dominorum, qui scilicet primo insidiantur pauperibus, sed finaliter prædę fiunt alijs insidiatoribus maioribus. Est. n. auis dicta platea, quæ pisces bene comedit, sed eos non piscatur, insidiatur tamen auibus quæ piscantur pisces, & eas expectat ad exeundum aquam, & sic aufert eis pisces quos insidiando venatę fuerant, sicut ponit liber de natura rerum. Sic verè sæpe fit ꝙ illi qui insidiose & fallaciter pisces. i. diuitias acquierunt in manibus aliorum insidiatorum, latronum. s. vel raptorũ seu etiam malorum dominorum suorum incidunt, qui quicquid malè acquisiuerant secum tollunt. Ve qui prædaris, nõne & ipse prædaberis? Esa. 33. quasi diceret, sic. Dicit. n. Seneca Ab altero expecta quod alteri feceris. Istud autem potissime potest applicari ad officiales regum & principum. Isti. n. domini sunt sicut ista auis, quia scilicet alienos pisces idest alienas diuitias piscari. i. rapere volunt. Sed reuera isti insidiantur illis qui tales pisces piscantur. s. suis officialibus & balliuis, vsurarijs etiam & peruersis, & inuenta occasione quicquid portant, eis auferunt, & sic per manus istorum pisces alienos comedunt, & diuitias quas ipsi à pauperibus rapere voluissent, raptas tamen ab alijs secum tollunt. Bene ergo dicitur Prouerbiorum. 11. In insidijs suis capientur iniqui. supple ab alijs insidiatoribus magis magnis. Patet ergo quod mali insidiantur aliquotiens malis. ¶ Et si vis, nota quod in hoc mundo inueniuntur multa genera hominum qui insidijs & deceptionibus solent vti, videlicet

Mordacis eloquentiæ detractores. F
Voracis auaritiæ mercatores.
Nugacis amicitiæ sectatores.
Fallacis inimicitiæ tractatores.
Veracis sanctimonię confictores.
Tenacis immunditiæ dilectores.

Primi insidiantur criminibus vt ipsa mordeant. Secundi insidiantur pauperibus vt secum habeant. Tertij insidiantur diuitibus vt secum gaudeant. Quarti insidiãtur simplicibus vt ipsis noceant. Quinti insidiantur honoribus vt ipsis polleant. Sexti. s. luxuriosi insidiantur stercoribus vt ipsis foeteant. Dico ergo ꝙ sunt insidiæ hominum detractorum. Isti. n. insidiãtur operibus aliorum, vt. s. habeant aliquid quod de eis possint dicere, & in quo possint famam eorum lædere vel mordere, similes polypis vel alio nomine multipedibus, qui. s. conchylibus seu ostreis insidiari dicuntur, & cum eas apertas viderint, lapillum inijciunt ne claudantur, & sic carnes eorum comedunt, & de eis satiantur, sicut ponit Plinius. Sic verè detractores insidiantur alijs, vt si aperiantur. i. si se eis reuelauerint, & sua interiora ostenderint, possint lapillum eis inijcere id est possint aliquid eis obijcere & carnes idest vitam & famam eorum diris detractionibus vorare. Ecclesi. 11. Homo peccator sanguini insidiatur Hieremiæ. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum, pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit & insidias. ¶ Item dico ꝙ sunt insidiæ hominum auarorum, qui scilicet non cessant insidiari diuitijs & hæreditatibus, quomodo scilicet possint ipsas subtrahere, & sibi acquirere & habere. Et ideò sub beneficentiæ fuco insidiantes quandoque bona sua ipsis mutuant, ipsaque vsuris & fraudibus accumulatis taliter implicant, quod ipsos tandem depauperant, exhæredant, & denudant. Vnde illud prædictum. Psalm. Insidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum ¶ Item sunt insidiæ falsorum amicorum seu hominum adulatorum, qui scilicet amicos se solẽt fingere, & sub velamine charitatis insidiando diuitibus adhærere, vt scilicet possint ab ipsis aliquid extorquere. Apud. s. Qui comedunt tecum, ponent insidias contra te. ¶ Item sunt insidię proditorum, qui scilicet sitientes sanguinem aliorum, eorum saluti insidiantur, & sub specie boni malum contra eos machinantur. Prouerbiorum. 12. Verba impiorum insidiantur sanguini. ¶ Item sunt insidiæ confictorum, scilicet hypocritarum, qui scilicet sub velamine sanctitatis insidiantur honoribus acquirendis, de quibus dicitur Lucæ. 20. quod Iudei miserũt ad Christum insidiatores, qui se iustos simularent. ¶ Item sunt insidiæ immundorum seu luxuriosorum, qui scilicet insidiantur personis pulchris & iuuenibus, vt eas deducant & eliciant in peccatum. Vnde de illa procaci muliere dicitur Prouerbiorũ. 7. quod ipsa erat garrula & vaga, quietis impatiens, nunc foris nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Et breuiter, sicut nullum est dare animal quin vtatur insidijs ad capiendum prædam suam, & quin sub aliquibus velaminibus vel fictionibus se occultet, sic reuera vix est dare aliquod crimen quin illi qui illud volunt committere, aliquibus vtantur insidijs, & velatis fictionibus se occultent & cautelis, vt citius, perueniant ad intentum. Iob. 38. Cubant in antris, & in specubus insidiantur &c. Vide supra de Abscondere, & in locis infinitis, & vbicunque de tentatione fit mentio. Et si vis scire quomodo sunt præcauendæ insidiæ malignorum, certe dico quod quandoq; ad Deum recurrendo. exemplo merguli, qui timens insidias aucupum, volat ad aquam, & infra penitus se immergit. Sic si diabolus vel malus homo tibi insidiatur ad aquam deuotionis volare debes, & te per considerationem, interius occultare. Quandoque nosipsos recludendo. Exemplo hericij, qui timens insidias, seipsum recludit intra spi-

G

peam pellem suam. quia. s. tutum est occasiones fugere, & à pu blico secedere, & seipsum recludere. Quandoq; pœnitentiam faciendo, & carnem etiam macerando. exemplo conchylium, quæ timentia insidias piscatorum, in scopulis se abscondũt. sco puli autem qui asperi sunt, pœnitentiæ formam gerunt. Quãdoq; per prudentiam vigilando, & de insidijs metuẽdo & prœuidendo exemplo. s. gruum, quæ constituũt vigilias quãdo cubant, ne per insidias præueniantur. Quandoq; de morte ꝓpria cogitando. exemplo columbę, quæ videns Aquilam insidiãtẽ, refugit ad foramẽ &c. & sic de alijs. Vnde illud prædictũ Eph. 6. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Quia pro certo sicut mali insidiantur bonis vt ipsis noceant, sic econuerso boni debent insidiari malis, vt. s. eorũ malitias præcaueant, iuxta illud Proue. 1. Frustra iacitur rectè ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur &c. Sufficit.

Insipiens.

Nota ꝙ insipientia contraria est sapientiæ. Cum igitur insipiens dicatur ille qui sapiẽtia caret, sapientia autem quandoq; supponitur pro persona filij Dei in diuinis, cum filius sit sapientia Dei patris, sicut ipsa æterna sapientia dicit Ecclesi. 24. Ab initio inquit & ante secula creata sum. Sequitur. Ex ore altissimi ꝓdij. Et sequitur. Ego sapientia effudi flumina &c. Quandoq; verò supponit pro discretione & prudentia, quandoq; pro cognitione & scientia, & maximè pro cognitione & notitia cœlestium & diuinorum, & sic dicitur ꝙ scientia est de intelligibilibus, prudentia de agibilibus, sapientia vero de æternis & contemplatione gustabilibus. Cum igitur sapientia dicta sit à sapore, bene possum concludere ꝙ insipiens ille dicitur, qui prædictis gradibus sapientiæ caret, & qui per peccatum, inuicem sapiẽtiæ opponitur, & creatę ꝑ ignorantiam & stultiam cõtrariatur. Igitur cũ insipiẽs possit dici quilibet peccator insciens & ignarus, notabo quod in scriptura reperitur. s. Insipientia

B Proteruitatis & idololatriæ,
Simplicitatis & ignorantiæ,
Fatuitatis & inscientiæ,

Primi sunt excęcati, qui desipiunt in supernalibus. Secundi sunt eleuati, qui desipiunt in temporalibus. Tertij sunt hebetati qui desipiunt in virtutibus. ¶ Prima est insipientia detestabilis illa. s. quæ Deo & bonis æternis contrariatur, & quæ in bonis illis saporem non inuenit, non delectatur, & quæ terrenis occupata, cœlestia non curat nec meditatur, de qua in Psal. Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. & Ro. 1. Cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. dicentes. n. se esse sapientes, stulti facti sunt. Et ista est insipiẽtia mũdi sapientium, qui. s. nihil gustant aut sapiũt de supernis. Secũda est insipientia excusabilis, illa. s. quã habent simplices & spirituales viri circa regimen terrenorum, & qua à scientia & intelligentia elongatur, de qua. 2. Corint. 11. Vtinam sustineretis modicum quid insipiente meæ, sed & supportate me. quasi diceret, talis insipientia & simplicitas est supportanda, & pie & benigniter excusanda. & 2. Corint. 11. Fratres libenter sufferetis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. ¶ Tertia est insipientia vituperabilis, illa. s. quæ prudentiæ & virtuali cognitioni & notitię inimicatur, de qua in Psalm. Vir insipiẽs nõ cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Et isto modo insipiens dicitur peccator qui non sapit nec intelligit illa quæ pertinent ad salutem, & q operatur & agit illa quæ opponuntur & obuiant debito vsui & cursui rationis. De ista igitur prosequar aliquãtulum magis latę, & dicã ꝙ sicut bruta animalia dicunt insipientia & ratione carentia, pro eo quia nõ recordant de præteritis, nec ordinant de præsentibus, nec prouident aut prœuident de futuris, sic peccator insipiẽs põt dici, q̃a obliuioni videt dedisse mala præterita quæ cõmisit, nec prudẽter agit præsentia vt incũbunt, nec de futuris ꝓuidet vt deberet. Psal. Homo cũ in honore esset, nõ intellexit, cõparatus est iumẽtis insipientibus, & similis factus est illis. ¶ Nota ergo quod insipiens

C Disciplinam fugit & detestatur.
Sine causa timet & conturbatur.
Indebitè de bonis opinatur.
Inhonestè viuit & conuersatur.
Indiscretè loquitur & affatur.
Infinitè moritur & damnatur.

Dico igitur qđ insipiens correctionẽ solet detestari. Proue. 12. Qui odit correctionem, insipiens est. ¶ Item sine causa solet perturbari Psa. Turbati sunt omnes insipientes corde. ¶ Item malè de alijs solet opinari. Eccles. 10. Insipiens omnes stultos existimat. Vnde Sapien. 3. de iustis dicitur quod visi sunt oculis insipientiũ mori, illi autem sunt in pace. ¶ Item inhonestè solent conuersari, & maximè quãtum ad peccatum carnis. Vnde Proue. 18. Qui tenet adulterum, stultus est & insipiens. & Roma. 1. Repletos omni iniquitate & fornicatione & auaritia &c. Sequitur Insipientes, incompositos, sine affectione, sine fœdere, sine misericordia. ¶ Item solet insipientes indiscretè loqui vel effari, quia scilicet insipientes loquuntur indignatiuè, iniuriatiuè, iactatiuè seu præcipitatiuè. Indignatiuè dico Prouerbiorũ. 19. Diues torquens labia sua insipiens est. Torquens dico, scilicet indignatiuè. Insuper Ecclesi. 10. Labia insipientis præcipitabũt eum, initium verborum eius stultitia, & nouissimum illorum error pessimus. Stultus verba multiplicat &c. ¶ Item solet insipiens inæternum mori vel damnari Iste enim est finis malorum insipientium & fatuorum. s. mors æterna. Psalm. Simul insipiens & stultus peribunt. Ista ergo sufficiant gratia breuitatis. Vide de Sapientia, Stultitia, Fatuitate, Ignorantia, & similibus.

Inspicere.

Vide vbi Aspicere.

Inspiratio.

Idem est quod facta per spiritum reuelatio.

Instare. Instans. Instanter.

A Nota ꝙ instãtia quandoq; sumitur pro propinquitate imminente, sicut Gen. 38. Instante partu apparuerunt gemini. Quandoq; pro tempore momentaneo & transeunti, sicut cum dicitur. Natura nõ operatur in instanti, & ꝙ anima Christi in instanti suæ creationis fuit beata vel vnita verbo. Quandoq; pro actione continua & non desinenti. Ecclesi. 27. Si nõ in timore domini tenueris te instanter. i. continuè, cito subuertetur domus tua. Quandoq; pro operatione sollicita & diligenti, sicut dicitur Iudith. 4. Clamauit populus ad dominum instantia magna. Quocunque ergo modo sumatur instantia, notabo generaliter quod in scriptura reperitur instantia

Quam debes habere.
Quam debes videre.
Quam debes timere.

Primo ergo dico ꝙ est quædã instantia quam vir prudẽs debet obseruare. Et ista est instantia in bonis operibus faciendis. Arbores. n. quæ tempore hyemis impeditæ fuerunt, solent aduenientè verè, productioni florum & foliorum diligenter instare, & tarditatem præcedẽtem per instantem diligentiam compensare, & ad productionem naturalem diligenter intẽdere & vacare. Quanto. n. præcessit acrior & maior retardatio, tanta opportunitate habita sequitur instatior & diligentior executio, sicut patet in vineis, quæ quãto longiori frigore impeditę fuerunt, tanto impedimento cessante instantius fructificãt & ꝓducũt Sic verè hõ etsi quandoque frigore indeuotionis seu corporis aut tribulationis bona opera facere retardetur, inuẽta tãdem opportunitate debet instanter bonis laboribus insudare & bonum facere, & morã pristinã cõpensare Exẽplo tigridis, de qua dicit Solinus ꝙ qñ inuenit catulos suos raptos, ipsos tã instãti celeritate prosequit, ꝙ nihil tã lõgum est quod non breuiter in breui perambulet, nihil adeo antecedit vt non ilico assequatur, quinimmo vt ait, si venator fugiens nauem intrauerit, antequã veniat ad littus, suã patenter punit tarditatẽ. Sic verè homo qui prædam & fœtus gratiæ & gloriæ quos amisit vult recuperare & cõsequi, debet instãtissime & velociter bene operãdo ipsos inuestigare & ꝓsequi, & si ipsos prout optat nequit attingere, debet tarditatem suam per pœnitentiam castigare. Ideò cuilibet diligẽti dicitur illud. 2. Tim. 4. Prædica verbum, insta importune, & opportune argue. obsecra, increpa &c. Sequitur. Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistę, ministeriũ tuum imple, sobrius esto. Exemplo. s. Apostoli, qui dicebat. 2. Corint. 11. Instantia mea, quotidiana sollicitudo. ¶ Nota ergo quod prudẽs homo debet instanter B

Prædicare verbum veritatis.
Inuocare opem diuinitatis.
Castigare facta prauitatis.
Informare plebem humilitatis.
Fabricare opus vtilitatis.

Instemus igitur veritatis verba prædicãdo. Act. 6. Nos aũt ministerio verbi instantes erimus. ¶ Itẽ instemus diuinitatis opem inuocando. Iudith. 4. Clamauit populus ad dominum instantia magna. & Colo. 4. Orationi instate. ¶ Item instemus prauitatis facta puniendo seu corrigendo. Exemplo Iudæ, de quo dicitur. 2. Machabeor. 12. Iudas autem vehementer instabat puniens prophanos. ¶ Item instemus humilitatis

militatis gentem informando seu instruendo.s.deuotos & subditos nostros, quia sicut dicitur Iudith.8. Instabat super alligãtes manipulos in agro.¶ Item instemus vtilitatis opus exercẽdo seu faciendo, iuxta illud quod præcipitur Ecclesi.9. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare &c. Et sic patet quod est quædam instantia quam vir prudens debet ob-
C seruare. ¶ Secundò dico ꝙ est quędam instantia q̃ vir prudens debet cogitare. Et ista pro certo est instantia & imminens propinquitas mortis nostræ, seu etiam tentationis diabolicæ, quæ nobis imminet omni die.

Instat enim diabolus vt nos percutiat.
Instat mundus vt nos inficiat.
Instat mors seu interitus vt nos deijciat.

De instantia diaboli per tentationes percutientis potest dici illud.2. Para.13. Respiciens Iudas vidit instare bellum ex aduerso & clamauit ad dominum. De instantia autem mundi nos per delectationes inficientis dicitur Iudicum.15. Cum dies triticę messis instarent, venit Sanson inuisere volens vxorem suã. De instantia verò mortis nos à vita deijcientis potest dici illud.2. Tim.4. Ego autem iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Et sic patet ꝙ est quædam instãtia quam vir prudẽs debet cogitare.¶ Tertiò dico ꝙ est q̃dã instantia q̃ vir prudens debet formidare. Et ista pro certo est instantia iudicij & inferni, & mortis etiam æternæ, quæ instat nisi precauerimus. Teste enim Apostolo.2. Tim.3. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, quando complebitur illud Sapien.6. Fortioribus fortior instat cruciatio, & potentes potenter tormenta patientur. Et tamen procul dubio licet ista instent, vani tamẽ & fatui nõ aduertunt, sicut Iudicum.20. dicitur ꝙ ingrauatum est bellum cõtra filios Beniamin, & non intellexerunt ꝙ ex omni parte illis instaret interitus. Et sic ergo patet q̃uo in scriptura reperit̃ instantia formidanda, Cogitanda & Obseruanda. Vide de diligentia & sollicitudine &c.

Instar. Vbi Similitudo, Imago, vt, & sicut.

Instaurare. De restituere, restaurare, reparare, & reædificare.

Instituere. Instituta non sunt auctoritates., vide vbi Constituere & Statuere.

Instruere. Notã ꝙ instruere quandoque sumitur pro
A construere vel fabricare, & inde dicitur instrumentum. Quandoq; autem sumitur pro ordinare, armare seu munire, & sic de Ioab dicitur.2. Reg.10. ꝙ videns præparatum sibi prælium esse, ex aduerso instruxit faciem cõtra Syrũ. Et Deut.1. dicitur. Cũq; instructi armis pergeretis &c. Q̃nq; verò & cõiter instruere accipitur pro docere, erudire, & informare, sicut in Psal. dicit Dauid domino. Viã iustificationũ tuarum instrue me, & exercebor &c. Et dominus respondẽs dicit. Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos &c. Distingue si vis q̃uo homo instruitur & informatur tam à Deo, q̃ à parentibus, aut à prælato q̃nq; per lecturam & eruditionem, q̃nq; per reuelationem aut inspirationem, quandoq; per disciplinam & castigationem Concorda si vis. Transeo, quia paucæ sunt auctoritates. Vide vbi de Docere, & Erudire, & similibus,

Insula. Nota. insula est portio terræ aquis ex omni latere
A circunsepta. Et videtur ꝙ moraliter accipiendo, insula potest referri ad personas & ad loca. Ad personas dico, quia per insulam possunt intelligi viri boni & viri mali. Ad loca etiam, quia per insulam possunt intelligi Ecclesia, Religio, Mundus, Infernus, & Paradisus. Sic igitur notabis quod in scriptura reperitur loquendo moraliter & in bono significato insula

Deserta ab hominum ritu.	Iustus dicitur insula,
Secreta & sine mugitu.	quia cingitur aquis de
Repleta opulento victu.	uotionis, quia sicut dr̃
Prima est iusti perfectio.	in Psal. Iustus est tan-
Secunda est vera religio.	quam lignum ꝙ plan-
Tertia est cœli possessio.	tatum est secus decur-

sus aquarum, ꝙ fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet &c. Religio dr̃ insula, quia aquis compũctionis cingitur, Vnde religio est illud firmamentum de quo dicit̃ Gene.1. Fiat firmamentum in medio aquarum. Paradisus verò dicitur insula, quia cingitur aquis tribulationis, pro eo .s. ꝙ nullus intrat insulam nisi per istas aquas. vnde Ezech.47. Traduxit me per aquam vsq; ad renes &c. Et illud Sapien.10. Trãstulit eos per mare rubrum, & transuexit eos ꝑ aquam nimiã.

Et quia etiam finaliter iste locus repletur aquis refectionis, refrigerij, & consolationis. Psal. Super aquas refectionis educauit me.¶ Dico ergo primo quod iustus dicitur insula deserta.i. B
insula separata. Nam sicut materialis insula ab alia terra discernitur & disiungitur, Aquis circundatur & abluitur, ventis insufflatur & abstergitur, fluctibus verberatur & percutitur, terrę motu sæpius turbatur & concutitur, piratis & profugis exponitur, herbis tamen & fructibus redũdat & componitur, & cantibus auium iocundatur & disponitur, sic reuera iustus homo separatur ab alijs per singularis vitæ perfectionem. Gene.10. Diuisę sunt insulę gentium. Abluitur aquis irriguis per gratiam & deuotionem. Esaiæ.24. Glorificate dominum in insulis maris.i. in amaritudine pœnitentiæ & deuotionis. Ventis Spiritus sancti afflantibus abstergitur & purgatur per inspirationem & specialem visitationem. Esa.42. Legem eius insulę expectabunt. Fluctibus tribulationum percutitur per temporalem afflictionem. Hester.10. Insulas fecit tributarias Et Esa.41. Viderunt insulę, & timuerũt. Terrę motu diuini timoris concutit̃ per profundam meditationem. Eze.26. Turbabuntur insulę in mari. Piratis etiam.i. demonibus & tyrannis exponit̃ per iniuriã & afflictionem. Esa.23. Vlulate qui habitatis in insula. Et tũ herbis & floribus.i. gratijs & virtutibus redundat per bonorũ spiritualium cumulationẽ. Psa.71. Insulę munera offerent. Et cãtibus spũalibus iocũdat̃ per Dei laudem & gratiarũ actionẽ. Psalm. Lætentur insulę multæ. Et nota ꝙ ego reperio Insulam

Ardentem.	Insulam dico ardentem. In mari.n. D
Natantem.	sunt insulę quæ perpetuo ardent, si
Trementem.	cut de quada insula meridiana nar-
Tacentem.	ratur in vita sancti Brandini, & de
Gaudentem.	lipareis insulis Siciliæ dicunt Pli-
Nascentem.	nius & Solinus. ¶ Sic iustus semper

ardet per dilectionis ardorem, & per contritionis feruorem. Ezec.39. Immittam ignem in magog, & in his qui habitant in insulis.¶ Item insulam natantem, quia.s. sm̃ Sen.li. de naturalibus quæstionibus. Insulę natantes, mobiles, & per mare more nauis vagantes inueniuntur in India, quod fit quia sunt de spuma maris inuicem aggregatę & in pumicem induratę, & tandẽ arena & puluere coopertę, & finaliter herbis & arboribus oppletæ. Sic iusti per paupertatem voluntariam leues, & in hoc mundo manẽtem ciuitatẽ aut possessionem stabilem nõ quęrentes, nec terræ.i. terrenis per desiderium adhærentes, ad flatũ Spiritus sancti ducunt̃, & per diligentiã & bona opera mouẽtur, & agitantur. Arena & puluere.i. mortis memoria cooperiuntur, & herbis & fructibus bonorum operum cumulantur. De tali ergo mobilitate talium põt dici illud Apo.6. Insulę de locis suis motę sunt. Istud potissime põt dici de illis qui amore Dei terras proprias exiuerunt, & bona temporalia dimiserunt & sicut peregrini & hospites per mare huius mundi fluctuãtes iuerunt, dicentes illud Hebre.13. Non habemus hic manẽtem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Inuenio ergo insulam natantem.¶ Item reperio insulam trementem. Terrę motus.n. vt dicunt Philosophi, multo sæpius fit in insulis quam alibi, sicut patet de Sicilia insula, quę sępissime passa est terrę motum. Sic vere iusti terrę motu diuini timoris faciliter cõcutiuntur, & sic ab omnibus superfluis excutiuntur. Vnde Esa.41. Viderunt in- D
sulę timuerũt, & extrema terrę obstupuerunt. ¶ Item reperio insulam tacẽtem. Constat.n. ꝙ maior taciturnitas est in insulis quam alibi, & maximè in aliquibus vbi nulli hoim̃ est accessus Sic iusti sunt insulę tacẽtes, nec per obiurgationem tumultuãtes, nec sunt per detractionem murmurãtes, nec per iactãtiam vocem suam extollentes. Iusti.n. à talibus vocibus tacẽt, qa per patiẽtiam opportunam silentia multa seruant, sicut potissime faciunt boni religiosi, qui ad litteram ad euitandum vitia linguæ, silentium seruare debent. Esaiæ.41. Taceant ad me insulę & gentes mittent fortitudinem. Ostende quomodo tales tenentur mutare fortitudinem temporalem & corporalem in virtualem & spiritualem. Et aduerte quod iusti tacent ex tribus casibus, scilicet cum

Attendunt grande mysterium.	Tacent cũ ar
Sustinent legis imperium.	dua mysteria
Expectant Dei subsidium.	volũt cogita-

re. Esa.49. Audite insulę, & attendite populi de longe, dominus ab vtero vocauit me. &c. Tacent etiam cum diuina imperia oportet tolerare, quia scilicet isti patienter tolerant quæ imponuntur eisdem. Esaiæ.42. Legem eius insulæ expectabunt. Tacent insuper cum diuina solatia oportet expectare,

quia.s.iusti cum taciturnitate & patientia expectant auxilium brachium & adiutorium Dei viui. Esa.51. Me autem insulę expectabunt, & brachium meum sustinebunt. Leuate in cęlú oculos vestros. Reperio ergo insulam tacentem. ¶ Item reperio insulam gaudentem. In insulis.n. prata rident, aues cantant, animalia saltant. Sic verè in iustis sunt prata quæ rident, s.conscientiæ puritas & munditia, aues quæ cantant.i. gratiarum actio & lætitia, animalia quæ saliant, s. exultatio in Deo & bonorú affectuum resonantia. Exultare.n. idem est quod extra saltare. psal. Lætentur insulę multæ. Applica si vis de insula de qua legitur in vita Beati Brandani vbi erant aues cú facie humana, lingua sibi intelligibili loquentes, & ex omni parte Deum laudantes. Sic in insula.i. in iusto sunt aues deú laudantes, & exultationes & consolationes, Dei laudes & continuè gratiarum actiones dicentes. Esa.24. Glorificate dominum in insulis maris. Reperio ergo insulam gaudentem. ¶ Item reperio insulam nascenté seu scatentem. Constat.n. teste Sene. lib. de naturalibus quæstionibus q quandoq; per terremotum nascuntur insulę nouæ, sicut de illa insula quæ dicitur mitylene, narrat idem q præcedéte terremotu ignis in mari Ægeo octo diebus cótinuis arsit, qui de profundis abyssi erumpens, lapides & materiam secum traxit, & tandem cessante igne lapides combusti apparuerunt de quibus insula facta fuit. Sic verè dico q quando terręmotus diuini timoris præcedit, & ignis diuinæ charitatis succédit, & lapicidina constantiæ & firmitatis succrescit, tunc homo in insulam.i. in virum iustum faciliter cóuertitur & excrescit. Act. 28. Mitylene insula vocabatur. Sequitur. Accensa pyra reficiebant nos. mitylene transmigrans interpretatur, quia.s. tales de non esse ad esse transmigrant & transeunt, dum per virtutem nouiter generátur & fiunt. Reperio ergo insulam nascentem. Constat.n. q quandoq; mare superabundat & crescit, & insulas cooperit atq; tegit, sicut de buri insula exemplificat Seneca vbi supra, & sicut dicitur de insula vbi erat ecclesia Beati Clemétis prope ciuitatem Tersonam, quæ est in Gazaria, quia mare ita creuit quod eá ita altè operuit q non apparebat amplius & recedente mare annuatim reapparuit. Tales sunt iusti, qui .s. sub aqua amara pœnitentiæ & tribulationum fugiunt, & ibi per humilitatem ab obtutibus hominum se abscondunt. Vnde de humilitate talium potest intelligi illud Esa.40. Ecce insulę quasi puluis exiguus. Et Apoca.16 Omnis insula fugit, & móres non sunt inuenti. Et sic igitur patet quomodo iusti multis

F modis insulę nuncupátur. Et hoc est primum principale. ¶ Secundò dico quod religio dicitur insula, quia cingit aquis compunctionis. 1. Machab.14. Fecit introitum in insulis maris. Insulę namque amaram compunctionem significant. Et aduerte quod religio est vel dici potest

Insola tuta & necessaria.
Insula trita & tributaria.
Insula certa & speculatoria.

Religio.n. est insula tuta ad habitandum. vnde Act.27. dicebat Paulus in mari periclitans, q in insulam quandam oportet nos deuenire. Et.28. Cú euasissemus, cognouimus q mitylene insula vocabatur. quæ.s. interpretatur tráſmigrans, quia.s. religio semper transmigrat & currit, inquantum in mundo nihil præter necessaria quærit, similis illi insulę natanti de qua supra dictum est. ¶ Item religio est insula prompta ad famulándum Ista .n. est tributaria peccatoribus & tyránnis. Hester.10. Insulas fecit tributarias. Tributaria.n. dicitur, eo q Deo & prælatis per seruitutem obedientiæ subiugatur, & tributa bonorú operum reddere comprobatur. Psal. Reges tharsis & insulę munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducét. ¶ Item religio est insula apta ad speculandum, quia.s. insulę sunt magis secretę q̄ terra firma, vt supra visum est. Vnde Ptholemeus ille maximus astrologorum dicitur fecisse & inuenisse considerationes suas in insula Cypri, & etiam ad litteram nos videmus quod inter religiosos sunt homines magis speculatiui quam inter secularres & mundanos. vnde Apocalyp.1. dicit Ioannes. Fuit inquit in insula quæ vocatur pathmos, quod interpretatur separatio. Sequitur. Et conuersus vidi septem candelabra aurea, & similé filio hominis inter illa: In quo notari potest quod separatio, id est status à seculo separatus, est ad videndum visiones Dei, & ad speculandum cœlestia magis aptus. Et si vis, dic de religione vel ecclesia quæ supra dixi de viro iusto .s. q est insula Ardens, Natans, Tremens, Tacens, Gaudens Nascens, & applica & concorda vt supra. Igitur religio dicitur insula quæ cingitur

G aquis compunctionis. ¶ Tertiò verò dico quod cœlum dicitur insula quæ cingitur aquis tribulaminis seu afflictionis, quia.s. sicut non est transitus ad insulam nisi per aquá & mare, sic nó est transitus ad Paradisum, nisi per amaritudinem & laborem. Et sicut in insulis sunt quandoque multæ diuitiæ, sic & in insulis Paradisi, quæ bú .s. dicunt insulę in plurali, eo.s. q in domo patris mei mansiones multæ sunt. Vnde animæ potest dici illud Ezech.27. Hyacinthus & purpura de insulis Helisa facta sunt operimentum tuum. Helisa interpretatur Dei saluatio, hyacinthus autem vestis coloris cœlestis signat immortalitaté, cum cęlum sit incorruptibile. Purpura verò vestis regia signat æternam dignitatem, & quia est coloris ignei, signat perfectissimá charitatem. Ad denotandum quod in istis insulis idest in Paradisi habitaculis, vbi est Dei salus & saluatio, anima cooperitur & ornatur hyacintho immortalitatis, & purpura perfectissimę charitatis & honoris & regiæ dignitatis. Glorificate ergo deú qui habitatis in insulis. Esaię.24. Et sic patet quomodo in bono significato insula signat locum saluationis. Statum religionis.

Virum perfectionis. ¶ Sed si velles modo opposito dicere, posses dicere quod insula signat H

Virum infectionis. s. impium.
Statum perditionis. s. Mundum.
Locum damnationis. s. infernum.

Ná impius est insula fœtens & horribilis. Nam hic mundus est insula currens & instabilis. Nam infernus est insula ardens & damnabilis. Inueniuntur enim insulæ fœtentes & sulphureæ. Insulæ currentes & vaganeæ sicut supra visum.est. Insulę flammantes & pyreneæ. Applica sicut supra & Allega. De qualibet ergo istarum bene potest dici illud Esaiæ.23. Vlulate ergo omnes qui habitatis in insula. quia reuera aliqui habitant in insula peccati, qui vlulare solent per inuidiam & detractionem. Illi verò qui habitant in insula mundi, vlulare solent per iactantiam & elationem. Illi verò qui habitant in insula inferni, vlulare solent per tristitiam & desperationem. Sic igitur patet quomodo insula in bono sumitur & in malo &c.

Insuper. Nota quod insuper signat quandam superabundantiam, quoddam augmentum, & quandam additionem ad omne illud quod superius ponitur vel dicitur, siue bonum fuerit siue malum. Dico ergo quod insuper signat superabundantiam A

Virtuosam.
Vitiosam.
Dolorosam.
Gaudiosam.

Signat dico superabúdantiam meritoriam & virtuosam. Psalm. Omnia subiecisti sub pedibus eius, Oues & Boues & vniuersas, insuper & pecora campi. Moraliter pedum nomine, animæ, affectiones significantur. Vnde Augu. Pes meus, affectus meus, eo feror quocunque feror. Pedibus igitur, id est affectionibus subiectę sunt oues.i. simplicitas, Boues, id est humilitas, insuper & Pecora campi, per quæ intelligútur animalia parua, sicut agnus, qui signat innocentiam, Capra, quæ signat pœnitentiam, aries, qui signat cóstantiam &c. Omnes istę virtutes affectioni subiectę, ita vt illis imperet affectio, his vtatur affectio, his moderetur affectio, rectè per insuper designantur. Vide de singulis in proprijs titulis. ¶ Item signat superabundantiam vitiorum, & sic accipitur vt communiter. vnde de Achab rege Israel dicitur q nó suffecit sibi q ambulauerat in peccatis, Ieroboam, sed insuper duxit vxorem Iezabel, & seruiuit Baal, & adorauit eú. 3. Reg.16. ¶ Item signat superabundantiam infortuniorú & tormentorú. Vnde.2.Re.19. dicitur. Seruus meus cótempsit me, insup & accusauit me apud dominum meú. Et Ecclesi.13. Diuiti decepto multi sunt recuperatores, pauper, alias humilis, deceptus est, insuper & arguitur. Post.vnum.n. malum semper solet accidere vnum insuper, quia sicut dicitur communiter, vna aduersitas núquam venit sola Vnde Seneca dicit q fortuna nihil nocere cótenta est semel. ¶ Item signat superabundátiam præmiorum. Vnde in Psalm. dicitur Insuper & caro mea requiescet in spe. Et hæc de insuper sufficiant.

Insurgere. Nota quod insurgere idem est quod contra alium surgere. Accipitur autem insurgere semper in malo pro illis qui insurgunt contra nos tentando perniciose, sicut sunt Demones. Fraudando malitiose, sicut versipelles. Grauando contentiose, sicut sunt tyranni homines & crudeles. De Demonibus nos tentantibus dicitur in Psalm. Deus, iniqui insurrexerunt in me, & fortes quæsierunt animam meam. &c. De malitiosis & fraudulentis dicitur in Psalm. Insurrexerunt in me testes iniqui. De tyrannis autem nos oppugnantibus & grauantibus dicitur in Psal. Multi A

insurgunt

Insurgunt aduersum me &c. Vide vbi Consurgere, & vbi Exurgere, & Surgere.

A **Integre.** De integritate corporis inquantum opponitur diuisioni & partium fractioni, nihil oportet dicere, hoc solum dico q sicut multæ sunt species quæ magis valent & redolent fractæ quam integræ, vt patet in pipere, sic dico quod Sanctorum corpora magis resplenduerunt in miraculis, & valor eorum magis inuenitur post fractionem, occisionem & mortem, quam quando integra erant corpora dum viuebant. Sed de tali integritate transeo. De integritate verò morali dico quod est

Integritas carnis.
Integritas mentis
Integritas moris seu operis.

Prima est integritas virginitatis & continentiæ. Et ista est sicut integritas Lilij, quod integrum redolet, fractum fœtet. Et de hac integritate potest dici illud Deut. 12. Mundum, hoc est integrũ & sine macula, offerri licet. ¶ Secunda est integritas synceritatis & conscientiæ. 1. Thess. 5. Deus autem pacis sanctificet vos, vt integer spiritus vester & anima seruetur. ¶ Tertia est integritas virtuositatis & iustitiæ seu innocentiæ. Et ista est quãdo homo est in moribus integer & perfectus, & nihil est nec in corde, nec in verbo, nec in opere diminutum. Vas. n. integrum melius liquorem retinet quam vas fractum. Speculum etiã quod bene recipit imaginem, necesse est q sit integrum. Coriandrum etiam species est cuius semen integrum redolet, non contritũ, quia reuera illi qui sunt integri in moribus & completi, & qui non habent partem aliquam tenebrarum, sunt ceteris melius redolentes, & imaginem Dei in se melius repræsentantes, & liquorem gratiæ retinentes. Ideò benè monet scriptura dicens Iacob. 1. Sitis perfecti & integri, in nullo deficientes. Figurati in vacca rufa, quæ debebat offerri integræ ætatis, sicut dicitur Nume. 19. Figurati in agno illo de quo dicitur. 1. Regum. 7. q tulit Samuel agnũ in holocaustum integrum domino. Integer . n. dicitur, in cuius corde verbo & opere nihil reprehensibile reperitur. Aduerte tamen q multi sunt integri malè & non benè. De quodã. n. famulo fatuo audiui dici q cum magister suus præcepit q capones pararet integros in coquina, ipse malà intelligens integritatem, nihil inde amouit, sed cum plumis & fecibus integros posuit ad coquendum, & sic pœnitus nihil valuerunt. Integritas ergo quandoq; habet fœces carnalitatis, & plumas volatilis vanitatis, non est bona, immo Deo abominabilis & horrenda. Et de hac dici potest illud Prouerb. 1. Deglutiamus eum viuentem, & integrum tanquam infernus. Sed nõ sic iusti, immo bona & Sancta integritate sunt integri, iuxta illud Apostoli ad Titum. 2. Teipsum præbe exemplum bonorum operum doctrina & integritate. Sufficit. Vide vbi omnis, & vbi Totum &c.

A **Intelligere. Intelligẽs. intellectus.**

¶ Nota quod intelligere accipitur pro cognoscere, pro scire, pro aduertere. Vnde intellectus moraliter accipiendo, nihil aliud est quam sapientia, prudẽtia, notitia, & cetera similia. De intellectu verò inquantum est potentia naturalis ipsius animæ rationalis, vel inquantum est donum Spiritus sancti, cum ista sint magis scientialia quam moralia, nihil intendo quo ad præsens. ¶ Dico igitur q intelligere idem est quod intus legere, & signat quandam discretam meditationem, & occultorum considerationem. Sicut. n. oculus lyncis. i. oculus illius animalis q dicitur lynx, esse dicitur ita clarus q etiam illa quæ sunt intus & intra parietem, dicitur videre, sic verè oculus intellectus nostri debet esse ita lympidus & discretus, q illa quæ sunt intus & extra. i. abscondita & aperta, debet lympide considerare, & ipsa discrete videre meditari, præcognoscere & sentire, vt sic simus sicut argus, qui ex omni parte capitis oculos habens, quicquid circa se fiebat, totum videbat, quia. s. totum caput mentis nostræ debet esse plenum oculis discretæ intelligentiæ & considerationis, vt quicquid erga nos agatur, siue in mundo, siue in cœlo, siue in inferno. s. quantum ad illa quæ sunt necessaria ad salutem possimus intelligere, & discretissime prouidere. Vnde Prouerb. 17. Expectatio præstolantis quocunque se vertit, prudenter intelliget. Vt sic dicat quilibet illud Iob. 13. Ecce omnia audiuit auris mea, & intellexi singula. Possumus ergo exponere illud Ecclesi. 18. Sensati in verbis ipsi sapienter egerunt, & ipsi intellexerunt veritatem & iustitiam & implorauerunt prouerbia & iudicia. ¶ In qbus verbis ostẽdit q nos debemus intelligere & prouidere & cognoscere quattuor, s. quid

Dicendum. Veritatem inquit.
Agendum. Iustitiam inquit.
Sciendum. Prouerbia inquit.
Timendum. Iudicia inquit.

Ista. n. est vera intelligentia, quando scilicet homo scit & intelligit

Loqui veritatem.
Facere æquitatem.
Inquirere profunditatem.
Metuere auctoritatem.

Primò ergo dico q nos debemus intelligere illa quæ sunt loquenda seu dicenda, scilicet veritatem. Intellexerunt inquit veritatem. Fatuum enim est loqui nisi veritas sciatur. Et ideò primo sapiens debet veritatem scire scire aut intelligere, antequam audeat aliquid loqui aut dicere. Vnde dicitur Sapien. 3. Qui confidunt in domino, intelligent veritatem. Vnde Dauid petit. Iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Quod est cõtra multos qui de rebus se intromittunt antequam intelligant veritatem eorum quæ dicunt, de quibus dicit Apostolus. 1. Tim. 1. Volentes inquit esse legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. ¶ Secundò dico quod nos debemus intelligere illa quæ scilicet sunt agenda, quod notatur in verbo. Iustitiam. Iustitia enim est in agendis, sicut veritas in dicendis. Iustitia enim est intellectus bonus omnibus facientibus eam. Homo enim non potest facere iustitiam de se, nec de proximo, nisi intelligat quod iustum est. Et ideò dicit dominus in Psal. Et nũc reges intelligite &c. quia pro certo Beati, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore. ¶ Tertiò intelligẽda sunt illa quæ sunt scienda, scilicet prouerbia. Per prouerbia C enim quæ sunt verba abscondita, possunt intelligi omnia illa occulta quæ pertinent ad futuram vitam. Quicquid enim nobis dicitur de illa futura vita in scripturis, totum nobis dicitur in prouerbijs & figuris. Vnde de Christo dicitur Mar. 4. quod sine parabolis nihil loquebatur. Talia enim prouerbia. i. talia occulta, sine intelligentia & prouidentia non cognoscũtur nec perscrutantur. Et propter hoc Psalm. dicebat domino. Da mihi intellectum, & scrutabor mandata tua. Vnde de Daniele dicitur Dañ. quod Deus dedit sibi intelligentiam omnium visionum & somniorum. Illa enim quæ sunt futura post mortem, sunt quædam prouerbia, quædam abscondita & occulta, sunt etiam quædam visiones & somnia, quia scilicet ista quamuis in se habeant existentiæ certitudinem quantum ad nos, tamẽ non habent nisi quandam somnialem similitudinem, quia per fidẽ ambulamus, & non per speciem, secundum Apostolum, videlicet inquantum nunc videmus per speculũ in enigmate. 1. Corint. 13. Vnde de talibus prouerbijs sic incognitis & occultis potest dici illud Ecclesi. 39. Occulta prouerbiorum exquiret sapiens. ¶ Quartò dico q intelligenda sunt illa quæ sunt timẽda, & ista sunt Dei iudicia. Iudicia inquit. Sicut enim iudicia regum & imperatorum quando sunt terribilia, iusta & rationabilia, profundius à subditis meditantur, & in eorum cordibus terribilius imprimuntur, sic quia iudicia diuina abyssus multa aspera & terribilia sunt & seuera, ideò à nobis intelligẽda sunt & timenda. Iudicia. n. Dei nisi subtiliter intelligantur, quandoque iniusta esse videntur, quia. s. quãtum ad mũdum vidẽtur habere vnam causam apparentem, & habẽt vnam aliam quãtum ad Deum latẽtẽ. Sicut. n. malogranata ratione exterioris corticis vidẽtur esse valde dura, & tamen sunt interius valde mollia & tenera, sic verè iudicia Dei exterius quãtum ad causas secũdarias nobis apparẽtes vidẽtur esse qñq; plena crudelitate & iniustitia, cum tamẽ plena sint quãtum ad Dei ordinationem, interius tenera pietate seu clementia. Vnde dicit Hiero. q omnia prouidentia Dei agũtur, & quod credit quis esse pœnam, medicina est. De Dei. n. iudicijs non videmus nisi corticẽ, & propter hoc necessa est in ipsis intelligere esse, diuinæ iustitiæ & ordinationis medullam, sicut p multa exempla possemus ostẽdere & probare. Intelligenda sunt ergo & timenda, quia. s. occulta sunt, terribilia & profunda, quia sicut dicitur Roma. 11. Incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. ¶ Sed nota quod sicut animalia grossa & ponderosa parũ habẽt de subtilitate intellectus, quia scilicet nec sunt subtilia nec ingeniosa, sicut patet de ceruis tauris & mulis, animalia verò parua valde sunt ingeniosa & astuta, & intellectuali prudentiæ propinqua, sicut patet de apibus, araneis & formicis, sic verè charissimi aliqui sunt magni & grossi per temporalem prosperitatem, scilicet diuites & potẽtes, qui & sunt vt communiter in intelligentia spirituali imbecilles, de quibus dicitur in Psalm. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

B

tellectus. Illi verò qui per humilitatē sunt paruuli, sunt vt cōmuniter spirituali intelligentia plus dotati. vnde Prouer. 8. Intelligite paruuli astutiā, & insipientes aiaduertite. audite me, quoniam de rebus magnis locuta sum. Simus ergo intelligentes, quia sicut dicitur Prou. 14. Acceptus est regi minister intelligentes, & populus non intelligens vapulabit. Et sic patet quomodo intelligenda sunt prædicta quatuor, s. illa quæ sunt agenda. Illa quæ sunt dicenda. Illa quæ sunt sciēda. Et illa quæ sunt D timenda. ¶ Et adbuc si volumus possumus notare quod nos debemus intelligere quinque necessaria ad salutem. Intelligerē enim debemus

Nostrorum proximorum necessitatem.
Nostrorum peccatorum peruersitatem.
Bonorum futurorum fœlicitatem.
Mortis & tormentorum acerbitatem.
Hominum damnatorum pœnalitatem.

Intelligamus ergo necessitatē nostrorum proximorū per nosmetipsos, vt ea nostris ꝓprijs passionibus possimus intelligere & miserias proximorum. iuxta illud Ecclesi. 31. Intellige ex teipso quæ sunt proximi tui. Et ideò de struthione dicitur Iob. 39. ꝙ ipsa propria oua sua obliuiscitur in sabulo ignorans vbi posuerit ea, eo ꝙ priuauit eam dominus sapientia, nec dedit ei dominus intelligentiam. quia qui. s. propria oua. i. ꝓximos & parentes negligunt, & in necessitatibus obliuiscuntur, sine intelligētia esse dicunt. Mat. 15. Adhuc & vos sine intellectu estis. Et propter hoc dicitur in Psalm. ꝙ beatus, qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum dominus. ¶ Item intelligamus peruersitatem peccatorum nostrorum. Et sic intelligere idem est quod intus legere, quia. s. intus in conscientia debemus legere facta nostra, & ipsa intelligere & videre. Vnde in psalm. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Item intelligamus fœlicitatem æternorum bonorum, de quo Esai. 52. Ecce intelliget seruus meus & eleuabitur, & sublimis erit valde. ¶ Item intelligamus propinquitatem mortis & futurorum. Sicut. n. intellectus & intentio nautarum principaliter fertur in portum vbi debent applicare sic verè totus intellectus noster debet ferri ad præuidendū & cogitādum statum in quo post mortem habemus perseuerare vnde Deute. 32. Vtinam saperem & intelligerem, ac nouissima prouiderem. ¶ Item intelligamus pœnalitatem hominum dānatorum. vnde Dauid loquens de talium dominatione prosperitate & consolatione dicit ꝙ sine causa iustificauerat. s. dānatus, cor suum, donec intraret in sanctuarium Dei, & intelligeret in nouissimis eorum. Et sic si fuerimus taliter intelligētes, poterimus habere donū sapientię & intellectus, & requiescet super nos Spiritus sanctus, sicut dicitur Esai. 11. ¶ Aduerte tū quod tria sunt quæ verum impediunt intellectum, scilicet

E Mundi prosperitas & consolatio.
Mentis obscuritas & obfuscatio.
Cordis fatuitas & obstinatio.

Verum. n. nequeunt intelligere illi qui sunt impinguati mundana prosperitate. Isti sunt similes porcis qui quandoq; sunt cęci propter nimiam pinguedinem. vnde in Psalm. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. ¶ Itē illi qui sunt obfuscati mentis obscuritate. Homo. n. quandoq; per diuturnam obscuritatem perdit visum, sic homo per ignorantiam intellectum. Vnde in Psal. Nescierunt neq; intellexerūt, in tenebris ambulāt. ¶ Item illi qui sunt obstinati cordis fatuitate. vnde in Psal. Vir insipiens non cognoscit, & stultus nō intelliget hæc. Ista ergo de intellectu sufficiant. Vide infra de sapientia, & in diuersis partibus huius libri, sicut infra in tabula poteris inuenire.

Intendere.

Nota ꝙ intendere quandoq; idem est ꝙ aliquid ad certum finem seu ad certum A quid ordinare & disponere, & exinde prouenit & diriuatur nomen intentionis, quæ. s. dat operibus meritum seu culpam, & ista dicitur quandoq; affectus, quandoq; voluntas, quandoque animus. Et de ista loquitur Apostolus Hebreorum. 4. Cogitationum inquit & intentionum cordis. Et de hac dicit Grego. in moralibus quod sicut fabrica columnis, columnę verò innituntur fundamento, ita virtutibus innititur vita, virtutes autem in intentione solidantur. Ista ergo dicitur oculus, dicitur Angulus, dicitur titulus

Oculus dico, qui corporis est lux & specula.
Angulus autem, qui parietis est lex & regula.
Titulus etiam, qui operis est Laus & notula,
Est igitur intentio
Oculus speculans, vt animus à fraudē tueatur.
Angulus regulans, vt quod agit in recto teneatur.
Titulus gratulans, vt meritum debitum habeatur.

¶ Intentio enim est oculus opus illuminans. A
Est angulus opus contertminans.
Est titulus opus denominans.

Primò ergò dico quod intentio est oculus opus illuminans. Sicut. n. oculus illuminat corpus, sic intētio opus. Et sicut oculus est pars corporis preciosior, sic intentio est pars excellentior. Et sicut oculo sano totū corpus bene regitur, infirmo verò vel obscuro male gubernatur aut dirigitur, sic si intentio sana fuerit, totius operis corpus & congeries sanum erit. Si verò ꝑ malitiam infirma fuerit vel obscura, totius operis conditio erit vituperabilis & casura. Nōne si porcus sanus fuerit vel infirmus cognoscitur in oculo vel lingua? ꝗa reuera nullius operis corpus sanū dicitur, vbi intētionis oculus infirmatur. Vnde Matt. 6. dicitur. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuū lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Super quo dicit Bernardus quod duo sunt necessaria ad hoc quod oculus intentionis sit verè simplex s. charitas in affectione, & veritas in locutione. Et si vis dilatare, vide infra de Oculo. ¶ Secundò dico quod intentio est angulus opus contērminans seu ordinans, quia. s. sicut per angulum B totus paries regulatur & ordinatur, sic totum opus ſm intētionem formatur. Et ideò sicut angulus de quadratis lapidibus solet fieri, sic intentio solet quadratura quattuor virtutum cardinalium insigniri. Intentio. n. est lapis angularis, quo stante ædificium stat, & deficiente ruit. Esa. 28. Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem preciosum, probatum angularem. ¶ Tertiò verò dico quod intentio est titulus opus denominans quātum ad qualitatem. i. an bonū sit an malum. Et id quidem aliter fit à Deo, aliter ab homine. Deus. n. opus ab intentione denominat, & ſm quod intentio bona vel mala fuerit, opus quod exterius apparet, bonum vel malum iudicabit. Homo verò ab opere intentionem denominat, quia ſm operum qualitatē, iudicat animi voluntatem. Vnde Berna. super Can. dicit qđ apud homines cor ex verbis, apud Deum verò verba ex corde pensantur. ¶ Et breuiter notare possum quod intentio

Debet esse sancta.
Debet esse recta.
Debet esse tecta.

Sancta dico quo ad C Deum, vt semper ad Deū dirigatur. Exēplo floris solsequij, qui semper dirigit faciem ad Solem. Recta etiam quo ad proximum, vt nunquam à iustitia torqueatur seu moueatur. Exemplo linguæ statera, quæ semper est recta si pōdera sint iusta & ęqualia, alias semper inclinat se ad partē vbi est maius pondus. sic intentio & voluntas ad illum cuius iustitia magis ponderat. Tecta insuper quo ad seipsam, ne interior sanctitas ab obtutibus hominum videatur. Mat. 5. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Iusti enim & prudentes etiam in agibilibus intentionē suam solent tegere, & quod intendunt aut cogitant, paucis & fidelibus reuelare. Ecclesi. 8. Non omni homini cor tuum manifestes &c. Quæ tamen omnia sunt contra multos, qui scilicet habent intentionem

Non Sanctam, immo corruptam.
Non Rectam, immo distortam.
Non Tectam, immo detectam.

Corruptam habet quo ad deū hæreticus per hæresim & idololatriam. Distortam habet quoad proximum malitiosus per malignitatem & fraudulentiam. Detectā habet quo ad seipsum vaniglorius per ostentationem & iactantiam. Est autem mala intentio sicut venenum latens in aspide vel bufone, quod quando exterius in aliquem euomitur, tota eius virtus & sanitas deturpatur &c. Multa de intentione tam bona ꝗ mala vide vbi Cor, Mens, Fraus, Oculus, Radix, & similia. ¶ Sed adhuc dico quod intēdere sumitur ꝓ intelligere, & aspi- D cere, intendere, vel vacare. Sed quia factum est satis de attēdere, ideò breuiter pertransibo. ¶ Nota ergo quod in scriptura reperitur vnum intendere, Miseratiuum, Speculatiuum, Eruditiuum, Admiratiuum, Maculatiuum. Intendere miseratiuum est illud quo Deus & Dei misericordia intendunt in hominem, scilicet

Vt ipsum eruant succumbentem.
Vt ipsem dirigant litigantem.
Vt ipsum protegant propugnantem.
Vt ipsum audiant supplicantem.
Vt ipsum puniant delinquentem.

Inteodit enim Deus in homines vt benigniter eruat succūbentes. Psalm.

Intende

Vt ipsum præmient promerentem Intende animæ meæ,& libera eam, propter inimicos meos eripe me. Vt iudicio dirigat contendentes.psal.Exurge,& intende iudicio meo deus meus & dominus meus in causam meam. Vt adiuuando protegat vim timentes.psal.Deus in adiorotium meum intende,domine ad adiuuandum me festina. Et iustos audiat supplicantes psal.Intende voci deprecationis meæ, rex meus & deus meus.Et alibi.Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.Vt malos puniat delinquentes.psal.Intende ad visitandas omnes gentes, non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Vt beatos foueat seu muniat triumphantes. psal.Specie tua & pulchritudine tua,intende prospere,procede & regna.Patet ergo ꝙ est vnum intendere miseratiuum. ¶ Item est vnum intendere speculatiuum. Et istud est quo homo intendit ad legis diuinæ mandata & iudicia cognoscenda, iuata illud.1.Macha.2.Intendite in præceptum legis,& ad cœlestia videnda & contemplanda.exemplo Stephani,de quo dicitur Actuum.7.ꝙ intendens in cœlum, vidit gloriã dei. ¶ Itẽ est vnum intendere eruditiuum,& istud est illud quo hõ intendit ad audiendum & intelligendũ vtilia documenta, sicut de illis dicitur Actuum.8. Intendebant autem turbę his quæ à Philippo dicebantur,audientes eum vnanimiter.¶ Item est vnum intendere admiratiuum,& istud est quando homo intendit & cogitat in opera mirabilia creatoris,sicut Luc.4. dicitur ꝙ omniũ oculi in synagoga erãt intẽdẽtes in Iesũ. Sequit̃ & mirabãtur.¶ Item est vnũ intendere maculatiuũ,& istud est quo peccatores intendunt in suas malitias & peccata, quia sicut dicitur Gen.6.Cogitatio cordis humani intenta est ad malum omni tempore.Quidam enim intendunt in luxuriam,quæ maculat tactum,contra illud Prouerb.5.Ne intenderis fallaciæ mulieris &c.Quidam in errores,qui maculant intellectũ.1.Tim. 4.In nouissimis temporibus discedent quidem à fide, intendẽtes spiritibus erroris,Quidam in vana verba,quæ maculãt auditum,contra illud Titum.1.Non iudaicis fabulis intendentes.Et sic patet quomodo intẽdere in bono sumitur & in malo.

A **Inter.** Nota ꝙ istud vocabulum inter est præpositio seruiens casui accusatiuo.Et est talis significati,ꝙ semper videtur innuere pluralitatem,societatem, medietatem. Et ideo istud vocabulum inter, potest significare in bono & in malo.¶ Primo ergo dico ꝙ inter in bono significat omnes illos qui inter aliquas discordias cõtrarias interponunt partes suas. Et sic significat

Sanctos intercessores.
Bonos mediatores,
Bonos frequentatores.
Bonos moderatores.

¶ Et sic dico ꝙ per inter possunt intelligi

Erga deum mundi negocia procurantes.
Discordium facta diuortia fœderantes.
Perfectorum digna consortia frequentantes.
In seipsis opera propria moderantes.

Boni ergo intercessores sunt illi qui suis intercessionibus & orationibus se ponunt intermedios inter deum & populum cuiusmodi debent esse prælati, qui proprie possunt dicere illud Ezechie.8. Eleuauit me spiritus inter cœlum & terram & adduxit in Hierusalem. Vbi aduerte quòd prælatus debet habere canonicam promotionem, quia scilicet spiritus debet ipsum leuare.i.promouere. Dignificam erectionem quia.s.ipse positus est inter cœlũ & terrã.i.inter deũ & populum,clerum & sæculum,virum & proximum suum. Rectificam conclusionem,quia sic se debet regere,vt finaliter adducatur in Hierusalem. Isti igitur debent esse boni intercessores. Num.17.Stans Aaron inter mortuos & viuentes in populo deprecatus est, & plaga cessauit. Ista etiam possunt dici de bonis principũ & prælatorum familiaribus,qui.s.inter ipsos & populum sunt intermedij, quia.s.isti pro pauperibus subditis debent intercedere, & dñorum rapinam & iracundiam moderari. Eze.22. Quæsiui de eis virum qui interponeret sepẽ. ¶ Secundo dico ꝙ ista

B propositio inter signat bonos mediatores, illos.s.qui inter discordes interponunt benigniter partes suas, vt ipsos reconcilient & concordent. Tales.n.sunt sicut solidatura,quæ coniungit & ligat diuersa metalla qñ ponitur inter illa. Sũt etiã sicut cementum,mediante quo diuersi parietes in testudine vniuntur. Isti.n.sunt sicut liliũ inter spinas. Cant.2.quia.s.spinæ quæ sunt pungitiuæ & siccæ.i.viri inimici discordes & inuicẽ pungitiui & nociui(Prouę.13.Inter superbos semper iurgia sunt) nunquam possunt concorditer vniri, nisi aliquo lilio mediante.i.aliqua persona molli, dulci, beniuola & benigna. Ideo discipulis & Apostolis fuit dictum Luc.10. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. & Matthæ.10. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. estote ergo prudentes sicut serpentes,& simplices sicut columbæ. ¶ Vbi nota quòd talis mediator debet habere.

Benignam locutionem.
Perfectam discretionem.
Syoceram intentionem.

Talis enim debet esse sicut agnus benignissimus. Sicut serpẽs prudẽtissimus. Sicut columba simplicissimus. Quia debet esse. Agnus benigniter allegando. Serpens pericula præcauendo. Colũba simpliciter intendendo. Applica si vis, & dilata de conditionibus Agni, Serpentis, Columbæ. Inter ergo signat bonos mediatores. Istud est.n.quod partes debent velle,& hinc inde quęrere, dicentes.s.illud Gene.13. Ne quæso sit iurgium inter me & te, fratres.n.sumus. Vide eam superius vbi frater. Istud debet mediator procurare & præcipere, dicendo.s.illud Marc.9. Habete in vobis sal,& pacem habete inter vos. Istud solet ipse deus in scriptura ordinare & iniungere,quia.s.orta quæstione inter Apostolos quis eorum esset maior, Christus legitur dixisse. Quicunq; voluerit inter vos maior fieri, minister vester erit. Matthæ 20. Signat ergo inter bonos mediatores.¶ Tertio dico C ꝙ istud vocabulum inter signat bonos sociatores, vel bonæ societatis sectatores & frequentatores. ouis.n.non vult esse sola, immo inter alias viuere delectatur, & canis etiam nequaquã viueret, nisi inter hoĩes habitaret. Sic verè bonus homo vt cõmuniter non vult esse solitarius, nec à bonorum societatibus alienus, quia secundum Sene. Omnia mala docuit solitudo. immo certè inter bonos semper vult esse socius, medius & vicinus. Vnde de bonis dr̃ Sap.5. Computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Multum.n.proficit esse inter bonos. Medium.n.participat naturam extremorũ. Vnde ex societate bonorum fortificatur debilitas infirmorũ. Ouis.n.quæ sola à tonitruo occiditur, si fuerit inter alias, à tonitruo nõ turbatur. Bos etiam qui inter alios boues est, à lupo non tangitur, si solus inuentus fuerit, nequaquam liberatur. Quia breuiter, melius est esse inter alios bonos quàm solum aut singularẽ. Sæpe.n.homo dum solus est, per diuersas tentationes à Diabolo inuaditur, qui si inter alios fuerit, inuadi ab eo formidatur. ¶ Nota ergo ꝙ nos debemus esse inter alios sicut elemosynarius inter pauperes, vt propria distribuamus. Sicut doctor inter scholares, vt vtilia doceamus. Sicut lucerna inter cõuiuantes, vt per bona exempla luceamus. Sicut iudex inter hoĩes, vt eorum merita distinguamus. Sicut aduocati in iudicio, vt pro alijs intercedamus. Sicut prudentes in consilio, vt vtilia respiciamus. Sicut monachi in cenobio, vt maioribus obediamus. Sicut amici in conuiuio, vt adinuicem congaudeamus. Dico ergo ꝙ nos debemus esse inter alios vt nostrorum distributores. Vnde Prouę.17. Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet. psal. Inter medium montium pertransibunt aquæ, potabunt omnes bestiæ agri. ¶ Item simus inter alios vt ipsorum informatores. Vnde de sacerdotibus dicitur Ezec.44. Populum meum docebunt, quid sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum, ostendent eis. 1.Corin.2. Sapientiam loquimur inter perfectos. Figurati Ezec.10. in illis rotis quę erant inter cherubin, quæ interpretantur plenitudo scientiæ, & in Dauid sapientissimo inter tres. 2.Reg.23. ¶ Item simus inter alios vt ipsorum illustratores, vt simus illi de quibus Apostolus Philip.2. dicit. In medio inquit nationis prauę atq; peruersę, inter quos lucetis tanquam luminaria. ¶ Item simus inter alios vt ipsorum pręcognitores. vnde Malac.3. Videbitis quid sit inter iustum & impium, & inter seruientem deo & non seruiẽtem. ¶ Item simus inter alios vt aduocati vel intercessores. Iohelis.2. Inter vestibulum & altare plorabant sacerdotes ministri dei, decẽtes, parce domine, parce populo tuo. ¶ Item simus inter alios vt consilij perscrutatores. Iob.34. Iudicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid sit melius. ¶ Item simus inter alios vt obedientes seruitores. 1.Macha.8. Omnes obediunt vni, & zelus, & inuidia non est inter eos. ¶ Item simus inter alios vt conuiuatores, & alter alterius dilectores. Istud autem potissime fiet in paradiso, quando inter sanctos & angelos fruemur gloria sempiterna. Et pro certo ibi est verum inter. i. vera & æterna societas, quia.s.ibi est chara dilectio, dulcis fruitio, digna promotio. De dilectione dicitur Cant.1. vbi Christus loquẽs beato Pau-

to Paulo dicit. Botrus cypri dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur. De fruitione potest dicere quilibet beatus illud.2. Reg. 19. Posuisti me seruum tuum inter conuiuas mēsę tuę. De promotione vero potest dici de ipsis beatis illud Sap.5. Ecce quomodo cōputati sunt inter filios dei,& inter sanctos sors illorum est. Et sic ergo patet quomodo inter, signat

D malos sociatores.¶ Quarto vero dico q in bono significato inter signat bonos moderatores, hoc est dictu, illos qui sciunt esse inter.i.qui sciunt tenere medium in factis & negocijs suis, & qui extrema relinquunt, mediumq; virtutis sectantur. Figurati in illo Angelo.1. Paral.21.vbi dicitur q Dauid vidit Angelum stantem inter cœlum & terram. De Ezechiele etiam dicitur Ezec.8.q Spiritus eleuauit eum inter cœlum & terram, & adduxit in Hierusalem in visione Dei. In quo notatur q visi Angelici & prophetici media & non extrema desiderant, & q neq; cœlum.i.nimis altos status, neq; terram.i.nimis bassos & depressos quærunt & affectant, sed inter cęlum & terram.i. mediocritatem statuum vendicant & procurant. Et ad Hierusalem cœlestem adduci merentur, vbi visione diuina perenniter perfruuntur. Constat.n.q illos qui nimis alte volunt ascendere, sępe contingit cadere & errare. Exemplo Icari filij Dedali, qui quia nimis alte volauit, cera plumarum suarum liquefacta fuit,& cecidit, male enim tenuerat iussa patris, qui dixerat. Inter vtrumq; vola. Vnde superbis & alta quærentibus, dicitur Abd.1. Si inter sydera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit dominus. Ideo versus magistrales dicunt sic. Icari nati memores estote, parati Iussa paterna pati, medium tenere beati. Vide infra de Medio. Threno.1. Facta est Hierusalem quasi polluta menstruis inter eos. Inter malos enim nō potest aliquis proficere, quia sicut dicitur Matt. 13. Semen quod cecidit inter spinas, non potuit fructificare. Et tamen proculdubio multi sunt qui magis volunt malorum quam bonorum consortia frequentare. Et sic igitur patet quomodo nos debemus inter homines conuersari.s.ad Intercedendum, Ad conciliandum, Ad associandum, Ad moderandum.¶ Et nota q omnia ista possunt dici de Christo. Ipse enim semper voluit esse intermedius, vt exorator paternę maiestatis, vt recordator omnis diuersitatis, vt frequentator bonæ societatis, vt defensator nostræ fragilitatis, vt erogator magnę benignitatis, vt informator magnę sagacitatis &c. sicut supra. Omnia potes concordare de inter, sicut supra. Et sic patet q inter potest accipi in bo-

E no.¶ Deniq; dico q inter potest accipi in malo. Et signat malas intercessiones, malas mediationes, malas sociationes tristes habitationes. Ista enim quattuor sunt quædam mala intermedia. Ballitu enim sunt mali intercessores. Isti enim sunt intermedij inter populum & principes, sed istud non est ad intercedendum pro ipsis, sed contra ipsos. Isti enim non cessant subditos cum suis angis accusare, & contra ipsos malitiam machinari. Vnde talibus potest dici q ipsi occidunt Zachariam filium Barachiæ inter templum & altare, sicut dicitur Mat.23. Et tales figurantur Iob.1.in Sathan, qui cum esset inter filios dei, impetrauit à dn̄o vt Iob affligeret innocētiū q.d.s.tales inter filios dei.i.inter bonos & simplices cōuersantur & habitāt,& nihil aliud intendunt, nisi q à superiorib⁹ suis impetrare valeāt quomodo innocentes depauperent & affligāt. ¶ Item mali mediatores sunt detractores & relatores verborum qui.s.nō quęrunt inter homines concordiam generare, sed rancorē & odiū seminare. Vnde tales sunt de illis generibus hominū qui à deo principaliter odiuntur, sicut dicitur Prouerb.6.inter quos ponuntur proferentes mendacia, testes fallaces, & illi qui seminant inter fratres discordias.¶ Mali sociatores sunt homines peruersi & corrupti, qui.s.homines inter quos habitant, suis malis dictis & exemplis inficiunt & corrumpunt. Thren.1. Facta est Hierusalem quasi polluta mēstruis inter eos. Inter malos non potest aliquis proficere, quia sicut dicitur Mat. 13. Semē quod cecidit inter spinas, non potuit fructificare. quamuis proculdubio multi sunt qui magis quærunt malorum quam bonorū cōsortia frequentare, de quibus dicitur Iudicum.11. Ab ariditate aquæ iam inter mortuos computantur. quia.s.mali volunt plus esse inter mortuos quam inter viuos, inter malos quam inter bonos, inter corruptos quam inter mundos. Vnde Ezech. 19. ironice dicitur Hierusalem. Mater tua leena cubauit inter latrones in medio catulorum leonum.¶ Tristes habitatores sunt pauperes innocentes, qui.s.habent inter impios viuere, & eorum tyrānidi subiacere. Lu. 10. Ecce ego mitto vos sicut agnos. inter lupos. exemplo Beati Petri, qui inter duos quaterniones militum dormiebat vinctus cathenis duabus, vt patet Actuū. 12. Vel certe tristes habitatores possunt dici damnati. qui sunt inter demones in inferno. Psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Et Thren. 1. Apprehenderunt eā inter angustias. Et sic patet quomodo ista prepositio inter, in bono & in malo potest varia denotare. Vide supra vbi fœdus in illa auctoritate: Fœdus est inter me & te.in vltimo.§.

Interficere. Interfectio. Interfectus. A

¶ Nota q interfectio nihil aliud est quam separatio violēta animę à corpore. Hinc est q per interfectionem potest intelligi peccatum vel damnatio æterna, quia.s. per peccatum anima separatur à Deo spiritualiter, & per damnationem separatur à Deo æternaliter. Dicamus ergo q sicut corpus diuersimode interficitur, sic anima per diuersa peccata necatur. Habet.n.hostis diabolus multos modos ipsam interficiēdi, & Spiritualiter enecandi. Vnde possumus dicere q

Quidam interficiuntur per suspendium
Quidam per incendium.
Quidam per gladium.
Quidam per venenum.
Quidam per sagittationem.
Quidam per submersionem.
Quidam per oppressionem.
¶ Sic verè diabolus interficit.
Quosdam per suspendium superbiæ.
Quosdam per incendium auaritiæ.
Quosdam per gladium inuidiæ.
Quosdam per venenum luxuriæ.
Quosdam per sagittationem iracundiæ.
Quosdam per submersionem gastrimargiæ.
Quosdam per oppressionem accidiæ.

Dico ergo q diabolus interficit superbos, ipsos alte suspendendo, quia.s.tales semp sunt suspensi sursum per elationem & ambitionem. Figurati in Absalon, qui cū i arbore currendo suspenderetur. Ioab infixit tres lanceas in corde eius, alij vero percutientes interfecerunt eum, sicut dicitur.2. Reg. 18. Superbus enim dicitur suspendi ad arborem dignitatum & bonorum p vitium ambitionis, quia.s.sicut res quæ est suspensa, est instabilis & vana, & ad flatum venti faciliter mouetur, sic verè superbi instabiles sunt & vani, & ad flatum venti diabolicę suggestionis mobiles & inepti. In corde ergo talium tres lanceæ infiguntur, quoniam.s.peccatum superbiæ tria alia vitia.s.ira, sęuitia, & rapina, vt communiter comitantur. diabolus enim est sicut aquila, quæ pullos suos solet vngue versus solem suspendere, & si lachrymari eos cōtigerit, solet eos vt valde degeneres abdicare. quia.s.diabolus pullos suos peccatores per superbiā suspendit, & solē mundanę prosperitatis eis ostēdit. Illos vero qui per pœnitentiam & compunctionē lachrymātur, à se necessario eijcit & dimittit, & ad promotionem talium non intēdit. Illos autem qui oculos ad solem.i.ad claritatem mundanæ gloriæ vertunt, & ad eam totis affectibus se conuertunt, secum retinet & custodit. Isti figurantur in illis principibus Nu. 25. qui suspēsi sunt cōtra solem in patibulis. Vnde de interfectione talium dicitur.2. Reg.4. Interfecerunt eos, præcidētesq; manus & pedes eorum suspenderunt, Interficit ergo diabolus superbos, ipsos alte suspendendo. ¶ Secundo dico q iste interficit auaros, ipsos igne comburēdo. Auaritia.n.est ignis qui nunquam dicit sufficit, sicut dicitur Prouerb. 30. Vnde Amos.9. Auaritia in capite omnium, & nouissimum eorum gladio interficiam.¶ Tertio dico q ipse interficit inuidos, gladio perforando. Inuidia enim est gladius Goliæ, qui proprium magistrum occidit. quia.s.inuidi antequam alios interficiant seu lædant, ipsi primo gladio inuidiæ torquentur & lacerantur. Psal. Gladius eorum intret in corda ipsorum. De isto gladio legitur 1. Reg.21.q inuoluebatur pallio, seruabaturq; specialiter in tabernaculo ecclesiæ. Sic sæpe in tabernaculo ecclesiæ & religionis sub pallio habitus religionis vel obseruantiæ regularis latet hodie quam plurimum gladius iste.s.inuidia. Quia procul dubio plus est hodie de inuidia inter regulares quam inter seculares. Vnde Gen.4.in figura taliū dicitur. Cōsurrexit Cain aduersus Abel fratrem suum, & interfecit eum. Inuidos igitur interficit diabolus gladio perforando. ¶ Quarto dico q diabolus luxuriosos spiritualiter interficit, venenum propinando. Luxuria enim est venenum aspidis, quod hominem facit dormire, & ipsum interficit dormiendo, quia.s.luxuria primo facit hominem dormire per delectationes, & tandem eum occidit per consensum, & operationes. Sicut enim dicitur q rhinoceron percutit elephantem in ventre, quem mirabiliter habet

mollem,

mollem, ſic diabolus luxurioſos in ventre per mala deſideria percutit, & ipſos per malos conſenſus interficit & occidit. Tales figurantur in Holoferne, qui cum eſſet ita fortis & potens ꝙ à nullo vinceretur, ſola mulier ipſum interfecit. Iudith. 13. Ideo de muliere dicitur Prouerb. 6. Multos quoq; vulneratos deiecit, & fortiſsimi quiq; ab ea interfecti ſunt. ¶ Quinto dico ꝙ diabolus iracundos interficit, ſagittis vulnerando. Sagitta.n. ſignat linguam maliloquam, iuxta illud Hier. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum. Talibus ergo ſagittis, & aliorum verbis iniurioſis vulneratur iracundus, &; per iracundiam interficitur. Eſa. 13. Sagittis interfecit paruulos. ¶ Sexto dico ꝙ ipſe interficit guloſos in aquis ſubmergendo. Aquæ enim ſignificant delicias, in quibus homo ſubmergitur, & per gulam ſpiritualiter interficitur. Gen. 6. Adducam aquas diluuij ſuper terram, & interficiam omnem carnem. De Amon etiam dicitur. 2. Reg. 13. Dixit Abſalon ſeruis ſuis. Cum temulentus fuerit Amon vino, percutite eum & interficite. Iſti ſimiles ſunt muri, qui bibendo aquam interficitur. ¶ Septimo dico ꝙ acedioſos interficit, ipſos ponderibus opprimendo. Iſti enim pondere pigritiæ in tantum preſsi & grauati ſunt, ꝙ ſe ad aliquod bonum opus nequeunt excitare, de quo dicitur Ezech. 32. Dormierunt incircuncisi cum interfectis gladio, portauerunt confuſionē ſuā. Sic igitur patet quomodo diabolus per peccatum diuerſimode occidit ſpiritualiter homines, quia ſicut dicitur. Eccle. 21. Dentes eius dentes Leonis, interficientes animas hominū. De interfectione vero inquantum ſignat pœnam temporalem vel æternam, poſſet breuiter dici qđ ſicut Lupi, Leones, & Vrſi & Apri qui dum ſunt in nemoribus, non faciunt niſi beſtijs innocentibus nocere, quando autem capiuntur interficiuntur, ſic ferè chariſsimi, quia mali in hoc mundo ſemper nocent innocentibus & bonis, ideo finaliter Deus ipſos capit per mortem temporalem, & finaliter interficit per damnationem ęternalē. Vnde. 1. Regum. 18. Leonem & vrſum interficiet. Et. 1. Paral. 11. Interfecit Leonem in medio ciſternę. Et hoc de interfectione ſufficit.

Interire Interitus.

Nota ꝙ interire idem eſt ꝙ intus ire ſeu conterere. Accipitur autem interire pro morte conteri vel perire. Et breuiter notare poſſum ꝙ in ſcriptura reperitur interitus

Naturalis. — Primus interitus omnibus contingit.
Criminalis. — Secundus interitus aīas pctōrū intingit.
Temporalis. — Tertius interitus miſeros affligit.
Æternalis. — Quartus vero interitus dānatos cōfigit.

Dico ergo ꝙ interitus naturalis omnibus eſt contingens. Et de iſto dicitur Eccl. 3. ꝙ vnus eſt interitus hominum & iumentorum, & æqua vtriuſq; conditio. Et illud pſal. Homo autem cum interierit, non ſumet omnia, neq; deſcēdet cum eo gloria domus eius. ¶ Item dico ꝙ eſt interitus criminalis animas peccatorum intingens.i. peccatum, de quo in pſal. Reliquię impiorum interibunt. Et Leuit. 7. dicitur Et qui tetigerit immundū comederit, interibit. ¶ Item dico ꝙ inuenitur interitus temporalis, miſeros affligens, & iſte eſt interitus innocentum, qui his per tyrannos infertur, de quo dicitur Prouerbio. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitū liberare ne ceſſes. Tali etiam interitu temporali interimi à deo permittuntur peccatores, & hoc vt emendentur & cogātur, & per temporalem interitum perpetuus euitetur, ſicut Apoſtolus dicebat. 1. Corin. 5. Quos reddidi ſathanę in interitū carnis ſuæ, vt ſpiritus ſaluus fiat. ¶ Item eſt interitus infernalis ſeu æternalis, damnatos configens, videlicet mortis æternæ. Vnde Pſal. Virum iniuſtum mala capient in interitu. Et illud. Tu vero Deus deduces eos in puteum interitus. Et 2. Theſſal. 2. Qui non obediunt in euangelio Chriſti, pœnas dabunt, in interitu æternas. His igitur præmiſsis, quia de multiplici morte ... dicetur in titulo ſub littera. M. hic omiſsis cæteris, de interitu culpę aliquid ſubiungam. Et notemus ꝙ mali intereunt ſpiritualiter, quidam qui

Suſpenduntur pompoſitatis faſtu.
Suffocantur guloſitatis paſtu.
Intoxicantur carnalitatis tactu.
Suffodiuntur terrenitatis iactu.
Conciduntur iracundiæ actu.
Conſtringuntur inuidioſo tactu.
Congelantur deſidioſo luctu.

Iſta ſunt.n. diuerſa genera interitus. ſ. Suſpenſio. Suffocatio. Toxicatio. Suffoſsio. Conciſio ſeu detractio. Illaqueatio. Congelatio ſeu Conſtrictio. ¶ Dico ergo ꝙ quoſdam interire facit ſuſpendium ſuperbiæ. Superbi enim & elati ſicut ſuſpenſi in alto intereunt, quia.ſ. de ſuperbo dicitur. 2. Paral. 26. Eleuatum eſt cor eius in interitum ſuum. Figuratus in illo Achitofel, de quo dicitur. 2. Regum. 17. ꝙ diſpoſita domo ſua ſuſpendio interijt. ¶ Item dico ꝙ quoſdam interimit ſuffocatio gaſtrimargiæ. Gula enim eſt quæ per delicias animā ſuffocat & extinguit. Thren. 4. Qui veſcebantur voluptuoſe, interierunt in vijs. ¶ Item quoſdam interimit intoxicatio luxuriæ. Luxuria enim fœdat & inficit ad modum toxici vel veneni. Vnde illi luxurioſæ mulieri dicitur Eze. 22. Sordida, nobilis, grandis interitu. ¶ Item quoſdam interimit ſuffoſsio auaritiæ. Auaritia enim viuos ſuffodit homines in terrenis. Pſal. Infixę ſunt gentes in interitu. ¶ Item quoſdam interimit conciſio ſeu detruncatio iracundię. Ira enim eſt gladius qui concidit & diuidit cor humanum. Oſeæ. 10. Diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Et illud Roma. 9. Vaſa irę apta ad interitum. ¶ Item quoſdam interimit laqueus ſeu contritio inuidiæ. Pſal. Abſcōderunt mihi interitum laquei ſui, ſuperuacue exprobrauerunt animā meam. ¶ Item interimit quoſdam antiquitas ſeu congelatio deſidiæ, quia.ſ. pigritia & deſidia more congelationis & antiquitatis impediunt motum. Heb. 8. Quod autem antiquatur & ſeneſcit, propę interitum eſt. Et ſic patet quomodo interitus animæ per diabolum procuratur &c.

Interea. Interdum. Interim.

Omitto, quia non ſunt auctoritates niſi paucisſimæ.

Interior interius.

Vide vbi Intus.

Intermittere. Intermiſsio.

A

Cum intermiſsio ſe habeat per modum negationis, reſtat ꝙ intermiſsio boni eſt mala, & intermiſsio mali eſt bona. Malum eſt enim intermittere bonum, & bonum eſt intermittere malum. Quod autem bonū ſit intermittere malum, patet Ezech. 45. vbi dicitur. Sufficiat vobis principes Iſrael, iniquitatem & rapinam intermittite, & iudicium & iuſtitiam facite. ¶ Item ꝙ malum ſit intermittere bonum patet in ſcriptura vbi talis intermiſsio boni vt plurimū prohibetur vel tacite vel expreſſe, & iſtud fit quando præcipiuntur ſine intermiſsione

Gratias agere.
Preces effundere.
Memoriam recolere.

De gratiarum actione dicitur. 1. Theſſa. 2. Gratias agimus deo ſine intermiſſione. De oratione ſeu precum effuſione dr. 1. Teſ. 5. Sine intermiſsione orate. De fratrum vero & amicorum recordatione ſeu memoratione dicitur Ro. 1. Teſtis eſt mihi deus ꝙ ſine intermiſsione memoriam veſtri facio. Omitto, vide vbi Ceſſare, Omittere, vt ſimilia.

Internicio.

Dicitur ab inter & neces. Et eſt idem ꝙ totalis & finalis mors & deſtructio. Sed vide de interitu, Morte, Deſtructione.

Interponere.

Vide vbi agitur de interceſsione & mediatione. Et vide de Medium.

Interpellare.

Vide vbi Rogare, Precari, & Inuocare.

Interpretari.

A

Nota ꝙ interpretari idem eſt quod alicuius obſcuri ſermonis expoſitio & declaratio. Et poſſumus notare ꝙ in ſcriptura reperitur Interpretatio

Verax & neceſſaria.
Fallax & deceptoria.
Sagax & meritoria.
Mordax & nugatoria.

Interpretatio verax & neceſſaria eſt illa quam facit Chriſtus, & quam etiā faciunt ſancti doctores exponendo ſcripturas. Multę ſunt enim ſcripturæ difficiles & obſcurę, quas pro certo neceſſarium eſt interpretari & exponere, & non ſecundum ſenſum litteralem, ſed potius ſecundum ſenſum ſpiritualem intelligere, & medullam ſub cortice latentem extrahere, & videre. Ita faciebat Chriſtus Luc. 24. vbi duobus diſcipulis euntibus in Emaus ipſe interpretabatur in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant. Et Dan. 5. Audiuimus de te ꝙ poſsis occulta interpretari, & ligata diſſoluere. ¶ Item inuenitur interpretatio fallax & deceptoria, & iſta eſt illa quam faciunt Iudæi & hæretici de ſcripturis, qui.ſ. illas interpretātur, exponunt & intelligunt falſo modo, & ipſas conuertunt, immo peruertunt ad ſenſum alium ꝙ deberent. De quibus poteſt dici illud Eccl. 47. In cantilenis & prouerbijs & comparationibus & interpretationibus miratę ſunt terræ. ¶ Item inuenitur interpretatio ſagax & meritoria, & illa eſt illa qua prudēs

& iustus homo scit omnia quæ de alijs audit interpretari ad meliorem partem,& per excusationem debitam , in bonũ sensum conuertere quæ dicuntur. Vnde.1.Corin. 12. dicitur ꝙ p Spiritum Sanctum alij dantur genera linguarum,alij interpretatio sermonum &c.Dan.2.Verum est somnium,& vera est interpretatio eius.¶ Item inuenitur interpretatio mordax & detractoria,& ista est quando quis est ita mordax & mendax qd̄ quicquid boni accidit de alijs,interpretatur in malum,semper partem deteriorem supponendo & eligendo , & laudem alienam attenuando & obfuscando,de quo Dan.2.Vna est de vobis sententia,ꝙ interpretationem fallacem & deceptione plenam composueritis.Omitto,quia sterilis est materia. Sufficiat ergo de interpretatione detractoria,meritoria, deceptoria , & necessaria.

A **Interrogare.** Nota ꝙ interrogare idem est quod aliquid ab aliquo sub spe responsionis inquirere vel rogare.Et notabo ꝙ multiplex inuenitur interrogatio in scriptura,videlicet Interrogatio

Fidelium.
Crudelium.
Simplicium.
Nugacium.
Sagacium.

Dico primo ꝙ inuenitur interrogatio sanctæ fidelitatis , & ista est illa qua homo fidelis interrogat deum & catholicos& fideles doctores de illis quæ spectãt ad scientiã ad fidẽ. 2.Re.20. Qui interrogant,interrogent in abela.Et. 1. Reg.25. Interroga pastores tuos.Et Agg.2.Interroga sacerdotes legẽ. Et Hier.50.In syon interrogabunt viam &c. quod tamen non faciunt idololatræ & hæretici,& simplices & fatui idiotæ, qui magis recurrunt ad interrogandum magos & hariolos, vetulas & diuinos,quam dominum aut doctores theologos atq; veros,quos arguens dominus dicit Esa.30.Ve filij desertores qui ambulatis vt descẽdatis in ægyptũ,& os meũ nõ interrogastis. Et ideo cõminãdo dicit dominus Esa.19.Cõsiliũ ægypti præcipitabo,& interrogabunt simulacra sua,diuinos suos,& phitones & hariolos & tradam ægyptum in manu dominorum crudelium.Et Oseæ.4 dicit.Populus meus in ligno suo interrogauit.¶ Secundo dico ꝙ inuenitur interrogatio duræ crudelitatis,& ista est illa qua tyranni non solum per verba. immo per verbera interrogant innocentes,secundum illud Sap.2.Contumelia & tormentis interrogemus illum,vt sciamus reuerentiã illius,& probemus patientiam eius.Non dico tamen quin interrogationes tales per tormenta & quæstiones quandoq; debeant fieri,quando.s.de criminibus agitur, & quando præcedit infamia & informatio debita , & suspitio sufficiens antecedit.tunc enim si verba nõ sufficiant, debent verbera adhiberi, quia.s.quidam sunt ita proterui ꝙ etiam cum tormentis & interrogationibus non potest ab eis veritas extorqueri.Eccl.23. Seruus interrogatus continuè à liuore non minuitur.¶ Tertio dico ꝙ inuenitur interrogatio piæ simplicitatis, &,ista est illa ad quam faciendam inuitantur simplices & ignari,qui.s.non debent interrogari de arduis & secretis,sed tãtum de illis quæ pertinent ad salutem,veraciter credere,& simpliciter confiteri,cum etiam bruta sufficiant ad ostendendum semitas veritatis,& laudem & gloriam creatoris.Vnde Iob.12.Interroga iumenta,& docebunt te,& volatilia,& indicabunt tibi . Quod est contra multos simplices,qui.s.magis nituntur interrogare de arduis & secretis quam homines scientifici & proueſti. Et ideo tales faciliter solent decipi,& propria inuestigatione fraudari.Tales ergo simplices non publice nec curiose nec disputatiue debent de arduis interrogare,exemplo Apostolorum , de quibus dicitur Marci.9.ꝙ ipsi ignorabant verbum, & timebãt interrogare Iesum.sed in secreto à viris prudentibus debẽt veritatem si dubitant indagare.1.Corint.14. Mulieres. i. simplices,in ecclesijs taceant, non enim permittitur eis loqui , sed si quid volunt discere,domi viros interrogent.Patet ergo ꝙ inuenitur interrogatio bonæ simplicitatis.¶ Quarto dico ꝙ inuenitur interrogatio vanæ nugacitatis,& ista est illa quam faciũt vanigloríj & curiosi,qui.s.non cessant interrogare & quærere de secretis & conditionibus aliorum,vt habeant vnde de alijs loquantur ,vel etiam qui de rebus de quibus non licet.s. de secretis fidei,vt supra dictum est,interrogant plus quam decet.

B

C

Et de tali fatua & maliciosa interrogatione potest dici illud Eccle.7.Stulta est huiusmodi interrogatio. Isti enim interrogant vt possint de aliorum vitijs testes esse.Sap.4.Testes sunt nequitiæ aduersus parentes in interrogatione sua ¶ Quinto vero dicam ꝙ est interrogatio sagacitatis,& ista est illa quam faciunt viri prudentes & iusti ad inquisitionem veritatis illorum quæ spectant ad necessitatem fidei atq; morum. De necessarijs.n.& vtilibus bonum est interrogare & inquirere, de superfluis vero & impertinentibus vtile est subticere. Igitur notabo ꝙ bona interrogatio facienda est

Sapienter.
Diligenter.
Reuerenter.

Sapienter dico,quia homo debet interrogare de vtilibus & non de inanibus. Vnde Iob.8. B
Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam.Et Iob.21.Interrogate quemlibet ex viatoribus.Et Hier.6 State super vias, & videte & interrogate de semitis antiquis,quæ sit via bona,& ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris.Quod est contra illos qui nõ quærunt aut interrogãt nisi de vanis & inutilibus, sicut de cantilenis & leuitatibus.Psal.Illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos,verba cantionum.Contra illos & cõtra eos qui inuestigant de arduis,& difficilibus , seu de ignorantijs & impossibilibus,vtpote de ignorantijs & contingentibus,sicut sunt illi qui circa vanas & secretas scientias plus debito immorantur,dicit psal.Quæ ignorabam interrogabant me. Contra illos insuper qui in suis interrogationibus non seruant ordinẽ seu formam,quia aliquando respondent antequam interrogẽt & ante iudicant quam inquirant, dicitur Eccle.11.Antequam interroges ne vituperes quẽquam, & cum interrogaueris,corripe iuste. Fiat ergo interrogatio sapienter,sicut de Ioseph dicitur Gen.43.ꝙ interrogauit fratres suos per ordinem. Interrogauit nos homo per ordinem nostram progeniem. ¶ Itẽ debet fieri diligenter. valde enim debet esse diligens de interrogando infirmus de medico , egenus de subsidio, oppressus de præsidio,ignarus de veritate,peregrinus de itineris rectitudine.Et sic dico ꝙ illi magi interrogauerunt de Christo diligenter,iuxta illud Matth. 2. Ite & interrogate diligenter de puero. de puero dico,qui.s.est Remedium ægrotantibus. Subsidium indigentibus.Præsidium metuentibus. Rectitudo oberrantibus.Certitudo ignorantibus.Vnde dicitur Hiere.30.Interrogate & videte.Et illud prædictum Iob.8.Interroga generationem pristinam,& diligenter inuestiga.Fiat ergo nostra interrogatio diligenter.¶ Item debet fieri reuerenter, quia.s. debet A
fieri à personis quibus debetur reuerẽtia, videlicet à doctis & prudentibus.Ab amicis & parentibus. Ab antiquis & præcedentibus.A presbyteris & præsidẽtibus.Quia reuera ignarus debet interrogare prudentem.Hester.1. Interrogauit sapientes,qui ex more regio semper ei adhærebant. Filius debet interrogare parentem.Deut.32.Interroga patrem tuum , & annunciabit tibi,maiores tuos,& dicent tibi . Iuuenis debet interrogare seniorem.3.Esdræ.6.Tunc interrogauimus seniores. Subditus debet interrogare superiorem, & laicus presbyterũ meliorem: Aggei.2.Interroga sacerdotes legem . Et sic patet ꝙ est interrogatio sagacium , nugacium , simplicium , crudelium,& fidelium.Sufficit.Vide de inquirere,inuestigare,perscrutari &c.

Intestina. Paucæ sunt auctoritates,vide in tabula.

Intingere. Vide vbi Color & vbi Tingere, quia auctoritates paucæ sunt &c.

Intrare.Introire. Nota ꝙ intrare idem est ꝙ intra vel infra aliquem locũ ire,sicut ingredi idem est ꝙ in aliquem locum gradi.Sed quia supra satis dictum est de ingressu, ideo de introitu breuiter trãseamus. Notare ergo possumus ꝙ est introitus. A

Frequentandus.
Procurandus.
Tolerandus.
Excludendus.
Metuendus.
Admirandus.

Primo ergo dico ꝙ est introitus frequẽtandus & iste est introitus virtuosus,quo.s.nos debemus intrare propriam conscientiam,ipsam examinando, cælum vel paradisum seu æternã,contemplando , sepulchrum vel infernum,ipsum considerando. De talibus virtuosis introitibus potest breuiter exponi illud quod habetur Esaiæ.47.Sede tace, intra in tenebras filia B
Chaldæorum. Vbi aduerte ꝙ nos debemus intrare Locum

Honoris,vt quiescamus.
Doloris,vt doleamus.
Terroris,vt timeamus.
Locus honoris est superior.
Locus doloris est interior.
Locus terroris est inferior.

In primo loco intrauimus vt delectemur,ideo dicitur. Sede. In secundo intrauimus,vt gloriemur ideo dicitur.Tace.In tertio intrauimus vt cõtristemur,ideo dicitur.Intra in tenebras &c.¶ Dico ergo ꝙ nos debemus intrare

trare locum supernalem, vt ibi quiescamus. Sede inquit. Sicut enim pauper libenter intrat conuiuium vt ibi sedeat, homo fatigatus libenter intrat lectum vt ibi gaudeat, homo impugnatus libenter intrat castrum vt ibi intus maneat, sic verè charissimi homo debet per spem & desiderium intrare paradisum, vt ibi intus lętus & quietus maneat, quiescat & resideat, quod ostenditur cum dicitur. Sede. Sedere enim signat quietem, recreationem, & à motu & labore abdicationem, quia vere homo quandiu vacat circa temporalia, semper est in labore & occupatione, in fluxu & motu & vacillatione, quia secundum Greg. Cū rei labenti innitimur, necesse est vt cum labente labamur. At vero cum lectum castrum seu cōuiuium paradisi per affectionem & desiderium intramus, tunc ibidem quiescimus & sedemus. Vnde Dauid in psal. Labor est ante me donec intrem in sanctuarium dei. Vnde de tali sedere, dicitur Iosue. 4. Sedebat sub vmbra donec videret quid accideret ciuitati. Et Apoc. 4. Ecce in cœlo sedes posita est & super sedem sedens. Contemplatiui autem proprie dicuntur sedere, seculares autem negociantes dicūtur currere vel moueri, sicut de Maria dicitur quod sedebat, & de Martha quod satagebat. quia. s. contemplatiui sedēt & dormiunt cum Maria, iuxta illud Matth. 2. Intrantes domū s. paradisi per contemplationem, inuenerunt puerum cū Maria. Actiui vero currunt & satagunt sicut Martha. Labora sicut bonus miles Christi. 1. Timot. 4. Intremus ergo locum supernalem, vt quiescamus. Sede inquit. Iudicum. 19. Quo cum intrassent, sedebant in platea ciuitatis. Vt sic dicat contēplatiuus illud Sapien. 8. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. i. cum sapientia.

B ¶ Item debemus intrare locum internalem seu cordialem, vt doleamus, quod ostenditur in verbo Tace. Sicut enim Ranę quamdiu sunt extra aquam, solent valde garrulare & clamare, quando vero aquam intrauerunt, tunc incipiunt tacere, sic verè homo quamdiu est extra propriam aquā. i. extra considerationem propriorum defectuum, & sedet in terra. i. in terrenis negocijs vagatur ipse proculdubio garrulus vaniglorius, & lętabundus diuersimode inuenitur. Si vero aquā. i. fluxibilitatem propriorum defectuum per considerationem intrauerit, tunc verè non gloriabitur nec gaudebit, sed magis contristabitur & tacebit. Tace inquit. q. d. Iam non habes occasionem loquendi, sed dolendi potius & tristandi. Vnde Matt. 6. Intra cubiculum tuum, & claude ostia tua. Vt de peccatore dicatur illud Thren. 3. Sedebit solitarius & tacebit, quoniam leuauit se supra se. Et Ezech. 24. Ingemisce tacens. Religiosi. n. intra claustrum solent tacere. Apes etiam postquam in sero intrauerint domos suas, solent quiescere & silere. quia. s. homo cum intrauerit claustrum & domum propriæ conscientiæ, ipsam ruminando & examinando, ibi proculdubio inuenit materiam tacendi, & dolendi, & ab omni locutione superflua abstinendi, quia sicut dicitur Amos. 5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam tempus malum est. Intrare enim debet homo cor suum

Ad deplorandum commissa scelera.
Ad meditandum actus & opera.
Ad præcauendum ictus & verbera.
Ad contemnendum onus & pondera.
Ad deprecandum regentem sydera.

Intremus ergo corda nostra ad præterita scelera deplorandū. Gen. 43. Intrauit Ioseph in cubiculum, & fleuit. ¶ Item ad præsentia opera ordinandum. Nu. 4. Aaron & filij eius intrabunt, & ipsi deponent onera. ¶ Item ad futura damna seu verbera præcauendū. Vnde de Noe futurum diluuium præcauente dicitur Actuū. 8. Intrauit Noe in arcam. ¶ Item ad mundana pondera contēnendum. Naum. 3. Intra in lutum & calca. ¶ Item ad regentem æthera adorandum. Matthei. 6. Intra in cubiculum tuum, & claude ostia super te, & ora patrem tuum, qui videt in abscondito. Intremus igitur locum cordialem, doleamus. ¶ Item debemus intrare locum infernalem vt timeamus. Intra inquit in tenebras. Sicut enim aues quæ habent visum debilem, cuiusmodi sunt noctuę & bubones, cum claritatem solis ferre nequeant, solent loca vmbrosa & tenebrosa diligere & intrare, sic verè cum visus intellectus nostri sit debilis & insufficiens ad lumen cœlestis gloriæ contemplandum (quia. s. oculus non vidit quæ præparauit Deus diligētibus se) loca tenebrosa mortis & inferni intrare debemus per considerationem, vt si splendore cœlestis gloriæ ad bonum non attrahimur, timore tamē mortis & Gehēnę à malo retrahamur. Intra ergo in tenebras. Vnde in psal. dicitur. Intrauit Israel in ægyptum, & Iacob accola fuit in terra Cham. Ægyptus enim interpretatur tenebrę. Chā vero interpretatur calor, quia. s. infernus est tenebrosus. Tenebrosus dico, quia sicut dicitur Iob. 10. Ista est terra miseriæ tenebrarum, vbi vmbra mortis. & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Calidus etiam est, quia sicut dicitur Iob. 24. Ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium vsq; ad inferos. Ibi ergo debemus intrare mentaliter, ne forte ibi intremus personaliter. quoniam. s. peccatores introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes vulpium erūt. Intremus ergo tenebras mortis & inferni, vt de nobis dicatur illud Ioan. 20. Venit Symon Petrus sequens, & introiuit in monumentum. Et sic patet triplex introitus spiritualis. s. In locum interiorem & dolorosum. In locū superiorem gaudiosum. inferiorē & timorosum. Bene ergo dictū est. Sede, tace, & intra in tenebras. Iste ergo est introitus virtuosus qui est frequentandus. Circa quod nota adhuc quod nos debemus intrare

Hortum.
Domum.
Templum.

Dico hortum scripturæ ad meditandum. Domum religionis ad commorandum. Tēplum ecclesiæ ad adorandum. Scriptura est hortus ad meditandum. Vnde Io. 18. dicitur quod ibi erat hortus in quem introiuit Iesus cum discipulis suis. Et de Assuero legitur Hester 7. quod intrauit rex in hortum arboribus consitum. Religio est domus pœnitentium. Vnde de magis dicitur Mat. 2. quod intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria. quia. s. in domo religionis est puer. i. puritas innocēs. Est maria. i. amaritudo pœnitentiæ. Ecclesia est locus adorantium. Vnde in Ps. Introibo ad altare Dei. Et alibi dicitur in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum. Iste est ergo introitus virtuosus, qui est frequentandus. D ¶ Secundo principaliter dico quod est introitus gratiosus, qui est procurandus. Iste est quando ostiū cordis aperimus vt Deus & virtutes subintrent. Et nota si vis quod quadruplex est introitus procurandus, videlicet Introitus Pacificatiuus, quo placamus diuinum despectū. Iustificatiuus quo virtutes intrāt ad affectum. Lętificatiuus, quo intratur ad dei conspectum. Saluificatiuus, quo volamus ad claustrale tectum. ¶ Dico ergo quod procurare debemus introitum pacificatiuum, & iste est introitus nostrarum precum & orationis ad diuinitatis exauditionem. Nam sicut videmus quod quandoq; ad Papam solent intrare damnati vt absoluantur, aduocati vt patrocinentur, egeni vt ditētur & satientur, amici vt cum eo gaudeant & consolentur, sic ad Deum debet intrare peccator & sceleratus, cuius officium agit contritio. psal. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Aduocatus cuius officium agit oratio. psal. Intret oratio mea in conspectu tuo. & Inclina aurem tuam ad precem meam. Egenus seu pauper, cuius officium facit humiliatio seu deiectio. 3. Reg. 3. Ego autē sum pauper paruulus, ignorans ingressum & introitum meum, Amicus seu confœderatus, cuius officium facit dilectio. 2. Reg. 14. Vocatus Absalon intrauit ad regem. Absalon filius erat regis, & per cōsequens amicus. Interpretatur etiam pater pacis. ¶ Deinde dico quod nos debemus procurare introitum iustificatiuum videlicet ingressum seu introitum gratiæ diuinæ in cor humanum. Sicut enim ostrea se aperit circa littus maris, & sic ros cœlestis subintrat, & sic generat Margarita, sicut ēt apta fenestra lumen intrat in domum, per quod tota domus redditur lumēnosa, sic verè quando fenestram cordis aperimus per affectionem & deuotionē, tunc ros diuinæ gratiæ & lumen vera sciētiæ subintrat per diuinam inspirationem & infusionem, & sic Margaritæ virtutum & meritorum introducuntur, & discretionis claritas generatur, & etiam ipse Deus habitat ibi per spiritualem habitationem & visitationem. Talem introitum ad animam desiderat ipse Christus, dicens, illud Apoc. 3. Ego sto ad ostium, & pulso, si quis audit vocem meam, & aperuerit ianuā introibo ad illum, & cœnabo cum illo. Sed pro certo talem introitum impediunt vitia & peccata, quia. s. Deus non libenter intrat in domum clausam, quia non est latro, nec in domū fœdam, quia non est immundus, nec in domum litigiosam, quia ipse est pacificus. Domum autem cordis claudit obstinatio, fœdat luxuria & inquinatio, turbat & tribulat discordia & contentio, seu auaritia & negociatio. Tales ergo domos non intrat Deus, vt ipse inquit, dicens illud psal. Odiui ecclesiā malignātium, & cum iniqua gerentibus non introibo. Et Sapiē. 1. dicit quod in maliuolam animam non introibit sapiētia. Attollite ergo portas principes vestras, & introibit rex gloriæ. Sicut enim dicitur Eccle. 1. Omnia flumina intrant mare. quia. s. omnia flumina. i. omnes abundantiæ gratiarum intrant mare. i. conscientiam compunctam & amaram, iuxta illud psal. Cor contritum, & humiliatum

& humiliatum Deus non despicies. Iste est igitur introitus procurandus. Dico ergo ꝙ nos debemus procurare introitum iu-
E stificatiuum. ¶ Deniq; dico ꝙ nos debemus procurare introitum lætificatiuum, & iste est introitus paradisi, vbi quicunq; introierit, lętus erit. Matth. 25. Intra in gaudium domini tui. Est enim in ethiopia superiori quidam mons vbi quicunq; introierit, nunquam exit, quinimo ibi ridēdo intrat & ascēdit & ideo in signū crux in introitu ponit ꝙ risus vulgariter appellat. Sic vere in mōte paradisi est perpetuus risus & gaudiū, sed in introitu crux ponitur, pro eo quia per crucem, & tribulationem ibi intratur. Pœnitentia enim & tribulatio crux sunt, per quam iusti in paradisum introeunt. Nonne eam oportuit Christum pati & ita intrare in gloriam suam? Lu. 24. Quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum cœlorum. Actuum. 14. Et nota ꝙ nos debemus velle intrare in paradisum, quia habemus vocem comminantes, qui pœnam inferit. Nam Christus præcedit, portas aperiendo, quia sicut dicitur Hebr. 9. Iste est qui introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Et Hebre. 6. Præcursor pro nobis introiuit. Scriptura succedit pigrus experiens, quia. s. ista est quæ dicit Iosuæ. 18. Vsquequo inquit marcetis ignauia, & non intratis ad possidendum terrā quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? Prēmiū accedit, dignos experiens. Vnde de Sanctis Virginibus dicitur Matth. 25. ꝙ cum sponso intrauerunt ad nuptias, fatuis & indignis exclu[illegible]dem. Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. Minator procedit, portas aperiens, quia. s. Deus minatur nobis de clausione ianuæ, dicens Mat. 5. Nisi abūdauerit iustitia vestra plus quam Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Pone hic si vis de illis qui indigne excluduntur, sicut ista parent vbi fit mentio de excludendo introitu. Procuremus ergo introitum lętificatiuum. Adhuc dico ꝙ procurare debemus introitum saluificatiuum. Et iste est introitus in religionem & in statum pęnitentię. Et iste est illa via arcta de qua dicitur Matthei. 7. Intrate per angustam portam. Quia sicut dicitur ibidem. Arcta est via quæ ducit ad vitam. Sed de isto introitu dic sicut supra in. §. Item debemus intrare locum infernalem. prope finem. & in §. sequenti. Patet ergo ꝙ
F inuenitur introitus procurādus. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur introitus tolerandus, & iste est introitus ad iustas & licitas dignitates. s. vt possimus prodesse, non præesse. De hoc igitur potest breuiter exponi illud. 2. Reg. 14. Vocatus est. Absalō & intrauit ad regem. In quibus verbis ostēditur ꝙ ad hoc ꝙ possimus vel digni simus ecclesiam vel paradisum intrare, tria breuiter requiruntur. Oportet enim ꝙ careamus.

Ambitione.
Dissensione.
Infectione.

[illegible]mum probat vocatio canoni[illegible]. Vocatus inquit. Sed secūdum conditio pacifica, quia debet esse Absalon. i. pater pacis. Sed tertium promotio dignifica, quia debet intrare ad regem. Requiritur ergo ad talem introitum ꝙ sit in ingressu iusta promotio. Sit in progressu pacis amatio. Sit in egressu morum perfectio. Dico ergo ꝙ nos debemus intrare in ecclesiam vel paradisum per ingressum iustę promotionis, quia debet esse vocatus, quia. s. nō debet se quis ingerere per ambitionem, sed potius expectare. Sicut enim dicitur Hebreorum. 5. Nemo sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Nullus enim intrat paradisum, nisi vocatus à Deo per occultam prędestinationem. Nullus etiam debet intrare ecclesiam, nisi à Deo vocatus per iustam & canonicam promotionem. Quod est contra illos qui se ingerunt non vocati, sicut sunt symoniaci & ambitiosi de quibus dicitur Hester. 4. ꝙ qui non vocatus interius atrium regis intrabat, absq; vlla cunctatione interfici debebat. Atrium enim regis Christi est ecclesia, in quam nullus pro certo debet intrare, nisi per regem Christum vel superiorem prælatum canonicè fuerit euocatus, quinimmo si aliter fecerit, mortis æternæ periculo subiacebit. Sicut enim dicitur Ioan. 10. Qui non intrat per ostium in ouile ouium, ille fur est & latro. Ostium enim est Dei vel prælati digna vocatio, per quam qui non ingreditur, sicut fur, & latro finaliter punietur. Intrandum est ergo per canonicam promotionem. Vocatus inquit. Ionę. 3. Cepit Ionas introire ci-
G uitatem, in quam. s. missus fuerat prædicare. ¶ Item intrandum est per pacificam cōmunionē, quia. s. ille qui intrat, debet esse Absalon, qui interpretatur pater pacis. i. quiete & pacificè debemus intrare, non violenter nec coacte, vnde. 2. Reg. 15. Absalon ingressus est in Hierusalem. & 1. Reg. 15. Absalon mane consurgens stabat ante introitum portę. Lux enim intrat vitrū & domum sine vitri fractione, & sine clamore & turbatione. Planeta etiam quandoq; intrat alterius planetę circulum, hoc tamen est sine ipsius nocumento, læsione vel impedimēto. Sic vere boni intrant ad ecclesiasticas promotiones, & in aliorum collegia & congregationes ita pacifice & quiete ꝙ clamor vel turbatio non audiuntur, & ꝙ aliqua lęsio non sentitur. Quod est contra Brigosos ambitiosos & litigiosos, qui per violentiam & dissensionem intrant ad ecclesiastica beneficia & officia, sicut patet de quibusdam electis & alijs qui per lites & discordias, & brigas suas destruunt totam ecclesiam in quam intrant. Figurati in antiocho, de quo dicitur. 1. Mat. 1. ꝙ ipse intrauit sanctificationem in superbia. Et dicitur ibi ꝙ ipsam sanctificationem cum omni ciuitate Hierusalem destruxit, turbauit, & spoliauit. Non sic charissimi, sed intremus per processum concordis vnionis, iuxta illud Luc. 9. In quamcunq; domum intraueritis, ibi primum dicite, pax huic domui. De introitu etiam in cœlum, istud est certum ꝙ nullus intrabit nisi fuerit pacificus & modestus. Absalon inquit. vt sit ille Absalon de quo dicitur. 2. Reg. 14. ꝙ Absalon erat pulcher & decorus, & à planta pedis vsq; ad verticem non erat in eo vlla macula. Sine enim vlla macula peccati debent esse illi qui volunt intrare paradisum, quia sicut dicitur Apoc. 21. Non intrabit in illam. s. nouā Hierusalem, aliquid coinquinatum. Ad quod facit illud psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? &c. Sequitur. Qui ingreditur sine macula, & qui operatur iustitiam. Intrandum est ergo per pacificam communionem. ¶ Item ibi intrandum est H
per dignificam perfectionē, quod notatur cum dicitur. Intrauit ad regem. Sicut enim illi qui intrant ad reges & imperatores pro aliquo seruitio faciendo, solent esse melius compositi & ornati, sic verè illi qui intrant ad regem cœli, spiritualiter in ecclesia ministrando, vel qui in ciuitatem intrare volunt ad ipsam æternam gloriam occupandum, debent per virtutem & perfectionem esse compositi & ornati. vnde sicut dicitur Mat. 22. Ille qui intrauit ad nuptias regis nō habens vestem nuptialem, missus fuit in tenebras &c. Nuptię enim significant statū ecclesiæ militantis, vbi Dei filius cū anima Christiana quotidie per gratiam coniungitur & vnitur. Ad istas ergo nuptias. i. ad statum ecclesiasticum qui ingreditur, in tenebras infernales mittitur nisi perfectione & virtutibus adornetur. Intrauit inquit ad regem. Vnde Hester. 4. dicitur ꝙ nō erat licitum indutum sacco, aulam regis intrare. saccus enim signat vitia & peccata. quia verè illi qui saccis talibus induuntur, intrare nō permittuntur. Nam diuitibus dicitur Matth. 19. Diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Et si vis, nota ꝙ illi qui in ecclesiam intrant ad Christum, ibi debent intrare

Ad contemplandum.
Ad collaudandum.
Ad celebrandum.
Ad deprecandum.

Intrat ergo homo in ecclesiam ad officium cōtemplationis ps. Intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis. Intret etiam vt ad locum laudis & gratiarum actionis. psal. Introibo portas eius in confessione, atria eius in hymnis, confitemini illi, laudate nomē eius, quoniam suauis est dominus. Intret insuper ad celebrandum & immolandum. psal. Introibo ad altare Dei &c. Intret nihilominus ad deprecandū & adorandum. psal. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Patet igitur quomodo intrandum est in ecclesiam tripliciter. s. sanctificè seu moraliter, pacificè seu cordialiter, canonicè seu legaliter. Et sic patet ꝙ est introitus procurandus. ¶ Quarto principaliter dico ꝙ est I
introitus excludendus. Et sic nota ꝙ est triplex introitus excludendus, videlicet

Vitiorum de conscientia.
Impiorum ad beneficia.
Perfectorum ad maleficia.

Igitur impediamus introitum vitiorum ad mentis atria, & iste est introitus peccatorum. Taxus enim introitum cauernę suæ cum cauda sua villosa, claudit ne ventus intrare possit, secundum Pli. Apes etiam cum suis succis amaris strictificant introitum aluearis, ne subintrent animalia venenosa. Sic verè charissimi nos debemus introitum cordis & sensum strictificare & claudere, & hoc cum cauda. s. quæ est finis corporis. i. cum consideratione amaritudinis inferni, ne forte animalia venenosa. i. malę delectationes, diabolus vel peccata, vel etiam ne ventus inanis gloriæ valeat aliqualiter subintrare. vnde. 4. Reg. 6. dicitur de illo qui volebat occidere Helyseū. Claudite ostium, & non sinatis eum introire Diabolus enim & peccata sunt de natura olei, quod est de natura valde penetratiuum & subintratiuum

& subintrantium, & maxime oleum de Bacue, quod nullo va
se nisi cucurbita tenetur. quia.s.semper quærunt cor humanũ
intrare, & ipsum corrũpere & delere. Psal. Intrauit sicut aqua
in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius. De diabolo.n.
dicitur Lucæ.22. Intrauit sathanas in Iudam qui cognomina-
batur Scarioth. Talis ergo introitus est excludendus, & talis
hospes sine mora refutandus. Dominus ergo custodiat introi-
tum & exitum tuum. Psal.120. Excludatur ergo introitus vi-
tiorum in cordis atria. ¶ Item excludi debet introitus iniquo-
rum ac beneficia. Ad ecclesiastica.n. beneficia solum debēt in-
trare boni, & nõ mali, docti & nõ indocti, iusti, & non iniusti.
Psal. Hæc porta dñi, iusti intrabunt in eam. Quia nisi abunda-
uerit iustitia vestra, nõ intrabitis in regnum cœlorum. Est.n.
noua insula Cretę vt dicit Plinius, in quam per.22. milliaria in
circuitu nulla penitus intrat musca, quinimmo mella quæ ibi
nascuntur, si transferantur alibi, à muscis non tanguntur. Mõs
iste charissimi est ecclesia militans. Esa.2. Venite ascendamus
ad montem domini &c. Mella istius mõtis sunt bona & bene-
ficia ecclesiastica, quia.s. bonæ opes & sancti patres fundaue-
runt & acquisierunt. Montem ergo ecclesiæ non debet aliqua
musca. i. aliquis malus & à corruptione creatus intrare, nec
mella beneficiorum ecclesiasticorum contingere vel habere.
Oseæ.9. Animæ impiorum non intrabunt in domum domini.
Et isti figurantur Deut.23. vbi.s. certę personæ arcebantur ab
introitu tẽpli, videlicet Eunuchus, Manzer, & populus Amõ,
& Moab, qui.s. semper fuerant filijs Israel inimici. Eunuchus
& Manzer.i. de meretrice natus. ¶ Item quilibet immundus
vt leprosus, sicut patet in infinitis locis. ¶ Item cæcus & clau
dus, sicut patet.2. Reg.5. Eunuchi qui virtute generatiua pri-
uati sunt, significant illos qui nunquam generant deo prolem
.i. qui prędicationis scientia sunt priuati. Amon & Moab signi
ficant laicos & tyrannos, qui sunt filijs Israel .i. ecclesiasticis
inimici. Leprosi & immũdi sunt qui peccatorum maculis aper
tè sunt respersi. Cœci autem significant qui scripturarum no-
titia sunt orbati. Claudi vero illos designant qui motu bonorũ
operum carent, & qui pigritia sunt grauati. Manzeres vero de
meretrice geniti illi sunt qui per symoniam sunt creati. Symo
nia enim meretrix dicitur, eo ꝙ bonam personam non sequi-
tur, sed magis offerentem & dantem sequitur, & prædiligere
comprobatur. Tales enim indigni sunt dei ecclesiam introire,
& inter eius filias habitare. Prouer.23. Agrum pupillorum ne
introieris. Sed heu proculdubio quam multos fallit hodie ista
regula, quia pro certo Manzeres.i. symoniaci, sunt illi qui vt
communiter magis intrant. De symone enim legitur Ioan.20.
ꝙ sequens illum discipulum qui erat notus pontifici, & qui ip
sum alias in atrium vbi illudebatur Christus procurauerat in-
troduci, intrauit primus in monumentum, quia proculdubio
sæpe fit ꝙ symon.i. symoniacus dum tamẽ habeat aliquem no
tum pontifici, vel prælatum ductorẽ vel inductorem, primus
& præ alijs in atrium pontificis, & in monumentum introire
meretur, & nominatum beneficium intrare permittitur & iu-
betur, vbi pro certo hodie Christus illuditur, & proh dolor,
plus irridetur quam timetur. Intrat.n. & recipiuntur hodie
pueriles & effęminati, sicut dicitur Dañ.13. ꝙ pueri & vxores
intrabant in templum Belis per occultum introitum, & quæ
erant sub mensa cibaria apposita, consumebant. Intrant igno-
rantes & claudificati, sicut de claudendo dicitur Actuũ.3. quod
exiliens cum Petro & Ioanne introiuit in templum. Intrant
insuper offerentes & donis ornati.s. symoniaci, sicut de Iudęis
dr.1. Machab.8. quod abierant Romã, & intrauerũt curiã. De
quibus etiam.1. Macha.14. dicitur ꝙ clypeum aureum magni
ponderis præsentauerunt Romanis. Quia reuera qui pondus
auri secum portauerit, facilius in omnẽ curiã introibit. Chri-
stus.n. solebat dicere illud Lu.18. Quam difficile qui pecunias
possident, regnum cœlorum introibunt. quinimmo facilius
reputabat intrare camelum foramen acus, quam diuitem in
regnum cœlorum. Matth.20. & Mar.10 Sed reuera hodie mu
tata est regula, quia certe valde est difficile ꝙ quis regnum cę-
lorum.i. ecclesiæ regnum & regimen introeat nisi diues & pe-
cuniosus existat. Malignorum enim nõ boni, Symoniaci & am
bitiosi citius intrant, sed tamen finaliter mortem æternam ex
tali illicito introitu reportant. exemplo Aman, qui introierat
interius atrium regis, qui tamen fuit per regem suspendio cõ
demnatus. Quia vere sicut Neem. 12. dicitur. Amonites &
Moab non debent introire ecclesiã Dei. Iste est ergo introitus
excludendus.s. iniquorum ad beneficia & ecclesiarum officia.

¶ Item excludamus introitum perfectorum ad maleficia, quia L
.s. valde cauendum est ne boni introeant ad opera & negocia
mala. Caro.n. & mundus vocant & inuitant bonos & mundos
vt.s. per Apostasiam, luxuriam & auaritiam ad ipsos introeant
& ꝙ gratiarum religionem & iustitiam prætermittãt. Figurati
in illa Iahele quæ principem Sisaram ad intrandum suum ta-
bernaculum inuitauit, vbi tandem lac ad bibendum obtulit, &
postea eum occidit, dicens.s. Iud.4. Intra ad me domine ne ti-
meas. In quo notatur qđ qui a Iahele.i. à mundo, diabolo vel
muliere inuitatus, domini iustitiam dimiserit & ad eus per pec
catum intrauerit, morte perpetua deperibit. Quod tñ est con-
tra multos religiosos mẽdicantes, quia.s. prę cæteris negocia se
cularia introeunt. Est etiam contra prælatos & clericos qui re
gnum curias & officia quærunt, ecclesiasq; dimittunt, contra
illud Amos.5. In galgala nolite intrare. Et Matthiæ.10. In ci-
uitates Samaritanorum ne intraueritis. Et sic ergo patet quòd
triplex est introitus excludendus, s. Vitiorum in cordis atria.
Iniquorum ad beneficia. Et iustorum ad maleficia. Et hoc est
quartum principale. Quinto verò principaliter dico quod est
introitus formidandus vel metuendus. Et iste pro certo simi- M
liter est triplex.s. Introitus

Ad exercitium corporeæ mortis.   Introitus ad mor-
Ad iudicium impij fortis.   tem erit viuorum.
Ad exilium infernalis fortis.   Ezech. 47. Aquæ

istę intrabũt mare. Aquæ.n. populi sunt Ap.17. Quia.s. necesse
est ꝙ omnes populi introeant amaritudinem mortis. Eccl.1. Om
nia flumina intrant mare. Introitus ad iudicium est mortuorũ.
Primo enim necesse est mori, postea iudicari. psal. Introibo in
potentias domini, memorabor iustitiæ suæ solius. Introitus ad
exilium id est ad infernum, est damnatorũ. Vnde de damnato
dicitur in Psal. Introibit vsq; in progenies patrũ suorũ, & vsq;
in æternum non videbit lumen. Carẽtia enim luminis causa est
formidinis, & timoris. Et ideò infernus, formidandus dicitur,
quia lux ibi penitus non videtur. Et verè istum introitum de-
bemus formidare pariter & cauere. Lupus enim timet intrare
pedicam, auis laqueum, Asinus fluuium. Ita pro certo quilibet
debet timere intrare infernum. Iste enim est locus inexibilis,
vbi siquis introierit, exinde perpetuo non exibit. In prouincia
enim prouinciæ est quædam villa quæ dicitur taurus, vbi in lit
tore vnius aquæ terra dicitur satis fixa, in quam si lignum vel
ferrum vel aliquid aliud aliquantulum inutile immissum fue-
rit, vsque ad profunda terræ facillime subintrabit, si vero ip-
sum exinde extrahere volueris, nulla arte extrahere, valebis.
Locus enim quicquid intrat, faciliter recipit, sed exire amplius
non dimittit. Iste locus proprie est similis inferno vel etiam
morti. iste enim locus omnes recipit ad ingressum sed nullum
licẽtiat ad regressum, quia sicut dicit Sap.2. Non est agnitus q
regressus fuerit ab inferis. Istũ enim locum faciliter subintra-
mus, sed postquã intrauerimus, ibi inexibiliter remanebimus.
Prouer.2. Qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec ap-
prehẽdent semitas vitæ. Fatui sunt ergo peccatores, qui nõ ces
sant istum introitum procurare. Similes enim videntur esse le-
poribus, qui secundum Arebelaum quanto plures habent an-
nos, tanto ad intrandum in cauernam suam plures introitus si
bi parant. Sic vere multi sunt homines peccatores qui quãdiu
viuunt in hoc mundo, semper per noua peccata sibi parant no
uos introitus ad infernum, vbi est ipsorum habitaculum & ca
uerna. Vnde quanto magis vixerint hoc mũdo, tanto acquirũt
plures introitus, id est plures causas intrandi faciliter, Ideò
breuiter de talibus dicitur in psal. Introibunt in inferiora ter-
rę, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Patet er-
go quod est quidam introitus formidandus. ¶ Sexto autem di-
co ꝙ est quidam introitus admirandus. Et iste est introitus di-
uinus qui.s. est multiplex, s. Introitus

In carnem, qui fuit ad saluandum.   De introitu ad N
In infernum, qui fuit ad pugnandum.   carnem dici po
In cœlum, qui fuit ad regnandum.   test illud Luc.
Ad iudicium, qui erit ad examinandum.   10. Intrauit Ie-
Ad mentem, qui est ad auxiliandum.   sus in quoddã

castellum, & mulier quædam excepit illum in domum suã. De
introitus in infernum fuit dictum illud psalm. Attollite portas
principes vestras, & introibit rex gloriæ. De introitu in cęlum
potest dici illud Lu.22. Intrauit rex vt videret discumbentes.
De introitu ad iudicium dicitur in Psal. Non intres in iudi-
ciũ cum seruo tuo domine. De introitu ad mentem potest di-
ci illud Luc.7. Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis
non de-

non dediſti. Sed hæc vide ſatis ſupra. Patet ergo q ſextuplex eſt introitus.f. Admirandus, Formidandus, Excludendus, Tolerandus, Procurandus, Frequentandus. Et hoc de intrare ſufficit. Vide ſupra de Ingredi, Claudere, Exire, Inferno, & generaliter vbicunq agitur de aliquo loco & cætera.

A **Introducere.** Nota q introducere idem eſt quod intro vel intus ducere, & ſic introducere poteſt accipi pro inuitare &c. Et poſſumus breuiter notare, q Quidam à Deo introducuntur in ſcripturæ gymnaſium vt erudiantur. Quidam in eccleſię palatium vt promoueantur. Quidam in paradiſi conuiuium vt reficiantur. Eſt.n. in ſcriptura locus ſubtilis inſtructionis. Eccleſia locus ſolennis promotionis. Paradiſus locus immenſę refectionis. Introducuntur igitur quidam in ſcripturarum inſtructionem. Vnde Cant. 1. Introduxit me rex in cellaria ſua. ¶ Item quidam introducuntur ad eccleſiæ promotionem. Vnde Hier. 3. Introducam vos in Syon & dabo vobis paſtores iuxta cor veſtrum. Aduerte tamen q hodie in eccleſiaſticis promotionibus quoſdam introducit affectio carnis, ſicut de Ioſeph dicitur Gen. 47. q ipſe introduxit patrem & fratres ſuos ad Pharaonem. Quoſdam introducit munerum acceptio. Vnde de Petro qui vocabatur Symon, dicitur Ioan. 18. q ancilla oſtiaria ipſum introduxit. quia f. hodie ſymoniaci ſæpe in eccleſiam introducuntur. ¶ Item quidã introducũtur ad paradiſi refectionem. Vnde de patrefamilias qui conuiuium parauerat, dicitur Lucæ. 14. q ipſe dixit ſeruo ſuo. Pauperes & debiles, cęcos & claudos introduc huc donec impleatur domus mea &c. Vide ſi vis de inducere & intrare & ingredi &c. idem eſt ſignificatum, ideo omitto, quia ſatis dictum eſt in alijs titulis.

Inteſtina. Paucę ſunt auctoritates Vide in tabula.

A **Intueri.** Nota q intueri idem eſt quod aſpicere vel videre, de quo ſatis dictum eſt ſupra, & infra dicetur. Ideo breuiſſime tranſeo. Nota ergo q in ſcriptura reperitur intuitus diuinus, & intuitus humanus. ¶ Et primo ergo dicamus q eſt intuitus diuinus. Deus enim triplicem habet intuitum, videlicet

Quendam clarum & luminoſum.	Deus ergo quandoq intuetur clare & luminoſe &
Quendam pium & amoroſum.	
Quendam durum & rigoroſum.	

hoc cum oculo ſuæ ſcientiæ, quia.f. nihil latet intuitum ſcientiæ & ſapientiæ ſuæ. vnde. 1. Reg. 16. Homines vident quæ parent in facie, Deus autem intuetur cor. ¶ Item Deus quandoq intuetur piè & dulcoroſe, & hoc cum oculo ſuæ clementiæ. Vnde de illo bono iuuene, qui à iuuentute ſua mandata ſeruauerat, dicitur Marc. 10. Ieſus intuitus eum dilexit illum. Vnde ea lem pium intuitum petebat Hier. Thren. 5. dicens. Recordare domine quid acciderit nobis, intuere & reſpice opprobrium noſtrum. ¶ Item Deus quandoq intuetur dure & rigoroſe, & hoc cum oculo ſuæ iuſtitiæ. Gen. 31. Intueatur Deus & iudicet inter nos. Et Iudith. 6. Domine Deus Iſrael intuere ſuperbiam eorum, & reſpice ad noſtram humilitatem. Et Iob. 35. Singulorum cauſas intuebitur, etiam cum diæeris, non conſiderat, iudicare coram eo, & expecta eum. Iſte ergo eſt intuitus diuinus. ¶ Secundo dico q eſt intuitus humanus. Et ſic nota q

B eſt Intuitus

Sagacitatis conſideratię.	Intuentur ergo quidã ſubtiliter & conſiderate, & iſti ſunt viri ſpeculatiui, qui.f. intuen-
Benignitatis exuberatię.	
Seueritatis reuerberatię.	
Crudelitatis exterminatię.	

tur & conſiderant creatorem, iuxta illud Eccl. 33. Intuere omnia opera altiſſimi. Et Eſa. 21. Cõtemplatus eſt diligenter multo intuitu. Intueantur ergo & conſiderent

Dei maieſtatem.	Intueatur ergo deus & ſua magnitudo. Iob. 26. Quis poterit tonitruũ magnitudinis eius intueri? q.d. Impoſſibile, eſt q magnitudo diuinæ maieſtatis poſſit perfecte intueri vel
Matris puritatem.	
Cœli claritatem.	
Mundi prauitatem.	
Inferni aſperitatem.	

videri pro tempore huius vitæ, ſed tamen aliud erit quando facie ad faciem videbitur poſt hanc vitam. Ideo de Deo dicebat Balaam Nu. 24. Videbo eum, ſed non modo, intuebor eum, ſed non prope. Sed tamen de peccatoribus poteſt dici q ipſi non ſunt digni in iſtam increatam ſapientiã intueri. patet Iob. 28. Semitam ignorauit auis, nec intuitus eſt eam oculus Vulturis. Vultur enim cadauera diligens, eſt luxurioſus. Auis vero alte volitans, eſt ſuperbus. ¶ Item intueatur beata virgo & ſua pulchritudo. f. vt quilibet deuotus dicat ſibi illud Cant. 6. Reuertere Sunamitis vt intueamur te ¶ Item intueatur paradiſus & ſua plenitudo. Iob. 35. Suſpice cœlum, & intuere & contemplare æthera. ¶ Item intueatur mundus & eius turpitudo. f. defectus virtutum & morum inordinatio quæ eſt ibi. Hiere. 3. Intuitus ſum, & ecce non erat homo, & omne volatile cœli receſſit. aſpexi, & ecce carmelus deſertus, & omnes vrbes eius deſtructę ſunt. Ea pone ¶ Item intueatur infernus & eius mœſtitudo. Eſa. 8 Suſpiciet ſurſum & ad terram intuebitur, & ecce tribulatio & tenebrę, diſſolutio & anguſtia, & caligo pſequẽs. Et ſic dico q quidam intuentur ſubtiliter & conſideratiue.

¶ Deinde dico q quidam intuentur benigniter & exuberatiuè C .f. pij viri, qui intuentur & conſiderant miſerias aliorum. Vnde de claudo dicitur Act. 3. q Petrus intuens in eum cum Ioanne dixit. Reſpice in nos, & ſanauit eum ¶ Deniq dico q quidã intuentur ſeueriter & reuerberatiue. Et iſti ſunt boni iudices & prælati, qui.f. cum quodam toruore & quadam grauitate iuſtitiæ debent alios intueri, quia ſicut dicitur Prouerb. 20. Rex qui ſedet in ſolio iudicij ſui, diſsipat omne malum intuitu ſuo. Vnde de Paulo legitur Actuum. 13. q intuens in elimam magum plenus ſpirituſancto dixit. O plene omni dolo & fallacia, fili diaboli, inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias domini rectas. Inſuper dico q quidam intuentur crudeliter & exterminatiuè. Et iſti ſunt impij & tyranni, qui.f. cum ſuperbo & fero intuitu, & cum indignatione & contemptu alios intuentur. figurati in ſtatua Nabuchodonoſor, de qua dicitur Daniel. 2. Statua ſublimis ſtabat contra te, & intuitus eius hoc ribilis. Ea pone, vt.f. panpere cõquerendo de tali intuitu dicat illud Iob. 16. Infremuit contra me deotibus ſuis hoſtis meus, terribilibus oculis me intuitus eſt. Et ſic patet q eſt intuitus erudelitatis, ſeueritatis, benignitatis, ſubtilitatis ſeu ſagacitatis Et iſte eſt quadruplex intuitus humanus. Et ſic patet quomodo ſcriptura ponit humanum intuitum & diuinum. Vide de conſiderare, Videre, Contemplari, Aſpicere, & ſimilibus.

Intumeſcere. Vide vbi tumor.

A

Intus interior. Intrinſecus. Intra.

Nota q interioritas ſignificat loci vel rei mediũ & profunditatem, ſicut exterioritas ſignificat eius ſuperficiem & extremitatẽ. Et loquẽdo moraliter, interioritas ſignificat illa loca vel opera quæ nobis ſunt incognita & ignota, limita, incluſa & circunſepta. Et ſic generaliter Intus ſignificat quodcunq ſecretum. Significat ergo Cordialem intentionem. Internalem incluſionem. Eccleſiæ habitationem. Paradiſi poſſeſsionem. Omnia enim iſta ſignificantur per intus, vel per ſignificatum interioritatis. Notare ergo poſſumus q eſt quædam interioritas

Munde cuſtodienda.	Dico ergo primo q eſt interioritas munde cuſtodiẽda, & iſta ſignificat interiora cordis noſtri. f. conſcientiam,
Solerter fugienda.	
Munde ingredienda.	
Ardenter appetenda.	

intentionem, affectionem. Omnia enim iſta ſunt interius latentia, nec exterius, apparentia. Et ideo ſicut interiora caſtri ſunt diligentius cuſtodienda, quia.f. ſi hoſtis illa quæ ſunt interius ceperit, faciliter reſiduum obtinebit, ſic pro certo interiora noſtra. f. cor, voluntas, intentio, debent ſancte, tute, & munde ſeruari, quia.f. ſi hoſtis diabolus iſtorum, habuerit poſſeſſionem, faciliter obtinebit aetrinm exteriorum compoſitionẽ. Sicut enim dicitur. 1. Re. 24. Dauid & viri eius in interiori parte ſpelunce latebant. In quo notatur q interiora cordis noſtri debent eſſe nobiliora & tutiora, & per virtutes paratiora, vbi Dauid. i. Chriſtus & viri eius. i. dona ſpirituſancti principaliter habitant atq; lateant. Balſamum enim in æſtate ſcinditur, vt humor eius diſtilletur. verumtamen ſumme canendum eſt no lignum interius lædatur, quia ſi læſum fuerit, totum perit, & ideo cultellis oſſeis & ligneis, non cũ ferreis ſolet ſcindi. Quia breuiter chariſsimi principaliter cauere debemus ne noſtra interiora per peccatum lædatur, quia niſi iſta ſana fuerint atq; munda, omnis morum congeries deſtruitur, & fructus bonorum operum impeditur. Ideo conſulitur Matth. 23. Munda prius quod intus eſt calicis & parop ſidis. Iſta eſt ergo interioritas cuſtodienda, & verè cuſtodienda, & munde & honeſte ſeruanda. Et hoc quia iſta eſt locus

Secreti & meditationis.	Iſtæ ergo debent eſſe proprietates & conditiones noſtri hominis interioris B
Gratiæ & inſpirationis.	
Dulcoris & dilectionis.	

Virtutis & roborationis.
Amoris & inflammationis.
Honoris & exaltationis.
Stuporis & admirationis.
Doloris atq; compaſsionis.
Laudis & exultationis.
Clementiæ & miſerationis.
Puritatis & mundationis.
Sanitatis & renouationis.
Veritatis & contemplationis.
Paupertatis & humiliationis.
Aſperitatis & macerationis.

interinris.i. noſtrę cōſcientię ſeu cordis. Eſt igitur bona conſcientia locus ſecreti, & meditationis. Vnde illud prædictum Dauid & viri eius in interiori parte ſpeluncæ latebant. Et de ſancta anima dr̄ Cant.4. Quam pulchra es amica mea oculi tui colūbarum abſq; eo quod intrinſecus latet. ¶ Item eſt locus gratiæ & inſpirationis, quia ſcilicet Spiritus Sanctus inſpirat interius, nō exterius. Ezechię. 10. Nubes impleuit atrium interius. ¶ Item eſt locus dulcoris & dilectionis. Vera enim dilectio eſt interius, & non extra in ſpiritu ſancto, non in carne, in meditatione diuinæ legis, non in deguſtatione temporalis dulcoris. Rom.7. Condelector enim legi ſecundum interiorem hominē. ¶ Item eſt locus virtutis & roborationis. Robur enim virtutis venit ab intus non ab extra. Det vobis virtutem corroborari per ſpiritum eius in interiori homine. Ephe.3. ¶ Item eſt locus amoris & inflammationis. pſal. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. ¶ Item eſt locus honoris & exultationis, quia ſcilicet ibi eſt regimen & habitatio ſummi regis. Lucæ. 17. Ecce regnum dei intra vos eſt. ¶ Item eſt locus ſtuporis & admirationis, quia ſcilicet interius in corde ſit habitatio mirabilium operum dei viui. Marci 6. Plus magis ſtupebant intra ſe. ¶ Item eſt locus doloris & compaſsionis, & maxime compaſsionis mortis Chriſti. De quo Leuiti. 16. Inferat ſanguinem hirci pro peccato occiſi ſcilicet Chriſti intra velum. ¶ Item eſt locus laudis & exultationis. pſalm. Benedic anima mea domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. ¶ Item eſt locus clementiæ miſerationis, & ſic præcipitur mulieri 4. Regum.4. Ingredere inquit & claude oſtium, cum intrinſecus fueris, mitte oleum in omnia vaſa id eſt in omnes pauperes effundes oleum pietatis. ¶ Item eſt locus puritatis & emundationis. Plaga enim non curatur niſi ab intra fęces emundentur. 2. Paral. 29. Extulerunt omnem immunditiam quam intus repperer ūt. ¶ Item eſt locus ſanitatis & renouationis. 2. Corin.4. Licet is qui foris eſt homo noſter corrumpatur is tamen qui intus eſt renouatur, de die in diem. ¶ Item eſt locus veritatis & contemplationis. Vnde de ſanctis animalibus dicitur Apoca.4. quod in circuitu & intus plena erant oculis. ¶ Item eſt locus paupertatis & humiliationis. Vnde de altari dicitur Exod.27. quod interioſecus erat concauum & inane. Concauitas enim & inanitas ſignificant voluntariam paupertatem. ¶ Itē eſt locus aſperitatis & macerationis, quia ſcilicet omnia ſuperflua ab iſto intus per pœnitentiam ſunt abradenda. Vnde de domo leproſa dicitur Leuiti. 14. quod intrinſecus debebat abradi per circuitum. Et ſic bene patet quod iſte locus interior ſcilicet cor humanum, digne debet ſeruari, & magnis virtutibus adornari. Et ſic in iſtis ſuo modo eſt completio

C vniuerſi. ¶ Notare ergo poſſumus quod Quidam boni ſunt interius, non exterius. Quidam exterius, non interius. Quidam interius & exterius. Quidam non ſunt boni nec exterius nec interius. Dico primo quod quidam boni ſunt interius non exterius, & iſti ſunt quidam, qui quamuis exterius propter aliquos mores leues mali & inſolentes videantur, intus tamen boni & iuſti eſſe noſcuntur. ſimiles hœdis, qui exterius videntur eſſe macri & ſicci, tamen ſunt quandoq; interius pingues & liquidi. quia ſcilicet multi ſunt qui exterius in conuerſatione propter leuitatem morum videntur macri, & virtutibus vacui, qui tamen interius cunctis virtutibus ſunt impinguati. Leuiti. 3. Offerent inquit de hoſtia quicquid intrinſecus pinguedinis eſt. Iſti figurantur in templo Salomonis quod interius erat auro mundiſsimo deauratum, exterius vero cemento & lapidibus tantummodo erat tectum. quia ſcilicet ſæpe fit quod illi qui exterius reputantur inſenſati & lapidei, ſunt intus in corde ſancti, mundi & aurei. quia breuiter multa ſunt quæ videntur exterius vilia, quæ ſunt intus precioſa. Terra enim exterius eſt turpis coloris, intus tamen eſt magni valoris, quia quamuis extra videatur turpiſsima, intus tamen quandoq; continet precioſos lapides & metalla. Ligna etiam & oſſa exterius videntur dura & ſolida, ſunt tamen intus plena humoribus & medulla. In hyeme etiam quanto arbores ſunt ſicciores & pallidiores exterius, tanto ſunt in radice humidiores interius. Quid dicam de lapidibus calculis qui exterius duri ſunt & frigidi, & ignoti in caliditate, tutus tamen inuiſibiliter ſunt ignei quodammodo? ſunt enim in igneitate abundantiores quam cæteri lapides, qui videntur molliores & teneriores. Et breuiter iuxta ſententiam ſaluatoris, Non eſt ſemper ſecundum faciem iudicandum, quia etiam ipſe Chriſtus quamuis eſſet ſanctiſsimus, propter iudicium quod fiebat exterius ſecundum faciem, quandoq; reputatus fuit malus, vt Matth. 11. vbi videntes Chriſtum comedere cum publicanis, dicebant. Ecce homo vorax vini amator, peccatorum & publicanorum amicus. Non decet ergo præcipitare iudicium, quia ſæpe fit quod illi qui minus boni apparent exterius, ſunt perfectiores & meliores interius. Et hoc videtur dicere Apoſtolus. 2. Corin.4. Licet inquit is qui foris eſt homo noſter corrumpatur, ille tamen qui intus eſt, renouatur de die in diem. Iſti ergo ſunt boni interius, & non exterius.

¶ Quidam vero boni ſunt exterius, non interius, & iſti ſunt hypocritæ. Sicut enim cornua & oſſa interius dura & ſolida, intus tamen ſunt inania & vacua, ſalices etiam licet videantur virides & ſolidę, intus tamen ſunt quandoq; putridę & concauę, ita quod ibi habitant animalia venenoſa, terra etiam quæ exterius ſæpe videtur florida intus eſt lutea & aquoſa, ſtellio etiam qui exterius videtur guttis lucentibus coronatus, intus eſt penitus venenatus, ſic verè hypocritæ exterius apparent optimi, intus tamen ſunt peſsimi, quia quamuis appareant virtuoſi, ipſi tamen ſunt intus in conſcientia præ alijs vitioſi, & cum malitia venenoſi. Et quamuis videantur exterius per honeſtam conuerſationem lucere, intus tamen per diuerſa peccata dinoſcuntur fętere, qui Dan. 14 figurantur in idolo Belis, de quo dicitur quod exterius erat ęreus, interius autem luteus. Quia vere tales quandoq; ſunt exterius ęrei, per eloquentiam, intus autem ſunt lutei, per immunditiam, quibus dicitur Matth.23. Ve vobis ſcribę & Phariſei hypocritæ, qui mundatis quod de foris eſt, intus tamen pleni eſtis rapina & iniquitate. De iſtis dicitur Eccle. 19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Iſti ergo ſunt boni exterius, & non interius. Et nota quod ſicut corpus quandoq; interius patitur calorē, qūq; dolorē, quādoq; famem, quādoq; vermem, quandoq; putredinem, ſic vere eſt quod in interioribus peccatoris quandoq; abundat calor iracundiæ, qui mentem cruciat. Iob.30. Interiora mea efferbuerunt. Dolor inuidiæ, qui mentem anxiat. Iob.20. Panis eius in vtero illius vertetur in fel aſpidis intrinſecus. Fames auaritiæ, quę mentem ſauciat Ezechiel.7. Peſtis & fames intrinſecus. Vermis remorſus conſcientiæ, qui mentem ſauciat Prouerb 26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt ad interiora cordis. Suſurro enim eſt remorſus conſcientiæ. Putredo luxuriæ, quæ mentem vitiat. Matth.23. Intus autem pleni eſtis rapina & immunditia. ¶ Quidam etiam ſunt boni interius & exterius, & iſti E ſunt viri perfecti, qui intus habent bonam conſcientiam, & exterius habent honeſtam conuerſationem ſiue apparentiam. Iſti figurantur in arca teſtamenti, quæ erat deaurata intus & foris. Figurantur etiam in libro illo de quo dicitur Ezechie. 2. quod ipſe vidit librum ſcriptum inuolutum intus & foris quia ſcilicet viri ſancti & perfecti dicuntur Arca teſtamenti, propter virtutum continentiam. Intus & extra deaurati, propter ſplendentem euidentiam. Libri, propter contentam ſapientiam Scripti intus, propter perfectam conſcientiam. Scripti foris, propter honeſtam apparentiam. Ideo de tali completa perfectione poteſt dici illud Gene.6. vbi dicitur de arca diluuij. Bitumine linies eam intrinſecus & extrinſecus. Iſti ergo ſunt boni interius & exterius. ¶ Quidam autem non ſunt boni nec exterius nec interius. Et iſti ſunt illi qui ſunt peſsimi, qui non ſolum habent corruptam intentionem, immo etiam corruptam conuerſationem. Corruptio enim pomi quæ eſt interius, paulatim ſerpit vſquequo totum corrumpatur exterius. Infirmitas etiam quæ interius latet in corde, paulatim manifeſtatur in pelle, quia ſcilicet multi ſunt quorum cor & conſcientia ſunt interius ita vitioſa & corrupta, ꝙ tota eorum interioritas & tota ipſorum conuerſatio corrupta efficitur & infecta, quia ſicut color & diſpoſitio Chameleontis mutatur & diſponitur ſecundum diſpoſitionem ſuæ interioris conceptionis & imaginationis ſecundum Plini. & ēt ſecundum Augu. de ciui. dei, ſic vere color pellis. i. conditio conuer-

D (margin, beside "¶ Quidam vero boni ſunt exterius")

sationis hominum disponitur secundum q intus in corde eorum conscientia variatur, Ideo de malis dicitur Deu.32. Foris vastabit eos gladius, & intus pauor. &c. Patet igitur q istud vocabulum Intus, signat cordialem intentionem. ¶ Secundo principaliter dico q intus signat infernalem Inclusionem. Vnde Prouer.7. Domus inferi viæ eius penetrãtes in interiora mortis. ita q de damnatis potest dici illud Act. 16 Misit eos in interiorem carcerem. ¶ Tertio principaliter dico q intus significat ecclesiæ habitationem, de qua potest dicere quilibet ecclesiasticus illud Ezec.43. Eleuauit me Spiritus, & introduxit in atrium interius, & ecce repleta erat gloria domus domini. Vnde Ioan.20. dicitur q cum fores clausæ essent, & discipuli eius intus congregati, venit Iesus. quia. s. quando discipuli. i. fideles sunt intus in ecclesia in vnitate charitatis & fidei congregati, constat quod Deus ipsos visitat atq; innat. & tunc in atrio interiori militantis ecclesiæ manifestatur, quando ibi promoti à Spiritu Sancto eleuantur & promouentur & introducuntur. Sed nota quod dicitur in Iona quod cum descendisset ad interiora nauis, & grãdi sopore obdormiret, tota nauis cepit periclitari, & periclitasset nisi de naui eiectus fuisset. Ionę.1. Quia vere multi sunt ecclesiastici qui non curant nisi q possint ad interiora nauis. i. ad interiora ecclesiæ introduci, sed verè sæpe fit quod quia ibidem intus torpent & dormiunt, nisi deponantur & eijciantur, totam nauem ecclesiæ submergi & periclitari faciunt. Quod vtiq; verum videmus de multis malis prælatis &c. Isti sunt illi impudici senes, de quibus dicitur Dan.13. quod intus in pomerio erant absconditi ad insidiandum Susannæ. Quod tamen est contra scripturam dicentem Ezech. 44 quod illi qui ingrediebantur portas atrij interioris, vestib⁹ lineis debebant indui, vittis lineis in capitibus ligari, fœminalibus lineis circa femoralia circuncingi. Linum autem castitatem & puritatem designat. Significat ergo intus, ecclesiæ habitationem. Si vis applica his quę superius dicta sunt de interioritate cordis & conscientiæ, & si in contrarium inuehis, applica illa quæ de mala integritate sunt dicta. ¶ Quarto vero dico quod intus signat paradisi possessionem. Ista enim est illa domus secretior & interior quam fecit Salomon ad recipiendum arcam & Cherubin id est Sanctos & Angelos, de qua. 3. Reg. 6. Oraculum autem in medio domus interioris est secretum habitaculum paradisi, vbi. s. arca testamenti. i. beata anima debet poni, & vbi etiam pro tempore vitæ huius quilibet iustus debet sperare se reponi, iuxta illud Heb.6. Confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem vsq; ad interiora velaminis. Et hoc igitur de Intus, de interius, de intriosecus sufficit. Vide de introducere supra de ingredi & de intrare, & supra de exterius & de foris &c.

A **Inuenire.** Nota q est inuentio actiua & passiua. Inuentio actiua est quando ille qui aliquid quærebat inuenit, & sic inuentio est terminus & finis inquisitionis & quæstionis. Inuentio vero passiua est quando res quæ quærebatur inuenitur. Cum igitur sit duplex inuentio. s. bona & mala, dico q in bono significato Inuentio actiua significat mentis quietem & vtilitatem. Inuentio vero passiua significat firmitatem & stabilitatem. Ille enim qui inuenit & acquirit quod inquirebat, labor & motus eius quietatur, & ab ipso acquiritur q prius non habebatur. Res etiam quæ inuenitur, supponitur esse permanẽs & stabilis in loco vbi inuenitur. Sic actiua significat diligentiam, passiua permanentiam. Nota ergo q in scriptura reperitur triplex inuentio. s. qua inuenitur

Deus.
Iustus.
Iniustus.

¶ Primo igitur dico q est inuentio qua inuenitur deus, gratia, seu virtus. Vñ de bona bonorum inuentione potest breuiter exponi illud Matt.7. Petite, & dabitur vobis, quærite. & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. In quibus verbis ostenditur q inuenire signat tria. s. quærentis Sedulitatem. Vtilitatem. Tranquillitatem. Sic verè dico q inuentio spiritualis, qua. s. nos desideramus inuenire deum & virtutes per gratiam in præsenti & per gloriam in futuro, tria principaliter facit. Ista enim excitat torporem, vnde dixit. Quęrite, & inuenietis. q. d. nihil inuenitur nisi quæratur. Promittit valorem, vnde dicitur Petite, & dabitur. Excludit laborem, vnde dicitur. Pulsate, & aperietur. Apertio. n. domus & camerę signat ad quietem receptionem. Sancti. n. primo fuerunt seduli inquisitores, tandem fuerunt beati cõprehensores, finaliter aũt sunt cõtẽplatores.

B ¶ Dico igitur q ꝑ deo inueniẽdo debet excitari corporis grauitas. Quærite. Potest procurari datoris largitas. Petite & accipietis. Potest temperari laboris quantitas, ideo dicit. Pulsate & aperietur. Vel si vis, potest informari & erroris ruditas, Vel diuide aliter, & dic q deus inuenitur à peccatore tripliciter, sicut solet res quæ perdita fuerat inueniri. Inuenitur. n. res perdita per inquisitionem, ideo dicit. Quærite. Per acclamationem, ideo dicit Petite. Per attrectationem, ideo dicit pulsate. Sic vere dico q deum spiritualiter inuenit

Feruens cordis meditatio.
Dolens vocis exoratio.
Tangens operis satisfactio.

Per meditationem. n. deum quærimus. Quærite inquit. Per orationem deũ petimus. Petite inquit. Per satisfactionẽ deum fortius pulsamus seu tãgimus. Pulsate inquit. Et ideo pro certo per contritionem Deus inuenitur. Inuenietis inquit. Sola. n. contritio deum perditum inuenit, inquantum inter deũ & peccatorem pacem reformat & restituit Itẽ per vocis orationem Deus accipitur, ideo dicitur. Accipietis. Itẽ per satisfactionem Deus intratur & aperitur, ideo dicitur. Aperietur vobis. Dicamus ergo q Deus inuenitur per cordis contritionem. Quærite inquit & inuenietis. Cordis. n. contritio, meditatio & consideratio deum quærit & inuenit. Nam sicut canis ad hoc q prædam inueniat, necesse est q primitus ipsam quærat, & per viarum diuerticula per quæ transijt, circueat & discurrat, sic vero ad hoc q homo possit deum quem per peccatum perdidit, inuenire. necesse est q per meditationem & cõtritionem diligentius ipsum quærat. Quia ergo Christus cucurrit per diuersa diuerticula. i. per diuersas vias perfectionis. s. per viam

Puritatis in conceptu
Humilitatis in partu
Pœnalitatis in mortis egressu
Renouationis in resurrectione
Contemplationis in ascensione,

Hinc est q omnes per istas vias ipsum sequi & quærere debemus in omnibus quia istis vijs possumus eũ spiritualiter inuenire. Quærite ergo, & inuenietis. Quærite dico vias ipsius diligenter considerando, & inuenietis eum prædictas vias spiritualiter imitando. vnde Mat.7. Omnis. n. qui quærit, inuenit. Sicut. n dicitur Luc.15. Mulier quæ amisit dragmam vnam, accendit lucernam euertit domũ, & quærit diligẽter vt inueniat. Mulier. n. ista signat aiam, quæ dragma dr̃. Mulier ẽ quasi mollis aer, & designat fragilitatẽ, quæ dragmã vnã. i. Christũ vel gratiã dei perdidit per peccatũ & iniquitatem, ideo vt eã reinueniat, ipsa debet domũ consciẽtiæ euertere per bonam imitationem. Debet lucernam intellectus accendere per discretionem, & donec inueniat quærere per sedulam meditationem, quia sicut dicitur. 1. Para.28. Si quæsieris dominũ, inuenies, si autem dereliqueris eum, proijciet te in æternum. Quærite ergo, & inuenietis. Et post omnis notare quia sicut dictum est, Christus inueniri potuit in loco

Nobili.
Humili.
Flebili.
Vtili.
Amicabili.

Quæratur in loco nobili. s. in vtero virginali, vbi post conceptionem potuit inueniri, quia sicut vnus lapis preciosus quandoq; inuenitur in alium lapidem preciosum, vnde Baladius quandoq; inuenitur in venis sapphiri secundum Dios. sic Christus ꝑciosissimus in clausura virginalis vteri preciosi est inuẽtus. Vnde in psal. dicitur. Inuenimus eam in campis siluę. Et Cant. 3. Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. ¶ Item quęratur in loco humili, & sic inuenietur in præsepio. Luc.2. Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. ¶ Item quæratur in loco flebili. Et sic inuenietur in spineto crucis, vbi. s. eum Iudæi ipsum inuenerunt, ceperunt, lacerauerunt, & occiderunt. Can.5. Inuenerunt me custodes qui custodiunt ciuitatem, percusserunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Custodes isti sunt Iudæi, qui ciuitatẽ Hierusalem custodiebant q Christum inuenerunt, & afflixerũt, & ei vestimentorũ palliũ abstulerũt. In tali ergo via adest siue adhuc põt inueniri spũaliter, quia sicut auis pellicanus qui pro pullis suis viuificandis seipsum vulnerat, semper in desertis inuenitur, sic Christus semper potest in desertis pœnitentię inueniri, ab his. s. qui transeunt viã illã, q sicut dicitur Hie.31. Inuenit gratiã in deserto populus qui remanserat. Et in psal. dicitur. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis. ¶ Item quęratur in loco vtili. s. per viã renouationis vbi resurrexit. Et sic põt dici de Christo qui est sapientia increata, illud Sap.6. Inuenitur ab his qui quærunt illũ. s. à iustis, qui credũt & sperãt illũ sua resurrectione docuisse, vt ꝑ proprij corporis resurrectionẽ illũ possint inuenire.

C

uenire. Potest etiam cum ab aliquo quæritur, in loco vtili al-
legari & ostēdi. Luc. 2. Inuenerunt Christum in templo, sedeu
tem in medio doctorum. Item quæratur in loco amicabili per
viam contemplationis vbi ascendit. Vnde ipse dixit de seipso.
Hie. 29. Quæretis me, & inuenietis. Inuenietis dico in hac vita
per contemplationem. Inuenietis vero me post hanc vitā ascē-
dentes ad me in cęlicam regionem. Deniq; de contemplatiua
& apprehensiua vita potest exponi illud Matth. 2. Inuenerunt
puerum cum Maria matre eius. Quærite ergo, & inuenietis.
Sed ꝓ certo de multis verificatur illud Can. 3. In lectulo meo
per noctem quæsiui quē diligit anima mea, quæsiui, & nō in-
ueni. Ille enim male quærebat, quia in loco minus debito. s. in
lectulo suo, per quem designatur carnalitas. ¶ Item hora inde-
bita. s. per noctem, per quam intelligitur mentis obscuritas. Et
ideo si talis non inuenit, non est mirum, quod figuratur Gene.
19. vbi viri sodomę qui erant carnales, percussi sunt cœcitate,
ita ꝙ ostium, vbi erant Angeli, inuenire nequibant. Vnde tali-
bus loquitur Deus Ioannis. 7. Quæretis me, & non inuenietis,
& quo ego vado, vos non potestis venire. Nō sic ergo, sed quę-
rite, & inuenietis. Inuenitur ergo deus per mentis diligentem
D meditationem. ¶ Deniq; dico ꝙ Deus inuenitur per vocis elo
quentem proclamationem vel exorationem, quod notatur cū
dicitur. Petite, & accipietis. Sicut enim venator inuenit canes
suos quando nescit vbi sunt, ipsos aduocando, sic vere Deus à
nobis perditus inuenitur quandoq; per deuotam orationem,
si fortiter & perseueranter petitur & acclamatur. Petite & ac-
cipietis. Vnde Matth. 7. Omnis enim qui petit, accipit. Onager
enim vxorem suam inuenit olfaciendo, & fortiter rudiendo &
clamando. Sic verè homo inuenit dominum, quando ipsum ꝑ
deuotionem odoratur & sentit & quando ipsum clamando ꝑ
orationem deprecatur & requirit, quamuis multis dicatur ho
die illud Iaco. 4 Petitis & non accipitis, eo ꝙ male petatis. Ma
le enim petit ille qui contra voluntatem domini petit, qui vl-
tra quam meruit petit, qui inutilia & sibi nociua petit. Et ideo
tales non accipiunt quod petunt, nec inueniūt quod requirūt.
Primi sunt illi qui petunt illa quæ sunt contraria fidei & mori
bus & saluti animæ, sicut sunt illi qui petunt inimicorum vin-
dictam, voluptates seculi, & gloriam mundi. &c. de quibus cō-
mendatur Salomon. 3. Reg. 3. quia talia à Deo non petierat, sed
vtilia & bona. Secundi sunt illi qui petunt à Deo paradisum,
& facere opera nolunt. figurati in matre filiorum Zebedei quę
petebat pro filijs suis vltra quam meruerunt. s. Christi dexterā
& sinistram, quibus tñ dictū est Matt. 20. Nescitis quid petatis
quia istud non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à
patre. s. illis qui meruerunt. Tertij sunt illi qui petunt bona tē-
poralia, similes infirmo, qui petit carnes & vinum, quæ tamen
bonus medicus Deus non dat eis, sciens ꝙ talia possint eis esse
causa mortis æternę. Sicut apparet de pueris, qui quando pos-
sunt tenere cultellum, cito ponunt ad os suum, & ita si mater
dimitteret, vulnerarent se &c. Sic de istis si Deus petita daret,
esset causa, vt supra, sicut illi de quibus dicetur in psal. ꝙ tenta
uerunt deum in cordibus suis, vt peterent escas animabus suis.
Et sequitur. Adhuc escę eorum erant in ore ipsorum & ira dei
ascendit super eos. Tales igitur non deberent talia petere, im-
mo deberent dicere illud Esa. 7. Non petam & non tentabo do
minum. Petamus ergo iusta, licita & honesta, quia sicut dici-
tur. 1. Ioan. 5. Si petierimus secundum voluntatem eius, audiet
nos. Petite ergo & accipietis. sicut fecerunt illi qui petierunt,
& venit coturnix &c. Quia pro certo Deus à peccatoribus
inuenitur per vocis eloquentem proclamationem, vel per vo-
cis lachrymantem supplicationem. Vnde Oseæ. 12. Fleuit, &
rogauit eum, in Bethel inuenit eum. Esaiæ. 55. Quærite domi-
E num dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. ¶ Ad-
huc dico ꝙ inuenitur Deus per manus exequentem operatio-
nem, quod ostenditur in verbo. Pulsate & aperietur vobis. Pul
sare enim denotat mihi aliquam manualem impulsionem, qa
pro certo bona operatio non est nisi quædam manualis pulsa-
tio, & violenta inuestigatio ad inueniendum deum & bona
æterna, quod bene figuratur in illo qui recurrens ad amicum
petebat tres panes, de quo dicitur Luc. 11. Amen dico vobis
ꝙ si perseuerauerit pulsans, surget, & dabit ei quotquot habet
necessarios. Et sequitur ibidem. Petite & dabitur vobis, quæri
te & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Vnde Cant. 5. Pessu
lum ostij mei aperui dilecto meo. Sequitur. Inuenerunt me vi
giles qui circueunt ciuitatem. Et breuiter quodlibet bonum
opus est vnus bonus impulsus ad aperiendum domum para-
disi, vt ibidem possit dominus inueniri. Vnde Cant. 5. Vox di-
lecti mei pulsantis. Et sic bene dico quòd Deus potest triplici-
ter inueniri scilicet mentaliter meditando, vocaliter supplicā-
do, & realiter operando. Ideo bene dictum est. Quærite, & in-
uenietis, pulsate, & aperietur vobis. Quærite corde. Petite vo-
ce. Pulsate opere. Sed possumus notare ꝙ tria sunt specialiter
loca in quibus Deus nunquam inuenitur. s. in viris

Immundis & luxuriosis. — Deus enim non
Auaris & ambitiosis. — inuenitur in lo-
Turbidis & litigiosis. — co immundo in

loco profundo, in loco turbido. Et hoc figuraliter dicitur Iob.
28. vbi dicitur. Sapientia vbi inuenitur? Nō inuenitur in terra
suauiter viuentium. Abyssus dicet, non est in me, & mare lo-
quetur, non est mecum. Terra enim suauiter viuentium signi-
ficat luxuriosos. Abyssus insatiabilis significat ambitiosos. Ma-
re vero mobile & fluctuosum, significat discordes & litigiosos,
quia sicut dicitur Esa. 57. Impij quasi mare feruens quod quie
scere non valet. Et non est pax impijs, dicit dominus Esa. 48.
In talibus ergo non inuenitur Deus, nec a talibus reperitur.
Vnde Prouerbio. 17. Qui peruersi cordis est, non inueniet bo
num. Ista est igitur inuentio qua inuenitur Deus. ¶ Secundo di F
co ꝙ est inuentio qua inuenitur homo iustus. Et ista potest si-
gnificare virtutem perseuerantiæ. Res enim quæ alicubi inue
nitur, stetisse & mansisse in illo loco supponitur, quia scilicet si
exinde recessisset, ibidem nunquam inuenta fuisset. Dico ergo
quod inuentio de sui natura significat inuentoris iocundita-
tem & vtilitatem, inuentæ rei stabilitatem & fidelitatem. Sicut
enim homo de nouo inueniēs aliquā rem solet gaudere quan-
quam sit modici valoris, & hoc pro eo quod illam rem sine la-
bore videtur acquirere, sic vere deus quando inuenit aliquem
qui ad eum per pœnitentiam conuertitur, ex hoc quampluri-
mum gratulatur, quia sicut dicitur Lucæ. 15. Ille qui inuenit
ouem quam perdiderat, dicitur valde gauisus fuisse & ad con-
gaudendum vicinos conuocasse, dicens. Congratulamini mi-
hi, quia inueni ouem quam perdideram. Sicut etiam dicitur
Matth. 13. Ille qui inuenit thesaurum absconditū in agro, præ
gaudio thesauri inuenti, venditis omnibus vadit & emit agrū
illum. Nota igitur

Cum quibus
A quibus — Debet homo inueniri. — Debet di-
In quibus — co inueni-

ri cum bo-
nis, à bonis, & promptus & paratus haberi ad omnia bona
opera facienda, & ad mala omnia fugienda. Diuites enim val-
de diligunt seruitores suos qui cum bonis conuersantur, à bo-
nis frequentantur, & quando ad negotia sua ipsos inueniūt bo
nos & paratos. Sic verè deus illos diligit quos cum bonis con-
uersari, à bonis frequentari, & ad bona opera sua exequi para-
tos inuenit atq; promptos. Ad hæc ordinate prosequenda su-
matur auctoritas Thob. 5. vbi dicitur Inuenit iuuenem splen-
didum stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandū.
In quibus verbis nota ꝙ homo, & maxime prælatus, debet
inueniri Gratus ad solatiandum, quia debet esse iuuenis id est
amicabilis & gratus. Doctus ad erudiendum, quia debet esse
splendidus, id est luminosus & doctus. Fortis ad perseueran-
dum, quia debet esse stans id est perseuerans & stabilis. Prom-
ptus ad obediendum, quia debet esse præcinctus & paratus
idest obediens & humilis. Dico ergo quod nos debemus inue
niri, & maxime si sumus prælati, affabiles & gratiosi, quia nos
debemus esse iuuenes. Iuuenem inquit. Nihil enim gratiosius
nihil amicabilius seu diligibilius persona iuuene, & hoc quia
tunc est in ętate iocundiori, pulchriori & puriori, non solum
enim homines immo etiam animalia diligunt iuuenes & infan
tes. Vnde inueni scriptum quod cum quidam puer consueuis-
set natando se in mari sæpius balneare, erat ibi quidam piscis
delphinus, qui valde dictum puerum diligebat, cum ipsoq; lu
debat, ipsum etiam conducebat, sicut idem puer pluries retule
rat matri suæ. Accidit autem quod cum dictus puer ni- I
mis quadam die in remota & profunda maris enatasset,
deficiens viribus submersus est. Delphinus vero pue-
rum ad littus traxit, & extra aquam iuxta eum præ dolo-
re & amore pueri mortuus in crastino inuentus fuit, ita
quod mater perpendit & cognouit illum esse Delphinum
qui suum filium diligebat. Sub voce ergo iuuentutis potest
amicabilitas, fauor & benignitas denotari, quia scilicet præ-
latus, & quilibet vir perfectus debet ab alijs inueniri, iuue-
nis id est dulcis, amicabilis & tractabilis & benignus. Ad

quod poteſt applicari illud Matth. 2. Ite interrogate diligenter de puero, quem cum inueneritis, renũciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Sequitur. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Quia reuera ille puer. i. purus aer, gratioſus & iuuenis, inuenitur à Magis. i. ab alijs ſe minoribus diligitur & honoratur. Dicat ergo quilibet talis iuuenis illud Sapien. 8. Iuuenis & acutus inueniar in iudicio. & etiam alij propter eius gratioſitatem poſsint eius obſequijs vocati ſubiugari. Quod eſt contra multos, qui inueniuntur ita duri, ita rigidi & auſteri, ꝙ nullum impendunt cuicunq; auxilium, conſilium, vel fauorem. figurati in illa vite ſiluestri quam inuenit ſamulus Heliſei, quæ ita erat amara, ꝙ ipſum guſtare nequiuerunt filij propbetarũ, immo clamauerunt. Mors in olla vir dei. 4. Reg. 4. Quia vere multi inueniuntur ita ſiluestres & rudes, ita amari & acerbi, ꝙ recte ſunt mors & deſolatio alienorum. Vnde de talibus poteſt dici illud Eccle. 7. Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor eius, vincula ſunt manus eius. Tales enim dicuntur mulieres, propter mollitiem imbecillitatis. Dicuntur morte amariores, propter ſæuitiam crudelitatis. Dicuntur habere manus vt vincula, propter tenacitatem parcitatis. vt ſic de quolibet tali dicat ille ſanctus. Credidi venire ad Iuſtinianum, & Diocletianum inueni. Non ſic charisſimi, ſed inueniamur affabiles & gratioſi Iuuenem inquit.

G ¶ Iterum dico ꝙ nos debemus eſſe vel inueniri ſpectabiles & luminoſi, quod notatur cum dicitur Splendidum. Sicut enim lumen ſemper debet inueniri in lampade ad illuminandum, aqua in fonte ad refrigerandum, panis in arca ad reficiẽdum, ſic verè in prælato vel homine perfecto ſemper debet inueniri lumen ſciæ, & doctrinæ ad alios paſcendũ, rigãdum & erudiendũ. Splendidũ inquit, quia. ſ. ipſe debet eſſe ſplendidus interius per diſcretionem, & extra per boneſtam conuerſationem. Vnde Apoc. 22. Oſtendit mihi Angelus fluuium aquæ viuæ ſplendidum tãquam cryſtallum. Sicut enim quirinus lapis precioſus qui facit homines futura diuinare, inuenitur in oculis hyenarum, Echites vero lapis qui facit mulieres parere, inuenitur in nidis aquilarũ, ſic verè virtus ſapientiæ & doctrinę quæ mulieres. i. ſimplices facit parere per bonam operationem, quæ ẽt facit de futuris prænoſticare & cogitare per diſcretam conſiderationem, iſta dico virtus ſemper debet inueniri apud aquilas & hyenas. i. apud iudices & prælatos. Hyena. n. beſtia quæ mortuos deuorat, ſignat iudicem ſecularẽ, ad cuius officiũ ꝑtinet extirpare mortuos & ſceleratos, quia ſecũdum Senecam. Genus miſericordiæ eſt, malos cito occidere. Per aquilas vero quæ ſunt reges auium aliarum, intelligo prælatos eccleſiæ, qui ſunt reges & rectores auium. i. eccleſiaſticarum & ſpiritualiũ perſonarũ. Iſti ergo debent inueniri ſplendidi & diſcreti, & tã pro ſe q̃ pro ſubditis in ſcientijs & moribus erudiri. Splendidũ inquit. Abacuc. 3. Splendor eius vt lux erit. Inueniamur ergo ſpectabiles & luminoſi. i. clari ſapientes & docti. ſicut dicitur Dan. 5. Spiritus amplior, prudentia, intelligentia, interpretatio ſomniorum, & oſtenſio ſecretorum, & ſolutio ligatorum inuẽta ſunt in Daniele. Et merito, quia pro certo ſicut dicitur Sap. 6. Sapientia facile inuenitur ab his qui quærunt eam. Quod tamen eſt contra multos doctores, qui ita abſcondunt opera & dictamina ſua, ꝙ non poſſunt ab aliquibus inueniri, nec bona ab ipſis facta per alios adipiſci. Sap. 5. Nullum inuenietur veſtigium itineris illius. ſimiles ceruo, de quo ſcribitur ꝙ quia ſuũ cornu dextrum eſt medicinale, ideo ceruus inuidens humanæ ſaluti. dextrum cornu ita abſcondit ꝙ via poteſt ab aliquo reperiri. Tales enim ſunt illi qui documenta & ſcientiam ſuam nolunt ex inuidia communicare, ne forte alij ſint in ſcientia ſibi pares. Eccle. 14. Non eſt apud inferos inuenire ſibi cibum Et ſi vis, compara tales inferis, vbi omnia deglutiuntur, ita & amplius non inueniuntur. Tales enim ratione inuidiæ poſſunt inferi nuncupari. Non ſic ergo, ſed ſimus ſpectabiles & luminoſi.

H ¶ Inſuper dico ꝙ debemus inueniri durabiles & virtuoſi, quod notatur cum dicitur. Stantem. Stantes enim debemus eſſe, quia. ſ. deus nos debet inuenire in perſeuerando durabiles & fideles. Perſeuerantia enim valde commendatur, quia ſine iſta nullus coronatur. Finis enim, non pugna coronat, quia q perſeuerauerit vſq; in finem hic ſaluus erit. Lucæ. 21. Nam ſicut quidam fontes ſunt qui ſemper bullientes inueniuntur, q̃dam ſunt arbores quæ ſemper virides inueniuntur & repetiũtur, ſic verè nos debemus ſemper bullire & feruere per veram amicitiam & fidelem affectionem, ſemper virere per gratiam, & perfectionem. Inueniamur ergo ſemper feruentes per fidelem amicitiam, & hoc non ſolum in proſperitate, ſed etiam in aduerſitate, quia hic iam quæritur inter diſpenſatores vt fidelis quis inueniatur. 1. Corint. 4. quamuis ſcriptura hoc impoſsibile vel ſaltem videatur difficile reputare. Prouer. 20. Virum autem fidelem quis inueniet? quia ſicut dicitur. Ecc. 6. Amicus fidelis protectio fortis, qui inuenit illum, inuenit theſaurum bonum. Item ſimus in ſtatu gratiæ ſemper virentes, per continuam perſeuerantiam, ne perdamus folia virtutum. iuxta illud. 2. Corin. 5. Veſtiti, & non nudi inueniamur. Quæ iñ ſunt contra multos, qui nõ perſeuerant in fideli amicitia, nec in virtuoſa exiſtentia, ſicut patet de hypocritis, qui modo ſunt, modo non ſunt, modo apparent, modo diſparent. Similes noctuis lucifugis, quæ de nocte videntur & inueniuntur, de die vero vt communiter non videntur nec inueniuntur, pro eo ꝙ eorũ claritas nõ apparet. Figurati in illa ficu Matt. 21. in qua Chriſtus non inuenit fructum, ſed tantum folia. quia. ſ. iſti non habẽt opera, ſed verba. Luc. 13. Arborem fici habebat quidã plantatam in vinea ſua, & venit ad eam quærens fructum, & nõ inuenit. Iſta etiam ſunt contra plures amicos ſimiles gliribus, quæ ſunt mures in æſtate vigilantes, & in hyeme dormientes. quia. ſ. iſti in ęſtate proſperitatis circa hominem vigilant & obſequuntur, in Hyeme vero aduerſitatis dormiunt, nec circa eũ inueniuntur, ſimiles illi mulieri de qua Eccle. 7. dicit. Virum ea mille reperi vnum, mulierem ea omnibus non inueni. Iſta etiam poſſunt eſſe contra mundi diuites, qui ad modum ſtellę cometę in cœlo. i. in celſitudine ſtatus imperant & gloriantur, ſubito vero deficiunt nec amplius reperiuntur, iuxta illud Pſ. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut Cedros libani, tranſiui, & ecce non erat, quæſiui, & non eſt inuentus locus eius. Non ſic chariſsimi, ſed ſimus ſtantes & perſeuerãtes. Stãtem inquit. 1. Corin. 10. Qui ſtat, videat ne cedat. Et Matth. 20. Inuenit alios ſtantes, & dixit illis. Ite & vos in vineam meam. Quia reuera ille in vineam paradiſi mittitur, qui ſtans & perſeuerans à domino reperitur. Nume. 23. Reuerſus inuenit Balac ſtantem iuxta Holocauſtum ſuum. Inueniamur ergo perſeuerantes atq; virtuoſi.

I ¶ Etiam dico ꝙ nos debemus inueniri obediẽtes & obſequioſi. Præcinctum inquit & paratum ad ambulandum. Parati enim ad obediendum debemus inueniri, quia beatus ille ſeruus quem cum venerit dominus, inuenerit vigilantem. vnde Luc. 2. ꝙ ſi dominus in prima, ſecunda vel tertia vigilia venerit beati ſunt ſerui illi. Et ſequitur. Sic eſtote & vos parati. vt de quolibet obediente & parato poſsit dici illud Philip. 2. Exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, & habitu inuentus vt homo. Talem ſe obediẽtem gaudebat dominus inueniſſe in pſa. Inueni Dauid ſeruum meum, oleo ſancto meo vnxi eum. Vbi aduerte ꝙ ille qui vult eſſe talis ſeruus, debet eſſe paratus ad tria. ſ. Ad auxiliandum, quia debet eſſe Dauid, manu fortis. Item ad obediendum, ſeruum meum inquit. Item ad compatiendum, quia debet eſſe vnctus oleo pietatis. Patet ergo ꝙ inueniri debemus Obedientes, Perſeuerantes. Luminoſi & gratioſi. Sed heu proculdubio quam pauci inueniuntur hodie eccleſiaſtici tales. Ideo certe iam videtur dominus conqueri & dicere illud Hier. 5. Circuite vias Hieruſalem, aſpicite & conſiderate & quęrite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, & quærentem fidem, q. d. non. Lucæ. 18. Non eſt inuentus qui rediret & daret gloriam deo niſi hic alienigena, quia certe alienigenę. i. ſeculares inueniuntur hodie eccleſiaſticis meliores. Lucæ. 7. Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſrael. Et hæc de bona inuentione ſufficiant. Patet ergo quod inuenitur Deus, & inuenitur iuſtus.

K ¶ Sed tertio dico quod inuenitur iniuſtus. Vnde de mala inuentione poſſumus notare ꝙ mali volunt inueniri in loco carnalitatis, in deſerto cupiditatis, in monte pompoſitatis, finaliter vero inuenientur in loco pœnalitatis. Inueniuntur dico in loco carnalitatis, ſimiles argento viuo, quod ſemper conſueuit inueniri in ſterquilino vel latrina. Vnde de talibus dicitur Hiere. 2. Omnes qui quærunt eam, deficiunt, in menſtruis ſuis inuenient eam. Item inueniuntur in deſerto cupiditatis. Pſal. Inuenit eum in terra deſerta, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis. Item in monte pompoſitatis. 2. Para. 20. Inuenietis eos in ſummitate torrentis. Item finaliter inuenientur in inferno pœnalitatis. Pſalm. Pericula inferni inuenerunt me. ¶ Si vero vlterius velis aliquid proſequi & dicere, nota adhuc ꝙ eſt inuentio qua inuenitur impius vel iniuſtus, quia reuera hodie plures inueniuntur mali quam boni, plures iniuſti quam

insti quā iusti, impij quam benigni. Plures enim mali fructus inueniuntur in malis & silueſtribus arboribus, quam boni in bonis & domeſticis & vtilibus. Mala etiam & rapacia animalia plures fœtus producere solent quam benigna. Et ideo de malis qui in ſeculo & in clanſtro, hodie abūdant, pōt dici illud Hiere. 5. Inuenti ſunt in populo meo viri impij, insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros. Et si vis potes dicere ꝙ malus inuenitur.

A deo, qui ipſum indicat.
A diabolo, qui ipſum vendicat.
A peccato, cui ſe applicat.
L Ab inferno, qui ipſum damnificat & mortificat.

Inuenitur dico impius à deo ipſum finaliter indicante, q.a.ſ. ſicut fera poſt quam diu latuit inuenitur, inuenta vero perſequitur, perſecuta capitur, capta occiditur, ſic peccator qui nunc videtur latere obtuitus & aſpectus diuinos, inquantum. ſ. venator Deus ipſum videtur dimittere pro libito impunitum diſcurrere per nemora mundi huius, finaliter per casus & infirmitates ab ipſo perſequitur, & tādem per mortem capitur & inuenitur, & finaliter per mortem comprehenditur & necatur. vnde Ioan. 2. dicitur ꝙ Ieſus inuenit in templo vendentes & ementes, & expulit eos. Eapulit dico. ſ. in tenebras exteriores. pſal. Inuenit eum in terra deſerta, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis. Item inuenitur impius à diabolo ipſum atrociter impugnante. 3. Regum. 20. Inuenit eū leo de ſilua, atq; percuſsit. Item inuenitur peccator à culpa ipſum maculante & confundente. 1. Machab. 6. Inuenerunt me mala iſta, & ecce pereo triſtitia magna in terra aliena. & Deu. 31. Quia non eſt dominus mecum, inuenerunt me hæc mala. Item inuenitur peccator à pœna ipſum comprehēdente & deſtruente. pſal. Pericula inferni inuenerunt me. Et alibi. Tribulatio & anguſtia inuenerunt me. Et breuiter dico ꝙ mali inueniuntur

Dormientes per pigritiam.
In lecto manentes per luxuriam.
In terra iacentes per auaritiam.
Per viam errantes per ignorantiam.
Alios fallentes per fraudulentiam.

De pigris & dormiētibus dicitur Mar. 14. ꝙ Chriſtus reuerſus ad diſcipulos, inuenit eos dormientes, erant enim oculi eorum grauati. & 1. Reg. 26. Inuenerunt Saul iacentem & dormientem. De luxurioſis in lecto quieſcentibus dicitur. 1. Reg. 19. Inuentum eſt ſimulacrum in lecto. De auaris, vero in terra iacentibus dicitur. 1. Re. 5. Inuenerunt Dagon iacentem ſuper faciem ſuam in terra. De ignorantibus autem dicitur Gen. 37. Inuenit eum vir errātem in agro. De fallentibus vero dicitur Matt. 23. Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram. Sic ergo patet quomodo inuenitur impius iuſtus & deus. ¶ Sed ſi vis, nota adhuc quomodo quadruplex reperitur inuentio in ſcriptura, videlicet inuentio

Gratiæ. Prima eſt virtuoſa, quæ eſt perfectorum
Culpæ. Secunda vitioſa, quæ eſt peccatorum.
Gloriæ. Tertia fructuoſa, quæ eſt beatorum.
Pœnæ. Quarta doloroſa, quæ eſt damnatorum.

M ¶ Igitur primo dico ꝙ eſt inuentio qua inueniuntur virtutes, & gratia. Boni enim. & iuſti non ceſſant virtutes quærere, donec eas potuerint inuenire. Teſte. n. ſaluatore, negociator bonas margaritas quærit, quas tandem inueniens ipſas vendicat & acquirit. Theſaurum etiam inueniens, ſolet abſcondere, vt ipſum tutius poſsit acquirere & ſeruare, ſic vt legitur Mat. 13. Quia pro certo ſi boni negociatores eſſe volumus, margaritas & theſaurum virtutum debemus quęrere, & cum ipſum inuenerimus, occultare, iuxta illud Senecę. Eſto occultator virtutū ſicut alij vitiorum. quas quidem nos emimus & acquirimus, quando eas mentaliter vendicamus, & quando ipſarum habitus in noſtris mentibus generamus. Gratia enim dei eſt fons à quo virtutes ſicut riuuli naſcuntur & oriuntur, quem. ſ. inuenientes cunctis bonis ſpiritualibus impinguantur. vnde Prouer. 3. Miſericordia & veritas non te deſerant. Sequitur Et inuenies gratiam & diſciplinam bonam coram deo & hominibꝰ & Geneſ. 6. Noe inuenit gratiam coram domino. Et nota ꝙ ſicut apothecarij laborant vt inueniant herbas medicinales, ſic & nos debemus laborare vt inueniamus virtutes & gratias ſpirituales. Aduerte tamen ꝙ quādoq; gratia inuenitur à nō quęrentibus, quandoq; non inuenitur à quærentibus, quandoq; inuenit à quęrentibus. Inuenit dico à non quærētibus, deus. n. eſt ſicut incantator qui facit ſe inuiſibilem qui non inuenitur niſi voluerit. & gratia dei eſt, ſicut ſunt quædā inſulę quæ ſunt in mari, quæ ſi quærunt, non inueniuntur, inueniuntur tamen à caſu vbi aliquotiens non quæruntur, ſicut dicitur de inſula braſilij & de inſula puellarum, & ſicut etiam Plin. de quodam lapide precioſo dicit ꝙ non inuenitur niſi ſe exhibuerit inueniendum. Sic verè deus & dei gratia a quibuſdam inueniuntur qui eos non quærunt, quia. ſ. ſunt multi qui etiam in ipſo actu peccati gratia dei pręueniuntur, & quaſi violenter tracti à deo conuertuntur. Patuit in Paulo & Magdalena. Eſaiæ. 64. Quæſierunt me qui ante non interrogabant, inuenerunt qui non quæſierunt me. Quandoq; non inueniuntur à quærentibus, à multis enim quęruntur qui eos non inueniunt. Nō. n. valent ad hoc humana merita, ſed ſola miſericordia redemptoris, quæ tunc temporis inuenitur, quādo ſe exhibet peccatori. Patuit in philoſophis, qui deum quæſierunt & non inuenerunt. Non enim portabant candelam neceſſariam in quærendo, quia. ſ. ipſi habebant lucernam naturæ, non ſcripturæ, & candelam rationis non fidei. vnde Ioan 7. Quæretis me, & non inuenietis. Et Baruc. 3. Non hos elegit dominus, neq; viam diſciplinæ inuenerunt. Et ideo à deo non à nobis debemus ſperare talem inuentionem, quia. ſ. ab ipſo ſolo datur & conceditur, & ab eius miſericordia inſpiratur. Ideo dicebat Baruc. 2. Exaudi domine preces noſtras, & da nobis inuenire gratiam. Quandoq; etiam vt communiter inuenitur ab inquirentibus, quia. ſ. vt communiter omnis qui quærit, inuenit, accipit qui petit, & pulſanti aperitur. Matth. 6. Gratia. n. proprie dicitur inueniri, quia digne non poteſt acquiri, vel per induſtriam vindicari. Luc. 1. Ne timeas maria, inueniſti gratiam apud dominum. 1. Reg. 1. Vtinā inueniat ancilla tua gratiam. Nota ꝙ nos debemus laborare ad inueniendum videlicet

Fiduciam, quæ mentem erigat.
Prudentiam, quæ vitam dirigat.
Iuſtitiam, quæ mores corrigat.
Scientiam, quæ vera colligat
Amicitiam, quæ fratres diligat.
Sapientiam, quæ bonum eligat.

Iſti enim ſunt effectꝰ gratiæ qui ſunt à nobis inueniendi. Inueniamꝰ ergo ſi duciā mentem erigentem. 1. Paral. 17. Tu enim domine deus meus reuelaſti auriculam ſerui tui, idcirco inuenit ſeruus tuus fiduciam vt oret coram te. ¶ Item inueniamus prudentiam vitam dirigentem, quia ſicut dicitur Proue. 19. Cuſtos prudentiæ inueniet bona. ¶ Item inueniamus iuſtitiam mores corrigentem Prouer. 21. Qui ſequitur miſericordiam, inueniet vitam & iuſtitiam ¶ Item inueniamus ſcientiam vera colligentem Prouer. 2. Intelliges timorem domini, & ſcientiam dei inuenies. Inueniamus amicitiam cunctos diligentem. Eccle. 6. Amicus fidelis protectio fortis, qui inuenit illum, inuenit theſaurum bonum. ¶ Item inueniamus ſapientiam bonum eligentem Prouerb. 3. Beatus homo qui inuenit ſapientiam. Et. 18. In labijs ſapientis inuenitur ſapientia. Patet ergo quod eſt inuentio qua inueniuntur virtus & gratia. ¶ Preterea dico quod eſt inuentio qua inueniuntur culpæ vel vitia. Mali enim non quærunt inuenire gratias & virtutes, ſed potius vitia & iniquitates. Sicut enim immunda animalia, ſicut porci ſtercora, vultures cadauera, hyenæ mortua corpora diligunt, ſic peccatores mundi gaudent obtinere, facere, & inuenire opera immunda & vilia, in quibus. ſ. exerceant ſua deſideria inhoneſta. Et ſic nota ꝙ ſuperbi & iracundi gaudent de inuentione crudelis operis. Eccl. 12. Cum venerit tempus, non lætabitur ſanguine. Luxurioſi gaudent de inuentione fœtentis ſceleris. Iob. 3. Gaudent vehementer cum inuenerint ſepulcrum. Auari vero gaudent de inuentione lucri vel muneris, dicentes ſcilicet illud Oſeæ. 12. Verumtamen diues effectus ſum, inueni idolum mihi. & Iob. 3. Effodientes theſaurum gaudent vehementer. Eſt igitur inuentio qua inueniuntur culpæ & vitia. ¶ Rurſum dico ꝙ eſt inuentio qua inueniuntur ſalus & gloria, & iſta eſt illa qua ſcilicet iuſti finaliter inueniunt gloriam paradiſi vel retributionem æternam. Eccle. 12. Benefac iuſto, & inuenies retributionem magnam. ſi non ab ipſo, ſaltem à Deo. Iuſtum eſt enim ꝙ iuſti qui in hoc mundo non faciunt niſi deum & paradiſum venari & quærere, ipſum quandoq; debeant inuenire. Agricola enim per totum annum laborat, vt in æſtate fructus inueniat & acquirat. 2. Para. 15. Si quæſieritis eum, inuenietis. Vnde beati prægaudio quando veniunt ad paradiſum, vbi inueniunt deum, videntur dicere illud Threno. 2. En hæc ē dies q̄ expectabamus, inuenimus & vidimus. Quia breuiter deus q̄tum ad viſionē eſſentialē, per gratia ſolet & ꝑ gloriā inueniri ſicut de ſancta anima dicitur Proue. 11. Mulier gratioſa inueniet gloriam. Qui. n. in gratia dei perſeuerauerit,

N
O

salutem necessaria, sunt inuestiganda, curiosa vero & impossibilia dimittenda. quod. s. est contra illos qui de cœlestibus, de deo, & de suæ deitatis secretis plus debito quærunt & inuestigant, propter quod sæpe fit ꝙ in fide deuiant & oberrant, & istos reprehendit sapiens Sap. 9. vbi dicit. Difficile inquit æstimamus quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, inuenimus cum labore, & quæ in cœlis sunt, quis inuestigabit? Sicut enim oculus noster cum sit carneus, si solem respicit, lachrymatur, & obtunditur, & si perseuerauerit excæcatur. sic vere mens nostra & intellectus noster si solem. i. deum & eius secreta inuestigare plus debito voluerit, statim præ fulgore diuini luminis obtundetur, & per errores si inquirendo perseuerauerit excæcabitur & lędetur. Ideo admiratiue dicitur Ecclesiast. 1. Altitudinem cœli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis mensus est? sapientiam dei præcedentem omnia quis inuestigabit? q. d. nullus. Et ideo bonum est veraciter credere, & simpliciter confiteri, & non circa inuestigationes immorari, quia pro certo sicut dicitur Prouerb. 25. Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Dico ergo ꝙ inuenitur inuestigatio hominis sapientis. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur inuestigatio inuidi detrahentis. Detractores enim & inuidi solent de aliorum defectibus explorādo inuestigare & inquirere vt eos possint diffamando cū opus fuerit vituperare. Abd. 1. Scrutati sunt Esau, inuestigauerunt omnia abscondita eius. Et sic patet quomodo inuestigare sumitur tribus modis.

Inueterare.

Vide infra vbi vetus, & vbi Senectus.

A Inuidia.

Nota ꝙ inuidia teste Hug. est de bono alterius tabescentis animi cruciatus. Et secundum Augu. Inuidia est dolor de aliena prosperitate. Cum igitur in multis locis fit mentio de inuidia, nec inueniantur in biblia multæ auctoritates, hinc est ꝙ istam materiam non intendo plurimū dilatare. Et ideo breuiter notandum ꝙ inuidia est pessimum vitium multiplici ratione, nam per istam

Mens corroditur.
Corpus lęditur.
Proximus grauatur.
Deus impugnatur.

Primo ergo dico ꝙ inuidia est cordis corrosiua. Crocodilus enim q maximus est serpentium, dum circa littus nili dormit, auicula trochilos quæ habet pennas scindentes, per fauces illius ingreditur, & dum non aduertit, omnia interiora ipsius per prædictā auicolam corroduntur, sicut dicit Plinius. Sic pro certo facit inuidia, quia dum interiora hominis intrat, totum cor ipsius per dolorem & solicitudinem lacerat & corrodit. Secundū Hug. n. inuidia iniustius nihil est, quia auctorē ante oīa cruciat. Ista est. n. sicut tinea & sicut rubigo, quæ substantiā in qua nascit. s. ferrū, lignū seu vestem, solet ante omnia lędere. quia. s. inuidia solet suū possessorem antequam lędat alios, cruciare. Ista est. n. partus vipereus, qui antequam de ventre exeat matrē propriā occidit & lacerat. Et ideo Prouer. 14. dicitur Putredo ossium inuidia. Sed contra istam mētis corrosionem dat remediū Alanus li. de planctu. 2. Si inquit liuoris rubiginem, inuidiæ tineā à mentis thesauro velis proscribere, alienum dolorem, tuū facias condolendo & alienum gaudium congaudendo in alienis opibus tuas pensa diuitias, & alienam inopiam tua lugeas pau

B pertate. Inuidia ergo est cordis corrosiua. ¶ Secundo dico qđ inuidia est corporis lęsiua. sicut. n. venenum Salamādrę inficiēdo radices arboris ramos & fructꝰ inficit vniuersos fm Pliniū sic vere venenum inuidiæ radicem cordis inficit, & exinde ad ramos. i. ad exteriora membra corporis se diffundit. Et hoc est ꝙ dicit Greg. in home. In omni inuido inquit color pallore afficitur, mens accenditur, oculi deprimuntur, membra frigescūt. Est. n. in mēbris tremor, in dentibus stridor, in cogitatione rabies, in mente liuor. Et dat remedium cōtra istud vitium. Qui ergo illę peste carere desiderant, illam hæreditatem diligant, quam cohęredum numerus non angustat. Ista est ergo corpo-

C ris lęsiua. ¶ Tertio dico ꝙ inuidia est proximi grauatiua. Inuidus. n. & amicis & inimicis nocet. tantum venenum est inuidia, ꝙ non solum inimicos inficit, immo etiam bonum amicorum ferre non sustinens, ipsos quandoq; diffamat & subuertit. Vnde etiam cum à quodam philosopho quæreretur à quo summe esset cauendum, respondit ab inuidia amici, & iniuria inimici. Teste. n. Sene. Etsi nullos inimicos facit iniuria, multos tamen facit inuidia, quod bene apparuit in fratribus Ioseph, qui solum inuidia moti, eo ꝙ à patre plus ceteris amabatur, ipsum occidere voluerunt, & in ægyptum deportandum finaliter vēdiderunt, sicut dr̄ Gen. 37. Tales sunt sicut busso, qui lumen solis odit & odorem vinearum fugit. odor. n. vinearum qui alijs est solatium, bussoni est tormentum. Quia vere inuidi nō possunt lumen solis. i. prosperitatē alicuius bonæ personæ videre, nec odorē famę eius sustinere quia breuiter sicut dicit Prosper lib. de vitijs & virtutibus. Tot habet inuidus pœnæ iustę tortores, quot inuidiatus habuit laudatores. Sen. n. dicit. Quot sunt bona fœlicium, tot sunt tormenta inuidorum. Aduerte tamen ꝙ sæpe accidit ꝙ dum homo alteri inuidet, causa est ꝙ ad maiorem prosperitatem perueniat, sicut fratres Ioseph sibi inuidentes fuerunt causa quare fuit postea rector totius ægypti. Vnde dicit Chry. sup Mat. 22. O inuidia quæ semper sibi est inimica. Nā q inuidet, sibi ignominiā, & ei cui inuidet gloriā parat. Ista ē ergo proximi grauatiua. ¶ Quarto dico ꝙ inuidia ē dei impugnatiua. D Inuidia. n. opponit immediate charitati, quæ deus est, qa sicut dicit Io. in canonica sua. 1. Io. 4. deꝰ charitas ē. Ad charitatē. n. pertinet bona aliorū tanq̄ sua diligere, & aliorū mala tanq̄ sua deflere. Ad inuidiam vero pertinet de aliorum bonis tanq̄ de suis malis dolere, & de aliorum malis tanquam de suis bonis gaudere. Homo. n. per inuidiam fuit tentatus & de paradiso eiectus, quia sicut dicitur Sap. 2. Inuidia diaboli, intrauit mors in orbem terrarum. Christus etiam per inuidiam fuit occisus, & à Iudæis traditus grauatus, quia sicut dicitur Mar. 15. Sciebat autem ꝙ per inuidiam tradidissent eum. Vnde Aug. in quodam sermone. Inuidia procuratus est lapsus mūdi, & mors Christi. Inuidia ergo deum impugnat & deo contrariatur, qa sicut tanta est dei bonitas ꝙ bonis & malis vult proficere, ita tanta est inuidorum prauitas, ꝙ bonos & malos vult deprimere. Sūt. n. tales sicut signum scorpius, quod dicitur domus mortis, nullius exaltationis, & est signum siccum, frigidum & nocturnum, secundum astrologos sic verè charissimi, inuidi qui vt communiter sunt sicci corpore & macilenti, vel etiam spiritualiter sunt sicci per incompassionem, frigidi per indeuotionem, nocturni per suæ malitiæ occultationem, domus mortis. i. belli per litem & contentionem, nullius sunt exaltationis quia nulli procurant bonum vel promotionem. Et breuiter Alanus li. de planctu naturæ loquens de inuidis, dicit sic. Inuidis inquit aliena prosperitas est aduersa, & aliena aduersitas. Hi. n. alienis gaudijs tristantur, alienis tristitijs lętantur. Alienis inopijs ditantur, & alienis diuitijs pauperantur. Patet ergo ꝙ inuidia est fugienda, quia dei est impugnatiua, proximi nociua, corporis lęsiua, cordis corrosiua. Simus ergo de illis de quibꝰ, 1. Mach. 8. dicitur. Omnes vni obediunt, zelus & inuidia non est inter eos. Et hæc de inuidia sufficiant.

Inuitare.

Vbi conuiuium, & vbi vocare.

Inuius.

Vide vbi via.

Inuocare.

Nota ꝙ inuocare idem est quod instanter vocare. A Vnde inuocatio nihil aliud est quā quędā instās & diligēs vocatio, oratio, & supplicatio. Vel inuocatio est interior vocatio. s. in corde vel adiutorij vocatio. Accipitur ergo pro feruenti oratione. Et habet fieri inuocatio erga illum à quo auxilium expectatur, sicut est deus, qui semper est in necessitatibus inuocandus. psal. In tribulatione mea inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus. & dominus mihi adiutor &c. Sicut enim causa superior de sui natura habet influere in inferiorem, dominus etiam principalis tenetur vasallum suum defendere & iuuare, dum tamen vasallus ipsum voluerit in adiutorium inuocare, sic vere deus qui est causa superior & dominus principalis, semper solet influere gratiā suā, & facere auxilium & iuuamen cuilibet postulanti, dum tn̄ instanter, & humiliter inuocet, quia sicut dr̄ in Ps. Prope est dn̄s omnibus inuocātibus eū in veritate. Voluntatē timētiū se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et ideo Iona existente in periculo submersionis, dictū est Ionę. 1. Quid tu sopore deprimeris? surge inuoca deum tuum. Vbi ad inuocationem spūalem faciendam ad hoc ꝙ digna sit exaudiri, necesse est ꝙ à nobis detestentur inferiora. Quid tu sopore deprimeris? Affectentur superiora Surge inquit. Eleuentur interiora Inuoca inquit. i. intus voca. Necessaria est. n. inferiorum detestatio. Superiorum contemplatio. Interiorum dispositio. ¶ Primo igitur fit in nobis inferiorum detestatio, B quia. s. mundi diuitias & delicias quæ ad modum soporis deprimunt & inclinant hoīes ad pc̄tm debemus detestari. Quid tu inquit sopore deprimeris? q. d. nō debet esse, quia. s. ille q sopore deprimitur, non pōt alium inuocare. In sopore. n. & dor-

mnione venit quãdoq; quædam humorum depressio quæ ita grauat hominem q quamuis sentiat se grauatum, non pōt tñ alium inuocare, & dicit quidam q hoc est quædam phantasia actis. alij dicunt q est quædam impressio constellationis, naturales vero & medici dicunt q est circa cor quædam congregatio grauis & melancholici sanguinis vel humoris. Sic verè charissimi dum homo mundi blanditijs & delicijs consopitur quandoq; per aggregationem humorum. i. bonorum temporalium cor eius taliter p auaritiam deprimitur, q ab inuocatione domini impeditur. ideo dicitur. Quid tu sopore deprimeris? quia sicut dicitur Sap. 9. Deprimit habitatio terrena sensũ multa cogitantem. ideo Thren. 3. dicitur. Inuocaui nomen tuũ de lacu nouissimo. Igitur sit in nobis inferiorũ detestatio. ¶ Secundo dico q sit in nobis superiorum affectatio. Surge inquit. Surgere enim debemus ad amorem bonorum superiorum, & quia ipsa proprijs meritis acquirere non valemus, hinc est q pro ipsis habendis dei misericordiam inuocare debemus, quia sicut dicitur Iohel. 2. Quicunq; inuocauerit nomen domini, saluus erit. Surge inquit. Vnde in psalm. Nos autem in nomine dei nostri inuocabimus. Sequitur. Nos autem surreximus, & erecti sumus. ¶ Tertio dico q necessaria est interiorum dispositio. Inuoca inquit. i. intus voca, quia. s. intus in corde debet fieri dei inuocatio per cordis orationem & affectionẽ, quia. s. oratio mentalis magis proficit quam verbalis. psal. Inuocabãt dominum & ipse exaudiebat eos, & in columna nubis loquebatur ad eos. Et nota q dominus est inuocandus, quia

Succurrit.
Occurrit.
Exaudit.
Defendit.
Iustificat.
Lętificat.

Succurrit dico illis qui grauantur. psal. In tribulatione mea inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus. Occurrit etiã eis q persequuntur. psal. Prope est dominus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eũ in veritate. Exaudit insuper illos qui se precantur. Esa. 58. Tunc inuocabunt, & dominus exaudiet, & dicet, ecce astum. Defendit nihilominus illos qui impugnantur. psal. In tribulatione inuocasti me, & exaudiui te, & liberaui te in abscondito tempestatis &c. Item iustificat illos qui condemnãtur. s. dimittendo peccata Thob. 3. Peccata dimittis his qui inuocant te. Item lętificat illos qui contristantur. Iudith. 16. Exultate & inuocate nomen eius. Sed procul dubio multi sunt qui ipsum renuunt inuocare, & in suis necessitatibus adorare. Esa. 64. Non est qui inuocet nomen domini. Aliqui enim non inuocant propter desperationem, aliqui propter ad aliud conuersionem. Timor enim & desperatio inuocandi tollunt audaciam. psal. Dominum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Ad terram stulta conuersio, inuocandi tollit peritiã, sicut patet in illis q in necessitatibus recurrũt ad terrena auxilia, nõ diuina. Sap. 13. p vita mortuũ rogãt, & in adiutoriũ inutilẽ inuocat. Ideo ironice dicitur talibus, Iudicum. 10. Inuocate deos quos elegistis. & 3 Regum. 18. Inuocate nomina deorum vestrorum &c.

A **Inuoluere.** Nota q inuoluere sumitur pro tegere, abscondere vel celare, & similibus. Et possumus notare q quintuplex inuolutio reperitur, videlicet Gratiæ, Culpæ, Miseriæ, Pœnæ & Scientiæ. ¶ Prima est virtuosa. Secunda vitiosa. Tertia tœdiosa. Quarta luctuosa. Quinta laboriosa. Inuoluitur enim iustus virtutũ florib⁹. Impius peruersis motibus. Mortalis multis erroribus. Damnatus diris dolorib⁹. Scriptura seratis foribus. Et sic dico iterum q puer inuoluitur ne destituat. Res sacra inuoluitur ne aspiciatur. Thesaurus inuoluitur vt custodiatur. pannus inuoluitur ne inficiatur. Plaga inuoluitur dum remediatur. Mortuus inuoluitur vt sepeliatur. ¶ Primo dico q iustus debet inuolui sicut puer vestibus nitoris & innocentiæ. Luc. 2. Inuenietis infantem pannis inuolutum. Sicut res sacra in velo decoris & apparentiæ, hoc est dictu, vestibus honestatis. vnde Num. 4. Inuoluent velo arcam testimonij. Sicut thesaurus pallio vigoris & diligentiæ. Nume. 4. Mensam propositionis inuoluent hyacinthino pallio. Sicut pannus in arca pudoris & continentiæ. 4. Reg. 2. Tulit Helias pallium suum, & inuoluit illud Sicut plaga emplastris doloris & pœnitentiæ. Vnde de Maria id est de pœnitentiæ amaritudine, dicitur Lucæ. 2. q filium suum vnigenitum pannis inuoluit, & reclinauit illũ in præsepio. Sicut mortuus sudario timoris & parũtiæ Marc. 15. Inuoluit eũ syndone & posuit in monumẽto. Patet ergo q virtuosus inuoluitur virtutum floribus. ¶ Secundo dico q vitiosus inuoluitur peruer-
B sis moribus. Nam sicut videmus q res inuoluitur

Vt resplendeat.
Ne fętеat.
Vt lateat.

Vt splendeat dico, sicut patet in altari pannis ornato, vel in pariete deaurato. Ne fętеat, sicut in cadauere vel funere pannis sericis inuoluto & aromatibus circunfuso. Vt lateat etiam, sicut patet in homine qui non vult cognosci capite velato, vel in tenebris abscondito vel celato, sic verò dico q diuersis inuolutionibus solent vti tria genera personarum, videlicet Curiosi, qui vt splendeant, se inuoluũt vanis ornatibus, de quibus dicitur Soph. 1. Disperierunt omnes qui inuoluti sunt argento, Hypocritæ ne fętеãt se inuoluunt fictis conatibus. s. ficta & honesta conuersatione, de quibus dicitur Hiere. 10. vbi de idolis loquens dicit. Doctrina vanitatis eorũ lignum est argento inuolutum. Fallaces item & proditores, q ne pateant, vel qui vt lateant, se inuoluunt peruersis gestibus seu motibus, quia. s. aliud prætendunt in gestibus & in ore, q̃ sit in opere vel in corde, ita q possint dicere illud Iob. 6. Inuolutæ sunt semitę gressuum meorum. Tales igitur inuoluuntur in præsenti peccatis, & alij etiã per eos inuoluũtur deceptionibus & tormentis. Nume. 16. Recedite à tabernaculis hominum impiorum, ne forte inuoluamini cum eis. Vitiosus ergo inuoluitur peruersis moribus. ¶ Tertio dico q miseri morta- C
les inuoluuntur multis erroribus & languoribus, quia reuera homo dum est in vita ista, inuoluitur in

Corde, nubibus ignorantiæ.
Ore, vocibus insolentiæ.
Opere, retibus fraudulentiæ.
Corpore, fluctibus violentiæ.

¶ Et reuera ista sunt quatuor incommoda in quib⁹ inuoluuntur mortales dũ transigunt vitam istã. Quidam. n. inuoluuntur ignorantiæ nubibus, quia tales insipientię & ignorantiæ nubes quandoq; nos taliter inuoluunt q solem claritatis æternæ cernere nõ valemus. Iob. 27. Nos quippe inuoluimur tenebris. ¶ Item quidam inuoluuntur insolentiæ vocibus. Illi. s. qui illa quæ sentiunt, proferre nesciunt aut nõ possunt. Iob. 38. Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? ¶ Item quidam inuoluuntur fraudulentiæ retibus, qa. s. faciliter decipitur simplex homo per inuolutionem hominũ malignorum. Vnde illud præfatum Nume. 16. Recedite à tabernaculis hominũ impiorum, ne inuoluamini. Tales. n. fraudulenti sic simplices inuoluentes in contractibus & in verbis figurantur Ezech. 1. vbi apparuit nubes magna, & ignis inuoluens, & splendor in circuitu. Tales. n inuolutores & deceptores dicuntur nubes à nubendo, quia fingunt charitatiuũ amorem, sunt tamen ignis ab vrendo, quia vrunt per auaritiæ ardorem. Inuoluentes sunt etiam per rapinam exteriorem, & per fraudem interiorem. Splẽdentes vero sunt per prosperitatem & gloriam ampliorem. ¶ Item quidam inuoluuntur violentiæ fluctibus, hoc est dictu diuersis tribulationibus & laboribus. Iob. 3. Occupet eum caligo, & inuoluatur amaritudine. Patet ergo q miseri inuoluuntur erroribus & languoribus. ¶ Quar- D
to vero dico q damnatus inuoluitur diris doloribus, quia. s. homo qui est in inferno, inuoluitur

Funibus quibus ligatur.
Motibus quibus turbatur.
Fluctibus quibus grauatur.

¶ Ligatur enim funibus quibus tenetur. Prouer. 29. Peccãtem virũ iniquũ inuoluet laqueus. Turbatur etiam motibus quibus terretur Iob. 18. Vndiq; terrebũt eũ formidines, & inuoluent pedes eius. Grauatur insuper fluctibus quibus vrget. Exod. 14. Ægyptijs occurrerũt aquæ, & inuoluit eos dominus in medijs fluctibus. Dãnatus ergo inuoluitur diris dolorib⁹. ¶ Quinto vero dico q scriptura inuoluit velatis virib⁹ seu foribus. Et sic nota q ipsa est sicut

Arca, quæ cum claue firmatur.
Liber, qui clausus signatur.
Cœlum, quod nube velatur.

¶ Quod scriptura sit inuoluta sicut arca, patet figuratiue Nume. 4. vbi arca testamenti inuoluebatur velo quattuor colorum, & præcipiebatur alijs q illa quæ erant in sanctuario, nulla curiositate viderent donec inquit inuoluantur. Quattuor enim colores sunt quattuor modi exponendi scripturam, tropologicus, historicus, anagogicus, & moralis, sub quibus. s. arca testamenti. i. sacra scriptura, inuoluitur & velatur, ita q simplicibus nunquã licet q ipsius secreta nuda respiciant aut scrutentur. ¶ Item q sit inuoluta ad modum libri, patet Ezec. 2. vbi vidit manum in qua erat liber inuolutus scriptus intus & foris. ¶ Itẽ q inuoluatur ad modum cœli, patet Apoc 6. vbi dicitur q cœlum recessit sicut liber inuolutus. Et sic ergo patet quomodo in scriptura sit mentio de inuolutione quintuplici. Vide exempla & figuras in alijs inuolutionem significantibus, sicut est abscondere, tegere vel velare, & similia.

Inutilis. Vide vbi vtilitas.

Ioathan. Ioachim. Ioachitas. Vide interpretationes & historias quæ loquuntur de istis, & expone & applica sicut volueris &c.

A **Ioab.** Nota quod Ioab interpretatur inimicus seu inimicitiæ, qui fuit princeps in exercitu Dauid, & homo mirabiliter bellicosus, & qui fouebat partē Adoniæ, & qui præ inuidia occidit iniuste duos homines meliores se.s. Abner & Amasan principes Israelis. Et potest mihi signare malos principes & tyrannos, vel malos principum & prælatorum officiales & familiares, seu quoslibet criminales, & maximè homines rebus bellicis occupatos. Tales.n. inimici sunt, quia innocentibus nocent. Adoniam adiuuant, quia causas malorum solēt fouere. Inuidiosi sunt, quia alios timent sibi præferri, præeminere Et ideò sæpe fit ꝙ illos occidunt & deprimunt quos timēt sibi æquipollere. Tales tamē ex testamento Dauid. i. ex ordinatione Dei patris, per Salomonē Christum puniūtur & interficiūtur, quia.s. æterna damnatione finaliter solent lugere, & etiam multotiens in hac vita in fine per infortunium solent stridere. Vel dic econuerso quod ioab qui fuit dux exercitus Dauid, & interpretatur pater seu paternitas, potest designare bonos principes & prælatos, qui super exercitum fidelium dominantur. Quia reuera isti debent omnibus patres esse, & omnes paterna affectione diligere Vide concordantias & historias, & si vis, prosequere & allega

A **Iob.** Nota ꝙ Iob qui fuit sanctus homo, generaliter signat virum iustum, & hoc triplici ratione, videlicet ꝓpter

Nominis interpretationem.
Moralem conuersationem.
Verbalem prolocutionem.

Propter nominis dico Interpretationem. Nam pro certo cum Iob interpretetur dolor, dolens, vlulās, magnus ociositas, potest dici quod per Iob intelligitur vir perfectus, & maximè vir pœnitens & tribulationibus fatigatus. Ad talem enim pertinet quod

Doleat.
Lugeat.
Vigeat.
Sedeat.

¶ Dolorem facit cōtritio mētis interioris, quia interpretatur dolens. Clamorem facit confessio vocis exterioris, quia interpretatur vlulans. Vigorem monstrat cumulatio virtutis interioris, quia interpretatur magnus. Torporem monstrat contemplatio status superioris, quia interpretatur ociosus. Ociositas.n. quietem contemplationis designat. Ista.n. quatuor sunt necessaria cuilibet iob tde st cuilibet pœnitenti, seu cuilibet viro iusto, quia.s. iste debet dolere de culpis pœnitendo & conuertendo. vnde Iob.6. dixit. Verba mea dolore plena sunt, quia sagittæ domini in me sunt, & terrores militant contra me. vide supra de dolore. Itē iste debet lugere, amare confitendo & vlulando. Iob.23. Respondens autem Iob dixit. Nunc autem in amaritudine est sermo meus Et Iob.19 Iob dixit. Ecce clamabo vim patiens. Item iste debet vigere.s. virtutibus crescendo & abundando, quia debet esse magnus. Iob.1. Vir erat in terra hus, nomine Iob. Sequitur. Eratq; vir ille magnus inter omnes orientales. Item iste debet sedere.s. contemplando, & ocio meditationis vacādo, qa.s. Iob interpretatur ociositas. Vnde Iob.29. Addidit quoq; Iob assumens parabolam suam, & dixit. Sedebam primus, cumque sederem quasi rex circunstante exercitu &c. Et Iob. 3. dicitur. Aperuit Iob os suum. Sequitur. Nonne dissimulaui? nonne silui? Sedere.n. quiescere & silere, pertinent ad ocium cōtemplationis. Iob igitur signat virum iustum, propter nominis interpretationem.

B ¶ Secundò dico ꝙ signat virum iustum, propter virtutum cumulationem. vnde de virtutibus talis iob pōt dominus dicere illud Iob. 1. Nunquid considerasti seruum meū Iob, ꝙ non sit similis ei in terra? hō simplex & rectus, & timēs Deum, & recedens à malo? Vbi aduerte quoddam obiectum spectabile. Nunquid considerasti? Subiectum tractabile. Seruū meum inquit iob. Adiactum notabile. Quod non sit ei similis in terra. Coniectum mirabile, quia homo simplex & rectus, & timens Deum, & recedens à malo. Prosequere si vis quomodo illi qui virtutibus pleni sunt, considerabiles & spectabiles existunt. Psalm. Ipsi verò considerauerunt & inspexerunt me. Et vt de quolibet iusto consideranie dicatur illud Iob.37. Super omnes cœlos ipse considerat Cœlos inquit i. sanctos & iustos, qui.s. digni sunt ab alijs considerari & imitari. Iaco.5. Sufferētiam Iob audistis. Item modo tales sunt humiles & tractabiles Seruum inquit meum. Psa. Seruus tuus sum ego &c. Item quomodo sunt excellentes & notabiles, quia.s. non est ei similis in terra. Sapi.1. Non est inuentus similis illi qui conseruaret legē excelsi. Item quomodo isti sunt virtuosi & mirabiles, quia.s. homo simplex & rectus, & timens Deum, & recedēs à malo. Iob. 1. Vir erat in terra hus, nomine Iob. Et erat vir ille simplex & rectus. Fuit.n. homo, humaniter condolendo. Vnde de iob dicitur ꝙ flebat super eo qui afflictus erat. Iob.29. Simplex, fallaciter non agendo, seu innocenter conuersando. Vnde ipse de se dicit Iob. 31. Si ambulaui in vanitate, & festinauit in dolo pes meus, appēdat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meam. Rectus, iustitiam, diligendo. Vnde ipse de seipso dicebat. Si iudicatus fuero, scio ꝙ iustus inueniar. & Iob.13. & Iob. 29 ipse dicit. Pater eram pauperum &c. &. Causam quam nesciebam, diligenter inuestigabam. Timens Deum Dei potentiā admirando, & ipsius iustitiam formidando. Vnde ipse de seipso ait. Semper quasi tumētes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui. Iob.31. Recedēs à malo, omnem nequitiam abhorrendo, & virtutibus insistendo, quia ipse est qui dicit Iob.28. Ecce timor Dei ipse est sapientia, & recedere à malo intelligentia. & alibi. Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea Iob.27. Patet ergo quomodo Iob signat virum iustum propter virtutum cumulationē.

¶ Tertiò dico ꝙ signat virum iustum, propter virtutum prolocutionem, quia.s. sicut ille primus iob habuit verba honesta solemnia & vtilia, sic debet quilibet homo iustus. Vnde aduerte ꝙ ad iob.i. ad quemlibet virum spectat & pertinet ſm diuersas conditiones diuersa verba dicere vel proferre. Et sic habere debet homo quādoq; verbum desolatiuum, dum plangit miseriam temporalem. Reprehensiuum, dum pūgit stultitiam fraternalem. Indignatiuū, dum spernit superbiam vocalem. Supplicatiuum, dum petit iustitiam causalem. Informatiuum, dum promit scientiam moralem. Humiliatiuum, dum cognoscit potentiam regularē. C

¶ Dico ergo ꝙ iob.i. iustus vel pœnitens, solet quandoq; dicere verba desolatiua. vnde Iob.23. Iob dixit Nunc autem in amaritudine est sermo meus, & manus mea aggrauata est super gemitum meum. Itē solet quandoq; dicere verba reprehensiua. Iob. 12. Iob dixit. Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia? &c. Item solet quandoque dicere verba indignatiua. vnde Iob.16. Iob dixit. Audiui frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis. ¶ Item solet quandoq; dicere verba supplicatiua vnde Iob.6 dixit. Vtinam appenderētur peccata mea quibus iram merui, & calamitas quā patior in statera. Itē solet quandoq; dicere verba instructiua seu informatiua. Iob. 21. iob dixit. Audite quæso sermones meos, & agetis pœnitentiam. ¶ Item solet in fine dicere verba recognitiua & humiliatiua. Iob.9. iob dixit. Verè scio ꝙ ita sit, & ꝙ non iustificetur homo comparatus Deo. Sic ergo patet ꝙ Iob interpretatione, cōditione & locutione signat virum sanctum. sufficit

Iocunditas. Quia de iocunditate satis tractatū est supra de gaudere & exultare & in lętare, & ita tractabitur de lætitia, ideo parum intendo dicere quo ad præsens. Notare tamen possumus quod est quædam A

Iocunditas temporalis.
Iocunditas spiritualis.
Iocunditas æternalis.

Prima est vitiosa. Secūda virtuosa. Tertia gloriosa. Prima est peccatorum. Secunda perfectorum. Tertia beatorum. ¶ Primā confert mundi prosperitas, sed secūdam cordis syncenitas, sed tertiam cœli fœlicitas. ¶ Prima est iocunditas transitoria, & de illa dicitur in persona mundi illud Baruc. 4. Nutriui eos cum iocunditate, & emisi eos cum fletu & luctu. Ista est.n. iocunditas humana. Sicut.n. ebrij & illi in qbus lunatica passio dominatur, sine causa sæpissime sunt iocundi, cessante tamen nouilunio & ebrietate efficiuntur tristes, melancholici & infirmi, pro certo illi qui vino mundanæ prosperitatis sunt ebrij & imbuti, & qui Lunæ.i. mundanæ mutabilitati sunt dediti & subiecti, dum durat talis ebrietas iocundantur, sed finaliter prosperitate cessante, æternis tristitijs desolantur. Figura de Holoferne, qui nimium vinum hiberat, & ideò iocundissimus effectus obdormiuit, & in illa nocte interfectus fuit, sicut dicit Iudith. 12. & 13. & Proue. 14. Extrema gaudij luctus occupat. & Heb. 11. dicitur quod Moyses magis elegit cum populo Dei affligi quam temporalis peccati habere iocunditatem. Ista est.n. mala iocunditas, quia semper terminatur in luctum. Vnde antiochus dixit. 1. Machab.6. Iocundus eram & dilectus in potestate mea. Sequitur. Et ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

Illa est

Ista est ergo iocunditas transitoria.¶ Secundò dicò ꝙ est iocū-ditas meritoria,& ista est iocunditas spiritualis, quia viri iusti in synceritate conscientiæ iocundantur & gaudent, sunt enim iocundi

De carencia vitiorum.
De abundantia meritorum.
De spe bonorum futurorum.

Vnde Iudith. 10. dicitur ꝙ cum iudith vellet Holofernem occidere, exuit se vestibus viduitatis, lauit corpus suū & vnxit,& induit se vestimentis iocunditatis. quia verè quando iudith.i.anima, vult de Holoferne.i.de diabolo triumphare,necesse est ꝙ indumentū viduitatis.i.peccatum,ꝙ animam facit à Deo viduam, exuat ꝑ contritionem,ꝙq; corpus suum lauet per confessionem, ꝙ vngat se per pietatem & compassionem,& ꝙ insuper indumentis iocunditatis se induat.i.virtutibus per spiritualem consolationem,quia sicut dicitur Ecclesi.30. Iocunditas cordis, hæc est vita hominis Dei.n.gratia quando abundat, valde facit ipsum iocundum Gratia.n.Dei comparatur vino, ꝙ semper hominē lętificat & iocundat, & in omni tribulatione tutificat & cōfortat. Ecclesi.31. Vinum in iocūditatem creatum est. Et.3. Esdrę. 3.dicitur de vino ꝙ omnem mentem conuertit in securitatem & iocunditatem. Et nota ꝙ quinq; sunt quæ spiritualem iocunditatem inducunt, videlicet

Dei institiæ consideratio.
Cœlestis gloriæ desideratio.
Misericordiæ exuberatio.
Innocentiæ continuatio.
Laudis & gratiæ remuneratio.

¶ Dico ergo ꝙ iocundus efficitur iustus homo quādo considerat Dei iudicia. Psal. Iudicia tua iocunda. Item quando considerat cœli Palatia. Baruc.4. Circuospice Hierusalem ad orientem,& vide iocunditatem venientem à Deo. Itē quando exuberat pia misericordia. Psa. Iocūdus homo qui miseretur & commodat &c. Item quando perseuerat in innocentia,quia sicut dicitur Ecclesi.1. Religiositas.i.innocentia & sanctitas custodiet cor, iocūditatem & gaudium dabit. Itē qn̄ Deo parat laudis præconia. Psal. Deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Hæc est igitur iocunditas meritoria. ¶ Tertiò dico ꝙ est iocunditas saluatoria, quia.s.beati in patria sunt iocundi, de qua dicitur in Psal. Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fratres in vnum. Iterum in Psal. Deo nostro iocunda sit laudatio. Et nota quod iocunditatem æternam

Gignit aduersitas.
Format æternitas.
Ligat charitas.
Honorat dignitas.

¶ Istam dico gignit aduersitas. vnde Ecclesi.1. Vsq; ad tempus sustinebit patiens,& postea redditio iocunditatis. Istam etiam format æternitas Baruch.4. Qui.n.induxit nobis mala, ipse inducet nobis sempiternam iocunditatem cum salute Istam insuper fouet & iungit charitas. Psal. Ecce quam bonum & quam iocundum &c. ¶ Item istam honorat dignitas. Vnde cuilibet beato dicitur Ecclesi.15. Iocunditatem & exultationē thesaurizabit super eum,& nomine æterno hæreditabit illum. Et hęc de iocunditate sufficiant gratia breuitatis.

A **Ioannes.** Nota ꝙ Ioannes est nomen nobilitatis, humilitatis, pœnalitatis,& auctoritatis. Moraliter .n. loquendo, per nomen Ioannes quantum ad sua significata potest intelligi non solum beatus Ioannes, immo etiā quilibet vir perfectus,& maximè ecclesiasticus vel prælatus. Signat ergo Ioannes moralem nobilitatem, quod vtiq; probat interpretatio nominis, quia Ioannes interpretatur in quo gratia, quia.s. sicut flores & fructus nobilitatem arboris in qua sunt declarāt sic verè gratia Dei & morales virtutes suos spiritualiter nobilitant possessores. vnde Marci.11. Omnes habebant Ioannem, quia verè propheta erat.¶ Item signat mentalem humilitatem. vnde Ioannes dixit Ioan.3. Illum oportet crescere, me aūt minui.¶ Item signat pœnalem aduersitatem, quia.s. Ioannes fuit homo magnæ abstinentiæ. Mat.11. Venit Ioannes non manducans neq; bibēs.¶ Item signat vitalem sublimitatē, quia.s. Ioānes fuit Patriarcha & prælatus à Deo cōstitutus, promotus & ordinatus. Vnde de ipso litteraliter & de quolibet verò prælato potest dici illud Ioan.1. Fuit homo missus à Deo cui nomen Ioannes erat.¶ Vbi aduerte ꝙ qui spiritualiter vult esse Ioāes debet esse Per veram sapientiā illustratus, quia fuit homo. Per Dei prouidentiam ordinatus, quia fuit missus a Deo. Per famæ redolentiam diuulgatus, quia fuit nominatus. Cui inquit nomen. Per sanam conscientiam depuratus, quia dicitur Ioannes Isti.n. Ioanni vera sapientia dedit discretionem. Dei prouidentia dedit promotionem. Famę redolentia fudit opinionem. Pu-
B ra conscientia dedit perfectionem.¶ Iste.n. fuit gnarus ratione quia homo. Editus Christi datione, quia missus à Deo. Altius famę notione, quia habuit nomen Inclytus morum pondere, quia Ioannes.¶ Dico ergo ꝙ iste fuit morali sapientia illustratus, quod ostenditur cum dicitur ꝙ ipse fuit homo, q.a.s. homo est animal rationale. Iste.n. rationalis valde erat, quia.s. illa quę ad rationem pertinent, sciebat & faciebat. Homo.n. est animal rationale, flebile, fragile, mite, nudum & mortale. Sic pro certo iste fuit spiritualiter homo, quia rationalis per discretionē, flebilis per compunctionem, fragilis per compassionem, quia sicut res fragilis cito frangitur, sic homo compatiens & pius cito precibus inclinatur,& à duritia frangitur & mutatur. ¶ Itē fuit mitis per benignitatem, nudus per paupertatem, mortalis per humilitatem. Fuit ergo homo. Vnde ipse dicit Zach.13. Homo agricola ego sum, quia Adam exemplum meū. Vide supra de agricola, vbi diuiditur & prosequitur ista auctoritas. Ista tamē hodie sunt contra multo ecclesiasticos & prælatos, qui pro certo non sunt homines per discretionē, immo sunt bestiæ & bruta per ignorantiam & imperfectionem, similes satyris & pilosis, qui videntur homines in figura,& tamen sunt bestiæ in natura, carent.n. humana ratione, quamuis videantur similes hominibus in membrorum dispositione. quia.s. tales ratione status & auctoritatis videntur esse homines.i. supponūtur esse discreti & rationales, in veritate tamen sunt bestiæ, quia si bene inuestigantur, bestiales & ignorantes inueniuntur. Quia sicut dicitur in Psalm. Homo cum in honore esset, non intellexit, cōparatus est iumentis insipientibus,& similis factus est illis. Vnde Eccle.3. Dixi inquit in corde meo de filijs hominū vt pro-
barct illos Deus:& vt ostenderet ipsos similes esse bestijs. Non A
sic iste non, quia verè ipse erat morali sapiētia illustratus, quia fuit homo. Vnde de ipso possum dicere illud Mat.26. Ecce homo.q.d. Ecce vir prudens rationalis & discretus, qui bene futura ꝓuidere, præsentia ordinare, & præterita memorare scit, qui etiam bene scit populum regere, credēda credere,& faciēda facere,& declinanda insuper declinare. Figuratus in illo filio hominis quem vidit Ioannes Apo.1. qui habebat oculos sicut lampas ignis.i. qui habebat subtilissimum intellectum. Vnde etiam de Ioanne dicitur Mat.11.ꝙ ipse erat propheta. Ad prophetam autem pertinet scire incognita & occulta. Fuit ergo homo,& morali sapientia illustratus, quia.s. Apoc.1. dicitur ꝙ illa quæ oportet fieri cito, significauit Deus, mittēs ꝑ Angelum suum serno sui Ioanni.¶ Secundò dico ꝙ ipse fuit diui- C
na prouidentia sublimatus, quia missus à Deo. Missus.n. à Deo dicitur ille qui per diuinam inspirationem & prouidentiā promouetur. Sicut.n. sedes Apostolica solet mittere legatos,& ipsos in diuersis prouincijs instituere loco sui, sic verè Deus in diuersis officijs prælationum mittit legatos.i. suos Vicarios & ꝓlatos, quibus cōmittit inter homines vices suas. Vnde de isto potest dici illud Luc.1. Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ. Iste.n. fuit Gabriel, qui interpretatur fortitudo, per constantiam & firmitatem. Fuit Angelus.i. purus, per munditiam & castitatem. Fuit etiam missus a Deo, per suā occultam ordinationem, & fuit profectus in ciuitatem ecclesiæ, per canonicam promotionem.¶ Fuit ergo missus à Deo. Vnde nota ꝙ iste fuit missus & institutus ad prædicandum catholicā veritatem Ad impugnandum hæreticam prauitatem. Ad castigandum pestificam malignitatem. Ad detegēdum diabolicam fallacitatem. Ad reprimendum tyrannicam iniquitatē. Missus ergo fuit ad veritatis prædicationem. vnde Matt. 22. dicitur ꝙ Christus misit seruos suos vocare inuitatos. De Ioanne etiam dicitur Mat.3. Erat Ioannes in deserto prædicans. Item missus fuit ad prauitatis extirpationem, vel ad hæreticorum redargu-
tionem Vnde de Ioanne dicitur Matt.14. ꝙ Ioannes arguebat D
Herodem.& Esa.10. Ad gentem fallacem mittam eū. Itē missus fuit ad malignorum castigationem. Eze.2. Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices. Item missus fuit ad tyrānorum obuiationem. Matth.10. Ecce ego mitto vos sicut Oues in medio Luporum. Item missus fuit ad infirmorum sustentationem. vnde Sapien.9. Mitte illam de cœlis sanctis tuis vt mecū sit,& mecū laboret. Missus ergo à Deo. Et sic patet ꝙ ipse fuit diuina prouidentia sublimatus.¶ Tertiò dico ꝙ ipse fuit famosa redolentia diuulgatus, quod ostenditur cum dicitur qđ ipse habebat nomem. Cui inquit nomen erat Ioannes. De Ioanne .n. dicitur ꝙ tanti nominis erat,& tantæ famæ fuit, ꝙ miserunt sacerdotes & leuitę à Hierosolymis, & interrogauerunt eum si ipse esset Christus. Et ista fama ꝑ certo valde est necessaria in prælato, quia sicut arbores medicinales (vt cōmuniter) sunt fragrantes

fragrantes & odorosę, quinimmo etiam odor aromaticus quãdoque repellit venena, sic verè prælati & ecclesiastici qui debent esse alijs medicina, debent odore bonę famæ & boni nominis redolere, vt venenis & morbis peccatorum melius valeant obuiare, quia sicut dicitur Prouer. 22. Melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ. Ideò consulitur Eccles. 41. Curã habe de bono nomine. Sicut. n. Draco solo odore pantheræ & solo auditu vocis suæ terretur & fugit, & alibi latitat & recedit, sicut dicit Plinius, sic verè peccatores, Latrones, & malefactores, solo odore. i. solo nomine & fama boni iudicis. i. prælati solēt fugere, & à prauis operibus abstinere. Et ideò iste habuit nomen & famam. Cui inquit nomen erat Ioannes. vnde Ioan. 1. Ioannes est nomen eius. & 1. Par. 14. Diuulgatum est nomē eius in vniuersis regionibus. Sed heu proh dolor, quam pauci sunt hodie qui possint dici Ioannes quantum ad istam triplicē conditionem. s. quantum ad famę celebritatem, quantum ad ingressus sanctitatem, & quantum ad rationis sagacitatem, quia reuera multi sunt homines qui non habent sapientiã, sed ignorantiam, non sunt homines, sed Demones, nõ sunt à Deo missi sed per diabolum immissi, non sunt famosi; sed vitiosi, nõ sunt
A nominati, sed sunt diffamati, non sunt redolentes, sed infamēs mirabiliter fœtentes. Isti ergo non habent nomen, nisi forte illud nomen de quo dicitur Esa. 8. Voca nomē eius accelera, spolia detrahe, festina prædari. Isti sunt raptores & exactores iudices & prælati, quia verè isti nomen habent accelera, quia sunt celeres & præcipites ad iudicandum. Spolia detrahe, quia isti sunt festini & diligentes ad spoliandum. Festina inquit prædari. quia verè isti sunt rapaces & vigilãtes ad subditos deprędãdum. Tales figurantur Apo. 8. vbi dicitur ꝙ stella magna cecidit de cœlo, ardens sicut facula, & nomen stellę absynthiũ. Vbi aduerte ꝙ tales dicuntur Stella magna, per claritatem ingētis prosperitatis. Cadunt de cœlo. i. de statu gratiæ per vanitatem labentis fragilitatis Ardent sicut facula, per prauitatem feruētis cupiditatis. Et nomen habent absynthiũ, quæ est herba amarissima, per crudelitatem sęuiētis rapacitatis. Non sic sicut isti charissimi non, sed sicut iste qui habuit nomen Ioannes. Fuit
E ergo famosissime diuulgatus. ¶ Quartò dico ꝙ fuit moralissime appellatus, quia Ioannes, qui. s. interpretatur in quo est gratia, seu cui donatum est, vel cui donatio à Deo facta, quia reuera in isto mansit gratia diuina ab eo, abundantissime sibi data. ¶ Et nota quod in isto apparuerunt mirabiles virtutes & gratiæ, videlicet virtus

Amoris charitatiui.
Vigoris sustentatiui.
Doloris maceratiui.
Honoris prærogatiui.

Habuit. n. iste Ioannes amorem charitatiuum. vnde Ioan. 21. c. Symon Ioannis amas me? tu scis domine quia amo te. ¶ Item habuit vigorem sustentatiuũ, quia. s. pœnas & carceres sustinuit patienter, sicut patet Mat. 14. vbi Herodes tenuit & incarcerauit Ioannem. quinimmo à morte peccati semper voluit surgere. Lu. 11. Ioannes surreart à mortuis. ¶ Item habuit dolorem maceratiuum, quia iste vixit in pęnitentia valde famosa tam in victu quã in vestitu. Marc. 1. Erat Ioannes vestitus pilis camelorũ, & Zona pellicea circa lũbos eius, & locustas & mel siluestre edebat. Et ibidē dicitur quod Ioannes in deserto prædicabat Baptismum pœnitentiæ. ¶ Itē habuit honorem prærogatiuum, quia sicut dicitur Lu. 7. Ioannes erat propheta & plus quam propheta, & inter natos mulierũ non surrexit maior Ioanne Et breuiter de virtutibus & gratijs istius Ioannis potest exponi illud quod dicit Chrys. in sermone de Ioanne Baptista, vbi ait sic. Ioannes virtutum schola, Magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma virginitatis, speculum pudicitiæ, titulus castitatis, exemplũ pœnitentiæ, via peccatorũ, venia vitæ, fidei disciplina, legis summa, euangelij sanctio, maior homine, par Angelis, Apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mundi, officium prædicationis, præco iudicis, domini testis, totius medius seu nuncius trinitatis. hæc Chrys. Patet igitur ꝙ iste fuit (vt visum est) rite vocitatus, quia Ioannes. Longe diuulgatus, quia habuit nomen. Digne sublimatus quia missus à Deo. Care speculatus, qa fuit homo. Hęc ergo sufficiant dicta moraliter de Ioanne. Applica si vis realiter ad beatum Ioannem vel baptistam vel euangelistam.

A **Ioiada.** Fuit rex Israel, & interpretatur dominũ cognoscens, vel domini cognitio. Fuit antē Ioiada summus pontifex, qui videns ꝙ nequissima athalia semen regium occidebat, abscõdit Ioas paruulum regis filium & nutriuit, & post occisa pessima supi adicta in regni solium exaltauit. Istud applica quomodo sacerdotes debent regibus fauere, iustitiam diligere, nequioribus obuiare, & quomodo summopere laborare tenentur vt semē regium possit regium regimen obtinere, & vsurpatores pro viribus extirpare. Vide historiam. 4. Re. 11. & 12. c. & 2. Para. 23. & 24. cap.

Ionas. Nota ꝙ Ionas interpretatur Columba vel dolens, siue vbi est donatus, vel vbi est donatio: Et si vis, A
per Ionam, qui Niniue prædicãdo conuertit quem Deus orãtem audiuit, & de ventre cęti liberauit, intellige bonum prędicatorem, qui. s. ad prædicandum à Deo mittitur, & quo prædicante malus conuertitur, & qui per dominum liberatur à diabolo & eripitur, qui. s. debet esse Columba per innocentiæ simplicitatem, dolens & compatiens propter populi peccatum & iniquitatem, & dicere debet, vbi est, per inquisitiuam prudentiam & sagacitatem, & donatus debet esse. s. à Deo per piã mittentis benignitatē. Talibus ergo dicitur Mat. 10. Ecce ego mitto vos. ecce quomodo donatur. Sicut Oues in medio Luporũ. ecce quomodo merito dolet atq; tristat. Estote ergo prudentes sicut serpentes. ecce quomodo inquirit & prudēter inuestigat & perscrutatur. Et simplices sicut Colũbę. ecce quomodo innocenter & simpliciter conuersatur. Ista si vis dilata & prosequera. Vel si vis, per Ionam, qui à facie domini fugit & latitauit, qui in naui dormiuit, & propter quē mare intumuit, ita ꝙ nauis fere perijt & naufragauit, & quem tandem cœtus absorbuit & deuorauit, potest intelligi malus prælatus vel prædicator, qui peccando à Deo fugit, mare mũdi & peccati intrat, & in naui ecclesię vel religionis quandoq. ad prælaturam recipitur, vbi dormit per negligētiam, & in vitijs requiescit, propter cuius ineptum regimen nauicula ecclesiæ sibi commissa quandoque periclitatur, ita ꝙ vtile & necesse est ꝙ de naui. i. de statu & regimine eijciatur, & deponatur, vel etiam ꝙ per mortē à Deo de hoc mundo in mare inferni pellatur & submergatur, vbi à cęto. i. diabolo perpetuo deuoratur. Et talis quandoq; fingit se Columbam per simplicitatem. Dolentem, per contritionem & fictam humilitatem, non facit tamen nisi quærere & dicere. Vbi est donatio? per Symoniam & cupiditatē. Vel Ionas est Christus, qui à Deo patre ad prædicandum missus, à nautis. i. à Iudeis fuit in mare tribulationum per mortem proiectus vbi à cęto. i. à terra vel ab inferno absorptus extitit & receptus sed tamen malis gratibus suis ad vitam iterũ restitutus, & post tres dies euomitus & reductus. Et iste dictus est Columba per simplicitatem, dolēs per pœnalitatem, vbi est donatio per gratiarum exuberantiam & largitatem: Vnde de ipsius morte & passione potest dici illud Ionæ. 4. Afflictus est Ionas afflictione magna. Et illud Præparauit dñs Deus hederam, & ascendit super caput Ionæ. Hedera. n. signat lignũ crucis. De resurrectione verò eius dicitur Lu. 11. ꝙ sicut fuit Ionas in vētre cęti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ. De alijs allega prout volueris.

Ionathas. Nota ꝙ Ionathas fuit dulcis & amorosus, quia diligebat Dauid sicut animam suam, sicut dicitur. 1. Re. 18. Audax & animosus, quia solus cum armigero inuasit stationem philistinorum. 1. Reg. 14. Pius & viscerosus, quia fleuit quando vidit ꝙ Dauid amicum suum reconciliare non potuit patri suo. 1. Reg. 20. Princeps & gloriosus, qa de altero Ionatha Machabeo dicitur. 1. Machab. 9. ꝙ Ionathas post mortem Iudæ suscepit principatum, & finaliter à paganis fuit occisus & factus dolorosus, sicut. 1. Macb. 12. dicitur. Per Ionatham possum intelligere bonum & perfectum virum, qui est Columba veniens per amicabilem charitatem, Columba dans per largitatem, Colũbę donum & donatio p Spiritus sancti prouidentiam, & per promotionis canonicę dignitatē. Hic ergo socios diligit, inimicos inuadit, afflictis compatitur, & ad alta quandoque promouetur vel prouehitur, sed ibi vt cõmuniter tribulationes pro populi sui defensione sustinet atque patitur. Allega prout vis, vel dic quod Ionathas est Spiritus sanctus, qui columba dicitur atque donum & amor & incendium charitatis &c. A

Iosaphat. Qui fuit rex Iuda, satis bonus, interpretatur ipse iudicans, vel ipse iudicat domini iudicium, aut dominus iudicabit. Applica si vis ad bonum iudicem, prælatum, vel regem. Et vide historiam eius. 3. Reg. 22. vbi dicitur ꝙ Iosaphat fecit rectum coram domino &c. 4. Re. 3. & deinceps. Omitto gratia breuitatis. A

Iordanis. Nota ꝙ Iordanis est fluuius in terra Iuda, qui à libano proueniēs, in mari mortuo terminatur, A

minatur, & ſignat mbltipliciter in ſcriptura Signat enim
Mondi proſperitatem.
Mundi aduerſitatem.
Carnis fragilitatem.
Culparum puritatem.
Dico primo quod iorda
nis ſignat ſtatũ preſen-
tis proſperitatis. Nam
ſicut iordanis plos abũ
dat io æſtate quam in hyeme, & hoc propecr oiuium reſolutio
nem, ſicut & poſtquã diutius fluaerit, finaliter aqoæ dolces ip-
ſius à mari mortuo abſorbẽtur, ita q̃ iordaois ad mare mortuũ
terminatur ſicut dicit Iſido. ſic verè mundana proſperitas tãtũ
abundat in æſtate vitæ præſentis, & non in byeme mortis vel
vitæ futurę vel ſequentis. Dulcedo.n. aquarum ſuarum bonorũ
temporalium, à mari mortuo.i. à mortis amaritudine finaliter
abſorbetur, ita q̃ fluaus & fluctus ipſius in iſto mari ſiſtitur, &
ibidem finaliter terminatur & arreſtatur. Mors.n. eſt finis om-
nium delectabilium huius mundi, & nihil eſt in præſenti tã dul
ce qoin in morte finaliter fiat amarũ. Et iõ de iſto iordane põt
dici illud Pſalm. Iordanis conoerſos eſt retrorſum. Vt figuratũ
eſt Ioſoæ.3. vbi dicitur q̃ aquæ inferiores iordanis deſcẽderũt
mare ſolitodinis q̃ nũc vocaẽ mortuũ. Aquæ.n. ioferiores ſunt
mundi deliciæ, quæ in iordane mundanæ proſperitatis hic tã-
tum modo inueniũrur, quæ pro certo finaliter ad mare mortuũ
deſcendere dicontur, inquantum ad mortis amaritudinẽ con-
uertuntur. Iſte eſt ergo iordanis per quem iotelligitur mundi
proſperitas. Et adoerte q̃ terra promiſsionis non eſt citra, ſed
vltra iordanem. Nollus.n. terram promiſsionis intrabat, niſi q̃
iordanẽm præteribat & trauſibat, iuxta illud Deu 4. Iordanem
vos tranſibitis, & poſsidebitis terram egregiam. Ad denotandũ
q̃ terra promiſsioois.i. Paradiſus multum diſtat à iordaoe mũ-
danæ proſperitatis. Ipſum.n. neceſſe eſt q̃ tranſeamus & dimit
tamus aoteqnam ad terram Paradiſi egregiam veniamus. Ideo
præcipitur Nn.32. Omnis vir bellator armatus iordanem tran
ſeat. Iſtud tameo præceptum non fecerat Loth, de quo dicitur
Geñ.13. q̃ ipſe babitauit circa iordanem, pro eo q̃ vniuerſa re
gio aquis irrigabatur, ſicut Paradiſus, ſed ibi fuit raptus à rege
babylonis & captiuatus. Loth.n. qui interpretatur declinãs, ſi-
gnat peccatores, qui oculos ſuos ſtatuerunt declinate in terrã
qui quia habitatiooem iordanis.i. mũdanę proſperitatis eligũt,
ideò à rege Babylonis.i. diabolo per peccatum captiuantur &
pereuot. Illi videntur dicere illud Deu.2. Concedas nobis trã-
ſitum donec veniamus ad iordanem, qa.ſ. peccatores iordanẽ
proſperitatis nolunt tranſire, ſed vſq; ad iordanem iſtum tantũ
quærũt venire & attingere, ita q̃ finaliter proſperitas facit eos
captiuari. Dico ergo q̃ iordaois ſignat ſtatũ præſentis proſpe-
B ritatis, ¶ Secundò dico q̃ ſignat ſtatũ vrgentis aduerſitatis. Ior
danis.n. eſt fluuius quem filij Iſrael tranſiuerũt qñ Ægypto ad
terram promiſsionis veocront quia verè eum qoi de Ægypto
huius mũdi ad terram promiſsionis Paradiſi vult attingere, ne
ceſſe eſt per aduerſitatis fluuiom pertrãſire, quia ſicut dicitur
Act.14. Per multas tribulatiooes oportet nos intrare in regoũ
cœlorum. Quia ſicut dicitur Iudicum.8. Qnotquot. o.traoſie-
runt, per multas tribulationes tranſierunt. Per iſtum ergo flu-
uium cupiebat Moyſes tranſite. Deut.3. Tranſibo igitur, & vi-
debo terram hãc optimam & libanum. Vbi aduerte q̃ per ior-
danem tribulationis nos perueniemus ad ſtatum ſtabiliſsimũ.
Terram. Ad ſtatum fertiliſsimum. Optimum. Ad ſtatũ amęniſ-
ſimum. Libaoum. qui.ſ. eſt mons amœnus. Per iordanem ergo
ſignatur ſtatus vrgentis aduerſitatis. ¶ Tertio per iordanem ſi-
gnificatur ſtatos labentis fragilitatis. Mortalis.n. vita deſigna-
tur per iordanem, quia.ſ. ſemper fluit & labitur quouſq; venit
ad mare mortis. Pſal. Quid eſt tibi mare quod fugiſti? & tu ior
danis &c. Et aduerte q̃ dicitut Ioſuæ.3. q̃ aquæ ſuperiores ior
danis ſteterunt, aquæ verò inferiores in mare fluaerunt & de-
ſcenderunt. Quia verẽ aquæ in iordane mũdanæ mortalitatis
.i. illi qui ſunt ſuperiores.i. boni & ſpirituales, habent ſtare.ſ. in
ſtatu gratiæ & perfectionis, illi verò qui ſuot in moribus infe-
riores & imperfectiores, ſolent deſcendere & fluere ad mare
peccati & perditionis. Simus ergo ſicut Iacob, qui ſciens fluuiũ
iſtum eſſe periculoſum, non fuit oblitus baculum ſuum.i. me-
moriam crucis vt ſecurius pertraoſiret. vnde Geñ.32. dicitur.
In baculo meo iſto tranſiui per iordanem iſtum &c. Significat
C ergo ſtatum moralis defluentiæ. ¶ Quartò dico q̃ iordanis de-
ſignat ſtatum virtualis pœnitentiæ. Iordanis.n. interpretatur
riuus iudicij. In iordane.n. fuit Chriſtus baptizatus. Naamao
à Lepra curatus Circa iordanem fuit etiam Helias carnibus
nutritus & educatus. In iordane etiam ferrum ſupernatauit.
Per iordanem populus Iſrael in terram promiſsionis iotrauit,
Iordanis tempore meſsis abuodare plenius conſueuit, ſicut
hæc omnia in diuerſis ſcripturæ partibus continentur. Iſte flu-
uius chariſsimi deſignat ſtatũ pœnitẽtiæ. Iſte eſt.n. riuus iudi-
cij, quia ibi peccator in foro cooſeſsionis iudicatur. In iſto.o.
flumine baptizamur & purificamur, ſicut Chriſtus. Mũdamur
à Lepra peccati & ſanctificamur, ſicut Naamã. Carnibus Chri
ſti in ſacramẽto paſcimur & æducamur, ſicut Helias. A fundo
peccati enatamus & releuamur, ſicut ferrum. Et per iſtum in
terram promiſsionis Paradiſi intramus & trãſportamur, ſicut
populus Iſrael. Et circa meſſem.i. tempore ſacramẽti altaris in
iſto flumine abundantius lauantur atq; balneamur. Ideo pro
omnibus cooſulitur. 4. Re.5. Vade, lauare ſepties in iordane, &
recipiet ſanitatem caro tua. ¶ Vbi aduerte q̃ per virtutem pœ-
nitentiæ pœnitentes bonis laboribus exercitaotur, ideo dicit.
Vade. Prauis ſceleribus purificaotur, ideò dicitur. Lauare. Ma
gnis muneribus remunerantur. ideò dicitur. Recipiet ſanitatẽ
caro tua. ¶ Sic ergo patet q̃ per iordanẽ intelligitur ſtatus ſan-
ctitatis & pœoitentiæ. Status fragilitatis & defluẽtiæ. Status ad
uerſitatis & ſuſtinentiæ. Status proſperitatis & opulentiæ Et
hoc de iordane ſufficit quo ad præſens.

Ioſeph.

Nota q̃ Ioſepb interpretatur augmentũ vel ap- A
poſitio, & poteſt ſignificare Chriſtum vel quẽ-
libet virum iuſtum perfectum & virtuoſum, & maximè eccle-
ſiaſticum vel prælatum, quæ ſemper debet in gratijs & virtuti-
bus augmentari, alios etiam doctrinis & exẽplis in fide & mo-
ribus augmentare. Vnde de Ioſeph dicitur Geneſ. 49. Filius
accreſcens Ioſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu. ¶ Vbi
aduerte quod ſi volumus ſpiritualiter eſſe Ioſepb, nos debe-
mus habere
Mentalem charitatem.
Moralem qoantitatem.
Realem honeſtatem.
Primũ probat amor fi-
lialis. Filius inquit. Sed
ſm vigor oaturalis. Ac-
creſcens. Sed tertium nitor corporalis. Decorus inquit aſpectu
¶ Nos.n. debemus finaliter diligere. Vigoraliter pficere. Exẽ-
plariter ſplendeſcere. ¶ Primo ergo dico q̃ debet eſſe to oobis
affectus charitatis. Filius inquit Filius.n. eſt oomen amoris, qa
.ſ. filius patrem ſuum tenetur diligere, & à patre ſuo diligi &
amari. Sic verè nos debemus à Deo ſicut à patre luminum di-
ligi, & ipſum diligere ſicut patrem. Filius inquit. Vnde de Io-
ſeph dicitut Geñ.37. q̃ à patre plus cæteris fratribus amabaẽ,
& propter hoc pater tunicam polymitam ſibi fecerat, & ipſum
ſecum in domo iugiter retinebat. Sic verè iſte fuit prædilectus
& ab ipſo tunica virtutum indutus & per ipſum io domo gra-
tiæ & eccleſiæ pręfectus & retentus. Sicut.n. dicitor Ioan.3. Pa
ter.n. amat filium. Vnde etiam propter exceſſum charitatis &
compaſsionis dicitur de Ioſepb Geñ.45. q̃ videns fratres ſuos
non poterat ſe amplius continere præ fletu. quia.ſ. ad hominẽ
charitatioom & pium pertinet alijs in neceſsitatibus compati,
& pro eorum miſerijs flere miſericorditer & turbari. Sit igitur
in oobis affectus charitatis. ¶ Secũdò ſi volomos ſpiritualiter
eſſe Ioſeph, dico quod in nobis debet eſſe profectos bonitatis.
Accreſcens inquit. quia.ſ. oos debemus proficere in bono, &
iræ & creſcere de virtute in virtutem, donec videamus Deum
deorum io Syon, qoia ſicut dicitut Prouer.4. Iuſtorum ſemita
quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum
diem. Vide iſtam auctoritatem expoſitam ſupra.
& vide ſupra de creſcere. Vnde de Ioſeph
dicitur Geñ, 30. Vocauit nomen eios Ioſeph, dicens. Addat mi
hi dominus &c. q.d. Nomen Ioſeph ſignat cremeotum & addi
tamentom. Sit igitur in nobis profectus bonitatis. ¶ Tertiò ſit
in nobis aſpectus hooeſtatis, cũ dicitur. Decorus aſpectu. Vn-
de ſm magiſtrum byſto. dicitut q̃ ipſe erat indutus tunica ta-
lari, quæ ſignat virtutem honeſtatis, quæ vſque ad talos .i. vſq;
ad finem vitæ debet nos tegere & veſtire. Decorus inquit. Iſta
.n. virtus facit homioem pulchrum ſpiritualiter & decorum.
Prouerbio.31. Fortitudo & decor iodumentum eius. ¶ Sed ſi B
volumus aliquantulum de Ioſeph amplius dilatare, poſſumus
dicere qđ in ſacra ſcriptura ſit mentio de quadruplici Ioſeph,
videlicet de Ioſepb qui
Chriſtum deſignauit.
Chriſto miniſtrauit.
Chriſtum tumulauit.
Pro Chriſto ſuum erogauit.
Primus fuit Iacob
iſantulos.ſ. Ioſeph
filios Iacob. Sed
ſecundus. Mariæ
baiulus.ſ. Ioſeph ſponſus Mariæ. Sed tertius Iudeæ primulus
.ſ. Ioſeph ab Arimathia. Quartus verò Chriſti diſcipulus.ſ. Io
ſeph Barnabas ſuper quem ſors miſſa eſt cum mathiã. Iſtis pro
certo

certo quattuor modis debet & potest dici Ioseph quilibet iustus homo, quia reuera exemplo Ioseph filij Iacob debet Christum per imitationem figurare & designare. Exemplo Ioseph viri Mariæ, debet Christo per obedientiam & subiectioné seruire, obsequi & ministrare. Exemplo Ioseph de arimathia, debet Christum mortuum per iugem memoriam & compassionem in corde suo sepelire & tumulare. Exemplo verò Ioseph Barnabas qui cognominatus est iustus, sicut dicitur Actu.4. debet sua pauperibus distribuere & dispensare. De Ioseph Christi filio & imitatore dicitur Geñ.35. Filij Rachel Ioseph & Beniamin. Rachel videns Deum, est Christus, cótinuè vidés deú patrem. De ioseph famulatore obediente vel seruiente dicitur in Psal. In seruum venúdatus est Ioseph. De Ioseph Christi in memoria sua præ compassione tumulatore & absconsore dicit̃ Gñ.43. Ingressus est Ioseph in domú suá sequit̃. Festinauitq; in domum, quia cómota sunt viscera eius super fratre suo, & erúpebát lachrymę. Domus.n. significat mentem & conscientiam De Ioseph verò bonorum suorum pro Christo largitore & distributore dicitur Actu.4. quod Ioseph qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatum filius consolationis, leuites, Cyprius genere, agrum suum vendidit, & attulit precium ante pedes Apostolorú. Sic ergo patet quod quilibet qui vult esse spiritualis Ioseph, debet Christum designare & figurare exéplariter, Christo obedire & ministrare singulariter, Christum abscondere & tumulare cordialiter, pro Christo sua dare & dispensare liberaliter, vt sic de tali Ioseph dicatur illud Eccle.49. Ioseph inquit qui natus est homo princeps fratrum, firmamentum gentis, stabilimentum populi, ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetauerunt. Istud.n. dici potest propriè de quolibet sancto.s. dici potest Ioseph.i. appositio, propter virtutum cumulationem, homo propter rationé & discretionem, vel propter humanitatem & compassionem, princeps fratrum, propter prudentiam & prælationem, firmamentum gentis, per exhortationem & consolationem, & stabilimentum populi, propter adiutorium & subuentionem Ossa verò eius visitata sunt per honoré & canonizationem & post mortem prædicauerunt.s. gloriam & potentiam Dei, per miraculorum coruscationem & ostensionem. Talis.n. spiritualis Ioseph virtutibus debet abundare, quia interpretatur appositio. debet.n. esse diues in virtutibus. Matt.27. Venit quidam homo diues ab arimathia, cui nomen erat Ioseph &c. Ité ratione debet rutilare, quia homo. Geñ.41. dixit Pharao ad Ioseph. Núquid sapientiorem & similem tui inuenire potero? tu eris super domum meam. Item vniuersis debet imperare. quia.s. homo diues & sapiens dignus est alijs præsidere. Princeps inquit fratrum Geñ.41. Ite ad Ioseph, & quicquid dixerit vobis, facite. & ibidem. Dixit Ioseph Pharao. Ecce constitui te super vniuersam terram Ægypti. Item vacillantes debet confortare, quia debet esse firmamentum gentis. Gene.50. Fleuit Ioseph, & fratribus dicentibus serui tui sumus, respondit. nolite timere. ¶ Item indigentes debet educare, quia.s. ipse debet esse stabilimentú populi.s. pro eis intercedendo, & necessaria ministrando. Geñ.47. Ioseph verò patri & fratribus dedit possessioné in Ægypto in optimo terræ solo, & alebat eos, præbens cibaria singulis. ¶ Ité ipse mundus debet eum honorare, quia.s. tales merentur post morté adorari sicut sancti. Ossa inquit eius visitata sunt. vnde Geñ.37. legitur q Ioseph vidit in somnis solé & lunam & stellas.11. adorare se. ¶ Item talis ioseph miraculis solet coruscare,
A quia.s. mortuum prophetauit corpus eius Vnde de Ioseph legitur Geñ.50. q mortuus conditus est aromatibus, quod.s. designat redolentiam famæ & miraculorum. Allega si vis vocaliter de homo, princeps, firmamentum &c. sicut in titulis suis.
C Patet ergo quod per Ioseph denotatur iustus. ¶ Adhuc dico q per Ioseph designatur Christus. Ioseph.n. fuit figura Christi. Sicut.n. Iosph è patre prædilectus, tunica polymita fuit vestitus, ad fratres suos fuit missus, à quibus præ inuidia fuit venditus, in cisterna veteri positus, tandem Ægypti gubernator effectus, & ad maioré gradum quam ante fuerat extitit restitutus: sic dico quod Christú pater dilexit, tunica humanitatis ipsum vestiuit & sic ad fratres suos iudeos ipsum misit, à quibus venditus & occisus extitit, sed tandé per resurrectionem gradum excellentiorem quo ad humanitatem obtinuit, & aliméta gratię & gloriæ mortalibus dispensauit, ita quod fratres suos.i. Iudęos pro parte ad se venire per cóuersioné fecit, quos promouit præ ceteris & dilexit, sicut patuit in patribus primęue ecclesiæ, qui de Iudeis venerunt, qui sanctitate præ alijs coruscátur.
1. Mach.2. Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mandatum, & factus est dominus Ægypti. Iste.n. Ioseph in scriptura comparatur, qui pro eo quod tanquam ouis ad occisionem ductus est. Vnde Deo patri dirigitur illud. Psal. Qui regis Israel, intende, qui deducis velut ouem Ioseph. Ille.n. Ioseph.s. Christus, domum suam.i. ecclesiam constituit & fundauit, ipsamq; tutauit ab hostibus & saluauit. Vnde de Ioseph legitur quod Pharao vocauit eum saluatorem Ægypti. Vnde Deus pater videtur dicere illud Zach.10. Confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo, & conuertam eos, & miserebor eorú. Sed procul dubio de ista domo Ioseph, quæ est ecclesia, iam iam videtur quod à Deo nó defendatur aut saluetur, sed quod potius ab ipso vilipendatur aut calcetur. Vnde in Psal. in. dicit̃. q Deus repulit tabernacula Ioseph, & tribum Effrem nó eligit. Ista.n. domus procul dubio tantis hodie vitijs inflámatur, quod non mirum si eius habitatio repellat̃ nec ametur. Amos. 5. Quærite dominú, & viuite, ne forte cóburatur velut ignis, domus Ioseph, & deuorabit, & non erit qui extinguat. Et reuera nunc videtur allegorice impetum illud quod scribitur Exo. 1. Surrexit rex nouus super Aegyptum, qui ignorabat Ioseph. Quia verè rex nouus Christus, cuius.s. iuuentus cótinuè renouatur vt Aquila, iam videtur domum Ioseph & eius populum .s. ecclesiam & clerum, relinquere, & de ipso penitus non curare. & merito, quia pro certo iam verificatur illud quod scribitur Abdiæ.1. Erit domus Iacob & domus Ioseph flámma ignis .s. crudelitatis & rapacitatis, & ignis cupiditatis & carnalitatis. Nó sic &c. Patet ergo quomodo per Ioseph designat̃ Christus. Sufficit.

Iosue. Nota qđ Iosue qui fuit rex & dux à Deo electus ad introducendum filios Israel in terrá promissionis, & ad distribuendum eam ipsis singulariter institutus, & A
qui interpretatur salus, saluator aut saluaturus, potest mihi significare quemlibet bonum principem aut prælatú, quia.s. iste ad hoc à Deo spetialiter eligitur, vt per ipsius dicta exempla & facta populus saluetur, & in terram promissionis.i. ecclesiæ vel religionis christianæ introducatur, & vt possessiones ecclesiæ cuilibet s̃m merita dispéсentur. Iste.n. non solum debet esse dux aut doctor per regimen prælationis, immo etiá debet esse saluator & introductor per opé bonę doctrinę & eruditionis, & per impulsum boni exépli & operationis. Deut.31. Vocauit Moyses Iosue, & ait illi. Confortare, & esto robustus, tu.n. introduces populum istum in terram quam daturum se patribus eorú iurauit dominus. De tali ergo Iosue videt̃ locutus fuisse dominus, dicens. Nu.27. Tolle Iosue filium Nú, virum in quo est spiritus Dei. ¶ Vbi aduerte quod in quolibet tali debet esse Titulus dignę promotionis, quia Deus ipsum vocauit, dicens. Tolle. Baculus tutę defensionis quia dicitur Iosuæ.i. saluator. Nodulus charę dilectionis, quia dicitur filius, qui diligit. Angulus longę durationis, quia dicitur Nun, qui interpretat̃ sempiternus. Cumulus magnæ perfectionis, quia dicitur virum.i. virtutibus ornatum. Loculus rarę possessionis, in quo est riuulus sanctæ deuotionis, quia dicitur quod habet spiritum. spiritus inquit. Oculus rectę intentionis. Dei inquit. ¶ Iste.n. debet B
dignæ vocationis habere titulum, quia.s. non se debet ingerere vel inferre sicut faciunt ambitiosi, sed expectare q à Deo vocetur. Tolle inquit Deus. Geñ.22. Tolle filium tuum quem diligis Isaac. Vnde illud prædictum. Vocauit Moyses Iosue. Item debet tutæ defensionis habere baculum, quia debet dici Iosuæ .i. saluator, quia.s. iste debet saluare pauperes, ipsa subueniendo atq; docendo, infirmos & debiles, pro eis pugnando, & eos defendendo. Deu.1. Iosue intrabit pro te. & Iosuæ.8. dicit̃ quo modo Iosue intrauit pro populo. Item debet charę dilectionis habere nodulum quia debet esse filius. Vide supra de filio. Iosue.9. Fecit Iosue pactum cum eis.s. cum Gabaonitis. Pactú.n. charitatem designat. ¶ Item debet longę durationis habere angulum. Nun inquit.i. perpetuus. Nu.13. Vocauitq; .s. Moyses, Oseæ filium Nun Iosue. ¶ Item debet magnę perfectionis habere cumulum. Virum inquit. Vide de viro infra. Iosuæ.13. Iosue senex & prouectæ ętatis erat. prouecta seu perfecta ętas perfectionem virtutum signat. ¶ Item debet rarę possessionis habere loculum. in quo est inquit. q.s. in ipso sicut in loco digno & mundo habitauit Deus, & possessionem habuit gratiæ diuinę. Vnde iste est vir cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus est. Deut.31. & Iosuæ.1. dicitur Locutus est dominus ad Iosue ministerium Moysi, dicens. Sequitur. Sicut fui cum Moyse, ero tecú. ¶ Item debet sanctę deuotionis habere

bere riuulum. Spiritus inquit. vnde Deut. 34. dicitur. Iosue repletus est spiritu sapientiæ. ¶ Itē debet rectæ intentionis habere oculum, quod ostēditur cum dicitur. Deu. Iosuæ 11. Fecit Iosue sicut præceperat ei dominus. Vide in titulis contētis in auctoritate, & prosequere sicut vis.

A **Ipocrisis.** Nota quod hypocrisis dicitur ab hypos, quod est falsum, & crisis quod est iudiciū, quasi falsum iudicium. Hypocrisis. n. falso facit de homine iudicare, inquantum. s. facit eum reputari bonum, cum sit pessimus & iniquus. Est autem vitium hypocrisis tanquam vituperabile & deuitandum multiplici ratione, quia. s. hypocrita habet

Latentem infectionem.
Patentem perfectionem.
Turgentem præsumptionem.
Mordentem detractionem.
Lambentem locutionem.
Labentem durationem.

Omnia. n. ista vitia solēt in hypocritis abundare, & ideo nullus debet seipsum per hypocrisim palliare. ¶ Primo ergo dico quod hypocritę habent infectionem in corde latentem. Isti. n. sunt sicut seytale serpens stellatus & coloratus de quo dicit Isido. quod quot habet colores, tot habet dolores. quia. s. quanto maior est inest ipso exterior pulchritudo, latet in ipso venenosior turpitudo. Quia. s. tales quis habeat exterius pulchrā & patētē pictā & honestā cōuersatione, habēt tamē continuè interius in corde falsam latētē & venenatā intētionem Isti sunt sicut cerastes, qui corpus habens serpētis, & cornua arietis, corpus abscondit sub sabulo, arietina cornua tantum monstrat vt dum à transeuntibus arietina simplicitas non timetur, iuxta voluntatem suam serpētina calliditas nequitiam operetur. Quod vtique exemplum ad luxuriosos hypocritas dinoscitur pertinere, qui quia latent sub sabulo pœnitentiæ, & arietinam simplicitatem ostendunt, ideò sæpe fit quod à multis frequētātur, & serpentinis inductionibus ad peccatum luxuriæ inclinantur. Vnde dicit Chrys. nulla res ita exterminat bonum, sicut simulatio hypocrisis. Nam malum sub specie boni celatum dum nō cognoscitur, non cauetur. Vnde etiam Petrus Rauen. in sermone dicit quod hypocrisis est subtile malum, secretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Isti ergo habent in corde infectionem latētem. Ideò dicit dominus Mat. 23. Ve vobis scribę & Pharisei, hypocritę tristes, qui similes estis sepulchris dealbatis, qui paretis quidem foris hominibus speciosi, intus autem pleni estis spurcitia & iniquitate. ¶ Secundò dico quod hypocritæ habent perfectionem foris apparentem.
B
Sicut. n. sambucus habet totam virtutem suam in flore, quia fructus ipsius nihil valet, flos. n. redolet & fructus fœtet, Thymus etiā est herba cuius tota virtus est in flore, sic verè tota virtus hypocritarum est in exteriori florida conuersatione, quia. s. flos suæ conuersationis redolet per famositatem, fructus verò suæ operationis fœtet per iniquitatem. Vnde dicit Petrus Rauen. in sermone. Iniuria nulla capitalior quam malum agere, & bonum velle videri. Vnde quidam. Nunquam te fallant Lupi sub Vulpe latentes. Impia sub dulci sępe venena latent. Habent ergo perfectionem foris apparentē. Vnde Chrysostomus. O hypocrita, si bonum est bonum esse, vt quid vis apparere, quod non vis esse, s. bonus &c. Vide eam in manipulo florum tit. illo ¶ Tertiò dico quod hypocritæ habent præsumptionem superbe turgentem. Tales. o. vt communiter sunt arrogantes & turgidi, superbi, præsumptuosi & inflati, similes oleo, quod quamuis sit naturæ infirmioris, vult tamē omnibus liquoribus supereminere, & omnibus superesse. Sic verè isti licet sint infimi per immunditiam, sunt tamen semper eminentes & præsumptuosi per superbiam. Nam vbicunque sunt commorantes, siue in collegio siue in claustro, semper volūt alijs præeminere, & eis in prælationibus præfici, & super oēs apparere. Sicut. n. dicitur Iob. 34. Deus quandoque regnare facit hominem hypocritam per peccata populi. vnde Grego. 8. moral. Quid inquit in cunctis operibus suis sperat hypocrita, nisi reuerētia honoris, gloriam laudis, ab omnibus metui, sanctus ab omnibus appellari? Ecce quomodo adulteratur liquor balsami. Isti ergo habent præsumptionem superbe turgentem. Vnde de hypocritis dicit saluator. Mat. 23. quod ipsi dilatant philateria, & magnificant fimbrias, & amāt primos recubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus rabbi. ¶ Quartò dico quod isti habent detractionem aspere mordentem.
C
Hypocritę. n. vt communiter sunt detractores, omnes. n. alios quærunt diffamare, vt ipsi soli boni valeant apparere. Isti. n. sunt sicut manticora vel mammonetus, qui faciem hominis videtur habere, habet tamen tres ordines dentium in ore, quibus non solum animalia, immo etiam homines deuorat & consumit, secundum Plin. Sic verè charissimi, hypocritę qui in facie idest conuersatione homines idest boni esse videntur, ad deuorandum alios & mordendum tribus ordinibus dentiū idest triplicibus sermonibus & verbis detractorijs solent vti, quibus. s. mordēt tria gña psonarū. s. Superiores, Mediocres, & inferiores. Vnde dicit Berñ. quod sunt alijs adulātes, & alijs detrahētes, mordaces vt canes, dolosi vt Vulpes, superbi vt Leones, rapaces vt Lupi, lasciui vt Vrsi. Hi volunt esse sine auctoritate iudices, sine visu testes, postremo falsi accusatores, & omni veritate carens. Habent ergo detractionē aspere mordētē. ¶ Quintò dico quod isti habēt locutionē dulciter lābētē. Isti. n. dulcissime & facūdissime & adulātissime loquunt, vt ad amorē suū attrahāt auditores, similes syrenis, quæ dulcissime cātādo decipiūt nauigantes. Similes etiā sunt hyenis, quæ vocem simulantes humanam pastorum tabernacula subintrant, & ipsos deuorant & occidunt sicut dicit Plinios. Quia verè per dulcedinem cantus. i. dulcium sermonum suorum decipiunt auditores, in tantū quod ad ingressum tabernaculorum pastorum. i. domus & hospitij prælatorum & principum & magnatū multotiēs admittuntur, vbi mala quam plurima aliquotiens operātur. Ista possunt videri de multis religiosis, qui quandoque ad ostia principum recipiuntur propter suam hypocriticam fictionē, vbi cū introducti fuerint, omnia solent sibi officia vendicare, domus regimen vsurpare, alios laudare, & alios accusare, nemini subiacere, & omnibus imperare, totamque communitatem curiæ vel hospitij solent suis adinuētionibus perturbare, ipsum etiā pastorem prælatum & principem solent depauperare, & tēporaliter deuotare. Isti sunt ergo illi de quibus dicit apostolus quod per dulces sermones decipiunt mentes innocentium. Rom. 16. vnde Petrus Ra. in sermone dicit sic. Hypocrisis inquit mentitur affectu, oculis fallit, aspectu illudit vidētes, decipit audiētes, seducit turbas, trahit populos, famam vendit, emit clamorem, præsensque quærit præmium non futurum. Isti ergo habēt locutionem dulciter lambentem. ¶ Sextò dico quod isti habēt D
durationem breuiter labentem. Status. n. talium parum durat, quia sicut Iob. 20. dicitur Gaudium hypocritę ad instar pūcti: Sicut. n. glacies, niues, vitrum & flores habent esse debile non durabile, quia quamuis luceant & splendeant quandiu sunt in statu, modico tamen vento diruuntur, modico calore soluuntur, & modico impulsu franguntur, sic verè hypocritę quādiu sunt in statu suæ fictę perfectionis, valde sunt pulchri & famosi, honesti & virtuosi, formosi & gratiosi, sed verè ista non continuè possunt durare, immo occasione modica solent perire & cessare, ita quod eorum nequitia solet omnibus apparere. Orichalcum. n. quandoque videtur esse aurum propter splendorē, veruntamen cito rubiginatur & sic non esse aurum euidentissime declaratur, quia. s. hypocrita quamuis quandoque in conuersatione splendeat, splendor tamen eius nunquā diutius perseuerat. vnde Iob. 20. Hoc scio à principio à quo positus est homo super terram, quod laus impiorum breuis sit, & gaudium hypocritę ad instar puncti. Vnde dicit Hugo lib. de meditatione. Exitus manifestat quod à principio latebat, & quæ dubia sunt in origine, probantur à fine. Sen. etiam dicit quod ficta cito in naturam suam reincidunt, quæcunque autem ex solido nascuntur, in maius meliusque procedunt. Sic ergo patet conditio hypocritarum in sex partes diuisa. Vide supra & infra in multis tit. sicut per tabulam, quæ fiet super hoc opus, poteris edoceri.

Ipse. Nota quod istud pronomen ipse, quod aliquando est relatiuum, aliquando demōstratiuum, potest dici de A
Christo, de iusto, de impio, de diabolo. ¶ Primò ergo dico quod Deus potest dici ipse, quia. s. ipse est pronomen demonstratiuū & relatiuum Pronomen dico, quia pro nomine idest pro homine se posuit, mortem pro illo sustinendo, & se pro eo diabolo & vitijs opponendo & eum defendendo. Quia sicut dicitur Matth. 15. Iste est qui venit ministrare, & non ministrari, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Iste. n. fuit sicut galina, quæ se pro pullis exponit periculo, quia sicut dicit Esa. 53. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Sequitur. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Item ipse fuit relatiuus, se nobis conformando, & carnem nostram assumendo & voluntatem patris cœlestiaque mysteria prædicando, & referendo, quia sicut dicitur Eph. 2. Ipse est pax nostra quę fecit vtraque vnum, vt duos cōdat in semetipsum, in vnum nouum hominem. Item fuit demonstratiuus viam vitæ exemplariter

& verba-

& verbaliter ostendendo, & seipsum visibiliter hominibus demonstrando, quia sicut dicitur in Psalm. Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viam. ¶ Et ideò breuiter de isto ipso, idest de Christo, possumus notare quod ipse est

B Imperator dignissimus.
Propugnator fortissimus.
Expiator mundissimus.
Dispensator largissimus.
Miserator pijssimus.
Liberator dulcissimus.
Concordator gratissimus.
Iudicator certissimus.
Consolator lætissimus.

¶ Dico ergo quod ipse est creator & imperator. Est.n Deus imperator & rer. Apocali. 1. Ipsi gloria & imperium in secula seculorū. Amē. & Ioann. 1. Oia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Psalm. Tu es ipse rex meus & Deus meus, qui mandas salutes Iacob. Item ipse est soluator & propugnator. Sopho. 3. Dominus Deus tuus in medio tui fortis ipse saluabit. Item ipse est purgator & expiator. Lucæ. 3. Ipse baptizabit vos in spiritu sancto. Item est donator & dispensator, quia .s. charismata gratiarum dispensauit fidelibus abundanter. Eph. 4. Qui descendit, ipse est. Sequit. Et ipse dedit quosdā quidē esse Apostolos, quosdam verò prophetas, alios autem euangelistas, alios autem pastores & doctores. ¶ Item ipse est indultor & miserator. Psalm. Inuocabant dominū & ipse exandiēbāt eos. Et alibi. Iacta sup dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Psalm. Ipse.n. est misericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non disperdet eos. Item ipse est adiutor & liberator. Daniel. 6. Ipse.n. est Deus viuens & æternus in secula. Sequitur. Ipse saluator & liberator. Item ipse est amator & cōcordator. Vnde illud prædictū Eph. 2. Ipse est pax nostra &c. Item ipse est discussor & iudicator, quia sicut dicitur in Psalm. Ipse dominus Deus noster, in omni terra iudicia eius. & Ezec. 34. Ecce ego ipse iudico interpecus & pecus. ¶ Item ipse est promotor & consolator, quod potissime fiet in patria. Psal. Ibi lætabimur in ipso qui dominatur in virtute sua in æternum. Patet ergo quod Christus est ipse, quia reuera sicut dicitur Col. 1. Omnia per ipsum & in ipso creata, sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso cōstant, & ipse est caput corporis ecclesiæ. Sequitur. Vt sit in omnibus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per ipsum reconciliari, oia per ipsum pacificās &c.

C ¶ Et pro certo dico quod Christus est ipse.
Cuius potentia debet honorari.
Cuius scientia debet auscultari.
Cuius clementia debet amplexari.

Ipse est dico cuius potētia est honorāda. Vnde in Psalm. dicitur Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius, venite adoremus & procidamus ante Deum ploremus corā domino, qui fecit nos quia ipse est dominus Deus noster, nos autē populus eius &c. Ipse est etiam cuius scientia est auscultanda. Matth. 17. Hic est filius meus dilectus, in quo mibi complacui, ipsum audite. Itē ipse est insuper cuius clementia est amplexanda. vnde Mat. 26. Ipse est, tenete eum. Sicut.n. dicitur Ecclesi. 5. Misericordia & ira ab ipso cito properant. Et breuiter de isto ipso .s. de Christo possumus concludere & dicere illud Rom. 11. Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi honor & gloria in secula seculorum. & August. de verbis Apostoli c. 16. dicit quod homo debet amare ipsum amatorem, ipsum spectatorē, ipsum coronatorem, ipsum præmij largitorem. Postremo ipsum præmium deputare, & non aliud ab ipso quam ipsum expectare.

D Patet ergo quomodo per ipse denotatur Christus. ¶ Secundò dico quod per ipse denotatur iustus. vir enim iustus, & dicitur pronomen, & dicitur relatiuus & dicitur demonstratiuus. Dicitur dico pronomen, quod pro nomine ponitur, quia ipse pro alijs se solet ponere .s. pro eis orādo & intercedēdo, pro eis pugnando atque dimicando, pro eis loquendo atque allegando. Vnde de Aaron dictum est Moysi Exodi. 4. Ipse loquetur pro te ad populum. Relatiuus etiam est .s. se Deo & melioribus conformando, comparando, & referendo, & in Deo sperādo, & ei innitēdo, & veritatem loquendo & prædicando. Psal. Veritas mea & misericordia mea cum ipso, & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Demonstratiuus insuper scilicet per sanctitatis exempla viam veritatis ostendendo, & se exemplū alijs demōstrando. 1. Regum. 18. Omnis enim Israel diligebat Dauid, ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos .s. bona exempla monstrando & ostendendo. Et ideò breuiter istud vocabulum ipse, signat vniuersitatem & generalitatem, quia .s. dici potest Ipse iustus. Ipse pius. Ipse sanctus, & sic de alijs. Et ideò quam quis ipse dicitur, signū est quod omnibus virtutibus generaliter insignitur, quod tantæ perfectionis existit, quod necesse est quod ipsius sanctitudo quæ per proprium vocabulum denotari non potest, isto generali vocabulo designetur Ipse ergo. Vnde dominus in Psalm. Super ipsum autem efflorebat sanctificatio mea. ¶ Et sic nota quod iustus dicitur ipse, quia ipse est E

Charitas fraterna.
Firmitas æterna.
Claritas externa.
Paruitas interna.
Benignitas materna.
Seueritas paterna.
Iocunditas superna.

¶ Dicam ergo quod ille qui vult spiritualiter dici ipse debet habere charitatem fraternā. Nullus enim potest esse pronomē relatiuum & demonstratiuum idest pro alijs intercessor, bonorum imitator, & verborum prædicator & demōstrator, nisi sit homo charitatiuus. figuratus in Isaac, qui interpretatur risus, de quo dicitur Geñ. 22. qđ ipse portabat in manibus suis ignē & gladium. Ignis enim signat charitatis feruorem. Gladius verò signat verbi Dei & veritatis rigorem. vt de mutua charitate dicatur illud Genes 20. Ipse dixit mihi, soror mea est, & ipsa dixit, frater meus est. Item ipse debet habere firmitatē æternam id est stabilitatem perseuerantiæ. Figuratus Exodi. 25. vbi præcipitur quod ipsos vectes faciant de lignis sethim, quæ scilicet secundum magistrum in historia scholastica, erant imputribilia & incremabilia. quasi dicat, quod tales ipsi nunquam debent per peccatum putrefieri aut corrumpi, sed perseueranter sistere, & manere. Vnde de Abraham dicitur Gñ. 18. quod ipse stabat iuxta Angelos sub arbore. Item ipse debet habere claritatem externam id est honestatē & splendorem vitę & sciētiæ. Figuratus Exodi. 25. vbi dicitur quod in ipso candelabro erant scyphi & spherulę & Lilia, quia reuera in candelabro luminis .i. in homine claro & honesto, debent esse scyphi doctrinæ, & spherulę volubiles diligentiæ & obedientiæ, & Lilia castitatis & continentiæ, quæ potissime spectāt ad prædicatorem. Quia reuera ipse debet esse candelabrum ad illuminandum per vitam exemplarem, & habere scyphum ad inebriandū per scientiam salutatem, & spherulam volubilem per diligentiam singulatem, & Lilia, hoc est. continentiam & munditiam corporalem, vt de honesta vita ipsius dicatur illud Ioan. 3. Ipse erat lucerna ardens & lucens. Item debet habere paruitatem internā idest virtutem humilitatis. Geñ. 32. Ipse seruus tuus Iacob iter nostrum insequitur. Seruus enim humilitatem designat. Vnde de Christo dicitur Philip. 2. quod semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Item debet habere benignitatem maternam, quia .s. ipse debet esse misericors & benignus, sicut de Dauid dicitur. 2. Reg. 23. quod ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. vnde dominus in Psalm. dicit. Veritas mea & misericordia mea cū ipso, & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Item debet habere seueritatem paternam .s. ad arguendū malos. Genes. 18. Ipse est pater moabitarum. &c. 2. Regum. 23. Ipse quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum spectaculo. Vir enim Aegyptius signat peccatorē, qui per iustos debet spiritualiter interfici, hoc est dictu, corrigi & castigari. & sic finaliter sequitur quod talis ipse, id est quilibet vir perfectus habet finaliter iocunditatem supernam .s. gloriam Paradisi. Quia pro certo sicut dicitur Matth. 5. Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum Sic ergo patet quomodo p ipse denotatur iustus. ¶ Tertiò dico quod quandoq; per ipse designatur iniustus seu etiam impius Peccator enim relatiuus est, qa refert quicquid audit & quicquid nouit, se iactando & magnificādo, & alios prodēdo & diffamando, & de eis detrahendo. Psalm. Dominus conteret dentes eorum in ore ipsorum. Et in Psalm. dicitur de talibus quod molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Item demonstratiuus, mala exempla alijs ostendendo, & suam malam Intentionem per opera demonstrando. Mali n solent per exteriora signa suas interiores iniquitates ostēdere & quales sunt interius, exterius demonstrare. Ezec. 33. Peccata nostra super nos, & in ipsis tabescimus. ¶ Notabis ergo breuiter F

unter quòd istud pronomen ipse signat peccatorem, seu multorum criminum possessorem. Ipse.q. generalissimũ habet signatum. Et sic nota quod peccator dicitur ipse, quia

Per superbiam sursum erigitur.
Per inuidiam intus configitur.
Per malitiam hincinde vertitur.
Per ignorantiam cęcus efficitur.
Per gastrimargiam cibis submergitur.
Per inconstantiam cito labitur.
Per Dei sententiam morte percutitur.

¶ Igitur dico de peccatoribus q per superbiã sursum eriguntur, illud Neemiæ.9. Ipsi verò & patres nostri superbe egerunt, & indurauerunt ceruices suas. Item per inuidiam intus configuntur. Psal. Gladius eorum intret in corda ipsorum. Item per malitiã hinc inde voluuntur. Genes.41. Ipse verò claudicabat. Claudicans .n. non rectè incedit, sic nec malitiosus, quia semper habet intentionem claudam & peruersam. Item per ignorantiam Deũ obliuiscuntur. Psalm. Ipsi verè non cognouerunt vias meas, q. bus iuraui &c. Item per gulam seu gastrimargiam cibis immerguntur. Psalm. Ipsi dispergentur ad manducandum, si verò nõ fuerint saturati, & murmurabunt. Item per inconstantiam cito dilabuntur. Psalm. Ipsi infirmati sunt, & ceciderunt. Et illud. Ipsi videntes sic admirati, turbati & commoti sunt tremor apprehendit eos. Item finaliter per Dei sententiam & iustitiam morte perpetua feriuntur. Ezechi.33. Ipse impius in iniquitate sua morietur. Et in Psalm. Ipsi peribunt, tu autem permanes &c. Et illud Ipsi verò in vanum quesierunt animam meam introibunt in inferiora terræ, tradentur manus gladij, partes
G vulpium erunt. Patet ergo quomodo per ipse, potest intelligi diabolus vel iniustus. ¶ Si verò contingit de aliqua sancta persona in genere fœminino sermonem facere, vt puta, de aliqua sancta virgine, vidua vel fœmina, dic quod istud pronomen ipsa signat istam sanctam, quæ.s. dici potest pronomen relatiuũ, & demonstratiuum, & generaliter significatiuum, quia.s. ipsa pro nomine ponitur pro nobis orando. Relatiua est, vera prædicando. Demonstratiua, exempla demonstrando, & generaliter significatiua bona omnia generaliter in se continendo. Vnde ipsa propriè potest dici illud Geñ.24. Ipsa est mulier quam præparauit dominus filio domini mei. Dominus .n. idest Deus pater præparauit ipsam filio suo Christo in matrem filiam seu sponsam. ¶ Et nota quod ipsa fuit

Pœnitens & gemens.
Prudens & clemens.
Docens & non demens.

¶ Quod fuerit gemens per pœnitẽtiam, patet Thren. 1. vbi dicitur sic. Ipsa aũt gemens cõuersa est retrorsum. Quod etiam fuerit clemẽs per prudẽtiam seu per misericordiã patet Geñ.29. Ecce Rachel veniebat cum ouibus patris sui, nã gregẽ ipsa pascebat. Quod insuper fuerit docens per sapiẽtiã, patet in Psalm. vbi dicitur de ea. Disciplina tua.i. ista bene disciplinata correxit me in finẽ, disciplina tua ipsa me docebit. Hæc igit̃ de ipse & ipsa sufficiant. Vide de ille & iste.

A IRa. Irasci. Iratus. Nota quod est ira tolerãda, ira temperanda, ira formidanda. Prima est rigor diuinæ punitionis, de qua dicitur Micheæ.7. Iram domini portabo, quoniam peccaui ei. Secunda est feruor humanæ tribulationis. vnde Prouer. 12. Fatuus statim indicat iram suam, qui autem dissimulat in posterum, callidus est. Tertia est feruor æternæ dãnationis. vnde Sapien. 19. Impijs inquit sine misericordia ira superueniat. & Exodi.15. Misisti iram tuam quæ deuorauit eos sicut stipulam &c. Possumus ergo distinguere inter iram diuinã & iram humanam. Ira.n. Dei nihil aliud est quã rigor suæ iustitiæ, quæ aliquando lædit peccatores temporaliter puniendo, aliquãdo æternaliter condemnando. Ira.n. in Deo non signat animi motum & turbationem, sed tantummodo dicit nihil suæ iustitiæ executionem. Sicut.n. aqua pura & lympida & fęcibus impermixta licet quandoq; moueatur nunquam tamen propter hoc turbatur, sic essentia diuina quamuis videatur mota iracũdia vel vindicta propter seueritatem iustitiæ quam exercet, nuquã tamen realiter irascitur vel turbatur, sed in tranquillitate perpetua immobiliter situatur, quia sicut dicitur Iudit.8. Deus sicut homo non immitabitur, nec sicut filius hominis ad iracundiam concitabitur. Distinguamus igitur breuiter q sit triplex ira generaliter loquendo, scilicet

B Metuenda cum reuerentia.
Sustinenda cum patientia.
Fugienda cum diligentia.

¶ Est dico quædam ira cũ reuerentia metuenda, & ista est ira iustitiæ diuinæ quæ cõtra peccatores infligitur & fertur. Sicut.n. per motũ fortis tonitrui montes quandoq; mouentur & concutiuntur, ad ad vocem etiã & rugitum Leones irati, cetera animalia terrent & conturbãtur, quia sicut dicitur Amos.3. Leo rugit, quis non timebit? & per motum firmamenti orbes inferiores mouentur & agitantur, sic verè dico q qñ cœlum & Leonẽ de Tribu Iuda Christum perpendimus contra nos indignatũ & motũ per iram iustitiæ & rigoris, & qñ rugitũ & tonitruũ cõminationũ suarũ audimus (quia sicut rugitus Leonis est, ita & furor regis. Prouc.20.) nos p certo debemus per timorẽ concuti, & moueri, & p tremulosam reuerẽtiã agitari. Psa. Fundamẽta mõtium cõturbata sunt & cõmota sunt, qm̃ iratus est eis. Talẽ timorem cõceperat ille qui dicebat in Psal. Cõturbatus est in ira oculus meus, aĩa mea & venter meus. Deus.n. est sicut elephas, qui q̃uis sit aĩal benignissimum, qñq; tñ irascit̃ nimiũ prouocatus. Quia verè Deus Iudex iustus fortis & patiẽs, qui nunq̃ irascit̃ p singulos dies, q̃uis ipse sit pater miarum, & deus totius cõsolationis, iuste tñ habet aliquoties irasci, & ad punitionẽ & vindictã pcedere prouocatus nostris iniquitatibus & pctĩs. Vnde de pctõribus dr̃ Neæ.9. Prouocauerũt te ad iracũdiã, & recesserunt & proiecerunt legem tuam post terga sua. ¶ Et aduerte quod tria genera personarum solent ad iram dominum pro- C
uocare, videlicet

Fatui sapientes.
Superbi præsumentes.
Dyscoli discordantes.

Deum.n. ad iracũdiã prouocant sapientes infatuati. Magis.n. offendit Deũ peccator sapiẽs q̃ indoctus, qa .s. sapiens peccat ex malitia, insipiẽs aũt ex ignorãtia. vnde Luc. 12. dr̃ q seruus sciens volũtatem dñi, & nõ faciẽs, plagis vapulabit multis. Et ideò cõtra tales irascit̃ dñs & in pręsenti & in futuro. Vnde de Salomone sapiẽtissimo dr̃.3. Re.11. Iratus est dñs Salomoni, eo qd̃ auersa fuisset mẽs eius à dño Deo Israel. Leo.n. plus irascit̃ hoĩbus q̃ pueris & mulieribus. illos.n. q̃nq; occidit, istis aũt cõiter parcit. quia .s. Deus plus irascit̃ hoĩbus .i. rationabilibus personis qñ delinquũt, quia.s. videñt peccare ex industria, q̃ mulieribus & paruulis.i. quam personis simplicibus & ignorantibus, qui videñt peccare ex ignorantia. vnde Dañ.2. dr̃ q rex in furorẽ & irã conuersus, præcepit vt perderent oẽs sapientes Babylonis. Prouocãt ergo ad iram dominũ sapiẽtes infatuati. ¶ Itẽ Deum ad iracundiam prouocãt pręsumentes humiliati. s. isti qui ex natura sua deberent etiam esse humiles, & tñ sunt superbi, arrogãtes, & præsumptuosi ab omnibus inueniuntur. Cõtra tales ergo Deus irascit̃, quia sicut videmus q fulgur plus percutit alta loca q̃ infima, ventus etiam citius plus lędit arbores altas & procẽsas quam modicas & depressas, sic verè ira iustitiæ diuinæ magis debacchat̃ in altos supbos & elatos q̃ humiles & depressos. Et de hoc dr̃ in Psalm. Fundamenta montiũ conturbata sunt, qm̃ iratus est eis. Montes.n. qui sunt alti & elati, & tñ sunt de terra, significant tales q sunt superbi, præsumptuosi & elati, cũ tñ more terræ deberent esse humiles & depressi. Isti sunt ergo præsumẽtes humiliati. ¶ Item ad iracundiã Deum prouocãt litigantes pacificati, & tales sunt illi qui in pace ecclesiæ fundati sunt, & tñ non possunt cum aliquo pacifice cõuersari. Quia ergo filius delinquens in patrem magis offendit eũ q̃ aliquis extraneus. sic quia isti qui pacẽ religionis & ecclesiæ elegerũt, sunt propriè filij Dei (qa beati pacifici, qm̃ filij Dei vocabunt̃ Mat.5.) magis Deũ offendunt qñ contra naturã sui status rebelles & litigiosi fiunt. De quibus dici potest illud Abacuch.3. Nũquid in fluminibus iratus es, aut in mari indignatio tua? Flumina.n & mare significãt litigiosos, quia sicut dicitur Esai.57. Impij sicut mare feruens, quod quiescere non valet. Ista igitur tria genera personarum prouocant iram Dei. Et ideò ira Dei in scriptura comparatur tribus generibus rerum. s. lapidi ferienti, igni comburenti, & lanceæ occidenti. Ista est.n. lapis ad percutiendum. vnde Ezechiæ.13. Dabo lapides grandes in ira in consumptionem. Item est ignis ad inflammandum. Ezechiæ.22. In igne irę meæ consumpsi eos. Item est lancea ad occidendum vnde Sapientis.5. Acuet diram iram in lanceam, & pugnabit cum eo orbis terrarum contra insensatos. Ista est igitur ira Dei quæ venit in filios diffidentiæ. Colos.3. Ista est igitur ira cum reuerentia me- D
tuenda. ¶ Secundò principaliter dico quod est quædam ira cũ patientia sustinenda, & ista est ira iustitię diuinæ, quantum ad illationem tribulationis temporalis. Ista est enim quædam ira paterna, quæ ad vtilitatem nostram solet in nos sæuire. Ista est enim ira misericors, qua scilicet Deus ad finem pium & misericordem,

ricordem, s. ad finem saluationis nostræ nobis aliquotiés infert iram. iuxta illud Psal. Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Sicut. n. dicitur Eccl. 5. Misericordia & ira ab ipso cito proximant. Quia pro certo talis ira semper est cum misericordia coniugata. Deus. n. est sicut malogranatũ, quod est exterius valde durum, interius aũt est valde molle. Quia. s. Deus sæpe apparet exterius esse durus per iustitiam & correctioné, qui tamen est valde mollis & pius per compassionem & benignam intentionem. Et ideo talis ira est merito sustinenda, cum certi simus ꝙ propter bonũ nostrum nobis est aliquotiens infligenda. Quia, sicut dicitur in Psal. Non imperpetuum irascet nec obliuiscetur misereri Deus, nec cõtinebit in ira misericordias suas &c. Ista est ergo ira in patientia sustinéda. Sed de ista
E vide latius supra de correctione, & infra de tribulatione. ¶ Tertio dico ꝙ est quædam ira cum diligentia præcauenda. Ista est ira cordis, quæ nihil aliud est quàm motus animi & turbulentus appetitus vindictæ propter aliquod obstaculum voluntatis. Et ista est fugienda propter plura. s. quia

Deo contrariatur.
Proximo inimicatur.
Sibiipsi iniuriatur.

¶ Dico ergo ꝙ ira est Deo contrariatiua. Deus. n. dicitur Deus pacis, nõ Deus iræ. Quinimmo sicut vnumquodq; fugit suum contrarium, sic Deus, qui est vera pax, semper fugit iram & cor turbidum & iracundum. Ira. n. est sicut ignis, qui si in corde hominis fuerit accensus, illic Deus non poterit remanere, quia sicut dicitur Eccl. 28. Homo iracundus incendit litem. Sicut. n. motus aquę destruit imaginem quæ in aqua resultabat, sic verè motus iræ cum cor nostrum mouerit & tetigerit, imaginem gratiæ diuinæ ibidem resultantem solet turbare, & quandoq; penitus dissipare. vnde Gregorius super Iob dicit. Mansuetudo in nobis imaginem Dei seruat. Semper. n. tranquillus est, sed ira dissipat, quæ multis virtutibus priuat. Ira ergo est incendiaria diaboli, quæ Deum de domo propria expellit. Ista. n. est illa mulier de qua dicitur Prouer. 21. Melius est habitare in domo deserta, quàm cum muliere rixosa & iracunda. Ira ergo Deo contrariatur. ¶ Deniq; dico ꝙ ira proximo inimicatur. Iracundus. n. plus quàm quicunq; alius peccator magis solet lædere proximos & vicinos. Lædit. n. eos multotiens non solum in rebus, immo etiam in corpore & in fama. Similes. n. sunt iracundi apris, qui tanto impetu iracundiæ debacchãtur, ꝙ in venatorum gladijs se infigũt. similes insuper sunt leonibus qui tanto iracundię impetu leopardos persequũtur, quòd in foueam intrantes ibidem irremediabiliter includuntur, ita ꝙ ab ipsis leopardis à parte opposita exeuntibus occiduntur. Similes insuper sunt apibus, quæ tanto ardore vindictæ figunt aculeum, ꝙ cum aculeo dimittunt intestina, ita ꝙ dum alium volunt lędere, seipsas solent lætaliter vulnerare. Sic verè charissimi, cũ iracundi multotiés taliter irascantur, ꝙ absq; iudicio rationis ad lædendum alios animantur, sæpe fit ꝙ quantum ad Deũ & quantum ad mundum corpus & animam perdere dinoscũtur.
A Sic. n. dicitur Eccl. 30. zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducent. & Prouer. 29. Vir iracundus suscitat rixas &c. Ira ergo proximo inimicatur. ¶ Insuper dico ꝙ ira subiecto proprio iniuriatur. Ista. n. sicut & inuidia cor iracundi primo ferit, & deinde ad læsionem membrorum multipliciter se extendit. Nam vt dicit Gregor. 5. moralium. Iræ suæ stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se impedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & res notæ non cognoscuntur. Ista est igitur ira quæ est fugienda & præcauéda, quia charissimi quamuis motus iræ sint in homine naturales, ipsos tamen debet ratio refrenare. Vnde de quodam philosopho legitur ꝙ dum iratus inimicum suũ inuenisset, noluit ipsum occidere nec lædere, dicens. Occiderem inquit te, nisi iratus essem tibi. Timebat. n. dictus philosophus ne brutalis appetitus iracũdiæ ipsum ad vindictam moueret magis quàm ratio suaderet, iuxta illud. Vindictam differ donec transiuerit ira. Impedit ira animum ne possit cernere verum. Et hoc est quod dicit Ambrosius ad Vercellensem. Iram homo præuenire non potest, mitigare potest. Ergo & si irascamur, affectus nostri motũ recipiant secundum naturam, non peccatum præter naturam. Patet igitur quòd triplex est ira. s. Metuenda, Sustinenda, & Fugienda. Sufficit.

A **Ire.** Nota ꝙ ire nihil aliud est quàm de termino ad terminum se præsentialiter transferre. Et signat ire motum, perfectum, & transitum de loco ad locum. Quia ergo terminus est finis eundi, ideo cum à fine res denominetur, hinc est ꝙ secundum naturam termini ad quem itur, potest eũdi qualitas denotari. Cum igitur terminus ad quem itur sit in duplici differentia, quia aut est terminus bonus aut malus, ideo possumus dicere ꝙ ire sumitur in bono & in malo. In bono. n. signat bonum motum, bonum profectum, bonum affectum, bonum effectum. Homo. n. per bonos affectus & effectus de malo ad bonum mouetur, & de mundo ad patriã, de peccato ad virtutem, & de gratia ad gloriam progreditur & trãsfertur. quælibet. n. bona affectio & cogitatio vel operatio est quidã passus ad eũdum in Paradisum, vt in Psal. dr. Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Syon. In malo etiam signat malum actum, malum motum, malũ affectum, malũ profectũ, quo. s. peccator de mundo ad infernum, de virtute ad vitium, de bono ad malũ proficiscitur & mutatur. vnde. j. Ioan. 2. Qui odit fratrem suũ, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quo eat, qm tenebre excęcauerunt oculos eius. Dicamus igitur ꝙ est ire virtuosum & laudabile, ire vitiosum & dãnabile. ¶ Primo ergo dico ꝙ est ire virtuosum, & iste est pfectus B
& cõtinuatio in bonis virtutibus & operibus, per quæ. s. ad Paradisi terminũ deuenimus. Ire. n. sicut dicit mihi continuationem motus corporalis, sic spũaliter loquendo, dicit mihi continuationem & profectum operis virtualis. Sicut. n. quędã sunt aĩalia magni motus & magnæ agilitatis & virtutis, sicut patet de formicis, quæ non cessant ire & redire, & pro quærendis victualibus motum sui itineris quasi continuè exercere, sic verè loquendo spũaliter, nos debemus per virtutes & bona opera continuè nos mouere, & pro victualibus regni æterni quærendis profectum boni operis frequentare. vnde de Isaac dicitur Gen. 26. Ibat Isaac proficiens atq; succrescens donec magnus vehementer effectus est. Et ideo præcipuè dominus videtur nobis præcipere talem motum Matthæ. 20. vbi dicit. Ite & vos in vineam meam. ¶ Vbi aduerte quòd homo quandoq; corporaliter solet ire alicubi

Vigore præceptorum.
Amore sociorum.
Dulcore præmiorum.

¶ Sic verè ad virtuosè eundum debet nos mouere Dei auctoritas imperatiua, ideo dr̃ Ite. Fratrum cõitas sociatiua, ideo dr̃. Vos. Fructus vtilitas excitatiua. Vineã inquit meam. Hic igitur ostẽditur ꝙ ad spũaliter eundum, mandatorum iussu cõpellimur, quod ostenditur cum dr̃. Ite. Sociorum nexu animamur, qđ ostẽditur in vocabulo. Vos inquit. Præmiorũ fructu attrahimur, qui supponitur cum dr̃. In vineam, quia. s. vinea de sui natura fructum designat. Dico ergo quòd ad spiritualiter eundum debet nos mouere

Iussus imperatiuus.
Nexus copulatiuus.
Fructus saturatiuus.

Iussus dico imperatiuus, qđ ostenditur in verbo. Ite, qđ vtiq; est imperatiui modi. quia. s. nobis à Deo & ab Ecclesia continuè imperatur vt iter motum sollicitè frequentemus. Ite inquit. Michææ. 2. Surgite & ite, quia non habetis hic requiem. Sicut. n. ad motũ firmamẽti mouentur planetę inferiores, sic verè ad motum & monitionem Dei debent moueri christiani fideliores. Nam sicut mandata regũ & principum à subditis celerius exequuntur, sic etiam, qñ rex & imperator noster nobis præcipit ꝙ eamus. i. per virtutum semitã celerius procedamus, istud mandatum tenemur exequi celeriter & debemus. Dicit ergo Ite. i. per bona opera vos mouete, & ad cœlestem patriam virtutum gressibus properate. vnde Luc. 19. Ite in castellum quod contra vos est. ¶ Et nota ꝙ ex C
Dei præcepto nos debemus spiritualiter ire ad Deũ per quædam itinera spiritualia, videlicet per viam

Pœnitentiæ.
Diligentiæ.
Compassionis.
Discretionis.
Confessionis.
Contemplationis.

¶ Igitur eamus per viam pœnitentiæ, & hoc præcipitur Exod. 5. Ite ad onera vestra. Item eamus per viam diligẽtiæ, & hoc præcipitur Matt. 2. Ite interrogate diligenter de puero. Item eamus per viam compassionis, & hoc præcipitur Matt. 22. Ite ad exitus viarum, & quoscũq; inueneritis, vocate ad nuptias. Item eamus per viam discretionis, & hoc præcipitur Matthæ. 27. Ite, custodite sicut scitis. Item eamus per viam confessionis, & hoc præcipitur Luc. 17. Ite, ostendite vos sacerdotibus. Item eamus per viam contemplationis, & hoc præcipitur Michææ. 2. per illud prææallegatum. Surgite & ite, quia non habetis hic requiem. q. d. surgite ad contemplandum cęlestia, quia non habetis hic requiem frequentãdo temporalia. Patet ergo quomodo diuersimodè nos iubemur ire, & per virtutum exercitium nos mouere. Ite ergo. Nam sicut, equi festinant ire & currere quãdo ab auriga sępius excitantur

 sic quia

ſic quia videmus ꝙ auriga noſter Deus per tot incitaméta nobis iu ſcriptura dicit, ite, nos pro certo debemus ire ſpiritualiter & procedere, & ad currendũ per bona opera feſtinare. Ite ergo. ego mitto &c. Mouet ergo ire ſpũaliter iuſſus imperatiuus. Ite inquit. ¶ Secundo dico ꝙ nos debet mouere nexus copulatiuus.i.amor & ſolatiũ ſociorũ, quod notatur cum dr̃ vos. Vos.n.dicit mihi quandam ſocietatẽ, cõitatem & aggregatam pluralitatem. Quia verè ſicut multum proficit ei qui vult ire alicubi, ꝙ plures ſocios habeat atq; bonos, quia.ſ.ipſe efficitur ſecurior, & ad eundum facilior, ſic verè via morum procedenti vtile eſt in ſocietate bonorum per charitatẽ eſſe, & in aliorũ conſortio per charitatis vinculum habitare. Vos inquit. Per exemplum.n.bonorum ſociorum melius animamur ad eundũ ſpũaliter in ciuitatem Paradiſi, virtutum greſsibus properando. Sicut.n.vnus annulus tactus ab adamante mouet & trahit poſt ſe & ſecũ alios plures annulos, ſic homo tactus gratia diuina.non ſolum ad bonũ trahitur, progreditur & mouetur, immo alij per ipſum & eius exemplis ad ſimilia prouocantur & progrediuntur, & ad bona opera excitantur. quod figuratũ eſt in illis ſanctis animalibus Ezec.1.de quibus dicitur ꝙ cũ euntibus ibant, & cum ſtantibus ſtabant, & cum eleuatis à terra pariter eleuabantur. Vos ergo. Vnde Zacha.8. Ibimus vobiſcũ audiuimus.n.quoniam Deus vobiſcũ eſt. Et nota ꝙ in via morum debemus eſſe vos.i.vniti, & per charitatis vinculũ ſociati, multiplici ratione, ſcilicet ad

Fortius operandum
Firmius reſiſtendum.
Verius diligendum.
Clarius intuendum.
Altius contemplandũ.

¶ Nam charisſimi per copulam charitatis nos operamur fortius Ioã.15. Vos amici mei eſtis ſi feceritis quæ præcipio vobis. Item nos reſiſtimus firmius. vnde Ioan.16. Vos eſtis qui permanſiſtis mecũ in tentationibus meis. Item nos diligimus verius. Ioan.15. Vos aũt dixi amicos. Itẽ nos intuemur clarius. Thren.1. O vos oẽs qui tranſitis per viam, attendite & videte. Item nos contemplamur altius. Ioan.7. Vos aſcendite ad diem feſtum hunc. & Matt.19. Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim iudicãtes &c. Moueat ergo nos ad ſpũaliter eundũ nexus copulatiuus. Vos inquit. ¶ Tertio dico ꝙ nos debet mouere fructus præmiatiuus. In vineam inquit meam. Multum.n.mouet curſorem ad eundum, præmiũ qđ ſperat reportare, & maxime qñ ſperat ꝙ per hmõi motũ & curſum, in ſero veniet ad terminum & hoſpitiũ, vbi ſatiabitur & quieſcet, & vbi pro itinere prꝑmium reportabit. Sic chariſsimi quia ſperamus & certi ſumus ꝙ ſi bene meruimus in via morum, ad Paradiſi terminũ veniemus, vbi ſatiabimur & viuemus, & vbi recepto præmio à laboribus quieſcemus, nihil laboris debemus refugere. qđ oſtenditur cum dr̃. vineam meã, quia ſicut ille qui laborat in vinea, ſolet finaliter fructus pro laboribus reportare, ſic ille qui in via morũ eundo per bona opera laborat, fructum & præmium Paradiſi reportat. vnde Cant.7. Mane ſurgamus ad vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Spes.n.lucri eſt illud quod nõ ſinit hoĩem fatigari, & ideo videmus ꝙ mercatores cum magnis laboribus eunt & corrũt & circueunt nundinas & mercata pro lucro aliquo reportando. Apes etiã non ceſſant ire exterius ad flores quærẽdos, vt exinde conficiant mella ſua. Quia verè chariſsimi, labores itineris tantum debent releuare ſpes æternæ dulcedinis & mercedis. ¶ Et ideo nota ꝙ nos debemus ire ad Paradiſi ſocietatem & quietem, quia ibi eſt Locus

Inextinguibilis charitatis.
Indiſſolubilis vnitatis.
Indefectibilis vbertatis.
Inexpugnabilis firmitatis.

Ibi.n.eſt charitas inextinguibilis quia.ſ.omnes ſunt fratres filij Dei. Vnde illic poſſumus videre patrem & fratres noſtros. Luc.15. Surgam, & ibo ad patrem meũ. Item ibi eſt vnitas indiſſolubilis. Eſt.n.ibi perpetuo pax. vnde Gene.15. Ibis ad patres tuos in pace. Item ibi eſt vbertas indefectibilis. vnde Ioã.15. Poſui vos vt eatis, & fructum afferatis. Pſal. Euntes ibãt & flebant &c. venientes autem &c. Item eſt ibi firmitas inexpugnabilis. Mar.11. Ite in caſtellum quod contra vos eſt. Eamus igitur chariſsimi ad locum iſtum

Per viam rectam
Per viam tutam.
Per viam arctam.

Via.n.recta eſt veritas, iuxta illud Pſal. Deduxit eos per viam rectam vt irẽt in ciuitatem habitationis. Via autem tuta eſt humilitas.1.Mach.6. Per loca humilia ibant cautè & ordinatè. Via arcta eſt pœnalitas, de quo Exod.3. Viam trium dierum ibimus in ſolitudine. Solitudo.n.eſt pœnitentia, vbi per tres dietas debemus ire, quæ ſunt Cordis contritio. Oris confeſsio. Operis ſatisfactio. Per iſtas.n.vias ad Paradiſum tendimus, & de vinea domini Sabaoth fructus beatitudinis reportamus. Ite inquit in vineam meã. quia ſicut dicitur Eſa.5. Vinea domini Sabaoth, domus Iſrael eſt. Et ſic ergo patet ꝙ ad bene eundum inducimur & mouemur

Per iuſſum imperatiuum.
Per nexum copulatiuum.
Per fructum ſatiatiuum.

Et ſic dico ꝙ eſt quoddã ire virtuoſum & laudabile. ¶ Sed adhuc dico ꝙ eſt quoddã ire vitioſum & dãnabile, & iſtud eſt ire de peccato ad vitiũ, de vitio ad tormentũ. Peccatores.n. dicuntur ire, inquantum.ſ.ſolẽt de malo ad malum procedere, quouſq; poſsint ad inferni terminũ deuenire. Iſti ſunt.n. ſicut cancer, qui neſcit ire niſi retrogradiendo. Iſti etiam ſunt ſicut talpa, quæ neſcit ire niſi ſub terra fodiendo. Iſti ſunt ſicut bubo, qui neſcit ire niſi de nocte volando & diſcurrendo. Quia verè chariſsimi totũ iter aut progreſſus pctõrum aut eſt retrogradus per contradictionẽ & diſcordiam, aut eſt ſubterraneus per cupiditatẽ & auaritiã, aut eſt etiã nocturnus per obſcuritatẽ & ignorantiam. Et ideo pro certo iſti nõ poſſunt ad bonũ terminũ peruenire. Nam iter retrogradũ non eſt rectũ. Iter ſubterraneũ non eſt mundũ. Iter vero nocturnũ non eſt tutũ. & ideo tales ad terminũ inferni veniunt & labuntur, & ibidẽ deſcendere compelluntur. Vnde de iſtis dr̃ Mat.25. Ibunt hi in ſuppliciũ ęternũ. Vnde pctõres pñt figurari in illis rotis Eze.1. de quibus dr̃ ꝙ per quatuor partes euntes ibant. Quatuor.n. partes orbis ſunt Oriens, Aquilo, Auſter, Occidens. Oriens ſignat ſtatũ ſuperbiæ. Oriens.n.eſt principiũ mundi, & ſicut dr̃ Tho.4. A ſuperbia ſumpſit initium oĩs perditio. Vnde de ſuperbo Lucifero dr̃ Eſa.14. Qũo cecidiſti de cœlo Lucifer, q mane oriebaris? Aquilo pars frigidiſsima, ſignat ſtatum inuidiæ, quia ſicut dr̃ Hier.1. Ab aquilone panditur omne malũ ſuper vniuerſam terrã. Ita Sap.2.dr̃. Per inuidiam diaboli intrauit mors in orbẽ terrarũ. Auſter pars feruidiſsima, ſignat ſtatũ auaritię. De hoc.n.dr̃ Iob.37. Nõne veſtimenta tua calida ſunt, cũ perflata fuerit terra auſtro? Occidẽs quæ eſt pars humidiſsima, ſignat ſtatũ luxuriæ, quæ ex humoribus & carnalitatis fętoribus habet ortũ. Vnde Holoferni qui interpretatur infirmitas, dr̃ Iudic.2. Egredere aduerſus omne regnum occidentis. Infirmitas.n.eſt debilitas carnis quæ ſolet ſemper ad regnum occidentis & ad regnum luxuriæ egredi & exire. Rotę ergo per quatuor partes euntes ibant, & non reuertebantur cum ambularent, & ad quem locum declinabat quæ prima erat, ſequebantur & cæteræ. Peccatores.n. dicuntur rotæ, propter volubilem mutationem. Ire, propter vagabilẽ conditionem. Per quatuor partes, propter quadruplicem ad peccatum conuerſionem. Non reuerti, propter obſtinatam in peccato indurationem. Sequi, propter mali exempli ſequelam. Et breuiter, quia tales ſemper eunt & volũt ire de bono in malũ, ideo finaliter dicet eis illud Mat.25. Ite maledicti in ignẽ æternum, qui vobis paratus eſt ab origine mũdi &c. Hoc igitur de ire ſufficit. Vide ſupra de ambulare, & infra de Via &c.

Irridere.

Nota ꝙ irridere idem eſt qđ illudere, cõtemnere, vilipẽdere, & modicũ reputare. Et ſunt idẽ irridere & deridere. Sed quia ſupra ſatis dictũ eſt de contemptu, ideo breuiter diſtinguamus. Nota ergo ꝙ eſt irriſio ſeu deriſio diuina & humana. Deus.n.eſt irriſor ſeu deriſor pctõrum. Peccatores vero ſunt irriſores bonorũ & perfectorum. Peccatores.n. irridẽtur à Deo per æternã damnationem, iuxta illud Pſal. Qui habitat in cęlis, irridebit eos, & dñs ſubſannabit eos. Et tũc loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo cõturbabit eos. Boni vero irridentur à pctõribus per ſuæ famę corroſionem. vnde Iob.12. Deridetur iuſti ſimplicitas, lampas contempta apud cogitationes diuitũ, parata ad tempus ſtatutum. Vnde nota ꝙ mali derident, illudunt & vilipendunt bonos & iuſtos, eorumq; facta ſuis laniant & contemnũt verbis. Nam ſicut illa auis quæ dicitur vlula, nocte clamando, & in nemoribus vlulando, vocem habet deriſoriam, & etiam cantus ſuus illuſionem denotat, & deriſum, ſic verè multi ſunt irriſores & deriſores, qui de factis & conditionibus aliorum nõ ceſſant continuè vlulare, loqui, ioculari, & deridere, ita quòd propriè de vlulando vlulę poſſent dici, de quibus dicitur Nee.4. Peccatum eorum à facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædificantes. Et nota quòd tales derident

Superiores & correctores.
Antiquiores & ſeniores.
Humiliores & meliores.
Nobiliores & fortiores.

Dico ergo tales derident correctores & ſupiores. vñ Iob 41. Quaſi ſtipulam æſtimabit

æstimabit malleum,& deridebit vibrantem hastam. Vnde de talibus loquitur Prouer.9. Qui erudit derisorem, ipse(.s.derisor) sibi iniuriam facit. Et ideo consulit ibidem. Noli arguere derisorem, ne oderit te, doce iustum, & festinabit accipere. Quia sicut dicitur Prouer.15. Stultus irridet disciplinã. Item isti derident seniores & antiquiores. vnde Iob.30. Nunc autem deriserunt me iuniores tempore, quorum patres non dignabar ponere cum canibus gregis mei. Item derident meliores & humiliores, sicut patuit in Christo crucifixo, qui humiliauerat se vsq; ad mortem, de quo dicitur Luc.23. ꝙ deriserũt eum principes &c. Item derident fortiores & nobiliores. vnde Iob.39. dicitur de Struthione ꝙ ipsa deridet equum & ascensorẽ eius. Et nota ꝙ tales proprie comparantur Struthioni, quæ est auis pondere carnis ita grauata, & plumis taliter denudata, ꝙ(vt communiter) nũquam volat. quia verè illi struthiones & pondere carnalitatis grauiores, & plumis virtutũ carẽtiores, sunt maiores communiter derisores, & ad illudendum alijs promptiores. & ideo consulitur Prouer.22. Ejice inquit derisorem, & exhibit cum eo iurgium, cessabuntq; rixæ & contumeliæ. Isti ergo in die iudicij à Deo & à sanctis deridebuntur, & in præsentia illorum quos deriserant damnabuntur. vnde Sap.5. dicitur. Impij videntes sanctos & beatos, turbabuntur timore horribili, dicentes. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij, nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam &c. Et breuiter tũc verificabitur illud Prouer.19. Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorũ corporibus. Et hoc de derisione & irrisione sufficit. Vide supra de Detractione &c.

A **Irrigare.** Nota ꝙ irrigare in scriptura sumitur multis modis secundum ꝙ ex diuersis causis res artificialiter vel naturaliter irrigantur. Video.n.quod

Hortus irrigatur, ꝙ ridens virescat.
Campus irrigatur, ne nimis arescat.
Morbus irrigatur, vt dolor tepescat.
Ignis irrigatur, vt ardor accrescat.
Arbor irrigatur, vt fructus excrescat.
Fimus irrigatur, vt cito putrescat.

Sic reuera dico moraliter loquendo ꝙ in scriptura reperitur. Irriguum Gratiæ, quod est deuotorum. Irriguũ Lachrymæ, quod est contritorum. Irriguũ Elemosynæ, quod est egenorum. Irriguum Doctrinæ, quod est indoctorum. Irriguũ Gloriæ, quod est beatorũ. Irriguũ Fortunę, quod est pctõrum.

Sicut hortus, rigantur deuoti, vt gratè vireant.
Sicut campus, rigantur contriti, ne sicci palleant.
Sicut vulnus, rigantur egeni, ne nimis doleant.
Sicut ignis, rigantur indocti, vt magis ardeant.
Sicut arbor, rigantur beati, vt fructus augeant.
Sicut fimus, rigantur impij, vt cito fœteant.

¶ Primo ergo dico ꝙ ad modum horti rigatur deuotus, vt gratè vireat. Hortus.n.irrigationibus indiget, ne efficiatur aridus, & vt virens appareat & decorus. Sic vere sancti viri & deuoti irriguo diuinæ gratiæ continue indigent, vt virore honestatis & deuotionis quotidie plus splendescant. Gratia.n.diuina est ille fons de quo dicitur Gene.2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui deinde diuiditur in quatuor capita. Fluuius.n.iste est gratia Dei, à loco voluptatis .i.ab ipso Deo progrediens & emanans & Paradisum.i.verum deuotum irrigans & fœcundans, qui quidem fluuius in capita quatuor diuiditur, dum virtute diuinæ gratiæ superius & inferius, interius & exterius homo spiritualiter dilatatur. Superius dico tendens in cœlum, & in Deum. Inferius cogitãs mortem iudiciũ, & infernũ. Interius considerãs cor propriũ & delictũ. Exterius vero attendens erga proximum & amicum.

Superius rigat fluuius amoris.
Interius rigat fluuius timoris.
Interius rigat fluuius doloris.

Exterius vero rigat fluuius compassionis & dulcoris. Et sic verè dico ꝙ fluuius gratiæ diuinæ Paradisum idest conscientiam deuotam irrigat, quãdo in prædictis quatuor partibus se dilatat. Genes.2. Fons ascendebat de terra.i.gratia veniebat à Deo, irrigans vniuersam superficiem terræ.i.mentis deuotæ. Vt de anima deuota dicatur illud Hierem.31. Erit anima eorum sicut hortus irriguus, & vltra non esurient. Igitur ad modum horti per gratiam irrigatur deuotus, vt gratè

B virescat. ¶ Secundo dico ꝙ ad modum campi per lachrymam irrigatur contritus, ne nimis arescat. Quidam.n.sunt campi ita steriles & sicci ꝙ necesse est ꝙ irrigentur, alias.n.cõuerterentur in sabulum vel desertum, vt nec herbam producerent neque fructũ. Sic verè peccator aridus, necesse habet quòd per pęnitentiam lachrymis irrigetur, ne per desperationem & obstinationem penitus desiccetur. Lachrymæ.n.mentem peccatoris irrigant, & ipsam à siccitate indeuotionis immutant. Iohelis.3. Fons de domo domini egredietur, & irrigabit torrentem spinarum.i.peccatorem hispidum & spinosum. Et sic anima pęnitens figuratur in Axa filia Caleph, cui pater suus dedit irriguum superius & irriguũ inferius, sicut dicitur Iosuæ.15. & Iudic.1. Quia reuera anima pœnitens tunc à patre suo Deo irriguum superius recipit, qñ Paradisum & cœlũ se perdidisse perpendit. Sed tunc irriguũ inferius sibi dat, qñ lachrymas pro eo ꝙ infernum acquisiuit & meruit, administrat. Dicat ergo pœnitens illud Psal. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulos noctes lectum meum, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Igitur ad modum campi per lachrymam rigatur contritus, ne nimis arescat. ¶ Tertio dico ꝙ ad modum membri vulnerati rigatur per elemosynã egenus seu tribulatus, vt dolor quiescat. membra.n.vlcerata & igne & cholera inflammata, aquis refrigeratiuis rigantur atq; lauantur, vt dolor leniatur, & infirmitas extinguatur. Sic verè tribulati & pauperes aquis elemosynarum & beneficiorum à diuitibus debent rigari, vt ardor suæ tristitiæ & penuriæ valeat tẽperari. Figura de Magdalena, quæ lachrymis rigabat. & ore osculabatur, & capillis tergebat pedes Iesu, sicut dicitur Luc.7. Pedes.n.corporis mystici Iesu Christi sunt pauperes, qui gradum inferiorem tenẽt in corpore Ecclesiæ militantis, quia reuera isti lachrymis cõpassionis, & osculo dilectionis, & capillis.i.diuitijs piæ subuentionis sunt rigandi, & amicabiliter adiuuandi. Vnde de diuite pio, & paupere persona potest dici illud Ezech.17. ꝙ palmites suos extendit ad illam vt irrigaret eam de areolis germinis sui.

C ¶ Quarto dico ꝙ ad modũ ignis per doctrinam irrigatur indoctus, vt magis flammescat. Constat.n.ꝙ faber videns ignem tepidum ipsum solet rigare, vt calorem possit de potentia ad actum educere, & ipsum ignem potius inflammare. Sic verè prælatus vel prædicator aqua bonæ & irriguæ doctrinæ tepidos irrigat, vt ardor charitatis in eis amplius conualescat. Iob 5. Dat pluuiam super faciem terræ, & irrigat aquis vniuersa. Sic rigabat alios Apostolus dicens.1.Cor.3. Ego plãtaui, apollo rigauit, Deus autem incrementũ dedit. quia certè sicut ibidem subditur, neq; qui plantat, neq; qui rigat, est aliquid, sed qui dat incremẽtum Deus. Ad literam.n.tales qui per sacram doctrinam irrigãtur, præ cæteris in virtutibus & operibus bonis crescere comprobantur, vel saltem plus tenentur, ita ꝙ hominibus sacra & theologica doctrina bene rigatis, videtur dici illud Nu.24. Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel, vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fecit dñs, quasi cędri iuxta aquas. Aduerte tamen ꝙ bene dicit ꝙ neq; qui rigat est aliquid, quia verè multi sunt rigatores & prædicatores, qui non sunt alijs meliores, immo sunt inter cæteros, immo præ alijs peiores, similes nubi, quæ.s.dum terrã rigat, seipsam aridã constituit & annihilat. quia.s.isti dum rigãt alios per bonam doctrinã, seipsos consumunt per malam vitam. Istud etiã pôt dici contra quosdam prædicatores, qui non libenter vadunt ad rigandũ pauperes sed diuites, scientes ꝙ si pauperibus prædicarent, ipsos laute non pascerent aut nutrirent similes cuidã fonti de quo narrat Geruasius, qui est in prouincia Narbon. talis conditionis, quia dum herba est in pratis, sufficit ad pratum contiguũ irrigandum. Cum vero herba resecata fuerit, etiam fons tunc deficit & arescit. Sic verè moderni prædicatores bene perseuerãt vt irrigent prata herbosa.i.vt prædicent illis qui herbis.i.diuitijs sũt muniti, siccos vero & seccatos.i.pauperes & tribulatos, & herbis diuitiarũ nudatos solent dimittere, & de eorũ irrigationibus non curare. De istis vr posse dici illud supradictũ Iohel.3. Fons de domo dñi egredietur, & irrigabit torrentem spinarum. q.d. Isti irrigant torrentes qui habent spinas.i.illos qui habent diuitias, & alios nõ. Nota adhuc etiam circa hoc, quia reuera illi qui doctrina theologica plus cæteris irrigantur, nõ propter hoc plus alijs bonis operibus fœcundãtur. Sunt enim quædam terræ ita siccæ, ꝙ nullus humor superfluus ipsas fœcundat, immo siccitas & sterilitas ibi magis quàm alibi perseuerat. Harenæ.n. Libyæ fluuium Nili ſm Solinũ & Sene. absorbent, & tñ fructum non faciunt neq; portant. Fluuius etiam Euphrates in Mesopotamia à terra sorbetur, quę licet sit propensius irrigata, nõ magis in loco illo propter hoc fęcũdatur. Sic verè dico de theologis aliquibus, quia licet irriguo scientiarum præ cęteris sunt humecti, non tamen propter hoc plus

alijs virtutibus & bonis operibus sunt repleti, quin imo sæpe accidit quod per indeuotionem sunt alijs magis nudi & vacui. Terra.n.bibula dum aquam abundanter absorbet, humoré tamen non retinet, nec fructum etiam ex hoc præbet. quia reuera terra suæ voluntatis dum aquas suarum scientiarum attrahit, non ex hoc humore deuotionis repletur, sed potius exarescit Esaiæ.19. Attenuabuntur & exiccabuntur riui aggerum, calamus & iuncus marcescent, nudabitur alueus riui a fonte suo, & omnis sementis irrigua siccabitur, arescet, & non erit. Expone contra tales. Sed non sic charissimi, quia reuera isti debent esse irrigui & fœcundi, & charitate cæterisq; virtutibus magis pleni. Dicat igitur prædicator deuotus exemplo Christi illud Ecclesi.24. Ego quasi fluuius dorix, & sicut aquæ ductus exiui de Paradiso, dixi, rigabo hortum plantationum, & inebriabo partus mei fructum. Dico igitur quòd ad modú ignis per doctrinam rigatur indoctus, vt magis flammescat.

C ¶ Quinto dico ꝙ ad modum arboris per gloriam rigatur beatus, vt fructus excrescat. Sicut.n. videmus ꝙ ficus rigatur aliquoticos vt fructus eius citius maturescant, sic Deus animas in cœlo, pluuia & refrigerio æternæ voluptatis irrigat vt fructus.i. beata fruitio in eis continuè maturetur, perficiatur & crescat. Vnde cuilibet beato videtur dici illud Esa.58. Requié dabit tibi dominus Deus semper, & implebit splédoribus animam tuam, & ossa tua liberabit. Et erit quasi hortus irriguus, & sicut fontes aquarum, cuius non deficient aquæ. ¶ Sexto vero dico ꝙ ad modum fimi per fortunam rigatur impius vt cito putrescat. Agricolæ.n. fimum & paleas congregatas solent irrigare, vt citius possint putrescere. Sic verè diabolus peccatores diuitijs, delicijs erroneis, & hæreticis doctrinis & scientijs, mundiq; honoribus & eminentijs irrigat, vt ipsos per peccata putrescere cito cogat. Vnde de diuitibus mundi dicitur Iob.21. Iste moribus robustus & sanctus, diues & fœlis, viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa ipsius irrigantur. Fortuna.n. seu etiam mundi scientia & sapientia videtur similis illi fluuio seu fonti qui est in Italia qui cótinue feruet & bullit, qui penitus nihil valet pro agris irrigandis, quia terra quæ aquis ipsius tangitur, & per quam riuus eius ducitur, in lapidé mutatur, sicut dicit Plinius. Sic verè quicquid fluuius fortunę & mundanæ sapientiæ irrigat, in lapidem.i. in mentalis obstinationis duritiam illud mutat. Gen.13. vbi dicitur ꝙ Loth diuisus ab Abraham, vidit regionem Sodomorum, qui pessimi erant coram domino, quæ vniuersa irrigabatur aquis sicut Paradisus Dei, & sicut Ægyptus, elegitq; habitationé circa Iordanem, & recessit ab oriente. Sicut tamen dicitur in c. sequenti, cito post ibi fuit per Chodorlaomor & alios reges raptus & ab eis captiuatus. Ista.n. regio pessimorum signat mundum & prosperitatem mundanam, quæ.s. aquis præfatis multipliciter irrigatur. In ista ergo Loth qui interpretatur declinans, id est peccator à Deo declinans & fugiens & ab Abraham.i. à sanctis hominibus se diuidens & recedens, cupit habitare, & ab oriéte gratia declinare & recedere, vbi certè Chodorlaomor cum alijs regibus, scilicet lucifer cum suis cumplicibus ipsum solet per diuersa peccata capere, & in infernú finaliter captiuare. Talis ergo irrigatio non est bona ex qua oritur captiuitas sempiterna. De tali ergo irrigatione dicitur Ezec.32. & videtur dominus loqui diabolo vel fortunæ, dicens. Super facié agri abijciam te, & habitare faciam super te omnia volatilia cœli, & saturabo de te vniuersas bestias terræ, & dabo carnes tuas super montes, & implebo colles tuos sanie tua, & irrigabo terram fœtore sanguinis tui. Expone & applica quomodo diabolus habet carnes, saniem & sanguiné, & quomodo eainde irrigantur, saturantur & implentur volatilia, bestiæ, montes, & colles &c. Patet ergo quomodo irrigatio sumitur his sex modis. Vide vbi aqua, flumen, fons, riuus &c.

A **Irritare.** Nota ꝙ irritare quãdoq; accipitur pro offendere seu prouocare. Et sic accipitur communiter in scriptura. Vnde.4. Reg.17. Irritauerunt Deum verbis non rectis. Et Deute 32. Ipsi prouocauerunt me in eo qui non erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus suis, & ego prouocabo eos in eo qui non est populus, & in gente stulta irritabo illos. Item quandoq; accipitur pro cassare vel defraudare, sicut in Psal. Exacerbauerunt eloquia Dei, & consilium altissimi irritauerunt. id est cassum & vacuum effecerunt. Sed de hoc vide infra vbi Offendere, & de prouocare, & vbi Irritus.

A **Irritus.ta.tum.** Nota ꝙ irritum idem est quod destructum, annihilatum, & dissipatum, inane, vacuum seu cassum. Et est proprie irritatio alicuius boni violatio vel destructio, & potissimè alicuius conuentionis vel pacti irruptio. Et sic irritatio dicit mihi peccatú. Vnde de peccatoribus dicitur Hiere.11. Irritum fecerunt domum Israel & domus mea pactum meú. Sicut.n. vasallus promittens domino fidelitatem, irritum facit pactú & promissionem quando venit contra iuratam fidelitatem, sic verè quia in baptismo nos facti sumus vasalli Christi, & eidem pepigimus fidem & reuerentiam exhibere, & erga ipsum in moribus iuste & debitè nos habere, irritum facimus pactum istud quando per peccatum ipsum dimittimus, & diabolo ipsius aduersario obedimus. Vnde Esaiæ.33. Cessauit transiens per semitam, irritum factum est pactum. Et in Psal. dicitur. Irritat aduersarius nomen tuum in finem. Sicut ergo Papa solet irritare, infringere & cassare illa quæ facta fuerunt contra iura, sic verè charissimi Deus solet cassa & irrita reputare mala opera nostra, vel etiam bona opera si in peccato fuerunt perpetrata, vel si per sequens mortale fuerint mortificata. De hoc habemus figuram Num.6. vbi dicitur, ꝙ si Nazareus antequam sanctificationem compleuerit, mortuum tetigerit, sua sanctificatio irrita fiebat, ita ꝙ omnes dies quos primitus compleuerat, nullatenus computabantur, immo de nouo cerimonias reincipere tenebatur. Quia verè charissimi cum sanctificatio nostra omni die debeat incipere, nec debet vsque ad mortis terminum terminari, hinc est quòd si mortuum tetigerimus idest si aliquod peccatum mortale commiserimus, omnes dies sanctificationis nostræ præcedentis idest omnia opera bona nostra præcedentia vana & irrita reputantur, quia sicut dicitur Ezech.18. Si iustus auerterit se à iustitia, omnes iustitiæ eius quas fecerat, non reputabuntur. quinimmo necesse est quòd prædicta opera reincipiat, & quòd ad benefaciendum quasi de nouo iterum se conuertat & cæt. Omitto materiam, quia sterilis est.

Irruere. Nota quòd irruere dicit mihi quendam subitum repentinum & inexcogitatum motú. Et A potest accipi in bono & in malo, inquantum.s. potest esse actus & motus alicuius bonæ rei vel malæ. Et ideo quia irruere potest pertinere ad sancti spiritus agilitatem, ad diabolicam malignitatem, vel ad mali hominis crudelitatem, possumus notare ꝙ est quędam irruitio mirabilis quæ est eligenda. Quędam damnabilis, quæ est præcauenda. Quædam

Miraculosa.
Periculosa.
Perniciosa.

¶ Primo ergo dico ꝙ est irruitio miraculosa, quæ est sancti spiritus inspiratio. Spiritus.n. sanctus dicitur irruere, iuxta illud Eze.11. Irruit in me spiritus domini. quia.s. repente & subito consueuit hominibus inspirare. Teste.n. Ambro. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Et ideo spiritus sanctus dicit mobilis incoinquinatus, certus suauis, amans bonum &c. Sapien.7. Vnde de beato Paulo dicitur Act.9. ꝙ lux de cœlo circumfulsit eum subito. De discipulis etiam dicitur Act.2. ꝙ factus est repente de cœlo sonus aduenientis spiritus vehementis. Spiritus.n. vbi vult spirat. Ioan.3. qui tunc dicitur in hominem irruere, quando ipsum solet subito & insperatè ad bonum aliquod inspirare. Figura Iudicú. 14. & 15. vbi dicitur ꝙ spiritus domini irruit in Sansonem, & rupit funes quibus ligabatur, & dilacerauit leonem. Quia verè charissimi quando spiritus spiritualis & diuinæ inspirationis irruit in hominem ipsum conuertendo vel ad bonum mouendo, sæpe fit ꝙ funes auaritiæ lacerat, & ꝙ leonem superbiæ superat atq; domat. Nume.24. Irruente spiritu domini in Balaam &c. Ista est ergo irruitio miraculosa. ¶ Secundo dico ꝙ B est irruitio periculosa, & ista est irruitio seu tentatio diabolica. Sicut.n. catus caute expectat murem exire de foramine, & dum non aduertit, subito irruit & capit, & tandem postquam cum ipso luserit, ipsum finaliter lacerat & occidit, sic verè diabolus caute expectat ꝙ mus.i. anima, foramen strictę conscientiæ exeat & dimittat, se ad aliqua exteriora delectabilia relaxando, & subito dum non cauet, irruit in eam per subitas tentationes, capit eam per consensus & operationes, ludit cum ea per malas complacentias & delectationes, & finaliter occidit per mortis téporalis & æternæ vulnera & inflictiones. Iob.16. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me sicut gigas. Ista est ergo irruitio periculosa. ¶ Tertio dico ꝙ est irruitio perniciosa, & ista est irruitio rapinæ & exactionis. Quia mundi raptores & vsurarij solent in pauperes irruere, & ad modú latronú nemorú, vestes bonorú tẽpalium surripere & auferre.

Similes

Similes leoni, qui sub folijs latitat, vt dum bestiæ non aduertant, in ipsas irruat & occidat, sicut dicit Plinius. Quia verè charissimi, illi qui in alios volũt per rapinam & vsuram irruere, semper solent se aliquibus folijs, id est aliquibus occasionibus & fictis palliationibus operire, vt sic sub specie alicuius boni seu iustitiæ possint suam malitiam exercere, sicut patet de vsurarijs, qui sub specie mutui, de malis balliuis & iudicibus, qui sub specie alicuius commissi delicti inferunt alijs nocumenta. Figurati. 1. Regum. 22. in Doech Idumeo principe pastorum Saul, qui irruit in sacerdotes domini, & occidit eos. quia scilicet tyranni & officiales ad literam in sacerdotes & ecclesiasticos præ cæteris irruunt, & eos plus quàm alios fatigãt atque lædunt. Hierem. 48. Super vindemiam meam prædo irruit. Vnde reprehensiuè talibus dicitur in Psalm. Quousque irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos, tanquam parieti inclinato & maceriæ depulsæ? Sic ergo patet quòd irruitio dicitur tribus modis &c.

A ISrael. Nota quòd Israel quandoq; supponit pro persona, quandoq; pro populo, quandoque pro regno. Pro persona supponit, vt Gene. 32. vbi dicitur. Non vocaberis vltra Iacob, sed Israel appellabitur nomen tuum. Pro populo supponit. 2. Regũ. 15. Vniuersus Israel secutus est Absalon. Pro regno vero supponit Eccl. 24. In Iacob inhabita, & in Israel hæreditare. Moraliter ergo loquendo, per Israel potest intelligi vir perfectus, status ecclesiasticus, & etiam Paradisus. Per Israel ergo potest signari

Moralis conuersatio.
Clericorum congregatio.
Cœlestis habitatio.

Moralis dico conuersatio, quia scilicet per Israel potest intelligi vir perfectus & etiã status ecclesiasticus, vbi est congregatio perfectorum, quia Israel interpretatur vidẽs Deum. Israel dictus fuit Iacob, qui interpretatur supplantator. Israel fuit pastor ouium, Israel fuit simplex & sine pilis. Israel benedictionem fratris sui Esau reportauit, & eius primogenita dimittendo sibi lenticulam, acquisiuit. Sic verè vir perfectus dicitur Israel, videns Deum per fidem & deuotionẽ. Iacob, supplantans diabolum per pœnitentiam & conuersionem. Pastor & nutritor ouium, id est pauperum, per elemosinarum largitionem. Simplex & rectus & timens Deum, per puram & innocentem intentionem. Fratris sui, scilicet Luciferi, benedictionem & hæreditatem reportans, per baptismi & fidei susceptionem. Lenticulam vero bonorum temporalium relinquens per contemptum & vilipensionem. Et sic iste propriè dicitur Israel per omnimodam virtutem & perfectionem, vt sic de ipso possit exponi illud Esaiæ. 41. Et tu Israel serue meus, semen Abraham amici mei. Vbi ostenditur quòd ille qui vult esse spiritualiter Israel, debet esse contemplator summæ maiestatis. Israel idest videns Deum. Famulator summæ potestatis. Serue meus. Imitator summę bonitatis. Semen Abraham. Dico ergo quòd nos debemus habere discretionem ad contemplandum, quia debẽmus esse Israel. Subiectionem ad famulandum, quia debemus esse serui Dei. Affectionem ad imitandum, quia debemus nos reputare semen Abraham. Simus ergo Secretorũ contemplatores. Dominorum famulatores. Meliorum imitatores. ¶ Dico

B ergo quòd nos debemus esse secretorum cõtemplatores, quia debemus esse Israel, id est Deum videntes, quia scilicet Deum & secreta cœlestia debemus per considerationem & contemplationem videre, & ibidem cordis oculum semper habere. Aues enim vt communiter nũquam vident vel respiciunt aliquid cum duobus oculis simul. Habent enim sicut serpẽs, oculos in temporibus non in fronte, & ideo quotiescunque viderint aliquid cum vno oculo, ad terram respiciunt, & semper alium oculum sursum eleuant. In quo possumus spiritualiter instrui quòd oculum corporis & oculum cordis debemus diuersificare, quia licet sensus corporis ad terram idest ad terrena ministranda respiciant, semper tamen necesse est quòd cordis oculi sursum tendant, & quicquid inferius fecerimus in mundanis, semper oculo cordis respiciamus superius in diuinis. Lucæ. 21. Respicite & leuate capita vestra. Nũquam enim debent duo oculi nostri idest duplex nostra attentio & consideratio esse circa terrena, quia secundum Psalm. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. quasi diceret, quicquid sit de occupatione corporis, ibi tamen nunquam debet attendere oculus cordis, quia nos debemus esse Israel, id est videntes Deum, & ad Deum principaliter attendentes. Vnde Deut. 33. Oculus Iacob in terra frumenti & vini. Sequitur. Beatus tu Israel, quis similis tibi? Oculus enim cordis nostri semper debet esse sursum ad Deum & ad bona æterna per considerationem & contemplationem, vbi est Terra durabilis firmitatis, Frumentum delectabilis satietatis, & Vinum amicabilis iucunditatis. Simus ergo Dei secretorum contemplatores. ¶ Secundo simus C nostrorum maiorum famulatores. Serue meus inquit. Ad verum enim Israeliticum & perfectum pertinet seruire, famulari & obedire suis superioribus & prælatis, & maxime Deo: Planetæ enim qui sunt sub firmamẽto, sibi continuè famulantur, motui & tractui eius obediendo, & ipsum sequendo & imitando. Apes etiam seruiunt regi suo, & eius obsequijs se applicant toto posse. Et breuiter illud est verum quòd illud quod est inferius, seruit & obedit naturaliter illi quod est suum superius atque maius. Quia igitur Deus & prælati sunt nostri superiores, dico quòd eis debemus seruire, eorum mãdata complere, & nos eorum obsequijs applicare. Serue meus inquit. Vnde 2. Regum. 15. dicitur quòd omnis Israel secutus est Absalon, qui interpretatur pater pacis. Hiere. 2. Nunquid seruus est Israel aut vernaculus? quasi diceret. sic debet esse. Quod maxime pertinet ad nos ecclesiasticos, qui pro seruiendo hæreditatem Ecclesiæ possidemus, quia sicut dicitur Esaiæ. 59. Hæc est hæreditas seruorum domini. Vnde de Israel dicitur in Psal. quòd dominus dedit terram eorum. s. secularium, hæreditatem Israel seruo suo. De multis tamen verificatum est illud Prouer. 29. Qui delicate nutrit seruum suum, ipsum in fine sentiet contumacem. Quia enim bonis Ecclesiæ sumus dilatati, impinguati, incrassati, hinc est quòd contra dominum calcitramus & ei seruire nolumus & tenemus, sed sicut mali serui & infideles eius imperio rebellamus. Non sic igitur, sed simus nostrorum maiorum famulatores. Iosuę. 24. Seruiuit Israel domino cunctis diebus Iosuę. ¶ Tertio dico quòd nos de- D bemus esse virorum bonorum imitatores, quod ostenditur cũ dicitur. Semen Abraham. quasi dicat. Si filij Abrahæ estis, opẽra Abrahæ facite. Ioann. 8. Semen enim quod seminatum est, conformatur illi animali cuius est semen. Vnde de semine hominis nascitur homo, non porcus vel mulus & econuerso. ad denotandum quòd nos qui sumus semen, idest successores sanctorum patrum qui fuerunt prędecessores nostri in ordine vel Ecclesia quam habemus, debemus illis in moribus conformari, & eos in virtutib9 imitari. Vt sic dicamus. Semẽ Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Ioan. 8. Aduertendum tamen quòd quamuis semen à bona herba vel arbore sumpserit originem, quandoque tamen taliter corrumpitur, quòd suã originem nullatenus imitatur, ita quòd exinde nullus fructus vtilitatis reportatur. Sic verè charissimi multi sunt in Ecclesia & religione, qui quamuis à bona radice processerint, & à bonis fundatoribus fuerint instituti, ipsi tamen sunt semen pestiferum & corruptum, ita quòd nullum proferunt bonũ fructum, quibus dicitur Esaiæ. 1. Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Non sic ergo, sed si volumus esse Israel, simus prædecessorum imitatores. Semẽ inquit. Vnde Hierem. 31. dicitur. Seminabo domum Israel & domum Iuda semine hominis. Et sic patet quòd si volumus Israel propriè nominari, necesse est

Quod bonis prædecessoribus conformemur.
Quod nostris superioribus famulemur.
Quod rebus profundioribus contemplemur.

¶ Et sic erimus spiritualiter Israel, ita quòd de nobis poterit dominus dicere illud Oseæ. 14. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. Et sic dico quòd sicut populus Israel fuit

Deo præcipue dedicatus,
Dei cerimonijs & legibus subiugatus,
A paganis & idololatris separatus,
Ab Ægypto mirabiliter liberatus,
In deserto damnabiliter flagellatus,
Et ad possidendam terram promissionis à Deo principaliter ordinatus, sic verè sancti viri & perfecti & maxime ecclesiastici solent.

Dei seruitio dedicari.
Diuinis legibus subiugari.
A malis gentibus segregari.
Ab Ægypto peccati liberari.

In deserto pœnitentiæ cõuersari. Et sic finaliter poterimus in terra promissionis Paradisi fœliciter dominari. & sic verificabitur illud Hieremi. 33. In diebus illis saluabitur Iuda, &

Israel habitabit confidenter. Et Hieremi. 31. Inuenit gratiam in deserto, vadet ad requiem suam Israel. Sed heu procul dubio quàm propriè videtur loqui Apostolus Roman. 9. vbi dicit sic. Non enim omnes qui sunt ex Israel, hi sunt Israelitæ. Quia verè charissimi multi sunt hodie qui vocantur Israel, id est viri ecclesiastici, qui scilicet creduntur viri boni & perfecti, qui tamen non sunt in veritate Israelitæ, quia. s. non
E sunt spirituales & boni. ¶ Vnde nota ꝙ in populo Israelitico, id est in statu ecclesiastico inueniunt hodie multa genera peccatorum, videlicet carentes virtute

Gratitudinis.
Fortitudinis.
Rectitudinis.

¶ Deficit enim hodie in Israel gratitudo. Ingrati sunt enim Deo, qui tot beneficia dedit eis. Vnde Esa. j. Cognouit bos possessorem suũ, & asinus præsepe domini sui, Israel autem me non cognouit. Item ibi deficit fortitudo. Non enim sunt fortes ad resistendum alicui tentationi. Vnde Iosuæ. 7. Video Israel hostibus terga vertere. Item ibi deficit rectitudo, quia scilicet veritas & rectitudo iustitiæ ibi cessant. Vnde Osee. 4. Sicut vacca lasciuiens declinauit Israel, nunc pasces eos dominus. Non sic ergo non, sed simus Israel in bono significato, & simus Israel & Israelitæ, vt de quolibet nostrum dicatur illud Ioan. 1. Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Et sic patet quomodo per Israel intelligitur vir perfectus, vel etiam perfectorum status. ¶ Sed adhuc posset dici ꝙ per Israel intelligit̃ Paradisi locus. In isto. n. loco est perfecta visio Dei. & sicut regnum Israel fuit in terra promissionis vbi Dauid & Salomon regnauerunt, sic in Paradiso & in illa patria quæ Christi fidelibus est promissa, & vbi Dauid. i. Christus imperat atq; regnat. Ista igitur est hæreditas & habitatio affectanda ad quod mouet scriptura Eccl. 24. In Iacob inhabita, & in Israel hęreditare &c. Sufficit. Vide in multis alijs titulis.

A **Iste.** Nota ꝙ istud pronomen iste cum sit pronomen demonstratiuum, in scriptura signat multis modis. Et nota quòd istud pronomen iste dicitur quandoque de personis, quandoque de rebus, quandoq; de locis. ¶ Et primo quidem dicitur de personis, & sic dicam quòd istud pronomẽ iste potest prędicari de Christo. Sicut enim iste est pronomen demonstratiuum, significans realem existẽtiam & naturam, quia scilicet ratio demonstatiua est illa per quam veritas necessario concluditur, & infertur demonstratio etiam dicitur illud quo quid euidens, solenne, notabile, sectabile & demonstrabile iudicatur, illud insuper demonstratiuum dicitur, per quod aliquid alijs ostenditur & demonstratur, sic dicam quòd Christus potest dici iste. Et primo quia dicitur pronomen, quod ponitur pro nomine, quia Christus se posuit & exposuit pro homine propter suam pijssimam charitatẽ, quia scilicet iste fuit pontifex ex hominibus assumptus, qui pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum. Hebræ. 5. Dicitur etiam demonstratiuus, propter suæ diuinitatis realissimam quidditatem, & propter suæ indefectibilis potẽtiæ maiestatem. Esa. 25. Ecce dominus Deus noster iste, expectauimus eum, & saluabit nos. Iste dominus, sustinuimus eum, & exultabimus & lætabimur in salutari eius. Item fuit etiã alio modo demonstratiuus. i. demõstrari dignus per ipsius notabilẽ sanctitatẽ, & per ipsius splendidissimã honestatem. vnde cũ quæritur de ipso illud Esa. 63. Quis est iste qui venit de Edõ? &c. rñdetur ibidẽ. Iste formosus in stola sua &c. Itẽ alio insuper modo demõstratiuus extitit, eo ꝙ viam vitæ alijs demõstrauit verbo & exemplo &c. Ad patriã destinauit per suæ scientiæ infallibilẽ veritatem. Vnde Deus pater potuit de eo dicere illud Act. 9. Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meũ corã regibus & principibus & filijs Israel. Et sic bene patet ꝙ istud pronomen iste
B aliquando prædicatur de Christo. ¶ Deinde dico ꝙ aliquando prædicatur de iusto. Iustus enim dicitur pronomen, quia pro alijs se solet ponere & exponere, scilicet pro eis orando & intercedendo, ipsos defendendo & coadiuuando, pro ipsorum concordijs tractando atque meditando. 2. Machab. 15. Hic est fratrum amator & populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo &c. Vt de ipso dicant alij illud Genes. 5. Quod scilicet dictum est de Noe. Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus. Demonstratiuus est etiam veraciter & realiter existendo & permanendo, & viam vitæ alijs verbis & exemplis monstrando, se virtutibus clarum & demonstrabilem ostendendo. Vnde illud prædictum, Esa. 63. Iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ, vt de multitudine & pulchritudine sanctitatis istius dicatur illud Luc. 2. Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Symeon, & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel, & spiritussanctus erat in eo. In quibus verbis sua sanctitas & claritas demonstratiua commendatur. A decentiæ fulgido nitore. Ecce. A prudentiæ prouido splendore. Homo. A constantiæ solido vigore. Erat. A concordiæ placido dulcore. Hierusalem. A tristitiæ turbido mœrore. Symeon. A rectitudinis liberato timore. Iustus. A certitudinis sperato languore. Expectans. A beatitudinis gustato sapore. Consolationem Israel. A plenitudinis conferto valore. Spiritussanctus erat in eo. ¶ Per ecce aduerbium demonstrandi intelligitur, splendor honestatis & decentiæ, quæ scilicet obtutibus hominum præ alijs virtutibus demonstratur. Cantic. 2. Ecce iste venit saliens in montibus, & transiliens colles. Vide supra de ecce. Per istud vocabulum homo, quod est animal rationale, domesticum & ciuile, intelligitur virtus prudentiæ. Vide supra de homo, & supra de Ioannes, & allega de illo iste illud Luc. 23. Nullam causam, scilicet mortis, inuenio in homine isto, id est in viro ratione vtente. De Erat, quod est verbum substantiuum, essentiam, quidditatem, & realitatẽ signãs, vide supra vbi esse, & vbi Abrahã, & allega de illo iste illud Matthæ. 27. Verè filius Dei erat iste. Et 1. Regum. 21. & 29. Nunquid non iste est Dauid rex terræ? Nonne huic cantabant per choros, dicentes. Saul percussit mille, & Dauid decem milia? De Hierusalem quæ interpretatur visio pacis, & quæ pacem & concordiam signat, vide supra vbi Hierusalem, & in alijs titulis, & allega de illo iste illud Ezech. 5. Ista est Hierusalem, in medio gentium posui eã, & in circuitu eius terras. Expone quomodo pacificator debet esse in medio, & tenere medium, & quomodo alij sunt circa eum, & quomodo tales solent ab alijs circuiri & frequentari, & amari & venerari. De Symeon qui interpretatur audiens mœrorem, & de timoratus, quæ sunt vocabula signantia spiritalem tristitiam & tremorem, qua scilicet iustus timet & turbatur de offensa Dei ratione culpæ, quia Paradisum perdit & mortem inuenit, vbi vide timor & vbi Fletus & Mœror, & allega de illo iste illud Thob. 7. vbi Angelus loquens Thobiæ de Sara filia Raguelis, per quam intelligo gratiam diuinam, dicit sic. Noli timere dare illam isti, quoniam huic timenti Deũ debetur coniuux filia tua. Et possunt esse verba loquẽtis Deo de iusto & de gratia. Iustus vero signat rectitudinem & temperantiam morum. Vide in titulo de iustitia & de iusto, & allega de illo, iste illud Esaiæ. 33. Qui ambulat in iustitijs, & custodit veritatem, qui proijcit auaritiã ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis habitabit. Et bene iste in excelsis habitabit, scilicet in Paradiso, quia sicut dicitur. 3. Regũ. 22. Rex Israel præcepit adduci ad se Micheam prophetã, qui interpretatur quis est iste, Festina inquit adducere Micheam filium Iemla. quia scilicet talis iustus de quo admiratiuè dicitur quis est iste, ad regem finaliter adducitur, & in Paradiso coram eo præsentatur. 2. Paralipo. 18. Voca cito Micheam filium Iemla. De expectans autem quomodo signat spem, fiduciam & patientiam, vide in titulo de expectare, & concorda. Psalm. Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum. Vt & talis dicat illud Thren. 2. Ista est dies quam expectabamus, inuenimus & vidimus. De consolatione autem Israel quomodo signat gustum beatitudinis æternæ, maxime quia Israel interpretatur videns, vide de consolatione & Israel, & allega de illo iste illud Gene. 5. Iste consolabit̃ &c. vt supra. De spiritusancto vero qui erat in eo, quomodo signat plenitudinem gratiarũ, vide vbi spiritussanctus, & allega de illo iste illud. 4. Regum. 4. Animaduerto quòd vir iste sanctus sit. Sanctitudo enim plenitudinem virtutum importat. Sic ergo dico quòd per iste intelligitur omnis perfectio virtuosa. vt de populo iustorum dicatur illud Eze. 26. Populus domini iste est. Et reuera tales isti, id est viri sancti & iusti, in Dei populum sunt electi ad

Magnificandum Dei bonitatem.
Iustificandum mundi vanitatem.
Fortificando cordis voluntatem.
Pacificandum mundi ciuitatem.
Notificandum Dei veritatem.
Vendicandum aliam dignitatem.

C Isti ergo Deum laudant & magnificant. Esa. 43. Populũ istũ seruaui mihi, laudem meam narrabit. Item isti mundum spernunt & viuificant. Zachar. 1.

Isti sunt

Isti sunt quatuor venti cœli. Nihil.n.celerios transit super terram q̃ ventus. sic nihil velocius trãsit per terrena quàm iustus. Vnde in Ecclesia canitur. Istorum est.n.regnum cęlorum, qui cõtempserunt vitã mundi &c. Item isti contra pœnas sese fortificant.s.ad sustinendum viriliter pro Deo & pro fide. Vnde canitur. Isti sunt triumphatores & amici Dei, qui contemnentes iussa principum, meruerunt præmia æterna. Item isti charitate nos pacificãt. Vnde canitur. Isti sunt viri sancti quos elegit dominus in charitate non ficta, dedit illis dominus claritatem magnam, cęcos illuminare, & demones effugare. Item isti veritatem mundo prædicant seu hoc notificant. Zach.4. Septẽ sunt isti oculi domini. & Actuum.16. Isti homines serui Dei, excelsi sunt, qui annunciant vobis viam salutis. Item isti potestatem digne vendicant, quia.s.isti ad dignitatem terrenam & æternam per dominum sunt electi.j.Paral.4. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis. Et ibidem.6.c. Isti sunt quos constituit Dauid super cantores domus domini. Patet ergo ꝙ istud pronomen iste aliquotiens prædicatur de iusto. Ideo de talibus istis & de perfectionibus eorundem admirans Ecclesia dicit Esa.60. Qui sunt isti qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas? & Esa.49. loquitur admiratiuè dicẽs. Quis genuit mihi istos? ego sterilis & non pariens transmigrata & captiua. & istos quis enutriuit? ego destituta & sola & isti

D vbi erant? ¶ Denique dico ꝙ hoc pronomen iste aliquando prædicatur de impio. Res.n.non solum est demonstrabilis & spectabilis qñ excellit in bonitate, immo etiam qñ excellit in prauitate. Et ideo peccator iste prę multitudine & turpitudine vitiorum demonstrari ad digitũ promeretur. Ezec.8. Ingredere & vide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Nota ergo ꝙ peccator dicitur iste, vel peccatores dicuntur isti, quia

Carent virtutum opibus.
Student rixis & litibus.
Fœtent culparum fœcibus.
Vigent fraudum retibus.
Mordent linguarum dentibus.
Madent cibis & potibus.
Gaudent peruersis mentibus.
Strident poenis & fletibus.

Dico ꝙ peccatores dicũtur isti, quia isti virtutum opibus solent carere. Vnde de peccatore dicitur Hiere.22. Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur. Item quia isti rixis & litibus solent surgere, quia.s.mali nunquam volunt viuere in cõcordia nec in pace Hier.16. Abstuli pacem meam à populo isto. Vnde de illo turbatore pacis Nabuchodonosor ad inferos descẽdente dicitur Esa.14. Nunquid non est iste vir qui conturbat terram, qui concussit regna, & posuit orbem desertum? Item quia isti immundis fęcibus solent fetere. Eze.14. Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis. Itẽ quia isti fraudium retibus solent vigere, quia.s.tales sunt maliciosi & fraudulẽti, sicut de malis illis iudicibus dicitur Dan.13. Ecce morior dicit Susanna, cũ nihil horum fecerim quæ isti composuerunt aduersum me malitiosè. Item quia isti frendendo dentibus solent mordere.s.de alijs murmurando. Nu.14. Vsquequo detrahet mihi populus iste? Esa.8 Omnia quæ loquitur populus iste, coniuratio est. Vnde de stultiloquo dicitur Iob.38. Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? Item quia isti cibis & potibus solent madere, hoc est delicijs carnalibus. Iob 21. Iste moritur robustus & sanus, diues & fœlix, viscera eius plena sunt adipe. Item isti peruersis mentibus solent ardere, quia.s.cor istorum est auersum & peruersum à Deo. Hier.8. Quare ergo auersus est populus iste in Hierusalem auersione contentiosa? Item quia isti amaris fletibus habent lugere.s.finaliter in inferno. Hiere.9. Cibabo populum istum absynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Sic igitur patet quòd iste aliquando prædicatur de viro iusto. Et sic dico ꝙ

E quandoque refertur ad personas. ¶ Si vero de beata virgine vel aliqua sancta loquaris in genere fœminino, potes dicere ꝙ signat virtutum perfectionem, & veritatis intrinsecæ nec non honestatis extrinsecæ existentem demõstrationem, vt de qualiber tali dicatur illud. Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol? &c. Cantic.7. In quibus verbis aduerte Stuporẽ admirationis. Quæ est ista? Vigorem operationis. Progreditur. Splendorem conuersationis. Quasi aurora. Amorem cõtemplationis. Consurgens. Humorem miserationis. Luna valorem præmiationis, quia fuit electa vt Sol scilicet in Paradiso. Si vis prosequere de beata virgine vel de qualiber sancta. Quæ est igitur ista, quæ scilicet sic operatur, sic conuersatur, sic contemplatur, sic miseretur, sic promouetur? Et certè potest respõderi quãdo quæritur Quæ est ista, quòd ista est.

Regula seu forma regens & moderans.
Ferula vrgens & verberans.
Sportula claudens & obseruans.
Chordula ligans & fœderans.
Præmula regnans & imperans.

Ista ergo fuit regula quę se se moderauit Ezec.43. Ista est lex dom[us] in summitate montis. Item ista fuit ferula quæ corpus macerauit seu verberauit. Quæ est ista quæ ascendit de deserto sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris? Cant.3. Desertum.n.signat carnis macerationem. Virgula denotat sui castigationem. Fumus. Signat orationem & deuotionem. Aromata. Myrrha quæ à putredine seruat, continentiam & castam cogitationem signat. Et thus redolentem conuersationem. Item fuit sportula seu cistula in qua Christus latitauit, quia.s.Christus in omnibus per gratiam, & etiam in Maria per præsentiã noscitur habitasse. Et ideo in scriptura ista dicitur ciuitas atque domus. Zacha 4. Manus Zorobabel fundauerunt domum istã. Et Aggei.2.dicitur. Quis ex vobis est derelictus qui vidit domum istã in gloria sua? Item ista est chordula quæ fœdus colligauit, quia sicut dicitur Ezech.5. Ista est Hierusalem (quæ interpretatur visio pacis) in medio gentium posui eam. Item ista est præmula seu primiceria quam Christus honorauit, beatificauit, & glorificauit, quia sicut dicitur Canti.8. Ista est quæ ascendit de deserto scilicet huius mundi, delicijs affluens, innixa super dilectum suum. Delicijs supple gloriæ Paradisi. Qui scilicet Christus de ea dixisse videtur illud Aggei.2. Implebo domum istam gloria. & ibidem. Magna erit gloria domus istius nouissimæ. Sic ergo bene patet quòd ista beata dici potuit ista, hoc est dictu, clara virtutibus & perfecta, & morum pulchritudine Deo grata, & cunctis exemplariter demonstrata. Voca ergo (dicit Christus) Sunamitem istam.4.Regũ.4. Quia pro certo Ecclesia canit. Ista est speciosa inter filias Hierusalem. Istud igitur pronomen vt dictum est, refertur ad personas. ¶ De alijs vero.s.inquantum ad res vel ad loca referuntur, nihil ad præsens, hoc excepto ꝙ istud pronomen iste, in negocio de quo dicitur, potest semper significare.

Realis existentiæ quantitatem.
Moralis apparentiæ claritatem.
Verbalis eloquentiæ veritatem.

Res enim demõstratiua dicitur, quando concluditur realiter, quando prædicatur seu dicitur vocaliter seu verbaliter. Et sic dico quòd locus Ecclesiæ vel religionis, locus etiam Paradisi & cœlestis mansionis, sunt loca certa realia, & durabilia atque sancta. Genes.28. Quam terribilis est locus iste, vere non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli. Et ibidem. Vere dominus est in loco isto. Hier.7. Habitabo vobiscum in loco isto. Et hoc de iste sufficit &c.

Ita.

Nota ꝙ dictio ita quandoque est aduerbium affirmandi, sicut cum dr̃ Gen.1. Et factum est ita. Et illud Matth.11. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Quandoque vero & cõiter est aduerbium similitudinis, vt cum dicitur Ioann.13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Igitur dico ꝙ ita se habet per modum regulæ similitudinis vel exempli, semper supponens hoc aduerbium vt, prout, quomodo, ceu, sicut. Notabo ergo quòd ita signat A

Quandam imitationem vtilem & virtuosam.
Quandam inutilem & vitiosam.
Quandam flebilem & periculosam.

Est dico quædã imitatio vtilis, & ista est illa qua nos debemus imitari Christum & sanctos.s.bene operando, docendo & conuersando, vt quemadmodum ipsi se habuerunt nobis exempla vitæ præbendo, ita & nos habeamus ipsos imitando, & nos eis conformãdo. Ro.6. Quomodo surrexit Christus per gloriã patris à mortuis, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Et bene dixit patris, ad denotandum ꝙ sicut filius imitatur patrem, ita & nos imitari debemus Christum & iustũ quemlibet vel prælatum, vt de nobis possit Deus dicere illud Ezec.18. Sicut anima patris, ita & anima filij mea est.q.d. Ita debet facere filius sicut pater, vt anima eius ita sit domini sicut est anima sancti patris Dico igitur quòd inuenitur vnum ita quod.

Humilis facit subiectio.
Nobilis facit perfectio.
Flebilis facit compassio.
Præcata facit dilectio.
Æquata facit discussio.
Deuota facit consensio.

Igitur faciamus ita sicut Christus & sancti quantum ad humilem subiectionem. Exo.7. Feceruntque ita Moyses & Aarõ sicut præceperat

Miranda facit conuersio.
Terrena facit afflictio.
Æterna facit possessin.

ceperat dominus. quia sicut dicitur. 2. Mach. 9. Anthiochus ita ait. Iustum est subditum esse Deo, & mortalem nõ paria Deo sentire. Item faciamus ita sicut sancti quantum ad nobilem perfectionem, quia. s. ita debemus esse perfecti pro modo possibilitatis nostræ, sicut sancti prædecessores nostri. Nume. 6. Sicut mente deuouerat, ita faciet ad perfectionẽ sanctificationis suę. Item faciamus ita sicut sancti quantum ad fraternam compassionem, quia s. iuxta possibilitatem debemus indigẽtibus subuenire. Thob. 4. Quomodo poteris, ita esto misericors. Itẽ habeamus nos ita sicut sancti quantum ad internam dilectionẽ, dicentes alterutrum illud. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebã. Item habeamus nos ita sicut sancti quantum ad iustitiæ discussionem. Deut. 1. Siue ciuis sit ipse siue peregrinus, nulla erit distinctio personarũ, ita paruũ audietis sicut magnum, nec accipietis personam cuiusquã. Item habeamus nos ita sicut sancti quantum ad diuinæ beneuolentiæ assecutionem, quia. s. ita debemus mentem nostrã conformare voluntati diuinæ, ꝙ in omnibus quæ per eum inferuntur, debemus gratias agere, & reputare ꝙ omnia sint iusta, dicentes illud prædictum Mat. 11. Ita pater, qm̃ sic fuit placitum ante te. Exemplo Iob, qui tribulatus dicebat. Iob. 1. Dominus dedit, dñs abstulit, sicut dño placuit, ita factum est, sit nomen dñi benedictum. Et merito, quia pro certo sicut dr̃ Eccl. 8. Nullus potest Deo dicere, quare ita facis? Itẽ faciamus sicut sancti quantum ad virtualem conuersionem, vt. s. si qñq; mali fuimus, ita conuertamur ad dñm ꝙ de cætero non peccemus, iuxta illud Psal. Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita vt non sint. Et illud Rom. 6. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita & nunc exhibeatis membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Item simus ita sicut sancti quãtum ad tolerandum afflictionem, quia. s. sicut dr̃ Lucæ. 24. Oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriã suã. Et sic finaliter ita erimus sancti quantum ad acquirendũ cœlestis gloriæ possessionem. quia sicut dr̃. 2. Cor. 1. Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. Ecce ergo qũo per ita designãtur virtutum regulæ vel exẽpla, quæ. s. nos debemus facere & exequi, & quibus nos debemus pro viribus conformari, & ita sicut sancti viuere, & eos imitari. Bene ergo in persona Christi vel cuiuslibet sancti potest alijs dici illud Ioã. 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis. Vbi aduerte ꝙ ad bonam similitudinem & imitationem requiritur Præcedens regula. Exemplum inquit dedi vobis. Accedens formula. Vt quemadmodum ego feci. Succedens notula. Ita & vos faciatis. Nam regula solet erigere speculatiuam. Exemplum dedi vobis. Sed formula solet corrigere operatiuam. Quemadmodum inquit ego feci. Sed notula solet dirigere executiuam. Ita & vos faciatis. Ista. n. tria sunt necessaria cuilibet operanti, & maxime pingere vel facere imaginem attentãti. s. vt habeat regulam. s. exemplum, quia exemplum dedi vobis. Vt habeat magistrum peragentem. Quemadmodum ego feci. Vt audiat doctrinam dirigentem. Ita & vos faciatis. Et sic pro certo de quolibet sic per imitationem bene conuerso poterit dici illud Matt. 12. ꝙ Iesus curauit demoniacum cœcum & mutum, ita vt & loqueret, vt audiret, & videret. Patet ergo ꝙ ita designat imitationem vtilem & virtuosam. ¶ Secundo vero dico ꝙ ita
B qñq; designat imitationẽ inutilem & perniciosam, & istud est qũ quis vult imitari malos & non bonos, & ita viuere sicut impij, & non vt iusti. Mali. n. magis student deterioribus q̃ melioribus conformari, & magis stultos q̃ prouidos imitari. Cõstat. n. ꝙ qui operatur ſm malã regulam aut ſm malum exẽplar, necesse est ꝙ faciat malum opus, sicut de quadã muliere legiť in Plinio ꝙ in actu conceptionis non attendebat ad virũ suũ, qui erat pulcher, sed ad quandã imaginem Æthiopis quæ erat in muro, quæ. s. non pulchrum fœtum, immo nigrũ & Æthiopicum parturiuit. Malum. n. exemplum secuta est natura non bonum, quia in figuram Æthiopis ferebatur, non in viri. Ita pro certo contigit ꝙ si quis in operando malum exemplar sequitur, filius qui inde nascitur. i. opus quod inde prouenit, suo exemplari necessario similatur. Ezech. 16. Sicut mater, ita & filia eius. Nota ergo quòd mali sequendo malam regulam & exemplum, habent hodie vnum ita quo

Redundant mundi delicijs.
Abundant rerum substantijs.
Se fœdant carnis spurcitijs.
Roduntur cordis inuidijs.
Priuantur veris scientijs.
Turbantur duris discordijs.
Sedent in angustijs.

Dico ergo ꝙ mali habent vnũ ita quo delitijs redundant. Ecclesi. 2. Quis ita deuorabit & delicijs affluet sicut ego? Item vnum ita quo diuitijs abundant. Eccl. 2. Peccatori aũt dedit Deus afflictionem & curam superfluam, ita vt addat & congreget. Item habent vnum ita quo spurcitijs se fœdant. vnde de luxuriosis dicitur Thobiæ. 6. ꝙ in his qui libidini ita vacant sicut equus & mulus, potestatem habet demonium. Item habent vnum ita quo inuidijs strident. Vnde de Antiocho dr̃. 2. Macha. 9. ꝙ apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara interiorũ tormenta. Sequitur. Ita vt de corpore impij vermes scaturirent. Amaritudo. n. interiorum & vermes, corrosionem inuidiæ significant. Item habent vnum ita quo fallacijs student, quia. s. tales à via veritatis faciliter solent errare. Mat. 24. Pseudo prophetæ dabunt signa & prodigia, ita vt in errorem deducãtur, si fieri potest, etiam electi. Item habẽt vnum ita quo discordes gaudent. Galath. 4. Quomodo nunc is qui secundum carnẽ natus fuerat, persequebatur qui secundum spiritum natus, ita & nunc. Item habent vnum ita quo in angustijs sedent. s. in inferno. Vnde de damnatis potest dici illud Iudic. 20. Ita factum est vt ex vtraq; parte ab hostibus cæderentur. vtraq; pars est corpus & anima. Sic ergo patet qũo ita signat imitationẽ seu comparationem inutilem & perniciosam. ¶ Tertio dico ꝙ signat C
quandam comparationem mirabilem atque gloriosam, & hæc est illa quæ refertur ad Christum. Christum dico cũ patre manentem. Vnde in symbolo Athanasij. Ita Deus pater, Deus filius, Deus spiritussanctus. Ita dñs pater, dñs filius &c. Christũ etiam in carne latentem. Matt. 24. Ita erit aduentus filij hominis. Christum etiam in mundo docentem. Vnde Matthæi. 13. dicitur ꝙ congregatæ sunt ad Iesum turbæ multæ, ita vt nauiculam ascendens sederet &c. Et locutus est eis multa. Christũ etiam in morte iacentem, quia sicut dr̃ Lucæ. 11. Sicut fuit Ionas in ventre piscis, ita erit filius hoĩs in corde terræ. Christũ insuper in throno sedẽtem. s. in iudicio. Iob. 5. Indica mihi cur me ita iudices? Et Actuum. 1. Quemadmodum vidistis eũ euntem in cœlum, ita veniet. quia sicut in Psal. dicitur. Nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Oportuit. n. pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. Lucæ. 24. Patet igitur quomodo ita diuersimode potest sumi.

Itaq; Nota ꝙ ista cõiunctio rationalis vel causalis itaq; A
semper signat conclusiuè, determinatiuè, illatiuè & decisiuè, sicut ergo, ideo, quocirca, igitur, & idcirco. sed sicut de alijs dictum est, sic & itaq; potest referri ad iustum, ad impium, & ad Christum seu ad vnum

Professorem iustitiæ.
Confessorem nequitiæ.
Christum redemptorem clementiæ.

¶ Dicam primo aliqd de itaq; in quantum signat finem & conclusionem, determinationem & ordinationem, quæ pertinet ad iustum. Sicut. n. in logicalibus ex veris præmissis sequitur vera conclusio, in iudicialibus ex bono processu sequitur bona sñia seu decisio, in agibilibus ex bonis & rectis itinerib⁹ sequitur bonus terminus, & ad bonum portum applicatio, sic dicam ꝙ in moralibus ex bona intentione & ex diuinæ gratiæ infusione sequitur bonum itaq;. i. bonus effectus, & bonus finis & conclusio. Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes. Ezec. 5. Ergo exhortando concludit scriptura Theo. 53. dicens. Conuertimioi itaq; peccatores, & facite iustitiam coram domino. In quibus verbis aduerte quòd scriptura nos hortatur ad triplicem bonam conclusionem, quæ. s. apud iustos per itaq; subinfertur, videlicet Quãtum ad ingressum, qui debet esse veniæ procuratiuus. Conuertimioi inquit itaq;. Quantum ad progressum, qui debet esse gratiæ augmentatiuus. Facite inquit iustitiam. Quantum ad egressum, qui debet esse gloriæ propinatiuus. Coram domino inquit.

Itaque progrediens
Dimitte scelera. Conuertimini.
Bona fac opera. Facite iustitiam.
Recipe munera. Coram domino. s. Paradiso.

¶ Dico ergo ꝙ in sciptura inuenitur vnum itaque quo immutatur nostra conditio. Et istud nihil aliud est quàm pœnitẽtia. B
Ista. n. est post lapsum prima conclusio quam nobis infert scriptura, q. a. s. ante oĩa necesse est de agro spinas & tribulos euellere, q̃ semen ibi valeas seminare, & fructus postea reportare.

Quia

Quia reuera in agro cordis nec Dei gratia seritur nec fructus virtutis & finalis gloriæ colligitur, nisi spinæ vitiorum exinde per pœnitentiam euellantur, & nisi homo à suis malis moribus cõuertatur. Conuertimini itaq; peccatores. Vide supra de conuertere. Vnde sub alia coniunctione illatiua dominus dicit Iohel.2. Nunc ergo conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & planctu &c. quia reuera post talem fletũ consolatio sequitur, & post lachrymas venia promeretur. Iudith. 6. Finito itaq; fletu & per totum diem populorũ oratione completa consolati sunt Achior. Aduerte tamen ꝙ quintuplex itaque ad conuersionem peccatoris est necessarium, scilicet

Vnum itaq; Remissionis.
Vnum itaq; Subiectionis.
Vnum itaque Compunctionis.
Vnum itaque Confessionis.
B Vnum itaq; Satisfactionis seu carnis mortificationis.

¶ Itaq; remittamus & indulgeamus in nos peccatib'. Scriptum est.n. Dimittite, & dimittẽ vobis. quia sicut dicit̃ Lucæ.16. de villico diffamato qñ vidit ꝙ villicatio sua auferebatur ab illo, remisit singulis debiti portionem, de quo plurimum commendatur. vnde ibidem dr̃ ꝙ conuocatis itaq; debitoribus dñi sui, dixit primo. Quantum debes &c. Item itaque pareamus & obediamus nos exhortantibus.s. Deo, prędicatoribus, & prælatis. 2. Reg. 5. Fecit itaq; Dauid sicut præceperat ei dñs. Item itaq; doleamus seu defleamus pro præcedentibus .i. pro culpis commissis. Exemplo Christi, qui fleuit qñ Lazarum quatriduanum voluit suscitare. Ioan. 11. Sic homo qñ spiritum suum in peccato mortuum & sepultum, & iam quatriduanum .i. in quatuor cordis affectionibus fœtidum & corruptum vult à morte peccati suscitare & eripere, certè ante omnia per compũctionis amaritudinem debet flere & tristari, & conteri & dolere. Vnde Ioan. 11. dr̃. Venit itaq; Iesus, & inuenit Lazarum quatuor dies iam in monumento habentem. Sequitur. Lachrymatus est Iesus, & resedit qui erat mortuus &c. Item itaq; differamus vel respondeamus de nostris actibus.s. sacerdoti integraliter confitendo. Rom. 14. Itaq; vnusquisque nostrum pro se rationem reddet. Item itaque satisfaciamus & pœnas addamus nostris corporibus.s. carnem macerando, & labores sustinendo, & bona opera faciendo. Rom. 7. Itaq; fratres mei & vos mortificati estis legi. Sequitur. Nunc autẽ soluti sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, non in vetustate literæ. Patet ergo ꝙ in scriptura reperitur vnum itaq; per quod immutatur nostra cõditio. Conuertimini inquit. ¶ Deinde dico ꝙ ibi reperitur vnũ
C
itaq; per quod augmentatur nostra perfectio. Facite inquit iustitiam. Sub nomine.n. iustitiæ omnis virtus atq; perfectio designatur. Vide infra de iustitia. Cum ergo sub ista coniunctione itaq;, executio iustitiæ subinferẽ, bene dico ꝙ ois virtus & perfectio concluditur & mandatur. 2. Macha. 12. Omnes itaq; benedixerunt iustum iudicium. Notabo ergo ꝙ scriptura nobis infert sub titulo communis iustitiæ vnum itaq; quo

Fidenter nostris consulimus.
Gaudenter nostros recipimus.
Feruenter cunctos diligimus.
Prudenter nos regimus.
Potenter nos defendimus.
Decenter pacem perquirimus.
Firmiter in bono sistimus.
Grauiter labi metuimus.
Digniter liberi viuimus.
Communiter solamen sumimus.
Subtiliter verum cognoscimus.
Salubriter nos Deo subdimus.
Vtiliter fauores spernimus.
Synceriter fraudes expellimus.
Suppliciter Deum requirimus.
Totaliter in Deum fidimus.
Sagaciter tempus attendimus.
Mentaliter legi insistimus.
Humiliter magnis assistimus.
Fertiliter in bono crescimus.

Istę sunt ergo viginti illationes, argumẽtationes, conclusiones, ad bonum inductiones & inuectiones quas nobis facit scriptura sacra ꝑ itaque. Dicam ergo ꝙ scriptura ꝑ istud vocabulũ illatiuũ nos admonet fidenter nostris consulere. Istud est.n. de iure naturali.s. ꝙ bono homini debeat consulere qđ est tutum. Sic faciebat Loth gñris suis, qñ de combustione Sodomæ ipsos educere cupiebat. Vnde Gen. 19. Egressus itaq; Loth locutus est ad generos suos. Surgite & egredimini de loco isto, quia delebit dñs ciuitatẽ hanc. Item admonet gaudenter nostros recipere, s. hospitio. vnde de Rebecca dr̃ Gen. 24. ꝙ inuento seruo Abrahæ ipsum gaudenter procurauit recipi, & sibi & Camelis omnia necessaria ministrari. Vnde ibidem dicitur. Cucurrit itaq; puella, & nũciauit omnia quæ audierat. Sequitur. Ingredere benedicte domini. Item admonet feruenter cunctos diligere, quia.s. nos debemus per amorem, & dilectionem esse vnum cum oibus. Matthæi. 19. Itaq; iam non sunt duo, sed vna caro. Itẽ admonet prudenter nosipsos regere. Ephes. 5. Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes. Itẽ admonet potenter nosmet defendere, quia.s. contra spiritales hostes nos per tentationes obsidẽtes nos debemus viriliter dimicare. Iudith. 15. Videntes itaq; filij Israel fugientes Assyrios secuti sunt illos, & vno agmine persequentes debilitabant oẽs quos inuenire potuissent. Item admonet decenter pacem perquirere. Rom. 14. Itaq; quæ pacis sunt sectemur. 2. Mach. 4. Festinanter itaq; rex venit sedare illos. Itẽ admonet in bono firmiter sistere. 1. Cor. 6. Itaque fratres mei dilectissimi stabiles estote. Et 2. Thes. 2. Itaque fratres state & tenete traditiones quas didicistis. Itẽ admonet grauiter labi metuere, quia.s. homo semper debet timere & præuidere ne cadat. 1. Cor. 10. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. Itẽ admonet digniter liberos viuere, quia.s. ad hoc concludit & infert scriptura, vt à seruitute culpę liberi maneamus, vt dicamus illud ad Galathas. 4. Itaq; fratres non sumus ancillæ filij, sed liberæ. vt de iusto dicatur illud ibidem. Itaq; iam non est seruus, sed filius. Item admonet communiter solamen sumere. 1. Thes. 4. Itaque consolamini inuicem in verbis istis. Item admonet subtiliter vera cognoscere. Iacobi. 1. Nolite itaq; errare fratres mei dilectissimi. Item admonet salubriter Deo nos dedere seu subdere. Phil. 2. Itaq; charissimi sicut semper obedistis. Sequit̃. Cũ metu & timore vestram salutem operamini. Item admonet vtiliter fauores fugere seu spernere. 1. Cor. 3. Itaq; nemo glorietur in honoribus. Item admonet synceriter fraudes dimittere. 1. Cor. 5. Itaq; epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azimis synceritatis & veritatis. Item admonet Deũ suppliciter requirere. 1. Petri. 4. Estote itaq; prudentes, & vigilate in orationibus. Item admonet totaliter in Deum fidere. Heb. 10. Habentes itaq; fratres fiduciã in introitu sanctorum. Sequitur. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei. Item admonet sagaciter tempus attendere. 1. Cor. 4. Itaq; nolite ante tempus iudicare &c. Et 1. Cor. 7. Itaq; dico fratres, tempus breue est. Item admonet mentaliter legi insistere, quia.s. nos debemus obedire legi sicut discipulus magistro. Gala. 3. Itaq; lex pedagogus noster fuit in Christo. Et merito, quia sicut dr̃ Rom. 7. Itaq; lex quidẽ sancta, & mandatum sanctum. Item admonet humiliter magnis assistere seu dignos eligere. 1. Mach. 9. Nunc itaq; te eligimus hodie nobis in principem. Item admonet fertiliter in bono crescere, seu bonis effluere. 1. Cor. 3. Itaq; neq; qui plantat neq; qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Incrementum dico .i. gratiarum augmentum. Ista sunt ergo viginti itaq;, in quibus consistit vera iustitia .i. vera perfectio. Facite inquit iustitiam. Lucæ. 1. In sanctitate & iustitia corã ipso omnibus diebus nostris. Bene ergo dicitur Matt. 25. Vigilate itaque, quia nescitis diem neq; horam. Et merito circa talia itaque .i. circa tales conclusiones & inductiones vigilandum est & insistendum, quia sicut dr̃. 1. Thes. 4. Itaq; hæc qui spernit, non spernit hominẽ, sed Deum. Et sic ergo patet ꝙ inuenitur vnum itaq; per quod augmentatur morum perfectio. Rom. 12. Obsecro itaque fratres vt exhibeatis membra vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum &c. ¶ Deniq; D
dico ꝙ inuenitur vnum itaq; per quod vendicatur cęli possessio, & hoc ostenditur cum dr̃. Coram dño. hoc est dictu, in gloria Paradisi, vbi Deo præsentialiter assistunt sancti. Ista est vera, sana, beata & grata conclusio. beatum itaq;, beatus finis, ad quem omnis qui in moribus bene scit arguere & concludere, solet finaliter peruenire. Figura Hester. 2. in illa puella Hester, de qua ibidem dr̃. Ducta est itaq;.s. Hester, ad cubiculum regis Assueri mense decimo qui vocatur Thebeth, septimo anno regni eius, & adamauit eam rex plusquàm omnes mulieres, & inuenit gratiam & misericordiam coram eo, & posuit diadema regni in capite eius. Hester.n. quæ interpretatur abscondita, signat animam humilem & deuotam, quæ iuxta doctrinam Senecæ, est occultatrix virtutum, sicut alij vitiorum. Per Assuerum qui interpretatur beatitudo, intelligitur Christus. Per Thebeth qui interpretatur bonitas vitæ, gloriosus finis & status. Ista est ergo veritas, ꝙ puella Hester .i. anima deuota itaq; conclusiuè & necessario ducitur ad cubiculum regis Assueri .i. ad quietẽ beatitudinis regis Christi, & hoc mẽse decimo

decimo Thebeth, hoc est dictu, vt recipiat denarium retributionis æternæ, qui sibi propter vitæ bonitatem à Deo præparatur, & hoc anno septimo regni Christi, hoc est dictu, septenna li.i. vniuersali fœlicitate gloriæ regni Dei. Et pro certo ipse rex Assuerus Christus istam puellam.s. animam quã venit corã eo, solet mirabiliter adamare, & gratiam & misericordiam sibi dare, & eam æterni regni diademate coronare, vt & ipsa cũ alijs sanctis de isto regno dicat illud quod dr̃ Hebr.12. Itaq; regnũ immobile suscipientes, habemus gratiam per quam seruiamus placẽtes Deo. Coram Deo inquit. Vt sic dicat quilibet beata Deo & Angelis illud.1. Reg.12. Itaq; conuersatus coram vobis, ecce præsto sum. Patet ergo q̀ itaq; potest inferre & concludere. Ad occupandum cœli possessionem. Coram Deo inquit. Ad augmentandum morum perfectionem. Facite inquit iustitiam. Ad imitandum vitę conditionem. Conuertimini inquit. Conuertimini itaq; peccatores, & facite iustitiam coram dño. Et sic patet q̀ est vnum itaq; quod spectat ad iustũ. & hoc
E est primum principale. ¶ Secundo principaliter dico q̀ inuenitur vnum itaque spectans ad iniustum, & sic dico q̀ scriptura determinans de impio per modum allegationis & cõclusionis infert contra eum seu de eo multiplex itaq;, videlicet vnũ itaq; Crudelitatis, quod insontes lædit & afficit. Vnum itaque Carnalitatis, quod luxuriosos inquinat & deijcit. Vnum itaq; Voracitatis, quod gulosos cibat & reficit. Vnum itaq; Fatuitatis, quod ad vana tendit & respicit. Vnum itaq; Proteruitatis, quod res iustas spernit & despicit. Vnum itaque Diuersitatis, quod brigosos nocet & officit Vnum itaq; Pompositatis, quod indoctos iactat & obijcit. Vnum itaq; Debilitatis, quod in inconstantem cadit & deficit. Vnum itaq; Indignitatis, qđ peccatores damnat & inficit. Dico ergo q̀ ad malos spectat vnũ itaque crudelitatis & sæuitiæ. Vnde impius Saul de Dauid quem volebat occidere, dixit Ionathæ.1. Reg.20. Itaq; iam nunc mitte & adhuc eũ ad me, quia filius mortis est. Item ad malos spectat vnum itaq; carnalitatis & luxuriæ. Vnde de filiabus Loth patrem suum inebriantibus, & cum eo concubentibus, dicitur Gen.19. Dederunt itaq; patri suo bibere vinum nocte illa, & concubuit &c. Item spectat ad malos vnum itaque voracitatis & ingluuiei. Vnde Eccl.2. hoc est itaq; mihi visum esse bonũ, vt comedat quis & bibat, & fruatur lætitia. Item spectat ad malos vnum itaq; fatuitatis & stultitiæ, sicut apparuit in Nabuchodonosor, qui somniũ quod oblitus fuerat, petebat à sapientibus sibi dici, dicens illud Dan.2. Somnium itaq; meum dicite mihi, vt sciam q̀ interpretationem quoq; eius veram loquamini. Item spectat ad malos vnum itaq; proteruitatis & obstinatiæ, quia.s. peccator Deo & maioribus se opponit. Roma.13. Itaq; qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit. Itẽ spectat ad malos vnum itaq; peruersitatis & discordiæ. Ioan.7. Dissensio itaq; facta est in turba. Item spectat ad malos vnum itaque pompositatis & iactantiæ. Vnde de illis iactatoribus dr̃ Ioann.8. q̀ ipsi dicebant. Semẽ Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Sequitur. Dixerunt itaq;, nos ex fornicatione nati nõ sumus. Item spectat ad malos vnum itaq; debilitatis & inconstantiæ, quia.s. faciliter cadunt in peccatum, & etiam in infortunium & tormentum.1. Regũ.14. Itaq; alij cadebant ante faciem Ionathæ, alios armiger eius interficiebat. Item spectat ad malos vnũ itaq; indignitatis & iniustitiæ, qñ.s. indignus & iniustus accedit ad mensam altaris, de quo.1. Cor.11. Itaq; qui-
C cunq; manducauerit vel biberit calicem dñi indigno, reus erit corporis & sanguinis dñi. Sic ergo patet q̀ est itaq; spectans ad iniustum. ¶ Tertio dico quòd inuenitur itaq; quod spectat ad Christum. vide de Ergo, Igitur, Ideo, de idcirco &c.

A **Iter.** Nota q̀ iter idem est quod via, & dicitur ab eo, is. Est.n. iter locus per quem itur ad terminum. Et potest significare moraliter vitam istam, quæ quidẽ non est nisi quędam via per quam ad finis terminum deuenitur. Cum ergo finis est duplex.s. bonus & malus, Paradisus & infernus, hinc est q̀ iter per quod ad istos terminos deuenitur, potest similiter esse duplex. Est igitur quoddam iter quod est frequentandum, quoddam iter quod est detestandum. Iter frequentandũ est bonorum, de quo dr̃ Prouer.14. Ambulans recto itinere & timẽs Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. Iter detestandum est vita malorum, de quo dr̃ in Psal. Iter impiorum peribit. Cum igitur per iter vitæ præsentis habeamus ad alterius vitæ terminum peruenire, hinc est q̀ nos debemus eligere iter virtuosum, meritorium atq; sanctum. Et ideo possumus notare q̀ iter est dicendum bonum septuplici ratione, videlicet quã est rectũ, latũ, curtũ, arctũ, planũ, mundũ, placidũ. Iter

Rectum est veritas.
Latum est charitas.
Curtum est paupertas.
Arctum est pœnitentia.
Planum est innocentia.
Mundum est pudicitia.
Placidum est clementia.

Per aliquod.n. istorum itinerum debemus ire ad Paradisum. Vadamus ergo primo per iter rectum veritatis & iustitiæ, iuxta illud Eccle.51. Ambulauit pes meus iter rectum à iuuentute mea. Istud tñ iter non ambulant iniqui iudices, prece vel precio à rectitudine declinantes, similes cancro, qui non rectè sed retrogradè dr̃ incedere. Similes etiam serpenti, qui semper ambulat tortuosè. quia.s. isti nũc ad vnam partem, nunc ad aliam se deferunt secundũ q̀ recipiunt plura dona. Vnde isti sunt illi de quibus dr̃ Prouer.2. Qui relinquunt iter rectũ, & ambulant per vias tenebrosas. Et tamen bene sciunt q̀ secundum quod dr̃ Prouer.12. Iter deuium du-
cit ad mortem. ¶ Secundo ambulemus per iter latum charitatis & amicitiæ. Magnam.n. latitudinem habet istud iter. Amici.n. & inimici per istud pariter possunt ire, ita vt alter alteri possit dicere illud Exo.33. Ego ero socius itineris tui. Istud est illud iter quod Deus ad eundum in terram promissionis in columna ignis.i. inflãmatione cordis legitur ostendisse. Per istud iter non ambulant odiosi & inuidi, qui nunquã vellent in prosperitate socium inuenire, de quibus dr̃ Proue.15. Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Tales.n. dicuntur spinę, quia omnea tangentes & omnes vicinitate & societate appropinquãtes solent pungere lędere & nocere. ¶ Tertio vadamus per iter curtum spiritualis paupertatis. Istud est.n. iter breuius & magis compendiosum. aliæ.n. viæ sequuntur ordinem iudiciariũ, ista vero per extraordinarium in Deum procedit. Per istam etiã compendiosius Christus iuit, & nos ituros docuit & præcepit, iuxta illud Michææ.2. Ascendit ante eos, pandens iter. Et Luc.13. dicitur q̀ Iesus perambulabat ciuitates & castella, docens, & iter faciens in Hierusalem. De ista via non curant diuites. isti.n. ambulant iter valde longum, & ideo timendum est q̀ ad Paradisi terminum non attingent. Vnde Iac.1. Diues in itineribus suis marcescet. Quarto vadamus per iter arctũ asperitatis. Istud est.n. magis tutum. Figuratur.n. in itinere solitudinis per quod filij Israel ad terram promissionis iuerunt. Vnde dicitur Iudith.4. q̀ filij Israel custodiebant vbi iter angustum esse poterat inter montes. Isto autem itinere iuit Christus, sicut dicitur Ioan.4. Iesus fatigatus ex itinere sedebat secus fontem. quia.s. illi qui in itinere pœnitẽtiæ fatigantur, finaliter fonte diuinæ gratiæ potabuntur. Et per istud ducit nos dominus ad terram promissionis Paradisi, iuxta illud Psal. Dux itineris fuisti in conspectu eius. De isto autem itinere non curant carnales & delitiosi, quia.s. isti per iter arctum pœnitentiæ nõ incedũt, de quibus figuratiuè dr̃ Nu.21. Tœdere cœpit populũ itineris & laboris. Et loquitur de populo carnali, cui præ desiderio ciborum Ægypti, manna in nauseã vertebatur. ¶ Quinto C.
vadamus per iter planum simplicitatis. Istud.n. non habet offendicula peccatorum, innocentia.n. non solet peccati offendiculum incurrere. Et ideo dicitur Esa.62. Planũ facit iter. Istud.n. est iter prosperum, quia prosperũ nobis faciet Deus iter salutarium nostrorum. De isto ergo itinere dicitur Prouerb.28. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quàm diues prauis itineribus. Per istud iter non vadũt malitiosi, quia pro certo isti de simplicitate & innocentia nunquam curant, & isti sunt de illis de quibus dicitur Hiere.18. q̀ ipsi ambulauerunt per vias in itinere non trito. ¶ Sexto vadamus per iter mundũ synceritatis seu castitatis. Vnde de talibus põt dici illud Esaię.47. Possidebit montem sanctum meum, & dicam, viam facite, præbete iter. Istud tamen iter non ambulant luxuriosi, quia verè iter istorum non est mundum, sed magis fœtidũ & immundum. Vnde istis videtur loqui illa mala mulier, de qua dicitur Prouer.9. q̀ ipsa sedet in foribus domus suæ super sellã, in excelso vrbis loco, vt vocet transeuntes per viam, & pergentes itinere suo. Vnde isti possunt dicere illud Thren.4. Lubricauerunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum. ¶ Septimo vadamus per iter placidum benignitatis & pietatis, & tali itinere ibat Samaritanus, qui iter faciẽs inuenit sauciatum, cui infudit oleum & vinum, sicut dicitur Lucæ.10. Per istud autẽ iter non vadunt crudeles, auari & litigiosi, de quibus dicitur Prouer.12. Iter impiorum decipiet eos. Vnde de impijs & crudelibus potest exponi illud quod de Paulo impietatẽ exercente dicitur Act.9. Cum iter ageret, contigit vt appropinquaret

Damascum

Damascum. Paulus.n.interpretatur os tubæ. Damascus interpretatur sanguinis potus. quia verè impij & crudeles qui sunt os tubæ alios terrẽdo, sæpe appropinquant Damascũ.i.ad sanguineam crudelitatem. Et hoc de itinere sufficit. Transeo causa breuitatis, quia infra de via & de semita ꝓlixius est tractandum. Vide supra de Ire & Ambulare.&c.

A Iterum. Iterare.

Nota ꝙ iterum signat quendam reditum, quendam profectum, quoddam augmentum, quoddam continuamentum. Et potest significare in bono & in malo. In bono.n.signat virtutum continuationem. In malo autem signat peccati multiplicationem seu redundationem. Dico ꝙ in bono signat aliquam bonã continuationem. Sicut.n.videmus ꝙ desideria naturæ sunt inquieta, quia.s.naturæ non sufficit ꝙ vnus actus semel agatur, immo vult ꝙ iterum atq; iterum fiat & exerceatur, sicut patet de arboribus quibus nõ sufficit semel in vita sua fructificare, immo solent actum fructificandi omni anno iterum atq; iterum iterare, sic verè spiritualiter desideria affectionis nostræ debent in bono esse inquieta, quia.s.non debet sufficere semel bene facere, immo fructum bonorum actuum & operũ debemus iterum exercere, sicut dicit apostolus. 1.Cor.7. Iterum reuertimini in idipsum. Vnde nota ꝙ multiplicem bonum actum debemus iterare, scilicet actum

B Vocalis confessionis.
Realis compassionis.
Verbalis salutationis.
Actualis exultationis.
Corporalis visitationis.
Supernalis contemplationis.
Spiritualis prædicationis.
Pœnitentialis immutationis.

¶ Primo ergo charissimi debemus iterare sæpe & sępius actum confessionis, quia.n. sæpe delinquimus, necesse ẽ ꝙ sępe remedium apponamus. Non.n.sufficit pãnum immundum semel abluere, immo necesse est iterum & iterũ relauare. Aues etiam fluuiales non solent semel aquam iterare, immo si inde exiuerunt, statim solent ad aquam recurrere, & se sæpe & iterum balneare. quia.s.lotura confessionis non semel est facienda, sed iterum & iterum frequentanda. & ideo dicitur Ioã.11. Eamus in Iudæam iterum. Iudæa.n.interpretatur confessio. ¶ Secundo debemus iterare actum compassionis. Mater.n.nõ solet paruulo suo mamillas suas tantummodo semel porrigere, immo solet iterum & iterum secundum ꝙ indiget relactare. quia.s.viro pio & misericordi nõ sufficit vnum beneficium impendere, sed sæpe & iterum lac suum solet alijs propinare. Vnde Thobiæ qui non poterat cessare facere opera pietatis, dictum est Tho.2. Ob hanc causam iussus es interfici, & tu iterũ
C sepelis mortuos. ¶ Tertio debemus iterare verbum salutationis. Vnde de Christo dicitur ꝙ veniẽs ad discipulos dixit eis. Pax vobis. immo in eodem Euangelio iteratur tripliciter ista salutatio. Pax vobis. Ioan.20. ¶ Quarto debemus iterare actũ exultationis, quia sicut auiculæ solent lætari & cantare, & nõ solum semel & bis, immo sæpe & iterum resonare, iuxta illud Mar.14. Iterum gallus cantauit. Sic nos non solum debemus in domino gaudere, Deum regratiando laudare, immo istud gaudium debemus frequentare. vnde Philip.4. Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. In quibus verbis ostenditur quòd istud gaudium debet fieri cum

Recta intentione.
Longa duratione.
Magna subiectione.

Primum probat dictio prærogatiua. quia.s.in dño semper debet fieri. Sed secundum dictio frequentatiua. Iterum inquit. Sed tertium dictio imperatiua. dico gaudete inquit. Istud autem gaudium potissimè iterabitur in patria, vbi Christus qui nos nunc videt & visitat per gratiã, nos visitabit iterum per gloriã. Tunc.n.implebitur illud Ioan. 14. Iterum autem veniam, & accipiam vos ad meipsum. Et Philip.2. Viso eo iterum gaudeatis. Et maxime, quia tale gaudium erit durabile. iuxta illud Ioan.16. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. ¶ Quinto dico ꝙ nos debemus iterare actum visitationis. Vnde Ioan.16. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum. ¶ Sexto dico ꝙ nos debemus iterare actum contemplationis. exemplo Aquilæ, quæ si descendit ad terram, citius à terra reascendit. dicens cum Apostolo illud Ioã.16. Iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Et illud Apostoli ad Galathas.2. Iterum ascendit Hierosolymam. Et Iudith.5.
D Iterum possident Hierusalem, vbi sunt sancta sanctorũ. ¶ Septimo debemus iterare actum prædicationis, quia sicut in mari est vnum monstrum dictum ... quod qñq; filios parit informes, quod videns solet ipsos in ventrem vt melius formentur iterum reponere, & cũ bene formati fuerint, solet eos parturire, iuxta illud Ioan.3. Nunquid potest homo in ventrẽ matris suæ iterato introire & renasci? sic.s.doctores & prædicatores qui alios fouent & parturiunt per doctrinam, non solũ semel immo pluries debent actũ prædicationis & spiritualis parturitionis iterum & iterum exercere, donec perfectam formã perfectionis & virtutum in ipsis potuerint generare. Sic faciebat Apostolus qui dicebat Gala.4. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus. ¶ Octauo dico ꝙ nos debemus iterare actum pœnitentiæ & conuersionis. Similes Aquilæ & serpenti, qui si antiquati fuerint, sciunt veteres pelles & plumas deponere, & se ad iuuentutem iterum renouare. quia.s.quando pellem peccati per pœnitentiam exuimus, ad iuuentutem gratiæ iterum reuenimus. Homo.n.potestatẽ habet ponere animam suã, & iterum sumendi eam Ioã.10. Vt sic cum conuersus fuerit, dicat domino illud Psal. De abyssis terræ iterum reduxisti me. Et sic patet ꝙ istud verbum iterũ potest in bono octupliciter esse dictum. ¶ Sed adhuc dico ꝙ iterũ E
potest significare in malo, & sic designat malam peccati frequentationem, vel malam peccati recidiuationem & iterationem. Nota ergo quòd est vnum iterum

Cupiditatis.
Carnalitatis.
Instabilitatis.
Infidelitatis.

¶ Est vnum iterum cupiditatis, quia.s.cupiditas semper iteratur & continue frequentatur. Sicut.n.ignis quamuis propter aquæ aspersionem aliquantulum suffocetur, exinde tamẽ statim iterum fortius inflammatur, sic verè ignis cupiditatis quãuis per nouam appositionem diuitiarum aliquãdiu temperetur, perinde tamen fortius iterum augmentatur. quia.s.mundi prosperitas est fons Tantali, de quo qui plus bibebat, plus sitiebat. Vnde Ioan.4. Omnis qui biberit ex aqua hac, iterum sitiet. ¶ Item est vnum iterum carnalitatis. Carnales.n.faciliter recidiuant, quos poetæ in pęna Titij voluerunt intelligere, quem in inferno positum finxerũt iecur suum.i.affectum & desideriũ à vulturibus continuè deuorari, semper tamen & iterum crescere & renasci. Quia.s.luxuriosus qui rectè in inferno esse dicitur, pro eo ꝙ multis pœnis laboribus & ardoribus & fœtoribus subiugatur, iecur suum.i.affectum & desiderium, vulturibus, id est immundis luxuriæ actibus continuo tribuit, quod tamẽ iterum & iterum renascitur & recrescit. Constat.n.ꝙ desiderium luxuriæ cito redit. Vnde Hier.2. & loquitur de mala muliere. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. ¶ Item est vnum iterum instabilitatis. Nam sicut Canis postquam cibos euomuerit, ipsos iterum reassumere consueuit, sic multi sunt qui postquam peccata sua per confessionẽ dimiserunt, ipsa recidiuando iterum reassumunt, contra illud Eccl.19. Fili peccasti, ne vlterius addas facere &c. quia sicut dicitur Ecclesia.34. Qui baptizatur à mortuo, & iterum tãgit mortuum quid proficit lauatio illius? ¶ Item vnum iterum infidelitatis. Infideles.n.non sunt contenti vna varietate, immo solent iterum variare, sicut dicitur de Petro Ioan.13. Iterum autem negauit Petrus. Et hoc de iterum sufficit. vide de infra, de rursus.

Inuicem.

¶ Nota ꝙ inuicem quãdoque supponit pro mutuo, quandoq; supponit pro simul, pro A
pariter, pro coniunctim. Et potest esse coniunctio copulatiua, vel aduerbium qualitatis, & signat societatem, congregationẽ, & coniunctam & adunatam pluralitatem. Et ideo potest signare in bono & in malo, secundum ꝙ coniunctio vel societas potest esse bona vel mala. ¶ Dicamus ergo primo de bono inuicem, quia nos debemus esse inuicem, idest simul per omnimodam charitatem, communitatem & vnitatem. Animalia enim mitia, sagacia & vtilia solent inuicem viuere, comedere, laborare, inuicem dormire, sibi inuicem seruire, se inuicem diligere, & sibi inuicem subuenire, sicut ad sensum patet de Ceruis & Columbis, quæ sunt animalia mitia, de formicis & apibus, quæ sunt animalia sagacia, de bobus & ouibus, quæ sunt animalia vtilia. Sic verè charissimi nos qui debemus esse columbis & ceruis benigniores, apibus & formicis sagaciores, bobus & ouibus meliores & vtiliores, debemus inuicẽ in simul & in vnitate charitatis & concordiæ facere facta nostra. Simus ergo & viuamus inuicem per communem habitationem. Pascamur inuicem per communis studij eruditionem. Laboremus inuicem per communis operis occupationem. Dormiamus inuicem per communem contemplationem. Seruiamus inuicem per communis obsequij exhibitionem. Diligamus nos

mus nos inuicem per communem lubucntionem. Iocũdemus nos inuicem per communem consolationem. Et ad hæc nos monet Apostolus Ephe.4. Estote inuicem inquit benigni, misericordes, donantes inuicem. Quia breuiter non est dare aliquem actum charitatis, quin melius possit fieri quando ibi est inuicem, id est bona bonorũ societas quàm alias quoquo modo. Apes enim inuicem mella conficiunt, formicæ inuicem cibos recipiunt. Castores inuicem domos reficiunt. Bellatores inuicem hostes cõcutiunt. Cantores melos inuicẽ perficiunt. Non est enim dare actũ siue sit fructuosus siue sit gaudiosus, quin melius fiat si inuicem à pluribus frequentetur, & alter sub altero adiunetur & supportetur. Ephe.4. Supportãtes inuicem in charitate. Per mutuam enim supportationem mella deuotionis melius paramus. Patet in religiosis, qui sicut apes pro isto melle conficiendo in diuersis aluearibus & conuentibus sunt disiuncti. Item cibos doctrinæ melius procuramus, sicut patet de scholaribus, qui sicut formicæ ad recipiendum grana scientiarum sunt inuicem in studijs adunati. Item domos conscientiarum melius ædificamus, sicut castores, qui ad ędificandum domos sunt inuicem congregati. Vnde Rom.14. Itaque quæ pacis sunt, sectemur, & quæ ædificationis sunt, inuicem custodiamus. Item contra hostes spiritales inuicem in exercitu Ecclesiæ prælicmur, & sicut aues gratulantes in domino spiritualiter iocundemur, iuxta illud Rom.12. Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, idipsum inuicem sentientes. In quibus verbis aduerte quòd triplex actus virtutis est communiter inuicem exercendus, videlicet Actus lætitiæ. Virtus clementiæ. Sensus prudentiæ. Primus est actus spei & consolationis. Gaudete inquit cum gaudentibus. Secũdus est actus charitatis & compassionis. Flete inquit cum flentibus. Tertius est actus fidei & discretionis. Idipsum inquit inuicem sentientes. Igitur charissimi, gaudeamus inuicem sperando. Defleamus inuicem amando. Sentiamus inuicem credendo. Debemus dico inuicem gaudere per spem & consolationem, & per gratiarum actionem, quia scilicet auiculæ quando sunt plures inuicem, dulcius cantant. Vna enim solet alteram excitare, & ad melodiam inuitare. Gaudete inquit cum gaudentibus. Vnde etiam constat quòd per modulationem instrumentorum solent delphini in mari & ad lætitiam incitari, & circa nauem vbi est modulus, multipliciter saltare & iocundari, sicut dicit Plinius. Quia verè charissimi alter debet alterum ad exultandum in Deo & in spe bonorum æternorum monere & admonere. vnde. 1. Thessalo.4. Itaque consolamini inuicem in
B verbis istis. ¶ Secundo debemus inuicem dolere per charitatiuam compassionem Flete inquit cum flentibus. Fletus enim & compassio solent ex charitate procedere, sicut pluuiarum resolutio solet ex calore nubis naturaliter prouenire. Ignis.n. in nubem contentus facit eam in pluuiam resolui, quia scilicet ignis charitatis quando in corde hominis continetur, facit ibi lachrymarum pluuiam generari. Flete ergo cum flentibus. Sicut de Elephantibus dicitur quòd in casu vnius audito barritu ipsius, ipsum releuant si possunt, si vero nequeunt, plorant & barriunt cum eodem. De equis etiam Scythiæ dicitur quòd affectum compassionis habent, & in morte dominorum suorũ lachrymantur & dolent. quia scilicet quotiens videmus alios esse dolentes, nos pro certo debemus esse flentes & inuicẽ condolentes. Nam si amicis nostris in suo infortunio nõ possumus exhibere piæ compassionis affectum, nos tamen ipsis exhibere debemus compassionis affectũ, iuxta illud prædictũ Ephe. 4. Estote inuicem misericordes. Flete inquit cum flentibus. Iuxta illud quod in morte Ionathæ dictum est. Perierunt arma Belica, inclyti Israel flete. 2. Regum. 1. Exemplo amicorum Iob, qui videntes miseriam eius, venerunt consolari eum, & plorauerũt. sicut etiam faciebat ipse Iob, sicut dicitur Iob.30. Flebam quondam super eo qui afflictus erat. Vnde de isto mutuo amore dicitur. 1. Reg.20. de Dauid & Ionatha ꝙ fleuerũt pariter, Dauid autem amplius. Debemus ergo inuicem dolere per charitatiuam compassionem. 1. Petr. 1. In fraternitatis
C amore simplici corde diligire inuicẽ. ¶ Tertio dico ꝙ nos debemus inuicem credere per fidei communionem. Idipsum inuicem sentientes, quia enim vna est fides, vnus Deus, vnũ baptisma (Ephe.4.) hinc est ꝙ nos istam fidem vnicam debemus vniuoce & singulariter sapere, & idipsum in fide iugiter sentire. Quãuis enim lux sit simplex & vnica, à multis tamen luminaribus vna & eadem recipitur, ita quòd omnia specula ipsam eandem lucem participare noscuntur. Sic verè cum vna & eadem sit lux, ipsam eandem debemus inuicem & communiter suscipere, & idipsum de fide credere & tenere. Idipsum inquit sapientes. vt sic dicat quilibet illud Psal. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Istud tamen est contra scismaticos & hæreticos, qui non inuicem sed diuisi, & qui idipsum de fide non sentiunt sed diuersè. Quia scilicet quælibet secta hæreticorum solet à catholicis & ab alijs hæreticis in aliquo discrepare, sicut patet de ragaris, Græcis, Georgianis, Nestorianis, Scipianis, Iacobinis, qui omnes in sectis suis diuersificantur, sicut ponitur in libro de captione terræ sanctæ tempore Soldani. Isti enim non sunt inuicem, immo segregatim & diuisim. Vnde de talibus dicitur Oseæ. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Non sic ergo, sed debemus sicut dictum est, esse inuicem credentes, dolentes, lætantes. Et si vis potes inuehere contra illos qui nolunt esse inuicem per cõcordiam & amorem, sicut sunt discordes, litigiosi, inuidi & malitiosi, auari & ambitiosi, quia.s.tales nolunt esse inuicem, quia.s.nullus talium vellet habere socium seu parem. Sed de hoc vide supra de videre, de discordia, de coniunctione & cõgregatione, & infra de societate, de pariter, & cætera similia. Sic ergo patet quomodo inuicem accipitur in bono. ¶ In malo vero potest inuicem significare malam communitatem, malam societatem, malam congregationem & confœderationem & vnionem. Et ideo vide in istis titulis & similibus.

IVbere. Cũ iubere de sui natura signet imperium & dominationem, seu dominium & prælationem, iussum vero reciproce significet seruitutem & subiectionem, possumus notare quòd in scriptura inuenitur Iussio A

Cœlestis & catholica.
Terrestris & canonica.
Funestis & tyrannica.

¶ Primam facit diuina potestas. Sed secundam superna maiestas. Sed tertiam tyrannica tempestas. ¶ Primo ergo dico quòd inuenitur quædam iussio summę potestatis, & ista est illa quam facit Christus rex, quam sacra scribit lex, cui obedit grex. Deus enim & lux & scriptura diuina sunt illa à quibus bona & sancta iussa procedũt, quibus scilicet à fidelibus est obediendum, & totis affectibus insistendum. Et sic notabis ꝙ iussio diuina semper est iusta, & ideo facienda, metuenda, & reuerenda. Homo enim qui vult operari secundum regulam, libenter sequitur regulam quando scit eam esse rectam. Sic quia iste iussor Deus est rectissimus & æquissimus, ideo dico ꝙ iussio ipsius est sequenda, & totis viribus faciẽda. Exemplo Abrahæ qui quãuis grauissimum quid iuberetur.s. occisio & immolatio proprij filij, illud tamen implere voluit incunctanter, sicut dicitur Gen.22. Sciebat.n. quòd Deus iubere non poterat nisi bonum. Etiam de Petro dicente Matthæ.14. Domine iube mẽ venire ad te super aquas. Et ibidem dicitur quòd ad iussum ipsius se posuit supra mare, quod satis periculosum & impossibile videbatur. Magis enim credidit Deo quàm sibi, magis gratiæ quàm naturæ, magis diuinæ volũtati quàm propriæ potestati, quia scilicet omnia quæ in mundo fiunt, solẽt à Dei iussu ordinatione & prouidentia prouenire. Vnde Seneca in tragœdia dicit. Quicquid facimus mortale genus, quicquid agimus, venit ex alto &c. Iussus enim diuinę ordinationis scit causarum seriem nectere, & sic factum instituere & componere, & applicando actiua passiuis, & ordinatione sua libero arbitrio hominis solet quandam occultam immutabilitatem (seruato tamen arbitrio diuino) in mundi causis & negocijs destinare. Vnde Hieremias Threno.3. loquens quomodo captiuitas Hierusalem à Dei ordinatione proueniebat, quamuis ille captiuans Nabuchodonosor soli arbitrio suo inniteretur, nec se esse crederet baculum Dei viui, dicit sic. Quis est hic qui dixit vt fieret domino non iubente? quasi diceret. Sine iussu suo nihil fit, scilicet iussu diuino vel actiuo vel permissiuo. Et sic dicam quòd à Dei iussu & ordinatione prouenit B

Quod Iustus patiatur.
Quod Malus puniatur.
Quod Pauper nutriatur.
Quod Festum excolatur.
Quod Mundus odiatur.

¶ Dico ergo ꝙ iubẽte domino iustus affligitur. Deut. 34. Mortuus est Moyses iubente domino. Item iubente & ordinante Deo malus atteritur. Vnde de impio seruo qui conseruum suum non misericorditer affligebat, dicitur Matth. 18. quòd dominus eius iussit illum venundari. C Sequitur. Et iratus tradidit eum tortoribus. Item iubente domino egenus pascitur. Vnde de turba famelicã dicit Matt. 14. quòd

quòd cum iussisset Iesus turbam discumbere super fœnũ, acceptis quinq; panibus & duob⁹ piscibus dedit discipulis suis, qui etiam dederũt turbis. De demoniaco etiam curato dicitur Mar.5.ꝙ dominus iussit sibi dari manducare. Curam.n.gerit Christus qualiter pauperes nutriãtur. Et merito, quia paucos inueniunt alios qui curam habeant de eisdem. Psal. Tibi derelictus est pauper. Item iubente domino festum eacolitur. Cultus.n.festorũ, & potissimè diei dominicæ, inter præcipua iussa Dei reperitur. Vnde.2.Mach.15. Est potens in cœlo qui iussit agi diem sabbatorum. Item iussu Dei mundus cotemnitur, & hoc figuratiuè iubetur Matt.14. vbi dicitur ꝙ Iesus discipulos suos iussit ascendere in nauiculam, & præcedere trans fretum. Nauicula.n.est religio, vbi Dei iussu perfecti ascendunt, & fretum.i.mundum contemnendo transeunt & dimittũt. Ista

C est ergo quædam iussio cœlestis & dominica. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur quædã iussio terrestris & canonica, & ista est iussio bonorum principum & prælatorum, quibus.s.datum est à Deo quòd alijs possint præcipere & iubere, & ꝙ alij teneantur eis obedire, obsequi & parere. Isti enim.s.prælati primo recipiunt à Deo iussum commissionis (iuxta illud quod de Moyse legitur Ecclesi.45. Glorificauit illum in conspectu regum, & iussit illi coram populo suo) vt postea illi exerceant iussum debitæ prælationis, & vt ipsis fiat obedientia reuerẽtiæ & subiectionis, dicendo scilicet illud Ruth.2. Si iubes, vadam in agrum. Et sicut de Esau dicitur Gene.27. quòd ipse abierat in agrum, vt volũtatem patris adimpleret. Et nota quòd ad istos spectat Iubere

Dignos promoueri.
Malos submoueri.
Læsis misereri.
Deum reuereri.

Iubeant igitur quòd digni promoueantur, sicut dicitur de Ioseph Geoes.45. ꝙ ipse iussit binas stolas singulis fratribus suis dari. Vnde isti sunt qui petierũt dicentes Pharaoni Gene.47. Petimus vt nos esse iubeas seruos tuos in terra Iessen. Quia reuera quilibet rex & princeps debet filios Israel & fratres Ioseph, id est bonos homines Christi, qui.s.est primogenitus in multis fratribus (Rom.8.) promouere & exaltare, & iubere ꝙ præ alijs prosperari debeant & valere. Exemplo Assueri, de quo dicitur Hester.1.ꝙ septẽ diebus iussit conuiuium præparari, videlicet cunctis principibus & pueris suis fortissimis.1. Macha.10. etiam dicitur ꝙ rex Alexander iussit spoliari Ionathan vestibus suis, & indui eum purpura. ¶ Item iubeant ꝙ mali submoueantur. Iussum.n.& cura principis & prælati non debet solum esse circa curam promotionis bonorum, immo etiam circa curam deiectionis malorum. Figura Leui.14. vbi dicitur de sacerdote sic. Iubebit erui lapides in quibus lepra est, & proijciet eos extra ciuitatem in locum immundum. Lapides enim.i.personæ in quibus est lepra, id est scelus vel culpa contagiosa & infectiua, extra ciuitatem & extra bonorum societatem debent proijci, & in loco immundo, scilicet in furca vel patibulo seu carceris ergastulo si casus requisierit relegari, sicut de scelerato Andronico purpurato qui pro pecunia iustum Oniam occiderat, dicitur.2.Machab.4.ꝙ rex pietate motus & lachrymans, circunduci iubebat sacrilegium per ciuitatem, & in eodem loco vbi Oniam occiderat, vita priuari. ¶ Item iubeant ꝙ causæ pauperum expediantur, seu ꝙ desolatis subueniatur. Sic faciebat Dauid, qui viduæ & pacem & vitam filio postulanti respondit.2.Reg.14. Ego iubebo pro te. Et de Iudæis etiam eripiendis à morte quos Aman occidi mandauerat, dicitur Hester.6.ꝙ iussi sunt liberari, & hostes qui ad occisionem eorum se parauerant, iugulari. ¶ Item iubeant ꝙ Dei cultus exerceatur. De cultu enim Dei & sanctorum debet esse cura præcipua maioribus, vt.s.omnis cultus erroneus deleatur, & pius & catholicus inducatur. Vnde de Philisteis dicitur.1.Paral.14. quòd ipsi reliquerunt Deos suos ibi, quos Dauid iussit exuri. Ista est ergo iussio fidelis & cano-

D nica. ¶ Sed tertio dico ꝙ inuenitur iussio et ndelis & tyrannica, & ista est illa quam faciunt iniqui iudices & magnates. Vnde nota quòd apud eos inuenitur iussio Seuitiæ, Stultitiæ, Superbiæ. Seuitiæ dico, quia.s. pro nihilo reputant iubere innocentes occidi, pauperes spoliari & excoriari, sicut de Aman legitur Hester.5.ꝙ sibi consuluit vxor sua ꝙ deberet parare trabem excelsam, vt ibi suspenderet Mardocheum, in qua tamen trabe idem Aman fuit suspensus, Mardocheo liberato. Vnde ibi dicitur. Placuit ei, & iussit excelsam parari crucem. Stultitiæ etiam, sicut de Nabuchodonosor legitur Dani.3. quòd innocentes statuã adorare & idololatrare nolentes, iussit in fornacem ardẽtem mitti. Iam inquit iussio regis vrgebat. Superbiæ etiam, sicut fuit in Dauid populum suum præ superbiæ pompa numerari iubente, de quo dicitur 1.Paral.21. Displicuit autem Deo quod iusserat Dauid, & percussit Israel. Et sic patet quòd inuenitur iussio Tyrãnica. Canonica & Dominica. Vide vbi præcipere & Mandare.

Iubilus. Iubilare. Iubilatio.

Nota quòd iubilatio est gaudium mentis, quod tãtum est ꝙ aliquo signo exteriori declarari non potest. Et iubileus idem est quod gaudium, iocunditas, lætitia, exultatio. Differunt tamen, quia iubilus semper accipitur in bono, quia propriè iubilatio est exultatio pro bono incommutabili & æterno. Aliæ vero species significant indifferenter lætitiam, siue bonam siue malam. Et ideo breuiter nota quòd est quidam iubilus

Virtualis
Spiritualis
Æternalis

Primus est iubilus incipientium.
Secundus est iubilus proficientium.
Tertius est iubilus comprehendentium.

A Primi iubilant de peccati euasione, & sic iubilabãt filij Israel in exitu de Ægypto. Vnde Psal. Iubilate in neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestræ. Neomenia.n.est festum nouæ lunæ. quia verè illi debent facere magnum festum, qui de antiquitate peccati per gratiã innouantur. ¶ Secundi iubilant de meritorum adeptione. Vnde isti sunt qui videntes ad regis amicitiam se esse receptos, & exinde magnum commodum sperantes, solent quàm plurimũ exultare, & seruitiũ suum in lætitia perficere & cõplere. Psal. Iubilate deo omnis terra, seruite domino in lætitia. De isto iubilo dicitur Iob.38. Vbi eras cũ me laudarent simul astra matutina, & iubilarẽt omnes filij Dei? Vbi aduerte quòd qui volunt spiritualiter domino iubilare, debent habere

Vinculum vnitatis, quia debent esse simul.
Speculum honestatis, quia debent esse Astra.
Riuulum puritatis, quia debent esse Matutina.
Titulum charitatis, quia debent esse Filij.

Tertij iubilant de præmiorũ receptione, & isti sunt beati, qui nunc sunt in patria, vel qui erunt, qui sunt in magno iubilo & gaudio, quia venerunt de operibus ad mercedem, de laboribus ad quietem, & de promissionibus ad honorem. Quibus dicitur illud Iob.33. Videbit faciem eius in iubilo, & reddet homini iustitiam suam. In tali iubilo dicitur dominus ascendisse. Omnes.n.qui cum eo erant in sua ascensione, & angeli & captiui redempti erant & beatificati, & per consequens cantus & eaultatio eorum poterat iubilus nuncupari. Vnde in Psal. dicitur. Ascendit Deus in iubilatione, & dominus in voce tubæ. Et ab ista iubilatione dictus fuit annus iubileus, qui erat quinquagesimus, vbi omnes serui liberi efficiebantur. Homicidæ & fugitiui immunes ad ciuitates proprias reuertebantur. Hæreditates etiam venditæ proprijs & primis ipsorum dominis reddebantur, & propter hoc in anno isto populus iubilabat quiescebat & lætabatur, & septem tubis ibidẽ à populo clamabatur, sicut habemus Leui.25.& 27. Iste annus charissimi signat iubilationem gloriæ Paradisi, quia pro certo quãdo ista aduenerit, de seruitute liberi efficiemur, quia sicut dicitur Rom.8. Creatura liberatur à seruitute corruptionis in libertate gloriæ filiorum Dei. ¶ Item ad hæreditatem per peccatum perditam & amissam restituemur. Psal. Tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. ¶ Item ibi septem tubis.i.septẽ corporis & aiæ dotibus diuinas laudes celebrabimus & exequemur. Iosuæ.6. Sacerdos tollet septem buccinas quarũ vsus est in iubilo. In tali ergo iubilo & iubileo ascendit Christus quia sicut dicitur.1.Paral.15. Arca fœderis Dei deducebatur in iubilo & sonitu buccinarum. Si vis vide in Mauricio in isto titulo, vbi inuenies magnam practicam de ascensione. &c.

Iudas. Iuda.

A Nota ꝙ Iuda est nomen regni & nomẽ populi. Iudas vero est nomen personæ & nomen populi, & interpretatur Iuda vel Iudas cõfitens vel glorificans. Et potest significare moraliter accipiendo statum vel populum virtuosum, qui dominum debent laudare & glorificare, & sua propria crimina cõfiteri & corrigere. Et potest maxime significare quemlibet ecclesiasticum vel prælatũ. Sicut.n.tribus Iuda fuit cæteris tribubus nobilior, quia.s.de illa tribu reges lineal iter processerunt iuxta illud Psalm. Iuda rex meus, Moab olla spei meę. In cuius signũ tribus Iuda ad oriẽtem figebat tentoria, sicut dicitur Numeri.2. Sic verè & status & persona cuiuslibet ecclesiastici & prælati cæteris dignior

potest

potest dici. Isti enim sunt reges & duces aliorum, quia scilicet ipsos habēt regere & dirigere, corrigere, & docere. Vnde nota quòd tribus Iuda in tribus alias præcellebat, scilicet in statu, in actu, in situ. Ista enim fuit.

Status dignioris & nobilioris.
Actus fortioris & audacioris.
Situs altioris & anterioris.

Ista.n. habebat statū nobiliorē, quia ista erat tribus regia, quæ sceptrum regiminis obtinebat. Vnde Gen. 49. Nō auferetur sceptrum de Iuda. ¶ Item habebat actum audaciorem, quia ista tribus in bellis alios præcedebat. Iudic. 1. Iudas ascendet ante vos. Et Gen. 46. Misit Iacob ante se Iudam. ¶ Item habebat situm anteriorem, quia.s. ista tribus ad orientem sedebat & tentoria figebat. Nume. 2. Ad orientem Iudas figebat tentoria. Et reuera charissimi talis debet esse tribus & cognatio virorum ecclesiasticorum, & maxime prælatorum, quia vere isti debent esse reges & sui & aliorum, se & alios regēdo & gubernando. Debent alios præcedere, bona exempla dando & ostendendo. Debent etiam ad orientem sedere, vbi est lux, locē paradisi videndo & continuè contemplando. Quod vtiq; benedictione Iudæ patriarchę videtur firmatum fuisse Gen. 49. vbi dicitur. Iuda, te laudabūt fratres tui, manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum, & adorabunt te filij matris tuæ. Catulus leonis Iuda, ad prædam ascendisti fili mi, requiescēs accubuisti vt leo & quasi leena. Vbi aduerte q; qui vult spiritualiter esse Iuda vel Iudas debet habere famosam conuersationē, quia debet esse Iuda, quem laudare debeant fratres sui. Gloriosam triumphationem, quia debet habere manus in ceruicibus inimicorum suorum, iniuriam à se & sibi commissis repellendo. Excelsam iurisdictionem, quia debet esse talis quem adorare teneantur filij matris suę.i. Ecclesię. Audacem reprehensionē, quia debet esse catulus leonis, rebelles mordendo & castigando. Sanctam contemplationem, quia debet ascendere ad prædam Paradisi, ibi requiescendo & accubando. Voracem prædicationem, quia debet esse sicut leo & leena, alios subditos peccatores suscitando & prædicādo. Istam figurā posses per membra prosequi & dilatare, sed nimis esset prolixū. Illud tñ nota q; iste Iudas patriarcha à suo benedictore Iacob comparatus fuit leoni, multiplici ratione. Leo enim inter bestias est

C Liberalior ad diuidendum.
Benignior ad indulgendum.
Audacior ad resistendum.

Liberalior dico ad diuidendum, quia .s. prædam suā non solet leo solus comedere, sed alijs animalibus ipsam cōmunicare & contribuere. Quia verè prædā bonorum tpalium quā habemus, debemus alijs impartiri, & per clementiam si indigeat elargiri. Vnde de catulo leonis quem Sāson occidit, dicitur Iudic. 14. De comedente exiuit cibus & de forti dulcedo. ¶ Item iste est benignior ad indulgendum, non.n. punit vltra condignum, immo secundum Plinium, in puniendo illum qui eum percussit seruat mirabile temperamētum. Benignus etiā dr̄ esse, quia mulieribus prostratis & pueris dicitur parcere, & ipsas non lædere quoquo modo. Quia verè nos alij ecclesiastici qui de Iuda i. de Ecclesia sumus nati, debemus esse misericordes ad indulgēdum, discreti ad corrigendum, & pij ad miserandum, & maxime mulieribus, paruulis & prostratis .i. personis miserabilibus & egenis. quicquid.n. fit de alijs, in istos tamen non debemus aliqualiter ostendere iram nostrā. Vnde 3. Reg. 13. Non comedit leo de cadauere, nec læsit asinū. ¶ Itē iste est audacior ad inuadendum, vel potentior ad resistendū. Quia verè nos debemus pro iure Ecclesiæ neminē formidare, sed mediante iustitia tyrannos & impios illis obuiando repellere, vel prædicando redarguere. Vnde Prouer. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Vnde de isto Iuda dicitur. 1. Mach. 3. Surrexit Iudas Machabeus, & adiuuabāt eum fratres sui, & prælabatur prælium Israel, & protegebat gladio suo castra. similis factus est leoni in operibus suis, & persecutus est iniquos, perscrutans eos. Vnde Esa. 19. Erat terra Iuda Ægypto in pauorem. Quia scilicet status bonorū, & maxime prælatorum, est pauor & excidium iniquorum. Bene ergo comparatur est Iudas.i. vir ecclesiasticus vel prælatus leoni. Vnde Apoc 5. dicitur. Vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. In quibus verbis ostenditur q; quicunque vult esse Iudas spiritualiter vel de Iuda, debet esse

Longus perseuerator.
Status considerator.
Pius exuberator.

Igitur perseueremus per lōgam perfectionem. Vicit inquit leo. Consideremus status professionem, quia de tribu Iuda. Exuberemus per piam compassionem. Radix. Nos.n. diu perseuerando peccata vincimus. Vicit inquit leo. Victoria.n. perseuerantiā præsupponit. Statum considerando peccata declinamus, quia.s. nos sumus de tribu Iuda.i. de statu Ecclesiæ. Piè exuberando pauperes vegetamus. Nos debemus esse radix, in qua multum est de humore. Primo dico q; nos debemus in bono perseuerare, qd̄ ostenditur cum dr̄, vicit leo. Debemus.n. hostes spirituales vincere, ad quod sine perseuerantia non possumus peruenire. Oēs .n. aliæ virtutes pugnant, sola perseuerantia triumphat & vincit. Vnde Bern. in quodam sermone dicit sic. Tolle inquit perseuerantiam, & tunc nec fortitudo laudem, nec obsequiū mercedem, nec beneficium gratiam obtinebit. Per hanc.n. solā homo æternitati redditur, & purgatur, vincit, & victor etiā coronatur. Quia qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Et ideo de Iuda sicut de perseuerante dr̄ Hiere. 23. In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter, & hoc est nomen quod vocabunt eum, dn̄s iustus noster. Vicit ergo leo. vnde Apoc. 3. Qui vicerit, faciam illum columnam. Columna .n. dicitur trabs in domo erecta, quæ immobiliter perseuerat pro aliquo onere sustinēdo. Quia verè si volumus esse victores contra vitia, necesse est q; simus colūnæ sursum erectæ per contemplationem, onus sustinentes per patientiam & laborū tolerationem, nunquam vero mobiles per perseuerantiam & durationem. Perseuerātia ergo vincit. Et hoc bene figuratum est Exod. 17. vbi dicitur q; quàm diu Moyses perseuerabat in oratione manus ad Deum extendēdo, vincebat Israel, si vero manus deponeret, vincebatur. Si ergo volumus esse Iudas spiritualiter, nos debemus in bono perseuerare. Vicit inquit. ¶ Secundo dico q; nos debemus nosipsos considerare. De tribu Iuda inquit. q.d. nos debemus semper considerare & iugiter habere professionem & conditionem status nostri, & q; nos sumus de tribu Iuda.i. de statu ecclesiastico & perfecto. ex hoc .n. inducitur prudens homo ad benefaciendum, quando.s. considerat se esse grauis, & perfecti, status & professionis, ad quē .s. pertinet benefacere, & honeste se habere. Sicut.n. res vnius speciei non exercent actus alterius speciei, quinimmo semper solent proprios actus & opera exercere, sicut patet, quia stellę solent illuminare, ignis calefacere, aqua humectare, & sic de alijs, sic verè illi qui sunt alicuius status, gradus & ordinis, religionis, & conditionis, debēt facere actus qui ad illum statum pertinere noscuntur, siue sit humectatio pietatis, siue remissio iniquitatis, siue propulsio iniuriæ & crudelitatis &c. Simus ergo vel consideremus nos esse de tribu Iuda, & nos prædecessorum nostrorum vestigijs cōformemus, quia sicut dicitur Apo. 7. Ex tribu Iuda. 12. milia signati. Non sicut vinea Esaiæ quæ debebat facere vuas & fecit labruscas. Esaiæ. 5. Quia sicut semper filij debent imitari parentes, sic nos nostros fundatores & prędecessores. Vnde dicit Cassi. in lib. 13. epistolarum. Similitudinem suorum fœlix vena custodit, quia pudet malè facere, cum nequitia nequeat in suo genere inueniri. Melius ergo est eligere nobilem quàm diuitem, quia ille se exemplis priorum custodit, iste autem in suis exemplum non inuenit cui debeat se conformare. ¶ Nota ergo quòd nos exemplo prædecessorū nostrorum debemus esse

Infirmorum exhortatores.
Miserorum sustentatores.
Supernorum contemplatores.
Iniquorum castigatores.

Simus dico exhortatores trepidantiū infirmorum vnde de Iuda dicitur. 1. Macb. 3. Dixit Iudas. Accingimini, & estote filij potentes, & estote parati. ¶ Item simus sustentatores indigentium miserorum. Vnde. 2. Mach. 13. dicitur q; illis qui in quodam præsidio obsessi erant, Iudas necessaria mittebat. ¶ Item simus cōtemplatores eminētium gaudiorum. Vnde de patria Paradisi dr̄ Esaiæ. 65. Educam inquit de Iacob semen, & de Iuda possidentē montes sanctos meos, & hæreditabunt eam electi mei, & serui mei habitabunt ibi. ¶ Item simus castigatores delinquentium iniquorum. Vnde de Iuda dicitur. 1. Macha. 3. q; ipse est persecutus inimicos &c. Simus ergo charissimi de tribu Iuda, quia sicut dicitur. 2. Para. 12. In Iuda inuenta sunt bona opera. Istud est ergo secundū, q; nos debemus nosipsos considerare. ¶ Tertio dico q; si volumus esse spirituales Iuda, nos debemus clementer exuberare, quia.s. nos debemus esse radix Dauid. Radix.n. plus habet de humore, quàm cæteræ partes arboris, & ideo radix dicitur vita arboris seu plātę, quia.s. ista habet alias partes arboris vegetare & nutrire. quia.s. inter alias personas mundi illi qui sunt de Iuda, id est de statu ecclesiastico, debēt esse hu-

esse humiliores, clementiores, & in humore pietatis abundantiores. Radix inquit Dauid, quia.s. Dauid super omnes ex clementia commendatur. 1. Macha.2. Dauid in misericordia sua consecutus est regnum. Vnde de ista radice potest dici illud Ezech.31. Flumina manabant in circuitu radicum eius, & riuos suos emisit ad omnia ligna regionis. Et Iohel.3. dicitur. Super riuos Iuda ibunt aquæ. quia.s. charissimi, flumina pietatis debēt circa radices.i. circa curas ecclesiasticas manare & fluere, ita q riuos beneficiorum suorũ debent ad omnes alios deriuare. Et sic igitur patet quomodo nos debemus esse pietate exuberantes, status nostros considerantes, in bono opere perseuerātes. Sed heu procul dubio multi sunt hodie de tribu Iuda.i. de statu ecclesiastico qui sunt alterius conditionis, quia.s. multi sunt qui non habent perseuerātiam, sed defluentiā. Non stabilitatem, sed labilitatem. Non permanentiam, sed desistentiam. Vnde pro certo de multis hodie potest dici illud Esaiæ. 3. Auferet dominus à Iuda validum & fortē. quia.s. hodie deficit in Ecclesia omnis virtus perseuerantiæ, fortitudinis & laboris. Sicut.n. illi de terra Iuda quāuis fuerint Deo principaliter dedicati, propter tamen peccata sua & ciuitatis suæ Hierusalem, à Nabuchodonosor translati & captiuati fuerunt, iuxta illud Hiere.52. Translatus est Iuda de terra sua, & sic verè ecclesiastici quāuis à Deo primo fuerint prædilecti, & ad eius seruitium prælecti, quia tamen dediti sunt quādoq; pluribus vitijs & peccatis, ideo modernis temporibus tradidit illos dominus in manu Nabuchodonosor diaboli vel principum secularium, quibus non possunt resistere quoquo modo, à quibus tributis & seruitutibus subiugantur, & sæpe de locis proprijs captiuantur. Thren.1. Migrauit Iuda propter afflictionem & multitudinem seruitutis, & habitauit inter gentes nec inuenit requiem. Et Esa.3. Ruit Hierusalem & Iudas concidit. & 1. Macb.9. dicitur. Iudas cecidit, & cæteri fugerunt. Isti ergo nō habent virtutē perseuerantiæ. ¶ Item isti non habent præ oculis statum suæ professionis & eminentiæ. Si.n. statum suũ considerarent, nunquam tot mala facerēt vel patrarent. Quia verè charissimi hodie in Iuda inueniuntur

Proditores & malitiosi.
Turbatores & litigiosi.
Fœdatores & luxuriosi.

Dico.n. q ibi sunt malitiosissimi proditores. vnde Ioan.18. dicitur q Iudas Scarioth tradidit dominum Iesum Christum. ¶ Item ibi sunt litigiosi turbatores. vnde.2. Mach.14. Quamdiu superest Iudas, impossibile est pacem esse negocijs. ipsi.n. appellationibus & litigijs quandoque turbant & destruunt propriam Ecclesiam matrem suam. vnde Zach.14. Iudas pugnabat contra Hierusalem. ¶ Item ibi sunt luxuriosissimi fœdatores. vnde.4. Reg.21. Peccare fecit Iudā in immundítijs. Hoc ergo de Iuda sufficit.

A **Iudæa.** Nota q Iudæa dicitur regio in qua.s. terra promissionis, tribus Iuda, & tribus Beniamin habitabant, vnde Iudęa & terra Iuda pro eodem supponunt. Et interpretatur confessio vel glorificatio, & potest significare statum Ecclesiæ militantis, vel etiam statum animæ pœnitentis. In vtraq;.n. confitetur & glorificatur Deus. & vbicunq; colit & etiam adoratur Deus, ibi est Iudæa vel terra Iuda. In ista.n. regione.s. Iudææ, fuit Christus natus & mortuus, & ēt passus, resurrexit, & ascendit. quia.s. & in aīa & in Ecclesia articuli de natiuitate passione &c. creduntur & tenentur. Sicut.n. dicitur in Psal. Notus in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius. Nota ergo q Iudæa inuenit quadruplex in scriptura, s. Iudæa.

Exterior.
Interior.
Inferior.
Superior.

Prima est quædam regio corporalis, de qua dr Ioan.7. Iesus nolebat in Iudęam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Secunda est habitatio spiritualis, s. anima de qua in Psalmo. Facta est Iudæa sanctificatio eius Israel potestas eius. ¶ Tertia est Ecclesia viatorum, de qua Actuum.1. Eritis mihi testes in Hierusalem & in omni Iudæa & Samaria. Quarta vero est patria seu gloria beatorũ, de qua potest dici Iohelis.3. Iudæa in æternum habitabitur, & Hierusalē in generatione & generationem. In Iudæa Syriæ habitant Christi contemptores. In Iudæa animæ habitāt virtutes & mores. In Iudęa Ecclesię habitant Christi seruitores. In Iudæa vero patriæ Christi speculatores. Aduerte tamen q in sola Iudæa solet balsamus repetiri. Quia verè in Iudæa corporali preciosus inuentus fuit balsamus. Iesus Christus per carnis assumptionem. In Iudæa vero spirituali.s. in anima inuenitur per gratiam & deuotionem. In Iudæa aūr inferiori.i. Ecclesia inuenitur per fidē & cognitionem. In Iudęa insuper superiori.s. in patria inuenitur per beatificam fruitionem. Vnde de Christo potest dici illud Dan.14. Erat Abacuc propheta in Iudæa. Abacuc.n. interpretatur luctator fortis &c. Sufficit ergo de Iudæa gratia breuitatis.

Iudæus. Nota q Iudæus potest accipi in bono & in malo. In bono.n. signat fideles domini confessores, quia.s. Iudæus interpretatur confitens vel glorificans. In malo vero designat peruersos fidei cōtēptores.s. sectā nequissimam Iudæorum. primi Iudæi sunt glorificandi. Vnde Apostolus. 1. Cor.9. Factus sum Iudæis Iudæus, vt Iudæos lucrificarem. Secundi vero Iudęi sunt vituperandi, de quibus Rom. 2. Indignatio, tribulatio & angustia in oēm animam hoīs operantis malum, Iudæi primum & Græci. Dicamus ergo primo q sunt aliqui Iudæi commendabiles, & isti sunt Iudæi spirituales.i. viri Deum confitentes, credentes, & glorificantes. Antiquitus.n. nullus erat populus qui Deũ crederet vel laudaret, vel qui legem Dei susciperet vel teneret, præter populum Iudæorum, & ideo ille solus aduentum Christi sperabat, & salutem aīæ post mortem corporis expectabat. quia.s. illi qui sunt Iudæi spūales.i. viri sancti & perfecti, Deum habent præ cæteris credere, legem eius tenere, & salutem aīæ certitudinaliter expectare. Rom.1. Virtus Dei est in salutem omni credenti, Iudæo primum & Græco. Et sic de talibus spūalibus Iudæis pōt exponi illud. 1. Cor.1. Iudæi signa petũt, Græci sapientiā quærunt. Vbi aduerte q illi qui volunt esse Iudæi, dnt habere eminentem perfectionem, quæ notatur per hoc qđ dicit. Signa petunt. Excellentē discretionem, quæ ostenditur in verbo sapientiam, quæ dr a sapio.pis. Diligentem discussionē, quæ ostendit in verbo quærunt. Sit igitur in nobis perfectio moralis, quæ.s. notatur per Signa. Sicut.n. equi & canes nobiles aliquibus signis specialibus ab alijs distinguuntur, sic verè boni, nobiles & virtuosi aliquibus signis spūalibus.i. aliquibus virtutibus & bonitatib' ab alijs sunt distincti. Signa.n. Dei quibus Deus cognoscit suos, sunt gratię & virtutes. Et ideo sicut illi qui portāt signa, solēt admitti ad comedendũ in domibus prælatorũ, alij vero qui signis carent, solent exinde repelli, sic verè in die iudicij illi qui ista signa portabunt, conuiuiũ Paradisi cũ Angelis introibunt. Illi vero qui signis talibus priuabuntur, ab hoc conuiuio repellētur. Habeamus ergo signa ista, quia Iudæi signa petũt. Apo.7. Signemus seruos Dei nostri in frontibus. Et Ezec.9. Signa thau super frontes virorum gementium & dolētium &c. Et aduerte si vis per quæ signa cognoscitur bonus equus, s. quādo habet caput paruum, macrum, erectum, aures acutas, oculos magnos, nares patulas, pedes mobiles, comam crispam. Et pro certo talia signa debent in nobis apparere. Sit ergo in nobis caput intentionis paruũ per humilitatē, sit erectum per æternorum affectionem, sit etiam macrum per carnis macerationem. Sint aures acutè & promptè ad audiēdum diuinum mandatum & prædicationem. Oculi intellectus sint aperti ad videndum per discretionem. Nares etiam sint patulæ ad odorandum cœlestia, per deuotionem. Pedes sint mobiles ad discurrendum per obedientiam & subiectionē. Coma.i. exterior apparentia sit crispa.i. pilis virtutum munita, per bonam & honestam conuersationem. Et pro certo si ista habuerimus, equi boni, boni Iudæi.i. perfecti viri erimus, quia sicut dr Luc.21. Erunt signa in sole & luna & stellis. Sol.n. pater est caloris. Luna mater est humoris. Stellæ filiæ sunt splendoris. quia verè charissimi signa virtutum debēt apparere in sole.i. in viris feruentibus charitate. In luna.i. in viris fulgētibus honestate. Iudæi ergo signa petunt. Vnde Apoc.12. Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum.12.

Per solem intelligitur charitas.
Per lunam intelligitur pietas.
Per stellas intelligitur honestas.

Quia sicut dr Mar.16. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. Bene ergo dictum est. Iudæi signa petunt. Vnde Ioan.2. Responderunt Iudæi & dixerunt. quod signum ostendis nobis q hæc facis? Patet ergo q si volumus esse spirituales Iudæi, in nobis debet esse virtuosa perfectio. ¶ Item sit in nobis discretio luminosa, quæ notatur cum dr. Sapientiam. Sapientia.n. dr scientia de æternis, quæ dr sapiētia, à sapore, quia ista est sapida & suauis. Vnde Prouer.8. Sapiētia melior est cunctis opibus. Vnde de talibus Iudæis dr Hester 8. Iudæis noua lux oriri visa est. Lux.n. sapientiam designat, iuxta illud Eccl.2. Vt transferrem animum meum ad sapientiam. Sit igitur in nobis discretio luminosa. ¶ Item sit in nobis scrutatio curiosa, quærunt inquit. Deum.n. debemus quærere, & ipsum tādiu quærere, per bona

opera,

opera, ꝙ ipsum possimus in patria inuenire. Vnde Ioan.7. Iudæi quęrebant eum in die festo &c. Vide infra de Quærere, & vide supra de Inuenire, vbi est illa auctoritas. Quærite, & inuenietis. Patet ergo ꝙ nos debemus habere virtuosam perfectionem, luminosam discretionem, curiosam scrutationem, & sic erimus spũales Iudæi. Et sic dico ꝙ Iudæus quandoq; accipitur in bono, ita ꝙ de talibus dr̃ Ioã.19. Iesus Nazarenus rex

B Iudæorum. Isti sunt ergo Iudæi commendabiles. ¶ Secũdo dico ꝙ sunt aliqui Iudęi detestabiles, & isti sunt illi qui modo Iudæi nuncupãtur, & qui obstinati & excœcati Deo credere dedignãtur. Isti.n. sunt illi de quibus dr̃ Apo.3. Blasphemaris ab ijs qui se dicunt Iudæos esse, & non sunt, sed sunt synagoga sathanæ. Et nota ꝙ Iudæi sunt Effrenati per sæuitiam. Obstinati per malitiam. Aggrauati per miseriã. Fuerũt.n. effrenati Christum crucifigendo. Fuerunt obstinati fidem eius negando. Sũt vero captiuati vel aggrauati miserè diuagãdo. ¶ Dico ergo ꝙ isti habuerũt sęuitiã effrenatã, qđ bene apparuit quia suũ proprium patrẽ creatorẽ & redemptorẽ occiderunt. Similes quibusdã aĩalibus seu vermibus, qui inter folia terebinthi nascuntur, quæ corticem dictæ arboris vnde nata sunt, solent taliter terebrare, corrodere, perforare, ꝙ quidã preciosus liquor qui terebinthina dr̃, exinde cõpellitur emanare. Sic verè charissimi cum ista aĩalia seu vermes, i. Iudæi ab arbore terebintho. s. à Christo geniti fuerint & producti, ipsi tñ eius corticem taliter clauis & lancea perforauerunt, ꝙ preciosum liquorẽ sanguinis sui exinde cũ violentia extraxerunt. Isti.n. sunt qui dixerunt Ioan.19. Crucifige crucifige eum. Et Io.10. dr̃. Sustulerũt lapides Iudęi vt lapidarent Iesum. Isti sunt sicut canes Acteonis, qui sunt narratur in fabulis, propriũ dñm comederũt &c.

C Isti ergo habuerunt sæuitiam effrenatam. ¶ Deinde dico ꝙ isti habent malitiã obstinatam. Christo.n. præsenti credere noluerunt, nec fidem eius gentibus credentibus receperunt sed eam adhuc negãt, & hactenus negauerunt. Plinius.n. dicit ꝙ hyena concipit sine mare, sed Aristoteles hoc negat. sicut & iam dicit idem, canis etiam primogenitos solet tardius videre, & in cœcitate diutius permanere. Quia verè charissimi hyena. i. beata virgo Christũ concepit & peperit sine mare. Hoc tamen Aristoteles. i. populus Iudæorum denegauit. Hier.5. Negauerunt dñm, dixerunt, non est ipse. Nam pro certo charissimi cũ Deus à principio habuerit duo genera filiorum. s. populum Iudaicum & Gentilem, istud tñ ad sensum patet ꝙ primogenitus. s. populus Iudaicus diutius manet cœcus, & à lumine fidei alienus. Alio.n. populo credente, iste credere noluit, sed in infidelitatis cęcitate permanet & permansit. Sapiẽ.2. Excœcauit eos malitia eorum. Quod bene figuratum fuit Lu.15. vbi dr̃ ꝙ filius prodigus fuit à patre in domum cum gaudio receptus, de quo indignatus primogenitus qui laborabat in agro, domũ patrisfamilias ingredi non volebat, quousq; in fine à patre extitit introductus. Quia. s. Iudæi qui sunt primogeniti filij Dei (iuxta illud. primogenitus meus Israel. Exo.4.) prodigis & vagis gentilibus in domum Ecclesiæ per fidẽ reuerẽtibus, ingredi noluerunt, sed in propria perfidia permanserunt. vsq; ad finem ipsum, sed cũ intrauerit plenitudo gẽtiũ, oĩs Israel saluus fiet Rom.11. Tunc.n. erunt Iudęi similes crocodilo, qui primo occidit hoĩem, postmodum plorat eum, & finaliter deuorat illum, sicut dicit Plinius. quia pro certo Iudæi Christũ quẽ primitus occiderunt, in fine plorabũt, ad ipsum per pñam reuertendo. Iuxta illud. Plangent eum planctu quasi super vnigenitum. Et planget terra familiæ & familiæ seorsum. Zacha.12. Et Apo.1. Tunc plangẽt se super eum oẽs tribus terræ. Ipsum etiã per fidem deuorabunt, & eum sibi incorporabunt & manducabunt, iuxta illud Augustini. Crede, & manducasti. Qđ vtiq; figuratur in serpẽte & Moyse. Virgã.n. conuersam in colubrũ horruit Moyses accipere, caudam tñ eius iubetur à dño tenere, & tunc in virgam cõuertitur sicut ante, sicut habetur Exo.4. Quia verè quamuis Moyses. i. populus Iudæorum horreat modo accipere, credere & tenere per fidem illam virgam quã emisit dñs ex Syon, s. Dei filium Christũ, pro eo ꝙ in colubrũ. i. in carnem audit eum transmutatum, in cauda tñ. i. in fine per fidem apprehendet, & tunc ipse conuertetur in virgam, qñ. s. illud quod solum crediderat carnem fuisse, credet simpliciter Deum esse, & Deum in hoĩe latuisse. Patet ergo qñ Iudęi modo habent malitiam obstinatam. Vnde Act.14. Increduli fuerunt

D Iudæi. ¶ Deniq; dico ꝙ isti habent miseriam aggrauatã. Nullus.n. fuit vnquam populus qui tot miserias & captiuitates à principio sustineret. Figurati.n. fuerunt in Caim primogenito Adam, qui quia occiderat Abel fratrem suum, posito signo in facie eius, factus est vagus & profugus super terram. Quia verè Iudæi in facie cognoscuntur. & quia fratrem suum Christum occiderunt, sicut vagi & profugi per mundum sine domicilio proprio diuagatur. Vnde Oseæ.9. Abijciet eos deus quia nõ audierunt eũ, & erunt vagi in nationibus. Vnde Act.18. Pręcepit Claudius discedere omnes Iudæos à Roma. Sufficit ergo de Iudæis. Vide infra de Christi passione.

Iudicare. Nota ꝙ iudicare idem est quod discernere. Vnde de homine sapiente & discreto in aliqua arte dicitur ꝙ ipse est homo boni iudicij. Iudicium.n. nihil aliud est quàm discretio inter qualitates & cõditiones rerum. Prouer.31. Discerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem. Cum igitur scriptura agat de duplici iudicio, diuino pariter & humano, primo de humano iudicio aliquid est dicendum. Et nota ꝙ iudicium in scriptura significat A

Ordinatiuam iurisdictionem.
Extimatiuam opinationem.
Executiuam condemnationem.

Primo ergo dico ꝙ per iudicium intelligit iurisdictio ordinariua, & sic sumitur in Psal. Ecce nũc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Iudicatis inquit. i. ordinaris, disponitis, & gubernatis. ¶ Item per iudicium intelligitur ęstimatio opinatiua, & sic sumitur Ioan.7. Nolite iudicare secundum faciem, sed verum iudicium iudicate. ¶ Item per iudicium intelligitur condemnatio executiua, & sic sumitur Sap.6. Iudicium durissimum fiet his qui præsunt. Quia ergo nomen iudicij importat status iurisdictionem, negociorum cognitionẽ, & negociorum diffinitionem, bene patet ꝙ officium iudicandi debet committi viris autenticis & honestis, viris prudentibus & discretis, viris etiã Deum timentibus & perfectis. Iudex.n. in populo est sicut oculus in corpore, à quo dependet regimen corporis vniuersi. Nam sicut oculus habet de coloribus iudicare, foueas & pericula præcauere & præiudicare, & cunctis mẽbris alijs de debitu regimine præuidere, sic verè iudex debet de coloribus. i. de personarum conditionibus discernere, reipublicæ pericola cognoscere, & omnia membra corporis. i. omnes personas suæ iurisdictionis debitè gubernare. Et ideo de talibus videtur dici illud Psal. Rectè iudicatè filij hominũ. In quibus verbis ostenditur ꝙ illi qui volunt iudicare, debẽt habere tres speciales virtutes, s. Veritatem in intentione, quod ostenditur in verbo. Rectè. Charitatem in affectione, qđ ostenditur in verbo. Filij. Charitatem in cogitatione, quod ostenditur in verbo. Hominum. ¶ Debet.n. bonus iudex habere In- B
tentionis rectitudinem. Rectè inquit iudicate. Dilectionis plenitudinem. Filij inquit, qui. s. sunt qui habent naturalem dilectionem ad patrem. Discretionis lympitudinem. Hominũ inquit, qui. s. sunt animalia rationabilia. ¶ Dico igitur si volumus debitè iudicare, nos debemus habere veritatem in intentione. Rectè inquit iudicate. Istud.n. summè pertinet ad bonum iudicem, ꝙ. s. quicquid faciat, habeat intentionem rectam, verá, iustam, & honestam. Sicut.n. scriptor non potest rectè lineare nisi regula sua fuerit recta, sic pro certo iudex nõ potest rectũ iudicium facere, nisi intentio sua) quæ. s. est regula seu forma actuum & operum exteriorum) recta fuerit atq; sancta. Rectè ergo iudicate. i. rectè inter merita personarum & causarum discernite]. Quia sicut dicitur Ptuuer.20. Ex studijs suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius. Rectum.n. dicitur quod non pendet plus ad vnam partẽ quàm ad aliam. quia verè intentio iudicis debet esse recta & iusta, ita quòd non debet magis inclinari ad vnam personam quàm ad alteram, non plus ad amicum quàm ad inimicum, non plus ad vicinũ quàm ad peregrinum. Rectè ergo iudicate. vt sic cuilibet possit dici illud quod dictum est Symoni, qui interpretatur obediens. Luc.7. Rectè iudicasti. Et Neemiæ.9. Dedisti eis domine iudicia recta. Quod tamen procul dubio hodie est contra multos iudices & prælatus, superiores pariter & potentes, qui pro certo non videntur habere intentionem rectam, quia. s. nõ intendunt in suis iudicijs nisi propriam vtilitatem, non communem, proprium lucrum, non alienum, fauorem specialem, non iustitiam generalem. Quia sicut videmus ꝙ nimia propinquitas alicuius rei, vel nimia distantia, vel aliqua alicuius rei interpositio, vel etiã oculi mala dispositio impedit in oculo rectũ iudicium, sic verè in oculo. i. in iudice rectum & verum iudicium impeditur, quando persona nimis ei appropinquat per specialem affectũ, vel qñ oculus iudicis est corruptus per auaritiæ defectum, vel etiam quando aliquid interponitur, s. aliquod

quod munus seu precium. Potissime autem impeditur hodie rectum iudicium propter propinquitatem affectionis, vt quia sibi attinet, vel quia prece vel precio ipsum amat. Res etiã quę est immediate super oculum, ab oculo non videtur, neq; sinit alia videri. quando verò aliquis habet aliquam personam sup oculum cordis per nimiam affectionẽ, nec ipsius demerita nec aliorum merita videntur, nec de ipsis debite iudicatur. quibus potest dici hodie illud Sapie. 6. Cum essetis inquit ministri regni illius, non rectè iudicastis, neque custodistis legem iustitię Non sic charissimi non, sed rectè iudicate, quia sicut dicit Petrus Rauennésis, teste Cicerone, Personam iudicis exuit quisquis amicum induit. Æquitas enim cui iudex obsequitur, ignorat odium & amorem. Habeamus igitur in intentione veritatem.

C tem. ¶ Item debet iudex habere charitatem in affectione. filij inquit. Filius enim nomẽ est amoris. quia. s. boni iudices quãtis exterius ostendant rigorem, intus tamẽ semper debent habere charitatem, compassionem, & amorem. Magis enim debet procedere iudex ex amore quã ex rigore, ex charitate quã ex seueritate. Sicut enim lapilli seu calculi videntur exterius duri & frigidi, & tamen interius potentialiter habent ignem, qui si collisi fuerint, statim exit, sic verè charissimi boni iudices sæpe creduntur esse duri & frigidi. i. crudeles & indeuoti propter rigorem iustitiæ quem exterius prætendunt, qui tamẽ in rei veritate sunt interius ignei, charitatiui, & benigni. Filij ergo. Et sic tales erunt illi filij de quibus dicitur in Psalm. Filij tui sicut nouellæ Oliuarum. Oliua enim signat virtutem pietatis & charitatis, quæ semper debet in visceribus iudicum abundare, vt. s. benigniter & mature possint subditos iudicare. Iuxta illud Sapient. 12. Tu autem dominator virtutis cum trãquillitate omnia iudicas, & cum magna reuerentia disponis nos. Isti sunt ergo filij idest charitatiui & pij, benigni pariter & modesti, quia scilicet bonis debent se ostendere benignos, ipsos debite promouendo, quamuis malis se debeant ostendere valde duros, ipsos acriter puniendo. Exẽplo Leonis, cuius natura est hominibus valde benigna, erga verò bestias valde dura, sicut potest exẽplis varijs declarari. quia scilicet iudex debet hominibus, id est bonis personis esse bonus & pius, bestijs, autem idest malis debet esse rigidus & austerus. Filij ergo. vt de iudicibus bonis dicatur illud Zachar. 4. Isti sunt filij olei splendoris Cuius tamen contrarium faciunt multi, similes formicis, de quibus dicit Plinius quod hominibus nocent, vrsos tamen iuuant. quia scilicet mali iudices solent bonis nocere, malos autem in sua malitia sustinere, & maximè si boni sint homines, id est pauperes & nudi. Mali verò, vrsi id est diuites & hirsuti ab illis impune omnia facere permittũtur. Sufficit enim talibus quod in vrsis. i. magnis diuitibus inueniũt magnũ vellus diuitiarum & munerum, cõtra illud. Ve qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. De quibus loquitur. Isido. 3. de summo bono. Grauius inquit lacerantur pauperes à prauis iudicibus, quam à cruẽtis hostibus. Nullus enim prædo tam crudelis in alienis, quantum malus iudex in suis. Illi ergo non sunt boni filij, sed mali, similes filijs Samuel, de quibus dicitur. 1. Reg. 8. quod cum senuisset Samuel posuit filios suos iudices Israel, qui declinauerunt post auaritiam, acceperunt munera, & peruerterũt iudicium. Quia pro certo istud est verum, quod quando ardor auaritiæ in corde iudicis incalescit, statim ab eodem amor & pietas euanescit. Calor enim exterior innaturalis mortificat calorem interiorem, & etiam naturalem humorem solet consumere, & penitus desiccare, sicut patet in aceto. Nam vinum calidum propter calorem aeris circunstantis efficitur frigidum & siccum. Si verè dico spiritualiter quod calor exterior idest auaritia, à bonis exterioribus introducta, calorem & humorem, id est charitatem & pietatem interioris conscientiæ habet destruere, & ipsum penitus eneruare. Et ideò præcipitur Exodi. 18. Prouide inquit de omni plebe viros sapientes & timentes deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, qui iudicent populum omni tẽpore. Non sic ergo, sed habeat iudex charitatem & affectio-

D nem. Filij inquit. ¶ Item iudices debẽt habere claritatem in cognitione, quia. s. debent esse filij hominũ, id est imitatores personarum rationabilium. Debet enim esse sapientes, & prouidi & discreti, vt cognoscant quid sit agendum, vel etiã quid omittendum. Si enim equus cęcus in quadriga primus iret, totum in præcipitium laberetur. Quia sicut dicitur Matthę. 15. Si cęcus cęco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Sicut bene patuit in Lamech, quia cęcus existens, loco bestiæ hominẽ interfecit, sicut dicitur in historia scholastica. Sicut etiam patuit in Samsone, qui cęcus factus cum columnas domus teneret, se & alios interfecit, sicut dicitur Iudicum. 16. Quia verè iudex qui est cęcus per ignorantiã, nescit bene iudicare de meritis personarum. Sæpe enim fit quod credit esse bestiam illum qui est homo, id est quod credit esse malum illũ qui est bonus & sic vnum loco alterius sæpe punit. Et ideò necesse est quod sit homo. i. persona rationabilis & discreta, sicut de Salomone dicitur. 3. Reg. 3. Cognouerunt sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium. Et in Psal. dicitur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã Vnde de quolibet discreto iudice potest dici illud. 1. Corint. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, spiritualis autẽ iudicat omnia. Patet ergo quomodo iudex debet habere

Puram intentionem.
Veram dilectionem.
Claram discretionem.

Recte inquit iudicate filij hominum. Iudicium ergo signat iurisdictionẽ E
ordinatiuam. ¶ Secundò principaliter dicam ꝙ iudiciũ signat æstimationem opinatiuã, & sic iudicium in malo signat vitiũ detractionis, explorationis, opinionis. Sunt. n. multi qui de factis & dictis omnium volunt opinari, iudicare & determinare & hoc communiter non in bono, sed in malo, quia sępissime accidit ꝙ illud quod factum est ab aliquo bona intentione, mali iudicant illud esse factum mala intentione. Vitium. n. oculi facit ipsum malè de rebus iudicare, sicut patet de phrenetico. qui iudicat in parietibus esse imagines, quæ tamẽ sunt interius in sua fantasia in cerebri concauitate. Turbidus etiam oculus in candela videt circulum, qui tamen circulus non est in candela, sed est defectus in oculo, qui non sinit eum bene iudicare Sic verè charissimi, mali & defectuosi nõ iudicãt hodie de negocijs ſm ipsorum cõditionem & valorem, sed ſm suam propriam malam opinionem & errorem. Vitium. n. illud ꝙ in se sentiunt, in alijs credunt esse, & ideò de alijs & aliorum operibus iudicãt semper malum, ꝙ vtiq; non prouenit ex aliorũ prauitate, sed ex sua propria malignitate. Tales reprehendit Apostolus Rom. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruũ? dño suo stat aut cadit. in quo. n. alium iudicas, teipsum condẽnas. Christus etiam dicit in euangelio. Nolite iudicare, & non iudicabimini. In quo. n. iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Mat. 7. Vnde nota quod istud iudiciũ. opinatiuum decipitur tribus modis. Ipsum enim decipit

Familiaritas.
Amoris quantitas.
Odij prauitas.

Dico familiaritas. Nam sicut dicunt F
astrologi, stella quando est in puncto meridiei, vbi constat ꝙ nobis est vicinior, videtur tũc temporis esse minor. quia verè nescio quomodo fit ꝙ illi qui sunt nobis viciniores & familiariores, videntur nobis imperfectiores & minores, quamuis in rei veritate sint ceteris meliores. Vnde de quadam domina Frãcię narratur, ꝙ cum militem virum suum sub incognito habitu semel videret in quodã facto armorum strenuissime se habere, ipsum de strenuitate vltra modum cõmendabat, nesciens quis esset, tandem tamen comperiẽs ipsum esse virum suum, strenuitatẽ suã quam prius commendabat, incepit contemnere, dicens in gallico. Fy au deable, cestle nostre. hoc est dictu. Heu ex parte diaboli, iste est maritus noster. Ecce ergo quomodo iudicium, istius mulieris præcedens familiaritas perturbauit. Bene ergo dicit Innocentius libro de conditione humanæ naturæ. Crudelitas odium, familiaritas parit contemptum. Vnde talis potest dicere illlud. 1. Corinthior. 10. Libertas mea iudicatur ab aliena conscientia. Iudicium ergo impedit familiaritas. ¶ Deinde dico quod ipsum impedit amoris quantitas. teste enim Seneca, Amor iudicium nescit. Illud enim quod amatur, semper melius quam sit, esse iudicatur. Sicut enim res propinquior falso iudicatur esse maior, sicut patet in luna, quę quamuis sit minor omnibus stellis, quia tamen est nobis proximior, videtur & creditur esse maior, sicut insuper vna stella videtur esse duæ, si visus attentissimæ feratur in ipsam, vnum etiam granum rotundum videtur esse duo, si cum duobus digitis primis simul immediate tangatur, sic verè fit, quod ille qui nobis per cognationem & amorem amplius proximatur, à nobis maior & melior iudicatur. Nam si oculus cordis ad considerationem bonorum alicuius personæ per affectionem, excessiuè se dirigat, illud pro certo quod non est nisi vnum, credit esse duo, quia scilicet ipsum iudicabit duplo meliorem quã veritas requirit. Quod vtiq; videtur in multis prælatis, qui cognatos & nepotes suos iudicant meliores, & ideò ipsos fa-

ciunt in dignitatibus potiores. quando.n.parua & munita littera videtur mediante aliquo grosso medio,s. crystallo seu vitro, grossior & apparentior ab illis qui habent visum debilem iudicatur, quamuis in veritate littera semper eadem perseueret & permaneat. Sic verè quando prælatus vel iudex habet visum discretionis debilem & ineptum, tunc ille quem videt mediante grosso medio.i. mediante carnali affectione, ab ipso grossior, melior & perfectior iudicatur, quamuis in se paruus, imperfectus & modicus dinoscatur. Ideò talibus ita carnaliter iudicantibus dicitur Ioannis. 8. Vos secundum car-
G nem iudicatis. Impedit ergo iudicium amoris quantitas. ¶ Dico denique quod verum iudicium impedit odij grauitas. Sicut.n. res quanquam sit in veritate magna, ratione remotionis iudicatur multotiens esse parua, ille etiam qui est in mari in aliqua naui, iudicat quod circumiacentia littora moueantur, quæ in veritate non mouentur, ipse vero existens in naui, mouetur & agitatur, sic procul dubio charissimi illi qui ab aliquo sunt remoti per odium & rancorem, & qui in mari, idest in amaritudine inuidiæ vel tristitiæ, iracundiæ motibus contra aliquem agitantur, illos qui in veritate sunt stabiles atque magni, id est viri notabiles & perfecti, & in moribus bonis virtuosi, iudicāt esse mobiles atque paruos idest imperfectos, inconstantes, & à quantitate virtutum omnino destitutos. Quia breuiter istud est verum, quod motus odij & rancoris facit de alijs indebitè iudicare. Quod patet in detractoribus & hypocritis, qui de factis aliorum solent iudicare, & malè de omnibus opinari. Nō enim possunt iudicare de aliquo qđ sit bonus. Sicut enim teste Isidoro, lapis qui dicitur eliotropia, ita illudit oculos circumstantium quod solem facit videri rubeum & sanguineum, q̄uis sol in veritate semꝑ sit lucidus & clarus, sic pro certo odiū & inuidia taliter peruertit oculos, idest iudicia detractorum, quod illos qui sunt lucidi atq; clari, idest boni, discreti & perfecti, iudicant esse sanguineos & carnales. Vnde de istis potest dici illud Ecclesiastes. 10. In via stultus ambulans, cum & ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat. Talibus potest dicere diabolus de quolibet viro bono illud quod dixit de Christo Pilatus. Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate. Ioan. 18 Isti debent audire verbum Hiero. in homel. Melius est inquit tacere quam aliquid temere iudicare. Tales enim reprehenduntur in Psalm. Vsquequo iudicatis iniquitatem? &c. Malum enim est ſm apparentiam iudicare, quia sępe fit quod ille qui exterius apparet ex aliquibus accidentibus esse malus, est intus in conscientia valde bonus. Si enim ossa ex apparentia iudicarentur, intus sicut extra durissima crederentur, quæ tamen sunt interius medullosa. Quia verè sæpe fit quod aliqs exterius videtur esse durus & indeuotus, qui tamē intus in corde & in conscientia est valde bonus, & medulla charitatis & gratiæ totus plenus. Bene ergo consulit saluator Ioan. 7. Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudiciū iudicate. Impedit ergo verum iudicium.i. veram opinionem & æstimationem odij prauitas, amoris quantitas, familiaritas. Et sic patet secundum principale, scilicet quod iudicium signat opinatiuam æstimationem. ¶ Tertiò principaliter dico quod iudicium signat executiuam condemnationem, & sic potest accipi pro extremo iudicio. Sed de hoc vide infra in titulo sequenti.

A Iudicium diuinum.

Nota quod iudicium diuinum est in duplici differentia. Est enim vnum iudicium particulare, aliud erit vniuersale. Primum est valde nobis occultū. Secundum erit omnibus manifestum. Primum quotidie celebratur. Secūdum in fine temporum expectatur. De occulto ergo primo Dei iudicio potest dici illud Psalm. Iudicia tua abyssus multa. Nam sicut abyssus est lacus profundissimus cuius profunditas non attingitur nec videtur, quia scilicet splendor lucis creatę ad tantam profunditatem attingere nunquam potest, sic verè occulta Dei iudicia ita sunt excellentia & profunda, quod sua humanæ & creatę scientiæ ad eorum cognitionem seu notitiam non attingit. Quia quamuis effectus iudiciorum domini quotidie videamus, causas tamen eorum ignoramus, quia scilicet effectus sunt visibiles, causæ tamen eorum imperscrutabiles. Quod admirans Apostolus Roma 11. dicebat. O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Sicut enim videmus quod in camera parlamenti redduntur secreta iudicia, quæ tandem exterius publicantur, & per manus baiulorum ad executionē debitè demandantur, sic verè in camera secreta diuinæ voluntatis ordinantur iudicia summi regis, ibique secretissime primitus diffinitur quicquid in rebus humanis per manus baiulorum idest Angelorum diuina profunditas operatur. ¶ Nota B
ergo quod ista iudicia sunt

Commendanda. Debent.n. ab om-
Formidanda. nibus commēda-
Meditanda. ri, quia .s. constat

quod semper habent iustitiam annexam. Vnde bene laudabat deū illa Anna Thobi. 3. Iustus es domine, & omnia iudicia tua iusta sunt, & omnes viæ tuę misericordia & veritas. ¶ Itē debēt ab omnibus formidari. Sicut.n. homo quando audit tonitrua & coruscationes, solet valde timere, & hoc ne fulgur de nubibus exeat, ipsumque percutiat & occidat, sic verè quia quotidie audimus tonitrua diuinarum comminationū, & videmus coruscationes suarum terribilium ordinationum, merito debemus timere, & ne forte per fulmē sui occulti iudicij feriamur continuè formidare. Sic timebat Dauid cum dicebat. Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs.n. tuis timui. ¶ Item debent ab omnibus meditari, iuxta illud Psal. Memor fui iudiciorum tuorum à seculo domine, & consolatus sum. Magna n. est consolatio bono viro qñ considerat iudicia Dei.s. qualiter subito & vltra humanam opinionē consueuerunt malos deijcere, bonos defendere, fortes probare, humiles exaltare, & iniquos in ꝑsenti remunerare. In isto.n. Dei admirando iudicio fuit Amā deiectus, fuit Daniel à Leonibus protectus, fuit Dauid electus fuit fortis Iob probatus, fuit humilis Ioseph sublimatus, fuit etiam diues epulo in mundo remuneratus. Fuit.n. Dei ignoto & iusto iudicio vt mali hic rideant & in fine lugeant. Vt iniqui mō remunerent, & in fine exterminentur. Ista igitur sunt à bonis consideranda, & pro consolatione habenda cōtinuè & meditanda, sicut faciebat Dauid cum dicebat. Cognoui dñe quia ęquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Et alibi dicit. Iudicia eius in conspectu meo semper. Consideranda sunt ergo. Vnde Gregorius in moralibus dicit. Iudicia Dei dū nesciuntur, non audaci sermone discutiēda sunt, sed formidoloso silentio veneradā &c. De occultis Dei iudicijs omitto, quia infra de ꝓuidentia diuina plurima sunt dicēda &c. vbi inuenies figuras varias & exēpla. Hoc solū ad pręsens aduerte, quod Deus similis vr̄ cuidā lapidi magnetis qui est Æthyopia. Dicit.n. Isido. quod magnes inuenitur in Æthiopia quia habet plures angulos diuersarū & cōtrariarū virtutū. Nā in vno angulo ferrum attrahit, in alio verò angulo ferrū à se reijcit & repellit. Sic verè charissimi Deus vr̄ habere plures angulos.i. plures prouidētię suæ differentias & modos. Ille.n. vnus & idem existēs, aliqñ vtit virtute attractiua ad ferrū.i. ferreos peccatores ad pœnitētiā cōuertendo, sicut patuit in Paulo & Maria magdalena. Aliquando vtitur virtute expulsiua, ipsos sua gratia repellendo.i. in peccatis ipsos dimittēdo, & ad mortē æternam finaliter reseruādo. Sicut.n. dicitur Ro. 9. Cui vult miseret Deus, & quem vult indurat Mala. 1. Iacob dilexi, Esau aūt odio habui. Iudicia ergo Dei sunt Meditanda, Timēda, & Laudāda. ¶ De extremo aūt iudicio q̄uis sit materia terribilis & profunda, & nobis inexcogitabilis & ignota, possumus tñ ſm facultatis modulū aliquid balbutire. ¶ Notemus ergo quod sicut reges & principes so- C
lent assisias suas certis tēporibus statuere, vbi solent causas & negocia diffinire, sic verè rex regū Deus vnā magnā assisiam seu vnū magnū parlamentū & consistoriū ordinauit, in quo in fine tēporū oēs hoīes iudicabuntur, & in quo salutis vel damnationis negocia norma iustitiæ decidētur. Vnde Apostolus dicit Act. 17 Statuit dñs diem in quo iudicaturus sit orbē terrę in æquitate. De isto verò die & de isto parlamēto mirabilia dicit scriptura. Vocat.n. ipsum Soph. 1. diem iræ, diem calamitatis & miseriæ, diē tribulationis & angustiæ, diē tenebrarum, & caliginis, diē nubis & turbinis diē tubę & clāgoris. Quia ꝓ certo charissimi, dies illa erit amarissima peccatoribus, q ibidem ꝑpetuo dānabunt. Sicut.n. mustella si ruta munita sit, basiliscū inuadit & superat, sic verè Christus ruta amaræ seueritatis armatus basiliscos, idest diabolum & reprobos tunc temporis superabit, & etiam perpetuo condemnabit Soph. 1. Vox diei domini amara, tribulabitur ibi fortis. Sicut enim aries quandoque retrocedit, vt tandem reuertens durius percutiat resistentem, sic verè Deus dum durat vita præsens, videtur retrocedere, pœnam peccatis debitam dissimulando, & peccatores in hoc seculo non puniendo. In die verò iudicij contra peccatores qui modo resistunt ipsius voluntati, veniet obuius

& festinua

& festinus, ipsosque dure percutiet & damnabit. quia sicut dicitur Pruuer. 6. zelus & furor viri non parcet in die vindictę, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec recipiet pro redēptione dona plurima. Sicut. n. aries dicitur veruex fm Isid. eo quod vermem vebat, quia. s. vermem habet in capite, per quem eacitatur ad alios feriēdum, sic verè Christus qui modo est agnus per benignitatē, tunc verò fiet aries p seueritatem, & vermem seuete iustitiæ tunc in capite diffinitionis suæ portabit, qui ipsum ad puniendum, damnādum, & iudicandum reprobos exci tabit. Psal Eacitatus est tanquam dormiens dominus, & tanquā &c. Sicut ergo video q in mūdi iudicijs seruatē ordo, quia .s. oportet assisia præconizetē, q locus determinetē, q reus citetē q iudea ibi præsentetē, itē necesse est q ibi sint accusantes, assistentes, testificantes, item necesse est q ibi sit testium publicatio, sententiæ diffinitio, sentētiæ executio, sic procul dubio charissimi dico quod de futuro iudicio

D Dies est præconizatus.
Locus est determinatus.
Mundus est totus citatus.
Iudea est totus paratus.
Item ibi erunt accusatores
Magnæ improbitatis.
Assistentes magnæ auctoritatis.
Testes maximę veritatis.
Publicatio maximæ claritatis.
Diffinitio durę seueritatis.
Executio duræ pœnalitatis.

In his enim decē particulis consistit tota materia iudicij finalis. Dico ergo primo de iudicio quod dies ipsius est pconizatus. Sicut. n. dicit Plinius, exitus regis apum de alueari suo lōgè ante solet præsciri, & quibusdam signis & strepitibus ante trium dierum spatio præcognosci. Sic verè futurus eaitus regis de Paradiso ad iudicium à magnis temporibus est præconizatus, & prophetarum vaticinio proclamatus, & tribus diebus ante, idest tribus mundi temporibus. s. tempore legis naturæ, legis scriptę, legis, gratię, à sanctis patribus prędicatus. Prima. n. die. s. tempore legis naturę præconizauit ipsum Iob. 19. Fugite inqt à facie gladij, quoniam vltor iniquitatū gladius est, scitote esse iudicium. Secunda die. s. tempore legis scriptæ, ipsum præconizauerunt multi, & inter ceteros Esaias dicens. Esa. 3. Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui. & Iobel. 3. Veniet dies domini magnus & horribilis. Et in infinitis alijs locis. Tertia autem die. s. tempore legis gratiæ ipsum præconizauit personaliter ipse iudea. Ioan. 5. Pater omne iudicium dedit filio. Apostolius etiā dicit Act. 17. Statuit dominus diem in qua iudicaturus est orbem terrarum. Sed finaliter in ista vltima die .s. in fine temporis gratiæ, fiet alia magis euidens præconizatio quæ. s. fiet per signa, quia sicut beatus Hieronymus inuenit in annalibus Iudæorum, quindecim signa iudicium illud præcedent, quæ sui terribilitate istius diei terrorem & asperitatē & iudicis rigorem & seueritatem manifeste significabunt & ostēdent. Ista autem signa præcedentia quia satis communiter sunt vulgata, nolui huic operi inserere, & maximè cum nesciatur si sint vera. Hic est ergo dico præconizatus. Potissime autē pręconizabitur per tubam Angelicam, & per ignem conflagrationis, quia sicut dicitur. 1. Corint. 15. In momento in ictu oculi in nouissima tuba fiet iudicium. In canonica etiam beati Petr. 1. Petri. 3. dicitur q ignis conflagrabit mundum, & purificabit omnia elementa. Sicut. n. dicitur in Psal. Ignis ante ipsum pręcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Et forte ille ignis poterit multa facere quæ in iudicio vel ante iudiciū sunt futura, quia. s. per ignem montes & valles ad æqualitatis planitiem deducentur. & Baruch. 5. Constituit dominus humiliare omnem montem excelsum, & conualles replere in ęqualitate terræ. Tunc. n. erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Esa. 40, Per ignem turres & ædificia destruentur. Per ignē elementa purificabuntur, & à sorde quam à peccatis hominū contraxerunt purgabuntur. Per ignem fluctus fontium & fluminum terminabuntur. Per ignem herbę & arbores bestiæ & volucres, pisces serpentes, & cuncta quæ in mundo sunt sensibilia vel vegetabilia, siccabuntur. Ignis. n. secundum sanctos. 40. cubitis ascendet super altiores montes mundi, sicut aqua in tēpore diluuij legitur ascendisse. Tunc. n. quia cessabit motus cęli, necesse erit cūcta generabilia & corruptibilia cessare. Ignis ergo ille erit vltimus & immediatus nuncius & vltimus pręco istius diei. vñ Esa. vltimo Ecce dominus in igne veniet, & quasi turbo quadriga eius. reddere in indignatione furorem suum & increpationem suam in flamma ignis, quia dominus in igne diiudicabit, & in gladio suo ad omnem carnem, & multicabuntur interfecti à dño. Dies ergo iudicij est præconizatus. ¶ Secūdò dico quod locus iudicij est determinatus, quia. s. in monte E oliueti in valle Iosaphat, quæ est in decliui dicti montis, erit iudicium, sicut dicitur Iohe. 3. Sicut. n. iudex habet ponere sedē in loco medio & communi, vt in vtroq; latere possit ad eū haberi accessus, sic verè Christus sedem iudicij sui constituet in loco communi & medio. s. in Hierusalem in dicta valle, vbi dicitur esse mediū mundi, vt ab vtraq; parte mundi possint mortui æqualiter aduenire. Io Psalm. n. dicitur. Hierusalē, quę ędificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid. & Iohel. 3. dicitur Congregabo inquit omnes gentes, & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi. Iustum est. n. qđ in patria in qua dominus in forma serui extitit iudicatus, in eadem in forma regis & domini iudicet vniuersos. Dico ergo quod locus iudicij est determinatus. ¶ Tertiò dico q ad iudicium mundus est citatus. Ibi. n. oportebit personaliter comparare omnes illos qui sunt, fuerunt, & erunt, quia teste Apostolo, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt vnusquisque recipiat prout in corpore gessit siue bonum siue malum fuerit. 2. Corintih. 5. Sicut enim Plinius, catuli Leonis mortui nascuntur, sed post triduum Leo fortissime clamat & rugit, ita quod totum cubile tremere facit, ad cuius clamorem catuli à morte suscitantur, & vitam recipiunt & consequuntur Sic verè charissimi cum nos omnes nascamur mortui vel mortales, Leo de Tribu Iuda pater noster post triduum idest postquam tempus naturæ, tempus scriptæ legis, tēpus gratiæ completum fuerit & finitum, fortissime per ministerium Angelorum clamabit, & nos omnes ad iudicium vocabit & citabit. Totum etiam cubile huius mundi terrebit & conturbabit, & nos alios catulos suscitabit & viuificabit. Osea. 6. Viuificabit nos post duos dies, die tertia suscitabit nos Et verè charissimi, ista vox erit terribilis & stupēda, quia cum Leo rugiet, quis non timebit? Amos. 3. ipse enim rugiet, & formidabunt filij maris. Oseæ. 11. Ista vox Dei nihil aliud est quam tuba Angelica, de qua dicitur. 1. Corin. 15. Canet enim tuba, & mortui resurgent in corrupti. De quo Chrysost. Verè inquit magna vox illa, cui cuncta obediunt elementa, quæ petras scindit, inferos aperit, monumenta frangit, vincula mortis dissoluit, tumulos reserat, mortis mortuos resurgere facit, ad iudicium venire compellit. De ista etiam vocali citatione dicit Hiero. sup Matthæi. Quotiens inquit diem illum considero, toto corde contremisco. Nam siue comedam siue bibam, siue aliquid aliud faciam, semper videtur sonare in auribus meis illa vox. Surgite mortui, venite ad iudicium. Dico ergo q ad iudicium est mundus citatus. ¶ Quartò dico q ad iudicium est iudea paratus. Iudicis. n. pręsentia est vnum de essentialibus iudicij. Et iudex Dei filius ibidem personaliter adueniet, qui singulis singula iuxta merita sua reddet. Et aduerte q iste iudex valde est F metuendus, quia eius

Præsentia est imprę̄scibilis.
Potentia est insuperabilis.
Scientia est infallibilis.
Iustitia & inflexibilis.
Iracundia est implacabilis.

Dico igitur q huius iudicis præsentia non præuidebitur. Vnde dicitur. Dies domini sicut fur in nocte, ita veniet. 1. Thessa. 5. i. subito & occultè & ex improuiso, quia dicitur Matth. 24. Sicut. n. fulgur exit ab oriente & apparet vsque in occidētem, sic erit & aduentus filij hominis. Folgur. n. subito ab oriente in occidentem se diffundit, & quicquid durum inuenit, inflammat, penetrat atque scindit. Quia verè subito Christus ad iudicium apparebit, duros impios seueritatis suæ sententia inflammabit. Iuxta illud Matth. 24. Veniet dominus serui illius hora quam ignorat, & diuidet eum partemque eius ponet cum infidelibus. ¶ Item eius potentia non superbitur, quia sicut dicitur Iob. 9. Si fortitudo quæritur, robustissimus est. ¶ Item eius scientia nō falletur, quia sicut dicitur Iob. 9. Sapiens corde est, & fortis robore. ¶ Item eius iustitia non flectetur, quia sicut dicitur in Psal. Deus iudex iustus, fortis & patiens. ¶ Itē eius ira nunq̄ placabitur, quia tunc poterit dici illud Geñ. 6. Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo inquit hoiem quē creaui, à facie terrę. Cōtra igit istius potētiā nō valebit tyrānis sua crudelitas. Contra istius sciētiā nō valebit aduocatis sua subtilitas. Cōtra eius iustitiā nō valebit diuitibus suorum munerū liberalitas. Contra eius iracūdiā nō valebit orantibus suorū verborum simplex benignitas. De isto igitur iudice loquitur August. lib. 4. de symbolo

bolos,& dicit sic. Iudea ille nec gratia prævenitur, nec miseri-
cordia flectitur, nec pecunia corrumpitur, nec pœnitentia mi-
tigatur. Hæc ergo agat anima vbi locus est misericordiæ, quia
ibi erit locus iustitiæ. Patet ergo q̀ ad iudicium locus est para-
G tus, vel q̀ ibi erit iudex magnæ sublimitatis. ¶ Quinto dico q̀
ibi erunt accusatores magnæ improbitatis. Erunt .n. ibi pluri-
mi accusatores, scilicet

- Operum prauitas.
- Conscientiæ veritas.
- Elementorum communitas.
- Christi vulnerum pœnalitas.
- Demoniorum peruersitas.
- Sequacium & malorum discipulorum iniquitas.
- Christi,& sanctorũ vniuersitas.
- Angelorum synceritas.
- Pauperum & miserorũ calamitas.
- Christi & argumẽtorũ auctoritas.

Istis .n. decem generibus
accusatorum accusabũtur
in iudicio peccatores. ¶ Itẽ
ipsos accusabit operũ pra-
uitas. Sicut enim factum,
inuentum cum latrone te-
stimonium perhibet con-
tra eum, sic quia isti inuen
ti erunt cum suis malis ope
ribus & peccatis, accusa-
tionem & testimonium cõ
tra se reportabunt. vnde Ioan. 5. Opera quæ ego facio, testimo-
nium perhibent de me. Sicut .n. Hericius onustus pomis capiĩ
non valens fugere, sic verè peccator malis operibus aggraua-
tus, tunc temporis capietur & etiã cognoscitur. Mat. 7. Ea fru-
ctibus eorum cognoscetis eos. ¶ Item ipsos accusabit conscien
tiæ veritas. Synderesis enim & rectitudo est sicut procurator
iustus, qui non cessat contra sceleratus clamare. Ista enim est
vermis perpetuus, qui per morsum peccatorem accusabit, Dei
iustitiam approbabit,& quod plus est sicut proditor socius se-
ipsum omnibus reuelabit. Et sicut dicitur Ecclesi. 7. Vindicta
carnis impij ignis & vermis. ¶ Item ipsos accusabit elemento-
rum & creaturarum communitas, quibus .s. malè vsi sunt dum
viuerent, cum ad bonum ipsurum, non ad malum creauerit il-
la Deus. Sapient. 5. Armabit creaturam ad vltionem inimico-
rum,& pugnabit pro eo orbis terrarum cõtra insensatos. ¶ Itẽ
accusabit eos Christi passionis acerbitas, quia tunc videbunt
signa filij hominis .s. clauos & lanceam,& vulnera, ad confusio
nem & accusationem illorum pro quibus Christus passus est.
ipsi verò propter peccata, passionis remedia perdiderunt Vn-
de de istis tribus accusatoribus dicit Chryso. Quid inquit fa-
cies aut dices, cum contra te loquetur propria conscientia, ac-
cusabunt te elementa, armabitur cõtra te omnis creatura, chri
stus contra te parebit, Christus per sua vulnera contra te alle-
gabit, claui de te conquerent, cicatrices contra loquẽtur? ¶ Itẽ
ipsos accusabit demonũ peruersitas, quia .s. demones sicut ma-
li proditores & falsi illud quod ipsimet consuluerunt, alijs re-
uelabunt. De quodam .n. demone legitur q̀ cum semel in for-
ma æremitæ prædicare, finaliter se dixit esse demonem, asserẽs
q̀ quia sciebat eos nil impleturos de bonis multis quæ docue-
rat ipsos, ideò p̃dicauerat vt haberet in die iudicij de quo ip-
sos amplius accusaret, eo .s. q̀ etiam diabolo prædicante cõuer
ti noluerint à peccatis. Vnde de Dracone dicitur Apocaly. 18.
quod proiectus est accusator fratrum nostrorũ qui accusabat
illos ante conspectum Dei. ¶ Item ipsos accusabit illorũ quos
ad peccatum induxerũt tam verbis quam exemplis, iniquitas.
Iob. 24. Anima vulneratorum clamauit, & Deus inultum ab-
ire non patitur. ¶ Item ipsos accusabit sanctorum vniuersitas,
eo .s. quod eos dum viuerent cruciauerunt, vel quod eorum do
ctrinis credere noluerunt, vel quod festa eorum non colue-
runt &c. quia sicut dicitur Sapi. 5. Stabunt iusti in magna con-
stantia aduersus eos qui se angustiauerunt, & qui abstulerunt
labores illorum ¶ Item accusabit eos Angelorum societas seu
synceritas eo .s. quod de eorum ordine per peccatum cecide-
runt, quod eorum bonis inspirationibus non crediderunt,& q̀
quantum in se erat reparationem ruinę Angelicę impediuerũt
& differri fecerunt Marci. 15. Accusabant eum summi sacerdo
tes. ¶ Item accusabit illos pauperum & miserorum calamitas
quibus .s. compati noluerunt, sed duro corde preces eorum cõ-
tempserunt,& eis rapinas & violentias intulerunt. vnde Iaco.
5. dicitur quod clamor operariorum qui à diuitibus erant mer
cede fraudati, in aures domini sabaoth introiuit. ¶ Item accu-
sabit eos argmentorum Christi auctoritas, eo quod à suis pre
conibus, legatis,& vicarijs .s. prædicatoribus, doctrinis & scri-
pturis redarguti, edocti, psuasi, ad sanctitatis & iustitiæ viam
deduci renuerunt, quin potius pertinaci animo ore pariter &
opere omnem Christi Auctoritatem, argumẽtationem & aui-
sationem pro nihilo habentes, dicebant Christo & vnicuique
Christi vicem & officium gerenti. Recede à nobis, scientiam
viarum tuarum nolumus. Quis est omni[illegible] .s. Christus, vt
seruiamus ei? Et quid prodest nobis si o[illegible] illum? Iob
21. propter hoc illi tunc audiẽt à Christo q[illegible] sequi-
tur. Certe noui cogitationes vestras,& se[illegible] contra me ini
quas, sed dissimulaui. Quia in diẽ perditionis [illegible] manus,
& ad diem furoris ducetur Ille verò dies iam aduenit, & quià
contempsistis meam & meorũ auctoritatem, ideò æternis ego
supplicijs vestram vlciscar temeritatẽ & iniquitatem. Patet igi
tur quomodo ibi erunt diuersi accusatores iniqui diuersimodè
accusantes. vnde Ambro lib. de similibus dicit. A dextris erũt
peccata accusantia, à sinistris infinita demonia, subtus horrens
infernus, supra iudex iratus, foris mundus ardens intus con-
scientia vrens, ibi via iustus saluabitur, miser peccator quo fu-
giet? latere enim erit impossibile, apparere intolerabile. Erunt
igitur ibi accusatores magnæ improbitatis. ¶ Sextò dico quod
ibi erunt assistẽtes magnæ auctoritatis quia .s. cũ Christo Apo H
stolis & sancti Angeli, quia sicut dicitur Esa. 3. dominus ad iudi
cium veniet cum senibus populi. Rex enim apum nunquã exit
alueare sine exercitu suo. quia .s. quãdo rex Christus de alueari
suo Paradisi ad iudicium exiuerit, totus sanctorum & Ange-
lorum exercitus secum erit, quia sicut canit ecclesia. Ecce do-
minus veniet,& omnes sancti eius cum eo. Ecce apparebit do
minus super nubem candidam,& cum eo sanctorũ milia. Et
bene milia, quia sicut dicitur. Dan. 7. Milia milium ministra-
bant ei,& decies milies centena milia assistebant ei. Thronus
eius flamma ignis, & rotę eius ignis accensus,& fluuius igneus
rapidusque egrediebatur à facie eius,& iudicium sedit, & li-
bri aperti sunt. Vbi aduerte quod quicquid erit circa illum iu
dicem, dicitur esse igneum, quia .s. omnes assistentes ignem &
ardorẽ seueritatis & iustitiæ contra impios fulminabunt. Apo
stolis verò dicitur Matth. 19. Cum sederit filius hominis in se-
de maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudi-
cantes duodecim tribus Israel. Et aduerte q̀ in isto iudicio qui
dam non iudicabuntur nec iudicabunt scilicet infideles, quia
qui non credit, iam iudicatus est. Ioannes. 3. Quidam iudica-
buntur,& non iudicabunt, sicut erunt mali christiani, qui .s.
fidem sine operibus habuerunt, quia sicut dicitur Rom. 2. Qui
cunq; sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. & qui in lege
peccauerũt, in lege iudicabunt. Quidam nõ iudicabunt, & iu
dicabũt. sicut erũt sancti & apostoli, q erũt iudices aliorũ Sap.
3. Fulgebunt iusti,& sicut scintillæ in arundineto discurrent,
iudicabunt nationes, dominabuntur populis, & regnabit dñs
illorum in perpetuum. Erunt igitur ibi assistentes magnæ au-
ctoritatis. ¶ Septimò dico quòd ibi erunt testes magnæ pro-
bitatis. Testes .s. erunt cœlum & terra, coram quibus peccaue
runt, sancti qui prædicauerũt, Demones, qui mala suggesserũt,
& præsentes in malo fuerunt, propria etiam conscientia, cuius
rebellioni credere noluerunt, ipsa etiã mala opera quæ ipsi cõ-
miserunt. Iob. 16. Rugę meæ testimonium perhibent cõtra me
Rugę inquit meæ .i. defectus mei. ¶ Octauo dico q̀ ibi erit pu-
blicatio testium magnæ confusibilitatis, & ista nihil aliud erit
quam reuelatio conscientiæ alterius ad alterum. Sicut .n. testi-
monium in secreto solet recipi,& tandem publicè reuelari, sic
verè quicquid in secreto conscientiæ recipitur, ibi cunctis ostẽ
detur & manifestabitur. Et ibi erunt libri, de quibus facit men
tionem scriptura. Apocalyp. 20. Vidi inquit mortuos pusillos,
& magnos stantes in conspectu throni,& libri aperti sunt, &
alius liber apertus est qui est vitæ, & iudicati sunt mortui
ex his quæ scripta erant in libris. Librorum enim apertio nihil
aliud est quam conscientiarum mutua reuelatio. Libri enim
isti ad laudem bonorum,& confusionem malorum oĩbus ape-
rientur, ita q̀ alter leget in conscientia alterius quare damna-
buntur vel saluabuntur. Conscientiæ enim iudicãdorum erũt
sicut specula, quæ talis sunt naturæ q̀ recepta vno speculo so-
lent in omnibus alijs speculis circũstantibus resultare, & ecõ-
uerso, quia .s. quicquid vna conscientia in suo scrinio habuerit,
totum in aliorum notitia resultabit. Nihil enim est apertum q̀
non reueletur,& nihil est occultum quod non sciatur. Matth.
10. Sicut enim hericius ita est: qui quoties inuolutus quod nec
pedes nec manus ipsius exterius videntur, si tamen in aqua ca
lida ponitur, tunc protinus explicabitur, ita quod pedes & ma
nus ipsius quæ prius latuerunt, declarantur, sic vere charissi-
mi, mali Hericij .s. peccatores qui spinis peccatorum vndique
sunt inclusi, qui modo ita sunt per falsas excusationes & pallia
tiones inuoluti & clausi, q̀ eorũ defectus hoĩbus non apparent
tunc temporis qñ in aqua feruenti caldariæ inferni ponentur,
& quando

& quando iuxta dictum Amos.4. leuabuntur in contis, & reliquiæ eorum in ollis feruentibus, tunc dico eorũ iniquitas explicabitur, & pedes suarum malarum affectionum, manus etiã suarum malarum operationũ omnibus intuentibus monstrabuntur. Istud.n. paueant quatuor genera personarum.s.

Hypocritæ & simulatores.
Vsurarij & fœneratores.
Malitiosi & defraudatores.
Luxuriosi & inquinatores.

Omnes.n. isti solent in abscondito facta sua facere, visum & præsentiam hominũ fugere, & sub diuersatum palliationum pallio latitare. Sed verè tũc temporis omnia secreta talium disrumpentur, & quicquid in mundo latuerat, apparebit, & quicquid eos celatum erat, non latebit. Et ideò dicit Apostolus.1.Cori.4. tunc veniet dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & ma-

I nifestabit consilia cordium. ¶ Nono dico ibi erit diffinitio maximę seueritatis. Ista autem diffinitio seu sententiatio fiet in duobus verbis. Ite, venite. Ite maledicti. Venite benedicti. Et reuera quantum ad malos erit ibi maxima seueritas, quia.s. pro momentaneis & temporalibus criminibus æternum suppliciũ patientur, tñ iustissime fiet, quia.s. in infinitum debent luere eo illum qui infinitus est, offenderunt, nec pęnitere dum potetant, voluerunt. Et maximè, quia sm̃ Grego. In æternum mali vellent vixisse, vt inæternum possent peccasse. Et ideò quia mens eorum (quantum in se) immortalis fuit in culpa, iustum

C est immortalis sit in pœna. Vnde idem Grego. dicit.30. moralium. Ad dei iustitiam pertinet nunquam careant supplicio qui nunquam in hac vita carere voluerunt vitio, & nunquam inueniant terminum tormentorum, qui nunquam habuerunt terminum peccatorum. Seueritas.n. ibi erit magna, quia sicut dicit idem Grego.3. moralium. Quid faciet virga deserti, vbi concutietur Cedrus libani seu Paradisi? quid faciet agnus vbi aries trepidabit? quia.s. si iustus vix saluabitur, peccatores ergo vbi parebunt? Erit ergo ibi diffinitio magnæ seueritatis.

K ¶ Decimo & vltimo dico quod in iudicio erit executio magnæ acerbitatis, & ista erit executio damnationis æternæ. Nã sicut dicitur Mat.13. Exibunt Angeli, & separabũt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus, & stridor dẽtium. In quibus verbis ostenditur isti damnati executione istius duræ sententiæ excoëcabuntur. Separabunt inquit malos de medio iustorum. Longè relegabunt. Et mittẽt eos inquit. Ardore cremabunt. In caminum ignis. Stricte collocabũtur, ostẽdit in verbo. Ibi. Dire desolabunt. Fletus inquit. Simul copulabunt. Et inquit, est cõiunctio copulatiua. Dure contristabuntur. Stridor dentiũ inquit. Et verè charissimi, mali separabuntur de medio iustorum sicut

Lepra maculati.
Excommunicati.
Hæreditate priuati.
A patre relegati.
A Ad carcerem deputati.
Ad patibulũ cõdemnati.

O quam tristis erit ista separatio, vbi filij degeneres à patris gratia secludent. Ab hæreditate propria repellentur. A fratrum suorũ cõsortio bannient. A Dei visione (super omnia eis erit tristabile) priuabuntur, & insuper igni perpetuo deputabuntur, & demonũ consortio coniũgentur. De ista ergo separatione dicere potest Christus illud Mat.10. Veni.n. separare hominem à patre suo .i. peccatorem à Deo. Ignis.n. mirabilis est naturæ, quia coniungit similia, & separat dissimilia, sicut patet in metallis. Sic verè ignis & ardor diuinæ seueritatis & iustitiæ, & rigor suæ igneæ sententiæ, illos quos inueniet dissimiles.s. alios bonos, alios malos abinuicẽ separabit. Illos verò quos inueniet similes, bonos cum bonis in Paradiso, malos verò cum malis in inferno copulabit, vnde Gregorius in Homel. Anno quintodecimo dicit sic. In extrema die inquit apertis cœlis, ministrãtibus Angelis, sedentibus Apostolis, cum Christus in maiestate venerit iudicare, tunc à bonis & malis videbit apparenter, vt illi de præmijs gaudeant, hi autem de supplicijs lugeant inæternum. Igit charissimi patet quod in die iudicij erit

Sententiæ executio.
Sententiæ diffinitio.
Testium publicatio.
Testium examinatio.
Accusatorum allegatio.
Assistentium congregatio.
Iudicis præsentatio.
Reorum conuocatio seu citatio.
Loci determinatio seu assignatio.
Dei proclamatio & præconizatio.

Et sic in istis decẽ particulis apparet tota materia iudicij, secundum quod mea ruditas aliquid de iudicio potuit declarare. Et hoc de iudicio diuino extremo sufficit. Vide supra de inferno, & vide auctoritatẽ diuisam. Ecce dominus in igne veniet, & quasi turbo. supra titulo de aduentu &c.

Iugiter.

Nota iugiter idem est quod continuè, semp, sæpe, & permanenter. Significat.n. permanẽtiã Perseuerantiam, Stabilitatem, Firmitatem, & Longanimitatẽ. vnde.1.Reg.1. dicitur de Samuele. Ducam inquit eum vt appareat in cõspectu Dei, & maneat ibi iugiter. ¶ Nota ergo tria principaliter sunt à nobis iugiter facienda & sæpe, vel cõtinuè frequentanda, videlicet actus A

Iustitiæ.
Clementiæ.
Lætitiæ.

¶ Nos enim debemus habere iugiter

Iustitiam & stabilitatem.
Clementiam & benignitatẽ.
Lętitiam & iocunditatem.

Sit igitur in nobis iugiter iustitia inuariabilis, ad proximum iugiter gubernandũ. Clementia indefectibilis ad pauperes iugiter adiuuandũ. Lætitia imperturbabilis, ad dominum iugiter collaudandum. Nos ergo debemus iustitiam exercere. vnde.2.Reg.7. Thronus tuus erit firmus iugiter. quia.s. Thronus iusti iudicis semper est firmus, nunquam.n. solet vacillare, quamuis donis & pręcibus impellatur. ¶ Item debemus clemẽtiam iugiter adimplere. vnde Leui.24. dicitur. Præcipe filijs Israel vt afferant tibi oleum de Oliuis ad continendas lucernas iugiter. Oleum.n. opera pietatis designat, quia sicut iuge sacrificium dicebatur in lege, omni die mane & sero iugiter offerebatur, in quo.s. erat agnus, farina, Oleum & Vinum, sic verè nos debemus opera pietatis iugiter Deo offerre, in quibus sit agnus cum Lana, pro nudis induendis & peregrinis hospitandis. Farina pro famelicis satiandis Oleum pro infirmis curandis. Vinum pro sitientibus potandis atq; refocillandis, & pro in carcere degentibus consolandis, quia vinũ lætificat cor hominis. ¶ Item nos debemus lætitiam iugiter continere, quia.s. nos debemus gaudere in domino semper. ad Phili.4. Gaudete in domino semper iterum dico gaudete. vnde.1.Parali.16. Banaias & Azabel sacerdotes coram arca domini canebant tuba iugiter. ¶ De beatis verò si vis nota illi iugiter laudant. Iugiter amant Iugiter sacrificant. Laudant dico iugiter, figurati in principibus canticorum morantibus in cedris, qui die ac nocte iugiter ministerio deseruiebant, sicut dicit.1.Para.9. Amãt etiam iugiter.s. Deum & proximum. Prouerb.5. In amore eius delectare iugiter. Sacrificabant etiam & immolabant iugiter.s. semetipsos.2.Para.24. Offerebant holocausta in domo domini iugiter. Et sic patet iugiter potest accipi in bono. ¶ Secundò dico põt accipi in malo, & signat perseuerantiam in malo. Hie.32. Erunt inquit filij Israel & filij iuda iugiter faciẽtes malum &c. Vide infra de semper & alijs titulis denotãtibus perseuerantiam vel obstinationem.

Iugum.

Nota quod iugum propriè dicitur illud mediãte quo Boues & Asini ad attrahẽdum onus inuicem colligantur, vt ad voluntatem ductoris obedire, trahere cõpellant. Et sic moraliter loquẽdo, p iugũ põt intelligi quodcũq; onus spirituale, vel quæcũq; necessitas disciplinæ, seu qdcunq; mãdatũ, seu ẽt quæcũq; lex, vel quæcũq; obligatio vel inclinatio violẽta, vel quæcũq; occupatio, dũ tñ sit difficilis atq; grauis. Et sic possumus notare, est multiplex iugũ in scriptura.i. multiplex subiugatio, impositio seu onus.s. A

Iugum naturæ.
Iugum scripturæ.
Iugum amoris.
Iugum erroris.
Iugum doloris.

¶ Iugum naturæ est onerosum.
Iugum scripturæ est virtuosum.
Iugum amoris est dulcorosum.
Iugum erroris est vitiosum.
Iugum doloris est tędiosum

Primum iugum est viatorũ, quia scilicet iugum naturæ solummodo subiugat illos qui adhuc sunt in via vitæ huius. Et istud bene dicitur onerosum, quia.s. multis grauibus oneribus subiugat nos natura.s. fami, siti, labori, infirmitati, tristitiæ, fortunæ, casui, inclinationi, ad peccatum, & formę naturali. De quibus naturalibus oneribus dicitur Eccles.40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsq; in diem sepulturæ eorum in matrẽ omnium. Secundum iugum est perfectorum, quia.s. viri perfecti portant iugum scripturæ.i. præcepta & mandata quæ in ea sunt cõtenta, qbus ligati & astricti, ad voluntatẽ Dei & prælatorum obedientiã ducunt & reguntur. Quia sicut dicit Threno.3. Bonũ est viro cũ portauerit iugum ab adolescẽtia sua. Iugũ .s. mandatorũ Dei. ¶ Tertium iugum est deuotorum. Isti enim iugo charitatis & amoris subiecti, ab ipso ductore Deo per se-

mitas ęquitatis dicuntur. Istud.n.est iugum suaue de quo dici-
tur Matt.11. Iugũ.n.meum suaue est & onus meũ leue. Quar-
tum est iugum peccatorum. Isti enim iugo erroris & peccati
malę consuetudinis operi subijciuntur, quo ad voluntatem dia
boli ductoris sui de malo ad malum quotidie deducuntur. De
quo iugo dicitur in Psalm. Dirumpamus vincula eorum, &
proijciamus à nobis iugum ipsorum. ¶ Quintum verò iugum
est damnatorum, & istud est illud iugum cui damnati perpe-
tuo subiugabuntur, quod inuiti portare perpetuo compellent
.s. onus damnationis æterox, de quo potest dici illud Eccle.28.
Iugum illius iugum ferreum, & vinculum illius vinculũ ęreũ,
B est. ¶ Dicamus igitur aliquid de iugo amoris diuini, vel de iu-
go mandatorum & regularis disciplinę. Sicut enim taurus est
insolens & lasciuus, ad nihil penitus proficiens atque va-
lens, quousque sit domitus & sub iugo verò positus ibi solet la
sciuiam edomare, mature & modeste ambulare, & ad volun-
tatem ductoris non ad suam gressus ordinare, & etiam bene &
vtiliter laborare, sic verè charissimi homo quandiu sub iugo
obedientiæ, & disciplinæ, & Dei mandatorum non premitur,
tunc in lasciuiam effrenatur, & sicut pullus onagri se liberum
natum putans, ad nullum opus vtile ordinatur, immo pro suæ
voluntatis libito de vitio in vitium euagatur. De quibus potest
dici illud Oseæ.7. Reuersi sunt vt essent absque iugo. Sed pro-
cul dubio postquam homo iugo diuino perfectè subijcitur, ma
turus & domitus efficitur, ad voluntatem Dei & prælati labo-
ribus occupatur, voluntatemq; suam non sequitur, sed ad vo-
luntatem bonorum & malorum ducitur & etiam ordinatur. Et
ideò bene dicitur Threno.3. quod bonum est viro cum porta-
uerit iugum ab adolescentia sua. Ratio redditur Ecclesi.33. qa
sicut dicitur ibidem. Iugum & lorum curuant collum durum.
& propter hoc pręcipitur Matth.11. Tollite iugum meum sup
vos. Vbi aduerte quod nos in vita ista debemus portare triplex
bonum iugum.s. iugum

Timoris. Amoris. Laboris. — Primum probat verbum imperatiuum. tollite. Sed sm nomen coniugatiuum. Iugum inquit, quia.s.
iugum est illud quo Boues copulantur. Tertium vero est onus
aggrauatiuum. Super vos inquit. Verbum.n. imperatiuum in-
cutit timorem, quando.s. dicitur Tollite. Nomen copulatiuum
seu coniugatiuum includit amorem. Iugum inquit. Onus ag-
grauatiuum exprimit dolorem quod ostenditur cum dicit. Su-
per vos. ¶ Primo ergo dico quod nos debemus esse sub iugo ti-
moris, quod denotat verbum imperatiuum, quando.s. Deus di
cit. Tollite, autenticè imperando, & tolerare, suauiter optando
& supplicando. Sicut.n. vox reboans & autentica ipsius Aquilę
dicitur alijs auibus incutere timorem, sic verè vox imperialis
ipsius Christi debet cũctis auditoribus incutere timorem. Tol
lite inquit. vnde in persona regis & imperatoris Christi de in-
feris triumphantes dicitur in Psalm. Tollite portas principes
vestras, & eleuamini portę æternales, & introibit rex glorię. Et
sic bene dico quod per imperatiuum designatur iugum timo-
ris. Et verè charissimi istud iugum debemus portare, quia si-
cut iugum debet premere ceruicē, ligare cornua, & submitte-
re colla, sic timor mandatorum Dei ceruicem per humilitatem
deprimit, cornua elationis ligat, & colla attenuat, deponit. Vn
de dr̃ Hiere.27. Quicunque non curuauerit collum suum sub
iugo regis Babylonis, in gladio & fame morietur. Sed pro cer-
to charissimi, modernis multis potest hodie dici illud Hiere.a.
A seculo confregisti iugum, dirupisti vincula. quia verè in secu
lo & claustro sunt hodie quam plurimi qui nec Deum nec ho
minem reuerētur, & qui iugo timoris Dei & vinculis obedien
tiæ prælatorum aliqualiter nõ tenētur similes rhinoceroti &c.
vide supra in tit. de Adolescentia in illa auctoritate. Bonũ est
homini cum portauerit iugum in tertio membro auctoritatis.
Non sic ergo, sed simus sub iugo timoris. Tollite inquit. Matt.
C 20. Tolle quod tuum est, & vade. ¶ Secundò dico q nos debe-
mus esse sub iugo amoris, quod notatur in verbo iugum. Iugũ
.n. dicitur à iurando, eo.s. q per iugum diuersa animalia inuicē
coniunguntur. & ad laborandum pariter colligantur. Sic verè
per amorem diuersi homines in vnum ligantur, & per spiri-
tuale matrimonium inuicem coniũgantur. Istud est ergo iugũ
amoris. Et reuera amor propriè dicitur iugum, quia non finit
hoiem sui iuris, immo facit eũ alterius imperio subiugari. qa
sicut elephas ꝓprio motu dr̃ subiugari illi qui ipsum de fouea
liberat, & iugo amoris ligatus, eidem obedit & adhæret, sic ve
rè bonus homo quando considerat beneficia sibi à Deo collata
& maximè qualiter per ipsum de infernali fouea liberatus est,
iugo perfecti amoris se solet subijcere, & ei per obedientiā &
amorem perpetuo adhęrere. Istud est iugũ Christi de quo di-
cit ipse Matth.11. Iugum.n. meum suaue est, & onus meum le-
ue. De eo etiam dicit Berñ. O inquit iugum sancti amoris quā
dulciter capis, quam gloriose illaqueas, quam suauiter premis,
quam delectabiliter oneras, quam fœliciter vris, q̃ fortiter re-
stringis, quam sapiēter erudis. Sed procul dubio multi sunt si-
miles onagro.i. Asino siluestri, qui ita est peruersę & indomitę
naturæ, q nulli iugo vult submittere collum suum, ita q cum
aliquo alio animali non iugatur, nec ad laborandum cum alijs
copulatur. vnde Iob.39 dicitur de onagro. Quis dimisit ona-
grum liberum, & vincula colli eius quis soluit? cui dedi in soli
tudine domum, & tabernaculum eius in terra salsuginis, contē
nit multitudinē ciuitatis, & clamorem exactoris non audit. Sic
pro certo charissimi multi sunt hodie in seculo & in claustro
qui à iugo sancti amoris soluti & liberi volunt esse, quia.s. cum
nullo volunt charitate coniungi, nec ad subeundum aliquem
bonum laborem cum alijs copulari, immo procul dubio ipsi
volũt esse in solitudine.i. soli per odium & partialitatem volũ-
habitare in terra salsuginis.i. in amaritudine per tristitiæ mali-
gnitatem, & cōtemnunt multitudinem, quia.s. sicut dictum est
isti abhorrent omnem charitatiuam congregationem & socie-
tatem. Isti ergo non subijciuntur iugo charitatis. vnde Oseæ.7.
Reuersi sunt vt essent absque iugo. Non sic ergo, sed debemus D
esse sub iugo amoris. ¶ Tertio dico quod nos debemus esse sub
iugo doloris. Super vos inquit. quia.s. iugum doloris & pœni-
tentię debemus super nos gerere & portare. Quod est contrà
illos qui istud iugum non portant super se, sed super alios, qua
les sunt illi qui nolunt ieiunare, vel pęnitentiam facere, sed per
alios hæc faciunt fieri, qui pro certo fatui sunt quia quod non
tangit, non angit. In prælio.n. fatuus esset miles qui non super
se sed sup armigerũ suũ portaret arma sua. Sic fatui sunt illi q
in prælio tentationum huius mundi arma pœnitentię & labo-
ris non super se, sed super substitutos faciunt deportari, cum ta
men Bernardus dicat quod circunuolantia furcula faciunt lo-
ricam non esse oneri, & galeam non sentiri. Super vos ergo. vñ
de Esa.47. Super senem aggrauasti iugum. Et in Psalm. dicitur.
Benedictio domini super vos, & sup filios vestros. Et sic patet
q nos debemus subijci triplici bono iugo, s. iugo timoris, amo-
ris, & doloris. Et hoc de bono iugo sufficit. ¶ Sed adhuc dico q E
est multiplex iugum peccati, & maximè

Iugum carnalitatis. Iugum cupiditatis. Iugum tepiditatis. — Iugo carnalitatis subijciuntur luxuriosi, quia.s. quando homo isto vitio
subiugatur, sicut bos est, qui quasi iugo ad voluntatem diaboli
gubernatur. Iugum.n. dicitur vitium istud, quia pro certo non
sinit hominem esse sui iuris. Oseæ.11. Imponetur eis iugum. q
non auferetur. ¶ Iugo cupiditatis subijciuntur auari, quia sicut
patet, isti non sunt sui iuris, quia quicunq; iugo auaritiæ pre-
mitur, seruus auaritiæ efficitur, & ad voluntatem diaboli iugo
isto pressus & strictus perpetuo detinetur, & ideò auaritia dici
tur idolorum seruitus. Col.3. vnde ad Gal.5. Nolite iterum iu-
go seruitutis contineri. De isto iugo loquitur Grego. in moral.
vbi exponit illud Mat.11. Iugum.n. meum suaue &c. Asperum
quippe iugum, & durę seruitutis (sicut diximus) pōdus est sub
esse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia velle stare
in non stantibus. appetere quippe transeuntia, & cum transeũ-
tibus nolle transire. ¶ Iugo tepiditatis subijciunt desidiosi, qa
.s. ita sunt per peccatũ desidię iugo malę consuetudinis oppres-
si, q non possunt à vitijs resilire. Isti sunt illi qui se excusantes
ab ingressu conuiuij Paradisi dixerũt illud Luc.14. Iuga boũ
emi quinq; & necesse habeo probare ista. Isti.n. habent quin-
que iuga, inquãtum.s. ita subiugati sunt iugo quinq; sensuum
naturaliter, scilicet iugo malorum

Aspectuum Audituum. Odoratuum Tactuum Et Gustuum. — Quod necesse habēt propter malè cōtractam cōsuetudinem circa ipsa vacare, & de Paradisi conuiuio non curare. Hiere. 28. Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentiũ. Et sic patet q triplex
est malum iugum. Sed vide supra de consuetudine, & de alli-
gare, & infra de Vinculo &c.

Iumentum.

A Nota quod iumentum dicit animal ad adiutorium hominum ordinatum. Et
dicitur iumentũ, à iuuo iuuas, eo q per iumenta hoies in suis
laboribus adiuuantur. Et dicitur iumentum omne animal do-
mesticum

mesticum & laboriosum, sicut sunt oões, Asini, Cameli, & cetera similia. Et potest accipi iumentum in bono & in malo. In bono.n. signat bonos & perfectos viros, & maximè religiosos obediẽtes, qui more iumẽtorum submittunt alijs colla sua, de quibus in Psalm. dicitur Homines & iumenta saluabis domine. In malo vero signat homines bestiales, imperfectos, inscios & carnales, qui more iumentorum sensualibus passionibus ducuntur, & ideò ratione & sapientia priuantur, de quibus dicit̃ in Psalm. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis Dico ergo ꝙ inueniuntur iumenta virtuosa, & inueniuntur iumenta vitiosa. Iumenta virtuosa sunt homines simplices, ignorantes, subditi & obedientes, & ad labores pœnitentiæ sustinendos ad voluntatem Dei & prælati spirituales numeros supponentes, & seipsos ad voluntatem maiorum sine rebellione regentes & gubernantes, vt sic quilibet talium possit dicere domino illud Psalm. Vt iumentum factus sum apud te. In quibus verbis aduerte quod sicut iumentum subiugatur edomatur, stabulatur, sic vere bonus subditus seu simplex homo debet Per patientiã subiugare, quia debet esse Vt iumentum. Per pœnitentiam edomari, quia debet esse Factus. Per permanẽtiam stabulari, quia
B debet esse Apud te. ¶ Bonus religiosus debet seipsum humiliare, quia debet esse vt iumentum: seipsum domesticare, quia debet esse factus. i. domitus & perfectus. In claustro perseuerare, quia debet esse apud te. s. perseuerando in ecclesia vel in claustro, vel saltem in gratia vel in fide. Igitur talis subditus debet humiliari cum patientia, quia debet esse vt iumẽtum, quod solet ductori suo obedire, onus impositum sustinere, & nõ ad volontatem propriam, sed ad voluntatem magistri sui vndiq; circuire. Sic verè bonus & patiens subditus debet maioribus suis obedientiam exhibere, propriam voluntatem relinquere, onus regularis disciplinę sine rebellione portare, & secundum volũtatem magistri sui continuè regulari. Vt iumentum inquit. Nã bene homo iumentum cui insidet ducit vbi vult, & maximè si bene fuerit loratum, sic verè prælatus bonum subditum bene per obedientiam frenatum solet ad voluntatem suam ducere, & ipsum prout voluerit gubernare. Neæ. 9. Dominantur iumẽtis nostris secundum voluntatem suam. Aduerte tamen quod multa sunt genera iumentorum quæ magistris suis nolunt in patientia obedire, sicut patet in multis mulis qui ita sunt indomabiles & proterui, quod vincula dirumpunt, onera sua proijciunt, & à potestate domini fugiunt & recedunt. Tales pro certo sunt multi superbi & obstinati in ecclesia & in claustro, qui ita sunt proteruę & inobedientis naturæ, ꝙ ad voluntatem Dei vel prælati nolunt dirigere gressus suos. Onus.n. mandatorum quod eis imponitur dedignantur portare, vincula statutorum regularium solent dirumpere, & contra voluntatem Dei & prę lati per mũdum euagari, sicut de demoniaco dicitur Lu. 8. ꝙ sæpe ligatus fuerat, sed ruptis vinculis agebat à Demonijs in deserto. Nolite ergo fieri sicut equus & mulus. Sicut equus dico per superbiam, & sicut mulus per rebellionem & repugnantiã Simus igitur vt iumẽtum, quia. s. vnus est interitus hominis & iumentorum, & ęqua vtriusque conditio. Ecclesi. 3. Igitur humiliemur cum patientia. Vt iumentum inquit. ¶ Secundò do-
C mesticemur cum pęnitentia. Factus sum inquit. Factio.n. denotat mihi motum, alterationem, mutationem, & rei cõpositionẽ & dispositionem. Res.n. non potest dici facta, quousq; à suis primis conditionibus sit mutata, & quousque mutis motibus & actionibus sit primitus subiugata. Sic verè charissimi, spiritualis factio idest moralis cõpletio & perfectio semper debet pręsupponere alterationẽ & mutationem pœnitentiæ. Per pœnitẽtiam enim vna res in aliam cõuertitur, & homo à suis malis cõditionibus alteratur, & in virum alterum commutatur, quousque factus idest completus & perfectus efficiatur. Nam sicut iumentum non est perfectum nec completum quousque fuerit edomatum per verbera, & siluestri conditione mutatum, sic nec homo quosque fuerit per pœnitentiam edomatus. Et ideo cum dicitur. factus sum bene videtur pœnitentia supponenda. Genes. 2. Factus est homo in animam viuentem. Et nota quod per pœnitentiam homo efficitur imitator alienæ perfectionis. Philip. 2. In similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo. Tolerator intentatę correctionis. Psalm. Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Executor imperatę præceptionis. Phili. 2. Factus obediens vsque ad mortem. Domesticemur ergo per pœnitentiam. ¶ Tertiò dico quod nos debemus perseuerare per permanentiam. Apud te inquit, quia sicut iumentum manet apud do- D
minum suum, & ibidem in stabulo perseuerat quousque per ipsum vel ad labores vel ad pascua emittatur, sic verè bonus subditus debet in stabulo domini sui. s. in claustro manere & perseuerare, nec debet quoquo modo sine causa exterius euagari, nisi prout & inquantum dominus & prælatus suus duxerit ordinare. Apud te inquit. Ps. Apud te est fons vitæ. Bonus.n. prælatus vel subditus dicitur fons vitæ, quia sicut fons est humidus, lympidus, frigidus, sic iste debet esse humidus p pietatẽ. Lympidus per honestatem. Frigidus etiam per castitatem. Talis ergo debet apud dominũ. s. in statu glorię vel religionis perseuerare, vita claustrali cõtẽtus esse, nec ad exteriora officia & beneficia debet aliqualiter anhelare, quia sicut dr̃ in Psa. Apud dominum gressus hominis dirigetur. Quod est contra ambitiosos, qui apud dominum dedignantur morari, quinimmo vel per peccatum mortale de statu gratiæ exeunt, vel per apostasiam de domo religionis fugiunt, vel per ambitionem exteriora dona capiunt, vel per rebellionem à prælatorum obedientia exterius se transponunt. Isti ergo non manent apud Deum, sed extra Deum. Similes igni contento in nube, qui locum humidum abhorrens, nubem concutit, & eam rumpit & exit, & in ruptura tonitruum magnum facit. Sic verè tales ignei ardẽtes & ambitiosi, leues & mobiles & seditiosi, mansionem religionis ventremque claustri, in cuius medio sunt nutriti, abhorrentes, sæpe totum corpus nobis. i. statum ecclesiæ suæ vel religionis taliter litibus & controuersijs concutiunt, ꝙ per paupertatem ipsam destruunt & dirumpunt, exteriusque vagant̃ & exeunt, & tonitruum magnæ infamiæ faciunt & inducunt. Isti ergo non sunt apud Deum, quia sicut dicitur Iac. 1. Apud ipsum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Non sic charissimi, sed apud te, quia sicut dicitur Ioan. 1. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum. De talibus ergo spiritualibus iumentis qui in stabulo claustri sui debent orationibus vacare, dr̃ Ionæ 3. Operiãtur saccis hoĩes & iumẽta, & clament ad Deum in fortitudine, & conuertat vir à via sua mala. Et sic patet qualiter nos debemus habere Permanentiã, Pœnitentiam, Patientiam. Et sic de talibus iumẽtis poterit dñs dicere illud Psal. Meæ sunt oẽs feræ siluarũ, iumenta in mõtibus & boues. Sed heu quam multi sunt hodie qui alio mõ possunt dici iumenta, quia. s. in malo significato per iumenta possum intelligere tria genera peccatorum, scilicet

Mundi laboribus occupatos.
Carnis fœtoribus inquinatos.
Sensos splendoribus excęcatos.

Primũ genus iumentorum signat illos qui auaritia inflammantur. Isti.n. sunt iumenta diabolica, qui non cessant ꝑ temporalibus laborare, & pro mũdanis acquirendis onera grauia sustinere, de quibus dicitur Esa. 30. Onus iumentorum austri in terra tribulationis & angustiæ, Leęna & Leo, ex eis vipera, & regulus volans, portantes super humeros iumentorũ diuitias suas, & super gibbum camelorum thesauros suos. Tales.n. auari dicuntur Iumenta, quia sustinent pœnalitatẽ. Leo & Leęna, quia exercent crudelitatẽ Regulus & vipera, quia frequentãt fallacitatẽ. Cameli gibbosi, quia in corde cõtinẽt pompositatem. ¶ Secundũ genus iumẽtorum signat illos qui per immunditiã inquinant̃, qui. s. more iumentorũ sensualitati carnis obediũt, de quibus dr̃ Ioh. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Super quo dicit Grego. Iumenta in stercore suo putrescere &c. ¶ Tertium genus iumentorum significat illos qui per ignorantiam hebetantur, quia. s. more iumentorum sensu & ratione carentes, nihil cogitant de futuris vel de pertinentibus ad salutem, de quibus dr̃ Eccle. 3. Nihil habet homo iumẽto amplius. & in Psal. dicitur Homo cũ in honore esset, non intellexit, cõparatus iumẽtis insipiẽtibus, & similis factus est illis Talia ergo iumẽta. i. tales hoĩes peccatores sunt hodie in seculo & in claustro, & ꝙ peius est, in ecclesiasticis dignitatibus cõstituti quia sicut dicitur in Psal. Iumẽta in montibus & boues. Et tamen dominus id prohibet Leuit. 19. Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animãtibus. quia. s. talia iumẽta non debent viris bonis & rationalibus, qui pro certo sunt alterius generis, copulari, ergo nec multo fortius dominari, quia. s. qui coierit cum iumento, morte morietur. Leuit. 20. Igit̃ qui malorum societatem frequentauerit imitãdo pœnis perpetuis ferietur. Sufficit de iumento.

Iungere. Iunctura.

Nota quod Iungere A cum sit idem quod aliqua simul connectere, vel vnire, vel inuicem alterutrum colligare,

gare, semper significat societatẽ, siue bona fuerit siue mala. Ho
mo.n. homini iungitur, qũ sibi in bono, & in malo socialiter co
pulatur. ¶ Nota ergo quod inuenitur iunctura

Desiderabilis.	Prima est illa qua iusti Deo copulãtur.
Remunerabilis.	Secunda est illa qua boni inuicẽ ligantẽ.
Vituperabilis.	Tertia est illa qua impij insimul iũguntẽ.

¶ Et primo dicamus quod est vna iunctura quãdo homo per-
fectus Deo per charitatem coniungitur, vel quando sibi in ec-
clesia vel in claustro ipsius seruitio deputatur. Ista.n. iũctio val
de est desideranda, & ab ipso summopere promerenda. Ossa.n.
humani corporis nisi in propria iunctura fuerint, dolorem sen
tiunt & puncturam, si verò ad iuncturam propriam venerint,
tunc quietem recuperant & vncturam. Sic verè cum iunctura
diuinæ gratiæ, qua.s. Deo coniungimur & vnimur, sit propriè
locus noster, constat quod si inde per peccatum disiungimur,
nunquam aliqualiter quietamur. Figura Ezech. 37. vbi dicitur
ꝙ accesserunt ossa ad ossa, vnumquodq; ad iuncturam suã. Vi-
de eam alibi. Ipse.n. se iunxit nobis carnem assumendo. Deute.
7. Vobis iunctus est Deus, & elegit vos. Et verè nos sibi iunxit,
in filios adoptando, & suo seruitio deputando. Ad istam ergo
iuncturam nostram accedamus, & nos ei mentaliter coniunga
mus, & sibi iuncti & vniti continuè seruiamus. Nu. 16. Separa
uit vos Deus Israel ab omni populo, & iunxit sibi vt seruiretis
ei in cultu tabernaculi. Ista.n. est iunctura religiosorum & de-
uotorum, cultui & seruitio diuino specialiter vacantiũ. De ista
.n. iunctura quæ fit per gratiam, sequitur finalis quæ fit per glo
riam, seu per finalem beatificam vnionẽ & præsentiam, de qua
potest dici illud Thob. 8. His tribus noctibus Deo iungimur.
Tres.n. noctes sunt tres animæ dotes, quæ.s. in nocte idest post
diem vitæ Deo nos iungent. Et sic dico quod est vna iunctura
qua perfecti Deo copulantur. ¶ Secũdò dico quod est vna iũ-
B ctura qua deuoti simul colligantur, & ista est vna bona socie-
tas, perfecta charitas, & perfectus amor, & concors vnitas. ista
.n. sunt quæ homines inuicem iungunt, & quæ ipsos per odiũ
& inuidiam separari non permittunt. Figura. Exod. 26. vbi di-
citur quod quinque cortinę sibi iungentur mutuo, & aliæ quin
que simili nexu cohęrebunt. quinarius.n. numerus teste Augu.
in sermone de virginibus signat quoslibet Christianos sanctos
& iustos quintuplici sensuũ continentia præmunitos, qui quin
que & quinque dicuntur, pro eo quod ipsorum aliqui ecclesia
stici, & aliqui seculares esse noscuntur. Dicuntur etiam corti-
næ, quæ de quattuor componebantur preciosis coloribus, pro
eo quod iusti tam seculares quã clerici quattuor cardinalibus
virtutibus picturantur. Tales ergo cortinę sibi per charitatem
concordiam, & vnitatem taliter debent iungi quod nunquam
debent abinuicem separari. Vt sic dicat vnus de altero illud ꝙ
scribitur Exod. 32. Si quis est domini, iungatur mihi. Et hene
dixit domini, ad denotandum quod cum illis qui sunt diaboli
& non Christi.s.cum peccatoribus & peruersis, nũquam se de
bet iungere, nec etiam eos sibi adiungere christianus. Exo. 34.
Caue ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amici
tias. Boni.n. debent iungi cum bonis, & dimittere malos cum
malis. Iunctura.n. & amicitia bonorum firma est & solida, ma-
lorum verò fragilis & vana. Et inde est quod iunctura bonorũ
non faciliter delocatur, eo quod cemento diuinæ gratię & cha
ritatis perfectæ inuicem colligatur, vt animæ cuiuslibet talis
possit dici illud Cant. 7. Iunctura fœmorum tuorum sicut mo-
nilia quæ fabricata sunt manu artificis. Iunctura autem.s. ami-
citia malorum cito dissoluitur, & leui occasione rumpitur, eo
.s. quia cemento & glutino, neruis & ligaturis diuinę gratiæ &
charitatis perfectæ carere noscuntur vnde Iob. 31. in persona
malorum dicit sic. Humerus meus à iunctura sua cadat, & bra
chium meum cum suis ossibus confringatur. Diuina.n. gratia
seu perfecta charitas similis est illi lapidi qui dicitur catochi-
tes secundum Solinum, qui in corsica insula reperitur, q quo-
dam glutino sicut quodam vellere induitur, quem si quis inter
duas manus tenuerit, ita sibi iungentur adinuicem, quod cum
magna difficultate poterunt separari. Vnde sicut dicit idẽ So-
linus, Demetrius contra magos ad probãdum occultam natu-
rę potentiam isto lapide vtebatur. Reuera talis est charitas vel
gratia diuina, quia.s. ista corda iustorum taliter conglutinat at-
que iungit, quod ipsos abinuicem recedere per odium siue di-
scordiam non permittit. 1. Paral. 12. Egressus est Dauid obuiã
eis, & ait. Si pacifice venistis ad me vt auxiliemini mihi, cor
meum iungatur vobis Et ideò isto lapide.s. glutino charitatis,
contra magos id est contra demones est vtendum, & eorũ ma-
litijs obuiãdum. Rom. 8. Quis nos separabit à charitate Chri-
sti? &c. Ista ergo est iunctura qua deuoti inuicem colligant. ¶ Ter C
tiò dico quod inuenitur iunctura qua maligni inuicem stran-
guntur. Mali.n. habent inter se suas iuncturas idest suas societa
tes sua fœdera, suas ligas. Vide infra de societate. Vnde nota ꝙ
mali iunguntur cum diabolo sibi obediendo, & quandoq; pa-
ctum cum eo contrahendo. 2. Para. 19. Cum his qui oderũt do
minum, amicitia iungeris. Iunguntur etiam cum mundo, aua-
ritiam sectando, & diuitias appetendo, & potissime mali iudi-
ces iustitiam muneribus subuertendo. Psalm. Absorpti sunt
iuncti petræ iudices eorum. Iunguntur etiam cum carne, luxu
riam exercendo, & luxuriosorum consortia frequentando, de
quo Ecclesi. 19. Qui se iungit fornicarijs, erit nequam. ¶ Item
iunguntur cum peccato, vitia vitijs cumulando, & per obstina
tionem criminibus adhærendo. Iudic. 10. Filij Israel peccatis
veteribus iungentes noua, fecerunt malum in conspectu domi
ni, & seruierunt idolis. Et sic patet ꝙ inuenitur triplex iunctu-
ra.s. mala, bona, & optima. Vide vbi coniungere, & Adiunge-
re, & similibus.

Iurgium. Vide supra de Discordia, & supra de Fratri
bus, vbi est illa auctoritas diuisa Ne quæso
sit iurgium inter me & te, fratres enim sumus.

Iurare. Iuramentum. Nota quod iurare ni- A
hil aliud est quam ali
quid sub attestatione alicuius sancti nominis affirmare. Sicut
.n. dicit Apostolus Hebr. 6 Homines per maiorem sui iurãt, &
omnis controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iura-
mentum. Quia.s. ille qui iurat, semper solet aliquod maius no-
men in affirmationis suæ testimonium nominare. Et potest esse
iuramentum vitiosum, & iuramentum virtuosum. Virtuosum
.n. est quod ex causa necessaria efficitur. quod veritate fulcitur
& quod pro tollendo quolibet dubio celebratur. Et sic plures
sancti leguntur iurasse, & promissiones suas iuramento firmas-
se, sicut patet. 1. Regum. 20. vbi Dauid & Ionathas sibi fidelita-
tem mutuo iurauerunt. & sicut patet. 1. Reg. 24. vbi Dauid iu-
rauit Sauli quod post ipsum semen eius non deleret. Et quam-
uis iuramentum sit à principio voluntarium, postquam tamen
factum est, fit necessarium. vnde Num. 30. Si quis virorum iu-
ramento se astrinxerit, nõ faciet irritum verbũ suum, sed quic-
quid promiserit, adimplebit. ¶ Item vitiosum iuramentum est
quod sine causa iuratur, & quod non propter necessitatem, sed
propter leuitatem & malã assiduitatem efficitur, de quo Matt.
5. Dico autem vobis non iurare omnino prohibet, ne.s. ad faci-
litatem iurandi deueniatur, & de facilitate in consuetudinem,
& de consuetudine in periurium incidatur. Et nota quod iu-
ramentum nostrum ad hoc quod sit licitum, debet habere tria
secundum formam etiam iurandi, quam nobis tradidit Hierem.
4. Iurabis, viuit dominus in veritate, in iudicio, & in iustitia.
Vbi nota quod in quolibet iuramento licito verbi mendacitas
debet abesse. In veritate inquit. Modi congruitas debet inesse.
In iudicio inquit.s. cũ discretione Causæ necessitas debet ad-
esse. In iustitia idest pro iusta causa. ¶ Primò ergo dico ꝙ men- B
dacitas debet abesse, quia.s. iurandum est in veritate, quia alias
si homo mentitur cum intentione fallendi iurando, periurus
efficitur, sicut de domino dicitur in Psalm. Iurauit dominus
Dauid veritatem, & non frustabitur eum. Quod est cõtra mul
tos, quibus non sufficit simpliciter mentiri, nisi etiam menda-
cium suum nitantur iuramento fulcire. Similes Petro, de quo
dicitur Matth. 26. Cepit detestari & iurare quod non nouerat
hominem. Et tales similes sunt manticorę, quæ est bestia fero-
cissima, quæ tribus ordinibus dentium est munita. Quia.s. ta-
les iuratores tribus generibus dentium, id est verborum conti
nuè sunt armati. Tales.n. (vt communiter) aut mentiuntur, aut
blasphemant, aut periurant. quia pro certo tales qui sunt assue-
ti ad iurãdum sæpe solent incurrere tria vitia supradicta.s. mẽ-
dacium, blasphemiam, & periurium. Et ideò consulitur Eccle
si. 23. Iurationi non assuescat os tuum. Et ratio redditur ibidem
Quia vir multum iurãs replebitur iniquitate. Bene ergo dico
quod à iuramento mendacitas debet abesse. In veritate inquit.
vnde Ecclesi. 8. Veritatem meditabitur guttur meum &c. ¶ Se C
cundò dico quod in iuramento modi congruitas debet inesse,
quia.s. iuramẽtum debet fieri in iudicio idest in discretione iu-
dicis. Iudicium idem est quod discretio, quia.s. discrete debe-
mus iudicare, ordinare discernere, & considerare quid, quali-
ter, quomodo, quando & quare sit iurandum. quod est contra
illos qui sine causa iurant, & qui sine ratione sunt ad iurãdum
assueti.

aſſueti. Similes cani rabido, qui os ſemper dicitur habere apertũ, & venenoſam ſaliuã continue diſtillare. quia. ſ. tales ſemper habent os apertum ad iurãdum, & ad venenoſas blaſphemias emittendum. contra illud Zach. 5. Omnis iurans ſimiliter iudicabitur, quia. ſ. iurans ſemper debet habere modum, i. per verum iudicium & diſcretionem in ſuo iuramento debite moderari. Sed ſatui non ſunt tales qui. ſ. non credunt eſſe malum ita aſsidue iurare, iuxta illud Sap. 14. Male iurantes nocere ſe non ſperant. Cum tamen dicat Gregorius in dialogo ꝙ quidã puer ſeptennis Romæ propter aſſuetam iurationem à demone fuit raptus, & in inferno damnatus. Sic igitur iuramento modi cõgruitas debet ineſſe. ¶ Tertio dico ꝙ in iuramento cauſæ neceſsitas debet adeſſe, quod oſtenditur cum dicitur In iuſtitia, .ſ. iuſtitia. i. iuſta cauſa debet in noſtris iurationibus intereſſe. Quod tamen non ſeruant illi qui pro nihilo vel pro minima occaſione iurant. contra illud diuinum præceptum. Non accipias nomen dei tui in vanum. i. ſine cauſa. vnde Eccle. 23. dicitur. Si in vacuum iurauerit, non iuſtificabitur. Iurandum eſt ergo in iuſtitia. vnde Eſa. 45. Iuraui in memetipſo, egredietur de ore meo iuſtitiæ verbum &c. Sufficiat ergo cauſa breuitatis. Vide infra de Loqui, & de Verbum.

A **Iuſtus. Iuſtitia. Iuſtificatio.** Nota ꝙ iuſtitia quandoq; accipitur pro virtute ſpeciali. Aliquando pro perfectione vniuerſali & generali. Primo modo iuſtitia eſt virtus cardinalis, ius ſuum vnicuiq; tribuens. Vnde dicit Ambroſius libro primo de offic ijs. Iuſtitia eſt quæ dat cuilibet quod ſuum eſt, nihil vendicans alienum. Secundo modo iuſtitia nihil aliud eſt quam vniuerſalis virtus & perfectio, nihil habens iniquitatis vel peccati. Vnde Hieronymus ad Demetriadem dicit ꝙ omnes virtutum ſpecies vno iuſtitiæ nomine continentur. Accipiendo igitur iuſtitiam pro generali morum congerie, & pro morali perfectione, & bonitate, dicamus ꝙ nos debemus eſſe iuſti & ſancti multiplici ratione, videlicet quia iuſti

A domino diliguntur.
A domino proteguntur.
In domino delectantur.
Cum domino gloriantur.

Dico ꝙ à domino diliguntur. Omnis enim res naturaliter diligit ſuũ ſimile. Et quia iuſtus Dominus, & iuſtitiam dilexit, æquitatem vidit vultus eius, ſicut dicitur in pſal. ideo recte dico ꝙ iuſti & ſancti à Deo diliguntur. pſal. Dñs diligit iuſtos, & vias peccatorum diſperdet. ¶ Item dico ꝙ à domino proteguntur. Naturaliter enim omnia animalia diligunt ſpeciem ſuam, & pugnant pro inuicem, & ſe inuicem liberant & defendunt. Et quia iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis & ſanctus in omnibus operibus ſuis, idcirco iuſtos eiuſdem ſpeciei & conditionis cum ipſo liberat & defendit, & à tentationibus & tribulationibus ipſos protegit & educit. Quia ſicut dicitur Prouer. 11. Iuſtus de anguſtia liberatus eſt. & Prouer. 10. Iuſtitia liberabit à morte. ¶ Item dico ꝙ iuſti in domino delectantur. Naturaliter. n. potentia delectatur in apprehenſione ſui obiecti. Et ideo iuſtitia humana in apprehenſione dei qui eſt ſumme iuſtus, debet ſummopere delectari. pſal. Deus enim iudex iuſtus fortis & patiens. Et ideo lætabitur iuſtus in domino & ſperabunt in eo omnes recti corde. ¶ Item dico ꝙ iuſti à domino præmiantur. Quia enim deus rex iuſtus & rectus, iuxta illud Zacha. 6 Ecce rex tuus venit tibi iuſtus, ideo iuſtos ſucceſſores vult ſibi in hæreditatem paradiſi habere, & ſolummodo viris iuſtis prȩmium æternæ beatitudinis impartiri, iuxta illud. Iuſti epulentur & exultent in cõſpectu dei. Sic igitur bene dico ꝙ iuſti & Sancti debemus eſſe, vt ſic de quolibet noſtrum poſsit dici illud pſal. Iuſtus vt palma florebit, ſicut Cedrus libani multiplicabitur. In quibus verbis aduerte, ſicut ad hoc quod arbor in perfectam arborem conuertatur, neceſſe eſt

Quod conformiter alteretur
Quod ſtabiliter radicetur
Quod viuaciter vegetetur
Quod ſublimiter inaltetur
Quod fertiliter fœcundetur

Sic vere ad hoc ꝙ quis efficiatur vir iuſtus & perfectus, ipſe proculdubio debet alterari, ſe melioribus conformando vt inquit, quod denotat ſimilitudinem. Radicari, ſe in virtutibus confirmando, quia debet eſſe palma quæ profundas habet radices, & ſemper viret & diutiſsime durat. Vegetari bonis affectibus abundando. Florebit inquit. Eleuari, bonis cœleſtibus contemplando, quia debet eſſe ſicut Cœdrus. Fȩcundari bonis operibus redundando, quia debet multiplicari. Iſta enim ſe habent per ordinem ad hoc ꝙ aliquis fiat iuſtus, quia. ſ. primo debet alterarj à mala conditione. Radicari in bona intentione, Vegetari à bona affectione. Creſcere ſeu eleuari cœlorum contemplatione. Fœcundari ſeu delectari operum procreatione. ¶ Dico ergo primo ꝙ ſi volumus eſſe iuſti, nos debemus à prauis moribus alterari, iuxta illud. 1. Corin. 15. Euigilate iuſti, & nolite peccare. Et hoc oſtenditur cum dicitur. Vt B quia. ſ. vt, ſicut, tanquam, quaſi denotant ſimilitudinem, imitationem, & ad aliquid aliud relationem. quia. ſ. illi qui iuſti volunt fieri, debent antiquas ſuas conditiones relinquère, & bonorum ſe conditionibus conformare Vt inquit. Nam ſicut Heliotropium ſeu ſolſequium ſe cõformat ſoli, ſe ei continue inclinando & aperiendo, & ſecundum motum ipſius ſolis ſe mouendo & ordinando, ſicut etiam ſelenites lapis precioſus ſequitur motum lunæ, ita ꝙ imago lunæ in ea dicitur apparere, quæ imagini lunæ cœleſtis ſe dicitur conformare, ꝙ ſecũdum varietates ipſius continue ſe variare, ſic verè chariſsimi, ſi volumus iuſti eſſe, neceſſe ẽ ꝙ ſoli & lunȩ. i. Chriſto & beatȩ virgini & alijs cœleſtibus & bonis perſonis nos continue conformemus, & ꝙ ipſos in cunctis bonis actibus imitemur, & ꝙ motus conditionis & affectionis ſecundum illos motus & conditiones quos in eis viderimus, ordinemus & etiam alteremus. Vt inquit. Circa ꝙ nota ꝙ nos debemus eis conformari

In humilitate.
In ſtabilitate.
In benignitate.
In ſagacitate.

Dico in humilitate, vt ſic dicat quilibet illud pſal. Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. ¶ Item conformemus eis in ſtabilitate, vt ſic quilibet dicat illud Eſa. 60. Poſui faciem meã vt petram duriſsimam. ¶ Item in benignitate, vt de quolibet dicatur illud Phil. 2. In ſimilitudinem hominum factus eſt, & habitu inuentus vt homo. Homo enim eſt animal manſuetȩ naturæ. ¶ Item conformemur in ſagacitate, vt dicamus illud. 1. Corin. 3. Vt ſapiens architectus poſui fundamentum. Debemus igitur ſi volumus eſſe iuſti, à prauis moribus alterari. Vt inquit. C
¶ Secundo dico ꝙ nos debemus in bonis virtutibus radicari, quia debet dici Palma. Sicut enim arbor non poteſt perfici niſi fuerit profundè & firmiter radicata, quia. ſ. alias vel à vento faciliter euelleretur, vel à calore faciliter ſiccaretur, ſic vere homo non eſt iuſtus vel perfectus, niſi in bono fuerit radicatus. Illi enim qui radicem firmi propoſiti non habent, vel à vento tribulationis, vel ab ardore tentationis faciliter deſtruuntur. Debet igitur firmiter radicari. Palma inquit. Palma enim eſt arbor profundiſsimè radicata, vigore perpetuo decorata, & duratione longiſsima continuata. Sic verè vir iuſtus debet radicem boni propoſiti ſummè fixam habere, vigoré gratiæ nunquam perdere, ſed ſemper & continue per gratiam viuere & durare, dicens illud Iob. 29. Sicut palma multiplicabo dies. Ea vere bene decet virum iuſtum habere conſtantiam & perſeuerantiam, quia ſicut dicitur Sap. 5. Iuſti autem in perpetuum viuent. & Prouerbio. 10. Iuſtus in æternum non commouebitur. Debes ergo bonis virtutibus radicari. ¶ Tertio dico ꝙ ipſe debet bonis affectibus vegetari. Florebit inquit. i. flores bonarum affectionum habebit. Sicut enim flores ſunt materia fructuum ſic bonæ affectiones ſunt materia bonorum operum. Vnde de viro iuſto dicitur in pſal. Iuſtus germinabit ſicut lilium, & florebit in æternum ante dominum. Iuſtus enim debet germinare per bonam meditationem. Eſſe ſicut lilium per caſtam conuerſationem. Florere per bonam affectionem. Eſſe ante dominum per iugem contemplationem. Et hæc in æternum, per cõtinuam perſeuerantiam & durationem. Vide ſupra de florib⁹, vbi multa inuenies. Debet igitur vir iuſtus bonis affectibus vegetari. ¶ Quarto dico ꝙ ipſe debet cœli ſublimitatibus eleuari, quia ſicut arbor non poteſt perfici vel compleri niſi de terra ſuperius eleuetur, ſic homo non poteſt iuſtus fieri niſi per cœleſtium contẽplationẽ ſuperius mentaliter exaltetur. quod oſtenditur cum dicitur. Sicut Cedrus exaltata ſum in libano. ſed hæc vide ſupra de Cedro. Vnde de viro iuſto dicitur in pſal. Iuſti epulentur & exultent in conſpectu dei. Contemplatio enim dei & bonorum ȩternorum nihil aliud eſt quam quȩdam ſpiritualis epulatio, & quædam in dei præſentia exultatio & refectio. Debet igitur in dei ſublimitatibus contemplari. D
¶ Quinto dico ꝙ qui voluerit iuſtus fieri, ipſe debet bonis operibus fœcundari, quod oſtenditur in verbo. Multiplicabitur. ſicut enim arbor multiplicatur per pullulationem & fructificationem, ſic vir iuſtus per bonam operationem. Et nota ꝙ iuſti multiplicantur & ad alios per bona opera dilatantur.
Quandoq; per clementiam & compaſsionem.

Quandoq;

Quandoq; per iuſtitiam & correctionem.
Quandoq; per ſcientiam & eruditionem.

Multiplicantur dico per clementiam & pietatem, quia ſicut dicitur in pſal. Iuſtus autem miſeretur & retribuet. Quia ſicut dicitur alibi. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. ¶ Item dilatantur per iuſtitiam & æquitatem. Quia ſicut dicitur Sap. 10. Iuſtum deduxit dominus per vias rectas. ¶ Item dilatantur per ſcientiam & ſagacitatem, quia ſicut dicitur Sap. 3. Fulgebunt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arũdineto diſcurrent. Finaliter dilatabitur quantum ad deum per æternam gloriam & fœlicitatem. Vnde in pſal. dicitur. Iuſti autem hæreditabunt terram, & inhabitabunt in ſeculum ſeculi ſuper eam. Multiplicabitur ergo. Vnde in pſal. dicitur. Multiplicabis in anima mea virtutem. Tales igitur ſunt iuſti. i. perfecti boni & honeſti. Sed pro certo nunc eſt dolendum, quia pauci inueniuntur hodiè tales, quia verè pauci ſunt qui velint

Alterari per conuerſionem.
Radicari per durationem.
Vegetari per bonam affectionem.
Eleuari per contemplationem.
Fœcundari per bonam operationem.

Et ideo proculdubio pauci sũt hodie viri iuſti, quia ſicut dicitur Eſa. 57. Iuſtus perijt, & nemo eſt qui recogitet. Quia reuera pauci ſunt hodie iuſti, quamuis forte multi ſint qui ſe iuſtos ſimulent atq; fingant, de quibus dicitur Luc. 20. Miſerunt inſidiatores, qui ſe iuſtos ſimularent. Iſti ſunt hypocritæ, qui in apparentia videntur eſſe iuſti, & tamen in exiſtentia ſunt iniuſti. Et tales debent timere comminationem ſcripturæ dicentis in pſal. Iniuſti autem diſperibunt, ſimul & reliquię impiorum interibunt. Virũ enim iniuſtum mala capiẽt in interitu. Et ideo bonum eſt nos eſſe iuſtos, quia oculi domini ſuper iuſtos. & aures eius in preces eorum. Et ſic patet quomodo iuſtitia accipitur pro perfe-
E ctione generali & vniuerſali. ¶ Sed adhuc dico ꝙ iuſtitia accipitur pro virtute ſpeciali & cardinali. Et ſic iuſtitia quãquam poſſit ad omnes pertinere, ex eo. ſ. quia quilibet habet reddere vnicuiq; quod ſuum eſt, videlicet

Deo reuerentiam,
Sibi pœnitentiam,
Proximo beneficentiam,

Pertinet tamen principaliter ad iudices & prælatos, qui orbem habent iudicare & gubernare, & inter virum & proximum ſuum iuſtitiã perpetrare. Ideo de talibus dicitur Sapie. 1. Diligite iuſtitiam qui iudicatis terram. Dauid etiam qui erat rex, dicebat in pſal. Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio regis. Iuſtitia ergo ſumitur pro illa regula rectitudinis, qua quis deo, ſibi & proximo exhibet quicquid debuerit exhibere. vnde Bernardus dicit in ſermone ꝙ iuſtitia eſt reddere vnicuiq; quod ſuum eſt. ſ. ſuperiori reuerentiam, ęquali auxilium, adiuuando, conſilium inſtruendo, ſubdito autem cuſtodiam, & ſi deliquerit, diſciplinam. Loquamur ergo de illa rectitudine iuſtitiæ quæ ad prælatos & iudices noſcitur pertinere, & quæ ẽt cordi humano naturaliter eſt inſita. Sicut enim videmus ꝙ regula per quam alia regulantur, habet neceſſario eſſe recta, ſic iudex vel prælatus, qui eſt regula aliorum, habet neceſſario eſſe iuſtus. Iuſtitia enim eſt quædam mentis rectitudo, quę non debet ad vnam partem vel ad aliam declinare. vnde Eccle. 7. Hoc inueni ꝙ fecit dominus hominem rectum. Rectitudinem .ſ. iuſtitiæ quæ nobis debet ineſſe, probat

Corporis figura.
Pectoris natura.
Diuina ſcriptura.

Dico corporis figura, quia. ſ. habet homo corpus rectũ in erectum, in ſignum ꝙ ſemper debet iuſtitiæ rectitudinem obſeruare, quia ſecundum Bernar. Nil indecentius quam recto corpore curuum animum gerere. ¶ Itẽ pectoris natura, quia. ſ. in pectore hominis in ipſa parte rationis eſt quædam portio quæ dicitur ſynderesis, quæ nihil aliud eſt quam illa ſumma inflexibilis mentis rectitudo, ꝙ ad nullam iniuſtitiã poteſt aliqualiter inclinari, in qua quidem humana mens immobiliter eſt fundata. vnde Eſaiæ. 51. Iuſtitia mea non deficiet. & Eſa 54. In iuſtitia fundaberis, recede procul à calumnia Ad hæc etiam facit diuina ſcriptura Eccle. 7. Solummodo hoc inueni, ꝙ fecerit Deus hominem rectum. Et ideo bene conſulit pſal. Si vere vtiq; iuſtitiam loquimini recte iudicate filij hominum. Exponere ergo poſſumus illam auctoritatem pſal. Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatę ſunt. Quia proculdubio iudici & prælato de-
F bent miſericordia & veritas obuiare, & ipſum debent pax & iuſtitia oſculari. ¶ Aduerte ergo ꝙ iuſtus iudex debet

Per mitiſudinem temperari.
Per certitudinem informari.
Per rectitudinem regulari.
Per quietudinem tranquillari.

Primum probat virtus pietatis. Miſericordia. Sed ſecũdum virtus veritatis. Veritas. Sed tertium virtus ęquitatis. iuſtitia. Quartum vero virtus vnitatis ſeu charitatis. Pax. Debet enim habere iudex vel prælatus in affectione clementiam & pietatem. Miſericordia inquit. In cognitione ſcientiam & claritatem. Veritas inquit. In correctione modeſtiam & ęquitatem. Iuſtitia inquit. In intentione concordiam & vnitatem. Pax inquit. Quia ad pacem & concordiam ſubditorum debet eſſe intentio iuſti iudicis ordinata. Dico ergo ꝙ iuſtus iudex vel prælatus debet per mititudinem moderari, quod oſtẽditur cum dicitur ꝙ ipſe debet habere miſericordiam. Iuſtitia enim ſemper debet miſericordia temperari, quia ſicut dicit Chryſoſtomus ſuper Mattheum, iuſtitia ſine miſericordia non eſt iuſtitia, ſed crudelitas. Et miſericordia ſine iuſtitia non eſt miſericordia, ſed fatuitas. Sicut. n. videmus ꝙ abies quæ inter cæteras arbores eſt rectiſſima, molliſſima, & etiam gummi & liquore abundantiſſima, ſolet enim liquorem tenacem & odoroſum emittere, qui. ſ. in infirmitatibus dicitur ſuffragari, ſic verè homo quamuis ſit per iuſtitiam & ęquitatem rectiſſimus, ſemper tamen cum hoc debet eſſe ꝑ pietatem molliſſimus, quia ſemper debet cũ rectitudine ęqui-
tatis habere gummoſitatem & mollitiem pietatis, quia ſecundum Grego. in moral. Plerũq; accidit ꝙ illi qui inter tormenta remanent incorrecti, blandimentis ſuauibus corriguntur. A
Eſt igitur neceſſaria miſericordia iudicibus, quia. ſ. ſemper debent miſcere cum iuſtitia pietatẽ. Similes elephanti, qui quando ſedet ſemper ſolet pedes flectere. q. d. ſ. illi qui ſedent in throno iudiciarię poteſtatis, ſemper pedes affectionum flectere debent ad opera pietatis. Verumtamen ſicut elephas nunquam taliter flectitur quin ſemper rectus alicui arbori innitatur, ſic iudex nunquam debet ſic flecti ad miſericordiã, quin ſemper rectus maneat per iuſtitiam. vnde Auguſtinus ſuper illud verbum Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum, dicit ſic. Etſi foris terribiliter correctio perſonet, intus tamen dilectio ſuauiter ſonet. Quod eſt contra multos iniquos iudices & auſteros, qui penitus ſine miſericordia alios iudicant & condemnant, cum tamen dicat ſcriptura ꝙ iudicium ſine miſericordia fiet ei qui non fecit miſericordiam. Iacob. 2. Habeant ergo miſericordiam. vnde Prouerb. 21. Qui ſequitur miſericordiam & iuſtitiam, inueniet vitam. Debet ergo iuſtus prælatus & iudex per mititudinem moderari. ¶ De- G
inde dico ꝙ ipſe debet ꝑ certitudinem informari. Veritas inquit, quia. ſ. veritas & claritas cognitionis & ſcientiæ debet intereſſe in iuſtitia facienda. Sicut enim ſagittarius non poteſt recte iacere ſagittam, niſi videat clare ad terminum ad quem iacit, ſic nec homo poteſt recte vel iuſte aliqd operari, niſi poſſit certitudinaliter informari. Veritas ergo. pſal. Miſericordia & veritas pręcedent faciem tuam. Vnde de bonis iudicibus dicitur Eſa. 61. Dabo opus eorum in veritate. & Eſa. 32. Ecce in iuſtitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt Sed heu proculdubio videtur impletum illud vaticinium Eſa. 59. Conuerſum eſt inquit retrorſum iudicium, & iuſtitia longe ſtetit, quia corruit in plateis ęquitas, & veritas non potuit ingredi. Vbi quæſo in iudicibus & maioribus noſtris eſt iuſtitia, vbi æquitas, vbi veritas? Et vere moderno tempore iudicium fugit, iuſtitia longe abijt, æquitas defecit & corruit in modernis curijs, & veritas ingredi nõ potuit. Itaq; breuiter de modernis poteſt dici illud. 1. Mach. 7. Non eſt in eis veritas & iudicium. Veritas enim non eſt hodie in multis, ſed potius fraus, deceptio & fallacitas, qui. ſ. ſub ſpecie iuſtitiæ imponunt hominibus multa falſa prece, precio, odio vel fauore, vt exinde poſſint lucrum aliquod extorquere. Iſti ſunt ſicut falſi medici, qui loco medicinę offerunt homini venenum, quia iſti loco verę iuſtitiæ offerunt hominibus iudicium falſum. Iſti ſunt ſimiles Lupo, de quo narratur in fabulis ꝙ cum ſemel vidiſſet ſe diffamatum de nimio eſu carnium, iurauit decetero non comedere carnes, ſed tandem arctatus fame, inuenit mutonem pinguem in prato, ipſe vero propter iuramentum eum cõmedere verecundans, impoſuit ei nomen ꝙ erat ſalmo, & non obſtantibus multimodis allegationibus & negationibus factis ex parte mutonis, deuorauit eum loco ſalmonis. Sic verè tales licet ex iniuncto ſibi officio teneantur ſub iuramento non comedere carnes. i. aliquid crudeliter non extorquere, ipſi tamen quãdo vident pinguem mutonem. i. ruſticum diuitem, imponunt ei quod ſit ſalmo. ſ. quod ſit latro vel homicida, ſicut habemus exemplum.

exemplum. 3. Reg. 21. vbi Iezabel fecit imponi Naboth q̄ ma-
ledixerat deo & regi, & sic fecit eum occidi, vt vineam suam
haberet. Quia pro certo non obstātibus quibusdam allegatio-
nibus iustitiæ, tales loco salmonum comedunt mutones. i. sub
specie malorum deprędantur & deuorant innocentes. De his
dicit Cicero, & allegatur libro de floribus philosophorum, q̄
nullę deteriores insidię, quam illę quæ sub dissimulatione offi
cij fiunt. Isti ergo non habent veritatē, similes diabolo, de quo
dicitur Ioan. 8. Ille homicida erat & in veritate nō stetit, quia
veritas in eo non est. Non sic ergo, quia pro certo qui vult esse
iustus, debet per certitudinem informari. Veritas inquit. vt si-
bi dicatur illud psal. Propter veritatem & mansuetudinem &
H iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. ¶ Deniq; dico
q̄ ipse debet per rectitudinem regulari. Iustitia inquit. Quia
pro certo prælatus vel iudex debet per iustitiam regulari &
rectificari, & quantum ad se, & quantum ad proximū, & quan
tum ad deum. Quia. s. cum rectitudo iustitiæ reddat vnicuiq;
quod suum est, ipse qui iustus vult esse debet sibi reddere pœ
nitentiam, proximo beneficentiam, & deo reuerentiam exhi-
bere. Notemus ergo q̄ triplex est iustitia exhibenda videlicet
Promotio, Instructio, Correctio. Superior enim debet secun-
dum deum & iustitiam exhibere promerentibus promotionē
Ignorantibus instructionem. Delinquentibus correctionem.
Istę enim sunt tres partes iustitiæ quas prælati tenentur ex de-
bito sui officij adimplere, iuxta illud Matt. 3. Sine modo, sic. n.
decet nos implere omnem iustitiam. Debent enim bonos ad
promotiones erigere. Rudes per instructiones dirigere. Ma-
los per punitiones corrigere. Iusti ergo bonos ad promotio-
nes erigunt. vnde Esa. 32. Ecce in iustitia regnabit rex. & Pro-
uer. 16. In iustitia firmabitur solium. Quia. s. illi qui ad regnū
vel ad solium promouentur, semper debent mediante iustitia
promoueri, vt. s. digni digne promoueantur, & indigni nullo
fauore suffragante penitus repellantur. Cuius tamen contra-
rium faciunt illi qui impromotos dimittunt subditos meliores
& promouent suos familiares & propinquiores quamquā fue
rint in sufficientijs debiliores. ¶ Item stultos iusti p̄ instructio-
nem dirigunt. vnde Dan. 12. Qui ad iustitiam erudierint mul
tos, quasi stellę in perpetuas æternitates fulgebunt. ¶ Item iu-
sti malos per punitionem corrigunt, quia sicut secundum Am
bro. apes habent aculeum quo se & domos defendunt, tātęq;
sunt audacię q̄ pro defensione domorum suarum morti sępis-
sime se exponūt, sic vere iudex vel prælatus debet portare se-
cum aculeum iustitiæ & rigoris. Roma. 13. Non enim frustra
gladium portat, quo. s. malis per correctionis regulam sę op-
ponat & quo à principibus seu tyrānis domū ecclesię cui prę-
est liberet & defendat, ita q̄ si necesse est, etiam morti corpo-
ris pro defensione ecclesię se exponat. Eccl. 4. Vsq; ad mortem
certa pro iustitia. Prælatus enim vel iudex non solum debet
habere misericordiam & dulcorem, sed etiam iustitiam & ri-
gorem. Sicut enim panthera est animal benignū & placidum,
pictum & coloratum, & à cunctis animalibus prædilectum,
verumtamen habet quendam in vultu toruorem quo alia ani
malia eius timore naturaliter deterrentur, quamquam ad ip-
sum diligendum principaliter attrahantur, sic pro certo præla
tus vel iudex debet esse benignus & placidus per pietatem &
affabilitatem. Pictus & coloratus per decentiam & honestatē.
Amicus & dilectus per beneficiorum liberalitatem & largita
tem. Verumtamen iste quicquid agat inter subditos, semper
debet toruum vultum per rigorem & seueritatem gerere, vt
alij eius aspectu terreantur & teneantur eum timere, & à ma-
lis operibus abstinere. Quia sicut dicitur Prouer. 20. Rex qui
sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. Quia
vere iudex vel prælatus nunquam se debet tam familiarē ex-
hibere, quin semper vultu & gestu possit rigorem & iustitiam
designare, & terrorem in aliorum cordibus generare. Quia te
ste Inno. lib de conditione miseriæ humanæ, Nimia familiari-
tas parit contemptum. Et ideo secundum psalm. Iustitia debet
ante eū ambulare, & iustitia & iudicium debet esse pręparatio
sedis suæ. Quia sicut dicitur in psal. Beati qui faciūt iudicium
& iustitiam in omni tempore. Debet ergo iudex vel prælatus
I per rectitudinem regulari. ¶ Insuper dico q̄ ipse debet per ge
tudinem ordinari Pax inquit. Tota enim intētio iudicis debet
esse ad pacem inter homines faciendam, quia sicut dicunt iu-
ra ciuilia. Nihil aliud quærat iudex, præterquam partes ad cō
cordiam reuocare. Ad hoc enim est iustitia ordinata, vt. s. in
hominibus pax & concordia conseruetur. Iaco. 3. Fructus iu-
stitiæ in pace seminatur. Sicut enim per violentum raptum fir
mamenti omnes orbes & planetę inferiores pacificè reguntur
trahuntur & mouentur, ita q̄ vnus alium non turbat nec im-
pedit quoquo modo, sic verè per raptum rigoris & iustitiæ bo
ni iudicis vel prælati, inferiores taliter gubernantur, q̄ inter
se pacificè conuersantur, & q̄ ab omni discordia tranquillan-
tur. Vnde de pace & iustitia loquitur Esa. 32. Erit inquit opus
iustitiæ, pax & cultus iustitiæ, silentium & securitas vsq; in sem
piternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in
tabernaculis fiducię, & in requie opulenta. Patet ergo q̄ iust⁹
iudex debet amare quietudinem. Pax. Seruare rectitudinem.
Iustitia. Tenere certitudinem. Veritas. Habere mititudinem.
Misericordia. Et de iustitia sufficit in quātum accipitur p̄ vir-
tute cardinali & speciali &c. ¶ De iustitia vero diuina est ali- K
quid admittendum. Et dicamus q̄ sicut dicitur in psal. Miseri-
cors dominus & iustus. Ipse enim habet misericordiam in prę
senti, & habebit iustitiam in futuro. Est enim deus sicut aqui-
la, de qua dicit Plinius q̄ semper solet in nido suo duos præ-
ciosos lapides habere simul, nec vnum sine alio. Quia verè cœ
lestis aquila. i. Deus, semper habet duos lapides preciosos id-
est duas speciales virtutes, iustitiam. s. & misericordiam, quæ
ibi semper se solent communicare, & vna sine alia nunquam
esse. Considera enim omnia opera dei, & semper inuenies iun
ctam iustitiam pietati, & coniunctam misericordiam ęquitati.
Vnde in psal. Vniuersę vię domini misericordia & veritas. Vn
de de Christo dicitur Zacha. 9. Ecce rex tuus venit tibi iustus
& saluator. Iustus dico, peccatores condemnando. Et saluator
bonos pręmiando & remunerando. Iustitia ergo dei est

Malorum tristificatiua.
Bonorum lætificatiua.
Iustorum remuneratiua.

¶ Est dico tristificatiua
delinquētium. Illi enim
qui delinquunt. s. pecca
tores, per diuinam iustitiam punientur, & æterna patria priua
buntur. Sicut enim lapis qui dicitur Echites, suppositus cibo,
nō sinit illum qui reus est veneni, de cibo gustare, si vero reus
veneni non fuerit, sine difficultate manducabit, sic vere diui-
na iustitia in die iudicij non permittet illos qui propriam ani-
mam venenauerunt per peccatum, de cibo cęlestis gloriæ mā
ducare. Illi vero qui veneno peccati mortalis propriam ani-
mam minime necauerunt istum cibum tunc temporis mandu
cabunt. Ideo talibus dicitur dominus improperare illud Esa.
65. Ecce inquit serui mei comedent, & vos esurietis, ecce ser-
ui mei bibent, & vos sitietis, ecce serui mei lętabuntur, &
vos confundemini, ecce serui mei laudabunt præ exultatione,
& vos clamabitis præ dolore. Ista ergo facit iustitia diuina, q̄
tunc bonos faciet recreari, malos vero fame perpetuo macera
ri. Quia sicut dicitur Prouer. 13. Iustus comedit, & replet ani
mam suam, venter autem impiorum insaturabilis. Ista est ergo
tristificatiua delinquentium. ¶ Item dei iustitia est lætificatiua
patientium. Magna est enim lætitia illis qui iniurias patiuntur
quando cogitant q̄ iudex iustus qui inultum abire non pati-
tur ipsorum iniurias vindicabit. Sicut enim dicitur in psal. Iu-
stitiæ domini rectæ lætificantes corda. ¶ Item diuina iustitia
est remuneratiua laborantium. Ista enim non vult esse opera-
rium sine mercede, quia sicut dicitur Deut. 24. Non negabis
mercedem indigentis & pauperis fratris tui. Et ideo dicebat
Apostolus. 2. Timo. 4. Bonum certamen certaui, cursum con-
summaui, fidem seruaui, ideo reposita est mihi corona iustitię
quam reddet mihi dominus in illum diem iustus iudex. Quod
nobis concedat &c. Vide supra in titulo de correctione, & in
alijs pluribus titulis.

Iustificare. Nota q̄ iustificare idem est quod iustū
efficere, quod solum pertinet ad gratiā
diuinam, iuxta illud Apostoli ad Titum. 4. Iustificati gratia ip
sius hæredes sumus &c. Vide supra de Gratia & de Iustitia,

Iuuare. quia omitto gratia breuitatis
Vide supra vbi adiutorium.

Iuuenis. Iuuentus. Nota q̄ in scriptura iuuen
tus accipitur quandoq; lit- A
teraliter, quandoque moraliter & spiritualiter. Moraliter au-
tem significat quandoq; in bono, quandoq; in malo. In bono
enim designat hominem virtuosum, qui semper in virtutibus
iuuenescit. psal. Renouabitur vt aquilę iuuentus tua. In malo
vero signat hominem vitiosum, qui per lasciuiam insolescit.
Psal. Iuuenes eorum comedit ignis. Moraliter ergo possumus
dicere q̄ per iuuenem potest intelligi vir perfectus, quia sicut
videmus q̄ iuuenis est naturaliter

Gratus & gratiosus
Letus & gaudiosus
Fortis & animosus
Subtilis & ingeniosus
Agilis & obsequiosns,

Sic vere spiritualiter vir perfectus debet se exhibere gratiosum in cōuersatione. Gaudiosum in spirituali consolatione. Animosum in peruersorum correctione. Ingeniosum In occultorum consideratione. Obsequiosum in obedientia & subiectione. ¶ Et sic de ipso poterit dici illud quod dicitur Thob. 5. Inuenit iuuenem splendidum stantem, precinctum, & quasi paratum ad ambulandum. Vbi aduerte ꝙ spiritualis iuuenis .s. vir perfectus, debet esse Gratiosus ad diligendum. Inuenit inquit iuuenem. Luminosus ad erudiendum. Splendidum. Vigorosus ad sustinendum. Stantem inquit. Curiosus ad obediendum. Paratum inquit ad ambulandum. ¶ Debet ergo habere iuuenis spiritualis gratiosam pulchritudinem, quia .s. ipse debet esse iuuenis, qui naturaliter est pulchrior quam sit senex. Vnde .2. Machabeo. 3. Apparuerunt duo iuuenes virtute decori. Item debet habere luminosam lympitudinem. Splendidum inquit, quia .s. ipse debet esse splendidus per discretionem. Vnde de Thobia dicitur Tho. 1. ꝙ cum esset iunior, nihil tamen puerile gessit in opere. & Sap.
B 8. Iuuenis & acutus inueniar in iudicio. ¶ Item debet habere vigorosam fortitudinem, quod notatur in verbo St..em. quia .s. ipsi debent esse stabiles atq; fortes ad bonum opus aggrediendum, & ad malis operibus resistendum, & ad labores & tribulationes sustinendum. Vnde 1. Ioan. 2. Scribo vobis iuuenes, quoniam fortes estis Stantem inquit. vnde .2. Machab. 12. Robusti iuuenes pro muris consistentes fortiter repugnabāt. ¶ Item debet habere studiosam promptitudinem. Paratum inquit Neē. 4. Media pars iuuenum faciebat opus. vt sic dicat iuuenis deo vel prælato suo illud psal. Paratum cor meum deus, paratum cor meum &c. Transiui breuiter istam auctoritatem, pro eo quia superius est exposita & prosecuta in titu. de inuenire in. §. Secundo dico ꝙ est inuentio qua inuenitur homo iustus, Et ideo vide ibi, & prosequere quattuor membra prædicta sicut inuenies prosecuta. Sed heu proculdubio videtur hodie de multis ꝙ ipsi non sunt iuuenes imo senes, quia .s. spiritualiter loquendo, ipsi non sunt nec obseqniosi, nec vigorosi, nec ingeniosi, nec gratiosi, qnimmo pro certo sicut videmus ꝙ senes sunt in

Vultu turpiores,
Motu tardiores,
Viribus debiliores,
Sensibus obscuriores,

Sic vere multi sunt qui præ cæteris sunt hodie turpiores in conuersatione. Tardiores in operatione. Debilioris resistentiæ. Obscurioris ignorantiæ. Et propter hoc tales nō possunt dici iuuenes propter perfectionem, sed magis propter malam & iuuenilem conditionem ¶ Dico ergo ꝙ tales habēt conuersationem turpiorem. Vnde ipsi possunt dicere illud psalm. Iunior fui, etenim senui. ¶ Item operationem tardiorem. vnde Marci. 16. Viderunt iuuenem sedētem. ¶ Item habent resistentiam debiliorem, Vnde in psal. Iuuenes eorum in gladio ceciderunt. ¶ Item habent ignorantiam obscuriorem. Vnde Prouer. 7. Cōsidero vecordem iuuenem in obscuro aduesperascēte die in noctis tenebris & caligine. Non sic ergo, sed simus boni iuuenes, & non mali, & simus sicut serpens, qui comedens feniculum, pellem deponit, & in sensibus iuuenescit. Et sicut aquila, quæ senectute grauata, alte ascendit, & in fontē descendens suam renouat iuuentutem. Simus etiam sicut fœnix, quæ per incinerationem & iuuentutem pristinam reuiuiscit. Et sicut illa palma singularis de qua dicit Plinius ꝙ postquam senectute cōsumpta fuerit, ad iuuentutem pristinam reuirescit. Quia pro certo charissimi si senectus vitiorum & malæ consuetudinis nos grauat, nos debemus proculdubio alte ascēdere per contemplationem, & ad fontem lachrymarum descendere per compunctionem, pellem veterem peccatorum dimittere per bonam cōuersionem, & in cinerem conuerti per mortis considerationem, & sic poterimus esse iuuenes per moralem & virtuosam perfectionem. vt de nobis dicatur illud Marci. 16. Viderunt iuuenem sedentem à dextris, coopertum stola candida. quia .s. nos debemus videri per apparentem simplicitatem, cooperiri per ostensam bonorum nostrorum humilitatem. Debemus esse in stola candida per conuersationis honestatem & formositatem. Sic igitur patet quomodo iuuentus ac
C cipitur spiritualiter & moraliter. ¶ Sed adhuc nota ꝙ est iuuētus naturalis & corporalis, & ista pro certo est

Veraciter reprimenda.
Sagaciter instruenda.
Vtiliter occupanda.

¶ Debet dico iuuenis sagaciter subiugari, quia sicut bos & canis nunquam bene domantur, nisi in iuuentutis tempore edomentur, sic nec homo à suis leuitatibus reprimitur, nec obedientiæ legibus subiugatur, nisi à iuuentutis initio edometur. Herba .n. in principio quando incipit germinare, melius se multiplicat & fœcundat si fuerit compressa & mediocriter conculcata, si enim ad libitum crescere permittitur, faciliter prorumpit in semen, & faciliter induratur, & à pristina pulchritudine desiccatur. Sic verè charissimi vtile est homini dum adhuc est in germine .i. iuuenis, si ad voluntatem suam crescere seu viuere non permittatur, & ꝙ à senioribus suis per disciplinam deprimatur, & debite conculcetur. Et sicut dicitur Matth. 5. Ad nihilum valet vltra sal nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Alias si voluntati suæ dimittitur, faciliter solet nimis crescere per superbiam, semen emittere per luxuriam, desiccari per auaritiam & indurari per obstinationis maliciam. Ideo bene consulit sapiens Eccle. 30. Non des inquit filio tuo potestatem in iuuentute, & ne despicias cogitatus illius. Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera illius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi. Debet ergo sagaciter subiugari. ¶ Debet etiam veraciter informari. Nam sicut cera non recipit impressionem sigilli nisi recenter fuerit calefacta, & si mittitur indurari, non potest amplius bene figurari, sic vere in homine impressio doctrinæ & scientiæ non recipitur, nisi dum est recens & iuuenis imprimatur, quia si dimittitur per senectutem indurari, nunquam potest amplius informari. Ideo bene consulitur Eccl. 6. Fili inquit à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsq; ad canos inuenies eam. Et bene dicit *Vsque ad canos inuenies, quia vere illud quod in iuuentute acquiritur, vsque ad canitiem reseruatur. Apes enim prius minores pedes melle onerant, tandem pedes medios melle replent, finaliter vero pedes posteriores melle onerant atque complent. Quia vere primo nos debemus per sciētiæ & doctrinæ anteriorem partem vitæ nostræ, scilicet iuuentutem onerare, deinde vsq; ad mediam continuare, & sic finaliter in posteriori parte senectutis bene poterimus consummare. Quia sicut dicitur Prouerb. 22. Adolescens iuxta viam suam graditur, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Illud .n. quod in iuuentute colligitur ad vitæ medium transmittitur, & vsq; ad senectutis terminum retinetur. Ideo bene dicitur Eccle. 25. Quæ in iuuentute non congregasti, quomodo inuenies in senectute tua? Et ideo bene dico ꝙ iuuentus debet veraciter informari ¶ Debet quoq; iuuentus vtiliter occupari. Iuuenes enim in bonis sunt laboribus occupandi, bonis operib⁹ dedicandi, & bonis studijs mancipandi, & insuper bonis consortijs coniungendi, & à malis summopere retrahēdi. Sicut enim dicit Plinius, apes iuuenes exterius exeunt ad labores, senes vero intra aluearia dicuntur requiescere & manere. Sic verè charissimi illi qui sunt iuuenes & fortes, debent labores bonorum operum & pœnitentiæ sufferre vt cum senes facti fuerint quieti contemplationis possint animas dedicare Nee. 4. Media pars iuuenum faciebat opus. Miles enim tā diu fortius debet dimicare quam diu habuerit fortem equum. Cum igitur corpus nostrum sit noster equus (quia sicut dicitur Esa. 31. Equi eorum caro, & non spiritus) hinc est ꝙ dum iste equus est fortis & iuuenis, ipsum debemus pœnitentiæ laboribus exponere, & tribulationum prælijs applicare Nam sicut mel dicitur esse melius quod à iuuenibus apibus conficitur quam quod à senibus, agni etiam qui in ver nascuntur, meliores esse dicuntur quam qui nascuntur in Hyeme, sic vere charissimi mel bonorum operum quod à iuuenibus in tempore veris .i. in tempore iuuentutis conficitur & operatur, melius & acceptius apud deum reputatur, quam illud quod à senibus in senectutis hyeme generatur. A iuuentute ergo debemus vacare bonis operibus, vt sic in senectutis tempore de nostris laboribus æternam gloriam consequamur Dicamus ergo cum Dauid illud psal. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus autem, humiliatus & conturbatus. Vbi aduerte ꝙ à tempore iuuentutis debemus contemnere rerum facultatem, quia debemus esse pauperes spiritu. Pauper inquit ego sum. Deprimere carnis voluptatem, quia debemus esse in laboribus. Erigere mentis voluntatem, quia debemus esse exaltati. Deponere carnis vanitatem, quia debemus esse humiliati & conturbati. Ista enim quattuor à iuuentute debent fieri, quia nisi homo à iuuentute istis virtutibus assuesceret. ita forte in vitijs induraretur, ꝙ nunquam bonus amplius efficeretur.

Quod

Quod bene aduerterat sapiens Eccl. 51. qui dicebat. Cum adhuc iunior sum, priusquam oberrem, quæsiui mihi sapientiam Sequitur. Ambulauit pes meus iter rectū a iuuentute mea &c. Prosequere si vis prædictam auctoritatem diuisam, & vide supra de Adolescentia. Et inuehe contra malos iuuenes, & maxime, contra illos qui meliores sunt in iuuentute quam in senectute, & dic quod boni sunt quidam in

Iuuentute non in senectute.
Senectute & non iuuentute.
Iuuentute & senectute.
Nec in iuuentute nec in senectute.

Primi sunt illi qui bene incipiunt, & male finiunt. Secundi, qui bene finiunt, & male incipiunt. Tertij, qui bene incipiunt, & bene perficiunt. Quarti, qui male incipiunt & peiores deficiunt. De mala ergo iuuentute dicitur breuiter Eccle. 12. Adolescentia & iuuentus vana sunt. De cæteris vero vitijs iuuentutis vide supra de adolescentia, & infra de puero. Sufficit.

A **Iuxta.** Nota quod iuxta quandoq; idem significat quod secundum, & sic denotat similitudinem, vt Leuit. 18. Iuxta consuetudinem terræ ægypti non facies. Quandoq; accipitur pro prope. Et sic accipitur communiter in scriptura. Vnde nota quod iuxta. i. vicinitas, quandoq; refertur ad locum, quandoq; ad tempus, quandoq; ad personam. Dico ad locum, sicut Ioan. 11. vbi de Christo dicitur quod ipse abijt in regionem iuxta desertum. ¶ Item refertur ad tempus, sicut Deut. 32. Iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora. ¶ Item refertur ad personam, & sic sumitur in psalmo. Non habitabit iuxta te malignus. Et sic ergo possumus notare quod iuxta significat quandoq; Vicinitatem commendabilem. Societatem detestabilem. Propinquitatem affectabilem. Est enim quædam vicinitas

Virtuosa.
Vitiosa.
Fructuosa.
Dolorosa.
Gloriosa.

¶ Omnia enim ista possunt probari per iuxta. Primo ergo dico quod est vnum iuxta virtuosum & istud significat bonam bonorum societatem, quia vnus iuxta alium debet per charitatis vinculum habitare. Sicut enim vna stella quando est iuxta aliam, participat ipsius qualitatis, sicut arbores per vicinitatem aliarum arborum quæ sunt iuxta se recipiunt incrementum, sicut dicitur de palma fœmina, quæ dicitur melius fructificare quando iuxta palmam masculam est plantata, Chrysolitus etiā iuxta ignem. Oliuæ etiam iuxta malogranatum plantatę meliux fructificase dicuntur, sic pro certo charissimi quando aliquis iuxta aliquam bonam personam frequentat, & societatem ipsius diligit sectatur ipsius exempla & documenta, tunc in bonis operibus fœcundatur, & à suis malitijs immutatur. Iuxta ergo. Et ideo bene dicitur Prouer. 27. Melior est vicinus iuxta, quam frater procul. Simus ergo vnus iuxta alterum, & per mutuam societatem boni efficiamur, & à nostris iniquitatibus cōuertamur. Simus igitur charissimi, prælati iuxta subditos ad erudiendū. Subditi iuxta prælatos ad obediēdum. Robusti iuxta infirmos ad auxiliandum. Diuites iuxta egenos ad subueniendum. ¶ Et sic faciemus sicut malus propheta 3. Regū 13. qui timens ossa sua comburi, præcepit ossa sua tumulari iuxta ossa sancti prophetæ, vt per societatem bonorum ossium ossibus ipsius parceretur. Est igitur iuxta virtuosum. ¶ Secūdo dico quod est vnum iuxta vitiosum, & istud significat malam malorum societatem qui. s. per frequentationem mutuam fiunt deteriores. Sicut. n. dicit Plinius, est quędam species lactucę quæ caprina dicitur, quæ si in aquam proiecta fuerit, omnes pisces qui iuxta fuerint occiduntur. Sic verè sæpe fit quod per introductionem vnius malę personæ omnes pisces. i. omnes personæ vnius societatis corrumpuntur, & deteriores efficiuntur, iuxta illud psa. Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Malus enim homo dicitur scandalum, quia est alijs causa ruinæ. Et ideo cuilibet bono debet dici illud psal. Non habitabit iuxta te malignus &c. ¶ Tertio dico quod est vnū iuxta fructuosum, & istud est quando homo vult esse iuxta deum per deuotionem. Iuxta paradisum per affectionem. Iuxta infernum per cōsiderationem. Iuxta crucem Christi per compassionem. Debemus dico esse iuxta deum per deuotionem, sicut petebat Io. 17. Libera me domine, & pone me iuxta te &c. Item simus iuxta paradisum per affectionem, & simus sicut columbę, castores & elephantes, qui libenter dicuntur iuxta flumina commorari, quia. s. iuxta fluenta voluptatis æternæ debemus per affectionem manere, & ibidem cordialiter habitare. Ezec. 1. Cum essem iuxta fluuium Chobar, aperti sunt cœli, & vidi visiones dei. Vnde de oculis contemplatiuorum dicitur Cant. 5 quod ipsi sunt sicut colūbæ super riuos aquarum, quæ lacte lotæ sunt, & resident iuxta fluenta plenissima. ¶ Item sumus iuxta infernum per considerationem, sicut de Simone coriario dicitur Act. 10. quod domus eius erat iuxta mare. ¶ Item simus iuxta crucem Christi per compassionem. Io. 19. Stabat iuxta crucem Iesu mater eius. &c. ¶ Quarto dico quod est vnum iuxta valde dolorosum, & istud est propinquitas & celeritas mortis & iudicij. vnde Sopho. 1. Iuxta est dies domini magnus, iuxta est & velox nimis. & Deut. 32. Iuxta est dies perditionis. ¶ Quinto dico quod est vnum iuxta valde gaudiosum, & istud est quando homo est iuxta deum in patria per beatissimā visionē. Et istud pertinet ad beatos, qui modo sunt iuxta deum collocati, quia iuxta est dñs his qui recto sunt corde & humiles spiritu saluabit. Vnde quilibet talium potest dicere illud. 1. Regum. 20. Ego ex more sedere soleo iuxtà regem ad vescendum &c. De Prope & de societate pluribus etiā alijs vide si placet &c.

Hic est finis litteræ I.

Incipit littera K.

KAlendæ. Nota quod kalendę dicebātur, & adhuc dicuntur primi dies mensium seu solemnitates quæ in principio mensium consueuerunt fieri. Iudæi enim in noua luna solent menses suos incipere, & tunc solennitatem solebant facere, quæ apud eos dicebatur Neomenia vel Kalendę. Gentiles etiam circa principium suorum mensium solennitates facere consueuerunt, quas Kalendas vulgariter vocauerūt. Distingue ergo moraliter sicut supra de Festum, quia nihil ad præsens &c. A

Karissimus. Nota quod charissimus dicitur à charitate. Et tunc idem est quod dilectissimus. Aut à caristia, & tunc idem est quod carissimus vel preciosissimus. Semper igitur charissimus notat in bono. Et ideo nota quod ille qui vult deo & sanctis esse charissimus, debet multis virtutibus abundare. Nam sicut ille lapis carus & preciosus dicitur, qui multis specialibus proprietatibus insignitur, sic ille deo & sanctis meretur esse charissimus, qui multis bonis virtutibus est dotatus. Sicut enim pater illum filiū qui ei prę alijs assimilatur habet charissimum, sic Christus illum charissimū reputat, qui ipsum in virtutibus imitatur, & qui sibi in moribus se conformat. Et hoc videtur innuere Apostolus Eph. 5. vbi dicit. Estote imitatores dei, sicut filij charissimi. Vbi aduerte quod quilibet talis debet esse fortis & stabilis. Estote. Concors & habilis. Imitatores dei. Dulcis & humilis. Sicut filij charissimi. ¶ Fortis dico & stabilis, & hoc ostenditur in verbo. Estote. Vide de Estote supra in littera E. Marc. 9. Hic est filius meus charissimus. Esse enim verbum substantiuum, fortitudinem & permanentiam signat. Ve nota quod quilibet talis debet esse stabilis A

Sustinendo fluctus terribiles.
Reprimendo motus damnabiles.
Refutando flatus fallabiles.
Diligendo cœtus laudabiles.

¶ Igitur si volumus esse charissimi, simus fortes, stabiles & manētes, fluctus terribiles sustinendo, & tribulationes in patientia tolerando. Roma. 12. Non vos defendentes charissimi, sed date locum irę. ¶ Item motus damnabiles reprimendo, & carnis desideria refrenando. 1. Petri. 2. Charissimi obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinete à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animam. ¶ Item flatus inutiles refutando, seu verba adulatoria non credendo. 1. Ioan. 4. Charissimi, nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex deo sunt. ¶ Itē fratres laudabiles diligēdo, & charitatē firmiter sectādo & continendo. 1. Io. 4. Charissimi diligamus nos inuicē, quia charitas ex deo est. Qui ergo modo vult esse charissimus deo, sit in istis quattuor iam dictis fortis & stabilis. ¶ Secundo dico quod necesse est quod ipse sit erga deum concors & habilis, quia. s. ipse debet esse imitator dei & sanctorum, & eis pro posse similis & conformis. Imitatores inquit. Vnde dicitur de imitari. 3. Io. 1. Charissimi, noli imitari malū, sed quod bonum est. Qui bene facit, ex deo est &c. ¶ Tertio vero dico quod iste debet esse in conuersando dulcis & humilis, quia debet esse filius. Sicut filij inquit. Vide de filio quomodo signat humilitatem & captiuitatem &c. 1. Ioan. 3. Charissimi, nunc filij dei sumus. 1. Corinth. 4. Misi ad vos Timotheum qui filius meus charissimus. Ista ergo de Charissimo sufficiant. Vide de charitate &c. B

Hic est finis litteræ K.

Incipit

Incipit littera L.

A LAbium. Quia per labium locutio designatur, eo ꝙ omnis vox & locutio per labia exprimatur, hinc est ꝙ sicut de locutionib. ita debemus de labijs distinguere. Sicut igitur nos habemus duo labia, ita duplicem loquelam possumus habere spiritualiter. Labium enim superius potest significare bonam, sanctam, & honestam locutionem, quæ superior potest dici, eo ꝙ sit de necessarijs & pertinentibus ad salutem. De quibus dicitur in psal. Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te deus in æternum. Labium vero inferius potest significare locutionem de inferioribus & terrenis. De qua dicitur Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquitur Vel etiam quamcunq; malã & inutilem locutionẽ. De quibus dicitur in psal. Disperdat dominus vniuersa labia dolosa. Sicut ergo videmus ꝙ canes nobiles & fortiores habẽt labia superiora maiora & eminentiora quam inferiora, sic verè dico ꝙ locutio bona, superior, spiritualis & sancta debet in nobis, labijs inferioribus. i. sermonibus terrenis & inutilibus præeminere, & amplius abundare. Vnde de mensa propositionis dicitur Exod. 25. Facies illi labium aureum per circuitum, & ipsi labio coronam altam. Quod vtiq; est hodiè contra multos, qui reuera habent labium inferius maius quam superius, quia. s. plus abundant in eis verba inferiora quam superiora, verba deteriora quam meliora, verba inutilia quam vtilia. Isti sunt similes quibusdam monstruosis hominibus qui in diuersis montibus Æthiopiæ diuagantur, qui planam habentes faciem, labium inferius ita habent magnũ & protensum, ꝙ contra solis ardorem cum eodem operiunt totum vultum, sicut Isido. li. 11. Ety. & Plinius dicũt. Sic verè hodiè in desertis Æthiopiæ huius mundi vagantur multi homines imperfecti, qui planam faciem dicuntur habere, quia in facie intellectus ipsorum non sunt quinq; sensus spirituales apparentes. s. Oculus discretionis, Gustus contemplationis, Odoratus deuotionis, Tactus compassionis, & Auditus obedientiæ & subiectionis. Ita ꝙ tales possunt dicere illud. 2. Reg. 19. Nunquid vigent sensus mei ad discernendum? Sed quid? pro certo dico ꝙ tales qui habent faciem ita planam, ꝙ qui intellectum non habent spiritualiter descriptum, habent quotidiè labium inferius suæ vanæ & inutilis locutionis ita latum & magnum, ꝙ totum vultum. i. totam vitam suam & conuersationem operit, obnubilat & obfuscat. Labium. n. istud nimis extendunt, quia. s. malam suam locutionem extendunt ad omnia verba mala. Vnde nota ꝙ istud labiũ extenditur ad

B Dulciter adulandum.
Acriter detrahendum.
Turpiter deridendum.
Iactanter eloquendum.
Scienter mentiendum.

¶ Dico ꝙ tales extendunt labia sua ad adulãdum dulciter. vnde Prouer. 7. dicitur ꝙ irretiuit eum multis sermonibus & blanditijs labiorum eius protraxit illum. ¶ Item isti extẽdunt labia sua ad detrahendum acriter. vnde Prouer. 4. Remoue à te os prauum, & detrahentia labia sint procul à te. ¶ Item isti protendunt labia sua ad deridendum turpiter. psal. Omnes videntes me, deriserunt me locuti sunt labijs, & mouerunt caput. ¶ Item isti extendunt labia sua ad loquendum iactanter Vnde in psal dicitur. Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. ¶ Itẽ isti extendunt labia sua ad mentiendum scienter. vñ Prouer. 12. Abominatio est domino labia mendacia De talibus ergo labijs ad tot malas locutiones extensis & protensis dicitur Eccle. 2. Ve duplici corde, labijs scelestis, manibus malefacientibus, & peccatori terram ingredienti duabus vijs. Non sic ergo, sed moueamus labium superius, non inferius. Habeamus verba vtilia, non superflua, quia. s. crocodilus labium superius non inferius dicitur mouere. Signum etiam mortis dicitur esse quando superius labium vltra modum fuerit coarctatum.

Quia pro certo superius labium. i. locutio de superioribus & vtilibus debet in nobis moueri & exerceri. quod si retractum fuerit & in homine coarctatum, signum est ꝙ ille est mortuus per peccatum. Habeamus igitur labia bona & non mala, vt sic quilibet possit dicere illud Prouer. 8. Aperientur labia mea vt recta prædicem, veritatem meditabitur guttur meum. Vbi aduerte ꝙ locutio nostra ad hoc ꝙ sit bona & laudabilis vel commendabilis, debet esse Manifesta. Aperiẽtur inquit labia mea. Iustificata & recta. Prædicent inquit. s. veritatem, Deliberata.

C Meditabitur inquit. ¶ Primo igitur dico ꝙ locutio debet esse manifesta. Aperientur inquit labia mea. Verba enim nostra nõ debent esse clausa, sed aperta, non obscura, sed manifesta, non per falsitatem inuoluta, sed per veritatem omnibus declarata. Aperientur inquit. Vnde psal. Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Animalia enim benigna & mitia habent labia grossa, rudia & obtusa, sicut patet in bobus & ceruis. Animalia vero rapacia & austera habent labia valde, plicabilia atq; longa. Quia verè charissimi, illi qui sunt boni, mites, simplices & sancti, habent labia locutionis suæ grossa, rudia atq; plana. Alij vero qui sunt mali, habent ipsa tenuia falsa, subtilia, plicabilia vertibilia & dolosa. ps. Labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. Aperientur ergo. Vnde nota & labia nostra debent esse aperta ad

Corripiendum.
Deum laudandum.
Erudiendum.
Regratiandum.

¶ Dico ad corripiendum. vnde Prouer. 8. Labia mea detestabuntur impium. ¶ Item ad deum laudandum Cant. 5. Labia tua distillantia myrrham primam. ¶ Item ad erudiendum, quia sicut dicitur Prouer. 10. Labia iusti erudiunt plurimos. ¶ Item ad regratiandum. Eccle. 21 In labijs sensati inuenitur gratia. Sint ergo labia nostræ locutionis manifesta. ¶ Secũdo debẽt esse iustificata, quia. s. bona verba, sancta, vtilia, & bo- D
nesta, debemus dicere. Vt recta prædicent inquit. Quia. s. esse debẽt recta sine duplicitate, & vera sine falsitate. Hie. 17. Quia quod egressum est de labijs meis, rectum in cõspectu tuo fuit. Quod tamen est contra multos, qui vere in locutione non habent veritatem sed falsitatem, non rectitudinem, sed turpitudinem, non simplicitatẽ, sed duplicitatem, non iustitiam, sed iniquitatem. Verba enim multorum non sunt iustificata nec rectificata, sed omnibus vitijs cumulata. Sunt enim vt in pluribus fallacia, mordacia, mendacia. Dico fallacia, & isti sunt illi de quibus dicitur Marc. 7. Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. De quibus etiam dicitur in psalm. Venenum aspidum sub labijs eorum. Venenum enim aspidum primo facit dormire, tandem cum homo dormit occidit. Sic verè venenum perditionis hominem blanditijs verborum decipit, & dum non aduertit, ipsum destruit & consumit. vnde Eccle. 12. In labijs suis indulcat inimicus, & in corde insidiatur, vt subuertat te in foueam. Et ideo conquerendo de falsis amicis Iob dicebat Iob. 19. Derelicta sunt tantummodo labia mea circa dentes meos. Dentes autem vocabat intimos & amicos, qui non sunt hodiè nisi labia ad promittendum, & quod peius est, ad suauiter adulandum. contra illud Prouer. 24. Non lactes quemquam labijs tuis. ¶ Item mordacia, quia sicut dicitur in psal. Et gladius in labijs eorum. ¶ Item mendacia. Prouer. 12. Abominatio deo labia mendacia. Non sic ergo, sed recta & vera sint labia nostra, quia sicut dicitur Prouer. 16. Voluntas regis labia iusta. ¶ Tertio dico ꝙ locutio debet esse de- E
liberata. Meditabitur inquit guttur meum. Sicut enim dicit versificator. Qui bene vult fari, bene debet pmeditari. Quia vere longa meditatio & deliberatio debet præcedere verba nostra. Prouer. 10. Labia iusti considerant placita. Vnde narratur ꝙ quidam rex habens tres filios, & volens probare eos, dixit ꝙ qui prudentius responderet ei ad vnam petitionem, regnum post ipsum teneret. Petijt ergo à primo, quali aui magis vellet assimilari. & respondit. Aquilæ. causam allegauit, quia altius volabat. Secundus vero respondit se magis pauonem velle esse. causam allegauit, quia pulcherrimas plumas habebat. Tertius vero respondit se magis velle esse gruem. & causam allegauit, quia inquit grus longissimum habet collum, & ideo illud quod in corde concipit, difficiliter venit ad os, & propter hoc bene & diu potest deliberare si illud quod dicendum est, malum fuerit siue bonum, quod vtiq; inquit pertinet summe ad regem. Patet ergo ꝙ ille prudentius respondit, & ideo regnum sibi concessit. Quia vere sicut dictum est. Omnia nostra locutio debet esse deliberata. psal. Meditatus sum nocte cum corde meo. Quod tamen est contra multos, qui labia sua solẽt sine deliberatione aperire, vel iurando vel iactando, vel detrahendo, sine causa sæpissime fabulari, ita ꝙ tales possunt dicere illud psal. Ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Debet igitur nostra locutio esse deliberata. Et sic ergo patet quomodo locutiones nostræ debent esse Notificatæ, Iustificatæ, Deliberatæ. Debent esse deliberatæ sine fatuitate. Iustificatæ sine iniquitate. Notificatæ sine duplicitate. Et sicut poterit nobis dici illud Canti. 4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. Et hoc sufficit de labijs. Vide infra de Lingua, & de Loqui &c.

A **Labi.** Cum labi idem fit quod cadere vel ruere per motum & instabilitatem pedum, potest distingui de labi sicut de cadere. Et sic nota ꝙ secundum ꝙ suot quattuor status, sic possunt esse quattuor lapsus. Est.o.status

Naturæ. ¶ De statu naturæ labimur in mortem &
Fortunæ. infirmitatem. 2. Reg. 14. Omnes morimur
Gratiæ. & quasi aquæ dilabimur super terram.
Culpæ. Threoo. 3. Lapsa est in lacum (idest in sepulcrum) vita mea, posuerunt lapidem super me. ¶ De statu fortunæ labimur in luctum & aduersitatem, de quo Prouerb. 24. Si desperaueris lapsus in die angustiæ, fortitudo tua imminuetur. De statu gratiæ labimur per culpam & iniquitatem. Sapien. 10. Sapientiam prætermittentes, non solum in hoc lapsi sunt vt ignorent bonum, sed insipientiæ suæ reliquerunt memoriam hominibus. Est autem alius lapsus peccati (vt communiter) per fortè impulsum tentationis diabolicæ, de quo dicit Petrus Rauen. sermone. 12. Diabolus inquit mali actor, nequitiæ origo, rerũ hostis, soli homini semper inimicus, laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia addit amori, errores serit, discordias nutriũ, pacem turbat, affectus dissipat, concidit vnitatem, violat humana, diuina tentat. Iste ergo est lapsus de gratia ad iniquitatem. De statu vero culpę labimur ad luctũ & pęnalitatē.s. ad infernũ. Deu. 32. Mea est vltio, & ego retribuã eis in tēpore, vt labatē pes eorum. A quo tamen se ereptum sentiens Dauid regratiando dicebat in psal. Reddam inquit laudationes tibi, quoniam eripuisti animam meam de morte, pedes meos de lapsu. Et alibi. Quia eripuit animam meã de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione viuorum. His igitur præmissis si volumus dilatare de lapsu culpæ, possumus dicere ꝙ homo faciliter labitur in via

B
Lubricosa. In via lubricosa labitur luxuriosus, cui
Scopulosa. dicitur Ecclesi. 9. Cum muliere aliena
Puluerosa. non sedeas. Sequitur Ne forte decliuet
Tenebrosa. cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. In via scopulosa seu montuosa labitur ambitiosus. Quilibet enim gradus honoris quem apetit, est vnus scopulus in quem ruit. 2. Reg. 22. Ascendit super Cherubin, & volauit, & lapsus est super pennas ventorum. In via puluerosa labitur pecuniosus. Pecuniæ enim sunt sicut arena, vbi homo pedes infigens faciliter cadit. Eccle. 28. Attende, ne forte labaris. In via tenebrosa labuntur malitiosi, quos malitia excęcauit De quo illud prædictum. Sap. entiam prætermittentes, in hoc lapsi sunt vt ignorent bonum. Vnde sicut cœcus in nocte cœcitatis suæ, & sicut ebrius in noctis obscuritate, & in via aspera & non plana solet subito cadere, sic isti malitiosi quos exęcauit iniquitas, & isti nequam quos potauit & impleuit acetosa & venenosa peruersitas, in via huius mundi aspera & inęquali ambulare recte non possunt quin de vno vitio in reliquum frequenter cadant. Quod etiam potest dici de illis qui per insipiētiam faciliter labuntur in stultiloquium, de quibus dicitur Eccle. 14. Beatus vir qui non est lapsus in lingua &c. Non plus. Vide vbi Cadere & Ruere.

A **Labor.Laborare.** Nota ꝙ labor tripliciter sumitur in scriptura. Est. n. labor spiritualis. Labor temporalis. Labor æternalis. Primus est labor perfectorum, de quo dicitur Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus. Secundus est labor peccatorum, de quo Hiere. 9. De malo ad malum egressi sunt, vt iniquè agerent, laborauerunt. Tertius est labor damnatorum, de quo dicitur in psal. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem. De isto igitur triplici labore aliqd differamus. ¶ Primo ergo aliquid de labore spirituali dicēdo, notemus ꝙ sicut dicit Apostolus, qui non laborat, non manducet. Ideo de bono bonorum spirituali labore aliquid laboriose dicamus. Cum diligentia enim laborare debemus, vt manducare panem filiorum, quem non licet dare canibus, in domo domini possimus. Dico ergo ꝙ sicut videmus ꝙ omnes facturę sunt in quodam perpetuo & continuo labore, in quodam etiam cursu motu & fluxu, & ita pro creatore suo non cessant continue famulari, & in dictis sibi laboribus occupari, sicut patet de cœlo & stellis, de mari & aquis, de arboribus & herbis, de volatilibꝰ & bestijs, quæ omnia motui & mutationi subiacent, & laboribus continuis semper vacant, sic verè charissimi nos debemus bonos labores exercere bonis operibus vacare, bonos actus continuare & nunquam à bene operando quiescere dum viuimus aut cessare Quia sicut auis nascitur ad volatum, sic homo nascitur ad laborem, sicut dicitur Iob 5. Et ideo faciamus illud ad quod sumus nati, quia sicut videmus, omnia faciunt illud ad quod creata sunt à natura. Ignis enim non cessat calefacere, aqua frigefacere, sol illuminare, terra fructificare, & nos per consequens non debemus cessare bene & vtiliter laborare, sicut bene monet Apostolus. 2. Timo. 2. Labora sicut bonus miles Christi. Faciamus ergo iuxta mandatum Apostoli. 2. Timo. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto. In quibus verbis ostenditur quadruplex labor in ꝗbus debemus continue occupari. s. Labor

Contemplationis. ¶ Primus labor mentalis
Prædicationis. Secundus verbalis.
Operationis. Tertius realis.
Macerationis. Quartus carnalis.

¶ Labor enim noster debet esse in mētis meditatione. Vigila inquit: In verbi prædicatione. Opus fac euãgelistæ. In operis executione. Ministerium tuum imple. In corporis maceratione. Sobrius inquit esto. Primus fit subtiliter contemplando. Vigila inquit. Secundus vtiliter prædicando. Opus fac euangelistæ Tertius humiliter obediendo Ministerium tuum imple. Quartus salubriter abstinendo. Sobrius inquit esto. ¶ Dico ergo ꝙ nos debemus exercere laborem contemplationis. Tu vero inquit vigila. Contemplatio enim est quædam spiritualis vigilia qua homo in cœlestibus meditationibus occupatur, dum. s. attendit & meditatur circa cœlestia, quæ sunt affectanda, circa terrestria, quæ sunt moderanda, circa spiritualia, quæ sunt agēda, circa corporalia, quæ sunt frenanda, circa infernalia, quæ sunt cauenda, circa inferiora, quæ sunt regenda, circa superiora, quæ sunt reuerenda. In talibus enim debet versari labor vigiliarum nostrarum, & meditatio considerationum iustarum, Et iste proprie est labor animæ vel mentalis, de quo Prouer. 16. Anima laborans laborat sibi. Sicut enim secundum Plini, circa tria principaliter consistit totus labor apum. s. circa cellulas faciendas, deinde circa sobolem faciendam & procreandã, finaliter circa mella conficienda, primus tamen & præcipuus labor suus est in cellulis & mansionibus præparandis, sic verè charissimi cum nos habeamus circa labores plurimos occupari, primo tamen & principaliter debemus laborare ad mansionem paradisi ędificandam & spiritualiter præparandã, quam quidem nobis parat contemplatio & diligens meditatio & cõsideratio. Deinde vero tute poterimus laborare ad procreandum sobolem spiritualem per prædicationem, & ad acquirendum mella bonorum temporalium per iustam & lętam occupationem, iuxta illud Matth. 6. Primum quęrite regnum dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Tu vero vigila, supple ad cœlestia contemplanda. Apoc. 3. Esto vigilans, & cõfirma cætera quæ moritura erant. Vigilia enim contemplatiua est quidam labor connexus dulcedini & quieti. Sicut enim pisces quasi continue vigilant, quia nunquam claudunt oculos & tamen oculis apertis & quasi vigilando dormiunt & quiescunt, sic verè viri cõtemplatiui cum labore & vigilia cõtemplationis habent requiem deuotionis & consolationis. Simul enim dormiunt & vigilant. Canti. 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Simul etiam laborant & quiescunt. vnde Eccle. 51. Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Exerceamus ergo laborem contemplationis seu meditationis, vt dicamus cum Dauid illud psal. Existimabam vt cognoscerem, hic labor ē ante me. Et alibi, Anticipauerũt vigilias oculi mei turbatus sum, & non sum locutus, cogitaui dies antiquos. &c. & Meditatus sum nocte cum corde meo &c. Hic est ergo labor meditationis, Tu vero vigila inquit. ¶ Deinde exerceamꝰ laborem prędicationis. Opus inquit fac euãgelistæ. Sicut enim omnia animalia laborant sollicite in suorum nutritione pullorum, vnde etiam videmus ꝙ aues vadũt quęrere cibum suum longe, vt inde pullos suos in nido suo possint reficere & nutrire, sic vere debent prælati habere magnam sollicitudinem & curam, quomodo cibum doctrinę & scientiæ possint acquirere, vt inde possint pullos suos. i. subditos simplices per prædicationem reficere, & spiritualiter impinguare. Quia sicut dicitur. 1. Timo. 5. Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. maxime qui laborant in scientia & doctrina. Opus ergo fac euangelistæ. i. prædicatoris & boni nunciatoris quia euangelium idem est quod bonum nuncium. psal. Dominus dabit verbũ euangelizantibus virtute multa. Vt sic possit dicere B C

dicere illud Esa.61. Euãgelizare pauperibus misit me, vt prę-
dicarem &c. Alia littera. Ad annunciandum mansuetis misit
me, vt prædicarem &c. ¶ Istum tamen laborem nolunt subire
hodie multi ecclesiastici. Quia sicut apes (vt aiunt) quando ni
mis abundant in melle, laborare vel operari recusant, sic verè
illi qui hodiè melle mundanę prosperitatis sunt pleni, nolunt
(vt communiter) labori prædicationis dedicari, sicut paret de
diuitibus ecclesiasticis, religiosis & prælatis, qui sunt rectè ho
die sicut fistula terra plena, quæ sonare non potest. Fistula. n.
vacua resonat, & non plena, quia pauperes. i. vacui docent &
prædicant, & labori prædicationis & studio vacant, non diui-
tes neq; pleni. Matth. 11. Surdi audiunt mortui resurgunt, pau
peres euangelizãtur. Et breuiter audeo dicere ꝙ vtile est prę-
dicatoribus, ꝙ sint pauperes, quia verè si diuites fierent, totum
laborem prædicationis dimitterent, dicentes cum Salomone il
lud Ecclesi. 2 Renunciauit cor meum vltra laborare sub sole.
Sunt enim iuxta illud Esa. 56. sicut canes muti, non valentes la
trare. Non sic ergo, sed exerceamus laborem prædicationis.
D ¶ Deniq; exerceamus laborem operationis seu obeditionis.
Ministerium tuum inquit imple. Istud potissimè pertinet ad
subditos & religiosos, qui sunt ordinati ad ministrare, non ad
ministrari, quia. s. tales semper debent esse parati ad implẽdum
ministerium officij vel pręcepti. Isti enim debẽt esse sicut Asi-
nus, qui est animal patiens oneris & laboris, qui ad volunta-
tem alterius ducitur non ad suam. Similes etiam sunt bobus
paruis & nigris, & parua cornua habentibus, qui ad laboran-
dum potiores dicuntur, maxime si castrati fuerint. Quia pro-
culdubio charissimi, boni religiosi & subditi debent sicut Asi-
ni bonis laboribus dedicari, paruis cornibus superbię vti, ni-
gro colore mortificationis carnis fuscari, & per castitatem spi
ritualiter castrari, & sic ad laborem obedientiæ tolerandum
poterunt fortificari, & melius adaptari. psal. Humiliatum est
in laboribus cor eorum. Ministerium ergo tuum imple. vt sic
dicat quilibet talis illud Gene 44. Manebo ego seruus in mini
sterio domini mei. Exemplo Marthę, de qua dicitur Lucæ. 10.
ꝙ satagebat circa frequens ministerium. vnde Grego. in Ho-
melia. Laborabat illa, vacabat ista &c. Exerceamus ergo labo-
rem operationis, quia sicut dicitur. 1. Cori. 3. Vnusquisq; pro-
priam mercedem accipiet secundum suum laborem. Nam si-
cut inter apes illę quæ sunt iuuenes, vadunt exterius ad labo-
rem, senes vero interius remanent in quiete, sic verè minores
& iuniores. s. subditi & humiliores, debent senibus parcere, &
pro ipsis supportandis labores & angustias sustinere. Vnde in
psalm. dicitur. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute
E mea. ¶ Insuper exerceamus laborem macerationis, quia
scilicet carnem nostram debemus per pœnitentiam & ab-
stinentiam macerare. Sobrius inquit esto. 1. Petri. 5. Fra-
tres, sobrij estote & vigilate. vt simus secondum Apo-
stolum. 2. Corin. 11. in laboribus plurimis, in carceribus abun
dantius, in plagis supra modum, in mortibus frequẽter. Quod
tamen est contra multos similes equis, qui quando cessant la-
borare, intantum impinguantur & insolescunt, ꝙ magistro suo
obedire nolunt, & laborare vlterius contradicunt. Sic vere
multi per carnis delicias taliter impinguantur, ꝙ subire labo-
rem pœnitentiæ dedignantur. De quibus dicitur in psal. In la-
bore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabun-
tur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impieta-
te sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, transierunt in
affectum cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam, posue
runt in cœlum os suum. Ecce ergo quot mala proueniunt de
non laborando, & de carnem suam non macerando. Ideo bene
dicebat Apostolus. 1. Corin 4 Laboramus operantes manibus
nostris, maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur
& sustinemus. Nam sicut dicitur Nume. 11. Populus qui pro
labore contra dominum murmurauerat, igne extitit inflam-
matus. Sic & etiam dicitur Nume. 21. propter hoc ꝙ cepit tę-
dere populum itineris & laboris, ab ignitis serpentibus est p-
cussus In figura quod illi qui spirituales labores non patiun-
tur, sed ex hoc contra dominum obloquuntur, in præsenti ten-
tationum ignibus inflammantur, & in futuro ab igneis serpen-
tibus, idest à crudelibus demonibus ferientur. Laboremus igi-
tur, quia sicut dicit Seneca epistola 31. Generosos animos la-
bor nutrit, laborem si non recuses, patum est posse. Non est vi
ri timere sudorem Laboremus ergo bonis laboribus supradi-
ctis. Quia pro certo sicut iuxta Apostolum, qui non laborat,
manducare non debet, sic iuxta sententiam sapiẽtis, Bonorum
laborum gloriosus est fructus. Sap. 3. Fructus dico æternæ glo
riæ, qui scilicet sequitur ex labore. Quia vt dicit Gregorius,
Ad magna præmia veniri non potest, nisi per magnos labores.
Vnde in psalm. Labores manuum tuarum quia manducabis,
beatus es, & bene tibi erit. Sustineamus igitur labores non so-
lum voluntarios & vtiles, immo etiam si sit necesse, inuolunta
rios & pęnales. Exemplo Apostoli dicentis. 2. Corin. 11. quod
ipse fuerat in laboribus plurimis, in carceribus abundantius,
in plagis supra modum, in mortibus frequenter. Et pro certo
ex bono labore laus acquiritur, pro bono labore merces reddi
tur, post bonum laborem quies dabitur. Laus dico acquiritur.
Nonne laboribus & militiæ, & scientiæ homines efficiuntur fa
mosi? Vnde de Hercule legitur ꝙ post duodecim labores suos
mirabiles, inter quos legitur & narratur, ꝙ cœlum sustinuit,
infernum spoliauit, Proserpinam inde eripuit, Hydrã cum re
nascẽtibus capitibus interfecit, & Cerberum tricipitem capti
uauit, tanta laude & fama & gloria fuit præditus quod fictus
fuit esse deificatus, & in stellam lucidam commutatus. Digni
ergo labores deificant, dum ipsos fama & gloria magnificant
& honorant. Vnde cuilibet tali dicit dominus Apoca. 2. Scio
opera tua & laborem tuum & patientiam tuam, & sustinuisti
propter nomen meum, & non defecisti. Sequitur. Vincenti da
bo edere de ligno vitæ. Ecce quomodo istę laudatur ratione la
boris. Igitur ex labore laus acquiritur. ¶ Item ꝓ labore mer
ces redditur. s. merces gloriæ paradisi. Sapien. 10. Reddet deus
mercedem laborum sanctorum, & deducet eos in via mirabi-
li &c. ¶ Item post laborem quies dabitur, sicut de Iona dici-
tur Ionę. 4. quod valde lętatus est sub virenti hædera. labora-
uerat enim. quia. s. homo post labores huius vitæ lætat & quie
scit sub virore gloriæ paradisi. Apoca. 14. Amodo iam dicit spi
ritus, vt requiescant à laboribus suis. opera enim illorum se-
quuntur illos. Sic ergo patet quod est quadruplex labor vir-
tuosus & spiritualis. ¶ Secundo dico quod est quidam labor vi F
tiosus & temporalis, & iste est labor peccatorum, qui sępe plus
laborant pro sua damnatione, quam boni pro salute sua. Vnde
nota ꝙ est quadruplex malus & inutilis labor. s. labor auaro-
rum, inuidorum, superborum, luxuriosorum. Labor
Auarorum, est ardentissimus.
Inuidorum, est pœnalissimus.
Superborum, est inanissimus.
Luxuriosorum, est immundissimus.
Est igitur quidam labor auarorum, & isti similes sunt araneę,
quæ non cessat laborare in tela sua componenda, & filum filo,
& lineam lineę magno ingenio aggregare. venit tamen finali-
ter modicus ventus qui in momento diripit quicquid magnis
laboribus fabricauit. Sic verè tales cum magna diligentia & la
bore telam suæ temporalis possessionis ędificãt & componũt,
& magna industria lineam lineę. i. vineam vineę, terram terrę,
domum domui accumulant & apponunt, sicut dicitur Esai. 5.
Ve qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copu-
latis. Et breuiter pulchrum est videre talem, idest possessionẽ
diuitis quando est bene facta, scilicet, domus & possessiones,
officia & dignitates &c. Sed pro certo venit ventus tribulatio-
nis vel mortis, qui omnia dissipat & dirumpit. Ideo bene con-
sulitur Prouerb 23. Noli laborare vt diteris, & ne erigas ocu-
los tuos ad opes. De talibus ergo laboribus dicitur Esaiæ. 49.
In vanum laboraui, sine causa, & vane fortitudinem meam cõ-
sumpsi. & Esaiæ. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneę te-
xuerunt. Sequitur. Opera enim eorum inutilia. Iste est ergo la
bor auarorum. Alius est labor inuidorum. Multum enim labo
rant inuidi in suis malitijs exequendis, & vt noceant alijs sine
causa. Similes stellis erraticis, quæ toto conatu laborant ad im
pediendum cursum firmamenti, motus suos contra motum ip
sius ordinando, & contra ipsum continue discurrendo. In hoc
tamen non præualent, quinimmo necesse est quod motus fir-
mamenti præualeat. & quod stellas erraticas secum ducat. Sic
verè charissimi, inuidi continue se opponunt firmamento, id-
est bonis personis stabilibus atq; firmis, totisq; conatibus la-
borant quomodo possint motus, profectus & prosperitates ta
lium impedire. Vnde de inuidis potest dici illud psalm. Cuius
maledictione & amaritudine os plenum est, sub lingua eius la
bor & dolor. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis, vt in-
terficiat innocentem. Sed quid? vere talium labor (vt commu-
niter) non præualet, quia scilicet malis gratibus eorum, firma-
mentum, idest bona persona profectum suum exequitur, ita ꝙ
sępe fit quod eius ditioni subijciuntur, & ipsum sequi, per obe
dientiam

diëtiã cogunt. Quod bñ apparuit in Ioseph, cuius ꝓsperitati fratres obuiare volẽtes, ipsum seq & reqrere finaliter sunt cõpulsi, ita ꝙ talib⁹ põt dici illud Leu. 26. Cõsumet incassum labor vester. Hic ẽ igit labor inuidorũ. ¶ Est ẽt labor superborũ & ambitiosorũ. Sicut. n. in cacumina montiũ fine magno labore nõ ascẽdit, sic nec ascẽsus ad mũdi gloriã & honorem fine magnis laborib⁹ occupat. Quantũ. n. laborãt milites inter laicos, ambitiosi inter clericos, hypocritæ & ꝑsumptuosi inter religiosos ꝓ mũdi gloria acquirẽda. nouit de⁹, & tñ sæpe fit ꝙ sicut vrsus ꝑ totũ diẽ circũeũdo laborat, finaliter tñ lassus circa stipitẽ qescit, sic vere sæpe fit ꝙ supbi & ambitiosi post multos casus circuit⁹ & labores inglorij subsistere cõpelluntur, ita ꝙ finaliter de ipsis pt dici illud Sap. 3. Vacua ẽ spes illorũ, & labores fine fructu, & inutilia opa eorũ &c. ¶ Est ꝑterea labor luxuriosorũ. Isti. n. sepissime magnos labores sustinẽt ꝓ suis carnalitatib⁹ adimplẽdis. vñ Eccle. 10. Labor stultorũ affliget eos. & Esa. 40. dr. Deficiẽt pueri, & laborabũt. Pueri immũdi, significant immũdos luxuriosos, q more puerorũ nõ cessant currere & laborare quoadusq; ad domũ redeant maculati, propter ꝙ à matre egregie verberant. Sic vere tales multos labores exercẽt vt bñ possint ꝑ luxuriã maculari, ita ꝙ in sero mortis cũ ad domũ sepulcri veniũt, qñ deus inuenit eos taliter inqnatos solet eos flagello pœnæ æternę verberare. Iste ẽ ergo quadruplex labor malorũ, de quo dr in ps. Et humiliatũ ẽ in laborib⁹ cor eorũ, & infirmati sunt nec fuit q adiuuaret. vñ Hier. ad Nepotianũ dicit. O q̃tis sudorib⁹ acquirit vana gña mũdi, & cũ minori labore acqri poterat Christi ꝑciosissima margarita. Iste est igit labor vitiosus & tpalis.

G ¶ Tertio dico ꝙ ẽ labor dolorosus & ęternalis, & iste ẽ labor dãnatorũ, q ꝑpetuo requiẽ nõ habebũt. Sicut. n. labores boni ꝑsentis vitæ deducãt ad ꝑpetuã quietẽ q̃ ꝓmittit Apoc. 14. A mõ iã dicit spũs vt reqescãt à laboribus suis. sic mali labores hui⁹ vitę ducũt ad ꝑpetuã calamitatẽ, q̃ exprimit Hieremias Thre. 3. Circũdedit me inqt felle & labore, & in tenebrosis collocauit me quasi mortuos sempiternos. ps. Laborabit vsq; in æternũ, & viuet adhuc in finẽ. Patet ergo ꝙ ẽ labor perfectorũ, q ẽ fructuosus. Labor impiorũ, q ẽ vitiosus Labor dãnatorũ, q est dolorosus. ¶ Sed si vis aduerte ꝙ labor qñq; sumit ꝓ re ꝓ qua laboratũ ẽ, sicut cũ dr in psa. Labores manuum tuarũ qu mãducabis & Sap. 5. Qui abstulerunt labores illorũ. & Io. 4. Alij laborauerunt, & vos in labores eorum introistis. & cætera similia. sed de hoc nihil ad præsens. Sufficit.

A **Lac.** Nota ꝙ lac nihil aliud ẽ q̃ quidã liquor dulcis & cãdid⁹. E multipliciter sumit in scriptura. Hoc tñ saluo ꝙ semꝑ vbicũq; ponat, significat aliq̃ dulcedinẽ. Et iõ sicut est dulcedo bona & mala, sic ẽ dare lac bonũ & malũ. Lac. n. in bono significat bonã & spũalem dulcedinẽ, quæ qñq; significat

Mentalem compassionem.
Verbalem locutionem.
Finalem fruitionem.

¶ Per lac. n. intelligitur in bono dulcis cõpassio, dulcis locutio, dulcis fruitio. Lac. n. cõpassionis est nutritio miserorũ, de quo dr Eccle. 39. Initiũ necessariæ rei vitæ hominis lac & sal & panis Lac locutionis, ẽ instructio paruulorũ, de quo dr 1. Corin. 3. Tanq̃ paruulis in Christo lac dedi vobis Lac fruitionis est nutritio beatorũ, de qua dr Nu. 13. Venim⁹ ad terrã ad q̃ misisti nos, q̃ reuera fluit lacte & melle. ¶ Itẽ lac in malo significat triplicẽ malã dulcedinẽ, videlicet. Dulcedinẽ Prosperitatis, Carnalitatis, & Verbositatis. ¶ Lac prosperitatis est lac repletiuum, de quo in ps. Butyrũ de armẽto, & lac de ouib⁹, cũ adipe agnorũ & arietũ filiorũ basan &c. Lac carnalitatis est lac infectiuũ. Vñ carnalis põt dicere illud Iob. 10. Nõne sicut lac mulsisti me, & sicut caseũ me coagulasti? Lac verbositatis ẽ lac deceptiuũ, de quo Prouer. 1. Fili, si re

B lactauerint peccatores ne acqescas eis. ¶ Primo igit dicam⁹ de bono lacte. Quia sicut oĩa aĩalia lacte indigent, quia alias non nutriũtur nec crescunt, nec proficiunt nec perficiuntur, sic vere omnes homines lacte spirituali indigent. s. Lacte

Misericordiæ & cõpassionis.
Doctrinæ & prædicationis.
Etiam gratiæ & deuotionis.

Sine. n. tali lacte hõ spũaliter nõ nutritur, nec in bonis virtutib⁹ augmẽtatur. Ideo bñ dicit Apostolus Hebr 5. Facti estis qbus lacte opus sit, nõ sollido cibo. vt sic nobis possit dici illud Cãt 4. Fau⁹ distillãs labia tua, mel & lac sub lingua tua. In qb⁹ verbis aduerte ꝙ quadruplici lactis dulcedine debemus spiritualiter esse pleni, videlicet Lacte

Interiori. Primum lac significat mẽtalẽ cõpassionẽ. Fauus.
Exteriori. Secundũ significat vocalem instructionẽ. Labia
Superiori. inquit tua. Tertium significat diuinam miseratio
Posteriori. nem. Mel inquit. Quartum lac significat supernã

cõsolationẽ. Lac inqt sub lingua tua. ¶ Primũ lac nutrit indigẽtes. Secundum lac nutrit insciẽtes. Tertiũ lac nutrit penitẽtes. Quartũ lac nutrit triũphãtes. ¶ Dico ergo ꝙ ẽ vnũ lac indigẽtiũ nutritiuũ, & istud lac ẽ dulcedo pietatis & cõpassiõis, q̃ oñdit cũ dr. Fau⁹ distillãs. Fauus. n. q nihil aliud ẽ q̃ cera cum melle, ẽ hõ pius & fauorabilis cõpassionis dulcedine, à quo nõ cessãt pię elemosynę distillare ꝓ paupetib⁹ nutriẽdis. Lactuca. n. humorẽ habet lacteũ quo in mulierib⁹ lac augmẽtat. Galactites ẽt lapis ꝑciosus ẽ, q suspensus collo facit lac in vberibus abũdare. Fic⁹ ẽt ẽ arbor lactifera ꝓpter humorẽ vnctuosũ & lacteũ quẽ habet interi⁹, ẽ vero multę fertilitatis exteri⁹, q a talis humor trãsit in fruct⁹. Sic reuera charissimi illi q sunt sicut lactuca & fic⁹, q. s. interius in corde lacte cõpassionis sunt pleni & ad quorũ colla lapis ꝑciosus mię ẽ appẽsus, tales dico fruct⁹ bonorũ operũ emittũt, lac elemosynarũ distillãt & in lacte suo pauperes recreãt & cõfortãt. Fauus inqt distillãs. vñ Iohel. 3. In illa die stillabũt mõtes dulcedinẽ, & colles fluẽt lac & mel. Vt si dicat qlibet indigẽs sic nutrit⁹ illud Cãt. 5. Comedi fauũ cũ melle meo, bibi vinũ meũ cũ lacte meo. De multis tñ est hodie sicut de grossis sicuũ cypri, q dicunt nõ maturescere nisi scindant & nisi lac ipsarũ primit⁹ distillet. Quia vere charissimi, hõ spũaliter nõ fit nec bonus nec maturus, nisi scindat ꝑ cõtritionẽ, nisi lac suæ mię ad illos distillet ꝑ elemosynarũ largitioẽ, dicẽs paupib⁹ illud Es. 55. Oẽs sitiẽtes venite ad aquas, & qui nõ habetis argentũ, ꝓperate, & emite absq; vlla commutatione vinũ & lac. Istud ergo ẽ lac nutritiuũ indigẽtiũ.

C ¶ Deinde dico ꝙ ẽ lac instructiuũ & nutritiuũ ignorãtiũ, & istud est lac doctrinæ, sciẽtiæ & scripturæ, ꝙ ab vberibus & à labijs doctorũ & ꝑdicatorũ debet ab alijs aliquari, ꝙ oñditur cũ dr. Labia tua. quia sicut dr Prouer. 10. Labia iusti erudiũt plurimos. Quãuis diabolus forte videat dicere peccatori illud Prouer. 24. Nec lactea quenq̃ labijs tuis. Vñ Apostolus in ꝑsona prędicatoris dicit. 1. Corint. 3. Tanq̃ paruulis in Christo lac dedi vobis potũ. Quãdros. n. aũs quandros ẽ lapis ꝑciosus, q in capite vulturis inuenit, q vbera dr lacte replere. hædera ẽt comesta à capris facit lac in earũ vberib⁹ abũdare. Sic vere lapis ꝑciosus sacræ scripturæ, q à capite vulturis i. ab ordinatione dei patris ꝓcessit, vbera labiorũ doctorũ & ꝑdicatorũ facit lacte doctrinæ & sciẽtiæ abũdare. Isti. n. lactãt ignorantes & paruulos ꝑ doctrinã. Ideo dr. 1. Pet. 2. Quasi mõ geniti infantes & rationabiles & sine dolo lac cõcupiscite. Sicut. n. cerua dr salubres & medicinales herbas comedere, vt lac meli⁹ & salubri⁹ possit suis paruulis distillare. sic vere ꝑdicator & doctor debet herbas spũales. s. dicta ꝓpherarũ & doctorũ Sctõrũ q̃rere & studere, vt exĩde lac salubrioris doctrinę possit suis subditis distillare. 1. Reg. 1. Lactauit puerũ suũ donec amoueret eũ à lacte. Vt sic cuilibet doctori alios sic lactãti & ipos lactẽtes & simplices in laude diuina & ad bona opa edocẽti & erudiẽti, dicat illud ps. Ex ore infantiũ & lactentiũ ꝑfecisti laudẽ propter inimicos tuos &c. Lactãs. n. dr lac dãs & accipiẽs, actiuè & passiuè. Alij dicũt lactãtes eẽ mrẽs q̃ lac ꝑbẽt paruulis. Paruulos vero esse lactẽtes, q lac ab vbere matris sugũt &c. Vñ de bono doctore dr Cãt. 5. Oculi tui sicut colũbę sup riuos aquarũ, q̃ lacte sunt lotę, & residẽt sup fluẽta plenissima. Istud ẽ ergo lac nutritiuũ & instructiuũ ignorãtiũ. Labia inqt tua.

D ¶ Deniq; dico ꝙ ẽ lac allectiuũ pñium, & istud ẽ lac dulcedinis diuinæ mię, q̃ notat ꝑ dulcedinẽ mellis. Mel inqt. Aĩalia. n. siccę cõplexionis tãto sũt laudabiliora, q̃to fuerint lacti viciniora, sicut patet de hędis, q pręualẽt antiq oĩb⁹ capris & hircis, & hoc q a lactis humiditas sua tẽperat siccitatẽ. Sic vere charissimi, inter illos q sũt siccę cõplexiõis. i. indeuotę cõditionis, illi q lacti diuinę mię ꝑ spẽ & cõfidẽtiã sũt ꝓpinq, debẽt ampli⁹ cõmẽdari. Siccitas. n. suæ insufficiẽtię diuinę mię tpatur, qñ ꝑ spẽ & cõfidẽtiã eius dulcedini sociat. Nã sicut lactis odor solet serpẽtes attrahere, ipsosq; de vẽtre hoĩs vbi intrauerãt exteri⁹ educere, sic vere odor diuinę mię, serpẽtes. i. peccatores ad pñia attrahit, ipsosq; de vẽtre diaboli. i. de faucib⁹ desperationis liberat & educit. Mia. n. dei ẽ illa mamilla regia de qua dr Esa. 60. Suges inqt lac gẽtiũ & mamilla regũ lactaberis, & scies q a ego dñs tu⁹ liberãs te, & redẽptor tuus fortis Iacob. Reges. n. qui alios regunt, sunt boni doctores, qui. s. mamilla verbi sui lactant & nutriunt ignorantes. Vnde de dentibus. i. de verbis taliũ dr Gen. 49. ꝙ pulchriores sunt oculi eius vino, & dẽtes eius lacte cãdidiores. Istud ergo ẽ lac allectiuũ pœnitẽtiũ. Mel inqt. Vñ Prouer. 24. Comede fili mel, q a bonũ ẽ, & fauũ dulcissimũ gutturi tuo. ¶ Insup dico ꝙ ẽ lac refectiuũ triuphantiũ, & istud ẽ lac dulcedinis æternæ ꝙ ẽt oñditur cũ dr. Lac sub lingua tua. Lac. n. ꝙ est sub lingua, magis dinoscitur saporosum, & iõ illa beatitudo vbi ẽ suauitas

summi sapo ris. p lac sub lingua pôt opportune designari. Vn-
de paradisus é terra promissionis, q̃ lacte & melle abũdare dr̃
Nu.14. Tradet vobis dñs humũ lacte & mellæ manantẽ. Et re-
uera ista é terra lacte pfectę voluptatis manãs, quo ab vberib⁹
misericordię diuinæ beati perpetuo nutriunt. Sicut.n. canicula
solet catulo formosiori vberiorẽ & priorẽ mamillã porrigere,
& maiorẽ lactis abũdãtiã propinare, sic vere deus illos q̃ sunt
meliores & in virtutib⁹ pulchriores, solet lacte æternę gloriæ
abundãtius recreare, & delectabilius enutrire. Et iõ sicut agn⁹
sicut catulus, sicut vitulus debemus lac sugere. Agnus.n. lac su
git genua flectẽdo, catulus papillã mordẽdo, vitulus frõte forti
ter mamillã excutiẽdo. Quia vere charissimi à mamilla diuinę
grę debem⁹ lac æternę glorię quęrere & acquirere flectẽdo ge
nua cũ humilitate, pũgẽdo mamillã cũ orone, frõtẽ cõcutiẽdo
& mouẽdo cũ importuna sedulitate & obsecratiõe, qa sicut dr̃
Prouer.30. Qui fortiter premit vbera ad eliciendũ lac, expri-
mit butyrũ. Sic igit̃ patet ꝙ quadruplex bonũ lac inuenitur in
scriptura. s. lac Indigẽtiũ nutritiuũ, Fauus ioqt distillãs. Igno-
rãtiũ iostructiuũ. Labia tua. Pęnitẽtiũ allectiuũ. Mel. Triũphã-
tiũ refectiuũ. Lac sub lingua tua. Primũ lac à pauperib⁹ erogã-
dũ. Secũdũ est verbaliter distillãdũ. Tertiũ é humiliter requi-
F rendũ. Quartum vero est sagaciter acquirendum. ¶ Secundo
dico ꝙ lac accipitur in malo significato, & sic potest significa-
re triplicem malam dulcedinem, videlicet Dulcedinem

Prosperitatis, quæ est attractiua.
Carnalitatis, quæ est infectiua.
Verbalitatis, quæ est deceptiua.

Dico ergo ꝙ é quoddã lac
dulciter allectiuũ & istud
est lac prosperitatis mun-
danæ. Sicut.n. lac sua dulcedine attrahit ad bibẽdũ, verũm so-
let inducere inflatutã, sic verè mũdi psperitas ad sui amorem
hoẽs solet allicere, sed p superbiã eos inflat. Est.n. similis lacti
ferulę, quæ é herba medicinalis, de qua fluit præciosum galba
nũ, verumtñ si murena de lacte eius biberit, enecat̃, sicut dicit
Pli. Sic vere mũdi psperitas é valde vtilis & medicinalis homi
nibus. i. bonis & discretis psonis, ipsa discrete vtẽtibus, verũta
mẽ murenis flexuosis. i. fragilib⁹, mollib⁹, mobilib⁹ & defectuo
sis q̃ isto lacte vti nesciũt, est lac sua dulcedine venenosũ atq;
multis multorũ criminũ inductiuũ. 3. Reg. 3. Cũq; mane surre
xissem vt darẽ lac filio meo, apparuit mortu⁹. Figura de Iahel,
q̃ dũ Syzarę obtulit vtrẽ lactis. statim obdormiuit & dũ dormi
ret, egressa é clã tabernaculũ, tulit clauũ pariter & malleũ, cũ
quo eũ interfecit, sicut dr̃ Iudic. 4. Quia vere diabolus lac mũ
danę psperitatis suis sequacibus porrigit, & dũ in peccatis ob-
dormiũt, mortis iaculis eos ferit. Et iõ bñ præcipit Exo. 23. Nõ
coqs hædũ in lacte mr̃is suæ. Hæd⁹.n. significat psonas ifirmas
& impfectas, mater vero q̃ tales nutrit & cõcipit, é mũdus, lac
vero istius matris é dulcedo mũdanę psperitatis. In lacte ergo
matris suę nõ é hędus coquẽdus, qa in dulcedine mũdanę pro
speritatis nõ é infirmus & debilis imponẽdus, sed exinde ne pe
reat poti⁹ retrahẽdus. Vñ de finali pęna taliũ lactãtiũ dr̃ Deu.
32. Foris vastabit eos gladius, & int⁹ pauor, iuuenẽ simul & vir
ginẽ, lactẽtẽ cũ hoie sene. Et dixi. vbinã sunt? cessare faciam ex
hoibus memoriã eorũ. Vñ de moab⁹ dr̃. 1. Reg. 15. Interficite à
viro vsq; ad mulierẽ, & paruulũ atq; lactẽtẽ. Istud é ergo qd-
dã lac dulciter allectiuũ. ¶ Est ẽt qddã lac grauiter infectiuũ.
G & istud é lac carnalis voluptatis & deliciarũ corporaliũ. Sicut
.n. lac ficus solet ẽm Pliniũ, mẽbra exinde lioita ad libidinẽ in
citare, sic dulcedo deliciarũ solet luxuriam generare. Sicut lac
malę nutricis paruulos inficit, sic lac mũdi dulcedinis iuuenes
corrũpit. Quærũt.n. doctores naturaliũ, cũ vna species cũ alia
faciliter nõ misceat̃, qualiter in generatione mulorũ Asinus cũ
equa miscet̃. Et respõdet̃ ꝙ pastores asinos dũ sũt iuuenes, vbe
ribus equarũ lactãtiũ supponũt in tenebris, quo quidem lacte
equarũ cũ dicti asini fuerint à iuuentute nutriti, quasi iã adulti
effecti, dũ postea creuerint, ad equarũ libidinẽ inardescũt. Sic
vere charissimi ad litterã dico ꝙ illi q̃ à iuuẽtute lacte equarũ
.i. dulcedine mulierũ & earũ affabilitate & societate nutriunt̃,
ad earũ carnalẽ copulã inardescere dinoscunt̃. Mulieres.n. sunt
sicut illę vaccę quæ lactabãt vitulos, sicut dr̃. 1. Reg. 6. Quia. s.
istę nõ cessant lactare & allicere fatuos, ita ꝙ proprie de talib⁹
dr̃ Thr. 4. Sed à lamię nudauerũt mamillas, lactauerũt catulos
suos. Dicunt.n. lamię, q̃ sunt ẽm quosdã mõstra speciẽ fęmina-
rũ prętẽdẽtia, q̃ primo catulos suos lactãt & tãdẽ ipsos occidũt
& necat. Sic vere mulieres catulos suos. i. fatuos luxuriosos la-
ctãt, decipiũt & oblectãt, sed finaliter ipsos destruũt & eneruãt
inqꝫtum. s. famã & substãtiã eis auferũt, & inqꝫtum vitã gratię p
eas pdunt, ita ꝙ istę dicere possunt illud Oseæ. 2. Ego lactabo
eũ, & ducã in solitudinem. Quia vere tales qui à mulieribus la
ctantur, ad solitudinem paupertatis deducunt̃, & finaliter à de
monibus in inferni solitudinibus deducunt̃. Vñ Esa. Ecce ego
suscitabo sup eos medos, qui sagittis paruulos interficiẽt, & la
ctãtibus nõ miserebunt̃. Istud ergo est lac turpiter infectiuum,
¶ Præterea é lac leuiter deceptiuũ, & istud é lac fallaciũ verbo H
rũ, quibus. s. vtunt̃ adulatores, histriones, falsi amici & hypo-
critę. Sicut.n. canicula ante partũ habet lac p aliquot dies, sic
tales habẽt lac dulciũ verborũ anteq̃ habeãt partũ seu fructũ
operũ, cõtra illud Prouc. 24. Nõ lactes quẽq̃ labijs tuis. Quia
sicut dr̃ Prouc. 16. Vir iniquus lactat amicũ suũ & ducit eũ per
viã nõ bonã. Si.n. mulier habet lac, signũ est ꝙ sit corrupta. Sic
verè lac adulationis & proditionis seu hæreticę & corruptę
doctrinæ & eruditiõis possessores denotat corruptos & pessi-
mos. Corrupti.n. sunt, & alios inuenenãt & corrũpũt. Herbę.n.
q̃ habẽt lac, sunt q̃tum in se é venenosę. Ita.n. laxat & naturam
ita euacuãt, ꝙ si indiscretè sumant̃, virtutẽ eneruãt, & mortẽ p
pinãt, sicut patet de scamonea & similibus. Sic vere tales lacte
verbalis deceptiõis abũdãtes periculosi sũt, qa. s. isti nõ quęrũt
nisi decipere, & audiẽtes bonis spũalib⁹ & tpalibus vacuare &
mortẽ tpalẽ, corporalẽ & æternalẽ inferre, Patet de adulatore
q̃ de diuitijs studet vacuare, & ad mortẽ. i. ad paupertatẽ hoies
deducere. Patet de pditorib⁹, q̃ lacteis decipiũt, & habito ꝙ in
tẽdũt interficiũt. Patet de hæreticis & demonib⁹, q̃ mala docẽ
do & tẽtãdo, virtutẽ & fidẽ euacuãt, & postea mortẽ æternã p
pinãt. Ad hoc ergo ordinat̃ lac taliũ vt noceat, & vt post cõpla
cẽtia interficiat. Bñ ergo docet sapiẽs Prouc. 1. Fili, si te lacta-
uerint peccatores, ne acquiescas eis. Seqtur. Fili mi, ne ambules
cũ eis. Pedes eorũ ad malũ currũt & festinãt vt effundãt sãgui-
nẽ. Patet ergo quõ triplex lac malũ inuenit̃ in mũdo, quo. s. bo-
ni nullo modo debent nutriri, nec aliqualiter recreari. Vnde.
Iob. 3. Cur inquit exceptus genibus, cur lactatus vberibus?
quasi diceret. Malum est taliter lactari, & talis lactis dulcedine
oblectari. Hoc igitur de lacte tam in bono quam in malo suffi-
cit. Vide supra de Bibere & dulcedine.

Laceratio.

Nota ꝙ lacerare accipitur pro vastare, A
disrũpere, frãgere, discerpere, vel cassare. Põt.n. significare. s.

Dolorem contritionis
Mœrorem detractionis.
Furorem vexationis.
Terrorem damnationis.

Pęnitens lacerat seipsum
Detractor lacerat proximum
Tyrannus lacerat subditum
Infernus lacerat perditum

Est ergo laceratio cõtritio-
nis. Videmus.n. ꝙ præ dolo
re quandoq; mulier lacerat
crines suos, semetipsam pu
niens & castigans. sic homo
videns se crimina cõmisisse
deũ offendisse, cœlum ami-
sisse, seipsum solet reprehẽ-
dere, & morsu cõtritionis dolẽtis mẽtẽ & animũ lacerare. Iob.
13. Quare lacero carnes meas dẽtibus meis? & animã meã por
to in manibus meis? ẽt si me occiderit, sperabo in eũ. Itẽ est la-
ceratio detractionis. Detractor.n. dentibus suis. i. suis dentatis
verbis solet aliorum famã & vitã disrumpere, & eã morsu lace
ro dissipare. Vnde Pharaoni dr̃ Ezec. 29. Fuisti baculus arun-
dineus domui Israel, qñ apprehẽderunt te manu, & cõfractus
es, & lacerasti omnẽ humerum eorum, & dissoluisti oẽs renes
eorũ. Falsus.n. & inuidus amicus est baculus arũdineus, qui si
bi innitẽtes & in se cõfidentes fractus lacerat, dum ipsorum vi
tã & statum diffamat detrahẽdo. Fera.n. lacerãs carnẽ nihil di
mittit integrum. Sic detractor nihil in fama aliena dimittit ho
nestum. Quod tñ figuraliter prohibetur Deu. 25. vbi prohibe-
tur ne plagę vltra quadraginta infligantur hominibus verbe-
rãdo, & reddit causam edicti. Ne inquit fęde laceratus frater
tuus abeat ante oculos tuos. ¶ Itẽ est laceratio tyrannicę vexa B
tionis, quia. s. sicut leo solet prędã q̃ deuorat lacerare, & pellẽ
cum carnibus dissipare, sic tyrãni carnes & pelles. i. substantiã
pauperum & innocentiã lacerant, & eos in bonis tẽporalibus
& in corpore dissipant atq; grauant. 4. Reg. 2. in illis vrsis qui
egressi de saltu lacerauerunt. 42. pueros. Et tñ boni principes
& prælati deberẽt huiusmodi coercere. exẽplo Respha de quo
dr̃. 2. Reg. 21. ꝙ nõ dimisit aues lacerare carnes filiorũ suorum.
Vt sic dicat bonus iudex illud Ezec. 4. Laceratum à bestia non
comedi. Quod tñ est contra multos, qui. s. legem & iustitiam,
iustos & impios lacerant, & omnia iudicia dissipant & contur
bant. Propter hoc inquit lacerata est lex, & non peruenit ad fi
nem iudicium, quia impius præualet aduersus iustum propte-
rea egreditur iudicium peruersum ab eo. Abac. 1. Item est la-
ceratio damnationis, quia. s. canes. i. demones animas lacerant
& cruciãt in inferno sicut testatur Hier. 15. vbi dicitur ꝙ deus
immittet dãnatis gladium ad occisionem, & canes ad laceran-
dum, & volatilia & bestias ad deuorandum. Figura Gene. 40.

vbi dictum

vbi dictum fuit pistori q suspenderetur in cruce, & lacerarent volucres carnes eius &c. Sufficit.

Lachryma. Nota q lachryma multipliciter sumitur in scriptura. Est. n. lachryma bona, & lachryma mala. Lachryma bona est quadruplex. s.

Lachryma mœroris.
Lachryma dulcoris.
Lachryma amoris.
Lachryma doloris.
A ¶ Homu. n. lachrymatur
Ex mœrore compunctionis.
Ex dulcore compassionis.
Ex feruore dilectionis.
Ex dolore afflictionis.

Lachryma ergo mœroris est compunctio, de qua dicitur psal. Laboraui in gemitu meo lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meũ rigabo. Lachryma dulcoris est cõpassio. Eccles. 38. Fili, super mortuũ ꝓduc lachrymas, & quasi dira passus incipe lachrymari. Exemplo Ioseph, qui visis fratribus lachrymatus est. Gen. 43. Erumpebant lacrymę, & non poterat se continere Ioseph. Exẽplo ẽt Christi, qui super Lazarum mortuũ lachrymatus est. Io. 11. Lachryma amoris est dilectio. Et istę sunt lachrymæ Magdalenæ Luc. 7. vbi dr̃ q lachrymis cepit rigare pedes dñi. Et sequitur. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniã dilexit multum. Lachryma doloris est afflictio, quãdo. s. pro proprijs miserijs aut pro futuris ploramus. Vnde. 1. Reg. 30. Plãxerunt donec in eis deficerent lachrymæ. Ista sunt ergo quattuor genera lachrymarũ, quibus debet anima in hac valle miserię balneari, & spiritualiter irrigari. Sicut. n. elephas diligit in fluuio balneari, vitulus marinus de terra ad mare solet sępissime trãsire, & in mari ꝓprios catul⁹ ad natãdũ docere, serpẽs ẽt vt pellẽ mutet, solet se in aqua primit⁹ humectare, sic vere charissimi, homo dum viuit, debet in fluuio & in mari lachrymarum amararum balneari, & ibidẽ ingiter humectari, & natando sępius innouari, & ad ibi natãdum ꝓprios filios .i. subditos debet inuitare, & sic pellẽ suæ malæ consuetudinis & peccati more serpentis poterit immutare. Vt sic de quolibet viro sic lachrymoso & balneoso dicat̃ illud psal. Ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quẽ posuit. Ascẽsiones. n. dicunt̃ motus cõsiderationis, qui inducũt hoiem ad lachrymãdum, qa. s. hõ primo debet ascẽdere ad cõsiderationẽ propriorũ defectuum, & sic exibunt lachrymæ cõpunctionis. Itẽ debet ascẽdere ad cõsiderationẽ miseriæ aliorum, & sic ibunt lachrymæ cõpassionis. Deinde debet ascendere ad cõsidederationẽ amoris quo sic deus dilexit mundũ, vt vnigenitũ filiũ nobis daret, & sic exibũt lachrymæ dilectionis. Tandem debet cõsiderare dilationẽ patriæ, & incolatũ huius miseriæ cũ suis infortunijs, & sic exibunt lachrymæ doloris & afflictionis. Et sic dicet hõ illud Thren. 1. Plorãs plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. Et sic proculdubio si terra cordis talibus fuerit pluuijs irrigata, bonis erit fructibus spiritaliter fęcũdata, q sicut dicitur in psa. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Et ideo breuitèr notemus q sicut aqua oritur & generatur tripliciter. s.

B Superius in nubibus
Interius in fontibus
Exterius in lapidibus,

Quod patet in locis frigidis in tempore pluuioso vbi lapides quandoq; videntur plorare, sic proculdubio dico q aqua lachrymarum debet in nobis generari aliqñ ex causis superioribus, qñq; ex causis interioribus, quandoq; ex causis exterioribus. ¶ Primo ergo dico q est lachrymãdum ex causis superioribus. Et istę sunt lachrymę quę emittuntur ex cõsideratione offensę diuinę, vel ex cõsideratione peccati & defectus. Vnde olcaster siue sterilis oliua emittit duo genera lachrymarum, quarum vtraq; significat pietatem. Sic sterilis per spiritualem paupertatem debet duo genera lachrymarum fundere vnã. s. inferiorem, aliã superiorẽ. Vnã pro dilatione patrię, aliã pro incolatu miserię. Quod figuratum est in Axa filia Caleph. i. in anima filia dei, quæ sedens in Asino, suspirauit & petijt à patre suo irriguum superius, & irriguum inferius, sicut dicitur Iudicum. 1. Quia vere charissimi dũ anima sedet in Asino corporis sui in pręsenti vita, ipsa pro certo debet habere duplex irriguum lachrymarum id est duplici lachryma irrigari. s. irriguum superius pro dilatione patrię. De quo in psal. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimos, dum recordaremur tui syon. Irriguum inferius pro incolatu miseriæ, dicens in psal. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Vnde de ista duplici lachryma potest exponi illa auctoritas. Ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. vbi ostenditur q lachrymandum est pro superiorum dilatione. Ascensiones inquit. Pro interiorũ turbatione. In corde suo inqt. Pro exteriorũ seu inferiorũ afflictione. In valle inquit lachrymarũ. Lachrymãdũ ẽ ergo ex causis superioribus.
¶ Secũdo lachrymãdũ ẽ ex causis interiorib⁹. Et ista ẽ lachryma q̃ orit̃ ex cõtritione cordis, qñ. s. hõ interi⁹ cõsiderat ꝓpria crimina & delicta. Sicut. n. crocodilus qñ occidit hoiem, dr̃ lachrymari, sic hõ qñ p pctm̃ occidit aiam, debet p cõpunctionẽ lachrymis irrigari. Nã sicut ceru⁹ qñ videt se captũ à canibus solet lachrymas emittere & mugire, sic vere hõ q per pctm̃ videt se à canib⁹ inferni captũ fuisse debet gemẽdo mugire, & ab interiori corde flebiliter lachrymari. Ps. Laboraui in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Vñ Iudith. 8. Pęniteamus, & indulgentiã cũ lachrymis postulem⁹. ¶ Tertio dico q lachrymandũ ẽ ex causis exteriorib⁹. Et istę sunt lachrymę q̃ oriunt̃ de infortunijs hui⁹ mũdi, de miserijs ꝓximorũ, de timore pœnæ æternæ. Sicut. n. oculus ab exteriori lęsioẽ pũctus, aut ꝑcussus, lachrymas emittit, sic vere qñ oculus cordis nr̃i pũgit̃ ab exteriorib⁹ causis, videlicet, vel à tribulatione præsentiũ tormẽtorũ, vel à miserijs ꝓximorũ, vel à timore igniũ æternorũ, ipse ꝓculdubio debet lachrymas emittere, & doloris amaritudioẽ declarare, iuxta illud. Eccl. 22. Pũgẽs oculũ educit lachrymas. Tria. n. faciũt oculũ flere. s. fumus, sinapiũ, & pũctura. Sic vere fumus. i. memoria ignis inferni, Sinapiũ. i. memoriã diuinæ iustitiæ, Pũctura. i. afflictio exteriorũ causarũ dr̃ inducere lachrymas cordi nr̃o. Iõ breuiter bñ põt dici cuilibet illud Thrẽ. 2. Deduc quasi torrentẽ lachrymas p diẽ & noctẽ, nõ des requiẽ tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. Et sic patet triplex causa inductiua lachrymarũ. ¶ Sed adhuc possum⁹ notare q lachrymę sunt virtuosę, quæ

E Tollunt maculam internam.
Placant offensam æternam.
Prestant quietem supernam.

Dicit q lachrymę tollunt maculã internam. i. peccatũ animę. Sicut. n. lixiuiũ calidũ maculas tollit à panis, sic feruẽs lachryma maculã peccati tollit à corde. Vñ Cassio. sup Psal. Fuerũt mihi lachrymæ meæ &c. dicit sic. Flet⁹ inge cõsolatio ẽ aiarum, corroboratio sensuũ, ablutio peccatorũ, refectio mẽtiũ, lauacrũ culparũ. Deide dico q lachrymæ placãt offensã æternã. Secũdũ. n. Pli. Lachryma cerui valet cor habentibus tremulosum seu cordiacã passionẽ. Sic verè lachryma pctõris valet illis qui timore diuinę offensę habẽt tremorẽ & desperationẽ. Alia. n. opa bona deũ ad impetrãdũ gratiã leniũt inclinãt, lachrymæ vero ipsum tãgunt & violẽtãt. Vñ dicit Hiero. sup Esa. q orõ deũ lenit, sed lachryma cogit, hæc vngit sed illa pũgit. Thob. 7. Nõ dubito quin deus præces meas & lachrymas admiserit deniq; dico q lachrymę reddũt quietẽ supnã. Sicut. n. aer ex pluuijs serenat̃, quia. s. præcedẽs pluuiarũ inũdatio ẽ aeris trãquillitas & qetatio, sic vere in moribus qñ nõ est p lachrymarũ aquã pluuiosus, ipse ꝓculdubio in aere cõsciẽtiæ serenat̃, & ẽt serenitas cœlestis gloriæ ex eo finaliter procreat̃. Lachrymæ. n. nõ possunt semper durare, & sic cũ materia deficit, tota lachrymarũ alluuies euanescit. Et iõ qñ in paradiso materia cessabit lachrymarũ. s. labor, afflictio, timor, cõpassio, dolor, cõtritio, necesse erit q ipsę lachrymæ cessent & à nobis deficiãt & quiescãt. Vñ Apoc. 7. Absterget deus omnẽ lachrymã ab oculis eorũ. s. sanctorũ &c. Et Hiere. 31. Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lachrymis. Et hæc de bona lachryma sufficiãt. ¶ De lachryma vero in malo: F potes dicere q est Lachryma

Fallentis deceptionis,
Præsentis afflictionis,
Sequentis damnationis.

Est dicit lachryma deceptorum, q fingunt, se flere pro hominibus, & eorũ miserijs cõdolere. De quo Eccle. 12. Oculis suis lachrymabit̃ inimic⁹, & si inuenerit tps, nõ satiabit̃ sanguine. Itẽ est lachryma peccatorũ. s. pœna tẽporalis q̃ peccatoribus infligit̃ ꝓ delictis. De qua Esa. 16. Inebriabo te lachryma mea esebõ & eleale. Itẽ ẽ lachryma dãnatorũ de qua David gloriat̃ euasisse, dicẽs in Ps. Bñdict⁹ dñs qui eripuit animã meã de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Aduerte tñ q lachrymæ nõ dant̃ cuilibet pro libito voluntatis, sicut nec deuotio, sed qa ex quodã speciali dono ꝓcedũt, sunt deuotis orationibus & ꝓfundis cõsiderationibus impetrandæ, sicut bene innuitur. Hiere. 9. vbi dr̃. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontẽ lachrymarũ, & plorabo die ac nocte. Psal. Potum dabis nobis cum lachrymis in mensura. Istæ sunt ergo bonæ lachrymæ. Et sufficit.

A **Lacus.** Nota q lacus est fouea seu stagnum, aqua, luto, herbis & piscibus plenum. Et est proprie lacus vbi possunt aquæ recolligi, & exinde nequeunt vacuari. Et significat in scriptura quãdoq; in bono quandoq; in malo.

in malo. In bono enim significat profunditatem humilitatis. In malo vero designat profunditatem iniquitatis. De lacu humilitatis pôt dici illud.2. Re.23. Desiderauit Dauid aquã de lacu. De lacu vero iniquitatis dr̃ in psal. ꝙ peccator lacũ aperuit & effodit eũ &c. Notemus igit̃ ꝙ triplex est malus lacus. s. lacus mundi, lacus peccati. lacus inferni. Lacus

Mundi, est nimis immundus. Lacus mundi debet euitari.
Peccati, est nimis profundus. Lacus peccati debet detestari.
Inferni, est nimis horrendus. Lacus inferni debet formidari

¶ Dico ergo primo quòd est lacus voraginis mundialis. Sicut .n. lacus ẽ limosus, locus aquosus, locus ranis & sanguisugis copiosus, sic verè mũdus est lacus in quo est limus carnalitatis, lutũ trepiditatis, aqua voluptatis, rana loquacitatis, sanguisuga voracis cupiditatis. De quo psa. Æstimatus sum cũ descẽdentibus in laũ, fact⁹ sũ sicut hõ sine adiutorio, inter mortuos liber, Vbi aduerte ꝙ in isto lacu hoies sũt valde diffamati. Æstimat⁹ sum. Sũt culpis aggrauati. Cũ descẽdẽtibus. Sũt valde sociati, qa sunt inter mortuos. ¶ Iste ergo est lacus mũdi. Vñ iste est sicut lacus asphalti, vbi inuenit̃ bitumẽ tãtę tenacitatis ſm Isidorũ, ꝙ nec aqua nec igne dissoluit̃. Quia vere in lacu huius mũdi est bitumen. i. malæ tenacitatis cõsuetudo, vel peccatũ carnalitatis, ꝙ suos sequaces tã fortiter stringit & ligat ꝙ nõ possunt ꝑpetuo resilire. Vñ Thre.3. Lapsa est in lacu vita mea, posuerũt lapidẽ sup me &c. Quia vere illi qui in lacu mũdi ponũtur statim lapide. i. onere malę cõsuetudinis opprimunt. Quod bene figuratũ est Dã.7. vbi dr̃ ꝙ Daniel positus est in lacu leonũ, & positus ẽ lapis magnus sup os laci. Et verè mũdus dr̃ lacus leonũ, qa ibi hodie multi sunt leones. i. multi viri impij & crudeles. Nota tñ ꝙ per lacũ intelligit̃ clausura ꝙ pressura tribulationũ, & miseriarũ mũdi, in qua pro certo boni includuntur, & à tyrannis & impijs immerguntur. Hie.37. Ingressus est Hieremias in domum laci. Et nota ꝙ lacus mundi est

Vmbrosus. Vmbrosus dico, quia. s. obscuritas ignorãtię erroris & desidie viget ibi. psal. Posuerũt me in lacu inferiori, in tenebrosis & vmbra mortis.
Lutosus.
Periculosus.

Lutosus, qa. s. ibi sunt fęces, & lutũ multarũ immũdiciarũ, tribulationũ, & miseriarũ. Hie 38. Proiecerũt Hieremiã eũ funibus in lacũ in quo nõ erat aqua, sed lutũ, & descẽdit Hieremias in cenũ. Periculosum ẽt, quia. s. sicut in lacu abũdãt animalia crudelia. s. hippopotami & crocodili, ſm ꝙ dicit Seneca ĩ libro naturaliũ quæstionũ, iõ periculosum ẽ in lacu huiusmodi balneare, qa hõ à beluis voratur. Sic verè in lacu mundi habitant tyranni & hoies crudeles, qui molestant & deuorant circunstantes. Figura Hier.41. vbi dr̃ ꝙ Ismael interfecit ꝑ mediũ laci illos q̃ se dicebãt habere thesaurũ abscõditũ frumẽti vini & olei Apoc.14. Exiuit sanguis de lacu vsq; ad frenos equorum. Hie

B est ergo lacus voraginis mũdialis. ¶ Secũdo dico ꝙ est lacus voraginis cordialis. Cor. n. peccatoris vel ẽt ipsum pctm̃ dr̃ lacus .i. locus vilis & immundus, limo & luto peccatorũ plenus, & herbis malarũ cogitationũ refertus. Sicut. n. dicit Isid. in hibernia est lacus vbi si palus fixus fuerit, illud ꝙ in terra fuerit, ferrũ erit, illud vero ꝙ extra in aqua remãserit, lapis totus fiet, illud vero ꝙ aqua tactũ non fuerit, in ligni specie remanebit, & sic erũt in eodẽ baculo tres diuersę substãtiæ & naturæ. Sic vere charissimi in lacu peccati, illi qui ꝓfunde figũtur in terra, .i. in bonis terrenis per auaritiam, statim fiũt ferrei ꝑ crudelitatẽ & duritiã. Illi vero qui in aquis deliciarũ mergunt̃, lapides .i. viri indeuoti & frigidi efficiũtur. Qui vero sursum in aere ꝑ superbiã in mũdi dignitatibus remanẽt, tales dico in specie ligni leuis & natatilis per superbiã perseuerãt. De tali ergo lacu. i. de peccati statu dr̃ Exo.7. Extẽde manũ tuã sup aquas ęgypti, & super riuos fluminis, paludis, & lacus, & fiet sanguis. Sequit̃. Et cõputruit fluuius, & fuit sanguis in tota terra ægypti. Sãguis dico peccat, de quo dr̃ Hier.41. Interficiet eos Ismael in medio laci. ¶ Tertio dico ꝙ est lac⁹ voraginis infernalis. Iste

C .n. est lacus irę dei, in quo mittetur vinea reproborũ, cũ in die iudicij fuerit recollecta, sicut dr̃ Apoc.14. Sicut. n. in Noruegia quæ est regio à sole distãtissima, & in victualibus pauperrima, est quidã lacus ſm Isid. vbi oẽ coriũ positum efficitur lapis, sic vere in lacu inferni, à quo sol veri luminis Christus ita est remotus, ꝙ ibi radius suæ gratiæ nõ attingit, & vbi est fames ꝑpetua. i. paupertas, quicquid positũ fuerit de corio, fiet lapis. i. durus sicut lapis, & stabilis sicut lapis qui nõ mouetur, quia. s. qui in mũdo fuerit coriũ per carnalitatẽ, ipse finaliter in lacu inferni, fiet lapis per immobilitatẽ, & per æternæ damnationis stabilitatẽ. Vñ Exo.15. Fiant immobiles quasi lapis. De illo lacu dr̃ Esa.24. Cõgregabuntur cõgregatione fascis vnius in lacum, & claudent̃ ibi in carcere. Vbi aduerte ꝙ in isto lacu erit. Pressura multitudinis, quia cõgregabunt̃ inquit. Iactura altitudinis. Cõgregatione inquit vnius fascis. Iactura turpitudinis. In lacum inquit, in quo est. s. lutum. Clausura mętitudinis. Claudentur inquit ibi in carcere. De isto igitur lacu dicitur lucifero illud Esa.14. Verumtamen inquit ad infernum detraheris, in profundum laci. Est igitur dictum aliquid de triplici malo lacu. s. infernali, cordali, & mundiali &c.

Lamentum.

A Nota ꝙ luctus, planctus, lamentũ pro eodem supponunt, quia tamen satis dictum est in alijs tit. solummodo notabis ꝙ in scriptura reperitur Lamentum

Iustorum. Primo ergo dico ꝙ est lamentum iustorum.
Fictorum. Iusti n. magis solent in hoc mundo lamentari
Miserorum. quam lętari, & magis tristari quam consolari.
Dãnatorum. Miseriæ. n. tam interiores quam exteriores,

tam anteriores, quam posteriores inducunt prudẽtem hominẽ ad lamentum, & ad mundanæ & ineptę lętitiæ carentiam & cõtemptum. Hiere. 9. Vocate inquit lamentatrices, vt veniant, ad eas quæ sapiẽtes sunt, mittite, & ꝓperẽt vt assumãt sup vos lamentũ. Deducãt oculi lachrymas, & palpebrę defluãt aquis, qa vox lamẽtationis audita est in syon, quõ vastati sumus, & cõfusi vehemẽter. Et nota ꝙ iustus emittit & facit & profert lamentũ cõtritionis dũ seipsum videt interius. Lamentũ compassionis dũ proximũ videt exterius. Lamẽtũ deuotionis dum ad deũ spectat superius. Lamẽtũ desolationis dũ ad mũdũ spectat inferius. De lamẽto contritionis, ꝙ. s. facit hõ qñ cõsiderat mala pręterita quę cõmisit, & turpitudinẽ quã per peccatũ incurrebat interior hõ dr̃ Ezec.2. ꝙ ipse vidit librũ inuolutũ in quo erãt scriptę lamẽtationes & carmẽ & vę. Liber. n. inuolutus & turbulẽtus, est cõscientia pęnitentis in qua ꝓ certo hõ legit mala quæ fecit, & sic inuenit materiam lamẽtationũ. Pœnas quas meruit, & sic inuenit vę timorũ & desolationũ. Veniã q̃ sperat vel obtinuit, & sic inuenit carmẽ gaudij & cõsolationũ. Vnde Isidorus, 2. soliloquiorũ dicit. Nihil ꝓsunt lamẽta, si replicantur peccata. Nihil valet à malis veniã poscere, & mala quę tu defles iterare. Et li.2. dẽ. Grauia peccata grandia lamenta desiderant. Nulla te res de peccato securum faciat, nulla tibi securitatis deceptio blandiatur. Valere te animo magis opta quam corpore, magis mente quam carne. Aduersa sunt corporis remedia, animæ egritudo mentem vulnerat, mẽtem curat. Illud est ergo lamentum contritionis. De lamento compassionis, ꝙ scilicet concipitur pro miserijs & infortunijs proximorum, dicitur Hier.9. Super montes assumam fletum & lamentum, & super speciosa deserti planctum, quoniã incensa sunt. Et Ezec. 26. Attoniti sunt in repentino casu tuo, & mirabuntur assumẽtes super te lamentum, & dicent tibi, quomodo perijsti quæ habitas in mari? Constat enim ꝙ infortunium & tribulatio aliorum, & maximẽ proximorum, necnon casus excellentium & magnorũ inducit hominem ad lamentũ. De lamento deuotionis, ꝙ. s. tũc cõtingit qñ quis se conuertens per familiarẽ deuotionẽ ad deũ, indignũ se reputat dei laude, & illa quæ in oratione postulat obtinere, & inde ad lamentandum inducit & plangendum, & ad diuinam clementiam implorandũ, dr̃ Iudith.6. Adorantes dñm, & communi lamentatione & fletu vnanimes, preces suas dño effuderũt. De lamẽto vero desolationis. ꝙ. s. hõ facit sentiens & vidẽs tribulamina mũdi huius, dr̃ Hier.9. Docete filias vestras lamentũ, & vnãquãq; proximam vestrã planctũ, quia ascẽdit mors per fenestras vestras, ingressa est domos vestras. Et sic patet ꝙ est quoddã lamẽtũ ꝙ est iustorum. ¶ Secundo dico ꝙ est quoddã lamentũ ꝙ est fictorũ vel stultorum .s. hypocritarũ, qui. s. fingunt se lamẽtantes & pęnitentes, cõpatientes atq; lugentes. Vel etiam istud est lamentum stultorum & fatuorũ, qui. s. tunc faciliter lamẽtantur, qñ bona mũdi non habent pro libito, & aduersum aliquod patiũtur. 1. Mac. 1. Infirmati sunt, & speciositas mulierũ immutata est, & omnis maritus sumpsit lamentum. Et Hie.48. Clamabo ad viros muri fictilis lamentantes de planctu Iazer. ¶ Tertio dico ꝙ est lamentum ꝙ est miserorũ seu egenorũ, qui. s. propter oppressiones tyrannorum & propter impetus fortunę varios quos perferunt, emittunt gemitus & lamenta. Thob.2. Comedit panem cum tremore & luctu. Sequitur. Dies festi vestri conuertentur in lamentum. ¶ Quarto vero dico ꝙ est lamentum ꝙ est damnatorum, qui. s. perpetuo lamẽtantur & dolent, & quorũ præsens gaudium vertitur finaliter in mœrorem. De quo. 1. Mach.

9. dicitur

9. dicitur q conuersæ sunt nuptiæ in luctum, & vox musicorũ ipsorum in lamentum. Sic igitur patet quomodo lamẽtari conuenit multis causis. Vide vbi Flere, Lugere, Lachryma, Planctus, vel Ploratus &c.

A **Lamina.** Cũ lamina nihil aliud sit quã metalli particula, fusione vel malleatione in latitudinem tenuata, possumus notare q laminæ metallorum fiunt ad sculpendum & ad scribendum, ad ornandum & vestiendum, ad iuuandum & defendendum. Igitur per lamina intelligamus sacram scripturam. & ipsius documenta, siue etiam exempla præcedentium sanctorum, & ipsorum notabilia monumenta. Ista .n. nobis dilatantur & explicantur, & sicut quædam laminę ad vtilitatem videntium vel audientium fabricatæ monstrantur. Scriptura enim quandoq; dicitur lamina aurea, quandoq; argentea, quandoq; plumbea quandoq; ferrea.

Aurea dico per preciositatem promissorum.
Argentea per pulchritudinem consiliorum.
Ferrea per asperitatem iudiciorum.
Plumbea per mollitiem indultorum.

Et sic dico q per laminas huiusmodi nos celamur scripta veritate, quia. s. scriptura diuina est illa lamina vbi erat scriptũ nomen dei tetragrammaton, qua decorabatur frons sacerdotis, quando in tabernaculo ministrabat. Ad denotandum q nullus sacerdos est dignus domino ministrare, nisi qui ista sacra lamina frontem conuersationis suæ nouerit decorare. Ista.n. dr̃ lamina sacræ venerationis. Exo. 28. Erit lamina semper in fronte eius, vt placatus sit dominus. Item per tales laminas nos vestimur clara venustate. Exempla.n. sanctorum sunt sicut laminæ aureæ, qbus nos debemus esse vestiti & ornati. Oia.n. quæ erãt in tabernaculo fœderis, erãt vestita laminis aureis s. arca, tabulæ, vectes &c. Ad denotãdũ q oẽs qui sumus in tabernaculo ecclesiæ laminis exẽplorũ aureorũ debemus esse vestiti, & laminis aureorũ documentorũ muniti. Exo. 38. Vectes operuit laminis aureis. Laminæ ẽt aureę possunt significare bonas psonas, quibus. s. tabernaculũ ecclesiæ debet eẽ ornatũ. Aduerte tñ q Nu. 16. dr̃ q. s. thuribula de qbus exiuerat ignis qui cõsumpserat ambitiosos sacerdotes, deus præcepit in laminas tenuari, & in altari affigi, vt, s. futuri vidẽtes illas, seueritatẽ diuini iudicij cogitarẽt, ne forte talia aggredi præsumerent vel auderent. In quo notat q p laminas sacræ scripturæ nõ solũ nobis ostẽduntur exẽpla bonorũ, immo ẽt exẽpla, mores & iudicia malignorũ, vt. s. caueamus à cõmissione similiũ delictorũ. Itẽ p tales laminas nos defendemur mira pbitate. De laminis ẽt ferreis fiũt platę & armaturę pro corporibus muniẽdis. Sic verè scripturæ, documẽta & exẽpla sunt nobis cõtra hostis inferni iacula, tutamẽta Iob. 41. Cartilago eius velut laminę ferreæ. Aduerte tñ q hypocritæ portãt laminas argẽteas pulchræ eloquẽtiæ & doctrinæ, sed tñ inutiles atq; vanę sunt, iuxta illud Esa. 30. Cõtaminabis laminas sculptiliũ argẽti tui, & vestimentũ cõflatilis auri tui. quia. s. tales sunt pprie sicut sculptilia, ficta tñ & sine anima, hoc est dictu, sine sanctitate & iustitia, quãuis laminis aureis & argẽteis. i. honestate cõuersationis & claritate doctrinæ & eloquẽtiæ sint vestiti. Esa. 40. Nũquid sculptile cõflauit faber, aut aurifex auro figurauit, illud, aut laminis argẽteis argẽtarius? Sed nõ sic boni. Patet ergo quõ p laminas intelligitũ sacra scriptura vel bonorũ exẽplorũ cooperitoriũ & figura &c.

A **Lampas.** Nota q lãpas nihil aliud est q̃ quoddam vitreũ instrumentũ igne & oleo ad illuminandũ ordinatũ. Sumitũ igitũ multipliciter in scriptura, in bono. s. & in malo. In bono. n. significat virũ pfectũ vel virtutẽ pfectiõis, propter tria cõnotatiua, sm q in lãpade sunt tria. s. splẽdor, ardor, liquor, q. s. in virtute pfectiõis vel in viro pfecto debet eẽ

Splendor honestatis.
Ardor charitatis.
Liquor pietatis.

Vt sic talis figuretur in illo filio hominis de quo dr̃ Da. 10. q oculi eius vt lampas ardens. In quibus verbis ostẽdunt q tria prædicta debẽt in lãpade spũali. s. in hoĩe perfecto reperiri. s. Humor, Splendor, Feruor. Humor pietatis ad mitigandũ, q ostẽdit in verbo, Oculi, vbi. s. est multus. humor. Splẽdor honestatis ad illustrandum, q ostenditur cum dicitur Lampas. Ibi enim debet esse ardor charitatis ad inflammandum, quod ostenditur cum dicitur Ardens.

Oleum dulcoris & clementiæ.
Lumen decoris & apparentiæ.
Ignis amoris & amicitiæ.

¶ Primo igitur dico q in lampade debet esse liquor pietatis, qui est nutritiuus, Et iste notatur in oculo, q2 sicut ipse oculus inter cætera membra habet amplius de humore, sic nos debemus habere multũ de pietatis dulcore. Similes prudentibus virginibus, quę cum lãpadibus acceperunt oleũ in vasis suis, & venienti sponso cum ipso ad nuptias intrauerunt, sicut dr̃ Mat. 25. Sic verè charissimi, illi q in lãpade vitæ honestatis deferũt oleũ pietatis digni sunt in nuptijs paradisi recipi, & ibi cũ sponso Christo ingredi, & admitti. Oculi inquit. Vnde Thren. 2. Defecerũt præ lachrymis oculi mei. Lachrymæ. n. denotat abũdãtiã humoris, & abũdantiã pietatis. Sic igitũ in spũali lãpade liquor pietatis, qui est nutritiuus ¶ Secũdo debet eẽ ibi splẽdor honestatis illuminatiuus, q ostẽdit in vocabulo lãpas principaliter ordinatũ ad illuminandũ domũ, sic virtus honestatis est ordinata ad lumẽ bonorũ exẽplorũ alijs ostẽdendũ Vñ Exo. 20. Cũctus populus audiebat voces, & lãpades videbat. Sicut. n. Gedeon Tubis sonantibus, fractis lagenis & lãpadibus splẽdẽtibus madian terruit, & deuicit, sic vere si lagenas carnis nostræ per pœnitẽtiã frangimus si tuba orationis ad deũ fortiter preces fundimus, & lãpades bonorũ exẽplorũ proximis nostris ostẽdimus, tũc procul dubio Madian. i. diabolũ deterremus, & de eo triũphamus. Simus ergo tales q de nobis possit dici illud Naum. 2. Aspectus eorũ quasi lãpades & quasi fulgura discurrentia Hic est ergo splẽdor honestatis illuminatiuus. ¶ Tertio dico q in illa lãpade debet esse feruor charitatis, q est accensiuus: Ardẽs inquit. Sicut. n. ignis in lãpade est necessarius, q2 sine igne nõ põt ibi luminis claritas apparere, sic vere virtus charitatis nobis ẽ necessaria, q2 sine ista nõ perseuerat virtus vel claritas honestatis. Fatuæ. n. virgines fuerũt repulsę, pro eo q oleũ in lampadibus nõ habebãt, sicut dr̃ Mat. 25. Quia verè illi a Deo finaliter repellent, qui cũ lãpadibus honestatis nõ habẽt oleũ charitatis. Ardens inquit. Vñ de charitate dei dr̃ Cant. 8. Lãpades eius lãpadea ignis atq; flãmarũ. Vide supra de ardore. Et sic ergo patet quõ lampas accipit in bono. ¶ In malo vero p lãpadẽ põt intelligi mũdi psperitas vel carnis fragilitas. In mundo. n. est

C

Vitrum fragilis prosperitatis.
Oleum carnalitatis.
Ignis cupiditatis.

Et ideo sicut papilliones solẽt delectari in lumine lãpadis, & dũ non aduertunt, vel in oleo submerguntur, vel aliter a͞lr eorum ignis incendio destruunt, sic vere fatui mundani dum delectantur in lumine mundanæ prosperitatis, sæpe fit q iam igne cupiditatis cremantur, iam carnalitatis oleo submerguntur. psa. In igne deijcies eos, in miserijs non subsistent.

Lana. Nota q lana quæ passionem non sentit, nascitur ex carne, iterũq; carnem vestit, & omnia interiora operit atq; tegit, iterũq; calorẽ nutrit, & corpus ab aeris intẽperie defendit, iterũq; exterius adhæret, & tñ sine corporis periculo, immo cũ vtilitate & lucro tollit & recedit, iterũq; ab animalibus communicatur, & exterius ad infinita artificia se expandit, potest multa & varia significare & tã in bono quam in malo multipliciter designare. Significat enim. A

Corporis castitatem.
Morum honestatem.
Cordis charitatem.
Rerum facultatem.
Sacram veritatem.

Primo ergo dico q inuenitur lana castitatis inuiolatę. Lana. n. vt dictũ est quãuis nascat ex carne, vestit tñ carneas passiones, sic virginitas seu castitas. Et inde est q vellus Gedeonis cuius lana remãsit sicca, cũ esset tota area madefacta, sicut dr̃. Iudic. 6. signauit virginẽ benedictã, quæ sola fuit mater intacta, tota naturã area remanẽte corrupta. Sicut. n. dr̃ in Ps. Deus dat niuẽ sicut lanã, nebulã sicut cinerẽ spargit. q. d. q lana comparari põt niui, quæ. s. designat purã albedinẽ castitatis. Vñ de casto hoĩe põt dici illud q scribit Apoc. 1. vbi dr̃ q caput & capilli sedẽtis in Throno erãt cãdida tanq̃ lana alba Ista est ergo lana castitatis inuiolatę. ¶ Secũdo dico q inuenit lana honestatis immaculatę. Lana. n. exterius apparet, & cooperit quicquid interius latet. Lana ẽt in diuersos colores tingit, ita q vestimẽta inde fiũt, quibus humana natura induit & ornat. Ista est virtus honestatis, quæ. s. quicquid intus in mẽte latet, solet regere, & cõuersationẽ humanã morũ & virtutũ coloribus adornare. Istę sunt lanę coloris optimi de quibus fit mẽtio Ezec. 27. Nulla. n. res ita põt colores recipere sicut lana, sic ẽt cõuersatio. Vt de quolibet honesta dicatur illud Dan. 7. Capilli eius quasi lana mũda. Aduerte tamen q in lana quãdoq; contingit lepra & quandoq; tinea. quia. s. in lana exterioris conuersationis, qñ. s. per hypocrisim corrũpitur, qñq; generat lepra luxuriæ. Leui. 13. Hæc est lex lepræ vestimẽti lanei. Lex dico, q2. s. tale vestimentum nisi cessaret talis lepra, debebat comburi. Quandoq; vero generatur ibidem tinea inuidię. Esaiæ. 51. Sicut lanã deuorauit eos tinea. Talem ergo lanam cum lino prohibentur

portare filij Israel. Deut. 22. Non indues vestem quæ ex lana li
noq; contexta est. quia vere nō decet hominem q interius ha-
beat linum, exterius lanam. Interius occultam subtilem & ma
litiosam intentionem. exterius vero rudem & fictam conuersa
tionem. Talibus ergo hypocritis videtur dictum illud Esa. 1. Si
fuerint peccata vestra sicut coccinum quasi nix dealbabuntur.
Et si fuerint rubra quasi vermiculus, sicut lana alba erūt. qua-
si diceret, Licet peccata coccinea. i. rubea & carnalia habeatis,
vos tamen ipsa per hypocrisim in exteriori conuersatione su-
perficialiter dealbatis, vt de vobis dicatur illud Ezech. 34. Lac
comedebatis, & lana cooperiebamini. quia. s. isti volunt pasci la
cte, id est delicijs in secreto, licet velint vestiri & operiri lana
.i. honestate apparentiæ in aperto. Non sic, sed sit in nobis lana
honestatis immaculatæ. ¶ Tertio, inuenitur lana charitatis ac-
C cumulatæ. Sicut enim lana calefacit corpus, & resistit frigori,
sic charitas mentem accendit, & resistit indeuotionis torpori.
Ista est lana coccinea quæ cum Hissopo erat utilis ad aspersio-
nem populi, sicut dicitur Hebre. 9. quia. s. lana coccinea id est
ignea seu flammea charitas purificat corda nostra. ¶ Quarto di
co q inuenitur lana facultatis multiplicatæ. Substantia enim
temporalis dicitur lana, quia sine periculo nostro à nobis tolli-
tur, immo certe cum commodo nostro, quia scilicet nisi tali la
na tondeamur & spoliemur, calor auaritiæ in nobis gignitur,
& mens nostra pressa sub onere suffocatur. Verumtamen aua-
ri non curant tali lana tonderi, nec temporalibus spoliari, im-
mo videntur dicere illud Oseæ. 2. Vadam post amatores meos,
qui dant panes mihi. & aquas meas, lanam meam & linū meū,
oleum meum, & potum meum. Isti tamen sunt fatui, quia scili-
cet Deus talem lanam. id est bona terrena quæ sic diligunt, so-
let finaliter ab eis tollere, & ipsos vacuos & nudos relinquere.
Vnde ibidem dicit dominus. Sumam frumentum meum & vi
num meum, & liberabo lanā meam & linum meum quæ ope-
riebant ignominiam eius, & nunc reuelabo stultitiam eius in
conspectu amicorum eius, & vir non eruet eam de manu mea.
Expone quomodo deus tollit terrena de manibus animæ pec-
catricis, & ipsam finaliter nudam dimittit cum suis amatori-
bus. i. omnibus quos plus quam deum diligere videbatur. La-
nea ergo. i. temporalia indumenta bonis ecclesiasticis inhiben
tur. Linea vero. i. bona spiritualia ipsis solummodo conceduntur.
tur. Vnde dicitur Ezec. 44. de sacerdotibus in templo ministrā
tibus q vestibus lineis induebantur, & non ascendebat sup eos
quicquam laneum. Ista est ergo lana facultatis multiplicatæ.
D ¶ Quinto dico q inuenitur lana veritatis sanctificatę idest sa-
cræ scripturæ, quam scilicet oues spirituales. i. Christus, pro-
phetæ, & Apostoli nobis attulerunt, & post se nobis reliquerūt
& exinde filios dei induerunt & vestierunt. Vellus enim cum
lana aurea fuit antiquitus in regno Colchorum, quod strenuis
simus miles Iason superatis Draconè & Tauris flammiuomis,
in Gręciam deportauit, & exinde regnū Colchorū spoliauit,
sicut Ouidius tam historicè quam poeticè dicit lib. 7. fabula.
1. Sic reuera cum vellus & lana sacræ scripturæ antiquitus so-
lum esset in colchis. i. in populo Iudæorum, constat q Iason. i.
Iesus strennissimus miles, istam nobis cum magno sui pericu-
lo, quia scilicet à Dracone & Tauris. i. à Pilato & Iudæis passus
est, nobis detulit, & exinde gręciam. i. ecclesiam insigniuit, &
iudaicum populum expoliauit. Vnde de ecclesia potest dici il
lud quod de muliere forti dicitur Prouerbiorum. vlti. quod
quæsiuit lanam & linum, & opara est consilio manuum suarū.
Lana enim cum lino quæritur, quando sensus historicus cū my
stico declaratur. Patet ergo quomodo per lanam intelligitur
Veritas sanctificata. Facultas multiplicata. Charitas cōmuni-
cata & accumulata. Honestas immaculata. Castitas inuiolata.
sufficit &c.

A **Lancea.** Dum lancea sit instrumentum longum & acu
tum, ex ligno & ferro compositum, ad perfo-
randum & ad lædendum, sine pro defensionis remedio fabri-
catum, possum dicere moraliter q per lanceam potest intelli-
gi omne illud quo mediante alicui infertur afflictio vel pūctu
ra. Signat igitur in bono & malo. Et sic dicam in bono signifi-
cato q nos inuenimus lanceam

Saluationis.
Correctionis.
Locutionis vel orationis.
Compassionis.

Primo igitur dico q
inuenitur lancea salua-
tionis quam portauit
secū Christus dimicās.
Hæc est lancea crucis, qua mediante Christus pugnauit & pu
gil contra diabolum pro peccatoribus triumphauit. Vnde de
spinis. i. de peccatoribus ista lancea deuictis potest dici illud.
2. Reg. 23. Quasi spinæ inquit euellentur vniuersi qui non tan
guntur manibus, sed si quis eas tangere voluerit armabitur fer
ro & ligno lanceato. Ferrum enim fuerunt claui, quos habuit
Christus in manibus, lignum fuit crux & spinæ, ferrum autem
lanceatum fuit ad litteram lancea qua in cruce fuit percussus
de qua dicitur Ioan. 19. q vnus militum lancea latus eius ape-
ruit. Ista est igitur lancea saluationis, quia. s. Christus per istam
saluauit genus humanum. Quilibet etiā si ista lancea per deuo
tionem se armauerit, de hostibus faciliter preualebit. Sicut. n.
sagittę Herculis quando occidit hydram serpentem mirabi-
lem cum pluribus capitibus (abscisis renascentibus) virtutem
maximam in eius sanguine receperunt, ita q tādem Græci nō
potuerunt Troianos vincere sine ipsis, sicut ponūt historiæ, &
Ouidius hoc recitat, sic non mirum si lancea crux & claui quę
in sanguine Christi fuerunt tincta (Hydræ pro certo similis,
eo. s. q ea diuersis capitibus. i. diuersis naturis constat, scilicet
deitate, anima, & corpore, eius tamē duo capita sublata de me
dio per mortem, corpus. s. anima, renata post mortem per re-
surrectionem fuerunt & ad statum pristinum reuenerunt) in
præfato sanguine virtute maxima fuerunt prędita, & ibi præ-
fato sanguine virtute maxima fuerunt prædita, & ibi mirabili-
ter consecrata, & ad iuuandum homines contra demones apta
facta, si tamen per deuotionem habita fuerint & portata. Dia-
bolus enim istam lanceam, qua. s. in tanto prælio à tanto milite
fuit victus, cognitam formidat. Et ideo non libenter tentatio-
nibus impedit hominem qui hanc portat. Narra si vis de lan-
cea Christi corporali, quę tempore Godefredi de Bullone, qū
christiani Antiochiam obsidebant, mirabiliter & per reuela-
tionem fuit inuenta, & ibi per eam multa miracula diuinitus
perpetrata. Bene ergo dico q est ista lancea saluationis quam
portauit Christus dimicans. ¶ Secundo dico q inuenitur lan- B
cea correctionis, quam debet habere rector iudicans. Quia re
uera ad prælatum, iudicem vel potestatem spectat q lancea. i.
punctura correctionis contra impios sit armatus. Lancea enim
habet ferrum durum, & lignum tenerum. Ferrum acutum &
lignum planum. Ferrum strictum, & lingnum longum, vtrūq;
tamen rectum. In quo notatur q lancea. i. iustitia principis vel
prælati simul habere debet. s. ferrum & lignum. i. duram seue-
ritatem, & mollem benignitatem. Quia etiam si in ipso inue-
niatur seueritas pungens, ibi tamen inueniri debet suauitas
seu planities mulcens & vngens; & hoc certe tali modo, quia
etiam ferrum debet esse ligno breuius, quia. s. in iudice debet
seueritas esse breuis, dulcor vero durabilis atq; longus, quia. s.
breuiter & solum cum res exigit, debet seueritas durare. Li-
gnum vero. i. suauitas vel mollities benignitatis, & planities
modestię & deliberatiuę tarditatis debet in negocijs lōga esse.
Vtraq; tamen. s. ferrum & lignum, & rigor & dulcor, & tardi-
tas & celeritas, debent habere certitudinem, & semper ęqui-
tatis & iustitiæ veritatē. Quia scilicet siue puniat, siue parcat,
siue subito siue tarde & plane procedat, nunquam tamen de-
bet à rectitudine iustitiæ recedere, sed iustus & rectus vbili-
bet semper esse. Vnde Leo in sermone de pentecoste dicit. Me
lior est lentior gradus per iter rectum, quam velocitas festina
per deuium, De tali ergo lancea correctionis potest dici illud.
2. Para. 23. Dedit Ioiada sacerdos centurionibus lanceas. Ista
est ergo lancea correctionis, quam debet habere rector iudi-
cans. ¶ Tertio dico q inuenitur lancea locutionis, quam debet C
habere doctor prædicans. Verbum enim dei lancea dicitur, p
co q inde auditor cordicitus vulneratur. Et si vis dic quomo-
do lancea verbi debet esse acuta per reprehensionem. Plana
per moderationem. Suauis per monitionem & consolationē.
Longa per deliberationem. Recta per veritatis & iustitiæ an-
nunciationem. Polita per honestam & pulchram locutionem.
Vnde de talibus lanceis dicitur Hier. 46. Præparate scutum &
clypeū, & procedite ad bellū. s. ò vos prædicatores. Sequitur.
State in galeis, ponite lāceas, induite vos loricis. Ita p certo fa
ciebant antiquitus sancti viri, qui terrena negocia dimittebāt,
& verbi lanceam assumebant, & prædicatores fiebant. Sicut
apparuit in Petro & Helisæo, qui de piscatore & bubulco fa-
cti sunt prædicatores, Apostoli & prophetæ. Vnde isti videtur
fecisse iuxta illud Iohel. 3. Concidite aratra vestra in gladios,
& ligones vestros in lāceas. Cuius tū proculdubio est hodie
contrarium, quia. s. rustici non conuertunt ligones suos in lan
ceas, immo pro certo viri sapientes & docti conuertunt suas
lanceas in ligones, inquantum. s. officium prædicationis de-
serunt, &

ferunt, & ad terrena negotia se cõuertunt, sicut patet in prælatis nostris hodie, qui de prædicationis officio nihil curãt, mundi vero negotijs prorsus vacant. Iuxta illud Esa. 2. Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. Vnde iam videtur verificatum illud. 1. Reg. 13. Non est inuentus gladius aut lãcea in manu totius populi præter Saul & Ionathã. Quia reuera tales lanceæ hodie de nostris manibus, exceptis paucissimis, defecerunt. Ista est ergo lancea locutionis seu orationis quam debet habere & gestare doctor prædicans. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur lancea compassionis, quam debet habere diues elaudicans, hæc est elemosyna. Ista est enim lancea cum qua diuites & etiam alij peccatores possunt contra diabolum se tueri. Et ista similiter debet esse plana, recta & longa. Plana dico & benigna, & beneuola, & cum vultu placido & iocundo, iuxta illud Eccle. 35. In omni dato tuo hilarem fac vultum tuum. Recta etiam, quia de suo nõ de alieno debet fieri elemosyna. Thob. 4. Ex tua substantia fac elemosynam, & ne auertas faciem tuam ab vllo paupere. Longa insuper, quia. s. diu debet perseuerare, & nunquam quam diu poteris deficere nec cessare. Vel longa debet esse, quia. s. etiam vsq; ad illos qui lõge sunt se extẽdere debet & tam propinquos quam extraneos adiuuare. Vt sic dicat talis illud Esa. 57. Reddidi consolationes ipsi, pacem ei qui longe est, & qui prope. Et breuiter ista est lancea contra diabolum propugnatrix, de qua dicitur Eccle. 39. Conclude elemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo, Sequitur. Super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit. Et sic patet quomodo lancea quadrupliciter sumitur in bono modo, seu etiam in bono significato. Sed reuera adhuc dico ꝙ lancea potest sumi in malo significato, & sic notabo ꝙ in scriptura reperitur. s. lancea

E Detractionis.
Proditionis.
Direptionis.
Tentationis.
Damnationis.

Detractor lanceat virum innocentem. Vnde de Chaldeis contra filios Israel venientib' dicitur Iudith. 9. ꝙ isti in sagittis suis & in lanceis gloriãtur. Quia. s. sicut dicitur Hiere. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum. Proditor lanceat virum confidentem. s. proprium amicum. vnde Prouer. 26. Sicut noxius est qui mittit sagittas & lanceas in mortem, sic qui fraudulenter nocet amico suo. Tyrannus seu direptor lanceat virum indigentem & virum innocentem. s. pauperem se defendere non valentem. Vnde de impio Saul dicitur. 1. Reg. 19. ꝙ nisus est Saul lancea percutere Dauid. i. pauperem. Tentator lanceat iustum non cauentem sibi. Vnde diabolus figuratur in Ioab. 2. Regum 18. qui infixit tres lanceas in corde Absalon. Quia reuera Ioab. i. diabolus, tres lanceas. i. tres species principales tentationum, scilicet superbiam auaritiam & luxuriam, infigit in corde hominis quãdo potest, ipsumq; spiritualiter destruit & occidit. Vnde iustus expertus lanceas tentationum istius hostis dicit. Iob. 16. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Sequitur. Circundedit me lanceis suis, conuulnerauit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea. Damnator lanceat prauum delinquẽtem, quia. s. Christus qui est iudicando ordinarius damnator, vel diabolus qui est sententiæ executor, lancea seu punctura damnationis & mortis vulnerat delinquentem. Vnde de Christo futuro iudice dicitur Sap. 5. Acuet diram iram in lanceam, & pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Sic ergo patet quomodo tam in bono quam in malo significato lancea sumitur multis modis. vide de sagitta & Gladio &c.

A Languor. Languere. Lãguidus.

Nota ꝙ languor, videtur esse quid medium inter actualem infirmitatem & realem sanitatem. Languor enim signat lentitatem seu tarditatem vigoris, cum desiderio attingẽdi perfectionem finis. Igitur sicut etiam bene dicit Mauricius, dico ꝙ in scriptura inuenitur Languor

Naturalis, & est singulorum.
Virtualis, & est perfectorum.
Criminalis, & est iniquorum.
Temporalis, & est miserorum.
Æternalis, & est damnatorum.

¶ Primo ergo dico ꝙ languent singuli naturaliter. Natura enim humana pro tempore huius vitę valde est languida, & in suis operibus imperfecta. A planta. n. pedis vsq; ad verticem nõ est in ea sanitas. Præmittitur. Omne enim caput languidum, & omne cor mœrens. Esaiæ. 1. Constat enim ꝙ dũ hic viuimus, multis laboribus subiacemus. Et ideo multi fuerunt antiquitus qui vitam languidam abhorrentes, mortem vita beatiorem dicebant, & ideo in puerperijs plorabant, & in funeribus amicorum gaudebãt, sicut de Thracibus aliquibus populis exemplificat Solinus, & Valerius Maximus. lib. 2 c. 1. Ad quod facit etiam scriptura Ecclesia. 30. Melior est mors quam vita, & requies æterna quam languor perseueras. Natura enim humana subiecta est

Languori doloris & infirmitatis.
Languori laboris & pœnalitatis.
Languori timoris & stupiditatis.
Languori torporis & debilitatis.
Languori erroris & fatuitatis.
Languori mœroris & flebilitatis.

Dico ergo ꝙ languet natura per dolorem & infirmitatem. 3. Reg. 17. Factum est vt ægrotaret filius matrisfamilias, & erat languor fortissimus. Et. 2. Paral. 21. Tu autem egrotabis languore pessimo. Item languet natura per laborem & pœnalitatẽ. Vnde psal. Oculi mei languerunt præ inopia. Oseæ. 5. Vidit effraim languorem suum, & Iudas vinculum suum. Item languet natura per timorem & stupiditatem. Vnde Sap. 17. Hi e si derisu pleni dolore, alias timore, languebant. Item languet natura per torporem & debilitatem. Malach. 1. Si offeratis claudum, cęcum. i. languidum, nonne malum est? Item languet natura per errorem & fatuitatem, ita enim languent ingenia sicut corpora. Ille enim in animo languere dicitur, qui nulli certo inhęret, sed vndiq; per dubitationes & quæstiones vagatur. vnde. 1. Tim. 6. dicitur ꝙ qui non acquiescit sanis sermonibus, superbus est & nihil sciens. s. languens circa quæstiones & pugnas verborum. Item languet natura per mœrorẽ & flebilitatem, hoc est dictu, per tristitiam. vnde. 1. Mac. 6. Vt audiuit rex sermones istos, expauit & commotus est valde, & decidit in lectum, & incidit in languorem præ tristitia. Isti sunt ergo languores humani, videlicet

Mœror.
Error.
Torpor.
Timor.
Labor.
Dolor.

Istos tamen languores vt in nobis curaret Christus assumpsit, & pro nobis languidus factus fuit. Esa. 53. Vere languores nostros ipse pertulit, & dolores nostros ipse portauit. Sic ergo patet quomodo languent singuli naturaliter. ¶ Secundo dico ꝙ languent deuoti virtualiter. Et sic dico ꝙ iusti languent Prę dilatione cęlestis patrię. Præ dilectione vnionis diuinæ. Præ incursione mundi & miseriæ. Et sic dico ꝙ apud iustos est Languor B

Desiderans.
Considerans.
Reuerberans.

De languore deuotionis per quem cœlestia desiderantur, dicitur Neę. 2. ꝙ Neęmias desiderans reparationem Hierusalem, & populi Israelitici reditum in eandem, leuauit vinum. i. feruorem deuotionis, & dedit regi. i. Christo. Et sequitur verbum ipsius. Neęmiæ. Et eram inquit languidus ante faciem regis scilicet præ desiderio cœlestis Hierusalem. De languore dilectionis, quo Deus & homo confœderatur, dicitur Cant. 2. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Et sunt verba sponsę. i. animæ sponsum suum. i. Christum feruentissimè diligentis. Amor enim proprie languor dicitur, pro eo ꝙ desiderata sanitas nec attingitur, nec penitus desperatur, sed sub incerto & pendulo & in voluntate alterius expectatur. Sanctæ enim animæ quæ hic corporis carcere & exilio sunt detentę, dum Christum quem amant tenere nequeunt, sicut optant, dicuntur languere, eo ꝙ sub spe adhuc incerta noscuntur sponsi gloriam expectare. Canticorum. 5. Adiuro vos filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum meum, vt annuncietis, quia amore langueo. Et sunt verba animæ sanctæ quæ est in via, ad animas sanctas quæ sunt in patria. ¶ Item de languore mundani incolatus seu mundanę habitationis, per quem terrestria reijciuntur seu vilipenduntur. Nota ꝙ homo videns se esse corporis cistulis inclusum, infortunij tabulis delusum, errorum nebulis obtusum, mundanis iaculis contusum, à cœli ferculis exclusum, languet & mentaliter sursum tendit, infima seu terrestria vilipendit. psalm. Traditus sum, & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia. Non egrediebar inquit, scilicet auctoritatem mũdi vel corporis, & ideo oculi mei scilicet mentis, languerũt præ inopia, scilicet cœlestium præmiorum, vel præ inopia terrestriũ defectum vel malorum. Igitur patet quomodo languent deuoti virtualiter. ¶ Tertio vero dico quod languent iniqui criminaliter. Constat enim ꝙ peccatores sunt in periculoso languore. Nullus enim languor deterior q̃ peccatum. Languidus. n. C

non habent gustum, non exercet actum, non lucratur pastum, non euitat iactum. Sic nec peccator gustat cœlestia, exercet virtualia, acquirit præmia, nec euitat tędia. Et reuera particulariter potest dici ꝙ peccatores languent, luxuria renes dissoluente. Gastrimargia vires eneruante. Pertinacia mentem inuoluente. Ista enim tria faciunt hominem spiritualiter languidum. s. luxuria. 2. Regum. 13. Cuba super lectum, & languorē simula. s. vt possis corrumpere Thamar filiam regis. ¶ Item gula seu Gastrimargia. 2. Paral. 21. Ægrotabis languore pessimo vteri, donec egrediantur vitalia tua. ¶ Item obstinatio seu pertinacia, de quo Eccle. 10. Languor prolixior grauat medicum, breuem languorem præcidit medicus. Iusti ergo talem languorem præoccupant, & sentientes tentationes, humilitatis & confessionis adhibent remedium ne succumbant. Eccle. 18. Ante languorem adhibe medicinam. Tales tamen languidi .i. peccatores, à Christo quandoq; curantur, & eius gratuæ medicina ad sanitatem gratiæ reducuntur, sicut dicitur Marci. 1. ꝙ Iesus curabat multos qui vexabātur varijs languoribus. Aduerte tamen ꝙ sicut languidus indiget adiutorio, sic peccator. Indiget enim adiutorio prædicatoris, correctoris, vel gubernatoris. Vnde Ioan. 5. dicitur, ꝙ languidus ille qui sine sanitate per longa tempora fuit iuxta piscinam probaticam, excusauit se, dicens Hominem non habeo qui mota aqua per Angelum ponat me in piscinam. Quæ tamen omnia possunt cedere in vituperium prælatorum & prædicatorum, propter quorum negligentiam adhuc restat multitudo hominum languidorum. Ioan. 5. Erat in Hierusalem probātica piscina, habens quinq; porticus, in his iacebat multitudo languentium, cæcorū, claudorum & aridorum, expectantium aquæ motum. Et sic breuiter dico ꝙ inuenitur languor culpæ, gratiæ, & naturæ. De languore quo modo lāguent miseri temporaliter, satis dictum est sicut in primo. De languore vero pœnæ perpetuæ quo damnati. s. languēt æternaliter, nihil ad præsens, sed illud solum quod dicitur populo peccatori Deut. 28. Augebit dominus plagas tuas, plagas magnas & perseuerantes infirmitates pessimas & perpetuas, insuper & vniuersos languores. Sic igitur dixi aliquid de quadruplici languore.

A **Lapis.** Nota ꝙ lapis multipliciter sumitur in scriptura. Sumitur enim in bono & in malo. In bono enim signat virum stabilem & constantem. In malo autem designat virum insensibilem & inconstātem siue ignorantem. Dicamus ergo primo de bono significato ꝙ per lapides intelligūtur virtutes interiores, vel viri perfectiores. Et dico virtutes interiores. Vnde Eze. 28. Omnis lapis pręciosus operimentum tuum. Sicut enim lapides sunt vtiles pro plateis sternendis, pro ędificijs construendis, pro pontibus faciendis, pro hostibus expugnandis, pro lupis & bestijs effugandis, pro thesauris regū ampliandis, pro infirmitatibus curandis, pro castris & ciuitatib⁹ muniendis, sic proculdubio charissimi, spirituales gratiæ & virtutes sunt necessarię & vtiles primo vt exinde platea animę .i. constantia sternatur & adornetur. Vnde Esaiæ. 54. Ecce sternam per ordinem lapides tuos. ¶ Item vt ædificium spiritualis perfectionis exinde in interiori homine construatur. Iudit. 1. Nabuchodonosor ędificauit ciuitatem potentissimam ex lapidibus quadris. ¶ Item vt pons & introitus ad ingrediendum paradisum ędificetur. Esaiæ. 54. Ecce dabo portas tuas in lapides sculptos. ¶ Item vt hostes nostri. s. mundus, caro, demonia, expugnētur, & vt etiam bestiæ & Lupi. i. demones & tentationes expellantur & superentur. Vnde. 1. Regum. 17. dicitur ꝙ Dauid elegit quinq; lapides lympidissimos de torrēte ad interficiendum Goliam. ¶ Item vtiles sunt vt inde thesaurus regius cordis humani ditetur. Vnde dicitur Hester. 1. ꝙ lectuli aurei erant in cōuiuio Assueri, in quibus lapides dispositi erāt, quos mira varietate pictura decorabat. Lectuli enim aurei sunt conscientiæ purę. ¶ Item vtiles sunt vt infirmitates peccatorū medeantur atq; sanentur. Vnde. 1. Regum. 7. dicitur ꝙ vocatum est nomen loci illius, lapis adiutorij. ¶ Item vtiles sunt vt ciuitas & castrum cordis nostri contra insultus tentationum muniatur & defendatur. Vnde. 1. Macha. 10. dicitur ꝙ Iudæi extruxerunt muros in circuitu per mōtem Syon lapidibus quadratis. Et ideo breuiter charissimi debemus lapidibus virtutum ornari, fundari, muniri, & fabricari, vt bene compositi & ædificati possimus ante dominum inueniri. Figurati in illis angelis de quibus dicitur Apoc. 15. quod exierunt septem Angeli de templo, vestiti lapide mundo & candido, & præcincti circa mamillas zonis aureis. Quia verè charissimi nos debemus esse Angeli per puritatem, vestiri lapide mundo per sanctæ & virtuosę conuersationis honestatem. Et circa mamillas. i. circa cor debemus esse præcincti zonis aureis per charitatem. Omnis enim lapis pręciosus. i. omne genus virtutū debet esse operimentum nostrum, sicut dicitur Ezec. 28. Vt simus sicut vas auri solidum, ornatum omni lapide præcioso. Eccl. 50. Vbi aduerte ꝙ per lapides possunt intelligi spiritualiter tres virtutes secundum tres lapidis proprietates. Lapis enim naturaliter est grauis ad descendendum. Ideo dicitur. vas auri, quia aurum summe dicitur ponderare. Est fortis ad sustinendum. Ideo dicitur solidum. Est durus ad feriendum Ideo dicitur. Lapide, quia lapis dicitur quasi lędens pedem. Sic vere charissimi dico ꝙ per lapides intelligitur

Humilitas, per quam aggrauamur.	Humilitate enim
Stabilitas, per quam roboramur.	venię inclinamur.
Seueritas, per quam castigamur.	ideo dicitur vas

B

auri, quod. s. est valde ponderosum. Stabilitate constantiæ roboramur. Ideo dicitur solidum. Seueritate culpæ castigamur. Ideo dicitur lapis, quasi lędens pedem. Simus igitur ponderosi per humilitatem. Vas inquit auri. Quia sicut aurum est magis ponderosum cæteris metallis, sic vere nos debemus esse graues & humiles, ad inferiora per humilitatem tendentes, & inferiorem statum & gradum diligentes, & tenentes. Iob. 41. Sternet sibi aurum quasi lutum. Lapides enim naturaliter sunt graues, & ad inferiora tendentes, & locum inferiorem tenentes. quia vere locum inferiorem & statum infimiorem debemus appetere, & semper per humilitatem nos sub alijs inclinare. Exo. 15. Descenderunt in profundum quasi lapis. Lapis. n. humilitatis semper petit inferiora. Et ideo sicut res quæ est in infimo, non potest cadere, quapropter locus inferior est locus tutior, quia s. de loco alto faciliter homo cadit, sic vere status & gradus infimus & humilis magis est tutus, quia istum non sequitur superbiæ lapsus seu casus. Humilitas enim est sicut lapis achites, qui portatus & habitus prohibet ne homo casum epilepsię patiatur. Quia vere si epilepticus lucifer lapidem humilitatis habuisset, nunquam de cœli solio cecidisset. Vnde de isto lapide qui sic inferius vult iacere, dicitur Exo. 24. Viderūt dominum deum Israel, & sub pedibus eius quasi opus lapidis Sapphiri. Simus ergo ponderosi per humilitatem. ¶ Item nos debemus esse vigorosi per stabilitatem Solidum inquit. Sicut enim lapides naturaliter sunt solidi, & non concaui, fortes & non debiles, & ideo sub onere non flectuntur, nec faciliter cōfringuntur, sic vere viri perfecti debent esse solidi & vigorosi, non flexibiles nec defectuosi. Solidum inquit. Et lapides ponuntur in fundamentis ædificiorum, eo ꝙ totum pondus ędificij possint melius sustinere. Vnde. 3. Reg. 5. Præcepit rex vt tollerent lapides grandes præciosos in fundamentum templi. Virtus enim constantiæ similis est lapidi adamanti, qui tantam habet soliditatem, ꝙ non potest ferro vel calibe penetrari. Quia vere nihil est quod possit destruere vel cassare cōstantiam stabilis firmitatis. Solidum inquit. Vnde de talibus bene dicitur. Iob. 37. quod solidissime quasi ęre fundati sunt. Simus ergo vigorosi per stabilitatem. ¶ Item debemus esse rigorosi per seueritatem. Lapide inquit. Sicut enim lapis est naturaliter durus, intantum ꝙ membra nuda solet faciliter lędere, & ideo lapides dicuntur quasi lędentes pedes, sic vere nos debemus qñq; esse duri & rigorosi, & pedum. i. affectionū lęsiui & correctiui. Iob. 38. In similitudinem lapidis durantur aquæ. Duritia. n. lapidis signat seueritatem correctionis, quia quidam peccatores sunt per seueritatem feriendi, & per correctionem sæpius lapidandi. Lapis enim præciosus qui dicitur pyrites, solet adurere digitos eum tāgentes. Sic bonus & rigorosus iudex debet corrigere proteruiam sibi nocentis, & suis iustis iussionibus obuiantis. ¶ Vnde nota ꝙ lapidibus seueritatis & iustitiæ debent lapidari & percuti tam à deo quam à prælato plura genera personarum. s. C

Superbi & elati.	Igitur digni
Proterui & obstinati.	sunt lapidari superbi &
Crudeles & effrenati.	elati. Vnde
Carnales & inquinati.	Exo. 19. Om
Blasphemi & detractores.	nis qui tetigerit mon-
Auari atq; raptores.	tem, lapidi-
Ambitiosi appetitores.	

bus opprimetur. Mons enim superbiam designat. ¶ Item proterui & obstinati. vnde Deute. 21. dicitur ꝙ si quis genuerit filium

filium contumacem, & proteruum, parentibus inobedientem comessationibus & luxuriæ vacantem, lapidibus obruet eũ populus ciuitatis. ¶ Item crudeles & effrenati. vnde dicitur Exo. 21. ꝙ si bos cornupeta hominem occidebat erat lapidibus obruendus. ¶ Item carnales & inquinati, quia sicut dicitur Ioan. 8. Mulierem deprehensam in adulterio iussit Moyses lapidari. ¶ Item blasphemi, & detractores, quia sicut dicitur Leuitæ. 20. Vir siue mulier in quibus erat phitonicus vel diuinationis spiritus, erat lapidibus obruendus. Detractio autem non est aliud quam quædam aliorum actuum mala æstimatio & diuinatio. De blasphemis etiam iuratoribus dicitur Leuit. 24. Educ foras blasphemum vt lapidet eum omnis populus. ¶ Item auari atq; raptores, sicut de Achor dicitur qui furatus fuerat regulã auream, & coccineum pallium, qui sicut dicitur Iosuæ. 8. fuit ex iussu domini lapidatus. ¶ Item ambitiosi appetitores, de qbus dicitur Heb. 12. Bestia quæ tetigerit montem, lapidetur. Bestia enim est bestialis homo qui montem dignitati ecclesiasticæ per ambitionem ascendit. Tales igitur peccatores debent puniri, & lapidibus seueritatis & iustitiæ, & hic & in futuro iudicio castigari. Et ideò talibus comminatur dominus Ezech. 38. in persona Gog, vbi dicitur. Iudicabo eũ peste & sanguine & imbre vehementi & lapidibus immensis, ignẽ & sulphur pluã super eum. Sic igitur patet quomodo per lapides intelliguntur virtutes quæ ad ædificandum animam spiritualiter requiruntur. Quod bene figuratũ est Exo. 28. vbi præcipitur ꝙ in vestimẽto Aaron sacerdotis ponerentur in quattuor ordinibus duodecim lapides preciosi, in quibus nomina. 12. filiorũ Israel sculperentur. Quorũ lapidum Primus fuit sardius. Secundus thopasius. Tertius Smaragdus. Quartus carbunculus. Quintus sapphirus. Sextus Iaspis. Septimus ligurius Octauus Achates. Nonus amethystus. Decimus chrysolitus. Vndecimus onychi-

D nus. Duodecimus beryllus. His. n. 12. lapidibus vestis sacerdotalis ornabatur, & sine istis sanctuarium domini non ingrediebatur. Sic verè charissimi, nos ecclesiastici cum simus sacerdotes, siue in alijs dignitatibus vel gradibus constituti, debemus in vestimento nostræ conuersationis duodecim lapides. i. virtutes duodecim habere, & ipsos nobiscum continuè deportare. Istę verò sunt spei certitudo, ista est Sardius, qui facit audacem, & timores dicitur effugare. Obedientiæ promptitudo, ista est thopazius, qui ẽm influentiam lunę se dicitur regulare. Honestatis pulchritudo, ista est Smaragdus, qui visum dicitur delectare. Perseuerantiæ longitudo, ista est carbunculus, qui die ac nocte dicitur rutilare. Charitatis plenitudo, ista est sapphirus, qui discordes dicitur recõciliare. Fidei sympitudo, ista est Iaspis, qui oculos dicitur clarificare. Abstinentiæ arctitudo ista est ligurius, qui fluxum ventris dicitur temperare. Pœnitentiæ męstitudo, ista est Achates, qui tempestates dicitur quietare. Diligentiæ sollicitudo, ista est Amethystus, qui dicitur vigiliam procurare. Humilitatis fortitudo, ista est chrysolitus, q demones dicitur deterrere. Timoris Dei sanctitudo, ista est onychinus, qui tremorem oculorum dicitur generare. Modestiæ mititudo, ista est beryllus, qui dicitur lites moderari. Ista sunt ergo. 12. spiritualia ornamẽta quibus nos christiani, & maximè ecclesiastici, debemus spiritualiter ornari. Ista est. n. corona stellarum. 12. qua coronabatur illa mulier cęlestis quæ erat amicta sole, & quæ lunam sub pedibus conculcabat, sicut dicitũ Apoc. 12. Quia verè nos debemus esse mulieres per mollitiẽ pietatis. Amicti sole per claram apparentiam honestatis. Lunã. i. mundi prosperitatem debemus conculcare per habitũ spiritualis paupertatis. Nos dico coronari debemus corona stellarum. 12. i. prędictis virtutibus. 12. adornari, & spiritualiter coronari, vt de quolibet dicatur illud Psalm. Domine præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pracioso. Nos. n. per Sardium spei, timorem seruilem superamus. Per topazion obedientiæ, lunæ id maiorum nostrorum nos influentijs conformamus. Per Smaragdũ honestatis, visus aliorum recreamus. Per carbunculum perseuerantiæ, nocte & die. i. cõtinuè coram domino rutilamus. Per sapphirum charitatis, nos cum discordibus recõciliamus. Per iaspidem fidei, oculos intellectus clarificamus & subtiliamus. Per ligurium abstinentiæ, fluxum ventris. i. ventris ingluuiem temperamus. Per achatem pœnitentiæ, tempestates peccatorũ diuertimus & immutamus. Per amethystum diligentiæ, in bonis operibus sollicite vigilamus. Per chrysolitum humilitatis demones terremus & conturbamus. Per onychinum. i. Dei timorem, oculum cordis ad tremendum Dei iustitiã inuitamus. Per beryllum benignitatis, litibus & discordijs obuiamus. Et sic breuiter nos erimus (sicut dictum est Ecclesi. 50.) sicut vas auri solidum, ornatũ omni lapide precioso, ita quod nobis bene poterit dici illud quod dictum est primo Angelo Ezec. 28. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. Sardius. Topazius. Smaragdus. Carbunculus. Sapphirus. Iaspis. Ligurius. Achates. Amethystus. Chrysolitus. Onychinus. Beryllus. Veruntamen aduerte ꝙ in vestimento Aaron in prædictis. 12. lapidibus erant sculpta. 12. nomina filiorum Israel. Ad denotandum ꝙ viri ecclesiastici non solum debent habere prædictam virtutum aggregationem, quinimmo cum hoc debent habere nomina patriarcharum in se sculpta & celata per suæ sanctæ vitæ imitationem. Vnde Sap. 18. de Aaron dicitur ꝙ in veste poderis quam habebat, totus orbis terrarum, & parentum magnalia in quattuor lapidum ordinibus erant sculpta. Apoc. 21. etiã dicitur ꝙ noua ciuitas Hierusalem. 12. habebat portas quę. 12. lapidibus preciosis fundabantur, & quibus nomina 12. Apostolorum super scribebantur. Quia verè charissimi noua ciuitas Hierusalem. s. Paradisus, habet. 12. portas. i. 12. modos quibus ibidem possumus introire, qui quidem introitus & ingressus de. 12. preciosis lapidibus. i. de. 12. prædictis virtutibus fabricãtur. Quia verè quælibet virtus de prædictis nihil aliud est quam quidam passus, quædam porta, quidã introitus & ingressus per quem potest ingredi vel intrari, & maximè si. 12. Apostolorum nomina superscribantur. i. si. 12. Apostolorum fama & vita imitetur, doctrina verò & scientia teneatur. Ideò Iosuæ. 4. dicitur ꝙ. 12. lapides de iordanis fluuio sunt assumpti, & in signum transitus filiorum Israel extra fluuium sunt erecti. Quia. s. per istos. 12. lapides preciosos iordanem huius mundi secure transimus, & terram promissionis Paradisi securiter introimus. Patet igitur quomodo per lapides intelliguntur gratiæ & virtutes. Vnde de Assuero dicitur Heste. 15. ꝙ ipse sedebat in regno solij sui, indutus vestibus regijs, auro fulgẽs & lapidibus preciosis. ¶ Sed adhuc dico ꝙ per lapidem potest in- E
telligi vir perfectus. Sicut. n. lapis est naturaliter grauis, durus, frigidus, sterilis & insensibilis, sic verè homo virtuosus debet esse grauis, & descendere per humilitatem, durus & fortis esse per stabilitatem frigidus per castitatem, sterilis per paupertatem, insensibilis per patientiæ firmitatem. Et ideò sicut de lapidibus fiũt ædificia turrium & domorũ, sic de talibus viris perfectis debet ædificari & construi domus ecclesiæ militãtis. De ipsis etiam construetur finaliter domus ecclesiæ triumphãtis. Vnde. 1. Pet. 2. Tanquam lapides viui superædificamini in domos spirituales Veruntamen sicut ad sensum videmus qđ domus non bene ædificatur nisi lapides forti cemento inuicem coniungantur, sic verè domus religionis vel ecclesiæ nunquã dicitur bene ædificata, nisi multitudo lapidum. i. personarum fuerit per cementum charitatis vnita & colligata. Cuius tamẽ contrarium plangit Hieremias Thren. 4. Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Et nota quod inuenio in scriptura Lapides

Quadratos.
Ignitos.
Celatos.
Erectos.
Oculatos.
Inunctos.

Sic verè charissimi in ecclesia debent esse lapides quadrati p quattuor virtutum cardinaliũ quadraturas, de qbus dicitur Iudith. 1. ꝙ ciuitas egbathanis erat ædificata lapidibus quadratis. Egbathanis. n. interpretatur domus respõtionis. ¶ Item debent esse lapides igniti per charitatis inflammaturam. Ezec. 28. Posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorũ. ¶ Itẽ debent esse celati per pœnitentiæ sculpturam. vnde Exo. 28. Celabuntur singuli lapides nominibus singulorum. ¶ Item debent esse erecti per contemplationis eleuaturam, & vniti p compassionis ligaturam. Vnde de Iacob dicitur Gen. 28. quod ipse erexit lapidem in titulum, fundens oleum desuper. ¶ Itẽ debent esse oculati per discretionis literaturam. Vnde Zacha. 3. Super lapidem vnum septem oculi sunt. ¶ Item debent esse inuncti per compassionis tincturam. Genes. 30. Vnxit. 1. lapidẽ &c. Et sic dico quod per lapidẽ põt intelligi vir perfectus. ¶ Adhuc dico quod per lapidem in malo significato potest intelligi vir infectus. s. peccator. Sicut. n. lapis deorsum mouetur difficulter portatur, immobilis est, sterilis & insensibilis, durus, frigidus & obscurus, sic verè peccator deorsum tendit p auaritiam. Difficulter portatur per inobedientiam. Immobilis est per pigritiam. Sterilis est per omnium virtutum carentia. Insensibilis est per incompassionis duritiam. Durus per obstinationis

rationis malitiam. Frigidus per indeuotionis tepiditatem. Obscurus per ignorantiæ caliginositatem. Dico ergo q lapis peccator est deorsum tendens per terrenorum amoré. vnde Exo. 15. Descenderunt in profundú quasi lapis. Importabilis per inobedientiæ terrorem. Psal. Lapidem reprobauerunt ædificátes .s. quasi ad nullius operis aut iussionis executionem aptatum, & paratum. Immobilis per pigritiæ torporé. Vnde ibidé Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. ¶ Item sterilis per virtutú carentiam, & feruorem. vnde Luc. 8. dicitur Semen quod cecidit super lapidem, aruit, quia non habebat humoré. ¶ Item insensibilis per incompassionis duritiam & horrorem. vnde 1. Regú. 25. dicitur de Nabal quod emortuum est intrinsecus cor suum & factus est quasi lapis. ¶ Item durus per obstinationis horrorem & frigidus per indeuotionis algorem. vnde Iob. 38. In similitudinem lapidis durantur aquæ, & superficies abyssi constringitur. ¶ Item obscurus per ignorantię tenebrositatem. vnde Iob. 38. Lapidem caliginis, & vmbram mortis diuidet torrens &c. Sufficit ad præsens. Nolui allegare multa exempla, quia alibi ea inuenies in diuersis materijs allegata.

A **Laqueus.** Nota quod laqueus idem est, quod vinculum vel ligatura ad capiendum vel detinendum ordinatum. Et accipitur laqueus vt communiter in malo, quapropter per laqueum potest intelligi spiritualiter quicquid potest hominem capere vel detinere. Est igitur triplex laqueus, videlicet Laqueus

Tentationis.	Primus laqueus est interior & cordialis. Secundus laqueus est exte-
Afflictionis.	rior & mundialis. Tertius laqueus est
Damnationis.	posterior & infernalis.

¶ Primus est laqueus peccatorú, & iste est laqueus tentationis quo homines à diabolo capiuntur. Vel laqueus malę consuetudinis quo in criminibus detinentur, de quo in Psal. dicitur. In via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. Hie. 5. Inuenti sunt in populo meo impij (.s. demones, vsurarij, vel hęretici) insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros. Secundus est laqueus miserorum, & iste est laqueus tribulationú huius mundi, quibus infortunati & miseri detinentur, de quo dicitur in Psalm. Deduxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro. Tertius est laqueus damnatorum, & iste est laqueus sententiæ & ordinationis diuinæ, quæ inferius æternis tormentis damnatos laqueat & constringit. vnde Thre. 3. Formido & laqueus factus est nobis, vastitas & contritio. ¶ De laqueo ergo primo scilicet tentationis vel malę consuetudinis, potest dici quod iste laqueus Capit

Pecuniam diligentes.	Primo ergo laqueantur ho-
Luxuriam exercentes.	mines per pecuniá. Sicut.n.
Superbiam facientes.	Lupus quandoq; capitur la-

queo vel pedica dum famelicus existens prædam satagit deuorare (vnde quamuis Lupus non intendat nisi satiari & recedere, quando tamen pedem ponit in laqueum, necesse est ipsum inibi remanere) sic verè homo dum ad prædam diuitiarum famescens & desiderás inhiat satiari & repleri, & diues fieri credit & curat, subito pes suæ affectionis laqueo suæ auaritiæ capitur, in quo inenarrabiliter detinetur. vnde. 1. Timo. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum & in tentationem diaboli. Et Prouer. 21. Qui congregat thesauros, impingetur ad laqueos mortis. ¶ Secundò laqueantur homines per luxuriá. Mulier.n. est sicut aranea, quæ non cessat filare laqueos suos ad capiendum muscas. Quia .s. mala mulier non cessat parare & ornare se, & laqueos capillorum suorum tédere, vt possit muscas quæ diligunt sanguinem .i. luxuriosos qui diligunt carnalitaté, attrahere per luxuriam & ligare. vnde Eccle. 7. dicitur. Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorú est ad capiédas animas, sagena est cor eius, vincula sunt manus eius. ¶ Tertiò laqueantur homines per superbiam, & isti sunt sicut aues, quæ cum diligút volatum, sæpe cú non aduertunt, laqueo capiuntur. Quia superbi dum ludus & volatus mundanæ gloriæ eis placet, sæpe fit quod à diabolo per superbiam laqueantur. vnde Ecclesi. 9. Sicut aues apprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines &c. sufficit. Vide infra de Vinculis & Ligare & supra de Alligare.

A **Largus. Largitas.** Nota quod largitas idé est q liberalitas. Est.n. virtus q dat danda, & retinet retinenda. Dicitur autem res larga, quando lata est & expansa, non contracta, inuoluta vel clausa. Et ideo quia manus expása & elargata faciliter dimittit cadere, & exire vel recedere quæ tenebat, bene per largitatem intelligitur liberalitas, quæ .s. sua dare & dimittere consueuit. 1. Mac. 3. Timuit Antiochus ne non haberet donaria quæ ante dederat largamanu. & de Assuero etiam dicitur Hester. 2. q iuxta regalé magnificentiam dona largitus est. Multa ergo possunt dici de magnificentia largitatis, sed auctoritates vocales deficiunt in scriptura. Vide infra vbi liberalitas, vbi Beneficium, Munus, Dare, Tribuere, Offerre &c.

Lasciuia. Nota quod lasciuia signat insolentiam mentis & corporis, & leuitatem animæ honestis, moribus indecétem, quod peccatum specialiter pertinet ad luxuriosos, quia .s. tales solét in factis, gestibus & sermonibus ceterisque insolentijs lasciuire. vnde Amos. 6. dicitur q isti dormiunt in lectis eburneis, & lasciuiunt in stratis suis. Et Prouer. 7. dicitur de fatuo adolescente & muliere procaci, q statim eá sequitur quasi bos ductus ad victimá, & quasi agnus lasciuiés & ignorans, & nescit q ad vincula stultus trahatur. Talis ergo lasciuia, & talis morum incompositio, vestiumq;, gestuum & actuum insolens leuitas, etsi in cunctis reprehendatur in religiosis tamen, clericis & prælatis, nec non in sapientibus, senibus, grauibusque personis principaliter condemnatur. Ex tali .n. lasciuia labitur quis faciliter in peccatum, & de peccato ad tormentum. vnde Osee. 4. Sicut vacca lasciuiés declinauit Israel, non pascet eos dominus, fornicatione fornicati sunt. Nam vt dicit Hiero. in sermone, Semper saturitati lasciuia est vicina. Sunt sibi vicina venter & genitalia, & p ordiné membrorum, ordo est vitiorum. Omitto. Vide vbicunque agitur de Insolentia, de Inconstantia, de Instabilitate, & similibus, & vbi Iuuétus, Adolescentia &c. quia auctoritates vocales non sunt nisi in originalibus. Et si vis, nota q vir sapiens debet lasciuiam abijcere & repellere, scilicet

A corde.	A corde fugiat insolens affectus.
Ab ore.	Ab ore recedat lasciuus affatus.
A corpore	A corpore desit impudicus gestus.
Ab opere.	Ab opere absit inhonestus actus.

Fugiat ergo lasciuia à corde & conscientia, quia sicut dicit Isid. in sententijs li. 3. c. 20. Semper cóscientia viri Dei debet esse humilis, & tristis .s. vt per humilitatem non superbiat, & per vtilé mœrorem cor ad lasciuiam non dissoluat. ¶ Item fugiat ab ore eloquentia, quia scilicet valde debet sapiens abstinere à verbis superuacuis & lasciuis, quod potissime pertinet ad religiosos, qui castitatem vouerunt. vnde Ambro. super Lucam. 1. Disce virgo verborum vitare lasciuiam. Maria .n. etiam salutationem Angeli verebatur. vnde Hiero. super Ezec. Pro signo sunt interioris hominis verba erumpentia. Sequitur. Luxuriosa & lasciua méns lucet in facie, & secreta cordis motu corporis & gestibus indicat. Ad quod facit illud Eccle. 20. Homo sapiens tacebit vsq; in tempus, lasciuus & imprudens non seruabit tempus. ¶ Item fugiam à corpore gestus impudicus. Quia reuera inhonestus & lasciuus motus, gestus, & incessus, valde sunt indecentia in homine sapiente. vnde Isid. soliloquiorum lib. 3. sic inquit. In gressu tuo sit simplicitas, in motu puritas, in gestu grauitas, in incessu honestas nihil dedecoris, nihil lasciuiæ, nihil petulantiæ, nihil insolentiæ, nihil leuitatis in incessu tuo appareat. Animus.n. in corporis habitu apparet, gestus signú est mentis. ¶ Item fugiat ab opere lasciuiens actus, & potissime actus luxuriæ, de quo Hier. super illud. Vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuum, dicit sic. Gulosi Deus venter est, ibi ergo habet thesaurum. Thesauri ergo gulosi epulę sunt. Lasciui amatoris thesaurus lubrica libido. Huic seruit vnusquisque à quo vincitur. Ista ergo sufficiant. Vide supra de Conuersatione.

Lassitudo. Lassus. fatigatio. Cum lassitudo nihil aliud sit quam virium hebetudo proueniens ex labore seu ex tœdio, displicentis vel languore, notabo q moraliter loquédo, in scriptura reperitur Lassitudo quę est A

Laudabilis.	Primo igitur dico q inuenit lassi-
Culpabilis.	tudo laudabilis, quæ est perfecto-
Miserabilis.	rum. & ista procul dubio est eius

cui terrena negocia displicent, & quem omnia quæ hic videt, fatigant atque lassant. Exemplo Christi, de quo dicitur Ioann. 4. q fatigatus ex itinere sedebat secus viá. Vnde de bona virtuali & cómendabili lassitudine dicit Ambrosius super Beati immaculati. Ille est inquit in hac terra Aduena, q potest dicere nostra cóuersatio in coelis est, qui suam in domino habet portionem, & qui potest dolere q diutius viuat in terris, qui

mora

mora huius longæuitatis laſſatur,& cui habitationis huius ꝓlixitas faſtidio eſt.
B ¶ Secundo dico qđ inuenitur laſsitudo culpabilis,quæ eſt iniuſtorum ſeu peccatorum.Et iſta eſt duplex. Vna.ſ.poteſtatis,alia volūtatis.Laſsitudo poteſtatis eſt illa qua .ſ.mali ſe laſſant & fatigant cum malis operibus exercēdis,vtpote qui malè facere vltra non poſſunt,ita quod non in voluntate deficiunt,dicentes.ſ.illud Sapien.5.Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis,& ambulauimus vias difficiles,& viam domini ignorauimus.Vt & talis poſsit dicere illud Aug.in lib. confeſsio.li.2.Obſurdueram inquit ſtridore cathenę mortalitatis meæ,pœna ſuperbiæ animæ meę,& ibam longius à te,effuſus in plurima & ſterilia ſemina dolorum,ſuperbia deiectione,& inquieta laſsitudine.Talis laſsitudo erit illa de qua dicitur Iudicum. 16. quod defecit anima Dalilę .ſ. præ deſiderio ſciendi in quo erat fortitudo mariti ſui,& ad mortem(inquit) vſque laſſata eſt.Alia etiam eſt mala laſsitudo quæ eſt voluntatis,& hæc eſt qua quis faciliter ſponte & voluntariè ſe reddit fatigatum & laſſatum in via virtutum . Quia.ſ.multi ſunt qui in via mundi & in laboribus negociorum terrenorum nūquā laſſantur,iuxta illud Eccleſi.23.Homini fornicario omnis panis dulcis,non fatigabitur tranſgrediens vſque in finem. Sed reuera in via virtutum & motum,in via pœnitentiæ & iuſtitię in via mandatorum & diuinarum legum ſi quod.ſ. bonū opus vel quem bonum laborem aggreſsi fuerint, ſtatim fatigantur, & ſtatim retrocedere approbantur.Liber.ii.de natura rerū dicit de illo monſtro marino quod dicitur ſera,quod videns nauem velificantem,alas erigit,& cum naue velificare contendit ita quod quādoque per quadraginta ſtadia ſimul vadit, ſed finaliter ita laſſatur , ꝙ quaſi mortua,fatigata ſubſiſtit, & ad fluctus æquoris retrocedit.Sic verè multi ſunt qui cum nauibus .i.cum ſanctis hominibus per mare mundi nauigantibus,& ad portum ſalutis euntibus nituntur iter facere,alaſque animę.ſ. affectuum & intellectuum ſurſum ad cęleſtia incipiūt erigere, & per bona opera cum ſanctis & iuſtis ad patriam properare, ſed finaliter propter defectum virtutis & conſtantiæ iſti laſſantur,& dum laborem bonorum operum faſtidiūt,laſsi ſubſiſtere comprobantur. Vnde Gal.5.Currebatis bene,quis vos impediuit?Ita quod finaliter ad fluctus,i. ad peccata redeunt , & iterum mundi negocijs ſe cōmittūt . Quia breuiter multi ſunt qui ad bona opera ſunt inertes , in malis tamen quanquā magis difficilibus ſunt valde fortes.De tali ergo incōſtātia & laſsitudine dicitur.1.Reg.30.Venerunt ad torrētem beſor,& laſſati ſubſtiterunt.Vnde de talibus qui ſic laſſantur in bonis operibus,dicit Greg.moral.li.22.c.13.Omnes terreno iudici tota etiam die aſsiſtere fortes ſunt,in oratione autem corā Deo vel vnius horę momento laſſantur. Sæpe nuditatem , deiectionē, famem,pro acquirendis diuitijs tolerant,ſuperna autem laborioſè quærere tanto magis diſsimulant , quanto eis retribui tardius putant.Iuſti aūt non ſic fatigātur,quia.ſ.iſti tribulationibus non fatigantur,immo ſemper ſunt recentes ad bona opera facienda.Vnde Heb.12.Non fatigemini,animis veſtris deficientes.Sequitur.Fili noli negligere diſciplinā domini,nec fatigeris cum à Deo argueris.Quē.n.Deus diligit corripit &c. Iſta ergo laſsitudo culpabilis,quæ eſt infirmorum ſeu peccatorum.Et pone ſi vis & expone,quomodo tria genera perſonarū faciliter laſſantur,videlicet Mulieres,Pueri, infirmi & Cæci.
C ¶ Tertiò verò dico ꝙ inuenitur laſsitudo miſerabilis , quæ eſt miſerorum.Et iſta pro certo eſt illa quam in corporibus & in rebus ſuſtinent pauperes & egeni,qui.ſ.paupertate & tribulationibus fatigantur,& diuerſis miſerijs deſolantur.Threno.5. Ceruicibus noſtris minabamur,laſsis non dabať requies.Ægypto dedimus manus & Aſſyrijs,vt ſaturaremur panibus. Iſta eſt ergo laſsitudo quam audimus Deum commendare , quam videmus Deū ſubleuare,quā debemus pie ſupportare. Quod laſsitudinem mundi tribulationum Deus commendet,ipſamque iuuandam præcipiat atque mandet,patet Eſa.28.vbi diciť Hæc requies mea,reficite laſſum,& hoc eſt meū refrigerium. ¶ Item ꝙ iſtam laſsitudinem Deus per ſeipſum compatiendo, ſubleuet,patet.Eſa.40.vbi dicitur ꝙ Deus eſt ille qui dat laſſo virtutem,& his qui non ſunt,fortitudinem multiplicat . Vnde ipſemet dicit Hie.31.Inebriaui animam laſſam,& omnem animam eſurientem ſaturaui. ¶ Item ꝙ iſtam laſsitudinem pauperum miſerorum iuſtus & pius homo libenter ſupportet, patet Iob.4.vbi dicitur.Manus laſſas roboraſti,vacillantes confirmauerunt manus tuæ,& Genua trementia confortaſti. Econtra autem malis & incompatiētibus dicitur Iob. 22. Aquam laſſo non dediſti,& eſurienti ſubtraxiſti panē &c. Sic ergo patet ꝙ in ſcriptura reperitur triplex laſsitudo.ſ.Miſerorū,Peccatorū, & Perfectorum.De laſsitudine verò damnatorum de qua dicitur Iudith.9.Tenebrę fatigauerunt eos,nihil ad præſens.

Lateres.Later.

A Cum lateres conficiantur ex luto & igne fortiſsimo,& cocti durentur in lapides,ita ꝙ apti ſint pro ædificijs conſtruendis , ꝓ domibus cooperiendis,& pro pauimētis ſternendis,poteſt dici ꝙ lateres ſignificant viros ſanctos,qui quamuis naturaliter ſint lutei,virtute tamen ignis Spiritus ſancti,vel per decoctionem ignis tribulationis vel dilectionis , fortes fiunt & lapidei ad ędificationē eccleſiæ habiles & parati,& ad mortem patiēdum intrepidi.Vnde Gene.11.dicitur ꝙ in ædificatione turris gigantes habuerunt lateres pro ſaxis,& bitumen pro cemento Gigantes.n.fuerunt Chriſtus & Angeli , qui.ſ.in ędificatione eccleſiæ vſi ſunt ſanctis martyribus, confeſſoribus & doctoribus primitiuis,qui.ſ.igne tribulationum & feruore ſancti ſpiritus fuerunt excocti,& cemento ſeu bitumine charitatis ligati,qui.ſ.lateres fuerunt in ædificio eccleſiæ pro inferiori fundamento & pauimento,pro vlteriori ædificio & incremento, & pro finali & ſuperiori cooperimento & tegumēto. Gen. 11. Faciamus lateres,& coquamus eos igni.Sequiť . Et faciamus nobis ciuitatem & turrim cuius cacumen pertingat ad cœlū. Nonne later excoctus igni fuit ſanctus Laurentius , ſic dictus quaſi lateritius?Ipſe.n. & alij ſimiles,fuerūt tales lateres ſicut ille in quo Ezechiel deſcripſit obſidionem ciuitatis Hieruſalē peccatricis,de quo dicitur Ezec.4. ¶ Alio autem modo per lateres terreos & coctos poſſunt intelligi diuitiæ, quæ ad litterā B conſiſtunt in pecunijs & metallis,quæ.ſ.nihil aliud ſunt quam terra cocta.In terra.n.primo coquuntur per naturalem calorē finaliter coquūtur deſuper per artificialem laborem . Iſti ſunt lateres quos Pharao diabolus iubet fieri,& in quibus filios Iſrael ſeruituti deditos.i.Chriſtianos ſibi ſubiectos præcipit occupari.Exod.1.Ægyptij.i.demones,affligebant filios Iſrael illudentes & inuidentes eis,atq; ad amaritudinem perducebāt animas eorum operibus duris luti & lateris &c.nihil plus

Latro.Latrones.

A Latro eſt ille qui latenter furatur & ſurripit alienum. Vnde latro dicitur à lateo lates,quia ſemper & continuè latet vel latere poteſt . Poteſt ergo latro accipi dupliciter.ſ. literaliter & ſpiritualiter.Latro.n.temporalis eſt dignus ſuſpendio temporali.Nā ſicut illi q à Leonibus infeſtantur,ſolent in vijs publicis vnum Leonem ſuſpendere,vt alij Leones territi ipſos poſſint in pace dimittere,ſic verè latrones quando capiuntur , in vijs publicis ſuſpenduntur,vt alij ſaltem videntes metu pœnę à ſimilibus retardentur.Mat.27. Crucifixi ſunt duo latrones. Et bene tales comparantur Leonibus,qui latenter animalibus inſidiantur,& cum neminem viderint, quicquid poſſunt crudeliter depredantur.Prouer.23.Inſidiatur in vijs quaſi Latro, & quos incautos viderit , interficiet . Latro ſpiritualis eſt dignus ſuſpendio infernali,quia.ſ.ſicut latro temporalis finaliter ſuſpenditur in patibulo,ſic ſpiritualis ſuſpenditur in inferno. B ¶ Aduerte tamen quod quinq; genera ſunt latronum ſpiritualium.ſ.Hæretici, qui latenter furantur ſcientiæ veritatē. Vſurarij,qui latenter furantur ſubſtantiæ facultatem . Symoniaci,qui latenter furantur ſiue ingrediuntur eccleſiæ cōmunitatem.Demones,qui latenter furantur virtutum animæ ſanctitatem. Peccatores,qui latenter furantur animæ proprię bonitatem.Omnes.n.iſti ſunt ſpirituales latrones,homines vel in bonis vel etiam in virtutibus prædantes. ¶ Primi ergo latrones ſunt hæretici.Iſti.n.ſunt fures veritatis. Vñ de latronibus illis pōt dicere eccleſia illud Iob.19.Simul venerūt latrones eius, & fecerunt ſibi viam per me. ¶ Secundi latrones ſunt vſurarij. Illi.n.latenter abſq; hoc ꝙ homo percipiat,alienum acquirūt Vnde Exo.21.Sicut Leo conſurgit contra fratrē ſuum. ¶ Tertij ſunt Symoniaci.Iſti.n.more latronum intrant in eccleſiam occulte,non manifeſte,latenter,non apparenter,fraudulēter, nō iuſte.De iſtis ergo dicitur Ioā.10.Qui non intrat per oſtiū in ouile ouium,ſed aſcendit aliūde,ille fur eſt,& latro. ¶ Quarti ſunt demones,qui.ſ.furantur hominibus virtutes & gratias, & Deo animas chriſtianas,de quibus dicitur Lucæ.10. Homo quidam deſcendebat à Hieruſalem in hierico, & incidit in latrones,qui ſpoliauerunt eum,& plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto. Iſte.n.homo eſt peccator,qui à Hieruſalem,i. à gratia in peccatum deſcendit,& in manum latronum.i.demonum incidit,qui ſpoliant eum.ſ.virtutibus gratuitis,vulnerant

cum

eum in naturalibus, & sic feminiunm eum relinquunt. Peccator.n.dicitur sem iuiuus, quia in Christo non viuit nisi medietas ipsius, quia.s.corpus viuit, anima verò mortua est. Apocal. 3. Nomē habes quod viuas, & mortuus es. ¶ Quinti sunt peccatores. Isti more latronum animæ propriç bonitatem & virtutem quæ Deo sedem & domicilium ibi parant, furantur. De istis dicitur Matth. 21. Vos fecistis domum meam speluncam latronum, quia virtutibus eam spoliantes, vitijs & latrocinijs fecistis eam abundare. Et sic patet quomodo spiritualiter accipiuntur latrones.

A **Latitudo. Latus** Nota qđ latitudo sumitur in bono & in malo. Est autem latitudo dimensio rei quæ ad capiendum & continendum aliquid ampliat. Et ideò per latitudinē in bono pōt, intelligi amplitudo charitatis, quæ ita est ampla & lata, ꝙ infra ambitum eius possint omnia contineri.s.boni & mali, amici & inimici. de quo dicitur in Psalm. Latum mādatum tuum nimis, mandatum dico charitatis, quia sm Greg. Via domini non nisi arcto itinere inchoatur, sed amoris dulcedine dilatatur. Sicut.n.fumus in principio circa terram est valde strictus, veruntamē q̃to plus ascēdit sursum, tanto plus dilatatur, sic verè ille fumus .i. illa persona quæ est inferius .i. quæ circa terram versatur, valde per odium stricti ficatur, & in seipsa propter defectū amoris circuncluditur & arctatur. Illi verò qui sursum ad cęlestia per desiderium ascendunt, quanto amplius eleuantur, tanto, ad amorem Dei & proximi potius & amplius dilatātur. Vnde Ezec. 41. Latius erat templum in superioribus. Aduerte tamē, ꝙ tria debent esse in nobis valde lata & ampla, videlicet Cor, Manus, & Os. Debet.n. in nobis esse

Latitudo cordis ad affectandum,
Latitudo manus ad erogandum,
Latitudo oris ad deprecandum.

Latitudo dico cordis ad affectandum, quia .s.cor nostrum debet esse latum & extensum ad dilectionē malorum & bonorum, amicorum & inimicorū, Dei etiā & proximi, inferiorum & superiorū. Sicut.n. Dromedarius magis & citius ambulat quam quodcunque aliud animal, quod facit lōgitudo tibiarum & pedum, & latitudo passus, sic verè charissimi, boni & charitatiui cito currunt ad Paradisum. Quia.n. pedes suorum affectuum sunt longi, ita s. ꝙ nō solum attingunt illa quæ sunt prope nos, s. amicos & bona mundi, immo etiā illa quæ sunt à nobis distātia .s. inimicos & bona cœlestia, ideò passus sui amoris lati sunt, & ad magna & maiora extensi & ampliati, quapropter melius & citius & facilius possunt ad cœlestia ambulare. Psalm. Et ambulabam in latitudine. Sicut.n. arbores quæ interius habent humorem lacteum, valde solēt crescere in latum, sicut patet in ficu, sic verè illi qui intus in corde habent lac gratiæ Dei, valde crescunt in latum per desiderium & amorem. Vnde de ista latitudine cordis dicitur. 3. Re. 4. Dedit dominus Salomoni sapientiam & prudentiam & latitudinem cordis. ¶ Item debet in nobis esse latitudo manus ad erogandum. Nu. 33. Pluribus dabitis latiorem partem. ¶ Item latitudo oris ad supplicandum. E Vnde Psal. Exaudiuit me in latitudine dominus &c. ¶ De talibus ergo latitudinibus hominis iusti potest dici illud Eccle. 1. Altitudinem cœli, latitudinē terræ, & profundum abyssi quis dimensus est? Vbi nota ꝙ triplex est bona latitudo, videlicet quædā superior. Est.n. superius latitudo amplissimę habitationis. Quædam inferior. Est.n. inferius latitudo largissimę erogationis. Quædam interior. Est.n. interius latitudo plenissimę cōtentionis. Latitudo superior est omniū allectiua, & ista est altitudo cœli. Latitudo inferior est omnium nutritiua, & ista est latitudo terræ. Latitudo interior est omniū cōtentiua, & ista est profunditas abyssi. Est igitur latitudo superior, s. latitudo summę ciuitatis, & ista notatur in altitudine cœli. Sphœra.n. quanto magis est alta & magis à centro elongata, tanto magis naturaliter est lata. Istud videmus sensibiliter in radijs rotæ qui circa centrum seu circa medium rotæ sunt valde stricti & conculcati, sursum verò circa superficiem seu sphœram valde spatiose sunt lati & dilatati. Sic verè charissimi, illi qui hic habitant circa centrū terrę, sunt necessario valde stricti, quia.s. locus huius mundi ita est modicus, & arctus, ꝙ vni cordi humano non potest ad plenum sufficere sicut de Alexandro legitur ꝙ cum magister suus sibi diceret, Adhuc plures alios mundos esse, ille dixit. Heu me inquit miserum, quia adhuc non nisi vnicū acquisiui. Sed verè sursum in sphœra Paradisi & cœli est locus latus & spatiosus, vbi sine pressura viuitur, & vbi in latitudine spatiatur, vbi.s. est tāta latitudo & amplitudo, ꝙ omnibus potest sufficere quantumcūque multa habebunt. Sicut.n. fumus inferius est strictus, sursum autem efficitur valde latus, sicut etiam fila in telą araneæ circa medium stricta sunt, & tamen sunt superius lata, sic verè hic inferius in mundo semper sumus stricti, pressi & conculcati, sursum autem in patria erimus dilatati. Quia sicut dicitur Ioan. 16. In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem. Vnde. 1. Paralypo. 4. Inuenerunt pascuas vberes & valde bonas, terramque latissimam & quietam & fertilem. Vbi aduerte quod in ista patria

Est amplitudo capacissima, quia ibi est terra latissima.
Est quietudo securissima. Quietam innuit.
Est plenitudo fœcundissima. Fertilem inquit, & pascuas vberes.

Ista autem latitudo ostenditur cum dicitur. Altitudinē cœli, quia est sicut sphœra, quæ quanto altior, tanto latior. vnde Eph. 3. Vt possitis intelligere cum omnibus sanctis quæ est latitudo, longitudo, sublimitas & profundum. Et in Psal. dicitur ꝙ sm altitudinem cœli à terra corroborauit misericordiā suā super timentes se. Et Apo. 21. dicitur ꝙ altitudo & latitudo ciuitatis erant æquales. Ista est igitur latitudo superior .s. latitudo summę ciuitatis. Altitudinem inquit cœli. ¶ Secūdò dico ꝙ C latitudo inferior est latitudo summę pietatis, quia.s. nos debemus esse lati, porrecti & extensi ad proximos per pietatem & largitatem quod ostenditur cum dicitur. Latitudinē terrę. Per terram.n. qua cuncta viuentia nutriuntur, intelligūtur viri pfecti & misericordes, qui per pietatē alios nutriunt, & per clementiam se ad eos dilatant. De qua Iob. 38. Nunquid considerasti latitudinem terræ? ¶ Tertiò dico ꝙ est latitudo interior summę charitatis, & ista est pfunditas abyssi, q.a.s. sicut abyssus est locus insatiabilis profunditatis, paratusque est recipere quicquid potest sibi imponi, sic verè charitas vel cor charitatiuum tantæ est capacitatis, qđ intra suum ambitum continet vniuersa, bonos.s. & malos, propinquos & extraneos cōtiguos & remotos. Vnde de ista lata capacitate & profunditate charitatis vel hominis charitatiui potest dici illud quod de Deo dicitur Iob. 11. Excelsior cœlo est, qd facies? profundior inferno, & vnde cognosces? longior terra mēsura eius, & latior mari. Vir.n. charitatiuus debet esse excelsior cœlo per cōtemplationem profundior inferno per meditationem, lōgior terra per perseuerantiæ durationem, latior mari per amicitiam & dilectionem. Sic ergo patet qualiter est latitudo superior, inferior, & interior. Et sic patet ꝙ est latitudo bona & virtuosa. ¶ Sed adhuc dico qđ est latitudo mala & vitiosa, & ista est latitudo mundanæ prosperitatis, latitudo humanæ voluntatis, & latitudo terrenę cupiditatis. Prosperitas.n. est via illa de qua dicitur. Matth. 7. Lata est porta, & spatiosa est via quæ ducit ad perditionem. De latitudine voluntatis, quæ .s. tanta est quod nihil potest sibi sufficere, potest dici illud Hieremię. 17. Peccatum Iuda exaratum super latitudinem cordis. ¶ Item de latitudine cupiditatis, quæ scilicet tānta est in quibusdam quod nihil terrenum potest eam implere, dicitur illud Genes. 26. Vocauit nomen putei latitudo. Et hæc de latitudine sufficiant. Vide supra de dilatare.

Latus. Latera. Nota ꝙ latus licet cōmuni significatione dicatur de omni re, vtpote quia nos dicimus latera domus, turris fluminis, &c. A & sic latus accipitur pro parte circumiacenti, vel etiam latera dicuntur cuiuscunque rei partes magis latę & magis extensę (Vnde historia dicit quod latera dicuntur quasi lata) propriè tamen latera dicuntur animalium partes in quibus.s. cetera membra latent, quia.s. latera animalium ex costis osseis constituuntur, quæ.s. curuæ sunt & non rectæ vt in cōcauitate laterum membra interiora contineantur, & à nocumentis exterioribus per fortitudinem laterum custodiantur. Et inde est ꝙ costę dicunt à custodiendo, & latera à latendo, eo.s. quia interiora membra latent & custodiūtur tam in lateribus quam in costis, sicut dicit Isido. Nota igitur ꝙ in scriptura inueniuntur.s. Latera

Iusti, quæ sunt custodienda.
Templi, quæ sunt inhabitanda.
Mundi, quæ sunt abominanda.
Christi, quæ sunt consideranda.
Impij, quæ sunt vituperanda.
Cœli, quæ sunt desideranda.
Inferni, quæ sunt refugienda.
Ægeni, quæ sunt operienda.

Primo igitur dico ꝙ inueniemus latera custodienda B & ista p certo sunt latera animę vel viri iusti. Sicut.n. corpus humanum duo habet latera, dextrum.s. & sinistrū, quę.s. constant ex quattuordecim costis, septem

septem videlicet hinc, & septem inde, sic verè animæ iusti viri duo habet principalia latera, videlicet fidẽ in dextera, quæ sedem habet in intellectu, & charitatem in sinistra, quæ habet sedem in voluntatis affectu. Fides .n. septem habet costas.i. septem dona Spiritus sancti, quæ ei subseruiunt. Charitas aũt septem habet morales virtutes, quæ ei famulantur & assistunt. Fides autem est necessaria in dextera prosperitatis. Charitas autem est necessaria in sinistra aduersitatis. Igitur talia latera, animam interius latentem defendunt, & exterioribus mundi carnis & hostis tentationibus obuiant & resistunt, & ne forte latera perforantes, malę cogitationis, delectationis, & consensus sagittas ibi figant, defendunt, iuxta illud Psal. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis, ad te autem nõ appropinquabunt. Et notabis q̃ in lateribus animæ, videlicet in intellectu & voluntate, seu in fide & charitate, vel etiam in spe & timore debent esse spiritualia ornamenta ad modum tabernaculi fœderis, quod in vtroq; latere habebat varia munimẽta.

Habeat igitur pro ornamento
Sapientiæ certitudinem.
Permanentiæ firmitudinem.
Continentiæ pulchritudinem.
Dilgeotiæ promptitudinem.

Sit igitur ibi sapiẽtiæ lympitudo, q̃ .s. figurat in Cherubin, q interpretantur plenitudo scientiæ, de quibus dicitur Exod. 25. Cherub vnus sit in vno latere oraculi, & alter in altero, vtrunque latus propitiatorij tegant. Et Deut. 31. dicitur. Tollite librum, & ponite in latere arcæ. Liber .n. scientiam & fidem signat. ¶ Item sit ibi permanentiæ seu perseuerantię firmitudo, quæ .s. figuratur, in vectibus, qui erant de lignis sethim imputribilibus & incremabilibus & non incineratabilibus quibus .s. portabatur altare. Exodi. 25. & 37. Facies vectes de lignis sethim, eruntque ex vtroque latere altaris ad portandum. Nihil .n. melius animam ad Paradisum portat, quam perseuerantia in bono, vnde Exod. 25. dicitur sic. Facies quattuor circulos aureos, quos pones p quattuor arcę angulos. Duo circuli sint in latere vno, & duo in altero. Facies que vectes de lignis sethim, & operies eos auro, induces que per circulos qui sunt in arcę lateribus, vt in eis portetur. Circuli .n. qui habent figuram sphericam, quæ non habet principium neque finem, æternitatem significãt, seu spem æternæ fœlicitatis, quæ .s. vectes perseuerantiæ continet, & arcam animæ sustinet atq; fouet. Qui etiã quattuor esse dicuntur, pro eo q̃ figura quadrangula stabilior & perseuerantior comprobatur. Vnde sicut aper habet in latere quãdã portionem duram & impenetrabilem, quam iaculis opponere cõsueuit, sic homo debet habere virtutem constantiæ & perseuerantiæ quæ à nemine debet vinci. ¶ Item sit ibi continẽtię pulchritudo, & ista figurat in vittis & annulis hyacinthinis, quæ ornamenta sacerdotalia & etiam cortinas tabernaculi restringebant, signantes temperantiæ & castitatis virtutes, quæ .s. motus & leuitates restringunt &c. Exod. 26. Ansulas hyacinthinas in lateribus & summitatibus facies cortinarum. Et Exodi. 28. Stringatur rationale annulis suis cũ annulis super humeralis vitta hyacinthina. ¶ Item sit ibi diligentiæ promptitudo, figurata .s. in anulis tabernaculi. Nihil .n. velocius moueri potest q̃ figura rotunda & anularis, significans virtutẽ dilectionis, quæ .s. est valde mobilis & attenta ad omnia bona opera peragẽda. Vnde de sacerdotalibus ornamentis dicitur Exodi. 39. Anulos aureos posuerunt in vtroque latere rationalis. ¶ Aduerte tamẽ adhuc q̃ in latere Aquilonari seu in latere sinistro tabernaculi ponebatur mensa cum panibus, ad denotandũ q̃ latus sinistrũ quod est charitas, semper debet mensam pietatis secum habere, & pauperes & indigentes recreare. Exodi. 26. Mensa stabit, in latere Aquilonari. Latus .n. Aquilonare quod est frigidũ, signat frigus aduersitatis, paupertatis, & sterilitatis, indigentiæ ac pœnalitatis. In quo .s. est necessaria charitas & pietas p pauperibus nutriendis. Etiam aduerte q̃ saga quæ operiebant tabernaculum, ita lata erant quod vtrunq; latus velabãt & operiebant, sicut ponitur. Exod. 26. Per saga autem aut vilia indumenta, intelligitur humilitas, quæ .s. vtrunque latus, .i. vtramq; partem animæ debet operire, & tam intellectũ, fidem, & spem, quam voluntatem charitatem & Dei timorem debet circumcludere & velare. ¶ Item aduerte q̃ tentoria erant ad latus dextrum tabernaculi & ad sinistrum, & etiam tabulæ erant rectæ in latere dextro & in latere sinistro. Quibus .s. potest notari q̃d in vtraque parte animæ debent inueniri tabulæ quæ sunt ad claudendum, .i. virtus custodiæ & sedulitatis, & tentoria, quæ sunt ad recipiendum, .i. virtus hospitalitatis, vt .s. tam de mensa pietatis quam de tentorijs hospitalitatis dicatur cuilibet iusto illud Psalm. Vxor tua, id est charitas, sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Abundans dico scilicet in pietate & hospitalitate. Constat enim quod latus iusti quod est fides, vel charitas, debet circunstare

Iodigentes, vt ipsos refrigeret. C
Diuites, vt ipsos honoret seu.
Seruientes, vt ipsos renuuoeret.
Pœnitentes, vt ipsos recuperet.
Ignorantes, vt ipsos exuberet.
Corrigentes, vt eis obtemperet.
Defendentes, ne hostis exuperet.
Regens gentes .s. Deus, vt ipsum cõmoneret.

Sint igitur circa latus charitatis nostrę pauperes, vt refrigerentur .s. per elemosynas & fomenta, sicut supra visum est de Mensa & de tentorijs. Vnde de illa paupercula Ruth quæ colligebat spicas post terga metentium, dicitur Ruth. 2. q̃ ipsa sedebat ad latus metentium. Sedit inquit ad messorum latus & congessit polentam sibi. ¶ Item sint circa latus nostrum diuites, vt honorentur, seu seruitores & benefactores, vt remunerentur. vnde. 1. Regum. 20. Sedit Abner ex latere Saul. Abner enim erat diues & erat amicus & seruus Saul. quia .s. quandoque propter honorem & statum nostrum necesse est vt diuites honoremus, & etiam iustum est quod suos benefactores & amicos circa nos habeamus. ¶ Item sint circa latus nostrum pœnitentes vt recuperentur .s. ad statum gratiæ. vnde. 2. Paral. 4. dicitur quod Salomon posuit mare in latere dextro domus. Mare enim amaros pœnitẽtes designat. ¶ Item sint circa latus nostrum ignorantes, vt edoceãtur. A latere enim nostro, id est à fide & charitate debent aquę sapientiæ & doctrinæ manare, quæ .s. ignorantes debent bonis instructionibus irrigare. Ezec. 48. Aquæ redũdant à latere dextro. ¶ Item sint circa latus nostrum dirigentes seu præsidentes, vt eis obtemperemus, quia boni & iusti semper volunt habere circa se tales qui eos corrigant & informent, & à deuiatione præmuniant. Vnde in scriptura videtur talibus prælatis doctoribus prædicatoribus & breuiter omnibus correctoribus & diuinum Zelum aelantibus sapiens dicere illud Ecclesiast. 30. Curua ceruicem eius in iuuentute, tunde latera eius dum infans est. ¶ Item sint circa latus nostrum defendentes, .s. pro nobis orantes, & nos instruentes vt hostis superetur. 2. Regum. 16. Bellatores à dextro & sinistro latere regis Dauid incedebant. ¶ Item supremo & finaliter sit iuxta latus nostrum regens gentes .s. Christus, vt per nos commemoretur, & vt nos custodiat & cõsoletur. Prouerbiorũ. 3. Dominus erit in latere tuo vt custodiat pedẽ tuum ne capiaris. Patet ergo quomodo latera animæ sunt virtutes, & potissime illę quę sunt superius nominatæ. Et si vis potes addere illud quod dicitur in libro prænosticorũ, quia .s. ibi dicitur quod in febribus acutis bonum signum est infirmũ iacere super latera, signum enim est quod latera non sunt apostemata facta, quia alias ita doleret quod lateribus non incumberet vllo modo. Sic verè dico moraliter quod in infirmitate vitæ pręsentis vbi omnes febricitamus, & tentationibus ęstuamus, bonum est quod cubemus super latera ista, id est super dextrum, quod est spes, fides, & cœlestium consideratio, & super sinistrum, q̃ est charitas & timor, mortis & inferni pręmeditatio. Signum est enim si talibus lateribus incumbimus, & si nunc cœlestia, nunc infernalia cogitamus, quod interius in cordibus nostris apostema seu corruptionem peccati mortalis non habemus. Ille enim qui peccati & criminum apostemate sunt pleni & infecti, & morbo febrili sunt repleti, nesciunt iacere in latere, nec ad Deum in tribulatione aut tentatione recurrere, nec de cœlestibus gaudijs inenarrabilibus, & infernalibus infinitis pœnis & tormentationibus cogitare, sed solum in ventre aut dorso deliciarum & criminum & immunditiarum toto tempore se inuoluere. Bene ergo pręcipitur figuraliter Ezech. 4. vbi dicitur. Et tu dormies super latus tuum sinistrum. Sequitur. Et cum compleueris, dormies sup dextrum. Patet igitur quod sunt quędam latera quę sunt custodienda, quia .s. valde debemus custodire virtutes, quæ etiam custodiũt vitam & salutem animę sicut quædam arma, sicut videmus de militibus qui scuta solent circa latus portare, vt possint aduersariorum ictibus obuiare, & interiora sua tutius defensare.

¶ Secundò dico quod sunt latera quę sunt inhabitanda, & ista D sunt latera quę status ecclesię & fidei, & status perfectionis & gratię obtinent. Altare enim & arca facta fuerunt quadrata & lata, quia .s. quęlibet res quadrata quattuor lateribus est distincta, habet enim latus Orientale, Meridionale, Occidentale, &c

le,& Aquilonare. Sic reuera cum ecclesia sit quadrata, hoc est
dictu, in quattuor partibus orbis sita, vel quattuor euangelio-
rum fide dotata, seu etiã quattuor virtutibus cardinalibus in-
signita, dicoq́ in quattuor latera.i.in quattuor status salutife-
ros est distincta.s.in statum

Magistra em, qui est orientalis.
Clericalem, qui est meridionalis.
Regularem, qui est Aquilonaris.

Popularem seu laicalem, qui est infimus & occidentalis. Nam
oriens est pars excelsior. Nam meridies est pars clarior. Nam
Aquilo seu Septentrio est pars frigidior Nam occidés est pars
infimior & vltimior. Ista sunt quattuor latera ecclesiæ, in qui-
bus & in quorum quolibet tutè possumus habitare, in statu
gratiæ viuere, animas saluare, & domino deseruire. Quodli-
bet.n. istorum laterũ diuinis gratijs irrigatur, iuxta illud Eze.
47. Aquæ etiam descendebant in latus templi dextrum. Et qđ-
cunque etiam ipsorum tutè & iustè si homo vult inhabitatur.
Iudicum.19. Fuit quidam vir Leuites habitás in lateribus mó-
E tis Effraim. Ista sunt ergo latera inhabitanda. ¶ Tertiò dico q
sunt latera abominanda, & ista sunt pro certo status & habita-
cula hominum peccatorum. Mali.n. videntur dicere cum lu-
cifero illud Esaiæ. 14. Dicebas inquit in corde tuo. Sedebo in
monte in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudiné nu-
bium similis ero altissimo. Pars.n. Aquilonaris quæ frigida est
& sterilis, signat mundum, per indeuotionem frigidum, & cũ-
ctis bonis operibus sterilem atque nudum. In cuius.s. lateribus
id est in cuius statibus & dignitatibus mali nituntur ascende-
re, & honores superfluos occupare. Vnde mũdi principes pos-
sunt signari in socijs Goch, de quibus dicitur Ezec. 38. quod
veniét cõtra terram sanctam omnes scutati & galeati, & vni-
uersa agmina eius, domus togorma, latera Aquilonis & vni-
uersum robur. Vide interpretationes nominũ & applica si vis
Ista sunt igitur latera abominanda. ¶ Quarto dico quod inue-
niuntur latera consideranda, s. latera Christi, quæ propter nos
persorata fuerunt, quando vnus militum lãcea latus eius ape-
ruit, & continuo exiuit sanguis & aqua. In quibus. s. sacramen
ta ecclesiæ virtutem suam ad loturam & purificationem pec-
catorum sumpserunt, vt dicunt sancti. Vnde Ioan. 20. dicitur q
Iesus ostendit eis manus & latus. Sequitur. Affer manum tuã,
& mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.
¶ Quintò dico quod inueniuntur latera vituperanda, & ista
sunt pro certo latera corporalia impiorum & iniquorum, in
quorum. s. fortitudine ipsi confidunt, & ipsa vertunt cõtra sim
plices & innocentes. Vnde ipsis dicitur Ezechiæ. 34. Lateribus
& humeris impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis om-
nia infirma pecora, donec dispergerentur. Talia tamen latera
malorum finaliter per tribulationes à Deo ceduntur, sicut de
Balaam dicitur Nume. 22. quod ipse fuste cedebat latera Asi-
næ. Et per mortem æternam etiam lacerabuntur. Ecclesi. 42.
F Sermo pessimo sanguinare latus. ¶ Sextò dico quod inueniun-
tur latera desideranda, & ista sunt latera palatij supernalis, s.
Paradisi, de quibus dicitur in Psalm. Fũdatur in exultatione
vniuersæ terræ mons Syon, latera Aquilonis, ciuitas regis ma-
gni. ¶ Septimò dico quod inueniũtur latera refugienda, & ista
sunt latera damnatorum, quæ. s. in isto mundo fuerunt pinguia
atque lata, iuxta illud Iob. 15. Operuit faciem eius crassitudo,
& à lateribus eius aruina dependet. In inferno verò sunt de-
solata, misera atq; stricta. Ezech. 4. Ecce data sunt super te vin-
cula, & ligabunt te in eis, & non conuertes te de latere tuo in
latus aliud. ¶ Octauò dico quod inueniuntur latera operien-
da vel vestienda seu non tegenda, & ista sunt latera pauperum
egenorum, quę debemus vestire, & per pietatem & elemosy-
nam operire, sicut faciebat Iob. 31. dicens. Si inquit despexi
prætereuntem eo quod non habuerit vestimentum, & absque
operimento pauperem, si non benedixerint mihi latera eius,
& de velleribus ouium mearũ calefactus est, humerus meus
à iunctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus con
fringat. Patet ergo quomodo latus in bono signat & in malo.
vide vbi dexter & sinister.

A **Lauare.** Nota quod lauare est aqua siue liquore aliquo
aliquid mundare. Vnde per loturam intelligi-
tur quæcunque purificatio vel mundificatio. Cum igitur quat
tuor modis anima spiritualiter mundificetur, s. per baptismũ
per confessionem, per lachrymationem, & per compassio-
nem, hinc est quod quadruplicem loturam possumus notare,
videlicet Loturam

Baptismalis purgationis.
Verbalis confessionis.
Lachrymalis compunctionis.
Cordialis compassionis.

Dico ergo qđ
anima lauatur
per baptisma-
lem regenera-
tionem, sicut Aquila, quę descendens ad fontem, plumas vete-
res mutat, & sic iuuentus ipsius renouatur. Sic. s. in fonte ba-
ptismi plumæ veteres peccatorum dimittuntur, & homo spi-
ritualiter renascitur, & quasi nouiter generatur. Vnde de ista
lotura dicitur. 4. Regum. 5. Lauit se septies in iordane iuxta ser
moné viri Dei, & restituta est caro eius sicut caro vnius pue- A
ri. Aduerte tamen secundum Plinium quod quamuis plumbũ
possit dealbari & lauari per alchimiam, nunquam tamen po-
test sua impuritas totaliter amoueri, quod facit suæ materiæ
grossities & impuritas, quæ. s. est argentum viuum impurum,
& sulphur immundum fętidum atque grossum. Sic verè cha-
rissimi cum nos simus creati & formati ex impura materia. s.
ex impuro sulphure & argento viuo, id est ex immunda carne
& sanguine, hinc est quod licet per baptismum possimus ablui
& lauari, impuritas tamen carnis nostræ, s. concupiscentia &
vilitas non potestà nobis penitus amoueri, quãuis per baptis-
mum habeat temperari. vnde Hierem. 2. Si laueris te nitro, &
multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate
tua. ¶ Item lauantur animæ per verbalem confessionem. Sicut
enim riuusqui exit à fonte, est sordium mundificatiuus, sic vo-
calis confessio quæ exit à corde per os, est criminum mundi-
ficatiua vnde Psalm. Asperges me domine hisopo, & munda-
bor, lauabis me, & super niuem dealbabor. ¶ Item lauaté ani-
mæ per lachrymabilem compunctionem. Vnde Psalm. Labo-
raui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum
lachrymis meis stratum meum rigabo. ¶ Item lauantur animę
per fraternalem compassionem. vnde Iudith. 10. Lauit corpus
suum, & vos itse. Lotura.n. signat purificationem, vnctura si-
gnat compassionem. Talibus ergo loturis debemus lauari &
spiritualiter emundari, vt sic possimus facere quod dicit Esai.
s. Lauamini, mundi estote, auferte mala cogitationum vestra-
rum. Quiescite agere peruersè, discite bene facere. Ideò bre-
uiter cuilibet potest dici illud. 4. Regum. 5. Vade, & lauare se-
pties in Iordane. Vbi aduerte quod sicut vas quod est multum
immundum, non potest bene fieri mundum & lotum, nisi vas
concutiatur, nisi fœx expellatur, nisi lotio cõmuetur, nisi po-
stea mũdè seruetur sic verè loquendo spiritualiter, homo pec-
cator & immundus non potest bene per pœnitentiã lauari, ni-
si ista sint in ipso, videlicet

Concussio laboris. Vade inquit.
Expulsio horroris. Lauare inquit.
Duratio vigoris. Septies inquit.
Punitio doloris. In iordane inquit.

¶ Si ergo bene volumus esse loti, debemus

Mutare status conditionem, ideò dicitur. Vade.
Expiare culpæ corruptionem, ideò dicitur. Lauare.
Frequentare vocis confessionem, ideò dr̃ septies, non semel.
Castigare morum defectionem, ideò dicitur in Iordane, qui

interpretatur riuus iudicij Quia. s. in iudicio cõfessionis & pe- B
nitentiæ solet reus castigari & puniri. ¶ Primò igitur si volu-
mus spiritualiter lauari, necesse est quod immutetur & cõcu-
tiatur status nostræ iniquę conditionis, quod ostenditur cum
dicitur. Vade Sicut.n. vas quod bene debet lauari, debet bene
concuti, & de vno latere in aliud mutari & conuerti, sic homo
qui bene per pœnitentiam vult lauari, debet interius seipsum
concutere per timoris incussionem, & sui status discussionem,
& de vno latere in aliud se mutare per sui status cõuersionem
& mutationem, quod ostenditur cum dicitur Vade. q. d. in eo-
dem statu non subsistas, sed per conuersionem de vitio ad vir-
tutem, de peccato ad gratiam, de mundo ad patrem properes
atq; vadas. vnde dicitur Marci. 1. Vade, & ostende te principi
sacerdotum. Sicut.n. aliquæ sunt medicinæ corporales quæ nõ
bene purgant corpus nisi homo corporaliter se moueat seu va
dat sicut de helleboro dicit Hippocrates. Si vis inqt aluũ hel-
leboro ducere, moue corpus, sic verè per medicinam pœnité-
tiæ homo non bene lauatur aut purificatur, nisi intus & extra
spiritualiter se moueat. Vade inquit. Ipse.n. debet interius in
conscientia se mouere per contritionem, exterius verò in ap-
parentia debet se mouere per morum mutationem, & per ad
bonum cõuersionem. Vt ei dicatur illud Ioan. 8. Vade, & am-
plius noli peccare. Vadat inquit & transferat se peccator de
mẽdacio ad veritatem, de iniustitia ad æquitatem, de luxuria ad
castita-

castitatem, de superbia ad humilitatem &c. Et sic pro certo poterit bene mūdari & spiritualiter depurari. Ideo bene præcipit Ioā. 9. Vade & laue in natatoria Siloe. Natatoria Siloe erat probatica piscina in Hierusalē, vbi infirmi mūdabant & curabātur, sicut dicitur Ioa. 5. Et signat lauacrū pœnitētiæ, in quo quisquis peccator & infirmus se lauerit, sanus & incolumis mox redibit, sicut patet ex relatione illius cœci nati. Ioan. 9. Abij & laui & vidi. Abij inquit, peccatum dimittendo & abhorrendo per contritionem. Laui, peccatum expellendo & emittendo per confessionem. Vidi, cor meum informando & illuminādo per discretionē. Vade ergo. vt sic dicat quilibet pœnitēs illud Mic. 1. Super hoc inquit plangam & vlulabo, vadā spoliatus & nudus. Quia. s. pœnitens debet plangere per interiorem contritionem, vlulare per exteriorem cōfessionē, ire per sui mali status mutationem, spoliatus & nudus esse per sui cordis manifestam reuelationē. Sic ergo patet quod qui bene per pœnitentiam vult lauari, debet propriam conditionem immutare. Vade inquit. ¶ Secundò dico quod volēs lauari debet corruptionem impiam expurgare & expiare. Lauare inquit. Sicut. n. per loturam sordes & maculæ purgantur, vestes mundantur, & totum corpus refrigeratur, sic verè per loturam pœnitentiæ, macula peccatorum abstergitur, & innocentiæ munditia procuratur. Lauare ergo. vnde Hie. 4. Laua à malitia cor tuum, vt mūdus fias. Aduerte tamen quod ad loturam pœnitentiæ faciendam

Instruimur à natura. Dico quod à natura instruimur. Elephas. n. animal ita est fluuiale quod
Inducimur à figura. in fluminibus summè diligit se
Impellimur à scriptura.

lauare & balneare. vnde dicit Plinius quod elephas si eum vaore sua coeat antequam ad locū suum redeat, in flumine se abluet, & lauabit. In quo procul dubio instruimur à natura, quod quicquid immunditiæ contrahimus, statim per pœnitentiam lauare & purgare debemus. De Leæna etiam legitur quod fornicata cum Pardo, nunquam audet apparere coram Leone nisi primitus abluatur, alias Leo immunditiā sentiēs adulterij, ipsam Leænā lacerare & occidere comprobatur. Geruasius etiam in libro de ocijs imperialibus, & etiam Iacobus de losanna in summa sua adduxerunt exēplum de ciconia, quæ probata est & experta cum alio masculo quam eū suo carnaliter copulari, & post ad fluuium currere & lauari, & tandem ad masculum suum sicut prius reuerti. Veruntamen quadam die post copulam factā cum altero, lota aqua aliquo interueniente impedimento non fuit, & ideò illota ad masculum proprium rediit, qui aliquantulum dissimulans, aliarum ciconiarum multitudinem secum adduxit, & adulterā quæ lota nō fuerat interfecit. Lotura ergo pœnitentiæ est necessaria. Quia verè anima quæ cum altero viro, i. cum diabolo adulterata fuit per peccatum, quādo tādem veniet ad præsentiam viri sui, Christi. s. in sacramento altaris, vel etiam post mortem in iudicio, nisi prius lota per pœnitentiam fuerit, ipsam crudeliter condemnabit. Si verò lotura pœnitentiæ peccata primo abluerit, tunc prædicta sua crimina non videbit. Ecce ergo quomodo ad loturam pœnitentiæ instruit nos natura. Ideò bene dicitur in figura Deu. 23. Qui nocturno pollutus fuerit somnio, nō reuertetur donec ad vesperam lauetur. Et Leuit. 1. dicitur quod sacrificium seu hostia antequam domino offerretur, non solum caput, immo intestina & pedes in aqua primitus lauabantur. Sic verè charissimi si polluti fuerimus per peccatum, antequam domino in cœlis offeramur post mortē, vel antequā ad ipsum reuertamur ad missam seu eucharistiam, necesse est quod per pœnitentiam lauemur. Et quod caput intentionis, intestina cogitationis, & pedes affectionis per istud lauacrum depurent. Et hoc est ad quod impellit scriptura Ruth. 3. Lauare igitur & vngere, induere cultioribus vestimentis. Et sic ergo patet quō si volumus bene lauari, necesse est corruptionem impiam expiare. ¶ Tertio dico quod nos debemus purgationem variam frequentare, quod ostenditur cū dr. Septies, quia. s. non sufficit semel, sed pluries lauari, non vno mō, sed multimodè. Et potissime per istud septies possum intelligere septemplicem loturam de qua fit mētio in scriptura, per quas septem modi purgationis, & septē virtutes quibus potest anima à peccatis lauare, intelliguntur, & sunt istæ. s. Lotura

Lactea. Lauatur. n. anima cum lacte mellifluæ eru
Vinea. ditionis, de quo dicitur Can. 5. Mel & lac
Aquea. sub lingua tua. Vnde animæ dicitur Cant.
Oleacea. 5. Oculi tui sicut Colūbæ sup riuos aqua-
Sanguinea. rum, quæ lacte sunt lotæ. Cum vino dul-
Butyrea. cisque cōsolationis. Vnde de Iuda dicitur

Nitrea. Gen. 49. Lauabit in vino stolam suam. Cū aqua in igua lachrymationis. Vnde Exo. 40. Lotos aqua indues sanctis vestibus. Cum oleo dulcis compassionis. Eze. 16. Laui te aqua, & vnxi te oleo, mundaui sanguinem tuum ex te. Cum sanguine memoriæ dominicæ passionis Apo. 22. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni. Cū butyro pinguis & teneræ dulcedinis & dilectionis. Vnde Iob. 29. Lauabam pedes meos butyro, & Petra fundebat mihi riuos olei. Cū nitro acris correctionis. Vnde Hie. 2. Si laueris te nitro & c. Nitrum. n. est vena terrea actis & aspera, de qua sicut de creta sit lixiuiū ad lauandum. Ecce ergo quō semper septies. i. septēpliciter pōt anima lauari. vnde. 4. Re. 5. Lauit septies in Iordane iuxta sermonē viri Dei. De lotura etiam confessionis in speciali possumus dicere quod ista debet fieri septies, i. vniuersaliter, quia sm Greg. per septenariū vniuersitas designatur. Vel septies, quia ibi debet lauari septem peccata mortalia. vel septies, quia septē diebus Hebdomadę, hoc est quotidie, vel septem horis diei, de quibus dr in Psa. Septies in die laudem dixi tibi. Vnde de tali septēplici purificatione & lotura pōt dici illud Leui 14. Asperget eum qui mundandus est, septies, vt expurgetur. Vel per septies possumus intelligere vnam aliam septemplicem loturam, de qua fit mentio in scriptura, videlicet Lotura

Cordis. Omnia. n. ista sunt lauanda. i. oīa crimina
Corporis. quæ in istis vel occasione istorū commit-
Capitis. tunt, sunt purificāda, & per cōfessionē & pę
Ventris. nitentiam expiāda. Lauet ergo cor ab in-
Vestis. qua cogitatione. Vnde Hie. 4. Laua à mali-
Manuum. tia cor tuum. Et Esa. 1. Lauamini, mundi
Pedum. estote, auferte mala cogitationū & c. La-

uet corpus à carnali inquinatione. Vnde Iudith. 10. Lauit corpus suum, & vnxit se. Lauet caput. i. intellectus à peruersa cogitatione & intētione, & venter ab immūda delectatione. Vnde de vtroque dicitur Leui. 1. Caput & cuncta quæ adhæret iecori, intestinis & pedibus lotis aqua. Item lauetur vestis. i. conuersatio ab hypocritica simulatione. Vnde Exo 19. Lauent vestimenta sua, & sint parati. Item lauent manus ab iniusta operatione Psal. Lauabo inter innocentes manus meas. Itē lauentur pedes affectuum, mundanorum. s. à vaga desideriorū discensione. Vnde Gen. 18. Lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Ista est ergo septuplex lotura. Septies inquit. Quia sicut dicitur Luc. 17. Si septies in die peccauerit homo, & septies conuersus fuerit ad te, dimitte ei. Sic ergo patet quod nos si lauari volumus, debemus purgationem variam frequentare. Septies inqt &c. ¶ Quartò dico quod si bene volumus lauari, nos debemus correctionem anxiam tolerare. Quod ostenditur cū dicitur In iordane. Iordanis. n. interpretatur riuus iudicij. Riuus. n. significat purificationem, iudicium verò signat correctionē & punitionem. Penitentia. n. iordanis dicitur, quia ibi sicut in riuo homo lauatur & purificatur, & sicut in iudicio ibi punitur castigatur, & increpatur. In iordane ergo. Vnde Matt. 3. dicitur quod multi venientes baptizabantur in iordane confitentes peccata sua. Et dicitur ibi quod Ioannes reprehendebat pharisęos, dicens. Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Isti igitur in Iordane lauabātur, & in Iordane corrigebantur & arguebantur, in signum quod in Iordane pœnitentiæ non solum est purificatio vel lotura, sed etiam correctio & punctura. Est. n. ibi iudiciū, vbi peccator est reus, sacerdos est iudex, conscientia est accusator. Ibi ergo homo debet accusari & iudicari, vt. s. sciat, cogitet, iudicet & distinguat qd & quantum, vbi & quando deliquit, quod etiam, sicut reus quandoque post iudicium suspenditur, quandoque infoditur, quandoque submergitur, quandoque cōburitur, sic verè in iudicio pœnitentiæ homo debet suspendi & in alto leuari per æternorum desiderium & affectionē. Iob. 19. Elegit suspendiū anima mea. Infodi in terra per mortis & inferni cōsiderationē Vnde Mat 25. Abijt & fodit in terram. Submergi per lachrymarum inundationē. Vnde in Psa. In valle lachrymarum in loco quem posuit. Cōburi per amorem & dilectionem. Vnde. 2. Corin. 11. Quis scandalizatur, & ego non vror? Et sic igitur si homo totaliter fuerit iudicatus, correctus & castigatus, bene erit lotus & depuratus, Vnde quolibet sic loto & purificato poterit dici illud. 2. Regū. 12. Surrexit Dauid de terra, & lotus vnctusque est. Patet ergo quomodo homo quadrupliciter lauatur. s.

Tolerando correctionem. Bene ergo dictum est. Va-
Frequentando purgationem. de, lauare septies in Iorda-
Expellendo corruptionem. ne. Et hæc de bona lotione sufficiant.

F Immutando conditionem. sufficiant. ¶ Sed adhuc si volumus possumus dicere q̃ lotura signat in malo q̃nq̃ue. Et sic significat immunditiam siue munditiam simulatã, qua.s. hypocritæ volunt credi esse mundi & luti, similes Pharisæis, de quibus dicitur Marci.7. q̃ Pharisei nisi crebro lauent manus, non manducant panem. Cum tamen dominus dicat ibidé q̃ manducare non lotis manibus, non coinquinat hominé. Et isti sunt sicut cygnus, q̃ est auis fluuialis, qui in aqua sæpissime se balneat seu lauat. Illa tamen lotura ad carnem interius non penetrat, quia.s. perpetuam nigredinem semper seruat in carne sua. Quia veré tales quamuis exterius in apparentia videantur loti, & puri, intus tamen in conscientia sunt impuri & immundi. Similes etiam Pilato qui domino morti adiudicato, lauans manus credidit q̃ talis exterior lotio sibi proficeret, dicens. Innocens ego sum &c. Matt 27. Sic ergo patet diuersimodè de lotura. Vide supra de Aqua de flumine, de fonte, de baptismo, de confessione.

A **Laus. Laudare.** Nota q̃ laus idem est q̃ commendatio, magnificatio & meritorũ, alicuius verbalis relatio & exaltatio. Et est duplex laus, s. laus diuina, & laus humana. Laus diuina est qua Deus magnificat, laus humana qua homo glorificatur. Dicamus ergo q̃ nos debemus laudare Deum & ipsum magnificare multiplici ratione. Primò quia ad hoc omnes christianos inducit exemplũ naturæ, enigma figuræ, doctrina scripturæ. Exemplũ dico naturę quia sicut videmus, & etiam Aug. dicit, Omnia quæcunq; fecit Deus laudant dominũ. Vnde videmus de istis auibus mundis & paruulis q̃ non cessant cantare & garrire, creatoremq̃ue suum pro suo modulo collaudare. Vnde etiã inter auiculas est alauda, quæ dicitur à laude, quæ.s. laudando & garrulando nõ cessat cãtare, laudare & exultare. Est etiam inter eas philomena, quæ dicitur à philos, qđ est ãmor, & mene, q̃ est defectus, quasi deficiẽs præ amore ad cantandum, quæ ad cantandũ ita est dedita, q̃ die ac nocte, & etiam q̃nq̃ue æstate & hyeme non cessat alisonè modulari. In creaturis etiam superioribus istud patet, quia.s. planetæ dicuntur in suis orbibus vocem mirabilé emittere, & dulci quadam melodia & concordia diuinam gloriam exaltare. Cui videt̃ cõcordare scriptura Iob.38. Vbi inqt eras, cum me laudarent, simul astra matutina, & iubilarẽt omnes filij Dei? Et breuiter non est dare aliquam creaturã quin ibi reluceat laus & gloria saluatoris. Exẽplo ergo istarũ creaturarum debemus laudare dominum de cęlis, & laudare eum in excelsis, & nocte & die, i. continuè aliquid facere vel dicere, quod in laudem eius valeat redũdare. Benedicam ergo dominum in omni tẽpore, semper laus eius in ore meo. ¶ Et ad hoc facit quidem exemplum, enigma, & figuræ. Quid .n. signat qđ seniores qui in circuitu sedis sedebant, & citharas & phialas habebant, nisi q̃ illi qui in sedibus. i. in dignitatibus & officijs ecclesiæ sedent circa solium summi regis, citharas diuinæ laudis debent habere, vt quilibet possit suam magnificentiã continuè resonare? Et hoc est q̃ scriptura videtur dicere & mãdare quasi in infinitis locis. Laudate inquit dominum omnes gẽtes Laudate eum oẽs populi. Lauda Hierusalem dñm, lauda Deum tuum Syon. Laudate pueri dñm, laudate nomẽ domini. Lauda anima mea dñm, laudabo dominum in vita mea, psallã Deo meo quãdiu fuero. Et breuiter ad laudem diuinam excitantur omnia quæ sunt, quando dicitur in Psal. Laudent illum

B cœli & terra, mare & omnia quæ in eis sunt. ¶ Vbi aduerte qđ debent laudare illi qui

Extolluntur sublimitate, & isti sunt cœli.
Deprimuntur aduersitate, & isti sunt terra.
Conuertuntur ab iniquitate, & isti sunt mare.

Laudãt ergo prosperitate ditati. Cœli inquit. Aduersitate grauati. Terra. Iniquitate purgati Mare. Laudare ergo debẽt dñm viri promoti & sublimati. Cœli inquit. Viri depressi & tribulati. Terra inquit. Viri conuersi & immutati. Mare inquit. Primi sunt viri præsidentes. Secundi viri subiacentes. Tertij viri pœnitentes. ¶ Primo ergo dico q̃ laudare debẽt dñm viri pręsidentes in dignitatibus, & isti designãtur per cœlos. Cœli inquit laudent eum. Per cœlos.n. qui sunt eleuati à terra, & qui transmutationi vel corruptioni nõ subiacẽt, sed superius semper manent, intelliguntur viri sublimes, & in prosperitate vel dignitate constituti, qui sursum in dignitatibus eleuantur, qui tribulationum impressionibus nullatenus subiugãtur. Isti ergo de bonis à Deo sibi concessis debẽt Deum laudare, & eius misericordiam commendare. Cœli inquit. Esa.44. Laudate cęli, quia misericordiam fecit dominus. Gallus.n. inuento grano solet cantare, & se etiam cum alis proprijs verberare. Sic verè vir perfectus acquisito grano alicuius beneficij sibi à Deo cõcessi, debet statim ad cantum diuinæ laudis animari, & ad sui verberationem & correctionem fortius excitari. Boni.n. ex acquisitione bonorum & cõsideratione beneficiorũ melius corriguntur, & ad exercendũ cãticum diuinæ laudis auidius animantur. Vnde in Psal. dicitur Laudabo nomen Dei cum cãtico, & magnificabo eum in laude. 2. Paraly. 20. Statuit cantores domini, vt laudarẽt dominum. Istud autem genus laudis summæ inuenitur in patria, quia.s. sicut dicitur Es.51. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarũ actio, & vox laudis. Isti.n. laudant dominum de adepta fœlicitate, de tam grata societate, de euitata pœnalitate, de sui status securitate. Vnde in Psa. Apud te laus mea in ecclesia magna. Et alibi. In populo graui laudabo te. Tales tamen non sunt multi diuites & potẽtes, qui quãuis à Deo receperint multa bona, ipsi tamẽ ei seruire dedignãtur, nec eius laudibus occupantur. Patet in malis ecclesiasticis, qui ad laudandum Deum sunt instituti, & ad hoc bonis ecclesiæ ditati, iuxta illud. 1. Esdrę. 3. Steterunt sacerdotes in ornatu suo, vt laudarent dominum per manus Dauid. ipsi tamen bene recipiunt salaria, sed non seruitia. Bene accipiũt ecclesiæ pensiones, sed non exequuntur Dei laudationes. De istis dicitur in Psal. Non mortui laudabũt te domine, neq; omnes qui descẽdunt in infernũ. Et si vis compara tales mortuis, qui.s. non mouentur, non loquuntur. & fœtent &c. Sic isti non mouentur ꝑ aliquam bonam occupationem, non loquuntur Dei laudẽ vel confessionem, fœtent per infamiæ conuersationẽ. Quod summe patet in illis qui habent tot beneficia, qui bene veniunt ad ecclesiam non vt Deum laudent, sed vt distributiones habeãt. Similes bubonibus, qui ecclesias frequentant non tamen pro Deo laudando, sed pro oleo de lãpadibus comedendo. De istis igitur dicitur Esa. 38. Nõ infernus confitebitur tibi, neq; mors laudabit te &c. Non sic ergo, sed laudent dominum præsidentes in dignitatibus. Cœli inquit. ¶ Secundò dico q̃ Deum debent laudare subiacentes aduersitatibus. Terra inquit. Terra C
.n. dicitur à tero teris, eo q̃ ab omnibus teratur & conculcet̃, & q̃ sub tritura & conculcatione omnium animalium immobiliter radicetur. Ista ergo significat illos qui tribulationibus teruntur, & qui per aduersitates à Deo & à mũdo conculcantur, qui pro certo debent in stabilitate constantiæ manere, & Deum laudare & glorificare, & eius iustitiam commendare. Terra inquit. Psal. Laudate dominũ de terra Dracones & oẽs abyssi. Tympanum.n. quãto magis percutit̃, tãto magis sonat. Sic verè vir iustus q̃to à Deo magis tribulat̃, tãto amplius exultat & laudat. Psal. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Vbi aduerte q̃ Deus in tribulatione laudandus est, quia per tribulationem

Caro mortificatur.
Vita rectificatur.
Sermo dulcificatur.
Deus glorificatur.

Nos ergo per tribulationẽ carnem mortificamus, quod notatur in Tympano, qđ fit de pellibus animalium mortuorum, & in ligno extenditur & siccatur, vt tandẽ percussum altius moduletur. Quia verè quanto caro amplius siccatur & extẽditur tribulationibus & miserijs huius mundi, tanto à malis desiderijs amplius mortificatur, & tãto ad sonum diuinæ laudis habilior inuenitur. Psal. Sumite psalmum, & date tympanũ, psalteriũ iocundũ cum cithara. Itẽ ꝑ tribulationem vitam rectificamus, q̃ notatur in choro, quia in choro ordinatissime procedit̃, & ibi dulciter decantat̃. Quia verè in choro fideliũ debemus vitã nostrã rectificare & ordinare, & Dei laudẽ pariter resonare. Psa. Laudẽt nomẽ eius, in tympano & choro & psalterio psallãt ei. Item per tribulationẽ verba mitificamus, quod ostẽdit̃ cũ dr̃. In chordis, quæ quãto plus trahunt̃, tãto dulcius sonare noscunt̃. Quia verè quãto hõ ꝑ tribulationes amplius trahitur, tanto ad loquendũ, orãdum & respondendũ dulcius animatur, quia sicut dr̃ Prou. 18. Cum obsecrationibus loquitur pauper. Psa. In decachordo psalterio psallam tibi. Item per tribulationem Deus glorificatur. Constat.n. q̃ iustus quando videt se tribulatum conuertit se ad Deum laudandum, & ad suam iustitiam magnificandum, quod ostendit̃ in organo. Organum .n. q̃ tangit̃ & pulsat̃ inferius, sonũ reddit à parte superiori. Quia iustus cũ hic inferius tribulationibus tãgit̃, ad glorificandũ superną Dei iustitiã superius excitat̃. Vnde. 2. Paral. 29. Steterunt leuitæ tenentes organa Dauid. Per terram autem intelliguntur illi qui in tribulationibus Deum laudant.

Terra

Terra ioquit. vnde Esaiæ.26. Qui habitatis in puluere, expergiscimini,& laudate. Et io Psalm. dicitur. Pauper & inops
D laudabunt nomen tuum. ¶ Tertio dico ꝙ debent ipsum laudare pœnitentes conuersi à sceleribus. Mare inquit. De pœnitentibus.n. qui significantur per mare, dicitur io Psal. Laudent illum cœli & terra, mare & omnia reptilia io eis. Per mare.o. quod est amarum,& in continuo motu, quod est etiã suijpsius purgatiuum, intellige pœnitentem, qui est amarus per dolorem & contritionem, io motu per timoris hesitationem, sui purgatiuus per verbalem locutionem & confessionem. Iste ergo Deum debet laudare sicut infirmus qui euasit infirmitatem, sicut captiuus qui euasit captiuitatem, sicut obsessus qui euasit hostium ferocitatem. Isti ergo possunt dicere illud psal. Fortitudo mea & laus mea dominus,& factus est mihi in salutem. Mare ergo. Vnde de mari.i. de viro pœnitente dicitur Esaiæ.24. Glorificate dominum io insulis maris, à finibus terræ laudes audiuimus &c. Patet igitur quomodo Deum debent laudare tria genera personarum, videlicet

De suis prauitatibus pœnitentes.
Mundi aduersitatibus subiacentes.
De suis magnis prosperitatibus gloriantes.

Et hæc de laude diuina sufficiant quo ad præsens.

¶ Sed adhuc dico ꝙ inuenitur laus humana,& ista vt communiter est duplex.s. quædam vera, quædam falsa. Laus vera est illa qua laudantur viri virtuosi, laus falsa est illa qua laudantur viri vitiosi. De laude ergo bonorum notandum est quòd merito debent laudari illi qui habent

Conscientiæ synceritatem.
Amicitiæ stabilitatem.
Sapientiæ subtilitatem.
Opulentiæ fugacitatem.

Laudabiles ergo sunt apud Deum illi qui habent synceritatem conscientiæ. Vnde in Psal. dicitur. Laudabuntur omnes recti corde. Item illi qui habent amicitiæ stabilitatem. Prouer.28. Fidelis vir multũ laudabitur. Item illi qui habent subtilitatem scientiæ & sapientiæ. vnde Eccl.37. Vir sapiẽs implebitur benedictionibus, & videntes illũ laudabunt. Item illi qui habent contemptũ seu fugacitatem opulẽtiæ. vnde Eccl.31. Beatus vir qui inuẽtus est sine macula, & qui post aurũ non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris. quis est hic, & laudabimus eum? Ista quatuor membra nó prosequor, sed omitto gratia breuitatis. De laude vero malorum qui non de bonis, sed potius de malis consueuerunt alios laudare, dicitur Eccles.15. Non est speciosa laus io ore peccatoris. De quibus etiam in libro de prouerbijs philosophorum. Sit tibi tam turpe laudari à turpibus, ac si lauderis ob turpia. Possumus notare ergo quòd mali adulatores solent communiter laudare tria genera hominum peccatorum, videlicet

Exercentes crudelitatem.
Obtinentes formositatem.
Cupientes prosperitatem.

De crudelitatem exercentibus patet, quia sicut auis nobilis magis est commendabilis quæ magis rapit & grauat aues innocentes, sic in mundo ille magis reputatur commendabilis & nobilis, qui per rapinas magis infestat pauperes & simplices indigentes. De hoc Prouer.28. Qui derelinquunt legem, laudant impium. De speciositatem continentibus dicitur Eccle.11. Non laudes virum in specie sua. De prosperitatem cupientibus dicitur io Psal. Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Sufficit de laudare.

A **Lazarus.** Cum Lazarus fuerit ille

Quem mors prostrauit
Quem soror plorauit
Quem Christus amauit
Quem Christus vocauit
Quem dominus suscitauit
Quem postea recreauit,

Sicut hæc omnia patent Io.11. possumus dicere ꝙ per Lazarum, qui interpretatur adiutus à dño, pòt vir pęnitens designari, qui prius moritur delinquendo, quem soror.i. Ecclesia sequitur complorando seu compatiendo, quẽ Christus amat & visitat gratiam infundẽdo, quem Christus vocat ad pęnitentiam inuitando, quem Christus suscitat culpam remittendo, & ad vitam gratiæ reducendo, & quẽ tandem ipso pascit & recreat cœli conuiuium concedendo. Et dicitur adiutus à domino, non ex se nec per se, sed ex sola diuina gratia à vitijs resurgendo. Ioan.11. Lazarus amicus noster dormit, eamus & à somno excitemus eum. & Ioan.12. dicitur ꝙ in cœna Lazarus erat vnus ex discumbentibus.

A **Lectulus. Lectus.** Cum lectus sit illud in quo homines dormiunt & quiescunt, hinc est ꝙ per lectum potest intelligi quęcunq; requies, siue bona fuerit siue mala. Nota ergo ꝙ per lectulũ potest intelligi multiplex quietatio seu mora. Est.n. generaliter loquendo, lectus bonus & lectus malus. Lectus bonus est bona habitatio seu mora, & ista est triplex.s. Lectus

Interior, qui est conscientia.
Exterior, qui est pœnitentia.
Superior, qui est cœli patria.

Primus lectus est incipientiũ. Scd's lectus est proficientiũ. Tertius lectus est perficiẽtiũ. Lectus conscientiæ est lectus mœroris, de quo Iudith.13. Stetit Iudith ante lectũ suum, orauit cũ lachrymis in silentio. Lectus pœ̃æ est lectus doloris, de quo dr̃ in Psal. Dñs opem ferat illi super lectũ doloris eius. Lectus cœli est lectus gloriæ & dulcoris. Vnde.2. Para.16. In ciuitate Dauid posuerunt eũ super lectum suum plenum aromatibus & vnguentis. De isto ergo triplici lectulo potest dici cuilibet viro perfecto illud Ezec.23. Sedisti io lecto pulcherrimo, & mensa est ornata ante te. Vbi aduerte quòd ibi fit mentio de isto triplici lecto, videlicet

De lecto conscientiæ cordialis.
De lecto pœnitentiæ virtualis.
De lecto opulentiæ supernalis.

Primus lectus est lectus tranquillitatis quod ostenditur in verbo Sedisti. Secundus est lectus amœnitatis, quod ostenditur in verbo pulcherrimo. Tertius est lectus fertilitatis, quod ostenditur in verbo. & mensa ornata est ante te. Lectum conscientiæ dat mentis sessio quietudine. Sedisti inquit. Lectũ pñæ dat fletus lotio pulchritudine. In lecto inquit pulcherrimo. Lectũ cœli glorię dat dulcis potio plenitudine. Mensa inquit. ¶ Primo ergo dico ꝙ B
est lectus conscientiæ, & iste ostenditur cum dr̃. Sedisti. Sedere.n. signat quietem, quia verè qñ homo redit ad cõscientiam suam, & dimittit tumultum curæ & sollicitudinis temporalis, tunc potest in requie & quiete esse. Lectus.n. debet esse locus quietus & secretus, & à tumultu hominum & animalium separatus. Sic verè lectus conscientiæ debet esse secretus & quietus, & à tumultu solicitudinis alienus, & à turba malarum cogitationum totaliter segregatus. Sedisti inquit. Apes enim sedent super aluearia sua vt fugant superfluitatẽ mellis, quod si non facerent, exinde araneæ generarentur, & apes etiam morerentur. Sic verè nos debemus sedere & morari in alueari & io lecto conscientiæ nostræ per iugem consideratioñe & examinationem, & si sit ibi aliqua superfluitas alicuius malæ affectionis vel cogitationis, illam debemus expellere, fugere & extrahere per confessionem & contritionem, alias gratia ibidem corrumperetur, aranea peccati mortalis faciliter conciperetur, & nos spiritualiter moreremur. Sedisti inquit. Esa.47. Sede, tace, & intra in tenebras. Sedere enim debemus per mũdi laboris abdicationem. Tacere debemus per mundanorum tumultuum denegationem. Intrare debemus in tenebras cordis nostri per conscientiæ examinationem. Bene ergo dicitur Prouerb.21. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa. Iste est ergo lectus cõscientiæ, vbi debet esse mentis quietudo. Sede inquit. Marci 7. Inuenit puellam sedentem super lectum. Sed nota quòd iste lectus conscientiæ debet habere tres proprietates secundum tres lectuli particulares conditiones, quæ in lecto debent esse. Lectus enim debet esse mundus, secretus, fulgidus. Sic vero conscientia debet esse lectus mundus, floridus siue fulgidus per innocentiam & puritatem. vnde Cantic.1. Lectus noster floridus. Lectus secretus per humilitatem. Iob.17. In tenebris straui lectulum meum. Lectus fulgidus per sapientiæ claritatem. vnde Hester.1. Lectuli quoque aurei & argentei super pauimentum erant. Quia verè charissimi iuxta lectulum conscientiæ debet esse lectulus puritatis, lectulus humilitatis, lectulus sublimitatis. Et sic bene dico quòd est lectulus conscientiæ. ¶ Secundo dico quòd inuenitur lectus pœnitentiæ, C
& iste ostenditur cum dicitur. In lecto pulcherrimo. Lectus enim tunc dicitur pulcher, quando est bene lotus interius, & bene pictus exterius, & quando est bene quadratus & factus superius. Sic verè lectus pœnitentiæ pulcher dicitur, quia interius est lotus lachrymarum lotura, de qua in Psalm. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meũ, lachrymis meis stratum meum rigabo. Quia extèrius scilicet in rubedine faciei, verecondiæ est pictura. Vnde talis potest dicere illud Prouerb.7. Intexui funibus lectum meum straui pictis tapetibus ex Ægypto. Item quia ibi debet esse quatuor virtutum quadratura. Vnde iste est lectus quem fecit Sunamitis Heliseo. 4. Regum. 4. Faciamus inquit viro Dei cœnaculum, & ponamus in eo sellam, candelabrũ, mẽsam, & lectulũ.

In cenaculo.n.pœnitentiæ debet esse iustitię rectitudo,ista est sella.Prudentiæ lympitudo,ista est candelabrum. Clementiæ plenitudo,ista est mensa. Patientiæ quietudo.Ista est lectulus pœnitentiæ cum lectulis suis.Sed iste pro certo est satis durus ad sustinendum,quia sicut dr̃ Iob.33.Increpat per dolorem in lectulo,& oĩa ossa marcescere facit. Iste est igitur lectus pulcherrimus.Pulcherrimo inquit. Vnde de pñia potest dici illud Psal.Confessio & pulchritudo in conspectu eius.Iste est ergo
D lectus pęnitentiæ.¶ Tertio dico φ inuenitur lectus gloriæ,qui notatur cum dr̃ mensa.Mensa.n.signat recreationem,satiationem & refectionem.Et ideo propriè mensa signat quietẽ gloriæ Paradisi, vbi perfectè satiabimur & reficiemur, quia sicut dr̃ in Psal.Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et ibi perfectè delectabimur & nutriemur. Psalm. Parasti in conspectu meo mensam.& Iob.7.Consolabitur me lectus meus. In isto.n.dormiunt & quiescunt sancti post labores & miserias huius mundi, quia amodo iã dicit spiritus vt requiescãt à laboribus suis, Apoca.14.Et in isto recreantur & satiantur pauperes subditi, miseri & egeni. Quia sicut dicitur Matthæ.5.& Lucæ.6.Beati qui nunc esuritis,quia saturabimini. Et nota quòd iste lectus habet tres lectulos,scilicet Lectulum

Claræ cognitionis.
Dulcis dilectionis.
Fortis tutionis.

Intellectua dormit in clara cognitione. Affectus quiescit in vera dilectione, Memoriã sedet in secura tuitione. Est igitur ibi lectulus perfectæ cognitionis.vnde Gene.49.dicitur φ Israel qui interpretatur videns Deum, colligit pedes suos super lectulum.Item ibi est lectulus perfectę dilectionis.vnde Cant.3.In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.Item ibi est lectulus securę tuitionis,quia sicut dicitur Cant.3.Lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel. Et sic vr̃ φ isti lectuli figurantur in illa figura prædicta.4.Reg.4.Faciamus ei cęnaculum,& ponamus in eo sellam,candelabrum,mensam,& lectulum.Per sellam.n.intelligitur quietio seu tuitio securitatis. Per candelabrum intelligitur cognitio vel intellectio luminositatis. Per mensam intelligitur refectio vel dilectio fraternitatis.Per lectulum vero intelligitur consolatio æternæ fœlicitatis.Et sic patet quomodo est dare lectum honoris in cœli gloria,lectum doloris in pœnitentia, lectum nitoris in conscientia.Et sic patet quomodo lectus potest accipi in malo significa
E to. ¶ Adhuc dico quòd lectus potest accipi in malo significato.Et sic dico quòd est triplex malus lectus, videlicet

Lectus carnalitatis.
Lectus prosperitatis.
Lectus aduersitatis.

Primus lectus est dilectio corporalis. Scd̃s lectus est habitatio mundialis. Tertius lectus ē hospitatio infernalis. Primus est lectus deliciarum. Secũdus est lectus diuitiarum. Tertius est lectus miseriarum. In lecto deliciarum dormiunt luxuriosi. Et de isto dicitur Eccles.41. Ne recipias mulierem alienam,neque scruteris ancillam eius,neq; steteris ad lectum eius. Et iste lectus procul dubio valde est immundus. Iste est enim Lectus

Puerorum.
Ribaldorum.
Infirmorum.

Iste.n.lectus figuratur.2. Reg.13.vbi dicitur φ Amõ cubabat super lectum suũ, infirmitatẽ simulans præ desiderio amoris Thamar sororis suæ,quam ad se conuocauit atq; decepit & corrupit.Figuratur etiam iste lectus in Holoferne,de quo dicitur Iudith.13.φ Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus.Et dicitur ibi φ dum in lecto sic dormiret,ipsum Iudith mulier pulcherrima occidit. Sic verè charissimi loquendo spiritualiter, illi qui in lecto carnalis voluptatis dormiunt & quiescunt,sorores suas & alias christianas & quandoq; consanguineas & propinquas per luxuriam inficiunt & corrumpunt, dum vero talibus delectantur, ab ipsis mulieribus & in persona,& in corpore,& in anima,& in rebus,insuper & in fama læduntur & destruũtur.Ideo ipsa mala mulier videtur dicere,immo in persona ipsius dicitur Prouer.7.φ fatuo iuueni loquebatur illa procax mulier,dicens Intexui funibus lectum meum,straui pictis tapetibus ex Ægypto,Myrrha, Aloe,& cinamomo aspersi cubile meum. Veni, inebriemur cupitis amplexibus,non est vir in domo sua &c.Sequitur.Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & nescit φ ad vincula stultus trahatur.Iste est ergo lectus carnalitatis & immũditię. ¶ Deinde dico φ est lectus prosperitatis & opulentiæ, & iste est lectus in quo dormiunt diuites huius mũdi,qui procul dubio est valde suauis & mollis.Et aduerte quòd iste est

Lectus tepidorum.
Lectus superborum.
Lectus auarorum.

De tepidis & pigris dicitur Prouerb.26.Sicut vertitur ostium in cardine suo,sic piger in lecto suo.De lecto superborum dr̃.4.Reg.1. De lectulo super quem ascendisti,non descendes,sed morte morieris. De lecto vero auarorum dicitur.4. Reg.4. Puer mortuus iacebat super lectum suum. Per puerum.n.qui non potest surgere de terra,intelligitur auarus,qui non potest dimittere temporalia vel terrena.Et sic ergo patet φ est lectus prosperitatis.Iste lectus figuratur.2.Regũ.4.vbi dicitur φ dum rex Israel dormiret super lectum suũ, ancilla ibi ostiaria obdormiuit, & intrauerunt latrones qui eum occiderunt. Sic verè dum homo delectatur & quiescit in lecto mundanæ prosperitatis, si ancilla quæ custodit ostia sensuum.s.ratio sopiatur, tunc à latronibus .i.à demonibus per tentationes occiditur & necatur. vnde.2. Paral.24.Occiderunt eum serui sui in lecto suo.Iste est igitur lectus prosperitatis. ¶ Tertio dico φ est lectus pœnalitatis,& iste est lectus inferni,vbi.s.damnati finaliter sopiuntur & sepeliuntur,& vbi ęternaliter hospitantur,de quo potest dici illud Hester.7.Reperitur Aman super lectum corruisse.Et aduerte quòd iste est Lectus

Durus.
Obscurus.
Insecurus.

Lectus dico durus.Vnde de illo potest dici illud Deuter.3.Monstratur lectus eius ferreus. Lectus etiã obscurus.vnde Iob.17.In tenebris straui lectulũ meũ. Lectus insuper nõ securus, quia.s.in isto lecto quisquis iacuerit, morietur. Vnde illud.2. Para.24.Occiderũt eum serui sui in lecto suo.Et hæc de lecto sufficiãt. Vide supra de accubare,& de Iacere,& dormire &c.

Lædere.

Nota φ lædere,grauare,nocere & offendere pro eodem supponunt. Et notabis φ in scriptura inuenitur multiplex læsio,videlicet Læsio A

Contritionis.
Correctionis.
Vexationis.
Corruptionis.
Et damnationis.

Lęditur.n pœnitens quando conteritur, quia.s.contritio lædit & pungit cor hominis pęnitentis, quando se Deum percipit offendisse. Eccles.13.Pauper autem læsus tacebit. Pauper est pœnitẽs & contritus,qui.s.se cõsiderat nihil boni habere,sed omnia perdidisse. ¶ Item læditur delinquens quando corrigitur. Sed ista est bona læsio. Sicut.n.medicus lædendo sanat,sic Deus vel prælatus corrigendo saluat.Ista tamen lęsio debet esse temperata, quia nullus debet excedere corrigendo.Eccl.33.Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta,si læseris eum iniuste,in fugam conuertetur.¶ Læditur indigens quando percutitur scilicet per vexationem & tribulationem temporalem,& talis læsio prohibetur tyrannis,quanuis sicut leo delectatur mordendo,sic ille lædendo. Apocal.9. Præceptum est illis ne læderent fœnum terræ. & Apoc.6.Vinum & oleum ne læseris. Figura de leone.3. Regũ.13.de quo dicitur.Non comedit leo de cadauere,nec læsit asinum. Innocens enim sicut non lædit,ita nec debet lædi. Genes.26.Nihil tuorũ attigimus,nec fecimus aliquid quod læderet te. Quando tamen pauperes taliter læduntur & grauantur,patientiam habere tenentur,iuxta illud Sap.18. Qui lædebantur, gratias agebant. Et ad Deum tunc recurrere iubentur.Exodi.22.Viduæ & pupillo non nocebis, si læseris, vociferabuntur ad me, & ego exaudiam eos. Item læditur pestilens idest peccator quando corrumpitur, seu quando deuincitur. hoc est dictu, quando diabolus per tentationem ipsum lædit,& quando peccato consentiendo culpæ læsionem incurrit. Ista enim est pestifera læsio, qua scilicet anima læditur hostis tentatione, Dei offensione,vana locutione, falsa deceptione. Dico hostis tentatione, nisi scilicet Deus eum defendat, iuxta illud Exod.12. Non sinet dominus domos vestras ingredi angelum percussorem, & lędere.Dei etiam offensione,de qua dicitur Prouer.8. Qui autem in me peccauerit,lędet animam suam.Falsa seu vana locutione,de qua Eccles.20.Qui multis vtitur verbis,lędit animam suam. Falsa insuper deceptione, de qua Apostolus gloriatur neminem offendisse, dicens.2.Corint.7. Neminem læsimus,neminem circumuenimus &c.Ista est ergo læsio culpæ,de qua dicitur Danie.6. quòd Daniel eductus de lacu leonum,nulla læsio inuenta est in eo.¶ Itẽ læditur moriens quando deprimitur.s.per damnationẽ æternã, de qua læsione dicitur Sapien.11. Deo non est impossibile immittere peccatoribus noui generis ira plenas & ignotas bestias, aut vaporem igneum spirantes,aut odorem fumi proferentes, aut horridas ab oculis scintillas emittentes, quarum non solum læsura põt illos exterminare, sed etiam & aspectus per timorẽ occidere.

Ista est ergo læsura damnationis, quæ in scriptura dr̃ mors secunda, à qua. s. boni non læduntur. Apoc. 2. Qui vicerit, nō lædetur a morte secunda. Et à qua tantummodo damnati percutiuntur & puniuntur. figura Apoc 9. vbi locustis. i. demonibus præceptum est φ non læderent nisi tantūmodo hoīes qui non habebant signū Dei in frōtibus eorum. Signum Dei est signū gratiæ vel gloriæ, quo signo filij regis Christi à filijs Sathanæ distinguūtur. Filij. n. regis Sathanæ istud signū no habent. Sic ergo patet quō læsio multipliciter sumitur in scriptura. Omisi ponere exempla naturalia, & materiam prolongare, quia paucę sunt auctoritates vocales. Sed vide in titulis synonymis, s. vbi Mordere, Scindere, & similia.

A **Leena.** Cū leena sit fœmella leonis, & sit animal superbum, crudele, adulterum, quia. s. fornicatur cū pardo, & in pariēdo est defectiuum, quia si primo anno pariat sex catulos, deinceps semper paru vnū diminuendo, ita φ sexto anno non parit nisi vnum, & tunc penitus sterilescit, potest dici φ talis leena significat leonum. i. principum cōsiliarios & fautores ipsis (vt videtur) quasi matrimonialiter copulatos, qui. s. sunt (vt communiter) crudeles, superbi, fornicarij, & adulteri, & in bonis fœtibus. i. operibus defectiui. Dan. 7. Ecce quatuor bestiæ quarum prima erat quasi leena &c. Expone figurā Iob. 10. Propter superbiam quasi leenam capies me &c. Non prosequor. Vide infra vbi agitur de leone &c.

A **Legatus. Legatio.** Legare quandoq; sumitur pro dare seu pro assignare. Et sic accipitur in materia legatorum in iure, quæ alio modo possunt dici fideicommissa. quandoq; vero sumitur promittere vel mandare, nunciare vel intimare, & sic legatus idē est quod commissarius vel nūcius pro aliquo negotio destinatus aut missus. De primo nihil. De secundo parum. Notabo igitur quòd in scriptura reperitur

Legatio desuper veniens.
Legatio pressis subueniens.
Legatio mundo conueniens.

Prima est legatio summi mediatoris. i. Christi, qui. s. sicut legatus fidelis à summo imperatore deo patre & à senatu Paradisi fuit missus in mūdum pro redemptionis humanæ negotio pertractando, de quo Hiere. 49. Auditum audiui à domino, & legatus ad gentes missus sum. Veruntamen Iudæi apud quos iste fructus fuit legationis officio, non se habuerūt erga eum sicut erga legatum. De iure. n. gentium legati à principio fuerunt inuiolabiles, licebat. n. ipsis libere ire & redire etiam apud hostes, & negocium pro quo ibant perficere vel tractare, nec alicui quantumcunque hosti licebat eos aliqualiter violare, quinimmo si lædebantur vel violabantur, contra illos tanquam iuris naturæ violatores, iusta bello poterant tam dij quàm homines impugnare, sicut de populo fidenarū & coluinnio veientū rege, qui occiderunt Romanorum legatos, dicit Titus Liuius lib. 4. vrbe condita, φ Romani legatis occisis statuas ad perpetuum honorem fecerunt & erexerunt, & contra prædictos hostes pugnauerunt & deuicerunt, & nefandum regem qui legatos occidi iusserat, dijs iubentibus occiderunt. vnde Cornelius Cossus, alias Cornelius Cotta qui contra regem Tolumnium singulari certamine dimicauit, sic legitur hoc dixisse. Hiccine est inquit ruptor fœderis humani, violatorq; gentiū iuris? iam ego hanc mactatam victimam, si modo sancti quicquam in terris Dei esse voluit, legatorum manibus. i. animalibus, dabo. Sic verè fecerunt Iudæi Christo Dei patris legato, ipsum. n. violauerunt & occiderunt, propter quod postea perierūt. Ipsi vero legato statuerunt imaginem, & Deo ordinante & cultum fidei propagante post erecti fuerunt. De infidelitate ergo contra istum legatum commissa, poterunt ipsi Iudęi dicere illud Abde. Auditum audiuimus à domino, & legatum ad gentes misit. Surgite & consurgamus aduersus eum in prælium. Ista fuit ergo legatio Christi mediatoris. ¶ Secunda est legatio boni prædicatoris. Prædicator. n. legatus dicitur, eo φ ad reducendum populum ad dominum ad ipsos mittitur, causamq; Dei apud homines tractare & agere comprobatur, sicut Paulus apostolus de seipso dicit. 2. Corint. 5. Posuit inquit Deus in nobis verbum conciliationis. pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. ¶ Tertia est legatio docti intercessoris. Vtile est. n. & conuenit reipublicę quòd temporaliter mittantur legati, qui. s. negocia dominorum suorum fideliter faciant, discordes pacificent & reconcilient, &

B qui potestatem sibi commissam aliqualiter non excedant. ¶ Et si vis nota quòd legatus debet habere

Auctoritatem.
Fidelitatem.
Sagacitatem.
Strenuitatem.
Benignitatem.
Securitatem.

Primo igitur dico φ legatus debet habere auctoritatē seu potestatē. i. à superiore, quæ certa & limitata potestas & cōmissio sibi datur, sicut videmus in legatis missis à Papa, & maxime in cardinalibus & alijs missis à latere, quia scilicet in finibus sibi destinatis obtinent vices Papæ. Nerui enim procedentes à cerebro, per totum corpus mittūtur, & sensum & motum in virtute spiritus animalis secū à cerebro deferunt & operantur. Ipsorum. n. potestas à capite & à cerebo procedit quæ tandem per totum corpus incedit, & sensum & motū tribuit & concedit. De fulminibus etiam dicit Plinius quod illa quæ sunt virtuosa & significantia, à terris altis & certis locis & veris syderibus procedunt. Illa autem quæ aliunde, vtpote à nubibus & aereis inflammationibus veniunt, bruta & muta sunt, & potestatem significatiuam aliquam non ostendunt. Reuera boni prælati sunt sicut nerui in corpore, & sicut fulmina in æthere. Illa enim à capite vel à stella mittuntur. Isti vero a capitaneis & stelleis hominibus scilicet rege vel Papa ad partes alias destinantur. Illæ habent potestatem à suis principijs originalibus. Isti habent à suis prælatis & principibus, communitatibus etiam & senatibus. Illa autem quæ à certis non procedunt principijs, nihil valent. Sic nec isti nisi à veris dominis processerint, tanquam bruti & muti merito viribus omnibus carent. Breuiter ergo dico quòd talibus necessaria est auctoritas, & hoc quia non ex se, sed virtute alterius operantur. Item quia quod alias esset impossibile, necesse est quòd honorentur & timeantur, Iudæi appellati sunt à Romanis amici, socij & fratres, & susceperunt legatos Symonis gloriosè. Igitur dico quòd legatus debet habere potestatem & auctoritatem. ¶ Secundo dico quòd debet habere veritatem & fideli- C tatem. Debet enim legatus esse fidelissimus domino suo, mandatum eius facere vel seruare, & vtilitatem ipsius procurare, & officium sibi traditum legitimę exercere. Sanguis enim qui ab hepate venit, debet esse purus & mūdus, quia scilicet si corruptus fuerit vel infectus, membra pro certo non nutrit, sed ipsa potius inficit & corrumpit, sicut patet in leprosis. ¶ Sic verè ille qui ad exercendum legationis officium mittitur, purus, sanctus, fidelis, innocens & syncerus esse tenetur. Quia reuera si proditione, rapina, auaritia vel deceptione corruptus fuerit, illos ad quos delegatur, non nutriet aut iuuabit, sed potius inficiet & grauabit, & etiam decipiet & fraudabit. Istud videmus de multis malis commissarijs vel legatis, qui scilicet corrupti auaritia, infidelitatem non verentur committere, partes ad quas mittuntur decipere, & se & suos dominos diffamare, proprium lucrum quærere, & de vtilitate partium non curare. Quod etiam potest allegari contra malos prælatos, qui scilicet infideliter dispensant bona sibi commissa &c. & tamen scriptum est quòd iam quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. 1. Corint. 4. Et tales sunt legati Ægyptij, de quibus dicitur in Psalm. Venient legati ex Ægypto, Æthiopia præueniet manus eius Deo. Ægyptus enim interpretatur angustia, Æthiopia interpretatur caligo vel tenebræ. Tales enim legati veniūt ex Ægypto idest ex angustia vel peccato, inquantum se legatio ipsorum tendit ex populi præiudicio seu damno. Æthiopia arida & combusta quæ tenebrosa & obscura diligit idest auaritia, manus eorum Deo præueniet. Hoc est dictu. Citius & priusquam Deus ad eos venit, inquantum scilicet iniquissima mens eorum, auaritiam Deo prę ponit, & in obscuro & secreto munera colligit, atq; ambit, Deum ipsum Æthiopiæ idest lucro & auaritiæ postponit. De infidelitate enim cuiusdam legati audiui quòd cum rex Angliæ & Franciæ misissent quendam nobilem virum vt pro vtroque in quadam nobili ciuitate Senascalci vel præsidis officium exerceret, ciuitas illa voluit quòd ante ingressum ciuitatis faceret aliqua iuramenta, sicut solitum fuerat ab antiquo, qui miserunt ad ipsum quendam ciuem de maioribus suis, qui omnino volebat vt Senascalcus ille non reciperetur, sed magis gratia inter regem & populum oriretur. Iste igitur infidelis legatus qui populi verba ad rectorem, & ecōuerso fideliter referre debebat, omnia peruertit, & durissimas responsiones populi ad iudicē retulit, & iudicis ad populū reportauit, cum tñ hinc inde verba pacifica & cōcorda mādarentur. Cū vero his nō obstātib⁹ iudex fuisset in ciuitatē receptus, & inquisita veritate, illius legati falsitatē & nequitiā reperisset, fecit eum interfici dolore.

Tales legati fuerunt illi quos Iosue misit ad terram explorandum, qui.s.veritati contraria reportauerunt, populumq; turbauerunt, & murmurare fecerūt, propter quod tam ipsi quàm alij iram Dei incurrerunt, sicut ponitur Numeri.13. & deinceps. Nō sic ergo, sed sit legatus fidelis, quia sicut dicitur Prouer.13. Nuncius impij cadet in malum, legatus fidelis sanitas. Legati.n. fideles fuerunt illi de quibus narrat Salustius & Valerius maximus lib.5.c.6. q cum inter duas nobilissimas ciuitates Cyrenē & Carthaginē esset dissensio de limitibus agrorum suorum, propter quod sæpius inuicem præliassent, tandē voluerūt q vtraq; ciuitas certa die suos legatos mitteret, quilibet de sua ciuitate ad alterius ciuitatem, & q locus vbi legati sibi inuicem obuiarent, esset limes & terminus duorum regnorum seu imperiorum suorum. Carthaginēses ergo Philenos fratres pro se legatos miserunt, qui taliter accelerauerūt & itinerauerūt iter, q multo vltra medietatē itineris legatis Cyrenēsibus occurrerunt, qui videntes se esse præuentos, & mortem plusquam verecundiam eligentes, nouam sponsionē Carthaginensibus obtulerunt, quòd.s. ipsi Carthaginenses in quocunq; loco vellent fines imperij sui ponerent, ita tamen q viui obrui in eodem loco statim deberent. Vel quòd ipsi Cyreuenses sub eadem conditione vbi vellent sui regni terminos assignarent, mortemq; protinus sustinerent. Phileni ergo conditione probata, populi sui & suæ reipublicæ vtilitatē vitæ propriæ prætulerunt. Propter quod Carthaginēses aras ipsis duobus fratribus in ipsis arenis Libycis in honorē perpetuum & in facti memoriam erexerūt, quæ.s. adhuc arenæ Philenorum vocantur. Bene igitur legitur de fidelitate legati Prouerb.25. quòd sicut frigus niuis in die messis, sic & legatus fidelis animam illius qui misit ipsum, requiescere facit. Habeat igitur legatus fidelitatem & veritatem. ¶ Tertio dico quòd debet habe-

D re claritatem & sagacitatem. Ille.n. qui pro arduis negocijs ad peregrina loca mittitur, prudens cautus & diligens esse tenetur. Nam si stultus aut fatuus appareret, nunquam bene negocium expediret. vnde Prouerb.26. dicitur q claudus est pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba sua per nuncium stultum. Prudenter ergo egerunt illi Scipionis legati, qui per hostium exercitum transmissi, cum recto tramite sine deuiatione transire deberent, vnum de equis suis ex industria soluerunt, quem fugientem per castra vbilibet insequentes totā potestatem hostium explorauerunt, & sub sequelæ velamine cognouerunt, sicut ponit Titus Liuius de bello punico. Prudenter etiam egit Brutus ille missus & legatus cum Tarquinij regis filijs apud Delphos, qui audiens Apollinis respōsum q ille legatorum illorum qui primus oscularetur matrem suam, in vrbe Romana dominio potiretur, permisit se cadere occasione capta, & cadendo terrā osculatus est, quæ est mater omnium generalis. Sicq; factū est quòd post expulsis Tarquinijs propter Lucretiæ mortem, factus fuit Romæ consul, vt ponit Titus Liuius lib.1. ab vrbe condita. Prudentes ergo & nō stulti debent ad legationem mitti, vt prudenter possint quæ agenda sunt vel dissimulanda, operari Matt.23. Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes & scribas &c. quasi diceret. Sapientes & prudentes mittendi sunt, & non alij. Habeat ergo legatus prudentiam & sagacitatem. ¶ Quarto habeat legatus auda-

E ciam & strenuitatem. Constat.n. quod legatus vbicūq; sit, debet audacter agere, & in omnibus negocium sibi commissum vel verbo vel facto executioni mandare. Vnde de Romanis legitur apud Titum Liuium de bello Punico, quòd cū Hānibal imperator Carthaginen. vel Penorum obsideret ciuitatē Saguntum, confœderatam & sociam Romanorum, Romanique misissent ad ipsum Hānibalem fœdus denunciando vt desisteret, ipse qui tunc actualiter obsidebat Saguntū, dictos legatos ab aspectu suo, & ne venirent ad se expulit, propter quod ipsi Romani legati tranato mari se Carthaginem transtulerunt, & post verba plurima in senatu Carthaginen. habita, vnus ex legatis Romanis hæc verba cōstanti audacia plicato gremio intulit. Hoc inquit gremio vel pacem vel bellū attulimus, quod volueritis eligatis. Et cum respondisset senatus Carthaginen. quod volueritis detis nobis, tūc legatus Romanus explicato gremio dixit eis quòd nomine senatus populique Romani bellū Penis & Carthaginensibus indiceret. qui responderunt, bellum se grato animo recipere, ipsumq; tali ac tanto animo prosecuturos, quo animo recepissent. Igitur ad hoc applico quòd legatus debet esse audax, nihilq; debet metuere dū tamen formam mandati sui non excesserit, nec iniustè voluerit quid patrare. Aduerte tamen quòd quidam sunt nuncij vel legati qui tanta superbia repleti sunt, & tantum confidunt in suorum potentia dominorum, quòd quando veniunt ad locum vel prouinciam destinatam, tantam audaciam induunt, q omissa omni modestia & temperatura, ad multa iniusta & impertinentia vel iniqua prorumpere non formidant. Non.n. seruāt modum in audacia, quinimmo naturam exuunt legatorum, & formam induunt tyrannorum, sicut de illis legatis narrat Iustinus quòd cum à rege potētissimo ad regem paruum sibi subditum missi fuissent pro tributo petendo, vel alio negocio pertractando, ipsi modum aut temperantiam non habentes, non solum tributum petierunt, quinimmo habere filias & neptes regis illius ad explendam suam libidinem voluerunt. Rex ergo iuuenculos quosdam ad similitudinem mulierum ornauit ipsisq; legatis fatuis & proteruis tanquam iuuenculas per eos postulatas ad libidinem obtulit. Præfati autem iuuenculi ex ordinatione regis ipsos legatos fatuos occiderunt quando ipsis tanquam fœminabus inducere voluerunt libidinem. Talis ergo audacia excessiua legatis omnibus prohibetur quia si debitas metas excesserint, non audacia, sed stultitia iudicatur. Habeat ergo legatus audaciam & strenuitatem, exemplo Pauli, qui etiam in cathena positus, cum audacia nomen Christi nō cessabat annunciare, & potestatem domini prædicare, dicēs Eph.6. Datur mihi sermo cum fiducia, non facere Euangelij ministerium, pro quo legatione fungor in cathena ista, vt in ipsa audeam prout oportet me loqui. Habeat igitur legatus audaciā & strenuitatē. ¶ Quinto dico quòd legatus debet habere mo- F
destiam & benignitatem. Ad legatos.n. spectat quòd sint

Humiles. Benigni. Eloquentes. Affabiles. Et discreti.

Et potissimè istud pertinet ad legatos qui mittuntur à Papa vel altero pro pace inter aliquos reformanda, qui.s. præ cæteris debent affabilitatē & benignitatem prætendere vt partes possint ad concordiā reuocare. Narrat enim Solinus quòd in Aphrica circa templum Amonis est fons qui virtutem mirabilem habet ad conglutinandum & consolidandum. Cineres.o. arenas & lapillos vnit, & in vnum corpus conglutinat atq; iungit. Sic verè debet esse legatus qui vadit pro pace. Virtutis enim debet esse benignissimæ & affabilissimæ, vt.s. possit contrarios, diuersos & ex toto abinuicem separatos, adinuicē conglutinare, & per pacem & concordiam in vnum corpus.i. in vnitatem & amicitiam fœderare. 1. Mach.9. Misit Ionathas legatos componere pacem. Istud tamen est contra multos legatos qui nō sunt apti nati cōtrarios cōcordare, sed concordes abinuicē discordare, qui.s. ita sunt duri & impij vel crudeles, quòd illos ad quos mittuntur, magis solent ad iracundiā prouocare quàm ab iniurijs reuocare. Istud potissime videmus in legatis & commissarijs quos mittūt ad partes extraneas rex & Papa. Isti enim quando vident se esse longe à curia, & considerant quòd eorum mala opera non poterunt per dominos suos scito sciri, in rapinam & furiā efferuntur, & pro pecunijs congregandis contra pauperes debacchātur. Similes neruis qui sunt in humano corpore, qui scilicet à capite & cerebro mittuntur per membra corporis vniuersa. Sed reuera isti quanto sunt magis propinqui cerebro sensuum originali principio siue loco, meliores inueniuntur, quanto vero longius recedunt à capite, & ad remotiores partes corporis deferuntur, tanto peiores efficiuntur. Sic procul dubio tales quanto sunt in partibus plus propinquis, tanto minus exequuntur opera suæ cupiditatis & malitiæ. Quanto vero in longinquioribus partibus fuerint, tanto latius suæ cupidæ nequitiæ opera multiplicant, & se exponunt diris operibus, atque factis crudelibus & iniquis. Esa.57. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es vsque ad inferos. Vt & subditi de talibus possint dicere illud Hester.14. Durissima nos opprimūt seruitute, & volunt delere hæreditatem tuam &c. Non sic debet esse bonus legatus, immo pro certo debet esse dulcis, tractabilis & benignus, vt sic possit corda partium frangere, & ad pacis remedium reuocare. Ad hoc enim principaliter mittuntur, vt eorum opera & industria pax & concordia reformentur, vt patet. 1. Machab.9. vbi Ionathas misit legatos componere pacem. & Luc.14. de illo rege qui mittens legationem, rogat ea quæ pacis sunt. Vbi ostenditur de legato auctoritas Papalis seu regalis, quæ istum dirigit. Humilitas mentalis, quæ præces porrigit. Sedulitas pœnalis, cui iste se subiungit. Tranquillitas seu vtilitas finalis, quam supplex exigit & transigit.

Auctoritati

Auctoritati est obediédum. Mittens. Sedulitati compatiendú. Legationem. Humilitati est consentiendum. Rogat. Tranquillitati seu vtilitati est annuendum. Quæ pacis sunt.

Mittente nihil nobilius.
Legato nihil sedulius.
Rogante nihil humilius.
Pace vero seu compositione nihil vtilius.

Prosequere, si vis de auctoritate, sedulitate humilitate, & vtilitate seu necessitate. Et vide in titulis de Mittere & Rogare, & hic de legatione, de nuncio & de pace. Patet ergo ꝙ legatus debet habere modestiam & benignitatem. ¶ Sexto dico ꝙ debet habere fiduciam & securitaté. Fidenter.n.& securè debet legatus vbiq; incedere & de nullo præiudicium aut damnum aliquod sustinere. Istud.n. fuit à principio ius gentiú, sicut superius in primo fuit dictum. Sicut.n. ponit Solinus, aliquæ gentes fuerunt in Asia dicti Arimphei, qui fructibus arborum viuebant, crines tam mares quàm fœminæ tondebant, neminem lædere volebant, sed in pace & in quiete viuebant. Isti ergo sacri reputabantur, ipsosque lædere aut tangere nephas etiam à ferocibus nationibus reputabatur, quinimmo quicúque periculum metuebat, si ad ipsos fugerat, tutus erat, ac si templo vel asylo tegeretur, quia.s.illuc ipsos inequi vetebatur. Talis ergo opinio fuit antiquitus de legatis, qui.s.tanquam missi pro vtilitate vniuersali reputati fuerút sacri, quapropter nulli licuit ipsos tangere, nec quibuscunq; iniurijs violare, & sic securè & tutè ire licuit eis & redire. Vnde in terra de qua natus sum, gallicanum prouerbium est commune, in quo dicitur ꝙ nuncius non meretur nec bonum audire, nec malum habere. Messager ne doyt ne bien auoir, ne mal ouyr. Et sic dico ꝙ ipse debet habere fiduciam & securitatem quia.s.non debet offendi quomodolibet seu lædi. Eccle.7. Non lædas seruum in veritate operantem. Sic ergo patet quò legati debent habere sex conditiones prædictas, videlicet Auctoritatem, Fidelitaté, Sagacitatem, Strénnitatem, Benignitatem, Securitaté. Et hæc sufficiant de legato. Concorda melius si potes vel vocaliter vel realiter, quia paucæ sunt in biblia de legato auctoritates. Vide de Nuncio, & de Mittere, & similibus.

A **Legio.** Nota ꝙ legio idem est quod lecta vel electa societas vel congregatio, quia.s.antiquitus milites eligebantur, & electi per societates distinguebantur, ita ꝙ societas sex millia sexcentos sexaginta sex continens legio dicebatur. Et potest dici ꝙ inuenitur legio angelorum hominum atq; demonum, sed nihil ad præsens. Vide vbi societas, Congregatio, Multitudo &c. Paucissimæ.n. sunt auctoritates. De angelis enim dicit Christus Matth. 26. quòd pater suus poterat sibi dare plus quàm duodecim legiones angelorum. De legione hominum dicitur.2. Regú. 15. quòd Dauid habebat secum legiones celethi atq; pheleti. De legione vero demonum dicitur Mar.5. & Luc.8. quòd demonium dixit quòd vocabatur legio. Multi.n. inquit sumus &c. Sufficit.

A **Legere.** Nota ꝙ secundú ꝙ sunt diuersi libri, diuersæ & variæ sunt lecturæ. Inueniú.n. in scriptura

Liber cœlestis excellentiæ.
Liber patentis continentiæ.
Liber fulgentis sapientiæ.
Liber latentis conscientiæ.

Primus est liber diuinæ naturæ, in quo legút agmina sanctorum. Secundus est liber omnis creaturę, in quo legit grex philosophorum. Tertius est liber diuinæ scripturæ, in quo legunt cateruæ doctorum. Quartus vero est liber mentalis clausuræ, in quo legit copia iustorum. ¶ Primus legitur ad admirandum. Secundus legitur ad delectandum. Tertius legitur ad dirigendum. Quartus vero legitur ad corrigendum. ¶ Dico ergo primo ꝙ legendus est liber diuinæ naturæ, vt in ipso semper admiremur. Sicut.n. videmus ꝙ pueri licet nihil intelligant, admirantur tamen & libenter respiciunt pulchros libros, & ipsas pulchras imagines & figuras, sic reuera licet liber diuinæ essentiæ sit nobis ignotus, ita ꝙ illas profundissimas rerum naturas quæ ibidem ab æterno sunt scriptæ, nó possimus intelligere vel legere, ipsum tamen & imagines rerum in ipso refulgétes merito possumus admirari, & in ipso mentaliter speculari. Iste.n. est liber ille signatus de quo dicitur Esa.29. Visio inquit omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent ei, lege, & respondebit, non possum, signatus est.n. Et dabitur liber nescienti literas, & dicent, lege, & respondebit. Nescio literas. Et verè signatus est nobis pro tempore vitæ huius mirabilis liber iste, ita ꝙ non est dare aut scientificum aut ignarum qui possit legere quæ sunt ibi. Cum.n. liber iste sit liber voluntarius, qui.s.iste non legitur nisi quantum voluerit & exhibuerit se legendum, constat ꝙ serui sancti & angeli ipsum legunt & eum essentialiter intuentur, & quanto plus respiciunt, táto plus mirantur. Ibi.n. legunt processum & emanationem personarum, ideas & exemplaria creaturarum, prædestinationes iustorum, repudiationes reproborum, perfidiam Iudęorum &c. Multa nimis per paucas literas legerat ibi Paulus raptus vsq; ad tertium cœlum, qui tamen audiuit ibi arcana verba quæ nó licet homini loqui. Iste est.n. liber signatus sigillis septem, sicut dicitur Apoca.5. Quia.s. omnia secreta septem mundi ætatum, septem planetarum, septem dierum in eo sunt signata, & à nobis abscondita vel velata. Dan.5. Ingressi sunt sapientes regis, & non potuerút nec scripturam legere, nec interpretationem indicare. Legédus est ergo liber diuinæ naturæ, vt in ipso semper admiremur. ¶ Secundo dico ꝙ legendus est liber mundi creaturæ, vt in ipso valde delectemur. Res.n. creatę seu creaturæ mundi sunt liber in quo Deus depinxit & descripsit bonitatem, sapientiam, & potentiam suam, quia.s. sicut dr Roma.1. Inuisibilia.n. Dei per ea quæ facta sunt, intellecta cóspiciuntur. Sempiterna quoq; eius virtus & diuinitas. In isto libro legerunt philosophi & intantum delectati sunt ibidem (videntes.s.virtutes latentes in rebus, ordinem & modum creaturarum, & totius pulchritudinem vniuersi) ꝙ omnia alia contempserunt, & contemplationi lecturæ que & studio huius libri se penitus dederunt. Et reuera adhuc illi qui vacát studijs lucratiuis, si saperent & intelligerent quantum sit delectabile legere librum istum, calcarent omnia velut lutum, & post philosophos currerent ad istius lecturam, dicentes illud quod scribitur Apoca.1.q.s. beatus est qui audit & legit verba prophetiæ huius, & seruat ea quæ in ea scripta sunt. Et bene dicit prophetiæ, quia pro certo in libro naturæ qui bene sciret intelligere, inueniret præterita, præsentia, & futura, illis duntaxat exceptis, quæ à sola voluntate diuina procedunt, & quæ pater posuit in sua potestate & voluntate. Igitur qui legit, intelligat. Marc.13. Legendus est igitur liber mundi creaturæ, vt in ipso sanctè delectemur. ¶ Tertio dico ꝙ legendus est liber sacræ scripturæ, vt per ipsum rectè dirigamur. Liber.n. sacræ scripturæ habet mandata dirigentia, habet consilia sapientia, habet promissa erigentia, & habet prohibitiua, comminantia seu reprimentiá. Illum ergo solent viri scientifici libenter legere, & ibidem studere & inspicere. Quod maxime pertinet ad prædicatores & prælatos, qui.s. ibidem legunt & student, vt ignorantes doceant & informent. vnde Iosue.8. dicitur. Legit omnia verba benedictionis & maledictionis. & 4. Regum. 23. Legit Iosias cúctis audientibus omnia verba libri fœderis. De Moyse etiam dicitur Exodi.24. Assumens Moyses volumen fœderis legit audiente populo. De Christo etiam dicitur Lucæ.4. quòd intrauit (secundum consuetudinem) in synagogam, & cœpit legere. Si ergo Iosias, Moyses & Christus ibi perhibentur legisse, bene ergo debemus ibidem legere, & nos in diuinis voluminibus exercere. Quicunque enim legerit scripturam hanc, & interpretationem notam fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo, & tertius in regno meo erit. Danie 5. Purpura significat taborem charitatis, torques quæ ligat collum, significat cathenam seu vinculum iustitiæ & æquitatis, aurum quod splendet, significat refulgentiá sapientiæ & veritatis, tertius vero numerus fidem significat trinitatis. Quia reuera qui scripturam sacram student diligenter & legunt, sanctæ trinitatis fidem, diuinæ sapientiæ lucem, disciplinæ seu iustitiæ torquem, & diuini amoris purpurá vel amorem merentur præ cæteris, & accipiunt. Nee.8. Populus stabat in gradu suo, & legerunt in libro legis Dei apertè & distinctè ad intelligendum & intellexerunt cum legeretur. & 3. Esdræ 9. dicitur de leuitis ꝙ legebant legem domini, & præferebant singuli eos qui intelligebant lectionem. Legendus est ergo liber diuinæ scripturæ, vt per illum rectè dirigamur. ¶ Quarto vero dico ꝙ legendus est liber mentalis clausuræ.i. liber conscientiæ legendus est, videndus & considerandus, vt ipsum scilicet defectuosum & corruptum corrigamus, & vt in ipso nosipsi præterea corrigamus nosipsos. Legamus igitur per compunctionem scripturam libri, idest crimina quæ commisimus considerando, per contritionem de ipsis horroré & displicentiam concipiendo, & per confessionem ipsa peccata exprimendo sacerdoti & explicando. Homo.n. optimè debet scire legere literam quam ipsemet scripsit. Quia ergo nosipsi peccata quæ sunt in libro cóscientiæ nræ scripsimus, & ea

ibi impressimus & posuimus, ipsa pro certo bene & discrete legere, & per confessionem manifestare debemus. Hiere.36. Lege de volumine in quo scripsisti. Iste est.n.liber (Eze.2.) in quo scriptæ erant lamentationes, carmen & ve, & expandit illud coram me inquit. In conscientia.n. debent legi lamentationes propter crimina quæ commisimus. Ve propter tormenta quæ metuimus. Carmen propter veniam quam speramus. Et sic debet iste liber quem exposuimus & perlegimus, expandi & dilatari per confessionem, quia reuera primo debet fieri & procedere lectura considerationis, contritionis, & cōpunctionis, deliberationis & meditationis, & postea debet sequi lectura confessionis, iuxta illud quod scribitur Colos.4. Cum lecta fuerit apud vos hæc epistola, facite vt & in Laodicēsium legatur ecclesia. quasi diceret. Cum primo legeritis mentaliter meditando, legatis tandem aperte etiam coram presbytero cōfitendo. Vnde de hac vide infra vbi liber in fine seu vltimo. Patet ergo ꝙ legere debemus librum cōsciētiæ vel internę clausuræ, librum sapientiæ vel diuinæ scripturæ, librum euidētiæ vel mundi creaturæ, librum excellentiæ vel supernæ naturæ. Vide vbi Liber, Litera, & Scriptura, & similia.

A **Legitimus. Legitima.** Legitimum dr̄ quasi lex optima seu intima. Illa.n.scriptura legitima appellatur, quæ à Deo sicut lex optima statuebatur, & quæ à populo per modum legis certæ, fixæ, perpetuæ & optimæ recipiebatur. Leuæ.18. Custodite legitima mea. Vnde quasi in infinitis locis vbi de aliquo sacrificio à Deo ordinato ponitur, statim subiungitur. Legitimū sempiternum erit vobis. Nunc etiam dicitur illud legitimū, quod omni vitio carere in suo genere comprobatur. Et sic legitimè fieri dicitur illud quod defectus aut macula non comitatur, sicut illud.2. Timo.2. Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. & 1. Thimot.1. Bona est lex si quis ea legitimè vtatur. Igitur illa dicebantur vnicuique legitima, quę ad cultum Dei fuerant tradita vel statuta. Sic etiam de paganis dicitur quòd Antiochus voluit quòd omnes sibi subditi relinquerent legitima sua, & sequerentur legem suam fatuam quam ipse tenebat.1.Machab.1.& 3. vt plane poterit patere ibidem legenti. Cum ergo legitima dicantur quæ pro lege diuina seruantur, omitto. Vide vbi lex.

A **Lenitas.** Cum lenitas idem sit quod suauitas, & lenire idem sit quod suaui dulcedine mulcere, quæ reuera valde est necessaria, & vtilis ad mitigandum iracundiā & rancorem, nota quòd inuenitur Lenitas

Mala.
Benigna.
Condigna.

Lenes maligni & mali sunt sicut.s. patet de proditoribus & hypocritis, qui scilicet fingunt se lenes & mansuetos, & tamen cautelosi sunt & fallaces, similes.s. serpentibus & anguillis, quarum si pellis est lenis & suauis, manutenentia tamē ipsarum non est neq; facilis neq; lenis. Vnde ille qui volebat decipere patrem suum, legitur dixisse Genes.27. Nosti quòd Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis. ¶ Item lenes sunt benigni atq; virtuosi. Pelles.n. quæ sunt suaues & lenes, sunt apud homines amplius reputatę, & nobilium vsibus magis aptę, sicut patet de pellibus variorū, qui sunt bestiolæ paulo ampliores mustella, habentes nomen à colorum varietate. sunt.n. in ventre candidi, in dorso cinerei, de quarum pellibus gloriantur homines in vestitu, quia.s. istæ non pungunt neque lædunt, immo mulcent suauiter quicquid tangunt. Sic est de multis qui naturaliter sunt mansueti & lenes. Nullum n. volunt lædere vel offendere, sed sciunt erga omnes dulciter & suauiter se habere, & ideo nobiles & magnates.s. Deus & Angeli, solent tales diligere & habere. Vnde de Moyse dicitur Eccles.45. In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne. ¶ Item sunt condigni seu gloriosi, scilicet boni & principes & prælati. Isti.n. debent loco & tempore lenes esse, & se suaues & modestos & dulces si res exigit exhibere. Quia reuera lenitas principis valet ad Regendum. Docendum. Temperandum. Consolandum. Regendum dico. Hester.13. Nequaquam volui potentiæ vti magnitudine, sed cum clementia & lenitate gubernare subditos. Ad docendum etiam, quia.s. homo melius docetur & instruitur si cum lenitate & mãsuetudine, doceatur Gal.6. Huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Ad temperandum seu etiam moderandum, scilicet superbiam & proteruiam aliorum. Vnde Roboā filius Salomonis fuit per sapientes consultus.3. Regum.12. Si locutus fueris eis verba lenia, erunt tibi serui cunctis diebus. & 2. Paral.10. dicitur. Si placueris populo huic, & lenieris eos verbis clementibus, seruient tibi omni tempore. Quod quia Roboā non fecit, sed relicto senum consilio, iuuenibus credidit, nec ferocitatem bonitate demulsit, sed seueritate potius irritauit, ideo regnum amisit, sicut dicitur ibidem. Prouerb.25. Patientia lenitur princeps. Vnde Heliæ dicitur Eccles.48. Inscriptus es in iudicijs temporum lenire iracundiam domini. Item valet lenitas ad consolandum. vnde Gen.37. dicitur ꝙ filij Iacob cōgregati sunt vt lenirent dolorem patris &c. Vide vbi Modestia, Suauitas, Misericordia, Benignitas.

Leo. Nota ꝙ leo multipliciter sumitur in scriptura. Inuenitur.n. in scriptura Leo summæ A

Auctoritatis.
Stabilitatis.
Iniquitatis.
Crudelitatis.

Leo auctoritatis est Deus, quia iste est ille de quo dicitur Apoc.5. Vicit leo de tribu Iuda radix Dauid. Leo stabilitatis est iustus de quo Prouer.28. Iustus quasi leo confidens absq; vllo timore erit. Leo crudelitatis est diabolus, de quo.1. Petri.5. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quē deuoret. Leo iniquitatis est peccator. Eccle.4. Noli esse quasi leo in domo tua, euertens domesticos tuos. De istis ergo leonibus aliquid per ordinem disseramus. ¶ Primo igitur dicamus de Christo, qui est leo auctoritatis. Sicut.n. leo rex est animaliū, & ideo dicitur leo, quia Leon Græcè, idem est quod rex latinè, sic Christus est rex omnium. Iste.n. dicitur rex regum & dominus dominantium Apoca.1. Et ideo de auctoritate istius regis possumus exponere illud Ezec.32. Leoni gentium assimilatus es, & draconi qui est in mari. ¶ Et aduerte hic ꝙ secundū quatuor proprietates Leonis. Christus habet propriè quatuor status. Leo enim est animal

Liberalissimum.
Virtuosissimum.
Mirabilissimum.
Præcellentissimum.

Sic verè Christus fuit liberalis carnem assumendo, ideo dicitur Assimilatus es. Virtuosus mortē sustinendo, quæ notatur cum dicitur. In mari. Mirabilis vitam resumendo. Leo inquit gentiū. Gloriosus cœlum ascendendo. Draconi inquit, quod est animal volans & sursum ascendens. ¶ Dicamus ergo quòd Christus dicitur leo propter liberalitatem quam habuit carnē assumendo. Leo.n. est animal ita liberale ꝙ prædam suam non comedit solus, sed animalibus ipsam condiuidere consueuit. Sic verè tãta fuit Christi bonitas & liberalitas, ꝙ se & sua per carnis assumptionem nobis dedit, sicut dicitur Esa.9. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Beatitudinem.n. gloriæ suæ solus non voluit participare, sed ipsam per incarnationē beatam, vt homines Deos faceret factus homo, voluit omnibus communicare. Ista vero incarnatio ostēditur cum dicitur. Assimilatus es. Iste n. in similitudinem carnis peccati venit, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Roman.8. & Philip.2. Ita quòd propriè potest dici de ipso illud.1. Macha.3. Similis factus est leoni in operibus suis. Dicitur ergo leo propter liberalitatem &c. ¶ Deinde dico quòd dicitur leo propter virtuositatem, qua viguit mortem sustinendo. Et hoc ostenditur cum dicitur mare. Mare enim amarum passionis amaritudinem signat. Sicut enim leo est animalium fortissimum & audacissimum, ita quòd venatoribus ipsum impetentibus intrepide se opponit, sic verè Christus ita fuit audax & fortis, quòd mortis amaritudinem vilipendens, firmauit faciem suam vt iret in Hierusalem, quamuis ibi se sciret corporaliter moriturum, dicens. Matthæ.20. & Luc.18. Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur ad crucifigendum. Iste enim fuit leo de quo dicitur Prouerb.30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Iste enim fuit talis leo sicut videtur dicere Solinus libr. de mirabilibus mundi. Dicit enim quòd in partibus vbi homines à leonibus infestantur, solent incolæ leonem mortuum in alto loco scilicet in cruce vel in patibulo suspendere, vt alij leones territi ab ipsorum infestatione desistant. Sic verè quia leones inferni ciuitatem huius mundi infestabant, & ipsam varijs tentationibus morti perpetuæ submittebant, ideo leo de tribu Iuda in cruce fuit mortuus & suspensus, vt prædicti leones idest demones terrerentur, & à nocumentis hominum desistere cogerentur. Figurati Nume.21. vbi serpens æneus suspensus est in ligno, vt percussi ab alijs serpentibus aspectu illius sanarentur. Quia verè si Christus in patibulo crucis suspensus (qui scilicet erat serpens per prudentiam, æneus per eloquentiam) deuotè consideretur, morsus serpentium infernalium

idest

idest tentationes demonum sanabuntur & mitigabuntur. Et ista Christi passio & tribulatio potest accipi, vt dictum est, cum dicitur mare. Vnde Christus potest comparari illi bestiæ quæ ascendebat de mari, & os eius sicut os leonis, de qua dicitur Apoc. 13. Magna.n. velut mare côtritio tua, sicut dr Threo. 2. Iste igitur habuit virtuositatem qua viguit mortê sustinendo. ¶ Deniq; fuit leo propter mirabilitatem quam habuit vitā resumendo, quod ostenditur cum dr. Leoni gentiū. Leo.n. hoc habet singulariter proprium, ꝙ ad vocem patris sui postquam per triduum mortuos fuerit, suscitatur. Sic verè Christus Dei patris dispositione post triduanam mortem à mortuis reuixit, & mirabiliter resurrexit. Leoni inquit gentium. vnde Gen. 49. Requiescēs accubuisti vt leo & quasi leena. quis suscitabit eū?

C quasi diceret. Nullus nisi Deus. ¶ Insuper dico ꝙ ipse fuit leo propter generositatem qua splenduit, coelos ascendendo. Et hoc ostēditur quādo dicitur. Draconi. Draco.n. qui maximus est serpentum, & præ caliditate nimia ignem spirat, & præ leuitate maxima sursum volat, signat Christū, qui maior est inter alias creaturas, & qui tanto charitatis ardore plenus fuit, ꝙ ignem veræ dilectionis in discipulos insufflauit, dicēs Luc. 12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Ipse ergo sursum ad Paradisum per ascēsionem volauit, quia.s. isto ascēdit super cherubim, & volauit super pennas ventorū. Draconi inquit. Dan. 14. Erat draco magnus in illo loco, quem colebant Babylonij. Sicut.n. leo in altis rupibus se occultat, vt exinde rugiens animalia audientia terreat & sic rex in circulo ipsa includat & capiat, sic Chrs in ascensione sursum in montem Paradisi ascendit, & ibi se à mūdi visibus occultauit. Exinde tamen per prædicatores suos quotidie clamat & rugit. Amos. 3. Leo rugiet, quis non timebit? Et in circulo mandatorum suorū omnes generaliter circuncingit, quos vult ad partem suam accipit, quos vero noluerit, respuit & dimittit. Quia sicut dicitur Lucæ. 17. Duo erūt in lecto vno, vnus assumetur, & alter relinquetur. Ideo de ascēsu istius leonis dicitur Hier. 4. Ascendit leo de cubili suo, prædo gentium se leuauit. Et sic ergo patet quomodo per leonem intelligitur Christus secundum quatuor status suos, quod bene figuratur. Ezech. 1. in illo animali mirabili qđ quatuor habebat facies. s. Faciem hoīs à parte anteriori & prima. Faciē bouis à parte sinistra & secunda. Faciem leonis in dextera & tertia. Faciem aquilæ in parte superiori & quarta. ¶ Sic verè Christus primo fuit homo in incarnatione per humanæ carnis assumptionem. Secundo fuit bos in passione per suæ carnis immolationē. Tertio fuit leo in resurrectione per suiipsius suscitationem. Quarto fuit aquila in ascensione per sui corporis in cœlum subleuationē. De isto ergo leone dicitur Gene. 49. Ad prædam ascendisti fili mi, accubuisti vt leo. Et sic ergo patet ꝙ per leonem potest intelligi Christus. ¶ Secundo dicamus de viro iusto seu perfecto, qui

D est leo stabilitatis. Est.n. leo animal

Hominibus gratiosum.
Bestijs rigorosum.
In inuadendo animosum.
In sustinendo virtuosum.
In discernendo industriosum.
In diuidendo & miserijs parcendo, officiosum etiam aliquotiens & timorosum.

¶ Leo.n. erga naturam hominum est benignus. Erga naturam animaliū est austerus. Ad inuadēdum aīalia est valde strenuus. Ad sustinendum labores est bellicosus. Ad discernendum. s. inter illos qui ipsum percutiunt, est industriosus. Ad diuidendum alijs animalibus prædam suam & ad parcendum miserabilibus personis, s. prostratis, mulieribus & paruulis, est curialis & officiosus. Ad visum tamen ignis & galli albi, & ad vocem & auditū strepitus rotarum est mirabiliter timorosus. Sic procul dubio vir iustus, & maxime religiosus siue ecclesiasticus vel prælatus, debet esse erga homines. i. erga personas bonas, rationabiles & discretas, benignus, amicabilis & modestus. Tales.n. nō debet lædere vel deprimere, sed potius iuuare & promouere. Figura Dan. 6. & 14. vbi Daniel sanctus sedens in medio leonum ab eis non est læsus. Bestias vero. i. peccatores, debet per correctionem lædere, & eos acriter castigare. Cuius tamen contrarium faciunt hodie multi iudices & prælati, qui magis sunt benigni bestijs quàm hominibus, & impijs quàm melioribus, quinimmo quod peius est, bestijs & peccatoribus illæsis, solent innocentes lædere, peccatoribus parcere, homines, vero. i. sanctos & simplices, rapinis & exactionibus deuorare. Ezec. 19. Leo factus est, & didicit capere prædam, hominesq; deuorare. Figurati in Lamech, de quo dicitur in historia scholastica ꝙ cum cœcus esset, & deberet sagittare vnam bestiam, pro bestia hominem sagittauit. Item dico ꝙ iste ad modū leonis debet esse animosus & bellicosus, quia. s. vir iustus debet esse audax & animosus ad bonum aggrediendum, ad malos inuadendum & corrigendum, & ad bellum tribulationū fortiter & virtuose tolerandum. Quia sicut dicitur Prouerb. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Item iste more leonis debet esse discretus & industriosus, quia. s. discrete debet cogitare & discernere inter illos qui foro faciunt & delinquunt, sicut leo, qui inter centum homines bene cognoscit illum qui eum percussit, & vnumquenq; secundum ꝙ deliquerit, corrigere & punire debet. Leo enim dormit oculis apertis. quia. s. vir iustus quāuis quandoq; ipsum dormire contingat per prosperitatis consolationem, debet tamen semper oculos cordis apertos habere per discretionē & cogitationē. vnde Apoc. 3. Esto vigilans &c. & Cant. 5. Ego dormio & cor meum vigilat. & Nume. 24. dicit. Auditor sermonum Dei, qui visionem omnipotentis intuitus est, qui cadit, & sic aperiuntur oculi eius. Et sequitur. Accubans dormit vt leo. Item iste more leonis debet esse liberalis & officiosus, & quantum ad miseros curialis, compatiens & industriosus. Debet enim erga miseros esse compatiens & benignus, & distribuendo prædam bonorum suorum debet esse omnibus gratiosus. Sed de hoc vide. supra de Iuda in illa auctoritate. Vicit leo de tribu Iuda &c. Item more leonis debet esse aliquando pauidus & timorosus, quia scilicet ignem inferni, & strepitum & comminationem rotarum sacræ scripturæ, & præsentiam galli albi, idest Dei, debet summopere formidare. Quia verè nullus debet esse tam virtuosus aut fortis, tam audax, strenuus aut securus, quin ista tria debeat formidare, scilicet

Ignis inferni combustionem.
Dei præsentis cognitionem.
Sacræ scripturæ comminationem.

Vnde. 2. Regum. 17. Fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis, pauore soluetur. Sic igitur patet quomodo vir iustus comparatur leoni. Et ideo de viro iusto potest satis competenter exponi illud Esa. 11. Vitulus, ouis, & leo, simul morabuntur. ¶ Vbi aduerte ꝙ tribus rationibus vir iustus potest leoni E merito comparari, quia. s. sicut leo coram catulo verberato castigatur, infirmitati continuè subiugatur. s. quartanæ, constanti fortitudine roboratur, sic verè iustos in hoc mundo domat poenæ mœstitudo. Vitulus. Grauat carnis ęgritudo. Ouis. Roborat mentis fortitudo. Leo. Isti.n. conuertuntur & domantur per mœstitudinem temporalem, quia sunt Vitulus. Affliguntur & grauantur per ęgritudinem naturalem, quia sunt. Ouis. Statuuntur & firmātur per fortitudinem virtualem, quia sunt Leo. ¶ Dicamus ergo ꝙ iustus multis tribulationibus edomatur. Vitulus inquit. Sicut.n. leo tunc timet & castigatur, quando videt in præsentia sua catulum verberari, sic pro certo iustus timere debet & vitam suam corrigere & edomare, quando videt Deum catulos. i. peccatores in hoc seculo tribulationibus & suis exigentibus demeritis, varijs afflictionibus verberare. Vitulus inquit. Per vitulum.n. qui faciliter edomatur, & à leuitate sua primaria immutatur, & pœnis & laboribus subiugatur, intelligitur vir iustus, qui leuitatem & insolētiam naturalem debet relinquere, & per virtutē obedientiæ se aliorum viribus subiugare. vnde Esa. 11. Leo sicut bos comedit paleas. Tribulationes.n. & afflictiones malorum sunt castigationes & correctiones sapiētium & iustorum. Quia sicut dicitur Prouerb. 19. Pestilente flagellato sapientior erit paruulus. Et versus dicit. Fęlix quem faciunt aliena pericula cautū. Quod tamen est contra multos, qui quamuis malos coram se videāt verberari, tribulari & affligi, ipsi tamen propter hoc non castigantur, necà suis iniquitatibus conuertuntur. Sed non sic boni, quia ipsi debent esse leones & vituli. Vnde. 3. Regū. 7. dicitur ꝙ in fabrica templi erant simul celati & picti leones & boues & cherubin. Vbi ostenditur ꝙ in templo Ecclesiæ debent esse iustitiæ viribus firmari, quia debent esse leones. Modestiæ legibus ligati, quia debent esse boues. Scientiæ lucibus dotati, quia debent esse cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ. Ideo de tali vitulo sic domito & correcto potest dici illud. 1. Regum. 6. Recludit vitulos domi. Iustus igitur dicitur leo, quia tribulationibus edomatur. ¶ Item iustus di-
F citur esse leo, quia infirmitatibus aggrauatur, quod ostenditur cum dicitur, ouis. Sicut enim dicit Solinus, leo febrem quartanam habet continuam, & sibi quasi vltro naturaliter adhærentem. Hoc enim prouidit illa rerum ordinatrix

natora, quia.s. tanta est leonis caliditas & ferocitas, q oīa deuoraret, nisi ipsum continua carnis infirmitas flagellaret. Sic verè charissimi, boni & iusti semper patiūtur aliquos carnis defectus, aliquas carnis infirmitates & fragilitates, vt exinde sua austeritas temperetur. Constat.n. q multi sunt ita calidi & feruentes, & in iustitia rigorosi, q omnes delinquētes vellēt corrodere, & per iustitiam consumere, nisi infirmitatibus carnis & mentis grauarentur. Et ideo sæpe fit q Deus viros iustos permittit febre quartana.i. carnis passionibus infestari, vt ex consideratione suæ propriæ conditionis fiūt humiliores quantum ad se, misericordiores quantum ad proximum, reuerētiores & cœlestis auxilij imploratiores quantum ad Deum. Istud apparuit in Petro secundum Greg. qui permissus est a Deo timere, & deficere, & negare, vt quia futurus erat pastor Ecclesiæ, sciret ex sua fragilitate conditionem delinquentium cogitare, & ad indulgendum & compatiendum mentem suam benignè inclinare. Sicut.n. de Christo dicitur Hebræ.2. In eo.n. in quo ipse passus & tentatus est, didicit & his qui tentātur auxiliari. & Hebr.5. dicitur q Christus didicit ex his quæ passus est, obedientiam. & Eccles. 38. Infirmitas grauis sobriam facit animam, Et ibidem sequitur. Intellige quę sunt proximi tui ex teipso. & Gal.6. dr̄ q si quis præoccupatus fuerit in aliquo peccato, illi qui sunt spirituales, debēt eum instruere in spiritu lenitatis. Et causam lenitatis assignat ibidem dicens. Considerans inquit temetipsum, ne & tu tenteris. quasi diceret. Ex consideratione propriæ infirmitatis qua possumus tentari, debemus ad parcendum leniter & misericorditer animari. Et ista carnis infirmitas ostenditur cū dicitur ouis. Quia ouis est animal valde debile & infirmum. vnde Esa.53. Nos omnes sicut oues errauimus. Vt de talibus leonib' intelligatur illud Eccl. 47. Cum leonibus lusit quasi cū agnis. quasi diceret. Tales qui sunt leones propter sanctitatem & ferocitatem, sunt agni propter annexam carnis infirmitatem. Patet ergo q vir iustus dr̄ esse leo, quia infirmitatibus aggrauatur. ¶ Item dico q iustus
G dicitur esse leo, quia virtutum viribus roboratur, quia dicitur leo. Leo.n. habet naturam constantissimam & audacissimam. Habet autem virtutem suam in quatuor.s. in capite, in collo, in pectore, & in ore. Sic verè vir iustus habet virtutem in capite.i. in intellectu per fidem & discretionem. In collo per immobilem constantiam & perfectionem. In pectore.i. in corde, per dilectionem & charitatem. In ore.i. in verbis per doctrinam & prædicationem. Virtus ergo nostra dicitur esse

In capite fidei, firmiter credendo.
In collo constantiæ, immobiliter perseuerando.
In pectore cordis, veraciter amando.
In ore verborum, vtiliter loquendo & prædicando.

Et sic dicetur de eo illud Apoc.4. Animal primum leoni simile. Et bene simile leoni, quia sicut rugitus leonis est terror omnium animalium audientium, sic verè rugitus verborū & clamor comminationum viri iusti debet esse terror omnium peccatorum. Oseæ.11. Leo rugiet, & formidabūt filij maris. Multi tamen non sunt similes leoni, quia non habent virtutem in capite, sed magis similes sunt vrso, qui valde habet caput debile, & asino, cuius virtus est in renibus non in pectore. Quia verè multi sunt qui in capite fidei & in pectore veræ dilectionis sunt valde debiles, in renibus vero quantum ad executionem operum carnalium sunt valde fortes. Non sic ergo iusti, sed sit vir iustus similis leoni, videlicet

In morum nobilitate seu benignitate.
In animi austeritate.
In propugnandi strenuitate.
In constante stabilitate.
In discretionis sagacitate.
In diuisionis & propitiationis liberalitate.
Et in timoris pœnalitate.

Et sic dicetur de eo illud.1. Mach.3. quod dictum est de Iuda Machabeo. Similis factus leoni in operib' suis. Patet ergo charissimi q vir iustus dicitur leo ꝓpter virtualem stabilitatem, propter naturalem infirmitatem, propter obedientiæ domabilitatem. Per leonem ergo intelli-
H gitur homo iustus. ¶ Tertio dico q per leonem potest intelligi vir peccator, qui est summæ iniquitatis. Leo.n. habet.7. cōditiones per quas possunt.7. crimina denotari. Est.n. leo animal

Infirmum & quartanarium.
Feruentissimum & calidissimum.
Elatum & sæuissimum.
Insidians & fraudulentum.
Rapiens & violentum.
Rugiens & iracundum.
Fœtidū & habens anhelitū immundū.

Sic verè charissimi, peccator est infirmus per luxuriam. Est calidus per auaritiā. Est elatissimus per superbiam. Est insidians per malitiam. Est rapiens per sæuitiam & gastrimargiā. Est rugiens per iracundiam. Est etiam anhelitu fœtens per detractionis infamiā. Et ideo secundum diuersas suas proprietates peccator in scriptura quantum ad luxuriam dicitur Leo

Quiescens.
Deuorans.
Ascendens.
Insidians.
Rugiens.
Venans.
Interficiens.

Iste dico dicitur leo quiescens, quia sicut leo est animal continuè febricitās, ita peccator est febrem & ardorem carnalis cōcupiscentiæ continuè sustinēs, & in quiete deliciarū habitans & quiescens. Gen.49. Requiescens accubuisti vt leo. Item quantum ad auaritiam dicitur leo deuorans & rapiēs, quia.s. peccator auarus, more leonis non cessat bestias innocentes & pauperes infestare, & alienum capere & auferre. vnde Nume.23. Non accubabit leo donec rapuerit prædam suam. Item iste per superbiā dicitur leo ascendens seu repens, quia.s. superbus more leonis solet montes altissimos.i. status excellentissimos per appetitum ascēdere, & per superbiam venatoribus.i. inimicis suis se publicè opponere, & exinde mortem sæpissime incurrere. vnde Hier. 49. Quasi leo ascendet de superbia Iordanis. Item iste quātum ad malitiam dicitur leo insidians, quia sicut leo insidiatur animalibus vt ea decipiat & rapiat, sub foliorum velamine se abscondens, & post subito dum non aduertūt, in ipsa insilit & ea rapit & occidit, sic verè malitiosi & inuidi dum volunt alios lædere & grauare, sub velamine alicuius palliationis vel dissimulationis se abscondunt, vt dum non aduertunt, cum locū nocendi inuenerint, in ipsos insiliant, & suæ malitiæ venenum eis inferant & inducant. Vnde in Psalm. Insidiatur quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperem &c. Item iste quātum ad iracundiam dicitur leo rugiens, quia sicut leo cum est iratus solet fremere & rugire, sic iracundi fremunt & rugiunt, & alios turbant & offendunt. 1. Petri.5. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. & Prou. 19. Sicut fremitus leonis, ita est ira regis. Item iste quantum ad gastrimargiam dicitur leo venās, quia sicut leo vndiq; circuit & venatur vt inueniat quem deuoret & manducet, sic gulosi circueunt mare, & arida, vt inueniat cibaria grata. vnde Eccl. 27. Leo venationi insidiatur. Item iste quantum ad infamiam dicitur leo inficiens. Sicut.n. leo habet os & anhelitum fœtidū & immundum, sic detractores habent ora fœtentia & infecta per aliorum detractionem contagiosam & mirabiliter corrosiuam. vnde Eccl.21. Dentes eius dentes leonis, interficientes animas hominum. Et sic igitur patet q per leonē intelliguntur diuersa genera peccatorum. Vnde mundus iste est sicut lacus leonum.i. hominum, in quorū medio positus est Daniel vt ab eis deuoraretur. Quia.s. in medio leonum.i. hoium iniquorū, positi sunt iusti in hoc mundo in periculo deuorationis & rapinæ, nisi à dño protegantur. Sed de hoc.s. quō leo significat peccatorem, vide supra in diuersis titulis, exemplis, & figuris. ¶ Quarto dico q per leonē intelligitur diabolus, qui est summæ crudelitatis, quia.s. iste insidiatur per delectationem. Ru- I
git per suggestionem. Inuadit per tentationem. Rapit per consensum, & occidit per malam operationem. Deuorat vero & consumit per æternam damnationem. 1. Petri.5. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quē deuoret. Sed de hoc inuenies supra in diuersis titulis.

Lepra.

Nota q lepra est quędam vilis & enormis infirmitas, quæ nunquam aut difficiliter curatur, & per quam cohabitantes corrumpuntur & inficiuntur, propter quod leprosi à societate sanorum hominum expellūtur. Lepra igitur significat peccatum, quod pro certo est infirmitas confusibilis & infamis. Facit.n. possessores suos societate fidelium finaliter priuari, & per eorū mala opera & exempla alios contiguos & vicinos destrui & corrūpi. Teste.n. Apostolo.1. Cor. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua, quia sicut dicitur Nume.19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. ¶ Notemus igitur q sicut lepra corporalis ex diuersis causis oritur, sic lepra spiritualis.s. peccatum rationibus varijs generatur. Oritur enim lepra A

Quandoq; ex corruptione sanguinis.
Quandoq; ex corruptione phlegmatis.
Quandoq; ex corruptione choleræ.
Quandoq; ex corruptione melancholiæ.

Et secundum istas quatuor causas possumus intelligere quatuor genera scilicet. Symoniam. Superbiam. Auaritiā. Immunditiam.

Immunditiam. Lepra.n.inducit horrorem, Tumorem, Ardorem, Fœtorem. Quia.f.per lepram potest intelligi Horror symoniæ, Tumor superbiæ, Ardor auaritiæ, Fœtor immunditiæ.

B ¶ Primo igitur dico ꝙ homo potest fieri spiritualiter peccator & leprosus per symoniæ prauitatem. Sicut.n.lepra habet corrumpere non solum proprium subiectum, immo etiam illos qui habitant & participant cum leprosis, sic verè symonia non solum inficit vnum, immo plures, non solum illum qui beneficiatur, sed etiam illum qui beneficium confert, non solum semel, immo pluries, quia.f.symonia quæ in ingressu beneficij cõtrahitur, ad totius vitæ tpa dilatatur. Et ideo ista est quoddã genus lepræ quæ dr̃ tyria seu serpentina, quæ.f.solet generari ex sanguine interius corrupto. Quia.f.quando sanguis interioris affectionis in homine per auaritiam corrumpitur, tunc lepra symoniæ generatur. Et sicut serpens tortuosè & suauiter graditur, mordet tñ & est venenosus, sic verè symoniacus, tortuosè.i.fraudulẽter & fallaciter Ecclesiã ingreditur, vbi alios inuenenat, corrodit & persequitur. Ista lepra significatur in lepra giezi, qui gratiam Dei factam per Heliseum in curatione Naaman, pecuniam accipiens & requirens, sic lepram ipsius secum traxit, sicut dr̃.4.Reg.4. Quia verè si aliquis pro aliqua gratia spirituali pecuniam acceperit, lepra symoniæ percussus erit. Ideo Ecclesia potest hodie dici domus Symonis leprosi, iuxta illud.2.Reg.3. Non deficit in domo tua leprosus. Ista est lepra in domo, seu lepra in lapide, de qua fit mentio Leui.13. vbi dr̃ ꝙ si aliquo lapide domus apparuerit lepra.i.aliqua corrosio vel maculatio, ille lapis amouendus erat & alius loco ipsius statuẽdus. Sic verè si in domo Ecclesiæ in qua sumus nos tanquam lapides, fuerit aliquis lapis, i.aliqua persona quæ lepra symoniæ sit infecta, ipsa pro certo debet eijci & expelli, & ab aliorum collegio relegari. Nume.5. Præcipe filijs Israel vt eijciant de castris omnẽ leprosum. Sic igitur patet quõ ho-

C mo fit leprosus per symoniæ prauitatẽ. ¶ Secundo dico ꝙ homo fit leprosus per superbiæ vanitatẽ. Sicut.n.leprosus habet carnem tumidam & lucentem, sic superbus interius tumet & inflatur per præsumptionẽ, exterius vero lucet & ornatur per curiosam conuersationem. Lepra taliũ figuratur in lepra Iosiæ regis Iudæ, qui præsumens vltra quam decet, voluit sacerdotis officiũ exercere, & ideo lepra immediate fuit percussus, quæ primo apparuit in frõte eius. Et ista est illa lepra, quæ dr̃ leonina, quæ ex cholera ignea, quæ est humor leuissimus, generatur, quæ leonina dr̃, eo ꝙ more leonis corrodit & deuorat totã carnem. Sic verè superbia quæ ex leuissimo humore.i.ex leuitate cordis nascitur, merito leoni comparatur, quia.f.tota caro.i.tota patria per eam rapitur & prædatur & deuoratur. Num.12. Caro eius deuorata est à lepra. Fit igitur homo leprosus per superbiæ vanitatẽ. ¶ Tertio dico ꝙ homo spiritualiter fit leprosus per auaritiæ grauitatem. Sicut.n.leprosus est grauis & ponderosus, & in carne sentit pruritum & ardorem, sic auarus est grauis, & ad terrena & tpalia inclinatus, & ardore auaritiæ continue inflammatus. Vnde propriè auaritia est lepra quæ dr̃ elephantina, quæ ex humore grosso terreo & melancolico generatur, & ideo Elephanti animali graui ponderoso & melancholico, qui.f.postquam ceciderit non potest surgere, cõparatur. Sic verè lepra auaritiæ ex terreo humore.i.ex bonis terrenis oritur, qua quis ita ponderosus efficitur, ꝙ ex quo inferius ad morem terrenorum per auaritiam ceciderit, vix aut nunquam amplius releuatur. Psal. Qui dormit, nõ adijciet vt resurgat. Et ista lepra figuratur in lepra Naaman, qui interpretatur commotio eorum, de quo dr̃.4.Reg.5. Erat Naaman diues & fortis, sed leprosus. Quia verè illi qui in hoc mundo sunt cæteris ditiores, & contra pauperes fortiores, & qui pauperes commouent & offendunt, vt cõiter lepra auaritiæ sunt

D infecti. Leprosi ergo sunt aliqui per auaritiæ grauitatẽ. ¶ Quarto dico ꝙ sunt aliqui spiritualiter leprosi per immunditiæ fœditatem, & isti sunt luxuriosi. Quia sicut lepra facit carnẽ corrumpi, saniem exire, & anhelitum oris fœtere, sic ad literã luxuria facit carnem macilentam, facit pellẽ saniosam, facit verborum spiracula sordida & corrupta. De ore.n.taliũ luxuriosorũ non exit nisi anhelitus corruptus.i. verba inhonesta, impudica & corrupta. Et ista est lepra quæ dr̃, alopecia, seu vulpina, quæ oritur ex corrupto phlegmate, & facit totum corpus depilari, & pilis spoliari. Sic verè luxuria quæ ex phlegmate corrupto.i.ex humorum fœditatibus generatur, vulpina propriè dr̃. Quia.f.vulpes secundum Isido. est animal fœtidum & corruptum, anhelitum habens fœtidum & immũdum, locaq; in quibus inhabitat, reddit sterilia & corrupta. Sic luxuriosus qui per infamiam valde fœtet, & qui malis verbis & exemplis loca quæ inhabitat & totam patriam & viciniam inficit & corrumpit, anhelitum verborum habet per malas suggestiones fœtidum & infectum. Ista etiam lepra facit pilos virtutum cadere, & nuditatem morum & virtutum solita est generare. Et ideo figuratur ista lepra in veste, de qua dr̃ Leui.13. Quia.f.lepra luxuriæ vestem sanctæ conuersationis corrodit, capillorũ.i.virtutum carẽtiam introducit. Luxuriosus ergo leprosus dr̃, quia non solum est corruptus in se, immo etiam alios inficit & corrumpit. De talibus dr̃ Leuit.13. Contaminatum & sordidũ se clamabit omni tempore quo leprosus erit. Et sic ergo patet quõ propter diuersas lepræ conditiones, per leprosum possunt intelligi diuersi peccatores. Ita ꝙ propriè peccator potest intelligi per illum leprosum de quo dr̃ Leuit.13. ꝙ ille qui lepra maculatus erat, à societate aliorum debebat esse diuisus & separatus, & habere vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, & solus extra castra habitare. Talis procul dubio est peccator, quia iste est per peccatum mortale a societate fidelium separatus, vestes suæ exterioris conuersationis per insolentiam dissuuntur, caput suæ intentionis per iactantiam denudatur, os suæ locutionis per simulationem & fallaciam operitur, solus etiam extra castra.i.societatem charitatis per partialitatem & inuidiam commoratur. Ista igitur quatuor genera horum peccatorum seu spiritualium leprosorum figurãtur in illis quatuor leprosis qui ad exercitum Syriæ procedentes, ibi lautissime comederũt. Quia.f.infecti & peccatores in exercitu malorum præ cæteris satiantur, & bonis tpalibus adimplentur. Ideo de talibus potest dici illud Lucæ.4. Multi leprosi erant in Israel tẽporibus Helisei prophetæ, & nemo ex eis curatus est. Tales.n.per se sunt incurabiles. Solus.n. Deus potest peccatorem curare, sicut ipse quotidie per gratiam suã facit. vnde Matt.11. Cœci vident, Claudi ambulãt, leprosi mũdantur. Ideo prædicatoribus præcipitur Matt.10. Leprosos mundate, demones eijcite &c. Si vis pone hic quomodo leprosus solebat reconciliari, sicut ponitur Leuit.13. Sed pone eam infra de mundare. Sufficit ergo de Lepra.

Lætitia. Lætus.

Nota ꝙ lætitia idẽ est quod gaudium, iocunditas, eaultatio & iu- A
bilatio. Cum ergo de istis oĩbus supra ad sufficientia sit tractatum, hinc est ꝙ de lætitia quo ad præsens modicũ est dicendũ, maxime cum in sermone. Lætare Hierusalem. & in sermone. Lætare sterilis. satis sufficienter de ea sit tractatum. Breuiter ergo notemus quòd est triplex lætitia, scilicet

Interior.	Interior est lætitia conscientiæ cordialis
Exterior.	Exterior est lætitia opulentiæ mũdialis.
Et superior.	Superior est lætitia affluentiæ æternalis.

¶ Lætitia cordialis est lætitia perfectorum, de qua dr̃ Eccl.30. Lætitia (alias iocunditas cordis) hæc est vita hominis. Lætitia mundialis est lætitia peccatorum, de qua dr̃ Eccl.7. Cor stultorum vbi lætitia. Lætitia supernalis est lætitia beatorum, de quibus dr̃ Esa.35. Lætitia sempiterna erit super capita eorum. Gaudium & exultationem obtinebunt. ¶ Primo ergo de lætitia interiori, qua.f.boni in hoc mundo lætantur, possumus breuiter diuidere illam auctoritatem Psal. Lætabitur iustus in domino, & sperabit in eo. Vbi aduerte ꝙ sicut in hoc mundo lætantur tria genera personarum.f. Accusati qñ sciunt se habere innocẽtiæ puritatem: Obsessi vel impugnati qñ sciunt se habere adiutoris probitatẽ. Operarij qñ sciũt se habere futuri præmij largitatem, sic verè charissimi boni & perfecti viri debent lætari de tribus.f.de puritate mentalis perfectionis. Iustus inquit. De firmitate diuinæ protectionis. In domino inquit. De bonitate futuræ saluationis. Sperabit inquit in eo, quia.f.spes est de futuris. Lætificat.n.hominem propriæ cõscientiæ rectitudo.f.qñ est iustus. Diuinæ sustinentiæ fortitudo. In domino inquit. Æternæ opulentiæ plenitudo. Sperabit inquit in eo. ¶ Dico ergo ꝙ nos debemus lætari propter propriæ conscientiæ rectitudinem. Iustus inquit. Sicut.n.nulla res est quæ ita possit lætificare hominem qui habet facere coram aspero iudice, & cũ fortibus aduersarijs, sicut qñ scit se habere iustitiã & innocentiã pro se, & qñ non inuenit in se propter quod debeat condemnari, sic verè summè debet lætificare quemlibet virum iustum, qui.f.coram seuero iudice Christo habet iudicari, & à demonibus accusari, suæ puritatis & innocentiæ, securæ quoq; conscientiæ rectitudo. Iustus inquit. Psal. Lætamini in domino, & exultate iusti, & gloriamini oẽs recti corde.

¶ Et nota

¶ Et nota q multa sunt quæ faciunt hominem esse iustum, quę tamen sunt spiritualis lætitiæ inductiua, videlicet

Paupertas spiritualis.
Puritas cordialis.
Charitas supernalis.
Humilitas virtualis.

¶ Facit igitur iustum lætum paupertas spiritualis. Esa. 35. Lætabitur deserta & inuia. & Gal. 4. Lætare sterilis, quæ non paris. ¶ Item puritas cordialis. vnde Hiere. 31. Lætabitur virgo in thoro. ¶ Item charitas supernalis. vnde Esa. 66. Lætamini cum Hierusalē, & exultate omnes qui diligitis eā. ¶ Item humilitas virtualis. Psal. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti. & Esa. 65. Serui mei lætabūtur &c. Lætemur igitur propter propriæ conscientię rectitudinē. ¶ Item lætemur

B propter diuinæ sustinentiæ fortitudinē. In dn̄o inquit. Sicut. n. magna est lætitia alicui debili & infirmo in prælio constituto, qn̄ scit se habere iuxta se aliquem fortissimum protectorem, qui nunquam ei deficiet, sed in cunctis periculis eum proteget & defendet, sic nos in prælio huius mundi constituti valde possumus lætari & iocundari, quia certi sumus q semper est nobiscum dominus Deus noster, paratus nos protegere & iuuare. Vnde in Psal. dicit ipse dominus. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. In dn̄o inquit. In dn̄o. n. est lætificandum, non in mundo, quia sicut dicitur. Illa est vera lætitia quæ de creatore non de creatura cōcipitur. Vnde in Psal. dicitur Domine in virtute tua lætabitur rex, & super salutare tuum exultabit vehementer. Et iterum in Psal. Lætetur Israel in eo qui fecit eum. Talem ergo lætitiam non habent in seculo peccatores, quia. s. ipsi non lætantur in dn̄o, sed in mundo, non in spiritualibus, sed temporalibus, non in æternis, sed in terrenis. Vnde nota q auari lætantur in pecunijs. Luxuriosi in mundi delicijs. Inuidi in aliorum doloribus & tristitijs. Superbi in mundi vanitatibus & vanis glorijs. De auaris patet, quia isti sunt sicut auis quæ dicitur monedula, quæ naturaliter diligit pecuniam. Plus. n. lætatur habere vnum denariū quàm vnum castrum, quia auari plus gaudent de vno tantillo bonorum mundanorum quàm de immensitate bonorum æternorū. vnde Amos. 6. Ve qui opulenti estis in Syon. Et sequitur. Qui lætamini in nihilo, dicentes. Nonne in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? De immundis patet, quia sicut porcus plus lætat̄ in luto, quàm in fluuio puro, sic luxuriosi plus lætantur in luto deliciarum, quàm in aqua spiritualiū gratiarum. Vnde immundi dicūt illud Sap. 2. Nemo sit expers luxuriæ nostræ, vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est sors nostra. De inuidis etiam patet, quia procerto sicut Delphini plus lætātur tempore aduersitatis & tempestatis, quàm tempore serenitatis, sic inuidi magis sunt lęti qn̄ vident tempestates & miserias aliorum, quàm quando vident eorum prosperitates & serenitates. Isti. n. sunt de quibus dicitur Baruch. 4. Sicut gauisa est in ruina tua, & lætata est in tuo casu (. s. Babylon) sic contristabitur in tua consolatione. Itē de superbis patet, quia verè sicut papilio lętatur & delectatur volare, currere, & circuire ad claritatem candelę, vbi alæ eius comburuntur, ipse vero quandoq; periclitatur & moritur, sic superbi lætantur in suo discursu & volatu ad claritatem glorię mundanæ, vbi alas virtutum perdunt per iniquitatem, alas vero bonorum temporalium amittunt per paupertatem, ipsi vero periculum mortis æternæ incurrunt per criminum multiplicitatem. De lætitia talium dr̄ Eccl. 11. Lætare iuuenis in adolescentia tua, ambula in vijs cordis tui &c. Non sic ergo, sed lætamini in dn̄o. Vnde in Psal. Lætetur cor quęrentium dominum &c. Lætemur ergo de diuinæ sustinētiæ fortitudine. ¶ Itē

C dico q lætari debemus de æternæ opulentiæ plenitudine, quæ ostenditur cum dr̄. Sperabit in eo. Spes. n. est de futuris, quia sicut operarius qui in agro laborat, & pugil qui acriter in bello dimicat, lætātur & gaudent in eo quia ex talibus laboribus sperant venire finaliter ad quietem & ad mercedem, sic verè boni qui sunt in mundi laboribus, lætantur quia certissimè sperant exinde venire ad quietem & præmium Paradisi. Sperabit inquit in eo. Ideo bene docet Psal. Sperate in eo omnis cōgregatio populi, effundite coram illo corda vestra, Deus adiutor vester in æternum. Vnde de tali lætitia quæ de spe futurorum generatur, potest dici illud Prouer. 10. Expectatio iustorū lætitia. Ista est ergo lætitia interior & virtuosa. ¶ Secundo dico q est lætitia exterior & vitiosa, & ista est lætitia qua peccatores in hoc mundo lætantur, quam procul dubio sequitur tristitia sempiterna. Extrema. n gaudij luctus occupat. Prouerb. 14. Sicut. n. Syrenę tp̄e sereno solent lætari & cantare, talis tn̄ lætitia propinquā denotat tempestatem, sic verè pc̄tōres dum arridēt eis serenitas prosperitatis mundanæ, ipsi sunt in magno gaudio & honore, ex isto tn̄ sequitur sempiterna tristitia, & ex illo gaudio sequitur æterna desolatio. Esa. 16. Ablata est lætitia de Carmelo. ¶ Tertio dico q est lætitia superior, quæ est beatorū. Et ista est illa qua in Paradiso sancti & angeli consolantur & gloriantur, quia sicut dr̄ Esa. 51. vbi loquitur de ciuitate Paradisi. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Sufficit &c. Sed accipe distinctiones quæ sunt in sermone. Lætare Hierusalem, & pone eas hic. Et vide supra de gaudio, exultatione, & iocunditate &c.

Leuare.

Nota q leuare idem est quod sursum erigere vel portare, sed quia supra dictū est de eleuare, de sublimis, de excelsus, ideo breuiter de eleuare, aliquid dicendum est. Nota ergo q triplex est leuatio vel erectio, videlicet quædam virtuosa, quædam vitiosa, quædam gloriosa. A

Prima est perfectorum.
Secunda peccatorum.
Tertia est beatorum.

Leuantur. n. & sursum eriguntur perfecti per cœlestium affectionem. Leuantur infecti per dignitatum ambitionem. Leuantur beati per supernorum adeptionem. Est igitur quædam leuatio virtuosa, & ista est quando homo ab inferioribus se leuat ad superiora, & à temporalibus ad æterna. Sicut. n. ignis à propria natura sursum leuatur, & hoc quia sursum est sphera & regio ignis, & suum originale principium, sic verè quia Deus est nostrū principale principium & origo, ideo nosipsos debemus sursum ad ipsum leuare, & mentem & affectum ad eum ordinare. Vnde de viro perfecto & iusto potest dici illud Thren. 3. Sedebit solitarius, & tacebit, quoniam leuauit se supra se. Nos. n. ipsos & supra appetitum conditionis nostræ debemus leuare, & vsque ad cœlestia nos transferre. Ibi. n. cessant laborum anxietates. Sedebit inquit. Cessant malorum societates. Solitarius inquit. Cessant verborum nimietates. Tacebit inquit. Igitur leuemus nos supra nos. exeamus de cauerna nostræ carnis. ascendamus ad Deū mente, vt ibi finaliter leuemur in corpore. Et ideo notādum q nos debemus leuare nos Se inquit. Quia. s. quicquid est in homine, debet esse sursum ad dominum leuatum. s.

Caput intentionis.
Cor cogitationis.
Facies affectionis.
Oculus cognitionis.
Manus operationis.
Os locutionis.

Caput. n nostrum, i. intentio, semper debet esse ad Deum leuatū, & ad ipsum principaliter ordinatum. Vnde Luc. 21. Respicite & & leuate capita vestra. Item leuemus ad eum cor totius cogitationis, vt. s. ibi fixa sint corda nostra, vbi vera sunt gaudia. vnde Threno. 3. Leuemus corda nostra cum manibus ad dn̄m. Item leuemus ad Deum faciē affectionis. Voluntas. n. est facies animæ, quæ semper ad Deum est eleuanda, conuertenda, & erigenda. Vnde ipse dicit Cant. 2. Ostēde mihi faciem tuam &c. Iob. 11. Leuare poteris faciem tuam absque macula. Quod est contra auaros, qui faciem cordis & affectionis semper habent ad terram inferius per auaritiam depressam. Similes illi animali venenosissimo Ægyptiaco quod moratur in fonte nigri, quod semper inclinat faciem versus terram, quia alias venenositate sua interficeret quicquid videret. 2. Reg. 2. Leuare nō potero faciem meam. Item leuemus sursum oculos cognitionis. Oculos. n. cordis debemus leuare & erigere videlicet

Ad implorandum diuinam pietatem.
Ad deprecandum sanctorum charitatem.
Ad contemplandum cœlorum dignitatem.
Ad cogitandum inferni vilitatem.
Ad meditandum cordium prauitatem.

¶ Igitur leuemus oculos cordis nostri ad diuinum præsidium implorandum. Vnde Psal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Item ad sanctorum auxilium deprecādum. Vnde Psal Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Item ad cœlorum fastigium contemplādum, vnde Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum & gloria dn̄i super te orta est. Sequitur. Leua oculos tuos, & vide. Item ab inferni supplicium cogitandum. vnde Esa. 51. Leuate in cœlum oculos vestros, & videte super terram deorsum. Itē ad cordium flagitium cogitandum. vnde Hiere. 3. Leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis. Leuemus igitur oculos nostræ considerationis. Item leuemus manus nostræ operationis. Manus. n. sursum leuantur ad aliquid B

Supplicandum.
Iudicandum.

Et revera charissimi istis octo de caussis debemus leuare & in principio ponere manus

Indicendum. uere manua operationis uostræ.i.
Inhibendum. opera nostra, videlicet vt aliquid à
Porrigendum. domino supplicemus. Vnde Psal.
Accipiendum. Leuaui manua meas ad te, anima
Percutiendum. mea sicut terra sine aqua, tibi. Item
Defendendum. vt alijs exempla vtilia indicemua.

Iosue.n. leuauis clypeum qui erat iu manu sua, contra Hay, ad cuius conspectum fortificatus exercitus ciuitatem deuicit. Iosue.8. Quia verè quãdo prælati clypeum bonorum exemplorum alijs ostendunt, ad preliandum contra vitia fortius intendunt. Vnde Psal. In nomine tuo leuabo manus meas. Item leuemus manus vt alijs mandata & consilia iniungamus. Psalm. Altitudo manua suas leuabit. Item vt peccata & vitia alijs inhibeamus. Psal. Leua manus tuas in superbias eorum. Item vt boua temporalia alijs exhibeamus. vnde Exod.14. Leua virgã tuam, & extende manum tuam. & Ezec.20. Cum introduxero vos in terram pro qua leuaui manum meam vt darem eam patribus vestris &c. Item vt à Deo gratias & beneficia accipiamus, sicut de Moyse dicitur Exodi.17. Cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel. Item vt dyscolos percutiamus & corrigamus. Vnde Zach.2. Leuo manum meam super eos, & erũt prædæ eis qui seruierant sibi. Item leuemus manua vt miseroa leuemus & defendamus. vnde Ezech.20. Leuaui animam meã pro stirpe Iacob vt educerem eos de terra Ægypti. Leuemus igitur manus nostræ operationis. Item dico q nos debemus leuare vocem nostræ locutionis. Vox.n. leuatur ad aliquid

Proclamandum. Sic verè nos debemua leuare vocẽ
Deplorandum. locutionis nostræ ad vocãdũ alioa
Implorandum. per prædicationem. vnde Esa.52.
Collaudandum. Voa speculatorum tuorum leua-

uerunt vocem, simulque laudabant. Item leuemua vocem ad deplorandum visia per lacrymationem. vnde Iudic.2. Leuauerũt vocem, & maguo vlulatu ceperunt flere. Item leuemus vocem ad implorãdum dominum per orationem. vnde Lucæ.17. dicitur de decem leprosis q steterunt à longe, & leuauerunt vocem, dicentes. Iesu præceptor miserere nobis. Et sic patet quomodo homo totus debet spiritualiter se leuare quantũ ad omnes sui partes, scilicet quantum ad

Caput intentionia. Quia breuiter quicquid est in bo
Cor cogitationis. mine, totũ debet sursum ad Deũ
Faciem affectionis. leuari & offerri, & ab inferiori-
Oculos cognitionis. bus segregari & auferri. vt de ho-
Manua operationis. mine sic totaliter leuato & erecto
Vocem locutionis. dicatur illud Hierem.4. Ascendit

leo de cubili suo, prædo gentium se leuauis. Transeo breuiter & omitto, & exempla & figuras & diuisiones auctoritatesque prætermitto, propter hoc q pauca sunt themata applicabilia, & quia supra de eleuare & erigere ad sufficientiam est dictũ. ¶ De leuatione vero vitiosa, quæ nihil aliud est quàm superbia, dicitur Hierem.51. Cor suum leuauit contra me. Vide supra in titu. supradictis. ¶ De leuatione etiam gloriosa, de qua dicitur Ezec.43. Leuauit me spiritus, & introduxit me in atriũ interius, & ecce repleta erat gloria domus domini. vide supra in titu. antedictis, quia omitto gratia breuitatis. Sed si forsan velis istam materiam aliquantulum dilatare, notabis quòd in scriptura reperitur.

C Leuatio pertinens ad Christum. ¶ Primo ergo dico
Leuatio pertinens ad iustum. quòd est leuatio quę
Leuatio spectans ad iniustum. spectat ad Christũ.

Constat.n. q Deus quandoq; leuat manum vt percutiat, quandoq; leuat brachium vt eripiat, quandoq; leuat superbum vt deijciat, quãdoq; leuat depressum vt proficiat. Leuat dico manum vt percutiat viros pestilentes, quia pro certo Catus quandoq; ludit cum mure, ipsumq; dimittit ea proposito huic inde discurrere, finaliter tamen pedem suum leuat, & ipsum retinet & percutit ne euadat, & adhibet dentes, ipsum mordet, deuorat & trucidat. Sic Deus cum peccantibus qñq; videtur ludere, in fine tñ contra ipsos manus suas leuat, & ipsos temporaliter tribulat, & æternaliter damnat. Psal. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto? & Deuter.32. dicit dñs. Leuabo inquit in cœlum manum meam, & dicam, viuo ego in æternum. Si arripuero vt fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddã vltionem hostibus meis &c. Item leuat brachium vt eripiat innocentes, quia reuera ipse leuat brachium fortitudinis suæ ad innocentes ab impijs defendendum. Brachium misericordiæ suæ ad indulgentiam de miserijs & tribulationibus eripiendũ. Brachium etiam suæ clemẽtiæ ad delinquentes de vitijs & inferni periculis liberandum. vnde Esa.40. Sicut pastor gregem suum pascet, & in brachio congregabit agnos, & in sinu leuabit, fœtos ipse portabit. Item leuat superbos vt deijciat præsumentes. Constat.n. q sicut athleta aduersariũ suum leuat à terra vt ipsum tandem deijciat, sic Deus quosdã quos per occulta iustitiæ suæ videt finaliter esse damnandos, qñq; in magnos status extollit & leuat, & dum ibi gloriantur, per mortẽ & tribulationem in infernum & in infortunium præcipitat atq; iactat. Rota.n. fortunæ sic pingitur q dũ vnus leuatur, alius deprimitur, immo ad hoc quisq; sursum erigitur, vt cadens postea cõfundatur. Sic verè facit de malis occulta Dei prouidentia, quam in isto casu voco fortunam. Ista est autem mala & periculosa leuatio, quia.s. quanto quis in temporalibus plus leuatur, tanto (vt cõuer) magis in spiritualibus inclinatur. Res.n. perpendicularis nunquam ab vna parte leuatur, quin ab altera deprimatur, sicut patet in lance seu in statera. Cum igitur homo habeat duas partes, s. animã & corpus, spiritualia & terrena, nunquam potest ex parte vnius leuari, quin ipsum cõtingat vt cõiter ex opposito aggrauari. Quia si leuatur in temporalibus, deprimitur necessario in spiritualibus. Et econuerso si anima leuatur & erigit in spiritualibus, caro necessario premitur & calcatur in mũdialibus. Bene ergo dicitur Iob.10. Si iustus fuero, non leuabo caput. vnde Ezech.21. Nonne hic est qui humilem subleuat, & sublimẽ humiliat? De quodam.n. tyranno in suis actibus prosperante & de sua potentia gloriante audiui q in palatio suo fecerat depingi rotam fortunę, & in superiori gradu pingi & poni se fecerat eleuatũ. Cum ergo die quadam præsentibus suis rotæ pulchritudinem commẽdaret, & à quodam prudentiore peteret an hmõi pictura pulchra foret, respondit q sic, sed q ibi vnum deficiebat, videlicet vnus clauus qui teneret rotam ne volueretur. Audierat.n. ille, quia teste Greg. Sępius in altum quis tollitur, vt cadẽs inde fortius confringatur. Figura Exod.10. vbi vr q ventus vrens leuauit locustas, operueruntq; vniuersam superficiem terræ, vastãtes omnia. Sed sequitur q dominus flare fecit ventum contrariũ, qui arreptas locustas proiecit in mare. Ventus.n. vrẽs est prosperitas, qua mediante mali leuantur. Ventus contrarius est, quo finaliter sufflante locustæ.i. superbi pctõres in mare mortis & inferni præcipitãtur. Deus ergo leuat superbos, vt deijciat præsumentes. Item dico q ille leuat depressos, vt pręficiat super gentes. Deus.n. quandoq; suscitat de puluere egenum, & de stercore erigit pauperem, vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Quia.s. ipse est qui pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat. 1. Reg.2. Vnde de Iehu rege Israel legitur q ipse Ionadab leuauit ad se in currũ suũ. 4. Regũ.10. Et de Helia dicitur. 4. Reg.2. q dominus in curru igneo ipsum leuauit in cœlum. Quia reuera sæpe fit per occultam Dei prouidentiam, q boni de infimo gradu leuantur ad summũ per prelationem, de terra & terrenis leuantur ad cœlum de contẽplatione, de mundo leuantur ad Paradisum per finalem beatificationem. Vnde de leuatione temporalis dignitatis & prælationis potest dici illud Ezech.3. Spiritus quoq; leuauit me, & abij amarus in indignatione spiritus mei. Dico.n. q licet spiritussanctus iustum quandoq; velit ad dignitates leuare & extollere, ipse tamen tristis & dolens debet suscipere, & si forsitan dignus sit, timere & metuere. De leuamento vero contemplationis potest dici illud Ezec.11. Spiritus quidem leuauit me, & adduxit me ad trãsmigrationem in visione spiritus Dei. De leuatione vero ad apicem æternæ fœlicitatis & consolationis potest dici illud Eze.43. Leuauit me, & introduxit me in atriũ interius, & ecce repleta erat gloria domus domini. Vnde de beatis dicitur Esa.63. quòd indulgentia domini redemit eos, & portauit eos, & leuauit eos in diebus sæculi. Sic ergo patet quòd est leuare pertinens ad Christum. ¶ Secundo dico quòd est leuare pertinens ad iustum. Iustus enim leuare debet & ab infimis erigere. D

Animum languentem, vt contempletur. Dico ergo q in-
Proximum egentem, vt consoletur. stus debet leuare
Optimum iacentem, vt honoretur. languentem ani-

mum ad viti cognitionem. Quia reuera aĩum nostrũ languentem & tepidum nos debemus leuare ad videndũ redẽptionis fructum Lucæ.21. Respicite & leuate capita vestra, qm̃ appropinquabit redemptio vestra. Contritionis luctum. 1. Regũ.24. Leuauit rex Saul vocem, & fleuit. Et illud prædictum Hier.3.

Leua

Leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis. Deuotionis statum.i.crucem & passionē Christi, quā.s.leuare debemus in memoria nostra ad spem & fiducia saluationis. vnde Hiere.4. Leuate signum in Syon, & confortamini. Saluationis statum.s.gloriam æternā. Esa.60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini super te orta est. Sequitur. Leua in circuitu oculos tuos & vide. Statum damnationis.s.infernum. Exod.14. Leuantes filij Israel oculos viderunt Ægyptios mortuos.i.dæmones infernales, & timuerunt valde. & Ezec.8. Leua oculos tuos ad viam aquilonis. Dico ergo q iustus debet leuare languentem animum ad veri cognitionem. ¶ Deinde dico q debet leuare egentem proximum ad boni susceptionem, quia.s.iustus videns proximum suū pauperem & egentem, debet ipsum leuare, a tribulatione & angustia liberare. Figura Deut.22. vbi asinus si ceciderit, præcipitur leuari. quia.s.si asinum.i.pauperem sub mundi infortunijs inuenimus cecidisse, ipsum debemus per pium adiutoriū subleuare, & consolatione debita consolari. vnde Hiere.38. Leua Hieremiam prophetam de lacu antequā moriatur. Et si istud intelligitur de lacu miseriæ corporalis, multo fortius de lacu miseriæ spūalis, videlicet de peccato quia s.multo maius meritum est leuare hominem de lacu peccati, quàm a lacu præsentis miseriæ vel tormenti. ¶ Deniq; dico q leuare debemus iacentem optimum ad dignam prælationem, quia s.iustus debet bonos & rectos in statu infimo constitutos, ad statum dignitatis & prælaturæ leuare, & eos prout decet, honorare & promouere. vnde.3. Reg.20. dicitur q rex Israel leuauit Benadab vt sederet secum in curru suo. Istud est igitur leuare pertinens ad iustū. Sed de hoc vide in principio titu. vbi plenè inuenies &c. ¶ Tertio dico q est vnum leuare spectans ad iustum, & sic dico q iniustus supra seipsum leuatur per præsumptionem. Contra prælatum per rebellionem. Contra subditum seu egenum per oppressionem. Contra proximum seu sociū per oppugnationem. Contra Deum per obstinationem. ¶ Dico ergo q mali leuantur contra seipsos per præsumptionem & superbiam. Oseæ.14. Adimpleti sunt & saturati sunt, & leuauerūt cor suū, & obliti sunt mei. Item leuantur contra prælatos per inobedientiam & rebellionem.2. Reg.20. Homo de monte Effraim Zyba filius Bochri cognomine, leuauit manum suam contra ciuitatem & regem Dauid. Item leuantur contra subditos per iniustitiam & oppressionem Iob.31. Si leuaui super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorē. Vnde contra tyrannos dicitur Hier.4. Ascendit leo de cubili suo, prædo gentium se leuauit. Item leuantur contra proximos seu socios per discordiam & dissensionem, contra illud Esa.2. Nō leuabit gens contra gentem gladium &c. Item leuantur contra Deum per perfidiam & obstinationem. Vnde de perfidis dicitur Ezech.18. Vir qui iniustitiam non fecerit, nec in montibus comederit, nec oculos suos leuauerit ad idola, viuet. De obstinatione vero dr̄ Hiere.51. Cor suum leuauerunt contra me. Nō pono exēpla, nec dilato, quia vbi Leuare, & Corrigere, & in alijs similibus satis dixi. Et hæc de Leuare sufficiant.

A **Leuita. Leui.** Nota q leui fuit vnus de.12. filijs Iacob, cuius filij & successores dicti fuerunt leuitæ. Fuit igitur in lege antiqua populus leuitarum

Diuinis vsibus deputatus.
A plebis legibus separatus.
Possessionibus vacuatus.
Varijs ritibus consecratus.

¶ Leuitæ.n.ad seruiēdum domino & ad ministrandum in tabernaculo & in templo erant specialiter dedicati, sicut dicitur Nume.1. Erant etiam varijs ritibus consecrati, sicut dicitur Num.8. Erāt insuper à plebis domibus segregati, sicut dicitur Num.3. Erant insuper possessionibus nō dotati, sicut dicitur Deu.18. Possessiones.n.exceptis domibus non habebant, sed decimis, primitijs & oblationibus contentī erant. Per istos ergo leuitas possunt intelligi viri ecclesiastici & religiosi, qui etiam in noua lege leuitis fuerunt substituti, quia.s.diuinis vsibus deputantur, & ad ministrandum Deo circa altare spiritualiter ordinantur. vnde Nume.3. Applica tribum leui, & facies stare in conspectu Aaron vt ministrent & excubent & obseruent, & custodiāt vasa tabernaculi, seruientes in ministerio eius. Et aduerte q officium leuitarum eorum erat sacrificia ministrare. Tubis populum aduocare. Deum canendo laudare. Onera tabernaculi portare. Et arcā domini solummodo tangere vel tractare. Sic verè charissimi viri ecclesiastici debent sacrificare missam celebrādo. Populum aduocare alte prædicando. Deuote cantare Deum collaudando. Onera portare pœnitentiam faciendo. Et arcam domini.s.sacramentum altaris soli tangere, soli ad eius sacrificium accedendo. vnde 1. Para.15. dicitur q illicitum est, q à quocunque portetur arca, nisi à leuitis. Et sic homo erit diuinis vsibus deputatus. vnde Nume.3. Eruntq; leuitæ mei. Leuitæ igitur erāt diuinis vsibus deputati. ¶ Item debent esse à mundi legibus segregati. Quia viri ecclesiastici debent esse per excellentiā vitæ segregati & distincti à moribus aliorum. vnde Deut.10. Separauit tribum leui. Item debent esse possessionibus denudati, quia.s.dato q habeant possessiones temporales, illas tamē habent nomine Ecclesiæ suæ, & non nomine suo. Item si habent eas in re, non tamen debent eas habere in affectu, iuxta illud Psal. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Datæ.n.non fuerunt leuitis possessiones, duplici ratione.s. vt solummodo iactarent in domino curam suam, & sic ipsæ eos enutrirēt, & ne distractio temporalium ipsos à Dei seruitio impediret. quia.s. viri ecclesiastici nunquā se debent à Dei seruitio propter temporalia distrahere, sed semper debent ad dominum cor habere, & in auxilio temporalium non sperare. vnde Iosue.14. Nō acceperunt leuitæ aliam partem in terra, nisi vrbes ad habitādum. Debent igitur esse possessionibus leuitæ denudati. Item dico q debent esse varijs ritibus cōsecrati. Circa quod est aduertendum q tria requirebantur in consecratione leuitarum, quæ spiritualiter intellecta in viris ecclesiasticis requiruntur ad hoc q sint spirituales leuitæ, & q digni habeantur domino ministrare. Debebant.n.spargi aqua lustrationis, lauare vestimenta, radere capillos, sicut dicitur Nume.8. In quo notatur q ecclesiastici debent habere interius munditiam puritatis. Exterius decentiam honestatis. Inferius carentiam facultatis. Debent.n.viri ecclesiastici astringere carnis fœditatem, & ista est aspersio aquę lustrationis. Depingere morum honestatem, & hæc est lotio vestimentorum. Contemnere rerum facultatem, & ista est rasio capillorum. Igitur si digne Deo volumus consecrari, astringamur vt lauemur à fæcibus carnalitatis, qd̄ ostenditur in hoc q ipsi leuitæ aqua lustrationis.s.vbi immundi purificabantur iubebantur aspergi. Per aquam.n.significatur castitas, qua quidem carnis puritas astringitur, & omnis mentis fœditas depuratur. Vnde Psalm. Asperges me domine hisopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Item depingamur & ornemur virtutib⁹ honestatis, & hoc datur intelligi in lotura vestimentorum. Vestimenta.n.quæ exterius apparent, & omnia verecunda celant, significant honestatem, qua defectus interiores celantur, & mores exteriores ornantur. Exodi.19. Lauent vestimenta sua vt sint parati. Item exuamur & nudemur ab opibus terrenæ facultatis, & hoc datur intelligi in rasura capillorum. Capilli.n.significant bona temporalia, quæ non sunt de essentia naturæ humanæ, immo more capillorum sunt superflua & extrinseca. Ezech.5. Accipe gladiū acutum radentē pilos. Et sic si mundi bona contēpserimus, si conuersationē mundauerimus, si carnē nostrā purgauerimus, nos erimus spirituales leuitæ, & digni erimus domino consecrari, & sibi debitè ministrare. vt sic quilibet possit dicere illud Iudic.18. Leuita sum de Bethleem Iuda, applicatus, assumptus, & additus. quia.s.nos debemus Deo applicari, sibi humiliter seruiendo, & ab ipso assumi, & ei addi per charitatis vinculum adhærendo, vt sic dominus possit dicere illud Malach.2. Pactum meum cum leui fuit, à facie nominis mei pauebat, lex veritatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate. Hoc igitur de leui sufficit.

Leuis. Leuitas. Nota quòd leuitas est qualitas rei qua.s.ipsa res efficitur facilis ad mouendum, & ad de loco ad locum agiliter transferendum. Leue.n.dicitur quicquid onere seu pondere non grauatur. Et nota quòd moraliter loquendo, leuitas sumitur A

Pro virtuosa agilitate.
Pro vitiosa mobilitate.
Pro gratiosa facilitate.

Leuis est vir iustus, quia agilis ad operandum. Leuis est vir stultus, quia mobilis ad euagandum. Leuis est vir conflictus, quia facilis ad tolerandū. ¶ Primo igitur dico q est quædam leuitas quæ est virtuosa, & ista est illa qua viri sancti sunt expediti & agiles ad faciliter obediendū, & ad bonū faciliter exequendum. Elementa.n.leuia & quæ graui materia non premuntur, habent motum suū à centro ad circumferentiam, & cōtinuè & necessario agitantur, & motum aliquem exequuntur, sicut patet in igne, & aere. Sancti.n.qui graui & terrestri diuitiarū seu vitiorum materia non fuerunt

non fuerunt grauati, sed per paupertatem voluntariam & per vitiorum & terrenorum carentiam leues & agiles sunt effecti; motum cordis superius babuerunt, à centro idest à mūdo recesserunt, & ad spiritualium & æternorum bonorum altā circunferentiā mentaliter accesserunt, & ad bona opera exequenda se faciles obtulerūt. Constat.n. quòd animal leue citius currit, & prædam suam melius insequitur, citius fugit, & difficilius capitur. Sic verè iusti prælati, qui.s. spiritualiter sunt leues, prædam bonorum operum auidius insequuntur, & periculum tentationum effugere vel euadere citius comprobātur. Istos ergo compara pardo vel onagro, quæ sunt animalia valde leuia. vnde Hiere.2. Cursor leuis explicans vias suas onager assuetus in solitudine. Vide istam auctoritatem alibi.s. in ti. N. Sicut ergo milites amant in prælio leues equos, & nauis etiam composita de lignis leuibus magis est cæteris diligenda, sic Deus tales diligit & eligit, quos spiritualis paupertas & vitiorum carentia leues facit. Esa.19. Ascendet dominus super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum. Figura ad hoc Gen. 6. vbi Arca Noe in qua saluatum est genus humanum à diluuio, de lignis leuigatis dicitur fabricata. Figura etiam Deute. 27. vbi altare præcipitur domino erigi & fieri de lapidibus leuigatis, & a pondere attenuatis. Ad denotandum quòd illi qui arca salutis & altare deuotionis esse volunt, & qui saluare à diluuio peccati, & Deo conciliare alios solent, leuigati.i. leues effecti & à terrenis & vitijs depurati ante omnia esse debent, quia.s. nullus Deo acceptus efficitur, nisi qui à terrenorū pondere, mente vel corpore leuigatur, sicut apparuit in apostolis qui leues & pauperes fuerunt, & ideo faciliter per mundū cucurrerunt, & mundum à peccati diluuio liberauerunt. vnde Abac.1. Leuiores pardis equi eius, & velociores lupis vespertinis. Ista est igitur leuitas virtuosa. ¶ Secundo dico quòd inue-

B nitur leuitas vitiosa. Et sic per leuitates intelligo

Mentis instabilitatem:	Talis.n. est pericu-
Morem insolentiam.	losa, quia res leuis
Inconstantiam & mobilitatem.	longe proijcit, non

bene sistitur, cito corrumpitur. Longe dico proijcitur, quia.s. res leues faciliter mouentur à fluctibus vel à vento. Vnde nautæ in mari citius ducunt nauem competenter oneratam & grauem quàm prorsus vacuam atq; leuem. De monstro etiam marino quod dicitur nautilus, dicit Plinius quòd tempore sereno aquam maris vomit vt leuior fiat, atque ad maris superficiem ascendens, membranam subtilem quam habet inter pedes anteriores, loco veli cum pedibus erigit, & sic per mare velificat & discurrit. Si vero causam timendi habuerit, & si fluctus nimis tempestuosos senserit, tunc propter leuitatem quā aquas euomendo in se contraxit, aquam maris rebibit, & se grauem & ponderosum faciens, sicut ante, ad profundum descendit, periculumq; euadit. Sic verè dico quòd leuitas mentis periculosa est. Nauis.n. animæ nō bene ad sanitatis portum ducitur, nisi diuini timoris pondere, & morum & prudentiæ grauitate firmetur. Alias.n. si animi leuitatibus insolescat, flatus & fluctus tentationis ipsam faciliter rapient, & ad scopulos tribulationum impingent, & finaliter ad piratas infernales deducent. Fatui sunt ergo illi qui vt leues & insolentes appareāt, aquam amaram contritionis, & diuini timoris pondus, & grauitates morum addicant, & erecto velo voluntatis ad flatum & ventū inanis gloriæ vndequaq; se ventilant atq; iactant. Vtile.n. esset talibus quòd in suis fatuitatibus se imminuerent, quodq; causam timoris conciperent, & aquam amarę contritionis bibentes, fundumq; humilitatis petentes, à tempestatis æternæ fluctibus se saluarent. ¶ De leuitate ergo & inconstanti voluntate talium dicitur Iob. 24. In tenebris inquit sicut in luce ambulant, leuis est super faciem aquæ, maledicta sit pars eius à domino, non ambulet per viam vinearum. Et aduerte quòd tales triplicem leuitatem incurrunt, scilicet

Corde.	Corde dico leuiter credendo. Ecclesi.19.
Ore	Qui credit cito, leuis est corde. Ore etiā
Et opere.	leuiter loquendo. Iob.39. Qui leuiter lo-

cutus sum, respondere quid possum? manū meam ponā super os meum. Opere insuper.s. leuiter agendo seu operando. De quo apostolus 2. Cor. 1. Nunquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, secundum carnem cogito, vt sit apud me, est, & non? q.d. Non sum nec debeo esse talis. quia secundum veritatē Paulus constans & non leuis erat, immo leues & fatuos fugiebat, & eorum consortia declinabat. Exemplo illius sanctæ mulieris Annę quæ dicebat. Thob.3. Nunquam cum ludentibus me miscui neq; his qui in leuitate ambulant, participem me præbui. Patet ergo quòd est quædam leuitas vitiosa. ¶ Tertio dico C

quod est quædam leuitas gratiosa, & ista pro certo nihil aliud est quàm diuina mandata & constitutiones, mundi tribulationes & afflictiones, pœnitentiæ lamenta & religionis fatigationes. Licet.n. omnia ista ponderosa & grauia ponderantur infirmis duntaxat & debilibus, respectu tamen pœnæ æternæ gratiosa & leuia iudicantur. De mandato.n. diuino dicitur Matt. 11. Venite ad me &c. Iugum.n. meum suaue est, & onus meū leue. De tribulationum vero præsentium laboribus & tormento dicitur.2. Cor.4. Id quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternū gloriæ pondus operatur in nobis. Quia verè nihil est hic ita graue quin reputari debeat leue, si consideratur præmiū quod acquiritur, & supplicium quod euaditur. De primo acquirendo dicit Aug. super Psal.36. super illud. A domino diriguntur gressus viri. Cum attenderis inquit quæ accepturus sis, omnia tibi erunt vilia & leuia quæ pateris. Sequitur. Hic labore transacto veniet regnum æternum, veniet sine fine fęlicitas veniet æqualitas angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. De tormento vero vitando dicit August. in quodam sermone super Lucam. Quæcunq; inquit quisque grauia patitur in hac vita, comparatione ignis æterni non parua sed nulla sunt. Et alibi. Cogita inquit quoslibet cruciatus, expende pœnas humanas, & compara gehennæ, & leue est omne qđ excogitas. Vt igitur mundi tribulationes & casus nobis leues efficiantur, necesse est ꝙ illa præuideamus, ad hunc finem, vt cum venerint, ipsa leuius & facilius sustineamus vnde Sen. Epistola.79. in fine dicit ꝙ quicquid diu expectatū est, leuius accedit. Et alibi dicit quòd imparatus etiā leuissima expauit. ideo agendum est ne quid nobis inopinatum sit. Talia ergo leuia onera gratiosa & facilia & portabilia Deus nobis iniungit & imperat, & talia debet prælatus imponere subditis quos gubernat. Melius est.n. quòd sub leui sarcina seruiant, quàm ꝙ si nimis premantur, vel desperati fugiāt vel desistant. 3. Reg.12. Leuius fac iugum quod nobis imposuit pater tuus. Et sunt verba filiorum Israel ad regem Roboam filium Salomonis, qui etiam 2. Paral.10. sibi prohibentur dixisse. Pater tuus durissimo iugo nos compressit, tu leuiora impera patre tuo, & paululum de onere subleua, vt seruiamus tibi. Quod quia non fecit, secutus consilium iuniorum, ideo decem partes populi ab eo recesserunt, & regem alium elegerunt. Leuia ergo & nō importabilia debet princeps vel prælatus imponere, vt fauorem Dei & hominum valeat retinere. Ista est ergo leuitas gratiosa. Et sic patet quòd leuitas sumitur tribus modis &c.

Lex.

Nota ꝙ lex nihil aliud est quàm superioris ordinatio vel statutum ad subditorum regimē ordinatum. A

Lex igitur est quoddam spirituale vinculum, quo homines tenentur & ligantur, ne per actus illicitos euagētur. Sicut.n. animalia siluestria non domantur nisi primo fortibus vinculis teneantur, quia.s. nunquam domita efficerentur, si sine vinculis ad voluntatem suam vagari dimitterentur, sic verè necesse fuit vt leges & mandata à Deo & à superioribus fierent, vt infra limites iustitiæ vagabiles mores hominum corrigerentur & domarentur. Homo.n. qui sine disciplina dimittitur, sicut vir vanus in superbiam erigitur, & sicut pullum onagri se liberum natum putat. Iob.11. Nunquam.n. homo perfectè corrigeretur vel domaretur, si sine legis vinculo vagari ad arbitriū suū sineretur. Et ideo ad ligandum mores hominum ne vagarentur, constituta est triplex lex, scilicet

Lex naturæ.	Lex naturæ est illa inflexibilis re-
Lex scripturæ.	ctitudo quā deus in synderesi cō-
Lex humanæ curæ.	scientiæ collocauit, quæ vnicuiq;

dictat & ostendit quid bonum fuerit vel quid malum. De ista igitur dicitur Ro.2. Gentes non habentes legem, cum naturaliter ea quæ legis sunt faciāt, ipsi sunt sibi lex. Lex.n. naturalis est illa quam natura omnia animalia docuit, & quam Deus in nostri cordis volumine exarauit, de qua pōt dici illud Hier. 31. Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam. Lex scripturæ est illa quam Deus Moysi in scriptis dedit, & quam Christus in scriptis euangeliorum suis fidelibus dereliquit. De quibus dicitur Oseæ.8. Scribā eis multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt. Lex vero humanæ curiæ est illa quam ad regimen hoīum principes statuerunt. vnde Rom.7. Lex in homine dn̄atur quanto tempore viuit. Vt igitur cæteris omissis de lege scripturæ quæ in veteri & in

teri & in nouo testamento continetur, aliquid dicamus, quia de legibus particularibus antiqui temporis longum esset dicere, igitur sub breuitate transcurro qualiter

Sacrificia & libamenta offerebantur.
Hostiæ in vijs immolabantur.
Leuitæ & sacerdotes consecrabantur.
Leprosi reconciliabantur.
Homicidæ conseruabantur & occidebantur.
Semina fratrum suscitabantur.
Nazarei dedicabantur.
Mulieres suspectæ probabantur.
Immundi expellebantur.

¶ De omnibus.n.istis sunt in lege speciales tractatus, oīa ista aliquid morale significant, omnes istæ particulares leges plenæ sunt spūalibus intellectibus. Veruntamen causa breuitatis ista ad præsens omitto, quia sicut dicit apostolus. Verbum breuiatum fecit dñs super terram. Ro.9. Et ideo quia gaudent breuitate moderni, illam solam auctoritatem Prouer.6. Mandatū lucerna est, & lex lux, & via vitæ, increpatio disciplinæ exponere dignum duxi. Quia.n. Prouerb.3. præcipitur. Custodi legem atq; consilium, & sicut dicitur Prouerb.28. Qui custodit legem, filius sapiens est. hinc est quòd in prædicta auctoritate quatuor ostenduntur propter quæ lux diuina merito debet custodiri, videlicet quia habet virtutem

Compulsiuam.
Instructiuam.
Directiuam.
Correctiuam.

Per legem.n.diuinam cōpelluntur & mouentur hoies, quia est mandatū. Instruuntur & docētur, quia est lux & lucerna. Diriguntur & tuentur, quia est via vitæ. Coe
B rīguntur & arcentur, quia est increpatio disciplinæ. ¶ Primo ergo dico q lex habet virtutē compulsiuam, quia.s. in multis passibus legis nobis præcipitur aliquid sub præcepto, cuius transgressio est mortalis, quod ostēditur cum dr̄. Mandatum. Lex.n. mandat præcepta, suggerit consilia, dictat iudicialia, ordinat cerimonialia. De mandatis obligatorijs & cōpulsiuis dr̄ Mat.xx. In istis duobus mandatis vniuersa lex pendet & prophetæ. Ideo petebat Dauid in Psal. Legē pone mihi dñe viam iustificationum tuarum, da mihi intellectum vt discā mandata tua. Sicut.n. tāta est virtus clamoris leonis, q ad eius edictū animalia figunt gradum, sic verè tanta debet esse in cordibus nostris virtus legis Christi, q ad eius mādatum & clamorem debemus figere gressua nostros, & à cunctis malis actibus desistere & cessare. Vnde illud potest figurari Prouerb.8. vbi dr̄ q Deus præparabat cœlos & terram, & certa lege & gyro vallabat abyssos, circūdabat mari terminum suum & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Vbi ostenditur q sub lege, sub gyro, & in circuitu & in vallo mandatorum diuinorū tria malarum personarum genera continentur, & ibidē recluduntur, quia.s. sicut dr̄. s. Tim.1. Iusto lex nō est posita, sed iniusto. Et isti sunt illi qui dicuntur abyssi per insatiabilitatē auaritiæ, qui etiam dicuntur mare per amaritudinē inuidiæ & malitiæ, qui insuper dicuntur aquæ per fluxibilitatem carnalis immunditiæ. Habet igitur lex virtutem compulsiuam. Mandatum inquit. vnde Baruch.4. Hic est liber mādatorum Dei, & lex quæ
C est inæternum. ¶ Secundo dico q lex diuina tenēda & seruada est, quia habet virtutem instructiuā, quod ostenditur cū dr̄ lux & lucerna. Sicut.n. per lucem nobis ostenduntur incognita & obscura, sic per lucem legis diuinæ omnis erroris obscuritas effugatur, & oium necessariorum ad salutem vtilitas declaratur. Per hanc lucem scit homo quid debet facere, quid fugere, quid credere, quid amare, quid petere, quid appetere. Vnde de ista luce dicitur Sap.18. Iam inquit incipiebat incorruptū legis lumen sæculo dari. Quia sicut dicitur Eccle.19. In omni sapientia dispositio. Et nota quòd lumen legis diuinæ nobis illuminat ad sciendum principaliter tria, videlicet

Facundiæ veritatem.
Concordiæ vnitatem.
Iustitiæ æquitatem.

A lege.n. diuina ꝓcedit veritas & facundia. vnde Malach.2. Lex veritatis fuit in ore eius. Itē exinde procedit cōcordiæ vnitas. Vnde in Psal. Pax multa diligentibus legem tuā. Item inde procedit iustitię ęquitas. vnde Sap.18. Iustitiæ legem in concordiam disposuerunt. Lex ergo diuina habet virtutem instructiuam. ¶ Tertio dico q diuina lex ha
D bet virtutem directiuam, quod ostēditur cū dr̄. Via vitæ, quia .s. ista est via recta dirigens ad vitam æternā. Sicut.n. via recta rectè perducit ad terminū, sic verè lex diuina rectè perducit ad Paradisum. Vnde in Psalm. dr̄. Legem pone mihi dñe viam iusti. tua. & exquirā eam semper. ¶ Quarto dico q diuina lex habet virtutem correctiuam, qd̄ ostenditur cum dr̄. Increpatio disciplinæ. Per legem.n. puniuntur & corriguntur malefactores. vnde Ioan.8. dr̄ de muliere in adulterio deprehensa q in lege mandatur hmōi lapidari. & Ro.2. Quicunq; in lege peccauerit, per legem iudicabitur. Vnde etiam Iob.5. docemur. Increpationem inquit domini ne reprobes, qū ipse vulnerat & medetur, percutit, & manus eius sanabūt. Increpatio inquit disciplinæ. Sic ergo patet quomodo per legem

Corrigimur.
Dirigimur.
Instruimur.
Et impellimur.

Et ideo bene dico q est lex tenēda & cogitanda. Quod tamen est contra multos qui de lege diuina non curant, sed delinquendo ipsam prætereunt & impugnāt. vnde Esa.24. Infecta est terra ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Et isti sunt potissimè illi qui legem magis deberent facere & seruare. s. illi qui ex ꝓfessione & officio ad hoc sunt necessario obligati, sicut sunt ecclesiastici & religiosi, qui (vt cōmuniter) minus timent transgredi legem Dei quàm simplices & alij ignari. Quibus loquitur August. Præuaricatores inquit legis attendite legem. & Hiere.5. dicitur. Sacerdotes non dixerunt vbi est dominus? & tenentes legē, nescierunt me. & Eze.7. Peribit lex à sacerdote, & consilium à senioribus. Et breuiter hodie videtur impleta prophetia Michææ.7. In die illa longe fiet lex. Quia pro certo iuxta verbū apostoli, hodie illi qui in lege gloriantur, per præuaricationem legis Deum inhonorant. Quod maxime patet in nobis theologis, qui verba legis habemus, & non facta, qui decimamus mentam & anetum, & dimittimus quæ grauiora sunt legis. Mat.23. Cum tñ teste scriptura Rom.2. Non auditores legis iustificabuntur, sed legis factores iusti erunt apud Deum. Non sic ergo, sed audiamus, teneamus, & faciamus legē diuinā, sicut faciebat Dauid, qui dicebat. Qūo dilexi legē tuā dñe, tota die meditatio mea est &c.
¶ Si vis de mala lege dicere, potes dicere q per leges malorū E
potest intelligi mala consuetudo, vel mala inclinatio eorum. Vnde nota quòd est triplex lex malorum, videlicet Lex

Carnalitatis.
Iniquitatis.
Fatuitatis.

Lex carnalitatis est illa carnis inclinatio seu concupiscentia cui naturaliter subijcitur caro nostra, quæ dicitur fomes seu tyrannus carnis, quæ etiam per baptismum non deletur. Huic .s. subiecta est omnis caro, sicut dicit apostolus. Roma.7. Video inquit aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Et ibidem dicitur de ista lege. Mente seruio legi Dei, carne autē seruio legi peccati. Mēs enim. i. synderesis cōscientiæ semper seruit legi Dei, recte sentiendo, & malo contradicendo. Caro autem, i. carnis inclinatio semper quantum in se est, seruit legi peccati. s. carnis luxurię, seu etiā fœditati. Ista est ergo lex carnalitatis. ¶ Deinde dico q est lex iniquitatis, & ista est lex malorum cōsiliariorum & exactorum, qui ex certa scientia faciunt leges & statuta non ad subditorum vtilitatem, sed vt inde impinguentur, & ipsi exinde reportent emendas & rapacitatem. Esa.10. Ve qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causę humiliū populi mei. ¶ Deniq; dico q est lex fatuitatis. Multi.n. sunt ita fatui q quicquid faciunt, siue bonum siue malum, volunt q pro lege teneatur, dicentes Sap.2. Sit fortitudo nostra lex iustitiæ. & Sapiē.14. Hic error tanquam lex custoditus est. Et sic igitur patet quòd triplex lex mala. Sufficit ergo de lege.

LYa. Lya vxor Iacob, lippa oculis, sed fœcūda, interpretatur laborans, vel laboriosa, sed omitto. Applica si vis ad vitā actiuā, quę quāuis sit turpior Rachele idest contemplatiua, & exemplis & laboribus accommodatior, est tamen fœcundior, & bonis operibus opulentior, & reipublicæ vtilior. Vide in tabula &c. A

Liba. Libamē. Libamentū.

Libare. Nota q libamen dicebatur sacrificium quod fiebat in liquidis rebus, vtpote de oleo vel de vino. Quando.n. in lege antiqua aliquod sacrificiū alicuius rei firmæ vel solidæ offerebant, vtpote de carnibus, semper aliquod liquidum in proportione debita, vtpote vinum vel oleum immiscebant, & istud propriè libamentū vocabant, cum quibus etiam Thus & similam adiungebāt. Ad denotandum q in omni sacrificio bonorum operum quod facimus, semper vinum. i. feruorem deuotionis, oleum. i. dulcorē compassionis, Thus. i. odorem orationis, & similam. i. puritatē intentionis A

intentionis adhibere debemus. Ista possunt perpendi Nume.
28. vbi agitur de iugi sacrificio cum libamentis suis,& in plu-
ribus alijs locis. Moraliter ergo loquendo, dico ꝙ libamen su-
mitur in bono & in malo. Et primo dico ꝙ sumit in bono. Et
sic dico ꝙ libamen & libamina quæ erãt quædã adminicula sa
crificiorũ, significãt propriè bonas circunstantias, quas sacrifi
cijs.i.operibus nostris debemus adiungere, & deuotionem &
compassionem aliaq; spiritualia bona quæ debemus in bonis
nostris actibus adhibere. Vnde de Symeone summo sacerdote
dicitur Eccl.50. ꝙ amplificauit oblationem excelsi regis, por-
rexit manum suam in libationem, & libauit sanguinem vuæ.
Effudit in fundamenta altaris odorem diuinum excelso prin-
cipi. Porrexit manum suam, ecce compassio. Libauit sanguinẽ
vuæ.i.vinum, ecce deuotio. Odorem inquit diuinum, ecce ora
tio vel contemplatio, quę.s.odorat cœlestia de longinquo. Ista
sunt spiritualia libamenta, quæ Deo debemus offerre seu liba-
re, & quibus debemus Deum placare, & nobis reconciliare.
Leuit.6. Hæc est lex libamentorũ quæ offerũt filij Aaron co-
ram dño & coram altari. Sed procul dubio hodie non sic. Non
est enim qui talia munera offerat, nec qui Deo deuotionem,
compassionẽ, & orationem aut contemplationẽ fundat. Vnde
lamentando dr Iohel.1. Ingredimini, cubate in sacco ministri
dei mei, qm̃ interijt de domo Dei vestri sacrificium & libatio.
Licet.n. hodie videantur esse multi offerentes libamẽta & fun
dentes, pauci tñ sunt qui istud digne faciunt, & qui fructũ de-
bitum inde reportant. vnde Hier.18. Oblitus est mei populus
meus, frustra libantes, & impingentes in vijs suis in semitis sæ
culi, vt ambularent in eis itinere non trito. Istud.n. potest dici
de ecclesiasticis, libationem deuotionis & diuini cultus negli-
genter facientibus, & viam sæculi negociaq; & mores munda
nos diligentibus, quia.s. tales frustra libare dicũtur, & eorum
opera à Deo minime acceptantur. Nam ecclesiastici qui sæcu
laria peccata faciunt, & mundanorũ negocijs & ritibus se ex-
ponunt, digne Deo non libant aut offerunt, nec acceptabiles
ipsi fiunt. Oseæ.9. Reuersus est Effraim in Ægyptum, & in As-
sirijs pollutum comedit. Non libabunt dño vinum, & non pla
cebunt ei. Sacrificium eorum quasi panis lugentiũ, omnes qui
comedunt eum, contaminabuntur. Expone bene contra eccle
siasticos, religiosos & prælatos, mundi negocia amplexantes,
& curias principum frequentantes, & sic ad Ægyptũ.i.ad As-
sirios redeuntes. Quia.s. isti vinum deuotionis non libant, qui-
nimmo Deo placere non possunt, dũ in mundo se polluũt de-
linquentes, & illos qui sua sacrificia comedũt.i. qui sua opera
imitantur, suis exemplis fœtidis inquinant. Patet ergo quomo
B do libatio sumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ libatio sumi-
tur in malo. Et sic dico ꝙ per libamina intelliguntur mala ope
ra peruersorum, quæ.s. non Deo, sed demonibus libant & offe
runt, iniquatum ipsorum mandatis & tentationibus obediunt,
& sic abominabiliter eos colunt. Vnde dominus conquerendo
dicit Hiere.2. Dereliquerunt me, & libauerunt dijs alienis. Et
nota ꝙ quidam libant & sacrificant, immolant & seruiunt for
tunæ seu mundi bonis, & hoc faciunt per auaritiam. Quidam
libant Baalim, qui interpretatur deuorator, hoc est dictu, pro-
prio ventri suo, & hoc faciũt per gulam & gastrimargiã. Qui-
dam militiæ cœli.i. mundi potentibus. & hoc faciunt per adu-
lationem & superbiam. Quidam dijs alienis.i. demonibus seu
vitijs, & hoc faciunt per malam obedientiam. Auari ergo for-
tunæ libant. Esaię.65. Obliti estis montem sanctum meum, qui
ponitis fortunæ mensam, & libatis super eam. Gulosi libant
Baalim idest proprio ventri, qui omnia deuorat. Hiere.7. Ec-
ce vos confiditis in sermonibus mendacij, qui non proderunt
vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare
Baalim, & ire post deos alienos. Et Deuter.32. dicitur de dijs
alienis quòd de eorum victimis comedebant adipes, & bibe-
bant vinum libaminum. Superbi autem, militiæ cœli.i. mun-
di potentibus seruiunt & immolant per applausum & per fal-
laciam. Hierem.19. Sacrificauerunt militiæ cęli, & libauerunt
libamina dijs alienis. Idololatræ vero & peccatores dijs alie-
nis, i. demonibus & peccatis offerunt & ministrant per malum
consensum & obedientiam. Hiere.32. Libant dijs alienis liba-
mina ad irritandũ me. Sufficit Vide vbi immolare, sacrificare.

A **Libanus.** Nota ꝙ libanus est mons Syriæ, & multipli
citer signat. Per libanum.n. intelligitur

Status virtualis sublimitatis.	Primus libanus
Status mundialis prosperitatis.	est in Ecclesia
Status supernalis fœlicitatis.	militãte. Secun-

dus libanus est in miseria fluitante. Tertius libanus est in Ec-
clesia triumphante. ¶ Primus libanus est locus perfectorum.
Secundus vero libanus est locus peccatorum. Tertius libanus
est locus beatorum. ¶ Primo igitur dico ꝙ per libanum intel-
ligitur morũ sublimitas. Libanus.n. est mons altissimus. Ame-
nissimus. Fragrantissimus. Fertilissimus. Iocundissimus. Hu-
midissimus. ¶ Mõs dico altissimus est, quia supra omnes alios
eminet & apparet. ¶ Mons etiam amenissimus, quia.s. decor
arborum ibi ęstate & hyeme semper viret. Mons etiã fragran-
tissimus, quia propter arbores aromaticas semper redolet.
Mõs etiam fertilissimus, quia.s. herbis & arboribus fertilibus
& vtilibus summè pollet. Abundat.n. generaliter in quatuor
arborum speciebus, videlicet in cedris, cypressis, palmis, &
oliuis. Mons insuper iocundissimus, quia.s. garritus auium ibi
continuè auditur & feruet. Mons nihilominus humidissimus,
quia.s. ibi fontium & fluminum amenitas semper manet. ¶ Iste
ergo libanus charissimi potest propriè denotare statum perfe
ctionis. Et primo quia iste alijs statibus supereminet per vitæ
singularitatem. vnde Cant.7. sponsa Christi Ecclesia dicitur
sicut turris libani, quæ respicit contra Damascum. ¶ Secundo
quia decor arborum, id est personarum, ibi semper viret per
morum omnium honestatem. vnde Cant.5. Species eius vt li-
bani, electus vt cedri. ¶ Tertio quia odor virtutum ibi redolet
per bonæ famæ sanctitatem, & per sanctitatis famositatem. vn-
de Eccles.24. Quasi libanus non incisus odor eius. ¶ Quarto
quia fœcunditas arborum, id est sanctarum personarum ibi
abundat per bonorum operum vbertatem, quia.s. ibi sunt ce-
dri.i. viri per misericordiam pijssimi. Palmæ.i. viri per pœni-
nitentiam asperrimi. Pinus.i. viri per modestiam mollissimi.
Cypressi.i. viri per patientiam stabilissimi. Et ideo sicut de li-
gno libani fuit ædificatum templum Salomonis, sicut dicitur
3. Regũ.5. sic de bonis personis Ecclesiæ militantis fabricatur
quotidie templum Ecclesiæ triumphantis. Vnde dominus &
illa cęlestis curia potest dicere nostræ Ecclesiæ militanti illud
2. Paral.2. Ligna cedrina mitte mihi, & tigna pinea de libano.
Talia etiã ligna sunt viri sancti, in quibus Deus sedet & quie-
scit. vnde Cantic.3. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis
libani &c. ¶ Quinto dicitur libanus status perfectorum, quia
ibi aues.i. viri spirituales cantant & resonant per Dei laudem
& prædicationis sonoritatem. Vnde Esaiæ.29. Erit libanus in
Chermel. ¶ Sexto quia fontes lachrymarum & fluuius deuo-
tionis & compassionis ibi abundant per mentis irrigationem.
Cant.4. Puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de li-
bano. Iste ergo libanus est mons perfectionis, in quo debemus
per vitæ sanctitatem manere, & ibi continuè habere, quia si-
cut dicitur Esai.29. Erit libanus in Chermel, & Chermel in
saltum computabitur. ¶ Vbi aduerte ꝙ sicut libanus mons ha- B
bet decoris pulchritudinem, ideo dicitur libanus, quod inter-
pretatur candidus. Habet humoris plenitudinem, ideo dici-
tur Chermel, quod interpretatur tener. Habet etiam tumoris
altitudinem, quia dicitur saltus, quia est locus altus, sic procul
dubio in monte perfectionis debet esse decor & pulchritudo
castę cõditionis. Libanus inquit. Humor & plenitudo piæ com
passionis. Chermel. Tumor & altitudo mentis affectionis. sal-
tum. Nos.n. debemus candidari per castitatis depurationem.
Lamentari & humectari per pietatis irrigationem. Sublimari
per voluntatis contemplationem vel exaltationem. ¶ Dico er-
go ꝙ carnis villus debet depurari, quia locus dicitur libanus,
qui interpretatur candor, per quod castitatis puritas significa
tur, sicut visum est supra de candore vel albedine. vt sic cuili-
bet dicatur illud Esaiæ.35. Gloria libani data est ei, decor Car
meli & Saron. ¶ Item dico ꝙ cordis siccitas debet humectari,
supple per pietatem, quod ostenditur cum dicitur. Chermel,
qui interpretatur agnus tener, quia.s. nos debemus esse teneri
per pietatem, agni per humilitatem & benignitatem, quia.s.
virtus pietatis est puteus aquarum viuentium quæ fluunt im-
petu de libano. Cant.4. ¶ Item dico ꝙ mentis grauitas debet
exaltari, quod ostenditur cum dicitur. Saltus Chermel inquit
in saltum reputabitur. quia.s. saltus est locus præceps & altus
in montibus, vbi feræ solent pro refugio ascendere ne à venato
ribus capiantur. & signat altitudinem Paradisi, vbi per con-
templationem debemus ascẽdere, ne venatores inferni nos va
leant inuenire. Vt dicamus illud Eccl.24. Quasi cedrus exal-
tata sum in libano, & quasi cypressus in monte Syon &c. Ce-
dri enim quæ sunt arbores altissimæ, & cypressi quæ sunt ar-
bores solidissimæ & firmissimæ, id est viri sancti, qui per con-
templationem

templationem sunt alti, per durationem sunt firmi; in libano Ecclesiæ debent exaltari & temporaliter promoueri, & spiritualiter per mentis affectionem & exacutionem ad saltũ Paradisi totis conatibus elenari. vt sic dicat quilibet illud Esaiæ. 38. Introibo altitudinẽ summitatis eius. Aduerte tamen figuram. 4. Regum. 24. & 2. Paral. 25. vbi dicitur ꝙ carduus libani misit ad cedrum quæ est in libano dicẽs. Da mihi filiam tuam vxorem. & indignatę bestiæ saltus conculcauerunt carduum. Reuera charissimi ista vidẽtur hodie esse in saltu & in libano idest in dignitatibus Ecclesiæ militãtis. Ibi enim inter cedros, cardui, id est in Ecclesia inter bonos & perfectos inueniũtur insufficientes & imperfecti. Sed quid? pro certo tales cardui idest tales insufficientes sunt præ cæteris ambitiosi, semper. n. nituntur habere filiam cedri in vaorem, quia. s. Ecclesiam filiam Christi ambiunt & desiderant vxorem habere, & ad eius connubium per promotionem transire. Et ideo sequitur. Indignatæ bestiæ saltus conculcauerunt carduum. Quia verè bestiæ saltus idest bonæ personæ quæ sunt in Ecclesia, debent tales ambitiosos & præsumptuosos deprimere, & ipsos per depressionem & correctionem ne vlterius superbiant conculcare. Psalm. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concul. leo. & draco. Tales enim dicuntur aspides per malitiam, basilisci per inuidiam, leones per superbiam, dracones per auaritiam. Carduus igitur non debet regnare in libano, sed cedrus, quia sicut dicitur in Psal. Iustus vt pal. flo. sicut cedrus li. mul. vt sic applicetur illud quod dicitur Ezech. 17. Aquila grandis venit ad libanum, quæ tulit medullam cedri &c. Aquila. n. est contemplatiuus, qui ad libanũ Ecclesiæ debet venire per promotionem, vt ibi de cedro cõtemplationis sumat medullam. i. gratiam & deuotionẽ. Patet igitur quomodo in isto libano Ecclesiæ vel religionis, vel statu virtutis & perfectionis debet

Mentis grauitas eleuari.	Per libanum igitur
Cordis siccitas humectari.	morum sublimitas
C Carnis fœditas expiari.	denotatur. ¶ Secun

do principaliter dico ꝙ per libanum mundi prosperitas denotatur. Libanus. n. interpretatur candidus, quia propter abundantiam niuium mons iste omni tempore candidatur. Sic verè quia in mundo abundat nix & candor mundanæ prosperitatis, quę scilicet more niuis faciliter dissoluitur & destruitur, & more candoris per eius aspectus oculus cordis debilitatur & obtunditur, bene dico quod potest libano cõparari. Vnde de isto libano potest dici illud Naum. 1. Infirmata est Basan & carmelus, & flos libani elanguit. Vbi aduerte quòd mũdi prosperitas est infectiua propter carnalitatẽ, quia dicitur Basan, qui interpretatur pinguedo. Defectiua propter debilitatem, quia dicitur carmelus, qui interpretatur tenellus. Allectiua propter amenitatem, quia ibi est flos. Ista enim est flos alliciẽs. Carmelus deficiens. Basan interficiens. Tertio principaliter dico quòd per libanum cœli fęlicitas figuratur. Sicut enim in libano sunt

Aues modulantes.	Sic in cœlesti curia
Arbores virentes,	sunt aues idest Ange-
Aquæ decurrentes,	li qui Deum laudan-

do dulcissimè modulantur. Sunt arbores, id est sancti, qui virore cœlestis gloriæ perpetuo decorantur. Sunt etiam fontes & flumina voluptatis, quibus sine intermissione beati in patria recreantur. Ideo cuilibet sancto viro potest dici illud Esa. 60. Gloria libani ad te veniet. Et Esaiæ. 35. Gloria libani data est ei, decor carmeli & Saron. Vbi aduerte quòd in isto libano Paradisi est plenitudo summæ voluptatis, quia est ibi gloria. Est celsitudo summæ dignitatis, quia ibi est libanus, mons scilicet altissimus. Est gratitudo summæ largitatis, quia ibi est datio. data est inquit ei. Vide supra de gloria in titulo suo, & supra de altitudine vel de dignitate. Vide etiã supra de dare. Sic ergo patet quomodo libanus tripliciter sumitur in scriptura.

Libenter. Nota quòd ille libens seu libenter aliquid facere dicitur, qui illud voluntariè & sponte & cum complacentia facere comprobatur. Dicitur autem libenter à verbo libet, quod nõ habet nisi tertias personas indicatiui modi, scilicet libet, libebat, libuit, libuerat, libebit. Et signat idem quod placeo places. Igitur dicamus quòd libenter potest accipi in bono & in malo. In bono enim signat bonam & promptam voluntatem & complacentiam quam habet quis ad bonum faciendum. ¶ Dicamus igitur quòd est vnum libenter quod est bonum & commendabile, & hoc est illud quo quilibet homo iustus volũtariè & cum complacentia bonum exequitur, & in bonis operibus occupatur. Quatuor enim modis, vt dicunt philosophi, fit motus naturaliter, sicut lapis naturaliter tendit deorsum à tota proprietate, sicut adamas mouet & attrahit ferrum violenter, sicut sagitta ascendit sursum voluntariè seu libenter, sicut cum sponte quis facit aliquem actum, vel sicut animus dat corpori motum. Reuera talia quatuor genera actuum seu motuum sunt in hominibus quantum ad bona opera facienda. Quidam enim faciunt bonum quasi naturaliter, sicut sunt quidam qui à complexione seu constellatione mouentur ad bonum. Quidam secretè & mirabiliter, sicut illi qui occultè tracti diuinitus per gratiæ inspirationem vel infusionem mouentur ad adamantem, id est ad Deum tanquam ad obiectum perfectissimum. Quidam coactè & violenter, sicut cum quis per tribulationũ immissionem vel aliquam fortem impulsionem mouetur sursum, scilicet ad cœlestia desideranda, & remouetur & elongatur à vitijs temporalibus quæ sunt deorsum. Quidam mouentur voluntariè seu libenter, sicut sunt illi qui ex deliberatione voluntatis etiam contra naturam appetitus per virtutem non per naturam voluntariè ad bonum mouentur. Et sic dicam quòd quidam bonum agunt naturali inclinatione, quidam ex diuino tractu vel inspiratione, quidam ex violentia, tacti tribulatione vel correctione, quidam ex libenti affectu & voluntaria deliberatione. Et pro certo quartus & vltimus est commendabilior, quia scilicet iste importat virtutẽ, alij vero quodammodo important necessitatem. Istud fit voluntariè & electiuè, alia quodammodo extraordinariè & coactiuè. Nam Moysen mansuetum coegit natura benefacere. Moyses enim erat vir mitissimus super omnes homines qui erant in terra. Nume. 12. Nam Petrum apostolum coegit gratia post Christum currere seu rete dimittere, quando scilicet interiori inspiratione interius attrahente & cogente ad solam Christi vocationem ipse & Andreas relictis retibus secuti sunt dominũ. Matt. 4. Nam Paulum persecutorem coegit tribulatio Deum cognoscere, quando scilicet cecidit, & tribus diebus factus fuit cęcus, ita quòd ex his quæ passus est, didicit obedientiam. Hebræ. 5. Sed reuera Dauid regem & prophetam instruat propria voluntas mala fugere, & Deo obedire, & sanctè viuere, cum scilicet dicebat in Psalm. Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est. Libenter igitur & voluntariè non coactè est bonum agendum, & cito & promptè. Vnde Seneca in Epistola. 83. dicit quòd nihil facit virtus quia necesse est. Et libro de beneficijs dicit quòd proprium est libenter facientis, cito facere. Nam qui tarde facit, ex animo non facit. Item libenter & voluntariè est Deo & prælato parendum, in bonis operibus & virtutibus insistendum. Non enim placent Deo coacta seruitia, quia quĩ bona opera non libenter, immo coactus exequitur, æternam inde gloriam non meretur. Nota ergo quòd nos debemus libenter.

Tolerare.	Igitur libenter tolerare
Supportare.	debemus mũdi aduersi
Erogare.	tates, sicut faciebat ille
Laborare.	Eleazarus, vt scribitur
Obtemperare.	2. Macha. 6. qui mortem

pro lege sustinens, dicebat Deo. Propter amorem tuum libenter hoc patior. Item libenter debemus supportare aliorum temeritates. Ideo apostolus dicebat. 2. Corint. 11. Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Item libenter erogemus proprias facultates, sicut Thobiæ iuniori dixit pater Thob. 4. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum, libenter exiguum impartiri stude. Item libenter laboremus propter vtilitatem. s. aliorum, exemplo Pauli dicentis. 2. Cor. 12. Libenter impendam, vt superimpendar ipse pro animabus vestris. Item libenter honoremus supremas maiestates. s. libenter obediendo & obtemperando maioribus. 2. Reg. 15. Omnia quæ præcepit dominus noster rex, libenter exequemur. Istud est igitur vnum libenter quod est bonum & commendabile.
¶ Item dico ꝙ est vnum libenter detestabile, & istud est illud B
quo mali libenter feruntur in malum, ex quo voluntariè linquunt bonum. Lapis enim violenter fertur sursum, sed libenter descendit deorsum. Fulgur quando cadit, non videtur libenter descendere, & hoc quia habet materiam casui repugnãtem, s. ignem, & inde est ꝙ tortuose solet cadere vel venire. Lapis vero cũ nil habeat casus sui repressiuũ, toto impetu solet ruere, & sic rectè cito & libenter cadere, & deorsum se deferre.

deferre. Sic verè est de peccatoribus. Quidā.n. sunt sicut fulgur, qui.s. non ex toto mali sunt, quia ignem.i. remorsum conscientiæ & bonum motum animi secum ferunt, & ideò quando cadunt in aliquod peccatum, non impetuosè ruunt, sed cum quadam displicentia & circumuolutione consentiunt & descēdūt, sicut faciebat Apostolus, qui in isto duplici motu positus dicebat, Roma.7. Non.n. quod volo bonum, hoc facio, sed qđ nolo malum, hoc August. Alij sunt sicut lapis, qui sine obstaculo conscientiæ voluntariè & libenter descendunt ad malum, & cum complacentia impetuosè currunt in peccatum, sicut erat Augustinus ante conuersionem, sic dicens libr. 2. confessionum. Præceps ibā, tāta cœcitate, vt inter coætaneos meos puderet me esse minoris dedecoris, & quādo audiebam eos iactantes flagitia sua, & tanto gloriantes magis quāto magis turpes essent, libebat facere non solum libidine facti, sed etiam cupidine laudis. Quid est vituperatione dignum nisi vitiū? Ego ne vituperarer, vitiosus fiebam. Istud est ergo libere seu libenter detestabile, de quo etiam dicitur Iob. 15. quod ignis deuorabit tabernacula eorum qui libenter munera accipiunt. Et Prouerb. 29. dicitur. Princeps qui libenter audit verba mēdacij, omnes ministros habebit impios. Et hæc de libenter sufficiunt. Vide de sponte & voluntariè & similibus &c.

Liber.

A Nota q̄ liber est illud in quo litteræ & scientiæ describuntur. Quia.n. memoria nostra valde est labilis, ideò necesse fuit libros scribere, vt quod in memoria non retinemus, librorum aspectibus memoremur. Quia etiam humana conditio est mortalis, ideò necessarij fuerunt libri, vt quod ab aliquo per scientiæ studium inuenitur, mediantibus libris post mortem suam ad posteros transmittatur. Notemus ergo quod liber multipliciter sumitur in scriptura. est enim liber

Naturæ.
Scripturæ.
Diuinus.
Humanus.

Primò ergo dico quod liber naturæ, qui est liber inductiuus, & iste nihil aliud est quam vniuersitas creaturarum, quæ nihil aliud sunt quam quædam scripturæ vel lecturæ vbi & in quibus homo potest legere Dei

Potestatem in creatione.
Sagacitatem in gubernatione.
Bonitatem in communicatione.

Et ideò in isto possumus induci ad Deum timendum ratione potentiæ. Ad Deum credendum ratione sapientiæ. Ad amandum ratione bonitatis & influentiæ. Peccatores tamen sunt sicut pueri & fatui, vel laici, qui videntes in libro litteras pulchras & pictas, ibi taliter delectantur q̄ de sensu litterali non curant. Sic verè mundi peccatores in litterarū pictura.i. exteriori pulchritudine delectati, ibi taliter figūt obtutum & amorem, q̄ de sensu spirituali qui ibi relucet, intelligere vel discere nihil volunt. Quod figuratur Esa. 29: Erit vobis visio omnium quasi verba libri signati. De quo tamē libro dicitur ibidem q̄ quia signatus erat, ipsum legere nesciebat tā sciens litteras quam ignorans. Visio.n. omnium creaturarū est sicut liber vnus clausus & signatus, quia.s. sub exteriori apparentia signata sunt, & latent in creaturis diuina mysteria, quia sicut dicitur Rom. 1. Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et Sapien. 13. Operibus attendentes cognouerunt quis esset artifex. Istud tamen verum est, quia sciēs litteras & nesciens, librum hunc legere non possunt, quia.s. tot sunt secreta creaturarum & influentiæ, q̄ nullus est ita sciens qui pro tempore vitæ huius possit omnia penetrare. In isto.n. libro studuerūt philosophi, sed quia signatus erat, in pluribus

B errauerunt. vnde de cœlo dicitur Apoc 6. Cœlum recessit sicut liber inuolutus. Hic est igitur liber naturæ. ¶ Secundus liber est liber scripturæ, & iste est liber quē Deus & Angeli dictauerunt. Prophetæ & Apostoli scripserunt. Doctores & magistri exposuerunt. Prædicatores legerunt & docuerunt. Fideles didicerunt & retinuerunt. Iste liber habet litteras.s. aureas rubeas, nigras, & albas.

Litteræ aureæ sunt cœlestium promotiones.
Litteræ rubeæ sunt passionis Christi mysteria & lectiones.
Litteræ nigræ sunt pœnarum inferni supplicia & comminationes
Litteræ albæ sunt pœnitentium remedia & consolationes.

Et ideò iste liber bene figuratur Eze. 2. vbi dicit idē propheta. Ecce manus missa ad me, in qua erat liber inuolutus, scriptus intus & foris, & scripta erāt in eo lamētationes, & carmē, & væ. Manus ista charissimi signat vniuersitatē illorum qui librum sacræ scripturæ fecerunt. Ista.n. manus. 5. habet digitos.i. 5 genera personarum.s. patriarchas. iudices, prophetas, Apostolos, & euāgelistas. Inter istos.n. digitos est liber scripturæ inuolutus, & multis mysterijs implicatus. Scriptus est intus & foris, quia.s. scriptura habet intus scripturam mysteriorum, & foris in apparentia scripturam historiarum. Sed quid? pro certo istud est planum quod in isto libro scripta sunt lamentationes carmen & væ. quia.s. ibi fit mentio de lamētationibus pœnitētium peccatorum. De carmine triumphantium beatorum. De væ desperantium damnatorum. De isto ergo libro dicitur Baruch. 4. Hic est liber mandatorum Dei, & lex quæ est in æternum. Istum librum nullus potest ad plenum legere, intelligere vel aperire, propterea qđ tot mysterijs est signatus, sed solus

C agnus qui occisus est, dignus est aperire librum, & soluere signacula eius. Apocal. 4. Hic est igitur liber scripturæ. ¶ Tertiò dico q̄ est liber diuinus. Deus.n. dicitur liber scriptus intus & foris, quia.s. intus est diuinitas, foris verò est humanitas. In libro interiori.s. in corde & in scientia deitatis scripta sunt facta hominum vniuersa. Quia sicut dicitur in Psalm. In libro tuo omnes scribentur. Sed potissimè ille est liber vitæ, qui nihil aliud est quam illa æterna notitia quam Deus habet à principio de saluandis. Vnde dicit glo. Philipp. 4. In libro prædestinationis diuinæ omnes saluandi scripti sunt. Et Dan. 12. Saluabitur populus omnis qui inuentus fuerit in libro vitæ scriptus Glo. etiam super illud Lucæ. 10. Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis, dicit sic. Si quis cœlestia egerit vel terrestria, memoriæ Dei quasi quibusdam litteris annotatis æternaliter est affixus. In isto enim scribuntur quidam secundum præsentem iustitiam, & isti possunt deleri, sicut dicitur Exodi. 32. Qui peccauerit in me, delebo eum de libro meo Alij verò ibi scribuntur secundum finalem perseuerantiam, & isti nunquam delentur, sed omnes saluantur. Alij verò scribūtur secundum exemplarem apparentiam in libro exteriori, scilicet in humanitate Christi, Christi exempla quæ sunt necessaria ad salutem sectantes. Christus enim est quidam liber scriptus in pelle virginea, & in camera virginis gloriosæ digitis spiritus sancti. Iste enim liber fuit dictatus in patris dispositione, scriptus in matris conceptione, expositus in natiuitatis manifestatione, correctus in passione, rasus in flagellatione, punctatus in vulnerum infixione, super pulpitum positus in crucifixione, illuminatus in sanguinis effusione, & illigatus in resurrectione, & deploratus in ascensione, quando.s. Angeli dicebāt Quis est iste rex gloriæ? &c. Quis est iste qui venit de edom? Apertus verò erit & explicatus in iudicij promulgatione. Iste igitur est liber de quo dicitur. 2. Paralipom. 34. Reperit Helchias sacerdos librum legis in arca. Est etiam ille liber de quo dicitur Hierem. 32. Sume librum emptionis hunc signatum, & librum hunc qui apertus est, & pone in vase fictili. Liber enim signatus est diuinitas, liber apertus est humanitas, quæ in vase fictili, carnis scilicet humanæ, & in latere arcæ, idest in vtero virginis Mariæ fuit positus & repertus. Et nota si vis quod in isto libro in pulpito crucis posito & explicato possunt legi variæ lectiones. Ibi enim potest legere scilicet

Superbus humilitatem in capitis inclinatione.
Auarus liberalitatem in manuum extensione & perforatione.
Inuidus charitatem in lateris seu cordis apertione.
Diues spiritualem paupertatem in totius corporis denudatione.
Gulosus abstinentiæ parcitatem in amara aceti potatione.
Deliciosus pœnitentiæ asperitatem in coronæ spineæ impositione.
Iracundus benignitatem in crucifixorum indultione.
Instabilis stabilitatem in pedum conclauatione.
Luxuriosus castitatem in matris virginis discipulo, & in discipuli virginis matri virgini commendatione.

¶ De istis igitur lectionibus & documentis dicitur Ecclesiastici. 24. Hæc omnia, liber vitæ, & testamenta altissimi,

D & cognitio veritatis. Hic igitur liber est diuinus. ¶ Quartò dico quod est liber humanus, & iste similiter est duplex. est enim liber conscientiæ cordialis, & liber apparentiæ corporalis. Liber conscientiæ continet bona & mala quæ fecimus. Veruntamen modo est liber signatus occultus & inuolutus, sed verè in iudicio omnibus erit apertus & expositus. quando complebitur illud Dan. 7. Libri aperti sunt, & iudiciū sedit. Sunt.n. libri conscientiæ nostræ, quæ in iudicio singu-

lorum singulis aperientur, & ſm illa quæ ibi apparebunt, homines iudicabuntur. vnde Apoca. 20. Libri aperti sunt, & alius liber apertus est, q est vitæ, & iudicati sunt mortui ex his quę scripta erant in libris, ſm opera eorum. Iste liber est in multis valde malè correctus, immo quasi totaliter corruptus, sicut est illorum qui librum conscientiæ suæ ad malum exemplar malę vitæ aliorum correxerunt & conformauerunt, & ideo multi sunt qui in isto libro nesciunt legere peccata sua vt ipsa confiteantur. Quia quidam sunt qui ibi legũt valde falſe, sicut sunt illi qui vnum dicunt, & aliud omittunt in confessione. Quidã basse nimis, sicut illi qui peccata sua nolunt confiteri. Quidã nimis alte, sicut illi qui de proprijs peccatis se iactant, & qui in eis gloriantur. Liber igitur talis sic corruptus dignus est destrui & comburi, sicut dicitur Hierem. 51. de libro vbi scriptæ erãt maledictiones babylonis, de quo præcipitur q ligetur cũ quodam lapide, & proijciatur in mediũ euphraten. quia. s. tales libri, i. tales malæ conscientiæ, adiuncto sibi pondere lapidis, s. sententiæ diuinæ. infernali flumine submerguntur. Actuum. 19. Contulerunt libros, & combusserunt eos. ¶ Liber verò exterioris apparentiæ signat congeriem morum & virtutum, quia quot sunt in nobis bona exempla & bona opera, tot sunt in libro conuersationis nostræ bona aliorum documenta &c. sufficit.

A Liberalitas. Liberalis.

Nota q virtus liberalitatis est mediũ inter duo vitia quæ tenent extrema, quæ, s. sunt auaritia & prodigalitas. Liberalitas est. n. dare danda, & retinere retinenda, qã. s. hõ debet dare superflua, & retinere pro se & suis necessaria. Ad quod etiam satis nos informat natura, quæ. s. effundendo germen, vel producendo fructus, nunquam tantum exuberat, quin semper humidum radicale retineat, quin semper illud q est necessarium ad sui & ramorum substantiam, secum conseruet & habeat. Sic verè debet facere quilibet prudens, quia. s. nunquam tantum debet in interioribus liberalitatibus affluere, quin semper pro se & radicibus id est pro parentibus & amicis filijs & nepotibus, consanguineis & familiaribus necessaria debeat reseruare. Alias sicut arbor quæ multum in vno anno fructificare solet, vt communiter anno sequenti sterilis inuenitur, sic illi qui dando nimis effluunt, infra breue tẽpus per paupertatem & miseriam sterilescunt. Medium ergo teneat liberalis, & sic agat ne per prodigalitatem pauper fiat, nec per auaritiam nimis vilis. Vnde Seneca in Prouer. Age sic negocium alienum, tuum non obliuiscaris, amico ita prodesto vt tibi non noceas. Et nota q liberalitas debet esse

B Tempori coaptata.
Propere festinata.
Omnibus præsentata.
Prudenter moderata.
De nostro proprio ordinata.
Affectu intimo pensata.

¶ Dico ergo q liberalitas tempori vel loco debet coaptari. Quia reuera sicut videmus q natura in producendo fructus seruat tempora, quia. s. in æstate producit, in hyeme verò se retrahit atq; claudit, sic homo nõ in oĩ loco nec in omni tẽpore debet liberalitatem facere, sed locum & tempus debitum obseruare. Quandoque enim se debet claudere & obstinere, vt tandem occasione reperta & necessaria opportunitate inuenta possit fertilius erogare. Teste enim Ambrosi. de offic. lib. 1. Deus non vult opes effundi, sed dispensari. Quia reuera qui simul totum effunderet, necessitatis tempore nihil haberet. Omni enim negocio tempus est & opportunitas. Vt & sic liberalis dicat illi quem tempore competenti iuuat, illud Esai. 49. & 2. Corinthi. 6. Tempore accepto exaudiui te. & in die salutis adiuui te. Ad quod facit verbum Senecę. epistola. 83. & libr. 1. de beneficijs, vbi de munere seu de beneficio loquens dicit sic. Tempore inquit beneficia magna sunt. Beneficium est enim vnus in fame panis, si eo animo quo debet datur, nec quantum sit, sed qua sit datum voluntate perpenditur. Maius enim sit munus licet idem sit, tempore, loco, & causa. Igitur liberalitas tempori vel loco debet coaptari.

C ¶ Secundò dico quod liberalitas propere vel cito debet festinari. Cito enim debet homo dare, & non differendo petentem affligere vel grauare. Sicut enim dicitur Prouerbior. 13. Spes quæ differtur, affligit animam. lignum vitæ desiderium veniẽs. Deus enim & natura sua beneficia cito dant. nunquam enim procrastinant, immo in momento beneficia sua præstant, nisi sint obstacula quæ resistant. De Deo constat quod subito solet gratiam infundere, nisi obstaculum peccati faciat hoc differri. Si enim cor dispositum fuerit, nunquam Deus gratiam retardabit. Nescit enim tarda molimina spiritus sancti gratia, dicit Grego. De natura etiam constat, quia disposita materia, in momento solet natura formam introducere. Et turbulentis nubibus aere depurato, solet solis præsentia radios suos subito diffundere, & mundum in momento suis splendoribus illustrare. Sic reuera dicam de homine liberali, quia pro certo postquam videt quod medium est dispositum, & quod simul concurrunt tempus, persona, locus, causa, non debet procrastinare, sed quod dare voluerit, cito dare. vnde Seneca de beneficijs libr. 1. dicit. Acerba inquit crudelitas est differre pœnam. genus misericordiæ est cito occidere &c. maior est gratia quæ minus diu perpendit. Et ibidem dicit quod proprium est liberter facientis cito facere. Nam qui tarde facit, ex animo non fecit. Ista tamen sunt contra multos, qui. s. munus quod ipsi dant tanta dilatione distrahunt, quod gratiam suam non dant propriè, immo carissime vendunt. Isti ergo liberales dici non possunt, quia non libere, immo coacte faciunt quod concedunt. Contra quos dicit Cassio. in epistola. quod honestius est rem negare, quam longos terminos assignare. Minus. n. decipitur cui celeriter denegatur. Res. n. ad multam instantiam habita, cara videtur. Gratius est donum q venit ante precea. Seneca etiam de beneficijs dicit. Beneficium debet esse

Nulla dilatione suspensum.
Nullis precibus redemptum.
Nullis meritis comparatum.

Liberalitas igitur ꝓpere vel cito debet festinare, seu sine diffugio dari & properari. ¶ Tertiò dico quod liberalitas cunctis hominibus debet elargiri. Liberalis. n. animus debet omnibus generaliter esse liberalis, & omnibus benefacere quando potest, exemplo cœli & solis, qui omnibus creaturis influunt, & à suorum radiorum influentia nix excludunt. vnde Seneca de beneficijs libro. 1 dicit quod officium liberalis est omni petenti dare, & deos imitari. Si deos inqt imitaris, da etiam ingratis. Nam & piratis maria patent, & so. oritur sceleratis. Aduerte tamẽ quod illud intelligitur ceteris paribus. Nam sol prius illuminat partes magis propinquas quã remotas, & mare multo plus arenas & terras sabulosas irrigat, quam fœcundas cum sibi amplius sint propinquæ. Sic verè cũ liberalis homo omnibus debeat bonum facere, tamen propinquioribus hoc est consanguineis, familiaribus, & amicis, & arenosis, hoc est sterilibus pauperibus & egenis, debet ceteris paribus primo dare, & eis quod necesse est, præ alijs ministrare. vnde Ambro. de offic. dicit sic. Liberalitas perfecta est quã probat os pauperis, & non tuum. liberalitas enim fide, causa, loco & tempore commendatur, vt. s. primo extendatur circa domesticos fidei. Et ibidem dicitur q in pari necessitate melius est subuenire suis quam alijs. Quod tamen est contra multos, qui. s. liberales sunt non pauperibus, sed diuitibus, non propinqs. sed forensibus, non egenis, sed potẽtibus. Heu quot sunt hodie qui magnatibus liberales existunt, & erga eos abundanter expendunt, vt ampliora habeant, vel vt largitatis nomen acquirant, sua copiose distribuunt, pauperes verò Christi, & etiam pauperes de genere suo deserunt & dimittunt, nec eisdem impendere quicquam volunt. De quo dicit Petrus Rauen. in quodam sermone. Heliseus vasa ter vacua implebat, & deficientibus oleum dabat. Hodie verò vasa vacua contemnũtur, & plena semper implentur. Ligna ad siluam, & aquæ in mare deferũtur, arenti autem terræ subtrahitur, & flumina quæ non indigent, irrigantur. Igitur liberalitas cũctis hominibus debet dispensari seu etiam elargiri. ¶ Quartò dico q liberalitas lance prudentiæ debet moderari. Et ad hoc applica illud quod dictũ est supra paragrapho. 1. Ad q facit illud Grego. qui dicit q in 1 liberalitate modus adhibendus est & rerum & personarũ. Rerum, vt nõ vni omnia sed singulis erogetur. Personarũ, vt primo tribuamus bonis, deinde alijs. Igitur liberalitas lance prudentiæ debet moderari. ¶ Quintò dico quod liberalitas de nostro proprio debet ordinari, quia reuera homo debet esse liberalis de suo, non de alieno. quod est contra modernos diuites & potentes, qui scilicet aliunde vndique rapiunt, & pompas, festa & conuiuia liberaliter faciũt, ita quod alij homines tales liberales & magnificos esse dicunt, & sic nomen liberalitatis, alienis ex penis, acquirunt. Similes Aquilis & Leonibus, qui scilicet sunt liberales non de suis sed de alienis, quia scilicet illud quod alijs auibus & bestijs sequentibus tribuunt, aliarum auium & bestiarum carnes sunt quas rapuerunt. Sic illi quod suis fautoribus conferunt, ab innocentum & subditorum substantija E

stantijs & corporibus turpiter exactionarunt. de quo Ambro. de offic. dicit sic q illa liberalitas non probatur vbi ab altero extorquetur, vt alteri largiatur. Igitur liberalitas de nostro proprio debet ordinari seu dispensari. ¶ Sextò verò dico q affectu intimo debet pertractari. Ille.n. qui liberalitatem facit, affectuose & ex animo ipsam debet facere. Ille verò qui illam recipit, magis debet ad animum, quam ad factum attendere, & magis Dantis voluntatem & possibilitatem quam muneris quantitatem pensare. Ad quod facit exemplum pauperculæ mulieris quæ duo æra minuta offerebat in templum, cum multi diuites multa & magna offerrent, & tamen Christus oblationem eius modicam, oblationibus diuitum qui magna offerebant prætulit. Luc. 21. ita quod bonæ matronę voluntatem & affectũ multo amplius quam diuitum immensa munera reputauit. In liberalitate ergo magis pensandus est affectus quam effectus, magis voluntas quam quantitas, & potius dantis tenuitas quam liberalitas. Ad quod facit dictum Valerij in sermone. Parua inquit ex voto offerentis magna fiunt munera. Et Seneca de beneficijs libr. 1. dicit sic. Magis me obligat qui dedit parua magna liberalitate, & qui suam paupertatem oblitus, ad meam respexit. Et Ambro. super epistolam ad Corint. dicit quod nõ solum quæritur quantum, sed & de quanto animo tribuatur. Idẽ etiam libro de viduis dicit quod vberior est munus ex paruo, quam thesaurus ex maximo, quia non tantum quod datur, sed quantum resideat perpenditur. Nemo enim plus tribuit quam qui sibi nihil relinquit. Igitur dicam quod liberalitas debet habere istas sex conditiones iam dictas, videlicet quod ex affectibus debet compensari. De proprio debet dispensari. Sapiẽter debet moderari. Vulgariter cunctis debet dari. Festinanter debet properari. Temporibus debet coaptari. Et ista sufficiant ad præsens. Et parcat lector si vocabula in omnibus non allegantur, quia in biblia quasi nullæ sunt auctoritates vocales de liberalitate, & ideò quæ dixi, necesse habui à libris originaliũ, aggregare. vide supra in titulis liberalitatem significantibus, videlicet vbi Beneficia, Elemosyna, Misericordia, Dare, Erogare, Tribuere, Concedere, vel Offerre, & similibus.

Liber. Libertas. Liberare.

Nota quod libertas opponitur seruituti. Et ideò sicut triplex seruitus inuenit, sic possumus tripliciter distinguere libertatem. Est.n. A

a Seruitus infirmitatis. Prima est seruitus naturalis.
Seruitus iniquitatis.
Seruitus aduersitatis. Secunda est seruitus criminalis. Tertia est seruitus infernalis. Sic pro certo dico quod est libertas. Naturæ, Gratiæ, Gloriæ. ¶ Libertas enim naturæ nos liberat a carnis infirmitate, & ista fiet in die iudicij, quia.s. quandiu viuimus, semper miserijs & passionibus subiecti sumus & seruimus. Rom. 8. Vanitati subiecta est oĩa creatura. Sed ĩ resurrectione creatura liberabĩ à seruitute corruptionis, sicut dicitur ibidem. Libertas gratiæ nos liberat à cordis iniquitate. de qua Roma. 6. Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Libertas gloriæ nos liberat à pœnarũ aduersitate, de qua dicitur Gala. 4. Illa quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra. Dicamus ergo generaliter de libertate q ille propriè dicitur liber, qui nulli subijcitur seruituti. Dico ergo q libertas est

Aliquotiens vitiosa. Vitiosa libertas est libertas fatuorũ,
B Aliquotiens virtuosa.
Aliquotiens gloriosa.

qui nulli iugo disciplinæ volunt subijcere colla sua, & ideò ad modum onagrorum & babalorum semper indomiti incorrecti & indocti perseuerant, de quibus dicitur Iob. 11. Vir magnus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri se liberum natum putat. Libertas virtuosa est libertas perfectorum. Iacob. 1. Qui autem permanserit in lege perfectæ libertatis, hic perfectus est vir. Libertas gloriosa est libertas beatorum, qui scilicet à cũctis miserijs & tribulationibus huius mũdi sunt liberi. vnde Prouerbior. 11. Iustus de angustia liberatus est. Dicamus igitur de libertate gratiæ quæ est virtuosa. Sicut enim captus ab hostibus efficitur seruus hostium, reuersus verò post & redditus iterum efficitur liber, & restituitur in toto pristinæ libertati, sic verè charissimi qui à diabolo capitur per peccaũ, efficitur seruus suus, quia sicut dicitur Ioan 8. Qui facit peccatum seruus est peccati. Sic verè quando per pœnitentiam ad statũ gratiæ reuertimur tunc a seruitute diaboli liberatur, & libertati filiorum Dei restituitur & donatur. Roma. 6. Liberati a peccato, serui autem Deo facti. Peccator enim est sicut elephas, qui cadens in foueam, præ grauitate corporis non potest per se liberari, sed venit cautus venator liberans eum de fouea, & sic elephas gratificatus domesticus efficitur, & se liberanti de cetero subiugatur. Sic verè charissimi cum homo cadens in foueam peccati non possit per se surgere, nisi exinde per gratiam à Christo liberetur, ideò eius seruus debet fieri, & ei perpetuo subiugari. Liberati inquit à peccato, serui autem facti deo. Vbi aduerte quod qui vult à malo fieri liber, debet principaliter tria facere; videlicet Extirpare causam inficiẽtem.s. peccatum. Ministrare causam perficientem.s. mentẽ. Procurare causam proficientem.s. domini seruitutem. Debet.n. homo si vult liberari, Extirpare culpæ naufragium. Peccato inquit. Præparare cordis obsequiũ. Serui inquit. Procurare Dei subsidiũ. Deo inquit. liberatur enim

Per sublationem iniquitatis. Ideò dicitur. Liberati peccato.
Per subiectionem humilitatis. Ideò dicitur. Serui autem facti.
Per subuentionem diuinitatis. Ideo dicitur. Deo.

¶ Dico ergo q ad liberationem nostram tam à pœna quam à culpa necesse est C

Quod auferatur mentis iniquitas. A peccato.
Quod inferatur cordis humilitas. Serui.
Quod afferatur iuuans diuinitas Deo.

Primò ergo dico q si volumus liberari, nos debemus expiare nocumentum iniquitatis, quod ostenditur cum dicitur. Liberati à peccato. Peccatum.n. ante omnia debet ejci, aliàs à manu diaboli non possumus liberari. Peccatum.n. est sicut laqueus aucupis, sicut rete venatoris, sicut sagena piscatoris, in quo dũ aliquis fuerit, à seruitute diaboli nunquam liber erit. Sicut.n. infirmus nunquam fit liber ab infirmitate nisi primo expellat, malos humores qui sunt causa infirmitatis (vnde etiam de cane dicitur quod sentiens periculum comedit gramen, & vomens ab infirmitate liberatur) sic verè cum peccatum sit causa spiritualis seruitutis & infirmitatis, ante omnia necesse est quod ipsum ejciamus & euomamus, vt libertatem & sanitatẽ spiritus resumamus. Liberati inquit à peccato Ecclesias. 47. Ab omnibus peccatis liberabit eos. Et nota q multa sunt per quæ liberamur à peccato, videlicet

Per elemosynæ largitatem. Dic ergo q liberamur à peccato per
Per pœnitentiæ grauitatem.
Per continentiæ puritatem.

elemosynarum largitionem. Sic liberatur Leo, qui sentiens propter nimiam repletionem se non posse fugere, nec venatorem euadere, solet proprijs vnguibus cibos ejcere, & sic per corporis alleuiationem se à venatoribus liberare. Quia.s. quando cibos bonorum temporalium alijs per elemosynas dispergimus nos à venatore diabolo liberamus, & à mortis æternæ periculo nos saluamus. vnde Tho. 4. dicitur Elemosyna ab omni peccato & à morte liberat. Item liberamur per pœnitentiæ tolerationem. Sicut.n. Hericios per spinas quibus est indutus, solet canes euadere, & se ab eorum morsibus liberare, sic homo qui spinis id est pœnitentiæ punctionibus induitur, à canum morsibus id est à demonum tentationibus liberatur. vnde Sapient. 14. Transeuntes mare per ratem liberati sunt. Mare enim amaritudinem pœnitentiæ designat. Quia sicut venator insecutus à tigride, fugiendo, & mare & nauem intrando, & aliquem de raptis catulis dimittendo, potest saluari & liberari (quia scilicet dum vnus de raptis catulis in via dimittitur, tigris ipsum ad cubile reportans dat venatori spatium fugiendi) sic verè si de cubili tigridis, i. de mundo catulos suos.i. bona temporalia vel peccata & vitia reportamus, necesse est q ista dimittamus, per contritionem, & fugiamus per occasionis euitationẽ, & q etiam mare pœnitentiæ intremus per amaritudinis pœnarum tolerationẽ. Tribulatio.n. correctio, contritio, cõfessio, ieiuniũ & peregrinatio sunt illa sex quæ liberãt hoiem à peccato, iuxta illud Iob. 5. In sex tribulationibus liberabit te, in septima nõ tãgat te malum. Sex enim tribulationes sunt sex prædictæ pœnitentiæ portiones. Potissime autem confessio liberat, quia scilicet sicut crocodilus sentiens se à vermibus grauatum, solet os suum quibusdam auibus paruis aperire, quæ ventrem subintrantes solent belnam è dictis vermibus liberare; sic verè nos quorum venter.s. conscientia peccatorum vermibus est granata, si exinde volumus liberari, debemus os nostrũ auibus, i. viris spiritualibus.s. sacerdotibus per confessionẽ aperire, & ventrem conscientiæ eis patefacere, & sic per eorum ministerium nosipsos poterimus à vermibus conscientiam corrodentibus

liberare. Prouerbio. 12. Os iustorum liberabit eos. Liberamur igitur à peccato per pœnitentiæ grauitatem. Item liberamur à peccato per continētiæ puritatem. Sicut.n. castor per testiculorum detruncationem & per pudendorum reiectionem à venatoribus liberat semetipsum, sic à venatoribus inferni nos p tentationes carnis insequentibus sagaciter libamur, si per virtutem castitatis ab actibus venereis detruncamur. Ab isto peccato petebat Dauid liberari cum dicebat in Psalm. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ. Apostolus etiam sentiens istos venatores. s. carnis tentationes, dicebat. Rom. 7. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, q.d. hoc est difficile. Sic igitur patet quomodo si volumus esse liberi, nos debemus expiare nocumentum omnis iniquitatis.

D Liberati inquit à peccato. ¶ Secuodò dico q nos debemus vendicare omnis humilitatis fundamentum, quod ostenditur cum dicitur. Serui facti. Seruitus.n. Dei summa est libertas. quia. s. à seruitute diaboli liberat, quæ est superbia. Cum.n. superbia sit seruitus diaboli, quia sicut dicitur Iob. 41. Ipse est rex super omnes filios superbiæ, seruitus autem Christi est humilitas, inde patet quod per istam seruitutem efficimur liberi & immunes, iuxta illud Psalm. Humiliatus sum & liberauit me. Serui inquit facti. Iob. 3. Paruus & magnus ibi sunt & seruus liber à domino suo. Seruus inquit liber. q.d. Ista seruitus est libertas. Et sicut communiter dicitur. Deo seruire regnare est. Sicut Adamas etiam tantæ est potentię quod ferrum à magnete tractum & suæ seruituti subiectum violenter ad se trahit, & à magnetis subtrahit potestate, sic verè cum ferrum idest peccatorem frigidū & durū & ferreum, à magnete, i. à diabolo qui eū per peccatum tenet subiugatum, solus Adamas Christus ad se per suam gratiam approximat, ab ista seruitute retrahit & liberat, & ad suam seruitutem quæ libertas est, attrahit & inuitat. Serui ergo facti. Quia. s. sicut elephas vt dictum est, seruit illi qui ipsum à fouea liberat, & qui ipsum à venatore pungente & eum offendente defendit, sic Christo seruire debemus, per quē à venatore diabolo liberati sumus, & liberari quotidie nos sentimus. vnde Lu. 1. De manu inimicorū nostrorum liberati, seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Vnde nota q ista seruitus est libertas, propter

Sanctitudinem affectionis.
Rectitudinem intentionis.
Longitudinem durationis.

Seruire .n. debemus Deo Per affectus lympitudinē. In sanctitate inquit. Per effectus rectitudinem Iustitia inquit. Per profectus longitudinem. Coram ipso inquit omnibus diebus nostris. Seruitiū.n. nos digne faciunt ista tria. s. Affectus puritas & lympitudo. In sanctitate inquit. Effectus veritas & rectitudo. Iustitia inquit. Profectus firmitas & longitudo. Omnibus inquit diebus nostris. ¶ Debemus igitur si volumus esse liberi, vendicare fundamentum omnis humilitatis. Serui inqt.

E ¶ Tertiò dico q nos debemus procurare iuuamentum gradis auctoritatis. Deo inqt. Deus.n. est ille solus qui nos potest à nostris aduersarijs liberare. Sine isto.n. & sine sui adiutorio nunquam fit homo liber à culpa, nec finaliter à pœna. Galatiten. o. est lapis cuius præsentia liberat portantem ab impugnatione muscarum. Facit.n. lapis iste amabilem ipsius portatorem, quia s. si vnctus fuerit oleo seu lacte, & istum habuerit lapidem, nō impugnatur à muscis, si verò lapis aufertur, statim impugnatur ab eisdem. Sic verè charissimi sola præsentia & gratia saluatoris quam per gratiam acquirimus & habemus, nos à muscis spiritualibus. s. à tentationibus, & à demonibus dicitur liberare. Homo.n. qui oleo seu lacte mundanæ prosperitatis inungitur, nunquam à muscis talibus liberatur, nisi gratia & præsentia Dei suffragetur. vnde Hie. 1. Debellabunt aduersum te, & præualere non poterunt, quia ego tecū sum (dicit dominus) vt liberem te Et ideò istam præsentiam & liberationem petebat Dauid in Psalm. dicens. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum, ostende faciem tuam, & salui erimus. Potissime autem iste genus humanum de carcere inferni in sua beata passione liberando fuit saphirus, qui dicitur vinctos de carcere liberare. Figuratus in ariete abrahę, quia sicut dicit Geń. 22. Dum Abraham arietem hęrentem vepribus occidit & immolauit, Isaac a morte liberatus fuit, quia. s. dum populus Iudaicus qui per Abraham designatus est, Christum inter vepres, id est inter ligna crucis occidit, Isaac id est humanum genus à morte perpetua liberauit. Christi.n. passio, nostra fuit liberatio. Vnde de patribus ab inferno liberatis dixit ipse Christus. Oseæ. 13. De manu mortis liberabo eos, & de morte æterna eruam eos. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero in inferno. Deo ergo inquit. Vnde. 2. Machab. 1. Deus creator fortis & iustus & misericors, solus præstans, solus iustus, qui liberas Israel ab omni malo. Patet ergo charissimi, quomodo si perfecte volumus liberari vel liberi appellari, nos debemus Expellere quod inficit. s. nocumentum iniquitatis. A peccato inquit. Adiungere quod proficit. s. fundamentum humilitatis, quia debemus fieri serui. Perquirere q proficit. s. iuuamentum diuinitatis. Deo inquit. Et hæc de libertate sufficiant. Si vis ergo tractare de liberatione qua homo debet hominē liberare, de qua dicitur in Psal. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. & Proue. 14. Erue eos qui ducuntur ad mortē, & eos qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses. vide supra de adiuuare, & in pluribus alijs titulis &c.

Licere. Licet.

Licentia. licitum. Cum omnia quæ non sunt a Deo, ratione, scriptura, lege, natura, vel homine prohibita, videantur esse licita & concessa, iuxta illud Apostoli. 1. Corint. 6. Omnia mihi licent sed, non omnia expediunt. videtur breuiter distinguendum de licentia, licito vel licere. Et sic dicamus q inuenitur quid A

Licitum quod est faciendum.
Licitum quod est fugiendum.
Inuenitur etiam quoddam
Illicitum quod est euitandum.
Illicitum quod est impetrandum.

Primo igitur dicamus qđ est quid licitum q debet exerceri. Et istud est illud q non solum est licitum fieri, immo etiam mandatum. Licentia.n. benefaciendi secum importat mandatum & necessitatem illius q licitū est operandi. Luc. 6. dixit Christus. Itaq; inquit licet sabbatis benefacere. Ista est autem licentia oī homini concessa, quia. s. omnibus data est licentia benefaciendi, & ab illicitis abstinendi, & q plus est, ad cœleste palatium introeundi. Antiquitus.n. apud assyrios non erat licitum sacco induto aulam regis intrare, sicut dicitur Hester. 4. Etiam in nuptijs euangelicis ille arguitur, qui carens vestibus nuptialibus in conuiuio ioneniebatur. Mat. 22. Sed oon sic hodie, quia omni tempore tēporaliter vel moraliter malè induto licet benefaciendo se corrigere, & ad cœli conuiuium sursum ire. Vnde Senec. in epistola. Subsilire in cœlū ex angulo licet. vnde Tho. 3. dicitur sic. Hoc pro certo habet omnis qui colit te, quia vita eius si in probatione fuerit, coronabitur, si autem in tribulatione fuerit, liberabitur, & si in corruptione fuerit, ad misericordiam tuam licebit venire. Igitur dico q est quid licitum q debet exerceri. ¶ Secundò dico q est quid licitum quod debet cohiberi. Licitum est.n. vti rebus, & generaliter licētia data est homini quod omnia possit facere quæ de sua natura non sunt peccata, sicut bibere, comedere, nubere, & similia. Vtile est tamen huiusmodi licentiam aliquotiens cohibere, & ne cōmittantur illicita, à licitis aliquotiens abstinere. Nonne infirmus à cibis licitis abstinet ne forsitan mortem aut grauiorem infirmitatem incurrat? Sic homo qui sanitatem perfectionis vult acquirere, & ab infirmitate peccati qua se senserit laborare, vult sanari, omnibus licitis vti non debet, immo ab ipsis abstinere multotiens solet vnde Matthiæ. 20. An non licet mihi quod volo facere, & Apostolis. 1. ad Corint. 6. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Vnde Grego. Homelia. 34. cogitandum summopere est, quod qui se illicita meminit commisisse, ab aliquibus etiam licitis studeat abstinere, vt per hoc conditori suo satisfaciat, vt qui commisit illicita, sibimetipsi abscindere debeat etiam concessa, & se reprehendat in minimis, qui deliquisse meminit se in maximis. Breuiter ergo ista est veritas, quod licentia est simplicibus cohibenda, & ne forte abutantur ea, loco & tempore à superioribus distringenda. Hester. 3. Optime nosti quod non expedit regno tuo quod insolescat per licentiam. Et maxime istud potest dici de quibusdam quibus licet quicquid libet, sicut Seneca. dicit de Cesare & Alexandro, quod ipsis quicquid libuit, licuit, hoc est dictu, impunes fuerunt, nullum enim qui ipsos corrigeret habuerunt & ideò non mirum si mala plurima commiserunt. Licentia ergo malefaciendi, vel rebus immoderate vtendi est refrenanda, & ab illis qui regere se nesciunt, cohibenda. vnde Augustin. ad Pollit. dixit. Cui inquit licentia iniquitatis eripitur, vtiliter vincitur, quoniam nihil est infœlicius fœlicitate peccantium, qua pœnalis nutritur impunitas, & mala volūtas velut hostis interius roborat. Patet ergo q est quid licitum q debet cohiberi ¶ Tertiò dico q est quid illicitum quod debet præcaueri, & istud pro certo est illud q de sui natura peccatū est mortale. C

eſt mortale. Secundum.n.medicos. illa quę à tota ſpecie venenoſa ſunt, contra talia vix remedium inuenitur. Sic eſt de illis quæ de ſui natura ſunt mortalia & illicita, ſicut ſunt actus luxuriæ, motus ſæuitiæ, ritus ſtultitię, fructus nequitiæ. De luxuria dicitur Mar.6. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. De ſæuitia dicitur Ioan.18. Nobis non licet interficere quenquam. De ritu verò ſeu de cultu idolorum & idololatria dicitur. 1. Pet.4. Ambulauerunt in illicitis idolorum cultibus. vt de hæreticis dicamus illud Act.16. ꝙ iſti annunciant nobis morem quem nō licet nobis ſuſcipere. De lucro vero ſeu de fructu nequitiæ ſeu auaritiæ dicitur Tho.2. Nō licet nobis ædere de furto. Aduerte tamen ꝙ multa ſunt de ſui natura licita quæ propter malum vſum vel etiam propter carentiam circunſtantiæ debitæ in eſſe efficiuntur illicita. Vnde Ambroſius in ſermone quodam dixit ꝙ opus omne ſine crimine eſt, ſed ordinationis nomen facit crimen. Tunc.n. illicitum eſt quando aliter fit quā conceſſum ſit. Iſtud eſt ergo illicitū ꝙ debet p̄caueri. ¶ Quartò dico ꝙ eſt quid illicitum ꝙ debet ſuſtineri, & illud eſt quando aliquid de ſui natura licitum, per prohibitionē ſuperioris, efficitur illicitum, ſicut Paulus dicebat. 2. Corint. 12. ſe audiſſe arcana verba quæ non licet homini loqui. Tale.n. illicitum eſt in patiētia tolerandum, & ſi vti neceſſe fuerit tali illicito, tunc eſt ante omnia humiliter impetrādum. Exemplo filiorū Iſrael, qui dicebāt regi Edom. In extremis finibus tuis poſiti obſecramus vt nobis liceat tranſire per terram tuam. Nu.20. Sic igiť patet da licito & illicito.

A **Ligare. Ligamentum.** Nota ꝙ ligare multipliciter dicitur in ſcriptura ſecundum ꝙ res multis de cauſis vincitur & ligatuř. Sicut.n. patet ad ſenſum, ligantur

Boues vt coniungantur.
Infirmi vt medicentur.
Tauri vt edomentur.
Fures vt moriantur.
Scelerati vt ſuſpendantur.
Vineæ ne fructus earū corrūpant.

Et ſic poſſum dicere ꝙ moraliter loquendo, ligare accipitur in bono & in malo ¶ Primò ergo dico ꝙ ligare in bono ſignat ligamentū Amicitiæ & dilectionis. Obedientiæ & ſubiectionis. Perſeuerantiæ & durationis. Iſta ſunt tria genera ſpiritualium ligamentorum, quibus.ſ. boni in hoc mūdo ligantur, videlicet Copula dilectionis, qua cōbinātur. Ferula ſubiectionis, qua ſubiugantur. Chordula affectionis ſeu confirmationis, ne ab inuicem diſſoluantur. ¶ Dico ergo ꝙ nos debemus ligari per dilectionis combinationem. Dilectio.n. eſt quoddam ſpiritale vinculum quo duo corda inuicem coniunguntur, ita ꝙ vnum cor & vnus ſpiritus efficiunť, & charitatis glutino combinātur & copulantur. Boues.n. ſolēt inuicem ligari, vt poſſint melius operari. Quia.ſ. illi in agro dominico melius operantur, qui officijs mutuæ charitatis colligantur. Quod bene figuratur Ioſuæ.2. vbi diciť ꝙ mulier in cuius feneſtra funiculus coccineus erat ligatus, ſaluata fuit ab excidio ciuitatis. Figuratur etiam Nu.19. vbi dicitur ꝙ vas qđ non habebat cooperculum nec ligaturam deſuper, immundū erat. Quia verè chariſsimi, illi qui habent funiculum coccineū charitatis, & ligaturam amoris & vnitatis, dum tamen cū hoc habeant operculum & tegumen humilitatis, ne cum hæretico.i. cum mundo pereant, præſeruabunť, & mundi & accepti apud Deum iudicabūtur. Ideò de iſtis ligaturis dicitur Ioan.19. Acceperūt corpus Ieſu, & ligauerunt linteis. Corpus.n. Ieſu eſt eccleſia, ꝙ tunc linteis ligatur, quando in membris ſuis dilectionis funibus inuicem adunatur. Ligantur.n. boni per dile-
B ctionis combinationem. ¶ Secundò ligatur boni per ſubiectionis colligationem. Sicut.n. animalia ſilueſtria ligantur & ſtringuntur, incatenantur & vinciuntur & domita efficiantur, & à ſua naturali inſolentia arceantur, ſicut patet de Simijs, & vrſis (vnde etiam dicit Plinius ꝙ in India ſunt tauri maximi & ferociſsimi, qui tamen ſi ſub ficu fuerint ligati, ſubito māſueſcūt. Quando etiam elephas de nouo capitur, pedes eius tam diu ligantur quouſq; plene fuerit edomatus) ſic verè chariſsimi hō ſilueſtris, vanus & mundanus. peccator inſolens & elatus nunquam moraliter domaretur, nec ad vſum Dei & eccleſiæ vtilis efficeretur, niſi vinculis obedientiæ diſtringeret, & niſi omnium mandatorum funibus ligaretur. Et ideo ſancti & boni ſub
C arbore ficus.i. ſub deuotione crucis ſanctæ fuerunt ligati, & Deo & prælatis per obedientiam ſubiugati, fuerūt plene domiti & edocti. Iudic.6. Ligauerunt Achrior ad arborem. Et Ezec. 3. Fili hominis, ecce data ſunt ſuper te vincula, & ligabūt te in eis, & non egredieris, & linguam tuam adhærere palato tuo faciam, & eris mutus. Vbi aduerte ꝙ religioſi & ceteri boni ſubditi debent tria bona facere, videlicet. Mādata tenere. Data inquit ſunt ſuper te vincula, ſupple mandatorum. In clauſtro manere. Non egredieris inquit. A verbis ſilere. Et linguam tuam inquit adhærere faciam palato tuo, & eris mutus. Iſti ergo ligantur per ſubiectionis ſubiugationem.
C ¶ Tertiò dico ꝙ boni ligantur per affectionis confirmationem. Sicut.n. res quandoq; ſolent ligari ne diſſoluantur, vel vt fortiter adhæreant & conſtringantur, ſicut patet de dolijs & alijs ſimilibus, ſic verè boni & iuſti vinculis perpetuę perſeuerantiæ cum dūo ſunt ligati, ita ꝙ ab ipſo nunquā erunt de cetero ſeparati. Ioan. 18. Comprehenderunt Ieſum, & ligauerunt eum. Nos.n. debemus eſſe cum Deo perpetuo colligati, & etiam gratiæ & virtutes nobis debent ſine termino copulari, ſicut de lege Dei præcipiť Prouer.6. Liga eam in corde tuo iugiter. & Proue.7. dicitur. Serua mandata mea. & viues, & legem meam quaſi pupillam oculi, liga eam in digitis tuis, & ſcribe eam in tabulis cordis tui. Sic ergo patet ꝙ eſt triplex ligatura bonorum.ſ.

Ligatura perſeuerantiæ & durationis
Ligatura obedientiæ & ſubiectionis.
Ligatura amicitię & dilectionis.

Sic ergo patet quomodo ligare accipitur in bono. ¶ Secūdò dico ꝙ ligare accipitur in malo. Et ſic dico ꝙ ſex
D ſunt ligamenta peccatorum.ſ. Ligamentum

Cupiditatis.
Carnalitatis.
Fallacitatis.
Societatis.
Tepiditatis.
Pœnalitatis.

Ligantur.n. auari vinculis cupiditatis, ſicut patet de vrſo, qui ligatur ad ſtipitem vel ad truncū ſeruandum, qui tamen econtra à trunco ligatus ipſemet cuſtodiť & firmiter reſeruatur. Sic verè diabolus vrſos.i. diuites hirſutos & groſſa pelle bonorū tēporalium circūdatos & vallatos ſolet cum catena auaritiæ ad ſtipitem diuitiarum ligare, circa quem non ceſſant quotidie de foro ad forum, de mercato ad mercatum currere & circuire. Pſal. In circuitu impij ambulant. Sed iſtud verū eſt, ꝙ iſti auari non ſeruant truncum ſuū.i. diuitias ſuas, immo potius econuerſo, à diuitijs ſuis cuſtodiuntur, & ab eis in carcere auaritię detinentur. Figura Dañ.3. vbi dicitur ꝙ rex babylonis ligatis pedibus & manibus Sydrac, Miſac, & Abdenago, miſit eos in fornacem ignis. Quia pro certo rex Babylonis.i. rex confuſionis diabolus, auaris cum vinculo amoris diuitiarum ligat pedes & manus. Pedes affectionum, ne ab ipſo poſsint recedere, manus, ne pauperibus poſsint aliqđ porrigere, & ſic ligati in fornace.i. in ardore & in inflāmatione auaritię ponuntur, vbi continuè comburuntur. Sicut etiam de Vulpibus dicitur Iudi. 15. ꝙ Sanſon ligauit faces ad caudas vulpium trecentarū, quas dimiſit ire, ita ꝙ ſegetes philiſtijm combuſſerunt. Quia.ſ. auari fallaces & vulpini, faces auaritię habent caudam,.i. ad finem vitę principaliter alligatas. quia.ſ. auari ſolent in ſenectutis tēpore igne cupiditatis exardere. Iſti igitur ſegetes philiſtijm i. ſubſtantias pauperum ſolent vaſtare, & totam patriam vſuris & exactionibus diſsipare. Igitur ligantur auari ligamine cupiditatis.
E ¶ Secūdò dico quod ligantur luxurioſi funiculis carnalitatis, ſimiles apraleonti, qui deſcendens ad aquam in ripa euphratis, cornua ſua in viminibus taliter ligantur, quod quamuis ſit animal fortiſsimum, ibi penitus arreſtatur, & etiam à venatore inuentus ibi capitur & necatur. Quia verè ſæpe fit qđ dum aquam deliciarum diligimus, viminibus & ligaminibus malarum concupiſcentiarum taliter ligamur, quod ibi toto vitę noſtrę tempore remanemus, ita quod mortem ęternam incurrimus & habemus. Figurati in Sanſone, qui à dalila ligatus & tonſus, philiſteis fuit traditus, à quibus extitit excœcatus, & carceri mancipatus. Quia pro certo dum Dalila, id eſt mala mulier, Sanſonem id eſt hominem vinculis ſuis, hoc eſt dictu, verbis, nutibus, aſpectibus & geſtibus ſtrinxerit & ligauerit, ſtatim in manu philiſtinorum, id eſt vitiorum traditur à quibus per obſtinationem excœcatur, & à quibus malæ cōſuetudinis carceri mancipantur. Iudic.15. Ligauerunt Sanſon duobus nouis funibus. & ibidem dicitur. Si ligatus fuero.7. funibus necdum ſiccis ſed adhuc virentibus, infirmus ero vt ceteri hominum. Septem enim funes ſunt.6. conditiones vel ſituationes, quę ligant hominem in amore carnalitatis, videlicet

Pulchritudo corporis.
Aptitudo temporis.
Veſtium ornatus.
Verbalis affatus.

Iſti ergo ligantur funibus carnalitatis. ¶ Tertiò

Carnalis dulcedo.
Aspectuum gratitudo
Saltuum & gestuum insolẽs turpitudo.

dico ꝙ quidam ligantur funibus fallacitatis, & isti sunt pauperes, qui ab aduocatis vsuratijs & auaris ligantur & inuoluuntur per malos contractus, similes elephantibus, quos Dracones solent caudis suis per pedes ligare vt ipsos ad terrã possint dettahere. Aranea etiam solet filis suis os captæ muscæ primo ligare, vt humiditatem suam sugere & habere possit. Quia verè tales fallaces, simplices & ignatos per os ligant. i. ꝑ verba taliter illaqueant & inuoluunt, ꝙ necesse habent cadere per paupertatem, & etiam perdere totã humiditatem suæ substantiæ temporalis. Prouer. 11. Illaqueatus es & verbis oris tui
F & captus proprijs sermonibus. ¶ Quartò dico ꝙ quidam ligãtur funibus societatis, quia sicut Dracones solent se per caudas ligare in magna quãtitate, quia. s. quandoq; decem simul vt securius possint mare transfretare, sicut dicit Plin. sic verè mali in mari huius mundi inuicem ligantur & sociantur vt magis fortes & securi contra omnes alios inueniantur. Psal. Congregati sunt, conuenerunt in vnum aduersus dñm. ¶ Quinto ligãtur aliqui funibus tepiditatis. Quia sicut ille qui habet ligatos pedes & manus, non potest aliquid operari. sic qui vinculo pigritiæ & torporis ligatus fuerit, nunquam ad aliquod bonum opus amplius se mouebit. Mat. 22. Ligatis manibus & pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores. ¶ Sextò ligãtur aliqui funibus pœnalitatis. s. in hoc mũdo per paupertatem, & in inferno per damnationis aduersitatem. Sicut. n. fures ligantur ad suspendium vt moriantur, Hericius etiam ligatus suspenditur vt fame interficiatur, & sua pellis aculeata detrahatur, sic mali diuites in inferni patibulo inconabiliter ligantur, vt ibi perpetuo moriantur & vt ab alijs sua pellis substatiæ habeatur. Esai. 22 Omnes principes eius fugerunt, duriq; ligati sunt. Sic ergo patet quomodo, mali dicuntur ligati per cupiditatem, ꝑ carnalitatem, per fallacitatem, per malam societatẽ, per tepiditatẽ, per pœnalitatem &c. Sufficit. Vide supra de alligare. Coniungere. Congregare, & infra de Vinculo.

A **Lignum. Ligna.** Nota ꝙ lignũ in scriptura multipliciter sumitur. Sumitur. n. In bono & in malo: In bono. n. generaliter per lignum intelliguntur tria genera, videlicet

Crucis dominicæ afflictio.
Viatoris boni perfectio.
Motum & virtutum conditio.

Dico ꝙ per lignum intelligitur eius & afflictio saluatoris, quia sicut phœnix solet ligna aromatica quærere, & inter illa se cõburere & cremare, vt tandem reuiuiscens se valeat renouare, sic verè phœnix auis vnica. s. Christus & vnigenitus Dei patris, inter ligna crucis combustus i. cruciatus & afflictus fuit, & morti etiã subiugatus, quia sicut dicitur Cant. 3. Ferculum sibi fecit rex Salomon de lignis libani In resurrectione tamen fuit postmodũ renouatus, & per carnis glorificationem iuuentuti & vitæ pristinæ restitutus. Quod figuratũ est Leuit. 1. vbi dicitur ꝙ prius detracta pelle hostia concisa debet super struem lignorum superponi, & ibi domino immolari, & penitus cõcremari. Quia verè Christus concisus & vulneratus, & pelle. i. vestibus exutus & spoliatus, pelle etiam carnali priuatus & laceratus, sup struem lignorum crucis positus fuit, vbi ipsum Deo patri populus Iudaicus immolauit. Ecclesi. 28. Secundum ligna syluæ exardescet ignis. Aduerte igitur de istis lignis, quia sicut ligna ad tria genera sunt vtilia. s. ad ædificandum, ad fructificandum & ad ignem fouendum, sic verè charissimi ligna crucis & eorum memoria si in silua cordis nostri per deuotionẽ sint plantata, nobis quam plurimum sunt necessaria & vtilia. Ex his. n. fabricatur ędificium moralis perfectionis. vnde. 3. Reg. 5. dicitur ꝙ Hyram dabat Salomoni ligna cedrina & abiegena ad ædificandum domum domini. Cedrus. n & abies, sunt quę liquorẽ medicinalem emittunt. quia. s. ligna crucis Christi liquorẽ sui preciosi sanguinis distillauerunt. Itẽ ex istis lignis colligit̃ fructus æternæ saluationis. Et ideò crux dicitur lignũ vitæ, ꝙ erat in medio Paradisi. de quo si Adam non peccasset comedendo, in æternum vixisset. Quia charissimi lignũ crucis ꝙ in medio Paradisi terrestris, i. in medio ecclesiæ militantis plantatũ est, nisi peccata nostra impediant, fructũ æternæ gloriæ nobis pocutabit, quia vitam æternam ipsum gustãtibus propinabit. Crux. n. est tanquam lignum ꝙ plãtatum est secus decursus aquarũ, ꝙ fructum suum dabit in tempore suo. Item ex istis lignis accenditur ignis internę dilectionis & affectionis quia. s. si homo ligna crucis in corde suo per memoriam & compassionẽ habuerit, faciliter per Dei amorem incendetur & ardebit. Quod bene figuratur Leui. 6. vbi dicitur. Ignis in altari meo semper ardebit, quẽ nutriet sacerdos, subijciẽs ligna per singulos dies. Altare Dei est cor humanum, in quo ignis veræ dilectionis debet semper ardere, quem procul dubio ligna crucis. i. crucis & passionis Christi compassio debet accendere & souere, quia sicut dicitur Prou. 26. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis Ista sunt igitur ligna crucis quæ vsibus hoĩm spiritualibus diuersimode dedicantur. Et ideò per deuotionem & compassionem istam debent à cunctis populis frequentari, & à fidelibus honorari. vnde in Psal. Ligna campi, cedri libani quas plantauit, illic passeres nidificabunt. Vbi aduerte ꝙ sicut ligna

Fructu fœcundantur.
Sursum eleuantur,
Subtus radicantur,
Extra dilatantur,

Sic verè loquendo spiritualiter, ligna crucis sunt egenorũ recreatio. Depressorum subleuatio. Infirmorum sustẽtatio. Deuotorum habitatio. Recreationem designat fructuũ plenitudo, quia ista sunt ligna campi. Subleuationem declarat arborum celsitudo, quia isti sunt cedri libani. Sustentationem demõstrat radicum fortitudo, quia ista sunt plantata. Quas inquit plantauit. Habitationẽ denotat ramorũ latitudo, quia illic passeres nidificabũt.
¶ Primò ergo dico ꝙ ligna crucis sunt fœcunda ad egenorũ recreationẽ, q̃a. s. ista dicunt̃ ligna cãpi. Ligna. n. cãpi differunt à lignis syluæ seu syluestribus, q̃a ligna cãpi solent esse fructifera, ligna aũt syluę sterilia. Sic reuera ligna crucis ab oĩbus alijs lignis differũt in effectu & virtute, quia ista fructũ vitæ Dei filium portauerunt, vnde cuncti famelici petentes nutritionem gratię acceperunt. Ista ergo figurantur in tribus generibus lignorum quæ dicuntur in Paradiso fuisse. Ibi. n. fuerunt ligna pomifera, sicut dicitur Gẽ. 1. Lignum vitæ, & lignum scientiæ, sicut dicitur Gẽ. 2. Quia verè crux Christi fuit B

Lignum pomiferum ad nos nutriendum.
Lignum vitæ ad mortem vincendum.
Lignum scientiæ ad fidem sciendum.

Lignum. n. pomiferum dici põt, quia ad litteram sicut dicit Iosephus, crux vel pars crucis fuit de illa arbore in qua creuit pomum quo transgressus est Adam mãdatũ, vt. s. diabolus qui per illud lignum hoiem vicerat, per illud idem à Christo hoie vinceret. Narrat. n. Iosephus ꝙ dũ Seth filius Adam vellet intrare Paradisum terrestrẽ, inuenit Angelũ qui eũ prohibuit, q̃ dedit sibi quendã ramũ de illa arbore, quẽ ipse Seth plãtauit. Tempore verò Salomonis dũ tẽplũ ædificaret, illa arbor quæ de ramo illo creuerat, inter ceteras pro ædificio tẽpli collecta est, quæ nunq̃ in quocũq; loco ædificij potuit adaptari. Semp. n. aut nimis longa aut nimis breuis erat, ita ꝙ indignati artifices posuerunt illud lignum super quendã riuũ ad põtẽ transeũtibus ministrandũ, vbi fuit vsq; ad passionẽ Christi, & ibi tunc assumptũ est & inuẽtũ, forte postq̃ illic locatũ fuit plusquã per mille annos. Ista igitur sunt ligna cãpi & ligna Paradisi, & maximè ligna pomifera. vnde Nee. 9. Possederũt domos suas, & ligna pomifera multa. Ista ergo sunt ligna fęcũda, q̃a. s. ibi pepẽdit fructus vitę Christus. Et inde ẽt quotidie ꝑ gratiã & deuotionẽ nutriunt̃ deuoti, & ẽt in fine ꝑ virtutẽ crucis fructũ gloriæ percipiẽt beati. Et iõ in signum huius fœcũditatis crux df fuisse cõfecta de quattuor nobilibus lignis, q̃a. s. pes fuit de cedro, stipes fuit de cypresso, brachia fuerunt de palma, tabula vbi scriptũ erat nomẽ Christi, fuit de oliua. Vñ versus. In cruce pes cedrus, stipes cypressus, oliua tabula cũ literis, brachia palma dedit. Ista ligna quattuor significãt quattuor notabiles virtutes quæ per virtutem crucis hominibus conferuntur.

Cedrus. n. arbor altissima signat virtutem contemplationis.
Oliua quę fundit oleum, signat virtutem compassionis.
Cypressus odoris iocundi, signat virtutem deuotionis.
Palma quæ victores coronat, signat virtutem perseuerantiæ & durationis. Et sic patet quõo crux est de lignis fructiferis, q̃a. s. ligna crucis istos quattuor fructus. i. istas quattuor virtutes, solent fidelibus ministrare, videlicet

Contemplationis sublimitatem, quæ notatur in cedro.
Deuotionis suauitatem, quæ notatur in cypresso.
Clementię benignitatem, quę notatur in oliua.
Perseuerantię longanimitatem, quę notatur in palma.

¶ Ista sunt ergo ligna fœcunda ad egenorum recreationem. Ligna inquit cãpi. vnde Psalm. Ligna fructifera, & omnes cedri. D
¶ Deinde dico quod ista sunt ligna erecta ad depressorum subleuationem. Et hoc notatur in hoc quod ista ligna comparantur cedris, quæ sunt arbores altissimę. Cedri libani inquit.

Sicut

Sicut.n.lignum de sui natura erigitur versus cœlum, ita q̄ si fuerit arbor alta, per illud possint homines ascēdere valde alte, sic verè crux est lignum erectum & sublime, intantum, q̄d cœlum cœlorum Dei filium potuit attingere, & tangere. Erectum etiam & altum dicitur in dignitate, q̄ tamē ante fuit plenum opprobrio & vilitate. Ezec.17. Exaltaui lignum humile, florere feci lignum aridum. Et ideò pro certo charissimi si nos volumus inniti isti arbori per spem & deuotionem, & transire per eandem.i.per iugem passionis Christi memoriam & compassionem, nos per crucis virtutem poterimus eleuari ad æternorum affectionem & contemplationem, & etiam in futurum per personalem possessionem & adeptionem. Ista.n.est lignū altissimū, figuratum in scala Iacob quæ de terra vsq; ad cœlos eleuabat. Gen.28. Vnde de ista cedro dicitur Ezec.31. Eleuata est altitudo eius sup oia ligna regionis, eratq; pulcherrima in dilatatione arbustorum suorum. Cedri non fuerūt altiores illo in Paradiso Dei. Quia breuiter istud lignum per dignitatē & excellentiam sublimatum fuit, per fidelium multitudinem dilatatum, per sanguinis Christi pulchritudinem picturatū. Ista ergo sunt ligna erecta ad depressorum subleuationem. Cedri libani inquit. Deniq; dico q̄ ista sunt ligna fortia ad infirmorū sustentationem, q̄ ostenditur cum dicitur. Plantata. Quas inquit plantauit. Lignum.n.plantatum est magis solidum atque firmum, & ideò quia crux est plantata in horto Christi qui est ecclesia, per suæ fidei diuulgationem, & in horto etiam cordis humani, per deuotionem & compassionem, hinc est q̄ est stabilis atq; fortis ad sustentationē & subsidium infirmorū. Illi ergo qui præ fragilitate se sentiunt debiles & infirmos, & ad cadendum per peccatum faciles, & ad resistendū tentationibus impotentes, innitātur isti ligno per spem & deuotionem, & sic pro certo sustinebuntur ne cadant in æternam damnationem. Quia.s.ista est arbor stabilis & plantata, quia tanquam lignū q̄ plantatum est secus decursus aquarum, q̄ fructum suum dabit in tēpore suo. De hoc tñ vide plenius supra de arbore. Ista sunt ergo ligna fortia ad infirmorum sustentationem. ¶ Insup

D dico quod ista sunt ligna cæteusa ad deuotorum habitationem quia illic passeres nidificabūt. In lignis.n.crucis debemus facere nidos nostros.i.moras & habitationes nostras, quia.s. ibi per spem, per deuotionem, per compassionem & meditationē, debent passeres.i. viri cōtemplatiui & deuoti continuè cōuersari. Sicut.n.dicit Plin. Iusquiamus herba q̄ ceteris animalibus est mors, passeribus est nutrimentum. Quia verè crux quę ceteris rebus est causa mortis.s.Christo corporaliter, & diabolo spiritualiter, passeribus.i.deuotis illic volantibus & cōtēplantibus est, causa vitæ æternæ. vnde ista ligna figurantur Eze.31. vbi de quadam cedro dr̄ q̄d dum extendisset vmbrā suā, in ramis eius nidificauerūt oia volatilia cœli, & sub frondibus eius genuerunt oēs bestiæ saltuum, & in vmbraculo hītabāt cętus gentium plurimarū & sequit̄. Omne lignum Paradisi Dei non est similatum ei. Ista.n.arbor seu istud lignum, est crux, quæ ꝓ certo extēdit hodie palmites suos vsque ad mare, quia.s.cultus eius est hodie per cuncta terrarum spatia dilatatus. Nā in vmbra eios.i.in fide, deuotione, & memoria, ipsius habitāt multa genera personarum.s.volatilia quæ sursum volant.i.cōtemplatiui, bestiæ per terrā gradiētes.i boni actiui, gentes quæ dicuntē sine lege viuētes.i.peccatores & defectiui. Sed nota q̄d sub vmbraculo eius dr̄ habitare cętus gentium plurimarū, quia verè charissimi in fide & credētia crucis habitat cętus gētiū.i.multitudo sanctarum diuersātū, quia.s.non solū veri catholici, immo etiam oēs Scismatici crucem venerātur, & q̄uis sine debita lege viuāt, ipsam tñ prædicāt & sectātur. Ibi.n.habitāt Greci & Siluani. Bulgari & Georgiani, Iacobite & Suriani, Nestoriani & Nubiani. Oēs.n.istæ gentes crucifixū colūt, & crucē adorant, veruntñ oēs isti in aliquibus errāt, & de fide diuersimodè sentiūt & deuiāt. Et oēs isti qui s̄m veritatē tenēt hodie maximā partem orbis, christianos se nominat & appellāt. Illic ergo passeres nidificabunt. vnde in Psal. Etenim passer inuenit sibi domū, & turtur nidū vbi ponat pullos suos.i.affectus & desideria sua & cogitatus suos, qui.s. pulli & filij animæ sunt & etiam intellectus. Patet ergo q̄d per ligna intelligitur crux, q̄.s more lignorū est habitatio deuotorū. Est quoq; sustentatio infirmorum. Et subleuatio depressorum. Et est recreatio egenorū. Et hæc igit̄ de lignis sufficiant inquātū per ligna intelligitur crux & patibulum saluatoris. Sed pone hic pulchram auctoritatē bene prosecutam & diuisam q̄ habes in sermone de sancta cruce. Omne lignū Paradisi non est assimilatum ei, s.ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ afferens fructus.12.per menses &c. Et aggrega quomodo ligna sunt vtilia ad

Faciendum arma pro defensione.
Pulpitum pro libri positione.
Scalam pro ascensione.
Sedem pro iusdictione. & sic de alijs.

Applica omnia ad virtutē crucis, sicut.s.supra de cruce, & supra de arbore, & supra de baculo &c ¶ Secundò dico q̄d ꝑ li- E
gnum intelligit̄ ꝑfectio viatoris. Sicut.n. lignū habet radices interius, corticē exterius, fructus & flores superius, sic verè vir perfectus consistit in istis dimensionibus, videlicet

In radice bonæ cogitationis.
In medulla dulcis compassionis.
In cortice bonæ conuersationis.
In flore bonæ affectionis.
In folijs bonæ locutionis.
Et in fructibus bonæ operationis.

Et sic iste erit beatus vir de quo dr̄ in Psa. & erit tanq̄ lignū q̄d plātatū est secus decursus aquarum, q̄d fructum suum dabit in tempore suo. Vbi aduerte q̄ lignū.i.vir iustus debet esse. Profunde radicatus per humilitatem, quia plantatū. Humidē vegetatus, ꝑ benignitatem, quia secus decursus aquarum. Fertiliter fęcundatus per vtilitatem, quia.s.fructum suū dabit in tempore suo. Lignum.n.i.vir iustus debet spiritualiter loquendo

Stabiliter radicari.
Flebiliter humectari.
Fertiliter fęcundari.

Dico stabiliter radicari, quia.s.vir ꝑfectus plantatus debet esse s. in fide, & moribus radicatus, & in constātia stabilitus. Non decet.n.virum esse variabilem, vertibilem vel motiuum, nec in proposito nec in verbo, nec in facto, immo in oibus ipse debet esse tanq̄ lignum q̄ plātatū est. vnde Hie. 17. Erit tanquā lignū q̄ plantatū est super aquas, q̄ ad humorem mittit radicē. Itē debet flebiliter humectari, quia.s. sicut lignū est naturaliter humidū, intus habens medullā, & exterius emittens lachrymā vel humorē, quia.s. humor & aqua sunt lignorū arborū nutrimētū, sic vir iustus debet esse lachrymosus & humidus. Ipse.n. debet habere intus medullā piæ cōpassionis, & exterius emittere resinā pię elemosynæ & subuentionis, & effundere lachrymam tristis cōpunctionis & lamētationis. Istę ꝙ.sunt aquæ de qbus dr̄ in Psa. Fuerūt mihi lachrymæ meę panes die ac nocte. Ideo dr̄ Apoc.22. Ex vtraq; parte fluminis lignū vitę. ¶ Itē debet fertiliter fœcūdari, quia.s.iste debet dare fructū bonorū operum in tpe suo. Prou.11. Fructus iusti lignū vitæ. Vide supra de fructu. Sic igitur patet q̄ ꝑ lignū pōt intelligi vir perfectus. Quod bene signatū est in veteri testamento vbi oia quæ fuerunt in tabernaculo & in templo, vel de lignis erāt facta, vel lignis cooperta, vel lignis fulcitata. De lignis.n. fiebant vel facta fuerunt, & maximè de quibusdam lignis quæ dicunt̄ sethim, q̄ ligna incremabilia & imputribilia sunt. De istis.n. fiebant & facta fuerūt arca testamenti ad manna continendum. Mensa propositionis ad panes sustinendum. Colūnæ tabernaculi ad onus ædificij portandum. Tabulæ clausæ ad tabernaculum circueundum. Altare thymiamatis ad incensum offerendū. Altare holocausti ad animalia cremandum. Vectes totius ædificij ad cuncta vtensilia deferendum. Oia.n. hæc solebant de lignis fieri, sicut apparet Exod.26. & 27. & deinceps. Quia verè viri iusti qui dicuntur ligna spiritualia, sunt arca, ad virtutū custoditionem, Sunt mēsa, ad pauperū enutritionē. Sunt colūnę, ad tribulationum tolerationem. Sunt tabulæ, ad aliorū eruditionē. Altare incensi, ad offerendū Deo orationem & deuotionem. Altare holocausti, ad cōcremandum alios per correctionem. Sunt etiam vectes, ad supportandum alios per cōpassionem. Ista igit̄ diuersimodè possunt probari, sed omitto cōcordantias causa breuitatis. Vide si vis in libro concordātiarum vbi per ordinē inuenies de prædictis. Iusti igitur sunt ligna de quibus tota congeries tabernaculi ecclesiæ militātis compingitur, & de quibus cœlestis Hierusalē fabricatur. ¶ Et F
nota adhuc quod iusti dicuntur ligna.s.ligna

Florida per honestatem.
Solida per firmitatem.
Arida per castitatem.
Humida per pietatem.

Sunt dico per honestatē florida. Ezec.14. Florere feci lignū aridum. Item per firmitatem solida, & isti sunt ligna sethim, quia nec aqua deliciarū corrumpunt̄, nec igne auaritiæ cremant̄ sed in solid tate perpetuæ perseuerantiæ gloriant̄ Exo.26. Facies colūnas de lignis sethim. & Esa.40. Forte lignū & imputribile elegit artifex sapiens. Itē sunt ligna ꝑ castitatē arida. vñ Esa.56. Nō dicat eunuchus. Ecce ego lignū aridū, q̄a hæc dicit dñs eunuchis, dabo eis in domo mea locū. Itē sunt ligna ꝑ pietatē humida. Vnde isti figurātur in lignis oliuarū, de quibus facta sunt duo cherubin in tēplo Salomonis in oraculo, sicut

lo, sicut dicitur.3.Regum.6.quia.s.illi magni debent fieri cherubin.i.plati & magistri in oraculo ecclesiæ, qui de lignis oliuarum sunt facti.i.qui pietatis oleo sunt imbuti. Et hæc igitur sufficiant de lignis in bono significato. Significant igitur ligna perfectionem hominis viatoris.

G ¶ Tertiò principaliter dico q per ligna significatur infectio seu conditio hominis peccatoris. Sicut.n.lignum inferius in terra figitur, superius totum erigitur, exterius totum pingitur, interius cito corrumpitur, sic peccatores in terra figuntur per auaritiam & cupiditatem. Sursum eriguntur per superbiam & pompositatem. Extra depinguntur per hypocrisim & curiositatem. Intra corrumpuntur per luxuriam & carnalitatem. Dico ergo q peccatores per auaritiã in terra figuntur. Radices.n.lignorum fixę sunt in terra, & eainde suum capiunt nutrimentum. Sic verè corda auarorũ in terrenis figuntur, à quibus nutriuntur & delectãtur. vnde de malis dicitur Hie.12. Plantasti eos, & radicem miserunt, proficiūt & faciunt fructum. ¶ Item peccatores per superbiam sursum erigũtur. Lignum.n.à terra versus cœlum erigitur, & etiam si sit in aqua, sursum subnatat & eleuatur. Sic semp superbi sursum quærunt ad dignitates erigi, & omnibus alijs supernatare & præferri. vnde Esa.10. dicitur de superbo ita. Quomodo si eleuetur virga contra leuantẽ se, & exaltetur baculus, qui vtique lignum est. Tales autem nutriunt, in sua superbia adulatores, de quibus dicitur Hie.2. Dicentes ligno pater meus es, & lapidi, tu me genuisti. Hodie.n.multi videntur esse sicut idololatrę, qui idola lignea.i ignorãtes, insensibiles & insensatos colunt & collocant loco Dei.s.in mundi dignitatibus & prælatis, de quibus dicitur Abacuch.2. Ve qui dicit ligno, expergiscere, surge, lapidi tacenti. & Esaię.44. Dicunt adulatores, ante truncum ligni procidam. Caueant tamen quod dicitur Ezech.17. Humiliaui lignum sublime. quia sicut dicit Sene. lib de declamationibus. Perpetua in rebus omnibus lex est, vt ad summum perducti, sursus ad infimum velocius quam ascenderũt relabantur. Isti ergo per superbiam sursum eriguntur. ¶ Item mali per hypocrisim extra depinguntur. Lignũ.n. sæpe est exterius pulchrum & erectum, & tamen interius est concauum & corruptum. Sic hypocritæ de quibus dicitur Hie.10. Lignũ est argẽto inuolutum. ¶ Item mali per luxuriam corrumpuntur, quia.s.luxuriosi more lignorum faciliter corrumpuntur p aquas. vnde Iob.41. Æstimabat quasi lignum putridum. Et sic patet quõ peccatores quattuor rationibus comparantur ligno. Hæc igitur de ligno sufficiant quo ad præsens &c.

A **Lilium.** Nota q liliũ cum sit herba medicinalis & pulchra, generaliter significare potest vel Christum vel Mariam vel quemlibet virum iustum. De Christo.n. in persona ipsius Christi dicitur sic Can.2. Ego flos campi, & lilium conuallium. De Maria verò seu de qualibet virgine dicitur ibidẽ. Cant.2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. De iusto verò seu de iustis dicit̃ Eccles.50. q ipsi sunt quasi lilia quæ sunt in transitu aquę, & quasi thus redolens in diebus æstatis. Igit̃ siue agamus de Christo, siue de beata virgine, siue de quolibet sancto vel iusto vel iusta, & maximè de illis qui sunt de genere regũ Franciæ, Siciliæ, Vngariæ & Nauarrę qui portant Lilia, & potissime de beato Ludouico, possumus in honorẽ illius de quo agit̃, allegare q scribitur Oseæ.24. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. In qua auctoritate deootantur octo proprietates lilij quæ possunt applicari octo conditionibus viri iusti. Lilium.n.

In terra figitur.
Facile frangitur.
Hic angitur seu cogitur.
Hincinde spargitur.
Sursum erigitur.
Extra porrigitur.
In armis pingitur.
Candore tegitur.

Sic igitur dico quod iustus in terra.i.in Deo figitur, & hoc facit firma constantia, qa dicit ero.i.durabo. Facile frangitur, & hoc facit dulcis clemẽtia, quia dicitur. Quasi. Hic angitur seu cogitur, & hoc facit virtus & gratia. Ros inquit. Hincinde spargitur, & hoc facit charitas propria, cum dicitur. Et. Sursum erigitur, & hoc facit Dei notitia. Israel inquit. Extra porrigitur, & hoc facit virtutum copia. Germinabit inquit. In armis pingitur, & hoc facit honesta motum decentia. Quasi inquit. Cãdore tegitur, & hoc facit constans munditia. Lilium inquit. Et sic dico q in Lilio seu in viro iusto debet inesse constantiæ firma fortitudo, quã ostẽdit vigoris statura, cum dicit ero. Clementiæ pia mititudo, quã ostendit fauoris miatura. Quasi inquit. Temperantiæ grandis aptitudo, quam ostendit dulcoris vnctura. Ros inquit. Amicitiæ sparsa latitudo, quam ostendit amoris iunctura, cum dicitur &. Sapientiæ alta certitudo, quam ostendit splendoris lectura. Israel inquit.i.videns Deum. Opulentiæ morum multitudo, quam ostendit valoris natura. Germinabit inquit. Apparentiæ clara pulchritudo, quam ostendit decoris pictura, quasi inquit. Continentiæ munda certitudo, quam ostẽdit cãdoris figura. Lilium inquit.

B ¶ Primo ergo dicamus q iustus dicitur lilium propter vigorem firmæ constantiæ. Ero inquit. Lilium .n.radices habet in terra, virtute quarum immobilis perseuerat. Sic iustus radices cordis figit in Deo per fidem & spẽ, vel in terra.i.in morte per considerationem & humilitatem, & sic manet immobilis in bono per constantiam & firmitatem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Ero.q.d. Non deficiam, sed perseuerabo, quia.s.sicut dicitur in Psalm. Iustus erit tãquam lignũ quod platatũ est. &c. & folium eius nõ defluet. Quia reuera ipsi sunt sicut dicitur Ecclesi.50. Quasi lilia quæ sunt in trãsitu aquæ. Sequitur. Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso. Dicitur ergo iustus Lilium propter vigorem firmæ constantiæ. ¶ Secundò dicitur Lilium propter fauorem mitis modestiæ. Quasi inquit. Lilium.n.est valde pinguè, tenerũ & suaue, non.n.lædit, immo certè lenit quemlibet contingentẽ. Sic verè vir pius tener est & suauis, & aliorum dictis & factis lenitiuus, nullius exasperatiuus, sed per clementiæ pinguedinem allectiuus, sc.n.contingentes.i.secum conuersantes nõ lędit, sed ipsos mulcet potius atq; lenit, & hoc ostenditur cũ dicitur, quasi. Quasi.n.non signat rem solidam, sed superficialem & alteri consimilem & conformem, qualis.s.est vir pius, quia .s.soliditatem rigoris & iustitiæ nũquam habet, sed admodum superficialem & vertibilem ad vota præcantium se exhibet, immo per mititatem & clementiam cuilibet cito fauet. Quasi inquit. Vnde de mitu udine hominis clementis & pij potest dici illud.2.Paralip.4 Labium eius quasi labium calicis vel repandi lilij. Dicitur ergo lilium propter fauorem mitis clementię.

¶ Tertiò dico q iustus dicitur lilium, propter dulcorem temperantiæ. C Lilium.n.frigidę est naturæ, & ideò dolores & ardores apostematum solet mitigare, & infirmitates varias temperare. Sic vere vir iustus per virtutem temperantiæ & prudentiæ ardores & dolores tristitiæ mitigat, & tam in se quã in alijs infirmitates vitiorum temperat atq; sedat. Et hoc ostẽditur cũ dicitur ros, qui.s.refrigerat & medetur, de quo Eccles.18. Ardorem refrigerat ros. Vnde potest exponi illud Can.7. Vmbilicus tuus quasi crater tornatilis, venter tuus quasi aceruus tritici vallatus lilijs. Crater.n.temperat sitim. Aceruus verò tritici temperat famem. ¶ Quartò dico q iustus dicitur lilium propter tenorem amicitiæ. Et inquit. Lilium.n.in folijs & in flore dilatatur & spargitur vndiq;, ita q folia eius sparsa non solum dilatantur ad latera, immo etiam inferius inclinant̃ ad ima. Sic verè dico q flores affectionum & folia locutionũ viri iusti debent per amicitiam & charitatem circũquaq; dilatari vel spargi, & non solum ad latera.i. ad laterales cõsanguineos & amicos debent extẽdi, sed etiam inferius ad pauperes incliuari. Et ista dilatatio charitatis ostẽditur cum dicitur, &, quę.s. est dictio addens, coniungens & copulans, & materiam de qua agitur multiplicans & dilatans. vnde de Iudith dicitur Iudith.10. q ipsa occisura Holofernem induit se vestimentis iocunditatis, assumpsitq; dextralia, & lilia, & inaures, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornauit se. Dextralia.n.significant confœderationem. Lilia dilatationem. Inaures precum exauditionem. Annuli fidei & amoris subarrationem. Et sic bene dico q lilia significant charitatem & dilectionem. Dicitur ergo lilium propter tenorem amicitiæ. D

¶ Quintò dico q dicitur liliũ propter splendorem sapiẽtiæ. Israel inquit. Flos.n. lilij sursum erigitur, & à parte cœli dilatatur aperitur, à parte verò terræ clauditur, stringitur & arctatur. Sic verè dicam de iusto, quia reuera flos affectionis suæ sursum ad Deũ erigitur, ipsum contemplando. Psal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cęlis. Sursum.s.à parte cœli & bonorum cœlestium aperitur & dilatatur, ipsa considerando & affectando. Col.3. Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est. A parte verò terræ & terrenorum clauditur, ipsa detestando, nec de eis cogitando. Quæ.n. sursum sunt sapite, non quæ super terrã. Ibidem Col.3. A parte.n.ipsorum stringit̃, ipsa arcta & vilia reputando. vnde Grego. in li. dial. Animæ Deum videnti, angusta est omnis creatura, & quantuncunque parum de luce creatoris aspexerit, paruifacit quicquid creatum est. Dilatatur.n.lux ista in animæ interiori sinu, vt fiat superior omni mundo. Ista est lux verę sa-

pientiæ

pientiæ quæ ascendit ad deũ videndum,& infima contẽnendũ.
Et hoc ostenditur cum dicitur. Israel,qui interpretatur videns
deum.vnde Baruch.3.reprehenditur talis Israel.i.homo con-
templatiuus,quando in terrenis plus debito immoratur. dicit
enim sic.Audi Israel,mandata vitæ auribus percipe, vt discas
prudentiam.Quid est Israel ꝙ in terra inimicorum es.Inuete-
rasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis,deputatus
es cum his qui in inferno sunt,Dereliquisti fontem sapientiæ.
Et reuera illud est valde plangendum.s.ꝙ homo Israeliticus.i.
homo subtilis & ingeniosus,& ad videndum & contemplan-
dũ deũ & cęlestia apt',se ex toto corde occupat in terrenis,cũ
tamen sursum vt dictum est,more lilij ascendere & se superius
dilatare deberet.Iuxta illud Matth.6.& Luc.12. Considerate
lilia agri quomodo crescunt.s.vsq; ad cœlum.Israel ergo.Vn-
de in psal.Qui regis Israel,intende qui deducis velut ouem Io
seph. Iustus ergo dicitur lilium propter splendorem sapien-
E tiæ.¶Sexto dico ꝙ iustus dicitur lilium propter valorem opu
lẽtiæ.Germinabit inquit.quia.s.iustus debet in bonis moribus
opulentus esse,& fructus virtutum & bonorum operum ger-
minare. Liliũ ergo germinat flores & semina, fructus & folia,
odores & contra morbos varia iuuamina. Sic vere dico ꝙ iu-
stus debet germinare & producere flores sanctę affectionis,se-
mina aureæ doctrinę & prędicationis,fructus bonæ operatio-
nis,folia virentis & honestæ locutionis,odorem bonę famę &
opinionis,& iuuamen piæ & clementis subuentionis.Iuxta il-
lud Eccle.39.Florete flores,quasi lilium date odorem.Germi
nabit inquit.Psal.Iustus germinabit sicut lilium,& florebit in
æternum ante dominum. Istam autem opulentiam virtutũ &
operum satis videtur denotare numerus foliorum, florum &
seminum.In floribus.n.liliorum sunt sex folia,& in medio cu-
iuslibet septem sunt grana aurea seu semina.Quid enim signat
numerus senarius,nisi sex opera pietatis?quæ in hoc versu bre
uiter continentur.Visito.Poto.Cibo.Recolligo. Vestio. Con-
do.Visito.s.infirmũ vel incarceratum.Poto sitibundum. Cibo
famelicũ Recolligo seu hospitor vel recipio peregrinum. Ve-
stio nudũ.Condo & sepelio mortuũ.¶Vel si vis dic de sex ope
ribus spiritalibus,quę sunt.Instrue.castiga.remitte.solare. fer.
ora.Vnde de senario istius germinis dicitur Esaiæ.6. ꝙ sex alæ
vni, & sex alteri. quia.s. vtraque pars misericordiæ sex habet
alas vt dictum est. Item quid signant septem grana lilij,nisi se-
ptem morales virtutes septem vitijs capitalibus oppositas?quę
sunt humilitas.largitas.castitas.charitas. abstinẽtia. patientia.
diligentia,quæ.s.opponuntur superbiæ.auaritiæ.luxuriæ.gulę.
inuidiæ.iræ & accidiæ.Ista enim sunt.7.semina aurea, figurata
in septem sigillis sine quibus non aperitur homini liber vitæ.
Vnde Apo.1.dicitur.Vidi septem candelabra aurea in medio.
Talibus ergo germinibus debet iustus homo more lilij germi
nare.Eccle.39.Quasi lilium frondete in gratiam.Iustus igitur
dicitur liliũ propter valorem opulẽtiæ. Germinabit inquit.
Expone si vis quomodo lilium seu hasta lilij si curuata sepelia
tur sub terra,de quolibet nodo suo producit plãtam & germi-
nat.Sic vere si quis per humilitatem vel etiam per aduersitatẽ
curuatus fuerit & depressus,solet multo plus quasi hasta lilij
germinare,& bonorum operum plantas & germina procreare
F Zach.8.Terra dabit germen suum. ¶Septimo dico ꝙ iustus di
citur lilium propter decorem apparentiæ,quæ.s.ostenditur cũ
dicitur.quasi, quod denotat mihi similitudinem rerum, sicut
iam dixi.Et sic picturę & imagines quæ fiunt in superficie pa-
rietum,quæ non sunt res,immo quasi res,possunt denotari per
quasi.In quo etiam loquendo moraliter nota ꝙ istud aduer-
bium quasi potest mihi denotare virtutem exterioris honesta-
tis,quæ.s.non est propriè res,sed quasi res,quia.s.magis deno-
tat picturam quam naturam,similitudinẽ quam certitudinem,
apparentiam quam existentiam,quam tamen iustus debet ha-
bere. qa videlicet picturã & imaginẽ sanctorũ in sua supficie
& in sui exteriori apparentia debet per honestatem gerere vel
portare,vt sit quasi Christus,quasi Angelus,quasi Sanctus,ip
sorum.s.vitam representando,& eorum mores & opera imi-
tando.Quod etiam potest per lilium denotari, quod.s. virore
& candore induitur,& per honestatem & decentiam in armis
regum & principum picturatur(sicut.s.patet in armis regum
Frãciæ,Vngarię & Nauarræ & Siciliæ,& multorũ aliorũ prin
cipum & magnatum)& imaginibus decoratur. Ad denotan-
dum moraliter ꝙ viror & candor seu splendor honestatis de-
bet à nobis depingi,& ꝙ imaginibus & imitationibus sancto-
rum debet nostra exterior conuersatio insigniri, & ꝙ inde ar-
ma militiæ nostræ quæ non debent esse carnalia, sed virtutes,
debent moraliter decorari.Quasi inquit.Vnde 3.Regum.7.di
citur ꝙ in templo Salomonis facta sunt cãdelabra aurea,quin
que ad dexteram,& quinq; ad sinistram,quasi lilij flores ex au
ro purissimo,habentes lucernas desuper aureas. Candelabra
autem aurea significant honestatis splendorem,quę.s.in dexte
ra prosperitatis, & sinistra aduersitatis debent esse quinq; &
quinq;, propter quinq; sensuum continentiæ nitorem. & de-
bent esse desuper.i.in patenti.lucernæ aureæ.i.bonorum exem
plorum & documentorum resplendentiam & decorem debẽt
habere.Et sic deus & sancti in talibus lilijs consolabuntur &
delectabuntur,simplices vero ibidem nutrientur & erudien-
tur.Constat.n.ꝙ deus delectatur in lilia honestæ conuersatio-
nis vidẽdo.Iuxta illud Can.6.Dilectus meus inquit ecclesia.i.
Christus,descendit in hortum suum ad areolam aromatis, vt
pascatur in hortis,& lilia colligat.Quilibet vero simplex de-
lectatur in ipsis,eorum exempla & doctrinam recipiendo &
accipiendo.Iuxta illud quod dicitur Cãt.4.ꝙ.s.hinnuli capreę
pascuntur in lilijs donec aspiret dies,& inclinentur vmbrę.Pa
tet ergo ꝙ iustus potest dici lilium propter decorem apparen
tiæ,quasi inquit.¶Octauo dico ꝙ potest appellari lilium pro- G
pter candorem continentiæ,qui quidem candor denotatur in
nomine lilij.Lilium inquit.Lilium enim quamdiu fuerit inte-
grum,castitatem,continentiam & puritatem significat tam ꝑ-
pter candorem quam propter odorem,si vero fractum fuerit,
odorem perdit,& candorem dimittit.Sic vere castitas dum est
integra,habet puritatis candorem, & famositatis odorem. Si
vero fracta fuerit per luxuriam,tunc & puritatem & famã per
dit,fętoremq; & malam opinionem incurrit.Lilium ergo.Vn-
de vir iustus potest figurari in candelabro tabernaculi,de quo
dicitur Exo.37.ꝙ illud fuit candelabrum ductile de auro mũ-
dissimo de cuius vecte calami,scyphi,spherulę & lilia proce-
debant.Quia reuera iustus debet esse candelabrum.alios exẽ-
plariter illuminando,ductilis,faciliter obediẽdo,de auro mũ-
dissimo,puritatẽ innocentiæ obseruando & custodiẽdo,& de-
bet habere calamos disertæ linguæ docendo & prædicando,
scyphos.s.deuotionis,se & alios spiritualiter inebriando, sphe
rulas.i paruas spheras seu anulos.s.per mobilitatem diligentię
velociter operando & obtemperando,& lilia castitatis,mentis
& carnis sanctimoniam & continentiam frequentando.Et cer
te si bene attendimus,hic continentur sex virtutes quæ debẽt
concomitari lilia castitatis,quæ etiam possunt per sex folia li-
lij designari,videlicet Candelabrum sapientiæ seu honestæ ap
parentiæ.Ductilitas obedientiæ.Aurea puritas innocẽtiæ.Ca-
lamos linguæ orationis doctrinæ & eloquentiæ. Scyphus de-
uotionis,& inebriatę conscientiæ.Spherula operationis & dili
gentiæ,& sic venient lilia mundę conuersationis & purissimę
conscientiæ.Vnde Exod.25.Faciant inquit candelabrum du-
ctile de auro mundissimo,hastile eius & calamos scyphos &
spherulas & lilia ex ipso procedentia.Sic igitur patet ꝙ lilium
.i.vir iustus,debet habere istas octo speciales proprietates, vt
sic possit dicere illud Can.2.Ego flos campi, & lilium conual
lium.¶Si de lilio vis aliter dicere,secundum Mauricium dico
ꝙ nos inuenimus Lilium H

In valle.	In valle plantat affectus homilis.
In ventre.	In ventre collocat castitas nobilis.
In flumine.	In flumine situat gemitus flebilis.
In agro.	In agro ipsum quærit contemplatio.
In horto.	In horto ipsum inuenit miseratio.
In prato.	In prato ipsum aspicit conuersatio.
In spineto.	In spineto ipsum reperit maceratio.

De valle humilitatis dicitur illud.Ego flos campi, & liliũ con
uallium.Cant.2.De ventre castitatis & puritatis dicitur illud
Cant.7.Venter tuus sicut aceruus tritici,vallatus lilijs. De flu
mine deuotę flebilitatis dicitur illud Eccle.50.Quasi lilia quę
sunt in transitu aquæ. De agro contemplationis dicitur illud
Matth.6.Considerate lilia agri quomodo crescunt, & non se-
minant neq; metunt.De horto compassionis seu miserationis
dicitur illud Can.6.Pascatur in hortis,& lilia colligat.De pra
to floridę & odorosę conuersationis dicitur illud Ecclesia.30.
Florete flores,quasi lilium date odorem De spineto vero pœ-
nitentiæ & asperę macerationis dicitur illud Cant.2. Sicut li-
lium inter spinas,sic amica mea inter filias &c.

Limes. Nota ꝙ limes seu limitare idem est quod termi
nus seu finis,sed nihil penitus est in concordan
tijs,& forte nec in biblia.Vide ergo vbi terminus & vbi finis.

Limen.

A **Limen.** Cum limen sit pars inferior ostij seu portę, sæpe fit ꝙ per limen intelligitur ingressus vel introitus in ipsam domum, vel etiam ipsa domus quantum ad interiorem partem sui, sicut dicitur ꝙ nos debemus Apostolorũ limina visitare, limina dico. i. ecclesias. Dicam ergo breuiter ꝙ in scriptura inuenitur limen

Interius, quod debes intrare.
Superius, quod debes optare.
Exterius, quod debes ornare.
Inferius, quod debes vitare.

Primo dico ꝙ limen interius est conscientia, quæ considerando debet visitari. Quia reuera cõsciẽtia nostra est, vel esse debet, sicut quædam sancta, cuius limina sunt sępissime frequentanda & visitanda, vt. s. homo videat quid ibi deficit, quid ibi proficit & quid illic officit, vt. s. suppleat deficientia, compleat proficiẽtia, amoueat officientia. Et de tali lumine interiori. i. de tali cõsciẽtiæ domo seu habitaculo, seu intrinseco introito vel ingressu potest dici illud Ezec. 40. vbi dicitur ꝙ Angelus mensus est tẽplum interius & vestibula atrij, limen & fenestras obliquas. Et in eodem capitulo sequitur ꝙ limen erat quadrãgulum, & facies sanctuarij contra aspectum altaris. ad denotandum ꝙ limen quod est templum interius. i. nostra interior conscientia, debet esse mensurata & limitata per regulas & moderamina disciplinę & ęquitatis. Et debet habere vestibulum atrij, hoc est dictu, vestes & ornatus morum & honestatis. Fenestras debet habere obliquas. i. notitiam scripturæ circunspectę. Debet etiam esse quadrangulum per obtentum stabilitatis & firmitatis. Et debet facies sanctuarij. i. mentis, ad altare conspicere per deuotionem & cultum beneficę deitatis. Limen. n. conscientiæ ista debet habere, videlicet

B Disciplinam regulatę mensuræ.
Decentiam moralis vestituræ.
Quadraturam immobilis staturæ.
Notitiam circonspectę scripturæ.
Deuotionem ad auctorem naturæ.
Et sic conscientia erit. Limen
Regulatum disciplinæ moderamine.
Signatum diuino sanguine.
Rigatum gratiæ flumine.
Exaratum scripturæ lumine.
Habitatum cœlesti numine.

Est dico limen regulatum disciplinæ moderamine, & hoc fit per temperamentum omnis operationis Ezechi. 40 Mẽsus est limen. ¶ Item dico ꝙ conscientia est limen signatũ diuino sanguine, & hoc fit per memoriam passionis, de quo dicitur Exo. 12. Fasciculum hissopi tingite sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare & vtrumq; postem. In domo enim conscientiæ limen quod iacet inferius, est humilitas, superliminare est spes & mentis sublimitas, vtriq; postes sunt fides & charitas. Ista ergo sunt sanguine aspergenda & in passionis memoria spiritualiter intingenda. Item dico ꝙ conscientia est limen rigatum gratiæ flumine, & hoc fit per fluuium deuotionis, cõpunctionis & compassionis. Vnde Ezech. 47. Aquæ egrediebãtur subter limen domus. ¶ Item est limen scriptum seu exaratum scripturæ lumine, & hoc facit notitia legis, & lux rationis Deut. 6. vnde de mandatis legis præcipitur sic. Scribes ea in limine & in postibus domus tuæ, & ligabis ea quasi signum in manu tua. ¶ Item est limen habitatum cœlesti numine, & hoc facit virtus intrinsecę incarnationis. De quo Ezec. 46. Intrabit

C princeps, & stabit in limine portæ. Patet ergo, ꝙ limen interius est conscientia, quæ considerando debet visitari. ¶ Secundo dico ꝙ limen superius est cœli gloria seu curia, quæ desiderando debet contemplari. De quo Ezec. 9 Gloria domini Israel erat super Cherub & limen domus. ¶ Tertio dico ꝙ limen exterius est hic ecclesia, quæ deum colendo debet contemplari. quia. s. boni viri & iusti in liminibus ecclesię commorantur, ibiq; deũ colunt fideliter & humiliter venerantur. Cuius tamen contrarium faciunt superbi ecclesiastici, qui. s. in liminibus ecclesiæ ingrediuntur non humiliter, sed arroganter, non ad seruiendũ seu ad sequiendum, non ad dei laudem, sed ad sui fraudem. Cõtra quos Sopho. 1. Visitabo inquit dominus super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum domini dei sui iniquitate & dolo. Vt proprie dicatur illud Ezec. 9. Egressa est gloria domini ad limen tẽpli. ¶ Quarto vero dico ꝙ limen inferius est mundi patria, quæ refugiendo debet detestari. Sic vere debemus à mundo, cum sit plena malis hominibus & peccatis, fugere, iuxta illud Sopho. 2. vbi de speciosa. s. de Alexãdria dicit ꝙ occubabunt in medio eius greges, omnes bestię gẽtium, & Onocrotalus & hæricius in liminibus eius morabuntur. Vox cantantis in fenestra, coruus in superliminari. Expone & applica ad diuersas species hominum peccatorum. Sic igitur patet quomodo limen. i. domus, introitus vel ingressus, sumitur multis modis. Aduerte tamen ꝙ quãuis limen sit inferior pars ostij, super luminare superior, vterq; postis vtraq; columna hinc & inde, sæpe tamen per limen intelligitur tota domus &c.

Lingua. Nota ꝙ lingua generaliter in scriptura signat locutionem. Et quia locutio est quandoq; bona, quandoq; mala, ideo duplicem linguam possumus inuenire, bonam. s. atq; malam. Ideo bene dixit sapiens Prouerb. 19. Qui custodit os suum & linguam suam, custodit ab angustijs animam suam. Notemus ergo quòd est lingua seu locutio vitiosa & virtuosa. De lingua ergo virtuosa dicamus quòd locutio nostra debet quattuor habere conditiones quæ in linguæ proprietatibus denotantur. Lingua enim est Mollis & delicata. Rubea & colorata. Acuta & more gladij figurata. Plicabilis & ad mouendum quam plurimum applicata. Inclusa & dentium circuitu vallata. Sic proculdubio charissimi locutio iustorum debet esse Mollis per benignitatem. Colorata per honestatem. Acuta per seueritatem. Plicabilis per sagacitatem. Inclusa per custodię sedulitatem. Sit igitur lingua locutionis nostræ A

Mollis per compassionem.
Rubea per dilectionem.
Acuta per correctionem.
Plicabilis per discretionem.
Clausa per coerctionem.

¶ Primo ergo dico ꝙ in lingua nostra debet apparere mollities compassionis, quia. s. verba nostra quæ per linguam denotantur, debent esse tenera & compassiua; dulcia mitia, suauia & benigna in respondẽdo, & malos etiam interdum corrigendo. Quia sicut dicitur Prouer. 25. Lingua mollis duritiam confringit. Quia pro certo mollis & benigna locutio frangit duritiam iracundiæ & furoris, & etiam in peccatore qui corrigitur, duritiam malitiæ & obstinationis, quia multi sunt qui melius cum verbis dulcibus corriguntur, duris autem & asperis in deterius obstinantur. Similes marmori quod non duro ferro, sed molli plumbo secatur. Similes etiam adamãti, qui ferri duritiam superat, mollities tamen sanguinis ipsum secat. Quia breuiter duri & obstinati qui correctionis duritia non franguntur, aliquãdo lingua molli. i. verborum dulcedine corriguntur. Sicut enim dicitur Prouer. 15. Responsio mollis frãgit iram, sermo durus excitat furorem. Et sequitur. Lingua sapientium ornat sciẽtiam, lingua placabilis lignum vitæ. Et Eccle. 6. dicitur ꝙ verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Lingua eucharis in bono homine abundat. Sic ergo patet ꝙ in lingua nostra debet esse mollities cõpassionis. ¶ Secundo dico ꝙ in lingua locutionis debet apparere rubor honestatis, & dilectionis. Sicut enim lingua est naturaliter colorata & rubea sic locutio nostra debet esse per honestatem colorata, & per charitatem rubicunda. Quia videlicet quicquid loquimur aut dicimus, debet amorem proximi sapere, & honestatis seriem custodire. Sicut enim in sanitate linguę cognoscitur sanitas corporum, sic sanitas animi apparet in sanitate verborũ. Medici etiam linguas infirmorum respiciunt, & ad sanitatem linguæ sanitatem corporis cognoscunt. Ex abundantia enim cordis os loquitur, & ad locutionis sanitatem & honestatem animi puritas declaratur. vnde Prouerb. 12. Lingua sapientiũ

B sanitas. ¶ Tertio dico ꝙ in lingua locutionis debet apparere acuties correctionis, quia. s. lingua nostra loco & tempore debet gladio similari, quia. s. debet acuta esse alios corrigendo, pũgendo, & castigando. Vnde de Apostolis dicitur Actuum. 2. ꝙ apparuerunt illis dispertitę linguæ tanquã ignis. Ignis. n. ardorem correctionis designat. ¶ Quarto dico ꝙ in lingua nostræ locutionis debet apparere plicabilitas discretionis, quia. s. sicut lingua faciliter vertitur & mouetur, & ad voluntatem hominis nunc ad vnam partem nunc ad aliam agitatur, sic vere locutio nostra debet esse ita sapiens & discreta, ꝙ secundũ personas quibus loquimur, ipsam debemus vertere, & mutare & variare, quia. s. per nos sunt nunc tristes consolandi, nunc ignorantes instruendi, nunc delinquentes arguendi, nunc iusti col laudandi. Sicut enim canis habet linguam medicinalem, valde tamen flexibilem, tenuem & subtilem, sic verba nostra debent esse medicinalia, vtilia & proficua, & per discretionẽ ad diuersa officia vertibilia & motabilia, sicut de Apostolis dicitur Actu. 2. Loquebantur varijs linguis Apostoli magnalia dei Illud potissime pertinet ad prædicatores, quia. s. sicut vrsa catulum suum qui nascitur informis & sine figura, solet diuersi-

mode

mode lambere, & in ipso per linguæ officiu formã & figuram debitam generare, sic vere charissimi prædicator catulus idest peccatores qui de sui natura sunt turpes & informes forma & figura honestę conuersationis carentes, debẽt per officium linguæ, locutionis & prædicationis, tandiu diuersimode lambere ꝙ ipsos possit per virtutes & gratias figurare seu generare. Variã.n.& diuersimodè debet loqui prædicator videlicet

Nunc alte de paradiso.
Nunc basse de inferno.
Nunc acriter de peccato.
Nunc dulciter de præmio.
Nunc audacter de fidei præmio.& sic de alijs.

Ipse.n.debet loq; aliquando linguis hominũ, & quandoq; linguis angelorum, dicens illud. 1. Corint. 14. Gratias ago Deo meo qooniam omnium vestrum lingua loquor. Patet ergo ꝙ in lingua nostra debet esse plicabilitas discretionis. ¶ Quinto
C dico ꝙ in lingua locutionis nostræ debet esse clausura seu conclusio coerctionis. Membrum enim linguæ est conclusum, quasi in duobus carceribus & clausuris s.intra ambitum dentium & labiorum Ad denotandum ꝙ ipsam natura clausam esse voluerit & ligatam, vt in actum locutionis faciliter non exiret, sed vt raritatẽ sermonis faceret, & quicquid dictura esset, diutius cogitaret. Iuxta illud. 1. Petri. 3. Quis est qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Coerceat linguam suam à malo & labia sua ne loqoantur dolum. Crocodilus enim maximum est animal, & tamen minimam habet linguam, quia.s.ipsam nunquam potest extra os ponere, & ideo ollam penitus proferre vocem, sicut dicit Plinius & Solinus. Sic vere charissimi, illi qui sunt maiores in efficacia & virtute.s. viri prudentiores & meliores habent vt communiter linguam minorem quantum ad exercitium locutionis, quia.s.raro & modicũ emittunt verba sua ab ore, scientes ꝙ secundum dictum sapientis Prouerb. 10. In multiloquio non deerit peccatum. vnde Iacob. 3. Lingua quidem modicum est membrum, & magna exaltat &c. Quinimmo multi fuerũt philosophi qui ad litteram voce carere voluerunt, & qui se temporali vel perpetuo sileotio dãnauerunt, Iuxta illud Eze. 3. Adhęrere faciam linguam tuam palato tuo, & eris mutus, & qoasi non loquens &c. Sic ergo patet qualiter lingua nostra debet habere clausuram coerctionis, quia vere lingua est clausa inuoluta & occultata sicut ignis ne extra noceat, sicut latro ne extra exeat, Sicut canis ne extra mordeat. Et sic patet quomodo lingua debet esse mollis, rubea, acuta, mobi
D lis, clausa. Et hæc de bona lingua sufficiant. ¶ Sed heu proh dolor lingua non semper signat in bono, immo pro certo multotiens designat in malo, quia vere hodie multa inueniuntur genera malarum linguarum, videlicet lingua

Mollis per adulationem.
Acuta per detractionem.
Rubea per incautam locutionem.
Mobilis per verborum variationem.
Clausa per inuidiam & indignationem.

¶ Est enim lingua adulatorum, diffamatorum, iactãtium, duplicium, inuidentium. Est enim lingua adulatorum sicut lingua catti, quæ valde est plicabilis & subtilis, quæ rem pingoem libenter lambit, veromtamen ipsam pinguedinem paulatim attrahit & consumit. Quia vere adulatores diuersimode plicant & variant linguas suas. Amore enim pinguedinis, id est alicuius lucri temporalis, diuites libenter lambunt, & sic paulatim pinguedinem suarum diuitiarum sibi attrahunt & acquirunt. Vnde Eccles. 20. Qui edunt panem illius, falsę linguæ sunt. ¶ Lingua detractorũ seu diffamatorum est sicut lingua serpentis, quæ valde est venenosa. vnde propter malitiam veneni nigra apparet, & ita cito mouetur ꝙ bifurcata esse videtur, quia.s. locutio & lingua detractorum quę valde nigra est & infamis, est illis quos mordet venenosa & mortifera, & ad diffamationem aliorum diligẽs, mobilis & acuta. Vnde in psal. Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labijs eorum. Lingua iactantium & duplicium & indiscretè loquentium est sicut lingua quorundam taurorum qui sunt in India, qoi secũdum Plinium ita habeot linguas protensas & longas, ꝙ vsq; ad aures protendunt eas. Quia vere multi sunt qui per multiloquium, stultiloquiũ, iactantiam & cætera vitia verborum linguas longissimas habere noscuntur, quas.s. vsq; ad aures suas videntur protendere, inquantum omnia quæ audierint, volunt statim per multiloquium recitare. In talibus enim linguæ & aures & auditus & locutio simul stant. Quia multi quicquid audierint, statim dicunt, sicut apparet de faciliter diffamantibus & mussitantib⁹. Contra quos dicitur Eccle. 19. Audisti verbum aduersus proximum? commoriatur in te. Sicut etiam apparet de libenter rumores narrantibus, & de factis suis faciliter loquentibus & iactantibus. De quibus dicitur in psal. Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terra q d. Isti volunt ad cœlum & ad terrã, ad alta & ad infima, ad ardua & ad parua extendere linguam suam. De quo bene potest dici illud Esai. 32. Lingua balborum velociter loquetur. Lingua duplicium est sicut lingua canum nobilium, quæ ita est subtilis & longa, ꝙ ipsam possunt faciliter complicare, quia.s. duplices continue plicant & variant verba sua, nunc vnum in præsentia, nunc aliud in absentia dicentes. Iuxta illud psalm. Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Vnde Prouer. 17. Qui vertit linguam suam incidet in malum. Quia sicut dicitur Eccle. 3. Peccator cognoscitur in duplici lingua. Lingua vero inuidentium est illorum, qoi s.ex inuidia nolũt docere & erudire & ista est sicut lingua elephantis, quæ semper in ore dicitur latitare, & nũquam exterius apparere, quia.s.tales ex indignatione & inuidia nolunt alijs ostendere linguam suam, nec aliquod verbum doctrinæ, vel solatij eis dare. De quibus dicitur in psalm. Adhęsit lingua mea faucibus meis &c. Et sic patet quomodo tam lingua mala quam lingua bona accipiuntur quinque modis. Vide infra de Loqui.

Limpidus.

Idem est quod purus & mũdus, sed paucę sunt auctoritates. Vide infra de mundicia & puritate &c.

Lingere seu Lambere. A

Cum lingere seu lãbere nihil aliud sit quam lingua aliquid suauiter tangere vel palpare, sicut consueuerunt facere canes circa carnes, in quo scilicet actu, consueuit lambens inuenire delectationem, illa etiam qui lambit consueuit inuenire complacentiam & quandam neruorum titillationem, & sic constat ꝙ lingere & lambere pertinent ad officium linguæ, possum ergo notare ꝙ in scriptura inuenitur vnum lingere

Veracis prædicationis.
Tenacis meditationis.
Fallacis adulationis.
Crudelis delectationis.

¶ Lingit prædicator verbis suauibus vt curet vlcera. Vnde Luc. 16. dicitur de Lazaro ꝙ veniebant canes.i. prædicatores, & lingebant vlcera eius. Lingua enim canis & ipsius linctio est medicinalis. Aduertẽdũ tamen est ꝙ solum illi qui lingua & manu lambuerunt aquas, electi fuerunt a domino, alij vero qui solum linguam appoluerunt, reprobati fuerunt, sicut dicitur Iudicum. 6. Ad denotandum ꝙ prædicator si vult ꝙ suum lingere vel lambere, hoc est dictu, suum loqui vel prædicare proficiat, necesse est ꝙ cum lingua manum, cum verbo opus & exemplum apponat. Quia teste Gregorio, loquentis auctoritas perditur, cum vox opere non iuuatur ¶ Item lingit contemplator cordis affectibus, recolens s.vulnera Christi quia.s.deuotus homo debet per deuotionem lingere sanguinem Christi. Exemplo illorum canum qui linxerunt sanguinem Naboth nequiter interfecti. 3. Reg. 21. Vnde de deuotis & contemplatiuis dicitur Iob. 39. ꝙ pulli aquilę lambunt sanguinem. ¶ Item lingit adulator verbis fallacibus excusans scelera. Vnde Micheæ. 7. dicitur de adulatoribus ꝙ ipsi lingent puluerem quasi serpentes. Serpens enim lingendo inuenenat. Sic isti adulãdo pulueres.i. inconstantes diuites, intoxicant dum ipsos nutriunt in peccatis. ¶ Item lingit deprædator vocibus crudelibus cum infert verba minacia. quia .s.crudeles & iniqui videntur lingere sanguinem innocentium dum in eorum tribulationibus delectantur. 3. Regum. 21. Lambent canes sanguinem tuum &c. Crudeles enim sunt sicut canes famelici, videntur enim innocentes & pauperes lingere, dum ipsorum substantiam rapinis & spolijs satagunt deuorare. psal Inimici eius terram lingent. Et hæc de lingere seu lambere sufficiant..

Linire. A

Cum linire nihil aliud sit quam aliquid cum aliqua re pingui vel vnctuosa leniter vngere vel tractare, vel cepo, cera, bitumine seu cemẽto aliquid operire, & rimas, fissuras & foramina contegere vel implere, notare possumus ꝙ linitur

Morbus vt possit sanari.
Domus qoam decet sacrari.
Muros qui debet ornari.

¶ Et sic dicam moraliter ꝙ ego inuenio lituram Prædicationis.

¶ Primo ergo dico ꝙ litura vel linitura prædicationis. Quia reuera prædicator ad modum medici con-

Consecrationis, ci consueuit pec
Adulationis, catorum infirmi

tates linire, & vnguenta salubria, hoc est verba salutaria pro curādis vitijs adhibere. Iste enim quandoq; linit luto, de mortis meditatione loquens. Quandoq; linit felle, loquens de culpę detestatione. Quandoq; linit bitumine, loquens de amore & dilectione. De luto mortis & ipsius meditationis dicitur Io. 9. ꝙ Iesus fecit lutum ex sputo, & liniuit oculos cęci nati, & statim vidit. Quia reuera luti & terrestreitatis nostrę memoria facit nos videre & intelligere cuncta vtilia. Ioan. 9. Ille homo qui dicitur Iesus, lutum fecit ex sputo, ꝙ liniuit oculos meos. De felle peccati & eius detestatione dicitur Thob. 11. ꝙ oculi Thobię liniti fuerunt de felle piscis, & illuminati sunt. Fel. n. amaritudinem peccati signat seu contritionem. quam debet habere amarissimam de peccato. De bitumine charitatis & dilectionis dicitur Gen. 9. de Arca Noe ꝙ intrinsecus bitumine fuit linita. s. ne aqua diluuij subintraret. Ad denotandum ꝙ arca animę bitumine tenacis dilectionis & gratię debet inungi, ne aqua diluuij. i. mundi prosperitate vel aqua peccati possit submergi, sicut de matre Moysi dicitur ꝙ fiscellam liniuit bi-
B tumine, vt Moyses proiectus in flumine non mergeretur. Ista est igitur litura vel linitura prędicationis. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur linitura consecrationis, & ista est quando sacerdos vel episcopus consecrādus in spiritualem domum dei crismate vel oleo vngitur & linitur, denotans. s. lituram & vncturam gratię diuinę, quia s. quando deus ipsum hominem sibi dedicat, & quando ipsum sanctificat & consecrat, oleo suę gratię ipsum linit. Leui. 8. Tulit Moyses vnctionis oleum, quo liniuit tabernacula cum omni suppellectili sua. Res enim quę linitur magis vt communiter est dulcis, suauis, & plana. Sic vere illi qui gratia dei liniuntur & consecrātur, sunt magis dulces, suaues & mites, plani etiam, & veraciores cęteris esse noscuntur. Sic ergo patet ꝙ est litura qua deo spiritalis domus consecratur. In qua quia interdum lepra apparet, pręcipitur domus vel locus leprę radi, & luto alio tota liniri, sicut apparet Leui. 14. Ad denotandum ꝙ domus animę quam lepra peccati fędauit per pœnitentiam est radenda, & luto alio, hoc est dictu, luto diuinę gratię linienda. Hęc est igitur litura consecrationis.
C ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur litura adulationis. Cementarius. n. murum solet linire, & calce & coloribus picturare, vt ipsius possit turpitudinem operire. Sic adulator verbis fallacibus malos diuites linit, & sic vitia ipsorum decipiendo & false excusando contegit & abscondit. Ezech. 32. Prophetę eorum liniebunt eos absq; temperamento. Temperamentum appellat paleas quę ponuntur in luto quando linitur murus, vt stabilius & firmius hęreat in muro, & vt sit ędificium magis firmum. Ezec. 14. Liniebant parietem luto absq; paleis. Sed vere paleę debent poni in luto, quia. s. si quis aliquem linire voluerit blandiendo, semper debet adhibere paleas defectuum suorum, ipsum arguendo & corrigendo. quod quia adulator non facit, iō sine temperamento linire dicitur in loquendo. Ezech. 13. Destruam parietem quē linistis absq; temperamento. Quia reuera illi qui sine temperamento tali ab adulatoribus liniuntur & blandiuntur, ita decipiuntur vt finaliter in corpore rebus & anima destruantur. Vnde Ezec. 13. Dic eis qui liniunt absq; tēperamento, ꝙ casurus sit. Et sequitur ibidem. Et erumpere faciam spiritum tempestatū in indignatione mea, & erit imber immundans in furore meo, & dabo lapides grandes in ira in consumptionem, & destruam parietem quem linistis absq; tēperamento. Ista bene allega contra adulatores & contra illos qui per adulatores se fraudari permittunt. Sic ergo patet de litura adulationis. Et hęc sufficiant de linire. Vide vbi Vngere.

A **Linum. Lineum.** Cum linum sit genus herbę de quo lineum texitur vestimentum, subtile, candidum & suaue, quod. s. primo herba viridis nascitur, & semen in capitellis ipsius colligitur, herba vero collecta in aqua ponitur vt stipula putrefiat, mergi certo tēpore dimittitur, & sic cortex ab interiori ligno vel stipula separatur, qui cortex malleorum tunsionibus pręparatur, randē filatur, texitur & ordítur, & per diuersas bullitiones & lotiones in candorem eximium commutatur, & faciendis diuersorum generum vestimentis coaptatur, notare possumus ꝙ linum in bono sumitur & in malo. In malo enim significato, per linum intelligitur,

Cogitatio subtilis & malitiosa.
Conuersatio vilis & ambitiosa.
Delectatio puerilis & deliciosa.

¶ Linum. n. est quid subtile, ita ꝙ si miscetur cū alio filo in panno, non cito percipitur, & signat malitiosam cogitationem, quam dominus reprobat atq; damnat eo ꝙ dum nō percipitur, simplices decipit atq; fraudat. Et ideo vestimentum de lino & lana contextum in lege prohibetur. Deute. 22. Non habebis inquit vestimentum quod ex lana & lino contextum est. Ad denotandum ꝙ lana. i. exterior prętensa simplicitas, dum linum. i. interiorem malitiam cooperit, simplices fallit & decipit dum ab eis non cauetur. Esaię. 19. Confundentur qui operantur linum. i. malitiam. ¶ Item linum quod est candidum & pulchrū & à tinea quandoq; roditur. & faciliter maculatur, signat exteriorem conuersationem, quę. s. quandoq; tinea interioris hypocrisis vitiatur, & macula luxurię desędatur. Et ista est lepra in veste linea, de qua fit mentio Leuit. 13. vbi dicitur ꝙ vestis linea quę lepram habuerit, infecta reputabitur. Et pręcipitur ibi ꝙ si huiusmodi lepra non cessauerit, comburatur. Quia reuera si vestis conuersationis alicuius lepra hypocrisis maculatur, si se non castigauerit, inferni ignibus finaliter comburetur. Ad quod facit illud quod dicitur Leui. 10. de filijs Aaron alienum ignem offerentibus in altari, qui induti lineis tunicis, igne diuino sunt occisi, sicut bene ibidem dicitur. Tulerunt eos, sicut iacebant, vestitos lineis tunicis. Itē linum quod est tactui delectabile & suaue, quando tamen est in herba facile rumpitur vel cassatur, signat carnalem & deliciosam viuendi conditionem, quę licet sit carnalibus suauis & delectabilis, quando tamen nimis est viridis atq; mollis, tribulatione facili potest frangi. Et sic Exod. 9. dicitur. Per tonitrua, grandinem, & pluuiam, linum & hordeū lęsum est, eo ꝙ hordeum esset virens, & linum iam folliculos germinaret. Linum igitur qn̄q; sumitur in malo. ¶ Sed dico adhuc ꝙ qn̄q; linum sumitur in bono. Et sic dico ꝙ significat B

Conscientię nitorem & sanctitudinem.
Continentię candorem & pulchritudinem.
Apparentię decorem & gratitudinem.
Temperantię decorem & mititudinem.

¶ Linum enim quod est purum & mūdum seu vestis linea quę facilius emundatur si contaminata fuerit quam quęcunq; alia vestis, signat puritatem conscientię seu innocentię, quę. s. sicut cito per peccatum potest infici, vel per alienam malitiam decipi, sic cito potest rectificari vel lauari, & ad statum pristinum per pœnitentiam restaurari. De qua. s. puritate dicitur. 1. Regum. 1. ꝙ Samuel puer erat adbuc infantulus. Et sequitur in sequenti capitulo. Samuel autem ministrabat coram domino, accinctus ephot lineo. ¶ Item linum quod est nitens & cādidum, signat continentiam, quę per colorem album communiter designatur, in cuius figura p̄cipitur in lege diuina Exod. 28. ꝙ sacerdotes fœminalibus lineis vti debebant quando in tabernaculo ministrabant. Per fœminalia quę renes & membra pudibunda cooperiebant, virtutem continentię designabant, quę s. linea. i. munda & pura maxime in viris ecclesiasticis debet esse, vt genitalia. i. actus venereos valeat cohibere, vt sic valeant domino digne ministrare. Leuit. 6. Vestietur sacerdos tunica & fœminalibus lineis. Ad quod facit illud Hiere. 13. Vade posside lumbare lineum, & pone illud super lumbos tuos. Lumbare enim quod stringit lūbos, castitatem designat. Teste enim Grego. Lumbos tunc restringimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. ¶ Item linum quod est vestimentum decorum placidum, signat honestam apparen- C tiam, quę. s. munda debet esse & grata & cunctis placita & venusta. Exod. 29. cap. Cumq; laueris patrem cum filijs, indues Aaron vestimentis suis. s. linea tunica, superhumerali & rationali, quod constringes Baltheo. Vestimenta enim significant exteriorem honestatem, quam. s. debent concomitari linea tunica. i. puritas & munditia, superhumerale. i. fortitudo & patiētia, rationale. i. prudentia, & baltheum constringens. i. modestia & temperantia. Leu. 7. Vestinit pontificem subucula linea. ¶ Item linum quod est vestimentum molle & suaue, signat benignitatem & modestiam, quę. s. alijs suauis est & mitis. Magna enim benignitas & suauis humilitas fuit in Dauid quando saltabat accinctus Ephot Lineo ante arcam, sicut dicitur. 2. Regum. 6. Dauid percutiebat in organis, & saltabat totis viribus ante dominum. Porro Dauid erat accinctus Ephot Lineo, hoc est dictu, mansuetudine & dulcore. psal. Memento domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Igitur per linum seu vestimētum lineum intelligitur puritas & suauitas siue in cōtinentia, siue in conuersatione & apparentia, siue etiam in verbo, modo

bo, modo & moderantia. Et reuera qui vult talia vestimenta. i. talem morum puritatem habere, debet primo ea per humilitatem in terra, id est inferius seminare, in aqua. s. deuotionis & lachrymationis humectare, & per pœnitentiam à superfluis separare, tandem tunsionibus. i. tribulationibus & correctionibus submittere & per contritionem bullire, per confessionem lauare, per satisfactionem texere & ordiri, & per morom compositionem suere & formare. Et sic vestimentum lineum poterit induere & habere, & ministrare in tabernaculo dignus esse. Habeat igitur tunicam lineam charitatis, cydarim lineam dignitatis, vittam lineam timorositatis, mensuram lineam æquitatis, scripturam veritatis, zonam stringentis temperantiæ & parcitatis, feminalia castitatis, & omnia sint linea per munditiam innocentiæ & puritatis. De tunica charitatis dicitur Leui. 8. Vestiuit pontificem lubucula linea. De cydari dignitatis & zona temperantiæ constringentis & maturitatis coercentis videlicet malos mores, quæ. s. debent esse lineæ puræ & lynceræ, dicitur Leui. 16. q sacerdos accingetur zona linea, & cydarim lineam imponent capiti eius. De vitta linea, quæ. s. stringebat caput, hoc est dictu, de timore dei qui cohibet mentem, potest dici illud Ezech. 44. Quando ministrant in portis atrij interioris & intrinsecus, vittæ lineæ erunt in capitibus eorum. De mensura vero iustitiæ & æquitatis, quæ. s. debet esse linea. i. pura & sine aliqua fractione & corruptione, potest dici illud Ezec. 40. Ecce inquit vir cuius erat facies quasi species æris, & funiculus lineus & calamus mensuræ in manu eius. Vir enim iste est virtuosus seu vigorosus prælatus vel iudex, qui. s. debet habere funiculum & calamum iustitiæ in manu pro meritis cuiuslibet mensurandis. Ista tamen linea & pura debet esse, vt. s. nulla corruptio affectionis vel symoniæ vel subuersionis vel fauoris aut odij intercedat. De scriptura etiam. s. veritatis, quæ. s. linea pura & sancta & sine quacunque vana gloria hæresi vel fallacia debet esse dicitur Ezech. 9. q vir vnus vestitus lineis stabat in medio, & atramentarium scriptoris ad renes eius. De fœminalibus vero castitatis satis visum est supra, & Ezec. 44. Fœminalia linea erunt in lumbis eorum. Ecce ergo quomodo quicquid est, & masime in ecclesiastico qui habet in sacramento altaris & in dominicis officijs ministrare, totum debet esse lineum, totum purum, totum sanctum, nihilque maculatum corruptum aut fictum. Iuxta illud Ezec. 44. Cum ingredietur portas atrij interioris, vestibus lineis induentur, & non ascendet super eos quicquam laneum. Lana enim quæ nascitur ex carne potest in hoc loco carnalitatem nec nō carnalem parentū affectionē signare, quā. s. quilibet ingrediens portas ecclesiæ debet deponere, & lino puritatis & innocentiæ se vestire. Et sic figurabitur in illo viro vestito lineis. de cuius mirabili descriptione fit mentio Dan. 10. Vide ibi. Aduerte tamen q sicut supra dixi de lino q multis tunsionibus, carpinationibus & bullitionibus supponitur, sic dicam q illi qui linea puritate & munditia vestiuntur, multis mundi tribulationibus supponuntur, sicut de impio Saul & Doech Idumeo principe pastorum eius (per quos intelligo mundum & eius tyrannos) dicitur. 1. Regum. 22. q ipse occidit octuaginta quinque viros indutos Ephod Lineo. Patet ergo q per linum seu per lineum vestimentum potest omnis munditia & puritas designari, & quomodo in bono sumitur & in malo. vide supra de Bysso & Lino & in tabula.

A **Liquescere. Liquefieri.** Nota q liquefactio nihil aliud ē quam alicuius duri aut soluli occasione caloris vel adiunctione humoris dissolutio. Et sic dicam tam in bono quam in malo accipiendo, q triplex inuenitur liquefactio. s.

Iustorum,
Malorum,
Cunctorum.

¶ Primo ergo dico q liquescunt iusti quando calor diuinæ charitatis ipsos percutit, & quādo radius solaris seu diuinæ inspirationis ipsos penetrat & perfundit. Et sic dicam quod sicut ex scripturis potest intelligi, quod Liquescit cor

Penitentis.
Diligentis.
Miserentis.

¶ Prima est liquefactio contritionis, quæ. s. sicut nubes liquefacta emittit lachrymam. psal. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei & alibi in psal. Emittet verbum suum, & liquefaciet ea. s. corda pœnitentia & contrita. psal. Flauit spiritus eius, & fluent aquæ. ¶ Secunda liquefactio est deuotionis. Metallum enim durum quandoque virtute ignis liquescit, ita q secundum volūtatē suā artifex in varias formas & imagines ipsum vertit. Sic vere quādoque fit q iustus per deuotionē taliter liquescit, q omnem duritiam indeuotionis & obstinationis dimittit, & in diuersas virtutum imagines spiritus artifex ipsum flectit. Et de tali liquefactione indeuotionis & obstinationis dicitur Canti. 5. anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Et Exo. 16. Cum incaluisset sol, liquefiebat manna. ¶ Tertia est liquefactio compassionis. Nam sicut rosa posita in alembico liquescit & resoluitur in fumum, qui tādem in aquam medicinalem hominibus distillatur, sic pius homo ardore miseriarum alienorum compunctus, per compassionem resoluitur, & in aquam refrigeratiuam & lenitiuam beneficiorum mutatur, inquantū alijs benefacit & subuenit, vel saltem piæ compassionis lachrymis irrigatur. Nōne de Ioue legitur q mutatus & liquefactus est in pluuiam auream, vt Danaem impregnaret? Quia vere viri pij per compassionem resoluūtur & liquescunt in aureas pluuias. i. in beneficia & elemosynas, vel etiam in pias lachrymas, vt. s. pauperes impregnent, & à sterilitate paupertatis releuent, dum eorum suppleut miserias. Nonne in aurum & in auream pluuiam liquefactus est beatus Nicolaus, quando aurum pro puellis quæ prostituendæ fuerant distribuit, & suis ipsas beneficijs impregnauit? Bene ergo dicitur de hominibus pijs spiritualiter illud Esa. 2. Cœli sicut fumus liquescent. Ista est igitur liquefactio iustorum. ¶ Secundo dico q inuenitur liquefactio malorum vel iniquorum. Isti enim liquefiunt & resoluuntur, & penitus vani & instabiles efficiuntur, & omnem soliditatem & constantiam perdere comprobantur, quando calore & feruore malorum desideriorum tanguntur. Et sic dico q est liquefactio B

Mali feruoris.
Vani timoris.
Diri doloris.

De malo feruore dicitur Ezech. 24 de illa olla per quam intelligitur voluntas & affectio peccatoris. Pone inquit eam super prunas vacuam, & incalescat æs eius, & liquefiat. De vano timore, quo. s. liquefiunt corda, ita q quandoque perdunt omnem soliditatem virtutis dicitur Iosue. 7. Pertimuit cor populi, & ad instar aquæ liquefactum est. De dolore diro seu de terrore duro, quo. s. in iudicio damnati liquescent, dicitur Iudith. 16. Montes à fundamentis mouebūtur cum aquis, & petræ sicut cera liquescent. Ista est ergo liquefactio malorum. ¶ Sed tertio dico q inuenitur liquefactio cunctorum. s. elementorum. Et istud ostenderetur in iudicio, quando. s. tota rerum machina dissoluetur, & tandem in melius reparabitur & reuertetur. psal. Liquefacta est terra, & omnis qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius. sufficit. vide vbi dissoluere, & vbi soluere &c.

Lis. Litigare. Cum lis, contentio, dissensio, cōtrarietas & discordia, pro eodem supponant, possum notare q litigium semper signat in malo, & ideo pro viribus fugiendum est. Si enim lapides domus inter se litigarent, dissilirent & disceptarent, nunquam vnam domum cōstituerent, sed ipsam potius dissiparent. Sic vere si inter nos lites & contentiones, bellaque & seditiones facimus, & cordibus & actibus ab inuicem dissentimus, nunquam domum dei (quæ est ecclesia) stabilimus, sed eam potius dissipamus. Et quia cōcordia res crescunt, discordia vero pereunt & decrescūt, ideo bene dicitur. 2. Timo. 2. Seruum domini non oportet litigare. Et bene dixit seruum domini, quia reuera illi qui peculiariter seruiunt deo, sicut sunt religiosi & clerici, debent esse modesti non litigiosi, quia cum ipse deus sit deus pacis, non decet q habeat seruos litis. ad Tit. 3. Mone illos non litigiosos esse, sed modestos, ostendentes omnem mansuetudinem ad omnes homines. Quod tamen est contra multos, qui. s. in rixis & litibus dissensionibus & controuersijs delectantur. Similes illis locis qui dicūtur Syrtes, quæ sunt loca arenosa in Apbrica, ita bullientia, & ad modum aquæ fluctuantia, & modico flatu venti ab interiori prorumpente, de loco ad locum se mouent, & inter se confligunt, ita q nullus per eos tute transit. Sic multi flatu diabolicæ inspirationis & tentationis taliter agitantur, & litibus & discordijs concitantur, q omnes alij per eos conturbantur, ipsos enim mouent vt litigent. ¶ Quidam ergo ad litem & discordiam mouentur ex peruersitate mentali. Prouer. 16. Homo peruersus suscitat litem. ¶ Item alij ex cupiditate reali vel temporali. Iac. 4. Vnde inquit lites & bella inter vos? nonne ex concupiscentijs vestris? Sequitur. Litigatis & belligeratis, & non accipitis. & tamē. 1. Tim. 3. dicitur q Episcopum oportet esse non litigiosum, non cupidum. ¶ Item alij ex fatuitate verbali. Et istud est quando homines faciunt fatuas quæ- A

stiones,

stiones, quæ tamen terminantur in lites & dissensiones Ioann. 6. Litigabant ergo Iudæi adinuicem, dicentes. Quomodo potest hic carnem suam nobis dare ad manducandū? &c. Et ideo bene præcipitur. 2. Tim. 2. Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quoniam generant lites. ¶ Item alij a carnalitate locali. De quo Prouer. 21. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa. Quia sicut dicitur Prouer. 27. Tecta iugiter perstillantia in die frigoris, & litigiosa mulier cōparantur. Non prosequor vlterius, quia de Discordia dictum est in multis locis. Vide vbi Contra, & Contradicere.

A **Littus. Littoris.** Nota ꝙ littus est terminus aquę & maxime fluminis seu maris, il la. s. terra quę immediate aquæ iungitur, & per quam mare vel fluuius terminatur. Est igitur littus terra sicca, per longum maris vel fluminis porrecta, arenis vt communiter plena, aquæ fluctibus verberata, & ipsius humoribus irrigata, portubus & securitatibus magis apta, & pro illis qui de maris fluctibus euadunt, magis idonea & secura. Est igitur littus Locus

Pulchrior ad spaciandum
Tutior ad habitandum
Vtilior ad piscandum
Et ad maris impetus terminandum.

¶ Sic igitur dicam ꝙ per littus potest intelligi in bono significato, & in malo. s. Status

Purę perfectionis.
Sequentis turbationis.
Ingentis saluationis.
Mundanę corruptionis.

Primo igitur dico ꝙ littus signat virtutum perfectionem. Virtus enim & perfectio morum, vel etiam status virtuosus & perfectus, sicut. s. debet esse ecclesiæ & religionis status seu locus, fluctus maris. i. amaras tentationes & fluctuosas tribulationes, aquas etiam dulces, id est mundi delectationes sistit & terminat; & ne terram animæ obruant vitijs, & submergant, acriter restringit & refrenat. Habet enim in se istud littus arenas pœnitentiæ & asperitatis, sterilitatem indigentiæ, & abstinentiæ, seu voluntariæ paupertatis, amęnitatem seu puritatem continentiæ & castitatis, & securitatem conscientiæ & diuinæ gratiæ & veritatis, fertilitatem seu opulentiam omnis spiritualis vtilitatis. Ibi enim piscatur & acquirit homo quicquid est necessariū ad salutem. Ibi ditatur moribus & virtutibus Ibi est in portu, & gaudet à mundi fluctibus euasisse. Ibi est in spatio, & gaudet ad solatium exiuisse. Gene. 49. Zabulon in littore maris habitabit, & in statione nauium. Et Iudicum. 5. Aser habitabit in littore maris, & in portubus morabitur. Signat ergo littus virtutum perfectionem. ¶ Secundo dico ꝙ signat sequentē turbationem mortis & iudicij. Ista enim sunt qui terminant maris fluctus. i. huius vitę & huius mundi fluctuosos impetus & processus. Ista sunt ad quæ oportet omnes naues. i. omnes mortales applicari, quosdam vero ad inferni scopulos se cassare. In isto enim littore. s. in iudicio vel in morte, expectant Angeli boni vt naues mercibus plenas. i. animas opulentas virtutibus, tanquam mercatores recipiant. Etiam expectant Angeli mali velut in scopulo, vt fractas & damnatas naues seu animas diripiant. Nonne de Angelis scribitur, Matth. 13. ꝙ sagenam plenā piscibus educentes, & secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt? Quia reuera boni pisces . i. sancti homines cum ad littus mortis vel iudicij veniunt, ab Angelis eliguntur, mali vero ab eis reprobantur. Signat ergo littus sequentem turbationem. ¶ Tertio dico ꝙ signat ingētem saluationem. s. statum gloriæ paradisi, vbi. s. post fluctus mortalitatis homo stat in littore, & securo loco. Exemplo Christi, qui post resurrectionem legitur stetisse in littore. Ioan. 21. Stetit Iesus in littore maris. ¶ Quarto signat seculi correctionem. Littora enim sunt partes illę terræ quæ maris fluctibus verberantur & quæ piratis amplius exponuntur, & quæ facilius aquarum alluuionibus submerguntur & quæ etiam lacis & paludibus aquarum plus fœdantur, & quæ insuper herbis inutilibus vt communiter fœcundantur. Sic vere mundus seu mundi status tribulationibus subiacet, moribus fluctuosis, & piratarum. i. dæmonum rapinis & tentationibus, lutuosis & lacuosis aquis & paludibus. i. delectationibus vitiosis, & malis herbis. i. hominibus inuirtuosis abundat. Bene ergo dicitur Matt. 13. ꝙ Iesus ascendit in nauiculam, & turba stabat in littore. & Ezec. 47. dicitur ꝙ aquæ quæ sunt in littoribus seu in paludibus torrentis non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. Ad denotandum ꝙ littora huius mundi non sunt loca sana ad habitandum, immo certe salsa sunt & amara sanctis hominibus ad gustandum In salinas inquit dabūtur. Et ideo boni in nauiculam ecclesiæ vel religionis cum Christo solent ascendere. Turba vero, hoc est dictu, mali in isto mundo & negociorum mundanorum littore solent persistere. Et breuiter de malis dicitur Iosuæ 9. ꝙ illi qui versantur in montanis & campestribus & in littore maris, congregati sunt pariter vt pugnarent contra Iosue. i. contra Christum. Sicut enim dicitur. Iosuæ. 11. Egressus est populus multus nimis sicut arena quæ est in littore maris &c. Vide supra de arena in littera. H. Patet igitur ꝙ per littus potest intelligi mundus & ipsius grauis iniquitas, paradisus & ipsius tuta securitas, mors, iudicium, vel infernus & ipsius dura pœnalitas, perfectionis status & ipsius sancta fœlicitas &c. Sufficit. Vide infra vbi mare &c.

Littera. Litteræ. Cum littere sint quædam figurarum elementa ad voluntatē instituentis facta, ad notificandum vota hominum absentium vel tacentium instituta, possumus notare ꝙ maxima fuit necessitas litteras inuenire. Et ideo Creta insula præ alijs debet in hac parte à mortalibus honorari quæ secundum Isidorum & Solinum primo litteras aureas dedit, quamquam Plinius videatur velle ꝙ vsus litterarum fuit æternus. A principio enim varię nationes ad exprimendum conceptus suos absentibus & futuris, litteras inuenerunt, quibus scribentes historias & sciētias per eos adinuentas ipsas ad posteros transmiserunt. Quis enim modo aliquid de factis antiquiorum sciret, nisi illa sagax antiquitas litteris demandasset? Igitur inquātum audiuisse potui, certe sunt hodie prouincię quæ vtuntur specialibus litteris in scribendo Europa quasi per totum vtitur litteris latinis. Aphrica arabicis. Asia vero minor & Illyricum & Macedonia & Thracia litteris vtitur grecis. Asia autem magna & asia profunda litteris diuersis secundum varias prouincias vtitur chaldeis, persicis, armanicis, vrguris, & cumanis. Tamē omissis istis ad moralia redeamus, & de inuentionibus litterarum tacentes de litteris inquantum instructionem faciunt ad virtutes, aliqd differamus. Dicam ergo ꝙ nos inuenimus Litteras

Admirandas.	Litteræ admirandæ sunt in rerum natura.
Meditandas.	Litteræ meditandæ sunt in vita futura.
Penetrandas.	Litteræ penetrandæ sunt fere in lectura.
Perscrutandas.	Litteræ perscrutandę sunt in sacra scriptura.
Refutandas.	Litteræ refutandę sunt vane textura.

B ¶ Primo ergo dico ꝙ sunt quædam litterę veritatem ostendentes naturaliter, & istę sunt, deus & creaturę. Deus enim in mēte sua habet scriptas omnes veritates, & quicquid est præteritū & futurum. Sed quia istę litteræ sunt ita subtiles, ꝙ soli beati & Angeli legere possunt illas, ideo nobis tanquam pueris fecit vnum alphabetum cum litteris valde grossis, videlicet creaturas, quæ. s. nobis ostendunt & prædicant magnificentiam creatoris, & etiam veritates rerum multiplices futurarum. Teste enim Apostolo Rom. 1. Inuisibilia dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Astronomi enim & mathematici qui easdem litteras vident in cœlo, signis & stellis, per eas cognoscunt quandoq; aliqua tam præterita quam futura. Etiam per res inferiores. s. ignem, terram, aquam, aerem volucres, animātia, secundum voluntatem instituentis dei & per istas creaturas tanquam per instrumentum operantis, multa possunt rerum occulta monstrare, & hominibus varia declarare. Teste. n. scriptura sacra Iob. 35. Deus docet nos super iumenta terræ, & in auibus cœli erudit nos. Et inde est ꝙ antiqui ad inuestigandum aliquas veritates per creaturas, inquantum. s. ipsę creaturæ possunt esse ipsius dei quantum ad hoc instrumentum, aliquas scientias condiderunt, quibus mediantibus per creaturas in creaturis mirabilia peruenerunt, & cognitionem eorum obtinuerunt. Et sic fecerunt Astronomiam quantum ad cœlum. Pyromantiam quantum ad ignem. Aerimantiam quantum ad aerem. Hydromantiam quantum ad aquam. Geomantiam quantum ad terram. Augurimantiam quantum ad aues. Speculātiam & extimantiam quantum ad pecudes. Quæ . s. quamquam per male vtentes vel intelligentes sunt modernis temporibus deprauatę, in principio tamen ad inquirēdum veritatem per creaturas tanquam in quibusdam naturalibus litteris fuerunt deo annuente sapientibus reuelatę, vel à sapiētibus inuentę De istis tamen omnibus taceo, & hoc solum dico ꝙ creaturæ sunt vel dici possunt quędam litteræ veritatem naturaliter ostendentes. Et ideo admiratiue dicitur Isaiæ. 29. Dabitur liber scienti litteras, & dicet, nescio legere, signatus

est enim

est enim. Et sic pauci sunt qoi istas litteras sciant legere, qoia .s.nō sunt scriptę nec grecè, nec hebraicè, nec latinè. Tutius est ergo lecturam istarum soli deo relinquere, vel tēpus post mortem quo nobis patebunt omnia, expectare, quam in præsenti circa talia diuagari. Hester. 3. Litteræ signatę sunt anulo regis. Sunt ergo istę litteræ veritatem naturaliter ostendentes, ideo

C admirandę. ¶ Secundo dico ꝙ sunt quædam litteræ futura coniecturaliter præsumentes, & ideo meditandę. Istę autem sunt partim vindicatoriæ, partim remuneratoriæ. Vindicatoriæ sūt quæ nunciant, immo mandant parrādi supplicij austeritatem, sicut fuerunt litterę illę quarum fit mentio. 4. Regum. 10. vbi dicitur. Rescripsit Iehu litteras Syrię optimatibus vt tollerent capita filiorum Achab. Cuius mandati terribilis auctoritas quem non facit pauidum? quem non facit cogitabundum? At ne forte quis propter regis Iehu .i. Christi offensam, capitale tormentum .i. mortem & damnationem perpetuam sit accepturus, continue litteras istas quasi oculis obiectas contueatur, legat & meditetur, & damno aui satus alieno, propriè studeat saluti. Remuneratoriæ vero sunt qoæ liberalitatē & munificentiam erga vnum habitam præferētes, omnium eorum animos quibus leguntur vel referuntur, alliciunt, vt & ipsi mittentis cupientes assequi fauorem, & munerum vtilitatem & honorē, diligenter, sollicitæ, & præter intercapedinem meditentur & operentur quæ illi placita suspicantur & grata. Est enim verisimile vt qui in vnum fuerit seuitiæ vel gratiæ modus & ratio, par sit etiam in alios, præsertim cum à iusto animo, à iusto iudicio & a iusta causa procedat sicut saluatoris nostri in bonos & in malos recta est mercedis distributio, qui reddit vnicuiq; iuxta opera sua. Apoca. 22. Igitur sicut iste litteris vindicatorijs quosdam damnabit, sic quosdam litteris remuneratorijs saluabit. De quibus dicitur. 4. Regū. 20. Misit Marodath litteras & munera Erech. Sic dictum est de litteris qoæ sunt coniecturaliter, immo certitudinaliter futura præsumentes. ¶ Tertio di-

D co ꝙ sunt quædam litteræ veritatem sensibiliter abscondētes, & ideo penetrandę. Istę autem sunt litteræ legis antiquæ, & etiam litteræ historicæ, sub quarum .s. cortice sensus diuinę intelligentiæ continentur, ita ꝙ aliud signant interius, licet exterius aliud dicere videantur. Nam sicut in cera continetur mel quod inde tandem eliquatur & exprimitur, sic in littera continetur sensus, qui per rectum intellectum per expositionē congruam eainde educitur & habetur. Ista enim littera est occidens & littera vetusta, quia .s. qui ipsam quantum ad exteriorem apparentiam sequitur, per infidelitatem occiditur, & in vitijs antiquatur. Spiritus igitur .i. spiritualis sensus, quærendus est, litteralis vero penitus dimittendus. 2. Corint. 3. Deus inqt qui nos ministros fecit idoneos noui testamenti, non littera, sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem viuificat. vnde Aug. lib. contra aduersarios legis prophetarum, dicit ꝙ lex & prohibitio crescit, & desiderium augmentat peccandi, quod non extinguitur nisi ex contrario desiderio rectè faciendi per delectationem fides operetur. Hoc autem non præstat littera iubens, sed spiritus viuens. Igitur charissimi iuxta doctrinam Apostoli Rom. 6. Nunc soluti sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus non in vetustate litteræ sicut faciūt Iudæi, sed in nouitate spiritus sicut faciunt viri sancti. Istę sunt ergo litteræ veritatem internaliter abscōdentes, & ideo penetrandę. ¶ Quarto dico ꝙ inueniuntur litteræ veritatem lucidissimę declarantes, & ideo perscrutandę. Et istę pro certo sūt litterę legis nouæ & scripturæ sacræ, quæ .s. ostendunt fidei veritatē. Deus enim istas litteras in suo secreto studio .s. in mente propria & in paradiso, scripsit, & eas per nūcios suos .s. per ꝓphetas hominibus misit, & notitiam sui voluntatemq; suam ꝑ istas litteras homini intimauit. ¶ Verum quia nō bene intelligebantur, misit finaliter filium suum benedictum tanquam doctorem iustitiæ, qui istas litteras & earum veritatem per nouū testamētum monstrauit. ¶ Item iste attulit nouas epistolas qbus veteres & antiquæ litteræ .s. litteræ legis mosaycæ sunt correctę sicut dicit Hester. 8. Sicut enim in Cypro & in Ægypto

E litteræ mittuntur ꝑ columbas, quæ .s. ad locum natiuitatis suæ volant, & litteras secum tollunt, sic vere deus per Christum & prophetas & doctores, qui fuerunt prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbę, litteras illas nobis misit, & nos per ipsa in fide moribus & scientijs erudiuit. Nonne Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, Gregorius, Origenes & alij fuerunt columbę plenę litteris diuinis? &c. ita ꝙ cuilibet tali potest dici illud. 2. Timo. 3. Ab infantia sacras litteras nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem quæ est in Christo Iesu. Sed quid? reuera sicut columbę tales ꝓpter hominis litteras, quandoq; sagittantur ab hostibus sic vere propter litteras scripturæ diuinæ & scientiæ theologicæ quandoq; sagittantur, & impetuntur theologi ab hæreticis & seductoribus, & etiam hodie à scientiarum mundanarum professoribus. Multi enim sunt hodie legistę & canonistę qui tales litteratos vilipendūt, & eos sagittis detractionum & punctionū inuadūt. In quorum persona loquitur Augu. lib. 9. confessionum & libro. 14. cōfessionum, diceos. Fueram inquit pessimus latrator, amarus & cęcus aduersus litteras de melle cœli mellitas, de lumine tuo luminosas. Et certe beno amarus & cęcus, quia certe tales bene sunt cęci, qui litteras .s. humanas & per homines adinuentas diuinis præponunt, & qui ipsarum professores contēnunt, se vero alijs anteponunt. Cum tamen dicat Hieronymus ꝙ nescit litteras qui sacras ignorat. & Seneca dicit ꝙ ocium sine litteris mors est, & viui hominis sepultura. Ideo Prosper de vita contemplatiua. lib. 4 dicit sic. Vitę contemplatiuę sectator, ad cor illuminandum, conditorem accedat contemplando &c. Sequitur. Litterarū diuinarū sacris meditationibus vacet, in eis diuinitus illuminatus se oblectet, ibi se totum velut in speculo quodam refulgente consideret, quod in se deuium deprehēdit corrigat, quod deforme deponat, quod pulchrum excolat, quod sanum, seruet, quod infirmū, assidua correctione corroboret. domini sui præcepta infatigabiliter legat, efficaciter impleat, & quid sibi cauendum, quid ve eligendum sit, ex eis sufficienter instructus agnoscat. hæc Prosper vbi supra. Ista tamē proh dolor sunt contra multos theologiæ & litterarum, diuinarum sectatores, qui .s. optime sciunt dicere & legere, optime disputare & eligere, nihil tamen volunt operari seu facere, sed quod horrendum est, magis quam alij se solēt cunctis vitiorum illecebris dedere, & etiam contra illa quæ quotidie dicunt & legunt, in vitijs se inuoluere, & se criminibus irretire. Nonne ergo isti sunt qui litteras damnationis & sententiæ suæ secum ferūt? In curia .n. Romana fallarij in scala & in patibulo corā omnibus ob confusionem maiorem exponuntur, litterę vero quas falsificauerunt, ad collum eorum suspenduntur, in testimonū .s. contra ipsos, quia .s. istę sunt litteræ falsę, propter quas ad supplicium condemnantur. Et reuera tales sunt isti, qui .s. secū portant litteras mortis suæ, quę .s. testimonium perhibent contra ipsos, inquantum .s. in litteris scripturę diuinæ quas deformant pœnæ suis criminibus debitę sunt statutę, & inquantum litteræ sacræ scripturæ quas sciunt & defecerunt, illos condemnandos & puniēdos decernūt. Figurati videlicet in vno milite Dauid qui litteras mortis suę secum tulit, & ignorans quid portabat, propter litteras mortem incurrit, sicut dicitur. 2. Reg. 11. Quia pro certo tales litteras mortis suę defecerunt, inquātum sacram scripturam sciunt, & tamen quæ scriptura docet non faciunt. sicut enim dicitur Lucæ. 12. Seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Ista est ergo littera quę occidit, spiritus autem viuificat &c. 2. Corint. 3. Vnde illud Aug. dicentis. Simplices & idiotę rapiunt cęlos, & nos cum nostris litteris mergimur in profundum. Non sic ergo, sed habeamus veras litteras & non falsas, & faciamus illa quę nobiscum scripta deferimus per bona opera, & non contrarium faciamus. Ecclesia enim catholica est illa quæ sola litteris veris vtitur, & in quibus vera fides & vera sciētia reperitur. Figurata Iud. 1. in illa ciuitate quæ dicitur Cariathsepher, quæ interpretatur ciuitas litterarum. Verum & prælati & viri ecclesiastici figurantur in Apolline .i. in sole, qui secundū astronomos vocatur dominus litterarum, eo .s. ꝙ ad litteris & scientias habilitat & disponit. Et inde est secundum Fulgētium in mythologia sua, ꝙ effigies apollinis pingebatur litteras exarata, ad denotandū ꝙ quicunq; ecclesiasticus & maxime ꝓlatus, q .s. veri Apollinis seu solis iustitiæ Christi debet esse effigies & imago, debet litteris exarari & scribi, inquantū .s. scientia litterarum diuinarum debet protrahi, & sacra theologia erudiri. 1. Para. 27. Ionathan patruus Dauid prudens erat & litteratus. Sicut Apostolus erat dicens Gal. 6. Dum tēpus habemus operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Videte quibus litteris scripsi vobis. Quæ tn̄ sunt hodie contra multos ecclesiasticos & prælatos, qui .s. sunt hodie non litterati, sed ignari. vnde Eccle. 35. Vbi est litteratus? vbi legis verba ponderans? vbi doctor paruulorum? q. d. nullus est, vel pauci, quia .s. mirum esset si scirent litteras sacras, cum non didicerint. Ioan. 7. Quomodo litteras scit, cum non didicerit? Quia reuera de

multis

a

multis potest dici illud quod scribitur Actu. 4. ꝙ. s. ipsi sunt homines sine litteris & idiotę. Patet igitur ꝙ inueniuntur litterę veritatem lucidissimè declarantes. ¶ Quinto dico ꝙ inueniũtur litteræ obscurissimè suffocantes, & ideo refutandæ. Et istę pro certo significare possunt scientias mundiales, quæ. s. nihil habent ita certum quin possit obiectionibus obumbrari, vel etiam scientias magicas aut superuacuas & ineptas, quę nihil habent clarum aut certum, sed totũ superuacuum & ineptum. sed de talibus litteris nihil ad præsens. Sufficit &c. Vide vbi liber. Scriptura. Docere. Scientia. Studium. Legere. & cætera similia.

A **Liuor.** Nota ꝙ color flauus, liuidus, vel subniger significant quasi idem. Liuor etiam ꝓprie dicitur quũ cutis & caro percutitur, & in subnigrum colorem & squaloré vertitur, ita ꝙ ipsa cutis nullatenus perforatur, & in hoc casu licet cutis sit integra, intus tamen remanet caro læsa de quo Eccle. 28. Flagelli plaga liuorem facit &c. Igitur dico ꝙ generaliter per liuorem intelligitur tribulatio, sicut de Christo dicitur. Esa. 53. Cuius liuore sanati sumus. Quandoq; simplex correctio vel flagellatio, sicut de seruo maliuolo qui non corrigitur plagis, dicitur Eccle. 23. ꝙ seruus interrogatus assidue à liuore non minuitur &c. Quandoq; vero inuidia facit hominem liuidum atq; tristem. De quo dicebat ille Lamech qui occiderat adolescentem in liuore suo. Genesi 4. Occidi virum in vulnus meum, & adolescentem in liuorem meum. Quandoq; ficta hypocrisis conuersatio, quæ. s. cutem. i. exteriorem apparentiam habet sanam, interiorem vero conscientiam saniosam. De quo Esa. 1. Vulnus & liuor & plaga tumens, à planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. De istis autem nihil amplius, quia paucissimę sunt auctoritates. Vide vbi Inuidia, & Hypocrisis, &c. similia.

A **Locuples.** Nota ꝙ locupletare idem est quod ditare. Et locuples idem est quod diues. Et potest dici ꝙ in scriptura reperitur

Locupletatio temporalis, quæ cito deficit.
Locupletatio virtualis, quæ mentem perficit.
Locupletatio æternalis, quæ totum reficit.

De temporali cito deficiente dicitur Eccle. 21. Domus quæ nimis locuples est, annullabitur. De virtuali & perficiente dicitur Sapien. 8. Si inquit diuitiæ quæruntur, quid sapientia locupletius? Et. 2. Corin. 6. Sicut egentes, multos autem locupletãtes. De supernali seu æternali semper reficiente dicitur Apoc. 3. Suadeo tibi emere aurum probatum, ignitum, vt locuples fias. Igitur de locupletatione téporali solum dicam ꝙ ista est

Filia parcitatis.	Quia locupletatio seu diuitiarum acquisitio sit filia parcitatis, patet Eccle. 11. vbi dicitur. Est qui locupletatur parce agendo.
Æmula vanitatis.	
Nebula veritatis.	
Aduersaria voluptatis.	
Temeraria charitatis.	

¶ Item ꝙ sit ęmula vanitatis, hoc est dictu. ꝙ diligat iactantiá & vanitatem, patet Apoca. 3. vbi dicitur. Dicis inquit Diues sum & locupletatus sum, & nullius egeo. cum sis miser & miserabilis, & pauper, & cęcus, & nudus. ¶ Item ꝙ sit nebula veritatis, & ꝙ sit illud per quod nebula ignorantiæ generatur in animo, patet Eccle. 27. Qui quærit locupletari, auertit oculũ. ¶ Item ꝙ sit inimica voluptatis, & ꝙ. s. voluptas & superfluitas sit illud quod fieri diuitem non permittit, patet Eccle. 19. vbi dicitur ꝙ operarius ebriosus non locupletabitur. ¶ Item ꝙ sit temeraria charitatis inquantum. s. odia & inimicitias gignit, patet Thren. 1. vbi dicitur ꝙ inimici in Hierusalem locupletati sunt &c. Vide de diuitijs in locis quasi infinitis &c.

A **Locus.** Nota ꝙ locus est illud in quo vnaquęq; res dicitur collocari. Et é locus proprius & impropri⁹. Locus proprius est rei conseruatiuus & quietatiuus, & sui motus & fluxus terminatiu⁹. In loco enim proprio vnaquæq; res quiescit. Locus improprius est rei destructiuus & afflictiuus, quia improprio nulla res consolidatur aut requiescit. Nota ergo ꝙ duo sunt genera locorum materialium, per quæ intelliguntur duo genera locorum spiritualium. Sunt enim loca bona, & loca mala. Loca bona sunt loca propria, illa. s. in quibus mens humana debet habitare, potest esse suum spirituale seruare. i. appetitus & motus proprios getare. Et per talia loca possum intelligere omnia quæ homo debet spiritualiter frequentare, sicut est conscientia interior, bona societas exterior, paradisus superior, infernus vero inferior. In istis enim quattuor locis debent homines spiritualiter manere, & se ibi cordialiter collocare. Quia scilicet locus noster debet esse

In consciẽtia interiori ad ipsius meditationem.
In societate bona exteriori ad ipsius frequentationem.
In paradiso superiori ad ipsius contemplationem.
In inferno inferiori ad ipsius considerationem.

Ista enim sunt quattuor loca spiritualia quæ sunt animæ conseruatiua & locatiua & fundatiua. ¶ Et primo quidem est locus interior, qui est depurandus, & iste est locus conscientiæ, q. ꝓ certo debet esse locus valde mũdus, & ideo lacbrymis cõpunctionis debet sæpius esse rigatus & lotus. Apes enim valde diligunt locum mundum, & de suis aluearibus proijciunt fęces suas, nec manent libenter in loco mali odoris. Sic vere nos debemus habere locũ mundum purę cõscientię, & exinde fęces peccatorum debemus abluere, vt ibi tam nobis quã deo mundum habitaculum præparemus. Deus enim in loco immundo & fœdo non diligit habitare. psal. Deus in loco sancto suo. In tali enim loco debet homo locari, inquantum semꝑ debet in propria conscientia meditari. psal. Ortus est sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. ¶ Item dico ꝙ est locus exterior, qui est frequentandus. Et iste est locus bonę societatis, locus ecclesiæ vel religionis, vel bonę societatis, & similium. Locus dico proprię religionis vel ecclesiæ. Vnde de Ionatha dicitur. 1. Macha. 10. ꝙ ipse in arce Syon collocauit viros qui legem facerent. Apes enim seruant loca sua propria, & nunquam inuadunt aut impetunt aliena. Quia. s. loca in quibus locati sumus & vocati, & gradus & status quibus sumus instituti, debemus diligere & tenere, & aliorum loca status aut beneficia non ambire. 4. Reg. 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Locus etiam societatis bonę & congruę, quia. s. hoc est quod summe proficit ad scientiam & ad mores. Vide alibi de societate. Ideo de quolibet potest dici illud. 4. Regũ. 4. Collocauit eum super lectulum hominis dei. B ¶ Item est locus superior qui est affectandus, & iste est paradisus. Ibi enim est deus, proprie locus & sedes mentis nostræ, quia sicut ignis superius habet locum suum. s. in sphera propria quæ sursum est, & ideo ignis qui est hic inferius sicut in loco extraneo, non quiescit, sed sursum ad locum suum proprium semper nititur eleuari, sic vere charissimi mens humana quæ sursum in deo habet locũ suum ratione originalis creationis, & sursum in paradiso ratione requietionis, quæ tamen hic inferius mole corporis detinetur semper debet istum locũ appetere, & se superius eleuare. Eccl. 1. Ad locum vnde exeũt flumina reuertuntur. In tali ergo loco collocat deus per considerationem & affectionem homines sibi deuotos, ipsosq; facit contemplatiuos & altos. Iob. 36. Reges in solio collocat. &c. 1. Esdrę. 3. Collocauerunt altare super basim suam. Basis enim nostra est deus, & gloria æterna, vbi solum mens humana quiescit nunc fide, tandem spe, quando. s. secundum psal. Deus de stercore eriget pauperem, vt collocet eum cum principibus. C ¶ Item est locus inferior, qui est meditandus. Et iste est locus inferni. Sicut enim locus talparum est sub terra, locus vero piscium est in mari, locus reptilium est inferius in cauernis, sic vere charissimi, locus noster debet esse per considerationem inferius in terra mortalitatis, in cauerna sepulcri, & in mari amaritudinis infernalis. Sicut enim in locis inferioribus & ꝓfundis melius seruantur bona tempore ęstatis ne corrumpantur, & maxime vina debilia, quia talia in æstate à corruptione non seruarentur, nisi in locis profundis & infimis tenerentur, sic vere in ęstate prosperitatis homines imperfecti & debiles, à corruptione peccati non præseruantur, nisi inferius in profundo loco mortis & inferni per considerationem continuè collocentur. vt de talibus possit exponi illud Iudic. 2. Ascendit Angelus domini de galgalis ad locum flentium. De Dauid etiam dicitur. 1. Regum. 23. ꝙ ipse habitabat in deserto in locis tutissimis. Vnde etiam Dauid dicebat in psalm. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi. Et de sepulcris etiam potest dici illud Oseæ. 11. Collocabo eos in domibus suis. Ista sunt ergo loca propria, salubria & vtilia, vbi boni debent manere & à locis contrarijs resilire. ¶ Sed loca mala & impropria sunt illa quæ non dant animæ requiem vel quietem, sicut est mundus, peccatum & infernus. In istis enim est homo sicut in loco improportionato, & ideo non inuenit delectationem, sicut patet de membro extracto de loco proprio, & ad locum alium transportato, quod non quiescit nisi iterum in locũ proprium reuertatur. Sic vere locus huius mundi & peccati sunt loca talia, in quibus pro certo homo non potest quiescere vel D

gaudere

gaudere, se magis solet pati tristitiam & dolorem. Ideò bene consulitur Ecclesi. 11. Confide in Deo, & mane in loco tuto. quasi diceret. loca viatoria & vitiosa debes desercre, & in loco tuto (sicut supra dictum est) mentaliter vel corporaliter remanere. Sicut. n. piscis extractus ab aqua (vbi est proprius locus suus) moritur, si verò ad aquam reductus fuerit, valde gaudet delectatur, & visibiliter consolatur, sic verè boni si aliquo casu alicuius tentationis extra loca sua propria eijciantur, & ad loca sicca peccati vel mundi trahantur, merito tristantur & desolantur, si verò inde euaserint, tunc summè solent letari, & in Deo quam plurimum gloriari. Hic videbatur gaudere Dauid dicens in Psalm. Non conclusisti me in manu inimici, statuisti in loco spatioso. pedes meos. q. d. gaudeo, quia loca periculosa exiui, & ad loca tuta & optima me transuexi. Aduerte ergo qđ hic quattuor sunt principaliter loca, à quorum duobus se gaudet euasisse, & quorum duo sequebatur intra se, videlicet

Locus strictus & sterilis.
Locus durus & flebilis.
Locus tutus & vtilis.
Locus latus & fertilis.

¶ Mundus est locus arctę sterilitatis, qđ ostenditur cum dicitur. Conclusisti. Infernus est locus durę pœnalitatis, quod ostéditur cum dr. In manu inimici. Eccle[illegible] est locus tutę securitatis, ꝙ ostendit in verbo Statuisti Paradisus est locus latus & fertilis, qđ ostenditur cum dicitur. In loco spatioso pedes meos.

Primus est locus peccatorum mundialium.
Secundus est locus damnatorum infernalium.
Tertius est locus perfectorum spiritualium.
Quartus est locus beatorum supernalium.

E Primò ergo dico ꝙ hic ostéditur locus arctę sterilitatis. Et isto est mundus, qui est locus strictissimus & arctissimus & insatiatus, intantum ꝙ non potest sufficere ad satietatem vnius cordis, quod ostenditur cum dicitur. Conclusisti. Mundus est. n. sicut carcer, vbi peccatores inuicem concluduntur. similes auibus, quę conclusę in cauea pristinam libertatem obliuiscuntur, & ac si non essent conclusę, ibi cantant & modulantur. Piscis etiã qui intrauit sportulã piscatoris, non percipit se conclusum nec libertate priuatum quam diu durat pabulum cuius dulcedine est attractus, quando verò de aqua extrahitur, tunc se fuisse deceptum cognoscit, in quantum post recalcitrat & recedit. Sic verè peccatores in arctissimo carcere in strictissima cauea, in angustissima sportula huius mundi sunt conclusi. Veruntamẽ hic inueniuntur pabula diuitiarum & deliciarum, & hinc est ꝙ arctitudinem suę habitationis non cognoscunt, sed se in loco latissimo esse credunt, & propter hoc exultant & modulantur, libertatem patrię non meditantur, & nullã aliam esse meliorem gloriam arbitrãtur. vnde Exo. 14. Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum In morte tamen quando extra aquã mundanę prosperitatis ponentur, tunc pro certo clausos & captos se fuisse fatebuntur. Conclusit ergo eos desertum. Mũdus .n. dicitur desertum propter bonorum sterilitatem, dicitur cõclusio, propter spatij modicitatem, quia. s. minor stella maior est toto mundo. i. tota terra. Et bene dicitur conclusio, quia. s. nos sumus in hoc mũdo conclusi in ambitu spherę aeris, sphorę ignis, spherę ętheris, & spherę cœli. Nos. n. sumus hic sicut in centro, & ideò in loco valde arcto & stricto, & ideò nos debemus alium locum mentaliter appetere, & istum locũ abhorrere, dicentes illud Esa. 54. & 49. Angustus est mihi hic locus da mihi locum vt inhabitem. Simus igitur sicut ignis, q inter oĩa elementa est maximè liberę conditionis, qui in vẽti e nubis conclusus, locũ abhorrens frangit & exit, ꝙ idẽ fit de vẽto inclusio in corde terrę, qui locũ abhorrens terrã frangit, & exiẽs terrẽmotũ facit. Quia verè nos qui in isto loco arcto videmus nos inclusos & detentos, debemus locũ istũ naturaliter abhorrere, & exinde mẽtaliter fugere & exire. vnde Es 54. Dilata locũ tentorij, & clauos tuos consolida. Et si vis nota ꝙ locus huius mundi fugiendus est, quia est locus

Superbię & elationis.
Auaritię & ambitionis.
Iniustitię & inuasionis.
Fraudulentię & deceptionis.
Immunditię & Infectionis.

Est dico locus superborum. vnde Iob. 24. Dedit ei domin⁹ locũ pœnitentię, & ipse eo abutitur in superbia. ¶ Est etiam locus auarorum. Vnde iste est sicut mons ethna, vbi continuè flammat ignis, quia. s. in loco huius mundi ignis auaritię semper feruet. vnde Iob. 28. Terra de qua oriebatur panis, in loco suo igni subuersa est ¶ Est insuper locus iniustorum, quia. s. sicut in mari maior piscis comedit & deuorat minorem, sic & in mundo maior minorem opprimit. Abacuc. 1. Facies hominis sicut pisces maris. Quod figuratur in somnio, Pharaonis, qui vidit septem pingues Boues quę pascebantur in locis palustribus. Item vidit alias septem valde macras, quę pascebantur in ripa fluminis in locis virentibus. Macrę verò Boues pingues & pulchras deuorauerunt, & earum pulchritudinem consumpserunt. Quia verè istud est regulare quod in locis palustribus & virentibus. i. in mundi prosperitatibus, macri deuorant pingues, balliui pauperes deuorant rusticus diuites, mali comedunt bonos, impij deuorant innocẽtes. Vnde de illo loco dicitur Iob. 18. Hęc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus eius qui ignorat Deum. ¶ Est etiam mundus iste locus deceptorum. vnde Iosuę. 8. Perrexerunt ad locum insidiarum. ¶ Et est nihilominus locus immundorum. Vnde in Psalm. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis. Vbi aduerte ꝙ mundus est locus asperę pœnalitatis, quia terra deserta. Immundę fœditatis, quia locus horroris. Immensę vacuitatis. Vastę inquit solitudinis. ¶ Iste autem est locus tribulatiuus, quia terra deserta id est aspera & inculta. Marci. 6. Desertus est locus hic. Hominum maculatiuus, quia locus horroris. Daniel. 11. Stabit in loco eius vilissimus. Nullius satiatiuus, quia locus vastę solitudinis. Apocalyp. 12. In solitudine habeat locum paratum. Patet igitur quod hic ostenditur aliquid de loco arctissimę sterilitatis. Ideò inquit. Conclusisti. q. d. ꝙ est locus vbi homines strictè concludũtur. F

¶ Secundo dico ꝙ est quidam locus durissimę pœnalitatis, & hoc ostéditur cum dicitur. In manus inimici. In inferno enim sunt damnati in manus inimicorum. s. dęmonum, ꝙ est eis maximum tormentum atq; pena, iuxta illud Hie. 5. Seruietis dijs alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. & Hiere. 17. dicitur. Seruire te faciam inimicis tuis. De isto autem loco vide supra vbi. Adducere, in illa auctoritate diuisa. Adduxisti nos in locum istum pessimum &c. Et nota ꝙ infernus dicitur locus, quia. s. ibi damnati locantur & stabiliter situantur. Vnde possumus notare quod iste est s.

Locus timoris inęstimabilis.
Locus erroris ineuitabilis.
Locus tenoris ineuasibilis.
Locus doloris immitigabilis.
Locus laboris indefectibilis.
Locus ardoris inextinguibilis.

Ibi est locus timoris, vbi dãnati possunt dicere illud Iob. 37. Super hoc expauit cor meum, & motum est de loco suo. Itẽ ibi est locus erroris. Iob 38. Tenebrarum quis locus est? Item ibi est locus tenoris, quia. s. illi qui sunt ibi, ineuasibiliter tenentur. vnde Eccles. 11. Lignum in quocunque loco ceciderit, ibi erit. & Iob. 41. Ad locũ alium non ferunrur. Iste est locus doloris. Et ideò sicut pisces non libenter vadunt ad locum vbi vident alios fuisse occisos, & vbi sentiunt sanguinem occisorum, sic nec nos debemus trahere versus infernum, vbi omnes malos fuisse videmus occisos & damnatos. Ideò mandabat diues epulo fratribus suis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum, sicut dicitur Lu. 16. Item est locus laboris. Vnde de Demonio dicitur Matt. 12. ꝙ ambulabat per loca arida & inaquosa, quęrens requiem, & non inuenit. Item est locus ardoris, quia sicut dicitur Ezech. 43. Cõbures eos in loco separato domus. Patet ergo ꝙ est quidam locus durissimę pœnalitatis. In manus inquit inimicorũ. G

¶ Tertiò dico ꝙ est quidam locus tutissimę securitatis, & istud ostéditur cum dicitur. Statuisti. i. tute stabilisti. Statutio. n. signat stabilitatem & securitatem. Et iste pro certo locus nihil aliud est quam locus ecclesię vel religionis, locus fidei & gratię, bonę societatis & congregationis. Locus. n. ad hoc quod sit tutus, debet esse

Basse fundatus.
Alte leuatus.
Aquis vallatus.
Victu ditatus.
Armis dotatus.
Muris venustatus.
Viris frequentatus.

Talis verò locus est ecclesia vel religio, quia Basse fundatur per humilem subiectionem. Altè leuatur per cœlorum affectionem. Aquis vallatur ꝑ flebilem compunctionem. Victu ditatur per eucharistię refectionem. Armis dotatur per pœnitentię macerationem. Muris venustaẽ per Angelorũ visitationem. Viris frequentaẽ per bonarũ personarũ aggregationẽ. Et iõ breuiter iste est locus tutus, locus firmus, locus securus. Vnde. 1. Reg. 23. Ecce Dauid latitat in locis tutissimis in colle achilę. Tutus est dico, quia fundaẽ super humilitatem. A Vnde. 1. Machab. 6. Per loca humilia ibant caute. Item tutus est, quia

est,quia leuatur per contemplationis sublimitatem.vnde Gen.
28. Quam terribilis est locus iste, verè non est hic aliud nisi
domus Dei,& porta cœli.Item est tutus,quia aquis vallatur p
lachrymationis flebilitatem.vnde Esa.33.dicitur quod Hieru
salem est locus fluuiorum riui latissimi & patentis. Item est tu
tus,quia cibis ditatur per eucharistiæ satietatem.vnde Deute.
14.Comedes in conspectu domini Dei tui in loco quem ele-
git.Item est tutus,quia armis munitur per pœnitentiæ asperi-
tatem.Asperitas enim pœnitētiæ sunt arma spiritualia quibus
homo militet contra carnem.Et ideò de Iesu dicitur Luc.4.ꝙ
ipse secessit in desertum locum,quādo voluit de diabolo triū-
phare.Apocaly.12.etiam dicitur ꝙ mulier cui draco insidiaba
tur,fugit in solitudinem,vbi habebat paratum locum à Deo,
sic à Dracone non fuit læsa.Sic verè mulier.i.anima cui Draco
.i.diabolus non cessat insidiari,statim debet fugere ad solitudi
nem religionis & pœnitentiæ,& ibi accipere locum & habita
culum suum,vt sic possit euadere Draconis istius nocumentū
Item est tutus,quia muris venustatur per Angelorum visitatio
nem.Iudic.2.Ascendit Angelus domini ad locum.Item est tu-
tus,quia à viris frequentatur per bonarum personarum aggre
gationem.Iudic.19. Pergamus ad locum nostrum.s.ecclesiæ,
religionis, vel bonæ societatis.Iste est igitur locus tutæ securi
tatis, quod ostenditur cum dicitur.Statuit illi.Stare.n. statuere,
& constituere significant quandam firmitatem, & loci & sta-
tus securitatem. Vnde Exo.21.Constituam tibi locum in quo
fugere debeas. Ideò bene consulitur. Iosuæ.5. Tolle calcea-
menta de pedibus tuis.locus.n.in quo stas,terra sancta est Vbi
aduerte quod religio vel ecclesia est locus paupertatis. Ideò
dicitur,Tolle calceamenta.q.d.necesse est ꝙ sis nudus. Locus
charitatis, quia ibi sunt pedes per quos designantur affectio-
nes.Locus firmitatis,quia iste est locus in quo stas.Locus puri
tatis, qa terra sancta est.Patet ergo ꝙ est locus tutę securitatis.
H ¶ Quartò dico ꝙ est locus qui est locus grandis fœlicitatis.Et
iste est locus Paradisi,qui est locus beatorum,quod ostenditur
cum dicitur.Spatioso.vnde Gene.24.Palearum & fœni pluri-
mum est apud nos,& locus spatiosus ad manendum.Et aduer-
te ꝙ iste locus est summè appetendus,quia ibi est

Bonorum plenitudo.
Laborum quietudo.
Honorum celsitudo.

Est dico ibi plenitudo
omnium bonorū. Iu-
dicum. 18. Dabit no-
bis dominus locum in quo nullius rei erit penuria.Item est ibi
quietudo omnium bonorum laborum.Vnde in Psalm.dicitur.
In pace factus est locus eius,& habitatio eius in Syon.Itē ibi
est celsitudo omnium honorum,quia sicut dicitur Esa.60. Lo-
cum pedum meorum glorificabo.Et ideo breuiter sicut illi q
sunt in loco sterili libenter se transferunt ad locum fertilem,il
li qui sunt in loco litigioso,libēter se transferunt ad locum pa-
cificum & amicabilem,illi qui sunt in loco vili & infami,libē-
ter se transferunt ad locum nobilē,sic verè charissimi nos qui
in hoc mūdo sumus in loco sterili,litigioso & infami,debemus
nos transferre mentaliter ad Paradisum,vbi est locus fructifi-
cus pacificus & excelsus.Ad quod nos vtique debet inducere
exemplum Christi & prædecessorum nostrorum,qui istum lo
cum desiderauerunt,dilexerunt & obtinuerūt.Quia sicut cer-
ui & elephantes sequuntur illum qui primo præcedit natādo,
sic nos debemus Christum & sanctos sequi,qui ante nos ad lo
cum istum mente & animo anhelauerunt,& tandem corpore,
præcesserunt.Quod figuratum est in filijs Israel Exodi.40.&
Sapien.19 qui nubem superstantem sequebantur,& siue staret
siue moueretur,ad quencunque locum declinabat,moueban-
tur.Quia.s.nos debemus per imitationem sequi sanctos qui ve
nubes per mundi aerem cucurrerunt,& ad locum Paradisi cū
impetu volauerunt.Quia sicut dicitur Ezech.1.Ad quem lo-
cum declinabat quæ prima erat,sequebantur & cæterę.De isto
ergo loco Christus exiuit carnem assumendo.Quia sicut dici-
tur Esa.26.Egredietur dominus de loco sancto suo. Ad istum
locum etiam Christus rediit cœlum ascendendo,quia sicut di
citur Ecclesi.1.Oritur sol & occidit,& ad locum suum reuer-
titur.Et sic ergo patet charissimi quod quattuor sunt principa
lia loca,videlicet

Locus peccatorum.
Locus damnatorum.
Locus perfectorum.
Locus beatorum.

Sufficit, vide supra
de domo & ciuitate
de habitare,& vsti a
de manere.

A **Locusta.** Cum locusta sit vermis seu animal sextupes,
seu alatum,quia.s.à parte anteriori seu ad la
tus habet quattuor pedes paruos,à parte verò posteriori duos
habet longos & magnos,quibus.s. se exaltat & eleuat quando
salit,est.n.animal quod ambulare vel currere nunquam nouit,
immo semper vel volando vel saltando transferre corpus pro
prium consueuit,est etiam animal ore quadrangulum, denti-
bus armatum,florum & herbarum corrosionibus aptum,vni-
cum habens intestinum,& in cauda portans aculeum, est etiā
animal ſm Pli.ordinatissimæ disciplinæ,consueuit.n. per tur-
mas incedere,excubias & exploratores ad præuidendum loca
vbi incedere debeant præmittere,& post illos locis certis præ
uisis solet locustarum exercitus totus ire, ita qđ ſm Plinium,
expeditionum & ordinationum industria in factis bellicis à lo
custis ad homines venit,& castrorum situs exercituumq́; or-
dines humanum genus per locustas primitus adinuenit, scri-
ptum est.n.Iob.35.quod Deus docet nos super iumenta terræ,
& in auibus cœli erudit nos,& pro certo pro herbis victualı-
bus inueniendis aliquotiens volant,sicut exemplificat historia
quod semel locustæ & aspica volauerunt,& per modum maxi
mi exercitus vndique discurrentes, omnia blada prout erant
in herbis consumpserunt,& tandem ad mare flandriæ venien-
tes per flatus ventorum in mare perierunt & putruerunt, tan-
dem verò ad maris littus reiectę,aerem infecerunt,& mortali
tatem per totum regnum vndique genuerunt & epydimiam
vna cum siccitate & fame vbique induxerunt,sunt enim locu-
stę sale duratę in aliquibus regionibus cibus pauperum,& mi
serorum indigentium nutrimentum, sicut dicit Isidor. igitur
per locustam possum intelligere virum iustum, impium, &
diabolum.

Nam vir iustus viuit ordinate.
Diabolus mordet obstinate.
Iniustus saltat effrenate.

¶ Primò ergo B
dico breuiter ꝙ
locusta signat vi
rum iustum, & hoc pro certo quia ordinate debet viuere per
discretionem Pedes posteriores.i.affectus bonorum futurorū,
quæ.s.post nos veniunt,debet habere ceteris longiores, dura-
biliores & maiores per æternorum desiderium & dilectionē.
Debet alte saltare & volare per contemplationem.Tandē pau
perum cibus & alimonia debet esse per elemosynam & cōpas-
sionem.Et tandem de floribus sacræ scripturæ & bonorū exē-
plorum impinguari per gratiam & deuotionem,seu etiam per
studium & lectionem,vt sic exponatur de virtute discretionis
illud Prouer.30. Regem locusta non habet,& per turmas suas
egreditur.De virtute verò deuotionis,contemplationis & eru
ditionis exponatur ꝙ dicitur Eccle.12.Florebit Amygdalus,
impinguabit locusta,dissipabit capparis.De virtute verò ele-
mosynę & cōpassionis exponat illud Mat.3.ꝙ esca beati Ioan-
nis Baptistę erant locustę.Pōt ergo significare virum iustum.
¶ Secundò dico ꝙ quādoq; potest significare diabolum.Demones C
.n.inter se habent turmas & ordines,& ad nocēdū hominibus
ordinatas exercituum legiones.Solent etiam tentando cuncta
cōsumere,& in illis quos depascunt,solent omne viride & pul
chrum visu.i.omne ꝙ per gratiam est nitidū, & honestate flo-
ridum & amenum,consumere,& p tribulationes acriter rode
re,& mordere,cū ore quadripertito,hoc est dictu,p quattuor
mundi partes omnia deuorare.Figurati in illis locustis quæ in
Ægypto quicquid fuit viride corroserunt,sicut dicit Exo.10.
De quo in in psa.dr.Venit locusta & bruchus cuius non erat nu
merus,& comedit omne fœnū in terra eorū &c.Et alibi.De-
dit erugini fructus eorū & labores eorū locustæ.Et si vis appli
ca figura quæ ponit Apo.9.de locustis quæ exierunt de fumo
& puteo abyssi.Vide eam alibi.Locusta ergo qūq; signat dia-
bolum.¶ Tertiò dico ꝙ quandoq; signat hominem impium & D
iniquum.Impij enim more locustarum

Ventre sunt voraces.
Dente sunt mordaces.
Penna sunt volaces.
Crure sunt saltantes.
Numero sunt capaces.
Cauda sunt minaces.

Habent dico ventrem
valde voracem,ꝙ facit
ingluuies & gulositas.
Locusta.n.respectu cor
poris maximum habet
ventrē.Sic tales videnť
habere ventrē omnipotentē,quia.s.nō possunt sufficere ad eos
satiandū vllę res.Deut.28.Locustæ deuorabunt omnia.Itē ha-
bent dentem valde mordacem,ꝙ facit detractio vel rapacitas
Quia re vera mali habent os quadrangulum,inquantum.s. ob
loquēdo de inferioribus & superioribus,de amicis & inimicis
ipsi quadrāgulant verba sua.Herbas ēt & gramina rodūt,inq̄-
cum.s.quoties & vbi possunt,ipsi cōsumūt & diripiūt aliena.vñ
Iudi.6.dicit ꝙ Madian Amalech & ceteri orientalium natio-
num apud

num apud filios Israel figentes tentoria, prout erant in herbis cuncta vastabant. Sequitur. Et instar locustarum vniuersa complebant. & Iohel. 1. dicitur quod residuum erucæ comedit locusta. ¶ Item habent pennam valde volacem, quod facit ambitio vel pompositas, quia. s. isti sunt qui per ambitionem volunt volare, & per pompositatem, superbiam & iactantiam semper sursum ad status magnificentiam anhelare. Exodi. 10. Ventus vrens leuauit locustas, quæ ascenderunt super terram Ægypti. Veruntamen sicut locusta diu non volat, sed citissime cadit ad ima, sic volatus & status superborum breuis est, quia cito pereunt & descendunt. Vnde Exod. 10. dicitur quod ventus occidentalis vehementissimus arreptam locustam proiecit in mare. Ventus. n. iste occidentalis signat infortunium seu mortem, quibus. s. tales in mare. i. in amaritudinem infortuniorum deijciuntur, & in infernalem voraginem deuoluuntur. vnde Ecclesi. 44. Tempestas Aquilonis & congregatio spiritus, & sicut auis deponens ad sedendum aspergit niuem, & sicut locusta demergens descensus eius. ¶ Item habent tibiam valde saltantem quod facit inconstantiæ mutabilitas, quia. s. isti sunt qui nunquam in eodem statu permanent, sed per inconstantiam de desiderio ad desiderium, de beneficio ad beneficium semper saltant. Iô scriptura comparat tales vmbræ, quæ valdè instabilis est naturæ. Psalm. Sicut vmbra cum declinat ablatus sum, & excussus sum sicut locusta. ¶ Item isti habent aculeum valde minacem, quod facit proditio vel fallacitas, quia. s. tales in cauda. i. in fine semper solent aculeum habere, hoc est dictu pungere vel lędere, & proditionem & fallaciam exercere. Apocalip. 9. Similitudo locustarum, similes equis paratis ad pręlium. Sequitur. Et aculei erant in caudis. ¶ Item habent numerum valde capacem quod facit ipsorum multiplicitas. quia pro certo sicut locustarum infinita est multitudo, sic, sicut dicitur Ecclesi. 1. stultorum infinitus est numerus. Psalm. Dixit, & venit locusta & bruchus quorum non erat numerus. Commune enim est in natura quod illa quæ minus valet, magis multiplicantur, quod certe, tam in fructibus arborum quam in fœtibus animalium euenit. Vnde de malis dicitur Hierem. 46. Multiplicati sunt super locustas, & non est in eis numerus. Istæ sunt ergo sicut illæ locustæ de quibus supra dictum est, quia scilicet pro suis pascuis. i. pro temporalibus acquirendis mare transuolant, aliena deuastant & dissipant, tandem mare inferni subintrant, ita quod putredo suæ infamiæ, & suorum malorum exemplorum sanies, alios inficiunt atque grauant. Sic igitur patet quomodo per locustam potest intelligi impius, diabolus, & iustus. Transiui faciliter, quia in multis locis ponuntur exempla varia de locustis, &c. Sufficit.

A **Longanimitas.** Nota quod longanimitas idem est quod animi stabilitas. Accipitur. n. pro patientia, pro perseuerantia, pro benignitate, seu modestia. De Deo enim dicitur in Psalm. quod ipse est longanimis, & multum misericors. Viro etiam iusto pręcipit Apostolus. 2. Corinthio. 6. dicens. Exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patientia. Sequitur. In longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto &c. Multa possunt dici, sed paucæ sunt auctoritates vocales, & de perseuerantia & patientia dictum est in infinitis locis. Vide ergo ibi,

A **Longæuus.** Nota quod longæuus dicitur quasi longè viuens, & longi æui. Et potest dici quod in scriptura reperitur Longæuitas seu stabilitas. Sagacitas. Auctoritas. Æternitas. Fatuitas seu debilitas. De perseuerantia & stabilitate dicitur Iosuæ. 13. Senuisti & longæuus es. De sapientia & sagacitate dicitur Ecclesi. 1. Rami sapientiæ longæui. De excellentia & auctoritate dicitur Esa. 9. quod longæuus ipse & honorabilis est & caput. De æterna opulentia & fœlicitate dicitur Exo. 20. Honora patrem & matrem vt sis longæuus super terram. ¶ In malo verò significato de longæuorum debilitate & fatuitate, quod. s. homines nimis efficiuntur longæui, debiles & ignari, dicitur Iob. 32. Non sunt longæui sapientes &c. Vide de Antiquitate & Senectute, quia. s. paucę sunt hic auctoritates

A **Longè. Longinquus.** Nota quod longè, à longè, distanter & remote, idem signant. Dicitur. n. longe illud quod est ab aliquo distans, remotum & separatum. Et ideo longè opponitur propinquitati & identitati. Longè ergo potest accipi in bono & in malo. Vnde breuiter longè signat distantiam

Commendabilem.
Detestabilem.
Contristabilem.
Desolabilem.
Affectabilem.

¶ Primò dico quod est quædam distantia commendabilis, & ista est quando homo se elongat à rebus nefarijs & nociuis, sicut sunt iniquitates & malę societates, & malę peccatorum occasiones. Et sic longè signat statum gratiæ, in qua homo existens, longè est à peccato. In qua etiam reuerentiam, humilitatem & timorem longè se existimat esse à Deo. Exemplo publicani (Lucæ. 18.) qui à longè stans, non audiebat oculos ad cœlum leuare. Quandiu enim auis longè distat laqueo venatoris vel à visco, musca ab araneę reti seu filo, papilio à lampade vel incendio, tamdiu sunt in securo. Si autem nimis appropinquant, faciliter periclitantur, & aut laqueo capiuntur, aut visco conglutinantur, aut incendio comburuntur. Ideò vtile est talibus longè stare, & locorum talium vicinitatem fugere & horrere. Sic verè charissimi laqueum malarum operationum, viscum malarum occasionum, rete malarum delectationum, & ignem malarum affectionum debemus fugere, & ab eis quanto poterimus longè stare, alias possemus peccatum & periculum incurrere & sentire. vnde Prouerbio. 22. Arma & gladius in via superbi, custos animæ suæ longè recedet ab eis. Quod bene figuratur Apocalyp. 18. vbi loquens de incendio Babylonis dicit quod qui diuites facti sunt, ab ea longè stabunt propter timorem tormentorum. De tali distantia & de tali longè loquebatur Dauid in Psalm. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Et alibi. Longè fecit à nobis iniquitates nostras. Caprea enim clarissimum habet visum, & ideò de longè cognoscit venatorem. Aquila etiam de longè videt pisciculos in mari. Quia scilicet de longe idest a longinqua consideratione, reuerentia & timore debemus venatorem inferni videre & cognoscere, & mare id est amaritudinem inferni debemus de longè id est de statu gratiæ præuidere. Vnde de Aquila dicitur Iob. 39. Inde contemplatur escam, & oculi eius de longè prospiciunt. & Esai. 33. Oculi eius cernent terram de longè. Ista enim duo de longè sunt consideranda, scilicet terra, & esca. Esca Paradisi, & terra mortis & inferni. Ista est ergo longinquitas commendabilis. ¶ Secundò dico quod est quædam longinquitas detestabilis, & ista nihil aliud est quam conditio peccatoris. Deus enim longè est ab istis, & econuerso, quia sicut dicitur Prouerbiorum. 15. Longè Deus est ab impijs. Et de æterna sapientia dicitur Ecclesi. 15. quod longè abest à superbia & dolo. Peccatores enim sunt sicut Saturnus, qui magis longè distat à centro, & ideò tardius perficit cursum suum. Sunt etiam sicut virga quæ quanto plus distat à radice, tanto magis est debilis & gracilis, & tanto minus habet de fortitudine & virtute. Sunt etiam sicut membra, quæ quanto sunt à corde longius, tanto sensum & motum participant imperfectius sicut patet de pede respectu oculi seu manus. B Sunt etiam sicut radij in rota, qui quanto sunt à centro & medio remotiores, tanto etiam sunt inter se longius distantiores, & etiam debiliores. Quia pro certo charissimi, peccatores qui à Deo sunt diuisi & elongati, sunt sicut filius prodigus qui dimisso patre peregre profectus est in regionem longinquam, vbi substantiam suam malè viuendo consumpsit. sicut dicitur Lucæ. 15. Quia scilicet peccatores Deum patrem dimittunt, & in regionem longinquam peccati (quæ multum distat à Deo) se transferunt, vbi substantiam suam scilicet gratiam & animam, malè viuendo consumunt. Tales dico longinqui peccatores more Saturni longè à centro distantis tarde currunt per bonam operationem, more virgę à radice se elongantis, debiles sunt per debilem & fragilem conditionem, more membri à corde longè manentis parum sentiunt per piam compassionem, more radij à centro seu à medio longe recedentis & stantis socios non tangunt per charitatem & dilectionem. Peccatores enim longè stant & longè manent à domino. Mat. 15. & Esa. 29. Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et tamen ipse est

Centrum firmitatis.
Radix pietatis.
Cor viuacitatis.
Medium æquitatis.

Peccatores autem sunt longè à firmitate, & ideò isti cadunt de peccato in peccatum, & finaliter cadent de miseria in tormentum. Vnde Psalm. Longè à peccatoribus salus. Item longè sunt à pietate. Vnde in persona pauperum dicit Dauid in Psalm. Longè fecisti notos meos à me, posuerunt me abominationem sibi. Item longe sunt à vita seu gratiæ viuacitate, & ideò ipsi dicuntur spiritualiter mortui. vnde Ezechiæ. 6. Qui longè est, peste morietur. Item longè sunt à iustitiæ æquitate. vnde Esai. 46. Audite me duro corde, qui longè estis à iustitia. & Esaiæ. 59. Iustitia longè stetit, quia

corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi. Peccatũ.n. est sicut terra Noruuegiæ, quæ quia nimis longè est à Sole, non potest portare fructũ. Vnde etiam in illis partibus sm Isido. carissima est annona. Sic verè status peccati nullum bonum fructum. i. nullam gratiam & virtutem potest portare, quod vtique accidit eo quod de terra ista sol iustitiæ valde distat. Et idò Dauid sentiens recessum & distantiam huius solis dicebat in Psalm. Domine ne longè facias auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice. Et alibi. Vt quid domine recessisti lõgè &c. Et breuiter, Deus est sicut imago in speculo, quæ appro

C pinquanti appropinquat, & ab eloganti se elongat. Ista est ergo elongatio seu longinquitas detestabilis. ¶ Tertiò dico quod est quædam longinquitas, conturbabilis seu contristabilis, & ista est longinquitas damnatorũ, qui sunt in inferno, qui longè sunt à Deo, à Paradiso, à gaudio, & ab omni bono. Et ideò infernus dicitur terra nouissima vel vltima. Ezech. 31. Ideò de anima damnatorum dicitur Esa. 23. Ducent eum pedes sui longè ad peregrinandum. ¶ Quarto dico quod est quædam longinquitas desolabilis, & ista est quam patimur in hoc mundo. Nos .n. sumus hic sicut peregrini longe à patria nostra Paradisi, & ideò debemus hic esse in desolatione & tristitia, & patriam totis desiderijs affectare. Et quamuis hic longè absimus a patria quantum ad corporis præsentiam, prope tamen debemus esse quantum ad amoris efficaciam. Eph. 2. Qui eratis longè, facti estis prope. Mundus. n. multum distat à Paradiso & loco & cõditione. Et ideò locum istum tanquam extraneum & longinquum debemus mentaliter relinquere, & ad Deum & ad Paradisum cordialiter nos transferre, dicentes Deo & Angelis & beatis illud Iosuæ. 9. De terra longinqua valde venerunt serui tui. Vt sic Deo & ecclesiæ dicatur illud Esaiæ. 60. Filij tui de longè venient &c. ¶ Quintò dico quod est longinquitas delectabilis, & ista est lõginquitas Paradisi, vbi. s. homo longè est à metu, à luctu, à fletu à dolore, à timore, ab angustia, à miseria, à tristitia, à mortalitate, à paupertate, à vilitate &c. ita quod propriè de quolibet illic existente põt dici illud Lu. 19. Homo quidã abijt in regionem lõginquam accipere sibi regnum. Vbi aduerte quod iste locus bene dicitur longè esse ab alijs, quia. s. præcellit in amplitudine, quia est regio. In solitudine, quia est longinqua. In celsitudine, quia est regnum &c. Patet ergo breuiter quod quintuplex est longinquitas, scilicet

Delectabilis.	Vna est virtualis vel virtuosa.
Desolabilis.	Alia criminalis & viriosa. Alia
Contristabilis.	mũdialis & tœdiosa. Alia infer
Detestabilis.	nalis & dolorosa. Alia superna-
Commendabilis.	lis & gaudiosa, ad quam nos p-

D ducat &c. ¶ Si autem vis adhuc aliquid addere, notabis quod in scriptura inuenitur longinquitas spectans ad Deum, ad iustum, & ad impium. In Deo enim inuenitur vnum longè quod est

Immensę nobilitatis.	Primum lõgè est cõ-
Extensę benignitatis.	siderandum & admi-
Intensæ seueritatis.	randum. Secundum

longè est desiderandum & promerendum. Tertium longè est comparandum & deferendum. ¶ Igitur dico quod est vnum longè spectans ad diuinam nobilitatem, quam homo debet considerare. Longè enim distat essentia creatoris ab essentia creaturæ, longè distat infinitum à finito, summum ab imo, primum ab vltimo. Ipse est enim qui dixit Hiere. 23. Putas ne Deus de vicino ego sum, & non Deus de longè? Et tamen ista tam distans & tam infinita longinquitas appropinquat homini per gratiæ infusionem, per beatam incarnationem, per beatificam futuram in patria visionem. De gratiæ enim infusione dicitur Esa. 46. Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, & salus vestra non morabitur. Radius enim solaris quanquam de longinquo veniat, se tamen nobis subito repræsentat. sic Deus per gratiam &c. Hiere. 31. Longè dominus apparuit mihi. De verbi verò incarnatione dicitur Esai. 13. Prope est vt veniat tempus eius, et dies eius non elongabuntur. De beatifica autem visione & fruitione dicitur Hieremi. 46. Ne timeas Israel, quia ecce ego te saluum faciam de longinquo. Ista est igitur longinquitas diuinæ nobilitatis, quam debet homo considerare. ¶ Itẽ inuenitur lõginquitas diuinæ benignitatis, quam homo debet desiderare. Et ista nihil aliud est quam ipsa misericordia Dei, qua. s. ipse longè facit à nobis rigorem iustitiæ suæ, de quo dicebat Iob. 13. dicens Deo. Manum tuam longè fac à me, & fortitudo tua non me terreat. Et ipse dominus etiam dicit ad idem. Esa. 48. Furorem meum longè faciam a te & laude mea infrenabo te ne intereas. Ista est igitur longinquitas diuinæ benignitatis, quam debet homo desiderare. ¶ Item inuenitur longinquitas diuinæ seueritatis, quam debet homo contemperare. Et ista pro certo est quando Deus propter iniquitates nostras longè recedit à nobis. constat enim quod contraria non sunt simul, immo necesse est quod vnum ab altero lõgè distet. Cum igitur Deus & peccator sint contrarij) iuxta illud Leuit. 26. Si ambulaueritis contra me, & ego incedam aduersus vos in furore contrario) constat quod abinuicem longè distant. Sicut enim supra dictum est longè est dominus ab impijs, & longè à peccatoribus salus. Sed reuera ista longinquitas debet per bona opera contemperari, & deuotis precibus moderari. Ipseque dominus ne longè recedat à nobis, humiliter vult exorari. Sic faciebat Dauid cum dicebat in Psalm. Vt quid domine recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? Et alibi. Domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice &c. sicut supra. §. 2. Deus enim est sicut hirundines & ciconiæ, quæ sentientes intemperiem aeris ita longè recedunt quod non inueniuntur, sed temperie aeris redeunte etiam illę appropinquant & redeunt, & humanis visibus præsentantur. Sic verè Deus sentiẽs in corde humano intemperiem vitiorum, & indeuotionis frigus, longè ab eo sic recedit, quod ipsum in suis necessitatibus non inuenit neque sentit, sed pro certo si tempus gratiæ redierit, statim redit. Ideò plorando dicat anima peccatrix illud Threnor. 1. Idcirco ego plorans, & oculi mei educentes aquam, quia longè factus est à me consolator, conuertens animam meam. Ista est ergo longinquitas diuinæ seueritatis, quam debet homo contemperare. Et sic patet quod est vnum longè quod spectat ad Deum.

¶ Deinde dico quod est vnum longè quod spectat ad iustum. Nimia enim propinquitas aliquotiens reprobatur. Bonum est

E enim interdum ab aliquibus longè stare. Et sic nota quod iustus longè est à

Deo reputatiuè, & hoc facit cordis humilitas.
Cœlo collocatiuè, & hoc facit præsens mortalitas.
Mundo detestatiuè, & hoc facit cordis sublimitas.
Seipso moderatiuè, & hoc facit victus asperitas.
Prosperis exulatiuè, & hoc facis status aduersitas.
Rebus veris simulatiuè, & hoc facit prudens sagacitas.
Peccato separatiuè, & hoc facit vitæ synceritas.
Diabolo superatiuè, & hoc facit virtus & probitas.
Ab inferno superlatiuè, & hoc facit fœlix æternitas.

Dico igitur quod iustus longè est à Deo reputatiuè, per virtutem humilitatis. quia reuera iustus nunquam se reputat propinquum aut amicum Dei, sed potius ab eo longinquum, nec sibi appropinquare dignum. Figura de publicano, qui in domum suam iustificatus descendit. De quo dicitur Lucæ. 18. quod publicanus à longè stans, nolebat oculos ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. De beato verò Petro qui dicebat Luc. 10. Exi à me domine, quia homo peccator sum, dicitur Lucæ 22. quod Petrus sequebatur Iesum à longè. ¶ Item dico quod iustus longè est à cœlo collocatiuè per necessitatem mortalitatis, quia scilicet dum viuimus in hac vita, longè distamus à Paradiso. Vnde de iusto vel anima iusta dicitur Prouerbiorum. vlti. quod facta est quasi nauis institoris, de longè portãs panem suum. De isto tamen longè, idest de ista captiuitate præsentis vitæ ad Paradisum itur, & ad cœli beatitudinem per gratiam & merita peruenitur. Esai. 49. Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab Aquilone & mari, & isti de terra australi. In isto enim longè iusti per discretionem bonam meditantur. Per considerationem seu conuersionem Dei recordantur. Per affectionem cœlum contemplantur. De prudenti meditatione dicitur Esaiæ. 49. Audite insulę, & attẽdite populi de longè. De diuina recordatione dicitur Zacha. 10. De longè recordabuntur mei, & viuent, & reuertentur & reducam eos de terra Ægypti. De cęlesti verò contemplatione dicitur Iob. 39. In Petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, inde contemplatur escã, oculi eius de longè prospiciunt. Longè est ergo à cœlo collocatiuè per præsentem mortalitatem. ¶ Item longè est à mundo detestatiuè per mentalem sublimitatem. Habitatio enim iustorum mentalis est in cœlo, & ideò longè per abominationem & contemptum sunt à mundanis diuitijs vel à mũdo. vnde. 1. Regum. 26. dicitur quod ipse stabat in vertice montis de longè, & erat grande interuallum inter eos. Item iustus longè est à seipso moderatiuè per viuendi austeritatem.

tatem. Longè.n. videtur iustus à se recedere, quando da seipso dinoscitur non curare, & quando seipsum solet per pœnitentiam moderari, & proprijs affectibus repugnare. Vnde illud Psalm. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. & Eccle.
F 9. dicitur. Longè esto ab homine &c. ¶ Item iustus longè est à prosperis exulatiuè per temporalem aduersitatem. Iusti.n. longè sunt hodie & exulant à mundi prosperis, fugantur etiam & excluduntur ab omnibus mundi bonis. Istud.n. patet tam in seculo quam in claustro. Constat enim quod indigni ad mundi & ecclesiæ dignitates aliquotiens assumuntur, boni verò de longè ponuntur, & ab eis excluduntur. Illa enim quæ versus spheram & superficiem appropinquare noscũtur, à centro vbi omnia grauia confluunt, amplius elongantur. Illud.n. quod cęlo & rebus superioribus appropinquat, à centro hoc est dictu, à terra & ab inferioribus necessario longè distat. Sic verè dico q fit hodie, quia.s. illi qui spherę cęlesti.i. bonis æternis & deo quæ sursum sunt, magis per iustitiam appropinquant, à centro .i. à mundo & inferiori loco (vbi.s. omnia grauia.i. omnia mũdi bona, quæ & grauia sunt & animam aggrauant & inclinant se accumulant & abundant) sicut videmus vt communiter amplius distãt. Quia verè illi q hodie Deo & cœlestibus sunt virtutum auxilio plus propinqui, sunt à mundi & à mundanis beneficijs & officijs plus longinq. Patet, quia viri scientifici & virtuosi hodie à bonis ecclesiasticis & alijs mundi officijs lõgius excludunt, qui tamen spheræ.i. Deo & superioribus cœli thronis per contemplationem perfectionem & affectionem appropinquare noscuntur. Figura in beato Petro, de quo dicit Mar. 14. q licet esset discipulus Christi specialis, tamen à longè sequebatur eum. Petrus inquit à longè secutus est. Et hoc est q dicitur Luc. 23. de Christo & discipulis eius. Stabant noti eius à longè. Aduertãt tamen illi qui modo sunt longè ab ecclesiæ & mundi dignitatibus, quia pro certo illi in fine erunt propè Deum in cœli & Paradisi mansionibus. Et est consuetũ apud homines generosos q magis honorant lõginquos & extraneos quam propinquos. Sic Deus in futurum in Paradiso magis acceptabit, & honorabit illos qui ab eo quo ad ecclesiastica beneficia sunt longinqui, quam illos qui sibi hodie in ecclesiæ dignitatibus sunt ꝓpinqui. Figura Mar. 8. vbi Christus dixit. Misereor super turbam & præcipiebat eis dare mãducare, & allegabat q non habebant quod manducarent, & q quidam ipsorum de longè venerant, dicens sic. Misereor super turbam, quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Sequitur. Quidam autẽ ex eis de longè venerũt. Quia reuera Deus talibus, qui.s. modo sunt longè ab altari beneficiorum ecclesiasticorum & à statu prosperitatis & bonorum terrenorum, finaliter miserebitur. Et quia non habent quod manducent, ipsos finaliter in cœlo pascet, nutriet & consolabitur. vnde Actu. 2. dicitur q repromissio (.s. bonorũ æternorum) fit omnibus qui longè sunt quos aduocauit dominus Deus noster. Et breuiter de longè.i. de statu presentis tribulationis & miseræ ascẽditur ad cœli solium, hoc est dictu, ad Paradisum. Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem. Sequitur. Filij tui de longè venient &c. Requiritur pacis consilium. Iosue. 9. De terra longinqua venimus serui tui, pacem vobiscum facere cupientes. Acquiritur Dei connubium. Eph. 2. Qui eratis longè, facti estis prope. Vt sia de quolibet tali longinquo ad Paradisum superius veniẽte dicatur illud Hiere. 4. Ecce auditum est in Hierusalem custodes venisse de terra longinqua. Igitur iustus longè est à prosperis exulatiuè per temporalem aduersitatem. ¶ Item iustus lon-
G gè est à rebus veris simulatiuè per prudentiam & sagacitatem. Constat.n. q ad iustum & ad sapientem pertinet q ab illis quæ apparenter deuotus aut fiunt aliquotiens per dissimulationẽ longius se transportet. Longè.n. à veritate quandoque sunt verba fingenda, & ad verum & ad propositum finaliter adducenda. Figura de Christo, qui sub ignota specie peregrini discipulis loquebatur, & ad finem vt veritatem resurrectionis patefaceret, ire longius prima facie videbatur. Luc. 24. Ipse se finxit longius ire. Vnde de tali potest exponi illud Luc. 14. q cũ adhuc longè esset, misit legationem. ¶ Item iustus longè est à peccato separatiuè. Et hoc per vitæ synceritatem, quia.s. iustus lõgè est & vult esse à culpa & iniquitate. Prouerbior. 10. Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Vult etiam q longè sit iniquitas ab ipso. vnde Iob. 22. Si reuersus fueris ad omnipotentem, ædificaberis & longè faciet iniquitatem à tabernaculo suo. Sed de hoc satis dictum & visum est supra eodem tit. §. 2. ¶ Item iustus longè est à diabolo superatiuè per victorię strenuitatem. Quia.s. iustus quando diabolum superat, ipsum odit, refugit atque vitat, & ab ipso proculdubio spiritualiter se elongat. vnde Eccles. 9. Longè abesto ab homine potestatem habente occidẽdi, & non suscitandi. ¶ Itẽ iustus longè est ab inferno per cœlestem fœlicitatem. Quia.s. iustus finaliter longè recedit ab inferis, & à perpetuis miserijs atque pœnis inquantum.s. ipse vadit ad Paradisum, & appropinquat gaudijs sempiternis. Hierem. 46. Saluum te faciam de longinquo, & semen tuum de terra captiuitatis. Sic igitur patet quomodo istud aduerbium longè aliquando refertur ad iustum. ¶ Insuper dico quod quandoq; spectat ad iniustum. Im- H
pij enim & iniusti longè sunt

A Deo per iniquitatem.
A proximo per diuersitatem.
A seipso per vagabilitatem.
A cœlo per cupiditatem.
Ab egeno per parcitatem.
Ab omni bono per desiderij tarditatem.
A Paradiso per inferni pœnalitatem.

Breuiter ista ast veritas, q mali semper sunt lõgè, raro autem prope, Quia reuera status & aegiones in quibus commorantur mali, constituti sunt longè à virtutibus & à Deo, procul à salute, lætitia & à cœlo. Isti igitur longè sunt à cœlo, & hoc facit culpæ malignitas. Mali.o. p obstinationem & iniquitatem & etiam quandoque per infidelitatem à Deo longè sunt. Sicut enim videmus q quandoque homines ita longè recedunt à terra propria, & ita radicantur in patria aliena q propter difficultatem itineris & laboris in illa longinqua patria commorantur, & redire ad propriam dedignantur, sicut apparuit de filijs Israel, qui in Babylonia captiuati fuerunt, qui postea in Hierusalem redire paucis exceptis recusauerunt, sicut patet. 1. Esdræ. 1. 9. & 10. sic verè quandoque fit q homo ita longè recedit à Deo per iniquitatem, obstinationem & infidelitatem, q ad ipsum venire & redire non curat, immo peregrinationẽ & captiuitatem pro patria eligit, & ad Deum non reuertitur neq; redit, sed in profundo vitiorum perseuerat & sistit. Ezech. 11. Dixerunt habitatores Hierusalem, longè recedite à domino. Sicut.n. dicitur Prouer. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet. Et ideò dominus conqueritur de filijs stultorum & ignobiliũ .i. de peccatoribus, dicens Iob. 30. In eorum inquit canticum versus sum, & factus sum illis in prouerbium. abominantur me, & longè fugiunt à me. Et ideò cõquærendo dicit dominus. Hiere. 2. Quid inuenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt se à me? Et tamen isti deberent aduertere illud. Psalm. Ecce qui elongant se à te, peribunt, perdisti omnes qui fornicantur abs te. Isti ergo figurantur in filio prodigo Lucæ. 15. qui accepta portione, profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Terra longinqua est status peccati. Substantia verò nostra est diuina gratia. Igitur si à Deo ad terram peccati (quæ à Deo distat) recessimus, & ibi substantiam nostram.s. gratiam & virtutes consumpsimus, saltem more filij prodigi ad Deum per pœnitentiã redeamus. Tho. 13. Nationes a lõginquo ad te venient. Vt & ipse dñs possit dicere illud 4. Reg. 20. & Esa. 39. De terra longinqua de Babylone venerunt ad me. Mali ergo longè sunt à Deo, & hoc facit culpæ malignitas. Sed de hoc vide supra. c. 2. ¶ Iniqui etiam longè sunt à proximo, & hoc facit cordia diuersitas seu contrarietas. Mali.n. per odium & contrarietates longè recedunt à proximis, & per charitatem nũquam approximant fratribus, socijs & amicis, vt & illi dicant de odio conquerendo illud Psal. Elongasti à me amicum & proximum & notos meos. ¶ Iniqui adhuc lõgè sunt à seipsis. & hoc facit cordium vanitas seu vagabilitas, Parum.n. curant aut cogitant de statu suo interiori, immo longè à seipsis recedunt vagabilitatem exteriori. De talibus.n. dicit Seneca q vbiq; sunt, præterquam secum. Cõtra illud Exo. 8. Sed lõgius ne abeatis. ¶ Adhuc dico q iniquus lõgè est à cœlo, & hoc facit opũ & operũ cupiditas quia.s. cupiditas tenet eũ occupatũ i terra & mũdi negocijs & terrenis, & ideo necesse est q peregrinetur à cœlestibus & a Deo Esa. 29. Cor autem eorum longè est à me. ¶ Præterea K
dico quod impius longè est ab egenis, & hoc facit auaritia & parcitas, quia.s. mali diuites à pauperibus se elongant, & per pietatem & elemosynam nunquam eis appropinquant. Vnde pauper potest cõquerendo de taliũ parcitate dicere illud Iob 19. Fratres meos longè fecit a me, & noti mei quasi alieni recesserunt à me. ¶ Rursum dico q mali lõgè sunt a bono, & hoc facit languor & tarditas. Constat enim q canes pigri & desi-

des ita sunt longi à præda, q vix aut nunquam consequunt ipsam. Sic verè quidam sunt ita tardi & desides ad faciendū bonum, & ita longè se tenent à virtutibus & à Deo, q vix aut nūquam possunt consequi ad ipsum. Vnde de Petro qui Christū sequebatur à longè, dicitur Matth. 26. q ter dominum negauit ¶ Vltimò verò dico q impius finaliter lōgè erit à Paradiso. Et hoc faciet inferni ciuitas, in qua. s. ipse cum demonibus includetur, & longè à cœli gloria secludetur. Vnde de desolatione animæ damnatę in inferno lugentis potest dominus dicere illud Hierem. 8. Vox clamoris filiæ meæ de terra longinqua. Tales. n. sunt in terra longinqua. s. in inferno, vbi longe sunt ab omni bono. Psalm. Longè à peccatoribus salus. Et vbi etiam omne bonum longè est ab eis. Vnde de damnato dicitur in Psal. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Vnde etiam ipsi dānati videntur dicere illud Esai. 59. Expectauimus iudicium, & ecce non est, salutem, & elongata est à nobis. Patet igitur quomodo longè potest referri ad impium, ad iustum, ad Deum. Vide de procul, de recedere, de fugere, de distare, & similibus.

A **Longus. Longitudo.** Nota quod longitudo quandoque signat remissionem, quandoque durationem. Est. n. longitudo quædā dimensio rerum, significans spatium seu distātiam de termino ad terminum extensiuam. Et potest accipi in bono & in malo. In bono. n. signat bonam durationem, videlicet perseuerantiæ longanimitatem, & æternitatem, & æternitatis continuitatem. De longitudine n. perseuerantiæ dicitur Deuter. 32. Præcepta facientes longo perseueretis tempore super terram. De longitudine verò æternitatis dicitur Prouerbio. 3. Longitudo dierū in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Itē signat longum in malo, & sic signat perseuerantiā & prolixam in moribus conditionem & desidiā. De longa perseuerantia in malo dicitur Sap. 3. q mali si longę vitæ erunt, in nihilum computabuntur. De longitudine verò prolixitatis & desidiæ potest dici illud. 1. Para. 20. vbi dicitur q in bello Dauid fuit vir longissimus, qui senos habebat digitos. Breuiter ergo notemus q est multiplex longitudo, videlicet

B Virtuosæ perfectionis.
Vitiosæ conditionis.
Dolorosæ afflictionis.
Gaudiosæ durationis.
Et sic dico quod est Longitudo
Vitæ perfectioris.
Culpæ deterioris.
Pœnæ posterioris.
Boni superioris.

Dico ergo q est longitudo virtuosa, & ista est longitudo & cōtinuitas gratiæ & virtutis, quādo. s. homo est longus & continuus ad perseuerandū in bono. Arbores. n. quæ sunt longiores, sunt vt cōmuniter pulchriores. Quia. s. quanto homo in bono perseuerādo est longior, tāto apud Deū est pulchrior & gratiosior. Et ideò viri perfecti perseuerantes & longeui figurantur in illa Aquila de qua dicitur Ezechiæ. 17. Aquila grandis, onusta plumis, longo membrorum ductu, ad libanum venit. Quia. s. perfecti viri dicuntur Aquilæ per contemplationis eminentiā. Dicuntur onusti plumis. i. virtutibus p perfectionis abundantiam. Dicuntur etiā habere longum membrorum ductum. i. longam durationis perseuerantiam, & sic poterunt venire ad libanum id est ad Paradisi opulentiam & affluentiam. Et ideò nota quod vir perfectus debet habere

Longas aures, ad omne quod præcipitur audiendum
Longas manus, ad omne quod præcipitur operandum.
Longos pedes, ad cuncta vtilia affectandum.
Longam linguam, ad cuncta necessaria proferendum.

Habeamus igiť longas aures, vt simus sicut illa mōstra Syrię, quæ dicuntur Panthios. quæ ita longas aures habent, q totum corpus cooperiunt. Aurium enim longitudo est audiendi promptitudo, & in audiendo perseuerantia & fortitudo, iuxta illud Iacobi. 1. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. Item habeamus longas manus. i. longam operationis perseuerantiam, vt simus sicut ille vir longissimus qui habebat senos digitos in manibus, de quo. 1. Paralipomi. 20. ¶ Item habeamus longos pedes, id est perseuerantes affectiones, vt simus sicut apes, quæ pedes posteriores habent prioribus lōgiores, q necesse est vt à terra possint citius eleuari. Pedes enim posteriores signant affectus spirituales, quia prius q animale, deinde quod spirituale. 1. Corinti. 15. Tales igitur affectus debent longiores & durabiliores esse, vt à terra id est à terrenorum amore nos possimus perfectius eleuare. Quia etiā sicut dicitur Deut. 14. & Leuitic. 11. Omne animal quadrupes erat immundum, nisi pedes posteriores longiores essent quam anteriores. Item habeamus lōgam linguam. i. longam in oratione & gratiarum actione perseuerantiam, vt simus sicut illæ aues quæ dicuntur pici, quæ inter ceteras aues longissimā habent linguam, vt simus veri adoratores, & non ficti & hypocritæ, qui comedunt domos viduarum, simulantes longam orationem. Lucæ. 20. Est igitur lōgitudo virtuosa, quæ nihil aliud est quam longanimitas perseuerantiæ in bono. De quo Gala. 5. Fructus autem Spiritus sancti est gaudium, pax, patientia, longanimitas. ¶ Secundò dico quod est longitudo vitiosa. Et C ista est longa perseuerantia in malo, & etiam spes longæ vitæ. Sicut enim videmus quod animalia longiora sunt deteriora, & & naturæ humanę inimiciora, sicut patet de serpentibus, crocodilis, Cameleonte & Dracone, & ceteris reptilibus quæ respectu suæ latitudinis sunt longissima, & ideò debilia & flexibilia, & ex toto corpore terræ hærentia, sic verè illi q sunt longiores, & in malo pseuerātiores, vel in sua æstimatione durabiliores, sunt vt cōmuniter deteriores, quia scilicet tales qui longo tempore sperant viuere, sunt flexibiliores ad omne malum & ex toto corpore idest ex toto affectu terram, id est bona terrena per auaritiam diligunt atque tangunt. Zacha. 5. Video inquit volumen volans, cuius longitudo viginti cubitorum. Isti enim dicuntur volumen, à volubilitate cogitationis, dicuntur volantes, à vanitate elationis, dicuntur longi ab æstimatione futuræ durationis. ¶ Tertiò dico quod est longitudo æternæ damnationis. Vnde de damnatis potest intelligi illud Iosuæ. 5. Mortui sunt in deserto per longissimos viæ circuitus. ¶ Quarto dico quod est longitudo gloriosa, & ista est longitudo vitæ æternæ. De qua in Psalm. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Istam autem longitudinem procurat parentum honoratio. Exodi. 20. Honora patrem tuū & matrem tuam, vt sis longęuus super terram. Diuina imitatio Eccles. 23. Gloria magna sequi dominum, longitudo enim dierum assumetur ab eo. Mādati executio. Prouerbiorum. 3. Precepta mea cor tuum custodiat, longitudinem enim dierum & annos vitæ & pacem apponent tibi. Bene ergo desiderat Apostolus Eph. 4. quod nos possimus comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. ¶ Si verò vis de longitudine aliter dicere, dic quod lon- D gitudo moralis nihil aliud est quam quædam spiritualis extensio ad

Potenter perseuerandum.
Prudenter deliberandum.
Ardenter confœderandum.
Clementer exuberandum.
Libenter obtemperandum.
Feruenter desiderandum.
Æqualiter proponderandum.
Fœliciter recuperandum.

Dico ergo q inuenitur lōgitudo perseueratiua, quia. s. sicut inter materias ligneas vel lapideas quibus ædificia construuntur illa dicitur melior quæ lōgiori tempore durat, sic & in moribus ille melior dicitur, qui longiori tēpore in virtutibus solidior & fixior perseuerat. Esa. 54. Longos fac funiculos tuos, & clauos tuos consolida. Vnde de perfectione viri iusti potest dici illud Iob. 11. Excelsior cœlis est, & quid facies? profundior abysso, & vnde cognosces? longior terra mensura eius, & latior mari quasi dicat quod vir iustus longus est à parte superiori, quia attingit vsque ad cœlum per contemplationem. A parte inferiori, quia attingit vsque ad abyssum per timorem & considerationem. A parte exteriori, quia longior est terra per fructuosam operationem. A parte interiori, quia latior est mari per animi amaritudinem, & contritionem, vt sic iuxta Apostolum ad Eph. 3. Homo apprehendat in seipso quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum. Hæc est igitur longitudo perseueratiua. Sed de ista plenius dixi supra. ¶ Item inuenitur longitudo deliberatiua. Et ista est longitudo prudentiæ, qua scilicet quis non statim prorumpit ad sua negocia facienda, nec ad iudicia aut consilia danda, immo longus, tardus & deliberatiuus vult omnia & cum moderamine complere. Fructus enim & arborea quæ breui tempore & quasi subito fiunt, faciliter corrumpuntur, & vt communiter parum durant, sicut patet in cucumeribus & cucurbitis, quę valde breui tempore suum recipiūt cōplementum. Illa verò quæ tarde crescunt, longo tempore viuere comprobantur. Sic verè inter actus humanos illi magis sunt commendabiles, qui longa deliberatione fiunt, quam illi qui

illi qui breui & subita præcipitatione exequuntur. Cor.n.de sui natura membrum est oblongum non rotundum. Ad denotandum quod cor.i.cogitatio & ratiocinatio nostra debet esse deliberans atq; longa, nõ præceps, volubilis & rotunda. Vnde de arca Noæ dicitur Gene.6.ꝙ trecentorum cubitorum fuit longitudo arcæ. Arca.n.per quam saluatur genus humanum, est vir sapiens, qui trecentos cubitos longitudinis habere dicitur, pro eo quia trecentis.i.multimodis cõsiderationibus facta sua præuenire tenetur. Deutero.2. Circuiuimus montem Seyr, lõ-
E go tempore. Ista est ergo longitudo deliberatiua. ¶ Item inuenitur longitudo confœderatiua s.longitudo & durabilitas boni amoris & charitatis. Ille enim qui longa habet brachia, multo plura potest amplecti quam ille qui curta Sic verè dico ꝙ ille qui habet longa brachia charitatis, multos & multa vno amplexu comprehendit, & suos charitatiuos amplexus ad lõginquos & non solum ad propinquos extẽdit. Intra enim istos longos artus iustus continet omnes. Vnde de altari vbi ignis semper præcipitur ardere, dicitur Leuit.6.& Exodi. 27. quod quinque cubitos debet habere in longitudine. Quinque enim cubiti possunt significare quinque distinctiones personarum, ad quas se debet charitas extendere.s.amicos & inimicos, diuites & egenos, familiares & peregrinos, bonos & malos, superiores & subditos. vt etiam sic iustus figuretur in illa noua Hierusalem, de qua.s.Apocal.21.dicitur quod longitudo ciuitatis tanta erat quanta & latitudo. ¶ Item inuenitur longitudo exuberatiua. Et ista est illa qua nos perseueramus bonus fructus, & bona opera producendo, & ad omnes per beneficia procedendo, & egenos per elemosynas, & ignaros per documenta irrigando. Et sic tales figurantur in mensa propositionis, quæ longitudinem duorum cubitorum prohibetur habere, quia.s. alios nutriendo vel docendo, mensę spirituales id est viri misericordes & pij debent longo tempore perseuerare. Exod.35. Facies mensam habentem duos cubitos longitudinis. Omitto alia membra, quia breuiter, homo debet esse longus & diuturnus diu sperando, & Dei misericordiam expectando, & bona æterna desiderando & affectãdo, vt sic de ipso dici posit illud Psal. Vitã petijt à te, & tribuisti ei domine longitudinem dierum in seculum & in seculum seculi &c.

A **Loqui. Locutio.** Nota quod loqui accipitur in bono & in malo. Est enim locutio bona & virtuosa, & mala & vitiosa. Fuit enim locutio inuenta ad exprimendum conceptus mentis. Quia enim mens quæ spiritualis existit, non potest alijs propriè declarari, hinc est quod natura locutionem instituit, vt per illam cogitatio nostra posit alijs apparere. De locutione ergo bona possumus breuiter notare quod est locutio diuina & humana. Et primò quidem de locutione humana dicamus quod sicut animalia diuersimodè vociferantur, scilicet

Qoandoque alte,
Quandoque basse,
Quandoque aspere,
Quandoque clare.
Quandoque læte,
Quandoque graue,

Sic verè charissimi nos debemus diuersimode loqui Deo & proximo, scilicet

Quandoque alte per prædicationẽ & eruditionẽ. Quãque basse per orationem & compunctionem. Quandoque aspere per correctionẽ & monitionem. Quandoque clare per peccatorum cõfessionem. Quandoque læte p laudem & gratiarum actionem, Quandoque graue seu meste per compassionem & spiritualẽ desolationẽ. Oibus istis modis debent variari verba nostra, quia sicut dicitur Actu.2. Loquebantur Apostoli varijs linguis magnalia Dei. Quia breuiter omnis nostra locutio debet esse vel ad cõmodum nostri, vel ad laudem Dei, vel ad vtilitatem proximi ordinata. Vnde de Apostolo dicitur Act.18. Feruẽs spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Iesu. Vbi aduerte quod nos debemus quinque genera verborum diuersimodè habere .i. quinque bonis & virtuosis generibus locutionum disponere verba nostra. Loqui ergo debemus attentius per orationem, quia debemus esse feruentes spiritu Patentius per confessionem, qa simpliciter (dicitur) loquebatur. Vtilius per instructionem, qa dicitur. Docebat. Modestius per discretionem, quia dicitur. Diligenter.i.deliberate. Cœlestius per deuotionem, quia dicitur. Ea quæ sunt Iesu. In his.n.quinque modis continetur quicqd homo bene & vtiliter potest loqui. Ista.n.sunt quinque dentes quos in ore tantum habet hericius, quia.s.sm Plinũ hericius quinque habet ventres, & quinque etiam tantum habet dẽtes.

Ista etiam sunt illa quinq; verba quæ se dicit velle loqui Apostolus. 1. Corint. 14. Volo inquit sensu meo quinq; verba in ecclesia loqui. ¶ Primò ergo dico ꝙ loqui debemus attentius per B
orationem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Feruens spiritu. Inter omnes.n.locutiones nostras oratio debet fieri cum feruore spiritus, quinimmo etiam sine vocis emissione. Anna loquebatur in corde suo, tantumq; labia ipsius mouebantur, vox penitus non audiebatur. 1. Reg.1. Sicut.n.feruor & ardor in ventre nubis causat tonitruum magnum & altum ex quo sequitur abundantia pluuiarũ, sic verè qñ in ventre nobis.i.in corde hominis est feruor deuotionis & dilectionis, tunc solet altius tonitruum.i.altior apud Deum oratio resonare, & pluuiarum.i. beneficiorum copia redundantiòr abundare. Feruẽs ergo spiritu. vnde Ro.12. Spiritu feruentes, dño seruientes. & 2. Petr.1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei hoies. De isto igitur genere locutionis feruentis orationis, possumus notare ꝙ habenda est triplici ratione, videlicet

Cum dolore & pœnitentia.
Cum honore & reuerentia.
Cum amore & amicitia.

Debemus.n.loqui Deo cũ pœnitentia & cõpũctione, dicẽtes Iob.10. Loquar in amaritudine animæ meæ, dicã Deo, noli me condemnare. Itẽ loquamur Deo cũ reuerẽtia & subiectione, vnde Prou.18. Cum obsecrationibus loquitẽ pauper. Itẽ loquamur Deo cũ amicitia & dilectione, vt ipse dicat illud Can. 2. En dilectus meus loquitẽ mihi, & ego illi. Et sic nos erimus feruentes spiritu, quia.s.in nobis erit feruor

Doloris.
Honoris.
Amoris.

Quod tamẽ est cõtra multos, qui in oratione non sunt feruentes sed tepentes, quiã ore domino loquuntur, corde autem alibi meditãtur. 1. Cori.14. Eritis.n.quasi in aera loquentes. Psal. In corde & corde locuti sunt Non sic, quia nos debemus loqui attẽtius per orationem. Feruentes inquit spiritu ¶ Secundò dico ꝙ nos C
debemus loqui patentius per confessionem. Et hoc datur intelligi qñ dicit loquebatẽ simpliciter.i. sine aliqua conditione vel adiectione, qa.s.in cõfessione debet esse locutio nuda, simplex, aperta, nõ conditionata, nec aliquibus additionibus inuoluta. Ita ꝙ cõfitenti posit dici illud Ioan.16. Ecce nũc palã loqueris, & prouerbium nullum dicis. Talis.n.locutio solet

Demonia fugare.
Vitia dissipare.
Dominum placare.

Dico demonia fugãre, qa sicut sm Pliniũ Lupus timet quando duo lapides inuicem colliduntur, sic verè diabolus solet timere & fugere, quãdo videt duos lapides.i.duas personas.s. peccatorem & confessorẽ inuicem fabulari. Osee.13. Loquẽte Effraim horror inuasit Israel. Effraim.n.i.peccatore in confessione loquẽte, solet Israel .i.diabolus; qui ratione subtilis intelligentiæ dicitur Israel.i. Deum videns (quia.s.ipse omne sublime videt) horrere, fugere, & timere. Item ista locutio solet vitia dissipare, quia sicut sputum hominis ieiuni occidit serpentem, sic per locutionem confessionis quæ ab ore nostro procedit, serpentem.i.peccatũ ꝙ in corde nostro serpit, occidimus, destruimus & necamus. Ezec.24. Locutus sum ad populum mane, & mortua est vxor mea vespere. Vxor.n.nostra est culpa, quæ vespere.i. in occulto moritur, qñ mane.i clare & lucide homo per confessionem loquitẽ. Item ista locutio Deum solet placare. Proue.16. Voluntas regis labia iusta. qui recta loquitur, dirigetur. Et nota ꝙ talis locutio debet esse scilicet

Vera sine falsitate.
Cita sine tarditate.
Nuda sine obscuritate.
Discreta sine fatuitate.
Recta sine varietate.

Quia verè locutio confessionis debet carere falsitate. Eph.4. Loquimini veritatẽ vnusquisq; cũ proximo suo.i cũ sacerdote. Itẽ debet carere tarditate. Esa.32. Lingua balborum velociter loquetẽ Itẽ debet carere obscuritate, vt dicat q libet illud Ioan.18. Ego palã locutus sum mũdo. Quãuis de multis posit hodie dici illud Mar.4. Sine parabolis nihil loquebatur. Itẽ debet carere fatuitate, qa.s.hõ debet ibi loq prudenter & mature. Ecclesi.5. Ne temere quid loquaris. Et ẽt multũ debet cauere.i præuidere & cautus esse ꝙ habeat discretũ & prouidũ cõfessorẽ, iuxta illud Proue.23. In auribus insipientiũ ne loquaris. Item debet carere varietate & duplicitate, vt de eo posit dici illud Mar.7. Solutum est vinculũ linguæ eius, & loquebatẽ recte. Quamuis de multis posit dici hodie illud Neæ. 13. Filij eorũ pro media parte loquebantẽ azotice, & nesciebant loqui iudaice. Iuda interpretatẽ cõfessio. Quia verè multi sunt qui nesciũt loqui Iudaice.i.qui nesciũt loq vel dicere illa quæ ad cõfessionem dicuntẽ pertinere. Non sic ergo charissimi, sed

loquamur patentius per confessionem. ¶ Terriò dico q loquẽdum est vtilius per instructionem, quod ostenditur cum dicit. Docebat. Inter omnia. n. quæ exeunt ab ore nostro, illud q proximo est magis vtile, est instructio & doctrina, quia ista docet, dat dulcem monitionem, acrem correctionem, benignam consolationem, austeram comminationem. Et de hoc dicit Apostolus ad Titu. 2. Loquere quæ decet sanam doctrinam. Locutio. n. doctoris vel prædicatoris debet esse sicut locutio tonitrui seu tubæ, quæ nunc alte, nunc basse, nunc collateraliter, nunc videtur anfractuosè loqui. Quia. s. prædicator debet loqui altè de Paradiso, basse de inferno, lateraliter de mundo, anfractuosè, iam. s. terribiliter corrigendo, iã delectabiliter consolãdo. Apo. 4. Vox prima quam audiui, tanquam tubæ loquẽtis mecum. Vt sic possint dicere auditores illud Luc. 24. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis cum loqueretur & aperiret nobis scripturas? Aduerte tamen q multi sunt hodie doctores & prædicatores similes auiculis, quæ quando sunt in nemoribus, sicut aues loquuntur, quando verò capiũtur, & inter homines in caueis ponuntur, tunc propriam loquelam dimittunt, & sicut homines verba fingunt. Sic verè multi sunt religiosi in suis siluis, & nemoribus. i. in suis claustris & conuentibus, cum alijs auibus. i. cum alijs viris spiritualibus existẽtes. Loquunt̃ propriè sicut aues. s. spũaliter & deuote. Multa n. loquũtur in suis sermonibus & prædicationibus contra mundũ & mũdanos, ita q de eis potest dici illud Ioan. 7. Nunquam sic locutus est homo. Sed verè si accidat q de silua. i. de claustro assumantur, & q in cauea alicuius. i. in hospitio alicuius prælati vel principis constituantur statim incipiũt loqui vt homines, quia. s. illis quos omni die audiunt. s. adulatoribus & detractoribus conformãt faciliter verba sua. Mar. 16. Linguis loquuntur nouis. Non sic, ergo, sed loquamur vtilius per instructionem. Docebat inquit. Exemplo Thobiæ, qui sicut Thob. 1. dicitur, filiũ suum timere Deũ docuit, & abstinere ab oĩ p̃ctõ ¶ Quartò dico q nos debemus loqui modestius per discretionem. Diligenter inquit. Quia. s. cũ diligenti studio & deliberatione debemus loqui, vt. s. sciamus quid, quando, quomodo, cui, quare, coram quo nos loquimur, vt sic nos possimus dicere illud. 1. Corint. 2. Sapientiam loquimur inter perfectos. & Ecclesi. 5. Ne temere quid loquaris, neque sis velox ad proferendum sermonem. Diligenter inquit. 2.
E Paralip. 29. Cum diligentia cuncta facito. ¶ Quintò dico quod nos debemus loqui diuinius seu cęlestius per deuotionem Ea inquit quæ sunt Iesu. quia. s. nos debemus loqui ea quæ pertinent ad Dei verba. s. sancta, honesta, pudica, & ea quæ ad Dei laudem & gratiarum actionem ordinantur, sicut de Apostolis dicitur Act. 2. q loquebantur varijs linguis magnalia Dei. &. Thess. 2. Ita loquimur, nõ quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. Ea ergo quæ sunt Iesu loquamur, vt sic reddamus ea quę sunt Cesaris Cesari, quę sunt Dei Deo. Et sic ergo patet q quinq; modis possumus bene loqui. Sed pro certo multi sunt hodie contrariæ conditionis, qui in malis locutionibus & non in bonis occupantur. Vnde sicut videmus q folia arborum variantur, quia quædam sunt plana, quædam aspera, quædam fœtentia, quædam aliorsum tendentia, & sic de alijs: sic verè verba malorũ quæ folijs æquiparant̃, suntq̃ꝗ.

Per adulationem plana.
Per detractionem aspera.
Per blasphemiam horrida.
Per duplicitatem diuisa.
Per iactantiam clara.

Sicut. n. dicitur Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquitur. ¶ Et ideò q̃a mali de mundo sunt, idõ de mundo loquunt̃. Vnde nota quod mali malè loquuntur per

Blandimentum adulationis.
Rodimentum diffamationis.
Iactamentum ostentationis.
Iuramentum diffamationis.

¶ Dico ergo q mali solent loqui adulatoriè. vnde Hier. 9. Sagitta vulnerãs est lingua eorum, dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occulte ponit ei insidias. & Prouer. 29. dicitur q homo qui blandis fictisq; sermonibus loquitur amico suo, rete expandit pedibus eius. ¶ Item loquitur diffamatoriè. Vnde in Psal. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filios matris tuæ ponebas scandalum. ¶ Item loquunt̃ ostẽtatoriè. Vnde de illo cornu modico orto inter alia cornua (per quod intelligitur Antichristus) dicitur Dani. 7. q habebat os loquens grandia Grandia. n. loquuntur se iactando, alijs comminando, opera sua magnificando, mendacia sustinendo &c. Hie. 9. Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent, laborauerũt. Disperdat ergo dominus labia dolosa, & linguam magniloquam. ¶ Item blasphematoriè loquũtur. Daniel. 11. Aduersus Deum deorum loquetur magnifica. Omnes. n. isti qui solent habere malas locutiones, vel qui malè in ore formant verba, prouenit propter superfluitatem humoris, neruos qui vadunt ad linguam, vel nimis extendentis vel nimis retrahentis. Et inde est quod quidam loquuntur nimis cito, quidam nimis tarde, quidam nimis rauce, quidam nimis aspere, quidam nimis alte, quidam nimis basse. Sic verè loquendo spiritualiter, humor in corde interius abũdans idest mala affectio vel intentio est causa quare moraliter contingit hominem exterius malè loqui. Sicut. n. dicitur Matt. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. Et inde est quod secundũ quod interiora sunt malè disposita, secundum hoc mali quandoque loquuntur nimis cito per stultiloquium. Ioan. 16. Quæcunque audierit, loquetur. Quandoq̃ue nimis tarde, sicut illi qui verecundantur vitia confiteri. Hiere. 1. Nescio loqui, quia puer ego sum. Qñque nimis aspere, & isti sunt qui nesciunt alicui vnum amicabile verbum dicere, sicut sunt inuidi, de quibus dicitur Gene. 37. Non poterant ei quicquam pacificè loqui. Quandoq̃ue loquuntur nimis altè, sicut illi qui non cessant iactare & dilatare facta sua, & illi qui nesciunt loqui nisi de pompis & honoribus huius mundi Esa. 28. In loquela labij & lingua alta loquetur ad populum. ¶ Item aliqui loquunt̃ nimis basse, & isti sunt illi qui non possunt aliquid loqui vel dicere nisi de rebus inferioribus & terrenis, sicut sunt auari, quia sicut dicitur Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquitur. Et. 1. Ioan. 4. Ipsi de mundo sunt, ideò de mundo loquuntur. Vnde de talibus dicitur Esai. 29. Humiliaberis, & de terra loqueris, & de humo audiet̃ eloquium tuum, & erit quasi Phitonis de terra vox tua, & de humo eloquium tuum mussitabit. Et sic igitur patet quomodo mali diuersimodè malè loquuntur. Ista est igitur locutio huma- F
na tanquam mala. ¶ Sed adhuc dico quod est quædam locutio diuina. Et ista est illa qua Deus loquitur, & qua nobis notificat voluntatem suam. Et nota quod Deus solet quadruplicíter nobis loqui, videlicet

Occultè per inspirationem.
Apertè per tribulationem.
Litteraliter per legislationem.
Personaliter per prædicationem.

Ista. n. sunt quattuor genera verborũ quibus nobis Deus solet vota sua notificare, videlicet. Per nutum inducendo. Per virgã ostendendo. Per litteram scribendo. Per verbum prædicando. Loquitur ergo nobis Deus per nutum occultæ inspirationis. Olee. 2. Ducã eam in solitudinẽ, & loquar ad cor eius. Sicut. n. dicitur Hebr. 1. Multipharie multisq̃ue modis olim Deus loquens patribus in pphetis, nouissime verò nobis locutus est in filio suo. ¶ Itẽ loquitur cum virga asperę tribulationis. Esa. 42. Tacui semper & silui, patiens fui, tãquam parturiens loquar, dissipabo & absorbebo simul. ¶ Item loquitur Deus per litteram scripturę & lectionis. Psalm. Deus deorum dñs locutus est, & vocauit terram. & Lucę. 1. Sicut locutus est, per os sanctorũ. In littera autem sacræ scripturæ Deus tot nobis loquit̃ verba, quot ibi bona sunt documenta. ¶ Item loquitur Deus per verbum suæ psonalis prædicationis. Et sic locutus est nobis Christus personaliter incarnatus, dicens. Num. 12. Ore ad os loquor ei. Quia sicut dicitur Exo. 33. Dominus loquebatur Moysi facie ad faciem, sicut solet homo loqui cum proximo suo. Hæc igitur de locutione tam diuina quam humana sufficiant gratia breuitatis. Vide supra de Lingua, & de Dicere. A

Lorica. Cũ lorica sit vestis seu armatura ferrea, anulis concathenatis facta, & ad defensionem hominis ordinata, videtur moraliter loquendo, q enim omnis virtus ordinata sit ad animæ tutamentum contra pugnas & impetus vitiorum, q vnaquęque virtus põt loricæ nomine designari. Nam sicut armatus lorica, est

Audacior ad inuadendum,
Stabilior ad resistendum,
Securior ad perseuerandum,

Sic verè illi qui armati sunt loricis virtutum, & potissime lorica fidei & iustitiæ. Istæ enim sunt duæ virtutes quę loricis potissime comparantur. Quia reuera illi qui feruore fidei & Zelo iustitiæ sunt armati, non timent hominem quin quãdo necesse est, malos inuadant & puniant, & quin aduersarijs & iniquis obuient fortiter & repugnẽt. Vnde de iusto iudice principe & prælato dicitur Esa. 59. Iustitia eius confirmauit eum, indutus est iustitia vt lorica, & galea salutis in capite eius. Indutus est vestimentis vltionis, & opertus est quasi pallio zeli ad vindictã & retributionem hostibus suis &c. De hoc ẽt imbuto fide

buto fide dicitur.1.Thessa.5. Nos inquit qui diei sumus, sobrij simus, induti loricam fidei & charitatis, & Galeam spem salutis. Et bene tam fides quam iustitia dicitur lorica, quia reuera istę multis anulis.i.multis alijs virtutibus sunt concathenatę, & multis adminiculis compilatę. Fides enim componitur ex multis articulis. Iustitia vero ex multis constat considerationibus, probationibus, & adminiculis. Talibus ergo loricis debēt fideles, & maxime principes esse armati, & cōtra infidelitatem & iniustitiam communiri. Iuxta illud Hier.46. Præparate scutum & clypeum, & procedite ad bellum, state in galeis, polite

B lanceas, induite vos loricis. ¶ Et nota si vis q̄ in scriptura reperitur sex reperiuntur Loricę

Igneæ.	Loricas igneas habent viri charitati
Ferreæ.	ui, quia.s.feruent spiritu & charitate
Aureę.	& zelo fidei & iustitię. Apoca.9. Qui
Aereæ.	sedebant super equus, habebant lori

cas igneas & hyacinthinas Loricas ferreas habent viri vindicatiui seu criminum punitiui & executiui, quia.s.more ferri duri sunt, & criminosos vulnerant atq; scindunt. Apoc.9. Habebant loricas sicut loricas ferreas. Loricas aureas habēt viri eruditiui, quia.s.per iustitiam vt aurum fulgent, & alios illuminant, inter aliosq; resplendent. vnde.1.Mac.6. de nobili ciuitate Eli maida dicitur q̄ illic erant velamina aurea & loricę & scuta, quę reliquerat Alexander. Loricas vero aereas seu ęthereas habēt contemplatiui, quia.s.sursum in æthere cum deo conuersantur mentaliter, & loricis cœlestibus.i.virtutibus se armant & muniunt spiritualiter.2.Macb. 5. Contigit inquit videri per aera equites discurrentes, aureas stolas habentes. Sequitur. Et aureorum armorum splēdorem omnisq; generis loricarum &c. Igitur charissimi talibus loricis nos induamus, & loricas Saul & Goliæ dimittamus. Lorica vero Golię erat ordinata ad filios Israel inuadendum. Lorica vero Saul non fuit sufficiēs ad eos defendendum. Prima enim lorica fuit superbiæ & crudelitatis quibus.s.semper impugnantur homines innocētes. Secūda vero lorica fuit auaritiæ & cupiditatis seu temporalis substantiæ atq; facultatis, quibus.s.armati non bene se iuuant contra eos oppugnātes, sicut.s.apparuit de Dauid.1.Re.17. qui armatus lorica Saul nō potuit sic incedere, nec vincere goliā quo usq; Saul loricam & arma dimisit. Quia reuera qui lurica bonorum terrenorum armantur, nunquam contra Goliam bene pugnant, immo si ipsa non dimiserint, ab ipso faciliter superantur. Loricas ergo virtutum induamus, & loricas terrenorum, & criminum dimittamus. Iuxta illud Ephe.6. State succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ. Et si vis, compara peccatores illis qui equitabant locustas. Apoc.9. qui habebant loricas igneas, sulphureas & hyacinthinas.i.peccatum auaritiæ, quod est igneum, luxuriæ, quod est sulphureum, superbiæ, quod est hyacinthinum seu aereum. Talibus enim loricis peccatores armantur, vt contra hostes ferocius prælientur.1.Macb.6. Vidit Eleazar vnam de bestijs loricatam. Sic igitur patet quomodo lorica sumitur in scriptura &c.

A **Lorum.** Nota q̄ lorum nihil aliud est quam illa freni corrigia quæ manu tenetur, & per quā equus ducitur & regitur & arcetur, & ne vbi vult incedat, sed vbi insessor voluerit, retinetur. Et sic dico q̄ lorum significat

Vigorem correctionis.	Istis enim fre-
Rigorem iurisdictionis.	nat homo ne
Decorem moderantiæ seu rationis.	currat in vitia

his retinetur subditus ne defluat ad inania, his motus etiam cohibetur quis ne sua compleat fatua placita, & his coustringitur & arcetur vt dei & prælati faciat opera vel mandata. Ecclе.33. Iugum & lorum curuant collum durum, & seruum inclinant operationes assiduę. Vide de Freno, Iugo, & Vinculo &c.

A **Loth** Nota q̄ Loth qui interpretatur declinans seu vacans seu vinctus aut concludus, & qui fuit nepos Abrahę, & inter Sodomitas pessimos fuit bonus, & tandem ab Angelis quos hospitio receperat credens esse homines, à periculo eductus, & in monte saluatus, potest significare quoslibet viros iustos, & maxime bonos & simplices laicos hospitales, q̄ declinant a vitijs & sceleribus, vacant bonis actibus & operibus, vinciuntur amoris vinculis & fœderibus, & concluduntur diuinis mandatis atq; legibus, & boni sunt etiā si sint cum iniquis & infidelibus. Et ideo isti ab angelis quos hospitio per deuotionem recipiunt, liberantur à tormentis & verberibus, & à malignorum incendijs & cineribus, & in paradisi monte saluantur, & in æternis præmijs & honoribus collocantur. Gene.19. Ascendit Loth de Segor, & mansit in monte &c. Et si vis in malo significato dic q̄ Loth est peccator, q. Abrahā.i.deum & eius societatem deserit & abnegat, inter Sodomitas.i.inter peccatores manet & habitat, à dei mandatis fugit & declinat, malis operibus intendit & vacat, malis moribus & consuetudinibus vincitur, & in ipsis se alligat, & finaliter concluditur in inferno, vbi perpetuo gemit & suspirat, & vxorem suam.s. animam perdit dum voluntati diuinæ non obtemperat. Vnde Luc.17. dicitur q̄ in diebus loth edebant & bibebant, & emebant & vendebant, plantabant & ædificabant, & pluit deus ignem & sulphur de cœlo & omnes perdidit &c. Omitto. Vide historiam Gen.19. & applica.

Lucere. Lucerna. Nota q̄ lucerna nihil alind est proprie loquendo quam artificialis quædam vel materialis lampas, luminarium vel cādela ad illuminandum domum in solis & lucis absentia. Vnde lux est sicut gen', lucerna vero sicut species. Et potest significare in scriptura in bono & in malo. In bono enim signat A

Claritatem bonorum exemplorum.
Bonitatem virorum perfectorum.
Sanctitatem diuinorum mandatorum.

Ista enim principaliter significantur per lucernam, videlicet Fulgor exemplorum. Splendor mandatorum. Vigor perfectorum. Fulgor dico bonorum exemplorum.i.bonorum operum & mandatorum.2.Machab.1. Accendimus lucernas, & proposuimus panes Quot enim alijs bona exempla damus & quot eis bona opera ostendimus, tot lucernis spiritualibus ipsos illuminamus. Ideo dicitur Luc.12. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Super quo dicit Grego.in Homel. Lucernas quippe ardentes in manibus tenemus dum per bona opera proximis lucis exempla monstramus. Et sic poterimus figurari in illo candelabro tabernaculi quod septem lampades seu lucernas habebat quas oliuarum oleū quotidie nutriebat, vt scribitur Exo.27.&.37.& Leui.24. Quia vere septem lucernę.i.septem spiritus sancti dona debent in nobis lucere quæ in nobis debent oleum pietatis & gratiæ enutrire. Sed de hoc vide bene supra de candelabro.§.a.vij Exod. 25. dicitur. Facies lucernas septem, & pones eas super candelabrum. ¶ Item per lucernam intelligitur splendor diuinæ scripturæ & mandatorum. Sicut enim per lucernam apparent & notificantur latebrę & occulta, ita q̄ de nocte necesse sunt lucernę vt homo videat quid faciat vel quod vadat, sic vere charissimi per lucernam diuinæ legis ostendnntur & notificantur occulta & secreta diuinæ legis ostenduntur & notificantur oculta & secreta diuinæ voluntatis, ita q̄ per istam instruimur, & docemur quo ire vel quid agere teneamur. psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Quia sicut dicitur Prouerb.6. Mandatum lucerna est, & lex & lux, & via vitæ, increpatio disciplinæ. Vide auctoritatem istam expositam & diuisam supra de lege. Hoc solum nota, q̄ sicut ille qui habet lucernam, si ponit eam retro se per eam non illuminatur, sic vere multi sunt hodie qui habent & tenent lucernam legis dei & scripturæ, verum quia ipsam non habent pre oculis, sed ipsam potius retroponunt, hinc est q̄ per eam non illuminentur, & ad bona opera non diriguntur, sicut de multis malis theologis apparet, qui habent scientiam non opera. Matth.6. Lucerna cordis tui est, oculus tuus.i.intellectus. Et sequitur. Si oculus tuus nequam fuerit, totū corpus tuum tenebrosum erit. Lucerna ergo significat splendorem scripturæ & mandatorum. ¶ Item lucerna signat decorem iustorum & perfectorum In domo enim ecclesię nulla pulchrior lucerna quam vir insins. Vnde de beato Ioanne dicitur Ioan.5. Ille erat lucerna ardens & lucens. Vbi ostenditur q̄ qui vult esse lucerna aliorum, debet esse loquendo moraliter, firmitatis vigore fundat'. Ille inquit erat. Veritatis splendore ditatus. Lucerna inquit. Charitatis feruore trematus. Ardens inquit. Honestatis fulgore dotatus. Lucens inquit Homo enim perfectus debet diu manere per firmitatem semper splendere per honestatem, semper ardere per charitatem, semper lucere per veritatem. ¶ Dico primo q̄ vir perfectus debet esse fundatus firmitatis vigore, q̄ ostenditur cum dicitur. Illa enim verba.s.um, es, est, erat & erit significant realem existentiæ firmitatem & perseuerantiæ in bono constantiam & stabilitatem. Vt sic sit homo etiam sicut illa lucerna inextinguibilis facta de lapide asbesto, de qua loquitur Aug. sicut supra positum de candelabro, vel sicut illa

alia lucerna de qua dicit Geruasius in libro de mirabilibus mundi. Dicitur enim ibidem ꝙ contra ciuitatem Gratianopolim in prioratu Sancti Michaelis de camissa, est refectorium in quo est fenestra & ibi lucerna exposita, quæ nulla vi ventorum extinguitur, sed ibi contra omnem vim ventorum vsq; ad consumptionem inextinguibilis perseuerat. Si vero foris domum vel intra aliquantulum trahitur, statim vento modico extinguitur & finitur. Talis proculdubio lucerna est vir iustus quia reuera in refectorio ecclesiæ militantis debet inextinguibilis permanere. Tanta.n.in ipso debet esse virtus perseuerantiæ & constantiæ, ꝙ nulla vi ventorum.i.nullo impetu tentationum vel tribulationum debet lucem gratiæ amittere, sed ibi inextinguibiliter inhabitare. vnde Prouer. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Nox enim tribulationem signat. vnde Ioan. 1. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Quamuis de multis hodie potest dici illud Ioan. 1. Non erat ille lux. Sed de ista desistentia vel essentia vide supra de Esse. Iustus igitur
D debet esse fundatus firmitatis vigore. Ille inquit erat. ¶ Secundo dico ꝙ iustus debet esse ditatus veritatis splendore, ꝙ ostenditur in vocabulo lucerna. Lucerna enim & se & alia quæ in domo sunt, manifestat. Sic homo verax, & se & omnia quæ sunt alijs necessaria ostendit & indicat. Verus enim homo est sui ipsius ostensiuus. Nescit enim fingere quod non est, immo omnibus ostendit quod est. Vnde de ciuitate noua Hierusalem .i. de ecclesia dicitur Apoc. 21. Lucerna eius est agnus. Vir.n. verax significatur in agno, quod est animal simplex & innocens, quod nescit aliquam maliciam palliare. ¶ Item verus homo est aliorum illuminatiuus, & ad bona opera directiuus. vnde Luc. 8. dicitur. Nemo accendit lucernam & operit eam, sed supra candelabrum ponit, vt intrantes lumen videant. Vir ergo perfectus debet esse ditatus veritatis splendore. Lucerna inquit. ¶ Tertio dico ꝙ vir iustus debet esse crematus charitatis feruore, quod ostenditur in verbo ardens. Ardor enim signat inflammationem charitatis, sicut supra ostenditur de ardere. Quia.s. viri iusti semper debent esse ardentes & inflāmati per charitatem. Exo. 28. Ardeat lucerna semper in tabernaculo. ¶ Quarto dico ꝙ vir iustus debet esse dotatus honestatis fulgore. Lucens inquit. Honestas enim inter virtutes cæteras magis lucet. Ista enim ad modum rei lucentis exterius plus apparet. Matth 5. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona &c. Vir enim iustus debet in se lucere per virtutem, & alijs per honestatem lucere. Quia sicut dicitur Matth. 5. Lucerna non debet poni sub modijs, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Quod tamen est contra hypocritas, qui similes sunt noctilucis, quæ de nocte videntur lucere propter defectum luminis clarioris. Sic &c. sicut supra de fulgore. Similes etiam limacibus, quarum vestigia quamuis sint immunda, aliquantulum tamē relucēt. Quia vestigium.i.opera hypocritarum quamuis in veritate sint fœtida & immunda, ratione tamen fictę honestatis videntur lucere, & lucida hominibus apparere. vnde Iob. 41. Post eum lucebit semita. Isti ergo false & non vere lucent, similes lignis putridis vel glareis quorundam piscium, quæ de nocte videntur lucere & splendere, de die autem non. Quia.s. tales in nocte præsentis vitæ videntur per honestatem fulgere, quando.s. obscuritas ignorantiæ dominatur, in die tamen. i. in claritate verę notitiæ quæ post mortem fulgebit, tunc lux talium non apparebit, immo splendor suæ hypocrisis totaliter disparebit. Quia isti sunt sicut illa lucerna de qua dicitur. 1. Reg. 3. quam non poterat videre Heli donec extinguerent. quia nos qui ad modum Heli sumus cecutientes per errorum obscuritatem, non videmus quales sunt tales lucernæ quousq; sint extincti per mortis adoersitatem. Quia sicut dicitur Prouerb. 24. Lucerna impiorum extinguetur & Apoc. 18. Lux lucernæ non lucebit. De talibus ergo lignis putridis dicitur Iob. 41. Æstimabit lignum putridum æs. Et bene tales dicuntur æs, quia.s. quamuis æs quandoq; splendeat, rubiginem tamen faciliter contrahit. Non sic ergo, sed simus lucentes veraciter & non ficte, vt simus de illis luminaribus de quibus dicitur Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli vt luceant super terram. Et sic ergo poterimos esse per

Veritatem fulgentes.	Et ita erimus spiritua-
Firmitatem manentes.	les lucernę, ad illumina
Honestatem lucentes.	tionem hominum ordi-
E Claritatem ardentes.	natę. Et ita patet ꝙ lu-

cerna accipitur in bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ lucerna potest accipi in malo. Et sic signat mundi prosperitatem, & hypocrisis falsitatem. Dico mundi prosperitatem, quia sicut lucerna non est durabilis, sed defectibilis, sic nec prosperitas. Vnde illud prędictum Prouer. 24. Lucerna impiorum extinguitur. ¶ Item de signat hypocrisis falsitatem. Sicut enim lucerna alios illuminando seipsam consumit, & sic dum alijs proficit, sibi nocet, sic hypocrita alios illuminat per doctrinam, & seipsum cōsumit per malam vitam. Et dum alijs per doctrinam & bona opera proficit, in seipso per malam vitam deficit. Hiere. 25. Perdam ex eis lumen lucernæ. & Prouerb. 21. Lucerna impiorū peccatū &c. sufficit. Vide infra de Luce & de Lumine &c. similia.

Lucrum.

Nota ꝙ lucrum signat omnes acquisitiones emolumentorum. Et sumitur in bono & in malo, quia.s. in scriptura repetitur Lucrum A

Laudabile, quod debes quærere.
Damnabile, quod debes fugere.
Horribile, quod debes timere.
Mirabile, pro quo debes currere.
Primum lucrum est perfectorum, qui lucrantur spiritualia.
Secūdum lucrum est peccatorum, qui lucrantur temporalia.
Tertium lucrum est damnatorum, qui lucrantur infernalia.
Quartum vero lucrum est beatorum, qui lucrantur ęternalia.

¶ Primo ergo dico ꝙ est lucrum laudabile, per quod acquiruntur spiritualia seu virtualia. Iusti enim quorum cura tendit ad hoc lucrum, sunt sicut prudens mercator, qui dat res grossas pro preciosis & caris, vtpote pannos pro auro, animalia pro argento. Sic isti dant temporalia & etiam vitam & corporalia vt lucrentur pręciosa.s. spiritualia & virtualia. Figurati in bono seruo, cui commissa sunt quinq; talenta, & alia quinq; superlucratus est Matth. 25. Et ideo supra multa extitit constitutus. Quia reuera qui cum quinq; sensibus sibi commissis lucratur alia quinq; talenta.i. virtutes quinq; sensibus respondentes.s.

Discretionem quantum ad visum,
Deuotionem quantum ad auditum,
Contemplationem quantum ad odoratum,
Compassionem quantum ad tactum,
Subiectionem quantum ad incessum,

Merebitur commendari, & donis & lucris amplioribus in gloria cumulari. Vnde de spirituali lucro dici potest illud Sapie. 15. Æstimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationē vitæ compositam ad lucrum. Et reuera nos sumus in vita hac sicut in nundinis, vbi.s. necesse habemus lucrari si in cœlo volumus ditari. Lucremur ergo animas, ipsas conuertendo. 1. Corint. 9. Omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerē. & Mat. 18. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Virtutes ipsas acquirendo. Iaco 4. Mercabimur & lucrifaciemus. Dominum, ipsum diligēdo, & ei credēdo. Phil. 3. Omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Igitur dico ꝙ est vnum lucrū quod est laudabile, per quod acquiruntur spiritualia. ¶ Secundo dico ꝙ est vnum lucrum quod est damnabile, per quod acquiruntur temporalia. Et hoc pro certo est lucrum auarorum B qui.s. quanto plura lucrantur, tanto magis lucrari volunt. Et sic dico ꝙ est lucrum symoniæ, venditę iustitiæ, rapinę & violentiæ, falsę mercaturę & fraudulētię. Ista enim sunt lucra mala quæ.s. à perfectis repudiātur. vnde Paulus dicit Phil. 3. Quæ enim mihi fuerunt lucra præter Christum, arbitratus sum detrimenta. Et simplicibus interdicuntur, & maxime ecclesiasticis. vnde. 1. Timo. 3. dicitur ꝙ diaconos oportet esse pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes. Et propter illa pœnæ perpetuæ introducuntur. vnde Matth. 16. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Et nota ꝙ talia lucra sunt contemnenda

Propter fraudulentiæ ministerium quod concomitatur.
Propter auaritiæ desiderium quod multiplicatur.
Propter pestilentiæ vituperium quod sine paratur.

Concomitatur enim talia lucra fraudulentiæ ministerium, quia vix fit magnum lucrum sine fraude & deceptione alterius. vnde Aug. super illud psal. Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori, dicit sic. Desiderio inquit tuo locum facis diabolo. Ecce diabolus proposuit merces. Lucrum habere nō poteris, quia lucrum non habebis, nisi fraudem feceris, si vero fraudem feceris, capieris. ¶ Item multiplicatur per tale lucrū auaritiæ desideriū. vnde dicit Aug. in quodam sermone. Quo modo inquit diuitiæ sunt, quibus crescentibus crescit inopia amatoribus suis, & si fiunt ampliores, non tamē afferunt satietatem,

tatem, sed inflammant cupiditatem? Diuitem tu putas qui minus eguei? minus egei et si minus haberet. Nam vides quosdam eum haberent paruam potestatem, paruis lucris fuisse letatos. Sequitur. Credis eos fuisse satiatos? falsum est. Nam maior pecunia fauces auaritiæ non claudit, sed extendit, non irrigat, sed accendit, non poculum respiciunt, quia fluuium sitiunt. hæc Aug. ¶ Item multiplicatur per tale lucrum pestilentiæ vituperium. s. damnum pœnæ æternæ, quod venit in fine occasione turpis lucri. De quo Aug. super illud psa. 61. Rapinam nolite concupiscere. dicit sic. O lucra damnosa. Inuenis pecuniam perdis iustitiam, quid rapias vides, à quo rapiaris non vides. Et Aug. in sermone dicit ꝙ nemo habet iniustum lucrum sine iusto damno. Patet ergo ꝙ est vnum lucrum quod est damnabi-

C le per quod acquiruntur temporalia. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum lucrum quod est terribile, per quod acquirũtur infernalia. De quo Mat. 8. Quid prodest homini si lucretur vniuersum mundum animæ vero suæ detrimentum faciat? detrimentum. s. pœnæ æternæ. Applica illud quod immediate procedit. O lucra damnosa &c. ¶ Quarto dico ꝙ est vnum lucrum quod est mirabile, per quod acquiruntur æternalia. s. gloria paradisi. De quo Phil. 1. dicit Apostolus. Mihi viuere Christus est & mori lucrum. Vnde de lucro vitæ æternæ dicit Aug. super illud psalm. 33. Inquirẽtes dominum non minuentur omni bono. Cum diligimus dominum, omnia in ipso reperimus. Vnus est qui inquiritur, sed in quo omnia continentur. O lucrũ mirabile. O comparandum singulare. Cur nos per diuersa fatigamus? ad Christum vt veniamus festinemus, post quem cuncta bona vltra nõ quærimus, sed tenemus. Aduerte tamen ꝙ lucrum seu cõmodum gloriæ paradisi nunquam malis conceditur, nec fraudulentis nec infidelibus erogatur. Prouer. 22. Non inueniet fraudulentus lucrum. Patet igitur quomodo quadruplex inuenitur lucrum. Vide vbi Diuitiæ & vbi Habere, Abundare & Acquirere, & vbi Auaritia &c.

A **Lucus.** Lucus idem est quod nemus paruum & altum, qualia circa nobilium prædia solent esse, dictum. s. per antiphrasim & per contrarium à lucendo, eo. s. ꝙ non sit vt cõiter locus clarus, sed potius vmbrosus & tenebrosus. Aduerte aũt ꝙ deus valde repudiat tales lucos propter vsus gentiliũ qui tunc erat, qui. s. in locis amenis tales lucos plantabãt, & in ipsis sua delubra idolis sacrificabant & ipsos lucos suis demonijs consecrabant. Deus ergo volens cultum idolorum delere, & ritum gentilium abolere, iuxta altare suum lucum plãtari prohibuit, & lucos consecratos demonijs (qui & vmbracula ipsorum erant) & sacrificijs atq; templis, succidi voluit & subuerti, sicut patet Deutero. 16. vbi dicitur sic. Non plantabis lucum aut omnem arborem iuxta altare domini dei tui. Et de idololatris præcipitur populo Israelitico. Exod. 34. Aras inge eorum destrue, & confringe statuas, lucosq; eorum succide. Et Deute. 6. Aras eorum subuertite, statuas confringite, lucos eorum succidite, & sculptilia comburite. Et inde est ꝙ Gedeon commendatur, qui lucum Baal succidit. Iudic. 6. Achab vero reprehenditur, qui lucum Baal ædificauit. Igitur dic ꝙ per lucum potest intelligi omnis vmbra vel obscuritas. Omnis error vel fallacitas. Omnis excusatio vel colendi aliud voluntas & opportunitas. Per altare autem dei intelligitur Christi fides, vel cultus latriæ. status clericorum vel ecclesiæ, secretum cordis vel conscientiæ. Per templa seu altaria demoniorum potest intelligi ipsorum cultus, & idololatria, malorum status & continentia, cor peccatoris & conscientia. Deus igitur præcipit circa altare suum lucum non plantari, quia reuera ab altari fidei deus vult omnem vmbram & omnem Hæresim & errorem amoueri, & ibi omnem veritatem & claritatem perpetuo reperiri. Vnde de Iosia dicitur. 2. Para. 34. ꝙ ipse mandauit Iudam & Hierusalem ab excelsis & lucis, simulacrisq; & sculptilib⁹. In fide enim Christi nihil est vmbrosum aut tenebrosum, nihil fictum seu sculptile, sed totum solidum atq; firmum, De-

E mones vero circa altare suum lucum diligunt, quia circa cultus suos fictiones & errores plurimos esse volunt, & iniquitates suas ab oculis intuentiũ, ne forsitan refugiant, obtenebrant & abscondunt. vnde. 3. Re. 16. & 4. Reg. 13 dicitur. In templo Baal quod ædificauerat Achab in Samaria plantauit lucum. Deus etiam de templo & altari suo (quod est ecclesia seu ecclesiasticorum status) vult ꝙ omnis lucus. i. omnis vmbra, obscuritas & tenebrositas hypocrisis & palliationis, ignorantiæ & excæcationis, inhonestæ apparentiæ & malæ conuersationis amoueatur, & ꝙ splendor virtutis & sanctitatis, fulgor sapientiæ & veritatis, decor apparentis & honestatis custodiatur. vnde de Asa rege Iuda. i. de Christo dicitur illud. 2. Para. 14. ꝙ ipse subuertit altaria peregrini cultus. Altaria peregrini cultus significant hypocrisim. statuę significant ignorantiam. excelsa vero & luci significant latam & obscuram conuersationem. Sed quid? pro certo diabolus econuerso vult habere circa altare suum. i. circa statum malorum ecclesiasticorum lucos suos. s. hypocrisis velatam falsitatem, ignorantiæ cęcatam obscuritatem, apparentiæ elatam inhonestatem. Vnde de demonibus potest dici illud. 4. Reg. 17. ꝙ. s. ipsi fecerunt sibi statua & lucos in omni colle sublimi. Et certe proh dolor in omni colle sublimi. i. in omni statu ecclesiastico quãtũcunq; sublimi & alto inueniuntur hodie luci & statuæ. Vnde est dictum proprie de eis. Ipsi fecerunt statuas &c. Deus insuper de altari suo (quod est conscientia) vult amoueri lucos i. obscuritatem & vmbram. Quia reuera ipse nõ vult ꝙ ibi sit lucus seu vmbra tristitiæ & desperationis, iracundię & turbationis, verecundię & excusationis, immo vult ꝙ omnia sint ibi clara & nuda, videlicet ꝙ loco tristitiæ sit ibi spes & consolatio, loco iracundię sit ibi pax & quietatio, loco verecundiæ sit ibi vera & nuda confessio, & omnium criminum denudatio. Vt sic intelligatur de amotione talium lucorum illud Esa. 17. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculi eius ad sanctum Israel, & non respiciet lucus & delubra. Sed reuera diabolus vult contrarium, quia reuera ipse econuerso circa templum & altare conscientiæ plantat lucos, videlicet. Tristitiam, quæ intrat tenebras. Iracundiam, quæ claudit palpebras. Verecundiam. s. confitendi, quæ quærit latebras. Vnde de Manasse qui interpretatur obliuiosus. i. de diabolo, qui dicitur obliuius, dicitur. 4. Reg. 21. ꝙ Manasses fecit malum coram domino, & fecit lucos sicut fecerat Achab. Sic igitur patet quomodo moraliter Christus eradicat malos lucos, & quomodo diabolus plantat eos. Et hæc de luco sufficiant. Vide de Vmbra Tenebra, Obscuritate, & similibus.

Ludere. Cum ludere sit actus lætitię per gestus & motus mẽbrorum exterius declaratus & ad complacentiam tam videntium quam facientium ordinatus, possumus dicere ꝙ sicut bene distinguit Mauricius, in scriptura reperitur quintuplex ludos, videlicet Ludus

Charitatis.
Vanitatis.
Fallacitatis.
Iniquitatis.
Fęlicitatis.

¶ Ludit enim

Charitas & innocentia.
Vanitas & pueritia.
Fallacitas atq; malitia.
Iniquitas & insolentia.
Fęlicitas & opulentia.

Dicamus ergo primo ꝙ in scriptura reperitur ludus charitatis & innocentiæ. Amor. n. & innocentia quandoq; hominem mouet ad ludendum. Libenter enim ludimus cum re quã diligimus, & quam innocentem & humilem reputam⁹ sicut patet ꝙ libenter ludit homo cum puero vel cum iuuenculo catulo. Ipsa enim animalia iuuencula libentius solent cæteris ludere, & propter puritatem sanguinis qui viget in eis sępius atq; lętius exultare. Sic vere dico de iustis, quia reuera propter puritatem sanguinis & propter synceritatem dulcoris. i. simplicioris innocentiæ lenitatem, isti spiritualiter exultant & ludunt, & lætitiam spiritualem etiam quandoq; corporaliter ostendunt. Exemplo Dauid & filiorum Israel, qui coram arca domini ludebant, & deum laudando, etiam corporaliter exultabant. 2. Reg. 6. Dauid & omnis Israel ludebant coram domino. Et aduerte ꝙ iustus Ludit

Humiliter, & sese deijcit.
Viriliter, & magna despicit
Sublimiter, & alta respicit.
Sagaciter, nec mores inficit.

Dico ergo ꝙ ludus viri iusti debet esse cum cordis humilitate, quia. s. iustus quando exultat in domino, semper debet ad humilitatem suam & ad propriam vtilitatem attendere, & se, deo humiliare & subijcere, exemplo Dauid dicentis. 2. Reg. 6. Viuit dominus quia ludam ante dominum, qui elegit me. Sequitur. Ludam, & vilior fiam & humilis ero in oculis meis. ¶ Item debet fieri cum autentica virilitate. Vir enim iustus, scientificus & perfectus solet quandoq; cum magnis hominibus & potentibus ludere, & solatiose se habere, & per virtutem cum maioribus se exercere. Exemplo Dauid, de quo dicitur Ecclesi. 47. Cũ leonibus lusit quasi cũ agnis & cũ vrsis similiter fecit. ¶ Itẽ debet fieri cum mentis sublimitate, quia. s. magis debet mentaliter

taliter ludere & confabulari cum deo & sanctis qui sunt superius, quam cum alijs qui sunt inferius, vt sit de illis de quibus dicitur Baruch. 3. Qui in auibus cęli ludunt &c. ¶ Item debet fieri cum sagacitate seu maturitate, quia. s. vir iustus omnia solatia sua debet facere sagaciter & mature, ne morum suorum maiestatem offendat. Vnde Eccle. 32. Pro reuerentia inquit accedet tibi bona gratia. Sequitur. Præcurre prior in domum tuam, & illic aduocare & illic lude, & age cõceptus tuos non in delictis & verbo superbo. Iste est igitur ludus charitatis & innocentiæ.

B ¶ Secundo dico q̃ inuenitur ludus vanitatis & insciencię. Et iste est ludus mundanorum, qui. s. non quærunt nisi solatiari & ludere, & in terrenis ludibrijs & mundi consolationibus lætitias exercere. Similes pueris inuicem ludentibus, & superuacuos & inutiles ludos exercentibus, & de futuris nihil cogitantibus, & in ludis suis se maculantibus, quos tandem mater eorum verberat, & in luctum & in tristitiam ludos mutat. Quia reuera tales non nisi de præsentibus cogitant, & in superuacuis ludis suis diuersis vitijs se maculant, propter q̃ mater ipsorum De⁹ finaliter ipsos punit & ipsorum ludos pręsentes in futuras inferni tristitias conuertit Matth. 11. Cui inquit assimilabo generationem istam? similis est pueris ludentibus in foro. & Iob. 21. Paruuli eorum exultant lusibus. Tenent inquit tympanum & citharam, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendũt. Istis contingit sicut monstris marinis, quæ tunc libentius saltant & ludunt, quando futura est tempestas. Ludus enim taliũ in mari est præsagium tempestatis. Sic vere tales ludis & solatijs suis sibi prænosticant tempestatem inferni, & etiam aduersitatem aliquotiens huius mundi. Fortuna enim similis est catto, qui ludit aliquotiens cum mure quem cepit, ita q̃ ipsum videtur diligere, & seipsum in eius moribus delectare, finaliter tamen murem comedit, & sibi ludum quem ante fecerat, care vendit. Sic vere fortuna cum illis quos cepit in laqueis suis, videtur ludere, inquantum ipsis pro libito permittit bona præmia succedere & venire, subito tamen quandoq; dum non aduertunt, ipsos per tribulationes deuorat, & se nouercam fuisse non matrem demonstrat. vnde Seneca. 2. rhetoricæ suæ dicit sic. Ludit inquit fortuna de suis muneribus, & quod dedit aufert, quod abstulit iterum dat, nec vnquam tutius experitor, quam eum iniuriæ non habet materiam, quę. s. est bonorũ temporalium vbertas. Hæc dicitur materia fortunæ, ea qua ludos & proprietates suas operatur & format. Idem etiam de tranquillitate animi, dicit q̃ in momento mare euertitur, & eadem die qua luserunt nauigia sorbentur. Aduerte autem q̃ ludos vanos multos & varios esse constat. Quosdam quos prouocat ventris saturitas. Exod. 32. Sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere. Quosdam quos excitat turpis fatuitas, sicut. s. sunt ludi derisorum, qui. s. ad hoc solent ludere, vt alios possint deridere & deludere, sicut patet Iudi. 16. in Samsone, quem Philistei vocauerunt, & ad ipsius derisionem coram se ludere coegerunt. Sicut etiam patet de multis qui derisorie alios derident, & oris & linguæ motibus eos vituperãt atq; mordent. Contra quos dicitur Esaiæ. 57. Super quem inquit lusistis & super quem aperuistis os, & eiecistis linguã? Recte loquitur cõtra cachinnatores. Et tunc tales debent aduertere ad illud quod scribitur & legitur Prouer. 3. Illusores deus deludet, mansuetis autem dabit gratiam. Sed de illusione vide superius in littera. I. Tales igitur ludos constat (vt dictum est) vanos esse, quos. s. excitat turpis fatuitas. ¶ Item constat esse vanos quosdam quos generat stulta strenuitas, sicut sunt ludi armorum, hastiludiorum, & torneamentorũ, sicut. 2. Reg. 2. dicitur q̃ Abner princeps ex parte Isboseth, & principes Dauid stantes hincinde dixerunt adinuicem. Surgant pueri, & ludant coram nobis. Ludus autem ille fuit talis (sicut dicitur ibidem) q̃. 12. à parte qualibet surrexerunt, & alter alterum per capillos apprehenderunt, & alter alterum gladijs transforbe-

C rauerunt, & se mutuo occiderunt. ¶ Tertio dico quod inuenitur ludus fallacitatis & iniquitatis. Et isti sunt quando aliqui sub specie ludi & exterioris amicitiæ faciunt actus malitiæ & nequitiæ, sicut facit diabolus, qui delectationes offerendo, videtur amicabiliter cum hominibus ludere, & tamen constat q̃ ipsos quærit mortificare & occidere. Sicut etiam patet de proditoribus, qui. s. amicitiam prætendendo cum hominibus ludunt, & tamen in fine proditoriè ipsos destruunt & confundunt. vt de peccatoribus dicatur illud Iob. 40. Omnes bestię agri ludunt ibi. Similes lupis, qui captis pueris cum eis ludunt ipsos tamen finaliter comedunt & occidũt, sicut dicit Plinius. De quibus scilicet dicitur Prouerbiorum. 26. Sicut noxius est qui mittit sagittas in mortem, ita qui fraudulenter nocet amico suo, & cum deprehensus fuerit, dicet, Ludens feci. Patet de aleatoribus, qui. s. in ludis suis non quærunt nisi aliquam pecuniam acquirere, socium fraudare & decipere, iurare, blasphemare & maledicere, & quandoq; ad verba iniuriosa, plagas & verbera prorumpere, & cum totum perdunt, quandoq; desperationem incurrere, & finaliter ad rapinas, furta & homicidia se conuertere. Iste est enim ludus diabolicus, & certe (vt credo) per diabolum adinuentus. Constat enim (sicut apparet in multis locis) q̃ ludi romani in honorem demoniorum fiebant, & ipsos ludos ipsi dij. i. demones sibi fieri præcipiebant, & per tales ludos in honorem demonum factos sibi prospere successurum in sua repu. fatuè ęstimabãt, sicut patet in Tito Liuio lib. 2. ab vrbe condita, vbi de mandato Iouis, etiam in somnis pluries apparentis, ludi romani instaurati sunt, ad quorum spectaculũ venerũt. Volsci, qui quia exclusi inde fuerant, guerram fortissimam suscitauerunt. Libro etiã primo ponitur quomodo dictator post nimis magnos ludos inuenit. Et breuiter, ludi & lectisternia in honorem deorum, hoc est dictu, demoniorum fiebant, & per istos placare deos se credebãt. Patet ergo q̃ isti sunt ludi fallacitatis & iniquitatis, qui. s. causę sunt periculi & impietatis. Et ideo tales ludi sunt fugiendi, & prudentibus euitandi. Exemplo scilicet Annę Tho. 2. dicentis sic. Nũquam cum ludentibus me miscui, neq; cum his qui in leuitate ambulant. & Hiere. 15. Non sedi in concilio ludentium, solus sedebam, quoniam amaritudine replesti me. Igitur dico q̃ inuenitur ludus iniquitatis & fallacię. ¶ Quarto vero dico q̃ inuenitur ludus fœlicitatis & complacentiæ. Et iste est lud⁹, hoc est dictu, solatium & lætitia beatorum, qui coram domino dicuntur ludere, hoc est dictu, consolari perpetuo & gaudere. D

Vnde quilibet beatus potest dicere illud Prouerb. 8. Quando deus appendebat fundamenta terræ, cum eo eram, & delectabar per singulos dies, ludens coram eo, omni tempore, ludens in orbe terrarum. Vt & de beatis generaliter dicatur illud q̃ scribitur Hiere. 30. Ædificabitur ciuitas in excelso, & tẽplum iuxta suum ordinẽ fundabitur, & egredietur de eis laus, vocque ludentium, & multiplicabo & glorificabo eos, & non minuentur neq; attenuabuntur. Ista ergo sufficiant de ludis beatorum, fatuorum seu iniquorum, aut mundanorum, & perfectorum. Vide vbi lætitia & gaudium.

Lugere. Luctus.

Nota q̃ luctus est quædã mentis desolatio seu mœror, quæ sine vocis expressione in animo generatur. Est enim luctus dolor animi sine vocis emissione. Planctus cum vocis dolentis manifestatione. Fletus & ploratus cum lachrymarum effusione. Nota ergo q̃ est A

Luctus virtuosus.
Luctus dolorosus.
Luctus vitiosus.

Luctus virtuosus est luctus perfectorum, qui scilicet in isto mundo semper sunt in miseria & in luctu. De quibus dicitur Matth. 5. & Lucæ. 5. Beati qui nunc lugent, quoniam ipsi consolabuntur. ¶ Luctus vitiosus est luctus deceptorum, qui. s. fingunt se esse compatientes & lugentes de infortunijs aliorum. & etiam de proprijs delictis, sicut patet de hypocritis & falsis amicis, figuratis in illa muliere cui dixit Ioab. 2. Reg. 13. Lugere te simula & induere veste lugubri, vt sis quasi mulier iam longo tempore lugens mortuum. ¶ Luctus dolorosus, est luctus damnatorum, qui dum sunt in isto mũdo, videntur dicere illud Apocal. 18. quod dicitur in persona Babylonis. i. in persona congregationis reproborum. Non sedebo vidua, & luctum non videbo. quia scilicet semper sperant viuere in gaudio & in risu. Verumtamen dicitur eis Lucæ. 6. Ve vobis qui nunc ridetis, quia lugebitis & flebitis vos &c. Primus ergo istorum luctuum est frequentandus. Secundus est detestandus. Tertius est formidandus. ¶ De primo ergo luctu scilicet desolatione virorum perfectorum quam patiuntur in hoc mundo, quamuis sit supra satis dictum in titulis de dolore, de gemitu & de lachrymis, hoc tamen est notãdum, quod in hoc mundo nos debemus plorare, plangere & lugere, vt scilicet habeamus in corde luctum dolorosum, in voce planctum clamorosum, in oculis fletum lachrymosum. Vnde aduerte q̃ plura sunt quæ pluribus rationibus & causis faciunt bonos luctuosos, scilicet B

Compunctio mœroris interni.

Igitur charissimi lu-

Compaßio doloris fraterni.
Afflictio laboris externi.
Dilatio splendoris superni.
Suspitio terroris inferni.
Promißio valoris æterni.

mi lugeamus p compunctionem interni mœroris. Boni enim quãdo confiderant conscientias suas virtutibus denudatas, criminibus maculatas, & dei offensionibus deturpatas, summe lugent, dolent & & cõtristantur, & per cõpunctionẽ gemunt & lachrymãtur, & per contritionem plorant, plangunt & lamentantur. vnde Hiere. 6. dicitur animæ peccatrici. Luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum. Et vide istam auctoritatem expositam bene & fœcunde supra de Amaritudine. & Nee. 1 dicitur. Luxi dieb⁹ multis, & ieiunaui. ¶ Item lugeamus per cõpaßionem fraterni doloris, quia. f. ad virum perfectum pertinet per compaßionem lugere de peccatis & tormẽtis & de infortunijs aliorum. De peccatis dico, sicut. 1. Esdrę. 10. dicitur ꝙ ipse lugebat trãsgreßionem eorum qui venerant de captiuitate. De tormentis etiam & infortunijs, sicut Dan. 14. dicitur ꝙ rex venit die vna vt lugeret Danielem, qui. f. traditus erat leonibus ad deuorandum. Iste tamen luctus debet esse moderatus per considerationem diuinæ iustitiæ, quia. f. pœnas aliorum nunquam ita lugere debemus, quin semper occultam dei iustitiam & prouidentiam, à quibus procedunt omnia talia, principaliter approbemus. Et ideo reprehenditur Samuel qui lugebat Saul, eo ꝙ dominus proiecisset eum de gratia sua 1. Regum. 16. Vsquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum? Ideo prohibetur Ezechiel lugere mortem vxoris suæ, sicut dicitur Ezech. 24. Mortuorum luctum non facies. Et sequitur. Et cibos lugẽtium non comedes. ¶ Item lugeamus propter afflictionem externi laboris, quia. f. pœnæ & miseriæ quas patimur à causis exteriorib⁹ in hoc mundo, nos debent facere luctuosos. Vnde Hiere. 14. dicitur. Luxit Iudęa, quia portę eius corruerunt. & Thren. 1. viæ Syon lugent, eo ꝙ non sit qui veniat ad solemnitatem. ¶ Item lugeamus propter dilationem superni splẽdoris. Dilatio enim patriæ & gloriæ nos debet reddere gemebundos. Vnde de cœlesti Hierusalem dicitur Esa. 66. Gaudete in ea vniuersi qui lugebatis super eam. ¶ Item lugeamus propter suspitionem inferni timoris. Timor enim pœnarum infernalium & mortis debet mouere homines ad lugendum. vnde Eccl. 7. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. In ipsa enim finis memoratur omnium. ¶ Item lugeamus propter promißionem æterni valoris. Æternum enim præmium lugẽtibus est promissum. Luc. 6. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et Apoca. 21. dicitur ꝙ neq; luctus neq; clamor erit vltra quoniam prima abierunt. Et sic patet quomodo sex modis est lugendum. Vide supra de Lachrymis, de Dolore, de Gemere.
C & de Fletu, quia ibi poteris inuenire figuras & exempla. ¶ Si autem aliquid aliud dicere vis, dic ꝙ in scriptura generaliter inuenitur Luctus

Dolentium pro culpis commißis.
Mœrentium pro pœnis immißis.
Gementium pro bonis dimißis.
Plangentium pro malis submißis.
Primus est luctus pœnitentium, & est optimus.
Secundus est luctus indigentium seu patiẽtium, & est infimus
Tertius est luctus morientium, & est vltimus.
Quartus est luctus desperãtium & iste est grauis & peßimus.
Primum faciunt cordis suspiria.
Secundum mundi cauteria.
Tertium mortis imperia.
Quartum vero orci martyria

Primo ergo dico ꝙ est quidam luctus pœnitentium, & iste est fœlix & optimus. Iste est quando quis luget & dolet de peccatis suis. Filius enim propter culpam suam exhæredatus, bene dicitur lugere, vt iram patris possit placare, & hæreditatem recuperare. Sic facit pœnitens, qui patrem deum offendit & hæreditatem gratiæ & glorię perdidit, quia. f. iste luget per cõtritionis dolorem, vt patris dei possit placare iustitiam & rigorem, & recuperare gratiæ & gloriæ dominium & honorem. Exemplo Hester, quę pro placanda ira dei cõtra populum Iudæorum Assuerus occidi mandauerat, vestes regias deposuit, & fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro vnguentis varijs cinere & stercore impleuit caput, sicut dicitur Hester. 14. Quod & factum est, quia. f. ipsius luctu & fletu mediantib⁹ fuit deus placatus, rex Assuerus pacatus, Amã suspensus, & populus Hebræus liberatus. Quia reuera quando quis per pœnitentiam luget & plórat, deum placat, hostes partim superat, partim reconciliat, & populum suum. f. corpus & animam cordisq; afflictiones liberat atq; saluat. Dicat ergo pœnitens illud Hester. 13. Exaudi deus deprecationem meam. Sequitur. Conuerte luctum nostrum in gaudium, vt viuentes laudemus nomen tuum. Igitur lugendum est pro culpis quas commisimus. Hier. 23. Adulteris repleta est terra, quia à facie maledictionis luxit terra, arẽ facta sunt arua deserti. psal. Quasi lugens & contristatus sic incedebam. Iste est ergo quidam luctus pœnitentium, & iste est fœlix & optimus ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur D
quidam luctus patientium seu tribulationes sustinentium, & iste est breuis & infimus. Luctus enim mundi tribulationũ breuis est, quia scilicet non durat nisi pro tempore huius vitæ, ꝙ est valde transitorium atq; breue Eccle. 22. Luctus mortui septem dies. Et Eccle. 38. Fer luctum illius vna die. Et tamen vt communiter iste est qui generat cõsolationem æternam. Quia reuera luctus & tristitia vitæ pręsentis generat & inducit gaudium & lætitiam vitę sequentis. De vno enim contrario fit motus in aliud contrarium, & sic de tristitia necesse est ꝙ fiat motus in gaudium, & de mundi luctu in æternum solatium. Beati enim qui nunc lugent, quoniam ipsi consolabuntur, sicut supra dixi. Vnde Christus loquitur de lugẽtibus in pręsenti Esa. 61. & dicit sic. Spiritus domini ad annunciandum mansuetis misit me, vt consolarer inquit omnes lugentes, & ponerem fortitudinem lugentibus Syon, & darem eis coronam pro cinere & oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Iste est ergo quidam luctus sustinentium, & iste est breuis E
& proximus. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur quidam luctus moriẽtium, & iste est stultus & minimus. Luctus enim mortuorum. i. luctus qui fit super mortuum, stultus est, si. f. contra debitum continuetur. Scriptum est enim Eccle. 22. Modicum plora super mortuum, quoniam requiescit Sequitur. Luctus mortui septem diebus. Homo. n. debet dolere de voluntate diuina quæ perficitur de amico suo, quando de carcere eripitur, de debitore quãdo soluit debitum, & ab obligatione absoluitur? Cum igitur mortes amicorum fiãt per diuinam dispositionem, cum etiam per huiusmodi mortes exeant carcerem, miseriam, depreßionem, cum insuper moriẽdo soluant naturæ pensionem, & huiusmodi debiti obligationẽ, bene dico ꝙ tales mortes ẽt non sunt excessiuẽ lugẽdę, sed potius cum spiritali lętitia prosequendę. Exemplo populi Thracum, de quo dicit Solinus ꝙ apud ipsos lęta sunt funera, luctuosa vero puerperia. Gaudent enim Thraces quando amici moriuntur, lugent vero quando nascuntur. Bene ergo dicitur Hiere. 22. Nolite flere mortuum neq; lugeatis super eum fletu. Neq; lugeatis inquit supple excessiue, sicut faciebant illi qui propter acerbum dolorem mortuorum faciebant eis imagines & idola, ipsosq; per famulos suos coli & adorari faciebant & cogebant, qui. i. f. cultus transiuit ad posteros, & idololatriam generauit, sicut dicitur Sapiẽ. 14. vbi dicitur ꝙ acerbo luctu dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginem, & illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc quasi deum colere cepit. Luctum tamen moderatum nõ ꝓhibet deus, immo certe placet sibi ꝙ homo præ compaßione moderate lugeat. Igitur lugeamus nostros de seculo decedentes. Stultos cum seculo delinquẽtes. Iustos in seculo patientes. Lugeamus ergo moderate duntaxat nostros à seculo decedentes. Ecclesi. 38. Fac luctum propter meritum eius vno die vel duobus. ¶ Item lugeamus stultos cum seculo pereũtes seu delinquentes. Iohel. 1. Luxerunt sacerdotes ministri domini, quoniam depopulata est regio, supple per vitia & peccata. ¶ Item lugeamus bonos in seculo patientes. Dan. 14. Venit rex die vno vt lugeret Danielem quem scilicet credebat à leonibus deuoratum. Et Dan. 10. Ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus. Patet ergo ꝙ inuenitur quidam luctus morientium, & iste est stultus, & maxime reprehendendus.
¶ Quarto vero dico ꝙ inuenitur quidam luctus desperantium F
& iste est grauis & peßimus. Quidam enim lugent prę desperatione saluationis, sicut sunt illi qui desperant de misericordia dei. Micheæ. 1. Faciam planctum quasi draconũ, & luctum quasi struthionum, quia desperata est plaga eius. Alij vero lugent præ desperatione liberationis, cum dolore perpetuæ vexationis & afflictionis, sicut damnati in inferno. Vnde de anima damnata dicitur Apoca. 17. Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum. Et bene dicit quantum glorificauit se, quia reuera gloria & gaudia mundi huius, causę sunt infernalis miserię atq; luctus. Lętitiæ enim vt com-

vt communiter huius mundi conuertuntur in luctus barathri vel inferni. Figura de nuptijs illis de quibus dicitur.1.Mac.9. q filij Zambri faciebant nuptias magnas cum ambitione magna,& ducebant spōsam filiam vnius de principibus Chanaā, sed vbi fuerunt in sua maiori lætitia, irruerunt super eos inimici,& occiderunt eos,& conuersę sunt nuptię in luctum,& vox musicorum in lamentum,Zambri enim qui interpretatur amaricans, significat diabolum , Chanaan vero qui interpretatur permutatus,significat mundum,qui.s.nunquam apparet in eodem.Igitur filij Zābri.i.peccatores filij diaboli quando faciūt nuptias.i.festa & solennitates,gaudium & lætitiam in hac vita de hoc.s.q filiam principis Chananei.i. prosperitatem filiam huius mundi acceperunt in coniugem vel vxorem, sæpe fit q subito vbi non aduertunt,inimici eorum mors & Demon irruunt super ipsos,& eos destruūt & occidunt, & ad lamētum inferni deducunt,& eorum lætitias & nuptias in luctum perpetuum vertunt.Extrema enim gaudij luctus occupat, vt dicitur Prouerb.14.vt sic damnatus præ desperatione dicat illud Iob.30.Versa est in luctum cithara mea,& canticum meum in vocem flentium.Diuites ergo qui nunc in hoc mundo ducunt & accipiunt spōsam istam.s.prosperitatem mundanam, & qui nunc consolantur & gaudent,debent bene timere maledictionem quam talibus promittit saluator.Mat.5.& Lucę.6.Ve qui ridetis,quoniam lugebitis.Patet ergo quomodo quadruplex est luctus principalis,videlicet.Desperantium,Condolētium, Patientium,Penitentium.Sufficit.

A **Lumbi.** Nota q per lumbos intelligitur spiritualiter caro nostra , & maxime caro prout & in quātum ad luxuriam est naturaliter inclinata.Et ideo communiter in scriptura lumbi pręcipiūtur accingi,quia.s.carnis luxuria semper præcipitur coarctari.Luc.12.Sint lumbi vestri præcincti, & lucernę ardentes in manibus vestris.Super quo dicit Greg. in Homel.q lumbos præcingimus , cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.Nota ergo q ad hoc q lumbi nostri sint bene præcincti,i.q caro nostra sit bene per continentiam coarctata, tria sunt necessaria,videlicet Depuratio mentis.Maceratio carnis.Meditatio mortis . Et sic est triplex zona quib9 lūbi nostri dēt esse accincti , videlicet zona linea,zona saccea, zona pellicea.zona linea signat depurationem,quia.s.linum q inter pannos est purissimum.signat puritatem mētis,à qua puritas carnis procedit.Vnde Ezech.44.Fœminalia linea erunt in lumbis sacerdotū.Zona saccea signat carnis macerationem. Saccus.n.est vestis vilis & aspera.quia.s.tunc caro melius à superfluitatibus restringitur,quando per asperam pœnitentiam maceratur.Vnde.3.Re.20. Ponamus saccos in lumbis nostris. De Iudith etiam dicitur Iudith.8.q ipsa habebat supra lūbos cilicium.Zona pellicea signat mortis meditationem quia.s.pellis ē illud quod aufertur & reportatur ab animalibus mortuis. Et ideo de beato Ioanne dicitur Matth. 3.& Marci.1. q Zona pellicea circa lumbos eius erat.Ista igitur triplici Zona debemus cingere lumbos nostros,quia sicut videmus,lūbi cinguntur ad tria,videlicet ad

Currendum,
Bellandum.
Ministrandum.

Et vere charissimi si lumbi carnis nostræ sint bene per continentiam cincti, tunc melius per diligentiam currimus, Per fortitudinem bellamus.Per obediētiam ministramus.Dico igitur q accinctio lumborum facit hominem per diligentiam melius currere.Vnde de Helia dicitur.3.Reg.18.q accinctis lumbis currebat ante Achab.¶ Item facit p fortitudinem vincere.vnde Prouer.vlt.Accinxit fortitudine lumbos suos sicut vir.¶ Item facit per obedientiam seruire.Vnde Iob.38.Accinge lumbos tuos sicut vir.Et sic igitur patet qualiter debemus accingere lumbos nostros,quamuis de multis hodie videmus q ipsos habent per luxuriam valde laxos. dicentes illud psal.Lumbi mei impleti sunt illusionibus.Et Iob.16. Conuulnerauit lumbos meos &c. Et hæc igitur de lumbis sufficiant. Vide supra de Accingere,& infra de Renibus.

A **Luna.** Luna secundum Isido.dicitur quasi lumine vna.i. prima,Est enim luna prima stellarum , luminum & planetarū à parte nostra. Et ideo inter omnes stellas & planetas luna omnibus videtur esse,maior , quamuis in veritate dicatur à Philosophis esse minor.Spiritualiter ergo loquendo per lunam possumus plura & diuersa intelligere secundum quod habet multas & varias qualitates. Vnde nota quod per lunam intelligitur

Virginitas matris saluatoris.
Synceritas boni viatoris.
Fragilitas vani peccatoris.
Liberalitas mundi deceptoris.

Ista ergo per ordinem prosequamur. ¶ Primo ergo dicamus de Christi matris proprietate. Per lunam enim intelligitur beata virgo,quia.s.sicut luna corporalis & materialis per solem innouatur,per solem augmentatur,à solę illustratur,cum sole copulatur(& sic inuenitur luna

Nascens.
Crescens.
Plena.
Coniuncta.)

Sic vere spiritualiter loquendo,Luna.i.beata virgo,per solem iustitię Christum facta est luna noua vel nascens in sua conceptione.Fuit luna crescens in suæ natiuitatis declaratione.Fuit luna plena in filij incarnatione.Fuit luna soli coniuncta in personali assumptione.Ista etiam alio modo dicitur luna noua,per conscientiæ puritatem & sanctitatem. Res enim nouæ vt communiter magis sunt mundæ & purę.Luna crescēs per virtutum augmentum & amplitudinem. Luna plena per gratiarum complementum & plenitudinem.Luna eclypsata, per bonorum temporalium paupertatem & paucitatem vel paucitudinem. Luna soli coniuncta per æternam fœlicitatem & beatitudinem.Vel possumus dicere q virgo beata in sua natiuitate fuit innouata,quia tunc noua lux oriri visa est.Hester. 5.In filij incarnatione fuit plene illuminata.Vnde dictum fuit sibi Luc.1.Aue gratia plena,dominus tecum. Tunc enim fuit impletum illud Prouerbiorum.8.Nō est vir in domo sua abijt via longissima,in die plenę lunę reuersurus est.Quia.s.vir dei filius qui à longè per peccatum Adę recesserat,in die plenę lunę.i. in beata virgine reuersus fuit ad domum ecclesiæ militantis,carnem videlicet assumendo.In filij passione fuit eclypsata,quia.s.tunc defecit sibi sol iustitiæ Christus , quare non fuit mirum si ipsam tunc temporis per mœrorem & tristitiam obscurauit. Tunc enim fuit sol conuersus in tenebras , & luna in sanguinem,sicut dicitur Iohel.2.Quia.s.sole Christo per mortem in passione obtenebrato, luna ista per dolorem & cōpassionem sui mortis in sanguinem est mutata.Apoca.6.Luna tota facta est vt sanguis.ideo dictum fuit sibi Luc.2.Tuam ipsius animam pertransibit gladius.¶ Item in assumptione in cœlum fuit soli Christo copulata,quia tunc sol & luna steterunt in habitaculo suo,sicut dicitur Abacuc.3.Et sic ergo patet quomodo ista virgo dicitur luna. Vnde proprie loquendo de ipsa dicitur illud psal.Thronus eius sicut sol in conspectu meo,& sicut luna in æternum.Vbi ostenditur q beata virgo potest specialiter dici luna propter tres conditiones ipsius lunę,videlicet q Receptiua superni numinis,quia thron9.Quia diffusiua interni luminis,quia sol. Quia repressiua æterni fulminis, quia in conspectu dei.Luna enim sua diaphaneitate recipit splendorem.Sua luminositate emittit fulgorem.Sua humorositate tēperat ardorem.Sic vere beata virgo recipit diuinitatem, quia ipsa est thronus diuinitatis receptiuus. Efficit vtilitatem sua claritate,quia ipsa est sicut sol,qui.s.est maximę vtilitatis. Minuit seueritatem sua pietate,quia semper ipsa est in conspectu dei ad orandum pro peccatoribus.¶ Dicamus ergo q ipsa est receptiua numinis superni.Thronus inquit. Sicut enim luna recipit lumen à sole,& etiam cum sole coniungitur omni mense,sic vere beata virgo à deo patre lumen suum.i.proprium filium(qui est lumen de lumine,deus verus de deo vero) recepit & inuitauit,& cooperante paranympho Gabriele,& eius consiliario spiritu sancto,cum ipso deo patre extitit matrimonialiter copulata,& dicto suo lumine & benedicto filio impręgnata,quod ostenditur cum dicitur thronus , quia. s. thronus habet suscipere & recipere sedētem. Quia videlicet beata virgo fuit thronus,sedes & receptaculum huius lucis.s.filij incarnati.figurata in throno Salomonis de quo agitur.3.Reg.10.vbi dicitur q rex Salomon fecit thronum grādem de ebore,& vestiuit eum auro,& in isto throno erant duę manus quæ sedile tenebant & iuxta manus erant duo leones,& ad ascendendum ad thronum erant sex gradus,& circa sex gradus. 12. leunculi hinc & inde.Iste thronus charissimi est beata virgo,in qua Salomon.i.Christus per incarnationem sedit,& quem in sua conceptione & natiuitate ipsius virginis fabricauit. Quia proculdubio charissimi ista fuit thronus intus eburneus & cādidus per castitatem,exterius aureus & fulgidus per honestatem. Duas habebat manus.i.duplicem pietatem, quia scilicet ista est liberalis ad dandum temporalia & æterna,vel ad subueniendum bonis & malis.Et ideo iuxta istas manus erant leones duo,qui scilicet significant peccatores,quia scilicet iuxta manus misericordiæ

B

ricordiæ Mariæ virginis babitant peccatores, ut eainde recipiant veniam & medelam. Quia sicut dicitur in psal. Oculi ancillę in manibus dominę suæ. Per sex autem gradus ascendũtur ad thronum illum, quia .s. per sex opera misericordiæ peruenitur ad acquirendum & promerendum gratiam istius benedictę virginis. Et ideo leunculi circa illos gradus ordinantur & collocantur, quia .s. peccatores qui per istos leunculos designantur, istis sex gradibus .i. sex operibus misericordię insistunt, vt sub istius protectione tueantur & vt eius gratiam mereantur, dicentes illud Heb. 4. Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius &c. Et ideo de isto throno dei filij receptiuo potest dici illud Apoca. 12. Raptus est filius eius ad deum, & ad thronũ eius. Et Apoc. 20. Vidi thronum magnum candidum, & sedentem super eum. Ita ꝙ ipse dei filius potuit dicere illud Ecclesi. 24. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Ista est ergo luna receptiua numinis superni, quia thronus Vnde de ista luna potest dici illud Apoc. 12. Luna sub pedibus
C eius. ¶ Item ista luna .s. beata virgo, est influatiua luminis interni. Et hoc ostenditur cum dicitur Sol, quia sicut sol continue fundit nobis lumen, ita beata virgo fundit nobis gratiam. Et ideo ista est luna quæ inter omnia sydera magis assimilatur soli, quia etiam continue influit in rebus, intantum ꝙ per ipsam humor in corporibus generatur, mare per ipsam mouetur & regulatur, ros in herbis & floribus deriuatur, lumẽ etiam per ipsam temporibus nocturnis viatoribus ministratur. Et ideo secundum Amb. in hexameron dicitur. Luna est

Ductrix noctis.
Mater roris.
Humoris ministra.
Dominatrix maris.
Temporum mensura.
Æmulatrix solis.
Immutatrix aeris.

Talis est proculdubio beata virgo, quia reuera ista inter omnes alias personas fuit soli iustitiæ Christo similis & cõformis. & ideo dicitur Can. 6. ꝙ ista progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol. More enim solis lumẽ suæ misericordiæ & gratiæ continuè nobis fundit. Ista enim Noctis .i. conscientiæ est illuminatrix vel ductrix. Roris gratiæ est generatrix. Humoris deuotionis est ministratrix. Maris huius fluctuosi seculi est dominatrix. Temporum .i. meritorum nostrorum est mensuratrix. Solis iustitiæ Christi est ęmulatrix. Aeris .i. vanę conditionis nostræ est in melius immutatrix. Et breuiter ab ista luna nobis influitur omne bonũ, omnis gratia, omnis virtus. Et ideo ista est Maria maris stella. Vnde Bern. super missus est. dicit sic. Ipsa est inquit nobilis illa stella ex Iacob orta, cuius radius vniuersum orbem illuminat, cuius splendor præfulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiam perlustrans & calefaciens magis mentes quam corpora fouet, virtutes coquit vitia expel
D lit. Illa est igitur diffusiua luminis interni. ¶ Itẽ ista est repressiua fulminis æterni. Ista enim fulmen .i. ardorem diuini rigoris tẽperat suis intercessionibus, sicut luna temperat ardorem solis & aeris suis humidis & frigidis qualitatibus & passionibus, quod ostenditur cum dicitur. In cõspectu meo. Ipsa enim semper est in conspectu dei vt pro peccatoribus intercedat. Sicut enim dicitur Gen. 1. Deus fecit duo magna luminaria, solem, vt præesset diei, lunam, vt præesset nocti. Sol enim .i. Christus, præest diei .i. viris iustis per iustitiam & ęquitatem & ideo dicitur sol iustitiæ. Malach. 4. Luna vero .i. beata virgo præest nocti .i. turbulentis & peccatoribus per clemẽtiam & pietatẽ, & ideo ipsa dicitur regina misericordiæ, quia .s. ista non cessat peccatoribus misericorditer subuenire, & pro ipsis filij sui misericordiam implorare, quia .s. sicut dictum est, ipsa in conspectu dei est semper dicens illud Hiere. 18. Recordare ꝙ steterim in conspectu tuo vt loquerer pro eis bonum, & vt auerterem indignationem tuam ab eis. Quid ergo? pro certo charissimi ex quo ista talis & tanta pro nobis stat in conspectu filij sui pro nobis orando, iustum est ꝙ nos stemus in conspectu illius ei obsecrando, famulando, & seruiendo. Elephantes enim dicuntur lunam adorare, & omni nouilunio cum balneati fuerint, solent omnes nouæ lunæ in signum reuerentiæ capita inclinare. Et ad hoc faciendum solent paruulos suos instituere, & docere. Topasius etiam lapis est preciosissimus, qui tamen solet influentiam lunæ sequi, & in suis virtutibus lunari influẽtiæ conformari. Selenites etiam lapis nobilis lunæ videtur seruire, pro eo ꝙ in medio eius semper solet imago lunæ candida rutilare, in qua crementum & decrementum lunæ solet lucide apparere. In quibus proculdubio instruimur & docemur ꝙ lunam .i. beatam virginem debemus totis affectibus honorare, & ei caput & animum inclinare, & imaginem eius per deuotionem in medio cordis nostri habere, & crementum & decrementum ipsius (crementum dico bonorum spiritualium, decremẽtum bonorum temporalium) per imitationem ipsius debemus repræsentare, & nos influentiæ gratiæ suæ supponere, & suis virtutibus coaptare, vt de quolibet nostrum dicatur illud psal. Permanebit cum sole & ante lunam in generatione & generationem. Nos enim debemus permanere cum sole .i. cum Christo eidem per charitatem adhærendo & ei famulando. Debemus etiam permanere ante lunam .i. ante beatam virginem, ipsam adorando & famulando. Vnde Bern. in quodam sermone de Pentec. Ad te inquit Maria sicut ad medium, sicut ad arcanum dei, sicut ad negocium seculorum, sicut ad rerum causam respiciunt vniuersi, teq; beatam dicunt omnes generationes, genitrix dei domina mundi, cœlorum regina. Quæ in omnibus generationibus vitam & gloriam genuisti. In te enim Angeli lætitiam, iusti gloriam, peccatores veniam inueniunt in æternum. Merito in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te & per te & de te manus omnipotentis dei quicquid creauerat recreauit. Patet igitur quomodo beata virgo dicitur luna, quia .s. fuit æterni fulminis repressiua. Interni luminis diffusiua. Superni numinis receptiua. Et hæc de beata virgine sufficiant. Luna igitur significat virginitatem matris saluatoris.
¶ Secundo principaliter significat proprietatem iusti viatoris E
Sicut enim Luna

Ministrat humorem,
Temperat ardorem,
Acquirit splendorem,

Sic vir iustus indigẽtibus pauperibus solet humorẽ bonum temporalium per elemosynas ministrare. Apoc. 6. Luna tota facta est vt sanguis. Sanguis enim humor dulcis & amicus naturæ, significat viros compatientes & benignos. ¶ Item solet suis doctrinis & in se & in alijs ardorem vitiorum temperare. psal. Per diem sol non vret te, neq; luna per noctẽ. ¶ Item solet splendorẽ gratiæ sapientiæ & honestę apparentiæ acquirere & habere, & per hãc & se & alios illuminare. Vnde vir perfectus dicitur (sicut dicitur Eccle. 50.) quasi stella matutina in medio nebulę, & quasi luna plena in diebus suis lucet. Et ideo de claritate morum & virtutum viri perfecti dicitur. 1. Corin. 16. Alia est claritas solis, alia lunæ, alia stellarum. Et vide eam diuisam & ꝓsecutam supra de alio vbi inuenies de pietate, & supra de claritate, vbi inuenies de viri iusti luminositate. Multi tamen vidẽtur esse luna obscurata vel eclypsata, quia .s. non habent lumen gratiæ, honestatis & scientiæ, ita ꝙ de eis potest dici illud Marci. 13. Luna non dabit splendorem suum. Multi enim sunt ita obscuri per ignorantiam, ꝙ lumen scientiæ & doctrinæ nesciunt alijs ministrare. Multi etiam sunt ita eclypsati per peccatum ꝙ lumen gratiæ nesciunt in seipsis continere. Multi etiam ita per malam conuersationem tenebrosi sunt, ꝙ lumẽ honestatis bonorum exemplorum nesciunt vel nequeũt alicui demonstrare. De istis ergo dicitur Mat. 24. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum. Sed non sic charissimi.
Significat ergo luna proprietatem iusti viatoris. ¶ Tertio dico F
ꝙ luna significat varietatem vani peccatoris. Sicut enim sensu patet ꝙ luna nunquam stat in eodem statu, quotidie enim mutatur & variatur, quia videlicet nunc est

Clara,
Nigra,
Cornuta,
Plana,
Soli opposita,
Coniuncta,

Et illud est generale, ꝙ quanto plꝰ habet de lumine a parte terræ, tanto minus habet à parte cęli, sic vere charissimi, peccatores semper sunt in varietate & motu. nunquam enim manent in eodem statu seu proposito. Mutatur enim peccator & in natura & in moribus. In natura .s. Nunc clarus per sanitatẽ. Nũc rubeus per iuuentutem. Nunc pallidus per senectutem. Nunc obscurus per infirmitatem. Nunc totaliter niger & eclypsatus per mortis tenebrositatem. Homo enim breui viuens tempore repletur multis miserijs, qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. Iob. 13. In moribus etiam mutatur, quia sicut videmus, homo quandoq; est clarus per prosperitatem, Quandoq; obscurus per aduersitatem. Quandoq; soli iustitiæ deo est coniunctus per gratiam & charitatem. Quandoq; rubeus per carnalitatem. Quandoq; est niger per conuersationis vilitatem. Quandoq; cornutus per superbiam & vanitatem. Et breuiter verum dicit sapiens Eccle. 27. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, stultus autem mutabitur vt luna. Quia sicut dicitur Iohel.

tur Iohel.a.& Actu. 2. Sol conuertetur in tenebras,& luna in sanguinem. Hoc autem in summa verum est,quia luna ista sci licet homo,quanto à parte terræ.i.à parte oonorum temporalium per prosperitatem magis est clarus & illuminatus, tanto à parte cœli.i.à parte dei & bonorum spiritualium magis est per peccatum tenebrosus & obscurus, & lumine superiori.i. lumine gratiæ vacuus & priuatus. Inferior enim illuminatio hominum.i.temporalis prosperitas & humana sagacitas& subtilitas si abundat in inferiori parte hominis.s.in corpore,signũ est q superior pars.s.anima quantum ad lumen gratiæ penitus est obscura,quia.s.quanto magis temporalia suppetunt,tãto magis spiritualia deficiunt,quia secundum Ambro.Successus temporalium æternę damnationis est indicium. Significat
G ergo luna varietatem vani peccatoris. ¶ Quarto dico q luna significat prosperitatem mundi deceptoria.Luna enim continuis processibus variatur,in fine vero mensis ex toto & penitus in illuminando deficit,& in lunaticia dominatur hominibus,quos ad insaniam perducit.Sic vere mũdi prosperitas quę nunquam in eodem statu permanet,immo continue est in motu & fluxu,& nunc in cremento & nunc in decremento, finaliter io fine mensis.i. in termino huius vitæ ex roto defic et & cessabit qa sicut dicitur Eccle.43.A luna signũ diei festi,luminare quod minuitur in consummatione mensis.Ista etiam dominatur in lunaticis.i.fatuis imprudentibus atq; stultis, quia .s.lunaris constellatio.i.influentia mundanę prosperitatis facit homines quantum ad deum, lunaticos & in spiritualibus insensatos,quia secundum Senecam,Fortuna quem nimium fouet,stultum facit. Patet igitur quomodo per lunam intelligitur mundi prosperitas. Ad quod tamen possent infinita alia applicari,sed in alijs titulis habebunt locum suum. sufficit ergo ad præsens.

A **Lupus.** Nota q lupus vt communiter in bono sumitur & in malo vt breuiter concludam. Per lupum ergo intelligitur

Iusta seueritas.
Ficta fallacitaa.
Rapaa crudelitas.
Significat enim lupua
Iustitiæ veros professores.
Fallaciæ fictos possessores.
Seuitiæ dutos successores.

¶ Primo ergo dicto q lupus significat professores virtutis & iustitiæ. secũdum.n. Homerum in lib. de pugnis & astutijs bestiarum, cum lupus lapidibus impetitur,miro modo obseruat primum lapidem iacientem,& si lapis ille nocuerit,ipsum iacientem si potest interficit,si autem parum lęsit,iacientem quasi parum leuiter corrigendo pertrahit & post dimittit.Sic vere iustus homo, & potissime iudex,prælatus vel princeps,valde debet actus iustitiæ moderari,& hominem qui in ipsum delinquendo,hoc est vel in propriam personam vel in rempublicam aliquid committendo peccauit,secundum q magis vel minus deliquerit,corrigere vel punire. Et sicut lupus est animal valde vigil & mirabiliter timens ignem,sic iustus per prudentiam debet vigil esse,& per ignem inferni ipsum etiam deum,qui ignis consumens dicitur(Deut.4.)mirabiliter formidare. Et sicut lupus animalia capit & rapit,ipsaq; sibi incorporat, & ea sibi vendicat & acquirit,sic iustus debet alios per prædicationem rapere & acquirere,& eos per charitatẽ sibi incorporare & ad partẽ suam & Christi per pœnitentiam conuertere & donare. Gene. 49. Beniamin lupus rapax mane rapiet prædam, & vespere diuidet escas. Et sicut lupus si ligatus fuerit vel conclusus, non solet oues lędere sed cum eis pacifice se habere(vnde lupus quãdo desuper tectum saltat in domum vbi sunt oues,primo & ante omnia tentat si poterit exire pro libito, & si videat q ostia sint serata,nec possit retro saltare per viam quam intrauit,statim se captum iudicans abscondit se,& etiam si famelicus sit, nihil nocet)sic vere dicã q iustus vinculis diuini timoris astrictus,& intra muros & ambitum diuinorum mandatorum inclusus,cum agnis & ouibus.i.cum alijs consocijs & simplicibus in pace solet viuere,& nullum lędere,sed erga omnes benigniter se habere. Iuxta illud Esaiæ. 11. Habitabit lupus cum agno &c. Patet ergo quomodo lupus quandoq; significat pro-
B fessores virtutis & iustitiæ. ¶ Secundo dico q quandoq; significat possessores hypocrisis & fallacię. Lupus enim exterius vellus habet hispidum & hirsutum,& quanto plus hispidior, tanto crudelior & deterior. Lupus etiam sub frondibus solet se abscondere,& dum non videtur,solet subito in pecudes insilire. Sic vere multi sunt qui vellus.i.exteriorem conuersationẽ habent hispidam,humilem & austeram,Interiorem autem conscientiam habent crudelem,rapidam & fallacem,quia scilicet dum sub frondibus fictionis & hypocrisis abscõduntur, citius & facilius nocent dum eorum malitiæ non cauentur. Patet in aliquibus religiosis,qui sub velamine sanctitatis exercent opera carnalitatis. Patet in hæreticis &c. Ideo bene præcipitur Matth.6. Attendite à falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium,intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. ¶ Tertio vero dico q lupus signifi C
cat effossores feritatis & seuitiæ. hoc est dictu. Viros crudeles impios & raptores Lupus enim semper inhiat ad sanguinem & ad prædam contra bestias innocentes & se defendere non valentes, & etiam tantę est feritatis quod nõ sufficit sibi ad necessitatem suam occidere,immo quotquot inuenerit in grege vel armento,solet sine remedio trucidare. Sic vere faciunt hodie multi,potissime iudices,principes & tyranni,quia scilicet ad prædas semper inhiant & anhelant , & pauperes innocentes rapiunt,violant,excoriant,trucidant,& sanguine & pelle suæ temporalis substantiæ ipsos attenuant,exuunt & denudãt. Ezech.22. Principes eius in medio eius lupi rapaces. Et Soph. 3. Iudices eius lupi vespertini &c. Et Abacuc.1. Leuiores pardis equi eius,velociores lupis vespertinis. Nullum ergo est innocentibus remedium positis inter tales lupos nisi patientia & prudentia. Iuxta consilium saluatoris,dicentis Matth. 10. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum . Estote ergo prudentes sicut serpentes,& simplices sicut columbę. ¶ Quod autem per lupum intelligatur diabolus,qui.s.animas fraudulenter sub aliqua specie boni velatus rapit tentationibus & occidit, patet Ioannis. 10. vbi dicitur q mercenarius videns lupum venientẽ fugit. Sequitur. Et lupus rapit & dispergit oues. Sufficit quia in varijs locis applicando ad diuersa vitia fit mentio de lupo &c.

Lupanar. Lupanar idem est quod prostibulum locus A scilicet vbi actus fornicationis & luxuriæ exercentur, dictus à lupa meretrice quæ Remũ & Romulum Romæ conditores supra Tyberim expositos nutriuit, vt dicit Titus Liuius libro primo ab vrbe condita. Igitur inuenitur triplex genus fornicationis.s.

Corporalis immunditiæ,
Cordialis iniustitiæ,
Spiritualis idololatriæ,
Quibus homo fornicatur scilicet.
Corporaliter carnem maculando.
Cordialiter culpas committendo.
Spiritualiter seu sacramentaliter fidem abnegando,seu demonibus consentiendo,& eorum cultui adhærendo.

Possumus ergo dicere quod est triplex lupanar idest triplex locus vel status in quibus actus istius triplicis luxuriæ exercentur. De lupanari carnalitatis dicitur Nu. 25. Ingressus est Phinees post virum Israeliticum in lupanar,& transfodit ambos. De lupanari peccatris conscientiæ & iniquitatis, vbi.s.anima cum vitijs fornicatur per varios consensus & affectus, dici potest illud 2. Macha.4. Optimos quosq; ephebotum in lupanaribus ponere. De lupanari autem idololatriæ & infidelitatis dicitur Ezech. 16. vbi dominus loquens ciuitati Hierusalem idololatrę dicit sic. Ædificasti tibi lupanar,& fecisti tibi prostibulum in plateis cunctis ad omne caput vię. Et hęc sufficiant. & cætera.

Lutum. Lutum fit ex aqua & terra inuicem mixtis. Et A sumitur lutum multipliciter in scriptura. Sumitur etiam in bono & in malo. In bono enim designat

Naturæ vilitatem.
Carnis mortalitatem.
Mentis humilitatem.

¶ Significat ergo naturæ vilitatem, quia.s.tota natura humana nõ est nisi lutum vile,fragile & infectum. Vnde Iob.4. Hi qui habitant domos luteas,terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea ¶ Item signat carnis mortalitatem. Caro enim mortua finaliter efficitur lutum putridum & fœtidum. Hiere.18. Dissipatum est vas quod faciebat ex luto. Vnde per statuam Nabuchodonosor potest signari homo,quia statua illa habebat pedes partim ferreos,partim testeos,partim luteos sicut dicitur Dan. 2. vbi inter cætera dicitur. Vidisti ferrum mixtum terræ & luto &c. Pedes enim idest finis & posterioritas statuę idest hominis tres habent partes quia scilicet ibi est ferrum id est anima, quæ ad modum ferri stabilis est & immobilis.

mobilis. Alia pars est testea scilicet caro, quæ ad modum testæ modicam habet soliditatem, & magnam fragilitatem. Alia pars est lutum scilicet sanguis, quæ ad modum luti nullam habet soliditatem, sed magnam corruptibilitatem. Nam sicut dicitur Dan.2. Venit & cecidit subito lapis de monte, qui contriuit & comminuit pedes statuę ante dictæ. Quia scilicet sursum à monte.i.à Deo & à Dei occulta prouidentia descendit lapis idest mors, qui percutit statuā in pedibus idest qui percutit hominem in fine dierum, quæ omnia in fauillam & cinerem reducit. Vnde Iob.10. Memento quæso quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. ¶ Item signat mentis humilitatem, de qua dicitur Iob.30. Comparatus sum luto, & assimulatus sum fauillæ & cineri. Homo.n. qui videt se esse in luto & ex luto creatum, & in lutum finaliter conuertendum, exinde concipit humilitatem, quæ multum proficit ad salutē. Sicut.n. dicitur Ioan.9 Cęcus natus quando oculos suos Iesus liniuit, statim vidit & lucem recepit. Quia verè cœcus.i. peccator qui lutum propriæ fragilitatis & mortalitatis per considerationem cordis oculis anteponit, lumen gratiæ & sapientię recipit & acquirit. Et ideo consulitur Naum.3. Intra in lutum & calca, subigens tene laterem. Tale.n. lutum valde est vtile, quia vasa multarum rerum contentiua inde formātur, quia.s. secundum Auicen. ea solo luto vnctuoso plantæ procreantur. In luto apri inuoluuntur, vt fortificato latere non lædantur à venatoribus. Sic verè charissimi ea luto.i. ex humili consideratione vilitatis & mortalitatis nostræ nos efficimur vasa ad continendum gratiam & deuotionem. Efficimur plantę ad fructificandum per bonam operationem. Efficimur fortiores & duriores ad resistendum venatoribus.i. demonibus per constantiam & perfectionem. In luto n. nostræ mortalitatis nos debemus more aprorum per considerationem inuoluere, vt sic iacula tentationum possimus tutius refutare. Zacha.10. Erunt quasi fortes conculcantes lutum in prælio. Patet igitur quomodo lutum sumus. ¶ Nota adhuc si vis quòd sumus scilicet

B sicut Lutum

In ingressu.
In progressu.
In egressu.

¶ In ingressu.s. quia sicut dicitur Esaiæ.64. Pater noster es tu, nos vero lutū. Nam sicut figulus ex eodem luto rota volubili mediante facit vasa contraria, & diuersa scilicet aliud in honorem, aliud in contumeliam, sicut dicit apostolus Rom.9. sic verè Deus mediante rota occultæ suæ prouidentiæ de eodem luto fragilis conditionis humanæ format & facit diuersitatem hominum in hoc mundo. Alij.n. sunt in honorem, alij in contumeliam. Alij diuites, alij pauperes. Alij rustici, alij nobiles. Alij peccatores, alij boni. Alij saluati, alij damnati. vt dicat quilibet illud Iob.33. Ecce & me & te fecit Deus, & de eodem luto quoq; formatus sum. Homo enim quantum ad suam originalem creationem est proprie in manu Dei sicut lutum in manu figuli. Hierem.18. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, dicit dominus. Et Eccle.33. Sicut lutum in manu figuli, sic homo in manu illius qui fecit eum. ¶ Item nos sumus lutum in progressu, quia.s. quandiu durat vita nostra mortalis, nos sumus compositi de fęcibus & de luto, de carne.s. sanguine & stercoribus. Dan.14. Iste autem intrinsecus luteus est. ¶ Item sumus lutum in egressu Esa.41. Ponet magistratus quasi lutum. Sic igitur sumitur lutum in bona

C significatione. ¶ Sed adhuc dico quòd lutum sumitur in mala designatione. Lutum.n. solet

Tangentem maculare.
Intrantem alligare.
Portantem aggrauare.

Primum est lutum carnalitatis.
Secundum est lutū iniquitatis.
Tertium est lutum cupiditatis.

¶ Lutum.n. carnalitatis maculat tangentem. Vnde carnales similes sunt porcis, qui in luto & fæcibus delectantur. Vnde.2. Pet.2. Sicut canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti. ¶ Lutum iniquitatis detinet intrantem. Sicut.n. homo faciliter intrat lutum, ex quo tamen non faciliter exit, sic homo faciliter cōmittit peccatum, ex quo tamen non faciliter resilit aut recedit. Psalm. Eripe me de luto, vt non impingar vel infigar. ¶ Lutum cupiditatis aggrauat portantem, quia sicut lutum quod terra & de terra est, solet portantem inferius trahere & grauare, sic bona temporalia quæ terra & lutum sunt, & de terra sunt (iuxta illud Iob. 4t. Sternet sibi aurum quasi lutum) hominem per cupiditatem & auaritiam detrahunt atq; premunt. Vnde Abacuc.2. dicitur. Ve qui congregat non sua. vsquequo aggrauat super se densum lutum? Et sic igitur patet quomodo lutum diuersimodè sumitur in scriptura.

Lustra.

Lustrare idem est quod circuire, vel circueundo aliquem locum certis sacrificijs & obseruationibus expiare. A Et dicitur lustrum circuitus quinq; annorū iuxta illud. Lustra sex quæ iam peracta &c. sicut in hymno. De lustro enim in lustrum idest de quinquennio in quinquenniū tributa Romanis soluebantur, & vrbs Roma per censores certis sacrificijs expiabatur, & illa expiatio lustratio dicebatur. Sed de hoc nihil ad præsens. Vide vbi de Circuire Sacrificare, Expiare, & similibus.

Lux.

Nota q lux multipliciter sumitur in scriptura. Est A .n. sicut diuidit Mauricius, Lux

Exterior & mundana.
Interior & humana.
Superior & diuina.
Inferior & terrena.
Deterior & valde vana.
Debilior & valde miseranda.
Nobilior & valde appetenda.

¶ Cum igitur lux sit illud per quod rerum notitia nobis datur intelligi, quia.s. nihil potest sensibiliter videri nisi lucis beneficio mediante, hinc est q omnis notitia vel omnis virtus vel res significatiua potest per lucem proprie denotari. Est igitur lux exterior, & ista est splendor notitiæ quam habeamus per creaturas. Creaturæ.n. suum prædicant creatorem, & ad ipsum cognoscendum lucem verę notitiæ nobis fundunt. Teste.n. apostolo Rom.1. A magnitudine creaturæ poterit earum creator videri. Vnde de creaturis dicitur Gen.1. Fiant luminaria in firmamento cœli, vt luceant super terram. Lux interior est lux rationis & discretionis, gratiæ & sapientiæ. Iob.38. Indica mihi si nosti in qua via habitat lux. Lux superior est Deus, quia sicut dicitur.s. Ioā.1. Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Lux inferior est homo perfectus quia sicut dicitur Prouerb.4. Iustorum semita quasi lux splendens. Lux deterior est mundi prosperitas, de qua Iob 38. Auferetur ab impijs lux sua. Lux debilior est vita humana, de qua Iob.17. dicitur. Rursum post tenebras spero lucē. Lux nobilior est vita æterna, de qua Thob.13. Lux splendens splendida luce fulgebit. Inuenitur ergo in scriptura lux multiplex, videlicet Lux gratiæ. Lux gloriæ. Lux decentiæ. Lux opulētiæ. Lux sapiētiæ. Lux hæreditatis. Lux bonitatis. Breuiter ergo dico quòd per lucem potest intelligi Deus. Vir perfectus. Perfectio virtutum. Gloria æterna. Prosperitas temporalis. Et sic dico breuiter quòd est Lux

Honoranda.
Imitanda.
Continenda.
Affectanda.
Detestanda.

¶ Dicamus ergo primo q est quædā lux quæ debet honorari, & ista procul dubio est Deus. Deus.n. est lux, & tenebrę in eo nō sunt vllæ. Lux.n. inter oēs formas corporales obtinet principatum. Habet.n. actus inter se principales & excellentiores q omnes formas alias antecellit. Sic pro certo Deus inter oēs naturas spirituales principatū obtinet, nec est aliquid creatum quod sibi valeat cōparari. Et ideo Christus Deus noster dicit sic Ioan.9. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Et Ioan.8. Ego sum lux mundi. Et aduerte hic q sicut lux habet naturaliter conditionem valde nobilem, durationem valde stabilem, diffusionem valde nobilem, sic verè Deus est conditione nobilissimus. Ego inquit. Duratione æternissimus. Sum. diffusione agilissimus. Lux inquit mundi. Probat nobilitatem dictio primitiua. Ego. Probat æternitatem dictio substantiua. Sum. Probat agilitatem actio diffusiua. quia lux mundi. ¶ Dicamus ergo quòd Deus dicitur lux ratione nobilis conditionis quod ostenditur cum dicitur Ego, quod est primæ personæ, & speciei primitiuæ, nominatiui casus, & numeri singularis, quæ oia expone sicut.s. de aduentu in illa auctoritate. Ego lux veni in mūdū. Sicut.n. lux oia corporalia præcedit in nobilitate, & iō sicut res nobilissima primo oim fuit creata & facta inter oia opera creatoris, sicut dr Gene.1. Fiat lux, & facta est lux, sic verè Deus nobilitate excellētia & dignitate cūcta præcellit, & sicut prima & primitiua & principalis causa omniū rerū oia superat & præcedit. Ioan.12. Ego lux in mundū veni. Et Apoc.1. Ego sum primus & nouissimus. Sed de ista nobilitate & dignitate æternæ lucis & diuinæ naturæ quæ notatur per Ego, vide supra de Ego. §.1. & supra. de aduentu in auctoritate præallegata. Deus igitur lux est ratione nobilis conditionis. Ego inquit &c. ¶ Deinde dico quòd Deus est lux ratione C stabilis durationis, quod ostenditur cum dicitur. Sum. Lux enim habet naturam incorruptibilē. Ex quo enim semel creata fuit, esse postea non cessauit, nec fuit in virtute diminuta, nec in essentia variata, quinimmo et tāta est ipsius incorrupti-

bilis conditio, quòd quamuis super fęces transeat incessanter, nullam tamen exinde contrahit corruptelam, significans propriæ diuinam essentiam, quæ nec tempore variatur, nec in virtute diminuitur, nec illapsione qua rebus corruptibilibus illabitur, aliqualiter maculatur, sed in propria essentia & natura consistit & incommutabiliter stabilitur. Sum loquit. Deus enim lux est, & lucem habitat inaccessibilem, sicut dicitur. 1. Timo. 6. Et ideo ipse dicit Ioan. 9. Ego lux sum mundi. Et Ioá. 1. Ipse erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Est igi-
D tur Deus lux ratione stabilis durationis. ¶ Denique dico quod ipse est lux ratione mobilis seu agilis diffusionis, quod ostenditur cùm dicitur. Lux mundi. Sicut. n. lux est suipsius maximè communicatiua, & ab oriente in occidentem sui subito diffusiua, occultorum terræ penetratiua, lapidum preciosorum & metallorum in terra inuisibiliter generatiua, & elementorum contrariorum in vno mixto conciliatiua & concordatiua, aeris insuper illuminatiua, & tenebrarum & caliginis fugatiua, & etiam vitæ animalium causatiua & conseruatiua, sicut dicitur in lib. de fonte vitæ, sic pro certo Deus se per beatam incarnationem hominibus communicauit, & ab oriente in occidentem. i. de cœlo ad terram se diffudit & subito transportauit, occulta terræ. i. secreta vteri virginis inuisibiliter penetrauit, & ibidem preciosum lapidem vel metallum, videlicet corpus suum admirabiliter fabricauit, & sic diuersa elementa. i. diuersas hominum nationes in vno mixto. i. in vna Ecclesia concordauit & adunauit. Aerem. i. mundum prædicando & docendo sua benedicta præsentia illuminauit & informauit, & sic tenebras errorum & hæresum effugauit, & sic vitam gratiæ & gloriæ animalibus. i. hominibus procurauit. Sicut. n. dicitur Ioan. 1. Vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet. Iste est ergo lux mundi. i. lux mundo communicatiua, dicens illud Ioá. 12. Ego lux in mundum veni. Et Ioan. 9. Quandiu sum in mũdo, lux sum mundi. Et bene Christus se dicit lucé, quia sicut Lux

E Oritur, Progreditur, Obtenebratur, Reflectitur, Et sic potest inueniri Lux veniés seu oriens, Lux transiens & progrediés, Lux moriens & deficiés, Lux rediés & resiliens, sic verè charissimi dico q̃ Christus fuit lux oriés. Et sic potest inueniri in incarnatione, quia sicut dicitur in Psal. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Fuit lux progrediens in conuersatione. Semper. n. procedebat de virtute in virtuté. Prouer. 4. Lux procedens splendens procedit & crescit. Lux fuit deficiens in morte & passione. Esa. 5. Lux obtenebrata est in caligine. Fuit lux rediens in resurrectione & ascensione. Iob. 17. Rursum post tenebras spero lucem. Deus ergo est lux ratione conditionis, durationis, diffusionis. Vnum tamen est aduertendum q̃ quàuis lux quantum in se est semper sit parata se diffundere & se ostendere, se diuidere & influere, istud tamen verum est q̃ oportet & necesse est q̃ habeat materiam præparatam, & inde est q̃ lapis durus per lucem non viuificatur, q̃ oculus cæcus per lucem non illuminatur, q̃ lignum aridum per lucem non fœcundatur. Secundum. n. philosophum, actus actiuorũ sunt in patiente prædisposito. & ideo nihil est q̃d possit alicuius rei influentiam recipere, nisi ad hoc antea disponatur. Sic verè charissimi, lux æterna Deus quantum est in se, semper paratus est alijs influere, & alios dirigere & iuuare. Veruntamen necesse est q̃ ad hoc per gratiam & obediétiam disponamur. Illi. n. qui sunt duri sicut lapis per mentis indurationem, qui sunt cœci, per rationis obfuscationem, & qui sunt aridi per humoris gratiæ priuationem, istius lucis influentiam nec percipiunt, nec eius beneficia recipiunt, quia ad hoc minime se disponunt. Sap. 17. Ignis quippe nulla vis poterat eis lumen præbere. Istud optimè patet in Iudæis induratis, obstinatis & excæcatis, qui lumen Christum habuerunt præsentem, & tamen eum non receperunt nec viderunt. Lux. n. in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Ioan. 1. Sicut. n. dicitur Ioan. 3. Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Isti. n. sunt sicut britones expectantes arcturum, quia isti expectant quod perpetuo non videbunt. Vnde de isto Iudæorum populo dicitur Iob. 3. Expectet lucem, & non videat nec ortũ surgentis auroræ. Vnde de illis derisoriè dicitur Esa. 28. Expecta, reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Sic ergo patet quomodo per lucé intelligitur Deus, & quomodo est quædam lux quæ debet venerari. ¶ Secundo dico q̃ est quædá
F lux quæ debet imitari, & ista lux signat Christum, vel beatam virginem vel quemlibet virum iustum. Sicut. n. lux est in conditione purissima, in operatione est nobilissima, & in apparẽtia pulcherrima, sic verè vir perfectus est purus per sanctitaté innocentiæ. Nobilis per agilitatem obedientię. Pulcher & delectabilis per honestatem apparentiæ. Et ideo breuiter de tali luce, s. de viro perfecto & sancto potest dici illud Sap. 7. Candor. n. est lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. In quibus verbis ostenduntur sex códitiones lucis quæ viro iusto possunt optimè coaptari. Lux. n. habet

Candorem summè notabilem.
Vigorem incorruptibilem.
Splendorem manifestabilem.
Nitorem immaculabilem.
Decorem repræsentabilem.
Valorem communicabilem.

¶ Solet enim lux candida se monstrare. Candor inquit lucis. Semper perseuerare. Ideo dr Æternæ. Cuncta manifestare. ideo dicitur Speculum. Fęce nõ sordidare. ideo dicitur sine macula. Formas repręsentare. ideo dicitur Imago. Sese communicare. ideo dicitur bonitas Dei. Ad literam. n. sicut videmus sensibiliter, lux habet colorem splendidum & candidum, & ideo dicitur. Candor. Lux habet naturá indeficientem, & ideo dicitur Æternæ. Lux habet splendorem illustrantem, ideo dicitur Speculum. Lux habet virtutem immaculatiuam, ideo dicitur sine maculæ. Lux habet formam repręsentatiuam, ideo dicitur Imago. Lux habet virtutem communicatiuam, ideo dicitur. Bonitatis Dei. quia. s. bonum est suipsius communicatiuum & diffusiuum. Istę sex conditiones lucis charissimi, quæ in illa auctoritate notantur, applicantur sex virtutibus viri iusti, quia pro certo in viro iusto & perfecto debet esse

Castitatis & continentiæ pulchritudo. ideo dr Candor lucis. G
Firmitatis & permanentiæ longitudo. ideo dicitur Æternæ.
Veritatis & sapientiæ certitudo. ideo dicitur Speculum.
Puritatis & innocentiæ sanctitudo. ideo dicitur Sine macula.
Honestatis & apparentiæ gratitudo. ideo dicitur Imago.
Pietatis & amicitiæ plenitudo. ideo dicitur Bonitatis Dei.

¶ Dico igitur q̃ vir perfectus debet habere pulchritudinem continentiæ, quod ostenditur cùm dicitur. Candor lucis. Candor. n. in coloribus, signat castitatem in virtutibus. Quia sicut candor est color inter cæteros purissimus, faciliter tamen maculatur, & in isto colore plus quam in alijs maculæ plus indecorat, sic virtus castitatis plus cæteris est purior & mundior, faciliter tamen per luxuriam corrumpitur, & macula. i. defectus in ista virtute indecentior cæteris iudicatur. Plus. n. apparet macula luxuriæ, & magis notatur & citius cognoscitur, quàm maculæ superbiæ vel alterius peccati. Et ideo sicut lux est naturaliter candidi & fulgidi coloris, sic vir perfectus per castitatem debet esse candidus, & per honestatem fulgidus apparere, vt de eo dicatur illud Cant. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus. Et bene dicit electus ex milibus, quia vix inter mille inuenitur hodie homo castus. Ideo quando inuenitur, bene potest mirabile reputari, iuxta illud Eccle. 43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. Vnde breuiter de luce spiritualis Hierusalem dicitur Thobię 13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Omnis circuitus murorum eius ex lapide candido & mundo. Candor ergo lucis. Vt sic vir perfectus figuretur in illo filio hominis quem vidit Ioannes. Apocal. 1. qui habebat caput & capillos candidos sicut lana alba, & cuius facies sicut sol in virtute sua lucebat. Quia scilicet vir perfectus debet candorem castitatis habere, & per castitatem lucere & in capite intentionis, & in capillis affectionis, & in facie conuersationis. Quia. s. castitas est interius & exterius obseruanda. quod est contra hypocritas, similes cygno, quę est auis exterius in plumis candida, interius tamen in carne valde nigra. Quia videlicet hypocritæ habent plumam. i. exteriorem conuersationem per simulatam castitatem, candidam, carnem tamen interius in occulto habent per luxuriam denigratam. Non sic igitur, sed habeat vir perfectus castitatis & continentiæ pulchritudinem. Candor inquit lucis. ¶ Item vir perfectus debet habere firmitatis & perseue- H
rantiæ longitudinem, quod ostenditur cùm dicitur Æternæ. Lux enim in sua conditione & natura sine corruptione perpetuo perseuerat. sic vir iustus semper debet in bono perseuerare & durare, & ab esse gratiæ nunquam corrumpi, deficere vel cessare. Æternæ inquit. quia. s. ad virum perfectum pertinet æternè & durabiliter, non temporaliter aut defectibiliter permanere. Vnde Sap. 10. Dedit illi claritatem æternam. Et sequitur. Et fuit ei in velamento diei, & in luce stellarum nocte.

Istud

Istud tamen est contra multos qui sunt temporales non æternales. Corruptibiles non durabiles. Defectiui non permansiui. Et tales sunt vt communiter tria genera personarum, videlicet hypocritæ, falsi amici, & leues seu inconstantes. Sed de istis vide supra in pluribus locis. Isti ergo non sunt lux æterna, sed potius lux defectibilis & infirma. Sunt.n. sicut lux cometarum, quæ subito apparet, & videtur stella, subito autem disparet, & videtur nulla. Vnde de quolibet talium potest dici illud Iob. 18. Expellet eum de luce ad tenebras. Nō sic ergo, sed habeamus firmitatis & permanentiæ longitudinem. ¶ Item vir perfectus debet habere veritatis & eloquentiæ certitudinem. Speculum inquit. Sicut.n. videmus q natura lucis est occulta & abscondita rerum ostendere, & se & quicquid est absconditum declarare, sic verè conditio & proprietas viri iusti est & se & alia alijs manifestare. Sic dico q vir iustus per virtutem veritatis vult se omnibus ostendere qualis est, sine aliqua alicuius simulationis vel hypocrisis falsitate omnibus abscondita & secreta fidei & morum ostēdit, & quicquid est periculosum & vtile docet pro viribus & erudit. Iste.n. (sicut dicitur Ioan. 1.) Est lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Speculum. Speculum.n. talis est naturæ q imaginem quam recipit, statim ostendit, nescit.n. aliquid celare. Quia.s. vir perfectus nihil scit de suis interioribus alijs per duplicitatem, hypocrisim & falsitatem abscōdere, sed per simplicitatem & veritatem quicquid interius in corde latet, solet omnibus declarare. Vnde. 1. Corint. 13. Videmus nunc per speculum. Ista tamen sunt contra falsos & deceptores, qui non habent naturam speculi, quia.s. quod intus in corde cogitant & concipiunt, non ostendunt exterius neq; dicunt, similes topasio, qui formam habet specularem, imaginemq; representat transuersam. Quia verè tales falsi & ficti.i. proditores falsi amici, adulatores, hypocritæ, totum transuersum.i. totum oppositum & contrarium illarum imaginationum & rerum quæ interius habent in corde seu recipiunt & concipiunt, solent exterius declarare, quia.s. vnum habent in corde, aliud in ore. Vnū in conscientia, aliud in apparentia. Isti igitur non sunt lux veritatis, sed vmbra & tenebræ totius falsitatis. Esa. 49. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ. Non sic ergo, sed habeamus ve-
I ritatis & eloquentiæ certitudinem. Speculum inquit. ¶ Item vir perfectus si vult esse lux, debet habere puritatis & innocētiæ sanctitudinem, quod ostenditur cum dicitur. Sine macula. Sicut.n. lux naturam habet ita purissimam q nullo contactu sordium potest maculari vel sordidari, sic vir perfectus debet esse ita sanctus, innocens & purus, q per contactum.i. societatem & vicinitatem sordium.i. peccatorum non possit aliqualiter infici vel corrumpi. Sine macula inquit. Exodi. 12. Erit.n. agnus sine macula, masculus anniculus. Isti enim dicuntur puri & innocentes propter

Mentis simplicitatem, quia sunt agnus.
Carnis synceritatem, quia sunt sine macula.
Cordis virilitatem, quia sunt masculi.
Ætatis habilitatem, quia anniculi.

¶ Ista summè pertinent ad ecclesiasticos, quia isti præcipue sine macula luxuriæ debent esse. Quia sicut dicitur. 1. Machab. 4. Elegit Iudas sacerdotes sine macula. Et nota quòd tales digni sunt vt in

K Christi Ecclesia collocentur. ¶ Debent enim
Christi præsentia famulentur. tales in Eccle-
Cœli fastigio sublimentur. sia collocari.

Vnde Psalm. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Sequitur. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiā. ¶ Itē possunt digne domino famulari. Vnde Dan. 1. dicitur q pueri de semine regio in quibus nulla esset macula, sed qui pulchri & eruditi erant sapientia, debebant introduci in palatio corā rege. Quod est figuratū Leuit. 22. vbi hostiæ sine macula præcipiuntur offerri, quia.s. animal quod immolabatur, non debebat esse cæcum, sine auribus, sine cauda, alias refutabatur, quia non sunt digni Deo offerri in statu Ecclesiæ qui carent oculis per ignorantiam, qui carent auribus per inobediētiam qui carent cauda.i. qui non habent mortis & finis memoriam. Sicut.n. dicitur de Absalone. 2. Reg. 14. A planta pedis vsque ad verticem non fuit in eo aliqua macula. Hoc tamen aduertendum q propter maculam velleris exterius, nisi esset caro maculata interius, animal non repellebatur, quia.s. quamuis homo habeat aliquas maculas vel aliquos defectus solum exterius in vellere conuersationis, dum tamen nulla macula sit interius in membris intentionis, non est propter hoc reprobandus. Multi.n. sunt qui videntur exterius mali, qui tamen interius sunt valde boni. De quibus dicitur Leui. 13. Sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi. Tales ergo qui sunt sine macula, digni sunt domino famulari. ¶ Item dico q digni sunt in cœlo sublimari vel gloriari. Ideo de innocentibus dicitur Apocal. 14. quòd sine macula sunt ante thronum Dei. Boni.n. similes sunt puro & immaculato balsamo, qui nunquam maculat vestem quam tangit. Sed mali similes sunt plumbo seu pici, quæ solet tangentes maculare, quia.s. boni qui sunt sine macula peccatorum, nunquam alios maculant per malū exemplum. Mali vero qui in se sunt pleni macula peccatorū & delictorum, solent contingentes.i. vicinos & socios malis verbis & exemplis corrumpere & fœdare. Nume. 19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. Sed non sic boni, quia ipsi sunt macula. Tales igitur possunt dici lux propter puritatis & innocentiæ sanctitudinem. vt de tali puritate dicatur illud Hester. 8. Noua lux oriri visa est. ¶ Item vir perfectus debet habe-
re honestatis & apparentiæ gratitudinem, quod ostenditur cū dicitur Imago. L
Sicut.n. lux coloratur & imaginatur secūdum conditiones rerum per quas habet transire, istud patet in luce transeunte per vitrum, quæ ad colorem vitri solet colorari, patet etiam in iride, vbi radij solares per elementa & per terram transeuntes induunt colorem rerum per quas transeunt & ipsum in iride representant, & inde est quòd ibi apparet rubeus color ratione ignis, color cœlestis ratione aeris, color ceruleus ratione aquæ seu maris, color viridis ratione terræ, vbi scilicet arbores & herbæ virescunt, talis lux procul dubio debet esse vir perfectus, quia verè quicquid potest inuenire coloris, perfectionis, & virtutis in rebus per quas transit, totum debet induere, & totum in imagine conuersationis suæ prætendere & habere. Alios enim in bono debet imitari, & ad eorum dispositionem debet quanto plus poterit colorari, quod ostenditur cum dicitur Imago. Imago enim est repræsentatiua figuræ & conditionum illius cuius est imago. Quia scilicet homo per honestatem conuersationis debet in se habere, & repræsentare mores & conditiones illius qui dicit Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. vt sic de tali honestate dicatur eisdem illud Matth. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. Quod tamen est contra multos similes speculis cōcauis, quæ quamuis imaginem pulcherrimi hominis in se recipiant, horribilem tamen repræsentant. Quia scilicet mali quamuis bona bonorum exempla & documenta videant & audiant, horribilem tamen idest malam conuersationem & vitam in se alijs ostendunt & demonstrāt. Sed de hoc vide supra de Imagine. Et nota quòd aliqui repræsentant in se imagines diuersarum bestiarum. Quidam

Leonis per superbiam. ¶ Et isti debent
Lupi per auaritiam. timere illud, qd
Porci per luxuriam. dicitur Apocal.
Asini per pigritiam. 19. quòd scilicet
Canis per inuidiam. illi qui portabāt
Vulpis per malitiam. imaginē bestiæ,
Apri per iracundiam. missi sunt in sta-
Vrsi per gulam & gastrimargiam. gnū ignis & sul-

phuris. Non sic ergo, sed habeamus honestatis & apparentiæ gratitudinem. Iuxta illud. 1. Thess. 5. Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei. ¶ Item vir perfectus si vult esse lux, debet
habere pietatis & amicitiæ plenitudinem, quod ostenditur cū dicitur. Bonitatis. M
Bonum est enim sui diffusiuum & communicatiuum. Lux etiam est summè diffusibilis & communicabilis, in tantum quòd in oriente apparens, subito in omnes partes aeris se diffundit, & omnibus se cōmunicat & ostendit. Vnde etiam dicit Aristo. quòd tanta est virtus & actualitas lucis, quòd vnus punctus lucis sufficeret ad totum aerem illuminandum. Sic verè charissimi vir iustus per virtutem charitatis & pietatis solet seipsum & bona sua alijs communicare & diffundere, & omnes tam spiritualiter quàm temporaliter adiuuare. Vnde de luce dicitur Gene. 1. Vidit Deus lucem q esset bona, & diuisit lucem à tenebris. Talis.n. lux bona.i. talis vir clemēs & pius, à tenebris.i. à peccatoribus vel à tenebris mūdanæ miseriæ diuiditur, & sursum in cœlesti curia.i. gloria cū Deo collocatur. Vnde Dan. 2. dicitur de Deo. Nouit in tenebris constituta, & lux cum Deo est. Patet ergo quomodo vir iustus diuersimodè potest dici lux, scilicet ratione

Pietatis & amicitiæ.
Honestatis & apparentiæ.
Puritatis & innocentiæ.
Veritatis & sapientiæ.
Firmitatis & permanentiæ.
Castitatis & continentiæ.

¶ Et sic igitur bene ostenditur q vir perfectus est cãdor lucis æternæ, speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. Ista est igitur lux imitanda. ¶ Tertio dico q est lux continenda, quia sicut videmus q stellę & luminaria sunt contentiua formæ lucis, & ipsius ad alia transmissiua, sic verè nos debemus lucem spiritualẽ habere, & eam alijs infirmioribus transfundere seu dare. Lux autem ista triplex est, videlicet

Lux gratiæ.
Lux scientiæ.
Lux honestæ apparentiæ.

¶ Talis.n.triplex lux in bonis personis à sole iustitiæ Deo influitur, iuxta illud Esa. 30. Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septempliciter. Et per ipsos in alios transfunditur & mittitur. Vnde petebat Dauid. Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt & adduxerũt in montem sanctum tuum. Vbi aduerte q talis lux est habenda, quia.s.per istã interius instruimur & corrigimur, quia ista est veritas. Exterius ordinamur & dirigimur, quia ista deduxerunt. Superius sublimamur & erigimur, quia ista adduxerũt. Lux enim gratiæ & scientiæ

N Interius nos corrigit.
Exterius nos dirigit.
Superius nos erigit.

¶ Dico q interius nos corrigit, quia ista dicitur veritas. Emitte inquit lucem tuã & veritatem. Veritas.n.comparatur luci quæ tenebras erroris & falsitatis corrigit & expellit, & totum habitaculum mentis illuminat & illustrat, & ad illuminandum etiã alios per doctrinam se exterius diffundit & dilatat. Sine tali.n.lumine mens non illuminatur, nec in præsenti ad salutem spiritualiter informatur. Abacuch.3. Splendor eius vt lux erit. Sicut.n.dicitur.2. Cor.4. Deus facit de tenebris lucem splẽdescere. Item ista lux exterius nos dirigit. Sine luce.n.gratiæ homo nõ potest nec se nec alios dirigere, nec pericula præcauere. Et ideo illi qui per peccatum spiritualiter sunt cœci, nesciunt se in agibilibus dirigere, sed potius solent deficere & errare. Aues.n.lucifugæ de die non bene se dirigunt, sed in tenebris se abscondunt, quia.s. qui lucem diuinæ gratiæ fugere voluerit, in abscondito tenebrarum latitabit, nec ad bona opera se ordinabit. Tales igitur digni sunt carere luce, & pati carcerem, sicut dicitur Sap.18. Habeamus igitur istam lucem, quia ista exterius nos dirigit. Deduxerunt inquit. quia sicut dicitur Sap.10. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei. &c. Fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. ¶ Item ista lux superius nos erigit. Adduxerunt inquit in montem sanctũ tuum. Lux.n.gratiæ & sapientiæ in quantum nobis ostendit bona æterna per fidem & discretionẽ, videtur nos illuc adducere & erigere per spem & affectionem. Ezech.8. Eleuauit me spiritus, & adduxit in Hierusalem. Vnde sursum euntibus & desiderãtibus dicitur Abacuch.3. In luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurãtis hastæ tuæ. Gratia enim & scientia & doctrina dicuntur sagitta, fulgur, splẽdor, & hasta, quia scilicet istis sicut

Sagittis pungimur per correctionem.
Splendore illustramur per discretionem.
Fulgure vrimur per dilectionem.
Hasta sursum leuamur per spem & actionem.

¶ Et aduerte q sicut lux habet oculos recreare, occulta declarare, vitam in animalibus generare, sicut dicitur in libro fontis vitæ, sic verè lux honestæ apparentiæ oculos aliorum delectat. vnde Prouer.15. Lux oculorum lætificat animam. Lux sapientiæ occulta nobis declarat. Ioan.1. Lux in tenebris lucet. Lux vero gratię vitã spiritualẽ aiæ tribuit & ministrat, quia sicut dicitur Ioan.1. Vita erat lux hominum. Ista est ergo lux continenda. Veruntamen multi sunt hodie qui carent ista luce, de quibus dicitur Hier.4. Vidi terram, & ecce mouebatur, & coelos, & non erat lux in eis &c. Expone sicut supra de coelo. ¶ Quarto dico q lux est appetenda, & ista est lux æternæ claritatis & fœlicitatis, quæ sursum in gloria beatorum est, quæ tanta luce coruscat, q nihil est occultum quin ibi reueletur. Nihil triste quin ibi iocũdetur. Nihil debile quin ibi roboretur. Ciuitas.n.Paradisi non eget sole & luna ad lucendum, sed lucerna eius est agnus, sicut dicitur Apo.21. Vnde nota quòd in Paradiso est lux triplici ratione, videlicet

Ratione causæ lucem influentis.
Ratione rei lucem assumentis.
Ratione loci lucem conseruantis.

¶ Causa.n.influens est ipse Deus indefectibilis & æternus, de quo dr̃ Esa.60. & sunt verba directa ad Hierusalem supernam.i.ad Paradisum cœlestem. Non erit inquit tibi sol ad lucẽdum per diem, nec splendor lunę illuminabit te, sed erit tibi dñs in lucẽ sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam. Res autem lucẽ beatitudinis assumentes sunt ipsi sancti, qui sunt specula mundissima, & ad illuminationẽ istam aptissima. Ideo dr̃ Sap.18. Sanctis autem tuis maxima erit lux. Et illud. Lux perpetua lucebit sanctis tuis dñe. Locus aũt perficiens est ipsum cœlũ empyreum, qđ totum est luminosum, dictũ à pyr qđ est ignis, non rõne ardoris sed ratione splendoris. Vnde de isto loco põt dici illud Exo.10. Vbicunq; habitabant filij Israel, lux erat. Et sic breuiter dico q ista est lux appetẽda. ¶ Quinto dico q est quædam lux abhorrenda, & ista est lux humanæ sagacitatis, & lux mundanæ prosperitatis. Lux.n.sapientiæ mundanæ est tenebrositas apud Deum. Sicut.n.dr̃.1. Cor.3. Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. Legi.n.subiecta est nõ iustitię. P
Sicut.n.Bufo habet oculos lucentes, claros lympidos & acutos, & tñ lucem solis odit & fugit, sic mundani sapientes habẽt oculos.i.intellectus lucentes, claros, lympidos & acutos, & tñ lumen solis.i.sapientiam Dei fugiunt, odiunt & contemnunt. Sapientes.n.sunt vt faciant mala bene autem facere nesciunt, sicut dr̃ Hier.4. Vtile autem eis esset q lucẽ meridianæ sapientiæ non haberent. Ista.n.est occasio multorum peccatorũ. Vnde plangendo dicit Iob.3. Vt quid data est misero lux? &c. Talis aũt lux in morte talibus eclypsatur, quia sicut videmus, in morte lux mundanæ sapientiæ deficit sapientibus huius mũdi quia sicut dr̃ Iob.18. Lux impij extinguetur. ¶ Itẽ lux opulentiæ terrenæ est abhorrenda, quia sicut lux corrũpit oculos paruulorum propter suã nimiam claritatem, sic claritas mundanę prosperitatis paruulis.i.viris imperfectis est valde damnabilis & nociua, & multorum criminũ inductiua. Ista tñ lux est rectè sicut lux coruscationis, quæ subito deficit. Est etiam sicut lux lampadis, circa quam papilliones volitant & comburuntur. Est etiam sicut lux lunæ, in qua aues immundę volitant & delectantur. quia reuera in ista luce soli peccatores & immundi se delectant, vbi tamen per multa peccata se destruũt atque cremant. Ista tñ lux cito perit & destruitur, & subito dissipatur. Quia videmus q multi sunt qui de prosperitate ad aduersitatem subito transferuntur, & per mortem vel aliàs de luce ad tenebras deducuntur. Vnde de talibus dr̃ Iob.18. Expellet eum de luce ad tenebras, & de orbe transferet eum. Sic ergo patet quomodo lux accipitur multipliciter, quia.s. Lux est Honoranda, Imitanda, Continenda, Appetenda, Abhorrenda. Et hæc de luce sufficiant. vide infra de Lumine & de videre, & supra de Lucerna & de illuminare &c.

Lumen.Luminare.

Nota q lumẽ est fluxus corporis luminosi. Lux A
.n.est ipsa forma lucis simplex, vnica & actualis, prout accipitur sub suo nomine generali, & prout omnibus rebus diuersimodè communicatur. Luminare autem est illud corpus mundum & politum quod est aptum natum ad receptionem istius lucis, sicut sol, cœlum, & stellæ. Lumen vero nihil aliud est quàm ille radius seu fluxus emanans & exiens ab ipso corpore luminoso. Verum quia generaliter & communiter lumen dicitur quicquid potest illuminare, ideo generaliter distinguamus secundum quòd lumen sumitur in scriptura. Et sic dico quòd est Lumen

Superius.
Interius.
Inferius.
Exterius.

¶ Et sic inuenitur Lumen

Stelleum.
Nubeum.
Igneum.
Aereum.

¶ Lumen stelleum venit à superiori. Et sic per lumen intelligitur spiritus sanctus vel Christus, q sunt sicut radij emanantes à patre, & ab ipso inferius venientes, & mundum illuminantes & irradiantes, sicut dicitur Esaiæ.60. Venit lumen tuum Hierusalem, & gloria domini super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo. Lumen nubeum latet in interiori, s.in ventre nubis. Et istud est lumen gratiæ & sapientiæ, quod in interiori cordis debet latere, & sicut lumen quod est in medio laternę, quod debet exterius per opera lucere. Iob.37. Nubes spargunt lumen suum. Lumẽ igneum latet in inferiori, sicut patet de lumine candelabri, qđ est consumptibile & defectiuum. Et per hoc intelligitur claritas prosperitatis mundanæ, quæ ad modum ignis licet videatur splendere, proprium tamen destruit & consumit subiectum, aliosq; per mala desideria calefacit. Et istud est lumẽ ad quod

quod sedens Petrus negauit Christum, sicut dicitur Luc.22. Vidit ancilla quædam ostiaria Petrum ad lumen sedenté. Lumen aereum lucet in exteriori. Et per illud potest intelligi vir perfectus. Vnde de viro perfecto dr̃ Lucæ.11. ꝙ lucerna nó ponitur sub modio, sed super candelabrũ, vt ingredientes videant

B lumen. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de lumine superiori.s. de Christo vel spiritusáncto, & exponamus illud Esa.60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuũ. Et aduerte hic ꝙ sicut lumen destruit seu impedit dormitionem (ideo dr̃ Surge) lumen acuit cognitionem (Ideo dr̃. Illuminare Hierusalem) lumé minuit infirmitatem (ideo dr̃ Venit lumen) lumé tribuit vtilitaté (ideo dr̃ Tuum) sic pro certo charissimi illud cęleste lumen in ista sua apparitione, incarnatione vel missione excitat torporé negligentium seu dormientiũ. ideo dr̃. Surge. Increpat errorem ignorātiũ. ideo dr̃. Illuminare Hierusalem. Mitigat dolorem ęgrotantium. ideo dr̃. Venit lumen. Inuitat amoré possidentiũ. ideo dr̃. Tuum. Est.n. istud lumen Dormientium excitatiuum. Ignorantium informatiuum. Ægrotantium conformatiuum. Indigentium fœcundatiuũ. Lumen.n. dormientes ad vigilandum excitat. Viatores ad ambulandum illuminat. Ægrotantes suo aduentu confortat. Omnibus etiam se diffundit & cõicat. ¶ Dico ergo ꝙ per illud lumen torpor negligentium excitatur, quod ostenditur cũ dicitur. Surge. Sicut.n. claritas luminis impedit dormitioné, quia.s. in loco obscuro melius dormitur quam in luminoso, & inde est ꝙ dormituri solent fenestras lumini claudere ne subintret, sicut etiá in aduentu luminis solent homines de lectis surgere, & ad opera sua prætendere & vacare, sic veré præsentia huius luminis nó sinit homines in peccatis dormire per negligentiam & torporem. Mali.n. & peccatores qui in peccatis suis dormire & quiescere volũt, istud lumen videre nolũt. Boni vero qui bona opera volunt facere, in aduentu huius luminis solent de lecto torporis & negligentiæ surgere, & se in bonis actibus exercere. Surge inquit.q.d. non dormias. Ephe.5. Surge qui dormis, & exurge á mortuis, & illuminabit te Christus. Sicut.n. orix per dimidium annũ dormiens in ortu caniculæ.i. illius stellæ surgit, & diligenter euigilans ad eius lumen respicit & attendit, sic boni in aduentu huius luminis debent surgere, & ad illud lumen per deuotionem aspicere, & se in splendore ipsius delectare. Sicut.n. aues nobiles & mundæ viso solis lumine solent surgere & volare, viatores solent ambulare, operatores solent laborare, sic veré charissimi in præsentia istius luminis nos debemus volare per contemplationé, debemus ambulare per bonam affectionem, debemus laborare per bonam operationem. vnde in Psalm. Domine in lumine tuo ambulabunt, & in iustitia tua meditabuntur. Ista tũ sunt cõtra peccatores qui de isto lumine nihil curant, similes immundis auibus quæ in lumine non ambulant. Latronibus, qui in tenebris necant. Infirmantibus, qui luminis tempore non laborant. Aues.n. immundæ.i. luxuriosi, latrones.i. auari & ambitiosi, infirmi.i. negligentes & desidiosi in isto lumine non delectantur, sed ei per peccatum obuiant & cõtrariantur, & ab ipso fugiunt & abscondutur. Vnde Iob.24. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt viá eius, nec reuersi sunt per semitas illius. Non sic ergo, quia veré nisi in nobis deficiat, per istud lumen torpor negligentium

C excitatur. Surge ergo inquit. ¶ Deinde dico ꝙ per illud lumé error ignorantium increpatur, cum dicitur. Illuminare. quasi dicat, nisi sit defectus tuus, non est tempus. Dominus.n. illuminatio mea, & salus mea. Spiritussanctus.n. nos illuminat interius inspirando, Christus vero nos illuminat exterius docẽdo & prædicando. Lucerna.n. pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Sed de ista illuminatione spirituali vide supra ille illuminare. ¶ Deniq; dico ꝙ per illud lumẽ dolor ægrotantium mitigatur, quod ostenditur cum dr̃. Lumen. Sicut.n. aduentus & præsentia medici cõfortat infirmum, in mare etiá per aduentum & præsentiam luminis infirmi consolantur & mitigantur, qui etiam in nocturno tempore grauantur, sic veré charissimi, peccatores & debiles debent per istius luminis ortum & aduentum cõsolari, & á peccatorum infirmitatibus mitigari, & eius præsentia delectari. Eccle.11. Dulce lumen & delectabile est oculis videre solem. Christus.n. dicitur vnctus, spiritussanctus dicitur vnctio & paracletus.i. cõsolator, Maria etiam dicitur maris stella, quia veré nos per istos vngimur & curamur, visitamur & consolamur, regimur & illuminamur. Venit ergo lumen. Ioan.12. Ego lux veni in mundum. Vide eá supra expositam de aduentu, vbi inuenies satis, & vide de venire. Dolor igitur ægrotantium mitigatur &c. ¶ Insuper dico D

ꝙ per istud lumen amor possidentium prouocatur, qđ ostenditur cum dicitur Tuum. Nullo.n. meliori modo poterat amorem tuum prouocare, quám ꝙ seipsum faceret tuum, se.s. tibi communicando, & vtilitatem & commodum procurando. Lumen.n. solet se omnibus communicare, & se alijs multis luminaribus tribuere & partiri, significans illud cœleste lumen qđ omnibus se communicauit & dedit, & se ad vtilitatem omniũ applicauit. Tuum inquit. Ita ꝙ ipse potuit dicere illud.1.Cor. 9. Cum essem liber ab omnibus, seruum omniũ me feci. Ideo docet scriptura Esa. 50. Ambulate in lumine ignis vestri. Et nota si vis ꝙ istud est lumen tuum ad tria necessaria facienda, videlicet vt per ipsum habeas. Iustitiæ æquitatem. Concordiæ bonitatem. Prudentię claritatem. Per istud.n. lumen habemus iustitiæ rectitudinem. Sicut.n. videmus ꝙ si lumen est in domo, æquissimè se habet ad omnes, ita.n. lucet pauperi sicut diuiti, ignobili sicut nobili, sic iste generaliter & æqualiter omnibus peccatoribus se diffundit, & quantum in se est, sine personarum acceptione se omnibus distribuit & effundit. Non n. est personarum acceptio apud Deum, sicut dicitur Rom.2. & Actuum. 10. Exemplum dans iudicibus & prælatis ꝙ lumen iustitiæ debent oĩbus æqualiter impartiri Esa.58. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & anteibit faciem tuam iustitia tua. Psal. Educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuũ tanquam meridiem. Quamuis multi sint hodie qui possint dicere cum damnatis illud Sap.5. Lumen iustitiæ non luxit nobis, & spiritus intelligentiæ non est ortus nobis. ¶ Itẽ per istud lumen habemus concordiæ vicissitudinem. Lumen.n. cœleste conciliat elementa contraria in mixto, quia.s. istud lumen concordauit & vniuit quicquid antea fuit discordatum. Nam per spiritussancti inspirationem, per Christi operationem, per virginis intercessionem, diuersitas Iudæorum & gentium fuit in vnitate fidei adunata. Discordia quæ erat inter patrem & peccatorem, fuit pacificata. Rancor etiam & inuidia quæ quotidie oritur inter homines, est quotidie reconciliata. Istud.n. lumen habet omnia pacificare & etiam concordare. Baruc.3. Disce vbi sit lumen oculorum & pax. ¶ Item per istud lumen habemus prudentiæ certitudinem. Quia scilicet per istud scimus quid faciendum & omittendum sit. vnde Sapien.6. Diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis. Et sic igitur bene dico quòd per istud lumen nos habemus iustitiam, concordiam, & prudentiam. Amor enim noster debet ad eum inclinari, & ad ipsum sicut ad illud quod propriè nostrum est, prouocari. Tuum inquit. Quod est contra illos qui toti volunt esse sui & non aliorum, & qui.s. alijs nolunt communicare in aliquo bona sua, sicut sunt auari &c. De quibus potest dici illud Ezec.32. Luna non dabit lumen suum. Sed non sic iste vel ista, quia.s. sicut visum fuit, iste est Lumen

Amoris prouocatiuum, quia tuum.
Doloris mitigatiuum, quia venit.
Erroris effugatiuum, quia illuminauit.
Torporis excitatiuum, quia fecit surgere.

¶ Et hoc sufficit de lumine superiori &c. Secundo dicendum E

est de lumine interiori. Et istud est lumen virtutum, quod intus in conscientia debet esse radicatum. Et istud nihil aliud est quàm gratia, sapientia, & honesta apparentia. Gratia enim est lumen habendum. Sapientia est lumen fundendum. Honesta apparentia est lumen videndum. Dico ergo quòd lumen habendum est, & istud est lumen gratiæ, sine quo anima non viuit neq; videt. Vnde gratia est propriè lumen vitæ, de quo habetur Ioã.8. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quamuis hodie multi videantur carere isto lumine, dicentes illud Psalm. Lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. ¶ Item est lumen fundẽdum, & istud est lumen sapientiæ & doctrinæ, quod nos ecclesiastici debemus alijs fundere, & sicut luminaria ministrare. De quo Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, vt luceant & illuminent super terram. Et fecit Deus duo magna luminaria. Luminaria enim firmamenti sunt bonæ personæ ecclesiasticæ, quæ lumine honestatis in Ecclesia debent lucere, & lumine doctrinæ habent alios erudire. Baruch.3. Stellæ dederunt lumen in custodijs suis. Tales enim debent habere lumen innatę rationis. Psalm. Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti lætitiam in corde meo. Lumen acquisitæ discretionis. Sapient.6. Diligite lumen sapientiæ. Lumen districtæ locutionis. Psalm. Lucerna pedibus meis verbum tuum,

& lumen semitis meis. ¶ Iterum dico q; est lumen videndum, & istud est lumen honestæ apparentiæ, quod alij in nobis debent videre, vt per bona exempla nostra cognoscant quid debeant facere, aut à quo cessare. Baruc. 3. Iuuenes viderunt lumen, & habitauerunt super terram. Vt sic cuilibet nostrũ possit dici illud Psal. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento. Et verè charissimi, nos debemus esse luminosi per scientiam, & per honestam conuersationem Deo & hominibus gratiosi, vt. s. ad exemplum nostrũ possint alij fieri virtuosi. Sap. 17. Totus orbis terrarum lympido illuminabatur lumine. Quod procul dubio est hodie contra multos, quia verè multi sunt hodie qui non sunt istud lumen triplex, & ideo non possunt dici illuminosi, immo sunt per diuersa crimina tenebrosi. Quia verè multi sunt qui carent

Lumine gratiæ in corde & conscientia.
Lumine doctrinæ in ore & eloquentia.
Lumine honestatis in conuersatione & apparentia.

Ideo dicitur Ezechię. 32. Solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum, & merere faciam omnia luminaria cęli, & dabo tenebras super terram &c. Sol. n. signat statum religiosorũ. Luna designat statum secularium clericorum. Luminaria vero designant statum secularium laicorum. Quia verè istę tres partes Ecclesiæ. s. Religiosi, Clerici & Laici, sunt hodie quàm plurimum tenebrati, & lumine gratiæ, doctrinæ, & bonæ apparẽtiæ denudati, ita q; breuiter tenebræ sunt hodie super terram. s. super totam Ecclesiam militantem. vnde Amos. 8. Tenebrescere faciam terrã in die luminis. Illud ergo sufficit de lu-
F mine interiori. ¶ Tertio dicendum est de lumine inferiori, & istud est lumen mundanæ prosperitatis. Sed de isto vide supra de lumine lunæ, per quod mundi prosperitas denotatur. Istud. n. lumen solum de nocte videtur, adueniente autẽ lumine solis non splendet amplius lumen istud. Quia. s. mundi prosperitas non habet locum nisi in nocturna beniuolentia huius vitæ, quando vero clara dies solis. i. claritas æternæ gloriæ venerit, tunc ista nihil pœnitus apparebit. Sicut. n. dicitur Apocal. 22. Beati non egebunt lumine lucernæ. ¶ Quarto dicendum est de lumine exteriori, & istud est lumen æternæ fœlicitatis, quod est extra & supra nos.

In quo beati iocundantur & delectantur.
A quo damnati fugantur & reprobantur.
Quod viri sancti affectant & contemplantur.
Quod viri impij contemnunt & dedignantur.

¶ Dico q; beati in isto lumine delectantur, sicut dicitur Eccle. 6. Dulce lumen, & delectabile oculis videre solẽ. Vnde. 1. Petri. 2. dicitur q; Deus de cœlo nos vocauit in admirabile lumẽ suum. ¶ Item damnati ab isto lumine excluduntur. Vnde in Psalm. dicitur. Introibit in progenies patrum suorum, & vsq; in æternum non videbit lumen. ¶ Item perfecti istud lumẽ affectant & cõtemplantur. Vnde de tali desideratiue videbatur loqui Thobias Thobiæ. 5. Quale gaudium mihi est, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Et in Psal. dicitur. In lumine tuo videbimus lumen. ¶ Item impij istud lumen contemnunt & dedignantur, quia. s. noctua plus diligit lumen lunæ quàm lumen solis. Sic peccatores magis amant lumen mundanæ prosperitatis quàm lumen æternæ fœlicitatis. vnde Iob. 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini. De isto ergo lumine bene concluditur Iaco. 1. Omne inquit datum optimum, & omne donũ perfectum, de sursum est descendens à patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quod nobis concedat &c.

Luxuria.

Nota q; luxuria dicitur à luxu, quod est superfluitas, sicut patet, quia arbor dicitur luxuriari, quãdo in ramis inutilibus plus solito abundat. Veruntamen propriè & specialiter luxuria dicitur quæcunque delectatio carnis prætetquam in matrimonio licito & honesto. Vnde dicit Hugo quòd luxuria est concubitus carnalis, & desiderium contra rationem influens. Si vis de luxuria videre detestationes, species, occasiones & remedia, longum esset dicere, sed vide in Mauricio vbi ista prosequitur ad plenũ. Cum. n. intẽtiones meæ nõ sit in isto opere otii prosequi materias in quibus ad plenũ possunt inueniri auctoritates vocales & themata, & hoc ad illum finem q; si habeatur thema, statim inueniatur sua materia prosecuta, & cum de luxuria non sint auctoritates vocales, superfluum reputaui tractatum super hoc dilatare, maxime cum in infinitis locis & inferius & superius possint inueniri auctoritates variæ & exempla sicut in fine tabula denotabit. De omnibus enim materijs moralibus fit mentio in alijs titulis quasi in locis infinitis. Et ideo nisi abundet valde materia moralis in auctoritatibus & thematibus, superfluũ est de eis facere mentionem. Omitto ergo materiam istam gratia breuitatis. Verũtamen ne sicco pede circa istam materiam in suo titulo transeamus, notabimus quòd luxuria multas habet malas conditiones propter quas est ab hominibus fugienda. Est enim luxuria

Fallax & insidiosa.
Tenax atq; glutinosa.
Vorax & ingluuiosa.
Procax & non verecundosa.
Turpis & non speciosa.
Mollis & deliciosa.
Grauis & iniuriosa.
Ardens leuis & impetuosa.
Indigens & penuriosa.
Latitans & caliginosa.
Pœnitens & singultuosa.
Discordans & tumultuosa.
Enormis & portentuosa.
Insatiabilis & super clamorosa.
Intolerabilis & periculosa.

¶ Dicamus ergo primo q; luxuria est fallax & insidiosa. Ista est. n. sicut ille serpens insidians crocodillo, qui inuolutus luto labitur in faucibus crocodili dum dormit & tãdem in ventrem ingrediẽs hunc occidit. Luxuria enim insidiatur hominibus, & maxime illis qui dormiunt in delicijs & prosperis huius mundi, quæ faciliter labitur in interiora ventris per appetitus & tentationes, hominem scalpit per delectationes, mordet tamen tandem & occidit per consensus & operationes. figurata in serpente illo qui insidiatus est primis parentibus, de quo dicit historia scholastica quòd vultum habebat virgineum, & ideo mulierem decepit, quæ postmodum ad transgressionem virum traxit, sicut ponitur Gene. 3. Quia reuera serpens. i. luxuria cuius venenũ faciliter serpit per corpus, sub specie virginei vultus idest alicuius complacentiæ vel amoris mulierem primo idest sensum decipit, & per illum, virum idest rationem consentientem corrumpit. Ista est igitur fallax & insidiosa, quia reuera illud peccatum insidiatur melioribus & maioribus. Vegetius enim in libro de arte militandi docet quòd qui publicè & ex equo nescit pugnare, debet per insidias dimicare. Sic verè facit luxuria, quæ apertè & patenter non potest iustos vincere, & ideo per fraudes solet eis insidias ponere, vt ipsos possit destruere & grauare. Insidiatur enim vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. Vnde de meretrice idest de luxuria dicitur Prouerb. 23. quòd fouea profunda est meretrix, & puteus angustus aliena. Insidiatur in vijs quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Et reuera sicut videmus quòd multa castra perduntur & capiũtur per insidias inimicorum, qui scilicet dum vigilant & in insidijs latitant, & vident castra incaute aperiri vel custodiri, subito se ingerunt & subintrant, sic verè dico quòd non est dare castrum, hoc est dictu, personam vel statum, quin luxuria latitans & insidians se ingerat & subintret, si per inaduertentiam & negligentiam via pateat. Et ideo dicit Ambr. quòd luxuria tantæ est improbitatis quòd vbi se ingerit, reserat palatia principũ, penetrat cameras prælatorum, possidet aulas clericorum, subuertit currus contemplatiuorum, rumpit cellulas religiosorum, in senibus fumigat, in iuuenibus militat, mulieribus imperat, totum fœdat, totum inficit, totum aquis diluuij consumit. Patet igitur quòd ista est fallax & insidiosa. ¶ Secundo dico quòd luxuria est te- C
nax & glutinosa. Ex quo enim luxuria hominẽ in laqueis suis ceperit, & apud se captauerit, vix aut nunquam ipsum abire permittit. Vnde de mala muliere, id est de luxuria dicitur Ecclesiast. 7. quòd vincula sunt manus eius, & sagena cor eius. Captiui enim postquam sunt in vinculis, nunquam per se exeunt. Pisces vero postquam sagenam intrant, non euadunt. Sic verè postquam homines in laqueos luxuriæ se iniecerint, nunquam per se & sine speciali Dei adiutorio inde recedunt. Matthæi. 5. Amen dico tibi, non exies inde. Et nota quòd luxuria bene cõparatur sagenę, quæ scilicet constat ex multis anulis inuicem concathenatis, quia scilicet luxuria pluribus malis conditionibus vtitur, in quibus quãto quis magis inuoluitur, plus ligatur. Istos xũt anulos istius sagenæ sic animam inuoluentes qui sint, declarat Gregor. in moral. sic inquiens. Ex quo inquit semel luxuria mentem alicuius inficit, vix eum per bona desideria aliquid cogitare amplius permittit, quia. s. Ex suggestione oritur cogitatio. Ex cogitatione affectio. Ex affectione delectatio. Ex delectatione consensus. Ex consensu operatio. Ex operatione consuetudo. Ex cõsuetudine desperatio.

Ex desperatione

Ex desperatione peccati defensio. Ex defensione gloriatio. Ex gloriatione damnatio. Ecce ergo quot laquei, quot cathenæ. Bene est igitur tenax, atq; glutinosa. Compara etiam si vis bitumini asphalti, aliter asphalti, quod inuenitur sm Isido. in Iudæa, quod ligna linita taliter tenet & glutinat, ꝙ nisi rumpantur ligna, iunctura perpetuo perseueret. quia. s. ita solet luxuria mentes suorum ligare & stringere, ꝙ sola ruptura mortis solet ipsius glutinum rumpere vel laxare. Sicut de illo presbytero curato legitur qui vsq; ad mortem tenuerat concubinam, cũ autem moreretur & consuleretur sibi ꝙ dimitteret eam, & cũ medici dicerent ꝙ vltra tres dies viuere non valebat, respondit ꝙ, toto tempore vitę suæ fideliter adhęserat sibi, & ꝙ Deus ipsum malediceret si pro tribus diebus ipsam dimitteret. Est
D igitur luxuria tenax atq; glutinosa. ¶ Tertio dico ꝙ luxuria est vorax & ingluuiosa. Vult. n. luxuria bene pasci, quia sicut venter & genitalia membra inuicem sunt vicina, sic luxuria & gula vicina sunt, quæ inuicem sunt propinqua, quod satis apparuit in Loth, qui ebrius proprias filias luxuriosè fędauit. vnde Prouer. 20. Luxuriosa res est vinum. vnde Greg. in moralibus. Penè semper epulas concomitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis voluptate resoluitur, cor ad inane gaudium relaxatur. Vnde de filio proteruo dr̃ Deu. 21. ꝙ comessationibus vacat, & luxuriæ atq; conuiuijs. q. d. Comessatio & gula luxuriam excitant. Luxuria vero lauta conuiuia desiderat. Iaco. 5. Epulati estis super terrã, & in luxurijs vestris enutristis corda vestra & c. Est igitur luxuria vorax & ingluuiosa. ¶ Quarto dico ꝙ luxuria est procax & non verecũdosa. Constat. n. quòd luxuriosi sunt præ cæteris peccatoribus insolentes & inuerecundi, sic ut de meretrice legitur Hier. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Quia. s. tales in luxuriæ actibus non verecundantur, sed in ipsis gaudent, lætantur & gloriantur. Similes Syrenis, quæ sunt monstra marina similitudinem virgineam & fœmineam in vultu prætendentia, quæ. s. sunt animalia luxuriosa & concubitum humanum appetentia; homines tamen in fine deuorantia & comedentia, quæ. s. in lusibus & cantibus gloriantur, & quanto maior tempestas in mari insurrexerit, tanto plus lætantur. Sic verè personæ luxuriosæ inuerecundæ cantant & ludũt, & quanto tempestas damnationis æternæ ipsis grauior imminet, tanto magis gloriantur & canunt, & amplius per inanem lætitiam insolescunt, dicentes illud Sap. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant, nullum sit pratum quod non pertranseat luxuria nostra, nemo sit exors luxuriæ nostræ, vbiq; relinquamus signa lætitiæ nostræ.
Et nota ꝙ dicit. Nemo sit exors luxuriæ nostræ; quia reuera tales proci & procaces & inuerecundi neminem reputant dignum laude, nisi qui luxuriosè viuit. Est igitur procax & non verecundosa. ¶ Quinto dico ꝙ ista est turpis & non speciosa.
E Ad literam. n. luxuriæ actus est turpis, & illos etiam qui ipsam exequuntur, facit non solum quo ad animam, immo & quo ad corpus, vitam, conuersationẽ & famam, viles & turpes. Quid. n. turpius est quàm ꝙ animus deiformis, capax beatitudinis, socius angelis, captiuus a carne trahatur, & ad fęda & immunda opera, etiam renitente conscientiæ scrupulo voluntarius inducatur? Vnde Valerius lib. 9. vbi agit de Hãnibale hyemante apud Cãpanos dicit sic. Quid luxuria fœdius? quidve ea damnosius? à qua virtus atteritur, ratio languescit, sopita quoque gloria in infamiam commutatur, & animi vires & corporis expugnantur. ¶ Sexto dico ꝙ ista est mollis & deliciosa, vult. n. luxuria habere mollitiem corporum, mollitiem operum, mollitiem ciborum, mollitiem vestimentorum. Est. n. secundũ Isid. quidã piscis qui dicitur mulus, eo ꝙ sit mollis & tenerrimus, quo si quis plus debito vsus fuerit, aciem oculorum hebetat, & odorem piscis in eo generabit. Talis est luxuria, quæ. s. mollis est & deliciosa, quia reuera ista sua mollitie oculos intellectus & rationis hebetat & conturbat, & odorem bonę famę in odorem piscis & in opinionem grauem & infamem commutat. Luxuria etiam mollis ex eo dicitur, quod animos eneruat & dissipat, ita ꝙ qui ipsam sequitur, ad cũcta vitia remollitur. vnde Hugo de sancto victo. dicit quòd luxuria est immoderata carnis petulantia, importunæ lues, dulce venenum, perniciosa potatio, quæ & corpus debilitat, & animum remollit. Est
F igitur mollis & deliciosa. ¶ Septimo dico ꝙ ista est grauis & iniuriosa. Luxuria. n. iniuriatur Deo, quia eius fœdat imaginem. Sibi ipsi, quia suam propriam dissipat animam. Proximo, quia suam maculat filiam vel vxorem, quod potissimè patet in adulterio vel in incestu. Luxuria. n. non est contenta malò proprio, immo vt cõmuniter vult iniuriose viuere in alieno. Quia. s. luxuriosi aliorũ filias & vxores pro posse maculant, & quandoq; alienas filias stuprant & fœdant, & quandoque proprias consanguineas inficiunt & defraudant quandoq; sponsas ipsius Christi virgines sanctimoniales fœdare & corrumpere magis tentant, & quanto vident personas erga Deum meliores, tanto ipsas inuadunt fortius & impugnant. Teste. n. Hiero. in epistola. Libidinosa mens ardentius honesta persequitur. Ecce ergo quomodo omnibus iniuriatur luxuria. s. Deo, sibi, & proximo. Deo, quia imaginem Dei in vultu suo expressam non reueretur, sed sicut dicitur. 1. Cor. 6. tollit membrum Christi, & facit membrum meretricis. Sibi, quia qui fornicatur, peccat in corpus suum. Ibidem. Proximo insuper, quia contra legem concupiscit & rem & vxorem proximi sui. Exod. 20. & Deute. 5. Et illud Hiere. 5. Æqui amatores in fœminas, vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Proprio nihilominus generi; quando. s. illas fœdant, quæ sunt de sua parentela, quia. s. sicut de talibus dicitur Oseæ. 4. Furtum & adulteriũ inundauerunt super terram, & sanguis sanguinem tetigit. Sanguinem dico. s. illos vel illas de sua consanguinitate. Et tamen scriptũ est Esa. 9. quòd vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem; & cibus ignis. Naturæ nihilominus iniuriantur, inquantũ iuxta apostolum Ro. 1. In semetipsis per mollitiem & Sodomiam propria corpora sua contumelijs afficere non verentur. Et tamen scriptum est. 1. Cor. 6. Neq; adulteri, neq; molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt. Est igitur luxuria grauis & iniuriosa. Nam sicut dicit Augu. li. 15. de ciui. Dei, Sicut iniquum est cupiditate possidendi transgredi limitem agrorum, ita iniquũ est libidine concubendi transgredi limitem morum. Iniqua est ergo & iniuriosa. ¶ Octauo dico quòd luxuria feruis est & impetuosa. Est. n. sicut ignis in stupa, qui subito & ex arrupto omnia succendit cum impetu. Membra. n. humana sunt stupea, & ideo subito per luxuriam fiunt ignea. Ignis. n. alter est sicut ignis qui inuenit in montibus ephestijs in lycia, qui cremat omnia, etiam lapides, nec aqua potest extingui, veruntamen tunc extinguitur, quando terra aut fenũ desuper aspergitur, sicut dicit Pli. de naturali mũdi historia in fine li. 2. Quia reuera ignis luxurię ita est fortis & impetuosus & maxime quando bitumen aut pinguedo carnalium deliciarum concomitatur eundem, ꝙ etiam lapides. i. viros lapideos atq; fortes & in bono proposito stabiles & potentes suppeditat & assumit, & eos superat atq; vincit. Quia. s. sicut dicit Hiero. in epistola matri & filiæ, mentes ferreas libido domat. Patuit in Sãsone fortissimo, Dauid sanctissimo & strenuissimo, Salomone sapientissimo, quos luxuria superauit. Nulla enim aqua sapientiæ aut prosperitatis mundanæ ad hunc ignem extinguendum potest sufficere, quinimmo talia ipsum amplius solent augmentare. Sap. 17. Ignis in aque valebat supra suam virtutem. Sola. n. terra seu fœnum. i. sola consideratio terrenitatis & mortalitatis & humanæ vilitatis, quæ. s. fœnum & terra dicitur, (Esa. 40. Omnis caro fœnum) ad talem ignem luxuriæ extinguendum proficit, & ad ipsum superandum huiusmodi sola consideratio conualescit. Sicut enim beatus Bernar. dicit, Nihil æquè valet ad domandum carnis vitia, sicut considerare qualis futura sit caro mortua. Ardens est ergo & impetuosa. vnde Hieron. in epistola. O ignis infernalis luxuria, cuius materia gula, cuius flamma superbia, cuius scintillę praua colloquia, cuius fumus infamia, cuius cinis inopia, cuius finis gehenna. Est igitur luxuria ardens & impetuosa. ¶ Nono dico G
quòd luxuria est indigens & penuriosa. Constat enim quòd luxuriosi laute volunt viuere, preciosè vestiri, nihil laborare, & ocium sectari, ex quibus paupertas & indigentia solet sequi. vnde August. in lib. de doct. christiana dicit. Luxuria Deo & hominibus & virtutibus est inimica, perdit enim omnem substantiam, & dum ad pœnitentem allicit voluptatem, futuram non recogitat paupertatem. Figura si vis est Luc. 15. de filio prodigo, de quo dicitur quòd dissipauit substãtiam suam viuendo luxuriosè &c. ¶ Decimo dico quòd luxuria est latitans & caliginosa, quia scilicet semper vult fieri in locis abditis & obscuris propter turpitudinem suam ne videatur, sicut etiam de vrsis qui more humano inuicẽ coeunt, dr̃. Et dicitur ꝙ qñ volunt insimul carnaliter, conuenire, profundissima & abdita loca quærunt. Oculus. n. adulteri obseruat caliginẽ, dicens, nõ me videbit oculus. Iob. 24. ¶ Vndecimo dico ꝙ ista est pœnitens & singulruosa. Licet. n. homo rationalis per luxuriã inuoluatur, & ad actus veneris inclinetur, attendens tamen ad

& secundo Machabæorũ libris, interpretaturq; Machabæos, protegẽs vel protector, seu percutiens aut ingeniosos, merito põt significare viros in virtutibus strenuos, fidei, legis, iustitię & innocentiæ zelotypos, subditorũ duces, principes vel prælatos, qui.s. templum Ecclesiæ in cultu & virtutũ ornatu mundant & reparant, & qui vitia persequuntur, & impios puniunt atq; fugant qui.s. sunt ingenio & discretione pollentes, bonos protegentes & defendentes, malos vero percutiẽtes & punientes, & si necesse fuerit, pro fide & iustitia subire mortem nullatenus recusantes. Vnde de quolibet tali principe vel prælato potest dici illud. 1. Mach. 3. Surrexit inquit Iudas qui vocabatur Machabæus, & adiuuabant eum fratres sui, & præliabãtur prælium Israel cum lætitia, & dilatauit gloriam populo suo, & induit se lorica sicut gigas, & protegabat gladio suo castra, & similis factus est leoni in operibus suis, & persecutus est iniquos, perscrutans eos. &c. Applica prout volueris ad quemlibet virum iustum militem, principem vel prælatum. &c.

A **Macedonia. Macedo.** Nota ꝙ Macedonia Gręciæ est prouincia, in qua.s. Alexander Macedo regnauit, quæ prædicante Paulo & alijs discipulis fidem Christi credidit & suscepit. Interpretatur autem Macedonia combusta vel combustio, siue antecedens vel orientalis &c. Potest.n. Macedonia significare Ecclesiam, quæ.s. combusta est aduersitate, orientalis est puritate & sanctitate, antecedit omnes alias sectas auctoritate & dignitate. Et sic dico ꝙ Macedonia signat virum iustum, qui.s. zelo charitatis comburitur, semper in virtutibus proficiendo in melius nascitur seu oritur, & sic dignitate & bonitate alijs antefertur. Act. 16. Vir Macedo quidam erat stans &c. Vbi nota quòd talis est vir ingens & vigorosus. Macedo idest combustos. Seu ardens & rigorosus. Macedo idest combustio. Simplex non variosus. Quidam. Firmus non ruinosus, quia erat stans &c. Prosequere si vis.

A **Maceria.** Nota ꝙ maceria propriè dicitur paries ad clausuram institutus & factus, luto & lapidibus cõpositus, & ad tuitionem domuũ & agrorum in circuitu ordinatus. Igitur nota ꝙ in scriptura reperitur Maceria

Naturalis.
Temporalis.
Spiritualis.

Est dico maceria naturalis, quæ designat corporis structuram, quia reuera corpus humanum maceria dicitur, pro eo ꝙ infra illud anima continetur atq; clauditur, & pro eo ꝙ luto & lapidibus.i. carne & ossib⁹ fabricatur, quodque fragili stẽmate composita faciliter destruitur & faciliter reformatur. & de hoc dicitur in Psalm. quòd scilicet homo similis est parieti inclinato, & maceriæ depulsæ. Depulsa fuit ista maceria in Christo qñ mortuus est in cruce, & perforata & fracta fuit ista maceria quãdo corpus eius fuit clauis & lancea perforatum. Ideo sicut in foraminibus maceriarum solent Columbæ nidificare, sic verè in Christi vulneribus solent deuotæ animæ per iugem memoriam latitare Canti. 2. Veni columba mea in foraminibus petrę, in cauerna maceriæ. Magna fuit illa cauerna lateris qñ fuit lancea transfossum &c. ¶ Item dico ꝙ est maceria temporalis, quę designat rerum armaturã, videlicet protectionem & iuuamen, quod potest quis habere à mundanis amicitijs, à terrenis diuitijs à proprijs industrijs & malitijs. Istæ.n. sunt quædam maceriæ & clausuræ, quædam subsidia & protegmina. Sũt dico maceriæ quæ facile destruuntur, & quæ occasione modica diruuntur. Psal. Vt quid destruxisti maceriam eius, & vindemiãt eam oẽs transeuntes viam, exterminauit eam aper de silua? Et loquitur de qualibet persona ad similitudinem vineæ. Veruntamen de malis qui hic abundant prosperitate, dr̃ in Psal. Non est ruina maceriæ, neq; transitus neq; clamor in plateis eorum, beatum dixerunt po-
B pulum cui hæc sunt. ¶ Item dico ꝙ est maceria spiritalis, quæ designat virtutum clausuram. Virtutes.n. & mãdata Dei sunt maceriæ quibus clauditur & custoditur anima viri iusti. Etiã boni viri & boni prælati sunt maceriæ quibus defenduntur tenentur & proteguntur Ecclesiæ Iesu Christi. Vnde Christus loquens de vinea sua.i. de anima vel Ecclesia dicere potest illud Oseę. 2. Sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria. Veruntamen aduerte ꝙ maceria mãdatorum quæ claudit & defendit animam ab ingressu animalium.i. vitiorum & demonũ, hodie in multis vt plurimum est destructa. Et ideo vinea dñi Sabaoth,.s. anima, est quandoque multipliciter dissipata. vnde Prouer. 24. Per agrum hominis pigri transiui, & per vineã viri stulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerant superficiem eius spinæ, sed & maceria lapidum destructa erat. Expone sicut alibi. In maceria bonarum personarum, quæ etiã claudit & defendit Ecclesiam, hodie procul dubio est confracta. Vnde dñs in similitudinem ingratæ vineæ, loquitur de Ecclesia, Esaiæ. 5. dicens. Quid ergo inquit faciã vineæ meæ, auferam sepem eius, & erit in direptionem. Diruam maceriam eius, & erit in conculcationem, & ascendent super eam vepres & spinæ, & mandabo nubibus desuper ne pluant super eam. Ista expone de vinea Ecclesia à domino propter peccata sua, & propter destructionem spiritalis maceriæ derelicta, sicut ad literam videmus hodie. Nam sepes & maceria bonarum personarum & prælatorum deficiunt, & spinæ & vepres.i. malæ steriles & inutiles personæ totum dissipant & confundunt. Et ideo tyranni vineam istam conculcant & diripiunt, nubesque cœlestis influentiæ & gratiæ ipsam hodie parum imbuunt, irrigant ac perfundũt. Sic igitur patet quomodo maceria sumitur tribus modis. Vide vbi Paries &c.

Machina. Nota ꝙ machinæ dicuntur instrumenta bellica ad deijciendum muros & turres, & ad iaciendum lapides ordinata. Et sic dico ꝙ machinæ significant in bono omnia illa cum quibus turres & ædificia vitiorum munitionesq; diabolicæ possunt destrui vel cassari, sicut sunt virtutes, mandata, prædicatorum verba, & sacræ paginæ documenta. Talibus.n. machinis vtũtur.s. docti viri ad ædificia diabolica prosternenda, & ad ipsorum molimina subuertẽda. Exemplo illius regis Iudæ qui dicebatur Ozias, de quo dicitur. 2. Paral. 26. ꝙ ipse fecit in Hierusalem diuersi generis machinas, quas in turribus collocauit & in angulis portarum vt mitterent sagittas & saxa grãdia. Expone. In malo vero signãt diabolicas tentationes, hæreticorũ machinationes, fraudulentorum & proditorum adinuentiones, tyrannorum potẽtiam, & ipsorum crudeles inuasiones, quibus.s. ædificium animæ, fidei vel Ecclesiæ quatitur, & quibus virtutum firmitas dissipatur. Vnde de Aman dicitur Hester. 16. quòd quibusdam nouis & inauditis machinis Mardocheum & Hester petiuit in mortem. Vnde. 2. Machab. 12. dicitur quòd in ciuitate Efron machinæ multæ & telorum erat apparatus. Cætera omitto, quia paucæ sunt auctoritates. A

Mactare. Mactare idẽ est quod tam malleo quàm gladio animal morti dare, sicut est quando bos malleo percussus perimitur, & potissimè quando animal ad immolandum seu sacrificandum primo malleo percutitur, & post ad extrahendum sanguinem gladio perforatur. Breuiter ergo vide per longum scripturę, quia mactare vt communiter non accipitur nisi pro morte animalium Deo offerendorum, seu hostiarum aut holocaustorum. Et ideo distingue ꝙ quidã Deo offerendi & præsentandi mactantur per pœnitentiã. Quidam per martyriũ. Quidam per humilitatem &c. Transeo, vide de morte, & in alijs titulis synonymis. A

Macula. Nota ꝙ macula accipitur pro immunditia, & sic visum est sufficienter supra in illa auctoritate de luce. Speculũ sine macula, & imago bonitatis dei. Vide ibi in quarto membro auctoritatis. Item accipitur pro signo velleris vel coloris, sicut de Pardo & de Panthera dicitur ꝙ habent pelles maculis plenas.i. diuersis coloribus orbiculis & picturis. Et talis maculositas nihil aliud est quàm coloris varietas, quæ vt communiter signat in bono, quamuis aliquando significet in malo. Signat.n. virtutum ortum & varietatem, & conuersationis picturam & formositatem. & sic loquitur Gen. 30. vbi fœtus qui erant varij & maculosi, cesserũt in partem Iacob. quia.s. tales qui sunt in vestitu deaurato, circundati varietate, cedunt finaliter in partem Dei. Posset etiã significare in malo, & sic signat curiositatem conuersationis, sicut de quodã verme coloratissimo dicit Isidorus ꝙ quot habet colores, tot habet dolores. Sed vide supra de Colore &c. Omitto gratia breuitatis. Et si vis potes vlterius aliquid dicere de illis qui spiritualiter per vitia maculãtur, similes porcis, qui tunc potissime delectantur, quãdo in luto & fœcibus amplius maculantur. Et ideo sicut videmus ꝙ porci taliter maculati in aulis & cameris nõ admittuntur, ne forte omnia alia per eos polluantur, sic peccatores in palatium & camerã summi regis,.s. ad Ecclesiam tam militantem quàm triumphãtem non debent intrare permitti, ne alios forte per ipsos contingat vitijs maculari, vel oculos summæ maiestatis offendi. Omnia .n. quæ habent aut faciũt peccatores, sunt vt communiter maculata, & oculis summæ maiestatis indignata. Nullus.n. mundus homo

dus homo vellet libenter sibi ministrari in camera vel in mensa per hominem maculatum, vel luto seu stercore inquinatũ. Figura Leuitici.22. vbi dicitur. De manu alienigenę non offeretis panes Deo vestro, aut quicquid aliud dare volueritis, quia corrupta & maculata sunt omnia. Et nota si vis quòd in scriptura reperitur Macula in

Carne.
B Veste.
Ore.
Fauce.
Facie.
Luce.
Pariete.
Visione.
Manu.
Sinu.

Primo dico q macula in carne est luxuria. Ista.n.macula maculauit Ruben cubile patris sui quando concubuit cũ concubinis ipsius. Gen.35. Vnde sibi dicitur Genes.49. in maledictione patris. Ruben inquit non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius & bene dicit. Non crescas, quia reuera macula luxuriæ facit hominem descendere tam in virtutibus quàm in bonis operibus, exemplo Salomonis, qui postquam se dedit luxuriæ, decreuit in virtutib⁹ & in fama. Vnde sibi dicitur Eccl. 47. Inclinasti fœmora tua mulieribus, potestatem habuisti in corpore tuo, dedisti maculam in gloria tua. Non sic charissimi, sed simus absq; macula carnis, iuxta illud Iudæ. Odientes eam quæ carnis est, maculatam tunicam. ¶ Secundo dico q macula vestis est auaritia. Vestis.n.exteriorem substantiam signat, in qua pro certo macula ponitur, quando indebita parcitas & auaritia comitatur. Ista.n est macula lepræ, quæ vestem in qua erat, comburi faciebat, sicut dicitur Leui.13. Talem maculam non habebat ille de quo dicitur Eccle.31. Beatus diues qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt, nec sperauit in thesauris pecuniæ. Quis est hic, & laudabimus eũ? quasi diceret. Pauci sunt tales diuites. ¶ Tertio dico q macula seu maculæ oris sunt vaniloquia, videlicet iactantia, detractio, garrulitas, & similia. Macula n.& immunditia porci maxime apparet in ore. Vnde de vitio linguæ dicitur Iacob.3. Lingua inquit ignis est, & vniuersitas iniquitatis constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotã natiuitatis nostræ ¶ Quarto dico q macula faucis est gastrimar
C gia, hoc est dictu, vitium gulæ. Magna.n.est macula in moribus, quando quis gulæ delicijs est infectus. De quibus dicitur in canonica Iudæ. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, arbores autumnales. Semetipsos pascentes inquit, quasi diceret. Isti non curant de pauperibus pascendis, sed de se solum. Nubes sine aqua dicuntur, & arbores sine fructu, quia.s.alios non irrigãt neq; pascunt.2. Pet.2. Maculæ delicijs affluentes in conuiuijs suis. ¶ Quinto dico q macula faciei est insolẽtia seu etiam inhonesta apparentia. In facie.n.nõ bene sedet macula, quia etiã si omnia alia membra sunt pulchra, totũ nihil est si facies fuerit maculata. Sic verè si totum corpus morale virtutibus sit decorum, in facie tamen quæ præ cęteris membris emicet semper nuda, hoc est dictu, in exteriori conuersatione si sit macula alicuius conditionis inhonestæ & insolentis, totũ inficitur, & tota virtutum aliarum congeries deturpatur. Et inde est q summè cauent pulchræ personæ ne facies appareant maculatæ. Quamuis.n.luna sit pulcherrima, quãdo tamen consideratur illa macula quæ apparet in ipsa, totam suam pulchritudinem reddit infamem. Ideo bene dicitur viro perfecto Iob.11. Si iniquitatem quę est in manu tua abstuleris à te non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc leuare poteris faciem tuam absq; macula, & eris stabilis, & non timebis. ¶ Sexto dico q macula in luce est infamia. Sicut.n.speculum nouum ad aspectum mulieris menstruatæ maculam contrahit, quæ per quamcunq; fricaturam postea non recedit, luna etiã licet clara quandam innatam maculam secum portat, quæ ipsius pulchritudinem maculat & deturpat, sic infamia impressa alicui etiam iniustè, solet fricatione seu purgatione qualibet non obstante, ipsius ossibus inhærere, & claritatem sui nominis aliqualiter obscurare. Hierem.2. Si laueris te nitro, maculata es. Cauendum est igitur à tali macula, quæ sic difficiliter mundatur. Vnde Eccl.33. In omnibus operibus tuis præcellens esto,
D ne dederis maculam in gloriam tuam. ¶ Septimo dico q macula parietis est superbia. Alti.n parietes secundum legem dicebantur quandoq; contrahere maculam lepræ, sicut dicitur Leuitici.13. Quæ macula erat quandoq; causa quare totus paries destruebatur, vel tanquam maculatus & immundus abominabatur & horrebatur. Reuera talis est macula superbiæ, quia.s.ista est quæ altos parietes plus inuadit.i.altas & solẽnes personas, & etiam quandoq; causa est q temporaliter & spiritualiter destruuntur, & q in aliorum abominationem vertuntur. vnde Deute.17. Non immolabis domino Deo tuo ouẽ aut bouem in quo est macula, quoniam abominatio est sequitur. Nullus deinceps in quo nescat superbia. Bos.n.cum cornibus superbos, & ouis cum vellere diuites signant. Talibus præcipitur Eccl.33. Ne dederis maculam in gloriam tuam. ¶ Octauo dico q macula in oculo seu in visu est malitia seu etiam inuidia. Quidam.n.sunt qui in visu & in oculo cõsiderationis suæ semper habent aliquam maculam alicuius sinistræ intẽtionis, inuidiæ vel proditionis. Isti sunt in quibus videtur dominari constellatio lunaris, quia secundum astrologos, qui in lunæ oppositione siue plenilunio nascuntur, macula vel alio vitio in oculo raro carent, & semper habent sinistrum oculum dextro grossiorem, sicut ponit liber de proprietatibus rerum. Luna .n.mutabilis est inconstantia seu rerum abundantia, quia pro certo illi qui istis sunt subditi vel amici, sunt in oculo considerationis, per maculas inuidiæ & malitiæ multotiens deprauati. vnde Leuit.21. Homo qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cęcus fuerit, si claudus, si paruo vel grandi vel torto naso, si fracto pede. Sequitur. Albuginem habens in oculo suo. Omnes.n.istæ per maculam possunt referri ad peccata malitiæ & inuidiæ, seu etiam fraudis, proditionis & fallaciæ, quia.s.ibi apparet claudicatio tortuositas, fractio, cecitas, & non recta incessio vel operatio. Expone & dilata melius. ¶ Nono dico q macula in manu est E
iniustitia. Et reuera qui habet manus maculatas nõ est dignus venire ad mẽsam hominum honestorum. Et ideo homo solet manus suas lauare & tergere, vt immaculatus valeat apparere. Sic verè dico q si in manibus.i.operationibus nostris appareat macula iniustitiæ, nunquã digni erimus accedere ad mensam cœlestis gloriæ, seu etiam ad mensam prælaturæ vel eminentiæ. Illic.n.non debet admitti nisi ille qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam, & qui loquitur veritatem &c. Quod tamen est contra multos iudices & prælatos, & etiam contra symoniacos, qui.s.manus habent muneribus maculatas. Contra etiam impios & crudeles, qui sanguine innocentiũ maculant manus suas, contra quos dicitur Iob.31. Si declinauit pes meus de via, & secutus est oculus meus cor meum, & manibus meis adhæsit macula, seram, & alius comedat, & progenies mea eradicetur. Et reuera illa sæpe contingunt, quia.s. illorum qui per iniustitiam & symoniam maculati ditantur, & maculantur, & in acutum altitudinis exaltantur, progenies & familia nõ perseuerat, sed eradicatur. ¶ Decimo dico q macula in abscondito seu in sinu est hypocrisis seu blanditia. Ista .n.interius latet. Vnde Hieremiæ.2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tua. O quot sunt hodie tales, qui.s exterius sunt loti & mũdi, interius vero diuersis vitijs maculati. Non sic homo, sed sit speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. Sap.7. Igitur dico q quã talibus maculis est infectus, Deo seu Dei seruitio nullatenus est acceptus. Beati ergo immaculati qui ambulant in lege domini. Sufficit. Vide supra vbi immaculatus.

Madian. Nota q Madian fuit filius Abrahæ & Cœturæ, sicut dicitur Genes.25. à quo populus Madianitarum, qui quamuis circuncisionem reciperent, idola tamen colebant, & populis Israel inimici erant, & ipsis inuidebant pro viribus & nocebant, & in eorum tribulationibus gaudebant. Interpretatur aũt Madian, respondens aut dimicans, siue iniquitas aut contradictio. Igitur per Madian potest intelligi diabolus vel peccator, vel etiam populus vel communitas reproborum &c. Dilata & expone prout volueris &c. A

Magdalena. Quę primo fuit peccatrix, postea fuit sancta, interpretatur magnifica, præmunita, prænuncia, turrensis aut defensibilis. Applica prout volueris ad beatam Magdalenam vel quemlibet pœnitentẽ. A

Magis. Aduerbium signat augmentum & superabundantiam quantitatiuam. Et potest accipi in bono & in malo Primo ergo dico q magis in bono designat bonam superabundantiam & crementum, bonum etiam additamentum, sicut de charitate dicitur Phil.1. Charitas vestra magis ac magis abundet. Nota ergo quòd boni abundant in A

Humilitate & subiectione.
Subtilitate & discretione.
Seueritate & correctione.
Societate & affectione.

Abundare dico iustè in humilitate vt Dauid in psal. Elegi abiectus esse in domo Dei,

magis

Pœnalitate & afflictione.
Conſtantia & ſtabilitate.

magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Item abundant in ſagacitate. vnde Prouer. 8. Doctrinã magis quàm aurum eligite. Item abundant in ſeueritate. Prouerb. 16. Initium vitæ bonæ facere iuſtitiam, accepta autẽ eſt apud Deũ magis quàm immolare hoſtias. Quia ſicut dicitur Prouer. 28. Qui corripit hoiem, magis gratiam inueniet. Item abundant in ſocietate, quia ſicut dicitur Prouer. 18. Vir amabilis ad ſocietatem, magis amicus erit quàm frater. Item abundant in pœnalitate, quia ſicut dr̄ Ephe. 4. Qui furabatur, iam non furetur, magis autem laboret manibus ſuis. Item abundant in conſtantiæ ſtabilitate, ſicut apparuit in Moyſe, qui magis eligebat affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iocunditatem, ſicut dicitur Heb. 11. Sed de iſta pluralitate qua quis oportet magis in vna virtute abundare, vide infra de melius vel de meliori. Magis ergo poteſt ſignare ſu-
B perabundantiam in bono. ¶ Secundo ſignat ſuperabundantiã in malo. Circa quod nota ꝙ quidam ſunt quorũ malitia ſemper augetur, & ſemper magis ac magis fiunt mali. Figurati in muliere Hemorrhoiſſa, cui nullus medicorũ poterat profuiſſe, ſed magis ac magis deterius habebat, ſicut dicitur Marci. 5. Similes animalibus crudelibus & iniquis, quæ magis abundant in filijs quàm domeſtica & vtilia, ſicut patet de cane reſpectu ouis, quia verè mali fructificant magis in malo, quàm boni faciant in bono. Vnde nota quòd mali hodie abundãt in

Inani gloriatione.
Superba obſtinatione.
Brigoſa altercatione.
Filiorum affectione & dilectione.
Carnali delectatione.
Mandatorum præteritione.

Dico igitur ꝙ abundant in inani gloriatione, quia ſicut dr̄ Ioan. 12. Mali dilexerunt hoium gloriam magis quàm Dei. Dico in ſuperba obſtinatione. vnde Prouer. 29. Vidiſti hominem velocem ad loquendum? ſtultitia magis ſperanda eſt quàm illius correctio. Dico in brigoſa litigatione. vnde. 1. ad Tim. 1. monet apoſtolus ne intendatur fabulis, quæ (inquit) magis generant lites. Item in filiorum affectione. Vnde Heli, fuit dictum. 1. Reg. 2. Honoraſti filios tuos magis quàm me. Item in carnali delectatione. 2. Tim. 3. Voluptatis amatores magis quàm Dei. Item in mandatorũ præteritione. vnde Hiere. 5. Ibo inquit ad optimates & loquar eis, & ecce ipſi magis confrigerũt iugum. Iſtud. n. breuiter eſt verum ꝙ mali in hoc mundo cæteris hominibus Magis

Inaniter gloriantur.
Pertinaciter obſtinantur.
Verbaliter altercantur.
Ad filios inclinantur.
C Carnaliter delectantur.
Dei mandata prætereunt & tranſgrediuntur.

Et hæc igitur ſufficiãt de magis. Vide. ſ. de Abundare, & infra de Maioritate. ¶ Si vero vis de magis, magis dicere, dic ꝙ magis quandoq; ſumitur cumulatiue, ſicut cum dr̄ Matt. 20. At illi multo magis clamabãt. Quandoq; ſumitur cõparatiue ſicut cum dr̄. Iſtud mihi placet magis quàm illud, ſicut Prouer. 7. Doctrinam magis quàm aurum eligite. Quia reuera ex libertate animi magis placet vnum quàm aliud. De magis igitur inquantum ſignat profectum, augmentum & continuationem in bono vel in malo, dicamus illud. 1. Theſ. 4. Accepiſtis inquit à nobis quemadmodum oporteat vos ambulare & placere Deo vt abundetis magis. Nam cum deſiderium naturæ ſit inquietum, & inde eſt ꝙ omnis res quãto magis accedit naturaliter ad terminum, tanto magis accelerat vt poſſit peruenire ad finem cupitum & intẽtum, ſicut patet de leuibus ſurſum aſcendentibus, & de grauibus deorſum deſcendentibus, quę quanto magis accedunt ad terminum, tanto magis ac magis accelerant ad motum ſuum (deſiderium. n. & natura cuiuſlibet rei eſt magis ac magis verſus finem velle procedere, & magis ac magis ad terminum ſe mouere) ſic verè dicam in moralibus, quia reuera motus animi naturalis qñ ad aliquem finem ſe determinauerit & inclinauerit, ſiue ad bonũ ſiue ad malum, quanto magis profecerit & continuauerit, tanto pro certo feruentius & violẽtius ſe mouebit, & tanto magis ſe mouere ad ipſum terminũ delectabit, & tanto magis in fine quàm in principio abundauit. Exemplo fluminis, quod quãto magis appropinquat ad mare, tanto magis violenter rendit, & tanto magis abundanter cadit. Sic etiam anima deuota quanto magis accedit & appropiat per contemplationem ad maieſtatis diuinæ cognitionem, quæ eſt finis & terminus ad quem tẽdit & aſpirat, tanto magis in charitatis ardore æſtuat atq; flagrat ſicut patet in alio verbo iam dicto Phil. 1. Charitas veſtra magis ac magis abundet. Et illud Iob. 42. Benedixit dominus nouiſsimis Iob magis quam in principio. In malo vero de Iudęis dr̄ Ioa. 5. ꝙ propter opera quę Chriſtus faciebat in ſabbato, Iudæi magis quærebant eum interficere. De malis etiam dicitur Marci. 15. ꝙ principes concitauerunt turbam vt magis Barrabam peterent. Siue ergo magis accipiatur profectiue ſiue accipiatur comparatiue, dico ꝙ boni habẽt ſuum magis quod debent eligere, mali vero ſuum magis quod ſolent diligere. Boni ergo volunt vnũ magis conſtantiæ, dum contemnunt mortis imperium. Vnum magis tutæ fiduciæ, dum eligunt clauſtri ſuſpirium. Vnum magis doctæ prudentiæ, dũ præponunt ſenſus myſterium. Vnũ magis veræ iuſtitiæ, quo infligunt pœnæ cauterium. Vnum magis puræ munditiæ, quo declinãt carnis contagium. Vnum magis dulcis clemẽtiæ, quo ſupportant fratrum naufragium. Vnum magis dignæ fragrantiæ, quo procurant famæ fumigium. Vnum magis perſeuerantiæ, quo tolerãt mundi litigium. ¶ Dico ergo ꝙ boni & iuſti volunt & deſide- D
rant vnum magis fortis conſtãtiæ. Et iſtud eſt illud magis quo ipſi magis eligunt mortem quàm vitam, & magis mundi tribulationem quàm pacem. Exemplo bonorum militũ, qui magis volunt eſſe in forti bello quàm debili, & magis in periculo quàm tuto. Vnde Thobias dicebat Thob. 3. Præcipe in pace recipi ſpiritum meũ, expedit. n. mihi mori magis quàm viuere, ſicut de illis. 1. Mach. 1. dr̄ ꝙ ipſi elegerũt magis mori quàm cibis coinquinari gentilium. Et apoſtolus de ſeipſo dicebat. 1. Corin 9. Bonum inquit eſt mihi magis mori quàm vt gloriam meam quis euacuet. Quia reuera vir perfectus multo magis eligit mori & pati mortem, quàm alicui facinori cõſentire. In iſto. n. caſu verificatur illud quod dr̄ Eccleſ. 4. vbi dr̄ Laudaui magis mortuos quàm viuentes. Item dico ꝙ iuſti præeligunt vnum magis tutę fiducię, & iſtud eſt quia pro certo magis eligũt in religione vel in ſtatu pęnitẽtiæ tute & ſecure viuere & humiliter manere, quàm in mundi delicijs habitare. Pſal. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Item eligunt vnum magis doctę prudentiæ. Prouer. 8. Accipite diſciplinam & non pecuniam, doctrinam magis quàm aurũ eligite. Melior eſt. n. ſapientia cunctis opibus. Item eligunt vnum magis quod eſt veræ iuſtitiæ. Prouerb. 16. Initium vitæ bonæ facere iuſtitiam, accepta. o. eſt apud Deum magis quàm immolare hoſtias. Igitur faciamus iuſtitiam nos & alios puniendo & corrigendo, quia pro certo ſicut dr̄ Prouer. 28. Qui corripit hominem, magis, poſtea gratiã inueniet apud eum, quàm qui per linguę blandimenta decipit. Item eligunt vnum magis puræ munditiæ, quia. ſ. magis diligunt caſtitatem q̄ carnalitatem, & magis carnis munditiã quàm luxuriam. Sap. 8. Cum eſſem magis bonus, veni ad corpus coinquinatũ. Et merito, quia pro certo ſicut dr̄ Eccleſ. 25. Commorari leoni & draconi placet magis quàm habitare cũ muliere nequam. Item eligunt vnum magis qđ eſt clementiæ Eccl. 29. Pone theſaurũ tuũ in præceptis altiſsimi, & ecce magis proderit tibi q̄ aurum, conclude elemoſynã in corde pauperis. Item eligunt vnũ magis dignę fragrantiæ, hoc eſt dictu, bonæ & honeſtæ famæ. Eccl. 41. Curam habe de bono nomine, hoc. n. magis permanebit in te quàm mille theſauri. Itẽ eligunt vnum magis perſeuerantiæ ſeu patientiæ. Vnde. 1. Cor. 6. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Et breuiter viri boni magis eligunt virtutes q̄ vitia, æternalia quàm temporalia, bona quàm mala. Et hæc ſufficiant. Vide infra vbi plus, & ſupra vbi amplius &c.

Magiſter.

Nota ꝙ magiſter eſt ille qui alios regit & docet, & qui alijs imperat & dominatur. A
Et ideo magiſter ſignat doctores, prædicatores, ductores, tutores, & quoſcunq; hominum prælatos, iudices, & gubernatores. Poſſunt igitur principes & prælati, & iudices & prædicatores & eruditores, magiſtrorum nomine appellari. Et dico quòd poſſunt accipi in bono & in malo. Et ideo notandum ꝙ nomen magiſtri eſt Nomen

Honoris.
Timoris.
Amoris.
Prælationis.
Diſcretionis.
Perfectionis.
Dilectionis.
Correctionis.
Magiſter. n. debet

Iſta. n. ſunt officia boni magiſtri, ꝙ poſsit alios inſtruere & docere qualiter debeant taliter viuere vt poſſint vitam perpetuam obtinere. Ita ꝙ congrue poſsit & dici illud Mat. 19. & Mar. 10. Magiſter bone, quid faciẽdo vitam æternam poſsidebo? De illis igitur qui in Eccleſia vel in ſæculo conſtituuntur magiſtri, põe exponi

Honorari.
Timeri.
Amari.
Præferri.
Eſſe diſcretus.
Eſſe perfectus.
Diligere.
Corrigere.

exponi illud verbũ Gen.47. Si quos noueris viros induſtrios, conſtitue eos magiſtros pecorum meorum. In quibus verbis aduerte ꝙ tales magiſtri debent diligenter examinari. Debent patienter fortificari. Debẽt doctificè illuminari. Debent canonicè inthronizari. Primum facit ſagaa diſcuſsio. Si quos inquit noueris. Sed ſecundum innuit perfectio, quia debent eſſe viri. Sed tertiũ prudens diſcretio, quia debent eſſe induſtrioſi. Quartum vero iuſta promotio, quia.ſ. debent conſtitui magiſtri. ¶ Primo ergo dico ꝙ tales debent
B diligenter examinari, quod oſtenditur cum dr̃. Si quos noueris. Et loquitur prælato ſuperiori, quia.ſ. ille qui alios magiſtros inſtituit & præfectos, debet eos primo cognoſcere, diſcutere & examinare, & de eorum conditionibus ſufficientijs & moribus ſe diligentius informare. ſecundum.n. apoſtolum. 1. Tim. 5. Nemini ſunt cito manus imponendæ. Antiquitus.n. nullus miles conſtituebatur, niſi ante oĩa probaretur. Pſalm. Domine probaſti me, & cognouiſti me. Medici etiam neceſſe eſt ꝙ ſpecies ſuas cognoſcant & videant antequam in electuario ipſas ponãt. Pugiles etiam primo ſolent equos ſuos diligẽter videre & probare, antequam onus prælij eiſdem audeant committere. Quia breuiter nulli eſt onus prælationis vel publici officij concedendum, niſi primo diligenter probetur, & niſi mores ipſius cognoſcantur. Si quos inquit noueris. Ideo præcipitur Prouerb.27. Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuosque greges conſidera. Vnde ſuperiori debet dici illud Nu.11. Noſti ꝙ ſenes populi ſunt & magiſtri. Quia.ſ. ad illũ pertinet noſcere promouẽdos & magiſtrandos, & eorũ ſufficiẽtias præuidere. Sacerdotes.n. & leuitæ antequã conſecrarentur, ad oſtiũ tabernaculi ſacerdotibus & maioribus offerebãtur, vt diligenter viſo ꝙ in eis non eſſet aliqua macula, ad ſuũ officiũ admitterentur, ſicut dr̃. Exod.28. Applica ad te Aaron & filios eius. & Num.8. Applica leuitas ad oſtium tabernaculi &c. Ad denotandum ꝙ illi qui debẽt fieri leuitæ vel ſacerdotes.i. qui debent aliquod officium ſeu gradum vel magiſterium præ alijs obtinere, primo debent ad ſuperiores applicari, & viſo & cognito ꝙ nullam habeant inſufficientiæ maculam, tunc debent ad dictum magiſterium ordinari. Vt de tali dicatur illud Mat. 12. Magiſter, volumus à te ſignum videre. Si quos ergo noſti. q.d. neceſſe eſt ꝙ primo noſcas, quia.ſ. ipſi debent diligenter
C examinari. ¶ Secundo dico ꝙ ipſi debent patienter fortificari. Viros inquit, quia ſcilicet iſti debent eſſe fortes, cõſtantes, perfecti & virtuoſi. Viri enim idest virtuoſi debent eſſe propter tria, videlicet ad ſubditorum

Correctionem.
Diſcipulorum defenſionem.
Inferiorum refectionem.

Magiſtri.n. debẽt ſubditos viriliter corrigere. Lu.19. Magiſter increpa diſcipulos tuos. Item debent eos vtiliter defendere. Vnde Marci.4. Magiſter nonne ad te pertinet, quia perimus? q.d. Ad te pertinet ſaluare. Item debent eos benigniter reficere. vnde Marci.14. Magiſter dicit. vbi eſt refectio mea vt cum diſcipulis meis manducem? Vt ſic de talibus magiſtris dicatur illud Eccle.44. Hi ſunt viri miſericordiæ. Viros ergo inquit. Vide de viro, & ſupra in multis titulis, quia plures ſunt auctoritates diuerſæ. Vnde Exo.18. Prouide de omni plebe viros potentes & timẽtes Deũ, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtitue ex eis tribunos & centuriones & decanos. Vide eam ſupra de Excelſo.
D Iſti igitur debent viriliter fortificari. Viros inquit. ¶ Tertio dico ꝙ iſti debent doctificè & ſagaciter illuminari, quia.ſ. iſti debent eſſe illuminati per ſcientiam & doctrinam, quod oſtẽditur in verbo. Induſtrios. Induſtria.n. idem eſt quod certa ſcientia vel prudentia, quæ.ſ. ſumme requiritur in magiſtro ſpirituali. Vnde.3. Reg.11. dicitur. Videns Salomõ adoleſcentem bonæ indolis & induſtrium, conſtituit eum præfectum. Corpora.n. ſuperiora ſunt lumine pleniora, quia.ſ. illi qui ſunt aliorũ magiſtri & ſuperiores, debent eſſe lumine ſapientiæ & prudẽtiæ pleniores. Vnde nota quòd tales magiſtri debent eſſe prudentes & docti, vt per ipſos ſubditi

Exemplariter præcedantur.
Salutariter doceantur.
Singulariter conſolantur.

Debent.n. boni magiſtri alios ꝑ bonũ exemplum præcedere. Mat. 8. Magiſter, ſequar te quocunq; ieris. Item debẽt eos in bonis moribus inſtruere. vnde Matt.22. Magiſter ſcimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Item debẽt eis in agibilibus conſulere. Ideo petebat qui dicebat Luc. 18. Magiſter bone quid faciendo vitam æternam poſsidebo? q.d. ad te pertinet conſulere quid ſit agendum. Patet ergo ꝙ iſti debent ſagaciter illuminari. ¶ Quarto dico ꝙ ipſi debent ſublimiter auctorizari & inthronizari, quia.ſ. ipſi debẽt eſſe magiſtri pecorum.i. ſubditorum, dicentes illud Ioan.13. Vocatis me magiſter & dñe, & bene dicitis, ſum etenim. Sed nota ꝙ illi qui magiſtri.i. principes, iudices vel prælati conſtituuntur, quatuor conditiones debẽt habere &c. Vide bene ſupra de excelſo, vbi ponitur illa auctoritas. Conſtituit eum ſuper excelſam terram &c. Patet ergo quomodo magiſter ſumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ E
magiſter poteſt ſumi in malo. Et ſic nota quòd multa ſunt genera malorum magiſtrorum. Sunt.n. magiſtri

Crudeliſsimi.
Mendaciſsimi.
Nimis ignorantes.
Valde gloriantes.

De magiſtris crudelibus dr̃ Exo.1. ꝙ Pharao cõſtituit viros impios & iniquos magiſtros operum, vt affligerent filios Iſrael oneribus. De magiſtris mendacibus dr̃. 2. Pet.2. In vobis erunt magiſtri mendaciorum. De magiſtris ignorantibus dr̃ Ioan.3. Tu magiſter in Iſrael es, & hæc ignoras? & Heb.5. Cũ deberetis magiſtri fieri propter tempus, rurſum indigetis vt doceamini. De magiſtris gloriantibus dicitur. 2. Timo.4. Coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus.i. auditum vanæ gloriæ appetentes. Et hæc de malis magiſtris ſufficiant.

Magiſtratus.

Nota ꝙ magiſtratus quandoq; accipitur pro ipſo officio ſeu magiſterio A
publico, in quo conſtituuntur illi qui habent rem publicam gubernare. Quandoq; vero ſumitur magiſtratus pro illis perſonis quæ in talibus officijs præferuntur. Et de iſtis ſi vis nota quòd debent eſſe cæteris

Liberiores pro tenendis magnis honoribus.
Clementiores pro tuendis pauperibus.
Sagaciores pro fouendis cauſis in iuribus.
Synceriores pro agendis ſanctis operibus.
Seueriores pro plectendis prauis ſceleribus.

Igitur dico ꝙ magiſtratus & perſonæ publicæ debent eſſe cæteris liberiores, & in honoribus ampliores. Debent.n. alios in gradu & ſtatu præcellere, honoribus & priuilegijs præcedere, vt.ſ. ipſos alij debeãt reuereri, & eis efficaciter obedire. De libertate.n. talium ſatis apparebat apud Romanos, vbi illi qui erant in aliquo publico magiſtratu, durante ipſo nõ poterant ſuper quocunq; crimine conueniri, immo neceſſe erat ꝙ finiretur ſuum officium, & expectaretur, antequã quis poſſet ſibi diem dicere, aut eum ſuper crimine moleſtare. Liber.n. debebat eſſe durante officio, & honoris & libertatis gaudere priuilegio. Iudith.2. Holofernes vocauit duces & magiſtratus virtutes Aſſyriorum: Vnde de dignitate & poteſtate talis magiſtratus dicitur. 1. Macb.8. ꝙ Romani committunt vni homini magiſtratum ſuum per ſingulos annos dominari vniuerſæ terræ ſuæ, & omnes obediunt vni, & inuidia & zelus non eſt inter eos. Sunt igitur cæteris liberiores. ¶ Item dico ꝙ iſti de- B
bent eſſe cæteris clementiores.ſ. ad cauſas pauperum confouendas contra malitiam tyrannorũ. Vnde dr̃ de illis magiſtratibus qui videntes iuſtitiam Pauli & Syle, præceperunt ꝙ de carcere liberarentur, Act.16. Miſerunt magiſtratus vt dimittamini. Item debẽt eſſe cæteris diſcretiores ſeu ſagaciores, ad quod poteſt applicari licet extortæ, illud Nee.7. Congregaui optimates & magiſtratus, & inueni librum cenſus eorum. Et etiam de diſcretione & temperantia talium poteſt dici illud Actu.5. ꝙ abijt magiſtratus cum miniſtris, & adduxit apoſto-
los.ſ. in conſilium ſine vlla vi. ¶ Item debent eſſe cæteris ſynce C
riores.ſ. in conſcientia, quia omnia quæ agunt debẽt facere iuſtè, purè, ſanctè, ſynceriter atq; mundè, & cum munda & ſancta intentione. Nee.12. Steterunt duo chori laudantium in domo Dei, & ego & dimidia pars magiſtratuum mecum. ¶ Item debent eſſe cæteris ſeueriores.ſ. ad malos puniendum & exterminandum qñ non poſſunt alias caſtigari. vnde. 2. Eſdræ.1. dr̃ ꝙ magiſtratus alligauit Ioachim, & duxit in Ægyptũ. Iſta ergo poſſunt dici de magiſtratu in bono. ¶ Sed reuera quia vt plurimum moderni magiſtratus & officiales optimates & potentes magis excedunt quàm procedũt, magis deficiunt quàm proficiunt, magis offendunt quàm defendunt, ideo de talibus eſt notandum quod iſti ſunt

In delitijs laxiores.
In luxurijs potiores.
In conſilijs nequiores.

Dico ergo ꝙ tales ſunt cæteris laxiores in conuiuijs, ſeu in gulæ & gaſtrimargiæ delicijs. vnde. 2. Eſdræ. 3.

Rex

In infernalibus suppliciis tristiores.

Rex Darius fecit cœnam magnam omnibus magistratibus &c. sequitur. Et cum manducassent & bibissent & satiati essent, reuertebantur. Item dico q tales sunt cæteris promptiores in luxurijs. Et 1. Esdræ.9. dr q in assumptione vxorũ alienigenarũ contra legem manus magistratuum fuerat prima in trasgressione hac. &.2. Esdræ.8. dicitur q participes erant præpositi & magistratus iniquitatis huius. Item dico q tales sunt cæteris nequiores in consilijs. patet Danie.6. vbi dicitur q consilium inierunt cuncti principes regni, magistratus & satrapæ.s. quomodo Daniel innocens poneretur in lacum leonum. Item dico q tales sunt seu finaliter erunt cæteris viliores seu tristiores in supplicijs.s. in inferno. Vnde de talibus dicitur cõminatiue illud Hiere.51. Collidam in te.s.ò inferne, duces & magistratus, & reddam Babyloni & cunctis habitatoribus Chaldææ omne malum suum quod fecerũt in Syon. Sic ergo patet quomodo magistratus in bono sumitur & in malo.

Magnates.

Nota q ad hoc quòd homo possit à principibus & magistratibus vtilitatem aliquam reportare, vel erga ipsos digne & laudabiliter se habere, plura sunt necessaria sicut innuitur in scriptura, videlicet quòd in ipso sit

Humilitas & reuerentia.
Maturitas & patientia.
Subtilitas & sapientia.
Stabilitas & permanentia.
Sedulitas & diligentia.
Taciturnitas & sustinentia.

Est dico necessariũ q homo habeat reuerẽtiam cũ humilitate. Eccle.4. Presbytero humilia aiam tuã, & magnato humilia caput tuum. Item patientiã cum maturitate.s. patienter & sine murmure, & grataanter & sine quærela debet beneficia eorum recipere, & correctiones & iniurias sustinere. Eccl.8. Fruere magnatis sine quærela. Itẽ sapiẽtiam cũ subtilitate seu sagacitate, quia sicut dicitur Eccl.20. Homo prudens placebit magnatis. Item permanentiam & stabilitatẽ. Sicut.n. dicitur Eccl.11. Sapientia humilitati exaltabit caput, & in medio magnatorum consedere illũ faciet. Consedere.n. permanentiam & stabilitatem signat. Eccl.23. In medio magnatorum cõsistis. Item diligentiam cum sedulitate. Vnde de sapientia dicitur Eccle.39. q occulta prouerbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum cõuersabitur, in medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit. Ministrare.n. diligentem sedulitatem designat. Item diligentiam cum taciturnitate. Eccl.32. Loqui in medio magnatorum non præsumas, & vbi sunt senes, non multum loquaris. Ista.n.si vis applica ad veros principes & magnatos scilicet ad Deum & ad sanctos, vel ad bonos prælatos & viros perfectos & doctos, quia.s. isti à nobis sunt istis sex conditionibus honorandi, & præfatis modis colendi & frequentandi &c. Vide vbi Princeps. Prælatus. Dominus &c.

Magnanimitas.

Cum magnanimitas sit virtus moralis à magnitudine animi sic vocata, de qua tractat Aristoteles in ethicis, & Seneca in libello suo de moribus, notabis q ad magnanimum pertinet

Magnum existere.
Magnis insistere.
Magnis resistere.
Magnis ignoscere.
Magna cognoscere.
Magna despicere.

Primo dico q ad magnanimum.i. ad hoiem magnũ habẽtem aium pertinet magnũ existere.s. in virtutibus & moribus. Non potest.n. quis magnum aium gerere, nisi quis virtutibus nouerit magnus esse. vnde Ezec.31. de cedro Paradisi dr. Eratq; pulcherrimus i magnitudine sua, & in dilatatione arbustorũ suorũ. Erat.n. radix illius sup aquas multas &c. Expone. Vnde de magnitudine virtutis, quæ.s. minorari nescit nec deficere, dicit Sene. Magnanimus.n. stát rectus sub onere, nulla.n. res minorẽ eum facit, nihil ei displicet eorum quæ ferenda sunt, quicquid cadere in hominem potest, in se cadere non quæritur, vires suas nouit, vincit virtute fortunam. Igitur ad magnanimum pertinet magnum existere. ¶ Secundo dico q ad ipsum pertinet magnis insistere, quia.s. rebus magnis & arduis.s. cœlestibus, perpetuis & supernis cordialiter assistit, magnisq; & solennibus factis & dictis actualiter insistit, dicẽs.s. illud Prouerb.8. Audite me, qm de rebus magnis locutura sum, & aperientur labia mea, vt recta prædicent. Veritatẽ meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauũ quid, neq; peruersum. Et reuera vir magnanimus & generosus magna sentit, magna facit, magna dicit, veritatem diligit, rectitudinẽ sectatur, & alterũ decipere seu fraudẽ cõmittere dedignatur. vnde Tullius.1. lib. de officijs, vbi agitur de his circa quæ fortis & magnus aius versatur, dicit in principio. Cum sis ita aio affectus (supple forti & magno) vt supra dixi. Res geras magnas &c. Spectat igitur ad magnanimũ magnis insistere. ¶ Tertio dico q ad ipsum spectat magnis resistere. Vir.n. perfectus & magnanimus fortunæ duris casibus non succũbit, quinimmo quanto magis grauia & difficilia sibi incumbunt & imminent, tanto fortius & virilius in seipso residet & resistit. Teste.n. Tullio vbi supra magnanimitas est ratio difficiliũ aggressiua. Vnde ait q ad magnanimũ pertinet nec perturbationi huiusmodi succumbere, nec fortunæ. vnde Seneca in persona magnanimi dicebat in epistola. Pauper hũ? inter plures ero. Exul nam? ibi me natum putabo. Quo mittar non curo. Vni angulo non sum natus, patria mea totus hic est mundus. Idem etiã Sene. epistola.28. comparat virum magnanimum istis aialibus maximis & stupendis sicut sunt Elephantes & cetegrandia, quia.s. ista non facile sentiunt iacula venatorum. Vnde ait q proprium est magnæ feræ non sentire iaculo se percussam. Immanis.n. fera ad latratus canũ lente respicit. Sic reuera vult Seneca supponere de viro magnanimo, q.s. latratus & morsus, impetus & conatus scit magnanimus despicere, cuncta calcare & contemnere, & quanto plures sustinet, tanto fortior & lætior apparere. Exemplo aeris, qui tunc apparet serenior, quando præcesserit aura maior. Exemplo etiam syderum, quæ tunc lætius rutilant atq; rident, qñ frigora plus abundant. Ad quod facit illud quod dicit Seneca epistola.65. Magnanimo inquit de rebus magnis iudicandum est. Fortunatior est qui asperis non mouetur, quàm qui prosperis promouetur. Non est mirũ in tranquillitate non concuti, sed illud mirare, ibi aliquẽ stare, vbi omnes iacent, & ibi aliquem extolli, vbi alij deficiunt. Igitur ad magnanimũ pertinet magnis resistere. ¶ Quarto dico q ad ipsum pertinet magnis ignoscere. Ad magnanimũ.n. pertinet magnis iniurijs indulgere, victis hostibus parcere, & contra folium quod vento rapitur, suã fortitudinem non monstrare. Expẽlo illius Imperatoris Romani qui cũ Herodẽ regẽ vicisset, ita q flexis genibus Herodes coronam suã ante pedes ipsius posuisset, Imperator ipse coronam in caput Herodis reposuit, iniurias remisit, & vitam & regnũ concessit, dicens ad eandem potentiã magnanima pertinere, reges deponere, & facere, & rogans q decetero Romanorũ amicitias experiri mallet quàm arma. Et ad hoc facit Sene. in lib. de quatuor virtutibus, vbi dicit. Si magnanimus inquit fueris, non tibi fieri iniuriam iudicabis, & de inimico dices. non nocuit, sed nocere voluit, vindictam putabis vindicare potuisse. Scito.n. magnum & honestum vindictę genus esse, ignoscere. Igitur ad magnanimum pertinet magnis ignoscere. ¶ Quinto dico quòd ad ipsum pertinet magna cognoscere, quia reuera magnanimus magna & ardua opera Dei & naturæ inquirit & percunctatur, de rebus vero paruis & communibus inquirere dedignatur, dicens.s. illud Sene. præallegatum. Magno animo de rebus magnis iudicandum est. ¶ Sexto dico quòd ad magnanimum pertinet magna despicere, quia pro certo nihil est tam magnum in rebus mundanis, quod magnanimo possit ęquiparari. Quicquid.n. magnum est siue in prosperis siue in aduersis, vir magnanimus vilipendit, & tanquam se minora omnia despicit & contemnit. Exemplo leonis, qui præ magnitudine animi alia animalia quamuis se maiora solet toruo vultu despicere, eorum virtutes & magnitudinem contemnere, & contra ipsa viriliter præualere. Teste.n. Seneca epistola.23. Facilius est totam gentem vincere quàm magnanimum. Et breuiter sicut idem dicit lib. de moribus, Nihil magnum in rebus, nisi animus magna despiciens. Istę sunt ergo sex virtutes hominis magnanimi, vt videlicet

Magna despiciat.
Magna cognoscat.
Magnis ignoscat.
Magnis resistat.
Magnis insistat.
Magnus existat.

Aduerte tamẽ q magnanimitas debet contineri intra limites rationis. Nam prout dicit idem Seneca lib. de quatuor virtutibus, magnanimitas si excedit, virum facit superbum, tumidum & minacem, inflatum, turbidum & motiuum. Mensura ergo magnanimitatis est nec timidum esse hominem, nec audacem. Eris inquit magnanimus si pericula non appetas vt temerarius, nec formides vt timidus. Magnitudo enim animi si à communitate hominum sit remota, feritas & immanitas dicitur, nõ magnanimitas. Hæc igitur de magnanimitate sufficiant &c.

A **Magnalia Dei.** Vide infra vbi Mirabilia.

Magnificare. Nota ꝙ magnificentia idem est ꝙ honorificentia, & status excellētia. Et magnificare idem est quod honorificare, laudare & glorificare. Et nota quòd magnificentia .s.honor & excellentia

Quædam est gloriosa.
Quædam est virtuosa.
Quædam est vitiosa.

Magnificentia gloriosa est excellētia deitatis, quia Deus est super omnia glorificādus laudandus, & magnificandus. vnde in Psal. Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Magnificentia virtuosa est glorificatio viri iusti, de qua dicitur .2. Para.9 Magnificatus est rex Salomon super omnes reges terræ. Magnificentia vitiosa est magnificatio, laus & honorificatio peccatorum, & ista nihil aliud est quàm prosperitas malorum, quia .s.mali sæpe magnificantur, famantur & glorificantur plus quàm alij. vnde Hiere.5. Magnificati sunt & ditati, impinguati sunt & dilatati, & præterierunt sermones meos. Sed quia longum esset materiam istam prosequi, vide supra de laude, de gloria, de honore, de flamma & de adulatione, & sic scies quid est magnificentia siue in bono siue in malo. Veruntamen ne ita transeam pede sicco, dicam aliquid de ista triplici magnificentia. Est igitur dico Magnificentia

Summi creatoris.
B Iusti viatoris.
Vani peccatoris.

¶ Primo igitur dico ꝙ est magnificentia summi creatoris. Creator.n. in se magnus & magnificus dr̃, respectu vero nostri magnificatus, & plenus excellētia, laude, gloria & magnificentia reperitur. Magnificare.n. debet super omnia creatura creatorem, captiuus redemptorē, debellatus liberatorē. Cum igitur Deus sit noster creator qui nos creauit cum non essemus, noster redemptor qui nos redemit cum errassemus, noster liberator qui nos liberauit cum perijssemus, merito dico ꝙ debemus ipsum magnificare .i. ipsum exaltando & laudando magnum facere & glorificare, dicendo .s. illud Psal. Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Et placebit ei super vitulum nouellum cornua producentem & vngulas. Et reuera illud est quod summe Deo placet .s. ipsum laudare & magnificare. Illud est.n. vnū solum quod sibi offerre possumus, vt .s. ipsius virtutes & magnificentias exaltemus, & vt eius magnalia collandemus, sicut faciebat ille Nabuchodonosor Dan.4. dicens. Laudo inquit, magnifico & glorifico regem cœli, quia omnia opera eius vera, & viæ eius iudicia, & gradientes in superbia potest humiliare. Vbi nota ꝙ Deus est magnificandus & laudādus .s. Propter eius essentiam, quæ nūquam defluit. Vera inquit. Propter eius clementiam, quæ semper influit. Cœli. Propter eius prudentiam, quæ cuncta statuit. Regem, à regendo. Propter eius potentiam, quæ mira construit. Opera eius. Propter eius iustitiā, quæ mala destruit, quia viæ eius iudicia, & gradientes & cæt. Quia reuera huius essentia nunquam deficit. Clementia semper proficit. Prudentia cuncta conspicit. Potentia mira perficit. Iustitia malos seu mala deijcit. Est.n. iste. Existendo verissimus. Vera. Influendo largissimus. Cœli. Prouidendo doctissimus. Regem. Operando fortissimus. Opera. Castigando iustissimus. Iudicia. Ista.n. quinq; faciunt Deū laudabilē, & quemlibet magnificum .s. qꝛ̄ Magnus est quo ad essentiam & nobilitatem. Magna dat quo ad clementiam & liberalitatem. Magna scit quo ad prudentiā & sagacitatē. Magna facit quo ad potentiam & strenuitatem. Magnis resistit quo ad iustitiam & seue-
C ritatem. ¶ Igitur dico ꝙ magnificare debemus Deum propter eius essentiam inuariabilem. Vera inquit. quia quicquid est in eo, totum est certum & verum, nihil est in eo fictum, variabile seu vanum, sed totum essentiale, perpetuum & æternum. Magnificetur ergo fortitudo dñi. Num.14. Et in Psal. dicitur. Magnificate dñm mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum. q.d. Idem ipse ex seipso est magnificabilis, vt sic dicat homo illud Psal. Benedic anima mea dño, domine Deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem & decorē induisti, amictus lumine sicut vestimento. Vera inquit. Vnde de veritate diuinæ essentiæ potest dici illud .2. Esdræ.4. Veritas manet & inualescit in æternum, & viuit & obtinet in sæcula sæculorū. Sequit. Magna est veritas & inualescit. Magnificemus ergo Deū propter eius essentiam inuariabilem. Vera inquit. ¶ Item Deū magnificare debemus propter eius clementiam inexhaustibilem, quæ .s. ostenditur cum dicitur. Cœli. Cœlum.n. semper radios mittit, omnia continet, & omnia nutrit. Sic Deus per suā largissimam & largifluam largitatem, quia iste dat magnificè bona & dona terrena, spiritualia, & æterna. Figuratus in rege Assuero, de quo dicitur Hester.2. ꝙ ipse fecit conuiuium permagnificum cunctis principibus & seruis suis, & dedit requiē vniuersis prouincijs, ac dona largitus est iuxta magnificētiam principalem. Cœli inquit. Psal. Eleuata est magnificentia tua super cœlos. q.d. Dei magnificentia amplius largitur & influit quàm faciant ipsi cœli. Magnificentia.n. eius & virtus eius in nubibus, quę .s. pluuiam largiuntur & rorē. Magnificetur ergo Deus propter eius clementiam inæstimabilem. Cœli inquit. ¶ Item Deus magnificetur propter eius prudentiam seu prouidentiam indeceptibilem. Regem inquit. qui .s. dicitur a re- D
gendo, quia .s. in ipso est prudentia & sapiētia infinita, qua cuncta reguntur & disponuntur. Dan.4. Arborem inquit quā vidisti sublimem, cuius aspectus in omnem terram, & rami eius pulcherrimi, fructus eius nimius, & esca vniuersorum in ea, & subter eam habitantes bestiæ agri, & in ramis eius aues cœli, tu es rex, qui magnificatus es, inualuisti, & magnitudo tua creuit vsq; ad cœlum, & potestas tua in vniuersa terra. Ista.n. expone de Deo & de eius sapiētia & prouidētia regitiua, quæ .s. dat escam omni carni, & de omnibus prouidet vniuersis. Vt de tali rege cuncta magnifice gubernante dicat illud .2. Paral. 9. Magnificatus est rex Salomon super omnes reges vniuersæ terræ. Magnificemus igitur Deum propter eius prudentiā indeceptibilem. Regē inquit. Psal. Quam magnificata sunt opera tua domine? omnia in sapiētia fecisti, impleta est terra possessione tua. ¶ Item magnificetur Deus propter suam potentiam insuperabilē. Opera inquit. Quia reuera potentia ipsius summè apparet & apparuit in magnificis operibus quæ omni die perficit & quæ fecit, de qua satis propriè loquit̃ Dauid dicens. Potentiam tuam & iustitiam Deus vsque in altissima quæ fecisti magnalia Deus, quis similis tibi? Vnde sibi dicitur Exod.15. Quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis & faciens mirabilia? Et reuera magnifica sunt & magnalia

Opera creationis.
Opera redemptionis.
Opera gubernationis.
Opera iudicij finalis decisionis & ordinationis.

Et hoc in auctoritate ostenditur cū dicitur. Omnia opera eius. vnde Eccl.17. dicitur ꝙ Deus voluit ostēdere sanctis suis magnalia operū suorum, & gloriam in mirabilibus ipsius, vt enarrent magnalia operū eius. Vnde de operibus beatæ incarnationis dicit Luc.1. beata virgo. Magnificat anima mea dominū. Et exultauit spiritus meus, in Deo salutari meo. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Igitur magnificemus Deū propter suam potentiā insuperabilē. ¶ Item Deus est non magnificandus propter suam iustitiam irrefragabilem. Et hoc ostenditur cū dicitur. Et omnes viæ eius iudicia & ꝙ gradientes in superbia potest humiliare. Constat.n. ꝙ boni & seueri iudices consueuerunt à populo magnificari, & apud Deum & homines commendari. Vt de rigore seueritatis illius dicatur ei illud Psal. Confitebor tibi domine, quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis. Vnde alibi de magnificentia diuinæ iustitiæ dicitur in Psal. ꝙ sanctimonia & magnificentia in conspectu eius. Sequitur. Iudicabit orbem terræ æquitate, & populos in veritate sua. Igitur dicam quòd magnificandus est Deus, quia

Iustior in iudicando.
Fortior in operando.
Doctior in ordinando.
Dulcior in miserando.
Longior .i. æternior in permanēdo.

¶ Patet ergo ꝙ est magnificētia quæ debetur summo creatori. Et hoc est primum principale. E
¶ Secūdo principaliter dico ꝙ est magnificentia quæ debetur iusto viatori. Et ista pro certo nihil aliud est quàm honor tēporalis, spiritualis & æternalis, quo .s. iustus homo glorificatur & exaltatur, & quo honorabilis & magnificus reputatur. Dicitur.n. magnificus seu magnificatus idem quod magnus factus, seu magna faciens, quia .s. iusti magna faciunt virtuosè operando, ideo finaliter magni erunt, temporalem, spiritualem & æternalem gloriam acquirendo, vt .s. de quolibet viro iusto dicatur illud Esa.4. Erit germen domini in magnificentia & in gloria. Vbi aduerte ꝙ iustus à triplici magnificentia commendatur, videlicet

A virtuali perfectione.
A temporali promotione.
Ab æternali prælatione.

Iusti.n. virtualiter clarescunt, quia sunt germen. Tēporaliter splendescūt, quia in magnificētia. Æternaliter nitescūt, quia in glīa.

¶ Igitur

¶ Igitur dico ꝙ iusti sunt magnifici, quia clarescunt virtualiter. Et hoc ostenditur cum dr. Germé domini. Vide supra vbi Germen, quô vir iustus germini comparatur, iuxta illud Psal. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante dominum. Et reuera iustus in virtutibus & scientijs aliquotiens magnificatur, & magnus apud Deum & hoies in fama & opinione, honore & perfectione putatur. Vnde de illo rege Iuda Iosaphat qui interpretatur ipse iudicat, dr. 2. Paral. 17. Creuit ergo Iosaphat, & magnificatus est vsq; in sublime. Vbi. s. quadruplex virtus ostenditur quæ magnificat merito possessoré. s. Charitatis iugis profectus. Veritatis certus prospectus. Æquitatis rectus effectus. Voluntatis altus affectus. Probat castitaté ingens incrementum. Creuit inquit. Veritatem certum argumentum. Ergo inquit. Æquitatem iustum fundamentum. Iosaphat &c. Voluntatem altum firmamentum. In sublime inquit. Crescere. n. signat virtutem augmentatiuam, hæc est charitas & diligentia. Ergo signat virtutem ordinatiuam, hæc est veritas & sapientia. Iosaphat iudicans signat virtutem determinatiuam, hæc est æquitas & iustitia. In sublime vero signat virtutem eleuatiuam. s. mentis, hæc est voluntas & cœlestium complacentia. Vide vbi Crescere. Ergo. Iudicare. & Sublimis. in titulis & materijs suis. Et breuiter de viris virtuosis quomodo magnificantur, potest dici illud. 1. Mach. 5. Viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnium. vnde Rom. 8. Quos iustificauit, illos & magnificauit. Patet ergo ꝙ viri iusti sunt ma-
F gnificati, quia clarescunt virtualiter. Germen inquit. ¶ Deinde dico ꝙ sunt magnifici, quia splendescunt temporaliter. Et hoc ostenditur in isto verbo. Magnificentia. Constat. n. ꝙ iusti & sancti quandoq; a Deo vocantur & promouentur etiam ad temporales magnificentias regna, prælaturas & dignitates, sicut de Dauid & alijs pluribus legitur, quos Deus temporaliter magnificauit, & ad dignitatem & fastigiū exaltauit. 1. Reg. 2. Magnificatus est puer Samuel apud Deum. vnde Esa. 42. dicitur sic. Dominus voluit vt sanctificaret eum & magnificaret eum. q. d. Primitus debet homo sanctificari ante magnificari, antequam debeat ad prælationis apicem exaltari. Et pro certo dato ꝙ homo diuina gratia fauente vel permittēte ad dignitatis apicem exaltetur, nunquam tamē propter hoc homo se debet magnificare, nec præ alijs glorificare, cum ignoret si sanctus aut iustus debeat dici vel possit. Vnde de Romanis dicitur 1. Machab. 8. ꝙ exaltati sunt valde, sed in omnibus his nemo portabat diadema, nec induebat purpura vt magnificaretur in ea. Igitur dico ꝙ iusti magnificantur, quia splendescūt temporaliter. Magnificentia inquit. ¶ Deniq; dico ꝙ iusti magnificantur inquantum, nitescunt supernaturaliter. s. in gloria Paradisi, quod ostenditur cum dicitur. Gloria. Hæc est. n. summa & vltima magnificentia, ꝙ. s. homo post vitæ decursum & post agonem vitæ præsentis assumatur ad triumphum gloriæ Paradisi, & ad magnificentiam imperij Paradisi. Gloria inquit. Vnde de viro iusto in cęlis glorificato & magnificato dr Eccl. 45. quòd Deus similem illum fecit in gloria sanctorum, & magnificauit eum in timore inimicorum. Sequitur. Glorificauit eum in conspectu regum. Igitur patet ꝙ iusti à Deo magnificantur finaliter & æternaliter. Gloria inquit. Mundialiter & temporaliter. Magnificentia inquit. Moraliter & virtualiter. Germen inquit domini. Sic igitur concludo quòd est quædam magnificentia Christi confessoris, hoc est dictu, cuiuslibet iu-
G sti viatoris. ¶ Tertio vero dico ꝙ est quædā magnificentia vani peccatoris. Constat. n. quòd mali quandoq; in mundo magnificantur, & in altis statibus & dignitatibus subleuantur, quia. s. quidam magnificantur

Ratione diuitiarum.
Ratione mundialium scientiarum.
Ratione magnarum amicitiarum.
Ratione potentiarum & eminentiarum.

De magnificentia diuitiarū dicitur Hiere. 5. Magnificati sunt in quit & ditati, impinguati sunt & incrassati, & præterierunt sermones meos. De magnificentia ratione mundialium scientiarum (quod potissimè apparet in aduocatis) dicitur in Psal. ꝙ isti sunt illi qui dixerunt. Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster dominus est? Et tamen alibi dicitur quòd disperdat dominus vniuersa labia dolosa & linguam magniloquam. De magnificentia ratione notitiarum seu potentum familiaritatum & amicitiarū, quæ patet de malis principū familiaribus, qui à magistris suis plus debito magnificantur, & ab ipsis fouētur contra iustitiam & honorātur, cōtra illud Eccl. 10. Noli despicere hominem iustum pauperem, nec magnifices virum peccatorem diuitem. de talibus inquam dicitur Esa. 9. Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam. Quia reuera quanto tales amplius multiplicantur & magnificantur, tanto inferiores subditi plus grauantur. De magnificentia vero ratione dignitatum seu eminentiarum, quę. s. spectat ad malos principes & prælatos, qui. s. seipsos præ alijs indebitè magnificant & extollunt, dicitur figuratiue Dan. 8. ꝙ ipse vidit arietem ventilātem cornibus ad omnem partem, & omnes bestiæ non poterant resistere ei, fecitq; secundum voluntatem suam, & magnificatus est. Expone de ariete cornuto contra prælatos mitratos & indebitè magnificatos, quibus tamen dñs comminatur Esa. 10. dicens. Visitabo super fructum magnifici cordis regis, & super gloriam altitudinis oculorum eius. Sequitur. Et erit terrore vagus &c. Igitur de quolibet indebitè magnificato & exaltato dicitur Dan. 8. ꝙ cornu modicum factum est grande, & magnificatum est vsq; ad fortitudinem cœli, & deiecit de fortitudine & de stellis, & conculcauit eas, & vsq; ad principalem fortitudinis magnificatū est, & ab eo tulit iuge sacrificium, & deiecit locū sanctificationis eius. Quia reuera qui dicūtur cornu propter duritiam & superbiā, qui de paruis fiunt magni propter promotionis excellentiam, contra Deum magnificantur per iniquitatem, & malitiam, sacrificiaq; ipsius & locū suæ sanctificationis destruunt, inquantum grauant religionem & Ecclesiā, & stellas de cœlo eijciūt & conculcant, inquantum nobiles detrahunt ad paupertaté & miseriā. Sufficit igitē de magnificentia impij, & iusti, & dei &c.

Magnus. Magnitudo.

Nota ꝙ magnitudo nil aliud est quàm quantitas rei ex naturalibus dimensionibus constituta. Constituitur. n. magnitudo ex longitudine, latitudine, sublimitate & profunditate, quæ quandoq; spiritualiter quandoq; temporaliter denotantur. Veruntamen quia aliqua sunt magna quantitate molis, aliqua quantitate virtutis, est notandum ꝙ multiplex magnitudo, scilicet quædam A

Mirabilis.
Laudabilis.
Notabilis.
Damnabilis.
Tristabilis.
Odibilis.
Amabilis.

Prima est magnitudo diuinitatis. De qua dicitur in Psal. Magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus. Secūda est fęlicitatis æternæ, de qua Baruch. 3. O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Tertia est magnitudo moralitatis internæ. Et ista est illa qua vir iustus dicitur spiritualiter esse magnus, de quo dicitur Matth. 5. Qui autem fecerit, & docuerit sic homines, hic magnus vocabitur. Quarta magnitudo est prosperitatis mundanæ, de qua Matt. 8. Facta est tranquillitas magna in mari. Quinta est magnitudo iniquitatis humanæ. Vnde cuilibet diuiti peccatori dicitur illud Ezech. 29. Ecce ego ad te draco magne qui cubas in medio fluminum. Sexta est magnitudo pœnalitatis subternæ. s. doloris infernalis, de qua dr Luc. 21. Erit pressura magna super terrā. & Thren. 2. Magna velut mare contritio tua. Septima est magnitudo capacitatis externæ, & ista est magnitudo Ecclesiæ militantis: De qua dicitur in Psal. Apud te laus mea in Ecclesia magna. Singula ista per ordinem prosequi longum esset & tædio um, ideoq; dico quòd est triplex magnitudo. s. Magnitudo

Dei creatoris.
Boni viatoris.
Mali peccatoris.

B ¶ Dicamus ergo primo de magnitudine Dei, & dicamus ꝙ est quædam magnitudo valde gloriosa, s. magni- C
tudo Dei, quia sicut dicitur in Psal. Magnus dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nō est finis. Iste est. n. magnus Ratione capacitatis cuncta continentis. Ratione sublimitatis cunctis præeminentis. Ratione profunditatis nulli competentis. Ratione æternitatis semper permanentis. ¶ Istæ. n. sunt quatuor dimensiones quæ faciunt Deum magnum, videlicet latitudo capacissima. Ille est. n. sicut cœlum, cuius ambitus latitudo continet vniuersa. Et ideo de ista latitudine contentiua dicit quidam philosophus ꝙ Deus est sphera incircunscriptibilis, cuius centrum vbiq; est, circūferentia autem nusquam. & 3. Esdrę. 4. Magna est terra, & excelsum cęlum. Et in psal. Hoc mare magnum & spaciosum. Item altitudo sublimissima. Ipse enim magnus est in altitudine, quia. s. præeminet cunctis creaturis, sicut cedrus ratione altitudinis lignis præeminet vniuersis, quare etiam regina arborum nuncupatur. Vnde in Psalm. Dominus in Syon magnus, & excelsus super omnes populos. Et alibi. Terribilis & rex magnus super omnem terram. Item in ipso est profunditas occultissima. Deus. n. est sicut [illegible]

maior nisi qui melior. Isti ergo sunt magni temporaliter per promotionem. ¶ Denique dico ꝙ boni sunt magni æternaliter per prælationem vel perfruitionem. Res.n.superiores præ ceteris sunt maiores. Patet, quia minor stella maior dicitur esse tota terra, & ideò tunc boni & iusti erunt maximi, quãdo sursum in Paradiso erunt perpetuo collocati. Et hoc ostenditur cum dicitur. Hic erit magnus. Istud.n. vocabulum erit, signat inuariabilem statum, quia s. verbum erit substantiuum signat tempus non præsens nec præteritum, sed futurum, & signat magnitudinem gloriæ æternæ quam habent in patria beati, quæ.s. inuariabilis & æterna perseuerat, & quæ non est in præsenti tempore, sed expectatur in futuro. vnde Aggei.2. Magna erit gloria domus huius. Patet igitur charissimi quomodo vir iustus potest triplicem bonam magnitudinem obtinere, videlicet virtualem, temporalem & æternalem. Et sic iam visum est de ma-
F gnitudine summi creatoris, & de magnitudine iusti viatoris. ¶ Tertiò vidẽdũ est de magnitudine vani peccatoris. Pctõres .n. sunt magni in hoc seculo per ꝓsperitatẽ tẽporalẽ. Inter mulos.n. fœminæ masculis sunt maiores, quod facit.s. carentia cõceptionis. Materia.n. humorum in mulabus non cõuertitur in conceptum, s. nonquam concipiunt, & ideò conuertitur in corporis augmentum. Sic quia mundi peccatores nunquam concipiunt, nec faciunt aliquem fœtum bonorũ operum, hinc est ꝙ materia suorum bonorum temporalium per alimenta non emittitur, sed in eis retinetur, & sic exinde magnitudo diuitiarum generatur, & status ipsorum super alios augmentatur. Isti sunt sicut serpentes qui sunt in India, de quibus dicit Plinius ꝙ in India sunt serpentes ita magni, ꝙ ceruos & tauros transgluttiunt totos viuos. Vnde narrat ꝙ regulus imperator quẽdã serpentem, iuxta fluuium Bagradam cum machinis & balistis occidit, qui centum viginti cubitos in magnitudine cõtinebat, sic ut pellis & maxillę que per magna tempora ante quoddam templum Romę fuerunt suspensę, dilucide declarabant. Tales serpentes charissimi sunt hodie multi mali, qui in hoc seculo sunt ita magni & in potẽtia & sciẽtia, & in substãtia & in fama, ꝙ non est q possit eorũ malitijs obuiare, sicut patet de magnis, diuitib⁹, vsuratijs, aduocatis, officialibus & balliuis, q ceruos, .i. pauperes nobiles, tauros .i. pauperes agricolas per rapinas & vexationes transglutiunt & consumunt. Istos ergo finaliter imperator Deus per mortem volnerabit & occidet, & pellẽ suæ temporalis substantiæ ab eis auferet atque tollet. Et ideò de talibus sic magnis serpentibus dicitur Apocaly.12. Ecce inquit Draco magnus rufus trahebat ad terram cauda sua tertiã partem stellarum cœli. Et dicitur de isto Dracone ꝙ habebat multa capita, multa cornua, multa diademata. Draco iste charissimi, signat tales magnos & potentes peccatores, qui per prosperitatem sunt magni, per malitiam sunt rufi, per falsitatem sunt caudati, per superbiam cornuti, per dignitates sunt diademati, per diuersa officia pluribus capitibus.i. magistris & fautoribus & capitaneis sunt adiuncti. Isti ergo stellas de cęlo cauda ad terram trahunt, quando malitijs vel rapinis viros bonos ad paupertatem deducunt, & quãdo claritatem sui status eis auferũt & eos ad statum infimum detrahunt & impellunt. Talibus ergo comminatur dominus. Ezec.29. Ecce ego ad te Draco magne, qui cubas in medio fluminum &c. Et sic igit patet de magnitudine bona & mala. Sufficit.

A **Maiestas.** Cũ maiestas dicatur à maiori statu seu stare, ita ꝙ maiestas nihil aliud sit quã maior & stabilior status, inde est ꝙ maiestas idem est ꝙ status maioritas, excellentia, magnificentia vel potestas. Possumus ergo distinguere quod est dare Maiestatem

Nominis gloriosi.	Prima est metuenda.
Hominis virtuosi.	Secunda est diligenda.
Culminis preciosi.	Tertia est honoranda.
Agminis vitiosi.	Quarta est vitanda.

Dico ergo primò ꝙ inuenitur maiestas numinis gloriosi. Et ista est maiestas diuina, quæ.s. est sublimis & gloriosa, & oĩbus cõsiderantibus timorosa. Quia pro certo qui maiestatem & gloriam diuinã considerat, ipsam miratur, metuit & formidat. vnde Esa.2. Introibunt inquit in spelũcas petrarum in voragines terræ à facie formidinis domini, & à gloria maiestatis eius. Et nota hic si vis quod potestas gloriæ diuinæ

Est inscrutabilis & mirabilis.	Est dico inscrutabilis propter profunditatem, quia.s. nullus intellectus suffi-
Est honorabilis & spectabilis.	
Est formidabilis & terribilis.	
Est delectabilis & amabilis.	

cit inuestigare quanta sint diuinæ essentiæ prouidẽtiæ & sciẽtiæ longitudo, latitudo, sublimitas & profundum. Quod bene figuratum fuit Exodi.40. vbi dicitur ꝙ Moyses non poterat ingredi tectum fœderis, nube operiente omnia & maiestate domini coruscante. Quia reuera tanta est nubes humanæ ignorãtiæ, & tanta est obscuratio & claritas diuinæ magnificentiæ, ꝙ nullus est qui tectum fęderis possit intrare, hoc est dictu, peruenire ad certitudinem ipsius notitiæ & scientiæ. Et hoc est ꝙ dicitur Proue.25. ꝙ qui perscrutator est maiestatis, opprimitur à gloria. Aduerte tamẽ ꝙ sicut licet in sole sit motus imꝑceptibilis, & claritas intueri impossibilis, splendor tñ & maiestas ipsius mediante nube vel speculo nobis contemperantur, & ostenduntur, sic reuera mediante nube carnis humanæ quã Christus assumpsit, & speculo vteri virginalis in quo resulsit, maiestas & gloria istius solis.s. Dei, nobis fuit contemperata, & in hoc mundo mirabiliter declarata. Vnde de beata incarnatione potest dici illud quod scribitur.1. Para.7. Maiestas domini impleuit domum domini. & 2 Mach.2. Apparebit maiestas domini. Vnde etiam de beata virgine dicitur Sap.7. ꝙ ipsa fuit candor lucis æternæ, & speculum sine macula maiestatis Dei. Et nos regratiando dicamus illud Deutero.5. Ecce ostendit nobis dominus Deus noster maiestatem & magnitudinem suã vocem eius audiuimus de medio ignis, & ꝓbauimus hodie ꝙ loquente Deo cum homine, vixerit homo. Veruntamen procul dubio est aduertendum ꝙ sicut dicitur Numeri.14. Multi fuerunt de filijs Israel qui viderant maiestatem domini in deserto, & tamen hoc non obstante ipsi inobedientes fuerunt, & ipsum multotiens per transgressionem decalogi tentauerunt, & propter hoc in deserto perierunt, nec terram promissionis intrauerunt: Omnes inquit homines qui viderant maiestatem meam & signa quæ feci in Ægypto in solitudine, & tentauerũt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram pro qua iuraui patribus eorum. Sic reuera dico de nobis miseris christianis, qui maiestatem Dei in carne latẽtem, & in Ægypto hoc est in mundo signis & miraculis coruscantem fide vidimus & videmus, quia tamen per diuersa vitia & per decem vices.i. per transgressiones decem mandatorum ipsum contemnimus, nec voci ipsius obedimus, seclusionem ab introitu gloriæ Paradisi merito formidare debemus. vnde Thob.13. dicitur ꝙ deus ostendit maiestatẽ suam in gentem peccatricem. Patet ergo ꝙ maiestas diuina est inscrutabilis propter profunditatem. ¶ Item dico ꝙ ipsa est honorabilis
propter auctoritatem. Nõne antiquitus reges & principes induebantur purpura, coronabantur diademate, decorabantur, sceptro, sublimabantur in throno, associabantur lictoribus, armabantur securibus, & magnificabantur fascibus, sicut de imperatoribus & consulibus Romanis dicitur per Titum Liuiũ. & hoc fiebat vt ipsorum clarior appareret maiestas, & vt ab alijs honorarentur. & in reuerentia haberentur. Decet.n. maiestatem maiorum præ alijs clarescere. vt.s. etiam ex ipsa magnificẽtia status sui discant subditi superiores honorare, & eisdem humiliter obedire. Quod etiam in rege apum satis ostenditur, qui quadam naturæ maiestate refulgens, maior & augustior ceteris reperitur. Igitur multo fortius maiestas diuina debet ceteris maior esse, & cunctis honorabilior apparere. Dilata si vis. Luc.21. Videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum potestate magna & maiestate. Igitur ista est honorabilis propter auctoritatem. ¶ Item diuina maiestas est formidabilis propter seueritatem. Et reuera ad iudicem quando exercet actum iudiciarium, maximè aliquos impios puniẽdo, spectat ꝙ seueritatem ostendat, ad finem ꝙ quilibet ipsum timeat, & quod præ timore maiestatis illius à malo quilibet resipiscat. Istud autem faciet dominus in iudicio, quia sicut dicitur Matthæi.25. Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo, tunc dicet his qui à sinistris sunt Ite maledicti in ignem æternum. De terrore etiam ipsius maiestate dicitur in Psalm. Vox domini super aquas, Deus maiestatis intonuit. Et Hester.13. Non est qui resistat maiestati tuę Igitur ista est formidabilis propter seueritatem. ¶ Item diuina maiestas est delectabilis propter benignitatem, seu propter futuram fœlicitatem. Maiestas enim regia vel papalis delectabilis & amicabilis est seruitoribus & familiaribus suis, licet sit formidabilis inimicis. Sic verè maiestas gloriæ diuinæ sanctis erit delectabilis, licet damnatis sit terribilis. Vnde Apostolis dicitur Matthæi.19. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, tunc & vos sedebitis cum eo &c.

.s.in Paradiso, vbi erit vnbis gloria sempiterna. Iuxta illud Esa.69 Domum maiestatis meæ glorificabo. Vnde de quolibet besto potest dici illud Baruch.5. Adducet autem dominus eũ .s.beatum, cum iocunditate in lumine maiestatis suæ cum misericordia & iustitia quæ est ab ipso. Sic ergo patet quomodo maiestas Dei est delectabilis, formidabilis, honorabilis, inscrutabilis. Sic ergo dico ꝙ in scriptura reperitur maiestas numi-
C nis gloriosi. Et hoc est primum principale. ¶ Secundò principaliter dico ꝙ inuenitur maiestas hominis virtuosi. quia reuera sicut lumen in lucerna exterius causat resplendentiam luminosam, quæ.s.aerem illuminat circunstantem, sic lumen virtutum quando latet in corde hominis virtuosi, solet quandam maiestatem morum, & quandam honestatis refulgẽtiam exterius in gestu & habitu generare, quæ totam solet patriam bonis exemplis & documentis illuminare, & intuentium oculos delectare. Figuratus in illo Angelo de quo dicitur Apoc. 18. ꝙ terra illuminata est à gloria eius. vt de talibus dicatur illud Lucæ.9. Erant autem Moyses & Helias visi in maiestate. Ista igitur est maiestas hominis virtuosi. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ inuenitur maiestas culminis mortuosi.s.maiestas boni principis vel prælati. vt de quolibet tali exponatur illud Ezec.43. Israel ingrediebatur per viam orientalem, & vox erat ei quasi vna aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius. Quia reuera bonus prælatus intrat sanctè.s. per viam orientalem. Prædicat altè, quia vox eius sicut aquarum multarum. Viuit honestè, quia terra, id est tota patria splendet à maiestate ipsius. Est igitur maiestas culminis preciosi. ¶ Quartò dico ꝙ inuenitur maiestas turbinis vitiosi.s.maiestas malorum principũ & prælatorum, quæ est hodie in magna reputatione & potentis, sed finaliter erit in magna desolatione & tristitia. Ad quod expone illud Act.19. Magnæ deæ dianę templũ in nihilum deputabitur, & destrui incipiet maiestas eius. Et sic patet quomodo quadruplex est maiestas.s.malorum, maiorum, iustorum, atque deorum &c.

A **Maior. Maius.** Nota ꝙ maioritas accipitur in bono & in malo. In malo.n. signat excellẽtiam statuum virorum peccatorũ. In bono verò designat maioritatem Dei & hominum perfectorũ. ¶ Notemus ergo ꝙ est quædam maioritas cunctis

Nobilior.
Vtilior.
Inanior.
Deterior.
Asperior.

Primò ergo dico ꝙ nos inuenimus in scriptura quandã maioritatem cunctis nobiliorem. Et ista est maioritas Dei, qui.s. est maior oĩbus creaturis, similis soli, qui maior est omnibus luminaribus quantitatem, claritate, potestate, motus velocitate & vniformitate. Maiorem.n. vniformitatem habet in motu quam alij, quia.s. non efficitur retrogradus, ꝙ tamen nulli alij planetę est concessum. Sic verè Deus est maior omnibus creaturis propter quantitatẽ suę infinitę dimensionis, propter virtutem suæ inuictę dominationis propter celeritatẽ suæ lympidæ cognitionis, propter velocitatem suæ actiuæ operationis, propter vniformitatem suæ ordinatę perfectionis. Iste.n. nunquam efficitur retrogradus.i. defectuosus, sed semper directè & iustè ordinatè & sanctè in suis actibus processiuus. Deus ergo dicitur maior in

Scientiæ lympitudine.
Potentiæ plenitudine.
Essentiæ magnitudine.

¶ Dico in sciẽtiæ lympitudine. Vnde ipse est sicut Aquila, quæ maiorem habet in visu lympitudinẽ claritatis. Vnde de ipso potest dici illud. 3.Reg.10. Maior est scientia tua quam rumor quem audiui. Dico etiam in potentiæ plenitudine. Vnde ipse comparatur rhinoceronti, cuius fortitudo maior alijs animãtibus vniuersis est. Vnde de ipso potest dici etiam illud Gen.49. Tu fortitudo mea, tu principium doloris mei, prior in donis. maior in imperio. Dico insuper ꝙ maior est in essentiæ amplitudine similis elephãti, qui in corpore maior est omnibus animalibus huius mundi. Vnde ipse potest dicere cuilibet illud.2.Reg.19. Decem partibus ego maior sum. Et bene cõcludit sapiens Ecclesi.42. Exaltate dominum quantum potestis, maior est,n. omni laude. Inuenimus igitur in scriptura quandam maioritatem
B cunctis nobiliorem. ¶ Secundò dico ꝙ nos inuenimus in scriptura quandam maioritatem cunctis vtiliorem. Et ista est illa qua boni per aggregationem meritorum fiunt alijs meliores. Quanto.n. conchylia marina maiorem haustum roris recipiũt tanto maiorem Margaritam in se concipiunt. Sic verè quanto viri iusti maiorem haustum roris gratiæ & scientiæ in se recipiunt, tanto maiorem Margaritam.i. maiorem sanctitatem, & bonitatem concipiunt & acquirunt. Isti.n. sunt similes stellis, quæ minimę esse videntur, & tamen maiores tota terra esse à philosophis asseruntur. Sic verè sancti in hoc mundo creduntur esse minimi, quia.s. sua spiritualis magnitudo non apparet hic quia videlicet nihil inter alios reputantur, & tamen in rei veritate apud Deum ceteris sunt maiores, & maioribus virtutibus sunt pleniores. De quo dicitur Matt.11. Qui minor est in regno cœlorum, maior est illo. Et ideò dicitur Matt. 18. Quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum. De beato etiam Ioanne ceteris humiliore dicitur Mat. 11. ꝙ inter natos mulierum non surrexit maior Ioãne Baptista. Et hi euiter istud est verum ꝙ sicut animalia maiora sunt vt communiter mitiora & humiliora, sicut patet de elephantibus & de magnis equis (iuxta illud Eccles.3. Quanto magnus es, & tanto humilia te in omnibus) sic verè illi qui sunt maiores in bonitate & dignitate, debent ceteris esse mitiores humilitate & benignitate. Mat.20. Quicunq; voluerit inter vos maior fieri, sit minister vester. Vbi nota ꝙ tales qui bonitate vel dignitate sunt maiores debent habere in statu auctoritatem. Maior inquit. In corde humilitatem. Minister inquit. In factis vtilitatem. Vester inqt, Rex.n. apum ẽm doctores est corpore grandior, animo mitior (quia nunquam pungit) fructu vtilior
Inuenimus igitur maioritatem cunctis vtiliorem. ¶ Tertiò inuenimus maioritatem cunctis inaniorem. Et ista est illa quam habent in hoc mundo diuites & potentes, qui diuitijs & honoribus ceteris sunt maiores. Inter araneas enim secundum. Plinium fœmellę maiores sunt quam masculi. Arbores etiam quæ sunt infructuosæ, sunt maiores quam domesticæ vel fœcundæ. In locis etiam humidis, & palustribus solent maiores arbores crescere quam in locis aridis atque siccis. Quia pro certo charissimi loquendo spiritualiter, illi in hoc mundo ceteris paribus diuitijs & honoribus sunt maiores, qui sunt fœminæ per fragilitatem, qui sunt infructuosi per iniquitatẽ qui sunt palustres per carnalitatem. Isti enim figurantur in illis de quibus dicitur Marc.9. Disputauerunt in via quis eorum maior esset. Sed pro certo illi qui per paupertatem sunt ficei, illi qui per bona opera sunt fructiferi, illi qui per strenuitatẽ sunt masculi, tales dico in mundo nõ sunt hodie maiores, sed in diuitijs & honoribus sunt minores, quamuis quantum ad Deum in gratijs & virtutibus sint maiores. Ita quod propriè de eis possit hodie intelligi illud Genes.25. Duæ gentes & duo populi sunt in ventre tuo, maior seruiet minori. Cum enim in vterò huius mundi sunt duæ gentes scilicet boni, qui in virtutibus sunt maiores, & mali, qui in virtutibus sunt minores, istud tamen sępissime videmus quod maior seruit minori, & melior, deteriori, quamuis scriptura dicat Ioan.13. Nõ est seruus maior domino suo. Inuenimus ergo maioritatem cunctis inaniorem. ¶ Quartò inuenimus in scriptura maioritatem cunctis deteriorem. Et ista est maioritas vitiorum, de qua Genes.4. dicit Caim. Maior est iniquitas mea quam vt veniam merear. ¶ Quintò inuenimus maioritatem cunctis asperiorem. Et ista est maioritas tormentorum, quam in inferno sustinebunt illi qui in hoc mundo habuerunt maioritatem bonorum. De qua Iaco.3. Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniã maius iudicium sumitis. Et hæc dicta sufficiant de Maioritate. Vide supra de magno.

Malitia. Nota quod malitia idem est quod cauta & deliberata fallacia. Sunt igitur malitiosi illi qui A
sub fictione & palliatione alicuius boni sciunt malum alijs procurare. Similes enim sunt serpentibus amphisibenis, de qbus dicit Isidor. quod habent duo capita, vnum videlicet in principio, & aliud in fine, vnum in suo loco, & aliud in cauda, & tamen vtroque capite mordent vtroq; ore venenũ effundunt. Sic verè tales duplici capite idest duplici intentione sunt muniti. Habent enim in principio vnum caput intentionis, & ista est ad decipiendum, simulandum, fingendum & adulandum. Habent verò aliud caput intentionis in cauda id est in fine, & istud est ad nocendum, inuenenandum, & intoxicandum. Quia scilicet prima intentio malitiosi est vt decipiat, secunda est vt noceat & inficiat. Vnde de talibus malitiosis capitibus dicitur. 3. Regum.2. Reddet dominus malitiam tuam super caput tuum. & Ecclesi. 9. Corda filiorum hominum implentur malitia. Quia sicut videmus, ille qui magis est malitiosus, reputatur amplius gloriosus. Quibus tamen dicitur in Psal. Quid gloriaris in malitia qui potens es iniquitate? Diligunt

ligunt.n.homines malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quam loqui æquitatem, quia sicut dicitur Gen. 6. Vidit Deus quod multa malitia erat in terra. omnis.n.caro corruperat viam suam. Nos igitur faciamus iuxta consilium scripturæ Hie.4. vbi dicitur. Laua à malitia cor tuū vt munda fias. ¶ Circa quod nota quod nos debemus lauare à malitia corda nostra
B multiplici ratione, quia scilicet

Veritatis rectitudini contrariatur.
Proximorum quietudini insidiatur.
Infernalis mæstitudini conlociatur.

Illud est.n.verum, q̀ peccatum malitiæ obijcitur animorum simplicitati, opponitur proximorum vtilitati, supponitur infernorum pœnalitati. Primum habet in ingressu. Sed m in progressu. Sed tertium in egressu. ¶ Primò igitur dicamus q̀ malitia est fugienda, quia tollit in ingressu animorum simplicitatē. Veritas.n.innocentia & simplicitas per malitiam tollitur, quia ista sibi inuicem contrariantur & opponuntur, sicut hoc innuit Apostolus.1.Corint.5. Non in fermento antiquo malitię & nequitiæ, sed in azimis synceritatis & veritatis. Simplicitas.n. innocentia & veritas habent in se quandam inflexibilem rectitudinem, quia.f.nesciunt aliud facere quam cogitare, aliud dicere quā sentire, aliud exterius quā interius machinari. Scitie .n.q̀ homo in scriptura maledicitur, qui duabus vijs terrā ingreditur. Ecclesi.2. Sed pro certo malitia istis est opposita, quia.f. vnum habent in corde, & aliud in ore, vnum habent in conscientia, & aliud in apparentia, quia sicut vulpes incedit claudicando serpens tortuosè & non rectè gradiēdo, & ideò dicitur anguis, eo q̀ angulose incedat, sic malitiosi in omnibus factis suis a simplicitate & rectitudine solent cōtinuè deuiare, & tortuosè & fallaciter ambulare. Teste enim Richardo, Malitia est spontaneè & deliberate prauo animo, malo cognito consentire. Beatus etiam Augustinus in quadam epistola dicit q̀ malitia est cū moribus deceptorijs veritate palliata propriū cōmodum, vel alterius incommodum attenditur. Quia procul dubio tales sub pallio falsarum palliationum semper intendunt propriam vtilitatem, vel alienum incommodū procurare. Saura.n.lacerta est minima citius venenum ante interficit, quā dolor sentiatur. Quia vere multi sunt ita malitiosi q̀ ita sciunt venenum suæ malitiæ infundere q̀ non percipitur vnde venit, ita q̀ homo damnum incurrit, de cuius tamen malitia non aduertit. Isidorus etiam dicit q̀ sunt quidam serpentes ita parui q̄d vix possunt videri, & tamen contra venenum ipsorum nō pōt remedium inueniri. Quia procul dubio charissimi venenum malitiæ non solum abundat in magnis, sed etiā in paruis & pauperibus. Sicut.n.dicitur Ecclesi.13. Nequissima paupertas in ore impij. Isti.n.sunt minimi in statu & substātia, & tamē quādo possunt, maximi sunt in malitia. Quia sicut dicit Chry. sup Mattheum in homelia de Herode, licet pulli serpentum sint in corpore breuiores, in veneno tamē malitia sunt ęquales. Sic ergo patet q̀ malitia fugienda est, quia tollit in gressu animo-
C rum simplicitatem. ¶ Secūdò tollit in progressu proximorum vtilitatem. Ad hoc.n.ordinatur malitia peruersorum, vt alijs inferant caute sine deprehensione nocumentum. Vide .n.in omni genere malorum q̀ per malitiosas seductiones, palliationes & fallacitates lædunt & decipiunt vniuersos. Patet in vsurarijs qui sub specie mutui malitiose per septimanas vel dies depauperant fœnerantes. Patet in malis iudicibus, qui sub specie iustitiæ malitiosæ decipiunt siue diripiunt innocentes. Patet in luxuriosis, qui sub specie amicitiæ malitiosæ decipiunt iuuenculas assistentes. Malitiosi.n.similes sunt Leonibus, qui malitiosè inter ramos & arbores se occultant, vt ex insperato bestias rapiat & occidāt. similes ēt cerasti serpēti, q corpus serpē-
A tinū abscondit, cornua verò arietis ostendit, & dū aialia nō cauent, ipsa inuenerat & inuadit. Similes etiam sunt hyenæ, quæ fingens vocem humanam, ad exeundum exterius malitiose canes prouocat, vt eorum carnibus laute vtatur: O quanta malitia vtitur aranea ad muscas capiēdum, cattus ad mures rapiēdum Vulpes ad coruices ad se attrahendum, & ad gallinas deuorandum, Lupus ad oues decipiendum & comedendum. Sic procul dubio mali in hoc mundo in executione suorum malorum operum malitijs & cautelis vtuntur, & vnum fingētes & aliud intendentes, bonis innocentibus iniuriantur, & quando viribus non valēt, alijs per malitiā dominantur. Sicut enim dicitur Iohel.3. Multiplicata est malitia populi mei. De malitia verò loquitur Grego. in moralibus, dicens. Mens inquit praua semper in labore est, quia aut mala molitur quæ alijs inferat, aut timet ne sibi ab alijs inferantur. Et quicquid contra proximos cogitat hoc contra se existimat cogitari. Fugienda est ergo malitia, quia tollit in progressu proximorum vtilitatem.
¶ Tertiò quia acquirit in egressu tormentorum pœnalitatem. D
Malitia enim & in præsenti & in futuro tormenta meretur. Videmus enim quod malitia humana nō potest diu latere. immo finaliter à Deo detegitur, ita q̀ malitiosi pœnam & infamiam consequuntur. Versus. Temporibus peccata latent, & tempore patent. vnde Proue.27. Qui operit odiū fraudulenter, reuelabitur malitia eius consilio. & 1.Reg.12. Si perseuerauerītis in malitia, & vos & rex vester peribitis. Sed de hac vide supra de hypocrisi. Bene ergo docet Apostolus.1.Corinthio.14. Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote &c Vide infra de sapientia mundi, item de malitia diaboli, & infra de tētatione, & de decipere & de duplicitate &c.

Maledicere. Maledictio.

Maledictus. Nota q̀ quā- A
uis nomē maledictionis ponatur multipliciter in scriptura, quia tamen paucę inueniuntur figuræ & auctoritates & exempla, iō sub breuiloquio pauca dicam. ¶ Notemus ergo q̀ maledictio accipitur in scriptura pro

Verbali execratione.
Pœnali imprecatione.
Finali condemnatione.

¶ Primò dico quod quidam maledicuntur per verbalē execrationem. Et sic maledictio nihil aliud est quam verbalis iniuriatio vel diffamatio, sicut dicitur.2.Machabeo.10. de illis q erant in præsidio q Machabeo maledicebant, & sermones nephandos iactabant. Vnde de peccatore dicitur in Psal. Cuius maledictione os plenum est, & amaritudine & dolo. Quod tamē sancti non debent timere, iuxta illud Matth.5. Beati estis cum maledixerint vobis homines. Quia sicut dicitur Deutero.23. Deus vertit maledictiones malorum in benedictionem bonorum. ¶ Secundò dico q̀ quidam maledicuntur per pœnalem B
imprecationem, sicut de Iosue dicitur Iosuę.6. Imprecatus est Iosue dicēs. Maledictus vir q ædificauerit Hierico. Et sic cōtra legis transgressores factæ sunt in lege maledictiones.i.pœnarum imprecationes, sicut Deute.27. dicitur. Maledictus homo qui facit sculptile. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Maledictus homo qui errare facit cæcum. & sic de alijs infinitis, sicut apparet ibidem. Peccatores enim & legis transgressores à Deo sunt maledicti, & pœnis temporalibus & perpetuis subiugati. Ficus enim quæ non habebat fructus sed folia, fuit à domino maledicta, quæ statim dicitur aruisse, & foliorum pulchritudinem amisisse, sicut dicitur Marci.10. Quia pro certo illi qui in hoc mundo non habent nisi folia verborū & non fructus operum, à Deo maledicuntur, contemnūtur & reprobātur, & finaliter ad ariditatem tribulationis & mortis cōdēnant & subiugantur. Et nota q̀ à Deo sunt maledicta oīa genera peccatorum, inter quos specialiter continentur.f.

Malitiosi.
Inuidiosi.
Luxuriosi.
Desidiosi.
Insidiosi.
Ambitiosi.
Iniuriosi.

¶ Dico ergo q̀ maledicit Deus malitiosos. Et hinc est q̀ serpenti qui erat callidior cunctis animantibus terræ, dictum est Genes.3. Quia fecisti hoc id est quia hominem decepisti, maledictus eris super omnia animantia terræ. ¶ Item maledicit inuidiosos. Ideò Caim qui præ inuidia occiderat Abel fratrem suum, dicitur Genes.4. Maledictus A
eris super terram. ¶ Item maledicit luxuriosos. vnde Deutero.27. Maledictus qui dormit cum vxore patris sui, maledictus qui dormit cum sorore sua. &c. ¶ Item maledicit desidiosos. vnde Hieremiæ.48. Maledictus qui facit opus domini, fraudulenter, vel negligenter secundum aliam litteram ¶ Item maledicit insidiosos. Malac.1. Maledictus dolosus &c. ¶ Item maledicit ambitiosos, & isti sunt illi qui sursum pendent, & anhelant ad culmen dignitatum & officiorum. De quibus dicitur Deutero.21. Maledictus à Deo qui pendet in ligno. ¶ Item maledicit iniuriosos, quia sicut dicitur Ecclesi.28. Susurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. ¶ Et nota quod illi qui semper habent os apertum ad iniuriandum, detrahendum, diffamandum & maledicendum, sunt à Deo maledicti, sicut dicitur Genes.27. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus. Serpens enim cuius lingua propter venenum, malitiam semper agitatur & mouetur, fuit in principio à Deo inter B
animantia maledictus, sicut habetur Gen.3. Ad deuotandum

ꝙ illi qui ita sunt venenosi, serpentini & peruersi ꝙ lingua eorum semper mouetur & agitatur ad maledicendum, contradicendum, detrahendum & iniuriandum, à Deo sunt maledicti, & ab ipso præ ceteris reprobati. Gene.12. Maledicam maledicentibus tibi. Et pro certo tales maledicti sunt valde reprehendendi, quia sicut inuenitur in scriptura. Maledicta malorum, maledicta bonorũ, maledicta, maiorũ possunt aliquoties operari. De maioribus.n. patet, quia antiquitus multum timebatur maledictio parentum, & multum appetebatur benedictio eorum. Cham.n. maledictus à Noe, populos genuit ignobiles, & maledictos. Sem verò & Iaphet qui ab eo benedicti fuerũt nobiles & benedictos populos genuerunt, sicut dicitur Geñ.9. & in historia scholastica super idem. Quotidie etiam videmus ꝙ maledictio parentum nocet. Tempore.n. meo accidit in pictauia de qua natus sum, circa ciuitatem Malleatẽsem propẽ parochiam de fontanis, ꝙ cum quædam mulier irata contra filiũ suum dixisset. Quicquid habeo in te, do diabolo, qui te submergere possit, statim puer ad prata ducens pecora, dum transiret quendam riuum, diabolus cum magno impetu ipsum puerum ad fundum trahebat, & eum submersisset nisi populus circunstans & ad clamorem pueri occurrens, ipsum cum deuotis precibus liberasset. Sicut.n. dicit̃ Ecclesi.3. Maledictio matris eradicat fundamentum filiorum. Vice ergo reciproca parẽtes debent à filiorum maledictionibus abstinere, sicut ipsi filij debẽt parentibus non maledicere nec nocere. quia sicut dr̃ Leui.20. Qui maledixerit patri aut matri, morte moriatur. Idem de maledictione etiam bonorum videmus, quia sicut legit̃ Marci.11. Christus maledicens ficui fecit ipsam arescere. Dauid maledicens montibus Gelboæ ipsos fecit sterilescere, sicut dicitur in historia scholastica super.2. Reg.1. Iosue maledicens ciuitati Hierico, ipsam fecit corruere, sicut dicitur Iosuæ.6. Et etiã ꝑ Iosuæ maledictionem duo filij reędificatores hierico perierũt, sicut dicitur.3. Reg.16. Sic etiam aquæ amarissimę per maledicta sacerdotum virtutem prodendi mulierem adulteram acceperunt, sicut dicitur Nu.5. Et sic patet ꝙ maledictio bonorum potest nocere, sicut & benedictio ipsorum potest iuuare, quia sicut dicitur Esa.24 Maledictio vorabit terrã. De maledictione etiam malorum timendum est, quia nescitur si in hora maledictionis operatur occultè super corpus aliqua superior cõstellatio, vel si maledicentis maledictio, vel maledicti exigentibus demeritis aliquid operatur occulta Dei dispositio. Sicut.n. legitur Nu.22. Balaam erat malus propheta, & tamẽ rex Balach in eius maledictionibus & benedictionibus cõfidebat, & per eius maledictiones superare Dei populũ credebat, dicens. Noui inquit ꝙ maledictus sit in quem congesseris maledicta. & ad hoc facit verbum sapientis Prouer.26. Maledictum frustra prolatum in quempiam superueniet. Talis igitur maledictio est tribus rationibus illis fugienda, & maximè, quia à deo est perpetuo punienda. Sicut.n. dicitur.2. Mach.10 Iudas blasphemos & maledicos viuos concremauit. Et sic dicitur.1. Corint.5. Maledicus ab aliorum societatibus reprobat̃. Et sic igit̃ patet ꝙ quidam maledicuntur per pœnalem imprecationem.

C ¶ Tertiò dico ꝙ quidam maledicuntur per æternã damnationem Maledictio.n. Dei nihil aliud est quam ad æternã miseriã obligatio, sicut Matt.25. dicitur. Ite maledicti in ignem æternũ &c. similia. Vide supra de loq, de lingua, de detractiõe &c.

A **Malignari. Malignus. Malignitas.** Nota ꝙ malignitas dicitur à malus & ignis, quasi malus totus, per malitiam & peruersitatem ignitus, & ad malignãdũ.i. malitiosè igniendum alios inclinatus. Malignus ergo est ille qui est excessiuè malus, & qui est ad inferendum mala alijs valde promptus. Teste.n. scriptura.1. Ioan.5. Mundus totus in maligno positus est, quia pro certo sicut dicitur Rom.1. In mundo inueniuntur hodie multi mali.s. repleti omni iniquitate, malitia, fornicatione, nequitia, pleni inuidia, auaritia, homicidio, contentione & dolo & malignitate. Et reuera talis malignitas .i. mala igneitas proteruia & crudelitas est euitanda, iuxta illum Psal. Noli ęmulari vt maligneris, quoniam qui malignantur, exterminabuntur. Igitur dicam quod in scriptura reperitur Malignitas.

Animi proprij. — Primam debet à te dimittere.
Fratris vel socij. — Sed secundam semper refugere.
Demonis & impij. — Sed tertiam pertimescere.

B ¶ Primò ergo dico ꝙ est quædam malignitas penitus dimittenda.s. malignitas animi, quia.s. ad virum christianum non pertinet ꝙ sit ꝑuersus, inuidus aut malignus, vt sic fit de illis de quibus dicitur Baruc.2. Laudabunt inquit me in terra captiuitatis suæ, & memores erunt nominis mei, & auertent se à dorso, suo duo, & à malignitatibus suis. Iustus.n. homo nõ debet esse malignus, sed potius malignis obuius & obuersus, dicens illud Psal.93. Quis consurget mecum aduersus malignantes? aut quis stabit mecum aduersus operãtes iniquitatem? Inuenitur ergo malignitas animi, quæ est dimittenda. ¶ Secundò vero dico qđ inuenitur malignitas ꝓximi, quæ est fugiẽda. Quia reuera vir simplex & rectus & timẽs Deũ debet malignos socios seu proximos euitare, & eorũ cõsortia declinare, dicẽs.s. illud Psa. Declinantẽ à me malignũ nõ cognoscebam. Et iuxta illud. Noli ęmulari in malignantibus, neq; zelaueris faciẽtes iniquitatẽ. Dicẽs.s. illud psa. Odiui ecclesiã malignãtiũ, & cũ impijs nõ sedebo. Et merito, quia pro certo tales maligni & malignantes

Concutiunt consilia fraudulenta.
Obijciunt colloquia virulenta.
Conficiunt solatia temulenta.
Recipiunt supplicia truculenta.
Abijciunt palatia opulenta.

¶ Dico igit̃ ꝙ maligni fraudulẽta cõsilia solẽt conficere. Et iõ Dauid dicebat in ps. Cõsilium malignãtiũ obsedit me Deus tñ solet quãq; talia malignorũ cõsilia subuertere, & ea in caput ipsorũ proprium retorquere. Iob.5. Dissipat cogitationes malignorũ, ne possint ĩplere manus eorũ ꝙ ceperãt. Isti.n. sunt de quibus dr̃ Deo in Psa. Super populũ tuũ malignauerũt cõsiliũ, & cogitauerũt aduersus sanctos tuos. Quæ potissime sunt cõtra cõsiliarios principũ & prælatorũ, qui quotidie machinant̃ cõtra subditos. ¶ Item virulẽta solẽt colloquia proijcere seu dicere & obijcere.s. detrahendo, & inuidiã ostendendo. Vnde ps. Erubescãt & reuereãtur simul q gratulant̃ malis meis. Induant̃ cõfusione & reuerẽtia qui maligna loquunt̃ super me. ¶ Itẽ isti temulẽta solatia solẽt conficere, quia.s. isti vana & inania gaudia solẽt ducere & habere. Vñ Iac.4. Nunc aũt exultatis in superbijs vestris. Ois exultatio talis maligna est. ¶ Item isti truculẽta supplicia solẽt recipere, quia.s. tales finaliter merent̃ & recipiũt infernalia supplicia. vnde in persona pauperis à malignantibus tribulati dr̃ in Psalm. Ab insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Audiet dico.s. dãnationẽ ipsorũ, qñ.s. cõplebitur illud Sap.5. Malignitas euertet sedes potẽtium. Et ibidem. In malignitate nr̃a consumpti sumus. ¶ Itẽ isti luculẽta seu opulenta palatia solent amittere seu abijcere .s. gaudia Paradisi. Vnde ipsi Deo dr̃ in psa. Nõ habitabit iuxta te malignus, neq; permanebũt iniusti ante oculos tuos.s. in Paradiso. Sequitur. Odisti oẽs qui operant̃ iniquitatẽ, perdet oẽs qui loquuntur mendaciũ. Ista est igitur malignitas, proximi, q̃ est fugienda, vt.s. congaudendo Deo dicat homo illud Psalm. Protexisti me à conuentu malignantium, à multitudine operãtium iniquitatem. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur malignitas pessimorum.s. demonũ, quę est præcauẽda. Diabolus.n. malignus est, quia.s. malignè & malitiosè facit & ꝑpetrat quicquid quærit seu agit. Psa. Quanta malignatus est inimicus in sancto? Iste ergo per virtutem fidei & constantiæ debet à nobis vinci & superari. Iuxta illud.1. Ioan.2. Fortes estis, qm vicistis malignũ. Et ipsius malitia præuaricari, & potẽtia debet eneruari, vt de quolibet dicat̃ illud Psa. Ad nihilum deductus est in cõspectu eius malignus. Sic igitur patet ꝙ malignus dicitur demon pessimus, malus proximus, nequam animus sufficit. C

Malleus. Nota ꝙ malleus est instrumentum ferreum siue ligneum ad aliquid percutiẽdum, figẽdum, consolidandum, frangendum, conterendum, ordinatum. Igitur dicam ꝙ malleus quancunq; moralem percussionẽ signat. Et sic dicam ꝙ in scriptura reperitur malleus

Tentatoris.
Inuasoris.
Correctoris.

Primò dico ꝙ inuenit̃ malleus tentatoris Et isto pro certo vtit̃ diabolus, qui.s. in hoc mũdo malleo tẽtationis percutit, finaliter malleo dãnationis suos occidit, signatus in Tubalcain, q fuit malleator, sicut dr̃ Geñ.4. qui interpretat̃ deferẽs vel desertus, q a.s. ille q deũ deserit, à Deo est desertus, & ad malleatores, hoc est tẽtatoris officiũ cõuersus Figuratus ẽt Iudic.4. in Iabele muliere, quæ.s. Sisarã dormiẽtẽ malleo intermit, quẽ in cerebrũ eius infixit. Sic diabolus dormiẽtes in peccatis solet occidere, & malleo dãnationis necare. vñ Iudi.5. Sinistrã manũ misit ad clauũ, & dexterã ad fabrorũ malleos. De malleis ergo tentationis & dãnationis dicitur Prouer.19. ꝙ parata sunt derisoribus supplicia, & mallei percutiẽtes stultorũ corporibus. ¶ Secũdò dico ꝙ inuenitur malleus inuasionis vel inuasoris, hoc est dictu, malleus tyrannicæ turbationis vel afflictionis, quia ꝓ certo ipsi A B

to ipsi tyranni mallei dicuntur, pro eo quia eorū ictibus & tribulationibus boni concutiuntur, tunduntur & molestant. Vnde de tyranno illo Nabuchodonosor & eius morte dicit Hier. 50. Quomodo inqt confracta est virga fortis, contritus est malleus vniuersæ terræ? Tales mallei non sunt auditi in ædificatione templi, sicut dicitur .2. Reg. 6. Quia. s. in ædificatione ecclesiæ & ecclesiasticorum promotione nunquam debet prouenire sonus mallei. i. impressio vel supplicatio alicuius tyranni. Vox inquit mallei non est audita in domo Dei cum ædificaretur. ¶ Tertiò verò dico quod inuenitur malleus correctionis, quarevera iudex & prælatus se habent quandoq; per modū malleatoris s. fortiter percutiendo, & hominem quasi violēter formando, & in virtutibus figurando. Vnde de vtroque potest dici illud Hie. 10. Clauis & malleis compegit illud, vt non dissoluatur. Artifex. n. cum malleo format vasa, licet (si materia non sit obediens) sæpe fit quod cum eodem malleo frangit ea. Sic deus malleo correctionum & tribulationum hominem percutit, & eum sic percutiendo formare & virtuosum facere intendit. Esa. 44. Faber ferrarius lima operatus est, & in prunis & i malleis formauit illud. Veruntamē sæpe fit quod dum homo obedire dedignatur, malleo mortis & damnationis per ipsum frāgitur & cassatur. Hie. 23. Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit dominus, & quasi malleus conterens Petram? Ideò de homine qui Dei vel prælati malleatione formatur, potest dici illud Ecclesi. 38. Vox mallei innouat aurē eius. Et de ipso correctore dicitur Esa. 41. Confortabit faber ærarius percutiēs malleo eum qui cudebat. Aduerte tamen quod multi sunt ita duri & ita obstinati quod Dei vel prælati malleationes non sentiunt, nec per mundi tribulationes inflictas se corrigunt aut conuertunt. Figurati in illo Behemoth de quo dicitur Iob. 41. quod quasi stipulam reputabit malleum, & deridebit vibrātem hastam, nō fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundę. Quinimmo duriores, crudeliores & magis impij fiūt exēplo incudis, quæ semper durior efficitur quanto magis sup eā malleatur. Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. Patet igit̄ quod per malleum intelligitur ictus correctoris, pondus inuasoris, motus tentatoris &c. Vide vbi de percutere & similibus.

A **Malus. Malum.** Nota quod quandoq; malus sumit̄ pro arbore nauis vbi portat̄ velum, sicut dicitur Ezec. 27. Cedrum de libano tulerunt vt facerent tibi malum & loquitur ciuitati tyri sub metaphora nauis. Quandoq; etiam sumitur pro arbore quę dicitur pomus, sicut dicitur Cant. 8. Sub arbore malo suscitauit te. & loquitur sponsus sponsę. Quandoq; malum sumitur pro fructu ipsius arboris. s. pro pomo, sicut dicitur Can. 2. Fulcite me floribus, stipate me malis. & Can. 7. Odor oris tui sicut malorum. His tamen oibus prætermissis, de malus inquantum signat virum peccatorem, vitiosum & defectuosum, & de malum in neutro genere inquantum signat vitium vel pctm̄, Deo annuēte aliquid disseramus. Et primo de malo adiectiuo, secundo de malo substantiuo. ¶ Malus igitur idem est quod peccator, ille. s. q à bonitate morali est penitus alienus. Sicut. n. in naturalibus illa res dr̄ mala quæ est vitiosa & defectuosa, & sicut de oibus rebus quæ sunt inueniuntur aliqua mala, sicut est domus ruinosa, via paludosa, vestis lacerata, esca venenata, fructus corruptus, murus destructus, sic verè moraliter loquendo, illi spiritualiter dicūtur, mali, qui sunt in moribus defectiui, siue sint ruinosi per superbiam, siue paludosi per luxuriam siue lacerati per inuidiam, siue venenati per malitiam, siue corrupti per malam consuetudinem, siue destructi per virtutum carentiam & paucitatē. Et breuiter s̄m doctrinam saluatoris, sicut arbor mala cognoscitur ex malis fructibus, sic homo malus ex malis operationibus quia sicut dicitur Mat. 12. Malus homo de malo thesauro suo profert mala. In quibus verbis aduerte quod principaliter triplex est malum, scilicet

Malum naturale.	Primum prouenit ex nostra dispositione.
Malum cordiale.	Malus inquit hō. Secūdū prouenit ea no
Malum manuale.	stra cogitatione. De malo inquit thesauro

Sed tertiū prouenit ex nostra operatione, quod ostenditur cum dicitur. Profert mala. Et sic patet quod est triplex malum .s. malum

B Naturalis inclinationis.	¶ Primo ergo dico quod
Cordialis cogitationis.	est malū naturalis in-
Manualis operationis.	clinationis. Et hoc

ostenditur cum dicitur. Malus homo. Homo. n. signat naturā humanam, quæ pro tanto dicitur esse mala, quia. s. ad malū culpæ est naturaliter inclinata, malis defectuum naturalium est originaliter subiugata, ad malum etiam pœnarum & miseriarū multipliciter est obligata & condemnata. De tali ergo naturali malitia videtur loqui. Gen. 8. Sensus & cogitatio hominis proni sunt ad malum ab adolescentia sua. Sic etiam videtur loqui saluator Matth. 7. vbi loquens Apostolis, quos constabat moraliter esse bonos, dicit sic. Vos ergo cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris. Est ergo homo malus naturaliter, quia .s. res variabilis, defectibilis, corruptibilis & inanis. Arbor. n. non diceretur bona quæ de se produceret fructus malos & inutiles. Et aduerte quot mala nobis humana natura propinat scilicet quot

Lendes.	Omnia. n. ista sunt quædam ma
Pulices.	la & quædam peccata naturalia
Pediculos	.i. quidā defectus nobis naturali
Vermiculos.	ter adhærētes. De quo Baruch.
Fœtores.	s. Adhæserunt nobis multa ma-
Pudores.	la. Et in Psal. Circundederunt
Infirmitates.	me mala quorum non est nume
Debilitates.	rus. Sed de malis istis naturali-

bus vide Inno. de miseria conditionis humanæ, vbi inuenies multa notabilia dicta. Patet igitur quod est malum naturalis dispositionis. ¶ Secundò dico quod est malum cordialis cogitationis. Multa. n sunt mala in nobis quæ nunquam progrediuntur ad actum, sicut sunt mala quæ sunt in cogitatione, in affectione & in intentione. Sicut. n. vipera interius in vterò concipit filios serpentulos venenosos, à quibus tamen in vtero existentibus ipsa vipera mater sua corroditur & occiditur, sic verè vipera spiritualis. i. mala conscientia, multos fœtus. i. multas malas cogitationes & affectiones & intentiones interius in vtero cordis concipit, quæ tamen antequam ad actum exterius exeant, matrem suam. i. animam per peccatum mortale necant. Constat. n. quod malum in conscientia conceptum, ita bene est mortale, ac si exterius ad actus varios nasceretur, dum tamen per eos non stet. Psalm. Mala autem in cordibus eorum. Et istud ostēditur cū dicitur. De malo thesauro suo. Malus. n. thesaurus hominis est malum cor, iuxta illud Mat. 6. Vbi est thesaurus tuus ibi est cor tuum. in quo quidem malo thesauro mala quam plurima reconduntur, quando in occulto cogitationis, affectionis & intentionis, mala primitus disponūtur. Sicut. n. dicitur Mat. 6. & Mat. 15. De corde exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, &c. Et sic patet quod est malū cordialis cogitationis. ¶ Tertiò dico quod est malum manualis operationis. Et hoc ostenditur C cum dicitur. Profert mala. Proferre. n. idem est quod producere, & est productio idem quod actio, factio vel in actū ductio, vel actus executio vel operatio. Sicut. n. aliquæ sunt arbores quæ quicquid exterius proferunt, totum est malum, sicut de arbore taxo dicitur quod quicquid ex se producit, totū est malū & venenosū, & fructus & folia, & cortex & vmbra, sicut dicit Plinius, sic verè multi sunt hoies à quibus qcquid fit vel in opus producitur, totū est alijs malum & venenosum. Producunt. n. malos fructus operationum, iuxta illud Ioan. 3. Erant. n. opera eorū mala. Item mala folia locutionū. psal. Malè locuti sunt de Deo. Item malū corticē conuersationis, de quibus Hier. 13. Si mutare pōt Æthiops pellem suā & pardus varietates suas, sic vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malum. Itē malā vmbrā mali nominis & diffamationis. vnde Hie. 9. Confortati in terra de malo ad malū egressi sunt. Profert ergo mala, sicut dicitur Prouer. 29. Totum spiritū suū profert stultus. & Hier. 32. Erant. n. filij Iuda & filij Israel iugiter facientes malum in conspectu meo &c. Istud est ergo malum manualis operationis, quod tamen summè interdicitur in scriptura. Vnde in Psa. Diuerte à malo, & fac bonum, inquire pacem, & psequere eā. Quod tamen est contra multos qui nec à malo diuertunt, nec bonum etiam faciūt, nec pacem etiam aliorū requirūt sed malis & peccatis oibus se exponunt, ita quod de peccatore pōt dici illud Mat. 8. Dn̄e, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Vbi ostendit quod peccatores sunt mali ratione immundæ carnalitatis, quia sunt pueri. Rōne terrenæ cupiditatis quia sunt iacentes, & per consequens terram ea toto tangētes. Rōne sopitę tepiditatis, quia sunt paralytici, & per consequēs nihil possunt operari. Ratione inuidę malignitatis, quia. s. malè torquetur. Et sic in ista auctoritate ostendunt̄ quattuor mala culpę quibus subiacent peccatores, videlicet malum

Immunditiæ.	Ista dilata, & allega sicut vis. Istud so
Auaritiæ.	lum aduerte quod cum generaliter duo

Pigritię. sint mala, videlicet malũ culpæ, de quo
Inuidiæ. iam dictũ est, & malum pęnæ, de quo dicitur Amos. Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus, de malo tamen culpæ peruenitur ad malum pœnæ, sicut de malis dicitur Mat. 21. Malos malè perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis vel operarijs. Ista igitur de malo sufficiãt quantum ad præsens. Vide de diuersis malis personis in materijs

D particularibus. ¶ Sed si quid velis vltra dicere de malo tã adiectiuo q̃ substantiuo, notabis adhuc q̃ in scriptura reperitur generaliter triplex malum, videlicet Malum culpæ in corde latentis, Miseriæ mundi præsentis, Pœnæ post mortem sequentis. ¶ Et sic dico q̃ inuenitur in scriptura Malum latens, q̃ est euitandum, Patens, quod est tolerandum. Scatens, quod est dubitandum. Nam tu debes euitare malum criminalis infectionis. Tolerare malum temporalis afflictionis. Dubitare malũ æternalis damnationis. Inuenitur ergo malum culpæ quod est euitandum. Infirmitas. n. illa est præcipue euitanda quæ vires naturæ destruit, & in quam cum quis ceciderit vix resurgit, immo non solũ se sed alios cõtingẽtes corrũpit, qualis est vt cõiter morbus Lepræ. Tale est malũ culpæ, q̃a reuera natura spũalis, hoc est dictu, diuina gratia p̃ hoc destruitur, & exinde vix euaditur aut exitur, & ipsum ẽt cõtingẽtes & frequẽtantes lędũtur & corrũpunt. Ideò bñ consulitur Proue. 3. Time Deum & recede à malo. & Eccl. 4. Serua tempus, & deuita à malo. & Deu. 21. Auferatis malum de medio vestri. Malum dico

Cogitationis.
Delectationis.
Dispositionis. i. consensus.
Operationis.
Conuersationis.
Assuefactionis.
Ostentationis.
Obstinationis.
Oblocutionis.
Machinationis.
Exaltationis.
Separationis.

Ista. n. sunt. 12. genera malorũ q̃ à nobis sunt fugiẽda & vitãda, & de fidelium cœtibus auferenda. Quia reuera talia mala diligũt, ipsaq́; diuersimodè faciunt & cõmittunt. Hie. 32. Erãtque filij Israel & filij Iuda, iugiter faciẽtes malũ. Malum dico cogitationis. Mat. 9. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Contra illud Es. 1. Auferte mala cogitationum vestrarum, quiescite agere peruerse, discite benefacere. ¶ Item malum delectationis. Proue. 21. Anima impij desiderat malũ. De quo etiam Rom. 7. dicit Apostolus. Quod odio malum, illud facio. ¶ Item malum dispositionis, hoc est dictu, malum voluntatis & consensus. Psal. mala aũt in cordibus eorũ. ¶ Itẽ malum operationis. Ioan. 3. Erant. n. opera eorum mala. & Ioã. 7. Testimoniũ perhibeo de illo, quia opera illius mala sunt. Hie. 22. Tui verò oculi & cor ad auaritiam sunt inclinati, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis. Et tamen Ecclesi. 7. cõsulitur. Noli facere mala, & non te apprehendent. ¶ Item malum conuersationis. De quo Dan. 3. Confundantur omnes qui ostendũt seruis tuis mala. ¶ Item malum assuefactionis. i. consuetudinis. De quo Hie. 9. De malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit dominus. ¶ Item malum ostentationis. De quo Micheæ. 7. Malum manuum suarum dicunt bonum. ¶ Item malum obstinationis. De quo Hie. 13. Non poteritis bonum facere, cũ didicistis malum. ¶ Item malum oblocutionis. De quo Esa. 5. Væ qui dicũt bonum malum, & malum bonum ponẽtes tenebras in lucẽ, & lucẽ in tenebras, ponẽtes amarũ in dulce & dulce in amarum. Et merito, quia pro certo omnis qui malè agit, odit lucem. Tales. n. vt communiter commendant vituperandos, & obloquendo vituperant commendandos. ¶ Item malũ machinationis seu proditionis. De quo Prouerbio 12. Dolus in corde cogitantium mala. Contra illud Zacha. 7. Malum vir fratri suo non cogitet, Quia sicut dicitur Prouerbio. 18. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet. ¶ Item malum eleuationis seu superbiæ & elationis. De quo Eccle. 8. Interdum dominatur homo homini in malum suum. ¶ Item malum separationis seu Dei obliuionis, quia sicut dicitur Hiere. 2. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuę, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ nõ valẽt continere aquas. Et tamen peccatori homini dicitur Hiere. 2. Quam malum & amarum est tibi reliquisse te dominum Deum tuum, & nõ esse timorẽ eius apud te? Ecce ergo quot malis & quot defectibus abundant hodie peccatores. Non est igitur mirum si isti sint mali, qui tot malis & vitijs sunt imbuti. De quibus dicitur. 2. Timo. 3. Mali autem homines proficiunt in peius errantes. Verũtamen isti merentur scilicet

A iustis vitari.
A regno fugari.
In inferno damnari.
Tormentis grauari.

E A iustis dico sunt mali vitandi. Prouer. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis. A regno etiam. s. Paradisi sunt mali fugandi. Matth. 13. Elegerũt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Bene foras, quia. s. in Paradiso nõ potest esse, viuere vel intrare aliquis malus homo. vnde Esaię. 35. Mala bestia non ascendet per eam, nec erit tibi. In inferno insuper sunt mali ligandi seu damnandi, quia sicut dicitur in Psal. Virũ iniustũ mala capient in interitu. Tormentis insuper sunt mali grauandi, quia sicut dicitur Ecclesi 6. Improperium & contumeliam malus hæreditabit. Et illud matth. 21. Malos malè perdet &c. Non sic charissimi, sed vitemus mala, fugiamus à malis, caueamus ne simus mali. Quia reuera sicut bona bonis creata sunt in principio, sic nequissimis bona & mala, sicut dicitur Eccle. 39. Ideò reuertimini vnusquisque à via sua mala, & à pessimis cogitationibus vestris, & habitabitis in terra. Hierem. 25. Time Deum, & recede à malo. Prouerbiorũ. 3. Quia per timorem domini declinat omnis à malo. Ecclesi. 1. Patet ergo q̃ in scriptura reperitur malum culpæ, q̃d est euitandum. ¶ Deinde dico quod ibi inuenitur malum miseriæ quod est tolerandum. Mala. n. humanæ miseriæ siue sint mala naturalia, sicut sunt surditas, cæcitas, debilitas, infirmitas, siue sint mala casualia, sicut sunt subiti raptus, subiti ignes subitę mortes, subitę tempestates, siue sint mala temporalia, sicut sunt aduersitates, paupertates, inimicitiæ, depressiones, accusationes, diffamationes, verbera, carceres, & similia, sunt in patientia toleranda, & humili meditatione pensanda. Deus. n. fecit nos, & non ipsi nos. Psalm. 99. Et sicut lutum in manu figuli, sic nos etiam sumus in manu & voluntate creatoris & domini Dei nostri. Hierem. 18. De nobis ergo potest pro libito voluntatis facere, & nos in hoc mundo malis istis subdere & grauare, & de nobis iuxta voluntatis suæ libitum ordinare. Talia enim mala temporalia, naturalia, casualia, à Deo originaliter proueniunt, & ab ipso agente vel patiente accidunt & occurrunt. Sicut enim dicitur Ecclesi. 11. Bona & mala, vita & mors paupertas & honestas à Deo sunt. Igitur si bona suscepimus de manu domini, mala autem quare non sustineamus? Iob. 2. Et reuera sustinenda sunt talia mala multiplici ratione, videlicet quia

Imprimuntur à diuina prouidentia.
Reprimuntur à superna præsidentia.
Infliguntur pro nostra iniustitia.
Firmantur virtualis patientia.
His causatur luctuosa pœnitentia.
His aptatur æternalis opulentia.
His necatur infernalis violentia.

¶ Dico igitur q̃ mala mũdi sustinẽda sunt, quia imprimunt Deo prouidente. Constat. n. q̃ omnia mundi mala pœnalia, quadã occulta & iusta Dei ordinatione, p̃uidẽtia & dispositione fiũt, & oĩa ipso permittẽte succrescũt. vnde Amos. 3. dicit. Si est malum in ciuitate q̃ non faciat dominus? q. d. nõ. vnde Hie. 45. Ecce ego adducã malũ super oẽm carnẽ, dicit dñs. ¶ Itẽ sustinenda sunt, quia reprimunt Deo præsidente. Constat. n. q̃ mala penalia huius seculi p̃ libito vagari nõ possunt, immo certe deus ipsa sub certis limitibus retinet, reprimit & recludit, & ne vltra debitum seuiant, ipsa manu tenet & sistit. Figura de mari, cui Deus dedit certos terminos, quos fluctus ipsius nunquam præterire permittit. Sic est de mundi tribulationibus & malis Fidelis. n. Deus est, & nos non permittit tentari vltra quã possumus. 1. Corint. 10. Igitur ista reprimunt Deo præsidente. Psal. Non timebo mala, q̃m tu mecum es. Veruntamẽ multi possunt quærendo dicere illud Iudic. 6. Si dñs nobiscum est, quare apprehenderunt nos tot mala? Et certe posset responderi q̃d dñs q̃nq; differt hoĩs à malo liberationem, vt. s. videat ipsius patiẽtiã & perfectionẽ, & vt etiã puniat ipsius culpã & defectionẽ, & vt in eo operetur castigationem & correctionẽ, dicens. s. illud Hie. 46. Castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi. Si igitur bona suscepimus de manu domini, mala autem quare non sustineamus? Iob. 2. Constat tamen q̃ Deus finaliter de mundi malis suos eripit, & ipsos malos pro libito seuire non sinit. Sapien. 16. Tu es qui liberans ab omni malo. Psalm. Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animã tuã dñs. Reprimunt ergo Deo præsidente. ¶ Itẽ dico q̃ sustinẽda sunt, q̃a infligunt in viro delinquẽte, seu hoĩe peccãte. Constat. n. q̃ quicq̃d mali patimur, p̃ctã nr̃a meruerũt, sicut dicit Aug. vnde Gene. 42.

Gen. 42. Merito hæc patimur, quia peccauimus &c. vnde Baruch. 1. Peccauimus ante dominum Deum nostrum. Sequitur Et adhæserunt nobis multa mala. ¶ Item sustinenda sunt, quia in his dotamur corde pœnitentiæ. Constat.n. quod homo malis & tribulationibus mundi fractus solet compelli ad Deum recurrere, & eius auxilium requirere, & de commissis criminibus pœnitere. vnde Greg. in homelia. Mala quæ hic nos premunt, ad Dei nos venire compellunt. Psalm. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala. ¶ Item sustinenda sunt, quia his duramur vita patientiæ. Constat.n. quod homo per mala & tribulamina quæ sustinet, sapientior & modestior, & ab omni leuitate & insolentia durior & constantior, & ab omni mollitie liberior inuenitur. Vnde. 2. Para. 20. Si irruerint super nos mala, gladius, pestilentia, fames, stabimus in sempiternum in conspectu tuo. q.d. Per talia mala fit homo stabilis atque constans. ¶ Item sustinenda sunt, quia his aptamur supernali opulentiæ, s. gloria Paradisi. Constat.n. quod mala quæ hic sustinentur, fœlicitatem æternam generant, & gloriã Paradisi procurant. Vnde de Lazaro fuit dictũ diuiti epuloni. Lucæ. 16. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua, Lazarus, autem similiter mala, nunc autem ipse consolatur, tu verò cruciaris. ¶ Item sustinenda sunt, quia his saluamur ab orco fœtẽte, quia. s. per mala temporalia quæ hic sustinentur, mala perpetua & infernalia euitantur. vnde Soph. 3. Abstulit dominus iudicium tuũ, auertit inimicos tuos rex Israel dominus in medio tui, non timebimus malum vltra. Malum dico. s. inferni. Patet igitur quod inuenitur malum miseriæ temporalis, quod est tolerandum. ¶ Deniq; dico inuenitur malum angustiæ infernalis

G quod est formidandum. Malum.n. culpæ & nequitiæ ducit finaliter hominem ad malum infernalis penuriæ & angustiæ. De quo Hiere. 48. Prope est interitus Moab & malum eius. Pœna.n. inferni propriè dicitur malum, & hoc quia cõtrariatur summo bono. s. gloriæ Paradisi. Istud est.n. malum quod semel habitum nunquam terminatur, quod iuxta debitum culpis adaptatur, quo cœlum perditum nunquam recuperatur, quo ad interitum malus aggrauatur. Istud ergo malum semel habitũ non terminatur. vnde Hierem. 11. Inducam super eos mala de quibus exire non poterunt. Item iuxta debitum culpis adaptatur, quia sicut dicitur. 2. Corint. 5. Recipiet vnusquisque prout in corpore suo gessit, siue bonum siue malũ fuerit. Et illud Es. 3. Ve animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala Item ad interitum damnatis datur, quia. s. istud malum dicitur mors æterna, quia. s. virum iniustum mala capient in interitu psal. 139. Et malorum amatores digni sunt morte. Istud est igitur malũ formidandum & summopere præcauendum, iuxta illud Eccle si. 7. In die bona fruere bonis diem malum præcaue. Placeat ergo Deo quod mitiget nobis à diebus malis quando fodiatur peccatori fouea, exaudiatque orationes nostras, & reconcilietur nobis, nec nos deserat in tempore malo. Patet igitur quomodo inuenitur malum pœnæ, malum miseriæ, malum culpæ &c.

Malumgranatum.

A seu malumgranatũ & malumpunicum. Cum malũ idem sit quod pomum, & sic malumgranatum pomum sit granis rubeis plenum interius, humidum, liquorosum & saporosum, per multas cellulas distinctũ; musto rubeo frigido & cõtra ardores medicinali madidum, grosso, rudi & duro cortice coopertum, medicinæ & esui satis aptũ, & quia inter grana pomorum talia sunt optima, inde fuit quod malogranatum malũ punicum est vocatum, cuius etiam figura indumentis pontificis Aaron pro ornatu legitur adiũcta fuisse, & in capitellis columnarum templi Salomonis locũ & ordinem habuisse, Huic est quod per malogranata potes intelligere viros perfectos, rudi cortice humilitatis indutos, intus tamen per charitatem rubicundos, per prudentiam distinctos, per gratiam, deuotionẽ, compassionem & scientiam humidos seu etiam liquorosos, per virtutum abũdantiam multis meritorum granis ornatos, & ad ornatum vestium sacerdotalium & columnarum templi. i. ad ornatum vestis Christi, quæ est ecclesia, destinatos, & in horto fidei christianæ plantatos. Vnde de isto horto ecclesiæ dicitur Deu. 8. quod ista est terra hordei, frumenti & vinearum, in qua ficus & malogranata & olíueta nascuntur. ¶ Vel si vis dic quod ista est ecclesia, diuersis cellulis id est diuersis statibus distincta, liquore gratiæ & sapientiæ plena, granis meritorum, virtutum & bonarũ personarum confirmata, rubore charitatis ornata, & cortice humilitatis tecta. Vel idem dic de anima vel conscientia, vel etiam de Paradiso. Vel si vis dic quod istud signat virtutem charitatis, quæ intus per feruorem rubet, exterius per humilitatem squalet, liquorẽ elemosynarum & bonorũ documentorum stillat, grana aliarum virtutum & meritorum portat. vestem sacerdotalẽ. i. conuersationem iustorum ornat. Vnde. 3. Re. 7. dicitur quod malogranatorũ ducenti ordines erant in circuitu capitelli. Et de sponsa Christi. i. ecclesia vel anima dicitur Cant. 3. Sicut fragmẽ mali punici, sic genæ tuæ. Et ibidẽ. Emissiones tuæ Paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus &c. Expone & allega de malogranato & malopunico secundum concordantias, quia omitto gratia breuitatis.

Mamma. Mamilla.

A Nota quod mammæ vel mamillæ idem sunt quod vbera membra. s. in quibus lac conficitur, & vnde attrahitur atq; sugitur, & ad vtilitates hominum elicitur & mulgetur. Et potest significare mamilla

Pium miseratorem.
Bonum prædicatorem.
Carnis inquinatorem.
Falsum adulatorem.

¶ Nã pro certo charissimi istud est verum quod mamillæ

Piorum multos enutriunt
Doctorum multos erudiunt.
Carnales multos inficiunt.
Verbales multos decipiunt.

¶ Inuenio igitur mamillas pij miseratoris, qui. s. lactat & nutrit pauperes per opera pietatis. Vnde cuilibet tali personæ potest dici illud Cant. 4. Quam pulchræ sunt mammæ tuæ soror mea, sponsa mea pulchriora vbera tua vino, & odor tuus super omnia aromata. Expone quõ mãmæ pietatis redolent propter famã, quia aromata, & lætificãt indigẽtes, quia cõparantur vino, quod. s. lætificat cor hominis. Itẽ inuenio mamillas docti prædicatoris, qui. s. lactat per doctrinã quoslibet ignorantes, vt. s. cuilibet per eũ sic lactato dicatur illud Esa. 60. Suges lac gẽtiũ, & mamilla regũ lactaberis. Regũ dico. i. doctorũ. Item inuenio mamillã carnis inquinatoris. i. hominis immundi & carnalis, seu etiam malæ & vilis mulieris, quæ. s. dulcedine libidinis lactat & inficit impudicos. Vnde de impudicitia mulierũ dicitur Ezechi. 23. In adolescentia sua fornicatæ sunt, ibi subacta sunt vbera earũ, & fractæ sunt mãmæ pubertatis earũ. Itẽ inuenimus mamillas falsi adulatoris, quia. s. adulator mamillis dulciũ verborũ suorũ lactat & decipit audiẽtes De quo Thren. 4. Lamiæ nudauerũt mãmas, lactauerũt catulos suos. Multa possent de mamillis dici, sed non sunt auctoritates. Vide vbi Lac, Lactare, Vbera, & vbi fit mentio de Adulatore &c.

Mandare. Mandatum.

A Nota quod mandatũ accipitur dupliciter in scriptura. Est.n. mandatum diuinum & humanũ. Qualitercunq; aũt accipiat mandatũ, importat virtutẽ obligatiuam. Mandare.n. pertinet ad superiorem, obedire ad inferiorem. Et ideò de mandato possemus distinguere sicut de lege, vt. s. dicamus quod est mandatum

Naturæ.
Scripturæ.
Præturæ.

¶ Est dico mãdatũ naturaliter impressatũ, de quo dicitur Ecclesi. 15. Nemini mandauit iniquè agere, & nemini dedit spatiũ peccandi. & Ecclesi. 17. Deus de terra creauit hominem, & mãdauit vnicuiq; de proximo suo. Deus.n. istud mãdatũ impressit in corde humano, & in synderesi rationis. ¶ Item est mandatũ scripturaliter expressatũ, & istud est generaliter omne illud quod Deus siue cõsulendo siue præcipiẽdo in scriptura sacra ordinat & disponit. De quo Proue. 6. Mandatũ lucerna est, & lex lux &c. Sed istã auctoritatẽ vide expositã supra de lege. ¶ Itẽ est mãdatũ prætoraliter ordinatũ. Et istud est generaliter omne mãdatum omnis superioris vel principis vel prælati, quod etiam si sit iustũ & licitũ, semper est obseruãdũ. vnde Lucæ. 15. dicebat primogenitus filius patri suo. Mandatũ tuũ nunquam præteriui. Sed quia quando agimus de mãdatis, semper (vt communiter) intendimus de mandatis diuinis quæ nobis in scriptura mandantur, ideò de istis aliquid tantommodo dicemus. ¶ Mandata, ergo sunt legis diuinæ præcepta, ad salutem hominum ordinata quæ possunt in genus, species & in-

B diuidua distingui. Dicuntur.n. mãdata in genere, amor Dei & proximi. Sicut.n. dicit saluator. Mat. 22. In duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Sed de ista dualitate vide supra de charitate & amore. Sicut.n. duobus alis sursum erigitur auis, duabus pinnulis piscis in aqua dirigitur, duabus manibus hõ opus suũ exequitur, sic procul dubio per ista duo mãdata natãdo & discurrendo per modũ dirigimur, operãdo bona opera exequimur, volando sursum per contẽplationẽ ad Paradisum ducimur. Nullus.n. erigitur ad Paradisum nisi per ista duo mandata, quia sicut dicitur Mat. 19 Si vis ad vitã ingredi, serua mãdata. Item dicuntur mandata in specie. Et sic mandata diuina diuiduntur in denas species, hoc est dictu, in decem mandata decalogi. Sed quia de eorum diuisione & explanatione magis esset

theologi cum quam morale, ideò supersedeo quo ad præsens. Ista.n. inter se diuiduntur, quià.s. quædam ordinant hominem ad Deum.s. illa tria quæ erant scripta in prima tabula. Quædā verò ordinant hominem ad proximum, sicut ille de secunda tabula. Et etiam ista decem in multa indiuidua.i. in multa cōsilia particularia subdiuiduntur. Breuiter ergo notemus q̄ decē mandata legis præcipuè sunt seruanda. Ista.n. sunt quædam spiritualia vincula, intra quorum ambitum affectus humani tenentur, ne vagari per vitia dimittantur. Sicut.n. dicit Plinius, In Ægypto inueniuntur papyri decem cubitorum, quarum radix est triāgularis, & eainde ꝓnt, dicit fiūt naues ad nauigādū funes ad ligandum, vestes ad induendum. Istę papyri charissimi significant mandata diuina, quæ.s. à radice triangulari.i. ab ipso Deo trino & vno originaliter processerunt, & in Ægypto huius mundi à Deo data fuerunt, & in 10.cubitos.i. in decem præcepta decalogi distincta & diuisa extiterunt, sicut dr̄ Deut. 10. Moyses scripsit in tabulis verba decem quæ locutus est dominus. Ista autem præcipuę ad tria sunt necessaria, quia.s. exinde fiunt vestes honestæ conuersatiunis, funes debitę cohabitationis, & naues tutę peregrinationis. Sine.n. istis decem mandatis bonę cōuersationis vestib' nō velamur. Iustę cohabitationis funibus non ligamur. Tutæ peregrinationis nauibus non portamur. Dei.n. mandata possunt dici naues, quia per istud mare magnum & spatiosum nullus ad portum Paradisi trāsuehitur, nisi qui mandatorum Christi nauicula continetur. Et ideo dicitur quod Christus iussit discipulos suos ascendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum In psalmo .n. dicitur qd̄ maledicti qui declinant à mādatis eius, quia fidelia omnia mādata Dei, confirmata in seculum seculi.¶ Et nota quod mandata Dei seruanda sunt multiplici ratione. Ista.n. solent

Mortuos viuificare.
Deuios rectificare.
C Immundos purificare.
Demones tristificare.
Discordes conciliare.
Obseruantes fœcundare.

¶ Primò dico q̄ mādata Dei habent virtutem viuificatiuam. Nullus .n. viuit vita gratiæ nisi qui mandata custodit. Capręn. dicuntur viuere decem annis. Leporarij etiā per decem annos possunt in bonitate sua viuere, si verò amplius vixerint, erit inutilis vita sua. Quia pro certo charissimi numerus denarius qui decem legis præcepta designat, vitam gratiæ continuat, & vitā gloriæ procurat. Infra.n. istum numerum spiritualiter viuimus, & vltra istum si transiuerimus, spiritualiter expiramus. Vnde Deut.8. Mandatum quod præcipio tibi hodie caue vt facias, vt possis viuere. Quia sicut dicit Matth 19. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. & Prouerbiorū. 7. Serua mandata, & viues. Habent ergo mandata. & viuificatiuam virtutem.¶ Secundò dico q̄ mandata habent virtutem rectificatiuam, seu etiam illuminatiuam. Mandata.n. sunt quædā regulę quibus ambulantes non deuiamus, & sunt quædam lucernę quas aspicientes non erramus, quia sicut dicitur Prouerbio.6. Mandatū lucerna est. & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinę. Et in Psalm. Omnia mandata tua æquitas.¶ Tertiò dico qd̄
D mandata habent virtutem purificatiuam. Mādata.n. sunt sicut quidam fontes spirituales in quibus crimina purificātur, & ab iniquitatibus emundantur. Sicut.n. dicitur Rom.7. Lex quidē sancta & mandatum sanctum. Et ideò decem mandata sunt decem cortinę tabernaculi, quæ (sicut dicitur Exod 36.) de bysso retorta fiebant. Byssus verò signat puritatem.¶ Quarto dico q̄ mandata habent virtutem defensatiuam. Sunt.n. mandata sicut sēpes animæ ad bestiarum cohibitionē, & possessionis conseruationem ordinatę. Ecclesi. 15. Si volueris conseruare mandata, conseruabunt te. Teste.n. Plin. in Ægypto sunt plantę decem cubitorum quarum fructus est amarus, quarum folia sunt spinosa, propter quod à crocodilis refugitur, & vitatur. Quia verè viri sancti qui decem cubitos.i. decem mādata legis in se continent, ex quibus sua.s. spiritualis magnitudo constat, & q. fructus amaros pœnitētiæ cū spinis diuini timoris cōtinuè secū portāt, à crocodilis.i. à Demonibus refugiūtur, & ab eis vitantur & metuuntur. Ideò possunt dicere viri iusti illud Psal. Fiat manus tua vt saluet me, q̄a mandata tua elegi &c.¶ Quintò dico q̄ mandata habent virtutem conciliatiuam siue cōcordatiuam. Mandata.n. secundæ tabulæ omnino ordinant hominem ad proximum. Et sic per consequens talia mandata solent inter proximos pacem & amicitiam generare. Ioan. 13. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. & Esa. 48. Vtinā attēdisses mandata mea, facta fuisset quasi fluuius pax tua &c.

¶ Sextò dico q̄ mandata habent virtutē opulētiuam seu fœcūdatiuam. Per exercitium.n. diuinorum mandatorum homo in bonis virtutibus melius fœcundatur. Sicut.n. dicit Plinius, inter equas est regula generalis q̄ citra quadriennium & vltra decennium non possunt concipere. Requiritur.n. ad hoc q̄ equa vtiliter cōcipiat, q̄ quattuor annos habeat, & q̄ decimū non excedat. Sic verè charissimi nullus potest bona opera cōcipere vel ꝓducere, nisi quattuor annos spirituales.i. quattuor virtutes cardinales habuerit, & nisi infra decennium.i. decem mandatorum spatium permanserit. Illi.n. qui ad istud quadriūnium non attingunt, & qui istud decēnium transgrediuntur & prætereunt, conceptum bonorum operū non producunt. Vacca etiam teste Plinio vltra decennium non concipit, & vltra quindecim annos non viuit. Quia.s. boni viri in decēnario decem mādatorum. & in quinario ter ducto.i. in obseruātia quinque sensuum in fide trinitatis, concipiunt fœtus suos .i. faciunt opera bona sua, & ibi etiam vitam gratiæ & gloriæ acquirunt tam in præsenti quam in futuro tempore. Quia sicut dicitur Ioan. 12. Mandatum tuum vita æterna est. De quo Sapientię.7. Figuratus sum caro decem mensium tempore. Breuiter istis & alijs multis rationibus dico quod mandata domini siue prælati sunt E

Seruanda.
Credenda.
Implenda.
Discenda.
Docenda.
Meditanda.
Frequentanda.
Diligenda.
Metuenda.
Exquirenda.

¶ Sunt dico seruanda. Vnde in Psalm. dicitur Seruaui mādata tua & testimonia tua, q̄a omnes viæ meæ in conspectu tuo. Item sunt credenda. Vnde in Psalm. Quia mandatis tuis credidi Itē sunt implenda. vnde Ioā. 14. Sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. Vnde Mat. 19. dicitē qd̄ cum iuuenis ille perijsset à F Christo quid faciendo vitam æternam possideret, & dominus respondisset. si vis ad vitam ingredi, serua mandata, respondit, ipse. Hæc omnia custodiui à iuuentute mea. Item sunt dicēda. vnde in Psalm. Da mihi intellectum vt discam mandata tua. Item sunt docenda, vt sic quilibet sapiens possit alijs dicere illud Baruc. 3. Audi Israel mandata vitæ. Item sunt meditanda. Vnde in Psalm. Meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi. Item sunt frequentanda. Vnde in Psal. Ego autem exercebor in mādatis tuis. Item sunt diligenda. Psalm. Ideò dilexi mandata tua super aurum & topazion. Item sunt metuenda. Ecclesis. 12. Time Deum, & mandata eius obserua. Item sunt exquirenda. ps. Quia mandata tua exquisiui. Patet ergo quod custodire debemus Dei mandata iuxta illud Ioan. 14. Si diligitis me mandata mea seruate. Quia sicut dicitur. 1. Ioa. 2. Qui dicit se nosse deū, & mandata eius non custodit, mendax, est & veritas in eo non est. Hæc igitur de mandatis sufficiant. Sed vide de Ligare, de Decem, de Amare, & de Charitate, & infra de Obediētia &c.

Manducare.

Nota qd̄ manducare potest accipi in bono & in malo. In bono enim significat quattuor, scilicet A

Temporalium sustentationem.
Eucharistiæ refectionem.
Sacræ scripturæ auditionem.
Cœlestis gloriæ recreationem.
¶ In malo autem significat quatuor, videlicet
Rapinę voracitatem.
Verborum mordacitatem.
Ciborum edacitatem.
Temporalium rapacitatem.

¶ Et sic possumus notare q̄ est quædā māducatio naturalis, & ista est māducatio quotidiana. De qua dicitur. 2. The. 3. Si quis non vult operari, non manducet. Item est quædam māducatio spiritualis, & ista est illa qua nos spiritualiter sumimus eucharistiæ sacramentū. de quo Ioan.6. Qui manducat carnem meam, viuet in æternū. Item est quædam manducatio cordialis, & ista est illa qua nos comedimus & nobis incorporamus pro spirituali nutrimēto, doctrinam & verba sacræ scripturæ. De quo Ioan.6. Patres vestri manducauerunt manna in deserto &c. Et in Psalm. Panem Angelorum manducauit homo. Item est quædam manducatio æternalis, & ista est recreatio beatorū. De qua Lu. 14. Beatus qui manducabit panem in regno Dei. Et istis quattuor modis accipitur manducatio in bono.¶ In malo verò sumit manducatio pro rapinę voracitate, & sic raptores videntur dicere B illud Psalm. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Item sumitur pro verborum mordacitate.

dacitate. Vnde de detractoribus potest dici illud psal. Ipsi dispergentur ad manducandum, si vero nõ fuerint saturati, murmurabunt. Item sumitur pro ciborum edacitate. Et sic sumitur Eccle. 36. Omnem escam manducabit venter. Item sumitur pro temporalium cupiditate vel rapacitate. Vnde de auaris & diuitibus videtur dictum illud psalmo. Manducauerunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati à desiderio suo. Et sic patet ꝙ mãducare põt sumi ĩ bono & in malo. Sed si vis dilatare, vide supra de cibo & de comedere.

A **Mane.** Nota ꝙ mane cum sit prima pars diei, multipliciter sumitur in scriptura. Mane enim habet esse valde debile, & parum durabile. Mane enim semper crescit & proficit in claritate, quousq; efficiatur clara dies. Mane etiam est temperatior & purior hora diei. Et ideo breuiter dico ꝙ mane significat in bono & in malo. Signat enim secundum diuersos suos respectus. s.

Iuuentutis labilitatem.
Prosperitatis debilitatem.
Vitæ præsentis fragilitatem.
Profectus morum sedulitatem.
Puritatis vitæ synceritatem.

¶ Est igitur vnum mane labilissimũ, ꝙ istud est mane iuuentutis, quod scilicet non durat nisi vsq; ad meridiem. De quo dicitur in psal. Mane floreat & transeat, vespere decidat, induret & arescat. ¶ Item est vnum mane debilissimum. Et istud est mane mundanę prosperitatis, quæ. s. non est nisi vnum mane transitorium, & faciliter peritiuum. De quo potest exponi illud 3. Regum. 17. Corui deferebant Heliæ carnes & panem mane. & Ecclesi 10. Ve terræ cuius rex puer est, & cuius principes mane comedunt. ¶ Item est vnum mane fragilissimum. Et istud est mane vitæ præsentis, quæ. s. respectu futuræ vitæ non est nisi vnum mane transitorium, & mane respectu futuræ diei. Oseæ. 11. Sicut mane transit, pertransit rex Israel. ¶ Item est vnum mane nobilissimum, vel sedulissimum. Et sic mane signat profectum & diligentiam in bono, sicut Gen. 19 Mane proficiscimini viam vestram. Illi enim qui volunt diligenter aliquid facere, solent ad illud faciendum mane surgere. Et ideo istud vocabulum mane potest diligentiam denotare, sicut Oseæ. 6. In tribulatione sua mane consurgent ad me. & Prouer. 8. Qui mane vigilauerint ad me, inuenient me. ¶ Item est vnum mane syncerissimum. Et sic per mane intelligitur status gratiæ & puritatis, innocentiæ & sanctitatis, quia sicut in mane ros descendit, nox discedit, dormitio recedit, ad opus suum quilibet incedit, lux accędit, sic vere in statu perfectionis venit & descendit ros diuinæ gratiæ, sicut de manna dicitur Exod. 16. Mane quoq; ros iacuit per circuitum castrorum. Itẽ in isto mane cessat & discedit nox ignorantię. Vnde de Maria Magdalena dicitur Ioann 20. ꝙ valde mane cum adhuc essent tenebrę, venit ad monumentum. Item in isto mane fugit & recedit dormitio negligentię. vnde Ruth. 3. dicitur ꝙ ipsa dormiuit vsq; mane. q. d. In mane cessauit dormire. Item in isto mane adest & succedit opus diligẽtiæ, quia. s. in mane perfectionis & virtutis exeunt homines ad opera virtuosa, sicut dicitur. 1. Mach. 16. Surrexerunt mane, & abierunt in campum. & Matth. 20. dicitur ꝙ paterfamilias primo mane exijt conducere operarios in vineam suam. Item in isto mane lucet & accedit lux sapientiæ, sicut dicitur Esa. 58. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & anteibit faciem tuam iustitia

B tua. ¶ Sed his omnibus prætermissis dicamus aliquid de mane prout accipitur pro nostra fluida iuuentute, & dicamus ꝙ sicut operarius qui in mane non incipit operari, dietam suã non perficit neq; complet, sic & nos nisi opera bona à mane iuuentutis inceperimus, complementum salarij paradisi non merebimur nec habebimus. Teste enim Dioscoride, Margaritę quę in mane generantur, meliores sunt. Chrysoliti sunt pulchriores qui in mane apparent oculis, Ros etiam qui in mane descẽdit flores facit recentiores, & herbas etiam meliores. Sic procul dubio margaritæ bonorum operum quæ fiunt in iuuentute reputantur apud deum meliores, quia. s. illi q̃ in isto mane fiũt boni ratione roris diuinę gratiæ quæ eos plus perfundit, apud deum & homines sunt gratiosiores & in fama & moribus clariores. Vnde de tali mane potest dici illud. 2. Reg. 23. Sicut lux aurorę radiante sole mane absq; nubibus rutilat, & sicut pluuijs germinat, herba de terra. Et propter hoc tota scriptura docet à mane. i. à tempore iuuẽtutis bona opera incipere, & vsq; ad mortis terminum frequentare. Ideo dicebat Dauid in psal. Vespere & mane & meridie narrabo & annunciabo laudem tuam. & Eccl. 11. Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua. In quibus verbis aduerte ꝙ bona opera illa quæ in mane iuuentutis fiunt, solent

Vtiliter præmiari.
Faciliter frequentari.
Feliciter terminari.

¶ Ista. n. opera matutina quæ in mane iuuentutis fiunt, vtilius præmiãtur, quia sunt semen à quo fructum gloriæ reportamus. Facilius frequentantur. Ne cesset inquit manus tua. Fęliciter terminantur, quia. s. durantur vsq; ad vesperam. ¶ Primo ergo dicamus ꝙ bona opera à mane iuuentutis sunt agenda, vt reportemus fructum fœcundiorem, quod ostenditur cum dicitur Semen. Mane inquit semina semen tuum. Bona enim opera sunt quædam spiritualia semina, quæ si in terra bona cordis deuoti & maxime si tempus sit aptum (sicut est mane iuuẽtutis) seminata fuerint, fructum cœlestis gloriæ producunt, quia sicut dicitur. 2. Corint. 8. Qui seminant in benedictionibus, de benedictionibus & metent. Mane inquit semina. vnde Esai. 17. Mane semen tuum florebit. Et nota ꝙ mane. i. diligenter vel ab ipsa iuuentute nos debemus surgere ad bona semina seminanda. i. ad bona opera facienda, videlicet

Ad contemplandum dei maiestatem.
Ad exorandum dei bonitatem.
Ad inquirendum dei veritatem.
Ad prædicandum dei pietatem.

¶ Debet ergo ab ipso mane iuuentutis dei maiestas contemplari. Vnde in psa. Mane astabo tibi, & videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Item debet diuina bonitas exorari. Vnde in psal. Mane oratio mea præueniet te. Item debet diuina veritas perscrutari. Prouer. 8. Qui mane vigilauerit ad me, inuenient me. Item debet diuina pietas prædicari. Vnde in Ps. Ad annunciandum mane misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem. Ista enim opera vna cum alijs similibus sunt quædam spiritualia semina quæ in mane iuuentutis debent à nobis fieri & seminari vt fructus cœlestis gloriæ possint inde finaliter reportari, quia sicut dicitur in psa. Euntes ibant & flebant, mittẽtes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. mane igitur incipiamus vt reportemus fructum vberiorem. ¶ Secundo dico ꝙ debemus C

mane bene facere vt inueniamus actum faciliorem. Non cesset manus tua inquit. Quia scilicet illi qui à mane iuuentutis ad bene operandum inchoant, actum bonæ operationis facilius exequuntur. Assuefactio enim operis facilitatem generat actionis. Quod enim homo à iuuentute didicit, illud facilius continuat atq; facit. Non cesset ergo manus tua, iuxta illud Eccle. 24. Quodcunq; potest manus tua, instanter operare &c. Sicut enim dicitur Leuiti. 6. Ignis altari semper debebat ardere, cui in mane sacerdotes ligna debebãt subijcere, vt ipsum possent, per totum diem faciliter enutrire. In quo docemur ꝙ bona & charitatiua opera debemus in mane iuuentutis incipere, vt ipsa sine cessatione possumus faciliter exercere, sicut de Ruth dicitur Ruth. 2. ꝙ de mane vsq; ad vesperam stabat in agro, nec ad momentum ad domum reuertebatur. Ista vero sunt contra multos, qui sunt similes quibusdam diebus mendacibus, qui in mane incipiunt clarissimi & pulcherrimi, tandẽ vero fiunt turbolentissimi & obscurissimi, quia. s. multi sunt qui in mane iuuẽtutis bene incipiunt, in vespere vero senectutis male finiunt. Quibus dicitur Esaiæ. 14. Quomodo cecidisti lucifer, qui mane oriebaris? Non sic ergo, sed mane opera bona incipiamus, & bona facere non cessemus. Eccle. 4. Laborare non cessant, nec satiantur oculi eius. Igitur mane incipiendum est vt continuemus actum faciliorem. ¶ Tertio ma- D

ne operandum est vt perficiamus finem vtiliorem, quod notatur in verbo vespere. Quia scilicet sicut dies à mane incipitur & in vespere terminantur, sic bonum opus quod à mane iuuentutis inchoatur, ad vesperam idest boni finis terminum terminatur. Ita ꝙ de homine bene incipiente & bene etiam continuante potest dici illud Genes. 1. Factum est vespere & mane dies vnus. Sic ergo patet quomodo bona opera in mane iuuentutis sunt facienda, vt vberius remunerentur, vt facilius continuentur, vt perfectius adimpleantur. Ista tamẽ sunt cõtra multos qui in mane iuuentutis non vacant ad bona opera, sed ad mala, similes scorpioni, quæ plus lędit in mane quam in sero. Quia vere multi sunt in ipso mane iuuentutis omnia mala faciunt & committunt. Vacant. n.

Ebrietati.
Pompositati.
Crudelitati.
Edacitati.

¶ Dico ꝙ vacant ebrietati, cõtra illud ꝙ dicitur Esaiæ. 5. Væ q̃ mane consurgitis ad ebrietatem sectandam, et ad potandum vsq; ad vesperam.

vesperam.Item vacant pompositati, sicut apparet in superbis, quibus dicitur Esa.14.Quomodo cecidisti lucifer, qui mane oriebaris?Item vacent crudelitati.Iob.24. Mane consurgit homicida &c.Item vacant edacitati. Vnde illud præallegatum Eccle.10.Cuius principes mane comedunt.Non sic ergo, sed bona opera & non mala faciamus in mane.i.tempore iuuentu
E tis.Sed de hoc vide supra plenius in titulo de iuuentute. ¶ De mane vero inquantum signat vitam præsentem,possumus notare ꝙ sicut mane habet in ingressu obscuritatem, in processu labilitatem,in egressu breuitatem & tenuitatem,sic vita nostra habet vilitatem & obscuritatē in ingressu Labilitatem & instabilitatem in progressu.Breuitatē & defectibilitatē in egressu. Mane enim nostræ vitæ ab obscuritate vilis conceptionis oritur.Labilitate fluentis cōditionis flectitur.Breuitate paucę durationis concluditur.Et ideo de tali mane dicitur in psalm.De mane vsq; ad vesperam finies me.& Eccle.17.A mane vsq; ad vesperā immutabitur tempus.& Iob.4. De mane vsq; ad vesperā succidētur.& Iob.7.Si manę me quęsieris,nō subsistā.Et in psa.Mane floreat & transeat &c.Ista igit̃ de Mane sufficiant.

A **Matutinus.** Quia per matutinum seu per mane ꝙ est principium diei,incipit dies crescere & illuminari,tenebra fugere vel effugari,homo dietā suam facere vel operari,aer calescere & inflammari,tempus clarescere & illustrari,notare possum ꝙ matutinum signat in bono & in malo.In bono matutinum signat quoddam

Initium virtuosum. Primum mane vacat ad opera.
Iudicium timorosum. Sed secundum vindicat scelera.
Solatium gaudiosum. Sed tertium dispensat munera.

¶ Mane igitur significat virtutis profectum,quem debes habere.Iudicis aspectum,quem debes timere. Cœleste obiectum, quo debes gaudere.Primo dico ꝙ p matutinum intelligo virtutis profectum,quia s.sicut mane diei semper proficit in clarius & in melius,sic initium vitæ,& boni operis nostri semper debet in melius proficere,& in luce veritatis & feruore charitatis se semper amplius augmentare. Sic reuera iusti dicuntur matutini,eo ꝙ ab ipso mane iuuentutis,vel ab ipso principio cuiuslibet boni operis semper sunt in proficiendo continui & in melius progressiui.Ideo iustus potest dicere de seipso illud Apoca.22. Ego sum genus & radix Dauid,stella splendida & matutina.Vide eam prosequutam vbi Stella.¶ Et aduerte ꝙ in isto matutino,hoc est dictu,in statu gratiæ & virtutis,vel in statu corporeæ iuuentutis,plura debemus facere,videlicet

Christo nos dicare.
Corpus castigare
Deum collaudare.
In deo sperare.
Deum cogitare.
Cœcos illustrare.
Siccos irrigare.
Mala vindicare.
Hostes subiugare.

¶ Dico igitur ꝙ nos debemus in tali tempore matutino Christo nos dicare. Et istud est sacrificiū matutinum, de quo fit mentio Exo.29. circa finem,quod.s.debebat esse agnus anniculus integre crematus, & super altare oblatus,vino & oleo humectatus. Quia.s.quilibet seipsum sicut agnum mansuetum in matutino iuuentutis, vel virtutis debet deo offerre,& se suis vsibus deputare, & vino discretionis,oleoq; compunctionis & compassionis vt magis placeat,se linire. Nume.27.Offeretis agnum ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificij matutini.Debemus igitur in isto
G tempore matutino Christo nos dicare.Item dico ꝙ nos debemus corpus castigare.psal.Castigatio mea in matutinis. Item debemus deum laudare. Iob.32.Vbi eras cum me laudarent simul astra matutina,& iubilarēt omnes filij dei?Item debemus in deo sperare.psal.A custodia matutina vsq; ad noctem speret Israel in domino.Item debemus deum cogitare, hoc est dictu,contemplationi & meditationi vacare.psalm.In matutinis meditabor in te.Item debemus cœcos illustrare,hoc est dictu ignaros erudire & illuminare.Eccle.50.Quasi stella matutina in medio nebulę.Item debemus siccos humectare,hoc est dictu,egenos & pauperes nutrire & satiare.Iohel.2.Descendere faciat dominus ad nos imbrem matutinum.Item debemus mala vindicare,hoc est dictu,in malos & impios iustitiam exercere.psal.In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.Item debemus hostes subiugare.s.hostes animæ,qui sunt demones & vitia.Exemplo.s.Saul,de quo dicitur.1.Reg.11.ꝙ ingressus castra in vigilia matutina percussit Amon,donec incalesceret dies.Sic ergo dico ꝙ hora matutina signat laudabilem virtutis profectum.¶ Secundo vero dico ꝙ per matutinū
intelligo terribilem iudicis aspectum,hoc est diem iudicij,qui B
fiet de mane, sicut dicitur figuraliter Exo.14.vbi dicitur ꝙ cū aduenisset vigilia matutina,subuertit dominus Pharaonem & exercitum eius in profundum.Quia reuera in ista vigilia matutina.i.in die iudicij,domin⁹ Pharaonem.i.diabolū destruet, & ipsius exercitum.i.reproborum congeriem in inferna subuertet,dicens.s.illud præfatum psa.In matutino interficiebam omnes peccatores terræ.¶ Tertio dico ꝙ per matutinum intelligo notabilem statum bonis refertum.s. gloriam paradisi. A matutino.n.incipit dies.& in paradiso requies,In matutino cessat obscuritas,& in gloria cessat aduersitas.,In matutino videmus claritatem,& in gloria fœlicitatē.Et breuiter gloria æterna matutina dicitur,eo ꝙ semper iuuenescit & renouatur,nunquam vero veterascit & antiquatur. Apoc.2.Qui vicerit & custodierit vsq; in finem opera mea, dabo illi stellā matutinam. Stellam inquit matutinam.i.gloriam æternam,in qua.s.est delectatio sine fastidio.Psalm. Exitus matutini & vespere delectabis.Est dominatio sine dissidio.psalm.Dominabuntur iusti in matutino.Et etiam est exultatio sine suspirio.psal. Ad matutinum lætitia.Est insuper refrigeratio carens contagio, quia .s.sancti qui sunt ibi,sunt sicut nubes matutina,& sicut ros matutinus,Oseæ.13.Igitur patet ꝙ per mane siue per horam matutinam intelligo cœli solatium,Christi iudicium,morum ini
tium.Et sic patet ꝙ sumitur in bono.¶ In malo vero significa- C
to dico ꝙ matutinum significat mihi

Diligentiam ad malefaciendum.
Ignorantiam ad parum sentiendum.
Inconstantiam ad cito transeundum.

Hora enim matutina ad operandum valde curiosa est.Ideo dicitur Micheæ.2.Ve qui cogitatis inutile,& qui operamini malum in cubilibus vestris.In luce matutina faciunt illud. Item hora matutina ad aspiciendum est nebulosa.vnde Esa. 8. Non erit eis matutina lux.Item ista hora ad transeundum seu ad deficiendum est ruinosa seu fluuosa.Ista enim hora modicū durat, sic vere fœlicitas & etiam si qua sit bonitas reproborum cito transit,& modicum perseuerat.Oseæ. 6. Misericordia vestra quasi nubes matutina,& quasi ros cito pertransiēs. & Es. 17.Ecce turbo in matutino,& non subsistet. Hæc igitur de matutino sufficiant.Vide supra vbi diluculum & similia.

Man.Manna. Nota ꝙ manna quandoq; sumitur A
pro quodam liquore melleo & dulci,de rore cœlesti in superficie arborum generato, qualis (vt dicitur)in regno Hyneriæ multum abundat, & qualis etiam in Auinione in vna ęstate noscitur tempore Papę Ioānis cecidisse. Communiter enim per manna intelligitur ille cibus qui datus fuit cœlitus filijs Israel in deserto,quod erat paruum & rotundum ad modum seminis coriandri,sicut dicitur Exo.16. Et quod etiam omnem saporem habebat,sicut dicitur Sapien. 16.Et quod insuper iuxta sufficientiam cuilibet dabatur, & si plus debito accipiebatur,in vermiculos putrescebat, sicut dicitur Exo.16.Vocabatur autem man seu manhu, quod est interiectio admirantis in lingua hebraica,& signat idem quod. quid est hoc, pro eo. s. quia filij Israel quando primo cibum istū in deserto Syn inuenerūt mahu.i.q̄d ē hoc,admiratiue dixerunt,& sic istum cibum dulcissimum manhu ab illa prima admiratione vocauerunt,sicut.s.ibidem Exod.16. continetur. Vocauerunt cibum istum panem cęlicum quia de sursum descendebat & pluebat.Item panem angelicum,quia per Angelos ministrabatur.Item panem Israeliticum, quia filijs Israel dabatur & mittebatur,sicut hæc omnia bene dicūtur vbi de filijs Israel dicitur in psal.ꝙ deus pluit illis manna ad mīducandum,& panem cœli dedit eis, panem Angelorum manduca-
uit homo.¶ Igitur dico ꝙ iste cibus dulcissimus potest signifi- B
care Christi mirificum sacramentum.s.eucharistiam. Christi magnificum indumentum. s. humilitatem. Christi viuificum condimentum.s.gratiam.Christi sanctificum documentum.s. bonam doctrinam.Christi salutificum nutrimentum. s. gloriæ fœlicitatem.Mundi damnificum lenimentum.s.mundanā prosperitatem.¶ Significat dico manna sacramentum Christi mirificum,quia pro certo istud dicitur bene mānu.i.quid est hoc quia reuera quando bene consideratur & attenditur stupor & admiratio generatur.Iste enim panis de sursum mittitur, & à deo immediate conficitur & sacratur &c. Applica ad corpus Christi conditiones mannę.Bene ergo dicitur Deuter. 8.De-

di tibi cibum manna, quem ignorabas tu & omnes patres tui. ¶ Item signat manna indumentum Christi magnificum. s. humanitatem Christi. De manna enim legitur q deus præcepit illud in vrna aurea reponi, & in arca fœderis reseruari, sicut patet Exod. 16. Quia. s. panis cœlestis dei filius in vrna aurea humanitatis fuit clausus, & in arca veteri uirginalis absconditus & seruatus. vnde Heb. 9. dicitur q in arca erat vrna aurea habens mãna. i. in vtero virginis latuit humanitas Christi, quę manna. i. dei filium continebat. Exo. 16. Sume vas vnum, & pone ibi man. ¶ Item significat manna condimentum Christi viuificum, hoc est dictu, gratiam dei, quæ. s. omnes sapores. i. omnes virtutes continet, & mentem humanam dulcedine summa replet. Manna enim in deserto fuit cibus filiorum Israel vsque dum attingerent ad terram promissionis, quia tunc loco mannę fructus patriæ comederunt, sicut dicitur Iosuæ. 5. Sic vere gratia cibus noster est, quo. s. sustentamur pro tempore huius vitæ, & in deserto vitæ præsentis, dum. s. ad terram promissionis tendimus incessanter. Finaliter vero quando terminum attigerimus tunc gratiam in gloriam, manna in fructus solidos, & cibum viæ in cibum patriæ commutabimus & vertemus. Exod. 16. Filij autem Israel comederunt manhu quadraginta annis. ¶ Item significat manna documentũ legis sanctificum. s. scientiam scripturæ & legis diuinæ, quæ de cœlo per reuelationem venit, & quæ in hoc deserto per fidem, spem & charitatem nos nutrit, quę tamen si plus debito teneatur, hoc est si plus debito tractetur aut disputetur, vermes errorum & hęresum introducit, & à sua perfectione deficit & putrescit. Finaliter vero in paradiso deficit, quando scientia fidei in veritatis speciem se conuertit. Siue inquit Apostolus. 1. Corin. 13. scientia destruetur, siue linguæ cessabunt (ex parte enim cognoscimus & ex parte prophetamus) cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Vnde de scientia fidei potest dici illud Iosuæ. 5. Defecit manna postquam comederunt de frugib⁹ terræ. Vnde de ista diuina scientia pro tempore huius vitæ dicitur Neæ. 9. Manna tuum domine non prohibuisti ab ore ipsorum. ¶ Item significat manna nutrimentum cœli saluificum s. voluptatem gloriæ paradisi, quod. s. est dulcissimum, & quod filios Israel. i. deum videntes in alia vita nutrit & alit. Deus. n. pluit illis manna ad manducandum, cibaria misit eis in abundantia, psal. 77. vnde Apoc. 2. Vincenti dabo edere manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen meum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. ¶ Item in alio significato potest significare manna lenimentum mundi damnificum, idest dulcedinem mundanę prosperitatis, quæ. s. faciliter putrescit & perit. De quo Io. 6. Patres vestri in deserto manducauerunt manna & mortui sunt. Sufficit. Vide vbi Cibus, & vbi Dulcedo.

A **Manasses.** Cum Manasses interpretetur necessitas vel obstupescens, obliuiosus vel qui oblitus est, notare possum q Manasses quandoq; sumitur in bono, quandoq; in malo. In bono enim significat quemlibet virum iustum, prælatum vel patriarcham, quia. s. Manasses fuit vnus de duodecim patriarchis, & fuit filius Ioseph, cui Iacob benedicens, sinistram suam posuit super caput, sicut dicitur Gene. 48. Et tamẽ fuit ab ipso Iacob in filiũ adoptatus, & patriarcharum numero aggregatus, & inter duodecim computatus. Ad denotandum q licet deus pro tempore vitæ huius ponat hominem ad sinistram, & in statu aduersitatis & miseriæ, non tamen propter hoc omittit ipsum promouere, & temporaliter aut æternaliter exaltare, & sanctorum numero aggregare. Iste enim obliuiosus interpretatur, pro eo q domum patris sui & proprium suum factum obliuiscitur, & in solo deo meditatur. Istum ergo deus recipit & adoptat, & hæreditatem suam sibi distribuit & dispensat, dicens illud psal. Meus est Beniamin, & meus est Manasses, Effraim susceptio capitis mei. Ideo petebatur in psal. Qui sedes super Cherubim, manifestare coram Effraim, Beniamin, & Manasse. Vt de tali Manasse dicatur illud 4. Reg. 21. Dormiuit Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto. i. in paradiso. vt. s. inter illos significatos & prædestinatos valeat computari, de quibus dicitur Apocal. 7. Ex tribu Manasse duodecim milia signati. ¶ In malo vero significato
B potest significare hominem peccatorem, qui. s. sine causa per imbecillitatem stupescit, & qui obliuiscitur, & spiritualia bona nescit. De Manasse enim rege Iuda legitur q fuit pessimus & sanguinolentus, & tandem à Chaldęis captus, & in Babyloniã ductus, & mortis Esaiæ prophetæ reus, sicut dicitur. 4. Regum. 21. De quodam etiam alio Manasse marito Iudith legitur Iudith. 4. q cum instaret super ligãtes manipulos, cecidit æstus super caput suum, & mortuus est. Peccator enim, & maxime vir sanguinum & iniquus. i. qui bonos & iustos persequitur, calore auaritiæ moritur, & ideo à Chaldeis. i. à demonibus captiuatur, & in inferno finaliter cathenatur. Sinistraq; manus Iacob. i. diuina iustitia ipsius capiti apponitur, in quãtum ad sinistram inferni, & non ad paradisi dexteram collocatur. De Manasse ergo id est de peccatore dicitur Esa. 9. Vnusquisq; carnem brachij sui vorabit, Manasses Effraim & Effraim Manassen. &c. Sufficit.

Manere. Nota q manere idem est quod stare & perseuerare. Et potest accipi in bono & in malo. A
Manentia enim & perseuerantia aliquando est virtuosa, aliquando est vitiosa, aliquando est gloriosa seu gaudiosa, aliquãdo est dolorosa. Est enim vnum manere valde virtuosum. Vnde Ioan. 15. Manete in me, & ego in vobis. ¶ Item est vnum manere valde vitiosum: Et istud significat mansionem peccati in homine, vel mansionem hominis in peccato. Ioan. 9. Nunc autem peccatum vestrum manet. ¶ Item est vnum manere valde gloriosum. Et istud significat illam æternam permanentiam & perseuerantiam quam habent beati in gloria paradisi. De qua Hebre. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Et Ioan. 8. dicitur q seruus non manet in domo inæternum, filius autẽ manet inæternum. ¶ Item est vnum manere valde dolorosum. Et istud est illud quo damnati durabiliter permanent in inferno. De quo Nume. 19. Qui tetigerit humanę animę morticinium, manebit spurcitia eius sup eum. ¶ Sed quia scriptura vt communiter facit mentionem de manere inquantum significat virtutem perseuerantię ideo de isto aliquid latius disseramus. Manere ergo idem est quod in bono perseuerare. Sicut enim flos non facit fructum nisi manserit in arbore, sic nec homo ad fructum gloriæ peruenit, nisi in arbore deo per gratiam manserit & perseuerauerit. Et hoc est quod Christus dicit Ioan. 14. Sicut palmes non potest fructum facere nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ideo bene docet idem saluator ibidem. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. ¶ In quibus verbis aduerte quod B
in statu gratiæ debemus manere multiplici ratione scilicet quia per hoc

In domino solidamur.
In domino copulamur.
A domino præmiamur.

Talis. n. mansio acquirit fundamentum. s. Fundamentum magni vigoris. In me inquit. Ligamentum grãdis amoris. Et ego inquit in illo. Condimentum dulcis saporis. Hic fert fructum multum. ¶ Primo ergo dico q manendum est in deo sicut in fundatore nostri sustentatiuo. Qui manet inquit in me Sicut in amatore nostri sociatiuo. Et ego inquit in eo. Sicut in largitore nostri præmiatiuo. Hic inquit fert fructum multum. Dico ergo q manere debemus in deo sicut in fundamento nostri sustentatiuo. Manete inquit in me. Sicut enim exemplariter quotidie videmus, quod homines qñ timent sibi periculum imminere, libenter solent in fortibus & firmis castris & locis habitare & manere, sicut de Dauid à Saul impugnato dicitur. 1. Regum. 23. q ipse morabatur in deserto in locis firmissimis, & mansit in monte solitudinis. De capreis etiam legimus q videntes venatores solent ad montes altissimos fugere, & ibi sicut in tuto refugio habitare & manere. Ad denotãdum q nos alij qui in hoc mundo à multis venatoribus & inimicis spiritualibus impugnamur, nullum habemus tutum refugium nisi deum. Iste enim est sicut castrum fortissimum, sicut mons altissimus, sicut locus tutissimus, & excelsus. Et ideo ad istum debemus fugere, & in ipso per gratiam perseuerare, & cum ipso iugiter morari & manere. Sicut enim dicitur Prouer. 18. Turris fortissima nomen domini, ad eã fugiet iustus, & saluabitur. Qui manet inquit in me. quasi diceret. In me est tuta & firma mansio. In me. s. qui mãserit & perseuerauerit, saluus erit. Gratia enim & charitas nos faciunt membra corporis Christi mystici, & per consequens nos faciunt in deo manere, & eius corpori adhęrere, quia sicut dicitur. 1. Ioan. 4. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo. Res. n. quæ sunt calidiores, sunt permanentiores & durabiliores dum tamen calor sit naturalis & non accidentalis. Calor enim naturalis est rei conseruatiuus, & suæ permanentiæ continuatiuus, sicut patet in omni re composita, quia si calor naturalis deficit, totius rei natura corrumpitur & perit. Salamandra etiam

in igne

in igne dicitur viuere, & in ineodio diu perseuerare & manere. Sic vere loquendo spiritualiter, cum deus charitas sit vt dictum est, & deus ignis, iuxta illud Deute. 4. Deus vester ignis consumens est. bene dico ꝙ ipse potest esse nostrum spirituale consumens incendium, & nostrum spirituale conseruatiuum, & per consequens in ipso possumus viuere & manere. Si enim ab isto calore feruido, ab isto fundamento solido, ab isto fonte viuido per peccatum discesserimus, corruptionem mortis finaliter sentiemus. Quia sicut dicitur Ioan. 15. Siquis in me nõ manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & in ignem mittetur, & ardet. Maneamus igitur in deo sicut in fundamento sustentatiuo. ¶ Secundo dico ꝙ in deo debemus manere sicut in ligamento copulatiuo.
C Deus enim inquantum se offert in nobis mansurum, nexu charitatis suę stringit & alligat corda nostra, vt in ipso manere necessario compellamur. Ioan. 15. Manete in dilectione mea. Res enim quæ fortiter est ligata, stabilius manet & perseuerat. Nos vero fortiter ab ipso ligamur quando charitas ipsius se offert apud nos mansuram. Ego inquit in vobis. Quis ergo talem hospitem refutabit? Ipse enim in se manentibus manet, & à se recedentibus recedit. Duæ. n. lucernę in eadem domo talis sunt conditionis ꝙ lumen vnius manet in lumine alterius. Vnum enim lumen alteri est peruiũ ita ꝙ substantia vnius substantiam alterius penetrat si sit præsens, & ab ea se separat cum sit absens. Sic proculdubio deus in quo lux est, & in quo non sunt tenebrę vllę, quando inuenit aliud lumen. i. animam per gratiam illuminatam & sibi præsentem, & in eo per desiderium manentem & perseuerantem, solet & ipse apud eam manere, & eius essentiam & substantiam radijs suæ gratiæ penetrare. Sicut enim imago in speculo tandiu manet nobiscum quamdiu nos manserimus cum ipsa, si vero dictæ imagini defecerimus similiter deficit ipsa atq; cessat, sic vere deus tandiu manet in speculo mentis nostræ, ibi. s. præsentaliter existendo & misericorditer influendo, quamdiu nos cum ipso manserimus in gratia perseuerando, & per charitatem adhærendo, & mandata ipsius seruando. Ioan. 15. Manete in me, & ego in vobis. Si vero istam mansionem dimiserimus per peccatum, & nos ab ipso etiã dimittemur. 3. Reg. 12. Quia dimisistis me, dimisi vos. Maneamus ergo in ipso, vt & ipse nobiscum maneat in æternum, dicens nobis illud Lucæ. 19. Zachæe festinans descende. quia hodie in domo tua oportet me manere. Et dicamus sibi illud Lucæ. 24. Manę nobiscum domine, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Vbi nota ꝙ deus manet in nobis

Vt illuminator nostræ cœcitatis.
Vt associator nostræ charitatis.
Vt fortificator nostræ fragilitatis.

Est enim necessarium ꝙ in nobis maneat vt per ipsum nostra charitas associetur. Mane inquit nobiscum. Vt ab ipso nostra cœcitas illuminetur. Quoniam aduesperascit. Vt ab ipso nostra fragilitas fortificetur. Ideo dicitur. Inclinata est iam dies. Et sic bene dico ꝙ manendum est in deo sicut in ligamento copulatiuo. ¶ Tertio dico ꝙ manẽdum est in deo sicut in ro-
D mento fœcundatiuo. Hic inquit fert fructum multum. Sicut. n. arbor manẽs in bona & in fertili terra meliorem & vberiorem fert fructum, & maxime si plantata fuerit iuxta aquas, sic vere homo manens & perseuerans in deo, qui proculdubio est terra fertilis & fęcunda, fructu nobiliori & meliori ditatur. s. fructu gloriæ paradisi. Hic inquit fert fructum multũ. Vnde Christus dicit Ioan. 15. Posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Vnde beatis in patria videtur fuisse dictum illud Ioan. 15. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunq; volueritis petetis, & fiet vobis. Et sic breuiter dico ꝙ tria sunt quæ faciunt nos manere & perseuerare in bono. videlicet

Præmiatio vel acquisitio fœlicitatis.
Combinatio vel coniugatio societatis.
Collocatio vel habitatio stabilitatis.

Et sic bene dictum est ꝙ qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multũ. Sed scitis quid dicitur. 1. Ioannis 2. Qui dicit se in Christo manere, & mandata eius non custodit, mendax & veritas in eo non est. Et ideo quia peccatores mandata Dei non custodiunt, hinc est ꝙ in bono non manent nec perseuerant nec subsistunt. Arbores enim & herbæ quæ crudum habent humorem, cito crescunt, verumtamen non diu manent, sed cito deficiunt & decrescũt. Illud patet in melonibus & cucurbitis, qui omni anno crescunt vsq; ad suum vltimum complementum, omni ẽt anno decrescunt & perueniunt ad suum vltimum decrementũ. Vnde narratur truffa de palma (quæ tardissime crescit, & tamen diutissime manet & durat) quæ cum haberet quadraginta annos, & adhuc esset minor cucurbita insultabat ei, dicens ꝙ non habebat nisi tres menses & tamẽ erat maior ipsa, cui respondit palma. Charissima inquit tu non respicis quam breuissime durabis sed quam citissime creuisti. Si enim breuitatem tuę durationis attenderes, nunquam incremento tuo subito tibi gloriam vendicares. Talis proculdubio altercatio videtur esse inter bonos & malos. Boni enim sunt sicut palma, quia. s. in hoc mundo raro & tarde crescũt & augmentantur, cremento. s. dignitatis prosperitatis & honoris. Verumtamen quamuis in præsenti tarde crescunt, finaliter tamẽ diutissime (in æternum. s.) durabunt & manebunt. s. in gloria paradisi, Eccle. 42. Omnia hæc viuunt & manent in secula. Mali vero sunt sicut cucurbita, qui quia in humoribus crudis bonorum temporalium abundant, hinc est ꝙ cito & subito (. s. in tempore vitæ præsentis) ad magnę prosperitatis augmentum attingunt. In isto tamen augmento non manent, quia cito & subito deficiunt, pereunt & recedunt. Sicut enim dicitur Ioan. 8. Seruus non manet in domo in æternum. Isti ergo nunquam in sua subita magnitudine deberent gloriari, quinimmo si bene cogitarent in suo futuro decremento, deberent merito contristari. Boni etiam si tarde crescunt & si raro perueniunt ad prosperitatis augmentum, non debent contristari, quinimmo si bene considerant suam futuram & perpetuam mansionem, & durationem, debẽt summopere gloriari. Isti enim teste Apostolo Hebræo. 13. non habent hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirunt. Et ideo sicut dicitur. 2. Cori 3. Si enim quod euacuatur per gloriam, est, multo magis quod manet in gloria est, hoc ẽ dictu. Si peccatores gloriãtur in sua gloria euacuabili & transeunte, multo magis possunt gloriari iusti in sua futura gloria durabili & manente. Non sic ergo charissimi, sed in domino maneamus nec à bonis virtutibus desistamus, quia sicut ipsa veritas dicit Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Et hæc igitur sufficiant de Manere. Vide de perseuerantia, de morari, supra de esse, & de habitare. & vide inuectiones contra illos qui non sunt manentes, sed deficientes, sicut sunt hypocritæ, falsi amici, & cæteri similes, sicut in multis titulis & materijs inuenies annotatum.

Manifestus.

Nota ꝙ cum manifestatio nihil aliud sit quam alicuius rei declaratio, ostensio, apparitio, reuelatio, demonstratio, possumus dicere ꝙ manifestatio est multiplex in scriptura. s. manifestatio A

Dei.
Iusti.
Impij.

Primo quidem dicamus de manifestatione dei. deus. n. manifestat & manifestatur. Sicut enim videmus ꝙ sol qui nocte non apparet, & qui in hyemę à nostro Hemispherio lõge manet, multis & varijs modis se solet mundo manifestare. s. corporaliter redeundo, virtualiter influendo, actualiter illuminando, virtualiter calefaciendo, sicut patet ad sensum, q̃a solis manifestationẽ pcipimus in splẽdore, in vigore & ĩ calore in motu pariter & in situ, sicut omnia possent deduci, sic dicã de deo ꝙ multos & varios modos habet notificandi & manifestandi se nobis, videlicet ad nos redeundo, & imbuendo, appropinquando per beatam incarnationem. In nos influendo p operum demonstrationem. Nos viuificando & nos vegetando per gratiæ distillationem. Nos illuminando & illustrando per fidei reuelationem. Nos examinando & nos visitando per iudicij disceptationem. Nos lætificando & delectando per gloriæ retributionem. Nos exterminando & comburẽdo per inferni desolationem. Isti enim sunt septem modi quib⁹ se deus etiam homini manifestat, videlicet

In carne hominem induens.
In mundo opera statuens.
In affectu gratiam influens.
In intellectu fide nos instruens.
In iudicio iuste nos intuens.
In paradiso præmia tribuens
In inferno impios destruens.

Dico ergo ꝙ deus manifestatur nobis per assistentiã incarnationis. Quia veluti sicut imago quæ antea non videbatur, tũc temporis manifestatur intuentibus quando radij illius cuius est imago, in speculo reflectuntur, sic filius imago patris (qui de sui natura est inuisibilis) tunc in nostræ carnis substantia manifestus apparuit, quando in speculo vteri virginalis reflexus, fractus & reduplicatus (hoc est dictu) humanatus fuit. Et

istan.

istam manifestationem petebat. Dauid in psal. dicens. Qui sedes sup Cherubin, manifestare coram Effraim, Beniamin, & Manasse. Et Ioann. 7. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Manifestatur igitur nobis Deus per assistentiam incarnationis &c. B ¶ Item Deus manifestatur per efficaciam operationis. Effectus enim manifestat causæ cognitionem, fructus arboris rationem, opera artificis perfectionem. Deus igitur in suis operibus mirabilibus manifestatur, & sua potentia sapientia & bonitas per ea declaratur. Vnde de manifestatione potentiæ suæ per opera potest dici illud Apostoli ad Romanos. 1. Quod notum est dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim dei per ea quæ facta sunt, à creatura mundi intellecta conspiciuntur, sempiterna quoq; virtus eius & diuinitas. De manifestatione suæ sapientiæ per opera, patet in psal. vbi dicitur. Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. De manifestatione vero suæ bonitatis & suæ clementiæ per opera potest dici illud quod dicitur Ioan. 8. vbi post mutationem aquæ in vinum dicitur q hoc fuit in initium signorum Iesu in Chana Galilææ, manifestauit gloriam suam. Igitur manifestatur dominus per efficaciam operationis. ¶ Item Deus manifestatur per affluentiam largæ dationis. s. per gratiam & deuotionem, & virtutum & meritorum largitionem. Quamdiu enim homo hic est in peccato, dominus absconditus est ab eo. Deute. 32. Et dixi. Abscondam faciem meam ab eis &c. Qñ vero mentem in virtutibus reparat, gratiam & deuotionem dat. Quando etiam dona spiritus sancti ministrat, tunc se & spiritualiter manifestat, & sicut hospes de longe veniens eidem virtualiter se præsentat. Vnde Ioan. 14. Qui diligit me, diligam, & C manifestabo meipsum sibi. Manifestatur ergo deus per affluentiam largę dationis. ¶ Item deus manifestatur per influentiam reuelationis. Deus enim per fidem & reuelationem se manifestauit, & ipsemet seipsum homini declarauit, dicens. s. illud Io. 17. Pater, manifestaui nomé tuum hominibus quos dedisti mihi. Et reuera nisi fuisset istud genus manifestationis. s. reuelatio parum aut nihil sciuissemus de deo. Ideo doctores vocant deú speculum voluntarium, quia. s. prout quantum & quando vult se & sua mysteria declarare & manifestare potest. Sicut enim in cósilio secreto regum & principum negocia secrete tractantur, quæ à paucis & secretarijs primo sciuntur, & sub sigillo fidelitatis clauduntur, tandem vero certo & statuto tempore publicantur, & in publico manifestantur, sic vere secreta mysteria fidei nostræ ab ęterno fuerunt apud regem regum tractata paucis (s. Angelis & prophetis) notificata sed tandem certo & statuto tempore fuerunt hominibus manifestata. Vnde ad Titum. 1. Spem vitæ æternæ, quam promisit qui non mentitur de⁹, ante tempora secularia, manifestauit autem temporibus suis filium suum. Igitur manifestatur deus per influentiam reuelationis. ¶ Item deus manifestatur per euidétiam iurisdictionis. Et istud fit per iudicia sua tam occulta quam publica, & tam præsentia quam futura. Deus enim suam omnipotentiam mirabilemq; prouidentiam manifestat per iudicia mirabilia quæ exercet, malos particulariter puniendo, & ipsorum mala opera quamquam occulta reuelãdo. Sicut enim dicitur Mar. 4. & Luc. 7. Non enim est aliquid absconditum, quod non manifestetur. Verumtamen ista occulta iudicia pauci percipiunt, & soli sapientes ad hæc respiciunt & attendunt. Sicut enim dicitur in psal. Deus non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis suam vero omnipotentiam & sapientiam & bonitatem fortius exercebit in futuro iudicio, se cunctis manifestando, & omnia etiam opera cuiuslibet in publicum educendo. Deus enim noster manifeste veniet, deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet &c. Ipse enim cunctis manifestabitur, cuncti vero & cuncta ei manifestabuntur. Sicut enim dicitur. 2. Corint. 5. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisq; prout in corpore gessit, siue bonum fuerit siue malum. Et. 1. Corint 4. dicitur. Veniet dominus qui illuminabit abscondita tenebrarū & manifestabit consilia cordium. Manifestatur ergo deus per euidentiam iurisdictionis. Roma. 3. Iustitia dei manifestata est. ¶ Item deus manifestatur per abundantiam retributionis. s. in paradiso. Sicut enim deus in iudicio manifestabit omnem ęquitatem, sic in paradiso manifestabit suam pietatem, & suæ magnificentię largitatem. Vnde in Collecta dicitur. Deus qui omnipotentiam tuam parcendo & maxime miserando manifestas. Ibi enim manifestabitur eius.

Essentia beata visio.	Et hoc quando manifestabitur æterno
Clementiæ beata fruitio.	gloriæ fœlix possessio.
Scientiæ profunda ratio.	Vnde beati poterunt
Potentiæ summa perfectio.	

dicere illud. 1. Ioan. 1. Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod oculis nostris perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ, & vita manifestata est. ¶ Vltimo deus manifestabitur per violentiam condemnationis seu infernalis punitionis. Deus enim qui mó non cognoscitur à reprobis, tunc se eis manifestabit, quando eos in inferno cremabit, & rigorem suæ iustitiæ demonstrabit, vt de eo dicatur illud. 1. Mach. 11. Manifestę factę sunt inimicitiæ eius. Tunc enim manifesta erunt quæ primitus latuerant opera reproborum, quia sicut dicitur. 1. Corint. 3. Vniuscuiusq; opus manifestum erit, dies enim domini declarabit, quia in igne declarabitur. Istis ergo modis manifestatur deus. D ¶ Secundo dico q est manifestatio qua manifestatur iustus. Res enim luminosę vt communiter celari non possunt, sed sunt omnibus manifestæ, vt patet in stellis. Sic vere homines luminosi & virtuosi manifesti sũt, quia. s. in conscientia sua vel intentione intrinseca per fictam palliationem celare aliquid nesciunt, sed quales sunt interius, tales exterius se ostendunt. virtutes enim ipsorum etiam si eas per humilitatem voluerint occultare, seipsas alijs manifestant & etiam ipsis inuitis se declarant. Exemplo Christi, de quo dicitur Matt. 12. q ipse præcipiebat illis quos curauerat, ne manifestarent eum, & tamen Marc. 6. dicitur q manifestum factum est nomen eius. Corpus enim & conuersatio iusti est sicut lucerna seu lãpas, vbi. s. lus nó potest latere quin appareat. Eph. 5. Omne quod manifestatur, lumen est. Et reuera iustus manifestat seipsum

Deo. s. per puram intentionem.	Et manifestat
Sacerdoti per integram confessionem.	dei potétiá per
Mundo per bonam conuersationem.	laudem & præ-
Egeno per miserationem.	dicationem.

Sibi ergo dicitur. 1. Timo 4. Profectus manifestus fit. Vnde Prouer. 13. dicitur. Vbi segetes sunt plurimę. i. virtutes, ibi manifesta est fortitudo bouis. Hæc est igitur manifestatio qua manifestatur iustus E ¶ Tertio vero principaliter dico q est manifestatio qua manifestatur impius vel iniustus. Sicut enim aliqua animalia ita sunt venenosa, q venenum suum non possunt cótinere intra se, immo visu tactu & afflatu solent ipsum exteri⁹ manifestare, sicut patet i basilisco, sic dico q multi sunt ita pleni veneno malitiæ & nequitiæ, q ipsum interius in corde celare vel abscondere non valent, immo ipsum exterius per mala opera manifestant. Accidentia enim manifestant substantiã. Sic vere exteriora opera manifestant personam. Sicut enim lepra aliquando potest palliari, non tamen diu, immo solet finaliter manifestari, sic corruptio mentis etsi quandoq; per hypocrisim pallietur, finaliter tamen necesse est q alijs publicetur. Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis. 1. Timo. 5. Hominum peccata manifesta sunt. Et etiam quandoq; fit per iactãtiam, quia. s. multi sunt qui peccata sua iactant, & ea voluntarie manifestant. 2. Timoth. 3. Insipientia enim ipsorum manifesta est omnibus. Contra illud Eccle. 8. Non omni homini cor tuum manifestes. Et breuiter de impio dicitur (quod & verum est) Prouer. 10. q qui deprauat vias suas, manifestus erit. Ista tamé manifestatio fiet specialiter in iudicio & in inferno, sicut supra visum est, quando. s. iuxta illud quod dicitur Eph. 5. Omnia quæ arguuntur, a lumine manifestabuntur. Patet ergo q est manifestatio quæ manifestatur impius. Et hæc sufficiant. Vide vbi ostendere, reuelare, apperere, & similia.

Manipulus.

A Nota q manipulus nihil aliud est quã segetum vel herbarum cumulus seu fasciculus quantum potest manus capere inuicem conglobatus. Significat ergo quamcunq; congregationem & simul manentem rerum vel personarum coniunctionem & vnionem. Et sic dico q est dare manipulum meritorum, præmiorum, pfectorum, iniquorum, vitiorum, & tormentorum Sed de istis omnibus supersedeo, quia paucę sunt auctoritates. vide vbi fasciculus, cumulus seu globus &c.

Mansuetudo.

A Nota secundum Tullium lib. 1. de officijs dicitur q mansuetudo est virtus animi vtrumq; mundi statum ęqua lance pésans. Quia. s. ad mansuetudinem pertinet vtrunq; mundi statum, prosperitatis. s. & aduersitatis ęqualiter tolerare. vnde mansuetus in aduersis non irascitur, sed in beniuolentia solita perseuerat. vnde Hieronymus in glo. super Matt. 5. dicit q mansuetus seu

mitis

mitis est qui nec irritat nec nocet, nec nocere cogitat, & q̄ nec ira nec furore afficitur. Est igitur mansuetus idem quod mitis simplex, humilis & quietus, dulcis, clemens, beniuolus & benignus. Sic autem distinguit Mauricius q̄ triplex est mansuetudo. s.

B Cordis. Cor enim humanum molle est & sua
Oris. ue, & humoris mollis & dulcis. s. san
Et Operis, guinis contentiuum. Lingua etiā humana suauis est & mollis. Manus insuper humanę nō sunt hirsutę vel hispidę, sed tactu suaues & planę. Ad denotandum q̄ cor lingua & manus. i. cogitationes, locutiones & opera debēt esse per mā̄suetudinem suauia, per benignitatē dulcia, per modestiam dulcorosa. Exēplo lilij, quod vnctuosum est, suaue & molle interius in radice, exteri⁹ in folijs, superius in semine & in flore. Radix ergo cordis, folia vocis, flos conuersationis, semen operis vnctuosa sint in nobis per suauitatem mansuetudinis. Mansuetudo enim cordis concipit timorem & patientiam. Eccl. 1. Sapientia & disciplina timor domini, & quod beneplacitum est illi, fides & mansuetudo. Sapientia enim, disciplina, timor & fides in corde plus quam in opere vel in voce. Mā̄suetudo vocis temperat furorem & violētiam. Ideo dicitur Eccl. 4. Respōde pacificè in mansuetudine. Mansuetudo operis procurat amorem & complacentiam. Ideo dicitur Eccle. 3. Fili in mansuetudine opera tua perfice. Simus igitur mansueti, quia sicut dicit Ambrosius super Mat. 5. Non prodest carere sceleribus, nisi moribus temperatis bono fuerit mansuetus. Et Apostolus dicit. 2. ad Timo. 2. Seruum dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, & cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati Et bene dicit cū modestia corripientem, quia reuera ad prælatum & correctorem pertinet q̄ sit modestus & mā̄suetus, quia. s. animalia quæ corpore sunt maiora, sunt vt communiter mitiora, sicut patet de elephante, & de rege apum, qui caret aculeo. Vnde de rege dicitur Matt. 21. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Exemplo etiam Dauid, de quo dicitur. Memento domine Dauid, & omnis mā̄suetudinis eius. Et merito, quia procerto multi sunt qui per mansuetudinem corripiuntur, qui tamen per seueritatem nimiam exasperantur, & in desperationis foueam dilabuntur. & ideo Apostolus videbatur super hoc dubitare. 1. Corin. 4. In virga inquit veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis? Ideo contra correctores nimis asperos dicit Hieronymus super. 1. Timo. 3. Nihil enim furioso fœdius præceptore, qui cum ad omnes debeat esse mansuetus, econuerso toruo vultu, trementibus labijs, rugata fronte, effrenatus conuitijs, facie commutata, clamore perstrepitat, & errantes, non tantum à bono retrahit, immo sua sæuitia ipsos in profundum præcipitat vitiorum. Simus igitur mansueti, exemplo Christi, dicentis Hiere. 11. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimā, Vbi aduerte q̄ homo mansuetus amicabiliter solet fœderari. Et, copulatiua coniunctio. Honorabiliter solet exaltari. Ego, primæ personæ pronomen. Socialiter solet conformari. Quasi similitudinis aduerbium. Lachrymabiliter solet deprecari. Agnus, qui. s. clamat ad matrem. Mā̄suetudo enim reddit possessorem suum

Amicabilem, bonos diligentem.
C Honorabilem, magnis præeminentem.
Sociabilem, bonos imitantem.
Lachrymabilem, deum placantem.

Vide de ego, quasi, & agnus, in titulis suis. Et si vis dic q̄ mansuetudo iungit & copulat. Et inquit, quæ. s. est coniunctio copulatiua, quia. s. vir mansuetus ab omnibus diligitur, & etiam à maioribus adamatur. Et inquit. Et in psa. Propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam & deducet te mirabiliter dextera tua. ¶ Item mansuetudo præfert & titulat, quia. s. vir mansuetus & hic & in futuro solet exaltari, & alijs præferri, & honorari, sicut patet de Dauid qui fuit mansuetus, de quo dicitur illud prædictum in psal. Memento domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Sequitur. Inueni Dauid seruum meum &c. Exaltaui electum de plebe mea. Et hoc ostēditur cum dicitur. Ego quod est primæ personæ, & præcedit verbum, quia. s. mansuetudo facit hominem alios præcedere, & honore & dignitate inter alios primum esse Esaiæ. 41. Ego primus psal. Beneplacitum est domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem. Et illud. 1. Regum. 2x. Mā̄suetudo mea multiplicauit me. ¶ Item mansuetudo conformat & similat, quia. s. vir mansuetus faciliter se conformat bonis, ipsis. s. obediendo, & moribus suos eorum moribus conformando, quod ostenditur cum dicitur, quasi. Oseæ. 13. Ero quasi ros. psal. Iustus germinabit sicut lilium &c. Quia. s. sicut supra dictum est, mansuetudo signat hominem mansuetum, dulcem, pacificum & modestum. Ephe. 4. Digne inquit ambuletis cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. ¶ Item mansuetudo orat & postulat, quod ostenditur cum dicitur. Agnus, qui. s. solet balare, & cum ore lac à matris vberibus caput emere, & qui etiam est animal super omnia mansuetum, innocuum & benignum, quia. s. vir mansuetus ad deum clamando & orando balat, & lac suorum beneficiorum ab vberibus suæ misericordiæ impetrat orationibus procurat. Vnde oratio est illud cāticum agni de quo fit mentio Apocal. 21. Bene ergo dicitur Iudith. 9. Humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Et nota si vis q̄ nos debemus habere mansuetudinem, quia

Per hanc dirigimur & docemur. Dico ergo q̄ D
Per hanc impingimur & mouemur. per mansuetu-
Per hanc protegimur & fouemur. dinē docemur
Per hanc erigimur & replemur. & erigimur, qa

pro certo sicut in psal. dicitur. Deus est ille qui dirigit mansuetos, docebit in iudicio mites vias suas. Ideo bene dicitur Eccl. 5. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei. Quia vere tales facilius erudiuntur, & in spiritualibus instruuntur. Audiant ergo mansueti & lętentur, & in mansuetudine suscipiant insitum verbum. Iacobi. 1. Quod dominus ad annunciādum mansuetis misit me, dicit Esaias. 61. ¶ Item dico q̄ ad mansuetudinem mouemur & impingimur, quia. s. nos habemus mirabile exemplar mansuetudinis per quod possumus ad mansuetudinem inuitari. s. ipsum Christum, qui fuit mansuetissimus sicut agnus. Vnde in persona ipsius fuit dictum illud Hiere. 11. Ego quasi agnus mansuetus. Et illud. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Ideo dicebat Apostolus. 2. Corint. 10. Obsecro vos per mā̄suetudinem & modestiam Iesu Christi. ¶ Item dico q̄ per mansuetudinem fouemur & protegimur. Ista est enim quę custodit hominem à malo. Fili ergo in mansuetudine serua animam tuam. Eccl. 10. quia. s. dominus arguit in ęquitate pro mā̄suetis terræ. Esa. 11. Quia sicut dicitur in psal. Suscipiens mansuetos dominus, humilians autem peccatores vsq; ad terram. ¶ Item dico q̄ per mansuetudinem replemur & erigimur. s. ad opulentiam hæreditatis æternæ, quia reuera finaliter mansueti hæreditabunt terram, & delectabūtur in multitudine pacis, sicut dicitur in psal. quia finaliter exurget deus in iudicium, vt saluos faciat omnes mansuetos terræ. Et hoc. s. erit quando illusores deus illudet, mansuetis autem dabit gratiam. Prouerb. 3. Sic ergo patet q̄ per mansuetudinem replemur supernaliter. Fouemur virtualiter. Mouemur exemplariter. Docemur regulariter. vide vbi Benignitas. Humilitas. Clementia. Simplicitas. Mititudo & Modestia

Manus.

Nota q̄ manus est membrum in homine per quod & cum quo homo naturaliter operatur. A
Et ideo breuiter quotiens in scriptura de manu fit mentio, semper vt communiter per manum intelligitur virtus operatiua, siue in bono siue in malo. Manu enim facimus quicquid facimus, siue bonum fuerit siue malum, & ideo secundum q̄ manus in nobis diuersimode disponitur, secundum hoc in nobis diuersa opera distinguūtur. Notem⁹ ergo q̄ in scriptura quadruplex inuenitur manus, videlicet manus

Dominica. Manus dominica dominatur cunctis. psal.
Demonica. In manu tua domine omnes fines terrę. Ma
Perfectorum. nus demonica furatur omnia. Ista enim sē-
Peccatorum. per nititur subripere & furari omnia bona spiritualia. Vnde Thren. 1. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Manus perfectorum bonum operatur. Prouer. 31. Manum suam misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fusum. Manus peccatorum nunquam occupatur. Vnde Luc. 6. dicitur q̄ erat ibi homo & dextera manus eius erat arida. ¶ Dicamus ergo aliquid de manu diuinæ virtutis & potentiæ. Sicut enim manus aliquando extenditur ad largiendum, B aliquando clauditur ad continendum, aliquando vibratur ad percutiendum, sic vere virtus & potestas diuina aliquādo extēsa inuenitur ad beneficiorum largitionem, aliquādo est clausa per manutenentiam & gubernationem, aliquādo mota seu vibrata per iustitiæ percussionem & executionem. Et sic secundum hoc videtur habere tres manus, videlicet

Manu prudentiæ cuncta continentis. De manu ergo C
diuinæ

Manum clementiæ bona largientis.
Manum iustitiæ malos ferientis.

diuinæ prudentiæ qua cuncta disponuntur, potest dici illud Hiere. 18. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel. De manu vero diuinæ clementiæ qua cuncta bona largiuntur, dicitur in psal. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. De manu vero diuinæ iustitię qua mali puniuntur, dicitur Iob. 30. Conuersus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ aduersaris mihi. Et Ruth. 1. Egressa est manus dei contra me. Et ideo breuiter de manu diuinæ virtutis, quæ (sicut videmus) in reb' diuersimode operatur, ipsi deo potest quilibet dicere verbum illud Iob. 10. Manus tuæ domine fecerunt me & plasmauerunt me totum in circuitu, & sic repente præcipitas me. In quibus verbis ostenditur ꝙ deus in mundo quadruplici manu vtitur. s.

Manu factiua.
Manu plasmatiua.
Manu circundatiua.
Manu præcipitatiua

Prima est manus potentię, qua cuncta creantur. Manus inquit tuæ fecerũt me. Secũda est manus clementiæ qua cuncta ditantur. Plasmauerunt me. Tertia est manus prudentiæ qua cuncti gubernantur. Totum inquit in circuitu. Quarta est manus iustitiæ qua cuncti castigantur. Præcipitas inquit. Est igitur in deo

Manus potentiæ creatiuæ.
Manus clementiæ largitiuæ.
Manus prudentiæ regitiuæ.
Manus iustitiæ punitiuæ.

Dico ergo primo ꝙ deus habet man' potentiæ creatiuæ, ꝙ ostenditur cum dicitur. Manus tuæ domine fecerunt me. Omnia enim quæ creata sunt, à manu diuinæ potentię facta sunt, quia ad creationem & productionem rerum in esse non attingit aliqua virtus nisi manus potentiæ increatę. Ideo dicitur in psal. Sciens quia manus tua hæc, & tu domine fecisti eam. Et alibi. Manus tuæ domine fecerunt me, & plasmauerunt me, da mihi intellectum vt discam mandata tua. ¶ Et nota ꝙ manus potentiæ dei est

Protectiua sibi deuotorum.
Destructiua gentis iniquorum.
Adiutiua plebis perfectorum.
Dominatiua vniuersorum.

Dico ꝙ ista manus est deuotorum protectiua Esa. 51. Sub vmbra manus suæ protexit me. ¶ Item est iniquorum destructiua. psal. Manus tua gentes disperdidit. ¶ Item est perfectorum adiutiua. psal. Manus enim mea auxiliabitur ei. ¶ Item est vniuersorum dominatiua. Iob. 12. In cuius manu anima omnis viuentis est. Et Sapientiæ. 3. Iustorũ animę in manu dei sunt. & Eccle. 10. In manu dei potestas hominis. Et sic bene dico ꝙ deus habet manum potentiæ creatiuæ.

D ¶ Secundo dico ꝙ deus habet manum clementię largitiuę. Et ista ostenditur cum dicitur. Plasmauerunt me. i. figurauerunt, & formarunt. Aliud est enim facere, & aliud plasmare. Facere enim signat creationem, plasmare vero figurationem & formationem. Et sic facere pertinet ad esse, plasmare ad bene esse. Et ideo per plasmationem spiritualiter loquendo intelligitur virtus clemẽtiæ diuinę, quæ. s. per diuersa beneficia quę confert homini, ipsum esse spiritualiter formas, lineat & figurat, quodlibet enim beneficium est quasi vna lineatio atq; formatio spiritualis qua deus spiritualiter perficit atq; format. Ps. Æstatẽ & ver tu plasmasti ea. Et aduerte ꝙ ista manus diuinę misericordiæ

Est labentium subleuatiua.
Est debilium sustentatiua.
Est periclitantium liberatiua.
Est pereuntium defensatiua.
Est laborantium pręmiatiua.

Dico ergo ꝙ manus diuinæ misericordiæ est labentium subleuatrix. psal. Cum ceciderit, non collidetur, quia dominus supponit manum suam. ¶ Item est debilium sustentatrix. psalmo. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua. ¶ Item est periclitantium liberatrix. psa. Fiat manus tua vt saluet me. ¶ Item est pereuntium defensatrix. psal. Manus enim mea auxiliabitur ei. ¶ Item est laborantium præmiatrix. psal. Extendit manum suam in retribuẽdo. Et sic bene dico ꝙ deus

E habet manum clementiæ largitiuæ. ¶ Tertio dico ꝙ deus habet manum prudẽtiæ regitiuæ. Totum inquit in circuitu. Prudentia enim est prouidentia dei qua circuit continet & regit vniuersa. Ista enim est illa manus Ezec. 2. Ecce inquit manus missa ad me, in qua erat liber inuolutus, scriptus intus & foris & scripta erant in eo lamentationes, & carmen, & ve. Manus enim sapientiæ & prudentiæ dei continet librum suæ occultæ prædestinationis, qui scriptus est intus per scientiam regiminis illorum qui sunt in paradiso, quia sicut dicitur Sapien. 3. Iustorum animę in manu dei sunt. Et foris per scientiam regiminis illorum qui exterius sunt in mũdo, quia sicut dicitur in Ps. In manu tua domine omnes fines terrę. Inuolutus tamẽ dicitur iste liber, quia. s. nullus potest ad plenum cognoscere modum, ordinem & formam per quam manus prouidentiæ Dei regit mundum, & ideo figuratus est Apoca. 10. in illo Angelo qui libellum habebat in manu, qui. s. pedem suum dextrum habebat super terram, & alium super mare, manum vero suam sursum ad cęlum leuabat. Quia vere deus qui est Angelus magni consilij, per libellum suę æternæ sapientiæ quem in manu suæ operatiuæ prudentię semper tenet ad terram, cęlum & mare se extendit. s. per regimen cœlestium, terrestrium & infernorum, Ista enim manus se extendit ad regimen cœlestium & spiritualium. psa. Leuabo ad cœlum manum meam, & dicam, viuo in æternum. ¶ Item ista manus se extendit ad regimen terrestrium & temporalium. Hiere. 48. Manus quoq; mea fundauit terram. ¶ Item se extendit ad regimen maris. i. inferiorum infernalium. Vnde in psal. Ponam in mari manum meam. Et sic patet ꝙ deus habet manum prudentiæ regitiuæ. In circuitu inquit. quia. s. ista manus omnia manutenet & circuit & cõcludit. Vnde sapientia dicit Eccle. 8. Girum cœli circuiui sola & in profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui, & in populo & gente primatum tenui. ¶ Quarto dico ꝙ F
deus habet manum iustitiæ punitiuæ, quę ostenditur cum dicitur. Et sic repente præcipitas me. Manus enim diuinæ iustitiæ, quamuis aliquandiu homines teneat & sustineat in prosperitate, ipsos tamen finaliter lędit & percutit & temporali & æterna aduersitate. Illi enim qui in eminentijs mundanæ prosperitatis gloriantur, subito manu iustitiæ percutiuntur, & in infernum præcipitantur. De ista manu dicebat Dauid in psal. Grauata est super me manus tua, conuersus sum in ærũna, mea dũ configitur spina. Iob etiam dicebat. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus domini tetigit me. Iob. 19. Et aduerte ꝙ manus diuinę iustitię tangit hominem quandoq;

Vt corrigatur.
Ne erigatur.
Vt probetur.
Vt damnetur.

Dico ꝙ tangit quandoq; hominẽ vt corrigatur. Sic tetigit Symonem magũ. Act. 13. vbi dicitur. Ecce manus domini super te, & eris cęcus vsq; ad tempus &c. Vnde Iob. 5. Ipse vulnerat & medetur, percutit, & manus eius sanabunt. ¶ Item tangit ne erigatur. s. per superbiam, quia solet sæpe dei iustitiam bonos & iustos lædere per tribulationem, ne forte superbiát per inanem gloriationẽ. Sic loquitur Hiere. 1. Misit dominus manum suam, & tetigit os meum. Quandoq; tangit vt homo probetur, sicut dicitur Iob. 2. Extẽde paululum manum tuã & tange cuncta quę possidet. Quandoq; etiam tangit vt homo damnetur. Iob. 27. Obstetricante manu dei eductus est coluber tortuosus. Manu. n. diuinæ iustitiæ operante, colubri tortuosi. i. peccatores de suis corporibus educuntur, & ad infernum miserabiliter deducũtur. Ista est manus qui scripsit in pariete. Mane thetel phares, contra regem Babylonis, qui eadem nocte interfectus est, sicut legitur Dan. 5. Quia. s. manus diuinæ iustitiæ finaliter scribit sententiam suam contra peccatores in pariete corporis humani, ita ꝙ necesse est vt interficiantur per mortem, & quod ad infernum deducantur. psal. Manus tua gentes disperdidit. Et sic breuiter patet ꝙ est quadruplex manus dei, videlicet manus

Iustitiæ punitiuæ.
Prudentiæ regitiuæ.
Clementiæ largitiuæ
Potentiæ creatiuę vel causatiuæ.

Et hęc de manu dei sufficiũt quo ad præsens. ¶ Sed adhuc dico ꝙ est manus hu- G
manę operationis & efficacię. quia proprie per manum intelligitur quandoq; operatio nostra. Manus enim quinque digitos habet, & in quolibet digito sunt tantum modo tres iuncturę. Sic vere omnis operatio nostra per quinque digitos id est per quinq; sensus corporales distinguitur. Quia quicquid agimus, aut illud audiendo, aut videndo, aut gustando, aut olfaciendo, aut tangendo facimus aut exercemus: Non est enim dare aliquod genus operationis quando possit sub istis quinq; digitis comprehẽdi, verumtamen in quolibet digito. i. in qualibet particulari operatione debent inueniri tres iũcturæ. i. tres distinctiones. i. fides beatę trinitatis. Vel tres iuncturę sunt pondus, numerus, & mensura, vel etiam tres virtutes theologicę. s. fides, spes, & charitas. Quia omnis operatio nostro debet

stra debet ad laudem trinitatis fieri, pondere, numero & mensura ordinari, & in fide, spe, & charitate radicari. Fides enim sine operibus mortua est. Iacob. 2. Et opera si fiant sine charitate, etiam mortua sunt. 1. Corinth. 13. Si distribuero in cibos pauperũ omnes facultates meas, & sic tradidero corpus meũ ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil prodest. Ideo præcipitur Hebræo. 14. Charitas fraternitatis maneat in vobis. Sic igitur habemus manus.i. opera virtuosa, sicut bene figuratur Ezech. 10. vbi dicitur ꝙ apparuit Cherubin similitudo manus hominis subtus pennas eorum. Quia vere charissimi viris spiritualibus & perfectis non sufficit ꝙ sint Cherubin.i. pleni scientia per rerum cognitionem, nec ꝙ habeãt pennas i. cęlestium volatum & cõtẽplationem, quinimmo etiam requiritur ꝙ habeant manus hominis.i. bonam & discretã operationẽ. De quo possum⁹ exponere breuiter illud Eze. 10. Extendit cherubin. Et aduerte in ista auctoritate ꝙ sicut inueniẽ

Manus sursum erecta,
Manus longe porrecta,
Manus pugno retorta,
Manus erectiue,
Manus porrectiue,
Manus correctiue,

Sic spiritualiter loquendo dico ꝙ sunt tria genera manuum spiritualium.i. operũ perfectorum, videlicet quia man⁹ in deũ erigimus. Et istud notatur in verbo Cherubin, Manum proximis porrigimus, ꝙ notatur in verbo Extendit. Manu
H protervos corrigimus ꝙ notatur cum dicitur. Ignem. ¶ Dico ergo ꝙ sunt quædam manus ad sursum erigendum, & illę sunt manus purę affectionis, quas debemus sursum leuare ad deũ per orationem, & ad suæ gratiæ & misericordiæ implorationem, sicut de Cherubin dicit Ezec. 11. Eleuauerunt Cherubin alas suas. psal. In nomine tuo leuabo manus meas. Eleuatio.n. manuum nostrarum est sacrificium deo vespertinum. Quia etiam sicut dicitur Exo. 17. Dum Moyses eleuaret ad deũ manus suas, ipsum.s. orando & deprecãdo, populus dei vincebat. & populus Amalech vincebatur. Quia.s. eleuatio manuum ad deum in feruenti oratione facit bonos vincere & præualere, & de Amalech.i. de diabolo, vel de carnis, & mundi tentationibus triumphare, & eos omnimode superare. Quod tamẽ est contra multos qui ita habent manus graues per pigritiam & indeuotionem, ꝙ ipsas non possunt ad deum dirigere per orationem, vel per cordis & mentis eleuationem. Sicut enim dicitur Exo. 17. Manus Moysi erant graues, & ideo populus Israel vincebatur. Quia vere charissimi si manus nostræ sunt graues ad orationem & desides, populus Israel. i. congregatio virtutum & bonarum affectionum in nobis vincentur, & populus Amalech.i. demones, motus carnis & affectiones temporalium in nobis præualebunt. Præcipit ergo Apostolus. 1. Timoth. 2. Volo autem omnes viros orare, leuantes puras manus ad deum, sine ira de disceptatione. Patet ergo ꝙ nos debemus habere
I manus ad sursum erigendum. ¶ Deinde dico ꝙ nos debemus habere manus ad porrigendum, quod ostenditur cum dicitur Extendit, quia.s. manus nostrę debent esse extentę ad bona nostra liberaliter concedenda. vnde Prouer. 32. dicitur forti muliere ꝙ manũ suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Quod est contra multos qui bene habent manus extentas ad suscipiendum vel accipiendum, & non ad dãdum sed magis collectas & clausas. contra quod Eccl. 4. dicitur. Nõ sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Quia.s. auari semper vellent accipere, & nihil porrigere. Manus enim clauditur & contrahitur per infirmitatem arteticam vel paralyticam, intantum ꝙ non potest porrigi vel extendi. Quod quandoq; contingit secundum Constantinum ex calidissimo humore interius dominante, & neruos manus contrahente & desiccante, & manum arefaciente & claudente. Quia vere charissimi quando feruens humor.i. ardor auaritię dominatur interius in corde alicuius, necesse est ꝙ nerui.i. spirituales virtutes animæ destruantur, & ꝙ manus per parcitatem marcescãt, contrahantur & claudantur. Figurati in illo de quo dicitur Lucæ. 6. Erat ibi homo & dextera manus eius erat arida. Non sic, sed habeamus manus extentas ad beneficia pauperibus largienda, ad quod si effectus non possit sufficere, nunquam tamen debet deficere affectus. Elephas enim non habet manus, sed naso vtitur loco manus. Psitacus & Porphyrion seu pioellicanus manus non habent, pedibus tamen loco manuum vtuntur, & sine comedendo siue repetando officia manuum pedibus exequuntur. Charissimi, per pedes in scriptura intelliguntur affectus, quia pro certo si manus.i. potestas operandi & faciendi opera pietatis deficiat, pes.i. affectus sufficit. Loco enim manuum debemus pedes habere, quia.s. si facultas deficiat, bonum saltem affectum debemus semper ostendere, impendere & tenere, vt sic bona voluntas pro facto reputetur, & paupertas & necessitas excusetur. Quod tamen est contra multos malos pauperes, qui non habent effectum nec affectum, qui.s. bonum non possunt alijs impendere, nec etiam impenderent si haberent. Figurati in illis qui erant de genere Saul. 2. Regum. 4. Quibus summitates pedum & manuum absciderunt, & in ligno suspenderunt. Quia.s. illi in inferno suspendentur, quibus diabolus pedes & manus.i. affectus & effectus, volũtatem & opus abstulit & subtraxit. Non sic ergo, sed extendamus ad pauperes pedes & manus.i. affectum interiorem, & effectum exteriorẽ, vt sic manus interioris voluntatis correspondeat manui exterioris facultatis, vt & de quolibet nostrum dicatur illud Iudicum. 3. Vtraq; manu vtebatur pro dextera. Extendit ergo. Matth. 8. Extendẽs manum tetigit eum. Istę sunt ergo manus ad porrigendum.
¶ Deniq; dico ꝙ nos debemus habere manus ad corrigendũ K
quod ostenditur cum dicitur. Ad ignem. Ignis enim significat ardorem correctionis, quo scilicet nos debemus subditos nostros vrere & corrigere, & à malis operib⁹ coercere. Vnde de Abraham dicitur Genesi. 22. ꝙ ipse portabat in manibus suis ignem & gladium, vt scilicet filium suum Isaac domino immolaret. Ad denotandum quod illi qui sunt Abraham. i. patres multarum gentium.s. superiores & prælati, ad finem ꝙ filios suos & subditos possint domino immolare, & acceptabiles facere & offerre, debent in manibus ignem & gladium portare. Ignem dico correctionis vt delinquentes coquantur, & emendentur, gladium vero occisionis, vt proterui & obstinati scindantur & euellantur. Vt sic dicat illud Canticorum. 5. Manus meæ distillauerunt myrrham. Myrrha enim est liquor amarissimus, verumtamen valde medicinalis & odoriferus, significat correctionem & iustitiam, quæ quamuis sustinentibus sit aspera & amara, est tamen medicinalis & fructuosa, & suis possessoribus valde odorifera & famosa. Sicut enim dicitur, quidam sunt homines iuxta Helladem pontum qui solo manuum cõtactu sanãt omnia venena & puncturas serpentum & reptiliũ. Quia vere quandoq; prælati & superiores tactu suæ manualis correctionis subditos sanant à venenis peccatorum, & à pũcturis tentationum reptilium.i. demonum & carnalium vitiorũ. Et ideo talem tactum videbatur desiderare Naaman. 4. Regũ. 5. vbi dicit. Putabam inquit vt egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen dei sui, & manu sua locum lepræ tangeret, & curaret me. Sic ergo patet ꝙ boni habent tria genera manuũ, videlicet manus ad

Corrigendum.
Porrigendum.
Erigendum.

Et hæ sunt manus innocentes, de quibus dicitur in ps. ꝙ in mõtem domini ascendet innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam &c. De manibus vero. i. de operibus malorum possumus breuiter notare ꝙ mali vidẽtur habere malarum manuum multa genera, de quibus fit mentio in scriptura. Inuenitur enim in scriptura

Manus dura.
Manus impura.
Manus leprosa.
Manus pilosa.
Manus dissoluta.
Manus polluta.
Manus elata.
Manus velata.

Manus dura est manus tyrannorum, de quibus potest exponi illud iudicũ. 5. Manum sinistram misit ad clauum, & dexteram ad fabrorum malleum. Manus impura est manus immũdorum.i. luxuriosorum, de quibus dicitur Esa. 1. Manus enim vestrę sanguine plenę sunt. Manus leprosa est manus symoniacorum, qui.s. lepra Symoniæ sunt infecti. Exod. 3. Cum misisset manum in sino, protulit leprosam. Manus pilosa est manus hypocritarum & deceptorum, de qua dictum est Gene. 27. Vox quidem vox Iacob est, sed manus sunt manus Esau. Et dicitur ibi quod Esau homo Pilosus erat, Iacob vero lenis. quia.s. hypocritæ habent vocem lenem, deceptoriam & suauem, manum vero idest operationem habent turpem, hispidam & pilosam. Manus dissoluta est manus debilium & infirmorum, de quibus Esaiæ. 13. & Ezech. 7. Omnes manus dissoluentur, & tabescet omne cor, & omnia genua fluent aquis. Manus polluta est manus homicidarum & occisorum. Esaiæ. 59. Manus enim vestræ pollutę sunt sanguine. Vnde ꝓ liberatione Ioseph ne à fratribus occideretur, dicebat Iudas Gene. 37. Melius est ꝙ venundetur & manus nostrę non polluantur.

Manus

Manus elata est manus superborum. Prouer. 17. Homo stultus plaudet manibus. Manus velata est manus pigrorum & desidiosorum. Ecclesi. 4. Stultus complicat manus suas, & laborat si ad os miserit eas. Et breuiter omnes isti sunt illi de quibus dicitur in Psalm. In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus. Et sic patet quod est manus hominis
M peccatoris. ¶ Sed adhuc dico quod in scriptura inuenitur manus demonis deceptoris, in qua scilicet traduntur peccatores ad tria scilicet ad

Illudendum.
Flagellandum.
Occidendum.

Peccatores enim manu diaboli illuduntur per tentationem. Flagellantur per tribulationem. Occiduntur per damnationem. De tali
C manu petebat liberari, Dauid, dicens in Psalm. Custodi me domine de manu peccatoris, & de manu cõtra legẽ agentis & iniqui. Et alibi. Manus peccatoris non moueat me. Sed omitto gratia breuitatis. Vide de impositione manuum infra, & de Spiritu sancto &c.

A Marcescere. Marcedo. Macies.

Nota quod illud animal dicitur macrum, quod est in carnibus & in pinguedine plus debito diminutum. Cum igitur macies sit opposita pinguedini, videtur quod significationi pinguedinis opposita significare debeat. Igitur cum macies idem sit quod attenuatio seu tenuitas, notabo quod in scriptura reperitur scilicet macies

Facultatis, quæ est toleranda.
Voluptatis, quæ est procuranda.
Sanctitatis, quæ est restauranda.
Fallacitatis, quæ est declinanda.
Infœlicitatis, quæ est formidanda.
¶ Prima est macies indigentium.
Secunda est macies pœnitentium.
Tertia est macies delinquentium.
Quarta est macies simulantium.
Quinta verò est macies pereuntium. s. damnatorum.

Ista possunt multipliciter dilatari: sed paucæ sunt auctoritates vocales. ¶ Primò igitur dico quod est quædam macies paupertatis, qua. s. pinguedo diuitiarũ attenuatur, ita quod homo macer & tenuis quantum ad mundi prospera reputatur. Vnde pauperes figurantur in illis septem vaccis macie confectis, quæ tamen vaccas pingues deuorauerunt, & contra eas præualuerunt. Ge. 41. Quia re vera pauperes, qui sunt hodie quantum ad diuitias macilenti, pinguibus. i. diuitibus præualent, & in bonitate & in spirituali fortitudine plus abundant. Constat enim quod vt communiter viri marcidi magis sunt fortes & sani quam viri pingues & pleni. Sic verè dico quod vt communiter viri pauperes & diuitiarum pinguedine vacui, sunt pinguibus, idest diuitias habentibus magis boni, & corpore & anima magis sani. Vnde Ecclesi. 11. Est homo marcidus, egens recuperatione, deficiẽs, virtute, abundans paupertate, & oculus Dei respexit illum in
B bonum, & correxit illum ab humilitate ipsius. Ista est igitur macies toleranda ¶ Secundo dico quod est macies pœnitentiæ, & abstinentiæ, qua. s. caro nostra à voluptuosis delicijs tenuatur, & sub iugo spiritus inclinatur. Iob. 30. Nunc in memetipso marcescit anima mea. Et verè procuranda est talis macies, quia. s. Deus medicus prudens, pinguedinem deliciarum per infirmitatem solet subtrahere, & maciem introducere, vt corpus possit spiritui subiugare. Vnde Iob. 33. dicit de Deo quod ipse increpat per dolorem in lectulo, & omnia ossa eius marcescere facit. Animalia enim marcida sunt vt communiter magis Agilia. patet in Dromedario. ¶ Tertiò dico quod est macies restauranda, & ista est macies peccati, qua. s. homo à virtutum pinguedine maceratur, & bonis moribus & meritis pauperatur. Quia pro certo hanc quandoque introducit pondus auaritiæ. Iacobi. 1. Diues in itineribus suis marcescit. Quandoque æstus luxuriæ Vnde de Amõ inflammato malo amore Thamar sororis suæ di
D citur. 2. Regum. 13. Quare sic attenuaris fili regis per singulos dies? Quandoque fastus superbi Esaiæ. 25. Tumultum alienorum humiliabis, & propagines fortium marcescere facies. Ista est igitur macies restauranda & ad virtutum copulam omnino reducenda. Exemplo boni medici, qui videns hominem per infirmitatem incurrisse maciem solet eum restaurare, & ad pristinum statum & habitum reparare. ¶ Quartò dico quod est macies declinanda, & ista est macies hypocritarum, qui scilicet facies suas exterminant vt appareant ieiunantes. De qua macie dicitur Ezechiel. 34. Ecce ego iudico inter pingue pecus & macilentum. Illi comparantur iunco & calamo, qui sunt fructices paucæ durationis, & facilis ariditatis & desiccationis Esa. 19. Attenuabuntur & siccabuntur riui aggerum, calamus & iuncus marcescent. ¶ Quintò verò dico quod est macies formidanda, & ista pro certo nihil aliud est quam macies inferni. Quia. s. peccatores in inferno macilenti esse dicuntur, pro eo quod omni bono solatio priuantur & tenuantur, & à statu gloriæ mundanæ marcescere & deficere comprobantur. Isti enim in vita sua videntur dicere illud Sapientia 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant. De ipsis tamen in fine verificatur illud quod Esa. 17. scribitur. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marcescent &c. Sufficit. Vide vbi Siccitas. Pinguedo. Ariditas. Tenuitas. & similia.

Mardochæus.

Nota quod Mardochæus fuit princeps in curia Assueri, & auũculus, nutritor & instructor reginæ Hester, Aman verò superbi contemptor, & ipsius nequitiæ superator, & Iudæorum populi liberator, & insidiatorum regi reuelator &c sicut hæc omnia apparent per historiam Hester. Interpretatur autẽ Mardochæus amaricans imprudentem, vel amaricatio imprudentis. Et sic dico quod iste potest significare quemlibet bonum prælatum, qui scilicet debet esse A

Nutritor pupillorum
Detector malignorum
Contemptor superborum
Saluator damnatorum
Damnator peruersorum.

Mardochæus enim Hester in filiam adoptauit. Regi insidias reuelauit. Aman superbiam conculcauit Damnatos Iudæos liberauit. Hostem maledicum morte strauit. s. Aman, quem scilicet imprudentem & impium, amaricauit, & ad patibuli amaritudinem pertrahi procurauit. Applica omnia ad prælatum, & vide & concorda sicut in historia Hester.

Margarita.

Nota quod Margarita generaliter accipitur pro omni lapide precioso, sicut vbi dicitur Matthæi. 13. quod vir iustus similis est homini negociatori quærenti bonas Margaritas, id est bonos lapides preciosos hoc est dictu, bonas & præciosas scientias & virtutes, quæ scilicet non sunt ante porcos ponendæ, nec indignis communicandæ, cum per tales sint potius conculcandæ, quam debitè venerandæ. Matthæi. 7. Nolite Sanctum dare canibus, nec Margaritas ponere ante porcos. Specialiter tamen Margarita lapis est albidus, in ventre conchylis concreatus, vsitato vocabulo perla vocatus, medicinæ & ornatui deputatus, significans. s. virum iustum, & maximè virginem Margaritam, albam. s. & syncerã & ornatui & medicinæ fideliũ valde aptam. Vel etiã per Margaritam intelligitur fides vel gratia Dei, vel etiam gloria paradisi, qua. s. inuenta debemus vendere omnia, & eam comparare Transeo, quia in multis exemplis fit mentio de Margaritis in hoc opere, & paucæ sunt auctoritates. Ideò sufficit.

Mare.

Nota quod cum mare sit res copiosa, fluctuosa, insaporosa, periculosa, hinc est quod per mare potest status quadruplex denotari, videlicet A

Copiositas boni superioris.
Fluctuositas mundi inferioris.
Amaritudo cordis interioris.
Anxietudo chaos inferioris.
¶ Quæ vt manifestius exprimantur, dico quod per mare designatur.
Cœli possessio copiosa.
Mundi conditio fluctuosa
Morum perfectio virtuosa.
Mortis afflictio luctuosa.

Primò ergo dico quod per mare designatur cœli possessio copiosa. Nulla .n. res plus abundat quam mare habet enim profunditatem imperscrutabilẽ, plenitudinem inexhaustibilem, latitudinem impugnabilem. Et ideò ratione suæ copiosæ & abundantis naturæ, mare Deo comparatur. Iob. 11. Excelsior cœlo est inquit, & quid facies? profundior abysso, & vnde cognosces? Longior terra mensura eius & latior mari. Et ideò per mare bene potest affluentia & copiositas supernæ fœlicitatis notari, cuius qualitas seu quantitas nõ potest aliqualiter æstimari. Et ideò beatis in isto mari habitantibus dicitur Esa. 60. Videbis tunc & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum quando conuersa fuerit ad te multitudo maris. Ad istud mare debent boni anhelare vt ditentur, vt defendantur, vt in virtutibus augeantur. Istud enim mare habet diuitiarum plenitudinem. Vnde de Alexandria dicitur Nau. 3. Cuius diuitiæ mare, & aquæ muri eius. ¶ Item vt defendantur, quia. s. sicut Balena fugit ad profundũ maris ne à piscatoribus capiatur, sic boni per affectũ & desideriũ fugiũt ad profundũ Paradisi ne à

m alis tentationibus obruātur. Ideò gloriabatur tyrus in persona animæ beatę. Ezec.27. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. ¶ Item vt in virtutibus augeantur. Sicut.n. dicit Isidorus, circa mare rubrum optimæ crescunt arbores. quia.s. illi qui circa mare Paradisi per affectum & desiderium plantant melius in virtutibus augmentantur. Vnde de vinea domini dicitur in Psalm. Extendit palmites suos vsq; ad mare, & vsq; ad flumē, propagines suas. Et sequitur. Multiplicasti radices eius, & impleuit terram. Per mare igitur designatur cœli possessio copiosa.
B ¶ Secundò dico ꝙ per mare denotatur mundi conditio fluctuosa. Mundus.n. comparantur mari multiplici ratione. Mare enim est naturaliter
Fumosum.
Spumosum.
Clamosum.
Fluctuosum.
Fluxuosum.
Sabulosum.
¶ Sic verè mundus est
Fumosus per superbiam.
Spumosus per luxuriam.
Clamosus per discordiam.
Fluctuosus per aduersitatem.
Fluxuosus per prosperitatem.
Sabulosus per cupiditatem.

Dico ergo ꝙ in mari huius mūdi abundat fumositas superbiæ. Mare.n. plenum est exhalationibus & vaporibus, nebulis etiā atq; fumis. Per quæ quidem intelliguntur peccata superbiæ, vanæ gloriæ, iactātiæ, elationis, & præsumptionis. Illi enim sunt quidam mali fumi spirituales maris huius mundi superficiem contegentes. Deus.n. loquens de mari dixit Iob. 38. ꝙ ipse posuit nubem vestimentum eius, & caligine tanquā pannis infantię ipsum inuoluit. Quia.s. mare huius mundi nube & fumositate superbiæ est vestitum, & caligine ignorantiæ inuolutum, & pannis infantiæ.i. immunditia carnalis fęculentiæ maculatum. In mari.o. flat vt communiter maior ventus, & ideò multæ naues ibidem sæpius naufragantur. Quia etiam legitur Mat.14. ꝙ Petrus ambulans super mare videns ventum validum timuit, & ideò Christi auxilium implorauit. Quia verè charissimi tantus ventus superbiæ flat hodie in mare huius mundi, ꝙ etiam Petrus.i. quilibet vir perfectus habet meritu formidare, & Christi auxilium ne pereat inuocare, dicēs cum petro. Domine Saluum me fac. Mare.n. est locus vbi sæpe habitant Dracones, qui sunt animalia sursum volantia, & ignem spirantia. Quia.s. mare huius mundi est habitaculum draconum .i. superborum, qui sursum volant per vanitatem, & ignē spirāt per crudelitatem. vnde Eze.32. Leoni gentium similaui te, & draconi qui est in mari. Est igitur in isto mari fumositas superbiæ. ¶ Deinde dico ꝙ isto mari inuenitur spumositas luxuriæ.
C Multæ.n. spumę & immunditiæ in mari generantur. Vnde etiā de spuma maris siccata fiunt pumices & spongiæ, quæ naturā habent ita duram & non possunt faciliter dissipari. Et etiā mare est habitaculum.s. piscium, & eorum principium & origo. Sic verè charissimi mare huius mundi spuma & immūditia luxuriæ est impletum, quæ in multis taliter per malam consuetudinem, induratur, ꝙ amplius non dissoluitur nec mutat̄. Iob. 38. In similitudinem lapidis durātur aquæ. Pisces.n.i. deliciosi in isto mari habitant & morantur, & ibidem viuunt & versantur in delicijs. psal. Volucres cœli & pisces maris, qui perambulant semitas maris. De quibus potest exponi illud Abacuc. 3. Viam fecisti in mari aquis tuis, in luto aquarum multarum. Equi.o. significāt luxuriosos, sicut dicitur. Hie.5. Æqui amatores in fœminas, vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Isti.n. in mari huius mundi habitant, & in luto.i. in fœtore deliciarum abundant. Figurati in illis porcis qui pleni Demonibus præcipitati sunt in mare. Marci.5. Figurati etiam in illa bestia fortissima ascendenti de mari, de qua dicitur Apo.13. Quę aduersus seruos & liberos præualebat, & quę aliam bestiam cū cornibus agni in suū auxilium habebat, quæ ipsam adorari faciebat. Quia verè bestiales luxuriosi vna cum auxilio alterius bestiæ.i. falsarum vetularum, in mari huius mundi contra seruos & liberos.i. contra religiosas & seculares personas pugnāt & pungunt, & vt ab eis adorentur, & consentiant, laborant. Est igitur in isto mari spumositas luxuriæ. Vnde in epistola Iudæ dicitur Fluctus feri maris despumantes. ¶ Deniq; dico ꝙ ibi est clamositas discordiæ. Mare.n. propter collisionem fluctuum & aquarum semper clamat, sonat & strident, & maximè quando aquis suis amaris solito plus abundat, & qn̄ ventis & turbinibus magis solito agitat̄. Sic verè charissimi in mari huius mūdi semper abundant clamores discordiæ & stridores, quia sicut dicitur Esa.57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere nō valet. Quia.n. vnde vel aquæ & fluxus istius maris.i. personæ mūdanæ per litigia & controuersias inuicem colliduntur, & maximè quando ventu superbiæ mouentur & agitantur (quia sicut dicitur. Dan.7: quattuor venti pugnabant in medio maris) hinc est ꝙ ibi sonus & clamor discordiæ & infamię generantur. Sicut.n. dicitur Mat.8. Motus magnus factus est in mari. In finibus.n. Æthiopiæ à parte meridiei mare dicitur feruere quasi cacabus propter maximum calorem. Sic verè tantus est in huius mundi mari feruor iracundiæ, ꝙ quasi cacabus per discordiam feruere dicitur & bullire. Iob.41. Feruescere faciam quasi ollā profundum maris. Esa.51. Ego dominus qui conturbo mare. & Hie.31. Turbat mare, & sonabit fluctus eius. Est igitur in isto mari clamositas discordiæ & rixositatis. Esa.5. Sonabit in die illa super eum sicut sonitus maris. ¶ Insup dico ꝙ in mari huius mūdi est fluctuositas aduersitatis. Mare.n. nunquam est vt com- D
muniter placidum, tranquillum, nec ęquale. Semper.n. est fluctuosum turbidum, amarum. ventis & tempestatibus plenum. Sic verè mare huius mundi multis subiacet aduersitatibus motibus, fluctibus, inęqualitatibus & amaritudinibus. Raro.n. est ibi tranquillitas, quinimmo semper ibi inuenitur motus, tribulatio & aduersitas. Deus.n. sicut dicitur in psalm. Fecit magnalia in Ægyptu, mirabilia in terra chā, terribilia in mari rubro. Mundus.n. dicitur Ægyptus, quæ interpretatur tenebrę, & terra cham, quæ interpretatur possessio, mare rubrum, quod semper est rubrum & amarum, quia.s. mundus habet tenebras obscuritatis, possessionem cupiditatis, rubedinem carnalitatis, & voluptatis. Deus ergo fecit magnalia in mundi creatione. Mirabilia facit in mundi gubernatione. Terribilia verò quotidie, facit in diuersorum iudiciorum suorum executione, & in diuersarum tribulationum afflictione. Vnde dicitur Matthæi. 14. qđ nauicula in medio mari iactabatur magnis fluctibus. Est igitur in isto mari fluctuositas aduersitatis. ¶ Iterum dico quod ibi est fluxuositas prosperitatis. Mare enim fluit & refluit, quia scilicet modo minuitur, modo augetur, & nunquam in eodem statu perseuerat, quod totum facit secundum astrologos, occulta lunæ influentia, occultè supra mare influentis. Sic verè mūdus quātum ad prosperitatem semper est in fluxu & refluxu. Aquę enim maris, idest bona prosperitatis mundanæ nunquam in eodem statu perseuerāt. Nunc enim augentur, nunc minuuntur, nunc abundant, nunc retrahuntur. Quia sicut dicitur Matthę. 8. Motus magnus factus est in mari. Et Esaiæ.50. Desertum faciam mare. Quod vtiq; totū facit influentia lunæ. i. occulta ordinatio prouidentiæ Dei. Quia verè quicquid in rebus euenit, siue detrimentum fuerit siue crementum, totum ab occultis Dei iudicijs dependet. Esa.51. Ego dominus, qui conturbo mare. Sed istud nota hic, quod mare quanto plus abundant à parte occidentis, tantu à parte orientis magis decrescit, & econuerso, si à parte orientis creuerit, à parte occidentis decrescit. Sic verè charissimi homo si à parte occidētis, id est à parte bonorum temporalium crescit in mundana prosperitate, tunc vt communiter decrescit à parte orientis id est in spirituali sanctitate & bonitate, & econuerso, ille qui in spiritualibus crescit, in temporalibus minuitur & decrescit. Zachar.14 Exibunt aquæ viuæ de Hierusalem, medium earum ad mare orientale, & medium earum ad mare nouissimum. Et sicut videmus quod omnes Aquæ dulces fluunt & descendunt ad mare, & tamen cum ibi sunt, dulcedinem suam perdunt & in amaritudinem cōuertuntur, sic verè omnia dulcia idest omnes deliciosi ad mare mūdanæ prosperitatis anhelant & attendunt, ibi tamen dulcedinē consolationis perdunt, & amaritudinem tristitię & timoris incurrunt. Constat.n. quod lætiores sunt pauperes quam diuites, quia sicut dicit Seneca, Quantum accessimos ad successum, tātum accessimus ad metum. Ideò dicitur Ecclesiastis.1. Omnia flumina intrant mare. Est ergo in mari huius mundi fluxuositas prosperitatis. ¶ Etiam dico quod ibi est sabulositas cupiditatis. Fundus enim & fundamentum maris est arena. Arena & E
est terminus & clausura maris, ita quod fines & terminos arenę maris circunstantis non licet mari egredi vel trāsire. In maei etiam est inæqualitas fundi, quod est maximum periculum, quod dicitur Syrtis. In mari enim sunt cumuli arenarum propter maris impetum continuè se mouentium & bullientium, vbi nauis veniens continuo absorbetur. Et ideò dicitur Syrtis, à Syr ꝙ est tractus, eo ꝙ naues trahat ad submergium. In mari etiam catuli Balenę incautè ad maris littora se trahentes, arrestantur à cumulis arenarū, ita ꝙ mari recedente à piscatoribus capiunt̄, nisi fortè mater eorū Balena haustu in ꝓfundo maris magno

magno èquarum flumine, & super catulos suos euomito, ipsos
retrahat ab arena, sicut dicit Iorath in libro de natura piscium
Reuera charissimi arena propriè diuitias signat huius mundi,
quia.s. est more arenę difficiliter congregantur, & faciliter di-
sperguntur, & fructu gratiæ & virtutis priuaotur, quia sicot di
citur Ecclesiastis.5. Qui amat diuitias, fruct us noo capiet ex
eis. Io tali ergo arena, aquæ huius maris.i. huius muodi populi
per aoaritiam elaoduotur, & continentur. A tali etiam arena
catuli balenę.i. ipsi deuoti Christi & filij per affectum immo-
deratom ligantur & arrestantur, & piscatorū infernalium pe-
ricoli exponuotur, nisi forte à matre ipsorum Deo per floctus
aquæ amaræ.i. per immissionem tribulationum soluantur &
liberentur. Constat.n. q boni viri quandoq; ad littus munda-
norum negociorum iocaute se exponunt, vbi dum inueniunt
arenam diuitiarum, ibi per amorem arrestātur & sistunt, & se-
qui matrem suam, Deum.s. per bona opera dimittunt, propter
quod necesse est q Deus mediante fluctu tribulatioois de ista
arena eos retrahat. & à periculo subtrahat & educat. Sicut.n.
dicitur Proue.8. Deus posuit areoam terminum mari, & legē
posuit aquis ne transirent fines suos. Vude Hiere.5. Posuit are-
nam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non prę
teribit. Et sic patet quomodo mundus sex rationibus pōt mari
comparari, propter quas debet à uobis merito declinari. Mare
.n. huius mundi est valde periculosum. Ibi.n. sunt multa loca
periculosa, s. bitalassus carnalitatis, charybdis pompositatis &
mundanæ gloriæ vanitatis, & scylla absorptiuæ voracitatis &
cupiditatis, Syrenę cātantes fraudolentiæ & falsitatis, & sic de
alijs. Sed vide exposita sicut supra in diuersis locis. Et bene pro
pter hæc dicebat ille sapiens Ecclesi.43. Qui nauigant mare,
enarrant per pericula eius. Quia etiam secundum Apostolum.
2. Corint. 11. Periculum in terra, periculum in mari. Et maxi-
mè, quia timendum, est q de mari huius mundi veniat ad ma-
re inferni, & de periculo peccati veniatur ad periculū tormen
ti. Quia sicut dicitur Micheæ.7. Mali de ciuitate veniūt ad flu-
men, & ad mare de mari, & ad montem de monte. Et sic patet
F q per mare iotelligit ur mundi conditio fluctuosa. ¶ Tertiò di-
co q per mare intelligitor morū perfectio virtuosa. Vnde bre-
uiter per mare intelligitur vel vir perfectus, vel pœnitētiæ vel
religionis vel ecclesiæ status, vbi.s. pisces.i. deuoti & actiui cō-
uersaotur, & vode volucres.i. contemplatiui origioaliter pro-
creantur. Ex mari.n. creati sunt pisces & volucres, quia sicut di
citur in hymno, Deos ea aquis ortum genus, partim remittit,
gurgiti, partim leuat in aera. Ad denotandum q à mari pœni-
tentię, religionis vel ecclesiæ, sumunt originem duo genera p
sonarū bonarū.s. volucres.i. viri cōtēplatiui, q.s. sursum volant
ad cœlestia cōtēplāda. Pisces.i. actiui, q.s. inferius remanent ad
mūdi & ecclesiæ negocia pertractāda, q a.s. sicut dr in psa. Iu mū
do sunt volucres cœli, & pisces maris, qui perābulent semitas
maris. Et ideò ppriè de isto mari pōt exponi illud verbū Apo.
15. Vidi tanq̄ mare vitreū mixtū igne. In qbus verbis ostendit
q status pœnitētiæ vel religionis vel ecclesiæ, vel ēt vir perfe-
ctus, quadruplici ratione pōt dici mare. Mare.n. continet ama-
rum saporem, ideò dicitur mare.i. amarum. Recipit stellarum
splendorē, ideò dr vitreum. Hospitat fluuij dulcorē, ideò dici-
G tur mixtum. Expellit fęcium horrorē, ideò dicitur Igne. ¶ Sic
verè status pœnitentiæ vel religionis vel ecclesiæ per contri-
tionem amaricatur. Per discretionē illuminatur. Per deuotio-
nem dulcificatur. Per confessionem purificatur. Primum pro-
bat maris amaritudo. Mare inquit. Secundum vitrea lympitu-
do. Vitreum inquit. Tertium dulcis aquæ mixtura. Mixtum in-
quit. Quartum verò fortis ignis vstora. Igne inquit. ¶ Dico er-
go q istud mare amaricatur per contritionem. Ideò dicit ma-
re, quod idem est quod amarum. Sapor.n. amarus naturaliter,
innatus est ipsi mari, quod vtiq; facit præsentia solis continua,
qui.s. suo calore facit partes subtiliores ipsius aquæ sursum eua
porare, & conuertit in nubes, partes verò grossiores quæ eua-
porare non possuot, solet in amaritudinem commutare. Et in-
de est q propter amaritudinem istius maris omnis aqua dulcis
influans eius alueum amaricatur. Exinde etiam sal amarissimū
conficitur, & solis influentia concreatur. Sic verè in mari eccle
siæ religionis vel pœnitentiæ io est amaritudo contritionis, q
s. aquas.i. deuotos populos istius maris facit amaros, quia sicut
dicitur Apocaly.17. Aquæ multæ multi populi. Amaricat quo
que & contristat. Omnes.n. aquę dulces.i. omnes mundi con-
solationes quæ isti admiscentur, sui reputatione amarę fiūt qa
.s. apud nos salsum est & amarum, quod alijs dulce & delectabi

le inueoitur. Sicut.n. dicitur Prouer.27. Anima satiata calcabit
fauum, anima verò esuriens amarum pro dulci sumet. Totum
autem istud facit continua præsentia solis.i. consideratio con-
tinuę præsentię Dei. Quia.n. boni semper habēt præ oculis so-
lem iustitiæ, hinc est q inde timorem & amaram cōtritionē cō
cipiunt, & dulcedinem aquarom dulcium & consolationē tem
poralium reijciunt, & sic sal spirituale.i. viri perfecti aliorum
conditiui fiunt, na q eis dicit saluator Mat.5. Vos estis sal terrę
Istud est igitur mare.i. amarom. Ezec.3. Abij amarus in indi-
gnatione spiritus mei. Io tali.n. mari habitauit Christus, sicut
dicitur Mar.6. q Iesus venit ad discipulos ambulans sopra ma
re. In isto etiam mari habitauerūt Christi discipoli. Ioan.6. De
scenderunt discipuli ad mare. De petro ēt dr Ioan.21. Tunica
succinxit se, & misit se in mare. Vode oota q istud mare est

Liberatio peccatorum.
Habitatio perfectorum.
Serenatio aoimorum.
Extirpatio vitiorum.
Occupatio viatorum.

Est dico peccatorū li-
beratio. Sap.24. Tran-
seuntes mare per ratē
liberati sunt. Est etiā
perfectorū habitatio,
qoia.s. Christus & discipuli & sancti in mari pœnitentiæ habi-
tauerunt. Vnde Ezec.27. Perfecti decoris ego sum, & in corde
maris sita. ¶ Item est animorum serenatio. Vnde Luc.8. dicitur
q domioo imperante ventis & mari, facta est tranquillitas ma
gna. ¶ Item est vitiorum extirpatio. Vnde peccata figurātur io
Ægyptijs, q i mari rubro perierūt, filij verò Israel liberati fue
ruot. Quia.s. boni in mari pœnitentiæ liberantur, peccata ve-
rò & vitia extirpaotor Psal. Excussit Pharaonem & virtutem
eius io mari rubro. Filij autem Israel ambulaueruot per siccū
in medio maris. ¶ Item est occupatio viatorum. Vnde Marc.1.
dicitur q Christus inuenit Symonem & Andream fratrē eius
mittentes retia in mare &c. ¶ Dico ergo q mare ecclesiæ vel H
religionis vel pœnitentiæ amaricatur per contritionē. ¶ Item
istod mare illuminatur per discretionem. Vitreum inquit. Ma-
re.n. habet vnom propriom & maximum lumen à quo illumi-
natur, & per cuius influentiam gubernatur, videlicet luoam,
quia secundum philosophos, sicot ferrum sequitur magnetem
& adamantem, ita mare sequitur motum lunę. Sic verè charis-
simi in mari pœnitentiæ non cessaot quotidie influere & illu-
minare per spirituales reuelationes ipsa sopercœlestia illumi-
na.s. Christus, Angeli, & sancti, & ibi lumen gratiæ & sapien-
tiæ distillare, & se huius maris habitatoribus reuelare, sicut ēt
de Christo dicitur Ioan.21. q ipse manifestauit se iterū ad ma
re tyberiadis. Quia pro certo sicut nauigaotes per mare luce
stellę marinę & eius influeotia diriguntur, & ad portum du-
cuntur, sic per mare pœnitentiæ nauigantes, luce diuinæ sa-
pientiæ irradiantur, quod ostenditur com dicitur mare vitreū
eo q vitrum sit lumini peruiū, & lucis naturaliter receptiuū.
Vnde Apoc 4. Vidit io circuitu sedis tanquam mare vitreum,
simile crystallo. Quia verè in circuitu sedis Christi.i. ecclesiæ
inuenitur mare.i. pœoitentiæ amaritudo. Vitrum.i. sapientiæ
lympitudo. Crystallus.i. constaotiæ fortitudo. Et sic igit dico
q mare pœnitentię vel etiam vir pœoitens illominatur per di-
scretionem. ¶ Item dico q istud mare dulcificatur per deuotio
nem. Mixtū inquit. Sicut.n. videmus sensibiliter, omoes aquæ
dulces, & maximè aquę fontiom fluuiorum fluunt & descen-
dunt in mare. & cum mari etiam intrinsece immiscentur. ad de
notandum q illi qui mare pœniteotię iohabitant, vel qui per
amaritudiné contritionis & pœnitentię mare dicuntur, maio-
ri aquarū dulciū redundātia, & ampliori deuotionis spiritua-
lis consolationis affluētia recreant. Secūdū.n. psal. Secundum
multitudinem dolorum meorū in corde meo, cōsolationes tuę
lætificauerūt animam meā. Ideò dr Thre.2. Cousolabor te vir
go filia Syon, qa magna velut mare contritio tua. Mixtum er-
go. quia sicut dicit in Psa. Calix io manu dñi vini meri pleous
mixto. Istud ergo mare dulcificat per deuotionem & consola-
tiooē. ¶ Itē istud mare purificat per cōfessionē seu etiam p cor
rectionē. Igne inquit. Mare.n. solet omoes fœces & immundi-
tias expellere, & mortuos ad littus euomere, nec solet in se ali-
quid immuoditię continere. Sic verè charissimi, status pœni-
tentiæ vel etiam conscientia viri perfecti omnia mortua.i. om-
nia peccata mortalia & oēs immūditias vitiorū eijcit & euomit
p confessionem, & seipsam purificat per omniū spiritualiū sor
dium abstersionē & expulsiooē. Apo.20. Mare dedit mortuos,
suos qui in eo erant. Qood ostenditur cum dr. Mixtum igne.
Iguis.n. purificat metalla, & rubiginem eorum tollit, & omnes
fęces consumit, significans correctionem & cōfessionem, quæ

habent rubiginem peccatorum expellere, & conscientiam purificare & mundare. 2. Paralip. 4. In mari sacerdotes lauabantur. Et in Psalm. dicitur. Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. In profundo n. Maris quandoq; generatur ignis, qui exterius exhalat & flammat, sicut circa Siciliam in ipso mari videntur quandoque erumpere magnæ flammæ. Vnde narrat Seneca in libro de naturalibus quęstionibus q temporib' Sidonij in Ægeo mari de ꝓfundis maris maximus ignis erupit, qui maximas rupes & lapides de profundo maris ad superficiem adducit, de quibus vnam magnam insulam fabricauit. Quod vtique quotidie euenit spiritualiter, quando in mari pœnitentiæ ignis feruentis confessionis facit lapides. i. peccata de ꝓfundo cordis exire, & extra sacerdotib' apparere. Exo. 14. Viderunt Ægyptios mortuos circa littus maris. Sic ergo patet quomodo per mare potest intelligi status perfectorum, vel etiam vir perfectus. s. pp confessionem purificatiuam, pp deuotionem dulcificatiuam, propter discretionem illuminatiuã, propter contritionem amaricatiuam. Intelligitur ergo per mare morum perfectio virtuosa. ¶ Quartò principaliter dico q p
I mare intelligitur mortis afflictio luctuosa. Mare. n. est

Amarissimum.
Capacissimum.
Periculosissimum.

Per q vtiq; triplex genus mortis potest notari, videlicet mors naturalis, criminalis, infernalis. Istę. n. sunt mortes amarissimę ad sustinendum. Capacissimę ad continendum. Sunt etiam periculosissimę ad transeundum. Sicut. n. ſm Isidor. Mare est hospitium fluminum, quia. s. omnia flumina finaliter terminantur ad mare, sic verè mors est hospitium & finalis habitatio omniũ in vita ista fluctuantium & viuentium. De morte. n. naturali patet, qa omnia viuentia ab ea absorbentur. Eccles 1. Omnia flumina intrant mare. De morte etiam peccati apparet, quia omnia flumina. i. omnes deliciosè viuentes ad illud currunt & inuoluunt. Mat. 5. Grex porcorum pręcipitatus est in mari. De morte etiã inferni apparet, quia omnia flumina & omnes aquæ dulces. i. omnes deliciosi & improbi peccatores ad istud mare finaliter applicantur. Ionæ. 2. Proiecisti me in profundum in corde maris. Et sic generaliter per mare intelligitur mortis afflictio luctuosa. Morũ perfectio virtuosa. Mundi conditio fluctuosa. Cęli possessio copiosa. Et hæc de mari sufficiant. Vide supra de Luna, & in multis alijs similibus. &c.

A **Maria virgo.** Quoniam ſm philosophum excellentia sensatorum corrũpit sensum, & potentiam destruit excellentia obiectorũ, hinc est q ad laudem tam excellentis obiecti. s. virginis gloriosæ, & ad sui benedicti nominis, Maria. s. mea debilis potentia manum apponere pertimescit. Teste. n. sapiente Eccles. 15. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quia prout dicit Seneca, Tam turpe est laudari à turpibus, quã si hõ laudetur ob turpia. Verũ qa ista laudes peccatorum hominum non abhorret, cum & ipsa propter peccatores facta fuerit mater Dei, hoc est quod audaciam laudandi virginem nunc assumo, dicens sibi humiliter verbum illud. Dignare me laudare te virgo sacrata, da mihi virtutem cõtra hostes tuos. Ad laudem igitur Marię intendo aliquid dicere de sui nominis

Figuratione.
Designatione.
Expositione.

De figuratione ergo huius nominis notandũ est qđ nomen istud Maria quinque litteris figuratur, quarum figuratio quinque virtutes designat. M. n. quæ tres habet pedes, signat q habuit fidem sanctissimę trinitatis. A. quæ est interiectio dolẽtis, designat quod hæc habuit quandiu vixit dolorem pœnæ & asperitatis. R. quę est ramosa sicut arbor, signat quod hæc habuit more arborum fructus virtutis & sanctitatis. I. quę est minima littera, signat quod hæc habuit modicitatem paupertatis & humilitatis. A. quæ est prima litterarum, signat quod hæc habuit charitatem, quæ est caput & principium totius bonitatis. Et ista possunt dici de sui nominis figuratione. Vnde patet quod propriè dicta est Maria. Sed ad hoc faciũt illa quæ possunt dici de sui nominis designatione. In isto enim nomine Maria sunt quinque litterę, quæ ad quinque virginis conditiones referuntur. Est enim ibi

M — Melleam pietatem.
B A — Aqueam puritatem
R signãs virginis. — Roseam venustatem
I — Igneam charitatem
A — Auream claritatem

Quia procul dubio charissimi, beata virgo per pietatem fuit mellea. Per puritatem fuit aquea. Per honestatem fuit rosea. Per charitatem fuit ignea. Per claritatem fuit aurea. Bene ergo dictum est Lucę. 1. Nomen virginis Maria. Explica si vis, qa transeo gratia breuitatis. Et hoc sufficit de sui nominis designatione. Sed adhuc dico q ad laudem faciunt quæ dicentur de sui nominis expositione. Maria. n. interpretatur stella maris, illuminans, & illuminata, mare amarum, seu domina. Ista est. n. magnæ significationis, quia pro certo sicut ostenditur, Maria est nomen æquitatis & iustitiæ, quia dicitur. Stella maris, quæ. s. stans immobilis in medio cœli, dirigit nauigantes. Nomẽ claritatis & prudentiæ, quia dicitur illuminans vel illuminatrix. Nomen honestatis vel decentiæ, quia dicitur illuminata. Nomen fertilitatis & abundantiæ, quia dicitur mare. Nomen asperitatis & pœnitentiæ, quia dicitur amarum. Nomen auctoritatis & excellentiæ, quia dicitur domina, Syro. s. sermone. Longũ quamuis pulchrum, esset ista prosequi. Et ad laudem virginis gloriosæ adducamus solummodo istam salutationem Angelicam, in qua implicite vel explicite laudes beatæ virginis continentur, nominando nomen suũ dulcissimum, dicamus ei cũ Angelo illud Lucæ. 1. Aue maria gratia plena dominus tecum In quibus verbis describitur beata virgo vt expiata culparum maculis, ideò dicitur, Aue quasi sine væ & interpretatur stella. Vt decorata virtutum flosculis, ideò dicitur Maria. & interpretatur illuminata. Vt irrigata donorũ riuulis, ideò dicitur Gratia plena. & interpretatur mare. Vt honorata gloriæ titulis, idẽ dicitur. Dominus tecum. & interpretatur domina. Primũ probat nitor puritatis. Aue. i. sine væ. i. sine peccato. Secũdum probat valor bonitatis, quæ notatur in nomine Maria vt dictũ est iam supra. Tertium probat humor pietatis. Gratia inquit plena. Quartum probat rumor dignitatis, quia dominus tecum.
¶ Dico ergo primo q hæc fuit culparum maculis expiata, qa ſm aliquos ista nunquam contraxit peccatũ nec originale nec actuale. Ideò interpretatur stella maris, quia stella habet naturam purissimam C

Nulli corruptioni peruiam,
Nulli maculę permixtam.
Nulli immunditiæ deprauatam.

Et hoc ostenditur cum dicitur Aue, quod potest dici ab à quod est sine & ve, quasi sine ve peccati. Mundus. n. subiacet triplici ve. i. triplici maledictioni sicut dicitur Apo. 8. Ve, ve, ve habitantibus super terram.

Primum ve signat peccatum cogitationis.
Secundum peccatum locutionis.
Tertium verò peccatum operationis.

Sed pro certo isto triplici ve, ista libera & immunis fuit. Quia fuit aue. i. sine ve. Ve. n. primum abijt, sicut dicitur Apoc. 8. Et ideò ista comparantur luci, quæ nullam habet corruptionis immunditiam permixtam, quia sicut dicitur Sap. 7. Luci comparata inuenitur prior. Candor. n. est lucis æternæ, & speculum sine macula. Bene ergo sine macula, quia interpretatur vt dictum est, stella maris. Ista. n. stat in cœli medio immobilis, & cunctis stellis motis ista solummodo non mouetur, & ideò ad istam respiciunt nautę vt ad portũ dirigantur. Ista etiam ferrum tactum ab adamante attrahit, ita q ad partem suam ipsum inchoat & conuertit. Sic verè virgo beata fuit stella immobilis per fidem, quia in passione filij alijs stellis. i. alijs discipulis fluentibus & dubitantibus, ista immobilis columna fidei semper permansit. Et quia in illa die sabbati illa fuit vnica columna fidei Christianę, hinc est q dies sabbati ad eam applicatur, & in honorem ipsius ieiunatur. Vnde de illa sua immobilitate dicitur Ioã. 20. Maria stabat ad monumentum. ¶ Item ista dicitur esse in medio cœli, quia. s. ista est inter Deum & peccatores pijssima mediatrix. In medio ẽt est, quia sicut medium se habet ęqualiter ad extrema, sic ista ad bonos & ad malos mediocriter ęqualiter se habet oẽs ad grãm recipiendo, & oĩbus grãm infundendo. Lu. 22. Ego aũt in medio vestri sum sicut q ministrat. Maria n. teste Ber. in sermone, Oĩbus omnia facta est, & de eius plenitudine accipiũt vniuersi. s. captiuus redẽptionẽ, ęger curationẽ, tristis cõsolationẽ peccator veniam, iustus gratiam, Angelus lætitiam, trinitas gloriam filius carnis substantiam. Ista est igitur in medio, quia ad omnes ęqualiter se habet. Ista igitur ferrũ, i. peccatores tactos ab adamante gratia Dei solet ad misericordiã attrahere, & nauigantes per mare huius mundi solet sine periculo ad portum gloriæ perducere, dum tamen ad ipsam velint per pias orationes attendere & natare. Vnde Bernard. super missus est. Ne auertas oculos tuos à fulgore huius Syderis, si non vis obrui à procellis. Si igĩt insurgant venti, voca Mariam. Si vndis superbiæ ia-

biæ iactaris, si ambitionis, si detractionis vel æmulationis fluctibus eleuaris, respice stellam, voca Mariam. Ista igitur stella est pura, sancta, & culpatum malis expiata, quod ostensum est cũ

D dictum est. Aue. Et hoc est primum. ¶ Secundò dico ꝙ Maria fuit titulis virtutum illustrata, quod ostenditur, cum dicit Maria. Maria.n. ex sua significatione, figuratione & interpretatione signat congeriem omnium virtutum, & maximè quia interpretatur illuminata, quia.s. ista fuit illuminata cunctis luminibus seu splendoribus gratiarum. Nam sicut omnia luminaria fulgent in cœlo, omnes colores apparens in iride, omnes herbę & lapides preciosi procreantur in terra, sic in maria fulgebant omnia luminaria bonorum documentorum, omnes colores bonorum, exemplorũ, omnes herbę & lapides preciosi virtutum & meritorum. Et breuiter bene dicit Hiero. Si inquit diligenter attendas, nihil est virtutis aut splendoris, nihil gratiæ vel candoris quod non resplendeat in Maria. Ambro. in libro de virginibus dicit sic. O quot inquit in vna virgine sunt virtutes. Ibi.n. fuit vexilum fidei, secretum verecũdiæ, deuotionis obsequium. virgo intra domum, comes ad ministerium, mater ad exemplum. Ista ergo est Maria, sicut dicitur Luc. 1. Nomen virginis Maria. Super quo dicit Ber. in quodam sermone. Si inquis criminum immanitate turbatus, si conscientiæ foeditate confusus, si horrore iudicij perterritus, si barathro desperationis absorptus, Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat, à corde, non recedat ab ore. Ipsam.n. cogitans non erras, ipsam rogans non desperas, ipsam sequens non deuias, ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis ad portum salutis. Et sic in teipso poteris experiri quam merito dictum sit nomen virginis Maria.i. maris stella. Ista ergo fuis virtutum flosculis illustrata, qa

E Maria. ¶ Tertiò dico ꝙ ista fuit bonorum riuulis fœcundata, quia plena gratia. Ista.n. fuit gratia plena in animæ infusione. Plenior in natiuitatis diffusione. Plenissima in filij conceptione. Et ideò Maria interpretaẽ mare, qđ inexhaustibiliter abundas in aqua, quia.s. ista est sicut vnum mare plenissimũ. in quo Deus posuit omnium plenitudinem gratiarum, vt per istã ad alios trãsfundantur. Sicut.n. à mari exeunt originaliter omnia flumina, sicut dicitur Eccl. 1. sic Omnes gratiæ & virtutes originaliter venerũt de Maria. Gratia ergo plena. Vnde Hie. in sermone de assumptione dicit. Decebat inquit Mariam gratia plenam esse, quæ cœlis gloriam, terris Deum, pacemque hominibus refundit, fidem gentibus, finem vitijs, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Et breuiter sicut videmus, ꝙ fons qñq; est ita plenus aqua ꝙ necesse est ꝙ per diuersos riuulos exterius trãsfundatur, sic verè beata virgo est & fuit aquis gratiarum totaliter ita plena, & per riuos suæ dulcissimę pietatis cõtinuè trãsfundiẽ ad deuotos. Ista.n. est ille fons qui ascendebat de terra, irrigans vniuersam superficiem terræ, sicut dicitur Geñ. 2. Nam vt dicit Hier. Ceteris per partes, Mariæ autem simul tota se infudit gratiæ plenitudo. In christo.n. fuit gratia tanquam in homine personaliter diffinito, in Maria tanquam in templo singulariter consecrato. In Christo tanquam in fonte influente, in Maria tanq̃ in riuulo trãsfundẽte. Quid plura charissimi? proculdubio vr̃ ꝙ rõne suæ plenitudinis grãrum ista põt oĩbus rebus nobilibus comparari. Et inde est ꝙ in scriptura cõparaẽ

Lunę, quæ est mater roris.
Rori, qui est mater floris.
Flori, qui est mater fructus.
¶ Item est, ficus
Thalamus secreti pudoris.
Calamus fragrantis odoris.
Balsamus preciosi liquoris.
Organus virtuosi valoris.
¶ Ista est enim ficus
Clibanus ardens per charitatem.
Libanus candens per castitatem.
Riuulus fluens per pietatem.
Angulus manens per firmitatem.

Et breuiter charissimi tanta est in virgine gratiæ plenitudo, ꝙ res naturales non suppetunt quibus debeat comparari. Bene ergo dicitur Gratia plena. Et ideò Bern. in sermone. Per te inqt beata virgo cœlum impletũ est, infernus euacuatus, cęli ruina reparata, captiuis miseris vita data. Patet ergo ꝙ ista fuit donorum riuulis fœcundata vel irrigata. Gratia

F inquit plena. Quartò dico ꝙ ista fuit bonorũ titulis decorata, ꝙ ostenditur cũ dicitur. Dominus tecum. Inter ceteros.n. honores quos potest habere pauper homo, præcipuus est ꝙ dominus suus secum cohabitare, conuiuari & conuersari digneẽ. Sic quia dominus & creator virginis beatæ cum ipsa cohabitauit per carnis in ipsa assumptionem, per gratiæ plenã infusionẽ, per æternam in Paradiso mansionem & cõuersationem, sicut ipsa dicit, Ecclesia. 24. Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, bene igitur dico ꝙ dici potuit honorata. Dominus inquit tecum. Et ideò Maria interpretatur domina, quia.s. ex eo quod ista fuit sponsa regis Christi, facta est Angelorum domina & magistra, & totius cęli imperatrix & regina. Vnde etiã de ea canitur. Regina cœli lætare &c. Et ideò cum ipsa dicitur dominus fuisse, sicut dicit Aug. in sermone de natiuitate virginis. Dominus inquit tecum in

Ventre.
Corde.
Vtero.
Auxilio.

Notandum ergo ꝙ Deus fuit cũ virgine in ipsius conceptione per totius carnalis fomitis abstersionem. In ipsius natiuitate per suæ gratiæ plenariam infusionem. In ipsius purificatione per suę personæ in tẽplo præsentationem. In ipsius annunciatione per nostræ humanitatis in ipsa assumptionem. In ipsius virginis assumptione ꝑ æternæ gloriæ beatificationem. Et sic patet, virginis dignitas gloriosa, quia dominus tecum. Virginis bonitas virtuosa, quia gratia plena. Virginis claritas luminosa, quia Maria. Virginis puritas gratiosa, quia dictum est Aue. Vide si vis in sermone. Quæ est ista. vbi multa de laudibus virginis gloriosæ inuenies vide etiam supra de aduentu, vbi de virginitate virginis, & fi-

G lij conceptione poteris inuenire. ¶ Sed si vis adhuc nota ꝙ beata virgo summe est laudabilis propter tria, videlicet quia fuit mundissima, Christum concipiendo. Fuit pijssima, nobis compatiendo. Fuit fortissima, hosti contrariando. Primũ fecit virginitas immaculabilis. Sed ſm benignitas inexhaustibilis. Sed tertium auctoritas insuperabilis. ¶ Dico igitur ꝙ ista est summè collaudanda, quia fuit

Mundissima in conceptu.
Pijssima in affectu.
Fortissima in effectu.

Dico ergo ꝙ ista habet virginitatẽ immaculabilẽ, qa .s. ista fuit virgo ante partum, & in partu, & post partum. Circa quod nota ꝙ ipsius virginitas debet probari. Proprietatibus creaturarum. Enigmatibus figurarum. Fictionibus poetarum. Vaticinijs prophetarum. Dico ergo ꝙ virginitas beatæ virginis probatur proprietatibus creaturarũ. Apes.n. sine carnali coitu incipiunt. Hyena sine mare dicitur concipere. Vultures etiam sine coitu dicuntur generari & prouenire. Quę quidem signa & exempla sunt conceptus virginis gloriosæ. Ista.n. sine virili semine concepit Christum, & in conceptu & in partu perpetua virgo mansit. ¶ Quod vtique secundo probaẽ enigmatibus figuratum. Maria.n. figuratur in

Vellere Gedeonis.
Rubo visionis.
Throno eburneo Salomonis.
Paruo monte Danielis.
Porta clausa Ezechielis.

Dico ꝙ ista fuit vellus Gedeonis, quia sicut dicitur Iudicũ. 6. Istud vellus tota terra sicca manente solum sine pluuia rorẽ habuit. Rubus ẽt ardere videbaẽ, & tamen conbustionem non sustinuit, sicut dicitur Exodi. 3. Thronus etiam Salomonis de ebore puro & candido cõstructus fuit sicus dicitur. 3. Regũ. 10. De monte etiã danielis lapis sine manibus fuit abscissus. Dan. 2. In porta ẽt Ezechielis nullus preter dñm fuit ingressus. Ezec. 44. Sic ergo procul dubio beata virgo sine pluuia carnalis voluptatis fuit rorida per impregnationẽ. Sine conbustione & sine læsione suæ integritatis fuit ignita ꝑ Spiritus sancti in suo conceptu operationem. Vterus etiã eius qui per castam virginitatem fuit candidus & eburneus, Salomoni.i. Christo factus est thronus per suam benedictam incarnationẽ. Sine etiã sine manibus humanæ operationis lapis angularis Christus de monte sui prægnantis vteri fuit abscissus ꝑ suæ natiuitatis ꝓgressionẽ. Et sic ipse vterus suus factus est porta clausa. soli dño aperta & peruia, ꝑ suæ tantæ virginitatis ꝑpetuã cõseruationẽ & consecrationẽ. Et sic patet Mariæ virginitas in enigmatibus figuratum. ¶ Item probatur sua virginitas fictionibus poetarũ. Teste.n. Ouidio, dea Pallas semper fingiẽ virgo fuisse, & tamẽ fingiẽ quendam filiũ sine virili semine cõcepisse, ipsumq; filiũ (qa duplicis erat naturę) hois .s. & serpẽtis, dr̃ in quodã scrinio secretissimo inclusisse. Ista dea charissimi signat beatã virginẽ, quia.s. ꝑ certo ista sine virili semine virgo filium geminę substantiæ.s. Christum qui Deus erat & hõ, genuit & cõcepit, ipsumq; in cista humanitatis nr̃æ inclusit mirabiliter & abscõdit Es. 45. Verè tu es Deus abscõditus. ¶ Itẽ ꝓbaẽ sua virginitas vaticinijs ꝓpherarũ. Vñ Esa. 7. dr̃. Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabiẽ nomẽ eius Emanuel. Istũ.n. virgo cõcepit, q quidẽ Emanuel.i. nobiscũ deus dictus fuit, inq̃tũ deus & hõ hic vna cũ hoibus habitauit. Patet

H ergo q beata virgo habuit virginitatem immaculabilem. ¶ Deinde dico q illa habuit benignitatem inæstimabilem. Tanta.n. pietas & benignitas est virginis, quod ipsa regina misericordiæ nuncupatur. Illa.n.est sicut adamas lapis, qui ferri est attractiuus, & est lapis hominum reconciliatiuus. Ista.n.est lapis guttarum aquæ cõtinuè emissiuus & distillatiuus. Ista est.n. sicut sapphirus, qui est lapis carcerum apertiuus, & vinculorum et cõfractiuus. Quia pro certo beata virgo per suam summã clementiam est ferri.i. peccatorum ad veniam attractiua, & Deo reconciliatiua. Est aquarum.i.gratiarum & beneficiorum continuè diffusiua. Est etiam carceris inferni sæpissime apertiua, & vinculorum diaboli.s. peccatorum suis intercessionibus cõfractiua. Ista.n.ligatos peccatores de potestate diaboli eripit, & oĩbus in tribulationibus positis subuenit & succurrit. De hoc Bern. in quodam sermone. Tuę inquit misericordiæ beata virgo longitudo durabit vsque ad iudicium, latitudo replet orbem terrarum, sublimitas testatur Paradisum, ꝓfunditas euacuat infernum. Habet igitur beata virgo bonitatem inæstimabilem. ¶ Deniq; dico q illa habet auctoritatem insuperabilẽ.
I Ista.n.habet potestatem in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Ista.n.est sicut lapis qui dicitur alectoria, cuius ꝑsentia terret Leonem. Ista est sicut arbor quæ dicitur Cedrus, quæ ratione altitudinis regina arborum dicitur, cuius fragrantia fugat serpentes. Ista est sicut ebur, quod pannum lineum positum super prunas cõburi prohibet, & prunam extinguit. Ista est sicut arbor fraxinus, sub cuius vmbra serpẽtes demones venire nesciunt neque possunt. Ista est sicut sapphirus, in cuius medio generatur carbunculus Christus semper splendens, & noctem illuminans. Ista est sicut animal pulcherrimum & amicabile quæ dicitur panthera, cuius vox & eloquentia conturbat Dracones. Et procul dubio charissimi per istam fugantur & terrentur & superantur inimici nostri demones, quamuis ipsi sint Leones per sæuitiam & crudelitatem, serpentes per malitiam & fallacitatem, Dracones per inuidiam & malignitatẽ. Et breuiter charissimi nullus hostis infernalis potest lædere, quem beata virgo voluerit iuuare. Et ideò sub tuum præsidiũ, confugimus sancta Dei genitrix, nostras ergo deprecationes, ne despicias sed à cũctis periculis libera nos virgo beata. Ber.n.dicit. Ille inquit solus taceat misericordiam tuã beata virgo qui te fideliter inuocatam sibi asserit defuisse. Et quid mirum si aduocata adest quæ etiam præsto est non vocata? Sic igitur patet q beata virgo habet potestatem insuperabilem habet benignitatem inæstimabilem & inexhaustibilem, habet puritatem immaculabilem. Et hæc quantum ad indignitatem meæ pauperrimę facultatis, & quãtum ad pollutionem labiorũ meorũ (quæ non sunt digna aperiri vt recta prædicent, quoniam vir pollutus labijs ego sum, ita quod diserte nescio loqui, qa puer ego sum, sed non purus aer) de Maria sufficiant. Hoc solũ hic superaddere dignum duxi, cuius formam semel in quodam libro scriptam inueni de salutatione virginis Mariæ in principio sermonum, quæ dicitur Aue maria &c. In certa charissimi ergo ad hoc q aliquis habeat gratiam nobilium puellarũ, quinque summopere suffragantur, videlicet

K Curialis salutatio.
Suæ pulchritudinis commendatio.
Sui amici nominatio.
Suæ famæ recitatio.
Sui generis magnificatio.

Sic procul dubio charissimi qa gratiam beatæ virginis necesse habemus acquirere in præsenti, hinc est q debemus ipsam salutare, dicentes. Aue maria. Commendare, dicentes gratia plena. Amicum suum, s. Dei filium nominare dicentes Dominus tecũ. Famam ipsius recitare. dicentes. Benedicta tu in mulieribus. Genus ipsius magnificare, dicentes. Et benedictus fructus &c. Dicamus ergo pro gratia impetranda salutando virginem gloriosam. Aue maria gratia plena dominus, tecum &c. Vel alio modo dic qđ inter cetera quæ sunt puellis virginibus magis grata solent esse flores, & potissimè flores rosarum & etiam liliorũ, quæ virginibus propriè adaptantur. Et ideò pro impetranda gratia beatæ virginis acquiramus florem illum quem sibi attulit Gabriel Angelus de viridario Paradisi. Aue maria &c. In isto flore Lilij sunt sex folia ẽm sex folia Lilij materialis, & ẽm sex proprietates eiusdem. Flos enim Lilij

Pollet candore.
Caret sapore.
Abundant humore.
Claret regio honore.
Fragrat odore.
Præcellit valore.

Quia. s. Liliũ est signum regis Fráciæ, & eos qui portant Lilium, demonstrat esse vel de familia vel de genere regis

Sic pro certo beata virgo pollet candore per puram continẽtiam. Ideò dr̃ Aue.i.sine ve. Caret sapore per pœnitentiã. Ideò dr̃. Maria.i.amara. Abundat humore per clementiã. Ideò dicit̃ gratia plena. Claret regio honore ꝑ excellentiã. Ideò dicitur. Dñs tecum. Fragrat odore ꝑ famæ redolentiam. Ideò dicitur. Benedicta tu &c. Præcellit valore per eminentiam. Ideò dicit̃. Benedictus fru. &c. Offeramus igitur virgini gloriosę Lilium

Castitatis.
Amarę pęnalitatis.
Dignitatis.
Famositatis.
Vtilitatis.

Et dicamus pro gratia impetrãda. Aue maria &c. Vel alio modo potes notare qđ inter illa quæ magis placent regibus & reginis, sunt lapides preciosi. Et ideò pro gratia reginę virginum impetranda, offeramus coronam illã auream ornatam omni lapide precioso, quã Angelus Gabriel de throno attulit Paradisi. s. Aue maria. In ista.n.corona sunt sex lapides preciosi.i. sex speciales virtutes quæ beatę virgini applicãtur &c. Applica & dic q ista habuit carnis puritatẽ. Aue.i.sine ve. Mentis claritatem. Maria.i.illuminata. Morum vbertatem. Gratia plena. Firmam charitatem. Dominus tecum. Famæ celebritatem. Benedicta tu in mulieribus. Operum bonitatẽ. Et benedictus fructus ventris tui. Applica sex prædictas virtutes sex lapidibus preciosis sicut volueris, quia omitto causa breuitatis &c.

Maritus.

A Cum maritus sit nomen reuerentiæ, diligẽtiæ, amicitiæ. quia. s. maritus

Ab vxore debet reuereri,
Statum domus debet intueri,
Sponsę suæ fidelis haberi,

Possum dicere q triplex inuenitur maritus, videlicet animę ecclesiæ, spõsę. Maritus animæ est Christus saluator. Maritus ecclesiæ est prælul & pastor. Maritus sponsę est coniunx & tutor. Quilibet .n. istorum maritorum vxorem sibi cõmissã debet diligere, debet corrigere, & dirigere. ¶ Primũ ergo de Christo dico q est maritus animæ spiritualis, & ipsam ꝑ fidẽ in baptismo desponsat, iuxta illud. Osee. 2. Sponsabo te mihi in fide. Constat.n. q ipse istã coniugem suam diligit, dirigit, & corrigit. Constat et q sicut maritus tanto zelo diligit vxorem q nullũ aliũ pręter se vult ei copulari, quinimmo si alienorũ colloquia obscura & cõsortia videt eam admittere, statim Zelotypus efficitur, & in ipsam seuire & animaduertere comprobatur, sic Deus tanto zelo diligit animam christianam q sibi soli vult eam copulari & se ipsi solummodo copulare per gratiam & per fidem Gen. 29. Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus. Et ideò si videret q cum lenonibus. s. cum mundo, carne & demonibus, ꝑ vitia & errores habeat familiaritatẽ & colloquia, ipsorum. s. suggestiones admittendo & audiendo, solet tristis & desolatus esse. Iuxta illud. 1. Macha. 1. Omnis maritus sumpsit lamentum. Et in ipsam atrociter vindicare. Exemplũ Sansonis, de quo dicitur Iudicum. 14. & 15. q Vxor eius impleverat aliũ maritum, & ideò ipsam repudiauit, & in Philisteos vindicauit. Deus.n. animam quæ ipsum dimittit, & maritum sibi aliũ quęrit, virumq; suum legitimum Christum respuit, contemnit, & mundo, carni, vel demoni se coniũgit, solet repudiare, & de ipsa de cetero non curare, sed ipsam cũ suis amatoribus destruere, & delere, sicut de vasthi deposita pro eo q regem virũ & maritum suum contempserat, dicitur Hest. 1. q hoc exemplo omnes cõiuges paruit penderent imperia maritorum. Ideò deposuit eum Assuerus, sicut dicitur ibidem. & Hester substituit loco eius. Aduerte tamen quod vxor ista. s. anima, probatur & examinatur, vtrum scilicet maritum suum contempserit, sibique fuerit infidelis, sicut probatur coniunx suspecta per aquas maledictionis, sicut ponitur Numeri. 6. Sed de hoc vide alibi vbi posita est figura. Christus ergo est maritus animæ spiritualis, qui scilicet pro ipsa tuenda & saluanda se opposuit, & morti etiam & cruci exposuit, iuxta illud Ruth. 1. Mortuus est Helimelech maritus Noemi. Et ideò iste non est ab ea contemnendus, sed fideliter diligẽdus. vnde de Thobia & Sara dicitur Thobiæ. 10. quod ipsi monuerunt filiam suam honorare socrũ diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & seipsam irreprehensibilẽ exhibere. ¶ Secundò dico q prælatus est
B maritus ecclesię spũalis. Pręlatus.n. est ecclesię sibi cõmissę spiritualis maritus est sponsus, eius. s. ruitioni & regimini spũaliter deputatus. Hãc.n. zelo magno debet diligere, sapiẽter debet dirigere atq; regere, & seueriter corrigere & reducere. Qđ. s. est cõtra multos maritos malos, q ecclias & vxores suas nõ diligunt,

ligũt, nec earum regiminibus & operationibus intendunt, sed alias vxores appetunt, alienas ecclesias & prælaturas ambiunt, & depoſcunt. Similes tauris & equis, qui vxore vna non contenti ſunt, ſed cum multis & pluribus concumbere quærũt, & mugiendo de vna ad aliam ſe diffundunt, ita ꝙ ſecũda eccleſia poteſt dicere primæ illud qđ dixit Lya Racheli Geñ. 30. quę ſ. erat pulchra, & ideò maritus dimiſſa Lya vxore antiquiore & lippa, ipſi quaſi totaliter adhærebat. Nunquid parum tibi videtur ſi maritum meum præripueris mihi? &c. Quia reuera tales mariti primam vxoré non diligunt, ſed iuniores & pinguiores continuè quærunt, & nunquam in aliqua pedem figunt, cũ tamen dicat Apoſtolus ꝙ epiſcopum oportet eſſe vnius vxoris virum, & circa vnam eccleſiã occupari, vt ſic dicat illud Gen. 30. Mecum erit maritus meus. Eſt igitur prælatus maritus eccleſiæ ſpũalis. ¶ Tertiò dico ꝙ vir ſiue ſpõſus eſt maritus ſpõſæ ſuæ corporalis, & ſic de marito materiali & corporali dicã ꝙ iſte debet vxoré diligere, dirigere & corrigere, & ab ipſa diligi, metui & reuereri. Sed de iſtis nihil ad præſens. Vide vbi cõiugium, qa paucæ ſunt hic auctoritates. Et vide in alijs titulis pertinẽtibus ad iſtam materiam, ſicut eſt Adulteriũ, Fornicatio, Vxor, Fœmina, Coniunx, Vir, Sponſus, & ſimilia.

A **Marmor.** Nota ꝙ marmor eſt lapis duriſſimus quãdoq; albus, qñq; niger, quandoque varius. Et poteſt ſignificare illos qui per patientiã ſunt durati, & in bono per conſtantiam ſtabiliter roborati, & ad ædificium eccleſiæ tam militantis ꝗ̃ triũphantis finaliter deputati, ſicut de Salomone dicitur. 2. Para. 3. ꝙ ipſe ſtrauit pauimentum tẽpli præcioſiſsimo marmore decore multo. Vnde de illis qui ſuſtinent eccleſiam, dicitur Cant. 5. ꝙ crura eius columnę marmoreæ. Vel etiam in malo poteſt ſignificare illos qui per crudelitatem ſunt duri, & per obſtinationis malitiam ad omne vitium indurati, ſicut in fabulis dicitur quod Niobe fuit conuerſa in marmor duriſſimum & nigerrimum &c. Tranſeo, quia pauciſsimę ſunt auctoritates.

A **Martha.** Quæ interpretatur prouocans ſeu irritãs ſeu dominãs, fuit domini hoſpita, quæ. ſ. Chriſtũ ſuſcipiendo fuit largula. Fratri in compatiendo fuit ęmula. Fide obediendo fuit credula. Domino ſeruiendo fuit ſedula. Sororem arguendo, fuit quærula, ſicut hæc omnia patent. Ioann. 11. Quia. ſ. iſta ad reſuſcitationem Lazari fratris ſui dominum prouocauit. Sororem ſuam aliqualiter irritauit. Et in cœlis dominum impetrauit. Vide euangelium vbi ſupra, & diuide & diſtingue, & commenda beatam Martham de largitate. Charitate. Credulitate. Sedulitate & Seueritate. Tranſeo, quia paucę ſunt auctoritates.

A **Martyrium.** Quamuis exempla & figuræ poſſent in natura & in ſcriptura plurima inueniri, quia tamen nomen martyris rarũ eſt in ſcriptura, ita ꝙ de martyribus nec themata nec auctoritates vocales inueniuntur hinc eſt ꝙ de martyribus pauca dico. Nota ergo ꝙ ſancti martyres ſunt honorandi & exorandi, quia fuerunt pro Chriſto lapidati, & pro ipſo perſtiterunt, quia fidem fundauerunt, pœnas ſuſtulerunt, mundum contempſerunt, cœlum elegerunt, Chriſtum dilexerunt, tyrannos vicerunt, gloriam meruerunt. Proſequere, ſi vis, & vide in moralitatibus in tabula de martyre, vbi ſatis inuenies in manipulo florum in titulo ſuo. Et vide infra de tribulatione, & infra de ſanctis, vbi Deo propitio multa ponam.

A **Maſſa.** Cum maſſa nihil aliud ſit quam aliquarum rerũ congeries inuicem collecta, ſeu coniuncta inuicé vel compacta, & ad inde aliquid faciendum per modum materiæ ordinata, multa poſſent dici, ſed tranſeo. Maſſa. n. caricarũ Dauid placauit. 1. Reg. 25. Regem in deſerto pauit. 2. Regum 16. Ezechiam curauit. 4. Reg. 20. & Eſa. 38. Maſſa etiam picis, & ſtupę Draconem occidit & ſtrangulauit, ſicut dicitur Dan. 14. Et ſic per maſſam intelligitur congeries virtutum, meritorum vel etiam bonorum hominum vel iuſtorum. Maſſa in ſup impietatem in amphora concluſit. Zac. 5. Et modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit. 1. Corint. 5. Et ex eadem maſſa figulus vas in honoré & vas in contumeliã facit. Ro. 9. Et ſic p maſſam intelligit malę cõſuetudinis põdus, ꝙ in corde claudit impietatem ne exeat, vel malorum, hoĩm congeries ſeu cumulus, queẽ modicũ fermẽtũ malitiæ ſeu malæ doctrinæ faciliter corrũpit vt ſœteat, vel animarum à Deo creatarum origo ſeu titulus queẽ ordinat dei prædeſtinatio vt ad vitam vel ad morté veniat ſeu tranſeat. Sufficit, quia modicũ de auctoritatibus &c.

Maſculus. Nota ꝙ maſculus cum ſit nomen ſexus perfectioris. ſ. ſexus virilis, vt communiter ſignat in bono. A Et ideò ſicut maſculus vt cõmuniter reſpectu ſexus fœminei eſt conditionis nobilioris, complexionis calidioris, perfectionis potentioris, ſic verè cum in mundo inueniam quaſi duplicationem ſexuum bonorum. ſ. maſculos & fœminas hoc eſt dictu, bonos & malos, clericos & laicos, p̃latos & ſubditos, ſic etiam iſtud certum eſt ꝙ maſculi. i. boni & perfecti viri, & maximé boni eccleſiaſtici vel prælati, ſunt nobiliores in dignitate, ſunt calidiores in charitate, ſunt potentiores in conſtantia & firmitate. Iſtud enim conſtat quod maſculi, id eſt viri perfecti eccleſiaſtici & prælati ſunt digniores ad imperandũ ſunt fortiores ad operandum, ſunt feruentiores ad diligendũ. Et ideò antiquitus in lege nullum animal Deo offerebatur niſi maſculum. Maſculina enim & maximè primogenita Deo offerebantur, & ſibi etiam dedicabantur, ſicut dicitur Exodi. 13. Omne maſculini ſexus conſecrabis domino. Ad denotandum quod ſoli viri maſculi & virtuoſi & perfecti Deo ſunt congrui & accepti, & digni Deo offerri, & eius vſibus deputari. Do agno enim paſchali dicebat́ quod debebat eſſe agnus ſine macula, maſculus anniculus. Quia. ſ. perfecti viri, & maximè eccleſiaſtici vel prę lati, debent eſſe agni per benignitatem, maſculi per ſtrenuitatem, ſine macula per innocentiæ puritatem. Notemus ergo quod iſti maſculi, videlicet prę lati, reſpectu ſubditorum, clerici reſpectu laicorum, perfecti reſpectu iniquorum debent eſſe vel ſunt ſuper iſtos digniores ad imperãdum, fortiores ad operandum, aptiores ad generandum. ¶ Primò ergo dico quod tales habent virtutem ſagaciter imperandi, quia B ſicut maſculi naturaliter dominantur fœmellis, ſicut etiã deus maledicens Euę dixit ſibi. Sub viri poteſtate eris. Geñ. 3. ſic verè tales perfecti viri debẽt & in prælatione & in iuriſdictione alijs præeminere, & poteſtatem ſuper alios obtinere. Teſte. n. Bernar. Ancillam dominari, & dominam ancillari, magna abuſio eſt, Seneca etiam dixit ꝙ graue eſt à deteriore cingi ſiue auxiari. Et ideò dicit Vegetius ꝙ tũc bñ reſpublica regebatur, quando non erat maior, niſi qui melior. Et ideò maſculi. i. viri perfecti debent dominari, & debent in honoribus præferri, ſicut dicitur Apoca. 12. ꝙ mulier peperit virum maſculum qui recturus erat gentes. Quod eſt contra multos, quia ſicut videmus, fœminæ. i. viri imperfecti, magis quandoq; præficiuntur quam maſculi. i. viri boni, & magis volunt dominari quam viri boni & perfecti. In Amazonia fœminæ retinentur, & maſculi expelluntur, ita ꝙ nullus maſculus ſed ſolum fœminæ ad regimen admittuntur. Quia vere hodie in hoc mundo repelluntur ſæpiſsime ab officijs etiam diuinis illi qui ſunt meliores, & admittuntur illi qui ſunt deteriores. Quod figuratum eſt in Pharaone. qui præcepit maſculos enecari, & fœminas reſeruari. Et ideò hodie videtur impletum illud Eſa. 3. Populum meũ exactores ſui ſpoliauerunt, mulieres dominatę ſunt eis. Cuius equidem figuram & exemplũ habemus in illa muliere Athalia, quæ omne ſemen regium fecit occidi, vt ſola poſſet in Hieruſalem principari, vbi tamen nequiſsime regnauit, & populũ dominicã cultura Dei reuocauit, & in templo adorari idola fecit, ſicut dicitur. 4. Reg. 11. & 2. Para. 22. & 23. Ipſa tamen finaliter fuit gladio interfecta. Iſta ergo fœmina chariſsimi typum & figuram gerit malorum effęminatorum & inconſtantiũ prę latorum, qui ad finem quod poſsint regnare in eccleſia, ſæpe nituntur extinguere, deprimere & impugnare ſemen regium id eſt viros bonos, ad quos debebat aliõ tum regimen pertinere, ſicut ſæpiſsime patet ad ſenſum. Quia ſicut dicitur Eccleſi. 25. Si mulier ſumpſerit principatum, contraria eſt viro ſuo. Quo facto ſi in regimine præualet, ſtatim propter eorum malam vitam templum eccleſiæ deſtruitur, Deus non colitur nec adoratur, immo idola diabolica id eſt vitia & peccata in eccleſia coluntur, & ipſi à diabolo finaliter in inferno perimuntur, quia ſicut dicitur Prouer. 28. Regnantibus impijs ruinę hominum. Maſculi ergo debẽt eſſe. i. perfecti, qui alijs principãtur, quia iſti virtuté habẽt ſagaciter imperandi. ¶ Secundò dico ꝙ tales ſpirituales maſculi habent virtutem viriliter operandi. Naturaliter enim maſculi ſunt fortiores ad operandum quam fœminę. Sic tales fortius & virilius debent bona opera exequi quam alij. In cœlo enim dicuntur eſſe quædam ſigna maſculina, & quædam planetæ maſculini, qui valde ſunt fortioris operationis quam alij. Quia ſcilicet in cœlo eccleſiæ illi qui ſunt maſculi. i. prælati, clerici vel pfecti, debẽt in bene operãdo eſſe fortiores & in bono opere promptiores. Quod tñ eſt hodie con-

tiarium. Inter vrsos.n. teste Plinio, fallit regula, quia.s. inter vrsos fœminæ sunt masculis fortiores. Sic verè in ecclesia fœminæ.i. simplices & subditi sunt fortiores ad bene operandum q̄ clerici vel prælati. ¶ Tertiò dico quod tales spirituales masculi habent virtutem fortiter generandi. In generatione enim masculus se habet per modum formæ & agentis, fœmina verò per modum materiæ & patientis. Vnde propriè ad masculum pertinet generare. Sic verè tales præ ceteris debent habere virtutem spiritualiter generandi, quia.s. ipsi debent generare in seipsis bona opa, & ēt alios debēt per prædicationē & conuersationē domino generare, sicut faciebat Apostolus q̄ dicebat.1. Corin.4. In Christo.n. Iesu per euangeliū ego vos genui &c. Omitto gratia breuitatis. Vide in tabula quæ finaliter fiet.

A **Masphat.** Nota q̄d masphat erat locus vbi filij Israel contra Tribum Beniamin & scelus Gabaon coniurauerunt, sicut dicitur Iudicum.20.& 21. Vbi etiam filij Israel ad Samuel conuenerunt, & vbi ipso orante victoriam de Philisteis habuerunt, sicut dicitur.1. Regum.7.&.1.Re.10. Vbi Samuel populum iudicauit, sicut dicitur ibidem. Et vbi Iudas omnem masculum interfecit.1.Mac.5. & vbi Godolias filios Israel post destructam Hierusalem congregauit, sicut dicitur Hie.40.& 4.Reg.25. Interpretatur autem masphat cōtēplans tempus, vel speculans peccati. Applica si vis ad bonum vel ad malum, quia transeo.

A **Mathatias.** Fuit pater Machabeorum, & interpretatur collatus à Domino, vel domum domini aliquando. Vide historiam.1.Macha.1.&.2.c. & Applica prout occurrerit.

Materia. Nota ꝙ cum materia sit cuiuslibet rei originale principium passiuum duntaxat, quę de sui natura est in potentia ad omnes formas, habens imperfectionem, potens tamen acquirere perfectionem per præsentiam formæ sibi vnitę, multa possent de materia dici, & ad multa posset multipliciter applicari, verum quia paucissimæ sunt auctoritates, omitto. vide si vis introductorio meo, vbi primū, capitulū est de materia & ipsius conditionibus ad diuersa moraliter applicatis.

A **Mater.** Nota ꝙ cum mater sit persona in qua & de qua fœtus materialiter procreatur, à qua fœtus nutritur, & educatur, per quam fœtus regitur & gubernatur, spiritualiter loquendo, mater potest accipi in bono & in malo. Vnde ꝑ matrē in bono potest intelligi prælatus & gubernator, instructor & prædicator, nutritor & miserator. Dico ꝙ mater potest significare prælatos & gubernatores. Et sic Deus potest dici mater, quia.s. iste sicut mater portat, nutrit, fouet & diligit vniuersos, dicens illud 2.Reg.1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam. Sic etiam prælati possunt dici mater, quia.s. prælati debent filios idest subditos verbo & exemplo & temporali subsidio nutrire, vt sic quælibet mater spiritualis siue sit prælatus siue prædicator, siue ēt quilibet bn̄factor, possit dicere illud Eccl.24. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris, & Agnitionis & sanctæ spei. Vbi aduerte ꝙ prælati debēt esse

	Diligentes,		Dilectionis.
Matres	Corrigentes,	quia mater	Timoris
	Dirigentes,		Agnitionis &
	Erigentes,		Sanctæ spei.

B ¶ Primò ergo dico ꝙ prælatus debet esse mater filiorum.i. subditorum, ipsos fouendo & diligendo, quia.s. mater solet filios diligere, & ipsos nutrire & defendere. Quod est contra malos prælatos, qui sunt sicut quędam porcę quæ s̄m Plinium, solent omnes filios suos deuorare præter primos. Quia.s. multi sunt mali prælati qui filios.i. subditos suos deuorant exactionibus & rapinis, propter illos qui apud eos sunt potiores & primi.s. familiares consanguineos & amicos, ita ꝙ tales non possunt ꝓpriè dici matres, quia.s. isti contra naturam maternitatis proprios & filios magis quam alios cruciant & flagellant, ita ꝙ talibus potest dici illud Ezech.19. Quare mater tua leęna cubauit inter Leones? Isti.n. dicūtur mater ꝓpter prælationis maternitatē. Dicuntur Leęna ꝓp inuasionis crudelitatē. Dicunt cubare ꝓp deliciarū carnalitatē. Dicunt esse inter Leones ꝓp voracē familiarū societatē. Timeant igit̄ tales impiæ matres ne eis eueniat sicut scorpioni. Dicit.n. Plinius ꝙ est quædam species scorpionum quæ quandoq; concipit.11. filios, quos tamen cū peperit, omnes incipit deuorare. Quod videns vltimus salit super clunes matris, & eam pungit & occidit, & mortem fratrū suorū vindicat atq; punit. Sic verè charissimi accidet talibus iniq̄s matribus filios suos.i. pauperes subditos deuorantibus. Quia ꝓcul dubio vltimus frater illorum .s. Christus qui dixit Marc.3. Qui facit volūtatē patris mei, ille frater meus & mater & soror est, ipsos finaliter per mortē tēporalē & perpetuā vulnerabit, & fratrum suorum iniurias vindicabit. Cantico.1. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et Micheæ.7. Filia cōsurget aduersus matrem suam. Nō sic ergo, sed sint prælati bonæ matres, subditos fouendo & diligendo. Ego inquit mater pulchræ dilectionis. vt dicat quilibet illud.2.Reg.1. Sicut mater vnicum amat filium ita te diligebam. ¶ Secundò dico ꝙ debent esse matres subditos admonendo & corrigendo, quia.s. ꝓlatus debet esse mater timoris. Sicut.n. mater solet filio timorē incutere, & quando inuenit eum luto maculatum, solet eū acriter verberare, sic verè prælatus debet timorem suum in subditis imprimere, & eos si delinquant, iustè & regidè castigare. Vnde Ecclesi.15. Qui timet Deum, faciet bona, & qui continens est iustitiæ, apprehendet eam, & obuiabit illi quasi mater honorificata. Prælatus.n. sicut mater honorificata habet malis subditorum desiderijs obuiare, vt timorē Dei possit in eis generare. ¶ Tertiò dico ꝙ isti debent esse matres subditos regendo & dirigendo. Agnitionis inquit. Sicut.n. mater tantum habet de agnitione & industria ꝙ filios suos regit & dirigit quousque sciant regere semetipsos, sic verè ꝓlatus debet esse prudens. sapiens, & agnoscens, vt subditos debite dirigat atque regat. Vnde bonus pastor dicit illud Ioanne.10. Cognosco Oues meas, & cognoscunt me meæ. Vt sic de tali matre possit dicere quilibet subditus illud Prouer.4. Tenellus vt vnigenitus fui coram matre mea, & docebat me. Verè ad tales pertinet docere subditos, & eos in moribus erudire, quia sicut ad matrem pertinet lactare filios cum mamillis, & eisdem lactis dulcedinem ministrare, sic ad bonum prelatum pertinet lac bonæ doctrinæ subditis distillare, & in bonis spiritualibus eos enutrire. Vnum tamen aduerte ꝙ sicut paruuli lacte matris suæ proprię laudabilius nutriuntur, sic subiecti lacte doctrinæ proprij rectoris vel prælati melius & laudabilius informātur. Quod est contra illos qui per Vicarios faciunt subditis prædicari, & ipsos ꝑ Vicarios gubernari. Nullus.n. potest vt cōmuniter ita bene doceri & informari regi & gubernari per vicarios sicut per rectores & prælatos. Magis.n. fertur affectus maternus super filium quam alienus, sicut exemplum habemus.3. Regum.3. de duabus mulieribus meretricibus, quarum mater proprium filium noluit interfici, alia verò mulier quæ se matrem fingebat & non erat, de morte pueri non curabat, dicens. Nec mihi nec tibi, sed diuidatur, sicut de mercenario dicitur Ioan.10. ꝙ mercenarius cuius non sunt oues proprię, videt Lupum venientē, & fugit, quia non pertinet ad eum de ouibus. ideò iudicauit Salomon dicens de vera matre. Date huic infantem viuum, hæc est.n. mater eius. Isti ergo debent esse matres subditos regendo & cognoscendo. Agnitionis inquit. Co.1. Impleamini agnitione Dei. ¶ Quartò dico ꝙ isti debent esse matres, subditos tenendo & erigendo. Sanctæ spei inquit. Sicut.n. mater puerum cum cadit in lutum, solet erigere, & ne iterum cadat, ipsum manutenere corporaliter sustinere, sic prælatus debet subditos in lutum cadentes.i. ad amorem bonorum temporalium anhelātes sursum erigere ad spem & desiderium æternorū, & eos ibi manutenere, & pro posse continuè conseruare. Sanctæ inquit spei. Nulla enim alia spes est sancta nisi spes bonorum Paradisi. Et ideò ibi superiores sperare, & ad sperandum subditos adiuuare debent. Psalm. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Et in Psal. Spera in domino, & fac bonitatem &c. Quod est contra illos qui magis inducunt filios ad temporalia diligenda quam ad æterna speranda. De quibus dicitur.2.Paraly.22. Mater eius impulit eū impiè agere. Non sic ergo, sed sit prælatus mater diligens corrigens, dirigens, erigēs. Vt sic ad prælatos videatur referri verbum Bernardi dicentis super cantica. Discite vos subditorum matres esse, non dominos, diligite magis amari, quā metui. Sit in vobis materna pietas, & paterna seueritas. Exhibete vos matres fouendo, patres corripiendo. Suspendite verbera, producite vbera. Sic igitur pater ꝙ mater accipit̄ in bono &c. ¶ Sed potissime accipiendo in bono, possum accipere virginem gloriosam. Mater.n. est nomen honoris, nomen amoris, nomē dulcoris. Dico nomen honoris, quia.s. ista debet ab omnibus sicut mater omnium honorari, quam etiā sicut matrem creator omnium honorauit. Ista est.n. sicut sapphirus, qui dicit̄ mater carbūculi, pro eo ꝙ in eius vētre & venis carbūculus generatur.

quia.s.

quia. f. ista est mater dei, quia in venis vteri sui ipse carnem accepit, ita q nos possumus sibi dicere illud Ioan. 19. Fili, ecce mater tua. Et maxime à nobis debet honorari, q.a. ipsa est mater omniū. Est enim sicut artemisia, quæ dicitur mater herbarum, quia ista est mater omnium & peccatorum & perfectorum. Sap. 7. Omnium bonorum mater est. Et ideo debet à nobis honorari sicut mater, figurata in imagine terræ, quæ vocata fuit alma mater. Teste enim Isido. antiqui videntes q terra mater esset & nutrix omnium viuentium, voluerunt vt deam eam colere, & fecerunt sibi vnam imaginem, quam almam matrem vocauerunt, quam sedentem in medio curruus collocauerunt, clauem & tympanum in eius manibus tradiderunt, & in capite coronam de turribus imposuerunt, galli & aues ipsam sequebantur, & in eius præsentia leones prosternebantur. Ista est enim proprie imago virginis gloriosæ. Ista enim est in virtutibus fœcundissima. Et ideo influentia suæ gratiæ est omniū spiritualiter viuentium nutritiua, quapropter alma mater est merito nuncupata. Vnde etiam de ea canitur Alma redemptoris mater. Ista dicitur sedere in curru, quia. f. in sancto sabbato dum discipuli (inter quos erat) videtes Christū mortuum de fide dubitarent, & more currus currerent, & cogitationibus fluctuarent, ipsa sola immobilis in fide sedebat, & sicut vnica columna ecclesiæ, fidem ne caderet sustentabat, propter quod dies sabbati specialiter ei applicatur. 3. Reg. 2. Positus est thronus matri regis, sedebat ad dexteram eius. Ista ergo tenet clauem in manu, per quam intelligo misericordiam, per quam solam paradisus peccatoribus aperitur. Tenent etiam tympanū, per quod intelligo iustitiæ potentiam, per quam solam exercitus dæmonum deterretur. Et ideo dicitur Cant. 6. Terribilis vt castrorum acies ordinata. In capite etiam portat coronam, q.a. sicut regina Angelorū à Christo mirabiliter coronatur, q.a sicut dicitur in psal. Corona aurea super caput eius. Quid plura? proculdubio Galli. i. Angeli & viri contemplatiui et deuoti istam sequuntur et seruiendo per deuotionem, leones vero. i. peccatores coram ea prosternuntur per orationem, & per suæ misericordię implorationem. Galli enim & leones. i. Angeli & homines perfecti & peccatores indigent Maria, sequuntur Mariam, seruiunt Marię, respiciunt ad Mariam. In ipsa enim secundum Bern. Inuenit Angelus lætitiam, iustus gratiam, peccator veniam, tota trinitas gloriam. Ista est ergo mater honoris. Eccle. 15. Obuiabit illi quasi mater honorificata. ¶ Deinde dico q ista est mater amoris dulcissimi & honesti. Ista est enim sicut mater, quę pro defendendo filio verberato patris verberibus se opponit, & ipsum filium tegit & protegit & defendit. Quia vere charissimi beata virgo pro filijs suis, i. pro filiis deuotis, patri nostro deo pijs orationibus se opponit, & ad reprimendum verbera damnationis æternæ misericorditer se interponit. Ideo dicitur Esaiæ 49. Nunquid potest mater obliuisci in-
F fantem suum? &c. ¶ Denique dico q ista est mater dulcoris. Præ dolcedine enim compassionis ista semper condolet miserijs aliorum sicut apparuit Ioannis. 2. vbi vinum non habentibus compassa, pro ipsis filium exorauit. Quia pro certo si vinum spiritualis consolationis nobis deficit, ipsum nobis à filio si ad ipsam recurrimus impetrabit. In figura cuius dicitur Ioannis. 19. q stabat iuxta crucem Iesu mater eius. Quia. l. ista semper adest hominibus cruciatis. Sic igitur patet quomodo ista potest dici mater, ita q proprie de ea potest dici illud Apostoli ad Gala. 3. Quæ sursum est Hierusalem, libera est, & hæc mater nostra est. Et Sap. 7. Omnium bonorum mater est. Et sic patet q per matrem potest intelligi mater nostra beata virgo.
G ¶ Sed adhuc dico q mater potest accipi in malo. Et sic mater potest dici

Mundi prosperitas & habitatio.	Istę enim sunt quæ-
Carnis carnalitas & delectatio.	dam matres impro
Hostis fallacitas & defraudatio.	bę & pestiferę, quæ

nos percutiunt peccatores. Mundus ergo est mater omnium auarorū. Vnde de tali matre dicitur Ezec. 16. Radia tua de terra Chananea, pater tuus Amorreus, & mater tua Cethea. Expone si vis. Caro est mater omnium immundorum. Et ideo tales possunt dicere illud psal. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Hostis est mater omniū superborū. Ita q de ipso & de quolibet filio suo pōt dici illud. 4. Para. 22 Mater eius impulit eum vt ageret impie. Et hæc de matre sufficiant tam in bono quam in malo.

A **Matrimonium.** De matrimonio, connubio, coniugio, celibatu, multa possent dici, sed paucissimę sunt auctoritates. Est. n. matrimonium

Spirituale.	Spirituale est Christi & animæ.
Sociale	Sociale est præ:ati & ecclesiæ.
Cordiale.	Cordiale inter duos mutui amoris
Corporale	Corporale vero viri & vxoris.

Ista possent multipliciter deduci, sed auctoritates vocales desunt. Vide ergo vbi coniugium & coniunctio, & vbi sponsus, & similia.

Maturitas. Maturare. Nota q maturare quandoq; accipitur pro accelerare, sicut cum dicitur quis maturasse opus, iter, vel negocium. Et sic vt communiter accipitur apud Titum Liuiū & alios antiquos historiographos. Sic etiam sumitur Genesis. 32. vbi d. Iacob dicitur q cum mature surrexisset, tulit duas vxores suas &c. Et. 2. Machabeo. 7. Inuocans loquit deum gentis nostrę maturius propitium fieri. Et Actuum. 15. Promisit se fessus ad cesaream maturius profecturum. Quandoq; autem & communiter sumitur pro conditione seu dispositione fructuum, vtpote quando dicitur q vuę vel segetes sunt maturę, hoc est dictu. Plenę, dispositę, & perfectę, & ad vltimum suum complementum deductę, & sic sumitur Genesis. 41. vbi ille vidit vitem vbi erant tres propagines, & crescere paulatim gemmas, & paulatim vuas maturescere. Igitur moraliter loquendo, dico q maturitas in bono sumitur & in malo. In bono enim significat dispositionem, perfectionem & complementum cuiuslibet rei bonę. Et similiter in malo complementum & consummationem mali. Nam sicut fructus maturus dicitur quando ad illum statum peruenit in quo congruum est q colligatur, & ad vsus hominum deducatur, sic vere quodcunq; negocium maturum esse, dicitur, quando ad complementum suum ad quod ordinatum fuerat est deductum. Vide de bona maturitate & perfectione. Et de imperfectis qui ad eam non attingunt, dicitur Esa. 37. q facti sunt sicut fenum agri, & gramen pascuę, & herba tectorum, quæ exaruit antequam maturesceret. De mala vero maturitate. i. de complemēto vitiorum & consummatione in malo dicitur Apoc. 14. Mitte falcem tuam & mete, quoniam venit hora vt metatur, quia maturauit messis terrę. Loquitur enim similitudinariè quasi dicat. Sicut messis quando matura est colligitur, sic congeries reproborum quando matura in vitijs & consummata fuerit & completa, necesse est q damnetur. Igitur patet q loquendo moraliter nos inuenimus q est maturitas in

Vultu.	In omnibus enim homo esse debet maturus, &
Gestu.	in virtutibus completus, & in honestis moribus
Actu.	honestus, & in operibus circunspectus. Maturi
Gressu.	tas enim prouidam grauitatem & deliberati-
Sensu.	uam tarditatem signat, quam pro certo prudēs

homo in suis operibus & verbis factis & gestibus semper seruat. Leuitas enim & inconstantia, celeritas, & festinantia, scurrilitas & insolentia, maturitati opponuntur. Et ideo viri prudentes & honesti talia detestantur, & in maturitate debita delectantur. Dicat igitur quilibet talis illud psal. Præueni in maturitate, & clamaui, quia in verbo tuo superſperaui. De maturitate igitur grauitate & honestate morum multa possent dici sed deficiunt auctoritates. Vide vbi honestas, prudentia, deliberatio, tarditas, & similia. A

Maxilla. Cum maxillę sint partes corporis animalis, quæ. s. dentibus armātur, fletibus irrigantur, ictibus adaptantur, funibus arctantur seu frenantur, dicam q per maxillas ecclesiæ intelligo viros iustos, qui reuera armantur dentibus discretionis, vt valeant cuncta ruminare. Rigantur fletibus deuotionis, vt valeant digna germinare. Grauātur ictibus tribulationis, vt valeant mala tolerare. Ligātur seu frenantur funibus correctionis, seu disciplinę & coërtionis, ne valeant nimis euagari. Vel si vis, dic q maxillę significant duplicem animæ potentiam. s. superiorem, hæc est virtus intellectiua, & inferiorem, hæc est virtus affectiua & volitiua. Quia reuera tales maxillę spirituales debent esse fletibus rigatæ per pœnitentiam. Thren. 1. Plorans plorauit in nocte, & lachrymę eius in maxillis eius. Item debent esse ictibus aptatę per patientiam. Thren. 3. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs. Item debent esse funibus frenatę per disciplinam, prudentiam & temperantiam. psal. In chamo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Vel si vis in malo significato, dic q maxillę in qbus sunt dētes qui mordēt & lędunt, signant crudelitatem malorum, quam deus finaliter ictibus

ictibus tribulationum ferit, & freno debito coerctionis constringit, & fletib⁹ desperationis cingit. Vnde dominus loquẽs tyranno sub figura draconis, Ezech.29.dicit sic. Ponam inqt frenum in maxillis tuis, & extraham te de medio fluminum tuorum &c.

A **Maximus.** Nota ꝙ maximus dicitur vel simpliciter, vel comparatiue, vel saltem extimatiuè. Simpliciter dico, sicut deus dicitur maximus, qã nihil est deo maius. Comparatiuè, sicut illa dicuntur maxima, quæ respectu aliorum sunt ardua atq; magna. Extimatiuè vero sicut nos illa extimamus esse maxima, quorum magnitudo nostræ imbecillitati & impotentiæ est ignota. Notabo igitur ꝙ in scriptura reperitur maximitas

Immortalis essentiæ.
Virtualis excellentiæ.
Temporalis præeminentiæ.
Criminalis pestilentiæ.
Supernalis opulentiæ.
Infernalis violentiæ.

Primo igitur dico ꝙ inuenitur vnum maximum ꝙ est immortale. Et istud est deus qui est summus & maximus super omnes. vnde Hester. 16. dicitur ꝙ istis viuentes legibus sunt filij altissimi & maximi semperq; viuentis dei. ¶ Secundo dico ꝙ inuenitur vnum maximum quod est virtuale. Et sic dico ꝙ quilibet homo virtuosus est maxim⁹, eo ꝙ in maximis se exercet, & maximis virtutibus est repletus. Eccle.46. Fortis in bello Iesus naue successor Moysi in ꝓphetis, q fuit magnus & maximus in salutem electorum dei. Tales enim dicuntur maximi, quia continent maxima, agunt maxima, attingunt vsq; ad maxima, & promerentur maxima. Et sic dico ꝙ isti sunt maximi per plenitudinem scientiæ. Eccle.9. Hanc autem vidi sub sole sapientiam, & probaui maximam. & Hie.31. Oẽs.n. cognoscẽt me à minimo vsq; ad maximũ. Isti sunt maximi p rectitudinẽ iustitiæ. Sicut.n.dr Prouer.15. In abũdanti iustitia virtus maxima est. Hoc.n. maximũ & primũ est mãdatũ. Matt.22. Itẽ isti sunt maximi p fortitudinem potẽtiæ seu constantiæ. Iudicum.16. Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo. Vnde de morte cuiuslibet talis viri potest dici illud. 2.Reg.3. Princeps & maximus cecidit hodie in Israel. Hoc est
B igitur vnum maximum, quod est virtuale. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum maximum quod est temporale. Et sic dico ꝙ in æstimatione mundanorum quidam dicũtur maximi ratione scientiæ secularis. Quidam ratione potentiæ magistralis. Quidam ratione opulentiæ temporalis. Et reuera tales qui ita maximi reputantur, sunt dediti cibis atq; conuiuijs. Sunt dediti lucris & auaritijs. Et dantur pœnis atq; supplicijs. Sunt dico dediti cibis & gastrimargijs. Vnde de Assuero dicitur Hester.1. ꝙ ipse inuitauit omnem populum qui erat in susis à minimo vsq; ad maximum. Sunt etiam dediti lucris & auaritijs, quia reuera sicut dicitur Hiere.8. A minimo vsq; ad maximum omnes auaritiæ student. Finaliter vero omnes erunt dediti pœnis atq; supplicijs. s. in inferno, quia potẽtes potenter tormenta patientur. Sap.5. Vnde.2.Macha.13. dicitur ꝙ Iudas interfecit viros milia.14. & maximum elephantorum. Est igitur vnum maximum quod est temporale. ¶ Quarto dico ꝙ est vnum maximũ quod est criminale. Et ista est maximitas culpæ. Peccata enim dicuntur maxima, vel quia multa, vel quia pessima, vel etiam dei qui est maximus offensiua, vel gloriæ æternæ quæ maxima est, perditiua, vel pœnę æternæ quæ maxima est, causatiua, sicut venenum dicitur maximum vel quantitate vel virtute. Et sic dico ꝙ maxima peccata dicuntur idololatria, superbia, luxuria. De idololatria dicitur Exodi 32. ꝙ Moyses reprehendit Aaron propter adorationem vituli, dicens. Quid fecit tibi populus iste vt induceres super eum peccatum maximũ? Et Iob. 31. dicitur de adoratione solis & lunę ꝙ hæc est iniquitas maxima, & negociatio contra deum altissimum. De superbia vero dicitur in psal. ꝙ si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. De adulterio vero seu luxuria dicitur Iob. 31. Si deceptum est cor meum super mulierem, & ad ostium amici mei insidiatus sum. Sequitur. Hoc enim nephas est iniquitas maxima. Istud est igitur vnum
C maximum quod est criminale. ¶ Quinto dico ꝙ inuenitur vnũ maximũ quod est supernale, & hoc est gloria paradisi. vnde de ista maxima gloria dici potest illud Sap.18. Sanctis autem tuis maxima erat lux. & 2.Pet.1. vbi dicitur ꝙ deus pater per Christum maxima & preciosa nobis promissa donauit, vt diuinæ efficiamur consortes naturæ. Ecclesia enim triumphans maxima dicitur, quia etiam ipsa ecclesia militans quandoq; maxima vocatur, sicut.2.Mac.14. ꝙ Nicanor venit ad maximum & sanctissimum templum. Et ibidem in principio dicitur ꝙ Alchimus, qui erat pessimus, per pecuniam factus est summus sacerdos maximi templi dei. Inuenitur ergo vnum maximum ꝙ est supernale. ¶ Sexto dico ꝙ inuenitur vnum maximum quod est infernale, & istud est immensitas pœnæ inferni, de qua potest dici illud Gene.12. ꝙ deus flagellauit Pharaonem plagis maximis. Sufficit. Vide supra vbi Magnus & Maior, quia multa posui de Magnitudine.

Maximè. Nota ꝙ istud aduerbiũ maxime est aduerbium significans præcedentium adiunctionem, augmẽtationem, & maiorem affirmationem & distinctionis specialem denominationẽ, & idem signat quod potissime, vel quod præsertim &c. Omitto, quia paucissime sunt auctoritates vocales. A

Mœchari. Nota ꝙ męchari idẽ est quod cum aliena vxore concumbere vel luxuriari. Et sic dico ꝙ męchari accipitur pro fornicatione spirituali corporali, & cordiali. Spiritualis est quando anima per fidem deo sponsata, adhæret adultero peccato. s. vel diabolo. Vnde de tali anima sic mœchante dicitur Hiere.3. Vidit præuaricatrix Iuda quia pro eo ꝙ męchata est aduersatria Israel, dimisissem eam, & dedissem sibi libellum repudij, & non timuit, sed męchata est cum ligno & lapide. i. cum idolis ligneis & lapideis, ipsa. s. adorando. Corporalis est quando vnus coniugum alteri fidem frangit, de quo Exod.20. Non męchaberis. Cordialis vero est quando quis licet non corpore, saltem mente & completa voluntate consentit actualiter in peccatum, de quo Matth.5. Qui viderit mulierem & concupierit eam, iam męchatus est eam in corde suo. Vide vbi Luxuria, Fornicatio, Adulterium. A

Mecum. Nota ꝙ istud aduerbium mecum semper signat societatem, siue bona fuerit siue mala. A
Nota ergo ꝙ in scriptura inuenitur mecum

Gloriosum.
Virtuosum.
Dulcorosum.
Vitiosum.
Dolorosum.

Mecum gloriosum signat societatem dei & beatorũ qui. s. secum sunt in paradiso, ita ꝙ quilibet potest dicere illud Lucæ.23. Hodie mecum eris in paradiso. & Luc.15. Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Vbi aduerte quod istud mecum Habet charitatem inęstimabilem. Fili inquit. Habet firmitatem semper durabilem. Tu inquit mecum es. Habet bonitatem communicabilem, quia omnia mea tua sunt. Item mecum virtuosum signat societatem dei, & virorum perfectorum, de quibus ipse dicit. Lucæ.11. Pueri mei mecum sunt in cubili. Ista enim societas intelligitur per gratiam & charitatem. Et ista est societas

Flebilium consolatiua.
Debilium roboratiua.
Dolentium mitigatiua.

Dico ergo ꝙ per talem societatem flebiles consolantur. vnde Ezec.3. Manus autem domini erat mecum, confortans me. Debiles roborantur. psal. Si ambulauero in medio vmbrę mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es domine. Dolentes mitigãtur. psal. Et tu domine fac mecum propter nomen tuum, quoniam suauis est misericordia tua. Et ideo breuiter societatem talem debemus sectari, & ipsam per gratiam frequentare, sicut etiam ipse hortatur Matth.26. Sustinete hic, & vigilate mecum. Vbi aduerte ꝙ talis societas debet in patientia tolerari. Sustinete. Debet cum diligentia frequentari. Vigilate. Debet cum amicitia copulari. Mecum. Prosequere si vis, quia illi qui tali societate recedunt, reprehenduntur, sicut ibidem dicitur. Non potuistis vna hora vigilare mecum. Istud est igitur mecum virtuosum. Item est mecum dulcorosum, quod signat societatem mutuam bonarum personarũ, qua nihil dulcius inuenitur. De qua.2.Reg.19. Veni mecum vt requiescas. ¶ Item est mecum vitiosum, & istud signat societatem hominum peruersorum, & etiam proditorum, de qua Lu.22. Ecce manus tradentis me mecum est in mensa. ¶ Item est mecum dolorosum, & istud signat societatem mortuorum & damnatorum, de qua Samuel mortuus & in inferno positus dixit Sauli in Crastino morituro. 1.Reg.28. Tu & filij tui cras mecum eritis. Si vis, adhibe exempla sicut de societate iouenies, vel forte intendo facere vnum tractatum de mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscũ. Vide supra satis plene vbi Cum.

Medicus. Medicina. Cum medicina sit remedium contra morbum, videtur ꝙ omnia illa quæ cõtra morbos vitiorũ adiuuãt, debeant A

debeant dici medicinæ. Sicut enim videmus ꝙ animalia quãdo se sentiunt infirmari, certas sibi præparant medicinas, sicut patet de cane, qui comedit gramen vt faciat vomitum, de ceruo qui vtitur dictamo, de elephante qui vtitur oleo quando se percipit venenatum, sic vere homo quando sentit ꝙ per vitia est infirmus, debet prouidere & recipere spiritualia remedia medicinæ, iuxta illud Eccle. 18. Ante languorem adhibe medicinam. Et bene dicit. Ante languorem. s. inueteratum, quia pro certo quando languor infirmitatis peccati per malam consuetudinem induratur, tunc ipsum spiritualis medicus relinquit.
Istæ autem spirituales medicinæ sunt
Ecclesiæ sacramenta.
Sacræ paginę documenta.
Correctionum aspera argumenta.
Et consolationum dulcia monimenta.
Altissimus. n. de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Eccle. 38. Sunt. n. hæc necessaria ad medicamentum. Thob. 6. Et aduerte quod sicut in medicinis corporalibus
Quædam sunt incisiuę & mordicatiuæ,
Quædam attractiuæ & aggregatiuæ,
Quædam solutiuæ & liquefactiuæ,
Quædam expulsiuæ & vacuatiuæ,
Quædam consumptiuæ & maceratiuæ,
Quædam resumptiuę & impinguatiuæ,
Quædam lenitiuæ & demulsiuæ,
Quædam abstersiuæ & corrosiuæ,
Sic vere dico ꝙ medicinæ spirituales. s. gratia & virtutes sunt diuersimode & multipliciter in anima operantes, quia. s. quædam operantur incidendo & mordicãdo, hæ sunt timor & contritio. Quædã attrahẽdo, & aggregãdo hę sunt consideratio & discussio. Quędã resoluendo & in lachrymis effluẽdo, hæ sunt cõpũctio & cõpassio. Quædã euomendo & vacuando, hæ sunt confessio & vitiorum reuelatio seu emissio. Quædam consumendo & macerando, hæc sunt pœnitentia & afflictio. Quædam resumendo & impinguando, hæ sunt clementia & deuotio. Quædam leniendo & demulcendo, hæ sunt benignitas & consolatio. Quædam vero abstergẽdo & corrodendo, hę sunt aduersitas & correctio. Hæc enim omnia in viridario gratiæ collecta medicinalia sunt, & peccatricis animæ curatiua. Figurata Apoc. 22. in illo ligno vitæ quod erat ex vtraq; parte fluminis, quod fructus afferebat. 12. & folia eius erant ad medicinam & sanitatem gentium. Fluuius enim iste est diuina gratia. Duo littora huius fluminis sunt facere bona, & fugere mala. 12. fructus sunt. 12. misericordiæ opera. Folia vero medicinalia sunt omnium virtutum &c. Expone sicut alibi in pluribus locis. Bene ergo dicit Hyeronymus super Ezec. ꝙ omnis medicina habet ad tempus amaritudinem, sed postea fructus doloris suauitate pensatur. Istud potissime potest dici de mundo & mundi tribulationibus & correctionibus, quia reuera secundum Hiero. ibidem. Prouidentia dei omnia gubernantur, & ꝙ pœna creditur, medicina est. Vnum tamen aduerte, quia. s. sicut aliqui sunt morbi corporales qui nulla medicina possunt curari, sicut est lepra Phthisis antiquata, hemorrhois fistulata & colica, sic vere moraliter loquẽdo, aliqua sunt vitia quæ medicinis spiritualibus non curantur, sicut est desperatio, pręsumptio, obstinatio, recidiuatio, & similia. De hoc dicitur Hiere. 46. Frustra multiplicabis medicamina, sanitas non erit tibi. & Esaiæ. 1. dicitur de plaga tumente, Vulnus & plaga tumens nõ est circunligata pannis, nec curata medicamine, nec fota oleo. Bene igitur dicit Hieronymus in epistola ad Paulinum, ꝙ putridę carnes ferro indigent & cauterio, nec est medicinæ culpa, sed vulneris, cum crudę carni seuit medicus, & vt medeatur nõ parcit, ne pereat. His igitur de medicina prætactis, possumus dicere ꝙ nos habemus triplices medicos, diuersarum ęgritudinum curatiuos. s. Christum redemptorem, qui vitam reparat & vulnera peccatorum. Legum scrutatorem, qui verba comparat, prædicans onera mandatorum. Dignum præceptorem, qui mores temperat, & regit opera subditorum. Falsum deceptorem, qui mentes alterat, excusans scelera fatuorũ. Doctum adiutorem, qui morbos superat, & sanat corpora in-
B firmorum. ¶ Dico ergo primo ꝙ est dare medicum qui animorum est reformator, & iste pro certo est Christus, qui. s. medicus est supernus, quia de studio paradisi veniens in hunc mundum, genus humanum languidũ medicauit, & medicina proprij sanguinis reparauit, & a mortis æternæ periculo liberauit. De Esculapio enim legitur ꝙ post Apollinẽ patrem ipsius reparator fuerit medicinæ. Et ideo quia homines videbatur de morte reducere, creditus fuit deus. Vnde etiam secundum fabulas quia per medicinam mortuos suscitabat, dij inuidentes ei fulminauerunt & occiderunt ipsum, Talis fuit medicus noster Christus, quia. s. à morte culpæ & pœnæ eripuit peccatores, Dij enim illi de quibus dicitur. Omnes dij gentium demonia, hoc est dictu, demones vel Iudæi videntes ad literam Lazarum per eum suscitatum, inuiderunt ei, & fulmine passionis & crucis eum occiderunt. Vnde de Christo. i. de isto medico loquitur Ber. dicens. Qui venit redemptor ad perditos, medicus ad infirmos & ęgrotos &c. Vide eam supra &c. Et merito, quia pro certo sicut dicit, necesse fuit vt magnus ad nos veniret medicus, quia magnus vbiq; iacebat infirmus. vñ Augu. contra. 5. hæreses dicit ꝙ fusus est sanguis medici, & factus est medicamentum phrenetici. Aug. etiam in lib. confes. 10. dicit. Heu mihi, ego vulnera mea non abscondo, medicus es, eger sum. Misericors es, miser sum. Nunquid non tentatio est vita hominis super terram? Patet igitur ꝙ est dare medicum q animorum est reformator. ¶ Secundo dico ꝙ est dare medicum qui auditorũ est informator. Et sic dico ꝙ per medicum prædicator intelligitur, qui. s. docendo & informando alios medicatur & morum infirmitatibus tam verbis quam exemplis seu operibus opitulatur. De illo enim videtur dictum illud Eccl. 38. Honora medicum propter necessitatem etenim creauit illum altissimus. Aduerte tamen ꝙ multi sunt sicut phrenetici, qui. s. suos medicos solent odire, & ipsos dentibus lædere vel mordere. Sic multi sunt qui detrahendo & diffamando mordẽt & lacerat suos medicos spirituales. s. prædicatores. Illud potissime faciunt quidam qui ita infirmi sunt ꝙ suum morbum aut sua vitia non sentiunt. Dicunt enim illud Matth. 9. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. ¶ Notandum etiam est ꝙ quandoq; illi qui præ cæteris sunt infirmi, & in vita & in moribus defectiui, volunt aliorum esse doctores & medici. Alios enim docent, seipsos non docent. Prædicant enim non furandum, sed furantur, non mœchandum prædicant. & mœchantur. Talibus enim dici potest illud Luc. 3. Medice cura teipsum. Isti. n. possunt dicere illud ꝙ dicit Seneca in epistola, Æger hic, non medicus habitat. & Hiere 8. dicitur. Resina non est in Galaad, & medicus non est ibi. Non sic bonus & spiritualis medicus, quia. s. talis est honorandus & remunerandus, & non mordendus nec diffamandus. Eccle. 37. Impingua oblationem, & da locum medico. Patet ergo ꝙ est dare medicum qui auditorum est informator. ¶ Tertio dico ꝙ est dare medicum qui subditorum est reparator seu gubernator. Et sic dico ꝙ medicus est prælatus, qui. s. more medici debet infirmos sibi commissos. s. subditos in sanitate morum & virtutum debite gubernare, sanos & virtuosos fouere, infirmos & defectiuos corrigere & sanare. Non enim egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Luc. 5. Sed pro certo pauci sunt hodie boni medici in officijs prælaturę. Quia reuera multi sunt qui recte more quorundam medicorum magis volunt infirmos q̃ sanos, & plus gaudent habere subditos defectuosos quam virtuosos. Et hoc quia sicut medicus de infirmis non de sanis recipit salaria, sic prælatus de malis & non de bonis reportat munera. Nota etiam ꝙ aliqui sunt ita ignari medici vel pręlati, ꝙ pro certo nullum sciunt in morbis & defectibus subditorum, remedium adhibere, immo magis consueuerunt occidere quam curare & magis lædere quam iuuare. Isti igitur debent dicere illud Esa. 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis neque vestimentum. Nolite me constituere principem populi. q. d. Omnem principem vel prælatum decet esse medicum, non tyrannum. Patet ergo ꝙ est dare medicum qui subditorum est reparator. ¶ Quarto vero dico ꝙ est dare medicũ qui plurimorum est defraudator. Et iste pro certo est adulator vel hypocrita, qui. s. verbis suis fallacibus & mollibus scit plagas vitiorum excusando lenire, & dolorem & displicentiam de auditorum cordibus amouere. De talibus medicis dicitur in psal. Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabũt? q. d. non. Fatuum est ergo talibus medicis. s. adulatoribus credere, & eorum verbis fallacibus consentire. Figura Lucæ. 8. vbi dicitur ꝙ mulier fluens sanguine erogauerat totã substantiam suam medicis, nec tamen quicquam profecerat, sed semper deterius habebat. Quia reuera multi sunt qui in talibus medicis. s. adulatoribus erogant quicquid habent, sed tamen propter hoc à vitijs non curantur, sed deterius semper valent

valent. Matth.5. Multa fuerat perpessa à pluribus medicis. Est ergo dare medicum qui plurimorum est defraudator. ¶ Quinto vero dico ꝙ est dare medicum qui infirmorum est consolator. Et sic accipio litteraliter nostros medicos temporales seu modernales, quia.s. debent esse

In arte completi.	Debet enim medicus esse com
In modo discreti.	pletus in scientia. Discretus in
In actu secreti.	prudentia. Secretus cum mo-
In verbo faceti.	destia. Facetus cum blanditia.

Hic est qui per scientiam considerat morborum vitia. Per prudentiam administrat iusta remedia. Per modestam seu per honestam & secretam continentiam reuelantur sibi consilia. Per facundam seu blandam eloquentiam consolando præbet auxilia. Sed reuera multi non sic, quia vere mali medici nó sunt scientes, sed ignorantes & obliuiosi. Non sunt prudentes, sed præcipites & impetuosi. Non sunt secreti, sed insolentes & omnis verbosi. Non sunt faceti, sed arrogantes & iniuriosi. Et ꝙ cæteris est deterius, non sunt contenti sed ambiẽtes, & semper pecuniæ quærulosi. Ista dilata, concorda & applica sicut vis. Ista igitur sufficiant quo ad præsens.

A **Meditatio. Meditari.** Nota ꝙ meditatio nihil aliud est quá circa aliquid attenta & profunda cogitatio. Igitur distinguendo de meditatione & bona & mala, primo dicamus ꝙ mens humana videtur habere similitudinem corporalium oculorum. Oculi enim sunt membra mobilia, & nunquam in eodem statu perseuerantia. Voluit.n. natura ꝙ superius, deatrorsum & sinistrorsum possent se voluere, vt sic possent pericula ꝓcauere, & corpori proficua prouidere. Sic vere dico de oculo mentis nostræ. versatilis enim & mobilis debet esse, quia s. per meditationem prouidam & discretam quãdoq; debet sursum ad deũ & ad bona æterna respicere, quandoq; inferius ad mortem & ad infernum intendere, quandoq; exterius ad dexteram. i. ad illa quæ facienda sunt, se conuertere, & quandoq; ad sinistram, hoc est dictu, ad illa quę cauenda & vitanda sunt, se trãsferre. Columba.n. quæ est auis gemebunda & meditatiua, solet caput suum nunc huc nunc illuc sæpe voluere. antequam ipsam contingat alicubi se mouere. Meditatio ergo cogitatio & deliberatio est necessaria viro iusto & cuiq; prouido vel discreto, vt dicat illud Esa. 38. De mane vsq; ad vesperam finies me. sicut pullus hirundinis sic clamabo, & meditabor vt columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Sequitur. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine animæ meæ. Ecce ergo quomodo iste meditatur vitæ labilitatem. De mane inquit vsq; ad vesperam finies me. Carnis fragilitatem. Sicut pullus hirundinis inquit. Mundi aduersitatem. Clamabo inquit. Mortis necessitatem. Meditabor vt columba inquit, quæ .s. respiciens gemit. Rerum debilitatem. Attenuati sunt inquit oculi mei. Cœli fœlicitatem. Suspicientes inquit in excelsum. Mentis iniquitatẽ. Recogitabo inquit omnes annos meos. Dei auctoritatem. Tibi inquit, qui.s. es deus omnipotentes. Inferni pœnalitatem. In amaritudine inquit animæ meæ. Ista.n. sunt nouem diuerticula quæ debet vir prudens scrutari, & in quibus debet solerti animo meditari. Figuratus Gen. 24. vbi dicitur ꝙ cum Isaac exiuisset ad meditandum in agro, obuiauit sibi Rebecca pulcherrima & prudẽtissima puellarum, quæ facta est eius vxor. Quia reuera cum quis ad agrum extrinsecę meditationis egreditur, & in præfatis & alijs necessarijs solitarius meditatur. Rebecca quæ interpretatur patientia, & quæ multum accepit. i. virtus modestiæ & prudentiæ, quæ secundũ veritatem multa merita recolligit, eidem coniugatur, vt sic talis possit dicere illud psalm. Meditatus sum nocte cum corde meo, exercitabar & scopebam spiritum meum. vt dictum est, prosequere prout volueris. ¶ Sed si vis alio modo distinguere

B dic ꝙ iustus debet meditari

Superius.		Superius dei maiestatem.
Interius.		Interius nostram qualitatem.
Exterius.	Mediretur ergo	Exterius rerum vanitatem.
Posterius.		Posterius mortis breuitatem.
Dexterius.		Dexterius cœli ciuitatem.

Primo ergo meditari debemus dei maiestatẽ, qui sursum ꝓsidet. Quia reuera super & ante omnia meditatio nostra debet ferri in deum, sicut in quid præcipuum atq; summum. Nonne aquila respicit solem, Oryx animal oculos tendit ad stellã, Elephas ad lunam nouam? sicut ponit Plin. Sic vere dico ꝙ homo debet ad solem lunam & stellas oculos mentis erigere idest ad deum, sanctos & Angelos cor leuare, & in ipsis meditari iugiter & manere, dicendo.s. ipsi deo illud psal. Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Et hic notãdũ quod ponit Solinus de quibusdam Philosophis Indorum, ꝙ.s. solem irreuerberatis oculis intuentur, in rota ipsius quædam secreta rimantes. sic & nos dei essentiam debemus meditando rimari, & secreta suæ mirabilis magnificentiæ perscrutari. Meditari igitur debemus in deo quam potens sit in operibus, quam iustus in vindicandis sceleribus, quam largus in tribuendis muneribus, quam certus in prolatis sermonibus. Igitur meditare quam sit potens faciens opera. psa. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium operum domini, & meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. Et illud. psalm. Et in factis manuum tuarum meditabor. Item meditare quam sit iustus vindicans scelera. psalm. Sed & lingua mea meditabitur iustitiã tuã, tota die laudẽ tuã. Item meditare q̃ sit clemens releuãs onera seu dispensans munera: Ps. In matutinis dñe meditabor in te, quia fuisti adiutor meus, & in vmbra alarũ tuarũ sperabo. Itẽ meditare q̃ sit prudẽs gubernans seu ordinans cætera. Iste est.n. qui ordinauit & fecit legem, mandata, scripturã & iudicia ad regimen, quæ pro certo sunt omnia meditãda, & solerti animo facienda. De lege.n. diuina dr̃ in psal. ꝙ in lege dñi voluntas iusti, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Super quo dicit Hier. ꝙ meditatio legis est non solũ in legendis scripturis, sed in his quæ scripta sunt, faciendis. De mãdatis vero dicebat Dauid in psal. Meditabar in mandatis, quæ dilexi. De scriptura vero sacra dr̃ Deuter. 6. Erunt inquit verba mea quæ ego tibi præcipio, in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis in eis die ac nocte, sedens in domo tua, & ambulans in itinere, & dormiens atq; cõsurgens. & Iosuæ. 1. Non recedat volumen legis huius de ore tuo, sed meditaberis in eo diebus atq; noctibus, vt facias ea & custodias quæ scripta sunt in eo. Patet igitur qũo meditari debemus dei maiestatem, quæ sursum præsidet. ¶ Secundo dico C
ꝙ meditari debemus morum qualitatem, quæ nobis insidet.s. vitia & virtutes. Vitia.s. quæ nobis insunt, vt ea fugiamus, & vt pro eis gemamus & doleamus Esa. 59. Rugiemus quasi vrsi, & quasi columbę meditãtes gememus. Virtutes vero vt eas acquiramus, & vt ipsas in nostris moribus inseramus. Meditetur ergo iustus in temperantia, qua vera loquatur. In sapientia, qua recte regatur. In reuerentia, qua deo subdatur. Meditetur ergo iustus in rectitudine locutionis, dicens Prouer. 8. Veritatem meditabitur guttur meum, aperientur labia mea vt recta prædicent. De lympitudine discretionis dicitur in psal. Os iusti meditabitur sapientiã, & lingua eius loquetur iudicium lex dei eius in corde ipsius. De bassitudine subiectionis dicit Prouer. 15. Mens iusti meditabitur obedientiã. Patet igitur ꝙ meditari debemus morum qualitatem quę nobis insidet. ¶ Tertio dico ꝙ meditari debemus rerum vanitatẽ, quas mũdum possidet. Quia vir prudens multum debet meditari & attẽdere de rebus mũdanis quam sint difficilis acquisitionis, quam breuis durationis, & retẽtionis q̃ dolorosę perditionis, q̃ vanę & inutilis possessionis. ps. Populi meditati sunt inania. ¶ Quarto dico ꝙ meditari debemus mortis breuitatem, quæ vitam obsidet. Sapiens.n. diligenter & sæpe meditatur de morte. Esa. 33. Oculi tui cernent terram de longe, cor tuum meditabitur timorẽ. vnde Hiero. ad Eliodorũ dicit ꝙ Platonis sententia est omniũ sapientum vitam meditationem esse mortis. ¶ Quinto vero dico ꝙ meditari debemus cœli ciuitatem, in qua Christus residet. Vnde Prosper de vita cõtemplatiua, li. 4. dicit sic. Vitę contemplatiuę sectator ad conditorem suum corde illuminandus accedat, ipsi contemplando ac insatiabiliter perfruendo toto corde inseruiat, ipsum iugiter concupiscat, omnia quibus inde potest auerti, refugiat, cogitationes, ac totam spẽ ex ipsius delectatione suspẽdat, diuinarum litterarum meditationibus vacet, & in eis se diuinitus illuminatus oblectet. Sic ergo patet ꝙ D
meditatio quandoq; sumitur in bono. ¶ Sed vere adhuc dico ꝙ quandoq; sumitur in malo. Et sic meditatio nihil aliud est quam in aliqua malitia profunda cogitatio, & longa mali deliberatio & intentio. Mali enim meditantur mala, videlicet dolum atq; nequitiam. psam. Iniquitatẽ meditatus est in cubili suo, astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit. Brigam atq; discordiam. Prouerb. 27. Qui meditatur discordias, diligit rixas, & qui exaltat cor suum, quærit ruinam. Rapinam & auaritiam. Prouerbiorum. 24. Rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia loquuntur &c. Hæc igitur de

meditatione

meditatione sufficiant. Vide vbi Cogitatio. Consideratio. Deliberatio. Attentio. Contemplatio, & in alijs titulis similibus.

A **Medius. Medium.** Nota ꝙ medius seu mediator est ille qui inter diuersas personas tenet officium mediandi. Medium etiam est pars illa quæ distat ęqualiter ab extremis. Medium etiam est illud quod à circũferentia circuitur. Et sic per medium multa possunt moraliter denotari. Signat.n.medium

Prælatorum ęqualitatem.
Sociorum communitatem.
Bonorum congruitatem,
Cordium profunditatem
Dei auctoritatem.
Cœli fœlicitatem.
Cleri conformitatem.
Mundi prosperitatem.
Peccatorum peruersitatem.
Inferni calamitatem.

Prælati.n.& iudices habẽt esse in medio ęqualiter ad subditos se habendo. Virtusti hũt esse in medio, cõcorditer cum socijs conuersando. Boni insuper solent tenere medium, ab extremitatibus vitiorum fugiendo & recedendo. Corda vero solent esse in medio profunditer se alijs occultando. Deus autem habet esse in medio, sublimiter regnando & imperando. Paradisus est in medio, quia latitudinem & ęquitatem tenet omnibus impẽdendo. Clerus est in medio, inter deum & homines intercedendo. Mundus est in medio, malos in suis vitijs implicando. Peccator est in medio, peruersas societates sectando. Infernus est in medio, centrum tenendo, & inenarrabiliter impios includendo

B Sic igitur dicam ꝙ in scriptura reperitur medium

Iuris & ęqualitatis.
Pacis & vnitatis.
Virtutis & bonitatis.
Cordis & voluntatis.
Dei & suæ auctoritatis.
Cœli & summæ fœlicitatis.
Cleri & ecclesiasticę conformitatis.
Mundi & terrenæ prosperitatis.
Peccati & grauis societatis.
Inferni & æternæ calamitatis.

De medio iuris & ęquitatis potest dici illud psal. Perãbulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ. De medio cõcordiæ & vnitatis potest dici illud Deut.5. Ego sequester & medius fui inter dominum & vos. De medio virtutis & bonitatis potest dici illud Ezec.27. Sanctificationem ponam in medio. quasi dicat. Sanctificatio.i.virtus tenet locum & statum medium. De medio cordis & voluntatis potest dici illud Hiere.23. Contritum est cor meum in medio mei. De medio dei & suæ auctoritatis, quo.s.deus dicitur tenere medium, & hoc quia altior, quia
H potentior, quia in infinitum ab omni parte diffusior, cum ipse sit sphera cuius centrum vbiq; est, circumferentia autem nũsquam terminatur, de ipso inquam potest dici illud Apoc.5. Ecce in medio throni & quatuor animalium &.24.seniorũ agnũ stantem &c. Et illud Apoca.14. Vidi Angelum volantem per medium cœli, habentem euangelium æternum. psalm. Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deus diiudicat. De medio paradisi & summę fœlicitatis, quod.s.medium potest dici, eo ꝙ ista sit iusta meditatio & distributio præmiorum, & eo etiam quia est in cœlo quod est rotundũ, & per consequens mediũ rationis est in qualitet eius parte, potest dici illud Eze.11. Ascendit gloria domini de medio ciuitatis Ita ꝙ beati possunt dicere illud psal. Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui. De medio cleri seu ecclesiasticæ conformitatis potest dici illud Ecclesi.14. In medio ecclesiæ aperiet os eius. De medio mundi seu terrenæ dignitatis vel prosperitatis potest dici illud Hiere 40. Recedite de medio babylonis .i.mundi. De medio peccati & male societatis potest dici illud quod de peccatoribus dicitur in psal. Nequitiæ in tabernaculis eorum in medio eorum. De medio autem inferni & æternę calamitatis potest dici illud qđ de peccatoribus dicitur Ezec.21. Sanguis tuus in medio terræ.&.30. Dissipabuntur in medio terrarum. Medium enim est locus obscurior, profundior, & ad euadendum difficilior, sic infernus. Ideo in psal. dicitur. Medium vmbrę mortis. Vnde damnatis potest dici illud Eze.22. Sicut conflatur argẽtum in medio fornacis, sic eritis in me
C dio eius. ¶ De omnibus istis medijs longum esset dicere. Dicã tamen aliqua de quibusdam. Primo ergo dicam ꝙ est quoddã medium iustissimę ęquitatis. Et istud est illud medium temperantiæ, iustitiæ & veritatis, in quo debent consistere principes, iudices & prælati. De quo Prouer.8 In vijs iustitiæ habito in medio semitarum iudicij. Sol qui est rex planetarum, situs est in medio eorundem. Ad denotandum ꝙ illi qui sunt reges & iudices aliorum, debent in medio aliorum ad omnes equaliter cæteris paribus se habere, nec magis ad vnum quam ad alium appropinquare per acceptionem personarum, sed in promotionibus & punitionibus inter omnes ęqualiter mediare secundum exigentiam meritorum Exemplo Christi, qui semper legitur in medio stetisse, & ęquitatis medium tenuisse. Medium enim tenuere beati. Vnde Ioan.20. Stetit Iesus in medio discipulorum suorum. & Lucæ.22. Ego autem in medio vestri sum. Debent ergo tales esse in medio per iustitiam & ęquitaté. Et debẽt esse medij inter deum & populum, per excellentiam & dignitatem. Deut.5. Ego sequester & medius sum inter vos & dominum. Cornua enim, vnguis & cartilagines & capilli tenent naturam mediam inter ossa & carnem. Stipes etiam in arbore medius est inter radicem & ramos. Stomachus est medius inter os & membra. Stipes enim à radice haurit, & ad ramos mittit. A radice enim arbor sustinetur, & rami per eã supportantur. Stomachus etiam cibos quos ab ore recipit, sibi ipsi non retinet, sed sicut bonus mediator ad membra nutrienda transmittit. Sic proculdubio bonus prælatus & medius & mediator debet esse inter deum & populum, quia.s. à deo sicut à radice debet per deuotionem haurire cibum & deuotionem gratiæ & sapientiæ, vnde possit ramos & subditos spiritualiter enutrire. Naturam etiam debet habere mediam inter carnem & ossa.i.inter homines & Angelos, q.a.s.nec de toto debet esse caro.i.carnalis, nec ex toto potest esse os.i.spiritualis, quia videlicet non potest habere osseam vel angelicam firmitaté, nec ex toto debet continere carneam vel pestificam vilitatem. Mediam igitur vitam debet tenere, & medius inter deum & homines debet apparere, & sicut mediator dei & hominum, causam subditorum apud deum debet cum diligentia procurare, ita ꝙ de eo possit dici illud Ioan.1. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. De tali ergo medio quod pertinet ad iudices & prælatos, possumus exponere illud prællegatũ. Ego autem in medio vestri sum. Luc.22. ¶ Vbi aduerte ꝙ locus me D
dius habet ex sui conditione

Nobilitatem.
Communitatem.
Stabilitatem.

Nobilitatem dico, quia locus medius habet circumiacentibus præeminere. Communitatem etiam, quia locus medius solet ad circumferentiam ęqualiter se habere. Stabilitatem insuper, quia locus medius solet vt communiter tutior immobilior permanere. Sic proculdubio locus, gradus & status talium, videlicet prælatorum, iudicum & magnatum, debet esse nobilior in dignitate Ideo dicitur. Ego, quod est primæ personæ. Cõmunior in charitate. Ideo dr̃. In medio vestri: Stabilior in firmitate. Iõ dr̃. Sũ. Ista.n.tria ptinet ad bonũ iudicẽ vel p̃latũ, videlicet ꝙ habeat honoris sublimitatem. Ego inqt. Amoris communitaté. In medio inqt vestri. Vigoris stabilitaté. Sũ inqt. Dico ꝙ tale mediũ dat honorem & prælationem. Ego inquit. In figura.n. rotunda locus medius præeminet alijs. In cœlo etiam stella quæ est in medio poli arctici, est altior omnibus alijs stellis. Quia pro certo in cœlo ecclesiæ militantis illi qui habent in medio iustitiæ præsidere.s.iudices & pręlati, debẽt esse superiores alijs in honoribus, & in dignitatibus altiores. Eccle.10. In medio fratrũ rector illorum in honore. Decet enim iudicem vel prælatum maiestatem ampliorem habere, & se in omnibus ostendere suis subditis altiorem. Quod ostenditur cum dicitur Ego, ꝙ est primitiuæ speciei, numeri singularis, omnis generis, & primę personæ quia pro certo tales debent esse primę personæ in excellentia & honore. Omnis generis, præ amicitia & amore, quia.s.non debent habere genus proprium. Omnes enim debent ęqualiter attingere quantum ad medium tenendũ. Exemplo Christi q dicit Mat.12. Quæ est mater mea & fratres mei? quasi dicat, nullus in speciali. Et sequitur, Omnis qui fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ille frater meus & mater & soror est, quia.s. quantum ad iustitiam prælatus non debet cognoscere personam, sed esse omnis generis, vt ęqualiter sit ei cura de omnibus, sicut dicitur Sapien.7. Singularis numeri etiam debet esse, quia pro certo ad iudicé vel prælatum bene pertinet ꝙ se exhibeat vt in pluribus solitarium & singularem, & non nimis communem & familiarem, quia s.nimia familiaritas parit contemptũ, sicut dicit Innocẽtius. vt sic ipse talis dicat illud psal. Singulariter sum ego, donec transeam. Et sic si iudex vel pręlatus habeat ista tria, videlicet ꝙ ipse sit primę personę, honorem suum & suam dignitatem primatiã autentice regendo, si sit etiam omnis generis, ad omnes se ęqualiter habendo.

ter habendo, si sit insuper singularis numeri, nullam familiaritatem indebitam cum subditis contrahendo, dico ꝙ ipse poterit medium iustitiæ teoere, & nunquam ab ipso medio deuiare. Ego inquit. Vt sic possit dicere illud Zach. 2. Ego ero in gloria in medio eius. Patet ergo ꝙ medium requirit iustitiæ hono-
E rem & prælationem. ¶ Deinde dico ꝙ tale medium exigit amorem & communionem. In medio inquit vestri. Sicut. n. res quę est in medio, æqualiter distat ab extremis nec magis appropinquat ad vnum extremum quam ad aliud, sic vere bonus prælatus vel iudex qui in medio iustitiæ vult manere, nunquam debet per affectionem vel personarum acceptionem ad vnũ magis quam ad alium appropinquare, sed omnibus æqualiter bonum regimen impẽdere & omnes generaliter adiuuare. In medio inquit vestri. Agge. 2. Spiritus meus in medio vestri. Firmamentum. n. fuit factum in medio aquarum. Lignum vitæ fuit positum in medio Paradisi. Filij Israel transierunt per medium sicci maris. Et sacerdotes qui portabant arcam in medio Iordanis perstiterunt, sicut dicitur Gene. 1. & 2. Exo. 14. & Iosuæ. 7. Ad denotandũ ꝙ iudices & prælati qui debent esse firmamentum per constantiam, lignum vitæ per clementiam, filij Israel .i. deum videntes per conscientiam, sacerdotes. i. sacra docentes per eloquentiam, tales dico debent esse medium iustitię, & sine acceptione personarum per medium transire. Luc 4. Iesus autem transiens per medium illorum ibat. vt sic dicat quilibet talis illud psa. Per ambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ. In medio ergo vestri. Leuit. 26. Ponam tabernaculum meum in medio vestri. Compara si vis prælatum tabernaculo, in quo arca, tabulæ, Cherubin, virga, manna, altare, mensa, candelabrum, & propitiatorium, sicut dicitur Exo. 27. & deinceps. Quia. s. prælatus debet habere arcam secretæ habitationis, tabulas legis diuinæ & ordinationis, Cherubin altę contemplationis, virgam correctionis, manna compassionis, altare orationis, mensam refectionis, candelabrum discretionis, propitiatorium venię & piæ miserationis. Et sic procul dubio ipse proprie erit in medio vestri 1. Thessal. 2. Facti sumus sicut paruuli in medio vestri. Medium ergo iustitiæ exigit
F amorem & communionem. ¶ Deniq; dico ꝙ medium iustitiæ requirit vigorem & durationem, quod ostenditur cum dicitur Sum. Res. n. in medio magis est tuta & firma, magis durabilis & longęua, quam illa quæ habitat in extremis. Et ideo polus, q est situs in medio cęli, est stella immobilis. Terra etiam quæ est in medio elementorum, est naturaliter stabilis & immota. Ad denotandum ꝙ illi qui in medio æquitatis & iustitiæ sunt locati, debent esse immobiliter & durabiliter in virtute & cõstãtia radicati. Decet. n. iudicem vel pręlatũ esse virum solidum & constantem, non mobilem, variabilem atq; leuem. Sum inquit. vt sic possit dicere illud Matth. 18. Ibi sum in medio eorum. De Christo. n. dicitur ꝙ ipse stetit in medio discipulorũ. & Ioan. 20. & Luc. 6. dictum est infirmo. Surge, & sta in medio. Ad denotandum ꝙ illi qui medium locum iustitiæ in ecclesia tenent, stantes & stabiles esse debent. Et sic igitur patet quomodo tales iudices & prçlati qui medium potestatis iudiciarię tenent in mundo, debent habere

Perfectam stabilitatem.
Communem æqualitatem.
Excelsam auctoritatem.

Et ipsi ita poterunt figurari in illa arbore Dan. 3. Ecce inquit arbor in medio terrę, altitudo eius nimia, & magna arbor & fortis, & proceritas eius contingens ad cœlũ, folia eius pulcherrima, fructus eius nimius, & esca vniuersorum in ea. Longum esset exponere eam, vide eam in sermone præcedentis ramos de arboribus. Vel si vis pone figuram Apoc. 2. qualis describitur esse ille qui ambulabat in medio candelabrorum aureorum. s. iudex vel prçlatus qui inter candelabra, i. inter viros lucidos sedet in medio prçlaturę. Proculdubio dicitur ibi ꝙ ipse habebat capillos candidos, oculos lucentes, pedes ardẽtes, gladium in ore, & septem stellas in manu tenebat. Quia pro certo tales debent habere capillos candidos per innocẽtiam. Oculos lucentes per sapientiam. Pedes. i. affectus ardentes per amicitiam. Gladium in ore per correctionem & duritiam. Septem stellas. i. vniuersitatem bonorum in manu tenere per efficaciã. Tales ergo debent esse illi qui tenent medium aliorum. Quod tamen hodie est cõtra multos, quia proculdubio in medio iudiciariæ potestatis non sedent hodie tales viri perfecti, sed viri penitus imperfecti. Quod figuratum est Apoc. 5. vbi ipse vidit in medio throni & in medio seniorum agnum stantẽ. Quia pro certo multi hodie sunt in medio throni qui non sunt propriẽ nisi agni &c. Patet ergo ꝙ est quoddam medium iustissimę ęquitatis. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ est quoddam me- G
dium concordissimę vnitatis. Et istud est medium quod tenẽt viri charitatiui, qui semper volunt esse per cõcordiam & amorem in medio aliorum. Medium. n participat cum extremis, & mediante medio extrema inuicem copulantur. Sic proculdubio viri charitatiui, viros extremos, contrarios & diuersos solent suis mediationibus per charitatis vinculum copulare, & in medio aliorum per amorem & concordiam habitare. Et sic dico ꝙ quilibet debet esse in medio cordis alterius per mutuã charitatem & dilectionem. vnde Ezech. 1. Erat rota in medio rotę. Et in medio etiam aliorum per communem concordiam & vnionem, sicut de Hierusalem quæ interpretatur pacifica. Ezec. 5. dr̃. Ista est Hierusalem, in medio gentium posui eam. & Luc. 22. Circunsedentibus illis erat Petrus in medio. Et nota ꝙ debent esse in medio aliorum vt dent

Męrentibus consolationem.
Discordibus pacis vnionem.
Errantibus eruditionem.
Egentibus recreationem.
Timentibus securationem.
Laudantibus excitationem.

Dico ergo ꝙ boni sunt in medio aliorum ad consolationem męrentium, & sic loquitur Ezech. ꝙ ipse erat in medio captiuorum iuxta fluuium Chobar. Ezech. 1. Item ad reconciliationem discordium. vnde de Christo dicitur Io. 20. ꝙ ipse stetit in medio discipulorum, & dixit. Pax vobis. Itẽ ad eruditionem errantium. Vnde ad viros sapiẽtes & lucidos qui alios sciunt erudire, potest referri illud Ezec. 1. In medio animalium splendor ignis. Item ad recreationem egentium Eze. 19. In medio leunculorum enutriuit catulos suos. Item ad roborationem timentium. psal Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Item ad excitationem laudantium. psal. In medio ecclesiæ laudabo te. Et alibi. Super ea volucres cœli habitabunt, in medio petrarum dabunt voces. Istud est ergo medium concordissimę vnitatis. Sed econtra nota ꝙ mali habitant in medio aliorum,

Ad exequendum crudelitatem.
Ad exercendum carnalitatem.
Ad faciendum iniquitatem.

De medio suæ crudelitatis dicit̃ Matt. 10. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. De medio vero carnalitatis dicitur in psal. In medio iuuencularum tympanistriarum. De medio vero iniquitatis dicitur in psal. Nequitiæ in habitaculis eorum in medio eorum. Et alibi. Labor in medio eius & iniustitia. Est igitur quoddam medium concordissime vnitatis.
¶ Tertio principaliter dico ꝙ est medium intimissimę volunta- H
tis. Et sic per medium potest intelligi cor humanum, quod latet interius in medio carnis nostræ. Istud enim est medium in quo consistit virtus. Sicut ergo aranea primo facit & reparat medium telæ suæ, postea vero laborat extrema reparare, reficere & reformare, sic vere homo debet vacare ad reparationem & compositionem medij sui, i. conscientiæ seu cordis, & ad ipsius per gratias & virtutes spiritualem reformationem. 3. Re. 8. Sanctificauit rex medium atrij. Et deinde poterit vacare ad exteriora ædificanda. i. ad corporalia & temporalia gubernanda, iuxta illud Primum quærite regnum dei. Matth. 6. Qui. n. vult facere circulum seu spherã, necesse est primo & ante omnia ꝙ in medio figat circinum, & ꝙ à medio incipiat opus suũ & ꝙ deinde circunquaq; protrahat lineam siue spheram. Sic vere qui circulum & spheram perfectionis vult in seipso componere, debet ante omnia circa medium cordis sui intendere & vacare, & sic alia melius poterit ordinare. Vnde nota ꝙ istud medium est munde seruandum, & à vitijs diligentissime custodiendum Sicut enim si hostes intrant vsq; ad medium ciuitatis, faciliter capiunt totum residuum, sic si vitia intrant ad cor per consensum, faciliter destruunt residuum per effectum. Bene ergo consulitur Deut. 13. Auferas malum de medio tui. & Genesi. 35. Abijcite deos alienos de medio vestri. Nota ergo ꝙ istud medium est custodiendum,

Quia est firmitatis propugnaculum.
Quia est sanctitatis tabernaculum.
Quia est deitatis habitaculum.

Et dico propugnaculum firmitatis. Istud est enim castrum quod nunquam per violentiam potest capi. Vnde Gen. 1. Fecit firmamentum in medio. Item est tabernaculũ sanctitatis, quia. s. omnis virtus & sanctitudo habet in corde principaliter sedem suam. Ezec. 37. Dabo sanctificationẽ meã in medio ipsorum. Ibi enim fernet dilectio. psalm. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei.

Item

Item ibi dolet contritio. Hierem. 23. Contritum est cor meum in medio mei. Ibi insuper supplicat oratio. Esa. 18. Erat altare domini in medio terræ. Ibi nihilominus humiliat se subiectio. Micheæ. 6. Humiliatio tua in medio tui. Item dico quod istud medium est habitaculum deitatis, quia .s. deus habitat spiritualiter in anima & in corde. vnde Deuter. 7. & Sopho. 3. Dominus deus tuus in medio tui. & in psal. dicitur. Magnus in medio tui sanctus Israel. Et sic igitur patet quod est medium intimissimæ vo-
I luntatis. ¶ Quarto dico quod est medium ordinatissimæ bonitatis & istud est medium virtutis, quia viri religiosi semper solent tenere medium, hoc est, non diminutionem aut superfluitaté. Non enim sunt diminuti nec superflui, sicut patuit in Salomone, qui non petebat diuitias nec paupertates, sed tátum victui necessaria. Prouer. 30. Virtus enim consistit in medio, sicut patet de liberalitate, quæ media est. Prodigalitas vero & auaritia extrema vitia sunt, quorum .s. vnum superfluum continet, & aliud diminutum. Sancti ergo medium tenuerunt, quia mediú tenuere beati. Ab extremis autem recesserunt .i. à vitijs, quia sicut dicitur Proue. 13. Extrema gaudij luctus occupat. Et ideo dicitur. Matth. 18. quod aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio &c. Vbi nota quod ad hoc quod homo sit in medio virtutis, necesse est quod dei bonitas auxilietur. Aduocás inquit Iesus. Quod mentis vanitas humilietur. Paruolum inquit. Quod cordis firmitas radificetur. Statuit inquit eú. &c. Ad istud propositum potes adducere omnes auctoritates quæ sunt supra de medio iustitiæ, & etiam de medio societatis. Et si vis potes notare hic quod Christus inuenitur semper fuisse in medio, videlicet Iacens in medio animalium. Abacuc. 2. Pendens in medio latronum. Ioan. 19. Sedens in medio iudicum & doctorum. Luc. 2. Stans in medio discipulorum. Ioan. 20. ¶ In quibus verbis proculdubio medium quattuor virtutum cardinalium denotatur. Quia vere iste iacuit in medio animalium per prudentiam. Extrema enim prudentiæ quæ sunt calliditas & fatuitas, per bouem & asinum designantur. Bos enim qui semper ruminat, & habet cornua, signat illos qui in calliditate suæ prudétiæ gloriantur. Item iste pependit in medio latronum, per temperantiam, quæ .s. carnem cum vitijs crucifigit. Duo enim latrones sunt duo extrema .s. cura carnis in desiderijs, qui est sinister & blasphemus. Carnis nimia mortificatio, dexter, cui faciliter indulgetur. De isto medio dicit Bern. Oportet carnem restringere, non extinguere. Deprimere, non opprimere. Seruiat ne seuiat. Ancilletur ne dominetur. Iste sedit in medio doctorum per iustitiam, ad quam .s. pertinet in medio sedere, & cuius extrema sunt remissio & crudelitas. Item stetit in medio discipulorum per fortitudinem & constantiam, cuius .s. extrema sunt pusillanimitas, quam habuit Ioannes, qui mundum fugit. Et temeritas, quam habuit Petrus, qui gladio ferijt, & tádem abijt. In omnibus igitur debemus exemplo Christi medium tenere,
K & ad extrema vitiorum nullatenus applicare, vt cuilibet nostrum dicatur illud Luc. 6. Surge, & sta in medio. ¶ Quinto &
L vltimo dico quod inuenitur medium mundanæ ciuitatis vel prosperitatis, quia .s. quandoque per medium potest intelligi mundus vel prosperitas ipsa mundana. Vt communiter .n. locus medius ciuitatis est locus magis populosus, magis clamosus, magis lutosus, etiam communis, & amplius operosus. Sic vere status mundanus, & potissime status malorum, est populosior & opulentior, frequentior & communior. Sicut enim omnia grauia naturaliter petunt medium (.s. centrum, quod est in medio terræ) sic omnes peccatores petunt & desiderant illum mundum. Et notemus quod istud medium est locus

Horroris.	Locus dico horroris. Ezec. 8.
Laboris.	Abominationes tuæ in medio
Ardoris.	tui erunt. Locus etiam laboris
Cruoris.	Ps. Labor in medio eius & in-
Fœtoris.	iustitia. Item locus ardoris. s.

auaritiæ. Ezec. 28. Producam ignem de medio tui, qui comedat te. Item locus cruoris .i. crudelitatis. vnde Hier. 41. Ad medium ciuitatis interficiet eos. Locus etiam fœtoris. Ezech. 22. Coinquinabar in medio eorum. Et sic igitur aliqua patent de quintuplici medio, videlicet de Medio Æquitatis & iustitiæ. Societatis & concordiæ. Voluntatis & conscientiæ. Virtutis & temperantiæ Mundanæ prosperitatis & abundantiæ. Et hæc de Medio sufficiant.

A **Medulla.** Cúm medulla sit tenera & mollis substantia in medio ossium sita, & ad temperamentum suæ siccitatis ordinata, dulcis, sapida & delicata, possumus dicere quod in bono significato medulla denotat

Pinguedinem gratiæ & deuotionis.
Dulcedinem gloriæ & fruitionis.
Mulcedinem modestiæ & benignæ conditionis.
Teneritudinem clementiæ, pietatis & compassionis.

De medulla enim gratiæ & deuotionis dicitur Gen. 45. Dabo vobis omnia bona vt comedatis medullam terræ. De medulla gloriæ & fruitionis dicitur Deuter. 32. quod deus constituit filios Israel super excelsam terram, vt comederent fructus agrorum & sugerent mel de petra. Sequitur. Et hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuæ biberent meracissimum. De medulla autem benignitatis & piæ conditionis dicitur Nu. 18. Omnem medullá olei & vini, & frumenti, & quicquid offerunt domino, dedi tibi. De medulla autem clementiæ & pietatis & compassionis dicitur illud psal. Holocausta medullata offeram ti- B
bi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis. In malo vero significato denotat medulla

Pinguedinem carnalitatis.
Dulcedinem prosperitatis.
Mulcedinem verbositatis.
Teneritudinem debilitatis & imbecillitatis.

De pinguedine carnalitatis dicitur Iob. 21. quod viscera ipsius .s. carnalis hominis, plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur. De pinguedine prosperitatis dicitur Ezec. 17. quod aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam cedri &c. Expone sicut alibi. De medulla adulatoriæ verbositatis seu loquacitatis seu etiam delicatæ fragilitatis potest dici illud Esa. 25. Faciet inquit conuiuium pinguium medullatorum vindemiæ defęcatę. Tales enim semper volunt esse in conuiuijs & in delicijs pinguiú & vinorú. Sufficit, Vide vbi pinguedo vel adeps.

Mel. Nota quod cum de melle supra in pluribus locis & ca- A
pitulis plurima iam sint dicta, modicum intendo dicere quoad præsens. Quamuis enim multa possint inueniri exempla de melle, paucæ tamen auctoritates inueniuntur. Et ideo hoc solum nota, quod cum mel sit res dulcissima, hinc est quod significare videtur illa quæ ad dulcedinem pertinere noscuntur, quapropter vide supra de dulcedine. Nota igitur quod mel accipitur in bono & in malo. In bono enim designat

Gratiæ suauitatem.	Signat dico gratiæ
Gloriæ fœlicitatem.	suauitatem. Vnde
Sapientiæ synceritatem.	de melle gratiæ dr
Misericordiæ benignitatem.	Matth. 3. quod beati
Eloquentiæ gratiositatem.	Ioannis esca erat

locusta & mel siluestre. Item signat gloriæ fœlicitatem. Vnde paradisus est illa terra fluens lacte & melle, de qua tanta fit méntio in scriptura, de qua Deut. 32. Constituit eum super excelsam terram. vt sugeret mel de petra &c. Vide supra de excelso. Item signat sapientiæ subtilitatem. vnde istud est mel de quo Hausto illuminati sunt oculi Ionathæ. 1. Reg. 14. vnde Can. 5. Comedi fauum cum melle meo &c. vide eam supra de comedere. Et vide ibi & supra de bibere. Item signat clementiæ benignitatem, de quo Ezec. 27. Balsamum & mel & oleum proposuerunt in mercatu suo. Item signat eloquentiæ gratiositatem. unde Can. 3. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. vide eam supra de lacte, & in psal. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Longú esset ista prosequi, sed omitto gratia breuitatis, quia in tabula inuenies exempla infinita de apibus & de melle. ¶ Sed adhuc dico quod mel quá- B
doque accipitur in malo, & sic mel significat

Inquinationem carnalitatis.	Significat dico
Adulationem fallacitatis.	carnalitatis in-
Dilectionem prosperitatis.	quinationé. vn-

de Prouer. 25. Qui mel comedit multum, non est ei bonú. Ité significat fallacitatis adulationem. vt Iudic. 14. vbi dicitur quod Sanson inuenit in ore leonis fauum mellis, quia .s. multi sunt qui quamuis sint crudelis & leoninæ conditionis, portant tamen in ore mel fallacis & blandæ adulationis. Similes apibus, quæ vna cum aculeo portant mel. Et istud est illud mel quod dominus prohibet poni in sacrificio. Leuitic. 2. Nec quicquam inquit mellis aut fermenti adolebis in sacrificio domini. Quia deus in sacrificio nec acceptat mel adulationis, nec fermétum malitiæ aut detractionis. Item significat prosperitatis delectationem. Et istud est mel inflantium maculantium, & inquinantium, de quo. 1. Reg. 14. dr quod vulgus venit ad saltú vbi erat mel super faciem agri, & dicitur ibi quod quia Ionathas de illo melle comedit .i. de dulcedine prosperitatis mundanæ, in periculo mor-

culo mortis fuit. Quia vere illi qui de melle. i. de dulcedine. mundanę prosperitatis comedunt, mortis æternæ periculo se exponunt Et hæc de melle sufficiant. vide in tabula.

A **Melius. Melior.** Nota ꝙ res quanto sunt meliores, tāto sunt acceptiores & eligibiliores. Et ideo quanto homo se fecerit in moribus meliorem, tanto se reddit apud deum acceptiorem. Sicut. n. videmus ꝙ in omni genere aut specie semꝑ est dare, ꝙ aliqua sunt alijs meliora, sicut apparet inter stellas, quia secundum Apostolū. 1. Corin. 15. Stella differt à stella in claritate, sicut etiam patet in animalibus, in arboribus, herbis & lapidibus, vbi semꝑ inueniuntur aliqua alijs in suo genere meliora, quia sicut dicitur Eccle. 36. Bono melius inuenitur, sic proculdubio dico ꝙ in moralibus est dare homines alijs meliores, & in sufficientijs clariores. Et ideo breuiter notare possumus ꝙ tria genera hominum debent esse cæteris meliora, videlicet

Prælati respectu subditorum.
Clerici respectu laicorum.
Antiqui respectu iuniorum.

Primo ergo dico ꝙ meliores debent esse illi qui sunt superiores in prælatione. In natura. n. videmus ꝙ illa quæ sunt superiora, sunt inferioribus meliora. Stellę enim & corpora cœlestia multo sunt perfectiora & melioris conditionis, quam istæ inferiora, quæ sunt corruptibilia atq; vana. Secūdum Isaac in dietis, herbæ etiam & fructus quæ crescunt in montibus, multo sunt meliores quam illę quæ crescunt in vallibus & paludibus. Cinamomum etiam quod crescit in superiori parte arboris, valde est laudabilius & melius, sicut dicit Plinius, quam illud quod crescit in parte inferiori. In quibus quidem instruimur ꝙ illi qui sunt in monte & in cœlo & in superiori parte ecclesiæ, videlicet in officio prælaturæ constituti & locati, debēt esse meliores in sciētijs & moribus, quam illi qui in statu subiectionis inferius sunt detenti. Teste enim Hugone & Vegetio tunc bene respublica regitur, quando non potest esse maior nisi qui melior. Quod bene ponitur. 1. Reg. 9. vbi de Saul promouendo ad regnum, dicitur ꝙ de cūctis filijs Israel non erat melior illo. Et ideo dicitur 4. Reg. 10. Eligite meliorem de filijs domini vestri, & ponite eum super solium patris sui. Istud tamen proculdubio hodie in pluribus in contrarium est mutatū, quia. s. illi superiores hodie non sunt meliores, immo multotiens sunt peiores. Quia sicut dicitur Oseæ. 8. Multi mali regnauerunt, sed non ex me, principes extiterunt, sed non per spiritum meum. Non sic ergo, sed sint meliores viri in prælatione superiores. ¶ Secundo dico ꝙ meliores debent esse viri perfectio-
B res ex professione, & isti sunt clerici & religiosi, qui videlicet ex professione status sui habent esse laicis secularibus meliores. Res enim tanto est melior, quanto summo bono est propinquior. Res etiam tanto sunt in genere suo meliores, quanto sunt suo principio propriores. Et quia isti viri ecclesiastici & religiosi sunt summo bono. s. deo qui est omnium rerum principium & origo, propinqui, & ad sibi appropinquandum & assistendum spiritualiter deputati, dico ꝙ debent esse cæteris meliores, & bonitate & efficacia pleniores, ita ꝙ de quolibet tali potest dici illud Hebræ. 8. Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto melioris testamenti est mediator. Circa ꝙ nota ꝙ viri perfecti & ecclesiastici vel etiam quicunq; virtuosi sunt meliores, quod. s. facit

Pondus timoris.
Nexus amoris.
Lachryma doloris.
Descensus humilitatis.
Conflictus aduersitatis.
Conuictus tenuitatis.
Amictus iocunditatis.

Dico ergo ꝙ boni sunt meliores ratione diuini timoris. Eccl. 16. Melior est vnus timens deum q̄ decem filij impij. & Proue. 15. Melius est parum cum timore dei. Item ratione fraterni amoris. Prouer. 27. Melior est vicinus iuxta, quā frater longe. & Eccle. 4. Melius est ergo duos esse simul. Item ratione interni mœroris, quia sicut dicitur Eccle. 7. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. Gariofillum enim quod pressum lachrymatur, valet melius. Vide supra de lachryma vel de fletu. Item sunt meliores ratione humilitatis. Balsamus enim descendens ad fundum melius valet, quia sicut dicitur Prouerb. 16. Melius est humiliari cum mitibus, q̄ diuidere spolia cum superbis. Item ratione aduersitatis, quia herba conculcata melius proficit. Vento enim tempestate & pluuia solent herbę gaudere. vnde Proue. 16. Melior est patiēs viro forti. Item ratione tenuitatis seu paupertatis. Cinamomū. n. melius est ꝙ habet tenuem corticem, sic qui habet tenuem siue pauperem substantiam. vnde Prouer. 19 Melius est pauper iustus quam vir mendax. Item ratione iocunditatis. Eccl. 3. Cognoui nihil melius esse homini quam lætari. Sic ergo patet ꝙ meliores sunt & debent esse illi qui sunt perfectiores ex professione. ¶ Tertio dico ꝙ meliores debent esse viri perfe-
ctiores seu prudentiores ex conditione, sicut sunt senes respe- C
ctu iuniorum. Secundum. n. Plinium q̄uis arbor thuris quā est iuuenis, thura proferat candidiora, arbor tn̄ antiquę thura ꝓfert efficaciora & meliora. Vinum ēt, & potissime bastardicū vinū ꝙ dr̄ rippellense, quanto antiquius, tanto melius, purius & efficacius. Vinum etiam illud quā per trienniū vel quadriennium custoditur, ita purificatur, ꝙ sparsum in ignem solet ad modū olei flāmare. Sic proculdubio charissimi illi qui sunt antiquiores in ętate, habent esse meliores in efficacia & virtute. Quanto. n. plus viuunt, tanto maiorem puritatem contrahunt, ita ꝙ more olei per charitatis incendium inardescūt. vnde Lucæ. 5. dr̄ ꝙ nemo bibens vinum vetus statim vult nouum, dicit. n. vetus melius est. Ista tn̄ regula fallit hodie in multis, quia multos videmus iuniores qui sunt senioribus meliores, quinimmo multos videmus qui sunt boni in iuuentute, tamen efficiuntur mali in senectute. Myrtus. n. habet fructus medicinales, sed tanto sunt meliores, quanto recentiores. Sic vere sæpe accidit ꝙ homines sunt meliores quādo sunt iuuenes & recentes, quam quando efficiuntur in ętate & tempore magis senes. Ideo plangendo dicebat Bern. in meditationibus. Cur inquit tanto desiderio appetimus vitam istam, in qua quanto plus viuimus, tanto magis peccamus? Non sic ergo, sed sint meliores & perfectiores prælati respectu subditorum, clerici respectu laicorum, antiqui respectu iuniorum.

Melchisedech. Nota ꝙ Melchisedech qui ad lit- A
teram fuit rex Salem, quæ postea fuit dicta Hierusalem, interpretatur rex iustus, aut rex pacificus, seu rex pacis, aut rex iustitiæ. Fuit autem rex & sacerdos, sicut ponitur Gen. 14. Et sicut dicitur ibidem, iste panem & vinū deo obtulit, & Abraham decimas dedit. Iste ergo s̄m Apostolū Hebræo. 7. Christū, qui figurauit, qui iustus & pacificus semper fuit, & qui rex & sacerdos ēt dictus fuit qui mundū regendo, & de regali progenie descendēdo, & panē & vinū in sacramento altaris offerendo, seq; pro nobis immolādo, regis & sacerdotis officio fuit functus. psal. Tu es sacerdos inæternum s̄m ordinem Melchisedech. Vel si vis, per istum intelligitur quilibet vir perfectus, qui. s. se & alios digne scit regere, & pro se & alijs præces & sacrificia bonorum operum immolare, & pacis & iustitiæ cultor esse, decimas offerre, & se etiam à cunctis superfluitatibus decimare. Hebręo. 7. Erat autem hic Melchisedech rex Salem, sacerdos dei summi. 1. Petr. 2. Vos estis genus electum, regale sacerdotium, & gens sancta &c.

Melodia. Vide vbi cantare & vbi sonus & vox.

Membra. Nota ꝙ cum membra sint partes corporis
constitutiuæ, hinc est ꝙ per membra pos- A
sunt intelligi partes quæ cōstituunt aliquod vniuersum. Cum igitur plura sint corpora spiritualia, videlicet Corpus

Beatorum,
Perfectorum,
Reproborum,
Meritorum.

Hinc est ꝙ plura possumus inuenire mēbra, videlicet superiora, & istæ sunt Angeli & beati, qui sunt mēbra ecclesiæ triumphātis. 1. Corin. 12. Posuit Christus membra vnū quodq; eorū in suo corpore sicuti voluit. ¶ Itē inferiora, & isti sunt homines perfecti, qui sunt mēbra ecclesiæ militātis de qbus. 1. Cor. 12. Corpus nō ē vnū mēbrū. ¶ Itē exteriora & ista sunt reprobi & dānati, qui sunt mēbra diaboli, de quib⁹. 1. Corin. 6. Tollēs ergo mēbra Christi, faciam mēbra meretricis. ¶ Itē membra interiora, & ista sunt animæ potentiæ, gratię & virtutes. Homo enim interior habet membra sua, videlicet

Caput intentionis.
Oculos discretionis.
Aures obedientiæ & subiectionis.
Linguam gratiarum actionis.
Nasum deuotionis.
Manus & brachia operationis.
Pectus meditationis.
Ventrem dilectionis.
Pedes affectionis.

Vnde de talibus mēbris potest dici illud. 1. Corint. 6. Membra nostra templum sunt spiritus sancti. Cum igitur (sicut patet ex præmissis) per membra possint intelligi Christi fideles, notandum ꝙ sicut membra corpori vniuntur, pariter cōnectunt, mutuo obsequūtur, officijs distinguūtur, sic vere Christi fideles Christo cōiunguntur ꝑ fidem & gratiæ

gratiæ vnitatem. Simul cõnectuntur per veræ amicitiæ charitatem. Sibi obsequuntur per mutuæ clementiæ bonitatem. A se distinguuntur per fortunæ transuariæ qualitatẽ. Dico igitur ꝙ ista membra Christi mystico corpori vniuntur. Et istã vnionẽ facit fides & gratia. vnde. 1. Cor. 12. Omnia membra corporis cum sint multa, vnũ corpus sunt. Quod tñ est contra peccatores, qui membra sunt paralytica. Et contra hæreticos & schismaticos, qui sunt membra abscissa. ¶ Item isti dicuntur membra, quia per charitatẽ inuicem connectuntur. vnde Rom. 12. Vnũ corpus multi sumus in Christo, singuli aũt alter alterius membra. Quod est contra discordes, inuidos & superbos, qui nullam habent inter se connexionẽ per charitatem, sed magis odium, inuidiã & contradictionem. Vnde Christus potest dicere illud Rom. 7. Video aliam legẽ in membris meis repugnantem legi mentis meæ. ¶ Item per pietatem inuicem obsequuntur, quia sicut dr̃. 1. Cor. 12. Pro se inuicem sollicita sunt membra. Siquidẽ aliquid patitur vnum membrũ, compatiuntur oĩa membra. Et si gloriatur vnũ membrum, gloriantur oĩa membra. Nullum. n. membrum est tam nobile, quin libenter iuuet quantumcunq; vile membrũ. Sic nullus debet esse tam diues, nobilis, vl etiã sanctus, quin compatiatur & condoleat, quin obsequatur & subueniat quibuscunq; malis & peruersis, vel etiam quantumcunq; miseris & egenis. ¶ Item per qualitatem inuicem distinguuntur, quia. s. sicut quodlibet membrum distinctum habet officium, & quodlibet contentum est officio sibi dato à natura ita ꝙ nullum ambit ad officiũ alterius acquirendum, sicut patet, quia manus nunquam appetit videre nec ambulare, nec pes audire, & sic de alijs, sic verè viri perfecti distinguuntur à Deo in diuersis officijs & gratiæ, & fortunæ, quia sicut dr̃. 1. Cor. 12. Vni datur sermo scientiæ, alij &c. Sequitur. Diuisiones gratiarum sunt, vnus aũt spiritus, diuidens singulis prout vult. Quantum etiã ad fortunam distincti sunt, quia vnus miles, alius clericus, alius diues, alius pauper. Quia sicut dr̃ Rom. 12. Omnia membra nostri corporis eundẽ actũ non habẽt. Et ideo nullus debet officium alterius ambire, sed gradu & statu proprio debet contentus esse, nec ad bonũ alterius anhelare, nec eidem in aliquo inuidere. Quod est contra illos qui cum sint vna sola persona, volunt tñ in Ecclesia constitui plura membra, vel membrorũ plurimorũ occupare officia. Quia si sint decani, non sufficit eis nisi etiam sint archidiaconi vel cantores. Si habent præbendã in vna, non sufficit nisi habeant in alia, ita ꝙ isti volunt fieri plura membra, vel membrorum plurium occupare officia. Isti deberent aduertere ad verba apostoli. 1. Cor. 12. Corpus non est vnum membrum, sed multa. Et sequitur. Si totum corpus oculus, vbi auditus? Si totus auditus, vbi odoratus? Nunc autem posuit Deus membra vnumquodq; in corpore suo sicut voluit. Et ista de membris sufficiant. De membris vero corporalibus quomodo debent seruari, occupari & mortificari, vide alibi.

A Memoria. Memini. Memento.

Memorari. Nota ꝙ memoria est potentia animæ per quã transacta & præterita recordamur. Accipitur. n. sæpissime pro consideratione & cogitatione rerũ absentium, occultarum & futurarum, sicut Eccl. 14. Memor esto quoniam mors nõ tardabit. Accipitur etiam memoria pro fama, sicut Eccl. 45. Hi sunt viri misericordiæ, quorum memoria in benedictione est. Quocunq; modo accipiatur, notare possumus ꝙ est memoria diuina & humana. Diuina memoria nunquam recipit obliuionẽ. Memor erit in sæculum testamenti sui. Psal. 110. Humana autem memoria patitur sæpe corruptionem Sap. 4. Erunt gementes, & memoria eorum peribit. Notemus ergo ꝙ in scriptura inuenitur quædam memoria quæ est

Petenda.
Timenda.
Tenenda.
Vitanda.

Memoria petenda est memoria diuinæ misericordiæ, de qua in Psal. Memento nostri dñe in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo. Memoria timenda est memoria iustitiæ, de qua in Psal. Ne memineris iniquitatum nostrarum. Memoria tenenda est memoria humanæ sapientiæ, de qua in Psal. Memor fui Dei, & delectatus sum. Memoria vitanda & dimittenda est memoria fraternæ iniuriæ, de

B qua Leui. 19. Non memoreris iniuriæ ciuium tuorũ. ¶ De bona ergo memoria humana dicamus ꝙ viri iusti debent habere memoriam præteritorum & etiam futurorum. Sicut. n. videmus, & Auicenna dicit, aliqua sunt animalia quæ sunt tenacis valde memoriæ, sicut est canis, equus, camelus (optime. n. recordantur vias per quas ierant, homines qui eis benefecerant, hospitia in quibus morari consueuerant, quia etiam canes de longinquis partibus solent ad hospitia redire, & viam per quam transierant memorari) sic verè charissimi, viri boni & perfecti debẽt habere fortem & tenacem memoriam, quia scilicet recordari debẽt de hospitio Paradisi qualiter inde per peccatum Adæ ceciderunt & exierunt. Apoca. 2. Memor esto vnde excideris. ¶ Item memorari debent viam totius vitæ suæ qualiter eam transierunt, & in quibus errauerũt, & in quibus profecerunt. Psal. Memor fui dierum antiquorũ. & Hier. 2. Vide vias tuas in conualle, scito quid feceris. ¶ Item memorari debet illos à quibus beneficia receperunt & habuerunt. vnde dicit Seneca. Hæc inter duos beneficij lex est, vt alter statim obliuiscatur dati, alter vero semper sit memor accepti. Et aduertamus ꝙ si volumus esse viri perfecti, tria sunt præcipue memoranda de Deo, tria de seipso, tria de alio. ¶ Primo quidẽ de Deo debemus memorari

Potentiam creatoris.
Clementiam redemptoris.
Iustitiam correctoris.

¶ Dico potentiam creatoris, quia scilicet mirabilia quæ facit Deus in mundi continua gubernatione, quæ faciet etiam in futuro iudicio in mundi renouatione, nunquam debent excidere à memoria cordis nostri. Psal. Memor ero ab initio mirabilium tuorum. & Eccles. 12. Memento creatoris tui &c. C
¶ Item clementiam redemptoris. Tormenta. n. quæ pro nobis in cruce sustinuit, gratia & gloria quam nobis in cruce obtinuit, magnum precium quod pro nobis exhibuit, semper debent à fidelibus memorari, & per compassionem & gratiarũ actionem iugi memoriæ commendari. Hebræo. 12. Recogitate eum qui talem in corpore suo sustinuit contradictionẽ. Filij enim Pellicani videntes matrem suam propter sui viuificationem vulneratam & sanguine diminutam, solent sibi dolorem ipsius memorari, & ipsam nutrire & consolari & concomitari. Quia. s. nunquam debet homo obliuisci sanguinem & vulnera matris suæ. s. Christi, quæ pro nobis viuificandis in cruce noscitur sustulisse. Thob. 4. Honorẽ exhibebis matri tuæ. Memor enim esse debes quæ & quanta pericula propter te perpessa sit. Solus enim aspectus sanguinis ad prælium animat Elephantes. Quia sola memoria sanguinis Christi ad prælian dum contra demones & vitia deuotos excitat & fideles. Et ideo Christus ad hoc inuitat. Threno. 4. Recordare paupertatis meæ. &c. & homo debet sibi dicere illud Psal. Memor fui tui super statum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuisti adiutor meus. & illud. Propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonij à monte modico. ¶ Item memoremur iustitiam correctoris, quia. s. semper debemus habere in memoria quanta est diuinæ iustitiæ seueritas, quanta est suorum iudiciorum obscuritas, quanta erit etiam suæ futuræ sententiæ auctoritas. Psal. Memorabor iustitiæ tuæ solius. De Aquila. n. legimus ꝙ aues aliæ die qua viderint vel audierint Aquilam roboantem, ipsius per totam diem taliter recordantur ꝙ præ timore eius ad prædam volare non audere dicuntur. Quia vere charissimi si memoriã aquilæ quæ est auis seuerissima. i. memoriã iustitiæ & seueritatis diuinæ in corde habuerimus, nunquam ad mala opera volabimus. Ideo consulitur Nez. 4. Domini Dei magni & terribilis mementote. Et sic patet ꝙ quantum ad Deum tria sunt memoranda, videlicet eius

Potentia creatiua.
Clementia redemptiua.
Iustitia correctiua,

¶ Secundo dico quantum ad nos, ꝙ sunt tria alia memoranda, videlicet Principium, Medium, & Finis. Hoc est dictu, carnis vilitas & conditio, quod. s. est principium vitæ. Vitæ prauitas & infectio, quod scilicet est mediũ. Mortis grauitas & afflictio, quod est finis. Memoremur igitur nostram vilitatem & conditionem, quia scilicet homo debet habere in memoria. Quam viliter generatus. Quam difficiliter nutritus. Quam fragiliter constitutus. Psal. Memorare quæ mea substantia, nunquid. n. vanè cõstituisti omnes filios hominũ? & Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Item memoremur nostram prauitatem, quia. s. debemus habere in memoria peccata quæ commisimus, qualiter ex his Deum offendimus, & qualiter paradisum amisimus, & infernũ acquisiuimus. Serpens enim habiturus copulam cum mustela, solet venenũ euomere, ipsum tamen postmodum resumere, & sibi intimare & incorporare. Sic verè serpentes. i. viri iusti qui sunt prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, ad hoc quòd cũ Christo per D

gratiam copulentur, necesse est q venenum peccatorum suorum per confessionem euomant & dimittant, ipsa tamen per recordationẽ debent resumere, & ventri iugis memoriæ commendare. Sapiens.n.Eccl.5. dicit de propitiatu peccatorũ. Noli esse sine metu. & Eccl. 11. In die bonorum non immemor sis malorum. ¶ Item memoremur mortis grauitatem. Semper.n. debemus habere in memoria mortem, s. quàm certa, quàm aspera, quam occulta. Mortis.n. memoria cõparatur cineri, qui est residuũ corporis resoluti. In lege.n. præcipitur q cineres animalium combustorum & in sacrificio consumptorum in sanctuario in loco mundo reponerentur, sicut præcipitur Leui. 1. Ad denotandum q in mundo loco conscientię nostræ semper debemus cineres nostrę resolutionis & mortis per memoriam reponere & habere. Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. & Ecclesi. 14. Memor esto quoniam mors non tardabit. & 28. Memento nouissimorum, & desine inimicari. Festina tempos, & memento finis. Eccles. 36. Et sic dico quòd memorare debemus, scilicet

Carnis conditionem & vilitatem.
Colpæ infectionem & prauitatem.
Mortis afflictionem & grauitatem.

E ¶ Tertio dico q quantum ad alios tria sunt etiam memoranda, videlicet.

Perfectio prædecessorum.
Damnatio malefactorum.
Affectio beneficiorum.

¶ Dico q memoranda est perfectio prædecessorũ, quia procul dubio bonitas & perfectio antiquorũ digna est ab oibus memorari, & ad eorum laudationem, & ad eorum imitationẽ, & ad nostrũ exemplum & informationem. 1. Macha. 2. Mementote operum patrum vestrorũ quæ fecerunt in generationibus suis. Et. 4. Mementote quomodo salui facti sunt patres vestri. Quia sicut dicitur in Psal. In memoria æterna erit iustus. Vt sic breuiter de memoria & fama cuiuslibet viri iusti dicatur illud Sap. 4. Immortalis est.n. memoria illius, quia apud Deũ nota est & apud homines. Cuius tamen contrarium est de malis, quorum memoria moritur cum eis. de quibus Eccl. 10. Disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum à terra. Et in Psal. Memoria eorum veterascet in inferno à gloria eorum. ¶ Item memoretur damnatio malefactorum, vt.s. exinde terreamur, ita quòd à similibus compescamur. vnde Luc. 17. Memores estote vxoris Loth. quæ scilicet propter inobedientiam conuersa fuit in statuam salis, sicut dicitur Gen. 19. Aliorum etiam quorumcunque afflictorum & tribulatorũ debemus recordari, & eis compati, & eos consolari, & maxime illorum qui sunt in purgatorio vel in quocunq; infortunio vel tormento, more Elephantum, qui casui sui socij compatiuntur, & eius infortunium memorantur. De quo Hebr. 13. Mementote vinctorum, tanquã ipsi pariter vincti. Item memoretur affectio benefactorum, sicut positum est supra exemplum de Cane, & sicut supra inuenies multa exempla de gratiarum actione. De quo Cant. 1. In odore vnguentorum tuorum curremus, memores vberũ tuorum super vinum. Et sic igitur patet quæ sunt illa quæ debemus in memoria gerere & tenere, vt sic quilibet dicat illud Thren. 3. Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea. Ista tamen sunt contra multos, qui rectè videntur memoriam amisisse, quia.s. non videntur recordari illorum quæ pertinẽt ad salutem. Sed de hoc vide supra & infra de obliuione. Vide etiã supra de aqua vel fonte, vbi ponitur de duobus fontibus Æthiopiæ, quorum aqua vnius potata inducit obliuionẽ,

F altera vero memoriam facit &c. ¶ Sed adhuc possumus breuiter adiungere quòd in Deo triplex est memoria scilicet memoria qua memoratur

Iniquorum, ad eorum damnationem.
Perfectorum, ad eorum saluationem.
Infirmorum, ad eorum consolationem.

Recordatur iniquorum dico, ad eorũ damnationem de qua Apoc. 16. Babylon magna venit in memoriã ante Deum. & in Psal. dr. In memoriam redeat iniquitas patrũ eius in conspectu Dei, & peccatũ matris eius non deleatur. ¶ Item memoratur bonorũ, ad eorũ consolationẽ & promotionẽ. Et sic dr in Psalm. Memento dñe Dauid &c. Et alibi. Memor esto verbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti. ¶ Item memoratur infirmorum ad eorum cõpassionem. Et sic petebat Dauid adiuuari allegando fragilitatem conditionis humanæ dicẽs in Psal. Memorare quæ mea substantia, nunquid.n. vanè constituisti filios hominum? & Iob. 7. Memento mei Deus, quia ventus est vita mea. Et hæc de memoria sufficiunt. Vide supra de cõsideratione, cogitatione, intellectu &c. & infra de recordari

Mens. Nota q mẽs qñq; accipitur pro anima, qñq; pro A corde, qñq; pro cogitatione, pro constantia, pro intentione. Et quia de omnibus istis est tractatum, idcirco intendo breuiter pertransire. Nota ergo hoc solummodo q.s. in scriptura inuenitur mens bona, & mens mala, vitiosa & virtuosa. De voluntate & conscientia bonorum possumus notare quòd boni & perfecti habent mentem

Timorosam.
Luminosam.
Amorosam.
Renouatam.
Eleuatam.
Humiliatam.
Adornatam.
Deo dicatam.

Dico ergo q viri perfecti habent mentem timorosam. vnde Deu. 5. Quis det talem eos habere mentem, vt timeant me? ¶ Item mentẽ luminosam. vnde Act. 10. Cecidit super Petrum mentis excessus, & vidit cęlũ apertum. ¶ Item mentẽ amorosam. vnde. 2. Paral. 29. Obtulit vniuersa multitudo mẽtem deuotam. ¶ Item dico q perfecti habent mentem renouatam. Ephes. 4. Renouamini spiritu mentis vestræ. ¶ Item mentem eleuatam. vnde in Psal. Beniamin adolescentulus in mentis excessu. ¶ Item mentẽ humiliatã. 1. Cor. 14. Orabo spiritu, orabo & mente. ¶ Item mentem virtutibus ornatam. vnde Mar. 5. & Lucæ. 8. dicitur quòd ipsi viderunt illum qui à demonio vexabatur, vestitum sedentem, & sanæ mentis. Vnde nota quòd ad hoc quòd homo habeat bonam mentem idest bonam animam & voluntatem, necessaria sunt tria, videlicet

Quod virtutum floribus vberius ornetur. Ideo dr vestitum.
Quod mũdanis fluctibus exterius priuetur. Ideo dr. Sedentẽ.
Quod à culparum sordibus interius mundetur. Ideo dr. Sanæ mentis. Ista.n. tria ad bonã mentem sunt necessaria, videlicet

Virtutibus florere.
Criminibus non sordere.
Tumultibus carere. i. in mũdi negotijs vltra quàm oporteat non hærere.

Teste.n. Seneca. Nemo ad bonã mentem peruenit occupatus. Et ista de bona mente sufficiãt. ¶ Sed adhuc dico quòd in scriptura fit mentio de mente malorum. Et sic nota quòd est inuenire mentem B

Cupidam & inflammatam.
Stolidam & immutatam.
Timidam & eneruatam.
Rapidam & effrenatam.
Solidam & induratam.
Turgidam & agitatam.
Fœtidam & inquinatam.
Ignaram & hebetatam.
Obscuram & excæcatam.
Non veram sed palliatam.

Dico q mali habent mentẽ inflammatam per cupiditatem. Et tales erãt illi qui concupierunt concupiscentiã in deserto, dicentes. Num. 11. Recordamur piscium quos comedebamus in Ægypto, in mentẽ nobis veniũt cucumeres & pepones, porri, cępæ, & allia. ¶ Itẽ mentẽ immutatam ad iniquitatem. De Salomone.n. df. 3. Reg. 11. Iratus est dñs Salomoni, eo q auersa esset mens eius à dño Deo Israel. ¶ Item mentẽ eneruatam per timiditatem, sicut de exercitu Holofernis dr Iudith. 15. q audita decolatione magistri sui fugit mens & consilium ab eis. ¶ Item mentẽ effrenatã ad rapacitatem. Prouer. 24. Ne æmuleris viros malos, quia rapinas meditatur mens eorũ. & 2. Macb. 11. Mente effrenatus in multitudine peditum confidebat. ¶ Item mentẽ induratam per immutabilitatem. Prouerb. 28. Qui mentis est duræ, corruet in malũ. ¶ Item mentẽ agitatam per curiositatem. Eccl. 2. Hæc est vanitas & cassa sollicitudo mentis ¶ Item mentem inquinatam per carnalitatem. ad Titum. 1. Polluta est eorũ mẽs & conscientia. ¶ Item mentẽ hebetatam per fatuitatẽ. Dan. 2. Mente confusus ignoro quid viderim. ¶ Item mentem excæcatam per obscuritatem. 2. Cor. 4. Deus huius sæculi excæcauit mentes infidelium. ¶ Item mentem palliatam per fallacitatem. vnde Prouer. 23. Comede & bibe dicet tibi, & mẽs ipsius non est tecũ. Ista igitur de bona & mala mente sufficiant gratia breuitatis. Si vis exempla, vide supra de corde, cõscientia, cogitatione, & infra de voluntate

Mensa. Cum mensa sit illud in quo hoies reficiuntur, A hinc est q moraliter per mensam possumus significare quicquid solet refectio denotare. Notemus ergo q mensa accipitur multipliciter. Est.n. mensa

Perfectorum. — Prima est mensa virtuosa.
Beatorum. — Secunda est mensa gloriosa.
Malignorum. — Tertia est mensa vitiosa.
Damnatorum. — Quarta est mensa dolorosa.

¶ Primo igitur dico quòd est mensa virorum perfectorum, & ista procul dubio quadrupliciter signat, s. Sacræ scripturæ conuiuationem.

conuiuationem. Eucharistiæ refectionem. Gratiæ nutritionẽ. Ecclesiasticæ substantiæ sustentationem. ¶ In mensa sacræ scripturæ proponuntur fercula scientiarum, & ibi ministratur fides, sapientia, studium, meditatio & discretio. Et de ista dicitur Prouer. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinũ, & posuit mensam. Scriptura. n. dicitur mensa sapientiæ, quæ pro certo est domus ad habitationem. Est vinum ad dulcem consolationem. Est mensa ad mentis recreationem. Et de ista mensa dicitur. 3. Regũ. 13. Cum sederet ad mensam, factus est
B sermo domini ad prophetam. ¶ In mensa Eucharistiæ proponuntur fercula miraculorum, & in ista mensa ministrãt, fides, deuotio, timor & reuerentia. Ista est illa mensa de qua dicitur Numeri. 4. Mensa propositionis inuoluẽt pallio hyacinthino. Mensa. n. sacramenti altaris est inuoluta pallio multorum accidentium, quę. s. sine subiecto in sacramento subsistunt, ita q ad istam mensam difficile est accedere, nisi nos ministra ipsius mensæ. s. fides salubriter introducat. Ista est mẽsa de qua dicitur Numer. 8. q mensa cum panibus propositionis semper ad aquilonem in tabernaculo ponebatur, candelabrum vero luminis ad austrum erigebatur. Quia procul dubio mensa Eucharistiæ in tabernaculo Ecclesiæ necessaria est in parte aquilonari. i. in statu aduersitatis, iuxta illud Psal. Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me. Candelabrũ vero discretionis necessariũ est in parte australi. i. in statu prosperitatis. Aduerte tamen q bona istius mensæ hodie deuorantur à tribus generibus hominum iniquorum, videlicet à viris

Pigris & desidiosis.
Immundis & luxuriosis.
Simoniacis & perniciosis.

Pigri igitur & desidiosi figurãtur Iudic. 1. vbi dicitur q sub mensa Adonibezeth qui interpretatur dominus fulgurans. 70. reges amputatis summitatibus pedum & manuũ reliquias colligebant. Quia pro certo charissimi hodie illi qui in mensa domini fulgurantis Christi colligunt reliquias ecclesiasticorum beneficiorum & bonorum, videntur amisisse summitatem pedum & manuum. i. excellẽtiam bonarum affectionum & bonarũ operationũ. Immundi & luxuriosi figurantur Dan. 14. vbi dicitur q sacerdotes per occultos meatus veniebant, & cũ pueris & vxoribus cibos qui apponebãtur in mensa Belis, quotidie consumebant. Quia. s. hodie mali ecclesiastici & luxuriosi bona mensæ Ecclesiæ consumunt, & exinde vxores. i. cõcubinas occultè nutriunt & reficiunt. Simoniaci vero & perniciosi figurantur in Iuda, qui quamuis dñm vendidisset, cum ipso tamen in mensa sua comedebat, sicut ipse dominus dicit Luc. 22. Ecce manus tradentis me mecum est in mẽsa. Tales ergo procul dubio bona mensæ Christi hodie comedũt & recipiunt, iuxta illud Mat. 15. Catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa domini sui. Compara istos catellis si vis. Sed pro certo boni & pauperes vix inde aliquid hodie accipiunt, quia sicut dr̃ Lucæ 16. Lazarus cupiebat saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. ¶ In mensa gratiæ propo-
C nuntur fercula virtutum atq; bonorum, & in ista ministrãt pietas, quæ panifera. Lætitia, quæ est pincerna. Deuotio quæ ministrat carnes corporis Christi, & sic de alijs. Et de hac potest dicere dño quilibet iustus illud. 2. Regũ. 19. Posuisti me seruum tuum inter conuiuas mensæ tuæ. Item & de ista potest dici illud. 4. Reg. 4. quod de cęnaculo Helisei dixit illa bona paupercula. Ponamus in eo lectulum & mensam, & sellam, & candelabrum. Quia pro certo in cęnaculo Christi quod est Ecclesia, inuenitur mensa. i. refectio gratiarum, in qua quidem est lectus munditiæ & puritatis, sella iustitiæ & æquitatis, candelabrum prudentiæ & veritatis. ¶ In mensa temporalis sustentationis seu ecclesiasticæ substantiæ proponuntur hodie fercula multorum temporalium bonorum. Et ideo ibi debet ministrare largitas & compassio ad proximum, humilitas & gratiarũ actio quantum ad Deum, parcitas, abstinentia & carnis maceratio quãtum ad seipsum. Et ideo cuilibet ecclesiastico potest dici illud Ezec. 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te. De ista præcipitur Eccl. 31. Super mensam magnam sedisti, non aperias super illam faucem tuam prior. s. ad bona Ecclesiæ deuastandum, ambiendum & acquirendũ. Recreemur ergo & satiemur in ista quadruplici mensa. s. in mensa Ecclesiasticæ sustentationis. Gratiæ & deuotionis. Eucharistiæ & sacramẽtalis communionis. Sacræ scripturæ & diuinæ lectionis. Ista est ergo quadruplex mensa virorum perfectorũ.
D ¶ Secundo dico q est mensa hominum beatorum, & ista est mensa æternæ fœlicitatis, vbi proponuntur tria principaliter fercula. s. Dilectio, Cognitio, Fruitio. Et nota q ista mensa est ordinis conuiuantium rectitudo, hominum ministrantiũ multitudo, ciborum affluentium plenitudo. Est dico ibi inter conuiuas ordinis rectitudo, quia. s. in ista mensa illi qui sunt moribus meliores, sunt in honoribus potiores. Quod bene figuratur in mensa Ioseph, vbi ipse fecit sedere fratres suos secundũ ordinem ætatis suæ, vnumquenq; secundum primogenita sua. ¶ Item est ibi ministrantium multitudo. Omnes. n. ministrant sibi mutuo ferculum charitatis. Est. n. ibi Deus sicut Imperator. Beata virgo sicut imperatrix. Angeli sicut seruientes. Patriarchæ sicut principes. Prophetæ sicut consiliarij & officiales. Apostoli & martyres sicut milites. Confessores & doctores sicut clerici & aduocati. Virgines sunt domicellæ. ¶ Item ibi est lætitia quæ tripudiat & lætatur, gaudium quod consolatur, gratiarum actio quæ modulatur, laus & tripudium quo tota societas recreatur. Ecce ergo quot milia milium ministrabant ei. Bene ergo dicitur. 3. Reg. 10. quòd regina Saba veniẽs ad Salomonem, cum vidisset ordines ministratium, & vestes, & cibos mensæ suæ, non habebat vltra spiritum præ stupore. Iterum dico q ibi est affluentium plenitudo & etiam longitudo. Lucæ. 22. Vt edatis & bibatis super mensam meã. & 2. Reg. 9. Tu comedes panẽ in mensa mea semper. Ista est igitur mensa hominum beatorum. ¶ Tertio dico q est mensa mundanæ
prosperitatis. Figurata per mensam Nabuchodonosor regis, E
à cuius cibis sancti pueri. s. Daniel & socij eius abstinuerunt, & sapientiores inuenti fuerunt & pulchriores, sicut dicitur Dan. 2. Ista est etiam mensa reginæ Iezabel, de qua prophetæ Baal fuerunt nutriti, qui tamen postea per Heliam interfecti sunt, sicut dicitur. 3. Reg. 18. Quia pro certo charissimi mensa prosperitatis mundanæ, in qua. s. præsunt hodie Nabuchodonosor qui interpretatur sedens in angustia, & Iezabel qui interpretatur fluens sanguine, hoc est dictu, auari qui cõtinuè per sollicitudines angustiantur, & deliciosi qui semper fluxui & sanguini carnalitatis subijciuntur, suos conuiuas faciũt per Heliam. i. à Deo per mortem æternam finaliter occidi. Illi vero qui de eius delicijs non curant, sunt spirituali pulchritudine & sapientia decorati. Et de tali mensa loquitur Psalm. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum. Talis. n. mensa est laqueus quo mali præmiantur, scandalum quo mali in infernum corruere compelluntur. Ista est ergo mensa hominum peccatorum. ¶ Quarto dico q est
mensa hominum damnatorum. Et istud nihil aliud est quàm F
illud triste conuiuium infernale vbi damnati pane doloris & aqua angustiæ satiantur, & vbi demones animabus hominum delectantur. de quo Ezech. 39. Dic omni volucri cœli & vniuersis auibus cunctisque bestijs terræ, conuenite, præparate, concurrite ad victimam meam quam ego immolo vobis. Carnes fortium terræ comedetis, & sanguinẽ principum terræ bibetis, arietum & agnorum & hircorum taurorumq; & altiliũ ac boum pinguium, & saturabimini super mensam meam de equo & equite forti, & de vniuersis viris bellatoribus, ait dominus Deus. Et aduerte quòd in ista mensa comedũtur & deuorantur multa genera peccatorum, videlicet homines

Cornuti per superbiam. Arietes.
Ignari per ignorantiam. Agnorum.
Fœtidi per luxuriam. Hircorum.
Elati per stultitiam. Taurorum.
Sublimes per præsumptionem. Altilium.
Molles per delectationem. Pinguium.
Potentes per iurisdictionem. Fortium.
Crudeles per furorem & turbationem. Bellatores inquit.

¶ Omnes. n. tales mali in mensa inferni demonibus exponuntur, & ab eis crudeliter corroduntur. Et sic patet quòd in sacra scriptura inuenitur. Mensa demoniorum. Mẽsa vitiorum. Mensa gloriosorum. Et mensa virtuosorum. Et hæc de mensa sufficiant gratia breuitatis.

Mensis. Cum mẽsis sit quædam certa & distincta pars temporis. s. duodecim pars anni, quæ mensis a A
mene quod est defectus dicitur, pro eo q in omni mense luna deficere comprobatur, & post defectum iterum renouatur, possumus notare q moraliter loquendo, mensis sumitur multis modis. Et sic dico q inuenitur mensis

Luctuosus & transitorius.
Virtuosus & meritorius.
Gaudiosus & saluatorius.
Fluctuosus & nugatorius.

Primus est mensis mortalis durationis. Secundus est mẽsis moralis pfectionis.

Vitiosus & damnatorius. Tertius est mensis
Dolorosus & afflictorius. vitalis saluationis.

Quartus est mensis mundialis possessionis. Quintus est mensis criminalis defectionis. Sextus est mensis infernalis damnationis. ¶ Primo ergo dico quod est dare mensem transitoriæ durationis, & sic mensis signat vitam præsentem quæ bene dicitur à defectu, quia pro certo multis defectibus est subiecta. Luna enim.i.humana natura de vno mense ad alium semper mutatur, in fine vero per mortem penitus obscuratur, & per terræ interpositionem, & in sepulchro absconsionem finaliter eclypsatur. Isti igitur menses durationis humanæ

In ingressu sunt maculosi.
In progressu sunt dolorosi.
In egressu sunt tenebrosi.

¶ De mense miserabilis ingressus dr Iob.39. Nunquid dinumerasti menses conceptus? Iste .n.est primus mensis noster.s.conceptus & introitus corporalis. Exod.12. Mensis ille vobis principiũ mensium, primus erit in mensibus anni. De quo ẽt optime potest exponi illud Num. 20. vbi dr quod filij Israel venerunt in desertũ Syn mense primo. Syn.n.interpretatur odiũ vel egrediens, quia.s.tunc dicit homo illud Iob.j. Nudus egressus sum de vtero matris meę, qñ.s. ipse ingreditur desertum huius mundi, & qñ ipse nascitur ad odium & ad rixam. De mense labilis progressus.i.vitæ humanæ decursu, qui.s.est secundus mensis & secundus punctus & medius vitæ huius, potest dici illud quod de diluuio dr Gen. 7. Mense secundo.17.die mensis rupti sunt oẽs fontes abyssi, & cataractę cœli apertę sunt, & factæ sunt pluuiæ super terrã. Et reuera in illo mẽse secũdo, hoc est dictu, in decursu & in progressu vitæ hoĩs, statim.s. quod transit septima dies mensis.i.septimus annus vitæ, incipiunt contra nos ruere cataractæ cœli.i. mũdi tribulationes, & rumpi & aperiri fontes abyssi.i.carnis tentationes, & fluere pluuiæ desuper.i prosperitatis mundanæ inundationes, quibus.s.arca Noe.i.arca corporis nostri diuersimodè fluctuat, & hinc inde se in incertũ sub hoc diluuio transportat. De mẽse vero flebilis egressus qui est tertius & vltimus, hoc est dictu de fine & termino vitæ huius dr Iob.14. Breues dies hoĩs sunt numerus mensiũ eius apud te est, constituisti terminos eius qui præteriri non poterunt. Et breuiter, mors est finis & exitus mensiũ vitæ nostræ, quia.s.sicut dr Iob 3. Noctem illã tenebrosus turbo possideat, nec computetur in diebus anni, nec numeretur in mensib⁹. Dicã ergo quod est dare

B mensem transitoriæ durationis. ¶ Secũdo dico quod est dare mensem meritoriæ perfectionis. Et sic dico quod vita & conditio viri iusti mẽsis dr, pro eo quod luna sua.i.interior cõsciẽtia, omissa antiqua mala conuersatione virtutibus iugiter renouatur, & per fidẽ appropinquata soli iustitiæ, sibi per gratiã desponsat. Iste .n.mensis habet.30.dies, qui cõstant ex denario ter ducto. Ad denotandũ quod tota vita perfecta constat ex denario decalogi ducto & cõpleto in ternario fidei trinitatis. De isto.n.denario dr figuratiue Gen.8. quod aquæ diluuij ibant & decrescebãt vsq; ad decimum mensem, decimo aũt mense apparuerunt cacumina montium. Aquæ.n.istę quæ submergunt omne viuũ in anima, signant peccata, quæ pro certo in homine iusto semper decrescunt & diminuuntur, quoadusq; decimus mensis.i.perfectio decalogi attingatur, & montiũ.i.virtutum cacumina in homine reuelentur. De ternario vero fidei trinitatis dr.2.Paral.31. quod filij captiuitatis mense tertio cęperunt aceruorũ iacere fundamenta, & mense.7.cõpleuerũt eos. Quia reuera fundamenta virtutum quæ mense tertio.i.in fide trinitatis ponuntur, in septimo mense, hoc est dictu, in septenario donorũ spiritussancti cõsummantur. De denario ergo cũ ternario supradicto dr. 2.Para.36. quod Ioacham (qui interpretatur dño præparatus) tribus mensibus regnauit in Hierusalem. Hic est ergo mẽsis meritoriæ perfectionis. Et si vis dic quõ sunt duodecim mẽses in anno, quia numerus duodenarius vniuersitatem signat. Et hoc quia constat ex septenario in se ducto, hoc est dictu, ex tribus & quatuor. Ter nanq; quatuor, vel quater tria sunt.12.& tamẽ tria & quatuor non sunt nisi septẽ. Septẽ vero secundũ Greg. in homelia vniuersitatem signat, eo quod oĩa temporalia septem diebus, sub septem planetis, & in septem climatibus currunt. Cum igitur duodenarius vniuersitatẽ significet, vt dictũ est, constat quod perfectio viri iusti duodecim virtutes.i.vniuersitatem virtutum in se continet, quæ.s.ipsum perficit atq; cõplet. Figura ad hoc Apoc.22. vbi dr. Ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ proferens fructus duodecim per mẽses singulos, & folia ligni ad sanitatem gentiũ. Lignum.n.vitæ est vir iustus, qui.s.ex vtraq; parte fluminis gratię, quæ partes sunt, fides & charitas, residet, qui per mẽses singulos.i.per singulas virtutes profert duodecim fructus.i.vniuersitatem bonorum fructuũ & operum, & folia ligni.i.vniuersitatem bonorum verborũ & documentorum, ad medela gẽtium.i.simplicium & peccatorũ. De istis aũt duodecim mensibus spiritualibus quõ particulariter possunt applicari duodecim anni mensibus visualibus.s.ianuario, februario &c. nimis esset longum, quia.s.ianuarius dr quia ianua est anni, vel etiã dictus a Deo iano, qui secũdũ paganos Deus erat initiorum, & depingitur cũ triplici vultu, sedens ad mensam, & comedens. Et potest significare baptismuũ, qui est ianua sacramentorum, & in quo est triplex vultus.i.fides trinitatis incipitur, & cibus & mensa diuinæ gratiæ abũdanter hauritur. In quo etiã sol capricornum dimittit, & aquariũ ingreditur. Quia per baptismum sol.i.mens humana à capricorno .i.à fętore peccatorum exuitur, aquario vero.i.aquæ materiali & puritati innocentiæ coniũgatur. Longum esset duodecim menses sic prosequi & moralizare, & maxime quia recordor me alias de duodecim mensibus mentionẽ fecisse. Et si vis vide in reductorio meo moral.li.5.c.5. vbi de mẽsib⁹ multis moraliter dixi. Iste est igitur mẽsis meritoriæ perfectionis, ad quẽ .s.optabat pertingere Iob, dicẽs.s.illud Iob.29. Quis mihi det vt sim iuxta menses pristinos, secundũ dies quibus Deus custodiebat me, qñ splendebat lucerna eius super caput meum, & quando secrete Deus erat in tabernaculo meo, quãdo erat omnipotens mecum, quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei? &c. Hic potes comprehendere multas particulares virtutes quas continent isti menses idest perfectionis status. Et nota si vis quõ vita & status perfectorum potest comparari mensi primo seu vno, quia credit diuinitatis vnitatem. Mensi secundo, quia credit in Christo naturæ dualitatem. Mensi tertio, quia credit in diuinis personarũ trinitatẽ. Mensi quarto, quia credit quatuor euãgeliorũ doctrinam & veritatem. Mensi quinto, quia credit.5.librorũ Moysi sanam interpretationem & claritatem. Mẽsi sexto, propter sex operum misericordiæ pietatem. Mensi septimo, quia continet septem sacramentorum syncæritatẽ. Mensi octauo, quia habet octonã beatitudinum præsentẽ fęlicitatẽ. Mensi nono, quia veneratur nouem ordinum Angelorum cõitatem. Mensi decimo, quia cõplet mandatorum decalogi firmitatem. Mensi duodecimo, quia continet duodecim articulorum credulitatẽ, & quia possidet oĩum virtutum vniuersitatẽ. Omnia ista possunt concordari, sed longum esset. Vndecimum.n.mensem non nominaui, quia vndenarius numerus signat vitium non virtutẽ. Signat.n.transgressionem decalogi, quia iste est primus numerus qui transgreditur denarium. Nam ciuitas Hierusalẽ anno vndecimo. Zedechiæ per regem Babylonis fuit captiuata, sicut Hier.39.dr. Patet ergo quod est dare mensem meritoriæ perfectionis. ¶ Tertio dico quod est dare mensem refectoriæ saluatio- C
nis, & iste est mẽsis.i.duratio vitæ æternæ & fœlicitatis supernæ, quæ dicitur mensis, à mansione vel à manẽdo, & non à defectu vel à fluendo. In isto.n.mense est vita perpetua quæ semper succedit, quies assidua quæ valde procedit, cera mellislua quæ nunquam recedit, & laus continua quæ semper accedit. De vitæ perpetuitate quam habet iste mensis, dr Esa.66. Sicut cœli noui & terra noua quæ ego facio stare corã me, (dicit dominus) sic stabit nomen vestrũ & semen vestrũ, & erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato. De quietis assiduitate vel tranquillitate dicitur Gene.8. Requieuit arca mense septimo. De conuiuij mellifluitate seu voluptate dici potest illud Nũ. 9. Faciant filij Israel Phase die decimo quarto mensis huius. De laudis continuitate & solennitate dicitur Leui. 23. Mense septimo festa celebrabitis. & Leuit.25. Clanges buccina mense septimo. De isto igitur potest dici illud.1.Macha.10. Induit se Ionathas stola sancta mense septimo & illud Iudith.16. Per tres mẽses gaudium hoc.i.victoriæ celebratum est. Tres.n.isti menses sunt beata visio, fruitio & tentio. Sic ergo patet quod est dare mensem refectoriæ saluationis. ¶ Quarto dico quod in malo significato est dare mensem nugatorię possessionis, & sic per mensem intelligo cursum & durationẽ mundanæ prosperitatis & possessionis. Iste.n.status proprie mensis dicitur, eo quod plurimis defectibus & vanitatibus subiugatur. vnde de talibus mensibus dicitur Iob.7. Et ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas ennumeraui mihi &c. Aduerte autẽ quomodo status mundi est vacuus & laboriosus. Iste est ergo mensis nugatoriæ possessionis. ¶ Quinto vero dico quòd est dare
D mensem damnatoriæ defectionis. Et iste est status peccati,
vbi pro

vbi pro certo multi ſunt defectus & magni, q.a.ſ.luna.i.anima ibidẽ deficit,& à lumine diuinæ gratiæ tenebreſcit. Vnde nota q̃ iſte eſt menſis tenebroſus & plenus ignorãtia,menſis lubricoſus & plenus immunditia,menſis ingluuioſus & plenus gaſtrimargia. Quod in iſto menſe abundet obſcuritas ignorantię, patet Iob.3.in illo verbo prædicto. Noctem illam tenebroſus turbo poſsideat,non computetur in diebus,nec numeretur in menſibus.¶ Item q̃ abundet ibi carnalitas & immunditia,patet Leui.15.vbi dicitur q̃ mulier quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, omnis quæ tetigerit eam, immundus erit. ¶ Item q̃ abundet ibi voracitas, patet Nume.11.Vt det vobis dominus carnes, vt comedatis nõ vno die &c.ſed vſq; ad menſem dierum, donec exeant per nares veſtras, & conuertantur in nauſeam. Iſte eſt ergo menſis corruptoriæ infectionis.¶ Sexto vero dico q̃ eſt dare mẽſem afflictoriæ damnationis,& iſte nihil aliud eſt quàm ſtatus & conditio damnatorum, de quo dicitur Ozeæ.5. In domino præuaricati ſunt, quia filios alienos genuerunt, & ideo deuorabit eos menſis cum partibus ſuis. Sequitur. Vlulare in Bethauen. Illi.n.qui à domino recedentes, cum carne, mundo, vel demone fornicantur, ita q̃ filios alienos ideſt peccata & mala opera per eos generantur, à menſe iſto.i.à damnatione æterna perpetuo deuorantur, ita q̃ vlulare & deſperare coguntur. Patet igitur q̃ eſt dare diuerſos menſes ideſt diuerſos ſtatus tam bonos quàm malos, videlicet Infernalem & damnatorium. Criminalem & defectoriũ. Mundialem & nugatorium, Supernalem & ſaluatorium. Virtualem & meritorium. Naturalem & tranſitorium. Et hæc de menſe ſufficiant.

A **Mentiri.Mendacium.** Mẽdax. Nota quòd mendacium eſt vitium linguæ à mentis rectitudine deuiationis. Eſt.n.mentiri idẽ quod contra mentem ire. Et eſt mendacium vitium per quod illud quod non eſt ens, fingitur eſſe ens, illud quod eſt falſum, dr̃ eſſe verum, illud quod non habet exiſtentiam, tñ habet apparentiam. Et ideo poſſumus notare q̃ mendacium ſignat

Vanitatem mundanæ ſucceſsionis.
Prauitatem humanæ conditionis.
Falſitatem proteruæ locutionis.

¶ Mendacium ergo accipitur pro mundana proſperitate. Omnia.n.quæ in mundo ſunt, dicuntur propriè mendacia, ſicut oẽs delicię. Vnum.n.eſſe creduntur, & aliud inueniuntur. Vnum promittunt, & aliud reddunt. De mendacitate.n.honorum patet, quia.ſ.illi qui in honoribus conſtituuntur, vbi ſecuriſsimi eſſe creduntur, ſæpius ad magnũ infortuniũ detrahuntur. Iſti igitur honores ſunt mendaces, quia.ſ.longitudinẽ quã promittebant, non reddunt. Et ideo de mendacitate honorum loquitur Hie.3. Verè mendaces erant colles. De mendacitate diuitiarum dr̃ Hier.16. Verè mendaciũ poſſederũt patres veſtri. & Abacuc.3. Mentietur opus oliuæ, & arua non afferẽt cibum. De mendacitate vero diuitiarum dr̃ Ozeæ.10. Comediſtis frugem mendacij. & Ozeæ.9. dicitur. Torcular non paſcet eos, & vinum mentietur eis. Et ſic patet q̃uo mendacium ſignat mundanam proſperitatem. ¶ Deinde dico q̃ mendaciũ ſignat humanam fragilitatem, & ſic Dauid loquitur in Pſal. dicens. Ego dixi in exceſſu meo omnis homo mendax. Mendax.n.eſt humana conditio, quia quamuis videatur aliquid apparere, tamen in veritate nihil eſt, ſicut dicitur Iob.7. Parce mihi domine, nihil.n.ſunt dies mei. Ideo de Deo qui non eſt talis conditionis, dicitur Nume.23. Et Balaam dixit, non eſt Deus ſicut homo, vt mentiatur.¶ Deni q; dico q̃ mendacium ſignat doloſam loquacitatem. Et ſic mendacium ſumitur pro verbo falſo & contra conſcientiam dicto. ſed quia ſupra ſatis dictum eſt de locutione, ideo parum intendo dicere quo ad præſens.

B ¶ Notemus ergo breuiter quòd vir mendax

Demonem imitatur.
Deo contrariatur.
Sibimet aduerſatur.
Bonis inimicatur.
Inferno dedicatur.
Paradiſo priuatur.

Primo ergo dico q̃ mendaciũ facit poſſeſſorem ſuum demonem imitari. Primum.n.mendacium fuit dictum à demone, & fuit dictũ in Paradiſo, & fuit dictum in ſpecie ſerpẽtis, quod fuit qñ Adam & Euæ in Paradiſo dixit. Nequaquam moriemini, ſed eritis ſicut dij. ſicut dr̃ Gene.3. Qui quidem ſerpens ſecundum Ioſephum, vultum virgineum dr̃ habuiſſe. Huic igitur ſimiles ſunt mendaces, qui.ſ.in Paradiſo Dei.i.in regione vel Eccleſia non ceſſant mendacia ſeminare, & vt eis melius credatur, ſolent ſe in ſerpentes.i.in viros prudentes, virgineos & ſimplices transformare, vt ſic alij decipiantur, & vt ipſorũ mendacia minus ab alijs cognoſcantur. Solet igitur vir mendax demonem imitari. vnde Ioan.8. Mendaciũ inquit ex proprijs loquitur, quia mendax eſt, & pater eius. ¶ Secundo dico q̃ mendacium ſolet Deo contrariari. Res.n.dicitur alteri contraria quando vendicat contrariam formam, & ideo quia forma & proprietas eſſentialis ipſius Dei eſt veritas, ſicut ipſe dicit Ioan.14. Ego ſum via, veritas, & vita, forma vero & proprietas talium eſt mendacium (vnde de eis dicitur Ozeæ. 10. Ferietis fœdus cum mendacio) exinde dico q̃ Deo ſunt contrarij, & ab eo in omnibus diuerſi. Vnde Iacob.3. Nolite mendaces fieri aduerſus veritatem. ¶ Tertio dico q̃ ſolent ſibimet aduerſari. Conſtat.n.q̃ homo ſibimet aduerſatur, inquantum.ſ.contra conſcientiã propriam mendacium operatur. Et ideo mendaciũ videtur peccatũ contra naturam, quia.ſ.alia peccata fiunt conſcientia conſentiente, iſtud vero conſcientia repugnante. Et ideo mentiri eſt contra mentẽ ire. In ſignũ cuius cũ illi diuiſi fuerunt qui Suſannã accuſauerant, Daniel ſeni mendaci dixit Dan.13. Rectè inquit mentitus es in caput tuum. Et ecce Angelus dñi accepta ab eo ſnia, ſcindet te per mediũ. Et ideo ſicut ſecundũ ſniam ſaluatoris (Matt.12.) omne regnũ in ſe diuiſum deſolabitur, ſic vt cõiter viri mendaces ſolent deſolati & miſeri & pauperes inueniri. Iſti.n.à Deo vilipendũtur, à mundo vituperantur, pauperes efficiuntur. A Deo dico contemnũtur, quia ſicut dr̃ Prouer.12. Abominationes ſunt Deo labia mendacia. A mundo etiã abominantur. Prouer.13. Verbum mendax iuſtus deteſtabitur. Pauperes etiã efficiuntur vt cõiter. Vnde etia de mendace põt dici illud Ozeę.12. Tota die mẽdaciũ & vaſtitatẽ multiplicat. Sic ergo patet q̃uo viri mendaces ſolent ſibimet aduerſari.¶ Quarto dico q̃ ipſi ſolent bonis inimicari. C Mendaces.n.ſunt inimici bonorũ, tum quia fidẽ eis non ſeruant, tum etiã quia eos fallunt, decipiunt & defraudant. Serpẽs.n.à quo proceſsit primũ mendaciũ, ſicut dicitur Gen.3. ratione venenoſitatis ſuæ eſt totius humani generis inimicus. Vnde etiã dictũ ſibi fuit ibidem, Inimicitias ponam inter te & mulierẽ, & ſemen tuũ & ſemen illius. Sic verè viri mendaces ratione ſuæ tortuoſę & ſerpẽtinę fallacitatis & rõne ſuæ venenoſæ & pernicioſæ iniquitatis ſunt bonorũ inimici, & eorundem contrarij & nociui. Vnde Dauid in Pſalm. Filij alieni mentiti ſunt mihi. Filij alieni inueterati ſunt, & claudicauerũt à ſemitis ſuis. Mendaces.n.dicuntur filij alieni, quia à Deo reputantur. Dicuntur inueterati, quia in malo habituantur. Dicuntur etiã claudicare, quia in vero nõ radicantur. A Deo igitur repudiantur, quia.ſ.filij ſunt alieni, & per cõſequens tanquã ſpurij in hæreditate Paradiſi nihil habebũt, quia ſicut dr̃ in Pſal. Ipſe perdet oẽs qui loquũtur mendaciũ.¶ Item in malo habituantur.ſ.quia inueterati dicuntur. ideo vni illorũ ſenũ mendaciũ dr̃ Dan.13. Inueterate dierũ malorũ &c. Et bene inueterate, quia pro certo mendaciũ ſi aſſueſcitur, ſtatim in conſuetudinẽ vertitur. ita q̃ vix ab ipſo reſilitur. vnde Greg. Aſsiduitas peccandi in naturã cõuertitur. Suauis.n.eſt homini panis mendacij, ſicut dr̃ Prouer.20. Quod vtiq; eſt valde malũ, quia ſicut dr̃ Eccl.7. Noli velle mẽtiri omne mẽdaciũ, aſsiduitas.n.ipſius non eſt bona, quia ſicut dr̃ Eccleſ.20. Potior fur q̃ aſsiduitas viri mendacis. Itẽ in vero non radicantur. Ideo dicuntur claudicare, quia.ſ.tales ſemper ſunt duplices. Mendaciũ.n.ſemper claudicat & titubat. Nunc.n.dicunt vnũ, nunc aliud. ideo dr̃ talibus. 3.Reg.18. Vſquequo claudicatis in duas partes? &c. Patet igitur quomodo tales ſolẽt bonis inimicari. ¶ Quinto dico q̃ ipſi ſolent inferno dedicari. ſimile.n.attrahit ſibi ſimile. Et quia iſti ſimiles ſunt demonibus qui ſuper oĩa ſunt mendaces, hinc eſt q̃ ad eos debẽt attrahi, & cũ eis in infernali carcere mancipari. Os.n.quod mentitur, occidit aĩam, ſicut dr̃ Sap.1. Et ideo ſicut dr̃ Apoc.21. Omnibus mendacib[us] pars illorũ erit in ſtagno ignis.¶ Sexto vero dico q̃ tales Paradiſo priuantur. vnde de ciuitate Paradiſi dicitur Apoc.21. Nõ intrabit inquit in illam aliquid coinquinatũ, aut faciens mendacium. Et ibidem.22. Foris inquit canes & venefici, & omnis qui amat & facit mendacium. Et hæc de mendacio ſufficiant. vide ſupra de duplicitate, de dolo, de loqui &c.

Merces. Cũ merces ſeu præmiũ ſit illud ſalariũ quod datur alicui pro labore, & quo merita hoĩum A cõpenſantur, ſiue bonum fuerit ſiue malũ, iuxta illud Rom.4. Ei autem qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundũ debitum. hinc eſt q̃ ſecundũ q̃ hoĩes diuerſimodè operãtur, poſſunt diuerſæ mercedes diſtingui. Meritũ.n.præcedit præmiũ ſicut flos pręcedit fructum. Et quia igitur

quidam mereotur premiari temporaliter, quidam trucidari æternaliter, quidam coronari spiritualiter, hinc est quòd triplicem mercedem possumus in scriptura inuenire. Ibi enim fit mentio de mercede

Mundanæ prosperitatis. — Mundi.n.prosperitas est merces hominum peccatorū. Diuinitatis.n.bonitas tata q̃ nō patitur vtroq; sæculo priuari.
Æternæ pœnalitatis.
Supernæ fœlicitatis.

Et quia contingit malos quandoque bona facere, solet eis Deus mundi bona pro tali mercede & salario distribuere, sicut habemus exemplum de Nabuchodonosor q̃ quia Dei seruiebat voluntati, ciuitatem & regnum Tyri spoliando & destruendo, dedit ei dominus terram & regnum Ægypti pro mercede, sicut dicitur Eze.29. vbi dicitur. Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum. Omne caput decaluatum, & omnis humerus depilatus est, & merces non est reddita ei, nec exercitui eius. propter hoc inquit dabo ei terrā Ægypti &c. Et erit merces exercitui eius. Illud idem etiā videmus de hypocritis, qui quia aliqua bona faciunt quāuis non bona intentione, idcirco hic recipiunt mercedem suā, videlicet famam & gloriam temporalem, sicut dicitur Matth. 6. De tali ergo malorum mercede possumus notare quòd ista datur videlicet

Mundanæ gloriæ dilectoris. — Mercedem igitur istā recipiunt mundanæ gloriæ dilectores.
Carnis spurcitiæ sectatoribus.
Culpæ simoniæ professoribus.

Vnde mundo potest dici illud Ezech.16. Tu aūt dedisti mercedem amatoribus tuis. ¶ Item ipsam recipiunt carnis spurcitię sectatores. vnde Ezec.16. dicitur. Meretricibus dantur mercedes. ¶ Item recipiunt culpæ simoniæ sectatores. Michcæ.3. Principes eius in muneribus iudicabant, sacerdotes eius in mercede docebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant. & Iudic.18. Mercede conduxit me vt sim ei sacerdos. Et sic patet q̃ mundi prosperitas est merces hominum peccatorum. ¶ Secundo dico q̃ inferni pœnalitas est merces hominum damnatorum. Pro malis.n. meritis quæ in hoc sæculo habuerunt, redditur eis finaliter talis merces. De quibus.2. Para.2. In corruptione sua peribunt, iniustitiæ mercedem percipientes. & Hebræ.2. dicitur. Omnis præuaricatio & inobedientia accepit iustam mercedis retributionem &c. ¶ Tertio dico q̃ Paradisi fœlicitas est merces hominum beatorum. Sicut.n. dicitur Mat.10. & 1.Tim.5. Dignus est mercenarius mercede sua. & ideo quia iusti in hoc mundo non cessant operari & in virtutibus laborare, dignū est & iustum q̃ in Paradiso præmietur, & q̃ merces æternæ gloriæ eis detur. & ideo dicitur Sap.10. Reddet Deus mercedem laborū sanctorum suorum, & deducet eos in via mirabili, & fiet illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. Ista.n. merces dr̄ via mirabilis, quia ibi cessat deuium erroris. Dicitur velamentum diei, quia ista tollit tędium ardoris. Dicitur etiam lux stellarum, quia ista confert gaudium splendoris. Sed nota q̃ dicit. Reddet Deus mercedem, & loquitur in tēpore futuro, ad denotandum q̃ sancti recipiunt mercedem laborum nō hic, sed alibi, non nunc, sed postea, non in tempore præsenti, sed in tempore futuro vel sequenti. Allium.n. hoc habet proprium, q̃ anno quo plantatur nunquam producit semen, sed anno secūdo vel sequenti. Sic procul dubio viri iusti dum durat annus vitæ præsen..is, nunquam acquirēt illud semē mercedis æternæ qd̄ colligitur in viridario Paradisi, sed pro certo anno sequenti.i. tempore vitæ futuræ ipsi semen æternæ gloriæ producent, & ipsum recipient & educent. Tunc.n. dabit Deus semen quęrenti, & panem comedenti, sicut dicitur Esa.55. & Iob.5. Multiplex erit semen tuum, & ingredieris in abundantia sepulchrū. De tali ergo mercede quam boni in futuro percipient, dicitur Matt.20. Voca operarios, & redde illis mercedem. Merces.n. non reddit operarijs in mane, sed in sero. Sic gloria æterna nō conceditur in præsenti tempore, sed in futuro. Et ideo sicut ad finem vt operarij melius operentur, merces eis à procuratore promittitur in fine dari, vt ad bene operandum & laborandum ipsos valeat confortare & animare, (teste.n. Greg. Consideratio præmij minuit vim flagelli) sic etiam ad alliciendum discipulos suos dicebat dominus. Merces vestra copiosa est in coelis. Matthæ.5. ¶ Vbi aduerte q̃ ista merces contra defectus mundanæ prosperitatis tres habet proprietates. Habet.n. indefectibilem firmitatem, quia vestra, & per consequens vobis debet remanere. It. exaustibilem bonitatem, quia copiosa. Incomparabilem dignitatem, quia in cęlis. Ista.n. tria non possunt dici de mercede mundanæ prosperitatis, quia pro certo ista cito deficit, ideo non potest dici vestra. Nulli sufficit, ideo non potest dici copiosa. Malos efficit, ideo non potest dici esse in coelis. Dico q̃ ista merces habet firmitatem indefectibilē, & hoc ostenditur cum dicitur. vestra. Ista.n. pronomina meus, tuus, suus, noster & vester, sunt pronomina possessiua, signant enim possessionem & proprietatem. Et ideo proprie illud dicitur esse alicuius, quod ad ipsum & non ad alium pertinet, & quod ad nullum alium noscitur pertinere, sed cum ipso solet iugiter remanere, alias si repetitio ad alterum pertineret, & si ad voluntatem alterius auferetur, non esse suum sed alterius censeretur. Sic est autem de mercede ęternæ gloriæ. Ista.n. semel habita, amplius auferri non potest, iuxta illud Eccl.2. Qui timetis Deum, credite illi, & non euacuabitur merces vestra. Et ista vestra proprie potest dici, quam.s. nullus potest repetere vel auferre. Gaudium.n. vestrum nemo tollet à vobis. Ioan.16. contrarium vero est de mercede bonorum temporalium. Illa .n. non sunt nostra, sed aliena. Aliunde.n. veniunt, & ab alijs auferuntur. Fortuna.n. ipsa nobis concedit, & ipsa à nobis tollit. Si.n. nostra essent, nunquam aliquando nobis deessent. Et ideo narrat Seneca epistola.9. de Stilbone philosopho qui incēdio perdidit omnia bona, qui requisitus quare nō doleret. Respondit. nihil inquit perdidi, quia illa quæ perdita sunt, non erant mea. Fortuna enim mutuo mihi dederat, & nunc ea recipit. Quicquid vero meum erat, mecum habeo.s. naturam, scientiam, & virtutes. Et ideo de imperseuerantia istius mercedis dicitur figuraliter Gen.31. Mutasti mercedem meam.10. vicibus. Sicut.n. dicitur ibidem, Laban dabat Iacob pro mercede greges albos, tandem vero mutabat ei mercedem, & dabat ei greges varios seu nigros, ita quòd mercedem suam.10. vicibus sic mutauit. Laban autem qui interpretatur candidus signat mundum, cuius candor & pulchritudo disgregat & destruit visum mentis. Iste ergo seruitoribus suis mutat mercedem, nunc.n. dat nigra, nunc alba, nunc prospera, & nunc aduersa, quia procul dubio nulla est firmitas aut stabilitas in mercede Laban.i. in salario bonorum terrenorum. Sed econtra fit de mercede bonorum quæ reddetur in gloria, quia ista est perpetua & ęterna. vnde Eccle.18. Non verearis iustificari vsque ad mortem, quoniam merces Dei viuet in ęternum. Vestra inquit. Ecclesi.51. Operamini opus vestrum, & dabit mercedem suam in tempore suo. Ista ergo habet firmitatem indefectibilem. Vestra inquit. ¶ Deinde dico quòd ista habet bonitatem inexhaustibilem. Copiosa inquit. Magnus.n. dominus debet dare magnam mercedem. Res.n. quanto maior, tanto abundantius se diffundit. Et ideo quia Deus est infinitus, mercedē tribuit infinitam, videlicet semetipsum. vnde Genes.15. Noli timere Abraham, quia ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Talis autem non est merces mundanę prosperitatis. Ista.n. non est copiosa, sed defectuosa. Ista.n. Alexandro non potuit sufficere, sed postquam totum mundū subegit, quæsiuit verum esset aliquis alius mundus quàm iste, quem adhuc posset acquirere. De quo dixit quidam philosopus qui respondeat regi super ista quęstione. Huic inquit huius mundi habitatio angusta fuit, quę omnibus dijs sufficit. Non sic autem merces Paradisi, quia illa est copiosa omnibus & sufficiens, nulli deficiens. De quo in epistola.2. Ioan. Videte vosmetipsos vt mercedem plenam accipiatis. Copiosa ergo. Ideo quilibet beatus potest dicere illud Act.22. Circumfulsit me lux copiosa. Habet igitur ista merces bonitatem inexhaustibilem. ¶ Deinque dico quòd habet dignitatem incomparabilem. In coelis inquit. Merces enim reputatur dignior & nobilior quando datur in loco nobiliori, à domino potentiori, personę melius meritè & meliori. Quia ergo merces Paradisi consueuit dari melioribus & non peioribus, in loco supremo & non in infimo, à rege potente & non indigente, bene dico quòd ista merces digna & nobilis potest dici. In coelis ergo, non.s. in terris, vbi.s. est totum contrarium, quia videlicet non nobilis rex, sed vnus rusticus dat istam mercedem.s. mundus, qui vilis potest dici & rusticus, & ideo nullus rex nobilis debet istam aliquid reputare. Istam etiā dat non melioribus sed potius vilioribus personis & deterioribꝰ, & hoc nō superius in loco gaudioso & nobili, sed inferius in loco luctuoso & miserabili. Hęc est.n. merces iniquitatis, de qua dicitur Actu.1. q̃ Iudas possedit agrū de mercede iniquitatis, & suspēsus crepuit medius. Sed non sic illa, quia illa datur bonis, & à bono, & in loco bono. In coelis inquit. Luc.6. Ecce enim inquit, merces vestra multa

est in

est in cœlis. Sic igit̃ patet ꝙ ista merces est nobilis, quia in cœlis. Est fertilis, quia copiosa. Est stabilis, quia vera. Et hæc de mercede seu præmio sufficiant. Vide supra de gloria, de beatitudine, & in alijs multis titu. vbi fit meotio de gloria Paradisi, & per exépla, figuras & auctoritates quæ sunt ibi, poteris tria prędicta membra fortificare & probare. s. æternę mercedis seu gloriæ stabilitatem, fertilitatem, & nobilitatem.

A **Meretrix.** Nota ꝙ meretris in scriptura moraliter loquendo, signat omne illud quod blandiendo decipit atq; nocet. Et ideo proprie meretrix signat. s.

Hostis cauillationem.
Carnis delectationem.
Mundi defraudationem.
¶ Ista enim tria. s.
Mundus
Caro
Demonia

Solét more meretricio primo offerre plurima blandimenta, in fine vero grauia nocuméta inferunt. Istæ. n. sunt illæ tres meretrices sorores de quibus loquitur Isido. quarũ vna lyra, altera tibia, altera voce cãtabant, & cantu suo hoĩes alliciebant, & tandem ad paupertatem deducebant. Et ideo secundũ eundum fictę fuerunt fuisse volucres & virgines mixtæ, syrenæ dictæ, quæ cantu suo nauigantes sopiebant, & ad periculũ pertrahebant. Istæ ergo meretrices significant tres prædictos hostes. s. mundũ, carnẽ, & demonia. Quilibet. n. istorum cantat nobis mortiferã cantilenã quam cantauit ille Lucifer, qui primus dixit. Ascendam super altitudinem nubiũ. Esa. 14. ¶ Prima ergo signat mundum, qui cum cithara bonorũ temporalium, quæ. s. more citharæ vana sunt atq; sicca, nobis facit vnã cantilenam auaritiæ, amorẽ. s. temporaliũ suggerendo. Et ideo illa figuratur in ciuitate Tyri, quæ interpretatur angustia, signans mundũ, qui semper est in angustia & labore, de qua dr̃ Esa. 23. Erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume citharã, circui ciuitatẽ meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticũ, vt memoria sit tui. ¶ Secunda meretrix signat diabolum. Ista. n. portat tibiã, quod est instrumentum altè sonans, & signat altitudinem dignitatũ huius mundi. Mediante. n. isto instrumento diabolus cãtat nobis vnam cantilenam superbiæ, sicut de primo Angelo Lucifero dictum est, vel. s. mundi dignitates & eminentias suggerendo & offerendo. Et ista figuratur in meretrice Apoc. 17. quę super bestiam coccineam sedebat, quæ auro & argento ornata erat, & erat ebria sanguine martyrũ Iesu &c. omitto, quia lon-
B gum esset exponere. Vide eam alibi. ¶ Tertia meretrix signat carnem. Ista. n. nõ vtitur alio instrumẽto quàm voce propria. Suæ. n. proprię suggestiones & delectationes sufficiunt pro instrumento. Illis. n. mediantibus ipsa cãtat cantilenã luxuriæ, carnis delicias proferendo. Figurata in meretrice Dalila, quæ ita sciuit cantare & suggerere, ꝙ Sãsonem fortissimum super genua sua fecit dormire, & tandem eum totondit, & ipsum incarcerandum & excęcandum tradidit Philisteis. Quia. s. caro hominẽ primo facit in delicijs obdormire, ipsumq; cesarie virtutum priuat, & Philisteis. i. demonibus eum tradit, à quibus per malã consuetudinem incarceratur, & per obstinationẽ excœcatur. Sicut. n. dicitur Prouer. 5. Fauus distillans labia meretricis & nitidius oleo guttur eius, nouissima vero illius amara velut absynthium, & acuta quasi gladius biceps. Istæ igitur tres sorores in mari huius mundi diuersimodè solent cantare, & nauigantes peccatores & viatores ad mortis æternæ periculum inuitant. Istis autem meretricibus prohibentur viri ecclesiastici nubere, sicut dicitur Leui. 21. vbi de Sacerdote loquẽs dixit sic. Sordidam atq; meretricem non accipiet vxorem, sed puellam virginẽ de populo suo, quia. s. meretricẽ fastidiosam & ornatam. i. peccatum superbiæ, meretricem etiam quæ non quærit nisi proprium lucrum. i. peccatum auaritiæ, meretricẽ insuper quæ non quærit nisi propriam delectationem. i. peccatum luxuriæ, non debet sibi sacerdos. i. vir ecclesiasticus matrimonialiter coniungere, sed puellam de populo suo. i. puram, & sanctam conscientiam, seu pœnitentiam & continentiã sibi debet iugaliter copulare. Quod est cõtra multos filios prodigos. i. malos ecclesiasticos, figuratos in illo filio prodigo Luc. 15. qui deuorauit substantiam suã cum meretricibus viuendo luxuriose. Quia pro certo multi sunt in Ecclesia qui relicto Deo patre, substantiam gratię quam in baptismo receperunt, viuendo cũ prædictis tribus meretricibus dilapidant & consumũt. Quia iam procul dubio videtur verificatum illud. 2. Mach. 6. vbi dicitur ꝙ templum luxuria & comessationibus erat plenum, & scortantium cum meretricibus. Sic ergo patet quomodo meretrix signat triplex peccatum. s.

Superbiæ.
Auaritiæ.
Et luxuriæ.
Vel tres hostes. s.
Mundum
Carnem
Et demonem.

Et sic etiam si vis falsos amicos potes meretricibus cõparare. Applaudunt. n. & non quærunt nisi propriũ lucrum, & durat amor ipsorum non longius nisi quandiu lucrum durauerit. Sed de hoc vide supra vbi ponitur figura de Dalila &c. ¶ Item de meretricibus inquantum sumitur pro mala muliere, vide infra de muliere in illis inuectionibus & in titulis vbi in tabula inuenies de luxuria mentionem.

Meridies. Nota ꝙ meridies est illa hora in qua sol est in medio firmamenti. Et ideo dicit̃ meridies sicut media dies, vel clara dies. Æqualiter enim distat à principio diei & à fine. Est. n. meridies hora diei cæteris clarior, cæteris æquior. Et ideo moraliter loquendo, per meridiẽ potest intelligi

Prosperitas temporalis.
Synceritas virtualis.
Fœlicitas æternalis.
¶ Et sic est dare
Meridiem exteriorem.
Meridiem interiorem.
Meridiem superiorem.

Et sic dico ꝙ primus meridies est detestabilis. Secundus meridies est cõmendabilis. Tertius meridies est delectabilis. ¶ Primo ergo dico ꝙ est meridies mundanæ prosperitatis. Et iste procul dubio habet feruorem auaritiæ, habet splendorẽ cautelæ & malitiæ, seu etiam secularis scientiæ, habet etiã labilitatẽ inconstantiæ & impermanentiæ. Meridies. n. non durat nisi per punctũ. statim. n. deficit & labitur, & quod peius est, defectus suus semper tendit ad decrementũ, aliæ aũt horæ non sic, quia. s. defectus ipsarum tendit & progreditur ad augmentũ. De meridie etiã dicit Plinius ꝙ scorpiones accerrimè pungunt in meridie, tũc. n. magis calefiunt, & magis sitiunt, & acerbius pungunt. Talis ergo est meridies mundanæ prosperitatis. Ista. n. non durat nec perseuerat, cito. n. & statim & subito deficit & recedit. Scorpiones etiã. i. mali viri qñ veniunt ad meridiẽ prosperitatis, tunc sunt seueriores, & ad nocendũ alijs acriores. Tũc. n. per auaritiam magis feruent, & magis sitiunt mũdi bona, iuxta illud Iob. 24. Inter aceruos illorũ meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt, sicut patet de mundi diuitibus, qui nequiores sunt ad pauperes rapiendum & exhæredandum, quàm alij qui nil habẽt. Vnde Hier. 15. Induxi super matrem adolescentis vastatorem in meridie. Et aduerte de isto meridie ꝙ ibi est. Habitatio malignantium. Excœcatio contemplantiũ. Impugnatio quiescentium. ¶ Dico ergo ꝙ iste meridies est quædã hora malignę habitationis, quia. s. in plaga meridionali habitãt Æthiopes & B
Troglodithæ. ad denotandũ ꝙ in meridie prosperitatis habitant qui habent nigredinem peccati & iniquitatis. Et hoc est quod dicitur Nume. 13. Amalech (qui interpretatur lingens sanguinẽ) habitabat in meridie. & Nũ. 21. & 33. dicitur ꝙ Chananeus, qui interpretatur possidens vel possessor, in meridie habitabat. Ad deuorãdum ꝙ illi qui sanguinem deliciarũ carnalium per luxuriam lambunt, & illi qui bona temporalia per auaritiam possident & acquirunt, sunt huius meridiei idest status prosperitatis habitatores, & totius mundanæ gloriæ possessores. ¶ Deinde dico quòd hic meridies est quædam hora obscuræ excœcationis. Aues. n. immundæ & lucifugę, sicut est bubo, in claritate meridiei minus vident, immo penitus tunc temporis sunt quasi cœcæ. Sic illi qui perueniunt ad istam meridiem idest ad statum mundanæ prosperitatis, videntur totaliter excœcati. Non vident. n. nec considerant mundi vanitatem, mortis propinquitatem, & cætera quæ pertinent ad salutem. Ita quòd proprie sol veræ intelligentiæ videtur talibus eclypsatus, iuxta illud Amos. 8. Occidit sol in meridie. Et de hoc Deute. 28. Palpabis in meridie sicut palpare solet cœcus in tenebris. & Iob. 5. Sicut in nocte, sic palpabunt in meridie. Iste enim meridies scilicet status mundanæ prosperitatis bene videbatur excœcasse Dauid. 2. Regũ. 11. vbi dicitur quòd cum ambularet in solario domus regiæ post meridiem, vidit Bethsabee lauantem se, cum qua scilicet adulterium fecit, post vero propter adulterium per proditionem homicidium commisit. Et ideo tales possunt dicere illud Esa. 59. Impegimus in meridie quasi in tenebris. ¶ Denique dico quòd hic meridies est quædam hora quietis impugnationis. Legimus enim quòd Isboseth qui in meridie dormiebat, à latronibus fuit occisus, sicut dicitur. 2. Regum. 4. in quo proprie figuratur quòd illi qui in meridie mundanæ prosperitatis per delectationes dormiunt & quiescunt, mortis æternæ periculum

fræ recipiunt & incurrunt. vnde Iosuæ. 10. dicitur ꝙ Iosue percussit omnem terram montanam & meridianam. & Hiere. 20. Audiat clamorem mane, & vlulatum tempore meridiano.
C Et sic igitur patet ꝙ est meridies mundanæ prosperitatis. ¶ Secundo dico ꝙ meridies signat statum internę synceritatis, hoc est dictu, puritatem cōscientiæ. Iste.n. dicitur meridies, quia.s. ibi est feruor charitatis & amicitiæ. Mediatio æquitatis & iustitiæ. Splendor veræ veritatis & perfectæ scientiæ. Vnde de sciētia viri iusti dicit Esa. 18. Sicut meridiana lux clara est &c. ¶ Tertio dico ꝙ meridies signat statum æternæ fęlicitatis. Iste .n. meridies habet splendorem perfectæ cognitionis, habet feruorem perfectæ dilectionis, habet etiam honorē perfectæ prælationis. Quia sicut illi qui sunt in meridie, sunt magis prope solem, sic illi qui sunt in patria, sunt magis prope Deum regē. De isto ergo meridie dicitur Hiere. 6. Surgite, & ascendamus in meridie. Et nota ꝙ dicitur Ezec. 46. ꝙ ille qui intrabat per portam aquilonarē egrediebatur per viam portæ meridianæ. Ad denotandum ꝙ illi qui ad portam meridianam gloriæ Paradisi volunt venire, necesse est ipsos per portam aquilonis.i. per frigus tribulationis & pœnitentiæ primitus pertransire. Sicut.n. dicitur Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare regnum cœlorum. vnde Deut. 33. dicitur ꝙ Neptalim mare & meridiem possidebit. q.d. Primo necesse est mare idest amaritudinē pœnitentiæ possidere, quàm ꝙ possimus ad meridiem supernæ beatitudinis peruenire. Sic ergo patet quomodo per meridiem potest intelligi cœli fęlicitatis gloriosa, mentis serenitas virtuosa, mundi prosperitas vitiosa. Et hæc de meridie sufficiant.

A **Meritum. Mereri.** Cum meritū sit illud per quod attingitur ad mercedem, & sic meritum sit sicut via per quam venitur ad finem sicut præmissa per quam concludimus syllogismum, & sicut flos per quem peruenitur ad fructum, notare possumus ꝙ de merito possumus loqui in bono & in malo. Est.n. meritū quædam relatio vel respectus qui ratione alicuius beneficij vel maleficij perpetrati alicui competit, vt recipere debeat ab altero commodum vel iacturam. Meritum est.n. ante præmiū, sicut fratres sunt vterini, quia vnum semper videtur aliud supponere, & debita proportione vnum cum alio conuenire. Vnde nota ꝙ est dare merita iustorum, & merita malorum. Iusti .n. per bona opera merentur bona, mali vero finaliter mala. Sunt.n. iusti sicut mercatores, qui non cessant in terra sua diuersimodè laborando merces suarum partium aggregare, & ipsas tandem ad regiones alias deportare, vt.s. inde possint thesauros & preciosa mercimonia reportare, & lucra & emolumenta acquirere & habere. Istud patet in istis Venetis & Genuensibus, qui merces occidentis in orientem portant, & exinde aurum, aromata, & lapides preciosos, & alia longe excellentiora q̄ portauerant inde reportant. Sic verè sancti in terra sua vbi nati sunt, s. in hoc mundo, solent merces quæ sunt satis ibi viles, hoc est dicto, virtutes & merita cōgregare, & de isto occidente turbulento vitæ præsentis ipsas ad orientem vitæ æternæ portare, vbi pro certo ipsas possunt cum thesauris inæstimabilibus cœlestis gloriæ commutare. Et breuiter, apud Deū secundum quantitatem & copiam meritorum reportatur copia præmiorum, iuxta illud Eccle. 16. Misericordia faciet locū vnicuiq; secundum meritum operum suorum. Quod tamen hodie est cōtra multos ingratos, qui.s. aliorum opera, labores, & seruitia recipiunt, ipsa tamen non remunerant neq; reddūt, contra illud Eccl. 10. Da illi honorem secūdum meritum suū. Ista possunt multum dilatari, sed in titu. de reddere, retribuere, remunerare & similibus ponuntur multa de merito & de statu & modo merēdi, & de merito cōgruo vel qualiter Deus quandoque præmiat sine merito præcedente, sed ista non sunt præsentis speculationis. Et ideo cum paucissimæ sint auctoritates, omitto amplius de merito iustorum. De merito malorū potest notari ꝙ mali mala agendo, mala merentur, & sic pro malis suis meritis mala recipere finaliter comprobantur. Iustum est.n. ꝙ delicta compensentur cum pœnis, & ꝙ scelera conueniant cum tormentis. Hester. 16. Deo reddente qđ meruit. Aduerte tamen ꝙ Deus quandoq; punit citra meritum, quandoq; iuxta meritum, nunquam autem vltra meritum, cū in retributione ipse addat semper vltra meritum. Et ꝙ citra meritum puniat, patet Iob. 11. Vtinam Deus loqueretur tecū, & intelligeres ꝙ multo minora exigaris ab eo quàm meretur iniquitas tua. Quod puniat secundum merita, patet Deute. 7. vbi dicitur ꝙ Deus reddit odientibus se statim, vt disperdat eos, & vltra non differat, protinus eis restituens quod merentur. Apud ipsum.n. est illa regula Deute. 25. Pro mensura peccati erit & plagarum modus. Quod etiam Deus nunquam puniat vltra merita, quinimmo ꝙ etiam quandoq; ipse dispenset in meritis aut demeritis, patet. 2. Paral. 19. Iram quidem domini merebaris, sed bona opera inuenta sunt in te. Ista sufficiāt. vide in titulis supradictis.

Mœror. Mœrere. Cum mœrere idem sit ꝙ contristari, desolari, lugere, lamentari vel flere, & sic per mœrorem potest accipi omnis desolatio, tristitia seu luctus, notare possum ꝙ mœror in bono sumitur & in malo. ¶ Primo dico ꝙ sumitur in bono. Boni.n. semper sunt flebiles & mœrebundi, & ab omni mundi solatio fulgibundi. Nonne nubes rorida, obscura & madida magis est commendabilis & vtilis quàm nubes sicca, nobilis atq; clara, pro pluuia emittenda, & pro terræ nascentibus producendis? Sic verè illi qui sunt in hoc mundo mœrentes & stupidi, & timore Dei percussi, & à mundi gaudijs semoti, in virtutibus sunt proficui, & ad vtilitatem sui & aliorū amplius opportuni. Vir ergo iustus magis debet esse mœrebundus & grauis, quàm lætus, consolabilis & iocundus. Turbulentiam.n. aeris sequitur serenitas, sic verè turbulentiam præsentis iustitiæ vel mœroris sequitur serenitas gaudij Paradisi. Ioan. 16. Tristitia vestra vertetur in gaudiū. Licet.n. teste apostolo, omnis disciplina in præsenti non videatur esse gaudij, sed mœroris, constat tamē ꝙ mœror præsentis tristitiæ in gaudium vertetur, quia secundum Esaiam. 61. Spiritus mœroris in laudis pallium commutatur. & hoc etiam est quod dicitur Iob. 5. q.s. Deus ponit humiles in sublimi, mœrentes erigit sospitate. Bene ergo consulitur, Ezec. 12. Panem tuum in contritione comede, & vinum tuum cum mœrore bibe. Notabis igitur ꝙ boni in hoc mūdo mœrent multiplici ratione, iuxta illud Threno. 1. Multi.n. gemitus mei, & cor meum mœrens. Est etiam mœror pœnitentium pro culpis commissis. Condolentium pro iustis afflictis. Eiulantium pro pœnis inflictis. ¶ Mœrent ergo iusti mœrore contritionis propter scelera quæ cōmiserunt, vel propter opera quæ dudum fecerunt, quia.s. recordatio malorū quæ quandoq; commisimus, nos debet ad mœrorem mouere, & ad luctum & tristitiam excitare. Exemplo.s. Susannę matris Samuelis, quæ videns se sterilem, præces mœrens ad dominum effundebat, dicens. 1. Reg. 1. Ne putes ancillam tuam vnam ex filiabus Belial, sed ex multitudine doloris & mœroris mei locuta sum vsq; in præsens. Et sequitur ꝙ ista per talem mœrorem filium impetrauit. quia pro certo quando homo videt se esse sterilem omni bono, & fructibus bonorum operum & virtutum vacuum & inanem, ipse debet ad mœrorem pœnitentiæ commoueri, & toto corde dominum deprecari ꝙ filio.i. bonis operibus valeat impregnari. ¶ Item mœrent iusti mœrore compassionis propter onera quæ iusti ferunt. Quia reuera onera B
tribulationum & miseriæ proximorum virum pium excitant ad mœrorem. Exemplo Iob, dicentis. 30. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. sequitur. Mœrens incedebam sine furore, cōsurgens in turba clamaui frater fui draconum, & socius struthionum. vnde Ezechiel de seipso dicebat Ezech. 4. Veni inquit ad eos qui habitabant iuxta fluuiū Chobar, & sedi vbi illi sedebant, & mansi. 7. diebus mœrens in medio eorum.s. captiuorum. Iste.n. mœrebat, super desolatione filiorum Israel in Babylonia captiuorum, quanquam pœnam huiusmodi meruissent. quia pro certo iusti non solum compatiuntur iustis iniustè afflictis, immo etiam peccatoribus & damnatis à Deo perditis & percussis. Vnde dominus de Pharaone dicit Ezech. 32. Cum extinctus inquit fueris, operiam cœlos, & nigrescere faciam stellas eius. sequitur. Omnia luminaria cœli mœrere faciam super te.s. prę compassione. Mœrent ergo iusti mœrore compassionis propter opera quæ iusti ferunt. ¶ Item mœrent iusti propter verbera quæ ipsimet ferunt. Constat.n. ꝙ iusti videntes tristitias C
& miserias huius mundi quibus vident multimodè se affligi, soluuntur aliquotiens in mœrorem, & maxime propter timorem pęnarum & tribulaminum æternorum quę se metuūt incursuros, sicut in persona Hierusalem tribulatæ & deprædatæ & desolatę dicitur Thren. 1. Posuit me desolatam, tota die mœrore consumptam. Et tamen aduerte ꝙ multi in isto mœrore nimis excedunt, & ꝙ de mundi miserijs plus debito dolent & gemunt. Ideo tales reprehenduntur Micheæ. 4. vbi dicitur.

Ettu

Et tu turris gregis nebuloſa filia Syon, quare mœrore contraheris? numquid rex non eſt tibi? aut conſiliarius non eſt tibi? quia apprehendit te dolor quaſi parturientem? q.d. tu non debes tam exceſsiue dolere ſed in rege tuo Christo ſperate, quis mœrorem tuum ſcit in gaudium commutare. Ipſe.n. eſt qui dicit Iob.29. Cum eſſem quaſi rex circunſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator. & Heb.12. dicitur q omnis diſciplina in præſenti non videtur eſſe gaudij ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis per eam reddet iuſtitiæ. Mœreamus ergo lamẽtemur & ploremus vt in fine lætemur, iubilemus iocundemur & gaudeamus. Ezec.7. Rex lugebit, & principes induentur mœrore. Patet ergo quem mœ-
D ror poteſt accipi in bono. ¶ In malo vero poſſumus dicere q in ſcriptura reperitur generaliter triplex mœror, videlicet Mœror inuidiæ, qui cruciat dum videt proximum proſperantem. Mœror triſtitiæ, qui ſauciat dum grauat animum deſperantẽ. Mœror miſeriæ, qui anxiat per morſum vltimum lacerantem. De mœrore ergo inuidiæ & deſolationis, quo.ſ. inuidus mœret & dolet dum videt alios proſperari, poteſt dici illud Deut. 28. Dabit tibi dominus cor pauidum, & deficientes oculos, & animam mœrore conſumptam. De mœrore vero triſtitiæ & deſperationis dicitur Prouer.15. Cor gaudens ætatem floridã facit, & in mœrore animi deijcitur ſpiritus. & Prouer.12. dicitur q mœror in corde viri humiliabit eum, & ſermone bono lætificabitur. q.d. Mœror deſperationis deijcit, ſed verbũ conſolationis reficit atq; proficit. De mœrore vero æternæ miſeriæ & futuræ damnationis poteſt animæ damnatæ dici illud Ezec.23. Capaciſsima ebrietate & dolore repleberis, & calicẽ mœroris & calicem triſtitiæ bibes. & Iaco.4. dicitur. Riſus veſter vertetur in luctum, & gaudiũ in mœrorẽ. Hæc igitur ſufficiant de mœrore. Vide vbi fletus, lachryma, luctus, & ſimilia.

Mœſtus. Mœſtitia.

Vide de triſtitia, & vbi ſtupor & turbatio, quia non ſunt authoritates vocales.

A

Metari.

Dicitur à mutatione termini ſeu metæ. Eſt.n. metari idem q tẽtoria in certo loco figere vel mutare, ipſaq; in certa meta collocare, ponere & ſituare. Poſſumus ergo dicere q ſicut illi qui ducunt exercitus, caſtra ſua & tentoria in varijs locis metantur & figunt, ſic homines loquendo moraliter diuerſimodè moram, metam & habitaculũ ſibi ponunt, & ſecundum q ſunt boni vel mali, diuerſa loca ſibi ad manendum eligunt & componunt. Nonne de locuſtis legitur q per turmas & exercitus ambulant, & de loco ad locũ ſe mutant, & aliquas ante ſe præmittunt, quæ loca optima ad metandum caſtra & habitacula quærant & præparent? Vnde Plinius dicit q diſciplina metandi caſtra & explorandi ad hoc opportuna loca, à locuſtis ſumpſit exordium. Reſtat ergo multo fortiori ratione q homines, loca, ſtatus, officia & artificia vbi morentur, eligere debeant, in quibus moram contrahant, & animæ ſuæ terminos ibi ſiſtant, & ſic de meta ad metam ideſt de virtute ad virtutem procedant, quoadusque ad Paradiſi terminum perueniant & attingant. Num.2. Caſtra metabuntur filij Iſrael per gyrum tabernaculi. Et nota de filijs Iſrael qualiter caſtra & tẽtoria ſua circa tabernacula metati fuerũt, & quomodo tres ad orientem, & tres ad occidentẽ, tres ad meridiem, & tres ad ſeptentrionem habitacula ſua diſpoſuerunt & collocauerunt. Secundum naturam & proprietatem & interpretationem nominũ poſſent multa dici, & plura & ardua moraliter compilari, ſed tranſeo, & hoc alteri proſequendum dimitto, quia.ſ. in reductorio meo lib.16. libro meritorum, c.
B 3. hæc poſui & expoſui ſatis plenè. ¶ Notabis igitur q iuſti in diuerſis locis & in diuerſis ſtatibus & paſsibus metãtur & collocant greſſus ſuos, videlicet in loco mœroris, & hoc facit feruens contritio. In loco rigoris, & hoc facit mentis diſcuſsio. In loco dulcoris, & hoc facit bonitatis compaſsio. In loco vigoris, & hoc facit cuſtodiæ tuitio. Igitur metemur & figamus tẽtoria mentis noſtræ in loco cõtritionis, vt mœrore cõcutiamur. Et iſta eſt metatio in Bethſimon, qđ interpretatur audiẽs mœrorẽ, de qua Nũ.33. Vbi caſtrametati ſunt de Bethſimon. ¶ Itẽ caſtrametamur & ponamus in loco diſcretionis, vt rigore diſcutiamur. Nu.2. Ad aquilonarem partẽ caſtra metati ſunt filij Dan. & Iudic.11. Caſtra metatus eſt trans Arnon. ¶ Itẽ ponamus caſtra cordis noſtri in loco cõpaſsionis, vt dulcore reficiamur, & iſta eſt metatio ſuper fontẽ, de qua.1. Reg.29. Iſrael caſtra metatus eſt ſuper fontem. Et hæc eſt metatio in Iethabata, quæ interpretatur bonitas, de quo Deut.10. dr̃ q filij Iſrael caſtrametati ſunt in Ierhabata, in terra aquarũ atq; torrentium. ¶ Itẽ metemur caſtra cordis in loco tuitionis, vt in vigore cuſtodiamur. Et iſta eſt metatio iuxta lapidẽ adiutorij. & reuera homo debet eſſe ſicut prudẽs princeps exercitus, qui.ſ. libẽter caſtra ſua ponit in locis aſperis, hoc eſt rigor.ſ. & contritio. ¶ In locis clauſis, hoc eſt humilitas & deiectio. ¶ In locis claris, hoc eſt fides, ſapientia & diſcretio. ¶ In locis fœcundis atq; humidis, vbi.ſ. abundat aqua, hoc eſt pietas & compaſsio. ¶ In locis altis, hoc eſt fiducia & contemplatio. Hæc eſt igitur metatio quam faciunt boni. ¶ Sed reuera de fatuis inuenitur ali- C
ter, quia ipſi metantur caſtra ſua & figunt deſiderium ſuum in vitijs & peccatis. Et ſic dico q ipſi metantur in loco

Cupiditatis.	De loco cupiditatis & auaritiæ dici
Iniquitatis.	tur Nũ.2. Caſtra metati ſunt de tri-
Guloſitatis.	bu Iſachar. Iſachar interpretatur vir
Sterilitatis.	mercedis. De loco iniquitatis & iniu

ſtitiæ dicitur Iudic.20. q filij Iſrael caſtrametati ſunt iuxta Gabaa, quod.ſ. interpretatur profluuium iniquitatis. & dicitur ibi quòd 22. millia de ipſis in illo prælio ceciderunt. De loco guloſitatis ſeu ebrietatis & gaſtrimargiæ dicitur Num.33. q filij Iſrael caſtra metati ſunt in Aboth, quod.ſ. interpretatur, lagenæ grandes. De loco vero ſterilitatis & indigentiæ, hoc eſt dictu, de loco infernali, vbi.ſ. tales finaliter figunt, tentoria ſua, dicitur.1. Para.19. q rex Maacha cum populo ſuo caſtra metati ſunt in regione Medoba, quæ.ſ. interpretatur fames antiqua, ſignans famem & indigentia infernalem, quæ incepit à diebus antiquis. Sufficit. vide vbi caſtra. tentoria.

Metere. Meſsis.

Cum meſsis ſit illud quod de fructib' terræ colligitur in æſta- A
te, & quod poſt multos labores & ſudores de terræ prouentibus reportatur, & quo etiam tota viuentium communitas per anni circulum ſuſtentatur, poſſumus notare quòd ſcriptura per meſſem intelligitur

Societas hominum ſaluandorum.	Primo igitur di-
Societas hominum damnatorum.	co q quædã meſ
Collectio bonorum terrenorum.	ſis hominum ſal
Poſſeſsio bonorum internorum.	uandorũ, & iſta
Adeptio malorum æternorum.	eſt congregatio
Repletio bonorum ſupernorum.	prædeſtinatorũ,

qui in agro huius mundi erant diuerſimodè ſeminati, & tandẽ per apoſtolos & prædicatores ſunt recollecti, & in horreo Eccleſiæ congregati. Et de hoc dicitur Matth.9. & Lucæ.10. Rogate dominum meſsis vt mittat operarios in meſſem ſuã. Meſſis quidẽ multa, operarij aũt pauci. ¶ Secundo dico q eſt quædam meſsis hominum damnatorũ, & iſta eſt congregatio peccatorum, qui in agro huius mundi à diabolo ſeminatur, & ibi in mundi proſperis fouentur, & tandem in æſtate iudicij falce diuinæ iuſtitiæ metentur, & in inferni horreo reponentur. De tali meſſe loquitur Apoc.14. q dictum eſt cuidam Angelo ſedenti ſuper nubem candidam, qui habebat coronam auream in capite, & habebat falcem acutam in manu ſua, & alter Angelus exiuit &c. ſequitur. Mitte falcem, & mete, quia venit hora vt metatur, quoniam matura eſt meſsis terræ. & ſequitur q alius Angelus miſit falcem ſuam acutam in terram, & vindemiauit vineam terræ, & miſit in lacum iræ Dei magnum. Angelus.n. iſte filium Dei ſignat, qui ſedens in nube candida.i. in carne pura & munda, iudicabit, & falcem acutam.i. aſperitatẽ iuſtitiæ ſecum portabit, & coronam auream.i. iudiciariam & regiam maieſtatem habebit, & vineam & meſſem terræ.i. congregationem reproborum metet, colliget & vindemiabit, & ipſos in lacu iræ Dei.i. in lacu inferni calcabit, & perpetuo cõdemnabit. Et hoc eſt quod dicitur Matth.13. Sinite inquit zizaniam creſcere vſq; ad meſſem. tempore vero meſsis dicam meſſoribus. Colligite primum zizania, & alligate ea per faſciculos ad comburendum. Sicut.n. dicitur ibidem, Meſsis eſt conſummatio ſæculi, vſq; ad quam zizania.i. mali ſemper creſcunt & proſperantur. Tũc vero à meſſoribus.i. ab Angelis de agro huius mundi colligentur, & per faſciculos.i. per diſtinctiones pœnarum inferni incendio comburentur. Iſta eſt ergo meſsis hominum damnatorum. ¶ Tertio dico q eſt meſsis bo- g
norum terrenorũ. Et iſta eſt meſsis Auarorum, Luxurioſorũ, Superborum. Auari metunt mundi facultates. Luxurioſi metunt mundi voluptates. Iniqui metunt mundi vanitates. Auari igitur colligunt meſſem mundanæ facultatis. Et ſic figurantur in Manaſſe viro Iudith, ſuper cuius caput tempore meſsis cecidit æſtus, & mortuus eſt vt patet Iudith.8. Ad denotandũ quòd

quod illi qui circa meſſem bonorum temporaliũ occupantur, æſtu & feruore auaritiæ perimuntur. De auaris etiam dr̃ Iob, 5. Meſſem inquit famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes diuitias eius. Famelicus eſt auarus, qui ſemper fameſcit acquirere & comedere meſſem terrenæ facultatis, & ideo armati. i. dæmones ipſum finaliter per mortem rapient & ſic diuitias ſuas ſitientes. i. alij auari haurient atq; bibent. Quia. ſ. tales in morte relinquent alienis diuitias ſuas, & ſepulchra illorum domus illorum in æternum. ¶ Item immũdi colligunt meſſem mundanæ voluptatis. Et iſti figurantur in Sanſone, de quo Iudic. 15. Cum tempus triticeæ meſsis inſtaret, venit Sanſon viſere volens vxorẽ ſuam. Vnde de luxurioſis dicit̃. 2. Cor. 9. Qui ſeminat in carne, de carne metet & corruptionem. ¶ Item colligunt ſuperbi meſſem mundanæ vanitatis ſeu pompoſitatis. Et iſta procul dubio habet annexam rapinam & crudelitatem, impietatem & iniquitatem. Ideo talibus dicitur Oſeæ. 10. Araſtis impietatẽ, & iniquitatem meſſuiſtis. & Iob. 4. Vidi eos qui ſeminant dolores & metunt eos, flante Deo perijſſe. Et ſic patet quõ eſt meſsis bonorum terrenorũ.

C ¶ Quarto dico q̃ eſt meſsis bonorum internorum. Et iſta eſt meſsis vbi triticum corporis Chriſti colligit̃ à deuotis, & vbi grana virtutum & meritorum à ſanctis metuntur. de quo dicitur Ioſue. 3. q̃ Iordanis tempore meſsis ripas aluei ſui impleuerat. quia. ſ. qñ meſsis corporis Chriſti à fidelibus recolligitur & aſſumitur, Iordanis. i. fluuius deuotionis & lachrymarũ debet amplius inundare. Et de meſſe etiam virtutum & meritorum quam colligunt boni in agro conſcientiæ propriæ, poteſt exponi illud Cant. 5. Meſſui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Vbi aduerte q̃ in iſta meſſe colliguntur multa grana virtutum, videlicet granum amarũ contritionis, iſtud eſt myrrha. Redolens deuotionis, iſtud eſt aroma. Dulce compaſsionis, iſtud eſt fauus cum melle. Suaue conſolationis, iſtud eſt vinum cum lacte. Iſta eſt ergo meſsis bonorũ internorum. ¶ Quinto dico q̃ inuenitur meſsis malorum æternorum. Et iſta eſt quam ſeminant mali peccando, & colligunt in inferno, ſupplicia æterna ſuſtinẽdo. Peccata. n. ſunt ſemina, tormenta vero ſunt illa quæ à malis colliguntur & metuntur grana. vnde Prouer. 22. Qui ſeminat iniquitatem, metet mala. Et Hier. 12. Triticum ſeminauerunt, & meſſuerunt ſpinas. Triticum. n. quod dicitur à tero teris, ſignat peccatum, quod per remorſum conſueuit conſcientiam terere & vaſtare. Ab iſto. n. ſemine tribulus æternæ damnationis metitur, & ſpina vermis immortalis & perpetui reportatur. ¶ Sexto dico q̃ eſt meſſis bonorum ſupernorum. Et iſta eſt meſsis quæ à viris ſanctis eſt in hoc mundo per labores ſeminata, & nunc ab eis per præmia æternæ gloriæ reportata. & de iſto dicitur in Pſal. Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Et 2. Cor. 9. Qui ſeminat in benedictionib' de benedictionibus & metet. Et ſic patet q̃ eſt meſsis hominum ſaluandorum. Hominũ damnatorũ. Bonorum terrenorum. Bonorum internorum. Malorum æternorũ. Bonorum ſupernorum. Et hæc de meſſe ſufficiant.

A **Metiri.** Menſura. Nota q̃ cum menſura ſit illud intra cuius ambitum aliquid continetur & per quod certum qualitates & quantitates ſciuntur & cognoſcuntur, & per quod vna res alteri comparatur & proportionatur, hinc eſt q̃ ſecundum diuerſitatem rerum poſſunt menſuræ variæ reperiri. Veruntamen non eſt intentionis meæ de menſura tractare phyſicè, ſed tantum ad animarum ſalutem aliquid moraliter. Idcirco de menſura mobilium, quæ dicitur tempus. Aeternorum, quæ dicitur æternitas. Viſibilium, quæ mẽſurat viſus, ſonorum, quæ menſurat auditus &c. ſimiliter non intendo aliquid dicere, cũ ad præſens opus non videatur pertinere. Cuncta. n. quæ ſunt, certis menſuris limitantur & adęquãtur, quia ſicut dicitur Sap. 11. Deus cuncta diſpoſuit in pondere & numero & menſura. Moraliter ergo dicamus breuiter q̃ in ſcriptura fit mentio de duplici menſura, de bona. ſ. & mala. Bona. n. ſignat prudentiam & maturitatem, iuſtitiam & æquitatem, æternam gloriam & fœlicitatẽ. Mala vero ſignat iudicij peruerſitatem, mentis iniquitatem, pœnæ æternæ aſperitatem. Diſtinguamus igitur & dicamus q̃ inuenitur in bono menſura virtuoſa, menſura glorioſa. In malo vero eſt menſura vitioſa, menſura doloroſa. Prima eſt menſura meritorum quãtum ad perfectos. Secunda eſt menſura præmiorum quantum ad beatos. Tertia eſt menſura vitiorum ſeu peccatorum quantum ad infectos. Quarta eſt menſura tormentorum quantum ad damnatos. ¶ Primo igitur dico q̃ eſt quædam menſura quæ eſt virtuoſa, & iſta eſt menſura prudentiæ & temperantiæ, qua. ſ. boni debent eſſe moderati & menſurati, & cũctis bonis moribus adæquati. Sicut. n. videmus q̃ omne corpus ſubiacet certis menſuris. ſ. longitudini, latitudini, altitudini & profundo, intra quarum terminos omnium corporum quantitas continetur, ſic procul dubio quilibet vir perfectus debet eſſe menſuratus & moderatus quantum ad iſta quatuor, ſ. quantum ad longitudinem durationis corporalium. Latitudinem ſucceſsionis temporalium. Altitudinem perfectionis ſpiritualium. Profunditatem cognitionis ſcientialium. Sit igitur homo menſuratus quantum ad longitudinem corporalis durationis. Non. n. debet ſperare ſemper viuere, ſed potius q̃ neceſſe eſt ſuæ durationis lõgitudinem terminari, ita q̃ poſsit dicere illud Pſal. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tanquam nihilum ante te. Ezech. 41. Menſus eſt longitudinẽ ædificij. Sed de hoc vide ſupra de longus & de longe. ¶ Item ſit menſuratus quãtum ad latitudinem temporalis ſucceſsionis, quia. ſ. non debet appetere nec habere dilatationem bonorum huius mundi, ſed in ipſis certa menſura & temperãtia menſurari, ſicut Salomon, qui dicebat. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi domine, ſed tantum victui meo tribue neceſſaria Prouer. 30. Sufficientia. n. & neceſsitas debet eſſe temporalium menſura. Quod eſt contra illos qui non ponunt in temporalibus limitem vel menſuram. Similes crocodilo, qui non habet menſuram determinatam in quantitate, ſed quandiu viuit, ſemper creſcit. Sic dico q̃ & auari non habent menſuram limitatam in latitudine ſeu in dilatatione temporalium acquirenda. quandiu. n. viuunt, ſemper volunt creſcere, & ſtatum & diuitias ampliare. Boni autem non ſic, quia ipſi ſciunt ſeipſos in temporalibus menſurare. vnde Ezec. 40. Menſus eſt latitudinem ædificij calamo vno. Calamus. n. qui eſt ſiccus, leuis & vacuus, ſignat virtutem ſufficientiæ, quæ. ſ. leuis, vacua & ſicca dicitur, eo q̃ bonis tẽporalibus vltra quàm neceſſe eſt, non oneratur, non impinguatur, nec impletur. Menſurari debent quantum ad altitudinem ſpiritualis perfectionis, quia in altitudine perfectionis bonorum operum & virtutum ipſi debẽt apponere menſuram rectę intentionis, & etiam menſurã prudentis diſcretionis, vt. ſ. perfectionem non incipiat, quã. ſ. continuare non poſſet, quia ſicut dicitur Prouerb. 17. Qui altam ædificat domum ſuam, ſentiet ruinam. Ideo dicitur Roma. 11. Noli altum ſapere, ſed time. ¶ Item menſurari debet quantum ad profunditatem ſcientialis cognitionis. Non enim debet vltra quàm decet per curioſitatem ſe profundare, quia ſemper debet ſcientiam ſuam menſura veritatis & fidei limitare, vt ſic de homine ſic menſurato & ſe & alios taliter menſurante poſsit admiratiue quæri illud Eccl. 1. Altitudinem cœli, latitudinem terræ, & profundum abyſsi quis dimenſus eſt? q. d. ſolus homo perfectus. Quod bene figuratur Apoc. 21. vbi dicitur q̃ ille qui loquebatur mecum, habebat menſuram arundineam vt metiretur ciuitatem, & portas eius & murum, & menſus eſt ciuitatem in arundine aurea. Longitudo & latitudo & altitudo eius æqualia ſunt. Menſura iſta chariſsimi ſignat virtutem temperantiæ, quæ dicitur aurea per claritatem prudentiæ & ſapientiæ & arundinea per rectitudinem iuſtitiæ. Iſta. n. tria nos limitant & menſurant. ſ. temperantia, ſapientia, & iuſtitia. Cum iſta igitur menſura ille qui loquebatur. i. ille qui dĩgne vult alijs loqui, debet menſurare & ordinare ciuitatẽ virtutum cordialium, portas ſenſuum naturalium, murum membrorum corporalium. Iſta. n. tria ſunt principaliter menſuranda, & ad menſuram temperantiæ reducenda. Virtutes. n. animæ debent menſurari, ſicut intellectus, ne plus quàm neceſſe eſt ſapiat. Affectus, ne plus cupiat quàm oporteat. Memoria, ne plus retineat q̃ Deus iubeat. Senſus etiã debent ſubiacere mẽſurę, vt. ſ. tẽperate & menſurate videamus, audiamus, guſtemus, & odoremus. Mẽbra inſuper menſuræ & tẽperantiæ dñt ſubijci, vt videlicet ipſa non voluptuoſe nutriamus, ſed vt ipſa ſub diſciplinæ regula teneamus. Et ſequitur reſiduum figuræ noſtræ, videlicet vt dictum eſt, q̃ longitudo, latitudo & altitudo ciuitatis erant æqualia, quia. ſ. ſic fecerimus, æqualitatẽ & moderantiam in omnibus habebimus. Et ſic de nobis verificabitur illud Leui. 7. Cunctis filijs Aaron menſura equa per ſingulos dies diuidetur. Metiamur igitur noſmetipſos, vt ſecundum merita noſtræ menſuræ nobis remetietur in Paradiſo ab illo qui dixit Matth. 7. Eadem menſura qua menſi fueritis, remetietur vobis. Iſtud tamẽ aduerte q̃ homo nõ poteſt habere

B

tales

tales virtuosas mensuras, nisi sibi à domino cōcedantur. Deus enim concedit homini mensuram

Compunctionis.	Dato dico mensuram compunctio-
Deuotionis.	nis. Vnde in Psal. Cibabis nos pane
Refectionis.	lachrymarum, & potum dabis in la-
Perfectionis.	chrymis in mensura. ¶ Itē dat men-
Cognitionis.	suram deuotionis. Ezech. 4. Aquam
Discretionis.	tuam in mensura bibes. Et Iob. 28.

Aquas appendit in mensura. Aquæ. n. deuotionem designant. ¶ Item dat mensuram refectionis, & ista est mensura consolationis spiritualiū bonorum, de qua Luc. 12. Vt det illis in tempore tritici mensuram. ¶ Item dam mensuram perfectionis. Vnde Ephe. 4. Vnicuiq; vestrum data est gratia secundū mensuram donationis Christi. ¶ Item dat mensuram cognitionis. Roman. 12. Vnicuiq; Deus diuisit mensuram fidei. ¶ Item dat mensurā discretionis. Vnde Esa. 28. Ponam iudicium in pondere, & iustitiam in mensura. Et sic patet quòd est quædā mensura virtuosa. ¶ Secundo dico quòd est quædam mensura quæ
C est gloriosa, & ista est illa mēsura quā distribuit deus beatis in patria secundū mensuram meritorum quā habuerunt in via. Paterfamilias. n. secundum mensuram laboris solet suis seruitoribus in æstate dare certam mensuram bladi, pecuniæ, vel mercedis. Sic procul dubio Deus in patria dat beatis certam mensuram præmiorum secundum mensuram meritorum præcedentium & laborum. Marci. 04. dicitur quòd qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Et ideo bonis dicitur illud Luc. 6. Mensuram bonā, confertā, coagitatam & supereffluentem dabunt super caput vestrum. Illa. n. mensura dicitur bona propter malorum abdicationem. Dicitur conferta & coagitata propter bonorum cumulationem. Et dicitur supereffluens propter præmiorum redundantiam & meritorum trāscensionem. Ibi. n. mensura seu quantitas præmiorū transcendet mensuram meritorum. Vnde Hier. 31. Ædificabitur ciuitas, & exibit vltra normam mensuræ. Ista est igitur mensura gloriosa. ¶ Tertio dico quòd est quædā mensura quæ est vitiosa. Et ista est illa qua mali mensurant se & alia. Ipsi. n. mali immoderate seipsos regulāt & mensurāt. Vnde Oseæ. 1. Numerus filiorū Israel quasi arena, quæ sine mensura est. Inter filios. n. Israel idest inter viros ecclesiasticos vel fideles sunt hodie multi qui sunt sicut arena per virtutum sterilitatem, sicut mare per vitiorum fluctuositatem, sine mensura per omnium actuum & operum superfluitatem. ¶ Quarto dico quòd est quædā mensura quæ est dolorosa. Et ista est mensura & quantitas pœnæ æternæ & tormentorū, quæ respondet culpæ & delicto præcedentium vitiorū, iuxta illud Deut. 25. Secundum mensuram culpę erit & plagarum modus. Ista sunt igitur quatuor genera mensurarum quibus homines mensurantur. Sed de istis vide si vis magis & melius in distinctionibus Mauricij, vbi inuenies quatuor mensuras bonorum, quatuor malorum, quatuor beatorum, & quatuor damnatorum, quæ omnes sibi inuicem correspondent, & multo melius ponitur ibi quàm hic. Hodie. n. fuit valde meum ingenium obcœcatum.

A **Metus. Metuere.** Cum infra satis proponā dicere de timore, hinc est q hic de metu breuiter pertransibo. Est. n. metus idem quod timor. Et quamuis grammaticaliter loquendo differant, vnum tamen pro alio sumitur in scriptura. Notabo igitur quòd in scriptura reperio metum

Senilem.	Primus est iustorum & prudentium.
Seruilem.	Secundus est stultorum & peccantium.
Ouilem.	Tertius est vanorum & simplicium.

Primo ergo dicam quòd est dare metum senilem, qui est prudentium, quia reuera ad virum prudentem & virtuosum pertinet quòd in pluribus metuat atq; hæsitet. Eccles. 18. Sapiens in omnibus metuit. Et bene dicit in omnibus, quia verè sicut terręmotus sępius accidit in montibus quàm in vallibus, sic bonus metus facilius contingit altioribus & melioribus quàm inferioribus & imperfectioribus. Phil. 2. Cum metu & tremore vestram salutem operemini. Sic ergo nota quòd vir prudēs metuit illa quæ

Superius nitent.	Metuit dico iustus negocia su-
Interius latent.	periora, s. Deum, Angelos &
Exterius patent.	sanctos, quos reuera iustus de-
Posterius scatent.	bet metuere ne forte ipsos of-

fenderit, vel ne forte ipsos rite non coluerit aut honorauerit, aut ne forte pœnam ab eis meruerit. Opera. n. superius Dei nutu producta, puta tonitrua, fulgura, corruscationes, incutiunt metum animalibus vniuersis, multo fortius ergo aspectus diuinæ potentiæ, sapientiæ, & iustitiæ, debet nobis metum incutere, & timorem ipsius in nostris cordibus generare. Iste. n. est metuendus, quia

Respicit in se sperantes.	Metuamus ergo cū quia
Reficit ad se clamantes.	in se sperantes respicit vt
Abijcit in se peccantes.	eos eruat. Psal. Oculi do-
Perficit se requirentes.	mini super metuētes eū,

vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. ¶ Item ad se clamantes reficit vt bonis imbuat. Hiere. 5. Metuamus dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuia in tempore suo, plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. ¶ Item in se peccantes abijcit & bonis viduat. Vnde Hebr. 12. Habeamus gratiam per quam seruiamus placentes Deo cum metu & reuerentia, etenim Deus ignis consumens est. ¶ Item se requirētes perficit atq; perpetuat. Eccl. 6. Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis, & qui metuūt dominum, inuenient illum. Igitur metuentes dominum sustinete misericordiā eius. Eccl. 1. Quia pro certo vnus est altissimus creator omniū omnipotens rex, potens & metuendus nimis. Eccle. 1. Metuit igitur iustus iudicia superiora. ¶ Deinde dico quòd ipse metuit flagitia interiora, quę. s. commisit, vel etiam ne ipsa committat, & in eis inuoluatur & cadat. Ille. n. qui castrum obsessum habet in custodia, est (si est prudens) in continuo metu, ne. s. hostes ibidem subintrent. Sic igitur cum infiniti hostes obsideāt castrum cordis, multū debemus esse meticulosi & scrupulosi ne ipsum per tentationum insidias perdamus, aut per præsumptionem & inanem gloriam amittamus. Vnde Eccle. 5. de propitiatu peccatorū dicitur. Noli esse sine metu, & non adijcias peccatum super peccatum. Deniq; timeat negocia exteriora, videlicet mundi tribulationes, quæ potissime per quatuor puncta solent fieri, s. per falsas machinationes, discordias & seditiones, falsas impositiones, inuidias domesticorum & suspiciones. Et ista sunt illa quatuor quæ dicit Salomon a prudentibus metuenda. Ecclesiastici. 26. vbi ait. A tribus inquit timuit cor meum, & à quarto facies mea metuit. Delaturam ciuitatis, ecce proditio. Collectionem populi, ecce seditio. Calumniam mendacem, ecce accusatio. Mulier Zelotypa, ecce suspitio. Metuat ergo iustus negocia exteriora. Insuper dico q timere debet supplicia posteriora, non. s. mortem, quia illa venit de necessitate, & ideo non est metuenda, (iuxta illud Eccl. 41. Noli metuere iudicium mortis. sequitur. Hoc est. n. datum à domino omni carni) sed illa quæ veniunt post mortem. s. futurum iudicium, & infernum, & etiam Paradisum, quia reuera iustus debet timere de iudicio, ne iniustus inueniatur. De inferno, ne ibidem condemnetur aut proijciatur. De Paradiso ne indignus reperiatur. Vnde potest dici illud Hebræ. 11. Fide Noe responso accepto de his quæ adhuc non videbantur, metuens, s. de diluuio futuro, aptauit arcam in salutē. Ista sunt ergo quæ debet metuere vir fidelis. Et sic dico quòd est dare metum senilē seu virilē, qui est prudentiū. ¶ Secundo dico q B
est dare metum seruilem, qui est peccatum, & iste est metus illorum qui metu & non amore abstinent à malo. Iste est. n. ille metus quo quidam timentes mundi tribulamina & tyrannorum vexationes, cessant domini voluntatem facere, & se inclinant & consentiunt ad peccatū & iniquitatem. Et pro certo tales non fuerunt martyres. Isti enim videbantur audiuisse illud Deute. 1. Nolite metuere, dominus Deus ductor vester est. & Nu. 24. Dominus vobiscum est, nolite timere. Secundum iura enim, illa quæ fiunt vi aut metu, non obligant. hoc tamen intelligitur de metu qui potest cadere in constantem virū. Secundum iura vero diuina nullus metus excusat à peccato mortali, quia etiā mors potius sustinenda, quàm culpa mortalis committenda. Sancti. n. omnē metum deposuerunt, & soli Deo seruierunt. Isti. n. non timuerunt derisiones & ludibria, defectiones & opprobria, afflictiones & supplicia. Nō metuit ergo vir iustus ludibria derisorū. Ezech. 2. Domus inquit exasperans est. Tu ergo fili hominis ne timeas eos, & sermones eorū non metuas. ¶ Item non metuit opprobria detractorū. Esa. 51. Nolite timere opprobria hominum, & blasphemias eorū ne metuatis. ¶ Item non metuit supplicia tyrannorū. Eccles. 41. Noli metuere iudicium mortis. & Hester. 15. Noli metuere, non morieris. super. in anima, sed morieris corpore. Et breuiter nullus metus seruilis decet virum perfectum, magnanimum aut constantē. Et merito, quia pro certo tales habent quendā

fortissimum

fortissimum defensorem.s.ipsum Deum, & ideo metuere nihil debent. Sardius.n.teste Dioscoride lapis est rubeus, cuius virtus est timorem pellere, & audaciam generare, & incantationibus obuiate. Sic verè Deus quando per fidem, charitatẽ aut gratiam possidetur, audaciam & constantiam gignit, & imbecillitatem pellit, & incantationibus.i.demonum & hæreticorum deceptionibus resistit. Igitur cuilibet Deum secum habenti, & istum preciosum lapidem possidenti videtur dictum illud Iosuę.1. Noli metuere, & noli timere, quia tecum est dominus. Est igitur dare metum seruilem, qui est peccantium.

¶ Tertio principaliter dico quòd est dare metum ouilem seu puerilem. Quidam.n.sunt ita imbecillis & pauidæ voluntatis & cordis, quòd more ouis vel leporis stupent & metuunt sine causa, & vana occasione metuunt quicquid vident. Vndè de illis qui timent eclypses & tonitrua, fortunæ vel naturæ euentus & prodigia, dicitur Hier.10. A signis inquit cęli nolite metuere, quæ metuunt gentes. Sic ergo dico quod est metus ouilis & puerilis, seruilis & vilis, senilis & vtilis. Vide infra de timore, tremore, & in alijs similibus &c.

A **Met. Memet.** Nota quòd ista dictio met nihil significat per se, sed cum sit compositio pronominis, facit pronomen cui additur, certius significare, & aliquid verius & personalius designare. Denotat ergo quandã identitatem, & intimam personę proprietatem. Met.n. videtur significare illud quod idem. Notabo ergo quòd in scriptura reperitur vnum met quod concernit

Diuinam naturam.	Primo ergo dico q̃ est vnũ met
Virtutis structuram.	inuariabile, & istud est dei iden
Animi iacturam.	titas, quia.s.ipse Deus est idem

apud semetipsum, & in semetipso. Vnde ipse est qui dicit Gen. 22. Per me metipsum iuraui, dicit dominus. quasi diceret. per intimitatem essentiæ meæ iuraui, quia.s.nihil potest esse maius. Et Esa.45. In memetipso iuraui, egredietur de ore meo iustitiæ verbũ. Et aduerte q̃ Deus ipsemet viuit & durat æternaliter, & transit t̃paliter, confert & iuuat supernaliter, offert & se dat corporaliter. Nã ipsemet durat semper viuẽdo, vt patet Io. 5. vbi dr̃ q̃ pater habet vitã in semetipso, & dedit filio habere vitã in semetipso. Nã ipsemet venit carnẽ sumẽdo, quia.s.sicut dicitur Phil.2. Ipse semetipsum exinaniuit, formã serui accipiens, & habitu inuentus vt homo. Nam ipsemet nos iuuat, patrem placando, quia.s.sicut Hebr.7. dicitur. Potens est nos saluare, accedens per semetipsum ad Deũ, semper viuens ad interpellandum pro nobis. Nam ipsemet se obtulit, mortem ferendo, quia.s.sicut dicitur Phil.2. Ipse humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem. Et.2. ad Tim.2. dicitur quòd ipse dedit semetipsum pro nobis, vt redimeret nos. Patet ergo
B quòd est vnum met inuariabile. Et istud est Dei identitas. ¶ Secundo dico quòd est vnũ met valde laudabile. Et istud est morum integritas. Et sic dico quòd homo dicitur ipsemet, & esse in semetipso, quando ipse in virtute constantiæ & per cognitionem virtutum est idem, integer & intimus sibijpsi. Prouer. 2. Fili mi, si sapiens fueris, tibimetipsi eris. Et quãdo semetipsum in sanctitate custodit, & ab omni peccato se saluare satagit & proponit. Matthæ.27. Si filius Dei es, salua temetipsum. Et reuera quilibet debet esse multo magis diligens de saluando semetipsum, quàm de alio quocunq;. Lucæ.23. Si filius Dei est, semetipsum saluum faciat. Quod est contra multos, qui.s. plus curant alios emendare quàm semetipsos, sicut sunt mali iudices & prælati & prædicatores &c. contra illud apostoli ad Gala.6. Opus suum probet vnusquisq;, & sic in semetipso tantum habebit gloriam, & non in altero. Igitur temetipsum

Vide & considera.	Igitur dico quòd temetipsum
Sperne & vitupera.	debes videre & considerare.
Ama & desidera.	Ioann.epistola.2. Videte vos-
Salua & recupera.	metipsos. Quod est contra il-
Iuua & contempera.	los q. semetipsos nõ vidẽt, &c.
Turba & reuerbera.	de quibus Grego.2. dialo.di-
Leua & exonera.	cit. Quotiẽs per cogitationis
Salua & libera.	motum extra nos ducimur, &

nos sumus, & nobiscum non sumus, quia nosmetipsos minime videntes, per alia vagamur. ¶ Item temetipsum debes sperne- re & vituperare. Matth.16. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & sequatur me. ¶ Item temetipsum debes amare & desiderare. 1. Petr.4. Ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. ¶ Item temetipsum debes saluare & recuperare, quia.s.quando quis per peccatum perijt, multũ debet intendere vt per pœnitentiã saluet & liberet semetipsum. Matthæ.27. Salua temetipsum. Act.26. Permittitur tibi loqui pro temetipso. ¶ Item temetipsum debes iuuare & contemperare, quia.s.tempore tentationum & tribulationum tu debes quærere tibi remedia opportuna. Exemplo Ionæ, de quo dicitur Ionæ.4. quòd contra æstum sibimetipsi fecit obumbraculum. ¶ Item temetipsum debes turbare & reuerberare, s.per pœnitentiam & timorem. Exemplo Christi, de quo dicitur Ioan.11. quod ipse turbauit semetipsum quando voluit Lazarũ suscitare. Ad denotandum quòd qui Lazarum mortuum.i.animam propriam desiderat à morte peccati suscitare, ipse debet per contritionem se turbare, & in semetipso fremere & titubare. Ioan.11. Fremens in semetipso venit ad monumentum. Et Iob.7. Posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis. Et Ezech.6. Displicebunt sibimetipsis super vniuersis malis quæ fecerãt &c. ¶ Item temetipsum debes leuare & exonerare, s.terrena contemnendo, & cœlestia appetendo & cõtemplando. De quo Grego.lib.2.dialo. Duobus inquit modis extra nos ducimur, quia aut per cogitationis lapsum sub nobismetipsis recedimus, aut per contemplationis gratiã super nosmetipsos leuamur. ¶ Item temetipsum debes saluare atque liberare. Deut.4. Custodi temetipsum & animam tuam sollicitè. Inuenitur ergo vnum met valde laudabile. Et istud est morum integritas. ¶ Tertio dico quòd inuenitur vnum met valde damnabile. Et istud est malorum quidditas. Mali.n. in pro- C
prijs personis delinquunt, dũ semetipsos vitijs & peccatis exponunt. Ipsi.n. semetipsos

Fraudant & decipiunt.	Dico ergo q̃ isti semeti-
Fœdant & inficiunt.	psos solẽt decipere. Iaco-
Turbant & concutiunt.	bi.1. Estote factores ver-
Leuant dum superbiunt.	bi, & non auditores tan-
Orbant dum desipiunt.	tũ, fallentes vosmetipsos.
Pascunt dum alliciunt.	¶ Item semetipsos solent

inficere. Ephe.4. Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ &c. ¶ Item semetipsos solent concutere, s.per timorem & turbationem indebitam. Threno.1. Subuersum est cor meũ in memetipso. ¶ Item semetipsos solent erigere, s.superbiendo, similes Pharaoni, qui dicebat Ezech.29. Meus est fluuius, & ego feci memetipsum. ¶ Item semetipsos solent excæcare. Iudas in canonica sua. Segregant semetipsos, animales, spiritũ non habentes. ¶ Item semetipsos solent impinguare. Iudas vbi supra. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore semetipsos pascentes. Et breuiter, multi sunt qui non curant nisi de semetipsis. Act.26. Permittitur tibi loqui pro temetipso. Et sic igitur patet quomodo ista compositio met potest referri ad Deum, ad iustum, & ad impium. Vide vbi ipse.

Me. Mei. Nota quòd cum istud pronomen sit pronomen demonstratiuum primæ personæ & nu- A
meri singularis, possum dicere quòd cõgrue potest referri ad omnia genera personarum. Ad personas.n. non ad res aut loca potest referri. Quælibet.n. persona siue sit Deus Angelus, sanctus, iustus, pœnitens aut conuersus, siue sit diues, fœlix, pauper, infirmus, tribulatus, mortalis, siue sit demon, peccator & impius, siue sit princeps, p̃latus vel subditus, siue sit religiosus, clericus aut laicus, siue sit senex, iuuenis vel infantulus, siue sit fęmella vel masculus, omnes possunt sibi istud pronomen appropriare, & ipsum de seipsis dicere & [illegible]ædicare, quia.s.quilibet potest dicere me, de me, in me, pro me, per me, apud me, & similia. Nota igitur q̃ istud pronomen referẽ ad

Deum cuncta regentem.	Ista.n.omnia possent p̃-
Iustum sanctè viuentem.	sequi & concordari, sed
Neophitum culpas deflentem.	in prosecutione satis dice
Mortalem mundo degentem.	tur. Solũmodo dicamus
Prælatum & præsidentem.	quòd istud pronomẽ me
Subditum & seruientem.	refertur ad Christũ, iu-
Beatum & triumphantem.	stum, impium. Dicamus
Diabolum bonos fallentem.	ergo primo quòd illud
Mundum mundos fœdantem.	pronomẽ me refertur ad
Impium mala patrantem.	Deum cũcti potẽtem seu
Tyrannum dure regnantem.	cuncta regentem. Deus
Mulierem luxu fœtentem.	enim seipsum & personã
Damnatum semper ardentem.	suam omnibus offert &

profert tanquam obiectum videndum & intuendũ, attendendum & meditandum, seipsum demonstrat indicat atq; refert, dicens me. quasi diceret. In me, & per me, & de me, & à me, & apud

& apud me est omne bonum. Me etenim signat personam loquentis, & ideo signat ipsius loquentis bonitatem, quidditaté, & auctoritatem. &c. Me inquit. q. d. Vos potestis me videre & inuenite tanquam obiectum fortitudinis & virtutis. Vnde nota quòd Deus est vnum Me, cuius

Potentia omnia reguntur.
Scientia omnia diriguntur.
Clementia pauperes aluntur.
Potentia impij franguntur.
Vestigia deuoti sequuntur.
Auxilia à cunctis quæruntur.
Per quem magnalia beatis dabuntur.

Dico ergo quod iste dicitur me, quia omnia concluduntur eius potentia. Ipse.n. sua potentia condidit vniuersa. Deuterono. 32. Videte quòd ego sim solus, & non sit alius Deus præter me, ego occidam, & ego viuere faciam &c. Et Deutero. 5. Timeant me, & custodiant mandata mea &c. ¶ Item iste dicitur me, quia omnia diriguntur eius prudentia seu scientia. Vnde iste est qui dicit Prouerb. 8. Meum est consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo, per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, per me principes imperant, & potentes discernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerint ad me, inuenient me. ¶ Item dicitur me, quia omnia fouentur seu aluntur eius clementia. Vnde ipse est qui dicit Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Et Esa. 43. Glorificabit me bestia agri, quia dedi in deserto aquas. ¶ Item dicitur me, quia imperia franguntur eius iustitia. Vnde peccatori dicitur Hiere. 5. Adducam super vos gentem de longinquo, & comedet segetes tuas, & panem tuum deuorabit, filios tuos & filias tuas comedet &c. Sequitur. Me ergo non timebitis, dicit dominus, & à facie mea non dolebitis. Iste.n. super omnia est timendus, cum sit potentissimus & iustissimus. Deutero. 4. Congrega ad me populum, vt audiat sermones, & discat timere me. Vnde ipse dicit Esaiæ. 46. Redite prævaricatores ad cor, recordamini quia ego sum Deus, & non est vltra me Deus, nec est similis mei. ¶ Item dicitur me, quia omnia sequuntur seu sequi tenentur eius vestigia. Iste.n. est qui dixit Petro & Andreæ. Matt. 3. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Sequitur. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et merito, quia ipse est qui se sequentibus dicit. Matthæ. 19. Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, sedebitis super thronos duodecim &c. quia sicut alibi dicitur, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ & cæt. Bene ergo dicit. Matthæ. 19. Sinite paruulos venire ad me. & Act. 12. Circunda tibi vestimẽtum tuum, & sequere me. Et adhuc ipse inuitat dicens. Esa. 44. Formaui te, seruus meus es tu Israel, non obliuiscaris mei. Contrarium vero facientes arguit & reprehendit Esa. 1. dicens. Cognouit bos possessorem suum &c. sequitur. Israel autẽ me non cognouit. Et Hierem. 2. Populus autem meus oblitus est mei diebus innumeris. ¶ Item dicitur me, quia à cunctis quæruntur eius auxilia seu suffragia. Iste enim est qui dicit animæ destitutæ. Tantummodo est ea me auxilium tuum. Oseæ. 13. ideo Amos 5. dicitur. Quærite me, & viuetis. Et merito, quia sicut ipse dicit de seipso Ecclesiasti. 24. in me omnis gratia vitæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. ¶ Item dicitur me, quia beatis dabuntur eius magnalia scilicet in Paradiso. Vnde ipse est qui se offert omnibus beatis & sanctis ad videndum, gustandum, tenendum & amplexandum, dicens. Prouerbio. 8. Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie. qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutẽ à domino, qui autem in me peccauerit, lædet animam suam, & omnes qui oderunt, diligunt mortem. Et illud prædictum Ecclesiast. 24. Qui edunt me, adhuc esurient &c. Ecce ergo quomodo Deus dicendo me, offert se nobis vt obiectum perfectissimum, in quo scilicet quilibet reperit omne bonum. Sicut ergo ferrum quadam occulta virtute adamantis trahitur ad ipsum, cui cum coniunctum fuerit, ipsum nisi violenter amplius non dimittit, sic & nos, cum ipse sit infinitæ & occultæ virtutis, ad eum debemus accedere, & nunquam ipsum per peccatum dimittere, nec ab eo perpetuo resilire. Iste enim semper paratus est nos recipere, & secum si nos voluerimus, retinere. Hierem. 3. Reuertere ad me, & ego suscipiam te. Modum autem veniendi ad eum ipse docet. Iohelis. 2. vbi ipse dicit. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu &c. Sed procul dubio multi sunt qui ad istum me scilicet ad Deum nõ accedunt, de quo ipse videtur plangere Hierem. 2. vbi dicit. Me dereliquerunt, fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas. Et idõ ibidem. Verterunt ad me tergum, & non faciem. Et isti deberent attendere ad illud quod dicitur Oseæ. 7. Ve eis cum recesserint à me. Et tales maxime sunt hypocritæ, de quibus dicitur Esa. 29. Populus iste labijs me honorat, corde autem longe à me est. Non sic, sed coniungamur & conuertamur ad istũ me, quia iste est qui animam ad hoc inuitat. Hiere. 3. Ergo saltem amodo voca me pater meus, dux virginitatis meæ tu es. Sequitur. Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis. Patet igitur quod istud pronomen me, refertur ad Deum cunctipotentem. ¶ Secundo dico quod istud pronomen me refertur ad iustum sanctè viuentem. Quilibet enim iustus potest dicere me, & offerre, opponere & exponere se tãquam obiectum virtuosum. Et sic per illud pronomẽ me dico quod ipse potest se describere & monstrare, ostendere & declarare vt B

Deploratorem criminis interni
Mediatorem ordinis moderni.
Toleratorem turbinis externi.
Vindicatorem muneris paterni.
¶ Iustus ergo considerari potest
Vt pœnitens & luctuosus.
Vt meditans & curiosus.
Vt militans & virtuosus.
Vt triumphans & gloriosus.

Dicamus ergo quòd iustus per illud pronomen me, se prædicat pœnitentem & luctuosum quia reuera pœnitens debet dolere, lugere, timere. Dolere dico. Vnde illud. Dolor meus super dolorem, in me cor meum mœrens. Et illud Thren. 1. Multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens. Timere etiam. Psalm. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Lugere insuper. Esa. 22. Recedite à me, amare flebo, nolite incumbere vt consolemini me super vastitate filiæ populi mei. Quia reuera quando homo considerat filiam populi sui, scilicet Dei & sanctorum idest animam propriam per peccatum fuisse vastatam, & bonis omnibus spiritualibus denudatam, ipse debet flere, & culpas lachrymis abolere, vt & sic dicat anima pœnitens ipsi Deo illud Psal. Asperges me domine hissopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Et ibidem. Amplius laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me, quoniam iniquitatem meam ego cognosco. Igitur per istud pronomen me iustus se prædicat pœnitentẽ & luctuosum. ¶ Item per istud pronomen me iustus se prædicat meditantem & scrupulosum seu curiosum. Constat.n. quod C ad virum sapientem & iustum pertinet quod omnia quæ sunt, fuerunt & erunt, prudenter debeat meditari, & inquantũ ad salutem pertinent, solerti animo perscrutari. Meditetur ergo.s.

Carnis luxum & vilitatem.
Vitæ fluxum & breuitatem.
Mundi cursum & vanitatem.
Inferni morsum & aduersitatem.
Paradisi passum & amœnitatem.

De carnis luxu & vilitate dicat Deo illud quod scribit Iob. 10. Memento quæso quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & neruis compegisti me &c. De vitæ fluxu & breuitate dicat Deo illud Esa. 38. Præcisa est velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer, succidit me. de mane vsque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo, & meditabor vt columba. De mundi cursu & vanitate dicat illud Apocalip. 17. Veni inquit Angelus, & ostendam tibi damnationem meretricis magnæ. idest mundi. Sequitur. Et abstulit me in spiritu in desertum, & vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ &c. Mulier enim mollis & variabilis est mundus, qui super bestiam dicitur sedere, inquantum moribus & motibus brutalibus & bestialibus dicitur abundare, & inquantum Deum & sanctos facto vel dicto noscitur blasphemare. De inferni morsu & aduersitate dicat similiter homo iustus illud, Psal. Circundederũt me dolores mortis, pericula inferni inuenerunt me. De Paradisi vero passu & amœnitate dicere potest illud Ezech. 40. Facta est super me manus domini, & adduxit me in visionibus Dei in terram Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi ædificium ciuitatis. Et Ezechie. 8. dicitur. Eleuauit me spiritus inter celum & terram, & adduxit in Hierusalem in visione Dei. Ista sunt ergo quæ iustus se prædicat meditãtem, & solerti indagine contemplantem. Et sic dico quòd per istud pronomen me, iustus se offert atq; demõstrat meditantẽ & scrupulosum.

¶ Item

¶ Item iustus per istud pronomen me se offert militantem & vigorosum. Iustus enim debet circa vitia dubitare, & contra fortunæ difformes euentus, s.contra prospera & aduersa constanti animo fortis esse, & tentationibus diaboli, nec non mundi tribulationibus præualere. Psalm. Præcinxisti me virtute ad bellum, & supplantasti omnes insurgentes in me, subtus me. Quoniā inimicos meos dedisti mihi dorsum &c. Et si vis nota quòd homo debet esse

Virtuosus & fortis in exequendo iussa maiorum.
Prosequendo iura minorum.
Sustinendo casus fatorum.
Arguendo facta prauorum.
Abdicando pompas fastorum.
Vendicando culmen honorum.
Deprecando opem sanctorum.

Offerat ergo se iustus dicendo me, vt exequentem iussa maiorum, quia.s.ipse debet maioribus & eorum imperijs obedire, & eorū correptionibus cum patientia consentire, dicēs illud Esa.6. Ecce ego, mitte me.q.d. Paratus sum in omnibus obedire. Et illud Psal. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. ¶ Item offerat se vt prosequentem iura minorum, quia.s.iste debet pauperibus & simplicibus subuenire, & maxime si sit iudex præsidens vel prælatus. Vnde iste est qui dicit Esa.61. Spiritus domini super me, eo quòd vnxerit me. ad annunciandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt consolarer omnes lugentes, & ponerem fortitudinem lugentibus Syon. ¶ Item offerat se vt sustinentem casus fatorum, quia.s.quicquid iusto acciderit, debet in patientia sustinere, & semper debet cogitare quòd sibi à Deo talia immittuntur, vel immitti permittuntur vel ordinantur ad ipsum castigandum, probandum & honorandum. Dicat ergo regratiando illud Psal. Dn̄e probasti me, & cognouisti me &c. Et illud. Proba me domine, & tenta me. vre renes meos, & cor meum. quasi dicat. Paratus sum in patientia sustinere, sicut faciebat ille qui dicebat Deo illud Psal. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos à me. In me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Elongasti à me amicum & proximum &c. Talia ergo sunt fortiter sustinenda. Et merito, quia pro certo diuinum auxilium nunquam illi solet deficere, qui mundi infortunia solet in patientia sustinere. Psal. In die tribulationis meæ clamaui ad te, & exaudisti me. Et ibidē. Quoniā tu domine adiuuisti me, & consolatus es me. Offerat ergo se iustus vt sustinentem casus fatorum. ¶ Item offerat se dicendo me, vt arguentem facta malorū, quia.s.iste debet esse constans & firmus ad arguendum impios & tyrannos, & ad prædicandum fortiter contra ipsos, vt sit sicut ille qui dicebat Esaiæ.49. Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meę recordatus est nominis mei. Et posuit os meum quasi gladium acutū, & in vmbra manus suæ protexit me. Et posuit me sicut sagittā electam, in pharetra sua abscondit me, & dixit mihi. Seruus meus es tu Israel, quia in te gloriabor. Expone bene de perfecto & constanti viro, qui debet esse contra malos acutus gladius, & sagitta. ¶ Item offerat se vt abdicantem vana fastorum idest pompositatem & superbiam contemnentem Psal. Neq; ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me. Et merito, quia pro certo qui voluntarie non humiliatur, contra voluntatem propriam multotiens conculcatur. Psalm. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Sit igitur humilis non superbus, regratians Deo, dicendo illud Psal. In veritate tua humiliasti me. ¶ Item offerat se vt vendicantem culmen honorum, hoc est dictu, vt talem qui dignus sit ad dignitatum apicem eleuari. Psalm. In petra exaltasti caput meum. Et nota quòd prælatus debet

E Misereri.
Revereri.
Honorari.
Coronari.

Misereri dico per clementiam, quia.s. ipse debet esse pius, & alijs faciliter indulgere. Exemplo Ioseph, de quo dicitur Gen.45. quòd clementer resalutatis fratribus, qui scilicet in ipsum multum peccauerant, dixit. Accedite ad me, ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. Nolite pauere, pro salute vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum, & præmisit me, vt reseruemini super terram. Debet reuereri, quia scilicet ipse debet se ostendere seuerum, ne contemnatur. Ioan.13. Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis, sum etenim. Debet honorari. vnde Saul rex dicebat Samueli.1. Regum.15. Honora me coram senioribus. Debet coronari, scilicet corona gloriæ, si bene agat, dicens.s.illud Esa.61. Gaudēs gaudebo in domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimento iustitiæ, & indumento lætitiæ circundedit me quasi sponsum decoratum corona. Multi tamen imperfecti possunt dicere illud Esa.3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis neque vestimentum, nolite me constituere principem populi.

¶ Item offerat se vt deprecantem opem sanctorum, quia.s.virtuosus homo debet præualere non solum contra demones & peccatores & tyrannos vincendo & superando, immo etiam contra Deos & sanctos, ipsos importunis & cogentibus precibus exorando, & ad misericordiam inclinando, dicens scilicet illud Psalm. Deus deus meus respice in me. & illud. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Oret ergo contra carnem, dicens. Eccles.23. Aufer à me carnis concupiscentias, & concubitus concupiscentiæ ne apprehendat me. Oret contra diabolum. Psal. Eripe me domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me. Contra mundum. Psal. Non me demergat tempestas aquæ, neq; vrgeat puteus super me os suum. Oret etiam allegando propriam infirmitatē. Psal. Miserere mei Deus, quoniam infirmus sum. Diuinam benignitatem. Psalm. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Diuinam sublimitatem. Luc.23. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Sanctorum bonitatem & pietatem. Genes.40. Memento mei dum bene tibi fuerit, vt suggeras Pharaoni vt educat me de isto carcere &c. Oret insuper regratiando de Dei erga se amicitia. Dan.14. Recordatus es mei domine. De Dei erga se diligentia. Psalm. Dominus sollicitus est mei. Dominus factus est adiutor meus. De Dei erga se misericordia & clementia. Psal. Dominus misertus est mei. Et breuiter, tam per orationem quàm per aliorum bonorum operum adimpletionem homo efficitur virtuosus & rigorosus, & in bonis actibus bellicosus. Quadruplex.n. armatura debet ipsum armare, videlicet

Charitas quæ ipsum foueat.
Puritas propter quam placeat.
Veritas quæ ipsum doceat.
Charitas qua verè gaudeat.

Charitas dico & amicitia. Canti.2. Introduxit me rex in cellā vinariam, ordinauit in me charitatem. Sequitur. Leua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Puritas & innocentia. Ibidem. Fulcite me floribus, stipate me malis. Psal. Iudica me Deus, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum &c. Veritas etiam & sapientia. Psalm. Misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me. Et alibi. Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus saluator meus. Claritas etiam atque lætitia, quia scilicet ad iustū pertinet quòd sit lętus in spiritu sancto, dicens.s.illud Psalm. Docebis me in lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem. Et illud. Delectasti me domine in factura tua &c. Sic ergo patet quòd iustus per pronomen me se solet offerre vt militantem & vigorosum.

¶ Item iustus solet se offerre per illud pronomē me, vt triumphantem & gloriosum. Quia.s.ipse iustus beatus & gloriosus existens, nunc per pronomen me suam beatitudinem solet demonstrare dicens.s.ipsi Deo illud Psalm. Fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Sequitur. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Et alibi. Conserua me domine, quoniam speraui in te. Sequit̄. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsq; in finem. Sic igitur patet quomodo istud pronomen me, quantum ad diuersas conditiones refertur ad iustum sancte viuentem.

¶ Tertio principaliter dico quòd me potest referri ad impium de se loquentem, qui scilicet semper se vult offerre & præferre, & de se mentionem facere, & se præ alijs reputare, dicendo F
me. Exemplo scilicet Absalon, qui dicebat.2. Regū.15. Quis me constituat iudicem super terram, vt ad me veniant omnes qui habent negocium? Et Iudicum.9. Quod me videritis facere, hoc facite. Et si vis, nota quòd per istud pronomen me, malus potest prædicare & describere

Miseriam temporalem qua languet in præsenti.
Nequitiam criminalem qua fœtet in latenti.
Molestiam infernalem quam timet in sequenti.

Dico ergo ꝙ peccator se describit dicendo me quantū ad miseriam vitæ præsentis. Quia reuera constat ꝙ peccator multis in præsenti miserijs circunfunditur, & multis desolationibus agitatur. Iste est qui dicit Iob.6. Sagittæ domini in me sunt,

quarum

quarum iodignatio ebibit ſpiritum meum, & pœnæ militant in me. Et reuera ſagittæ iſtæ ſunt.ſ.

Indignatio de vili natiuitate.
Deſolatio de vitæ tenuitate.
Meditatio in rerum mobilitate.
Agitatio in pœnarum aduerſitate.
Vexatio ab amicorum infidelitate.
Conculcatio ab inimicorum crudelitate.
Confuſio ex errorum cœcitate.
Conturbatio de mortis neceſsitate.

Dicit ergo ꝙ peccator ſe dicit miſerum propter vilē natiuitatē. Iob. 10. Quare de vulua eduxiſti me? Et ibidem. Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti? ¶ Item ſe dicit miſerū propter vitæ labilitatem. Vnde Iob. 10. Tedet animam meam vitę meæ, dimittam aduerſum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ, dicam Deo noli me condēnare. q.d. homo qui eſt vitæ tam labilis, tam defectibilis, tam mortalis, non debet tantum reputari ꝙ à tanto iudice condemnetur. Vnde etiā de breuitatē vitæ & eius labilitate dicitur Eſa. 38. De mane vſq; ad veſperam finies me. vnde Eccle. 2. dicit Salomō. Idcirco taquit taeduit me vitæ meæ, videntē mala cuncta eſſe ſub ſole. Item propter rerum mobilitatem. Magna eſt.n. peccatorum miſeria, quia ſtatus & proſperitas peccatoris non durat aut ſemper perſeuerat, ſed quandoq; ſubito & vbi non ſperatur, deſtruitur atq; ceſſat. Iob. 10. Manus tuæ domine fecerūt me, & plaſmauerunt me, & ſic repente præcipitas me. Itē propter pœnarum aduerſitatem. Omnis.n. homo, & maxime peccator, ſubijcitur in hoc ſæculo multis pœnis. Pſalm. Timor & tremor venerunt ſuper me, & cōtexerunt me tenebrę. Itē propter amicorum infidelitatē. In mundo.n. iſto non eſt vera amicitia, quia.ſ. vbi quis ad ſtatum paupertatis deducitur, ſtatim à ſuis dimittitur, cōtemnitur & horretur, vt dicat illud Thren. 2. Vocaui amicos meos, & ipſi deceperunt me. Et Iob. 30. Nūc autem derident me iuniores tempore. Et Iob. 19. Fratres meos longe fecit à me, ſ. paupertas, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me. Dereliquerunt me proximi mei, & qui me nouerunt, obliti ſunt mei. Et in Pſal. Elongaſti à me amicū & proximum. & alibi. Longe feciſti notos meos à me, poſuerunt me abominationem ſibi. Item propter inimicorum peruerſitatem ſeu crudelitatem. Iob. 16. Hoſtis meus terribilibus oculis me intuitus eſt. Pſal. Inimici mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt. &c. Item propter errorum obſcuritatem ſeu cœcitatem. Homo.n. in hac vita nihil ſcit certum. facile.n. decipitur, & errorum tenebris laqueatur. Vnde Eccl. 7. Dixi, ſapiens efficiar, & ipſa longius receſsit à me. Pſal. Collocauit me in obſcuris, ſicut mortuos ſæculi. Item propter mortis neceſsitatem, quia.ſ. poſt omnes alias miſerias maior & grauior ſequitur mors. Pſal. Circundederunt me dolores mortis, torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Ecce ergo quot ſunt miſeriæ peccatoris pro tempore vitæ huius. Bene ergo dico ꝙ ipſe ſe
G deſcribit dicendo me, quo ad miſeriam vitæ præſentis. ¶ Deinde dico quòd peccator ſe deſcribit dicendo me, quo ad nequitiam culpæ nocentis ſeu latentis. Et dico quòd ipſe dicendo me ſe prædicat

Rudem & obliuioſum.
Grauem & deſidioſum.
Triſtem & inuidioſum.
Turpem & verecundoſum.
Deiectum & faſtidioſum.
Seductum & non ſcientioſum.

Eſt igitur peccator rudis & obliuioſus, quia.ſ. ipſe non recordatur illorum quę pertinent ad ſalutem. Exemplo Nabuchodonoſor, qui dicebat. Dan. 2. Vidi ſomnium, & mente cōfuſus ignoro quid viderim. Sequitur. Sermo receſsit à me. Pſal. Comprehenderūt me iniquitates meæ, & nō potui vt viderem. Multiplicatę ſunt ſuper capillos capitis mei, & cor meū dereliquit me. Item grauis eſt & deſidioſus. Piger eſt.n. ad omne bonū. Vnde ipſe dicit in Pſalm. Iniquitates meæ ſupergreſſę ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Pondus.n. vitiorū facit eum grauem & inhabilem ad bene faciendum. Item triſtis eſt & inuidioſus. Threno. 3. Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me abſynthio. Et ibidem. Ædificauit in gyro meo, circundedit me felle & labore. Amaritudo.n. fellis & abſynthij ſignat peccatum inuidiæ, quod triſtitiam generat & dolorem. Item turpis eſt & verecundoſus. Pſalm. Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me. ¶ Itē abiectus eſt & faſtidioſus, quia Deus odit & vilipendit hominem peccatorem. Pſal. Deus deus meus, vt quid me dereliquiſti? Vnde peccator poteſt dicere. 1. Reg. 28. Philiſtijm pugnat aduerſum me, & Deus receſsit à me. Gen. 4. Dixit Cain Deo poſtquam peccaſſet. Ecce eijcis me hodie à facie tua. Item ſeductus eſt, & non ſcientioſus, quia.ſ. peccatur faciliter decipitur à diabolo. Vnde ipſe dicit Geneſ. 3. Mulier decipit me. Et Threnorum 2. Venatione cœperunt me quaſi auem. Sic ergo patet ꝙ dicendo me, peccator ſe deſcribit quo ad nequitiam culpæ nocentis. ¶ Deinde dico ꝙ peccator ſe deſcribit dicen- H
do me quo ad moleſtiam pœnæ ſequentis, quia.ſ. peccator pœnis infernalibus affligitur, & ad mortem æternā finaliter condemnatur, dicens.ſ. illud Pſal. Pericula inferni inuenerūt me. Et ſi vis, dic ꝙ iſta pericula ſunt

Carcer ineuaſibilis.
Mœror inconſolabilis.
Iudex implacabilis.
Tenebra inilluſtrabilis.
Vermis inſatiabilis.
Paupertas inæſtimabilis.
Crudelitas intolerabilis.

Dicat igitur damnatus. Videte me in carcere ligatum. Thren. 3. Circū ædificauit aduerſum me vt non egrediar, aggrauauit cōpedem meum. ¶ Item videte me mœrore grauatum ſeu à nemine ſolatum. Thren. 1. Longe factus eſt à me conſolator. ¶ Item videte me Deo diſcordatum. Iob. 13. Arbitraris me inimicum tuum, poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis. ¶ Videte me tenebris cœcatum. Thren. 3. Me minauit & adduxit in tenebras, & non in lucem. ¶ Item videte me vermibus voratū. Iob. 30. Ecce qui me comedunt, non dormiunt. ¶ Item videte me opibus nudatum. Thren. 1. Vindemiauit me vt locutus eſt dominus in die furoris ſui. Et Hiere. 51. Reddidit me quaſi vas inane. Item videte me hoſtibus damnatum, ſeu à demonibus deuoratum. Hiere. 51. Comedit me, deuorauit me Nabuchodonoſor rex Babylonis, abſorbuit me quaſi draco, impleuit ventrem ſuum teneritudine mea. Sic ergo patet quomodo per iſtud pronomen me, peccator diuerſimodè ſe deſcribit, & quantum ad moleſtiā infernalem, & quantum ad nequitiam criminalem, & quantum ad miſeriam temporalē. Sic igitur patet ꝙ iſtud pronomen me poteſt referri ad virum impium de ſe loquentem, ad virū iuſtum ſanctè viuentem, ad Deum ſumme cūcta regentem. &c.

Meus. Mea. Meum.

Nota quòd meus, tuus, ſuus, ſunt pronomina poſſeſsiua, ſignant.n. rem iam acquiſitam & in bonis alicuius tam conuerſam, & ab aliquo vendicatā, habitam & poſſeſſam, & alicui appropriatam, & ſibi ſpecialiter deputatam. Igitur cum iſtud pronomen ſignificet rei appropriationem, vt dictū eſt, videtur ꝙ proprie poſsit applicari ad res animatas. Et ſic dicam ꝙ loquendo moraliter, iſtud pronomen meus poteſt referri ad illas perſonas de quibus fit mentio in ſcriptura, ſcilicet ad Deum, ad iuſtum, ad impium. Ad vtrunq; .i. tam ad iuſtum quàm ad iniuſtum. Quilibet.n. iſtorū poteſt dicere ſua. A
¶ Igitur referatur primo ad Deum. Deus.n. ſecundum varios accipiendi modos, poteſt ſua dicere varia & diuerſa. Ipſe.n. omnium eſt ditior & potentior, & ideo omnia ſua ſunt, & ſibi omnia ſubijciuntur, & in poſſeſsione ſua omnia continentur. Ipſe.n. eſt qui dicit. Meæ ſunt omnes ferę ſiluarum, iumenta in montibus, & boues, & pulchritudo agri mecum eſt. Meus eſt orbis terræ, & plenitudo eius. Ipſe etiā eſt qui dicit alibi. Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes, & Effraim ſuſceptio capitis mei. Iuda rex meus, Moab olla ſpei meæ. In quibus verbis inueniuntur quinque genera hominum quos reputat Deus eſſe ſuos, videlicet vera prædicantes. Meus eſt inquit Galaad, qui interpretatur teſtis. Mundum abdicantes. Meus eſt Manaſſes, qui interpretaē obliuioſus. Iuſte iudicantes. Meus eſt Effraim, qui interpretatur conſilium meum. Deo ſe ſubdentes, quia ſunt ſuſceptio. Fidem ſuſtinentes, quia capitis mei. i. fidei meę.
¶ Igitur dico ꝙ dominus poteſt dicere. Meus eſt prædicans B
puram veritatem, quia.ſ. meus eſt Galaad, qui interpretatur aceruatio teſtium. quia pro certo illos qui teſtificantur & prædicant veritatem, Deus reputat eſſe ſuos. Ioſue. 22. Galaad terræ poſſeſsionis ſuæ. Vnde ipſe dicit Apo. 11. Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus mille. &c. Et hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia ante dominum. Et reuera cuilibet tali teſtificatori ſuo Deus finaliter cœlum tribuet, & veritatem quam nunc prædicat, reuelata facie ſibi oſtendet, dicens.ſ. illud Iob. 16. Ecce in cœlo eſt teſtis meus, & conſcius meus in excelſis. Et aduerte quia deus vult ꝙ iſti ſerui ſui ſint liberi, vt libere poſsint dicere, & facere, prædicare, & docere mandata ſua, ſicut videmus etiam ꝙ nuncij & legati regis q̄ mittuntur ad aliquid exequendum, tantæ ſunt auctoritatis ꝙ nullus ipſos audet tangere vel grauare. Antiquitus.n. fuerunt populi

populi Hiperboreorum qui moralem & valde sobriam duce-
bāt vitam, qui à cæteris nationibus sacri reputabantur, & ideo
vt dicunt Pli. & Soli. ipsos lædere vel aliquo modo tangere ne
pharium putabatur. Aurum.n.& argentum abdicabant, car-
nes, vinū & delicias non habebant, fructibus arborū viuebāt,
& in cauernis pro domibus habitabant, neminem lædebāt, &
ideo lædi ab alijs non debebant. Tales debent esse Christi præ
dicatores. Sobrie.n. debent viuere, diuitias non diligere nemi
nem lædere, sed sacri & sancti esse. Et ideo non debent ab alijs
tangi, sed potius prædicare dimitti, & ab omnibus venerari. &
hoc est quod dominus præcepit in Psal. dicens. Nolite tange-
re Christos meos, & in ꝓphetis meis nolite malignari. Et me-
rito, quia isti pro certo in corpore Christi mystico tenent offi
cia diuersorum membrorum, scilicet
Officium gutturis, quia gustāt veritatem interius meditando.
Officium labiorū, quia dicunt veritatem exterius prædicādo.
Officium oculi, quia studens veritatem sagaciter speculando.
Officium linguæ, quia legunt veritatem vtiliter edocendo.
Officium manus, quia faciunt veritatem viuaciter operando.
Et ideo de tali gutture & labijs dicit ipse dñs. Prouer.8. Ape-
rientur inquit labia mea vt recta prædicent, veritatem medita
bitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impiū. De tali
bus vero oculis dicitur in Psal. Oculi mei suspiciētes in excel-
so. Et illud. Oculi mei semper ad dñm. Et illud. Leuaui oculos
meos in montes. q.d. ipse dominus. Tales oculi mei debent al-
ta meditari, Deum contemplari, suprema scrutari. Et tñ pro-
cul dubio de talibus potest dñs hodie dicere illud Psal. Lumē
oculorum meorum & ipsum non est mecum. quia. s. multi sunt
hodie prædicatores qui non respiciunt ad Deū, sed ad mundū.
Psal. Oculi mei languerunt præ inopia. i. præ auaritia. De tali
etiam lingua dicitur in Psal. Lingua mea calamus scribæ. Et de
talibus manibus dicitur Cantic. 5. Manus meæ distillauerunt
myrrhā optimā &c. Patet igitur ꝙ Deus potest dicere. Meus
C est prædicans puram veritatē. Galaad inquit. ¶ Deinde dico ꝙ
ipse potest dicere. Meus est abdicans mundi vanitatē. Et hoc
ostenditur cum dr. Meus est Manasses, qui. s. interpretatur ob-
liuiosus, quia pro certo Deus illum reputat suum, ipsumq; sibi
appropriat, qui tpalia obliuiscitur & abdicat. Vnde de sanctis
& perfectis viris qui sæculum dimiserunt, dicere videtur illud
Hiere.50. Grex dispersus factus est populus meus, transierunt
de monte in montē, obliti sunt cubilis sui. i. mundi. Manasses
inquit. De quo pōt dici illud. 4. Reg. 21. Dormiuit Manasses, &
sepultus est in horto. Dormiuit dico mundū obliuiscendo, &
à mundi occupationibus secedendo. Ad quod videtur dñs in-
uitare dicens. Hierem. 51. Egredimini de medio eius populus
meus, vt saluet vnusquisque animam suam. Igitur Deus dicit.
Meus est abdicans mundi vanitatem. ¶ Deniq; dico ꝙ ipse di-
cere potest. Meus est vendicans sensus æquitatē. Et hoc osten-
ditur cum dr. Effraim, qui interpretatur consilium meū. Quia
reuera Deus illum suum dicit & reputat, qui consulte oia fa-
cit & cogitat Hier. 31. Effraim primogenitus meus. & merito,
quia reuera Deus sibi appropriat omne consilium prudens &
sanum, dicens Prouer. 8. Meum est consilium & æquitas, mea
est prudentia & fortitudo. Insuper dico ꝙ Deus potest dicere.
Meus est applicans mentis voluntatem. Ille. s. qui per obedien
tiam & humilitatem se applicat ad suscipiendū mandata Dei.
Et hoc ostenditur cum dicitur. Susceptio. vt sic de quolibet su
sceptore dicat ipse dñs illud Psalm. Factus est susceptor meus.
Vnde dñs de quolibet tali susceptore, qui. s. humiliter obedit
& suscepit quæ ei mandantur, dicit. Ioan. 15. Vos amici mei
estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Et illud Ioan. 8. Si manse
D ritis in sermone meo, veri discipuli mei eritis. ¶ Adhuc dico
ꝙ Deus pōt dicere. Meus est practicans fidei claritatē seu pu-
ritatem. quod ostenditur cum dicitur. Capitis mei. Caput. n.
virtutum est fides, quam pro certo qui firmiter suscipit & te-
net, Deus illum suum reputat, sibiq; subuenit atq; fauet. Ille
.n. qui super aliquem consueuit caput suum reclinare, vel pro
prij capitis alicui custodiam committere vel mandare, vide-
tur eum amicum suum & intimū reputare, sicut Achis vide-
tur de Dauid sensisse quando dixit sibi. 1. Regū. 28. Custodem
capitis mei ponam te cunctis diebus. Sic verè Deus illum ami
cum suum reputat, cui caput suum. i. fidei suæ notitiam & cu-
stodiam cōmittit & commendat. Vnde ipse est qui dicit animę
fideli illud Cant. 5. Vox dilecti mei pulsantis. aperi mihi soror
mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput
meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Vnde
ipse potest dicere viro iusto illud Psal. Susceptor meus es, glo
ria mea, & exaltans caput meum. Aduerte tamen ꝙ multi sunt
quibus dominus commisit istius capitis custodiam, qui ipsum
non custodiunt, sed potius destruunt & abscindunt. Isti sunt
hæretici christiani, qui. s. in baptismo istud caput Christi. i. ip-
sius fidem custodiendam suscipiunt, ipsum tamen per hæreses
lacerant & confundunt, similes. s. illi virgini in cuius gremio
vnicornis caput reclinat, quæ tamen proditiose ipsum occidit
& vulnerat. quia. s. tales qui fidē Christi suscipiunt, ipsum pro
ditiose vulnerant, dum in cordibus suis & simplicium per se-
minatas hæreses ipsum necant. Figurati in Dalila, quæ caput
Sansonis in suo gremio reclinatū totondit, & fortitudine spo-
liauit. Quia reuera dum hæreticus à capite Sansonis. i. à fide
Christi capillos. i. veritates articulorum euellit, cōstat ꝙ fidei
fortitudinem destruit & confundit. Bene ergo dicit in Psalm.
dominus conquerendo. Multiplicati sunt super capillos capi-
tis mei, qui oderunt me gratis. q.d. inimici mei idest hæretici
super capillos capitis mei idest super articulos fidei meæ con-
gregantur, vt scilicet ipsos euellant per hæreses, & per mali-
tiam depredentur. Iob. 19. Semitam meā circunsepsit, & tran-
sire non possum, & in calle meo tenebras posuit. Expoliauit
me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. Expone.
Non sic ergo, sed simus sui, fidem integre seruando, mentem
mandatis subdendo, acta consulte regendo, mundum pruden
ter spernendo, vera iugiter loquendo. Et sic ipse bene poterit
dicere quòd nos sumus sui, dicendo scilicet illud prædictum.
Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Effraim susceptio
capitis mei. Ita quòd de quolibet tali suo poterit dicere illud
Matthęi. 3. & 17. & Lucæ. 3. Hic est filius meus dilectus, in quo
mihi bene complacui. Et illud Cant. 1. c. 5. Botrus cypri dile-
ctus meus, fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Dilectus
meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Et si vis,
nota quòd Deus vocat quemlibet iustum suum, s.
Quia charior. Dilectus meus inquit.
Quia mundior. Candidus inquit.
Quia pulchrior. Rubicundus inquit.
Quia dignior seu melior. Electus inquit.
Quia rarior. Ex milibus inquit.
Prosequere si vis secundum titulos, vt sic de quolibet tali di-
cat ipse dominus illud Gene. 27. Ecce odor filij mei sicut odor
agri pleni, cui benedixit dominus &c. Et breuiter vbicunque
inueneris in persona Dei meus, seu mea, seu meū, potes recur-
rere ad alios titulos, sicut est Amicus meus, Seruus meus, Ani
ma mea, & sic de alijs, quia ista materia in infinitū posset mul-
tiplicari, sed hoc exempli gratia posui hic. Meus ergo refer-
tur ad Deum. Et hoc est primum. De alijs vero quæ Deus di-
cit sua scilicet quando dicit regnum meum, virtus mea, iusti-
tia mea, veritas mea, inimici mei, hostes mei, & cætera similia,
omitto, quia non sufficeret vita mea si vellem omnia pertra-
ctare. ¶ Sed si vis adhuc nota de Deo quòd sicut aliqui vocant E
dicunt & reputant aliquos esse suos ratione subiectionis, sicut
meos dico illos qui sub subiectione mea constituuntur, ratio-
ne coniunctionis, sicut meos dico illos qui in seruitio meo mo
rantur & mihi famulantur, ratione cognitionis, sicut meos di
co illos qui mihi ex genere ligantur, ratione dilectionis, sicut
meos dico illos qui mihi ex speciali fœdere & amicitia copu-
lantur, sic verè dico quòd Deus vocat suos omnes iustos, tan-
quam subditos generales. Ecclesiasticos, tanquā famulos spe-
ciales. Præsidentes seu prælatos, tanquam consanguineos na-
turales. Perfectos & sanctos, tanquam fideles & socios prin-
cipales. Ad ista allega si vis, & vide in titulis in quibus dicitur
serui mei, amici mei, filij mei. Et pone ꝙ sicut homo solet res
suas melius cognoscere, firmius diligere, tutius conseruare,
amplius honorare, sic verè dico ꝙ deus viros iustos tanquam
suos melius cognoscit. Ioan. 10. Cognosco inquit oues meas,
& cognoscūt me meæ. Fortius diligit, dicens cuilibet tali illud
Esa. 41. Serue meus Iacob, quem elegi, semen Abraham amici
mei. Tutius custodit, dicens illud Psal. Inueni Dauid seruum
meum, oleo sancto meo vnxi eum &c. Amplius extollit, dicēs
illud Esa. 49. Seruus meus es tu Israel, quia in te glorificabor.
quod scilicet fiet in patria, quando Deus dicet illud quod ca-
nitur. Sancti mei in carne positi certamen habuistis, mercedē
laborum ego reddam vobis. Et illud quod dicitur Matth. 25.
Venite benedicti patris mei, percipite regnum &c. Et reuera
illud regnum & istam mercedē videtur dominus declarare di
cens de Paradiso. Esa. 65. Electi mei & serui mei habitabūt ibi.
Sequitur.

Sequitur. Serui mei comedent, serui mei bibent, serui mei læta-
būtur serui mei laudabunt. Sed heu procul dubio quam multi
sunt hodie & serui & amici & filij Dei in statu ecclesiastico q
pro certo tali filiatione, famulatu & seruitio se reddunt indi-
gnos, inquantum. s. Deo ingrati sunt, ipsique non obediūt, nec
intendunt. De talibus dicit ipse Deus cōquerendo in psa. Ami
ci mei & proximi mei de longè steterunt &c. Et illud. Extra-
neus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meę.
Et illud. Notos meos longè fecit à me. Et illud. Cantico. 1. Filij
matris meæ pugnauerunt contra me. Et Threno. 1. Vocaui ami
cos meos, ipsi autem spreuerunt me. alia littera. deceperunt
me &c. Igitur dico quod istud pronomen meus aliquando re-
F fertur ad Deum ¶ Secundò principaliter dico quod quandoq;
fertur ad iustum. Quilibet. n. iustus potest dicere sua bona spi-
ritualia, non terrena. Illud. n. non est nostrum, quod à nobis po
test violenter auferri. Sic verè dico de mundi bonis quod non
sunt mea, quia. s. aliunde solent accedere, & modicū solent pro-
cedere. Sed reuera bona spiritualia & æterna, s. Dei gratia, vir-
tutum copia, sacra scientia, cœlestis gloria, propriè nostra sunt
quia ista ab intrinseco non deforis veniunt, & si volumus, tena
citer nobis insunt, & nunquam per cuiuscunque violentiam au
feruntur aut fugiunt. Vnde videtur quod mundus & fortuna,
possunt dicere homini illud quod Benadab rex Syriæ manda-
uit regi Israel. 3. Regum. 20. dicens. Argentum tuum & aurum
tuum meum est, vxores tuę & filij tui optimi mei sunt. Vt & ip
se respondeat quod sequitur. Iuxta verbum tuum domine mi
rex, tuus sum ego, & omnia mea. Quia reuera omnia bona tem
poralia, fortunæ sunt, sicut. n. ista potest nobis dare, sic & ista
potest quando ei placuerit, submouere. Sed reuera bona spiri-
tualia supradicta. s. gratia mores & scientia propriè nostra sunt
quia ista nobis inuitis nec pereunt nec recedunt. Vnde de Stil-
bonte philosopho legitur in epistola. 9. Senecæ quod cum ca-
pta & succensa ciuitate sua, bonis suis omnibus direptis & per
ditis, lætus & gaudens exiret, & peteretur ab eo cur gauderet,
cum omnia perdidisset, respōderit. Nihil perdidi, omnia enim
bona mea mecum habeo, s. scientiam & virtutes, alia verò quæ
G habebam, mea non erant. ¶ Adhuc dico quod inueniūtur quę-
dam bona propria bonorum siue iustorum. Et sic in persona vi
ri perfecti dico quod

Meus est Deus, per quem iustificor.
Mea est anima, per quam viuificor.
Meæ sunt virtutes, per quas rectificor
Mei sunt proximi, per quos lætificor.
Mea est vita æterna, per quam glorificor.

Igitur dico
quod meus
est Deus, p
quē iustifi-
cor. Deus. n.
propriè potest dici meus, qui. s. creauit me cum non essem, re-
creauit me cū esse desijssem, redemit me cū perijssē, erexit me
cū cecidissem, se meū fecit, cū suus essem, se mihi dedit cū pau
p essem. ps. Ecce cognoui q Deus meus es tu, tu es. n. ipse rex
meus & Deus meus, qui mandas salutes Iacob. vt quilibet exē-
plo Thomę dicat. Ioan. 20. Dominus meus, & Deus meus. Psal.
Deus deus meus ad te de luce vigilo. Deus deus respice in
me. &c. ¶ Item dico quod mea est anima, per quam viuificor. vt
sic dicamus Deo illud Geñ. 12. Bene sit mihi propter te, & vi-
uat anima mea ob gratiam tui. psalm. Viuet anima mea, & lau-
dabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. Et illud Genes. 32. Vidi
dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. ¶ Item
dico quod meæ sunt virtutes per quas rectificor. Virtutes. n. tā
naturales quam morales, tam etiam theologicę quam cardina-
les, quando ipsas habemus, propriè nostræ sunt, quia vbicunq;
fuerimus, nobis insunt, & nos nisi voluerimus, non dimittunt.
Igitur q mea sit virtus fidei, patet Roma. 1. vbi dicitur. Conso-
lari inquit in vobis per eam quæ inuicem est fidem vestram &
meam. Et Iacob. 2. Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Itē
virtus spei. Iob. 19, Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Item
virtus orationis. Psalm. Oratio mea in sinu meo conuertetur.
Item virtus humilitatis seu subiectionis. Psalm. Vide humilita-
tem meam & laborem meū, & dimitte omnia delicta mea. Item
virtus patientiæ. Iob. 17. Patientiam meam quis considerat? Itē
virtus prudentiæ. Prouerb 8. Mea est prudentia, mea est forti-
tudo. & sic de alijs virtutibus. Quia reuera virtutes sunt nostrę
propriè quādo ipsas habemus. Et sic bene dixi quod meę sunt
virtutes, quibus rectificor. ¶ Item dico quod mei sunt proximi
per quos lętificor. Constat. n. quod illi qui se inuicem diligunt
in possessionem & proprietatem alter alterius se suscipiunt, si-
cut ille pater dicebat filio Luc. 15. Fili oia mea tua sunt, & om-
nia tua mea. vt sic dicat quilibet proximo vel amico illud. 2. Es-
dræ. 4. Proximus mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis.
Item mea est vita æterna, per quam glorificor. quia reuera ni-
hil aliud est tam proprium beatorū seu iustorum, sicut gloria
æterna. Illa. n. nunquam perditur, sed apud quemlibet cōtinuè
renouatur. vt qlibet beatus dicat illud Iob. 29. Gloria mea sem
per innouabitur, & arcus meus in manu mea semper instaura-
bitur. Et illud Esa. 42. Gloriam meam alteri non dabo. Et bre-
uiter, ista sunt quædā bona quæ bonis sunt propria, & quicun-
libet iusto tam in vita ista quam futura in hæreditatem posses-
sionem & proprietatem spiritualiter sunt concessa. Psalm. Hę-
reditas mea præclara est mihi. Tu es qui restitues hæreditatem
meam mihi. ¶ Tertiò dico q quandoque refertur ad impium. H
Quilibet. n. impius potest propriè dicere meum est peccatum,
mea est iniquitas, iuxta iuxta illud Gen. 41. Confiteor peccatū
meū. Et in psa. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, &
peccatum meū contra me est semper. Et illud. Iniquitates meę
supergressę sunt caput meū. Propter quod torquebit eum in-
tolerabilis pœnæ crudelitas. Quia reuera illi qui damnabūtur,
nihil habent magis proprium quam pœnam æternam. Ista. n.
propriè sua est, quia nūquam possunt ipsam amplius pdere vel
delere. Dicat ergo damnatus illud Iob. 23. Nunc aūt in amari-
tudine est sermo meus, & dolor plagę meæ aggrauatus est sup
gemitum meum. & Thren. 1. O vos omnes qui transitis per viā
attēdite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Ista sunt
quædam mala propria malorum. ¶ Quartò dico qđ sunt plura I
tam bonis quam malis communia, quæ. s. tam bonus quam ma
lus pōt dicere sua, & sibi tāq̃ ppria adscribere, & suæ ditionis
& dñij reputare. Et sic dico q hō in malo significato dicit suā

Carnis fragilitatem.
Mentis varietatem.
Vitæ calamitatem.
Mundi aduersitatem.
Mortis necessitatem.

Dicam igitur in malo significato
q mea est carnis fragilitas corru
ptibilis. Iob. 5. Nec. n. fortitudo
mea vt fortitudo lapidis, nec ca-
ro mea ęnea est. Ista est. n. corru-
ptioni subiecta, & morti finaliter deputata. Iob. 7. Induta est ca
ro mea putredine & sordibus pulueris. Itē mea est mentis mo-
bilitas variabilis. Vnde Io. 17. Cogitationes meę dissipatę sunt
torquentes cor meū. & idē. c. 20. Cogitationes meæ varię suc-
cedunt sibi, & mens in diuersa rapitur. Item mea est vitæ cala-
mitas non durabilis. Iob. 7. Memento qm ventus est vita mea.
& sequitur ibidem. Parce mihi domine, nihil. n. sunt, dies mei.
Item mea est iugis aduersitas incessabilis. Proprium est. n. ho-
minis q sit continuè in miseria & labore. Vnde Iob. 16. Nunc
aūt oppressit me, & in nihilum redacti sunt oēs artus mei Sac-
cum consui super cutem meam, & operui cinere corpus meū.
Facies intumuit à fletu, & palpebrę meæ caligauerunt. Itē mea
est mortis necessitas immutabilis. Istud est. n. nostrum propriū
. s. mori debere. Esa. 38. Pręcisa est velut à texente vita mea. dū
adhuc ordirer, succidit me. 2. Timo. 4. Ego n. iam delibor, & tē
pus meę resolutionis instat. Et sic patet quō istud pnomen pos-
sessiuum meus, mea, meū, denotat possessionē q̃ cōiter & indif-
ferenter possident iusti & iniusti, possessionē iniusti, possessio-
nem iusti, possessionem Dei. &c. Sufficit, quia in infinitum pos-
set protendi Vide infra in alijs pronominibus, s. tuus, suus, no-
stri, vestri, & sui &c.

Michael.

Nota q Michael interpretatur quis vt deus
vel quis est vt deitas. Micha verò interpreta A
tur quis, vel qs est iste. Micheas aūt interpretaē qs est iste, vel
quis est in hoc loco. De beato autem Michaele archangelo vel
de quolibet homine Michael appellato dic q iste est vel fuit

Conformitate deificus.
Benignitate munificus.
Seueritate terrificus.
Subtilitate verificus.

Talis. n. Deo pro viribus se cō
formauit. Ideo Michael inter-
ptaē qs vt Deus, seu qs vt de
tas. quia. s. iste p cōformitatē
creaturæ possibilē se Deo cōformauit, & ei assimilauit. Vñ iste
est ille Micheas de quo dicitur. 2. Para. 18. Voca cito Micheam
filiū Iemla. Iemla. n. interpretaē parcēs, significās Deū cuius. s.
iste fuit filius, in q̃rū fuit sibi similis iuxta posse. Itē ipse miseros
iuuit & sustentauit. Vñ de beato Michaele legit q ipse stat pro
filijs populi Dei. Dan. 12. Item iste malos terruit & dissipauit
Apo. 12. Michael archāgelus pręliabaē cū dracone, & Draco pu
gnabat & Angeli eius, & nō pualuerūt, neq; locus inuentus est
eorū amplius in cœlo. Applica bñ de iustitia ipsius. Itē iste ve-
ritatē dixit & pdicauit, similis illi Micheæ de quo. 3. Re. 22. Mi-
cheas ait. Viuit dñs, qa quodcūq. dixerit mihi dñs, loquar. Vñ
ēt de scientia & veritate istius pōt dici illud Iudę. Michael ar-
changelus disputauit cū diabolo &c. Expone & applica.

A **Mihi.** Nota quod ista dictio Mihi signat quandam ad seipsum applicationem, quandam appropriationem, & quandam acquisitionem, reique vendicationem. Igitur dicamus quod mihi potest dici in persona Dei, iusti, impij. Quælibet .n. istarum triũ aliqua vult sibi appropriare, aliqua attribuere aliqua acquirere, aliqua vendicare. Vel econtra negatiuè, aliqua, sibi deesse, aliqua refugere, aliqua refutare. Dico igitur quod ista dictio mihi potest dici de

Deo, qui solet omnia vendicare.
Iusto, qui sibi virtutes solet dedicare.
Impio, qui sibi vitia solet applicare.

Primò igitur referamus istud pronomen mihi ad Deum, qui omnia sibi vendicat. Constat.n. quod Deus propriè potest dicere mihi, quia.s. omnia attribuenda sunt ipsi tanquam esse primario & finali. Mihi.n. est datiui casus, & per cõsequẽs, signat liberalem & munificam erogationem. & est pronomen primæ personæ secundum grammaticos, & numeri singularis. Et reuera ista possunt dici de Deo, quia.s. iste est casus datiui, quia est liberalis munificentiæ. Omnia.n. bona ab ipso dantur, quia ipse est qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & omnia à patre data sunt illi, & omnia etiam vult ab alijs sibi dari, & sibi attribui & adscribi, dicens Ioan.6. Omne quod dat mihi pater, ad me veniet, & omne quod dedit mihi, nõ perdam ex eo. Et illud Matth.28. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Item acquisitionem signat, quia est virtualis industriæ & prouidentiæ. Vult.n. semper acquirere, & potissime animas, cupit recipere & habere, dicens. Gene.14. Da mihi animas, cetera tolle tibi. Item pronomen est, quia pro nomine.i. pro nobis ponitur, & hoc fuit quando datus fuit pœnæ & morti & violentiæ, dicens s. illud Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? Ioan.18. Item primæ personæ est, propter superioritatem dignitatis & præeminentiæ. Primus.n. est, & ante eũ non est alius. Vnde ipse potest dicere illud.2. Regum.18. Fac primo mihi subcinericios panes. Item singularis est numeri, propter vnitatem deitatis & essentię. Vnus.n. & singularis est deus Vnde ipse potest nobis dicere illud Mat.25. Quod vni fecistis, mihi fecistis. Ecce ergo quomodo istud vocabulũ mihi potest applicari ipsi Deo cuncta vendicanti. Et reuera ipse vult & poscit quod sibi attribuamus & adscribamus

Essentiam quæ non moritur.
Iustitiam quæ non flectitur.
Prudentiam quæ non fallitur.
Munditiam quæ non mergitur.
Clementiam quæ non sistitur.
Amicitiam quæ non rumpitur.
Laudem & gloriam quæ non fingitur.
Cultum & latriam quę non læditur.
Obedientiam quæ non frangitur.
Magnificentiam quæ non existimatur.

Dico igitur quod Deus vult sibi attribui essentiam immutabilem. Vnde ipse est qui dicit Exo.3. Qui est, misit me ad vos. Sequitur. Hoc nomen est inæternum mihi. Item adscribit sibi iustitiam inflexibilem. Vnde, ipse est qui dicit Deutero.32. Mihi vindictã, & ego retribuam eis in tempore. Vnde ipse est qui dixit Pharaoni. Exod.3. Vsquequo non vis subijci mihi? Dimitte populũ meũ vt sacrificet mihi, alioquin inducam locustam in fines tuos. Et Esa.47. Vltionem capiam, & nõ resistet mihi homo. ¶ Item adscribit sibi prudentiam seu sapientiam infallibilem. Vnde ipse Christus videtur dicere illud Sapie.7. Optaui, & datus est mihi sensus. Et sequitur. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, s. cum sapientia. ¶ Item vult sibi attribui munditiam & sanctimoniam infędabilem, quia.s. cum ipse sit sanctus & mundus ipse vult quod omnes illi qui seruiũt sibi, sint sanctificati & mũdi. Leuiti.10. Sanctificabor in his qui appropinquãt mihi. ¶ Itẽ sibi adscribit clementiam seu misericordiam infinibilem. Vnde ipse dicit. Exodi.23. Miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Ideò ipse dixit. Exod.30. Oleum vnctionis nomen erit mihi. Oleum.n. misericordiam signat. ¶ Item sibi adscribit amicitiam incessabilem. Vnde ipse est qui dicit animæ, sponsæ suæ. Osee.2. Sponsabo te mihi in fide. Et Canticor. 5. Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea. ¶ Item adscribit sibi laudem & gloriam honorabilem. Iste.n. vult gloriã, & laudem sibi impendi, & à deuotis cordibus exaltari, secundum illud Esa.43. Populum istum formaui mihi, laudem meã narrabit. ¶ Item vult sibi impendi cultum & latriam indefectibilem. Cultum enim diuinum non vult alicui impendi nisi sibi Vnde ipse est qui dicit Exod.20. Altare de terra facietis mihi. Et.1. Regum.2. dicit. Elegi inquit eum (scilicet Aaron) in sacerdotem, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum. ¶ Item vult sibi attribui obedientiam seu reuerentiã amicabilẽ, quia scilicet ipse vult sibi à suis seruiri, & humiliter obediri. Vnde ipse dicit illud Ezechiæ.20. Seruiet mihi omnis domus Israel. Et Esa.45. Mihi curuabitur omne genu ¶ Item sibi vult adscribi munificentiam inæstimabilem, scilicet pręmium & munus gloriæ Paradisi, ad quod scilicet seruos & ministros suos finaliter deducit, dicens illud Zachar.9. Circundabo ingẽ domum meam ex his qui militant mihi. Et illud Ioannis. 12. Qui ministrat mihi, me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus, qui est in cœlis. Ecce ergo quomodo istud vocabulum mihi Deo adscribitur & attribuitur, & quomodo per istud pronomen mihi omne quod ad Deum pertinet, eidem dedicatur & applicatur. ¶ Aduerte tamen quod etiam istud pronomẽ potest referri ad Deum iratum, & ad ipsum de peccatoribus & contra impios indignatum. Vnde ipse est qui de peccatoribus conqueritur dicens. Malach. 1. Non est mihi voluntas in vobis. Vnde etiam ipse est qui dicit peccatori illud Num.22. Peruersa est inquit via tua, mihique contraria. Et aduerte quod ipse sibi reputat contrarios & aduersos multi generis peccatores. Et isti sunt B

Adulatores pleni blanditijs.
Oblocutores prompti conuitijs.
Simulatores picti fallacijs.
Deprædatores puncti sæuitijs.
Ministratores dati nequitijs.

De vanis adulatoribus dicere videtur dominus illud Esaiæ. 1. Quid mihi multitudinem victimarum vestrarum? Incensum abominatio est mihi. Et Hierem.6. dicit. Vt quid mihi thus de saba affertis, & calamum suaue olentem de terra lõginqua? Holocausta vestra non sunt accepta, victimæ vestræ non placent mihi, Thus enim incensum & calamus quę in fumum odoriferum euanescunt, sunt verba adulatoria, vana, dulcia & placentia, quæ pro certo Deum non lætificant, sed contristãt. ¶ Item de prauis oblocutoribus dicit ipse dominus. Numer.14. Vsquequo detrahet mihi populus iste? De fictis simulatoribus.s. de hypocritis dicit dominus Hierem.12. Nunquid auis discolor facta est hæreditas mea mihi? Auis discolor est hypocrita, pallore ficto discoloratus. Isti sunt enim de quibus dominus dicit Matth.7. Igitur à fructibus eorum cognoscetis eos. Sequitur. Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum. De duris depredicatoribus dicit dominus Hierem. 12. Hæreditas mea facta est quasi Leo in Silua. De iniquis ministratoribus idest de malis & ignorantibus ecclesiasticis dicit ipse dominus Oseæ 4 Quia scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Omnes enim isti Deo sunt displicentes, & suis beneplacitis obsistentes. Vnde ipse dicit cuilibet tali illud Matth.16. Vade retro sathana, scãdalum mihi es. Timeãt ergo isti illud quod ipse dicit Exodi. 32. Qui peccauerit mihi, delebo eũ de libro meo quem scripsi. Potissime autem timeat malus ecclesiasticus sententiam illam quam ipse profert Zach. 13. vbi dicitur. Frameam suscitabo super pastorem meum, & super virum cohęrentem mihi. Patet igitur quomodo mihi refertur ad Deum cuncta vendicantem. ¶ Secundò dico quod mihi pertinet ad iustum malum abdicantem. Iustus enim quilibet virtutes & bona acquirit & vendicat, & ea sibi adscribit & applicat, omne verò malum refugit & à se abdicat, dicens. Mihi adsit bonum, mihi absit malum. Et nota quod istud pronomen mihi, in sacra scriptura, sibi dari & adscribi petit.s. aliqua quæ spectant ad statum pœnitentię & conuersionis, aliqua quæ spectant ad statum eminentiæ & perfectionis, aliqua quæ spectant ad statũ excellentię & prælationis, aliqua quæ spectant ad statũ opulentię & saluationis. ¶ Dicam igitur quod est vnum mihi virorum pœnitentium. Quia procul dubio vir pœnitens cogitans crimina quæ commisit, debet signa contritionis facere & ostendere, & se vilem & miserũ proclamare, dicens.s. illud Hiere.10. Ve mihi super contritione mea, pessima plaga mea. Vt sic pœnitens mihi videatur petere & requirere omnia sibi necessaria. Et sic ergo dico quod ipse debet dicere C

Deus parce mihi, nam malum edidi.
Deus redde mihi bonum quod perdidi.
Deus faue mihi in via, nam cecidi.
Deus præbe mihi cor fletus madidi.
Deus da mihi cor viri prouidi.
Deus adde mihi spem loci splendidi.

Deus inquit parce mihi, nam culpam admisi. Iob.7. Parce

mihi

mibi dominé, mibi.n.sunt dies mei. Sequitur. vsquequon ó parcis mihi, nec dimitiis me vt glu. sali. mcam? peccaui. Et in Psal. Remitte mihi vt refrigerer &c. Et illud. 2. Regû. 13. Propitius sit mihi dominus. Et Lu. 18. Deus propitius esto mihi peccatori. Item Deus redde mihi bonum quod amisi, s. gratiam quã perdidi. Psalm. Redde mihi lętitiam salutaris tui, & Spiritum &c. Iudi. 16. Redde mihi pristinam fortitudinem. Item Deus fer opem mihi, nam bellum commisi. Psalm. Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refu. vt saluum me facias. Item Deus prębe mihi fletum quem dimisi. hoc est dictu, Lachrymationem, & dolorem pro peccatis. Iudic. 1. Terram arentem dedisti mihi iunge & irriguam. Et merito, quia pro certo tales lachrymæ sunt nutrimentum & consolatio animarum. Psalm. Fuerũt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Item Deus da mihi sensum quem amisi, hoc est dictu, sapientiam & discretionẽ in his quæ pertinent ad salutem. Psalm. da mihi intellectum vt discã mandata tua. Et Sapien. 9. Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam &c. Item Deus adde mihi spem boni non visi. s. fiduciam de gloria Paradisi. Et merito, quia mihi adhęrere Deo bonum est, & ponere in domino Deo spem meam. Psalm. 72. Et Hester. 14. Da mihi fiduciam rex deorum. Vt sic sperando dicã illud. Psalm. Tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Et regratiando dicam illud Iob. 10. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritum meum. Sic igitur
D patet q̃ est vnum mihi virorum penitentium. ¶ Deinde dico q̃ est vnum mihi virorum eminentium, hoc est dictu, virorũ perfectorum. Vir.n. perfectus omnia bona spiritualia sibi applicat, & per illud pronomen mihi, oĩa petit, vendicat & applicat. Igitur dicat vir iustus atque perfectus de seipso. Mihi volo

Titulum veræ humilitatis.
Vinculum bonæ societatis.
Nodulum firmæ stabilitatis.
Modulum æquę satietatis.
Speculum clarę lympiditatis & subtilitatis.
Riuulum pię benignitatis.
Sarculum promptę sedulitatis.
Iaculum sanctæ loquacitatis.
Titulum lętæ iocunditatis.
Stabulum tutæ securitatis.
Flosculum mundæ synceritatis.
Lectulum gratæ tranquillitatis.

Igitur dico quod vir perfectus sibi vult veram humilitatem & ideò ipse dicit in Psal. Bonũ mihi quia humiliasti me. Et Ecclesi. 23. Extollentiam oculorũ ne dederis mihi. ¶ Itẽ sibi vult vir iustus bonam societatem. Vult.n. societatem Dei, dicens illud Psalm. Mihi autẽ adhęrere Deo bonum est. Et societatem cuiuslibet alterius viri iusti, dicens. s. illud Exod. 32. Si quis est domini, iungatur mihi. Et in psalm. Recti adhæserunt mihi. ¶ Item sibi vult vir iustus firmam stabilitatem. Vnde ipse dicit illud Psa. A dextris est mihi dominus, ne commouear. Et alibi. Non veniat mihi pes superbię, & manus peccatoris non moueat me. ¶ Item sibi vult vir iustus æquam societatem. i. moderatam diuitiarum, & bonorũ temporalium facultatem. Et sic petit illud Prouer. 30. Duo rogaui te ne deneges mihi, diuitias nec paupertates dederis mihi sed tribue tm̃ victui meo necessaria. ¶ Itẽ sibi vult vir iustus summam lympiditatem. hoc est dictu, summã altitudinẽ & sublimitatem mentis ad contemplandum Deum & bona suprema Et sic dicit illud Sapien. 7. Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ. Vt sic de contemplatione dicat Deo illud Can. 2. Ostende mihi faciem tuam. sonet vox tua in auribus meis &c. Et illud. Dilectus meus mihi & ego illi. ¶ Item sibi vult vir iustus piam benignitatem, qua. s. prouideat indigenti, dicens. s. illud Ecclesi. 24. Factus est mihi trames abundans & fluuius meus appropinquauit ad mare. ¶ Itẽ sibi vult vir iustus promptam sedulitatem, quia. s. ipse in omni disciplina & opere virtuoso libenter appetit laborare, dicens. Ecclesi. 24. Vide quoniam non solum mihi laboraui, sed cunctis exquirentibus disciplinam. ¶ Item sibi vult vir iustus sanã loquacitatẽ, s. prædicando, dicens. s. illud Esa. 50. Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. vt scilicet dicat illud Dan. 3. Placuit mihi prædicare signa eius, quia magna sunt, & mirabilia eius, quia fortia. ¶ Itẽ vult vir iustus lætam iocunditatem. s. gaudium in spiritu sancto dicens. s. illud Baruch. 4. Venit mihi gaudium à sancto. Et Lucæ. 1. Magnificat anima mea dominum, quia fecit mihi ma. qui potens est, & san. nomen eius. ¶ Item vult vir iustus tutam securitatem. Habet.n. firmam fiduciam in domino, in quo fiducialiter requiescit, dicens. s. illud psa. Dominus adiutor, non timebo quid faciat mihi homo Dominus mihi adiutor, & ego despiciã omnes inimicos meos. Non moriar, sed viuam &c. ¶ Item vult vir iustus mundam synceritatem, hoc est dictu, conscientiæ & innocentiæ puritatem. ps. Non adhęsit mihi cor prauum. ¶ Itẽ vult vir iustus gratam tranquillitatem, videlicet quietẽ animi, q̃ facit charitas & deuotio, dicens. Ecclesi. 51. Modicum laboraui, & inueni mihi multã requiem. Patet igitur q̃ est vnũ mihi virorũ eminẽtiũ. ¶ Deniq; dico q̃ est vnũ mihi virorũ præsi E
dentium. Et sic dico q̃ prælatus seu præsidens habet officium

Doctoris.
Rectoris.
Imperatoris.

Doctoris dico, cui credatur. Deu. 4. Mihi mandauit dominus vt docerem vos. Rectoris etiam, p quẽ regat. 1. Esdræ. 1. Omnia regna terræ dedit mihi dominus. Imperatoris etiã, cui obediatur. psa. Mihi alienigenæ subditi sunt. & alibi. In auditu auris obediuit mihi. Hoc est igitur vnũ mihi virorum præsidentium. ¶ Insuper dico q̃ est vnum mihi virorum triumphantium. Beati.n. qui regnant, possunt dicere mihi quia omnia bona illis præsto sunt, videlicet

Æternitas quæ nunquam terminatur.
Iocunditas quæ non contristatur.
Auctoritas quæ nunquam conculcatur.
Securitas quæ non conturbatur.
Saturitas quæ non minoratur.
Subtilitas quæ non obfuscatur.

De æternitate interminabili põt beatus domino dicere illud psal. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem. De iocunditate inęstimabili dicitur Baruc. 4. Venit mihi gaudium à sancto super misericordia. Econtra autem in mundo isto nullum est gaudium. Thob. 5. Quale mihi gaudium est qui in tenebris sedeo, & lumen coeli non video? De auctoritate insuperabili dicat beatus illud Dan. 4. Magnificentia amplior data est mihi. De securitate seu tranquillitate imperturbabili dicat beatus illud. 3. Regũ. 5. Requiem dedit mihi dominus. Et Apoc. 14. Audiui vocem de coelo dicentẽ mihi. scribe, beati mortui qui in domino moriuntur. A modo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis. De saturitate indefectibili dicat beatus illud Psalm. Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. De subtilitate seu claritate inobsuscabili. i. beatifica visione, qua. s. Deum in se, omnia in Deo vident, dicat beatus illud Apocalyp. 22. Ostendit mihi dominus fluuiũ aquæ vitæ splendidum tanquam crystallum &c. Vnde de visione beata dici potest illud Psa. Hæreditas mea præclara est mihi &c. Benedictus dominus qui tribuit mihi intellectum. Sic ergo patet q̃d istud F
pronomen mihi, pertinent ad iustum mala refutantem. ¶ Tertiò principaliter dico q̃ istud pronomen mihi pertinet ad impium mala machinantem. Igitur notabo q̃ impius sibi applicat mihi & appropriat, dicendo. Mihi

Miserias humanas.
Diuitias mundanas.
Delicias insanas
Scientias prophanas.
Mæstitias orcanas seu vulcanas idest inferoales.

Igitur de miserijs humanis dicit peccator illud Hi. 15. Ve mihi mater mea, quia genuisti me virum rixę & discordiæ, omnes maledicunt mihi. Iterum de diuitijs mundanis, quas. s. peccator sibi appropriat & appetit, in quibus gloriatur & animo se extollit, videtur dicere illud Ecclesi. 2. Coaceruaui mihi argentum & aurum, substantias regũ & prouinciarum. Feci mihi cantores, & cantatrices, delicias filios hominum. De delicijs. i. de carnalibus blãditijs dicit peccator illud quod dixit Amon incestuosus. 2. Regum. 13. Veniat oro Thamar soror mea vt det mihi cibum, & faciat pulmentum. & sequitur q̃ oppressit & defflorauit eam. De scientijs prophanis dicat peccator sicut Saul Phitonissæ. 1. Reg. 28. Diuina mihi in phitone, & suscita mihi quem dixero suscita mihi Samuelem. De molestijs seu de violentijs infernalibus seu orcanis. i. de pęnis orci. i. inferni quas peccator sibi finaliter applicabit, dicat similiter illud Esa. 21. De terra horribili, visio dura nunciata est mihi. Sic igitur patet quomodo istud pronomen mihi dicit in persona Dei, in persona iusti, & in persona impij.

Michol.

Nota michol à Saul fuit nata, Dauid coniugata, à viro sublata, alteri ligata, tandem Dauid A
data, & regina vocata, sicut hæc omnia patent. 1. & 2. Reg. Talis est anima, quæ. s. à Saule qui interpretatur abutens. i. à mundo vel à corpore originaliter procreat tandem Dauid. i. Christo in baptismo coniungit, sed dũ peccat, alteri, diabolo copulat, finaliter tñ per poenitentiam Dauid. i. Christo restituit, & sic regina se bene regendo nuncupatur &c. Applica prout vis.

Miphiboseth. Intespretatur os confusum vel verecundum, qui fuit alius regis Saul qui de manu nutricis ad terrā deiectus confractis pedibus claudus est effectus, & à seruo propsio est interfectus. Eapone si vis quia transeo gratia breuitatis.

Migrare. Nota ꝙ migrare idem est ꝙ transire, vel de vno loco ad alium se trāsferre, sed vide vbi transire, & in alijs titulis, quia paucæ sunt auctoritates.

A **Militia. Miles. Militare.** Nota quod cum militare nihil aliud sit quam pugnam seu militiam exercere, vel contra aduersarios bellare vel dimicare, possumus dicere qđ tam in bono q̃ in malo significat multiplex miles seu militia reperitur. Inuenitur enim militia luminis speciosi, hominis virtuosi, agminis, seriosi, turbinis fluctuosi, fulminis furiosi, nominis odiosi, culminis gloriosi. ¶ Prima est militia summorum Angelorum, de qua Iob. 25. Nunquid est numerus militum eius? Secunda est militia virorum perfectorum, qui. s. armati virtutibus militant & seruiunt creatori 2. Corinthio. 10. Arma militiæ nostræ non sunt carnalia. Et. 2. Timo. 2. Labora sicut bonus miles Christi. Tertia est militia bonorum clericorum, qui. s. in religione & ecclesia seruiunt & militant Christo in diuersis officijs & statibus. De quibus Zach. 9. Circundabo domum meam ex his qui militant mihi. Quarta est militia fluctuum mundanorum id est tribulationum, quæ continuè militāt contra nos. De quibus dicitur Iob. 7. Militia est vita hominis super terram. Et Iob. 6. Terrores domini militant contra me. Quinta verò est militia motuum internorum. De quibus dicitur. 1. Petr. 2. Abstinete vos à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animam. Sexta est militia crudelium tyrannorum, de quibus dicitur Ioan. 19. quod milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt Christo. Septima verò est militia nobilium dominorum, qui. s. iustè militant & defendunt rempublicam sicut debent, ordinati ad tuitionem & custodiam aliorum. Actu. 28. Permissum est Paulo permanere sibimet cum custodiente se milite. His ergo præmissis dicam solum triplicem esse militiam, videlicet vnā quæ

B Imponitur naturaliter.
Exercetur virtualiter.
Ministratur temporaliter.

Primò ergo dicā quod est quędam militia naturalis, & ista pro certo nihil aliud est quam vita præsens, quæ pro certo propriè militia dicitur, eo quod extra patriam in exercitu, & expeditione in aliena terra seruire, & contra tribulationes, exteriores & tentationes interiores militare & continuè laborare probamur, vbi certè modicis stipēdijs præmiamur, & plurimis periculis subiugamur. Militia ergo est vita hominis sup terram. Quia reuera sicut miles dum est in acie, vt plurimū semper est in periculo, raro in tuto, multum in labore, raro in quiete, sic homo &c. Quinimmo sicut miles qui est in acie, semper habet oculum intētum ad exitum pugnæ, ad laudem victoriæ, & ad regressum patriæ, sic homo dū est in militia, vitæ præsentis, semper debet habere oculum cordis ad exitum mortis, & ad laudem finalis victoriæ, & ad quietem, & præmium salutis æternæ, sicut habebat ille qui dicebat. Iob. 14. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Et aduerte quod sicut milites quandoque nō bñ se habent in prælio, & sic non solent attingere ad triumphum nec ad quietem, sed potius ad miseriam & laborem, sicut ponit Titus Liuius de militibus Romanis qui in pręlio cannensi, alijs stantibus & morientibus fugerunt, qui propter hoc damnati sunt à senatu ne vrbem ingrederentur, sed quod tandiu in Sicilia extra propriā patriam militarent, quousque hostis Hānibal qui ipsos vicerat ab Italia pelleretur. De alijs etiam militibus Romanis legitur, quod quia malè se habuerant in conflictu, damnati sunt ad hāc pœnam, quod alijs militibus recipientibus frumentum in stipendio, ipsi solum hordeum pro stipendo reciperent, & quod etiam alijs prandentibus & sedentibus in comedendo, ipsi stando & in pedibus comederent, quousque ignauiam suam sequētibus virtutibus & præstantia militiæ futuræ purgarent. Sic verè dico quod in hac militia vitæ huius multi sunt q magis demerentur quam merentur, & magis acquirunt vituperium quā triumphum, magisque merentur nutriri hordeo quam tritico, magis stando & laborando refici quam sedendo & quiescēdo, quia. s. magis continuatur militia talium ad continuationem perpetui laboris, quam ad triumphum perpetuæ gloriæ & honoris. Actu. 12. Erat non parua turbatio inter milites. Verūtamen quandoque fit ꝙ per virtutem pœnitentiæ taliter post lapsum militant, ꝙ victorem suum diabolum superant, & qđ per facta strenua verecundiā primam purgāt, & sic vrbē Paradisi & patriam propriam recuperant q̃ perdiderāt. Isti ergo dicāt quod cunctis diebus quibus nunc militant, expectant donec veniat immutatio sua. Vt sic tales dicant illud. 2. Cori. 10. Non sm carnem militamus, sed sm spiritū. Arma. n. militiæ nostrę nō sunt carnalia. Ista est ergo militia naturalis. ¶ Secundò principaliter dico ꝙ inuenitur militia virtualis. Illa. s. qua bō militat C

Virtuosè viuendo.
Sanctitatem seruando.
Scripturis insistendo.
Ecclesiam regendo.
Debitè ministrando.
Bene operando.

Quilibet. n. iustus potest dici miles, qui virtutibus armatur, & qui contra carnē, mūdum & diabolum militat & operatur. Quilibet. n. Christianus, & maximè ecclesiasticus, ad talem militiam eligitur, & ad stipendia vitæ æternæ finaliter recipitur, dum tamen victoria ab hostibus animæ & fidei reportetur. Et si vis dic ꝙ quicunque vult digne Deo militare, debet esse instar boni militis. s. fidelis & gratus, diligens & ratus, à rebus militiæ nō distractus, ducibus substratus, ictibus subactus. ¶ Ista. n. sunt quinq; quæ requirunt in quocunq; milite, tam spirituali quā tēporali, videlicet ꝙ fidelis existat. 1. Tim. 1. Hoc præceptū cōmendo tibi, vt milites bonam militiam, habens fidem & bonā cōscientiā. Itē ꝙ diligens insistat. Vñ illud prædictū. Labora sicut bonus miles. 2. Timo. 2. Itē vt ab alienis occupantibus desistat, quia. s. sicut dr. 2. Tim. 2. Nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus. Itē ꝙ ducibus assistat, & ꝙ eis pareat & obediat. Lu. 7. Domine sum sub potestate cōstitutus, habēs sub me milites, & dico huic, vade, & vadit, & alio, fac hoc, & facit &c. Itē ꝙ ictibus subsistat, seu ꝙ hostibus resistat. Vnde illud. 2. Corint. 10. Arma militiæ nostrę nō sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionū &c. Hæc est ergo militia virtualis. Sed reuera econtra inuenitur militia criminalis, & ista est illa qua mali militant diabolo malè agendo, sibi seruiendo, & pro ipso contra Deum & iustos pugnado, sicut. s. hęretici & alij mali, qui continuè militant cōtra bonos. Act. 12. Erat Petrus dormiēs inter duos milites vinctus cathenis duabus. Sed de malis militibus nota & vide infra. Inuenit ergo militia virtualis. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ inuenitur militia temporalis. Et sic nota quod ista militia D

A Deo fuit instituta.
Pro iustis fuit constituta.
A malis iam est destituta.

Dico ergo ꝙ militia à Deo fuit instituta, q̃a reuera officium militare ortum habuit à Deo & à natura. Sicut. n. ponit Plinius, expeditio militaris, dispositio exercituum, & mutatio castrorum & tentoriorum, ortum habuit à locustis, quæ. s. more militari mutant exercitum, & pręmittunt exploratores &c. Etiā sm ipsum, forma militię ortum habuit à Gallo, qui. s. vngues habet pro mucronibus, aculeos in tibijs pro calcaribus, rostrum pro lancea, cristā pro Galea. Etiam in mari inueniuntur quædam monstra ad formam militis facta, galeata. s. & loricata, scuto durissimo munita & ensis similitudine armata. In his ergo apparet ꝙ status militaris figuram, exēplum & ortū habuit à natura, & quod à casu non prodijt neq; venit. Istud ergo est honor & excellentia militibus, & signum ꝙ à Deo prouenerūt, & nō à casibus, ꝙ satis est verisimile. Quia etiam ipse Deus congregationes Angelorum sub titulo militiæ & exercitus nominat, & suos milites ipsos vocat. Iob. 25. Nunquid est numerus militū eius? Et in ecclesia de Angelis canitur. Cumq; omni militia cœlestis exercitus &c. Vnde Esa. 13. Ego dominus mandaui sanctificatus meis & vocaui fortes meos. Sequitur. Dominus exercituū pręcepit militiæ belli venientibus de terra procul. Militia ergo à Deo fuit instituta. Esa. 40. Qui creauit hæc, eduxit in numero militiam. ¶ Deinde dico ꝙ militia pro iustis fuit constituta, quia reuera milites Christi facti sunt

Pro republica tuenda.
Pro iustitia seruanda.
Pro ecclesia defendenda.
Pro nequitia propellenda.

Et inde est quod militibus quando creātur præcipitur quod pro republica iuuanda debent esse parati. Et datur eis ensis, in signum quod pro iustitia, facienda debent esse armati, & in pedibus calcaria aurea, in signum quod ad stimulandum equos debēt esse muniti, sotulares perforatos & picturatos recipiunt, in signū ꝙ ad frigus & ad labores debent esse aptati. Frenū, zonas & omnia ornamēta debēt habere deaurata, in signū ꝙ per honestatē ipsi debēt esse præ alijs aureati. Vnde. 2. Para. 17. dr ꝙ Iosaphat rex Iuda cōstituit militū numeros in cūctis vrbibus, p̃sidiaq; disposuit i terra Iuda.

E Iuda. Militia ergo pro iustis fuit constituta. ¶ Denique dico quod militia per malos fuit destituta: quia pro certo mali milites, qui. s. militia male vsi sunt, nomen militię deprauauerunt & ipsam in damnum & nō in utilitatem reipublicę conuerterunt. Et sic notabis ꝙ multi milites moderni sunt

Superbi & de se præsumentes.
Auari & lucra cupientes. Vel
Crudeles & incompatientes.
Proterui & inobedientes.
Imbecilles & nunquam subsistentes.

Inter istos ergo inuenitur militia superborum. Et ista est militia cęli, quę totiens reprehenditur in scriptura: quia. s. tales superbi milites videntur tanquam cęlestes se alijs anteferre, & in cęlo & nō in terra prę ceteris nati esse: quia certe tales præ ceteris volunt altius honorari. Vnde de illo Achab rege dicitur. 4. Regum. 21. quod ipse adorauit omnem militiam cœli. & Hierem. 19. dicitur quod filij Israel sacrificauerūt vniuersæ militiæ cœli &c. Tales præ ceteris solent citius terminari, quia. s. gloria talium parum durat. Esaię. 34. Tabescet omnis militia cœlorum. Item tales præ ceteris solent durius dissipari, quia scilicet durissime puniuntur in fine. Vnde ibidem. Indignatio domini super vniuersam familiam cœli. Ista est ergo militia superborum. ¶ Inuenitur etiam militia auarorum, qui. s. non tendunt nisi ad pecuniam & lucrum, de quibus dicitur Matthę. 28. quod Iudæi pecuniam copiosam dederunt militibus, vt scilicet veritatem tacerent, & exprimerent falsitatem. Sequitur. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Inuenitur præterea militia proteruorum seu crudelium tyrannorum, qui scilicet alios non cessant impie lædere, bona eorū rapere, & eos indebite conculcare, sicut apparet de Ioseph innocente, qui magistro militum fuit venditus Gen. 37. De filijs Israel qui translati sunt in babylonem & captiuati per magistrum militum. Hieremi. 39 De vestimentis etiam Christi, quę diuisa sunt à militibus, & de Christo, qui crucifixus est ab suis hostibus, sicut scribitur Ioan. 19. Item tales præ ceteris solent mollius eneruari, quia. s. multi sunt qui non valēt nisi ad fugiendum, & non ad aliquem actum fortitudinis faciendum. Vnde Esa. 34. Omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea & de ficu. Isti sunt ergo milites qui in se pessimi sunt & peccatores, alijs autem impij sunt & amari. Et propter hoc de bono presbytero narratur, quod dū letaniam suā in Quadragesima diceret, semper cōsueuerat dicere. Ab omni malo milite libera nos dn̄e. Quo audito & ab alijs interrogato quare sic oraret, respondit quod militem in parochia sua habuerat qui ipsum totum comederat & consumpserat, sed quia mortuus erat, ideò ne alius miles veniret, ibidem, ita dominum exorabat. Et breuiter tales mali milites & nobiles à Deo finaliter visitabuntur, & in inferno perpetuo punientur. Vnde Esa. 23. dicitur sic. Visitabit inquit dominus super militiam cœli in excelso, & super reges terræ, & congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. Patet igitur quomodo inuenitur militia temporalis, virtualis, & naturalis. Sufficit &c.

Mille.

A **Mille.** Nota quod numerus millenarius cū sit maximus, & perfectus, siue perfectissimus numerus, cōstās ex denario centies ducto, inde potest denotare boni vel mali maximam quantitatem, vel multitudinem copiosam, siue cuiuslibet numeri vel temporis vniuersalem numerosam magnitudinem. Et ideo breuiter notandum quod accipiendo mille, in bono, signat

Virtutum plenitudinem.
Sanctorum multitudinem.
Scripturæ fortitudinem.
Gloriæ magnitudinem.
Bonorum sanctitudinem.

Primò igitur dico quod per mille significatur virtutum plenitudo. Et sic sumitur. 2. Paralyp. 1. vbi dicitur quod Salomon obtulit domino mille hostias. Et Nume 35. vbi dicitur quod circa ciuitates leuitarum, debebat esse spatium mille passuum pro pecoribus educendis. Mille enim hostiæ & mille passus significant plenitudinem virtutum, quæ. s. Deo debent à fidelibus offerri, & in quibus pecora. i. Christi fideles debent continuè impinguari. Vt sic cuilibet dicatur illud quod dictum est Rebeccę Gen. 24. Soror mea parnula es, crescas in mille milia. Vbi aduerte quod ad habendū numerum millenarium, idest plenitudinem virtutum, necessarius est pius affectus. Soror inquit. Sui despectus. Paruula. Iugis profectus. Crescas. Et sic igitur sibi inhæret plenitudo virtutum.
B ¶ Secundò dico ꝙ per millenarium numerum intelligitur sanctorum multitudo illa. s. maxima & admirabilis & perfecta collectio beatorum. Vnde nota quod inter beatos est

Millenarius conuiuantium.
Millenarius ministrantium.
Millenarius iubilantium.

Sunt ergo ibi mille conuiuantes. Vnde Dan. 5. Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem. Balthasar. n. qui interpretatur absorbens diuitias, signat Deū, qui diuitias ęternę beatitudinis in seipso continet & absorbet, qui pro certo in patria Paradisi mille optimatibus idest vniuersitati beatorum facit magnum conuiuium & immensum, ita quod vinum æternæ fœlicitatis secundum ætatem propriorum meritorum bibunt & recipiunt vniuersi. Item sunt ibi mille ministrantes, & isti significant vniuersitatem Angelorum, qui omnes dicuntur administratorij spiritus in ministerium missi. Hebræ. 1. De quibus dicitur Dan. 7. Milia milium ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Item sunt ibi mille iubilantes, & isti signant multitudinem prophetarum & doctorum, qui iubilum vaticiniorum & bonorum, documentorum promunt. De qbus dicitur in Psalm. Currus Dei decem milibus multiplex, milia lætantium, dominus Deus in eis in Synai in sancto. Et sic per millenarium intelligitur sanctorum multitudo. ¶ Tertiò dico quod per millenarium intelligitur scripturæ fortitudo, vel verborum domini magnitudo, vel documentorum ibi existentiū, amplitudo. Bene ergo dicitur quod scriptura est sicut turris, Dauid, in qua mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Can. 4. Quartò dico quod per millenarium intelligitur, gloriæ amplitudo. Vnde Deus dicitur facere misericordiam in multa milia diligentibus se. Deuter. 5. Can. 8. Vir affert pro fructu eius mille argenteos. ¶ Quintò dico quod per millenariū, intelligitur bonorum hominum sanctitudo. Vnde de Christo, qui præ omnibus bonis fuit electus, dicitur Cantic. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus. Sic igitur patet quod mille signat in bono. ¶ Sed adhuc dico quod mille signat omnem multitudinem aggregatam in malo. Vnde nota ꝙ per mille intelligitur multitudo

Demoniorum.
Peccatorum.
Etiam tormentorum.

Demones enim per millenarium denotantur. Vnde de locustis exeuntibus de puteo abyssi dicitur Apoca. 9. Erat numerus exercitus vigesies milies dena milia. Vnde etiam de Christo demonem superante dicitur in Psalm. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Item peccatores per millenarium designantur. Vnde de philisteis à Dauid victis dicitur. 1. Regu. 18. Saul percussit mille, & Dauid decem milia. Vnde damnati millenario numero figurantur. Vnde. 1. Machabeo. 2. Mortui sunt vsque ad mille animas hominum. Et Esa. 30. dicitur. Mille homines à facie terroris vnius fugient. Item æternitas tormentorum ad millenarium applicatur. Vnde de diabolo dicitur Apocaly 20. quod ligatus fuit in carcere per annos mille. Et sic igitur patet quomodo mille signat in bono & in malo. Et hęc de mille sufficiant &c.

Ministrare. Minister.

Ministrare. Minister. Nota quod in scriptura minister accipitur in bono & in malo. Vnde possumus notare ꝙ in scriptura inueniuntur videlicet Ministri A

Splendoris.
Vigoris.
Erroris.
Terroris.

Primi sunt ministri valde mirabiles. Secundi sunt ministri valde laudabiles. Tertij sunt ministri valde damnabiles. Quarti sunt ministri valde terribiles. Primi ministri sunt Angeli cōprehēsores, figurati in ministris Salomonis, quorum vestes & ordinem regina saba mirabatur, sicut dicitur. Reg. 10. de quibus intelligitur illud Dan. 7. Millia miliū ministrabant ei. &c. quia sicut dicitur Hebreo. 1. Deus fecit Angelos & ministros suos flammam ignis. vide eā supra. de Angelis Matt. 4. vbi dicitur. Accesserūt Angeli, & ministrabāt, ei. ¶ Itē dico ꝙ secūdi ministri sunt viri sancti & iusti viatores. De quibus latius dicemus in sequēti. §. aliquid. Potissime. n. ministri possunt dici prælati, à ministrando, eo scilicet quod subditis debent ministrare virgam pastoralis correctionis, panem temporalis subuentionis, potum scientialis instructionis, & prædicationis. Et sic accipitur Matthæ. 20. Quicunque voluerit fieri maior, erit minister. In aliquibus enim religionibus, prælati vocantur ministri, eo quod prælati debent alijs ministrare, sicut Christus de seipso dicit Mat. 20. Non veni ministrari, sed ministrare. Et Lucæ. 22. Ego autem in medio vestri sum sicut qui ministrat. ¶ Tertij ministri sunt viri impij & peccatores. Isti enim ministrant diabolo diuersa obsequia, sibi

verò ministrant pœnam & supplicia, alijs antem ministrant, mala exempla & flagitia. Figurati in illis ministris, qui alapis cædebant Iesum, sicut dicitur Marc. 14. & Io. 18. Vnus assistēs ministrorum dedit alapam Iesu. Quodlibet.n.mortale peccatū est vna alapa qua dominus ab impijs verberatur. Isti.n.sunt ministri diaboli, qui per hypocrisim transfigurant se in ministros iustitiæ, sicut dicitur. 2. Corint. 11. Et ideo periculosum est societatem talium ministrorum intrare. sicut.n.dicitur Matt. 14. Petrus quando sedebat cum ministris, & calefaciebat se, ter dominum negauit. Quia pro certo illi qui cum ministris diaboli ad ignem auaritiæ se calefaciunt, Deum sæpe peccando denegant & contemnunt. ¶ Quarti verò ministri sunt infernales dæmones & tortores, qui.s.sunt ministri Dei in vindictam malorum. Sunt.n.ministri Dei, sicut bourellus qui suspēdit latrones, est minister regis. Ministri etiam sunt damnatorum, inquantū.s. eis ministrant miseriam & dolorem. De istis.n.videtur dictum illud Matth. 22. Dixit rex ministris. Ligatis pedibus & manibus & mittite eum in tene. exte. Vnde Nee. 5. Ministri eorū depresserunt populum. Et sic patet quomodo sumitur ministrare mul-
B tis modis. ¶ Sed vt de ministris Dei, videlicet de viris iustis, & pfectis & maximè de ecclesiasticis & prælatis aliquid vlterius dicatur, aduertendum quod sicut reges habent multa genera ministrorum.s.quosdam superiores, quosdam medios, quosdam infimos, (Vnde videmus quod in magnis domibus quidam ministrant panem quidam vinum, quidam carnes, quidam vestes & sic de alijs (sic procul dubio in domo magni regis (quæ est ecclesia) sunt multa genera ministrorum idest hominum perfectorum, qui ministrant panem temporalis subuentionis, qui ministrant vinum dulcis & blandę consolationis, qui ministrant carnes mollis & dulcis compassionis, qui ministrant vestes pulchrę & honestæ cōuersationis. Omnes.n.ministrant & Christi ministri spirituales sunt. Ideò dicitur. 1. Corint. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorū Dei. Et breuiter de quolibet bono ministro Christi potest exponi verbum illud. 1. Regum. 2. Puer autem Samuel erat minister in conspectu domini. Vbi Aduerte quod sicut bonus minister in domo magni domini debet habere quattuor conditiones, videlicet humilitatem, stabilitatem, sedulitatem, fidelitatem, sic procerto in ministris Christi debet esse humilitas & patientia, quod ostenditur cum dicitur Puer. Stabilitas & permanentia, quod ostenditur cum dicitur. Erat. Sedulitas & diligentia, quod ostenditur in verbo Minister. Fidelitas & amici-
C tia, quod ostenditur cum dicitur. In conspectu domini. ¶ Primò ergo dico quod minister Dei debet habere humilitatem & patientiam, quod ostenditur cum dicitur. Puer. Puer.n.naturaliter est humilis, non.n. magis abhorret pauperem quam diuitem, non magis gloriatur poni in alto quam in infimo. Manibus etiam & pedibus tangit terram. Patiens etiam est, quia.s.si verberatur, timet, & si illi quis iniuriatur, non dolet, si vituperatur, non indignatur, nec ad vindictam vel odium concitatur, sed magis ad fletum sicut ad vnicum remedium prouocatur. Talis procul dubio debet esse minister domini. Debet.n.habere humilitatem in affectione, patientiam in afflictione. Item ex toto debet tangere terram,.s.

Per mortis considerationem.
Per humilitatis representationem.
Per pœnitentiæ macerationem.

Iuxta illud Ioh. 1. Vlulate ministri altaris, cubate in sacco ministri Dei mei. Si.n.sublimet ad dignitatem, non debet gloriari, iuxta illud Ecclesi. 32. Rectorem te posuerunt, noli extolli. Si associet pauperibus,.s.si in infimo gradu ponitur, nō debet indignari. Si tribulationibus feriat, nō debet cōtristari, sed potius ad fletū cōpūctionis excitari. Vnde Io. 2. Plorabūt sacerdotes ministri dñi. Sed p firmitatē & fortitudinē patiētiæ in melius roborari, sicut dr̃ Apostolus. 2. Corin. 6. In oībus exhibeam' nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patiētia, in ieiunijs multis p arma iustitię. Et sicut videmus q puer est sine malitia & sine culpa, inocēs ēt & sine dolo, sic p certo minister Christi debet esse purus, innocens atq; mūdus, & sine macula peccatorum. Vnde dr̃ in Psalm. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Samuel ministrabat ante faciem domini, puer, accinctus ephot lineo, & tunicam paruam faciebat ei mater sua. Illa auctoritas dicitur. 1. Regum. 2. vbi ostenditur quod qui vult esse bonus minister, debet habere.s.puritatis nitorem, quia puer, quasi purus aer. Castitatis candorem, quia debet indui ephot lineo. Paupertatis algorem, quia debet esse contētus tunica parua idest paupertate & tenuitate quam ministrat, sibi ecclesia mater sua. Patet ergo quod Christi minister debet habere humilitatem & patientiam. ¶ Secundò dico quod ipse debet habere stabilitatem & permanentiam, quia.s. Christi ministri debent esse stabiles & perseuerantes in seruitio & ministerio Christi, quod ostenditur cum dicitur. Erat. Verbum.n.sum es signat substantiam & existentiam permanentem. Vnde etiā de Deo cuius permanentia & existentia nunquam deficit, dicitur Apocalyp. 1. Qui est, & qui erat, & qui venturus est. Quia procul dubio sicut planetæ qui in firmamento motibus & influentijs suis ministrant continuè & famulantur, & ministeriū suum sibi à Deo traditum exequuntur, habent essentiam incorruptibilem, motum & influentiam indefectibilem, sed perpetuo perseuerantem & durabilem, sic illi qui in firmamento ecclesiæ ministri positi sunt debent esse sine defectu in bono perseuerantes, & nunquam per imperseuerantiam desistētes. Erat inquit. Vnde de bonis perseuerantibus Christi ministris dicitur. 2. Corint. 11. Ministri Christi sunt, & ego. Et sic patet quod debent etiam habere stabilitatem & perseuerantiam seu permanentiam. ¶ Tertiò dico quod illi qui volunt esse Dei mini- D
stri, debent habere sedulitatem & diligentiam, quod ostēditur in verò minister. Propriū.n. & proprijssimū est ministro quod debeat esse diligens & circunspectus. Et hoc principaliter ad tria, videlicet

Ad intelligendum, quod pręcipitur.
Ad exequendum quod iniungitur.
Ad custodiendum quod committitur.

Quia procul dubio ministri Dei nostri, scilicet fideles & ecclesiastici, debent esse diligentes & seduli ad Dei mandata intelligendum, quia sicut dicitur Prouer. 14. Acceptus est regi minister intelligens. Ad Dei voluntatem exequendum, iuxta illud Psal. Ministri eius qui facitis voluntatem eius. Ad animas commissas tam nostras quam alienas seruandum & custodiendum. vnde Nume. 8. Erunt ministri fratrum suorum in tabernaculo fœderis, vt custodiāt quæ sibi fuerint commendata. Et procul dubio talis sedulitas requiritur in Dei ministris, quia sicut videmus, omnia corpora superiora ministerium motus & influentiæ suæ tanta diligentia exequuntur quod à die creationis suæ vsque ad diem iudicij nunquam cessare aut quiescere dinoscuntur. Non decet ergo Dei ministros esse in bonis operibus negligentes, qui vident creaturas irrationabiles esse in suis ministerijs diligentes. Et ideò Martha sollicita satagebat circa frequens ministerium, sicut dicitur Lucæ. 10. Leuitis etiam præcipitur. Num. 18. quod præsto sint ad ministrandum. Quia procul dubio sicut dictum est, ipsi debēt habere sedulitatem & diligentiam. ¶ Quartò dico quod ipsi debent habere fidelitatem & amicitiam, quod ostenditur cum dicitur in conspectu Dei. Esse.n.libenter in conspectu magistri & domini sui, signum est fidelitatis & amoris. Et ideò fidelis seruus, & prudens debet in conspectu Dei per gratiam ministrare, vt fidelitatem & amicitiam possit prætendere & monstrare Vnde Ecclesi. 24: In habitatione sancta coram ipso ministraui. Vt sic ipse possit dicere illud. 3. Regum. 17. Viuit dominus, in cuius conspectu sto. Et sic erit sicut ille de quo dicit. ad Ephe. 6. Nota faciet vobis frater meus & fidelis minister. Tychicus, charissimus. Apostolus etiam. 2. ad Corint. 4. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Fideles enim debent esse viri ecclesiastici & prælati.s. Deo, fidem ipsius custodiendo. Sibi, vtilitatem animæ suæ propriæ pro posse procurando. Proximo, bona commissa ei distribuendo, & iustè & fideliter ad eum se habendo. Quod est contrarium in multis ecclesiæ ministris, qui scilicet bona ecclesiæ quæ à Deo susceperunt vt ipsa fideliter pauperibus ministrent, sibi & suis retinent, & alijs infideliter subtrahunt, atque tenent. Cōtra quos dicitur Sapienti. 7. Audite ergo reges & intelligite, discite iudices finium terræ &c. Sequitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius, non iuste egistis, neque custodistis legem iustitiæ, nec sm̃ voluntatem eius ambulastis, horrende & cito apparebit vobis quoniam iudicium durissimum fiet his qui præsunt &c. Non sic ergo charissimi, sed ministremus fideliter in gradibus nobis commissis. Quia.s. boni ministri

Solent singulariter dedicari.
Debent temporaliter honorari.
Sperant æternaliter præmiari.

Tales dico singulariter dedicantur. Vnde Primo Paralypomenon 23. Separatus est Aaron vt ministraret in Sancta sanctorum. Item temporaliter honorantur. Ecclesiast. 7. In omni virtute tua dilige Deum, & ministros eius non derelinquas.

Item

Item æternaliter præmiandi. Vnde Ioan. 12. Qui mihi ministrat me sequatur, & vbi ego sum, illic & minister meus erit. Et sic igitur patet quomodo ministri Dei & ecclesiæ debēt habere fidelitatem, stabilitatem, humilitatem. Et sic sufficit. Vide infra de seruo & seruire. &c.

A Minor. Minorare. Minimus. Minoritas.

Nota ꝙ minoritas in scriptura sumitur in bono & in malo. Vnde breuiter notandum ꝙ per minus intelligitur siue intelliguntur homines humiles & virtuosi. Homines fragiles & vitiosi. Homines pauperes & luctuosi. ¶ Signat ergo minoritas statum moralis humilitatis. Humilis. n. semper in sui consideratione est minor, sicut Apostolus Paulus dicebat. 1. Corin. 15. Ego autem sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Circa quod aduerte ꝙ illa quæ sunt minima quantitate, maxima sunt potestate secundum philosophos, sicut patet de principijs corporum, & de qualitatibus elementaribus, quæ cum sint minima, tamen tantæ sunt virtutis, quod ab eis dependere omnia noscuntur. Inter animalia etiam videmus ꝙ illa quæ sunt minora, sunt vt communiter sagaciora, sicut patet de apibus, araneis & formicis. Humana. n. sapientia non attingit ad sapientiam animalium prædictorum, quam habent videlicet in grana congregando, in telam componendo, in cellas ordinando, & mella conficiendo. Inter homines etiā videmus, ꝙ ceteris paribus plus abundat virtus sensus in personis minoribus quam in magnis. Ad quod etiam concordat auctoritas sapientis Prouer. 30. vbi dicit ꝙ quattuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus. Sic procul dubio loquēdo moraliter, illi qui per humilitatem in sui consideratione alijs sunt minores, illi etiam qui consideratione diuitum sunt alijs viliores. s. viri sancti & iusti apud Deum reputātur maiores, & in virtutibus & sapientia potiores. Vnde de hoc potest exponi illud

B Lucæ. 7. Qui minor est in regno cœlorum, maior est illo. ¶ Et aduerte quod illi qui sic sunt minimi vel minores, habebunt finaliter inter alios

Sapientiam clariorem.
Eminentiam digniorem.
Affluentiam pleniorem.
Permanentiam longiorem.
Amicitiam grandiorem.

Dico sapientiam clariorem. Scyphus. n. Ioseph per quē designetur sapientia, in sacco fratris minoris fuit inuentus, sicut dicitur Geñ. 44. Ad denotandum ꝙ illi qui per humilitatē sunt minores, erunt alijs in potu scientiæ pleniores, quod maximè fiet in patria vbi verificabitur illud Hebr. 8. Omnes. n. scient me, dicit dominus &c. Et illud præallegatum Prouerb. 30. Minima terræ ipsa sunt sapientiora. Item eminentiam digniorem. de Dauid. n. qui vnctus fuerat in regem, dicitur. 1. Reg. 17. ꝙ ipse erat minimus fratrū suorum. Et. 2. Paralyp. 22. dicitur ꝙ habitatores Hierusalē octauum filium minimum patris sui constituerunt regem. Ad denotandum ꝙ illi qui per humilitatem sunt minimi, in patria erūt in dignitate maximi & supremi. Item affluentiam pleniorem. Vnde Esa. 60. Minimus erit in mille. Item permanentiam longiorem, quia. s. tales cum Christo perpetuo permanebunt, sicut de Beniamin minore filiorum Iacob dicitur Gen. 42. Minimus frater noster cum patre nostro est. Item amicitiam grandiorē, quia. s. sicut omnis res diligit simile sibi, sic Christus cum per humilitatem fuit minimus, alios qui per humilitatē sunt minimi valde amat, sicut ipse dicit Matt. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et sic patet ꝙ minoritas signat statum, moralis humilitatis. Et de hoc potest potissime exponi illud Ephe. 3. Mihi autem omnium sanctorum minimo data est gratia &c. ¶ Secundò dico quod signat statum lethalis iniquitatis. Viri enim iniqui dicuntur minores, quia. s. dimensiones virtutū deficiunt eisdem, videlicet

Altum spei.
Longum fidei.
Latum charitatis.
Profundum humilitatis.

Et ideò talibus potest dici illud Dañ. 5. Appensum est regnum tuum in statera, & inuentum est minus habens.

¶ Tertiò dico quod minoritas signat statum labentis prosperitatis quia videlicet bona spiritualia dicunt minora. Vnde Gen. 1. dicitur quod Deus creauit duo magna luminaria, luminare maius, quod præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti. Luminare enim minus est mundana prosperitas, quæ faciliter, & finaliter minoitur & decrescit, iuxta illud Eccl. 43. A luna signum diei festi, luminare minus, quod minuitur in consummatione. Luna enim quæ fluit & refluit, illuminatur, & eclypsatur, signat prosperitatem temporalem sicut visum est de luna.

Vel etiam potest significare minoritas statum pauperis tenuitatis, quia. s. pauperes in hoc mundo alijs sunt minores. Et isti figurantur in grano sinapis, de quo dicitur Marci. 4. quod minus est omnibus seminibus, & tamen maius efficitur omnibus oleribus. Quia. s. illi qui per paupertatem in hoc seculo sunt minores fient oleribus id est mundi diuitibus in alio grandiores. vnde Luc. 9. Qui minor est inter vos, hic maior est &c. Patet igitur ꝙ minoritas signat temporalium labilitatem, delinquentiū iniquitatem, proficientium humilitatem. &c.

Mirari. Mirabile. A

Nota quod cum miraculum seu mirabile sit illud in quo, tota ratio facti, est potentia facientis, hinc est quod attenta potentia creatoris, nihil est mirabile vel stupendum. Dico tamen breuiter quod res dicuntur mirabiles, vel quia insolitæ, vel quia arduę, vel quia incognitę, Idcirco multa videmus quę à nobis mirantur, & quæ mirabilia merito iudicantur. Vnde breuiter nota quod mirabilis dicitur Deus, ratione summæ potestatis. Vir iustus, ratione grandis bonitatis. Peccator, ratione magnæ prauitatis. Diabolus, ratione magnæ fallacitatis. ¶ Sicut enim videmus quod aliqua miramur quia valde magna, sicut cetum inter pisces, Gryphes inter volucres, elephantem inter bestias quadrupedes, gigantem inter homines, aliqua etiam miramur quia valde bona, sicut aurum in genere metallorum, balsamum in genere liquorum, sapphirum in genere lapidum preciosorum, aliqua etiam miramur quia valde mala, & sic miramur sæuitiam Leonis, inflatura m bufonis, impetum vnicornis, aliqua etiam miramur quia valde astuta, & sic miramur Vulpis malitiam, Draconis fallaciam, serpentis prudentiam, araneæ astutiam, sic pro certo charissimi loquendo moraliter, mirari possumus res quæ sunt ceteris grandiores, & sic (sicut dictum est) mirabilis est Deus in sanctis suis, quia scilicet ipse est infinitus in potentia, in sapientia, in eminentia. Vnde Psalmo. Magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus. Item miramur res quæ sunt ceteris meliores, & sic miramur hominum bonorum bonitatem, conscientiam, perfectionem, virtutem & humilitatem. Isti enim ratione suæ decentiæ gratiosæ, ratione suæ scientię luminosę, ratione suæ sanctimoniæ virtuosę mirabiles alijs videntur, & spectabiles merito iudicantur, sicut sapiēs de seipso dicebat Sapient. 8. In conspectu sapientium amabilis ero, & facies principum mirabuntur me. De Helia etiam dicitur Ecclesi. 48. Amplificatus est Helias in mirabilibus suis. Item miramur res quæ sunt ceteris nequiores, & sic potest admirari prauitas hominum iniquorum. Mirabile enim est illud quod fit contra, supra, & præter naturam. Et ideò cum Deus fecerit hominem rectum (sicut dicitur Ecclesi. 7.) excessus criminum in homine potest mirabilis reputari. Vnde Esaiæ. 21. Babylon dilecta mea facta est mihi in miraculum. Et Apocalyp. 17. dicitur. Vidi inquit mulierem ebriam sanguine martyrum Iesu, & miratus sum cum vidissem. Danielis etiam. 7. dicitur quod bestia quarta erat terribilis & admirabilis, & fortis nimis, dentes habebat ferreos, comedens atque comminuens & pedibus reliqua conculcans. Tales procul dubio sunt mundi peccatores, & maximè diuites & potentes. Quia enim isti inebriantur & replentur sanguine martyrum Iesu id est substantijs pauperum & egenorum, quia etiam dentibus crudelitatis suæ ipsi deuorant & comminuunt diuitias alienas, aliosque per iniurias concutiunt & conculcant, hinc est quod à cunctis mirabiles atque terribiles possunt dici. Figurati in illis septem vaccis pinguibus quarum mira species & habitudo erat, quæ (sicut dicitur Genes. 41.) Circa ripam fluminis vireta carpebant. Et procul dubio tam sunt hodie enormia & grandia scelera aliquorum, quod bene possunt & debent mirabilia iudicari. Vnde Hieremi. 5. Stupor & mirabilia facta sunt in terra, prophetæ prophetabant mendacium, & sacerdotes plaudebant manibus, & populus meus dilexit talia. Item miramur res quę sunt ceteris falsiores & prauiores, & sic possunt admirari videlicet

Mundi maligna defraudatio.
Carnis deceptrix delectatio.
Hostis maligna cauillatio.

De quibus Hieremiæ. 23. dicitur. Seduxerunt populum meum in mendacio suo & in miraculis suis. Et sic igitur patet quomodo quattuor sunt principaliter admiranda. ¶ Sed vt amplius B aliquid annectamus, dicamus adhuc de admiranda Dei potestate, & de mirabili sanctorum bonitate. Sicut. n. videmus quod creaturæ Dei sunt mirabiles & admirandæ. Quædam propter

suæ influentiæ vtilitatem, sicut, stellæ, lapides preciosi, herbæ, quædam propter suæ magnitudinis quantitatẽ, sicut aer & mare, quædam propter sui motus celeritatem, sicut cœlum, sol & planetę, sic procul dubio Deus debet à nobis admirari propter magnitudinem suæ potentiæ creatiuæ. Propter influentiam suę clementiæ recreatiuæ. Propter motum & efficaciam suæ occultæ prouidentiæ regitiuæ. Vnde nota. In sole sunt tria mirabilia, videlicet quantitas incredibilis, quia octies est maior terra. Claritas inæstimabilis, quia oculus non potest ipsam claritatẽ aperte considerare. Motus imperceptibilis, quia videlicet quamuis tarde moueri videatur, certum est tamen ꝙ rapidissime circuit & mouetur. Sic procul dubio in Deo sunt tria quæ sunt valde admiranda, videlicet magnitudo suæ immensitatis, de qua illud prædictum in Psalm. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus. Claritas suæ sapiẽtiæ & veritatis, de qua in Psalm. Mirabilis facta est scientia tua ex me. Celeritas suæ ꝓuidentiæ & operatiuę potestatis, de qua in psalm. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis. Quia.n. sicut dicitur in Psal. Ipse fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra chã, terribilia in mari rubro. In quibus verbis aduerte ꝙ sicut in Deo principaliter sunt tres virtutes, videlicet

Scientia infallibilis,
Clementia incredibilis,
Iustitia inflexibilis,

Sic verè tria genera mirabilium seu miraculorũ facta sunt à Deo. s. quædam quæ pertinent ad suam scientiam luminosam, quædam quæ pertinent ad suam clementiam amorosam, quædam quæ pertinent ad suam iustitiam vigorosam. Prima mirabilia sunt de mundi gubernatione, & ista sunt magnalia in Ægypto. Secunda mirabilia sunt in mundi reparatione, quam. s. ipse fecit carnem assumendo, & ista sunt mirabilia in terra chã. Tertia mirabilia sunt de mundi dissipatione, quæ. s. fiet in die iudicij, & ista sunt terribilia in mari rubro. Et sic possumus dicere quod sunt quædam mirabilia

C Dei scientiæ mundum gubernantis.
Dei clementiæ mundum reparantis.
Dei iustitiæ mundum iudicantis.

Prima sunt stuporis inductiua. Secũda sunt amoris allectiua. Tertia sunt timoris incussiua. ¶ Primò igitur dico ꝙ ista sunt mirabilia quæ pertinent ad Dei sciẽtiam mundum gubernantem, & ista ostenduntur cum dicitur. Fecit magnalia in Aegypto. Ægytus, n. quæ interpretatur tenebrę vel angustia, signat scientiam prouidentiæ diuinæ, quę. s. in gubernatione huius mundi angusti & tribulati occulta est & tenebrosa. Nihil. n. est magis tenebrosum vel occultum quã sit actus diuinæ prouidentię in regimine huius mundi. Quid. n. magis mirabile in Ægypto huius mundi, quam ꝙ boni de primantur & tribulentur & turbentur, mali verò promoueantur, & exaltentur? Hęc omnia facit quotidie sagax & occulta Dei prouidentia quę iniustos permittit in sua iniustitia prosperari, iustos verò permittit in sua iustitia tribulari, sicut exemplum, habemus de Nabuchodonosor pessimo, in sua iniustitia ꝓsperato. Vnde Hier. 12. Impij prosperantur, bene est omnibus qui pręuaricantur &c. Sicut etiam patet de Iob & Thobia iustissimis, qui tamen sine peccato suo afflicti sunt. Et sicut dicit in psa. Multę tribulationes iustorũ. Ista ergo sunt magnalia in Aegypto. Vnde alibi dicitur in Psalm. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Aegypti in campo thaneos. Inter omnia etiã Dei mirabilia ista possunt maxima reputari, q. s. iusti fieri mali à Deo permittuntur, iniusti verò boni à Deo efficiuntur. Teste. n. Chrysosto. super Mat. Mirabilis fuit Dei mutatio, vt de piscatore faceret primum ecclesię pastorem. De persecutore primum gentium doctorem. De publicano primum euangelij scriptorem. De latrone primum Paradisi possessorem. Ista sunt illa mirabilia Dei scientię mundum gubernantis, de quibus Eccle. 11. Mirabilia opera altissimi. Solus ergo Deus fecit magnalia, in Ægypto. Et verè multa & infinita facit & fecit in Aegypto huius mundi Deus mirabilia, & hoc non solum in iam communibus dictis agibilibus, immo & in rebus naturalibus. Vñ Hug. li. de operibus trium dierum dicit Miramur inquit quare crocodilus manducando superiorem mandibulam mouet, quare salamãdra in igne illęsa viuit & permanet, quare hericius onustus pomis more plaustri stridet, quomodo araneę diligentia du se laqueos pręparat, quomodo etiam formicę prudentia in ęstate pro hyeme grana parat. Hæc. n. omnia (inquit) testes sunt sapientię conditoris. Ista igitur sunt mirabilia quę pertinent ad

D Dei scientiam mundum gubernãtem. ¶ Secundò dico ꝙ Deus fecit mirabilia quę pertinent ad suam clementiam mundum reparantem, & ista sunt mirabilia in terra cham. Chã. n. interpretatur necessitas, quia. s. pro mundi necessitate subleuanda deus fecit mirabilia redemptionis, inter quę sunt pręcipua

Incarnatio.
Passio.
Resurrectio.
Ascensio.

De quibus dicitur in Psal. Cantate domino canticum nouum, q̃a mirabilia fecit. De huc loquitur Bernard. in quodam sermone de pentecoste dicens. Quis vel satis miretur in conceptu partuque virginali? Noua & mira profecto inspicit qui requirit.

Ibi. n. agnuscitur videlicet
Longitudo breuis.
Latitudo angusta
Altitudo subdita
Profunditas plana
¶ Ibi agnoscitur
Lux non lucens.
Verbum infans. i. non fans
Aqua sitiens
Panis esuriens.
¶ Ibi videbis
Potentiam regi.
Sapientiam instrui
Virtutem sustentari.
Tristari lętitiam.
Pauere fiduciam.
Salutem pati.
Fortitudinem infirmari.
Vitam mori.
¶ Et quod non mirandum est, ibi etiam cernitur
Tristitia lætificans
Pauor confortans
Passio saluans
Infirmitas roborans
Mors viuificans.

¶ Ista ergo miracula fuerũt mirabilia in terra chã. De tali ergo & de tanto negocio & mysterio dr̃ in ps. A dño factũ est istud & est mirabile in oculis nostris. Ista ergo sunt mirabilia ꝑtinentia ad Dei clementiã, mundum reparantẽ. ¶ Tertiò dico ꝙ sunt quędã mirabilia pertinentia ad dei iustitiam mundum dissipantem, & ista sunt terribilia in mari rubro, per quę denotant facta iudicij futuri, quę erunt terris. i. terrenis peccatoribus & malis terribilia & amara. Iudicium. n. comparatur mari, ratione amari saporis. Rõne horrẽdi clamoris. Ratione pellendi horroris. Mare. n. cõtinet amarum saporẽ. Causat fluctuum clamorẽ. Pellit fœciũ horrorem. Portat mercium valorem. ¶ Sic ꝓ certo mare futuri iudicij erit amarum per tribulationem. Clamorosum per tubarum resonationem. Horroris expulsiuum ꝑ peccatorum ad infernum iniectionem. Mercium portatiuum per bonorum ad Paradisum delationem & missionem. Ista ergo sunt terribilia in mari rubro, sicut in psal. dicitur. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Vnde de mirabilibus diuini iudicij potest exponi illud Exo. 3. Percussi Ægyptũ in mirabilibus meis. Sed de istis vide supra de iudicio. Et sic igitur patet quomodo Deus dicitur mirabilis ratione sciẽtiæ mũdum gubernantis. Ratione clementię mundum reparantis. Ratione iustitię mundum dissipantis seu iudicantis. Et ideò sicut videmusꝙ res mirabiles libenter audiuntur, retinentur, recitãtur, sic procul dubio prędicta Dei mirabilia debent à nobis libenter audiri per inuestigationem, iuxta illud Psalm. Vsq; nũc pronunciabo mirabilia tua. Quamuis proh dolor de multis dicatur illud Psãl. Patres nostri in Aegypto non intellexerũt mirabilia tua, nõ fuerũt memores multitudinis misericordię tuę. Et hęc de Dei mirabilibus sufficiant gratia breuitatis. Sunt igitur quędam mirabilia diuinę maiestatis. ¶ Sed adhuc dico q̃d sunt quędam mirabilia humanę bonitatis, & isto modo mirabiles dicuntur viri iusti & sancti. Cum. n. naturaliter insit homini ꝙ sit malus, iuxta illud Matth. 7. Vos autem cum sitis mali &c. satis videtur mirabile ꝙ sit bonus. Et potissimũ illi possunt mirari qui gratijs & virtutibus prę alijs sunt valde excellentes, sicut fuerunt sancti viri, quorum conuersatio, sanctitas & conditio fuit mirabilis & stupenda, atque cuilibet poterat dici illud Hester. 15. Valde enim mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum. Vbi aduerte quod sancti & sanctæ fuerunt mirabiles B

In constantiæ fortitudine.
In clementię magnitudine.
In decentię pulchritudine.

Dico ergo ꝙ isti habuerunt mirabilem constantiæ fortitudinem. Es inquit. & hoc apparuit in martyribus, qui nulla pœna vincebantur. Sicut apparuit in confessoribus, qui nulla pœnitentia lassabantur. Sicut etiam in prædicatoribus, qui nullis minis gentium terrebantur. Cõstantia. n. talium erat mirabilis, quia sicut in natura fortitudo lignorum sethim mirabilis reputatur, eo scilicet quod nec aqua potest putrefieri nec igne consumi, sic isti nec aqua prosperitatis nec igne tormentorum vrgentium soliditate boni propositi mouebantur,

sicut exemplum habemus de illo iuuene de quo dr.2.Mac.7.ꝙ mirabâtur adolescêtis côstantê, qui tanq̃ nihilû duceret cruciatus. Et hoc ostenditur cum dicitur. Es. quia sum es signat constantiam & permanentiam virtuosam. Vnde de sanctis viris potest dici illud psal. Sanctum est templû tuum, mirabile in aequi
F tate. Isti igitur habêt mirabilê constantiae fortitudinê. ¶ Deinde dico ꝙ sancti habuerunt mirabilem decentiae pulchritudinem. Facie inquit tua. Nihil enim pulchrius in homine quam facies. Sic spiritualiter nihil gratiosius in hominibus quam decens & honasta conuersatio & moralis. Nam sicut stellio & panthera habent in pelle mirabilem pulchritudinem & colorem, intantum ꝙ (sicut dicit Plinius) pulchritudinê pellis pantherę omnia animalia admirâtur, sic vere facies & pellis. i. exterior conuersatio sanctorum ita fuit pulchra & honesta, ꝙ à cunctis vel videntibus extitit admirata, ita ꝙ cuilibet illorum poterat dici illud vel illa verba Canti. 2. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Talis erat facies Iudith, de qua dicitur Iudith. 10. ꝙ Assyrij considerabant faciem eius, & erat in oculis eorum stupor, quoniã mirabâtur pulchritudinem eius nimis. Isti ergo habuerunt mirabilem decentiae pulchritudinem. ¶ Deniq; dico ꝙ ipsi habent vel habuerunt clementiae magnitudinem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Plena est gratiarum. quod enim est plenum, faciliter superfundit. Sic quia isti dicuntur gratia pleni, ideo gratias suas alijs per virtutem clementiae libenter & faciliter effuderunt. Ipsi vero effuderût alijs. s. scientiam suam per praedicationem. Substantiam suam per elemosynarum largitionem. Alias virtutes suas per bonorum exemplorum ostensionem. ¶ De mirabili enim scientia talium dicitur in psal. Mirabilis facta est scientia tua. De mirabili elemosyna istorum dicitur Eccle. 31. Beatus diues qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt nec sperauit in pecuniae thesauris, quis est hic? & laudabimus eum. fecit enim mirabilia in vita sua. De mirabili etiam bonorum exemplorũ ostensione talium dicitur. 2. Macha. 15. ꝙ ipse vidit alterum virum aetate & gloria mirabilem. Et sic ergo patet quomodo sancti fuerunt in via per excellentiam meritorum mirabiles. vnde Sap. 10. dicitur ꝙ deduxit sanctos suos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte, transtulit illos per mare rubrum, & transuexit eos p aquam nimiam. Vbi aduerte ꝙ via seu vita sanctorum fuit mirabilis, videlicet propter virtutum absconsionem, quia fuerunt in velamento. Propter gratiarum infusionem, quia habuerunt lucem stellarum. Propter poenarũ afflictionê, quia trãslati sunt per mare rubrũ. Propter lachrymarum effusionê, quia transuecti sunt per aquã nimiam. Sic igitur patet quomodo sancti fuerunt mirabiles in hoc mundo. Sed pro certo magis erunt adhuc mirabiles in futuro, sicut dicitur Apoc. 15. Vidi aliud signum in coelo magnũ & mirabile &c. Sufficit ad praesens.

A **Misereri. Miseratio. Misertus.** Cum misereri nihil aliud sit quam alienam miseriam intueri, & sic quandoq; miseratio sumitur pro clementia & compassione, quando. s. habito respectu ad miseriam poenae quam sustinet homo, compatitur quis & miseretur eidem, sicut petebant illi caeci. Mat. 9. dicentes Christo. Miserere nostri fili Dauid. Et in psal. Respice in me & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Et quandoq; pro venia & indulgentia, quando. s. habito respectu ad miseriam culpae quam quis erga alium commisit, sibi benigniter indulgetur, sicut petebat Dauid in psal. Miserere mei domine, quoniam infirmus sum, sana animam meam, quia peccaui tibi. & Osee. 2. Miserebor eius quę fuit absq; misericordia. Notare igitur possum ꝙ in scriptura reperitur triplex miseratio, videlicet

Miseratio semper appetenda.
Miseratio semper impendenda.
Miseratio semper compescenda.

¶ Primo igitur dico ꝙ est miseratio supęrę deitatis siue diuina, quae semper est optanda, de qua Esa. 32. Domine miserere nostri, te enim expectamus &c. Secunda est miseratio discretę pietatis, quae semper est fundenda. De qua Iob 31. Ab infantia creuit mecum miseratio. Tertia est miseratio fa sę vanitatis, quae nunquam est edenda, quando. s. quis miseretur alicui incorrigibili vel proteruo. De qua Esa. 26. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam. ¶ Dicamus ergo
B primo de miseratione diuina quam quilibet debet appetere. Nullus enim est quin indigeat ꝙ de⁹ misereatur sibi, vel super indulgentia culparum, vel super remissione poenarum. Subiecti enim sumus diuersis culpis quas committimus, & varijs pęnis & miserijs quas incurrimus. Et ideo à deo debemus petere ꝙ nobis misereatur & indulgeat, culpas & offensas dimittendo, dicendo. s. illud psal. Tu autê domine miserere mei, & resuscita me. & 4. Reg. 1. Obsecro vt miserearis animae meae. & Matt. 17. Miserere filij mei, quia lunaticus est. Et vt nobis misereatur & subueniat, poenas & miserias dimittendo vel temperando, dicendo. s. illud psal. Miserere mei domine, quoniam tribulor. Et notabis ꝙ deus miseretur multis generibus personarum, videlicet

Humilibus & timorosis.
Flebilibus & lachrymosis.
Fidelibus & luminosis.
Poenitentibus & dolorosis.
Confidentibus & amorosis.
Persistentibus & vigorosis.
Eminentibus & virtuosis.

¶ Parcit dico & miseretur timorosis & humilibus, exêplo leonis, qui pueros non dicitur tangere nisi fame terribili sit arctatus. Sic Christus pueros. i. puros & innocentes timorosos & humiles diligit, ipsisq; faciliter miseretur & parcit, sicut in psal. dicitur. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrũ. ¶ Item parcit & miseretur lachrymosis & flebilibus, quando. s. ipsum deuote & suppliciter exorant. Exemplo leonis, qui etiam prostratis parcit, sicut ponit Plinius de muliere Getula inuenta in deserto à leone, quae cum ipsum flexis genibus & cum lachrymis deprecata esset ꝙ se mulierem paupereulam non tangeret, cum esset indigna praeda regio animali, pepercit & misertus est. multo fortius ergo deus. vnde Matth. 18. Misertus dominus serui illius, dimisit eum. Et. 2. Reg. 24. Misertus est dominus super afflictionem. ¶ Item parcit & miseretur luminosis & fidelibus. Facilius enim gratiam consequuntur in bello capti & victi prudentes, & fideliter domini sui nomen confitentes, quam fatui & leuiter alterius ditioni se subdentes. Sic deus magis est propitius maiestatem suam oculis seu luminibus mentis & rationis contemplantibus, quam eis qui ad diuina contuenda hebetatos habêt obtutus. Similiter & his citius veniam tribuit delictorum, qui nomen suum firmiter confitentur, (quod est magnę fidelitatis iudicium) quam his qui faciliter ipsum negant & diffitentur. De primis dicitur Ezech. 39. Miserebor oĩs domus Israel. Israel ꝙ interpretatur mens videns deum, significat eos qui sunt luminosi radijs cognitionis diuinae. De secundis dicitur Ozeae. 2. Domui Iuda miserebor. Iuda interpretatur confitens, confiteri vero ex fideli corde & animo proficiscitur. ¶ Item parcit & miseretur dolorosis & pęnitentibus. Exemplo illius patris qui misertus est filio prodigo poenitenti & reuertêti. Luc. 15. Quia sicut dicitur Eccl. 12. Altissimus odio habet peccatores, & misertus est poenitentibus. Ideo Esa. 55. dicitur. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dominum & miserebitur eius &c. Ideo poenitenti dicitur illud Eccle. 17. Conuertere ad dominum, & relinque peccata tua. Sequitur. Viuens & Sanus confiteberis, & laudabis dominum, & glorificaberis in miserationibus eius. ¶ Itê parcit & miseretur amorosis & confitentibus. Libentius enim miseretur quis amico quam inimico, & homini de se côfidêti q̃ diffidêti. psa. Miserere mei deus, qm̃ in te confidit anima mea, & in vmbra alarũ tuarum sperabo &c. ¶ Item parcit & miseretur vigorosis & persistentibus. Sicut enim videmus ꝙ in bellis magis parcitur valentibus militibus quando capiuntur quam alijs, sic deus facilius miseretur hominibus virilibus & constâtibus quando indigent eius gratia & auxilio quam alijs. vnde Hiere. 12. Miserebor inquit eorum, & reducam eos, virum ad haereditatem suam & virum in terram suam. Virum inquit. i. virilem & animosum. ¶ Itê parcit & miseretur virtuosis & eminentibus, quia. s. sicut diuitibus captis in praelio magis parcitur, & hoc sub spe futurę remunerationis, sic deus magis parcit & miseretur illis quos virtutib⁹ & gratijs scit esse diuites, sciens ꝙ tales reipublicę erũt vtiles. vnde Eccle. 36. Miserere domine plebi tuae, miserere ciuitati sanctificationis tuae, Hierusalem ciuitati requiei tuae, reple Syon inenarrabilibus virtutibus tuis, & gloria tua populum tuum. Sic igitur patet quomodo miserator & misericors est dominus, patiens & multum misericors. Et quomodo miserationes eius super omnia opera eius. Verumtamen quia ipse est qui dicit Exo. 33. Miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit, dicamus ergo ei illud psalm. Veniant mihi miserationes tuae, & viuam, & non confundas me ab expectatione

peccationem mea. Vt sic ipse coronet nos in misericordia & miserationibus, & repleat in bonis desiderium nostrum. Ista est
C igitur miseratio diuina, quam quilibet debet appetere. ¶ Secúdo vero dico q inuenitur miseratio humana, quá quilibet debet impendere. Et reuera pietas & miseratio nobis debet

Naturaliter inesse.
Fraternaliter adesse.
Virtualiter prodesse.

Inesse dico debet naturaliter. vnde illud Iob. 31. Ab infantia creuit mecum miseratio, & ab vtero egressa est mecum. Adesse etiam fraternaliter, quia s. sicut dicitur Eccle. 18. Miseratio hominis erga proximum suum, misericordia autem dei super omnem carnem. Prodesse autem virtualiter, psal. Iustus autem miseretur & retribuet. Et reuera virtus clementiæ & miserationis valde proficit professori suo, quia s. ista est quæ

Letificat quo ad interiora.
Ditificat quo ad exteriora.
Beatificat quo ad posteriora.

Ista enim solet mentem interius letificare. psal. Iocúdus homo qui miseretur & commodat &c. Ista etiam exterius solet ditificare, seu diuitias multiplicare, quia sicut dicitur Prouerb. 19. Feneratur domino, qui miseretur pauperi. Quia reuera talis tota die miseretur & commodat, & semen illius in benedictione erit. Ista insuper solet beatificare. Prouerb. 14. Qui despicit proximum suum, peccat, qui autem miseretur pauperi, beatus est. Dicat igitur pauper diuiti misericordi illud. 4. Reg. 1. Obsecro vt miserearis animæ meæ. Et illud Lucæ. 16. Pater Abraham miserere mei. Et illud Iob. 18. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei &c. Alius vero respondeat illud Matth. 8. Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Et merito, q homo debet alteri misereri sicut ipse vult q deus misereatur sibi. Iudicium enim sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiam, sicut dicitur Iaco. 2. Vnde etiam dominus reprehendit seruum illum qui conseruo suo noluerat misereri, etiam in illo casu vbi á domino obtinuerat misericordiam impendi. Matth. 18. Serue nequam, nonne & te oportuit misereri conserui tui, sicut & tui misertus sum? q. d. sic. Sed reuera proculdubio multi sunt qui alijs non miserentur, nec alienę miseriæ compatiuntur, & ideo misericordiam diuinam nullatenus promerentur, sicut sunt auari, vsurarij, tyranni, impij, & crudeles, qui s. alijs non miserentur, nec ipsorum miserias intuentur, sed omnes quáto plus possunt immisericorditer persequuntur. psal. Non sit qui misereatur pupillis eius. & Hiere. 6. Sagittam & scutum arripiet crudelis, & nó miserebitur. Ista est ergo misericordia humana, quam quilibet debet impédere. ¶ Tertio principaliter dico q in scriptura reperitur misera-
D tio insana, quam quilibet debet suspendere. Et ista est illa qua quis sine causa alteri miseretur, vtpote quando illum qui malefecit, in perniciosum exemplum & damnum reipublicę impunitum dimittit, sibiq; miseretur & parcit. Et ista proprie vocatur miseratio iniqua, de qua dicitur. 2. Mach. 6. q hi qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter viri amicitiam, cósulebant Eleazaro q simularet se comedisse carnes porcinas contra legem vt obediret regi Antiocho. Taliter non miserebatur illa fortis mulier filijs suis machabęis, quos ante se volebat mortem subire, ne contaminarentur cibis gentilium. Talis autem miseratio prohibetur potissime iudicibus, quibus s. prohibetur ne malefactoribus misereantur, etiam si paupertate & miseria deprimantur. Exo. 24. Pauperis non misereberis in iudicio. Vnde etiam de idololatris extirpandis dicitur & præcipitur Deut. 7. Non inibis cum eis fœdus, & non misereberis eorum. Et reuera talem effęminatam miserationem non habet deus, qui s. scit cui est miserandum, & cui non, quia sicut dicitur Ro. 9. Cui vult miseretur deus, & quem vult indurat. Quia dato q (sicut ecclesia canit) sibi sit proprium misereri semper & parcere, ita q sicut supra dictum est, ipse ad modum leonis consueuerit parcere humilibus, & prostratis, nunquam tamé rebellibus & iniquis (sicut etiam nec leo) parcit, & in sua malitia perseuerantibus & proteruis. Vnde ipse est qui finaliter dicit talibus illud Eze. 7. Iudicabo te iuxta vias tuas, & poná contra te omnes abominationes tuas, & non parcet oculus meus, neq; miserebor, sed vias tuas ponam super te, & abominationes tuæ in medio tui erunt. Patet igitur q in scriptura reperitur Miseratio effęminata, quæ est fugienda. Sácta est iusta, quę est habenda. Alta & summa, quæ est petéda. Vide infra de Mia

Miscere. Mixtio. Cómixtio.

Cum mixtio significet mihi quádam aggregationem, adiunctioné, & quandam diuersarú rerum cóbinationem, notare possum q spiritualiter accipiendo, mixtio in bono significat & in malo. ¶ Primo dico q in bono significat

Verbi mirabilem incarnationem.
Virtutum nobilem compositionem.
Iustorum vtilem aggregationem.

¶ Igitur dico q in scriptura reperitur mixtio superna & ineffabilis, & ista est illa qua per beatam incarnationem deus homini fuit mixtus, & in vnitate suppositi idé factus. Quamuis enim ista non fuerit mixtio, quia s. non commixtione diuinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in deum, ista incarnatio fuit facta, potest tamen dici commixtio. i. diuersarum naturarum vnio suo modo. Figura Gene. 18. Vbi dicitur q Abrahá dixit Saræ. Accelera inquit tria sata farinę, & commisce, & fac subcinericios panes. Et hoc præcepit vt inde Angeli quos inuitauerat, vescerentur. Ista enim tria sata sunt tres in Christo naturæ. s. anima, caro, & diuinitas, quæ s. simul mixta & vnita, illum panem Angelorum Christú confecerunt, & eum sub cinere nostræ mortalitatis igne charitatis coxerunt, & comedendum Angelis. i. viris Angelicis in ecclesia reliquerunt. De quo potest dici illud. 1. Esdræ. 9. Commiscuerunt semen sanctum cum filiabus alienigenis. Vel vt habet alia littera. cum populis terrarum. Vt & iste sit calix in manu domini vini meri plenus mixto. Ista est ergo mixtio superna & ineffabilis. ¶ Deinde dico q in scriptura reperit mixtio interna pollens & vtilis, & ista est proprie mixtio & compositio diuersarum virtutum in mente, quia pro certo sicut videmus q pigmentarij conficiunt & componunt antidota & pigmenta, diuersas species simul miscendo & componendo, sicut etiam videmus q omnia corpora viuentia mixta sunt & composita de quattuor elementis quia s. corpora simplicia & mixtione carentia vita carent, sic reuera pigmentarij. i. viri iusti in apothecacordium suorum confectiones & pigmenta diuersarum virtutum conficiunt, & sic vitam spiritualem obtinent, seipsos aromaticos reddunt, dum in bonis moribus se componunt. Et ista pro certo est mixtura myrrhę & aloes qua Christus dulciter inungitur. Ioan. 19. quando sibi á Ioseph. i. á quolibet viro iusto virtutum cópositio præsentatur. Figurata certe in illa compositione thymiamatis Exo. 30. quod de diuersis rebus aromaticis simul mixtis conficiebatur, quod ad vsus diuinos & non ad alios applicari tátummodo iubebatur. Quia reuera res aromaticas. i. virtutum fragrátiam sibi Christus iubet appropriari, & nulli alteri applicari, sed sibi soli confici & misceri, quas s. in odorem suauitatis solet recipere, & se in ipsarum fragrantia delectare. Ista est ergo illa mixtura virtutum, & illa aqua aspersionis qua si quis aspergebatur, á tactu morticini mundabatur. De qua dicitur Nume. 19. q quicunq; hac commixtione aspersus non fuerit, polluet tabernaculum domini. ¶ Et aduerte q pigmentarius solet facere mixtionem de rebus amaris & de rebus dulcibus, & vnam cum altera temperare. Sic vere homo debet miscere res acres & dulces. i. virtutes spectantes ad acredinem timoris, sicut est contritio & mortis memoria & pœnitentia, dicens s. illud psal. Cinerem tanquam pané manducabam & potum meum cum fletu miscebam. Et virtutes pertinentes ad dulcedinem spei & amoris, sicut s. est pietas & compassio, clementia, mititas & cœlestium contemplatio, ad quá s. inuitat dominus, dicens. Prouer. 9. Comedite amici mei, & bibite vinum quod miscui vobis &c. Vnde de sapientia dicitur Prouer. 9. q ipsa ędificauit sibi domum, & miscuit vinum, & posuit mensam. Ista est igitur mixtio interna pollens & vtilis. ¶ Deniq; dico q in scriptura reperitur mixtio fraterna iungés & nobilis, & ista nihil aliud est quam bona & sancta societas, B
quæ s. associatę & charitatiuę inuicem se solet miscere Vnde. 2. Paral. 35. dicitur q in celebratione Phase fuerunt pecora commixtim duo milia. Sic igitur patet quomodo inuenitur mixtio fraterna & socialis, interna & virtualis, paterna & supernalis. Et sic mixtio (vt dictum est) sumitur in bono. ¶ Secundo principaliter dico q mixtio quandoq; vt communiter sumi- C
tur in malo. Et sic nota q in scriptura reperitur mixtio

Carnalitatis impurę.
Societatis obscurę.
Iniquitatis periurę.

Est igitur quædam mixtio fœdę carnalitatis, & ista est illa qua per luxuriam, alias quam sub lege matrimonij, diuersæ personæ inuicem copulantur & commiscentur. De qua impudici senes dicebát Susannæ. Dan. 13. Commiscere nobiscum, alioquin feremus contra te testimonium. Et ibidem. Vidimus eos pariter commisceri.

commiſceri. Cuius contrarium faciebat illa ſancta mulier Zara (Thob. 3.) dicens. Mundam ſeruaui animam meam ab omni concupiſcentia, nunquam cum ludentibus miſcui me. Iſta eſt ergo mixtura fœdę carnalitatis. ¶ Inuenitur etiam mixtura prauę ſocietatis, & iſta pro certo multum eſt periculoſa. Sicut enim corruptus liquor faciliter corrumpit liquorem purum quando ſibi miſcetur, ſic malus homo bonum. Et ideo in lege fuit prohibitum filijs Iſrael ne cum gentibus & finitimis populis miſcerent ſe connubio, ne forte per vxores alienigenas ad idololatriam traherentur, ſicut dicitur Ioſuæ. 23. vnde Nom. 28. Alienigena non commiſcebitur vobis. Vnde de mala commixtione malę ſocietatis dicitur in pſal. ꝙ filij Iſrael commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & ſeruierũt ſculptilibus eorum, & factum eſt illis in ſcãdalum. Et ideo ſcriptura bene docet tales commixtiones vitandas, & potiſsime commixtionem cum illis qui linguas acuunt alios mordendo, cum illis qui carne defluunt immunde viuendo, cum illis qui verbis affluunt dulcia loquendo. Igitur non commiſceamur cum detractoribus, qui mordent acriter. Prouer. 24. Cum detractoribus nõ comiſcearis, qm̃ repente veniet perditio eorũ. Itẽ non cõmiſceamur cũ infectorib⁹, qui viuũt turpiter. i. cũ luxurioſis pſonis. 1. Cor. 5. Scripſi vobis nõ cõmiſceri fornicarijs. Itẽ non commiſceamur cum deceptoribus, qui fallunt dulciter. Prouerb. 20. Ei qui dilatat labia ſua, non commiſcearis. Iſta eſt ergo mixtura prauę ſocietatis.

D ¶ Inuenitur deniq; mixtura malę iniquitatis. Quidam enim ſunt qui non ſunt ſimplices, ſed in ſeipſis diuerſis vitijs compoſiti. Figurati in mari vitreo quod erat mixtum igne, quod Ioannes vidit. Apocal. 15. Quia certo multi ſunt qui quamuis ſint mare per amaritudinem pœnitẽtiæ & macerationis, & vitrei per ſplendorem conuerſationis, mixti tamen ſunt igne per ardorẽ auaritiæ & ambitionis. Exo. 9. Grando & ignis mixta pariter ferebantur. Et tamen iſti debent aduertere ꝙ res mixtæ nunquam ſunt tanti precij ſicut ſimplices, ſicut patet de vino mixto, & de metallo, & etiam de liquoribus. Vnde vir perfectus ſimplex & rectus videtur poſſe dicere illud Eccle. 24. Ego quaſi libanus non inciſus, vaporaui habitationem meam, & quaſi balſamum non mixtum odor meus. Sed reuera mali non ſic, quia. ſ. iſti in ſe & apud ſe habẽt mixturam multiplicium vitiorum, videlicet mixturam

Fatuitatis.
Fallacitatis.
Carnalitatis.
Crudelitatis.
Malignitatis.
Curioſitatis.
Ebrioſitatis.
Luctuoſitatis.

¶ De fatuitate dicitur Prouerb. 20. ꝙ ſtulti miſcentur contumelijs. & Eſa. 29. dr̃ ꝙ dominus miſcuit in medio eorũ ſpiritũ vertiginis. De fallacitate dr̃ Eſaię. 1. Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam, vinum tuum mixtũ eſt aqua. Aqua in vino, ſcoria in argento, eſt fallacitas in animo. De carnalitate dicitur illi fornicarię mulieri Eze. 16. Ecce congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es. De crudelitate dicitur Eſa. 9. ꝙ veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis. Sanguis enim crudelitatem ſignat. De malitia ſeu de malignitate dicitur Matth. 27. ꝙ Iudæi dederunt Chriſto vinum bibe-

E re cum felle mixtum. Fel enim malitiam ſignat. De curioſitate dicitur Eccle. 7. ꝙ deus fecit hominem rectum, & ipſe infinitis ſe miſcuit quæſtionibus. De ebrioſitate vero dicitur Eſa. 5. Ve qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & fortes ad commiſcendam ebrietatem. De finali vero pœnalitate ſeu luctuoſitate dicitur Prouerb. 14. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et breuiter, multi ſunt in quibus eſt mixtura omnium vitiorum, quia ſicut dicitur Sapien. 14. Omnia commixta ſunt, ſanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio, infidelitas, turbatio & periurium. Sic ergo patet ꝙ inuenitur mixtura multorum vitiorum, mixtura malorum ſociorum, mixtura fœdorum negociorum. Et ſic patet quomodo mixtura in bono ſumitur & in malo.

A **Miſeria.** Nota ꝙ tres ſunt ſpecies miſeriæ, videlicet quædam naturalis, quædam temporalis, quædam infernalis.

Prima cum homine naſcitur naturaliter.
Secunda homini accidit temporaliter.
Tertia homini infertur æternaliter.

¶ Naturalis eſt illa quæ de neceſsitate conſequitur naturam, ſicut eſt fames, ſitis, labor, ſomnus, infirmitas, dolor & mors. De iſta dicitur Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſerijs. Temporalis eſt illa quæ ſequitur fortunam, ſicut eſt paupertas, aduerſitas, contemptus, calamitas, & ſic de alijs. De qua dicitur Iudic. 10. Seruierunt Deo, qui doluit ſuper miſerijs eorum. Æternalis ſeu infernalis eſt illa quæ ſequitur culpam. Iſta eſt miſeria pœnæ æternæ, de qua dicitur Soph. 1. Dies illa dies irę, dies calamitatis & miſeriæ. Sed de omnibus iſtis pulchrè & laudabiliter tractat Innocentius in libro de miſeria humana, ideo omitto. Vide infra de tribulatione, & in alijs titulis, & in tabula. Auctoritates vero in biblia inuenies paucas, in manipulo florum multas &c.

Miſericordia. Nota ꝙ ſecundum Auguſtinum in in libro de diuinationibus, Miſericordia eſt animus dolentis affectus ad compatiendum proximo, & largiendum ei de proprio. Et eſt differentia inter miſericordiam & miſerationem, quia ſecũdum Hug. Mia eſt quaſi fons in affectu, miſeratio vero eſt quaſi riuulus in effectu. Accipiendo ergo miſericordiam pro affectu compaſsiuo ad indulgendum, miſerandum, benefaciendum proximo, poſſumus notare ꝙ eſt duplex miſericordia. ſ. humana & diuina. Diuina eſt ſuperior & immortalis, humana eſt inferior & fraternalis. Prima eſt iugiter recõmendanda, ſecunda eſt iugiter impẽdenda. ¶ Dicam⁹ ergo breuiter ꝙ eſt miſericordia ſuperior & diuina. Deus enim eſt miſericors à natura. Sicut enim mare eſt fons humoris, ſic deus eſt fons miſericordiæ & dulcoris. Sed ſicut mare cum humore habet amarum ſaporem, ſic deus cum mia habet admixtam aſperam iuſtitiam & rigorem. Et ideo Deus dicitur miſericors reſpectu bonorum, iuſtus vero reſpectu malorũ. vnde in pſa. dicitur. Miſericors dominus & iuſtus, & deus noſter miſeretur. Deus enim eſt ſicut aquila, quæ ſemper, habet in nido ſuo duos lapides, præcioſos, qui dicũtur etites, quorũ vnus eſt maſculus, & alius fœmella, quibus. ſ. pulli ſui à morſibus reptilium defenduntur, & mulieres prægnantes à partu ſuo velocius liberãtur. Vitulus etiam marinus duas habet pinnulas, ſecũdum Plinium quarum dextera ſuppoſita capiti dormientis, ipſum facit profundiſsime obdormire. Sic pro certo chariſsimi, Deus qui in ſcriptura vitulo & aquilæ comparatur (quia. ſ. iſte in paſsione fuit ſicut vitulus immolatus, in reſurrectione vero fuit ſicut aquila renouatus, in aſcenſione vero ſicut regalis aquila ſublimatus) iſte dico ſemper dinoſcitur habere duas pinnulas, & duos lapides præcioſos, hoc eſt dictu, duas ſpeciales virtutes, videlicet miſericordiam, quæ eſt dextera, & iuſtitiam, quæ eſt ſiniſtra. Iſtę enim duę ſunt filiæ regis ſummi. Iſtę enim ſunt duę domicellę quæ cuſtodiunt corpus regis, quia ſicut dicitur Prouer. 20. Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem. Per iſtas, pulli. i. fideles Chriſti ab hominibus malis defenduntur. Per dexteram etiam iſtarum, hoc eſt dictu per virtutem miſeriæ boni in patria dormiunt & quietantur. Per ſiniſtram vero. i. per eius iuſtitiam mali in inferno vigilare perpetuo compelluntur. Sicut enim dicitur Prouerb. 21. Facere miſericordiam & iudicium placet deo. Et ideo in pſal. dicitur. Deus miſericordiam & veritatem diligit, gratiam & gloriam dabit dominus Iſta enim ſemper concomitantur deum. ſ. miſericordia & veritas Iſtę enim ſunt duę partes regis Chriſti. Sed vt de iuſtitia taceamus, de qua. ſ. ſuperius iam eſt dictũ, dicamus de miſericordia, quã. ſ. Chriſtus ſumme diligit, & etiã ſumme diligendam fidelibus indicauit. Ipſe enim miſericordiam ſumme diligit, quia. ſ. ipſe dicit Ozeæ. 6. Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Fidelibus enim ſuis ipſam quaſi teſtamentariè reliquit. vnde Lucæ. 6. Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt. Vt igitur de miſericordia tam diuina quam humana aliquid breuiter dicamus, nota ꝙ eſt triplex ratio quare virtus miſericordiæ eſt habenda, videlicet propter præceptum ſcripturæ. Eſtote miſericordes. Propter exemplũ figuræ. Sicut inquit. Propter inſtinctum naturæ. Pater veſter miſericors eſt. Ad habendam enim miſericordiam nos mouet virtus præceptorum imperatiuorum. Eſtote inquit miſericordes. Monet actus exemplorum. Sicut inquit. Mouet ſtatus progenitorum. Pater veſter miſericors eſt inquit. Primum probat dictio imperatiua. Eſtote miſericordes inquit. Secundum dictio exemplatiua. Sicut inquit, Tertium dictio generatiua. Pater veſter inqt ¶ Dico igitur ꝙ virtus miſericordiæ nobis præcipitur ſpiritualiter, & hoc fit cum dicitur. Eſtote miſericordes. Sicut enim filij ſeruant quæ pater eis in teſtamento præcipit, alias hæreditate priuantur, ſic vere quia deus pater noſter B nobis in teſtamento ſacræ ſcripturæ miſericordiam præcipit & iniungit, neceſſe eſt ꝙ eam faciamus, alias hæreditate paradiſi nosipſos ſpoliamus, diſtituimus & priuamus. Sicut enim dicitur

dicitur Iacob.2. Iudicium sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiam, superexaltat enim misericordia iudiciũ. Et istud præceptum ostenditur cum dictum est. Estote misericordes. Et etiam præcipit Thobias filio suo. Thob.4. Quomodo potueris, ita esto misericors. Et ad Eph.4. Estote benigni inuicem, misericordes, donãtes inuicem. Sed nota q dicit donantes inuicem. Summa enim & præcipua pars misericordiæ est donare & remittere iniuriam. Istam enim summe diligit deus. Sicut ergo homo inter omnia animalia habet pellem molliorem, cassia etiam species aromatica quæ faciliter se plicat vtilior à medicis iudicatur, sic pro certo homo debet habere pellem animæ.i. interiores affectiones, benignas & misericordes, teneras atq; molles. Electi enim debent ad misericordiam & ad indulgendum per clementiam faciliter inclinari, quia proculdubio isti faciliter flectuntur, qui & mollitiæ benignitatis dotantur, & homines.i. viri rationales esse noscuntur, & apud deum laudabiles iudicantur. Estote ergo misericordes. Et hoc non solum in iuuẽtute, immo etiam in senectute. Quia.s. sicut castor semper vult habere caudam in aqua, pro eo q de natura piscis est, & sine aqua faciliter corrumperetur, sic homo pcipue debet caudã.i. finẽ vitæ suæ in aqua misericordiæ enutrire, ne forte per vitia corrumpatur. Sic faciebat Dauid, qui dicebat in psal. Senectus mea in misericordia vberi. Estote ergo misericordes. Quę tamen omnia sunt contra multos, qui.s. ad modum hominis pedes affectionum non habent molles aut teneros per clementiam, nec etiam sunt flexibiles per misericordiam & indulgentiam, immo certe ad modum animalium siluestrium pedes habent duros, impios & crudeles, sicut dicitur Ozeæ.4. Non est veritas, non est misericordia, nõ est scientia in terra. Maledictum & mendacium, furtum, homicidium & adulterium inundauerunt & sanguis sanguinem tetigit. Nõ sic ergo, sed estote misericordes. vnde Zach.7. Misericordiam

C & miserationem facite. ¶ Et possumus dicere q facienda est misericordia multiplici ratione, quia videlicet per misericordiam

Homo à culpa purificatur.
Homo gratia viuificatur.
Homo deo pacificatur.
Homo gloria dignificatur.
Homo fama laudificatur.
Homo diuitijs amplificatur.

¶ Dico primo q per misericordiam possumus à culpa purificari. Quia sicut elephas oleum comedendo sanatur & purgatur à morbo quem incurrit quando vermes venenosos comedit, sm Plinium, sic homo per oleum misericordiæ sanatur à veneno peccatorum, sicut de sauciato habemus Luc. 10. in cuius vulneribus samaritanus imposuit oleum & vinum. vnde Prouerbi.15. Misericordia & veritate redimitur iniquitas. ¶ Item per misericordiam possumus gratia viuificari. Prouer. 21. Qui sequitur misericordiam & iustitiam, inueniet vitam & gloriam ¶ Item possumus cum domino pacificari. Nihil.n. magis pacificat hominem deo quam misericordia, quia sicut dicitur Prouer.21. Facere misericordiam & iudicium placet deo. ¶ Item per misericordiam possumus cum domino dignificari, quia sicut dicitur.1.Macha.2. Dauid in misericordia cõsecutus est regnum. ¶ Item per misericordiam possumus p bonam famam laudificari seu nominari, quia sicut dicitur Prouer.22. Qui pronus est ad misericordiã, benedicetur. ¶ Item per misericordiam possumus diuitijs ampliari in hoc seculo & in futuro, quia sicut dicitur Eccle.29. Qui facit misericordiã, fęneratur proximo. Et sic bene patet q merito dixit. Estote misericordes. vnde Ozeæ.12. Misericordiam & iudiciũ custodi, & spera in deo tuo. Debemus ergo misericordes esse, qa præcipitur scripturaliter. Estote inquit misericordes. ¶ Secundo dico q debemus facere misericordiã, quia ostenditur exẽ-

D plariter. Et hoc ostenditur in hoc vocabulo sicut, quod denotat mihi similitudinem & exemplum, sicut Exod.25. Facies sicut in monte tibi monstratum est. In quo innuitur q per considerationem bonorum exemplorum aliorum possumus & debemus ad misericordiam inclinari. Vnde de tali sicut, potest exponi illud Iosuæ.6. Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. ac si diceret q homo misericors ad exemplum nubis & roris debet pauperes refrigerare & eorum ardorem beneficiorum pluuia temperare. Et nota q ista exempla miseriæ possumus quærere

In rebus naturalibus.
In figurarum enigmatibus.
In scripturarum voluminibus.

Igitur recurramus ad exempla naturalia & simus sicut leo. Leo enim habet naturam erga hominem valde benignam. Et ideo hominem (vt communiter) nunquam lędit, nisi valde famescẽs, vel valde prouocatus ad iram. Et ideo simus sicut leo, sicut elephas, sicut lupus. Leo enim prostratis & mulierib' & paruulis solet parcere, & ipsos nec lædere nec grauare. Elephas etiam erga hominem naturæ est valde piæ. Inuentum enim hominem errantem secundum Plinium solet ad viam reducere, & ipsum ne à Dracone occidatur, conducere & à dracone etiã defendere. De lupo etiam inuenitur scriptum q quodã pietatis instinctu si paruulum expositum à matre solum reperit, ipsum non solet lædere, sed magis ab alijs bestijs præseruare. ista igitur exẽpla sunt misericordiæ & pietatis. In quibus proculdubio exemplariter instruimur q indulgendo nostris fratribus debemus compati, condolere, misereri & indulgere hominibus errantibus.i. ignorantibus, pueris.i. viris puris & innocentibus, mulieribus.i. viris fragilibus & impotentibus, prostratis.i. viris victis & se nobis subijcientibus. Nobili enim cordi sufficit inimicos psternere, & posse de eis victoriam & vindictam sumere, non tamen accipere. vnde Isidorus in libro soliloquiorum. Magna est virtus si non lędis eũ à quo lęsus es. Magna est fortitudo si etiam lęsus remittas. Magna est gloria si cui potuisti nocere, parcas ¶ Ad hæc etiam faciunt figuræ & exempla sacræ scripturæ. Manna enim dulcissimi saporis in arca fœderis cõtinebatur. Oleum etiam in omnibus libaminibus sacrificiorum ponebatur. Quæ quidem figurę fuerunt & signa q oleum & manna pietatis & miseriæ debent in nostris actibus abundare. Quæ vtiq; per exempla sanctorum patrum possunt pbari. Dauid enim fuit misericordissimus, qui Sauli inimico & aduersario suo quem in cauerna potuit occidere voluit misericorditer indulgere, sicut dicitur 1.Reg.24. De Samuele etiam legimus q Saulem dei inimicum misericorditer lugebat, pro eo q eum à deo repudiari videbat sicut habemus.1.Regum.15. Moti etiam misericordia filij Israel, fratres suos filios Iudæ illęsos, immo satiatos refectos abire liberos permiserunt, quos tamen in bello ceperant, & occidere potuerunt, sicut dicitur.2.Para.28. Ecce ergo quot exempla nũc inuenimus in antiquis. & Eccle.44. de illis dicitur. viri misericordiæ fuerunt, quorũ pietates nõ defecerũt. Quare vero laboramus de patribus veteris testamenti qui in fide positi misericordiam habuerunt, cum etiam inueniamus paganos sine fide misericordiam maximam habuisse? sicut narrat Valerius in libro de factis memorabilib' Romanorum, quod tamẽ longum esset per singula enarrare. Exemplis igitur tot & tantis commoniti, misericordiam diligamus, & ipsam exemplo eorum continue faciamus Sicut inquit. Et ideo Leo Papa in quodã sermone tractans illud verbum Iaco.2. Iudiciũ sine misericordia fiet illi qui non facit misericordiam, dicit sic. Sine misericordia non prodest alia quæq; virtus. Quia licet quis ardeat charitate, licet quis polleat castitate, licet quis fulgeat honestate, nisi tamen misericors fuerit, misericordiam non meretur. Sic ergo dico q misericordiam debemus facere & habere quod nobis ostenditur exemplariter, quia ostensum est in vocabulo Sicut. ¶ Tertio dico q misericordia est habenda, quia nobis indicitur naturaliter, quod ostenditur cum dicitur Pa- B
ter vester misericors est. Bene ergo sequitur q nos debemus habere misericordiam à natura, quia sicut patrẽ sequitur sua proles, vt dicit Hyeronymus in epistola, natura hominum pna est ad clementiam. Cui tamen contrarium videntur facere impij & tyranni, qui videlicet non videntur esse filij dei, nec hominum naturam habere, sed potius vrsorum, tigridum & draconum: Quia videlicet in nullo volunt alijs misericordiã, facere potius in omnib' erga paruos crudeliter se habere. Narratur enim q in quibusdam regionibus aliqui sunt homines qui per violentiã fati sui de hominibus conuertuntur in lupos, ita q ipsi perdunt humanam speciem, & naturam, acquirunt vero lupinam proprietatem & figuram. Tunc.n. non solum lupi, immo lupis crudeliores efficiuntur, quia animalia bruta non tangunt, homines vero & maxime pueros rapiunt, exterminant & consumunt, quorum hominum qui sic per lunationes transformantur in lupos, dicuntur in montibus aluernię multi commorari. De istis etiam facit mentionem Isidor. lib.10. etymologiarũ de portentis.c.3. Illud videtur sapere fabula Ouidij de crudelissimo Lycaone, qui.s. homines occidebat, & ad comedendum suis hospitibus eos dabat & exponebat, quapropter à Ioue fuit humana figura priuatus, & in lupum mutatus & transfiguratus. Pro certo charissimi, tales videntur

dentur hodie spiritualiter esse multi, qui verè propter crudelitatis excessum non videntur esse homines, immo lupi, quia videlicet lupinam sęuitiam acquisierunt, & humanam clementiam perdiderunt. Quia proculdubio sicut de multis videmus ipsi crudelius quam lupi in homines debacchantur, & plus in bonos quam in malos. Animalia enim bruta. i. alios homines malos non solent lędere, homines vero puros. i. bonas, discretas, innocentes personas, solent rapinis & exactionibus deuorare. Ozeæ. 13. Immolate homines vitulos adorantes. Figurati in populis medorum, de quibus dicitur Hierem. 50. Crudeles sunt & immisericordes, vox eorum quasi mare sonabit, & super equos ascendent quasi vir paratus ad prælium contra te filia Babylon. Non sic charissimi, non habeamus naturam crudelem & lupinam, sed potius piam, misericordem & humanã. Quia proculdubio pater noster misericors est. Vnde in psalm. dicitur. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se. Vnde etiam sequitur ꝙ si pater noster misericors est, nos filij debemus naturales esse. Talis dico igitur prout visum est, misericordia est habẽda, vt nobis naturaliter concreata, quia pater noster misericors est. Vt nobis exemplariter demonstrata & ostensa in aduerbio sicut. Vt nobis scripturaliter prædicata, quod ostenditur in hoc quod dictum est. Estote misericordes. Et hęc de misericordia humana sufficiãt.

F ¶ Sed si vis de misericordia diuina dicere, possumus notare ꝙ diuina misericordia à nobis humiliter debet implorari, triplici ratione, quia. s. ista est

Peccatorum reuocatiua.
Miserorum consolatiua.
Beatorum præmiatiua.

Est dico reuocatiua hominum peccatorũ. Nullus enim peccator à malo reuocatur, nisi dei misericordia mediante, & ipsum interius inspirante, sicut in beato Paulo conuerso apparuit. Et ideo ipse dicit. 1. Timo 1. Misericordiam consecutus sum, quoniam ignorans feci. Et in psal. dicitur. Misericordia eius pręueniet me. Misericordia enim domini est sicut vnus lapis præciosus qui dicitur liparis, qui habet virtutem ad aspectum sui omniũ animalium attractiuam. Omnia enim animalia in aspectu huius lapidis mirabiliter delectantur, & ad ipsum aspiciendum quasi per violentiam attrahũtur. Vnde venatores bestias quas per violentiam capere nequeunt, per virtutem istius lapidis sine difficultate capiunt. Sic pro certo charissimi, facit misericordia domini. Attrahit enim ad salutem omnia genera peccatorum. virtutem enim habet cordium attractiuam, & à malo retractiuam. Et ideo venatores. i. prædicatores ad capiendum & conuertendum bestias. i. peccatores, isto lapide debent vti, . s. prædicare de dei misericordia infinita. Multi enim obstinati & desperati peccatores per solum aspectum diuinæ misericordiæ conuertuntur, qui nullo modo per asperam correctionem mutantur. Tali misericordia videbatur Dauid fuisse tractus & à malo reuocatus, qui dicebat in psal. Misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiori. Et alibi. Ipse autem est misericors & propitius fiet peccatis eorũ,

G & nõ disperdet eos. Ista est ergo peccatorum reuocatiua. ¶ Itẽ dei misericordia est miserorum consolatiua. Et hoc est quod petebat Dauid in psal. Fiat misericordia tua vt consoletur me quia mandata tua exquisiui. Istud enim est regulare ꝙ in quacunq; tribulatione vel miseria homo fuerit, si profundè deum inuocat, percipiet misericordiam ipsius ipsum consolantem, quia sicut dicitur in psal. Deus est multę misericordiæ omnib9 inuocantibus se. Sicut enim pater vel mater paruulo famescenti & clamanti solet mamillam porrigere, sic deus omni pauperi tribulato & indigenti, si digne clamet ad ipsum, & si in ipso confidat, solet misericordiam facere & impendere. Et ideo clamabat Dauid dicens. Miserere mei domine, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea. Hic vero nota ꝙ quamuis Dei misericordia sit principaliter attendenda, nunquam tamen sua iustitia est obliuiscenda. Aries enim iacet ęqualiter super latuu dextrum & sinistrum, per medium annum in dextro, & per medium annum in sinistro. Sic verè charissimi debemus ęqualiter per considerationem iacere in latere dextero diuinæ misericordiæ, & in latere sinistro diuinæ iustitiæ, vt. s. per dei misericordiam ad bonum excitemur, & per iustitiam à malo retrahamur. sicut enim dicitur Eccle. 5. Misericordia & ira cum illo est. Et nunquam debemus in dulcedine suæ misericordiæ tantum sperare, quin continuè debeamus iram suæ iustitiæ formidare. Quod est contra multos, similes porco, quia porcus secũdum Plinium, dum in luto dormit, plus dormit in dextero latere quam sinistro. Quia pro certo mundi peccatores in luto deliciarum dormientes, plus insistunt dextero lateri diuinæ misericordiæ, quam sinistro suæ iustitiæ. Isti enim dei iustitiam non considerant, sed de sua misericordia semper sperant. Dicunt & quidem fatuè, ꝙ deus nunquã fecit eos vt ipsos damnaret & perderet. Et bene dicunt sicut fatui, quia saluator est sicut campsor, qui denarios ponderosos retinet, & de leuioribus se expedit. sic sunt isti &c. Etiam dicunt ꝙ in fine dierum suorum pęnitebunt, & ꝙ interim de pœnitentia sua non curabunt. Tales enim videntur dicere illud Eccle. 5. & Ecclesi. 17. Misericordia domini magna, omnium peccatorum meorum miserebitur. Et isti sunt fatuissimi, quia proculdubio ipse semper simul habet misericordiam & iustitiam, dulcedinem & rigorem, benignitatem & seueritatem, & secundum sua occulta iudicia ipse nunc vtitur vna, nunc alia, & hoc non ad nostram ordinationem, sed ad suam dispositionem, sicut ipse dicit Exo. 33. Miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Non est ergo tutum ex toto in dei misericordia confidere, immo necesse est seueritatem suæ iustitiæ præcauere, quia sicut dicitur Eccle. 16. Misericordia & ira cum ipso est. Est igitur misericordia miserorum consolatiua. ¶ Item dei misericordia est bonorum præmiatiua. Beati enim in patria pręmiantur à dei misericordia, non à iustitia. Merita enim nostra non possunt ascendere ex condigno ad habendum gloriam paradisi, quia sicut dicitur ad Titum. 3. Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secũdum suam misericordiam saluos nos fecit. Et hoc est quod petebat Dauid in psal. Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Et sic breuiter patet ꝙ dei misericordia est beatorum præmiatio, est miserorum consolatio, est peccatorum reuocatio. Et hæc sufficiant. Vide infra de pietate

Mysterium.

Nota ꝙ mysterium sumitur pro re secreta & occulta, & pro re sub enigmate producta & protelata. Et ideo mysterium in scriptura sumitur pro A

Secretorum confessione.
Fidei & sacramentorum absconsione.
Figurarum & enigmatum inuolutione.

Dico pro secretorum confessione, & sic sumitur Prouerb. 20. vbi dicitur. Ei qui reuelat mysteria, ne commiscearis. Item pro fidei & sacramentorum absconsione, & sic sumitur. 1. Corin. 14. Spiritus loquitur mysteria. &. 1. Corin. 2. Loquimur dei sapientiam in mysterio absconditã. Item pro enigmatum inuolutione, & sic sumitur. 1. Corin. 15. Ecce mysterium vobis dico &c.

Mittere. Misses. Missio.

Cum mittere pertineat ad superiorem, mitti vero ad inferiorem, hinc est ꝙ mittere est signũ auctoritatis, mitti vero signum est humilitatis. Dicamus ergo ꝙ deus mittit ad diuersas operationes diuersa genera ministrorum. Mittit enim A

Filium ad redimendum.
Spiritum ad confirmandum.
Angelos ad ministrandum.
Prælatos ad gubernandum.
Doctores ad prædicandum.
Viros iustos ad operandum.
Demones ad malos puniendum.
Tormenta ad malos feriendum.
Beneficia ad bonos consolandum.

¶ Dico ergo ꝙ filius est missus ad nostram redemptionem. Et de hoc dicitur Ga. 4. Misit deus filiũ suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret. Item missus est spiritus sanctus ad nostram in fide confirmationem. vnde Ioan. 14. Paracletus autem Spiritus Sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. & Sap. 9. Misit Spiritum Sanctum suum de altissimis. Item mittuntur Angeli ad nostram administrationem. vnde Mal. 4. Ecce mitto Angelum meum, & præparabit viam tuam ante te. Item mittuntur prælati ad mundi gubernationem. Et de hoc habetur in psal. Misit Moysen seruum suum, Aaron quem elegit ipsum. Item mittuntur doctores ad nostram informationẽ. vnde Hiere. 1. Ad omnia ad quæ mittam te, ibis, & quæ mandauero tibi, loqueris ad eos. Item mittuntur viri iusti per bonam operationem. Vnde de patrefamilias dicitur Matt. 20. ꝙ conuentione facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Item mittuntur demones ad malos siue ad malorum deceptionem. vnde. 2. Thes. 2. Mittet illis deus operatorem erroris vt credant mendacio. Item mittuntur tormẽta ad

malorum punitionem. vnde psal. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Item mittuntur beneficia ad bonorum consolationem. Et sic dicitur in Ps. Misit deus misericordiam suam & veritatem suam &c. ¶ Si vis alio modo, dic quod mittere accipitur quadrupliciter. Accipitur enim pro ponere, & sic accipitur Ioan. 21. Mitte in dextram nauigij rete, & inuenietis. Item accipitur pro dare seu distribuere, & sic sumitur Iohel. 2. Mittam vobis frumentum, vinum, & oleum. Item sumitur pro affligere, & sic accipitur in psal. quando dicitur. Mittit crystallum suam sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Item sumitur pro destinare seu promulgare, & pro legare, & sic accipitur communiter quando aliquis superior mittit alicui aliquam personam inferiorem, sicut de Christo dicitur Lu. 10. quod ipse designauit alios. 72. & misit illos binos ante faciem suam in omnem locum in quem erat ipse venturus. Et sic istos quattuor modos accipiendo possumus notare quod est quædam

Missio personalis admutationis.
Missio liberalis collationis.
Missio corporalis afflictionis.
Missio supernalis prælationis.

Primum probat siue significat mutabilitatem. Secundum liberalitatem. Tertium tribulationem. Quartum iurisdictionem. ¶ Primo ergo dico quod est vnum mittere mutabilitatis. Et hoc est quando homo mittitur & ponitur de vno statu in alium, & quando conuertit se de vitio in virtutem, de peccato in gratiam, de gratia in gloriam. Vel quando mittit manum suam ad aliquid operandum. Et secundum hoc dico quod quidam

Mittuntur in mare per pœnitentiam.
In ignem per amicitiam.
Exterius per depressionem.
Interius per subiectionem.

Mittuntur dico quidam in mare pœnitentiæ. Et sic Ionas dixit. Ione. 1. Mittite me in mare, & cessabit mare. & sequitur quod miserunt eum in mare, & cessauit mare à furore suo. Quia pro certo charissimi, si homo in mare pœnitentiæ mittitur, mare. i. amaritudo inferni ab eo mitigatur. Item mittuntur quidam in ignem charitatis & amicitiæ, & sic legitur Lu. 12. Ignem veni mittere in terram & quid volo nisi ardeat? Item mittuntur quidam exterius per depressionem, sicut dicitur Mat. 5. Ad nihilum valet vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Item quidam mittuntur inferius per humilem subiectionem, sicut dicitur Matt. 4. Si filius dei es, mitte te deorsum. Sed procul dubio multi sunt qui non ponuntur nec mittuntur isto modo, sed magis modo contrario & diuerso, quia pro certo

Quidam mittuntur in ignem auaritiæ.
Quidam mittuntur in tenebras ignorantiæ.
Quidam mittuntur in carcerem pigritiæ seu accidiæ.
Quidam in porcos luxuriæ seu immunditiæ.
Quidam in caminum infernalis pestilentiæ.

Dico in ignem auaritiæ, sicut dicitur Mar. 9. quod lunaticum hominem sæpe in aquam & in ignem misit. & Amos. 1. Mittam ignem in domum Azael. De tenebris ignorantiæ potest exponi illud Mat. 22. quod præcipitur de homine non induto veste nuptiali, quod s. ligatis pedibus & manibus mittatur in tenebras exteriores. De carcere pigritiæ potest exponi illud Matth. 18. de illo qui fuit missus in carcerem quousque redderet vniuersum debitum. De porcis vero. i. de immunditijs luxuriæ potest exponi illud quod demones à Christo petierunt Mar. 5. Si eijcis nos hinc, mitte nos in porcos. De camino vero infernalis miseriæ dicitur Matth. 13. quod Angeli separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus & stridor dentium. Et sic ergo patet quomodo mittere significat localem mutabilitatem. ¶ Secundo dico quod mittere significat legalem li-
C, beralitatem, & sic sumitur pro liberalitate diuina, quæ multa beneficia quotidie mittit nobis. Misit enim nobis de paradiso filium suum tanquam

Sapientiam, vt instrueremur.
Medicinam, vt sanaremur.
Præcium, vt redimeremur.
Panem, vt satiaremur.
Ductorem, vt conduceremur.
Tutorem, vt protegeremur.
Visitatorem, vt consolaremur.
Gubernatorem, vt prouideremus.

¶ Dico quod deus, hoc est dei, filius missus est nobis sicut sapientia ad instruendum. Et hoc est quod genus humanum petebat Sap. 9. Da mihi inquit sedium tuarum assistricem sapientiam, mitte illam de cœlis sanctis tuis. Item sicut me dicinam ad nos sanandum. vnde psal. Misit verbum suum, & sanauit eos. & Thob. 12. Nunc misit me dominus vt curarem te. Item sicut precium ad redimendum. psal. Redemptionem misit dominus populo suo. Item sicut panem ad satiandum. psal. Panem de cœlo dedit eis in abundantia. Item sicut ductorem ad conducendum. psalm. Misit ante eos virum &c. Item sicut tutorem ad protegendum Exo. 4. Obsecro domine mitte quem missurus es. Item sicut visitatorem ad consolandum. Vnde. 2. Reg. 10. dicitur quod Dauid misit viros ad consolandum regem Amon super morte patris sui. Item sicut gubernatorem ad prouidendum. vnde Gen. 45. Pro salute vestra misit me deus ante vos. Sic ergo patet quomodo mittere signat legalem liberalitatem. ¶ Tertio dico quod D
mittere signat immissam pœnalitatem. Et sic accipitur quando deus mittit nobis pestilentias & tribulationes propter delicta nostra, quod vtique quandoque facit ad nostram

Correctionem.
Probationem.
Condemnationem.

¶ Ad nostram correctionem dico, & sic dicitur Thre. 1. De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me. Item ad probationem, sicut in Iob. & Thobia apparet. vnde Thren. 3. Misit in renibus meis filias pharetræ suæ. Mat. etiam. 10. dicitur. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Item ad condemnationem & sic immittit deus peccatoribus mortem æternam. De quo Amos. 4. Misi in vos mortem in via ægypti. Et sic igitur patet quomodo mittere signat inflictam pœnalitatem. ¶ Quarto dico quod mittere signat E
siue designat supernam auctoritatem. Sicut enim dictum est, mittere pertinet ad superiorem, mitti vero ad inferiorem. Et sic communiter accipitur mittere & mitti. Quia proprie illi dicuntur missi, qui à deo mittuntur, destinantur & ordinantur ad populum gubernandum. Et sic omnes personæ superiores siue ecclesiasticæ siue seculares possunt dici missi. Quia sicut reges gubernant regnum suum per officiales quos ad diuersas partes regni sui dirigunt atque mittunt, sic deus per officiales suos. s. per prælatos & prædicatores, per principes & alios iudices quos per suam occultam prouidentiam in mundo destinat atque mittit, regit & dirigit totum mundum. Et ideo sicut ille qui mittitur, debet facere voluntatem eius a quo mittitur, sic boni prælati debent facere voluntatem dei, ipsos in diuersis officijs destinantis, sicut Christus innuit de seipso, dicens Ioan. 6. Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et ideo generaliter de talibus omnibus missis potest exponi illud Iob. 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicent tibi, assumus? q. d. Illi quos tu deus mittis, debent esse fulgura & reuertentia, & dicentia, assumus. In quibus verbis aduerte quod missi debent moraliter loquendo, synceriter ingredi, quod ostenditur cum dicitur. Nunquid mittes. quasi diceret, à te, & non ab alio debent mitti. Celeriter progredi, quod ostenditur cum dicitur. Ibunt, & dicent assumus. Viriliter congredi, quod ostenditur cum dicitur. Fulgura, quæ s. sunt maximæ potestatis. Faciliter regredi, quod ostenditur F
cum dicitur. Reuertentia. ¶ Dico ergo quod tales missi debent esse synceriter ingredientes, quod ostenditur in verbo. Nunquid mittes. quasi diceret. ad te deus & non ad aliud pertinet missio institutio & promotio. Solus enim rex potest instituere & mittere per regnum suum officiales suos & legatos, aliat si ab alio non habente potestatem mitterentur, veri legati seu missi nullatenus crederentur. Sic vere in regno huius mundi, & maxime in ecclesia, non debet aliquis introduci in officium legationis seu prælationis nisi à rege deo, quia nullus assumit sibi honorem, sed qui vocatur à deo sicut Aaron. Heb. 5. Alias si carnalis affectio seu simoniæ corruptio ipsum introduxerit, verus legatus vel missus nunquam erit. Mittes ergo. vt sic quilibet talis possit dicere illud Hiere. 26. In veritate enim misit me dominus. vt & de eo caponi possit illud Ioan. 1. Fuit homo missus à deo, cui nomen erat Ioannes. Vbi aduerte quod tales à deo missi, sunt vt communiter cæteris discretiores, quia homo. Famosiores, quia habent nomen. Cæteris perfectiores, quia dicuntur in quo est gratia, quia Ioannes. Pro certo hodie non sic, quia vere pauci sunt qui à deo mittuntur & instituuntur, quia aut per ambitionem se ingerunt, aut per carnis affectionem seu simoniam sine iussu dei se introducunt. Vnde dicit dominus Hiere. 23. Non mittebam prophetas, & ipsi currebant, non loquebar illis, & ipsi prophetabant. Isti enim debent expectare domini præceptum, immo etiam illud deberent cum timore & reuerentia suscipere, & se etiam excusare sicut habemus exemplum in Moyse, quem cum dominus ad prælationem mitteret pro populo liberando, vix & cum difficultate voluit acceptare

sicut

ſicut habetur Exo. 3. Sed non ſic iſti, immo pro certo ipſi ſe ingerunt non vocati, dicentes illud Eſaiæ. 6. Ecce ego, mitte me. Non ſic ergo tales, niſi ſynceriter ingredientes. Mittes inquit.
G Nota hic de Bethſaida qui interpretatur miſſus. Ioan. 5. ¶ Deinde dico ꝙ ipſi debent eſſe celeriter progredientes. Ibunt inquit, & dicent adſumus. Omnia enim quæ à ſuperioribus hun mittuntur, ſuum officium celeriter exequuntur, ſicut patet, de vento & de aeris ſtatione &c. & cæteris aeris impreſsionibus. Sic vere illi qui à deo huc mittuntur ad eccleſiæ officia ſua peragéda, debent ipſa exequi cum celeritate, non cum tarditate, cum diligentia, non cum pigritia, cum ſedulitate, non cũ ignaniæ ruditate. Ibunt inquit & dicent, adſumus. Ezec. 1. Animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem ignis coruſcantis. Vide ſupra de Ire. Vt de tali talium ſedulitate poſsit exponi illud Exod. 33. Mittam præcurſorem tui Angeli. ¶ Deniqꝫ dico ꝙ tales miſsi debẽt eſſe viriliter congredientes, quod oſtenditur cum dicitur ꝙ ipſi debent eſſe fulgura, quia ſicut fulgura maximæ ſunt poteſtatis & virtutis, ita ꝙ fortitudine ſua ſcindunt & penetrant, vrunt & diſsipant quicquid tangunt, ſic vere tales miſsi ſeu legati debent habere tantam audaciam, conſtantiam & virtutem, ꝙ contra impios & proteruos debent viriliter dimicare, & ipſos per iuſtitiam eneruare. vnde pſal. Miſit ſagittas ſuas, & diſsipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Vide ſupra de fulgure, ſi vis applicare. ¶ Inſuper dico ꝙ tales miſsi debent eſſe faciliter regredientes, quod notatur in verbo Reuerentia. Legatus enim miſſus à Papa facta legatione reuertitur ad eundem. Sic vere bonus prælatus facto officio ſibi commiſſo in hoc mundo, taliter ſe habere debet, ꝙ in egreſſu vitæ poſsit ad deum, qui ipſum miſerat, ad patriam reuenire. Reuertentia inquit. vt ſic ipſe poſsit dicere illud Thobiæ. 12. Reuertar ad eum qui miſit me, vos autem benedicite Deum. Et ſic patet quomodo miſsi & legati à deo debent egredi, progredi, congredi, regredi. Et hæc ſufficiant.

A **Mitis. Mitigare.** Cum mititas & benignitas, mãſuetudo & modeſtia quaſi pro eodem ſupponant, notabis ꝙ mititas eſt quædam animi modeſtia exterioribus verbis & actibus declarata. Igitur dico ꝙ in ſcriptura virtus mititatis eſt habenda, quia

Indicitur naturaliter.
Iniungitur magiſtraliter.
Oſtenditur exemplariter.
Aſsiſtitur ſocialiter.
Erigitur ſupernaliter.

Dico ergo ꝙ virtus mititatis naturaliter indicitur. Homo enim eſt animal manſuetum naturaliter, qui immo ſi quid crudelitatis exequitur, contra naturam propriam operatus. Exemplo ouis vel bouis, quæ ſunt animalia mitia, quæ ſi morderent, innaturaliter agere viderentur. vnde de Moyſe dicitur Nume. 13. ꝙ ipſe erat mitiſsimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra. Et hoc etiam ſatis oſtendit ipſa factura hominis, quæ. ſ. nõ habet aculeos ad pungendum, cornua ad percutiendum, dentes acutos ad mordendum, vngues recuruos ad lacerandum, ſed pro certo ipſe habet manus molles ad leniendum, vultum gratum ad complacendum, oculos pios ad mititatem & manſuetudinẽ oſtendendum, & ad iras aliorum pro viribus mitigandum. Iracundus enim prouocat rixas. qui autem patiens eſt mitigat ſuſcitatas. Prouer. 15. Mititas ergo naturaliter indicitur. ¶ Item dico ꝙ mititas magiſtraliter iniungitur. ſ. ex mandato diuino. pſal. Diriget manſuetos in iudicio, docebit mites vias ſuas. ¶ Item exemplariter proponitur ſeu oſtenditur. ſ. in perſona Chriſti & ſanctorum. Ipſe enim eſt qui dicit Mat. 11. Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Vnde ſibi dicitur in pſal. Quoniã tu domine ſuauis & mitis, & multę miſericordiæ omnibus inuocantibus te. ¶ Item ſocialiter aſsiſtitur, quia. ſ. ſocietas mitiũ valde diligitur, & libenter ab alijs frequẽtatur. Quia ſicut ſcriptum eſt, Melius eſt humiliari cum mitibus, quã diuidere ſpolia cum ſuperbis. Prouer. 16. ¶ Item mititas ſupernaliter promouetur ſeu erigitur, & hoc pro certo temporaliter & æternaliter. Quia vere temporaliter mites libenter promouentur & eriguntur ad ſeculi dignitatem, iuxta illud Eccl. 10. Sedes ducum ſuperborum deſtruxit dominus, & regnare fecit mites pro eis. Finaliter vero extolluntur ad æternam fœlicitatem Matt. 5. Beati mites, quoniam ipſi poſsidebunt terram. Et breuiter dico ꝙ ad quemlibet virum iuſtum pertinet mitem eſſe & ſuas & aliorum impatientias pro viribus mitigare, quia. ſ. verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos Eccle. 6. Exemplo Chriſti, qui propriam iram mitigare dicitur, ſe non vindicando. pſal. Mitigaſti omnem iram tuam, auertiſti ab ira indignationis tuæ. Alios etiam mitigat, ipſorum impetus refrenãdo. pſa. Tu dominaris poteſtati maris, motum aut fluctum eius tu mitigas. Talis autẽ mitigatio Chriſti & propriæ iræ ſuæ ſeu iuſtitiæ, ſeu etiam alienæ miſeriæ, finaliter fiet in iudicio, quia ſ. Chriſto de mitigatione iuſtitię ſuę erga iuſtos dicitur in Pſ. Vt mitiges eis à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Vnum tamen aduerte ꝙ licet boni mites diligant, mali tamen ipſos hodie vilipẽdũt & grauãt & ipſos decipiũt & defraudãt. Eſa. 32. Fraudulenti vaſa peſsima ſunt. Ipſe. n. cogitationes concinnauit ad perdendos mites. Sufficit. vide vbi manſuetudo.

Moab. Nota ꝙ per Moab vt communiter intelligitur in ſcriptura peccator ſiue peccatores. Moab. n. interpretatur ex patre, quia peccatoribus dicitur Ioan. 8. Vos ex patre diabolo eſtis. Moab enim fuit populus gentilium, qui ſemper fuit populo dei contrarius & nociuus. ad denotandum ꝙ mali ſemper contrariantur bonis, & eis quanto plus poſſunt aduerſantur. Vnde. 2. Paral. 20. dicitur. Congregati ſunt filij Moab & filij Amon ad Ioſaphat, vt pugnarẽt contra eum. De Moab ergo. i. de peccatoribus eſt notandum ꝙ iſti ſunt dum viuunt in hoc mundo, videlicet A

Tranſgreſſores diuinæ voluntatis.
Sectatores ſuperbæ vanitatis.
Poſſeſſores mundanæ facultatis.
Prædatores terrenæ ciuitatis.

Dico ergo ꝙ iſti ſunt diuinæ voluntatis trãſgreſſores. Vnde. 4. Reg. 1. dicitur, Præuaricatus eſt Moab. Item iſti ſuperbæ vanitatis ſunt ſectatores. vnde Eſaię. 16. Audiuimus ſuperbiam Moab, ſuperbus eſt valde, Superbia eius & arrogantia eius & indignatio eius pluſquam fortitudo eius. Item mundanæ facultatis ſunt poſſeſſores. vnde Hie. 48 Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, in captiuitatem non abijt, nec eſt transfuſus de vaſe in vas. idcirco permanſit guſtus eius in eo, & ſapor eius non eſt immutatus. Item iſti terrenæ ciuitatis ſunt prædatores. vnde. 4. Reg. 3. Nunc perge ad prædam Moab. Iſte eſt populus peccatorum propter iſta, quia

Priuabitur interna ſecuritate.
Delebitur ſuperna auctoritate.
Nudabitur externa proſperitate.
Damnabitur æterna aduerſitate.

Dico igitur ꝙ peccatores ſecuritate priuabuntur, inquantum. ſ. æternis tremoribus triſtabuntur. vnde Exod. 15. Robuſtos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaam. Item dei auctoritate delebuntur. vnde Nu. 21. Ve tibi Moab, periſti popule Thamos. Item mũdi proſperitate nudabũtur. Eſa. 15. Onus Moab, quia nocte vaſtata eſt Ar, Moab conticuit Item inferni aduerſitate grauabuntur. vnde Hiere. 48. per totum capitulum. Vaſtata eſt Moab, & ciuitates eius ſuccenſę. Et iterum ibidem. Abſciſſum eſt cornu moab, & brachium eius contritum eſt. Et iterum ibidem. Ablata eſt lętitia de carmelo, & de terra moab. Item ibidem. Super omnia tecta moab omnibus planctus, quoniam contriuit moab ſicut vas inutile. Quomodo deiecit ceruicẽ moab, & cõfuſus eſt? Eritq; moab in deriſum &c. Sufficit.

Modeſtia. Modeſte. Modeſtus.

Moderatio. Nota ꝙ modeſtia dicitur a modo. Vnum modeſtia idem eſt ꝙ modus honeſtus. Differunt autem mititas & modeſtia, quia mititas eſt interius in animo, modeſtia vero eſt exterius in operatione & in facto. Mititas eſt erga proximum, modeſtia ſpectat ad ſeipſum. Igitur dico ꝙ omnia facienda ſunt à prudentibus modeſte, & moderate, non impetuoſe, temere vel funeſte. Modeſtia enim valde decet quemlibet virum iuſtum, & maxime eccleſiaſticum vel prælatum. vnde. 1. Timo. 3. Epiſcopum oportet eſſe prudentem, ſobrium &c. ſequitur. Nõ percuſſorem, ſed modeſtum. vnde. 1. Petri. 3. Vnanimes in oratione, miſericordes, modeſti, humiles eſtote. ¶ Et ſi vis dic ꝙ modeſtia eſt habenda, quia A

Mouet ad compaſsionem.
Inflammat ad dilectionem.
Ornat ad conuerſationem.
Commendat operationem.
Communicat & concomitatur miſerationem.

Dico ergo ꝙ modeſtia excitat compaſſionem. Libentius. n. compatitur quis in neceſsitate homini modeſto quam proteruo. Exẽplo modeſti viri pro cuius iniuſta morte Antiochus rex, quamquam iniquus legitur fleuiſſe, recordatus defuncti modeſtiam & ſobrietatem, ita ꝙ occiſorem in eodem loco vbi eũ occiderat, fecit occidi, ſicut dicitur. 2. Macha. 4. Item inflammat dile-

mat dilectionem. hominem enim pium & modestum diligunt etiam eius contrarij. s. homines impij & superbi. Ideo Colos. 3. dicitur. Induite vos sicut electi dei, sancti & dilecti, viscera misericordię, benignitatem, humilitatem, modestiã, patientiã, supportantes inuicem & donantes. Item adornat conuersationem. Certum est enim ꝙ conuersatio hominis maturi & modesti valde reputatur. ad Titum. 3. Admone illos nõ litigiosos esse, sed modestos & mansuetos ad omnes homines. Item commendat operationem. Opus enim quod fit cum modestia & maturitate, amplius commeodatur. Ad prudentem enim pertinet ꝙ sit modestus in operationibus suis, sicut de illo principe dicebat rex. 2. Mach. 9. Confido enim eum humanè & modestè acturum vobiscum. vnde Iaco. 3. dicitur ꝙ sapientia quæ de sursum est, primum quidem pudica est, deinde pacifica & modesta &c. Item concomitatur miserationem, quia vt communiter homines modesti sunt misericordes & pij. 1. Petri. 3. Vnanimes in oratione estote, misericordes, modesti, humiles &c. Vide infra de Tẽperantia. & supra de Mititate & Mansuetudine &c.

A **Modicum.** Nota ꝙ istud aduerbium modicum signat in bono & in malo. In bono. n. signat & intuetur

Modicum pœnitentiæ.
Modicum affluentiæ.
Modicum amicitiæ.
Modicum patientiæ.

¶ Inuenitur enim modicum pęnitentiæ, quia. s. quicquid boni patiuntur in hoc mundo, valde modicum potest dici. vnde Eccle. 51. Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Item inuenitur modicũ affluentiæ. De affluentia enim deliciarum diuitiarum debemus modicum sumere. s. ad necessitatem, non ad voluptatem. Et sic legitur. 1. ad Timo. 5. Modico vino vtere propter stomachi necessitatem. Item inuenitur modicum amicitię. Modicum. n. bonę fidelitatis vel boni amoris quod deo impedimus, ab ipso maximum reputatur. vnde Luc. 16. Euge serue bone & fidelis quia in modico fuisti fidelis &c. De isto etiam modico dicit Christus. Ioan. 7 Adhuc modicum tempus eio vobiscũ. Item inuenitur modicum patientiæ. Totum enim tempus huius vitæ, vnum modicum dicitur respectu æternitatis. Et ideo mala quæ hic patimur, sunt in patientia sustinenda. vnde Apo. 6. Sustinete adhuc modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum & Esa. 26. Abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio mea. Et sic patet ꝙ mo-

B dicum sumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ aliquando etiam & cõmuniter modicum sumitur in malo. Et sic dico ꝙ in scriptura inuenitur ꝙ mali in hoc mundo habent omnia bona modica ꝙ quasi nulla. Habent enim

Modicum stabilitatis.
Modicum credulitatis.
Modicum sagacitatis.
Modicum virtuositatis.
Modicum durabilitatis.
Modicum taciturnitatis.
Modicum securitatis.

¶ De modico stabilitatis & de paucitate eius intelligo illud Esa. 28. Expecta re expecta modicũ. q. d. tales modicum perseuerant in eodẽ statu. De modico credulitatis seu infidelitatis dicitur Matt. 14. Modicæ fidei quare dubitasti? De modico sagacitatis dicitur Ioan. 12. Adhuc modicum lumen in vobis est. Item de modico virtuositatis dicitur Apoc. 3. Ecce dedi ostium apertum coram te, sciens ꝙ modicam habes virtutem. Item de modico durabilitatis dicitur Iaco. 4. Quæ autem est vita nostra, nisi vapor ad modicum parens? Item de modico taciturnitatis dicitur Iaco. 3. Lingua quidem modicum membrum est & magna exaltat. Item de modico senetitatis dicitur Mat. 8. Quid timidi estis? ¶ Vel si vis dic ꝙ per istud aduerbium modicum intelligitur peccatum, quod vere ita modicum habet de essentia, ꝙ à Sanctis non solum dicitur modicum, immo nihil omnino. Ideo nota ꝙ per modicum intelligitur.

Peccatum malitiæ & malignitatis.
Peccatum nequitiæ & iniquitatis.
Peccatum stultitiæ & fatuitatis:

De peccato malitiæ dicitur. 1. Corin. 5. & Gala. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. De peccato nequitiæ dicitur Luc. 16. Qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus erit. De peccato vero stultitiæ dicitur. 2. Cori. 11. Vtinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ. Et hæc de modico sufficiant. Vide infra de Parum.

A **Modo.** Nota ꝙ modo quandoq; sumitur pro tempore præterito, qñq; pro præsenti, qñq; pro futuro, sicut cum dr. Modo veni, modo vado, & modo ibo. Vt communiter tñ modo sumitur pro nunc pro statim & similibus signãtibus præsens tẽpus. Applicando igitur ad tẽpora quæ nũc vel alias nobis sunt vel erũt præsentia, notemus ꝙ in scriptura reperitur vnũ modo ꝙ semp labitur, nec ẽ durabile. Vnũ modo quo virtus nascitur, & est laudabile. Vnũ modo quo salus paritur, & est mirabile. Primum est naturæ. Secundum gratiæ. Tertium gloriæ ¶ Primo ergo dicam ꝙ in scriptura repetitur vnum modo naturæ labentis. Et sic pro certo per modo intelligitur vita præsens, quæ certe non est nisi vnum nunc, vnum statim, vnum protinus, vnum modo. ¶ Et si certo possum dicere ꝙ vita præsens est vnum modo. s.

Indigentiæ & nuditatis.
Ignorantiæ & cęcitatis.
Impotentiæ & debilitatis:

¶ In isto ergo modo vitæ præsentis viget nuditas & indigentia. vnde Gen. 31. dicitur ꝙ nisi deus patris mei Abraham & timor Isaac affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. Item in modo vitæ præsentis viget cæcitas & ignorantia. Ioan. 13. Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Item in isto modo viget debilitas & impotentia. vnde Io. 13. Christus dixit Petro. Quo ego vado potes me modo sequi. Sequitur. Quare nõ possum te modo sequi? Et illud Ioan. 16. Multa habeo vobis dicere, quæ nõ potestis portare modo. Patet ergo ꝙ est vnum modo naturæ labentis. ¶ Secundo dico ꝙ est vnum modo gratiæ præsentis.

Et sic dicã ꝙ gratia quæ nũc datur in pręsenti Christi fidelibus est B

Vnum modo iustitiæ & æquitatis.
Vnum modo credentiæ & veritatis.
Vnum modo innocentiæ & synceritatis.
Vnum modo confidentiæ & securitatis.

Quod status gratiæ sit vnum modo & vnum tempus ęquitatis & iustitię patet Mat. 3. vbi dicitur. Sine modo, sic. n. nos decet adimplere omnem iustitiam. Item ꝙ sit vnum modo veritatis & notitiæ seu credentiæ & iustitiæ, patet Ioan. 16. vbi dicitur. Modo creditis, ecce venit hora, ecce nunc venit. & Mat. 26. A modo videbitis filiũ hominis. Item ꝙ sit vnũ modo synceritatis & innocentiæ, patet. 1. Petr. 2. vbi dicitur. Quasi modo geniti infantes rationabiles, lac concupiscite sine dolo. Item ꝙ sit vnum modo securitatis & confidentiæ, patet Esa. 29. vbi dicitur. Nõ modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet. Et illud. 1. Mac. 9. Liberemus animas nostras modo. Istud est ergo vnum modo gratiæ præsentis. ¶ Tertio vero dico ꝙ inuenitur vnum modo gloriæ sequentis. Æterna enim gloria est semper præsens, semper modo, tota simul. Et sic notabo ꝙ ista est vnum modo quod,

Nunquam deficit.
Clare respicit.
Mentem reficit

¶ Nunquam dico deficit. Esa. 9. Amodo & vsq; in sempiternum zelus domini exercituum faciet hæc. Clare et respicit, quia. s. ibi est visio clara. Matth. 23. Non me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus qui venit. & Ioan. 14. Amodo videbitis eum, & cognoscetis eum. Mentem insuper delectat & reficit. Apoc. 14. Amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis. Sic ergo patet quomodo istud aduerbiũ modo spectat ad gloriam, gratiam & naturam. Sufficit. A

Modus. Quia de modo non intendo loqui logicaliter nec grammaticaliter, sed solum moraliter, notabo ꝙ modus est quædam decens & congrua adiacẽtia actionum, sine qua ipsę actiones non habent efficaciam aut valorẽ. Modus etiam quandoq; denotat ordinem, sicut dicitur ꝙ qs locutus est in modum qui sequitur. Quandoq; similitudinem, sicut cum dicitur ꝙ in candelabro erant scyphi quasi in modũ noctis, vel sicut cum dicitur & simili modo factum est hoc. Quandoq; autem signat modestiam, regulam & temperantiã, & sic sumitur moraliter loquendo. Igitur moraliter loquendo dico ꝙ in omnibus actionibus nostris debemus ponere regulam atq; modum. Modus. n. in opere vel in facto, est sicut sal in potagio vel in cibo, quia sicut cibaria quamquam bona & delicata sine sale sunt insipida, sic opera sine modo sunt inutilia. Igitur dico ꝙ nos debemus habere moderantiam, regulã atq; modum, scilicet

In scientia ne nimis inquiramus.
In iustitia ne nimis exuramus.
In lætitia ne nimis gaudeamus.
In potentia ne nimis exurgamus.

¶ Primo igitur adhibeamus modum in scientia. Teste enim Apostolo ad Rom. 12. Non decet plus sapere ꝗ oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Sicut enim ante oculos natura posuit palpebras ad modificandum visum, quia. s. si oculus semper esset apertus, spiritus visibilis dispergeretur, & sic B

visus

visus propter debiti modi carentiā læderetur, quinimmo forsitan cęcaretur, sic intellectus indiget palpebra rōnis, quæ modū & regulā imponat spūi inquisitionis, quia si intellectus circa ardua, & maxime circa aspectū solis & luminis.i.circa cęlestia & diuina plus iusto vagari permitteretur, faciliter per hæreses excęcaretur. Animalia.n.quæ nō habent palpebras (sicut pisces) obscurius vident. sic tales &c. Bene ergo dr̃ Prouer.23. Noli inquit laborare vt diteris, sed prudētiæ tuæ pone modū, ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi alas quasi aquilæ, & volabunt in cœlū. Homo.n.non debet laborare vt ditetur opibus scientiarū nimis arduarum, quia tales nō solēt faciliter acquiri, sed volare.i.possibilitatem humanā excadere, & abire. Igitur habeamus modū in sciētia. ¶ Secundo dico ꝙ debemus adhibere modū in iustitia. Nō.n. debemus esse nimis excessiui in puniendo. Ignis.n.melius calefacit qñ aquæ aspersio suæ excessiuę flammę modū imponit. Sic verè ille ignis & ille rigor magis est cōmendabilis qui per modum debitū fit temperabilis. Teste.n.scriptura Deut.25. Pro mensura peccati, erit & plagarū modus. Sicut de leone legitur ꝙ ipse secundum quod magis vel minus ab aliquo læditur vel percutitũ, ipsum magis vel minus rotare vel percutere dr̃, vel mordere, & sic iræ suæ modum imponere cōprobatur. Quod est contra tyrannos, qui sine modo contra alios debacchatur, contra illud Gala.j. Supra modū persequebar Ecclesiam Dei. Vt tales oppressi possint dicere illud.2.Cor.1. Supra modum grauati sumus, & supra virtutē, ita vt tæderet nos etiam viuere. Exemplo beati Pauli.2.ad Cor.11. se dicentis fuisse in plagis supra modum, in mortibus frequēter. Adhibeamus igitur
C modum in iustitia. ¶ Tertio dico ꝙ adhibere debemus modū in lætitia, ad literā.n.modus valde requiritur in omni musica & cantu. Sic verè valde decet virū prudentem ꝙ in sua lætitia modum ponat. Exemplo illorum de quibus dr̃ Eccl.44. ꝙ ipsi fuerunt hōies magni virtute, & prudentia sua prædīti, in pueritia sua exquirentes modos musicos. Contra illos qui nullum in lætitia tenent modū. De quibus pōt dici illud Apocal.16. ꝙ ipse vidit tres spiritus immundos in modum ranarū. Spiritus .n.sunt superbiendo, immundi luxuriando, & ranæ garrulādo & superfluè exultando. ¶ Quarto adhibeamus modū in potentia. Valde.n.requiritur ꝙ homo in sua prosperitate & potentia modum ponat, quòdq; seipsum temperet & cōponat. Nonne vitis anno quolibet putatur, & non sibi de ligno super modum dimittitur, & s̄m modū & regulam tēperatur, ne forte nimis excedēs in fructibus, citius sterilescat, & ad nihilū deducatur? Sic diues debet ramos diuitiarū suarum rescindere, & potētiæ & opulentiæ suæ modū ponere, ne forte ipsum contingat propter excessum sterilescere vel perire, sicut illi de quibus dicitũ Sap.15. ꝙ oēs insipientes & infœlices supra modū aīæ suæ superbi sunt. Ideo de diuitibꝰ moderatis potest exponi illud qđ scribitur.3. Reg.8. ꝙ supra capita columnarū erat opus in modum lilij. Capita.n.columnarū sunt diuites & capitanei, qui.s. debent esse in modum lilij, qđ est valde suaue & temperatum, quamuis sit pingue & humorosum. Ad denotandū ꝙ diuites licet prosperitate & humore diuitiarum sint pingues, debent tamen moderati esse & humiles, vt possit de eis dici illud. 3. Regū.10. ꝙ in hunc modum cuncti reges Ethæorum & Syriæ equos venundabant.i.superbiam deponebant. Sic ergo patet quomodo ponendus est modus & adhibendus in potentia ne superbiat. In lætitia ne deficiat. In iustitia ne deseuiat. In scientia ne decipiar. ¶ Et aduerte ꝙ iusti debent habere modū indicatiuum bene docendo & prædicando. Imperatiuum bene regendo & gubernando. Optatiuum bene orando & supplicando. Coniunctiuum bene amando & pacifica viuendo. Infinitiuum semper manendo & in infinitum perseuerando. Et sic dicetur ꝙ multifariè multisq; modis loquitur Deus patribus in prophetis. Heb.1. Et hoc de modo sufficit. Vide de modestia, & vide infra de quomodo.

A **Moyses.** Nota quòd Moyses secundum diuersas conditiones & actus ipsius potest in scriptura diuersa & varia designare. ¶ Vnde generaliter notandum est ꝙ Moyses signat

Statum prælatorum & præsidentium.
Statum perfectorum & contemplantium.
Statum Iudæorum & pereuntium.

¶ Primo ergo dico ꝙ Moyses signat statum præsidentiū prælatorum. vnde Matt.23. Super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisæi. Sicut.n.Moyses fuit à domino electus ad educendum populum Israel de Ægypto, & ad educendum ipsum extra domum Pharaonis vsque ad terram promissionis, sicut habetur Exod.3. & deinceps, sic prælati sunt à domino electi vt populum sibi commissum de Ægypto.i.de statu peccati, & de potestate Pharaonis.i.diaboli eripiant & educant, & quòd per desertum pœnitentiæ ipsos vsque ad terram promissionis Paradisi dirigant, pertrahant & perducant. Psalm. Deduxisti sicut oues populum tuum in manu Moysi & Aaron. Vnde nota quòd sicut Moyses

Fuit ouium pastor,
Fuit populi ductor,
Fuit ouium doctor,
Fuit populi protector,

Sic verè bonus prælatus debet se exhibere recreatorem ouium & pastorē. Populi ductorem & gubernatorem. Ouium doctorem & legislatorem. Ouium tutorem & defensorem. Dico ouium pastorem, sicut de Moyse legitur Exodi.4. Moyses pascebat oues Ietro cognati suĩ. Prælatus enim debet subditos suos pascere & nutrire, & non solum pabulo scientialis eruditionis, immo etiam pabulo temporalis recreationis & subuentionis, vt dicat illud Ioan. 10. Ego sum pastor bonus &c. Item dico populi ductorem. Prælatus enim dare debet per bona exēpla vias vitæ subditis suis, vt eum sequendo, ipsos ad patriam perducat. Ideo de Moyse legitur in Psal. quòd Deus notas fecit vias suas Moysi, & per eum filijs Israel voluntates suas. & Michea.6. Misi ante faciē tuam Moysen. Item dico ouium doctorem, quia videlicet sicut Moyses ascendens in montem in medio nebulæ. quadraginta diebus ieiunauit, legem suam dominus sibi reuelauit & destinauit, per quam tandem populum instruxit & informauit, sicut dicitur Exodi.19. & 20. sic pro certo prælatus debet in montem perfectionis ad dominum ascendere, debet etiam carnem suam abstinentijs & ieiunijs maccrare, debet etiam nebulositatem propriæ conscientiæ penetrare, & sic à Deo legem & scientiam poterit audire & discere, de qua postmodum populum poterit edocere. vnde Ioan.7. Nonne Moyses dedit vobis legem? Item dico populi tutorē, quia sicut Moyses orando populum Israel iuuabat, ita quòd dum Moyses manus leuabat, Israel vincebat Amalech, sicut dicitur Exod.17. sic pro certo charissimi, prælatus debet orationibus populum defendere & iuuare, & pro ipso contra diabolum præcibus dimicare. vnde Exodi.18. dicitur. Moyses ascendit in montem. ad dominum (supple) orandum. Breuiter ergo dico ꝙ Moyses signat statum præsidentium prælatorum. ¶ Secundo dico ꝙ Moyses signat statum contemplantium perfectorum. Et hoc triplici ratione, videlicet

Quia fuit benignissimę conditionis.
Quia fuit concordissimę dilectionis.
Quia fuit seuerissimæ correctionis.

¶ De benignitate sua dicitur Nume.12. quòd Moyses erat vir B
mitissimus super omnes homines qui morabātur in terra. De concordi societate seu charitate ipsius dicitur Lucæ. 9. quòd Moyses & Helias apparuerunt in monte cum domino. De seueritate vero illius dicitur Ioan.8. Moyses mandauit mulierē lapidare adulteram. Sic pro certo viri perfecti debent habere exemplo Moysis scilicet

Virtutem benignitatis.
Virtutem concorditatis.
Virtutem seuaritatis.

Vt sic quilibet talis possit dicere illud Ioann.9. Nos Moysi discipuli sumus. ¶ Tertio dico quòd Moyses signat statum pereuntium Iudæorum. Sicut enim Moyses habuit velamen super faciem suam, sicut dicitur Exod.34. sic Iudæi habent valamen erroris. vnde 2.Corinth.3. Vsque in hodiernum diem cum legitur Moyses, velamen est positum super faciem cordis eorum &c.

Molestia. Nota ꝙ molestia accipitur pro grauamine vel pro nocumento, seu etiam pro zelo vel difficultate vel iniuria &c. Vide infra dē nocere &c. A

Mollis. Mollities. Nota ꝙ mollities moraliter loquendo, signat in bono

Benignam locutionem.
Terrenam affectionem.
Deficotem compunctionem.

De mollitie benignæ locutionis dicitur Prouerb.15. Respōsio mollis frangit irā, sermo durus excitat furorem. De mollitie vero affectionis seu compassionis dicitur Sapien.2. Spiritus diffunditur sicut mollis aer. De mollitie insuper cordialis compunctionis dicitur Iob.23. Deus molliuit cor meum, & spiritus (alias omnipotēs) conturbauit me. Item mollities in malo signat

Verborum fallacitatem.
Animorum fragilitatem.
Immundorum carnalitatem.
Prosperorum labilitatem.

¶ De mollitie fallatium verborũ dicitur in Psal. Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. De mollitie vero fragilium animorum dr̃ Hiere. 51. Egredimini de medio Babylonis ne forte mollescat cor vestrum. De mollitiæ etiam carnalium immundorũ dicitur Esa. 47. Non vocaberis vltra mollis & tenera. De mollitie vero labilium prosperorum dr̃ Mat. 11. Ecce qui mollibus vestiũtur, in domibus regũ sunt &c. Omitto gratia breuitatis, quia quãuis infinita sint exempla, paucissimæ tamen sunt auctoritates.

A **Momentum.** Nota quòd momentum quandoq; sumitur pro fama, nomine vel valore, vt quando dicitur ꝙ illa erat res magni momenti. i. magnæ famæ, nominis vel valoris, sed vt communiter sic non accipitur in scriptura. Quandoq; vero & communiter sumitur momentum pro modicissima parte temporis seu horæ. Et sic sumitur pro nunc, pro statim, pro subito, pro instanti. Quia scilicet sicut punctus est minima pars lineæ quæ excogitari possit, sic momentum temporis. Nota ergo quod in scriptura comparatur momento omne illud quod est transitorium, quia scilicet respectu æternitatis omne temporale est momentaneum, & omne tempus dicitur momentum. Sic igitur dic quòd inuenitur videlicet momentum

Labentis naturæ.
Præsentis figuræ.
Nocentis iacturæ.
Sequentis puncturæ.
Latentis scripturæ.

Nam pro certo quasi subito & in momẽto transeunt omnia quæ sunt. Igitur dico ꝙ in momento transit labentis vitæ natura, scilicet vita corporum humanorum. Vnde Esa. 40. Ecce gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt ei scilicet respectu æternitatis. Item in momẽto transit præsens rerum figura, quia scilicet omnis natura rerum creatarum non est nisi vnũ momentum respectu immensitatis. vnde Sap. 11. Quoniã tanquam momentum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani. Item momento comparatur innocens pœnæ iactura, hoc est dictu, omnis mundi tribulatio seu pœna. Esa. 26. Abscondere modicum ad momentum, donec transeat furor meus. & 2. Cor. 4. Illud enim quod in præsenti est momẽtaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ põdus operatur in nobis. Vnde etiam de morte quæ est vltimum terribilium, constat ꝙ ipsa transit & deficit in momento. 1. Reg. 4. In ipso autem momento mortis eius. Item momento comparatur sequens mũdi punctura. s. dies iudicij De quo. 1. Cor. 15. In momento in ictu oculi in nouissima tuba &c. Loquitur enim de resurrectione & iudicio. Item momento comparatur latẽs Dei scriptura seu norma rerum futura, idest voluntas & ordinatio Dei circa futura rerum negocia. Vnde Act. 1. Non est vestrum scire tempora vel momẽta quæ pater posuit in sua potestate. & 1. Thess. 5. De temporibus autẽ & momentis non indigetis fratres &c. Sic ergo patet quomodo omnia minutis atomis instantibus subiacent & momentis. Vide de Hora &c.

A **Monere.** Cum monere idem sit ꝙ hortari, sollicitare, inducere, instigare, seu verbis, exemplis, aut factis ad aliquid inclinare, videtur quòd monumentum & monile ortum sumpserunt à monere. Monumentum enim dicitur, eo quòd hominem admoneat de morte, vel de mortuo introclusο. Monile autẽ quod in pectore ponitur quod rotundæ est figuræ, portantem de rebus æternis admonet cogitare, quæ figura solet dici sphærica, eo ꝙ fine & principio careat. Monitiones ergo & monita nihil aliud sunt quàm documenta, & ad bonum faciendum sollicita monumenta sicut de Thobia dicitur Thob. 1. quòd monita salutis dabat eis. & Thobiæ etiam. 10. dr̃ ꝙ parentes Saræ monuerunt eam honorare Socrũ, diligere maritum, regere familiam, gubernare domũ. ¶ Et nota ꝙ homo monetur ad bonum faciendum, videlicet per

Stimulum tribulationis.
Sarculum exortationis.
Speculum informationis.
Rotulum eruditionis.
Iaculum prædicationis.
Sibilum inspirationis.

¶ Dico ergo quòd homo monetur benefacere per tribulationis stimulum, sicut de filijs Israel dicitur Sap. 11. ꝙ hos Deus tanquam pater probans monuit &c. & Eccles. 7. dicitur ꝙ melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. In illa. n. finis cunctorum admonetur hominum. Item admonemur benefacere per exhortationis modulum. Sap. 12. Hos qui exerrant partibus, corripis, & de quibus peccant, admones & alloqueris. & Roman. 15. Certus sum inquit fratres mei quoniam & ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita vt possitis alterutrum monere. Item monemur benefacere per informationis speculum. hoc est per exempla. Vnde de lapidibus qui fuerunt extracti de fluuio Iordanis, dicitur Iosue. 4. quòd positi sunt lapides isti in monumentum æternum filijs Israel. Et etiam Num. 16. dicitur ꝙ dominus præcepit in altari affigi thuribula hominum cõbustorum, vt essent filijs Israel pro signo & monumento, & vt commonerentur ne alienigena accederet ad altare. Item monemur benefacere per eruditionis rotulum. hoc est dictu, per verba sacræ scripturæ. Colos. 3. Verbum Christi abundet in vobis abundanter in omni sciẽtia, docentes & commonentes vosmetipsos in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus. Item monemur benefacere per prædicationis iaculum. 1. Corint. 4. Non vt cõfundam vos, sed vt filios charissimos moneo. & 2. Tim. 2. Commoneo te testificans coram Deo &c. Itẽ monemur benefacere per inspirationis sibilum, sicut de Ioseph legitur Matth. 2. quòd admonitus in somnis secessit in partes Galileæ &c. Vide vbi Docere, & in alijs consimilibus titulis.

Monumentum. Nota ꝙ monumentum idẽ est ꝙ sepulchrum vbi mortui recõduntur, quod etiam alio modo mausoleum seu sarcophagũ nuncupatur. Et potest moraliter loquendo significare plurimũ in scriptura. Vnde nota ꝙ monumenta designãt videlicet A

Conscientiam puram & secretam.
Conscientiam turpem & infectam.
Successionem vitæ temporalis.
Afflictionem mortis corporalis.

¶ Dico ergo ꝙ per monumentũ intelligitur
Conscientiæ sanctitudo.
Conscientiæ turpitudo.
Temporalium plenitudo.
Corporalium mœstitudo.

¶ Dico ꝙ monumentum signat cõsciẽtiæ sanctitudinẽ, & sic accipitur monumẽtum. Ioan. 19. vbi dr̃ ꝙ in horto vbi erat monumẽtum in quo nondum quisquã positus fuerat, ibi posuerunt eũ. Istud monumentum signat conscientiam viri iusti, qui dicitur hortus propter virtutum fœcunditatem. Dicitur nouum, propter virtutum amœnitatem. Ibi etiã nullus fuerat sepultus. i. ibi nullum erat peccatum propter specialẽ synceritatem, & propterea ibi munde sepelitur Christus per continuã suæ mortis memoriam & dolorositatẽ. Quia semper boni viri debent in monumento puræ cõscientiæ dñm spiritualiter sepelire, & ipsum ibi per cõpassionem & memoriã retinere. vnde Marc. 15. Tulerunt corpus eius, & posuerũt illud in monumentũ. ¶ Itẽ monumentũ signat conscientiæ turpitudinem. Sicut. n. monumentum exterius est clausum & quandoq; pulchrum & pictũ, interius vero corruptione & immunditia totũ plenũ, sic verè conscientia peccatoris quæ est exterius clausa per cõfessionis denegationẽ, interius vero est infecta per multorũ peccatorum corruptionẽ, exterius videtur pulchra per hypocrisim & palliationẽ, interius vero est squalida per scelerũ contaminationem. vnde Lucæ. 11. Væ vobis qui estis, vt monumenta quæ nõ apparent. Et breuiter, per monumẽta possunt intelligi omnes immunditiæ peccatorum. vnde Marci. 5. dr̃ ꝙ ille qui habebat domiciliũ in monumentis. i. in infectionibus & peccatis. ¶ Itẽ monumentum signat tp̃alium prosperitatem seu plenitudinẽ. Quia sicut illi qui in monumentis sunt, nunquam possunt amplius exire, immo necesse est ꝙ habeant ibi perpetuo manere, sic illi qui prosperitate mundana semper fuerũt inuoluti, nunquam se possunt amplius expedire, immo necesse habent sicut in monumento putrescere & fœtere. Soli. n. mortui. i. peccatores tali monumento tenentur, figurati in Lazaro, qui quatriduanus in monumento fœtebat, sicut dicitur Ioan. 11. vnde dicitur Prouer. 12. Desiderium impij monumẽtum est pessimũ. ¶ Item monumentum signat acerbitatem, seu afflictionẽ mortis corporalis. Et sic per monumentũ intelligitur mors, quę dr̃ monumentum, à moneo mones, eo ꝙ per monumentũ corporale quod exterius videmus, semp instrui debemus & moneri ad mortem præ oculis habendam, sicut faciebat Magdalena, de qua dicitur Ioan. 11. ꝙ ipsa vadit ad monumentũ vt ploret. Ioan. 20. etiã dicitur ꝙ Symon Petrus introiuit in monumentũ, quia videlicet nos per mortis consideratione debemus monumenta introire, & nostram mortalem miseriam deplorare. Et hoc sufficit. Vide infra de Sepelire.

A **Mons. Montes.** Nota q̃ in scriptura inuenitur mons virtuosus, fructuosus, & gloriosus. Mons virtuosus signat statum hominum perfectorum. vnde de hoc potest dici illud Esa. 40. Omnis mons & collis humiliabitur. ¶ Mons fructuosus signat statum ecclesiasticum prælatorum, vel etiam dignitatem hominum clericorũ. Et sic mons nihil aliud est quàm Ecclesia. Et de hoc dicitur Esa. 2. Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus domini super verticem montium, & fluent ad eum omnes gentes. ¶ Item mons gloriosus significat statum hominum beatorum, videlicet statum gloriæ Paradisi. Et sic dicitur in Psalm. Quis ascendet in montem dñi, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mũdo corde. Et ideo breuiter de isto triplici monte possumus secũdum modicitatem nostri ingenij aliquid balbutire. Dicamus igitur q̃ aues cæteris nobiliores, bestiæ cæteris velociores, arbores cæteris vtiliores solẽt in montibus facere mansionẽ. De auibus patet secundũ Greg. quia aquila cæteris auibus nobilior, semper vult in altis montibus & rupibus nidificare. De animalibus etiã patet, quia capræ quæ velocissimi sunt cursus, semper quanto plus possunt, volunt in altis montibus habitare. De arboribus ẽt patet, quia pinus quæ cæteris arborib' vtilior est, solet melius in altis siccis & sabulosis locis vel montibus crescere & fructificare. Sic procul dubio charissimi, viri sancti, iusti & pfecti qui possunt dici aquilæ propter volatũ altissimę contemplationis, dici etiã possunt capræ propter cursum bonę & diligentis operationis, dici etiam possunt pini propter rectitudinẽ sanctæ & synceræ intentionis, semper debent prædictos mõtes iugiter habitare. Habitare .n. debẽt in monte perfectionis, propter meritorum cumulationẽ. In monte Ecclesiæ vel religionis per fidẽ & deuotionẽ. In monte etiã cęlestis mansionis & regionis, per perfectionẽ & contẽplationẽ. Vt sic cuilibet tali dicat illud Cant. 2. Fuge dilecte mi, similis esto capræ, hinuloq; ceruorũ super montes Bethel. Nos etiam dicamus inuicẽ illud Esa. 2. Venite ascendamus ad montem dñi, & ad domum Dei Iacob. In quibus verbis aduerte q̃ tres sunt montes spirituales in quibus & sancti & iusti diuersimodè conuersantur. Est .n. ibi mons

Perfectionis seu refectionis.
Prælationis.
Saluationis.

¶ Primus est mons magnæ securitatis. Secundus est mons magnæ nobilitatis. Tertius est mõs magnæ fertilitatis. ¶ Primo dico q̃ est mons magnæ securitatis, qđ ostẽditur in verbo. Venite ascendamus. Secundo est mons magnæ nobilitatis, qđ ostẽditur in verbo. montẽ dñi. Tertio est mons magnæ fertilitatis, quod ostenditur in verbo. Domũ Dei. ¶ Primus est habitaculũ perfectorũ. Secundus est tabernaculũ prælatorũ. Tertius est receptaculũ beatorum. ¶ Primum montem facit cumulus sanctitatis. Sed secundũ facit titulus dignitatis. Et tertiũ facit riuulus

B bonitatis. ¶ Dico primo q̃ iusti habitant in mõte securitatis & perfectionis. Et iste mons pro certo nihil aliud est quàm eminentis vitæ, & cumulus meritorum, quod ostenditur cum dicitur. Ascendamus ad montem. Ascendere .n. signat locũ eminentiorem, quia sicut ille qui ascendit in superiora, superat & dimittit inferiora, & ad alta se erigit & emittit, sic pro certo boni viri iusti ascendendo gradum eminentis perfectionis, & sanctitatis, solent inferiores .i. peccatores dimittere, & se ab eis separare, & ad alta virtutum & meritorũ se transuehere & coæquare. Et sicut auis ascendendo superius solet esse securior, quia scilicet non timet laqueum & sagittam, sic homo qui altitudinem sanctitatis ascendit & perfectionis, est securus, quia .s. omne periculum transcendit & euadit. Ascendamus ergo &c. Matt. 14. Ascendit Iesus in montem solus orare. Quæritur .n. à naturalibus quare in monte inueniuntur aquæ dulciores & sapidiores quàm in valle. Et rñdẽt q̃ aquæ dulces sunt puriores & leuiores, aquæ vero inferiores & grossæ sunt impuriores & grauiores. Et ideo (vt inquiũt) aquæ dulces & puræ sursum ad montes ascendunt & attrahuntur, vbi .s. per fontes & flumina emittuntur, grossæ vero & impurę quia sursum ascendere nequeunt, inferius in vallibus retinentur. Sic pro certo illi qui sunt dulces & puri .i. boni & iusti, sursum ad apicẽ & eminentiam perfectę vitæ ascendunt & euehuntur. Impuri vero .i. peccatores inferius in illa statu imperfectionis remanẽt & aggrauantur. Et hoc est quod ait propheta in Psal. Quis (inquit) ascendet in montem domini? &c. Sequitur. Innocens manibus. Et sic igitur dico q̃ iusti habitant in monte securitatis & perfectionis. Sed de isto monte nota q̃ ad istum montem est tutum ascendere, & ibidem etiam habitare propter tres ipsius conditiones, in quibus etiam montibus corporalibus assimilatur. Sunt .n. montes vel illi qui in montibus sunt, sunt

Cœlo propinquiores,
Luce splendidiores,
Rore perfusiores,

Sic pro certo viri perfecti sunt cœlo propinquiores p̃ affectionẽ. Sunt luce splendidiores per discretionem. Sunt rore perfusiores per deuotionem. ¶ Dico q̃ isti debent esse sicut mõtes, qui sursum versus cœlum eleuantur, à terra vero elongantur. vnde etiam secundum Isidorum, Mons est cumulus terræ solo pede tangens terram. Et ideo secundum eum, Montes dicuntur quasi eminentes. Et inde fuit quòd Athlas mons Aphricæ pro eo quòd sua altitudine videtur cœlum tangere, fictus fuit à poetis fuisse gigas qui vsque ad cœlum attingebat, & totum cœlum humeris sustinebat, vt dicit idem. Sic pro certo viri perfecti debent sursum ad cœlum per affectum & desiderium eleuari, & à terra idest à bonis corporalibus per contemptum & subterfugium sustolli. Sicut .n. dicitur in Psalm. Ascendunt montes, & descendunt campi. Et sic tales dicuntur alti & eminentes, & capite .i. affectione cœlum & cœlestia contingentes, & solo pede, idest solo corpore terræ inferius adhærentes, iuxta illud Sapien. 18. Vsque ad cœlos attingebat stans in terra. Vnde proprie de tali monte dicitur Deut. 4. Accessit ad radices montis, qui ardebat vsque ad cœlum. Ardor enim affectionem signat. ¶ Item dico quòd isti debent esse luce splendidiores, quia scilicet sicut sol solet montes citius plenius & diutius illuminare, sic lux diuinæ gratiæ & scientiæ solet viros perfectos, vel etiam statum monachorum perfectorum citius & abundantius illustrare, & in ipsis permanere diutius. Vnde .1. Machab. 6. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. ¶ Item isti debent esse rore perfusiores. Quia sicut ros solet montes à superioribus perfundere, fontes vero & flumina solent eos interius humectare, quia scilicet propter sui concauitatem montes aquam attrahunt, quã per fontes & flumina mox emittunt, sic pro certo & viri perfecti, & status perfectorũ, solẽt à superiori scilicet à Deo haurire rorem gratiæ & deuotionis, quia sicut dicitur in Psalm. Ros hermon descendit in montẽ Syon. Ab interiori vero scilicet à corde debent attrahere aquas lachrymarum & cõpunctionis. Psalm. Inter medium montium pertransibunt aquæ. Et alibi. Rigans montes de superioribus suis &c. Illa tamen tria procul dubio habent hodie esse contrarium, quia scilicet in viris & in statibus qui deberent esse perfecti, videlicet in clericis vel etiam in religiosis, non sunt hodie ista tria. videlicet. Cœli altitudo, Lucis claritudo, Roris plenitudo. Ibi enim hodie deficit altitudo sublimis affectionis, quia scilicet omnes ad terram per auaritiam inclinantur, iuxta illud Esa. 40. Omnis mons & collis humiliabitur. Iob. 14. Mons cadens defluet, alluuione terra cõsumetur. Item ibi deficit claritudo lucis discretionis, quia omnes per ignorantiam obscurantur. vnde Exodi. 19. Totus mons Syna fumigabat. & per consequens totus obscurus erat. Item ibi deficit plenitudo roris deuotionis, quia scilicet omnes per iracundiam seu per virtutum carentiam desiccantur. Vnde .2. Regum. 1. Montes Gelboe, nec ros nec pluuia descendat super vos, vbi ceciderunt fortes Israel. Non sic charissimi non, sed sit in viris & in statibus virtuosis

Deuotio rorificans.
Discretio clarificans.
Affectio altificans.

¶ Et sic pro certo dico quòd iste erit status securitatis & perfectionis, & iste erit primus mons. ¶ Secundo dico quod isti morantur in monte nobilitatis & prælationis. Et hoc ostenditur cum dicitur. Montem domini. Status enim Ecclesiæ, & maxime prælationis, dicitur mons domini, quia scilicet illi qui ibi habitant, sunt vicarij Christi, & sibi in Ecclesia substituti. In isto enim monte ipse primus sedit, quia sicut habemus, Christus in monte fuit transfiguratus. Matth. 17. In monte fuit manifestatus, sicut dicitur Matthæ. 28. In monte fuit à demonibus tentatus, sicut dicitur Marci. 4. In monte fuit ad orandum secretius separatus, sicut dicitur Marc. 6. & Matthæ. 14. In monte fuit ad gratias agendum Deo eleuatus & sublimatus, sicut dicitur Matthæ. 14. In quibus procul dubio potest notari quòd illi qui in montem prælationis vel Ecclesiæ veniunt, debent transfigurari & immutari per moralem conuersationem. Debent manifestari discipulis, idest subditis per doctrinam & prædicationem. Debent præparari ad C

sustinendum tentationem. Debent dedicari pro populo in oratione. Debent etiam habilitari ad Dei laudem & gratiarum actionem. Et breuiter sicut antiqui philosophi solebant ascendere in altissimos montes, vt ibi cursus sydeců specularentur, sic verè altos montes ecclesiasticæ dignitatis soli illi debent ascendere, qui per discretionem nomen philosophi merentur sortiri, & qui cursus syderum.i.beatitudinem sanctorů nouerunt secretius contéplari. Et quia pauci sunt hodie tales, ideo admiratiue quærebat Dauid in Psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Et respódet. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiá, qui non egit dolů in lingua sua &c.q.d. Sic debent esse illi qui occupant istos montes. Quod bene figuratum est Matt.17. vbi dicitur ꝙ Iesus assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioanné, & duxit illos in montem excelsum. Quia.s.cum Christo in excelso monte Ecclesiæ illi soli debét esse qui dicuntur Petrus, ratione constantiæ & soliditatis, quia Petrus dr̃ à petra. Qui dicuntur Iacobus, ratione prudétiæ & subtilitatis, quia Iacobus interpretatur supplantans. Qui dicuntur Ioannes, ratione munditiæ & integritatis, quia Ioannes semper fuit castus & virgo. Et hoc etiam est quod innuitur Exodi.19. vbi dr̃ ꝙ soli Moysi fuit licitum ascendere monté, alijs vero tam hominibus quàm iumentis fuit inhibitum sub pœna mortis ne in montem ascenderent, vel etiam tangerent ipsum. Ad denotandum ꝙ soli sancti & discreti viri debent ad montem Ecclesiæ, & maxime ad statum prælationis accedere, & ꝙ populus tam simplicium quàm rudium, atq; iumenta.i. congregatio hominum peccatorum nunquã debent ad monté huiusmodi vitæ anhelare. Cuius hodie contrarium inuenitur. Bene.n. verificatum est illud Psalm. Iumenta in montibus & boues.s.illi qui sunt boues per ignorantiæ ruditaté, & illi qui sunt iumenta per immunditiæ fœditaté. Sed non sic charissimi, quia viri iusti & boni debent ibi habitare. Exemplo Heliæ, de quo dr̃.3.Reg.19.ꝙ ipse ambulauit vsq; ad mótem Dei Oreb. Iste est ergo mons domini.

D ¶ Et possumus notare ꝙ Ecclesia vel status prælationis vel ẽt quicunq; ecclesiasticus vel prælatus potest dici

Mons compassionis
Mons dilectionis.
Mons deuotionis.
Mons subiectionis.
Mons orationis.
Mons defensionis.
Mons saluationis.
Mons refectionis.
Mons contemplationis.
Mons prædicationis.
Mons exultationis.
Mons habitationis.
Mons gratiarum actionis.
Mons doctrinæ & eruditionis.
Mons amaræ tribulationis.

¶ Dico ergo quòd ecclesiasticus vel Ecclesia est mons compassionis, quia.s.sicut in montibus sunt aquæ dulciores, ibi etiá crescunt arbores gummi & resinam sudantes & distillantes, sic verè in monte Ecclesiæ semper debent aquæ dulces compassionis & misericordię fluere, & arbores idest personę quę ibi sunt, debent semper gummi operum misericordiæ distillare. Vnde in Psalm. dicitur de isto monte. Mons coagulatus, mons pinguis. & Iohel.3. In die illa stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Figura in monte Oliueti, vbi dominus dicitur toties habitasse. Oliua.n. de sua natura opera misericordię designat. Quia.s. Deus in illis móribus.i.in illis personis habitat & moratur, qui oliuas misericordiæ producunt & exequuntur. Lucæ.22. Ibat secundum consuetudiné in montem oliuarum. ¶ Item dico ꝙ est mons dilectionis, quia.s.arbores quæ sunt in monte, calorem solis solent primo & principaliter percipere. Sic illi qui sunt in Ecclesia, solent primo & ante omnia caloré cœli & amorem cœli.i.solis iustitiæ percipere & habere. Vnde Psal. Sed elegit tribum Iuda, montem Syon, quem dilexit. ¶ Item est mons deuotionis, quia sicut in montibus crescunt balsamus cum myrrha, & alia aromata quibus odor euaporatur, & quibus odor recreatur, sic in monte Ecclesiæ sunt aromata bonorum Paradisi quæ ibi per deuotioné odorantur, & à quibus deuotorum animus consolatur. vnde Canti.4. Ibo ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. ¶ Item est mons subiectionis, quia sicut dicitur Esa.40. Omnis mons & collis humiliabitur. ¶ Item est mons orationis, quia sicut mótes sunt naturaliter concaui & porosi, & ideo vaporosi exhalant spiracula sua, sic Ecclesia, vel ecclesiastici cum sint concaui per humilitaté, semper solent orationis spiracula ad Deů exhalare. Vnde in Psal. Tange mótes, & fumigabunt. Et Exo. 19. Totus mons Syon fumigabat. De Christo etiam dr̃ Marci. 6. ꝙ ascendit in montem solus orare. ¶ Item est mons defensionis, quia.s.sicut in montibus sunt tuta loca & castra fortiora, sic in isto monte sunt loca contra diabolum fortia & tutiora. Vnde in Psalm. Fundamenta eius in montibus sanctis. Ibi enim non potest diabolus, vel caro, nec můdus ad voluntatem nocere. Vnde Esa.11.& 65. dicitur. Non nocebunt & non occident in vniuerso monte sancto meo. ¶ Item est mons saluationis, quia.s.ibi est refugium contra hostes. Ibi etiá sunt herbæ medicinales.i.sacramenta, quæ animabus & corporibus dant salutem. vnde Abdias. In monte erit saluatio. ¶ Item est mons refectionis, quia.s.ibi debét animalia.i.simplices & pauperes per elemosynas nutriri. Ezech.34 In pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. ¶ Item est mons contemplationis. Nume.27. Ascende in montem istum Abarim, & contemplare. Vide terram quam daturus sum filijs Israel. ¶ Item est mons prædicationis. Iohel 2. Vlulate in monte sancto meo. & Esa. 40. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Syon. ¶ Item est mons exultationis. Psalm. Montes exultauerunt vt arietes &c. ¶ Item est mons habitationis. 1.Regum.23. Morabatur autem Dauid in monte solitudinis Zyph. & Deu. 10. Steti in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus. ¶ Item est mons gratiarum actionis. Marci.14. Hymno dicto exierunt in montem oliuarum. ¶ Item est mons doctrinæ & eruditionis. Psal. Producit in montibus fœnum & herbam seruituti hominum. ¶ Item est mons amaræ tribulationis seu contritionis. Psalm. Transferentur montes in cor maris. Ecce ergo charissimi de monte Ecclesiæ vel ecclesiasticæ prælationis vel etiam de quolibet viro ecclesiastico vel prælato quales debent esse. Sed procul dubio in multis hodie totum contrarium reperitur &c. Inuenies si vis sicut inuenies infra §. finali, vbi dicitur de monte secularis prosperitatis. ¶ Tertio dico ꝙ E
viri iusti & perfecti debét habitare in monte fertilitatis saluationis. Et iste est mons gloriæ Paradisi, vbi pro certo iusti finaliter habitabunt, quod notatur cum dicitur. Ad domum Dei Iacob, quia.s.sicut soli domestici recipiuntur ad habitandum in domo, sic soli sancti recipiuntur ad habitandum in Paradiso. Et sicut extraneis ianua domus clauditur, sic pro certo Paradisus peccatoribus denegatur, quia sicut dicitur in Psal. Nó habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiã. Et ista domus procul dubio cóparatur monti qui in altissimo cœlo cęli empyrei situatur. vnde Esa.2. Erit præparatus mós domus domini in vertice montium. Sicut.n. mons

Est locus tutus qui non expugnatur,
Est locus clarus qui non obscuratur,
Est locus mundus qui non maculatur,
Est locus secretus qui non conturbatur,
Est locus firmus qui non dissipatur,
Est locus quietus qui non infestatur,

sic pro certo locus Paradisi est tutus, nec potest expugnari. Gen.19. In monte saluum te fac. ¶ Item est clarus, nec potest obscurari. 1.Mach.6. Resplenduerunt montes. ¶ Item est mundus, nec potest maculari. Psal. Fundamenta eius in montibus sanctis.i.puris & mundis. ¶ Item est secretus, nec potest conturbari, quia.s.nullus malus poterit ibi esse vel ascédere, quia sicut dicitur Hebræo.12. Bestia si montem tetigerit, lapidabitur. ¶ Item est firmus nec potest dissipari. Psal. Non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem, montes in circuitu eius. Est etiá quietus, nec potest infestari. Vnde in Psal. Suscipiant montes pacem populo. In isto.n. monte propriè & perfectè requiescet anima, sicut in vltimo fine suo. vnde Psal. Requiescet in monte sancto tuo. & Deut.8. Requieuit arca super montes Armeniæ. Iste est ergo mons fertilitatis, in quo.s. tot bona dicuntur abundare, & in quo sancti dicuntur habitare. Quia sicut dicitur in Psal. Montes excelsi ceruis, petra refugium herinacijs. Vbi aduerte ꝙ ibi morantur & habitant illi qui fuerunt virtuosis operibus occupati. Isti sunt cerui, qui quasi continue sunt in cursu. Dolorosis verberibus impugnati, qui indigent refugio. Petra inquit refugiů. Punctuosis oneribus castigati. Isti sunt herinacij, qui.s.spinis pœnitentiæ se affligunt. Et sic ergo patet quomodo in scriptura sunt tria genera montium.i.statuum bonorum, videlicet mons

Eminentis perfectionis.
Excellentis prælationis.
Permanentis promotionis.

Et sic patet quomodo mons accipitur in bono. Sed adhuc dico ꝙ in scriptura, moraliter loquendo, mons potest accipi in malo.

Et sic

Et sic per montē potest intelligi fastus & arrogantia superborum, vel fastus & eminentia peccatorū. Dicamus igitur q per montem intelligitur superbus vel etiam quicunque peccator. Sicut.n.dicit Isido. Mons nihil aliud est quàm tumor terræ sorsum in altum se erigens, à terra vero se elongans, & solo pede terram tangens. Sic pro certo superbus nihil aliud est propriè nisi tumor terræ, quia.s.quamuis ipse sit per superbiam tumidus & inflatus, ipse tamē est de terra compositus & formatus. vnde Bern. Quid superbis terra & cinis? Iste.n.semper ad alta nititur ascendere, & à terra.i.conditione suæ naturæ vel etiā suæ naturalis originis contendit quanto plus potest se leuare. Quod vtiq; videmus sensibiliter in multis superbis, qui humiles parentes suos dedignantur, ipsosq; vix tangere cōprobantur, altis vero & nobilibus se associare satagunt & nituntur. Sicut.n.montes ventis & turbinibus exponuntur, sole & caloribus comburuntur, igne & fulminibus feriuntur, terræ motu & impulsibus agitantur, aquis & fontibus irrigantur, vineis & segetibus fœcundantur, & magnis oneribus aggrauantur, sic procul dubio diuites praui & superbi ventilantur per superbiam, concremantur per auaritiam, fulminantur per iracundiam, agitantur seu commouentur per inuidiam, irrigantur seu humectantur per luxuriam, fœcundantur seu impinguantur per gastrimargiam, aggrauantur seu immobiliter figuntur per acediam. ¶ Dico ergo q montes.i.peccatores vento superbiæ ventilantur. Vnde.3.Reg 19. Vidit Helias spiritū seu ventum magnum & fortem, qui conterebat montes & petras. Isti.n.dicuntur montes, tum quia.s.sunt vento inanis gloriæ ventilati, tum etiam quia sunt grossi, tumidi & inflati. Vnde superbo diabolo Zach.4.dicitur. Quid tu mōs magne contra Zorobabel? ¶ Item isti ardore auaritiæ concremantur. Montes.n.citius quàm aliæ partes terræ solent æstatis ardoribus vt communiter desiccari. Sic auari ardore auaritiæ siccantur, & humore clementiæ denudantur. Vnde de auaritia potest exponi illud Eccles.44. Deuorabit sol montes, & exuret. Isti sunt sicut mons Ethna, qui continuè spirat ignem. ¶ Item isti fulmine iracundiæ verberantur. Sicut.n.fulmen magis solet in altis montibus cadere, & inde est q montes Pyrenei dicti sunt à pyr, quod est ignis, propter crebra fulgura quæ solent ibi cadere, vt dicit Isidorus, sic fulmen iracundiæ corda peccatorum percutit, ipsa corrodit, concremat & corrumpit. Vnde de iracundis potest dici illud Exo.19. Cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem. In talibus.n.iracundis inuenitur fulgur ardentis iracondiæ, nubes turbantis ignorantiæ, tonitruu clamantis & obiurgantis eloquentiæ. Isti.n.sunt rixosi, clamosi, & ad omnia verba iniuriosa respondere parati. Similes etiam montibus illis in quibus semper resonat illa vox echo, quæ ad omnia verba respondet, sicut iracundi verbosi & impatientes. vnde Sapiē.17. resonans de montibus altissimis echo &c. ¶ Item peccatores terræ motu inuidiæ agitantur. Montes.n.quamuis sint naturaliter solidi, adueniente tamen ab interiori forti spiritu, sæpe fit q fortiter agitantur. Vnde etiam dicit Seneca lib.de naturalibus quęstionibus q opinio est apud Thessalonicenses q mons Olympus & mons Ossa fuerunt vnus mons, sed per fortē terræ motum abinnicem sunt distincti. Et ad hoc accedit verbū scripturæ Hierem.4. Vidi inquit montes, & ecce mouebantur. Sic verè charissimi, sæpe fit q vento & spiritu diabolico interius in imaginatione sufflante, terræ motus inuidiæ generatur, à quo humana mens taliter agitatur, q cessante omni soliditate constantiæ & virtutis, illi qui erant vnum per amicitiam & vnitatem, efficiuntur duo per inimicitiam & aduersitatem. Vnde de talibus dicitur in Psal. Transferentur montes in cor maris. ¶ Item peccatores fluminibus carnalis immunditiæ humectantur. Sicut.n.montes porosi & concaui sæpe aquas attrahunt, ita q à montibus fontes & flumina sæpe fluunt, sic luxuriosi aquas deliciarum non cessant attrahere, propter quod sequitur q ipsos solet fluuius luxuriæ irrigare. Psal. Super montes stabunt aquæ. ¶ Item peccatores pinguibus gastrimargiæ delectantur. Sicut.n.inueniuntur vineæ quibus homines inebriantur, animalia pinguia quibus homines pascuntur, fructus etiam dulces quibus homines recreantur & impinguantur, sic verè gulosi volunt omnia supradicta.s.vinum, carnes & fructus habere, vt sic seipsos valeant impinguare. Vnde in Psal. Mons coagulatus, mons pinguis. ¶ Item peccatores ponderibus accidiæ aggrauantur, quia.s.sicut montes sunt naturæ grauissimæ & ponderosissimæ, ita q faciliter non possunt concuti vel moueri, sic accidiosi ita sunt graues & difficiles ad bonum faciendum, q via aut nunquam possunt ad bona opera excitari. vnde Prouer.8. Montes graui mole constiterant. Peccatores ergo dicuntur montes, ratione septem peccatorū mortalium, sed pro certo quamuis sint alti & magni, quandoq; tamen subuertuntur & euelluntur, sicut de quodam monte narratur in historia. Martiniana. Quandoq; etiam comburūtur, & perpetuis incendijs inflammantur, sicut de monte Ethna dicitur. Sic procul dubio peccatores quamuis in hoc mūdo sint magni & alti propter prosperitatem & eminentiam temporalem, figurati in illo lapide paruo qui percussit statuam. Dan. 2. qui factus est mons magnus, (quia videlicet isti statuas idest pauperes non cessant lædere & percutere, propter quod necesse est eos crescere, & ad magnitudinem status venire) sæpe tamen in præsenti per paupertatem & infortunium destruuntur, iuxta illud Psal. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini.i.peccatores per damnationem æternā igne perpetuo concremantur. Et ideo talibus loquitur scriptura. Hiere.51. Ecce A ego ad te mons pestifer, qui corrumpis vniuersam terram, & extendam manum meam super te, & euellam te de petris, & dabo te in montem combustionis. Et sic igitur patet charissimi q accipiendo in malo, per montem intelligitur fastus arrogantiæ superborum vel etiam reproborum. ¶ Sed adhuc dico G & vltimo q per montem intelligitur fastus & eminentia peccatorum. Et sic per montem intelligitur prosperitas & dignitas temporalis, quę vt cōmuniter magis eminet in malis quàm in bonis. Vnde ad eos refertur illud Amos.6. Ve qui opulenti estis in Syon, & confiditis in montibus Samariæ. Et aduerte quòd mons mundanæ prosperitatis comparatur omnibus malis montibus de quibus fit mentio in scriptura, videlicet monti Samariæ, monti Seyr, monti Esau, monti Edom, monti Bethanis. Eapone si vis prolungare literam. De monte mundanæ prosperitatis possumus breuiter notare q ista est mons

Carnalitatis.
Cupiditatis.
Pompositatis.
Garrulitatis.
Aduersitatis.
Labilitatis.
Obscuritatis.
Flebilitatis.

Mons dico carnalitatis & immunditiæ. Et sic potest exponi illud Psal. Montes sicut cera fluxerunt. ¶ Item mons cupiditatis & auaritiæ. Vnde in Psalm. Sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes. ¶ Item mons pompositatis & superbiæ. Vnde.4.Reg.6. dicitur quòd totus mons erat plenus curruum & equorum, quorum.s.strepitus pompā designat. ¶ Item mōs garrulitatis & inanis lætitiæ. Quia sicut aues in montibus garriunt, sic diuites in honoribus & dignitatibus. Psalm. Montes exultauerunt vt arietes. ¶ Item mons aduersitatis & pestilentiæ. Quia sicut tempestates & fulgura & terrę motus in montibus solent cadere & accidere, sic multæ aduersitates solent honoribus, dignitatibus, & prosperis immisceri. vnde Hier.4. Vide montes, & ecce mouebantur, & omnes colles conturbati sunt. ¶ Item mons labilitatis & defluentiæ. Cito.n.tales montes in nihilum defluent. vnde Iob.14 Mons cadens defluit. ¶ Item mons obscuritatis & ignorantiæ. Quia in isto monte magna est obscuritas ignorantiæ & erroris, in tantum quòd ibi homo obliuiscitur Deum & proximum, & salutem propriam & seipsum. vnde Hierem.50. Pastores eorum seduxerunt eos, & fecerunt eos vagari in montibus. Et ibidem. Transierunt de monte in collem, obliti sunt cubilis sui. ¶ Item mōs flebilitatis & æternæ tristitiæ. Quia malorū dignitates & prosperitates ad flebilitatem tribulationum, & æternæ miseriæ vt communiter deducuntur. Ezech.38. Subuertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus in terram corruet. & Ezec.35. Dabo montem Seyr desolatum. Seyr interpretatur hirsutus. Sic igitur patet quomodo per montem intelligitur status & eminentia peccatorum. Sed si velles vltra addere, dic q status perfectorum vel etiam ipsi perfecti possunt comparari bonis montibus, de quibus fit mentio in scriptura. Nota igitur q tales dicuntur videlicet mons Oliueti, propter pietatem, quia scilicet oliua pietatem signat. Mons libani, propter castitatem, quia libanus interpretatur candor. Mons Carmeli, propter charitatem, quia Carmelus interpretatur tener seu pinguis. Mons Syon, propter intelligentiæ claritatem, quia Syon interpretatur specula & cæt. Allega si vis & dilata. Sufficit ergo de montibus.

Monstrare. Nota si vis q Deus monstrat nobis viā A bona, vt hanc teneamus. Bona opera vt

vnum euaserint, in dentes incidunt aliorum, sic verè homo diuersis morsibus tribulationum subiacet, & si vnũ euaserit, succedens alius eum mordet. Non speret ergo homo quod in hoc mũdo sine tribulationibus viuat, quia teste beato Isido. Impossibile est quod homo sit, & quod tribulationes non sentiat. vnde Amos. 9. Non erit fuga eis (supple quin tribulationes sentiãt & sustineãt) & non saluabitur qui fugerit, & si celauerint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos. q. d. quod homo nunquam taliter abscondit se aut celat, quod omnino tribulationes euadat. immo certe sæpe fit qđ vbi securior credit esse, aliquem ex insperato reperit q̃ ipsum mordeat & inuadat, sicut ad litteram videmus de beatis & fœlicibus huius mundi, quibus, vbi se magis securos esse credũt, ibi citius tribulationes & miseriæ veniunt, inimici & accusatores insurgunt, ita quod status eorum ad nihilum deueniunt & decurrunt. Iuxta illud Abacuch. 2. Repente consurgent q̃ mordeant te, & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis. Et quia spoliasti gentes multas, spoliabũt te qui reliqui fuerint e populis. Patet ergo quod est dare morsum corporeæ seu fulgureæ vel funereę vexationis. ¶ Quartò dico ꝙ ẽ dare morsum

C tartareę damnationis. Quia reuera dãnati sentiunt multos morsus videlicet morsum

Sententiæ superius contra eos fulminatæ.
Conscientiæ interius contra eos effrenatæ.
Diabolicæ militiæ exterius contra eos ordinatæ.

¶ Vnde Deut. 32. Consumentur fame, & deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarũ immittam in eos, cum furore trahentium super terram atq; serpentium. Sic ergo patet qđ in scriptura reperit̃ quadruplex malus morsus. ¶ De bono verò morsu potest dici quod inuenitur morsus

Conscientiæ pectoralis.
Iustitiæ pastoralis.
Potentiæ imperialis.

¶ Conscientia. n. bene ordinata statim mordet & murmurat contra quemcunque malè agentem, iuxta illud Ecclesiaſ. 10. Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. Iustitia etiam boni iudicis vel prælati malefactores solet mordere, & eos punire. Gen. 49. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens vngulas equi. Potentia insuper maximè diuina demones & mortem momordit, & eorum potentiam maximè destituit & confudit, iuxta illud Ozeæ. 13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Sic ergo patet ꝙ mordere in bono sumitur, & in malo.

A Mors. Mori. Mortuus.

Nota ꝙ in scriptura fit mẽtio de quadruplici morte, videlicet

De morte naturali, quæ est præuidenda.
De morte virtuali, quæ est appetenda.
De morte criminali, quæ est præcauenda.
De morte æternali, quæ est metuenda.

¶ De morte dico naturali, & id est illa cui ꝑpter peccatũ Adę subijcitur omnis homo. De qua dicit Apostolus Hebre. 9. Statutum est hominibus semel mori. & Seneca dicit ꝙ quibus nasci contingit mori restat. ¶ De morte etiam virtuali. Et ista est mors spiritualis, qua boni moriuntur & mortificantur mundo, vt viuãt Deo. De qua Phil. 1. Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. & Col. 3. Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. ¶ De morte etiam criminali, & ista mors nihil aliud est quam mortale peccatum, quod animam mortificat & occidit. De qua Apocaly. 3. Nomen habes quod viuas, & mortuus es. ¶ De morte insuper æternali, & ista est mors & pœna inferni, quæ etiam in scriptura dicitur mors secũda. De qua dicitur in Psalm. vbi de damnatis peccatoribus loquitur. Sicut ouis inquit in inferno positi sunt, mors depascet eos. De ista ergo quadruplici morte aliquid breuiter per ordinem est dicendum. ¶ Dicamus ergo primo de morte naturali. Sed quia de mortuis recordamur plus q̃ 20. fecisse sermones, quorum etiã auctoritates diuisæ & ꝓsecutæ poterũt hic annecti, idcirco breuiter transeamus, & dicamus quod secundum Senecam, Mors nihil aliud est quam finis & defectus vitæ. Mors. n. nõ est aliq̃d

E quia vt dicit, non est aliquid positiuum, sed priuatiuum. Et inde est quod dicitur Sapien. 1. Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Et possumus notare de morte quod omnia quæ sunt hic inferius, sunt naturaliter corruptioni subiecta, sicut patet in animalibus, arboribus & fructibus, qđ vtiq; facit contrarietas quattuor elementorum, quorum vnum continuè agit in aliud, & inde necesse est quod corruptio sequatur & quod res deficiat & frustretur. Ad quod accedit verbũ scripturæ Ecclesi. 14. dicentis quod opus corruptibile in fine deficiet. Et propter hoc charissimi, cum nos simus quantũ ad corpus de elementis contrarijs compositi, & varietati & mutabilitati subiecti, secundum quod dicitur Rom. 8. Vanitati subiecta est omnis creatura, inde est quod ꝑ mortem necesse habemus deficere, & corruptioni & miseriæ subiacere. Sicut. n. videmus quod omnes stellę quæ ab oriente veniũt, quamuis magnæ sint claritatis & virtutis, ad occidentem tamen tendunt, & ibi secũdum diuersos iaculos alię tardius, alię citius à nostris visibus se abscondunt, sic verè homines vniuersi, qui ab oriente. i. per natiuitatem veniunt mũdo, quãuis ibi aliquandiu rutilent & clarescant, tamen necesse est quod alij tardius, alij citius, secundum quod cursum durationis suę à Deo acceperunt, finaliter ad occidentem mortis veniant & descẽdant, & quod ibi a mundi visibus deficiant & recedãt. Sicut. n. dicitur. 1. Corint. 15. In Adã omnes moriuntur. Et ideo breuiter exponamus illam flebilem auctoritatem quę scribitur. 2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. In q̃bus verbis aduerte ꝙ mors habet. s. potentiam insuperabilem, quia. s. ista concludit omnes. Pœnitentiam ineuitabilem, quod. s. notaẽ in verbo præsentis temporis, morimur. Duritiam immitigabilem, quia. s. ipsa facit quasi aquam, nos labi in terram, ꝙ ostẽditur cum dicitur. Et quasi aquæ dilabimur in terram. Sententiã irreuocabilem, quod ostenditur cum dicitur. Quæ non reuertuntur ¶ Dico quod ista habet insuperabilem potẽtiam, quod

B ostenditur cum dicitur. Omnes, quia. s. ista non superat vnum solum; immo procul dubio omnes. s. fortes & debiles, Lætos & tristes, diuites & pauperes, egenos & aduenas, vicinos & vicinas. Sicut. n. secundum sapientem Eccles. 1. Omnia flumina intrant mare, sic procul dubio omnes homines in hac fluctuosa vita fluentes, mare. i. mortis amaritudinẽ necessario subintrãt. Amos. 9. Morientur omnes peccatores. Mors. n. est

Omnium pœna.
Omnium tributum.
Omnium carcer.
Omnium domus.
Omnium receptaculum.

Sicut. n. maris abyssus dicitur hospitium omnium fluuiorum, sic mors (vt dictũ est) est finalis receptio omnium mortalium viatorũ. Et ideò Iob. 30. dicitur. Scio ꝙ morti trades mẽ, vbi constituta est domus omni viuenti. vnde dicebat Seneca. Moriar, nec primus nec vltimus, omnes inquit me præcesserunt, & omnes sequentur, hac conditione intraui, vt exirem. De ista ergo vniuersali & insuperabili potentia mortis possumus notare quod mortem non possunt euadere scilicet

Nec potentia fortiores.
Nec scientia doctiores.
Nec substantia ditiores.
Nec eminentia digniores.

De fortioribus. n. patet, quia sicut dicitur Iob. 21. Iste moritur robustus, & sanus. De doctioribus dicitur Ecclesi. 2. Moritur doctus simul & indoctus. De ditioribus autem dicitur Luc. 16. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno. ¶ Itẽ de dignioribus etiam dicitur Ecclesi. 10. Hodie est rex, cras morietur. Et breuiter nulla ætas, nullus sexus, nulla conditio euadit mortẽ. Ista est. n. sicut hyena bestia immundissima, quæ in mortuorum carnibus delectatur, quæ secundum Plinium, talis est naturæ ꝙ si hominem viderit mortuum, necessario figit gradum, & circa circulos facit ne ab eo abstrahatur. Sic pro certo charissimi, mors videtur in mortuorum carnibus delectari, quæ. s. tot & tantos non cessat quotidie deuorare, & suis legibus subiugare. Homines. n. tribus circulis, id est tribus præcipuis nocumentis circuit & concludit, videlicet ablatione rerum, amicorum, & corporum, sicque necessario facit homines sistere, & suis duris legibus subiacere. Ideò fortitudinem istius bestiæ expauescens dicebat Dauid in Psalm. Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem? q. d. nullus. Quia sicut dicitur Eccl. 25. A muliere initium peccati factum fuit, & per ipsam omnes morimur. Et sic patet quod mors habet potentiam insuperabilem. Omnes inq̃t. ¶ Item mors habet præsentiam ineuasibilem. Vbicunque. n. se homo vertit, semper habet mortem pręsentem. Vnde etiam di-

C cit Bern. Scito inquit quod vbique mors te expectat, tu vero si sapiens fueris, vbique eam expectabis. Ista verò mortis præsentia ostenditur cum dicitur. Morimur, non moriemur, s. quia nostrum viuere, est vnum mori. Et hoc probat Seneca. Dicit. n. quod in prima die natiuitatis nostræ, vita nostra longior est quam vnquam postea futura sit. Et ideò omni die & omni hora demitur aliquid de via & longitudine cursus nostri. Et inde est quod quanto plus viuimus, tanto magis minuitur vita nostra. Qua propter (vt dictum est) mors semꝑ nos

comitatur, nobis præsentialiter inimicatur, & omni die vnum diem de vita nostra nobis subtrahit & furatur. Morimur ergo sicut dictum est, in præsenti. vnde etiam dicit Seneca epistola 24. Quotidie inquit morimur, quotidie demitur vitæ nostræ aliqua pars, & tunc quoq; cum crescimus vita decrescit. Infantiam amisimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam, vsq; ad hesternum quicquid transijt temporis, perijt, & hunc ipsum quem agimus diem, cum morte diuidimus. Ecce charissimi quanta est nobiscum præsentia mortis, cum qua etiam necesse habemus omni die diuidere vitam nostram. Apostolus etiam dicit. 1. Corint. 15. Quotidie morior propter gloriam vestram. Et propter hoc bene patet ꝙ mors habet præsentiā inuitabilem. ¶ Item mors habet duritiam intolerabilem, quia s. ipsa facit nos in terram dilabi sicut aquas. Sicut. n. videmus ꝙ aqua in nube vel in glacie congelata propter feruorem solis solet liquefieri, & in terram & lutum dilabi & conuerti, sic vere nostra fragilis & aquea conditio, quæ recte nihil aliud est quam quædam carnea glacies aliquantulum congelata, quando per feruorem mortis conteritur & vrgetur, necesse habet affluere & dilabi, & ad terram & in terram decidere & mutari. Quasi inquit aquæ dilabimur in terram. Et in psal. dicitur. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. & Eccle. 3. De terra facta sunt omnia, & in terram pariter cōuertentur. Elephas. n. quamuis sit animal fortissimum, dicitur tamen ꝙ cum incaute arbori dormiendo innititur, occultus venator arborem debilitat & sic elephas fracta arbore in terram deiicitur, vbi quia cōsurgere nequit, à venatore necatur, quia quādo cadit super terram, non potest surgere de seipso, & propter hoc dormit innitens arbori. Sic pro certo quamquam homo sit fortis & strenuus, quia tamen occultus venator. i. mors arborem suæ vitæ fragilis continue debilitat & consumit, necesse est ꝙ ad terram finaliter cadat, & ꝙ ibi miserabiliter corrumpatur. Esa. 14. Corruisti in terram, qui vulnerabas gētes. Sicut igitur aquæ, dilabimur in terram. Et bene sicut aquæ, quia pro certo sicut aquæ labentes in terram, à terra absorbentur ita ꝙ amplius non inueniuntur, sic homines mortui in terram defossi nostris conspectibus nō repræsentabuntur. Et ideo quærebat dubitatiuè Iob. 14. Hō cū mortuus fuerit & nudatus atq; cōsumptus, vbi quæso est? q. d. nescitur. Et nota ꝙ iste dicitur

Homo, propter fragilitatem naturalium.
Nudatus, propter absterfionem temporalium.
Consumptus, propter corruptionem corporalium.

¶ Patet ergo ꝙ mors habet duritiam intolerabilem. ¶ Itē mors habet sententiam irreuocabilem, ꝙ ostenditur cū dr̄. Quę non reuertuntur. Sicut. n. cœlum currendo ab oriente in occidentem, nunquam reuertitur, immo directo cursu semper labitur quousq; in mane iterū oriatur, sic homo postq̄ ad occidentem mortis venerit, nunquam ad vitā naturaliter amplius reuertetur, quousq; per resurrectionem vltimā iterum orietur. Non reuertuntur. inquit. vnde Iob. 7. Viā per quam no reuertar ambulo. Et ideo admiratiuè dr̄ Iob. 14. Putasne mortuus homo rursum viuat? q. d. non naturaliter, quia sicut dictum est, mors habet sententiam irreuocabilem. Et istę sunt quatuor mortis conditiones, videlicet Sententia irreuocabilis, Duritia immiti-
D gabilis, Præsentia ineuitabilis, Potentia indeclinabilis. ¶ Et ideo nota ꝙ mors est talis conditionis ꝙ ipsa

Per patientiam debet sustineri.
Per sapientiam debet præuideri.
Per fortitudinem non debet timeri. Vel
Per sanctitudinem debet præueniri.

¶ Dico ergo ꝙ mors debet in patientia sustineri. Sicut. n. dicit Seneca. Homo moriturus non debet magis conqueri vel tristari si ad mortem peruenerit, quam nauigans si celerius q̄ credidit, ad portum ad quem nauigat applicauit. Portus ad quem continue nauigamus, est mors. Et ideo si euentus casus & fortunæ ad istum portum nos subito & ex insperato duxerit, nos non debemus dolere, sed potius in patientia sustinere. Et ideo sancti & iusti & naturales philosophi de morte nō doluerunt, sed ipsam in patientia sustinuerunt, sicut exemplū habemus in scriptura. 2. Mach. 6. de Eleazaro, de quo dicitur ꝙ gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens, voluntariè ibat ad supplicium, innuens quemadmodum oportet accedere patienter. Exemplum etiam habemus de filia Iepthe. Iudicum. 11. quæ vidēs se propter votum patris occidendam & immolandam, non timuit, sed mortem in patientia sustinuit, sed solum ad plorandum virginitatem dilationem mortis spatium duorum mēsium requisiuit. Inter philosophos etiā quot sunt exempla de patientia mortis. potest qui libros legit, recordari. Sicut enim in libro Laertij de vitis philosophorum legitur, Socrates qui Athenis morti à ciuibus erat condemnatus, pro eo ꝙ eos de idololatria repræhendebat, cum posset ab amicis data pecunia liberari, noluit, sed de potione venenosa mortem patiētissime sustinuit, & de morte vsq; ad mortem cum discipulis disputauit. Et breuiter, lege Senecā, & discurre per libros philosophorū & infinitos inuenies mortem per patientiam sustinuisse, & vitam istam miseram contempsisse. lege Tullium in libr. 1. quæstionum Tusculanarū, vbi de commoditate mortis ipse ponit exempla naturalia. Cum enim (ve ait) Trophonius & Agamedes templum Apollini exędificassent, petierūt in genere remunerationem à deo, & sibi dari indeterminate illud quod erat hominibus optimum. Quibus cum respondisset Apollo orationes eorum esse exauditas, & quod die tertia erant mūnus & salarium recepturi, sic actum est quod illi duo illa die mortui sunt reperti. Ad idem autem addit exemplum idem Tullius de Argia sacerdotissa, quę cum quodam die pro sacrificando in quadam solennitate ad templum curru veheretur, & propter iumentorum mortem vltra ire nequiret, sic actum est quod duo filij sui scilicet Cleobis & Biton, veste posita corpora oleo inungentes currum matris ad locum traxerunt, in quo cum plurimum laborassent, petijt à dijs sacerdotissa dari filijs suis pro præmio pietatis illud maximum donum quod à dijs poterat dari hominibus nihil aliud exprimendo, sed aliquod maximum expectando. Factum ergo fuit quòd cum dicti iuuenes cum matre cœnassent, euntes ad somnum, in crastino mortui reperti fuerunt. In quibus quidem exemplis vult Tullius supponere quòd nihil potest dari mortalibus quod eis sit melius ipsa morte. Dato enim quòd illi dij nihil essent aliud quam demonia, in responsis tamē suis consueuerant vt communiter veritatem dicere, vt sic possent miseros homines ad cultum suum fortius inuitare. Concludo ergo. Si apud illos paganos qui futurorum nullam spem habebant, mors reputabatur summum bonum, sicut etiā de Thracibus dicit Pomponius & Valerius maximus lib. 2. ca. 1. quod apud eos lęta sunt funera, luctuosa vero natalitia (Nam inter philosophos alij animas putant non emori, sed transire, alij vero emori, quidam vero putant beatius esse mori quam viuere) multo fortius ergo nos Christiani qui velut firmā anchoram spem futurorum habemus, debemus mortem non timere, sed cum patientia sustinere. Sicut patet etiam exemplis pluribus ipsorum infidelium paganorum scilicet Catonis, qui se occidit. Socratis, qui venenum bibit. Reguli, qui patientia crucem tulit. Philenorum, qui pro augendo carthaginis imperio se viuos sepeliri permiserunt in ijsdem arenis vbi patriæ fines amplîauerunt. Et de duobus Decijs, qui pro vtilitate Romana vitam suam inferis deuouerūt, sicut ponit Titus Liuius & Valerius maximus. De patribus noui testamenti quid dicemus, & maxime de martyribus sanctis, qui videlicet pro Christo mortem non solum in patientia sustinuerunt, immo etiam ipsam non senserunt? Nam sicut linitus oleo mandragorę, ferrum & sectiones non sentit, sic & isti qui oleo exaltationis & sumrę spei & consolationis à deo fuerunt liniti, mortem & verbera non senserunt, sed ipsa cum gaudio & patientia sustinuerunt, iuxta illud Prouerb. 23. Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerunt me, & non sensi. Ideo merito mors in patientia est sustinenda, quia sicut dicit Seneca, Quicquid futurum est, necessarium est & libenti animo debet ferri. Vnde ipse dicit in libro Prouerb. Libenter feras quod necesse est. Et quia mors omnibus est necessaria, libenti animo est ferenda, vt ipse dicit in quadam epistola. Libenter mori est bene mori. Vnde etiam ipse dicit alibi. Vixi inquit mi Lucille quantum opus erat, mortem lętus & plenus dierum expecto. Fortes simus aduersus fortuita, non contremiscamus iniurias, vincula, verbera, carceres, egestatem, mors quidem aut finis est, aut transitus ad meliora. ergo desine timere aut transire. Sic igitur patet quomodo mors debet in patientia sustineri. ¶ Deinde dico E
quod mors debet cum diligentia præuideri. Pręuidenda est enim & consideranda, videlicet mors propria, vt præmuniamur. Mors bonorum, vt ad bonum animemur. Mors malorum, vt in nostris passionibus consolemur. ¶ Est enim consideratio mortis nostræ vtilis ad nostram præmunitionem. Teste enim Grego. Minus iacula feriunt quæ præuidentur. Et ideo si mortem cogitando præuiderimus, minus sua percussio cum venerit, nos grauabit. Et ideo Seneca dicit,

ea dicit. Mortem vero nunquam timeas, sed semper cogita. Talis.n.cõsideratio inducit humilitatem. Exemplum de panone, qui videns turpitudinem pedum suorum, fastum plumarũ suarum deponit. Causat etiam securitatem, quia.s.si mors continue præuidetur, securius expectatur. Vnde dicit Seneca in libro de naturalibus quæstionibus. Effice tibi mortem cogitatione familiarem, vt ita cum sors tulerit, possis ei obuiam exire. Item ostenditur sagacitatem. In libro enim de dictis Philosophorum dicitur ꝙ requisitus quidam Philosophus quę esset maior sapientia, dixit ꝙ frequenter cogitare de morte. Consideratio igitur mortis nostræ vtilis est ad nostram præmunitionem. Et istud est contra illos qui non præcogitant mortẽ suam quibus accidit sicut crocodilo, qui dum satiatus profunde dormit, quędam auicula quæ habet pennas scindentes, in vẽtrem ipsius illabitur, & ipsum dum dormit scindit vulnerat & occidit. Sic vere dum homo non pręcogitãs mortem dat se ad dormiendum in delicijs & peccatis, subito à morte scinditur & occiditur, & dum nõn sperat, subito enecatur. Et ideo docet sapiens Eccle. 14. Memor esto quoniam mors non tardabit. Non sic ergo, quia pro certo vt dictum est, consideratio mortis nostræ vtilis est ad nostram præmunitionem. ¶ Item dico ꝙ consideratio mortis bonorum vtilis est ad nostram animationem, quia videlicet sicut elephas aspectu sanguinis ad prælium animatur sic iustus consideratione mortis iustorum, qui.s.tam sancte mortui fuerunt, tam alta sperauerunt, & iam fortiter contra hostes animo pugnauerunt, debent ad similia spirare, & in pugna mundi ex causis similibus consolari. Et sic cõsideratione mortis cuiuslibet viri iusti nos possumus dicere illud Ioannis. 11. Vadamus & moriamur cum eo. ¶ Itẽ consideratio mortis malorum est vtilis ad nostram consolationem. Summa.n. consolatio bonorum est consideratio enormis & infamis mortis hominum malignorum, qualiter.s.subito moriũtur, & qualiter in hoc seculo & in alio puniuntur. Sicut enim dicit Plinius, Cinis murium combustorum cum vino mixtus si dolentibus auribus instilletur, sanat dolorem. Mures enim charissimi, signant malos detractores, qui non cessant corrodere famã nostram. Malos etiam auaros & raptores, qui non cessant corrodere substantiam nostram. Malos insuper iniuriatores qui non cessant corrodere & lædere vitam nostram. Quia charissimi cum tales post mortem igni perpetuo traditi sunt comburendi, dolẽtibus de iniurijs sibi factis summum est remedium & solatium ꝙ auribus & auditibus ipsorum, cinis. i. memoria mortis talium instilletur, & ꝙ de morte sua mala aliqua narratio prædicetur. Sicut enim dicitur in psa. Mors peccatorũ pessima. Et ideo lętabitur iustus cũ viderit vindictã, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Breuiter igitur hæc mors, videlicet tam nostra quam aliena, à nobis debet meditari, & iugiter memorię commendari. Exemplo cuiusdam magni philosophi qui cum semper vellet habitare in cimiterijs, & ossa mortuorum tangere & palpare, requisitus ab Alexandro quare hoc faceret, respondit. Quia valde inquit libẽter vellem internoscere ossa regum & diuitum ab ossibus pauperum & seruorum. In quo quidem instruimur ꝙ bonum est per considerationem in cimiterijs habitare, & de conditione carnis qualis post mortẽ futura sit, profundius cogitare. Vnde Iob. 21. Ipse ad sepulturam ducetur, & congerie mortuorum vigilabit. Patet ergo ꝙ mors debet cum diligentia præuideri. ¶ Denique dico ꝙ mors

F debet per fortitudinem non timeri. Mors enim non est timenda triplici ratione, tum

Quia est certa & necessaria.
Quia est breuis & transitoria.
Quia est vtilis & meritoria.

¶ Certa dico & necessaria. Istud vero valde debet diminuere timorem, quia.s.certi sumus ꝙ necesse est nos mori. vnde Seneca inquit. Vis aduersus proprium corpus fortis esse tanquam migraturus habita. propone quandoque hoc contubernio carendum, fortior eris ad necessitatem exeũdi. ¶ Item breuis & transitoria. Vnde dicit idem libro de cõtemptu mortis. Mors timenda erat si tecum esse posset, sed necesse est aut ꝙ non veniat, aut ꝙ transeat. ¶ Item vtilis & meritoria, quia videlicet sicut dicit quidam sanctus, mors nihil aliud est, quã exitus de carcere. Finis.n. illius est

Laboris consummatio.
Ad portum applicatio.
Peregrinationis fruitio.
Oneris grauissimi depositio
De equo furioso descensio.
De domo ruinosa liberatio.
Omnium ægritudinum terminatio.
Omnium periculorum euasio.
Omnium malorum consumptio atque disruptio.
Debiti naturæ solutio.
Reditus in patriam, & ingressus ad gloriam.

¶ Est igitur mors non timenda certe & maxime bonis viris ꝙ per mortẽ ad gloriã se venturos esse sciunt, quia in talibus verificatur illud Eccl. 7. Melior est dies mortis ꝙ̃ dies natiuitatis. Ideo talibus dicitur illud Eccle. 41. Noli metuere iudicium mortis. Sed pro certo charissimi, illud intelligitur de viris iustis non de iniustis, quia videlicet viri iniusti valde (& merito) debent timere mortem, cum per ipsam non habẽt transire ad gloriam, sed ad pœnam. Eccle. 41. O mors quam amara est memoria tua homini iniusto & pacem habenti in diuitijs suis, viro quieto, cuius viæ sunt directę in omnibus, & adhuc valenti capere cibũ. ¶ Vbi aduerte ꝙ mors est terribilis & amara, videlicet abundantibus iniquitate. Homini iniusto inquit. Affluentibus in ꝓsperitate. Pacem inquit habenti in diuitijs. Diffidentibus de bonitate. Viro inquit quieto.i.otioso. Carentibus aduersitate. Cuius inquit directę sunt viæ. Nec languentibus infirmitate. Adhuc inquit valenti sumere cibum. Non simus igitur tales, sed simus boni & iusti, vt non timeamus mortem cum venerit Exemplo Phœnicis, quæ instinctu naturæ sciens se per ignẽ & mortẽ vitã iterum recepturã, & redituram per pristinam iuuentutem, voluntaria & intrepida intrat ignem vbi accenditur & moritur, & in cinerem & puluerem commutatur, & tandem in eãdem auem post trium dierum spatium transformatur. Sic vere sancti & iusti per mortem ad vitam venire perpetuam crediderunt. Patet ergo ꝙ mors est per fortitudinem vili pendenda. Per sapientiam prędidenda. Per patientiam sustinẽda. Et hæc ad præsens sufficiãt de morte naturali, quia quasi in infinitis locis & titulis inuenies multa dicta. Est ergo mors naturalis, quæ est exoluenda. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ G est mors spiritualis & virtualis, quæ est appetenda. Et ista nihil aliud est quam sui ipsius deiectio, maceratio, & ad humilitatem vel patientiam reductio. Vir enim iustus & perfectus dicitur mortuus, ad voluntatem portantis regitur. non se mouet vel recalcitrat, si pungitur nõ sentit nec clamat, sed omnia quę sibi fiunt, in patientia sustinet, sic vere vir perfectus & maxime bonus religiosus, ad voluntatem alterius permittit se regi per obedientiam, immo sine rebellione sustinet omnia per patientiam & tolerantiam. Et de tali mortuo legitur. Roma. 6. Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato. Et tali etiam morte religiosi dicuntur mortui, quia.s.non mundo debent viuere sed deo. Et sic de tali morte exponitur illud Ioan. 11. Lazarus amicus noster mortuus est. De tali etiam morte vel mortificatione intelligitur illud Ioan. 12. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet, si autem mortuũ fuerit, multum fructum affert. ¶ Vbi aduerte ꝙ tales sunt mortui vel mortificati per exteriorem afflictionẽ, quia dicuntur mortui: Per vberiorem conditionem, quia dicuntur multũ fructum afferre, quia suam carnem mortificant & affligunt. Ideo tales dicuntur

Prompti & obedientes.
Deuoti & compatientes.
Docti & erudientes.

De obedientibus põt dici illud Io. 5. Mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent. De compatientibus vero dicitur Ioan. 6. Patres vestri mãducauerunt manna, & mortui sunt. Dulcedo enim mannę signat dulcedinem deuotionis & compassionis, quæ semper solet mortem humilitatis concomitari. De prudentibus siue sapientibus dicit Ioannis. 6. Abraham pater noster mortuus est, & prophetę mortui sunt. Et breuiter omnes boni in hoc mundo habentur pro mortuis & pro vilibus & despectis. vnde Sap. 3. Visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace. Vnde ipsi dicunt illud psal. Propter te mortificamur tota die. ęstimati sumus sicut oues occisionis. Sed tamen si aliquid velis addere de morte virtuali & spirituali, potes notare ꝙ vir perfectus mortuo cõparatur multiplici ratione, quia.s. mortuus

Tumultibus non inquietatur.
Insultibus non plus infestatur.
Terrestribus bonis non plus meditatur.
Spiritibus notis sociatur.
Cum dentibus punitus non tristatur.
Hominibus non plus copulatur.
Inanibus verbis non lętatur.
Ab omnibus licet expellatur,

A manibu

A manibus tamen recepiatur.
Teguminibus aureis velatur.
Luminibus cæteris lustratur.
Cantantibus clericis laudatur. Et
Pulsantibus campanis sonatur.
Egentibus panis erogatur.
Patentibus templis tumulatur.

¶ Istę.n.sunt conditiones mortui,quæ possunt bonis moribus applicari. Dicam ergo ꝙ mortuus.i.vir perfectus,(qui.s.est de numero illorum de quibus dicitur Romano. 6. Exhibete vos deo tanquam ex mortuis viuentes. Et Apoca. 14. Beati mortui qui in domino moriuntur)non inquietatur mũdi tumultibus .i.mundi negocijs quia.s.isti abnuunt & repudiant negocia huius mundi,ad modum.s.mortui, qui caret penitus omni motu,quia.s.isti prorsus à mundi motibus requiescunt. Eccle. 22. Modicum plora super mortuum, quoniam requieuit. Et Apo. 14.dicitur de mortuis qui in domino moriũtur,ꝙ amodo iam dicit spiritus ꝙ requiescant à laboribus suis. ¶ Item talis mortuus non plus infestatur hostis insultibus.i.diaboli tentationibus. Sicut enim hostis persequitur inimicũ suum vsq; ad mortem,sed si inuenit eum mortuum,dum tamẽ sit vir nobilis cordis,non solet eum amplius lędere,nec contra eum plus seuire sic diabolus persequi solet hominem quamdiu sentit eum proficiendo viuum & spirantem,quando vero inuenit eum ex toto mortuum.i.virtutum plenitudine consopitum, & à motu vitiorum penitus alienum,tunc cessat eum tentare,& sibi amplius insultare. Sicut enim dicunt sancti.diabolus non libenter tentat hominem à quo fuit superatus. Exemplo leonis. 3. Reg. 13.de quo dicitur. Non tetigit prophetam mortuum, nec lęsit asinum. Ad denotandum ꝙ leo diabolus spirituales mortuos seu mundo mortificatos,non potest lędere,nec asinos. i. deiectos & humiles infestare. Leui. 22. Morticinum aut captum à bestia non comedet. Vnde. Ioan. 19. Vt autem viderunt eum iam mortuum,non fregerunt eius crura. ¶ Item talis mortuus virtualis non plus meditatur bonis terrestribus. Quia.s.sicut mortuus totaliter est semotus ab omni cura & appetitu bonorum terrenorum,cum amplius non indigeat talibus,sic vir perfectus omnia mundi bona abdicat,& ab eis quo ad affectũ penitus se elongat. Eccle. 9. Mortui autem nihil nouerũt amplius q.d. Non amplius cogitant in terrenis. ¶ Item talis mortuus spiritualis applicatur magis cœlestibus,& etiam sociatur magis notis spiritibus. Cõstat.n.ꝙ mortui mole mortalis corporis liberari,melius solent cœlestia cognoscere, & etiam spiritualem naturam perfectius intelligere,& sibi familiares & noti q̃ antea magis esse. Sic vere viri perfecti cœlestibus per contemplationem se applicant,& beatis etiam spiritibus famulantur, seruiunt & ministrant. Vnde Luc. 20. dicitur ꝙ in resurrectione à mortuis neq; nubent neq; nubentur,sed sunt sicut Angeli Dei. Tales.n. sunt viuentes cum mortuis,de quibus dr̃ Lu. 24. Quem quæritis? viuentem cum mortuis? non est hic, surrexit .s.ad cœlestia contemplanda. ¶ Item talis mortuus non tristatur punitus cum dentibus. Quia.s.sicut mortuus perdidit omnem sensum,ita ꝙ si percutitur aut pungitur, nunquam solet sentire,sic vir perfectus tanta patientia solet esse firmatus qđ omni sensu,videtur esse priuatus,inquantum.s.non murmurat nec recalcitrat neq; turbatur,sed se habet tanquam non sentiens,aut sicut mortuus. Vnde. 2. Macb. 6. Gloriosam mortem magis quam odibilem vitam complectens voluntarie ibat ad supplicium. 1. Petr. 3. Mortificatos in carne,viuificatos autem spiritu. ¶ Item talis mortuus non ligatur seu copulatur viuis hominibus. Sicut enim mortui segregantur à societate hominum viuorum & iunguntur cętibus mortuorum, sic viri perfecti solent se ab hominibus relegare,& à mundanis consortijs segregare,& cum alijs mortuis. i. viris sanctis & mortificatis personaliter habitare. psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio,inter mortuos liber & Iob. 31. Ipse ad sepulchrũ ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.q.d. Habitabit cum mortuis,non cum viuis. ¶ Item talis mortuus non lætatur verbis inanibus,quia.s.sicut mortui nec loquuntur,nec audiunt etiam loquentes,sic viri perfecti non loquuntur.s.inaniter verba multiplicando,immo certe silent & tacent à vanis locutionibus abstinendo,quinimmo & loquentes & obloquentes,& iniuriantes & blasphemantes non libenter audiunt,suis vanis sermonibus applaudendo. Vnde Amos. 8. Multi morientur in omni loco projicietur silentium. ¶ Item talis mortuus cõculcatur seu contemnitur à cunctis gentibus,seu etiam à nunc viuentibus. Sicut enim videmus ꝙ vt communiter viui abominantur mortuum,sic vere peccatores & mundo viuentes contemnunt & abominantur virum iustum, sicut de Lazaro mortuo legitur Ioan. 19. ꝙ etiam proprijs sororibus fętebat. Domine inquiũt iam fętet,& tamen Christus ipsum amicum appellabat. Lazarus inquit amicus noster dormit. Vnde de tali contemptu potest dici illud. 4. Reg. 7. Conculcauit eum populus,& mortuus est. psal. Obliuioni datus sum,tanquam mortuus à corde. ¶ Itẽ talis mortuus receptat à datis manibus.i.ab alijs iustis & mortificatis hominibus. Sicut enim manes & mortui præcedentes secum recipiunt alios nouiter morientes,sic viri iusti & sancti libenter recipiunt & associant illos quos mundani fugiunt & euitant,quando ipsos sibi similes & spiritualiter mortuos esse vident. Mat. 8. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Item talis mortuus adornatur pulchris tegminibus,quia.s.sicut mortui ponuntur in feretro pãnis aureis ornato,sic vere ille qui ꝑ virtutes spiritualiter est mortuus,pannis aureis.i.honesta exteriori conuersatione velatur,& bonis actibus moribus & gestibus adornatur. Vnde de tali coopertura honestę conuersationis potest dici illud psal. Cooperuit nos vmbra mortis. ¶ Item talis mortuus illustratur claris luminibus. Quia reuera sicut plura luminaria accenduntur erga mortuum, sic plura bona exempla & documenta circunstant,& circumeunt virum iustum. Lucæ. 1. Illuminare his qui in tenebris & vmbra mortis sedent,ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. ¶ Item talis mortuus circunstatur multis cantantibus. Quia. s. sicut mortuum solent cantantes clerici circunstare,& propter eum cãpanæ strepere & sonare,sic veri multi sunt qui finaliter de vita & perfectione viri iusti cantant & exultant, ipsumq; magnificant atq; laudant. Eccle. 4. Laudaui magis mortuos quam viuentes. ¶ Item talis mortuus frequentatur à viris egentibus. Quia reuera sicut pauperes & indigentes solent conuenire erga funera mortuorum vt elemosynas,recipiant pro eisdem,sic vere ad litteram tales spirituales mortui solent indigentes, nutrire,& eisdem elemosynas diuidere & donare. Ecclesi. 41. O mors,bonum est iudicium tuum homini indigenti. ¶ Item finaliter talis mortuus tumulatur templis patentibus, quia sicut mortuus finaliter in loco sacro, ecclesia.s.vel cimiterio tumulatur,& ab humanis visibus occultatur,sic vere vir perfectus finaliter in loco sacro paradisi reconditur & sepelitur. 4. Regum. 13. Mortuus est igitur Helisęus,& sepelierunt eum. Sic igitur patet ꝙ vir iustus mortuo comparatur. Et ideo bene dicitur ꝙ in scriptura inuenitur mors virtualis,quæ est appetenda. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ est mors peccati, quæ est præcauenda,quæ.s.animam occidit,& hominem peccato- H
rem facit mortuum & infectum. Sicut enim videmus ꝙ, mortuus se non mouet,non loquitur,non videt,non odoratur, nec gustat,fętet,est viuis terribilis, grauis,& ad portandum difficilis,sic vere peccator non mouetur per bonam operationem. vnde Dan. 13. Ecce morior,cum nihil horum fecerim. ¶ Non loquitur per dei laudem & confessionem. psa. Non mortui laudabunt te domine, Et Eccl. 17. A mortuo quasi nihil perit cõfessio. ¶ Item non videt per discretionem. psal. Collocauit me in obscuris sicut mortuos. ¶ Item non odoratur nec gustat per deuotionem. Eccle. 9. Mortui nihil nouerunt amplius. ¶ Item isti fętent per malam infamiam & cõuersationem. Et ideo peccatores comparantur sepulcris dealbatis,quæ plena sunt ossibus mortuorum & immunditia. Mat. 23. Et Exodi. 8. Mortuæ sunt Ranæ,& computruit terra. ¶ Item sunt viuis.i.sanctis viris horribiles per contemptum & abominationem & per suæ societatis fugam & vitationem. Et ideo Leui. 21. dicitur & pręcipitur,ꝙ quilibet sacerdos,qui significat quemlibet virum iustum,ad mortuum non ingrediatur. ¶ Item isti sunt graues & onerosi.s.alijs per suam importabilem tentationem. Esaiæ. 14. In anno quo mortuus est rex Achas,factum est onus istud. Et sicut videmus ꝙ quando aliquis moritur,sudario inuoluitur, luminaribus circumcingitur,panno aureo cooperitur,ab amicis defletur,& deplangitur,à sacerdotibus vero circa ipsum psallitur,atq; canitur,& tandem à quatuor ad foueam deportatur,vbi in terra abscõditur & sepelitur,sic proculdubio peccatores sudario malæ consuetudinis inuoluuntur, luminaribus aliquorum beneficiorum & bonorum operum circuncinguntur. Et sic figurantur in Alexandro,qui secundum vaticinia philosophorum mori debebat super pauimentum ferreũ, & sub velo aureo,& sic accidit vt in bello,vbi vulneratus lætaliter fuit, ipse Alexander super loricam cuiusdam militis

iacuit,

iacuit, quod fuit pauimentum ferreum, super se vero habuit velum aureum, ita q tunc cognouit Alexander se necessario moriturum, sicut narratur de dictis philosophorum. Spiritualiter per Alexandrum possunt mortui peccatores reputari, q vulnerati vitijs & peccatis iacent in pauimento ferreo durissimę obstinationis, & iacent sub velo aureo diuitiarum & temporalis possessionis. Quia sicut dicitur Eccle 8. Multos perdidit aurum & argentum. Et ideo Eccle. 31. dicitur. Beatus diues qui post aurum non abijt, beatus dicitur, & fecisse mirabilia proclamatur. ¶ Item tales mortui. i. peccatores ab amicis. s. à bonis personis per compassionem deflentur. Ecclesi. 38. In mortuum produc lachrymas. Circa istos vero quotidie canitur per adulationem. Eccle. 4. Laudaui magis mortuos quam viuentes. Finaliter ad foueam inferni portantur atq; seruntur per spem finalis venię & per malam consuetudinem & obstinationem. Luc. 16. Mortuus est diues, & sepultus est in inferno A malis tegitur & sepelitur per malam suorum criminum excusationem. 4. Regum. 13. Cum mortuis sepelies me. Et sic bene patet quomodo varijs similitudinibus & figuris peccator mortuo comparatur. De diuersis enim generibus mortis, applicãdo ad diuersa vitia & pericula, possunt multa dici, & omnia per exempla naturæ & per figuras & auctoritates scripturę possent probari, sed vide in diuersis locis particularibus vbi de criminibus multa sunt dicta. Vide ergo supra de interficere & infra de occidere, & vide supra de Dormire, vbi inuenies qualiter peccatores dormiendo diuersimode moriuntur. Patet igitur q inuenitur mors peccatorum, quæ est fugienda. De qua etiam dicitur Ezec. 18. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. ¶ Si tamen vis breuiter tangere conditiones hominis mortui, & peccatori huiusmodi applicare, dic quòd sicut mortuus videlicet

Alligatur panni ligamine,
Obumbratur cœca caligine.
I Tumulatur stricta voragine,
Vitiatur fœda putredine,
Deuoratur vermis acredine,
Acclamatur cantus dulcedine,
Deploratur charorum agmine,
Circonstatur plurimo lumine,
Occultatur à mundi lumine,
Sic vere peccator malis affectionibus inuoluit.
Cęcis dubitationibus obtegitur.
Strictis obstinationibus includitur.
Fœdis diffamationibus inficitur.
Diris cordis remorsibus impingitur.
Falsis hominum laudibus præcingitur.
Diris charorum luctibus deplangitur.
Claris rerum luminibus extollitur.
Nostris tandem obtutibus abducitur.

¶ Dicam ergo q mortuus .s. peccatur alligatur sudario malę delectationis. vnde de Ioan. 11. dicitur q prodijt inquit q fuerat mortuus, ligatis pedib⁹ & manibus institis & facies eius sudario erat ligata. ¶ Item talis mortuus obscurat sub nubilo cœcę dubitationis, quia. s. peccator multis ignorantijs & dubitationibus est subiectus, quia sicut dicitur in psalm. Isti sunt sedentes in tenebris & in vmbra mortis, vincti in mendicitate & in ferro. ¶ Item talis mortuus carceratur tugurio strictę obstinationis. Sicut enim mortuus à fouea vbi ponitur nunquam surgit, sic peccator obstinatus à peccato non resilit. Eccle. 17. A mortuo quasi nihil perit confessio. Tales etiam sunt sicut mortui dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. ¶ Item talis mortuus maculatur cõtagio fœdæ diffamationis, quia. s. sicut mortuus fœtet viuis, ipse tamen proprium fœtorem non sentiter, sic peccator viuis. i. viris iustis fœtet & est abominabilis & infamis vt dictum est, & tamen fœtorem & horrorem suum non percipit solus. Prouer. 23 Vulnerauerũt me, & non dolui. Traxerunt me, & ego non sensi. quasi dicat. Isti non sentiunt oblocutiones & verba quæ fiunt contra illos. 2. Regum. 19.. Nunquid vigent sensus mei ad discernendum? Et Hiere. 4. Sensus cordis mei turbati sunt. Vnde de fœtore talium dicitur illud prædictum. Lazarus mortuus est. Sequitur. Domine iam fœtet. Ioan. 11. Et Esaiæ. 34. De cadaueribus eorum ascendet fœtor. ¶ Itẽ talis mortuus stimulatur flagitijs durę remorsionis. Quia. s. sicut mortuus mordetur & laceratur a vermibus, sic peccator à continuis conscientiæ stimulatur remorsibus. vnde Esa. 66. Vermis eorum non morietur. Vnde tales mortui dicũtur à bestijs lacerari. i. conscientiæ dentibus deuorari. vnde Leuit. 21. Morticinum & laceratum à bestia nõ comedet. ¶ Item talis mortuus commendatur eloquio falsæ adulationis. Quia. s. sicut dictum est, & mali hodie magis commendantur quam boni, sic magis cantatur à sacerdotibus circa mortuos quam circa viuos, & magis pulsantur classica pro eisdem. Vnde de puella mortua legitur Mat. 9. q circa illam erat turba tumultuans & tibicines. Quia. s. erga mortuos peccatores maxime si sint principes vel magnates, nunquam deficiunt tibicines. i. suorum malorum actuum laudatores. Quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui derelinquunt legem, laudant impium. Vnde illud prædictum. Laudaui magis mortuos quam viuentes. ¶ Item talis mortuus illustratur seu illuminatur fastigio clarę reputationis. i. mundanæ gloriæ & temporalis possessionis. Esa. 9. Habitantibus in regione vmbrę mortis, lux orta est eis. ¶ Item finaliter talis mortuus. s. peccator, occultatur & segregatur a consortio humanę habitationis. Quia. s. sicut mortui sepeliuntur & absconduntur, ita q amplius non videntur, sic peccatores ita finaliter pereunt, quòd de ipsis memoria non habetur. Psalmos. Perijt memoria eorum cum sonitu. Vnde Ecclesi. 10. Cum morietur homo, hæreditabit serpentes & bestias & vermes. Sequitur. Vsque ad fundamentum arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum à terra. Sic igitur patet q multis rationibus peccator mortuo comparatur. Et sic dico q ista est mors criminalis, quę est fugiẽda. Et hoc est membrum tertium principale. ¶ Quarto principaliter dico q est mors tormentorum quę est metuẽda. Et ista est mors pœnæ æternæ, quæ peccatoribus perpetuo infligetur, Mors enim peccatorum pessima, quia sicut dicitur ad Roma. 6. Stipendia peccati mors. Cum enim mors sit omnium pœnarum maxima congrue per mortem fuit illa æterna pœna, sicut omnium maxima designata. ¶ Et ideo breuiter notandum est q morte æterna moriuntur illi. s. K

Qui sunt diuitijs onerati.
Qui sunt delicijs impinguati.
Qui sunt seuitijs occupati.
Qui sunt inuidijs macerati.
Qui sunt iniurijs refrenati.
Qui sunt honoribus eleuati.
Qui sunt rancoribus instigati.

Dico diuitijs onerati. Luc. 16. Mortuus est diues, & sepultus est in inferno. ¶ Item delicijs impinguati. Apoc. 18. Quantũ glorificauit se in delicijs suis, tantũ date illi tormentum & luctũ. Et sequitur. In vna die venerũt plagę eius, mors & luctus, fames & ignis. Mortui enim habent luctum inconsolabilem, famem insatiabilem, ignem inextinguibilem, mortem interminabilem. ¶ Item ibi moriuntur seuitijs inflammati. i. homines crudeles. Quia sicut dicitur Hierem. 28. Quicunq; in ciuitate hac manserit, morietur gladio. ¶ Item moriuntur ibi inuidijs macerati. Iob. 21. Alius moritur in amaritudine animæ. ¶ Item iniurijs effrenati. 1. Regum. 24. Canem mortuum persequeris. ¶ Item honoribus eleuati. 4. Reg. 18. Filius regis mortuus est. ¶ Item rancoribus instigati. 2. Regum. 20. Percussit eum in latere, & mortuus est. Plaga enim in latere, est odium in corde. Et breuiter morte æterna morientur omnes peccatores, quia sicut dicitur in Psal. Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes. Et hoc de morte sufficit.

Mos Moris. Mores.

Notabo q est dare morem bonorum, & morẽ malorum. Boni enim bonis moribus instruuntur, & bono more aguntur & deducuntur. Sicut. n. bonę arbores vsitato more faciunt bonos fructus, & bona animalia bonos fœtus, sic vere boni & iusti ex more docti & hactenus assueti faciunt bonos actus. Vnde notabis q boni ex more A

Indigentibus compartiuntur.
Innocentibus compatiuntur.
Supplicantibus afficiuntur.
Præsidentibus subijciuntur.
Habitantibus consociantur.
Mendicantibus assimilantur.
Morientibus consamulantur.

Dico ergo q boni & iusti iuxta morem suum compatiuntur indigentibus. s. elemosynas erogãdo. vnde Gene. 39. dicitur quod Amoto lapide de ore putei mos erat cunctis gregibus conuenire, & ibidem adaquari. Quia reuera putei. i. diuites boni & humiles ex more insitæ pietatis, lapidem duritiæ & parcitatis à se tollunt, & se per paupertatem aperiunt & ouibus. i. pauperibus ex more confluentibus sua condiuidunt atque donant. Deut. 11. In hortorum morem aquæ ducuntur irriguę. s. supple ad madefaciendum aridos indigentes. ¶ Item dico q boni iuxta morem piè compatiuntur innocentibus. Vnde Iudicum. 11. de filia Iephte, quam pater vt impleret votum, deo sacrificauit, & eam fatue occidit & immolauit, dicitur quod mos

introiuit in Israel & consuetudo seruata est, vt conueniant in vnum filiæ Israel, & plangant filiam Iepthæ. ¶ Item dico ꝙ boni iuxta morem afficiuntur supplicantibus, seu condescendũt iusta petentibus & orantibus, sicut de Assuero legitur Hester. 8. ꝙ vbi vidit Hester reginam ad terram prostratam, & suam gratiam implorantem, ipse ex more sceptrum aureum quod tenebat, in signum clementiæ prætendit ei. ¶ Item dico ꝙ boni iuxta morem subijciuntur præsidentibus. s. eis obediendo vnde Hester. 1 dicitur ꝙ rex interrogauit sapientes, qui ex more regio assistebant ei. ¶ Item dico ꝙ boni iuxta morem consociant se conuiuentibus. s. cum eis pacificè conuersando. psalm. Deus qui inhabitare facis vnanimes in domo. ¶ Item dico ꝙ boni iuxta morem assimilantur seu conformantur mendicantibus, sicut. s. de Ruth. dicitur Ruth. 2. ꝙ ipsa collegit reliquias & surrexit vt spicas ex more colligeret. ¶ Item dico ꝙ boni cõ famulantur morientibus. s. sepeliendo & pietatis debitum impendendo, iuxta illud Ioan. 19. vbi dicitur ꝙ acceperunt corpus Iesu, & ligauerunt linteis & aromatibus sicut mos erat Iudæis sepelire Exemplo. s. Ioseph, qui præcepit seruis suis medicis vt aromatibus condirent corpus patris sui Iacob, quibus iussa complentibus transierunt. 40. dies. Iste quippe mos erat cadauerum condiendorum, sicut patet Gen. 50. Sic ergo patet quomodo boni & iusti sunt bonis moribus Assueti, & bono & cognito more instructi pariter & edocti. ¶ Sed adhuc dico ꝙ

B mali homines habent vt communiter malos mores. Et sic dico ꝙ in eis viget mos

Crudelitatis & violentiæ.
Mobilitatis & inconstantiæ.
Inhonestatis & insolentiæ.
Fatuitatis & pertinaciæ.
Simplicitatis & ignorantiæ.
Mendacitatis & verecundiæ.
Carnalitatis & immunditiæ.

Habent dico mali morem violentiæ & crudelitatis. vnde. 2. Macha. 5. dicitur ꝙ Antiochus reliquit præpositos ad affligẽdum gentem, Hierosolymis quidem Philippum quẽdam moribus crudeliorem eo ipso à quo constitutus est. Item habent mores inconstantiæ & mobilitatis. Iudicum. 20. Putauerunt eos more solito cedere. Item mores insolentiæ & inhonestatis. Exod. 33. Nullus ex more indutus est cultu suo. ¶ Item mores pertinaciæ & fatuitatis. s. ad perseuerandum in malo. Vnde de Samaritanis qui de Babylonia venerunt, dicitur. 4. Regum. 17. ꝙ vsq; in præsentem diem morem sequuntur antiquum. ¶ Item mores ignorantiæ & simplicitatis Sap. 12. Infantium insensatorũ more viuentes, propter hoc tanquam pueris insensatis iudiciũ in derisum dedisti. ¶ Item mores verecundiæ & mendacitatis. Eccle. 20. Mores hominum mendacium sine honore, & confusio illorum cum ipsis sine intermissione ¶ Item mores immunditiæ seu luxuriæ & carnalitatis. Vnde eis potest dici illud. 2. Mach. 10. ꝙ diem solennem nunc bestiarum egerunt. Isti sunt ergo mores corrupti, quos deus grauiter tolerat, iuxta illud Act. 16. Annunciant nobis morem quem non licet nobis suscipere. Nõ sic charissimi, sed habeamus bonos mores & sanctos, malos vero & inhonestos dimittamus, & in melius conuertamus, iuxta illud Hebre. 13. Sint mores sine auaritia contenti præsentibus. Quia sicut ibidem dicitur, Fornicatores & adulteros iudicabit deus. Item de bonis moribus dicitur. 1. Corin. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. de illis vide infra de virtutibus. De malis dicitur Leuit. 18. Iuxta morem regionis Chanaan non agetis. Et isti mores nihil aliud sunt quã maledictiones & vitia & peccata de quibus infra dicetur. ¶ Itẽ mos accipitur pro similitudine. Vnde. 2. Mach. 11. dicitur de filiis Israel ꝙ leonum more irruerunt in hostes. Etiam accipitur pro consuetudine, vt Hester. 1. vbi dicitur ꝙ Assuerus rex interrogabat sapientes, qui ex more regio adhærebant sibi. Et ideo breuiter vide de consuetudine vel similitudine. Sufficit. Vide in diuersis titulis, vbi de conditionibus, consuetudinib⁹, moribus & operibus fit mentio.

A Mouere. Motus.

Cum mouere seu moueri sit de loco ad locum, vel de forma ad formam mutare & transferri. & inde est ꝙ secundum philosophum duo sunt genera motuum, videlicet motus localis, & motus formalis, possumus per motum intelligere quamlibet mutationem moralẽ. Et quamuis materia moralis possit esse valde longa, quia tamen paucæ sunt auctoritates, necesse est breuiter pertransire. Notemus ergo quod inuenitur motus

Tractus.
Raptus.
Rectus.
Reflexus.

Motus tractus est ille quo quis ad bonum trahitur & mouetur per dei vel prælati violentiam & correctionem Et iste assimilatur terrę motui, quia terra est valde stabilis & grauis, signans obstinatos in malo, q cum magna violentia possunt ad bonum moueri. Et de hoc dicitur Esa. 13. Terra mouebitur de loco suo. ¶ Item motus raptus est ille quo quis rapitur & ducitur per voluntariam obedientiam & subiectionem. Et iste assimilatur motui raptus firmamenti, quod sine quacunq; difficultate ad solam voluntatem & imperium dei velocissime rapitur & mouetur, signans bonos & religiosos, honestos & perfectos viros, qui voluntariè & promptè ad instinctum dei, ad bona opera circueunt & mouentur. Et de hoc dicitur Luc. 21. Virtutes cœlorum mouebuntur. ¶ Item motus rectus est ille quo quis directe mouetur in deum per amorem & dilectionem. Et iste assimilatur motui lapidis, qui directe mouetur ad centrum, nec quiescit quousq; attigerit ipsum. Sic homo deuotus directe mouetur ad deum tanquam ad centrum, nec quiescit quousq; per gratiam attigerit ipsum. vnde Act. 17. In ipso enim viuimus mouemur, & sumus. ¶ Item motus reflexus est ille quo quis mouetur ad suiipsius examinationem & considerationem. Et iste assimilatur motui maris & fluuiorum, qui circa terram mouentur. qa videlicet bonus homo debet circa cor suum per bonam considerationem circuire, & ad eius rimationem vel minationem circulariter se mouere. Sicut enim mare mouetur continue, & hoc diuersimode, quia videlicet nunc sursum, nunc deorsum, nunc ad dexteram, nunc ad sinistram sic vere cor sapiẽtis, qui scilicet est sicut mare propter amplitudinem capacitatis, semper debet esse in motu circunspectionis & sagacitatis. Vnde ꝓ certo nunc debet ascendere & moueri sursum ad paradisum per æternorum affectionem, nunc debet moueri deorsum ad infernum per tormentorum præuisionem. Nunc debet moueri dextrorsum ad mundi prosperitates ad ipsarum abominationem Nunc vero debet moueri sinistrorsum ad mundi aduersitates per ipsarum fortem & strenuam tolerationem. Et sic de isto mari sic diuersimode se mouente, potest intelligi illud verbum Mat. 8. Motus magnus factus est in mari. ¶ De motibus B ergo virorum perfectorũ & de ipsorum bonis actibus & operibus possumus exponere illud Iohelis. 2. Contremuit terra, moti sunt cęli, sol & luna obscurati sunt. In quibus verbis aduerte quatuor genera bonorum motuum quibus boni debẽt moueri. Est enim motus

Interior.
Superior.
Exterior.
Inferior.

Motus interior est motus conuersorum. Contremuit inquit terra. Motus superior est motus prælatorum. Moti inquit sunt cœli. Motus exterior est motus prædicatorum. Sol inquit. Motus inferior est motus actiuorum seu passiuorum. Luna inquit. Et sic patet quòd primus est motus contritionis. Secũdus est motus discretionis. Tertius est motus discussionis. Quartus est motus compassionis. ¶ Dico primo ꝙ est motus contritionis qui fit interius. Et iste notatur in tremore terræ. Contremuit inquit terra. Sicut enim terra quamuis sit stabilis & naturaliter immobilis vt dictum est, iuxta illud psal. Fundauit terram super stabilitatem suam, quando tamen interius in ventre terræ congregatur & generatur fortis spiritus seu vẽtus, necesse est quandoq; terram concuti & moueri, & ciuitates & terras destrui, tonitruum audiri, & terram etiam aperiri, & quandoq; etiam fontes & flumina à terræ interioribus exhalari, sicut dicũt Aristoteles in libro Meteororum, & Seneca in libro de naturalibus quæstionibus, sic vere charissimi quamuis peccator sit quandoq; ad modum terræ per malam consuetudinem & obstinationẽ induratus & immobilis, & à malo proposito suo inflexibilis fit tamen quandoq; quòd in ventre consciẽtiæ suæ diuinus spiritus generatur, virtute cuius interius inspirantis ipse terrenus peccator per contritionem & per sui status examinationem concutitur & mouetur, & in bonum conuertitur & mutatur. Tunc enim auditur subterraneum tonitruum humilis & verę confessionis, tunc emanant fontes lachrymarum & compunctionis, & flumina compassionis & deuotionis, & sic ciuitas diaboli. i. cõgeries peccatorum seu interioris habitationis destruitur. Contremuit ergo terra. Et de hoc dicitur in psal. Commota est & contremuit terra. Et de hoc alibi in psal. Fundamenta montium conturbata sunt & cõmota sunt. Seneca dicit (vbi supra) ꝙ in ægypto nõ accidit terrę motus, causam autem assignat, quia Ægyptus est terra fluuialis, pinguis, & limosa, à flumine qui dicitur nilus, anno quolibet irrigata,

irrigata,& arenis & limoſitatibus cumulata, & ideò propter limoſam compactionem interior ſpiritus non generatur,cum nõ ſint ibi caueroę,& propterea terrę motus ibi non efficitur nec cauſatur. Chariſsimi, ægyptus quæ interpretatur tenebra vel obſcuritas, ſignificat aliquos luce diuinæ gratiæ penitus priuatos,qui videlicet limo deliciarum impinguantur, & qui fluuio proſperitatis irrigantur, & arenis diuitiarum cumulantur. In illis enim propter compactionem obſtinatę & malæ voluntatis nunquam conſueuit ſpiritus timoris & contritionis facere terræ motum alicuius bonæ conuerſationis,quinimmo tales ſunt immobiles quaſi lapis, dicentes cum pſal. Ego dixi in abundantia mea,non mouebor in æternum. Quia. ſ. tales in temporalibus abundantes non curant à malo ſtatu ſuo moueri,in meliuſq; mutari. Vnde de diabolo & de talibus poteſt dici illud Eſaiæ.40. Quærit quomodo ſtatuat ſimulacrum quod non moueatur. Et Eſaię 41. Confortauit ſimulacrum clauis,vt non moueatur. Et nota ſi vis quomodo tales dicuntur ſimulacra,ſicut ſupra de idolo. Nõ ſic ergo,ſed ſit in nobis motus contritionis,qui fit interius. Contremuit inquit terra. pſalm. Terra mota eſt,etenim cœli diſtillauerunt. ¶ Secundo dico ꝙ habenda eſt motus diſcretionis,ꝙ fit ſuperius. Et iſte eſt motus præ-
C latorum,quod notatur cum dicitur Cœli. Quia cœli qui ſunt iſtis inferioribus ſuperiores,ſignant prælatos,qui motu prouidentiæ & diſcretionis regunt & dirigũt & ad bonum etiam ducunt & trahunt inferiores populos & ſubiectos. Et de hoc dicitur Iobelis.3. Mouebuntur cœli & terra, & dominus ſpes populi ſui. Cœli enim.i.ſuperiores prælati mouentur debite, regendo,& diligenter gubernando. Terra autem,i.ſubditi mouentur obediendo & bene operando Exemplo cœli,cuius motus facit moueri planetas inferiores. Exemplo etiam magnetis qui extra vas facit moueri acum ferream contentam in vaſe. Quia.ſ.motus bonorum operum & exemplorum in prælatis, eſt cauſa motus bonorũ operum in ſubditis, quãuis de multis ſubditis poſsit dici illud Exod. 10. Tribus diebus nemo vidit fratrem ſuum,nec mouit ſe de loco ſuo. Quia. ſ. nullus hodie vult videre fratrem ſuum per compaſsionem, nec moueri de loco per obedientiam ſeu per bonam operationem. Nõ ſic,ſed moueamur ad motum orbis.i.prælati qui ſuperius eſt,non motu proprio,ſicut ſupra dictum eſt de Currere. Quia pro certo in prælatis eſt motus diſcretionis,qui fit ſuperius. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur motus prædicationis,qui fit exterius. Et iſte notatur cum dicitur Sol. Sicut enim ſol per mundum mouetur vt cæteras illuminet creaturas,ſic prædicator debet per mundum currere & moueri,vt per doctrinam ſuam illuminet peccatores. Eccl.43. Sol illuminans per omnia reſpexit. Vnde etiã poteſt dici illud Apoc.2. Mouebo candelabrum tuum. Quamuis hodie diabolus videatur dicere malis peccatoribus illud Ioſuæ.10. Sol contra Gabaon ne mouearis. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur motus compaſsionis,qui fit inferius. Et hoc notatur cum dicitur Luna. Luna enim cuius motus & influẽtia rorem mũdo miniſtrat,ſignat viros pios & miſericordes,qui per compaſsionem mouentur,& rorem beneficiorum alijs diſtribuũt & infundunt,ſicut ſupra de Luna viſum fuit. Allega ſicut ibi. Figurari in Samaritano,de quo legitur Lu. 10. ꝙ miſericordia motus,ſauciato contulit medicinam. De patre dicitur Luc.15. ꝙ miſericordia motus eſt ſuper filio prodigo reuertenti,& cõtulit ſibi veſtimenta &c. De Ioſeph etiam legimus Gen. 43. ꝙ commota ſunt viſcera ſuper fratre ſuo,& incepit flere. In quibus verbis notatur ꝙ tribus generibus perſonarum debemus compati,& erga ipſas miſericordia commoueri, videlicet indigentibus,qui figurantur in ſauciato vel ſpoliato. Item pœnitentibus, qui figurantur in filio prodigo reuertente. Item innocentibus,qui figurantur in Beniamin fratre Ioſeph iuniore. Et ſic ergo patet quomodo in ſcriptura inuenitur quadruplex bonus motus,videlicet motus

D Miſerationis.
Prædicationis.
Contritionis.
Diſcretionis.

¶ Sed adhuc dico ꝙ motus poteſt in malo deſignare. Et ſic deſignat mentis mobilitatem & inconſtantiam & vanitatem. Vnde in pſalm. dicitur. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. Vnde nota ꝙ motus ſignat vitium

Imperfectionis.
Indignationis.
Subſannationis.
Variationis.

Dicamus ꝙ ſignat vitium imperfectionis,quia. ſ. illi qui inter malos habitant, ſunt infirmi & imperfecti, & faciliter mouentur de bono in malum, nec perſeuerant in eodem. Et de hoc dicitur. Hier.14. Dilexit mouere pedes ſuos & domino non placuit. Iſti videtur naſci in ſagittario,quia delectantur in motu. Iſti igitur cum tentantur, deberent recurrere cum Dauid ad deum, dicentes in pſal. Si dicebam, motus eſt pes meꝰ,miſericordia tua domine adiuuabat me. Iuxta cõſilium Apoſtoli.2.Theſ.2. Non cito moueamini à veſtro ſenſu. Item ſignat vitium indignationis,quia. ſ. iracundi faciliter ſine cauſa mouentur ad iracundiam & vindictam. Et de hoc dicitur in pſal. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius. & 1. Machab.13. Factus eſt motus magnus in ciuitate. Item ſignat ſubſannationis vitium & deriſionem, quia caput ſolet moueri in ſignum deriſionis. Vnde in pſal. dicitur. Locuti ſunt labijs, & mouerunt caput. Vnde etiam de Iudæis dicitur Matthei.27. ꝙ ipſi blaſphemauerunt dominum,mouentes capita ſua Item ſignat vitium inconſtantiæ & variationis, quia ſunt plures qui ad vniuſcuiuſq; ſermonis flatum & perſuaſionem mouentur, nec aliqua firmitate cõſiſtunt. Quibus recte dicitur illud Hiere.46. Velut flumina mouebuntur. Et de motu ſic ſufficit, tam in bono quam in malo,gratia breuitatis. Vide ſupra de exercitio,& infra de mutatione &c. ſufficit quo ad præſens.

Mulier.

Nota ꝙ mulier in ſcriptura accipitur in bono & in malo. Poteſt enim ſignificare habitualiter & moraliter. Et in vtroq; ſenſu poteſt ſignare in bono & in malo. Omiſſa ergo diſtinctione gratia breuitatis, dicamus de muliere bona,ſicut moraliter ſumitur. Secundum enim Iſido. Mulier dicit̃ à mollitie. Et ſic dicitur mulier quaſi mollis aer, vel dicitur à mulceo,ces,pro eo ꝙ mulier eſt naturaliter apta nata homines attrahere & mulcere,ad denotandum ꝙ moraliter loquẽdo,anima rationalis vel quælibet perſona bona quę per mulierem poteſt ſignificari, debet eſſe mollis per pietatẽ. Aer per puritatem. Mulcens & liniens per benignitatem. Et ſic de anima vel de qualibet bona muliere poteſt exponi illud Eccle.26. Datum dei eſt mulier tacita & ſenſata. In quibꝰ verbis aduerte ꝙ quælibet bona mulier, vel quælibet anima, vel ſancta perſona debet principaliter tribus virtutibus præpollere, ad hoc ꝙ poſsit mulier nuncupari, videlicet A

Pietate compaſsionis. Mulier inquit.
Raritate locutionis. Tacita inquit.
Claritate diſcretionis. Senſata inquit.

Dico ꝙ talis mulier debet habere magnam compaſsionem. Mulier inqt. Etenim naturalis mulier eſt valde flexibilis atq; mollis, ad denotandum quòd tam bonę mulieres quam quæcunq; beatæ perſonæ debent habere teneritatem & mollitiem pietatis,quia videlicet delinquentibus & pœnitentibus debent indulgere,& per elemoſynas & per beneficia indigẽtibus ſubuenire & prouidere. Vnde de bona muliere dicitur Prouerb. 31. Mulierem fortem quis inueniet? Et ſequitur. Manus ſuas aperuit inopi,& palmas ſuas extendit ad pauperem. Et merito quia pro certo ſicut dicitur Prouer.11. Mulier gratioſa inueniet gloriam.q.d. illa perſona eſt glorioſa, quæ eſt gratioſa.i. grata ad benefaciendum & prompta,& illa dico inueniet gloriam ſempiternam. Et nota ꝙ pietas ſeu compaſsio iſtius mulieris in tribus potuit apparere,videlicet quia

Prouidebat Chriſti pauperibus.
Condolebat Chriſti vulneribus.
Supplicabat pro peccatoribus.

Iſta ergo erat mulier compatiens indigentiæ miſerorum. Et ideo talis poteſt figurari in muliere vidua de Sarepta,quæ Heliam prophetam nutriebat, & tamen nec farinam nec oleum cõſumebat ſicut dicitur.3.Reg.17. De qua dicitur ibidem. Vade in Sareptam ſydoniorum, præcepi enim ibi mulieri viduę vt paſcat te. Quia proculdubio hoc habet proprium pietas pauperum, ꝙ quanto plus piè de bonis temporalibus elargitur,tanto plus per dei clementiam affluere dinoſcitur,iuxta illud Luc.6. Date,& dabitur vobis. Et iuxta illud Prouer.11. Alij diuidunt propria,& ditiores ſunt, alij autem rapiunt non ſua,& ſemper in egeſtate ſunt. Allega ſi via exemplum de lapide enydro. ¶ Item iſta erat compatiens peſtilentiæ Chriſti tormentorum. Sicut enim bona mulier compatitur vulneribus viri ſui, & maxime quando videt ꝙ propter acquirendum ius hæreditatis ſuæ fuit vir ſuus vulneratus,ſic pro certo quia Chriſtus pro hæreditate paradiſi animę acquirenda fuit mortuus & occiſus,debet ſibi anima merito condolere. figurata in illa muliere de qua dicitur. 3.Regũ.17. Apparuit mulier vidua colligens ligna. Quia videlicet ligna crucis Chriſti ſunt colligenda & per compaſsionem in ſcrinio memoriæ reponenda. Vnde 2.Regum.14. Lugere te ſimula,&

induere

induere veste lugubri,& sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum. ¶ Hęc ista erat compatiens iniustitiæ mundi peccatorum,& ideo pro ipsis deum consueuerat exorare,& pro ipsis Christi clementiam implorare. Figurata in Hester, cuius patrocinium populum suum de interitu liberauit, sicut dicitur Hester.6.& deinceps. Ideo sibi poterit dici illud Iudit. 8.Ora pro nobis,quoniam mulier sancta es. Patet ergo φ ista dicitur mulier,quia habuit magnam compassionem. ¶ Secun-
B do dico φ dicitur mulier,quia habuit raram locutionem. Istud enim summe pertinet ad bonam mulierem , videlicet raro loqui,& etiam ad quamlibet bonam personam. Quod ostenditur in verbo,tacita. Vnde Amos.5.Prudens in tempore illo tacebit,quoniam tempus malum est. Inter enim omnia animalia vt communiter illa quæ sunt fœminei generis,habent vocem magis tenuem & subtilem. Ad denotãdum φ illæ personæ quę vel litteraliter vel moraliter mulieres dicuntur, vti voce & locutione submissa per taciturnitatem tenentur,iuxta præceptũ Apostoli.1.ad Corin.14 Mulieres in ecclesijs taceant. Et.1.ad Timo.2.Mulier in silentio discat cum omni subiectione,docere autem mulieri non permitto. Habeant igitur raram locutio
C nem.Sed de hoc vide supra de Loqui,& infra de tacere. ¶ Tertio dico φ debet habere claram discretionem. Sensata inquit. Sicut enim mulier debet esse bene sensata vt.s.sciat discrete nociua declinare,& proficua procurare,sic procul dubio anima vel quælibet sancta virgo,vel quęlibet sancta psona,debet habere sensum discretionis & prudentiæ, vt & à nociuis caueat & abstineat,& proficua prouideat & disponat , vt sic de tali sensata muliere possit dici illud Iudit 11. Non est talis mulier super terram in aspectu & pulchritudine,& in sensu verborũ. Ista enim habuit aspectum honestatis. Pulchritudinem castitatis. Sẽsum etiam veritatis & sagacitatis. Ideo ista potuit figurari in illa abigail,quæ sua sapientia sciuit Dauid mitigare, & iõ ista mulier speciosissima,& prudentissima nuncupata fuit, sicut dicitur.1.Reg.25.Figurata etiam in Iudith,quæ suo sensu sciuit Holofernem occidere & grauare, sicut dicitur Iudith. 13.Figuratur etiam in illa muliere sapiente,quæ ciuitatem sciuit de Ioab manibus liberare,sicut dicitur.2.Reg.20 Quia pro certo charissimi ista spiritualis mulier de qua agimus , quæ sapientia & scientia fuit decorata,suis intercessionibus mitigat iram Dauid.i.iustitiam dei patris. Holofernem etiam.i.diabolum superat atq; vincit. Ciuitatem vero istam. i. conscientiam propriam vel personam sibi deuotam liberat atq; munit. Et sic sibi proprie potest dici illud Ruth.3.Scit omnis populus mulierem te esse virtutis. Et ideo quia virtutes sunt cœlestis gloriæ introductiuę & procuratiuę,inde est φ bene potest de ista dici,illud quod dicitur Gen.12.de Sara,φ.s.sublata est mulier in domum Pharaonis. Quia.s.propter prædictas virtutes quãdo habentur,mulier.i. anima vel bona persona introducitur in paradisum,quæ est domus & habitaculum summi regis.
Quia sicut dictum est,mulier gratiosa inueniet gloriã. Et sic figuratur in illa muliere amicta sole,& luna sub pedibus eius & in capite eius corona stellarum.12. Apoc.12.&c. Expone sicut alibi. Patet ergo quomodo mulier in bono accipiendo signat animam seu quamcunq; virginem.seu etiam quamlibet bonã personam vel etiam bonam mulierem,& hoc ratione clarę di
D scretionis. Rarę locutionis. Piæ compassionis &c. ¶ Sed adhuc dico φ mulier potest accipi in malo significato. Et sic per mulierem potest intelligi ad litteram.s.

Conditio malarum mulierum.
Deceptio hostium malignorum.
Imperfectio hominum peccatorum.

Dico φ per mulierem intelligitur hostium malignorum deceptio. Vnde de hostibus spiritualibus.s.de diabolo,carne, & mũdo, potest intelligi illud Eccl.19. Vinum & mulieres faciunt apostatare sapientes. Quia sicut per blandimentum mulierum mens humana decipitur,sic per oblectamenta quæ facit diabolus in suggestione,mundus in temporaliũ cõcessione,caro vero in delectatione vel in desiderabilium propinatione,animæ desideria capiuntur,& ad peccatorum perniciem deducuntur. Sicut enim dicitur Prouer.6. Mulier viri preciosam animam capit. Et bene dicit capit, quia sicut dicitur φ musca ab aranea mediantibus suis filis capitur;& humore vacuata exterius proijcitur,sic homo filis & laqueis diuersarum delectationum & suggestionum ab istis mulieribus capitur,& per mala desideria in vitijs illaqueatur , humore etiã gratiæ vacuatur,& tãdem vacuus de mundo in infernum expellitur & fugatur. Et sic tales spirituales mulieres figurantur in Dalila,quæ Sansonem primo allexit vt super genua sua dormiret,quem totondit,& pilis & fortitudine spoliauit,& tandẽ eiecit eum,& tradidit Philisteis, qui eum excœcantes carcẽri manciparunt,sicut dicitur Iudicum 16. Sic vere tales mulieres spirituales super genua mundanæ prosperitatis oblectari & dormire faciunt peccatores , ubi proculdubio fortitudine spirituali & Cæsarie virtutum priuantur, & sic à Philisteis. i. demonibus per vitia diuersa subiugantur,qui ipsum per obstinationem excœcant,& in carcere malæ consuetudinis carcerant atq; ligant. Istę sunt illę mulieres alienigenę quas adamauit Salomon,quæ auerterunt cor eius à domino deo suo, sicut dicitur.3.Reg.11.quia sicut dicitur ibidem . Deprauatum est cor eius p mulieres. De istis potest etiam intelligi illud.2. Esdrę.3.Forte est vinum,fortior est rex,fortiores sunt mulieres. Multa possent de talibus mulieribus dici,sed longum esset.vide in tabula vbi exponitur exemplum duarum mulierum portantium amphoram &c. Intelligitur ergo per mulierem hostium malignorum deceptio. ¶ Deinde dico φ per mulierem
E intelligitur hominum imperfectorum conditio. Sicut.n. mulier habet.s.

Sexus fragilitatem,
Sensus debilitatem,
Mentis labilitatem,

Sic viri imperfecti sunt fragilis conditionis,habent debilem discretionem,habent labilem & volubilem affectionem. Vnde Eccle.25.Manus debiles & dissoluta genua. Fragiles dico sunt,quia.s.non possunt in bono persistere,nec contra malum resistere . Sensus etiam habent debiles,quia videlicet isti non vtuntur discretione,immo sunt ignorantes. Iob.2. Quasi vna de stultis mulieribus locuta es. Affectiones etiam habent volubiles. Ideo de talibꝰ potest intelligi illud Eccle. 9. Non aspicias mulierem multiuolã Sed quid? Dato certe φ tales sint hodie imperfecti,sunt tamen quandoq; in magnis dignitatibus cõstituti. Vnde Esa.3.Populum meum exactores sui spoliauerũt,mulieres dominatæ sunt eis. Et quod peius est, tales quandoq; promouentur , qui sunt alijs acriores,& ad rapinam & iniustitiã prõptiores. Exemplo apum de quibus dicitur φ fœminæ inter ipsas acrius pungunt quam masculi.sic videlicet ignorantes & fœminei prælati durius percutiunt,pungunt,& rapiunt,quam perfecti,quia sicut dicitur Eccle.25.Breuis est omnis malitia super malitiam mulierum. Et ibidem. Non est ira super iram mulieris. Et sic ergo patet quomodo per mulieres intelligitur hominum imperfectorum conditio. ¶ Deniq; dico φ ad litteram per mulierem potest intelligi malarũ mulierum infectio. Et circa hoc possumus dicere illud Chrysostomi super Matth. 19.vbi.dicitur. Non expedit nubere.vbi de mulieribus loquitur sic. Quid inquit aliud est mulier quam amicitiæ inimica, ineffugibilis pœna,necessarium malum,naturalis tentatio, desiderabilis calamitas,domesticum periculum,delectabile detrimẽtum? ¶ Cir
F ca quod possumus ad detestationem malarum mulierum notare φ mala mulier est detestabilis,

Quia fallax & proditiosa.
Quia loquax & garrulosa.
Quia tenax atq; glutinosa.
Quia ardens & luxuriosa.
Quia cauta & malitiosa.
Quia leuis & curiculosa.
Quia rebellis & litigiosa.
Quia compta atq; curiosa.
Quia nociua & periculosa.

Istæ sunt ergo nouem cõditiones malę mulieris, à quibus nos præseruet omnipotens. Dico igitur φ mala mulier est fallax. Optime enim sciunt malę mulieres homines decipere,& ad simulationem amoris homines,& ad peccata inducere,& ipsos tandem spoliare & consumere,& de ipsis amplius non curare. Similes Hyenæ,quæ secundum Plinium libro.8. vocem fingens humanam,pastores & canes ad se aduocat,ipsosq; necat & occidit. Vmbra etiã ipsius canes mutescere facit,mortuos de sepulchro eijcit,& animal quod ter lustrauerit,necessario gradum figit. Sic vere mala mulier fallacia vocis & verborum suorum decipit quandoq; quatuor genera psonarum,videlicet

Pastores.
Canes.
Mortuos.
Et animalia.
Hoc est dictu,
Prælatos.
Prædicatores.
Religiosos.

Ipsos enim pastores, & prælatos solet sorbendo famam & gratiam,& deuorando temporalem substantiam,spiritualiter occidere. Canes vero.i.prędicatores solet per vmbram malarum delectationum à latratu pdicationis facere cessare,& ob-

Et seculares. re & obmutescere. Mortuos vero.i.religiosos solet quãdoq; de tumulis claustrorum suorum expellere & extrahere. Animalia vero.i.seculares quos per malas suggestiones circuit & lustrat, solet intra laqueorum suorum ambitum incuasibiliter arrestare. Et sic vna mulier Hebræa fecit cõfusionem in domo regis Nabuchodonosor, sicut dicitur Iudith.14. Fallax est ergo & proditiosa, quæ. s. ita scit omnia genera hominum verbis suis decipere, & suis legibus subiugare. Non est enim qui se abscondat à calore eius, quia sicut dicitur Eccle.9. Propter speciem mulieris multi perierũt. Ideo Proue.2. dicitur. Vt eruaris à muliere aliena, quæ mollit sermones suos. Et ideo docet sapiens Prouerb.5. Ne intendaris fallaciæ mulieris, quia fauus distillans labia meretricis &c. Nouissima vero illius amara velut absynthium, & acuta velut

G gladius biceps. Est igitur fallax & proditiosa. ¶ Itẽ dico q mala mulier est loquax & garrulosa. Serpens enim super omnia animalia linguam citius & velocius mouet, ita q etiam sicut pluries supra dictum est, duas linguas videtur habere secundum Pli. Quia vere illę mulieres per multiloquium solent citissime linguam mouere, aliorum verba interrumpere, & verba sua sine discretione dicere & mouere, lætitiam, cantus, rixas & verba inutilia fulminare. Et de hoc dicitur Prouer.7. de mala muliere q erat ornata meretricio apparatu, garrula, & vaga, quietis impatiens. Et bene dicit garrula, q.a.s. multa sunt genera auium in quibus sunt fœmellę magis garrulæ quã masculi. Et proculdubio tale genus auium videtur esse genus humanum, quia mulieres plus quam viri vidẽtur garrulæ & verbosę, & inani gloria curiosę. Et merito, cuidam enim quærenti quare mulier esset magis verbosa quam vir. respondit quidam philosophus q homo fuit format' de terra mulier vero de osse.s. de costa viri. Et quia saccus plenus terra nũquam clamat, saccus vero plenus ossibus modico impulsu sonum reddit & clamitat. Figuratę in Eua, quę citius dicitur locuta fuisse cum serpẽte tentante vt deciperetur, quam cum deo vt protegeretur, vel cum viro vt erudiretur. Sic vere tales citius loquũtur mala cum malis, quam bona cum bonis. Ita q cuilibet tali potest dici illud Iob.2. Quasi vna dẽ stultis mulieribus locuta es. Ista est igitur loquax & garrulosa. ¶ Item dico q mala mulier est tenax atq; glutinosa. Mala enim mulier est sicut quoddam periculum maris quod dicitur Bitalassus, quod nihil aliud est quam bitumen tenacissimum, cui si nauis impingitur, ita fortiter tenetur, q ibi necessario remanet, & finaliter frangitur & cassatur. Echeinus etiam est piscis modicus vix semipedalis secundum Pli. qui si naui alicui casu adhęreat, ita fortiter eam arrestat & tenet, q nisi ferro abscindatur piscis nauis illa non amplius procedit. Talis per omnia est mala mulier, quia pro certo si nos qui in mari fluctuoso huius seculi nauigamus, isti pisci per inordinatum amorem adhęreamus, vel intra eius laqueos incidamus, tantę est tenacitatis & adhęsionis, q vix aut nunq̃ euademus, nisi forte per diuinum miraculum eruamur. Istud bene senserat Salomon, qui dicebat. Eccle.7. Inueni mulierem morte amariorẽ, vincula sunt manus eius, sagena est cor eius.

H Est igitur tenax & glutinosa. ¶ Item dico q ipsa est ardens & libidinosa. Et ideo secundum Isido. fœmina dicitur à fos, quod est ignis, eo q in mulieribus sit ardor igneusq; appetitus. Non enim diligunt nisi delectabilia carnis, & ardorem libidinis suę satiare. Similes Syrenis, quæ tantum appetunt, q vltro homines rapiant, & eos secum cohabitare compellant. vnde. 1. Reg. 20. Filius mulieris vltro virum rapientis. Figuratę etiã in vxore Putifar, quæ Ioseph ad carnis copulam prouocauit, qui quia recusauit, ipsa eum accusauit q eam fędare voluerat. & ipsum fecit carceri mancipari. Sicut enim dicitur Eccl.9. Mulier fornicaria quasi stercus ab omnibus trãseuntibus conculcabitur. Quia vere multę sunt quæ ex industria, actib' & nutibus, verbis & gestibus inclinant homines ad peccatũ, iuxta illud Esa. 4. Apprehendent septem mulieres virum vnum &c. ¶ Item dico q mala mulier est cauta & malitiosa. Ista enim comparatur serpenti propter malitiam, quia sicut dicitur Eccle.25. Breuis est omnis malitia super malitiam mulierum. De malitijs vero & de cautelis mulierum vide in libro de donis & in libro Petri Alfonsi &c. in quibus multa historica exempla reperies de malitia mulierum. Sicut enim mulieres malitiosè cantando in deserto attrahunt elephantem ad se venientem, & mamillas ipsarum lambentem proditiose occidunt, sed ad hoc vt eius sanguinem pertingentes purpuram extrahant ab eodem, sic vere hodie mulierum malitia non cessat malitiosè suggerere, & verbis fallacibus elephantes.i. homines ad se attrahere, & ad amorem proprium inuitare, & hoc non vt ipsos in veritate diligat, sed vt sanguinem suæ temporalis substantiæ ab eis auferant & educant. Et hoc est quod dicit Hugo loquens socio volẽti nubere. Mulier inquit diligit vt decipiat, decipit vt accipiat, amat quod habes, nec diligit quod es. Ista est ergo cauta & malitiosa mulier. ¶ Item dico q ista est leuis & curriculosa. Mala enim mulier non potest cõsistere in vno loco pedibus suis, quia nũc foris, nunc intus, nunc in plateis, nunc in Angulis domorum insidians, sicut ad litteram dicitur Prouer.7. ¶ Item dico q ipsa est rebellis & seditiosa, quia sicut inter Phocas mulier contra proprium masculum suum pugnat, quamuis ipse masculus ipsam cum impugnatur defendat, vt dicit Pl. sic multę sunt ita peruersę mulieres q etiam viris suis in omnibus contrariãtur & per lites, iurgia, discordias, & litigia paci & voluntati eorũ continue aduersantur, quia sicut dicitur Eccl.25. Mulier si primatum habeat, contraria erit viro suo. Vide in li. philosophorum de dictis eorum, vbi cõqueritur Socrates de importabilitate suæ mulieris &c. Et ideo bene faciebat ille, cuius vxor in aquam fluminis ceciderat, & submersa erat, qui quærebat eã in superiori parte fluminis, non in inferiori, dicens q contra rationem & contra illud quod debebat, semper consueuerat facere, & ideo non inferius, sed superius contra cursum aquæ debuerat enatasse. Et breuiter de talibus dicitur illud Prouer. 27. Tecta iugiter distillantia in die frigoris & litigiosa mulier comparantur. & Eccle.26. In muliere Zelotypa flagellum linguæ. Ista est ergo rebellis & seditiosa. ¶ Itẽ dico q ipsa est compta atq; curiosa. Tales enim totum intentum suum ponunt in corporis ornamentis. Cattus enim in pellis pulchritudine gloriatur, ita q siluestris & vagus efficitur, & etiam propter pellis pulchritudinem sæpe à pelliparijs capitur & necatur. Equa etiam in iuba colli sui quam plurimum gloriatur, & propter ipsam ad libidinem excitatur, q si ei abscissa fuerit, libido eius minuit & decrescit, sicut dicit Plinius. Sic vere mulier in pulchritudine corporis, & in vanitate vestium, & in multitudine iubę.i. relucentium capillorum quam plurimum gloriatur, & in eis etiam delectatur, quæ sunt tamen causa q mulier curiosa, vaga, vaniglorosa & libidinosa efficitur, propter quod sępe fit q à luxuriosis capitur, & per peccatum mortale ab eis spiritualiter occiditur. Vnde dicit Hugo q mulieres velant quod fœdum est, monstrant quod pulchrum est, lingua ipsarum sonat castitatem, sed totus gestus corporis voluptatem. Et proculdubio talis dissolutus ornatus signum est q in eis latet luxuria & libido interior. Sicut enim circulus ante domũ, signum est q ibi est taberna, signum etiam super caput equi positum significat q equus est expositus ad vendendum, sic tales exteriores circuli capillaturę & ornatus, sunt in mulieribus quædam signa q in eis est taberna luxuriæ, & q expositę sunt ad vendendum. Ideo bene docet Apostolus Petrus in canonica sua prima. c.3. Mulierum inquit non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimẽtorum cultus. Etiã dicitur gallice. femme de bella cour est arboleste à cour. Nam vt dicitur Eccle.9. Propter speciem mulieris multi perierunt. Et ideo consulitur Eccle.9. Auerte faciem tuam à muliere compta. Est igitur compta atq; curiosa. ¶ Item dico quod I ista est nocẽs & periculosa. Et hoc proculdubio, quia ista solet

Attrahere.
Decipere.
Consumere.
Peruertere.

Est dico attrahere. Ista enim est sicut lapis qui dicitur liparis, qui ad sui conspectum attrahit omnia animalia ita q est causa quare à venatorib' capiuntur. Sic mulier proculdubio ad sui amorem peccatores attrahit, & sic in manus venatorum infernaliũ eos tradit. Figurata in vxore Sansonis, qui amore eius contractus fuit à Philisteis captus & excœcatus. Quia sicut dicitur Eccl.9. Speciem mulieris multi admirati reprobi facti sunt. ¶ Item ista solet decipere sicut supra visum est. ¶ Item ista solet consumere, similis auripigmento, qui est lapis prætendens colorem aureum, cuius virtus est attrahere, dissoluere, & corrodere. Omnia enim metalla solet corrodere & consumere præter aurum. Sic vere mulier quæ propter pulchritudinem aurea potest dici, attrahit per suggestionem, dissoluit per delectationes, corrodit per omnium virtutum extirpationem. Breuiter enim mulier omnia metalla.i. omnia genera personarum solet destruere, & omnibus etiam pręualere, nisi forte fuerint aurum.i. viri deuoti & perfecti, à deo sanctificati & electi. Exemplum habemus de Sansone fortissimo, de Dauid sanctissimo, de Adã dignissimo de Salomone

bolum quàm Christum, & ꝙ multo plures homines erant in inferno damnati quàm in Paradiso saluati. Rex autem audiẽs illa dixit. Et ego inquit volo esse cum illo qui plures habet, & retraxit pedem ab aqua baptismi, & Christo contempto in infidelitate permansit. Et sic breuiter videtur verificatum illud Ioan. 6. Discipuli multi abierunt retro, & iam cum illo nõ ambulabant. Inuenitur ergo multitudo peccatorum hominum.

D ¶ Deinde dico ꝙ inuenitur multitudo grauium vitiorum. Sicut. n. arbor multo plura habet folia quàm fructus, sic vt communiter homo plura habet vitia quàm virtutes. Sicut. n. arbores siluestres plus abundant in fructibus suis malis quàm domesticę in fructibus suis bonis, sic mali plus abundant in suis malis operibus quàm boni in suis virtutibus. Vnde Hiere. 51. Ascendit super Babylonem mare, & multitudine fluctuũ eius operta est. Denique dico quòd inuenitur multitudo grauium tormentorum. Multis enim criminibus correspondent multa tormenta. vnde Genes. 3. Multiplicabo erumnas tuas. Insuper dico quòd inuenitur multitudo hominum damnatorum, quia procul dubio in inferno sunt

Possessores diuitiarum.
Sectatores seuitiarum.
Voratores deliciarum.

Dico ꝙ ibi sunt diuitiarum possessores, quia sicut dicitur Eccl. 8. Multos perdidit aurum & argentum. ¶ Item ibi sunt seuitiarum improbi sectatores. vnde Eccle. 11. Multi potentes oppressi sunt valde. ¶ Item ibi sunt deliciarum gulosi voratores. Vnde Eccl. 31. Amaritudo animæ vinum multum &c.

A **Multiplicare.** Cum multiplicare accipiatur pro crescere seu pro augmẽtari, de quibus superius satis dictum est, tamen dico quòd est multiplicatio multiplex, videlicet Multiplicatio.

Meritorum.
Gaudiorum.
Perfectorum.
Vitiorum.
Tormentorum.
Prosperorum.
Asperorum.
Peccatorum.

Dico multiplicatio meritorum, quia .s. modicum semen in terra bona positum sic multiplicatur quòd efficitur seges multa. sic in corde viri iusti semen gratiæ multiplicatur. Vnde Deus dicit Hierem. 33. Multiplicabo semen Dauid serui mei. Psalm. Multiplicabis in anima mea virtutẽ. ¶ Item est multiplicatio gaudiorũ, & ista est in Paradiso, vbi quantũ ad præmia accidentalia continuè multiplicantur gaudia sanctorum. Psal. Multiplicasti misericordiam tuam Deus. ¶ Item est multiplicatio perfectorum. Apes. n. multiplicantur in tempore pluuioso, gramen vero multiplicatur tunc quando primo fortiter conculcatur. Sic verè boni & sancti fuerunt tunc in Ecclesia multiplicati, quãdo pluuia diuinæ gratiæ fuerunt irrigati, & quando per tribulationes fuerunt à tyrannis crudelibus conculcati. Vnde de filijs Israel dicitur Exod. 1. ꝙ quanto magis opprimebant eos Ægypti, tanto magis multiplicabantur. Circa quod nota ꝙ in Ecclesia debent multiplicari tria genera personarum, videlicet illi qui habent

Rectitudinem intentionis.
Altitudinem affectionis.
Longitudinem durationis.

Primi sunt iustè meditantes, quia .s. sunt recti. De quibus in Psal. dicitur. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. Secundi sunt alte contemplantes. De quibus Deut. 10. dicitur. Multiplicauit te Deus sicut astra cœli. Et Neę. 9. dicitur quòd filij Israel multiplicati sunt sicut astra cœli. Tertij sunt diu perseuerantes. Et de hoc dicitur Iob. 29. Sicut palma multiplicabo dies. Talibus autem dicitur Gen. 1. Crescite & multiplicamini, & replete terram. Causa vero multitudinis fidelium fuit occisio & mors martyrum. Sicut. n. propago quando sub terra ponitur, ficuum multitudinem inducit, sicut etiam amphisibena serpens quando auferebatur ei vnum caput, duo loco ipsius nascebantur, sicut dicit Isidor. sic verè antiquitus quanto plures occidebant sanctos, tanto plures crescebant. Exodi. 1. Quasi germinantes multiplicati sunt filij Israel. Ista est ergo multiplicatio perfectorum. ¶ Itẽ est multiplicatio vitiorum. Hierem. 5. Multiplicatę sunt iniquitates (alias præuaricationes) eorum. ¶ Item est multiplicatio tormentorũ. Psal. Multiplicata est in eis ruina. ¶ Item est multiplicatio prosperorum. Vnde Ezech. 36. Vocabo frumentum, & multiplicabo illud. ¶ Item est multiplicatio aduersorum seu asperorum. De quibus dicitur Gen. 3. Multiplicabo erumnas tuas. Et in Psal. Multiplicatę sunt infirmitates eorum &c ¶ Item est multiplicatio hominum iniquorum. Psal. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis &c. Sufficit.

Mundare. Mundus. Munditia. A

Cum mũditia denotet mihi quatuor species virtutũ, videlicet
Innocentiam mortalem,
Continentiam carnalem,
Pœnitentiam virtualem,
Apparentiam seu conuersationem moralem,
& quoniam multa supra dicta sunt & inferius etiam dicentur, hinc est quòd breuiter aliquid est dicendum videlicet de

Munditia virtuosa.
Munditia præciosa.
Munditia fructuosa.
Munditia gratiosa.

Notandum est ergo ꝙ est munditia virtuosa, & ista est munditia conscientię seu innocentię, quæ. s. intus in corde principaliter reperitur, de qua Esa. 1. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum &c. Secunda est munditia cõtinentiæ, de qua Tho. 3. Mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia. Tertia est munditia pœnitentiæ, quia. s. pœnitentia cum aqua cõpunctionis & cum fricatura satisfactionis purificat atque mundat animam. De ista munditia dicitur. 1. Mach. 13. Mundauit ędes in quibus fuerant simulacbra. Quarta vero munditia est honestę apparentiæ, & de hac Exo. 25. dicitur siue præcipitur ꝙ fieret arca de lignis setbim, & ꝙ deauraretur auro mundissimo intus & foris. Quocunq; ergo modo accipiatur munditia, dico breuiter ꝙ nos debemus spiritualiter esse mundi, & ab omni immunditia peccati liberi atq; puri. Sicut. n. ministri dominorum suorum, & maxime illi qui in conspectu eorum assistunt, solent summe curare vt mundi appareant coram ipsis, vasa etiam in quibus præciosi liquores reponentur, ab omni prius sorde diligentur mundantur, sic verè charissimi cũ nos christiani & maxime ecclesiastici simus ministri regis Christi, & in conspectu eius continuè assistamus, simus etiam vasa in quibus præciosus liquor diuinæ gratiæ est reponendus, dico quòd nos specialiter & spiritualiter debemus esse mũdi, & ab omni sorde peccati diligenter & efficaciter expiati, vt & de nobis exponatur siue intelligatur illud Neę. 12. Mundati sunt sacerdotes & leuitæ, & mundauerunt populũ & portas & murum. In quibus verbis ostenditur ꝙ tria genera sunt principaliter mundanda ad hoc ꝙ nos qui sumus sacerdotes & leuitæ, possumus spiritualiter esse mundi. Mundari ergo debent

Cordium voluntates.
Sensuum vanitates.
Carnium voluptates.

B Primo igitur dico ꝙ mundemus & purgemus cordiales affectiones, & istæ notantur per populũ. Sensuales affectiones, & istę designantur per portas. Corporales infectiones, & istę signantur per murũ. ¶ Dico ergo mundandę sunt cordium affectiones. Mundauerunt inquit populum. Populus. n. signat turbam affectionum, desideriorum & cogitationum cordis, quæ pro certo ab omni sorde peccati debent mundari, & à cunctis vitijs expiari. Mundus .n. rex mundum vult habere populum. Mundus dominus vult habere mundam domum. Mundus homo vult habere mundũ lectum. Sic verè cum Christus mũdus rex, mundus dominus, mundus homo in cordibus humanis & in eorum cogitationibus & affectionibus sibi elegerit. s. lectum ad quiescendũ, domum ad habitandum, populum ad imperandum, summe necesse est ꝙ ista omnia spiritualiter sint valde munda, & ab omni sorde peccati penitus aliena. Vnde Iaco. 4. Emundate manus à peccato, purificate corda, duplices animo. Populũ ergo mundauerit. Vnde de Christo dicitur ad Titum. 2. ꝙ ipso passus fuit vt nos redimeret, & vt mundaret sibi populum acceptabilem & placentẽ Deo. Et verè charissimi populus cordis est bene mundandus, quia. s. mundanda est voluntas à vitio carnis & concupiscẽtiæ. Intellectus à vitio erroris & ignorantiæ. Memoria verò à vitio ingratitudinis & insipientiæ. Et sic vbi cordis populus, domus & lectus fuerint bene mundi, ibi dominus libenter habitabit, ibi frequenter dominus accubabit, ibi etiam dominus imperabit. Mundentur ergo cordiũ affectiones & desideria, quia sicut dicitur Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Apes enim mirabiliter diligunt munda vasa, ibiq; libenter mellificant, & domum sextilem, idest conscientiam quæ habeat sex virtuales angulos, sibi parant. Anguli enim istius domus mundæ debent esse sex virtutes, videlicet

Rectitudo.
Sanctitudo.
Fortitudo.

Domus. n. cordis debet esse recta per mentis æquitatem. Sancta per mentis puritatẽ. Fortis per mentis firmitatẽ.

Claritudo. Clara per mentis sagacitatem. Alta per mẽtis sublimitatem. Lata per mentis charitatem.
Altitudo.
Latitudo.

Cor enim rectum debet esse mũda domus. Quia sicut dicit Plini Apes sunt animalia valde munda, & ideo in domibus suis nullam penitus immunditiam dimittunt, sed eam eijciunt & expellunt. Sic vere de cordibus debemus peccatorum expellere immunditiam, vt ibi possimus spiritualem munditiam custodire. Iuxta illud. 2. Para. 29. Mundate domum domini dei patrum vestrorum. Mũdandę ergo sunt
C cordium affectiones. ¶ Secundo dico ꝙ mundę esse debent sensuum conditiones, quia. s. visus debet esse mundus ab infectione visibiliũ, tactus à delectatione tangibiliũ, gustus à suauitate gustabiliũ, auditus deturpatione scurrilium olfactus à delectatione odorabilium &c. quia breuiter d̃ebemus sensus nostros ita mundos à pollutione seruare, ꝙ nihil sensibile possit ipsos per peccatum corrumpere vel fœdare. Et hoc ostenditur cum dicitur ꝙ ipsi mundauerunt portas. Portę. n. animæ sunt ipsi corporis sensus: quia cum omnis cogitatio nostra & cognitio incipiat à sensu: nihil intrat animam nisi per portas sensuũ corporalium. Sicut ergo præsumitur domus esse immunda, cuius portę & introitus sunt immundi, sic anima immunda merito præsumitur cuius portę. i. sensus per peccatorum immũditias maculantur. Sicut etiam valens homo non libenter intrat domum cuius portę varijs sordib' sunt fœdatæ, sic nec deus conscientiam cuius sensus exteriores vitiorum sordibus sunt corrupti. Mundę ergo sint portę nostræ, iuxta illud Apoc. 21. Singulę portę erant ex singulis margaritis, plateæ ciuitatis aurum mundum. Tunc. n. homo efficitur spiritualiter aurum mũdum quando sensus ipsius sunt Margaritæ. i. honesti, modesti, puri, candidi atq; mundi. Mundari ergo debent sensuum conditio-
D nes. ¶ Tertio dico ꝙ mundare & purgare debemus carniũ infectiones, & istę denotantur per murum. Murũ inquit mundane runt. Murus. n. qui fit de luto & lapidibus, & intra cuius ambitum ciuitas est cõtenta, signat corpus, ꝙ ex luto. i. ea carne, & ex lapidibus. i. ex ossibus est confectum, intra cuius ambitum ciuitas. i. anima est inclusa. Iste ergo murus carnis nostrę debet mundè seruari per castitatem, & ab omni inquinamento debite custodiri, vnde Thob. 13. Circuitus murorum eius ex lapide candido & mundo. Et benè dicit murorum in plurali, quia. s. ciuitas animę habet murũ corporis, habet murum manuũ, habet murum vestimentorum tanquam magis propriũ & ꝓpinquũ, habet etiam murũ bonorũ tẽporaliũ tanq̃ magis extraneũ & remotũ: In omnib' ergo muris illis debet esse mũditia, quia. s. in muro corporis debet esse munditia castitatis. De qua Hebræo. 10. Abluti corpus aqua munda. Et. 2. Cori. 6. Mundemus nos ab omni inquinamento carnis. Item in muro manuũ debet esse mũditia bonitatis seu sanctitatis, quia. s. manꝰ nostræ debent habere opera munda & sancta. Vnde Iob 17. Tenebit iustus viam suam, & mundis manibus addet fortitudinem. In muro vestimentorum debet esse mũditia honestatis. Vñ Apo. 15. dicitur ꝙ ipsi Angeli erant vestiti lapide mundo & candido, in muro vero bonorũ tẽpaliũ debet esse mũditia elemosynę & largitatis. Iuxta illud Luc. 11. Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Et sic ergo patet quõ in nobis debẽt esse oĩa mũda & interiora & exteriora, vt sic de nobis vel de quolibet viro perfecto possit exponi illud Apo. 21. Ipsa vero ciuitas erat aurum mundum simile vitro mundo. Vbi aduerte ꝙ tria faciunt spiritualiter hominem mundum, videlicet quando

Vallatur per sedulitatem.
Purgatur per aduersitatem.
Rigatur per flebilitatem.

Ista enim tria mundificãt hominem à peccato. s. sedulitas qua vallatur, quod ostenditur cum dicitur Ciuitas, quia sicut ciuitas claudi debet ne ab hostibus capiatur, sic homo debet claudi ne à spiritualibus hostibus possit per immunditiam maculari. Item hominem mundat asperitas seu aduersitas qua purgatur, quod ostenditur cum dicitur Aurum, quia sicut aurum, in igne probatur & purificatur, sic homo per ignem tribulationis à vitijs abstrahitur & præseruatur. ¶ Item homines mundat flebilitas qua rigatur, ꝙ ostenditur cum dr̃ Vitrũ, quia. s. sicut vitrũ efficitur mundũ per loturam aquarũ, sic homo per lauacrũ lachrymarũ, iuxta illud Ps. Asperges me domine Hissopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Patet ergo ꝙ est munditia cordialis, sen-
E sualis, & corporalis. ¶ Sed adhuc dico ꝙ. s. possumus notare ꝙ homo spiritualiter mundatur. s. sicut area per spiraculum diuinæ inspirationis. Sicut vestis per loturam lachrymarũ & confessionis. Sicut vas æneum per fricaturam pœnitentiæ & afflictionis. Sicut à demone obsessus per virtutem sanctæ & meritoriæ orationis. Sicut leprosus per mysterium spiritualis curationis. Dico ergo ꝙ peccatorem mundat diuinæ gratiæ inspiratio. Vnde psal. Cor mundum crea in me deus, & spi. re. innoua in visceri. meis. Sola enim inspiratio diuinæ gratiæ facit hominem purum & mundum, sicut ille dicebat. Luc. 5. Domine si vis, potes me mundare. ¶ Item peccatorem mundat baptismi, vel lachrymosę confessionis irrigatio. Vnde Esaiæ. 1. Lauamini, mundi estote. Figura de Naaman leproso, qui lauit se septies in Iordane, & restituta est caro eius sicut caro pueri: & mundatus est. Ideo dictum fuit ei. Vade lauare septies &c. (Sicut. 4. Regum. 5. dicitur) & recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis. Et sequitur ꝙ post loturam huiusmodi restituta est caro eius sicut caro pueri, & mundatus est. ¶ Item peccatorem mundat pœnitentię & afflictionis castigatio. Et de hoc dicitur Matth. 12. vbi dicitur ꝙ diabolus inuenit domum suam scopis mundatam & ornatam, quia. s. peccator qui fuerat domus diaboli, per scopam afflictionis & pœnitentiæ mondificatur, stringitur & purgatur. ¶ Item peccatorem mundat meritoriæ orationis supplicatio, sicut Leuiti. 12. dicitur de muliere sanguine fluente ꝙ sacerdos rogabit pro ipsa, & mundabitur. ¶ Item peccatorẽ mundat remediorũ ecclesiæ operatio. Et sic pro certo potest mundari peccator sicut leprosus. Leprosus. n. sicut dicitur Leui. 12. quando ex toto debuit mundari multa requirebantur, videlicet sanguis, aqua viua, vas fictile, cędrus, Hissopus, coccus, lotura corporis, rasio capillorũ. Sic vere ad hoc ꝙ homo peccator purificetur & mundetur, necesse est ꝙ habeat sanguinem. i. memoriã sanguinis Christi & passionis, quia sicut dicitur Hebręo. 9. Omnia ferè in sanguine mundantur. ¶ Item aquam riualem. i. redundantiam lachrymarum & compunctionis. Ezech. 16. Lauit te aqua, & mundaui sanguinẽ tuum ex te. ¶ Item vas fictile. i. memoriam suæ fictilis & fragilis cõditionis. Vnde Heb. 9. dicitur ꝙ cinis vitulę aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. ¶ Item cędrum altę & eleuatę contemplationis. Vnde Ezec. 36. loquens montibus dicit. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini. ¶ Item hissopum humilis & bassę affectionis. Vnde in Ps. dicitur. Asperges me domine Hissopo, & mundabor. ¶ Itẽ coccum, qui est pannus ardens & rubeus. i. ardorem charitatis & dilectionis. Vnde Ephe. 5. Christus dilexit ecclesiam, mundãs eam. ¶ Itẽ loturam corporis. i. mundationẽ pœnitentiæ & confessionis. Vnde Leui. 14. Lauabit ea quæ pura sunt secundo, & munda erunt. Secundo dicit, quia primo debet homo lauari ꝑ compunctionem, secundo per confessionem. ¶ Item finaliter debet habere rasuram capillorũ: i. abstersionẽ omnis superfluę, & inutilis affectionis & exterioris veteris conuersationis. Vnde Leui. 13. dr̃. De cuius capite capilli fluũt, caluus & mundus est. Et ibidẽ. A cuius frõte ceciderint capilli, recaluaster & mũdus est. Sic ergo patet quõ peccator diuersimode põt effici mũ-
dus. ¶ Si aũt vis, notare potes ꝙ apud deum sunt munda quattuor genera personarum. s. illi qui sunt F

Secretorum obseruatores.
Egenorum benefactores.
Delinquentium miseratores.
Ignorantium instructores.

Primi figurantur in arca, quia sicut dicitur Exod. 25. Erat deaurata intus & foris auro mundissimo. Secundi figurantur in mensa ꝓpositionis. Exod. 37. Erat circundata auro mundissimo. Tertij figurantur in propitiatorio, quia sicut dicitur Exo. 25. Ex auro mundissimo erat factum. Quarti vero figurantur in candelabro, quia sicut dicitur ibidem Exo. 25. Ex auro mundissimo factum erat, quia. s. illi qui sunt arca, secreta custodiendo, mensa, pauperes nutriendo, propitiatorium, miseris subueniendo & indulgendo, candelabrum ignorantes docendo, illuminati sunt apud deum, atq; mundi &c. Vide de lauare atq; purgare, de castitate, de corde, de conscientia & innocentia &c. sicut in alijs pluribus locis præcedentibus.

Mundus.

Cum de mundo & immunditia multa in suis titulis iam sint dicta, iudico iam fore transeundum.

Mundus substantiue. A

Nota breuiter qđ mundus accipitur pro vniuersitate creaturarum, sicut dicitur Ecclesiastici. 44. Species cœli, gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis dominus. ¶ Item accipitur pro statu præsentium miseriarum, & de hoc. 1. ad Timo. 1. Nihil intulimus in hunc

in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus. ¶ Item accipitur pro communitate omnium malarum personarum. Et sic accipitur vt in pluribus locis in scriptura, videlicet. 1. Ioan. 2. Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. Et notandum ꝙ iste mundus non debet diligi, sed magis refugi & contemni, multiplici ratione, videlicet quia est locus

Nocuus & periculosus.
Obscurus & nebulosus.
Infectus & perniciosus.
Turbatus & laboriosus.
Fallens & deceptuosus.
Labens & defectuosus.

Primo dico mundum esse nociuũ & periculosum. Est enim sicut nemus, vbi animalia domestica semper sunt in periculo, vel vt à venatoribus capiantur vel à bestijs crudelibus deuorẽtur. Et etiam sicut mare, vbi minores pisces sunt esca maiorum, & vbi vix euadunt retia seu sportulas piscatorum. Nam sicut in mari cancri sentiẽtes lac & carnes assas, libenter retia piscatorum ingrediuntur, vbi capiuntur vt finaliter comedantur, sic vere mundus est periculosus, quia nõ solum ibi sunt bestiæ crudeles. i. peruersi homines & raptores, quinimmo etiam ibi sunt occulti venatores & piscatores, scilicet ipsi demones, qui non cessant cancris. i. peccatoribus retrogradis, lac & carnes. i. mundi delicias porrigere & ostendere, vt in retibus suarum tentationum, ipsos possint per malos cõsensus & desideria irretire, & in inferno finaliter deuorare. Ipsum ergo debemus contemnere tanquam nociuum & periculosum. Nam vt dicit Augu. ad Dioscorum, Periculosior est mundus blandus quam molestus, & plus cauendus est cum allicit vt diligatur, quam cum cogit vt contemnatur. ¶ Secundo

B ipsum debemus contemnere tanquam obscurum & nebulosum. Sicut enim in mari & in locis paludinosis solent abundare nebulæ & vapores, & per consequens maior obscuritas ibi esse, sic in mari huius mundi abundant vitia & errores, & ideo ibi tanta est obscuritas ignorantiæ, & tanta ingratitudinis caliginositas, quod deus quasi à peccatoribus oblitus non cognoscitur, omnis veritas ignoratur, & dei beneficia quasi à nemine cogitantur. Sicut enim dicitur Ioan. 1. Deus in mundo erat & mundus per ipsum factus est, & mundus eum nõ cognouit. Quia sicut dicitur Ioann. 14. Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere &c. ¶ Tertio dico quòd ipsum debemus contemnere tanquam infectum & perniciosum. Sicut. n. aliqua loca sunt perniciosa & humanę complexioni contraria propter mala accidentia quæ sunt ibi, videlicet aliqua propter terræ motum, sicut Sicilia, aliqua propter ignem continue spirantem, sicut Colia, aliqua propter ventum flantem, sicut Prouincia, aliqua propter calorem vrentem, sicut Æthiopia, aliqua propter algorem stringentem sicut Liuonia, aliqua propter copiam animalium venenosorum inhabitantem, sicut est Ægyptus & superior Libya & Iordanis, sic vere mundus est spiritualiter perniciosus, & illorum quæ ibi sunt, mentaliter infectiuus, quia ibi sunt

Terræ motus inconstantiæ & labilitatis.
Ignis spirans auaritiæ & cupiditatis.
Ventus perflans superbiæ & pompositatis.
Calor vrens luxuriæ & carnalitatis.
Frigus stringens indeuotionis & tepiditatis.

Copia bestiarum seuiens. i. multitudo hominum totius malitiæ & iniquitatis. Nam secundum Plinium in Ægypto superiori est terra inhabitabilis, pro eo ꝙ ibi sunt basilisci visu interficientes. Dracones ignem spirantes & exhalantes. Reguli alæ volantes & discurrentes. Tigrides dure mordentes & occidentes. Sic vere terra huius mundi est perniciosa, quia pro certo ibi sunt basilisci. i. luxuriosi, qui secundum beatum Petrum. 2. Pe. 2. Oculos habentes plenos adulterio, visu interficiunt, in quantum alliciunt ad peccatum. Ibi etiam sunt dracones. i. auari & ambitiosi, qui. s. igne auaritiæ inflammantur. Ibi etiã sunt reguli. i. superbi, qui alis superbię sursum per elationem vndique deferuntur. Et breuiter verum est quod dicitur. 1. Ioan. 2. ꝙ omne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Vbi ostenditur ꝙ in mundo sunt

Cupiditas temporalis. Hæc est concupiscentia oculorum.
Carnalitas corporalis. Hæc est concupiscentia carnis.
Pompositas vitæ. Hæc est superbia vitæ.

Vnde Amb. super psal. O quam rarus est in terris cui nihil cum seculo cõmune sit, quem non inflammet libido, stimulet auaritia, lasciuia effęminet, luxuria decoloret, sternat ambitio, cruciet inuidia, ira sollicitet. Contemnamus ergo mundum tanquam infectum & perniciosum. ¶ Quarto dico ꝙ ipsum debemus con- C
temnere, tanquam turbidum & laboriosum. In mundo. n. non est nisi labor, angustia, miseria, calamitas, aduersitas: & tamen mũd⁹ amatores suos ita allicit, ꝙ huiusmodi miserias nihil sentiunt. Mandragora. n. facit poma totaliter insipida, talis tamen sunt virtutis, ꝙ odorantem ipsa poma totaliter faciunt obdormire, ita ꝙ si ferro vulneretur, nũquam sentit, vt dicit Plinius. Sic vere mundus habet poma sua. i. temporalia bona, quæ pro certo insipida sunt, quinimmo aspera & amara, quia proculdubio nihil est in temporalibus quin plus habeat amaritudinis quam dulcoris, quia sicut dicitur Ioan. 15. In mundo pressuram habebitis. Verumtamen odor & delectatio eius ita sapit, delectat & attrahit peccatores mũdanos, ꝙ pro temporalibus acquirẽdis quicquid mali sustinuerint, libenti animo patiunt, ita ꝙ pœnas sentire aliqualiter non videntur. Contra quos loquitur Greg. in Home. Ecce mundus in se arescens, in vestris cordibus reuirescit, vbiq; luctus, vbiq; mors, vbiq; desolatio, vbiq; periculum, vbiq; amaritudine replemur, tamen cæca mente eius amaritudinem amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus, & quia labentem retinere nõ possumus, necesse est ꝙ cum labente labamur. Contemnamus ergo mundũ tanquam turbidum & laboriosum. ¶ Quinto dico ꝙ ipsum D
debemus contemnere tanquam fallentem & deceptuosum. Iste enim videtur multa promittere, sed finaliter nihil reddit. Vnde Petrus ble. dicit ꝙ mundus fallax est, & ꝙ finis eius est dubius, exit⁹ horribilis, iudex terribilis. ¶ Sexto dico ꝙ ipsum debemus contemnere tanquam labentem & defectuosum. Ipse enim nihil habet firmitatis, quia. s. continue variatur in suis cõditionib⁹ & mutatur, similis mari, ꝙ cõtinue fluitat & mouetur, similis etiam firmamento, quod continue mouetur, ita ꝙ quantum ab vna parte eleuatur, tantum ab alia deprimitur. Vnde. 1. Ioan. 2. Mundus transit, & concupiscẽtia eius. Et breuiter malas conditiones mundi bene tangit magister in libro de proprietatibus rerum, dicens sic. Licet mũdus videatur esse nutritor corporum, est tamen carcer spirituum & animarum. Mundus est locus

Incolatus & peregrinationis.
Reatus & transgressionis.
Doloris & lachrymationis.
Laboris & fatigationis.
Horroris & confusionis.
Motus & mutationis.
Fluxus & alterationis.
Transitus & corruptionis.
Insolentiæ & turbationis.
Violentiæ & oppressionis.
Fraudulentiæ & deceptionis.

Et sequitur. Mundus notos allicit, notos abijcit. Multis obest, paucis ꝓdest. Multa promittit: pauca reddit. Et quos hic diuitijs & honoribus extollit, in fine nudos dimittere cõsueuit. Sic igitur patet charissimi quomodo mundus est fugiendus, & contemnendus, & summopere deuitandus, quia sicut dicitur. 1. Ioan. 2. Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. Sicut enim in scriptura colligitur, mordacem sapientiam mundus habet, fallacem amicitiam, mendacem inimicitiam. ¶ Dico sapientiam mordacem, quia sicut dicitur. 1. Corint. 3. Sapientia huius mundi stultitia est apud deum. Item amicitiam fallacẽ, quia sicut dicitur Ioan. 15. Si de mundo essetis, mundus vtiq; quod suum est, diligeret. ¶ Itẽ inimiciam mendacem. Ibidem. Quia de mundo non estis, ideo odit vos mundus &c. sufficit.

Munire. Munitus. Munitio.

A Cũ munitio nihil aliud sit quam rerũ ad defensionem alicuius loci vtilium aggregatio & prouisio, hinc est ꝙ secundum conditiones & varietates locorum, ponam varietatem munitionum. Nota ergo ꝙ q̃nq; munitio sumitur pro ipso loco munito. Q̃nq; pro gentibus armis defendentibus & munientibus locũ. Q̃nq; vero pro rebus & armis, ad munitionẽ loci vel ẽt ꝑsonę ordinatis. Q̃nq; ẽt pro machinis & instrumentis, & circũiacentibus ad captionẽ alicuius castri vel ciuitatis. Sumendo igitur primo in bono significato, dicam ꝙ in scriptura reperitur munitio personarum, & munitio locorum. Et sic dicam ꝙ inuenitur munitio virtualis, quæ est perfectorum. Spiritualis, quæ est clericorũ, & T palis quæ est mũdanorũ. Cũ prima munitur cõsciẽtia. Cũ secũda religio seu ecclesia. Cũ tertia vero munit̃ iniquorũ collegiũ seu militia. ¶ Dico ergo primo ꝙ est munitio perfectorũ qui muniuntur interius virtutũ tæulis. Nã sicut videmus, ꝙ ciuitates

uitates & fortalitia muniuntur armis, victualibus & militibus ne faciliter ab hostibus capiantur, sic reuera iusti interius in conscientijs, armis virtutum, victualibus scientiarum, & militibus, i. præsidijs & adiutorijs sanctorum & Angelorum muniũtur, ne. s. à demonibus opprimantur. Vnde talis ciuitas munita erat ille cui dominus dicebat. Hier. 1. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum super omnem terram, & debellabunt aduersum te & non præualebunt. Figura id hæc Eccle. 48. vbi dicitur q᷒ Ezechias muniuit ciuitatem suam, & induxit in medio ipsius aquam, & fodit ferro rupem, & ædificauit puteum. Et dicitur ibidem q̃ Sennacherib rex potentissimus contra illam ciuitatem sic munitam non potuit præualere. Quia reuera quando Ezechias auxiliatus à deo. i. iustus munit & præparat ciuitatẽ conscientiæ suæ armis & virtutibus copiosis, & inducit in medio eius aquam. i. profluuium lachrymosæ deuotionis, & effodit & eradicat ab ea rupem. i. duritiem obstinationis, & ædificat sibi puteum. i. profunditatẽ humilitatis & deiectionis, certe Sennacherib rex superbissimus infernalis contra eam non poterit præualere. Simus ergo Iudas Machabæus, qui sicut dicitur. 1. Macha. 4. ædificauit montem Syon, & per circuitũ muros altos & turres firmas, & muniuit eũ vt haberet popul' munitionem contra faciem idumeæ. Sed scitis quid est? pro certo sicut videmus q̃ illi qui habitant in aliqua fortissima ciuitate munita, minus solent esse solliciti & vigiles super custodia ciuitatis, vnde sæpe fit q̃ ipsi dormiendo in suis munitionibus ab hostibus capiuntur, sic certe multi sunt in suis munitionib' . i. in suis virtutibus nimis confidunt, & ideo contra insultus tentationum & cautelas diabolicarum prodistionum minus vigilant & attendunt, quapropter sæpe fit q̃ à demonibus capiuntur & tentationibus & peccatis succumbunt. Hiere. 48. Pro eo q̃ habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoq; capieris. Sequitur ibidem. Vastator Moab ascendet ad te, & dissipabit munitiones tuas. Et bene dicit dissipabit, qa certe sicut inimici capta ciuitate dissipant munitiones, subuertunt turres, muros destruunt, portas aperiunt, rapiunt thesauros, & post iniecto igne & occisis hominibus omnia deducũt ad vltimas desolationes, sic pro certo hostes infernales postquam ceperint animam christianam, statim turres contemplationis subuertunt, muros. i. clausuram obseruantiæ destruunt, portas sensuum naturalium ad cuncta delectabilia aperiunt, thesauros virtutum rapiunt, & homines. i. vsum rationis perimunt, ignem auaritiæ immittunt, & sic omnes munitiones destruunt, iuxta illud Thren. 2. Omnia speciosa Iacob destruxit in furore suo, munitiones virginis Iuda deiecit in terram. Polluit regnum & principes eius. Non sic charissimi sed super nostris custodijs vigilemus, ne forsitan munitiones virtutum per negligentiam amittamus. Zach. 9. Conuertimini ad munitionem vincti spei. Patet igitur q̃ iustus munitur interius virtu-

C tum titulis. ¶ Secundo dico q̃ ecclesia munitur exterius iustorum cumulis. Ecclesia enim & religio tunc est fortis & bene munita, quãdo iustis habitatoribus est repleta. Iusti enim sunt lapides quattuor virtutibus cardinalibus quadrati, quibus ecclesia cingitur & munitur, & quibus defenditur & tuetur. De quo dicitur, 1. Macb. 10. q̃ Ionathas iussit extrui muros in circuitu, montem Syon lapidibus quadris ad munitionem. Christus enim fecit sibi & suis fidelibus ecclesiam pro habitatione, & ideo ipsam personis bonis & virtutib' muniri voluit & decreuit. Figuratus in Symone Machabæo. 1. Machabæo. 14. qui muniuit montem templi, & habitauit ibi, & hi cum eo erant. Infirmi enim libenter habitant in castris & locis munitis, & inde est q̃ capræ & ibices quæ sunt animalia imbellia & fugitiua, libenter morantur in locis altis & montuosis, & in rupibus sua natura munitis, vbi ferarum difficilis est accessus. Sic vere quia nos infirmi sumus in hac parte, debiles ad resistendum & debiliores ad inuadendum, necesse est q̃ loca munita. s. religionem vel ecclesiam habitemus, vt ibi ferarum infernalium impetus euitemus. Et hoc est quod desiderabat ille qui dicebat in psalm. Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis deducet me vsq; in idumeam? Bene ergo consulitur Hierem. 8. vbi dicitur. Conuenite, & ingrediamur ciuitatẽ munitam, & sileamus ibi. Aduerte tamen q̃ diabolus munitiones suas. i. machinas, tentationes & vitia contra ciuitates munitas religionum & ecclesiarum erexit, iuxta illud. 4. Regum. 24. Venerunt serui regis Babylonis in Hierusalem, & circundata est vrbs munitionibus, ipsamq; vastauit multipliciter, & destruxit. Patet, quia certe paucæ inueniuntur hodie ecclesiæ talibus munimentis. i. bonis & scientificis personis munitæ, multæ vero talibus vacuæ & desertæ. Vnde Zacha. 11. Vlula abies, quia cecidit cedrus, quia magnifici vastati sunt. Vlulate quercus Basan, quoniam succisus est saltus munitus. Nõ sic, sed habeamus ciuitates munitas, iuxta illud Oseę. 8. Iudas multiplicauit ciuitates munitas. Patet ergo q̃ ecclesia munitur iustorum cumulis. ¶ Tertio D

vero dico q̃ iniquus munitur terrenis loculis. i. terrenis diuitijs, potentijsq; mundanis. Constat enim q̃ diuites huius mundi taliter hodie sunt muniti, & tot & tantis diuitijs, auxilijs & fauoribus circunfulti, q̃ nullus potest eos vel ius suum ab eis reportare. Deu. 3. Cunctæ vrbes regni Basan erant munitæ muris altissimis. Sed quid? pro certo tales ciuitates munitas. i. diuites impios & tyrannos deus finaliter destruet, ipsosq; & eorum prosperitatem euertet. Esaiæ. 2. Dies inquit domini exercituum super omnem superbum, & excelsum, super omnem arrogantem, & humiliabitur. Sequitur. Et super omnes colles eleuatos, & super omnem turrim excelsam, & super omnẽ murum munitum. Mors enim & diabolus talium munitiones deo permittente finaliter subuertunt, & eos postquam diu regnauerint, impetuose confundunt, dicentes. s. cuilibet tali illud Mich. 5. Perdam ciuitates terræ tuæ, & destruam omnes munitiones tuas. Exemplo. s. Alexandri, de quo dicitur. 1. Mach. 1. q̃ ipse percussit Darium regẽ persarum, & constituit prælia multa, & omnium obtinuit munitiones. Patet ergo q̃ triplex munitio in scriptura reperitur, videlicet Nequitiæ mundo dominantis. Ecclesiæ digne militantis. Iustitiæ in corde latitantis.

Munus.

Nota q̃ munus potest accipi in bono & in malo. In bono enim signat, quicquid vtile ad salutem animæ tribuitur & offertur. Et sic potest significare elemosynam, qua pauper ditatur. Virtutum meritum & opus meritorium, quo deus placatur. Gloriam paradisi, qua beatus in patria præmiatur. De muneribus ergo elemosynarum potest intelligi illud. 2. Esdr. 9. vbi præcipitur filijs Israel dare munera his qui non habebant. Et ratio est, quia pro certo sicut dicitur Prouerb. 19. Donum hominis dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Donum enim elemosynarum dilatat viã hominis, ita q̃ sine difficultate intrare poterit paradisum, & ante principes. i. ante sanctos spatium ei facit atq; locum, quia sicut dicitur Prouer. 22. Victoriam & honorem acquiret qui dat munera. De muneribus vero bonorum operum & meritorum, quæ. s. deo offerimus cum ipsum placare volumus, & sui ipsius gratiam volumus impetrare, dicitur in psa. Filij Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes diuites plebis; nullum enim potest offerri deo gratiosius munus quam bona opera meritoria & virtuosa, sicut de Magis dicitur. Apertis thesauris suis obtulerunt Christo munera, aurũ, thus, & myrrham, sicut dicitur Matth. 2. Nos enim aperire debemus thesauros cordium nostrorum per deuotionem, & Christo debemus offerre bonorum operum munera per gratiarum actionem. Offeramus ergo sibi munus

- Discretionis.
- Orationis.
- Afflictionis.

Discretio significatur in auro, q̃ splendet. psalm. Viuet, & dabitur ei de auro arabię. Oratio signatur thure, cuius fumus sursum ad cœlum tendit. vnde Hiere. 41. dicitur de viris Sichen, qui volebant sacrificare, q̃ munera & thus habebant in manu, vt offerrẽt in domo domini. Afflictio seu carnis mortificatio significatur in myrrha, quæ mirabiliter est amara, & qua mortua corpora condiuntur. vnde Prouerbio. 6. Aspersi cubile meum myrrha & aloe. Talia ergo munera debemus deo offerre, vt possimus ipsius gratiam impetrare, quia sicut dicitur Prouerbio. 21. Manus absconditum extinguit iram. De Salomone etiam dicitur. 3. Regum. 10. q᷒ singuli offerebãt ei munera. De Saul vero dictum est, quod cũ factus fuisset rex, filij Belial non obtulerunt ei munera. Quia pro certo illi qui boni sunt, talia munera regi suo offerunt. Illi vero qui sunt Belial, ei offerre spiritualia munera contradicunt. Simus ergo sicut illi de quibus dicitur in psalm. Reges Tharsis & insulę munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent. Vbi aduerte q̃ tria genera personarum offerunt munera grata deo, videlicet

- Discreti gubernatores.
- Astuti contemplatores.
- Compuncti lachrymatores.

Bene dicit discreti gubernatores, q̃ notatur cum dicit Reges inquit, qui. s. se & alios bene regunt. Astuti cõtemplatores, cum dicitur. Tharsis inquit, q̃ interpretatur

explorans

explorans gaudium. Compuncti lachrymatores, cum dicitur Insulæ inquit, quæ. s. vndiq; circundantur aqua. De muneribus vero diuinis. s. de affluentia donorum cœlestium & gaudiorũ, quæ. s. deus solet dare beatis, potest exponi illud Hebr. 8. Pontifex ad offerendum munera & hostias constituitur. Pontifex .n. Christus fuit à deo patre constitutus ad offerendum munera cœlestis gloriæ fidelibus. Sic ergo patet quomodo munera accipiuntur tripliciter in bono.

B ¶ Sed adbuc dico q munus accipitur in malo. Et sic accipitur pro illis donis spiritualibus. i. pro illis operibus quæ deo ab hypocritis & cæteris malis hominibus offerũtur, sicut legimus de Cain, qui offerebat domino de fructibus terræ munera, & tamen deus ad munera Abel respexit, ad munera vero Cain non respexit, sicut dicitur Gen. 4. Cuius ratio additur, quia Abel offerebat sua munera bona intentione, Cain vero offerebat cum odio fraterno & cum inuidia & mala intentione. Talia enim munera non sunt deo accepta. Quia sicut sapiens dicit Eccle. 34. Dona iniquorum nõ probat altissimus. Vnde talibus dicitur Amos. 5. Holocausta vestra & munera vestra non suscipiam. Potest etiam dici q manua accipitur pro lucro vel præmio, quod mali solent dare, offerre malis iudicibus & superioribus vt ab eis sustineantur, & vt ab eis non impugnentur, & vt ab eis ius & iudicium corrumpantur. Mali .n. de sua malitia diffidentes, nullum habent promptius remedium, quam muneribus corrumpere iudices & potẽtes. De vulpe .n. legimus q infestata à canibus quando nimis proximant ad eam, solet caudam suam villosam in ora ipsorũ immittere, quam dum tenuerint, & pilos in abundantia inuenerint, fortiter vulpes trahit caudam suam. & eis remanent pili, ipsa vero vulpes effugit & recedit, canibus cum pilis qui in dẽtibus suis remanent, occupatis. Sic vere dum aliqua vulpes. i. aliquis fraudulentus aduersarius vel quicunq; iniquus videt se propter sua forefacta à canibus. i. à prælatis vel iudicibus persequi, pilos caudę suæ. i. munera diuitiarum suarũ solet eis pręsentare: quia. s. per caudam quæ sequitur bestiam, & quæ ei inhæret, intelligitur possessio temporalis. Per pilos qui sunt superflui & quasi extrinseci ipsi corpori, intelligũtur diuitiæ tẽporales. Et sic igitur talis vulpes. i. malefactor, dum ipsis canibus. i. malis auaris & insatiabilibus iudicibus tales pilos. i. talia munera dimittit, ipse taliter effugit & euadit. Bestia etiam quæ bonasus dicitur, videns se à canibus persequi, solet stercus suũ igneum & ardentissimum contra canes proijcere, & sic à canibus fugientibus & retrocedentibus fugiendi spatium obtinere. De bestia etiam quæ dicitur Loch, quæ est in Bohemia, reperitur scriptum q dum à venatoribus insequitur, solet aquã in quodam paleari quod habet sub gutture, taliter calefacere q tandem illam aquam feruentissimam solet contra canes & venatores proijcere, & ipsos necessario facere retroire. De bubalo etiam legimus q dum stercus suum odoriferum eiecerit, canibus circa odorem stercoris remanẽtibus, ipse bubalus effugit & recedit. Quia procul dubio charissimi dum canes insatiabiles. i. auari iudices & balliui, venatores. i. crudeles raptores, principes & pręlati aliquam bestiam. i. aliquem peccatorẽ vel malefactorem volunt ex iniuncto sibi iustitiæ officio capere, corripere & punire, nõ restat nisi q ipsi malefactores proijciant eis stercora. i. munera temporalia, quæ ab apostolo stercora nuncupantur ad Phil. 3. quibus dum ipsi canes & venatores fuerint inflammati, & auaritiæ feruore recreati, dilectionis ardore statim ipsos dimittunt tunc fugere, & retentis homini stercoribus & muneribus ipsos illęsos & impunitos sinunt recedere & abire. Quibus dominus maledicit Esa. 5. Ve qui iustificatis impium pro muneribus. quia breuiter de omnibus verificatur illud verbum Esaiæ 1. Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera sequũtur retributiones.

C ¶ Et nota breuiter q munera non sunt accipienda nec diligenda triplici ratione, videlicet

Quia tollunt rectitudinem iudiciorum.
Quia causant multitudinem flagitiorum.
Quia procurant magnitudinem suppliciorum.

Primo ergo dico q munera tollunt iudiciorum rectitudinem. Vix .n. aut nunquã potest esse iustus iudex qui libenter accipit munera, necesse est enim vel q vnum iniuste sustineat, vel q alium deprimat. Et ideo pręcipitur Deut. 16. Non accipies personam aut munera, excœcant enim munera oculos sapientum. Quia sicut oculus vrsi excœcatur per aspectum peluis candentis, & per ardorem ipsius, humorem oculi consumẽtis, sic oculus recti iudicij, & rationis mali iudicis, principis vel prælati, turbatur & excœcatur, quando peluis ardens. i. aliquod munus ardorẽ auaritiæ continuẽs eidẽ præsentatur, sicut de filijs Samuelis dr̃ q acceperunt munera, & peruerterũt iudiciũ. Et istud est hodie pessimum q via inuenitur hodie ita bonus prælatus aut iudex quin in muneribus glorietur, & quin per consequens ad faciendũ vltra conscientiã aliqualiter obligetur. Vnde dr̃ Mich. 3. Principes eius in muneribus iudicabant, sacerdotes eius in mercede docebant, & prophetæ eius pecunia diuinabãt. Hi .n. tales cõparantur cattis, qui dicuntur à capiendo. Cõparantur accipitribus, qui dicuntur ab accipiẽdo. Cõparantur sanguisugis, quæ dicuntur à sanguine sugendo & hauriendo. Quia pro certo tales nõ cessant munera capere & accipere, & ipsa paulatim sugere & haurire, contra illud Exo. 23. Nõ accipias munera, quæ excœcant etiã prudentes & peruertũt verba iustorũ. Munera ergo tollunt iudiciorũ rectitudinẽ.

¶ Secundo dico q munera causant flagitiorũ multitudinẽ. **D** Cõstat .n. q mali animãtur ad malefaciendũ, qñ sperant q per munera de correctorũ manibus eruentur. Sicut .n. rana qñ persequitur, statim refugit in aquã, sic mali qñ persequuntur à pręlatis, statim vadunt ad arcã. s. pro muneribus offerẽdis. Sicut .n. vmbra Hyenæ facit canes mutescere, sic vmbra & memoria munerum facit iudices à latratu reprehensionis cessare. Vnde tales videntur dicere illud Gen. 32. quod dixit Iacob de Esau. Placabo eum muneribus quæ præcedunt, & sic videbo faciem eius. Et quod peius est, inferiores balliui non cessant pauperes excoriare & rapere, vt habeant vnde valeant superioribus & magnatibus munera ministrare. Figuratũ in Sansone, qui cum perdidisset problema, descendit ad occidendum philisteos, vt de ipsorum vestibus solueret stipendia seu munera quæ debebat, sicut dicitur Iud. 13. Quia. s. tales non faciũt conscientiã de pauperum vel etiam ecclesiarum vel etiam cuiuscunq; spolija auferendis, vt habeant vnde munera offerant suis fautoribus & magistris. Tameo de Achaz dicitur 2. Para. 28 Spoliata domo domini & domo regis & principum, misit munera regi assyriorum. Istud non debet esse charissimi. quia pro certo superiores nunquam debent accipere munera pro iniustitia faciẽda, quinimmo omni homini eadem munera deferenti debent dicere illud Dan. 5. Munera tua tibi sint, & dona domus tuæ alteri da. Et illud Amos. 5. Holocausta vestra & munera vestra non suscipiam. Et Malac. 1. Munus non suscipiam de manu vestra. Quod proculdubio non faciunt hodie multi, de quibus dicitur in psal. Dextera eorum repleta est muneribus. Nõ sic ergo, sed contẽnamus munera, quia ista causant flagitiorũ multitudinem. **E**

¶ Tertio dico q contemnenda sunt, quia inducunt suppliciorum magnitudinem. Quia proculdubio tormenta infernalia promittuntur munera accipientibus, vita vero ęterna contemnentibus & fugientibus. De tormentis enim infernalibus potest exponi illud Iob. 15. Ignis deuorabit tabernacula eorum qui libenter munera accipiunt. De vita vero beata quæ promittitur munera refutantibus, dicitur Prouerbiorum. 10. Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam, qui autem odit munera, viuet. Etiam in psalm. dicitur in mõte sancto domini habitare, qui super innocentem munera non accepit. Et sic patet quomodo munera si iniuste accipiantur, tormentorum mœstitudinem solet generare, vitiorum multitudinem solent procurare, animorum lympitudinẽ solent excœcare. Et hæc de muneribus sufficiunt. Vide supra de acceptione.

Murmur.

A Nota q murmur idem est q susurratio, detractio, oblocutio vel impatientiæ demonstratio, & displicẽtiæ manifestatio. Est aũt cõditio murmuratoris similis porco, q siue dormiat, siue vigilet, siue vadat siue quiescat, semper solet grunire, & aliquem grunitum displicentiæ emittere. Sic vere susurro vel murmurator vbicunq; sit, quodcunq; faciat, siue sit in labore, siue in quiete, semper solet grunnitum murmurationis effundere, & aliquod signum mordentis displicentię propalare. Isti enim solent murmurare de tribus, videlicet

De sanctorum perfectione.
De laborum afflictione.
De bonorum defectione.

Murmurant enim de sanctorum perfectione, quia. s. tales solent magis murmurare de bonis quam de malis, sicut dicitur Exo. 15. q omnis populus murmurauit contra Moysen. De Christo etiam dicitur Lu. 5. q de ipso murmurabãt scribę & Pharisei, dicentes q cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit. Tales .n. solent quicquid ab alijs est benefactũ,

vilipendere, & sinistra interpretatione damnare. ¶ Item isti murmurant de laborum afflictione. Tales.n.nõ possunt sustinere aliquid tribulationis vel laboris quin statim murmurẽt & loquantur. Nu.11. Ortum est murmur populi quasi dolentium præ labore. ¶ Item isti murmurãt de bonorum defectione, quia.s. statim quando eis deficit aliquid, ipsi solent iurare & murmurare, sicut dr̃ in Ps. Si vero nõ fuerint saturati, & murmurabũt. Sicut bene apparuit Exo.16. vbi dr̃ ꝙ præ desiderio carniũ populi contra Moyseo murmurabant. Vnde etiã aqua deficiente dicitur Exodi.17. ꝙ sitiuit populus, & murmurauit contra Moysen &c. Vide supra de detractione &c. Sufficit

A **Murus.Muri.** Cum muri instituantur ad munitionem ciuitatum & fabricationem & fortificationem castrorum, turrium & domorum, hinc est ꝙ per muros loquendo moraliter possumus intelligere illos qui habent defendere & tueri ciuitatem, domum vel castrum ecclesiæ sanctæ dei. Et sic per murum potest intelligi videlicet

Status & habitatio perfectorum.
Actus & operatio prælatorum.
Virtus & defensatio Angelorum.
Fructus & ordinatio mandatorum.

Dico ergo ꝙ per muros possunt intelligi perfectorum habitationes seu ecclesiæ congregationes, quia status bonorum est vnus murus in ecclesia, ita ꝙ de omnibus inuicem aggregatis efficitur vna maxima munitio. Vnde de talibus muris dicitur Iudith.1. quod ille ædificauit muros ciuitatis suæ de quadratis lapidibus, Lapides enim quadrati sunt quatuor virtutes cardinales, quibus pro certo personæ & status perfectorũ sunt à deo fabricati. ¶ Item per muros intelliguntur prælatorum visitationes. Sicut.n. muri circueunt ciuitatem, & ipsam ab inimicis protegunt & defendunt, sic prælati ecclesiam per diligentiam ambiunt, ipsamq; ab hostibus spiritualibus tutam reddunt. vnde Deut.3. Vrbes erant munitæ muris altissimi.i. prælatis perfectissimis & excellentissimis. ¶ Item per muros intelliguntur Angelorum consolationes. angeli enim sunt muri ecclesiæ, quia scilicet eam ambiunt & tuentur. Vnde dominus loquens dicit Esa.49. Muri autem tui coram oculis meis
B sunt semper. ¶ Item per muros intelliguntur statutorum seu mandatorum ordinationes, quibus.s. affectiones nostræ clauduntur, & ne ad peccata prosiliant, prohibentur. Et de hoc dicitur.2.Paral.14. Ædificemus ciuitates, & muniamus eas muris. His autem omissis, dicamus ꝙ per murum potest intelligi vir perfectus: & maxime ecclesiasticus vel prælatus, vt in persona ipsius dicatur illud Cant.8. Ego murus: & vbera mea sicut turris. Vbi aduerte ꝙ sicut murus est medius inter tectum & fundamentum, sicut etiam murus habet circuire totum ędificium, in muro sunt etiam ostia per quæ homines recipiuntur in domum, & murus insuper erigitur & eleuatur in altum, sic prælatus quantum ad istas quatuor proprietates debet habere quatuor virtutes vt murus ecclesiæ possit spiritualiter appellari. Debet.n. spiritualiter loquendo, esse charitatiuus mediator quantum ad primum, quod ostenditur in verbo. Ego. Diligentissimus visitator quantum ad secundum, quod ostenditur cum dicitur. Murus. Liberalissimus miserator quantum ad tertium, quod ostenditur in verbo. Vbera. Eminentissimus speculator quantum ad quartum, quod ostẽditur in verbo turris. ¶ Dico primo ꝙ iste debet esse mediator charitatiuus, quod notatur cum dicitur Ego. Quia sicut ego est pronomen, quod .s. pro nomine ponitur, murus vero sicut dictũ est, medius est inter tectum & fundamentum, & inter terram & cœlũ, sic prælatus vel ecclesiasticus, vel perfectus debet esse medius & mediator inter populũ & deũ, & debet esse pronomẽ, quia.s. pro nomine vel ecclesia cuius portat nomẽ, debet apud deũ & homines interponere partes suas, vt possit dicere illud Deut.5. Ego sequester & medius fui inter vos & deũ. Vnde quilibet talis debet dicere illud Zach.2. Ego ero ei murus ignis in circuitu. Et ideo de tali mediatore põt dñs dicere illud Ezec.43. Murus.n. erat inter me & eos &c. Quãuis de multis duris & crudelibus prælatis possit dici illud Ezec.4. Accipe sartaginẽ ferreã, & ponas eã tanq̃ murũ ferreũ inter ciuitatẽ & te. Quia.s. illi qui sunt hodie inter deũ & ciuitatem mediatores constituti, sunt sartago per ardorem cupiditatis, & murus ferreus per duritiam impietatis. ¶ Secundo dico ꝙ prælatus debet esse visitator diligentissimus, quod etiam notatur in nomine murus, quia sicut murus ambit ędificiũ, sic prælatus de sua natura debet circuire & visitare ecclesiã & populũ sibi cõmissum. Vnde de bono prælato põt dici illud Eze.40. Ecce murus forinsecus in circuitu. Quãuis de prælatis negligentibus possit dici illud ꝙ de muris Hierusalem dr̃ Hier.42. ꝙ murũ Hierusalẽ ꝑ circuitum destruxit exercitus Chaldęorũ, quia ꝓculdubio exercitus Chaldęorũ.i. vitiorũ vel demoniorum, destruit illos muros.i. prælatos Hierusalẽ.i. ecclesiæ. Igitur prælatus debet ecclesiã per diligentiã circuire. ¶ Tertio dico ꝙ prælatus vel ecclesiasticus seu perfectus debet esse miserator liberalissimus, C
quia sicut in muro est porta per q̃ homo recipitur in ciuitatẽ, sic in prælatis debet esse porta misericordiæ quæ.s. ad ciuitatẽ & vnitatẽ ecclesiæ debet admittere & recipere vniuersa, ꝙ notatur cũ dr̃ Vbera, quia.s. misericordia & vbera debent esse in prælato, quæ lac doctrinæ & tẽporalium beneficiorũ alijs affluant & effundant, vt sic subditi possint eis dicere illud Can.1. In odorem vnguentorũ tuorũ curremus, memores vberum tuorũ super vinum. vt de talibus muris dicatur illud Naum.3. vbi dicitur ꝙ diuitiæ Alexandriæ erãt mare: aquæ muri eius. Et Exo.14. dicitur. Aqua erat filiis Israel pro muro à dextris & à sinistris. Quia videlicet prælati qui sunt muri ecclesiæ, debent esse aqua per refrigerium pietatis, & per mollitiem benignitatis. ¶ Quarto dico ꝙ prelatus debet esse contẽplator eminentissimus, quia videlicet ipse debet esse sicut turris.s. eleuatus ad cœlum per contẽplationẽ æternorũ. vnde Gen.11. Faciamus nobis ciuitatẽ, & turrẽ cuius culmẽ ascẽdat vsq; ad cęlum. vnde Iudic.9. Erat turris excelsa in medio ciuitatis. Sed proculdubio verificatur in multis illud quod de muro babylonis dictũ ẽ Hier.51. Murus Babylonis ille altissimus suffossione suffodietur. Quia vere hodie muri altissimi.i. prælati contẽplatiui sunt ab ecclesia suffossi & ex toto ad terram id est ad amorem terrenorũ diruti & destructi. Antiquitus enim erant prælati ecclesiæ

Muri ferrei.
Muri lapidei.
Muri altissimi.
Muri firmissimi.

De Hieremia.n. legimus ꝙ dictum est ei. Hier.1. Dedi te in murum ęneum, & in columnam ferream, & prælabuntur aduersum te, & preualere non poterunt. Quia breuiter prælati & ecclesiastici solebant esse ferrei per stabilem firmitatem. Ænei per eloquentiæ veritatem. Lapidei per ponderosam maturitatem. Alti per mentis sublimitatem. 1. Macha.4. Ædificauerunt montem Syon per circuitum muris altissimis. Sed pro certo hodie videtur impletum esse illud.3. Regum.3. vbi dicitur ꝙ tres reges aggregato exercitu ciuitates Moab destruxerunt, vniuersosq; fontes aquarum obturauerunt, & omnia ligna fructifera succiderunt, ita vt tantum muri fictiles remanerent. Tres.n. reges sunt mundus, caro, & demonia, qui congregato exercitu.s. omnium vitiorum, ciuitatem ecclesiæ militantis destruxerunt, fontes aquarum.i. viros misericordes seu etiam doctores, aquas doctrinæ vel temporalis elemosynę effundentes obturauerunt, ligna fructifera .i. sanctos viros fortes & perfectos prælatos succiderunt, & solum muri fictiles remanserunt. Quia hodie iuxta planctum Hier. Thre.4. Filij syon inclyti, & amicti auro primo, reputati sunt in vasa testea. Non sic ergo, sed sint viri ecclesiastici & prælati muri ecclesiæ defensiui, vt de quolibet dicatur illud Esaiæ.26. Saluator ponetur in ea murus & antemurale. Et sic ipsi bene poterunt dici speculatores & contẽplatores, miseratores & receptores, visitatores & inquisitores, mediatores & intercessores. Et hæc de muro in bono sufficiant. ¶ Sed adhuc D
nota ꝙ murus accipitur in malo, & sic signat

Carnis vilitatem.
Mundi facultatem.
Culparum prauitatem.
Hostium communitatem.

De muro enim carnis, qui scilicet valde fragilis est & faciliter dissipatur ꝑ mortem, bene dicitur Neę.2. Considerabam murum Hierusalem dissipatum. De muro etiam mundanę facultatis & temporalitatis dicitur Prouerb.18. Substantia diuitis, vrbs roboris eius, & quasi murus validus circundans eum. De muro vero culpæ & iniquitatis, in quo scilicet peccatores concluduntur & incarcerantur, dicitur.3. Reg.20. ꝙ murus cecidit super 27. milia. & oppressit eos. De muro hostilium tentationum dicitur in psal. In deo meo transgrediar murum. sufficit. Vide supra de Munire.

Mutare.Mutatio. Cum naturaliter omnis res aut mutaẽ de loco ad locũ, A
aut de forma ad formã, hinc est quod per mutationem potest spiritualiter intelligi omnis ille motus, actus vel passio, per quẽ homo spiritualiter de vno statu ad aliũ variatur. Nota ergo quód

go ꝙ in scriptura inuenitur mutatio vtilis & virtuosa. Flebilis & luctuosa. Nobilis & gloriosa. Damnabilis & vitiosa. Tristabilis & dolorosa. ¶ Prima est mutatio pœnitentium & conuersorum, qui videlicet mutantur de vitio ad virtutem, de malo ad bonum, de culpa ad meritum. Et de ista dicitur Genesi. 35. Mundamini, & mundate vestimenta vestra. ¶ Secunda mutatio est hic viuentium viatorum, qui semper quandiu hic viuunt subsunt motui & mutationi, quia videlicet homo nunquam in eodem statu permanet, quinimmo continuè mutatur de diuitijs ad paupertatem, de sanitate ad infirmitatem, de prosperitate in aduersitatem, de iuuentute ad senectutem & vltimo de vita ad mortem. Vnde Eccle. 18. A mane vsq; ad vesperam immutabitur tempus. Sed de ista vide supra de homine, & infra de vita. ¶ Tertia est mutatio triumphantium beatorum, qui scilicet mutantur

A

De miseria ad gloriam.
De peregrinatione ad patriam.
De aduersitate ad fœlicitatem.
De corruptiõe ad ĩmortalitatẽ.

Vnde de talibus dicitur Daniel. 4. Septem tempora mutabũtur super te. Septem. n. tempora signant. 7. miserias temporales, videlicet

Famem.
Sitim.
Laborem.
Dolorem.
Angustiam.
Ignorantiam.
Mortem.

Quia proculdubio ista in bonis mutantur in 7. dotes. Quia sicut dicitur Esaię. 40. Beati qui sperant in domino, mutabũt fortitudinẽ. Assument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt, volabunt, & non deficient. Isti enim quãtum ad animã habebunt dilectionem. Sperant inquit in domino. Fruitionem. Assumẽt inquit Exaltationem. Pennas inquit. Cognitionẽ. Aquilæ inquit. ¶ Itẽ quantum ad corpus ipsi habebunt claritatem, quia erunt sancti. i. sine terra: hoc est dictu, sine obscuritate. Subtilitatem, qa isti volabunt super pennas ventorum. Agilitatem, quia currẽt. Impassibilitatem, quia. s. ipsi non laborabunt, & non deficient. Et ideo breuiter de tali mutatione dicitur in psalmos. Hęc mutatio dexterę excelsi. ¶ Quarta vero mutatio est delinquentium peccatorum: qui scilicet semper mutantur de malo in malum, de gratia ad peccatum. Vnde nota ꝙ isti mutantur videlicet

De gratia ad iniustitiam.
De gloria ad vilitatem.
De sapientia ad ignorantiam.
De honesta apparentia ad insolentiã.

In peccatoribus ergo mutatur gratia ad iniquitatem. Vnde de ipsis dr̃ Esaiæ. 24. quod ipsi trãsgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Etiam dicitur Eccle. 27. quòd stultus mutatur vt luna. Item mutantur de gloria ad vilitatem, quia sicut dicitur in psal. Ipsi mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum. Tales igitur figurantur in Nabuchodonosor, qui fuit de rege mutatus in bestiam, & vt dicitur, in vitulum vel in bouem, sicut dicitur Dan. 4. Item mutant de sapientia ad ignorantiam & ad ruditatẽ & illi figurantur in vxore Loth, quæ non obediendo domino, mutata fuit in statuam salis, sicut dicitur Gene. 19. vnde Iudic. 19. dicitur ꝙ dies mutabatur in noctem, quia. s. dies. i. prudentia & discretio peccatorũ in noctem ignorantiæ transmutatur. ¶ Item mutantur de honesta apparentia ad conuersationem inhonestam & leuitatem. vnde Thren. 4. Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. psal. Sicut opertorium mutabis eos, & mutabũtur. Sed de istis mutationibus esset longum dicere, sed paucę sunt auctoritates, & ideo si vis dilatare, vide exempla vbicunque agitur de instabilitate seu de inconstantia. supra in multis locis. Et si vis vide etiam Ouidium, & applica mutationes illas mirabiles fabulosas. ¶ Quinta vero est mutatio pereuntium damnatorum: qui. s. quando veniunt ad infernum: omnia quæ prius eis erant prospera, mutantur eis in aduersa. Vnde ipsi habent valde dolorosam mutationem. Vnde Ezech. xxvij. Mutauerunt vultus

B negotiatores populorum. ¶ De prima ergo mutatione quę nihil aliud est quam ad bonum conuersio, quamuis supra titulo de conuersione satis de ipsa dicatur, dicamus adhuc si placet: ꝙ. s. sicut arbores omni anno & quasi continuè mutantur quousque fructibus fęcundentur, ita ꝙ a siccitate quam habent in Hyeme, mutantur prius ad virorem foliorum tandẽ ad amœnitatem florum, & finaliter ad vbertatẽ fructuum, sic vere boni & iusti semper debent in bonum mutari, quia si aliquando contingat eos esse in Hyeme peccati & in siccitate indeuotionis, ipsi pro certo se debent mutare ad virorem gratiæ & deuotionis, & recuperare flores bonę affectionis, & folia bonę exterioris conuersationis, vt sic finaliter ad fructus æternæ fœlicitatis & fruitionis mutentur, & in ipsis fructus gloriæ fœcũdentur. Sicut. n. videmus ꝙ quædã sunt animalia quæ quãtũ ad aliquas sui partes se solent mutare & renouare, quia. s. ceruus mutat cornua, coluber pellẽ, accipiter & aquila plumas, equ' dẽtes, hyena sexum, cancer testas, sic vere charissimi nos debemus mutare malas conditiones nostras in laudabiles & bonas. Et ideo mutemus videlicet cornua nostræ superbię & prę sumptionis, sicut ceruus. Pellẽ nostræ cõuersationis, sicut serpẽs. Pennas nostræ elationis, sicut aquila. Dentes nostræ detractionis, sicut æquus. Sexũ nostræ carnalis delectationis, sicut Hyena. Testã nostræ duræ obstinationis, sicut cancer. ¶ Quia C breuiter charissimi quicquid fuit in nobis tempore retroacto malũ & vitiosum, debet mutari & renouari in bonũ & virtuosum, vt sic quilibet nostrũ figuretur in Saul qui irruẽte in eum spiritu domini, cepit prophetare cum prophetantibus, ita vt mutatus sit in virum alterũ, sicut dr̃. 1. Reg. 10. Et ideo breuiter de conuersione seu de mutatione morali & virtuosa, maxime de illa qua peccator per pœnitentiã ad virtutẽ cõuertitur possum exponere illud ꝙ de Ioseph dr̃ Gene. 41. vbi dr̃ ꝙ eductum Ioseph de carcere totonderunt, & veste mutata obtulerunt regi. In quibus verbis ostenditur ꝙ nos debemus mutari sicut boni mutantur, videlicet

Quantum ad interiora.
Quantum ad exteriora.
Quantum ad posteriora.

Primo igitur dico ꝙ homo iustus mutatur interius, deserendo affectiones interiores, quæ. s. notatur in capillis cum dr̃. Totonderũt inquit. Exterius reparãdo cõditiones exteriores. Mutata inquit veste. Posterius acquirendo ꝓmotiones superiores. Obtulerũt inquit regi. Istę. n. sunt tres mutationes bonorũ, videlicet Prima, quæ est mentalis. Secunda, quæ est realis. Tertia, quę est finalis. ¶ Primo ergo dico ꝙ si nos mutari volumus, debemus mentaliter deserere malas affectiones. Totonderũt inquit eductũ de carcere. Quia pro certo charissimi ad hoc ꝙ aliquis de carcere peccati educatur, & ꝙ de peccatore in virum iustũ mutetur, necesse est ꝙ capillis superfluis. i. à malis affectionibus, desiderijs & cogitationibus tondeatur. Sic fuit mutatus Saul, de quo dr̃. 1. Reg. 10. ꝙ deus immutauit sibi cor aliud. Totõderũt ergo. Ille. n. qui Nazarenus debebat fieri, & qui dño voluit spiritualiter consecrari, solebat ante oĩa tõdere & radere capillos suos sicut dr̃ Nu. 6. Quia. s. nullus sanctus deo efficitur, neq; nazareus, nisi capillis malarũ affectionũ & cogitationũ prius tondeatur. Ideo præcipit dominus Hier. 7. Tõde capillos tuos, & proijce. Rosa. n. rubea efficitur alba qñ in vere arbor rosę scinditur, & auripigmentum immittitur, & orificiũ bene fixũ clauditur. Tũc. n. humor interius per auripigmẽtũ immutatus, facit flores rosę qui rubei debuerũt esse, albos esse. Quia proculdubio istud est regulare ꝙ mutatio interioris humoris. i. cordialis affectionis, est causa mutationis exterioris rosę. i. exterioris conuersationis, quia sicut dr̃ Eccle. 13. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono siue in malo. Debemus ergo mẽtaliter deserere malas affectiones. ¶ Secundo dico ꝙ homo iustus mutatur moraliter inserendo bonas cõditiones, quæ. s. notatur in veste. Veste inquit mutata. Sicut. n. charadus est animal timidũ & imbecille, ꝙ tãtæ est timiditatis, vt dicit Arist ꝙ timore, habitũ i. colorẽ exteriorem D mutat, sic nos ita pfecte debemus timere deũ, iudiciũ & infernũ, ꝙ si nõ amore, saltẽ timore nos debemus habitũ malæ cõuersationis vertere & mutare: iuxta illud. 3. Reg. 14. Commuta habitũ, ne cognoscaris. Exemplo Thamar, q̇ volẽs copulari cũ Iuda Patriarcha, depositis viduitatis vestibus, sumpsit theristrũ, & mutato habitu sedit in biuio. Gen. 38. Quia pro certo si societatẽ Iudæ Patriarchæ. i. Christi volumus habere, necesse est ꝙ vestes viduitatis. i. peccata quæ animã viduã fecerãt, ante omnia dimittamus per cõtritionẽ, ꝙ et sedeamus in biuio cõsciẽtiæ nostræ per ipsius examinationem, ꝙ insuper mutemus habitũ. i. veterẽ & inhonestã cõuersationẽ, & ꝙ vlterius nos luamus theristrũ, ꝙ erat genus nobilis vestimenti. i. ꝙ acquiramus virtutũ & meritorũ ornamẽtũ & perfectionẽ. Et sic poterit nobis dici illud Zach. 3. Ecce abstuli iniquitatẽ tuã à te, & indui te mutatorijs. Dico ergo ꝙ si volumus perfecte mutari, ꝙ debemus moraliter inserere bonas cõditiones. ¶ Tertio dico ꝙ nos debemus finaliter acquirere cęli ꝓmotiones, & hoc notatur cũ dr̃ Obtulerũt inqt regi. Ista. n. est melior & perfectior mutatio, q̇. s. in fine acqritur, & qua boni & perfecti viri in sanctos & perfectos mutantur. Ibi. n. conuertitur & mutatur

Tristitia in solatium.
Miseria in fastigium.

Ibi mutatur paupertas in diuitias.

Fuit decorus & conueniens. Iste igitur typum gerit hominis pœnitentis, qui.s. primo est diues per gratiam baptismalem, tandem vero fit leprosus per culpam & infectionem criminalem, postea vero fuit commotus per contritionem cordialem, tandem septies in Iordane (qui interpretatur riuus iudicij) fuit lotus per pœnitentiam sacramentalem. Postea autem liberalis & largus per eleemosynam temporalem. Tandem factus est sanus & mundus per restitutam gratiam spiritualem. Et sic factus est Deo & hominibus gratus & decorus per conuersationem honestam & virtualem &c. Concorda prout vis.

A **Naas.** Naas fuit rex filiorũ Amon, qui pactũ cũ filijs Israel noluit facere nisi erueret ipsis oculos suos dexteros sicut dicitur. 1. Reg. 11. Interpretatur autẽ Naas serpens vel coluber, augurans vel augurium. Iste ergo potest significare diabolũ, qui est coluber & serpens antiquus, & augurioꝝ magister & autor, & filiorũ Amon, i. reproborũ imperator & A rex, qui pro certo cũ viris lahes quod interpretatur dolor aut siccitas. i. cũ viris pœnitentibus, siccis, dolentibus & abstinentibus nititur pactum facere valde malum, videlicet ꝙ dexteros oculos ipsorum, s. fidem & sapientiam spiritualem eis auferat, & oculos sinistros. i. sapientiam terrenorum ipsis solummodo dimittat &c. Vide & applica sicut placet.

A **Naason.** Interpretatur coluber murmurans, vel serpens inutilis, siue augens dolorem, siue augmentum iniquitatis &c.

Nabal Nabal interpretatur stultus vel insipiẽs. Et fuit ille qui fuit diues in monte Carmeli, cuius vxor fuit Abigail &c. Vide historiã. 1. Reg. 25. & applica prout vis.

Naboth. Naboth fuit illi quem iniquissimus rex Achab & Iezabel vxor sua fraudulenter occidi fecerunt, quia hęreditatem patrum suorum, s. vineam ipsius pro faciendo horto oleum ab ipso habere nequiuerunt. Interpretatur autem cessio vel propheria, siue concludens aut superueniens. Hæc si vis applica ad Christum, qui pro conseruanda hæreditate, videlicet genere humano, à pessimo rege diabolo, & Iezabel synagoga sua, fuit occisus, & sanguis eius à canibus. i. à fidelibus per fidem & deuotionem lambitus & receptus &c. Vide historiam. 3. Reg. 21.

A **Nabuchodonosor.** Qui interpretatur sedẽs in angustia, fuit rex Babylonis, pessimus & superbus, qui. s. filiorum Israel fuit inimicus Et postquam regna multa & plurima deuicerat, & Hierusalem destruxerat, & filios Israel captiuauerat, in bestiam fuit mutatus & transformatus, & à regno etiam eiectus atq; fugatus, & finaliter ad regnum & figuram pristinam restitutus. Igitur dicam ꝙ iste potest tyrannos impios significare, qui. s. omnes nituntur vincere & subiugare, & omnibus superbe & crudeliter imperare, sicut de alio Nabuchodonosor dicitur Iudith. 1. & 5. ꝙ ipse oĩbus terris voluit principari, Deus terræ voluit appellari, nõ obedientes sibi per seruos suos molestari, filios vero Israel per Holofernum voluit eneruari. Quia reuera tyranni & superbi omnes volunt suppeditare. Iudith. 1. Ad omnes misit nuncios Nabuchodonosor rex. Deum præter se nullum videntur credere vel formidare, immo Deos terræ videntur esse, inquantum pro libito voluntatis omnia solent facere vel tractare. Vnde pro certo serui & amici eorum videntur eos deos terræ dicere & credere, & tanquam deos colere & honorare Iudith. 5. Ostendam tibi ꝙ non est Deus nisi Nabuchodonosor, & probabo quoniam Nabuchodonosor sit dominus vniuersæ terræ. Et ideo isti solent omnes alios grauare & infestare, & potissime filios Israel. i. Deum videntes & cognoscentes, hoc est dictu, viros ecclesiasticos & scientificos solent turbare & molestare, & oẽs bonos depauperare & coercuare, vt soli possint dij & domini apparere, & soli alijs imperare. vnde Iudith. 3. dicitur ꝙ rex Nabuchodonosor præceperat Holoferni principi militiæ suæ vt omnes deos terræ exterminaret, vt ipse solus diceretur Deus. Et si vis nota de talibus malis Nabuchodonosor quòd isti

Innocentes iniustè subigunt.
Ignorantes in summis erigunt.
Vitam suam vt brutum transigunt.

Isti ergo iniustè subigunt innocẽtes. Exẽplo Nabuchodonosor, qui tres pueros in fornacem ignis indebitè mitti iussit, sicut patet Dan. 3 ¶ Item indignè erigunt ignorantes. Vnde de Nabuchodonosor dicitur Dan. 3. ꝙ ipse erexit statuam aureã, & voluit ꝙ omnes ipsam statuam adorarent, ipse etiam ipsam vna cũ alijs adorauit. Sic reuera mali principes solent statuas, dum tamen sint aureæ. i. viros ignorantes, dum tamen sint diuites, sursum erigere & promouere, & eorũ consilijs taliter credere, ꝙ ipsos videntur vt deos habere atq; colere, & eos velle per alios adorari, ipsosq; plus quam deceat honorari. Adorate statuã quã fecit erigi Nabuchodonosor rex. Dan. 3. ¶ Item isti sunt vitam suam vt bestiæ transigentes. i. carnaliter & bestialiter viuentes & conuersantes, sicut de Nabuchodonosor legitur Dan. 4. ꝙ ipse in bestiam fuit mutatus, & ab hominum consortio segregatus, & feris & bestijs sociatus. Quia reuera multi sunt hodie tyranni & principes qui solam videntur sapere bestialitatem, & hominum, hoc est dictu, personarum rationabilium fugere societatem, & ferarum & bestiarum. i. crudelium balliuorum & carnalium sociorum sectari & diligere vilitatem & feritatẽ. Dan. 4. Tibi dicitur Nabuchodonosor rex, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus te ejcient, & cũ feris & bestijs erit habitatio tua. Sic igitur patet quomodo mali principes & tyranni possunt per Nabuchodonosor significari, & quomodo digni sunt sedere in angustia, & regno suo finaliter spoliari. ¶ Sed si vis forte ad bonum propositum applicare, notabis ꝙ Nabuchodonosor futura prospexit. s. processum B quatuor monarchiarum in statua & arbore. Dan. 2. & 4. Seipsum correxit, s. post mutationem in bestiam, & figuræ restitutionem. Dan. 4. Vtiles erexit. s. Danielem, Sydrach, Misaeh, & Abdenago, qui fuerunt constituti super regnum & prouinciã Babylonis. Impios despexit, s. qui iniustè accusauerũt Sydrach, Misach, & Abdenago, quos in fornace fecit comburi Dan. 3. Sic verè boni principes possunt comparari Nabuchodonosor, qui interpretatur sedẽs in angustia, pro eo ꝙ isti semper sunt in angustia propter sollicitudinem, & dictationem. s. super regimen subditorum. Danie. 2. Vidit Nabuchodonosor somnium, & contritus est spiritus eius. Dan. 4. Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo, & florens in palatio meo. Somnium vidi quod perterruit me, & cogitationes meæ in stratu meo, & visiones capitis mei conturbauerunt me. ¶ Item futura præuident per sapientiam & discretionem. Dan. 2. Est Deus in cœlis reuelans mysteria, qui indicauit tibi rex Nabuchodonosor quæ ventura sunt. Item seipsos corrigunt per pœnitentiam & virtutum recuperationem. Dan. 4. Ego Nabuchodonosor oculus meos ad cœlum leuaui, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo benedixi. sequitur. Et figura mea reuersa est ad me, & in regnum meũ restitutus sum, & magnificentia amplior reddita est mihi &c. Vide historiam, & applica de pœnitente, qui post lapsum resurgit perfectior. ¶ Item vtiles & prudentes exaltat & erigit. s. ad honorem & promotionem. Dan. 5. Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, & adorauit Danielem, & ipsum extulit in sublime, & munera magna dedit ei, & constituit eum principem super omnes prouincias Babylonis. ¶ Item malos deprimit & despicit per iustitiam & punitionem. Vnde de Sedechia rege impio dr Hiere. 39. Comprehensus adductus est ad Nabuchodonosor, qui excœcauit, ligauit & captiuauit eum. Et hoc de Nabuchodonosor sufficit tam in bono quam in malo.

Nabuzardan. Interpretatus est prophetauit paleas, vel ꝓphetia alieni iudicij &c. A

Nachor. Interpretatur requiescente luce, obsecratio nouissima, requies muneris, præparatio iracundiæ.

Nadab. Interpretatur bonus vel spontaneus. Vide historias, & applica prout volueris, quia trãsco gratia breuitatis.

Nam. Nota ꝙ ista dictio nam est aduerbium affirmãdi. A Ista. n. certificat & affirmat, ratiocinatur & allegat, inducit, asserit & demonstrat. Sumitur. n. pro quia vel pro certè. Dicam ergo quòd nam signat omne illud quod aliquis siue veraciter siue mendaciter nititur affirmare. Et sic dicam quòd nam signat

Deum realiter manentem.
Iustum veraciter loquentem.
Diabolum fallaciter lædentem.
Virum vanum mendaciter dicentem.

Primo ergo dico ꝙ ista dictio nã refertur ad Deũ, qui realiter existit. Constat. n. ꝙ Deus est vnum nam, vnum quid certificum ratiocinatiuum & firmũ. vnde in Psal. Nam ipse Deus meus, & salutaris meus. Vnde nota ꝙ in isto nam est. s.

Potentia, qua vult honorari.
Scientia, qua vult operari.
Clementia, qua scit consolari.

De potentia ergo ipsius qua vult honorari & adorari, dicitur Ioan. 4.

Nam

Nam & patet tales quærit qui adorent eum. De sapientia, prudentia, & scientia eius qua vult vtilia operari, dicitur Eccl. 16. Nam plurima opera eius sunt in absconsis. & Sap. 9. Nam per sapientiam sanati sunt quicunq; placuerunt tibi. De clementia autem ipsius qua scit iuuare & consolari, dicitur. 2. Macha. 3. Nam & ipse qui habet in cœlis habitationem, visitator & adiutor est. Patet ergo ꝙ ista dictio nam allegatiua est & certificatiua. Nam pro certo refertur ad Deum qui realiter existit.

B ¶ Secũdo dico ꝙ ista dictio nam refertur ad iustum qui veraciter persistit. Iustus.n. est vnũ nam, vnum quia, vnum certe, vnũ quid solidum atq; firmum, & hoc in operibus & verbis. De factis enim potest dici illud Eccl. 48. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo. De verbis vero potest dici illud qđ dictum fuit beato Petro. Matt. 26. Nam & loquela tua manifestum te facit. Et sic igitur notabo de isto nam idest de homine perfecto, quòd.s. in ipso est virtus

Castitatis quæ carnem afficit.
Honestatis quæ visum reficit.
Charitatis quæ fratrem respicit.
Firmitatis quæ nunquam deficit.
Veritatis quæ verba perficit.
Vis humilitatis quæ sese deficit.
Vis fœlicitatis quam Deus adijcit.

Est igitur in viro pfecto virtus castitatis carnẽ afficiens. 2. Cor. 10. Nam arma militię nostrę nõ sunt carnalia. Vnde de muliere dicitur Prouer. 9. Nam qui abscesserit ab ea, saluabitur. Item in ipso est virtus honestatis visum reficiẽs. Vnde de ipso dicitur Cant. 2. Nam vinea nostra floruit. & 1. Cor. 9. Nã signaculũ apostolatus mei vos estis. Itẽ in ipso est virtus charitatis fratres respiciens. Vnde de Ionatha dicitur 1. Reg. 18. Nam expoliauit se tunica sua, & dedit eam Dauid, cum quo.s. conglutinata fuerat anima eius. Vnde vir charitatiuus erat ille qui dicebat Col. 2. Nam si corpore absens sum, spiritu tamẽ præsens sum. ¶ Item in ipso est virtus firmitatis seu stabilitatis nunquam deficiens. 2. Paral. 6. Nam omnis turba stabat intenta. & 2. Cor 12. Nam virtus in infirmitate perficitur. ¶ Item in ipso est virtus veritatis falsa reijciens. vnde Apostolus dicit 2. Cor. 12. Nam & si voluero gloriari, non ero insipiens. veritatẽ .n. loquor. vnde Petro dictum fuit Matth. 26. Nam & loquela tua manifestum te facit, nam & Galileus es. ¶ Item in ipso est virtus & vis humilitatis sese deijciens. vnde Matth. 8. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus. & Prouer. 4. Nam & ego filius fui patris mei, & tenellus coram matre mea. Ista tamen humilitas crescit in melius, quia sicut dicitur Luc. 9. Nã qui minor est inter vos, hic est maior. ¶ Item in ipso finaliter est fœlicitas beatum faciens.s. gloria Paradisi. vnde illud. 2. Mach. 7. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento æternæ vitæ effecti sunt. Et illud quod de ciuitate Paradisi scribitur Apoc. 21. Nam claritas Dei illuminabit eã. & Baruc. 6. Nam erit longe ab opprobrijs. Nam igitur refertur ad iustũ qui veraciteŗ persistit.

C ¶ Tertio dico ꝙ nam quandoq; refertur ad diabolum qui fallaciter resistit. Diabolus.n. allegando & inducẽdo ad malum bonisq; cogitationibus obuiando, nosq; tentando & molestando, potest dici nam. Vnde de eo potest dici illud. 2. Mach. 14. Nam illius prauitate vniuersum genus nostrum non minime vexatur. Vnde de ipso & sequacibus suis potest dici illud Ezech. 31. Nam & ipsi cum eo descenderũt in infernum ¶ Quarto vero dico ꝙ ista dictio nã refertur ad iniustum scil. ad impium, qui mẽdaciter insistit. Viri.n. impij & mendaces solent in vanis verbis & mẽdacibus resistere, & allegando & affirmãdo nunc hoc, nũc aliud ostentare. Et sic igitur supponendo ꝙ nam sit vnus magnus mẽdax & fallax orator, & mendaciorũ affirmator, & sic in pluribus impius & peccator, notare possumus quòd talis est

Vanus & varius sine constantia.
Cœcus & inscius sine prudentia.
Fallax & deuius plenus malitia.
Fœdus & ebrius madens luxuria.
Raptor & obuius sine iustitia.
Ardens & anxius præ auaritia.
Malorum socius cum impudentia.
Pœnis obnoxius in inferni patria.

Dico ergo ꝙ talis nam inuenitur sine constantia vanus & varius. Vnde de eo dicitur illud Eccl. 27. Nã stultus sicut luna sic immutatur. ¶ Item inuenitur sine prudentia cœcus & inscius. Vnde de eo dicam illud Matthæ. 17. Nam sæpe cadit in ignem, & sæpe in aquam. ¶ Item inuenitur plenus malitia fallax & deuius, vt de ipso & eius similibus dicatur illud quod de idolis dicitur Baruc. 7. Nam cum sint lignea & aurata, scietur postea quia falsa sunt. Vnde de malitiosis dicitur Luc. 6. ꝙ ipsi colloquebantur adinuicem quid nam facerent de Iesu. ¶ Item inuenitur madens luxuria, fœdus & ebrius. 2. Machab. 6. Nam templum luxuria & commessationibus erat plenum. ¶ Item inuenitur sine iustitia raptor & obuius. vnde. 2. Machab. 4. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. ¶ Item inuenitur sine prudentia cœcus & inscius, quia quamuis isti temporaliter sint prudentes, sunt tamen spiritualiter ignorãtes. vnde Rom. 8. Nam prudentia carnis mors est. Et ibidẽ. Nam quid oremus sicut oportet, nescimus. ¶ Item inuenitur cum auaritia cunctis obnoxius. Luc. 6. Nam peccatores peccatoribus fœnerantur vt recipiant. ¶ Item inuenitur cum impudentia malorum socius. Luc. 6. Nam & peccatores diligentes se diligũt. ¶ Item inuenitur in inferni patria tormentis saucius, quia scilicet in fine tales in infernum descendunt. vnde Roman. 6. Nam finis illorum mors est. sufficit.

Narrare.

Nota ꝙ narrare idem est quod loqui vel dicere, vel aliquid ex ordine recitare. Vnde A
potest accipi in bono & in malo. In bono.s. quãdo homo dicit illa & narrat quæ sunt vtilia & necessaria ad salutem. In malo vero sumitur quando quis narrat illa quæ sunt inutilia, vel saluti animæ contraria. ¶ Dicamus ergo ꝙ quidam sunt narratores boni, & quidam mali. Boni narratores quædam

Narrant Deo.
Narrant proximo.
Narrant subdito.

Dicam ergo ꝙ sunt narratores boni & laudabiles. Sicut.n. videmus in istis sensibilibus ꝙ pauperes narrãt suas necessitates, miseri narrant suas calamitates, ægroti narrant suas infirmitates, histriones narrant bonorum probitates, denique doctores narrant Sophiæ veritates, magistri narrant statutorum auctoritates, sic pro certo charissimi, boni debent omnia ista narrare. Deo enim debent narrare omnia ista quatuor, videlicet

Necessitates naturales.
Calamitates temporales.
Infirmitates criminales.
Probitates seu bonitates supernales.

Necessitates.n. naturales debent narrari per propriç fragilitatis recognitionem. De quo potest intelligi illud Psalm. Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam? ¶ Item calamitas temporalis debet narrari per temporalium detestationẽ. vnde Gen. 41. Narrauit ergo Pharao somnium quod viderat. Omnia.n. temporalium non sunt nisi somnia quædam. ¶ Item iniquitas criminalis est narranda per confessionem & recognitionem. De quo Esa. 43. Narra si quid habes, vt iustificeris. ¶ Item bonitas seu probitas supernalis debet narrari per laudem & gratiarum actionem. vnde Esa. 43. Populum istum formaui mihi, laudem meam narrabit. Et illud Psal. Laudationem domini loquetur os meum. &c. & illud. Narrantes laudes dñi &c. Ista ergo sunt quæ debemus narrare Deo. ¶ Item dico ꝙ quædam sunt quæ debemus narrare proximo. Et sic nota ꝙ proximo sunt quatuor principaliter narranda,s. B

Summæ veritatis eruditio.
Dei voluntatis reseratio.
Dei bonitatis miseratio.
Charitatis Dei demonstratio.

Narrent igitur prælati proximis sapientiæ eruditionem per prædicationem. vnde Eccle. 25. Beatus qui inuenit amicum verum, & qui narrat iustitiã. De qua alias dicitur Eccl. 6. In multitudine presbyterorum prudentium sta, vt omnem narrationem Dei possis audire. ¶ Item narranda est proximis bonitatis Dei miseratio per laudem & gratiarum actionẽ psal. Narrabo nomen tuũ fratribus meis, in medio Ecclesiæ laudabo te. ¶ Item narranda est eis legis diuinæ ordinatio per iudiciariam impositionem. Exo. 4. Narrauit Moyses Aaron omnia verba domini. ¶ Item narretur diuinæ charitatis operatio per suorum beneficiorum recordationẽ. psal. Venite & narrabo vobis oẽs qui timetis Deũ, quanta fecit animæ meæ. ¶ Item dico ꝙ quædam sunt narranda subdito.s. C
superiorum probitatis seu sanctitatis perfectio seu declaratio, per suarum virtutum imitationem & impressionem. 4. Regũ. 8. Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus. Et illud. 1. Macha. 3. De prælijs Iudæ narrabant omnes gentes. Et merito, quia pro certo historice narrationes melius à simplicibus retinentur, & ad effectum ducuntur. Eccl. 39. Narrationẽ virorum nominatorum conseruabit. Ideo bene dicitur talibus Eccl. 8. Non te præterear narratio seniorum. Ergo breuiter loquendo, narratio vt communiter pertinet ad laudem diuinã, & ad operum suorum magnificationem. Nam sicut sacra scriptura nobis innuit, mirabilia & eius beneficia sunt laudãda,s.

Altis sermonibus.

Dico altis sermonibus & patenter.

Cunctis temporibus.
Bonis hominibus.

tenter. vnde in Psalm. dicitur. Narrate in turrib' eius. ¶ Itē cunctis temporibus & frequenter. vnde in Psalm. Vespere & mane & meridie narrabo & anounciabo laudem tuā. ¶ Item bonis hominibus & prudenter. Psal. Non moriar, sed viuam, & narrabo opera domini. Es illud prædictum. Venite & narra
D bo omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. ¶ Sed adhuc dico ꝙ narratio capitur in malo. Et sic accipit pro verbis & narrationibus fatuorum & importunorum, deceptorū & hæreticorum, detractorum & odiosorum. Est ergo narratio fatuorum, quæ est tædiosa. De qua Eccles. 21. Narratio fatui quasi sarcina in via. ¶ Item est narratio deceptorum, quę est vitiosa. vnde in Psal. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. ¶ Item est narratio detractorum, quæ est odiosa. De qua Eccle. 27. Narratio peccantium odiosa. Sufficit. Vide supra de loqui.

A **Nares.** Cum nares sint corporis partes quę sensus odoratus sunt proprium subiectum, vna tamen cum quibusdā pomulis interioribus, in quibus nerui odoratiuj inferuntur, quibus spiritus attractus & emissus præsentatur, ita ꝙ qualis odoris res existat, discernitur ab eisdem, sicut ponūt Constantinus & Auicenna, possum igitur moraliter dicere ꝙ per nares signatur scilicet

Discretionis virtus.
Deuotionis actus.
Solationis flatus.

Nares. n. discretionis sunt aperiendæ. Istę. n. sunt quę discernunt inter bonos & malos odores, & inter famā & infamiam singulorum. Equus. n. qui habet nares apertas, nobilior reputatur, sicut de equo dicitur Iob. 39. Gloria narium eius terror. Aduerte tamen ꝙ nares aliquorū sunt nimis simeæ, & isti sunt malitiosi, qui more simeæ habent nares tortas & peruersas, & per malitiam detusas & subuersas. Figurati in idolis, de quibus dicitur Sap. 15. ꝙ illis non est visus ad videndum, neq; nares ad percipiendū spiritum. Aliorum etiā nares sunt nimis impletæ humoribus, sicut patet in rheumaticis, qui non percipiunt bonos vel malos odores. Sic discretio quorundam ita est per carnalitatē obtusa, ꝙ non bene percipit cognoscenda. Nume. 11. Comedetis inquit carnes donec exeāt per nares vestras. & Amos. 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum ad nares vestras, & redistis ad me. Bene ergo figuraliter dicitur Leuit. 21. ꝙ ille qui habebat nasum nimis paruum, grandem vel tortum, non debebat in tabernaculo ministrare. ¶ Nares deuotionis sunt reficiendæ. s. bonis odoribus virtutum, & suauitate gloriæ Paradisi. Iob. 27. Spiritus Dei in naribus meis. Et illud Cantic. 7. Nasus tuus sicut turris libani. Quod est cōtra multos, de quibus dicitur in Psal. Oculos habent, & non videbunt, nares habent, & non odorabunt. Quia. s. mali libentius odorant temporalia quàm æternalia, vana quàm sana, transitoria quàm per-
B mansoria. Sap. 2. Fumus & flatus est in naribus vestris. ¶ Nares elationis sunt afficiendæ. Nares. n. ex quibus excessiue exit & spirat halitus & spiritus, hominum iratorum & elatorū signat superbiam & elationem. De qua potest dici illud. 2. Reg. 22. Ascendit fumus de naribus eius, & ignis de ore eius. Quæ. s. debent reprimi, & ne nimis effluant, moderari. Nam sicut bubalo imponitur circulus in naribus vt ad laborem ducatur atq; regatur, sic etiam & porco imponitur circulus in naribus ne per ipsius pratum lædatur seu fodiatur, sic verè circulus tēperantiæ est homini imponendus, seu etiam si necesse sit, circulus violentiæ est superbis & maliuolis naribus apponendus, vt proteruus bonum facere doceatur, vel saltem ne plus debito lædere permittatur. Vnde illi Sennacherib dixit dominus. 4. Reg. 19. & Esa. 37. Ponam ergo circulum in naribus tuis, & frenum in maxillis tuis, & reducam te per viam per quam venisti. Iste est ergo circulus aduersitatis & tribulationis, quem Deus quandoq; in naribus elationis & superbiæ malorum imponit, ne bonis noceant quantum vellent. Vnde de Leuiathan dicitur Iob 40. Nunquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius? quasi diceret. Difficile est fieri de superbis, & tamen faciendum est ne seuiant. Sicut etiā ibidē dicitur de Behemoth. In oculis eius quasi homo capiet eum, & in sudibus perforabit nares eius. vnde Ezech. 23. dicitur cuilibet impio vel tyranno. Nasum suum & aures præcident, & quod reliquum fuerit, gladio concident. s. demones finaliter in inferno. Et merito, quia pro certo nares malorum signo nequitiæ, signo luxuriæ, signo lasciuiæ, signo superbię ptę cæteris sunt signatę. De signo nequitiæ dicitur Apoc. 20. ꝙ illi qui non acceperunt characterem bestiæ in naribus aut frontibus aut manibus suis, vixerunt & regnauerunt. q. d. Character nequitiæ & malitiæ in naribus elationis potest ostendi. De signo luxuriæ dicitur Prouer. 11. ꝙ circulus aureus in naribus suis mulier pulchra & fatua. De signo curiositatis & lasciuiæ, qua. s. superflue delectantur in bonis odoribus, dicitur Ezech. 8. Replentes terram iniquitate conuersi sunt ad irritandū me, & ecce applicant ramum ad nares suas. De signo vero superbiæ potest dici illud Esa. 2. Quiescite ab homine cuius spiritus in naribus eius, quia excelsus reputatus est ipse. Et hoc de naribus sufficit, & de naso.

Nasci. Natus. Natiuitas. Nota quòd natiuitas sumit in bono & in malo, sumitur naturaliter & moraliter. Et ideo oia in vnum cōplectendo, possumus notare ꝙ inuenitur natiuitas A

Laboris.
Amoris.
Nitoris.
Decoris.
Honoris.
Horroris.
Terroris.

Prima est natiuitas naturalis. Secunda est supernalis. s. Christi vel virginis gloriosæ. Tertia est natiuitas baptismalis. Quarta ē natiuitas lætitiæ æternalis. Quinta est natiuitas eminentiæ temporalis. Sexta est natiuitas nequitiæ criminalis. Septima est natiuitas infernalis. Homo. n. aut nascitur in natura, aut super naturam, aut in gratia, aut in gloria, aut in fortuna, aut in culpa, aut in poena. ¶ Dicamus ergo primo ꝙ est natiuitas naturalis, quæ est miserabilis & tędiosa. sicut. n. dicitur Iob. 5. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatum. Nam sicut videmus ꝙ sol ab ortu vsq; ad occasum non cessat currere, fluuius de fonte ex quo nascitur vsquequo absorbeatur à mari, nō cessat fluere, arbor ex quo de terra nascitur, ventis & turbinibus solet exponi, flatibus, frigoribus & caloribus arceri, & quousque de terra tollatur, non cessat aeris passionibus subiacere, sic verè homo ex quo oritur & nascitur, vsq; quo de terra colligitur, & vsque ad occidentem vitæ suæ ducatur, & per mare mortis absorbeatur, non cessat poenis & laboribus fatigari, flatibus & turbationibus agitari & molestari. Quod bene pronunciat puer cum nascitur, qui. s. nascitur eiulando & lachrimando, quod facit secundum August. tanquam prænuncius & propheta calamitatis & laboris, miseriæ & angustiæ ad quam intrat. De quo lamentabiliter dicitur Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs &c. Vide eam supra de homine. Ista enim natiuitas habet quatuor annexa, videlicet B

Carnis debilitatem. Homo natus de muliere.
Vitæ labilitatem. Breui viuens tempore.
Poenæ flebilitatem. Repletur multis miserijs.
Mortis necessitatem. Qui quasi flos egreditur &c.

Nascitur dico homo ad carnis debilitatem & fragilitatem, qđ ostenditur cum dicitur. Homo natus de muliere. Homo enim dicitur ab humo, vel ab humore. Mulier vero dicitur quasi mollis aer. Ad denotandum quòd omnis homo qui de muliere nascitur, est

Fragilis sicut mulier,
Vilis sicut humus,
Debilis sicut humor,

Sicut. n. Iosu. 3. dicitur, Quod natum est de carne, caro est. Qōis sicut dicitur Iob. 25. Difficile est, ꝙ mundus appareat natus de muliere. Plumbum. n. secūdum Arist. de argento viuo & de grosso & immundo sulphure generatur, & ideo grossum & impurum est metallum, ita ꝙ eius immunditis nunquā ex toto tergitur vel lauatur. Sic verè quia homo de vili materia & fragili. s. à muliere sumit originem, necesse est ꝙ fragilitatem & vilitatem attrahat, à qua nullus quandiu vixerit, ipsum lauat. Homo. n. nascitur non solum cum vilitate & fragilitate naturæ immo, etiam cum vilitate culpæ, & maxime culpæ originalis & fomitis carnis, qui nunquam ab homine eradicatur vel aufertur. vnde Ezech. 16. In die qua nata es, non est præcisus vmbilicus tuus. Vmbilicus. n. carnalem delectationem vel originalem defectionem designat, quia secundum Greg. Viris luxuria in lumbis est, fœminis in vmbilico. Nascitur ergo homo ad carnis fragilitatem & debilitatem. ¶ Deinde dico ꝙ homo C
nascitur ad vitæ labilitatem & tenuitatem. Breui inquit viuēs tempore. Homo. n. est sicut piscis qui dicitur Ephemerō, qui eadē die qua nascitur, moritur & finitur. Quia procul dubio illa eadem die qua nos in mūdum nascimur & venimus, mortem nostram incipimus, & continue mortis terminis propinquamus. Teste enim Greg. Vita præsens nihil aliud est quàm prolixitas

prolixitas quædam mortis. vnde dicit Sen. epistola. 23. ꝙ quotidie morimur, & continuè demitur aliqua pars vitæ nostræ, & tunc quoque cum crescimus, vita nostra decrescit. Sapiens etiam Sap. 5. dicit ꝙ nos vt nati sumus, cõtinuo desinimus esse. & Eccl. 44. dicitur de malis ꝙ perierunt quasi qui non fuerunt, & nati sunt quasi non nati. Breui ergo viuens tempore, quia sicut dicitur, Omnis potentatus breuis vita. Nascitur ergo homo ad vitæ labilitatem & tenuitatem. ¶ Deniq; nascitur
D homo ad mundi pœnalitatem & flebilitatem. Repletur inquit multis miserijs. Et reuera homo nascitur ad miseriã & ad pœnam, quia ea quo homo natus fuerit, nunquam potest dies aliqua pertransire, quin ipsum contingat multis laboribus & miserijs desolari. Teste. n. Sene. Qui optat homini ꝙ tribulationibus careat, optat ipsum non esse hominem. Quia secundum Isidorum de summo bono, Impossibile est ꝙ homo sit, & tribulationes non patiatur. Multis ergo repletur miserijs. Super quo dicit beatus Bernar. in quodam sermone. In sordibus inquit generamur, in tenebris confouemur, in doloribus parturimur. Nam ante exitum matres oneramus, in exitu matres vt viperæ laceramus, post exitum statim nostram miseriam deploramus. Quid plura? Bene legitur. Multis repletur miserijs. Nascitur ergo ad mundi pœnalitatem & asperitatem seu flebilitatem. Quarto nascitur ad mortis necessitatem & asperitaté. Sicut. n. in Syllogismo maior & minor ordinatur ad cõclusionem, ita ꝙ maior vel minor non præponitur nisi vt conclusio subsequatur, sic pro certo natiuitas sicut propositio maior, vita vero sicut propositio minor, ad mortem sicut ad conclusionem ordinantur, ita ꝙ ex istis duabus præmissis. s. ex natiuitate & ex vita mors necessario concluditur, & per modum conclusionis finalis ex duabus præmissis prædictis necessario subinfertur. Et istud est quod dicit Sene. in quadam epistola. Quibus inquit nasci contigit, & mori restat. Et hoc ostenditur cũ dicitur, Quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra. Flos. n. in suo principio valde est pulcher, in fine tamen siccus efficitur & contritus. sic homo &c. quia sicut dicit Esa. 40. Exiccatum est fenum, & cecidit flos. De tali ergo natiuitate dicitur Eccl. 14. Generatio carnis & sanguinis alia finitur, & alia nascitur. Ad hoc. n. flumius nascitur, vt post multos discursus in mari terminetur. sic homo non alia causa nascitur, nisi vt post multos labores ad mare. i. ad mortis amaritudinem reuertatur. vnde Ezec. 21. videtur dictum homini. Reuertere ad vaginam tuam, in locum in quo creatus es, in terra natiuitatis tuæ iudicabo te. Mors. n. dicitur vagina nostra. Mors etiam terra natiuitatis nostræ dicitur, eo ꝙ natiuitas nostra ad mortem finaliter ordinatur. Sicut igitur patet quomodo natiuitas nostra includit mortis necessitatem, mundi pœnalitatem, vitæ labilitatem, carnis debilitatem. Patet ergo ꝙ est natiuitas natu
E ralis, quæ est miserabilis & tœdiosa. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ est natiuitas supernalis, quæ est amicabilis & amorosa. Et ista est natiuitas Christi vel virginis gloriosæ. Planta. n. aliquando sine semine solet nasci, ex virtute. s. cœlesti à supernis influente, & ex terra humorem & materiã ministrante. sic verè Christus sine humano semine fuit natus. Nam spiritussanctus à supernis influxit. Terra vero. i. beata virgo materiã ministrauit, quia sicut dicitur Matth. 1. Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Sicut. n. murena de serpente concipiens non parit serpentem, sed murenam, sic beata virgo Maria ex spiritu sancto concepit, spiritum tamen sanctum non peperit, sed murenam. i. corporalem hominem Christum virgini in humanitate similem parturiuit. Nam sicut dicitur Ioan. 3. Quod natum est ea carne, caro est, & quod natum est ea spiritu, spiritus est. Et ideo breuiter de Christo sic nato & sic mundo mirabiliter præsentato possumus cum gaudio dicere illud Esa. 9. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis &c. Vbi aduerte quòd ista natiuitas nobis describitur

Tanquam humiliter inchoata, quia Puer.
Tanquam vtiliter procurata, quia Natus est nobis.
Tanquam nobiliter consummata, quia Filius.

Vide prosecutionem infra in fine vbi agetur de Christi natiuitate. Hic aũt solũ aduerte ꝙ iste fuit primus qui à virgine fuit natus. vnde Iob. 15. Nũquid primus homo tu natus es? & Nũ. 3. Sanctificaui mihi quod primum nascitur &c. Ista est ergo na
F tiuitas supernalis, quæ est amicabilis & amorosa. ¶ Tertio inuenitur natiuitas spiritualis, quæ est commendabilis & virtuosa. & sic homo dicitur nasci quando de nouo acquirit aliquem bonum statum, siue statum gratiæ & perfectionis, siue statum pœnitentiæ & religionis, siue statum cœlestis gloriæ & salutionis. Arbores. n. & herbæ diuersimodè nascuntur. Quædam ex solius aquæ infusione. Quædam ex boni seminis appositione. Quædam ea diligenti plantatione & loci primi mutatione. Quædam vero ex alterius rami adiunctione & insertione. Sic verè charissimi homines nascuntur in gratia & in virtute multis modis. Quidam. s. per aquæ infusionem, & isti sunt illi qui in baptismo in gratia generantur. Et ideo baptismus dicitur renouatio & regeneratio, quia homo qui primo erat natus & genitus naturaliter, ibi regeneratur & nascitur spiritualiter. vnde Ioan. 3. dicitur ꝙ nisi homo renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum cœlorum. ¶ Itẽ alij in gratia nascuntur per boni seminis seminationem, & isti sunt illi qui semen verbi Dei ad statum gratiæ conuertunt. vnde in Psal. dicitur. Annunciabitur domino generatio ventura, & annunciabunt cœli iustitiam eius, populo qui nascetur, quem fecit dominus. ¶ Item homo in gratia nascitur per diligentem transplantationem. Et ista est quando quis per pœnitentiam de mundo velde peccato tollitur, & in religione vel in statu gratiæ collocatur. Vnde de Enoch qui fuit translatus vel transplantatus in Paradisum terrestrem, dicitur Eccle. 49. Nemo natus est in terra qualis est Enoch. ipse. n. receptus est à terra. ¶ Item alij nascuntur in gratia per boni rami insertionem, & isti sunt illi qui per societatem & adiunctionem bonorum boni efficiuntur. De quibus in Psal. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. q. d. bona societas bonorum patrum est causa generationis bonorum filiorum. Et breuiter de illis qui ita spiritualiter nascuntur, intelligitur illud Ioan. 1. Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. Et bene dicit non ex sanguinibus, quia. s. puer quandiu est in ventre & in sanginibus matris, non potest dici natus. Cum vero à ventre matris egreditur, frigido aeri exponitur, pelle secundina exuitur, lacte nutritur, tunc propriè dicitur natus. Sic verè illi qui in sanguinibus carnalis affectionis nutriũtur, & qui in vtero matris suæ. i. in amore matris suæ mundi vel carnis detinentur, nati spiritualiter non dicuntur. Ideo de talibus videtur dictum illud Ioann. 3. Quomodo potest homo denuo nasci, cum sit senex? Sed pro certo cum ab vtero mundani amoris extrahitur per eius abominationem, quando secundina carnalis infectionis exuitur per castitatis mundificationem, quando frigido aeri. i. tribulationum pœnitentiæ exponitur per omnis miseriæ tolerationem, quando insuper lacte doctrinæ nutritur per sapientiæ degustationem, tunc dicit ꝙ spiritualiter nascitur, & apud Deum penitus innouatur. Vt de eo dicatur illud Oseæ. 2. Expoliem eam nudã, & statuam secundũ diem natiuitatis suæ. Et possumus notare ꝙ illi dicuntur ex Deo spiritualiter esse nati, qui sunt. s.

Iustitiæ sectatores.
Nequitiæ contemptores.
Concordiæ dilectores.
Constantiæ professores.

De iustitiæ sectatoribus dicitur. 2. Ioan. 2. Qui facit iustitiam, ex Deo natus est. De nequitiæ contemptoribus dicitur. 1. Ioan. 3. Qui natus est ex Deo, non peccat. De concordiæ dilectoribus dicitur. 1. Ioã. 4. Omnis qui diligit fratrem suum, ex Deo natus est. De constantiæ vero professoribus dicitur. 1. Ioã. 5. Omne quod natũ est ex Deo, vincit mundum. Patet ergo ꝙ inuenitur natiuitas spiritualis & virtuosa.
¶ Quarto dico ꝙ inuenitur natiuitas æternalis & gaudiosa, & G
ista est quando homo nascitur cœlo. Et secundum istum modum mors sanctorum dicitur natale, quia. s. Paradiso nascuntur. Vnde de ipsis dicitur Ioã. 16. Non meminit pressuræ, propter gaudium, quia natus est homo. & Lucæ. 1. dr. In natiuitate eius multi gaudebunt. ¶ Quinto dico ꝙ est quædam natiuitas temporalis & deliciosa, & ista est promotio gloriæ temporalis. Homo. n. tunc mũdo nascitur, quando ad mundi honores emittitur vel etiam parturitur. Vnde ille tunc dicitur natus, qui mundi prosperis & diuitijs est formatus. Vnum tamen est notandum quòd tales sic nati solent. s. carere

Scientiæ veritate.
Constantiæ firmitate.
Lætitiæ amœnitate.
Munditiæ puritate.
Iustitiæ æquitate.

Tales. n. qui in prosperitate nascuntur, sunt vt communiter cœci & ignorantes. Mundus. n. est sicut canis, q suos filios parit cœcos. Quia pro certo tales qui in mundi dignitatibus & eminentijs nascũtur, pariuntur & promouentur, ignorantes & cœci sæpissime dinoscuntur. vnde Ioan. 9. dicitur ꝙ præteriens Iesus vidit hominem cœcum à natiuitate. vnde ibidem dicitur. Hic est filius

vester,

vester, de quo dicitis quia cœcus natus est. ¶ Item tales sunt vt communiter debiles & non durantes. non.n. perseuerat gloria mundanorū. Vnde de Hedera Ionæ dicitur Ionæ.4. ꝙ sub vna nocte nata est Hedera, & sub vna nocte perijt. & Lucæ.8. dicitur de semine quod statim natum aruit, quia non habebat humorem. ¶ Item tales sunt vt communiter miseri & laborantes. Quia pro certo mundi prosperitas multis miserijs est annexa. vnde Iob dicebat Iob.3. Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, conceptus est homo. Prosperitas.n. dicitur dies, propter eius amœnitatem. Dicitur etiam nox, propter annexam asperitatem. ¶ Item tales sunt vt communiter immundi & petulantes. vnde Ezec.16. In die qua nata es, non est præcisus vmbilicus tuus. ¶ Item tales sunt iniusti & male viuentes, quod summe patet in illis qui in Ecclesia à simonia vel à carnali affectione nascuntur, qui.s. iniustè & rapaciter vt communiter viuere dinoscuntur. Est.n. differentia inter radios qui nascuntur à sole, & flumina quæ nascuntur à fonte. Quia.s. radij processu sunt rectissimi, fluuij vero sunt flexuosissimi. Sic verè illi qui à sole iustitiæ Christo in Ecclesia nascuntur, & ibidem diuinitus introducuntur, rectè & iustè viuere cōprobantur, & ijdem filij solis iustitiæ Christi appellari merentur. Ioā.1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Sanguis.n. signat consanguinitatis affectionem. Voluntas carnis signat luxuriæ infectionem, seu quamlibet immundam delectationem. Voluntas viri signat simoniacam intētionem. Illi ergo qui in talibus fontibus in Ecclesia nascuntur, tortuose & iniuste incedere & viuere dinoscuntur. Isti autem figurātur Iudicum.11. vbi dicitur ꝙ Iepte princeps Israel propriam filiam interfecit. qui.s. de meretrice natus erat. Ad denotandum ꝙ illi qui à meretrice simonia vel à carnali amicitia in Ecclesia nascuntur & introducuntur, filiam suam.i. plebē sibi commissam grauant, occidunt & prædātur. Ideo bene dicitur Deut.23. Non ingredietur de scorto natus, Ecclesiam Dei. Et merito, quia pro certo tales sic nascentes & intrantes vt communiter male viuunt, scilicet

Iniustè & crudeliter.
Immundè & carnaliter.
Superbè & inaniter.
Ignominiosè & infamiter.
Confestim non stabiliter.

Iniustè dico & crudeliter. Iob.15. Quid est homo vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? q.d. Impossibile est, quia.s. ille qui secundum carnem natus erat, persequebatur eū qui secundum spiritum. ad Gal.4. ¶ Item immundè & carnaliter. Iob.25. Nūquid iustificari potest homo, aut apparere mundus natus de muliere? q.d. nō. ¶ Item superbè & inaniter. Iob.40. Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberum natum putat. ¶ Item ignominiosè & infamiter. Prouer.17. Natus est stultus in ignominiam suam. ¶ Item imperseueranter & non stabiliter. Iob.13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore. Quid ergo? certè tales deberent dicere illud Iob.3. Pereat dies in qua natus sum. quia sicut dicitur Matth.26. Bonū erat ei si natus non fuisset homo ille. Ideo bene dicitur Eccl.4. Laudaui magis mortuos quàm viuentes, & fœliciorem iudicaui illum qui necdum natus est. Sed non sic iusti, qui.s. nascuntur de Deo, non à carne, iuxta illud.1. Ioan.2. Omnis qui facit iustitiam, ex Deo natus est. Et ideo sicut supra dixi, isti à culpis abstinent, quia qui natus est ex Deo, nō peccat.1. Ioā 3. Impijs eminent, quia omne quod natum est ex Deo, vincit mundum.1. Ioan.5. Pro Christo sustinent. Ioā 16. Non meminit pressuræ, propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vera continent. Ioan.18. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni, vt testimonium perhibeam veritati. Hæc est ergo natiuitas temporalis & deliciosa. ¶ Sexto dico ꝙ inuenitur natiuitas criminalis atq; vitiosa, & ista est quando quis nascitur peccato, & moritur gratiæ & virtuti. vnde Io.9. In peccatis natus est totus. Ideo de peccatoribus dicitur.1. Regū.5. Nati sunt mures, & facta est confusio in horto. Sed vide supra § præcedenti, vbi multa de tali natiuitate dicuntur. ¶ Septimo dico quòd est natiuitas infernalis, & illa est illa qua damnati in inferno nascuntur, & quæ ibi de nouo veniunt & inducuntur. De quo in Psal. Fiāt nati eius in interitū. & Eccl.41. Ve vobis viri impij, quia si nati fueritis, in maledictione nascemini &c. Sic igitur patet quomodo diuersimodè tam naturaliter ꝗ spiritualiter quis potest nasci. Vide supra de generare &c.

Natu.
Vide vbi maior, & vbi Senectus.

Natio.
Nota ꝙ natio accipitur pro populi cōgregatione, vel pro regione, seu pro patria vel ciuitate. Et A sumitur communiter in scriptura pro illis gentibus vel populis qui Dei populo erant inimici, sicut erant Philistijm, Amō, Amalech &c. Vnde breuiter per nationes vniuersa genera populorum denotantur gentilium. Et ideo notandum ꝙ spiritualiter loquendo, nationes signāt inimicos nostros spirituales, s.

Communitatem hominum peccatorum.
Malignitatem hominum vitiosorum.
Peruersitatem demonum malignorum.

Omnes.n. istę nationes hominibus inimicantur, & eis in via salutis plurimum aduersantur. vnde.1. Macha.3. Ecce nationes conuenerunt aduersum nos vt disperdant nos. Natio.n. peccatorum est peruersissima. vnde Phil.2. Sitis simplices sine querela in medio nationis prauæ atq; peruersæ, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. ¶ Natio vitiosorum est potentissima. vix.n. potest ab aliquo superari. Sicut.n. dicitur Iudic.1. filij Israel non potuerunt delere nationes de terra sua, sed tamē ipsas superauerunt, & dimiserunt viuere sub tributo. Sic vero homo nunquā potest ex toto extirpare vel delere nationes vitiorum de terra carnis suæ, & maxime vitia carnalia, ipsa tamē debet subiugare rationi, & ipsa dimittere viuere sub tributo, vt sic ei dicatur illud Deut.15. Dominaberis nationibus plurimis, & tui nullus dominabitur. Et ideo ꝓ populo suo orat Ecclesia. Iohel 2. Parce domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, vt non dominentur ei nationes. ¶ Natio vero demonum est crudelissima. vnde Ezech.31. de Assur.i. de superbo in figura altæ cedri dicitur ꝙ succident illam alieni, & crudelissimi nationum. ¶ Et si vis in bono dic quòd est natio sanctorum atq; iustorum, quæ.s.

Deo seruit & ei subiugatur.
Deum laudat & regratiatur.
Cum Deo ligatur atq; copulatur.
A Deo iuuatur atq; visitatur.
A Deo spiratur & viuificatur.
A Deo vocatur & beatificatur.

Dico ergo ꝙ natio sanctorum Deo seruit atq; subiugatur. Sapient.8. Nationes mihi erūt subiectę. ¶ Item Deū laudat & regratiatur. Psal. Psallam tibi in nationibus. ¶ Item cum Deo copulatur. Deut.4. Non est alia natio tam grandis quæ habeat deos appropinquantes sibi sicut Deus noster adest nobis. ¶ Item à Deo visitatur, quia sicut dicitur Sap.7. Per nationes in animas sanctas se transfert. ¶ Item à Deo viuificatur, quia sicut dicitur Act.10. Per nationes gratia spiritussancti effusa est. ¶ Item à Deo beatificatur.s. in cœlo. Tho.13. Nationes de longinquo ad te venient &c. Vide infra de populo.

Nathan.
Fuit propheta domini, qui.s. interpretatꝰ donum, donans, vel donatus gratiæ. Fuit autē A Nathan propheta domini, quia.s.

Deum consulebat.
Vera respondebat.
Plebem instruebat.
Regem arguebat.
Malos fugiebat.
Bonos promouebat.
Gratia vigebat.
Gloria fulgebat.

De omnibus istis vide historiam.2. Reg.7. & 12. quia nimis esset longum ponere. Et applica ad bonum principē, & ad bonū regis consiliariū qui ad Deum debet recurrere, qui vera debet respondere, qui populū debet instruere, qui regē debet arguere.s. sicut Nathan fecit Dauid de morte Vrię. Qui impios debet refugere.s. sicut Nathan Adoniam. Qui bonos solet extollere, sicut.s. Nathan qui inunxit Salomonem in regem. Qui gratia debet influere, sicut.s. iste qui interpretatur, donans donum, & donatus gratiæ. Qui gloria debet præcellere, sicut.s. iste qui erat summus in curia Dauid. Vnde igitur de tali Nathan dicitur Eccle.47. Surrexit Nathan propheta in diebus Dauid quasi adeps separatus à carne. Dilata si vis & concorda.

Nathanael.
Interpretatur donum Dei vel donatus eum dominus, & fuit ille de quo dixit A Christus. Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. qū vidit eū venientem ad se. Ioan.1. Iste ergo signat bonos simplices, qui à Christo vocantur, à Christo donantur, à Christo laudātur, à Christo visitantur. Expone prout volueris de bonis prælatis.

Nathinnei.
Fuerunt quidam templi seruitores, qui interpretantur donantes vel donati seu A hyppodiaconi, vel subministri. Et possunt signare bonos ecclesiasticos, qui à Deo donantur inspiratiue, qui Deo subministrant famulatiue, qui sese sunt donates Deo destinatiue; &c. Concorda si vis, quia transeo gratia breuitatis.

A **Natura.** Cum paucissimæ sint auctoritates de natura, quanquam multa sint exempla, parum necesse est de ea dicamus. Ne tñ omnino sub silentio trasseamus, notandum est ꝙ in scriptura fit mentio de quadam natura

Immutabili.
Corruptibili.
Detestabili.
Commendabili.

Primo igitur dico ꝙ est natura immutabilis, quæ est ille instinctus naturalis rectitudinis. Et sic accipitur ius naturale illud quod vnumquodque animal natura docuit, sicut est educatio filiorum, dilectio sociorum, conseruatio corporum propriorum. Et secundum hæc loquitur Augu. ꝙ nullum est adeo magnum vitium quod possit delere extrema naturę vestigia. Et hoc bene apparuit in exemplo quod ponit Valerius in libro suo de factis memorabilibus Romanorum, vbi dicit ꝙ cum rex Pyrrhus in quodam prælio esset captus, & inimici nescientes eum esse Pyrrhum, cum se nominare non vellet, voluerunt eũ occidere, filius qui à natiuitate mutus fuerat, videns periculum patris, quasi compulsus à natura loqui pro patre suo militibus illis qui patrem occidere intendebant, dixit. Nolite occidere Pyrrhum regẽ. Et sic alij audientes ipsum captũ seruauerunt, nec occiderunt. Ista est ergo natura immutabilis, cuius quidem exempla habemus plurima in natura. Quis.n. docet pellicanum se pro filijs occidere? Quis docet ceruum pro sagitta extrahenda dictamum quærere? Quis docet canẽ pro vomitu procurando gramen comedere? Quis docet castorem testiculos suos dimittere? Quis docet elephantem dentes suos frangere? Omnia.n. ista natura docuit, cuius iura immutabilia Deus fecit. Quia breuiter, quædam vis & natura omnibus animalibus est indita, per quam ad faciendum quod debent sunt naturaliter inclinata. Vnde præcipue natura humana habet infixam quandam regulam naturalem, per quam cognoscit quid est faciẽdum, & quid etiam omittendum. vnde Rom. 2. dicitur. Gentes non habentes legẽ naturaliter ea quæ legis sunt faciunt. Hæc est igitur natura immutabilis.
B ¶ Secundo dico ꝙ est natura corruptibilis, & ista est natura humana quantum ad corpus, quæ. s. est valde corruptibilis atq; fœda. Caro.n. habet naturam vilem & infectam & corruptam. Quia sicut limaa vilis est & immũdæ naturæ, ita ꝙ inficit & maculat quicquid tangit, sic caro nostra ita est vilis, ꝙ animam sibi coniunctam corrumpit, inficit & fœdat, & ad peccata pertrahit & inclinat. Ephes. 2. Eramus .n. natura filij iræ. Et breuiter pro statu naturæ lapsæ vitia sunt naturalia nobis, virtutes vero innaturales. Quia sicut videmus ꝙ vulpes solet naturaliter claudicare, porcus solet se in luto naturaliter lauare, leo solet bestias innocentes naturaliter deuorare, aranea solet ad muscas capiendas naturaliter intendere & necare, sic verè nos à natura corrupta habemus vulpinam dolositatem, porcinam impuritatem, leoninam voracitatem, araneæ cupiditatem, vt sic verificetur illud quod dicitur Sap. 12. Erat eorum malitia naturalis. Ista est ergo natura corruptibilis.
C ¶ Tertio dico ꝙ est natura detestabilis, & ista est qñ aliquis ita assuescit in vitijs & peccatis, ꝙ illa vitia per obstinationem in naturam conuertuntur. Nam quanuis piper sit albũ originaliter, per decoctionem tamen efficitur nigrum immutabiliter. Quia verè multi sunt qui ita radicaliter immutãtur in malum, ꝙ nunquam amplius reuertuntur in bonum. Rom. 2. Fœminę eorum immutauerunt naturalem visum. & Seneca dicit ꝙ illud vitium est delectabile, quod in naturam consuetudo perduxit. ¶ Quarto dico ꝙ est natura commendabilis, & ista nihil aliud est quàm bona consuetudo, quæ secundum Senecam est altera natura. Natura.n. cineris quæ est vilis, mutatur in naturam vitri, quæ est pulchra. Adiuncto etiam surculo domestico aliquo alteri arbori siluestri natura siluestris in naturam domesticam transmutatur. Sic verè per insertionem gratiæ Dei homo per bonas cõsuetudines taliter immutatur, ꝙ quasi in naturam bonam & contrariam transfertur. vnde Roma. 11. Tu ex naturali excisus oleastro, contra naturam insertus es in oliuam bonam &c.

A **Nauis. Nauicula.** Nota ꝙ nauis est instrumẽtũ ligneum ad trãseundum mare vel flumina ordinatum. Et potest multimodè signare in scriptura, in bono. s. & in malo. In bono.n. signat

Ecclesiæ communionem.
Viri perfecti conditionem.
Beatæ virginis perfectionem.
Pœnitentiæ vel religionis habitationem.
¶ Prima est nauis capacitatis.
Secunda est nauis agilitatis.
Tertia est nauis fertilitatis.
Quarta est nauis securitatis.

Ecclesia ergo est nauis capacissima. Ista.n. cõtinet bonos & malos. vnde Lucæ. 5. dicitur ꝙ ad pręceptũ dñi Petrus & socij sui tantũ de piscibus prendiderunt, ꝙ duas nauiculas impleuerunt. Duæ.n. nauiculæ sunt Ecclesia & religio, quæ sicut videmus, piscibus. i. hominibus tam bonis quàm malis hodie sunt replerę. Vir perfectus est nauis agilissima, quia. s. iustus ad modum nauis velociter transit per mare huius mundi, non sistens ibi per desiderium & amorem. Vnde de perfectis viris potest dici illud Iob. 9. Transierunt sicut naues poma portantes. ¶ Beata virgo est nauis repletissima & perfectissima. Ista .n. merces Paradisi continuit & portauit, & portũ huius mundi ditauit multipliciter & repleuit. de quo Prouerbio. 31. Facta est quasi nauis institoris, de longe portans panem suum.
¶ Religio vero seu status pęnitentiæ est nauis securissima. vnde Act. 27. Salui fieri non poteritis, nisi in naui manseritis. ¶ Si B
vero de malo agitur, dico ꝙ nauis seu nauicula potest in malo significare

Peccatorum instabilitatem.
Mundanorum mutabilitatem.
Humanorum vertibilitatem.

Dico ergo ꝙ signat mobilitatem hominum peccatorũ. Tales enim sunt in mari huius mũdi sicut naues ad portũ trãsferentes merces diaboli, & vitia & peccata secum continuè deferentes, & per flatum diabolicæ suggestionis ad peccatum se faciliter mouẽtes.

¶ Nauis. n. (vt dictum est) signat
Labilitatem vani peccatoris.
Prosperitatem mundi deceptoris.
Mortalitatem vitæ viatoris.

Diabolus est.n. sicut Antiochus, de quo dicitur. 1. Macha. 1. ꝙ ipse intrauit in Ægyptum cum magna multitudine nauium. quia. s. diabolus intrat infernum cum multitudine hominum peccatorum, quia sicut dicitur in Psal. Deus in spiritu vehementi conteret naues Tharsis. ¶ Item nauis signat prosperitatem hominum mundanorum. In istam.n. nauem cupiũt intrare omnes qui transierunt per hoc mare. i. per istum mundum, & tamen vident cõtinue, ꝙ ista nauis fluctuat semper, multotiens perit & submergitur, nunquam vero quiescit. Quapropter ista videtur illa nauicula de qua dicitur Matthę. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibꝰ. Ista.n. est nauis in quam Ionas fugiẽs à facie domini intrauit, vbi tamen tempestas ipsum arripuit, ita ꝙ in mare fuit proiectus, & à cete ẽt deuoratus. Quia verè peccatur qui peccãdo à Deo recedit & fugit, & qui in naui mũdanæ prosperitatis se recolligit & reponit, multis in pręsenti tẽpestatibus & tribulationibꝰ impellitur, in fine etiã de naui prosperitatis eijcitꝰ, & in mari inferni demergitur, & ibi à cete. i. diabolo deuoratꝰ. Ideo de talibus dicitur Eccl. 43. Qui nauigãt mare, enarrãt pericula eius. Signat ergo nauis prosperitatem bonorum mundanorum. ¶ Item signat fragilitatem hominum viatorum. Mortalis .n. homo naui comparatur, quia. s. de fragili materia componitur. In mari.n. huius mũdi semper fluctibus agitatur, & ad portum mortis continuè currit & mouetur. vnde Sap. 5. dr̃. Transierunt omnia velut vmbra, & tanquã nuncius volans, & tanquam nauis qui pertransit fluctuantem aquam, cuius cũ præterierit, non est vestigiũ inuenire. ¶ Si tñ adhuc de naui in ma C
lo significato, vtpote de peccatore, de diuite seu de mundi prosperitate velis aliq̃d dicere, notabis ꝙ talis nauis solet multis periculis subiacere, iuxta illud prædictũ. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius. Eccle. 43. Ista.n.

Tempestatum pulsatur fluctibus.
Beluarum cassatur ictibus.
Adamantium ligatur tractibus.
Echeneidum tenetur tactibus.
Arenarum turbatur syrtibus.
Voraginum sorbetur haustibus.
Piratarum grauatur raptibus.
Syrenum necatur cantibus.

¶ De tempestatibus patet qũo naues submergunt & frangũt. De beluis etiã patet per doctores qũo naues perforãt atq; lædunt, sicut exemplificat Plinius de serra maris, q̃ dorso suo serrato scindit nauem. Et de monoceronte & gladio, quorum primus cum cornu, alius cum ense perforant naues & scindunt. De adamantibus etiam qui ferrum attrahunt, patet ꝙ naues ab ipsis trahuntur & detinentur. De echeneide pisce semipedali dicit Plinius ꝙ sola adhęsione nauem arrestat, nec procedit vlterius nisi lignum cum pisce scindatur. De syrtibus etiã quomodo cumulis arenarũ bullientium rumpunt naues, de charybdi vero, quomodo in profundissimas voragines naues sorbet, & de piratis quomodo ipsi insidiantes nauibus spoliãt oĩa, satis patet. Quid ergo? Pro certo ista pericula significant
pericula

pericula spiritualia, quibus.s.subijcitur quilibet mundanorũ status seu etiam prosperitas temporalis. Quia certè istę naues tentationum fluctibus pulsantur. Belluarum.i.tyrannorũ ictibus cessantur. Adamantum.i.mulierum tractibus ligantur. Echeneidum.i.malorum sociorum tactibus & ritibus detinentur. Arenarum.i.diuitiarum syrtibus rumpuntur. Voraginũ.s. mortis & inferni haustibus absorbentur. Piratarũ.i.demonũ seu officialium rapetibus spoliantur. Vide concordantias oĩum istorum de naui, nauicula, nauigare, & nauta, quia transeo gratia breuitatis. Ea pone quomodo naues qui ibant in Tharsis ad

D reportandum aurum, sint confractæ.2.Paral.20.&c. ¶ Sed vt aliquid amplius dilatemus, possumus dicere de naui spirituali, videlicet de anima vel de beata virgine seu de quolibet viro perfecto, q sicut videmus q nauis ex leui materia fabricat, aqua maris superfertur, ad portum continuè appropinquat & applicatur, præciosis mercibus onerat, à parte maris est clausa, sed sursum à parte cœli aperitur, in principio & in fine est stricta, sed in medio dilatatur, fluctibus continuè mouetur, flatu venti faciliter ducitur, cito agitatur, sic verè spiritualiter loquendo, anime seu vir perfectus debet esse leuis per temporalium grauium abdicationem. Debet mari.i.mundo superferri per ipsius contemptum & abominationem. Debet versus portum Paradisi moueri per continuam affectionem. Debet mercibus virtutum onerari per omnimodam perfectionem. Mari .i.mundo claudi per bonorum suorum operum occultationẽ, cœlo vero.i.Deo vel Paradiso aperiri per pij affectus exhibitionem. Debet etiam strictus esse per corporis lasciuiæ austeritatem. Latus vero in medio per charitatem. Fluctibus vero continuè moueri per patientiæ laborem & aduersitatem. Vento spiritussancti duci per suam inspirationem & bonitatẽ. Cito vero & continuè agitari per obediẽtiam & sedulitatem. Et sic igitur ista est nauis institoris.i.mercatoris Christi, in qua scilicet merces virtutum reponit. Figurata in nauibus Salomonis, de quibus dicitur.2. Para.9.q naues regis ibant in Tharsis semel in annis tribus, & deferebant inde aurum & argentum, & ebur & simias & pauos. Tharsis.n.interpretatur explorãs gaudiũ, quia.s.tales naues Christi regis semper vadũt explorare p contemplationem gaudium Paradisi. Et ideo inde acquirunt.

E Aurum sapientiæ.
Argentum eloquentiæ.
Ebur puræ continentiæ.
Simias spiritualis lætitiæ.
Et pauos honestę conuersationis & apparẽtię.

Sed adhuc de naui in quantum etiam signat Ecclesiam, religionem vel pœnitentiam, aliquid est dicendum. Sicut.n.homo in mari non potest incedere, nec etiã nauigare nisi naui mediante seu nauicula, sic nec homo potest mare huius mundi tute transire nisi in naui Ecclesiæ, religionis vel pœnitẽtiæ studeat nauigare. Et ideo de Christo legitur Mar.8.q ipse ascendit nauem cum discipulis suis, videlicet nauem

Laboris & diligentiæ.
Mœroris & sustinentiæ.
Splendoris & sapientiæ.
Timoris & reuerentiæ.
Tenoris & permanentiæ.
Amoris & beniuolentiæ.
Vigoris & obedientiæ.
Tranquillitatis & patientiæ.
Humilitatis & subiacentiæ.
Fertilitatis & opulentiæ.
Securitatis & confidentiæ.

Et nota q Ecclesia vel religio est nauis vel etiam homo iustus, vel anima sancta est nauis diligentiæ & laboris. vnde Petrus qui erat in naui, dixit Christo. Luc.5. Domine per totam noctem laborauimus, & nihil prendidimus. Psal. Descendunt mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis. ¶ Item est nauis sustinẽtiæ & mœroris, quia.s.ipse Christus Dei filius in ista naui nauigauit per mundum. vnde Marci.6. Ascendentes in nauem abierũt in desertũ &c. Locus.n.signat plãctũ contritionis, desertũ vero siccitatẽ abstinentiæ, & asperitatem victus & conuersationis. ¶ Item est nauis sapientiæ & splendoris. vnde Luc.5. dicitur q Iesus sedens de nauicula docebat turbas. ¶ Itẽ est nauis reuerentiæ & timoris. Ionæ.1. Timuerunt nautæ, & clamauerunt ad Deũ. ¶ Item est nauis persistentiæ & tenoris. Lucæ 5. Vidit duas naues stantes secus stagnum. ¶ Item est nauis beniuolentiæ & amoris. Act.21. Cum valefecissemus inuicem, ascendimus nauem. & Act.18. Paulus fratribus valefaciẽs nauigauit. ¶ Item est nauis obedientię & vigoris. vnde Lucæ.5. dicitur q Iesus ascendit in vnam nauem quæ erat Simonis, qui interpretatur obediens. ¶ Item est nauis tranquillitatis & patientiæ. vnde Lucæ.8. dicitur q cum Iesus dormiret in naui, cessauit tempestas, & facta est trãquillitas magna. ¶ Item est nauis humilitatis & subiacentiæ. vnde Mar.14. dicitur, q cum Iesus ascẽdisset nauiculã, cessauit ventus.i.superbia. ¶ Item est nauis fertilitatis & opulentiæ.i.cumulus virtutum. Apoc.18. Diuites facti sunt omnes qui habebant naues. ¶ Item est nauis securitatis & confidentiæ. Act.28. Nisi in mari manseritis, non potestis salui fieri. Pulchrum esset hic ponere & exponere illa quæ dicuntur Ezec.27. vbi dominus loquitur de magnificentia ciuitatis Tyri sub metaphora vniue nauis, sed valde esset longum. ¶ Hoc solũ ergo adiungo, q in naui Ecclesiæ vel religionis vel pœnitentiæ debet esse F

Gubernaculum sapientiæ & discretionis.
Remi bonæ affectionis & dilectionis.
Malus sublimis & altæ contemplationis.
Velum mundæ & castæ conditionis.
Chorda concordiæ vnitatis & communionis.
Anchora spei, fiduciæ, charitatis & consolationis.
Haustorium vero munditiæ & purificatæ confessionis.
Operimentum vero honestę apparentiæ & conuersationis.

De gubernatoribus dicitur Ezec.27. Sapientes tui Tyre facti sunt gubernatores tui &c. De remis dicitur Ezech.27. Quercus de Basan dolauerunt in remos tuos. De malo vero dicitur ibidem. Cedrum de libano tulerunt vt facerẽt sibi malum. De velo dicitur ibidem. Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum. De Anchora dicitur Act.27. Mittentes Anchoras quatuor. De chorda dicitur in Psal.32. In Psalterio decem chordarum psallite illi. Ea pone &c. De haustorio dic illud Esa.12. Haurietis.s.cum haustorio, aquas in gaudio. Aquas dico confessionis, quibus purificabimini. De operimento vero dicitur Ezech.27. Hyacinthus & purpura sunt facta operimentum tuum &c. supra inuenies, vbi tabula monstrabit quomodo nauis vbi est ferrum, attrahitur à rupibus adamantis, & penitus dissipatur. Quia dominus in spiritu vehementi conteret naues Tharsis. Pares ergo &c.

Nazareth. Nazarenus.

Nazarenus. Cũ Nazareth interpretetur flos, virgultũ, sanctitas aut consecratio, vnctio, mundicia, custodiens aut separatio, Nazarenus & Nazareus virgultum, floridus, custodiens, separatus, mundus, vnctus, sanctus & consecratus, possumus dicere q per Nazareth potest intelligi religio vel Ecclesia, beata virgo vel anima sancta, vel quilibet vir perfectus. Sicut.n.legitur Num.6.q Nazareus domino consecrandus, caput non tondebat, vitem fugiebat, vinũ non bibebat, morsuũ non tangebat, sese deuouebat, plura offerebat, sic verè dicã q homo perfectus qui in religione vel alibi seipsum offert & consecrat, vitæ puritatem tenet & vendicat. Morum sanctitatem seruat & prædicat. Cibi voluptatem odit & abdicat. Rerum facultatem damnat & iudicat. Cordis pietatem mõstrat & indicat. Apud deitatem seipsum dedicat. Iste dico q tenet & vendicat vitæ puritatẽ, & ideo dicitur floridus, mundus, & munditia, flos, virgultum. Et sic est de illis de quibus dicitur Cant.4.q Nazarei Hierusalem erant candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores. In signum autem istius puritatis bene dicitur Luc.1.q missus est Gabriel Angelus ad Mariam virginẽ in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth. Angeli.n.cum puri sint semper diligunt puritatem. Iste etiam seruat & prędicat morum sanctitatem. Et ideo iste interpretatur sanctus seu sanctitas, vt de eo dicatur illud Matth.21. Hic est Iesus propheta à Nazareth. Propheta.n debet prædicare, & etiam sanctus esse. ¶ Item iste odit & abdicat cibi voluptatem. Ideo iste interpretatur custodiens & abstinens, quia etiam sicut dicitur Nũ.6. Nazareus vinum aut quicquid inebriare potest, non bibebat, vuam & quicquid de vinea nascebatur, nullatenus comedebat. Vnde de pœnitente & abstinente potest dici illud Mar.16. Iesum quæritis Nazarenum, crucifixum. ¶ Item iste damnat & iudicat rerum facultatem, seu etiam mundi vanitatem. Et ideo iste interpretat separatus aut separatio, eo q ab amore sæculi separatur. Et hoc figuratur in hoc q Nazareus completo tempore consecrationis & voti, capillos suos tondebat, & in igne sacrificij comburebat, & Deo offerebat, sicut dicitur Nume.6. Ad denotandum q capillos.i.diuitias suas debet vir perfectus abijcere, & igne charitatis cremare, & per eleemosynas cõsumere, & Deo offerre & præsentare. vnde Num.6. dicitur. Radetur Nazareus ante ostium tabernaculi. ¶ Item iste mõstrat & indicat cordis pietatem. Et ideo interpretatur vnctus & vnctio. vnde Luc.4. dicitur q Iesus venit Nazareth, vbi erat

vbi erat nutritus.q.d. Pauperes in Nazareth.i.in loco & à persona pietatis nutriuntur. ¶ Item seipsum dedicat apud deitatem. Et ideo interpretatur consecratus. vnde Iudic.13. Erat.n. Nazareus Dei ab infantia & Iudic.16. dicit. Nazareus.i.consecratus domino sum. Talis ergo Nazareus.i.talis consecratus & sanctus debet frequentari, debet honorari, debet etiã exorari. Frequentari dico per amicitiã, sicut de beato Petro dicitur Marci.14. Et tu cum Iesu Nazareno eras. Honorari etiam per excellentiam, vt.f.dicatur de ipso illud Ioan.19. Iesus Nazarenus rex Iudæorum. Adorari insuper per reuerentiam, sicut de illo cæco dr̃ Ioã.9. & Luc.18. Qui audiens ꝙ Iesus Nazarenus transiret, clamauit dicens. Fili Dauid miserere mei. Hæc igitur sufficiant de Nazareno, Nazareo, & Nazareth.

A **Nebula.** Nota ꝙ nebula est impressio aeris ex exhalationibus aquæ & terræ, in terræ superficie generata. Et potest significare multipliciter in scriptura. Significat enim

Turbulentiam vitæ præsentis.
Affluentiam mundi labentis.
Ignorantiam mentis errantis.
Pœnitentiam cordis dolentis.

Signat ergo nebula vitæ præsentis turbationem. Sicut.n.nebula turbulétæ & debilis est naturæ, ita ꝙ ad calorem solis modicum euanescit, sic vita præsens ignorantiæ & aduersitatis turbine obscuratur, & faciliter destruitur, & penitus dissipatur. Sicut.n.nihil est debilius quàm nebula, sic nihil est debilius & fragilius quàm misera vita nostra. vnde Sap.2. Transiet vita nostra tanquã vmbra, & sicut nebula dissoluetur, quę fugata est à radijs solis, & calore illius aggrauata. ¶ Item nebula signat mũdi labẽtis affluentiam. Sicut n.nebula est claritatis aeris obnubilatiua, radiorũ solarium est interceptiua, viarum & itinerum est occultatiua, viatorum & nauigantium est impeditiua, latronum est amica, & insidiantium conceptiua (Tempore.n.nebuloso solent latrones facilius furari, lupi vero oues diripere & prędari) sic nebula affluentiæ seu prosperitatis mundanæ aerem conscientiæ solet obnubilare & obscurare per ignorantiã. Lumen gratiæ solet intercipere. Viatores & nautas i.mortales huius mundi à recto Paradisi itinere solet facere deuiare. Latronibus.i.mundi peccatoribus, & lupis.i.demonibus solet esse amica, & eorũ insidijs suffragari. Constat.n.de nebula mundanæ prosperitatis, ꝙ si obnubilat cor humanum, minus potest malitia diaboli præcaueri. Et ideo ista nebula bene dicitur suis lupinis fraudibus amicari. Ista.n.est nebula corrupta, quæ.f.& segetes & vineas & animalia, destruit & corrumpit. Quia videlicet destructio prosperitatis mundanæ facit ipsa vtentibus multa mala. Et ideo Soph.1. dies mundanæ prosperitatis dicitur dies nebulæ & turbinis, dies tenebrarũ & caliginis, dies tubę & clangoris. Et ideo breuiter de mundi peccatoribus diuitibus, parũ durantibus & cito pereuntibus, potest dici illud.2. Pet.2. Hi sunt fontes sine aqua, nebulæ turbinibus exagitatę, quibus caligo tenebrarum reseruatur. Item nebula signat mentis errantis ignorantiam. Ista.n.nebula.i.obscuritate & ignorantia est totus mundus circũdatus & obtectus. vnde Eccl.24. Sicut ne-
B bula texi omnem carnem. ¶ Item signat cor dolentis pœnitentiam, quia videlicet sicut nebula facit aerem turbidum & nebulosum, est tamen quandoq; pluuiæ generatiua, suijpsius exhalatiua, & serenitatis in aere post suum transitum inductiua, sic verè contritio & compunctio quando obnubilat aeré cordis nostri, solet ibi generare pluuiam lachrymationis, solet facere sursum ad Deum exhalare fumum deuotæ orationis, solet etiam post suum transitum causare serenitatem consciẽtiæ & cordialis affectionis. Et ideo nota ꝙ talis spiritualis nebula .i.talis conscientiæ obnubilatio est à fidelibus habenda multiplici ratione, quia.f.ista est

Hospitatrix diuinæ maiestatis.
Receptatrix supernæ charitatis.
Medicatrix internæ prauitatis.
Expiatrix omnis iniquitatis.
Reuelatrix omnis peruersitatis.
Exoratrix æternæ diuinitatis.

Dico ergo ꝙ in tali nebula æterna deitas hospitatur. Vnde dominus videt esse conditionis illius nobilissimi & candidissimi piscis qui dicitur glaucus, qui secundũ Ouidiũ numeratur inter numina maris. De quo dicit Plinius, ꝙ nunquam apparet nisi in hyeme, vel saltẽ in tẽpore nebuloso. Sic verè Deus nunquam inuenitur nisi in corde humili & contrito. vnde sicut dicitur Exod.24. Lex in nebula fuit data à Deo. Ideo dicitur.3. Reg.8. ꝙ nebula impleuit domum domini. Et sequitur. Dominus dixit ꝙ habitaret in nebula. ¶ Item in tali nebula superna claritas reuelatur, quia.f.spiritussanctus illuminat cor contritum & nebulosum, & est (sicut dicitur Eccles.50.) quasi stella matutina in medio nebulæ. ¶ Item per talem nebulam peccati infirmitas medicatur, quia sicut dicitur Eccles.43. Medicina omnium dolorum in festinatione nebulæ. ¶ Item per talem nebulam mentis iniquitas expiatur. Esa.44. Quasi nebula peccata tua soluentur. ¶ Item per talem nebulam culpæ peruersitas explicatur.f.per confessionem. vnde Iob.38. Eleuabis in nebula vocem tuam. ¶ Item interius per talem nebulã æterna deitas exoratur. vnde Leui.16. Positis super igné aromatibus nebula eorum vt vapor operuerat oraculum. In altari.n.cordis aromata bonarum affectionum igni feruidæ charitatis superponuntur, & sic nebula cõtritionis in oraculum orationis eleuantur. Quia sicut dicitur Eccles.43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ sicut aues &c. Vide infra de Nube.

Necessitas. Necessaria. Nota ꝙ necessarium dicitur generaliter tribus modis. Signat.n.necessitas A

Vtilitatem.
Aduersitatem.
Ineuitabilitatem.

Prima necessitas est procuranda. Secunda est subleuanda vel adiuuanda. Tertia est toleranda. ¶ Necessitas ergo procuranda, est illa necessitas quam habemus de rebus pertinentibus ad salutem. Illa.n.summe nobis sunt necessaria & vtilia. vnde.2. Mach.9. Necessarium duxi pro cõmuni vtilitate curam habere. Et ideo sunt summopere procuranda. Et istã petebat Salomon Prouerb.30. Tribue tantum victui meo necessaria, f.gratias & virtutes. Gen.42. Descendite & emite nobis necessaria. ¶ Necessitas vero subleuanda est illa quam sustinent miseri in hoc mundo, quæ nihil aliud est quàm aduersitas, infirmitas, infortunium vel paupertas. De qua Eccle.29. Fœnerare proximo tuo in tempore necessitatis. Ista est ergo necessitas miseriæ, in qua.f.nullus debet alteri deficere, cum etiam in ipsa omnia sint communia, quamuis mali & falsi amici alios optime iuuent in prosperitate ab ipsis tamen fugiãt in necessitate, sicut dicitur Eccle.5. Est amicus socius mensæ, sed non permanebit in die necessitatis. Sed de hoc vide supra de amicitia, & de adiuuare, & de aduersitate &c. ¶ Necessitas autem toleranda est illa ad quam sustinendam necessario compellimur quia secundum logicos, necessariũ est quod impossibile est aliter se habere. Et talia quæ sic nobis necessaria vel à Deo, vel à natura vel à prælato, vel à casu imponitur, sunt in patientia sustinenda. Debemus.n.facere de necessitate virtutem, iuxta doctrinam Senecæ, qui dicit. Libenter feras quod necesse est. Ista est.n.extrema necessitas, cui alias non potest occurri. Circa istam tamen nota ꝙ patientia quæ habetur in necessitate, est meritoria atq; grata. Ipsa vero necessitas quãuis possit Deo aliqualiter esse grata, non tamen valde meritoria est & accepta. Bonum.n.quod facit homo, non debet fieri ex necessitate, sed ex voluntate, iuxta illud apostoli.2. Corin.9. Non ex tristitia aut ex necessitate, hilarem.n.datorem diligit Deus. Necessitas.n.non habet rationem meriti, sicut supponit apostolus.1. Cor.9. Si euangelizauero, non habeo gloriam, necessitas.n.incumbit. Mali.n.in necessitate sua hominem sæpe diligunt & requirunt, qui tamen ipsum prosperitatis suæ tempore vilipendunt. Et talibus non sunt nec grates nec gratiæ referendæ, sicut Iephte bene dicebat fratribus suis, qui ipsum in necessitate sua volebant facere ducem suum, & tamen in sua prosperitate ipsum eiecerant à seipsis. Ideo ipse dixit eis. Iudicum.11. Nonne vos estis qui odistis me, & eiecistis de domo patris mei, & nunc venistis ad me necessitate compulsi? ac si diceret. vobis non sunt ex hoc aliquæ gratiæ referendæ. ¶ Sed B adhuc possemus notare quòd illa quę sunt vtilia & necessaria, sunt cum diligentia procuranda. Formica.n.& aranea & apes sibi necessaria prouident & procurant, superflua vero non diligunt neq; curant. Ad denotandum ꝙ illa quæ nobis sunt necessaria & vtilia ad salutem, à nobis sunt procuranda, f.virtutes & gratia in præsenti, & gloria in futuro, iuxta illud Genes.42. Emite nobis necessaria, vt possimus viuere. Superflua vero.f.mundi bona non sunt curanda, nec vltra quàm necesse est procuranda. Et ideo breuiter nota ꝙ ad salutẽ perpetuã obtinendã, multa sunt nobis necessaria, quæ.f.ponuntur Eccle.39. Initium necessariæ rei vitæ hõis, aqua, ignis, ferrum, & sal, lac, panis, mel, botrus vuæ, oleum & vestimentum, quæ.f.necessaria sunt ad salutem.i.ad vitã spiritualẽ, quia ad ipsam requirit

Humor compunctionis. Aqua.
Feruor dilectionis. Ignis.

Rigor

Rigor correctionis. Ferrum.
Splendor discretionis. Sal.
Dulcor compassionis. Lac.
¶ Item necessarium est habere
Sacramentalem refectionem. Panis.
Spiritualem deuotionem. Mel.
Mortis domini recordationem. Vuæ.
Pauperum Christi nutritionem. Oleum.
Bonorum morum adiunctionem. Vestimentum.

Omnia.n.ista sunt necessaria ad salutem, quia sicut illi qui ad longinquam terram volunt itinerare vel nauigare, solent sibi non solum de vna, immo de multis necessitatibus prouidere, sic nos qui ad longinquum portum & terminum nauigare & itinerare debemus, habemus nobis de prędictis necessarijs prouidere, & ipsa diligenti studio procurare, sicut Actuum. 28. dicitur quòd nauigantibus imposuerunt quæ necessaria erãt. & Thob. 8. Pręparauerunt omnia quæ in cibis erant iter agentibus necessaria. Nam sicut videmus quòd apothecarij herbas medicinæ necessarias recolligunt & reponunt, sic & nos debemus quærere & seruare quæ sunt necessaria ad salutẽ. Et ideo filio Thobiæ consuluit Angelus quòd quendam maximum piscem qui eum de fluuio deuorare volebat, acciperet, quòdque fel cor & iecur quæ essent valde vtilia, & medicinę necessaria, reseruaret. Et dicitur ibidem ꝙ fumus illius cordis demonium effugauit, fel vero Thobiæ antiquioris cęcitatem sanauit & illuminauit. vnde Thob. 6. dixit Angelus Thobiæ. Cor fel & iecur repone. hæc.n. necessaria sunt ad medicamẽta. Piscis.n. iste charissimi potest significare mihi Deum, qui illos qui in flumine mundialium deliciarum se balneant, finaliter deuorabit. Iste igitur habet tres partes, videlicet. Cor profundissimę meditationis. Fel seuerissimę iurisdictionis. Iecur quod amat e cogit. i. virtutem amantissimę dilectionis. Quæ quidẽ valde sunt necessaria ad salutem. Quia.s. valde necessariũ est videre quomodo cor suæ conscientiæ & discretionis per prædestinationẽ alios saluat, & alios damnat. Quomodo etiam fel suæ asperæ correctionis in iudicio reprobos dãnabit. Quomodo insuper iecur suæ dilectionis in Paradiso beatos saluabit. Si igitur à nobis volumus demonium expellere, & cordis nostri cæcitatem illuminare, necesse est ista tria.s. cor diuinæ sapientiæ, fel diuinæ iustitiæ, iecur diuinæ amicitiæ & misericordiæ tanquã spirituali medicinę necessaria, in nostris cordibus reponere & seruare. vnde Thob. 11. Tolle tecum de felle piscis, erit.n. necessarium. Et nota ꝙ necessarium est homini habere

Patientiæ firmamentum.
Subire pestilentiæ nocumentum.
Tenere temperantiæ libramentum.
Seruare sufficientiæ temperamentũ.

Necesse est ergo vt patientiam habeamus. Hebr. 10. Patientia nobis necessaria est. Item vt tribulationem seu molestiã subeamus. vnde Thob. 12. Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Item vt temperantiam teneamus. vnde Eccl. 7. Non plus sapias quàm necesse est. Item vt sufficientiam diligamus. Prouer. 27. Sufficiat tibi lac caprarũ in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ.

C ¶ Sed si vis vlterius aliquid dicere de necessitate tribulationis & paupertatis, notabis quòd est necessitas cui est

Compatiendum.
Subueniendum.
Assentiendum.
Dissentiendum.
Obediendum.
A qua refugiendum.
¶ Prima est necessitas impiorum.
Secunda miserorum.
Tertia perfectorum.
Quarta fatuorum.
Quinta viatorum.
Sexta damnatorum.

Prima est necessitas culpæ seu iniquitatis, in quam.s. miseri & peccatores sæpius trahi se permittunt, & a qua sine Dei auxilio non resurgunt. Deus tamẽ de tali necessitate eripit, quando humilitas & supplicatio digna præcedit. Psal. Respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam. ¶ Secunda est necessitas miseriæ & calamitatis, de qua dictum est supra cui scilicet iustus libenter subuenit, Deus etiam inuocatus succurrit, sicut de iusto scribitur ad Rom. 12. Necessitatibus sanctorum communicantes. De Deo vero dicitur quòd clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos. ¶ Tertia est necessitas casus & occulta Dei voluntas. Ista enim est necessitas fati quãtum ad causam secretam, quæ dicitur esse casus & fortunæ quantum ad causam apertã, quia scilicet tali necessitati debet homo consentire, & ipsam in pœnitentia sustinere, sicut dicit Sene. in epistola ꝙ sapiens nunquam indignabitur, Deum sequetur, fatũ feret. vt sic dicat homo illud Genes. 43. Si sit necesse, facite quod vultis. ¶ Quarta est necessitas damnati seu inaduertentiæ, quæ est fatuitatis. Et ista est illa necessitas in quã fatui cadunt ex inaduertentia sua. De qua Eccle. 7. Quid necesse est homini maiora se quærere? vnde Dan. 14. dicitur de rege Nabuchodonosor quòd necessitate compulsus tradidit eis Danielem. ¶ Quinta est necessitas naturæ & immutabilitatis, sicut.s. est infirmitas & mors, cui scilicet est libenter obediendum, sicut de illis dicitur Sap. 17. quòd ineffugabilem sustinebant necessitatem, anathemate tenebrarum ligati. ¶ Sexta est necessitas pœnæ & æternæ aduersitatis, de qua Sapien. 19. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, &c. Sufficit.

Necis. Necare.

Nota ꝙ necare idem est quod occidere vel interficere. Necis autẽ idem est quod mors, & ideo quia de morte, interficere, & etiã occidere satis dixi, trãseo, nec insisto, maxime quia paucę sunt auctoritates vocales. A

Neemias

fuit ille qui filios Israel de captiuitate Babylonis redeuntes in terram Iuda reduxit, & qui Hierusalem reædificauit, & templum domini reformauit. Interpretatur autem Neemias consolatus à domino, seu consolatio domini. Per istũ ergo potest quilibet bonus pastor intelligi, qui ad salutem solet peccatores reducere, Ecclesiam reformare & restituere, & consolationem omnibus ministrare. A

Negare.

Nota ꝙ est negare infidelitatis, mẽdacitatis, pompositatis, & parcitatis. ¶ Infidelitatis est quando homo negat Deum & fidem ipsius & opera, sicut sunt infideles, de quibus dicitur. 2. ad Timo. 2. Si negauerimus illũ, & ipse negabit nos. Sicut de Petro dicitur Luc. 22. ꝙ ipse negauit Christum, dicens. Non noui hominem istum. Tales etiam sunt hypocritæ, de quibus dicit apostolus ad Titum. 1. ꝙ confitentur quidem se nosse Deum, factis autem negant. Et istud nõ deberet esse, quia nulla pœna, nullo timore deberemus moueri ad dominum denegandum, quia sicut ipse dicit Matt. 10. Quicunq; negauerit me coram hominibus, negabo illum coram patre meo. Item negare mendacitatis est, illorum qui semper solent veritatẽ negare, & mendacium contra veritatẽ asserere, sicut Sara negauit dño se risisse. Gene. 18. & 1. Io. 2. Quis .n. mendax nisi qui negat? Item negare pompositatis est illud quod habent superbi, qui.s. non dignantur recognoscere pauperes consanguineos & vicinos, immo ipsos denegãt se nouisse, similes Struthioni, qui ouum suũ dum est in sabulo, non cognoscit. quia.s. tales omnes illos denegant esse suos, quos vidẽt in sabulo paupertatis. Exemplo Petri, qui tunc Christum magistrum suum negauit, qñ ipsum in tribulatione esse vidit, sicut dicitur Marc. 14. Vnde de talibus potest exponi illud Iob. 8. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet. Non noui te. Quia.s. quando aliquis à fortuna sua ab infortunio, de loco. i. de statu proprio absorbetur, tũc pro certo à suis notis & familiaribus non cognoscitur, sed negatur. Nam sicut Archas secundum fabulam Ouidij lib. 2. fab. 5. videns matrem suã calisto conuersam in vrsam, ipsam horrebat & fugiebat, & sagittis etiam impetebat, sic verè tales illos de genere suo quos vident in vrsam. i. in viles & pauperes per infortunia mutatos & conuersos, solent fugere & negare, & eos verbis & improperijs sagittare. Et tales non bene faciunt, quia scilicet negando consanguineos & propinquos negant fidem & fidelitatem, & naturæ etiam bonitatem. Nam vt dicit apostolus. 1. ad Tim. 5. Qui suorum, & maxime domesticorum curam nõ habet, fidẽ negauit, & est infideli deterior. ¶ Itẽ negare parcitatis vel cupiditatis est illud quod habent aliqui semper in ore, quia quicquid ab alijs misericorditer & humiliter petitur, ab ipsis frontose & proteruiter denegatur, quod vtiq; fateť Iob se non fecisse, Iob. 31. vbi dicit. Si negaui pauperibus quod volebant, & si oculos viduæ expectare feci. q. d. Non. Sic ergo negatio accipitur vt communiter in malo. ¶ In bono vero negare & abnegare debemus tria, videlicet

Proprias voluntates.
Anxias facultates.
Noxias voluptates.

Proprias dico voluntates. vnde Luc. 9. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Item anxias facultates. vnde ad Titum. 2. Abnegantes oẽm impietatẽ, & sæcularia desideria, sobriè & iustè & piè viuamus in hoc sæculo. Item noxias voluptates. Vnde de Moyse legitur Hebræ. 11. ꝙ Moyses grandis factus negauit se esse filium filiæ Pharaonis,

magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. Filia.n. Pharaonis.i.diaboli est carnalitas vel voluptas, cuius pro certo debemus filios nos negare, & omnem iocunditatem criminum temporalium abhorrere, & afflictionem pœnitentiæ eligere & amare. Patet ergo quomodo negare in bono & in malo sumitur &c.

A **Negligentia.** Quāuis multa possent de negligentia inueniri exēpla, quia tamen paucę sunt auctoritates, ideo vide supra de diligentia, & de exercitio, vbi forte inuenies multas inuectiones de negligentia. Vide etiam supra de accidia, de dormire. Et si vis potes breuiter notare quòd in scriptura inuenitur negligentia

Quam iustus diligit.	Primam seruat fraterna charitas.
Quæ iustos corrigit.	Sed secundam superna deitas.
Quam iustus negligit.	Sed tertiam externa prauitas.

¶ Dico ergo quod est quædam negligentia quam custodit fraterna charitas. Et ista est illa qua quis contemnit & negligit pro amico suo pœnam tribulationem & damnum, de qua dicitur Prouerbio. 12. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est. ¶ Item est negligentia quam ostēdit superna veritas. Et ista est illa qua Deus negligit peccatores, ipsosq; indurari & prosperari in peccatis suis permittit. Hebr. 8. Non permanserunt in testamento, non custodierunt mandata mea, & ego neglexi eos, dicit dominus. Exemplo aquilæ, quæ scilicet pullos suos degeneres solet de nido suo eijcere, & tanquam alienos negligere, illos autem quos secum retinet, solet cum vnguibus ad aspiciendum solem compellere & arcere. ¶ Item est negligentia quam impēdit externa prauitas, & ista est illa quā habent generaliter omnes mali, qui scilicet ad bona faciendū sunt negligentes & pigri, similes elco, alias felcho monstro marino, quod super omnia animalia graui somno opprimitur. Si quis etiam pinnulam eius dexteram capiti supposuerit, statim fortiter dormiet & iacebit. significās scilicet illos qui præ alijs sunt negligentes & dormientes, quia renera eorum pinnulæ, idest eorum documentis & exemplis alij somnolenti & negligentes fiunt. Isti etiam sunt sicut lethargici, qui moriuntur dormiendo, vel etiam sicut veneno aspidis vel opio potati, de quibus dicitur Prouerb. 19. quòd pigredo immittit soporem, & anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatū, custodit animam suam, & qui negligit vias suas, mortificabitur. Et aduerte quòd quidam per superbiam fiūt negligentes in bono, sicut sunt illi qui dedignantur facere bonum, figurati in rege Ozia. 2. Para. 26. vbi dicitur quòd cum roboratus esset, eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit dominum. Vnde nota quòd mali negligunt & contemnunt

Medicinam veræ scientiæ.	Isti igitur negligunt &
Disciplinam veræ iustitiæ.	contemnunt veræ scien-
Officinam summę clementiæ.	tiæ medicinam. s. sacrā
Libitinam mortis tristitiæ.	scripturam, & verba &
Proserpinam summæ lætitiæ.	mādata diuina, de qui-

bus Genes. 42. Quare negligitis? audiui quòd triticū venundetur in Ægypto. triticum dico scripturæ. vnde Deutero. 8. Obserua & caue ne quādo obliuiscaris domini Dei tui, & negligas mandata eius. Item isti negligunt sacrū iustitiæ disciplinam. Sap. 3. Neglexerunt iustum, & à domino recesserunt. Sapientiam & disciplinam qui abijcit, infœlix. & Prouer. 1. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. contra illud Hebr. 12. Noli negligere disciplinam domini. Item isti negligunt cœlestis patriæ officinam, figurati. s. Matth. 22. vbi illi neglexerunt prandium paratum, & abierūt, alius in villam suam, alius in negociationem suam. De libitina etiam mortis, & etiam de Proserpina quæ fuit dea & regina secundum fabulas. i. de reuerentia maiorum, quam. s. fatui negligunt, dic ꝙ si Deum, mortem, & dominos superiores negligunt aut horrent, ipsos non debite timent. Si.n. eos debite timerent, nunquam ipsos negligerent vel horrerent, quia sicut dicitur Eccle. 7. Qui timet dominum, nihil negligit. Ista ergo de negligentia sufficiant. Vide de accidia.

A **Negocium. Negociari.** Cum negocium accipi possit pro quocunq; opere vel tractatu, possumus notare ꝙ sicut operatio in bono sumitur & in malo, ita est negocium. s.

Virtuosum.	Primum est negocium moralis bo-
Vitiosum.	nitatis. Et sic negociatio nihil aliud
Dolorosum.	est quàm in bono occupatio, virtu-
Gloriosum.	tum & gratiarum acquisitio, labor,

diligentia, & bona operatio. vnde Prouer. 31. de forti muliere dicitur, ꝙ ipsa gustauit & vidit quia bona est negociatio eius. ideo sequitur quòd manum suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum. ¶ Secundum negocium idem quod est peccatum, & negociatio nihil aliud est quàm mala malorū in malo occupatio. de quo Ioan. 2. Nolite facere domum patris mei, domum negociationis. Tunc enim in domo Ecclesiæ mala negociatio efficitur quādo homo diabolo animam suam vendit, & peccata & vitia acquirit & mercatur. Vitiosum etiā negocium potest dici negociū vel negociatio mundialis, quia scilicet ista distrahit à Dei seruitio cor humanum, & est causa multorum criminum & culparum. Sicut enim lepus directe currens versus vallem statim cadit, sic homo directe currens & anhelans ad huius vallis negociationem ministrandam, cadit faciliter in peccatum. Et ideo sicut lepus non libenter currit versus vallem, sic nec homo ad huius mundi negocia anhelare debet, ne forte in peccatum labatur, quinimmo debet dicere illud Deut. 1. Non possum solus vestra negocia sustinere. Quia sicut dicunt apostolus. 2. ad Tim. 2. Nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus. ¶ Tertium est negocium infernalis pœnalitatis. Et de hoc supponitur illud Neæ. 13. Miserunt negociatores vniuersa venalia foras Hierusalem. Negociatores enim sunt demones, qui scilicet foras Hierusalem cœlestem mittunt animas damnatas, quę apud diabolum sunt venales. Et istud est negocium de quo Dauid dixit in Psal. Nō timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negocio perambulante in tenebris. ¶ Quartum vero negociū est æternalis fœlicitatis. Et istud est negocium gloriæ beatorum, de quo Prouer. 3. Melior est acquisitio eius negociatione argenti & auri, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. ¶ De negocio ergo bonorum operum & virtutum, quod B nihil aliud est quàm bonum exercitiū seu labor, possumus dicere ꝙ sicut fidelis procurator solet negocia sibi commissa diligenter & fideliter exercere, sic cum negocium salutis nostræ sit à Deo nobis cōmissum (iuxta illud Luc. 19. Negociamini dum venio) inde dico quòd ipsum debemus pro posse nostro diligenter & vtiliter procurare, vt ad nos videatur dirigi illud Genes. 34. Negocientur in terra, quæ spatiosa & lata cultoribus indiget. Vbi nota quòd nos debemus specialiter negociari propter tria. s. propter fructus plenitudinem, quia. s. ibi est terra quæ est fructifera. Propter situs amplitudinem, quia scilicet ipsa est spatiosa & lata. Propter actus sanctitudinē, quia scilicet nos debemus esse cultores. ¶ Primo igit̄ negociemur, quia ad hoc debet nos mouere fructus & præmij plenitudo. In terra inquit. Nā sicut mundi negociatores sunt cæteris hominibus ditiores, & diuitiarum fructibus pleniores, sic verè illi qui in virtutibus & bonis operibus negociantur, fructibus æternæ gloriæ finaliter replebuntur, quod ostenditur cum dicitur, ꝙ ista negociatio fit in terra. Negocientur inquit in terra. Terra vero solum est elementum fructiferum, in quo notatur ꝙ tales negociatores fructum æternæ gloriæ consequentur. Sic.n. dicitur in Psalm. Terra dedit fructum suum. Idem dicitur Matt. 13. Simile est regnum cœlorum homini negociatori quærenti bonas margaritas. q.d. homo qui in virtutibus negociatur, margaritis æternæ gloriæ se replendo lætatur. Negociari ergo nos admonet fructus & præmij plenitudo. ¶ Secundo dico ꝙ negociari nos admonet situs & spatij aptitudo. C Spatiosa inquit & lata. Sicut.n. homo libētius negociat̄ & operatur quando loci aptitudo suffragatur, sic quia nos habemus locum aptum, spatiosum & latum. s. statum Ecclesiæ militātis, congruū est vt negociemur, & ꝙ bonis operibus occupemur. Post mortem.n. non habemus locum spatiosum, sed locum ita periculosum & arctum, ꝙ negociandi nō dabitur nobis locus. Sicut.n. dicitur Eccl. 8. Omni negocio tempus est & opportunitas. Quia. s. tempus negociandi à Deo est nobis concessum dum durat latitudo status militātis Ecclesiæ, & spatium huius vitæ. Luc. 19. Negociamini dum venio. vt gratias referēs Deo, de tam lata spatiositate, dicam illud Psal. Statuisti in loco spatioso pedes meos. ¶ Tertio dico quòd negociari nos admonet actus & officij sanctitudo. Cultoribus inquit. Colere.n. nosmetipsos per pœnitentiam & laborem, est actus sanctitudinis & virtutis, iuxta illud apostol. 1. ad Cor. 3. Dei.n. sumus adiutores, Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Et ideo in tali negocio oportet laborare, & circa hæc negociari debemus

Celsitudinem. s. contemplationis.	De negocio con-
Pulchritudinem conuersationis.	tēplationis potest
	exponi

Magnitudinem operationis.
Multitudinem miserationis.

exponi illud Ezech. 27. Cedros quoque habuerunt in negotiatione sua. Cedrus enim alta significat contemplationem. De negocio conuersationis potest exponi illud ibidem. Negociator tuus in multitudine operum, & in lanis coloris optimi. De negocio vero operationis dicitur ibidem. Negociator tuus propter multitudinem operum. De negocio autem benignitatis & miserationis potest dici ibidem. Negociatoris manus tuæ cum agnis, arietibus & hędis. Ista enim animalia quæ valde sunt mitia & benigna, virtutem benignitatis possunt designare, in qua nos debemus multipliciter exercere. Sed heu, quàm pauci sunt hodie qui in prædictis virtutibus negocianiur, quinimmo procul dubio quasi totus mundus negociatur in vitijs & peccatis. Ideo possumus dicere quòd diabolus habet hodie negociatores & mercatores, qui in nundinis huius mundi exercent negocia vitiorum. Et isti sunt scilicet

D Cumulari prosperitate.
Effrenati crudelitate.
Humectati carnalitate.

Primi sunt vsuris & diuitijs amplati. Isti figurantur in Carthaginensibus, qui in mercato Tyri mercabantur. De quibus dicitur Ezech. 27. Carthaginenses negociatores tui in multitudine multarum diuitiarum, argento, ferro, stanno & plumbo repleuerunt nundinas tuas. Carthaginenses enim interpretantur ciues solennes. Et isti sunt vsurarij, qui ad literam in nundinis huius mundi proponunt diuitias & metalla. ¶ Secundi sunt superbijs & sæuitijs inflammati. Figurati in Damasco, de quo dicitur ibidem. Damascenus negociator tuus. quia scilicet. Damascenus interpretatur sanguinem bibens. quia scilicet talis per crudelitatem & rapinam bibit & haurit sanguinem idest substantiam aliorum. ¶ Tertij sunt luxurijs atque delicijs inquinati. Figurati in Syris, de quibus dicitur ibidem. Syrus negociator tuus. Syrus enim interpretatur humectus, significans deliciosos & carnales, qui semper volunt in humorum & immunditiarum negocijs occupari. Sed quid? pro certo ciuitati Tyri qui interpretatur angustia, idest ciuitati huius mundi quæ in summis est angustijs constituta, loquitur propheta. Ezechiel, dicens ibidem. In negociatione tua repleta es, & glorificata nimis in corde maris. Et sequitur. Ventus auster contriuit te. Et in fi. cap. dicitur. Ad nihilum redacta es, & non eris imperpetuum. Quia pro certo charissimi ciuitas huius mundi quæ per tot malas negociationes delicijs, diuitijs & eminentijs glorificatur & repletur, finaliter austro mundanæ prosperitatis conteretur, & ad nihilum reducetur. Et breuiter de mundi negociatoribus & mercatoribus potest notari quòd ipsi

Iniquitatis fœtent horroribus.
Obscuritatis pallent erroribus.
Carnalitatis scatent fœtoribus.
Prosperitatis nitent honoribus.
Sed in fine pœnalitatis squalent terroribus.

A Dicam ergo quod negociatores seu mercatores huius mundi iniquitatum fœdantur horrore. vnde Ezech. 38. In multitudine negociationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate. Item isti obscuritatum cęcantur errore. Esa. 47. Negociatores tui ab adolescentia sua vnusquisque in via sua errauerunt. Item isti carnalitatum maculantur fœtore. Ezech. 28. In multitudine iniquitatum tuarum polluisti sanctificationem tuam. Item isti prosperitatum seu pompositatum cumulantur honore. Ezec. 28. In negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem, & eleuatum est cor tuum in robore tuo. Finaliter tamen isti pœnalitatum grauabuntur terrore. s. in inferno, de quo Apoca. 18. dicitur Babyloni. i. mundo. Vna hora venit iudicium tuum, negociatores tui flebunt atque lugebunt. In bono ergo & non in malo debemus negociari, vt possimus non temporalibus sed æternis diuitijs ampliari. Hæc ergo de negocio sufficiant.

A **Nemo.** Nota quod nemo est nomen negatiuum, sicut nullus. Nã quicquid homo signat & ponit, nemo tollit & deponit. Vnde nemo idem est quod nõ homo. Et ideo nemo signat peccatorem, qui dicit cũ Psal. Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Et breuiter istud nomen nemo potest mihi significare defectus hominis tam naturales quàm morales. Notandum ergo quod in homine, & maxime in peccatore, est & inuenitur

Duritia impietatis.
Malitia proteruitatis.
Carentia nobilitatis.
Stultitia verbositatis.
Spurcitia carnalitatis.
Fluentia mortalitatis.
Ignorantia obscuritatis.
Indigentia credulitatis.

Habet igitur homo impietatis incompassionem quia scilicet hodie homines ita parci & duri sunt, quòd nemo est qui velit alij misereri. vnde verificatur illud Exod. 10. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum. Sicut enim fabulatur Ouidius, primi homines qui fuerunt post diluuium creati, facti fuerunt de lapidibus, ad preces Deucalionis. Et propter hoc (sicut dicit) nos sumus naturaliter duri, incompatientes, quasi de materia dura procreati. Et inde est quòd nemo vult hodie alteri compati, vel alteri misereri. Nam sicut Lucæ. 15. dicitur, pauper ille filius cupiebat saturari de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Ita quòd quilibet pauper potest modo lamentabiliter dicere illud Dani. 10. Nemo est adiutor meus. Quia pro certo sicut Eccles. 4. dicitur, Vidi calumnias quæ sub sole geruntur, lachrymas innocentium, & consolatorem neminem. Sic ergo dico quòd homo habet impietatis incompassionẽ. ¶ Item dico quòd homo habet proteruitatis obstinationem. Multi enim sunt hodie ita proterui & obstinati, quòd nec Deus tribulationibus, nec prælati correctionibus, nec prædicatores monitionibus, nec natura infirmitatibus, nec fortuna calamitatibus possunt eos corrigere vel domare, vel ad bonum aliquid inclinare. Quia sicut dicitur Eccles. 7. Nemo potest corrigere quem Deus despexerit. Tales enim habent naturam adamantis, quem nullus lapis seu ferrum potest frangere vel domare. Figurati in illo demoniaco. Marc. 5. qui nec ligari poterat nec domari, ita quòd de talibus proprie potest dici illud quod de Nabal dicitur. 1. Regũ. 25. Nam ipse est filius Belial, ita vt nemo põt ei loqui. Habet ergo homo peccator proteruitatis obstinationem. ¶ Item habet homo nobilitatis abdicationem. Homo enim à natura est vilis conditionis, quia videlicet ex vili materia factus, in vili loco portatus, in vili loco genitus, in vili loco nutritus, in vili loco sepultus, ad vilem materiam redactus. Et de hoc dicitur Sapien. 8. vbi post multas vilitates conditionis humanę quas ibi enumerat, dicit. Nemo ex regibus aliud habuit initium. & multo fortius nemo ex popularibus. ¶ Item habet homo peccator verbositatis indiscretionem. vnde Hier. 8. Attendi & auscultaui, nemo quod bonum est loquitur. ¶ Item habet carnalitatis inquinationẽ, quia sicut Ephes. 5. dicitur, Nemo vnquam carnem suam odio habuit. ¶ Item habet mortalitatis indurationem, quia sicut dicitur Eccle. 9. Nemo est qui semper viuat, & qui huius rei habeat fiduciam. ¶ Item habet obscuritatis excœcationem. vnde Mar. 13. De die autem illa & hora nemo scit. & Ioan. 1. Deum nemo vidit vnquam. & Matt. 6. Nemo nouit filium &c. ¶ Item habet credulitatis hebetationem, quia sicut dicitur Abacuc. 1. Opus ego facio quod nemo credet cum narrabitur. Ecce ergo quomodo per nemo signantur omnes malę cõditiones humanæ. ¶ In bono vero potest accipi, & signat negationem alicuius mali. Vnde nota quòd homo potest habere C

Fraternam charitatem.
Verbalem veritatem.
Firmam credulitatem.
Longam æternitatem.
Nullam sollicitatem.
Magnam stabilitatem seu longanimitatem.

Et tamen omnia ista possunt probari per nemo. De fraterna enim charitate dicitur. 1. Cor. 10. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius. De verbali veritate dicitur. 1. Cor. 12. Nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. De firma credulitate dicitur ad Ephe. 5. Nemo vos seducat inanibus verbis. De longa vero durabilitate seu stabilitate dicitur Ioan. 16. Gaudium vestrum nemo tollet à vobis. De nulla vero cura seu curiositate dicitur. 2. ad Tim. 2. Nemo militãs Deo implicat se negocijs sæcularibus. De perseuerantiæ vero longanimitate dicitur Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Ista ergo sufficiant de nemine quia inter centum homines nõ inuenitur vnus bonus homo. Vide infra de Nullus. ¶ Quia tamen quandã truffam semel de nemine recolo me vidisse, vbi scilicet nemo fuisse quidam valens homo supponebatur, & vbi de ipso sicut de quodam solenni martyre legenda notabilis tractabatur, hinc est quòd truffatorie de nemine possumus multa loqui. Notemus igitur quòd dominus Nemo fuit quidam

Nobilissimus imperator.
Benignissimus consolator.
Seuissimus castigator.

Fuit igitur dominus. Nemo imperator nobilissimus, quia sicut dicitur Sap. 7. Nemo

Prudentissimus prædicator.
Potentissimus propugnator.
Sagacissimus famulator.
Subtilissimus contemplator.
Astutissimus explorator.
Occultissimus operator.
Audacissimus debellator.
Generosissimus equitator.
Agilissimos adulator.
Diligentissimus procurator.
Excellentissimus dominator.

ex regib⁹ aliud habuit natiuitatis initium. Et ideo bene dr̃.1. Mach. 8.ꝙ nemo portabat diadema.¶ Item cõsolator benignissimus. Consolabatur.n.pauperes & egenos, quia.s.sicut dr̃ Luc. 15. Filius prodigus cupiebat comedere de siliquis porcorum & nemo illi dabat. Et ideo dicitur Eccl.4. Vidi lachrymas innocentium,& consolatorem neminem. ¶ Item iste fuit castigator seuerissimus, nam illum demoniacum indomabilẽ de quo loquitur Marcus.5. Nemo poterat domare, vt dicitur ibidem. Quia sicut dicitur Eccle.7. Nemo potest corrigere quẽ Deus despexerit. ¶ Item iste fuit prędicator prudentissimus, quia sicut dr̃ Ioan.7. Nemo de Christo palam loquebatur. & Hiere. 8. Nemo quod bonum est loquitur. ¶ Item fuit propugnator potentissimus. Nam iste ita fortis fuit & potens & etiam dominus resistebat. vnde dicitur Iudic.16. Adonai domine rex, quẽ superare nemo potest. ¶ Item iste fuit famulator sagacissimos, quia.s.iste non solum vni domino poterat famulari, immo duobus vel pluribus seruiebat, sicut dicitur Matt.6. Nemo potest duobus dñs seruire. ¶ Itẽ iste fuit contemplator subtilissimus. Iste.n.nouit omnia præterita & futura. Deum.n.contemplabatur, quia sicut dicitur.1.Ioan.4. Deum nemo vidit. Futura autem præsciebat. Vnde etiam de die iudicij dicitur Matth.24.ꝙ de die illa & hora nemo scit. Et nec mirum, cum ipse esset propheta, quia sicut dicitur Lucæ.4. Nemo propheta acceptus est in patria sua. ¶ Item iste fuit explorator seu perscrutator astutissimus, quia etiam Christum de suis proprijs operibus inquirebat. Volebat.n scire vnde veniebat, & quo ibat. vnde Ioan. 16. Nemo interrogat me, quo vadis? ¶ Item fuit operator occultissimus, non.n.erat sicut hypocritæ, qui in publico faciũt opera sua, sed dominus nemo in occulto faciebat bona opera sua. vnde Ioã.7. Nemo in occulto aliquid facit. ¶ Item iste fuit debellator audacissimus, quia etiam Christũ manibus ausus fuit accipere violenter. Ioan.7. Nemo in eum misit manus. Et merito, quia cognatus eius &c.& nondum venerat hora eius. De apostolis etiam dicitur Act.5. ꝙ nemo audebat se iungere eis. Et merito, quia iste erat strẽnuissimus miles. vnde dr̃.2.ad Tim.2.ꝙ nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularib⁹. ¶ Item iste fuit equitator gratiosissimus, quia.s.iste equitabat super vnum pullum Asinæ, sicut dicitur Lucæ.19.& Mar.11. Inuenietis pullum Asinæ alligatum, super quem nemo hominum ascendit. ¶ Item iste fuit adulator agilissimus, quia sicut dicitur Ioan.3. Nemo ascendit in cœlum. ¶ Item iste fuit procurator diligẽtissimus, quia.s.ipse non verecundabatur ponere manum ad negocia familiaria, quia sicut dicitur Marci.2. Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres. Et non solum in domo, sed etiam in agro, quia sicut dicitur Luc.9. Nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ aspiciens retro. Et breuiter vt cõcludamus, iste fuit dominator excellentissimus, quia sicut dr̃ Luc.7. Maior inter natos mulierũ nemo est. Ipse.n.erat dominus dominantium, & rex regum. vnde Deute.15. dicitur populo dñi Dominaberis nationibus plurimis, & tui nemo dominabitur. Et hæc de bono nemine gratia solatij dicta sufficiant.

A **Nemus.** Nota ꝙ nemus cum sit vmbrosum, ramosum, solitarium & secretum, ab hominibus raro habitatum, feris & auibus assuetum, potest significare multipliciter in scriptura. Signat.n.in malo

Vmbram vitiosorum.
Statum mundanorum.
Locum infernorum.

Primo dico ꝙ cultus & ritus vitiosorum nemori cõparantur, eo ꝙ semper vmbram secretã & tenebras quærunt, & nunquam videri ab hominibus delectantur. Et hoc satis figuratur in scriptura vbi dicitur ꝙ ara & altaria idolorũ semper in nemoribus ædificabantur, & in vmbris nemorum immolabatur. Quia reuera peccata quæ nihil aliud sunt quàm demonum sacrificia, semper volunt in vmbra fieri, & in secretis nemorum immolari. Vnde de idololatris dicitur Ezec.20.ꝙ ipsi viderunt omnem collem excelsum, & omne lignum nemorosum, & immolauerunt ibi victimas suas &c. Et ideo Iudic. 6. dicitur Gedeoni. Destrues inquit aram Baal, & nemus quod circa Aram est, succide. ¶ Secũdo dico ꝙ nemus signat statum mundanorum, quorum vbera & eminẽtia feris & auibus.i.malis & superbis placet, hominibus vero & rationabilibus personis non, sicut de illo pessimo dicitur Ezec.31. Ecce Astur quasi cedrus in libano pulcher, & frondibus nemorosus, excelsusq; altitudine &c. Et reuera in tali nemore.i. in vmbra diuitum mundanorum habitant ferę.i.mali familiares, & ibi fiunt etiam multa mala.4.Reg.17. Fecerunt sibi statuas subter omne lignum nemorosum. ¶ Tertio dico ꝙ nemus B signat locum infernorum. ibi.n.est vmbra caliginis sempiternæ, & ibi aues & ferę habitant infernales. vnde Ezech.6. dicit dominus de damnatis. Subtus omne lignum nemorosum extendam manum meam super eos, & dabo terram eorum in desolationem. ¶ Sed si vis in bono significato dicere, dic quòd est dare nemus

Interius.
Exterius.
Superius.

Nemus interius est conscientia, vbi scilicet vmbra & refrigerium diuinæ gratię & aues diuinę laudis & lætitiæ, & feræ asperitatis & iustitiæ abundant, vt scilicet de illo dici possit illud Nume.24. Tentoria tua Israel vt valles nemorosæ & vt horti iuxta fluuios irrigui. ¶ Nemus exterius est religio vel Ecclesia. Ibi enim sunt aues idest viri contemplatiui, ferę idest viri actiui, secretum solitudinis idest vmbra omnis humilitatis, & refrigerium suauitatis. Vnde de tali nemore potest dici illud Genes.21. Abraham plantauit nemus in Bersabee. ¶ Nemus superius est cœli curia. Ibi enim est locus æterni refrigerij, locus iubilationis & gaudij, & locus quietis & solatij. Vnde istud videtur esse nemus vbi rex Assuerus iussit præparari conuiuium in vestibulo horti & nemoris. Hester.1. Istud enim est nemus vbi sancti post mortem sepeliuntur, sicut de Saul & Ionatha legitur.1. Reg.31. quòd ossa eorum sepelierũt in nemore Iabes. Et sic igitur patet quomodo nemus sumitur in bono & in malo.

Neomenia. Nota ꝙ neomenia apud Iudęos erat festum quod fiebat in nouitate lune, & principio mensis lunaris, dicta.s.à neos, quod nouũ, & menos quod est luna. Igitur dico ꝙ ista potest significare festum A

Internæ solennitatis.
Æternæ fœlicitatis.
Supernæ natiuitatis.
Æternæ prosperitatis.

Internam solennitatem cõstituit nouitas gratiæ, quando.s.luna.i. defectuosa conscientia per pœnitentiam & gratiam innouatur. De qua.1.Esdræ.3. A neomenia alia litera. A primo die septimi mensis cęperunt hostias offerre. Septimus.n.mensis signat pœnitentiæ statum, in quo deletur septenarius vitiorum, & introducitur septenarius virtutum. Æternam fœlicitatem constituit nouitas gloriæ. Ista.n.luna.i.anima æternaliter renouatur. De qua dicitur in Psal. Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestræ. Supernam natiuitatem.s.Christi constituit nouitas naturæ. De qua.1.Mach.10. dicitur quòd dies remissionis erant solennes, & sabbata & Neomeniæ. Externam asperitatem constituit nouitas seu vanitas naturæ. De qua dicitur Esa.1. Neomeniam & sabbatũ & fęstiuitates alias non feram &c. Sufficit.

Nepos. Nepotes. Nota ꝙ nepos cum sit filius filij vel fratris in linea descẽdenti, semper significat dilectionem, subiectionem, successionẽ. Nepotes.n.à parentibus diliguntur. Parentibus subijciuntur. Parentibusq; succedunt, & eis substituuntur. Videtur ergo quod per nepotes intelliguntur boni subditi, qui à Deo & sanctis sunt dilecti, prælatis & maioribus subiecti, & tandem ad hæreditatem æternæ gloriæ sunt prouecti. Vnde de istis dicitur Eccl.44. Cum semine eorum perseuerant bona, hæreditas sancta nepotes illorum, & semen eorum in testamentis stetit. ¶ De malis vero nepotibus subditis & successoribus potest notari quòd isti sunt nequitiarum imitatores, diuitiarum deuoratores vel appetitores, vitæ supernæ non successores, mortis æternæ toleratores. Isti igitur sunt malorum imitatores.4. Regum.17. Nepotes eorum sicut fecerunt patres sui, ita faciunt. Item sunt mundi bonorum appetitores. Iob.27. Nepotes eius non saturabuntur. Item sunt vitæ beatæ non successores. Eccles.40. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos. Item sunt mortis perpetuæ toleratores, quia sicut dicitur Exod. 34. Deus reddit iniquitatem patrum filijs & nepotibus & cætera. A

Neptalim. Interpretatur habitatio vel comparatio sine conuertens eos, seu etiam implicatio, vel conuersatio, seu dilatauit me dominus, aut dilatatio mea. Expone prout volueris, quia transeo.

Nequando

A
Nequando. Neforte.

Nota ꝙ istæ negationes cōpositæ nequando .s. & ne forte, semper videntur innuere aliquam incertitudinem vel timorem. Et quia timor & dubitatio quandoq; est bonus, quandoq; malus, dicamus primo de bono timore. Et sic dicemus quòd iustus quandoq; dubitat de

Dei iustitia, ne puniat.
Dei notitia, ne fugiat.
Mundi derisione, ne seniat.
Fidei confusione, ne veniat.

Timeat ergo iustus Dei iustitiā, ne puniat. Deut. 6. Nō ibitis post deos alienos, quia Deus æmulator ī medio tui, nequando irascatur furor domini Dei tui contra te, & auferat te de medio terræ. Item timeat Dei notitiam, ne fugiat. Deute. 8. Obserua & caue nequando obliuiscaris domini Dei tui, & negligas eius mandata & iudicia. Item timeat malorum derisionem ne seniat. Psal. Nequando supergaudeant mihi inimici mei, dum cōmouētur pedes mei, super me magna locuti sunt. Item timeat fidei confusionem, ne veniat seu accidat. Psal. Nequando dicant gentes, vbi est Deus eorū? & innotescat in na-
B tionibus corā oculis nostris. ¶ De neforte vero potes plenius dicere, quia plures sunt auctoritates. Et sic notabis quòd in scriptura reperitur neforte quod spectat

Ad Deum comminantem.
Ad iustum formidantem.
Ad prælatum docentem.
Ad impium torpentem.

Primo ergo dicamus quòd istud aduerbium negatiuū neforte pertinet ad Deum mala comminantem. Vnde ipse est qui dicit peccatoribus illud Esa. 28. Et nunc nolite illudere, ne forte cōstringantur vincula vestra. Et illud Hier. 21. Eruite vi oppressum de manu calumniantis, neforte egrediatur vt ignis indignatio mea, & succendatur, & nō sit qui extinguat. Secundo dico ꝙ istud neforte pertinet ad iustū iustè formidantem. Iustus. n. merito timet neforte veniant sibi mala. Et ideo iste est qui timet Dei seueritatem, ne per eam damnetur. Culpæ malignitatem, ne per eam fœdetur. Pœnæ crudelitatē, ne in ipsa ligetur. De Dei seueritate patet Hier. 10. vbi iustus dicit ipsi Deo sic. Corripe me dñe, veruntamen in iudicio, & non in furore tuo, neforte ad nihilum reducas me. De culpæ vero malignitate patet Thob. 4. vbi Thobias cœcus dixit de agno ad comedendum sibi oblato. Videte inquit neforte furtiuus sit. & Iob. 1. dicitur ꝙ ipse sacrificiū pro filijs offerebat, dicens. Neforte peccauerunt filij mei &c. De pœnæ vero crudelitate dicitur Amos. 5. Quærite dominum, & viuite, neforte cōburatur velut ignis domus Ioseph, & deuorabit, & non erit qui extinguat. & Gen. 3. dixit Eua serpenti. De ligno quod est in medio Paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus, &
C ne tangeremus, neforte moriamur. ¶ Sed tertio dico ꝙ istud aduerbium neforte pertinet ad prælatum seu etiam ad scripturam digne consulentem seu docentem. Et sic nota ꝙ scriptura interdicit homini cuncta mala, & hoc neforte ex hoc contingat pericula seu damna. Dicit. n.

Fuge mali consortia, neforte fias similis.
Custodi tua propria, ne forte fias sterilis.
Serua caute consilia, neforte sis risibilis.
Reprime vana gaudia, neforte sis odibilis.
Tempera potus vitia, neforte sis damnabilis.
Tolle cuncta fictuia, neforte sis culpabilis.
Cesset à te superbia, neforte ruas humilis.
Longe sis à potentia, neforte cadas flebilis.
Caue carnis solatia, ne forte fias debilis.
Tene linguæ colloquia, ne forte fias labilis.

Dico ergo ꝙ fugienda sunt mala cōsortia, ne forte simus similes. Prouer. 22. Non ambules cum hoīe furioso, ne forte discas semitas eius. ¶ Item custodienda sunt bona nostra, ne forte simus steriles seu pauperes. Prouer. 5. Ne des alienis honorem tuum, ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena. vt dicat illud Matt. 25. Ne forte non sufficiat nobis & vobis ¶ Item seruanda seu celāda sunt caute consilia, ne forte simus derisibiles. Prouer. 25. Secretum extraneo ne reueles, ne forte insultet tibi cū audierit, & exprobrare non cessat. & Eccl. 8. Non omni homini cor tuū manifestes, ne forte inferat tibi gratiā falsam, & conuitietur tibi. ¶ Itē reprimenda sunt inepta gaudia, ne forte fiamus Deo odibiles. Prouerb. 24. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina alterius non lætetur cor tuum, ne forte videat dñs, & displiceat ei. ¶ Item temperanda sunt potus vitia, ne forte contingant casus damnabiles. Prouerb. 31. Noli regibus dare vinum, quia nullū secretum vbi regnat ebrietas, ne forte bibant, & obliuiscantur iudiciorum, & mutent causam filiorum pauperis. & Luc. 21. Attendite vobis ne forte grauentur corda vestra crapula & ebrietate & curis huius vitæ. ¶ Item toleranda sunt cuncta fictitia, ne forte dicamur falsi vel fictiles. vnde Ecclesiast. 1. Ne fueris hypocrita in cōspectu hominum, ne forte cadas, & adductas animæ tuæ inhonorationem ¶ Item euacuanda est omnis superbia, ne forte ruamus ad status humiles. Eccles. 6. Nō extollas te in cogitatione animæ tuæ, sicut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam. ¶ Item refugienda est omnis potentia, ne forte ducamur ad casus flebiles. vnde Ecclesiast. 8. dicitur. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. ¶ Item abominanda sunt carnis solatia, ne forte fiamus viles & debiles. Ecclesiast. 9. Ne respicias mulierem multiuolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis nec audias illā, ne forte pereas in effigie illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore eius. ¶ Item contemperanda sunt linguæ colloquia, ne forte dicamur stulti vel mobiles. Ecclesiast. 28. Verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi. Patet ergo quomodo ista dubitatio ne forte pertinet ad scripturam rite consulentem. ¶ Quarto vero dico quòd quandoq; ne D
forte spectat ad impium vanè metuentem. Mali. n. sæpissime trepidant vbi non est timor, dicēdo .s. ne forte accidat hoc aut illud. Et sic nota quòd mali timent

Præsentes illusiones.
Futuras derisiones.
Asperas correctiones.
Inanes locutiones.
Prudentium prouisiones.

De præsentibus illusionibus patet in Saul. 1. Reg. 31. qui præcepit armigero suo ꝙ occideret eum, ne forte inquit veniant incircuncisi, & illudant mihi. De futuris autem derisionibus patet in illo Abimelech, cuius caput mulier fragmine molæ confregerat, qui à scutifero suo se fecit interfici, ne forte à fœmina in futurum diceretur occisus. Iudic. 9. De asperis vero correctionibus patet de illo rege Amasia, qui reprehensus à propheta eo ꝙ idola adorasset, dixit sibi. 2. Paralip. 25. Nunquid consiliarius regis es? quiesce, ne forte interficiam te. Ad quod facit illud quod Philistijm cauerant ne forte Hebræi facerent gladios aut lanceas. 1. Reg. 13. De locutionibus hominum dicitur Mat. 26. & Mar. 14. quòd Iudæi cauebant ne forte tumultus fieret in populo. De prouisionibus vero bonorum timebant cū dicebant Matthæ. 27. Ne forte veniant discipuli eius, & furentur eum &c. Sufficit de ne forte.

Neque. Nequaquam.

Nota ꝙ neque sicut non & nec est nega- A
tiua, diuersimodè pertinens ad diuersos. Vnde nota quòd est vnum neq; quod scilicet est

Miserorum.
Contritorum.
Perfectorum.
Beatorum.
Iniquorum.
Damnatorum.

Quodlibet. n. genus hominum habet suum neq; & suam negatiuā. Et quidem habent suū neq; miseri indigentes. De istis. n. dicitur Esa. 3. Nō sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentū. ¶ Item humiles & pœnitentes. Isti enim cauent à delicijs & à vitijs. Lucæ. 7. Venit Ioannes baptista neque manducans neque bibens. ¶ Item perfecti vel eminentes. Isti enim perfectionis habent viam, cui denegatur omne decliue, iuxta illud Esa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, nec declinetis ex ea neque ad dexteram neque ad sinistram. Vnde etiam ipsis dicitur Lucæ. 9. Nihil tuleritis in via, neque virgam neque peram, nec pecuniam, neque panem, neque duas tunicas. ¶ Item beati, vel triumphantes. Isti enim habent negatiuam omnis mali, quia sicut dicitur Apocalip. 21. Ibi non erit amplius neque luctus neque clamor, neque dolor erit vltra, quæ prima abierunt. & Lucæ. 20. dicitur quòd isti neque nubent neque nubentur, nec ducent vxores, nec vltra mori poterunt. ¶ Item impij vel delinquentes. Isti habent negatiuam sapientiæ vel splendoris. Psalm. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulāt. Isti enim habent negatiuam bonæ eloquentiæ vel clamoris. 1. ad Thimo. 1. Non intelligunt inquit neque de quibus loquuntur, neq; de quibus affirmant. Et in Psal. dicitur. Neque. n. est spiritus in ore ipsorum. Isti habent negatiuam reuerentiæ vel timoris. Lucæ. 23. Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es. Isti habent negatiuā eminentiæ vel valoris, idest perfectionis omnium bonorum operum & virtutū, quia sicut dē Dan. 3. Non est in tempore hoc neq; holocaustum neq; sacri-

ficium, neq; oblatio, neq; incensum, neq; locus primitiarum. Et isti finaliter habent negatiuam æternæ affluentiæ, supernæ gloriæ vel honoris, quia sicut dicitur. 1. ad Cor. 6. Neq; fornicarij neq; idolis seruientes regnum Dei possidebunt. Isti ergo sunt impij vel delinquentes. ¶ Item habent suam negatiuam damnati vel desperantes. Istis. n. negatur & interdicitur omne bonum & omnis possibilitas euadendi tormēta, iuxta illud. 2. Macha. 6. De manu oīpotentis Dei neq; viuus neq; defunctus

B effugiet &c. vide supra de non & nec &c. ¶ Nequaquā autē est negatio composita de ne & de quaquā. Est aūt nequaquam dictio fortiter & abundanter negans. Et si vis nota ꝙ aliqua sunt quæ nobis per nequaquam fortiter denegantur, scilicet

Otium mundanæ habitationis.
Vitium fallacis circumuentionis.
Precium auaræ cumulationis.
Gaudium liberæ diuagationis.
Studium peruersæ operationis.
Brodium carnalis delectationis.

Dicam ergo ꝙ per nequaquā denegatur iusto mundana habitatio vel occupatio. Vnde de Ægypto per quā designatur mundus, dicitur filijs Israel. Exo. 9. Nequaquam hic vltra maneatis. & Exo. 14. Ægyptios quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis. Quod tamen est contra multos filios Israel. i. contra multos religiosos, qui plus diligūt mundū quàm claustrum, & Ægyptios seculares quàm clericos & regulares, dicentes. s. illud Hiere. 42. Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem domini Dei nostri dicētes. Nequaquam, sed ad Ægyptum pergemus, vbi non videbimus bellum. Ista optimè spectant ad apostatas religionem dimittentes & Ægyptum & Babylonem intrantes. ¶ Item per nequaquam denegatur iusto humanæ circumuentionis vitium. vnde Gen. 32. Nequaquam Iacob. i. supplantator appellabitur nomen tuum, sed Israel. ¶ Item auaræ cumulationis precium, sicut de Dauid legitur. 1. Para. 21. qui aream gratis dare volenti dixit, nequaquam ita fiet, sed precium dabo. ¶ Item liberę diuagationis gaudiū, sicut patet de illis qui magis volebant esse sub regimine & seruitute regis quàm liberi. 1. Reg. 8. Nequaquam inquiunt, rex .n. erit super nos. Et 10. Nequaquam, sed regem constitue nobis. & 12. Nequaquam, sed rex imperabit nobis. ¶ Item peruersę operationis studium. Leui. 17. Nequaquam vltra immolabunt hostias demonibus. ¶ Item ebriosę delectationis brodium. Vnde Anna reprehensa ab Heli de ebriositate. 1. Reg. 1. dixit. Nequaquam inquit domine mi, nam infœlix mulier nimis ego sum, sed effudi animam meā in conspectu domini &c.

C ¶ In malo autem significato potes notare quòd in scriptura reperitur nequaquam

Vani timoris.
Leuis tenoris.
Mundani amoris.
Parui valoris.

De vano timore patet Num. 13. vbi illi exploratores non obstante promissione diuina dicebant filijs Israel. Nequaquā ad populum istum valemus ascendere, quoniā fortior nobis est. De leui seu instabili tenore patet Esa. 30. vbi illi quibus stabilitas, spes & silentium suggerebatur, dixerūt. Nequaquā, sed ad equos fugiemus, & super veloces ascendemus. De mundano vero amore dicitur illud prædictū Hier. 42. Nequaquam, sed ad terram Ægypti pergemus. Ægypti dico. i. mundi seu amoris mundani. De paruo vero seu modico valore dicitur Roma. 3. Quid ergo? præcellimus eos? nequaquam. Ista igitur de neq; & nequaquam sufficiant.

A

Nequitia. Nequā. Nequissimus.

Nota ꝙ nequam dicitur de non & ęquus. Et ideo nequam idē est quòd non ęquus, seu inimicus. Nequitia vero idē est quod non ęquitas seu iniquitas. Nequam igitur nihil aliud est quàm peccator iniquus, malus, nefarius & peruersus. Et sic accipitur. Esa. 1. vbi dicit dominus. Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. In quibus verbis ostenditur quadruplex nequitia à qua principaliter est cauendum, videlicet nequitia

Carnalis inquinationis.
Letalis aggrauationis.
Verbalis prædicationis.
Mentalis obstinationis.

Prima est nequitia hominū immūdorum. Genti inquit peccatrici. Secunda est nequitia hominum auarorum Populo inquit graui. Tertia est nequitia hominum hæreticorum. Semini inquit nequam. Quarta est nequitia malorū subditorum. Filijs inquit sceleratis. ¶ Dico ergo primo ꝙ est quędam nequitia carnalis inquinationis. Et ista denotatur cum dicitur. Genti peccatrici. Gens. n. peccatrix signat populum luxuriosorum, quia gentes dicuntur quasi sine lege viuētes, quia pro certo tales non seruant legem in suo delicto, immo more canum non parcunt consanguineæ, cognatæ, virgini vel moniali, coniugatę vel desponsatę. Et ista nequitia luxuriæ est in hominibus, iuxta illud Eccle. 23. Homo nequam in ore carnis suæ, non desinet, donec accendat ignem. Et etiam in mulieribus. Vnde Eccles. 25. Commorari leoni placebit magis quàm habitare cum muliere nequam. Et bene cōparantur tales leoni, quia leo cōtinuè patitur febrem, & habet anhelitum valde fœtentem. Sic tales continue patiuntur febrem. i. ardorem luxuriæ, & ab ore suo semper solent emittere fœtorem verborū insolentium & malorum. Vnde tales non solum habent nequitiam in persona, immo etiam in sermonibus & in lingua. vnde Eccl. 28. Beatus qui tectus est à lingua nequam. Et breuiter de nequitia luxuriæ dicitur Eccles. 19. Qui se iungit fornicarijs, erit nequam. quasi dicat. Isti non solum sunt mali & nequam, immo etiam alios faciunt nequissimos atque malos. Et aduerte quòd nequitia luxuriæ maxime in muliere apparet exterius, videlicet

In dissoluta conuersatione.
In girouaga circumspectione.
In instabili circummotione.

De conuersatione. n. potest exponi illud Eccles. 25. Nequitia mulieris immutat faciem eius. De circumspectione etiam dicitur Eccl. 26. Nequitia, alia litera. fornicatio mulieris, in extollentia oculorum. De circummotione vero dicitur Ecclesiast. 25. Non des aquæ tuæ exitum, neq; mulieri nequam veniam prodeūdi. q. d. Parata est discurrere & exire. Tales inquam luxuriosi dicuntur gens peccatrix. Ve inquit genti peccatrici. Vnde illi sunt illa gens de qua dicitur Esaię. 49 Gentem abominantem, & seruum dominorū. Ista est nequitia carnalis inquinationis. ¶ Secundo dico ꝙ est nequitia auaræ inclinationis. quod notatur cum dicitur. Populo graui iniquitate. Auari. n. dicuntur populus grauis, quia sicut res dicitur grauis quæ inferius ad terram descendit naturaliter & mouetur, sic isti spiritualiter dicūtur graues, qui inferius ad terram & ad terrena per auaritiā mouentur, & per auarum desideriū inclinantur. Sicut. n. plumbū, sal, arena, aurum, argentū, & vinū sunt res mirabiliter graues, & omne illud in quo fuerint aggrauantes, & ad terram inclinantes, sic verè mundi bona grauia sunt & onerosa, & mentia in qua habitant, aggrauatiua, & ad terram per auaritiam deiectiua. Psal. Filij hominum vsq; quo graui corde? Vnde de corde auaro dicitur Eccl. 3. Cor nequam grauabitur in dolo. q. d. Nequitia auaritiæ est semper fallax, proditoria & dolosa. Iste vero dolus apparet in auaris, vsurarijs, fraudulentis. De quorū fallacia dolo & nequitia potest exponi illud Eccle. 25. Non est caput nequius super caput colubri. Coluber qui dicitur quasi colens vmbras, & qui semper tortuose incedit, signat vsurarios & auaros, qui in vmbris. i. in locis absconditis & secretis, vel etiam in absconditis vel sub occultis fictionibus & palliaturis solent facere fraudes suas, & semper tortuose & fallaciter incedunt in omnibus factis suis. Quia pro certo istis nihil est nequius in hoc mundo. Qui. n. sibi nequam est, cui alij bonus erit? Eccles. 14. Et ideo quia tales nequam sunt etiam sibijpsis, quia scilicet non audent vti bonis suis præ auaritia & parcitate, non mirum si sunt nequissimi alienis. Iste est ergo populus grauis iniquitate. Vnde de terra idest de terreno auaro dicitur Esa. 24. Agitabitur terra sicut ebrius, & grauabit eam iniquitas sua, & corruet, & non adijciet vt resurgat. Tales enim agitantur per desiderium & affectionem. Sunt sicut ebrius per sitibundam auaritiam & ambitionem. Grauantur iniquitate per culpæ & malitiæ inclinationem. Corruunt & non resurgunt per malæ consuetudinis aggrauationem. Aduerte tamen hic quod dicit Seneca lib. de naturalibus quæstionibus de rebus grauibus. Dicit. n. quòd sunt quædam aquæ sustinent omnia grauia, sicut exemplificat de lacu Arethusæ in Perside, vbi nihil mergitur quantumcunq; graue sit. Sicut etiā exemplificat Isidor. de lacu Siciliæ iuxta portsamiam. Causam autem assignat Seneca, dicens quòd istę aquæ sunt lapidibus grauiores. Et ideo cum maius graue naturaliter portet & sustineat minus graue, nō mirum si talia grauia ab aquis grauioribus supportantur. Sic vere charissimi nos videmus quòd tales diuites & vsurarij sunt grauiores iniquitate, ita quòd satis deberent ad inferiores status & gradus descendere, & quandoque ad literam deprimi & submergi, ipsi tamen ab aquis quibus insident. i. à suis malis prælatis & iudicibus fouentur & supportātur, & in suis peruersitatibus sustinētur. Cuius certè causa est, quia ipsi maiores, ipsis malis diuitibus grauiores

grauiores & deteriores esse noscuntur, & ideo alios sibi similes sustinere contra iustitiã comprobãtur. Esa. 50. Calumniam sustinent filij Israel calumniã dico, hoc est dictu viros calumniosos. Et certè talia sunt contra naturam, q.s. tales à superioribus tolerentur, iuxta illud Sap. 16. Nix autem & glacies sustinebant vim ignis. Et breuiter, hoc est verum, quia.s. tales nequam semper inueniunt alios nequiores, qui ipsos in suis iniquitatibus foueant atq; portent, sicut de spiritu nequam dicitur q sibi assumit alios septem spiritus nequiores se, s. vt ab eis foueatur. Nequius.n. oculo.i. malo iudice quid creatũ est? q.d. nihil. Quia certè non est caput nequius super caput colubri. Et tamen iste deberet timere illud Eccle. 27. Facienti nequissimum consilium, super eum conuertetur. Et illud Eccles. 28. Mors illius mors nequissima, & vtilis infernus potius quàm illa. Ista est ergo nequitia auaræ inclinationis. ¶ Tertio dico q

C est nequitia verbalis prædicationis. Et ista est nequitia hæreticorum, quæ ostenditur cum dicitur. Semini nequam. Sicut.n. eruca insidens arboribus relinquit in magna quantitate pestiferum semen suum à quo totus hortus cum suis herbis & arboribus corroditur & vastatur, sic hæretici semen suæ pestiferæ prædicationis & doctrinæ in tanta abundantia quandoq; post se relinquũt, q totus hortus Ecclesiæ exinde patitur detrimentum. Vnde de istis potest intelligi illud Matt. 6. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum erit tenebrosum. Isti.n. qui oculi.i. directores & ductores Ecclesiæ creduntur, qñ nequitia hæresis corrumpuntur, totum corpus Ecclesię per errores faciunt tenebrosum. Et ista est nequitia linguæ, quia videlicet lingua talium est alijs venenosa, & causa nequitiæ & peccati. Et ideo dr̃ Eccl. 28. Noli audire linguam nequam. Quia sicut dicitur ibidem, Multi ceciderunt qui interierunt per linguã nequam. Et ratio redditur ibidẽ, quia mors illius mors nequissima, & vtilis infernus potius quam illa. Semini ergo nequam. Vnde cuilibet tali potest dici illud Eccl. 44. Dedisti maculam in gloria tua, prophanasti semen tuum. Ista est igitur nequitia verbalis prædicationis. ¶ Quarto dico q inuenitur nequitia mẽtalis obstinationis. Et ista est nequitia quæ in proteruis subditis inuenitur, quod ostenditur cum dicitur. Filijs sceleratis. Quia verè multi sunt filij spirituales.i. subditi, ita obstinati & proterui, ita etiam nequam & scelerati, q nec Deo nec prælato volunt obedire, sed sicut filij viperæ matrem suam.s. Ecclesiam vel prælatum per mala sua opera & exempla solent proteruiter laniare. vnde Sap. 3. Nequissimi filij illorum, maledicta creatura eorum. Et nota si vis q mali filij religionis vel Ecclesiæ sunt hodie nequam,

Propter mendacij vanitatem.
Propter hypocrisis falsitatem.
Propter sæuitiæ prauitatem.
Propter luxuriæ fœditatem.
Propter malitiæ dolositatem.
Propter inuidiæ malignitatem.

De nequitia.n. mendacij dicitur Eccl. 20. Opprobrium nequã in homine mendacium. De nequitia hypocrisis dr̃ Esa. 9. Omnis hypocrita est nequam. De nequitia sęuitiæ dr̃ Matt. 18. vbi loquitur de illo qui noluit misereri conserui sui, cui dixit dominus eius. Serue nequam omne debitum dimisi tibi, quoniã rogasti me. nonne ergo oportebat te misereri conserui tui? &c. De nequitia luxuriæ dicitur Eccl. 17. Quid nequius quàm quod cogitat caro & sanguis? De nequitia malitiæ dicitur Prouerbio. 26. Quando submiserit vocem suam, ne credas ei, quoniam septẽ nequitiæ in corde illius sunt. De nequitia inuidiæ dicit̃ Eccle. 14. Nequam est oculus inuidi. Et sic igitur patet quomodo est quadruplex nequitia in genere.s. luxuriosorum, auarorum, hæreticorum, & malorum subditorum. &c.

Nequire.

Nota q nequire idem est quod non posse. vide ergo infra vbi posse, & vbi potentia, quia auctoritates valde paucæ sunt.

Nescire.

Cum nescire idem sit q ignorare, notandum quòd in scriptura inuenitur vnum nescire

A Excusabile.
Detestabile.
Excæcabile.
Commendabile.

Nescire excusabile pertinet ad ignorantiam naturalem. Et ista est quãdo homo ignorat illa quæ excedunt cognitionem naturæ, sicut scire futura, & diuinæ voluntatis beneplacita & occulta. Si.n. ista nesciamus, excusati sumus. Et de tali nescire dicitur Eccles. 9. Nescit homo vtrũ amore vel odio dignus sit. Et ibidẽ dicitur. Nescit homo finem suum. & Luc. 9. Nescitis cuius spiritus estis. ¶ Nescire detestabile pertinet ad proteruiã cordialem. & illud est quando homo ex obstinatione non dignatur scire.i. recognoscere benefactorem, creatorem vel superiorẽ suum, sicut Pharao qui dicebat. Exodi. 5. Nescio dominũ, & Israel non dimittam. Talis etiam ignorantia vel nescientia idem est quod desuetudo, quia.s. res quæ non frequentatur, in desuetudinẽ, obliuionem & nescientiam vertitur. & sic loquitur Hierem. 4. vbi de peccatoribus dicit. Sapientes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. & Hiere. 6. dicitur. Confusione non sunt confusi, erubescere nescierunt. & Soph. 3. Nesciuit Dei inimicus confusionem. ¶ Nescire excæcabile pertinet ad ignorantiam criminalem. Et sic accipitur vt communiter, quãdo.s. homo nescit illa quæ tenetur scire. Et sic loquitur in Psal. Nescierunt neq; intellexerũt in te. am. mo. omnia fun. terræ. ¶ Nescire commendabile pertinet ad ignorãtiam virtualem. Et ista est quando homo nescit illa quæ non est vtile scire sibi. Et sic loquitur Matt. 6. Cum facitis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Ista autem proprie potest dici ignorantia mali non experti, sicut de beato Ioanne dicitur. Nesciẽs labẽ niuei pudoris. & de beata virgine. Nesciens virgo virũ &c. & illud Oseæ. 13. Deum absq; me nescies, & non est absq; me saluator. ¶ Sed cæteris omissis, de ignorantia criminali, qua.s. B nescit homo illa quæ tenetur scire, & maxime illa quæ pertinent ad salutem, aliquid est dicendum. Notare ergo possumus q sicut in mundo naturaliter multa sunt genera personarum, quæ illa quæ sunt eis vtilia nesciunt & ignorant, videlicet pueri, phrenetici, cæci, dormientes, ebrij & abstotes, sic vere moraliter loquendo, multa sunt hodie genera hominum peccatorum qui nesciunt illa quæ pertinent ad salutem. Et isti sunt.s. pueri carnalis immunditiæ sectatores, vel phrenetici & mente capti temporalis eminentiæ dilectores, dormientes, & se ad terram prosternentes mundanæ affluentiæ possessores. Ebrij vino, mundanæ.s. sapientiæ professores. ¶ Dico ergo q primi sunt sectatores carnalis immunditiæ. Nam sicut pueri quãdiu sunt parui, sunt naturaliter fœtidi & immundi, ignorantes & inscientes, sic luxuriosi præ cęteris peccatoribus immũdi sunt & ignorantes, & ad salutem animæ pertinentia nescientes. Nã sicut pueri tria principaliter nesciunt facere, videlicet loqui, discernere, & erubescere, sic verè luxuriosi nesciunt habere honestam & ordinatam locutionem, dicentes illud Hierem. 1. A.a.a. domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum. Tales.n. semper loquuntur insolenter & impudice, nec aliquid sciunt loqui ordinate. de quibus dicitur Nee. 13. Loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Iudaicè. Item nesciunt habere clarã discretionem. Quia sicut puer non discernit inter res bonas & malas, ita q aliquando plus diligit pomum quàm castrum, sic nec isti bene discernunt inter delicias corporis & animæ, mundi & Paradisi, peccati & meriti. Quia plus videntur diligere ista modica temporalia, quàm illa maxima ęternalia. Vnde isti sunt de illis centum hominum milibus qui nesciunt quid sit in dextra & sinistra, sicut dr̃ Ionæ. 4. quia.s. tales non bene sciunt discernere inter sinistram temporalium & dexteram æternorum. Item isti nesciunt habere verecundam confusionẽ. Quia sicut pueri non verecundantur ostendere pudenda sua, sic nec isti vilia opera sua. Vnde Hiere. 6. Confusione non sunt confusi, erubescere nescierunt. Isti ergo sunt sectatores carnalis immunditiæ. ¶ Secundo dico q sunt nescientes seu ignorãtes, & C dilectores temporalis eminentiæ. Isti.n. sunt sicut phrenetici vel mente capti, qui amore mundi ita sunt capti, q penitus nesciunt nec cognoscunt nec Dei potestatem, nec sui fragilitatẽ, nec mundi transitoriam vanitatem, sicut patet ad literã de vanaglorijs & superbis. Nesciunt dico Dei potestatem, quia.s. nõ videntur scire q Deus possit ipsos punire, dicentes cũ Pharaone. Exodi. 5. Nescio dominum, & Israel non dimittam. Item nesciunt propriam fragilitatem, quia.s. non considerant q debẽt mori, & tamen sæpe fit q subito moriuntur cum nesciũt. Psal. A Ad nihilum redactus sum, & nesciui. Item nesciunt mundi vanitatem. Figurati in discipulo Helisei. 4. Regũ. 4. qui nesciens quid esset colloquinta fecit exinde pulmentũ, quod tamen tandem cognouit esse mortiferum & amarum. quia.s. mundi gloriam dulcem credunt, quam tamen inueniunt finaliter valde tristem. Isti ergo sunt dilectores temporalis eminentiæ. ¶ Tertij sunt possessores mundialis affluẽtiæ. Et isti sunt diuites, qui comparantur dormientibus. Homo enim non dormit erectus, sed inferius ad terrã prostratus. Sic isti nõ dormiunt nec quiescunt ad Paradisum erecti, sed inferius ad terrena per auaritiã depressi & erecti. Et isti pro certo videntur nescire

Fraternam charitatem. Fraternam dico charitatem,

Mortis propinquitatem.
Dei benignitatem.
Mentis saturitatem.

quia.s.non videntur scire q teneatur benefacere fratribus & vicinis. Et ideo beneficia eis negant. vnde Deut.33. Dixerunt patri & matri nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos. Quia ad literam auari non recognoscunt nec propinquos nec consanguineos. ¶ Item mortis propinquitatem, quia.s. isti videntur se nescire morituros. Et ideo comminatur eis dominus Matth.24. Nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Et 25. Nescitis diem neq; horã. ¶ Item Dei benignitatem, quia.s. isti videntur nescire q Deus dederit eis bona quæ habent, inquantũ ipsi recognoscere non dignantur. de quo Oseæ.11. Ego nutricus Effraim, & nesciebãt q curarem eos. ¶ Item saturitatem. Ideo de ipsis proprie dicitur illud Esa.56. Canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Et compara ipsos canibus, sicut supra. ¶ Quarti autem sunt professores mundanæ sapientiæ, similes ebrijs, qui vino sapientiæ temporalis ita sunt repleti, q nesciunt aliquid de pertinentibus ad salutem. De hoc vide supra de Ebrio. vnde Esa.28. Sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt à vino. Et Hiere.2. dicitur. Sacerdotes non dixerunt, vbi est dominus? & tenentes legem nescierunt me. Et illud prædictum Hiere.4. Sapientes sunt &c. Et hoc de Nescire sufficit. Vide supra de Ignorantia.

A **Nicanor.** Nota q Nicanor q interpretatur stans lucerna, vel statura lucida, qui fuit princeps iniquissimus, quem Antiochus contra filios Israel destinauit, & qui eos crudeliter flagellauit, in fine tamen perijt turpiter & decessit, sicut ponitur.1.Mach.7. & deinceps &c. potest signare malos cõsiliarios principum & magnatũ, quia.s. isti credunt esse lucerna & gubernacula regni & patriæ, cum tamẽ sint filiorum Israel.i. ecclesiasticorum & simpliciũ subuersio & flagellum. Notabis ergo q exemplo istius tales solent esse

Fallaces & proditores.
Tyranni & exactores.
Malorum fautores. vel
Prauorum sustentatores.
Bonorum molestatores.
Pœnarum tolerantores.
Superbi & iactatores.
Cauti simulatores.
Mali terminatores.

Dico ergo q malus & tyrãnicus princeps est vt communiter fallax & proditor, sicut de isto legit. 2. Mach. 14. q audiuit rex Nicanorẽ rebus alienis assentire, & exasperatus scripsit Nicanori. ¶ Item est vt cõiter rapax & exactor, sicut de isto legitur.2.Macha.8. q ipse constituit regi q tributum dandum Romanis de captiuitate Iudæorũ suppleret. ¶ Item est vt communiter malorum & pessimorum fautor, sicut de isto legitur. 2.Mach.14. q gentes quæ de Iudæa fugerant, se Nicanori miscebant. ¶ Item est vt communiter iustorum grauator, sicut de isto legitur. 2. Macha.9. quòd volens manifestare odium quod habebat in Iudam, Nicanor misit milites secum comprehenderent. ¶ Item est vt communiter mali tolerator, quia.s. tales vt communiter in tormentis finiunt dies suos, sicut de isto legitur.1.Macha.7. q contrita sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse. Et sicut dicitur ibidẽ, caput & dexteram amputauerunt ei, & in arce altissima suspenderunt. Et merito, quia certè talis vt communiter est superbiæ iactator, sicut.2.Mach.15. legitur quòd summa superbia erectus Nicanor dixerat. Si est potẽs in cœlo qui præcepit seruari diem sabbati, & ego potens sum super terram, qui impero sumi arma. ¶ Item est vt communiter cautus simulator, sicut de isto legitur.2. Mach.14. quòd morabatur Nicanor Hierosolymis, nihilq; iniquè agebat &c. Sed finaliter dico q iste est malus terminator, quia sicut legitur.2. Macha. 8. Facinorosissimus Nicanor deposita veste gl'æ solus fugiẽs venit Antiochiam. hoc est dictu, applicauit in infernũ.

A **Nihil.** Nota quòd nihileitas nihil aliud signat quàm nõ entitas. Vnde nihil esse, idem est quod non esse. Inde est quòd secundum quòd esse distinguitur, potest per oppositum nihil distingui. Et quia inuenitur Esse naturæ, Esse vitæ, Esse fortunæ, Esse culpæ, Esse finale, Esse virtuale, Esse pœnæ, sic & de nihil possumus dicere quòd fit mentio in scriptura de nihilo quantum ad omnia supradicta. Vnde nota quòd nihil multa signat, scilicet

Naturalem conditionem.
Personalem durationem.
Temporalem successionem.
Criminalem infectionem.
Infernalem afflictionem.
Corporalem diffinitionem.
Virtualem perfectionem.

Est igitur vnum nihil quod est naturale. Et ista est tota conditio humana & natura, quia pro certo ista ratione suæ vilis & fragilis conditionis potest merito dici nihil. vnde Esa.40. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt. Et ideo de nihileitate humanæ naturæ bene potest dici illud.1.ad Timo.6. Nihil intulimus in hũc mundum. ¶ Item dico q est vnum nihil quod est personale.s. vita præsens, de qua Iob.7. Parce mihi domine nihil.n. sunt dies mei. ¶ Item est vnũ nihil temporale. Et istud signat bona mundi, quæ pro certo & quantum ad conditionem, & quantum ad valorem, & quantum ad dulcorem penitus nihil sunt. vnde Hiere.4. Respexi terrã, & ecce vacua erat & nihili. Et Sapientiæ.7. Diuitias nihil esse duxi. & in Psal. Nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. ¶ Item est vnũ nihil quod est criminale, & istud est nihil peccati. Teste.n. Augu. Peccatũ nihil est, & nihil fiunt homines cum peccãt. Psal. Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens. ¶ Item est vnum nihil quod est infernale. Et illud est pœna seu status damnatorum, quæ homines annihilat & deuastat, & quæ à pristina sua prosperitate ipsos facit penitus nihil esse. Vnde de anima damnata potest dici illud Esa. 34. Extendit super eam mensurã vt redigatur in nihilum. Quia.s. quando mensura diuini iudicij super istos extenditur, tunc ad nihilum perpetuum reducuntur. Ezech.28. Nihil factus es, & non eris imperpetuum. ¶ Item est vnũ nihil quod est finale seu corporale, & istud signat mortem, quæ.s. annihilat omne viuum. vnde Iob.17. Membra mea ad nihilum redacta sunt. ¶ Item est vnum nihil quod est virtuale, & istud est nihil humilitatis, quod est quãdo homo præ humilitate & se & bona sua & merita reputat esse nihil. Vnde de isto nihilo, s. paupertatis & humilitatis, dicitur.2.ad Cor.6. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. & in Psal. Pro nihilo saluos facies illos. & alibi. Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. quia.s. per paupertatis & humilitatis nihilo homines salui efficiuntur, & terra desiderabilis Paradisi eis à domino conceditur & dicatur. ¶ Sed prædictis expositionibus B præmissis & omissis, dicamus adhuc de nihilo inquantum signat carentiam omnis boni, & notemus quòd istud vocabulum nihil signat carentiam omnium gratiarum, meritorum, operum & virtutum. Nota ergo quòd mali nihil sunt, & hoc quia ipsi habent.s. nihil de

Discretione.
Compassione.
Duratione.
Possessione.
Dilectione.
Perfectione.
Prosperitate.
Sagacitate.
Vtilitate.
Virilitate.
Consolatione.
Conuersatione.
Operatione.

Dico igitur q mali nihil debent dici, quia pro certo ipsi habent nihil.i. carentiã discretionis. Vnde ipsi possunt dicere illud Num.11. Nihil vident oculi nostri nisi man. Man enim quod erat cibus dulcis, qui faciliter corrumpebatur, & qui ipso via deserti fuit tantum filijs Israel concessus, signat temporalia bona, quæ solum pro deserto huius mundi sunt hominibus cõcessa. Quia verè multi sunt hodie, & fere omnes, qui nihil vident, nisi man. idest qui non habent aliquam discretionem, nisi in temporalibus. Vnde etiam de ecclesiasticis & mundi sapientibus dicitur Ezech. 13. Ve prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. ¶ Item habent carentiam compassionis, quia.s. isti sunt auari & iniqui. Vnde Ecclesiast. 10. dicitur de auaro, quòd auaro nihil est scelestius, nihilque iniquius quàm amare pecuniam. ¶ Item ipsi habent nihil seu carentiam durationis. Tales enim non durant nec perseuerant in bono. Psalm. Ad nihilum redactus sum, & nesciui. Naturaliter enim isti non durant nec perseuerant, quia viri sanguinum non dimidiabunt dies suos. Iob. 7. Nihil enim sunt dies mei. ¶ Item isti nihil habent possessionis, quia etiam ad literam sæpe fit quòd possessio & affluentia temporalis impijs denegatur, quòd si eis quandoque conceditur, nullatenus perseuerat. Vnde in Psal. Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerũt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Mors enim à talibus totum aufert, quia sicut dicitur Iob.26. Diues cum dormierit, nihil secum affert, aperiet oculos suos, & nihil inueniet. ¶ Item isti nihil habent dilectionis. vnde.1.Cor.13. Charitatem autem nõ habeã, nihil sum. ¶ Item isti nihil habent perfectionis. ad Hebræos.7. Nihil aũt ad perfectum adduxit lex. ¶ Item isti nihil habent prosperitatis, quia.s. prosperitas tẽporalis non est propriè prosperitas, cum magis habeat de aduersitate quàm de prosperitate. Vnde Hier.2. Contriuit deus confidentiam tuã, & nihil habebis prosperum. ¶ Item isti nihil habẽt sagacitatis.

Luc.18.

Luc. 18. Et ipsi horum nihil intellexerunt. ¶ Item nihil habent vtilitatis, quia videlicet nihil quod faciunt, est eis bonū & vtile ad salutem. Vnde ipsi possunt dicere illud Luc. 5. Domine per totam noctem laborauimus, & nihil cepimus. ¶ Item nihil habent virilitatis, quia .s. nihil habēt constantiæ vel virtutis. Vnde Dan. 10. Nihil in me remansit virium. ¶ Item dico quod isti nihil habent consolationis. Ita enim sunt tristes & inuidi, quod in nullo consolantur, sicut Aman inuidens Mardochæo, qui dicebat. Hester. 5. Nihil habere me puto quamdiu videā Mardochæum. ¶ Item nihil habent bonę conuersationis, quia sicut dicitur Exod. 10. Nihil vireus in Ægypto relictum est. ¶ Item isti nihil habent bonæ operationis. 2. ad Thessa. 3. Audiuimus quosdam ambulare inter vos nihil operantes. Et sic igitur patet quomodo nihil quantum ad malos diuersimode sumitur in
C scriptura. ¶ Sed adhuc potest dici quod nihil potest applicari ad viros spirituales & bonos. Et hoc inquantum nihil potest dicere carentiam omnis mali. Vnde nota quod boni habent Nihil

Cupiditatis.
Inhonestatis.
Calamitatis.
Carnalitatis.
Fatuitatis.
Præsumptionis.
Elationis.
Successionis.

Isti ergo nihil habent de cupiditate, quia .s. illud modicum quod habent, sufficit eis, sic nō cupiūt ampliora. Et sic loquitur Apostolus. 1. ad Corin 1. In omnibus diuites facti estis, ita vt nihil vobis desit. ¶ Item nihil habent de inhonestate. Vnde. 3. Reg. 6. dicitur quod nihil erat in templo quod non auro tegeretur. Aurum enim claritatem honestatis designat. Item nihil habent de calamitate. quamuis enim multa sustineant in hoc mundo, quia tamen amore dei placet eis. non est eis calamitas neq; pœna. habent enim virtutem sufficientiæ, quæ omnibus diuitijs ęquipollet. Vnde Neę. 9. Nihil eis defuit in deserto. Ad litteram. n. diuina prouidentia vt communiter non patitur, vt iustis in necessitate aliquid denegetur. vnde Luc. 22. Quando misi vos sine sacculo & pera. nunquid aliquid defuit vobis? Dicunt ei, nihil. Item nihil habent de carnalitate. Isti enim sunt sicut illa sapientia de qua dicitur Sap. 7. Nihil inquinatum in eam incurrit. Item nihil habent de fatuitate. Quia sicut dicitur Sapiē. 8. Prudentiam & sapientiam docet, quibus nihil est in vita vtilius hominibus. Item dico quod isti nihil habent de præsumptione, quia .s. non confidunt de suo sensu, immo innituntur consilijs aliorum, iuxta illud Eccle. 32. Fili, sine consilio nihil facias Item nihil habent de elatione, quia videlicet semper habent timorem domini secum, audientes illud Eccle. 23. Nihil melius quam timor dei, & nihil dulcius quam attendere mandatis domini. Item nihil habent de terrena successione, quia .s. isti non possident diuitias in hoc mundo, iuxta illud Luc. 9. Nihil tuleritis in via, neq; virgam, neq; peram, neq; duas tunicas habeatis. ¶ Sed nota adhuc si vis quod apud deum nihil reputan
D tur hi qui

Vigent magna potentia.
Mundi scientia.
Fulgent falsa iustitia.
Gaudent vana lætitia.
Tument magna substantia.

Igitur dico quod apud deum nihil sunt, tyranni vigentes magna potentia. vnde Esa. 34. Omnes principes eius (.i. babylonis) erunt in nihilum. ¶ Item nihil reputantur clerici fulgentes mundi scientia. Quia. s. sicut dicitur Esa. 40. Deus est qui extendit quasi nihilum cœlos, cœlos inquit .i. clericos. Item nihil reputantur hypocritæ pollentes ficta iustitia. vnde de idolis dicitur Esa. 41. Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod non est. Item nihil reputantur fatui gaudentes vana lætitia. vnde Amos. 6. dicitur. Ve qui lætamini in nihil, & dicitis. Nunquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Item nihil reputantur diuites tumētes magna substantia. psal. Ad nihilum redactus est in conspectu eius malignus .i. malus diues dicens .s. domino illud psalm. Substantia mea tanquam nihilum ante te. Et hoc de nihil sufficit siue in bono siue in malo.

A **Nidus.** Cum nidus sit locus qui ab auibus ædificatur & inhabitatur, & ibidem ab ipsis pullificatur, notabo quod in scriptura reperitur nidus

Perfectorum.
Peccatorum, vel
Mundanorum.

Nidus iustorum & perfectorū est inferior religio & ecclesia. Interior intentio & conscientia. Superior paradisus & cœli curia. Vbi enim cor hominis figitur, ibi nidum habere dicitur, & ibi pullos affectuum & operū facere cōprobatur. Et nota quod iustorum triplex est nidus .s. inferioris ecclesiæ, interioris conscientiæ, & superioris cœli patriæ. De inferiori religione vel ecclesia dicitur in psal. Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum, vbi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutū. De interiori vero intentione & conscientia, vbi .s. homo nidificat meditando, & de cęlo & inferno cogitando, dicitur Luc. 9. & vulpes foueas habēt, & volucres cœli nidos. Iustus enim dicitur volucris quando cœlestia contemplatur, & vulpes quando infernalem foueam meditatur. De superiori habitatione & mansione & cœlesti patria dicitur Iob. 39. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidū suum. Isti ergo sunt nidi iustorum. ¶ Secūdo dico quod inueniun-
B tur nidi malorum. Et isti certe significāt mundum, peccatum, & infernum. Mali enim nidificant in mundo, temporalia diligendo. Iste. n. est nidus hirundinum. quarū stercora calida dormientem Thobiam excœcauerunt. Thob. 2. Et reuera tā mundus quam status peccati dicitur nidus

Fœdus per luxuriam.
Plenus per auaritiam.
Altus per superbiam.

Nidus ergo fœdus dicitur per luxuriā. Iste est nidus vpupę quæ nidificat in stercoribus. sic luxuriosi nidificant in immunditijs. Vnde de malis mulieribus potest dici illud Esaiæ. 16. Sicut auis fugiens & pulli de nido auolantes, sic erunt filię Moab. Nidus etiam plenus dicitur per auaritiam, quia .s. auari cōgregant in nidis diuitias suas, sicut aues prædales cadauera. de quo Abacuc. 2. Ve qui congregat auaritiam domui suæ, vt sit in excelso nidus suus. Nidus etiam altus dicitur per superbiam vnde Abd. Si inter sydera posueris nidum tuum, inde detrahā te, dixit dominus. Et breuiter, in istis tribus ramis prosperitatis mundanę nidificant hodie peccatores .s. in

Delicijs per luxuriam.
Diuitijs per auaritiam
Honoribus & eminentijs per superbiam.

Figura Ezech. 31, vbi dicitur quod in ramis cedri fecerunt nidos omnia volatilia cœli. Sed certe finaliter ibi habebunt nidum cum demonibus in inferno. Hiere. 49. Cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, & erit idumea deserta &c.

Nigredo. Nota quod nigredo signat in scriptura tam in bono quam in malo. In bono enim signifi- A
cato nigredo quæ vt communiter à calore procedit, est color cæteris obscurior & vilior, & signat virtutem humilitatis, quā .s. calor charitatis generat, & obscuritas mortificationis & pœnitentiæ commendat. Sicut enim videmus quod multi sunt fructus qui nullatenus maturi efficiuntur nisi quando nigredine vestiuntur, sic pro certo nullus efficitur maturus aut sanctus nisi humilitatis nigredine sit vestitus. Et sic figurantur tales Gen. 30. vbi laban prælegit oues nigras & diuersi coloris & varias, & albas dimisit. Ad denotandum quod illi qui per innocētiam sunt albi & per nigredinem humiles & obiecti, à deo eliguntur, varij vero & fraudulenti repudiantur. Et hinc est quod sponsa Christi dicit. Can. 1. Comę tuæ sicut elatæ palmarum, nigrę sicut coruus. In malo vero significato dico quod nigredo quæ cæteris est vilior color, & in alium colorem immutabilior, signat .s.

Mortis horrorem.
Culpę errorem.
Inferni timorem.

Mortis dicit horrorem quia oculi & facies & omnia bona naturæ in morte fiunt obscura, sicut dicitur Ezech. 30. In taphnis nigrescet dies, dum cōtriuero sceptra Ægypti, & defecerit potentia eius. Culpæ autem signat terrorem, quam .s. ardor auaritiæ, & fumus superbiæ, & squalor etiam luxuriæ introducit. Vnde de peccatoribus dicitur Naum. 2. Facies omnium sicut nigredo talpę. vt sic peccator figuretur in equū Apoc. 6. vbi dicitur. Ecce inquit equus niger, & qui sedebat super eū, nomen illi mors & infernus sequebatur eum. Inferni etiam terrorem & timorem designat, vbi .s. omnia sunt obscura. Vnde Zach. 6. dicitur quod quadriga in qua erant equi nigri, egrediebatur in terrā aquilonis, quæ .s. est frigidissima, per quam significatur infernus, quia .s. ibi est frigus, & ardor, & fumus, sicut de damnatis dicitur Baruc. 6. quod nigrę sunt facies eorum de fumo qui in domo fit. Ista autem de nigredine sufficiant, quia paucæ sunt auctoritates, licet varia sint exempla. Vide vbi Obscuritas &c.

Nimietas. Nimis. Cum Nimia seu nimius ali- A
quando in scriptura denotēt superabundantiam in bono, aliquando designent excessum & superabundantiam in malo, hinc est quod nimietatem bonam

bonam & nimietatem malam possumus inuenire. ¶ Primo quidem dico quòd nimis potest accipi in bono. Et sic nimis idem est quod multum, maxime seu valde. Et notandum ꝙ boni habent nimietatem .i. superabundantem fertilitatem in omnibus bonis tam spiritualibus quam æternis. Inuenio enim ꝙ isti habent nimium

Dolorem contritionis. Laborem afflictionis. Clamorem confessionis. Splendorem discretionis. Decorem conuersationis. Timorem trepidationis. Honorem dominationis. Valorem retributionis.	Dico ergo ꝙ boni habent nimietatem doloris quia .s. per dolorē & contritionem in corde multipliciter contristantur, sicut dicebat Dauid in psal. Afflictus sum & humiliatus sum nimis,

rugiebam à gemitu cordis mei. ¶ Item habent nimietatem doloris & laboris, quia .s. boni & iusti nimijs pœnis & laboribus fatigantur. vnde Iudicum. 10. Afflictus est Israel nimis Itē habent nimietatem clamoris. Clamant enim valde & nimis orando, confitendo, & deum laudando & prædicando. psal. Confitebor domino nimis in ore meo. Item habent nimietatem splendoris. Splendorem enim clare discretionis habent viri sancti, sicut Dauid dicebat in psal. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis. Item isti habent nimietatem decoris, quia .s. per bonam & honestam conuersationem præ cæteris sunt decori, sicut de Susanna dicitur Dan. 13. ꝙ ipsa Susanna erat mulier pulchra nimis Et de Indith dicitur Iudith. 8. ꝙ ipsa erat eleganti aspectu nimis. Item habent nimietatem timoris, quia .s. boni viri semper habent timorem dei in corde suo. Quia bene sciunt quod .s. dicitur Eccle. 1. Vnus est altissimus creator omnium, omnipotens rex, potens, & metuendus nimis. Nimis enim timent iusti dei seueritatem, inferni pœnalitatem, & demonum malignitatem. vnde. 1. Regum. 28. dicitur ꝙ Saul vidans castra philistijm. timuit, & expauit cor eius nimis. Item habent vel saltem habebunt in paradiso nimietatem honoris quia tunc verificabitur illud psal. Nimis honorati sunt amici, tui deus, nimi confortatus est principatus eorum. Et sic sequitur ꝙ ipsi habebunt nimietatem valoris, sicut ipsi in hoc mundo habent nimietatem bonorum operum & virtutum. Figuratē in arbore Dan. 4. de qua dicitur ꝙ altitudo eius nimia, & fructus nimij. Sic habebunt in futurum nimietatem, & abundandantiam munerum æternorum, atq; cœlestium præmiorum, quia tunc implebitur illud Gen. 15. Noli timere Abraham, quia ego tecum sum, & merces tua magna nimis. Et istud est illud nimis quod ad bonos dinoscitur pertinere. Signat ergo nimis

B in bono. ¶ Sed secundo dico ꝙ nimis signat in malo. Et sic potest significare excessum vitiorum & malorum, quem mali habent in hoc mundo. Sicut enim serpentes excedūt in venenositate, leones in crudelitate, porci in voluptate & fœditate, sic mali proculdubio excedunt in nimia iniquitate. vnde Ezec. 9. Iniquitas Israel & Iuda magna est nimis valde. Et nota ꝙ tales habent in hoc mundo excessum

Lætitiæ & iocunditatis. Affluentiæ & prosperitatis. Gastrimargiæ & ebrietatis. Ignorantiæ & obscuritatis. Luxuriæ & carnalitatis. Seuitiæ & crudelitatis. Malę apparentiæ & totius inhonestatis.	Dico ergo ꝙ isti habent nimietatem iocunditatis sicut dicitur da Nabal. 1. Regū. 25. ꝙ cor nabal iocundum erat.

erat enim ebrius nimis. ¶ Item habent nimiam prosperitatem. Mali enim in hoc mundo plus prosperantur quam boni. Vnde ciuitati peccatrici dicitur Eze. 16. Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer & nimis. Item isti habent nimietatē gulositatis. Vnde de Holoferne dicitur Iudith 13. ꝙ ipse iacebat super lectum suum nimia ebrietate sopitus. Item isti habent nimietatem obscuritatis. Non enim attendūt ad lucem sapientiæ & claritatis, immo abhorrent, dicentes illud Eccle. 6. Aspera est nimium sapientia. Item isti habent nimietatem carnalitatis. vnde de Assuero dicitur Hester. 1. ꝙ ipse post nimiam potationem incalescebat mero. Item isti habent nimietatem crudelitatis. vnde ibidē dicitur ꝙ rex nimio furore succenlus, interrogauit sapientes. Item isti habent nimietatem malę consuetudinis, & totius inhonestatis. vñ Hiere. 2. Quam vili facta es nimis iterans vias tuas. Et Ezech. 24. Multo labore sudatum est, non exiuit de ea nimia rubigo eius. Hic autem aduerte ꝙ vna nimietas semper vt cōmuniter transit ad nimietatem oppositam, sicut videmus in arboribus ꝙ si vno anno nimis abundant in fructibus, in sequenti nimis erūt steriles. Humor enim nimis abundans citius desiccatur, sicut figuraliter dicitur Dan. 4. de illa pulcherrima arbore, cuius altitudo nimia, cuius fructus erat nimis, ꝙ subito succisa est, & perijt. Sic vere nimius excessus iniquitatis, iocunditatis & fœlicitatis, seu mundanę prosperitatis, facile vertitur in excessum tribulationis & paupertatis, & temporalis & æternæ calamitatis. Exemplum de Nabuchodonosor rege iniquissimo & crudelissimo & potentissimo subito mutato in bestiam, & à regno eiecto, quia .s. in illa hora qua actualiter superbiēdo, & excessiue gaudendo & gloriando ipse clamabat; nonne hæc est Babylon quam ædificaui in caput regni &c. in gloria decoris mei &c. facta est sibi vox de cœlo, dicens. Tibi dicitur Nabuchudonosor rex &c. vide Dan. 4. circa finē. Quia pro certo istud est commune ꝙ de nimio calore peruenitur ad pluuiam, & de nimia prosperitate & gaudio peruenitur ad miseriam & tristitiam. Eccle. 21. Domus quæ nimis est locuplex, annullabitur superbia Vnde illę potentissimę ciuitati tyro dicitur Ezechi. 27. Glorificata es nimis in corde maris. Sequitur. Ventus auster contriuit te. Nimia enim pinguedo mors est. Et breuiter, omne nimium reprobatur. Arbores enim nimię facilius eradicantur à vento, & animalia nimia tardius fugiunt à periculo. Figura de illo hirco Dan. 8. Hircus autem caprarum factus est magnus nimis, cumq; creuisset, fractum est cornu magnū. Et sic ergo patet quomodo nimis & nimietas applicantur & ad bonos & ad malos. vide supra de Multitudine, vel de Multū.

Niniue.

Nota ꝙ niniue quæ quondam fuit maxima ciuitas .s. itinere trium dierum, sicut dicitur Ione. 3. & quæ regni Assyriorum .i. superioris Syrię fuit caput, cū Syri ijde sunt quod Assyrij, sicut dicit Iustinus libro secūdo, & quæ interpretatur feta, vel speciosa, germen pulchritudinis, vel natiuitas pulchra, potest significare in bono & in malo. Et primo quidem in bono. Et sic certe dico ꝙ signat. A

Animam innocentem. Ecclesiam militantem. Et patriam triumphantem	Anima enim pulchra est & fœcunda per innocētiam. Ec-

clesia militans per pœnitentiam. Ecclesia triumphans per gratiam & affluentiam. In anima sunt tres dietę, hoc est dictu, tres naturales potentiæ .s. intellectus, memoria, & voluntas. In militanti ecclesia sunt tres dietę, hoc est dictu, tria religionis vota, seu tres partes pœnitentiæ, videlicet Contritio, Cōfessio. Satisfactio. In cœlesti vero patria sunt similiter tres dietę, videlicet tres dotes animæ seu gloriæ, quæ .s. sunt, Visio Fruitio, & Tentio. De anima potest dici illud Ionę. 3. Niniue erat ciuitas magna. Et vere magna est anima, quæ per intellectum, memoriam & voluntatem omnia comprehendit. De militanti ecclesia potest dici illud Ione. 1. Vade in niniue ciuitatem magnam, & prædica ibi verbum domini. De cœlesti vero gloria, patria seu curia potest dici illud quod dicitur Thob. 14. ꝙ Thobias sepultus est honorifice in niniue Et sic notabis ꝙ niniuitę sunt viri iusti, qui .s. confidenter deo credunt, & sua mala deflent, & crimina loquuntur, cœlum scandunt, & sursum sublimantur. Isti dico domino solent credere. Ione. 3. Crediderunt viri niniuitę domino. ¶ Item crimina solent plangere. Ione. 3. In niniue ex ore regis, & principum, & homines & iumenta non gustabunt quicquam &c. operiantur saccis, & clament ad dominū. ¶ Item ad cœlum solent scandere Lucæ. 11. Viri niniuitę surgent in iudicio. & sic patet ꝙ niniue signat in bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ niniue signat in malo. Et sic dic ꝙ ista fuit B

Crudelium pomus & habitatio. Potentium locus & exaltatio. Fidelium luctus & flagellatio.	Et sic certe dico ꝙ hæc signat mun-

dum & mundi prosperitatem, vbi .s. mali principantur. Vnde Iudi. 1. dicitur ꝙ Nabuchodonosor regnabat in niniue. ¶ Item ibi magni dominantur. vnde Esaiæ. 36. dicitur ꝙ Sennacherib rex assyriorum habitauit in niniue. ¶ Itē boni & maxime principes flagellantur & molestantur Vnde Angelus & Thobias dixerunt Thobię. 7. Ex tribu neptalim sumus, ex captiuitate niniue. In fine autem niniue .i. mundus & mundi honores desolantur & dissipantur. vnde Naum. 1. Onus niniue, liber visionis naum. Et Naum. 2. Niniue quasi piscina aquarum. Sequitur. Dissipata & scissa & dilacerata, & cor tabescens, & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus, & facies omnium sicut nigredo ollę. Sufficit.

Nisi.

Nota ꝙ ista dictio nisi quandoq; ponitur per modū exceptionis, sicut cum dicitur Lucæ. 4. ꝙ multi leprosi erant A

profi erant in Hierusalem tempore Helisei, sed uemo eorum mundatus est nisi Naaman syrus. Quandoq; pes modnm cōditionis, sicut eū dicitur Mat.13.ꝙ nisi abbreuiasset dominus dies Antichristi, non fuisset salua omnis caro. Quandoq; per modum comminationis, sicut cum dicitur.1.Macbab.14. Nisi mibi vinctnm Iudam tradideritis, istud dei pbanum in planitiem deducam. Et possumus uotare ꝙ sicut homines cauti semper solent in suis contractibus ponere vnum nisi, idest vnam conditionem, qua.s.stante consuenit stare contractus, & non stante non stare, sic reuera videtur ꝙ in rebus humanis & diuinis semper inuenitur nisi, idest aliqua dubitatiua exceptio vel cōditio, quæ uisi completa fuerit, totum perijt. Iu rebus etiam humanis nihil inuenitur purum aut absolutum. omnia enim sunt cum nisi. Sic igitur notabo ꝙ in scriptura nisi significat quo ad

Deum, singularem excellentiam.
Iustum, virtualem sapientiam vel prudentiam.
Impios, vitiosam diligentiam.
Beatum, gloriosam affinentiam.

B Primo igitur dicam ꝙ est vnum nisi quod spectat ad deum. Et istud pro certo est vnum nisi excellentiæ singularis, sicut cum dicitur ꝙ nemo potest hæc facere quæ tu facis, nisi fuerit deus cum eo. Et sic notabis ꝙ istud nisi.i.ista excellentia apparet in multis, videlicet in hoc quia

Viros iustos iuuat & liberat.
Res hnmanas regit & temperat.
Res diuinas monstrat & reserat.
Peccatores damnat & vulnerat.
Viros iustos trahit & fœderat.

Dico ergo ꝙ deus habet snum uisi. i. suam specialem prærogatiuam iustos iuuando & liberando. Vnde in psal. dicit Dauid. Nisi qnia dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea Et Gene.31. Nisi deus patris mei Abraam affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. Item mnndnm regendo & moderādo. Negocia enim mnndana & bomana magis gubernantur & moderantur per diuinam prouidentiam quam per humanam. psalm. Nisi dominus ædificauerit domum, inuanum laborauerunt qui ædificant eā. Nisi dominus enstodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Item se seuelando & declarando seu etiam reserādo. Constat enim ꝙ nemo potest deum cognoscere, nisi ipse deus ostendat & reuelet homini semetipsum. vnde Matt.11. Nemo nouit filium nisi pater, neq; patrem quis uouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Et Luc.10. Nemo scit quis sit filius, nisi pater, & quis sit pater, nisi filius. Item malos lędendo & vulnerando. Constat enim ꝙ mali sunt hodie tantę potentiæ, ꝙ ui si deus ipsos vulneraret aut morte præuenirēt, non esset q resisteret, aut ab eorum nequitijs tutus esset, sicut de Antichristo dicitur Marc.14.ꝙ uisi abbreuiati fuissent dies eius, non fuisset salua omnis caro. Et in Psal. dicit ꝙ nisi qnia dominus erat in nobis, dicat nunc Israel, nisi quia dominns erat in nobis, cū exurgesent homines in nos, forsitan viuos deglutissent uos. Itē iustos trahendo & fœderando qnia.s. nemo est qui iustos trahere posit ad ipsius amorem, & finaliter ad paradisi gloriam & splendorem, nisi ipsemet. vnde ipse dicit Ioan.14. Nemo venit ad patrem nisi per me. Et Ioan.6. Nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum. Et ibidem. Nemo potest venire ad me, nisi sibi datnm fuerit à patre meo. Pater ergo ꝙ est vnū

C nisi quod spectat ad deum. ¶ Secundo dico ꝙ est vnum nisi qđ spectat ad iustum. Iusti enim babent suum nisi.i. suam conditionem exceptiuam, & suam singularem prærogatiuam. Et sic nota ꝙ iusti habent.s. vnum nisi ꝙ facit

Benè viuere.
Rectè sapere.
Ritè credere.
Iustè agere.
Diu sistere.
Culpas luere.
Sursum scandere.
Corda iungere.

Dicamus ergo ꝙ est vnum nisi quod spiritualiter facit viuere. Et istud est prærogatiua sacramenti altaris, de quo dicitur Ioā.6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non babebitis vitam in vobis. ¶ Item est vnum nisi quod subtiliter facit sapere. de quo Sapientię.7. Neminē diligit deus nisi qui eum sapientia inhabitat. Et illud.1.Corin.2. Nemo nouit hominum quę sunt in homine, nisi spiritus hominis qui est in illo. Item est vnum nisi quod veraciter facit credere seu colere, videlicet deum solum. vnde.4.Regum.5. Non faciet vltra seruus tuus Holocaustum & victimam dijs alienis, nisi domino. Item est vnum nisi quod virtualiter facit agere. vnde illud prædictum Ioan.3. Nemo potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit deus cum eo. Item est vnum nisi quod stabiliter facit sistere.i. in bono perseuerare. vnde Ioan.15 Sicut palmes non potest facere fructum nisi manserit in vite, sic uec vos nisi in me manseritis. Et Act.27. Nisi in naui manseritis &c. salui fieri non potestis. Item est vnum nisi quod humiliter facit luere, scilicet virtus pœnitentiæ. Apoca.2. Si autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo nisi pœnitentiam egesis. Item est vnum nisi quod supernaliter facit scādere, & istud est bumilitas vel baptismus. De humilitate enim dicitur Ioan.3.ꝙ nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo. De baptismo vero dicitur Ioan.3. Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest intrare in regnum Dei. Item est vnum nisi ꝙ mentaliter facit iungere seu diligere. s. cbaritas, de qua ad Roma.14. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Et sic patet ꝙ nisi facit viuere, quod est dignitas magni sacramenti .s. eucharistia. Sapere, quod est claritas sani documēti.s. diuina sapientia vel scientia. Credere, quod est firmi veritas fulcimēti.s. fides nostra. Agere, quod est sanitas diuini iuuamenti.s. ipse deus & eius gratia. Sistere, quod est firmitas fortis fundamēti.s. perseuerantia & constantia. Plaugere, quod est asperitas tristis nocumenti.s. pœnitentia. Scandere, quod est humilitas vilis condimenti.s. contemptus sui & puritas. Mentes iungere, quod est cbaritas toti ligamenti.s. amor & dilectio vera. Sic ergo patet ꝙ est vnum nisi quod spectat ad iustum. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur vnum nisi qund spectat ad impium. Constat enim ꝙ mali habent suum nisi.i. snam exceptionem, & suam in suis actibus fraudulentam & dubiam additionem. Et sic notabo quod isti semper apponunt in suis verbis & operibus scilicet vnum nisi D

Fallacitas & fraudulentiæ.
Fatuitatis & ignorantiæ.
Pœnalitatis & pestilentiæ.

Est igitur in eorum factis inclusa vna conditio, seu etiam vnum nisi fraudulentiæ & fallacitatis. vnde Prouerb.4. dicitur ꝙ isti non dormiunt uisi male egerint, nec capitur somnus ab oculis eorum, nisi supplantauerint. ¶ Item ibi est vnum nisi ignorantiæ & fatuitatis. vnde Prouerb.8. dicitur ꝙ nō recipiet stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde suo. Item subinfertur vnum nisi pestilentiæ & pœnalitatis.s. pœna inferni, de qua dicitur Ioann.17. Nemo ex his perijt nisi filius perditionis. Patet ergo quomodo nisi spectat ad impiū. ¶ Quarto vero dico ꝙ nisi quandoq, spectat ad beatum. Gloria enim æterna est vnum nisi.i. vna conditio quam nullus percipit nisi beatus, de quo Apoc.2. dicit dominus sic. Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomē meū scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Sufficit.

Nitere.Nitor.

Cum nitor idem sit ꝙ splendor, potest dici quod nos inuenimus nitorem A

Sanctitudinis.
Pulchritudinis.
Realis seu temporalis celsitudinis.

De nitore seu splendore sanctitudinis virtualis dicitur Threu.4.ꝙ Nazarei niue erant candidiores, lacte nitidiores, rubicundiores ebore antiquo. Vnde etiam de illa sancta regina Hester dicitur Hester.15.ꝙ nitentibus oculis tristem celabat animū, vt.s. à morte suum populum liberaret. De nitore vero seu decore pulcbritudinis corporalis dicitur Prouer.20. Fauus inquit distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autem illius amara velut Absynthium, & lingua eius acuta quasi gladius biceps. De nitore vero seu fulgore celsitudinis temporalis potest dici illud Iudicum.5. Quia ascenditis inquit super nitentes asinas, & sedentes in iuditio, & ambulantes in via loquimini. Sufficit: quia non sunt auctoritates. Vide vbi fulgor splendor & claritas: & similia.

Niti.

Nota ꝙ niti idem est quod ad aliquid agendum viriliter insistere vel conari Et sic Niti in bono sumitur & in malo. In bono enim, sicut quando quis vltra vires vel saltem iuxta vires nititur, tentat & conatur facere. Talis enim conatus laudabilis est, quia.s. dato ꝙ nullus congruus sequatur effectus, qui tamen iuxta posse nititur & conatur, apud deum & homines non solum excusatur, immo etiam commendatur, sicut.s. de Iosia rege dicitur.2.Esdrę.1.ꝙ ipse conabatus expugnare regem ægypti. In bono tamen significato tam de niti q̃ de conari quasi nullę sunt auctoritates. In malo vero significato nisus & conatus in auctoritatibus plus abundant. Dic ergo quod mali nituntur & conantur semper ad malum. Ipsi enim nituntur A

Inter

Inter concordes discordiam seminare.
In maiorum potentiam intentare.
Fidelem amicitiam eneruare.
Simplicium substantiam occupare.
Mendacem eloquentiam ventilare.
Hypocrisis fallaciam frequentare.
Egenorum iustitiam dissipare.
Sanctam matrem ecclesiam subiugare.

Dicam ergo ꝙ mali conantur seu nituntur inter concordes seminare discordiã. Et sic de quolibet tali potest dici illud Iudic. 9. Appropinquãs ostio ignem supponere nitebatur. Ignem dico discordiæ seu rixæ. ¶ Item nituntur in maiore aonollare potẽtiam, sicut. s. Hester. 16. dixit Assuerus de Amon, ꝙ ipsum de regno pellere nitebatur. Item nituntur in amicis non seruare fiduciam. Et sic dicitur Iob. 6. Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum. Item nituntur simplicium occupare substantiam. vnde 2. Paral. 20. Filij Amon, & Moab, & Mons Seyr nituntur eijcere nos de possessione quam tradidisti nobis. Item nitũtur mendacem multiplicare facundiam. Prouer. 10. Qui nititur mendacijs, hic pascit ventos. ¶ Item nituntur hypocrisis palliare fallaciam. Vnde de stellione qui est vermis pulchris maculis & coloribus pictoratus, & tamen est venenosus, dicitur Prouer. 30. Stellio manibus nititur, & in domibus regum commoratur. Manibus enim. i. operibus exterius apparentibus nituntur tales picti & ficti domos regum ascendere, & per hypocrisim & fallaciam cum regibus officia procurare. De quo certe reprehenditur hypocrita Hiere. 2. vbi dicitur sic. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quærendam dilectionem, quę insuper & malitias docuisti vias tuas? &c. Et sic ad hypocritã referatur illud Hiere. 49. Qui habitas in cauernis Petræ, apprehendere niteris altitudinem collis. Item nitũtur seu conantur egenorum dissipare seu suffocare iustitiã, sicut de illis pessimis dicitur Hester. 10. ꝙ conati sunt delere nomẽ Iudęorum Item conantur catholicam violare ecclesiam, sicut. s. Actuum. 24. Paulo improperabant (licet falso) ꝙ auctor erat sectæ nazarenorum, & ꝙ templum violare conatus sit. Et hoc igitur de Niti & Conari sufficit. Vide supra de Inniti.

A **Nix.** Nota ꝙ nix habet naturaliter candidissimam perfectionem, debilissimam durationem, Frigidissimam conditionem. Et sic spiritualiter loquendo, secundũ istas tres niuis proprietates possumus dicere ꝙ nix in bono tria potest generaliter designare, videlicet

Perfectionem virtualem.
Possessionem temporalem.
Afflictionem corporalem.

Primo dico ꝙ nix signat perfectionẽ virtualẽ. Nix enim habet colorẽ purissimum & mundissimum, & omni macula impermixtissimum, per quod potest mentis & corporis puritas & honestas designari. Quia, videlicet tantus debet esse nitor puritatis interius in intentione, ꝙ nulla prorsus nigra macula cuiuscunq; vitij debet ibi quomodolibet admisceri, vt sic dicat quilibet sic dealbatus illud Ps. Asperges me domine Hissopo, & mundabor lauabis me, & super niuem dealbabor. Tãtus etiam debet esse candor honestatis exterius in cõuersatione, ꝙ nulla macula inhonestatis debet apparere, vt ipse ẽt sit similis Angelo de quo dicitur Matth. 28. ꝙ aspectus eius erat sicut fulgur. vestimenta autem eius candida sicut nix. Vt & de quolibet viro perfecto exponatur illud Dan. 7. Antiquus dierum sedit, vestimentum eius vt nix candidum. Tales enim debent esse antiqui per maturitatem. Debent sedere per mentis tranquillitatem. Debent etiam habere vestimentum conuersationis candidum sicut nix per puram & honestam & nitidam conuersationem. Et sic figurabuntur in illo filio hominis Apoca. 1. qui habebat caput & capillos candidos tanquam lana, & albos tanquam nix. Quia videlicet nos non debemus solũ habere niueum seu album caput intentionis vel capillos affectionis, sed etiam lanam conuersationis exterioris. Et sic proculdubio per istam niueitatem virtualem dealbabimur, taliter ꝙ finaliter habebimus niueitatem gloriæ sempiternæ. Et sic de nobis dicetur illud psal. Niue dealbabuntur in Selmon. Sic igitur nix signat perfectionem virtualem. ¶ Secundo dico ꝙ nix
B signat possessionem temporalem. Sicut enim videmus ꝙ nix modico calore dissoluitur, ita ꝙ nihil de ea amplius reperitur sic mundi bona faciliter pereunt, & valde modicum durãt aut subsistunt. Ista vero solet esse quandoq; bona, quandoq; mala. Bona, quia solet terras impinguare. Mala autem, quia solet visum debilitare, & oculos congrorum in mari penitus excæcare, quia. s. tempore magnæ niuis congri in mari cæci efficiuntur, ita ꝙ ad voluntatem piscatorum capiuntur. Sic vere mundi possessio vel prosperitas solet quãdoq; facere bonum. s. illis qui bene vtuntur, & qui per elemosynas istam niuem alijs largiuntur. Constat enim ꝙ eæ inde gratijs & virtutibus impinguantur. Quia vere illi in scriptura commendantur, qui dant niuem sicut lanam, nebulam sicut cinerem spargunt. Quandoq; etiam solet facere malum, & hoc solum illis qui illa male vtuntur, & qui in aspectu huius niuis delectantur. Sæpe enim fit ꝙ ipsos excæcat per peccatum, & finaliter detinet per tormentum. Congri enim. i. deliciosi, tunc lumine gratię priuantur, & à piscatoribus. i. à demonibus capiuntur, quando in mari huius mundi niue prosperitatis nimium profundantur. Vnde potest dici de diabolo illud. 2. Regum. 3. ꝙ ipse percussit leonem. i. peccatorem, in medio cisternę in diebus niuis. Signat ergo possessionem temporalem. ¶ Tertio dico ꝙ signat afflictionem corporalem. Nix enim quæ sua frigiditate lędit membra, signat tribulationem & pœnitentiam, quæ nos lędunt corporaliter & affligunt. Et sicut niues in altis montibus solent amplius abundare, sic in altis & sanctis viris solet nix tribulationis, & pœnitentiæ amplior apparere. Hierem. 18. Nunquid de petra agri deficiet nix libani? q. d. non. Et ista nix habet virtutem purificatiuam animarũ, sicut dicebat Iob. 10. Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint velut mundissimę manus meę Et sic igitur patet quomodo tripliciter nix accipitur in bono. ¶ In malo vero per niuem potest intelligi hypocrisis, simulatio deceptiua, & infernalis tribulatio, afflictiua. Signat ergo C
nix vitium exterioris simulationis, quia sicut nix operit & contegit viarum & paludum fœditates, ita ꝙ locus qui niue cooperitur, quamuis sit lutosus & periculosus, non tamen cognoscitur, nec cauetur, sic nix hypocrisis exterioris solet in malis fęces animi taliter tegere & velare, ꝙ homo non potest eos agnoscere nec cauere. Figuratũ Numer. 12. in Maria sorore Moysi, quæ cum propter murmur facta esset leprosa, facta est alba vt nix. Quia regulariter talis albedo niuea erat antiquitus signum lepræ. Quia vere sæpe fit ꝙ illi qui niue exterioris conuersationis amplius dealbantur, magis leprosi. i. magis peccatores interius dinoscuntur. Vnde de Giezi dicitur. 4. Regum. 5. ꝙ egressus est leprosus quasi nix. ¶ Item signat nix suppliciũ æternæ tribulationis. Et sic sumitur Iob. 24. vbi de peccatoribus loquens dicit ꝙ ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium. Vnde in psal. dicitur ꝙ ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Vide eam supra de igne vel de Glacie.

Nobilis. Nobilitas. Nota quód nobilitas animi teste Seneca, generositas est sensus, & nobilitas hominis, est animus generosus. Et ideo secundum Senecam, illa non est propriè nobilitas quę ex carne venit, sed quę ex mente procedit. Possumus igitur distinguere quod nobilitas dicitur multis modis. Est enim Nobilitas. A

Naturalis.
Virtualis.
Temporalis.
Æternalis.

Prima nobilitas debet commendari. Secũda honorari. Tertia reprobari. Quarta vero affectari. dico ergo primo quód est nobilitas naturalis, & ista nihil aliud est quam quædam naturalis inclinatio & dispositio quam quandoq; habet homo à natura naturante, vel à natura constellationum influente, sibi naturaliter & originaliter concreatam, per quam ad nobiles & virtuosos actus disponitur, & naturaliter inclinatur. Sicut enim in naturalibus est vna materia nobilior alia, ita quod materia secundum quód est nobilior, tanto est nobilioris formæ capacior, & ad ipsam inclinatior (& inde est qđ in natura sunt aliquæ res alijs nobiliores, & in suis naturalibus conditionibus meliores, sicut patet de cœlestibus respectu elementorum, de animalibus respectu arborum & metallorum, & de hominibus respectu quorumlibet animalium & iumentorum) sic vere ipse deus in ipsa natura intellectuali. s. in Angelis & hominibus, alijs solet dare nobiliora, alijs viliora. Et inde est ꝙ inter homines aliqui sunt naturaliter inclinati & dispositi ad nobiliores scientias & speculationes, ad nobiliores artes. & operationes ad nobiliores operes & negociationes. Et ideo de ista nobilitate naturæ potest dici illud. 1. ad Corin. 1. Non multi nobiles secundum carnem. Et quare? quia vere illi qui sunt hodie in naturalibus nobiliores. s. Philosophi naturales, Astrologi, & scientijs nobilibus dedicati, reputantur hodie viliores, quinimmo etiam tales hodie oportet ꝙ dimittant scientias huiusmodi, ga

exinde

exinde non possunt acquirere victum suum. Vnde hodie verificatur illud Esa.5. Nobiles eius interierunt fame, multitudo,
B eius siti exaruit. Inuenitur ergo nobilitas naturalis. ¶ Secūdo dico quod inuenitur nobilitas virtualis. Sicut enim sæpe fit ꝙ rusticus propter strenuitatem, vel diuitiarum multiplicitate, vel gratiæ regis fauorabilitatem, nobilitatur, & à primis suis rusticitatibus & seruilibus conditionibus liberatur, sic homo qui naturaliter est rusticus & peccator, quia.s. teste Apostolo, Nos sumus naturaliter filij iræ, à deo spiritualiter nobilitatur, quia pro certo deus rex noster ante secula, quando videt nos diuitijs virtutum & strennitate bonorum operum abundare, solet nos nobilitare & summe nobiles reputare. Nobilis enim dicitur qui

Libertatibus vtitur, vel
Seruitutibus non subijcitur.
Sua liberaliter largitur.
In equis, canibus & auibus delectatur.
In bellis & hastiludijs viriliter operatur.

Et pro certo tales nobiles sunt viri sancti, qa vere ipsi non sunt peccati seruitutibus & malis consuetudinibus subiugati: sed magis gratia libertatis sunt dotati: dicentes illud Gal.4. Itaque iam non sumus ancillæ filij, sed liberæ. Isti etiam sua largiūtur per elemosynam & liberalitatem. Isti diligunt equos.i. obedientiā & humilitatem, quia.s. equus quod est animal domesticum & obediens & frenatum, signat virtutem humilitatis & obedientiæ. ¶ Item isti diligūt canes, qui domino suo fideles sunt, & signāt veram amicitiam & fidelitatem. Item isti etiam diligunt Aues alte volantes.i. altam contemplationem & sublimitatem. Isti etiam diligunt bella.i. pugnam contra hostium spiritualium nequitiam & malignitatem. Isti ergo sunt nobiles, quia sicut dicit Hieronimus, Sola apud deum est libertas, non seruire peccatis: & sola apud deum est nobilitas, virtutibus esse clarū. Poeta enim dicit ꝙ Nobilitas sola est animum quæ moribus ornat. Vnde de illo Machabeo dicitur.2.Mach.14. ꝙ ipse elegit nobiliter mori potius quam subditus esse peccatoribus. Et ideo de nobilitate morali potest exponi illud Lucæ.19. Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquā accipere sibi regnum. Vbi aduerte ꝙ ad spiritualem nobilitatem requiritur benignitas interius in conscientia. Homo. Celeritas exterius in apparentia. Abijt. Auctoritas superius & præsidentia. Regnum inquit. Nos enim debemus habere interius in affectu be-
C nignitatem. Exterius in effectu velocitatem. Superius in præfectu auctoritatem. ¶ Dico ergo ꝙ ad spiritualem nobilitatē requiritur benignitas in affectione. Homo inquit, qui.s. est animal mansuetum natura, quia videlicet creaturæ quæ sunt nobiliores, sunt vt communiter benigniores. Vnde etiam de cane nobili videmus quod quamuis natura eius contra feras sit valde ferox, est tamen erga homines valde grata, valde fauorabilis & benigna. Nam sic contra hominem quandoq; currat, quasi in seipsum reuertens, subito desinit. Sic vere vir iustus contra feras.i. contra peccatores debet esse ferox, ipsos.s. mordendo & corrigendo, & contra eos latrando & prædicando. erga tamen homines.i. erga viros rationabiles & perfectos, debet esse benignus & pius: & ab omni nocumento eorum debet esse totaliter alienus: immo potius debet ipsis applaudere, fauorabilis atq; gratiosus esse, sicut de cane dicitur Thob.11. Tunc præcucurrit canis: & quasi nuncius blandimēto suæ caudæ gaudebat. Nam sicut canis nobilis solet prædam suam non comedere: sed magistro suo seruare, sic vir perfectus prædam suorum bonorum temporalium non debet solus expendere, sed magistro suo deo in persona pauperum reseruare. Canticorum.7. Omnia poma mea noua & vetera seruaui tibi. Nobilis ergo est, quia pro certo lux quæ est nobilissima res, est sui ipsius mirabiliter diffusiua: est etiam sui ipsius cum corporibus minus nobilibus, .s. cum aere & aqua immediatius adiunctiua. Ad notandum ꝙ illi proprie sunt nobiles, qui per virtutē pietatis diffundunt & communicant se & sua, & qui corporibus ignobilibus.i. peccatoribus & pauperibus non dedignantur associare & coniungere seipsos Exemplo Christi, qui peccatores non dedignabatur, & qui cum ipsis sedebat, & aliquotiens cibo vescebat. Ista est igitur nobilitas virtualis, quādo.s. homo habet benignitatem in affectione. Homo inquit quidam. quasi diceret. Pauci sunt tales, quia.s. iste singulariter dicitur quidam. Vnde talis potest dici ille de quo Lucæ.6. dicitur. Bonus homo de bono Thesauro suo profert bona. Et Lucæ.13. Ho-
D mo quidam fecit cenam magnā. ¶ Deinde dico quód qui vult esse spiritualiter nobilis, debet habere celeritatem in operatione. Abijt inquit. Corpora enim nobiliora sunt vt communiter velociora, patet in cœlo & etiam planetis, qui sunt nobilissima corpora, & citissime voluūtur. Patet & etiam in fluminibus, q respectu lacuum sunt nobilia, quæ continue fluunt agitantur & currunt. Patet insuper in auibus prædalibus & nobilibus, quæ celerrime volant, & superius in aera eleuantur. Patet nihilominus in nobilibus canibus, qui valde citius cæteris currunt, saltant, circueunt & mouentur. Sic vere charissimi illi q in moribus sunt nobiliores, sunt bene operando celeriores, & ad seruiendum & obediendum, & discurrendum velociores & promptiores. Abijt inquit. Res enim quanto est nobilior, tāto in operando vel in producendo actum suum est celerior, sicut patet in luce, quæ ab oriente in occidentem subito se diffundit. Sicut etiam patet de Angelis ac de deo, qui sine successione temporis operantur. Sic vere illi qui spiritualiter nobiles vel perfecti possunt dici, operando bonum non quærunt dilationem vel successionem, immo statim & subito ad nutum dei & prælati exequuntur suam bonam operationem. Abijt ergo. Vt sic quilibet talis dicat illud Ioan.9. Abij & laui, & vidi. Vnde.1.Mach.10. Ascendit Alexander qui cognominatur nobilis, & occupauit Ptolomaidam, & regnauit ibi. Habeat ergo celeritatem in operatione &c. ¶ Deniq; dico quod qui vult spi- E
ritualiter esse nobilis debet habere auctoritatē in dominatione, quia ipse debet sibi accipere regnum, quia.s. ipse nō debet seruire vitijs, sed potius eis imperare. Quia secundum Chrysosto. super Matt. Ille se potest clarum & nobilem reputare, q seruire vitijs dedignatur. Sicut enim res quæ sunt in natura nobiliores, sunt superiores in situ vt communiter, sicut patet de cœlo & stellis, sic si tu vis esse spiritualiter nobilis, necesse est vt in præsidendo tibi ipsi tu sis superior & sublimior. Requisitus enim quidam philosophus, quis propriæ debebat appellari nobilis, respondit quod ille qui non erat propriæ voluntati subiectus, & qui suis cōcupiscentijs imperabat, Vnde Prosper ait quod non caret regia potestate, qui nouit corpori suo rationabiliter imperare. Vnde poeta Claudianus in metro suo dicit sic.

Tu licet extremos late dominere per Indos.
Te medus, te mollis arabs, te seres adorent,
Si metuis, si praua cupis, si duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas.
Interius leges. Tunc omnia rite tenebis,
Cum poteris rex esse tui &c.

Tales enim sunt spiritualiter nobiles, & ideo tam sui quā aliorum merentur esse principes atq; reges, quia sicut dicitur Eccle.x. Beata terra cuius rex nobilis est. Et proculdubio charissimi, illi qui super homines accipiunt sibi regnum, bene debēt esse spiritualiter nobiles & perfecti, quia sicut taurus dicitur esse nobilis & generosus qui habet frontem duram & cornutam, aspectum ferocem, aures acutas, & qui dimicationē alijs præoffert, & qui arenam in altum spargit, sic prælatus nobilis debet dici qui habet frontem duram per constantiam & firmitatem. Aspectum ferocem per maiestatem & auctoritatem. Aures acutas per audiendi causas partium promptitudinem & sedulitatem. Dimicationem seu bellum præofferens .s. malis p ipsorum punitionem, & per iustitiæ seueritatem. Arenam autem diuitiarum spargit per elemosynas & largitatem. Et sic verificabitur in illo illud psal. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Tales ergo debent esse nobiles, & tales sic nobiles debent fieri reges & principes, & accipere sibi regnum, iuxta illud Deut.1. Tuli de tribubus vestris sapientes & nobiles, & constitui eos principes, tribunos, quinquagenarios, & decanos. Patet igitur quod ille qui vult spiritualiter esse nobilis, debet habere auctoritatem in statu, velocitatem in actu seu in motu, benignitatem in affectu. Ista est igitur nobilitas virtualis. ¶ Tertio dico quod est quædam nō- F
bilitas temporalis. Et ista pro certo vilipendenda est & contēnenda propter multa, videlicet quia ista habet

Vilem ingressum.
Malum progressum.
Tristem egressum.

Vilem dico ingressum, quia scilicet nobilitas à principio habuit ortum ex violentijs crudelium tyrannorum, qui pauperes & simplices oppresserunt, & super eos dominium vsurpauerunt. Et quia viderunt se superiores, se nobiles vocauerunt, sicut de Nembroth gigante dicit magister in historia scholastica. Habuit etiā ortum nobilitas à diuitijs auarorum. Teste enim Cas. Nobilitas nihil aliud est quam diuitiæ inueteratæ, & per

ratę, & per genus ad posteros deriuatæ. Formicę enim omnes sunt eiusdem conditionis, & omnes sunt paruuli vermes circa terram continue grana colligentes. Fit tamen quandoq; ꝙ formica quando senescit, acquirit alas, & sursum in aere volitat sicut auis, ita ꝙ iam videtur naturam aliarum formicarum excedere, & ad naturam auium aliqualiter se transferre. Sic vere antiquitus natura omnes formicas. i. omnes homines similes creauit, & omnes æqualiter circa grana colligenda. i. circa agriculturæ officium occupauit, verum quia quidam alas diuitiarum acceperunt, idcirco se super alios per superbiam erexerunt. Et se in aues. i. in nobiles transformatos crediderunt, & se ex tunc nobiles appellari voluerunt. Isti ergo facti sunt nobiles à fortuna, non à natura. Istud etiam videmus quotidie accidere, quia. s. viles rustici se fieri nobiles & milites faciunt, vt apparet in ornatu istorum. (Quia non cognoscitur miles à rustico, & clericus à mechanico. i. à sutore & ab omni practico vix cognoscitur.) & ex tunc vna cum sua posteritate nobiles se esse credũt, sicut patet supra in exemplo de eruca, & alijs exéplis prout tabula indicabit. Ista ergo nobilitas habet vilem
G ingressum. ¶ Item ista habet malum progressum. Ista enim habet annexam

Vanitatem.
Crudelitatem.
Et pompositatem.

Sicut enim videmus, aues nobiles dicuntur illæ quæ rapaces & violentę esse noscuntur, sicut patet in Aquila vel Falcone. Leo etiam qm cæteris animalibus dicitur nobilior, est crudelior & superbior. Plinius etiam dicit ꝙ nobilitas taurorum est toruum aspectum habere, frontem cornutã gestare, aures acutas & erectas tenere, bellũ alijs præofferre, & arenam dispergere & iactare. Sic vere hodie illi reputantur nobiliores, qui sunt superiores & seuiores, & qui sunt animalibus simplicibus. i. pauperibus nequiores, qui sciunt etiam aures ad libenter audiendum adulationem, habere frontem cornutam per gestum superbum & elationem & rapinam & exactionem, arenam diuitiarum spargere per prodigam & expensam largitionem, quę omnia sunt hodie signa nobilium, quia hodie nullus nobilis reputatur, nisi in elatione & crudelitate alijs præferatur. Talibus loquitur scriptura Ezechielis. 22. Sordida, nobilis, grandis interitu. tolle cydarim, depone coronam. Ideo de nobilibus & specialiter de militibus loquitur Petrus ble. in epistola. Ordo inquit militum est ordinem non tenere. Nam cuius os inhonestius loquitur, qui minus deum timet, qui detestabilius iurat, qui ministros dei vilificat, qui ecclesiã non veretur, ille hodie in cętu militum fortior & nobilior reputatur. Et breuiter sicut ferrum quando est clarum & politum, solet facilius rubiginem contrahere, & rubigo solet exinde difficilius abstergi, sic hodie sæpe fit quod homo quanto genere est nobilior & clarior, tanto facilius rubigine vitiorum consumitur, & tanto huiusmodi rubigo exinde difficilius extirpatur. vnde dicit Hieronymus in epistola quod plerumque nobilitas carnis, ignobilitatem parit mentis. ¶ Item ista habet tristem egressum, quia. s. talis nobilitas in morte non cognoscitur. Quia. s. ita nobiles sicut ignobiles corrumpuntur. Et quod peius est, isti propter peccata commissa occasione nobilitatis, in inferno grauius cruciantur, quia sicut in psal. dicitur. Ligantur reges mundi in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Ista est igitur nobilitas & libertas temporalis. ¶ Quarto vero dico principaliter ꝙ est no-
H bilitas æternalis. Et ista est nobilitas illa & libertas q̃ habẽt animæ in paradiso. De qua 1. Regum. 9. Ecce est vir dei in ciuitate hac vir nobilis, quicquid loquitur absque ambiguitate venit. Sancti ergo qui sunt in paradiso, proprie nobiles possunt dici, quia ad eos spectat regnum nobilissimum paradisi. Figurati. 1. Macha. 1. vbi dicitur ꝙ Alexander. s. deus vocauit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti à iuuentute, & diuisit illis regnum suum, & imposuerunt sibi omnes diademata &c. Vide supra de Libertate.

A Nobiscum. Vobiscum.

Nota ꝙ nobiscum semper signat societatem, siue bona fuerit siue mala. Et sic nota ꝙ in scriptura nos reperimus nobiscum designans fœdus perpetuum diuinitatis. Nobiscum consignans nodum proficuum humanitatis. Nobiscum continens iugum assiduum iniquitatis. Nobiscum sustinens morbum continuum pœnalitatis. Et sic dico ꝙ per nobiscum nos inuenimus societatem

Deorum.
Iustorum
Malorum.

Primo igitur dicamus aliquid de societate deorum seu etiam dei & sanctorum quæ permanet indiuisibilis, deus. n. quo ad diuinitatẽ habet suum beatissimum nobiscum, inquantum. s. ad societatem suam, patris. s. & filij & spiritus sancti, & ad beatã fruitionem, cognitionem, & participationem ipse admittit beatos. Deutero. 5. Non cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum. Et ideo iste proprie à beatis potest vocari Emanuel; ꝙ interpretatur nobiscum Deus. Et sic notabimus ꝙ ipse nobiscum est dum

Carnem induit modo personali.
Se substituit pani figurali.
Mentem imbuit vita spirituali.
Se distribuit cœlo supernali.
Pœnas acuit orco infernali.

Nobiscum enim deus seu Christus est videlicet in carnis Lilio ꝙ nuoc inhabitat. Sub panis folio quo totus latitat. In mentis dolio quo suos visitat. In cœli solio quo regnans equitat. In orci exilio quo malo agitat. B
Igitur dicamus ꝙ dominus nobiscum est in carne personaliter. Sicut. n. videmus ꝙ qñ puer propter noctis fantasias non audet iacere solus, mater sua dat sibi aliquam maiorem personã & tutiorem ad iacendum cum eo, sic beata trinitas mater nostra videns ꝙ homo fantasias infernales merito metuebat, dedit filium dei qui in lecto humanitatis eiusdem secum personaliter iaceret, ipsumq; defenderet & iuuaret. Et ideo de tali societate bene potest dici illud Esaiæ. 7. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. quod. s. interpretatur nobiscum deus. Nam sicut fortitudo vnius militis quandoq; totum assecurat exercitum quando vult esse cum eis, & indui armis similibus sicut ipsi, sic fortitudo filij dei nos assecurauit, quando arma humanitatis assumens pro nobis cõtra demones dimicauit, iuxta illud. 1. Paralip. 22. Cernitis inquit ꝙ dominus deus vester vobiscum sit, & dederit vobis requiem per circuitum, & tradiderit omnes inimicos, in manu vestra. Ideo bene possumus modo dicere illud Nume. 14. Dominus nobiscum, nolite timere. Vterus enim virginalis fuit camera vel capella vbi deus cum humano genere fecit pactum, & vbi se sibi perpetuo fœderauit. Figura Genesi. 9. vbi dominus dicit hominibus. Statui inquit pactum meum vobiscum. Sequitur. Cumq; obduxero nubibus cœlum, apparebit arcus meus in nubibus. In nubibus dico fragilis humanitatis tũc apparuit Christus deus & homo, sicut arcus maximæ potestatis. Sicq; deus nobiscum fecit pactum perpetuæ charitatis. Deut. 5. Dominus deus noster pepigit nobiscum fœdus. Et nota ꝙ ille nobiscum fuit

In carne veniens.
Per mundum gradiens.
Doctrinam faciens.
In cruce moriens.
De morte rediens.

In carne dico veniẽs. 2. Para. 20. Cras egrediemini, & dominus erit vobiscũ. Et 3. Regum. 18. Egrediar & ego vobiscum. Item per mundum gradiens. De quo Ioan. 13. Tanto tempore vobiscum sum & non cognouistis me &c. Itẽ doctrinam faciens. Luc. 22. Quotidie vobiscum eram in templo docens. Item in cruce moriens, Gene. 48. Ego morior, & dominus erit vobiscum. Item à morte rediens seu reueniens. psal. Exurrexi & adhuc sum tecum. Vnde sancti post Christi resurrectionem victo lucifero potuerunt dicere Angelis illud quod Iudith dicebat filijs Israel victo Holoferne tyranno. Iudith. 13. Aperite portas, quoniam nobiscum est deus, qui fecit virtutem in Israel. Patet ergo quomodo deus nobiscum est in carne personaliter. ¶ Deinde dico quod nobiscum est deus sub pane figuraliter seu sacramentaliter. Sicut enim anima latet sub figura corporis & sub vmbra, nec apparet visibiliter ibi esse, & tamen ibi esse & latere creditur certitudinaliter atq; scitur, sic vere Christus quamuis non appareat oculo corporali, sub figura tamen panis dinoscitur & creditur esse vere, iuxta illud Esa. 45. Vere tu es deus absconditus. vnde. 2. Para. 32. Nobiscum dominus deus noster. Et hoc est illud quod ipsemet promisit Matt. 18. dicens. Ego autem vobiscum sum cunctis diebus vsq; ad consummationem seculi. Est igitur nobiscum deus sub pane figuraliter. ¶ Denique dico quod nobiscum est in mẽte spi- C
ritualiter. Sicut enim radij & virtutes solis & cœli inuisibiliter manent cum rebus inferioribus & terrestribus, ita quod sua inuisibili virtute ipsas solẽt vegetare & viuificare, & à siccitate ad virorem, à sterilitate ad vbertatem mirabiliter transformare, sic certe deus per gratiam mentes hominum iustorũ inhabitat, & ipsas spiritualiter vegetat, & fructibus bonorum operum ipsas ornat. vnde. 2. Para. 15. Dominus vobiscum est, quia fuistis cum eo, si quæsieritis eum, inuenietis, si vero dereliqueritis

liqueritis eũ, derelinquet vos. Et aduerte ꝙ deus nobiſcũ ẽ vt

Socius, nobiſcum manendo.
Amicus, ſeu nobis iungendo.
Adiutor, à malis tuendo.
Tributor, in bonis fouendo.

Dico ꝙ nobiſcum eſt vt ſocius nobiſcũ habitans Hiere. 7. Bonas facite vias veſtras & ſtudia veſtra, & habitabo vobiſcum in loco iſto. Quod etiam illi petebant qui dicebant. Lucæ. 23. Mane nobiſcum domine, quoniam aduesperaſcit. Item nobiſcum eſt vt amicus fœdera recitans. Vnde iſte eſt qui dicit Eſai. 45. Feriam vobiſcum fœdus, ſempiternum, miſericordias Dauid fidelis. Item nobiſcũ eſt vt adiutor à malis defendens, ſeu pro nobis militans. Vnde Hier. 42. Nolite timere à facie regis Babylonis, dicit dominus quia ego vobiſcum ſum, vt ſaluos faciam vos, & vt vos eruande manu eius Et Numer. 14. Dominus vobiſcum eſt nolite timere. Et reuera niſi iſte ſit nobiſcum, nunquam poſſumus aduerſarios ſuperare. vnde Deu. 1. Nolite aſcendere, neq; pugnetis, non enim ſum vobiſcum, ne cadatis. Item nobiſcum eſt vt retributor nos pio viſitans. ſ. beneficia concedendo. 2. Paralip. 19. Confortamini, & agite diligenter, & erit dominus deus veſter vobiſcum in bonis. Et Thob. 4. Feciſti enim nobiſcum miſericordiam tuam. Eſt ergo deus nobiſcum in mẽte ſpiritualiter.

D ¶ Inſuper dico ꝙ eſt nobiſum in cœlo triumphaliter. Sicut enim imperator romanus ſubacta prouincia & victoria habita, vrbem cum triumpho intrabat, & ſecum milites ſuos qui participes fuerant laboris & victoriæ, vt participes fierẽt triũphi ſeu gloriæ, ſecum ducebat, & vna cum eis triumphabat ſic deus in ſocietate iuſtorum, qui ipſo ductore vicerunt acies hoſtium malignorum, nunc triumphat in cœlis, ipſoſq; præmiãs beatificat in excelſis, ita ꝙ ipſi poſſunt dicere illud pſal. Dominus virtutũ nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob. Et Thob. 12. Benedicite deum cœli, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam. Eſt ergo deus nobiſcum in cœlo triumphaliter. De quo poteſt dici illud Ioſuæ. 22. Nunc ſcimus ꝙ nobiſcum ſit dominus. ¶ Demum dico ꝙ deus eſt nobiſcum in iudicio facialiter, quia. ſ. Chriſtus perſonaliter erit in iudicio, vbi. ſ. cum impijs facialiter diſceptabit, & eos condemnabit, bonos vero amicabiliter aduocabit, & eos exaltabit & honorificabit. vnde Ezech. 20. dominus loquitur peccatoribus, dicens. Adducam inquit vos in deſertum populorum, & iudicabor vobiſcum facie ad faciem, ſicut iudicio contendi aduerſus patres veſtros. Sequitur. In furore effuſo & brachio extento regnabo ſuper vos, dicit dominus. Patet igitur quomodo deus habitat nobiſcum.

In iudicio facialiter.
In paradiſo triumphaliter.
In mente ſpiritualiter.
In ſacramento figuraliter.
E In ſeipſo perſonaliter.

Et ſic patet quomodo per nobiſcum intelligitur ſocietas deorum .i. dei & ſanctorũ ſeu Angelorum. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ per nobiſcum intelligitur ſocietas iuſtorum. Iuſti enim ſolent inter ſe communiter & ſocialiter viuere, & alter alteri per charitatis copulam iunctus eſſe. Nobiſcum inquiunt & vobiſcum. Vnde ipſi poſſunt dicere illud Gene. 34. Iungamus inuicem connubia, & habitate nobiſcum. Vbi aduerte ꝙ ſocietas noſtra debet. ſ. Mentaliter vniri. Iungamus connubia. Pariliter iniri. Inuicem inquit. Stabiliter firmari. Habitate inquit. Ciuiliter tractari. Nobiſcum inquit. Bona enim ſocietas debet eſſe Mentalis & vniuoca. Communis ſeu parilis & non æquiuoca. Stabilis & certiloca. Ciuilis & politica. Sit igitur ſocietas noſtra mẽtaliter vnita, quod oſtẽditur cũ dicitur. Iungamus. Societas enim quæ per charitatem nõ iungitur, ſed per diſcordias & odia diuiditur, nunquam perſeuerare poteſt, ſed faciliter dirumpi comprobatur. Quando. n. cemẽto deficiente lapides diuiduntur, neceſſe eſt ꝙ paries corruat. Et quando conſumpto humido radicali, corpus & anima ab inuicem ſeparantur, neceſſe eſt ꝙ corpus vel cadauer in puluerem totum cedat. Sit igitur bona ſocietas, per charitatem bene iuncta, alias cito corruet, & erit labilis & diſiuncta. Iungamus inquit connubia. Figura Ezech. 1. vbi de ſanctis animalibus dicitur ꝙ duæ pennæ ſingulorum iungebantur & Ezech. 37. vbi dicitur ꝙ acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodq; ad iuncturam ſuam. vt de tali nobiſcum dicatur illud. 1. Ioan. 4. Perfecta eſt charitas dei nobiſcum. Vt & de tali fraterna charitate dicatur illud Gen. 43. Si deſcenderit frater noſter minimus nobiſcum, proficiſcemur. Frater enim ſignat charitatem, Minimus humilitatem. Nobiſcum ſocietatem. Sit igitur ſocietas noſtra mentaliter vnita. Iungamus inquit connubia. ¶ Item ſocietas noſtra debet eſſe pariliter ſeu æqualiter inita, quod oſtenditur cum dicitur. Inuicem. Societas enim, non debet claudicare, ſed in omnib' perſonis æqualiter ſe habere. In mixto enim ſi vna qualitas aliã excedit, totum mixtum corrumpitur atq; perit. Vnde. 1. Ioan. 1. Societatem habemus, vobiſcum. Sequitur. Societatem habemus ad inuicem &c. Sit igitur æqualiter inita. Inuicem inquit. Item debet eſſe ſtabiliter munita, quod oſtenditur cum dicitur. Habitate. q. d. non debet eſſe tranſitoria vel tranſcurrens, ſed diutius habitans atq; manens, vt ſic dicat alter alteri illud prædictum Hie. 7. Habitabo vobiſcum in loco iſto. Et Gen. 24. Habitabimus vobiſcum, erimuſq; vnus populus. Item ſocietas debet eſſe ciuiliter ordinata. Et hoc oſtenditur cum dicitur. Nobiſcum. Quia. ſ. ſimul ciuiliter & politicè debemus inuicem conuerſari. Neemiæ. 6. Tractemus vobiſcum in domo dei. Et ſi vis nota ꝙ iſta ciuilitas & iſte cõmunis conuictus debet habere communem

Laborem & diligentiam.
Nitorem & continentiam.
Vigorem & efficaciam.
Feruorem & amicitiam.
Honorem & reuerentiam.
Tranquillitatem & pacis gratiam.
Simplicitatem & innocentiam.
Fidelitatem & beneficentiam.
Humilitatem ſeu paupertatem & indigentiam.

¶ Sit igitur in nobis diligentia communis laboris, vt. ſ. alter alteri dicat illud. 3. Eſdr. 5. Ædificabimus vna vobiſcum. ¶ Item ſit nobiſcum continentia communis nitoris, quæ ſcilicet deſignatur per puritatem Angelicam. vnde Baruc. 6. Angelus meus vobiſcum eſt. Et Thob. 5. Angelus eius comitetur vobiſcum. Item ſit nobiſcum potentia communis vigoris ſeu tenoris, quæ. ſ. denotatur per oſſa, q. ſ. ſunt fortia, & ſolida, cũ dr̃ Exo. 13. Efferte oſſa mea hinc vobiſcũ. Item ſit nobiſcum amicitia communis amoris, quæ. ſ. ſignatur per fratrem cum dicitur Gen. 43. Adducite vobiſcum fratrem veſtrum. Nomen enim fratris ſemper ſignat charitatẽ Marci. 6. Sorores eius nobiſcum ſunt. Vt de feruore charitatis dicatur illud Apoſtoli ad Col. 2. Si corpore abſens ſum, ſpiritu tamen præſens ſum. Item ſit nobiſcum reuerentia communis honoris, vt. ſ. dicamus dignioribus illud Iudic. 11. Ad te venimus, vt proficiſcaris nobiſcũ, & pugnes pro nobis, ſiſq; dux omnium qui ſunt in Galaad. Et iudicum. 18. Veni nobiſcum, & habeamus te patrem. Item ſit nobiſcum pax, & gratia communis tranquillitatis, dicentes alijs illud. 1. Machab. 13. Parati ſumus vobiſcum facere pacem. Item ſit nobiſcum innocentia communis tranquillitatis. quæ. ſ. ſignatur per greges & paruulos. De quibus dicitur Exod. 2. Paruuli veſtri eant vobiſcum. Et ibidem. Cuncti greges pergant vobiſcum. Item ſit nobiſcũ beneficentia communis fidelitatis & humanitatis, vt alter alteri dicat illud. 1. Mach. 10. Quæ noſtra ſunt, ſentias nobiſcum. &. 1. Macb. 10. Retribuemus vobis bona pro his quæ feciſtis nobiſcum. Ibidem. Item ſit nobiſcum indigentia communis calamitatis ſeu paupertatis, iuxta illud Matth. 26. Pauperes ſemper habetis vobiſcũ. Et ſic patet quõ per nobiſcũ & vobiſcũ intelligitur ſocietas iuſtorum. Aduerte tamen ꝙ multi ſunt qui non curant de nobiſcum vel vobiſcum, ſed ſolum de mecum & tecum. Volunt enim viuere ſolitarij & in ſingularitate, non in communi & ſocietate, ſicut videmus de multis qui non proficiunt niſi ſibi. Similes crudelibus animalibus & auibus, ſicut ſunt aquilę vel leones, quæ. ſ. ſocialiter non viuunt, ſed ſolum pro ſe & filijs rapiunt & acquirunt, dicentes cum Balaã, qui interpretatur deuorans populum, illud Nume. 22. Prohibuit me dominus venire vobiſcũ. Figurati in Naas rege Amõ qui voluit facere pactum cum filijs Iſrael, niſi auferret eis oculos dextros. 1. Reg. 11. In hoc feriam vobiſcum fœdus, & eruam vobis oculos dextros. Sed non ſic boni & iuſti &c. Oſtenditur ergo per nobiſcum ſocietas hominum iuſtorum. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ per nobiſcum intelligitur ſocietas hominum malorum. Et ſic notabis ꝙ mali habent vnum nobiſcũ G

Crudelitatis & violentiæ,
Rapacitatis & auaritiæ.
Carnalitatis & immunditiæ.
Iniquitatis & iniuſtitiæ.
Fallacitatis & fraudulentiæ.

Dicã ergo ꝙ ſub iſto pronomine nobiſcum ſeu vobiſcum inuenitur ſocietas crudeliũ impiorum. Iſti enim ſocialiter conueniunt contra bonos. Patet in latronibus, qui. ſ. dicunt ad inuicem illud Prouer. 1. Veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini, abſcondamus tendiculas contra inſontem, deglutiamus eum tanquam infernus viuentem. ¶ Item ſocietas rapacium auarorum. Vſurarij enim & auari confœderati, ſunt ad inuicem contra pauperes, dicentes. ſ. alter alteri illud Prouerb. 1. Sortem

z. Sortem mitte nobiſcum, ma t fupium ſit vnum omnium noſtrum, omnem præcioſam ſubſtantiam innenıemus, implebimus domos noſtras ſpolijs. ¶ Item ſocietas carnalium immundorum. Figurati in illis ſenibus luxurioſis qui dicebāt Suſannę. Danielis. 3. Nemo videt nos, & in concupiſcentia tui ſumus aſſentire nobis, & commiſcere nobiſcum. Vnde de talibus dicitur. 2. Petri. 2. In conuiuijs luxuriantes vobiſcum. ¶ Item ſocietas fallaciuni vitiorum. Eſaiæ. 59. Scelera noſtra nobiſcum ſunt, & iniquitates noſtras cognouimus. ¶ Item ſocietas mendacium & fictorum, hoc eſt dictu, hypocritarum. De quibus dicitur Luc. 9. ꝙ diſcipuli Chriſti videntes illum qui faciebat miracula in nomine ipſius, & tamen non erat eius diſcipulus, prohibuerunt eum, dicentes. Prohibuimus eum quia non ſequitur te nobiſcum. Sic ergo patet quō ſub iſtis pronominibꝰ nobiſcum. & vobiſcum inuenitur ſocietas malorum, quæ eſt fugienda. Societas iuſtorum, quæ eſt appetenda. Societas deorum ſeu etiam dei & ſanctorum, quæ eſt metuenda. vide ſupra vbi Cum, & vbi Mecum, & infra de Tecum Secum.

A Nocere.

Nota ꝙ cum de nocumentis. tam ſpiritualibus quam temporalibus & ęternis quaſi inueniantur infinita exempla quia tamen rariſſimę inueniuntur auctoritates vocales, neceſſe eſt vel ꝙ penitus dimittamus vel ꝙ ſub breuiloquio tranſcurramus. Notemus ergo breuiter ꝙ inueniuntur quadruplicia nocumenta. ſ. Nocumenta

Naturalia.
Temporalia.
Spiritalia.
Æternalia.

Nocumēta naturalia ſunt illa q̄ poſt peccatū Adæ ad punitionē & repromiſsionem corruptę naturæ à deo hominibus ſunt inflicta, ſicut ſunt dolor, labor, fames, ſitis, infirmitas, & mors. Ad humiliationem enim humanę proteruiæ factum eſt ꝙ non eſt in mundo tam modica creatura, quin poſſit nobis inferre aliquod nocumentum. ſicut patet de pulicibus & culicibus, de pediculis & lenticulis, de bufonibus & ſcorpionibus. Iſtud autem nocumentum nobis intulit deus, vt fragilitatem propriā cognoſcamus, dum à rebus tam modicis nos lædi & noceri videmus. Iudith. 16. Dominus omnipotens nocuit eum, & tradidit
B eum in manibus fœminæ. ¶ Nocumenta temporalia ſunt

Proſperitas terrenorum.
Aduerſitas tormentorum.
Malignitas peruerſorum.

Nocet dico aliquando. terrenorum proſperitas & oblectatio. Pinus enim arbor altiſsima eſt, & nobilibus ædificijs valde apta, verum tamen cortex ſua valde quandoq; ſolet ſibi nocere. Ibidem enim vermes generantur, à quibus pini ſubſtantia deterioratur. Et ideo qui pinum illęſam volūt ſeruare, ſolēt eam à cortice denudare. Cortex charıſsimi quæ exterius lignū ambit, ſignat temporalia mundi bono, & proſperitatem exterius circunſtantem. Iſta enim quandoq; valde nocet homini. Generat enim vermes malorum deſideriorum, per quos homo incurrit corruptionem multiplicium vitiorum. Vnde de mundi proſperitate poteſt exponi illud. 1. Eſdr. 4. Vrbs illa vrbs rebellis eſt, & nocens regibus. Et ideo deus à cortice temporalium ſolet amicos ſuos aliquotiens decorticare & nudare, ne cortex huiuſmodi poſſit ipſos deſtruere & grauare. Quia ſicut dicitur de virgis Iacob Gene. 30. Detractis corticibus in his quæ decorticatę erant, candor apparuit. Et loquitur de virgis quarum aſpectus oues concipere faciebat, per quas viri ſancti deſignantur, qui à deo fuerunt cortice temporalium nudati, ita ꝙ oues. i. ſimplices per aſpectum ſuæ ſanctæ & candidę vitę ad concipiendum bonum propoſitum fuerunt mentaliter animati. In iſtis enim candor puritatis & innocentiæ apparuit, quando cortex temporalium ab ipſis detractus fuit. Et tamen proculdubio quamuis iſta exteriora proſpera valde nociua reperiantur, iſta tamen à fatuis ante omnia appetuntur, quia ſicut dicitur Prouer. 1. Stulti ea quæ ſibi ſunt nociua, cupiunt. No-
C cet ergo homini terrenorum proſperitas & delectatio. ¶ Deniq; dico ꝙ homini nocet tormentum, aduerſitas & tribulatio Abies enim & platanus, & cætera ligna mollia ſub tecto dicūtur multum durare, expoſita vero vento & pluuiæ, ſolent faciliter deperire. Iſtis enim ventus & pluuia nocēt, quies vero & ſiccitas proſunt & valent. Quia vere multi ſunt quibus queis proſperitatis proficit, & ventus & pluuia tenerę aduerſitatis officit, quia. ſ. multi debiles in proſperis bene eis vtendo boni perſeuerant, qui tamen poſiti in aduerſis prę impatiētia & deſperatione ſæpe pereunt atq; peccant. Vnde de nocumēto aduerſitatum dicitur Prouer. 25. Triſtitia viri nocet cordi. Deinde dico ꝙ homini nocet peruerſorum malignitas & impugnatio. Sicut enim animalia ſilueſtria vt communiter hominibus ſunt nociua, quia videlicet quædam lædunt cornibus percutiendo, ſicut rhinoceros, quędam vnguibus dilacerando, ſicut leo, quædam dentibus mordendo, & deuorādo, ſicut apri, quædam caudis ligando & inuoluendo, ſicut draco, quædam aculeis pungendo & affligendo, ſicut ſcorpius ſic proculdubio omnia genera malorum hominum bonis & humilibus ſunt nociua. Quia proculdubio quidam nocent alijs cum cornibus ſuperbię & elationis. Quidam cum vnguibus rapinę & inuaſionis. Quidam cum dentibus mordacitatis & detractionis. pſal. Dū appropiant ſuper me nocentes, vt edāt carnes meas. Quidam tamen cauda fallacię & deceptionis. Quidam vero cum aculeo ſeuitię & inuaſionis. Et ſic omnia genera hominum malignorum poſſunt figurari in illis locuſtis Apoca. 9. Quæ aſcēderunt de puteo abyſſi, quarum erat numerus infinitus, quiā habebant caudas ſicut ſcorpiones, & aculei erant in caudis ipſarum, & poteſtas earum nocere hominibus menſibus quinq;. Sic nō debet eſſe chariſsimi, quia homo non debet nocere hominem, ſed iuuare, iuxta illud Act. 7. Fratres vt quid nocetis alterutrum; quamuis mali & obſtinati videantur dicere illud Apoc. 22. Qui nocet, noceat adhuc. Iſta ſunt ergo nocumenta temporalia. ¶ Nocumenta ſpiritualia ſunt multa. Quia quot D
ſunt vitia & peccata, tot ſunt ſpiritalia nocumenta. Sicut enim videmus ꝙ quando tyrannus perſequitur aliquam ciuitatem; multis & varijs modis ſolet ei nocere. ſ. ignem immittendo, nunc gladio bellando, nunc muros rumpendo, nunc victualia ſubtrahendo, ſic tyrannus diabolus multimode nobis nocet. Immittit enim nobis ignem iracundię, percutit nos gladio inuidiæ, deſtruit in nobis murum regularis obſeruantiæ, ſubtrahit nobis victum gratiæ & ſcientię. Et ideo breuiter diabolo poteſt dici & dirigi illud verbum Iob. 35. Homini qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas tua. Quia. ſ. impietas diaboli eſt nociua homini, qui tamen ſibi in ratione eſt ſimilis & conformis. Diabolus enim eſt ſicut ſerpens qui dicitur ophites, qui diuerſis & varijs maculis eſt diſtinctus ſecundum Iſid. & qui tot habet nocendi modos, quot habet colores varios & diuerſos. Sic vere diabolus multis maculis cautelarum variatur, & ideo multis modis nocet hominibus & aduerſatur. Et ideo iſtum timens Dauid, petebat adiutorium à domino dicens. Iudica domine nocētes me, impugna expugnātes me. Dñs vero ꝑmittit auxilium, dicens in pſal. Nihil proficiet inimicus in eo, & filiꝰ iniquitatis non apponet nocere ei. De varijs autem nocumentis & generibus nocumentorum, id eſt vitiorum; ſuperſedeo gratia breuitatis. ¶ Nocumenta vero æternalia ſunt multa, quia. ſ. iſta ſunt tot & tanta, quot ſunt inferni ſupplicia & tormenta. Non ſufficit enim diabolo nocere homini per peccatum, niſi iugiter noceat per tormentum. Et ideo neceſſe eſt ꝙ diuinam habeamus gratiam, vt iſto nocumento finaliter careamus. Sicut enim ſardius eſt lapis præcioſus qui impedit & præſeruat ne lapis onychinus qui multas habet proprietates malas, in præſentia ſua poſſit nocere, ſic gratia dei homines cuſtodit & tuetur, ne per diabolum æternaliter torqueantur & ne eis ęternæ damnationis periculum inferatur. Et hoc eſt quod promittit dominus Ezec. 33. Impietas impij non nocebit. Et pro certo deus præſeruat iuſtos à talibus nocumentis ſpiritalibus. Pſ. Nihil proficiat inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponat nocere ei. Item à temporalibus. pſal. Non reliquit hominē nocere eis. Et Marci. 16. Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Itē ab æternalibus. Act. 18. Nemo apponet tibi vt noceat. Et merito, quia. ſ. ſancti erūt finaliter in paradiſo, vbi nullum eſt nocumentum. Eſa. 11. & 65. Non nocebunt ei, & non occident in omni ſancto monte. Sic igitur patet quomodo inueniuntur nocumenta. Eternalia, Spiritualia, Temporalia, Naturalia. Omitto & tranſeo propter raritatem auctoritatum vocalium, & doleo, quia habebam multitudinem exemplorum. Sed vide ſupra & infra in diuerſis locis & titulis, vbi inuenies infinita de diuerſis & varijs ſpiritualibus nocumentis.

Nocturnus. Nox. Noctes. A

Nota ꝙ nox in ſcriptura ſumitur in bono & in malo, ſecundum ꝙ nox habet aliquas bonas conditiones, & aliquas malas. Et ideo nota ꝙ in ſcriptura inuenitur nox

Humilitatis.
Fœlicitatis.
Aduerſitatis.

Primo ergo dico ꝙ nox poteſt ſignificare cordis humilitatē Nox enim ē frigida humida & obſcura,

Mortalitatis. obscura, celat.n.& abscondit omnes
Simplicitatis. colores rerum. Sic vere humilitas est
Prosperitatis. humida per deuotionem, frigida per
Iniquitatis, diuini timoris turbationem, obscura

per suorum bonorum operum celamentum & absconsionem. Et in tali nocte erat ille qui dicebat. Thre. 1. Plorans plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. Et ideo breuiter de nocte virtuosa possumus exponere illud q de filijs Israel dr in psalmo, q.s.deus extēdit nubē in protectionē eorū, & ignē vt

B luceret eis p noctē. ¶ Vbi aduerte q sicut ista nox naturalis est

Humorosa, Sic procerto humilitas seu etiam status
Timorosa, humilium & perfectorum qui per noctē
Luminosa, signatur, debet esse Humorosus per fle-
Tenebrosa, tuum rotationem. Nubem inquit. Timo

rosus per criminum meditationem. Quod. s.notatur cum dr. Extendit in protectionem. Luminosus per sanctorum inspirationem. Ignem inquit vt luceret eis. Tenebrosus per virtutum occultationem. Per noctem inquit. Dicam igitur q status humilium debet vberius irrigari, quod ostenditur in verbo Nubem, quia.s.nubes quæ est naturaliter humida & pluuiosa, signat humorem compunctionis, qui per pluuiā deuotionis vel lachrymarum irrigat mentem nostram. Sicut.n.nox est naturaliter humida, vt dictum est, ita q in nocte de cœlo descēdit ros, & libentius de nocte quā de die pluit, sic in nocturna mentis obtenebratione & humili conditione descendit de cęlo ros contritionis, & abundat pluuia lachrymarum & compunctionis. Et ideo de tali nube dicitur in psal. Fuit illis in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Et nota q in tali nocte cōpunctionis est recte specialiter tempus aptum ad

Deum collaudandum. Dico ergo q in tali nocte
Deum recordandum. deum attentius collauda-
Hostem superandum. mus. Thren. 2. Consurge,
Bonum impetrandum. lauda in nocte. & in psalm.
Cœlum affectandum. In die mandauit dominus
Culpas reuelandum. misericordiam suā, & no-

cte canticum eius. Item deum deuotius memoramus. psalm. Memor fuit in nocte nominis tui domine. Item hostē vitilius superamus. Thobiæ. 6. Ipsa nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Quia.s.hostes nostri demones infernales per nubem & per noctem lachrymosæ compunctionis fugantur & superantur. vnde Hier. 39. Viri bellatores fugerūt, & egressi sunt nocte. Item bonum facilius impetramus. 2. Paral. 1. Ipsa nocte apparuit sibi dominus, dicens. Postula quod vis. Item culpas secretius reuelamus. psalm. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Item cœlum feruentius affectamus. Esaiæ. 26. Anima mea desiderauit te in nocte, Ista est ergo conditio noctis humorosæ.i.compunctionis humilis & lachrymosę, de qua Cant. 5. Capilli mei pleni sunt rore, & cincinni mei guttis noctium. Debet ergo nox ista vberius irrigari. Nubem inquit. ¶ Deinde dico q nox spiritualis.i.vita & conditio humilium debet interius conturbari. Extendit inquit in protectionem, quia.s.quod homo indigeat protectione, signum est qd timeat aliquod nocumentum, sicut bene videbatur timere ille qui dicebat in psalm. In velamento alarum tuarum protege me à facie impiorum qui me afflixerunt. Nam sicut videmus q nox est naturaliter timorosa, omnia enim animalia mitia & benigna magis timent de nocte quam de die, quia scilicet obscuritas solet esse causa timoris, & inde est q melancholici ratione illius cholerę nigrę quæ in eis abundat, sunt naturaliter timidi, sic vere spiritualiter loquendo, ista nox scilicet humilitas habet naturaliter annexum dei timorem. In corde enim semper homo debet habere illam choleram nigram diuinæ asperitatis & rigoris, quæ ipsum debet facere tremebundum, vnde de tali nocte dicitur Ruth. 3. Ecce nocte media expauit homo. & Iob. 30. Nocte os meum perforatur doloribus. De-

C bet ergo nox interius conturbari. ¶ Deniq; dico q ista nox debet superius illustrari. Ignem inquit vt luceret eis. Sicut enim videmus q in nocte homines illuminantur ab inferiori per ignis splendorem, & superiori per lunæ & stellarum splendorem seu fulgorem, sic vere illos qui sunt in ista spirituali nocte solet ignis internæ charitatis interius inflammare, & splendor lunæ & stellarum.i.gratia & inspiratio dei & sanctorum spiritualiter illustrare. Vnde de isto igne dicitur in psal. Tota nocte in illuminatione ignis. vnde Exo. 13. Nunquam defuit columna ignis per noctem. De stellis vero dicitur Sapien. 10. Fuit illis in velamento diei, & in lucem stellarum nocte. Et procul dubio talis nox habet multas spirituales illuminationes. Nam dominus legitur nocte apparuisse Salomoni, & eidem sapientiam influxisse, sicut dicitur. 3. Reg. 3. Nocte legitur dominus Danieli mysterium reuelasse. Danielis. 2. Nocte legitur Angelus domini ianuam captis Apostolis aperuisse. Actuum, 5. Nocte legitur Daniel filium hominis venientem vidisse. Daniel, 7. Nocte legitur Paulus consolationes & visitationes angelicas plures habuisse, sicut habetur Actuum. 16. & 18. Quia p certo charissimi, illi qui in nocte veræ humilitatis morantur, spiritualiter à deo illuminari merentur, & in illis quæ ad salutem pertinent, clarius & perfectius illuminantur & informantur, ita q quilibet talis humilis & nocturnus potest dicere Ps. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Nam sicut videmus q cattus melius videt de nocte quam de die, quod etiam verum est de auibus vlulantibus, sicut est noctua, bubo, vespertilio & vlula, sic homo melius videt se spiritualiter regere & dirigere dum ipse perseuerat in nocte humilitatis & paupertatis, quā quando est in die mundanę prosperitatis & claritatis. Actuū. 16. Nocte visio ostensa est Paulo. Debet ergo ista nox superius illustrari. ¶ Insuper dico, q nox humilitatis debet exte- D
rius occultari, quod ostenditur cum dicitur. Per noctem. Nox enim dicitur à nocendo, eo quod nocet oculis ad videndum. Vel à nocendo dicitur nox, pro eo quod tenebrosa est & obscura, ita q colores rerum contegit & occultat, & oculos à visu impedit & retardat. Sic vere humilitas bona sua, colores, virtutes & perfectiones suas solet occultare & celare, & ab aliorum oculis segregare. vnde Iudicum. 6. dicitur quod mandatum domini noluit de die facere, sed omnia nocte adimpleuit. Quia videlicet boni non faciunt bona opera in die id est in publico coram hominibus vt videantur ab eis, sed magis de nocte.i.in abscondito & occulto. Exemplo animalium siluestrium, quæ de die se occultant, & de nocte faciunt facta sua, iuxta illud psal. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię siluę. Et ideo de tali nocturna humilitate potest dici illud Iudicum. 9. Surge de nocte cum populo qui tecum est, & latita in agro. Et sic ergo patet q nox.i. vita, status, & conditio humilium personarum occultatur, illustratur, & conturbatur, & irrigatur. Patet ergo q nox signat statum humilitatis. ¶ Secundo principaliter dico q nox signat E
statum fœlicitatis. Per noctem.n.intelligitur vita futura beatorum. Nox.n.seu homo in nocte

Laborum fluctibus non turbatur. Dico ergo q
Gallorum cantibus iocundatur. homo in no-
Ardorum facibus non grauatur. cte non tur-

batur laborum fluctibus, quia.s.sicut nos communiter videmus homines & animalia postquam de die laborauerint, de nocte veniunt ad quietem, vt (quod vtiq; necessarium est) virtutes naturales quæ de die in diuersis laboribus dissolutę fuerant, p noctis quietudinem reformentur. Sic vere sancti & iusti postquam in die præsentis vitæ multis fuerint laboribus occupati & in virtutibus naturalibus multipliciter diminuti, & per pęnas, martyria, mortem & infirmitatem quam plurimum fatigati, quando tamen ad noctem æternæ sequiei veniunt, ibi requiescunt à laboribus & à pœnis, & consolatur dormitationibus sempiternis. vnde de illa quiete beatorum potest dici illud Luc. 17. Erunt in illa nocte duo in lecto vno. De Petro etiam dicitur Actuum. 12. q in ipsa nocte erat Petrus dormiēs. Itē dico quod homo in nocte iocundatur gallorum cantibus, quia videlicet ibi sunt galli spirituales.s. beati & Angeli, qui cantant incessabiliter dei laudes. Marc. 13. Media nocte gallus cātauit. De deo etiam dicitur Iob. 35. q ipse dedit carmina in nocte. Item dico q homo in ista nocte calorum æstibus non grauatur. Quia sicut videmus quod in nocte temperantur calores & tadij præcedentis diei, sic in paradiso non solum temperantur, quinimmo totaliter abolentur ardores tentationum quas patimur in hoc mundo. Sapien. 10. Fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum per noctem. Nox enim nihil aliud est quam vmbra terræ, quia.s.nox glorię paradisi est illa vmbra quę dat verum refrigerium animabus. Et sic dico q nox signat statum fœlicitatis. ¶ Tertio dico quod nox signat F
statum aduersitatis, nox enim dicitur à nocendo. In nocte enim infirmitates sunt vt communiter grauiores, & nocte etiam omnes homines generaliter vadunt ad dormiendum, ita quod pauci vel nulli sunt exterius apparentes. Nocte etiā bestię siluestres, quæ de die latuerant, exterius discurrunt & vagantur, & agros & vineas depredantur. Nocte insuper

latrones insidiantur,& qui de die apparere non audebant, de nocte malum intrepide operantur. Sic vere charissimi status aduersitatis solet omnia ista continere. Iste.n.omnibus temporaliter est nociuus,& infirmitatum & dolorum multipliciter causatiuus. vnde Iob.30. Nocte os meum perforatur dolorib'. Item iste status est dormitionis hominum inductiuus.i.falsitatis amicorum ostensiuus, quia.s.illi qui in die prosperitatis circueunt & operantur circa homines amicitiam prætendendo, in nocte aduersitatis vadunt ad dormiendum ab ipso recedendo,& de ipso penitus non curando. 1.ad Thes.5. Qui dormiunt in nocte dormiunt. Et sequitur. Itaq; non simus filij noctis,sed filij diei. Item iste status est animalium crudelium & latronũ ad prædas & rapinas excitatiuus. Quia.s.raptores, ballini & cęteri maligni quando vident hominem in nocte aduersitatis, solent totis viribus contra eum debacchari,& ipsum sicut latrones bonis suis temporalibus denudare, sicut exemplum habemus in Pharaone. Exo.12. qui de nocte consurgens, compellebat filios Israel vt de terra sua exirent. Vnde. Iob.27. dicitur de paupere q nocte opprimet eum tempestas. Nam sicut latrones nocte vtuntur loco diei, quia.s.nox est eis pro die, & dies pro nocte, quia.s.in die non audent apparere, sic vere talibus malignis nox aduersitatis aliorum est eis pro die prosperitatis, quia secundum Iob sententiam Iob.17. isti noctẽ verterunt in diem & rursum post tenebras sperant lucem. Et aduerte q ista nox aduersitatis potest esse vtilis patientibus tribulationem, & hoc quia

Monstrat morum perfectionem.
Purgat nostram culpæ defectionem.
Leuat mentis affectionem.

Monstrat dico morum perfectionem, quia sicut nox ostendit claritatem stellarum, quam dies occultauerat, sic nox aduersitatis virtutes hominum demonstrat, quas tamen dies prosperitatis penitus abscondebat. De stellis.n. idest viris iustis quamdiu sunt in prosperitate, nescitur quantę sunt claritatis aut virtutis, ita q proprie nox aduersitatis est quædam probatio qua ipsorum virtus & claritas declaratur. Vnde in psal. dicitur q deus fecit lunam & stellas in potestatem noctis. Chrysoprasus .n.& carbunculus talis sunt virtutis, q nocte splendor eorum est perfectior & clarior quam in die. Quia vere viri iusti clarius splendent in nocte tribulationis, quam in die temporalis successionis. Vnde Prouer.31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Item dico q nox aduersitatis purgat culpæ defectionem. psal. Probasti cor meum,& visitasti nocte, igne me examinasti,& non est inuenta in me iniquitas. Item dico q ista nox leuat cordis affectionem, quia s.homo in nocte aduersitatis cópellitur recurrere ad deum,& ipsum requirere & orare. Apes enim si nox eas foris apprehenderit, excubant supinæ. Quia.s. si nox aduersitatis nos apprehenderit, necesse est q nos spiritualiter supinemus,& q faciem cordis ad deum conuertentes ipsum deuote exoremus. 1. Regum. 15. Contristatus Samuel clamauit ad dominum tota nocte. Patet ergo q nox significat statum aduersitatis. Et de isto modo significãdi vide infra vbi
G Perseuerare, vbi satis dicitur de nocte aduersitatis. ¶ Quarto principaliter dico q per noctem designatur status mortalitatis. Quia sicut dies significat vitam, ita nox significat mortem. Nox enim nihil aliud est quam absentia diei, quæ.s.causatur propter vmbram terræ, vel propter terræ interpositionem inter nos & solem. Sic vere mors nihil aliud est quam carentia vitæ, quam.s.interpositio terræ.i.terrenæ & fragilis conditionis habet flebiliter generare. psal. Posuisti tenebras & facta est nox. Et si vis dicere de morte bonorum, adiunge illa quæ superius dicta sunt de fœlicitate. Si vero vis dicere de morte malorum, dic illa quæ supra dicta sunt in malo de aduersitate. Vnde de morte corporis potest dici illud Esaiæ. 24. Confractione confringetur terra sicut tabernaculum vnius noctis.

¶ Quinto dico quod nox signat statum simplicitatis, videlicet statum & conditionem hominum simplicium & ignorantium qui obscuritate ignorantiæ taliter sunt detenti, quod in viam salutis nesciunt dirigere gressus suos. Et ideo talibus est necessarium lumen & claritas stellarum idest doctrina & eruditio prælatorum. De istis enim dicitur Ioan.11. quod qui ambulat in nocte, offendit, quia lux in eo non est. Talem habuerunt noctem sancti patres antiquitus ante aduentum Christi quia quamuis haberent cantum gallorum.i.vaticinia prophetarum qui aduentum diei gratiæ prædicabant, & quamuis etiam haberent lumen & doctrinam stellarum. i. prophetarum & patriarcharum, lucem tamen solis Christi vel eius præsentiam non habebant,& ideo in multis errabant & deficiebant, ita q ad paradisum venire nesciebant, immo omnes ad infernum miserabiliter descendebant. Et ideo de tali nocte gaudebat Apostolus euasisse, dicens ad Roma.13. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. abijciamus ergo opera tenebrarum,& induamur arma lucis. Signat ergo nox statum simplicitatis, seu ignorantiam obscuritatis. ¶ Sexto dico quod nox signat statum prosperitatis seu mundanę labilitatis. Sicut enim apparet, in H
nocte solent

Oculi somno grauari.
Omnia luce priuari.
Latrones præda ditari.
Ferę & lupi insidiari,
Noctilucæ dotari.

Sic vere charissimi in nocte prosperitatis homines grauantur somno voluptatis & negligentiæ. Ioann.9. Venit nox, quando nemo potest operari. Item priuantur luce veritatis & sapientię Psalm. Posuisti tenebras,& facta est nox. Item ibi latrones.i. auari ditantur præda temporalis opulentiæ. Vnde de raptore dicitur Iob.24. De nocte vero erit quasi fur. ¶ Item feræ. i. demones ibi hominibus insidiantur per suggestiones & malitias.1. Machabeorum.4. Venit gorgias in castra Iudæ nocte. ¶ Item ibi noctilucæ id est hypocritæ, videntur lucere per fulgorem honestæ apparentiæ. Psalmista. Ignem vt luceret eis per noctem. Signat ergo nox statum prosperitatis. ¶ Septimo dico q nox signat statum iniquitatis. Et hoc multiplici ratione, quia.s. sicut in nocte

Oculi non solent clare videre,
Homines in lectis solent iacere,
Homines à verbis solent tacere,
Homines operibus solent carere,
Aues immundę solent gaudere,
Ferę & latrones solent nocere,
Infirmi magis solent dolere,

Sic pro certo charissimi, ista omnia accidũt in statu peccati. Ibi.n. non videtur clare per discretionem, quia.s.homo qui est in peccato, non videt nec considerat illa quæ pertinent ad salutem. Lux enim diurnæ gratiæ ipsos non illuminat,& ideo multis errorum obscuritatibus sunt detenti. Vnde Sapien.17. Nec syderum lympidę flammę illuminare poterant illam noctem horrendam. Item ibi iacent peccatores in lectis per carnalem consolationem. Luc.17. Erunt in illa nocte duo in lecto vno. Vnde etiam de illo carnali iuuene Prouerb.7. dicitur q in noctis tenebris & caligine suam turpitudinem faciebat. Item ibi tacent homines à verbis quantum ad peccatorum confessionem, & quantum ad dei laudem & gratiarum actionem. Quia. s.homo quando est in nocte peccati, nó curat deum laudare, nec ei gratias agere, nec propria vitia confiteri seu dicere. Oseæ. 3. Nocte feci tacere matrem tuam. Item ibi quiescunt homines ab operibus per negligentię torporem & obliuionem. Ioann.9. Venit nox, quando nemo potest operari. Item aues immundę. i. peccatores in nocte peccati gaudent & cantant per inanem lætitiam, & per malę complacentiæ delectationem. Vnde Marci. 13.& Matthei.26. Media nocte gallus cantauit. Item fœrę & latrones idest demones in nocte peccati summe nocẽt per tentationem & tribulationem,& finaliter per æternam damnationem. Vnde.1.Regum.19. Misit Saul satellites suos nocte in domum Dauid, vt custodirent eum, & occiderent mane. Item infirmi id est peccatores, in ista nocte peccati grauiter solent dolere per multiplicem laborem & vexationem. Constat enim quod plus laborant mali faciendo opera damnationis, quam boni faciendo opera salutis. Vnde Lucæ. 5. Domine, per totam noctem laborantes nihil cepimus. Et sic ergo patet quomodo nox secundum diuersos respectus signat ista septem, videlicet Iniquitatem. Prosperitatem. Simplicitatem. Mortalitatem. Aduersitatem. Fœlicitatem. Humilitatem. Sufficit.

Noe. Nota q Noe qui fuit Patriarcha,& qui diluuiũ futurum præuidit, arcam ædificauit,& in ea gen' humanũ saluauit, interpretaẽ patris requies & potest significare quẽlibet virũ sanctũ,& maxime patriarchã, Episcopũ vel prælatũ, q diluuiũ tribulationũ & tẽtationũ solet præuidere discrete meditãdo, arcã ecclesiæ & animæ solet cõstruere exẽplis & prædicationibus ædificando, genus humanum solet saluare à culpis & tentationum periculis eruendo,& sic est patris requies, eo q deus pater in ipso solet requiescere, sibi in eo complacendo, vt sic scilicet de eo dicatur illud Genesi. 6. Noe vir A
iustus

iustus atq; perfectus in generationibus suis fuit. Vide eam infra vbi perfectus. vel si vis dic ꝙ hic describitur talis Noe vt

Mente quietus. Noe inquit.
Robore fretus. Vir.
Zelo repletus. Iustus.
Profectu lætus. Atq;.
Bonis completus. Perfectus.
Corde secretus. In.
Opere fœtus. Generationibus suis.
Tempore vetus. Fuit

Primo dicam ꝙ spũalis Noe id est vir perfect⁹ seu bonus ecclesiasticus vel prælatus debet esse mente quietus, quia Noe, qui interpretatur requiescens. quia. s. ab omni motu exteriorũ negociorũ & maxime vitiorũ debet cessare. Vnde de Noe legit̃ Gen. 7. ꝙ à facie fluctuũ & diluuij Noe ingressus est in arcam, vt. s. ibi quiesceret, & à periculis saluus esset. Arca, secretum meditationis, cõtemplationis & religionis signat. Sed reuera de multis ecclesiasticis est hodie verum contrariũ, quia .s. isti talem arcam non ingrediuntur, sed ea dimissa, ad exteriora mundi negocia & ludibria egrediuntur. Quia reuera sicut Noe aperta fenestra emisit columbam quæ tandem reuersa reportauit sibi ramum oliuæ virentis, ita ꝙ tunc fuit animatus ad exeundum de arca & ad habitandum terras, sic multi sunt ecclesiastici vel prælati, qui quando vident ꝙ columbæ emissę. i. procuratores sui reportant sibi ramos virentes. i. lucra & commoda de iurisdictione sua, ipsi certe animãtur arcam cõtemplationis dimittere, & ad mundi negocia se transferre. Gene. 8. Egressus est Noe & filij eius de arca. Non sic, sed sit talis Noe quietus. Noe inquit. ¶ Secundo dico ꝙ debet esse robore fretus, quia debet esse vir. i. viribus pollens. Vide infra vbi vir. vnde Gene. 9. Cepit Noe esse vir agricola, & exercere terram.

B ¶ Tertio dico ꝙ debet esse zelo repletus. s. zelo iustitiæ. Vide infra de iusto & iustitia. Vnde Ezech. 14. Noe, Daniel & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, dicit dominus. Quarto dico ꝙ talis spiritualis Noe debet esse profectu lætus, quia .s. semper debet crescere in melius, quod ostenditur cum dicitur. Atq;, quod signat crementum & additamentum. Vide supra in titulo suo, vbi inuenies ad plenũ, & vbi inuenies istam eandem auctoritatem aliter diuisam. vt de tali cremento, & de tali atq; dicatur illud. 1. Regum, 2. Puer autem Samuel proficiebat atq; crescebat. vnde Gen. 9. Benedixit dominus Noe & filijs suis, & dixit. Crescite, & multiplicamini, & replete terram &c. ¶ Quinto dico ꝙ talis Noe debet esse bonis completus, quia ipse debet esse perfectus, quia nihil debet habere notabiliter in moribus diminutum. Vide infra vbi perfectio. Eccle. 44. Noe inuentus est perfectus & iustus. ¶ Sexto dico ꝙ talis Noe debet esse corde secretus, quod ostenditur cum dicitur. In. Vide supra de In, valde late. Vnde de isto intimo secreso quod debet habere iustus, potest dici illud Matth. 24. Intrauit Noe in arcam. & Gen. 7. In articulo diei illius ingressus est Noe in arcam. Sequitur. Et inclusit eum dominus de foris. C

¶ Septimo dico ꝙ talis Noe debet eẽ opere fętus. i. bonis operibus plenus, quod ostenditur cum dicitur. In generationibus suis, quia. s. semper debet bonos fœtus bonorum operum generare. Vide supra de generare. Gen. 5. Noe cum quingentorum esset annorum, genuit Chã, Sem & Iaphet. Gene. 10. Hæ sunt generationes Noe. ¶ Octauo vero dico ꝙ talis spiritualis Noe debet esse tempore vetus. i. spiritualiter antiquus. s. per perseuerantiam in bono, quod ostenditur cum dicitur. Fuit. quod signat tempus pręteritum & transactũ. Vnde de vetustate perseuerantię suæ potest dici illud Gene. 9. Vixit autem Noe post diluuiũ. Sequitur. Et facti sunt dies eius nõgentorũ quinquaginta annorum. Fuit inquit. Io. 1. Fuit homo missus à deo &c. Et Iob. 1. Fuit vir vnus in terra hus, nomine Iob. Et sic patet quomodo Noe potest accipi in bono. In malo vero potes dicere ꝙ Noe quantum ad opera fuit ociosus, quia interpretatur requiescens. In potando fuit ebriosus, quia plantauit vineam, bibit vinum, & inebriatus est. Se nudando fuit vitiosus, quia ostẽdit verecunda sua filijs suis. Se vindicando fuit odiosus. s. puniendo Cham &c. sufficit

A **Nolle.** Nota ꝙ nolle est verbum negatiuum, contradictiuum & prohibitiuum, & potest accipi in bono & in malo, secundum ꝙ de mala vel bona materia prædicatur. Et ideo breuiter dicamus ꝙ istud verbum tunc signat in bono, quando per istud nobis à deo vel prælato prohibetur aliquod vitiosum. Sicut enim medicus per istud verbum, noli, dictat infirmo dietam, sibiq; prohibet cuncta quæ sibi videntur contraria & nociua, sic deus medicus animarum nobis peccatoribus & infirmis scripsit vnam nobilissimam receptam. i. sacram scripturam, in qua proculdubio dictat dietam spiritualem, & prohibet nobis omnia quæ sunt periculosa ad salutem .s. vitia & peccata, dicens. s. illud Ioan. 8. Vade, & amplius noli peccare. Et ideo dico ꝙ deus in scriptura per illud verbum noli nobis prohibet

Duram auaritiam & cupiditatem,
Malam amicitiam & societatem.
Tristem iracundiam & crudelitatem.
Altam eminentiam & auctoritatem.
Prauam sapientiam & subtilitatem
Gulę Gastrimargiam & carnalitatem.
Mentis desistentiam & debilitatem.
Morum negligentiam & tepiditatem.

Dico ergo ꝙ deus nobis inhibet duram auaritiam & cupiditatem. Et hoc facit Tho. 4. Quomodo poteris, esto misericors & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Et Prouer. 23. Noli laborare & diteris. ¶ Item prohibet malam societatẽ & amicitiam. Vnde ibidem. Noli mãducare cum peccatoribus. Item prohibet duram crudelitatem & iracundiam. Prouer. 22. Noli esse amicus homini iracundo. Item prohibet altam auctoritatem & eminentiam. Eccle. 6. Noli velle fieri iudex. Item prohibet prauam subtilitatem & sapientiam. vnde ad Roma. 11. Noli altum sapere, sed time. Et Eccle. 3. In superuacuis rebus noli scrutari. Et Ioan. 20. Maria, noli me tangere. i. noli me vltra quam liceat disputare. Et Eccle. 7. Noli esse iustus multum nec plus sapias quam necesse est. Item prohibet gulę carnalitatem & gastrimargiam. Eccle. 37. Noli esse auidus in omni epulatione. & Prouerb. 23. Noli esse in cõuiuijs potatorum. Item prohibet mentis debilitatem & desistentiam. vnde ad Roma. 12. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Et Gene. 19. Noli respicere post tergum tuum. Item prohibet morum tepiditatem & negligentiam. vnde Matth. 1. Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Maria enim signat amaritudinẽ pœnitentiæ & laboris. Ista igitur inhibet nobis deus in scriptura, sicut diligens medicus & patronus de salute nostra sollicitam curam gerens. Et ideo breuiter dominus in scriptura facit discipulis vnam generalem inhibitionem, vbi multa particularia continentur. Et hoc facit Matth. 10. vbi dicit. Nolite possidere aurum &c. neq; calciamenta neq; virgam. In quibus verbis aduerte ꝙ ipse nobis prohibet. s.

Diligere mundi successionem.
Eligere carnis infectionem.
Appetere status erectionem.

Iste enim nobis prohibet ne temporalia diligamus. Nolite inquit possidere aurum &c. Ne carnalia eligamus, quæ notantur in calciamentis. Ne superna appetamus, quæ. s. notantur in virga. ¶ Dico ergo primo ꝙ nos prohibemur diligere diuitias temporales, quod facit cum dicit. Nolite possidere aurum. Sicut enim viator qui habet cito currere ad aliquem locũ, non debet se grauibus sarcinis onerare, sicut bene docet natura leonis, qui si necesse fuerit currere & fugere, solet cibos de ventre euomere & expellere, & proprijs vnguibus à se reijcere & auferre, sic vere nos qui necesse habemus ad paradisum recurrere, & à facie venatoris diaboli fugere, debemus deponere pondus graue diuitiarum, & ipsas in bursa desiderij non habere, sed potius pauperibus erogare. B
Nolite inquit possidere aurum neq; argentum neq; pecuniã. Quod breuius inhibet Prouerbio. 23. vbi dicit. Noli laborare vt diteris. Vt sic quilibet possit dicere illud Actuum. 3. Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Circa istam prohibitionem possumus notare ꝙ diuitiæ simpliciter non prohibentur, sed solum nimia affectio diuitiarum & nimia sollicitudo acquisitionis earum. vnde in psalm. non dicitur, Nolite acquirere diuitias, sed ibi dicitur. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Teste enim scriptura Ecclesi. 13. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia. Et teste Hieronymo, Vitium non est in opibus, sed in vsu. Requiritur enim secundum doctrinam sapientis & Apostoli, ꝙ homo sit quasi diues, cum nihil habeat, & quasi pauper, cum in multis diuitijs sit. Prohibemur ergo diligere diuitias temporales. Nolite inquit &c. Vnde illud. 1. Ioann. 2. Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. ¶ Secundo dico ꝙ nos prohibemur diligere diuitias corporales, quod ostenditur cum dicitur. Neq; calciamenta. Vnde cum calciamenta fiant de pellibus animalium mortuorum, quæ à carne originem traxerunt, recte significant delicias carnales, quæ C

.s.in carne habent originaliter sedem suam, quarum amor nobis in verbis prædictæ auctoritatis prohibetur. Et hoc etiam prohibetur Luc. 10. Nolite portare sacculum neq; peram neq; calciamenta. Sed de hoc vide supra vbi agitur de calciamento. Et ideo de illis carnalibus delicijs nota q nobis prohibentur quantum ad triplicem sui partem. s. quantum

Ad nimiam comestionem.
Ad superfluam potationem.
Ad nephariam coniunctioné.

¶ Comestio. n. prohibetur Thob. 4. Noli manducare cum peccatoribus. Potatio etiam prohibetur Prouer. 23. Noli esse in conuiuijs potatorũ. Coniunctio insuper prohibetur Eph. 5. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Et sic petet q nos prohibemur diligere delicias corporales. ¶ Tertio dico q nos prohibemur appetere eminentias seculares, quod notatur cum prohibemur habere virgam. Quia, s. virga cum qua reguntur oues, signat officium regiminis pastorum, quod. s. non debemus per ambitionem appetere, sed potius refugere & non velle, iuxta illud Eccl. 7. Noli velle fieri iudex, & noli quærere à principe ducatum. Figuratus in Moyse, qui coram Pharaone proiecit virgam, quam postmodum versam in colubrum timuit apprehendere. Quia vere virga iurisdictionis mundanę est malis & ambitiosis coluber periculosus, per quem. s. ipsi deuorãtur, & per peccata plurima inuenenantur. Istam ergo debet Moyses. i. vir perfectus pro posse suo refutare & reijcere, & ipsam recipere trepidare. Sed vide de virga infra in titulo suo. Et sic igitur patet quomodo in scriptura tria nobis generaliter prohibentur per istud

D vocabulũ. Nolite. ¶ Sed si adhuc volumus notare, possumus dicere q per istud verbum nolite nobis prohibetur ne habeamus vitium

Desperationis.
Excœcationis.
Obstinationis.
Æstimationis.
Impugnationis.
Imitationis.
Subiugationis.
Acquisitionis.
Dominationis.

Prohibetur ergo nobis tristitia desperationis. Gen. 45. Ego sum Ioseph, nolite pauere. Item prohibetur nobis ignorantia excęcationis. Psal. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Itẽ malitia obstinationis. Psal. Nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione. Item fallacia æstimationis. Lucæ. 6. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Et Ioan. 7. Nolite iudicare secundum faciem. Item seuitia seu violentia impugnationis, quia. s. nos non debemus lædere nec impugnare nec bonos nec malos. De bonis prohibemur in Psal. Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. De malis etiam prohibemur. 1. Macha. 5. Nolite committere bellum aduersus gentes. Item prohibetur nobis conformitas male imitationis. ad Rom. 12. Nolite conformari huic seculo nequam. ¶ Item seruilitas male subiugationis. ad Gal. 5. Nolite iugo seruitutis detineri. Item sollicitudo acquisitionis. Vnde Luc. 12. Nolite solliciti esse. Item sublimitas dominationis Lu-

E cæ. 12. Nolite in sublime tolli &c. ¶ Sed adhuc dico q nolle accipitur in malo. Et hoc fit quando mali nolunt facere illa quæ pertinẽt ad salutem. Vnde nota q mali nolunt

Audire deum, sibi obediendo.
Ad deum ire, ad ipsum reuertendo.
Legem tenere, mandata faciendo.
Clare, videre, discrete se regendo.
Bonum habere, gratiam amplectendo.

Dico ergo quod mali nolunt obedire. 1. Regum. 8. Noluit populus audire vocem Samuelis. ¶ Item nolunt reuenire. Hier. 5. Indurauerunt faciem suam supra petram, noluerunt reuerti. Item nolũt legem tenere. Psal. Io lege eius noluerunt ambulare. Item nolunt clare videre. Vnde in Psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Itẽ nolunt bonum agere sine habere. Psal. Nolunt benedictionem & elongabitur ab eo. Et hoc de Nolle sufficit.

A **Nomen.** Nomen multipliciter sumitur in scriptura. Inuenitur. n. in scriptura nomen

Sanctum & honorabile.
Fictum & detestabile.
Bonum & delectabile.
Malum & execrabile.

Nomen honorabile est nomen deitatis, & de hoc Exodi 3. Ego sum qui sum & hoc est nomen meum in æternum. Nomen detestabile est nomen hypocriticę falsitatis, quia. s. isti habent nomen, & non rem. Eccle. 37. Est amicus solo nomine. Nomen delectabile est nomen verę & laudabilis famositatis, & istud est nomen bonorum & perfectorum, de quo Eccle. 7. Melius est nomen bonum quam vnguẽta preciosa. Nomen execrabile est nomẽ infamis vitæ & prauitatis. Et de hoc Prouerb. 10. Nomen impiorum putrescet. Dicamus igitur de istis aliquid per ordinẽ. ¶ Primo igitur dico de nomine sancto & honorabili. s. de nomine dei. Quia sicut videmus q nomina regum & principum solent timeri & honorari, quia. s. solo timore vel honore nominis ipsorum multa fiunt, sic nomen dei honorandum est & timendum, & timore & honore ipsius omne bonum est faciendum, & omne vitium declinandum.

Istud. n. est nomen
Gloriosum.
Virtuosum.
Gratiosum.
Dulcorosum.

Et ideo breuiter de isto nomine potest exponi illud Prouer. 18. Turris fortissima nomen domini, ad ipsam confugit iustus, & saluabitur. Vbi aduerte q istud nomen habet fastigium, quia nomen domini. Præbet refugium, quia turris fortissima. Quærit suffragium, quia ad ipsum. Tollit naufragium, quia saluabitur. ¶ Dico ergo q istud nomen habet fastigium

B summæ auctoritatis, quia. s. est nomen domini, non nomen serui, vel cuiuslibet alterius. Istud. n. nomen tantę est dignitatis, q humanum genus vix fuit dignum q & nominaretur, sicut ipse dominus de Abraham, Isaac & Iacob dicit. Exo. 6. Nomẽ meum Adonai non indicaui eis. Et ideo Angelus in persona domini loquens Iacob & Manue nomen suum inquirentibus legitur dixisse. Gen. 32. & Iud. 13. Cur quæris nomen meum, quod est mirabile? q. d. Ad te non pertinet nec reuelare nec scire. Istud. n. est nomen

Dignitatis incogitabilis.
Potestatis insuperabilis.
Charitatis inęstimabilis.

Istud. n. nomen habet dignitatem, & ideo dicitur Adonai, q interpretatur dominus. Quia. s. ipse est rex regum & dominus dominãtium. vnde Hier. 23. Et hoc est nomen quod vocabunt eũ, dominus iustus noster. Iste. n. dicitur dominus, ratione auctoritatis. Dñs iustus ratione veritatis. Dicitur noster, ratione charitatis & benignitatis. ¶ Item istud nomen habet potestatem, & ideo iste dicitur deus Sabaoth, quod interpretatur exercituum & virtutum. Quia. s. nomen eius habet potestatem super exercitus angelicos & virtutes. Vnde etiam de virtute & potestate huius nominis dicitur Mar. 16. In nomine meo demonia eijcient, linguis nouis loquentur, serpentes tollent, super ęgros manus imponent, & bene habebunt, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Quia pro certo sicut exemplis infinitis patet, nomen dei valet ad

Demonum expulsionem.
Linguarum intellectionem.
Bestiarum & reptilium superationem,
Infirmorum curationem.
Venenorum & periculorum euasionem.

Spiritualiter. n. loquendo, istud nomẽ eijcit demonia per contritionẽ. Linguis loquitur nouis per confessionem. Serpẽtes. i. stimulos cõscientiæ tollit per satisfactionẽ. Super ęgros. i. peccatores manus imponit per gratiæ collationem Mortifera etiã lędere nõ sinit per aduersitatũ tolerationẽ. Istud ergo nomen habet potestatẽ. ¶ Itẽ dico q istud nomẽ habet charitatem. Et ideo dr̃ Emanuel. i. nobiscũ deus. Esa. 7. Vocabitur nomẽ eius Emanuel. Iste. n. per charitatẽ nobiscũ est, sicut ipse dicit Mat. 18. Vbi duo vel tres cõgregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio ipsorũ. Et ideo breuiter de isto nomine tã admirabili, tam laudabili tã glorioso, tã virtuoso, tam delectabili, tam amicabili dr̃ in Ps. Sit nomẽ eius benedictũ in secula. ante solẽ permanet nomẽ eius. Patet ergo q nomẽ dei habet fastigiũ summe auctoritatis. Nomen inquit. dñi. ¶ Deinde dico q istud no-

C men pręb et refugium magnę securitatis, quia istud dicitur turris fortissima. Sicut enim turris est tutamen & refugium obsessorum sic nomen domini nobis in ista valle miseriæ refugij locus est, & tentationibus & tribulationibus obsessis est vnicum refugium & tutamen. Sicut. n. illi qui ab inferioribus iudicibus grauantur, solẽt appellare & refugere ad regẽ vel Papã sicut ad refugium seu præsidium singulare, sic nos qui ab iniquis iudicibus. s. mundo, carne & demonibus quotidie affligimur & grauamur, debemus ad auxilium diuini nominis recurrere & ad tutelam ipsius refugere & nos ipsius protectioni & tutamini penitus & totaliter cõmẽdare. Vnde in Ps. Deduxisti me dñe qa factũ es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. De isto nomine & ipsius fortitudine protectiua potest dici illud Hiere. 10. Magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Istud ergo nomen præbet refugium magnæ securitatis. ¶ Deniq; dico quod istud nomen quærit suffragium magnę humilitatis, quod ostenditur cum dicitur. Ad ipsum

fugit

fugit iustus. Istud.n.nomen humiliter debet inuocari & à quo libet iusto per humile suffragium implorari, Sicut.n.pullus videns miluum, confugit ad alas gallinæ quasi inuocans protectionem ipsius contra miluum, sic homo contra impetum milui.i.diaboli, debet ad alas gallinæ.i.ad protectionē diuini nominis per orationem confugere & ipsum in auxilium innocare, iuxta illud Hester.14. Hester quoq; regina confugit ad dominum, pauens periculum. Nihil.n. tutius in periculis quam diuini nominis inuocatio, sicut de Enoch dicitur Gen.4. ꝙ iste cepit inuocare nomen dñi. psal. Nos aūt in nomine dei nostri inuocabimus. Et nota quod istud nomen inuocandum est, q̃a

Dulcorosum odorantibus.
Fructuosum esorantibus.
Luminosum contemplantibus.

Est dico istud nomē odorantibus dulcorosum. Vnde. Cant.1. Oleū effusum nomen tuum. Item est esorantibus fructuosum. vnde Io.16. Quodcunque petieritis patrem in nomine meo, fiet vobis. Item est contemplantibus luminosum. psal. In lumine tuo videbimus lumen, & in nomine tuo confitebimur tibi in seculū. Istud ergo nomen quærit suffragium magnę humilitatis, quia videlicet istud nomen requirit ꝙ debeat humiliter inuocari, quia.s.sicut dicitur ad Philip.2. Istud est nomē quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cęlestiū, terrestrium, & infernorum. Insuper dico ꝙ illud nomen tollit naufragium omnis iniquitatis. Saluabitur inquit. Quia sicut dicitur Act.4. Nec.n.est datum aliud nomē hominibus, in quo oportet nos saluos fieri. Et certe bene dico ꝙ ad istud nomen est fugiendum, & in eo totaliter confidendum. Si n.malorum spirituum inuocatores, contra ipsorum seuitiam per virtutem diuinorum nominū proteguntur, ita ꝙ ab ipsis lædi nequeunt dum in circulis circunscriptis diuinis nominibus includūtur, immo (sicut dicitur) ipsi respondere per virtutem diuinorum nominum compelluntur sicut de nomine dei ineffabili semiphoras & alijs dei nominibus in libris magicis cōtinetur, certe multo fortius credendum est ꝙ si bonæ & deuotæ personæ nomen diuinum in suis necessitatibus inuocent, ipsius auxiliū sentiant & reportent. Quia si peccatores à demonibus & à periculis liberat. multo fortius iustos saluat. vnde Iohelis 2. Et erit. Omnis quicunq; innocauerit nomen domini, saluus erit. Istud est nomen dei quod saluat periclitantes.

Quod recipit ad se confugientes.
Quod erigit ad se clamantes.
Quod protegit in se confidentes.

Et propterea de virtutibus istius nominis admiratiue loquitur Dauid, dicens in psal. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Et Esaiæ.9. dicitur ꝙ vocabitur nomen eius admirabilis, deus fortis, pater futuri seculi, principes pacis. Ista ergo sunt dicta de nomine sancto & mirabili. ¶ Secundo principaliter dico de nomine bono & de-
D lectabili seu commendabili. Et istud est bonum nomen, bona fama, bonus rumor cuiuslibet viri iusti. Istud.n. summe est appetendum, quia sicut nomen est illud per quod vnaquęq; res cognoscitur, sic fama est illud per quod de nobis notitia diuulgatur. Arboris.n. virtus quandoq; cognoscitur per odorem. vnde nulla res dicitur vt cōmuniter conuenienter virtuosa, cuius non est substantia odorosa. Sic vere per odorem boni nominis, bonitas interior cognoscitur. Quia vt communiter vbi latet interius mala substantia malę vitæ, nunquam fragrat exterius redolentia bonæ famę. Et ideo breuiter bonum nomē debet super omnia diligi Et haberi, multiplici ratione, quia videlicet istud est

Diuitijs præponendum.
Delicijs præferendum.
Eminentijs præmittendum.

Bonum.n. nomen est melius quam diuitiæ, quia sicut dicitur Prouer.22. Melius est nomen bonum quam diuitię multæ. ¶ Item melius est quam delicię, quia sicut dicitur Eccle.4. Melius est nomē bonum quam vnguenta præciosa. Item melius qua honores seu eminentiæ. quia sicut dicitur Gen.11. Gigantes turrem altam vsq; ad cœlum voluerunt ædificare, vt nomen suū possent celebrare. Et sic quia propter nomen suum celebrandum turris eminentiam ædificauerunt, exinde patet ꝙ nomen eminentiæ prætulerunt. Et istud pro certo apparuit in antiquis patribus, qui pro nomine bono habendo non solum sustinuerunt infinita mala, immo etiā pro nomine bono conseruando passi sunt infinita damna. Legi.n. ꝙ cum in quadam ciuitate Cypri esset quidam burgensis magnæ famę, magniq; nominis & virtutis, apud quem omnes transeuntes mare, bona sua deponebant, accidit ꝙ quidā malus homo quadā die publice clamauit apud eum ꝙ redderet sibi quingentas libras quas deposuerat apud eū, ꝙ tñ in veritate falsum erat. Burgensis iō videns ꝙ dictus pessimus à clamore desistere non volebat, vocauit illū secreto, & tradidit illi pecuniam q̄ petebat, magis eligens dictā pecuniam perdere, quam boni nominis sui aliqua denigrationē incurrere. Verumtam dei iudicio factum fuit ꝙ dictus pestifer de dicta pecunia valde diues effectus est ad mortem autem veniens compunctus corde, totum quod habuerat & quicquid acquisierat dicto burgensi reliquit, & sic ipsius factus fuit vel lis procurator, qui fuerat nequissimus defraudator. Iste ergo de bono nomine curabat, & ipsum suis diuitijs pręponebat, iuxta illud Eccle.41. Coram habe de bono nomine. hoc.n. magis permanebit tibi, quam mille thesauri magni & præciosi. Per nomen ergo significatur bona fama, quam scilicet viri iusti vndiq; circuniaciunt & diffundunt. Et ideo cuilibet sic nominato & famoso potest dici illud Hier.40. Oliuam vberū pulchram, fructuosam, speciosam, vocauit dominus nomen tuum. Vbi aduerte ꝙ homo potest esse nominatus propter quatuor, videlicet quando habet

Constantiæ firmamentum. E
Clementiæ lenimentum.
Decentiæ velamentum.
Scientiæ paramentum.

Probat constantiam ligni soliditas. Oliuā. Probat clementiam fructus fertilitas. Vberem. Probat decētiam formositas. Pulchram. Probat sciētiam vernans amęnitas. Speciosam. ¶ Dico ergo ꝙ ad bonum nomen habendum requiritur soliditas firmæ cōstantiæ, ꝙ notatur in nomine Oliua, quæ.s.habet lignū valde solidū, & quasi penitus imputribilis naturę. vnde & factū est ꝙ in tabernaculo fœderis quicquid est factū, de lignis imputribilibus factū fuit. Duo ēt Cherubin facti sunt de lignis oliuarū. Sic vere spiritualiter loquendo, si nomē & gloria acquirere velimus, constantes & solidi in dictis, moribus, factis, tētationibus & tribulationibus indefectibiles & imputridi esse debemus. vnde Ozeæ.14. Erit quasi oliua gloria eius. Exēplo Dauid, qui interpretatur manu fortis, de quo dicitur.1. Reg.18. Celebre factū est nomē eius nimis. vnde ēt de Iosue forti & strenuo debellatore dr̄ Iosuæ.6. ꝙ fuit dominus cū Iosue, & nomē eius diuulgatū est in omni terra. Sicut.n. videmus ꝙ milites fortes & strenui & victoriosi per pœnas & tribulationes corporis nomen & gloriā acquirūt, ita ꝙ corā regibus & magnatibus laudes & magnificentias accipiunt, sicut etiā videmus ꝙ species qñ teruntur, melius fragrāt, lapis ēt q̄ dr̄ gagates extra ignē redolere nō videt, in igne tñ posituā suauissimū fragrat odorē, sic vere sancti iusti qñ tribulationibus huius mundi terūtur, qñ igne aduersitatū cremātur, qñ in bellis contra vitia & peccata victorias fortiter assequūtur, odorē bonæ famę solent effundere, & gloriā præclari nominis corā regibus deo & Angelis acquirere & habere, sicut de rege Ozia dr̄.2. Para.26. Diuulgatū est nomē eius vsq; ad introitū ægypti propter crebras victorias. Requiritur ergo ad bonum
nomen habendū, soliditas firmæ cōstātiæ. ¶ Itē ad bonū nomē F
requiritur in homine fertilitas piæ clemētiæ. Vberē inquit & fructifera. Sicut.n. videmus ꝙ homines liberales, suas diuitias alijs largiētes præ cæteris nominātur, arbores ēt fructiferę fructus suos vberiter emittentes præ cæteris cōmendātur, sic viri pij qui fructus diuitiarū suarū libēter & liberaliter pauperibus distribuunt & emittūt, corā deo & hominibus nomē laudē & gloriā cōsequūtur, ita ꝙ proprie pauperes possunt dicere de talibus illud Iudic.17. Vidimus terra valde opulentā & vberē. ita ꝙ ad quēlibet talē misericordē possunt dirigere verbū illud Can.1. In odore vnguentorū tuorū curremus, oleum effusum nomē tuū. Requiritur ergo fertilitas piæ clementiæ. ¶ Item ad bonū nomē requiritur formositas mirę decētię. Pulchrā inq̄. Sicut.n. res pulchrę præ cæteris nominātur, ita ꝙ ētā viri q̄ mulieres qñq; ꝑpter sui pulchritudinē corporis nomen non modicum assequuntur, sic vere apud deum pulchritudo honestæ apparentiæ & decentiæ solet magnū nomen & gloriam generare. Illique apud deum sunt nominatiores, qui sunt per honestam apparentiam pulchriores, sicut Ezech.16. dicitur cuidam ciuitati in figura cuiusdam virginis gloriosæ. Egressum est inquit nomen tuum in gentes propter speciem tuā, quia perfecta eras in decore tuo, fiduciam habens in pulchritudine. Requiritur ergo formositas mirę vel puræ decentiæ. Item ad bonum nomen requiritur sagacitas magnæ prudentiæ. Speciosam inquit. Sicut enim sensibiliter videmus, illi qui sunt sapientiores, sunt in fama & glo-

 ria nomi-

tia nominatiores. Vnde de Salomone sapientissimo, de Aristotele subtilissimo de Seneca moralissimo & prudentissimo propriè vigec oomen. Vnde etiam ipsi Salomoni dicitur Ecclesi. 47. Ad insulas longas diuulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua. Et ideo proculdubio si nomen bonum habere volumus, oecesse est q̃ in virtute prudentiæ & spiritualis sciẽtiæ vigeamus, quod ostenditur cum dicitur. Speciosam. Viroc .n. & speciositas arboris viuacitatem denotat ingenij seu mentis, vt sic cuilibet in scientia & eloquentia nominato dicatur illud psal. Speciosus forma prę filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis. Sic igitur patet charissimi q̃ Propter

Prudentiam subtiliorem
Decentiam honestiorem
Clementiam vberiorem
Constentiam robustiorem

Viri iusti habuerunt bonũ oomen, ita q̃ cuilibet poterat dici illud Esa. 72. Vocabitur tibi nomen nouum q̃ os domini nominauit. Isti, n. figuraotur io templo, q̃ sicut dicitur. 1. Mach. 3. Nominatum erat vsq; ad extremum terræ. De qoo etiam dicitur. 1. Paral. 22. Domus quam ædificare cupio, talis debet esse vt in cunctis regionibus oominetur. Figurantur etiam in gigantibus de quibus dicitur Baruc. 3. Ibi fuerunt gigantes nominati, statura magoa, scieotes bellum. Figorátor etiam in Iudæis, de quibus dicitur. 1. Mac. 11. Glorificati sont Iudæi, & nominati sont io regno. Ista, ergo dicta sint de nomi-
G ne bono & commendabili. ¶ Tertio priocipaliter dico de nomine malo & execrabili, quod videlicet nihil aliud est quam mala fama vel mala opinio vel rumor. Istud. n. est nomen summe caueodom. Quia sicut homo valde cauet oe fętеat corporaliter, & ne aliquam immunditiam habeat per quam vilis & horribilis ab alijs iudicetur, sic spiritualiter à fœtore mali & infamis nomiois debemus caoere, quia pro certo deus & mũdus taliter fętentes non diliguot, sed ipsos fugiunt & contemnunt. Hircus enim animal & fętidum & immundum, & ideo ad conuersandum inter homines oon est gratum. Porcus etiã immuodus dicitur, eo q̃ in stercoribos & fœtoribus delectatur. Vpupa etiã sacrificari deo indigna fuit, eo q̃ de stercorib⁹ & rebus fœtentibus oidom facit, sicut dicitur Leu. 11. & Deu. 14. Quia pro certo tales qui per infamiam sunt fœtidi, & qui in rebus fœtidis & infamibus sunt nutriti, deo suot & hominibos odiosi, oec digni sunt cum boois hominibus conuersari, nec etiam deo & Angelis dedicari. Isti. n. sunt sicut bestia, quæ ascendit de abysso, quæ nomioibus blasphemiæ erat plena, sicut dicitur Apoc. 13. & 17. Et possumus notare q̃ istud malum nomen acquiritur

Per stultitiam & præsumptionem.
Per luxuriam & iofectionem.
Per seuitiam & exactionem.

Est igitur malum nomen fatuitatis. Et de hoc dicitur Eccl. 22. vbi de onerosa cõditione hominis loqueos dicit sic. Super plũbum qoidem graoabitur, & quod illi aliud oomen quã fatuus? Tale nomen habebat præsumptuosus Nabal, qoi per suam præsumptionem totam domum suam & seipsum exposuit periculo & ruioę. s. Dauid male respondendo, & eidem, victualia denegando, sicut dicitur. 1. Reg. 25. Vnde de ipso dicitur ibidem. Ipse. n. secuodom nomen suum stultus est. Item est malum nomen carnalitatis. Vnde multi suor sicut illa mulier meretrix de qua Apoc. 17. dicitur q̃ in fronte sua habebat nomen scriptum Babylon, mater fornicationom Item est malum nomen crodelitatis. Vnde de multis potest dici illud Esai. 8. Voca nomen eius, accelera, spolia detrahe, festina prędare. Isti figurantur in illa stella cadente de cœlo, de qua Apoca. 8. q̃ nomen stellę absyothium, quia. s. raptores suot alijs absyorhium præ amaritudine. Et sic patet de oomine malo & execrabili. ¶ Quarto dico
H de nomine ficto & detestabili, & istud est nomen hypocritarum, qui nomen habent sioe re. Figurati in equo pallido Apoca. 6. quia qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eum. Tales enim sunt pallidi per fictam apparentiam honestatis. Io ipsis etiam secũdum veritatem sedet mors .i. abundantia totius iniqoitatis, quam. s. sequitur infernus finalis pestilentiæ & pœnalitatis. Isti enim suot similes fatuis nobilibus, qui hæreditatem suam vendiderunt, quia de hæreditate & de genere & nobilitate non retinẽt nisi nomẽ. Sic isti hæreditatem virtutum oon habeot, sed solum nomen & famam retinent. vnde Apoc. 3. loquitur voi tali dicens. Nomen habes q̃ viuas, & mortuus es. Et tale oomeo io veritate nõ potest diu durare. Accidentia. n. nõ possunt manere sine subiecto, & quia isti oon habent sobiectum, necesse est q̃ deficiat in eisdem accidens honestatis. Teste. n. Sene. Nihil q̃ simulatũ & fictũ est, potest esse diuturnum. Odor. n. aromatum post recessum & in absentia ipsorũ potest in aliquo loco aliquamdiu durare. (Patet. n. de pomo qood homo tenuit in maou, q̃ manet odor in manu aliquantulum.) verumtameo oon potest talis odor diu perseuerare, cum non habeat q̃ ipsum possit contiouare. Sic odor booi nominis & famę io talibus aliquamdiu potest stare, sed pro certo diu non potest sistere vel durare. Vnde etiam Eccle. 41. Nomen impiorum delebitur. & Esa. 14. Perdam babylonis oomen. Hæc igitur de quadruplici oomioe sufficiant, videlicet de nomine ficto, de oomioe malo, de nomine booo, & de oomine sancto. ¶ Sed adhuc potest dici q̃ nomeo seu nomi- I
natio nihil aliod est quam ad aliqoam digoitatem promotio vel electio. Vnde cuilibet nouiter electo potest dici illud, Esai. 62. Vocabitur tibi nomeo nouum quod os domini nominauit. Et si vis potes dicere q̃ ad hoc q̃ aliquis sit dignus nominari ad digoitatem, requiritur q̃ habeat illas quattuor conditiones io illa auctoritate supra positas. Oliuam vberem &c. Vel si vis pone illam aoctoritatem supra titulo de Appellare. Appellauit Adam oominibus suis cuncta aoimantia, & cuncta volatilia cœli, & cunctas bestias terræ. Et de ista nominatiooe dicitur. Eze. 33. Suscitabo eis germen iustum & nomioatum. Sufficit. &c.

Nondum.

Nota q̃ nondom semper sigoat dilatio- A
nem, seu futuri temporis successionem. Et sic igitur dico q̃ tam in bono quam in malo pec nondum potest intelligi

Mentis prudentia diu deliberans.
Cœli clementia beatos remunerans.
Mortis potentia taudem accelerans.
Cordis pigritia nonquam properans.

¶ Primo igitur dico q̃ per oondum intelligitur mentis prudẽtia deliberatiua. Ista enim ounquãm subito prorumpit ad oegocia, sed semper deliberat & expectat per consilia. Dicit. n. oondum est tempus, nondum fiat &c. Deus. o. tale oondum diligit, & in talibus prudentibus deliberationibus requiescit. Figora ad hoc, quia corpus domini sicot dicitor Luc. 23. fuit positum & sepultum in sepulcro, in quo oondum quisquam positus fuerat. & Act. 8. dicitur q̃ quia spiritos saoctos oondum in qoemquam illorum venerat, sed baptisati raotum eraot in nomine domine Iesu, ideo venit subito super illos. Primo videbatot spiritus diu deliberasse, & postea se subito infudisse. Exemplo Christi, qui dicebat. Io. 7. Tempus meum oondum impletum est. Sicut etiam ipse dicebac beatæ virgioi dum miracula facere ad tempus differret. Io. 2. quando ipsa dixit. Vinum non habent. Quid inquit mihi & tibi mulier? nondum veoit hora mea. q. d. Nondum. i. tempus & hora est in omni negocio expectanda. sicut de missiooe spiritus sancti dicitur Io. 8. q̃ nõdum erat spiritus datus, qoia nondum erat Iesus glorificatus. Patet ergo q̃ per nondum intelligitur mentis prudentia deliberatiua. ¶ Secundo dico q̃ per ooodum intelligitur cœli clemeotia B
beatificatiua. Constat. n. quod gloria paradisi nõdum apparet nobis, sed expectatur in sioe. De quo Heb. 9. dr̃. Hęc signate spiritus sancto oondum esse propalatam saoctorum viam, adhuc priore taberoaculo habente statom. Vnde etiam de ista futura gloriæ successione dicitur Ioan. 20. Noli inquit me tangere nondum. n. asceodi ad patrem meum. &c. ¶ Tertio dico q̃ pec noodum intelligitur mortis potentia acceleratioa. Mors. o. & iudicium habent suum oondum, de quo Matth. 24. Oportet primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Vnde de isto nondum. i. de finali fato & hora mortis dicitur Io. 7. q̃ oemo misit in Iesum maous, quia nondum venerat hora eius. Apud deũ .n. sm̃ quosdã philosophos omnia oegocia habent suum nondum. i. suom futurom non essendi punctum, sicut Christus de seipso dicebat Io. 7. Tempus meum oondum aduenit. Igitur patet quod per nondum intelligitur mortis potentia acceleratiua. ¶ Quarto dico qood per oondum iotelligitur lenta pigritia sempec dilatiua. Pigri. o. & imbecilles semper quærũt dilationem negociorum. Dicunt. n. quod nondum est tempus operaodi, sicut bene reprehenduntur illi pigri qui dicebant C
Aggei. 1. Nondum venit tempus domus ędificandę. Isti. n. differunt & bene operari & bene intelligere. Bene dico operari, sicut dictum est de illis qui domum dei nondum ædificandam dicebant Beoe etiam intelligere, sicut Mar. 8. vbi dicitur. Nõdom cognoscitis aut intelligitis, adhuc cor cœcatum habetis. igitur patet quomodo nõdum tam io bono quam in malo potest dilationes quattuor desigoare &c.

A **Non.** Cum non sit Syllaba seu dictio negatiua & priuatiua, posset dici ꝙ secundum ꝙ non negat & tollit & est negatio bona vel mala in bono potest accipi & in malo. Sic ergo notabo ꝙ in scriptura reperitur in bono, non quod spectat ad

Summum eminentem.
Tristem pęnitentem.
Iustum excellentem.
Sanctum triumphantem.
¶ In malo vero reperitur vnum non, quod spectat ad
Miserum egentem.
Demonem lædentem.
Impium peccantem.
Damnatum lugentem.

¶ Primo ergo dicamus ꝙ est vnum non, quod pertinet ad summe regentem, hoc est dictu, ad deum. Constat enim ꝙ cum deus sit summe pfectus, ad ipsû ptinet esse non ꝙ priuat & aufert aliquid imperfectû. Et sic de eo potest dici ꝙ ipse est Non impius, Non iniustus, Non variabilis, Nô corruptus. Et sic dico ꝙ ad ipsum spectat vnum non tollens

Prauitatem.
Falsitatem.
Vanitatem.
Mortalitatem.
Iniquitatem.
Crudelitatem.

¶ De prauitate constat ꝙ ipse est non peccabilis, quia. s. peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. De falsitate constat, quia ipse est immentibilis, q. a. s. non est deus vt homo vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. Num. 23. De vanitate seu variabilitate constat quia est immutabilis, quia. s. ipse est apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Iacob. 1. Ideo dicitur in psal. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. & Malac. 3. Ego dominus, qui non mutor. De mortalitate constat ꝙ ipse est immortalis seu nunquâ corruptibilis, quia. s. Christus resurgens ex mortuis iam non mo-
B ritur, mors illi vltra non dominabitur. Rom. 6. ¶ De iniquitate vero constat ꝙ ipse est peccato inconsentibilis. Deus. n. non solum non peccat. immo etiam peccato nûquam consentit, sed peccare prohibet atq; vetat. Negat. n. & prohibet & vetat per illud aduerbium non, omne peccatum, & potissime peccatum veneris, ꝙ carnem maculat, hoc est, luxuriam Peccatum aeris ꝙ sursum eleuat, hoc est superbiam. Peccatû funeris, ꝙ pigrû vinculat, hoc est, accidiam. Peccatû sceleris, ꝙ irâ iaculat, hoc est, seuitiam. Peccatum fęnoris, ꝙ opes cumulat, hoc est auaritiam. Peccatum iecoris, ꝙ in ventre pullulat, hoc est, Gastrimargiam. Peccatum pectoris, ꝙ bonos iugulat, hoc est, inuidiam ¶ Dico ergo ꝙ deus habet vnum non ꝙ prohibet peccatum veneris & luxuriæ & sic dicit Exod. 20. Non Mechaberis & non concupisces vxorem proximi tui. & Eccle. 9. Non aspicias mulierem. & Eccle. 25. & 41. ¶ Item habet vnum non ꝙ prohibet peccatum aeris & superbiæ. Eccle. 5. Non te ventiles in omnem ventum. & Tho. 4. Superbiam nunquam in tuo sensu dominari permittas. ab ipsa. n. sumpsit initium omnis perditio. ¶ Item habet vnum nô ꝙ prohibet peccatum funeris & accidię. i. pigritiæ, quæ. s. similis est funeri seu morti. Ecclesi. 7. Non te pigeat visitare infirmum, ex hoc. n. in charitate firmaberis. ¶ Item habet vnum non ꝙ prohibet peccatum sceleris & seuitiæ seu iracundiæ. Exo. 20. Non occides. & illud Leuiti. 19. Non facias calumniam proximo tuo. quia sicut dicitur Iaco. 1. Ira. n. viri iustitiam non operatur. ¶ Item habet vnum nô quod prohibet peccatum fenoris & auaritiæ. Exo. 20. Non furtum facies. Et illud. Non feneraberis fratri tuo. ¶ Item habet vnum non quod prohibet peccatum fęnoris & auaritiæ. Exo. 20. Non furtum facies. Et illud. Non fęnerabet is fratri tuo. ¶ Item habet vnum non ꝙ prohibet, peccatum iecoris & Gastrimargiæ. Ecclesi. 37. Non te effundas super omnem escam. ¶ Item habet vnum non ꝙ prohibet peccatum pectoris & inuidiæ. Leui. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum. Et breuiter dico ꝙ omne non mali prohibitiuum pertinet ad deum, sicut est. Non periurabis. Non furtû facies. Non mentieris. Non falsum testimonium dices. Nô maledices surdo, & coram cęco non pones offendiculum. Nô eris criminator in populis. Non falsum testimonium dices. Leu. 19. & cætera similia, quæ longum & impossibile esset ponere. Est
C ergo vnum non quod pertinet ad summe regentem. ¶ Secûdo principaliter dico ꝙ est vnum non quod pertinet ad culpas lugentem. i. ad hominem pęnitentem. Pęnitens enim habet vnû non quo. l. ipse negat

Corpori complacentiam.
Virtuti desistentiam.
Criminum perseuerantiam.
Demoni obedientiam.

¶ Corpori dico complacentiam, quia. s. sibi debet negare delicias carnales. Vnde de pęnitentibus, abstinentibus & tristibus potest dici illud Esa. 24. Cessauit gaudiû tympanorû, quieuit sonitus lętantiû, conticuit dulcedo citharę, cum cantico non bibent vinû, amara erit potio bibentibus illam. Et illud Luc. 1. Vinû & siceram non bibet &c. ¶ Itê pęnitens debet denegare virtuti desistentiam, quia. s. pęnitens multum debet cauere ne recidiuet. Vnde illud. 1. Corinti. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. ¶ Item debet negare criminis seu peccati perseuerantiâ seu conualescentiam, iuxta illud psal. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et merito, quia sicut dicitur Sap. 15. Si non peccauerimus scimus quoniam apud te sumus computati. ¶ Item debet pęnitens denegare demoni obedientiâ, iuxta illud 2. Mach. 7. Non obedio precepto regis sed præcepto legis. Patet ergo ꝙ ê vnû nô ꝙ pertinet ad culpas lugentê. i. ad pęnitentê. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ est vnum non ꝙ pertinet ad iuste viuentem, hoc est dictu, ad virû perfectû & iustû. Iste. n. dicit non, omnibus qui ipsum ad malum trahere volunt. Nam iste deo

Flagellanti dicit, non tristabor.
Mundo varianti dicit, non mutabor.
Carni maculanti dicit, non fedabor.
Hosti malignanti dicit non plicabor.
Morti comminanti dicit, non turbabor.

Summo imperanti dicit, subiugabor seu deprecabor & humiliabor. Dicit ergo iustus deo ꝙ cum flagellat, non contristabitur, sed poti⁹ ꝙ patientiam habebit, iuxta illud Prouer. 12. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. ¶ Item dicit mundo ꝙ cû variat, nô mutabitur, sed potius ꝙ semper erit stabilis & perseuerâs. psal. Iustus in ęternum non commouebitur. ¶ Item dicit carni quando tentat, ꝙ non fędabitur Ro. 8. Spiritu ambulate, & carnis desideria nô perficietis. Et merito, quia sicut ibidem dr̃, Illi qui in carne sunt, deo placere non possunt. ¶ Item dicit hosti, quando ipsum ad malum incitat, ꝙ non plicabitur seu superabitur, sperans. s. in auxilio diuino. De quo dicitur in Ps. Non dimisit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges. Et illud Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictû: nec semen eius &c. ¶ Item dicit morti quando. s. appropinquat ꝙ non turbabitur, iuxta illud Ioan. 14. Non turbetur cor vestrum, neq; formidet, vado, & veniam ad vos. Et illud. Omnis qui credit in me, non morietur in æternum. Io. 11. ¶ Item dicit summo regi. s. deo, ꝙ contra ipsum non eleuabitur, seu etiam ꝙ ipsi humiliabitur, & ipsum orare non dedignabitur, sed ne sibi noceat, orabit & deprecabitur, dicens illud psalm. Ne auertas faciem tuam à me, & ne declines in ira à seruo tuo. Et illud Ne proijcias me in tempore senectutis. & cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Ne veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me. & cætera similia. Patet ergo ꝙ ista negatio non, quandoq; pertinet ad iustum, seu etiam est vnum non quod pertinet ad iuste viuentem. ¶ Quarto vero dico ꝙ est vnû nô ꝙ pertinet ad beatæ regnantê, hoc est di- D
ctu, ad quêlibet virû beatû, quia. s. beati habêt suû nô & suâ negatiuam, in qua scilicet ab ipsis deficit & denegatur omne malû, iuxta illud Apoc. 7. Absterget deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & iam non erit amplius neque luctus, neq; clamor, sed nec vllus, dolor, quoniam priora transierût. de nota ꝙ isti non

Metuunt hostis iniuriam.
Amittunt cordis lætitiam.
Sentiunt pœnæ męstitiam.
Cognoscunt vmbræ tristitiam.
Admittunt culpæ nequitiam.
Incurrunt mortis angustiam.

Quod. n. beati non metuât hostis iniuriam, patet, quia sicut dicitur Esa. 35. de ciuitate paradisi, Ibi non erit leo, & mala bestia nô ascendet per eâ, nec inuenietur ibi. & Esa. 66. Non nocebunt neq; occidêt in omni sancto monte. ¶ Item quod beati non amittant veram lætitiam, patet Iob. 11. vbi dicitur cuilibet beato. Requiesces, & non erit qui te exterreat, & habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus securus dormies. & Ioan. 16. Gaudium vestrum nemo tollet à vobis. ¶ Item quod beati non sentiant pœnę moestitiam, patet vbi suprà Apoc. 7. Non erit amplius neq; luctus, neq; clamor, sed nec vllus dolor. ¶ Item ꝙ beati non cognoscant vmbræ tristitiam, quodque semper maneant in lumine claritatis æternæ, patet Esa. 60. vbi cuilibet beato dicitur. Non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. ¶ Item quod beati non admittant seu non committant culpæ nequitiam, patet. 1. Ioann. 3. vbi dicitur ꝙ omnis qui in deo manet, non peccat. ¶ Item ꝙ beati non incurrant mortis angustiam, temporalis scilicet vel æternæ, patet in psal. vbi dicitur. Non moriar, sed viua, & nar-

rabo opera domini. Sic ergo patet ꝙ est vnum non, quod pertinet ad beatè regnantem. Et sic patet ꝙ hæc dictio negatiua nõ potest accipi in bono significato. ¶ Sed adhuc dico ꝙ non potest accipi in malo. Et hoc fit quãdo negat & priuat illud ꝙ affirmaret esse bonum. Et sic notabo ꝙ in scriptura reperitur non quod spectat ad

Tristem miserum. i. pauperem.
Hostem asperum. i. demonem.
Virum scelerum. i. peccatorem.
Statum inferum. i. ad voratorem, hoc est dictu, ad infernũ malorũ hominum receptorẽ.

¶ Dico ergo ꝙ est vnum non. i. vna negatiua quæ pertinet ad miseros egentes. Pauperes enim & miseri habent suum non. i. suam priuationem & carentiam bonorum mundanorum, videlicet carentiam

Deliciarum & saturitatis.
Diuitiarum & prosperitatis.
Eminentiarum & auctoritatis.
Amicitiarum & fraternitatis.

¶ Habent dico miseri in hoc mundo carentiã saturitatis & deliciarum, quia. s. isti in mundo non habent victum sufficientem. vnde Thren. 4. Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Et illud psal. Non sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius. ¶ Item habent carentiam prosperitatis & diuitiarum Vnde ipsi possunt dicere illud Act. 3. Argentum & aurum non est mihi. Et illud Esa. 3. Non sum, medicus & in domo mea non est panis, neq; vestimentum. ¶ Item habent carentiam sublimitatis & eminentiarum, quia. s. isti possunt dicere illud Ioan. 18. Regnum meũ nõ est de hoc mundo. Isti. n. non habent auctoritatem superiorem vel dominicam, subtiliorem vel propheticam, potentiorem & autenticam. De superiori. n. & dominica patet Io. 1. vbi dicitur Helias es tu? Respondit, non sum. Helias. n. interpretatur ascẽdens dominus vel robustus. De subtiliori autem & prophetica patet ibidem Io. 1. Propheta es tu? Respondit, non. psal. Signa nostra non videmus, iam non est propheta. De potentiori vero & autentica patet Thren. 1. vbi dicit misera Hierusalem. Infirmata est virtus mea, dedit me dominus in manu de qua non potero surgere. ¶ Item habent carentiam fraternitatis & amicitiarum, quia. s. fratres si sunt pauperes, derelinquuntur etiam à fratribus & amicis. Vnde illud Thren. 1. Non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius omnes amici eius, spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Et loquitur de ciuitate Hierusalẽ
I misera & destructa. Patet ergo ꝙ est vnum non seu vna negatio quę pertinet ad miseros egentes. ¶ Deinde dico ꝙ est vnum non quod pertinet ad demones vrgentes seu tentantes etiã & tribulantes. Isti. n. habent negatiuam

Certę veritatis.
Dulcis pietatis.
Altę dignitatis.
Iustę æquitatis.

¶ Isti. n. carent veritatis certitudine, dicentes. s. illud. 1. Ioann. 1. In tenebris ambulamus, & mentimur, & non facimus veritatem. Item ipsi carent pietatis plenitudine. Crudeles enim sunt, & non pij, sicut de Medis dicitur Esa. 13. Ecce ego suscitabo super eos medos, qui argentum non quærant, nec aurum velint, sed sagittis paruulos interficient, & lactantibus vteri non miserebuntur, & super filios non parcet oculus eorum. Vt de diabolo dicatur illud Hiere. 6. Sagittam & scutum arripiet crudelis, & non miserebitur. Item isti carent dignitatis celsitudine. Vt de diabolo exponatur illud Ezec. 26. Collocabo te in terra nouissima, sicut solitudines veteres, & cum his qui deducũtur in lacum, ad nihilum redigam te, & non eris, quæreris, & non inuenieris. Item isti carent ęquitatis rectitudine. Vt. s. de ipsis possit dici illud Sap. 2. Dixerunt impij apud se non recte cogitantes exiguum & cum tędio est tempus nostrum, & nõ est in fine refrigerium, nec est agnitus qui reuersus fuerit ab inferis. Venite ergo opprimamus pauperem iustum, & non parcamus viduę, nec veterani multi temporis reuereamur canos.
G Sic ergo patet ꝙ est vnum non, quod pertinet ad demones vrgentes. ¶ Denique dico ꝙ est vnum non, quod pertinet ad homines peccatores seu deliquentes. Isti enim habent negatiuam omnis boni. Ideo possumus dicere ꝙ isti sunt qui

Veritatis carent eloquio.
Pietatis carent eliquio.
Charitatis carent solsequio.
Humilitatis carent obsequio.
Sedulitatis carent officio.
Fraternitatis carent hospitio.
Tranquillitatis carent refugio.
Æternitatis carent fastigio.

¶ Dicã igitur ꝙ peccator nõ habet vt cõmuniter eloquium veritatis. 1. Ioan. 2. Qui dicit se nosse deum, & mandata eius non custodit, mendax est, & veritas in eo non est. Item non habet eliquium pietatis Esa. 9. Vir fratri suo non parcet, & declinabit ad dexteram, & esuriet, & comedet ad sinistram, & non saturabitur, vnusquisq; carnem brachij sui vorabit. Item non habet solsequium charitatis, quia. s. peccator nunquam vere diligit. vnde Hier. 9. Vnusquisq; à proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquitur. Et tamen scriptũ est. 1. Ioan. 3. Iustum est ꝙ qui non diligit, manet in morte. Itẽ dico ꝙ peccator non habet humilitatis obsequium. vnde Hiere. 2. peccatori dicitur. A seculo confregisti iugum, rupisti vincula, dixisti, non seruiam. Vt sit de illis qui dicunt Ioan. 8. Filij Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Itẽ non habet hospitium fraternitatis. nemini. n. humanitatem hospitalitatis impendunt, nisi forte his qui rependunt. pauperes vero qui nõ habent rependere, cum indignatione repellunt. Vnde comminatiue dicitur eis illud Ephes. 2. Non estis hospites. s. pauperes recipiendo, nec erit vester hospes Christus in cęlum vos introducendo. Quia qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Matt. 7. Item non habet refugium pacis & tranquillitatis. Sicut enim dicitur Esa. 57. Impij sicut mare feruens, ꝙ quiescere non valet, & non est pax. impijs dicit dominus. Hiere. 6. Dicentes pax pax, & non erit pax. Item non habent officium benignitatis, quia nunquam respondent benigniter vel gratanter, sed potius arroganter. Constat enim ꝙ mali nunquam benigniter acquiescunt alicui iustę petitioni, immo semper consueuerunt dicere non, & nunquam homini consentire Vnde possum dicere ꝙ isti dicunt

Maioribus non obedicmus.
Pauperibus non subueniemus.
Supplicibus nihil faciemus, vel
Clamantibus non subueniemus.

Isti ergo dicunt maioribus ꝙ non obedient, & tamen de filio proteruo qui patri & matri obedire contempserit, præcipitur Deu. 21. ꝙ lapidibus obruatur. Vnde illud prædictum Hiere. 2. Rupisti vincula, dixisti, non seruiam. Isti dicunt pauperibus ꝙ nõ subuenient, iuxta illud prædictum Thren. 4. Paruuli petierunt panem, & nõ erat qui porrigeret eis. Et in psal. dicitur. Pauperem cui non erat adiutor. Contra illud Eccle. 10. Non despicias hominem iustum pauperem, & noli magnificare hominem peccatorem diuitem. ¶ Isti dicunt supplicibus & orantibus ꝙ nihil facient seu ꝙ nõ exaudient, quia. s. semper habent negatiuam. in ore, quãquam supplicatio sit honesta. Nota quod Papa Benedictus. 12. homo fuit durus, & negare etiam assuetus, ex quo dux Borbonensis dixit sibi ꝙ ipse nõ videbatur esse de lingua hoc, sed de lingua non, quia rarissime assentiendo dicebat hoc, sępissime autem dicebat non. Vt sic tales figurentur in illo lento amico qui pro alio ab eo postulante tres panes, surgere nolebat, immo se grauiter excusabat, dicens. Lucæ. 11. Noli mihi molestus esse, iam ostium meum clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili nõ possum surgere & dare tibi. Et breuiter bene potest dici talibus illud Matt. 25. Nudus eram, & non operuistis me, esuriui, & non dedistis mihi mãducare &c. ¶ Item propterea peccator non habebit nec obtinebit æternitatis fastigium. Vnde cum post mortem peccatoris quæritur vbi sit, vere respondetur quod scribitur. 1. Para. 27. Non est relatus in fastos regis Dauid, quia sicut illi filij Israel qui numerati fuerunt à Ioab filio Saruię, annalibus Dauid non sunt inscripti, quia dominum irã prouocauit, sic nec peccatores deum sceleribus irritantes, in libro vitæ sunt scripti nec ad cęli curiam recepti &c. Et sic bene apparet ꝙ est vnum non, quod pertinet ad peccatores vel delinquentes. ¶ Insuper dico ꝙ est vnum non quod pertinet H
ad damnatos & desperantes. Et sic nota ꝙ ad istos spectat vnũ non quod

Claudit dei benignitatem.
Negat omnem iocunditatem.
Infert omnem crudelitatem.
Aufert omnem stabilitatem.

¶ De dei pietate & benignitate ꝙ eis claudatur, patet in ps. Clamauerũt, nec erat qui saluos faceret, ad dominum, nec exaudiuit eos. vnde Prouerb. 1. Tunc inuocabunt me, & non exaudiã, mane cõsurgent, & non inueniẽt me, eo ꝙ exosam habuerint meã disciplinã, & timorẽ domini nõ susceperint, nec acquieuerũt cõsilio meo. De cordis iocũditate ꝙ eis denegetur, patet Esa. 9. vbi dr. Multiplicasti gentem, nõ magnificasti lætitiã. vt accedat ꝙ de damnatis dicitur Esaiæ. 24. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharę, cum cãtico non bibent vinum. amara erit potio bibentibus illam. De dura vero crudelitate ꝙ eis inferatur, patet Hierem. 50. vbi dicitur.

Præparamini

Præparamini contra Babylonem omnes qui intéditis arcum, non parcatis iaculis, quia dño peccauit. De omni vero ſtabilitate ꝙ eis auferatur, patet Ezec.26. vbi diuiti damnato dicitor ſic. Cum dederis terrorem tuum in terra viuentium, ad nihilũ redigam te, & non eris, & quæſitus non inuenieris in perpetuum. Sic igitur patet quomodo iſta negatiua dictio non poteſt accipi in bono & in malo.

A **Nonne.** Quamuis nonne ſit aduerbium dubitandi & interrogandi, eſt tamen vt cõiter ſuppoſitiuũ aduerbij affirmandi, ſemper.n. ſupponit ſic vel ita, ſicut cũ dicitur. Nonne ex denario conuenisti mecum? quaſi diceret ſic. Et ſumitur vt cõmuniter in omni ſignificato. Sæpe.n. ſolet fieri quæſtio & dubitatio, vt ex inde ſequat affirmatiua reſponſio, & veritatis declaratio. Et ideo nonne eſt ſicut quædam ironica negatio, quia.ſ. per oppoſitum ſignat affirmationẽ, & veritatis aſſertionem, & omnis dubij amotionem. Sic ergo nota quòd veritas iſta nonne refertur ad

Deum. Quo ad Deum nonne eſt veritas affirmatiua.
Seipſum. Quo ad ſeipſum nonne eſt veritas lamentatiua.
Iuſtum. Quo ad iuſtum nonne eſt veritas ordinatiua.
Impium. Quo ad impium nonne eſt veritas execratiua.
Mundum. Quo ad mũdum nonne eſt veritas impugnatiua.

Homo.n. verus & iuſtus & ab omni falſitate & mendacio alienus, per iſtam dictionem nonne affirmat in Deo laudabilia. Plangit in ſeipſo culpabilia. Commendat in iuſto notabilia. Arguit in impio damnabilia. Prædicat de mundo terribilia. ¶ Dico ergo primo ꝙ eſt vnum nonne quod homo debet affirmare de Deo omnium creatore, & hoc pro certo eſt ꝙ ipſe debet per nonne affirmare & laudare.ſ. qualiter dominus

Deuotis imminet, ipſos defendendo.
Immundis eminet, ipſos abluendo.
Videt & retinet cuncta gubernando.
Portat & ſuſtinet mala tolerando.
Pauperes continet, ipſis miſerendo.
Auaros reſpuit, ipſos flagellando.
Inuidos arguit, propria ſpargendo.
Superbos inſtruit, parua præſerendo.

Igitur dicam ꝙ per iſtud aduerbium nonne ipſum referendo elicitur vna veritas de iuſtorũ defenſione. Verum eſt.n. & certum ꝙ Deus bonos defendit & protegit. Vnde Sathan dicebat domino de beato Iob.1. Nonne tu vallaſti eum & domum eius totamq; ſubſtantiam eius per circuitum? quaſi diceret, ſic. Itẽ elicitur alia veritas de peccatorũ ablutione. vnde Iob.14. Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, nõne tu qui ſolus es? quaſi diceret, ita. ¶ Item elicitur alia veritas de humanorum gubernatione. vnde Iob.31. Nonne ipſe conſiderat vias meas, & omnes greſſus meos enumerat? Item elicitur alia veritas de tormentorum toleratione. Deus.n. quo ad humanitatem tormenta grauia tolerauit. vnde Luc. 24. Nonne oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Item elicitur vna veritas de miſerorum conſolatione. Conſtat.n. ꝙ Deus cõſueuit pauperibus & miſeris ſubuenire. Iaco.2. Nonne pauperes elegit Deus, diuites in fide? & Eccleſ.35. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt, & à maxilla aſcendunt in cœlum, & dominus exauditor non delectabitur in illis? Item per nonne quo ad Deum elicitur alia veritas de auarorum reprehenſione. Vnde de nummularijs quorũ Chriſtus cathedras euertit, & de templo ementes & vẽdentes eiecit, dicitur Mar.11. Nonne ſcriptum eſt. Domus mea domus orationis vocabitur? vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. Item per nonne elicitur alia veritas de inuidorum redargutione. vnde Matth.20. illis qui alijs ſimilem pecuniam recipientibus inuidebant, & contra patremfamilias murmurabant, dicitur. Nonne ex denario conueniſti mecum? non facio tibi iniuriam, tolle quod tuum, & vade. Item elicitur alia veritas ex ſuperborum deteſtatione. Vnde diſcipulis de maioritate quærentibus dicitur Luc.22. Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor. Nam quis maior eſt, qui recumbit, an qui miniſtrat? Nonne qui recumbit? q.d. vos nõ recumbitis, ſed miniſtratis, & ideo minores vos reputare debetis. Patet ergo ꝙ eſt vnum nonne quod homo debet affirmando quærere de deo omnium creatore.

B ¶ Secundo dico quòd eſt vnum nonne per quod quæritur homo de ſeipſo mundano viatore. Et ſic dico quòd homo per nonne conqueritur de

Debilitate propriæ naturæ.
Aduerſitate mundanæ iacturæ.
Ebrietate guloſæ paſturæ.

¶ Conqueritur dico de propria fragilitate vnde.2. Eſdræ.4. homo dicit. Scire inquit ò viri vos oportet, quoniã mulieres dominantur veſtri. Sequitur. Nõne fortes ſunt mulieres? quaſi diceret. Ita, plus quàm nos. Item conqueritur de mũdana aduerſitate. Vnde ipſe dicit Iob.3. Nonne diſsimulaui? nonne ſilui? nõne quieui? & venit ſuper me tribulatio. ¶ Item cõqueritur de rationis obſcuritate ſeu de ebrietate. vnde Prouerb.23. Cui ve? cuius patri ve? cui rixæ? cui foueæ? cui ſuffoſio oculorũ? cuius ſine cauſa vulnera? Nonne his qui morantur in vino, & vacant calicibus epotandis? Sic ergo inuenitur nonne quo qs conqueritur de ſeipſo mortali viatore. ¶ Tertio dico quòd eſt vnum nonne quo homo interrogat de iuſto profeſſore. Et ſic dico quòd per nonne fiunt multæ quæſtiones de viro iuſto ad eliciendum aliquas veritates. Et ſic dico quòd per nonne quæritur de iuſti

Senſibus & diſcretione.
Fletibus & compaſsione.
Fructibus & ſucceſsione.
Laudibus & commendatione.
Sermonibus & locutione.
Affectibus & intentione.
Parentibus & generatione.

¶ Igitur dico quòd per nonne quæritur de iuſti ſenſibus. Et ſic quæritur Luc.14. de homine volẽte ædificare turrim. Nonne inquit ſedẽs prius cogitat ſi habeat ſumptus ad perficiendum, ne poſtquàm ceperit ædificare, & non potuerit conſummare, omnes qui viderint incipiant illudere ei? Bene ergo quæritur de diſcretione viri iuſti. Vnde dicitur Iob.12. Nonne auris verba dijudicat, & fauces comedentis, ſaporem? Item per nonne quæritur de iuſti tactibus.ſ. interioris compaſsionis, qua.ſ. tenetur proximo miſereri. De quo Matth.18. Nonne ergo oportuit te miſereri fratri tuo, ſicut & ego tui miſertus ſum? Ad qđ facit illud Eccl.44. Nõne ardorem refrigerabit ros? q.d. ſic. & tu elemoſina foue pauperem, ſi vis facere iuſte. Item per nonne quæritur de iuſti fructibus ſeu operibus. Matt.13. Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? Item quæritur per nonne de iuſti laudibus. vnde.1. Reg.18. Nonne iſte eſt Dauid cui cantabant in choro, dicentes. Saul percuſsit mille, & Dauid decẽ millia? Item per nonne quæritur de iuſti affatibus.3. Regũ.1. Nonne tu domine mi rex iuraſti mihi, Salomon filius meus regnabit poſt me? Item quæritur de iuſti affectibus. Luc.24. Nonne cor noſtrũ ardens erat in nobis? &c. Itẽ quæritur de iuſti parentibus. vnde Mat.13. Nonne hic eſt fabri filius? nonne mater eius dicitur Maria? & Mar.6. Nonne hic eſt fabri filius &c. & nonne ſorores eius nobiſcum ſunt? Sic ergo patet quòd per nõne fit quæſtio de iuſto profeſſore. ¶ Quarto vero dico quòd per nonne fit C quæſtio de vano peccatore. Et ſic certè dico quòd per nonne fit quæſtio de malorum

Cibis & potibus.
Pactis & cœtibus.
Verbis & actibus.

¶ De cibis dico & potibus quærunt ipſimet Eccleſ.2. Nonne inquiunt melius eſt comedere & bibere, & videre bona de labore ſuo? De pactis vero & amoribus malorum dicitur Matth.5. Quod ſi inquit vos diligeris eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? De malorum autem verbis & actibus dicitur Iacob.2. Nonne ipſi blaſphemant bonum nomen? Et ibidem. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Iſtud eſt nonne quod quæritur de vano peccatore. ¶ Quinto dico ꝙ per nonne quæritur de mundo. Et ſic fit quæſtio de mundi potentia, nequitia, & ſtultitia, de quibus Dane.4. Nonne hæc eſt Babylon ciuitas magna? & Ezec.21. Nonne hæc eſt quæ ſublimem humiliauit? Et 1. ad Cor.1. Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi? Sufficit.

Noſcere. Nota ꝙ noſcere idem eſt quod ſcire, cognoſcere vel ſapere. Notitia vero idẽ eſt quòd ſcientia, cognitio vel ſapientia. Et quia in locis pluribus de diſcretione, ſcientia vel prudentia fuit actum, breuiter aliquid eſt dicendum. Notemus ergo quòd nos debemus noſcere A

Anteriora.
Poſteriora.
Interiora.
Exteriora.
Superiora.
Inferiora.

Tota.n. ſumma noſtræ iuſtitiæ & cognitionis debet vergere circa aliqđ prædictorum. nos.n. debemus noſcere (vt dictum eſt immediate) anteriorem naturæ vilitatem. Poſteriorem mortis neceſsitatem. Interiorem cordis iniquitatem. Exteriorem proximi paupertatem. Superiorẽ cœli fœlicitatem. Inferiorem inferni grauitatem. ¶ Habeamus ergo notitiam rerum anteriorum, quia videlicet ſicut vnumquodq; animal ſemper habet faciem inclinatam ad terram, de qua ſumpſit

qua ſumpſit ſuum principium & originem, ſic nos faciem & conſiderationem cordis noſtri debemus ſemper habere & vertere ad terram.i.ad cõſiderationem noſtræ anterioris terrenæ vilitatis. de quo poteſt dici illud Iob.39. Nunquid noſti tempus partus ibicum in petris? & dinumeraſti menſes cõceptus earum? Item habeamus notitiam rerum poſteriorum, videlicet mortis, iudicij & inferni, quia.ſ.ſicut dicitur Prouerb.14. Cor quod nouit amaritudinem ſuam; in gaudio eius non miſcebitur extraneus. Item habeamus notitiam rerum interiorũ.ſ.peccatorum & delictorum, ſiue contra Deum, ſiue contra proximum commiſſorum, de quibus nos propria conſcientia arguit, dicens cum timore Deo illud Iob.12. Ipſe nouit decipientem.ſ.peccatorem. Item habeamus notitiam exteriorum. Et iſta notitia potiſſime pertinet ad naturã, quia nos debemus agnoſcere & per compaſſionem ſcire quæ ſunt miſeriæ proximorum, quia ſicut dicitur Prouer.29. nouit iuſtus cauſam pauperum ſicut de Iob tribulato & pauperato dicitur Iob.42. ꝙ pro ipſo releuando venerunt ad eum omnes fratres ſui, & oẽs qui nouerant eum prius. Quod tamen eſt contra multos qui non noſcunt hominem tempore aduerſitatis, ſed tantum tempore proſperitatis. Similes coruis, qui pullos ſuos quãdiu plumis carent, non noſcunt, poſtquam vero plumas habuerint, ipſos recipiunt & nutriunt tanquam ſuos. Quia vere ſæpe fit ꝙ homines etiam ſuos pullos.i.ſuos compatriotas conſanguineos vel vicinos dum plumis diuitiarum carent, noſcere vel cognoſcere non dignantur, iuxta illud Iob.8. Negabit eum, & dicet, non noui te. Exemplo Petri, qui videns Chriſtum in tribulatione, negauit ſe noſſe illum, ſicut dicitur Marci.14. & Lucæ.22. Vnde etiam in perſona pauperum dicitur in Pſal. Longe feciſti notos meos à me, poſuerunt me abominationem ſibi. Sed pro certo quando pluuias diuitiarum vident eos habere, tunc optime ſolent eos noſcere & amare, quia ſicut dr̃ Eccleſ.13. Decepto diuite, multi ſunt recuperatores, humilis autem ſi ceciderit, expelletur etiam a notis. ¶ Item habeamus notitiã rerum ſuperiorum.ſ. Dei & bonorum Paradiſi. Iob.38. Nunquid noſti ordinem cœli, & pones rationem eius in terra? Vt ſic ſimus de illis quibus datũ eſt noſſe myſteria regni dei. Luc.8. Ne forte ſi habeamus Deum in notitia, tradat nos in reprobum ſenſum, & faciamus quod nobis nõ expedit, ſicut dicitur Rom.1. Item habeamus notitiam rerum inferiorum.ſ.infernalium tormẽtorum. vnde Act.9. Notæ factæ ſunt Paulo inſidiæ. Sic igit̃ patet quomodo debemus ſcire & noſcere illa quę pertinent ad ſalutem, quia pro certo iuxta dictum apoſtoli Rom.1. Quod notum eſt Deo, debet eſſe manifeſtum nobis, vt gratias illi referentes qui notas fecit vias ſuas Moyſi, filijs Iſrael voluntates ſuas, dicamus illud Pſal. Notas mihi feciſti vias vitæ; adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dex-
B tera tua vſq; in finem. ¶ Et poſſumus notare ſi volumus ꝙ ſicut bonus ſapiens & ſubtilis magiſter ſolet multa ſcientiæ ſecreta notificare diſcipulo prædilecto quæ alijs non reuelat, ſic Deus dilectis ſuis.ſ.ſanctis hominibus ſolet multa ſecreta volũtatis ſuę reuelare, quæ tamẽ ſolet alijs denegare, ſicut etiam videmus ꝙ fidem ſuam & ſecreta diuinitatis ſuæ non notifica uit paſſim omnibus hominibus, ſed ſolum ſuis prædilectis diſcipulis fidelibus chriſtianis. Iſtis ergo notificauit

Virtutem qua protegerentur.
Salutem qua ſanarentur.
Viam qua progrederentur.
Dexteram qua continerentur.

¶ Virtus eius fuit notificata in mundi creatione. Pſal. Notam feciſti populis virtutem tuã. Salus eius fuit notificata in mũdi reparatione ſeu in filij incarnatione. Pſal. Notum fecit dominus ſalutare ſuũ. Via eius quotidie notificatur in mandatorum ſuorum oſtẽſione. Pſal. Notã fac mihi dñe viam tuam, in qua ambulẽ. Dextera ſua vero finaliter notificabitur in æternæ proſperitate retributione & collatione. Pſal. Dexteram tuam ſic notã fac. Sic erit notus in Iudęa Deus, & in Iſrael magnum nomẽ eius. Et ſic verificatur illud Ezec.38. Magnificabor & ſanctificabor, & notus ero in oculis omnium gentium. Notus ergo debet eſſe Deus, & maxime notis ſuis.ſ.illis quos in domo Eccleſię ſuæ promouet & tenet ſicut domeſticos atq; notos. Quia verè tales præcipue debent Deum noſcere, & eius familiaritatem acquirere & habere. Quãuis procul dubio ipſe Deus poſſit hodie dicere illud Iob
C 19. Noti mei quaſi alieni receſſerunt à me &c. ¶ Sed ſi alio modo volumus dicere, diſtingue ꝙ in ſcriptura reperitur notitia

Summi creatoris.
Iuſti viatoris.
Vani peccatoris.

¶ Eſt dico quædam notitia ſummi creatoris, & iſta pro certo triplex eſt.ſ. Notitia certitudinis, quæ non fallitur. Gratitudinis, quæ non obnubilatur. Rectitudinis, quæ non flectitur. ¶ Primo dico ꝙ eſt notitia ſummi creatoris.ſ.notitia certitudinis, qua cognoſcit cũctos, quia.ſ.ipſe nouit ſuperiora & inferiora, interiora & exteriora, anteriora & poſteriora. Dan.13. & Ioan.2. Domine tu omnia noſti. Et 2. Eſdræ.6. Omnia nota ſunt domino regi. Et breuiter ipſe eſt qui noſcit abſcondita cordis. Pſal. Qui nouit hominum vanitatem. Iob.12. Ipſe nouit & decipientem, & eum qui decipitur. Iſta eſt ergo notitia certitudinis qua noſcit cunctos. Et iſta eſt notitia approbationis, qua Deus approbat bonos, & ipſos cognoſcit tanquã ſuos & ſe dignos. Omne.n. animal nouit fœtum ſuum inter alios, ipſumque vocat & ſibi appropriat inter omnes. Sic Deus optime nouit qui ſui ſunt. Et de tali notitia dicitur 2. Petri.2. Nouit Deus pios de tentatione eripere. Et in Pſal. dicitur. Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum in æternũ erit. & Ioan.13. Ego noui quos elegerim. Iſta eſt ergo notitia gratitudinis qua cognoſcit ſanctos. Itemi in ipſo eſt notitia rectitudinis, qua cognoſcit fictos, hoc eſt dictu, peccatores & malos. Et illa eſt notitia iuſtitiæ, qua.ſ.ipſe nouit iuſtos ad pręmiandum, malos vero ad puniendum, quia ſicut dicitur Prouerb.4. Vias quæ à dextris ſunt, nouit dominus. Peruerſę autem viæ ſunt quæ à ſiniſtris ſunt. Et illud prędictum Iob.12. Ipſe nouit decipientem, & eum qui decipitur. Et ſic patet ꝙ eſt notitia ſummi creatoris.ſ. Rectitudinis, Gratitudinis, & Certitudinis. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ eſt D
notitia iuſti viatoris. Iuſtus enim nouit illa quæ ſunt ſupra ſe, infra ſe, extra ſe. Supra ſe, vt Deum, cœlum, Angelos, & vitam ęternã. Vnde de Deo dr̃, in Pſal. Nouit poteſtatẽ iræ ſuę, & prę timore &c. De cœlo dicitur illud Iob.38. Nunquid noſti ordinem cœli? De Angelis etiam dicitur in Pſal. Cognoui omnia volatilia cœli, & pulchritudo agri mecum eſt. De vita æterna dicitur, Matt.13. Vobis datum eſt noſſe myſteria regni cœlorum. Infra ſe etiam.ſ. cor, cõſcientiam, fragilitatem, & ſimilia. Pone de tripode Apollinis vbi ſculptum erat, Gnothi ſe autõ .i. noſce te ipſum. Vide infra in titulo de prouidere. Prouerb.14. Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extraneus. Item extra ſe.ſ. mundum & rem ſuã familiarem, & temporalia negocia. Prouerb.12. Nouit iuſtus animas iumentorũ ſuorũ. Item iuxta ſe neceſſitates proximorum & ſimilia. Prouer.29. Nouit iuſtus cauſam pauperum & cætera ſimilia. Et ſic patet ꝙ eſt notitia iuſti viatoris. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ eſt notitia vani peccatoris, quia.ſ. peccatores plus abundant in ſenſu & notitia huius mundi quàm iuſti. Animalia.n. nociua ſicut ſunt leones & aquilæ, clarius cæteris vt communiter vident. Sic filij huius ſęculi. Luc.11. Vos cũ ſitis mali, noſtis bona &c. Sufficit. Vide ſupra de Cognitione, & infra de Scire.

Nouẽ. nouus. & nonaginta.

A Nota ꝙ numerus nouenarius qui ex ternario ter ducto componitur in ſcriptura, plurimum commendatur. Significat.n.

Statum humanorum mortalium.
Ritum Angelorum ſublimium.
Cultum perfectorum hominum.

Primo ſignificat ſtatum humanæ cõditionis. Quia reuera iſte numerus videtur ſpecialiter applicatus ad hominem, inquantũ.ſ. ter tribus potentijs conſtituitur.ſ. tribus corporis viribus, quæ ſunt ſenſitiua, vitalis & nutritiua. ¶ Itẽ tribus potentijs animæ quæ ſunt intellectiua, volitiua & memoratiua. Et tribus theologicis virtutibus, quæ ſunt Spes, Fides, & Charitas. Et ideo breuiter homo ſub nouenario numero ſpecialiter ſumitur, quia ſicut expertũ eſt, homo ſine cibo nouem diebus viuere comprobatur. Homo nouem Angelorum ordinibus finaliter ſociatur. Puer etiam in vtero nouem menſibus perficitur & formatur vnde.1. Mach.7. dixit filio ſuo mater ꝙ nouem eum mẽſibus in vtero portauerat. Ad quod etiã facere comprobatur quod de cimiterio ſancti Innocentij Pariſienſis quotidie experitur.ſ. corpora ibi ſepulta nouem dierum numero taliter computreſcere, ꝙ in puluerem redocantur, & oſſa nuda extrahantur, & alij in eiſdem ſepulchris ſepeliantur. Ad quod poteſt applicari illud quod dicitur de ſepulchro illius gigantis mortui. Deute.3. ꝙ.ſ. adhuc oſtenditur lectus eius ferreus, nouem cubitos habens. Vt ſic homo figuretur in templo domini, de quo dicitur Ezech.41. ꝙ longitudo eius nonaginta cubitorum. Nonaginta.n. conſtant ex denario nouies ducto, vt ad eũ applicetur illud quod dicitur Matt.27.

quòd.ſ.

quòd.s.hora nona dominus expirauit, & ꝙ tenebræ factæ sunt vsq; ad horam nonam, sed tunc lux rediјt & accessit. ad denotandum ꝙ humanæ vitæ tenebrositas infra nouenarij terminos continetur, quo numero completo, homo moritur, & lux futuræ vitę succedere comprobatur. Patet ergo ꝙ nouenarius
B numerus signat statum humanæ conditionis. ¶ Secundo dico ꝙ iste numerus signat ritum angelicæ religionis. Constat.n. ꝙ nouem sunt ordines Angelorum. Numerus.n. iste constat ex ternario ter ducto, ad denotandum ꝙ in istis est perfecta notitia trinitatis. Figurati in nouem musis Apollini Deo sapientiæ deputatis & consecratis, & fonti heliconi, cuius gustus sapientiã bibentibus influebat, specialiter dedicatis, sicut ponit Ouidius. Quia reuera isti nouem ordines Angelorum fonte æternæ sapiẽtiæ præcipue potantur, & apollini.i. soli iustitiæ Christo qui est patris sapientia, principaliter famulantur. Figurati etiam Luc. 15. in nonaginta nouẽ iustis, qui centesima oue perdita patrisfamilias remanserunt. Quis.n. centesima (qui numerus constat ex denario decies ducto) sicut & dragma decima, humanum genus quod in Adam peccauerat, designauit, qui.s. post nouem Angelorum ordines decimum tenet locũ. Quia .s. isti nonaginta nouem.i. iste nouenarius Angelorum cũ Deo mansit, & malis ruentibus ab eo non recessit. vt de ipsis dicatur illud Eccl. 25. Nouem sunt insuspicabilia. Significat ergo
C numerus iste ritũ angelicæ religionis. ¶ Tertio dico ꝙ iste numerus signat cultũ virtuose perfectionis. Numerus.n. iste (sicut dictũ est) ex tribus vnitatibus ter ductis constituitur, Angelorum ordinibus asscribitur, humano generi specialiter deputatur, templi Salomonis longitudini applicatur. Ad denotandum ꝙ perfectionis status & virtutis, trinitatis fide solidatur, angelicæ vitæ conformatur, humaniter viuere probatur, Dei templũ esse confirmatur. Constat.n. ꝙ homo dicitur perfectus ex ternario ter ducto propter fidem beatæ trinitatis, dicens illud Eccles. 25. In tribus beneplacitum est spiritui meo. Item cõformatur vitæ & ordini angelicæ bonitatis. Apoc. 14. Vidi alterum Angelum Dei volantem per medium cœli. Humanitatem debet habere per benignitatem dulcissimæ pietatis. Apostolus. Humanum dico propter infirmitatẽ &c. Rom. 6. Templo Dei conformare debet per obtentũ omnimodè sanctitatis. 1. ad Cor. 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Et breuiter dico ꝙ iste numerus virtutum perfectionem designat, quam taliter dominus consecrat & cõmendat. O inquit Christus. Ecce decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? Luc. 17. Conqueritur.n. Christus quando in hominibus istum perfectionis nouenarium non inuenit. Ad quod facit illud quod scribitur Ezech. 28. vbi ponuntur nouem lapides præciosi qui perfectioni primi Angeli asscribunt. Vide infra titulo de perfectione membro quarto. Quid etiam dicemus de dictis aliquorum philosophorum? Plinius.n. dicit ꝙ cor hominis veneнати nunquam comburitur, quinimmo si nouem annis in igne tenetur, conuertitur in lapidem præciosum, qui contra venena, ignes & fulgura summe valet, & portanti contra hostes victoriam semper præbet. Ouidius etiam libro vltimo de transformatis fabula. 26. ponit ꝙ in Aphrica in lacu Trinotico vbi pallas sapientiæ dea primo visa est, tale contingit prodigium, quia.s. si quis ibi nouem vicibus balneatur, sumptis alis in auẽ mirabiliter transformatur. Quæ ad hoc applicari certe conuenienter possunt, ꝙ.s. si homo nouem annis vel nouem vicibus.i. p decursum perfectionis & virtutis cor suũ, (licet quando fuerit veneno vitiorum extinctũ,) igne charitatis cõbusserit, seq; in lacu sapientiæ balneauerit, lapis præciosus fiet, & contra venena vitiorum, fulmina etiam infernalium tormentorum, & bella tentationum demoniorum efficaciter præualebit, & quod plus est, in auem.i. in virum spiritualẽ mutabitur, & in cœlum finaliter euolabit. Psal. Quis dabit mihi pennas vt columbæ, & volabo & requiescam? Vt sic de viro perfecto dicatur illud Gen. 17. & 21. ꝙ.s. nonaginta nouem annorũ erat Abraham, quando genuit Isaac.i. risum. Ad denotãdum ꝙ de isto perfectionis numero ad Paradisi gaudium peruenitur.
D Isaac.n. risus vel gaudium interpretatur. ¶ Et breuiter dico ꝙ numerus nouenarius spiritualis, idest perfectionis & virtutis status dicitur in scriptura numerus.

Verbi Dei & prædicationis.
Orationis & supplicationis.
Diuini timoris & contristationis.
Diuinæ gratiæ & reuelationis.
Boni laboris & occupationis.
Perseuerantiæ & fortissimæ stabilitionis.
Æternæ vitæ & perpetuæ requietionis.

¶ In isto ergo nouenario numero.i. in perfectionis statu auditur Dei verbum & prædicatio. Ezech. 24. Factum est verbum domini in anno nono. Item ibidem effunduntur Dei prçces & supplicatio. Act. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. & Act. 10. Orans.o. eram hora nona in domo mea. Item ibidem abundat Dei timor & conturbatio. Matt. 27. Tenebræ factæ sunt vsq; ad horam nonam. Item ibidem sentitur Dei virtus & reuelatio. Nam de Cornelio dicitur Act. 10. ꝙ ipse vidit Angelum quasi hora nona ad se venientem &c. Similiter patet de sancto Petro. Act. 11. ꝙ ipse vidit visionem hora nona.s. lintheum de cœlo dimissum cunctis animalibus plenum. Item ibidem perficitur bonus labor & occupatio. vnde Matt. 20. dicitur de illo qui exierat conducere operarios in vineam. Inuenit alios hora nona, quibus.s. dixit. Ite & vos in vineam meam. Item ibidem firmatur virtus cordis & stabilitio. Apoc. 21. Fundamentum nonũ topazius. Item ibidem.s. in fine donatur beata vita & requietio. Leuit. 23. Die nono mensis septimi à vespere vsq; ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et sic patet quomodo iste numerus multipliciter sumitur in bono. ¶ Si vero in malo significato accipere numerum istum velis, dic ꝙ iste numerus denarium nõ attingit, B
qui.s. denarius decalogi perfectionem designat. Et sic nouenarius statum imperfectorum signat. Et sic notabis quòd tales nouem.i. homines imperfecti

Obscuritatis ignorantia cœcantur.
Diuinitatis complacentia priuantur.
Tepiditatis somnolentia grauantur.
Infidelitatis inconstantia mutantur.

¶ Dico ergo ꝙ hões imperfecti nouẽ dicuntur, ꝓ eo quòd tres vires corporis quæ sunt animales.s. motiua, nutritiua, & generatiua, item tres vires animæ, quæ sunt rationalis, volitiua, & memoratiua, tribus mũdi principalibus vitijs, quæ sunt superbia, auaritia, & luxuria, applicare noscũtur. Isti ergo cœcantur obscuritatis ignorantia, quia sicut dicitur Luc. 23. Tenebrę factę sunt vsq; ad horam nonam. vnde de Heli cęcutiente dicitur. 1. Reg. 4. quòd mortuus est cum esset nonaginta annorum. Item isti priuantur diuinitatis complacentia, sicut bene potest supponi Luc. 15. vbi dicit ꝙ Deus nonaginta nouẽ in deserto dimittens, de vno summe solet gaudere. Vnitas.n. perfectionem signat, Nonaginta nouem vero imperfectionẽ. Gaudiũ.n. est Angelis Dei magis super vno peccatore quàm super nonaginta nouem iustis, sicut dicitur ibidẽ. Item isti grauantur tepiditatis somnolentia. vnde Matth. 20. dicitur ꝙ procurator ille hora nona inuenit ociosos in foro. Item isti mutantur infidelitatis inconstantia, sicut.s. Lucę. 17. dicitur ꝙ decem mundatis vnus reuersus est Deum laudans, & nouem ingrati ipsum sequi non curauerunt &c.

Nouus.Nouitas.

Quoniam res nouæ solent libentius audiri, & libentius videri, dicamus si placet, quomodo in scriptura inueniũtur multa genera nouitatum.s. Nouitas. A

Admirabilis.
Commendabilis.
Honorabilis.
Detestabis.

Prima nouitas apparuit in verbi incarnatione. Tũc.n. fuerũt facta, dicta & annunciata illa noua quæ dicuntur Hiere. 31. Creauit dominus super terram, fœmina circundabit virũ. ¶ Secunda nouitas quotidie fit in hominum conuersione, quando .s. per gratiam homines à suis veteribus malis conuersationibus innouantur. Et de hoc dicitur Gala. 6. In Christo.n. Iesu neq; circuncisio aliquid valet, neq; præputium, sed noua creatura. Tertia nouitas fiet in æterna saluatione, quando tota humana creatura innouabitur. glorificabitur, & perficietur, quia .s. tunc homo quantum ad tres dotes animæ, & quatuor dotes corporis, fiet quasi totaliter totus nouus. Tunc.n. agni nouelli .s. sancti cantabunt nouum canticum corã agno, & hoc in cœlo nouo & in noua ciuitate, quia sicut dicitur Apoc. 3. Qui vicerit, scribam super eum nomen meum, & nomen nouę ciuitatis Hierusalem. Quarta vero nouitas fit quotidie in vana vanorum prolocutione & etiã operatione. Quia.s. homines moderni non delectantur nisi in nouitatibus & nouis consuetudinibus, & nisi in nouis doctrinis & opinionibus, sicut de Atheniensibus dicitur Act. 17. Athenienses autem omnes & aduenæ hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire aliquid noui. Et ideo beatus Benedictus in regula sua dicitur præcipere quòd monachus noua seferens pœnã merebatur sustinere.

sustinere. De illis autem qui libenter audiunt rumores & noua, vide supra. Titulo de Audire vel de Auris. Tales tantū nouitates sunt sicut vinum nouum, quod quamuis sit magis delectabile, est tamen minus vtile, quia. s. fęces habet plurimas intermixtas. Et ideo dicit Christus Lucæ. 5. Nemo bibens vinū vetus, statim vult nouum, dicit. n. vetus melius est. Sic verè tales nouitates non sunt ita sanę sicut antiquitates. semper. n. habent aliquid fęculentum. i. aliquid mali admixtum, videlicet aliquid hæreticę falsitatis, vel aliquid superbię & vanitatis. Et propter hoc dicit apostolus. 1. ad Timo. 6. Prophanas vocum nouitates deuita. Quinimmo etiam de talibus nouis opinatoribus potest dici illud Act. 17. Nouorum demoniorum videtur annūciator esse. Istis ergo omissis aliquid per ordinem est

B dicendum. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de nouitate dominicę incarnationis. Illa. n. fuit nouitas valde admirabilis. Sicut. n. apud nos est nouum & mirabile quando videmus solē eclipsari, terram moueri, stellas cadere, seu de loco ad locum mutari, sic verè in illa incarnatione mirabilia & noua fuerūt. Ibi. n. sol. i. Dei filius benedictus fuit vmbra terræ humanitatis nostræ, & interpositione lunę. i. fluxibilis mortalitis humanæ obscuratus & eclipsatus. Ibi etiā terra. i. terrestris humanitas nostra fuit spiritualiter mota, & de indignitate aut ignobilitate ad nobilitatem mutata, inquantum. s. fuit in Christo deificata. Ibi etiam stella quæ ab æterno fuit in firmamento cœli. i. ipsa Dei æternitas, aliquo modo cecidit, inquatum. s. per carnis assumptionem fuit aliqualiter quantum ad apparentiam imminutata. Vnde de istis nouitatibus canit Ecclesia. Mirabile mysterium declaratur hodie, innouatur naturæ. Deus homo factus est, id quod fuit, permansit, & quod non erat, assumpsit, non cōmixtionē passus, neq; diuisionē. Et de hoc potest dici Apo. 21. Vidi cœlum nouum, & terram nouam. Vbi nota quòd in verbi incarnatione innouata fuit

Sublimitas diuinitatis superioris.
Infirmitas humanitatis inferioris.
Sublimitas sagacitatis interioris.

¶ In Christi ergo incarnatione innouata fuit Dei sublimitas per nouæ carnis assumptionem. Cœlum inquit nouū. Nostra humanitas per nouam verbi coniunctionem. Terram nouam. Nostra sublimitas per nouæ fidei susceptionem. Vidi inquit. Innouata ergo fuit Dei sublimitas carnem assumendo. Quia. s. cœlum fuit factum nouum. Cœlum. n. est naturaliter incorruptibile & immutabile, ita φ proprie non potest mutari vel innouari. Veruntamen sæpe fit φ cœlum quod sub velamine nubium latuerat, visibiliter & clare cum stellis suis apparet nobis, ita φ tunc videtur quamuis non naturaliter, seu accidentaliter innouatum. Sic vere Deus qui naturaliter est incommutabilis & æternus, quamuis impossibile sit φ proprie possit innouari vel immutari (quia. s. sicut dicitur. 1. Regū. 15. Non est Deus quasi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. & Mala. 3. Ego dominus qui non mutor (accidentaliter tamen quantum ad apparentiam fuit in ista incarnatione innouatus & mutatus, inquantū. s. ipse qui diutissime latuerat, fuit hominibus visibiliter declaratus. Baruch. 3. Postea in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Cœlum ergo nouū. Vnde de nouitate cœli dicitur. 2. Pet. 3. Cœlos nouos & terram nouam expectamus. Deus. n. fuit renouatus sicut aquila. Aquila. n. quādo se sentit antiquam, solet ad fontem descendere, & ibi veteres plumas deponere, & nouas acquirere, & sic se superficialiter de antiqua in iuuenē innouare. Sic deus ad fontem misericordiæ. s. ad Mariam descendit, antiquas pennas. i. antiquum rigorem & iustitiam deposuit, nouas etiā pennas humilitatis & benignitatis assumpsit, & sic naturam suam quodammodo quantum ad superficiem innouauit. De hoc in Psal. dicitur. Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Nouum ergo cœlum. Elitropia. n. est lapis qui solem facit actualiter eclipsari. Vnde de isto dicitur in lapidario Sanguineum reddit mutato lumine solem, Eclipsimq; nouā terris effundere cogit. Sic pro certo lapis præcinsus immensę charitatis ipsius solis iustitiæ filij Dei, fecit eum per incarnationem nouiter eclipsari, & sub nube carnis virgineæ in sanguinem humanæ conditionis nouo conuersionis genere obscurari & innouari. Ibi enim fuit eclipsata æternitas quando fuit facta temporalis. Ibi enim fuit eclipsata immensitas, quando facta fuit localis. Ibi fuit eclipsata æterna claritas, quando fuit facta obscura pariter & carnalis. Ecce ergo quàm noua & mirabilia facta sunt hæc. Et ideo pulchrè loquitur Bernardus in quodam sermone de pentecoste. In conceptu inquit partuq; virginali noua & mira inspicit qui inquirit. Porro ibi agnoscitur longitudo breuis, latitudo angustia &c. Vide eam supra in titulo de mirabili. Patet ergo quomodo innouata fuit Dei sublimitas, carnē recipiendo. Cœlum inquit nouum. ¶ Item dico φ ibi innouata fuit nostra mor- C talitas verbum concipiendo. Terram inquit nouam. Sicut enim per appropinquationem solis ad terram, & per sui caloris incorporationem cum terra, & per boni seminis seminationem, ipsa terra quæ in hyeme erat sterilis atque sicca, in verè solet quasi penitus innouari, quia. s. tunc nouis herbis & floribus decoratur, tunc nouis animalium foetibus fœcundatur, & nouis etiam auiū modulis iocundatur, sic quando sol iustitiæ ad mundum appropinquans seipsum terræ nostræ mortalitatis vniuit & incorporauit, & in eam per suijpsius incarnationē de Paradisi seminę aliud semen seminauit, ipsam pro certo quæ prius erat inanis & vacua (Gen. 1.) fecit spiritualiter esse nouā, quia. s. noui flores nouæ virginitatis ibi apparuerūt. Cant. 2. Flores apparuerunt in terra nostra. Tunc exinde etiam noui fœtus, s. Deus & homo, & homo Deus nati sunt, & exterius prodierūt, quia tunc terra dedit fructum suum, quando. s. veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Tunc etiam nouos cātus nouæ aues. i. noui cœlestes nuncij cecinerunt, dicentes. Gloria in excelsis Deo. Quia. s. isti sunt citharędi qui cantauerunt canticum nouum ante sedē Dei & agni, sicut dicit sanctus Ioannes Apoc. 14. Iuxta illud Psalm. Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. Terram ergo nouam. Ideo tūc potuit dici illud Hiere. 31. Creauit Deus nouum super terram, fœmina circundauit virum &c. Expone sicut supra. Fuit ergo innouata nostra mortalitas verbum concipiendo. ¶ Item dico φ tunc fuit innouata nostra sagacitas seu subtilitas fidem suscipiendo, quod ostenditur cum dicitur. Vidi. Tunc. n. inceperūt homines clare videre, quia primitus erant cœci quantum ad illa quæ pertinent ad salutem. Quia sicut luna quando cum sole coniungitur, in suo lumine renouatur, ita φ tunc dicitur luna noua, & nouo modo lucendi mūdo communicat lumē suū. Sic etiam quando soli iustitiæ Christo fuit in ista incarnatione principaliter copulata, ab ipso nouum lumen fidei recepit, & mundum nouo fidei lumine illustrauit. Quia tunc verificatū fuit illud Hester. 8. Noua lux oriri visa est in gaudium & tripudium. Nam vt dicit Gregorius, Quia redemptor noster nouus homo venit in mundum, ideo noua præcepta dedit mundo, & vitæ nostræ veteri in vitijs enutritæ, contrarietatē opposuit nouitatis suæ. Tunc. n. apparuerunt multa noua, videlicet

Nouus rex.
Noua lex.
Nouus dux.
Noua lux.
Noua ciuitas.
Noua communitas.

Nouus rex dico, quia sicut dicitur Exodi. 1. Surrexit rex nouus super Ægyptum. Noua lex. Vnde Hester. 3. Est populus in regno tuo nouis vtens legibus &c. Nouus dux, s. Christus, q fuit dux nouus noui exercitus christiani, cui dicit Deus pater Esa. 41. Ego posui te quasi plaustrum triturans, nouum, habens rostra serrantia. Noua lux, s. nouæ fidei & nouæ sapientiæ & doctrinę, quia tunc vt dictū est, noua lux oriri visa est. Sicut. n. Heliseus ponens sal in vase nouo sanauit aquas Hierico, (4. Reg. 2.) sic Heliseus Deus pater qsi in vase nouo vteri virginalis ipse posuit sal sapientiæ increatæ, tunc dico aquæ Hierico. i. scientiæ mundi & doctrinæ philosophorū quæ per multos errores faciebant sterilescere terram intellectus humani, per veram fidē fuerunt sanatę, & ab omni errorum genere depuratæ. vnde Hester. 8. dicitur φ nouis regis epistolis veteres Aman epistolæ fuerunt correctæ. Ideo de ista nouitate fidei & scientiæ dicitur Col. 3. Induentes nouum hominem, qui renouatur in agnitionem Dei. Item noua ciuitas, quia. s. ciuitas Ecclesię Dei fuit tūc temporis renouata & in personis, & in doctrinis, & in hominibus, & in ritibus, quod videns Ioannes dicebat Apoc. 21. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouā, descendentem de cœlo. i. ab institutione cęlesti ordinatam. à Deo paratam, tanquam sponsam ornatam sponso suo. Noua etiam communitas, quia. s. in ista incarnatione communitas fidelium fuit gratijs & virtutibus decorata & renouata. 1. Mach. 15. Misit Ionathas exercitum nouum in Iopen. Et sic patet quomodo innouata fuit fidei claritas, nostra mortalitas, Dei æternitas. Istud ergo dictum sufficit de nouitate diuinæ incarnationis.

¶ Secundo principaliter dicendū est de nouitate mortalis con- D uersationis. Sicut. n. videmus φ homines quando sunt inuitati ad aliquod magnum festum, summe nituntur habere vestimenta noua, milites etiam noui oia quæ circa se sunt, debēt habere noua,

noua, vestes videlicet, calcaria, cingula, ensem & alia necessaria, sic verè nos qui sumus noui milites noui regis Christi, & qui ipsius nouo nomine nominamur, ita q̃ à Christo dicimur christiani, & qui etiam ad nuptias Dei & Ecclesiæ inuitamur, debemus spiritualiter totaliter innouari, & nouis vestibus honestę conuersationis, nouisq́; calcaribus diuini timoris & contritionis, nouo cingulo charitatis & dilectionis, nouo ense verbi Dei & orationis moraliter & virtualiter adornari. Et hoc est quod præcipitur Eph. 4. Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate, deponẽtes mendacium, loquimini veritatem. In quibus verbis ostẽditur q̃ ad hoc q̃ homo spiritualiter possit fieri nouus, necesse est extirpare culpam inficientem. Deponentes inquit mendaciũ. Procurare causam efficientem. Iustitia inquit & sanctitate. Immutare mentem deficientem. Creatus est. Aggregare modum proficientem. Induite inquit nouum hominem. Frequentare actum perficientem. Loquimini veritatem. ¶ Dico igitur quòd si volumus spiritualiter innouari, primo & principaliter debet expiari culpa inficiens. Deponentes inquit mendacium. i. peccatum, quia sicut dicitur Sap. 1. Os quod mentitur, occidit animam. Sicut. n. ad hoc q̃ noua forma in aliquam materiã introducatur, necesse est q̃ ante omnia forma primaria expellatur (Vnde etiam serpens quando se renouat, necesse est q̃ pellem veterem in quadam stricta timatura lapidis exuat & deponat) sic loquendo spiritualiter, si spiritualiter volumus renouari, necesse habemus pellem nostræ malæ conuersationis dimittere, & culpas omnium vitiorum ante omnia deponere & horrere. Deponentes inquit mendacium. Et hoc est quod bene dicitur Col. 3. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum, eum

E qui renouatur in agnitionem Dei. ¶ Item si volumus esse noui, debet procurari causa efficiens, & ista causa, ista virtus, ista res quæ nos potest facere nouos, nihil aliud quàm est iustitia & sanctitas. In iustitia inquit & sanctitate. Rectitudo. n. iustitiæ & sanctitudo continentiæ apud Deum nos faciunt esse nouos, vt seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Sanctitas enim. i. puritas & castitas sunt causa spiritualis nouitatis. Nam sicut videmus q̃ quando vestis bene abluitur & mundatur, tunc à suis antiquis maculis innouatur, sic conscientia quam mũditia castitatis & puritatis abluit, nouitatem gratiæ & perfectionis acquirit & vendicat. vnde. 1. Macha. 4. Ascendamus nunc emundare sancta & renouare. Et procul dubio talis nouitas. i. continentia, innocentia & puritas, requiritur in nobis ecclesiasticis, quia. s. apes libẽtius mellificant in vase nouo & mundo. Pisces etiam libentius intrant rete de nouo confectum. Sic verè Deus qui est piscis magnæ deliciositatis, qui est apis magnæ vtilitatis, libẽter intrat in vas & in rete nouum. i. in cor per gratiam & sanctimoniam innouatum. vnde Ioan. 19. dicitur q̃ in horto erat monumentũ nouum, vbi dominum sepelierunt. Et 2. Regũ. 6. dicitur q̃ super plaustrum nouum arcam fœderis domini posuerunt. Quia verè ipse Deus tunc quiescit & delectatur quãdo super plaustrũ nouum puræ & sanctæ voluntatis per dilectionem defertur, & quando in monumento nouo puræ & mundæ conscientiæ per deuotionem & memoriam sepelitur. Matth. 27. Accepto corpore Iesu posuit illud in monumento nouo. ¶ Item ad spiritualem renouationem debet immutari status deficiens. Creatus inquit est. Creare. n. est aliquid de nihilo nouiter facere. Illud. n. quod creatur, dicitur propriè nouum, quia fit sine quacunque forma seu materia præcedente. Et illud fit spiritualiter qñ homo peccator (qui quantum ad esse virtutum penitus nihil est) in bonum & sanctum hominem conuertitur & mutatur, ita q̃ de antiquo & vitioso in nouum hominem spiritualẽ innouatur. Psal. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Sicut. n. imago in igne posita, & tandem in bonum modulũ infusa renouatur, & sicut Phœnix igne mediante renouatur, & in auem nouam & pristinam formam reformatur, sic spiritualiter homo peccator antiquus & vitiosus quando in igne feruentis cõtritionis dissoluitur, & ibi per humilitatem incineratur, & tandem modulo. i. exẽplo sanctorum hominum conformatur, tunc procul dubio ac si de nouo crearetur, per virtutem spiritussancti in nouum hominẽ immutatur. Psal. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. ¶ Item ad spiritualem innouationẽ debet aggregari gestus proficiens. Et hoc ostenditur cum dicitur. Induite nouum hominem, quia. s. spiritualis innouatio debet fieri non solum interius in cogitatione, immo etiam exterius in gestu, habitu & conuersatione, quæ notantur per indumentum. Induite inquit. Quia sicut indumentum nouũ valde bene decet homini, & multo melius quàm antiquum, sic noua exterior conuersatio valde est homini gratiosa, quàm illa quę est infamis, turpis & antiqua, & in malis consuetudinibus enutrita. Ideo consulit apostolus Col. 3. Expoliantes veterem hominem cum actibus suis, induite nouum. Et sic figurabitur in Abia Sylonite propheta, qui obuiauit Hieroboam indutus pallio nouo. 3. Reg. 11. Abias. n. interpretatur pater, Sylonites interpretatur translatus. Quia verè si nos volumus esse patres per honestatem, translati. s. de peccato ad sanctitatem, prophetæ per prudentiam & sagacitatem, dico q̃ necesse est q̃ habeamus pallium nouum. i. exterioris conuersationis speciẽ & formositatem. ¶ Item ad spiritualem innouationẽ debet frequen- F tari verbum perficiens, videlicet verbum veritatis. Loquimini inquit veritatem. sine tali. n. verbo nõ potest homo spiritualiter esse nouus. Sicut. n. auiculæ siluestres ab hominibus captæ & in cauea positæ quasi totaliter innouant lingam suam, quia videlicet prius cantabant sicut aues siluestres, tunc vero incipiunt loqui sicut homines, sic homo qui de silua peccatorum inducitur ad caueam virtutum, vel ad domum Ecclesiæ, religionis, vel spiritualium mãsionum, debet cantum, linguã, & genus loquendi totaliter immutare. Quia. s. si prius nos loquebamur sicut aues. i. personæ vanæ, mendaces, garrulę & superbę, modo nos debemus loqui sicut homines. i. sicut personę veraces, rationabiles & discretæ, vt de nobis dicatur quod de discipulis dicitur Marci. 16. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollẽt. Et potissimè istæ nouæ linguæ nostræ debent cantare noua cantica coram Deo, sicut dicitur Apoc. 14. q̃ citharędi cantabant canticum nouum coram Deo & agno. Iuxta illud Psal. Cantate domino canticũ nouum, laus eius in Ecclesia sanctorum. Sic ergo patet charissimi quomodo homo debet spiritualiter innouari. Ad quod prout dictum est, quinq; necessario requiruntur, s. nouitas locutionis, conuersationis, conditionis, intentionis, electionis. Quod vtiq; est contra multos, de quibus dicitur Eccl. 1. Nihil sub sole nouum, neq; potest dicere homo, ecce hoc recens est. Quia videlicet multi sunt qui in antiquitate vitiorum sunt taliter radicati, q̃ nunquam possunt per nouitatem virtutũ aliqualiter innouari. Non sic, sed habeamus noua omnia, iuxta illud Apoc. 21. Ecce noua facio omnia. ¶ Et nota adhuc quòd G si bene volumus esse noui, omnia debemus habere spiritualiter noua, iuxta illud. 2. Corint. 5. Si qua ergo in Christo noua creatura est, vetera transierũt, & ecce sunt noua omnia. Et notandum quòd nos debemus nouiter

Cogitare.
Ambulare.
Nos ornare.
Debellare.
Fructificare.
¶ Iterum debemus nouiter
Viuere.
Sapere.
Edere.
Bibere.
Operari.
Modulari.
Nominari.
Famulari.
Concordari.

¶ Debemus dico nouiter cogitare, quia videlicet cor nostrum quãtum ad omnes sui partes debet innouari. Ezech. 18. Facite vobis cor nouum & spiritum nouum. ¶ Item nouiter ambulare, quia. s. nos debemus incedere in noua via virtutum, & semper in bono innouare vias nostras. Exemplo leporis, qui omni anno solet facere vnam viam nouam ad intrandum cauernam suã, sicut tradit Archelaus. Quia verè quanto plus viuimus, tanto plures nouas vias & nouos modos intrandi in domum nostram Paradisi inuenire & prouidere debemus. Hebræ. 10. Habentes fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi, qui initiauit nobis viam nouam. ¶ Item debemus nouiter nos ornare, exemplo arborum, quæ omni anno acquirunt noua vestimenta foliorum & florum. vnde. 3. Reg. 11. dicitur q̃ Hieroboam occurrit Abias propheta amictus pallio nouo. ¶ Item nouiter debellare, quia. s. nos debemus gerere noua bella & virtuosa, scilicet contra carnem, hostem & mundum, vt dicitur. 2. Reg. 21. Erat accinctus ense nouo. Quia sicut dicitur Iudic. 5. Noua bella elegit Deus. ¶ Item nouiter fructificare, exẽplo arengearum & limonum, quæ omni mense faciunt nouos fructus. Deut. 16. Obserua mensem nouarum frugum. Vt sic simus sicut cuniculus seu lepus, qui in aliquibus regionibus ita sunt fœcundi, quòd quando fœtus suos pariunt exterius, nouum fœtum conceptum semper habent interius. Sic & nos quãdo

vnum

vnum bonum fructum alicuius boni operis externis produci-mus, ſemper nouum bonum opus in mente habere debemus, dicentes domino illud Cant.7. Omnia poma mea noua & vetera ſeruaui tibi. ¶ Item nos debemus nouiter viuere. Rom.6. In nouitate vitæ ambulemus. ¶ Item nouiter ſapere. Rom.12. Renouamini in nouitate ſenſus veſtri. ¶ Item nouiter edere, ſ. nouam eſcam corporis Chriſti. vnde Exodi 23. Comedes azima menſe nouorum quando egreſſus es de Ægypto. ¶ Item nouiter habere potum, ſ. nouam ſpiritualem doctrinam, vel nouum Chriſti ſanguinem. 1. ad Corin.11. Hic calix nouum teſtamentum eſt. Lucæ.5. Vinum nouum in vtres nouos mittendum eſt. ¶ Item nos debemus nouiter operari. Apoc.21. Ecce noua facio omnia. ¶ Item nouiter modulari. Iudith.16. Modulamini illi pſalmum nouum. ¶ Item nouiter nominari. Eſa.62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os domini nominauit. ¶ Item nouiter famulari. Roma.7. Seruiamus in nouitate ſpiritus, non in vetuſtate. ¶ Item nouiter concordari. vnde Hiere. 31. Feriam domui Iſrael & domui Iuda fœdus nouum. Iſta ergo dicta ſufficiant de nouitate virtualis perfectionis, quod

H erat ſecundum principale ¶ Tertio principaliter dico ꝙ eſt nouitas æternalis refectionis, quia. ſ. tunc renouabitur tota humana conditio. Quia ſicut Phenix poſt incinerationem reficitur, & de nouo renouatur & reformatur ſiue innouatur, ſicut etiam de palma ſingulari dicit Plinius, ꝙ. ſ. poſtquam diutiſsime durauerit, per ſeipſam conſumpta prima arbore iterum renouatur & creſcit, ſic homo per mortem incineratus, iterum per reſurrectionem reueniet, & ſuis ſuis in patria nouus fiet. Tunc. n. dabitur animæ nouum genus cognitionis, nouum genus fruitionis, nouũ genus dilectionis. Cognitionis dico, quia. ſ. tunc cognoſcet in verbo, quia tunc (ſicut dicitur Ezec.36.) dabitur ſibi cor nouum, & ſpiritus nouus. Fruitionis etiam, quia. ſ. tunc in verbo inueniet ſempiternas delicias. Sap.16. Delectamenti ſui concupiſcentiam dediſti eis nouum ſaporem. Vnde de iſta nouitate dicitur Matt.26. Non bibam amodo de genimine vitis huius, donec bibã illud in regno Dei. Dilectionis inſuper, quia. ſ. nouo genere dilectionis anima diliget Deũ & proximum, ſicut dicitur Ioan.13. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. Iſta eſt ergo nouitas æternæ refectionis. ¶ Quarto principaliter dico ꝙ inuenitur nouitas inanis conditionis. Et ſic nouitas accipitur pro iuuentute, ignorãtia, vel ſimplicitate. Et ſic nouus idem eſt ꝙ nouitius. i. ſimplex & imperfectus. Sicut. n. liber nouus non eſt melior, quamuis ſit pulchrior, equus etiam qui habet pedes nouos, eſt illaudabilior & debilior, ſic tales noui ignari & imperfecti ſunt cæteris illaudabiliores, & vitijs & imperfectionibus pleniores. Deut. 32. Noui recenteſq; venerunt. Et potiſsime vituperabiles ſunt illi mali qui quotidie innouant mala ſua, & qui in malo quotidie innouantur. De quibus Iudic.10. Filij autem Iſrael peccatis veteribus iungentes noua, fecerunt mala in conſpectu domini. Potiſsime autem de nouitijs poſſent poni multa exẽpla, ſed raræ ſunt auctoritates. Et ideo vide in tabula. Quia breuiter nullus nouus in bono eſt ita laudabilis vt antiquus. Eccl.9. Vinum nouum amicus nouus, veteraſcet enim, & bibes illud cum ſuauitate. ¶ Adhuc poſſumus dicere ꝙ eſt nouitas garrulosæ locutionis. Et iſta eſt illorum qui vacant in rumoribus & in nouis ſermonibus. Sed de iſta vide ſupra in principio illius tituli. & ſupra de Audire. Hæc igitur de nouitate ſufficiant. Etiam in tabula multa poterunt inueniri.

A **Nouiſsimus. Nouiſsima.** Nota ꝙ nouiſſimum idẽ eſt ꝙ vltimũ, poſterius, aut finale. Et poteſt ſignificare in bono & in malo. In bono. n. poteſt ſtatum humilitatis interioris ſignificare, ſtatum fœlicitatis poſterioris, ſtatum aduerſitatis exterioris. Nouiſsimum ergo in bono ſignat humilitatis perfectionem, fœlicitatis poſſeſsionem, aduerſitatis depreſsionem. Prima eſt nouiſsimitas continenda. Secunda eſt nouiſsimitas appetenda. Tertia eſt nouiſsimitas ſuſtinenda. ¶ Primo ergo dico ꝙ eſt nouiſsimum continendum, & iſtud eſt nouiſsimũ humilitatis, quia videlicet homo nõ debet ſe alijs præponere per ſuperbiam & præſumptionem, ſed magis debet nouiſsimus & vltimus velle apparere per humilitatem & ſubiectionem. Talem vero humilitatem videbatur Saul habere, quando primo nunciatũ fuit ei ꝙ ipſe erat rex futurus, dicens. 1. Reg.9. Nonne filius gemini ego ſum, de minima Iſrael, & cognatio mea nouiſsima? Et tamen de iſto qui ſe nouiſsimum appellabat, dicitur. 1. Reg.10. ꝙ in Iſrael non erat melior illo. Inter fœtus. n. animalium primi non ſunt ita boni ſicut nouiſsimi. Vix. n. veniunt ad bonum primi fœtus catulorum fœtantium. Etiam dicit Plinius ꝙ canicula quando parit in eodem lecto, catulorũ ille ſemper eſt melior, qui naſcitur vltimior, & ille etiam à matre ad cubile reportatur primus, qui naſcẽdo fuit nouiſsimus. Sic verè loquendo ſpiritualiter, illi qui naſcendo. i. promotionem vel proſperitatem acquirendo volunt eſſe priores, apud Deum vt communiter ſunt peiores. Illi vero apud Deum meliores inueniuntur, qui nouiſsimi per humilitatẽ eſſe noſcuntur, & qui tardius ad mundi dignitates naſcuntur & egrediuntur. Et ſic verificabitur illud Matth.19. & 20. Erunt nouiſsimi primi. ¶ Et aduerte in iſta auctoritate. Erunt nouiſsimi primi, ꝙ virtus humilitatis quæ per locum nouiſsimum denotatur, eſt habenda multiplici ratione, videlicet

Quia confert conſtantiæ durationem.
Quia aufert mentis præſumptionem.
Quia aufert cœli prælationem.

Primum probat verbum ſubſtantiuum. Erunt.
Sed ſecundum nomen deiectiuum. Nouiſsimi.
Sed tertium nomen erectiuum. Primi.

¶ Dico ergo ꝙ bonum eſt eſſe nouiſsimum per humilitatem, quia per hoc confertur conſtantia firmæ durationis, qđ oſtenditur in verbo. Erunt, quod eſt verbum ſubſtantiuum, ſignans rei exiſtentiam & permanentiam virtualem. Sicut. n. lapis qui locum nouiſsimum vltimum & infimum tenet in fundamento, eſt ſtabilior & firmior, quia. ſ. talis non exponitur ſuperius impulſui ruinæ, ſic verè illi qui locũ habent nouiſsimũ quantum ad gradum paupertatis, vel infimum quantum ad ſtatum humilitatis, magis habent de durabilitate totius firmitatis. Humiles. n. & pauperes ſurſum in ſtatu excellentiæ non ponũtur, & ideo tentationibus non mouentur, & per conſequens ſtabilius & permanentius in bono propoſito radicantur. Erunt inquit. q. d. Tales non deſinunt eſſe boni, nec à bono deſiſtũt aut deficiunt. Et ideo de Dauid qui interpretatur manu fortis, & de viris eius qui dicuntur à virtute, dicitur. 1. Regũ.29. ꝙ Dauid & viri eius erant in nouiſsimo agmine. Ac ſi vellet dicere quòd illi qui ſunt nouiſsimi per humilitatem, poſſunt dici Dauid. i. manu fortis, & viri. i. virtuoſi per conſtantiæ firmitatem, & perſeuerantiæ firmitatem & diuturnitatem. Et nota ꝙ iſti poſſunt dici viri, pro eo quòd vir. ſ. eſt

Patientior ad mala ſuſtinendum.
Sapientior ad cuncta prouidendum.
Virtuoſior ad bona faciendum.

Sic pro certo dico ꝙ humiles ſunt ad ſuſtinendũ patientiores. Et ideo de Chriſto dicitur Eſa.53. Deſiderauimus eũ, deſpectum & nouiſsimum virorum, & virum dolorũ, & ſcientem infirmitatem. ¶ Item iſti ſunt ad meditandum ſapientiores, quia viri nouiſsimi, ſ. humiles, melius prouidẽt & meditantur illa quæ pertinent ad ſalutem. Vnde Hiere.23. In nouiſsimis diebus intelligetis conſilium. Et ideo apoſtolus dicit. 1. ad Cor.15. Nouiſsime autem omnium tanquam abortiuo viſus eſt & mihi. ſ. Chriſtus. & Ezec.33. dicitur. Tulit populus terræ vnum de nouiſsimis ſuis, & conſtituit eum ſpeculatorẽ. Eccl. 33. Ego nouiſsimus vigilaui. Item humiles ſunt ad operandũ efficaciores ſeu virtuoſiores. Ideo de illis nouiſsimis qui primo fuerunt remunerati, dicitur Matthæ.20. Nouiſsimi hi vna hora fecerunt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei & æſtus. Iſti ergo ſunt viri virtuoſi & ad operãdum & ad meditandum, & ad tolerandum. Per humilitatem ergo confertur longitudo firmæ durationis. Erunt inquit. ¶ Deinde di- B
co ꝙ per talem nouiſsimitatem aufertur turpitudo vanæ præſumptionis. Nouiſsimi inquit. Quia ſicut inter planetas luna quæ eſt nouiſsima, eſt cæteris centro terræ propinquiſsima, & à circunferentia ſpheræ remotiſsima, ſic procul dubio illi qui per humilitatẽ ſunt nouiſsimi, centro. i. Deo ſunt propinquiſsimi & viciniſsimi, & ab altitudine præſumptionis, & à ſphera vanitatis & elationis ſunt remotiſsimi. Et ideo vitare præſumptionem docet dominus Luc.14. dicens. Cum vocatus fueris ad nuptias, vade & recumbe in nouiſsimo loco, vt cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi. Amice, aſcende ſuperius. ¶ Denique dico ꝙ per nouiſsimitatẽ humilitatis infertur ſeu affertur plenitudo altæ prælationis. Primi inquit. Quia videlicet ſi homo per humilitatem in hoc mundo ſit nouiſsimus, ipſe finaliter in Paradiſo & etiam in hoc ſæculo efficietur primus. Sicut. n. Saturnus eſt ſtella reſpectu terræ nouiſsima & remotiſsima, à parte tamen cœli eſt prima & propinquiſsima, ſic illi qui in terra ſunt per humilitatem & paupertatem nouiſsimi, & à

dignitatibus

dignitati. 's terrenis elongatiſsimi, à parte cœli. i. quantum ad Deum & quantum ad obtetum bonorum æteronrum ipſi ſunt primi, digniſsimi, propinquiſsimi & ſpecialiſsimi, ita φ quilibet talis poterit tunc dicere illud Eſa. 41. & 44. Primus & nouiſsimus ego ſum. Quia. ſ. humiles qui apud mundum ſunt nouiſsimi & minimi, ſunt & erũt apud Deum primi & maximi. Quia pro certo ibi fiet conuerſio quæ fit in rota & in cœli circulo. Quando. n. cœlũ voluitur, ſtella quæ erat prima & erat in oriente, fit nouiſsima, & venit in occidentem, & econuerſo, ſtella quæ erat nouiſsima in occidente, efficitur prima, & venit in orientem. Sic verè quando cœlũ & circulus huius mundi voluitur (quod fit in morte, vel fiet in iudicio) tunc pro certo mutabuntur conditiones rerum, quia quod nunc eſt prius, fiet poſterius. Quia qui modo ſunt in oriente & claritate dignitatum, erunt in occidente & obſcuritate calamitatum. Humiles vero & pauperes qui modo ſunt in occidente miſeriæ, & in tenebroſitate aduerſitatis, erunt tunc in oriente & claritate totius fœlicitatis & dignitatis. Et ſic verificabitur illud Luc. 13. Ecce ſunt nouiſsimi qui erant primi, & primi qui erant nouiſsimi. Et ideo de ipſis nouiſsimis tunc primis effectis dicetur illud Aggei. 2. Magna erit gloria domus iſtius nouiſsime magis quàm primæ. Ad quod facit illud quod ponitur Matth. 20. vbi dicitur φ illi qui nouiſsima hora venerunt, plenum denarium reportauerunt. Ad denotandum φ illi pleni humilitatis, nouiſsimę in virtutum vinea laborare noſcuntur. Et ſic patet chariſsimi quomodo nouiſsimitas humilitatis confert ſtabilẽ durationem, auſert flebilem præſumptionem, affert nobilem promiſsionem. Et tenera in iſta nouiſsimo humilitatis, paupertatis & aduerſitatis, Chriſtus voluit apparere, & ſalutẽ humano generi procurare. Figura Matthæ. 21. vbi dicitur φ nouiſsime miſit ad cultores vineæ filium, quem tamen impij occiderunt. vnde Hebr. 1. dicitur. Nouiſsime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio ſuo, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula, dicens. ſ. Apoc. 1. Ego ſum primus & nouiſsimus. Iſtud eſt ergo nouiſsimum humilitatis, quod eſt

C contemnendum. ¶ Secundo principaliter dico φ eſt nouiſsimũ fœlicitatis, quod eſt appetendum. Bona. n. Paradiſi dicuntur nouiſsima, quia. ſ. non veniunt in hac vita, ſed in altera, non in præſenti, ſed in futura, non in principio, ſed in nouiſsimo. Palma. n. non poteſt proferre fructus ſuos in principio, immo in nouiſsimo & in fine, ſ. poſtquam compleuerit centum annos. Sic Deus fructus æternæ gloriæ nõ profert nec tribuit in præſenti, ſed ipſa diſtribuet & proferet in nouiſsimo, ſ. poſt mortẽ in alio ſæculo & in fine. Sicut. n. dicitur Eſa. 2. & Micheæ. 4. Et erit in nouiſsimis diebus præparatus mons domus domini. ¶ Et poſſumus notare quòd in iſto nouiſsimo erit

Iocunditas ſine dolore.
Suauitas ſine labore.
Immortalitas ſine timore.

¶ De iocunditate dicitur Prouer. 31. φ fortis mulier (de qua ibi agitur) fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouiſsimo. De ſuauitate vero ſeu de tranquillitate dicitur Eccle. 6. In nouiſsimo inuenies requiẽ. De mortalitate vero dicitur. 1. ad Cor. 15. Nouiſsime autem inimica deſtruetur mors. Et ſi vis nota adhuc de nouiſsimo fœlicitatis æternæ quòd

Maior domus nouiſsime procedit.
Plenior merces nouiſsime ſuccedit.
Dulcior fructus nouiſsimus accedit.

Reges. n. & autentici viſi vltimo ſolent procedere. Merces autem & ſtipendia vltimo poſt laborem ſolẽt ſuccedere. Fructus vero & ſpecies in menſa vltimi ſolent accedere. Sic verè dico φ in nouiſsimo gloriæ Paradiſi apparet rex regum prædiuus honore, dicẽs. ſ. illud Eſa. 44. Ego primus, & ego nouiſsimus. Merces etiam recipitur cum pleno valore. Prouer. 23. Habebis in nouiſsimo ſpem, & ſpes tua non peribit. Fructus deguſtatur cum ſummo dulcore. Eccl. 3. Benedictio illius in nouiſsimo manet. Illud eſt ergo nouiſsimum fœ-

D licitatis, quod eſt appetendum. ¶ Tertio principaliter dico φ eſt nouiſsimum aduerſitatis, quod eſt ſuſtinendum. Et ſic per nouiſsimum intelligitur ſtatus pauperum, qui. ſ. modo ponuntur nouiſsimi, ſicut illi de quibus non curatur. Quia ſicut dicitur Eſa. 9. Nouiſsimo aggrauata eſt via maris trans Iordanẽ Galileę gentium. Potiſsime autem per nouiſsimũ poteſt intelligi mors & ſenectus, quæ nouiſsimo & finaliter nobis inſtãt, vel etiam dies iudicij, de quo Iob. 19 In nouiſsimo die de terra ſurrecturus ſum. Mirabiles. n. ſunt fructus oliuę. Primo ſunt dulces, nouiſsime autem amari fiunt. Quia verè nulla eſt in vita tanta ꝓſperitatis dulcedo, quin ipſam abſorbeat & deſtruat futuræ & nouiſsimę mortis amaritudo, aſperitas & ſalſedo. Et ideo iſta eſt via maris. i. conditio fluctuoſę præſentis vitæ, quæ nouiſsime per mortem aggrauatur, quando trans Iordanẽ Galileæ. i. vltra & extra præſens mortale ſæculum tranſportatur. vnde Amos. 8. Ponam nouiſsima eius quaſi diem amarum. Et aduerte φ iſtud nouiſsimum eſt cum reuerentia metuendum, & etiam eſt cum diligentia prœuidendum. Metuendum dico, Oſeæ. 3. Pauebunt ad dominum, & ad bonum eius in nouiſsimo dierum. & Prouerb. 23. In timore domini eſto tota die, & habebis ſpem in nouiſsimo. Præuidendum etiam, quia. ſ. ſemper eſt nouiſsimitas mortis, iudicij, & inferni, præcogitanda, & diligenti animo meditanda. Deuter. 32. Vtinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima prouiderent. Eccleſ. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternum nõ peccabis. & Eccl. 28. Memento nouiſsimorum, & deſine inimicari. Et ideo ciuitas Babylonica reprehenditur Eſa. 47. eo quòd ſua nouiſsima non recordabatur. Non poſuiſti inquit hæc ſuper cor tuũ, nec recordata es nouiſsimi tui. ¶ Sed adhuc dico B
quòd nouiſsimum tribus modis accipitur in malo. Signat. n.

Negligentium prolixitatem.
Temporalium proſperitatem.
Deſperantium peruerſitatem.
Infernalium pœnalitatem.

¶ Dico ergo quòd ſignat morum prolixitatem ſeu tarditatẽ. ſ. negligẽtium, quia. ſ. tales ſemper ſunt nouiſsimi ad faciendum bonum, ſicut ſunt illi qui procraſtinant bona facere vſq; ad nouiſsimum ſenectutis, qui deberent aduertere φ ſicut nouiſsimi fructus qui veniunt in ficubus, nihil valent, quia ab hyeme congelantur, de vino etiã & de oleo illud quod de torculari extrahitur nouiſsimum, inconueniens reputatur, ſic ſpiritualiter loquẽdo, illa opera quę ita tarde & ita nouiſsime fiunt, à Deo inutilia iudicant. Quod bene figuratum eſt Matt. 25. vbi dicitur quòd virgines nouiſsimę venientes & lampades ſine oleo deferẽtes, à nuptijs ſunt excluſæ. vnde Hiere. 17. Perdix fouit quæ non peperit. Et ſequitur. In nouiſsimo ſuo erit inſipiens. & Sapiẽ. 3. dicitur. Sine honore erit nouiſsima ſenectus eorum. ¶ Item nouiſsimum ſignat mundi vanitatem vel proſperitatem. Bona. n. ſpiritualia tanquam principalia debent dici prima, bona vero mundi tanquam illa de quibus debemus parum curare, debent dici nouiſsima. Et ideo de mundo & eius ſtatu dicitur Prouer. 14. Eſt via quæ videtur homini recta, nouiſsima autem eius ducũt ad mortem. Et idem de proſperitate poteſt exponi illud Prouerb. 5. Fauus diſtillãs labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouiſsima autem illius amara velut abſynthiũ. ¶ Item ſignat hominis obſtinati prauitatem & peruerſitatem. Tales ſunt illi qui in fine fiunt peiores quàm in principio, de quibus dicitur Luc. 11. Facta ſunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus. & Matt. 27. Erit nouiſsimus error peior priore. Iſti ſunt potiſsime illi qui in fine reincidunt in peccatum, & quorum iuuentus eſt melior quàm ſenectus, ſimiles Gryphibus, quorũ pars anterior ſimilis eſt Aquilæ, poſterior vero ſeu nouiſsima ſimilis eſt Leoni. quia. ſ. tales in principio iuuentutis ſunt boni & aquilini, in nouiſsimo vero ſenectutis ſunt peſsimi & leonini. Prouer. 20. In nouiſsimo benedictione carebit. & Eccl. 10. Nouiſsimum oris illius error peſsimus. ¶ Item nouiſsimũ ſignat F
inferni pęnalitatem. Vnde etiam in ſcriptura infernus dicitur terra nouiſsima, Ezec. 26. vbi loquitur ciuitati Tyri. Collocauero te in terra nouiſsima, ſicut ſolitudines veteres. Et nota φ infernus dicitur locus nouiſsimus, quia ibi

Abundat terror & gemitus.
Perturbat ardor & ſtrepitus.
Confundit rubor adhibitus.
Affligit dolor implicitus.
Afficit ſtridor & fremitus.
Deficit dulcor paraclitus.
Decipit error incognitus.
Occidit furor interitus.

¶ Dicam ergo quòd in iſto nouiſsimo. ſ. in inferno eſt locus gemitus & terroris. Prouer. 5. Et gemas in nouiſsimis, cum conſumpſeris carnes tuas. ¶ Item eſt locus ſtrepitus & ardoris. Ezec. 23. Nouiſsimum tuum deuorabitur igni. Item eſt locus confuſionis & ruboris. Luc. 14. Ne inquit incipias cũ rubore nouiſsimum locum tenere. & Eccl. 33. In nouiſsimo deridebit te. ſ. diabolus in inferno, ſicut. 2. Pet. 3. dicitur quòd venient in diebus nouiſsimis illuſores. ſ. demones &c. Item eſt locus afflictionis & doloris. Infernus. n. habet morſum & gladium. Morſum dico. Prouerb. 23. In nouiſsimo autem mordebit vt coluber. Gladium vero. Amos. 9. Nouiſsimum corũ gladio interficiam. Item eſt locus inquietudinis & ſtuporis. Eccl. 30. In nouiſsimo obſtupeſcent dentes tui. Item eſt locus amaritudinis

titudinis non dulcoris. Amos.8. Ponam nouissima eius quasi diem amarum. Item est locus incertitudinis & erroris. Eccle. 10. Nouissimum oris illius error, pessimus. Item est locus inte situs & mœroris, quia sicut dicitur Prouer. 14. Nouissima illius ducunt ad mortem. Igitur de isto nouissimo potest dici illud Eccle. 3. Cor durum male habebit in nouissimo Et. 2. ad Tim. 4. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Vide infra de vltimo & similibus.

Nox. Vide supra vbi Nocturnus, vbi satis ample prosequitur de nocte.

A **Nubes.** Nota quod nubes multipliciter sumitur in scriptura tam in bono quam in malo. Signat.n. nubes

Vanitatem humanæ naturæ.
Puritatem diuinæ scripturæ.
Dignitatem humanæ praturę.
Bonitatem sanctæ creaturæ.
Sanctitatem virgineæ clausuræ.
Prauitatem superbæ iacturæ.

¶ Primo igitur de nube humanæ vanitatis potest dici illud Iob. 30. Velut nubes pertransiit salus mea. Sicut.n. nubes de valde rara & debili materia componitur, & inde est quod valde debilem habet substantiam, quia videlicet modo est, & modo non est, sic humana vita & natura debili carne & sanguine constituta, nunquam potest in eodem statu permanere. Statim enim per mortem deficit & consumitur, & qui prius toti vni regno magnus apparuerat, & per mundanam potentiam fulgurauerat & tonauerat, nunquam vlterius reperitur. Sapien. 2. Transiet vita nostra quasi vestigium nubis. Signat ergo nubes vanitatem humanæ naturæ. ¶ Secundo signat puritatem diuinæ scripturæ. Nam sicut nubes habet quandam obscuritatem exterius, continet tamen ignem & claritatem interius, & inde quod est ipsa quandoque pluit, quandoque tonat, quandoque coruscat, quandoque fulgurat inferius, sic sancta scriptura exterius in apparentia rudis & obscura videtur. s. quantum ad litteram & historicam ruditatem, & tamen constat quod ipsa continet interius claritatem summę scientiæ & doctrinę quantum ad mysticam veritatem. Et inde est quod ista nunc pluit per dulces consolationes & promissiones, nunc tonat per fortes comminationes & prohibitiones, nunc fulgurat per bonorum exemplorum declarationes, & per diuinæ voluntatis reuelationes, nunc fulminat per diuinorum iudiciorum manifestationes, & per maledictionum imprecationes. Et ideo de ista nube tenebrosa & eius doctrina caliginosa dicitur in psal. Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Exod. 14. Erat nubes tenebrosa illuminans noctem. ¶ Tertio nubes signat dignitatem humanæ praturæ. Nubes.n. semper solet esse in alto, & signat statum & eminentiam dignitatum, vbi quandoque boni quandoque mali ascendunt diuersimode. De bonis.n. dicitur Apoc. 14. Vidi, & ecce nubem candidam & super nubem sedentem similem filio hominis. De malis etiam & ambitiosis in persona luciferi dicitur Esa. 14. Ascendam super altitudinem nubium &c. Vide eam supra de ambitione. Et nota quod boni qui in ista nube dignitatum volunt ascendere debent habere tria, videlicet

In affectu tranquillitatem. Sedentem inquit.
In conspectu conformitatem. Similem inquit.
In intellectu subtilitatem. Hominis inquit.

¶ Quarto dico quod nubes signat bonitatem sanctæ creaturæ. i. perfectionem cuiuslibet iusti. vnde Esaiæ. 45. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum. Sed de hoc inferius latius dicetur. ¶ Quinto dico quod nubes signat puritatem seu sanctitatem virgineæ clausuræ. Ista est.n. illa nubes de qua dicitur Nume. 17. & Exod. 40. Operuit nubes tabernaculum. sed de hoc dicetur infra. ¶ Sexto dico quod nubes signat prauitatem superbæ iacturę, quia. s. sicut nubes vento mouentur, alte leuantur, magnę videntur, tonare, fulminare & coruscare noscuntur, cito tamen deficere, & in pluuiam resolui, & ad terram descendere perpenduntur, sic vere dico quod diuites & mundani mouentur & agitantur vento vanitatis, leuantur & sublimantur in alto dignitatis, creduntur & æstimantur magnæ auctoritatis, emicant & illustrantur luce prosperitatis, fulminant & operantur ignem rapacitatis, cito tamen deficiunt & annihilantur in re mortalitatis. De talibus ergo nubibus dicitur in canonica Iudæ. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore, pascentes semetipsos, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ &c. Io sine vero & defectione talium dicitur Iob. 7. Sicut consumitur nubes & pertransit, sic qui descenderit ad inferos, non reuertentur. Sed de hoc vide supra de altitudine. & supra de ambitione. Et in illa auctoritate. Ascendam super altitudinem nubium. quæ vtrobique ponitur. Sed ne ita sub nube & de nube transeamus, dicamus aliquid de nube inquantum signat personam virtuosam, & inquantum signat virginem gloriosam.

¶ Primo quidem dicamus quod per nubem intelligitur vir perfectus, & maxime vir ecclesiasticus, religiosus, prædicator vel C prælatus, vel ipsorum perfectio siue virtus. Sicut.n. nubes habet in substantia puritatem, in existentia concauitatem, in natura etiam maximam leuitatem seu capacitatem, sic vere viri perfecti debent habere puritatem mundę castitatis, capacitatem summę charitatis, leuitatem seu agilitatem voluntariæ paupertatis. Quia proculdubio isti debent habere. s.

Puritatem caste conuersando.
Charitatem cunctos diligendo.
Paupertatem mundum contemnendo.

¶ Et sic ipsi erunt illud tabernaculum fœderis de quo dicitur Nume. 17. & Exod. 40. Operuit nubes tabernaculum. Quod pro certo tales debent habere conditionem nubis in moribus & nubi assimilari in virtutibus. Tales erant illi de quibus admirando dicebat Esaias. 60. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Vbi aduerte quod sicut nubes materiales habent. s.

Naturam admirabilem,
Figuram conformabilem,
Situm altum & notabilem,
Motum citum & volubilem,

Sic pro certo viri perfecti & prælati debent habere admirabilem perfectionem. Qui sunt isti inquit. Conformabilem conditionem. Vt inquit. Eleuabilem affectionem. Nubes inquit. Intardabilem profectionem. Volant inquit. ¶ Dico ergo quod illi qui volunt esse nubes spirituales, debent habere mirabilem perfectionem, quod ostendit stupor quæstionis cum dicitur. Qui sunt isti? In nubibus.n. multa sunt mirabilia. Nubes.n. sunt inter cœlum & terram mediatiuę, sunt ardoris solaris temperatiuę, sunt terræ subiacentis irrigatiuæ, ignis & luminis sunt interius contentiuæ, tonitrui exterius sunt transmissiuæ, grandinis & fulguris sunt inferius emissiuę. Et reuera charissimi tales mirabiles conditiones debent habere viri perfecti, prædicatores ecclesiastici vel prælati. Isti.n. debent esse inter cœlum & terram. i. inter deum & inferiorem populum mediatiui, pro ipsis. s. orando & intercedendo, & pro salute ipsorum apud deum deuotis precibus meditando. Figurati in arcu cœlesti, de quo dicit dominus Gen. 6. Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram. Arcus enim fœderis signat virtutem placatiuam, reconciliatiuam, & pacificatiuam ipsius dei ad peccatores, qui pro certo in nubibus. i. in viris perfectis & maioribus debet principaliter inueniri. Item isti debent esse ardoris tentationis refrigeratiui, quia pro certo istę nubes per vmbram bonorum exemplorum, & pluuiam bonorum suorum documentorum debent omnes malos ardores. i. omnes malos affectus & appetitus in alijs temperare. Quod figurari potuit in filijs Israel, quibus dominus dedit nubem ductricem de die contra ardorem, & columnam ignis de nocte contra obscuritatem, sicut dicitur Exod. 13. Quia pro certo filijs Israel. i. fidelibus in deserto huius mundi dati sunt nubes ductores. i. viri perfecti qui ipsos. s. ab ardoribus tentationum protegant, & ad terram promissionis paradisi ipsos illuminando perducant. Ps. Deduxit illos in nube diei, tota nocte in illuminatione ignis. Item isti debent esse terræ subiacentis irrigatiui, quia vere viri iusti, prælati, vel prædicatores debent pluuia scientiæ & doctrinę alios irrigare, & ariditatem suæ indeuotionis spiritualiter humectare, quia sicut dicitur in psal. Deus operit cęlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Iudic. 5. Cœli & nubes stillauerunt aquis. Quamuis diabolus videatur hodie dicere illud Esa. 5. Nubibus mandabo desuper ne pluant super eam. Quia pro certo charissimi hodie in ecclesia sunt multæ nubes sine aqua. i. multi prælati sine scientia. Isti ergo non sunt irrigatiui nec per eorum doctrinam subditorum sterilitates fœcundantur. Item isti sunt ignis & luminis contentiui, quia. s. isti debent ignem charitatis continere interius, & lumen honestatis habere exterius. Lumen enim bonorum exemplorum debent alijs exterius ostendere. Matt. 5. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona. Et omnia ex charitate interius disponere, iuxta illud. Omnia opera vestra ex charitate fiant. vnde Iob. 37. dicitur. Nubes spargunt lumen suum. De igne vero charitatis quomodo à talibus nubibus debeat contineri, dicitur Ezec. 1. Nubes magna & ignis inuoluens, & splendor in circuitu. Item isti sunt tonitrui terribilis causatiui, quia. s. tales

debent

debét tonitruum altę prædicationis alijs procreare, inquantũ. s. tenentur de terrore diuinorum iudiciorũ, & de horrore infernalium tormentorum alijs terribiliter comminari. psa. Vocem dederũt nubes. Item isti debent esse grandinis & fulguris productini, quia pro certo isti debent fulgur & grandinem seueræ correctionis habere, quibus si necesse sit, possint subditos dyscolos castigare. psal. Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius. Ecce ergo quam mirabiles sunt istarum nubium conditiones. Bene ergo admiratiue quæritur. Qui sunt isti? Et talé quæstioné videtur facere Apo. 7. Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerunt? Valde habent igitur mirabilem perfectioné. Et hoc est primũ.

D ¶ Item si volumus spiritualiter esse nubes, nos debemus conformabilem conditionem habere, quod notatur cum dicitur. Vt, quod idem est ꝙ sicut seu quasi, quod signat conformitaté & imitationem. Nam sicut dicit Beda, Nubes à parte cœli se conformat in figura firmamento, & ideo rotundam figuram, in lateribus vero non est determinatę figurę, sed secundum figuram aliarum circũstantium nubium figuratur. Sic vere charissimi vir perfectus à parte superiori. i. à parte superioris iudicij rationis se debet firmamento. i. deo conformare. s. per imitationem virtualium, & sapientiam æternorum. In lateribus vero. i. in istis exterioribus debet se conformare nubibus lateralibus. i. proximis, vicinis, & pauperibus per compassioné & per communionem cordium. Quia proculdubio ad virum perfectum, maxime ad prælatum pertinet ꝙ non solum conformet se deo perfectiones sectando, immo etiam & se conformet proximis eorum infirmitatibus condescendédo, & mores suos eorum moribus socialiter applicando, sicut faciebat Apostolus vt. 1. ad Corin. 9 patet vbi dicebat. Factus sum Iudæis Iudæus, gétilibus gétilis &c. Et sequit. Omnibus oía factus sum vt oés lucrifacerem. Sic legitur fecisse beatus Ber. qui inueniés iuuenes carnes occulte comedentes, conformauit se eis, & comedit, & hoc ne timerent, & præ timore apostatarent. In crastino, vero respondit abbati suo ipsum reprehendenti, ꝙ ipse non comederat carnes, sed charitas. Conformaré ergo se debet prælatus non solum deo, sed etiam subditis, quod ostenditur cum dicitur Vt. vt ipse dicat illud psal. Vt iumentum factus sum apud te. Vide istam auctoritatem supra vbi Iumentum. Debemus ergo habere conformabilem conditionem. vide de Vt, infra in suo loco. ¶ Item debemus habere si volumus dici spiritualiter nubes, eleuabilem affectioné, quod notatur in verbo Nubes. Nubes. n. de terra & de mari & de magis leuibus & puris vaporibus eleuatur sursum, in aere suspenditur, & quáuis de mari amaro ortum habeat, eius tamen aqua non amara, sed dulcissima reperitur. Sic vere vir pfectus debet de mari. i. de mundo sursum ad amorem æternorum se erigere per affectionem, superius se suspendere per contemplationem, & quamquá de mari huius mundi sumpserit ortum, amaritudinem tamen vitiorum nó retinet, nec per peccati infectioné fit amarus, quinimmo dulcis inuenitur & sapidus per benignitatem & deuotionem. Vnde de tali nube dicitur. 3. Regũ. 18. Ecce nubecula parua ascendebat de mari. Et sequitur ꝙ ab illa nubecula parua secuta est pluuia largissima. Vbi nota quod vir perfectus debet esse

Honestus & luminosus. Ecce inquit.
Humilis & gratiosus. Parua inquit.
Nobilis & gloriosus. Ascendebat inquit.
E Flebilis & dolorosus. De mari inquit.

¶ Debemus ergo habere eleuabilem affectionem. ¶ Item si volumus spiritualiter esse nubes, nos debemus habere incessabilem profectionem seu commotionem quod, ostenditur cũ dr Volant. Volare. n. signat motum, quia auis quamdiu est in volando, semper est in motu. quia. s. sicut nubes nunquam quiescit à motu, immo quamdiu durat, semper solet de loco ad locum vndiq; circuire, sic vere vir perfect⁹ semper debet se mouere per bonam operationem. Discurrere per obedientiæ executionem. Volare per altam contemplationem. Nunquá cessare ab isto motu per aliquam pigritiæ retardationem. Volant inquit: Esa. 40. Sancti qui sperant in domino, habebunt fortitudinem. assument pennas vt aquilæ, currét, & non laborabunt, volabunt & non deficient. Et possumus notare ꝙ sunt sex quæ faciunt ꝙ nubes moueantur. s. rei de qua est compositio, quia. s. nubes generantur de vaporibus puris. Loci in quo est dispositio, quia. s. nubes generantur in aere, vbi nullum est fundamentum. Ignis rei contentæ discrepatio, quia. s. ignis quærens exitũ mouet eam. Venti tangentis circumpulsio, quia ventus circumstans nubem impellit. Centri terrestris elongatio, quia. s. centrum immobile non tenet illam. Figuræ suæ circunscriptio, quia. s. figuram habet sphęricam, quæ habilior est ad motum. Sic pro certo charissimi sex debent esse rationes propter quas ad modum nubiũ nos debemus mobiles esse, & ad proficiédũ in bono habiles. ¶ Prima est rei de qua sumus cõpositio, quia. s. nos debemus esse compositi de puris vaporibus. i. de sanctis affectionibus, ita ꝙ nulla iniquitas debet nos grauare, quin ad bona opera possimus nos faciliter mouere. vnde Apoc. 10. dicitur ꝙ ipse vidit Angelum descendentem de cœlo amictum nube. Angelus. n. puritatem cõditionis designat. ¶ Itẽ loci in quo sum⁹ dispositio, quia. s. nos sumus in aere ecclesiæ vel fidei, vbi s. non est aliquid quod nos possit (si volumus) à motu bonorũ operum retrahendo impedire. Iob. 37. Subito aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. i. spiritus sanctus mouebit eas. ¶ Item ignis contenti excitatio, quia pro certo in corde nostro debet ignis diuini amoris cótineri, per quem debemus ad motum bonorum operum excitari. Teste. n. Gregorio, Nũquam est amor dei ociosus, operatur. n. magna si est, si autem operari renuerit, amor non est. Ideo de tali nubis motu dicitur in psal. In conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis. Item venti vrgentis circumpulsio, quia vera tunc ad bonum fortius mouemur, quando per ventum exteriorum tribulationum impellimur, & quando per flatum interiorum inspirationum à spiritu sancto excitamur. vnde. 3. Reg. 18. Cœli contenebrati sunt, & ventus & nubes, & facta est pluuia grãdis. Item centri terrestris elongatio, quia pro certo homo ad bonum mobilior efficitur, quando ad modum nubis de centro. i. de terra, hoc est dictu, de amore terrenorum amplius elongatur. Et ideo dicitur Nu. 12. Nubes recessit quæ erat super tabernaculum. Item proprię figuræ circunscriptio. quia. s. nos debemus esse sphęrici & rotundi, & ad motum per obedientiam dispositi. Quia ille qui per virtutem obedientiæ amplius disponitur, facilius in motu bonorum excitatur. Vnde de bonis obedientibus Iob. 37. Nubes spargunt lumen suum, quæ lustrant cuncta per circuitum, quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Et sic igitur patet quomodo sex rationibus nos debemus habere incessabilem perfectionem. Et sic quilibet talis vir perfectus potissime poterit figurari in illa nube data filijs Israel in deserto, quæ ipsos ad terram promissionis ducebat, ipsos de nocte illuminabat, & de die obumbrabat & refrigerabat, sicut dicitur. Exodi. 13. Et sicut ponitur Nu. 10. quando se mouebat, proficiscebantur, quando sistebat, arrestabantur. Quia pro certo prælati & viri perfecti qui subditos ad terram paradisi debent ducere, debent eos per doctrinam illuminare, & per consolationes refrigerare, & per bonum exemplum prædicare. Nam perfectus & motus talium, debet esse motus & profectio subditorum, & econuerso ipsarum virtutum cessatio est subditorum occasionalis à bono arrestatio. Sic igitur patet ꝙ prælatus, religiosus, ecclesiasticus vel perfectus debet habere ista quatuor, quia. s. ipse (vt dictum est) debet

Incessanter proficere.
Inretardabiliter ascendere.
Conformabiliter figurari.
Admirabiliter conuersari.

Et hæc sufficiant de viro perfecto. ¶ De nube vero inquantum signat virginem gloriosam, possumus dicere ꝙ sicut nubes, est F naturaliter cócaua & pura, & ideo magis cœlestiũ influentiarũ receptiua, & inde est ꝙ p impssioné radiorũ solariũ iris in vétre nubis mirabiliter decorat, sic vere beata virgo fuit p humilitaté cócaua, q. a. s. se sp cóncauá & vacuá reputabat. figurata in altari holocausti, ꝙ erat nó solidũ sed cócauũ & quadratũ, sicut dr Exo. 26. Et propter hoc ipsa fuit habilis ad recipiendũ influétiá cęli. plenitudiné omniũ gratiarũ. Iuxta illud. 4. Re. 4. Sume vasa vacua nó pauca. & cũ plena fuerint, tolles. Et ideo ipsum radiũ dei patris. s. filiũ benedictũ in seipsa cótinuit & cõcepit, ipsumq; ibi conuersum in iridé. i. in hominé hominibus denunciauit, & ipsum qui de se est inuisibilis, omnibus visibiliter declarauit. Baruc, 3. Postea in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Alias. n. radius dei patris. i. dei filius, non poterat se mundo facere visibilem, nisi primo per nubem istam descenderet, ibiq; in iridem, idest in hominem se mutaret, & sic mundo visibilis appareret. Gene. 9. Apparebit arcus meus in nubibus, Et ideo dicebat Esaias. 19. Ascendet dominus super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum. Vbi nota quod ista fuit nubes

Luminosa.
Virtuosa.
Fructuosa.

¶ Primum probat æterna claritas in ea obumbrata. Ascendet inquit dominus. Sed secundum interna puritas in ipsa congregata. Quia nubes leuis. Sed tertium externa prauitas per ipsam reparata, quia s. dominus per eam ingressus fuit ægyptum. ¶ Dico igitur quod ista fuit nubes luminosa per filij cōceptionem. Ascendet inquit dominus. Totum enim lumen paradisi. s. filius dei, qui est lux vera illuminans omnem hominē venientem in hunc mundum, fuit positum in ista nube, sicut in quadam laterna, vt exinde totus mundus reciperet lumen suum. Vnde ipsa fuit illa de qua dicitur Exo. 14. Erat nubes tenebrosa, illuminans noctem. Tenebrosa fuit enim ista per humilitatem, quia sicut nubes quanto plus habet de pluuia & humiditate, tanto magis habet de tenebrositate, sic ista quāto plenior gratiarum fuit plenior, tanto fuit tenebrosior & humilior. Ista ergo nubes tenebrosa noctem præsentis vitæ illuminauit, pro eo quod lucem totius paradisi in se continuit & portauit. Ascendet inquit dominus. Et hoc dicitur. Exo. 16. Gloria domini apparuit in nube. Et nota quod dominus apparuit in ista nube vt

Declararet suam maiestatem.
Occultaret suam claritatem.
Visitaret mundi paupertatem.
Concordaret mundi diuersitatem.
Irrigaret mundi sterilitatem.

Per Christum ergo in virgine apparentem fuit maiestas ipsius declarata, quia s. ipse sedit in ipsa sicut in sede suæ imperatoriæ maiestatis. Eccle. 24. Ego in altissimis habitaui, & thronus meus in columna nubis. Figuratus Apoc. 14. vbi dicitur. Vidi, & ecce nubem candidam, & super nubem sedentem similem filio hominis. Item ibi fuit claritas ipsius obscurata. Claritas enim solis iustitiæ tanta erat, quod debilitas humani visus ipsum videre non poterat, nisi nube carnis humanæ mediante. Ideo dicitur Ezech. 32. Solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum. & Exo. 40. Operuit nubes tabernaculum. ¶ Item ibi fuit humana paupertas visitata. Exo. 19. Veniam ad te in caligine nubis. Item ibi fuit mundi & Dei diuersitas concordata. Gene. 9. Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & terram. Item ibi fuit mūdi sterilitas irrigata. psal. Operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Ascendit ergo dominus super nubem. psal. Ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum. Ista fuit ergo nubes luminosa vnde Matth. 17. Ecce nubes lucida obumbrauit eum. ¶ Deinde dico quod ista nubes fuit virtuosa. Et hoc ostenditur cum dicitur. Nubem leuem. Nubes enim quanto est leuior & purior, tanto ad sursum ascendendum est virtuosior, & tanto ad motum est habilior. Et ideo quando ista dicitur nubes leuis, bene supponitur quod ipsa fuit virtuosa ad se mouendum per bonam operationem, & ad sursum ascendendum per altam contemplationem. 3. Regū. 16. Ecce nubecula parua ascendebat de mari. ¶ Deniq; dico quod ipsa fuit nubes fructuosa, quia s. per ipsam dominus ingressus est in ægyptum i. in mundum, videlicet ad ipsum saluandum. Quia sicut in nubibus generatur ceraunius lapis præciosus, qui tandem cadēs in terram est vtilis & fructuosus, quia videlicet valet contra tempestatem, vt dicit Dioscorides, sic in ista nube fuit genitus ceraunius dei filius, qui in ægyptum huius mundi ingrediens, & descendens, fructum salutis hominibus dedit, ipsosq; à tempestate damnationis liberauit. Ingressus est inquit ægyptum. Exo. 11. Media nocte ingrediar in Ægyptum. Vnde de fructuositate istius nubis dicitur in psal. Mandauit nubibus desuper & ianuas cœli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum. Sic igitur patet quod ista est nubes luminosa, virtuosa, fructuosa. Et sic hic applica omnia quæ dicta sunt super eodem titu. de viro perfecto. Vide etiam supra Arcu. vbi multa inuenies de nube & iride. ¶ Sed si volumus per nubem potest intelligi peccatum siue etiam mundi prosperitas quę ad modum nubis faciliter perit. Quia ista est quæ aerem cōscientiæ obnubilat, & quę lucē cœlestis gratiæ impedit & retardat. Thre. 3. Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio. Hæc igitur de nube sufficiant &c.

A

Nudus. Nuditas.

Cum nuditas nihil aliud sit, quam carentia vestimentorū, & vestimenta multipliciter significent in scriptura, hinc est quod distinguere possumus multiplicem nuditatem. Notemus igitur quod est

Nuditas naturalis.
Nuditas temporalis.
Nuditas virtualis.
Nuditas criminalis.

Prima est inductiua humilitatis. Secunda expulsiua cupiditatis. Tertia perfectiua confessionis. Quarta est exclusiua perfectionis. ¶ Dico ergo primo quod est quædam nuditas naturalis, & ista est generalis omnibus, quia scilicet naturaliter nascimur nudi, & morimur nudi. Nudi dico scientijs, nudi virtutibus & viribus. Et istud proculdubio est causa magnæ humilitatis, quia in hoc est homo vilior & inferior cæteris rebus. Arbor. n. nascitur cum cortice, animalia nascuntur cum vellere, pisces cum squamis, volucres cum plumis, homo aūt nudus & debilis nascitur, vt ad deum recurrere cōpellatur. Et ideo istam naturalem paupertatem lamentabatur Iob. 1. dicens. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. Sicut. n. nudus intrat lectum aut balneum, & exinde nudus exit, sic vere homo mundum nudus ingreditur, & exinde nudus exit & egreditur. Iob. 14. Homo cum mortuus fuerit, nudus atq; cōsumptus, vbi quæso est? ¶ Secundo dico quod est quædā nuditas temporalis. Et ista nihil aliud est q̄ paupertas & bonorum temporalium defectus, quæ aliquando est voluntaria, aliquando necessaria. Voluntaria dico, sicut fuit in apostolis & in Christo, qui se bonis temporalibus nudauerunt. De quo. 1. Corin. 4. Vsque adhuc esurimus & sitimus, & nudi sumus. Serpens. n. timet hominem nudum, & audacter insilit in vestitum, sicut dicit Plinius. Sic diabolus illos timere dicitur, qui per spiritualem paupertatem nudi temporalibus inueniuntur, vel qui saltem quantum ad amorem, istis temporalibus denudantur. Et ideo quantum ad effectum nudari debemus, & maximè nos ecclesiastici & religiosi, vt magistrum nostrum Christum (qui nudus in cruce pependit) nudi famulando sequamur. Exemplo Petri, de quo dicitur Ioan. 21. quòd ipse nudus erat, & quod ipse tunica succinxit se, & misit se in mare vt ad dominum veniret. Quia vere si digne ad Christum accedere cupimus, necesse est quòd nudi simus per temporalium contemptum, & quòd tunica temporalium succincta & diminuta, in mari pœnitentię nos mittamus sicut de Esaia dicitur Esa. 20. Ambulauit seruus meus Esaias nudus & discalciatus. Vbi ostenditur quòd tales nudi melius.

Operantur.
Famulantur.
Liberantur.

Nudus. n. solet melius currere. Et ideo dicitur Ambulauit. Nudus solet melius seruire. Vnde etiam seruitores solent se nudare vsq; ad tunicas. Et ideo dicitur Seruus meus. Nudi etiam solent inter latrones melius transire. Ideo dicitur Esaias, qui interpretatur salutare. Ista est ergo nuditas voluntaria. ¶ Sed adhuc dico quòd ista nuditas paupertatis aliquando est necessaria, & hoc quia hodie raptores auferunt eis temporalium vestimenta, sicut dicitur Iob. 24. Nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes. Et talis nuditas siue sit corporalis, semper est a nobis sublenanda, & si possumus misericorditer contegenda. Illud est enim vnū de operibus pietatis, de quo dicitur Esaiæ. 58. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Ista est ergo nuditas temporalis. ¶ Tertio dico quod est nuditas virtualis, B
Et ista est quando homo nudat conscientiam suam sacerdoti per puram & nudam & integram confessionem, quia sicut medicus non posset aliquod vulnus curare, nisi membrum nude tangeret & videret, sic nec sacerdos potest salubre remedium peccatori dare, nisi culpam suam velit nude & integre reuelare. Exemplo Dauid. 2. Regum. 15. qui ascendit cliuum oliuarum nudis pedibus incedens, flens & plorans operto capite. Nudus etiam inter latrones potest tutus ire. Nudæ puellæ (teste Philosopho) solent elephantem cantando occidere & superare. Nudus homo solet in lectum intrare. Sic vere ille per mundam confessionem fit nudus, non solet infernales latrones timere, elephantem diabolū superat, & lectum æternæ quietis finaliter intrat. Exemplo huius Adā & Eua nudi creati fuerunt, & quamdiu innocentiam habuerunt, nudi & sine vestibus permanserunt. Statim vero quando innocentiam perdiderunt, nuditatem suam præ verecundia tegere voluerunt. Sic proculdubio hodie illi qui innocenter volunt viuere, debent nuditatem confessionis habere, & ex hoc non verecundari nec timere. Sed pro certo illi qui innocentiam respuunt, nuditatem istam erubescunt & fugiunt, ipsamque excusationibus & palliationibus quantū possunt contegūt & abscondunt. Istis videtur diabolus dicere illud Leuiticor. 10. Capita vestra nolite nudare &c. Non sic. sed simus nudi per integram confessionem, vt dicamus illud Micheæ. 1. Super hæc plangam & vlulabo, vadam spoliatus & nudus. Peniten-

nitens.n debet plangere interius per contritionem vlulare exterius per lacbrymationem, vadere vlterius per suiipsius mutationem, spoliari temporalibus per eleemosynarum largitioné, nudari criminalibus per integram & nudam confessioné Ista est igitur nuditas virtualis, qua debemus nudari &c. ¶ Quarto dico q̃ est quædam nuditas criminalis. Et ista proculdubio potest esse duplex. s. vna quæ pertinet ad iactantiam & detractionem, alia quæ pertinet ad bonorum carentiam & defectionem. Prima ergo mala nuditas est iactantia, quæ quantum ad se vel quantum ad proximum nuditas dici potest. Iactantia.n. denudat in homine quicquid habet in bono. Exemplo Barbitonsorum. qui nudāt suos pulchros baculos. Et exemplo mercariorum, qui nudant meliores merces suas. Sic isti per iactantiam nudant & reuelant omnia bona sua. Thren.4. Inebriaberis, & nudaberis. &c. 2. Regum.6. Quam gloriosus apparuit hodie rex Israel, nudatus corā ancillis suis, acsi nudetur vnus de scurris. Denudat etiam iactantia quandoq; quicquid habet de malo, quia etiam multi sunt qui in suis proprijs criminibus se iactant, similes istis pauperibus mendicis, qui viliores partes sui solent nudare, & hominibus ostendere. Ideo Ezech. 16. dicitur. Nuda eras, & confusione plena. Item detractio denudat proximum. Detractor, n. semper quærit nudare & reuelare mala vicia aliorum. Iob.22. Nudos spoliasti vestibus. & Ezec. 16. dicitur detractoribus. Nudabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa decoris tui. Ista est igitur nuditas criminalis, quæ pertinet ad iactantiam & detractionem. ¶ Sed adhuc dico q̃ est

C alia nuditas criminalis quæ signat virtutum carentiam. Vestes.n. in scriptura significant virtutes. Et ideo ille spiritualiter nudus dicitur, qui à diabolo virtutibus spoliatur. Et tales hodie sunt multi similes quibusdam hominibus Æthiopiæ, qui continue vadunt nudi, ita q̃ sicut alij in vestibus, ita isti in nuditate gloriantur. Sic vere multi inueniuntur hodie in Æthiopia huius mundi, qui semper volūt more bestiarum virtutibus se nudare. De vestibus.n. virtutum non curant, sed de nuditate ipsorum damnabiliter se delectant. Talibus dicitur illud Apo.3. Dicis quia diues sum, & nullius indigeo, cum sis miser & miserabilis, & pauper & cæcus & nudus. Tales figurantur in leproso Leuit.13. qui nudum caput semper iubebatur habere.

B Et ideo bene dicitur Apoc. 16. Beatus qui custodit vestimentum suum, ne nudus ambulet. Ista est igitur nuditas criminalis. Sed proculdubio istam concomitatur nuditas æternalis, quia. s. peccator nudatur bonis temporalibus & æternis. Vnde animæ peccatrici dicitur Apoca. 17. Odient fornicariam idest animam peccatricem (scilicet deus & Angeli) & desolatam eam facient & nudam. Et si vis nota q̃ anima damnata dicitur nuda, quia

Non velatur virtutibus amœnis.
Non iuuatur cautelarum catbenis.
Execratur consociorum querelis.
Non collocatur terrenorum habenis.
Reuelatur sociorum venenis.

¶ In anima.n. damnata cessat virtutum aggregatio, quæ. s. deberet ipsam ornare & operire ne nuda videretur. vnde Ezec. 16. Eras nuda, & confusione plena. Item in ipsa cessat cautelarum excusatio. Modo.n. cautelæ & excusationes multum faciunt ne homo hic videatur nudus, sed ibi (.s. in loco damnatorum) non. Michææ. 1. Propter hoc plangam & vlulabo, vadam spoliatus & nudus. Item ibi adest consociorū accusatio. s. demonum, qui in suo malo agendo fuerunt socij & dei & Angelorum qui suorum malorum fuerunt conscij. Demones.n. qui socij fuerunt, animam denudant & manifestant, quia. s. sicut dictum est Iob.24. Nudos dimittunt homines, vestimenta. i. excusationem tollētes. Deus vero & Angeli qui sciuerunt opera mala ipsius, & viderunt, ipsi non permittunt celari, sed ea volunt omnibus reuelari. vnde in psal. dicitur. Denudasti fundamentum eius. & ad Hebreos.4. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Et breuiter tali animæ sic nudatæ potest dominus dicere illud Hiere. 13. Nudaui femora tua ante faciem tuam, & apparuit ignominia tua. Vnde etiam sibi dicit Nau.3. Ostendam gentibus nuditatem tuam. Et sic igitur patet quomodo est quadruplex nuditas. s. criminalis, virtualis, temporalis, & naturalis. Sufficit &c.

A **Nudiustertius.** Nota q̃ illud aduerbium temporis Nudiustertius, semper signat tempus præteritum & semper vt communiter coniungitur cū aliquo aduerbio temporis, quod est heri. Vnde etiam nudiustertius idem est q̃ ante heri. Igitur notemus q̃ est dare vnum nudiustertius quod est

Corrigendum.
Resumendum.
Frequentandum.
Confitendum.
Attendendum.
Metuendum. vel
Cognoscendum.

¶ Dicam igitur quod est dare vnum nudiustertius quod quilibet debet corrigere. Et istud pro certo signat malas & improbas cōditiones & inclinationes quas à tempore retroacto in nobis abundare sentimus, q̃a . s. istas tenemur refrenare & restringere, & nō ad libitum permittere diuagari. Figura Exo.21. vbi dicitur q̃ si quis sciebat se habere bouem cornupetam ab heri & nudiustertius, debebat eum recludere ne læderet seu percuteret cōuicinos, quod si non faceret, lapidibus obrueretur, & homo etiam occidi propter hæc iubebatur. Quia vere si bouem nostrum. i. corpus sentimus esse cornupetam, & ad occidendum animā per tentationes & desideria satis aptum, ipsum debemus per pœnitentiam coercere, & ne lædat, includere vel tenere. Quod si non fecerimus, sciamus nobis æternæ damnationis supplicium imminere. ¶ Item est vnum nudiustertius quod quilibet debet resumere. Et istud certe signat bona, quæ nudiustertius. i. heri & ante heri idest tempore retroacto cognoscimus nos fecisse, quia. s. illa resumere debemus, & iterum sicut solebant fieri, replicare. vnde. 2. Reg. 3. Tam heri quam nudiustertius quærebaris Dauid vt regnaret super vos, nunc ergo facite. &c. Si.n. nudiustertius Christum quæsiuimus, etiam nunc necesse est & vtile q̃ eum iterum requiramus. Item est vnum nudiustertius quod quilibet debet repetere, quia. s. si nudiustertius bona fecimus, ipsa modo plus repetere debemus, sicut. s. Dauid de se & socijs suis dicebat. 1. Reg. 21. Si autem de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri & nudiustertius. ¶ Itē est vnum nudiustertius quod quilibet debet dimittere. Et hoc certe est præcedens peccatum, quia. s. si nos heri & ante heri peccauisse sentimus, resilire & abstinere debemus, sicut. s. legitur. 1. Regum.4. de Hebræis qui fuerant cum philisteis, & nudiustertius reuersi sunt vt essent cum Israel. ¶ Item est vnum nudiustertius quod quilibet debet attēdere. Et istud certe signat imperfectione & insufficientia, quas ante heri & etiam adhuc nos habere sentimus, quia. s. ipsas debemus in mente habere & recognoscere, vt sic inde possimus humilitatem concipere & tenere, sicut. s. Moyses de se ipso dicebat Exod.4. Non sum inquit eloquens ab heri & nudiustertius. ¶ Item est vnum nudiustertius quod quilibet debet metuere, quod de deo, si ipsum in præsenti nobis non esse paratum sicut nudiustertius fuerat, videmus, debet esse, quia. s. ipsum formidare & metuere debemus. Exemplo. s. Iacob, qui dicebat vxoribus suis. Gene.31. Video inquit faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri & nudiustertius. ¶ De heri vero inquantum signat immediate præteritum, potest notare, quod est scilicet vnum heri B

Breuiter transiens.
Iniqua faciens.
Iouamen pariens.
Torpens & dormiens.
Mundo subueniens.

¶ Heri breuiter transiens signat mundi prosperitatem seu etiā vitæ nostræ labilitatem & fugacitaté. Ista.n. quodammodo magis videntur esse hesterna quam hodie, quia. s. magis videntur recedere quam manere, sicut de vita nostra dr̃ in psal. q̃ multi anni respectu æternitatis sunt sicut dies hesterna quæ præterit. Vt sic cuilibet possit dici illud. 2. Reg. 15. Heri venisti, & hodie compelleris exire. Item est vnum heri iniqua facies, q̃a . s. multi heri. i. in tempore retroacto multa grauia commiserunt, de quibus hodie puniri & argui meruerunt. Exodi. 2. Nunquid occidere me vis sicut occidisti Heri Ægyptium? Item est vnum heri iouamen pariens, & istud est dies veneris sancta, quæ. s. paschæ vigiliæ est hesterna, ita q̃ in vigilia pascæ de humano genere possit dici illud Ioan.4. Heri hora sexta reliquit eum febris. quia scilicet Christus qui à febre peccati humanum genus sanauit, hora sexta mortuus fuit. Item est vnum Heri torpens & dormiens. Et istud est quo impij nec heri nec hodie bonum faciunt, sed continue in vitiis pinguescere volunt. quibus potest dici illud Exodi. 5. Quare non impletis mensuram laterum nec hodie nec heri? Item est vnum heri mundo subueniens. Et istud est dies natiuitatis domini, quæ respectu sequentis diei beati Stephani potuit dici Heri, ita quod Christus protomartyri suo loquens potest dicere illud Ecclesi. 38. Mihi heri, & tibi hodie. Et potest esse thema in die beati Stephani satis pul-

ebrum, sicut illud. Heri venisti, & hodie compelleris exire, potest esse thema in die veneris sancta, in casu vbi annũciatio dominica fuisset in die Iouis sancta, quod aliquotiens inuenitur. Et illud etiam prędictum. Heri hora sexta reliquit eum febris potest esse thema pro vigilia paschæ. sufficit Vide supra de Hodie.

A **Nullus.** Nota ꝙ nullitas quæ priuat & tollit omnẽ entitatem, potest in bono & in malo significare, secundum ꝙ entitas quam priuat, bona fuerit siue mala. Sic igitur nota ꝙ in scriptura reperitur nullitas.

Perfectorum.
Refectorum.
Miserorum.
Infectorum.

Et primo dico ꝙ viri perfecti habent suam nullitatem. Et hæc pro certo est illa quæ negat in eis & tollit ab eis omne malum. Isti.n.carent

Superbiæ turgido tumore.
Luxuriæ fœtido liuore.
Scientiæ arido furore.
Auaritiæ cupido feruore.
Negligentiæ tepido liuore.

¶ Igitur dicam ꝙ viri perfecti nulla tument vana superbia. Deut. 17. Nullus deinceps intumescat superbia. Item nulla fœtẽt vili luxuria. vnde Leuit. 18. Vxorem fratris sui nullus accipiat. Figurati in vacca rufa quæ immolabatur pro aqua explationis faciẽda, de qua dicitur Num. 19. ꝙ nulla macula debebat esse in ipsa. Item isti nulla abundant vana scientia, quia. s. isti non plus sapiunt quam oportet sapere, sed sapiunt ad sobrietatem. vnde de talibus dicitur Nume. 4 ꝙ nulla curiositate videant quæ in sanctuario sunt. vnde etiam Exod. 34. præcipitur Moysi ꝙ nullus ascendat secum in montem. Montem dico sacræ scripturæ ad secreta diuina inuestiganda, quia nullus alius debet ad hæc inquirenda, præsumendo accedere. Leuit. 16. Nullus sit in tabernaculo, videlicet dum sanguis spargitur in sanctuario sed & sacerdos ingrediatur solus in sancta &c. Item isti nulla. feruent rerum angustia, hoc est dictu, cupiditate vel auaritia vnde Apostolus Act. 20. Vestem nullius concupiui. Item isti nulla torpent mentis pigritia. Exemplo Apostoli qui. s. dicit. 2. ad Corin. 11. Nam cum egerem, nulli onerosus fui. sed, sicut ait, manus suæ laborando victualia ministrauerunt. Patet igitur quomodo est quædam nullitas hominum perfectorũ. ¶ Secundo vero dico ꝙ est quædam nullitas hominum refectorum i. beatorum. Isti.n. nullam habent pœnæ molestiam, nullam timent mortis angustiam, & nullam vident famis miseriam, nullam horrent rerum penuriam, nullam stupent hostis malitiã. Quod isti careant pœna vel labore, patet Iudi. 18. vbi ipsi dicũt. Nullus erit labor, intrabimus ad securos. Itẽ ꝙ isti careant morte vel dolore, patet Ioan. 19. vbi de quolibet beato potest dominus dicere. Ego nullam causam mortis inuenio in eo. Itẽ ꝙ isti careant fame vel languore, patet. 3. Regum. 11. vbi dicitur. Qua.n.re apud me indiges? respondit, nulla. Item ꝙ isti careant fortunæ furore. s. paupertate, patet Deut. 15. vbi dicitur. Fœneraberis nationibus pluribus, & ipse à nullo accipies mutuũ. Item ꝙ isti careãt hostis furore, patet Exo. 34. vbi dr. Nul-
B lus insidiabit terrę tuæ. Et sic patet ꝙ inuenit nullitas electorũ. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur nullitas miserorũ. Miseri.n. nullũ

Habent longę vitę tractum.
Noscunt scientiæ pactum.
Sentiunt clementiæ tactum.
Inueniunt amicitiæ factum.

Miseri.n. dicuntur, quia nulla est eis vitæ longitudo. Vnde isti dicũt illud. 1. Paral. 29. Dies nostri quasi vmbra, & nulla est mora. Item ꝙ nulla est eis veri certitudo, patet Eccle. 8. Inueni ꝙ nullam possit homo inuenire rationem operum domini. Et Hiere. 12. Nullus est qui recogitet corde. Item quia nulla est apud eos clementiæ plenitudo seu mititodo, quia. s. pauci volunt eis benefacere. Vnde Iudic. 19. Nullus nos sub tectũ suum vult recipere. Item quia nulla est ad ipsos veræ reputationis & amicitiæ rectitudo. Nullus.n. reputat aut amat eos quantum valent. vnde Eccle. 9. de paupere qui liberauit sua prudentia ciuitatem, dicitur ꝙ nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et sic patet ꝙ inuenitur nullitas hominum miserorum. ¶ Quarto dico ꝙ inuenitur nullitas hominum iniquorum. Isti enim nulli dicuntur, quia nullam

Intelligunt veritatem.
Diligunt bonitatem.
Concipiunt firmitatem.
Percipiunt sanitatem.

Veritatem dico nullam intelligũt. Iob. 4. Quia nullus intelligit, in æternum peribunt. Bonitatem etiam nullam diligunt. Vnde de illo pessimo antiocho dicitur. 2. Macha. 9. ꝙ nullo modo à malitia sua cessauit. Firmitatem insuper nullam concipiunt, quia dicitur Iosue. 23. Nullus vobis resistere poterit. Et ideo finaliter sanitatem nullam percipiunt. 2. Mach. 14. Considerans nullo modo sibi esse salutẽ. sufficit de nullus. vide supra vbi Nihil.

Numerus. Numerare. Nota quod numerus significare potest in bono & in malo. In bono enim per numerum intelligitur certitudo communitatis bonorum. Nam sicut videmus qđ illa quæ numerantur, in quadam certitudine constituuntur, & ab alijs non numeratis distinguũtur, & per numerum à generali confusione ad quandam certitudinem reducuntur, sic boni numeri dicuntur, quia. s. isti in æstimatione diuina & in sua occulta prædestinatione sub quadam sunt certitudine constituti, & ideo apud deum ipsi sunt à peccatoribus distincti. Et sic res quæ diligitur, numeratur. quod bene figuratum est Nu. 1. vbi præcipit dominus quod filij Israel numerentur, vt. s. sciretur quot & quanti erant qui ad bella progrederentur. Breuiter, ergo dicamus quod numerus in bono signat limites regularis disciplinę. Nihil.n. est creatum, quin consistat in aliquo certo numero. Et sic numerus est quod includit & cõtinet omnia quæ creantur. Et sic potest significare clausuram & continentiam dei mandatorum, virtutum & cõsiliorum, infra quorum numeros debemus contineri, & infra quorum limites debent actus & opera nostra numerari, sicut dicitur Sap. 11. Deus fecit omnia in numero, pondere & mensura. Et sic numerare idẽ est quod discernere, diuidere, & probare. Notemus ergo tam in bono quam in malo quod in scriptura multiplex numerus reperitur, videlicet Numerus. A

Perfectorum.
Peccatorum.
Beatorum.
Damnatorum.
Terrenorum.
¶ Primus est virtuosus.
Secundus vitiosus.
Tertius gloriosus.
Quartus dolorosus.
Quintus periculosus.

¶ Sicut.n. videmus qđ isti nũmularij numerant pecunias suas, & secundũ qđ sunt diuersi valoris solẽt eas in locis diuersis assignare, sic deus omnes creaturas suas numerauit & distinxit, & vnicuiq; certum gradum & ordinem assignauit. ¶ Dicamus ergo primo qđ est quidam B numerus perfectorũ. Isti.n. à deo numerãtur sicut pauperes ad conuiuium intromittẽdi, & sicut milites ad exercitum destinãdi. Quia. s. deus iam ordinauit & numerauit viros sanctos, vt primo in mũdo debeãt per bona opera militare, deinde ad cœleste conuiuiũ transfretare. 1. Para. 21. Numerate Israel à Bersabee vsq; Dan. Ista autem numeratio nihil aliud est quam bonorũ à malis distinctio. Sicut.n. hõ rẽ quã diligit numerat, sic deus illos quos diligit, sub numero suæ congregationis reponit. Act. 6. Multiplicabatur numerus discipulorũ. Et sicut natura numeri est qđ de modico potest crescere in infinitum, sicut patet de vnitate quæ est minimus numerorum, quę crescit ad quantam volueris quantitatem, sic vere iste numerus bonorum quamuis sit valde modicus in præsenti (iuxta illud Deut. 33. Viuat Ruben, & nõ moriatur, & sit paruus in numero) erit tamẽ maximus in futuro qñ de Angelis & hominibus fiet vnũ ouile & vnus pastor. Et ideo dicitur de bonis illud psal. Cum essent numero breui, & paucissimi incolæ eius, trãsierũt de gẽte in gẽtẽ, & de regno ad populũ alterum. Iste ergo est numerus perfectorũ. Vnde de numero & de prædestinatione bonorum dicitur Sap. 15. Scimus quoniam apud te sumus computati. ¶ Secundo dico qđ est numerus peccatorũ. Et iste pro certo est numerus sine numero, quia scilicet tantus est hodie numerus & congregatio talium, quod ipsi sine numero possunt dici quia sicut dicitur Eccle. 1. Stultorum infinitus est numerus &c. Ioannes enim Apocal. 9. voluit numerare numerum locustarum quæ ascenderant de puteo abissi, dicens. Numerus equestris exercitus vigesies millies dena millia. Et tamen iste numerus hodie non sufficeret ad numerandum malos. Vnde de malis dicitur in persona Christi in psalm. Multiplicati sunt super numerum qui oderunt me gratis. De tali enim numero dicitur Sapien. 3. Si nati fuerint, in nihilũ computabuntur. ¶ Tertio dico qđ est numerus beatorum. Beati C enim in certo numero à deo sunt constituti, quia sm̃ Grego. certus est numerus saluandorum. Vnde in psal. dicitur. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Super quod dicit Gregor. Illa inquit superna ciuitas ex Angelis & hominibus constat ad quam tanti conscendunt hominum, quanti

num, quanti ibi boni Angeli remanserunt. Iste autem numerus nondum est completus, sed per aggregationem quotidie perficitur & completur. Ideo dictum fuit Apoc. 7. animabus interfectorum. Expectate modicum donec impleatur numerus fratrum vestrorum. De isto etiam numero dicitur Sapi. 5. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei, & inter sanctos sors illorum est. ¶ Quarto dico ꝙ est numerus damnatorum. Quia sicut falsa moneta numeratur vt in fornace iterũ refundatur, sic deus in sua præscientia dãnandos appendit & numerat, vt eos in fornace inferni fundat finaliter & confundat. vnde Dan. 5. Numerauit deus regnum tuum, appensus es in statera, & inuẽtus es minus habens. Ita ꝙ quilibet qui taliter erit numeratus, iudicatus & damnatus, potest dicere illud psa. Circundederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. ¶ Quinto vero dico ꝙ est numerus terrenorum. Et iste numerus signat pecuniam quæ in numero consistit, iuxta illud Eccle. 42. Omne quod tradis, numera & appende. Iste etiam est numerus de quo dicitur Iudic. 20. ꝙ filij Israel in numero confidentes, in prælio contra Beniamin corruerunt. Quia illi qui in numero pecuniarum confidunt, ad infernum cadunt finaliter & descendunt. Quod figuratur in numero bestiæ sine qua nullus poterat vendere vel emere, sicut dicitur Apoc. 13. Et tamẽ illi qui numerum bestiæ habuerũt in stagnum ignis & sulphuris missi fuerũt, sicut dicitur Apoc. 19. Quia vere ad litteram sine pecunia numerata nihil acquiritur vel habetur. ꝙ etiam quandoq; ad ecclesiastica beneficia se extendit. Verumtamen istud est verum ꝙ illi qui habent numerum bestiæ. i. illi qui in numerando & habendo pecuniam (quæ proprie dicitur numerus bestiæ quia ad homines insensatos & bestiales pertinet tales numeros habere) plus debito delectantur, in igne infernali finaliter cremabuntur, & tunc non valebit eis ille numerus, quia sicut dicitur Eccle. 12. Ociosi erunt molentes, imminuto numero. Molentes enim sunt vsurarij qui per vsuras pauperes conterunt atq; moluut, qui tamen quantum ad numerationem pecuniæ erunt tunc temporis ociosi, quia. s. talis erit numerus imminutus. Patet ergo ꝙ est numerus multiplex in
D scriptura. ¶ Sed de numero perfectorum & beatorum possumus adhuc aliquid notare. Dicamus igitur ꝙ ad tales numeros recipiuntur multa genera personarum, quia. s. de isto numero sunt vel erunt illi qui habent

Virtuosam fortitudinem.
Luminosam lympitudinem.
Gratiosam pulchritudinem.
Pudorosam sanctitudinem.

¶ Sunt dico de isto numero illi qui virtuosa fortitudine roborantur. 1. Paral. 11. Iste est numerus robustorũ Dauid. Et isti sunt illi qui sunt fortes contra tentationes & tribulationes, qui. s. continue militant contra vitia & peccata. Iob. 25 Nunquid est numerus militum eius? Item illi qui splendoris lympitudine illustrantur. s. viri contemplatiui. Nume. 26. Numerate omnem summam filiorum Israel. Israel. n. interpretatur videns deũ, & signat contemplatiuos. Item illi qui honestatis pulchritudine decorantur, videlicet honesti & famosi, qui in conuersatione sunt lucidi atq; clari. De quibus in psal. dicitur ꝙ deus numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Stellæ. n. significant viros honestos, lucidos atq; claros. Item illi qui castitatis sanctitudine depurantur. Et de hoc dicitur Eccl. 19. Qui se iungit fornicarijs, tolletur de numero anima eius. Ergo qui à fornicarijs abstinebit, anima eius in isto numero permane-
E bit. ¶ Si autem alio modo vis distinguere, dic ꝙ in scriptura & apud deum reperitur Numerus

Mensium determinatorum.
Fortium prædestinatorum.
Sortium rerum & fatorum.
Mercium virtutum & donorum.
Pestium culparum & malorum.

Est dico numerus mensium. Et iste est numerus mensium humanæ vitæ apud deum determinatus & certus, de quo Iob. 14. Breues dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est. constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt. Item est apud ipsum numerus fortium, id est numerus sanctorum & prædestinatorum, quia apud deum certum & numeratum est, qui & quoti sunt beatorum numero sociandi. De quo illud. 1. Esdræ. 2. Numerus virorum populi Israel.. Et Apocal. 7. Audiui numerum signatorum. Item est apud deum numerus sortium, hoc est dictu numerus fatorum & bonorum seu malorum fortunæ, quæ sunt apud deum in certo numero siue bonis siue malis hominibus infliguntur. Vnde de bonis fortunæ dicitur Dan. 5. ꝙ numerauit dominus regnum tuum. s. in scriptura. Mane Thechel Phares. De malis vero fortunæ dicitur Esa. 65. Numerabo vos in gladio. Item est apud deum numerus mercium, hoc est dictu, spiritualium operum & virtutum. Hic est. n. numerus optimus, in quo deus numerat & appendit illos quos in paradisi thesauro reponit. De quo virtutum numero dr̃ Mat. 10. & Lu. 12. Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. vt de bonis & sanctis dicatur illud. 1. Paral. 5. Omnes hi numerati sunt in diebus Ioatham. Aduerte tamen ꝙ cum populus Israel numeraretur à Moyse, sicut dicitur Num. 1. soli leuitæ numerati non sunt. Ad denotandum ꝙ leuitæ. i. ecclesiastici sunt hodie illi qui minus consistunt in numero & mensura, & qui minus sunt in virtutũ numero cõstituti. Nu. 2. Læuitæ vero numerati nõ sunt. Oseæ. 1. Sine mensura est, & nõ numeratur. Iste est ergo numerus mercium. s. spiritualium. Item apud deum est numerus pestium, hoc est dictu, numerus pœnarum infernalium & tormentorũ. Quamuis. n. dicatur. 1. Para. 27. ꝙ vincitur numerus magnitudine. constat tamen ꝙ omnia apud deum sunt numerata quia. s. certus est apud eum numerus in inferno & personarum & tormentorum, iuxta illud Hester. 9. Numerus illorum qui occisi erant in Susis, ad regem relatus est. Et sic patet quomodo apud deum omnia consistunt in numero, pondere & mẽsura.

Nunciares. Nuncius.

Nota ꝙ nuncius est ille qui ex parte alicu- A
ius aliquid alicui dicit & narrat. Vnde spiritualiter loquendo, nuncius est nomen

Humilitatis.
Authoritatis.
Vtilitatis.
Sedulitatis.
Veracitatis.
Sagacitatis.

Cum igitur, vt breuiter transeam, prædicatores, prælati, iudices & doctores sint illi nuncij dei patris qui populis inferioribus habent denunciare & dicere illa quæ pertinent ad salutem, dico ꝙ ipsi tales spirituales nuncij debẽt prædictas sex conditiones habere ad hoc ꝙ conuenientes nuncij possint dici. ¶ Primo ergo debent habere humilitatem, quia. s. illi cuius sunt nuncij. s. deo obedientes & subiecti & humiles debent esse. Illis etiam quibus nunciant, debent modesti & humiles apparere. psal. Patientes erunt vt annuncient. Non. n. debet esse nuncius superbus, quinimmo humilis tenetur esse qui nomen nũcij profitetur. Quod vtiq; est contra multos prædicatores & prælatos, q quamuis ex natura officij esse debeãt humiles & benigni, ipsi tamẽ inueniuntur arrogantes & superbi. Isti autem sunt illi nũcij de quibus dicitur Prouer. 16. Indignatio regis nũcij mortis. Nõ sic ergo, sed habeant humilitatem. ¶ Secundo dico ꝙ tales nũcij debẽt habere auctoritatem. Non debent. n. tale officium à seipsis assumere, sed auctoritatẽ à superioribus obtinere. Nullus. n. debet hoc facere nisi à superiore mittatur. (Iuxta illud Iudic. 7. Misit Gedeon nuncios in omnem montem Effraim.) ne forte illi sint de illis de quibus dominus dicit Hiere. 23. Non mittebam prophetas, & ipsi currebant, non loquebar illis, & ipsi prophetabant. Quod est contra illos qui fingunt se habere auctoritatem & priuilegia à Papa vt possint pecunias extorquere, & vt communiter male accidit talibus, quia quandoq: conficiunt bullas falsas vt ostẽdãt se auctoritatem habere, ex quo finaliter puniuntur, quia sicut
dr̃ Proue. 13. Nũcij impij, cadent in malũ. Nõ sic, sed habeant
auctoritatem. ¶ Tertio dico ꝙ tales nuncij debent habere vtili- B
tatem, quia. s. bonus nuncius semper debet intendere vtilitatẽ dñi ex parte cuius nunciat, vel illorũ quibus ipse annunciat. Non. n. debet intendere lucrũ propriũ, sed potius auditorum. Quod tamen hodie est contra multos, qui. s. magis annunciãt verbum dei pro lucro suo temporali, quam pro alieno vel spirituali. Hoc etiã est cõtra illos q plus delectãtur esse nũcij malorũ q̃ bonorũ sicut sunt relatores verborũ, q dñis suis magis gaudent dicere mala de alijs, quam bona, similes cornicibus, quæ sẽm Ouid. sunt nuncij rerum malarũ. 3. Re. 14. Ego autem missus sum ad te durus nuncius. Non sic ergo, sed habeant vtilitatem. ¶ Quarto dico quod tales nuncij debent habere sedulitatem. Ad nuncium enim pertinet ꝙ diligenter nunciet alijs illa quæ debet. Vnde dicitur. 2. Reg. 18. Ecce homo currens solus, & dixit rex, & iste bonus est nuncius. Et Esaiæ. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domus Iacob peccata eorũ. Istã auctoritatem vide diuisam & prosecutã supra de annunciare. Sed adiunge ibi auctoritates vocales in quolibet membro. ¶ Quinto dico quod tales nuncij debent habere veracitatem,

quia.s.verissimè debent annunciare voluntatem domini sui, Psal. Annunciabo veritatem tuam in ore meo. Quod est contra hæreticos, qui non annunciant veritatem & dñi voluntatẽ, sed potius falsitatem. Et ideo de quolibet tali potest dici illud Act. 17. Nouorum demoniorum videtur annunciator esse. Habeat ergo veracitatem. ¶ Sexto dico q̃ tales nuncij debent habere sagacitatem. Nuncius enim debet esse sapiens & discretus, vt.s. sciat voluntatem domini sui sagaciter exponere & narrare, quia sicut dicitur Prouer. 26. Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verbum suum per nuncium stultum. Et ideo Eccle. 10. dicitur q̃ qui habent pennas, annũciabit sententiam. Pennas inquit ad modum volucris hoc est dictu, intellectum subtilem & altum. Vnde nota q̃ tales nuncij debẽt esse claritate sapientiæ dotati atq; præditi, quia scriptura vocat eos cœlos, Psal. Annunciabunt cœli iustitiam eius. Et aduerte q̃ tales spirituales nuncij dicuntur in scriptura

Cœli.
Sol.
Patres.
Firmamentum.
Tuba.
Volucres.

Cœli dico per puritatem innocentiæ. Alibi in psal. Annunciabunt cœli iustitiã ei⁹. Sol per claritatem Sapientiæ. Ecclesi. 43. Sol in aspectu annuncians in exitu. Patres per charitatem amicitiæ. psal. Patres nostri annunciauerunt nobis. Firmamẽtum per firmitatem constantiæ. psal. Opera manuum eius annunciant firmamentum. Tuba per clamorositatem eloquẽtiæ. Esa. 58. Quasi tuba &c. annuncia &c. sicut supra. Volucres per sublimitatem eminentiæ. Eccle. 10. Qui habet pennas, annunciabit sententiam. Et sic igitur patet q̃ illi qui volunt esse boni &

C spirituales nuncij, debent diuersimode esse cõditionati. ¶ Sed adhuc possumus notare q̃ multa sunt annuncianda ab istis nuncijs spiritualibus, & puro corde narranda & dicenda. Vnde nota q̃ isti debent nunciare

Summam veritatem.
Dei maiestatem.
Cœli fœlicitatem.
Inferni pœnalitatem.
Propriam iniquitatem.
Diuinæ laudis iocunditatem.

Isti ergo debent esse sicut Galli, qui sunt nuncij diei subsequentis & diuersis horis & punctis annunciant illam diem. Isti ergo aliquando annunciant diei scientiæ veritatem. psalm. Annunciabo veritatem tuam in ore meo. Item quandoq; diuinæ gloriæ maiestatem. Esa. 66. Annũciabunt gloriam meam gentibus. Item cœlestis patriæ fœlicitatem. Gen. 45. Nunciate patri meo vniuersam gloriam meã. Item quandoq; inferni pœnalitatem. Luc. 24. Egressæ de monumento nunciauerunt hæc omnia. Item quandoq; propriam iniquitatem, psal. Deus vitam meam annunciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. Item quandoq; diuinæ laudis iocunditatem. psal. Domine labia mea aperies & os meum annunciabit laudem tuam. Et sic si omnia ista nunciauerimus nos erimus boni nuncij. Sed vide supra de Annunciare, & de Clamare, de Narrare, de Dicere, de Manifestare, & in quolibet loco vbi fit mentio de prædicatore. Et breuiter de nuncijs bonis ambasiatoribus & legatis potest dici illud. 1. Reg. 16. Misit Saul nuncios ad Isai, dicens. Mitte ad me Dauid filium tuum. Et 2. Para. 30. Decreuerunt vt mitterent nuncios. ¶ Vbi

D nota q̃ in omni nunciorum missione & legatione. Consilium deliberatiuum debet præcedere. Officium acceleratiuum debet procedere, Obsequium obtemperatiuum debet succedere. Nam à parte mittentis nuncios debet esse deliberatio. Ideo dicitur. Decreuerunt. A parte missorum debet esse acceleratio. Ideo dicitur. Vt mitterent nuncios. A parte vero illius ad quem nuncij mittuntur, debet esse obtẽperatio. Ad Dauid inquit, qui.s. fuit misericors & benignus, iuxta illud. Nuncians Dauid fideli. Dico igitur q̃ in omni legatione debet esse discretio deliberatiua s. à parte illius à quo nuncij mittuntur. Decreuerunt inquit.s. Papa & Cardinales, vel rex & consilium suũ. Nota q̃ Romani nunquam mittebant legatos nisi primo per senatum esset decretum. Et nota q̃ ad Papam pertinet discernere & decernere super omnibus publicis negocijs. Istud est decretum vigilum, de quo Dan. 4. Vigiles.n. sunt illi qui vigilant super negocijs vtilitatis & pacis, sicut sunt Papa & Cardinales &c. Concorda. Igitur dico q̃ in legatione debet esse discretio deliberatiua. Deinde dico q̃ ibi debet esse discretio acceleratiua, quod ostenditur cum dicitur Nuncios. Nomen.n. nuncij est q̃ debeat esse discurrens & diligens sicut de illo qui apparuit solus & currẽs, dr̃. 2. Reg. 18. q̃ iste bonus erat nuncius. Solus.n. debet esse, secum secrete de commissis cogitando. Currens, celeriter mandata commissa exequendo. Bonus, fideliter & vtiliter viam faciẽdo. vt de tali solo nũcio dicatur illud Iob. 1. Euasi ego solus vt nunciarẽ tibi. Sit igitur in tali nũcio discursio acceleratiua. ¶ Deniq; dico q̃ in tali nũcio debet esse auditio obtemperatiua.s. à parte illorũ ad quos mittũtur, quia.s. isti debẽt esse Dauid, qui licet interpretetũ manu fortis, erat tñ obediens, mãsuetus & mitis. psal. Memento dñe Dauid, & oĩs mãsuetudinis eius. Ad innuendũ q̃d isti ad quos mittunt nũcij, nunq̃ debẽt esse ita potentes quin obediẽdo & rñdendo debeãt esse mites. vt sic de quolibet tali nũcio possit dici illud. 1. Reg. 20. Venit igitur nũcius ad Dauid. Et vtinã non verificet illud q̃d scribit. 1. Reg. 19. vbi dr̃ q̃d nũcij venientes in lecto Dauid nõ inuenerũt ipsũ Dauid, sed vnũ simulachrũ. Quia p certo si nucij papæ loco Dauid inueniãt modo simulachrũ i. loco obediẽtis & pacifici vtrũ pestiferũ atq; durũ, qui.s. audire & intelligere nõ velit, male erit. Sit igit̃ quilibet talis Dauid, vt sic ille qui ad eũ mittit, ad Dauid & nõ ad Saul gaudeat se misisse. Iuxta illud 2. Reg. 3. Misit ergo Abner nuncios ad Dauid. ¶ Et reuera nũcij tales mittũtur triplici causa

.s. ad visitandũ, ad mitigãdũ, ad cõsolandũ. Visitãdo dico p dulcẽ amorem, sicut. 1. Reg. 19. dr̃. Misit rex nũcios vt videret Dauid. Ad mitigandũ etiã litiũ horrorẽ. s. ad cõponẽdũ pacẽ sup cõtrouersijs litiũ & guerrarũ. 3. Reg. 2. Venit nũcius ad Salomonem. qui.s. interpretatur pacificus. Ad consolandum insup merentium terrorem, sicut de Dauid legitur. 1. Para. 19. quod Dauid misit nuncios ad consolandũ regem Amon super morte.s. patris sui. Et sic certe tales nuncij amicorum visitatiui, inimicorum concordatiui, & infirmorum tristium consolatiui, possunt dicere illud. 2. Reg. 18. Bonum apporto nuncium domine mi rex. Vt etiam de quolibet tali possit dici illud ibidem Vir bonus est, & nuncium portans bonum. Vbi nũcius describitur vt animi viribus præditus, quia vir. Vt virtutum moribus inclytus, quia.s. bonus Vt vtili opere deditus, quia nunciũ portans bonum. Et hæc de nuncijs sufficiant &c. E

Nunc.

Nota q̃d istud aduerbium temporis nunc significat cuiuslibet durationis præsentem momentaneam & indiuisibilem portionem. Istud.n. non respicit præteritum aut futurum, sed solum illud quod est præsens momentaneũ atq; certum. Aliæ.n partes temporis sunt incertæ.s. præteritum quod iam transijt, & futurum etiam quod nondum est. Nunc autem quod est præsens, solummodo potest dici certũ. Igitur notare possum quod nunc diuersimode sumitur in scriptura. Inuenitur.n.s. vnum nunc A

Ingentis diuinitatis.
Labentis mortalitatis.
Virentis moralitatis.
Præsentis prosperitatis.

Et sic pro certo dico q̃d deus habet suum nunc quod mensurat eius essentiam. Homo habet suum nunc quod mensurat vitæ præsentiam. Iustus habet suum nunc quod mensurat morum iustitiam. Peccator autem habet suum nunc quod mensurat eius nequitiam. ¶ Primo igitur dicamus quod in scriptura reperitur vnum nunc quod pertinet ad summam diuinitatem. Et sic dico quod deus habet nunc æternitatis. Apud deũ .n. totũ est nunc nihil.n. ibi est nisi præsens. Infra ambitũ.n. suæ infinitatis & æternitatis continetur & comprehenditur in isto nũc & in isto præsenti omne quod est temporale, & quicquid successiue durauit à mundi principio & ab euo. Mille enim anni ante oculos eius tanquam dies hesterna quæ præterijt. Vnde de tali nunc dicitur Esaiæ. 43. Et nunc hæc dicit dominus creans cœlos. Et si vis nota quod deus habet vnum nunc

Magnitudinis quæ non minoratur.
Longitudinis quæ non terminatur.
Fortitudinis quæ non superatur.
Mititudinis quæ non irritatur.
Celsitudinis quæ non inclinatur.
Amplitudinis quæ non coarctatur.
Rectitudinis quæ non refrenatur.

Igitur dico q̃d deus habet in isto nunc æternitatis imminorabilem magnitudinem. Exo. 18. Nunc cognoui quia magnus dominus &c. Item habet interminabilem lõgitudinem, quia scilicet iste viuit & durat inæternum. 1. Reg. 25. Nunc ergo dñe mi viuit dominus. Item habet insuperabilem fortitudinem. Apo. 12. Nũc est salus & virtus, potestas & imperium, & fortitudo dei nostri &c. Item habet inirritabilem mititudinem, quia.s. ipse habet clementiam infinitam, qua incessanter adiuuat & confortat. psalm. Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus. Et Thobiæ. 3. Nunc domine memento mei, ne vindictam sumas de peccatis meis. Vnde de beatis quos nunc deus beatificat in patria, dicitur Oseę. 8,

Nunc congregabo eoa, & quiescent. Item habet non inclinabilem celsitudinem. Iste.n.nunquam deprimitur à sublimitate maiestatis æternæ, dicens illud Esaiæ.33. Nunc exurgam dicit dominus, nunc exaltabor, nunc sublimabor. Quod bene recognoscunt beati dicentes in psal. Sit nomen domini benedictũ ex hoc nunc & vsq; in seculũ, à solis ortu vsq; ad occasum &c. Item habet irrestringibilem amplitudinem, quia. s. iste est super omnia liberalis & amplus, dicens. s. Io.17. Nunc cognouerunt quia omnia quæ dedisti mihi, dedi eis. Item habet irrefragabilem rectitudinem, hoc est dictu, iustitiam infinitam ad puniendum malos, dicens Micheæ.5. animæ peccatrici. Nũquid vastaberis filia latronis? &c. Vnde dominus dixit Pharaoni. Exod.9. Nunc.n. extendens manum percutiam te. Et ibidem. Peccauimus etiam nunc. Dominus iustus &c. & Thob.3. Nũc domine magna iudicia tua. Et Osee.8. Nunc recordabitur do-

B minus iniquitatis illorum. Sic ergo patet ꝙ est vnum nunc qđ pertinet ad summam diuinitatem. ¶ Secundo dico ꝙ est vnum nunc quod pertinet ad nostram humanitatem seu mortalitatẽ Et istud pro certo nihil aliud est quam vita pręsens, de qua nõ habemus nisi nunc. Et pro certo ista est vnum nunc quod

Cito labitur dum parum manemus.
Nube tegitur dum pauca videmus.
Morte frangitur qua cito cademus.
Pœnis angitur dum pace caremus.

Dicam igitur ꝙ humana vita est vnum nunc quod cito labitur. Nunc.n. vitę pręsentis valde modicum perseuerat Io.12 Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Item est vnũ nunc ꝙ nube tegitur. dico ignorantiæ. 1. Corin.13. Nunc cognosco ex parte. Et ibidem. Videmus nunc in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Item est vnum nunc quod morte clauditur seu frangitur. Iob.7. Ecce nunc in puluere dormio. Item est vnum nunc ꝙ pœnis angitur seu subijcitur. Constat.n. ꝙ nunc vitę pręsentis est plenũ miserijs atq; pœnis. vnde Iob.5. Nunc venistis, & modo videntes plagam meam timetis. Et sic patet ꝙ est vnum nunc quod pertinet ad nostram humanitatem. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum

C nunc, ꝙ pertinet ad morum sinceritatem. Boni.n. & iusti habẽt suum nunc, videlicet tempus & statum perfectionis & virtutis, ꝙ peragunt. in præsenti, & in quo deo nũc. i. prõpte & principaliter obediunt sine mora. vnde de tali nunc. i. de statu perfectionis virtutis & gratiæ potest dici illud. 1. Regũ. 15. Nunc ergo inueniant pueri tui gratiam in conspectu tuo. Notabo ergo ꝙ in tali nunc

Magna videt clara discretio.
Deum laudat sana locutio.
Sursum clamat frequens oratio.
Cito paret velox auditio.
Cibis parcit arcta comestio.
Læta fugit tristis editio.
Sanctos iuuat dei prouisio.
Deum timet sancta subiectio.
Deum colit sacra religio.
Deum sperat vera deuotio.
Cohœredes facit patris adoptio.
Deum gustat beata fruitio.
Deum cernit certa cognitio.

Igitur dico quod in isto nunc. s. in statu gratiæ, perfectionis & virtutis, magna videt clara discretio. Ioan.9. Hic est filius noster qui cęcus natus est, quomodo autem nunc videt, nos nescimus. Et ibidem. Quomodo ergo nunc vides? qui respondit. Cum cœcus essem, modo video. Item in isto nunc deum laudat sana locutio. Ioan.16. Ecce nunc palam loqueris, & prouerbium nullum dicis. psa. Nos qui viuimus, benedicimus domino ex hoc nunc & vsq; in seculum. Item in isto nunc clamat feruens oratio. 1. Mach,4. Et nunc clamemus in cœlum, & miserebitur nostri deus noster. Et 2. Mach. 1. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Item in isto nunc cito paret velox auditio. i. obedientiæ virtus. Vnde Thob.14. Nunc ergo filij audite me. Et Ioan.5. Venit hora, & nunc est quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint, viuent. Item in isto nunc cibis parcit arcta comestio. i. abstinentia. Iohel.2. Nunc ergo dicit dominus, conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu, & planctu &c. Et Lucæ.6. Beati qui nunc esuritis, q̃a saturabimini. Item in isto nunc lęta fugit tristis deiectio. i. lamentabilis meditatio. Vnde Mat 5. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Item in isto nunc sanctos iuuat dei prouisio. Vnde Actu.12. Nunc scio vere quia misit dominus Angelum suum & eripuit me de manu Herodis &c. Item in isto nunc deum timet sancta subiectio. Gene.22. Nunc cognoui ꝙ timeas dominum, dixit Angelus Abrahæ. Item in isto nũc deum colit sacra religio. Iosuæ.24. Nunc ergo ait auferte deos alienos de medio vestri. Et Iudith.11. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te. Item in isto nunc deum sperat vera deuotio. 1. ad Corint. 13. Nunc autem manet fides, spes, charitas, hæc tria maior autem horum est charitas. Item in isto sanctos vocat patris adoptio. 1. Io.3. Charissimi nunc filij dei sumus. Item in isto nunc deum gustat beata fruitio. Vnde de quolibet beato dicitur cuilibet damnato illud Luc.16. Fili recordare ꝙ recepisti bona in vita tua, Lazarus autem similiter mala nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Vnde Marc.10. dicitur ꝙ boni recipiunt nunc in hoc tempore domos & temporalia bona, & in futuro seculo vitam æternam. Item in isto nunc deum cernit certa cognitio. Luc.1. Nunc dimittis seruũ tuum domine secundum verbum tuum in pace, quia viderũt oculi mei salutare tuum. Et breuiter istud est nunc diuinæ acceptionis. Quia ecce nunc tempus acceptabile, ecce nũc dies salutis. 2. ad Co.6. Præsentis turbationis. Nunc si oportet contristari in varijs tentationibus. Et æternæ consolationis, quia ecce nunc dies salutis. Et sic patet ꝙ est vnum nunc quod pertinet ad morum sanctitatem. ¶ Quarto vero dico ꝙ est vnum D nunc quod pertinet ad mentis iniquitatem, hoc est dictu, ad statum & conditionem malorum. Mali enim non respiciunt nisi nunc. i. vitam & prosperitatem præsentem. Nunquam.n. respiciunt tempus præteritum quod perdiderũt, bona opera quæ amiserunt, magna scelera quæ commiserunt. Item nunq̃ respiciunt tempus futurum ad quod venerunt, bonum perenne ꝙ amiserunt, pœnam æternam quam meruerunt. Sed q̃d respiciũt? Certe illud nunc, hoc est dictu præsens gaudium ꝙ receperunt, mundi gloriam quam conceperunt, bona terrena quæ possederunt. Et breuiter isti videntur similes lynci, q̃ nihil videt nisi præsens, quia. s. statim obliuiscitur quicquid videt ante vel retro. Itẽ de leone legitur ꝙ collum habet inflexibile, ita ꝙ solum ante se põt respicere, nisi forte vertatur totũ corpus. Sic vere multi sunt qui non considerant de tempore nunc, & de mundi negocijs nisi præsens, quia. s. nunq̃ vertũt animum suũ ad præterita vel futura, immo obliuioni penitus solent dare quicquid ante se fuit, aut post erit. Et tamẽ isti deberent aduertere ꝙ sancta animalia oculos habebant ante & retro, sicut dicitur Apoc.4. & Ezec.1. De isto ergo nunc. i. de præsenti statu, gloria & prosperitate potest dici illud Lucæ.6. Ve vobis qui nunc ridetis, quia plorabitis & flebitis vos. Vnde nota ꝙ istud est vnum nunc

Ignorantiæ & obliuionis.
Resistentiæ & rebellionis.
Violentiæ & inuasionis.
Fraudulentiæ & deceptionis.
Inconstantiæ & defectionis.

Dico ergo ꝙ istud est vnũ nunc obliuionis & ignorantiæ, q̃a. s. mali nunc videntur esse cœci inquantum. s. nunc non videntur perpendere mala quæ imminent ipsis. Luc.19. Nunc autem abscõdita sunt hæc ab oculis tuis. Item istud est vnum nunc rebellionis & resistentiæ. j. Io.2. Nunc Antichristi facti sunt multi. Item istud est vnum nunc inuasionis & violentiæ, quia. s. alter rapit ab altero si sit potens. 1. Reg.2. Nunc dabis mihi alioquin tollam vi. Itẽ istud est vnum nunc deceptionis & fraudulentiæ. Vnde Dalila legitur deceptorie dixisse Sansoni. Iud.16. Nunc indica mihi quo ligari debeas. Item istud est vnum nunc defectionis & inconstãtiæ, quia. s. gloria malorum non perseuerat. Vnde de Adam peccante dicitur Gene.3. Nunc ergo ne forte sumat de ligno vitæ, & viuat in æternum, eijcite eum de paradiso. Et Ioan.12. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. s. per mortem & damnationem æternam. Et sic ergo patet quomodo istud aduerbium nũc diuersimode sumitur in scriptura scilicet quantum spectat ad malorum iniquitatem, ad iustorum seu ad virtutum sinceritatem, ad hominum mortalitatem, ad æternam

E diuinitatem Sufficit. ¶ Sed si de isto nunc vis amplius dilatare, nota ꝙ istud aduerbium nunc (quod est breuissima pars temporis) signat breuissimam vitam nostram. quæ de tempore non habet nisi nunc. s. illud instans quo præsentialiter viuimus. Secundum enim Senecam, quicquid de tempore transijt mors iam tenet. quod autem futurum est, vitam nondum habet. Quia nihil breuius, nihil incertius, nihil indurabilius vita nostra. Vnde dicit idem Seneca. Homo vitæ accommodatus est, non datus. & bene dicit accommodatus, quia non manet apud commodatarium, nisi quãdiu placuerit commodanti. Res autem data, perpetuo potest commodatario remanere. Sic vere homo vitæ dicitur accommodatus & non datus, quia ad voluntatem commodantis, scilicet dei, non ad suam apud vitam cõmoratur, & ideo ad beneplacitum teno-catur. Ideo bene dicitur Iaco.4. Quæ autem est vita nostra

Vapor est ad modicum parens. Quod pulcherrime tractans beatus Augu. dicit sic. Vita inquit hæc vita dubia vita cæca, vita ærumnosa. Hanc enim humores fœdant, dolores extenuant, ardores desiccant, aera morbidant, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci soluunt: tristitiæ consumunt: sollicitudo coarctat: securitas hebetat: diuitiæ inflant: paupertas deijcit: iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit, & post hæc omnia mors interimit, quæ vniuersis gaudijs finem imponit, ita vt cum esse desierint, nec fuisse putentur. Ista est ergo vita nostra, quæ proprie dicitur nūc, quia valde est transitoria seu breuis. Ideo de ista breuitate dicitur. j. Modicum nunc si oportet contristari. Ad quod facit verbum beati Augu. in quodam sermone. Vitæ inquit huius prolixitas, breuitas potest dici. Si enim Adam adhuc viueret, & hodie moreretur, quid eidem proficeret præterita longitudo? Est enim de vita nostra sicut de constellationibus, quæ secundum Mathematicos non durāt in eadem dispositione nisi per vnum momentum seu per vnum instans. Ratio est euidens intuenti. Nam constellationes cōsiderantur ex motu, situ & aspectu stellarum erraticarū seu planetarum ad stellas fixas, quorum. s. motus sunt diuisi & varij, & quandoq; contrarij, ita q in eadem dispositione non manent nisi per instans. Ideo cum continue moueantur, necessario concluditur q earū influentia, proprietas & constellatio in instanti transeat & mutatur. Sic vere charissimi vita humana ex contrarijs motibus planetarum. i. ex contrarijs proprietatibus elementorum componitur, & ideo per vnum nunc & per vnum præsens modicum durat. Semper enim currit & labitur, & tam in moralibus q̄ in naturalibus conditionibus continue vertitur & mutatur. Vt de tali nunc dicatur illud. Iob. 13. Cunctis diebus quibus nūc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Et ideo sicut videmus q nauta habens ventum prosperum quām citius potest properat ad portum, sciens q ventus mirabiliter est res dubia & incerta, eo q facillime potest mutari, sic vere charissimi quia scimus ventum labilis vitæ nostræ valde mutabilem & incertū, quódque facillime mutatur de sanitate in infirmitatem, de diuitijs ad paupertatem, de iuuentute ad senectutem, de prosperitate ad aduersitatem, & quod deterius est, de vita ad mortem, debemus quādiu durat istud nunc. i. quādiu durat status merendi, per mare pœnitentiæ properare, & iter virtutum continuare, vt ad portum salutis per pœnitentiam valeamus applicare. Ideo consulit dominus per prophetam Iohelem 2. ca. Nunc conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. In quibus verbis aduertendum est q breuitas huius vitæ debet nos inducere ad pœnitentiam faciendam celeriter festinando. Nunc inquit. Sagaciter ordinando. Conuertimini ad me. Mentaliter cogitando vel conuertendo. In toto corde vestro. Carnaliter affectando. In ieiunio. Vocaliter la-
F mentando. Et fletu & planctu. ¶ Dico ergo q breuitas huius vitæ debet nos inducere ad pœnitētiam facienda celeriter cum festinatione, quod ostenditur cum dicitur. Nunc. Res. n. debet fieri cito, cuius dilatio est periculosa. Vnde homo intoxicatus statim debet per theriacam remedium adhibere, priusq̄ per veneni malitiam perimatur. Homo etiam condemnatus statim debet appellare, ne sententia in rem iudicatam transeat, & non sit locus amplius appellandi. Sic vere homo intoxicatus per peccatum mortale & per consequens ad pœnam condēnatus æternam, statim & sine dilatione debet remedium apponere, & adhibere theriacam contritionis, & emittere appellationem confessionis. Et sic poterit dei sententiam reuocare, & mortem æternam vitare. Nunc ergo. Ideo docet scriptura Thob. 14. Nunc ergo filij audite me. Istud tamen est contra multos, qui sunt valde tardi ad pœnitentiam, semper. n. procrastinant pœnitere, similes cornici, quæ semper dicit Cras. Cras. sperantes diu viuere, & in fine vitam suam emendare. Et tamē istis accidit sicut gypso seu plastro, quod est talis conditionis, q nisi statim postq̄ est distemperatum, in opere ponatur, ita fortiter induratur, q nunq̄ potest amplius operari. Sic vere homo distemperatus per contritionem vel per sui status considerationem, nisi cito ponitur in opere per pœnitentiam & conuersionem, faciliter perit. Nam si diu moraretur per obstinationem, ita per malam cōsuetudinem induraretur, q vix amplius ad bonum aliquod applicaretur. Nunc ergo. i. celeriter est facienda. Vnde apostolus. Dum tempus habemus, operemur bonum. ¶ Et nota si vis q breuitas huius vitæ quæ per istud aduerbium nūc, denotatur, habet generaliter multa quæ inducere possunt ad pœnitentiam celeriter peragendam. Habet. n. pœnarum paucitatem. j. Pet. j. Modicum nunc si oportet contristari in varijs tentationibus. Virtutum quantitatem. j. ad Corin. 13. Nunc autem manet fides, spes, charitas, tria hæc. Animæ libertatem. Ro. 6. Nunc autem liberati a peccato, serui facti iustitiæ &c. Bonorum vbertatem. Mat. 5. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. beati qui nunc fletis &c. Fiat igitur pœnitentia celeriter cum festinatione. ¶ Item debet fieri G
sagaciter cum ordinatione vel cum discretione, quia. s. ad dominum debet fieri, non ad mundum. Conuertimini inquit ad me. Solsequium. n. ad nullam stellam se conuertit præterq̄ ad solem, sed solem sequitur, & ad eum aperitur, & ad ipsum continue inclinatur, & ideo sponsa solis & solsequium nuncupatur. Ferrum etiam non ad quemcunq; preciosum lapidem se conuertit, sed tantum ad adamantem & magnetem, qui sunt lapides reconciliationis. Sic vere charissimi cor nostrum & affectio nostra non ad quæcunq; delectabilia se debet conuertere, sed tantummodo ad solem iustitiæ Iesum Christum, qui lapis reconciliationis dicitur, quia per ipsum peccator deo patri mediante pœnitentia reconciliatur. Istum. n. debet respicere per deuotionem. Ad iustum se debet aperire per confessionem. Ad iustum se debet inclinare & tendere per desiderium & affectionem. Et sic bene dico q ipse debet facere pœnitentiam sagaciter. s. ipsam ad deum referendo & ordinando, quod ostenditur cum dicitur. Conuertimini ad me, & salui eritis. Vnde August. super Psalmos. Conuertere ad dominum, quia ab eo recedendo frigescis, accedendo feruescis, recedendo tenebrescis, accedendo splendescis. A quo. n. habes vt sis, ab ipso habes vt bene sis. Fiat ergo pœnitentia sagaciter cum discretione. Conuertimini ad me inquit. q. d. non ad alium q̄ ad deū. Ioan. 16. Nunc vado ad eum qui me misit. Et Ioan. 17. Nunc autem ad te venio. Quod non faciunt hypocritæ, qui se non conuertunt ad deum, sed ad mundum, quia. s. pœnitentiā suam faciunt non ad gloriam dei sed ad vanitatem mundi, iuxta illud Osee. v. Nunc fornicata est effraim, scilicet deum dimittendo, & ad mundum se conuertendo. ¶ Item debet fieri pœnitentia mentaliter cum contritione. In toto inquit corde vestro. Sicut. n. species amaræ sunt vt communiter magis medicinales q̄ dulces, sicut patet de aloe & de myrrha, sic vere amara & dolorosa cordis contritio valde medicinalis est. In toto ergo corde vestro. Vnde Iohel. 2. Scindite corda vestra, & non vestimēta vestra. Apes n. secundum Ambro. & Plinium, liniunt in æstate ostia domorū suarum succis amaris. Sic vere ostium animæ. i. cor, per quod bona. s. vel mala intrat cogitatio, debemus linire succis amaris. i. amaritudine contritionis, doloris pariter & timoris. Esaiæ. 33. Cor tuum meditabitur timorem. Vt. n. dicit Chrysost. lib. de compunctione cordis: Contritio est humilitatis cordis vera compunctio, maxima agere, humilia loqui, iusta operari, & super peccatis timere & tremere. In toto corde vestro inquit. Eccl. 39. Nunc in omni corde & ore collaudate & benedicite nomen domini. Quod est contra illos qui non in toto corde suo deū colunt, immo cum isto nunc cor suum ad mundum diuidunt & extendunt. Oseę. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Fiat igitur pœnitentia mentaliter cum contritione. ¶ Item debet fieri realiter cum H
afflictione. In ieiunio inquit. Ieiunare. n. debemus & realiter abstinere & ab illicitis. s. a peccatis, & a licitis. s. a cibis. A peccatis. n. debemus ieiunare, quia secundum Innocen. in sermo. Magnum & salutare ieiunium est a vitijs abstinere. Hoc est. n. magnum ieiunium quod dissoluit colligationes impietatis, soluit fasciculos deprimentes. A cibis etiam abstinere debemus, quia ad hoc monet natura, dictat figura, docet scriptura. Natura dico. Ieiunant. n. animalia quando vident se nimium repleta, sicut dicitur de Leone & Lupo q quandoq; ieiunant per tres dies. Quia reuera si vitijs & peccatis nos repletos sentimus, vt sanemur, per abstinentiam ieiunare debemus. Ad quod facit figura, quia. s. Moyses, Helias, & Christus, ieiunauerunt, vt eorum exemplo nos ieiunare docerent. Item hoc docet scriptura, quia prima inhibitio quæ fuit de ieiunio, facta fuit parentibus in paradiso. Vnde. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. Gen. 2. Et ideo merito debemus ieiunare, quia reuera ieiunium valet ad bona omnia procuranda, & ad mala omnia extirpanda. Ideo Innocen. ibi dicit q ieiunium valet ad iram placandam, ad veniam impetrandam, ad nequitiam extirpandam, ad pœnam vitandam, ad munditiam reti-

nendam,

nendam, ad ignorantiam excludendam, ad victoriam consequendam, ad gratiam obtinendam. quæ omnia exemplificat idem Innocen. per historiam exemplaq; sacræ scripturæ. Fiat ergo pęnitentia realiter & cum afflictione. In ieiunio inquit. 2. ad Corin. 6. Ecce nunc dies salutis. Sequitur In omnibus exhibeamus nos tanꝗ dei ministros, in multa patientia, in laboribus, in ieiunijs &c. ¶ Item debet fieri cum vocis emissione. Fletu inquit & planctu. Poenitens.n. debet esse sicut columba, quæ pro cantu gemitum reddit. Quia verè nobis in isto tempore non debet esse cantus solatij vel canoris, sed gemitus tristitiæ vel mœroris. Psal. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Fletu inquit & planctu. Fletus.n. & lachrymatio est lauacrum quod maculas peccatorum abstergit. Vnde Chryso. exponens illud Psal. Fuerunt mihi lachrymæ meæ &c. dicit sic. Fletus inquit cibus est animarum, corroboratio sensuum, ablatio, peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum. De voce ergo confessionis & compunctionis, orationis, deuotionis, quæ debet fieri in isto nunc, dici potest illud. j. Mach. 4. Et nunc clamemus in cœlum, & miserebitur nostri deus noster. Ista sunt ergo quinq; bona quæ nos inducunt ad penitentiam in huius vitæ breuitate. s. Fletus emissio. Carnis afflictio. Mentis contritio. Sagax discretio. Velox executio.

A **Nunquam.** Cum nunꝗ sit aduerbium fortiter negatiuum, nota ꝙ nunꝗ pertinet ad deũ, ad iustum, & ad impium. Deus.n. in scriptura habere vnum nunquam reperitur quod.

Punit noxios.
Iuuat anxios.
Docet inscios.
Laudat socios.

Primo ergo dico ꝙ est vnũ nunꝗ dei quod punit noxios, & ẽ iustitia. Ista.n. nunꝗ parcit peccatoribus obstinatis & decedentibus in peccato. Vnde Mat. 7. de damnatis dicit Christus. Tunc inquit (.s. in iudicio) confitebor illis, quia nunꝗ noui vos. discedite a me operarij iniquitatis. ¶ Nunꝗ dei, quod iuuat anxios, est clementia seu misericordia, de quo dicitur. 2. Macha. 6. Nunꝗ quidem deus a nobis misericordiam suam amouet, corripiens vero in aduersis populum suum non derelinquit. ¶ Nunꝗ dei, quod docet nescios vel inscios, est scientia vel sapientia, de quo dicitur Ioan. 7. ꝙ Christo prædicante, audientes dixerunt. Nunꝗ sic locutus est homo. ¶ Nunꝗ dei, quod laudat filios seu socios, est amicitia. Et sic dicitur de pueris Christum laudantibus & a principibus sacerdotum redargutis Mat. 21. ꝙ Christus ipsos laudauit, dicens. Nunꝗ legistis ꝙ ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem? Deus ergo habet suam negatiuam, & suum

B nunquam. ¶ Secundo dico ꝙ iustus etiam habet suum nunꝗ. Et sic dico ꝙ iustus nunquam.

Corrumpitur luxuriæ fœce.
Extinguitur superbiæ nece.
Accenditur pecuniæ face.
Attingitur seuitiæ falce.

Dico ꝙ iustus luxuriæ fœce nunꝗ corrumpitur, dicens. Thobiæ. 3. cum Sarã. Nunꝗ concupiui virum, & mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia. Nunꝗ cum ludentibus miscui me, neq; his qui in leuitate ambulant, participem me prębui. Viro vero casto dicitur Thob. 4. Pręter vxorem tuam nunꝗ patiaris crimen scire. Item dico ꝙ iustus nece superbiæ nunꝗ extinguitur, iuxta illud Thobi. 4. Superbiam in sensu tuo nunꝗ dominari permittas. ¶ Item iustus pecuniæ face nunꝗ succenditur. Vnde Thob. 5. dicebat illa vxor Thobię de filio suo. Nunꝗ fuisset ipsa pecunia, propter quã misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum. ¶ Item iustus falce seuitiæ nunꝗ attingitur, sicut serui Dauid dicebant de seruis Nabal. Nunꝗ eis molesti &c. Iustus igitur habet suum nunꝗ. ¶ Sed tertio dico

C ꝙ impius habet suum nunꝗ. Et sic dico ꝙ impius nunquam.

Satiatur, sed semper famescit.
Fœcundatur, immo sterilescit.
Quietatur, immo plus tumescit.

Dico igitur ꝙ impius nũquã satiatur, & hoc facit ardoris cupiditas. Prouer. 30 Ignis autẽ nunꝗ dicit sufficit. Item dico ꝙ impij nunꝗ fœcundantur. s. bonis operibus & virtutibus, & hoc facit vrgens iniquitas. Vnde peccator est illa sterilis ficulnea cui maledixit Christus, dicens. Mat. 21. Fructus ex te nunꝗ nascatur. Item dico ꝙ impius nunꝗ quietatur, & hoc facit inuidiæ prauitas. Vnde ille frater qui inuidebat fratri suo honorifice recepto, dixit patri Lucæ. 15. Ecce inquit tot annis seruiui tibi, & nunꝗ mandatum tuum præteriui, & nunquã dedisti mihi hædum vt cum amicis meis epularer. Et sic dico ꝙ nunquã potest diuersimode dici. s. de deo, de iusto, & impio. Vide supra de Non & Neque & alijs negatiuis. &c.

Nunquid. Nota ꝙ istud aduerbiũ interrogandi nunquid semper denotat aliquam querelam & conquestionem factam. s. ad maiorem veri affirmationem, vel ad alicuius falsi denegationem. Et quia in scriptura aliquando loquitur deus, aliquando iustus, aliquando impius, possum dicere ꝙ ista interrogatio nunquid ad istos tres modos loquẽdi refertur vt communiter in scripturis. ¶ Primo ergo dicamus ꝙ nunquid quandoq; refertur ad deum loquentem. Constat.n. ꝙ deus in scriptura multum vtitur isto aduerbio nunquid. Et hoc certe facit scilicet. A

Stultos arguendo.
Doctos instruendo.
Iustos cõmendãdo.
Sese præferendo.
Sera detestando, vel.
Vana reprimendo.

Dicã ergo ꝙ deus per nunquid solet stultos arguere. Constat.n. ꝙ deus per nunquid arguit fatuos de ignorantia, de impotentia, de iniustitia, de inconstantia. De ignorantia dico. Et sic dicit Iob. 38. Nunquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi si nosti in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus est? Sequitur. Nunquid nosti ordinem cœli, & pones rationem eius in terra? Et Iob 37. Nũquid nosti semitas nubium, magnas & perfectas sciẽtias? q.d. Non. Item stultum arguit de impotentia, dicens Iob. 38. Nunquid coniungere poteris micantes stellas pleiades? Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicent tibi, assumus? Nunquid tenuisti concutiens extrema terræ? &c. quasi diceret. Ista non pertinent ad potentiam mortalem. Item arguit stultum de iniustitia, dicens. s. Eze. 18 Nũquid viæ meæ non sunt æque domus Israel, & nõ magis vię vestrę prauę sunt? Et Michee. 3. dicitur. Nunquid vestrum est scire iudicium, qui diligitis malum, & odio habetis bonum? q.d. non. Item arguit stultum de inconstantia, dicens Hiere. 22. Nunquid vas fictile atq; contritum vir iste? Nunquid vas absq; omni voluptate? Patet ergo quomodo per nunquid solet deus stultos arguere. ¶ Item B dico ꝙ deus per nunquid solet bonos instruere. Et sic certe dico ꝙ deus per nunquid instruit hominem qualiter debeat ieiunare, erogare, gubernare, adorare. Dico ꝙ deus per nũquid docet hominem qualiter debeat ieiunare, dicens Esa. 58. Nunquid tale est ieiunium quod elegi, affligere hominẽ per diem animam suam? Nunquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum & cinerem sternere? Nunquid istud vocabis ieiunium, & diem acceptabilem domino? Nõne hoc est magis ieiuniũ quod elegi, dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt liberos, & omne onus dirumpe, frange esurienti panem tuum? &c. Vide ibi. Item dico ꝙ deus per nunquid docet hominem qualiter debeat erogare. s. Elemosynam. Et sic certe Christus in Euangelio dicit Lucæ. 11. Quis inquit ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget ei scorpionem? quasi dicat, non. Sequitur. Ergo si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs &c. Itẽ dico ꝙ deus per nunquid docet hominem qualiter debeat gubernare. Et sic dicitur Lucę. 6. Nunquid potest cœcus cœcũ ducere? nonne ambo in foueam cadunt? quasi dicat, sic, propter defectum regiminis. Item dico ꝙ deus per nunquid docet hominẽ quid & qualiter debeat adorare. Et sic docet. 4. Regum. 1. adorare vnum deum & omnem idololatriam euitare, dicẽs. Nunquid non est deus in Israel, vt eatis ad consulendum deum Acharon? &c. Sic ergo patet qualiter per nunquid solet deus bonos instruere. ¶ Item dico ꝙ per nunquid solet deus sanctos extollere. Et sic certe dicit deus Iob. j. Nunquid cõsiderasti seruum meum Iob, ꝙ non sit ei similis in terra? Item per nunquid solet deus se magnum dicere. Et sic certe dico quòd ipse præfert & præponit scilicet.

Suam potentiam insuperabilem.
Suam clementiam inæstimabilem.
Suam iustitiam inuariabilem.
Suam scientiam indeceptibilem.
Suam munditiam immaculabilem.

Dico ergo ꝙ per nũquid ipse prefert suam insuperabilem potentiã dicens Iob. 39. Nunquid volet Rhinoceros seruire tibi? Nunquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius? Et ibidem Nunquid præbebis equo fortitudinem? Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila? q.d. sic, omnia ista fiunt per potentiam meam.

Item per nunquid præfert suam inæstimabilem clementiam, dicens. Esa.49. Nunquid obliuisci potest mulier infantē suum vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Item per nunquid ipse præfert suam irrefragabilem iustitiam, dicens. s. illud Michea.6. Nunquid Iustificabo stateram impiam? dicit dominus. q.d. non. Item per nunquid ipse commendat & extollit suam indeceptibilē scientiam. Et sic dicit illa prædicta Iob.37. Nunquid nosti semitas nubium, magnas & perfectas scientias? nunquid scis quando præceperit deus pluuijs? Et.38. Nunquid ingressus es thesauros niuis & grandinis? Nunquid apertæ sunt tibi portæ mortis? Nunquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi si nosti In qua via habitat lux. Nunquid nosti ordinem cœli, & pones rationem eius in terram? &c. q.d. Hæc omnia sunt mihi nota. Item dico q̧ ipse per nunquid præfert & extollit suam immaculabilem mūditiam. Et inde est q̧ ipse dicit in Psalmo. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? &c. Et sic ergo patet quomodo per nunquid solet deus se magnum dicere. Item dico q̧ per nunquid solet deus seua detestari, vel vana reprimere. Et sic certe videtur q̧ per nunquid ipse arguit & reprimit pręsumptionem omnium fatuorum, qui. s. plus se iactant posse & sapere q̃ oporteat. Vnde Iob.49. ipse dicit. Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter? Et Iob.39. Nunquid nosti tempus partus ibicum? nunquid produces luciferum in tempore suo? &c. quia ista non spectant ad hominem. Et Iob.15. Nunquid primus homo tu natus es? nunquid consilium dei audisti? Et idem.16. Nunquid habebunt finem verba ventosa? Sic igitur patet quomodo ista interrogatio Nunquid, aliquando spectat ad deum lo-
D quentem. ¶ Secundo principaliter dico q̧ aliquando spectat ad iustum quærentem. Iustus.n. per nunquid facit quærimonias suas scilicet de.

Deo.
Proximo.
Seipso.
Impio.

Et sic dico q̧ iustus per nunquid quęrit & interrogat de dei pietate cur bonis non succurrit, de dei pōtāte cur malis non occurrit, de dei æquitate cur iuste non percurrit, de dei claritate cur palam non discurrit. ¶ Quærit dico de dei pietate quare bonis tardat succurrere. Et sic dicitur in Psal. Nunquid inæternum irasceris nobis, aut extendes iram tuam a generatione in generationem? Et alibi. Nunquid inæternum proijciet deus, aut continebit in ira sua misericordiam suam? Et alibi. Nunquid in fluminibus iratus es dn̄e, aut in mari indignatio tua? &c. Item quęrit de dei potestate quare tardat malis occurrere. Esa.51. Nunquid non percussisti superbum, vulnerasti draconem? Item quærit de dei iustitia & æquitate quare causas tardat discutere seu discernere. Et sic dicit in Psal. Nunquid adhęret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Et Iob.10. Nunquid tibi bonum videtur si calūnieris & opprimas me, & consilium impiorum adiuues? Item quærit de dei claritate quare tardat vera ostendere' dicens illud Psalm. Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis? Sic ergo dico q̧ iustus per nunquid quærit de deo &c. ¶ Deinde dico q̧ iustus per nunquid quærit de proximo. Et sic dico q̧ ipse quærit de proximo, ipsum excusando de turbulentia seu impatientia, de inconstantia, de impotentia, & ignorantia. ¶ Dico ergo q̧ iustus per nunquid proximū excusat. Et hoc primo de turbulentia seu impatientiā, dicens. s. Iob.6. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam, vel mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit? q.d. non. Item de inconstantia, dicēs. s. illud Iaco.3. Nunquid fons emanat dulcem & amaram aquā? q.d. non, immo semper perseuerat in vna emanatione. Item de impotentia omnes dicēt. s. illud.j. ad Corin.12. Nunquid omnes sunt virtutes? nunquid omnes habent gratiam sanitatum? q.d. non omnes possunt habere vel esse. Item de ignorantia, dicens. s. illud ibidem. Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetę? nunquid omnes doctores? nunquid omnes linguas loquuntur? nunquid omnes interpretantur? q.d. non est possibile. Patet ergo q̧ iustus per nunquid quærit de proximo ipsum. s. excusando. ¶ Deniq; dico q̧ iustus per nunquid quærit de seipso. Et sic certe quærit, immo conqueritur, dicendo nunquid de breuitate vitæ, de mentis cęcitate, de mundi calamitate, de fratrum fallacitate. De vitæ breuitate dicit illud Iob.10. Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? &c. Item de mentis cęcitate, dicens. s. illud.2. Reg.19. Nunquid vigent sensus mei ad discernendum? q.d. non. Item de mundi calamitate seu aduersitate, dicens. s. illud Iob.7. Nunquid mare sum ego, aut cætus, quia circundedisti me carcere? Item de fratrum fallacitate, dicēs de fraterna charitate vel fida societate illud Amos.3. Nunquid ambulabunt duo pariter? scilicet in vera fraternitate & societate. q.d. non. Et sic dico q̧ iustus per nūquid quærit de seipso. ¶ Insuper quærit iustus per nunquid de impio. Et sic dico q̧ pro certo ipse quærit qualiter solet.

Vana sapere.
Falsa dicere.
Fęde viuere.
Vestes tingere.
Deum spernere.
Lites facere.
Pęnas luere.

Dico ergo q̧ iustus quærendo de ipso ostendit per nūquid qualiter solet vana sapere, dicens. Ezec.13. Nunquid non visionem cassam vidistis? Item qualiter solet vana seu falsa dicere Ezec.21. Nunquid non parabolas loquitur ille? Item qualiter solet fęde viuere. s. luxuriose & immunde. Hiere.3. Nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Item qualiter solet vestes tingere, i. vane & superflue se vestire. Hiere.12. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi? Nunquid auis tincta per totū? Item qualiter solet deum spernere. Esa.7. Nunquid parum vobis est molestos esse hominibus, q̃a molesti estis & deo meo? Item qualiter solet lites facere Prouer.6. Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo? i. nunquid potest impius iram suam celare ita vt non prodeat inde lites & guerrę? q.d. non. Item qualiter solet pœnas luere, s. finaliter in inferno. Hiere.13. Nunquid non dolores apprehenderunt te quasi mulierem parturientem? Sic igitur patet quomodo per nunquid iustus interrogat de impio, de seipso, de proximo, & de deo. Et sic dico q̧ nunquid quandoq; spectat ad iustum quæren- F
tem. ¶ Tertio dico quòd quādoq; nunquid spectat ad impium vana dicentem. Vnde nota quòd mali derisorie per nunquid faciunt interrogationes suas, scilicet.

Iustos deridendo.
Bonos arguendo.
Vera denegando.
Mala allegando.
Superba iactando.

Solent dico impij per nunquid bonis insultare, sicut illi qui Christo dicebant Ioā.8. Nūquid tu maior es patre nostro Abraham? quasi dicerēt, non. Et illud Io.9. Nunquid & vos vultis discipuli eius fieri? Item solet per nunquid doctos infestare, dicendo. i. vere credentibus illud Ioan.7. Nunquid & vos seducti estis? Item solent vera conculcare, seu vero repugnare: dicendo. s. illud Ioan.4. Nunquid a Galilea venit Christus? q.d. non cuius tamen contrarium erat verum. Item solent per nunquid malos allegare, dicendo. s. illud Ioan.7. Nunquid aliquis ex principibus credidit in eum? Item solent per nunquid superbè se iactare, dicendo. s. illud Amos.6. Nunquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? quasi dicerēt, sic. Et sic patet quo modo per nunquid quærit impius, quærit iustus, & quærit deus. sufficit. A

Nuptiæ. Nota quòd nuptiæ nihil aliud sunt q̃ solennitates seu conuiuia quæ solent fieri in coniunctione viri, & mulieris. Et possunt breuiter designare omne illud in quo societas seu coniugum solennitas reperitur. Notemus igitur q̧ in scriptura inueniuntur quinq; genera nuptiarum, videlicet Nuptiæ.

Corporales.
Temporales.
Criminales.
Virtuales.
Supernales.

Primæ nuptiæ significant coniugum societatem, de q̃bus dicitur. j. ad Corin. 7. Si non cōtinent, nubāt, melius enim est nubere quam vri. Istę.n. nuptiæ sunt hominibus concessæ ad peccatū vitandum, ad simul habitandum, ad mundum propagandum Dico ad peccatum vitandum. Ideo consulit Apostolus propter periculum fornicationis q̧ iuuenes mulieres nubāt. j. ad Timo.5. Volo autem iuniores nubere. Dico etiam ad simul habitandum, quia. s. per nuptias duarum personarum, multę alię personæ simul ligantur, sociantur, & per amorem vniuntur. Vnde Gen.29. Vocatis multis amicorū turbis ad conuiuium, fecit nuptias. Dico insuper ad mundum propagādum. Et ideo Apostolus reprehendit illos qui prohibent nubere, & abstinere a cibis. j. ad Timo.4. Secundæ nuptię signant mundanam prosperitatem. In istis.n. nuptijs. s. in mundi prosperitate homo rectè sibi desponsat mundum & mundi negocia iuxta illud. j. ad Corin.7. Quæ autem nupta est, cogitat quę sunt mundi. Et istas nuptias pro certo concomitatur.

Contagium carnalitatis.

De carnalitate. o. dicitur

Flagitiom

Flagitium cupiditatis.
Supplicium pœnalitatis.

Sapien.14. Neq; nuptias mundas iam custodiunt. De cupiditate seu rapacitate potest dici illud Iudicum.14. Vocastis nos ad nuptias, vt spoliaretis nos. De pœnalitate vero dicitur. 1. Macha.9. ꝙ filij Iambri faciebant nuptias, sed dum essent in suo solatio & gaudio, occisi sunt & depopulati, ita ꝙ sicut dicitur ibidem, conuersæ sunt nuptiæ in luctum. ¶ Tertiæ nuptiæ significant mentalem iniquitatem. Istæ sunt enim quædam improbæ nuptiæ, quando.s. anima relicto deo, per peccati cōsensum diabolo copulatur, & cum ipso coniungitur & ligatur Et de hoc dicitur Marc.10. Si vxor dimiserit virum suum, & alij nupserit, mœchatur. Et si vis dilata sicut supra. §. præceden

B ti. ¶ Quartæ nuptiæ signant moralem communitatem. Et sic nuptiæ signant illam coniunctionem qua coniungitur anima cum deo per gratiam & charitatem, vel per fidem & vnitaté, vel illam qua coniungitur quis cum ecclesia per promotioné & dignitatem. In istis nuptijs anima est sponsa, Christus est sponsus, vel homo est sponsus, & ecclesia sponsa. Inuitati ad istas nuptias sunt omnes ad fidem vocati, vel omnes in ecclesia promoti. Sicut enim dicitur Mat.22. Simile est regnum cęlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et de istis possumus dicere ꝙ inuitatus ad istas nuptias habere debet quatuor videlicet

Cibum parcissimum.
Locum bassissimum.
Habitum mundissimum.
Affectum promptissimum.

Dico cibum parcissimū, quia vere in nuptijs spiritualibus.i. in cōiugio animæ & ecclesiæ pœnitentia debet esse cibus noster, quod figuratum est Ioan. 2. vbi in nuptijs vbi erat Iesus ipse præcepit sex hydrias aqua compleri & conuiuas exinde repleri & satiari. Aqua enim est pœnitentia, quæ crimina lauat. sex hydriæ sunt sex partes hominis, quę in istis nuptijs aqua pœnitentiæ sunt implendæ, videlicet Cor quod implendum est aqua contritionis. Os, quod est implendum aqua confessionis. Manus, quæ sunt implendę aqua bonę operationis. Venter, qui est implendus aqua partialis refectionis. Corpus, quod est implēdum, aqua aspera restrictionis. Sic igitur ista aqua in vinum mutabitur, inquantum.s. amara pœnitentia in consolationem æternam finaliter conuertetur. Ideo bene dicitur Ioan. 2. Nuptiæ factæ sunt in Chana Galileæ, & erat mater Iesu ibi. Mater enim Iesu Maria signat amaritudinem pœnitentiæ. Habeamus ergo in istis nuptijs cibum parcissimum. ¶ Item dico ꝙ in istis nuptijs tenere debemus locū bassissimum.s. gradum & statum humilitatis. Lu.14. Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbes in primo loco. Sequitur. Sed cum vocatus fueris, vade & recumbe in nouissimo loco, vt veniens qui inuitauit te, dicat tibi. Amice, ascende superius. & erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Vbi nota ꝙ tales humiles. Consequuntur diuinum amorem. Amice inquit. Assequuntur supernum honorem. Ascende inquit. Amplectūtur externum fauorem. Erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Item dico ꝙ in istis nuptijs nos debemus habere habitum honestissimum seu mundissimum, quia proculdubio sicut dicitur Mat.22. ille de nuptijs regalibus meruit eijci quia vere illi qui non habent habitum honestæ conuersationis, non merentur esse in nuptijs diuinæ gratiæ seu ecclesiasticæ conuersationis. Et ideo multis potest hodie dici sicut illi dicitur Matt.22. Amice, quomodo huc intrasti? &c. Item dico ꝙ in istis nuptiis nos debemus habere affectum paratissimum seu promptissimum.s. ad deum seruiendum, ministrandum, & obediendum, quia sicut dicitur Matt. 25. solum illæ virgines, quæ paratę erant, intrauerunt cum sponso ad nuptias. Sed heu charissimi hodie conuiuę in nuptijs ecclesię nō videntur istas quatuor conditiones habere. Ecce enim hodie impletæ sunt nuptiæ discumbentibus, sed vbi est hodie qui habeat pœnitentiæ asperitatem, Subiacentiæ humilitatem, Apparētiæ sanctitudinem, Obedientiæ promptitudinem? Quis est ille qui hodie velit recumbere in nouissimo loco, qui velit pœnitentiam facere, qui vestem velit honestæ conuersationis habere, qui velit ad obediendum & ministrādum se promptum domino exhibere? Proculdubio pauci & ideo timendum est ꝙ illi qui aliter faciunt, de istis nuptiis finaliter eiicientur, & in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium, reponentur. Et sic verificabitur in eis illud. 1. Macha.9. Conuersæ sunt nuptiæ in luctum. Signant ergo nuptiæ moralem cōmunitatem. ¶ Quin

C tæ nuptiæ signant æternam fœlicitatem. Istę enim sunt nuptię paradisi, vbi deus est sponsus & anima est sponsa. vel vbi Christus est sponsus, & beata virgo sponsa. Iuxta illud. 1. Corint 7. Si nupserit virgo, non peccat. Et Apoca. 19. Vxor agni parauit se.s. ad veniendum ad nuptias. Et nota ꝙ istæ nuptiæ sunt

Gloriosæ propter ferculorum plenitudinem.
Gratiosæ propter personarum sanctitudinem.
Copiosæ propter conuiuarum multitudinem.

Sunt dico istæ nuptiæ gloriosę. vnde. 1. Mac. 10. dicitur ꝙ Demetrius fecit nuptias filię suę sicut rex in gloria magna. Et Hester. 2. dicitur ꝙ Assuerus iussit præparari conuiuium magnificum pro coniunctione & nuptiis Hester. Item sunt gratiosæ, quia solæ virgines.i. solæ puræ personæ & sanctæ ibi admittuntur, sicut de prudentibus virginibus oleum & lampades.i. bonam intentionem & bonam operationem habentibus, dicitur Mat.25. Quæ paratæ erant, intrauerunt ad nuptias. Item istæ sunt copiosę. quia ibi est multitudo hominum & Angelorum. Vnde Mat.22. Impletæ sunt nuptiæ discumbentibus. De talibus ergo nuptiis gaudendo dicunt beati illud Apoc. 19. Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam deo, quia venerunt nuptiæ. Et sequitur. Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Et sic igitur patet ꝙ in scriptura inueniuntur quinq; genera nuptiarum. Sufficit. Vide infra de vxore.

Nutrire. Nutrix.

Nota ꝙ sicut sunt plura animalia, sic multa sunt genera nutrimentorum. A Vnde secundum Aristo. libro. t. animalium quædam sunt animalia quæ nutriuntur carnibus, vt leo & lupus. Quædam graminibus, vt bos & ceruus. Quædā proprijs gustabilibus, vt apes melle, muscæ & araneæ humore. Sic spiritualiter loquendo multa possunt inueniri in genere spiritualiū nutrimentorum, quibus.s. affectus hominū nutriuntur tam in bono quam in malo. In bono enim nutriuntur quidam carnibus Christi & martyrum, per passionum suarum cōsiderationem, sicut sunt leones.i. viri alti & contemplatiui. Iob. 31. Quis det de carnibus eius vt saturemur? Et Ioā.6. Caro mea vere est cibus. Quidam graminibus scientiarum per studium & lectionem, sicut sunt boues.i. laboriosi prædicatores & doctores, & boni actiui. Quidam gustabilibus gratiarum per meditationem & deuotionē, sicut sunt apes.i. boni religiosi, æternæ dulcedinis gustatiui. Omnes enim boni quocunq; nomine censeantur, habent sua spiritualia nutrimenta, quibus vitam gratiæ nutriunt atq; fouent, & quibus à deo spiritualiter nutriuntur, & in statu gratiæ vegetantur. Vnde Esaiæ.49. Erunt reges nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ. Arbor enim in terra vel in aqua plantata, sursum surgit & recipit nutrimentum, ita ꝙ plantula paulatim magna efficitur, & versus cœlum superius exaltatur. Sic homo à deo vel ab ecclesia in qua per fidem debet esse plantatus, spiritualia nutrimenta recipit, ita ꝙ per cumulum perfectionis in altitudinem magnam crescit. Vt sic de quolibet viro iusto possit dici illud Ezechie.31. Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltauit eum. In quibus verbis aduerte ꝙ boni nutrimento triplici nutriuntur, videlicet spirituali, temporali, supernali. Primum pertinet ad moralem vtilitatem Aquæ. Secundum pertinet ad carnalem necessitatem. Nutrierunt inquit illum. Tertium pertinet ad finalem fœlicitatem. Abyssus inquit exaltauit eum. ¶ Primo ergo dico ꝙ boni nutriuntur spiritualiter interius. Et hoc ostenditur cum dicitur. B Aquæ. Per aquas enim intelliguntur omnia spiritualia nutrimenta, sicut est nutrimentum scientiæ & lectionis, gratiæ & deuotionis, amoris & dilectionis, splēdoris & contemplationis. Istę sunt enim quædam aquæ spirituales quibus anima vegetatur, quibus vita spiritualiter cōtinuatur, & quibus animæ moralis quantitas augmentatur. Vnde Esaiæ.44. Plantauit pinum, quam pluuia nutriuit, & facta est hominibus in focum. Vbi aduerte ꝙ ad hoc quòd anima possit vel gratia vel scientia spiritualiter nutriri, tria sunt necessaria.s.

Vigor radicatiuus.
Humor vegetatiuus.
Calor augmentatiuus.

Sic vere ad hoc quod homo possit spiritualiter nutriri, necessaria sunt, Tenor firmitatis Plantauit inquit. Humor pietatis. Pluuia inquit. Calor charitatis. Focum inquit. Necessariæ sunt dico firmitas & permanentia, quia sicut arbor quæ quotidie mutaretur de loco ad locum, nunquam bene nutriretur nec proficeret, & ideo necesse est quod arbor sit plantata, & in terra firmiter radicata, sic vere homo spiritualiter non nutritur, nisi per virtutem permanentiæ in bono firmiter radicetur. Homo enim qui omni die vult mutari & transferri de beneficio ad beneficium, de studio ad studium, nunquam potest perfecte nutriri,

nutriri, nec sciētia vel gratia vegetari, quia sicut dicit Seneca, Non conualescit planta quę sæpe transfertur. Debet igitur esse plantatus. Plantauit inquit pinum. vt sic sit tanquā lignū ꝙ plantatum est secus decursus aquarum, ꝙ fructum suum dabit in tempore suo. Item necessaria est pietas & clementia. Quam pluuia inquit nutriuit. Pietas. n. non solum nutrit pauperes tēporaliter, immo etiam nutrit suum proprium possessorem spiritualiter. Pietas. n. est sicut stomachus animæ, qui totum corpus nutrit. Et est etiam sicut humor terræ, qui in omnibus viuentibus nutrimentum tribuit. Est etiam sicut sanguis in corpore, qui omnia deperdita membris continue restituit. Ista est ergo pietatis pluuia. Quod bene figuratum est Exo. 2. vbi dicitur de Moyse qui erat in aqua, ꝙ filia regis Pharaonis accepit eum & fecit eum nutriri. Quia vere pietas filia regis pij illum facit in moribus vegetari, quē aqua pietatis viderit humectari. Item necessaria est charitas & amicitia, quod ostenditur cū dicitur. Focum. quia. s. sicut nihil nutritur sine calore & humore digerente & ad partes varias deferente, sic spiritualiter homo non nutritur sine charitate, & sine diuini amoris influente superius bonitate. Leui. 6. Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos subijciēs ligna per singulos dies. Istud ergo est nutrimentum quo boni nutriuntur spiritualiter interius. Aquæ inquit. Vnde de nutrimento gratiæ dicatur illud
C Sap. 16. Omni nutrici gratiæ tuæ deseruiebant. ¶ Secundo dico ꝙ est nutrimentum quo homines nutriuntur temporaliter exterius. Et istud est nutrimentum bonorum temporalium.

Nutrierunt inquit. Quia. s. illud verbum nutrierunt, quod est præteriti temporis, competenter designat temporalia, quæ faciliter prætereunt & desistunt. Diuites. n. & maxime prælati tenentur istud nutrimentum pauperibus erogare & porrigere, & secūdum virium facultates eis in temporalibus subuenire. Vnde. 1. Macha. 3. dicitur ꝙ rex reliquit Lisiam super negocia regni, & vt nutriret Antiochum filium suum. Quia pro certo rex cœlestis ad hoc reliquit Lisiam. i. prælatos super negocia regni sui. s. ecclesiæ, vt ipsi nutriant & foueant filium suum. i. statum pauperum & egenorum. Quamuis proculdubio multi hodie sint similes quibusdam porcis seu suibus quæ quandoq; concipiunt maximam multitudinem porcellorum. s. quādoq; viginti, sed videntes ꝙ non sufficiunt ad nutriendū, deuorant omnes præter primum, quem tandem pinguissime nutriunt & impinguant. Sic multi sunt qui omnes filios suos idest subditos solent per rapinas & extorsiones deuorare, nullū nutrire nec promouere, vt sic primum filiorum. i. illos q apud eos sunt primi. s. consanguineos & affines, possint pinguius beneficiare. Similes etiam aquilis, quæ proprijs filijs sunt crudeles. Vltra duos. n. in nido suo non dimittunt, sed abnegato penitus nutrimento ejiciunt & expellunt. Corui etiam proprijs pullis dicuntur nutrimentum negare, quousq; deposita albedine ipsos sibi recognouerint similari. Quia pro certo tales nutrimenta bonorum temporalium illis denegant, quos non amant. Illos vero quos diligunt solum nutriunt & impinguāt & maxime quando vident eos sibi similes in natura, vtpote eiusdem patriæ vel parentelæ, alijs omnibus prætermissis. Dicunt enim ꝙ iuxta dictum Apostoli ad Ephe. 5. Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam. Et breuiter, bene verificatur in talibus dictum Philosophi, qui dicit ꝙ aues curnorum vnguium sunt difficilis cubationis super pullos suos. Pisces etiam pullos & fœtus suos non nutriunt, præter ranas, q̄. s. caudis carent. Dicit enim ꝙ masculi sunt magis negligentes quam fœminæ ad pullos nutriendos. Fœmina enim quamuis sit corpore imbecillior, est tamen fouendo pullos feruentior & diligentior. Sic proculdubio hodie illi sunt ad nutriendum pullos. i. subditos & pauperes minus sufficientes & minus diligentes qui manus habent vncas & curuas per rapacitatem & tenacitatem, qui etiam more ranę cauda. i. mortis memoria carent per mentis obstinatam fatuitatem, qui insuper masculi sunt. i. superiores & diuites per temporalem prælationem & prosperitatem. Quia proculdubio istud hodie planum est ꝙ illi qui sunt inter cæteros masculi. i. potentiores, qui sunt curui vnguis. i. auari & tenaciores, qui sunt etiam sicut Ranę sine cauda. i. mortis memoria carentiores, tales dico nutrire p eleemosynas pauperes negligunt, nec eisdem in necessitatibus suffragantur. Vnde isti sunt illi pastores quos dominus maledicit Ezec. 34. Pascebant pastores semetipsos, & greges meos non pascebant. Sic ergo patet quomodo nutriuntur homines temporaliter exterius. Nutrierunt inquit. Vt de tali pauperum nutrimento dicatur illud. 4. Regum. 3. Rex Moab nutrierat pecora multa. Vt de pauperibus filijs regis Christi dicatur illud. 4.
Regum. 10. Filij regis apud optimates ciuitatis nutriebantur. D
¶ Tertio dico quod boni nutriuntur æternaliter superius, qđ ostenditur cum dicitur. Abyssus exaltauit illum. Quia scilicet beatæ animæ in illa æterna celsitudine in qua sunt a deo exaltatæ beatificè nutriuntur. Apes enim nutriuntur melle. In Æthiopia sunt homines qui nutriuntur arborum odore. In historia etiam Alexandri legitur quod ipse inuenit puellas infinitas in quodam nemore quæ sola arborum vmbra viuebat & nutriebantur ita quod si vmbram arborum trāsissent, ilico moriebantur. Tale est proculdubio mirabile ęternæ gloriæ nutrimentum. Ibi enim mel. i. dulcedo fruitionis, odor. i. suauitas dilectionis, vmbra. i. securitas diuinæ protectionis animas nutriunt & impinguant, ita quod ibi perpetuantur & durant, & in illa æterna altitudine perseuerant. Abyssus inquit exaltauit eum. Æterna enim gloria dicitur Abyssus. ratione inexhaustibilis fœlicitatis, & dicitur animas exaltare, ratione perpetuæ dignitatis. Vnde de tali Abysso dicitur in psal. Adequauit eos velut in abysso multa. Et de illa etiam nutritione dicitur Sap. 16. Angelorum esca nutriuisti populum tuum & panem de cœlo præstitisti eis. Et sic ergo patet quomodo multiplex nutrimentum reperitur scilicet spirituale, temporale, supernale.
¶ Sed adhuc notandum quod in scriptura inueniuntur septem
genera nutritorum scilicet Christus, Ecclesia, Prælatus, Perfectus Prædicator, Demon, Caro, & Mundus, qui suos alumnos diuersimode nutriunt, dissimiliter quoq; pascunt, quia nutrit interius Christus influendo. Ecclesia nutrit exterius promouendo. Prælatus nutrit liberaliter erogando. Perfectus nutrit exemplariter informando. Prædicator nutrit verbaliter prædicando. Diabolus nutrit falsissime decipiendo. Caro nutrit dulcissime inficiendo. Mundus nutrit blandissime alliciendo. De Christo enim spiritualiter nutriente dicitur Oseæ. 11. Ego quasi nutritius Effraim, in brachio meo portabam eos. Et tamen de multis dicitur Baruc. 4. Obliti estis (alia littera, exacerbastis) eum, qui nutriuit vos, & contristastis Hierusalē nutricem vestram. De ecclesia promouente dicitur Ruth. 4. quod susceptum Noemi puerum posuit in sinu suo, & nutricis fungebatur officio. Et tamen multis potest hodie dicere ecclesia. Filios enutriui & exultaui, ipsi autem spreuerunt me. De prælato liberaliter erogante potest dici illud. 1. Macha. 3. quod rex reliquit Lisiam super negocia regni, vt nutriret Antiochum filium suum. De perfecto exemplariter informante dicitur Leuitici. 6. Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos subijciēs ligna per singulos dies. Ligna enim sunt bona exempla maiorum qui ignem charitatis nutriunt in cordibus simplicium & minorum. Esaiæ. 30. Nutrimenta eius ignis & ligna multa. De prædicatore vtiliter edocente dicitur Exod. 2. Accipe puerum, & nutri eum mihi & ego dabo tibi mercedem. Quamuis pauci sint hodie tales spirituales nutrices, quia sicut dicitur Gen. 35. Mortua est Delbora nutrix Rebeccę. De diabolo vero fallaciter decipiente, qui scilicet fouet & nutrit fatuos peccatores in suis vitijs & peccatis, dicitur. 2. Parali. 10. quod Roboam cum iuuenibus tractare cepit qui enim connutriti fuerant ab adolescentia sua. De carne vero dulciter inficiente dicitur Prouerbiorum. 29. Qui delicate nutrit seruum suum idest corpus à pueritia sua, ipsum in fine sentiet contumacem. Ista enim est nutrix Miphiboseth, quæ dimittēs eum cadere, fecit eum esse claudum, sicut dicitur, 2. Regum. 4. quia vere omnes illi quos caro deliciose tractat & nutrit, claudos in moribus esse facit. Iacob. 5. In luxurijs vestris enutristis corda vestra. De mundo vero amicabiliter alliciente, qui scilicet in prosperitate sua nutrit filios suos, dicitur Sapien. 7. In inuolumentis nutritus sum & curis multis. de quo Thren. 4. Qui vescebantur voluptuose, amplexati sunt stercora, idest diuitias. Vt etiam mundus de talibus dicat illud Baruc. 4. Nutriui eos cum iocunditate, & dimisi eos cum luctu. quia sicut dicitur de mundo. 4. Regum. 3. Rex Moab nutriebat pecora multa. Et hæc de nutrimentis sufficiant. Vide supra de Gratia: infra de vita: & in multis alijs locis vbi de nutrimento infinita ponuntur exempla. quæ hic non volui allegare &c.

Finis litteræ. N.

Incipit littera O.

A Nota ꝙ ista dictio seu littera O, ponitur diversimode in scriptura. Ponitur.n. pro signo vocativi casus. semper.n. O est signum allocutionis, seu loquitur advocando & est ut communiter signū admirationis & execrationis. Et qualitercumq; homo ponat O, semper est signum vel admirativum vel execrativum. Notare ergo possumus ꝙ ista dictio O, est in scriptura signum

Stuporis & admirationis.
Dulcoris & consolationis.
Doloris & lamentationis.
Rigoris & castigationis.
Horroris & execrationis.
Squaloris & deceptionis.
B Timoris & conturbationis.
Amoris atq; dilectionis.
Ardoris & desiderationis.
Honoris & commendationis.
Saporis & delectationis.
Clamoris & advocationis.
Fervoris & deprecationis.

Est igitur O, signum seu significativum admirationis & stuporis. Unde admirative & stupide loquebatur ille ꝙ dicebat Ro. 11. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ dei, q̄ incōprehēsibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viæ eius. Itē est significativum cōsolationis & dulcoris. Et sic sumitur. 2. Paral. 20. O Iuda & Hierusalem nolite timere nec paveatis; cras egrediemini, & dominus erit vobiscum. Item est significativum lamentationis & doloris. Et sic sumitur Thren. 1. O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Item est significativum castigationis seu redargutionis & rigoris. Et sic sumitur Ro. 9. O homo tu quis es qui respondes deo? Et Ro. 2. Inexcusabilis es ò homo omnis qui iudicas, in quo.n. alterum iudicas, teipsum condemnas. Item est significativum execrationis & horroris. Et sic sumitur Mat. 17. & Mar. 9. ubi dominus dixit tentantibus eum. O generatio incredula & perversa. usq; quo ero apud vos? &c. Et Zach. 11. O pastor, & idolum derelinquens gregem. Itē est significativum deceptionis & squaloris. Et sic sumitur Actu. 13. O plene omni dolo & omni fallacia, usquequo non desinis pervertere vias domini rectas? Item est significativum conturbationis & timoris. Et sic sumitur Hier. 10. Quis non timebit te ò rex gentium! Item est significativum dilectionis atq; amoris. Et sic sumitur. 1. Para. 12. ubi fortes David dixerunt ei. Tui sumus ò David, & tecum fili Isai. Item est significativum desiderationis & ardoris. Et sic sumitur. 1. Para. 40. ubi David desiderans aquam dicebat. O si quis mihi daret aquam de cisterna Bethleem. Item significativum collaudationis & honoris. Et sic dicitur Can. 1. O pulcherrima inter mulieres. Et Sapiē. 4. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Et Matt. 15. O mulier magna est fides tua. Item est significativum delectationis & saporis Et sic sumitur Sapie. 12. O quam bonus & suavis est domine spiritus tuus in nobis. Item est significativū advocationis & clamoris, quia tenera per istud adverbiū O, nos vocamus Deum, Proximum, Impium & Iustum, Mortem & Peccatum. Deum dico, videlicet

B Ipsum exorando.
Ipsum formidando.
Ipsum admirando.
Ipsi famulando.

Ipsum dico deprecādo. psal. O domine salvum me fac, ò domine bene prosperare. benedictus qui venit in nomine domini. Et iterum O domine libera animam meam à labijs iniquis & à lingua dolosa. Ipsum etiā formidando. Hier. 10. Quis non timebit te ò rex gentium? Ipsum insuper admirando. Unde illud Ro. 11. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ dei. Ipsi nihilominus serviendo & famulando. psal. O domine quia ego servus tuus sum, & filius ancillæ tuæ. Per o igitur nos vocamus deum. Item per o, nos vocamus proximum, & hoc pro certo ipsi demonstrando dei maiestatem ut obediat. Ipsi declarando culpæ vilitatem ut refugiat Ipsi prædicando legis veritatem ut perficiat. De dei maiestate veneranda dicitur Baruch. 3. O Israel quam magna est domus dei. De culpæ vilitate fugienda dicitur Zacha 2. O, O, O, fugite de terra Aquilonis Et. 1. ad Timo. 6. O homo dei hæc fuge De legis vero veritate tenenda & observanda dicitur. 1. Mac. 2. O filij æmulatores estote legis. Per o igitur nos vocamus proximum seu iustum. Item per o nos vocamus impium seu iniustum, & hoc certe ipsum erudiendo, & ipsum redarguendo. Erudiendo dico. Micheæ. 6. Indicabo tibi o homo quid sit bonum, & quid dominus requirat à te. utiq; facere iudicium &c. & Zach. 2. O Syon fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis.

Item redarguendo. s. de incredulitate. Matth. 17. O generatio incredula & perversa. Et Zach. 11. O pastor & idolum. Et Malach. 1. O sacerdotes qui despicitis nomen meum. De morte vero dicitur peccatori redargutive. Forte es immortalis, vel es mors mortis, ꝙ à peccato non desistis? Putas ergo ꝙ vere possis dicere illud Oseæ. 13. Ero mors tua o mors? q.d. nō &c. De peccato vero dicitur Eccle. 37. O præsumptio nequissima, unde creata es? Sufficit.

OBdormire. ubi Dormire.
Obducere. ubi Claudere.
Obdurare. ubi Durus & Indurare.

Obedientia.

Nota ꝙ obediētia est virtus qua quis alicui amore cœlestis patriæ sponte subijcitur. A Accipitur autem obedientia pro quacunq; consensu, seu quacunq; executione mandati, sive bona fuerint sive mala. Notare ergo possumus ꝙ in scriptura invenitur multiplex obedientia, videlicet Obedientia

Voluntaria.
Necessaria.
Deceptoria.
Damnatoria.

Est dico obedientia voluntaria, & ista est qua quis deo vel prælato voluntariæ obedit. De qua infra latius est dicendum. Et de ista dicitur. 1. Reg. 15. Melior est obedientia quam victimæ. Item est obedientia necessaria, & illa est illa qua de necessitate consuetudinis vel naturę aliquis alicui obedire tenetur, sicut servi dominis, uxores maritis, filij patribus, vasalli principibus. Unde de servis dicitur Collos. 3. Servi obedite per omnia dominis vestris. De uxoribus dicitur Ephe. 6. Mulieres subditæ sint viris suis. De filijs ibidem. Filij obedite parentibus vestris. De vasallis vero dicitur Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Item est obedientia deceptoria. Et ista est illa qua mens inclinatur ad obediendum peccato seu carni, mūdo vel diabolo. Et ista est illa de qua dicitur Rom. 6. Non regnet peccatum in mortali corpore vestro, ut obediatis concupiscentijs eius. Item est obedientia damnatoria vel afflictoria. Et ista est illa qua impij & protervi qui nunc obedire nolunt deo, tunc obedire compellentur in inferno diabolo, & cui in hoc mundo se voluntariè subiecerunt, in inferno involuntariè ipsius imperio violenter & necessario subiacebunt. Roma. 6. Cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis eius cui obedistis. ¶ His igitur præmissis dicamus aliquid de obedientia meritoria & virtuosa, & tādē de obedientia deceptoria & vitiosa. B Dico ergo ꝙ sicut oia quæ sunt creata sunt in quadā obediētia naturali, sicut patet, quia planetę naturaliter obediunt motui firmamenti, mare naturaliter obedit influentiæ lunari, omnia generabilia & corruptibilia obediunt motui & influentiæ solari, quia breviter in omni genere rerum deus constituit aliquas res superiores & excellentiores, quibus obedire voluit res inferiores. sic proculdubio inter homines natura naturans deus aliquos superiores, ut prælatos, præsides principes & præfectos voluit ordinare, (quia teste Apostolo. Non est potestas nisi à deo. Ro. 13.) quibus proculdubio voluit ꝙ omnes obediamus, & ꝙ per ipsorum motus, ordinationes & influentias, nos regamus. Et ideo cuilibet superiori dicitur illud quod dixit Pharao Ioseph. Gen. 41. Ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Et sic de virtute obedientiæ exponamus illud Luc. 17. Dicetis arbori moro, eradicare & trāsplantare, & obediet vobis. In quibus verbis ostenditur ꝙ ad veram obedientiam requiritur Obedientis dispositio, quia homo debet esse arbor morus. Impedientis depositio, quia homo debet esse eradicatus. Proficientis acquisitio, quia homo debet esse trāsplantatus. Perficientis executio, quia homo debet esse obediens & occupatus. ¶ Primo igitur dico ꝙ si volumus esse viri obedientes, nos debemus habere causam dispositivam. & hoc ostenditur cum dicitur Arbori moro. Arbor.n. habet interius medullam & humorem, quæ est materia fructuum florum & foliorū Et si talis humor sit bene digestibilis, & calori naturali obediens, tunc fructificat & facit fructus dulces, si vero humor sit crudus & compactus, & calori non obediens, sed resistēs, tūc efficit naturaliter fructus acres. Sic vere in homine est humor affectionis interioris, qui pro certo, loquendo spiritualiter, est materia omnium quæ exterius aguntur in fructibus operis, & in folijs verborum, & in floribus exemplorum, sive bona fuerint sive

tint siue mala sed procul dubio diuersitatem causat dispositio
mentis: quia si humor interioris perfectionis fit per humilita-
tē bene disposit⁹ & format⁹, & calori cęlesti .i. superiori suo deo
vel prælato promptè obediens, tūc exterius boni & dulces fru
ctus bonorum operum producuntur. Si vero humor interio-
ris affectionis sit male dispositus, vtpote quia in pręsumptione
& superbia compactus & obstinatus, tunc deo vel prælato in-
obediens est, & sic productio bonorum operum vel fructuum
impeditur. Arbori .n. inquit. Et sic teste domino Matth. 7. Ar-
bor bona bonos fructus facit. & Lu. 6. Non est arbor bona quę
facit fructus malos. Debet homo igitur habere interius cau-
sam dispositiuam. Et ista causa pro certo est humilitas, quæ ma
ter est obedientiæ. Quia sicut res gracilis & tenuis magis est
obediens quam sit grossa, sicut patet de parua virga, quæ pro
libito potest torqueri & plicari quod tamen non posset fieri de
arbore magis dura, sic vere mens quæ est per humilitatem gra
cilior, est ad plicaturam obedientiæ magis habilior. Nam illi
qui per superbiam ingrossantur per obedientiam faciliter non
plicantur. Debemus ergo esse bene dispositi, vt possimus dice-
re illud Exo. 23. Omnia quæ locutus est dominus, faciemus, &
erimus obedientes. Fructus enim si sit maturus, cedit digito,
si vero sit crudus & immaturus, non. Aloe etiam quæ est arbor
valde medicinalis & aromatica, quamuis de natura sit arbor
solida & dura, masticanti tamen non solet resistere, sed magis
dentibus obedire. Sic vere si per humilitatem bene dispositi,
& in moribus honesti, & in mente maturi, & in fama fragran-
tes & aromatici fuerimus, nunquam impulsui monitionis nec
masticationi correctionis aliqualiter resistamus, sed potius si-
ne rebellione obediemus, & voluntatem dei & prælati humi-
liter faciemus. Et ideo dicit Bern. super Cantica. Optimum in
moribus dico si in nullo prorsus resistat posterior prioribus,
aut par inuideat paribus, aut superior noceat minoribus, sed
sit vousquisq; pręlatis obediens, socijs congruens, subditis con
descendens, deo deuotus, magistro subditus, senibus obtempe
rans, Angelis placens, verbo vtilis, corde humilis, omnibus
mansuetus. Patet ergo ꝙ nos debemus interius habere causam
C dispositiuam. Arbori inquit. ¶ Secundo dico ꝙ si nos volumus
esse boni obedientes, nos debemus exterius cauere causam im
peditiuam, quod ostenditur cum dicitur. Eradicare. Res enim
quamuis de se sit naturæ mobilis & mutabilis, tamen si rei im-
mobili firmiter adhęreat, non poterit moueri, & ideo arbor ad
voluntatem artificis non ducitur, nisi de terra cui adhæret, pri
mitus euellatur. Sic vere quamuis homo de sua naturali dispo
sitione sit habilis ad hoc ꝙ possit per obedientiam gubernari,
accidit tamen quandoq; ꝙ rebus immobilibus .s. istis tempora
libus aliqui per affectionem adhærent, & tunc ea toto ad vo-
tū spiritualis artifici snon se mouēt, necesse est ergo vt ab amo
re mundi eradicentur & euellantur, antequam per virtutem
obedientiæ moueantur. Eradicare inquit. Prouer. 15. Cogita-
tiones impiorum eradicabuntur. Sicut enim aurum & alia me
talla quando sunt mixta .s. cum terra, nunquam sunt ductilia,
nec ad volūtatem artificis tractabilia, immo oportet ꝙ primo
ab homini corpulenta materia separentur, sicut etiam pellis li
cet sit mobilis & plicabilis, si tamen cum ligno rigido sit consu
ta, implicabilis efficitur quousq; ab eo dissuatur, sic pro certo
ad hoc ꝙ homo possit ductilis, obediens & plicabilis fieri, ip-
se debet ab omni terrestri corpulentia ab omnique temporali
affluentia quantum ad affectum & desiderium segregari. Exē-
plo Petri & Andreæ, qui omnibus impedimentis dimissis, do
mino vocanti obedierunt. vnde Mat. 4. dicitur ꝙ Iesus videns
duos fratres mittentes retia in mare, vocauit eos. at illi relictis
retibus secuti sunt eum. Sciebant enim ꝙ melior est obedien-
tia quam victimæ, sicut dicitur. 1. Reg. 15. super quo dicit Gre.
35. Moralium, ꝙ obedientia victimis præponitur, quia in illis
aliena caro, in istis voluntas propria mactatur. Debemus ergo
D sapienter cauere causam impedientem. ¶ Tertio dico ꝙ nos
debemus diligenter tenere modum proficientem. Modus au-
tem iste est ꝙ propriam voluntatem dimittamus quodq; ad vo
luntatem prælati quicquid nobis mandatum fuerit faciamus.
Et hoc ostenditur cum dicitur Transplantare. Transplantatio
enim nihil aliud est quam de aliquo loco vbi arbor plantata
est, ad aliam locū mutatio. Quia .s. tunc homo verus obediens
efficitur, quando à plantatione proprię voluntatis euellitur &
ad voluntatem superioris alibi & aliter transportatur. Sicut .n.
caulis & porri & communiter omnia genera arborū per trās-
plantationem proficiunt, quia communiter arbor in loco pro
prio non bene crescit, si ipsam à sua prima radicatione agrico-
la non transponit, sic vere spiritualiter homo solet proficere in
bonitate, si transplantatur & euellitur à sua propria voluntate
Ille enim in moribus non proficit, qui voluntatem propriam
non disponit. vnde de tali dicitur Hier. 17. Et erit tanquam li-
gnum quod plantatur super aquas, quod ad humorem mit-
tit radices suas, & non timebit cum venerit æstus, & erit foliū
eius viride, nec aliquando desinet facere fructum. Quia pro-
culdubio charissimi si homo transplantetur & moueatur ad
voluntatem sui superioris, si sit super aquas lachrymarum &
deuotionis interioris, tunc ad humorem gratiæ mittet radices
boni propositi profundioris, & habebit folium viride bone &
honestæ cōuersationis interioris, & faciet fructū virtuosæ ope
rationis & vberioris. Et ideo de tali transplantatiua obedien-
tia potest dici illud Hebr. 11. Fide, qui vocatur Abraham, obe
diuit, in locum exire &c. Debemus igitur diligenter teneremo E
dum proficientem. ¶ Quarto dico ꝙ debemus permanenter
implere actum perficientem, quod ostenditur cum dicitur.
Obediet vobis. Obedientia enim est quidam actus valde pro-
ficiens apud deum. Et ideo istum actum commendant

- Eaempla oaturarum.
- Eoigmata figurarum.
- Opera creaturarum.
- Mandata scripturarum.

Dico igitur ꝙ obedientia
exemplatur in rerum na-
turis. Omnes enim res na-
turales suis superioribus
causis obediunt. Vnde etiam apes regem habere dicuntur cui
suo modo facere obedientiam dinoscuntur. Elephas etiam de
fouea liberatus efficitur domesticus, & ea tunc suo liberatori
efficitur obediens & subiectus. Vitulus etiam marinus secun-
dum Plinium est animal valde disciplinabile, ita ꝙ magistro
suo solet libenter & faciliter obedire. In quibus omnibus vir-
tus obedientiæ commendatur. Quia si ista ratione carentia,
obedientiam amplectuntur multo magis homo ratione vtens
& propter obedientiam, cœlestem gloriam expectans, debet
obediens esse deo, & prælato obedientiam exhibere. Ista ergo
exemplatur in rerum naturis. Sed adhuc dico ꝙ obedientia
commendatur in patrum figuris. Figuratur enim obedientia
in Adam, qui statim cum creatus est, fuit præceptis obedien-
tiæ astrictus & ligatus, & non obediendo de paradiso deposi-
tus & fugatus sicut dicitur Gene. 3. Noe etiam obediendo &
arcam faciendo & intrando à diluuio fuit saluatus. Genesi. 7.
Abraham insuper deo obediendo & filium occidere volendo
& sacrificare, fuit pater multarum gentium nominatus. Gen.
22. Loth insuper Angelis obediendo & ciuitatem dimittendo
fuit ab incendio Sodomæ liberatus, vxor vero sua dum non
obediuit, in statuam salis mutata fuit. Duo etiam generi Loth
sibi non obedierunt. ideo cum alijs in damnationis lacum cor
ruerunt, sicut dicitur Gene. 11. Quid autem dicam de Saul, q
propter inobedientiam fuit lapidatus? Iosue. 7. De propheta
bono & sancto qui cum indiscrete inobediens fuit deo, fuit à
leone trucidatus? 3. Reg. 13. Deus enim in tantum obedientiā
diligit: quod contrarium facientes dure & atrociter sæpe pu-
nit. Vnde etiam. 3. Reg. 20. legitur ꝙ illū qui vnum filium pro-
phetarum in verbo domini percutere voluit, leo continuo de
uorauit. Ista ergo commendatur in sanctis figuris. Etiam dico
ꝙ ista approbatur in mutis creaturis. Ipsę enim mutæ creatu-
ræ viris obedientibus obediunt, Vnde etiam in dialogo Greg.
legitur ꝙ cum puer Placidus in flumine mergeretur, beatus
Maurus ad præceptum beati Benedicti ad ipsum liberandum
super aquam cucurrit, aqua vero se sibi palpabilem effecit, ita
ꝙ dictum puerum à submergio liberauit. In vitis etiam patrū
legitur quod cum de mandato senioris puer ad hauriendam
aquam oblito fune ad puteum cucurrit, ad verbum ipsius obe
dientis aqua de profundo vsq; ad os putei se inalteauit ita quod
aquam in suo vase seniori portauit. De quodam etiam iuuene
religioso in vitis patrum memini me legisse quod quidam se-
nior volens probare obedientiam ipsius, præcepit sibi quod
ad leonem siluestrem quem vidit transire iret, quodq; ipsum
sibi adduceret, qui mādatum statim compleuit, leonemq; obe
dientem nec repugnantem ad seniorem adduxit. Ecce ergo
quomodo obedientia approbatur à mutis creaturis. Vltimo di
co quod ista virtus imperatur seu prædicatur in multis scriptu
ris. Ista enim prædicatur. 1. Macha. 8. vbi de senatu Romano di
citur quod omnes obediunt vni & zelus & inuidia non est in-
ter eos. Ista præcipitur Ephe. 6. vbi dicitur. Filij obedite paren
tibus vestris. Ista etiam imperatur Colo. 3. vbi dicitur. Serui
obedite dominis vestris &c. Sic ergo patet quod quia obedien
tia est

tia est à scripturis imperata, à creatura approbata, in figuris commēdata, in rerum naturis exemplata, bene dico q ipsa est actus valde vtilis & proficiens. Et istud est quartum auctoritatis. Bene ergo patet q obediens debet implere actum perficientem. Tenere modum proficientem. Cauere causam impedientem. Habere formam seu causam expedientem. Ista ergo dicta sint de obedientia bona. ¶ De obedire vere nolentibus
F dic q isti sunt similes vitro, quod nullo modo potest obedire malleo. citius enim frangitur quam plicetur, quinimmo si qs ipsum in aliquā formā figurare voluerit, necesse est q per ignis fortitudinem liquefiat. Sic vere multi sunt ita obstinati rebelles, & inobedientes, & more vitri omni humore gratiæ & deuotionis ita carentes, q nullen diuinę monitionis vel prælati correctionis nunquam voluntariè obediunt, immo certe citius p impatientiam franguntur, quam se obediendo plicare noscantur qui etiam nunquam figurantur in bono nisi per fortis ignis & tribulationis violentiam dissoluantur & reprimantur à malo. Contra tales ergo sic inobedientes dicitur Nume. 14. Tentauerunt me, nec obedierunt voci meæ. Figura de filio proteruo, de quo præcipitur Deu. 21. q si parentibus obedire noluerit, sed superbierit, lapidibus obrui iubebatur. Vnde ergo reprehenduntur tales Gal. 3. O insensati Galathę quis vos fascinauit veritati nō obedire? Illi etiam videntur similes leoni cuius collum dicitur inflexibile vide supra de collo. Sic & tales nec deo nec prælato possunt nisi coacti flectere colla sua. Hier. 37. Populus iste non obediuit mihi. Vnde. 2. ad Timo. 3. Erunt in nouissimis diebus parentibus non obedientes &c. Non sic, sed simus obedientes, vt de nobis dicatur illud Roma. 16. Vestra enim obedientia in omni loco diuulgata est. & Eccles. 4. Eris tu velut filius altissimi obediens &c. Dic de obstinatione sicut in tabula inuenies in diuersis locis signatum. De mala vero obedientia quę nihil aliud est quam inclinatio vel consensus ad malum, posset notari q quidā obediunt cupiditati, quidam carnalitati, quidam verbositati. Auari enim obediunt cupiditatibus, quia sicut dicitur Eccl. 10. Pecuniæ obediunt omnia &c. Luxuriosi obediūt carnalitatibus contra quos dicitur Roma. 6. Non regnet peccatum in mortali corpore vestro, vt obediatis concupiscentijs eius. Pomposi obediunt verbositatibus, sicut sunt illi qui libenter credunt verbis adulatorum & detractorum, de quibus dicitur Prou. 17. Malus obedit linguæ iniquæ. Tales ergo mali obedientes deberent dicere diabolo illud quod iunior Machabeus dixit de Antiocho. 2. Machabe. 7. Non obedio præcepto regis, sed præcepto legis &c. Vide de tali mala obedientia vbicunq; agitur de malo consensu seu de tētatione. Generaliter ergo de obedientia vide infra de sequi & de cursu, de motu & alijs titulis infinitis.

Obijcere.

Idem est quod Opponere, Imponere, Contradicere, vel Obstare. Vide vbi Contra & Contradicere, quia deficiunt auctoritates.

Obire.Obitus.

Vbi mors seu etiam mors.

Oberrare.

Vbi Errare, vbi delectare, & cætera.

Obligare.

A Nota q obligari idem est quod ad aliquid agendum vel sustinendum aliqua necessitate teneri, vel ad illud affici necessario vel astringi. Nota ergo quod in scriptura reperitur obligatio

Naturalis & necessaria.
Virtualis & meritoria.
Criminalis & damnatoria.

Prima est fragilis, quę est singulorum. Et illa é illa qua omnes mortales obligantur ad miseriam & ad mortem, & etiam ad originalem concupiscentiam & reatum, vt sic obligatis possit dici illud psal. Ipsi obligati sunt, & ceciderunt. supple in mortem. ¶ Secunda est vtilis, & est perfectorum seu iustorum. Et ista est, illa qua iusti voto vel alias voluntarie se obligant ad opera meritoria, vtpote ad illa ad quæ quis alias non teneretur. de quo Numer. 21. dicitur quod Israel voto se domino obligauit &c. Ista est etiam illa qua omnis homo eo ipso quod fidem recipit & baptismum, obligat se ad diuinorum obseruantiam mandatorum. ¶ Tertia est debilis, & est peccatorum. Et ista est illa qua quis peccando se obligat ad damnationem æternam. de qua in psal. Declinantes autem in obligationes, adducet dominus cum operantibus iniquitatem scilicet in infernum. Et Actu. 8. In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te &c. Lata poterat esse materia, sed auctoritates non suppetunt, idcirco omitto. Vide vbi debere, teneri, & astringi &c.

Obliquitas.Obliquus.

Nota quod obliquū dicitur illud quod tortuosum est & non rectum. Dicam ergo quod in scriptura reperitur obliquitas bona & pessima. vnde nota quod est obliquitas.

Discretionis & prudentiæ.
Deceptionis & fallaciæ.
Damnationis & tristitiæ.

Obliquitas tristitiæ est illa qua quis in negocijs suis procedit sagaciter, deliberatè & cautè, non proterue, ferociter & abruptè. In enim recto itinere, non semper est tutum. viæ enim obliquæ sunt aliquotiens tutiores. Cū enim altus mons ascenditur, non directo gressu proceditur, sed per obliquum nunc huc, nunc illuc ascenditur, ne grauetur. Etiam lepus descēdendo montem arduum, nō directe descendit, ne forte corruat in descensu, cum anteriores tibias habeat valde breues, sed obliquè & tortuosè incedit. quod etiam ille qui nauigat fortem fluuium ex transuerso, solet facere, quia. s. obliquæ & non recte solet fluminis impetum superare. Sic vere ille qui forte & impetuosum, altum & arduum negocium habet facere, vel aliquod periculum pertransire, non directe nec ex abrupto debet procedere, sed obliquè & per laterales vias caute & deliberate transitum quærere vel tentare. alias enim posset esse q impetus fortunæ ipsum obrueret, & nauem status sui frangeret & cassaret. Figura ad hoc. 3. Regum. 6. vbi dicitur q de mādato domini Salomō fecit in templo fenestras obliquas. Quia. s. in templo dei quod factum est, & quod estis vos, debet esse obliqua fenestra discretionis & prudentis circumspectionis, iuxta illud Ezech. 40. vbi dicitur quod ipse vidit in templo liminia & fenestras obliquas. Ista est ergo obliquitas prudētiæ. ¶ De obliquitate vero fallaciæ vel malitiæ, qua. s. mali & fraudulenti in factis suis obliqua & tortuosa intētione procedūt, de obliquitate etiam finalis tristitiæ, qua. s. damnati relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas, & per iter deuium qđ ducit ad mortem, multa possent dici. sed nullæ sunt auctoritates vocales. vide ergo in tabula, & infra de rectitudine.

Obliuio.

A Nota q obliuisci accipitur pro nescire vel pro non curare. Et potest referri ad deum & ad hominem. Et potest significare in bono & in malo. Notemus ergo quod in scriptura inuenitur obliuio

Virtuosa.
Luctuosa.
Vitiosa.
Dolorosa vel
Tœdiosa.
Gaudiosa.

Primo igitur dico quod est obliuio virtuosa, quæ pertinet ad bonitatē. Ista est. n. illa qua homo obliuiscitur propter deum, delicias temporales, eminentias seculares iniurias fraternalee. Sic pro certo debēt facere boni religiosi, qui pro certo statim quando veniunt ad religionem, ipsi debent obliuisci mundum & mūdana, & de solo deo & spiritualibus recordari. similes asino. qui est animal obliuiosum, patiens oneris & laboris. Et dicitur asinus à sedendo, eo quod desuper sedeatur, vel ab a quod est sine, & sinos quod est sensus, eo quod est animal sine sensu, vt dicit Isidorus. Sic vere bonus religiosus & etiam quilibet vir perfectus debet dici asinus, ratione

Patientiæ.
Obedientiæ.
Spiritualiter insipientiæ.

Dico patientiæ, quia. s. iste debet esse patiens in omni tribulatione, onere vel labore. Gene. 49. Isachar asinus fortis. Obedientiæ dico, quia. s. iste debet lessoribus. s. prælatis & superioribus esse obediens & subiectus. Math. 21. Sedens super asinum filium subiugalis. Insipientię insuper, quia. s. talis debet esse sine sensu mundanæ sapientiæ, iuxta illud. 1. Corin. 3. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat vt sit sapiens. Nam talis debet esse animal obliuiosum, quia. s. vt dictum est, ipse debet obliuisci & dimittere quicquid ipsum impedit à salute. vnde de hoc dicitur in psalm. Obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum. Et Gene. 50. Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum. Ista est ergo obliuio virtuosa. ¶ Secundo dico quod est obliuio luctuosa & ista est illa qua deus obliuiscitur nec curare dicitur de peccatoribus. obliuisci enim idem est quod non curare, quia id faciliter obliuioni traditur, de cuius memoria non curatur. Et ideo quia peccatores obliuiscūtur deum qui saluauit eos, qui etiam pro eis redimendis fecit magnalia in ægypto, mirabilia in terra Chā, terribilia in mari rubro, hinc est quod ipse deus ipsos obliuiscitur, & de eorum salute non curare nec cogitare videtur. Pellicanus etiam propter filios resuscitādos sanguine perdito de- B

bilitatus

bilitatus, optime videt qui pullorum tunc temporis in eius nutritione laborāt & quia ibi sunt aliqui qui matri legitimæ læsæ compatientes ipsam in obliuionem non ponunt, sed pro ea nutrienda laborant hinc est q mater tandem sanata ipsos nō obliuiscitur, sed de ipsorum diligentia recordata, secum sicut veros filios in nido suo retinet & recipit. Quia vero ibi sunt aliqui alij pulli qui de matre læsa nutrienda nō curantes, ipsam obliuisci videntur, hinc est q mater sanata illorum obliuiscitur, & de ipsis amplius non curans, ipsos à se & à nido suo reijcit & expellit sicut dicit Magister Iacobus in libro de mirabilibus orientalium regionum. Sic vere charissimi facit deus. Ipse enim pro nobis viuificandis in cruce fuit vulneratus & sanguine diminutus. Sed vere multi sunt qui illud beneficium obliuiscuntur, nec per bona opera sibi nec membris suis pauperibus regratiari videntur, iuxta illud psal. Cito fecerunt, obliti sunt operum eius &c. Et propter hoc iste tales ponit in obliuionem, bonos vero & gratabundos ponit & ponet in perpetuam recordationem. Et ideo ciuitati & congregationi talium ingratorum loquitur deus Oseæ. 4. Quia oblita es legem dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego. Sicut enim aquila degeneres filios solet de nido suo tanquam extraneos eijcere, & ipsos obliuisci, & de ipsis amplius non curare, sic deus degeneres peccatores de nido sui interioris amoris eijcit, & de ipsis corrigendis & emendandis non curans, ipsorum obliuiscitur, nec de ipsis magis curat, cogitat aut aduertit sicut patet de multis quos deus sine correctione in mundi prosperitatibus peccare dimittit ad libitum, ita q de ipsis non

C videtur dominus recordari. ¶ Et ideo notare possumus q deus obliuioni tradidit & tradet tria genera peccatorum, videlicet Luxuriosos, Præsumptuosos, Iniuriosos, & Vanigloriosos. De luxuriosis dicitur Esa. 23. Sume citharam circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita. De præsumptuosis dicitur Ezec. 33. Si iustus confisus in iustitia sua iniquitatem fecerit, omnes iustitiæ suæ obliuioni tradentur. De iniuriosis vero crudelibus superbis & vanigloriosis, qui. s. ad nihil aliud vacant nisi ad nocumentum aliorum, dicitur Ezech. 21. de Nabuchodonosor crudelissimo principe. Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, & obliuioni traderis, quia ego dominus locutus sum. Illa est ergo obliuio luctuosa. Istam timebat ille qui dicebat in psal. Vsquequo domine obliuisceris me in finē? vsquequo auertis faciem tuam a me? Veruntamen de hoc sumus assecurati, q nunquam deus obliuiscitur bonorum. Vnde nota q deus recordatur & non obliuiscitur. s.

Patientium & tribulatorum.
Compatientium & benignorum,
Indigentium & miserorum.

Dico q deus nonquam obliuiscitur patientium & tribulatorum. Vnde ciuitati Hierusalem tribulatæ consolando illam loquitur dominus Esaiæ. 49. dicens sic. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen tui non obliuiscar. Quamuis enim superficialiter videatur dominus obliuisci illorum quos in tribulatione dimittit, ipsorum tamen finaliter recordatur, & ipsos in suis tribulationibus consolatur. psal. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis. patientia pauperum non peribit in finem. Item non obliuiscitur compatientium & benignorū. Summe enim placet deo virtus misericordiæ & clementiæ Ecclesiasti. 3. Elemosyna patris non erit in obliuione. Item non obliuiscitur indigentium & miserorum, quia in psalm. dicitur. Non est oblitus clamorem pauperum, Et alibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Ista est ergo obliuio lu-

D ctuosa seu periculosa, qua deus obliuiscitur peccatorem. ¶ Tertio dico q est quædam obliuio vitiosa, & ista est illa qua homo obliuiscitur illa quæ tenetur recordari. Nam sicut obliuio naturalis generatur ex tribus, videlicet

Ex humoris interioris infectione,
Ex accidentis exterioris receptione,
Ex absentis vlterioris remotione,
Illa enim tria generant obliuionem. s.
¶ Humor qui interius generatur,
Causa quæ exterius operatur,
Res quæ remotius elongatur,

Sic vere spiritualiter loquendo, tria sunt quę in nobis generant obliuionē eorum quæ pertinent ad salutem, videlicet. Infectio interioris carnalitatis. Receptio exterioris prosperitatis. Elongatio profundioris iniquitatis. ¶ Dico ergo q talem obliuionem generat interior carnalitas. Sicut enim dicunt medici, posterior cellula cerebri quandoq; humore corrupto taliter inficitur, q memoria totaliter impeditur, & omnium quæ prius sciebantur, obliuio generatur. vnde etiam de quodam monacho qui corde tenus sciebat totum officium suum, recolo me audiuisse quod quadam graui infirmitate detētus, taliter perdidit memoriam quod etiam litteras & officium ex toto penitus est oblitus, per talem modum ita quod postquam fuit sanatus, oportuit quod de nouo litteras disceret sicut puer. Reuera charissimi spiritualiter loquendo, talis infirmitas est luxuria. Nam quando humor carnalitatis animam in qua debet vigere memoria salutis suæ, per luxuriam inficit, tunc memoriam propriæ salutis tollit, & obliuionem damnabilem introducit. Et de hoc potest dici illud Sapien. 19. Ignis supra suam virtutem in aqua valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. Quia enim tales sunt sicut aqua per fluxibilē fragilitatem, hinc est quod ignis concupiscentiæ in ipsis præualet per luxuriæ carnalitatem. ipsi vero talem ignem obliuiscuntur extinguere, propter suæ malæ cōsuetudinis proteruitatem, Talem ergo obliuionem damnabilem generat interior carnalitas. ¶ Deinde dico quōd ipsam generat exterior prosperitas. Mundana enim prosperitas est sicut ille fons Boetiæ de quo narrat Isido. quod potatus inducit obliuionem. Est enim sicut ille annulus Moysi de quo loquitur Iosephus, de quo regina Æthiopiæ fuit subarrata, per cuius virtutem oblita est quicquid Moyses fecerat circa ipsam. Quia vere charissimi in Æthiopia huius mundi quando aqua mundanę prosperitatis bibitur, illa quæ ad salutem pertinent, obliuioni traduntur. Quia vere statim quando Moyses, idest deus dat peccatori illum annulum prosperitatis, peccator ipsum deum obliuioni tradit, nec de ipsius mandatis amplius reminiscitur. Et hoc est quod de illo pincerna dicitur. Gene. 40. cui Ioseph prosperitatem suam interpretatam ex somnio suo prædixerat, & tamen dicitur ibidem q succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. & Oseæ. 13. Saturati sunt, & leuauerunt cor suum, & obliti sunt mei. Obliuionem igitur indu-

cit exterior prosperitas. ¶ Denique dico q ipsam inducit profundior iniquitas. Sicut enim videmus quod res quæ à nobis longo tempore absentantur & absconduntur, obliuioni de facili traduntur, sic peccator quando à deo & à rebus pertinentibus ad salutem per peccatum longissime se absentat (quia sicut dicitur in psal. Longe à peccatoribus salus) tunc ipse peccator deum à se per peccatum elongatum obliuiscitur, & de rebus ad salutem pertinentibus nullatenus recordatur. Vnde quilibet talis peccator potest dicere illud Thren. 3. Repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum. Et pro certo ista videmus quotidie ad oculum, quod multi sunt qui ad tantam profunditatem vitiorum deuenerunt, & se per tantam mentis obstinationem à deo & bonis spiritualibus absentarunt, quod recte & deum & salutem animæ obliuioni penitus tradiderunt, Hier. 2. Populus meus oblitus est mei diebus innumeris. Ecce ergo quomodo tria sunt quæ faciunt hominem obliuiosum. & si homo quærit quæ sunt illa quæ tales dicuntur esse obliti, possumus notare q ipsi pro certo obliti sunt

Dei potentiæ sublimitatem.
Dei clementiæ benignitatem.
Cœlestis gloriæ tranquillitatem.
Diuinæ gratiæ vtilitatem.
Diuinæ amicitiæ societatem.
Diuinæ patientiæ longanimitatem.
Diuinæ iustitiæ seueritatem.

Dico ergo q illi obliuiscuntur dei auctoritatem & potentiam. psal. Obliti sunt deum q saluauit eos, qui fecit magnalia &c. sicut supra. Bene ergo tales reprehenduntur in psal. Intelligite hæc qui obliuiscimini deum, nequando rapiat, & non sit qui eripiat. Item isti obliuiscuntur dei benignitatem & clementiam & beneficia dei. Vnde Ezec. 9. Oblitus est Israel factoris sui. Et in psal. Obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius, quæ ostendit eis. Item obliuiscuntur tranquillitatem cœli, & lætitiam. vnde Hier. 50. Grex perditus factus est populus meus, obliti sunt cubilis sui. Et tamen isti deberent dicere illud psal. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Item isti obliuiscuntur propriam vtilitatem, & dei gratiam. Vnde isti sunt illi de quibus dicitur Matth. 16. quod discipuli obliti sunt panem accipere. Item isti obliuiscūtur dei societatem & amicitiam, & maxime illam quam cum eis pepigit in baptismo. Vnde de mala muliere. i. de anima peccatrici dicitur Prouer. 2. quod pacti dei sui oblita est. Item obliuiscuntur dei longanimitatem & patientiam. Vnde Esaiæ. 57. Non cogitasti quia ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es. Item isti obliuiscuntur diuinam veritatem & iustitiam,

Vnde

Vnde Esa.59. Iustitia longe stetit, & corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi, & facta est veritas in obliuione. Ista est igitur obliuio vitiosa. Et ista est potissime quæ nobis prohibetur in scriptura. Et ideo adhuc possumus notare quod in scriptura nobis prohibetur obliuio

Ostensæ fidelitatis.
Impensæ vtilitatis.
Impendendę benignitatis.

Dico ergo quod nos non debemus obliuisci fidelitatis amicorum. Vnde. Eccle.37. Ne obliuiscaris amici tui. Item vtilitatis beneficiorum. Vnde Eccle.29. Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris. Item bonitatis seu seueritatis meritorum. Vnde Hebr.13. Hospitalitatem nolite obliuisci &c. Ista est ergo obliuio vitiosa.

F ¶ Quarto dico quod est quædam obliuio dolorosa seu tędiosa. Et ista est illa obliuio qua fama, virtus & prosperitas peccatorum per mortem & damnationem faciliter obliuiscitur, & à memoria hominum remouetur. De qua dicitur Sapien.2. Nomen vestrum obliuionem accipiet. Tales enim obliuioni dati sunt à Deo & à mundo, iuxta illud Ecclesi.9. Obliuioni data est memoria eorum. Et Esaiæ.23. Obliuioni traderis o Tyre. ¶ Quinto vero dico quod est obliuio gaudiosa, & ista est illa qua beati in patria absorpti ab immensitate gloriæ, obliuiscuntur omnium malorum quæ in isto seculo sustinuerunt. Vnde poetę fluuium Letheum apud inferos posuerunt, qui interpretatur obliuio, pro eo quod animæ purgatæ per istum fluuiũ transeuntes, omnia præterita obliuiscebantur, & sic de inferno ad cœlum transibant, vbi vsque ad resumptioné corporum in gloria morabantur. Vnde Esaiæ.54. Confusionis adolescentiæ tuæ obliuisceris. Et de hoc dicitur Esaiæ.65. Obliuioni traditæ sunt angustiæ priores, quia abscondirę sunt ab oculis nostris. Æterna enim gloria est sicut vinum quod mentem ita inebriat atq; replet, quod omnium miseriarum præcedentium facit hominem obliuisci. Vnde Prouerbiorum.31. Da merentibus bibere vinum &c. Sequitur. Bibant, & obliuiscantur ægestatis suæ & paupertatis non recordentur amplius. Ideo talibus dicitur illud Iob.11. Miseriæ quoque obliuisceris, & habebis fiduciam proposita tibi spe & defossus securus dormies. Et hæc de obliuione sufficiant. Vide supra de memoria, & infra de recordari.

Obmutescere.

vbi Mutus.

Obnoxius.

Idem est quod obligatus, sicut innoxius econuerso. posses ergo distinguere sicut de obligare, sed transeo, quia paucę sunt auctoritates.

Obrigescere.

Vide vbi frigus, & vbi rigor & rigidus.

Obruere. Obrutus.

Idem est quod super aliquem cum impetu ruere, & eum cum lapidibus impetuose occidere vel delere. De illis ergo qui lapidibus iubebantur lapidari vel obrui, vide supra vbi lapis & vbi lapidare &c.

A Obscuritas.

Nota quod obscuritas & tenebrositas sunt quędam aeris passiones quę in ipso propter defectum luminis generátur, quæ solent à visu oculos impedire. Et quamuis moraliter loquendo per obscuritatem possit intelligi obtenebratio contritionis & humilitatis (Naum.3. Non est obscura contritio tua) quia tamen iste modus significandi rarus est in scriptura, notare possumus quod obscuritas vt communiter signat in malo & nihil aliud est obscuritas quá contrarium claritatis. Cum igitur sit dare claritatem interiorem in intellectu, exteriorem in conuersationis aspectu, posteriorem superius in dei conspectu, notare possumus à contrario quod multiplex obscuritas potest reperiri, videlicet obscuritas

Interioris meditationis.
Exterioris conuersationis.
Posterioris habitationis.

Prima est obscuritas mentalis ignorantiæ. Secunda est obscuritas moralis apparentiæ. Tertia est obscuritas infernalis seu letalis pestilentiæ. Dico ergo primo quod est obscuritas ignorantiæ interioris. Sicut enim videmus quod loca quæ carent lumine, sunt obscura, ita quod ibi aliquid non videtur, sic vere quãdo cor humanum priuatur lumine diuinæ gratiæ, propter vitia & peccata, tunc per ignorantiam taliter obscuratur, quod non videt aliquid quod pertineat ad salutem. psal. Obscurentur oculi eorum non videant, & dorsum eorum semper incurua. Obscuritas enim causatur vel propter nubium densitatem, vel propter loci profunditatem, vel propter luminis debilitatem & paucitatem. Sic vere ignorantia causatur in hominé quando nubes mundanę prosperitatis & carnalis voluptatis circa eum indensantur. Apoc.9. Obscuratus est sol & aer de fumo putei. Quando etiam locus interior cordis humani per desperationem & obstinationem in vitijs profundatur. Psal. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi. Quando etiam lumen spiritualis gratiæ & doctrinæ & sanę & veræ scientiæ à talibus elõgatur, sicut patet in hęreticis, in quibus propter defectum verę scientiæ est ratio penitus obscurata. Zach.11. Brachium eius dextrum siccabitur & oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. Et ideo de tali obscuritate dicitur Roma.1. Euanuerunt in cogitationibus suis & obscuratum est insipiens cor eorum. Ista est ergo obscuritas ingnorantiæ interioris. ¶ Secundo dico quod est obscuritas apparentiæ exterioris. B

Sicut enim vasa aurea & argentea aliquotiens obscurantur, & à sua exteriori claritate rubiginantur & obfuscantur, quod aliquotiens accidit propter contactum alicuius pinguedinis pulueris seu luti, sol etiã & luna propter terræ interpositioné solent obscurari & eclipsari. & a claritate luminis obfuscari, sic vere sæpe fit quod sol & luna, aurum & argentum. i. vir ecclesiasticus vel religiosus vel alius vir honestus, quæ. s. dicitur sol ratione caloris, charitatis luna ratione humoris pietatis, aurũ ratione fulgoris honestatis, argẽtum ratione clamoris eloquẽtiæ veritatis aliquando perdit honestæ conuersationis claritatem: & per rubiginem peccati vel per carnalitatis pinguediné incurrit exterioris apparentiæ obscuritatem, & totius infamię vilitatem. & de hoc dicitur Threno.4. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? &c. Quod bene figuratum est Luc.23. vbi dicitur quod sol obscuratus est, & velum templi scissum est. Quia pro certo hodie in templo ecclesię velum quod velat omnia interiora id est exterior honestas scissa est & laniata, ita quod claritas solis idest fama & reputatio, status ecclesiastici est totaliter obscurata. Ista est igitur obscuritas exterioris apparentiæ. ¶ Tertiò dico quod est obscuritas posterioris pestilentiæ, & ista est obscuritas infernalis, quæ. s. est locus fœtidus & obscurus. Ibi enim est locus profundior & fumosior, crudelior & turbulentior cæteris vniuersis. Ibi ergo est obscuritas: & non solum temporalis vel corporalis, imo etiam spiritualis. Mentes. n. illorum, qui ibi sunt, obscuræ sunt per turbulentiam doloris, nubilationis & tribulationis. Corpora etiam quæ sunt ibi, sunt obscura propter defectum prosperitatis & consolationis. Et ideo breuiter de obscuritate tali potest dici illud Ioã.3. Obscurent eum tenebræ & vmbra mortis. ¶ Adhuc dico quod est obscuritas subtilioris sapientiæ seu intelligentiæ, & ista est obscuritas scripturæ, de qua Dan.5. Audiuimus de te quod obscura possis dissoluere. Est etiam obscuritas humilioris subiacentiæ, hoc est dictu, præsentis gloriæ vel fortunę, quæ. s. obscura dicitur, quando à claritatem mundanæ famę, & excellentiæ per paupertatem vel infortunium denigratur, sicut de stellis cadentibus dicitur Apoca.8. quod obscurata est tertia pars earũ. psa. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi &c. Hiere.14. Portæ eius obscuratæ sunt in terra. Et sic patet quomodo obscuritas potest quinque significare. ¶ Si vero per obscuritatem intelligitur absentia seu locus absconditus aut secretus, possumus notare quod quinque sunt genera peccatorum quæ in occulto id est obscuro volunt facere facta sua. s.

Carnales & luxuriosi.
Detractores & iniuriosi.
Deceptores & malitiosi.
Auari & ambitiosi.
Idololatrę & superstitiosi.

De luxuriosis & carnalibus dicitur Prouer.7. vbi de luxurioso iuuene loquitur sapiens dicens quod graditur in obscuro aduesperascente die in noctis tenebris & caligine. De malignosis detractoribus dicitur in psal. Ecce peccatores intenderunt arcum suum, parauerunt sagittas suas in pharetra, vt sagittent in obscuro rectos corde. De malitiosis vero & proditoribus, qui scilicet semper volunt quod opera sua lateant, potest dici illud Sapien.18. Putát se latere in obscuris &c. De auaris etiam & malis diuitibus, qui. s. contractus suos faciunt in obscuris, dicitur in psa. Repleti sunt qui obscurati sunt domibus terræ iniquitatũ. De idololatris vero & superstitiosis, qui. s. in obscuris faciunt sacrificia sua, dicitur Sap.14. Aut obscura sacrificia facientes. Sufficit. Vide infra de tenebris & de vmbra, & supra de abscõdito & de cœcitate.

Obsecrare.

A Nota quod obsecrare idem est quod orare, deprecari, postulare, & aliquid humiliter

militer implorare. Et est proprie obsecratio cum quadam allegatione requisitio, sicut si diceretur. Amore Dei rogo te, aut, in nomine dei fac illud, & cætera similia. Est igitur Obsecrare, officium.

Humilitatis.
Vtilitatis.
Sedulitatis.

Officium dico humilitatis, quia obsecrare.i. aliquid humiliter deprecari pertinet ad humiles & ad pauperes. Vnde Prouer. 18. Cum obsecrationibus loquitur pauper, diues autem effabitur rigidè. Item est officium vtilitatis, quia videlicet sæpe fit ꝙ homo obsecrando & humiliter implorando, plura bona impetrat, quam eum arrogantia requirendo. Cum.n. obsecratio nihil aliud sit quam humilis & benigna deprecatio & oratio, & de oratione dicatur Eccl. 35. ꝙ oratio humiliátis se pœnetrabit nubes, bene sequitur ꝙ obsecrare est exercitium vtilitatis. Deus.n. libentius illum audit qui solet humilius obsecrare. Et ideo docebat Apostolus Phil. 4. In omni oratione, obsecratione, & gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud deum. In istis inferioribus obsecratio est vtilis est, quia etiam in correctionibus quandoq; magis valet humilis & benigna obsecratio & monitio quam quæcunq; grauis & aspera obiurgatio. Et ideo bene docet Apostolus. 2. ad Timo. 4. Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. De hoc vide supra de arguere. Et acquirendo etiam vtilitatem ab homine, homo magis humiliter obsecrando proficit, quam importune circa hoc insistendo. Sanguisuga. n. lente sugendo, magis de sanguine elicit, quam culex tumultuose pungendo. Quia vere illi sibi quandoq; plus de vtilitate sugunt & attrahunt, qui obsecrando leute & benigniter & quasi non curando illud petunt & quærunt, quam illi qui ad modum culicis allegationibus & importunis precibus quasi violenter insistuunt. Ista est ergo obsecratio vtilis. Et ideo ꝙ magis sit insistẽdum obsecrationibus quam increpationibus, patet. 1. ad Tim. 5. vbi dicitur. Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrẽ. Est ergo officium vtilitatis. Item dico ꝙ obsecrare est officium sedulitatis. Oportet. n. ꝙ hic sit sedulus & diligens deũ obsecrãdo, qui vult impetrare aliquid. Et ideo dicit Apostol' Eph.
B 6. Per orationem obsecrationem orantes omni tempore. ¶ Notem' ergo ꝙ obsecratio potest fieri homini. Et ideo de deo possumus notare ꝙ ipsum obsecrare debemus. vt

Auferat mentis iniquitatem.
Inferat gratiæ sanitatem.
Conferat gloriæ claritatem.
Differat pœnæ calamitatem.
Afferat clementiæ pietatem.

Obsecremus ergo vt velit mẽtis iniquitatem auferre, sic obsecrabat Dauid, qui dicebat. 1. Paral. 21. Obsecro aufer iniquitatem serui sui. Item vt velit gratiæ sanitatem inferre. sic videbatur obsecrare qui dicebat 3. Re. 17. Reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera sua. Et Nu. 12. Obsecro domine sana eam. Item vt velit gloriæ claritatem conferre. Et sic videbatur obsecrare ille qui dicebat Gen. 27. Mihi quoq; obsecro vt benedicas. Et. 2. Reg. 14. Obsecro vt videam faciem regis. Itẽ vt velit æternam calamitatem differre. sic obsecrabat ille Daniel. 9. Auertatur obsecro ira tua à populo tuo. Et Lucæ. 8. Obsecro te, ne me torqueas Item vt velit clementiam & pietatem afferre. Et sic obsecrabat ille qui dicebat Amos. 7. Domine deus ꝓpitius esto obsecro. ¶ Sed adhuc dico ꝙ est obsecratio homini ab homine facienda, & ista proprie pertinet ad correctores & prædicatores, qui peccatores debent humiliter obsecrare, vt eos possint ad bonum cõuertere & mouere. Et de hoc nota ꝙ obsecrandi sunt homines à prædicatoribus & prælatis vt

Caueant carnalem infectionem.
Habeant mentalem dilectionem.
Teneant moralem conuersationem.
Arceant letalem delectationem.

Obsecrandi sunt ergo vt caueant ab infectione carnali, & maxime ab illa horrenda infectione de qua dicitur Iud. 19. Obsecro ne scelus hoc operemini contra naturam in virum. Et generaliter ab omni carnis infectione cauendum est, iuxta illud. 1. Petr. 2. Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinete vos à carnalib' desiderijs, quæ militant aduersus animam. Vbi ostẽditur ꝙ homo obsecratur abstinere à tribus &c. vide eam prosecutam supra de Abstinentia. Item vt maneant in mentis dilectione. 2. Corin. 2. Obsecro vt confirmetis in illo charitatem. Itẽ vt polleant digna & honesta conuersatione. vnde Ephe. 4. Obsecro vos ego vinctus in domino, vt digne ambuletis. Item vt abstineãt à mala delectatione. vnde Ro. 12. Obsecro vos fratres per misericordiam dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam sanctã &c. vide infra de oratione & de Petere. & supra de Adorare.

Obsequium.

Vide vbi seruitium, & vbi officium.

Obseruare.

Nota ꝙ obseruare quandoq; sumitur ꝓ cauere, quandoq; pro implere, quandoque pro vitare quandoq; pro expectare. Pro cauere sumitur in psal. vbi dicitur. Obseruabo me ab iniquitate mea. Et Deu. 8. Obserua, caue nequando obliuiscaris deum. Pro implere sumitur Deut. 12. Obserua & audi omnia quæ ego præcipio tibi hodie. Et 3. Regum. 2. Obserua vt custodias mandata dei tui. Pro vitare sumitur Ro. 16. vbi dicitur. Obseruate eos qui dissensiones & offendicula faciunt. Pro expectare vero sumitur Prouer. 8. Beatus qui audit me, & obseruat ad postes ostij mei. Qualicunq; ergo modo sumatur, possumus notare quod obseruare in scriptura signat promptitudinem voluntatis, siue ad bonum siue ad malum. Dico ergo primo in bono quod obseruare debemus A

Verba legis & mandatorum.
Votum regis & prælatorum.
Statum gregis & subditorum.

Obserua ergo mandatum diuinæ legis. Eccle. 12. Time deum, & mãdata eius obserua. Item obserua præcepta superni regis dei & prælati. vnde Exodi. 23. Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, obserua eum, & audi vocem eius. Item obserua. i. attende ad statum plebis & gregis, quod maxime pertinet ad prælatos. 2. Para. 35. Ianitores per portas singulas obseruabant. ¶ Secundo dico quod obseruare signat in malo. Et sic dico quòd est vnum obseruare. s. B

Fallacitatis.
Fatuitatis.
Carnalitatis.
Crudelitatis.

Dico ergo quod est vnum obseruare fallacitatis, qđ pertinet ad exploratores, quia pro certo multi sunt qui valde student obseruare facta & dicta aliorum, vt habeãt quod possint obloqui. Et sic faciebant scribæ & pharisei domino. Lu. 14. vbi dicitur quod Iesus intrauit in domum cuiusdam principis Pharisei sabbato manducare panem. Sequitur quod ipsi obseruabant eum. i. insidiabantur sibi. Sicut. n. leporarij obseruant passus & vias leporum, vt ipsos capiant, sic falsi homines insidiando obseruant facta & dicta hominum, vt ipsos decipiant atque prodant. Istud maxime patet in aduocatis & iudicibus & balliuis, qui dicta aliorum obseruant & attendunt, vt eos capiant in sermone. vt. 1. Reg. 1. dicitur quod cum Anna amaro animo orabat ad dominum. Heli obseruabat os eius. ps. Obseruat peccator iustum, & quærit mortificare eum sicut de serpente qui dicitur enydris dicitur quod obseruat os crocodili dormientis, vt in viscera eius subintret, & ea corrodat & perforet. Sic detractor & proditor ora innocentium obseruat, vt occasione inuenta noceat atq; lędat, dicens. s. illud Eccl. 8. Ego os regis obseruo. Vt alius dicat illud psal. Ipsi calcaneũ meum obseruant. Item est obseruare fatuitatis, quod pertinet ad Mathematicos speculatores. Isti enim obseruant dies & menses & annos, sicut dicitur Gala. 4. Quamuis enim tales obseruantiæ aliquando contineant veritatem, quia scilicet secundum diuersos motus & influentias corporum superiorum multa etiam mirabilia accidunt in hoc mundo, malę tamen sunt aliquotiẽs inquantum propter suam curiositatem retrahunt hominem à salute. Magis enim se debent committere fideles occultę Dei prouidentiæ, quam corporum cœlestium influentiæ. Vnde Eccle. 11. dicitur quod qui obseruat ventum, non seminat &c. Et ideo ille rex Manasses. 2. Paral. 33. reprehenditur eo quod obseruabat somnia, & auguria sectabatur. Item est vnum obseruare carnalitatis, & illud pertinet ad immundos luxuriæ sectatores. Isti. n. sunt sicut cattus, qui optime obseruat per quã cautelam capiat murẽ. Sunt etiam sicut noctuę, quę obseruãt peroptime tempus noctis. quia. s. tales obseruant & attendunt ad nocturnam obscuritatem. Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginem. Et ad cautelosam & insidiatoriam fallacitatem, sicut de malis iudicibus dicitur Danielis. Obseruabant senes sollicite quotidię videre Susannam. Item est obseruare crudelitatis. Sicut enim leo & lupus obseruant & attẽdunt quomodo possint animalia innocentia deuorare, sic impij & crudeles ad nihil aliud vacant, nisi quod possint alijs præiudicium generare. Iob. 10. Posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti &c. Omitto totum gratia breuitatis. Vide supra de Custodire, & infra de Seruare.

Obsidere.

Nota quod obsessio idem est quod continua impugnatio. Et potest significare obsessio A

re obsessio illam impugnationem spiritualem tentationum vel tribulationum quam à nostris hostibus spiritualibus .s.à diabolo, & carne & mundo in isto seculo sustinemus. Isti .n. hostes continuè nos obsident & impugnant, & ad nos per peccatum capiendum & mortem æternam destruendum cum omni diligentia semper vacant. 4 Reg. 25. Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem. Sicut enim illi qui aliquam ciuitatem obsident, solent contra eam parietes & machinas erigere, aquam & panem subtrahere, muros & turres destruere, & foueas seu fossata cumulare, & implere, sic isti hostes spirituales, qui velut latronum nos obsident multitudo, nobis pro posse suo subtrahunt omnia illa quæ pertinent ad salutem. Subtrahunt.n. & destruunt in nobis panem Eucharistiæ, seu doctrinæ & refectionis. Aquā gratiæ lachrymarum & deuotionis. Muros custodiæ & disciplinabilis obseruationis. Turres eminentiæ & altitudinis contemplationis. Fossata humilis aut spiritualis deiectionis. Vnde de diabolo & exercitu eius taliter animam obsidente dicitur Hierem. 39. Venit Nabuchodonosor Hierusalē, & obsedit eam. Et Klep sicut videmus q obsessi solent cum omni diligentia cogitarē quomodo caueant ne capiantur, & quo à suis obsessoribus liberentur, sic nos omnia spiritualia remedia debemus adhibere quomodo obsessores isti aduersus nos
A non valeāt præualere. Et hoc est quod consulitur Naum 3. Aquam propter obsidionem hauri tibi. Et ibidem 2. Ascēdit inquit qui custodiat obsidionem. contemplare viam, conforta lūbos, robora virtutem valde. vbi ostenditur q tales obsessi debeor habere tria, vidclicet q isti debent Cogitare quod est vtilius. Reparare quod est debilius. Excitare quod est virilius. Primum facit prudentia, quæ est vtilium cogitatrix. Contemplare inquit viam. Secundum continentia, quæ est debilium reparatrix. Conforta inquit lumbos. Tertium constantia, quæ est virilium amatrix. Ideo dicitur. Robora virtutem valde. In ista.n. spirituali obsidione debet meditari rerum vtilitas, roborari mentis debilitas. animari cordis virilitas. Et sic igitur si ista tria habuerimus, hostium spiritualium obsidionē non timebimus. Vt sic inimici nostri possint dicere illud. 1. Mac. 6. Locus quem obsidemus, est munitus &c. Sufficit.

Obstinatio.

A Vt comoniter sumitur in malo, & est idem quod in malo proposito confirmatio & radicatio. Lata & magna poterat esse materia sed auctoritates vocales desunt. Vide ergo in titulis infinitis vbi inuenies de obstinatione & in alijs titulis similibus &c.

Obstruere.

A Idem est quod claudere & obducere, & os alicuius concauitatis vel foraminis aliqua materia cumulare, ne intrare quid valeat vel exire. Et sic notabis q diabolus obstruit & claudit.s. terra mūdani amoris, seu humore carnalis horroris, seu etiam lapidibus obstinati timoris cor peccatoris ne digne cogitet, os ipsius ne Christum vocitet, & etiam manus eius ne pauperes visitet. vnde Genesi. 26 dicitur q philistei omnes puteos obstruxerūt implentes humo. Et 1. Mac. 5. dicitur q portæ ciuitatis obstructę sunt lapidibus. In bono autem significato dic q timor dei corda iustorū taliter obstruit, q nullum peccatum intrare sinit. vnde. 2. Mac.
B 2. dicitur q Hieremias qui arcam abscondit, ostium ne inueniretur & remoueretur, obstruxit. Vnde Roma. 3. Omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus deo &c. vide supra vbi Claudere.

Obstupescere.

A Nota q obstupescere nihil aliud est quam subito mirari de aliqua incredibili nouitate. Est.n. stupor passio mentis quam solet cōsideratio rerum excedentium & incredibilium generare. Possumus ergo notare q stupescere in bono pertinet ad

Pœnitentes.	Obstupescere.n. est opus pœnitentium
Contemplantes.	& contritorum, est opus contemplan-
Triumphantes.	tium & discretorum, est opus militātiū
Militantes.	& viatorum, est opus triumphantium

& beatorum. Obstupescunt ergo pęnitentes pro sua præcedenti iniquitate. vnde de conuersis & pœnitentibus gentilibus dicitur. 1. Pet. 4. Ambulauerunt inquit in luxurijs & desiderijs, commessationibus, potationibus & idolorum cultibus, in quibus nunc obstupescunt, & in quibus admirantur. Item cōtemplantes de dei iudiciorum profunditate. Abac. 1. Videte, admiramini & obstupescite, quia opus factum est in diebus nostris. quod nemo credet cum narrabitur ei. Itē militantes seu in isto seculo laborantes, de mundanæ miseriæ calamitate & aduersitate. Hie. 31 Omnis qui comederit vuā acerbam, obstupescent dentes eius. & Esa. 29. Obstupescite & admiramini, fluctuate & vacillate &c Item triumphantes de cœlestis gloriæ immensitate. vnde potest dici illud. 1. Mac. 15. Venit Anthenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum, obstupuit.
B ¶ Item dico q obstupescere potest pertinere ad malos. Vnde nota quod mali obstupescunt & obstupescent, & maxime in iudicio.s.

De mundanæ prosperitatis amissione.	Dico ergo q
De interoræ iniquitatis apparitione.	isti obstupe-
De æternæ pœnalitatis incursione.	scēt de amis-
De supernæ fœlicitatis priuatione.	sione prospe-

ritatis æternæ. vnde Esa. 32. Collectio vltra non veniet obstupescite opulentæ conturbamini confidentes. vt sic gloriæ mundanæ tunc perditę dicatur illud Ezec. 28. Omnes qui viderint te in gentibus, obstupescent. & Hiere 18. Omnis qui præterit per eam, obstupescet. Item de reuelatione iniquitatis internæ. vnde Hester. 7. dicitur de Aman q ipse obstupuit vultum regis ac reginę. Item de incursione pœnalitatis æternæ. Eze. 21. Hic est gladius occisionis magnę, qui obstupescere eos faciet. Item de priuatione fœlicitatis supernæ. Hiere. 2. Populus meus mutauit gloriam suam in idolum obstupescite cœli super hoc Talibus ergo de sua tā incredibili tamq; inopinabili miseria, obstupescentibus dicitur Esaiæ. 29. Obstupescite & admiramini, fluctuate & vacillate, inebriamini & non à vino, mouemini & non ab ebrietate, quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. & Hiere. 26 Obstupescet vnusquisq; ad proximū suū. Sufficit. vide supra de mirari, & infra de stupore & de timore & tremore.

Obtemperare.

Vbi Obedire.

Obtenebrare.

Infra vbi Tenebrę.

Obtinere.

Nota q obtinere idem est quod occupare tenere, acquirere & possidere. Et sic patet A q est obtentus virtuosus & meritorius, & vitiosus & deceptorius, dolorosus & damnatorius. ¶ Primo dico q est obtentus virtuosus. Et iste est iste quo iusti ex dono diuinæ gratiæ & virtutis obtinent, contra diabolum & peccata in prælio tentationum & certaminum huius mundi, & quo etiam ipsi lucrantur, acquirunt & obtinent possessionem virtutum & meritorum, & regnum etiam cœlestium præmiorum Iud. 2. Abierūt filij Israel in possessionem suam. Et sic nota quod iusti obtinent.

Ab hostibus claram victoriam.	Iusti ergo obtinēt
A seipsis virtutum copiam.	claram victoriam
A domino cœlestem gloriam.	id campo certami-

nis.s. contra spirituales hostes Dan. 11. Populus autem sciens deum suum obtinebit. Item obtinent virtutum copiam in cordis terminis. Vnde. 2. Esdræ. 7. dicitur. Esdras autem magnam disciplinam obtinebat. Ista est terra promissionis de qua dicitur Nume. 13. Ascendamus, quoniam poterimus obtinere eā. Itē obtinent supernam gloriam in regno luminis. i. in paradiso finaliter. vnde Dan. 7. Regnum obtinuerunt sancti. & Esaiæ. 35. Lætitia sempiterna super capita eorum, gloriam & gaudiū B & lætitiam obtinebunt. Iste est ergo obtentus virtuosus. ¶ Secundo vero dico q inuenitur obtentus vitiosus. Et iste est ille quo.s. mali obtinent

Diuitias & facultates,	Obtinent dico diuitia-
Potentias & dignitates.	rum opulantiam. psal.
Fallacias & prauitates.	Ecce ipsi peccatores

abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Item obtinent potentiarum violentiā.s. cōtra simplices innocentes. 1. Mac. 1. Omniū obtinuit munitiones. Et ibidē. Obtinuit munitiones & regiones gentiū. & Iob. 22. In brachio tuo possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Item obtinent nequitiarum pestilentiam. vnde. 1. Mac. 15. Pestilentes obtinuerunt regnum. Dan. 6. Obtinebit regnum in fraudulentiam. Iste est igitur obtentus vitiosus. ¶ Tertio vero dico q inuenitur obtentus dolorosus. Et iste certe est ille non quo peccatores obtinent mala, sed quo potius obtinentur & occupantur à malis. Et sic nota q istos obtinent

Dolor & gestus.	De dolore dicitur Exod. 15.
Stupor & strepitus.	Dolorea obtinuerunt om-
Languor exhibitus.	nes habitatores philistijm.
Pallor adhibitus.	De stupore dicitur Hiere. 8.

Stupor obtinuit me. De fame etiam & langnore dicitur Hiere. 52 a. Fames obtinuit ciuitatem. De pallore vero dicitur Iudi. 6. Pallor faciem tuam obtinuit. Sufficit. Vide vbi tenere, occupare, & possidere, &c.

Obturare. Vide supra de claudere, & vbi obstruere & implere.

A **Obuiare.** Cum obuiare nihil aliud sit quam sibi inuicem occurrere, possumus notare q sicut homo corporaliter solet alteri obuiare multiplici ratione, videlicet ad

Salutandum,	Sic spiritualiter loquendo, pos-
Imitandum,	sumus dicere q obuiatio pōt de
Implorandum,	signare quatuor videlicet actū
Impugnandum,	charitatis & dilectionis quan-

tum ad primum. Actum pietatis & compassionis quantum ad secundum. Actum humilitatis & deuotionis quantum ad tertium. Actum diuersitatis & rebellionis quantum ad quartum. ¶ Primo ergo dico q est obuiatio charitatis. Et ista est illa qua quilibet tenetur alteri obuiare, & in necessitatibus ocurrere & præuenire, & se sibi per veri amoris connubium copulare. Obuiare.n. signat coniunctionem & copulam personarū, quæ semper in bono signat charitatem. vnde Gen. 29. dicitur de Laban q cum audisset venisse Iacob, occurrit ei obuiā. ¶ Exire n. obuiam alicui signum est amoris, signum est honoris, signum est timoris. Signum est dico amoris. Ideo debemus nobis obuiare alter alterum diligendo, quia.s. sicut plures boni planetæ in aliquo signo sibi obuiantes solent bonum significare, & alter alterius influentiam adiuuare, sic plures boni sibi in bono amore & societate obuiantes, & alter alteri se iungentes, solet alter alterum in suis bonis operibus confortare. Et ideo de Thobia dicitur Thobię. 11. q data manu puero occurrit obuiā filio suo. Signum etiam est honoris. Et ista obuiatio erit potissime in patria, vbi.s. deus & Angeli & beati obuiabūt sibi inuicem. Quia tunc misericordia & veritas obuiabūt sibi, iustitia & pax osculabuntur. Quia.s. tunc virgines exibūt obuiam sponso & sponsę, & quæ paratę fuerunt, ad nuptias introibunt. Mat 25. Quia secundum Apostolum. 1. ad Thessa 4. Nos simul rapiemur in nubibus obuiam Christo in aera, & sic semper cū domino erimus. Christus etiam & Angeli venient istis obuiam in signum honoris æterni. Vnde de Christo dr̄ Eccle. 15. q obuiabit illis quasi mater honorificata. De Angelis etiā sanctis obuiantibus & sanctos honorantibus potest dici illud Gen. 32. Egressi sunt Iacob obuiam Angeli dei. ¶ Est etiam signum timoris. Et ideo si deum timuerimus vel prælatum, sibi tenemur cum humilitatę & reuerentia obuiare, sicut Iudith. 3 dicitur. Vniuersarum vrbium habitatores exibant obuiam Holoferni. Et ista est ergo obuiatio charitatis. ¶ Secundo dico q est obuiatio pietatis,

B & ista est quando homo pius, misericors & hospitalis, desiderat pauperibus vel peregrinis hominibus obuiare vt eis possit aliquid beneficij erogare. Exemplo Loth, de quo dicitur Gen. 19. q cum sederet in foribus domus suæ, & videret Angelos sub peregrina specie transeuntes venit obuiam eis, dicens. Obsecro domini declinate in domum pueri vestri, & manete ibi. Ista est ergo obuiatio pietatis. ¶ Tertio dico q est obuiatio humilitatis. Sicut enim pauperes nitūtur obuiare diuitibus vt ab ipsis petant elemosynas & acquirant, sic nos debemus deo humiliter obuiare, vt gratiam suam possimus acquirere & habere. Act. 10. Cum introisset Petrus, obuius venit illi Cornelius. ¶ Quarto vero dico q est obuiatio asperitatis. Et ista quandoque est controuersię, quandoq; seuitię, quandoq; iustitiæ. Obuiant enim sibi per controuersiam & discordiam superbi, discordes & iniuriosi, qui.s. nūquam sunt vnanimiter concordātes, sed sibi inuicem in omnibus obuiantes, & ad modum leonis & leopardi sibi obuiant, alter in alterum irruentes. Et semper istud est verum q mali homines melioribus, subditi proterui bonis superioribus solent se opponere, & eis cum controuersijs & litigijs obuiare. Similes illi serpenti qui dicitur iaculus, qui volans ad modum iaculi, quodcunq; animal habet obuiam, ipsum vulnerat, & occidit. Sic multi sunt & in seculo & in claustro qui ita sunt proterui & discordantis naturæ, q quoscunq; bonos sibi vel in conditionibus, vel in iurisdictionibus, vel in affectionibus, vel etiam verbalibus correctionibus vel redargutionibus obuios & rebelles habuerint. ipsos verbis & controuersijs corrodunt, lacerant & impugnant. Mali enim semper obuiant bonis, eo q vident bonos sibi obuios, & in moribus contrarios & aduersos. vnde de malis possunt dicere boni illud Deut. 1. Amorreus obuiam veniēs persecutus est nos. Ista ergo est obuiatio controuersiæ. Item est obuiatio seuitiæ. Et ista est illa qua tyranni obuiant & se opponūt pauperibus, demones vero, mūdū & caro, bonis & perfectis hoībus aduersantur. Et de hoc Nu. 21. dicitur q Seon rex amorreorum cōgregato exercitu egressus est obuiam filijs Israel in desertum. Itē est obuiatio prudētiæ & iustitię. Et illa est illa qua deus vel prælatus obuiat malis, ipsos per iustitiam percutiēdo, per prudentiam ipsorum malitiis contrariando, iuxta illud Eccl. 43. Ros obuians ab ardore venienti humilem efficiet eum. Sicut enim aries obuians alij arieti sibi obuio, solet eum dure percutere, sic prelatus & deus quādo inuenit aliquē sibi obuium & rebellem, solet ei per iustitiam obuiare, & ipsum humiliare & eum dure & seueriter castigare. 1. Regum. 4. Egressus est Israel obuiam philistijm in prælium. Ecce ergo quomodo obuiatio signat vt dictum est.s.

Asperitatem & rebellionem.	Hæc igitur de obuia-
Humilitatem & subiectionem.	re sufficiant. vide su-
Pietatem & compassionem.	pra vbi contra, de con
Charitatem & dilectionem.	tradicere, & vbi de cō

trarietate. & supra de aduersari, de charitate, & dilectione, & infra occurrere &c.

Occasus. Occidens. Cum occasus seu occidens nihil aliud denotet quam recessum solis ab Hemispherio nostro, seu locum illum in quo sol à nobis & Hemispherio nostro deficit & recedit, & eum solis claritas habeat significare quatuor.s. A

Mundi prosperitatem,	Hinc est q quadruplex
Gratiæ puritatem.	seu quadruplicem occa
Scientiæ veritatem,	sum spiritualem possu-
Et vitæ iocunditatem,	mus assignare.s. Mundi

tribulationem. Culpę obstinationem vel obscurationem. Mentis excæcationem, & Mortis denigrationem. ¶ Primo ergo occasus seu occidens signat statum paupertatis & humilitatis. Quando enim sol mundanæ gloriæ & prosperitatis deficit, tunc homo ad occasum aduersitatis & paupertatis peruenit. Sic spiritualiter quando homo orientem delectabilium dimittit, tunc ad occasum humilitatis per pœnitentiam se conuertit. Et sic non solum signat aduersitatem & paupertatem, immo pœnitentiam & humilitatem. Sicut enim videmus quod plaga occidentalis est tenebrosa, pluuiosa, frigida atq; ventosa, sic occasus iste spiritualis.s. humilitas & paupertas, est tenebrosus per contritionem, & per mundanę gloriæ deiectionem & per propriæ mortis considerationem Vnde psal. Sol cognouit occasum suum. Et etiam pluuiosus per lachrymosam compunctionem. vnde Lucæ. 12. Cum videritis nubem venientem ab occasu solis, statim dicitis. imber venit, & ita fit. Est etiam frigidus & ventosus per multiplicem tribulationem. vnde Exodi. 10. Flare fecit ventum ab occidente vehemētissimū. Quod bene figuratur Dan. 8. vbi ipse vidit orientem ventilantem cornibus contra occidentem. Sed sicut videmus q pars occidentalis quamquam sit sterilior quam orientalis, solet tamen habere

Populos meliores.	¶ Sic spiritualiter lo-
Corpore maiores,	quendo, status humi-
Animo audaciores,	litatis & aduersitatis
Et in scientijs clariores,	quamuis sit sterilior

B in bonis tēporalibus, est tñ laudabilior in spūalibus. Et ideo dicitur Zac. 8. Saluabo populū meū de terra occasus solis. Sic ergo dico q occidens signat statum paupertatis & aduersitatis. ¶ Secundo dico q signat statū prauitatis & iniquitatis. quia.s. sol nobis occidit & deficit in occasu, & à nobis absconditur & recedit. sic deus & claritas gratiæ suæ nobis deficiunt in peccato. Sicut.n. flos solsequij in solis ortu & in eius principio aperitur, in eius vero occasu clauditur, sic homo spūaliter in præsentia gratiæ ad bona æterna per affectionē se aperit, occidēte vero sole diuinæ gratiæ statim p pc̄tm̄ se cōstringit & claudit. vnde. 2 Par. 28. de Achab vulnerato dr̄ q mortuꝰ est occidēte sole. Quod autem occasus significet statū peccati, patet in psa. Quantū distat ortus ab occidēte lōge fecit à nobis iniquitates nostras. Et ideo sicut Holofernes fuit destinatus ad inuadēdū regnū occidentis, sicut dicitur Iudi. 2. sic diabolus est spiritualiter à deo destinatus ad puniendum finaliter illos qui sunt in occidente iniquitatis & prauitatis. Sol enim peccatori occidit, quando lumen gratiæ ab eo deficit. quod in die mundanę prosperitatis sæpe contingit. Hiere. 15. Occidit eis sol dum adhuc

adhuc eſſet dies &c. Amos.8. Occidet ſol in meridie ¶ Tertio dico quod per occaſum intelligitur ſtatus ruditatis & obſcuritatis. hoc eſt dictu, ſtatus ignorantiæ. De hoc poteſt dici illud Iob. 23. Si ad orientem iero, non videbo eum: ſi ad occiden-
C, tem, non intelligam. ¶ Quarto dico quod ſignat ſtatum grauitatis & mortalitatis: quia ſicut ſolis claritas nobis deficit in occaſu, ſic vitæ iocūditas nobis deficit in obitu. Et de hoc Ecc. 2. Vnus et ſtultus & meus occaſus erit occaſus.n. eſt finis et terminus diei. vnum Ioſue. i. Contra ſolis occaſum erit terminus veſter. Et certe mors eſt ille occaſus

Ad quē iuſtus ſemper conſiderat.
Vſq; ad quem in bono properat.
Et vſquequo laude accelerat.
In quo deus ſuos remunerat.
Et quo demū malos vituperat.

Iſtum ergo occaſum.ſ. tēpus mortis, ſolet iuſtus præui-
dendo conſiderare. pſa. Sol cognouit occaſum ſuum. ¶ Itē vſq; ad iſtum occaſum ſolet iuſtus in virtute perſeuerare. pſal. A ſolis ortu vſq; ad occaſum ex Syon ſpecies decoris eius. Exodi. 28. Factum eſt vt manus Ioſuæ non laſſarētur vſq; ad occaſum ſolis. ¶ Item vſq; ad iſtum occaſum ſolet deum magnificare. Malach. 1. A ſolis ortu vſq; ad occaſum magnum eſt nomen meum. Et in pſalmis. A ſolis ortu uſque ad occaſum, laudabile nomen domini. ¶ Item in occaſu iſto ſolet deus remunerare ſ. beatos in patria, quia.ſ. tunc recipit eos in ſedibus ſempiternis, iuxta illud Deut. 23. Poſt ſolis occaſum ingredientur in caſtra. Et tunc etiam facit eis phaſe deliciarum gloriæ paradiſi. Deu. 16. Immolabiris phaſe veſpere ad occaſum ſolis. ¶ Item in iſto occaſu ſolet deus malos damnare & exaſperare.ſ. in inferno. Exo. 10. Flare fecit ventum ab occidente. Vide ſupra in pluribus exemplis, & maxime inquantum occidens poteſt ſignificare mūdi proſperitatē, vide ſupra de luna & de mari &c.

A **Occaſio.** Nota q̄ occaſio accipitur pro leui & facili & caſuali ſeu etiam ficta & incerta cauſa, ſicut bene videtur Apoſtolus ſupponere, dicens Philyp. 1. q̄ omni modo curabat vt ſiue per veritatem ſiue per occaſionē chriſtus annunciaretur. Accipitur ergo in bono & in malo. In bono dico accipitur, quando quis faciliter ex aliquo leui caſu accipit occaſionem faciendi bonum. Quia vere nunquam debet eſſe ita modica occaſio, quin debeat homini ſufficere ad hoc q̄ bonum aliquod facere debeat vel tractare. Etiam ſemper debet dari homini occaſio benefaciēdi, & tolli occaſio male agēdi. Ideo bene dicitur Prouer. 9. Da ſapienti occaſionem & addetur ei ſapiētia. Ideo Apoſtolus de ſeipſo dicebat Corinthiis. 2. ad Corin. 5. Occaſionem damus vobis gloriandi pro nobis. Ad prudentem enim ſpectat accipere, dare & inuenire occaſiones benefaciendi loco & tempore opportuno, ſicut de dare & accipere viſum eſt De inuenire vero patet Iudic. 14. vbi dr̄
A q̄ Sanſon quærebat occaſiones cōtra philiſtijm. Quia certe ad prudentem ſpectat q̄ occaſionem & colorem bonum in actibus ſuis quærat. Sic ergo occaſio ſumitur in bono. ¶ In malo vero dico q̄ ſumitur & accipitur occaſio. Sicut.n. boni ſunt ita habituati & diſpoſiti ad bonum q̄ occaſione modica exequuntur illud, ſic vere multi ſunt ita mali, & ad malum diſpoſiti & inclinati, q̄ valde modica occaſio ſufficit eis pro faciendo malo. Pro cauſa enim accipiunt occaſionem, & pro veritate recipiunt fictionem. Sicut.n. equus qui habet tibias rigidas ſeu curtas, facili offendiculo & occaſione cadit etiam in itinere valde pulchro, ſic multi ſunt ita habituati ad vitia, q̄ faciliter præcipitantur & quidem occaſione modica. Res.n. quæ eſt in pendulo, facili occaſione mouetur, & nauis quæ eſt in fluuio, faciliter inferius trahitur & res quæ eſt in aere, occaſione flatus modici ab vno loco ad alium inclinatur. ſic mali ad peccatum faciliter inducuntur. Vnde nota q̄ faciliter quærit occaſionem

Inuidus & malitioſus.
Infidus & proditioſus.
Immundus & luxurioſus.
Nefandus & pernicioſus.

De inuidis & malitioſis cōſtat. Iſti enim ſemper quærunt occaſiones quomodo alijs poſſint nocere, ſicut Dan. 6. dicitur q̄ ſatrapæ quærebant occaſionem vt inuiderent Danieli, qua.ſ. ipſum perderent, pro eo q̄ bonitati & gloriæ ipſius inuidebant. Et aduerte q̄ iſti inuenerunt ſibi occaſionem nocendi, in hoc q̄ dominum adorabat. Procurauerunt enim fieri edictum ſub pœna mortis q̄ nullus vſq; ad certam diem aliquid ab aliquo deo vel homine peteret niſi à rege ſolum. Et quia Daniel in illo interuallo dominum adorauit, ideo per peſſimorum machinamenta occaſio ſibi extitit quod, vt deuoraretur, leonibus datus fuit. Conſtat enim quod etiam bona ſunt quandoq; occaſio mali, ſicut etiam Apoſtolus ſupponit de mandato & de lege ad Roma. 7. Quæ.ſ. bona erant, ſed tamen occaſio tranſgreſſionis fuerunt. Vnde ait. Peccatum inquit occaſione accepta per mādatum ſeduxit me & operatum eſt in me omnem concupiſcentiam. Homo enim naturaliter nititur in vetitum. & ad Gala. 3. Igitur lex propter tranſgreſſionem poſita &c. Sicut enim videmus q̄ ignis tunc ſolet ardentior eſſe, quando modica ſtilla aquæ deſuper irrigatur, illud enim ſtillicidium quod ignis ſibi ſentit contrarium, ſolet eum irritare, & ardendi feruentius, occaſionem aliquam ſibi dare, ſic malitioſi & inuidi ſiue in bonis ſiue in malis rebus occaſiones quærunt, vt.ſ. illis noceant quos oderunt. 4. Regum 5. Videte quot occaſiones quærit aduerſum me.ſ. rex Syriæ, mādans Naaman à lepra mundari. Iſta ergo patent de inuidis & malitioſis. De infidis autem & proditioſis patet quas occaſiones quærant, ſicut dicitur Prouerb. 18. Occaſiones quærit qui vult recedere ab amico. Infidus enim & proditor ſemper ſupponit & inuenit occaſionem & aliquam cauſam quomodo ab alterius fidelitate recedat, ſicut Deut. 22. dicitur de illo qui occaſiones quærit quomodo vxorem odioſam dimittat. De immundis vero luxurioſis certum eſt q̄ occaſione modica labuntur in luxuriam. vnde Eccle. 21. præcipit ſcriptura filiam cuſtodiri, ne inuenta inquit occaſione abutatur ſe. De nephandis et & pernicioſis eſt verum q̄.ſ. ſicut occaſionem mali ipſi ſolet faciliter accipere, ita etiam occaſionem male agendi ſolent libēter alijs dare, contra illud Apoſtoli. 1. ad Theſſ. 2. Neq; aliquādo fuimus occaſio malitiæ &c. Et. 1. ad Timo. 5. Volo autem nullam occaſionem dare aduerſario. Et hæc de Occaſione ſufficiant.

Occidere.Occiſio. Nota q̄ in ſcriptura inuenitur multiplex occiſio.ſ. A

Corporalis.
Virtualis.
Criminalis.
Æternalis.

Occidūtur enim multi corporaliter, & talis vt communiter & deo & naturę ē mirabiliter odioſa, in tantum quod ſicut videtur Plinius dicere, Gladius quo quis occiſus fuerit nunquam amplius erit rectus. Occiſio enim eſt naturæ deſtructiua & ideo inter cætera crimina iſta eſt Deo amplius odioſa. Cum enim deus cum magna diligentia formet hominem, ita quod animam rationalem ſuam imaginem prætēdentem ſibi tribuat & inſpiret, ipſumq; nouem menſibus per multas alterationes conſtituat & componat, & tandem per varia nutrimenta ipſum ad debitum augmentum & crementum pducat, valde poteſt ei diſplicere quando per occiſionem ſubito & in momento perimitur. Et ideo pœnam talionis etiam in ipſo iure naturæ ipſe deus conſtituit, & occidendum occiſorem in naturæ principio ordinauit. Gene. 9. Quicunq; fuderit humanum ſanguinem, fundatur ſanguis ipſius. Et iſtud vt cōmuniter eſt verum, q̄ omnis qui deliberate & ſine iuſtitia hominem gladio occidit, iuxta ſaluatoris ſententiam gladio finaliter perit, iuxta illud Leui. 24. Qui occiderit hominem, morte moriatur. Item quidem occidūtur virtualiter & iſta occiſio nihil aliud eſt quam propriæ carnis mortificatio: quę fit per pœnitentiam, in qua.ſ. homo occidit ſpiritualiter carnem ſuam. i. carnalitatē & voluptatē. Et tales occiſores figurant in Moiſe, qui Ægyptium fratrem ſuum hebræum indebite iniuriantem occidit ipſumq; ſub ſabulo ſepeliuit, ſicut dicitur Exo. 2. Quia pro certo ſi nos videamus quod ægyptius, id eſt caro ſeu carnalitas vel peccatum noceat fratri noſtro ſcilicet animæ vel ſpiritui noſtro, ſtatim debemus ipſum per contritionem & mortificationem occidere, & ipſum ſub ſabulo aſperæ pœnitentię ne à deo videatur amplius, ſepelire. De quo Actu. 10. Surge Petre, occide, macta, & manduca. Iſtud autem fuit dictum beato Petro videnti lintheum de cœlo dimiſſum quod omnia genera beſtiarum & reptilium continebat. Ad denotandum q̄ quicunq; beatum Petrum voluerit imitari, ipſe debet in lintheo corporis ſui omnes beſtias & reptilia carnalium vitiorū occidere, & ipſa penitus annullare. Iſti ergo occiduntur virtualiter. ¶ Item dico quod quidam occidūtur criminaliter Et iſti ſunt illi quos diabolus occidit ſpiritualiter per vitia & peccata. Sicut enim aſtutus miles habet multos modos occidendi aduerſarios ſuos, ſic diabolus multos habet modos nocendi, & hominem ſpiritualiter occidendi. Nam ſicut videmus, multa ſunt genera rerum ſpiritualium quibus homo poteſt per peccatum ſpiritualiter enecari. Nota ergo quod hominē occidunt

Diuitiæ temporales.
Deliciæ corporales.
Scientiæ mundiales.
Inuidiæ cordiales.
Eminentiæ seculares.
Amicitiæ populares.
Eloquentiæ fabulares.

¶ Primo dico q hominem occidunt spiritualiter diuitiæ per auaritiam & cupiditatē. Multa enim sunt semina herbarum quæ indiscrete sumpta hominem occidūt, sicut de helleboro & de iusquiamo dicunt naturales, quę discretè sumpta præbent corporibus medicinam, sed indiscretè sumpta afferunt mortem. Sic vere semina diuitiarum quamuis discretè & moderatè sumpta hominibus possint proficere ad salutem, occidunt tamen illos per auaritiam, qui ipsas indiscretè accipiunt, & qui male ipsas administrantes cor & fiduciam ibi ponunt. Argentum.n. viuum exterius corpori appositum potest multis medicinis esse multum vtilē, si vero indiscretè interius bibatur, occidit hominē, eiusq; viscera perforat & corrodit. Sic vere argentum viuum ardens gentem viuentem.i. diuitiarum affluentia si exterius & superficialiter habeatur, vtilis est, si vero intus in corde p amorem recipiatur, tūc solet hominem per auaritiam occidere, & per curas & sollicitudines intima cordis sui multipliciter lacerare. Et hoc est quod figuratur Gen.4. in Cain, qui interpretatur possessio, qui in agro occidit Abel fratrem suum, eo q indiscretè cum eo fuisset, & in eo confidisset. Quia vere mundi possessiones & diuitiæ in agro huius mūdi fratres suos.i. illos qui ipsas amant per auaritiam, & eos qui se eis indiscretè associant per affectum, & qui stulte in eis confidunt, solent p multa crimina occidere & trucidare. Ioan.1. Ioann.3. dicitur Cain
C occidit fratrem suum. Occidunt ergo hominem diuitiæ p auaritiam & cupiditatē. ¶ Secundo dico q hominem occidunt deliciæ per immunditiam & carnalitatem. Sicut.n. venenum serpentis qui dicitur aspis solet hominem statim facere dormire, & ipsum dormiendo occidere, sic venenum deliciarū facit hominem dormire per delectationem. & dū non aduertit, ipsum per luxuriam interficit & occidit. Quod bene figuratur in Iahel Iud.4. quæ dato lacte Sisarę calefacto, ipsum indormiuit, & statim eum dum dormiret occidit & vulnerauit. Zacha.11. Pasce pecora occisionis, q qui possederant occidebāt. Sicut.n. Rhinoceros à puella decipitur, & tandem per eam occiditur, sic homo à mulieribus deceptus & oblectatus per luxuriam, solet ab eis interfici & occidi. Figura in Dalila, per quam Sanson, & Iudith, per quam Holofernes potentissimi sunt occisi, sicut dicitur Iudic.16. & Iudith.13. Quia vere & in seculo & in claustro quandoq; fit q temporaliter & spiritualiter fortissimi & potentissimi à mulieribus oblectati decipiuntur & per ipsas per luxuriam occiduntur Vnde.1. Reg.28. dicitur q mulier quæ habebat vitulum pascualē, festinauit & occidit eum. ¶ Tertio dico q hominem occidunt scientię mundiales per superbiā & præsumptionē. Sicut.n. colūba portans litteras quandoq; propter litteras occiditur, & ab inimicis litteras videntibus sagittatur, ita q litterę sunt causa mortis suæ, sic spiritualiter sæpe fit q scientia hominē occidit, dū homo de litteris scientiarū quas portat, superbit & præsumit. Hostis.n.i. diabolus videns columbam istam portantē litteras solet ipsam sagitta præsumptionis percutere, & sic fiunt sibi istę litterę & sciētiæ mortis causæ. Et hoc est q dicit Apostolus.2. ad Cori.3. Littera occidit, spiritus autem viuificat. ¶ Quarto dico q hominem spiritualiter occidunt inuidiæ per odium & turbationē Sicut.n. ille vermis qui dicitur buprestis, qui generatur in ventre bouis, ipsum occidit, & hepar & iecur eius calefaciendo corrodit sic vermis iracundiæ & inuidiæ in corde hominis genitus, ipsum solet interius corrodere, & per fraternum odium occidere. vnde Iob.5. Virum stultum occidit ira, & paruulū occidit inuidia. Et si vis dic q iste est gladius Goliæ sicut supra de in-
D terficere. ¶ Quinto dico q hominem occidūt spiritualiter eminentię seculares per stultitiam & elationem. Sicut.n. aquila nobilis prædam suam capit & occidit sursum in aere, sic diabolus qui est naturæ nobilissimæ, solet illos per vanitatem & elationem occidere, quos videt sursum in aere.i. mundi dignitatibus auolare. Et istud genus spiritualis occisionis bene potest suspēdio comparari, quia.s. tales elati non videntur terram tangere, immo recte sursum per spei elationē pendere. Figuratur in Saul. occiso, quem philistei in muro suspenderunt. ¶ Sexto dico qđ hominem occidunt amicitiæ populares per fraudulentiam & deceptionem. Constat.n. q multi per falsas amicitias aliquotiens occiduntur. Diabolus.n. & mundus sub specie boni multa mala qnq; homini suggerunt, propter q ipsum spiritualiter occidunt. Sicut.n. cattus primò cum mure acsi eum diligeret diu ludit, & tamen postea ipsum occidit, sic diabolus sæpe cū homine videtur ludere, sibi sub boni specie aliquid suggerendo, sed quamuis tunc esse videatur amicus, ipsum tamen p peccatum occidit sicut publicus inimicus. Figuratur in Ioab, qui sub specie amoris boni tenens mentum amasæ acsi eum osculari vellet, occidit eum, sicut dicitur.2. Regum.20. vnde.1. Mac. 13. dicitur q triphō cum iter faceret cum Antiocho adolescēte, dolo occidit eum. Ad quod facit illud Exo.32. Occidat vnusquisq; fratrem suum & amicum. ¶ Septimo dico q hominē occidunt eloquentiæ per fallaciam & detractionem. Homo.n. occiditur spiritualiter per mendacium proprię linguę, quia sicut dicitur Sap.1. Os quod mentitur, occidit animam. Item per detractionem linguę alienę. Iob.20. Caput aspidum suget, & occidet eum lingua viperæ. Sic ergo patet quomodo septem modis homo occidit spiritualiter. ¶ Vltimo principaliter dico qđ B
quidam occiduntur æternaliter. Et isti sunt damnati & miseri in inferno. Amos.9. Ibi mandabo gladio, & occidet eos. Sicut .n. aspis miro zelo prosequitur, & si potest occidit eos qui eius comparem occiderunt, sicut dicit Plinius, sic deus quādo cōparem sui.i. animam rationabilem, quam sibi per fidem desponsauit, mortuam inuenit per peccatum, solet qui eam occidit.s. peccatorem finaliter inuadere, & per mortem æternam occidere & punire. Apoc.13. Qui gladio occiderit, oportet eū gladio occidi. Et ideo quia gladio peccati animam nostrā occidimus, necesse est q gladio tormentorum æternaliter occidamur. Et possumus notare q deus in inferno occidit multa genera peccatorum, videlicet

Impinguatos ab opulentia temporali
Excæcatos à sapientia virtuali.
Occupatos in immonditia corporali.
Effrenatos in violentia criminali.
Eleuatos in eminentia mundiali.

De temporaliter impinguatis dicitur in Psal. Occidit pingues A
eorum, & electos Israel impediuit. Luc.15. Adducite vitulum saginatum, & occidite. De cordialiter excæcatis dicitur.4. Regum.25. q rex Babylonis excæcauit Sedechiam, & filios eius occidit. De carnaliter seu corporaliter occupatis dicitur, 1. Regum.25. Carnes occidi consortibus meis. De violenter seu criminaliter effrenatis dicitur.1. Mach.2. Virum qui cogebat immolare, occidit in tempore illo. De mundialiter vero eleuatis dicitur Oseæ.7. Omnes reges eorum occiderunt. &.4. Reg.11. Athalia occidit omne semen regium. vt & de superbis dicatur illud Mat.22. Tauri mei & altilia mea occisa sunt. & Ezec.35. Implebo montes sanguine occisorum. Et sic patet q aliqui occiduntur æternaliter. Aliqui criminaliter. Aliqui virtualiter. Aliqui corporaliter &c. Vide supra de interficere, & de mori.

Ocium. Ociositas.

A Cum ocium idem sit q pigritia, accidia, seu desidia, aut etiam iners & imbecillis à bono exercitio occupatione & operatione cessatio, notare possumus q ocium seu pigritiam auferunt quatuor, videlicet Punctio diuini timoris.i. interior inspiratio. Pulsio fraterni clamoris id est exterior perditio. Motio interni vigoris id est animi virtus & perfectio. Tractio superni dulcoris id est paradisi munus & retributio. Ista enim quattuor modis pigritiam & ocium perdit equus fortis,

Quando.s. realiter stimulatur.
Quando vocaliter exhortatur.
Quando virtualiter roboratur.
Quando externaliter inuitatur.s. quando aliquod allectiuū ipsum ab exteriori trahit & inuitat ad cursum, sicut est pratum, pabulum vel iumentum.

Ista poterant dilatari, sed auctoritates vocales deficiunt. Hoc solum dic quod ociositas Fugax est operum & laborum. Nutrix est scelerum & malorum. Genitrix est paupertatis, verbositatis & mortalitatis. Ista enim mater est tepiditatis seu imbecillitatis & fragilitatis, quia scilicet nunquam vult operari. Matth.20. Vidit alios stantes in foro ociosos. Cuius contrarium faciebat illa fortis mulier, de qua Prouerbiorum.31. dicitur quod panem ociosa non comedit. Item mater est iniquitatis. Constat enim quod in terra non culta nascitur multitudo malarum herbarum. Sic in persona ociosa multitudo nascitur vitiorum. Eccle.33. Mitte seruum in operationem, ne vacet. multam enim malitiam docuit ociositas & Ezech.16. dicitur. Hæc fuit iniquitas Sodomæ abundantia panis & ocium. Item mater est sterilitatis seu etiam paupertatis, temporalis.s. & spiritualiter. Prouerbio.28.

Qui

Qui sectatur ocium, replebitur egestate. Item mater est verbositatis. 1. ad Tim. 5. Ociosæ inquit discunt circuire domos, non solum ociosæ, sed verbosæ. Item mater est mortalitatis seu æternæ calamitatis, quia sicut constat ꝙ propter defectum exercitij multi moriuntur, sic in moribus. Unde Sen. dicit quod ociũ sine literis mors est, & vivi hominis sepultura. Ista igitur sufficiant propter defectum auctoritatum. Vide ubicunq; agitur de pigritia & accidia & similibus.

A **Octo. Octonarius.** Nota quòd secundum morales vel allegoricas significationes scripturæ, nos possumus invenire. s.

Octonarium circuncisionis.
Octonarium reparationis.
Octonarium resurrectionis.
¶ Primus aufert culparum speculantiam.
Secundus infert virtutum excellentiam.
Tertius affert gloriæ opulentiam.

¶ Primo ergo dicam ꝙ in scriptura reperitur octonarius circũcisionis q crimina solet abstergere. Et iste numerus nihil aliud est quam pœnitentia, seu etiam carnis maceratio & abstinẽtia. Sicut n. in antiqua lege puer octava die circuncidebatur, sibique caro superflua seu præputium auferebatur, sic vere dico quod per octonarium pœnitentiæ, vitiorum superfluitas tollitur, & carnis delectatio & præputij concupiscentia maceratur. Gene. 17. Infans octo dierum circuncidetur. Exemplo etiã Christi, qui volens instruere ꝙ per circumcisionem pœnitentiæ nos à vitijs circuncidere debeamus, octava die voluit circũcidi. Lucæ. 1. vnde Gene. 21. Circuncidit eum octava die. Et notabis quod per istum octonarium pœnitentiæ

Crimina purgamus.
Defectus ploramus.
Veniam oramus.
Numina placamus.
Animos fundamus, vel
Animas salvamus.
Innocentiam reparamus.

Dico igitur ꝙ per octonarium pœnitentiæ crimina nostra solem' purgare. Et sic dicitur. 2. Para. 29. ꝙ ipsi expiaverũt templum diebus octo. Expiaverunt dico. i. purgaverunt & purificaverunt, Item per istum numerũ defectus nostros solemus plorare. Et hoc est ꝙ dicitur Levit. 15. ꝙ die octavo sacerdos pro se debebat duos turtures offerre, quæ. s. sunt aves gemebundæ Ad denotandum ꝙ octonarius pœnitẽtiæ requirit gemitum atq; planctum. Num. 6. Offeres. s. octava die, duos turtures. Item per istum numerum pro venia habenda solemus orare. Iudic. 3. Servierunt octo annis, & clamaverunt ad dominum. Item per istum numerum deum & sanctos solemus placare. Unde figuraliter dicitur Ioan. 20. ꝙ post dies octo ubi discipuli erant congregati in unũ, venit Iesus ianuis clausis. Ad denotandum ꝙ quando octonarium pœnitentiæ facimus Christum & eius gratiã attrahimus & placamus. Item per istum numerum animos nostros solemus fundare. Constat enim ꝙ post lapsum pœnitentia est virtutum omnium fundamentum. vnde. 3. Reg. 7. dicitur ꝙ in domo saltus libani erant fundamenta de lapidibus preciosis, lapidibus magnis octo cubitorum. Item per istum numerum innocentiam nostram reparamus. & hoc significatur in duobus agnis qui præcipiebantur offerri die octava. Levi. 14. Ad denotandum ꝙ duplex innocentia mentis. s. & corporis acquiritur, qñ. s. pœnitẽtiæ octonarius iteratur. Et si vis pone qũo octo necessaria sunt ad pœnitentiã videlicet. Horror culpæ. Spes veniæ. Timor pœnæ. Contritio. Cõfessio. Satisfactio. Dei amor & dilectio. Proximi ael'. & cõpassio. Et sic ergo patet qũo inveni octonari' circũcisio-

B nis quo crimina solemus purgare. ¶ Secũdo principaliter dico ꝙ inveni octonari' reparationis, quo virtutes solem' iũgere & invicem aggregare, Et pro certo dico ꝙ numerus iste signat. s.

Culparum transilitionem.
Virtutum aggregationem.
Mentium roborationem.

Per hunc enim vitia transilimus & transcendimus, virtutes communimus & coniungimus pectora stabilimus & constringimus. Dico ꝙ vitia transilimus, quia. s. sicut videmus ꝙ numerus octo trãscendit septenarium, sic vere octonarius perfectionis transcendit, transilit & dimittit septenarium criminalium vitiorum: unde Ezec. 40. Octo gradus erant quibus ascensus erat. Ascensus dico. i. vitiorum transcensus, vel ascensus. i. ultra vitia transilitio atq; motus. Et ibidem. In octo gradibus ascensus eius. Deinde dico ꝙ per octonarium perfectionis virtutes communimus seu etiam coniungimus. Constat enim ꝙ iste numerus signat aggregationem virtutum. Nam prima unitas signat cultum unius deitatis. Dualitas nexum duplicis charitatis. Ternarius fidem trinitatis. Quaternarius quadraturam quadruplicis cardinalis virtutis. Quinarius quinq; sensuum discretam custodiam. Senarius sex operum misericordiæ completam clementiam. Septenarius septem virtutum moralium completam iustitiam. Octonarius octo beatitudinum perfectam excellentiam, de quibus. s. dicitur Beati pauperes. Beati mundo corde &c. Iste est ergo octonarius perfectionis virtutum, qui. s. est

Iustorum regnum & prætura.
Cordium limes & mensura.
Pauperum cibus & pastura.

Quia octonarius virtutum sit iustorum honor & prætura, patet. 2. Para. 34. ubi dicitur quod octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset. Item quod octonarius virtutum sit cordium limes & mensura, patet Ezech. 40. ubi dicitur qđ Angelus mensus est vestibulum portæ octo cubitorum. Item quòd iste numerus sit pauperum cibus & pastura, patet Ezec. 40. ubi dicitur quòd octo mensæ erant super quas immolabatur. s. pauperibus. & Michææ. 5. dicitur Suscitabimus ei septem pastores, & octo primates homines. Pastores enim à pascendo dicuntur. Patet igitur quòd per octonarium perfectionis virtutes comunimus. ꝙ Denique dico quod per octonariũ perfectionis pectora stabilimus. Numerus enim quaternarius qui quadrus est, perfectam stabilitatem designat, quia. s. res quadrata stat in quolibet sui latere. Cum igitur octonarius duplicem quaternarium contineat, satis patet quòd duplicem stabilitatem & firmitatem designat, moralem. s. & naturalem. Figura Num. 7. ubi dicitur quòd in tabernaculo fœderis habebant necessaria, & erant ibi quatuor plaustra & octo boves. unde Apoc. 21. dicitur quod cœlestis Hierusalem fundamentum octavum fuit berillus. Iste est igitur octonarius reparationis, quo virtutes solemus iugare. ¶ Tertio principaliter dico quod in C
scriptura reperitur octonarius resurrectionis, quo saluẽ possumus optare. Et sic pro certo per octonarium designatur futura resurrectio, quæ. s. in octava ætate cõtinget, ubi beatæ animæ æterna gloria perfruentur Et nota ꝙ iste numerus seu status est numerus

Dedicationis.
Receptationis.
Requietionis.
Festivationis.
Retributionis.
Visitationis.

In isto enim octonario. i. in statu resurrectionis seu futuræ vitæ animæ beatæ deo dedicantur & despõsantur. 2. Machab. 4. Fecerunt dedicationem altaris diebus octo. Item eo tẽ receptantur & hospitantur. Ioã. 20 Post octo dies erant discipuli eius intus. ut de quolibet beato dicatur illud. 4. Regum. 24. Suscepit eum rex anno octavo. Item lætẽ quietantur & consolantur. Levi. 23. Die octavo erit sabbatum. i. requies. Nume. 29. Die octavo qui est celeberrim' omne opus servile non facietis in eo. Item laute festivantur & honorantur. Levi. 23. Dies octavus erit celeberrimus. Item remunerantur & stipendiantur. 2. Para. 7. Fecit die octavo collectam, eo quod dedicasset altare. Item salutantur. Quia sicut dicitur Ioan. 20. Post dies octo venit Iesus ianuis clausis, dicens. Pax vobis. Et sic patet quod generaliter triplex invenitur octonarius in bono. ¶ In malo vero significato dic quod D
iste numerus potest significare statum peccati, vel etiam peccatorem. Nam sicut videmus ꝙ octava die circuncidebatur infans, numerus octo septenarium transcendit, & in octava ætate hõ qui dormierat, a somno & a quiete resurgit, sic vero dico quod in statu peccati infans idest innocentia circunciditur & resecatur. Septenarius idest virtutum universitas transgreditur & dissipatur. Quies animæ impeditur & excitatur, & corpus cum damnata anima punitur atq; damnatur. Et ideo breviter de peccatorum innocentiam circuncidente, virtutes transgrediente, quietẽ mentis suscitante & cõmovente dr. Apo. 17. Bestia quæ erat & non est, & ipsa octava est. Et sic igit patet quomodo octonarius numer' signat in bono & in malo.

Octoginta. Nota quòd numerus octoginta qui dicitur ab octo, & giutos, quod est decem, quasi decies octo, vel octies decem, potest significare in bono & in malo. Et sic nota quod signat. s. statum A

Virtutis & perfectionis.
Peccati & infectionis.
Mortalis durationis.
Salutis & salvationis.
Tormenti & damnationis.

Signat dico statum perfectionis, quia scilicet iste signat denarium id est decem mandatorum observantiam

uantiam, & octonarium.i.octo beatitudinum abundantiam, vt sic de perfectione Moysi dicatur illud Exo.7. Erat autē Moyses octoginta annorum. & Iosuæ. 14. Hodie octoginta annorū sum. & Luc.16 Accipe ergo litteras tuas, & scribe octoginta. Anna filia Phanuel octoginta annorum erat quādo dominum in vlnis recepit. Luc.2. Item signat statum infectionis.i. statum peccati, & sic dicitur a denario & octonario, quia.s. ibi est numerus decem.i. decem mandatorum transgrescio, quæ.s. sunt decem cornua bestiæ. Apoc.16. & ibi etiam est numerus octo multiplicatus.i. octo beatitudinum incompletio & omisſio, vt sic peccator figuretur in capite asini, de quo dicitur. 4. Regū. 6. ꝙ venundabatur octoginta argenteis. & in illis octoginta viris qui venerunt rasi barba &c. vt scribitur Hiere.41. Rasio.n. barbæ, perditionem virtutum signat, quam.s. peccator incurrit quando octogenarium transgresſionum attingit. Item iste numerus signat statum mortalis durationis.s. præsentis vitæ laboriosæ & miseræ, vbi.s. denarius per octonarium multiplicatur, quando post octauam resurrectionis, & per cursum præsentis circuncisionis, æternæ gloriæ denarius in labore & miseria expectatur. Vnde in psal. Si autem in potentatibus, octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor. Item iste numerus significat statum gloriæ & statum saluationis, quia.s. in cœlesti gloria inuenitur denarius in octonarium multiplicatus, inquantum.s. ibi acquiritur obseruantiæ decem mandatorum digna retributio, & octo beatitudinum perfecta completio & acquisitio. De isto ergo numero dicitur Iudic.3. Humiliatus est Moab, & quieuit terra octoginta annis. Vt & sic de beatis animabus dicatur illud Cant.6. ꝙ septuaginta sunt reginæ, & octoginta sūt concubinæ. Item iste numerus signat statum miseriæ & damnationis.s. miseriam infernalem, vbi.s. in octaua ætatæ futuræ resurrectionis punietur octonarius malæ circuncisionis, & denarius decalogicæ transgresſionis, ita ꝙ tunc verificabitur illud. 2. Mach.2. Octoginta milia interfecti sunt. Et sic igitur patet quomodo octoginta signat in bono & in malo.s. Virtutum copiam. Culpæ spurcitiam. Mundi miseriam. Cœlestem gloriam Pœnæ mæstitiam.

A **Octingenti.** Nota ꝙ octingenti idē est quod octies centum, gentos enim græcè centum latinè. Vide ergo quid signant numerus octo, & numerus centum, & expone prout volueris. Potest.n. significare statum perfectorum, sicut cum dicitur Gen.5. Vixit Iared octingentis annis. Item statum iniquorum, qui.s. spiritualiter & æternaliter interficiuntur. 2. Regū.23. Octingentos interfecit impetu vno. Item signat statum beatorum. 2. Reg.24. Inuenti sunt de Israel octoginta milia &c. Sufficit.

A **Occumbere.** Nota ꝙ occumbere siue accipiatur pro homine moriente, siue pro sole occidente, semper signat luminis defectum & virtutis. Et sic nota ꝙ inuenitur Occubitus vitæ quo ad morientes. Occubitus gratiæ quo ad delinquentes. Occubitus fortunæ quo ad indigentes. Occubitus gloriæ quo ad pereuntes. Occumbit.n. sol.i. claritas vitæ morientibus. Et sic dicitur Gene. 15. ꝙ cum occubuisset sol, facta est caligo. vnde de occubitu mortis dicitur Num.20. quod multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit. Item occumbit claritas gratiæ delinquentibus. Vnde de occubitu peccati dr̄ Iud.19. Occubuit sol iuxta Gabaa. & Mich.3. Occubuit sol super prophetas. Itē occūbit claritas fortunæ indigētibus seu ēt pænitētib⁹. Cōstat.n. ꝙ ꝑ obitū claritatis fortunæ pænitens efficitur mundior. Leui.22. Cum occubuerit sol, tunc mundatus vescetur. Pius etiam & clemens efficitur dulcior, sicut de Thobia misericorde legitur quod cum sol occubuisset, abiit & sepeliuit mortuum. Thob.2. Prudens vero seu sapiens efficitur cautior, sicut de eodem Thobia ibidem legitur quod ipse expectauit vt cum sol occubuisset, caute sepeliret eum. Item sol gloriæ occumbit pereuntibus. Vnde de occubitu mortis æternæ dicitur Iohel.3. Ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. &. 2. Reg.2. Persequentibus autem Ioab & Abisai Abner fugientem, sol occubuit. De beatis vero quibus sol gloriæ sempiternæ nunquam occumbit, dicitur Iosuæ. 10. Stetit itaq; sol, & non festinauit occumbere. Ista ergo de occubitu sufficiant. Vide supra de occasu. & infra de sole.

A **Occultum.** Nota quòd occultum vel occultare accipitur in bono vel in malo. In bono.n. occultare vel occultum signat Diuinæ sapientiæ sublimitatem Humanæ conscientiæ profunditatem. Moralis excellentiæ humilitatem. Primum occultum est inquirendum.s. occultum sapientiæ, quia sicut dicitur Ecclesi.39. Occulta Prouerbiorum exquiret sapiens. Quia secundum quod dicitur Iob 28. Trahitur sapientia de occultis. Et istam traxisse se gloriabatur Dauid, dicens in psal. Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Secundum occultum est reuelandum.s. occultum conscientiæ, maxime per confesſionem sacerdoti. Matth.10. Nihil opertum quod non reueletur, & nihil occultum quod nō sciatur. psal. Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Tertium occultum est abscondēdum. Et istud est occultum humilitatis, quia.s. boni tenentur occultare bona facta sua iuxta illud Sen. Esto occultator virtutum tuarum, sicut & alij vitiorum. Istam autem occultationem facit humilitas, quæ non reputat opera sua digna videri, sicut de Thobia dicitur Tho.2. quod occisos occulte de nocte sepeliebat. vt de quolibet tali dicatur illud Ioann.19. vbi dicitur quod Ioseph ab Arimathia nobilis decurio erat discipulus Iesu, occultus tamen. Hebr.11. Fide Moyses occultatus est. Et sic signat in bono. Si vis exempla & figuras, vide supra de abscōdere, vbi multa inuēnies. ¶ Sed adhuc dico quod occultum signat in malo. Et sic signat

Hypocritarum palliationem.
Proditorum simulationem.
Luxuriosorum inquinationem.
Detractorum locutionem.
Inuidorum contentionem.

Hypocritæ enim occultant sua mala & sua vitia, & tamē dicitur Hiere. 16. Non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Proditores occultant sua consilia. psal. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem. & Hiere.9. Pacem cum amico suo loquitur, & occulte ponit ei insidias. Luxuriosi occultant sua flagitia. Ephe.5. Quæ autem in occulto ab eis fiunt, turpe est dicere. Detractores vero occultant sua colloquia, quia.s. tales de alijs detrahunt non publice, sed occulte. Vnde psal. Acuerunt vt gladium linguas suas, vt sagittent in occultis immaculatum. subito sagittabunt, & non timebunt. firmauerūt sibi sermonem nequam Inuidi vero occultant sua bona opera & vtilia, sicut sunt illi qui ex inuidia nolunt alios docere, de quo Eccle.20. Sapientia abscōdita & thesaurus occultus, quæ vtilitas in vtrisq;. Omnes.n. isti occultant facta sua, quia sicut scriptum est, Omnis qui male agit, odit lucem. verumtamen constat quod omnia occulta eorum finaliter reuelabuntur, & in iudicio nudè coram hominibus ostendentur. vnde Roma.2. Iudicabit deus occulta hominum, quia sicut dicitur Eccle.40. Ipse est reuelās vestigia occultorum, quia sicut dicitur Lucæ.8. Non est occultum quod non manifestetur. Et hoc certe non solum deo, immo etiam hominibus. psalm. Non sunt occultata à filijs hominum &c. Et omnia possent per exempla probari, sed paucæ sūt auctoritates. Et supra de abscondere posita est copia exemplorum. vide ergo ibi, si vis aliquid dilatare &c.

Oculus. Nota quòd cum oculus sit illud membrum ꝙ datum est corpori ad ipsius regimentum, possumus dicere quod per oculos intelliguntur Iudices & superiores, à quibus corpus ecclesiæ gubernatur. Considerationes interiores, à quibus corpus animæ regulatur. Et quia est dare & bonos superiores & malos, & bona corda & mala, hinc est quod oculi possunt accipi in bono & in malo. Dicamus igitur primo quòd oculi accipiuntur in bono. Et sic in scriptura possunt significare tria.s. A

Diuinæ sapientiæ claritatem.
Supernæ eminentiæ dignitatem.
Internæ conscientiæ puritatem.

In istis igitur tribus membris omnia genera bonorum oculorum inferamus, & dicamus quod sunt oculi diuinæ sapientiæ, de quibus Eccle.23. Oculi domini lucidiores super solem. Et ista sapientia seu isti oculi quandoq; dicūtur oculi misericordiæ & pietatis, quādoq; oculi iustitiæ & seueritatis, quandoq; oculi clementiæ & largitatis. Oculi enim diuinæ misericordiæ hominis respiciunt ad eos misericorditer liberādum. Et sic desiderabat respici Daniel cū dicebat Dan. 9. Inclina deus meus aurem tuam, & audi, aperi oculos tuos, & vide desolationem nostram. Istis oculis aspicit deus humiles pauperes & timorosos. psalm. Oculi domini super metuentes eum, vt eruat à morte animas eorum. Verumtamen istos oculos auertit à peccatoribus, quia ipse est qui dicit Esaiæ.1. Auertam oculos meos à vobis. Oculi diuinæ iustitiæ malos respiciunt ad ipsos seueriter puniēdum, bonos vero ad ipsos saluandum & defendendum. Prouer.15. In omni loco oculi domini contemplantur bonos & malos. Isti enim sunt oculi lyncei, B

qui

qui vident vltra parietem,quia.ſ.vltra parietem corporis vſq;
ad intima cordis vident oculi domini facta noſtra. Vnde quod
deus reſpiciat iniquos ad eos puniendum,dicitur Amos. 9. Ec
ce oculi domini ſuper regnum peccans,& deſtruet illud. Iſte
enim eſt Argus,qui centum oculis caput habebat ornatum,
ita quod nunquam dormiebant ſimul niſi duo, & ideo ante &
retro videbat,ſicut dicitur in Ouidio.quia.ſ.dei circunſpectio
& conſideratio tanta eſt quod nunquam poteſt deficere, vel p
aliquem defraudari,quin ſemper videat omnia quæ ſunt ante
& retro.i.præterita & futura. Ezech.1. Totum corpus in circui
tu plenum erat oculis ante,& retro. De iſtis vero oculis diui-
næ iuſtitiæ narratur de quodam barbitonſore q amore dei pau
peres quantumcunq; deformes libenter radebat,& eis ſuccur
rebat, qui cum ſemel pauper effectus quendam porcum fuiſ-
ſet furatus,dominus Chriſtus volens eum reducere ad pœni-
tentiam,apparuit ſibi in ſpecie cuiuſdam deformiſsimi ſcabio
ſi,radi amore dei petentis,quod cum barbitonſor libenter vel
let facere,inuenit totum caput eius plenum oculis, quod cum
admirans peteret quid hoc eſſet, pauper reſpondens,dixit. Ego
inquit ſum ille qui video vbiq;. Et bene vidi heri quando por-
cum furatus fuiſti. Barbitonſor autem paupere euaneſcente ti-
A muit,pœnitenſq; reſtituit porcum illum. Ecce ergo quomodo
oculi diuinæ iuſtitiæ non poterant pati quod iſte perderetur.
Eccle. 34. Oculi domini ſuper timentes eum. Oculi vero diui-
næ largitatis reſpiciunt iuſtos, ad ipſos in paradiſo liberaliter
præmiandum. vnde in pſal. Oculi domini ſuper iuſtos,& aures
eius in preces eorum. Ecce ergo quomodo oculi diuinæ ſapiē
tiæ,diuerſimode reſpiciunt homines in hoc mundo. Iſte eſt.n.
ſicut aquila,quæ oculos habet lympidiſsimos,ita quòd piſcicu
los in mari natantes dicitur à celſitudine aeris videre, & ſuper
ipſos ſubito deſcendere & venire. Quia vere ſicut dictum eſt,
oculi ſcientiæ diuinæ,qui ſole ſunt clariores,in mari huius mū
di vident quicquid homines faciūt,& qualiter vel in bono vel
in malo ſe gerunt. Eccle. 17. Viæ hominum non ſunt abſconſæ
B ab oculis ipſius. Iſti ſunt ergo oculi diuinæ ſapientiæ. ¶ Secun-
do dico principaliter quod in ſcriptura inueniuntur oculi ſu-
pernę præſidentię. Et ſic per oculos intelliguntur prælati & ſu
periores,qui.ſ.habent regere cætera membra eccleſiæ militan
tis. Et ideo breuiter de bono eccleſiaſtico,prælato vel viro per
fecto poteſt exponi illud quod Iob de ſeipſo dicebat Iob. 29.
Oculus fui cœco,& pes claudo. pater eram pauperum,& cau-
ſam quam neſciebam,diligentiſsime inueſtigabam. Vbi aduer
te quod ſicut oculus habet.ſ.

Magnam luciditatem,	Sic pro certo vir
Magnam vtilitatem,	perfectus & ma-
Magnam humiditatem,	xime prælatus de
Magnam ſublimitatem,	bet habere Luci-
Magnam mobilitatem,	ditatem diſcretio

nis Oculus inquit fui cœco. Vtilitatem dilectionis. Pes inquit
claudo. Humiditatem compaſsionis. Pater inquit eram pau-
perum. Sublimitatem iuriſdictionis. Cauſam inquit inueſtiga
bam. Mobilitatem circunſpectionis. Diligentiſsime inquit.
Iſtę ſunt enim quinq; ſpirituales conditiones oculi.i. boni Iu-
dicis vel prælati. ¶ Dicamus igitur quod ad talem oculum p-
tinet quod ſit lucidus per diſcretionem. Oculus inquit fui cœ-
co. Omnia enim membra naturaliter ſunt cœca præter oculū.
Et ideo neceſſe eſt vt oculus ſatis habeat de lumine vel ſplen-
dore,vt cæteris membris poſsit debitum regimen miniſtrare.
Sic vere cum in corpore eccleſiæ ſint multa membra cœca. i.
multi ſubditi ignorantes,ideo neceſſe eſt quod oculi.i. prælati
& viri perfecti,religioſi & clerici magnæ diſcretionis lumine
ſint dotati,vt per ipſos poſsint alij doctrinis & ſcientijs fidei &
morum illuminari,& in viam ſalutis dirigi,& debitè guberna
ri. Oculus inquit ſui cœco. vnde Eſa. 29. Oculi cœcorum vi-
debunt,& addent mites in domino lætitiam. Quod tamen eſt
hodie contra multos oculos & prælatos,qui.ſ.magis ſunt cœ-
ci & ignorantes in ſpiritualibus quam alij ſubditi vel inferio-
res. quamuis enim ipſi quandoq; lumen ſcientiarum legalium
& mundialium habeant,iſtud tamen lumen non eſt conueniēs
ad docendum & dirigendum ſubditos in via ſpiritualis recti-
tudinis & ſalutis. Et ideo membra eccleſiæ poſſunt de iſtis ocu
lis ſuis horribiliter conqueri,dicentes illud pſal. Lumen ocu-
lorum meorum & ipſum non eſt mecum. Et quare? quia pro
certo iſti oculi ſunt hodie plus quam ipſi ſubditi in ſpirituali-
bus ignorantes, iuxta illud pſalm. Obſcurentur oculi eorum
ne videant,& dorſum eorum ſemper incurua. De modis vero
quomodo iſte oculus obſcuratur,vide infra. Sit ergo lucidus p
diſcretionem. Oculis inquit fui cœco. Deinde dico quod iſte
debet eſſe vtilis per dilectionem, quod oſtenditur cum dicit.
Pes claudo. Pes enim affectionem ſignat & amorem. Sicut.n.
oculus ſuper omnia membra eſt vtilis ipſi corpori,ſic & præla
tus debet eſſe ipſi eccleſiæ. Debet enim eſſe pes ſpiritualis affe
ctionis,ipſos intime diligendo,pes quoq; fundamentalis ſuſtē
tationis,ipſos benigniter ſupportando,quod bene figuratum
eſt Apoca. 1. in illo filio hominis ſedente in throno,cuius oculi
erant ſicut flamma ignis, & pedes ſimiles orichalco cum eſt
in camino ignis ardentis. Sic igitur patet quod eſt vtilis ocu-
lus per affectionem. ¶ Deinde dico quod eſt oculus humidus, C
& iſte oculus debet eſſe humidus per compaſsionem. Et hoc
oſtenditur cum dicitur. Pater eram pauperum. Sicut enim ocu
lus multam habet humiditatem reſpectu quantitatis ſuæ (q ne
ceſſarium fuit ad faciliorem formarum impreſsionem) ſic præ
latus debet eſſe per pietatem & benignitatem tener & humidus,
ita quod faciliter poſsit in ſe recipere per compaſsionem quic
quid ſibi per preces pauperū ab exteriori imprimitur, & quic
quid calamitatis & paupertatis in alijs exterius ſpeculatur,
vt de prælatis eccleſiæ dicatur illud pſal Oculi eius in paupe-
rem reſpiciunt. Pater inquit etiam pauperum. Vide ſi vis infra
de patre. Sed ſicut in oculo ſunt plures tunicę.ſ.quædam humi
dę,quædam magis durę,iſtud tamen verum eſt quod illa quæ
eſt mollior,eſt pupillę proximior quam illa quæ eſt durior, ſic
in prælato debet eſſe mollities pietatis & compaſsionis, & etiā
duritia ſeueritatis,ita tamen quod pietas magis ei adhæreat q̄
Iuſtitia. Exemplo Samaritani qui primo infudit ſauciato oleū
lenitiuum,deinde vinum mordicatiuum,ſicut dicitur Luc. 10.
Quia quamuis vna non debeat ab altera ſeparari, vnam tamē
debet proximius amplexari,vt ſic dicatur ei illud Iob. 10. Ocu
li carnei.i. miſericordes tibi ſunt,& ſicut videt homo,& tu vi-
debis. ¶ Item dico quòd talis oculus debet eſſe ſublimis per iu
riſdictionem. Cauſam inquit inueſtigabam. Cauſas enim inue
ſtigare pertinet ad iudicem & ſuperiorem. pſal. Iudica me deꝰ
& diſcerne cauſam meam. Sicut enim oculi ſunt in loco altio-
ri.ſ. in capite,ſic tales collocati ſunt in ſublimiori dignitate. Et
ſicut videmus quod oculi dicuntur ſublimes,quia ſunt in capi
te radicati,& verſus cœlum eleuati & ſublimati, & ideo ſunt
ad videndum & reſpiciendum vndiq; magis apti & etiam or-
dinati,ſic proculdubio ſpiritualiter loquēdo,prælati ſublimes
poſſunt dici,quia in capite Chriſto radicantur per fidem & di
lectionem. Eccle. 2. Oculi ſapientis in capite eius. Surſum ver
ſus paradiſum eleuantur per affectionem & contemplationē.
4. Regum. 19. Eleuaſti in cœlum oculos. Circunquaq; etiam
reſpiciunt & ſpeculantur per prudentiæ circunſpectionem.
Iob. 39. Oculi eius de longe proſpiciunt. Tales ergo oculi de-
bent eſſe ſublimes. quamuis proculdubio hodie vſq; ad terram
per auaritiam multipliciter ſint depreſsi. Eſaiæ. 5. Oculi ſubli-
mes deprimentur. Non ſic,ſed ſit ſublimis per iuriſdictionem
Rurſum dico quod talis oculus debet eſſe mobilis per circun-
ſpectionem. Diligentiſsime inquit. Sicut enim videmus, inter
cætera corporis membra oculi ſunt cæteris mobiliores, & ad
vertendum ſunt vndiq; promptiores,iuxta illud. 1. Corin. 15.
In momento in ictu oculi in nouiſsima tuba: Sic prælati debēt
eſſe diligentiores,& ad motum bonorum operum promptio-
res,iuxta illud. 2. Para. 19. Cum diligentia cuncta facite. Vnde
de tali circunſpectione dicitur Eſa. 21. Contemplatus eſt dili-
genter multo intuitu. vt de talibus oculis dicatur illud Eſaiæ.
32. Non caligabunt oculi videntium,& aures ſurdorum dili-
gēter auſcultabūt. Et ſic patet quō oculi.i. prælati iudices & do
ctores debēt eſſe diligentes,eminētes,cōpatiētes,affectuoſi,&
luminoſi. Et ſic religioni vel eccleſiæ poterit dici illud Can. 1.
Ecce tu pulchra es amica mea,ecce tu pulchra,oculi tui ſicut
oculi columbarū. Et ſicut oculi naturaliter in ſui cōpoſitione ſe
ptē habēt tunicas ſeu pelles,vt dicit Cōſtātinus,ſic prælati de
bēt habere ſeptē virtutes ad implendū ſpirituale iudiciū,tres
.ſ.theologicas,& quatuor cardinales. vnde Eccle. 20. Oculi eiꝰ
ſeptemplices ſunt. Iſtę ergo ſunt oculi ſupernæ præſidentiæ. q
eſt ſecundum principale. ¶ Tertio principaliter dico quod in D
ſcriptura inueniuntur oculi internæ cōſcientiæ. Et iſti pro cer
to nihil aliud ſunt quam intellectus & affectus. Duo enim fue
runt neceſſarij,vt ſi vnus impediretur,eius defectus per alte-
rum ſuppleretur. Quia oportet quod illi ſimplices in quibus
oculus intellectus deficit quātum ad perfectam cognitionem,
oculum affectus habeant clariorem quantum ad veram ſim-
plicitatem

plicitatem & dilectionem. Istud enim de oculo naturali ita se habet, quòd si vnus excæcatur vel impeditur, alius clarius intuetur. Et hoc fit quia spiritus visiuus qui ad ambos diuidebatur, tunc in vno solo luminosius congregatur, & sic ibi perfectius operatur. Sic vere fit inter istos duos oculos, inter intellectum .s. & affectum, quia vere impeditio vnius est promotio & fortificatio alterius. Sicut .n. ad oculum videmus, sæpe quanto oculus intellectus in visu scientiarum amplius proficit, tanto affectus ad dei & proximi dilectionem amplius impeditur, sicut ad litteram patet de clericis, qui quanto sunt in scientijs subtiliores, tanto & in motibus tepidiores. Et econuerso simplices in quibus oculus intellectus obtunditur in dei dilectione in cęteris motibus perfectius disponuntur. vnde Augustinus dicit quòd simplices & idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum litteris nostris mergimur in profundum. Per oculum ergo mentis cor & & conscientiam intelligamus, & exponamus de quolibet viro iusto & eius spirituali oculo illud Zach. 3. Super lapidẽ vnum oculi septem sunt. In quibus verbis apparet quod sicut oculi .s. in capite radicaliter imponuntur, ad vnum effectum vniformiter disponuntur, in supercilijs sensibiliter absconduntur, & reponuntur, insuper in substantia multipliciter componuntur ita viri perfecti debent habere. Radicalitatem stabilis durationis. Super lapidem inquit. Vniformitatem simplicis intentionis, Vnum inquit. Concauitatem humilis contritionis. Oculi .i. occulti. Multiplicitatem nobilis perfectionis. Septem inquit. ¶ Dico ergo quod oculi mentis debent habere stabilem durationẽ, quia .s. sicut oculus radicaliter adhæret capiti, & ibi habet fundamentaliter locum suum & mediantibus duobus neruis cum ipso tam tenaciter colligatus, quòd nunquam potest ab eo nisi per violentiam separari, sic oculi mentis nostræ debent per affectum & desiderium & per firmitatem propositi in capite nostro deo, & mediantibus duobus neruis duplicis charitatis tã fortiter & tam fundamentaliter radicari, quòd nunquam debent ab ipso aliqualiter separari. Quod ostẽditur cum dicitur. Super lapidem. Domus enim nõ potest stabilior esse quã quãdo super lapidem est fundata. Oculi ergo mentis nostræ super illum qui est lapis angularis debent fundari & firmari, vt nunquam per peccatum possint ab eo segregari. vnde Ezec. 10. Super caput Cherubin quasi lapis sapphirus. Nos etiam debem⁹ esse spirituales lapides, vt oculos mentis in domino firmos, stabiles & lapideos habeamus, vt sic sicut oculi ancillæ in manibus dominę suæ, ita oculi nostri ad dñm deum nostrum donec misereatur nostri. Sicut enim hyena dicitur habere oculos valde immobiles secundum Plinium, aquila etiam habet oculos ita claros, quòd sine repercussione in solem potest figere aspectum, & solem respicere, & videre, ita etiam nos debemus oculos nostræ mentis in deum tam immobiliter figere per amorẽ quod nunquam ad aliquid aliud diligendum debemus ab ipso oculos auertere vel auferre. Habere enim oculos attentos ad aliquem,

Signum est amicitiæ verioris.
Signum est obedientiæ promptioris.
Signum est indigentiæ amplioris.
Signum est gratificentiæ amicabilioris.

Homo enim in alium figit oculos suos sicut amicus in amicum vt in eius pręsentia delectetur. Et sic ipsos debent in deum figere viri contemplatiui, quia sicut dicitur Eccle. 11. Delectabile est oculis videre lumen. Item sicut verus obediens in prælatũ ad obediendum sibi totis affectibus & oculis eleuatur, sic etiã ipsos debẽt habere boni ecclesiastici & religiosi, sicut dicebat Dauid in psal. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominum. Videbatur etiam loqui Dauid sicut bonus religiosus cum dicebat. Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus. Quia .s. religiosus debet habere subiectionis & obedientiæ promptitudinem, quia debet vigilare. Timoris & reuerentiæ mœstitudinem, quia debet esse turbatus. Verborum & facundiæ paucitudinem, non sum inquit locutus. Itẽ debemus oculos mẽtis figere in deum, sicut pauper in diuitem .s. vt aliquid de eius manibus reportet vt refocilletur. psal. Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Item sicut gratus homo in suum adiutorem propitium & beniuolum, vt gratias agendo eidem gratuletur, sicut faciebat Dauid cum dicebat. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Istam autem materiam de gratiarum actione pulchre dilatat auctor ille in illo libello de oculo ca. 24. Et ponit ibi duo pulchra exempla, vnũ de quodam serpente, aliud de quodam leone sed omitto gratia breuitatis, quia forte alibi ponam ea. Patet ergo quod oculus mentis nostræ debet habere stabilem durationem seu fixionem. Super lapidem inquit sunt. Quia .s. in capite nostro Deo debent radicaliter esse fixi. Quod est contra multos qui non habent oculos in capite .i. in Deo, sed magis in vana gloria & in mundo. Similes quibusdam vermibus qui oculos habere dicuntur in cornib⁹, sicut dicuntur esse lymaces. Similes etiam quibusdam mõstris seu hominibus monstruosis qui sunt in Æthiopia secundũ Isidorum, qui capite carentes, oculos dicuntur habere in pectoribus. Quia vere multi sunt qui oculos mentis considerationis & affectionis non habent fixos in capite suo Deo, sed magis in cornibus, hoc est dictu, in appetitu cornuum .i. eminentiarum & dignitatum per superbiam & ambitionẽ. Et in pectore, hoc est dictu, in illis qui sunt sibi impectorati, & incordati per affectionem & per personarum acceptionem. In istis enim figunt moderni oculos, non in deo, quia sicut dicitur Prouerb. 17. Oculi stultorum in fines terræ. Et hoc quia sicut dicitur in psal. Oculos suos statuerunt declinare in terram. Contra illud Prouer. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes. Non sic ergo charissimi, sed habeant oculi mentis nostræ in deo stabilem affectionem seu infixionem. psal. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. ¶ Item isti oculi debent habere humilem, simplicem seu gracilem intentionẽ, B
quod ostenditur cum dicitur Vnum. Sicut enim videmus quod quamuis oculi nostri sint duo, tamen vnicum & simplicem habent actum, quia .s. de vna re non respiciũt seu concipiũt duas imagines sed tantum vnam, (Quod accidit ex eo secundũ naturales quia duo nerui spiritum visiuum à capite ad oculos deferentes, in media fronte in modum crucis vniuntur & coniunguntur, & sic species rerum à duobus oculis recepta nõ diuersa sed vna esse videtur, quia sub vna ratione intellectui pręsentatur.) sic vere charissimi, oculi mentis nostræ debent quantum ad intentionem esse simplices & vniformes, quia .s. vnam rem non debẽt videre, duplici visione .i. duplici intentione, vt .s. vnũ intendãt interius, & aliud prætẽdãt exteri⁹ sicut sunt proditores hypocritæ & fallaces, quia .s. ille qui terram ingreditur duabus vijs, à domino maledicitur. Eccl. 2. Ve duplici corde, etiam homini ingredienti terram duabus vijs; quia sicut dicitur Lucę. 11. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuũ lucidum erit. Simplicem ergo oculum habeamus. Vnum inquit. Quia sicut dicitur Matth. 18. Bonum est tibi cũ vno oculo ad vitam ingredi, quam duos oculos habentem mitti in fornacem ignis. Habeamus ergo simplicem intentionem. Itẽ nos debemus habere humilem absconsionem, quod notatur cum dicitur Oculi. Quia secundum Isidorum, oculi dicũtur quasi occulti. Sicut enim videmus quod oculi in profundo loco capitis & quasi in abscondito sunt locati, & quod etiam palpebris sunt cooperti & velati (quod vtiq; necessarium fuit vt oculus sic illęsus à nocumentis exterioribus seruaretur, vt faciliter clauderetur, & ne per subintrationem alicuius pulueris seu venti eius tenera substantia læderetur) sic vere dico quod oculus mentis nostræ debet per humilitatem contegi & velari, & ne exterius indiscrete vagetur, per discretionem reprimi & recludi, & in profundo meditationis spiritualiter locari, & iugiter profundari. Esa. 2. Oculi sublimis hominis humiliati sunt. Et bene dicit sublimis, quia vere illi qui sunt in virtutibus sublimiores, cautius tenent oculos suos & etiam magis clausos, & & ne malum videant, amplius coopertos. Iores aues enim illę quæ sunt nobiliores sicut sunt aquilæ, habent oculos profundiores, & magis occultiores. Vt sic isti videantur dicere illud psal. Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Cuius tamen contrarium multi faciunt, qui .s. more canis rabidi oculos cordis semper tenent apertos ad videndum & desiderandum, explorandum & deridendum omnia vana exteriora. Et tamen vt dicit Aris. in libro de animalibus q; animalia quæ carent palpebris & quæ oculos non possunt claudere, sunt debilis visus, sicut sunt pisces & serpentes. Quia vere pisces .i. carnales & deliciosi, serpentes terram comedentes .i. auari & malitiosi, qui .s. oculum cordis non possunt claudere, nec à malis desiderijs cohibere, sed q̃ potius ipsum ad omnia desiderabilia continue tenent apertum, sunt debilis visus spiritualis .i. debilis discretionis in illis quæ pertinent ad salutem. Isti videntur dicere illud Eccle. 2. Omnia quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis. Et ideo consecutiue possunt dicere illud Thre. 3. Oculus me⁹ deprędatus est animam meam. Non sic charissimi, sed oculos cordis

cordis palpebris humilitatis claudamus, bona nostra celemus & abscondamus, nec nos indiscretè exterius propalemus. Manus enim Moysi dum in sinu abscondita fuit, sana permansit, exterius foris producta leprosa cunctis videntibus est facta, sicut dicitur Exod.4. Ezechias etiam à deo reprehenditur dum thesauri sui per ipsum babylonicis nuncijs ostenduntur. Esai. 39. Ipse etiam Christus orando & clamando iubet nos abscondere, in cubiculum intrare, & ostium sensuum claudere, vt à vanis cogitationibus & tentationibus & ab inani gloria possimus animum præseruare, quia sm Gregoriũ in Home. Deprædari desiderat, qui thesaurum in via publice portat. Habeam' igitur humilem absconsionem. Oculi inquit. i. occolti. Quia sicut dicitur Esaiæ.33. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malũ, iste in excelsis habitabit. Item oculus cordis nostri debet habere nobilem perfectionem seu conditionem, quod ostenditur cum dicitur. Septé Numerus.n. septenarius vniuersitatem designat secũdum Gregorium. Quod probat pro eo q omnia quæ sunt, in quodam septenario consistunt. Sunt.n. septem planetæ, septem climata, septem dies, etiam in scriptura inueniuntur septem stellæ, septem virtutes, septem vitia, septem dona. In ipso etiam oculo septem à Constantino dicuntur esse tunicæ ex quibus ipsius oculi substantia componitur, & ipsius oculi pupilla circundatur & velatur. Sic ergo dico quod oculus mentis debet septenario id est vniuersitate virtutum & perfectio-
F num esse compositus ad hoc q possit esse in suo morali esse debite virtuosus. ¶ Possumus ergo hic notare q sicut oculus corporalis habet

Splendorem,
Humorem,
Fluorem,
Tremorem,
¶ Sic oculus moralis.
debet habere
Splendorem discretionis.
Humorem compassionis.
Fluorem lachrymationis.
Tremorem dubitationis.

Dico ergo quod iste oculus debet splendere per discretionem. Sicut enim oculus totum corpus dirigit atq; regit (Et inde necessarium est quod habeat in se lumen, quia. s. ipse videt pro toto corpore, nõ pro se solo, & ideo secundus Philosoph' dixit q oculus ẽ dux corporis, vas luminis, index animi) sic vere spũaliter loquendo, quia oculus mentis est totius moralis corporis directiuus. s. hominis interioris & exterioris (quia sicut dr̃ Lu.11. Lucerna corporis tui est oculus tuus) necesse est qđ lumen gratiæ & spiritualis discretionis habeat, vt hominé discretè dirigat atq; regat. Et hoc est quod petebat Dauid in ps. Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã in morte. Aduertam' tñ de oculis quia dicit Aristo. in li. de animalib'. 1. Oculi nigri coloris melius vident de die quam de nocte, oculi vero albi seu glauci melius vident de nocte quam in die, sicut patet de bubonibus & de cattis habentibus oculos candidos seu glaucos. Sic vere charissimi dico quod illi qui colorem nigrum. i. memoriam mortis & virtutem humilitatis quę in scriptura nigredini comparantur, habent in oculis mentis suæ, isti dico in die bonorum spiritualium solent clare & discrete cognoscere & videre, quamuis in nocte negociorum temporalium non semper sciant ita sagaciter se habere. Ideo ad mortis etiam considerationem habendam monebat ille Esaias Esa.51. Leuate in cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum. E conuerso autem illi qui in istis oculis habẽt albedinem voluptatis, & glaucedinem gloriæ & prosperitatis mundanæ, tales dico licet in nocte negociorum mundi clare videant & discretè, tamen in die bonorum spiritualium obscure sapiunt, & non clare, quinimmo illi sunt illi qui dicunt Esaiæ.59 Palpauimus sicut cœci parietem, & quasi absq; oculis attractauimus. impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. Debet ergo oculus iste splendere per discretionem. Debet etiam dare humorem per compassionem. Sicut enim oculus multum humorem continet, quia secundum Constantinum tribus humoribus & septem tunicis est oculus compositus, sic vere oculus mentis debet per compassionem esse humidus & benignus, septem etiam tunicas. i. septem pietatis opera debet habere, tribus vero humoribus. i. tribus compassionis generibus præpollere quæ sunt

Faciliter indulgere delinquentibus.
Faciliter condolere patientibus.
Faciliter subuenire indigentibus.

De oculo indulgente dicitur Ezec. 20. Pepercit oculus meus super eos. De oculo condolente dicitur Thre.1. Oculus meus deducens aquam, eo quod longe factus est consolator. De ocu- G
lo insuper subueniente dicitur in psal. Oculi eius in pauperem respiciunt. Debet ergo dare humorem per compassioné. ¶ Debet quoq; flere seu lugere per compunctionem. Proprium.n. est oculi q lachrymas emittat. lachrymæ vero dolorem & cõpunctionem designant. Ad denotandum quod oculus mentis debet faciliter de peccatis dolere, & lacbrymas compunctionis si non materialiter, sed tamen spiritualiter distillare. Thre. 2. Defecerunt post lachrymas oculi mei. Et aduerte quod iste oculus debet flere vel spiritualiter tristari & dolere. s. Propter fumum considerationis infernalium tormentorũ. Propter ventum vanę glorificationis mundialium gaudiorum. Propter puncturam duræ contritionis criminalium delictorum. Ista.n. tria debent oculum cordis ad lachrymas & dolorem prouocare. Teste,n. Salomone Eccle.22. Pungens oculum educit lachrymas. Et ideo dicebat Hiere.9. Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacbrymarũ? & plorabo die ac nocte. Sic I
ergo dico quòd iste oculus debet lugere per compunctionem. ¶ Iste præterea oculus debet tremere, seu etiam se mouere per conturbationem. Oculus enim præ alijs membris est summe mobilis. Excessiua autem oculorum mobilitas timorem dicitur designare. Vnde etiã de Cameleonte quod est animal summe timidum, intantum quod præ timore mutat colorem, dicitur quod oculos summe habet mobiles, vertibiles atq; vagos, sic vere dico quod oculus mentis nostræ debet esse tremebundus & mobilis per timorem, intantum quod præ timore diuinæ offensę nũquam debet in pace quiescere aut dormire. Deutero.28. Dabit tibi dominus cor pauidum, & deficientes oculos Et nota quod oculi nostri debent timere

Amittere coeli possessionem.
Incurrere dei offensionem.
Acquirere mortis damnationem.

Timeamus ergo cœlestis gloriæ amissionem. Esaię.38. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso. Item de diuinæ offensę incursione. psalm. Turbatus est à furore oculus meus. Item de ignis perpetui damnatione. vnde Leui.26. Visitabo super vos velociter in ardore qui cõficiat oculos. Istę sunt ergo bonæ conditiones boni oculi mentalis. vt sic possimus assimilari illi qui dicitur esse oculus hominis Zach.9. vbi dr̃ dominus est oculus hominis. cuius oculi in pauperem respiciũt, & cuius oculi sicut lampas ardens. Da.5. Sic igitur patet quod isti oculi debent habere Moralem confessionem. Humilé absconsionem. Simplicem intentionem. Stabilem infixionem. Et hoc de oculo spirituali sufficiat inquantum potest significare in bono. ¶ Sed adhuc dico quod oculus potest significare in ma- H
lo. Et sic per oculos possunt denotari multa genera cordiũ malignorum, & multa genera peruersorum. ¶ Primo ergo dicamus q p oculũ malũ possunt intelligi mala corda. Sicut enim oculus multis causis potest in suis operationibus impediri, sic oculus mentis potest in suis actionibus diuersis occasionibus, pturbari. Et ideo breuiter notare possumus quod in scriptura inueniũtur multa genera malorũ oculorũ, p quos possunt vel malæ personæ vel malæ conscientiæ notari, videlicet oculi

Turbati.		Turbat inuidia.
Inflati.		Inflat superbia
Grauati.	Oculos.n.	Grauat accidia.
Cœcati.		Cœcat auaritia.
Fœdati.		Fędat immunditia.
Fraudati.		Fraudat amicitia.

Dico ergo quod inueniuntur oculi qui per inuidiam sunt turbati. Sicut enim oculus quandoq; turbatur propter nimiã claritatem spiritum visibilem disgregantem, intantum. s. quod nõ videt sicut ante videbat, sic vere oculus mentis quando respicit claritatem alienæ prosperitatis, solet quandoq; taliter per inuidiam conturbari, quod rectitudinem iudicij amittit & qđ facere debeat, non aduertit Eccle.14. Nequam est oculus inuidi. Isti enim sunt oculi serpentis, qui sunt in temporibus non in fronte, & ideo nunquam potest aliquid recte respicere. Isti sunt etiam oculi strabi, qui recte non respiciunt. Sed aduerte quia vere ad litteram inuidi nunquam recte respiciunt alios, nec eorum bona, immo semper tortuosè & inuidiosè cum dolore, displicentia & mœrore. Exemplo Saul. qui inuidés Dauid, non rectis oculis aspiciebat, ipsum, sicut dicitur. 1. Regũ. 18. Inuidus igitur eum oculo suo sic turbato potest dicere illud psal. Turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos. ¶ Secundo dico quod inueniuntur oculi qui

li qui per superbiam sunt inflati, seu etiã elati, quos tamen non habebat ille qui dicebat. Domine nõ est eaaltaiom cor meum, neq; elati sunt oculi mei. Proprium enim oculi quòd sedeat in alto loco. Accidit etiã oculo q; semper in infirmitate inflatur. Quia vere oculus mentis humanę solet per superbiam & ambitionem alta loca summe appetere, & infirmitate superbię pensua solet contra alios indebite se inflare. Isti sunt oculi sublimes, quos deus detestatur, sicut dicitur Prouerb.6. Tales oculos habent illi qui non dignantur respicere inferius ad videndum pauperes & vicinos, sed superius ad videndum nobiles & magistros, sicut potissime sunt illi qui non respiciunt inferius ad vilem statum vnde originaliter processerunt, sed semper superius ad magnum gradum quem accidentaliter ascenderunt. Iob.41. Omne sublime videt oculus eius. Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Talibus comminatur deus in psal. vbi dicitur. Oculos superborum humiliabis. & Esai.2. Oculi sublimis hominis humiliati sunt. Isti ergo sunt oculi qui per superbiam
I sunt elati. ¶ Tertio dico quòd inueniuntur oculi qui per accidiam sunt grauati. Oculi enim grauantur à somno, quando homo comedit illud antidotum medicinę quod dicitur Hierapigra. Qui vere pigritia vitiosa facit oculum mentis spiritualiter somnolentum. Duo autem sunt quæ istam somnolentiã inducunt, sicut pulcherrime ille ponit in libro de oculo morali. c.24. videlicet inconsideratio diuinæ gloriæ, & inconsideratio æternæ miseriæ. Nam sicut duo sunt inter cætera quæ oculum impediunt à somno corporali. i. præsentia nimiæ claritatis, & auditus nimij sonitus vel tumultus, sic duo sunt quæ somnum pigritiæ ab oculis mentis possunt excutere. s. Consideratio claritatis gloriæ paradisi, quia sicut dicitur Eccle.40. Gratiam & speciem desiderabit oculus. Et consideratio tumultus miseriæ inferni, sicut habebat Dauid, qui dicebat in psal. Turbatus est à furore oculus meus. Ideo ista duo considerare non videntur illi quorum oculi mentales somno pigritiæ prægrauantur. In vitas patrum enim legitur quòd cum frater quidam ab abbate Achille peteret quomodo ipse frater tantam accidiam haberet, respondit abbas. Quia inquit nedum vidisti quæ sunt præmia quæ speramus & supplicia quæ timemus. Primam considerationem non videbantur habere Apostoli. Mat.26. vbi dicitur quòd Iesus inuenit eos dormientes. erant enim oculi eorũ grauati. Secundam vero cõsiderationem non habebant illi de quibus dicitur in psa. Contritio & infœlicitas in vijs eorũ, non est timor dei ante oculos eorum. Isti ergo sunt oculi qui per accidiam sunt grauati. ¶ Quarto vero dico quod inueniũtur oculi per auaritiã excœcati. Sicut enim oculus quamuis videatur pulcher & lucidus, est tamen aliquando corporaliter cœcus, sicut patet in vrsis, quorum oculi pelui ardenti cœcantur & tamen exterius pulchri & lucentes videntur, sic vere auari per peluim ardentem id est per ardorem auaritiæ sunt cœcati, & lumine veræ discretionis priuati, quamuis exterius in mundanis videantur claros habere oculos, & fine luce temporalis scientiæ præ cæteris illustrati. Hierem.22. Tui vero & oculi & cor ad auaritiam. Et bene isti habent oculos cœcos & hoc etiã maxime in cognitione terrenorum, quæ. s. tantum videntur appetere. Non enim vident quanta est ibi vanitas, mutabilitas, laboriositas, & periculositas. Oculus enim non videt rem sibi nimis appropinquantem. Interpositio etiam terræ impedit oculum, quamquam sit clarum, à visione solis, sicut patet de nocte. Luna quamquam sit clara, eclipsim solet pati quando inter ipsam & solem contingit terram aliqualiter interponi. Quia vere charissimi quamuis oculus intellectus sit in homine quantum ad naturale ingenium luminosus, obscurus tamen, obscuratus & cœcus in spiritualibus negocijs efficitur, quando terra. i. bona temporalia sibi per nimium amorem vltra debitum approximantur, & quando per vitium auaritiæ amor terrenorum inter ipsum & deum interponitur & locatur. Isti sunt illi qui oculos statuerunt declinare in terram. psal.16. Isti sunt illi stulti quorum oculi sunt in fines terræ, sicut dicitur Prouerb. 17. Isti sunt etiam illi quorum oculi insatiabiles sunt, sicut dicitur Eccle.1. Non satiatur inquit oculus visu, nec auris auditu. Et vere oculus cordis auarorum non satiatur diuitijs visibilibus, quia. s. quicquid desiderabile videt, totum habere desiderat & affectat. vnde Eccle.14. dicitur quod insatiabilis est oculus cupidi. Isti sunt ergo oculi per auaritiam excœcati. vide supra de cœcitate. ¶ Quinto dico quod inueniuntur oculi per
K immunditiam inquinati. Et isti sunt oculi luporum qui prę cęteris sunt immundi. Quia. s. luxuriosi habent in oculo cordis lippam immundissimæ fęditatis. Isti enim luxuriosi non solum habẽt immunditiam luxurię in oculo interiori immo etiam in exteriori: quia multi & multę sunt quorum aspectus corporales sunt totius luxuriæ interioris prouocatiui, & aliorum ad luxuriam inductiui. Isti sunt oculi basilisci, qui interficiunt quicquid vident. Isti sunt oculi bufonis, qui quamuis sint pulcherrimi, sunt tamen non modicum venenosi, & quamuis videantur magnam habere luminositatem fugiunt tamen diem & claritatem, & diligunt noctem & obscuritatem. Quia vere oculi luxuriosorum diem. i. hominum præsentiam non diligunt, sed obscuritatem & solitudinem semper quærunt. Iob.24. Oculus adulteri obseruat caliginem, dicens, non me videbit oculus. Isti ergo sunt illi oculi quos domina Ioseph in eum dicitur iniecisse, quando ipsum ad libidinem voluit prouocare, sicut dicitur Genes.39. De istis etiam dicitur. 2. Petri.2. Oculos habẽtes plenos adulterij. Et ideo breuiter isti sunt quasi fenestræ, per quas latrunculi. i. tẽtationes intrant ad animos vel ad animas. Sũt etiam foramina per quæ fures. i. demones intrãt ad deprædandum cuniculos. Vt sic dicat quilibet illud Thren. 3. Oculus meus deprędatus est animam meam. Et vere oculus animã deprędatur, quia constat quòd per oculum indiscretè respiciẽtem, venenum tentationis bibitur, per quod mors & consensus operis sequuntur, per quæ anima à virtutibus spoliatur. Oculus enim plus læditur rem albam inspiciẽdo, quam rem nigrã. Leonis etiam natura est quod si homo ipsum aspiciat, ab ipso inuaditur, si vero non aspiciat, à leone non curatur. Aspectus ergo mulieris est periculosus, & magis albę & formosæ, quam deformis ignobilis seu nigrę. De hoc videtur applicabile illud Iudith.10. vbi dicitur quod captus est in suis oculis Holofernes, videlicet quando Iudith vidit pulchritudinem & aspexit. vnde etiam Iudith. 9. dicitur. Capiebatur laqueo oculorum suorum. Oculi ergo isti sunt causa spiritualis captionis, & hoc non solum virorum, sed etiam mulierum. Teste enim Solino lib. de mirabilibus mundi, Simeæ sic à venatoribus capiuntur. Venatores enim oculos suos fingunt se inungere, & dimittentes viscũ in præsentia simiarum recedunt. Simię vero venientes & quicquid vident fieri, facere tentãtes, illo visco oculos suos inungunt, & sic claudentes palpebras cœcæ fiũt, quare à venatoribus citius capiuntur, & per vnctionem oculorum alterius dominio supponuntur. Istud exemplum adducit magister qui fecit librum de oculo morali contra mulieres se fucantes & fardantes, & stibio oculos suos vt pulchræ appareant, depingẽtes quæ pro certo causa sunt & occasio quod à luxuriosis venatoribus capiuntur, quod quæ per luxuriam dominio eorum submittuntur. Figuratæ in Iezabel. 4. Reg. 9. quæ volens placere illi Iehu qui occiderat virum suum, oculos suos stibio pinxit, & tamen ipsam ipse Iehu interfecit. Quia vere illæ quæ taliter oculos suos depingunt, mortem culpæ & pœnæ incurrunt. Vnde de luxuriosa persona potest exponi illud Eccle. 17. Linguã & oculos & cor dedit illis. s. luxuriosis. Isti sunt ergo oculi per immunditiam inquinati. ¶ Sexto dico quod inueniuntur oculi L
per amicitiam defraudati seu hebetati. Et isti oculi sunt vt cõmuniter prælatorum. Oculi enim deluduntur per nimiam attentionem ad candelam. Tunc enim digito vel virga inter oculos posito videre creditur duo. Oculus etiam impressus fortiter à digito solet vnam candelam videre duas esse. Oculus insuper illud quod videt in speculo concauo, solet videre totum inuersum, quia. s. alta videntur ibi sibi infima, dextera sinistra, & econuerso. Sic vere charissimi quia hodie multi sunt qui filios & nepotes attendunt & considerant mediante lumine carnalis affectionis, ad quos etiam totaliter attendunt mediante etiam speculo specialis dilectionis & personarum acceptionis mouente etiam & impellente digito. i. vrgente consilio alicuius consiliatoris vel mediatoris, necesse est quod vnum videatur esse duo. i. quod illa persona sic respecta vel dilecta credatur ab eis plus duplo valere quã valeat. Quinimmo quod peius est, multi sunt qui oculum cordis habent per carnis affectionem & per personarum acceptionem sic delusum, quod alta videntur sibi infima. i. viri boni videntur sibi esse mali, & mali boni, & totaliter econuerso. Quia breuiter oculus cordis nũquã de rebus bene iudicat, quem personarum acceptio vel carnis affectio multum turbat. Isti figurantur in Sansone, quem Dalila. i. carnis affectio fecit à philisteis excœcari. Iudi.16. Isti figurantur in Heli sacerdote, cuius oculi caligauerant, & non poterat videre lucernam domini donec extingueretur, sicut dicitur. 1. Reg. 3. Quia vere tales non possunt videre lucernam domini. i.

mini, idest personas lucidas & discretas. Vident tamen optime lucernas extinctas, idest personas ignorantes & indiscretas, & ad quas per carnis affectionem trahûtur. Et quid?pro certo talibus accidit sicut Isaac: de quo dicitur Genesi.27. quòd oculi eius caligauerant, & videre non poterat. Et ideo Iacob quem mediante pelle hædorum tetigerat, quamuis esset secundo genitus, bñdictionem tamen Esau primogeniti reportauit. Quia vere charissimi sæpe fit inter tales qui oculos intellectus habent sic caecutientes & delusos, q̃ dum mediante pelle carnalis affectionis aliquem considerat atque tangunt, quamuis cõstet ipsum esse secundo genitum, idest minus idoneum & perfectum, benedictionem tamen primogeniti reportet, idest beneficia quæ personis dignis & sufficientibus debebantur, eisdem conferuntur & concedantur. Isti sunt ergo illi quorum lumen oculorum nõ est secum: quia scilicet magis est cum istis suis nepotibus quàm cum ipsis. Vt de eis propriè exponatur illud Zacha.3. Super lapidem vnum septem oculi sunt. Hoc est dictu, q̃ tales figunt oculos suos septies plus quàm deberét super tales lapideos & ignaros. Ecce ergo charissimi quomodo inueniuntur in scriptura multa genera malorum oculorũ: vel quo oculus cordis in suis operationibus impeditur. Sed vide si vis supra de cæcitate, de iudicare, & infra de videre. Et si tibi non sufficit, vide libellum de oculo morali, vbi quicquid potest dici de oculo, dicetur ibi. Quia status totius mundi ad oculum pulcherrime applicatur. De quo etiã fateor me multa accepisse; & ista meo opusculo adiecisse. Hæc igitur de oculo sufficiant quæ sunt dicta. De pupilla vide infra.

A Occupare.

Nota quod occupare sumitur pro rei vẽdicatione, pro laboris & exercitij executione, & pro alterius dominij subiugatione. Dic igitur quòd in scriptura reperitur occupatio

Commendabilis & virtuosa.
Detestabilis & vitiosa.
Affectabilis & fructuosa.
Contestabilis & luctuosa.

Primo dico q̃ est quędam occupatio virtuosa. Et ista pro certo est illa qua boni se solent in bonis operibus & exercitijs occupare. Similes corporibus cœlestibus, quæ semper sunt in suis motibus occupata: & in officiorum suorũ executione ad nobis regimen ordinata. Sic iusti nunquam debent a bono motu & operatione cessare, sed semp in aliquo virtuoso exercitio se occupare 2. Paralipom. 35. Vsque ad noctem fuerunt occupata sacerdotes. Ad noctem inquit, idest vsq; ad mortem: iuxta illud verbum Hieronymi: Semper aliquid boni facito, vt te diabolus inueniat occupatum. Iusti ergo occupantur

Virtutum fructibus.
Aquarum fluctibus.
Pauperum pastibus.

Dico quòd iusti occupantur virtutum fructibus. Exẽplo scilicet bonę terræ quę dũ bene colitur, bonis fructibus occupatur & cumulatur: iuxta illud Leu.26. Occupabit messium tritura vindemiã: & vindemia occupabit sementem. q. d. vna virtus occupabit aliam. Item occupatur iusti aquarum fluctibus seu lachrymarum fontibus: quia scilicet iusti occupantur in lachrymis: & fontes etiam lachrymarum & compunctionis, & fluenta deuotionis & compassionis occupare nõ cessant: more, scilicet fontis, qui se occupare non cessat in emissione riuorum. vnde Iudic.7. Descendite in occursum Madian, & occupate aquas, & Iudic.3. Occupauerunt viri Galaaditę vada Iordanis. Item occupantur iusti pauperum pastibus. Sicut enim radix continuè occupatur in nutritione ramorum: sic iusti in pastu pauperum & egenorum. Vnde de filijs Iacob dicitur Genes.33. quod ipsi erant absentes, & in pastu pecorum occupati. Ista est ergo oc-

B cupatio virtuosa. ¶ Secũdo dico q̃ inuenitur occupatio vitiosa. Et illa pro certo est illa qua mali occupant mala, & qua etiã occupantur a malis. Et sic dico q̃ inuenitur occupatio

Nequitiæ, cui mali subiugantur.
Seuitiæ, qua mali effrenantur.
Stultitiæ, qua mali possidentur.
Miseriæ, qua multi detinentur.

De occupatione peccati & nequitiæ cõstat quòd sicut terra inculta faciliter occupatur a vepribus & infructuosis herbis: sic vere homo qui per laborem & pœnitentiam non colitur, faciliter a vitijs occupatur. Iob 3. Occupet eũ caligo & tenebrę: nec sit in recordatione &c. Vide ibi. Vnde propriè mali sunt sicut illi qui senesciunt defendere, qui ab hostibus. s. a vitijs & demonibus occupantur. Iudic.7. Illorum quos occupauerat captiuitas. Talem autẽ occupationem timebat Dauid cum diceret 2. Regum 15. Festinate inquit egredi, ne veniens Absalon occupet vos. De occupatione rapinæ & seuitiæ, qua. s. mali non cessant aliena capere & occupare, dicitur j.Machab.10. Ascendit Alexander, & occupauit Ptholomaidam. & j.Machab.9. Occupauerunt eam, & peremerunt animas hominum. De occupatione vero stultitiæ, qua scilicet homines imprudentes se occupant in rebus superuacuis & ineptis dicitur Ecclesiast.j. Occupationem pessimam dedit Deus filijs hominum vt occuparentur in ea. De occupatione autem miseriæ, qua scilicet occupantur pauperes: & qua etiam miseri occupantur, dicitur Ecclesiasti.40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus &c. Graue iugum super filios Adam &c. Ista est igitur occupatio vitiosa. ¶ Tertio dico q̃ inuenitur occupatio fructuosa. Et ista pro certo est illa beatitudo quæ sanctos post mortem occupat in excelsis. Esa.40. Occupabit salus muros tuos. Et qua etiam ipsi beati vendicant & occupant paradisum j.Macha. 16. Misit occupare Hierusalem & montem templi &c. ¶ Quarto vero dico quòd inuenitur occupatio luctuosa. Et ista pro certo est illa qua damnati occupantur a miserijs infernalibus & tormentis. De quo dicitur Prouerb. 14. Extrema gaudij luctus occupat. Vt de diabolo ipsos occupante dicatur illud j.Machab.5. quòd occupauit ciuitatem, & occidit omnem masculum. Et hæc de occupatione sufficiant. Vide supra de obtinere.

Occurrere. Occursus. A

Nota quòd occurrere idẽ est quòd obuiam currere. Et quia homo occurrit alteri homini aliquando pro bono, aliquando pro malo: possumus breuiter notare q̃ in scriptura inuenitur q̃ homo quandoque occurrit alteri

Ad ipsum veraciter honorandum.
Ad sibi benigniter succurrendum.
Ad ipsum seueriter corrigendum.
Ad ipsum sinceriter diligendum.
Ad sibi humiliter supplicandum
Ad sibi viriliter repugnandum.
Ad ipsum concorditer salutandum.
Ad ipsum communiter visitandum: vel consolandum.
Ad ipsum efficaciter adiuuandum.
Ad sibi hilariter congaudendum.

¶ Omnibus istis modis accipitur occurrere in bono. Sed adhuc occurrit alter alteri in malo, scilicet

Ad sibi pertinaciter obuiandum.
Ad ipsum fallibiliter defraudandum.
Ad ipsum fabulariter deridendum.
Ad ipsum horribiliter deuorandum.

Dico ergo quòd est occursus ad honorandum veraciter. Et sic videmus quòd diuitibus occurritur in signum reuerentiæ & honoris. Quod etiam in nobis debet esse ad literam, quia etiã nos debemus alter alteri occurrere: & alter alterum honorare: sicut de Abraham dicitur Gene.18. quòd cum vidisset tres viros, occurrit in occursum eorum. Christus etiam in patria dicitur sanctis occurrere, & eos singulariter honorare. Figura 3.Regum 2. vbi dicitur quòd surrexit Rex Salomon in occursum Bersabeæ &c. Item est occursus ad succurrendum benigniter. Et sic viri liberales occurrunt, idest obuiam currunt pauperibus: quando vident eos indigere. Quia scilicet homo pius non debet solum succurrere, immo etiã succurrẽdo præuenire & occurrere: quia vt dicit Seneca de beneficijs lib. 4. Gratissima sunt beneficia parata, occurrentia, & facilia, vbi nulla fuit mora, nisi in accipientis verecundia. Quia sicut dicit idem in prouerbijs: inopi beneficium bis dat qui dat celeriter. Sic iubet occurrere Esaias 21. vbi dicitur. Cum panibus occurrite fugienti. 4.Reg.8. Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei. Item est occursus ad corrigendum seueriter. Et sic debent occurrere prælati malis, & eorum malitijs & nequitijs. Esa.31. Quomodo si rugiat leo: cum occurrerit ei multitudo pastorum. Et sic præcepit dominus prophetę quòd descenderet in occursum Achab ad ipsum reprehẽdendum de morte Naboth, dicens 3.Reg.21. Descende in occursum Regis Achab. & 4.Reg.j. dr̃. Vir occurrit nobis, & dixit, reuertimini. Itẽ est occursus ad diligendum sinceriter. Occurrere enim & ire obuiam alicui, signum est amoris, sicut dicitur Thobiæ.11. quòd Thobias data manu puero, obuiam occurrit filio suo. Sic etiam spiritualiter Deus occurrit pœnitentibus, prę uenientem gratiam infundendo: sicut de patre dicitur Lucæ 15. quod vides filium prodigum reuertẽtem occurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Item est occur

sua

sus ad supplicandū humiliter. Et sic occurrūt pauperes diuitibus ad petendum elemosynam. sic & nos debemus occurrere Deo,& elemosynam suæ gratiæ humiliter implorare. Sic fecerunt illi leprosi:de quibus dicitur Lucæ 17. Occurrerunt Iesu decem viri leprosi,& steterunt à longe: & leuauerunt vocem, dicentes. Iesu præceptor miserere nostri. Item est occursus ad repugnandum viriliter. Et sic debemus occurrere diabolo & peccato:exemplo fortis militis, qui fortiter occurrit aduersario suo. Et sic de Dauid dicitur j. Reg. 17. Festinauit & occurrit ad pugnam ex aduerso Philistei. Item est occursus ad salutandum concorditer. Et sic debemus alter alteri occurrere:& alter alterū pacificè salutare:sicut de Christo legitur Matth. 28. Iesus autem occurrit eis,dicens. Auete. Item est occursus ad communiter visitandum:& si necesse fuerit,ad consolandū suauiter. Sic dicitur 4 Reg 4. Ecce sunamitis illa : vade in occursum eius,& dicei. Rectene agitur erga te & virum tuum? Item est occursus ad iuuandum vtiliter. Et sic dicitur occurrisse Symon fratri suo j. Macha.10. vbi de Ionatha dicitur quòd occurrit ei frater suus Symon in adiutorium . Item est occursus ad congaudendum hilariter. Et sic dicitur j.Reg.18. quòd egressæ sunt mulieres in occursum, cantantes, chorosque du-
B centes,& dicentes. Saul percussit mille,& Dauid decem millia. Et istis omnibus modis accipitur occurrere in bono. ¶ In malo accipiendo occurrere dico adhuc quòd est quidam occursus ad obuiandum ferociter & pertinaciter. Et sic occurrere idem est quod contra currere.& sic occurrūt prælatis & superioribus obstinati discipuli & rebelles: sicut patet in seculo & in claustro. vnde Lucæ 8. Occurrit ei quidam vir qui habebat demonium. Sic etiā occurrit diabolus & vir iniquus tentando & tribulando, contradicendo & nocendo. Hierem.41. Egressus est Ismael in occursum eorum. De isto tamen dicitur Prouerb. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum.& Iob.39. dicitur q̄ in occursum vadit armatis. Item est occursus ad defraudandum fallaciter & fallibiliter. sic dicuntur falsi homines sub specie boni alijs occurrere,& falsum honorem & amorem fingere, vt eos possint decipere & fraudare. sic fecit Iahel Iudic. 4. vbi dicitur q̄ egressa est Iahel in occursum Sizare,dicēs. Intra ad me domine mi,ne timeas. Et tamen dicitur ibidem q̄ dum dormiret, occidit eum. Item est occursus ad deridendū nugaciter & fabulariter. Et sic faciunt multi qui fabulando & deridendo alijs occurrunt sub specie honoris. vnde 2.Reg.6.dicitur quod egressā Michol filia Saul in occursum Dauid, deridebat eū , pro eo quòd videbat eum nimis lætum . Istum autem falsum occursum & falsum honorem dicuntur demones facere damnatis peccatoribus in inferno:quia sicut dicitur Esa.34. Occurrent tibi demonia, onocentaurus & pilosus clamabit alter ad alterum.& Esa.14. Infernus subtus te conturbatus est:in occursum aduentus tui suscitabit tibi gigantes. Item ē occursus ad deuorandum crudeliter & damnabiliter. Et iste est ille occursus quo animabus damnatis occurrunt demones in inferno,de quo Amos 5.dicitur. Quomodo si fugiat vir a facie leonis:& occurrat ei visus. Iste est etiam ille occursus quo Deus occurret peccatorib⁹ in iudicio. De quo Oseæ 13. Occurram eis quasi vrsa raptis catu-
C lis. ¶ Igitur charissimi occurramus Deo sicut ex prædictis colligi potest, scilicet ipsum.

Honorando.
Salutando.
Diligendo.
Requirendo.
Supplicando.

Et hoc est quod ipse nobis innuit in scriptura : dicens in psal. Exurge in occursum meum , & vide. Item occurramus proximo.s.ipsum Adiuuādo, Consolando, Corrigēdo Succurrendo. Et diabolo etiam occurramus, ipsum debellando & repellēdo . Et sic pro certo ipse non occurret nobis nosmetipsos deuorando seu puniendo. Nos etiam vlterius non malo modo occurramus proximo , Ipsi obuiando seu repugnando, ipsum deridendo nec eum defraudando, Ipsum deuorado seu ipsi nocendo. Et sic finaliter nos occurremus omnes in vnitate fidei, in virum perfectum , in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Ephes.4. De deo vero nota q̄ ipse solet occurrere Pœnitentibus per gratiam præuenientem. Laborantibus per clementiā subuenientem. Triumphantibus per gloriā expedientem. Delinquentibus per tristitiam impedientem. Occurrit dico incipientibus, ipsos per gratiam præueniendo. De quo Marc.14. Occurret vobis homo lagena aquæ (scilicet gratiæ) baiulans. sequimini eum quocunq; introierit. Occurrit etiam proficientibus, ipsis subueniendo. Sapien.6. In omni prouidentia occurret illis.s.dominus. Occurrit insuper perficientibus seu etiam triumphantibus, ipsos in cœlis recipiendo seu remunerando. Vnde deo dicitur Esa. 64. Occurristi lætanti & facienti iustitiam. Occurrit nihilominus deficientibus , ipsos impediendo seu etiam male agentibus , eorum malitijs obuiando, & in inferno finaliter puniendo, quod præcipue fiet in iudicio, quando verificabitur illud psal. A summo cœlo egressio eius,& occursus eius vsque ad summum eius , nec est qui se abscondat a calore eius. Cum igitur nobis Deus multis modis occurrat, nos sibi etiam bene parati & ornati virtutibus occurramus, ipsique humilibus obsequijs nos dedamus. Amos 4. Præparate in occursum dei tui Israel. Et hæc de occurrere sufficiat. Vide supra de obuiare,& de currere. A

Odire. Odium.

Nota q̄ in scriptura inuenitur triplex odium. scilicet odiū Formidandum, Euitandum,& Frequentandum. Primum est odium diuinæ voluntatis, illud.s.quo deus odit malos. De quo Ecclesiast.12. Altissimus odio habet peccatores. Secundum est odiū mentalis prauitatis. Et istud est illud quo mali odiūt omne bonum de quò dicitur 1. Ioan.2. Qui odit fratrem suum, in tenebris est. Tertium est odium moralis bonitatis. Et istud est illud quò nos debemus odire & fugere omne malū : de quo in psal. Iniquos odio habui:& legē tuam dilexi. De isto ergo triplici odio aliquid est dicendum. ¶ Primo quidē dicamus aliquid de odio virtuoso. Et dicamus q̄ sicut ceruus secundum Plinium naturaliter odit serpentes, ipsosq; de cauernis extrahit, & tandem ipsos deuorat, & sic venenum & infirmitatem eijcit & expellit: sic verè charissimi nos qui sicut cerui super mōtes excelsos debemus esse:& quēadmodū ceruus ad fontes gratiæ desiderare, A debemus procul dubio odire serpētes interius in terra nostræ conscientiæ latitantes.i.vitia & peccata, ipsosq; per confessionem de cauerna cordis debemus expellere, ipsosq; per iugem recordationem comedere & etiam incorporare: & sic sanitatem animæ poterimus rehabere. Amos 5. Odite malum,& diligite bonum. Serpentes etiam exterius gradientes.s. peccatores odire debemus: inquantum.s.nobis obuiant in via morum. Quia.s.nos tenemur odire malos, inquātum mali:& odire malum quod in eis est: sicut faciebat Dauid, dicens in psal. Odiui ecclesiam malignantium. Et alibi. Perfecto odio oderam illos. inimici facti sunt mihi . Super quo dicit Chrys. Perfectum odium est odire vitia, non naturam. Nos ergo debem⁹ odire & fugere mala, vt sic cuilibet nostrum possit cominus dicere illud psal. Dilexisti iustitiam,& odisti iniquitatē, propterea vnxit te deus. Vbi ostenditur q̄ mala sunt odienda, scilicet vt charitatis possimus fœdera reparare Dilexisti inquit. Vt æquitatis possimus opera frequentare. Iustitiam inquit . Vt prauita- B tis possimus onera declinare. Odisti iniquitatē. Vt pietatis possimus viscera procurare . Propterea inquit vnxit te deus &c.

Per tale enim odium.
Charitatis efficitur sanctitudo.
Æquitatis perficitur rectitudo .
Prauitatis deponitur turpitudo.
Pietatis acquiritur plenitudo.

Dico ergo q̄ odium vitiorum solet reparare pristina fœdera charitatis. Dilexisti. Vnum enim contrariorum vt communiter non oditur, nisi aliud contrariorum diligatur. Vnde aues quæ regiones frigidas solent fugere & odire , experiuntur regiones calidas diligere & amare sicut patet de gruib⁹ & turturibus, quæ in hyeme loca frigida dimittunt,& ad calida se conuertunt. Quia igitur malum & bonum sunt contraria, necesse est q̄ si peccatum & malum odimus, quòd deum & bona spiritualia diligamus. Odium autem peccati, charitatem inter deū & hominem reparat, complacentia peccati destruxerat & turbarat. Et hoc bene innuit apostolus Roman.12.dicens. Odientes malum,& adhærentes bono. Et quòd tale odium dilectionem dei generet, patet exemplo & auctoritate. exemplo. ille enim gratiam & amorem hominis solet acquirere, qui inimicū suum solet amore eius fugere & odire.& quia diabolus, peccatum, mundus & viri iniqui, dei & sanctorum sunt inimici: per cōsequens si ipsos oderimus , sequitur quòd amici dei erimus. Dilexisti inquit. psal. Qui diligitis dominum, odite malū. custodit dominus animas sanctorum suorum,& de manu peccatoris liberabit eos. Per tale ergo odium reparantur pristina fœdera charitatis . Item dico quod per tale odium reformantur pristina opera æquitatis. Iustitiam inquit. Sicut enim per amorem & complacentiam peccati, illa mētis rectitudo & propor

tio

tio æquitatis vel iustitiæ, qua anima Deo debet subijci & sibi humiliter famulari, destruitur & damnatur: (De qua dicitur Micheæ.3. Nunquid vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum?) ita per peccati odium iustitia reparatur. Iustitiam inquit. Vnde.1.ad Tim.6. O homo dei hæc fugi.s. peccata; sectare vero iustitiam, pietatem, fidem & charitatem. psal. Qui oderunt iustum, delinquent. Item dico quod per tale odium repelluntur pristina pondera prauitatis. Odisti iniquitatem inquit. Sicut enim natura abhorrens prauos humores, quando videt eos dissolutos solet eos expellere, sic anima quæ peccata odit, ipsa libenter eijcit & expellit. Non esset enim sapiens qui in domu sua morari dimitteret illū quē toto corde fugeret & odiret. & ideo si iniquitatem odimus ipsam de domo cordis expellere debemus. Quare? certe quia qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Nota q nos debemus odire.s. vitium,

Cupiditatis.
Loqoacitatis.
Pompositatis.
Gaudium prosperitatis.

De cupiditate dicitur Prouer.28. q qui odit auaritiā, longi fient dies eius. De loquacitate dicitur Eccl.19. Qui odit loquacitatem, extinguit malitiam. De pompositate dicitur Amos.6. Detestor ego superbiā Iacob, & domos eius odi. De prosperitate etiam dicitur Amos.5. Odi & proieci festiuitates vestras. Item dico q per tale odium acquiruntur in terra viscera pietatis. Vnxit te deus inquit oleo. psa.44. & Mat. 5. Diliges amicum tuum & odio habebis inimicum tuum. & Mala.1. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. q.d. per odiū diligitur bonum, quod.s. est memoria pietatis. Vnxit te inquit. & Ezec.16. ibi. Vnxi te oleo, cinxi te bysso. Istud ergo sufficiat de

C odio virtuoso. ¶ Secundo dico de odio pernicioso.i. de odio fraterno. Istud.n. odium magis inter peccata spiritualia reputatur & hoc quia immediate opponitur charitati, quæ est maior & principalis inter virtutes. Et ideo etiam scriptura comparat ipsum homicidio. 1.Ioan.3. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Sed quid? omnia quæ sunt mala, odiunt vt communiter bona. Quia vnūquodq; solet naturaliter odire illud quod est sibi contrariū in natura, quia sicut similitudo est causa amoris, ita contrarietas est causa odij & rancoris. Et inde est secundum astrologos, q septimum signum cœli quod est directe oppositū primo, est domus inimicitiæ & odij. Quia breuiter semper inuenies q illa quæ sibi sunt in conditionibus contraria, sunt sibi inuicem inimica. Mali igitur odiunt bonos tanquam sibi contrarios & diuersos. Et nota q isti odiunt generaliter quatuor, videlicet

Bonorum operum executores.
Suorum scelerum reprehensores.
A Suorum peccatorum informatores.
Suorum locorum reformatores.

Dico ergo quod mali odiunt bonorum operum executionem, seu omnis iustitiæ persecutionem. In seculo enim & in claustro illi à malis amplius odiuntur & contemnuntur, qui in bonis operibus diligentius occupantur. Vnde etiam dicit Plinius q in labion sunt quædā falsę apes quæ nihil operantur, immo odiūt operantes, & comedunt earum mella, odiunt autem alias apes quando vidēt eas diligentes & bonę custodiæ. Quia vere multi sunt hodie qui ad nullum bonum opus solent vacare, vacantes vero & diligentes solent contemnere & odire, & per detractionem mella suorum bonorum operum deuorare. vnde Prouer.29. Viri iniqui oderunt simplicem. Mali etiam odiunt suorum scelerum reprehensionem, seu suæ nequitiæ redargutionem. Sicut enim serpens naturaliter odit rutā quæ est amara ipsamq; fugit & dimittit. (Vnde dicitur q in horto seu loco vbi est ruta, non solent habitare serpentes.) sic mali odiunt amaritudinem correctionis. Nunquam enim vellent corrigi, necā suis malis operibus reprehendi, sicut exemplum habemus de iniquo rege Achab, qui de quodam sancto propheta dicebat, 3.Regum.22. Odi eum, quia non prophetat mihi bonū, sed malum omni tempore. Sicut enim phreneticus odit medicum, & in suis vinculis gloriatur, sic tales mali in vinculis peccatorum suorum gloriantes, solent odire medicos correctores & infirmitatum suarum punitores & curatores, iuxta illud ps. Tu vero odisti disciplinam & proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem, currebas cum eo &c. Quia tales magis diligunt consortium malorum quam bonorum. Et tamen dicitur Eccl.21. quod qui odit correctionē, vestigium est peccatoris. Et ideo sicut videmus quod phreneticus odiens medicum & scissuras eius non sustinens, mortē incurrit, sic tales qui correctiones odiunt & fugiunt, mortē ęternam finaliter incurrūt, quia sicut dicit Prou.15. Qui increpationes odit morietur. Isti insuper odiunt sanæ conscientiæ informationem. Isti enim nō solum odiunt reprehendi, immo etiam doceri & informari. Et sicut aues immundę odiunt lucem, sic tales odiunt sapientiā & doctrinam. Ioann.3. Omnis qui male agit, odit lucem. & Prouer.1. Imprudentes odiunt scientiam. ¶ Odiunt præterea dulcis concordiæ reformationem. Nunquam enim vellent esse in concordia vel in pace. Dicit.n. Plinius quod buso habet vnum os quod in aqua feruenti positum facit eam quiescere à feruore, & tandiu non feruebit quamdiu ibi erit, & isto vtuntur magi (prout dicit) ad odium suscitādum. Tales proculdubio sunt mali, qui recte sunt ossa & membra busonis diaboli. Feruorem enim charitatis impediunt, & odium suscitant & inducunt. D

Istud potissime patet in detractoribus & falsis verborum relatoribus, quia.s. istis mediantibus, magi.i. dæmones solent odia suscitare, & inter homines discordiam generare. Eccle.5. Susurroni autem odium & contumelia & inimicitia. Istud est autem quadruplex odiū perniciosum. Isti sunt ergo qui recta fugiunt, pauperem odiunt, alte superbiunt, in iustos seuiunt, in deum rugiunt, in ecclesiā seuiunt, in prosperis ludunt, in mortem veniunt. Dico quòd tales odibiles & odiosi omne bonum solent fugere. Micheæ.3. Odio habetis bonum, & diligitis malum. Item oēm pauperē solent spernere. Prouer.19. Fratres hominis pauperis oderunt eum. & Prouerbior.14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. Item alta superbe solēt sapere. Ps. Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper. & alibi. Qui oderunt te, extulerunt caput. Item iustorum bona solent rapere. psal. Qui oderunt nos, diripiebant sibi. Item mala de deo solent dicere. Hierc.12. Facta est mihi hæreditas mea quasi Leo in silua, ideo odiui eam. Item in ecclesia solent furere. Psa. Odiui ecclesiam malignantium. Item in mundi bonis solent ludere. psal. Gloriati sunt qui oderunt te, in medio solennitatis tuę. Item hi finaliter solent cadere.s. in infernum. psal. Confundantur omnes qui oderunt Syon. Ecce ergo qualiter succedit illis qui deum odiunt, & qui etiam à deo odiuntur. Istud est igitur vnum odium perniciosum. ¶ Tertio dico q inuenitur odium periculosum. Et istud est illud quo deus odit peccatores. Et quamuis ille motus animi quem nos vocamus odium, nō possit cadere in deum, quia in ipso non potest esse aliqua mutatio. (Vnde etiam Sap.11. dicitur Nihil odisti eorum quæ fecisti) dicitur tamen deus odire.i. ad modum odientis se habere, inquantum.s. mala prohibet fieri, & inquantum malis subtrahit gratiam, & negat gloriam. Et ideo notare possumus quod Deus odit

Superbos & vaniglotiosos.
Auaros & ambitiosos.
Immundos & luxuriosos.
Iniquos & iniuriosos.
Raptores & seditiosos.
Discordes & litigiosos.
Loquaces & præsumptuosos.
Mordaces & perniciosos.
Procaces & insidiosos.

De superbis dicitur Amos.6. Detestor ego superbiam Iacob, & domos eius odi. & Eccl.10. Odibilis coram Deo & hominibus superbia & in psal. Odisti obseruantes vanitates superuacue. De auaris dicitur Malac.1. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Esau enim qui erat pilosus, diuites & auaros designat. De luxuriosis dicitur Apoc.18. quod Babylon facta est habitatio omnis volucris immundę & odibilis. De iniuriosis & iniquis dicitur Iudith.5. Deus illorum odit iniquitatem. De raptoribus vero dicitur Sapien.14. quod odio sunt Deo impius & impietas eius. & Esa.61. dicitur quod Deus est odio habens rapinam in holocaustum. De discordibus dicitur Proue.6. Sex sunt quæ odit Deus &c. & sequitur. & illum qui seminat inter fratres discordias. De loquacibus dicitur Prouerbio.54. Vir verbosus erit. &c. & Eccles.9. Temerarius vero in verbo odiosus erit. De mordacibus seu detractoribus dicitur Roma.1. Detractores Deo odibiles. De procacibus ad loquendum dicitur Eccle.20. Est odibilis qui procax est ad loquendum. Et 37. Qui sophistice loquitur, odibilis est &c. Vide de Discordia & de Ira.

Odor.

Cum odor aliquando sumatur pro cœlestis gloriæ suauitate & fragrantia, aliquando pro bona fama & nominis redolentia, aliquando pro virtutum sanctitate & gratia, possumus ergo notare quod triplex bonus odor ponitur in scriptura, videlicet A

Odor appetendus.

¶ Primo dico qđ est odor

Odor diffundendus.
Odor retinendus.

est odor appetendus,qoi signat cœlestis gloriæ suauitatem , quæ odoratum deuotionis attrahit & delectat. Mons enim libanj ratione multitudinis arborum aromaticarum dicitur esse totus odoriferus . Ad quod concordat scripeura,dicens Eccl.39.Quasi libanus odo sem suanitatis habete. Sic quia in monte paradisi sunt Dens, Angeli & Sācti,qui velut arbores aromaticę odore virtutū fragrauerunt,necesse est ꝙ odore suauitatis io deuotis cordibus redoleant,quodq; corda deuota attrahant & reficiant atq; pascant.Deuoti enim sunt sicut apes,quæ libenter vadunt ad loca vbi flores odoriferos esse sciunt.Sic deuoti loca paradisi appetunt,vbi tot sancti odoriferi pręcesserunt. Et ideo sponsa.i. anima dicit sponso suo Christo. Cantico.1.In odorem vngutu torū tuorū curremos &c.Et merito,quia sicut dicitur Prone. 27.Vnguentis & varijs odoribns delectatur cor. Odor iste est ergo appetendus.¶ Secundo dico quod est odor diffundendus Et iste signat bonæ famæ iocunditatem.Et sic dicitur Eccl.39. Florete flores,quasi lilium date odorem.Sed de isto odote vide supra de Fama,& supra de Lilio & de Flore. ¶ Tertio dico ꝙ est odor retinendus. Et iste signat virtutum sanctitatem & puritatem.Sicut.n.boni odores soleot

Spiritus io corpore confortare,
Animam & cerebrum delectare,
Bufones & dracones effugare,

Sic vere odor sanctitatis si sit in homine, solet confortare & multiplicare spiritum bonę affectionis.Delectare cerebrum diuinæ dilectionis.Effugare venenum diabolicæ suggestionis.Sicut enim draco fugit odorem pantheræ redolentis,& bufo odorem vineæ florentis,sic diabolus fugit odorem sanctitatis in homine abundantis.Vnde.2.ad Corint.1.Christi bonus odor sumus,alijs odor mortis in mortem , alijs odor vitæ in vitā.Et ideo de quolibet viro iusto sic per virtutes odorifero potest dici illud Gene.27.Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni.Vbi aduerte ꝙ homo debet esse odoriferus quātum ad se per sanctitatem & perfectionem. Ecce inquit odor.Quātum ad deum per charitatem & dilectionem,quia.s. debet esse filius dei Filij mei inquit.Quantum ad proximum per pietatē
B & compassionem,qoia debet esse ager plenus. ¶ Dico ergo ꝙ oos debemus esse delectabiles & odorosi quantum ad nos.i.in nobisipsis per sanctitatem & perfectionem.Ecce inqnit odor. quasi dicat. Iste in se & de se est odorosus,& virtutum redolco tia gratiosus.Sicut enim Constantinus dicit,à pura substantia resolnitor bonus odor. & ideo illi qui sunt in virtutibus boni & puri,noo possunt nisi bene redolere.Et ideo possumus notare quod io viro iusto redolent aromata spiritualia virtutum, videlicet

Nardus humilitatis & subiectionis.
Vngueotum benignitatis & deuotionis.
Vinea iocunditatis & coosolationis.
Mandragora sublimitatis & contemplationis.
Thus patientiæ & deuotæ orationis.
Myrrha pœnitentiæ & amaræ compunctionis.
Libanus continentiæ & castæ conuersatioois.
Balsamus diuinæ gratiæ & totius sanctificationis.

Redolet ergo vir iustus ad modum vnius spiritualis apothecæ Et qoidem propter humilem subiectionem,& ista est nardus, quæ est herba modica,tamē summe odorifera,de qua dicit anima Cantic.1.Dum esset rex in recubitu suo,nardus mea dedit odorem. ¶ Item propter benignam deuotionem . Et istud est vnguentum odoriferum,quo deuote mentes vnguntur. Vnde cuilibet deuoto dicit deus Cant. 4. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata.¶ Item propter iocundam consolationem. Lætitia enim spiritualis valde redolet apud deum . Et ista est odor vineæ,qnia vinū lætificat cor hominis. Et de hoc Cant.2.Vineæ florentes dederunt odorem suum. ¶ Item propter sublimem contemplationem. Ista est odor mandragorę, quæ facit hominem dormire,quia contemplatio est quidā spiritualis somnus,de quo Cant.7.Mandragoræ dederunt odorē suum.¶ Item propter patientiam & orationē.Iste est odor thuris,quia thus tritum & in igne positum melius redolet, & sursum etiam eleuatur in fumum.Sic patientia in tribulatione,& oratio in feruore & dilectione.Et de hoc Cant.4.Odor vestimentorum tuorum quasi odor thuris.¶ Item propter pœnitētiam & compunctionem.Et iste est odor myrrhæ,quæ est species amatissima,de qua Ecclesi.24.Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris.¶ Item propter continentiam & castā conuersationem.Et iste est odor libani quia libanus interpretatur candor.vnde Eccle.24.Quasi libanus non incisus odor meus. ¶ Item propter diuinæ gratię sanctificationem.Et iste est odor balsami.Gratiam enim signat balsamus Eccle.23.Quasi balsamus non mixtus odor meus.Bene ergo dicitur de viro iusto. Ecce odor,quia pro certo quando aliquis sic odoriferus est in aliqua domo ecclesiæ vel religionis tunc in tota patria redolet fama sua,sicut dicitur Ioan.12.ꝙ domus impleta est ex odore vnguenti.Et sic bene dico quod vir iustus redolet in se per sanctitatem & perfectiooem.Ecce inquit odor. ¶ Item vir iustus C
redolet quo ad deum per charitatem & dilectionem.Filij mei inquit.Filius enim nomen est amoris.Ioan.3.Pater enim diligit filium.Quia.s.nihil magis redolet apud deum quam quod nos efficiamur filij sui per charitatem. Sicut enim antiquitus Holocaustum dicebatur quando totum animal incendebatur & illud sic incensum odor suauissimus dicebatur,sic etiam hodie quando homo per charitatem totus incenditur,totus odor gratiæ & complacentiæ domino exhibetur. Exod. 29. Offeres arietem totum incensum.odor suauissimus est victimæ domini.Filij mei inquit.Vide supra de filio.¶ Itē iustus redolet quo ad proximum ꝑ pietatem & compassionem,qnia.s. ipse debet esse ager plenus.s.ad pauperes nutriendum. quod vtiq; valde est apud deum & homines odoriferum,sicut de elemosyna suscepta à philippensibus dicit Apostolus.Phil.3.Repletus sum receptis ab epafro quæ misistis in odorem suauitatis.Et sic ergo patet quomodo vir iustus dicitur odorosus, & apud deum & homines gratiosus.Vnde proprie de tali potest dicere Deus & ecclesia illud Can.5.Dilectus meus candidus & rubicūdus, electus è milibus.odor eius vt libani,electus & cedri. Et sic patet ꝙ est triplex odor bonus.s.appetendus,diffundendus, & retinendus.¶ Sed adhuc dico ꝙ in scriptura inuenitur odor ma- D
lus.Et sic odor significat

Famæ vilitatem.
Carnis voluptatem.
Rerum facultatem.

Famæ dico vilitatem , & sic sumitur Exodi.5.Fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone.Item carnis voluptatem . Et iste est odor fœtidus,in quo porci & luxuriosi delectātur.vnde.2.Macha.9.dicitur de Antiocho fœtido.Odore.inquit & fœtore illius exercitus grauabatur.Item rerum facultatem . Iste enim est odor albæ spinę,cuius fragrantia canis deceptus perdit prędam suam.Quia.s.dum homo in odore mundi albedinis & ꝓsperitatis delectatur,odorem predæ suæ Christi.i. deceptionē quam habebat ad ipsum perdit.Iden talis deberet dicere illud Amos.5.Non capiam odorem cetuum vestrorum . Et hoc de odore sufficit.

Offendere.

Nota ꝙ offendere idem est quod ad iracundiam prouocare. Vel offendere.i. nocere seu lædere.Vel offendere idem est quod obijcere vel ad scandalum impingere;cadere vel ruere,seu scādalum pati vel facere.Et sic communiter ponitur in scriptura.Vnde offendere aliquid nihil aliud ē q̄ aliqđ obstaculum seu offendiculum suæ voluntati opponere,sicut dicitur.1.Regum.29.Vade in pace,& non offendas oculos satraparum.Sumitur etiam offendere pro incidere vel pro irruere,sicut communiter ponit Titus liuius dicens ꝙ talis offendit in hostem &c.Possumus ergo notare ꝙ in scriptura inueniuntur.s. A

Offendicula maiestatis supernæ.
Offendicula charitatis fraternæ.
Offendicula voluntatis internæ.

¶ Dico ergo primo ꝙ est offendiculum supernæ maiestatis.Et sic offendere nihil aliod est quam per obicē peccati ipsum ad iracundiam prouocare,sicut de duabus vxorib^9 Esau dicitur Ge.26.ꝙ ambæ offenderunt animum Isaac & Rebeccæ.& Num.27.dicit dominus Moysi.Offendistis me in deserto in cōtradictione multitudinis. ¶ Secundo dico qood est offendiculum fraternæ charitatis . Et sic offendiculum nihil aliud est quam scandalum vel malum exemplū,quod est alija causa peccati & ruinę.Et ab isto offendiculo debemus summe cauere.De quo Roma.14.Bonum est non comedere carnes, vel bibere vinum,in quo frater tuus offenditur. ¶ Tertio dico ꝙ est offendiculum voluntatis internæ. Et sic offendiculum dicitur esse illud quod est homini causa ruinæ in peccatum,& B
ruendi finaliter in tormentum.¶ Et sic dico ꝙ offendicula dici possunt

Eminentiæ supernales.
Immunditiæ corporales.
Affluentiæ temporales.

¶ Ad eminentias dignitatum offendit homo per peccatū superbiæ. Et de hoc

hoc dicitur Hiere. c 3. Date gloriam deo antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos.i.ad excellentias dignitatum, quæ animum caliginant & obscurant. Ad immũditias voluptatum offendit homo per peccatum carnalis concupiscentiæ. Et de hoc dicitur Ezec.20. Vnusquisq; offensiones oculorum suorum abijciat. Pulchrę.n. mulieres sunt offendiculum oculorum vnde Ezec.44. Ministrauerunt in conspectu idolorum suorũ, & facti sunt domui Israel in offendiculũ iniquitatis. Ad opulentias facultatũ offendit hõ per peccatũ auaritiæ. Et de hoc Ezech. 28. Non erit vltra offendiculũ amaritudinis domui Israel, & spina dolorẽ inferens. Quia saluator noster in parabola de semine diuitias comparat spinis. Lucæ.8. Ista ergo sunt hominibus ad peccandũ offendicula. ¶ Peccata vero sunt offendiculum ad tormenta. vnde Eze.3. Si iustus conuersus à iustitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum corã eo. Et sicut videmus q multa sunt, quæ faciunt hominem offendere.s. cursus celeritas, viæ obscuritas, soli inęqualitas, quæ.s. fit vel per fouearum profunditatem, vel lapidum immissam multiplicitatem, sic vere dico q homines facit spiritualiter offendere & ruere celeritas improuidę operationis. Proue.19. Qui festinus est pedibus offendet. Item obscuritas defectiuę discretionis. Ioan.11. Qui ambulat in nocte, offendit. Item inęqualitas iustitiæ & interioris intentionis, quam facit fouea carnalis delectationis, & multitudo lapidum.i. exterioris possessionis. Iosu.23. Quæ inquit vobis erunt in foueam & in laqueum & in offendiculum. Ista.n. tria.s. excessus affectionis, & defectus discretionis, & inęqualitas intentionis, q̃.s. facit multitudo peccati, & fouea obstinationis vel carnalis infectionis, faciunt nos offendere & cadere in peccatum, & finaliter in tormentum, quia sicut dicitur Iacob.3. In multis offendimus omnes. Ideo bene consulitur Eccle.17. Vbi dicitur. Precare ante faciem domini, & minue offendicula. ¶ Vel si vis distingue aliter, & dic
C q hominem faciunt offendere, ruere seu cadere.s.

Motus celeritatis.	Sic vere dico q in via
Nubes obscuritatis.	morum homo offen-
Viscus lutositatis.	dit propter celeritatẽ
Ventus flatuositatis.	inconstantiæ, propter
Fossę concauitatis.	obscuritatem ignorã-
Saxa diuersitatis.	tiæ, propter viscosita-

tem immunditiæ, propter ventositatem vanæ gloriæ, propter concauitatem fraudulentiæ, propter saxositatem opulẽtiæ. De motu inconstantiæ, dictum est illud prædictum Prouerb. 19. Qui festinus est, pedibus offendit. De nube ignorãtiæ dicitur Io.11. q qui ambulat in nocte, offendit. De visco luxuriæ seu luto immunditiæ dicitur Roma.14. Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, in quo frater tuus offenditur. Carnem inquit.i. carnalitatem & luxuriam. De vento vanæ gloriæ dicitur Eccle.32. In via ruinę non eas, vt non offendas. De cõcauitate malitiæ & fraudulentiæ dicitur illud prædictũ Iosuæ.23. Vobis erunt in foueam & laqueum & offendiculũ. De saxosa vero multiplicitate mundanæ opulentiæ dicitur Hiere.7. Posuerunt offendicula sua in domum in qua inuocatum est nomẽ meum. Diuitiæ enim sunt lapides & ligna & materiæ offensionis & peccati, de quibus dicitur Ezec.20. Vnusquisq; offensiones oculorum suorum abijciat. Et bene dixit abijciat, quia certe offendicula diuitiarum sunt à cordu abijcienda, ne.s. per auaritiam aut superbiam offendamus, iuxta illud Esaiæ.47. Auferte offendicula de via populi mei. Quia certe sicut dicitur Prouerb.15. Via iustorum sine offendiculo vt cuilibet dicatur illud Proue. 4. Ducam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Vt sic dicat quilibet illud Actuum.24. Studeo sine offendiculo conscientiam habere. Nos igitur simus sine offendiculo peccati, & caueamus ne alijs demus offendicula mali exempli & verbi, iuxta illud.2. ad Corin.6. Nemini dãtes vllam offensionem. &c. &.1. ad Corinti.9. Omnia sustinemus, ne offendiculum demus. Exemplo Christo. Quia sicut dicitur Iaco.3. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Et sic patet q est offensio Voluntatis internæ, Charitatis fraternę, Maiestatis supernę.

A **Offerre. Oblatio.** Nota q offerre nihil aliud ẽ quã aliquid alicui per modũ muneris volũtariæ præsentare. Et est oblatio vt cõmuniter loquendo idem q sacrificiũ vel hostia, seu etiam holocaustum. Et inuenitur in scriptura multiplex oblatio tam in bono quam in malo. In bono.n. inuenitur oblatio summe videlicet

Gratiosa.	Oblatio enim gratiosa est
Præciosa.	illa qua quis offert domi-
Virtuosa.	no seipsum, sicut faciunt
Fructuosa.	illi qui se dei seruitio de-

putant & astringunt, de quibus dicitur Iudic. 5. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite domino ¶ Oblatio præciosa est illa quam Deo offerimus in altari, scilicet dei filius benedictus, qui pro nobis seipsum in ara crucis obtulit Deo patri, sicut dicitur Hebreorum.9. Semetipsum obtulit immaculatum Deo. & Malach.1. In omni loco offertur nomini meo oblatio munda. ¶ Oblatio virtuosa est illa qua quis offert domino opera sua bona tanquam quædam sacrificia matutina. 1. Paralippo.29. In simplicitate cordis mei lætus obtulit munera hæc. ¶ Oblatio vero fructuosa est illa qua nos offerimus pauperibus elemosynam, & qua nos offerimus proximis adiutorium & medelam. De hac dicitur Actuum.24. Elemosynas facturus in gentem & oblationes & vota. Aduerte ergo circa bonam & spiritualem oblationem id est circa bonorum operum executionem, quia sicut antiquitus deo offerebantur sacrificia corporalia, sic nos offerre debemus spiritualia, quia sicut dicitur in psal. Sacrificium deo spiritus contribulatus &c. ¶ Notandum ergo q sicut in illis antiquis oblationi- B
bus requirebatur

Rei munditia,
Salis præsentia,
Mellis absentia.
Fermenti carentia.
Voluntatis prompta obedientia,

(De rei munditia dicitur Gene.8. q Noe obtulit de animalibus & volucribus mundis holocaustum domino. De salis pręsentia dicitur Leuiti.2. In omni oblatione tua offeres Sal. De mellis & fermenti absentia dicitur Leu.2. Omnis oblatio quæ offertur domino, absque fermento fiet, nec quicquam fermenti aut mellis poneris in sacrificio. De mente vero voluntaria dicitur Exodi. 35. Omnis multitudo filiorum Israel obtulit mente promptissima atque deuota primitias domino.) sic pro certo dico quod in oblatione spirituali idest in bonorum operum executione conscientiæ munditia debet inesse. Salis sapientiæ & prudentiæ præsentia debet adesse. Mellis falsitas & acceptio debet abesse. Fermenti malitia & infectio debet deesse. Promptę voluntatis affectio debet præesse. Et sic pro certo deus acceptabit sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta, tunc imponemus super altare suum vitulos. Et sic videbatur offerre Dauid cum dicebat. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis.
¶ Vbi aduerte quod nos debemus offerre deo sex spirituales C
oblationes, videlicet

Dilectionis ardorem. Holocausta.
Deuotionis liquorem. Medullata.
Orationis feruorem. Cum incenso.
Correctionis rigorem. Arietum inquit.
Operationis laborem. Boues inquit.
Conuersationis squalorem. Hircis inquit.

Igitur offeramus deo ardorem dilectionis. Antiquitus enim in omni oblatione necessarius erat ignis, quia quicquid deo offerebatur, igne necessario cremabatur. Et ideo præcipitur Leui. 6. Ignis in altari meo semper ardebit. In quo notatur quod in omnibus quæ deo offerimus, necessarius est ignis feruentis charitatis, iuxta doctrinam Apostoli, Omnia opera vestra in charitate fiant. Et hoc ostenditur cum dicitur holocausta, quia holocausta erant illa sacrificia quæ tota deo offerebantur, & quorum nulla pars nec sacerdoti nec offerenti retinebatur. & ideo dicitur ab Holon quod est totum, & Causton, quod est incendium, quasi totum incensum. Quia.s. quicquid boni facimus, totum deo debet per charitatem attribui & offerri, nobis vero, vel nostræ industriæ nihil debet penitus retineri. & hoc est quod præcipitur Genesi. 22. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres mihi eum in holocaustum super vnum montium &c. Filius enim noster quem generamus, signat bona opera quæ facimus. Offeramus ergo ardorem dilectionis. 2. Macha. 4. Obtulerunt holocausta cum lætitia. Deinde offeramus liquorem deuotionis. Medullata inquit. Antiquitus enim in omni sacrificio offerebantur certa libamina quæ fiebant de liquoribus, scilicet de oleo & de vino, addita medulla tritici, scilicet simila valde mũda, sicut dicitur Exodi.29. & Leuiticor. 2. Sic vere spiritualiter nos debemus

offerre liquorem deuotionis & gratiæ, quæ.s. côtineat similam purissimè intêtionis, vinum spirituales lætitiæ, spei, & gratiarum actionis, & oleum totius pietatis & compassionis. Quod quidem ostêditur cum dicitur Medullata, quia.s. medulla quæ est mollis & tenera, pinguis & suauis, deuotionem designat. De quo dicitur Nume. 18. Omnem medullam olei & vini & frumenti & quicquid offerunt primitiarum domino, dedi tibi. Offeramus ergo domino liquorum deuotionis. ¶ Deinceps offeramus deo feruorem orationis. Et hoc ostenditur cum dicitur. Cum incenso. Incensum enim antiquitus & etiam adhuc thus & incensum deo solent offerri, quod sursum in fumû odoriferum solet ad deum eleuari. In quo quidem solet virtus orationis notari, quæ sursum ad dominum solet ascendere, & sicut bona procuratrix quousq; bonum impetrauerit, nô cessare. Vnde in psal. Dirigatur domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. & Nume. 28. Incensum odoris suauissimi offerte domino per tempora sua. In signum huius magi obtulerunt domino aurum thus & myrrham. Per thus enim oratio designatur. vnde Leuit. 2. Offeres primitias tuas domino fundens super eas oleû, & thus impones, quia oblatio domini est. & Tho. 12. Cum orares cum lachrymis, ego obtuli orationê
D tuam domino. ¶ Deniq; offeramus deo rigorem correctionis. Et hoc notatur cum dicitur. Arietum. Per arietem enim qui solet percutere quando vermis quem in capite gestat, se solet aliqualiter commouere, intelligitur virtus correctionis, quæ excitata à spirituali verme. i. à iustitiæ rectitudine & conscientiæ morsu, solet corpus proprium percutere & corrigere, & etiam proteruos subditos castigare. Istam ergo deo offerimus, quando nos & subditos mediante iustitia percutimus, corrigimus & domamus. Arietum inquit. Gene. 22. Vidit post tergû arietem, quem obtulit in holocaustum. ¶ Iterum offeramus domino laborem bonę operationis, quod ostêditur cum dicitur Boues. Bos enim animal est summe laboriosum, & ad omnia laboris opera virtuosum, significans laborem bonorum operum, quem pro certo debemus deo offerre, & pro ipso laborem & pœnitentiam sustinere. Et de hoc Leuiti. 3. Si de bobus voluerit offerre marem siue fœminam, immaculatum offeret domino. Bos. n. i. labor immaculatus dicitur, qui solum pro Deo & nô pro temporali cômodo aut aliquali inani gloria sustinetur. vnde Ezech. 43. Offeres vitulum de armento immaculatum. Offer ergo laborem bonæ operationis. ¶ Insuper offeramus squalorem carnis macerationis seu conuersationis, quia.s. côuersatio nostra debet esse humilis, aspera, squalida atq; macra, quod notatur in hirco. Cum hircis inquit. Per hircum enim qui habet vellus valde hirsutum & qui est exterius valde macer, interius vero pinguis, intelligitur humilis côuersatio, quæ debet esse exterius per humilitatem habitus hispida & hirsuta, & per pęnitentiam squalida atq; macra. Iudith. 4. Holocausta offerebant domino præcincti cilicijs. Vnde de mortificatione carnis dicitur illud. 1. Petri. 3. Vt nos offerret deo, mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu. Intus tamen in côscientia debet esse gratijs impinguata. Et de tali hirco dicitur Leuitic. 16. Postquam emundauerit sanctuarium, tunc offeret hircum viuentem. Sic ergo patet quomodo offerre seu oblatio
E accipitur in bono. ¶ Sed adhuc dico q̄ potest accipi in malo. Et sic dico q̄ peccatores offerunt, præsentant & proponunt coram deo multa sacrificia quæ non sunt ipsius placatiua, sed potius ad iracundiam prouocatiua. Nota ergo quod mali offerunt munera

Crudelitatis.
Iniquitatis.
Cupiditatis.
Tepiditatis.
Carnalitatis.
Proteruitatis.

De oblatione crudelitatis dicitur Eccle. 34. Qui offert sacrificium de substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris. De oblatione iniquitatis dicitur Prouer. 21. Dona iniquorum non probat altissimus quæ offeruntur. De oblatione cupiditatis patet Actu. 8. vbi Symon obtulit pecuniam Apostolis, dicens. Date mihi gratiam istam. De oblatione tepiditatis dicitur Matth. 9. q̄ offerebant paralyticum iacentem in lecto. De oblatione carnalitatis dicitur Leuitici. 3. Si capra fuerit eius oblatio, ponet manum super caput eius. De oblatione proteruitatis dicitur Matth. 8. Obtulerunt ei multos demonia ha-
F bentes. ¶ Si autem volumus istam materiam amplius dilatare, possumus dicere q̄ generaliter in scriptura inuenitur triplex oblatio, videlicet

Oblatio bonorum operum.
Oblatio malorum scelerum.
Oblatio rerum & munerum.

Est igitur oblatio, bonorû operum. Et circa hæc nota q̄ sicut antiquitus deo offerebant sacrificia corporalia, sic & nos offerre debemus spiritualia, iuxta illud. 1. Petr. 2. Offerte spirituales hostias acceptabiles deo. Et sic notabis q̄ sicut antiquitus offerebantur deo multa sacrificia, videlicet Agni, Arietes, Boues, Vituli, Hirci, Columbæ, Turtures, Sal, Vinum, Oleum, & Incensum, sicut possumus inuenire per diuersa loca veteris testamenti, sic vere dico q̄ spiritualiter loquendo &, intelligendo nos debemus offerre domino Deo nostro

Agnos bonæ simplicitatis.
Arietes iustæ seueritatis.
Boues fortis stabilitatis.
Vitulos lætæ iocunditatis.
Hircos duræ austeritatis.
Columbas lautæ fœcunditatis.
Turtures duplicis charitatis.
Sal discretæ claritatis.
Vinum deuotę sanctitatis.
Oleum benignæ pietatis.
Incensum feruidę voluntatis.
Sanguinem summę nobilitatis.
Hominem perfectæ seu puræ munditatis.

¶ Primo igitur offeramus Deo agnos simplicitatis & innocentię. Agnus enim animal est innocentissimû & mundissimum Ad denotâdum q̄ virtutem innocentiæ & munditiæ deo debemus offerre. 1. Reg. 7. Obtulit Samuel agnum lactentem Figura Num. 28. vbi dicitur q̄ in iugi sacrificio debebant offerri domino duo agni, vnus. s. mane, & alius vespere. Ad denotandum q̄ duplex innocentia. s. volûtatis & operis, seu cordis & manus deo debet offerri, & hoc in mane iuuentutis, & vespere senectutis. Vnde ibidem dicitur. Die sabbati offeretis duos agnos. Offeratur ergo agnus simplicitatis & innocentiæ. ¶ Secundo dico q̄ offerre debemus arietes seueritatis seu iustitiæ. Aries. n. q̄ percutit seueritatê iustitiæ designat. Sed de hoc vide supra §. Deniq; offeramus. ¶ Tertio offeramus boues pœnalitatis & pœnitêtiæ, seu êt boues stabilitatis & pmanêtiæ. Bos. n. q̄ ê animal laboriosû & forte, laborê pęnitêtiæ & fortitudinê stabilis pseuerâtiæ designat, quâ in altari cordis deo debem⁹ offerre. Vide supra. §. Iterû offeram⁹. ¶ Quarto offeramus vitulos iocûditatis seu lætitiæ. Vitul⁹ enim qui saltat & ludit præ lætitia, spiritualem iocunditatem designat, quæ. s. in omni bono opere debet interuenire, iuxta illud. 1. Machab. 4. Obtulerunt holocaustum cum lætitia. Vnde de filijs Israel dicitur q̄ ipsi in dedicatione domus dei obtulerunt vitulos centum. i. perfectam lætitiam. Centenarius enim numerus perfectionem designat. Ezech. 43. Offeres vitulum de armento immaculatum. Et bene dicit vitulum immaculatum quia. s. lætitia nostra non debet habere maculam nec culpâ, nec debet esse friuola vel inanis. ¶ Quinto offeramus hircos austeritatis & abstinentiæ. Sed de hoc vide. §. Insuper offeramus. Macredo enim hirci squalorem & macerationem carnis signat Nume. 28. Hircus quoq; offeretur domino pro peccatis. ¶ Sexto offeramus columbas fœcunditatis & opulentiæ. G
Columba enim quæ est auis fœcundissima, quia. s. quasi omni mense pullificat, fœcunditatem bonorum operum & virtutû designat, quam. s. debemus offerre, inquantum bonis operibus debemus abundare. Vnde de Christo legitur q̄ parentes obtulerunt pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. Et Leuit. 24. Pullum columbæ offeret. ¶ Septimo offeramus turtures charitatis & amicitiæ. Turtures enim quæ semper binæ incedunt, & compares suos tantum diligunt q̄ eis mortuis alijs nunquam nubunt, charitatem & amicitiam designant & prætendunt, qua scilicet vnus alterum debet diligere, & pro vno amico nequaquam alteri adhærere. Ista ergo domino offeramus, & deum & proximum intime diligamus & more turturis pro dilatione patriæ doleamus continue & gemamus. Leuitic. 15. Octaua die offeret pro se duos turtures. ¶ Octauo offeramus sal discretionis, & sapientiæ. Sal enim sine quo nihil est sapidum vel conditum, sapientiam, prudentiam & discretionem designat, sine qua nullum sacrificium boni operis aliquid valet. Leuiticorum. 2. Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, & in omni oblatione tua offeres A
sal. ¶ Nono offeramus vinum deuotionis & sanctimoniæ. Vinum enim quod inebriat, & quod etiam ebrios quandoque facit cantare, & quandoque etiam plangere seu flere, feruorem deuotionis signat, quæ scilicet in homine ad modum ebrij sursum rapit, laudes & cantica promere facit, & etiam

& etiam spirituales lacrymas introducit. Exo.35. Mente deuota obtulerunt donaria. Vnde Nume.15. Vinum offeret in odorem suauitatis. ¶ Decimo offeramus oleum compassionis atque clementiæ. Oleum enim quod lenit vulnera leuitatem pietatis signat. De qua Leui.7. Offerent panes absque fermēto conspersos oleo. Et Exo.30. Hoc oleum vnctionis sanctum erit. ¶ Vndecimo offeramus thus seu incensū orationis & eloquentiæ. Sed de hoc vide supra.§. Deinceps offeramus. Thus enim quod in igne feruet, & sursum ascendit, orationem signat de qua dicitur in ecclesia. Sacerdotes incensum & panes offerent deo suo, & ideo sancti erunt &c. Et Nume.28. Offeretis incensum holocaustum domino. Istud tamen est contra multos, qui.s. potius offerunt sulphur quam thus in incensū, quia.s. propter eorum malam vitam magis fœtent quā redoleāt apud deum. Vnde de talibus dicitur illud Hier.6. Vt quid offertis mihi thus de saba, calamum suaue olentem? holocaustomata vestra non sunt accepta, victimæ vestræ non placuerunt mihi. Incensum abominatio est mihi &c. Vide ibi. ¶ Duodecimo autem offeramus deo sanguinem electionis & eminentiæ.s. sanguinem christi in sacramento altaris, quem.s. sæpe & deuotè
A nos debemus offerre. Deu.12. Offeres oblationem tuam carnē & sanguinem. ¶ Tertiodecimo offeramus hominem perfectionis & excellentiæ. Quia reuera sicut antiquitus ministri altaris offerebantur domino ad ministrandum sibi: sic et nos nostrum interiorem hominem.s. mentem & rationē deo debemus offerre ad sibi humiliter seruiendum Exemplo christi: de quo dicit Heb.9. ꝙ semetipsum obtulit immaculatum deo. Vel ad litteram etiam nos debemus offerre ad seruitium & officium ecclesiæ viros idoneos, rationabiles & perfectos. Exemplo Abraham, qui vnicum filium voluit offerre, sicut dicitur Gene.22. vnde Hebre.11. Fide obtulit Abraham Isaac. In quo instruuntur prælati & viri ecclesiastici ꝙ perfectiores & meliores in beneficijs ecclesiasticis deo offerant, & quod ipsos omissis deterioribus anteponant. vnde Num.28. præcipitur ꝙ omnia quæ offerebantur, immaculata offerrentur. Immaculata inquit offeretis omnia. Quod tamen est contra multos, qui religiosos & clericos faciunt de filijs debilioribus & turpioribus. Cōtra etiā multos prælatos qui in officijs & in dignitatibus ecclesię præficiunt deteriores. Figurati Mat.4. vbi dicitur ꝙ illi obtulerunt Christo omnes male habentes, sicut bene exemplificatur Matth.9. & 17. de paralytico & demoniaco Christo oblatis. Et tñ ista sunt prohibita, in scriptura vbi.s. phibet ne cęcus & claudus, maculatus aut testiculis mutilatus domino offerat. Ad denotandum ꝙ illi qui per ignorantiam sunt cæci, per malitiam sunt claudi, per luxuriam & infamiā sunt maculati & per ignauiam sunt testiculis.i. generatione bonorum operum mutilati, ad offerendum deo in ecclesia sunt indigni. Ecclesi.35. Noli offerre munera praua. Non sic ergo, sed offeramus digna deo sacrificia & non mala, iuxta illud Leuit.7. Mandauit filijs Israel vt offerrent oblationes. Sic ergo patet quomodo digna sacrificia & spiritualia sunt deo offerenda. Multa alia genera oblationum euelli poterant à scriptura, sed transeo gratia
H breuitatis. ¶ Hic tamen potes si vis adiungere ꝙ ad spiritale sacrificium digne deo offerendum aliqua requirūtur, videlicet

Locus.
Tempus.
Modus.

Locus est in intima mente. Tempus est in vita præsente. Modus est in actu decente. Igitur habeat oblatio boni operis & virtutis.s.

Locum secretum.
Tempus contritum.i. continuum.
Modum discretum.

Locum dico secretum.s. mentem, quia etiam ad litteram bona opera sunt deo offerenda non publicè, sed secretè, iuxta illud Deute.12. Caue ne offeras holocaustum tuum in omni loco. Cuius tamen hypocritæ contrarium faciunt, qui.s. quærunt loca publica, nō occulta. Et tamen Aggei.2. dicitur ꝙ omnia quæ obtulerunt ibi contaminata erunt. ¶ Tempus etiam contritum.i. continuum & completum, quia.s. homo nūquam debet cessare ab oblatione boni operis. Quod bene figuratur in iugi sacrificio de quo dicitur Num.28. Holocaustum iuge est quod obtulistis in monte Synai. vnde.2. Paral.24. dicitur. Offerebat holocaustum in domo domini iugiter. ¶ Modum insuper discretum, quia.s. in omni opere debet interuenire prudens discretio, quæ.s. conditiones & circunstantias adhibeat opportunas. Et sic in omni oblatione boni operis debet interesse

Mens spontanea.
Res idonea.
Manus congrua.
Vis continua.
Vox melliflua.

Mens dico spontanea, quia.s. offerri debet voluntariè, non coactè. Vnde 1. Esdre.2. Sponte obtulerunt in domo domini ad extruendam eam. Et 1. Paral.29. Lætus obtulit vniuersa hæc. Res etiam idonea, quia.s. res & opus quod domino offertur debet eē idonea & honesta sicut supra visum est in fine paragraphi præcedētis. Nu.28. Immaculata offeretis oia. Quod etiam bene figuratum est in filijs Aaron, q propter hoc perierunt, quia rem indignam.s. ignem alienum domino obtulerūt. Num.3. Manus etiam debet esse congrua, quia.s. ille qui offert sacrificium reale vel spirituale, debet habere manus mundas. Vnde Leui.21. Qui habuerit maculas, non offerat panes. Et ibidem. Qui habuerit maculam nō accedat offerre hostiā &c. sicut de Saul satis apparuit quod cum non esset sacerdos, holocaustum obtulit, & deum & Samuelem contra se irritauit. Ideo Leui.22. dicitur De manu alienigenæ nō offeretis panes. Vis insuper cōtinua, quia.s. iugiter debet offerri domino actu vel habitu bonum opus, sicut supra statim visum est. Vox nihilominus melliflua.s. vox iubilationis & laudis, quia.s. deū laudando omnia bona opera facere debemus, vt & sibi laudis sacrificium offeramus.2. Para.29. Accedite & offerte victimas & laudes. Et ibidem Obtulit vniuersa multitudo hostias & laudes. Munus enim quod lætę offertur, magis deo placet. vnde.1. Para.29. Lætatus est populus. Sequitur. Quia toto corde offerebant ea. Et ibidem. Populum tuum vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria. Istę sunt ergo oblationes iustorū, quę impinguant altare, & quæ etiam deo sunt acceptabiles & deuotę, iuxta illud ps. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos. Sic igitur patet quomodo in scriptura reperitur oblatio bonorum operum. ¶ Reperitur etiam in scriptura oblatio ma- I
lorum scelerum. Et ista pro certo est oblatio seu operatio hominis peccatoris, qui.s. nihil offert deo vel proximo nisi mala opera & horribilia scelera & peccata. Quid enim offert arbor mala domino suo nisi malos fructus? Et quid potest fons venenatus offerre nisi ripos pelliferos atq; fructus malos? Notabis igitur ꝙ mali solent offerre multitudinem malorum & inutilium ferculorum deo, diabolo, & mundo. Deo.n. offerunt in ecclesia & in beneficijs videlicet

Paruulos & ignorantes.
Tremulos & vacillantes.
Fremulos & malignantes.
Loculos & aggregantes.

De paruulis ignorantibus dicitur Mar.5. & Luc.18. ꝙ ipsi offerebant Christo paruulos vt eos tangerēt. De tremulis & vacillantib⁹, seu ad bene operandum impotētibus exponi potest illud Mat.9. Et ecce offerebāt ei paralyticum iacentem in lecto. O quot spirituales & iacentes paralytici offerunt hodie Christo in ecclesia. De fremulis vero malignantibus.i. de fatuis & vanitati vacantibus potest exponi illud Mat.8. Obtulerunt ei multos demonia habentes. De loculis vero pecunias aggregantibus.s. de diuitibus & simoniacis qui certe hodie præ cæteris in ecclesia offeruntur, potest dici illud prædictum Matt.4. Obtulerunt ei omnes male habentes idest omnes malos diuites. Isti igitur sunt qui à malis offeruntur Deo. ¶ Sunt etiam quæ à
malis offeruntur diabolo. Et sic nota quod mali offerunt K
diabolo

Vitium tumentis eminentiæ.
Vitium ardentis auaritiæ.
Vitium latentis idololatriæ.

De vitio tumentis eminentiæ, hoc est dictu, præsumptionis & superbiæ, potest exponi illud quod dicitur.3. Regū.3. ꝙ adhuc populus immolabat & sacrificabat in excelsis. De quo Hie.48. Auferebam de Moab (ait dominus) offerētem in excelsis. De vitio ardentis auaritiæ potest exponi illud Leu.10. vbi dicitur ꝙ offerentes ignem alienum interfecti sunt, Ignis.n. ardorem auaritiæ signat. Nam auari ita ardent auaritia ꝙ proprios filios offerunt diabolo comburendo, in quantum.s. ipsos dedicant officijs & scientijs lucratiuis. Figurati in rege Amon qui proprium filium obtulit sacrificium diabolo.4. Reg.3. Vnde Eze.24. Filios suos obtulerunt ei ad deuorandum. Et Deu.12. Offerētes filios & filias, & cōburētes igni. De vitio vero latētis idololatrię, quo.s. mali experimētatores adhuc offerūt sacrificia demonijs, pōt dici illud Aggei.2. Oīa q̄ obtulerūt, cōtaminata erant. Ista igitur à malis offeruntur diabolo. ¶ Et sunt mala quæ à malis offeruntur mundo. Et ista pro certo sunt

Grata colloquia.
Praua donaria.
Lauta conuiuia.

Offerunt enim mali grata colloquia alijs adulando, sicut de illa Iahele dicitur Iudic.5. ꝙ in

phiala principum obtulit butyrum.s.signat adulationis vnguētum. Offerunt etiam praua donaria.s.ad corrumpendum iudicium.exemplo. s. Simonis magi,qui pecuniā obtulit pro simonia committenda. Actuum.8. Offerunt etiam lauta conuiuia. Multi enim sunt qui ad nihil aliud vacant quam comessationibus.3.Regum.9. Hæc est summa expensarum quam obtulit Salomon &c. Patet igitur q̄ in scriptura reperitur oblatio malorum scelerum. ¶ De oblatione rerum & munerum vide supra vbi munus. Et hæc de oblatione sufficiant. Vide vbi dare, tribuere vel præbere,& similia.

A **Officium.** Cum officium nihil aliud sit quam opus seu exercitium ad quod vnumquodq; specialiter deputatur,de diuersis igitur officijs ecclesię multa possent dici,nisi de quolibet in suo titulo particulariter diceretur præsertim autem de officio prælatorum,iudicum,& prædicatorum nihil ad præsens. Hoc ſsolum nota,q̄ sicut in maiori mūdo variæ sunt creaturæ diuersis officijs deputatæ,sicut

Sol ad illuminandum,
Ignis ad calefaciendum,
Aqua ad humectandum,
Terra ad omnia nutriendum,

Sic in minori etiam mundo diuersa sunt membra ad diuersa officia ordinata, sicut Oculus ad videndum, Lingua ad loquendum, Auris ad audiendum, Pedes ad ambulandum, Manus ad operandum. Sic proculdubio in corpore Christi mystico diuersę sunt personæ in diuersis officijs constitutæ,quia quidam exercent officium solis,alios illuminādo per doctrinā & prædicationē. Quidam officium ignis,alios calefaciendo per dei amorem & dilectionem. Alij officium aquæ,alios humectando per gratiam & deuotionem. Alij officium terræ,alios sustinendo per patientiam & supportationem,& nutriendo per eleemosynam & compassionem. Alij officium oculorum,alios regendo per prælationem,& iurisdictionē,& pro alijs vidēdo per iudiciorum examinationem. Alij officium linguæ,loquendo per dei laudem & gratiarum actionem. Alij officium auris,diligenter audiendo per obedientiam & subiectionem. Alij officium pedis, vndiq; currendo per proprij officij executionem. Alij vero officium manus,per omnium bonorum actuum operationem. Et breuiter verum est quod dicit Apost. Ro.12.q̄ corpus non est vnum membrum,sed multa. Omnia enim membra corporis non eundem actum habent. Et hoc est quod dicitur.2.Par.31. q̄ Ezechias cōstituit sacerdotes &c. leuitas per diuisiones suas

B vnumquemq; in officio suo proprio. ¶ Breuiter ergo notare possumus,q̄ nos debemus vti in ecclesia dei multiplici officio .s.officio

Sacerdotis per sanctitatem.
Ministri per humilitatem.
Pincernę per iocunditatem.
Paniferi per pietatem.
Portitoris per patientiæ firmitatem.

Habeamus ergo officium sacerdotum nos deo sanctificando per deuotionem. Vnde. 2.Par.8. Constituit officia sacerdotum in ministerijs. Quamuis de multis hodie dicatur illud.1.Reg.2. Filij Heli, filij Belial,nescientes dominum,nec officium sacerdotum. ¶ Item habeamus officium ministrorum,seruiendo deo per subiectionem.1.Para.25. Segregauit filios Asaph in ministerijs, dedicato sibi officio seruientes. Item habeamus officium pincernæ per iocunditatē spei & spiritalem consolationem,vt sic simus sicut pincerna Pharaonis qui fuit in pristino officio restitutus Gen 41. Item habeamus officium paniferi,alios nutriēdo per pietatem & eleemosynarum largitionem,sicut de Ruth dicitur Ruth.4.q̄ ipsa gerulę ac nutricis officio fungebatur. Item habeamus officiū portitoris onerum,per tribulationum & pœnitentiæ tolerationem Nume.4. Hoc est officium familię gersonitarum,vt portet cortinas tabernaculi &c. Si vis applica de illis qui exercent mala officia.i.officia & peccata, applicando quodlibet peccatum ad quodlibet vile officium. Item si vis potes dicere quomodo quodlibet membrum est contentum officio proprio,nec ambit officium alterius,sicut habetur supra.

C ¶ Si autem vis potes dicere q̄ illi qui in officijs publicis & priuatis constituuntur,debent esse cæteris.

Sapientiores in subtilitate.
Diligentiores in sedulitate.
Eminentiores in auctoritate.
Abstinentiores ab iniquitate.

Igitur sicut sapientes agunt omnia subtiliter, sicut videmus de corporibus constitutis in officijs cœlestibus,quæ præ cæteris abundant lumine, sic vere tales abundare debent sciētia & discretione. Vnde de regina Saba dicitur quod non habebat vltra spiritum præ stupore quando videbat sapientiam Salomonis & officia ministrorum .2. Parali.9. Item vt diligentes agant omnia sedulo seu certā vtiliter. Hester. 16. Credita sibi officia diligenter obseruant. Item sicut eminentes agant omnia regulariter,autenticè & solenniter.s.secūdum quod requirit auctoritas officij.2.Para.35. Sacerdotes autem stabant in officijs suis. Stare.n. eminentiam,& auctoritatem signat. Item sint abstinentes.s.ab iniustitia,& agant omnia legaliter.s.subditos non grauando & alte officium alterius non inuadendo,sicut.s.fecit rex Ozias,q̄ offerendo incensum vsurpauit sibi officium sacerdotis,& ideo lepra continuo percussus est.2.Par.26. Nō est tui officij Ozia vt adoleas incensum domino. Ideo.1.Para.25.dicitur. Dedicato inquit sibi officio seruientes. Corpora.n. cœlestia ita sua exercent officia, quod vnum aliud nunquam turbat, sicut dicitur Ecclesi.26. Vnusquisq; proximum suum non molestabit.s. in officio sibi dedito ppetuo pseuerat, & ad aliud aliqualiter non anhelat. Quod est contra ambitiosos. Dicit.n. Seneca in epistola. Vtere officio q̄ semel suscepisti; turpe est oneri cedere. Sufficit,quia paucæ sunt auctoritates vocales &c.

Oleum. Nota q̄d oleum in scriptura potest significare in bono & in malo. Primo quidem dico quod sumitur in bono. Et sic dico quod per oleum intelligitur omnis virtus quæ habet animam spiritualiter reficere & lenire. Et sic dico per oleum potest intelligi gratia,deuotio, & compassio. Sicut.n. oleum est liquor dulcis & saporosus, vtilis & virtuosus,sanus etiam & fructuosus,sic diuina gratia est quidam liquor spiritualis,qui est ipsi animæ dulcis vtilis atque sanus. Secundum ergo quod oleum habet plures naturales cōditiones,sic gratia habet plures spirituales effectus & operationes. Et ideo sicut oleum in domo summe est necessarium, & inde est q̄d omni anno oleum de oliuis & nucibus colligitur, & in domo reponitur & seruatur,sic in domo consciētiæ gratia est valde necessaria. Et ideo à nobis debet cū diligētia procurari, & ibi sine deficientia reseruari,iuxta illud Eccle.9. Oleum de capite tuo nō deficiat. Et ideo bñ præcipitur Hie.40. Colligite vindemiam & messem & oleū,& condite in vasis vestris. Et aduerte hic q̄d ſm triplicem proprietatem olei materialis, triplex spūale oleū à nobis est habendum. Est.n. oleum liquor A

Gaudij causatiuus.
Pabuli conditiuus.
Luminis nutritiuus.
Per primum tristes viuentes lætificantur.
Per secundum esurientes nutrificantur.
Per tertium cæcutientes illuminantur.

Primum signat spiritalis lætitiæ blandimenta,quod notatur p vindemiam. Secūdum denotat fraternalis clementiæ nutrimēta,quod notatur per messem. Tertium designat supernalis sciētiæ documenta,quod notatur per oleum in vasis. Igitur charissimi colligamus & habeamus oleum lætitiæ spiritalis,quod .s. notatur per vindemiam,quia vinum lætificat cor hominis. Antiquitus.n. oleum solebat esse signum lætitiæ. Vnde ille faciem suam solebat vngere,qui lætus hominibus volebat apparere. Et hoc est quod in psal. supponitur cum dicitur. Vt exhilaret faciem in oleo,& panis cor hominis confirmet. Et ideo per oleum potest spes & spiritualis consolatio designari, per quam solet anima spiritualiter iucundari. Quo quidem oleo debemus faciem cordis nostri inungere,vt possimus desperationem & tristitiam effugare. Matth.6. Vnge caput tuum oleo Istud autem potest comparari oleo papaueris,quod somnum solet inducere. Oleo etiam mandragorarum,quod membrum inunctum facit sectiones & verbera non sentire. Quia pro certo spes æternorum & spiritalis lætitia in deum,somnum contemplationis inducit,& sectiones tribulationum mundi sentire à fidelibus non permittit. Quia pro certo qui spiritali lætitia perfecte inunguntur nunquam à mundi tribulationibus grauantur. psal. Caro mea immutata est propter oleum. Et sic erat vnctus ille cui dicitur in psal. Dilexisti iustitiam,& odisti iniquitatem propterea vnxit te deus tuus oleo lætitiæ prę consortibus tuis. Istud habent boni in via per spem, in patria vero per speciem, quando iuxta uerbum Esaiæ.61. Dominus dabit eis coronam pro cinere oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Igitur colligamus oleum lætitiæ spiritalis. Istud tamen oleum non videntur habere qui semper viuunt in tristitia & in mœrore, in odio & inuidia & dolore, in motu iracundiæ & feruore,quia scilicet tales de spiritali lętitia nihil habent. Et ideo de Saul proprio gla-

prio gladio interfecto, per quem scilicet intelliguntur inuidi, iracundi & desperati, qui proprijs iaculis semetipsos occidūt dicitur. 2. Reg. 1. ꝙ ibi abiectus est clypeus Saul, quasi nō esset vnctus oleo. Non sic ergo, sed habeamus oleum lætitiæ spiritalis. Vindemiam inquit. Per vindemiam .n. & per vinum (vt dictum est) lætitia designatur. Vt sic dicamus illud Neemię. 10.
B Primitias ciborum nostrorum & libaminū, vindemiæ quoq; & olei offeramus sacerdotibus. ¶ Deinde colligamus & habeamus oleum clementiæ fraternalis. Et hoc ostenditur cum dicitur. Messem. Messis enim ad nutrimentum hominum principaliter ordinatur, significans virtutem clementiæ & misericordiæ, cuius est officium indigentes nutrire. Et ideo pauper & indigens comparatur formicæ, quæ congregat in messe, quod comedat, & parat in æstate cibum sibi, sicut dicitur Prouer. 6. Ideo dicitur Iob. 5. Cuius messem famelicus comedit. Et ista etiam virtus potest per oleum designari. Oleum enim esurientes nutrit, & dolorem vulnerum mitigat atq; lenit. In quo. s. notatur ꝙ virtus clementiæ habet per elemosynas pauperes enutrire, & per indulgentiam & benignam consolationem vulnera suarum miseriarum mitigare & lenire. Quod bene figuratum fuit in sauciato, cui pius Samaritanus appropiās alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, sicut dicitur Lucæ. 10. Aduerte tamen de oleo misericordiæ, quia sicut oleum materiale habet

Cibos condire,
Ignem nutrire,
Fessa membra recreare.
Apostemata maturare,

Sic oleum pietatis cibos bonorum nostrorum operum condit, & Deo sapidos & acceptabiles facit.

Et ideo ipse à nobis tale oleum petit. Leuitic. 24. Præcipe filijs Israel vt offerāt mihi oleum de oliuis purissimis. Item ignem charitatis in nobis nutrit. vnde dicitur Exodi. 35. ꝙ filij Israel obtulerunt oleum ad nutrimentum ignium. Item fessa membra. i. pauperes miserijs fatigatos recreat lenit. Marci. 6. Vngebant oleo multos egros. Item apostemata peccatorum maturat, eijcit atq; tollit. vnde Iacobus. 5. præcipit infirmos inungi oleo, vt sanitatem recuperarent. vnde Ezech. 16. Laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te, vnxi te oleo. q. d. Vnctura olei misericordiæ sanguinem peccatorum tollit, & more aquę cōscientiam abluit & abstergit. Sed scitis quid est de oleo isto? Tria enim requiruntur ad olei bonitatem, videlicet ꝙ sit nouum & recens, quia. s. oleum per antiquitatem corrumpitur. Item quod cito exeat de torculari, quia quanto exit cum minori difficultate, tanto plus habet de bonitate. Vnde oleum ꝙ per magnam violentiam extorquetur, non est ita laudabile sicut illud quod sine violentia distillatur. Item quod nihil habeat de terrę fęculētia intermixtum, quia oleum tanto est laudabilius quanto terræ & amurcæ est impermixtius. ¶ Sic vere dico quod oleum pietatis & misericordiæ tunc temporis est melius quando est nouum. i. quando habet fragrantem gratiæ nouitatem, quia alias non valeret si fieret in vetustate peccati. Item quando cito exit per promptam & celerem voluntatem, quia secundum Sen. in prouerbijs. Beneficium qui cito dat indigenti, bis dat. Item quando non est admixtum terræ. i. quando non fit propter terrenam gloriam, aut propter aliquam vanitatem. Et sic istud erit oleum bonum vtile & virtuosum, de quo dicit dominus illud Iob. 29. Lauabam pedes meos butyro & petra fundebat mihi riuos olei. Pedes. n. domini sunt pauperes, qui in corpore ecclesiæ sunt inferiores, & ad terram inferius depressiores. Isti ergo butyro cōsolationis lauantur, quando a petra. i. à viro perfecto olei misericordiæ riuuli effunduntur.
C ¶ De vtilitate vero & bonitate olei misericordiæ possum' adhuc notare ꝙ istud oleum

Tollit criminum horrorem.
Confert gratiæ decorem.
Procurat gloriæ dulcorem.
Elongat infirmi dolorem.
Exoluit debiti languorem.
Consecrat animi valorem.
Tribuit virium vigorem.
Infert gloriam & honorem.
Affert gratiarum nitorem.

Qđ. n. istud oleū tollat peccatorū horrorem, patet Dan. 13. vbi dicitur. Afferte mihi oleum & smigmata, & ostia pomerij claudite vt lauar. Item ꝙ conferat gratiæ decorem, patet. Ezech. 16. vbi dicitur animæ Tu similam & mel & oleum comedisti, & decora facta es vehementer. Item ꝙ procuret gloriæ dulcorem, patet Matt. 25. vbi virgines quæ oleum habebant, cum sponso ad nuptias intrauerūt Illæ vero quæ oleo carebant, exterius remanserunt. Quia procul dubio qui oleum pietatis habuerit, cum sponso Christo ad paradisi nuptias introibit, qui vero isto oleo caruerit in inferno exterius remanebit. Itē ꝙ elōget infirmi dolorē, patet Hierem. 41. vbi dicitur ꝙ illi qui thesauros in agro frumenti, hordei, olei & mellis habuerunt, ab Ismaele occisi non fuerunt. Quia vere illos Ismael diabolus in inferno nō interficit, quos thesaurum misericordiæ in agro cordis habere sentit. Ideo bene dicitur Prouer. 21. Thesaurus desiderabilis & oleum in habitaculo iusti. Item ꝙ istud oleum exoluat debiti languorem, patet. 4. Regum. 4. vbi dicitur ꝙ mulier quæ erat multis debitis obligata, superabundante oleo in vasis suis ad præceptum Helisei, vendidit & satisfecit creditoribus. Quia vere quamuis mulier. s. anima sit debitis peccatorum ad pœnam inferni vel purgatorij obligata si tamen vasa conscientiæ suæ oleo redundauerint pietatis, facile satisfaciet de peccatis, iuxta illud Dan. 4. Peccata tua elemosynis redime &c. Item ꝙ istud oleū consecret animi valorē, patet Exod. 29. & 40. vbi sacerdotes altaris & vasa oleo sunt inuncta, ad hoc vt domino essent debite consecrata. In quo notatur ꝙ nullus est deo debite consecratus, nec suis vsibus proprie deputatus, nisi oleo pietatis & misericordiæ sit inunctus. Nullum enim fiebat deo antiquitus acceptum sacrificium, nisi esset oleum libaminis intermixtum. Quia vere nullum sacrificium boni operis à deo acceptatur, nisi illud quod per oleum misericordiæ impinguatur. Item ꝙ istud oleum tribuat virium vigorem, patet. 1. Regū. 16. & 17. vbi dicitur quod Dauid oleo inunctus fuit, & postea gigātem interfecit. Item quod Inferat gloriam & honorem, patet. 1. Regum. 10. vbi dicitur quod Saul inunctus est in regem cum lenticula olei à Samuele propheta. In quo notatur quod illi soli digni sunt regnum & regimen obtinere, qui oleo pietatis inuncti, sciunt clementia præpollere. Vnde dicitur. 1. Macha. 3. quod Dauid in sua misericordia consecutus est regnum. Itē quod istud oleum afferat gratiarum nitorem, patet, quia baptizati, confirmati, & ad ordines consecrati, oleo inunguntur, & in qualibet vnctione gratiæ variè conferuntur. Ad denotandū quod illi qui à culpis volunt esse loti & baptizati, qui in bono volunt esse roborati & confirmati, & qui in moribus volunt esse bene compositi & ordinati, & deo specialiter dedicati, debēt esse procul dubio oleo misericordiæ delibuti & impinguati, sicut de Dauid dicitur in psal. Inueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum. Inueni inquit in baptismo per culparum ablutionem. Dauid manu fortis in confirmatione per hostium superationem. Seruum meum, in sacramento ordinum per spiritualem dedicationem. Oleo sancto &c. Et sic ergo patet multis rationibus quod habere debemus oleū clemētiæ fraternalis. Et hoc est. 2m.
D ¶ Deniq; dico quod colligere vel habere debemus oleum scientiæ supernalis, ꝙ etiam notatur in verbo oleum. Oleum enim habet quandam relucentiam specularem, ita quod in ipso possunt facies sicut in speculo intueri. Oleum est nutrimentum luminis lampadarum. Oleum etiam secundum papiam si in ore teneatur, & in profundo maris exterius emittatur, solet respirandi & anhelandi spatiū dare, & lumen & fulgorē vndiq; generare. Vnde et, Geruasius in libello suo de mirabilibus mundi dicit ꝙ circa ciuitatem Puteolum est lacus qui dr̄ lacus Ioannis cuius aqua est teterrima, oleo tamen infuso efficitur limpidissima. Vnde etiam narrat idem quod cum Sanctus Ioannes Episcopus dicti loci quadam die circa dictum lacum deambularet, volens perscrutari quid sub aqua esset, pro eo quod voces lamentabiles ibidem sæpius audiebantur, cadum olei purissimi in aquam infudit, statimq; quasi accensa lucerna, vidit sub aqua portas eneas & vectes ferreos maximæ quantitatis prostratos. Cœpitq; videri cogitare has esse portas æreas quas Christus infernum spoliaturus dicitur confregisse. Per oleum igitur quod dictum est virtutem habere illuminatiuam, potest intelligi virtus discretionis & prudentiæ, notitia etiam sacræ & diuinæ sciētiæ. Per hanc enim illuminamur. Per hanc in mari huius mundi dirigimur & regulamur. Et ad videndum & cogitandum portas
A & pœnas inferni clarius & lucidius informamur. Tale igitur oleū debemus habere, & deo spiritualiter offerre, iuxta illud quod pręcipitur Leuitico. 24. Præcipe filijs Israel vt offerant oleum de oliuis purissimis & lucidis ad concinnandas lucernas. Et sic igitur patet quod triplex oleum à nobis spiritualiter est habendum, videlicet oleum

Scientiæ lympidissimę.
Clementiæ benignissimę.

Et hæc de bono oleo sufficiant.

Deuotæ prædicationis.
Beatæ retributionis.
Amaræ tribulationis.

Item est ibi honesta conuersatio, & hoc est quia oliuæ. i.sancti qui ibi sunt, semper virent. Item est ibi benigna consolatio seu compassio, & hoc est quia ibi reperitur oleum. Item ibi est quieta cõtemplatio. Et hoc quia ibi dominus sedit & quieuit. Item est ibi discreta prędicatio seu erudirio, & hoc quia ibi dominus docuit. Itẽ est ibi deuota deprecatio seu oratio, & hoc quia dominus ibi orauit. Et finaliter est ibi beata retributio, quia.s.ea inde Christus ad coelos ascendit. Quandoq; vero est ibi aspera tribulatio seu etiam malorum aggregatio, quod patet, quia ibi dominus captus fuit. Si vis cõcorda omnia & prosequere, quia transeo gratia breuitatis. Vide si vis in libro de proprietatibus rerum, qui pulchre deducit de monte olueti, vel introductorio meo morali vbi expono. Sufficit de oliua & de olueto.

A **Olla.** Nota ꝙ olla est vas ęneum seu terreum ad coquendum cibos vel alia deputatum. Vas est etiam concauum & profundum ignibus & incendijs assuetum. ¶ Dicã igitur quod in scriptura olla signat in bono & in malo. In bono enim signat cor feruens & charitatiuum, vbi.s. cibi bonorum cogitatuum decoquuntur, quibus dei sancti & Angeli consolantur. Figura. 4. Reg. 4. vbi præcepit Heliseus. Cape inquit ollam grandem & coque pulmentum.s.quo nutrirentur filij prophetarum. quia.s.quando aqua compassionis in olla piæ affectionis seu etiam in corde hominis compatientis igne charitatis bullitur, tunc certum pulmentum elemosynarum conficitur & coquitur quo multitudo pauperum enutritur. Ita ꝙ quislibet pauper de tali olla potest dicere illud psa. Moab olla spei meæ. in idumeam extendam calciamentum meum. Signat igitur olla in bono. Vnde ibidem. 4. Re. 4. Non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Quamquã hodie proh dolor possit dici illud. 4. Reg. 25.s.ꝙ Nabuchodonosor tulit de templo domini ollas æreas & trullas. Item dico ꝙ olla quandoque signat in malo. Et sic certe dico ꝙ vt communiter olla signat

B Pectoralem capacitatẽ. Prima est insatiabilis conscientiæ.
Temporalem aduertasitẽ. Secunda est intolerabilis iustitiæ.
Infernalem crudelitatẽ. Tertia est immitigabilis violentię.

¶ Signat igitur olla pectoralem capacitatem insatiabilem. i. cõscientiam peccatoris, quæ.s. igne tentationis accensa, omnia recipit & absorbet. Vnde de insatiabili peccatore potest dici illud Iob. 41. ꝙ Behemoth seu Leuiathan. i. diabolus feruescere facit quasi ollam profundũ maris. Et reuera peccator seu peccatrix feruet ad modum ollæ per mala desideria, quando igne concupiscentiæ incenditur, & vento diabolicæ tentationis afflatur. Vnde nota ꝙ talis dicitur in scriptura olla

Rubiginosa.
Caliginosa.
Pruriginosa.

Rubiginẽ dat auaritia, quia.s. sicut olla efficitur rubiginosa per pulueris multiplicationem, sic conscientia peccatoris per diuitiarum aggregationem. Vnde Ezech. 24. Ve ciuitati sanguinum, ollæ cuius rubigo in ea est. Ista est autem olla de qua ibidem dicitur. Pone ollam æream &c. Sequitur. Pone eam super prunas vacuã, vt incalescat æs eius & liquefiat. Caliginem causat superbia. Caligo enim & obscuritas in olla causatur à fumo. Sic vere in peccatore caligo inhonestæ conuersationis causatur à fumo superbiæ. Vnde Naum. 2. Facies omnium sicut nigredo ollæ. Vt de superbo dicatur Iob. 41. De naribus eius procedit fumus sicut ollæ succensæ. Pruriginem causat luxuria. Et ista certe est olla pro carnibus decoquẽdis. figurata in illis ollis ægypti, de quibus amissis & dimissis in ægypto dolebant filij Israel in deserto, dicentes.s. Exo. 16. Recordamur inquiunt piscium quos comedebamus in Ægypto &c. quando sedebamus super ollas carnium &c. Et Mich. 3. Quasi carnem in medio ollæ. Sic igitur patet quomodo olla signat capacitatem insatiabilem. ¶ Secundo dico ꝙ

C signat temporalem aduersitatem seu iniquitatem intolerabilem. Et sic dico ꝙ per ollam intelliguntur crudeles & tyranni, igni furoris succensi, & ad cruciandũ simplices in hoc mundo p diabolum ordinati. Similes ollę Vulcani quæ est puteus in Scilia qui semper spirat ignem & fumum in quo etiam sæpe audiuntur voces & planctus lamentantium. Vnde ibidem creditur esse respiraculum infernale. Quia reuera tales ollę vulcani. i. mundi potentes & impij ignem crudelitatis spirantes & fumum superbiæ afflantes ad hoc videntur esse creati vt alios torqueant, & vt ollæ & instrumenta diaboli ad grauamina pauperum semper viuant. Figurati Hierem. 1. vbi dicitur. Ollam succẽsam ego video & facies eius à facie aquilonis &c. Signat igitur olla aduersitatem intolerabilem. ¶ Tertio vero dico ꝙ signat infernalem crudelitatem immitigabilem seu inextinguibilem. Infernus enim olla dicitur, pro eo ꝙ ibi animæ cruciantur, ac si in olla ignea bullirentur. Vnde de Antiocho, qui fuit figura diaboli, dicitur. 2. Mach. 7. ꝙ rex iussit sartagines & ollas succendi. Et nota ꝙ infernus dicitur olla, pro eo ꝙ sicut in olla strepitus ignis & aquę bulientis auditur, fœtor & ardor sentitur, & ibi carnes mortuæ decoquuntur, sic in inferno est vox & strepitus lamentantium Eccles. 7. Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla. Est ignis & ardor sustinentium. Amos. 4. Leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruẽtibus. Est mors & rabies desperantium. 4. Reg. 53. Mors in olla vir dei. Et sic patet quomodo in malo per ollam in scriptura potest accipi scilicet Crudelitas infernalis Aduersitas temporalis & Capacitas criminalis, seu iniquitas pectoralis &c.

Olim. Cum olim sit aduerbium temporis significans illa quæ facta sunt in tempore retroacto, siue bona fuerint siue mala, possumus dicere qđ in scriptura reperitur multiplex olim, videlicet olim A

Videndum.
Timendum.
Lugendum.
Legendum.

Olim videndum signat bona bonorum exẽpla olim facta, quæ debemꝰ videre, & in mente iugiter retinere, iuxta illud. 1. Reg. 9. Qui. n. propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns Exempla. n. iustorum & dei beneficia nobis olim exhibita nos ad bene operandũ prouocãt, & à male agendo retardãt. Vnde Lu. 10. Si in Sodomis ista facta essent olim, in cilicio & cinere pęnituissent. Olim timendum signat dei iudicia olim inflicta, quibus.s. mali olim fuerunt puniti quæ à nobis sunt considerãda & metuenda. Esa. 37. Non audistis quæ olim fecerim. Vnde. 2. Petr. 2. Quibus iudiciũ iam olim non cessat. Et dicitur de malis iudicibus ꝙ olim scripti sunt in hoc iudicio. Olim lugendum signat antiqua scelera, quæ.s. olim commisimus, quæ nos modo lugere & de ipsis pęnitere debemus. Multi enim sunt qui olim multa mala fecerunt. Esaiæ. 2. Repleti sunt vt olim, & augures habuerunt vt philistiim. Propter olim ergo commissa nos debemus lugere, & de huiusmodi pęnitere. Matth. 11. Olim in cinere & cilicio egissent pęnitentiam. ¶ Olim lugendum signat antiqua scripturæ documenta & scripta, quæ sunt.s. memoranda & legẽda, quia sicut ad Hebre. 1. dicitur, Olim deus loquens patribus in prophetis &c. sicut ipsemet dicit Hierem. 20. Iam olim loquor vociferans iniquitatem &c. Vide de Dudum & Antiquitus, & similibus &c.

Olofernes. Nota ꝙ olofernes qui fuit dux exercitus & princeps Nabuchodonosor regis Babilonis, & qui interpretatur infirmitas vel infirmans vitulũ saginatum, potest significare tyrannos & potentes huius seculi, qui.s. videntur regis inferni & exercitus iniquorum esse principes atq; duces, & qui etiam in se infirmi sunt, inquantum faciliter in peccatum cadunt, & vitulos etiam saginatos, hoc est dictu, diuites agricolas infirmos reddunt, inquãtum ipsos spoliant, & depauperant & comprimũt. Igitur cum tales sint præcæteris nequiores, nota ꝙ ipsi A

Indignantur iustorum verbulis.
Efferuntur irarum stimulis.
Euagantur incautis oculis.
Inflammantur carnis faculis.
Alligantur accidiæ vinculis.
Ebriantur cibis & poculis.
Hilarantur ineptis iocculis.
Eleuantur superbis titulis.
Iugulantur inferni iaculis.

¶ Dico igitur ꝙ mali principes iustorũ verbulis indignantur Exemplo.s. illius qui vna cum principibus suis indignatus est contra Achior de hoc quod de filijs Israel veritatem dicebat, quia scilicet isti nunquam volunt inuenire qui dicat coram eis veritatem. Vnde Iudith. 9. dicitur ꝙ indignatus est Holofernes vehementer. Item isti irarum stimulis agitantur. Vnde Iudith. 5. dicitur quod irati sunt omnes magnates Holofernis. Et Iudith. 5. dicitur qđ Holofernes præcepit vt comprehenderent Achior. Item isti cautis oculis euagantur. Vnde Iudith. 10. dicitur ꝙ duxerũt Iudith ad tabernaculũ Holofernis, & statim captus est in suis oculis Holofernes. Item isti carnis faculis inflammantur scilicet per luxuriæ appetitum, sicut de ipso dicitur Iudic. 12. ꝙ cor Holofernis cõcussum est, & dixit

Iudith. Bibe nunc, & accumbe in iocunditate. Item isti accidiæ vinculis alligãtur.f.per pigritiam. Vnde de isto legitur Iudith. 10. ꝙ Iudith vidit Holofernem sedentem in conopeo. Itẽ isti tibiis & poculis ebriantur. Vnde de isto dicitur Iudith. 13. ꝙ Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Itẽ isti ineptis ioculis hilarantur, quia.f. isti in lætitijs plurimum delectantur, vt de Iudith patet, quæ vt honestum negocium quod factura erat, dissimularet, gesticulationem ita prætendit, vt dicerent ei serui holofernis. Scias quoniam cum steteris in conspectu Holofernis, bene tibi faciet, & eris gratissima in corde eius. Item isti superbis titulis eleuantur. Vnde Iudith. 14. dicitur ꝙ caput Holofernis suspensum est super muros. Caput.n. idest intentio talium semper in altum per superbiam est suspẽsum. Item isti inferni iaculis trucidantur. Vnde Iudith. 24 Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Et Iudith. 15. Cumq; audisset exercitus decollatum Holofernem, fugit, Sic ergo patet quomodo propter multas conditiones holofernes signat impios principes & malignos. Expone argo & dilata.

A **Omne. Omnis.** Nota ꝙ istud nomen omne semper denotat vniuersitatem, communitatem, & generalitatem. Hinc est ꝙ cum multæ inueniantur vniuersitates.f. bonæ & malę, necesse est dicere ꝙ de sui natura inuenitur in bono vnum omne

Miserabile.
Commendabile.
Detestabile.
Delectabile.
Contristabile.

¶ Primum pertinet ad naturam. Secundum pertinet ad gratiam. Tertium pertinet ad culpã. Quartum pertinet ad gloriam. Quintum pertinet ad pœnam. ¶ Primo igitur dico ꝙ omne in bono signat vniuersitatem omnium viatorum. Ista est quædam vniuersitas valde miserabilis atque vilis. Sicut.n. vniuersitas creaturarum & elementorum motui & corruptioni est subiecta, & inde est ꝙ omnia quæ sunt hic inferius, nunquam in eodem subsistunt, quinimmo de forma ad formam transeunt, & de vna conditione in aliam se cõuertunt, iuxta illud Roma. 8. Vanitati subiecta est omnis creatura non volens, sic vere omnes homines quam diu in ista via mortali morantur, multis & varijs miserijs supponuntur. Necesse enim habent multa discrimina sustinere, & de conditione ad conditionem, de fortuna ad fortunam, de miseria ad miseriam continuo se mutare quia sicut dicitur in psal. Veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Et nota hic ꝙ ista vniuersitas generaliter subijcitur.

Carnis fragilitati.
Mundi aduersitati.
A Hostis malignitati.
Vitæ labilitati.
Mortis necessitati.

¶ Dico ergo ꝙ omnis homo subijcitur carnis fragilitatibus, quia sicut dicitur Esa. 40. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius sicut flos agri &c. Item subijcitur mundi aduersitatib⁹, quia sicut dicitur Eccle. 1. Omnia flumina intrant mare. Quia vere quotquot in hoc seculo sumus, necesse est ꝙ mare.i. tribulationum amaritudinem subintremus. Vnde Isido. dicit ꝙ impossibile est quòd homo sit, & tribulationem non patiatur. Itẽ subijcitur hostis malignitatibus seu tentationibus. Impossibile est enim quod homo hic viuat, & quòd hostis tẽtationes nõ subeat, quia sicut dicitur Gen. 16. Manus eius contra omnes & manus omnium contra eum. Item subijcitur vitæ labilitatibus quia sicut dicitur Eccl. 1. Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Item subijcitur mortis necessitatibus, quia sicut dicitur. 2. Regum. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur super terram. Nam sicut stellę quæ ab oriente surgunt, necessario ad occidentem vadunt & currunt, sic nullo excepto omnes homines quotquot surgunt ad vitam, necesse est quod occidant ad mortem; quia sicut dicitur. 1. Corint. 15. In Adam omnes moriuntur. Ista est ergo vniuersitas miserabilis. Item dico qđ est quædam vniuersitas commendabilis. Et ista est vniuersitas bonorum quæ sunt in hoc mundo. Et sic istud nomen omne non solum signat vniuersitatem, immo signat etiam congregationem & societatem, dilectionem & vnitatem & charitatem. Sicut enim omnia membra vniuntur in vno corpore, omnia volatilia perseuerant in vno aere, omnes pisces communiter viuunt in vno equore, sic omnes boni debent vniri & aggregari per charitatem in vno pectore, quia procul dubio omnes debemus per charitatis vinculum vnum esse, & omnitatem in vnitate, & vnitatem in omnitate perpetuo conseruare, vt sit omnibus vnus introitus ad vitã, & similis exitus, vt etiam de nobis omnib⁹ possit dici illud Ac. 4. quod de Apostolis dicitur, quod .f. repleti sunt omnes spiritu sancto, & quòd multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna, & erant eis omnia communia. Et possumus hic notare quod nos debemus omnes

Inuicem nos conformare.
Prælatis nos subiugare.
In vnum cohabitare.
In bono perseuerare.

Dico qđ omnes debemus inuicem nos cõformare, vt sic quilibet possit dicere illud. 1. Corin. 9. Omnibus omnia factus sum vt omnes lucrifacerem. Itẽ prælatis subiugari. 1. Machab. 8. Omnes obediunt vni, & zelus & inuidia non est inter eos. Item in vnum associari. Act. 2. Erãt oẽs discipuli pariter in eodem loco. Item in bono confirmari vel perseuerare. Vnde Act. 1. Erant omnes discipuli perseuerantes in oratione cum Maria matre Iesu & mulieribus. Ista est vniuersitas detestabilis. A Et ista est vniuersitas peccatorum & malignorum, qui.f. faciunt vnum corpus diaboli, vnam vniuersitatem & communitatem peccati. Sed de ista vide plene infra.e.ti. ¶ Deniq; dico quod est vniuersitas delectabilis. Et est vniuersitas beatorũ B quia.f. sicut omnes stellę vniuersaliter sunt in firmamento, sic omnes beati sunt in paradiso. Ibi enim est vniuersitas omnium bonorum, & vniuersitas omnium beatorum, sicut bene dicitur. 1. Corint. 15. Vt sit deus omnia in omnibus. Beati enim omnes dicuntur, quia omni bono fruuntur, ab omni malo & periculo absoluuntur & liberantur, & ab illo qui omnia potest, gubernantur & præmiantur. Et nota ꝙ isti dicuntur omnes proen quia sunt omnes in

Vna societate.
Magna iocunditate.
Summa fœlicitate.
Æquali sublimitate.
Mentali suauitate.

¶ Isti.n. omnes sine discordia viuunt communiter. Vnde deo potest dici illud Esai. 60. Omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Et illud. 1. Macb. 8. Omnes obediunt vni, & zelus & inuidia non est inter eos. Et Act. 4. Omnes qui credebãt habebant omnia communia. Item isti omnes magna lætitia viuunt hilariter, iuxta illud psal. Lætamini in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Item isti omnes in summa gloria viuunt fœliciter. psal. Gloria hæc est omnibus sanctis eius. Item omnes æterna præmia habent æqualiter, quia.f. omnes percipiunt eundem denarium diurnum & visionem beatam, sicut enim dicitur Sap. 6. Æ qualiter est Deo cura de omnibus.i. beatis. Vnde illud. 1. Corint. 10. Omnes eandẽ escã spiritalem manducauerunt. Item isti omnes æterna gaudia gustant suauiter, & ideo isti dicũtur dormire.i. perpetuo quiescere gaudere. Esa. 13. Omnes reges gentium vniuersi dormierũt in gloria. Ista est igitur vniuersitas delectabilis. ¶ Insuper dico ꝙ inuenitur vniuersitas contristabilis. Et ista est vniuersitas damnatorum, quia scilicet simul & omnes vniuersaliter in inferno tristantur. psal. Turbati sunt omnes insipientes corde. Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Et nota qđ isti omnes qui scilicet omnibus tormentis subditi sunt videlicet damnati,

Conscientiæ verme roduntur.
Violentiæ ense scinduntur:
Pestilentiæ metu sternuntur.
Impatientiæ luctu teruntur.

¶ De verme rodente dic ꝙ vermes & torsiones conscientiæ comparantur bestijs deuorantibus, de quibus dicitur Hierem. 12. Omnes bestiæ properate ad deuorandum. De ense scindente dicitur Hiere. 42. Omnes quoq; viri morientur gladio. De metu sternente dicitur Ezec. 27. Omnes tempestate percussi mutauerunt vultus.f. præ timore. De luctu vero terente seu etiã desolante dicitur Hiere. 47. Vlulabunt omnes habitatores terræ à strepitu &c. Et sic patet de quintuplici vniuersitate quæ denotatur per omnes.f. Miserabili, Commendabili, Detestabili, Delectabili, Contristabili. ¶ Secundo dico quod omne potest C significare in malo. Et sic signat

Vniuersitatem malorum temporalium.
Vniuersitatem vitiorum cordialium.
Vniuersitatem virorum criminalium.
Vniuersitatem dolorum infernalium.

¶ De malis temporalibus potest dici illud. 1. Ioann. 2. Omnia quę in mundo sunt, aut sunt cõcupiscentia oculorum, aut concupiscẽtia carnis, aut superbia vitæ. De vniuersitate vitiorum cordialium potest dici illud Hiere. 6. A propheta vsq; ad sacerdotem omnes studẽt auaritiæ. A maiore vsq; ad minorem omnes faciunt

nes faciunt dolum. De vniuersitate hominum criminalium dicitur in psalm. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum. De vniuersitate vero tormentorum seu etiam dolorum infernalium dicitur Matth. 7. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur &c. Item cum illud nomen omnis sit adiectiuum generalissimum, impossibile est ꝙ de ipso possit fieri aliquis competens tractatus in generali, pro eo ꝙ semper de ipso sit tractandum secundum naturam sui substantiui. Nota ergo ꝙ materiæ morales distinguuntur & exercentur circa tria generaliter, videlicet

Loca.
Personas. Circa loca dico, quæ.s.sunt
Res.

Exterior.
Superior.
Inferior.

Exterius est mundus ecclesia vel religio. Superius est paradisus & coelestis habitatio. Inferius est infernus & damnatorum adunatio. Circa personas etiam, quæ.s.sunt

Personæ iustorum.
Personæ malorum.
Personæ beatorum.
Personæ damnatorum.

¶ Circa res quoq; quæ.s.sunt quædam

Spiritales.s.virtutes.
Criminales.s.vitia.
Temporales.s.terrena.
Supernales.s.præmia.
Infernales.s.tormenta.

Cum igitur illud nomen omnis sit generalissimum, videtur ꝙ qui de ipso vellet bene tractare, deberet ipsum ad ista omnia dilatare, & ad omnia loca personas & res diuersimode applicare, & de quolibet in particulari specialem materiam ordinare. Sed quia istud esset prolixum, cum istud vocabulum sit cōmunissimum in scriptura, hinc est ꝙ solum superaddam aliqd de personis, quæ cum propter rerum opera bone vel male dicantur, fit vt cum de personis agam principaliter etiam actum sit aliquid de rebus incidentaliter. Et sic dices de personis qđ omnis potest accipi in bono & in malo. ¶ Primo quidem in bono significato dico ꝙ quilibet homo iustus potest dici omnis,

D eo ꝙ secundum Gregor. super illud Euangelij. Ite prædicate euangelium omni creaturæ. participat omnibus creaturis. Habet enim esse cum lapidibus. Viuere cum arboribus. Sentire cum animalibus. Intelligere cum beatis spiritibus. Gaudere cum sanctis. Et timere & tristari cum demonibus & damnatis Et sic merito iustus omnis dicitur quia omnibus rebus existentibus in natura aliqualiter cōformatur. Et breuiter de isto omni.i.de viro iusto & virtuoso potest dici illud Ioan. 6. Omnis q videt filium, & credit in eum, habet vitam æternam. Et Roma. 10. Omnis quicunq; nomē domini inuocauerit, saluus erit. Et illud. Time deum, hoc est omnis homo. Nota igitur ꝙ iustus dicitur omnis, quia

Supponitur omni superiori.
Opponitur omni deteriori.
Exponitur omni pęnaliori.
Componitur omni vtiliori.

Igitur dico ꝙ iustus omnis dicitur quia omni superiori supponitur. s. p humilem subiectionem & conditionem, iuxta illud Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Et. 1. Petr. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter deum. Et merito, quia certe sicut dicitur Lu. 14. & 18. Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur. Itē q a omni deteriori opponuntur, hoc est dictu, omni vitio & peccato. Vnde Eph. 4. Omnis sermo malus de ore vestro non procedat. Et ibidem. Omnis amaritudo & ira tollatur à vobis. Et iterum. Omnis immanditia &c. non nominetur in vobis. Vt sic dicatur mundo de peccato & impm illud Naum. 3. Omnis qui viderit te, resiliet à te. Item quia omni pęnaliori.i. omni poenitentiæ & labori exponitur. 1. Corin. 9. Omnis qui in agone cōtendit, ab omnibus.s. agonem impedientibus, se abstinet. Exponit.n.se omni

Dolori contritionis.
Clamori orationis.
Labori bonæ operationis.
Fluori piæ consolationis.

De omni dolore contritionis dicitur. 1. Machab. 1. Factus est planctus in omni loco. Et ibidem. Omnis maritus sumpsit lamentū. Et Ro. 8. Omnis creatura ingemiscit & parturit. Et Thre. 1. Omnis populus eius gemens. De omni clamore orationis dicitur Ephe. 6. Orantes omni tempore in omni instantia. Et merito, quia omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Roma. 10. Et omnis qui petit, accipit & pulsanti aperietur. Math. 7. De omni labore bonę operationis dicitur Col. 1. In omni opere bono fructificantes. Sequitur. In omni virtute confirmati. Et Eccle. 6. Omnis labor hominis in ore eius. Et Ioan. 14. dicitur de fructu bonæ operationis quod pater omnem palmitē non ferentem fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructum purgabit eum, vt fructum plus afferat. De omni vero fluore deuotionis miserationis compassionis & cōsolationis dicitur Lu. 6. Omni petenti te tribue. Et Luc. 11. Omnis enim qui petit. accipit.s.à pio & misericorde, qui.s. libenter subuenit fratri suo, sciens quod sicut dicitur. 1. Ioan. 3. Omnis qui odit fratrē suū, homicida est. Et eiusdem. 4. omnis qui diligit fratrem suum, ex deo natus est. Patet ergo quod iustus omnis dicitur, quia omni pœnaliori exponitur. Item quia omni vtiliori & nobiliori cōponitur. Iustus enim componitur & formatur ex omni gratia & virtute. Conuersatio enim viri iusti omnibus virtutibus debet esse composita & ornata, iuxta illud Exec. 28. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. vide eam alibi expositā. Quia reuera ibi debet fulgere.s.

Omnis vigor patientiæ.
Omnis rigor abstinentiæ.
Omnis viror conscientiæ.
Omnis splendor sapientiæ.
Omnis ardor amicitiæ.
Omnis odor pudicitiæ.

De omni vigore patientiæ dic illud. 2. Cori. 6. In omnib⁹ exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros. Sequitur. In multa patientia, in ieiunijs multis &c. Ista.n. est illa omnis armatura fortium, de qua fit mentio Canti. 4. De omni rigore abstinentiæ dicitur Eccle. 37. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escam. De omni virore conscientiæ dic illud Act. 24. In omni cōscientia bona cōuersantes ante deum. De omni splendore sapiētiæ dic illud Sapien. 17. quod omnis orbis terrarum lympido illuminabatur lumine. Et Eccle. 18. Omnis astutus cognoscit sapientiam. Vt sic de talibus exponatur illud Exe. 10. Omne corpus rotarum plenum oculis ante & retro. De omni ardore amicitiæ dic illud Prou. 17. Omni tempore diligit qui amicus est. De omni vero odore pudicitiæ dic illud Eccle. 8. Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. Sic igitur patet quomodo iustus potest dici omnis.i. omni virtute perfectus & plenus, & hoc pro certo omni

Tempore.
Loco.
Corde.
Opere.
Verbo.
Desiderio.
Vita.

Omni dico tempore, dicens illud psal. Benedicam dominum in omni tempore. semper laus eius in ore meo. Et illud Tho. 4. Omni tempore benedic deum & pete ab eo vt vias tuas dirigat Et Eccle. 9. tempore sunt vestimenta tua cādida. Itē oī loco. ps. In oī loco dñationis eius benedic anima mea domino. Itē omni corde. Eccle. 47. De omni corde suo laudauit dominum. Item omni opere. Ibidem in omni opere dedit confessionem deo. Itē omni verbo, attendēs.s. illud Mat. 12. ꝙ de omni verbo ocioso oportebit in iudicio reddere rationem. Item omni desiderio, iuxta illud psal. Apud te omne desiderium meum. Item omni vita. Eccle. 13. In omni vita tua dilige deum. vt dicat illud Ecclesi. 24. In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Iustus ergo dicitur omnis multiplici ratione, & hoc singulariter. ¶ Secundo in malo significato & in singulari de omnis & de omne dic ꝙ peccator potest dici omnis, & hoc certe quia omni E

Vitio subijcitur.
Virtuti opponitur.
Supplicio deputatur

Et breuiter in peccatore omne caput languidum, & omne cor mœrens, non est in eo sanitas. Esaiæ. 1. Iste enim dicitur omnis arbor quæ non facit fructum bonum quæ scilicet excidetur & in ignem mittetur. Matthei. 7. Et ideo nota ꝙ iste subijcitur omni.

Pigritiæ & tepiditati.
Inuidię & malignitati.
Luxuriæ & carnalitati.
Superbię & pompositati.
Stultitiæ & fatuitati.
Męstitię & obscuritati.
Blanditiæ & verbositati.
Seuitiæ & crudelitati.

Dicam ergo ꝙ peccator dicitur omnis, quia habet & possidet omnem pigritiam & tepiditatem, & sic iste est omnis piger,

Fallaciæ & dolositati.
Inconstantiæ & fragilitati.
Pestilentiæ & pœnalitati.

piger, de quo dicitur Prouerb. 21. Omnis piger semper in egestate est. Item omnem inuidiam & malignitatē, & sic iste est omnis inuidus, de quo dicitur Ecclesi. 6. Omnis peccator inuidus & bilinguis. Item omnem spurcitiam & carnalitatem & sic iste est omnis fornicarius de quo Eccle. 23. Homini fornicatio omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsq; ad finem. vt & de mala muliere dicatur illud Eccle. 36. q omnem masculum excipiet mulier, & super omnem concupiscentiam hominis superducet desiderium. & Iudicum. 8. Fornicatus est omnis Israel. & Eze. 16. Expoluisti fornicationem tuam omni transeunti viam. Item superbiam & pomposi tatem. Vt de elatione superbi exponatur illud Esa. 22. Ascendisti & tu omnis in tecta. Sequitur Suspendam super eam omnē gloriam eius. Suspendium enim elationem superbię signat. vnde de superbo Amā dicitur Hester. 16. q omnis cognatio eius pendet in patibulis. Item habet stultitiam & fatuitatem. Eccl. 21. Cor fatui quasi vas confractum omnem sapientiam non tenebit. Item habet omnem mœstitiam & obscuritatem. Peccator enim nunquam est vere lętus, immo certe semper est in męstitia & obscuritate cordis. Esa. 15. In plateis eius omnis vlulatus. quia sicut dicitur Hiere. 48. Super omne caput peccatoris caluitiū, & omnis barba rasa erit, & in plateis eius omnis plāctus. Ratio. n. barbæ & caluitiū defectus prudentiæ significant planctus vero męstitiam & desperationem designat. Item habet omnem blanditiam & verbositatem. Et dicitur Eccle. 37. Qui sophistice loquitur, odibilis ē, in omni re defraudabitur. Item habet omnem sęuitiam & crudelitatem. s. pauperes grauando & deuorando. Vnde ei potest dici quod de volatili dicitur Ezech. 39. Ferijs auibus omniq; volatili & bestijs terrę dedi te ad deuorandum. Hier. 6. Omnis calumnia in medio eius. Item habet omnem fallaciam & dolositatem. Non enim tenet fidem alicui etiam proximo seu fratri. Vnde ipse est ille omnis frater de quo dicitur Hiere. 9. Vnusquisq; à proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur, & inimici hominis domestici eius. Item habet inconstantiam & fragilitatem, quia reuera tales sunt fragiles & inconstantes, & faciles vt corruant in peccatum, & vt etiam deficiant quo ad fortunam gloriæ temporalis. Sicut enim dicitur Esaiæ. 40. Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri &c. Finaliter vero dico q talis omnis. s. peccator habebit in inferno omnem tristitiam & pœnalitatem. Tunc enim sicut dicitur Esa. 13. Omne cor hominis tabescet & conteretur. Sequitur. Et omnis qui inuentus fuerit, occidēt. Quia etiā sicut dicitur Hier. 12. Omnis herba regionis siccabit: & desolatione desolabit oīs terra. Et sic igiť patet quomõ peccator dicit oīs. Vnde 1. Io. 3. Omnis qui facit peccatum: iniquitatem facit. Omnis qui peccat, non videt deum. Omnis qui non est iustus, non est ex deo. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Omnis homicida non habet vitam æternam. Hęc igitur de omni sufficiant in singulari tam in bono quam in malo significato. ¶ In plurali vero dicam q omnes & omnia applicari possunt ad
F multa tam in bono quam in malo. ¶ Primo dicamus de omnes in bono, q. s. ista vniuersalis & pluralis dictio omnes potest significare in bono omnem bonam bonorum societatem, & omnem laudabilem vniuersitatem, vnitatem & communitatem, sicut supra in principio visum est, iuxta illud Iosuæ. 18. Congregati sunt omnes filij Israel in Sylo. & Iudicum. 20. Omnes filij Israel pariter congregati sunt. In speciali vero dicamus q iusti dicuntur omnes, pro eo q ex omnibus virtutibus componuntur, omnibus vitijs opponuntur, omnibus hominibus amicantur, omnibus sanctis seruiunt & famulantur, vt sic de ipsis proprie possit dici illud Gala. 3. Omnes enim vos vnum estis in Christo. In quibus verbis ostenditur q iusti dicuntur omnes Propter summam perfectionem. Omnis. Propter veram assertionem. Enim Propter iunctam consolationem. Vos. Propter simplicem affectionem. Vnum. Propter stabilem durationem. Estis. Propter secretam intentionem. In. Propter feruidā deuotionem. Christo. Est enim in ipsis. s. Perfectio quę non minuitur. Omnes inquit, q. s. est nomen quod integritatem & perfectionem designat. Assertio quæ non decipitur. Enim inquit, q est aduerbium affirmandi
Communio quæ pace fruitur. Vos inquit.
Affectio quæ non disiungitur. Vnum.
Duratio quæ nunquam soluitur. Estis inquit.
Intentio quæ bonum conditur. In.
Deuotionis qua fides alitur. Christo.

Ista sunt enim septem solennia argumenta, quibus. s. probari potest q iusti possunt dici omnes. Secundum veritatem enim isti magis sunt omnes quam soli, magis publici quam priuati, & magis vnum quam singuli, inquantum bonis omnibus sunt repleti, & à malis omnibus sunt segregati, & rei omni. i. vtilitati publicę assueti ¶ Dicam igitur q isti habent summam perfectionem. Omnes inquit. Iusti enim videntur figurati in Pane deo vniuersali, qui omnium rerum repræsentabat figuram. Et ideo dicebatur à pā, quod est totum. Vnde & illud Romæ templum quod pantheo dictum fuit, sibi fuit dedicatum, in quo loco ecclesia sanctorum omnium postmodum est fundata. Iusti enim vniuersales & omnes dicuntur, inquantum bonis omnibus comparantur, & virtutum omnium imaginem repræsentare noscuntur. Omnes inquit. Deu. 23. Omnes sancti in manu dei sunt. Et reuera in ipsis repræsentatur virtus.

Contemplatiua summorum syderum.
Propagatiua bonorum operum.
Consolatiua dolorum pauperum.
Stupefactiua cordis & viscerum.
Charitatiua pacis & fœderum.

Dico ergo q in iustis viget virtus cōtemplatiua. Ista enim est qua omnes iusti deum & cœlestia considerant & cognoscunt. Vnde dominus dicit Hiere. 31. Omnes enim cognoscent me. Et. 2. Corint. 4. Omnes inquit reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Item viget in illis virtus propagatiua. i. bonorum operū generatiua. Can. 4. Omnes gemellis fœtibus, & sterilis nō est in eis. Item viget in eis virtus consolatiua seu etiam compassiua. Vnde ipsis dicitur Thren. 1. O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Item viget in eis virtus stupefactiua. s. timor dei. 2. Par. 36. Omnes pauent & tremūt à vultu virtutis tuæ. Item viget in eis virtus variatiua, de qua. s. Prouer. 31. Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. Duplicia enim duplicem charitatem designant. Patet ergo q isti habent summam perfectionem, quia omnes. Item iusti habēt veram assertionem. Et hoc ostenditur cum dicitur Enim, quod idem est q certe seu vere, & est aduerbium affirmandi, significans q omnes illi qui omni virtute volunt pollere, omnem veritatem debent habere, & verbi certitudinem continere. Exemplo corporum cœlestium, quæ omnia sunt peruia atque clara, & omnium quæ in se sunt veraciter ostensiua, luna duntaxat excepta. sic isti &c. Enim inquit. Luc. 20. Omnes enim viuunt. Et merito, quia sicut dicitur. 2. Esdræ. 4. Omnes populi clamabant, magna est veritas. Vt & sibi dicatur illud Iudith. 8. Omnia quę locuta es, vera sunt. Quia super omnia vincit veritas, sicut dicitur. 2. Esdræ. 3. Nam tales omnes id est perfecti & veri

Sunt in bono perseuerantes.
Sunt in omnibus se reserantes.
Sunt nobiles & se fœderantes.
Sunt humiles & obsequentes.
Sunt vtiles & prouidentes.
Sunt habiles & se cognoscentes.

Sunt dico stabiles & perseuerātes, dicentes. s. illud Gal. 3. Omnes enim filij dei estis. & Ro. 14. Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Stare. n. & esse, perseuerantiam signāt. Sunt etiam scibiles & se reserantes. 2. Corinti. 5. Omnes enim nos manifestari oportet. Sunt vltra hæc nobiles & se fœderantes. Iudi. 21. Omnes enim in commune iurauimus. Item sunt humiles & obsequentes. Esa. 60. Omnes de saba venient, aurum & thus deferentes. Venire enim & offerre munera, signum est humilitatis & obsequij. Sunt denique vtiles & prouidentes. Philip. 2. Omnes quæ sua sunt quærunt. Sunt etiam habiles & considerantes. Vnde dominus dicit Hier. 31. Omnes enim cognoscunt me. Et Marc. 6. Omnes enim eum viderunt. Vide supra de Enim. Habent ergo veram assertionem. ¶ Item iusti habet firmam cōiunctionem, hoc est dictu, firmam societatem & communionem. Et hoc ostēditur G cum dicitur, Vos quod est pronomen significans pluralitatem hominum aggregatam. Esaię. 21. Omnes qui inuenti sunt, vincti sunt pariter. Vnde illud prædictum Thren. 1. O vos omnes qui transitis per viam, attendite &c. Vt etiam talibus simul fœderatis & iunctis dicatur illud Esaiæ. 1. Accendentes ignem omnes vos accincti flammis. Vt de tali commun societate dicatur

catur illud.1.Corin.10.Omnes eandem escam spiritalem mã
ducauerunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt.
Habent igitur isti firmam coniunctionem seu communioné.
Vos inquit. Vide infra de Vos. Item iusti viri & perfecti dicũ-
tur omnes, quia habent strictam affectionem. Quia. s. ipsi in
mente & affectione sunt simplices & non multi. Vnum inquit
& non multi ad mũdi bona & negocia uinisi. Porro vnum est
necessarium. Luc.10. Iusti enim vnum proprie sunt, quia vnu
.s. deo cum Maria seruiunt & obediunt in vna & singulari vo-
luntate. 2. Macbab.8. Omnes obediunt vni. Et occupari circa
multa cum Martha fugiunt & contemnunt, dicentes. s. illud
1. Corint.10. Omnes de vno pane & de vno calice participa-
mus. Et ibidem.12. Omnes vno spiritu potati sumus. Habent
igitur isti strictam seu simplicem affectionem. Item iusti dicun
tur omnes, quia habent fortem durationem, quod ostenditur
cum dicitur. Estis. Esse enim stabilitatem & perseuerantiam
signat. Vide supra de Esse, & infra de Sum. Vnde illud Gala.3.
Omnes enim vos filij dei estis. & Ro.14. Omnes. n. stabimus an
te tribunal Christi. Vnde.1. Thessa.5. Omnes enim vos filij lu-
cis estis. Et Iudicum.20. Omnes robustissimi pugnatores. &. 2.
Esdræ.9. Omnes recti steterunt. & .2. Parali.14. Omnes isti viri
fortissimi. Item iusti dicuntur omnes, quia habent clausam in-
tentionem, quod ostenditur cum dicitur. In. In, enim signat in
teriorem intimitatem secretę conscientiæ, sicut supra in suo ti
tulo bene visum est, quam. s. iusti habent inquantum bona ope
ra sua non publice sed in secreto facere student, & inquantum
intentionem suam sanctam secretam & clausam tenent. Vnde
illud Iosuæ.18. Congregati sunt omnes filij Israel in sylo. Et
Miche.4. Omnes populi ambulabunt in nomine dei sui. Quia
sicut dicitur Baruch.2. Iustus est dominus in omnibus operi-
bus suis. Habent igitur clausam intentionem. In inquit. Item
iusti dicuntur omnes qui habent piam deuotionem seu religio
nem. Christo inquit quia. s. omnes sancti in Christo credunt, &
ei confitentur & obediunt, & ipsum laudant, glorificant & be-
nedicunt. 2 Mach.12. Omnes itaq; benedixerunt iustum iudi-
cium dei. Et ibidem.14. Omnes igitur deum cœli benedixerũt
Christo inquit. Rom.14. Omnes stabimus ante tribunal Chri
sti. s. ipsum adorando, & ei deuote & humiliter seruiendo, iu-
xta illud prædictum Esa.60. Omnes de Saba venient aurum &
thus deferentes, & laudem domino annunciantes. Et sic igitur
patet quomodo perfecti, & iusti dici possunt omnes septempli
ci ratione. Vt sic Christo dicatur illud Esa.60. Populus autem
H tuus omnes iusti. ¶ Secundo vero si in malo significato vis om
nes accipere, notabis ꝙ mali & impij omnes dicuntur, propter
ꝙ ab vnitate fidei & charitatis recedunt, & omnibus vitijs se
committunt, in omnem ventum se ventilant, & omnibus mun
di negocijs se exponunt. Sicut enim dicitur in psal. Omnes de-
clinauerunt, simul inutiles facti sunt, nõ est dei timor ante ocu
los eorum. Esa.56. Omnes in viam suam declinauerunt. Nota
ergo ꝙ mali in generali & vniuerso dicuntur omnes multipli-
ci ratione, videlicet quia sunt

Amatores fallacissimi.
Bellatores debilissimi.
Prædatores iniquissimi.
Peccatores immundissimi.
Derisores nugacissimi.
Seruitores ignauissimi.
Possessores despectissimi.
Speculatores ignarissimi.
Gladiatores crudelissimi.
Gloriatores inanissimi.
Epulatores voracissimi.
Acquisitores auarissimi.
Imperatores iniustissimi.

¶ Dicam⁹ igitur ꝙ
mali dicuntur om
nes. i. omnibus vi-
tijs deditii, quia sunt
amatores fallacissi
mi. Nullum enim
veraciter diligunt
sed potius prodi-
tiose & fallaciter
alios diligere se cõ
fingunt. Threno.1.
Omnes amici eius
spreuerunt eam,
& facti sunt ei inimici. Quod maxime apparet in falsis amicis
& adulatoribus, qui tempore prosperitatis diligunt, & tempo-
re aduersitatis fugiunt & odiunt. Thren.1. Omnes qui glorifi-
cabant eam, spreuerunt eam &c. Et illud Hier.30. Omnes ama
tores tui obliti sunt tui, contempserunt te &c. Sunt igitur isti
amatores fallacissimi. Item quia sunt bellatores debilissimi. s.
in bello tentationum & tribulationum. Vnde Hier.52. Omnes
viri bellatores fugerunt. Item quia sunt prædatores iniquissi-
mi. psal. Diripuerunt eam omnes transeuntes viam. Et Abacu.
1. Omnes ad prædam venient. Et tamen isti deberent timere il
lud quod dicitur Hiere 30. Omnes prædatores tuos dabo in
prædam &c. Item quia sunt peccatores immundissimi seu car-
nalissimi. Hier 23. Facti sunt mihi omnes Sodoma & Gomor
ra & Ezec.32. Omnes hi incircuncisi, quibus. s. caro præputij
non aufertur. Item quia sunt derisores nugacissimi psa. Omnes
videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt ca-
put. Item quia sunt seruitores ignauissimi. Ezech.7. Omnes
manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. Item quia
sunt possessores despectissimi. Deus enim despicit & contem-
nit omnes mundi possessores licet in mundo appareant ceteris
potiores. Esa 40. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram
eo. & Dan.4. Omnes habitatores coram eo in nihilum reput
ti sunt. Item quia sunt speculatores ignarissimi seu obscurissi-
mi. Esaię.53. Omnes nos quasi oues errauimus. Item quia sunt
gladiatores crudelissimi. Micheæ.7. Omnes in sanguine insi-
diantur. Et tamen ipsi deberent timere illud Matthei.26.
Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Item
quia sunt gloriatores inanissimi. in vanis enim adulationibus
& lætitijs gloriantur. Hierem.22. Omnes pastores tuos pascet
ventus, & illud Iob.40. Omnes bestiæ agri ludunt ibi. Itẽ quia
sunt epulatores voracissimi. Esa.27. Omnes mensæ repletæ
sunt vomitu. Itẽ quia sunt acquisitores auarissimi. Vnde Hie.
6. A maiore vsq; ad minorem omnes auaritiæ student à pro-
pheta vsq; ad sacerdotem omnes faciunt dolum. Itẽ quia sunt
imperatores iniustissimi. Vnde Esa.1. Principes tui infideles
socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones
pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad eos. Et
breuiter isti proprie omnes dicũtur, quia in omni peccato do
mino contrariantur. Vt sic talibus dominus conquerendo di-
cat illud Hier.2. Omnes dereliquistis me, dicit dominus. ¶ De I
omnia vero in neutro genere notabis ꝙ omnia neutraliter po
test referri ad multa, videlicet ad quædam

Intuenda. s. dei mirabilia.
Metuenda. s. dei iudicia.
Contemnenda. s. bona opera.
Destruenda. s. mala opera seu scelera.
Induenda. s. virtutes & bona exempla.
Cupienda. s. bona æterna & cœlestia
Respuenda. s. bona temporalia & mundana:
Sustinenda. s. mundi tribulamina & flagella.
Fugienda. s. tormenta & infernalia.

¶ Igitur dico ꝙ sunt quædam quæ sunt intuenda. & ista certe
sunt omnia opera & mirabilia altissimi, quæ. s. debent conside
rari & solerti oculo intueri. In quocunq; enim genere artifi-
cij, opera bonorum artificum libenter considerãtur. Ideo cui
liber dicitur illud Eccle.42. Respice in omnia opera altissimi,
oĩa duplicia, vnũ cõtra vnũ &c. & merito cõsiderãda sunt, quia

Facta sunt sapienter.
Bona sunt eminenter.
Durabunt permanenter.
Pia sunt excellenter.
Sua sunt euidenter.
Recta sunt prouidenter.

Facta sunt dico
sapiẽtissime. Ps.
Omnia in sapiẽ-
tia fecisti, imple
ta est terra pos-
sessione tua. &
Sap.11. Omnia in mensura pondere & numero disposuisti. &
iterum. Omnium artifex docuit me sapientiam. Item quia bo
na sunt eminentissime. Eccle.39. Omnia opera dei vniuersa bo
na valde. Item quia durabunt permanentissime. s. in æternum.
Eccle.3. Didici ꝙ omnia opera quæ fecit deus, perseuerant in
æternum. & Eccle.42. Omnia opera domini viuunt & manẽt
in seculum. Item quia pia sunt excellentissime. In operibus. n.
dei apparuit pietas infinita. Ideo bene dicitur illud Sap.11. Mi
sereris omnium quoniam omnia potes, parcis omnibus quo-
niam tua sunt. Item quia sua sunt euidentissime. Vnde ipse di-
cit Iob.41. Omnia quæ sub cœlo sunt, mea sunt. & in psal. dicit
Meæ sunt omnes feræ siluarum, mea sunt omnia volatilia cœ-
li &c. Item quia recta sunt prouidentissime. qui. n. bene consi-
derat, manifeste videt ꝙ prouidentia dei gubernat omnia, Vn
de Sapien.6. dicitur ꝙ æqualiter est ei cura de omnibus. & Ec
cle.23. Omnia videt oculus eius. &. 1. Corin.2. Spiritus enim
omnia scrutatur. Sunt igitur quædam omnia quæ sunt intuen
da. Secundo dico quod sunt quædam oĩa quæ sunt metuen-
da, & illa pro certo sunt iudicia diuina & etiam tormenta in-
fernalia. Illa sunt enim iudicia certa, secreta, durabilia & æter
na. psal. In æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ. & ideo sibi di-
cebat Dauid in psa. Omnes viæ tuæ veritas. omnes viæ meæ in
conspectu tuo. omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius.
Vnde in psal. Omnia iudicia eius in cõspectu meo, & iustitias
eius non repuli à me. Illa sunt igitur omnia metuenda. ¶ Ter-
tio dico

tio dico q sunt quædam omnia quæ sunt construenda. Et ista proculdubio sunt bona opera & mandata diuina, quæ. s. sunt facienda & construenda. psal. Ad omnia mandata tua dirigebar. Vnde de bonis operibus faciendis dicit Apostolus. 1. Corin. 9. Omnia autem facimus propter euangelium. Et Phil. 2. Omnia facite sine murmurationibus. Et omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. Et. 1. Corin. 10. Omnia in gloriam dei facite. Et. 1. Corin. 14. Omnia secundum ædificationē fiant &c. Ista sunt igitur quædam omnia quæ sunt construenda seu facienda. ¶ Quarto dico q sunt quædā omnia quæ sunt
K destruenda. Et ista pro certo sunt omnia vitia & peccata, sicut de illis dicitur Iudic. 10. q omnia idola proiecerunt. Vt & hodie dicat quilibet illud psal. Tu remisisti omnia peccata mea. Quia sicut dicitur Zach. 8 Omnia hæc sunt quæ ego odi, dicit dominus. Sunt igitur quædam omnia quę sunt destruenda. 4. Reg. 23. Omnia phana excelsorum abstulit Iosias. ¶ Quinto dico q sunt quædam omnia quæ sunt induenda. Et ista pro certo sunt virtutes & bona exempla, de quibus. s. potest exponi illud. 2. Paral. 4. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Et ca. 9. Omnia vasa cōuiuij Salomonis erant aurea i. virtutibus adornata. Ista sunt igitur omnia induenda seu recipienda. ¶ Sexto dico q sunt quædam omnia quę sunt cupienda. Et ista pro certo sunt bona paradisi, & etiam ipse deus, de quibus. s. dicitur. 1. Corin. 15. Erit deus omnia in omnibus. Et ipse potest dicere illud. 1. Corin. 9. Omnibus omnia factus sum. & Apoca. 21. Ecce noua facio omnia. Vt de istis dicamus deo illud Thob. 10. Omnia simul in te vno habentes non te debuimus dimitte-
I re. Ista sunt igitur quædam omnia quæ sunt cupienda. ¶ Septimo dico q sunt quædam omnia quæ sunt respuenda, & ista pro certo sunt omnia temporalia & mundana. Exemplo. s. Apostolorum, qui dicebant Mat. 18. Ecce nos dimisimus omnia, quid ergo erit nobis? Amen dico vobis q vos qui reliquistis omnia. cum sederit filius hominis &c. Sequitur. Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Bene ergo cōsulitur ibidē. Omnia quęcunq; habes, vende & da pauperibus. Ista sunt ergo quædam omnia quæ sunt respuenda. ¶ Octauo vero dico q sunt quædam omnia quæ sunt sustinēda. Et ista pro certo sunt tribulamina huius vitæ, quæ. s. nos debemus in patientia sustinere, sicut de charitate dicitur. 1. Corin. 13. q ipsa omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. ¶ Nono vero dico q sunt quædam omnia quæ sunt fugienda seu etiam abhorrenda. Et ista pro certo sunt tormenta infernalia. omnia. n. quæ ibi sunt, mors & ignis dicuntur. Vnde Exod. 9. dicitur de ægypto q mortua sunt omnia animantia. Et Apoca. 21. dicitur q omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ignis. Sic igitur patet q omnia sumitur multis modis. Vide supra de omnis in prima distinctione.

A **Omnino.** Cum omnino, idem significet quod totaliter vel ex toto, idem quoque quod integre vel perfecte, notandum est q siue accipiatur affirmatiue vel negatiuè, seu etiam prohibitiuè vel præceptiuè, semper significat quid certum, præfixum, integrum & completum. Nota ergo q omnino significat

Fixam & completam prohibitionem.
Certam & perfectam comminationem.
Totam & infectam imperfectionem.
Tutam & suppletam consolationem.

Dicam igitur q quædam sunt quæ per omnino nobis totaliter prohibentur. Et sic certe dico q in scriptura nobis præcipitur ne omnino malum consortium frequentemus. Vt omnino carnis contagium euitemus. Vt omnino oris periurium declinemus. Igitur omnino fugias mala consortia. Et sic certe prohibetur cuilibet sacerdoti Leui. 21. q ad omnem mortuum non ingrediatur omnino. Mortuus enim vilem infectam & infamē personam signat. Item omnino fugias carnis contagia. Et sic cuilibet dicitur Eccle. 9. Cum aliena muliere non sedeas omnino. Item omnino fugias falsa periuria. Mat. 5. Ego autem dico vobis non iurate omnino. Dicam ergo q quædam per omnino nobis totaliter prohibētur. Item dico q quædam per omnino nobis totaliter comminātur. & sic deus comminatur, omnino mortem sua mandata non seruantibus. Deute. 8. Prædico tibi q omnino dispereas. Item dico q quędam per omnino mala totaliter ostenduntur, seu nobis totaliter condemnantur. Et sic dicitur. 1. Corin. 5. Omnino auditur inter vos fornicatio & adulterium. Vide ibi. Vnde etiam de totali bonorum carentia dicitur Exod. 20. q nihil omnino virens relictum est in ægypto. & Deu. 8. dicitur de deserto q ibi non erant ficus nec malogranata, & nullæ omnino aquæ. Et Prouer. 9. dicitur q nihil omnino sciens sedet in foribus &c. Item dico q quædam per omnino nobis totaliter promittuntur. & sic dicitur Deuter. 4. Deus inquit non dimittet te, nec omnino delebit. & Deut. 15. Omnino indigens & mendicus non erit inter vos &c. Sufficit. A

Omnipotens. Cum nomen omnipotentiæ ad solum deum pertineat, possumus notare q dei omnipotentia apparet principaliter in tribus, videlicet quia potest

Præsumptuosos humiliare.
Deliciosos amaricare.
Defectuosos fortificare.

¶ Potest dico humiliare præsumptuosos, sicut apparuit de Holoferne superbissimo, qui tamen ad magnam humilitatem dei omnipotentia est deductus, Vnde Iudit. 16. dicitur. Dominus autem omnipotens necauit eum, & tradidit eū in manu fœminæ. Item potest amaricare deliciosos, quia. s. illi qui in delicijs & mundi prosperitatibus nutriuntur, per dei omnipotentiam ad inferni amaritudinem sæpissime deducuntur. Ruth. 1. Vocate me mara. i. amaram, quia amaritudine repleuit me omnipotens. Item potest fortificare defectuosos. Ad dei enim omnipotentiam pertinet defectuosos & debiles in virtutibus roborare. Vnde Eccles. 42. Confirmauit dominus omnipotens, stabilis in gloria. Aduerte tamen q quamuis dei omnipotentia sit summa, in tantum q animam & corpus potest perdere in gehennam, ab impijs tamen non formidatur nec timetur, nec timore ipsius a peccatis quiescitur aut cessatur. Vnde ipsi videntur dicere illud Iob. 21. Quis est omnipotens vt seruiamus ei? aut quid nobis prodest si adorauerimus illum? & Iob. 22. Quasi nihil posset facere omnipotens, æstimabant illum. Ista autem proprie possunt dici de superbis & præsumptuosis, quib' videtur quod nihil possit eis nocere, ita quod de quolibet tali dicatur. Iob. 15. Tetendit aduersus deum manum suam, & contra omnipotentē roboratus est &c. ¶ Et si vis adhuc dic quod deus est omnipotens. s.

Bonos ampliando.
Malis obuiando.
Iras leniendo.
Cuncta gubernando.
Pœnas mitigando.
Iustos conseruando.
Preces audiendo.
Malos affligendo.
Alta cognoscendo.
Sanctis inspirando.
Cunctis imperando.
Iuste iudicando.
Pressos liberando.
Beatos præmiando.

Dicam igitur quod omnipotentia dei apparet in bonorū ampliatione. Genesi. 35. Ego dominus omnipotēs crescere & multiplicare te faciam. Itē in malorum repercussione. psal. Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius. Item in irarum mitigatione. Gen. 43. Dominus autem omnipotens faciat vobis eum placabilem. s. Ioseph fratribus. Item in cunctorum gubernatione. Hester. 13. Rex inquit omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati tuæ. Item in pœnarum consolatione. Hester. 16. Hanc autem diem mœroris & luctus omnipotens deus vertit in gaudium. Item in iustorum conseruatione seu protectione. Iob. 22. Erit omnipotens contra hostes tuos. s. tu defendendo. & Iob. 8. Nunquid omnipotens subuertit quod iustum est? quasi diceret, non. Item in votorum exauditione. Iob. 8. Si omnipotentem fueris deprecatus &c. Item in malorum afflictione. Vnde de impio & peccatore potest dici illud Ruth. 1. quod eum dominus humiliauit, & afflixit omnipotēs. Item in cunctorum præcognitione. Iob. 24. Ab omnipotente non sunt abscondita tempora. Item in sanctorum inspiratione. Iob. 32. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Et. 39. Spiraculum omnipotentis viuificauit me. Item omni iurisdictione. Ecclesi. 1. Vnus est altissimus creator omnium, omnipotens, rex, potens, & metuendus nimis. Item in solenni iudicatione, quæ. s. fiet in iudicio generali. Iob. 33. Nec omnipotens subuertet iudicium. Et. 35. Omnipotens inquit singulorum causas intuebitur. Item in oppressorum liberatione. 2. Macha. 1. Omnipotens & eternus qui liberas Israel. Itē beatorū præmiatione. Vnde cuilibet beato tūc poterit dici illud Iob. 22. Super omnipotentē delicijs afflues &c. Sufficit.

A **Onager.** Cum Onager sit animal Asino simile in figura, quod natura ita creauit liberum, quod nullo artificio ad portanda onera edomari potest, & ideo communiter

niter viuit & vagatur solitarium in deserto, quamuis in domibus quorũdam prælatorum aliquos viderim domesticos, nulli tamen operi vel oneri assuetos, possumus dicere q in bono signat & in malo. ¶ Primo dico in bono. Et sic pro certo dico q per Onagrum intelligitur vir perfectus, qui Asino per humilitatem & patiẽtiam comparatur, libertate spirituali dotatus, & nulli seruituti alicuius vitij subiugatus sed deserto pœnitentiæ assuetus. Sic igitur nota q Onager .i. vir perfectus

Patientiæ firmatur viribus.
Pœnitentiæ arctatur ruribus.
Innocentiæ fundatur iuribus.
Excellentiæ leuatur turribus.
Violentiæ grauatur legibus.

¶ Igitur dico q vir perfectus dicitur Onager, propter patientiam, in qua confirmatur. Et inde est q Onager dicitur similis Asino, quod est animal patientissimũ. Onager etiam tantæ patientiæ dicitur, q licet sitiat supra modum, dato q aquam turbidam inueniat, nũquam bibit, immo expectat quousq; fit clara. In quo .s. virtus patientiæ & abstinentiæ designatur, qua .s. debitum tempus & opportunitas expectatur. psalm. Expectabunt Onagri in siti sua. Item dicitur Onager propter pœnitẽtiam in qua cõmoratur. Onager .n. habitat in desertis, quę sunt loca aspera, sterilia atq; sicca, & asperitatis pœnitentiæ signatiua. Iob. 24. Alij quasi Onagri in deserto egredientur. Et Hiere. 2. Onager assuetus in solitudine. Item dicitur Onager propter innocentiam qua libertas datur, quia .s. sicut istud est animal liberum, sic iustus liber dicitur, quia seruituto alicuius vitij non grauatur. Vnde Iob. 39. Quis dimisit Onagrum liberum? Item dicitur Onager propter excellentiam qua sursum leuatur. Quia .s. sicut Onager libenter habitat in rupibus desertorum, sic vere iusti sursum ad altitudinẽ contemplationis ascendunt. vbi mentaliter requiescunt. Hier. 14. Onagri steterunt in rupibus, attraxerunt ventum quasi dracones. Item dicitur Onager propter violentiam qua in mundo grauatur. Quia sicut dracones sæpe deuorant Onagros in deserto, sic tyranni grauant & molestant iustos & bonos homines in hoc mundo. Eccle. 13. Venatio leonis Onager in eremo, sic & pascua diuitum sunt pauperes. Breuiter ergo de tali Onagro .i. de viro perfecto potest dici illud Hiere. 2. Cursor leuis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine. Quære in tabula vbi eam exposui. Et bene dicit in solitudine, quia .s. sancti viri loca publica & frequentia .s. mundum & mundana fugiunt, & in solitudine religionis vel pœnitẽtiæ habitant atque sistunt. Oseæ. 8. Onager solitarius Effraim. Sic igitur patet
B quomodo per Onagrum intelligitur vir perfectus. ¶ Secundo in malo significato dico q per Onagrũ potest intelligi vir imperfectus .s. peccator, & hoc certe quia est

Sitibundus per cupiditatem.
Vagabundus per fatuitatem.
Furibundus per pompositatem.
Queribundus per rixositatem.

De siti cupiditatis allega illud prædictum. Expectabunt Onagri in siti sua De vagabilitate fatuitatis allega illud Iob. 11. Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum Onagri se liberum natum putat. De furiositate pompositatis seu violentiæ & austeritatis allega illud prædictum. Onagri steterunt in rupibus, attraxerunt ventum quasi dracones. Dracones dico, superbè omnia sibi attrahentes, & ignem crudelitatis spirantes. De querulositate impatientiæ & rixositatis allega illud Iob. 6. Nunquid rugiet Onager cum non habuerit herbam? quasi diceret, sic. Rugiet dico .s. iram & impatientiam ostendendo. Et hæc de Onagro sufficiant in bono & in malo.

A **Onus.** Nota q in scriptura inuenitur multiplex onus tã in bono quam in malo. Inueniũtur .n.

Onus sustinendum.
Onus appetendum.
Onus deponendum.
Onus metuendum.

Onus sustinendum signat mundi tribulationem, de quo dicitur Exo. 1. q Pharao præposuit filijs Israel magistros operum, vt affligerent eos oneribus. Istud .n. onus licet non sit procurandum, est tamen in patientia si superuenerit sustinendum. Sicut .n. tauri grauibus oneribus solent subiugari quousq; possit eorum ferocitas edomari, similiter etiam trũco oneroso alligantur, vt à suis motibus leuibus compescantur, sic deus onus tribulationum quandoq; nobis solet imponere, vt nos possit à malis nostris desiderijs compescere, & disciplinis spiritualibus edomare. Num. 4. Sciant singuli cui debeant oneri mancipari. Tales enim sic tribulati & onerati solent a domino consolari, & refectione cœlestis gloriæ satiari. Bubulcus enim quamuis Boues & Asinos de die fortiter oneret, eosq; compellat onera grauia portare, solet tamen in sero de ipsis optime curare, & eos cibis, & straminibus saturare. Sic vere deus in sero mortis illos in paradiso satiat, quos in die præsentis vitæ oneribus tribulationum grauat, sicut ipse promittit dicens Matt. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Figura ad hæc Hiere. 17. vbi dominus prohibet ne in die sabbati onus per portas Hierusalem inferatur. Sabbatum enim requiem paradisi signat, vbi onera tribulationum nullus portat. Vnde ibidem. Nõ inferatis onus per portas ciuitatis huius die sabbati. Hoc est igitur onus sustinendum, quod designat mundi tribulationem.
¶ Onus appetendum signat Christi subiugationem .s. onus legis, diuinæ & mandatorum, seu onus regularis disciplinæ B
& regularium statutorum. Sicut enim piscis qui dicitur scalocustarum, potest diu viuere extra aquam, dum tamen aliquod graue onus seu aliquod graue saxum supra dorsum ipsius imponatur, & hoc prout dicunt homines maritimi, propterea quia tunc se semper esse credit in mari in rupe & in cauerna sua quando super se sentit lapidem, & sic ea imaginatione decipitur, & viuere diutius cum tali onere comprobatur, sic vere dico spiritualiter quod onus spirituale prædictum nobis solet communicare vitam gratiæ, & mortem peccatorum à nobis penitus elongare. Isti figurantur. 3. Re. 5. in illis septuaginta millibus equorum qui onera portabant pro templi domini ædificatione. Quia vere ad ædificationem templi ecclesię militantis valde necessarij sunt illi qui Christi oneribus statutis mandatis & iussionibus seipsos dedicãt & submittũt. Istud est illud onus de quo Christus dixit Matt. 11. Iugum .n. meum suaue est, & onus meum leue. & ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. Quamuis pro certo multi sint hodie iudices & prelati, qui onera grauia & importabilia imponunt humeris subditorum, digito autem suo nolunt ea mouere. Et isti sunt stulti, quia sæpe fit quod sine causa faciunt subditos desperare. Exemplo cameli, qui si plus debito oneratur, solet onus in totum reijcere, si vero iuxta vires suas onus sibi impositum fuerit, solet ipsum in patiẽtia sustinere Ad quod facit figura Exo. 1. in filijs Israel, qui moderate afflicti oneribus & operibus ægyptiorum, in patientia operabãtur. Tandem vltra debitum grauati, clamare & murmurare compellebantur. Lu. 11. Oneratis boẽs oneribus quæ portari nõ possunt. Non sic charissimi, sed imponatur subditis iugum suaue & onus leue, vt in charitate viuentes possit alter alterius onera supportare. Exemplo .s. Apostoli, qui dicebat. 2. ad Corint. 11. Nulli onerosus fui .s. vltra debitũ. Vnde ibidẽ. Sine onere me vobis seruaui. Quod est contra importunos & onerosos, qui .s. sunt alijs nimisbus onerosi, iuxta illud. 2. Reg. 15. Si veneris mecum, eris mihi oneri. Est igitur onus appetendum, quod signat Christi subiugationem seu etiam disciplinam & correctionem. ¶ Onus deponendum signat peccati aggrauationem siue aggregationem. Sicut enim ceruus omni anno eijcit cornua, quod bene prouisum est à natura pro eo quod cornua ipsius nimis crescunt, & sic sibi nimium fierẽt onerosa, sic vere nos debemus peccata nostra eijcere & deponere, pro eo quod sunt quædam cornua superbiæ contra deum, quæ in nobis faciliter crescunt, & iõ nisi deponerẽtur, possent nos vsq; ad inferos aggrauare. Quia sicut dicitur in psalm. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput C
meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me. ¶ Onus verò metuendum signat inferni mortem & damnationẽ, & onus pęnæ æternæ, quod ita est graue, quod nec excuti nec sustineri potest, & tamen sustineri necesse est, quia sicut dicitur Gal. 6. Vnusquisq; onus suum portabit. Istud onus figuratur in illis oneribus de quibus fit mentio in scriptura vbi dicitur. Onus Babylonis. Esa. 13. Onus damasci. Esa. 17. Onus ægypti. Esaiæ. 19. Onus deserti maris. Esa. 21. Onus tyri. Esa. 23. &c. Per ista enim onera per quæ significatę fuerunt pęnæ temporales istarum regionum & ciuitatum; possunt intelligi onera pœnarum inferni, per quas affliguntur & puniuntur regiones .i. legiones hominum iniquorum. Onus enim Babylonis quæ interpretatur confusio, signat pœnam & damnationem superborum, qui præ cæteris confundi merentur. Onus damasci quæ interpretatur sanguineus saccus, signat pœnam & damnationem carnalium & luxuriosorum. Onus ęgypti quæ interpretatur obscuritas, signat pœnam & damnationem hominum inuidorũ. Onus deserti, quæ est terra arida & sicca, signat pœnam &

damna-

damnationem hominum detractorum & exploratorum, qui .s.omnia aliorum facta volunt videre. Onus vero tyri qui interpretatur angustia, signat pœnam & damnationem hominũ iracundorum Omnes.n.isti onus pœnæ æternæ sustinebunt, & patienter ipsum portare perpetuo compellentur. Hierem. 23.Onus domini vos estis. Ideo de quolibet beato dicitur in psal. ꝙ dominus diuertit ab oneribus dorsum eius &c. Vide supra de Grauitate, de Iugo, & infra de Pondere.

A **Onias.** Nota ꝙ Onias fuit summus sacerdos populi iudeorum, qui in scriptura plurimum commendatur, tamen fuit per ambitionem à sacerdotio depositus, & tandem nequiter interfectus, sicut.2.Macha.3.&.4. per ordinem reperitur. Interpretatur autem onias mœrens domino, vel dolor domini, seu iniquus domino, vel inutilis dominus, seu murmurans domino, vel inusitatio domini. Ista non prosequor, quia paucæ sunt auctoritates. Et ideo non videtur vtilitas magna in prosequutione.

A **Operari.opus.opera.** Cum opus inquantum habet rationem meriti vel demeriti, nihil aliud sit quã actus rationabilis creaturæ à deliberata voluntate procedens, possumus dicere ꝙ in scriptura possunt diuersa genera operum inueniri. s. quædam Admiranda. Imitanda. Frequentanda. Detestanda. Prima sunt opera diuinæ potestatis. Secunda sunt opera diuinæ bonitatis. Tertia sunt opera humanę sanctitatis. Quarta vero sunt opera humanæ prauitatis. ¶ Dico ergo ꝙ sunt opera diuinæ potestatis, quæ debent admirari. psal. Mirabilia sunt opera tua domine, & anima mea cognoscet nimis. Si enim mirabilia sunt opera aranearum, apum, formicarum, & multorum aliorum animalium, pro eo ꝙ humana sapientia & potentia ad productionem talium non attingit, multo magis opera dei quę continue facit in rerum productione & gubernatione, sunt admiranda, ad quorum non solum productionem, sed nec etiam perfectionem cogitare vix aut nunquam nostra creata potentia se extẽdit. Et de hoc admiratiuè loquitur Dauid in psal. dicens. Quã magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti. impleta est terra possessione tua. Item sunt opera diuinæ bonitatis, quæ debent imitari. Et ista sunt quæ cõcernunt suam misericordiam, quæ.s.ipse quotidie facit quando aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Et potissime ista sunt illa opera quæ ipse in mundo exercuit factus homo, de quibus ipse dicit. Io.5. Opera quę ego facio, testimonium perhibent de me. Ipse enim exercuit opera charitatis & amicitię, parcitatis & abstinentiæ, humilitatis & obedientiæ, seueritatis & iustitiæ. Eccle.39. Opera omnia dei bona, & non est dicere, hoc illo melius. Item sunt opera humanæ sanctitatis, quæ debent frequentari. Et ista sunt bona & sancta opera & honesta, de quibus infra dicemus, & de istis dicitur Eccle.14. Ante mortem operare iustitiam. Item sunt opera humanæ prauitatis, quæ debent euitari. Et ista sunt mala opera & vitiosa de quibus etiam aliquid est dicendum. Roma.13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Dicamus igitur aliquid

B de operibus virtuosis, & aliquid de operibus vitiosis. ¶ Opus virtuosum est illud in quo vltimata perfectio solet consistere vel inesse. Sicut enim vltima & summa perfectio arboris est productio fructuum, quia.s.omnia illa quæ præcedunt fructũ, flos videlicet & folium, ad fructum sicut ad quid perfectum & ad quid vltimum ordinantur, sic vltimata animæ perfectio pro tempore huius vitæ consistit in productione bonorum operũ, & virtutum, quia.s.omnia alia præcedentia.s.flores bonarum affectionum, & folia bonarum locutionum, vltimate ordinantur ad illam. Sicut ergo omnes mundæ creaturæ habent certas operationes sibi iniunctas & indictas à natura, quas nõ cessant vel continue exercere, vel statutis temporibus adimplere, sic vere omnes homines ad productionem bonorum operum sunt naturaliter ordinati, & ideo in ipsis debent esse iugiter & continue occupati. Et hoc est ad quod inducitur homo Eccle.9. vbi dicitur. Quodcunq; potest manus tua facere, instanter operare. Vbi aduerte ꝙ ad bona opera facienda requiritur in bene operante.s.amplitudo generalis intentionis. Qđcunq; inquit &c. Aptitudo personalis conditionis. Manus inquit tua. q.d. non aliena. Promptitudo cordialis affectionis. Instanter inquit operare. Ista enim tria in bene operante requirũtur.s.Ipsorum operum cumulatio. Propriæ personæ occupatio. Parati animi seu affectus cœlestis executio. ¶ Dico ꝙ requiritur in bene operante ꝙ habeat generalem intentionem. Quodcunq; potest &c. Sicut enim terra non est contenta proferre, vnum bonum fructum, quinimmo omnia bonorum genera fructuum solet generare. Arbores etiam quædã ita sunt opulentæ, ꝙ non solum semel, immo etiam bis & ter vel quater in anno proferunt fructus suos, sicut patet de citrinibus & limonibus, quæ continuè & pluries fructus habent, Hyeme.s. & æstate, ita ꝙ dum vnus fructus colligitur, semper alius aut floret aut viret aut inchoatur, Aliqua etiam sunt volatilia quæ non semel in anno solum, immo pullificant omni mense, sicut de columbis dicitur in ægypto, Aliqua etiam sunt animalia quæ tantæ sunt fœcunditatis, ꝙ dum fœtum vnum solent parere, semper solent prægnantia de alio remanere, sicut in multis insulis est de cuniculis comprobatum, sic pro certo spiritualiter loquendo, nos debemus in productione spiritualium fructuum, fœtuum & pullorum.i.in factione bonorum operum mirabiliter fertiles esse & fœcundi, quia.s. non vnum bonum opus sed plura, non semel sed pluries debemus producere, & vno expleto semper debemus aliud inchoare, ita ꝙ nunquam debemus vacui esse, & sine illis fructibus nec in æstate prosperitatis, nec in hyeme aduersitatis, sed in ipsis continue debemus abundare. Quodcunq; inquit, quasi dicat, non est vnum solum faciendum, sed generaliter quodcunq; potest fieri, est simpliciter exequendum, iuxta illud Ioan.2. Quodcunq; dixerit vobis, facite. Ad quod monet Apostolus.2.ad Corint.9. In omnibus omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum. Quodcunq; ergo. Et possumus aduertere quod multa sunt bona opera quæ à nobis generaliter sunt habenda .s.opera

Iustitiæ & æquitatis.
Clementiæ & pietatis.
Scientiæ & veritatis.
Amicitiæ & charitatis.
Patientiæ & firmitatis.
Apparentiæ & totius honestatis.

De operibus iustitiæ dicitur Esa.32. Et erit opus iustitiæ pax & cultus iustitiæ silentium. De operibus clementiæ dicitur Mat.26. vbi de Magdalena vnguenta fundente dixit Christus. Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. De operibus scientiæ dei dicitur Eze.1. Aspectus rotarum & opus earum quasi visio maris. & Eccl.27. Veritas ad illos qui operantur illam reuertetur. De operibus charitatis & amicitiæ dicitur Gala.6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. De operibus firmitatis & patientiæ dicitur Iaco.1. Tribulatio patientiam operatur. De operibus vero honestatis & apparentiæ dicitur Ro.13. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Et breuiter quanto plura genera bonorum operum producimus tanto opulentiores arbores dici poterimus. Quodcunque inquit. Mat.6. Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, sic & vos facite illis. Patet ergo ꝙ bene operans debet ad omnia generaliter dilatari. ¶ Deinde dico ꝙ ipse debet in persona corporaliter occupari. Manus inquit tua, quia.s. homo per manum suam nõ alienam debet facere bona opera. Qđ est contra illos qui per vicarios faciunt beneficia sua deseruiri, & qui per substitutos faciunt orationes, peregrinationes, & pœnitentias adimpleri, quia.s.isti non per manum suam, sed per manum alienam faciunt facta sua, similes illis de lombardia, q in faciendis guerris summe delectantur, ipsas tamẽ manualiter non faciunt, sed per substitutos stipendiarios ipsas agunt. Non sic, sed apponamus ibi manum nostram. Exemplo illius fortis mulieris de qua dicitur Proue.31. quod operata est cõsilio manuum suarum, & facta est quasi nauis institoris. Debet igitur operans in persona corporaliter occupari. ¶ Deniq; dico quod ipse operans debet ad implendum celeriter excitari seu agitari. Instanter inquit operare. Sicut enim res quanto sunt nobiliores, tanto solent actus suos & operationes suas citius & velocius facere, & in actus suos celerius prorumpere, & exire, sicut patet de sole, qui subito solet opus & actum illuminationis diffundere, & in oculo, qui actum videndi solet celeriter exercere, sic proculdubio inter homines ille perfectior & nobilior apud deum dicitur, qui promptius & celerius operatur, & qui cum minori dilatione ad actum bonorum operũ applicatur. Instanter inquit operare.i.cito, velociter, feruenter & faciliter, sicut dicitur Prouerbior.22. Vidisti hominem velocem in opere suo, coram regibus stabit. Instanter ergo operare. Et ab hoc inducimur Ecclesi.31. vbi dicitur. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi &c. & Eccle.33. In omnibus operibus tuis præcellens esto. C

Istud

Istud non faciunt homines pigri & imbecilles, qui si aliquādo aliquod bonum opus faciūt, ita tarde & ita difficulter illud faciunt, q quasi penitus illud vendunt. Patet de auaris cum difficultate elemosynā erogātibus. Patet de malis religiosis cum difficultate prælato obedientibus. Patet de obstinatis cū difficultate & tarditate pœnitentiā facientibus. Isti enim non operantur instanter, sed negligenter, non ex voluntate, sed ex necessitate. De quibus dicitur ad Titum. 1. q ipsi sunt abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi. Et aduerte q bonū opus est celeriter faciendū propter tria, videlicet propter

Temporis breuitatem.
Operis bonitatem.
Muneris quantitatem.

Dico propter temporis breuitatem. Ille.n. qui habet aliquod op' facere, & habet parum de tempore, solet celerius & instantius laborare. sic quia valde breue tempus ad bona opera facienda habemus.s.nunc, necesse q circa hoc celeriter insistamus. Gala. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Item dico propter operis bonitatem. Quanto enim opus est melius & gratiosius, tanto debet impleri instantius & libentius. 2. ad Timo. 3. Perfectus sit homo dei, & ad omnes opus bonum instructus. Item dico propter muneris largitatem, quia.s.sicut propter bonum & magnum præmium & salarium solet homo libentius & promptius operari, sic quia summum & æternum præmium gloriæ paradisi propter bona opera promittitur, iustum est q instanti diligentia compleantur. Ideo dicitur. 2. Paral. 15. Confortamini & non dissoluantur manus vestræ. est.n. merces operi vestro. Sic ergo patet q bñ operans debet in bñ operādo Celeriter se præparare. Personaliter se occupare. Generaliter se dilatare. Bene ergo dictum fuit. Quodcunq; potest facere, manus tua, instanter operare. Multa alia possent de operibus dici & multa exempla applicari, sed quia in diuersis locis huius operis de bonis vel malis operib' satis plene tractatur, hinc est quod sub

D breuitate transcurro. ¶ Sed adhuc aliquid dicēdum est de operibus vitiosis. Notemus ergo q sicut inter infimas creaturas aliquæ sunt deditę ad faciendum aliqua opera respectu aliorū vilia turpia & nociua, sicut patet de leonibus & lupis, qui semper parati sunt ad opera crudelitatis, & sic de alijs, ita proculdubio inter homines multi sunt qui semper parati sunt ad opera totius iniquitatis & prauitatis. Et ideo possumus notare q inter cætera opera quæ dicuntur mala, ista obtinent principatum, videlicet opus.

Crudelitatis & seuitiæ.
Carnalitatis & luxuriæ.
Tepiditatis & accidiæ.
Pompositatis & superbiæ.
Cupiditatis & auaritiæ.
Fragilitatis & inconstantiæ.
Obscuritatis & insipientiæ.

De operibus crudelitatis & iniustitiæ dicitur in psal. In corde iniquitatem operamini in terra, iniustitias manus vestræ concinnant. De operibus carnalitatis & immunditiæ dicitur Ezec. 16. In quo mundabo cor tuum, cum facias omnia opera hæc mulieris meretricis & procacis? De operibus tepiditatis & negligentiæ dicitur Prouer. 10. Egestatem operata est manus remissa. Contra illud Eccle. 4. Noli esse inutilis & remissus in operibus tuis. De operibus pompositatis & excellentiæ dicitur Hiere. 51. Vana sunt opera, et risu digna. De operibus cupiditatis & auaritiæ di Es. 59. Opera eorū inutilia, & labores eorū sine fructu. De operibus fragilitatis & inconstātiæ dicitur Prouer. 11. Impius facit opus instabile. De operib' vero obscuritatis & ignorantiæ dicitur Ioan. 3. Dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. erant enim eorum mala opera &c. ¶ Si vero vlterius volueris de opere seu operibus dilatare, notabis q sicut in scriptura sacra reperitur, tria sunt genera operum, videlicet opera summa & gloriosa, opera bona & virtuosa, opera praua & vitiosa. Prima sunt opera supernæ deitatis. Secunda sunt opera humanę bonitatis. Tertia sunt

E opera vesanæ voluntatis. ¶ Primo ergo principaliter dicam q inueniuntur opera deitatis supernę. Res enim quanto sunt magis virtuosę, tanto sunt magis actiuæ & operosæ. Et inde est q cœlestia corpora quæ maxime sunt virtutis, continuo agunt, operantur & influunt, & à motu & opere nunquam sistunt. Multo ergo fortius deus cum sit virtutis infinitę, magna & mirabilia operatur, & à motu mirabilium operum nequaquam desinit aut tardatur. Vnde ipsemet dicit in euāgelio Io. 5. Pater meus vsq; modo operatur, & ego operor. &. 1. Corin. 12. dicitur q idem est deus qui operatur omnia in omnibus.

Circa quod est aduertendum q deus quadrupliciter operatur, videlicet opera Potentiæ, quæ debent meditari. Prudentiæ seu sapientiæ, quæ debent admirari. Clementiæ, quæ debēt imitari. Iustitiæ, quæ debent formidari. Dicam ergo q inueniuntur opera diuinæ potentiæ, quę sunt speculanda seu honoranda. Et ista sunt opera creationis, quæ nihilo producuntur in esse. Et reuera qui bene attendit ad potentiam diuinæ creationis, & quomodo opera sua sunt maxima, pulcherrima, & durabilissima, sicut apparet in cœli magnitudine, in stellarū pulchritudine, in spirituum scientifica sympitudine, & in omni fixa & permanenti longitudine & durabili fortitudine, satis inuenit materiam meditandi. Sicut enim in ps. dicitur. Opera manuum ipsius sunt cœli. Et ideo Dauid in psal. dicebat ipsi deo. Meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. & alibi. Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum lunā & stella, quæ tu fundasti. Quin immo etiam ad ista potentissima opera videnda & meditanda dicitur in psal. Venite & videte opera domini &c. Stupenda etiam & veneranda. psalm. Quam terribilia sunt opera tua domine, nimis profundę factę sunt cogitationes tuæ. Dicenda insuper & recitanda. psa. Annuncient opera eius in exultatione. & alibi. Opera manuum eius annunciat firmamentum. Bene ergo dicebat ipse Dauid in psal. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. q. d. Opera dei sunt meditanda, & tenaci memoriæ commendanda. Narratur.n. q in insula Indiæ quæ dicitur Ceylon, rex habet quendam preciosissimum & maximum carbunculum, quem rex insulæ præfatę pro regni honore & coronę portat continuè loco sceptri. Et merito, quia in toto orbe non est ei similis in quantitate, splendore, & valore. Nam ratione dicti carbunculi totus ipse tea (vt aiunt) rutilat sicut ignis. Narrat autem Marc' Paulus in libro suo de mirabilibus orientis, q lapis iste taliter fuit inuentus. Quidam enim forefecerat erga regem, & timēs mortem fugit ad montes, dum igitur solus lateret inter horrendas rupes, vidit q omni die feræ quæ erant in illis rupibus, se inuicem congregabant, & quandam cauernam seu foueam subintrabant, & tandem ad loca propria remeabant. Iste igitur admirans cauernam ingressus vsq; ad profundum foueæ penetrauit, & ibi claritatem maximam reperiens, lapidem illum in quodam angulo vidit, & q feræ ad videndum lapidem & se in aspectu ipsius delectādum omni die veniebant, dilucide recognouit. Lapidem igitur ad regem detulit, & pacem cū eo impetrauit. O charissimi quid dicam de isto exemplo? Si.n. ista animalia bruta in consideratione vnius lapidis se taliter delectabāt, quod omni die ad speculationem ipsius veniebāt, quid debent facere filij rationis, qui vident à deo tot mirabilia opera per ipsius infinitam potentiam esse facta? In quibus certe tanta relucet claritas maiestatis, q impossibile est rationem inueniri, iuxta illud Eccle. 8. Intellexi q omnium operū dei nullam possit homo inuenire rationem. Proculdubio possum dicere q talia dei opera ipsi debent considerare, & ipsa inuestigatione subtili, non tamē plus quam deceat, indagare. vnde in psal. dicitur. Venite & videte opera domini, domine deus magnificatus es vehemēter. Quæ tamen sunt hodie cōtra multos, qui.s. opera dei nolunt meditari vel attendere, sed solum circa opera hominum solent continuo se tenere, sicut clerici scientiarum ciuilium, qui diuina opera nō attēdūt, immo potius illos qui circa diuina cogitant vilipendunt, & circa facta seculi vacant totaliter & intenduut. De istis dicitur Sap. 13. Neq; operibus attendentes cognouerunt quis esset artifex. in psal. dicitur. Quam terribilia sunt opera tua domine, nimis profunde factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. & alibi. Quoniam non intellexerunt opera domini, & in opera manuū eius destrues illos. Et alibi. Obliti sunt operum eius & mirabiliū eius, quæ ostendit illis. Non sic, sed reminiscantur & non obliuiscantur operum domini: & mandata eius exquirant. quia sicut dictum est: ista sunt opera diuinæ potentiæ: quæ sunt speculanda seu honoranda. ¶ Inueniuntur etiam opera diuinæ prudentiæ seu F sapientiæ: quæ sunt admiranda. Et illa pro certo sunt opera diuinæ gubernationis: quia.s. ipse deus regit & dirigit vniuersa: quæ reuera valde sunt admiranda: iuxta illud psal. Mirabilia opera tua & anima mea cognoscet nimis. O deus qui bene cōsideraret in regimine mundi qualis & quanta est occulta dei prouidentia, & qualiter concordant fatorū necessitas & casuū contingentia, pro certo bene perpenderet diuinam sapientiam esse

esse summam. Qui etiam consideraret in cœlestibus & arduis quanta sit motuum concors diuersitas, quanta sit orbium velox agilitas, quanta sit in stellis virtus & claritas, quanta sit in cunctis manens æternitas, certe bena deberet mirari. Etiam in istis minimis animalibus qui bene consideraret quanta sit in formicis diligentia, quanta sit in apibus opulentia, quanta in araneis vigilantia, quanta etiam teste Plinio in aliquibus auibus secreta (si fas est dicere) intelligentia, certe bene deberet admiratione perfundi, & ad commendationem diuinorũ operum mentaliter eleuari, dicens. s. illud Apoc. 15 Magna & terribilia sunt opera tua domine. In his. n. omnibus relucet sapientia creatoris, qui certa ad sui considerationem trahit mentem & animum viatoris, dicentis. s. illud prædictum. Quam magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti. Sap. 9. Tecum sapientia tua, quæ nouit opera tua. Patet ergo ꝙ inueniuntur opera diuinę prudentię quę sunt admiranda &c. Etiam inueniuntur opera diuinæ clementiæ, quæ sunt imitanda. Et ista proculdubio sunt opera bonitatis diuinæ. De quib⁹ dicitur illud prædictum. s. ꝙ opera domini vniuersa bona valde. Et aduerte ꝙ opera bonitatis & clementiæ dei sunt opus

Humanæ reparationis.
Fraternæ consolationis.
Internæ reuelationis.
Externæ castigationis.
Æternæ retributionis.

Dico ergo ꝙ ipse fecit opus humanæ reparationis seu etiam diuinæ incarnationis, ꝙ tenera fuit sũmum & arduum & pium. De isto dicitur Abacuc. 1. Opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet quando narrabitur ei. Istud tamen diuinitus fuit fabricatum. In scriptura valde commendatum. A prophetis multum affatum. In publico cunctis demonstratum. Dico ergo ꝙ istud opus fuit diuinitus fabricatum. Sola. n. diuina potentia & non humana, tantum opus potuit facere. vnde sibi potest dici illud Esaiæ. 45. Opus tuum absq; manibus est. Manibus dico. i. operationibus humanis. Figura Dan. 2. de lapide paruo qui abscissus fuit de mõte sine manibus &c. Vnde etiam de eo dicitur in psal. ꝙ istud est opus quod deus operatus est in diebus eorum & in temporibus antiquis. Hoc opus igitur fuit diuinitus fabricatum. Itẽ fuit in scripturis valde commendatum. vnde de isto opere dicitur Eccle. 42. ꝙ gloria domini plenum est opus. Vnde ipse etiã dei filius incarnatus opus dei dicitur. Eccl. 43. Sol in aspectu anuuncians, in exitu vas admirabile, opus excelsi. Itẽ fuit à prophetis valda affatum. vnde ipsi dicebant Abacuc. 3. Domine opus tuum in medio annorum suorum viuifica illud. Itẽ fuit in publico cunctis reuelatum, quia. s. visibiliter apparuit homo factus, iuxta illud psal. Qui nauigant mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis ipsi viderunt opera domini, & mirabilia in profundo. Istud est igitur opus humanæ reparationis. Item dico ꝙ ad dei clemẽtiam pertinet opus fraternæ cõsolationis. Et ista pro certo sunt illa opera quib⁹ deus

Nutrit indigentes.
Regit ignorantes.
Iuuat impotentes.
Sanat ægrotantes.
Lauat deliquẽtes, seu etiã dilabẽtes

¶ Est igitur istud opus diuinum quo dat nutrimentum indigentibus, quo semetipsum cibauit Christus, dicens Ioã. 4. Meus cibus est vt perficiam opus eius &c. Item quo dat regimẽtum ignorantibus. psal. Respice domine in seruos tuos & in opera tua, & diri. fi. eorum. Item quo dat iuuamentum impotentib⁹. Iob. 14. Operi manuum tuarum porriges dexteram. & in psa. Opera manu. tua. ne despi. Item quo dat sanamentum ęgrotãtibus, quia sicut dicitur Gal. 3. Iste est qui tribuit nobis spiritum, & operatur virtutes Item quo dat leuamentum seu saluamentum pęnitentibus. psal. Operatus est salutem in medio terræ. i. in corde terrei peccatoris, ipsum. s. ad pœnitentiam reuocando. Sic igitur patet ꝙ ad diuinam clementiã pertinet opus supernæ consolationis. Item dico ꝙ ad dei clementiam pertinet opus internæ reuelationis, quo. s. abscondita sapientiæ & fidei sunt hominibus reuelata, de quo in psalm. dicitur ꝙ omnia opera eius in fide. & Eccl. 17. dicitur ꝙ deus ostendit illis magnalia operum suorum. Item dico ꝙ ad dei clemẽtiã pertinet opus externæ tribulationis. Qui vtrũque deus misericorditer tribulationem solet inferre, vt sic possit suos ad viam veritatis reducere, & à malis operibus retroferre. psalm. Terribilia sunt opera tua domine. Miserationes enim eius super omnia opera eius. Et ideo quos per benignitatem non corrigit, per tribulationem sanat & dirigit. Quod etiam ipse docet Ecclesi. 30. vbi dicit. Doce filium tuum, & operare in illo &c. Istud est igitur opus externę tribulationis. Item dico ꝙ ad dei clemẽtiam pertinet opus æternæ retributionis. s. concessio gloriæ paradisi, quod certe est opus secretum & inuisibile. Completum & admirabile. Perfectum & commendabile. Opus dico inuisibile & valde secretum. Eccle. 11. Gloriosa & inuisa opera eius. & Eccle. 16. Eius opera sunt in absconsis. Opus etiam admirabile & plene completum. Eccle. 11. Mirabilia opera altissimi solius. Opus insuper commendabile & vere perfectum. 3. Reg. 29. Opera eius bona sunt valde. Sic igitur patet ꝙ inueniuntur opera diuinæ clementiæ, quæ sunt imitanda. Præterea inueniuntur opera diuinæ iustitiæ, quæ sunt formidanda. Et ista ꝓ certo sunt illa opera quæ deus exercet contra impios & damnatos, ipsos. s. in mundo sine correctione dimittendo, & in inferno iuxta demerita puniendo. Sicut enim dicitur in ps. Opera manuum eius veritas & iudicium. & Baruc. 2. Iustus est dominus in omnibus operibus suis. Et pro certo rationabile est ꝙ illi qui modo contemnunt suam clementiam in fine sentiãt suam iustitiam. Eccle. 16. Opera iustitiæ eius quis enunciabit? Sic igitur patet ꝙ inueniũtur opera deitatis supernę. Et hoc ẽ G
primum principale. ¶ Secundo principaliter dico quod inueniuntur opera bonitatis internæ, & ista sunt bona opera, meritoria. s. & perfecta quæ. s. sunt semina quibus paradisi fructus recolliguntur. Sicut enim boni rami à bono stipite procedentes faciunt vt communiter bonos fructus, quia. s. ramus vt cõmuniter naturam stipitis imitatur, sic vere nos qui sumus rami optimi stipitis, & filij optimi patris. s. Christi, debemus fructus bonorum operum producere, & exemplo eius bonis & virtuosis operibus abundare, iuxta illud Ioan. 8. Si filij Abrahę estis, opera abrahę facite. Exemplo. s. illius piæ mulieris Tabitę, de qua dicitur Actu. 9. quod ipsa erat plena operibus bonis. Si vis aliquantulũ dilatare, notabis quod bona opera debent fieri cum

Instanti celeritate.
Constanti maturitate.
Præstanti copiositate.
Distanti diuturnitate.

Sit igitur in bonis operibus nostris instans celeritas & diligẽtia. Quanto enim causa est perfectior, tanto ad introducendum operationem & effectum est actiuior. Patet de sole, qui in instanti diffundit radios ab oriente in occidentem virtutem, claritatem, & calorem ipsius subito deferentes. Sic vere dico ꝙ viri perfecti operationes virtuosas instãter & diligenter operantur, & sine negligentia statim ad emittendum ramos bonorum operum animantur. Audierunt enim illud Hiere. 48. quod maledictus qui facit opus domini fraudulenter. Alia littera, negligenter. Ideo bene dictum est Ecclesi. 9. Quodcunq; potest manus tua facere, instanter operare. & illud Eccle. 31. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. & illud Prouerb. 22. Vidisti virũ velocem in opere suo coram regibus stabit. q. d. illi qui sunt in bonis operibus veloces & diligentes, pro certo digni sunt qđ corã regibus. s. deo & Angelis esse in cœlis debeant seruiẽtes, & ipsi beatifice ministrantes. 2. Esdre. 1. Directa sunt opera Iosuæ in conspectu domini. Vt & tales sic diligenter operantes sint de illis de quibus dicitur. 2. Esdre. 7. Insistebant operibus sacrosanctis diligentissime. Et merito, quia sicut dicitur Prouer. 18. Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Sit igitur in executione bonorum operum instans celeritas & diligentia. Sit etiam ibi constans maturitas & sapientia. Quamuis enim in bono opere debeat esse instans celeritas, non tamen impetuosa aut præceps fatuitas seu agilitas. Natura enim non operatur impetuosè sed potius maturè, deliberatè & seriosè, sicut patet de arboribus, quę per debitas successiones, flores & fructus emittunt. Sic vere homo debet mature & seriose fructum bonorum operum producere, & ab omni furioso impetu abstinere, iuxta illud Ecclesi. 3. Fili in mansuetudine opera tua perfice. Et merito, quia pro certo sicut dicitur Sap. 8. Nihil est sapientia locupletius, quæ omnia operatur. Et aduerte quod opus prudenter elicitum plura cõcomitantur, videlicet

Satietas & abundantia.
Anxietas & tremulentia.
Sobrietas & continentia.
Stabilitas & patientia.
Nobilitas & excellentia.
Seueritas atq; iustitia.
Auctoritas atq; constantia.
Asperitas & pœnitentia.

Igitur dico qđ bona opera concomitatur abundantia & satietas, quia sicut dicitur Proue. 18. Qui operatur terram suam, satiabitur

Fidelitas & amicitix . tiabitur panibus. Item tremulentix & anxietas scilicet contritionis & diuini timoris. Philippen. 2. Cum metu ex tremore salutem vestram operamini. Item continentia & sobrietas. Prouer. 21. Qui autem mundus est, rectum est opus eius. & in psal. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Item patientia & stabilitas. Iaco. 1. probatio fidei vestræ patientiam operatur. Item excellentix & nobilitas, quia sicut dicitur Eccles. 14. Omne opus electum iustificabitur, & qui operatur illud, honerabitur. Item iustitia atque seueritas, quia sicut dicitur Prouer. 10. Opus iusti ad vitam. psalm. Operator iustitiam, & loquitur veritatem in ore suo. Item constantia seu auctoritatis. vnde. 1. Mach. 3. Similis factus est leoni in operibus suis. Itē pœnitētia & asperitas. Act. 26. Digna pœnitentiæ opera facientes. Item amicitia & fidelitas. Apoca. 2. Noui opera tua & fidem. Et breuiter istæ sunt opera quibus homo

Iustificatur. Iustificatur dico. Iaco. 2. Vide-
Glorificatur. tis quomodo ex operibus iusti
Beatificat. ficatur homo. Glorificatur &

seu commendatus & laudatur. Prouer. 31. Laudēt eam in portis opera eius. Beatificatur insuper, quia scilicet secundum opera & valorem operum, homo in fine recipit præmium & mercedem. Apoc. 14. Opera enim illorum sequūtur illos. Et 20. ca. dicitur quòd iudicatum est de singulis secūdum opera eorum. Igitur bene dico quòd in executione bonorum operum debet teresse constans maturitas & sapientix. ¶ Ibi quoque debet esse præstans fertilitas & opulentia. Arbor enim fertilis & copiosa dicitur, quando non solum vnum fructum, sed plurimos profert. Sic igitur homo debet fructus plurimos bonorū operū producere, & non in vno sed in pluribus abundare. vnde Prouerb. 14. In operibus omnium bonorum erit abundātia. & Eccl. 10. Melior est qui operatur & abundat. & 2. Cor. 9. Abundetis in omne opus bonum. ¶ Debet insuper in executione bonorum operum interesse distans æternitas & permanētia, hoc est dicto longa & permanens perseuerantia. Non valet enim quòd arbor floreat, nisi flos vsque ad fructus perfectam productionem maneat & persistat. Sic vere non sufficit florem boni propositi producere, nisi etiam vsque ad finem & consumationē boni operis homo studeat laborare, sicut de illo dicitur in psal. Exibit homo ad opus suum & ad operationem suam vsq; ad vesperam idest vsque ad mortem vel ad finem. & Eccl. 38. Vigilia sua perfecit opus suum. & Phil. 1. Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet exemplo scilicet illius de quo dicit Eccl. 38. Cor suum dabit in consumationem operum. Quæ tamē sunt contra multos, qui scilicet optime incipiunt bona opera, sed nunquam perseuerando finiunt, iuxta illud Eccl. 13. Omne opus corruptibile in fine deficiet. Quod potissime pertinet ad hypocritas, qui non quærunt nisi gloriam inanem & mundanā in suis operibus. Cōtra illud Ecclesiastici. 10. Noli te extollere in faciendo opere tuo, sicut de seruo dicitur Ecclesiastici. 33. Virga & onus & cibus asino; panis & disciplina & opus seruo. Sequitur. In opere constitue eum. Et ibidem. Seruum inclinant operationes assiduæ. Sequitur. Mitte illum in operationem, ne vacet. omnia enim mala docuit ociositas. Patet igitur quomodo bonum opus dēt concomitari; Permanētia, Opulentia, Sapientia, Diligentia. Patet ergo quòd inueniuntur opera
H bonitatis internę. ¶ Tertio principaliter dico quòd inueniunt opera prauitatis externę scilicet opera mala & peruersa, quæ scilicet mali homines proferunt incessanter. Sicut enim fons venenosus fundit & emittit riuulos venenosos, & arbor mala similiter fructus malos, sic vere mali homines mala solent opera facere, & in ipsis multipliciter abundare. Esa. 59. Opus iniquitatis in manibus eorum. Et nota quod mali faciunt opera sua mala nimis

Velociter. Dico q mali operaut nimis velo
Loquaciter. citer, scilicet sine prudētia & de
Procaciter. liberatione. Hiere. 18. Et ecce fi-
Atrociter. gulus faciebat opus super rotam
Steriliter. & Hier. 22. Tui vero oculi & cor
Nubiliter. ad auaritiam & ad sanguinē in-

nocentem fundendum. Sequitur. Et ad cursum operis mali. Item operantur nimis loquaciter, scilicet, alijs detrahendo. psalmus. Hoc opus illorum qui detrahunt mihi apud dominum. Item operantur nimis procaciter scilicet ipsa mala opera iactando & publice faciendo, de quibus dicitur Matthe. 23. Omnia opera sua faciunt vt videantur ab hominibus. Item operantur nimis atrociter seu crudeliter. 1. Ioan. 3. Opera eius maligna erant. Contra illud Eccl. 10. Nihil agas in operibus iniorię. Item operantur nimis insaniter seu steriliter. Sapientiæ. 3. Inutilia opera eorum sine fructu. Contra illud Ephe. 5. Nolite cōicare operibus infructuosis. Item operantur nimis nubiliter, hoc est dictu, nimis obscure & latēter, sicut patet de luxuriosis & vsurarijs, quorum sunt in tenebris opera, sicut dicitur Esai. 29. Contra illud prædictum Roma. 13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis &c. Et merito, quia pro certo mala operā quæ hic in tenebris & obscuritate celantur, finaliter reuelabuntur, & potissime in iudicio & in morte, iuxta illud Ecclesiastici. 11. In fine hominis denudatio operum eius. Et merito, quia scilicet ex talibus operibus sequitur mors æterna. psal. In operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Et alibi. Da illis secundum opera eorum, & secūdum nequitiam adinuētionem ipsorum tribue ipsis. Et propter hoc prudenter loquebatur Iob dicens domino. Iob. 9. Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti. Et sic bene patet generaliter q inueniuntur scilicet

Opera impij. Impij cito quæ sunt fugienda.
Opera iusti. Iusti etiam, quæ sunt facienda.
Opera dei. Dei insuper, quæ sunt intuēda.

Sufficit. Vide vbi Facere, vbi fructus, & in diuersis alijs partibus huius operis.

Operire. Opertus. Cum operire idem sit quod Absorbere, Abscondere, Tegere vel Celare, pos A
sumus notare quòd operire multis modis sumitur in scriptura, in bono. scilicet & malo, & primo dico quòd in bono inuenitur operimentum

Decoris. Primum operimentum facit
Laboris. bona operatio & honesta cō
Honoris. uersatio. ista. n. operit omnes

mentis & carnis defectus. Et isto operimento potissime debemus esse operti nos ecclesiastici, iuxta illud Exodi. 28. Facies fęminalia linea Aaron & filijs eius vt operiant carnem turpitudinis suæ. &c. Secundum operimentum facit pęnitentia & confessio. Ista enim fęditatem & horrorem vitiorum nostrorū solet a dei visibus abscōdere, & ne amplius corā deo appareāt operire. psal. Operui in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. Tertium operimentum facit virtutum aggregatio. Istud est enim opertmentum quo nos debemus præparare & ornare, vt cuilibet nostrum possit dici illud Ezechie. 28. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. Vbi aduerte quod istud operimentum debet esse

Virtutum multitudinis contentiuum. Omnis inquit lapis.
Mirandę sanctitudinis ostensiuum. preciosus inquit.
Horrendę turpitudinis contectiuum Operimentum inquit.

¶ Est dico virtutum multitudinis contentiuum. Omnis inquit lapis. Sicut enim videmus quòd multa sunt genera operimentorum quia scilicet. I

Oues operiuntur lana ad caloris conseruationem,
Cœlum operitur nubibus ad humoris expressionem.
Miles operitur armis ad corporis defensionem,
Terra operitur herbis ad decoris ostensionem,
Pauperes operiuntur saccis ad carnis honoris contectionem,

Sic vere, dico charissimi quòd homo debet spiritualiter operiri omnibus istis opertorijs spiritualiter intellectis. Operiatur ergo homo operimēto laneo per charitatem. Ista enim est quæ calorē feruoris & deuotionis inducit, & quæ frigus torporis & peccatorum excludit, quia sicut dicitur. 1. Pet. 4. & Prouerb. 10. Charitas operit multitudinē peccatorum. Istud opertoriū habent aliqui nimis simplex, quia scilicet cum deberent diligere deum, proximos & seipsos, ipsi pro certo non nisi se diligunt, de deo & proximo non curantes. Et isti sunt illi de quibus dicitur Aggei. 1. Operuistis vos, & non estis calefacti. Figurati in Dauid, de quo dicitur. 3. Reg. 1. Cumque operiretur vestibus, non calefiebat. Item operiatur homo operimento nubeo per pietatem. Sicut enim ex nubibus venit pluuia qua solet terræ siccitas humectari, sic ex operimento. idest ex virtute pietatis solet pluuia elemosynarum defluere, quæ solet ariditatem terrę. idest miseriam pauperum releuare. psalmus. Operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam Figurati Gene. 7. vbi dicitur quòd aquis operti sunt omnes montes excelsi. Item operiatur homo operimento ferreo

per firmitatem, quia scilicet sicut milites solent se ferro operire & tegere, vt ab hostium se possint iaculis defensare, sic & nos virtute fortez & solide constantiæ debemus esse operti, vt contra tentationum iacula simus muniti & expediti. Ezech. 27. Hyacinthus & purpura facta sunt operimentum tuum. Figurati in illo equo de quo dicitur. 2. Machab. 3. Apparuit illis quidam equus optimis operimētis ornatus, & qui sedebat super eum, videbatur arma habere. Item operiatur homo operimento herbeo seu florea per honestatem, quia scilicet sicut terra operitur herbis & floribus vt exterius possit pulchritudinem & decorem habere, & tādem bonos fructus producere, sic & nos debemus herbis & floribus honestæ conuersationis esse operti, vt deo & hominibus simus exterius magis grati. vnde Exodi. 26. dicitur quòd Moyses fecit operimētum tabernaculi de pellibus arietum. Item operiatur homo sacceo operimento per pœnitentiam & asperitatem. sicut Iudith. 4. dicitur quod operuerunt altare cilicio. & Ionæ. 3. Operiantur saccis homines & iumenta. Patet ergo quomodo operimentū gratiæ debet esse virtutum multitudis contentiuum. ¶ Deinde

D dico quòd istud operimentum debet esse moralis sanctitudinis expressiuum. Preciosus inquit. Sicut enim nō solum decet Reginam vt in lecto suo habeat vel possit habere multa & varia operimenta immo etiam quòd illa operimenta esse debeāt preciosa, sic anima non solum debet esse operta multis virtutibus, immo etiam nobilibus, præciosis & excellentibus, sicut dicitur Apoca. 19. quòd vxor agni idest anima, paruit se, & datū est illi vt se cooperiat bysso splendēti, & candido. Preciosus inquit. Lucæ. 7. Ecce qui veste preciosa sunt, & delicijs, in domibus regū sunt. ¶ Deniq; dico q operimentū gratiæ debet esse turpitudinis contectiuū seu celatiuum. Operimentum inquit. Sicut enim operimentum celat & abscondit quicquid est subtus positum, sic vere quamuis homo habeat multos naturales defectus, si tamen operimētum gratiæ & sanctitatis habeat, totum absconditur & operitur, totum etiam apud deum & homines excusatur. Ezec. 26. Expandi amictum meum super te, & operui ignorantiam tuam. Et nota q principaliter tres turpitudines sunt a nobis operiendæ scilicet turpitudo

Internæ prauitatis.
Fraternæ nuditatis.
Paternæ vilitatis.

Operiat ergo turpitudo prauitatis internę, quia. s. vitia nostra secreta nulli sunt dicenda vel reuelanda, nisi solummodo confessori, qui scit remedium adhibere, vel debet scire, quia scilicet sunt magis operienda & abscondēda, & ne scādalum generent contegenda. Exemplo cati, qui stercora statim operit post secessum. Figura Deu. 23. vbi filij Israel præcipiuntur paxillum secū deferre, & egesta humo continuo operire. Item operiatur turpitudo nuditatis fraternæ. vnde Esa. 58. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Itē operiatur turpitudo vilitatis paternæ, quia scilicet quicquid in nostris spūalibus pātribus, prælatis superiorib⁹ & maioribus videmus reprehensibile & pudendum, statim nos debemus operire, excusare & celare. & ne alijs appareat, pro virib⁹ impedire. Exēplo filiorum bonorum Noe, Sem. s. & Iaphet, qui patre suo noe per ebrietatem nudato, operuerunt verēda eius, sicut dicitur Gene. 9. Patet ergo qualiter debemus nos operire, scilicet Operimento turpitudinis contectiuo. Operimento sanctitudinis expressiuo. Operimēto virtutem multitudinis contentiuo. Et hæc de operiri in bono sufficiunt. ¶ Sed adhuc dico q operimentum solet significare in malo. Et sic in scriptura inuenitur operimentum

Prosperitatis exterioris.
Iniquitatis interioris.
Pœnalitatis asperioris.
Fallacitatis callidioris.
Aduersitatis inferioris.

Dico ergo q aliqui operiūtur prosperitate exteriori. Iob 15. Operuit faciem ei⁹ crassitudo, & de lateribus eius aruina dependent. & Esa. 60. Inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Effa. Item aliqui operiuntur iniquitate interiori vel deteriori. Et isti sunt peccatores, de quibus dicitur in psal. Operti sunt iniquitate et impietate sua. & Abac. 2. Iniquitas libani operiet te. Item aliqui operiuntur fallacitate callidioris sicut sunt hypocritæ & proditores, qui sub quibusdam operimentis palliationis celant & operiunt prauitatem suę interioris intentionis. de quo in psalmus. Labor labiorum ipsorum operiet eos. contra illud Zacha. 13. Non operietur vltra propheta pallio saccino vt mentiatur. Item aliqui operiuntur pœnalitate asperiori. idest tribulatione & miseria huius mundi, de quibus dicitur Matth. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Item aliqui operiuntur aduersitate exteriori & inferiori. et isti sunt damnati. qui procul dubio habent in inferno opertorium.

Confusionis.
Remorsionis.
Afflictionis.

Cōfusionis dico. vū in ps. Operiatur sicut diploide confusione sua. Remorsionis etiam. vnde Esa. 14. Operimentum tuum erunt vermes, Afflictionis insuper vnde in psalmus. dicitur. Inimicos eorum operuit mare. Et non mirum si isti habeant talia operimenta, quia ipsi sunt in terra tenebrosa & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nullus ordo &c. Sic igitur patet quomodo in scriptura inueniūtur varia operimenta tam in bono quā in malo. ¶ Sed si adhuc vis aliquid tāgere, notabis quòd in scriptura reperitur quadruplex operimentum, secundum q sunt quatuor genera personarum, videlicet Operimentum hominū

Perfectorum.
Beatorum.
Impiorum.
Damnatorum.

E Primo ergo dico quòd in scriptura reperitur operimentum hominum prfectorum. Et Istud pro certo est velamen & ornamentum virtutum, quo. s. istud operiuntur, & quo spiritualiter ornantur & conteguntur iuxta illud Esa. 4. Apprehendent septē mulieres virum vnum, dicentes. Panem nostrum comedemus & vestimentis nostris operiemur, tantummodo inuocetur nomen tuum super nos. Septem enim mulieres significant vniuersitatem animarum sanctarum, quæ scilicet virum vnum. s. Christum per fidem & charitatem solent apprehendere, & panem eucharistiæ deuote sumere & comedere, & vestimētis virtutum se operire multipliciter & ornare; & nomini & virtuti Christi se specialiter commēdare. Sicut enim videmus q terra operitur herbis & floribus, arbores operiūtur ramis & fructibus, homines operiuntur honestis vestibus, sic reuera spiritualiter iusti operiūtur perfectis moribus, & multis bonis operibus & virtutibus. Figurati in illo cęlesti vindice, qui. s. apparuit operimentis optimis adornatus. 2. Mac. 3. & in illo propheta Ahia, silonite, qui obuiauit Hieroboā opertus pallio nouo. 3. Reg. 11. Et possumus notare quòd in scriptura reperiuntur diuersa operimēta corporalia, per quæ certe denotari possunt operimenta iustorum spiritualia, videlicet operimenta virtutum & morum. Igitur dicam quòd in scripturis reperitur scilicet operimentum

Nubeum.	Nubes est misericordia & comppassio.
Sacceum.	Saccus est pœnitentia & afflictio.
Laneum.	Lana est amicitia & dilectio.
Pelleum.	Pellis est honestę vitæ conuersatio.
Vmbreum.	Vmbra est timor domini & turbatio.
Aqueum.	Aqua est lachrimarum inundatio.
Terreum.	Terra est futuræ mortis mediatio.
Aureum.	Aurū est splēdens & clara contēplatio.
Lineum.	Linum est continentiæ depuratio.
Ligneum.	Lignum est diuinæ crucis cogitatio.
Purpureum.	Purpura est Xpi sanguinis rubricatio.
Puluereum.	Puluis & cinis ē humilitatis examinatio
Lapideū.	Lapis est stabilitatis confirmatio.

¶ Ista enim sunt. 13. nobilia ornamenta, quibus scilicet iusti in hac vita operiuntur, vt digne ornati finaliter domino præsententur. Igitur operiamur operimento nubeę compassionis, similes. scilicet ipsi cęlo, quod antequā pluuiam terris fundat, solet nubibus operiri. quia reuera tunc pluuiam elemosynarū pauperibus fundimus, quando nubę roridæ compassionis nos primitus operimus. psal. Operit cęlum nubibus; & parat terræ pluuiam. Figura Exodi. 19. & 40. c. vbi dicitur quòd cum Moyses legem assumpturus ascendisset in montem, operuit nubes montem. Ad denotandum quòd nullus terrenus dignus est legem diuinam recipere, nisi is quem nubes compassionis & pietatis consueuerit operire. Nume. 9. Operuit nubes tabernaculum fœderis. Operiamur ergo operimento nubeæ cōpassionis. ¶ Item operimēto sacceæ afflictionis. Saccus enim & cilicium quæ sunt pungentia & aspera vestimenta, puncturam pęnitentiæ signant, qua. scilicet se in mundo operiunt viri sancti. Ionæ 3. Operiantur saccis homines & iumenta. &c. 1. Macha. 2. Operuerunt se cilijs, & planxerunt. &c. 4. Regum. 19. Rex Ezechias opertus est sacco. ¶ Item operimento laneæ dilectionis. Lana enim & laneum operimentū calorem fouent, sic charitas feruorem deuotionis & dilectionis custodit & accendit. Ezechiæ. 34.

chiæ.34.Lac comedebatis,& lanis operiebamini. ¶ Item operimento pelleæ conuersationis. Pellis enim carnis & sanguinis vilitatem & horrorem operit.sic conuersatio bona. Figura Exodi.26. vbi præcipitur quòd tabernaculum fœderis hyacinthinis pellibus operiatur. Nume. etiam .4. præcipitur quòd in arca testamenti operimentum hyacinthinarum pellium superius & exterius apponatur. Hyacinthus autem colorem cœlestem prætendit.Ad denotandum quòd tabernaculum & arca fœderis. id est viri sancti debent pellibus hyacinthinis id est celesti & honesta conuersatione vestiri,& exteriori honesta pulchritudine operiri, sicut Nume.4. dicitur q rursus operient velamine hycinthinarum pellium.¶ Item operiamur operimento vmbræ turbationis. id est vmbra & caligine diuini timoris & virtuose cōtristationis.Caligo enim,vmbra & tenebrę mentis timorosę tristitiam & turbationem designat,pro eo.scilicet quòd tenebræ timorem & tristitiam naturaliter generant.Esa. 60. Tenebræ operient terram & calligo populos.super te autē orietur dominus.& in psal.dicitur.Operuit montes vmbra eius & arbusta eius cedros dei.¶ Item operiamur operimento aqueæ compunctionis, similes scilicet piscibus,qui operiuntur aquis & in ipsis nutriuntur & viuunt. Sic & nos debemus operiri lachrymis flebilibus & deuotis. Iob.38.Impetus aquarum operiet te.& Ezec.26. Operuerunt te aquę multę.& Malach.2. Operiebatis lachrymis altare. et Exodi.14.Reuersæ aquę operuerunt currus.¶ Item operimēto terreæ conclusionis.idest consideratione nostræ terrestreitatis & mortis,& nostræ terreæ conclusionis & finis. Deutero. 23. Egesta humo operies.& Iosue 7.Argentum quoq; humo operui.¶ Itē operiamur operimento aureæ discretionis,quia sicut omnia quæ erant in tabernaculo & in templo , auro cooperta fulgebant,sicut dicitur Exo.25.& 26. & 3. Reg.6.sic vere oēs quotquot sumus in domo ecclesiæ, debemus esse operti & tecti auro idest splendore fidei & sapientiæ,& claritate discretionis & prudentię.vnde.3.Regum.6.dicitur quòd cherubin,qui interpretantur plenitudo scientiæ operti erant auro . Ideo ibidem dicitur quòd salomon operuit omnia laminis aureis.¶ Itē operiamur operimento lineæ purgationis.i.est puritate castæ & mundę conditionis,quæ scilicet denotatur per linū.vnde Iosuæ.2. dicitur quòd Raab operuit exploratores Israel sub lini stipula,& saluati sunt ne occiderentur. ¶ Item operiamur operimento ligneæ deuotionis,hoc est dictu, deuotione & memoria ligni crucis,sicut. 3. Reg 6.dicitur quòd salomon operuit templum lignis cedrinis intrinsecus.¶ Item operiamur operimento purpureæ affectionis.hoc est dictu , memoria sanguinis Christi. vnde. 1. Machab. 14. Operiatur purpura & auro. ¶ Item operiamur operimento puluereæ, seu cinereę deiectionis,quia scilicet puluis & cinis humilitatis debet nos principaliter operire.Iob 16.Operui cinere carnem meam¶ Item operiamur finaliter operimento lapideæ stabilitatis & durationis, iuxta illud prædictum Ezech.28. Omnis lapis præciosus operimentum tuum,sapphirus,topasius, & smaragdus &c. Vide infra.Sic ergo patet quòd in scriptura reperitur multiplex ope

F rimentum hominum perfectorum.¶ Secundo vero dico quòd reperitur operimentum hominum beatorum , quia pro certo beati in patria operiuntur gloria infinita. Esa.60. Gloria domini super te orta est , Sequitur. Inundatio camelorum operiet te.& Matthe. 6.dicitur quòd salomon in gloria sua coopertus est.& Abacuc.3.Operuit cœlos gloria eius, & laudis eius plena est terra.¶ Tertio dico q inueniuntur operimētum hominum peccatorum,qui scilicet in hoc mundo multiplici operimēto teguntur,sicut superius bene dictum est . Isti enim nunc operiuntur scilicet.Substantia temporali.Fallacia cordiali.Nequitia criminali.Lętitia mundiali.Operiuntur dico diuitijs temporalibus.Istę sunt enim spinę quæ lacerant cor humanum.vnde Prouerb.24.dicitur.Per agrum hominis pigri transiui, & ecce operuerant faciem eius spinæ. Istę enim comparantur vmbrę,quæ intercipiū claritatē vnde in psal. Operuit montes vmbra eius vt de auro dicat illud Ezech.12.Facies eius operietur vt non videat.Istud tamen est operimentum valde frigidum. Nunquam enim generat charitatis calorem. vnde.3. Regi.1. Cumque operiretur vestibus,non calefiebat.& Aggei.1.Operuistis vos,& non estis calefacti.Itē operiuntur fallacijs pectoralibus. Constat enim quòd multis fallacijs operiunt fraudes suas & alia mala sua.3.Reg.19. Operuit vultum suum pallio. & Prouer.26.Qui operit odium fraudulenter, &c. Et tamen isti deberent attēdere ad illud quod dicitur Lucæ.12.quòd scilicet nihil opertum quòd non reueletur. Corpus enim humanum quodammodo est de natura crystalli: quæ scilicet ita est peruia,quòd illa quæ operta sunt crystallo, exterius apparent, sicut patet in reliquijs. Sic vere mala quæ exterius operiuntur in corde , apparent vt communiter exterius in exemplo & in opere.Iob.26.Nullum est operimentum perditioni.Item mali operiūtur nequitijs in criminalib'. Hie.3.Operiet nos ignominia nostra.Item operiuntur lætitijs mundialibus.Vnde ciuitati peccatrici, s. Tyro dicitur Ezech.27. Hyacinthus & purpura facta sunt operimentum tuum. Hyacinthus enim & purpura lęto colore radiantes,lætitiam eius iudicant qui his operitur. Istud est igitur operimentum hominum peccatorum. ¶ Quarto vero dico quòd inuenitur operimentum hominum damnatorum.Isti enim operiuntur & inuoluuntur omni miseria & dolore. Vnde nota q ipsi operiuntur

Timore.	Timore dico.Ezech.7.Ope-
Pudore.	riet eos formido . Pudore et
Dolore.	Abdias. Operiet te cōfusio,
Mœrore.	& peribis.Dolore insup. Vn

de de anima damnata dici potest illud Hiere. 51. Multitudine fructuum operta est Et mœrore etiam. vnde.2.Reg. 15. dicitur de Dauid q flens & plorans operto capite & nudis pedib. incedens &c.Et hoc de operimento sufficit.

Opes. Nota quòd opes in plurali idem sunt quod diuitiæ.In singulari vero idem sunt quod auxilium, si A

cut dicitur Ope vel opem.Dicuntur autem ab ops, quæ secundum poetas fuit vxor Saturni. Sic dico quòd opes sunt quæ opem ferunt mortalibus. Igitur breuiter dico quod nos inuenimus opes

Virtuales.	¶ Primo dico q sunt opes
Litterales.	virtualis excelentiæ,q̄ sūt
Temporales.	appetēdæ. Vnde de Booz
Aeternales.	dicit Ruth. 2. q ipse erat

vir prædiues,& magnarum opum vir.n. dicitur a virtute.et Iudic.18.Viderunt populum quiescentem magnarum opū.¶ Secundo sunt opes literalis sapientiæ,quæ sunt acquirēdæ. Scientię enim sunt opes animi,quibus scilicet mens ditata pollet. & præualet vniuersis,dicens illud Prouerb.8. Mecum sunt diuitiæ & gloria,opes superbæ & substantia. Vnde de sapientia dicitur Prouer.3.quòd præciosior est cūctis opibus, & cūcta quæ desiderantur, huic non valent comparari. ¶ Tertio dico quod sunt opes temporalis opulentiæ,quæ sunt contemnēdę,de quibus dicitur Eccle.9. Nō zeles gloriam & opes peccatoris , ne scis enim quæ ventura sit ipsius subuersio , & Prouerb. 23. Ne erigas oculus tuos ad opes. & merito , quia pro certo illæ sunt quę

Iustiam subuertunt	Solent igitur mundi opes
Plurimos in se vertunt.	iudicia iusta subuertere.
Possessores euertunt.	Vnde illi peruersę ciuitati
Deum a se diuertunt	dicit Ezech. 13. Opes &

precium acceperunt in te,supple mali iudices pro iustitia subuertenda.q Item solent viros malos in se conuertere. Quia scilicet raptores & impij faciliter vertuntur contra illos quos vident opibus esse plenos. Ideo bene dicitur Eccle.5. quòd vbi multæ sunt opes,multi sunt qui comedunt eas. ¶ Item solent possessores cito euertere , sicut Iob de seipso dicebant. Iob. 16.Ego ille quondam opulentus,repente contritus sum. ¶ Itē solent deum a se prorsus,diuertere. Vnde dominus est qui dicit Amos.6.Ve qui opulēti estis in syon &c.Et Zach.1.Ira magna ego irascar super gētes opulentas.Istæ sunt ergo opes temporalis opulentiæ, quæ sunt contemnendæ.¶ Quarto vero dico quòd sunt opes æternalis affluentiæ,quæ sunt eligendæ , de quibus dicitur.2.Paralyp.9. quod Regina Saba in qua figuratur anima beata,intrauit Hierusalem cum apparatu magno & magnis opibus.Vt sic de beatis qui sunt in patria,dicat dominus illud Esa.32.Sedebit populus meus in pulchritudine pacis,in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta.& Iudi.24. Vidimus terram valde opulentam , scilicet paradisum. Et hoc sufficit gratia breuitatis . quia supra ad plenum dixi de diuitijs &c.

Oppidum. Cum oppidum sit locus ordinatus ad manendum & habitandum , sicut est A

ciuitas seu castrum , & potissime sicut est villa parua non murata vel clausa,notari potest quòd nos inuenimus oppidū

Exeundum.	¶ Primū oppidū est mudus,
Subeundum.	a quo debem' exire,Et me-

Affectandum.
Formidandum.

rito, quia pro certo hostes nostri posuerunt ignem auaritiæ, iræ & sæuitiæ, in isto oppido, & ideo fugiendum est, ne forte in eo comburamur. Nume.21. Ignis egressus de oppido seon. Et tamen proh dolor multi sunt qui hoc non obstante, oppidum mundi frequentant, & in his ignibus se habitare delectant. 2. Regum 9. Descenderunt de excelso in oppidum. ¶ Secũdum oppidum est religio, quam debemus subire. Ge.13. Loth vero moratus est in oppidis circa iordanem. Aduerte tamen quod ille leuita de quo fit mentio Iudicum. 19. noluit hospitari in oppido gẽtis alienę, sed venit ad oppidũ vbi habitabant filij Beniamin, & tamen vxor eius ibi stuprando fuit extincta. Quia re uera sępe cõtingit ꝙ in oppido religionis plura mala fiunt quam in oppido gentis alienæ. idest in statu mũdano. ¶ Tertium oppidum est paradisus, quem debemus optare, iuxta illud quod scribitur Iosuæ.8. Surge, adscende in oppidum hay. ¶ Quartũ vero oppidum est infernus: quẽ debemus vitare, quia.s. illud est illud oppidum de quo dicitur Thre.2. ꝙ defecerũt paruulus & lactans in plateis oppidi. Paruulus est ille qui est virtutibus diminutus. Lactans vero est ille qui delicijs est delibutus, qui scilicet in oppido infernali deficiunt, vbi in æterna miseria semper viuunt &c.

A **Oportet.** Nota quòd illud dicitur oportere quod necesse est sustinere vel facere, vel habere. Vnde nota quòd multa sunt nobis necessaria, & quæ nos oportet exequi & pati ad salutem perpetuam obtinendam. Oportet enim interdum

Operari.
Tribulari.
Consolari.
Speculari.
Augmentari.
Minorari.

Oportet dico exercere operationem Et de hoc Lucę.13. dicitur. Sex dies sunt in quibus operari oportet. Item oportet sustinere tribulationem. Lucæ 24. Oportuit pati Christũ, et sic intrare in gloriam suam. Actu.14. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. Item oportet obtinere cõsolationem. Lucę.15. Epulari & gaudere oportebat, quæ frater tuus mortuus fuerat, & reuixit. Item oportet frequentare speculationem. Act.19 Oportet me Romam videre. Item oportet vendicare augmentationem. Ioan.12 Oportet exaltari filiũ hominis. Item oportet tolerare minorationem. vnde Ioan.3.
B Illum oportet crescere, me autem minui. ¶ Item dico adhuc quòd oportet nos. scilicet Dei sanctitatem pollere. Infirmitatem manere. Orationi studere. Habeamus ergo sanctitatem & perfectionem. ad Titum.1. Oportet episcopum esse sine crimine. Item firmitatem & durationem. 1. ad Corint. 15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem. Item charitatem & orationem Lucę.18. Oportet semper orare, & non deficere. Et nota adhuc si uis quòd boni habent suum oportet. Et ideo si ipsi quærant dicentes illud Actu. 16. Quid me oportet facere vt saluus fiam? Certe dici potest ipsis illud Lucæ. 12. Spiritussanctus docebit vos quæ oporteat. Igitur dicatur ipsis quòd oportet

Credere fideliter.
Sistere stabiliter.
Agere viriliter.
Surgere sublimiter.
Sapere modaliter.
Viuere moraliter.
Dicere veraciter.
Parcere benigniter.
Eligere communiter.
Arguere seueriter.
Instruere verbaliter.
Precari humiliter.
Sedari mentaliter.
Tristari flebiliter.
Conuersari nobiliter.
Gloriari simpliciter.
Famulari seruiliter:
Fatigari pœnaliter.
Negociari viriliter.
Peregrinari agiliter.

¶ Ista enim sunt viginti genera operũ bonorũ: quę scilicet oportet ꝙ faciamus, & in ipsis nos decẽter & iugiter occupemus. Igitur dicã ꝙ oportet fideliter credere Hebre.11. Credere oportet accedẽtem ad dñm. Item oportet stabiliter sistere, .i. pseuerãter in bono manere et stare, dicẽdo.s. Xpo illud Lucæ.19. In domo tua oportet me manere. Itẽ oportet viriliter agere Ioã.9. Oportet me operari opera eius qui misit me. Item oportet sublimiter surgere, scilicet terrena contẽnendo, & cęlestiã cõtemplando & affectando. Ioan.12. Oportet filium hominis exaltari. & Ioan.3. Illum oportet crescere. & Ioan. 20. Oportet eum a mortuis resurgere. Item oportet modaliter sapere: Rom.12. Non plus sapere quam oportet. Item oportet moraliter viuere. Ioan.3. Oportet vos nasci denuo. & .1. Timo.3. Oportet episcopum irreprehensibilem esse, oportet illum testimonium habere bonum. Item oportet veraciter dicere, seu vera & vtilia prædicare & ostendere. Lucę.4. Ciuitatibus oportet me euangelizare. Apoc.10. Oportet te iterum prophetare. Item oportet benigniter parcere. Matth.18. Nonne oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Actu.20. Oportet suscipere infirmos. Item oportet communiter eligere, scilicet quando casus contingit. Act.1. Oportet ex his viris qui nobiscum sunt, eligere vnum. Item oportet seueriter arguere scilicet malos. ad Titum.1. Sunt enim multi quos Oportet argui. Item Oportet verbaliter instruere. Colos.4. Oportet vos vnicuique respondere. & Actuum.23. Te oportet Romæ testificari. Item oportet humiliter precari. Ioan.4. In spiritu & veritate Oportet vos adorare. Item oportet mentaliter sedari. Act. 19. Oportet vos sedatos esse &c. Item oportet flebiliter tristari. 1. Petr. 1. Modicum nunc si contristari oportet in varijs tribulationibus, &c. Item oportet synceriter conuersari. 1. ad Timot. 3. Scias quomodo oporteat te conuersari. Item oportet simpliciter gloriari. 2. ad Corinth. 12. Si gloriari oportet, in his quæ infirmitatis meę sunt, gloriabor. Item oportet seruiliter famulari, scilicet deo obediendo, quia sicut dicitur Actuum. 10. Obedire oportet deo magis quam hominibus. Item oportet pœnaliter fatigari. idest pati & tribulari scilicet propter deum. Marci. 8. Oportet filium hominis pati. & Mat.26. Si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Itẽ oportet viriliter negociari. Matthe. 25. Nonne oportuit pecuniam meam committere nummularijs? &c. Item Oportet agiliter peregrinari, scilicet loca sancta amore domini visitando. Matthe.16. Oportet eum ire hierosolymam. & Actu. 19. Oportet me & Romam videre. Item oportet finaliter diiudicari, scilicet coram deo. vnde. 2. ad Cor.5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisq; prout in corpore gessit. Et sic patet quòd multa sunt quę oportet fieri ad hoc quod possimus ęternam gloriam adipisci. Apoca 4. Ostẽdam tibi quæ oportet fieri cito. Illud est igitur oportet iustorum.
C ¶ Adhuc dico quòd inuenitur vnũ oportet quod est impiorum. Impij enim habent suum oportet & suam iniquam regulam, quam impossibile est variari, cum ad hoc stringantur per obstinationem mentis, quasi necessario more fati. Vnde nota quòd mali habent vnum oportet

Luxuriæ.
Stultitiæ.
Ignorantiæ.
Idololatriæ.
Auaritiæ.

De incontinẽtia seu luxuria videtur dici illud. 2. Esdræ 4. Scire inquit o viri vos oportet quoniã mulieres dominantur nostri. De stultitia vero videtur dici illud Apocalyp 20. Oportet illum, scilicet sathanam, solui modico tempore &c. De ignorantia autem dici potest illud Roma.8. Nam quid oremus sicut oportet, nescimus. De idololatria etiam potest dici illud. 1. ad Corint. 11. Nam oportet hæreses esse. De auaritia vero dicitur Sap.15. Oportet vnumquẽque ex malo acquirere. Sufficit

Opportunitas. Nota quòd opportunitas idem est quod modus, conuenientias et cõgruitas. Est autem opportunitas illud quod summe necessarium est in omni re. Opportunitas igitur sumitur pro cõgruitate. Vnde dico ꝙ est opportunitas A

Verbalis
Localis.
Realis.
Temporalis.

Verbalis dico, quia sicut dicitur Prouer. 15. Sermo optimus optimus est. Localis etiam. vnde. 2. Macha. 8. Diligenter composuerunt omnia in locis opportunis. Realis insuper, quia sicut dicitur Eccles. 8. Omni negotio tempus est & opportunitas. Temporalis nihilominus, quia sicut dicitur in psalm. Oculi omnium in te sperant domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno.

Oppressio. Opprimere. Cum opprimere idem sit quod extinguere, distruere vel suo pedibus conculcare, possumus notare quòd in scriptura inuenitur multiplex oppressio. Opprimitur enim homo A

Spiritualiter per tentationes.

Temporaliter

Temporaliter per vexationes.
Æternaliter per damnationes.
¶ Prima oppressio fit interius.
Secunda oppressio fit exterius.
Tertia oppressio fit inferius.

Primo ergo dico quòd opprimitur homo per interiorem tentationem. Prouer. 11. Inuestigator malorum opprimetur ab eis. Et illa oppressio figurata fuit in oppressione Iob, de quo dicitur, quòd venit ventus à regione deserti, & côcussit quatuor angulos domus, & oppressit omnes filios eius, sicut dicitur Iob 1. Quando enim super domum cordis nostri flat aliquando fortis ventus tentationũ, sæpe fit quòd quatuor anguli domus. i. cordis desideria penitus opprimuntur. Dicere enim videntur demones illud quod dicebant de filijs Israel ægyptij quando videbant eos multiplicari. Exodi. 1. Venite ergo & opprimamus eos sapienter. Et aduerte quòd anima opprimitur à triplici tentatione s. Carnali, Mũdiali, et Hostili. ¶ Carnali dico, & sic opprimuntur sicut puer illius mulieris meretricis quæ dormiendo oppressit filium sicut dicitur 3. Reg. 3. Quia scilicet quando meretrix caro nostra indiscretè dormit in delicijs,
A sæpe fit quòd incautè ad immunda desideria se conuertit, & filiũ. idest spiritum per peccatũ luxuriæ opprimit & subuertit. Ideo bene docet sapiens Prouerb. 20. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat. ¶ A mundiali etiam tentatione opprimitur. Vnde etiam de Aman crudelissimo, per quem intelligitur mundus, dicitur Hester. 7. Sed & Reginam vult opprimere. Regina enim est anima, quã mundus tẽtationibus opprimit, quãdo temporalium affectionibus ipsam premit vel pulsat. Gene. 47. Oppresserat enim fames terram, & maxime ægypti. ¶ Ab hostili etiam tentatione opprimitur. Vnde sicut Thamar filia regis Dauid a fratre suo fuit oppressa, sicut dicitur. 2. Regum. 13. sic anima filia regis Christi a fratre suo lucifero seu diabolo per tẽtationes suas, pessime fuit corrupta. Thren. 1. Virgines eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine. Patet ergo quòd opprimi-
B tur homo per interiorem tentationem. ¶ Secundo opprimitur homo per exteriorem vexationem vel tribulationem. Et sic opprimitur homo dum viuit. Iob. 16. Nunc autem oppressit me dolor. & Iacobi. 2. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Isti enim sunt qui opprimunt mansuetos, peregrinos, & se defendere non valentes. Iob. 24. Oppresserunt pariter mansuetos terræ, dicentes illud Sapien. 2. Venite opprimamus pauperem iustum &c. Contra illud Iob. 36. Non superet te ira vt aliquem opprimas. Et istis procul dubio ex dei præcepto est subueniẽdum, sicut dicitur Hier. 21. Eruite vir oppressum de manu calumniatoris. & Esa. 1. Subuenite oppresso, defendite viduam &c. ¶ Tertio dico quòd opprimitur homo per inferiorem damnationem, & ista est illa oppressio quam damnati sustinent in inferno, de qua Iudicum 6. dicitur quòd filij Israel fecerũt malum coram domino, & tradidit eos dominus in manu Madian, & oppressi sunt valde. Et sic ergo patet quomodo est oppressio triplex, scilicet Tentationis, Tribulationis, & Damnationis &c.

A **Opprobrium.** Nota quòd opprobrium idem est quod vituperium, confusio, iniuria vel præiudicium. Et ideo nota quòd est opprobrium Euitandum iniquitatis. Tolerandum aduersitatis. Formidandum infernalis pœnalitatis. Euitandum est opprobrium iniquitatis. Iosuę. 5. Hodie abstuli opprobrium ægypti. Quia ægyptus interpretatur tenebræ, & peccata dicuntur opera tenebrarum. Peccatum enim est id quod facit hominem opprobriosum & confusibilem, & deo & hominibus abominabilem. psalmus. Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. ¶ Tolerandum est opprobrium aduersitatis. Paupertates enim, miserię, confusiones, contemptus & derisiones mundi, sunt quædam opprobria, quæ a viris perfectis debent in patientia sustineri, sicut de seipso dicebat Dauid in psalmis. quòd ipse erat opprobrium abundantibus, & despectio superbis. De Christo etiam dicitur Threno. 3. Saturabitur opprobrijs. Boni enim sustinent opprobria & derisiones malorum, immo ipsi sunt abominatio & opprobrium ipsis malis. psalmus. Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt. ¶ Formidandum vero est opprobrium infernalis pęnalitatis. Et de hoc dicitur Dan. 12. quod per resurrectionem euigilabunt alij in vitam, alij in opprobrium, vt videant semper. Et in psal. dicitur. Percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit eis &c. Vide supra de contemptus & abominari.

Optare. Vide vbi desiderare.

Optimates. Nota quod optimates in scriptura dicuntur illi qui sunt in fama & potentia maiores, & in dignitate & eminentia excelsiores. Tales enim optimates dicebantur, eo quòd optimi esse dicebantur, & eo quòd in optimis officijs ponebantur. Verumtamen teste scriptura, isti optimates in quatuor præ cæteris hominibus delinquebant, videlicet In superbia & pomposìtate. In proteruia & stultitia. In accidia & tepiditate. In gastrimargia & gulositate ¶ Dico igitur quòd tales sunt vt communiter in superbia pomposiores. vnde Amos. 6. dicitur. Væ qui opulenti estis in syon, & confiditis in monte samarię, optimates, capita populorum ingredientes pompaticè domum Israel. ¶ Item sunt in stultitia proteruiores. quia scilicet nolunt hodie corrigi, nec ab aliquo reprehendi. Hiere. 5. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis &c. Ecce hi magis confregerunt iugum, ruperunt vincula. ¶ Item isti sunt in accidia tepidiores, vnde Naum. 3. Omnes optimates eius confixi sunt compedibus. ¶ Item isti sunt in gula seu gastrimargia voraciores. vnde Daniel. 5. dicitur quod Balthasar rex babylonis fecit conuiuium optimatibus suis, & ipse & optimates sui biberunt in vasis domus domini. Sed istud pro certo non debet esse, quia illi qui sunt optimates, secundum naturam sui nominis deberent esse optimi magnates. Vnde nota quòd debent esse cæteris

Humiliores. Clementiores. Timidiores. Humiliores dico. Ideo dicitur Hiere. 25. Aspergite vos cinere optimates gregis. Et maxime correctiones prædicatorum humiliter audiendo, sicut Neemiæ. 14. dicitur. Obiurgaui optimates Iuda. Clemẽtiores etiam. vnde Hierem. 38. dicitur quòd optimates regis babylonis tulerunt Hieremiam de lacu. Et Neemiæ. 10. dicitur quòd optimates spopõderunt pro fratribus suis. Timidiores insuper. Danie. 5. dicitur quod visa manu scribentis in pariete, optimates regis conturbantur. Et sic patet quòd optimates inueniuntur aliqui boni & aliqui mali.

Optimus. Nota quod ille dicitur optimus, qui est in suo genere summe bonus & quia suprà satis est dictum de bono & meliori, hoc solum est notandum quòd in scriptura inueniuntur aliqua quæ sunt optima scilicet A

Temporaliter. Virtualiter. Æternaliter. Primum signat mundi prosperitatem. Secundum designat morum vtilitatem. Tertium designat cœli fęlicitatem. ¶ Primo dico ergo quòd est optimitas temporalis & exterior. Et sic secundum mundi opinionem illi dicuntur optimiores, qui sunt in mundo fęliciores, quamuis in moribus sint peiores. Sic loquitur scriptura Amos 6. vbi dicitur quod bibentes vinum in phialis, & vnguentis optimis delibuti, nihil patiebantur super côtritionem Ioseph. Isti enim comparantur vnguento optimo, quia scilicet sicut vnguenta leniunt dolores (Vnde etiam vnguentũ vbi est iusquiamum appositum, in plagam non sinit sentiri aliarum specierum corrosionem & vstionem) sic mundi prosperitas ita lenit & oblectat corda hominum mũdanorum, quòd corrosiones aduersitatum quæ mundi prospera comitantur, & maximè miserias alienas non videntur sentire, nihil enim patiuntur super contritione Ioseph. Ista optimitas bene videtur figurata. 4. Regum. 2. vbi de ciuitate Hierico, quæ interpretatur luna, dicitur quòd habitatio huius ciuitatis optima erat, sed aquæ erant pessimæ, & terra sterilis. quia habitatio ciuitatis Hierico. i. est mundanę prosperitatis, quæ more lunę fluit & refluit, optima à fatuis dicitur quamuis in spiritualibus pessima & sterilis dinoscatur. Ista est igitur optimitas mundana, qua etiam ipsi pessimi peccatores optimi reputantur. Et certe bene dicuntur optimi in genere suo, scilicet optimi vsurarij, optimi ribaldi, & sic de alijs, quia sicut dicitur Micheæ. 7. Qui optimus est, quasi paliurus. Et bene tales comparantur paliuro, qui est asper & spinosus, secundum Isidorum, quia pro certo tales per rapinas & exactiones, iniurias & detractiones sunt asperi & pungentes. ¶ Aduerte tamen quòd sicut optimis rebus melius parcitur, sic in tempore huius vitæ mundi diuitibus amplius a diabolo indulgetur. Exemplo Saul, de quo dicitur. primo Reg. decimo quinto.

quod ipse pepeteit optimis gregibus. Et certe bene pareit tanquam suis. Vnde ipse est sicut ille rex Syriæ qui dicebat regi Achab pessimo.4.Reg.20.Filij tui optimi mei sunt. Quia reuera quicquid temporaliter est optimum, est hodie diaboli & suorum. vnde.1 Reg 9. Et cuius erunt optima queq; Israel? Vnum tamen restat, quia pro certo sicut carnifex in optimis pascuis nutrit bouem, & cum impinguatus fuerit, ipsum exinde eijcit & occidit, sic diabolus qui nunc in optimis prosperitatis pascuis nutrit malos, ipsos inde finaliter eijciet, & in

B ferno occidet. Ista ergo est optimitas teporalis &c. ¶ Secudo dico q est optimitas virtualis & interior. Et sic viri sancti dicuntur optimi, & bona spiritualia dicuntur optima. Illa.n, dicuntur optima, quæ à magistro optimo fabricantur, per quæ optima vtilitas generatur, & quæ ad finem optimum ordinantur. Et ideo quia bona spiritualia ab optimo principio sumunt origine.f.ab ipso deo immediate (quia sicut dicitur Iacob.1. Omne datum optimum, & omne donum perfectū de sursum est descendens à patre luminum) ideo vtilitatem etiam habēt optimam, videlicet quia preseruant hominem à peccatis, & per consequens à tormentis. Et ideo dicitur Hebr.13. Optimum est gratia stabilire cor. Ad finem etiam optimum perducunt, .f.ad gloriam paradisi. vnde Deute.28. promittitur custodientibus mandata dei, q deus aperiet eis thesaurum suum optimum. Vnde bene dico q ista meliora & optima possunt dici. Et ideo virtutes & bona spiritualia sunt illa munera optima quibus potest deus placari, de quibus dicitur Gene.43 Sumite de optimis terræ fructibus & portate viro munera. Optimi .n.fructus quos possit portare terra nostra sunt gratiæ & virtutes, quia.f.ista sola sunt quæ homines faciunt optimos. Et notemus quod ille dicitur spiritualiter optimus, qui habet optimam

Intentionem.	¶ Et proculdubio tales
Subiectionem.	sunt viri iusti. Isti enim
Compassionem.	habent optimam inten-
Affectionem.	tionem. Canti. 5. Caput
Conditionem.	eius aurum optimum.
Locutionem.	Caput enim intentioné
Conuersationem.	signat. ¶ Item optimam

subiectionem. Dicunt.n. prælato & superiori suo illud Iudicū.12. Quicquid illi placet erit mihi optimum. ¶ Item optimam compassionem. vnde Cantico.1. Meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. ¶ Item optimam affectionem. Lucæ.10. Maria optimam partem elegit.f.affectionem ad dominici verbi auditionem. ¶ Item optimam conditionem, sicut habebat ille de quo dicebatur Thob.9. Filius es viri optimi & iusti. ¶ Item optimam locutionem. Cantic.5. Guttur tuum sicut vinum optimum. & Prouerb.15. Sermo opportunus optimus. ¶ Item optimam conuersationem Vnde.2. Machabe.3. Apparuerunt duo iuuenes decori virtute, optimi gloria. Vbi Aduerte q illi dicuntur spiritualiter optimi.f.qui per honestatem sunt picturati. Apparuerūt inquit. Charitatem sunt combinati. Duo sunt. Castitatem sunt depurati. Iuuenes decori. Firmitatem sunt roborati. Virtute. Sanctitatem sunt nominati. Gloria optimi. ¶ De optimitate ergo honestatis dicitur Ezech.28. quod in nundinis Tyri erāt lanę coloris optimi. Et.2. Esdrę.8. dicitur quod ad templum Hierusalem reædificandum missa sunt vasa æris fulgentis optimi. Quamuis hodie plangat ecclesia Threno.4. Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus? Apparuerunt inquit, Vide supra de Apparere. &.2. Machab.3. Apparuit equus optimus, optime adornatus. De optimitate charitatis dicitur Iob.22. Habete pacē, & per hoc habebitis fructus optimos. Et hoc ostenditur ibi. Duo. Vide supra de duo. De optimitate castitatis quę notatur in verbo Iuuenes decori, vide supra de Iuuene, & allega quod castitas est illa optima pars quam post conuersionem elegit sibi Maria Magdalena. Lucæ.10. Optimam partem elegit sibi Maria. De optimitate firmitatis quæ notatur cum dicitur Virtute, vide supra de firmitate, & infra de Virtute, & allega.1. Paral.12. Confugerunt ad Dauid pugnatores optimi. ¶ De optimitate vero famæ seu nominatæ sanctitatis, quæ ostenditur cum dicitur Gloria, vide supra de gloria, & allega illud Iudit.10. vbi dicitur quod Iudith vnxit se myrrho optimo. Myrrhum enim est vnguentum summe odoriferum, significans odorem bonę famę &c. Ista est ergo optimitas virtualis quæ est interior. ¶ Tertio dico quod est optimitas æternalis, quæ est superior, & ista nihil aliud est quam gloria paradisi, quæ optima super omnia indicatur. Pharao enim dixit Ioseph Gene.47. q in optimo terræ loco patrem & fratres suos faceret habitare. In figura quod deus pater commisit Ioseph idest Christo quod in optimo terræ loco, idest in optimitate gloriæ paradisi, fratres suos idest fideles faceret habitare. Et illud considerabat Moyses cum dicebat. Deutero.3. Transibo igitur & videbo terram hanc optimam trans. Iordanem. Vbi nota quod ista terra dicitur optima, quia Luminosa. Transibo inquit. Spatiosa. Terram inquit. Copiosa. Optimam inquit trans. Iordanem. Et si vis dilata sicut in titulis suis &c. Vide vbi melius.

Oppugnare.

Vide vbi Pugnare & Expugnare.

Ora.

Ora est limbus seu terminus vestimenti seu panni sicut consueuit fieri de alio filo quam sit pannus, & dicitur gallice eur seu vrle. Dicitur tamen quandoq; ora terminus seu ripa fluminis seu maris, sicut.1. Macha.9. dicitur q venit die sabbati vsq; oram iordanis. & Hebre.11. dicitur. Sicut arenam quæ est in ora maris. Transeo, quia paucę sunt auctoritates.

Oratio. Orare.

Cum secundum Augustinum libro de spiritu & anima, oratio nihil aliud sit quam quædam conuersio mentis in deum per piū & humilem affectum, possumus dicere q omnia quæ sunt, solent libenter se vertere & conuertere ad illud à quo possunt perfectionem aliquam adipisci, sicut patet de solsequio, quod se conuertit ad solem, & de ferro, quod se conuertendo sequitur adamantem. Sic proculdubio cum à deo solo possimus perfectionem gratiæ & gloriæ obtinere & acquirere, hinc est q ad ipsum nos debemus conuertere per mentis affectionem, & eius auxilium requirere per humilem & deuotam orationem. Figura Esaiæ.28. vbi dicitur quod conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad dominum. Sicut enim debitor qui multa debet nec habet vnde satisfaciat, & pro debitis est in carcere, nullum habet remedium nisi quod creditoris misericordiam humilibus præcibus interpellet, sic cum nos (qui in multis offendimus omnes) multa peccatorum debita contraxerimus, nosq; carceri infernali obligauerimus, nec habeamus aliqua merita & virtutes de quibus de condigno satisfacere valeamus, nihil habemus remedij nisi quod ad deum & ad sanctos per humilis orationis suffragium recurramus. Ita fecit illa Anna de qua.1. Regum.1. Cum esset anna amaro animo, orauit ad dominum flens largiter. In quibus verbis ostenduntur multa quæ sunt ad orationem necessaria, videlicet

Subiectum.	Debet enim ibi esse
Iniectum.	subiectum magni vi-
Obiectum.	goris, quia. f. orans
Adiectum.	debet esse. Anna. In

iectum magni feruoris, quia debet esse amaro animo. Obiectū magni valoris.f.deus. Orauit inquit ad dominum. Adiectum magni doloris, quia debet flere largiter. Si enim quæreretur de oratione, Quis? Quare? Cui? & Quomodo? posset responderi per prædicta auctoritatem. Si ergo quæritur, Quis vel qualis debet esse qui adorat? Respondetur q debet esse Anna. Si quæritur Quare? Respondetur q propter amaritudinem animi. Si quæritur Cui? Respondetur q debet orare ad dominum Si queritur Quomodo? Respondetur quod debet orare flendo largiter. ¶ Dico ergo q in oratione requiruntur quattuor, B
videlicet In orante virtus perficiens. Anna inquit. In orando causa sufficiens. Amaro animo. In orato valor perficiens. Ad dominum. In orando modus conueniens. Flens largiter. ¶ Primo ergo dico q in orante requiritur virtus & perfectio quæ proficiat, quia.f. ille qui orat, debet esse anna. Anna.n. fuit sancta & deuota mulier, mater.f. Samuelis, quæ à domino filium suis deuotis precibus impetrauit. Interpretatur.n. anna gratia vel donatio seu donans vel respondens. Ad denotandum quod ille qui vult à deo aliquid orationibus impetrare, debet esse sanctus & deuotus, gratia & elemosynarum donatione repletus, & Samuelis mater idest pauperum nutritius & alumnus. Cum esset inquam anna. Et sic figoretur in illa anna filia Phanuelis, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus intcedens. Lucæ.2. Sicut enim videmus quod aduocatus debet esse persona sapiens & discreta, quia alijs si esset persona vilis, fatua & infamis, non bene sederet in officio aduocati. Intercessor etiam debet esse

esse amicus principis, quia teste Grego. Cum is qui displicet, ad intercedendũ mittitur, irati animus ad deterius prouocatur sic etiam, quia ille qui deum orat, aduocati allegantis suam necessitatem, & intercessoris implorantis dei benignitatem personam assumit, ideo necesse est ꝙ sit homo sanctus, bonus & iustus, & per virtutes & gratias dei amicus, quia sicut dicitur Ioan. 9. Deus peccatores non exaudit. quia. s. illum audire dominus dedignatur, qui sibi per mala opera in via salutis aduersator. Iuxta illud Esa. 1. Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. Et cum multiplicaueritis orationes, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Sicut enim vnicornis non capitur nec sopitur cantu mulieris corruptæ, sed à cantu puellæ incorruptæ virginis, pisces etiam non faciliter se capi & concludi permittunt in vase immundo sanguine aliorum mortuorum piscium bomectato, sic vere deus illorum cantibus seu orationibus non capitur, nec eorum desiderijs inclinatur, qui sanguine pauperum per rapinam & iniquitatem imbuuntur, & qui peccato luxuriæ per immunditiam inquinantur. Vnde dicit Isid. Non potest habere certam fiduciam q adhuc in præceptis dei pigritatur, & quem peccati recordatio delectat. Qui. n. à præceptis dei auertitur, in oratione quod postulat non meretur, nec impetrat ab illo quod poscit, cuius legi & iussionibus non obedit. Sic ergo patet quomodo in orante
C requiritur virtus & perfectio quæ proficiat. ¶ Secundo dico ꝙ in oratione requiritur causa vel occasio quæ sufficiat, Amaro inquit animo. Tunc. n. est causa sufficiens, vel quando nos impellit amaritudo interioris tentationis, vel amaritudo exterioris tribulationis, vel amaritudo posterioris damnationis. Ista .n. tria sunt sufficiens cã faciendi orationes, vel cum aliquis per peccati tentationem impellitur, aut per tribulationem vrgetur, aut timore damnationis turbatur. Eccle. 38. Fili, in infirmitate tua ne despicias teipsum, sed ora dominum, & ipse curabit te. & Iob. 10. dicitur. Loquar in amaritudine animæ meæ
D dicam deo, noli me condemnare. Aper. n. timens iacula venatorum, solet dentes suos ad arborem fricare & acuere, solet latus suum in luto mergere & inuoluere, solet tandem seipsum ad solem siccare & exponere, & sic in latere quasi osseam duritiam contrahit, ita ꝙ nunquam in illo loco venatoris iaculum ipsum lædit, ita etiam ꝙ illa pars corporis indurata vocatur à venatoribus scutum apri, vbi vix potest gladius intrare. Sic vere charissimi si spicula tentationum timemus, mollitiem nostræ fragilitatis pauemus, non restat nisi ꝙ dentes nostrorum verborum acuamus & fricemus ad arborẽ crucis ipsius Christi per deuotam memorationem, & inuoluamus nos luto mortalitatis nostræ per ipsius iugem recordationem & exponam⁹ nos soli iustitiæ deo per deuotionem & orationem, & per nostri suæ dispositioni commissionem & dimissionem. Si. n. sic fecerimus, indurabimur per constantiam, ita ꝙ à iaculis tentationum nec penetrabimur nec lædemur. 1. Mach. 11. Orauit & reuersus est in prælium. Quia sicut dicit Greg. in homelia. Tanto magis orationi insistere tenemur, quãto à carne grauius impugnamur. Amaro inquit animo. Quia. s. amaritudo timoris propter causas vrgentes debet nobis inesse, amaritudo considerationis mortis debet nobis adesse. Iac. 5. Tristatur quis in
A vobis? oret æquo animo. Sic orauit Ionas, qui cum in mari proiectus & in ventre piscis esset absorptus, orauit ad dominum, liberatus est, sicut dicitur Ionæ. 2. &. 3. Quia vere quando homo mare. i. tribulationum amaritudinem sentit, quando in ventrem piscis diaboli per tentationem se transglutiri percipit, tunc debet ad dominum recurrere & orare vt ipsum dignetur misericorditer liberare. 1. Mach. 3. Congregatus est conuẽtus vt oraret & peteret misericordiam à deo. Requiritur ergo in oratione cã vel occasio quæ sufficiat. ¶ Tertio dico ꝙ i oratio-
D ne requiritur valor & prælatio quæ perficiat. Ad dñm inquit. Quia. s. frustratoriũ esset aliquid ab aliquo orare & petere, nisi esset potens id facere & concedere. Et ideo à deo solũ debem⁹ per orationẽ aliquid quærere, cũ ipse solus sit potẽs totũ cõcedere & pficere. Dan. 6. Inuenerũt Danielẽ orãtẽ & obsecrantẽ deũ suũ. Qđ est cõtra illos qui nõ curãt ad deũ per orõnem recurrere, sed vndiq; in creaturis remedium quærere, & in hoĩe spẽ & fiduciã ponere, propter ꝙ sæpe cõtingit ipsos fraudari à proposito & deficere. Similes illi regi Ochoziæ, q mittebat ad Beelzebub deũ Acharõ orãdũ ꝙ supplicãdũ & dñm deum Israel cõtẽnebat, ꝑpter & votũ suũ non meruit obtinere, sicut dr. 4. Re. 1. Orauit in q̃ ad dñm. ps. Subditus esto dño, & ora eũ. Vbi aduerte ꝙ ad dñm orãdũ necessaria est Humilitas & subiectẽtia. Subditus. Stabilitas & ꝑmanẽtia. Esto. Sedulitas & diligẽtia. Ora inquit eũ. De humilitate. n. dr Eccl. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. De stabilitate seu de ꝑseuerãtia dr Eccle. 18. Nõ impediaris orare semper. De sedulitate vero dr. 1. ad The. 5. Sine intermissione orate. Quia pro certo charissimi deus est orandus, supplicandus & requirendus. s.

Cum humilitate & subiectione.
Cũ stabilitate & perseuerãti duratione.
Cum sedulitate & diligenti executione.

Quia pro certo in ipso deo ẽ valor & prælatio, quæ perficiat ꝙ erat tertium requisitũ. ¶ Quarto dico ꝙ in oratione requiri-
E tur modus & conditio quæ conueniat. Flens inquit largiter. Fletus. n. humiliatorum deus nõ despiciet. Sicut. n. exhalationes vaporum solent sursum de terra ad nubes ascendere, ita ꝙ pluuia solet vapores huiusmodi cõcomitari, sic vere quotiens vapor orationis à nobis sursum mittitur, necesse est ꝙ lachrymarum pluuia subsequatur. Flens inquit largiter. Iac. 5. Orauit, & cælum dedit pluuiam. & Iohel. 2. Conuertimini ad me in ieiunio & fletu & planctu &c. Oratio. n. quando est lachrymosa solet esse mirabiliter fructuosa. Exemplum de Ezechia rege, qui conuertens se ad parietem fleuit & orauit dominum & sic vitam. 15. annorum à dño impetrauit, sicut dr. 4. Re. 20. & Esa. 38. Et sic bene dr ꝙ oratio debet habere modũ debitũ quem comitetur, finem inclytum ad quẽ terminetur, causam vrgentem per quam inchoetur, virtutem eminentẽ in qua ra-
F dicetur. ¶ Aduerte autem adhoc, ꝙ oratio est frequẽtanda, & sursum ad deum eleuanda, & hoc quia ista est

Dei & angelorum lætificatiua.
Pœnæ & tormentorũ lenificatiua.
Hostis & vitiorum exterminatiua.

¶ Dico ergo ꝙ oratio ẽ lætificatiua deiæ & angelorum Sicut. n. patet ad sensum, fumus aromaticus summe ẽ suauis & delectatiuus. Vnde ẽt dicit Pli. ꝙ de arbore cinamomi rami fracti solẽt fu-
A mũ aromaticũ spirare, vnde solet odor suauis & aromatic⁹ exhalare, sic pro certo qñ sancti ꝑ tribulationes fuerũt laniati & fracti, tunc fumum sanctæ orationis emiserũt, ꝑ quẽ deũ & angelos suauiter recrearũt. De incẽsis. n. legitur fumus aromaticus de thuribulo aureo exiuisse, & vsq; ad altare dei superius adiuisse. Quia vere fumus orationis qui de thuribulo feruentis cordis emanat, vsq; ad conspectũ dei ꝑ impetratione ascendit & properat. Vnde etiã Angelus Raphael dicebat Tho. 12. Cũ orabas cũ lachrymis, ego obtuli orationẽ tuã dño. ¶ Deinde dico quod oratio est refrigeratiua seu impeditiua pœnæ & tormentorum. Sicut. n. fumus & vapor qui exit à castanea, est causa quod ipsa castanea nõ rũpitur nec crepatur, qđ patet, qa si castanea nõ scinditur, & si via vapori exituro nõ aperitur, statim facto tonitruo tota castaneæ substãtia laceratur, sic vere vapor & fumus orationis impedit rupturã & destructionẽ æternæ dãnationis. Illi vero qui fumũ orõnis nõ emittũt rupturam æternæ dãnationis incurrũt. Thob. 12. Bona est oratio cũ ieiunio & elemosyna magis q̃ thesauros auri cõdere. qm̃ elemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitã æternã. ¶ Denq; dico qđ oratio est exterminatiua culpæ & vitiorũ. Dulcis. n. melodia dr demones fugare, sputum ẽt de ore hoĩs ieiuni ꝓgrediẽs solet serpẽtẽ occidere, fumus etiã ab olla bulliẽti exiẽs, solet muscas lõgius fugare, nec ipsas patitur appropinquare. Sic vere fumus & sputũ orõnis ab olla cordis ferũẽtis, & ab ore hoĩs deuoti ꝓcedẽs & in auribus dei suauiter citharizãs, muscas & serpẽtes tẽtationũ effugat, & demones supat & cõturbat, ſm qđ bene figuratur Tho. 6. in fumo iecoris piscis, quod potestatẽ habebat demonia effugãdi. vñ dicitur quod dicto iecore super carbones posito, alligat⁹ est à Raphaele demõ asmodeus. Christus ẽt de quodã demonio dixit Ma. 17. Hoc genus nõ eijcitur nisi per orõnẽ & ieiuniũ. Quia pro certo qñ iecur quod amare cogit. i. virtus feruẽtis affectionis ponitur super carbones feruẽtis dilectionis, ita quod exinde fumus feruentis orationis exit, tunc proculdubio à nobis diabolus effugatur. ¶ Sed aduertendum est quod ad orationẽ perfectam multa debent concurrere, videlicet
G

Temporis aptitudo.
Pectoris mœstitudo.
Localis sanctitudo.
Hominum solitudo.

¶ De temporis aptitudine dicitur in psal. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tẽpore opportuno. Dauid vero de seipso dicebat in psal. Et ego ad te domine clamaui, & mane oratio mea præueniet te. De peccatoris mœstitudine dicitur Tho. 3. Tunc ingemuit & cepit orare cum lachrymis. De locali sanctitudine dr Esai. 56. & Ioan. 2. Domus mea domus orõnis vocabitur. Et in psal. Adorabo ad templum sanctum tuũ. De hoĩm vero solitudine

dicitur Mat.14.& Iesus ascendit in mõtem solus orare, Sic igitur patet de oratione quomodo est virtuosa.¶ Si vero quaratur quare dicat dñs Mat.21. Quæconq; in oratione petieritis credentes, accipietis, cum de multis tamen videatur ꝙ multũ orant, & tamen nihil impetrant? Posset responderi ꝙ orationẽ non exaudiri contingit multiplici ratione, videlicet propter

Orantis iniquitatem.
Illius pro quo oratur indignitatem.
Illius qui orat dubietatem.
Illius quod oratur inutilitatem.
Illius qui orat extorquendam continuitatem.

Impedit ergo orationem illius qui orat iniquitas. Esa.1. Cũ multiplicaueritis orationẽ vestrã, non exaudiam Et loquit populo graui iniquitate, filijs sceleratis. Item illius pro quo petitur indignitas. Hie.14. Noli orare pro populo isto, neque assumas pro eis laudem. Item illius qui orat dubietas. Ille.n.qui orat, debet certissime confidere de obtentu. Iac.1. Postulet autem in fide nihil hęsitãs. Item rei pro qua oratur inutilitas, quia s.deus nũquam homini cõcedit illud ꝙ ad suã damnationẽ cedere conspicit. Ideo multis orantibus pro temporalibus & pro huiusmodi dr̃ Iac.3. Propterea vos non accipitis, eo ꝙ male petatis. Quia sicut dicit Isid.li.3. de sum.bono, Sæpe multos nõ exaudit deus ad voluntatem, vt eos exaudiat ad salutem & vtilitatem. Item impeditur oratio vt extorqueatur orationis cõtinuitas. Quia sicut diues non statim satisfacit ioculatori, immo solet diu salarium differre vt melodiam in qua delectatur valeat diutius extorquere, sic deus in melodiosa oratione bonorũ delectatur, quandoque differt quod petitur, vt diutius & deuotios requiratur. vnde Aug. dicit. Seruat tibi deus ꝙ nõ vult cito dare, vt discas magna desiderare. Hæc igit̃ de oratione sufficiant. Vide supra de Clamare, de Fumo, & Inuocare &c.

A **Orbis.** Nota ꝙ orbis idem est quod rotunditas. Et ideo mundus orbis dicitur, eo ꝙ ad orbicularem figuram componitur & formatur. Igitur cum orbis significet mundi rotunditatem, diuersarum creaturarum aggregationẽ constructam, notabo ꝙ moraliter loquẽdo, triplex dicitur esse orbis, videlicet interior, exterior, superior.

Primus est moralis & virtuosus.
Secundus est letalis & vitiosus.
Tertius est realis & feriosus.

Primo ergo dicam ꝙ est dare vnum orbem moralem, qui ẽ intimus & virtuosus. Et sic dicam ꝙ animus viri iusti, vel etiã ipse iustus orbis dicitur, eo.s.ꝙ diuersarum personarũ. i. diuersarũ virtutũ serie decoratus in vnitate fidei conglobatur, & in orbicularẽ figurã quæ fine caret & principio. hoc est dictu, in naturã ęternã & perpetuã terminatur. Vnde breuiter de orbe morali.i.de hoĩe pfecto põt dici illud Hie.51.ꝙ deus præparauit orbẽ in sapiẽtia sua. Et si vis nota quod sicut iste tpalis & corpalis orbis

Solenniter fundatur.
Stabiliter firmatur,
Fertiliter cibatur.
Potenter subiugatur.
Patenter illustratur,
Prudenter gubernatur,
Clementer visitatur.

Sic vere dico qđ iste moralis & spiritualis orbis à deo fundatur, qđ facit primæ gratiæ sanctitudo. A deo firmatur, quod facit permanentiæ fortitudo. A deo cibat, qđ facit opolentiæ plenitudo. A deo subiugatur, qđ facit eminentiæ celsitudo. A deo illustratur, ꝙ facit sapientiæ lympitudo. A deo gubernatur, ꝙ facit prouidẽtiæ certitudo. A deo visitatur, ꝙ facit suæ præscotiæ prõptitudo seu gratitudo.¶ Dico ergo ꝙ iste moralis orbis à Deo fundatur solẽniter Cõstat.n.ꝙ deus ẽt in homine iusto prima ponit & proijcit fundamenta.s.gratiam atq; fidem. psal. Orbẽ terræ & plenitudinem eius tu fundasti, aquilonẽ & mare tu creasti. Item à Deo firmatur stabiliter, quia.s.sicut orbis iste in suo statu & ordine immobiliter & perpetuo perseuerat, sic iustus per perseuerantiæ & perpetuæ cõstãtiæ firmitatem. Ps. Et.n.firmauit orbẽ terræ, qui nõ cõmouebitur. &.j.Par.16. Ipse.n.fundauit orbẽ terræ immobilẽ. Item à Deo cibatur fertiliter. Cõstat.o.ꝙ dei clementia nutrit & cibat & replet ẽt bonis orbẽ. vñ Sap.1. Spũs dñi repleuit orbẽ terrarũ. Itẽ Deo subiugatur valde potenter. Orbis.n.iste Deo immediate subijcitur. Vñ ipse est q dicit in psa. Meus est orbis terræ, & plenitudo eius Itẽ à Deo illuminatur valde patẽter.s.p discretionẽ & fidem Vñ in ps. Alluxerũt fulgurationes eius orbi terræ, vidit & cõmota est terra Et alibi. Reuelata sunt fundamenta orbis terrarũ. Item à Deo gubernatur valde prudenter, quia.s.deus regit & gubernat eũ in iustitia & sapientia. Vñ de iustitia dr̃ in psa. Iudicabit orbem terrarum in iustitia. Et alibi. In æquitate De sapientia vero dr̃ Hier.51. Præparauit orbem in sapientia sua. Item à Deo visitatur valde clementer.s.per beatam incarnationem, vel per eucharistiæ consecrationem. vnde ad Heb. 1. Introduxit primogenitũ in orbem terræ. Patet igitur ꝙ est dare, vnum orbem moralem, qui est intimus & virtuosus &c.

¶ Secũdo dico ꝙ est dare vnũ orbẽ letalẽ, qui est extimus seu pessimus & vitiosus. Et iste est corruptus & infectus mundus. B
Iste.n.habet contrarias cõditiones orbi primo. Vñ nota ꝙ iste Nõ est firma stabilitas, sed varia mobilitas singulorũ. Non est plena fertilitas, sed saniescens cupiditas animorũ. Non est dei regens auctoritas, immo crudelitas tyrannorũ. Nõ est tuta securitas, sed trepidans debilitas infirmorũ. Nõ est syncera veritas, sed defraudãs fallacitas deceptorũ.¶ Dic ergo ꝙ orbis iste est varius & mobilis, & caret stabilitate. Nihil est.n.ibi durabile seu firmum, sed totum varium & ineptum. Esa.24. Defluxit orbis. Et in ps. dr̃. Cõmoueantur omnes inhabitãtes orbẽ. Itẽ orbis iste est auarus, & sterilis & plenus cupiditate, vel carens fertilitate. Ge.41. In vniuerso orbe fames præualuit. Vnde de Nabuchodonosor dr̃ Esa.14.ꝙ ipse posuit orbẽ desertũ. Quia sicut dicitur Gen.47. In toto orbe panis deerat. Itẽ orbis iste à Deo nõ fit regibilis.s.tyrannorũ crudelitate. Vñ de illo rege assyriorũ dr̃ Hester.9.ꝙ cunctæ quæ in toto orbe erãt prouinciæ, subditę sibi erãt. Et ibidem.13. dr̃ ꝙ vniuersum orbem suę subiugauerat ditioni. Et etiã ipse diabolus dixit dño Lucæ.4. Ostendens.s.sibi omnia regna orbis terræ, Hæc inquit omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me, quia mihi tradita sunt, & cui volo do ea. Item orbis iste nõ est tutus, sed debilis & carẽs securitate, q.s.oĩa sunt indubia & trepida. vñ Luc.21. Præ timore inquit & expectatione quæ superueniet vniuerso orbi; Item orbis iste nõ est clarus, sed nubilus & plenus obscuritate seu etiam fallacitate, quia.s.ibi abundat copia mortaliũ & immortalium deceptorum. vnde Apo.12. dicitur ꝙ descendit ad nos sathanas, qui sedocit vniuersum orbem. Inuidia.n. diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Sap.2. Et sic igitur patet ꝙ est darẽ orbẽ letalem, qui est pessimus & vitiosus.¶ Tertio vero dico ꝙ est dare orbem realem, qui est optimus & gloriosus. C
Et iste certe est orbis iste naturalis, in quo.s.est vniuersarũ creaturarũ ordinatissima aggregatio, q vere gloriosus merito põt dici, & hoc certe quia hũc fecerũt manus dominicæ, quæ nõ fatigãtur Quia hũc fixerũ vires angelicę, quæ nõ tędiãtur; Quia hunc rexerunt leges tearchicæ, quæ non perturbantur. Quia hũc vixerũt artes autẽnticę, quæ nõ dissoluũtur. Iste.n. orbis habet auctorem insuperabilẽ.s.ipsum deũ, quia sicut dr̃. 1.Re.2. Dñi sunt cardines terræ, & posuit sup eos orbẽ. Quia sicut dr̃ in psal. Ipse fundauit orbẽ terræ, qui nõ cõmouebitur. Itẽ orbis iste habet cele. ministrorũ infatigabilẽ.s.ordinem angelorũ, qui deo seruiũt in gubernatione orbis, sicut dr̃ Iob.9. Sub quo curuantur qui portant orbem. Item orbis iste habet ordinem inuiolabilem. Ordo n. & cursus & dispositio creaturarum nũquam turbatur aut violatur. Sap.9. Disponat orbem terrarum in ęquitate. Istum autem ordinẽm appetebat scire q dicebat Sap.7. Vt sciam inquit dispositionem orbis terrarum. Item orbis iste habet naturam incorruptibilem. semper.o. perseuerat & durat. Vnde illud.1.Para.16. Deus fundauit orbem immobilem. Et sic igitur patet ꝙ est dare triplicem orbem.s. realem, localem, atq; moralem. Vide supra de mundo &c.

Ordeum. Nota ꝙ ordeum ꝙ est granum interius medullosum, exterius vero palea seu stipula coopertum, signat tripliciter in scriptura. Signat.n. A

Scripturarum sensum historicum.
Simplicium modum canonicum.
Terræ fructum grossum & rusticum.

¶ Primo ergo dico qđ per ordeũ intelligitur scripturarũ sensus historicus. Iste.n.est exterius rudis & grossus, interius cũ qñ frangitur, inuenitur alba & suauis medulla, hoc est dictu intellectu & sensu spũali plenus, ad nutriendũ spũalem hiem aptus & sanus. Vñ de scriptura dr̃.1.Par.11. Erat ager regionis illius plenus ordeo. Ager dico sacræ scripturæ. Hier.41. Habemus thesaurũ in agro frumẽti & ordei. Aduerte tñ ꝙ istud ordeũ, qñqz læditur & corrũpitur p falsas & hæreticas oppositiones, ita ꝙ sanũ nutrimentũ exinde minime reportat, vt patet Exo.9. dr̃ ꝙ linũ & ordeũ læsum fuit.s.p locustas. Ita ꝙ tunc põt dici illud Iob.31. Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro ordeo spina. Frumentũ n.subtilem doctrinam signat, & ordeum grossum historicam. Patet ergo quod per ordeum designatur scripturarum sensus historicus. ¶ Secundo dico quod per ordeum intelligitur simplicium modus canonicus. Veri enim humiles & simplices per ordeum intelliguntur, quia scilicet exterius rudi, grossa & humili conuersatione teguntur,

guntur, intra tamen in conscientia munda & pura munditia intentionis & deuotionis ditatur. Vnde tales figurantur in illo panu subcinericio qui fuit ex ordeo, sicut dicitur Iudic.9. Vnde dominus promittit se daturum filijs Israel terram frumenti, ordei & vinearum. Quia simplices & humiles sunt terra per subiectam humilitatem, & frumentum per suauem benignitatem, ordeum per exteriorum ruditatem, & vineæ per spiritualem iocunditatem. Sume ergo frumentum & ordeum &c. Ezec.4. ¶ Tertio dico quod per ordeum intelligitur mundi fructus grossus & rusticus .s. substantia temporalis, quæ .s. ad modum ordei rusticis & equis & asinis .s. secularibus hominibus est apta. 3.Reg.4. Ordeum quoque & paleas equorum deferebant. &. 2.Para.2. Dabo in cibaria ordei choros &c. sufficit

A **Ordo. Ordinare.** Cum ordo nihil aliud sit quam debita rerum dispositio, & ordinare nihil aliud sit quam aliquid debite statuere, disponere & locare, breuiter notare possumus quod moraliter loquendo, in scriptura inuenitur generaliter triplex ordo, videlicet ordo

Personalis.	Primus est ordo morum & actuum.
Temporalis.	Secundus est ordo rerum & statuum.
Supernalis.	Tertius est ordo coeli spirituum.

¶ Dico ergo primo quod est quidam ordo personalis & interior. Et iste est ille ordo quo .s. homo debet esse in se virtualiter ordinatus quantum ad seipsum se debite regendo & gubernando, & sic de nobis verificabitur illud Ro.13. Quæ autem sunt, à deo ordinata sunt. Domus .n. dicitur bene ordinata, vbi quælibet persona propter & bene seruit in officio suo, & vbi dominus debite dominatur, & serui debite famulantur. Sic vere domus dei, quæ domus sumus nos, bene ordinata, quando vnumquodque membrum ad dei laudem suo officio vtitur, & quando caro animæ subijcitur, & corpus spiritui subiugatur. De tali ergo ordine gaudere se dicit Apostolus, dicens Col.2. Gaudeo inquit videns ordinem vestrum fundamentum fidei vestræ. De isto ordine quo .s. debet homo esse spiritualiter ordinatus, dicitur Iob.38. Nunquid nosti ordinem coeli & pones rationem eius in terra? Ac si diceret. Sicut in coelo omnia sunt ordinata, quia videlicet ibi sunt planetæ ordinati vnus super alterum, qui quidem ordo nunquam
A deficit aut cessat, quia .s.

Primus est saturnus,	Sic spiritualiter in terra .i. in no-
Secundus iupiter,	bis mores & virtutes nostræ de-
Tertius mars,	bent esse ordinatæ, vt primo sit sa
Quartus sol,	turnus, qui est planeta grauis, tar-
Quintus mercurius.	dus, terreus & ponderosus .i. vir-
Sextus venus.	tus humilitatis. Deinde iupiter
Septimus luna.	planeta beniuolus, qui suos & non

suos iuuat .i. virtus amoris & charitatis. Deinde mars planeta feruens, igneus & deus belli .i. virtus audaciæ contra vitia tentationes & operationes iniquitatis. Deinde sol planeta clarissimus .i. virtus sapientiæ prudentiæ & subtilitatis Deinde mercurius deus eloquentiæ .i. virtus orationis & debitæ grauitatis. Deinde venus solem sequens aut præcedens .i. virtus obedientiæ & propriæ sedulitatis. Deinde luna plena humoribus quæ est mater roris .i. virtus benignitatis & pietatis. Ecce ergo quomodo ordo cæli in terra ponitur, quando naturales virtutes corporum cælestium, hominum moribus applicantur. Et sic de nobis poterit dici illud Iudic.5. Stellæ manentes in ordine & cursu suo, aduersus Sysaram pugnauerunt. Istæ .n. virtutes sunt quædam stellæ spirituales, quæ animam faciunt relucere, & contra Sysara .i. contra diabolum faciunt præualere.
B Iste est igitur ordo personalis & interior. ¶ Secundo dico quod inuenitur ordo virtualis & exterior. Et iste est ordo ecclesiasticæ disciplinæ, de quo dicitur Hie.30. Templum iuxta ordinem suum fundabitur. Iste autem ordo consistit in debita personarum proportione. Sicut .n. ordo naturalium sic stat quod nobiliora & pulchriora locum obtinent superiorem, grossiora vero & viliora locum tenent inferiorem, sic & in ecclesia personæ ordinatæ esse debent. 1.Par.6. Stabant iuxta ordinem suum in ministerio. ita quod perfecti meliorem habeant gradum
C imperfectiores vero inferiorem teneant statum. Esa.5. Pascentur agni iuxta ordinem suum. Sicut .n. apes in suis cellulis ordinatissime locantur, fila in telis aranearum ordinatissime situantur, grana leguminum in suis thecis ordinatissime coniungantur, testæ in pinneis ordinatissime disponuntur, sic procul dubio boni in suis cellis & thecis .i. in suis officijs & beneficijs & ecclesiasticis & collegijs, religionibus & conuentibus ordinate & debite conuersantur. 1.ad Cor.14. Omnia honeste, & secundum ordinem fiant in vobis. Et vt breuiter tractemus, possumus notare quod multa sunt quæ debent in personis ecclesiasticis fieri ordinate. Ipsi .n. debent ordinate

Sursum ascendere.	¶ Dico ergo quod ordinate est sur
Vitia vincere.	sum ascendendum, quia .s. gra-
Gratias agere.	datim ascendendum est ad ho
Stare & manere.	nores secundum leges. Num.
Lucere & docere.	2. Filij Israel per loca & ordi-
Ministrare.	nes suos proficiscantur. Item
Militare.	ordinate est malum vincendum.
Manducare.	Vnde Nee.4. dicitur quod ipse sta
Rutilare.	tuit populum suum per ordi-
Currere.	nem cum gladijs & lanceis. Et

2.Mac.15. dicitur quod exercitus erat ornatus. Item ordinate est gratias agendum. Vnde 2.Par.35. dicitur Cantores steterunt in ordine suo. Item ordinate standum est & manendum. Iudic.5. Stellæ manentes &c. sicut supra. Item ordinate est alijs lucendum .s. per bona exempla. Exo.40 Locatis per ordinem lucernis &c. concorda si vis. Item dic quod iusti ordinate parent & seruiunt. 6. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Item ordinate bellant & sæuiunt .s. contra vitia. Vnde Nee.4. Statuit populum in ordinem cum gladijs. Item ordinate edunt & hauriunt. Vnde illud Esa.5. Pascentur agni iuxta ordinem suum. Item ordinate splendorem faciunt. Hier.31. Dat ordinem lunæ & stellarum. Item ordinate currunt & redeunt. Vnde de filijs Israel dicitur Nu.10. Profecti sunt per turmas & ordines suos. O quam ordo commendatur in rebus, & defectus ordinis vituperatur. Vnde pro certo Iob.10. dicitur de illa patria .s. terra miseriæ & tenebrarum, quod vmbra mortis in ea, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitans inuenitur. Constat .n. pluries in actibus præliorum quod debiliores fortiores vicerunt, quando ipsi debitum ordinem tenuerunt, isti vero ordine debito caruerunt. Constat etiam quod inter impios & tyrannos est ordo, quia .s. impossibile est ciuitatem stare quæ ordinem non didicit obtinere. Vnde et Dan.7. dicitur quod illa crudelis bestia tres ordines dentium habebat in ore, cum quibus cuncta poterat deuorare. Patet ergo quod est ordo virtualis, qui est exterior. sed de isto vide supra vbi de promotione agitur, quia in pluribus locis agitur quomodo ordinate homines debent promoueri. ¶ Tertio dico quod est æternalis ordo & superior. Et iste est ordo coelestium spirituum de quo dicitur. 3.Regum.10. quod regina Saba .i. anima, ad Salomonem .i. Ad Christum veniens, mirabatur ordines ministrorum &c. Omitto gratia breuitatis, quia in multis locis de ordine superius est tractatum.

Organum. Cum organum sit musicum instrumentum, possumus dicere quod per organa potest intelligi triplex lætitia, videlicet A

Spiritalis & virtuosa.	Per organum .n. intelligitur
Supernalis & gloriosa.	lætitia spiritalis, illa .s. qua mens
Mundialis & vitiosa.	in deum spiritualiter erigitur

& qua laus diuina solenniter decantatur. Vnde illud. In tympano & choro in chordis & organo, laudate deum. Vnde .2. Paral.29. dicitur quod steterunt leuitæ tenentes organa Dauid. Item per organum intelligitur lætitia supernalis, videlicet sanctorum & angelorum &c. de qua dicitur .1.Par.23. Electi sunt psaltes canentes domino in organis. Item per organum intelligitur lætitia temporalis, de qua dicitur Iob.21. quod filij mundanorum gaudent ad sonitum organi. Et eiusdem.30. Versa est in luctum cithara mea, & organum in vocem flentium &c.

Oriens. Orientalis. Nota quod cum oriens sit pars mundi magis clara, & parte illa luna ortatus, & cælum & stellæ ascendere super nostrum hemisphærium comprobentur, possumus notare quod oriens in bono sumitur & in malo. In bono .n. oriens signat Gratiæ claritatem. Sophiæ veritatem. Gloriæ voluptatem. Signat dico oriens claritatem diuinæ gratiæ. Et sic secundum istum modum significandi quilibet vir iustus & gratia plenus potest dici orientalis, sicut de Iob. dicitur Iob.1. quod ipse erat magnus inter omnes orientales. ¶ Item signat dei scientiæ veritatem. Et sic de magis qui summi astrologi & sapientes erant, dicitur Mat.2. Ecce magi venerunt ab oriente. Item signat coelestis gloriæ voluptatem. Et de hoc Baru.5. Hierusalem sta in excelso, & circumspice ad orientem, & vide iocunditatem à deo tibi venientem. Sicut .n. videmus quod planetæ habent suum proprium motum versus orientem quamuis omni die per violentiam firmamenti versus occidentem currere comprobantur, sic viri iusti, motus desideriorum & affectuum suorum ad orientem gratiæ fidei & gloriæ debent dirigere, & ad illam partem continue se mouere. psal. Qui ascendit super cælum cæli ad orientem. quamuis versus occidentem .i. versus bona mundi, vel versus

B delectationes carnis malorum affectus currere comprobent. ¶ Sed adhuc dico q oriens potest lumi in malo. Et sic dico q signat

Voluptatem deliciarum.	¶ Dico voluptatem delicia
Facultatem diuitiarum.	rum. Partes.n. orientales so
Vanitatem emioentiarum.	lent esse pinguiores & ferti

liores quam partes occidentales, significantes statum deliciasum, qui solet habere ampliorem piuguedinem voluptatis. vnde Gene.4. dicitur q Cain postquam occidit Abel fratrem suum, habitauit ad orientalem plagam Eden. Eden autem interpretatur delitiæ. quia pro certo illi qui fratrem suum.s.spiritum per peccatum occidunt, nihil aliud quam plagam orientalem mundi deliciarum quærunt. Item oriens signat facultatem diuitiarum. Pars.n. orientalis maiorem & citiorem recipit claritatem, & tamen citius in sero incurrit noctem & obscuritatem, significans q status diuitiarum quamuis claritaté prosperitatis amplius in mane huius vitæ habere videatur, in sero tamen mortis obscuritate aduersitatis amplioris grauatur. Et de isto oriente loquitur Ezech.8.ca.5. vbi ipse vidit viros habentes dorsa cõtra templum, & facies ad orienté. Quia vere hodie fit q mali dorsum contemptus & obliuionis suę ad templum paradisi & ecclesiæ vertunt faciem vero affectionis suę ad orientem diuitiarum & mundanæ prosperitatis conuertunt. Item oriens signat vanitatem emineotiarű. i. appetitum & ambitionem dominandi, quia sicut signa quæ sunt in oriente, semper solent sursum ascendere, & lupra mundi hemisphęriom se leuare, sic illi qui sunt in isto statu, semper solent sursum ascendere per ambitionem, & super hemisphęrium prælationis se leuare per superbiam & præsumptionem. Et tales figurantur in Lucifero Esaię.14. vbi dicitur. Quomodo cecidisti lucifer, qui mane oriebaris?&c. Patet ergo quomodo oriés in

C bono signat & in malo. ¶ Si autem per orientem velis intelligere virum iustum, qui.s. quotidie de virtute in virtutem oritur, solis Christi præsentia decoratur, & lumine gratiæ scientiæ & gloriæ delectatur, dic quod sibi potest dici illud Iob.11. Orieris vt lucifer, & habebis fiduciam proposita tibi spe. Vbi nota q iustos hic à quatuor commendatur, videlicet

Ab ingressu satis amoroso.	¶ Primom probat no
A progressu satis luminoso.	bitas oriens. Orieris
A suggressu satis fructuoso.	inquit. Sed secundum
A congressu satis virtuoso.	claritas gradiens. Lu-
Ab egressu satis glorioso.	cifer. Sed tertiũ vber-

tas veniens. Habebis. Quartum vero iuuamen patiens. Fiduciam inquit. Quintum autem solamen subiens. Proposita inquit tibi spe. ¶ Igitur dico q oriens noster.s. homo iustus, habet seriosum & amorosum ingressum. Et hoc ostenditur cum dicitur. Orieris.s. de non esse in esse, de nihilo ad aliquid, de peccato ad gratiam, de antiquitate ad nouitatem. Oriri.n. de sua natura signat nouitatem. Hester.8. Noua lux oriri visa est. Sicut.n. ab oriente sol ingreditur in hunc mundum, sic vere homo per ortum diuinæ gratiæ ingreditur in virtutis & perfectionis statum. Ezec.42. Introitus ab oriente. Et nota qd ortus istius orientis, videlicet viri iusti, portat secum triplicem lucem, videlicet lucem gratiæ, lucem fidei & scientiæ, & lucem etiam finalis gloriæ. Istas enim luces hic oriens secum trahit, & se elarum & rutilum ad domum domini Christus finaliter secum ducit. Vnde ipse dicit Ezec.11. Introduxit me ad portam domus domini orientalem. Ad istum igitur orientem.s. ad claritatem gratiæ & gloriæ debet homo mentaliter aspicere, & ibi corditus anhelare. Ezech.16. Aperietur porta quæ respicit ad orientem. Patet igitur q vir iustus habet seriosum ingressum. Orieris inquit. Num.24. Orietur stella ex Iacob. ¶ Secundo dico q ipse habet luminosum progressum, quod ostenditur cum dicitur Lucifer, qui.s. est stella valde clara, qui.s. solem iugiter concomitatur, & cum sole continue graditur & mouetur. Sic vere iustus solem iustitiæ Christum per gratiam solet concomitari, & cum ipso de virtute in virtutem progredi & moueri. Lucifer inquit.2. Petr.1. Oriatur lucifer in cordibus vestris Lucifer inquit, hoc est dictu, bonus & luminosus progressus. ¶ Aduerte tamen q multi sunt qui quandoq deficiunt in progressu, figurati in primo Angelo lucifero, qui superbiens cecidit de cœlo empyreo. Esa.14. Quomodo cecidisti lucifer, qui mane oriebaris?&c. vide ibi. Iustus igitur habet luminosum

D progressum. ¶ Tertio dico q debet habere copiosum suggressum seu fructuosum. Habebis inquit. Habere enim possessionem diuitiarum signat, quia.s. sicut orientales partes plus abűdant in auro & speciebus quam cæteræ mundi partes, sic vere illi qui dicuntur per gratiam orientes, sunt cæteris in auro.i. in virtutibus magis abundantes. Geoe.28. Dilataberis ad orienté. vnde Num.32. Habemus possessionem nostram in orientali plaga. Habet igitur homo iustus copiosum seu fructuosum suggressum. Habebis inquit. ¶ Quarto vero dico q iustus dicitur oriens, qui habet virtuosum congressum.s. contra vitia & tormenta, quod ostenditur cum dicitur fiduciam. Vir enim audax & fidens fortior est, cæteris paribus quam infidens. Hic igitur orientalis dicitur, quia.s. sicut signa orientalia sunt cæteris fortiora secundum Arist. & hoc quia sunt ignea atq; prima, sic vere illi qui in oriente gratiæ & fidei statuuntur, fortes & audaces contra hostes & vitia esse noscuntur. Zach.6. Ecce vir oriens nomen eius. Vir enim dicitur à virtute. Fiduciam

A inquit. Vide supra de Fiducia & Confidere, quia beati omnes qui confidunt in domino &c. Habet igitur homo iustus virtuosum congressum. ¶ Quinto vero dico quod ipse habet gloriosum egressum, quia.s. ipse habet in fine certam spem de vita futura. Proposita inquit tibi spe. Cœlum.n. à parte orientali venit versus nos, & nobis etiam secum defert solem & lunam & stellas. Ad denotandum quod ad illos qui sunt in oriente gratiæ, & qui etiam quotidie per gratiam oriuntur, cœlum .i. cœlestis patria finaliter deuoluitur, & sol & luna & stellæ .i. Christus, beata virgo & Angeli & sancti ad ipsum ascendűt & applicantur, vt sic cuilibet totali spe constituto dicatur illud Esa.60. Ecce inquit tenebræ operient terram, & caligo populos. super te autem orietur dominus, & gloria eius in te videbitur. Proposita inquit tibi spe. psal. Caro mea requiescet in spe. Vt sic de futura vita sic promissa & sperata dicatur omnibus iustis illud Malach. 4. Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. Quia deus pater (sicut dicitur Mat.5.) solé suum facit oriri super bonos. Patet igitur generaliter q iust⁹ dr̃ oriens, vel etiam dicitur esse in oriens, vel etiam esse in oriente, quia consequitur gloriosum egressum, quia exequitur virtuosum congressum, quia assequitur fructuosum successum, quia prosequitur vigorosum progressum, quia subsequitur seriosum ingressum. Sufficit. Vide de mari & de Iona &c.

Oriri. Ortus.

A Cum in scriptura inueniatur multiplex ortus seu processus, hoc solum possumus notare quod in scriptura inuenitur Ortus

Ignobilis.	¶ Primus est ortus humanæ natiuitatis
Damnabilis.	Iste enim est valde ignobilis atque vilis.
Tristabilis.	Et hoc ratione vilis materiæ de qua cõ-
Mutabilis.	ponimur Ratione vilis modi per quem
Mirabilis.	cõcipimur. Ratione vilis loci in quo con-

cludimur. Ratione vilis status in quo progredimur. Et ratione vilis cibi ex quo reficimur. Et de tali ortu oriente & ortu dicitur Ezec.16. & loquitur animæ peccatrici vel etiam carni humanæ. In die ortus tui nõ est præcisus vmbilicus tuus, & aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec inuoluta pannis.q.d. ¶ Ortus iste est naturaliter vilis & immundus miser etiam & calamitosus. vnde Iob.30. Ad dexteram orientis calamitatis meæ. ¶ Secundus est ortus humanæ iniquitatis. Sicut.n. in terra inculta naturaliter oriunt spinæ, sic in nostra natura corrupta naturaliter oriuntur culpæ. Iob.31. Pro frumento oriat mihi tribulos. Figura Ge.41. vbi dicitur quod spicę tenues percussę vredine oriebantur ex stipula. ¶ Tertius est ortus mundanę aduersitatis. Quamdiu enim sumus in vita ista, pœnæ & miseriæ non cessant nobis oriri. Num. 11. Ortum est murmur populi quasi dolentium præ labore. Vnde de spinis miseriarum 1
& tribulationum quæ oriuntur in nobis, dicitur Esa.34. Orientur in domibus eius spinę vrticæ & paliurus. ¶ Quartus est ortus terrenæ prosperitatis. Mundi enim prosperitas oriens dicitur, eo quod claritas mundanæ & inanis gloriæ ibidem reperitur. Et nota quod in isto oriente.i. in statu prosperitatis mundanæ viget

Asperitas & amaritudo.	¶ Et breuiter sicut B
Sterilitas atq; solitudo.	videmus quod stellę
Obscuritas & incertitudo.	quæ in mane veniűt
Crudelitas & hebetudo.	& progrediuntur ab
Calamitas & inquietudo.	oriente, in sero ter-

minantur & veniunt ad occidentem, sic vere illi qui in mane præsentis vitæ orientem prosperitatis habitant, in sero mortis ad occidétem tribulationis properant. Quia reuera iste oriés .s. mundi prosperitas, vt dictum est, multas prosperitates habet. vnde Iosuæ.15. Ab oriente inquit erit initium ad mare salsissimum.

sissimum. Item habet multas sterilitates. s. bonorum spiritualium & virtutum. Iosue. 16. Ab oriente solitudo quae ascendit hierico. Item habet multas obscuritates, quia. s. ibi non plene cognoscitur deus. vnde Iob. 23. Si ad orientem iero, non apparet. Item ille habet multas aduersitates seu calamitates. s. in fine quando claritas istius orientis ad occidentē declinat. Tunc .n. vermes corpus, & demones animam deprædantur. Esai. 11. Prædabūtur filios orientis. Tūc diuites in valle inferi ꝓsternentur vnde Iu. 7. Orientales populi fusi iacebant in valle. Tūc potentes vagi & profugi dissipantur, similes. s. ipsi Cain, de quo Gene. 4. Habitauit profugus in terra ad orientalem plagam. Iste est igitur ortus terrenę ꝓsperitatis. ¶ Quinto vero dico q est ortus æternæ diuinitatis. Et iste est ille ortus quo dei filius ꝑ carnis natiuitatem de matre virgine noscitur processisse. Et de hoc dicitur in psal. Exortum est in tenebris lumen. &c. Et circa hæc possumus aduertere q sicut sol in mane oritur, & tandem in die super hemisphęrium nostrum discurrit & vertitur finaliter tamen occidit, & à nobis absconditur, sic pro certo dei filius fuit a nobis ortus & natus temporaliter, & in nostro hemisphęrio conuersatus corporaliter, fuit insuper in occasu mortis à nostris visibus absconditus visibiliter. Et de hoc Eccle. 1. Oritur sol & occidit, & ad locum suum reuertitur. Et iō de ipso potest dici illud. Zach. 6. Ecce vir oriens nomen eius,
C & subter eum orietur lux. ¶ Vbi aduerte quod sicut in ortu solis scilicet

Cuncta notificantur, Ecce.
Vires fortificantur, Vir
Aues lætificantur, Oriens.
Feræ tristificantur, Nomen.
Gentes illuminantur, Orietur &c.

Sic dico spiritualiter loquendo, q Christi ortus fuit. s. Cœlestiū notificatiuus. Ecce inquit. Fuit debiliū fortificatiuus. Vir inquit. Fuit flebilium lætificatiuus. Oriens inquit. Fuit hostium seu hostilium effugatiuus seu eliminatiuus. Nomen inquit mētium illuminatiuus. Sub ipso inquit orietur lux. ¶ Dicamus ergo primo q iste ortus fuit cœlestium notificatiuus. Ecce inquit. Ecce est aduerbium demonstrandi, quia .s. in ortu multa secreta cœlestia, multaque mirabilia fuerunt demonstrata, de quibus bene poterat dici, Ecce. Ortus enim solis est declaratiuus omnium colorum. Ortus vero Christi ē demonstratiuus omnium bonorum. vnde Esaię. 60. Quia ecce tenebrę operient terram, & caligo populos. super te autē orietur dominus, & gloria eius in te videbitur. ¶ Secundo dico q iste ortus fuit debilium fortificatiuus Vir inquit. Sicut. n. vires naturales solent in ortu solis roborari, infirmi etiam solent alleuiari, herbæ etiam & flores solent aperiri, & virtute & efficacia plus repleri, homines insuper solent in suis operibus occupari, sic vere ortus Christi vel beatæ virginis fuit omnium virtutum in bene operantibus augmentatiuus, & omnium dolorum in mala lustinentibus mitigatiuus, quod notatur cū dicitur Vir, qui dicitur à virtute, quia iste est vir, qui dedit nobis virtutem benefaciendi, & malo resistendi. Iob. 1. Erat vir ille magnus inter omnes orientales. Vt & ipse sit ille Angelus q ascendebat ab ortu solis, & habebat signum dei viui. Apoc. 7. ¶ Tertio dico quod iste ortus fuit flebilium lętificatiuus, quod ostenditur cum dicitur. Oriens, quia. s. sicut in ortu solis aues modulantur, herbæ rident, & omnia iocundantur, sic in ortu Christi pastores Angelorum gaudium audiuerunt, & Angeli mundo gaudium annunciauerunt, & fideles qui redimi meruerunt, æternum gaudium finaliter receperunt. psal. Lux orta est iusto, & rectis corde lętitia. ¶ Quarto dico q iste ortus fuit demonum seu hostium eliminatiuus & effugatiuus. Sicut. n. in ortu solis animalia siluestria & aues immundæ quæ de nocte gaudebant, fugiunt & absconduntur, iuxta illud psal. Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. (Et loquitur ibi de bestijs siluæ & leonibus,) sic in ortu Christi demones & hæretici qui prius nocebant, deficiunt & superantur. Et hoc ostenditur cum dicitur. Nomē eius, quia. s. nomen Christi est illud in quo omne genu flectitur, cœlestiū, terrestrium & infernorū. Ideo de nomine istius ortus & orientis dicitur Esa. 41. Ab ortu solis vocabit nomen meum, & adducet magistratus. i. demones quasi lutum. & Nume. 24. dicitur. Orietur stella ex Iacob, & confringet duces Moab. i. demo-
D nes. ¶ Quinto dico q iste ortus fuit mentium vel cordium illustratiuus, quod ostenditur cum dicitur. Subter eum orietur lux. Quia. s. sicut in ortu solis lux oritur & diffunditur, per quā homines illuminantur, vt in suis actibus debitè dirigantur, sic in ortu Christi lux veræ fidei & veræ scientiæ fuit orta, quia tunc noua lux oriri visa est, gaudium & tripudium, sicut habetur Hester. 8. Ita q tunc sciuerunt homines in via salutis se regere, & peccatorum latebras & tentationum pericula præcauere. Esa 60. Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini super te orta est. & Eccle. 24. Ego feci in cœlis vt oriretur lumen indeficiens. ¶ Et nota si vis quod in ortu Christi orta sunt nobis omnia bona. Fuit enim tunc orta

Iustitiæ rectitudo.
Fiduciæ fortitudo.
Scientiæ lympitudo.
Decentiæ pulchritudo.
Potentiæ magnitudo.
Clementiæ plenitudo.
Lætitiæ gratitudo.
Eminentiæ celsitudo.

¶ Ista. n. omnia orta sunt in ortu Christi seu etiam in ortu virginis benedictę. Et quidē dico q ibi orta est rectitudo veræ iustitiæ. ps. Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis. & Esa. 45. Et iustitia oriatur simul ego dominus creaui eum. ¶ Item orta est fortitudo spei seu fiducię. Et de hoc dicitur Iob. 11. Cum te cōsumptū putaueris, orieris vt lucifer, & habebis fiduciam proposita tibi spe. Item orta est lympitudo fidei seu scientiæ. 2. Pet. 1. Donec illucescat dies, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Et in psa. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit Item orta est pulchritudo conuersationis & decentiæ. Esa. 35. In cubilibus in quibus habitabant prius dracones, orietur viror iunci & calami. Et in ps. A solis ortu vsq; ad occasum, ex Syon species decoris eius. Item orta est magnitudo virtutis & potentiæ, quia sicut dicitur Nume. 24. Orietur stella ex Iacob &c. Et sequitur. Percutiet duces Moab. i. demones, & vastabit omnes filios Seth. Item orta est plenitudo pietatis & clementiæ, quia sicut dicitur Luc. 2. Per viscera misericordiæ dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Item orta est gratitudo iocunditatis & lætitiæ. psal. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Item orta est celsitudo dignitatis & eminentiæ, quia sicut dicitur Hester. 11. Ortus est sol, & humiles exaltati sunt. Patet ergo charissimi quō in ortu Christi orta sunt pariter cuncta bona, & quomodo ortus iste fuit. s.

Mentium illuminatiuus.
Hostium eliminatiuus.
Flebilium lætificatiuus.
Debilium fortificatiuus.
Cœlestium notificatiuus.

Et hęc de ortu & oriri sufficiant. ¶ Si autem adhuc de ortu Christi virginis vel baptistæ vel etiam de ortu iusti qui fit per gratiam seu etiam de promotione cuiuslibet boni prælati vis aliquid dicere, notabis q talis spiritualis ortus est similis B

Lumini clarificanti.
Numini iustificanti.
Semini fructificanti.
Carmini lætificanti.
Agmini pacificanti.

¶ Et breuiter dico q in tali ortu inuenitur lumen clarificans. Lux. n. fidei sapientiæ & doctrinæ orta fuit in mundo quando factus est ortus iste. ¶ Vnde ortus istius comparatur ortui solis propter lumen scientiæ & gloriæ tunc nascentis & cum eo orientis. psal. A solis ortu vsq; ad occasum ex Syon species decoris eius. vnde Esa. 60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Vt sic omni populo dicatur illud ibidem. Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini super te orta est. Itē dico quod in isto ortu inuenitur numen iustificans. Vnde etiā iste est ille Angelus de quo dicitur Apo. 7. Vidi alterum Angelum ab ortu solis &c. Tunc. n. sicut in psal. dicitur, Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Item in ortu isto inuenitur semen fructificans, quia. s. iste est semen illud quod ortum fecit fructum centuplum. Luc. 8. Item in isto ortu inuenitur carmen lætificans, quia. s. talis ortus est homini gaudiosus. Vnde in psal. A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomē domini. Quia lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Item in tali ortu inuenitur agmen pacificans, quia. s. in tali ortu consueuit fieri concordia & pax. psal. Ortus est sol, & congregati sunt &c. & alibi. Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis. Sed heu pro certo multorum ortus promotiones & aduentus sunt contrariæ conditionis, vt recte dicamus illud Sap. 5. Ambulauimus vias difficiles, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Et Esaiæ. 13. Obtenebratus est sol in ortu suo. Non sic &c. Sufficit.

Ornatus.

Cum in scriptura fiat mentio de ornamentis corporis, & de ornamentis animæ notare possumus q inueniuntur in scriptura tria genera ornamentorum. s. Ornamentum A

Necessitatis.

Necessitatis. Primum est ornamentum virtutis & perfectionis. Et de hoc. 1. Ma
Pompositatis.
Congruitatis.

cha. 4. Ornauerunt faciem templi coronis aureis. Secundū est ornamentum superbæ compositionis. psa. Filiæ eorum compositæ, circūornatæ vt similitudo templi. Tertio est ornamentū honestæ conuersationis, de quo. 1 ad Timo. 2. Mulieres in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se. Dicamus igitur de ornamētis animæ, quæ sunt ornamēta valde virtuosa. Sicut n. videmus q reginę & nouę spōsę diuersa deferūt in suis mēbris exterioribus ornamenta, vt cunctis intuentibus appareant magis gratæ, sic animę quæ rēgis paradisi sunt sponsæ, ornamentis virtutum debent ornari, vt deo & hominibus possint magis gratæ videri, & ad maiorem complacentiam ꝓmoueri. Esaiæ. 61. Indumento iustitiæ circundedit me, tanquā sponsum decoratum corona, & tanquam sponsam ornatā monilibus suis. Sicut. n. corpus humanum tot habet turpitudines naturales q per se non est pulchrum videri, nisi etiam habeat aliqua exterius ornamenta, sic etiam homo interior in anima & in conscientia tot vitijs naturaliter subiacet, q nisi habeat ornamenta virtutum, nec deo nec hominibus placet. Et sicut videmus q tria genera personam solent ornari. s. Sacerdotes, Milites, Sponsi seu coniuges sic vere tria genera spiritalium personam spiritalibus indigent ornamentis, videlicet Sacerdotes. i. illi qui deo spiritualiter volunt ministrare. Milites. i. illi q volunt contra diabolum spiritualiter triūphare. Virgines seu coniuges. i. illi qui se volunt deo per charitatis coniugium spiritualiter copulare. Omnes. n. isti ornamentis virtutum debēt pollere, & vt cunctis appareant gratiosi, gratijs & virtutibus refulgere. vt sic quilibet sit tanquam vas auri solidum, ornatū omni lapide præcioso. Eccle. 50. Natura. n. ita bene curauit de rerum ornamentis, sicut de rerum naturis. Nullam. n. creaturam dimisit sine ornamento. Cœlum. n. ornauit stellis. Terrā ornauit plantis. Mare ornauit piscibus Aerem ornauit auibus Arbores ornauit folijs. Pecudes ornauit capillis. Sic proculdubio charissimi natura naturans, i. deus vult nihil carere virtualibus ornamentis. Vult. n. q in ornatu spirituali nos habeamus stellas. i. splendorem discretionis. Plantas seu herbas. i. virorē conuersationis. Pisces aqueos. i. humorem deuotionis. Aues aereas. i. volatum contemplationis. Folia arborum. i. decorem bonæ locutionis. Capillos animalium, qui. s. causant interiorē in corpore calorem. i. feruorem dilectionis & affectionis. Et sic de nobis dicetur illud Iob. 26. Spiritus domini ornauit cœlos. Et secundum Gregorium, Ornamenta cœlorum sunt virtutes. Et breuiter de huiusmodi ornamentis videtur loqui dominus animæ Christianæ, vel cuilibet personæ ecclesiasticæ vel perfectæ illud Eze. 16. vbi sic dicit. Ornata es auro & argēto, & vestita es bysso & polymito, & multis coloribus. In quibus verbis ostenduntur quatuor genera ornamentorum, quibus debemus spiritualiter adornari. s. Ornamentum

Sapientiæ discretioris. Auro inquit.
Eloquentiæ facundioris. Argento inquit.
Continentiæ interioris. Bysso inquit.
Apparentiæ exterioris, Multis coloribus.

B ¶ Primum est ornamentum valde virtuosum. Secundum est valde præciosum. Tertium est valde speciosum. Quartum est ornamentum valde gratiosum. Primum est ornamentum prælatorum. Secundum est ornamentum prædicatorum. Tertium est ornamentum religiosorum. Quartum est ornamentum clericorum. ¶ Primo igitur dico q ornari debemus ornatu sapiētiæ luminosæ, quæ. s. denotatur in auro, quod summe fulget, & quod omnibus alijs metallis præualet. Quia sicut dicitur Prouer. 3. Beatus hō qui inuenit sapiētiā, melior est acquisitio eius negociatione argēti & auri, primi & purissimi fruct⁹ eius. Sed de Auro vide supra in titulo suo. Et isto potissime debent esse ornati prælati & superiores, quia isti debent esse cæteris sapiētiores Quod bene figuratur in ornamento capitis pontificalis. s. in mitra, quæ est bicornuta, & auro & lapidibus circuniecta. Ad denotandum q prælatus debet habere quo cornua. s. scientiam duorum testamentorum, & aurum sapientiæ ad regimen sui & aliorum Quod etiam antiquitus in lege figurabatur. Exo. 29. vbi in tiara sacerdotis lamina aurea cum nomine dei Tetragammaton ponebatur. Quia videlicet caput ecclesiæ. s. prælatus, debet habere tiaram honoris & excellētiæ, vbi sit lamina aurea splendoris & sapientiæ, & vbi insertum sit nomen dei per incussionem timoris & reuerentiæ. Ornata es inquit auro. Vt sic de qualibet anima vel persona sic ornata dicatur illud psal. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circundata varietate. & 1. Mach. 4. Ornauerunt faciem templi coronis aureis. Prælati. n. facies templi vel ecclesiæ possunt dici. Ornemur ergo ornatu sapientiæ luminosæ. ¶ Secundo dico q ornari debemus ornatu eloquentiæ seriosæ, quæ notatur in argento, sicut supra de Argento apparet. Istud autem ornamētum debent habere illi qui sunt lingua ecclesiæ. s. prædicatores & dei laudatores, qui. s. ornate & ordinate debent proferre verba sua. ad Ti. 2. Doctrinam saluatoris nostri dei ornēt in omnib⁹. ¶ Tertio dico q nos debem⁹ ornari ornatu cōtinētiæ præciosæ, quod ostenditur cum dicitur. Vestita est bysso. Per byssum enim castitas denotatur, sicut supra in titu. suo dictum est. vnde Ezec. 16. Cinxi te bysso, calciaui te hyacintho, & ornaui te ornamento. Et illud debent habere virgines & personæ regulares, quia sicut dicitur. Hiere. 2. Nunquid obliuiscetur virgo ornamēti sui aut spōsa fasciæ pectoralis suæ? q. d. Nulla virgo. i. nullus homo virginitatem vouens vel tacite vel expresse, debet obliuisci ornamenti castitatis, aut pectoralis fasciæ charitatis. ¶ Sed quarto dico q nos debemus ornari ornatu apparentiæ gratiosæ. i. ornatu honestę conuersationis & bonæ, quæ notatur cum dicitur Multis coloribus. Color. n. qui immediate obijcitur visui, exteriorem conuersationem designat, quæ primo & principaliter obijcitur visui & aspectui aliorum. Multis ergo coloribus debemus ornari. i. multis perfectionibus & virtutibus in conuersatione exterius colorari. Ezec. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria & vestita es eis. Vide supra de colore. Vnde etiam ibidem. Vestiui te discoloribus, indui te subtilibus, & ornaui te ornamento. Et isto ornamento debent potissime ornati clerici & sacerdotes. Ad istos. n. summe pertinet habere ornamentum bonæ & honestę conuersationis, vt sint alijs in exemplum. Figurati in virginibus sponsum & nuptias expectantibus, quæ lampades suas ornauerunt, & oleum in vasis habuerunt, sicut dicitur Matt. 25. Ad denotandum q ecclesiastici qui ad nuptias agni sunt specialiter inuitati, debent lampadibus. i. claritate bonæ conuersationis, & oleo. i. vnctura piæ cōpassionis esse præcipue adornati. Ista. n. sunt duo spiritualia ornamenta virorum ecclesiasticorum. s. honesta conuersatio, & misericordia seu compassio. Vt cuilibet dicatur illud Ezec 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te. Lectus. n. pulcherrimus est virtus honestatis. Mensa autē ornata pro nutriendis pauperibus est elemosyna pietatis. Sic ergo patet quomodo sunt quatuor genera bonorum ornamentorum, & quomodo ornamentum potest accipi in bono ¶ Sed adhuc dico q ornamenta accipiuntur in malo. Et sic per ornamenta intelliguntur superfluitates paramentorum, quas tam viri quam mulieres solent hodie deportare. Et iste ornatus pro certo detestabilis est triplici ratione, videlicet quia est C

Superbiæ designatiuus.
Luxuriæ excitatiuus.
Malitiæ occultatiuus.

¶ Est dico designatiu⁹ superbiæ, quia. s. superbi & vaniglorioſi semper volunt esse superflue ornati & parati, similes pauoni, qui summe delectatur in pulchritudine plumarum, ita q caudam in rotam erigit, & fastum præ superbia circunducit. Cameleō etiam colores circuniacentium parietum in pelle sua recipit, & ad formam colorum omnium se conuertit. Sic vere superbi in pulchritudine plumę. i. exterioris apparentiæ gloriantur, & ea hoc ad faciendum fastum, rotam & magnificentiam excitantur. Præ curiositate. n. ornatus colorem suum solent mutare, & quicquid curiositatis & nouitatis in alijs videot, in se volunt recipere & habere. Et breuiter de isto ornatu superbię dicitur Esa. 58. Ornasti te regio vnguento & multiplicasti pigmenta tua. Et in psal. dicitur. Filię eorum compositę, circunornatę vt similitudo templi. Ista autem sunt contra multos modernos ecclesiasticos, qui de bonis ecclesiæ ornant superflue equos, domos, & lectos suos, figurati in Athalia impijssima. 2. Para. 24. quæ de illis quæ sanctificata fuerunt in domo dominī ornauit Phanum Baal. Et quod peius est, sæpe fit quod de bonis ecclesiæ ornant suas concubinas. vnde Baruc. 6. dicitur q vestimenta deorum suorum auferunt sacerdotes, & vestiunt & ornant inde vxores & filios suos Iste ergo ornatus est designatiuus superbiæ. ¶ Deinde dico q iste ornatus est excitatiu⁹ luxuriæ vnde Iudith. 10. dicitur q quando Iudith voluit Holofernem decipere; ipsum. s. ad luxuriam excitando, ipsa ornauit se omnibus ornamentis suis, & sic decepit & occidit eum.

Cattus

Castius enim quandoq; propter pulchritudinem pellis efficitur siluestris. Equa tu iuba magna gloriatur, & ex hoc ad luxuriam eecitatur, ꝙ patet, quia perdita Iuba, luxuriam deponit, vt dicit Plin. Sic vere sunt multæ mulieres quæ in pulchritudine ornatus sui ita gloriantur, ꝙ discurrere non cessantes quandoq; siluestres.i.meretrices efficiuntur. Ma eque autem in iuba.i.in crinibus & capillis gloriantur, propter quod sæpe fit ꝙ ad luxuriam cecitantur. De isto ornatu dicitur Prouerb.7. vbi de mala muliere loquens, dicit sic. Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio, garrula & vaga &c. De talibus autem mulieribus sic impudice ornatis dicit Hiero. Si vt inquit vel mulier se ornauerit, & vultus hominum ad se procurauerit, etiam si nullum inde sequatur malum, iudicium tamen meretur æternum. Venenum.n.obtulit, dato ꝙ qui biberet non adesset. ¶ Et aduerte ꝙ talis impudicus ornatus signum est luxuriæ manifestum. Vinum.n. vendendum & equus vēdendus solet exterius aliquo signo significari vt vendendus esse noscatur. Illi etiam qui merces suas volunt vendere, solent eas parare exterius, & ornare. Ornamenta ergo talium signa sunt ꝙ ei qui emere eas voluerit, vendendæ sunt. Tales autem quæ sic se ornant, fatuæ sunt, quia sæpe sic ꝙ vnde credūt se esse formosiores, sunt apud deum & homines viliores. Vnde dicit Innocentius lib. de vilitate conditionis humanæ. Absit vt alterius color mirabilis sit

8 naturæ. Quid.n. vanius quam crines pectere, cæsariem tingere, faciē vngere, genas producere? Vana.n. gratia est pulchritudo, & omnis caro fœnum. Patet ergo ꝙ ille ornatus est excitatiuus luxuriæ. ¶ Deniq; dico ꝙ iste ornatus est occultatiuus malitiæ. Sæpe.n. sic ꝙ sub ornatu honestæ conuersationis occultant hypocritæ malitiam suæ falsæ intentiónis. Isti.n. sunt sicut feretrum quod pannis aureis exterius solet ornari, mortuo tamen cadauere interius solet repleri. Quia quamuis isti sint exterius ornati pannis siue paramētis bonæ conuersationis, interius tamen repleti sunt cadauere peccati & prauæ intentionis. Mat.24. Væ vobis hypocritæ, qui ædificatis sepulchra, & ornatis monumenta. Isti autem qui sic studeat in ornatu suæ exterioris conuersationis, fatui sunt, quia proculdubio apud recte iudicantes meliores non reputantur sed falsiores sæpius æstimantur. Vnde dicit Aug. de virgi. lib.1. Neglectus decor plus placet, & hoc ipsum quod nos nō ornamur, ornatus est. Et certe talis hypocriticus ornatus parum durat, quia diabolus totū importat. Figuratus in Antiocho, de quo dicit.1. Mac.1. ꝙ abstulit ornamentum aureum quod erat in facie templi. Sic ergo patet quomodo triplex inuenitur malus ornatus. Et breuiter omnis ornatus est malus qui non fit vel ratione necessitatis, vel ratione honestatis. Licitum.n. est honeste & non superflue se ornare, sicut de Sara exemplificatur.1. Petri.3. dicitur qđ sanctæ mulieres sperantes in deo ornabant se, subditæ proprijs viris. Ad quod facit quod dicit Ambro. li.1. de officiis. Non sit inquit decor corporis affectatus, nec vestibus nitentibus adornatus, nisi desit necessitati vel honestati, nil accedat pulchritudini vel decori. Hæc igitur de ornatu animæ virtuoso, & de ornatu corporis superfluo & vitioso, nec non de ornatu honestatis necessario & gratioso dicta sufficiant.

A **Ortus. Orti.** Cum ortus sit locus in quo herbæ & arbores ortenses & domesticæ plantantur, notare possumus ꝙ in scriptura inuenitur multiplex ortus.s.

Ortus interior.
Ortus exterior.
Ortus superior.

Primus est ortus conscientiæ interius latitantis. Secundus est ortus religionis & exterius militantis. Tertius est ortus cœlestis patriæ superius triumphantis. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de orto interiori, & dicamus quod sicut ortus debet aquis rigari, herbis plantari, muris vallari, aeri bono exponi, vel vento congruo perflari, sic spiritualiter dico ꝙ ortus conscientiæ debet esse rigatus per gratiam & deuotionem, & per lachrymarum irrigationem & humectationem. Esaiæ.58. Erit anima eorum quasi ortus irriguus, cuius nō deficiēt aquæ. Itē debet herbis.i. doctrinis & documētis inseri & plātari per scientiæ studiū & lectionē Eccl.2. Feci ortos & pomeria, & cōseui ea cuncti generis arboribus. Item debet claudi & muris vallari per prudentiam & discretionem. Can.4. Ortus conclusus, fons signatus. Item vento spiritussancti perflari per interiorem inspirationem. Can.4. Veni auster, perfla ortum meū, & fluant aromata ipsius. ¶ Secundo dicamus aliquid de orto exteriori.s. de ecclesia vel religione, vel etiam de sacra scriptura. Et dicamus ꝙ sicut ortus corporalis solet Causa spatiandi a bonis personis visitari: Solet insuper ortus auibus modulantibus iucundari, Ortus solet etiam fontibus & fluminibus humectari, Ortus vbertatis solet fructibus atq; floribus fœcūdari, Ortus etiam solet mundè & cautè seruari vt à porcis & animalibus valeat præseruari, sic vere dico ꝙ ortus religionis ecclesiæ & scripturæ à deo & ab Angelis spiritualiter visitatur. Cant.5. Veniat dilectus meus in ortum suum. Item in illo orto aues.i. viri contemplatiui & spirituales deum laudando modulantur. Cant.8. Quæ habitas in ortis, amici auscultāt te. Item iste ortus lachrymarum fontibus & scientiarum fluminibus irrigatur. Cant.4. Fons ortorum, puteus aquarum viuētium. Item iste ortus fructibus bonorum operum, & floribus bonæ conuersationis decoratur. Cant.5. Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis. Item iste ortus per diligentiam clauditur, per correctionem purgatur, per pœnitentiam colitur, per castitatem munde seruat, vt sic a bestijs.i.a demonibus & vitijs defendatur, & vt soli deo seruet & custodiatur. Can.4. Ortus conclusus soror mea sponsa.i. religio vel ecclesia. Ortus conclusus, fons signatus. ¶ Tertio de orto superiori possumus dicere ꝙ iste ort⁹ cōtinet aromata oīs suauitatis. Cōtinet flumina oīs prosperitatis. Continet delicias oīs fœlicitatis. De aromatibus suauitatis dr̄ de quolibet beato, Dilect⁹ meus descēdit in ortū suū ad areolā aromatū vt pascatur in ortis, & lilia colligat. Cā.6. De fluminibus ꝓsperitatis dr̄ Nu.24. Quis pulchra tabernacula Iacob, tāquā valles nemorosæ, & orti iuxta fluuios irrigui. De delicijs vero fœlicitatis dicitur Esa.51. Ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem quasi ortum domini. ¶ Si vero per ortum vis intelligere virginē gloriosam potes dicere ꝙ illa fuit ortus clausus per castitatem. Mundus per puritatem. Fœcundus per gratiarum omnium vbertatem. Speciosus per bonorum exemplorum gratiositatem. De illa enim dicitur Ezech. B
36. Illa terra inculta facta est quasi ortus voluptatis &c. Concords sicut supra. ¶ Sed adhuc si per ortum vis intelligere statum prosperitatis mundanæ, potes dicere ꝙ iste est ortus. In quo diabolus colligit opera peccatorum. In quo Christus relinquitur à cœtu discipulorum. In quo Christus afficitur multitudine tormētorū. In quo adoratur & colitur multitudo spiritualium idolorum. De orto olerum habes.3. Re.21. vbi Achab rex pessimus Naboth occidit, & vineam suam in ortum olerū cōmutauit. Quia pro certo diabolus qui est rex super omnes filios superbiæ, vineā domini Sabaoth pro posse suo destruit, ipsamq; in ortum olerum peccatorum conuertit. De orto vero vbi dominus à discipulis derelinquitur, habes Ioan.18. vbi dicitur quod in orto Christus captus ē, & in orto à discipulis derelictus. Ad denotandum quod illi faciliter Christum deserunt qui in orto mundi deliciarum viuunt. De orto vero vbi Christus crucifigitur, dicitur Ioan.19. Erat autem in loco vbi crucifixus est, ortus &c. Quia pro certo illi qui in orto deliciarum viuunt, dn̄m per pctm̄ iterum crucifigunt. De orto vero vbi idola adorabantur habes Esaiæ.1. vbi idololatris dicitur; Erubescetis super ortis quos elegeratis. Ad denotandum ꝙ illi qui in orto deliciarum volunt viuere, solēt idola.i. vitia adorare. Sufficit.

Osculari. Osculum. Cum osculari idem sit qđ os ori cumulari, possum⁹ dicere quod cum osculum sit inuentum ad denotandum amorem cordium & feruorem, amor vero quandoque est verus & virtuosus, quandoque falsus & proditiosus, quandoque carnalis & voluptuosus, secundum hoc potest triplex osculum inueniri, videlicet A

Osculum charitatis.
Osculum falsitatis.
Osculum voluptatis.

¶ Primo dico qđ in scriptura inuenitur osculum charitatis. Et hoc est illud osculū.i. ille amor & illud vinculū quo deus osculatus fuit humanū genus, carnem sumendo, & se ei intime approximando & vniēdo, quando q;.s. misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Quod quidem osculum summe desiderabat humana natura. Cant.8. vbi ante Christi aduentum dicebat. Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ vt inueniā te solum foris, & deosculer te, & iā nemo me despiciat? Foris enim.i. extra paradisum.i. inferius in mundo cupiebat dei filium inuenire, & eum osculari, & sibi se vnire, vt sic sine despectu posset secum perpetuo conuenire. Ita ꝙ etiam ipse dei filius figurari potuit in narcisso, qui imaginem suam tantum dilexit, quod eam in fonte respiciendo & osculando submersus fuit. Quia re uera dei filius imaginem suam.

.i. hominem

.i. hominem ad imaginem eius factum in fonte vteri virginalis osculatus est, carnem .s. sumendo, ita q prę nimia charitate mortem incurrit, se propter hominem crucifigi permittendo. vnde Gen. 27. Accessit, & osculatus est eum. Illud etiam osculũ charitatis pôt significare illud amoris vinculũ q nobis de' facit, quando per charitatem & gratiam se nobis intimat & cõiungit. Imago enim in speculo vel in aqua talis est naturę q si te elõgaueris, elõgatur, si autẽ te sibi appropinquaueris appropinquabit se ẽt vsq; ad osculũ. Sic vere deus elõgatur ab illis q p pctm ab eo se elongant, qa longe est dominus ab impijs. Prouer. 15. Illis autem qui per pœnitentiam sibi appropinquant, solet appropinquare, & vsq; ad osculũ .i. vsq; ad perfectę charitatis vinculum eis per gratiam copulari. Tale osculum petit deus à nobis, dicens Gen. 26. Accede ad me, & da mihi osculum fili mi. Ipse etiam nos osculatur, nos ad indulgentiam recipiendo, nobis gratiam concedendo & conferendo, & nos in gloriam introducendo. Dico nos recipiendo ad indulgẽtiam, quia sicut dicitur Lu. 15. pater misericors cecidit super collũ filij prodigi reuertentis, & osculatus est eum. Dico etiam nobis gratiam communicando, & sic osculatus est rex Dauid senẽ berzellai. 2. Reg. 19. Osculatus est rex Berzellai, & benedixit ei. Dico insuper q deus osculatur nos in cœlestem gloriã introducendo, sicut de Labã dicitur Gen. 29. q audiens Iacob sororis suę filium aduenisse, ruens in oscula, duxit eum in domum suam. Item adhuc dico q illud osculũ charitatis potest significare illud concordię vel amicitię vinculum quod est ẽt inter bonos, quia .s. viri iusti solent se spiritualiter osculari, & per charitatis amorem alter alteri colligari, sicut de Dauid & Ionatha dicitur. 1. Reg. 20. q osculantes alterutrum fleuerunt pariter, Dauid autem amplius. De Thobia etiam dicitur Thobię. 7. q Raguel eum lachrymis osculatus est eum. Sic ergo patet q in scriptura inuenitur osculum charitatis. ¶ Secundo di-
B co q in scriptura inuenitur osculũ falsitatis, & istud certe est osculum demonis deceptoris, mundi defraudatoris, hominis proditoris. Diabolus .n. osculatur homines ipsos decipiendo. Figuratus in Ioab, qui tenens mentum Amasę quasi osculans eum & quasi osculãdo occidit eũ, sicut dicitur. 2. Re. 20. Quia vere diabolus primo fingit osculari hominem eidem mundi prospera conferendo, ipsum tamen tandem proditiose occidit vitam & prosperitatem subtrahendo, & ipsum mortis ęternę iaculis feriendo. De tali osculo dicitur Prouer. 27. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulanta oscula odientis. Mundus etiam osculatur adulando & alliciendo, sicut de mũdanis amicis dicitur Eccle. 29. Postquam accipiant, osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam. Quia .s. tales nõ osculantur nec applaudunt, propter veram amoris charitatem, sed solũ propter proprij lucri vtilitatẽ, sicut de Absalon dicitur. 2. Regum. 15. q ipse omnes illos qui veniebant ad curiam patris sui Dauid, osculabatur, vt ab eis in regem promoueretur. Proditor vero osculatur amorem fingendo & simulando, sicut de Iuda dicitur quod ipse dixit Iudęis Matth. 26. Quemcunq; osculatus fuero ipse est, tenete eum. Quia p certo proditores sub specie amicitię non cessant osculari & applaudere, vt hominem possint decipere, & secreta sua inuestigare, & ipsa alijs reuelare, sicut dixit Christus, Iuda, osculo filium hominis tradis? Istud est osculum falsitatis. ¶ Tertio dico quòd inuenitur osculum voluptatis, & istud est osculum luxuriosorum, qui more canum non cessant osculari, & exinde ad carnis voluptatem & immunditiam inclinari & excitari. Vnde de mala muliere & de fatuo iuuene dicitur Prouerb. 7. Apprehensam deosculatur iuuenem, & procaci vultu blanditur dicẽs &c. Et sequitur quòd iuuenis statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & nescit quòd ad vincula stultus trahatur. Sic ergo patet quomodo triplex est osculum .s. charitatis & amicitię falsitatis & fraudulentię, voluptatis & immunditię &c.

Os. Oris.

A Nota quòd os secundum diuersa officia habet plures virtutes in anima designare. Oris .n. officia sunt quatuor .s. cibos recipere, & masticare ad corporis nutritionem. Aerem seu spiritum attrahere ad cordialis caloris refrigerationem. Verba formare ad animi manifestationem. Superfluitates corporis vomendo eijcere ad corporis liberationem. Secundum ergo istas proprietates possumus notare quòd os secundum bonum significatum signat multipliciter in scriptura. Signat .n. virtutem

Discretionis.
Affectionis.
Locutionis.

Signat (dico virtutem discretionis, qa .s. sicut os omnes cibos recipit, ipsosque masticat atq; terit, & inter ciborum saporem discernit, quod bonum est ad ventrem transmittit, quod malum est reijcit & expellit, sic vere virtus discretionis & cogitationis cibos exteriorum rerum debet masticare, discutere & discernere, & antequam ad ventrem affectionis transeant, verum bona vel mala sint, debet caute discernere & videre. Bona autem debet intus in corde & affectione recipere, & pro nutrimento spirituali animę retinere, mala vero debet reijcere, & ne animę nocumentum inferant, refutare, quia sicut dicitur Prouer. 21. Qui custodit os suum, custodit ab angustijs animam suam. Item os signat virtutem affectionis. Sicut enim os attrahit spiritum & aerem ex quo cordis calor tẽperatur, & cum ore etiam vermes se solent trahere, & in anteriora se mouere, sic cor & affectio Spiritum Sanctum per deuotionem attrahit, qui calores tentationum refrigerat atq; tollit. Cum ore etiam affectionis homo per bona desideria trahitur, & ad partem anteriorem bonorum ęternorum continue mouetur. psal. Os meum aperui, & attraxit Spiritum, quia mandata tua desiderabam. Item dico quod os signat virtutem locutionis. Et sic dico quod istud os debet esse apertum, & debet esse clausum. Apertum dico videlicet ad

Deum collaudandum.
Populo prędicandum.
Peccata confitendum.
Dyscolos arguendum.
Dominum exorandum.

¶ Dico q istud os debet esse apertum ad collaudandam B
dei maiestatem. psal. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Et alibi. Immisit in os meum canticum nouum, carmen deo nostro. Item ad prędicandum omnem veritatem. Hiere. 1. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Et in psal. Os meum loquetur sapientia, & meditatio cordis mei prudentiam. Item ad confitendum culpę grauitatem. Iob. 7. Non parcam inquit ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine animę meę. ad Ro. 10. Ore autem confessio fit ad salutẽ. Item ad arguendum morum prauitatem. Iob. 23. Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus. Figura in asina Balaam Nume. 22. cuius dominus os aperuit, & Balaam magistrum suum reprehendit. vt sic dicat quilibet nostrũ illud Esa. 49. Posuit os meum dominus quasi gladium acutum. Vt & sic figuretur in illo filio hominis qui in ore suo habebat gladium bisacutum. Apoc. 19. Aduerte tamen quod multi sunt similes lampredę, quę solo ore est ossea & dura, toto autem corpore mollis & carnea. Psitacus etiam in solo ore habet potẽtiam & virtutem. Quia reuera isti solum potentes sunt in verbis, & nihil in opere. Apoc. 9. Potestas equorum in ore ipsorum. Item ad deprecandum dei pietatem. Vnde in ps. Ad ipsum ore meo clamaui, & exultaui sub lingua mea. Sed proh dolor multi sũt hodie qui tali ore videntur carere, quia .s. nesciunt loqui nec prędicando nec confitendo, nec deum laudando, nec proximum arguendo. Similes quibusdam monstris Æthiopię, quę ore dicuntur carere, & solo odore viuere, & quamuis alias formam humanam habeant, vocem tamen dicuntur penitus non habere. Sic isti quantum ad vsum rectę locutionis & discretionis ore carent, & à pronunciatione humanę vocis silent perpe- A
tuo atq; tacent. ps. Os habent, & non loquẽtur &c. Non sic ergo, sed habeamus modo prędicto os apertum. ¶ De ore autem inquantum per ipsum superfluitates vitiorum euomuntur dic sicut proxime supra dixi, ibi. Item ad confitendum culpę grauitatem &c. Sic ergo patet quomodo os quadrupliciter sumitur in bono. Item illud os debet esse clausum, quia .s. vir iustus debet loco & tempore claudere os suum .s. per silentij taciturnitatem, & per prudentis consilij maturitatem. Ita claudebat illud ille qui dicebat in psalm. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator aduersum me. Homo enim inter omnia animalia respectu corporis sui valde habet os modicum. Ad denotandum quod illi qui sunt homines .i. personę rationabiles, debent habere os strictum & clausum, quantum ad rarum & modestum vsum verborum, iuxta illud Ecclesi. 28. Verbis tuis facito stateram, & ori tuo facito ostia. Quod apparet in ore, quod duos habet circuitus seu muros, labia .s. atq; dentes. Ad denotandum quòd cum difficultate & deliberata maturitate loqui debemus, quando verba nostra per tot portas transitura esse videmus. Et ideo dicitur Eccle. 21. In ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientum os illorum. Sic ergo patet quomodo os clauditur in bono, ¶ Sed adhuc dico quod os signat quandoq; in malo, & sic potest per os intelligi omne ge- C

nus

nns malę locutioois. Animalia.n.mordacia & rapacia solét ba
bere multo maiora ora & latiora quam animalia mitiora, sicut
patet de leonib', vrsis, canibus atq; cattis, respectu homioum
ouium atq; boum. Quia pro certo illi qui sunt in mundo isto
bestię rapaces & mordaces.i.peccatores nocentes & siluestres
solent proculdubio habere præ cæteris ora maiora, & ad inani
ter loquendum promptiora & ampliora. psal. Dilatauerunt su
per me os suum sicut leo rapiens & rugiés. Quia sicut dicitur
Prouer.15. Os impiorum redundat malis. Et nota ꝙ mali ba-
bent os magnum principaliter ad multa videlicet ad
Fallendum per deceptionem.
Mordeodum per detractionem.
Lambendum per adulationem.
Iurandum per blasphemationem.
Clamandum per iniuriationem.
Iactandum per inanem gloriationem.
Meotiendum per falsam locutionem.
¶ Primo ergo dico ꝙ mali babent os ad fallendum per dece-
ptionem, & isti sunt proditores & hypocritę, qui voum habét
in ore, & aliud in corde. de quibus dicitur in psal. ꝙ ore suo be
nedicebant, & in corde suo maledicebant. Isti potissime sunt
multi in curia principum & magnatum, qui sub specie boni
semper solent falsa consilia machinari. Similes cani rabido, q
semper gestat os apertum, & semper saliuam effundit veneno-
sam. Quia.s.mali consiliarij & homines falsi semper habét os
apertum & promptum ad verba venenosa in præiudiciú sub-
ditorum emittenda, & ad praua & venenosa consilia suggeren
da, de quibus dicitur in psal. Os tuum abundauit malitia, & lin
gua tua concinnabat dolos, & Prouerb.11 Simulator ore deci
pit amicum suum, & ducit eum per viam non bonam. ¶ Secú-
do dico ꝙ mali habent os ad mordeodú per detractiooé, simi
les tortucę marinæ, quæ secundum Plin. plus habet os magnú
& durum quam quodcunq; aliud animal. Duros.n. lapides so
let frangere, & oris fortitudine lacerare. Similes etiam manti-
core, cuius os horribile tres ordines dentium dicitur in ore ge
starę, quibus dicitur homioes deuorare. Similes insuper serpé
ti qui dicitur Præster, qui secuodum Isid. & Lucanum, patulo
ore semper incedit venenumq; cótinue diffundens, mébrum
quod mordet inficit & corrumpit. Quia proculdubio os de-
tractorum valde est horribile atq; durum, & ad inuenenandú
& diffamandum semper est patulum & apertum. psa. Os pec-
catoris & dolosi super me apertum est, & sermonibus odij cir-
cundederunt me, & expugnauérunt me gratis. Isti.n. os habét
ita dorum ꝙ nullus est ita virtuosus & fortis quin ad détes seu
detractiones veniens confringatur, & quin per morsus suę de-
tractionis per infectionem infamiæ corrumpatur. Horum.n.
os (teste, psalm.) maledictione & amaritudine plenum est, sub
lingua eorum labor & dolor. Tres.n. ordines dentium in ore
eorum homines isti dicuntur habere, inquantum.s. suis verbis
detractorijs solent tria genera personarum.s. superiores, pares
& inferiores, detractorié deuorare. Figurati in illa bestia Dan.
7. quæ habebat tres ordines dentium in ore, qui dicebant ei.
Surge comede carnes plurimas. Istud é os gladij de quo fit to-
tiens mentio in scriptura. Iosuæ.6. Interfecerunt in ore gladij
omnia. Lingua.n. detractorum gladius est acutus, quia videli-
cet sicut gladius scindit & lacerat quicquid tangit, sic os detra
ctorú bonos mordet & deuorat & corrodit. Vnde de Doech
Idumeo dicitur. 1. Reg.22. ꝙ nobe ciuitatem sacerdotum per-
cussit in ore gladij. ¶ Tertio dico ꝙ mali habent os ad lamben
D dum per adulationem. Os.n. de sui natura suaue est & lene, &
labijs mollibus & teneris circunspectu. Sic isti habent os lene
& suaue per adulationem & mollitiem verborum, & circum-
septum per fraudem & deceptioné. Similes sanguisugæ, quæ
in ore portat fistulam qua sanguinem attrahit insugédo. Quia
.s. tales cum fistula verborum dulcium attrahunt & acquirút
sibi sanguinem.i. temporalem substantiam aliorum. De quib'
possent dicere ipsorum auditores illud Esa.29. Populus iste in
ore suo appropinquauit. Et in psal. dicitur. Postea in ore suo
complacebunt &c. Tale os etiam habent malæ mulieres, quæ
.s. sunt similes illi serpenti qui dicitur seps, qui solet hominis
carnem & ossa liquefacere, & in nihilum redigere & cósume-
re. Similes etiam sunt pisci qui dicitur fasté, in cuius ore aqua
maris dulcescit, ita ꝙ alios pisces ad sui oris dulcedinem attra
hit & occidit, sicut dicit Iorath. Sic vere mala mulier verbis
oris sui solet homines liquefacere, æstuare & eneruare, & sua
attrahente dulcedine per mala desideria occidere, & per luxu
riæ opera deuorare. Prouer.22. Fouea profunda os alienæ. Vn
de Iob.41. dicitur. In medium oris ipsius quis intrabit? Sequi-
tur. De ore ipsius lampades procedunt. Isti ergo habent os ad
lambendum per adulationem. ¶ Quarto dico ꝙ mali habent
os ad iurandum per blasphemationem, contra illud Eccle.23.
Iurationi non assuescat os tuum Et isti sunt illi qui nó cessant
anathematizare, blasphemare & iurare, & contra deum verba
nepharia propalare, de quibus dicitur in psalm. Posuerunt in
cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terra. Et isti figu
rantur in illa terribili bestia Apoc.13. de qua dicitur ꝙ datum
est ei os loquens magna, & aperuit os suú in blasphemias con
tra deum. ¶ Quinto dico ꝙ mali habent os ad clamádú & in-
iuriandú, & isti sunt potissime iracundi, qui ex ore suo non ces
sant verba iniuriosa emittere, & totam circumiacentem patriá
conturbare. Figurati Apoc.13. in bestia illa quæ ascendebat
de abysso, quæ habebat os sicut os leonis &c. quia videlicet ta
les iniuriosi & iracundi solent ore suo alios conturbare, sicut
leo solet ore suo bestias deuorare. Iob.41. Flamma de ore eius
egreditur. Vnde Prouer.18. Os eius iurgia prouocat. os stulti
contritio eius. ¶ Sexto dico ꝙ mali habét os apertum ad iactá
dum per inanem gloriationem. psal. Os eorum locutum est su
perbiam. Figurati.s. Dani.7. in quodam cornu modico, de quo
dicitur ꝙ habebat os loquens grandia. Quia pro certo illi qui
sunt inter cæteros magis modici per virtutum tenuitatem, có-
sueuerunt magis loqui grandia per iactantiæ & superbiæ vani
tatem. Prouer.17. Qui exaltat os suum, quærit ruinam. Et Mat
the.12. Ex abundantia cordis os loquitur. ¶ Septimo vero di-
co ꝙ quidam habent os ad mentiendum per vanam locutio-
nem, de quibus dicitur Sap.1. Os quod mentitur, occidit ani-
mam. Tales autem sunt illi qui multis verbis solent vti, diffici-
le est.n. quin cadant in stultiloquio vel mendacio. Vnde de ta-
libus dicitur Eccl.28. Ex ore fatui reprobatur parabola, eo ꝙ
non dicit eam in tempore suo. Et Eccle.21. In ore fatui verba
inenarrabilia. Ideo bene docetur Eccle.23. Indisciplinatæ lo-
quelæ nó assuescat os tuum. multi.n. casus in ea sunt. Quod tñ
est contra multos, qui ita assueti sunt ad iurandum & mentien
dum, quod vix possunt aliqualiter abstinere. Et sic ergo patet
quomodo peccatorum os septempliciter variatur in malo.
Hæc igitur de ore sufficiant. Vide supra de loqui, de labijs, de
lingua &c.

Os Ossis.

Cum ossa sint in corpore partes solidiores, & A
ad sustétationem fluxibilium carnium aptio
res, inde est ꝙ per ossa possunt intelligi illi qui ratione status &
gradus in corpore ecclesiæ habent subditos & fragiles sustine
re, sicut sunt iudices, principes, magnates, prælati, religiosi,
clerici & alij, qui inter alios debent esse virtuosi & perfecti, si
ue boni fuerint siue mali. Dicamus ergo ꝙ ossa possunt signifi
care in bono & in malo. In bono significát viros virtuosos &
perfectos. In malo vero significant viros vitiosos & infectos.
Dico ergo ꝙ per ossa significantur hoíes perfecti & virtuosi,
& maxime ecclesiastici & prælati, quia.s. isti in corpore eccle-
siæ gerunt officium ossium, alios.s. fouendo & sustinédo, & in
bono ne deficiát adiuuando. ad Rom.15. Debemus autem nos
firmiores imbecillitatem infirmorú sustinere. Vt sic possimus
Christo dicere illud.1. Paral.11. Os tuum sumus & caro tua.
Vbi aduerte ꝙ viri perfecti possunt dici ossa Sicut.n. ossa
Dura substantia componuntur,
Neruis adinuicem coniunguntur,
Carne exterius vestiuntur,
Medulla interius imbuuntur,
Sic pro certo viri perfecti debent Firmissime fundari per có-
stantiæ fortitudinem. Os. Fortissime ligari per concordiæ fir-
mitudinem. Sumus. Exterius velari per modestiæ mititudi-
nem. Caro. Interius rigari per clementiæ plenitudinem. Tua.
Quia pro certo charissimi ad viros ecclesiasticos pertinet ꝙ
habeant principaliter ista quatuor, videlicet
Constantiæ stabilitatem. Os tuum inquit.
Concordiæ charitatem. Sumus inquit.
Modestiæ carneitatem. Caro inquit.
Clementiæ medullitatem. Tua inquit.
¶ Dico igitur primo quod in ossibus ecclesiæ debet esse cóstá
tiæ fortitudo. Et hoc etiam datur intelligi cum dicitur Os, quia B
.s. sicut ossa de sua natura sunt alba, arida, insensibilia, dura (&
inde est quod faciliter nó corrúpuntur nec aqua molliuntur,
nec igne etiá flectuntur aut dissoluuntur, immo quáuis in me-
dio carnium sanguinú & humorum habeát locum suum, nú-
quam

quam tamen propter hoc destruontur) sic viri iusti in corpore ecclesiæ, & maxime religiosi, ecclesiastici & prælati debent esse aibi per continentiam, atidi per abstinentiam, insensibiles per patientiam, fortes & duri per cõstantiam. Infirmos.n. debent sustinere; bona debent fortiter facere, & mala fortiter tolerare, & nuognam corrũpi vel deficere, nec igne aduersitatis, nec aqua prosperitatis à bono immutari vel desistere, sed in bono perseueranter & iugiter permanere. Os inquit. Et si sic fecerimus, Christus de quolibet nostrom dicere poterit illud Gen.2. Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea. Vnde etiam de ista durabili ossium spiritualium coostantia potest dici illud Eso.12. Os illius non confringetis. Quod. tamen est contra multos qui per auaritiam comburuntur, per iouidiam corrumpuntur, per tristitiam conteruntur. Comburuntur dico per auaritiam. 3. Reg.43. Tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare. Quia hodie ossa sepulchrorum, id est religiosi, & ossa altariũ.i. sacerdotes & clerici à diabolo comburuntur per auaritiam. Iob.30. Ossa mea aruerunt pro caumate. Item corrumpuntor per inuidiam, quia sicut dicitur Prouer. 14. Putredo ossium inuidiam. Item conteruntur per tristitiam & iracundiam. psal. Quasi leo sic contriuit omnia ossa mea. Non sic charissimi, sed sit in nobis constãtiæ fortitudo. Os inquit tuum. ¶ Secundo dico ꝙ in nobis debet esse concordiæ vicissitudo, quod ostenditur cum dicitur. sumus. Sumus enim deootat multitudinem aggregatam. Quia sicut multa ossa in corpore aggregantur, ita etiam ꝙ ossa quasi io omni membro plura simul & duplicata inueniũtur, ista insuper ossa neruis & tenaculis inuicem coniunguntur, sic viri perfecti in ecclesia debent simul esse per concordiam & vnitatem, & debent inuicem coniungi & ligari per veram amicitiam & charitatem, vt sic dicat ecclesia illud Iob.10. Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & neruis compegisti me. Vt sic de charitate & concordia talium ossium dicatur illud Ezech. 37. Accesserunt ossa ad ossa, vnumquodq; ad iuncturam suam Vnde etiam. 3. Reg.13. dicitur. Ponite ossa mea iuxta ossa viri dei. Quod est contra multos qui proculdubio nõ sunt ossa cõiuncta per concordiam & charitatem, sed magis ossa disiuncta per odij diuisionem & contrarietatem, de quibus dicitur Ere. 6. Dispergam ossa vestra circa aras vestras. Non sic, sed sit in nobis concordię vicissitudo. Sumus inquit. Vt sic nobis dicat dominus illud. 2. Reg.19. Os meum & caro mea vos. Et nos dicamus illud. 2. Regum. 5. Ecce os tuum & caro tua sumus nos

C ¶ Tertio dico ꝙ in nobis debet esse modestiæ mititudo, quod notatur cum dicitur Caro, quia sicut videmus ꝙ ossium duritia io omoi parte corporis semper est carnis mollitie cooperta, sic vir perfectus quamuis in se sit quandoq; durus, solidus, rigidus & seuerus esterius, tamen in coopertura.i. in apparentia. s. in verbis & in modis semper debet habere carnem, quæ naturaliter est mollis.i. modestiæ & benignitatis teneritudinẽ & dulcorem, vt sic possit dicere ecclesia. Adhæsit os meũ carni meæ. Quamuis hodie proculdubio de multis possit dici illud Iob.19. Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meum. Quia vere hodie ossa ecclesię. s. ecclesiastici mali, non adhęrẽt carnibus exterioris benignitatis, sed magis pellibus foderaturarum vel subducturarum & carnalis voluptatis, vel pellibus quæ inflatę faciunt sonum.i. turgedini superbiæ, arrogantiæ, & vanitatis. Nõ sic ergo, sed sit i nobis modestiæ mititudo & c. ¶ Quarto vero dico ꝙ in nobis debet esse clementiæ pleotudo, & hoc ostenditur cum dicitur Tua. Ossa.n. non seruiunt sibi solum, sed etiam alijs membris, quia. s. omnia alia membra habẽt sustinere, ita ꝙ ossa magis proprie possunt dici esse aliorum quam sua. In quo notatur virtus clementiæ, quæ alios fouet, sustinet & supportat. Vir.n pius non quod suum est quærit, sed qood alterius. Vnde proprie vir pius non est suus, immo tuus, quia. s. in bonis tuis vel aliorum solet gaudere, & in malis aliorum dolere. Vnde Esa.66. dicitur. Ossa vestra qoasi herba germinabunt. Ossa enim interios suot naturaliter plena medulla, quæ scilicet ipsorum siccitatem temperat, & eorum substantiam outrit pariter & humectat. Sic vere in ossibus spiritalibus.i. in personis ecclesiasticis & perfectis, debet semper esse & abuodare medulla pietatis interius, quæ ipsos debet irrigare, & cordialiter humectare. Iob.2. Viscera eius plena sũt adipe, & medullis ossa ipsius irrigantur. Quod est contra multos, qui pro certo non sunt ossa medullis plena per pietatem, sed potius suot ossa dura, sicca & arida per incompassionis duritiam & siccitatem, de quo in psal. Ossa mea sicut cremium aruerunt. Non sic ergo charissimi, sed simus ossa

Medullosa per pietatem.
Carnosa per benignitatem.
Neruosa per charitatem.
Dura seu virtuosa per constantiæ firmitatem.

¶ Et sic patet quomodo ossa signãt viros perfectos & virtuosus.

D ¶ Sed adhuc dico ꝙ ossa possunt significare viros infectos & vitiosos. s. peccatores, & maxime illos qoi in corpore diaboli locum obtinent principalem, maiores. s. & potentes siue potentiores. Nota ergo quod peccatores dicuntur ossa propter

Duram soliditatem.
Inanem vacuitatem.
Siccam ariditatem.
Carnis vicioitatem.
Sensus oullitatem.
Sonitus clamositatem.

¶ Quia proculdubio peccatores habent soliditatem obstinationis. Vacuitatem imperfectioois. Ariditatem indeuotionis. Carneitatem delectationis. Insensibilitatẽ indiscretionis. Clamositatem infamiæ & murmurationis. ¶ Dico ergo quod peccatores sont ossa solida per obstinationem, quia. s. sicut ossa propter sui soliditatem & doritiam nõ facile penetrantur, sic nec peccatores, propter duritiam suæ obstinatæ voluntatis facile ad pœniteotiam conuertuntur. Eso.12. Nec os ipsios confringetis. Et sicut videmus ꝙ ossa nec aqua molliuntur, nec igne dissoluũtur, sicut faciunt cornu & vngues, sic peccatores obstinati aqoa dolcis monitionis non possunt mollire, nec igne asperæ correctionis dissolui. Et ideo proprie peccatores dicuntur ossa sepulta, quia. s. in sepulchro malæ cõsuetudinis sunt inhumata. Iosue.24. Ossa Ioseph quæ tulerant de ægypto sepelierunt in sychem. Item isti sunt ossa vacua per imperfectionem. Ossa.n. ioterius concaua sunt communiter & vacua pro maiori parte. medulla.n. quæ ibi est, nõ solet concauitatem replere ad denotandum ꝙ ossei peccatores vacui sunt omni bono. Iob 33. Ossa quæ tecta fuerant, nudabuntur. Item isti sunt ossa arida per indeuotionem, quia sicut ossa naturaliter arida suot, & parum habent de humore, sic peccatores sicci sunt & aridi & humore deuotionis priuati. psal. Ossa mea sicut cremiũ aruerunt. Ere.37. Ossa arida audite verbum domini. Et sicut videmus ꝙ res arida cito comburitur, sic isti sicci, aridi & indeuoti, igne concupiscentiarum inflammantur faciliter. Similes ossibus leonis, quæ ita sunt arida & solida, quod ex sui collisione ignẽ dicuntor emittere. Vt sic de istis dicatur illod 4 Reg.23. Occidit sacerdotes excelsorum, & combussit ossa humana. Item dicunt ꝙ peccatores suot ossa carni vicina per carnalem dilectionem. Sicut.n. ossa ex omni parte carne inuoluuntur, sic peccatores ex omni carne. s. carnis voluptate tegũtur. Iob 19. Adhæsit os meũ carni meę. Item isti sunt ossa insensibilia per indiscretionem & per incompassionẽ. Ossa enim nullam habent virtutem sensitiuam. Eorum.n. dura substantia non est habilis ad hoc ꝙ delectationem sentiat vel dolorem. Sic vere isti non habent sensum discretionis, nec etiam sensum pietatis vel compassioois. Nihil enim sentiunt de his quæ pertinent ad salutem, nec de miserijs aliorum. Prouerb. 23. Verberauerunt me, & oon dolui, vulnerauerunt me, & non sensi. Isti sunt ossa mortua, de quibus dicitur Mat. 23. ꝙ sepulchra dealbata plena sunt ossibus mortuorum. Item isti sunt ossa clamosa per discordiam & murmurationẽ, quia. s. sicut ossa inuicem collisa faciunt strepitum, sic mali inuicem coniuncti faciunt & generant dissensionis & detractionis sonitum. De Behemoth.n. id est de diabolo dicitur Iob 40. ꝙ ossa illius velut fistulę æris sonantia. Et sic ergo bene patet ꝙ istis sex rationibus mali possuot dici ossa. Et sicut videmus ꝙ ossa quamuis io se non habeant nec sensum, nec motum, in corpore tamen soleot locum maximum occupare: sic mali quamuis nec motum bonæ operationis, nec sensum discretionis, nec compassionis habeant, in corpore tamen ecclesiæ magnum locum tenent & occupãt. Quod bene figuratum est Ezec.37. vbi dicitur. Dimisit me spiritus io medio campi qui erat plenus ossibus aridis. Et dicitur ibidem quòd extensa sunt super ea nerui & carnes & cutis: & spiritum non habebant. Quia vere charissimi totus campus ecclesiæ plenus est ossibus.i. personis duris & aridis, indeuotis & sensibilibus: qui procul dubio neruis diuitiarum, carnibus deliciarum, & cute exteriorum opulentiarum hodie præ ceteris in ecclesia sunt operti: spiritu tamen sancto & celestibus gratijs sunt priuati. Vnde ibidem dicitur. Filij hominis ossa hæc vniuersa domus Israel est. Sic ergo patet ꝙ ossa signant homines malos & defectuosos. ¶ Si vis per ossa intelliguntur

interiores

interiores virtutes, carnem. idest fragilitatem nostram ne defluat sustinentes & maximè virtus fortitudinis & constantiæ, de quibus Prouerb. 16. Dulcedo animæ sanitas ossium. ¶ Vel si vis per ossa intelliguntur peccata, & maximè peccata duræ obstinationis & incompassionis. Lucæ. 24. Palpate & videte, quoniā spiritus idest homo spiritualis, carnē & ossa nō habet.

A **Ostendere.** Nota quod ostendere nihil aliud est quam aliquid alicui reuelare, monstrare vel declarare. Vnde breuiter possumus dicere quòd ostendere potest sumi in bono & in malo. Et quidem in bono possumus dicere quòd est quædam ostēsio diuina, qua deus hoībus ostēdit

Viam bonam quam teneamus.
Culpæ periculum quod caueamus.
Iram suam quam timeamus.
Inferni tormentū quod fugiamus.
Gratia suam quam diligamus.
Locum tusū quem cupiamus.

¶ Sicut enim videmus quòd sapiens medicus ostendit infirmo quid debeat facere, & a quibus debeat abstinere, & breuiter quicquid videtur sibi necessariū ad sanitatem recuperandam, ostendere sibi solet, sic deus infirmis idest pecatoribus huius mundi solemnem receptam dictauit. scilicet sacram scripturā, in qua procul dubio hominibus dilucide ostenditur quicquid est necessarium ad salutē. Ostendit enim nobis ibidem quid

Tenendum.
Cauendum.
Timendum.
Horrendum.
Diligendum.
Eligendum.

¶ Primo ergo dico quod iste nobis ostēdit quid debem᷒ tenerē. Quia .i. ille est sicut elephas, quod hominē in nemore errātē inueniēs solet eū pcedere, & ei viā ostēdere, et eū si necesse sit, a dracone defendere. Sic vere deus in silua huius mundi nos errantes a diabolo defendit, & viam mandatorum suorū nobis enucleas & ostendit. Illud autem non solum ostendit in libro artificiali, sed etiam in libro naturali, hoc est dictu, in synderesi rationis in qua deus descripsit nobis et ostendis de omnibus rebus mundi quid agendum; & quid fugiendum, & circa quod de necessitate salutis insistendum. Eccl. 17. Creauis illi scientiā spiritus sensu impleuis cor illorum, bona & mala ostendit illis. Et Eccl. 18. dicitur. Ostendit illis viam æquitatis. Ostendit ergo quid debemus tenere. ¶ Secundo dico quòd iste ostendit quid debemus cauere. Sicut enim medicus ostendit infirmo cibos grossos & contrarios a quibus abstineat, sic deus ostendit quæ sunt mala & peccata, vt ipsa homo fugiat & caueat. Et istā ostensionem petebat Iob. 15. dicens domino. Responde mihi, quantas habeo iniquitates & peccata? scelera mea & delicta

B ostende mihi. ¶ Tertio ostendit nobis quid debemus timere, quia scilicet nos debemus timere

Dei potentiam & auctoritatem.
Dei iustitiam & seueritatem.
Dei scientiam & subtilitatem.

Nobis igit̃ timenda ostēdi sur de potentia, quæ est insuperabilis Luce. 12. Ostendā autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehēnā. Et Iob. 13. Contra foliū quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris. Item dei iustitiam, quæ est irrefragabilis, & maximè ille rigor & illa iustitia quam quotidie nobis ostendit in penarum et tribulationum immissione est timendus, quia scilicet signum est quòd deus propter peccata nostra nobis irascitur, vel quia ne peccemus, ad nos terrendum nobis talibus tribulationibus comminatur. Quod bene figuratur Exo. 19. vbi deus ad terrorem incutiendum & ad timorem suum hominibus imprimendum dando legem suam ostendit populo Israel multa terribilia, scilicet

Ignem ardentem.
Montem fumigantem.
Tubam clamantem

De quo dicitur Deut. 4. De cęlo audire te fecit vocem suam, vt doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum, & in ps. Ostendisti mihi tribulationes multas & malas, et conuersus viuificasti me &c. Item timēda est dei scientia infallibilis seu indeceptibilis. Iob. 11. Vtinam deus loqueretur tibi, & ostēderet tibi secreta sapientiæ suæ, & quod multiplex sit lex eius. Ostendit ergo deus quid debemus timere. Ipse enim est sicut auriga, qui ostendis virgam equo pigro, vt timore ipsius celerius vadat. Sic deus virgā tribulationum & correctionum suarum nobis ostendit, vt eum timeamus, & vt timore eius à malo abstineamus, & in via morum celerius procedamus. ps. Ostendisti populo tuo dura. potasti nos vino compunctionis. ¶ Quarto dico quod deus nobis ostēdit quid debemus horrere, et hoc est quando ostēdit nobis periculum ęternæ damnationis, & pęnas & miserias Damnatorum. Testle enim Pli. Phalangium est genus araneæ, cuius ictus acerbior est quam vespę. Est tamen remedium contra morsum ipsius, quod vna alia talis aranea mortua ostēdatur sic percusso. Et ideo tales araneę mortuę ex industria seruant, vt percussis ab alijs pro remedio ostendantur. Sic vere loquendo spiritualiter, cum araneæ .i. mali homines nos lędant infestent & percutiant multipliciter in hoc mundo, summum nobis est remedium quòd vnam aliam araneam mortuam videamus. f. quòd mortem aliorum malorum & eorum damnationem & pęnam sagaciter attendamus. Et ideo in scriptura deus nobis mortuas araneas idest mortes malorū ostendit & insinuat, vt dolorem quem ab eis vel eorum socijs sustinemus, in nobis temperet & leniat. Vnde ipse dicit Apoca. 17. Veni, ostēdam tibi damnationem meretricis magnæ. Ostendit ergo deus quid debemus horrere. ¶ Sed quinto dico quòd ipse ostendit nobis quomodo debemus gaudere, & istud est quādo nobis ostendit beneficia sua, et maximè quando miam suam nobis dignatur ostendere scilicet nos corrigendo, & de salute nostra curā gerendo. Et istud petebat Dauid in ps. dicens. Ostēde nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Ipse est enim sicut caladrion auis albissima quæ ostendens faciem infirmo, signum est quod sanabitur, si vero dorsum ei ostēderit, morietur. Quia vere illi solum quibus deus ostendit faciē suæ gratiæ & misericordiæ, sanātur & saluantur. ps. Ostende faciem tuam, & salui erimus. Illi vero quibus dorsum suæ indignationis ostendis, illi .f. de quorum salute nō curat, sed dimittit eos ire secundum desideria cordis eorū, tales dico damnantur & moriuntur. Hiere. 18. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et ideo faciem diuinæ misericordiæ & gratiæ petebat Moyses Exo. 33. Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam vt sciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos. Et illud Cant. 2. Ostende mihi faciem tuam &c. Vide supra de facie. Ostendit igitur deus quomodo debemus gaudere. ¶ Sexto dico quod ipse nobis ostendit quomodo debemus ardere. Et istud est quando ostendit nobis gaudia beatorum. Ista enim nobis in scriptura ostenduntur, vt ad ea concupiscenda ardor nostri animi accendatur. Ideo ipse dicitur Apocaly. 20. Veni ostendam tibi nouam nuptam sponsam agni. vnde Sapien. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum dei. Vide suprà de Deducere. Apoc. 22. etiam dicitur. Ostendit mihi Angelus fluuium aquæ viuæ, splendidum tanquam crystallum. Vide eam supra de aqua. Et sic breuiter dico quòd deus ostendit nobis omnia necessaria ad salutem, & propter hoc ex ostensione talium homo debet ad bonum conuerti, & a malo se diuertere & auerti. Hierem. 31. postquam ostendisti mihi percussi fœmur meum &c. Sic ergo patet quòd est quædam ostēsio diuina. ¶ Sed adhuc possumus notare quòd sicut ex scriptura habemus, res possunt & solent hominibus multis rationibus ostendi, videlicet ad D

Timorem incutiendum.
Amorem alliciendum.
Stuporem efficiendum.
Pietatem eliciendum.
Remedium adijciendum.
Exemplum perficiendum.
Omne dubium eijciendum.

Dico ergo quod res ostēdit vt timor incutiat. Et sic ostendit nobis de᷒ seueritatē iustitię suę p mūdi tribulationes, & p pctōrū dānationes. ps. Ostendisti populo tuo dura. Item vt amor adijciatur, sicut de diabolo legimus quòd ipse ostendit Christo omnia regna mundi, dicēs. Hæc omnia tibi dabo, si cadēs adoraueris me. sicut dicit Matthe. 4. & Lucæ. 4. Sic etiam deus ostendit nobis bona sua spiritualia & æterna, vt ad ipsa amanda & affectanda corda nostra alliciat & inducat. Exod. 33. Ego ostendam omne bonum tibi Vnde etiam Deut. 34. dicitur quod deus ostendit Moysi omnem terrā galaad. vnde et Hester. j. dicitur quod Assuerus fecit grande conuiuium &c. vt ostenderet omnibus diuitias regni sui. Item vt stupor efficiat. sicut dicitur Hester. 1. quod Assuerus voluit omnibus populis ostendere pulchritudinem Reginæ vasthi, vt .f. ex tanta pulchritudine mirarentur homines & stuperent. Sic et facit nobis deus. quia .f. quotidie ostēdit nobis virtutē mirabilium suorum, vt ex eorum consideratione in stuporem et admirationem veniamus. Micheæ. 7. Secundum diem egressionis eius de terra ægypti ostēdam ei mirabilia. Itē ostēditur res vt pietas eliciatur. Et sic ostenduns miseri vincula & vlcera, vt ad pietatem & compassionem possint corda intuentium commouere. Sic & nos debemus ostēdere & allegare deo miserias

fragilitatis

fragilitatis nostræ, vt ipsum ad misericordiā inclinemus, vt sic nos ostendamus ei nostram miseriam, ad finem, vt ipse nobis ostendat suam misericordiā, sicut petebat ille qui dicebat deo. Hester. 14. Ostēde te nobis in tempore tribulationis. Itē ostenditur res vt remedium adhibeatur. Sic ostēdere nos debemus sacerdotibus per confessionem. Exemplo infirmorum, qui libenter ostendunt medicis verecundas infirmitates, vt ab ipsis percipiant curationē. Vnde dominus præcepit Lu. 17. Ite ostēdite vos sacerdotibus. Item ostenditur res vt exemplarite perficiatur. Et sic nobis ostendūtur facta antiquorum bonorum, vt ad ipsorum imitationem moueamur. vnde Ioann. 10. Multa bona opera ostendi vobis. Exemplo elephantum, quibus sanguis ostenditur vt ad prælium animentur. 1. Machab. 6. Ostenderunt elephantibus sanguinem vuæ & mori. Item ostenditur res vt veraciter esse sciatur. Et sic dominus apparens Thomæ ostendit ei manus & latus, sicut dicitur Io. 20. Et sic patet quo modo ostendere diuersimode in bono sumitur in scriptura.

B ¶ Sed adhuc dico quod ostēdere potest sumi in malo. Et sic ostendere signat scilicet

Hypocrisim & deceptionem.	Dico ergo quod est vnū
Iactantiam & elationem.	ostēdere hypocrisis
Malitiam & detractionem.	& deceptionis, quia.

s. hypocritæ semper volunt exterius bonam conuersationem ostendere, vt cordis sui nequitiam valeant occultare. Similes cerastę, qui ostēdit caput arietinum, & occultat corpus serpentinum. vide supra de hypocrisia. Ideo talibus dicitur Hiere. 2. Quid niteris bonam ostendere viam, vt quæras dilectionem? Item est ostēdere iactātiæ & elationis. Et isto modo sunt multi qui omnia bona sua & virtutes & diuitias et alia quęcūque alijs per iactantiam manifestant, sicut de Ezechia legimus Esa. 39. quòd nuncijs regis babylonis ostendit omnes thesauros suos & quicquid secretum erat in domo sua. Item est vnum ostēdere malitiæ & detractionis. Et isto modo detractores ostendunt omnibus & declarant quicquid sciunt in alijs esse mali. Nau. 3. Ostendam cūctis gentibus nuditatem tuam sufficit. Vide supra de Apparere.

A **Ostium.** Nota quod ostium idē est quod porta vel ianua, hoc est dictu, illud cum quo ostium vel ianua clauditur, veruntamen sæpe sumitur pro vtroque. s. pro clausura et pro apertura. Est ergo proprie illa pars domus per quam domum ingredimur, vel illud a quo ingredi vel egredi impedimur. Notemus ergo quod in scriptura inueniuntur generaliter loquendo, Ostia

Anteriora.	Ostiam anteriora sunt sagaciter custo-
Exteriora.	diēda, & ista sunt ostia sensuū, quę sunt
Interiora.	quatuor scilicet oculi, os, aures, et nares
Posteriora.	Danie. 13. Ostia pomerij claudite. Ostia
Inferiora.	exteriora sunt aperienda, & ista sunt
Superiora.	ostia domorum nostrarum materialiū,

quæ procul dubio gratia hospitalitatis debent cunctis intrare volentibus aperiri. vnde Iacob. 31. Foris nō mansit peregrinus ostium meum viatori patuit. ¶ Ostia interiora sunt manifestanda. Et ista sunt ostia cordium, quæ. s. debēt esse aperta deo per cōfessionem, orationem, laudem & gratiarum actionem, quia si sic aperiuntur, dominus faciliter subintrat per suæ gratię infusionem. vnde Apoca. 3. Ecce sto ad ostium & pulso, si quis aperuerit ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo & ille mecum. ¶ Ostia posteriora sunt introeunda. Et ista sunt ostia mortis, quæ necesse habemus finaliter ingredi. Ista eñi in pręsenti per considerationē debemus videre, vt ipsa finaliter possimus securi introire. Et de isto dr̄ Ge. 18. Apparuit dn̄s Abraham sedenti in ostio tabernaculi. ¶ Ostia inferiora sunt exaudescenda, & ista sunt ostia inferni, quæ ita stricta sunt quòd nulli postquā intrauerit, possunt amplius aperiri. Vnde de auaris dānatis dicitur Iob. 38. Circundedi mare terminis, & posui vectem & ostia. ¶ Ostia superiora sunt concupiscenda, et ista sunt ostia quæ procul dubio summe debemus cōcupiscere introire. de quo Ezech. 41. Duo ostia erant in tēplo. Tēplum. n. ecclesiæ duo hēt ostia, vnū. s. in ecclesia militante, & istud est ostium fidei, de quo Act. 14. dicitur quod deus aperuit gētibus ostiū fidei. Vel ēt istud ostiū potest dici Xp̄s vel pręlatus, p quod oēs debēt ecclesiā ingredi per iustā & debitam promotionem & vocationem, quia sicut dicitur Ioan. 10. Qui non intrat per ostiū in ouile, ille fur est & latro. Quod est cōtra illos qui prece vel pretio intrauerunt. Christus enim est ostium ecclesiæ. vnde Ioā. 10. Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur.

Aliud ostium est in ecclesia triumphante, de quo Can. 5. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo. ¶ Dicamus ergo breuiter cæteris generibus ostiorum dimissis quod duo sunt genera spiritualiū ostiorū, videlicet cor, qd' est interius, & sensus, qui sunt exterius. Istis ergo portis debemus ostia facere, ne aliquod peccatum vel aliqua mala complacentia possit vsque ad ad animā transire. Istud autem ostium debet esse virtus discretionis, quæ s. sensus & corda debet taliter claudere, quod ibi non possint aliqua nociua subintrare. Apes enim ostia aluearis sui strictificāt & liniunt ea succis amaris quādo vident ea nimis larga, & hoc ne subintrent animalia venenosa. Taxus etiam ostium cauernę suæ per quod videt ventum flare, cum cauda villosa solet obstruere, ne ventus possit ingredi vel nocere. Diuites etiam cum vasa argentea possidēt, currunt per domum, & solent ostia sua optime claudere, ne forte fures possint subripere vel auferrē. Sic procul dubio cum ad intrandum aīam nostrā plures sint ianuæ seu portæ. s. cor & sensus corporis, ostium prudentiæ debemus ibi ponere, & clausuram circunscriptionis apponere, quæ nullum nociuum dimittat intrare, et nullum bonum dimittat perdere vel exire. Vnde bene cōsulitur Esa. 26. Vade populus meus intra in cubicula tua, claude ostia tua super te. Vbi aduerte quod illa ostia debet quandoque

Apertius aperiri, quia dicitur. Vade intra.
Aptius præparari, quia dicitur. Cubicula.
Attentius custodiri, quia dicitur. Claude &c.

¶ Primo ergo dico quòd ista sunt ostia quæ debemus interdū reserare, quod ostenditur ibi. Vade & intra. Vide supra de intrare & ingredi. Ostium enim quod semper est clausum, nihil valet. necesse est enim quod aliquotiens aperiatur, sicut de ostrea marina patet, quæ quamuis in mari existēs clausissimam se teneat ne aqua amara ipsam subintret, interdum tamē ad rorem cęlestem se aperit, & ipsum in se recipit atque haurit. Sic et nos licet pro maiori parte ostia cordis & sensuum debeamus clausula tene per discretam custodiam, ne forte aqua amara bonorum temporalium per aliquam malam concupiscentiam vsque ad voluntatem subintret, ipsa tamen quandoque debemus aperire, & ad bona opera dilatare. Vade inquit & intra. Aperiatur ergo cor per dilectionem vt intret dominus gratiam infundendo. Apocal. 3. Ecce sto &c. vt supra. Aperiatur oculus per compassionem vt intret miseria pauperum animum afficiendo Apoca. 3. Ecce dedi tibi ostium apertum, sciens quoniam modicam habes virtutem. Ita debent diuites dicere pauperibus, qui ostium oculorum debent aperire ad miserias pauperum intuendas, vt duo oculi talium sint illa duo ostiola de quibus dicitur. 3. Reg. 6. quod Salomon fecit in templo duo ostiola de lignis oliuarum. Istos tamē quandoque claudit auaritia quod nihil possunt videre, exemplo illius qui dicebat amico volenti accōmodare tres panes. Lucę. 11. Noli mihi molestus esse ostia mea clausa sunt & pueri mei mecum sunt in cubili. Item aperiatur os per bonam locutionem, orationem, cōfessionem, & gratiarum actionem. ad Collos. 3. Aperiat mihi sermonis ostium. Item aperiatur aures per omnium bonorum auditionē, & per obedientiæ executionem. Act. 14. Aperuit gentibus ostium fidei. Istud autem ostium est auditus, quia sicut dicitur Roma. 10. Ergo fides per auditum. Illud tamē ostium claudit obstinata. s. illis qui aures cordis nolunt ad audiendum vtilia aperire. Mar. 15. Aduoluit lapidem ad ostium monumenti. Lapis enim duritiam obstinationis designat. Item aperiamus nares per deuotionem Mat. 6. Intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuū. Et sic poterit nobis dici illud Act. 15. Aperta sunt omnia ostia. Vade igitur & intra. Patet ergo quod ista sunt ostia quæ debemus interdum reserare. ¶ Secundo dico quod ista sunt ostia quæ debemus interdū præparare. Et hoc ostenditur cū dicitur. In cubicula. Cubicula enim diuitum honeste parantur, munde seruantur, secretò tenentur. Sic cor & sensus nostri qui sunt ostia spiritualia, debent virtutibus præparari, mundissime seruari, & secrete & humiliter teneri. Iudit. 13. Clausit vagao ostia cubiculi. C ¶ Tertio dico quod ista sunt ostia quæ debemus interdum obserare. Sicut enim ostia cameræ regis & papæ diligenter clauduntur, seris & vectibus obserantur, sic quia rea noster Christus in camera cōscientiæ dormit, necesse est vt ostia sensuum claudamus, & quòd ipsa per discretam custodiā obseruemus. Claude inquit ostia super te. Vide supra de claudere. 4. Regum 4. Clausit ostium super se et super puerū. Quod bene figuratur in arca Noe. Ge. 6. vbi dr̄. Ne aquę diluuij subintrarent, clausit de foris ostium dominus. Et nota quòd per

clausuram

clausuram istorum ostiorum, idest sensuum exteriorum & affectuum interiorum, secretius dominum exoramus, securius demonem prosternimus, vtilius vitia fugamus. de orando. n. dominum dicitur Mat. 6. Tu autem cum oraueris intra cubiculum tuum, & clauso ostio &c. De prosternendo diabolum Dicitur Iud. 3. q Aioth clausis diligentissimè ostijs occidit Eglō regem Moab. De excludendo vero peccatum dicitur. 2. Reg. 13. Eijce eam, & claude ostium post eam. Ista tamen sunt contra multos quorum ostia sensuum omnib⁹ vitijs sunt aperta, ita quod nullum malum desiderium repellitur, sed sicut domus sine ostio omnibus malis cōplacentijs aperitur. Et ideo sicut castrum carens ostijs statim ab ostibus potest capi, & destrui & occupari, si cor & sensus nostri, ostijs & valuis discretionis caremus, à demonibus capiuntur, & per diuersa vitia dissipantur. Hiere. 49. Non ostia, non vectes sunt eis, soli habitant & erunt cameli eorum in direptionem, & multitudo iumentorum in prædam. Et Act. 16. dicitur. Aperta sunt omnia ostia. Non sic ergo, sed habeamus ostia prudētiæ, quæ custodiant bona interiora, & claudant vitia exteriora. Et in quolibet ostio sint timor dei ostiarius, qui aliquando peccatum non dimittat intrare, quia sicut dicitur Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum. Et. 2. Esdræ. 7. Ostiarij erant per singulas ianuas. Patet ergo quòd ostia cordis & sensuum sunt interdum obseruanda & hęc de ostio sufficiāt. Vide supra de Ianua. Intrare. Ingredi. Exire. Claudere. Aperire & infra de porta.

A OVIS. Nota quòd oues cum sint animalia debilia, & omni astutia naturali carentia, vt breuiter me expediam, per oues possum significare bonos & malos. Boni enim oues sunt dominici gregis, mali vero sunt oues diabolicæ societatis. Breuiter ergo dicamus quòd per oues intelliguntur boni subditi & perfecti. Ouis enim est animal valde subditum, & viris bonis applicatiuum. Nunquam enim inueniuntur oues siluestres sicut inueniūtur de alijs generibus animaliū aliqua siluestria. Semper enim sunt oues.

Hominibus subiugatæ

In gregibus adunatæ.

Domesticæ generatæ.

¶ Sic vere boni subditi alijs subiugantur per obedientiam. Io. 10. Oues meæ vocem meam audiunt. In gregibus adunantur per concordiam. Esaiæ. 11. Leo & ouis simul morabuntur. Domesticæ conuersantur per patientiam. Esaiæ. 53. Sicut ouis coram tondente se obmutescet. Et possumus notare breuiter qđ oues dominici gregis. idest boni simplices & subditi sunt animalia timorosa & animalia fructuosa. Sūt dico timorosa. Ouis enim vltra modum timet lupū timet etiam suorū pedum strepitum, quia secundum aliquos multum curreret, nisi audiens strepitum pedum suorum timeret. Sic vere boni subditi debēt esse timorosi. quia procul dubio lupum infernalem valde debent timere exterius, & strepitum pedum suorum, idest, inordinatum appetitum affectionum suarum debent timere interius. Non minus enim timent viri iusti strepitus cogitationum interiorum quam tentationes insultuum exteriorum. Bellum enim domesticum & ciuile, citius destruit vrbem quā extrinsecum vel hostile. & ideo vtrunque timendum, & ab vtroque quantum poterimus præcauendum. Quod bene figuratur Gen. 30. vbi dicitur quod ad aspectum virgarum oues tales fetus concipiebant quales pastor earum volebat. Quia vere dum virga furoris dei. s. diabolus, per timorem respicitur, fructus bonorum operū concipiunt. Est etiam ouis vt dictum est, animal fructuosum, quia scilicet in oue nihil est quin sit fructuosum & vtile. Illa enim vt cōmuniter, omni anno fetum et quandoque duplicem solet portare. Et breuiter fetus eius est vtilis ad comedendum, lana est vtilis ad vestiendum, pellis est vtilis ad scribendum, fimus est vtilis ad terram impinguandum. Sic vere fetus & fructus operum ipsorum simpliciū subditorū sunt vtiles vt ab alijs comedātur per imitationem. Lana suæ conuersationis est vtilis vt ab alijs induatur per exēplarē cōformationē. Pellis vero suę consciētiæ vtilis est vt a prælatis scribatur per informationē. Stercus vero bonorum suorum tēporālium vtile est ad terrarum. idest pauperum impinguationem & nutritionem. Et ideo breuiter de talibus ouibus dicitur in psal. Oues eorum fetose, abundantes in egressibus suis boues eorum crassę. Et sic dominus poterit de nobis dicere illud quod dixit Iacob Esau fratri suo Gen. 33. Nosti quod paruulos teneros, oues & boues fetas habeam mecum. Vbi ostenditur quod sicut oues sunt naturaliter cæteris animantibus.

Corpore minores. B

Carne molliores.

Mente mitiores,

Fructu pleniores,

Gregis amantiores.

Sic dico quòd spiritualiter debemus esse, scilicet. Per humilitatem modiciores. Paruulos. Per pietatem humidiores. Teneros. Per patientiam benigniores. Boues. Per redundantiam fertiliores. Fetas. Per amicitiam sodaliores. Mecum.

¶ Dico ergo primo q nos debemus esse per humilitatem modicissimi, quòd ostenditur cū dicit. Paruulos. Sicut. n. oues respectu aliorum animaliū quæ in adiutorium humano generi data sunt, animalia corpore valde modica sunt, tamen cæteris magis vtilia sunt, sic vere humiles in sui æstimatione sunt valde modici, sunt tamen in vtilitate virtutum præ cęteris valde magni. Paruulos inquit. Iuxta illud. Nolite pueri effici sensib⁹ sed malitia paruuli estote. 1. ad Corin. 14. Nam sicut oues præ cæteris animantibus homini sunt subiectæ, ita quòd ad voluntatē pastoris ducuntur, & vbi voluerit reponūtur, sic & nos ita debemus esse humiles & subiecti quòd ad voluntatem pastoris vel prælati nostri debemus duci, & sine rebellione sibi obedire & subijci. psalm. Qui deducis velut ouem Ioseph. vnde Io. 10. dicitur de pastore q cum proprias oues emiserit, ante eas vadit, & oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Quia procul dubio quando pastor vel prælatus gregem subditorum per bona opera præcedit, grex ipsum per bona opera sequitur & succedit. Teste enim Grego. Cum pastor per abrupta vitiorum graditur, necesse est vt in præcipitium grex labatur. Simus igitur per humilitatem modicissimi. Paruulos inquit. ¶ Secundo dico quòd nos debemus esse per pietatem humidissimi & compassibiles. Oues inquit. Nullum est enim animal ita tenerum & passibile sicut ouis, significans q si oues gregis dominī esse volumus, humidi & teneri per pietatem & compassionem esse debemus. Faciliter enim debemus pati miserias aliorum eis compatiendo. Vnde de ista teneritudine pietatis dr̃. 2. Re. 17. Obtulerunt ei boues, oues, & pingues vitulos. Quia breuiter tales oues debent habere pinguedinem pietatis pro pauperibus nutriendis. Vnde in psalm. Dedisti nos tanquam oues escarum, & in gentibus dispersisti nos q. d. nos ad dispergēdum alijs bona nostra temporalia dispergimur. Oues enim quæ niuem super se cadentem excutiunt, hyemem transire possunt, illę vero quę niuem desuper se nolunt excutere, solent hyemis frigora non transire, sed ibi mortis periculo subiacere. Sic vere illi qui niuem bonorum temporalium a se reijciunt pauperibus erogando, hyeme mortis æternæ non timebunt. Illi autem qui istam niuem non excutiunt, sed per auaritiam ipsam reseruant & custodiunt, hyemem mortis æternæ sine periculo non transibunt. Oues enim istæ debent pauperibus ministrare carnes ad comedendum, lanam ad vestiendū, lac compassionis & dulcedinis ad ipsos benigniter consolandū. Et sic eis dicetur illud Deu. 32. quod pauperes sugent mel de petra, oleumq; de saxo durissimo, butyrum de armēto: & lac de ouibus. Simus igitur per pietatem humidissimi. ¶ Tertio dico quod si volumus esse oues Christi, nos debemus esse per patientiam solidissimi seu benignissimi. Boues inquit. Bos enim est animal patientissimū q̃uis. n. sibi iniurietur, nunquam tñ consueuit lędere vel mordere. Sic & nos debemus esse patientes, nec contra mundi iniurias reclamantes. Exēplo Christi, de quo dicitur Esa. 53. Sicut ouis ad occisionē ductus est, & quasi agnus coram tondente se obmutescet. Vt sic nos cōputemur inter illos de quibus dr̃ in ps. Propter te mortificamur tota die ęstimati sum⁹ sicut oues occisionis. Et hoc notat cum dr̃ boues, qa bos est aial patiēs oneris & laboris. ps. Oīa subiecisti sub pedibus ei⁹ oues & boues vniuersas. & Iob 1. Boues arabāt & asinæ pascebantur. Vide supra de Boue. ¶ Quarto dico q nos debemus esse per abundantiam fœcundissimi. quia scilicet in fetibus & fructibus bonorum operum debemus esse abundantes, quod notatur cum dicitur. Fetas, quia oues fete dicuntur illę quæ sunt prægnantes, & ad fructificandum paratæ. psalmus. Oues eorum fetosæ. ¶ Quinto vero dico quòd nos debemus esse per amicitiam concordissimi, quia scilicet sicut oues gregatim incedunt, & societatē diligunt, sic nos debemus gregatim per charitatem viuere, & societatem cōcordiam & amicitiam C

titam

citiam diligere.psal Nos autē populus.eius, & oues pascuę ei⁹ Et hoc ostenditur cum dicitur Mecum,quòd est vocabulum significans societatem.ps.Quoniam inter multos erat mecum. Et sic patet quinqe rationib. quomodo boni possunt dici oues ¶Sed adhuc dico q oues significare possunt in malu.Et sic dico q inueniuntur in scriptura scilicet oues

Segregatæ. Oues separat discordia. Zach.13. Percutiā pastorē,& dispergentur
Dissipatę. oues gregis. Oues dissipat auaritia.Eze 34. Factæ sunt oues meæ
Deuiatæ in deuorationem.Oues deuiat ignorantia.Esa.54 Omnes nos quasi oues errauimus,vnusquisque in viam suam declinauit.
Iugulatæ. Oues vero iugulat inuidia.ps. Facti sumus sicut oues occisionis, &c. Et multa inuenies exempla de ouibus supra in titulis diuersis,&c. Vide infra de Pastore.

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z, aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr.

Omnes sunt quaterniones, præter rr, quinternio.

VENETIIS, Apud Hæredem Hieronymi Scotti.
M D LXXIII.